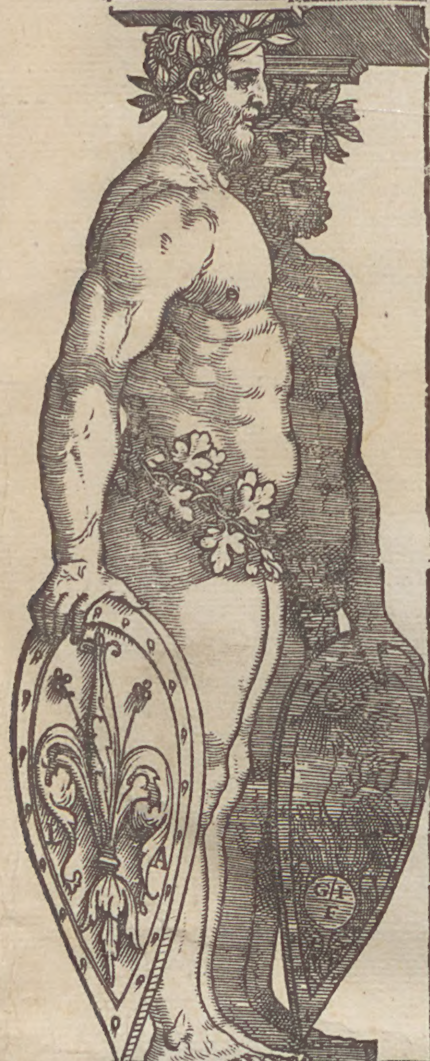
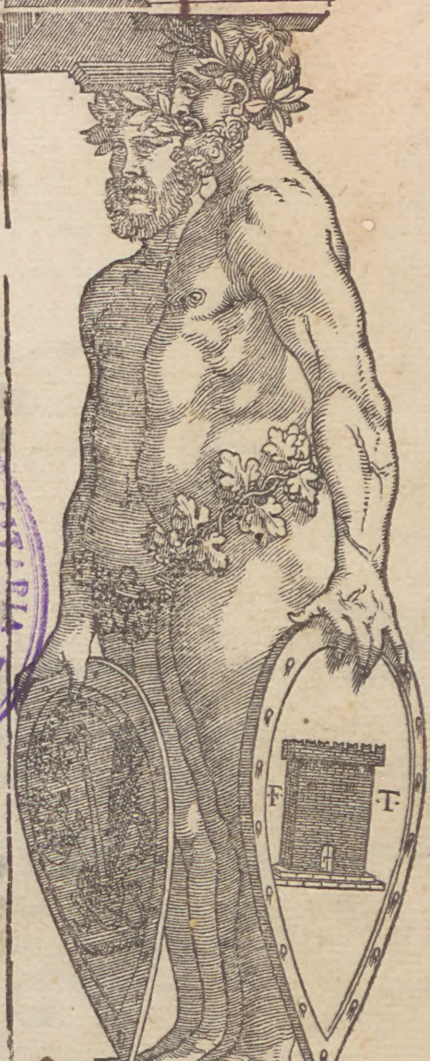



TOMVS .II. TRACTATVVM.







HI SVNT QVI IN PRESENTI Tomo collecti fuere Tractatus, de potestate Ecclesiæ, ac de dignitatibus priuilegijsq; ecclesiasticis.

SVNT IN HIS NONNVLLI Cum nunq̃ alijs in Tracta. Voluminibus impressi, tum maxime quāplurimi nunq̃ in lucem editi. Quos tanta etiam cura, diligētia, sumptuq;, peritissimi quiq; legum interpretes collegerunt atq; examinauerũt, ut maiori non potuerit.

Diolo al collegio ... de Henestrosa ... de Seuilla año de 162[illegible]

TIGI

OSFT

Addita fuerunt & hæc duo signa, quibus nouis. Tracta. in sequenti pagina cognoscere,

* ☞

facillimum erit.

VENETIIS



SECVNDI VOLV.

TRACTATVVM

Ordo ad cartarum numerum.

prohibitus. — De potestate seculari ac ecclesiastica, Viridarium nuncupatus. car.ij.
— De libertate ecclesiastica, Ioan. lupi. car.lxij.
* De immunitate ecclesiæ, Ioan. de uischis. car.lxxi.
— De potestate papæ, Cataldini de boncompagnis. ca.lxxvi.
* De potestate papæ super coniugio, gradibus diuino iure prohibitis, Reuereñ fratris, Bartholo. de spina. car.lxxxv.
— Monarchia conciliorum, Petri à monte Veneti. car.xciij.
— De auctoritate, & p̄eminentia magni concilij. Io. monta. car.ciij.
— De ordine, & p̄cedentia graduū utriusq; fori. Nico. boerij. car.cv.
* De modo generalis concilij celebrandi, Gulielmi duran. car.cxiij.
* De concilio, Marci Mantuæ. car.cxlv.
— De Cardinalibus, Martini laudeñ. car.cliij.
— Alter de cardinalibus eiusdem ibidem.
— De p̄stantia Cardinalium, Andr. barba. car.clvi.
* De origine, ac dignitate, & potestate, sanctæ Roma. Eccl. cardinalium, eiusq; uicecancellarij, Gondi. uilladiego. car.clxxix.
— De cardinalibus legatis à latere, Andr. barba. car.clxxxi.
— De potestate legati à latere, Nicolai boerij. car.cxcij.
— De officio quattuor p̄latorum, Vgonis selstadieñ. car.cc. 212
— De Episcopis, Ioan. bertachini. car.ccxiij.
* De legato, Gondisalui uilladiego. car.cclxxvi.
* Clypeus pastoralis, Antonij de prætis. car.ccccij.
* De sinodo Episcopi, & de statutis Episcopi sinodalibus, Henrici botei. car.cccx.
— De numero titulisq; Cardinalium, de ordine Patriarcharū, & de nominibus Archiepiscopo. & epis. uniuersi orbis. ca.cccxli.
— De priuilegijs, & immunitatibus clerico. bonicōtij and. ca.cccxlvi.
— De officio, & potestate capituli sede uacante. Ioannis Frā cisci de pauinis. car.cccxlviij.

Tractatus quos addidimus, asterico signo * demonstrantur.

FINIS

Tractatus de libertate ec- clesiastica solēnis, z resolutus domini Joannis Lupi Segobiensis Hispani.

Reuerendissimo in Christo patri z domino, domino Francisco sancte Romane ecclesie sancti Eustachij diacono Cardinali ecclesie Seneñ. dignissimo archiepiscopo. Joannes Lupi Sedis apostolice ꝓthonotarius, z Segobiensis decanus. S. P. D.

REuerendissime in Christo pater, scriptū est Melius est obedire q̄ȝ sacrificare, z q nō obedierit principi, morte morieť. Itaqȝ licet in motu, z vt peregrinus in Senē. ciuitate, vt dn̄ationi tue reuerēdissime obedirem, omissis multis legibus imperatorū, q̄ ēt si loquanť in mā exactionū, vt ꝓbatū est, quo ad ecclesias z ecclesiasticas ꝑsonas nullū robur nec fidē faciūt, feci in hac cā libertatis, ac ecclesie imunitatis d̄ qua nūc agitur, in dicta Senensi ciuitate, nō qd̄ debui, sed qd̄ potui z valui, vt in omnibus euellas, corrigas, z emendes. Velit Deus, z labores, anxietates z intētio sancta z recta quā in defendēdo ecclesiā eiusqȝ sacerdotes. d. t. Reuerēdissima habuit, z hȝ eis afferat aliquid vtilitatis, z ip se redēptor nr̄ aduertat, ne i cā ista cadē. d. t. Reuerēdissima possit ꝯqueri, aut dicere cū Hieronymo. Inuenire nō possum aliquos alios scidisse ecclesiā z de domo dn̄i populos seduxisse, preter eos qui sacerdotes a Deo positi erant z prophete z speculatores. Sed xp̄i vicariū (ꝑut iuris) z oēs ecclesiasticas ꝑsonas in defensionē eccl'iaꝝ earūqȝ sacerdotū, z libertatis ac imunitatis, q̄ȝ vsqȝ ad sanguinē z aiaȝ defensare teneнť, inuenias beniuolas, ꝯstātes, z firmas, z oia vt Deus disposuit, decreuit, z ordinauit. z eius vicarius, sic decretū a deo ꝓnūtiauit z declarauit obseruenť ꝓ ꝯseruatione z salute aiarū tā clericoꝝ, q̄ȝ seculariū, q̊s ipse de⁹ z ei⁹ vica. pascēdos z curādos tue. d. Reuer. tradidit, q̄ȝ altissim⁹ ꝑ multa tp̄a feliciter ad

sanctam ecclesie vniuersalis ꝛ ipsius Senensis tibi particularis gubernationem ꝛ defensionem conseruare dignetur. Senis. vi. kalen. Septembris. Anno domini. M. cccc xi.

℃ Breue apostolicum, ꝛ occasio Tractatus Ecclesiastice libertatis.

℃ Pius seruus seruorum Christi Jesu. Dilectis filijs vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi, ꝛ prioribus, gubernatori communis, ꝛ capitaneo populi ciuitatis Senensis.



DIlecti filij salutem ꝛ apostolicã benedictionẽ. Ut obuiet͛ fraudibus in ciuitate ac dominio Senensi sub clericorũ nomine per laicos cõmissis, sepius conquesti sunt nobiscum dilecti filij cõitatis eiusdem ciuitatis Senensis. Facta est cũ clero ipso cõuentio, qđ clerici ꝛ persone ecclesiastice ac pia loca ciuiatis ꝛ dominij Senensis gabellas soluant. Et ne propterea contra libertatem ecclesiasticam ex hoc damnuꝫ patiantur, teneatur cõitas Seneñ. in recõpẽsaꝫ ꝛ restitutioneꝫ solutionis Gabellarum huiusmodi, singulis annis soluere ꝛ distribuere illis summas pecuniarum, iuxta taxaꝫ in folio presentibus introcluso descriptã. De gabellis vero tẽpore preterito ꝛ actis ꝛ collectis a clericis, ꝛ ecclesiasticis psonis, ꝛ locis pijs predictis quomodolibet per cõitatem Seneñ. aut habentes causam ab ea, ipsam cõitatem, ꝛ ciues eius omnes tenore presentiuꝫ, ab omnibus censuris ꝛ penis quas propterea incurrũt generaliter absoluimus ꝛ liberamus, ꝛ absolutos ꝛ liberatos esse decernimus. non obstantibus premissis omnibus ꝛ infrascriptis constitutionibus, ꝛ ordinationibus apostolicis ꝛ alijs quibuscũqꝫ in contrarium facientibus ꝛ disponentibus, etiam si talia forent de quibus hic habenda foret mentio specialis.

℃ Joannis Lupi apostolice sedis prothonotarij, de Libertate ecclesiastica Tractatus feliciter orditur.

℃ Prima pars Tractatus.

SVMMARIVM

1 Clerici nũquid đ bonis ecclesie gabellas soluere teneant͛. n. 3.
Rescriptum quando dicendum surreptitium aut obreptitiuꝫ.
2 Narrata in rescipto negata an ꝛ per quem probanda.
4 Pape in facto alterius an credendum sine alia probatione.
5 Probatio in narratis a põtifice in facto antiquo an inducat͛.
6 Narratorum natura qualis.

℃ Questio prima.



PRimo vt in hac causa vere ꝛ iuridice procedat͛, ꝛ omnia fiant sine lesione conscientie tam prelati ꝛ clerici, q̃ꝫ dominij seu cõtiatis. Uidendum est quid breue cõcedat, in quo cõitas facit
1 fundamentũ ꝛ excusationẽ. † Nã alias nulli dubiũ, nec stante necessitate vel aliqua vtilitate ciuitatis dominium sine grauibus censuris non posset gabellam de fructibus beneficiorum ꝛ ecclesiaꝝ recipere, nec leuare. Et sic vt dico principaliter est necesse videre quid in breui contineatur. Et dico primo, qđ in breui principaliter fe. re. Pius narrat se habuisse a cõitate Senensi, qđ clerus ad fraudẽ euitãdam laicorum, qui sub nomine ecclesiaruꝫ ꝛ clericoꝝ in solutione gabelle fraudabant dñiuꝫ de soluẽdo gabellã, ꝛ recõpẽsaꝫ habẽdo, ac restitutionẽ solutionis gabelle cũ dñio seu cõitate cõcordauit. Et sic primo vr͛ ex narratione breuis, maxime ibi. Et ne propterea contra libertatẽ ecclesiasticam, qđ concordia fuit causa motiua ꝛ finalis que induxit dictũ pontificẽ ad predictũ Breue concedendum. Et sic primo videtur de iure breue subreptitium ꝛ obreptitium, ꝛ nullius valoris qꝛ fuerunt multa exposita pontifici, que non erant, scꝫ de concordia ꝛ fraude ꝛ fuerunt multa omissa ꝛ tacita, que si Papa intellexisset, non ꝯcessisset, ꝛ sic Breue vt surreptitiũ ꝛ obreptitiũ de nihilo deseruit, vt in. c. sup literis. ꝛ. c. cuꝫ dilecta. de rescrip. Sed posito casu ꝛ nõ cõcesso, qđ breue non cõstaret subreptitiũ, ꝯcordia ante omnia est necesse, vt videatur ꝛ
2 oñdat͛ a cõitate, † qꝛ cũ sum. põtifex i suis lr͞is r͞fert se maxie ex expositiõe, seu narratiõe ptis ad aliđ, opꝫ vt illud aliud videat͛ vt in. c. abbate. in gl. ibi, fiat fides de ver. signi. ꝛ in. c. cũ olim. il. j. ꝛ in. c. accepimus. ꝛ in. c. porro. de priui. ꝛ in. c. ij. de resc. vbi Abb. ait. qđ si negantur narrata in rescripto, onus probãdi incũbit impetrãti. hoc idẽ ipse Abb. in. c. fi. de presum. hoc tenet Jo. an. in. c. j. de litis ꝯtesta. lib. vj. facit pro hoc tex. in. c. seruatis. ꝛ in. gl. xxv. q. ij. ꝛ in. c. cõtra moreꝫ. c. distin. ibi in parte vobis oportet ostendi qui bonus testis est in materia de qua agit͛, ꝛ gl. ord. in. c. j. de fide instru. que multa pro ista opinio. alleg. ꝛ in auc. si quis in aliquo. C. de eden. Et questio pro isto articulo est liquida ꝛ clara. Nã cui dubiũ si allegat͛ contractus inter cõtrahentes necesse est vt videatur ꝯtractus. ita qđ si ꝯcordia aut non fuit, aut nõ põt de ea ꝯstare, Breue summi pontificis, salua determinatione maioꝝ, de nihilo deseruit, vt in. d. c. ij. de rescrip. vbi litera ait. Semper illa verba intelligunt͛ in rescripto, ẽt si nõ ponant͛, si p̃ces veritate nitant͛. Et cã
3 dꝫ esse ꝛ remanere in terminis iuris cõis, † id est ꝙ clerus ꝛ ecclesiastice psone đ fructibus, seu bonis ecclesiaꝝ, seu bñficioꝝ nullã gabellã soluãt nec dñiũ sine pena censuraꝝ a p̃dictis exigere põt. vt in. c. nõ minus. ꝛ in. c. aduersus. de imu. eccle. ꝛ in c. q̃ꝫq̃ꝫ đ cẽsi. li. vj. ꝛ in. c. j. de imu. eccle. eo. lib. ꝛ in cle. vnica. eo. ti. ꝛ in cle. fi. đ cẽsi. ℃ Nec ob. si aliquis diceret p pte dñij seu cõitatis, qđ inserit͛ certũ foliũ taxe seu cõpẽse i dicto breui ꝛ Papa de dicta ꝯcordia, ꝛ taxa in breui facit mẽtioneꝫ, cum vt dixi nõ sufficit nisi aliter de ꝯcordia ꝯstet, qđ fuisset celebrata cũ p̃lato, ꝛ clero, ꝛ alijs religiosis, quos tãgit, qꝛ qđ oẽs tãgit dꝫ ab oib⁹ approbari. ꝛ. j. latius dicã. Nã qs de iure põt dubitare, qđ si papa i narrõne non fundat intẽtionẽ suã, aut loquat͛ in facto ppꝛio, ꝙ nisi aliter pbet͛ p impetrãtẽ narratio Pape nullã pbationẽ faciat, vt facit tex. in expresso. in clemẽ. vnica. de pbationi. Et ibi Jo. de imo. iuxta glo. voluit aliq̃ntulũ sentire, qđ nõ solũ ad hoc qđ narrata Pape pbẽt, papa dꝫ fũdare intẽtionẽ suã in narratis, sꝫ dꝫ loq in facto ppꝛio vt ibi. Et ibi sensit Oldra. in ꝯsilijs suis ꝯsi. cccxlviij. ꝛ ipse ẽt Jmola. i eadẽ cle. tꝫ, qđ in facto alterius nullo modo sibi credit͛, nisi pbet͛ qꝛ
4 de illo nõ ẽ iformatus, † imo đ gestis ab alio corã se nulla fides est adhibẽda, ꝛ ita Jmo. asserit se tenuisse Calderinũ i. c. post cessionẽ. de pba. hoc tꝫ Jo. and. in regula. nõ licet de reg. iur. li. vj. hoc tenẽt doct. in. c. in literis. de fide instrumẽ. ꝛ in. c. si papa. iuxta literã. in prin. de p̃uileg. lib. vj. ꝛ in. c. fi. de p̃sum. ꝛ p Jnno. in. c. inter dilectos. de fide instrum. in fi. vbi ait. qđ ẽt si Papa diceret in priuilegijs, eximimus omnes ecclesias vestras que p vos sumpserũt regulã beati Augustini, in qbus has duximus exprimẽdas, qꝛ hec v͛ba ponũtur narratiue, nulla ecclesia exp͞ssa vr͛ exempta, nisi al͛s pbet͛ qđ sit sancti Augu. qđ dictũ multũ facit in isto casu qꝛ si ẽt dictus dñs Pius narrasset in certo folio cõcordiã, nihil illa narratio pbaret etiam in facto antiquo. hoc sentit Jo. an. in. d. c. si papa. de priuileg. lib. vj. hoc idẽ tꝫ Dñicus in eo. c. in. iij. quesito. hoc etiaꝫ tenẽt Ancha. ꝛ Archi. ꝛ recitãt v͛ba Jnn. s. dictã opi. oẽs doctores allegãt. c. hec qppe. iij. q. vij. hãc eãdẽ opinionẽ seq͛t Cardina. in dicta clem. vnica. de pba. in prin. in. viij. ꝛ in. ix. quesito. vbi, ꝛ in. x. ait. Si ad petitionẽ alicuius papa aliqd narrat nõ credit͛ sibi, ꝛ narrãs tenet͛ pbare narrata. Jstã opin. sequũtur in dicta clemẽ. oẽs docto. ꝛ in. c. ex literis, đ trãsa. ꝛ i locis p̃allegatis. ℃ Nec obst. ea q̃ aliq doctores possent dicere
5 qđ in narratis a põtifice in facto antiquo iducit͛ pbatio. † Nã licet hoc esset verũ iure nõ resistẽte, vt in. c. j. ꝛ in. c. ad đcimas de resti. spol. li. vj. doctores dicũt in. d. cle. in fi. qñ Papa nõ narraret ad instãtiã, ꝛ expositionẽ partis, sed motu ppꝛio, ꝛ vidẽs fundasse itẽtionẽ suã i narratis, tũc v͛ba põtificis pbarẽt maxime in facto antiquo. Alias docto. ꝯcludũt. Narratum pape nullã pbationẽ induceret, nec faceret, ẽt in facto antiquo. put facit tex. i casu đ quo agit͛ i. d. c. si papa. de p̃uilegijs. lib. vj. vbi Domi. in primo notabili. singl͛r ait. Nota primo, qđ v͛ba narratiua põtificis nõ plata principal͛r pp se sꝫ icidẽter apposita in aliqua dispositione, nõ iducũt pbationẽ narratorũ. ẽt si a ptãte narrãtis đpẽdeat narrata ꝯcedere. Quãto magis in casu đ quo agit͛, vbi papa nõ poterat ꝯcedere, vt pbabit͛, ꝙ simpl͛r clerici soluãt gabellas, nã vt ait dictus Dñicus, ꝛ Jo. an. i nouella, ꝛ Jo. mo. i. d. c. si pp̃. i. j. q̃sito q̃re narratiua v͛ba
6 Pape nõ probant, qꝛ de natura narratorũ est, vt probentur,

ꝛ non

6 ꝛ non probent, imo magis est.† quod si papa motu proprio loqueret in dicto Breui in casu de quo agit, nō faceret probationē, nec tolleret subreptionē, q̄r vr̄ esse defectus intentionis pontificis ſm ibi in Breui per pontificē narrata, vt in.c. si motu ꝑprio. de pb. li. vj. ꝛ ibi p doc. in locis pallega. cū in dicto Breui, ꝑstat̄ idē pontifex nolle venire ꝫ libertatē eccl'asticā. qḋ si Breue teneret, ꝛ traderet̄ executioni, ꝑut tradit̄, satis videret̄ venisse ꝫ Deū, ꝛ libertatē ecclesiasticā, qḋ nō est credēdum de tāto, ꝛ tā docto pōtifice q iura diuina, ꝛ humana vr̄ in oib⁹ operibus suis nō ignorasse. imo magis est qḋ bene aduertenti ꝛ ſm veritatē ſe. re. Pius in dicto Breui nihil ꝯcedit dn̄o in futurū quo ad ꝑceptionē gabellarū, sed narrat ꝯcordiā, ꝛ absoluit dn̄um a cēsuris pp ꝑceptionē gabelle a clerico incursis.

SUMMARIUM

1 Libertas ecclesiarū, ꝛ clericorū de nō soluendo gabellas nunquid sit de iure diuino.
Pharao ꝛ Artaxerxes sacerdotum priuilegia obseruari iusserunt.
2 Sacerdotibus etiam pagani olim honorem impendebant.
3 Sacerdotes a quo iure orti.

Questio secunda.

1 Et qḋ predicta † libertas ecclesiaꝝ sacerdotū ꝛ clericoꝝ, ad hoc qḋ nō debeāt soluere gabellā de fructibus ꝛ redditibus ecclesiarū ꝛ beneficiorū suoꝝ, sit de iure diuino, aperte probat̄ Numeri. c. iij. ꝛ c. viij. Nā ꝙplures libertates in edificatione tēpli ipse rex Salomon obtinuit a Deo vt. iij. Regū. c. viij. ꝛ c. ix. ꝛ ipse Deus Exo. xix. ait Mea est. n. omnis terra. in qua disposuit vt. ṡ. vt ecclesie ꝛ sacerdotes eaꝝ essent liberi ab omni ptāte seculariū. Jta Pharao licet Tyrānus iussit priuilegiū suoꝝ sacerdotū obseruari, vt Geū. xlvij. ibi Emit igit̄ Joseph omnē terrā Egypti ꝛc. preter terrā sacerdotū. hoc idē ꝛ melius hr̄ ꝛ fuit in obseruantia. Esdre. j. c. vij. ibi Rex Artaxerxes statuit i dn̄o suo, vt sacerdotes Dei essent immunes in personis ꝛ bonis ibi. Uobis quoq; notū facimus de vniuersis sacerdotibus ꝛ leuitis, cātoribus ꝛ ianitoribus, nathinneis ꝛ ministris domus Dei huius, vt vectigal ꝛ tributū ꝛ annonas non habeatis ptātē imponēdi super eos. Nam cōstantinus Imperator, qḋ trāslatū est in. c. sacerdotibus. xj. qō. j. duꝫ traherent̄ sacerdotes sibi ad iudicandū ait. Jte ꝛ inter vos cās vestras di-
2 sponite q̄ꝫ dignū nō est vt nos iudicemus Deos. † Ante eum quippe pagani iure publico principes fuerunt qui verū deum nescientes, Deos ligneos ꝛ lapideos colebāt, ꝛ tn̄ eorū sacerdotibus honorē maximū tribuebāt. ergo si multi Tyrāni ꝛ infideles sine charitate nesciētes Deū, hoc iusserūt, quid quo ad veros sacerdotes Dei facient fideles Jmpatores, qui filij ecclesie sunt non presules ꝫ vt in. c. si imperator. xcvj. dis. vbi litera ait. Si imperator catholicus est, qḋ salua pace ipsius dicimus, filius est, nō presul ecclesie, qḋ ad religionē cōpetit discere ei ꝯuenit, non docere, hꝫ priuilegia sue ptātis, que administrandis legibus publicis diuinitus cōsecutus est, ꝛ eius bn̄ficijs nō ingratus ꝫ dispositionē celestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes. n. Deus voluit que ecclesie diponenda sunt ptinere, nō ad seculi ptātes, quas si fideles sunt, ecclesie sue sacerdotibus voluit esse subiectas, nō sibi vēdicet alienū ius, ꝛ ministerium qḋ alteri deputatū est, nec ꝫ eū ꝯtendat abrumpi, a quo oīa ꝯstituta sunt, ꝛ ꝫ illius beneficia pugnare videat̄ a quo pro-
3 priam ꝯsecutus est ptātem. † Non legibus publicis, nō a ptātibus seculi, ſꝫ a pōtificib⁹, ac sacerdotibus oipotēs deus Xpiane religionis clericos ꝛ sacerdotes voluit ordinari, discuti ꝛ recipi de errore remeātes, ita qḋ nec in ecclesijs, nec in eaꝝ sacerdotibus ac bonis ipsaꝝ eccl'iaꝝ ꝛ sacerdotū impatores sine pena censure ac indignationis Dei se possunt intromittere, cum videant̄ priuilegiū diuinum habere. ita declarauit ꝛ interpretatus est Bonifacius. viij. in. c. ꝙꝙ. de censibus. lib. vj. vbi ipse ait. Cum igit̄ ecclesie ecclesiasticeq; psone, ac res ipsaꝝ non solūmodo iure humano, ꝗnimo ꝛ diuino a seculariū ꝑsonarum exactioni hus sunt immunes ꝛc. Hoc idē vr̄ obseruatū ꝛ declaratū per alios summos pōtifices in. c. nō minus. ꝛ in. c. aduersus. de immu. eccle. ꝛ in locis pallega. Hoc idē vr̄ obseruatum ꝛ declaratū p ꝙplures imperatores seculares, vt legit̄ in ꝯsi. Parisiē. de Ludo. imperatore. ꝙ trāslatū ē i. c. ſm cano. xxiij. q. viij. ħ idē in. c. sancitū. ea cā. ꝛ. q. vt ō ꝑximo lati⁹ dicā.

SUMMARIUM

1 Papa nunquid ꝯtra ius diuinum dispensare possit.
2 Papa qlr̄ possit dispēsare circa mr̄imoniū in gradu ꝓhibito.
3 Papa in quibus possit dispensare.
4 Papa quomodo circa beneficialia dispenset.
5 Papa circa decimas qualiter dispensare potest.
6 Intellectus. c. a nobis. de deci.
Decime nunquid cōprehendant̄ sub preceptis moralibus.

Questio tertia.

1 Ed viso ꝛ habito pro fundamēto, ꝙ ista litera seu imunitas de qua agit̄ sit ꝯcessa a Deo ꝛ sit de iure diuino † Papa ꝫ eā nō pōt simpliciter venire, nec dispēsa. vt in. c. literas. de resti. spolia. ꝛ ibi gl. est. ꝛ gl. ordi. iuxta tex. i. c. a nobis. de deci. ꝛ hn̄ ibi p abba. ꝛ i. c. ad monasteriū. de statu reg. in fi. ꝛ i. c. sup eo. de big. ꝛ ibi p doc. satis late. ꝛ i. c. sunt qdā. xxv. q. j. ꝛ. i. c. sicut qdā. xiiij. di. ꝛ i. c. si his q pceest. in pzin. ꝛ i. ꝥ. idē. ꝛ in. c. j. xiij. di. ꝛ ibi per doc. Cardi. de turre cremata, ꝛ alios doc. imo magis est qḋ a pōtifice precepta canonica nō debēt sine maxima ecclesiaꝝ vtilitate, aut necessitate mutilari, aut laxari. facit text. in. c. ꝛ si illa. j q. vij. determinatio est beati Augu. vt decretū ꝛ trāslatū est in. c. omnibus. xxxv. q. ix. vt ipse beatus Augusti. ait. omnibus modis ecclesiastice discipline vel moderationi cōueniēs est, vt q̄ rōnabiliter ordinata fuerint vel decisa, nulla in posteꝝ debeāt refragatione turbari, hoc idē in. c. loci. eadē cā ꝛ quest. ꝛ in locis pallegatis. sed cōtra ius diuinum non pōt Papa, vt. ṡ. venire, neq; dispensare. Theorica est omnium doc. Theolo. ꝛ canoni. Jta sentit Ricardus in. iiij. dist. xvij. arti. iij. hoc idem beatus Thomas eadeꝫ dist. qō. ix. arti. iij. hoc idē Alex. de Ales. in. iij. parte. questio. lj. membro. vij. arti. iij. hoc etiam cano. in. d. c. literas. ꝛ. c. cuꝫ ad monasteriū.
2 ꝛ in locis pallegatis. † Naꝫ cui dubiū, qḋ hodie Papa nō potest dispēsare, vt quis contrahat matrimoniū in primo gradu cōsanguinitatis, nec aliquo modo in secūdo, vt quis habeat sororē fratris, vt Leuitici. xviij. neq; pōt dispēsare ꝙ dissoluat̄ matrimoniū ꝯsummatū, q̄ꝛ decretū a Deo, qḋ Deus ꝯiunxit, homo nō separet, vt Mat. xix. Nā lꝫ veꝝ sit, qḋ hodie sine crimine heresis non possint teneri, neq; obseruari cerimonialia, vt ait vas electionis, tuba euāgelij, qḋ trāslatum est. in. c. trāslato. ō ꝯsti. nec hodie posset teneri sine crie iudicialia Moysi tāq; ꝑcepta a Moyse, lꝫ tāq; bene ꝓuisū p pōtifices ꝛ imperatores posset eodē mō ꝓuideri, ꝑut pluries, ꝛ in pluribus ꝓuisū est, nihilominus iudicialia diuina, sicut ꝑceptū decimarū, ꝛ moralia tenēt, ꝛ in totū debēt obseruari mādata nālia ꝛ alia diuina iudicialia, q̄ lꝫ expresse nō sint in moralibus, nihilominus vn̄r adherere moralibus, ꝛ cōprehēdunt̄ sub moralibus, ꝛ nālia, ꝛ moralia sub euāgelio, vt in. c. j. dist. v. ꝛ in. c. nō est peccatuꝫ. ꝛ. ꝥ. his ita. vj. dist. ꝛ Matth. v. vbi redēptor ꝛ magister noster in illo euāgelio approbat, ꝛ ratificat, lꝫ sub alio rigore ꝛ pfectione maiori precepta moralia. Jtaq; nō solū Papa non pōt venire, neq; dispēsare expresse ꝫ moralia, sed nec alia cā ꝫ cōprehēsa seu inclusa in moralibus vt in preceptis decimaꝝ, ꝛ immunitatū sacerdotū, ꝛ ecclesiaꝝ, ꝛ in gradibus prohibitis. vt. ṡ.
3 † Nā licet aliqui doc. voluissent sentire, qḋ papa potuisset eximere aliquos laicos a solone decimaꝝ, aut facere eos capaces ad eaꝝ receptionē, ꝑut allegāt. in. c. a nobis. de decimis. dico salua eoꝝ correctione, simplr̄ talis opinio nullo pacto posset sustentari. nā nulli dubiū, vt diximus, istud preceptū fuit institutū ſꝫ determinationē cōte. de iure nāli vt i. l. nāli. vbi i decimis ꝛ oblationibus dabat̄ honor Deo. ꝛ in. l. diuina data a Deo, vt Exo. xxij. ꝛ deutero. xxvj. ꝛ. xiiij. ꝛ Leui. xxvij. ꝛ Deus p Malachiā. c. iij. ait Inferte oēm decimā in horreū meū. ꝛ in pluribus locis repetitū, ꝛ hoc p summos pōtifices declaratuꝫ in. c. parochianos. ꝛ in. c. tua nobis. ꝛ in. c. in aliquibus. de deci. ꝛ in. c. cā. de ver. signi. ꝛ in. c. reuertimini. ꝛ in. c. decimas. xv. q. j. in. c. oēs decime. ꝛ i. c. decimas Deo. eadē cā. q. vij. intiṁ, qḋ istud preceptū ita adheret preceptis moralibus, qḋ reputat̄, lꝫ diuinū iudiciale preceptū morale. Nā vt ait beatus Thom. ij. ij. questio. lxxxvij. arti. j. qḋ preceptū de solutione decimarum partim quidē erat morale, inditum naturali ratione partim autēꝫ erat iudiciale ex diuina institutione robur habēs, sed deter-

minatio certe partis exhibēde ministris diuini cultus, nō est de iure naturali, sed est introducta institutione diuina. Hoc autē tenet Alex. de ales in. iij. parte summe qd. ij. in. j. ⁊. iij. mēbro, qd preceptuz decimarum sit diuinum iudiciale, ⁊ sm determinationē cōte. duz tangit Dei honorē est naturale ⁊ morale. ⁊ hoc voluit sentire Salomon. Prouer. iij. ca. vbi ait. Honora dn̄m de tua substātia. Et ita istud p̄ceptū reputat̄ morale, vt. s. ꝯ qd
4 papa venire nō pōt, nec simpliciter dispēsare. † Nā lz verum sit, qd summus pontifex habeat supremam ptātē in bn̄ficialibus, vt in. c. ꝓposuit, de ꝯces. p̄b. ⁊ in. c. lz. ⁊ in. c. statutū. de p̄b. li. vj. ⁊ melius ꝙ alibi in clemē. j. vt lite pen. in fi. vbi litera ait. Salua tn̄ in premissis omnibus romani pontificis ptāte, ad quē ecclesiarum dignitate, personatuū, aliorūq; beneficiorum ecclesiasticorum libera dispositio ex sue ptātis plenitudine noscitur pertinere, vbi ꝯstat qd Papa libere in bn̄ficialibus possit disponere, nō aūt propter hoc vr̄ sibi permissum indistincte in dictis beneficialibus, ⁊ in eis annexis libere disponere. Nā certum est, qd in sacramentis, ⁊ in presbyteratu, ⁊ in sacris ordinibus, qui sunt annexi episcopatui ⁊ dignitatibus, ⁊ eccl'ie parochiali papa nō pōt disponere aliter quā a Christo dispositum est, vt i. c. j. de summa tri. ⁊ vt. s. in locis precalle. nec autē in perceptione decimarū, que sunt reseruate a Deo pro sustētatione sacerdotū, ⁊ sunt annexe sacerdotio ⁊ diuino cultui, quē Papa nec minuere, nec tollere pōt, ⁊ sic tanquā de cultu diuino, ⁊ de annexo primo precepto. s. de honorādo Deū papa in ꝯriū quā a Deo dispositū est i detrimētū eiusdē Dei honoris nō p̄t disponere.
5 ¶ † Posset tn̄ aliquo mō papa cū laico dispēsare, ad aliquos dies ⁊ annos decimas suas retinēdi, aut alterius parochiani decimas ꝑcipiēdi nō auctoritate ꝓpria, ⁊ noīe ipsius laici. vt i. d. c. causa. de verbo. signi. sed auctoritate Pape, ⁊ noīe ipsius pontificis. Nā certū est, qd bona clericorum ⁊ ecclesiarum sunt bona pauperū, ⁊ circa pauperes presbiteri ⁊ sacerdotes pn̄t ⁊ debent decimas diuidere, ⁊ ex decimis eos alimētare, vt in. c. quicquid habēt clerici, pauperū est. vt in. c. in canoni. ⁊ in. c. in sacris canonibus. xvj. q. j. ⁊ Augu. qd trāslatū est in. c. decime, eadē causa ⁊ qōne decime tributa sunt egentiū animarum. ⁊ in. c. decimas. eadē qōne. j. ⁊ cū Papa sit vniuersalis ecclesie ep̄s ac totius Christianitatis, ⁊ vniuersalis rector ⁊ administrator omniū beneficiorum ⁊ decimarum, vt in. c. suspectos. iij. q. v. in subscrip. ⁊ in. c. vbi periculū. in. §. ceterum. de elec. lib. vj. ⁊ vt. s. non immerito videns aliquos seculares pauperes ⁊ indigentes ⁊ ex laboribus manuū suarum nō se posse sustentari, ac ep̄s similibus pauperibus ex eleemosyna cōcederet ꝓ sustētatione eorum suas decimas posset retinere, ⁊ sine peccato p̄sbytero non tradere, ⁊ qn̄ esset opus, qꝛ talis pauper laicus nihil habet decimādi, qd Papa eidē ꝯcederet facultatē leuādi decimas alterius parochiani, qꝛ tūc nec iste laicus vr̄ detinere, nec alienas noīe suo percipere, sed noīe Pape, qꝛ qui per aliū possidet, per seipsuz possidere vr̄, vt in. c. cū venissent. de resti. spo. ⁊ in. c. si diligēti de prescri. ⁊ in. c. qm̄. in. §. pe. vt lite nō ꝯtest. ⁊ institu. de inter
6 dictis. §. possidere. ⁊. ff. de acqui. pos. l. qd in eo. † Et isto modo dz intelligi tex. in. d. c. a nobis. de decimis. qui nō vr̄ sentire ꝯtriuz. ⁊ isto modo voluerūt multi doctores. d. c. intelligere. licet multū cōfuse ⁊ intricate. hoc idē voluit sentire Host. lz per incōgruā distinctionē seu diuisionē. in. d. c. a nobis. dicēs qd aliter in isto precepto ꝙ in alijs versat̄ honor Dei irremissibilis, scz nō habebis Deos alienos. honora patrē tuū ⁊ matrē tuaz, in quibus dicit nulla cadit, nec in toto, nec in parte dispensatio in precepto decimarū inquantū versat̄ honor Dei. qui sibi retinuit in signū vniuersalis dn̄ij, Papa nō pōt dispensare, sed inquātū tangit vtilitatē ecclesiarum ⁊ clericorum, Papa posset dispēsare, que nisi intelligantur, vt. s. implicaret sibi ꝯdictionē ⁊ non posset stare. Ideoq; ꝯstito vt premittit̄, qd priuilegiū ⁊ immunitas clericorum sit de iure diuino, ⁊ ꝯ ius diuinū Papa nō pōt venire, neq; dispēsare, nec a fortiori iperatores in similibus possunt iuste, ⁊ sine maximo sacrilegio aliquid determinare.

SVMMARIVM

1 Clerici in quibus exactionibus teneantur contribuere.
2 Onera personalia que sint.
3 Pena imponentium collectas ecclesijs.
4 Clerici nunquid teneantur ad excubias.
5 Intellectus. c. petitio. de homicidio.
6 Irregularitas an cōtrahatur ex defensione, ⁊ quando.
7 Ecclesias edificare quibus concessum.
8 Pyratarum genus pernitiosum.
9 Jus canonicū in quibus noluit leges Imperatorum hēre locum.
10 Cōstitutiones principū ecclesiasticis legibus postponēde sunt.
11 Leo papa. iiij. vt timidus principi seculari se summisit.
12 Canonū violatores blasphemi in spiritumsanctum sunt.
Hereticus quis dicendus.

¶ Questio quarta.

r Edeundo ad propositū ⁊ ad casuz de quo agit̄, licet omittamus pro nūc, nec discurramus per nō necessaria, explicare seu narrare totā materiā munerū. seu exactionū
1 Breuiter dicendū est, † qd exactiones seu munera vt iura disponūt. Et Host. plenissime ait in summa in tit. de imu. eccle. in. §. quibus. Alia sordida, alia honesta honestorum, alia ordinaria, alia extraordinaria. ordinariorū, alia angarie, ⁊ perangarie, alia rerū tm̄ extraordinariorū, alia pertinēt ad publicā vtilitatē, alia ad pietatē, alia ad capitaneā voluntatē, vt sic volo, sic iubeo. Ad ordinaria aūt munera q̄ regulariter sunt, sicut sunt tributū ⁊ cēsus in possessionibus aut rebus, seu bonis que puenerunt annexa seu onerata ad ecclesias, ecclesie ⁊ sacerdotes tenentur. vt. xj. q. j. si tributū. ⁊. xxiiij. q. xiij. cōuenior. ⁊ in. c. ex literis. de pigno. ⁊ in. c. pastoralis. de decimis. in fin. ⁊ in. l. de his. C. de epis. ⁊ cleri. iura sunt vulgaria. Licet aliqn̄ si dant̄ in dote pro fundatione ecclesiarum, videntur onera remissa. vt in c. j. de cēsi. ⁊ ibi per doc. ⁊ in. c. comperimus. xiiij. q. vj. Non aūt intelligēdū est census realis aut tributum reale qd ponit̄ hominibus ratione bonorū suorū, ēt si bona sint descripta rōne
2 operis. † Nam simile onus siue census dr̄ de iure personali, ⁊ non trāsit cū onere, vt Dn̄icus ⁊ alij doct. aiunt in. c. j. de imu. eccle. li. vj. Ab exactionibus seu muneribus sordidis angarijs ⁊ perangarijs, ⁊ ab ordinarijs. preter ꝙ in munere seu cēsu reali, vt. s. ⁊ ab extraordinarijs ecclesie ⁊ earū sacedotes sunt imunes, vt. s. de iure diuino ⁊ canonico ꝓbatū est, ⁊ de iure ciuili. in l. ij. ⁊ in. l. placet. ⁊ in. l. oēs. ⁊. l. presbiteros. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in l. placet. C. de sacrosan. eccle. Naz vt ait Host. in summa in ti. de cleri. coniu. in. §. ⁊ priuilegij. ⁊ in. d. tit. de imu. eccle. j. §. ergo hodie oēs ecclesie sunt imunes respectu laicorū ab oibus exactionibus. s. dictis. Et qd tales exactiones vt indebite sunt cōdēnāde, non obstante abusu ꝯrio, vt in auc. de ecclesiasticis titulis. §. ad hoc sancimus. ⁊ nulli iudicū. §. nulli liceat. colla. ix. ⁊ ait qd bene facit lex. §. q̄ incipit hac edictali. §. illicitas. cuius verba sunt hec. Illicitas etiaz exactiones, maxime ab ecclesijs quarū abusus iam per longa tempora inoleuit per ciuitates, ⁊ castella, omni modo ꝯdemnamus ⁊ prohibemus, ⁊ si facte fuerint in duplū reddant̄. item alius. §. in quadā. l. que incipit, ad decus ⁊ decorē. §. itē nulla cōitas. vel persona publica. vel priuata collectas, siue exactiones angarias, ⁊ perangarias ecclesijs alijsq; pijs locis imponant, aut inuadere ecclesiastica bona presumant, qd si fecerint, ⁊ requisiti ab ecclesia vel iperio emē
3 dare contempserint, † triplum refundant, ⁊ nihilominus banno Imperiali subiaceant, q̄ absq; satisdatione debita nullatenus reimittantur. Innoc. in. d. c. non minus satis confuse facit istā distin. quam fecit Hostien. ⁊ in aliquo taz in noibus ꝙ in significationibus exactionum videtur ab Host. deuiare, Abbas sicu. in. d. c. non minus. male contentus de confusione Innocen. ita prolixe facit differētiā exactionū, ⁊ earum significationum, quod quasi reincidit in confusionē ipsius Inno. licet in substantia multum vr̄ concordare cum Host. cum aliqua dicta ibi per Innocen. si intelligerentur simpliciter vt ipse dicit, nec possunt aliquo iure stare. qd in aduētu principis clerici debuissent contribuere, nisi intelligat̄ vt Abb. intellexit scz in patrimonio eccle. vel alicuius prelati, vbi seculares aliquid exponerent in aduentu Pape non esset inconueniens dum tn̄ seculares ipsi nō essent imponentes onus vt clerici soluerent, vt in. c. peruenit. eo. tit. ita qd omissis varijs ⁊ confusis opinionibus, qd esset prolixum, ⁊ maximū quid narrare. Licet sm ꝙplures leges imperatorū, ⁊ sm veritatē, scz ipsum redēptorē, ⁊ magistrū nostrū qui fuit ⁊ est sine fallentia vere legis ꝯditor, ⁊ scd̄m eius vicarios ecclesie ⁊ earū sacerdotes sunt imunes ab oibus exactionibus, scz ab omni munere turpi, honesto, ⁊ extraordinario, ⁊ ordinario preter ꝙ in cēsu reali. vt. s. Licet theorica abbatis in. d. c. nō minus. de reparandis vijs ⁊ itineribus. videtur mihi quod posset stare, qd si imponatur in curribus census pro reparatione viarum contribuat, maxime cum clericus non

debet

debet esse auriga currus,attento maxime qd currus pro sustē-
tatione clericoꝝ nō sunt oino necessarij sicut fontes, ⁊ pōtes,⁊
putei,ad aquā,ēt ad vtilitatē publicā,⁊ pietatē coactā sunt im
4 munes,vt.s.⁊ late p Abba.in.c.nō minus.in.vij.col. † Licet
ad necessitatē cōem quasi ineuitabilē teneat̄ de iure.s.ad vigi-
lias muroꝝ ciuitatis,vt,i.c.peruenit.de imu.ecc.vbi vr̄ in hac
necessitate ⁊ periculo ꝓuisum,vt clerici non teneant̄ a vigilijs
muroꝝ ciuitatis se excusare.Qd sane est intelligēdū vt intelle-
xit ibi gl.in ṗn.s.nullū de hoibus ecclesie secularibus aut me-
lius vt intellexit Jo.and.⁊ Host.⁊ refert Abb.in.d.c.nō mi-
nus.s.qñ ciuitas hȝ infideles suspectos.vbi tūc nō solū pro cō
seruatione bonoꝝ,sed personaꝝ dat̄ clericis a iure licētia hoc
faciēdi,⁊ in euētū bellādi,vt in.c.petitio.de homi.⁊ rō est in
promptu.Et vidimus qd dolēdū est tpibus nostris in Otrāto.
nā cū turci ⁊ inimici infideles ciuitatē inadūt ⁊ intrāt, accipiūt
bona,⁊ interficiunt personas,sicut ibi qd interfecerūt archiepi
scopū ⁊ plures ecclesiasticas personas,⁊ sic vr̄ licitū in simili-
bus ꝯ infideles nō solū presbyteris vigilare,sed pugnare,inter
ficere,⁊ mutilare.cū videant̄ defensare se ⁊ sua,in cuius defen
sione nō ꝯbit̄ irregularitas,vt in.c.interfecisti.de homici. ⁊ in
cle.si furiosus.eo.tit.vbi vr̄ ꝯcessuȝ presbyteris, pro defensio-
5 ne persone hoieȝ interficere sine pena irregularitatis. † Nec
obst.lȝ ꝺm aliquos videat̄ obstare.c.petitio.de homi. vbi cle-
rici interficiētes infideles sunt irregulares.cū ibi apparet ca-
sus,qd homicidia nō fuerūt cōmissa pro defensione muroꝝ ci-
uitatis,sed extra ciuitatē clerici cū laicis exeūtes,bellarūt vbi
cōmissa fuerūt homicidia, q̄re clerici nō excusant̄ ab irregula-
ritate,si reperiunt̄ homicidia aut mutilationes mēbroꝝ manu
propria facta.Et iste est verus intellectus ad dictū:c.petitio.
nec aliter pōt saluari.sicut excusant̄ vt dico si in custodia muro
ruȝ Turcos interficerent,cū intrantibus Turcis clerici de vi-
ta nullā securitatē habēt qd secus esset,si vigilia esset ꝯ christia
nos q vellēt ciuitatē inuadere. in quo casu credo, salua deter-
minatione maioꝝ clerici nō teneantur per se vel alios vigilare,
nec hoc voluit dicere.c.peruenit.cū loquat̄ Grego.epo Tara
goñ.qui sp fuit, ꝓut est in suppositione Agarenoꝝ,seu vt vul-
gariter loquamur saracenoꝝ stātiū in africa.Nā vltra ciuita-
teȝ Taragonensem, que per mare parū distat a Machometi
cis Africanis,hȝ ecclesia Taragonēsis pulchrū castrū in insu
lis que vocat̄ Juisa,que nō distat per duas dietas a principali
ciuitate Africana,⁊ sic ibi fuit iusta prouisio. Nā alias si esset
bellū inter Christianos,quis excusaret clericos in homicidio
ab irregularitate,quā nec pro patria, nec pro parentibus, nec
pro defensione ecclesiaꝝ clerici debent incurrere,vt in.c.susce
6 pimus.⁊ in.c.significasti.de homici.† qꝛ lȝ videat̄ cōcessuȝ cle
ricis,sine mutilatione,⁊ homicidio ⁊ sanguinis effusione laicos
in casu iusto defensare, vbi lȝ p alios sequat̄ homicidiū ex ad-
iutorio clericoꝝ,clerici nō incurrūt irregularitatē.tex.est sin-
gu.in.c.presentiū.de clerico percussore.⁊ gl.in.§.j.xxiij.q.vij.
qꝛ clerici duȝ pñt sine scādalo ⁊ irregularitate tenent̄ proximū
defensare.vt in.c.nō inferēda.⁊ in.c.qui pōt.⁊ in.c.ab impe-
ratoribus.in.§.ecce.xxiij.q.iij.⁊ in.c.dilecto.de sen.excō.lib.
vj.Tñ ipsi clerici nō tenent̄ ꝓ alia defensione q̄ȝ ꝓpria sua mu
tilare aut homicidiū facere.Nec ob.c.omni timore.xxiij.qō.
viij.q allegat̄ per doc.⁊ p Abba.in.d.c.nō minus.⁊ in.c.per
uenit.Nā valde Abb.⁊ aliq doc.fuerūt.in litera illius.c.dece
pti.cū nō aduerterūt,qd Papa ibi scripsit exercitui Francoꝝ
⁊ sic laicis,⁊ vbi Abb.recitat tex.vbi litera dicit. Si quilibet
vestroꝝ moriet̄ ꝓ veritate fidei,ipse Abb.refert nostroꝝ intm̄
qd cū illo errore.in.c.clerici de vi.⁊ ho.cle.voluit ꝓbare esse
licitū clericis ꝯ infideles indistincte bellare.Nec ēt valet qd
allegat.in.d.c.peruenit.in.iij.colla.⁊ in.c.petitio.de homici.
ad probandū qd clerici nō teneant̄ ad vigilias,seu custodiā ci-
uitatis,qꝛ vt dixi tex.in.c.petitio.loquit̄ ꝯ infideles,vbi si ho-
micidiuȝ fuisset factū in custodia muroꝝ clericus nō ꝯbit irre-
gularitatē.Itaqȝ in casu de quo agit̄ nō credo salua determina
tione premissa,in muneribus extraordinarijs, ēt in tāgentibus
pietatē seu cōitatē,qd clerici possint a secularibus astringi, vt
ꝯtribuāt,nō qꝛ clerici ab operibus pijs excludant̄,sed qꝛ prohi
7 bita imponi a secularibus.† Nā certū est,qd opus piuȝ ab oi-
bus catholicis ecclesias edificare,⁊ pōtifices ⁊ principes hoc
exhortant̄ facere.vt in.c.boni principis.xcvj.di.sȝ nec eis,nec
alijs ꝑmissuȝ est auc̄te ꝓpria,aut auc̄te seculariū eccl'ias edifica
re.vt i.c.nemo, ⁊ i.c.basilicas. d ꝯse.di.j.⁊ sic i casu d quo agi
tur,lȝ sit meritoriū edificare pōtes,reparare fontes,puteos mū
dare,⁊ similia pia,nō tñ vr̄ hoc iure permissuȝ p̄sbiteris de mā

dato seculariū cū nō habeāt ptātē imperādi,sed vt p̄dictū est,
citius i oibus obediendi sacerdotibus ⁊ ecclesiasticis. Nec vr̄
ꝙ ꝓcedat,nec faciat argumē.qd pluries vbiqȝ locoruȝ faciunt
seculares,neqȝ ēt aliq doct. ꝯriā opinionē sequētes.s.ista sunt
vtilia cōiter taȝ presbyteris q̄ȝ secularibus. Et sic ne in merito
si ecclesiastici ꝯtribuāt,vt in re cōi.Naȝ vt probatū est in locis
pcalle.Deus sacerdotes,vt tanq̄ȝ in sortem eius electi voluit
ab istis exactionibus ⁊ curis vt solū vacarent diuinis liberius,
essent liberi,⁊ exēpti,vt vr̄ hoc scriptū per Nicola.j.ad Caro
luȝ imperatorē.qd trāslatū est in.c. reprehēsibile.xxiij.q.viij.
vbi litera ait.Reprehēsibile valde ꝯstat esse qd subintullisti,di
cēdo maiorē partē oium epoꝝ die noctuqȝ cū oibus alijs fideli
bus suis ꝯ pyratas maritimos vigilare,⁊ ob id epi impediant̄
venire.cū militū Christi sit Christo seruire.milites seculi serui
ant seculo,qꝛ nemo militās Deo ⁊c.Ita qd realiter ⁊ plene ꝓ-
batur,nullo pacto ꝯ Christianos,licet pessimos tyrānos cleri-
8 ci debeāt ciuitates vigilare.† Nā ꝙ genus ita pessimum inter
Christianos,quaȝ pyratarū pōt dari? Sed vltra ius diuinū ⁊
pontificiū stat ꝯ seculares maxima rō,quā Abba.sicu.in.d.c.
nō minus.⁊ alij doc.allegāt imo iura expressa,que faciūt ad ca
sum,qꝛ ipsi seculares gaudent de bonis,honoribus,⁊ dignitati
bus secularibus ipsius ciuitatis.habēt ēt castellanias, ptāteȝ,
rectorias,tam in castris ciuitatis,quaȝ in ipsa ciuitate,⁊ sic ha-
bēt ex ciuitate honores ⁊ vtilitates,⁊ pecunias pro se ⁊ suis cu-
ius cā nec imerito, vt cū si gaudēt honorib9 ciuitatis supportēt
onera,vt in regula,rōni ꝯgruit,⁊ in regula qui sentit onus,sen-
tire dȝ cōmodū,⁊ ecōtra.de re iud.li.vj.ita ꝙ vr̄ de iure diui-
no pōtificio,ac per q̄ȝ plures leges imperatoꝝ, ⁊ de equitate ⁊
rōne,sacerdotes ab omni munere ⁊ censu,preter q̄ȝ a censu rea
li,vt.s.esse imunes. Neqȝ obstat qd aliqñ per aliquos inpera-
tores aliter videat̄ ꝓuisuȝ in exactionibus ad pias ⁊ vtiles cās
in.l.ad instructiones.⁊ in.l.neminē.C.de sacrosan.eccle. nam
neqȝ imperatores habuerūt facultatē in his disponēdi, nec le-
ges habēt locū,nec i aliquo iudicio,vt.s.sunt admittēde,qꝛ ius
ciuile intēdit seruare ciuilē societatē,nō curās de vtilitate aie,
⁊ ius canonicū principaliter curat de saluatione anime,vt in.c.
vt animaꝝ.de ꝯsti.li.vj.⁊ ibi per Dñicū est gl.ordinaria in.c.
9 cū ꝯtingat.de iureiuran.† Ideo licet ius ciuile pp societatē ⁊
publicaȝ vtilitatem permitteret vsuras dandas, ⁊ prescriptio-
nem cum malafide ius canonicum qd tendit ad finem Dei ma
gis q̄ȝ ad societatem ⁊ publicam vtilitatem hominum, ista ⁊ si
milia exclusit ⁊ reprobauit,⁊ noluit vt in his leges imperatorū
locū hērēt,vt in locis prealleg. ⁊ in.c.nō lȝ imperatori.x.dist.
vbi litera ait,Non licet imperatori,vel cuiq̄ȝ pietatem custo-
dienti aliquid contra diuina mandata presumere,nec quicq̄ȝ ꝙ
euangelicis,vel ꝓphcticis aut apostolicis regulis obuiet age-
re.hoc in.c.lege imperatorum.⁊ in.c.cōstitutiones. ⁊ in.c.im
perium.⁊ quasi per totum. eadem distin.hoc idem in.c.nulli
fas.⁊ in.c.violatores.xxv.q.j.⁊ quasi per totuȝ.hoc idē in.c.
ecclesie sancte Marie in.c.que in ecclesiarum.de consti.⁊ in.
c.sane.xv.q.iij.in.§.sed sicut vbi litera ait. Sed sicut circa hu-
ius operis initium premissum est, toties legibus imperatorum
in ecclesiasticis negocijs vtēdum est,quoties sacris canonibus
obuiare non inueniuntur.Hoc idem Gregorius Nazenzenus
scripsit imperatoribus Constantinopolitañ.quod trāslatuȝ est
in.c.suscipitis.x.dist.vbi litera ait.Suscipitis ne libertatē ver
bi libenter accipitis,quod lex Dei sacerdotali vos subijcit po-
testati,atqȝ istis tribunalibus subdit, dedit enim vobis potesta
tem,dedit ⁊ principatum molto perfectiorem principatibus ve
stris. Aut nunquid iustum vobis vr̄,si cedat spiritus carni si a
terrenis celestia superentur, ⁊ si diuinis preferantur humana.
10 † Ecce ꝙ constitutiones principum ecclesiasticis legibus post
ponende sunt,vbi autem euangelicis ac canonicis decretis nō
obuiauerint omni reuerentia digne habeantur,ita qd clare de
cisum est de iure diuino ⁊ pontificio imperatores ⁊ dominos tē
porales per suas leges non posse venire contra libertatem ec-
clesiasticam,nec aliquid directe,aut indirecte posse disponere
in preiudicium ecclesiarum ⁊ clericorum,nec ordinare,imo nō
soluȝ in spiritualibus,sed ēt in alijs ecclesiasticis temporalibus
leges imperatoruȝ non recipiuntur in foro ecclesiastico nisi in
subsidium qñ canonica decreta deficiunt,vt.s.⁊ in.c.j.de noui
oper.nuntia.⁊ in.c.clerici.de iudi.⁊ in.c. super specu. de pri-
ui.sunt iura vulgaria. Nā cui dubiū ꝙ imperatores nō potue-
runt prouidere,neqȝ per suas leges disponere, vt prouiderūt ⁊
disposuerunt de tēpore ordinādorum presbyterorum ⁊ de ma-
trimonijs contrahendis per episcopos vel presbyteros, ⁊ de

multis alijs ecclesiasticis ꝛ spiritualibus, cũ i bis nihil ad eos, sed ad xp̃i vicarios ꝛ summos sacerdotes, qbus a Deo data est ptãs, pũdedi, pascẽdi, ligãdi, ꝛ absoluẽdi, ac inter leprã ꝛ leprã discernendi. Nã lꝫ vr̃ in.c.plures.ꝛ in.c.principales.ꝛ i.c.reatina.ꝛ in.c.nobis.ꝛ quasi per totũ.lxiij.dist.qđ in electionibus ꝛ prouisoribus ecclesiaꝝ ꝛ prelatorũ imperatores interuenerint hoc erat visa ꝛ attẽta tyrranide ꝛ infidelitate ipsoꝝ imperatorum, vt maius malũ euitaret̃, scꝫ ne ecclesia careret pastore, ꝛ incideret in schisma cã imperatoꝝ. ita voluit sentire Stephanus pontifex.in.c.nosse.ꝛ tex.in.c.valẽtinianus.lxiij.dist.ita intel
11 lexit Guido in.d.c.reatina. † vbi ait qđ Leo papa.iiij.fuit natione Romanus, qui fuit multũ timidus ꝛ in graue preiuditiũ ecclesie pncipi seculari se submisit, ꝛ ẽt hoc ɔfirmat̃ in.c.lectis lxiij.dist.vbi ait ꝙ Stephanus tertius natione Romanus hic plus timuit lapidari cito flexus ꝙ̃ sanctus Stepha. ꝓtomartyr. Hoc vr̃ sentire Dñi.i preallegatis locis cardinalis sci Sixti de Torquemada.in.c.j.lxiij.dist.dicit qđ dabat̃ locus laicis vt interessent in electionibus summi pontificis, nõ qđ licitũ esset, sed pp pacẽ ꝛ quietẽ ecclesie, vt sine scandalo celebraret̃ electio. Itẽ cardinalis in.c.perlecta.eadẽ dist.dicit ꝙ requirebat̃ ɔsensus laicoꝝ ad euitãdũ scãdalũ illoꝝ qui impedire possent electionẽ. Ita qđ imperatores, nec directe nec indirecte ꝑ suas leges, neqꝫ statuta possunt nec si catholici sunt debẽt ꝯ libertatẽ ecclesiaꝝ ꝛ sacerdotũ eaꝝ disponere seu iudicare, imo doctores volẽtes aliter sentire, ꝙ̃ ecclesia sentit, canones ecclesie scindere dicunt̃, ꝛ vñr spiritũ sanctũ blasphemare. ita beatus Damasus papa statuit in.c.violatores.xxv.q.j.vbi litera
12 ait. † Violatores canonũ voluntarie grauiter a sanctis patribus iudicantur a spiritusancto, instinctu cuius ac dono ditati sunt dãnant̃ qm̃ blasphemare spiritũsanctuꝫ nõ incõgrue videntur, qui ꝯ eosdẽ sacros canones nõ necessitate cõpulsi, sed libenter vt premissũꝫ est aliquid aut proterue agũt, aut loq presumũt, aut facere volẽtibus sponte ɔsentiunt. Talis.n.presumptio manifeste vnũ genus est blasphemãtiũ spiritũsanctũ. hoc idem in.c. nulli fas.eadẽ cã.ꝛ.q.vbi litera ait. Nulli fas sit sine status sui periculo vel diuinas ɔstitutiones, vel apostolice sedis decreta temerare. nã vt ait beatus Aug. qđ trãslatũ est i.c.hereticus. xxiij.q.iij.hereticus est, qui alicuius tpalis cõmodi, ꝛ maxime vaneglorie principatusqꝫ sui rõ, falsas, ac nouas opiniones, vel gignit, vel sequit̃. ꝛ ẽt Paulus in epistola ad Galla. qđ trãslatũ est in.c.heresis.eadẽ cã.ꝛ.q.ait. Quicũqꝫ igit̃ aliter scripturam intelligit ꝙ̃ sensus spiritussancti flagitat a quo scripta est, licet ab ecclesia nõ recesserit, tñ hereticus appellari põt. Itaqꝫ doctores volẽtes aliter interpretari iura diuina ꝛ pontificia ꝙ̃ interpretatũ ꝛ decisũꝫ est ꝑ ecclesiã, nõ vident̃ ab heresi multũ distare, ꝛ multa mala a Deo sperare ꝛ ecclesia, vt ipse deus ait per Ezechielẽ.xiij.c.qui multa mala cõminatur ɔtra interpretantes seu loquentes de scripturis aliter ꝙ̃ interpretatum est.

SVMMARIVM

1 Clerici nunquid ad gabellã teneantur vbi est facta concordia cum clero ꝛ non cum prelatis.
2 Alienatio perpetua expressũꝫ requirit consensum.
3 Priuilegium in preiudicium tertij concessum qualiter interpretandum.

Questio quinta.

1 Ed redeundo ad propositũ ꝛ ad casum de quo agitur. Posito casu ꝛ non cõcesso, qđ concordia cũ clero ciuitatis reperiretur facta ꝛ nõ cum episcopis seu religiosis, nec cũ clericis de prouincia ꝛ comitatu celebrata, ꝛ qđ predicti prelati ac clerici ꝛ persone ecclesiastice de prouincia ꝛ diocesi ꝛ comitatu nõ soluerũt gabellaꝫ. † An hodie possint ꝛ teneantur soluere. Et dico ꝙ non qꝛ nõ fuerũt in cõcordia neqꝫ in obligatione cum ɔcordia, nec breue fundatũ in ɔcordia nõ existente cũ eis, quo ad eos de nihilo deseruit, qꝛ qđ oẽs tangit debet ab oibus approbari, vt in. c.ad hec.in fi.de of.archi.ꝛ in regula, qđ oẽs tãgit.de reg.iu. lib.vj.ꝛ in.c.j.de cẽsi.eo.li.ꝛ in.c.si archiepẽs.de tẽpo.ordi.ꝛ in.c.licet ergo.viij.q.j.ꝛ in.l.in ɔcedẽdo.ff.de aqua plu. arcẽ. ꝛ bene in casu nostro facit tex.in.c.sine exceptione.xij.q.ij.vbi litera in casu de quo agitur.s.in cõcatione ait. Sine exceptione decernimus, ne quis episcopus de rebus ecclesie sue quicꝙ̃ donare, vel cõmutare, vel vẽdere audeat nisi forte aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat cum totius cleri tractatu. hoc idem in capi.j.ꝛ in.c.nouit.ꝛ in.c.cum apostolica, ꝛ quasi per totuꝫ.de re.eccle.non alienã.ita qđ totus clerus debebat vocari ꝛ interuenire in cõcordia. hoc idẽ ait tex.in.c.placuit. eadem dist.ꝛ iura sunt vulgaria.de hoc satis per Abba.in.d.c. nõ minus.in fi.de imu.eccle. Tum qꝛ clerus ciuitatis non potuit totam religionẽ ꝛ totũ clerũ diocesis obligare, nec in hoc
2 seu simili sufficiebat tacitus cõsensus cleri. † Cũ de iure in alienatione perpetua ꝛ simili casu de quo agit̃, reqrit̃ expressus cõsensus, vt in.c.j.de his que fiunt a prela.ꝛ gl.in.c.j.de reb. eccle.nõ alie.lib.vj.in.d.c.sine exceptione.xij.q.ij. Et bene in casu de quo agit̃ per doc.in.c.ɔtingit.de trãsla.cũ nõ solũ agatur de coꝝ preiudicio tm̃, sꝫ successoꝝ ꝛ ecclesiaꝝ, vbi grauius est agendũ, vt.s.in.c.veniens.de transac. Jo.de imo.tenet expresse in casu de quo agitur in cle.vnica.de imun.eccle.qđ qui nõ cõcordarunt non tenentur soluere gabellã. Tum ẽt qꝛ papa nõ vr̃ in suo breui ligare nisi ɔcordãtes, maxime cũ casus expositus pontifici de fraude notoria cessabat in clericis ꝛ religiosis de comitatu, ꝛ sic cessante cã cessat effectus, vt in.c.cum cessante.de appel.cum clerus diocesis ꝛ comitatus non fuerit in obseruantia breuis seu ɔcordie, vt faciat tex.pro istis clericis.in.d.c.ɔtingit.de trãsla.
3 † Nã semp cũ ɔcedit̃ priuilegiũ, in preiudicium tertij debet stricte interpretari, vt in.c.pastoralis.de priuile.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.de filijs presby.lib.vj.ꝛ in.c.cuꝫ dilecti.de dona. Secus in odiũ concedendi, vt in.c.olim.de verbo.significa.ꝛ in.c.cũ dilectis.de ɔsue.ꝛ in.c.qꝛ circa ꝺ priuileg.imo magis est qđ verba priuilegij interpretantur ꝯ significatum vocabuli, vt non ledatur ius tertij.ꝛ in.c.super eo.de offi.delega.vide singularem doctrinam Dominici in.c.dudum de prebẽ.lib.vj.in.iij.col. Nã potest dici ꝙ istud priuilegiuꝫ fuit cõcessuꝫ ex liberalitate pape, cũ nisi motu proprio esset cõcessum non dicitur concessum ex liberalitate.ita tenet Domini.ꝛ alij doc.in.c.si motu proprio de preb.lib.vj.

SVMMARIVM

1 Gabelle super clero nunquid possint prescribi.
Spiritualia nunquid sint prescriptibilia, ꝛ quanto tempore.
2 Possessores iure resistente nunquid ex possessione commoduꝫ percipere possint.
Consuetudo nõ põt reddere laicos iuris spiritualis capaces.
Laici ex donatione nõ possunt prescribere spiritualia.
3 Prescriptio ꝯ priuilegia ecclesie quanto tempore currat.
Ecclesie libertas est imprescriptibilis.
Libertatibus omnia iura fauent.
4 Bonam fidem in prescriptione que causent.
5 Consuetudinem vincit veritas.

Questio sexta.

1 Ed posito ꝙ breue non teneret prout vr̃ ex.s.dictis ꝙ nõ teneat. † An dominium possit se iuuare ꝛ tueri ex eo qđ allegãt fuisse i possessione leuandi seu percipiendi gabellas a clero ꝛ religiosis de ciuitate per.xx.ꝛ.xxx.annos. In quo breuiter dicendum est ꝙ nõ. Nã certũ est qđ sine possessione nõ currit prescriptio, vt in.c.causam que.de prescrip.ꝛ in regula sine possessione.de regu.iur.li.vj.ꝛ nulli dubiuꝫ ꝙ laici decimas ꝛ gabellas clericoruꝫ nõ possunt possidere, qꝛ de similibus sunt incapaces. Naꝫ vt ait Abb.sicu.in.d.c.cãm que.in.j.col.ꝛ in.c.ad aures.eo.titu.in prin.ꝙ lꝫ aliqua spiritualia possint possideri ex priuilegio pape per laicos, nõ tñ prescribi.ꝛ ibi per alios doct. Nam vt ait idẽ Abb.in.d.c.cãm que.de prescrip.ꝛ in.c.querelam. de elec.ꝙ lꝫ fundatores ecclesiaꝝ sint capaces possidendi ius presentandi seu iuspatronatus, nõ tñ pp hoc oẽs laici sunt capaces iurispatronatus, nec alij ꝙ̃ fundatores, aut dotantes ecclesias seu dantes fundũ, seu prediũ pro ecclesia edificanda possunt possidere iuspatronatus nec ꝯ ecclesiã prescribere iuspat.
2 aut ius presentandi, vt ibi. † Nam vt ait idem Abb.in.c.cõstitutis.de elec.in.iiij.col.ꝙ stantes in possessione iure resistente nullũ cõmodũ seu suffragiũ debẽt habere ex possessione, neqꝫ ꝯ ius ꝓprietatis pñt hr̃e effectũ restitutoriũ, hoc tꝫ Jo.an.i.c.cumana.eo.ti.hoc tꝫ Jo.i.c.ij.ꝺ i ite.re.facit tex.ꝛ theorica doc. i.c.ad decimas.de re.spo.li.vj.ꝛ in.c.j.de pſ.eo.li. Nã vt ait ipse Abb.in.c.messana.de elec.in.iij.not.cõsuetudo nõ potest reddere laicos capaces iuris spũalis, maxime, si ɔsuetudo esset

contra ius diuinū, etiam si esset consuetudo tanti temporis, de cui⁹ initio nō staret memoria, vt in.c.j.ꝛ.c.quāto.ꝛ in.c.fi.de ꝯsue. Nā laici ēt ex donatiōe nō possunt pscribere spiritualia, nec titulus daret bonā fidē, nec causaret prescriptionē, cū error iuris impedit pscriptionē, vt in.c.dudū.de deci.ꝛ in eo.c. apostolice.de dona.ꝛ ibi p Abb.ꝛ alios doc.facit tex.in.l.nū q̄.ff.de vsucap. Nā vt ait idē Abba.ꝛ alij doc.in.c.bone.ij. de postu.prela.ꝙ exercēs aliqđ ius ex gr̄a, nō vr̄ acqrere possessionē illius iuris, ad hoc quod possit petere restitutionem. Nec casu quo daret vera possessio in dominio, seu cōmunitate Seneñ.pcipiēdi gabellā, que indistincte aut simpl'r de iure dari nō pōt, nō curret prescriptio minori spacio.xl.annoꝝ, vt in.c.illud.ꝛ in.c.de quarta.ꝛ in.c. ad aures.ꝛ quasi p tot.de
3 pscri.ꝛ in auc.quas actio.C.de sa.sanc.eccle.† Facit tex.in.c. accedentibus.de priuileg.vbi Abb.ait, quod ꝯ pulegia ecclesie nō currit pscriptio minori spacio q̄.xl.annoꝝ.vbi Joā. de imo.in recollectis suis ait exp̄sse ꝙ ꝯ libertatē ecclesię nulla currit pscriptio, q2 icapaces, vt.s̄.ꝛ ibi p alios doc.facit tex. in.d.c.de.iiij.de pscri.vbi Abb.in.ix.colū.ait ꝙ in sp̄ibus ꝛ graniter pniudicialibus, ēt in corpalibus nō dat̄ pscriptio(maxime in iure canonico) minoꝛ q̄.xl.anno.imo aliq doc.ibi voluerunt tenere ꝛ affirmare ꝙ in posſione discōtinua, que nō i omni hora, ꝛ die ꝯtinuat̄ a possessore, sit necessariū tēpus duplicatū.s.lxxx.ann. Nā oia iura fauēt libertatib⁹, vt in.c.cū olim.in.§.pen.ꝛ in.c.ex ore in.§.fi.ꝺ pūile.vnde fauores ampliant̄, ꝛ odia restringunt̄, vt in.c.tua.de deci.ꝛ in.c.fi.de fi. pſby.li.vj.ꝛ in r'la odia.de reg.iur.eo.lib.ꝛ.ff.ꝺ lib.ꝛ post.l. cū qdā. Ita ꝙ nullo pacto dn̄ium seu cōmunitas poterit se iuuare ꝛ tueri ex pscript.tū q2 incapaces, ꝛ sic nō posſores, tū q2 ex narratis in breui, in quo absoluunt̄ a cēsuris ex pceptiōe gabelle ab ecclesiasticis psonis, de facto vident̄ eē de iure male fidei possessores cū qua de iure canonico nulla currit pscri-
4 tio, vt in.c.fi.de pscri.ꝛ in r'la.ij.de re.iur.lib.vj.† Nā certū ē ad causandū ꝛ tenendū bonā fidē, erat necesse de vigore breuis autoritate ordinarij seu ꝺlegati iuris ordine seruato.s.vocatis quoꝝ itereſt ꝛ vocandis, dn̄ium pōeret̄ in posſone pcipiē di gabellas a clero, vt singl'r ait Abb.in.c.ꝯsultationib⁹.ꝺ iure pat. Et sic his non obstantibus, dn̄ium seu cōitas pp iuris errorem non potuerūt stare in bona fide, ꝛ sic nec prescribere, vt.s̄.imo pp malaꝫ fidem tenent̄ ad restōnem, vt in.c.grauis. ꝛ in.c.ꝯquerente.de resti.spo.ꝛ in.c.dilecti.de priuileg.ꝛ ibi per Abb.in.ij.co.ꝛ iura sunt vulgaria. Nec in istis sp̄nalib⁹ vꝫ ꝯsuetudo, q̄tūcunq3 antiqua in preiudiciū ecclesiaꝝ, cū nō possit testari sine peccato, vt in.c.j.ꝛ in.c.ad nr̄am.ꝛ in.c.cū inter.de ꝯsue.nā non qđ fit, sed qđ fieri dꝫ est attendendū, vt in.c.cū cām.de elec. Nā q̄to antiqoꝛ, q2 cū peccato, tāto magis reprobāda, ꝛ citius de medio tollenda, vt in.c.fi.de ꝯsue.
5 ꝛ in.c.cū in ecclesie.de simo.† Nam veritas preferēda est cōsuetudini, vt in.c.mala aūt ꝯsuetudo, ꝛ in.c.veritatē.ꝛ in.c. si ꝯsuetudinē.ꝛ in.c.qui ꝯtempta veritate.viij.dist.naꝫ vt ait Ant.in.c.fi.de ꝯsue.ꝛ Domi.in.c.j.de ꝯsti.lib.vj.qđ ꝯsuetudo que repugnat ecclesijs repugnat fini Dei, ꝛ fini publico q2 ius publicū ꝯsistit in sacris ꝛ sacerdotibus, vt.j.di.ꝛ.c.ius publicū.ꝛ si ꝯsuetudo videat̄ fauere vtilitati publice, ꝛ repugnat fini Dei, sicut de dādis vsuris, rōne finis dei dr̄ irrationabilis ꝛ cū peccato, lꝫ ꝛ alio modo sit in fauorē publice vtilitatis, nō tꝫ, nec q̄tūcunq3 antiqua vꝫ, vt in locis pealleg.

SVMMARIVM

1 Gabelle super clero an possint augumētari.
Licitum quid sit.
2 Gabelle nunquid possint subditis per dominuꝫ superiorem recognoscentem imponi.

Questio septima.

1 Sed posito ꝛ nō ꝯcesso ꝙ rescriptū, seu priuilegiū eēt validū ꝛ teneret, ꝛ clerici tenerent̄ ad solutionem gabelle
1 †an hodie dn̄ium posset gabellā augmentare. Et dōm est ꝙ non, tum q2 non liceret a ꝯcordia recedere, presupposito ꝙ ꝯcordia fuisset, facit tex.in.c.ij.de reb.ecc.non alie. lib.vj.in fi.vbi inter alios doc.optime Anch.ait, ꝙ paria sūt illicite ꝯhere, vel ex ꝯctu licito vltra debitum aliqđ vsurpare. Et ē aūt licitū, qcqđ venit de nā ꝯctus, vel ꝯuentione legiti

ma. Nam idē est sensuꝫ seu gabellā de nouo imponere, aut impositā augere, vt in.c.ꝓhibemus.de cēsi.qđ fuit in ꝯsi.Lateraneñ, sed certū est, vt ꝓbat̄ ꝛ est notoriū ꝙ cōitas, seu dn̄ium hodie sine pena cēsuraꝝ, de qbus.s̄.non posset imponere gabellā presbyteris, ergo nec auger̄ vt ibi, ꝛ in.c.grauis.ꝛ in.c. sciētes.eo.ti.de cēsi.facit tex.ꝛ ibi per doc.in.c.pastoralis.ꝺ reb.eccle.non alie.ꝛ in.c.pđ'a.xij.q.ij.ꝛ bene in casu de quo
2 agit̄ per Abb.ꝛ doc.in.c.ꝑterea.j.de transa.† Nam cui dubiū ꝑ nouā impositionē, seu statutū ꝺ gabella videat̄ dn̄ium, seu cōitas grauare ecclesias, ꝛ ꝯ eaꝝ libertatē venire, ꝛ censuras incurrere, vt in.c.graue.ꝛ in.c.nouerit.de sent.excō.ꝛ in locis prealleg. Jmmo magis graue dōm est, ꝙ aliqs dn̄s seu aliqua cōitas que recognoscit impatorē, seu alium in supiorē, nō posset ex se licite nouā gabellā laicis ꝛ subditis imponere, aut antiquā augmētare, vt in.c.sup qbusdaꝫ.in.§.ꝑterea.de ver. sig. Et si imponeret ecclesiasticis, ꝯ talē dn̄m posset per censuras ꝓcedere, ꝛ eum excōicare, vt est tex.in.c.innouamus.de censi.ꝛ ibi bene per doc. Et sic clare constat ꝛ breuiter ꝙ non licet dominio seu communitati, in casu quo licite antiquaꝫ gabellam recepisse hodie eam augmentare.

SVMMARIVM

1 Laici nunquid teneantur ad restitutionem gabelle male per eos super clero imposite.
Gabelle nūqđ sup eccl'ia licite possit recipi, clericis volētib⁹.
2 Compensa quid sit.
Libertas ita leditur in minimo sicut in maximo.
3 Restitutio quid proprie importet.
4 Facultas concessa commutandi nonnulla iuris diuini quomodo interpretanda.
Monialis a castitatis voto ꝛ vt nubat dispēsare pōt papa.
5 Intentioni in priuilegijs ꝛ rescriptis magis standū q̄ verbis
Verba intentioni seruire debēt, non econtra.

Questio octaua.

1 Sed posito vt supra in ꝑrimo articulo dictū est, ꝙ breue esset validū, ꝙ clerici tenerent̄ soluere gabellam.
1 † An dominium teneatur facere integras compēsas, ad hoc qđ nō dicant̄ venire ꝯtra libertatem ecclesiasticā. ¶ Jn quo dōm est ꝙ tenent̄ facere integrā cōpensaꝫ ꝛ restitutionem gabelle, solute per ecclesiasticos. Pro cuius fundamēto faciūt oia iura supius pro libertate ecclesiaꝝ ꝛ sacerdotum, seu clericoꝝ allegata, vbi ꝯstat ꝙ ēt si clerici vellent non possent soluere gabellā, nec seculares sine cēsuris recipe, nec pīati sine lesione ꝯscientie tolerare. Neq3 papa simpl'r, vt diximus, pōt cū secularibus in hoc dispēsare, put sancte memorie Pius scōs q vtrūq3 ius diuinū ꝛ pōtificiū, ꝛ alia de libertate ecclesiastica nō ignorabat, iō sanctitas sua ne veniret ꝯ dictā libertatē, neq3 clericos ac dn̄iꝫ Seneñ.in cēsuris ꝛ indignatione diuina illaquearet, vt satisfaceret vtriq3 parti ꝛ dn̄io in obuiando fraudibus, in scꝫ dicta ciuitate sibi a dn̄io, seu cōitate relatis, credēdo precessisse ꝯcordiā, per suūꝫ breue protestans, nolle venire ꝯ libertatē ecclesiasticā, ꝑmisit iuxta ꝯcordiam clericis, vt soluerēt gabellā, ꝛ ne ex solone gabelle cleri-ci dānum paterent̄, teneat̄ cōitas facere recōpensam ꝛ restō-
2 nem solonis gabellaꝝ singulis annis. ¶ † Ex qbus ꝟbis pōtificis expresse ꝛ clare apparet esse ꝺ eius volūtate, in minimo nolle grauare clerū, neq3 ecclesiasticas psonas. Nam de natura istius vocabuli cōpensa, lꝫ non quo ad eū q cōpēsat infinitū ꝑ finito, sed inter hoies idē est sicut tm̄ dare seu recipere, al's nō diceret̄ ꝑprie seu ꝟa cōpēsa, vt in.c.ꝯstitutis.ꝺ reli.do.nā cui dubiū, si presbyter soluit.c.libras ꝑ gabella, ꝛ nō retrahet nisi.xx.q nō videat̄ grauari in libertate, ꝛ cōitas seu dn̄iꝫ venire ꝯ libertatē, ꝛ in cēsuris incurrere, put in locis prealle.facit bene tex.in.c.clerici laicos.in.§.nos igit̄.de immu.eccle. lib.vj.vbi excludit̄ ois numerus solonis, tā.xx.q̄ cētū. Nā lꝫ dicta decretalis sit abrogata ꝑ cle.vnica eod.ti.nihilominus ratio ꝛ fūdamētū ꝺcretalis in hoc pōt allegari, ꝛ locū hꝫ.glo. est ordi.in.c.nouit.iuxta tex.de iudic.in'parte ꝯcunq3.ꝛ ibi ꝑ Jnnoc.ꝛ alios doc.facit tex.in.c.cas.ff.de capi.dimi. Nā ita ledit̄ libertas in minimo sicut in maximo qđ est ꝯtra intentionē pontificis ꝛ eius breuis. Nam vt ait beatus Jaco.in canonica sua.c.ij. Quicunq3 totā legem seruauerit, offendat autem

in vno, factus e omniū reus. hoc idē si vnus ieiunat pter vnā diem. xl. totam fregisse vr̄ vt in. c. non liceat. de conse. dist. iij.
3 † Preterea certū est τ nō pt negari, qd̄ fe. re. Pius dicit in breui, vt. s. in cōpensam τ restitutionē solutionis gabellar. ex quo vocabulo restōnez idē Pius expresse voluit id q totum quod soluunt clerici eis integre restituat̄, al's nō diceret̄ vera restitutio solutionis vt in. c. cū tu. τ in. c. tua. τ. c. ꝯsuluit. τ q̄si per totum. de vsur. vbi si ꝓuidet̄ vt qs restituat vsuras, vt intelligat̄ integras, τ iura sunt vulgaria. bene facit tex. in. c. pisanis. de restispo. quasi in fi. ibi, in parte plene ac libere ita q illa est vera restitutio que est plena τ libera, vt in. c. ꝯquerente. eo. tit. ij. qō. ij. quasi per totū. Jta q ex xbis τ ex intentione pōtificis satis ꝯstat q cōmunitas tenebat̄ cōpensā eq̄lem τ integrā restitutionē solutionis gabelle psonis ecclesiasticis facere. Ex quādocūq a iure vr̄ ꝯcessa facultas pōtifici
4 aliqua que sunt de iure diuino cōmutādi, † intelligit̄ q nō possit nisi in melius respectu illius actus particularis cōmutare, vt puta in casu de quo Jnno. τ alij doc. in. c. cum ad monasteriū. de sta. reg. τ Hosti. in summa, in ti. de voto aiunt. qd̄ si q̄dam rex Saracenor vellet cū suis subditis, si daret̄ sibi vna monialis in vxorē effici xp̄anus, qd̄ papa dz sibi pp maius bonum fidei τ totius xp̄ianitatis, τ sic pp maius bonū vl'e cū dicta moniali, vt ꝯbat m̄rimoniū, τ votū religionis quo ad Deū τ fideles in melius cōmutare. Sed cessante casu maioris boni, aut vtilitatis vl'is, nō pōt ꝯ ius diuinū venire, neq in aliuz, aut minus bonū cōmutare scz q clerici soluāt centū, τ facere cōmutationē q recipiāt. x. Neq credēdū est q dn̄uz ait, q Papa vt eis benefaceret vsus est illa liberalitate, cū non dicat̄ liberalitas de alieno. Nam lz papa videat̄ dn̄s τ vl'is administrator rer ecclesiasticar, nō tn̄ ita ē dn̄s vt ista τ similia in ppetuū posset ab ecclesia τ successoribus alienare, nec abdicare, vt in. c. non liceat. xij. q. ij. τ in. c. nihil. in fi. de prescrip. τ in. c. q̄ piculosum. vij. q. j. ita q clare ꝯstat attēta doctrina Pontificis ex eius xbis in Breui, τ magis ex intētione, nolle grauare clericos, nec ꝯ libertatē eorūdē venire. † Cui inten-
5 tioni in rescriptis τ priuilegijs magis stādum est q̄ verbis, vt in. d. c. sup l'ris. de rescrip. τ in. c. sup eo. τ in. c. cāmq. de off. deleg. τ in. c. ex multiplici. de deci. c. q̄to. de priuileg. q lz verba rescriptor seu priuilegior ꝯsideranda sint, vt. in. c. porro. τ in. c. accepimus. de priuileg. magis aūt mens seu intētio principis consideranda est, vt in. c. humane. in princi. xxij. q. v. q non sermoni res, sed sermo rei est subiectus, vt in. c. intelligentia. de verbo. signi. Nam in. c. in his. eo. ti. pontifex ait. Non debemus considerare verba sed voluntatem, cū non intentio verbis, sed verba intentioni debeāt deseruire. Jnterp̄tatur hoc idem in. c. marchio. j. q. j. vbi Hierony. ait, nec putemus in verbis scripturarum esse euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis. Hoc idem ait Augustin. q translatum est in. c. his autem. xxij. q. ij. Non consideratis rebus ipsis de q̄bus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis. Jtaq in breui ex intentione dicentis, scilicet sancte memorie Pij satis clare constat dictum Pium nolle venire contra ius diuinum τ pontificium, τ sic neq contra libertatem ecclesiasticam, neq in minimo velle grauare clerum, τ personas ecclesiasticas in solutione gabelle. Et sic voluit vt clerici haberent compensaz singulis annis, τ integram restitutionem solutionis gabelle p clericos facte, immo si bene consideretur breue τ realiter aduertatur, sancte memorie Pius nihil cōcedit dominio seu cōmunitati percipiendi gabellam a clero in futurum, sed tantuz concordiam narrat, τ a censuris pro gabellis perceptis absoluit, vt. s. dictum est in. q. j. in fi. Jtaq videt̄ satis constare, qd̄ casu quo Breue teneret, τ clerici seu ecclesiastice persone tenerentur ad solutionem gabelle, teneantur habere integram compensam, ne de libertate lesa tam contra soluentes q̄ contra recipientes Deus irascatur. Cui τ filio sancto simul paracleto, laus honor virtus τ gloria in secula seculorum Amen.

¶ Finis prime partis Tractatus de Libertate ecclesiastica.

Joannis Lupi Apostolice sedis prothonotarij in secundā partez de libertate ecclesiastica ad Reuerendissimum patrez do. Francis. sancte Roma. ecclesie sancti Eustachij, diaconū cardinalem ecclesie Senens.

PRAEFATIO.



Euerēdissime domine, satis lac hrimandum est, vt D. T. Reuerēdissima videt, quod quasi omnis status ecclesiasticus vbiq locor lamentat̄ cuz Hieremia, τ clamat cum Gregorio dicens. Domina gentium facta est sub tributo magno, ac sub maxima subiectione τ imperio secularium, cū nōnullis secularibus videat̄ obsequiū Deo prestare, dum persequūt̄ cler τ opprimunt ecclesiasticas psonas, τ vt magister nr̄ ait. Facti sunt odio oībus hominibus pp nomē suuz. Et q aliq̄ non sunt pastores, nec sacerdotes, de q̄bus ipse redēptor ait, scz Bonus pastor aīam suā ponit pro ouibus suis, necesse est vt frequenter qō ista de libertate τ immunitate, ac de violatione ipsius libertatis apud doctores vētilet̄, ac a pluribus de hoc querat̄. Et cū Reuerēdissime pr̄ diebus elapsis fuissem interrogatus a nonnullis curialibus, an liceret principibus seu dn̄is tpalibus clericos, aut ecclesiasticas psonas in exilium tradere, τ de q̄busdā alijs qōnibus que ad ecclesiasticam libertatē spectare vīur, Rn̄di tūc breuiter que mihi in mētem ex tpe venerūt. Nunc aūt postq̄ aliquantulū fuit necesse magis in ista materia cogitare, nec aliquos libros rōne qōnis gabellar seu exactionū. s. scriptar reuoluere, decreui nonnulla scribere, ac scripta in publicū tradere, lz aliqua in vtroq libello repetant̄, q scdm diuersam τ subiectam mām hoc non potuit euitari vna cum dicta qōne exactionū, vt in occurrētibus videant̄, in q̄bus credo satis ostendisse, τ ꝓbasse, non licere tm̄ pricipibus, seu dn̄is tpalibus, in spiritualibus, seu ecclesiasticis q̄tum forsitan existimant, τ presumunt, omnia subijciens sedi apostolice D. T. Reuerendissime determinationi τ correctioni.

¶ Secunda pars Tractatus.

SVMMARIVM

1 Clerici nunquid possint in exilium per seculares mitti. 3.
2 Clerici coniugati priuilegio fori ecclesiastici gaudent.
Judex secularis in casu negligētie ecclesiastici nunqd manus in clericos mittere potest.
Clerici in quibus causis per secularem possint iudicari.
3 Sacrilegium cōmittit̄ per seculares clericos ꝓscribētes.
4 Jntellectus clemen. j. de penis.
Laicus detinens clericum in custodia est excommunicatus.
5 Clericus quando curie seculari tradendus.

¶ Questio prima.



N primo casu dicenduz est, † q supradicti seculares de iure hoc sine crimine sacrilegij non pn̄t facere, q certum est regl'r τ ordinarie, seculares nullam hn̄t iurisdictionē in psonis ecclesiasticis, nec ecclesiasticos pn̄t astringere, aut iudicare. facit tex. in. c. ij. de fo. compe. vbi in ꝯcilio Parisi. ita decisum est. hoc idem in. c. non placuit. τ in. c. laicis. τ in. c. si qs pncipū. xvj. q. vij. facit tex. in. c. clericū. τ in. c. siluester. τ in. c. nullus iudicū. lz palea. τ quasi p tot. xj. q. j. facit tex. in. c. j. et. ij. p tot. xxj. q. v. facit hn̄ tex. in. c. hn̄ qdē. in prin. τ in fi. τ in. c. deniq. τ q̄si p tot. xcvj. dis. τ in. c. si qs deinceps. xvij. q. iiij. facit tex. in casu nr̄o in. c. cū nō ab hoīe. de iudi. vbi interrogatus Celesti.

iij. an lz regi vel alicui seculari psone iudicare clericos cuiuscūqꝫ ordinis, siue in furto, siue in homicidio, vel periurio ⁊c. Rñdit tales ante depositionē, ⁊ incorrigibilitatē iudex secularis iudicare seu punire non vz, vt ibi tex. in fi. post depositionē ⁊ incorrigibilitatē dat locuz secularibus, vt tales clericos possint corrigere, iudicare, ⁊ in exiliuz tradere, facit text. in c. vt fame. de sen. exc. vbi phibetr̃ secularibus cape clericos criminosos sine lnia iudicis ecclesiastici. hoc idē in. c. si iudex lai
2 cus. de sen. excō. lib. vj. ⁊ iura sunt vulgaria. † Immo nō solū clerici nō ɔiugati, sz ɔiugati cū vnica ⁊ virgine habitū, ⁊ coronā deferētes, in criminalibus ꝑuilegio fori, ⁊ ēt canonis gaudēt, vt in. c. vnico. de cle. ɔiu. in. vj. ⁊ sic ꝓbat apte ꝙ cleric⁹ aliqs nō pōt puniri, nec iudicari a laicis, imo nō pt recōueniri in criminali aliquo pacto corā seculari vbi erat auctor, vt in c. qualr̃. de iudi. ⁊ in. c. at si clerici. ⁊ cū nō ab hoīe. ō iudi. immo ꝙ magis est, in casu negligētie ipsius ecclīastici secularis ꝯ clericos intromitter̃ se nō vz, vt in. d. c. qualr̃ in pte. ibi, qd̃ oīno fieri ꝓhibemus. Nec ēt si clericus vellet istud priuilegiuz pōt renūciare, ⁊ iurisdictioni seculariū se submittere, vt in. c. si diligēti. ⁊ in. c. significasti. de fo. cōpe. ⁊ in. c. ɔtingit. de sent. excō. Dixi aūt regl̃r ⁊ ordinarie clericus nō pōt iudicari a laicis qꝛ spāliter iudicat̃ in cā feudi. vt in. c. ver. ⁊ in. c. ex transmissa. de fo. cōpe. lz Archid. in. c. vnico. de cle. ɔiug. in. vj. lz ēt in cā feudi non possit ɔueniri corā seculari, qd̃ non vr̃ incōueniens. hoc Jo. and. lz ipse in ɔclusione asserit ꝙ lz in causa feudi possit clericus ɔueniri coram dn̄o feudi non tn̄ persona clerici rōne feudi ab ipso dn̄o feudi pōt tangi seu rōne perso-
ne iudicari. ¶ Sed his nō obstātibus, opꝫ veniamus ad par
3 ticulare. † an clericus possit banniri, aut tradi in exilium a seculari. Et dico sine crimine sacrilegij, ⁊ sine violatione libertatis ecclesiastice hoc agere non vz. facit bene text. vt dixi in. c. cum non ab hoīe. de iudi. vbi in fi. postqꝫ clericus est depositus, ⁊ incorrigibilis, dat̃ ab ecclesia facultas iudici seculari, vt talē clericū possit bānnire, aut in exilium tradere. facit tex. in casu nr̄o in. c. ij. de cle. excom. minis. vbi ꝓuidet̃ in ɔcilio Antiocheno, ꝙ si eps̄ clericum corrigere non valet, regis iudicio ad requisitionem ecclesie exilio damnet̃, ita ꝙ ante requisitionem seu remissionem, aut ecclesie ⁊ iuris canonici ꝑmissionez iudex secularis non pōt clericū bānire, aut in exiliuz tradere, facit bene tex. in terminis, in. c. olim. de iniur. vbi Hono. iij. ɔdemnat ⁊ ɔdēnare facit cōitatem Floreñ. qꝛ bānnuit epm̄ Fesulanum ꝯ Deum ⁊ ecclesiasticaz libertatem ⁊c. ita ꝙ vr̃ hoc laicis ꝓhibitum, ⁊ venire contra libertatez ecclesiasticam dū similia faciunt, ⁊ sic sacrilegium incurrunt, vt in locis preallē. ⁊ in. c. ɔquestus. de fo. compe. ⁊ hodie prouisum est, ꝙ seculares ista faciendo ipso iure sunt excōicati, vt in cle. j. de penis.
4 † Nec obstat si aliquis vellet sentire, qd̃ illa cle. loquitur tm̄ in prelatis. nam Abb. in. d. c. olim. de iniur. in summario intellexit, ꝙ habeat locum in oibus clericis, cū secularis ptās ꝙ clericū bānuit ɔdēnari dz per iudicez ecclesiasticū, ⁊ dicit hodie adde penam in cle. j. de pe. Hoc sentiunt alij doc. in predicto. c. olim. qꝛ lz sit ver ꝙ alie pene cōtente in cle. non' hēant locum nisi in epis, cui dubium, sacrilegium, seu excōicatio nō habebit locum indistincte contra seculares tradētes in exiliū ecclesiasticos, gaudentes priuilegio clericali, scꝫ canonis, ⁊ fori in criminali. Nam quis dubitat exiliū esse penā a iure, vt in locis prealleg. quam seculares non pn̄t imponere in clericos, quos non pn̄t punire, nec iudicare sine crimine sacrilegij, ⁊ cēsurar, nam sine lesione corporali facta clerico laicus incurrit excōicationem, cum exercet in clericū qd̃ de iure exercere nō valet, vt in. c. nup. de sen. excō. vbi laicus detinens clericum in custodia publica, vel priuata excōmunicationē incurrit, cū ait Innocē. ⁊ Host. ibi, magis iniuria in clerico attendit̃ qꝫ
5 lesio. vt in. c. ɔtingit. in eod. ti. ¶ † Sz qꝛ dixi ordinarie ⁊ naturaliter seculares nō possunt clericos astringere, ɔdemnare, neqꝫ bānire, aut in exiliū tradere, nisi post depositionē ⁊ incorrigibilitatē, aut remissionē per ecclesiā ad secularē factā. Restat vider̃ an ⁊ qn̄ clericus tradat̃ a iure vel ab hoīe, curie seu iurisdictioni seculari, vt possit clericū punire, ⁊ ɔdēnare, bannire, aut in exiliū sine sacrilegio ⁊ cēsurar pena tradere. Et qꝛ qd̃ grauis est ⁊ piculosa, in qua vr̃ pria fronte iura diuersa, seu varia ⁊ doc. satis varij, necesse est videre fundamētaliter de ꝓuilegio ⁊ immunitate clericali, ⁊ qui clerici, ⁊ qn̄ gaudent priuilegio fori ⁊ canonis, ad hoc ꝙ secularis nullo pacto sine censura contra tales procedere possit, ⁊ an ⁊ quando clericus censeatur de iure perdere priuilegium clericale ⁊c.

SUMMARIUM

1 Clericorum appellatione qui comprehendantur.
2 Clerici in minorib⁹ nūqd debeāt gaudere ꝑuilegijs clericor.
3 Cleric⁹ sine insignijs clericor an gauder̃ dēat ꝑuilegijs eor.

¶ Questio secunda.

1 P Ro cuius dclaratione primo vidēdū est, † an appellatione clericorum qcunqꝫ clerici cōprehēdant̃, ad hoc quod gaudeāt, ⁊ gaudere debeant ꝑuilegio clericali, scꝫ fori ⁊ canonis. Et doctores dicūt qd̃ appellatione clericorum cōprehēdūtur tā ɔstituti in minoribus, qꝫ ɔstituti in sacris, vt in. c. cū nō ab hoīe. de iudic. vbi vr̃ ꝓuisum quo ad priuilegiū clericale appellatione clericor, quod ēt oēs ɔstituti in minoribus ordinibus cōprehēdant̃, facit text. in. c. ij. ⁊ quasi per totum. de fo. compet. Pro ista opinione facit tex. in. c. vnico. ō cle. cōiu. in. vj. vbi ꝓuisum est, ꝙ clericus cōiugatus cū vnica ⁊ virgine si tonsurā ⁊ vestes clericales deferat gaudeat priuilegio canonis ⁊ fori in criminalibus, facit fundamētū i. d. c. ij. de fo. compe. ꝙ fuit ɔciliale. facit tex. in. c. nemo. ⁊ in. c. cleri
2 cum. ⁊ in. c. ɔtinua. ⁊ quasi per tot. xj. q. j. † Ex qbus supradictis vr̄r doc. asserere ꝙ appellatione clericor cōprehendant̃ oēs clerici ēt in minoribus quo ad priuilegiū predictū clericale, nā quo ad alia cōprehendunt̃ ꝑm subiectā mām, vt in. c. cū tibi. de ver. sig. ⁊ in cle. qm̄. de vi. ⁊ ho. cle. Sed lz videantur doc. assentire, qd̃ applone clericor quo ad dictū ꝑuilegiū clericale, cōprehendant̃ oēs clerici ēt in minoribus, tn̄ volūt sentire ꝙ aliter, ⁊ aliter gaudēt, ⁊ ēt ꝑdunt ꝑuilegiū clericale. Inno. in. c. j. de aposta. facit dr̄iam inter clericos ɔstitutos in sacris, ⁊ ɔstitutos in minoribus, vbi post alias opiniones dicit. Si clericus in minoribus facit ordini ꝯriū, vt qꝛ accepit scd̄az vxorē, aut primā corruptā, vel fecit se militez ⁊ seuia exercuit, tūc priuat̃ priuilegio clericali, vt. lxxiiij. di. si qs clericus, sed si non fecit ꝯriū ordini clericali, vt qꝛ ꝯxit cū virgine, nec fecit se militē, seuia nō exercuit, pōt viuere clericalr̃, ⁊ ꝑuilegio cle
3 ricali gaudere, vt in. c. seriatim. ⁊ in. c. eos. xxxij. dist. † Si antē viuat seculariter tenēdo tabernā, vel dimittēdo tonsuram tūc ante monitionē gaudebit priuilegio canonis, sed post monitionē nullo priuilegio gaudebit. Hosti. in. d. c. de apostaticis. ⁊ in. c. ꝑpedimus. ⁊ in. c. cū nō ab hoīe. de sen. excō. quasi vr̃ sequi theoricā Inno. lz in. d. c. j. de aposta. videat̃ tenere qd̃ clericus ꝯhens cū corrupta gaudeat ꝑuilegio canonis, cuz non sit in ptāte sua tale priuilegiū renūciare, vt in. c. si diligenti. de fo. compe. ⁊ in. c. ɔtingit. de sent. excō. Jo. and. in. d. c. ꝑpēdimus. recitat Inno. ⁊ sequit̃ eū, ⁊ dicit, ꝙ si clericus dimisso habitu intret bellū, ꝑdit priuilegiū canonis non fori, nec pōt ɔueniri corā seculari, ⁊ si clericus nō dimittit habitū, lz faciat seu cōmittat seuia ⁊ grauia, nō ꝑdit priuilegiū clericale.

SUMMARIUM

1 Differētia que sit īter clericos in minoribus ⁊ clericos in maioribus quo ad priuilegia.

¶ Questio tertia.

1 A Ntonius de but. † facit maximā dr̄iā ⁊ distinctionē inter clericos in minoribus ⁊ in sacris quo ad ꝑditionē priuilegij clericalis. Nā. in. d. c. j. de aposta. quasi in fin. dicit post multa, ꝙ ad hoc qd̃ ɔstitutus in minoribus ꝑdat priuilegiū clericale requirūtur quatuor. Primū, ꝙ nō incedat in habitu ⁊ tōsura, sz vt laicus. Scd̄o, ꝙ ingreat se enormib⁹. Tertio, ꝙ in illis se frequentet. Quarto, qd̃ in illis deprehendat̃, ⁊ ꝙ ad hoc vt ɔstitutus in sacris ꝑdat priuilegiū clericale dicit, requirunt̃ sex, scꝫ ista quatuor, ⁊ quintū ꝙ sit monitus. Sextū, ꝙ post monitionē sit incorrigibilis. Abb. sicu. in. c. cū nō ab homine. ⁊ in. c. at si clerici. de iudi. ⁊ in. d. c. j. de apost. ⁊ in. c. ꝑpendimus. de sen. excō. vt ipse recolligit totā istam mām, vr̃ sētire ꝙ lz opinio Ant. posset stare in priuilegio canonis, nō aūt in priuilegio fori, cū oēs clerici de iure quo ad forū ante degradationē gaudēt ꝑuilegio clericali, ⁊ sic asserit etiā post ꝑdicta quatuor, ⁊ sex, ꝙ clerici nō possunt nec debēt āte degradationē iudicari a secula-

ribus, vt in. d. c. cũ nõ ab hoie. de iud. ⁊ in. c. si index laicus. de sent. excõ. li. vj. Jo. de imo. in. c. ex literis. de vita, ⁊ hon. cle. facit vnã graue differẽtiã inter clericos in minoribus, ⁊ ↄstitutos in sacris quo ad priuilegiũ clericale, sc; si clerici in minoribus cõmittãt aliquod homicidiũ aut mutilationẽ, ⁊ ex sanguine irregularitatẽ, ꝙ tales clerici nullo gaudẽt ꝑuilegio cler. Quã opi. quasi nullus doctoꝝ sequr nec approbat cũ dictũ. c. cũ nõ ab hoie, ⁊ alia. s. dicta iura videntᷣ expresse facere in ↄ̃riũ. ⁊ sic quasi oẽs doc. videntᷣ paruã differẽtiã facere quo ad priuilegiũ clericale inter clericos in minoribus ↄstitutos in sacris. l; oẽs doct. in ista materia videantᷣ i multis inter se sentire ↄtraria, ⁊ vt dixi a principio etiã videãtur iura diuersa ⁊ prouisiones ↄtrarie. Et sine dubio in simili mã esset per doc. aut summos pontifices in his que dubia, aut diuersa, seu ↄ̃ria vñr, danda vera, ⁊ clara determinatio, cũ agatᷣ de re graui ⁊ grauissima, ⁊ plures ex ista qõne q̃ nõ clare, seu est aperte decisa, oriuntᷣ inter ecclesiasticos iudices, ⁊ seculares dissensiones, ⁊ scandala que semp sunt euitanda, vt in. c. dilecto. de sen. excõ. lib. vj. vbi lr̃a ait, ꝙ hi duo gladij ↄsueuerunt exigẽte necessitate sibi adinuicẽ suffragari, ⁊ inuamen alterius subuẽnire mutuo frequentius exerceri. Sed pro clariori demonstratione in p̃nti qõne, salua correctione ⁊ determinatione maiorum, possent oĩa iura ↄcordari, ⁊ aliquantulum opinio Jmo. licet videatur nimis rigorosa posset sub aliqua distinctione sustentari. Pro cuius declaratione est premittendum, ꝙ in ecclesia Dei sunt persone ecclesiastice.

SVMMARIVM

1 Persone ecclesiastice priuilegio clericali gaudẽtes que sint.
2 Clericus in minoribus contrahens cum corrupta cadit a suo priuilegio.
3 Clericus dimittens coronam, ⁊ post delictum reassumẽs nunquid clericali gaudeat priuilegio.

Questio quarta.

1 Sunt autem clerici diuersi ordinis ⁊ religionis qui gaudẽt ꝓuilegio ecclesiastico ⁊ clericali. † nã sunt ꝑsone ecclesiastice in nullo ordine clericali ↄstitute, q̃ gaudent priuilegio ecclesiastico ⁊ clericali, vt ↄuersi, penitentes, tẽplarij ⁊ hospitalarij, vt. xxvij. q. j. vt lex. ⁊. xj. q. j. aliõ. ⁊. xij. q. j. duo sunt. ⁊ in. c. non dubiũ. ⁊ in. c. parochianos. ⁊ in. c. ex tenore. de sen. excõ. est glo. iuxta text. in. c. quisq;. xvij. q. iiij. ⁊ glo. in. c. scientia cuncti. de elec. lib. vj. Vñr item moniales ꝑsone ecclesiastice, ⁊ gaudẽt priuilegio ecclesiastico, seu clericali, vt in. d. c. de monialibus. de sen. excõ. Vñr nouitij in religione, l; in nullo ordine ↄstituti ẽt intra annum ꝓbationis ꝑsone ecclesiastice, vt in. c. religioso. de sen. excom. Dicitur enĩ clericus de prima corona, dr̃ clericus in minoribus. Dr̃ in sacris subdiaconus, diaconus, presbyter, iter quos credo, salua correctione, seu determinatione maioꝝ, quo ad priuilegiũ clericale, ⁊ alia de iure sit maxima dr̃ia. Sunt aũt clerici de prima tonsura, ⁊ in minoribus ↄiugati, ⁊ isti vt dixi si ↄ̃xerunt cu; vnica ⁊ virgine, ⁊ coronam, ⁊ habitum clericalem deferãt, in duobus, sc; canonis ⁊ fori in criminali gaudent priuilegio cle-
2 ricali, vt in. d. c. vnico. de cle. ↄiug. in. vj. † tñ si habitũ clericalem ⁊ tonsurã non deferunt, aut ↄtraxerunt cum corrupta, seu scdã vice, ipso iure priuantᷣ omni priuilegio clericali, vt in. c. vnico. de biga. lib. vj. Et sic non potest sustentari opi. Hosti. ↄ̃ Jnno. ꝙ ẽt bigamus gaudet priuilegio canonis, nisi vt. s. dixi, factus esset religiosus, qm̃ l; non posset ꝓmoueri, tanq̃ ecclesiastica persona gauderet priuilegio clericali. Aut est clericus de prima tonsura tm̃, ⁊ dico ꝙ iste talis si dimisso habitu, ⁊ tonsura homicidiu; aut mutilationẽ cõmittat, seu ex cã sanguinis, vt index, vel alias factus est irregularis, qđ incontinẽti est priuatus omni priuilegio clericali, vt in. c. ex parte. iij. de priuileg. ⁊ in. c. j. de aposta. vbi vr̃ prouisum per Alex. iij. vt si clerici relicto habitu ⁊ ordine clericali in apostasia tanq̃ laici ↄuersantᷣ, si in criminibus comprehensi teneantᷣ per censuram ecclesiastica; non poterit liberari, ita ꝙ apparet ex ista decretali, ꝙ clerici tm̃ de prima corona ante monitionem in isto casu priuantᷣ omni priuilegio clericali, l; glo. velit dicere ꝙ retineat priuilegium canonis, ꝙ est impossibile de iure, nec ista glo. nec ibi opi. multoꝝ doct. eam sequentium posset stare, sc; ꝙ clericus non liberetur per censurã ecclesiasticã, nec per iudicem ecclesiasticum. Et secularis eum capiens, seu puniens non euitet censuras, nam tex. est in ↄ̃riũ ⁊ ẽt glo. in. d. c. ex p-
3 te. de priuileg. † vbi alias clerici qui dimiserunt corona;, ⁊ habitum clericalẽ, ⁊ post delictum reassumebant, papa declarat nullo gaudere priuilegio clericali, hoc idẽ voluit determinare tex. in. d. c. j. de aposta. nam alias sequeretᷣ maximũ inconueniens, ⁊ ↄ̃ alia iura disponẽtia in ↄ̃rium, nã si talis clericus nõ repetitᷣ ꝑ ecclesiasticũ, ⁊ secularis non posset eum detinere nec punire, remanet delictũ impunitu;, qđ iura hic abhorrẽt, vt in. c. vt fame. ꝺ sen. excõ. na; cui dubiũ vbi clericus gaudet priuilegio clericali, nisi qđ datᷣ facultas iudici ecclesiastico clericũ repetẽti, vt in. c. si index laicus. de sen. excom. lib. vj. vbi ait Jo. and. in nouella. qđ imo inuito clerico index ecclesiasticus tenetᷣ eũ repetere. hoc t; Jnno. in. d. c. vt fame. facit tex. in. d. c. si diligẽti. de fo. cõpe. ⁊ in. c. placuit. ⁊ in. c. inolita. xj. q. j. vbi si clericus in criminali, seu ciuili trahatᷣ sponte coram seculari debet per ecclesiasticum ad suum iudicium reuocari, ⁊ puniri, q̃ consensit in iudicem secularem, ita qđ est necesse, vt iura iuribus concordentur facere differentiam inter clericos coniugatos, vt. s. ⁊ inter clericos tãtum de prima tonsura, seu constitutos in minoribus ⁊ constitutos in sacris.

SVMMARIVM

1 Clericus in prima corona in quibus, ⁊ quando gaudeat clericali priuilegio.
Officia qualia in ordinibus clericorum assignentur.
2 Clericatus prime tonsure an dicendus ordo.
Tonsura est ordinum ianua.
3 Ordinum in ecclesia gradus ⁊ nomina.
4 Ordo quibus modis capiatur.
5 Judex secularis nunquid habeat iurisdictionem in clericum apostatam.
6 Clericus insignia clericatus deserens an habendus pro degradato a iure.
7 Jntellectus. c. clerici. de vita ⁊ honest. cle.
8 Ordinis dignitas in constitutis in sacris intelligitur.
9 Clericus male viuens priusq̃ e priuilegio suo excidat an monendus ⁊ qualiter.

Questio quinta.

1 Videlicet † ꝙ si clericus de prima tonsura tm̃ non beneficiatus, dimisso habitu clericali ⁊ tonsura, non a casu aut ad aliqđ inconueniens euitandum, vt in cle. ij. de vi. ⁊ hon. cle. Sed vt ait Jnno. factus est miles, aut alia negocia assumpsit, seu officium ↄ̃rium clericatui, qđ iste talis sine alia monitione, vt merus laic⁹ ꝓuat oĩ ꝓuilegio clericali, ⁊ ꝑt capi, ⁊ puniri sine metu excõicationis a iudice seculari, vt in. d. c. ex pte ꝺ priui. ⁊ i. d. c. j. de apost. Nã l; ex tex. ⁊ i. c. cũ ↄtigat. de eta. ⁊ q̃li. videatᷣ ꝑsupponẽ qđ in pma corona ↄferatᷣ ordo, fm omnia iura in isto casu loquẽtia pria corona sine alijs minorib⁹ nõ est, nec dr̃ ꝓprie ordo clericalis. Nam clericus tm̃ de pma corona nullũ in ecclesia Dei h; exercitiũ seu officiu; deputatũ, sicut oẽs alij in minoribus, ⁊ alijs ordinibus cõstituti, vt in. c. acolythus. cũ alijs quatuor seq. xxiij. distin. Nam ibi in. d. c. acolythus. ↄciliũ Carthagineñ. disposuit vt acolythuscũ ordinatᷣ ab epo qđe doceatᷣ qualiter in officio suo agere debeat, ⁊ ab Archi. accipiat ceroferarium cũ cereo, ⁊ ẽt accipiat vrceolũ vacuũ ad suggerẽdũ vinũ in eucharistiã sanguinis Christi in. c. exorcista. datᷣ sibi onus imponẽdi manũ sup baptizato i. c. lector. datᷣ sibi liber vt sit relator verbi Dei. in. c. ostiari⁹. dantᷣ sibi claues rex sacraꝝ. Clerico aũt de pma tonsura nul-
2 lũ officiũ, aut exercitiũ in ecclesia Dei a iure sibi datᷣ. † Jđ nõ põt ꝓprie dici ordo. Jta t; magr̃ sniaꝝ in. iiij. disti. vbi postq̃ noiautᷣ septẽ ordines supradictos, ait. Corona. n. signaculũ ẽ quo signantᷣ in partẽ sortis ministerij diuini. ita t; exp̃sse, ꝙ nõ sit ordo corona beat. Tho. in summa. iij. par. q. xxxv. artic. ij. Pro cuius fundamẽto allãt supradictã rõnẽ, l; hoc exp̃sse ꝙ non sit ordo, in eadẽ. iij. parte. q. xl. arti. ij. Pro cuius corroboratione ait, ꝙ corona h; vlterius aliqđ spãle qđ ei rñdet sicut signatũ signo, s; hec nõ est aliqua spãlis ptãs, ⁊ iõ in corona nõ imprimitᷣ character, nec est ordo ⁊c. ⁊ sic Hierony. scribes ad suũ leuitã vt trãslatũ est in. c. duo sunt. xj. q. j. vr̃ ꝑsupponere,

ponere, quod corona in capite ab instõne ecclesie fuit vt sit si-
gnum clericatus. Ita vr̃ ꝙ corona sit ianua ordinuз, ⁊ ostẽdat
clericum, ⁊ intentionem recipientis coronam esse clericãdi, lз
ipsa per se ꝓprie non ꝯtineat ordinez, nec exercitiũ ordinis, vt
supra hoc ꝓbat tex. in. c. j. xxv. dist. vbi sanctus Isido. scrib.
ad ludifredum officiuз epi, ⁊ ceteroꝝ in ecclesia Dei, ponit. s.
ostiarium, exorcistam, acolythum, lectorẽ, subdiaconum, dia-
conum, ⁊ presbyterum, ⁊ epm. Inter quos non ponit clericuз
de pma corona, vt dixi, qꝛ nullũ hз in ecclesia Dei a iure exer-
citiuз. facit bene tex. ad hoc ꝙ non dicat̃ ꝓprie ordo prima tõ
sura, in. c. cleros. in prin. xxj. dist. vbi lr̃a ait, Generaliter cle-
3 rici nuncupant̃ oẽs qui in ecclesia Xp̃i deseruiunt. † quoꝝ gra
dus ⁊ nomina sunt hec. Ostiarius, psalmista, lector, exorcista,
acolythus, subdiaconus, presbiter, ep̃s, ⁊ sic inter istos nõ nu-
merat̃ clericus tm̃ de prima corona, cũ nullũ exercitiuз a iure
in ecclesia Xp̃i censeat̃ hr̃e, neqз ꝓprie rõne ordinis dicat̃ cle-
ricus, sed tm̃ videat̃ hr̃e signũ clericatus, ⁊ ꝓfiteri velle ad cle
ricatũ, ⁊ ordines per coronaз venire. Pro ista opi. facit tex.
in. c. degradatio. de pen. lib. vj. ibi, radit̃ caput illius seu ton-
deat̃, ne tonsure, seu clericatus vestigiuз remaneat, ita ꝙ coro-
na vr̃ vestigiũ clericatus. i. signũ clericatus, ita dicit Jo. and.
in. d. c. degradatio. facit pro ista opin. tex. in. §. ne vero. xj. q.
j. vbi lr̃a ponit expresse qui ꝓprie applõne clericoꝝ cõprehen
dant̃, inter quos nõ ponit̃ clericus de prima corona tm̃, ita qđ
multi sancti patres vñr tenere, qđ prima corona non sit ordo,
⁊ ẽt oẽs sancti doc. hoc vt. s. affirmant, ⁊ vt ait tex. xxj. dist. in
summa, ⁊ glo. Q̃tum ad sacraз scripturam exponẽdam preua
let sanctoꝝ autoritas, quantũ autem ad causas diffiniendas ꝓ
ualet autoritas romanoꝝ põtificũ. Sed hic quod non sit or-
do, fuit autoritas multoꝝ sanctoꝝ, ⁊ multoꝝ põtificum. licet
solus Innocẽ. quartus in. d. c. cum ꝯtingat. de eta. ⁊ quali. vo
luit dicere qđ prima tonsura sit ordo, quod vt possit saluari dз
intelligi ꝫm alios pontifices ⁊ doctores sanctos. Ita clare cõ-
stat ꝙ clericus de prima corona non dicat̃ ꝯstitutus in aliquo
ordine ꝓprie, in quõ imprimat̃ character, sed põt dici sic in or
dine clericali, scз in statu seu ꝓfessione clericali, ⁊ sic dз intelli
gi. c. j. de aposta. vbi ordine dimisso, scз ordine ꝓ religione cle
ricali. Nam vt dixi largo modo assumit̃ ordo in clerico de pri
ma tõsura, pro alio q̃ pro vero ordine clericali, vt in alijs mul-
tis assumit̃ ꝫm subiectã mãm, vt in. c. cum ordinẽ. de rescript.
4 ⁊ in. c. ꝯstõnem. de reg. iur. in. vj. ⁊ in cle. eos. de reg. † vbi as
sumit̃ ordo pro religione, imo inter seculares dat̃, ⁊ dr̃ de iure
ordo, vt in. c. si qs deinceps. xvij. q. iiij. vbi lr̃a inter alia dicit,
cuiuscũqз ordinis laicoꝝ, qđ dз intelligi. s. ordinis. i. status seu
ꝓfessionis laicoꝝ, ⁊ sic non vr̃ inconueniens, qđ si tales ꝯsti-
tuti tm̃ in prima corona, ⁊ ẽt in minoribus, qui non cõpellũtur
viuere clericaliter, sed pñt ꝯhere matrimonium ⁊ viuere lai-
caliter, faciliter ꝑdant priuilegium clericale sicut nouitij stan-
tes in religione, qui vt dixi, intra annum ꝓbationis, lз meri se
culares gaudent priuilegio ecclesiastico ⁊ clericali, ⁊ deposi-
to habitu religionis, ad habitum suum redeuntes, tanquam
meri laici, nulla monitione premissa, facti sunt de iurisdictione
seculari. Quod idẽ est, ⁊ eadẽ rõ militat in clerico i minorib⁹,
⁊ maxime in clerico de prima tonsura tm̃, qui si ex deliberatio
ne, ⁊ non a casu coronã ⁊ habitũ clericalẽ dimittit, qꝛ vr̃ vt di-
xi ꝓfiteri, nolle stare, neqз ascendere ad veꝝ clericatũ, vt lai-
cus remanet, ꝑdito omni priuilegio clericali sub iurisdictione
seculari, vt in. d. c. j. de aposta. ⁊ in. d. c. ex parte. de priui. q̃si
hoc vr̃ sentire Jo. and. in nouel. in. d. c. vnico. de cle. ꝯiug. in
5 vj. † Nam alias, si aliqs vellet tenere opinio. glo. de. d. c. j. de
aposta. ⁊ doctoꝝ illam sequentiũ, qđ iudex secularis non ha-
beat iurisdictionẽ in clericũ apostataз homicidã, vt in. d. c. j.
solum ꝑꝑ detentionẽ iudex secularis incurrere censuras ⁊ ex-
cõicationem, vt in. d. c. nup. de sen. excom. ⁊ tunc iudex eccle
siasticus, vt de iure tenet̃, ẽt si iuncto clerico fecisset repetitio-
nem, vt in. c. si iudex laicus. de sen. excom. lib. vi. qui multum
facit pro ista opinione, lз doctores aliq allegent pro parte con
traria. Nam ibi dicit lr̃a, si clericus delinquens est talis q de-
beat gaudere priuilegio clericali, qđ tunc hз locũ repetitio. er
go ecce lr̃a que presupponit ꝙ sunt aliq clerici qui non gaudẽt
priuilegio clericali, neqз debẽt repeti per ecclesiasticũ, ẽt si de
tineant̃ apud secularem. Nam hoc non põt intelligi de cleri-
cis in sacris ꝯstitutis, qui ante degradationẽ realẽ, vel fictam
a iure, vel ab hoĩe que fit ꝯ abñtem, gaudẽt priuilegio clerica
li, vt in. d. c. cũ non ab hoĩe. de iudi. ⁊ in. c. nouimus. de verb.
signi. neqз põt intelligi de clericis in miorib⁹ deferẽtibus ha
bitum ⁊ tonsuram, qꝛ tales gaudent priuilegio clericali, vt in.
d. c. cum non ab hoĩe. ⁊ in. d. c. ij. de fo. cõpẽ. ⁊ in locis palle.
neqз ꝓprie hз locum in clerico bigamo, vt refert glo. in. d. c. si
iudex laic⁹. nã bigami nõ ꝓprie appellant̃ clerici, vt i. d. c. vni
co. de biga. in. vj. ergo est necesse ꝙ lr̃a intelligat̃ đ clericis in
minoribus, maxime de prima corona tãtum, coronã neqз habi
tuз clericalẽ deferentibus in qbus de iure nulla est necessaria
degradatio, qꝛ dñ coronã ⁊ habitum clericalem ex deliberatio
6 ne dimittunt ⁊ negotijs secularibus se immiscent. † a iure ha
bentur pro degradatis, vt in. d. c. ex parte. de priuileg. ⁊ in. c.
Joan. de cle. ꝯiug. Nam ita loquit̃. c. degradatio. de pen. in
ꝯstitutis in minoribus deferentibus habitũ ⁊ tonsuram. Naз
lз priuilegium clericoꝝ in minoribus ad alia se extendat, quaз
priuilegium ꝯiugatorum, nihilominus eorum priuilegium seu
prerogatiua ꝯsistit sicut in ꝯiugatis in delatione habitus ⁊ tõ-
sure. Cum vt dixi nec ꝯiugati neqз non ꝯiugati ꝯstituti in mi-
noribus, si non sunt beneficiati, aut volunt retinere beneficiuз
non compellunt̃ viuere clericaliter, sed ad sui libitum, habituз
⁊ tonsuram pñt dimittere, ⁊ cũ his per ꝯñs priuilegium cleri-
cale renunciare, vt in. d. c. vnico. de cle. ꝯiug. ⁊ in. d. c. Joan.
⁊ in. c. si qui vero. ⁊ in. c. seriatim. ⁊ in. c. lectores. xxxij. dis. fa
cit tex. iuxta glo. in. c. tue. de aposta. vbi clerici apostate velit
nolint compelluntur in habitu ⁊ corona, ⁊ alijs viuere clerica
liter, vbi glo. ⁊ doc. intelligũt hoc eẽ veꝝ in ꝯstitutis in sacris
qui lз velint non pñt relinquere ordinẽ neqз habitũ clericalẽ,
vt in. c. decernimus. xxvij. dis. ⁊ in. c. j. qui cle. vel vouen. ⁊ in
locis prealleg. neqз obstat. c. clericus. in. j. et. ij. de vi. ⁊ hon.
cle. vbi ꝓhibet̃ ne clericus nutriat comam aut barbam. Nam
intelligunt in ꝯstitutis in sacris, aut in beneficiatis, seu in mi-
noribus volẽtibus in ecclesia Dei in officijs suis ministrare.
7 Ita vr̃ ꝓuisum in. c. non lз. xxiij. dist. † ita intelligit̃. c. clerici.
in. ij. de vi. ⁊ ho. cle. qꝛ presupponit in lr̃a ibi, qđ coronã ⁊ ton
suram habeant ꝯgruentez, et se in officijs ecclesiasticis, ⁊ alijs
bonis studijs exerceant diligẽter, ita ꝙ presupponit̃ qđ loqua
tur đ in sacris, aut in minorib⁹ bñficiatis, qui in ecclesia Xp̃i
debẽt sua officia exercere. Neqз obstat. c. eos. x. q. iij. vbi cle
rici ꝓhibent̃ habitũ clericalẽ ⁊ coronã dimittere. nam Inno.
asserit ꝙ de necessitate hз locũ in ꝯstitutis in sacris, neqз obs.
quo ad priuilegiũ clericale. c. j. et. ij. ⁊ quasi per tot. de fo. cõ
pe. neqз. c. venio. §. clericũ. ⁊ quasi per tot. xj. q. j. vbi vt dixi a
principio, ꝓuisum est, qđ clerici nullo modo sint ꝯueniendi co
ram iudice seculari, qđ debet intelligi de clericis in minorib⁹
deferentibus habitũ, ⁊ tõsuram, aut de ꝯstitutis in sacris, qui
non ita de facili, neqз est vt in alijs in sua ptãte habitum ⁊ coro
nam dimittere, neqз priuilegiũ clericale renunciare, vt in. c. si
diligenti. ⁊ in. c. significasti. đ fo. cõpe. ⁊ in. c. ꝯtingit. de sen.
excõ. ⁊ in istis hз locũ. c. si vero. el. ij. de sen. excõ. Nec obst.
c. ex lr̃is. de vi. ⁊ ho. cle. nã ẽt loqtur in ꝯstitutis in sacris, ⁊ lo
quitur in alio q̃ in priuilegio fori ⁊ canonis, non ob. auc. pres-
byteros. C. de epis. ⁊ cle. qꝛ loquũtur in alio q̃ priuilegio fori
⁊ canonis, neqз obstat. c. vnico. de vita ⁊ hone. cle. lib. vj. vbi
si clerici ioculatores, aut buffones stant per annuз in illo exer
citio, aut sunt ter moniti ante annum qđ ipso iure perdunt pri-
8 uilegium clericale. † Nam Joan. and. ibi, in nouella vult sen
tire, qđ loquatur in ꝯstitutis in sacris. ⁊ allegat. c. cũ decorẽ.
de vi. ⁊ hone. cle. hoc ꝓbat litera in. d. c. vnico. ibi, in pinci. in
parte, q clericalis ordinis dignitati ⁊c. Dignitas ordinis itel-
ligit̃ in ꝯstitutis in sacris, vt in. c. deniqз. iiij. dist. lз ego credo
ꝙ tex. in. d. c. vnico. đ vi. ⁊ ho. cle. magis ꝓprie loquat̃ in cõ-
stitutis in minoribus deferentibus habitũ ⁊ tõsuram, in quoꝝ
opprobriũ clerici tales similia exercẽt, ⁊ si post annum, vel añ
trinã monitionem perdũt priuilegiũ clericale, ⁊ iudices eccle-
siastici pñt istos tales, vt non deferant habitũ, neqз coronã ex
cõicare, vt in. d. c. vnico. de biga. in. vj. ꝙ secus esset in ꝯstitu
tis in sacris, qui añ degradationẽ ẽt post delictũ, lз graue cõ-
pellunt̃ viuere clericaliter, vt in. d. c. tue. de aposta. ⁊ in. c. j. q
cle. vel vouen. ⁊ iura sunt vulga. Neqз obs. cle. j. de vi. ⁊ hon.
cle. ⁊ alia multa iura vbi reqrit̃ trina monitio. Nam lз glo. va
dat variãdo de necessitate, predicta iura sunt intelligẽda vt in
tellexit do. Zaba. ibi, in. d. cle. in. ij. col. in clericis ꝯstitutis in
minoribus, ꝯiugatis, seu nõ ꝯiugatis, vt. s. dixi, deferẽtibus tõ
suram ⁊ habitũ clericalẽ, exercẽtibus tabernã, ⁊ macellũ ⁊ si-
milia, que repugnant statui clericali, ⁊ volenti bus gaudere in
suis exercitijs ⁊ alijs, cũ in similibus sp occurrunt lites ⁊ alia
9 oi die ⁊ hora in ꝓiudiciũ seculariũ ꝓuilegio clericali. † Jõ iuste
ꝓuisum est attẽto ꝙ ẽt si male, ⁊ ꝓhibita a iure sil'ia exercẽdo

faciant, non vñr grauiter delinquere neq incurrere perpetuã inhabilitatẽ, seu irregularitatẽ, vt ter moneant añq pdāt priuilegium clericale. Nam al's si ista trina monitio habuisset locum in homicidã, seu ex sanguine irregulari, satis esset mirandum de quo vel qñ deseruiret dicta trina monitio, cũ talis homicida ante aliquã monitionẽ eẽt de iure incarcerandus, aut acrius puniendus, vt latius dicã in articulo de cstitutis in sacris. Et ẽt pdicta iura pñt hre locũ, vt de primo dixi in clericis cõiugatis, aut nõ cõiugatis deferẽtibus habitũ & tõsuraz, q añ monitionẽ si dephendant in homicidio, vel simili, p illa prima vice gaudẽt puilegio fori & canonis, vt in. d. c. cũ nõ ab homine. de iudi. & in. d. c. si iudex laicus. & in locis. prealleg.

SVMMARIVM

1 Papa an & quando dispenset contra apostolum.
2 Coniugatus qui caret spe redeundi ad clericatuz an gaudeat clericorum priuilegio.
3 Bigami nunquid possint dispẽsari per Papam, vt promoueantur in sacris.
Impossibilia de iure dicuntur que in sola Principis voluntate consistunt.

Questio sexta.

1 Licet in posterum salua determinatione maiorum & credo de iure tales facti ex cã sanguinis regulares ibi bigami nullo gaudeãt priuilegio clericali, cũ post irregularitatẽ nulla est spes quod possint de iure pmoueri in sacris, neq in ecclesia Xpi in officio suo, seu exercitio amplius ministrare, cuius cã & ptextu ante irregularitatem gaudebãt priuilegio clericali, & sic cessante cã, cessat effectus, vt in. c. cũ cessante. de appel. & sic ne imerito, si opi. Imo. teneat vt vera, & tãq talis possit, lz sub alia distinctione sustẽtari, vt irregulares ex cã sanguinis, vt inhabiles ad sacerdotiũ, & clericatũ, & tãq remanẽtes sine spe ascendendi ad presbyteratuz, sacerdotiũ, vt dixi, sicut bigami nullo gaudeãt priuilegio clericali, vt in. d. c. vnico. de biga. in. vj. facit pro ista opi. tex. in. c. maritũ. xxiij. dist. vbi sanctus Grego. eqparat quo ad inhabilitatẽ bigamiaz & irregularitatẽ. Facit
2 glo. iuxta tex. in. c. ioan. de cle. cõiug. vbi glo. ait q cõiugatus qui caret spe redeũdi ad clericatũ, nullo gaudet priuilegio clericali qđ dz intelligi, vt dixi in bigamis, aut ex sanguinis irregularitate, cuz qbus, vt pmoueant in sacris papa non cõsueuit dispẽsare. Neq obstat, si aliqs diceret, qđ magis sit spes de dispẽsatione cũ irregulari, q cũ bigamo, q2 fm aliquos cũ bigamo, vt pmoueat ad sacros papa nõ põt dispẽsare, q2 phibitio, ne bigamus pmoueat̃ fcã est per Apost. & nõ de irregulari, vt in. c. sup eo. de biga. & in. c. cognoscamus. & in. c. si qs viduam. & quasi per tot. xxxiiij. dist. vbi vr in bigamo facta phibitio per Apost. Sed hoc nõ obstãte, de iure ita papa potest dispẽsare cũ bigamo, vt pmoueat in sacris, scz in subdiaconatu, sicut cũ irregulari, vt in. c. lector. xxxiiij. dist. Naz papa potest dispẽsare cõ Apost. qñ loqtur ex se, & nõ vt Euãgelista interpretatiue, & ex reuelatione diuina, vt in. c. presbyter. lxxij. dist. vbi cõcilium dispẽsat cõ Aposto. & in. d. c. sup eo. de biga. & in alijs locis. Sed sedes apostolica non dz nec cõsueuit dispẽsare, vbi bigami pueant̃ in sacris, neq ex cã sanguinis irregularis, vt in. d. c. sup eo. de biga. & in. c. nõ cõsistat. j. dist. & in. c. sicut dignum. de homi. & in. c. j. de cõse. dist. j. & in. c. ij. xxiij. q.
3 viij. & vbi iura & doct. dñt, in istis papa non cõsueuit neq dz dispẽsare, ita tz Spec. ad plenũ in tit. de dispẽ. in. §. iuxta. in versi. qñ añt. & in. § nunc hr. in ver. qnto. Ita vr de iure, qđ p supradicta neq de biga. neq de ex sanguine irregulari sit spes ascendẽdi ad sacerdotiũ, cũ spes de istis cõsistat solũ in volũtate & decreto summi põtificis, que vñr ita sine spe sicut de re impossibili. Nam ea que cõsistunt in sola volũtate principis, de iure dñr impossibilia, vt in. l. apud iulianũ. in. §. cõstat. ff. de leg. j. & in. c. felicis. de pen. libr. vj. in parte nulla porta. & in locis prealleg. cuius cã, ne in merito, si ex sanguine irregulares nullo priuilegio gaudeant clericali, nisi postq papa cũ similibus dispẽsasset, vt pmouerẽt, aut bñficia retinerẽt, seu de nouo haberent, vt in. d. c. ioã. & in locis prealleg. Et sic ex supradictis apparet, qđ clerici in minoribus, & maxime de pria corona tm cõiugati, & nõ cõiugati qui non a casu, sed ex deliberatione coronã & habitũ deposuerũt, & nullũ beneficiũ obtinẽt, & tãq seculares immiscent se negocijs secularibus, qđ nulla monitione, neq degradatione, de eis facta non gaudẽt in aliquo priuilegio clericali, qđ vr satis equum & iustum, q2 alias tota iurisdictio secularis eẽt illusa & exclusa p coronã clericalẽ in criminalibus, cũ hodie quasi nullus est cõiugatus, & nõ cõiugatus q nõ sit de prima corona, & multi cũ hoc intẽto, vt in criminali sint exempti a iurisdictione seculari, qđ nõ fuit intẽtio põtificũ, & iuriũ cõditorum, isto mõ i pedire iurisdictionẽ secularẽ, vt in. c. dilecto. de sen. exc. i. vj. & i. c. nouit. de iu. & i. c. ex tenore. de fo. cõ.

SVMMARIVM

1 Habitus certus & determinatus an de iure clericis detur. Religiosi quiq fm suam regulam vniformiter vestiuntur.
2 Clerici seculares diuerso vtuntur habitu & colore. Et quomodo debeant vestiri.

Questio septima.

1 Sed q2 oia iura. s. dicta faciũt maximũ fundamẽtũ quo ad priuilegiũ in habitu clericali, queri põt, & an de iure dẽt certus & determinat9 hitus clericalis, q2 glo. in cle. j. de elec. & alijs locis & doc. plures vñr dicere, qđ hitus clericorum non est certus neq determinatus, qđ dz intelligi q nõ est certus neq determinatus, sicut habitus cuiuscũq religiõis, qui in oĩbus, & p oia in quacũq religione est ita certus & determinatus, in tm qđ oẽs fres illius religionis in habitu sunt, & debent esse sine aliqua dña cõformes, vt si sunt fres sancti August. eiusdem regule & pfessionis, oẽs habẽt ex camisia vsq ad zonã habitũ in vestibus & colore dterminatũ. Silr fres sancti Dñici, & fratres sancti Frãcisci, & fres aliarum religionũ, ita qđ oẽs fratres vnius religionis & pfessionis in habitu & colore nõ differunt.
2 & q secus est in clericis secularibus qui vtunt̃ diuerso habitu & colore. Nã vnus induit de nigro, alter de griso, alter de pannazo. Et sic nõ est de iure in colore & forma restricta habitus clericorum certus & determinatus, lz de iure dicat̃ satis habitus clericorum certus & determinatus, ad hoc, qđ cognoscant̃, & distinguant̃ clerici a laicis. Nam primo & añ oia habitus clericorum dz esse talaris, & in. c. pen. xxiij. dis. hoc refert glo. in cle. qm. de vi. & ho. cle. nõ dz esse inhonesti coloris, vt in. c. ppendimus. xxj. q. iiij. neq inhoneste forme, vt in. d. cle. & in. c. penul. de vi. & ho. cle. taliter qđ habitus clericorum dz esse honestus & talis, qđ clericus sit notus inter seculares, vt in. c. nullus eorum, & in. c. epi. xxj. q. iiij. & in locis prealleg. & sic satis vr de iure puisum de habitu clericorum, & de eius honestate & certitudine, lz nõ fm habitũ religionis, vt. s. Sed an oẽs pñbiteri & sacerdotes in curia Romana, vbi iura cõdita sunt, deferant, vt iuris est, habitũ clericalẽ, ipse summus iudex iudicabit. Et sic ex supradictis remanet expeditũ an & qñ clerici cõiugati, & clerici in minoribus, & de prima corona tm non cõiugati dẽant gaudere & non gaudere priuilegio clericali.

SVMMARIVM

1 Priuilegio clericali an & quando cõstituti in sacris gaudeãt vt per seculares puniri non possint.

Questio octaua.

1 Nunc autem restat videre & de cõstitutis in sacris, scz de pñbytero, & diacono, & subdiacono. Nam lz in primitiua ecclesia esset subdiaconatus, nõ tñ erat, put hodie est subdiaconatus ordo sacer, vt in. c. a multis. de eta. & qli. & ẽt de istis cõstitutis in sacris fuit maxima dña inter doctores, vt dixi a principio, maxime fm Anton. & Abb. Nam fm Anto. in. d. c. j. de aposta. ad hoc qđ cõstituti in sacris pdant priuilegium clericale, ait, requirunt̃ sex, vt dixi. s. Abb. sicu. in c. cũ non ab homine, & in. c. at si clerici. de iudi. & in. c. ppendimus. de sen. excom. tz, qđ semp clerici in sacris ante degradationem post predicta sex, per Anto. gaudeant priuilegio fori, lz non gaudeant priuilegio canonis, vt in. d. c. ppendimus. de sent. excom. Jo. and. in. d. c. perpendimus, dicit, q si clericus non dimittit habitum, & tonsuram, lz faciat enormia gaudeat puilegio clericali, & quod si clericus habitu dimisso, imiscet se

enormibus

enormibus ⁊ grauibus, licet perdat priuilegium canonis, non tamen perdit priuilegium fori, vt in.d.c.perpendimus. ita ꝙ etiam aliquantulum doctores in his sunt diuersi ⁊ varij, licet sint pro maiori parte in ista opinione. Sed pro clariori declaratione dico, ꝙ aut clericus in sacris defert habitũ ⁊ coronã, ⁊ reperitur in adulterio cum vxore, matre, sorore, vel filia alicuius, quod isti imponentes manus violẽtas in eum non incidunt in canonem, vt in.c.si vero.in.§.neq̃.de sen.excom.cuꝫ vñ presupponere litera, quod nõ sit in potestate mariti, ⁊ aliorum, abstinere se, cum quis tam iustum dolorem compescere non possit. Unum tamen notandum est, ꝙ lꝫ talis clericus nõ gaudeat priuilegio canonis, gaudet tamen nisi in flagranti delicto sit interfectus priuilegio fori, vt in.d.c.cuꝫ non ab homine.⁊ in.d.c.at si clerici.de iudi.⁊ in.d.c.perpẽdimus.⁊ in.d.c.si iudex laicus, ⁊ in locis prealle. Aut clericus in sacris non defert coronã neq̃ habituꝫ clericalem, neq̃ scitur quod sit clericus, ⁊ imponentes manus in talem, non incidunt in canonẽ, vt in.c.si vero.el.ij.⁊ in.c.in audientia.de sen.excom. vt dixi nihilominus reperto quod sit clericus, nisi esset realiter degradatus, gaudet priuilegio fori, vt.s. aut clericus in sacris intrat bellum seu duellum, ⁊ est aggressus aliquem, volens euꝫ interficere, ⁊ tunc pro defensione persone laicus presbyterum vulnerauit seu interfecit, non incidit in canonem, q̃r vim vi repellere lꝫ, vt in.d.c.si vero.il.j.⁊ in.c.ꝑpendimus.de sen.excõ. tamen si clericus postq̃ insultasset laicum ingeret, ⁊ laicus seq̃ret clericũ, vt euꝫ vulneraret, incideret in canonẽ, vt in.d.c.si vero.⁊ ibi doc.⁊ in.c.j.de iniur. Aut si clericus in sacris, siue in habitu, siue extra habitum cõmittit seuia ⁊ enormia, ⁊ in eis interficitur, aut vulneratur, interficientes seu vulnerantes non incidunt in canonem, vt in.d.c.perpendimus.⁊ in.d.c.in audientia.de sen.excom. licet clerici, si non ibi interficiuntur, sed ibi capiũtur, vt dixi, ⁊ latius dicam, gaudent priuilegio fori. Et si extra tale exercitium aliqui ponunt manus violentas in clericos, vt.s.dixi, interficientes, aut vulnerantes, scientes eos esse clericos, incidunt in cano. ita debet intelligi.c.in audientia.⁊.c.perpendimus.de sent.excom. intantum ꝙ excepto in predictis casibus ante degradationem realem vel fictã constituti in sacris gaudent priuilegio fori ⁊ canonis.

SUMMARIUM

1 Degradatio realis a iure que dicatur ⁊ quando datur.
2 Degradatio ficta que sit que loco realis a iure datur.
3 Interficere quemq̃ nil seuius dici potest in presbytero.
4 Sacerdotem verberans in bello nunq̃d excusetur a canone.

Questio nona.

1 PRoculus verificatione dicendum est, †ꝙ dicitur de iure degradatio verbalis que tẽdit ad realem, vt in.c.degradatio.de pen.lib.vj.⁊ ista realis datur de iure incontinenti sine alia monitione, seu incorrigibilitate in tribus casibus, scꝫ in heretico pertinace, vt in.c.ad abolendam.⁊ in.c.excõmunicamus.de hereti. In secũdo casu in crimine falsi.s. in falsante literas apostolicas, vt in.c.ad falsariorum.de cri.fal. In tertio casu quando quis contumeliaꝫ facit, seu conspirat contra suum prelatum, vt in.c.si quis sacerdotum.xj.q.j. Ita ꝙ in istis tribus casibus clericus incõtinenti degradatur ⁊ nudatus omni priuilegio clericali, traditur curie seculari, q̃ si liberaretur a iudice seculari, quomodocunq̃, ⁊ in quocunq̃ habitu incedat, non gaudet post degradationeꝫ priuilegio clericali, vt in locis prealleg. Est alia degradatio ficta, que fit siue a iure, siue ab homine ꝯtra absentem. Datur a iure degradatio, que habetur loco realis, vt in.c.j.de homi.lib.vi.in fi. vbi clericus mandans hominem interfici per assassinos, aut si assassinos receptauerit habetur ⁊ reputatur a iure ⁊ a concilio pro realiter degradato, vt possit capi ⁊ puniri per secularem.
2 †Datur alia degradatio facta ab homine ⁊ a iure, vtputa in casu heres absens citatur, non comparet, expectatur per annum, aut ante annum per testes conuincitur de heresi talis vt contumax, q̃r in primo casu nec in secundo voluit coram ecclesia seu iudice ecclesiastico comparere, condemnatur in absentia pro heretico, ⁊ datur facultas ab ecclesiastico iudici seculari talem clericum capiẽdi, ⁊ ẜm leges suas iudicandi. Ita ꝙ sola sententia sine alia actuali degradatione talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ꝙ non gaudeat priuilegio clericali. Idē in falsario literarum apostolicarum, vt.s. Idem in quocunq̃ debito propter ꝙ meruisset clericus degradari, vt in.c.cum non ab homine.de iudi. vbi si clericus abũs cõmisit homicidium, ⁊ de tali coram ecclesiastico legitime cõuictus est deponit̃, qui si depositus incorrigibilis fuerit, debet excõmunicari, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri, postmodum vero si in profundum malorum veniens contempserit, cum ecclesia nõ habeat vltra quid faciat, nec possit vltra esse perditio plurimoruꝫ per secularem comprimendus est potestatem, ita ꝙ deinde deputetur in exiliuꝫ, vel alia legitima pena inferatur ⁊c. taliter hic in absentia clericus a iure, ⁊ a iudice ecclesiastico ficte degradatur, seu habetur pro degradato, ad hoc ꝙ secularis possit eum vt realiter degradatum sine pena censuraruꝫ capere ⁊ punire, ⁊ sic est necesse vt in casu absentie intelligamus.d.c.cum non ab homine. Nam alias esset absurdum ꝙ si clericus esset presens, ⁊ cõuictus de homicidio solum deponeretur ab ecclesiastico cum ipso facto de iure videtur depositus per homicidiuꝫ ⁊ irregularitatem, vt in.c.ex literis.de exce.prela.⁊ in.c.sicut dignũ. in fi.⁊ in.c.continebatur.⁊ in.c.petitio.de homi. ita ꝙ nõ videtur condigna punitio seu correctio pro homicidio qđ clericus tantum deponatur.
3 †Nam quid seuius potest dici in presbytero q̃ interfici hominem? nam cui dubiuꝫ de iure, si clericus esset presens ⁊ conuictus seu deprehensus in homicidio, non posset a iudice ecclesiastico, vt de iure tenetur ꝑpetuo incarcerari? ⁊ si opus esset publice potest de iure verberari, vt in.c.j.de calum.⁊ in.c.tue.ꝫ pen. imo magis est si aliquis presbyter aliquem enormiter vulnerauerit deponitur ⁊ detrudit̃ in monasterium ad penitentiam peragendam, vt in.c.si euangelica.lv.dist. ergo a fortiori in homicida, vt in.d.c.tue.ꝫ penis. ita ꝙ necesse est dicamus, vt dixi.d.c.cum non ab homine.de iudi. loquatur in absente. Nam litera in illa parte cum ecclesia non habet vltra quid faciat si loqueretur in clerico p̃sente non posset stare, q̃r vt dixi per ecclesiam posset incarcerari, ⁊ publice verberari, ⁊ in exiliuꝫ tradi, vt in.d.c.tue.de pe.⁊ in.d.c.j.de calum.⁊ in.c.vt fame.de sen.excom. Sed contra absentum post depositionem ⁊ excõicationeꝫ, ⁊ anathema ecclesia nõ habet vltra per censuras quid faciat. Ideo taliter clericus incorrigibilis, ⁊ contumax, ⁊ ecclesie inobediens degradatur a iure ⁊ a iudice ficte, que succedit loco degradationis realis, vt iudex secularis possit talem clericũ capere ⁊ punire. Nam cui dubium si iste homicida est presens de iure nõ potest excommunicari cum quis ab homine pro facto iam facto non excõicatur, vt in.c.romani.§.porro.de sen.excom.libro.vj. Sed in.c.cum non ab homine. clericus fuit excõicatus, q̃r noluit venire parere mandatis ecclesie, ⁊ sic pro contumacia fuit excõmunicatus, ⁊ non pro homicidio ex se tm̃, vt in c.episcopi.xj.q.iij.⁊ in.c.sacro.de sen.excõ.⁊ isto modo possumus intelligere.c.perpendimus.de senten.excom. vbi clericus immiscens se bello, ac enormibus ⁊ grauibus, fuit de mandato comitis fustigatus ⁊ patibulo traditus, q̃r iste talis sacerdos fuerat monitus ab ecclesia, vt ab istis desisteret, ⁊ cuꝫ fuisset incorrigibilis, a iure ⁊ a iudice ecclesiastico ficte degradatur, vt in.d.c.cum non ab homine.⁊ datur facultas secularibus eum capiendi ⁊ puniendi.
4 †Naꝫ alias iste comes si extra bellum dictum sacerdoteꝫ verberasset, aut patibulo suspendisset, nõ fuisset excusatus a pena canonis sicut in bello predictũ sacerdotẽ interfecisset aut vulnerasset, vt in.c.cũ nõ ab hoie. in audientia.⁊ olim.de sen.excõ. q̃r ante degradationẽ realẽ, vel fictam semp clericus gaudet priuilegio fori, ⁊ nisi in conflictu, aut in.s.dictis ẽt gaudet priuilegio canonis. aut.d.c.perpendimus.dꝫ intelligi vt ꝯditor ipsius decretalis intellexit, ⁊ ẽt aliq̃ doct. ꝙ dictus sacerdos fuit occisus in bello, ⁊ vt dixi tũc dictus comes nõ incidit in canonẽ, lꝫ ex narratione lr̃e p̃supponit̃ ꝯriũ, qđ extra bellũ fuit instigatus ⁊ patibulo traditus, quod esset tunc intelligendum, vt.s.⁊ illo modo, dꝫ etiã intelligi.d.c.cum non ab homine.de sen.excom.⁊ alia iura loquentia in ista materia, ne videantur sibi contraria. Ex q̃bus omnibus supradictis vñ an ⁊ q̃n clerici ꝯiugati ⁊ ꝯstituti in minoribus non ꝯiugati, ⁊ ẽt sacerdotes, seu presbyteri, ⁊ alij constituti in sacris gaudeant priuilegio clericali. Sed an appellatione clericorum comprehendantur episcopi ⁊ cardinales, vide per doc.in.d.c. q̃r periculosum.de sen.excom.⁊ ideo.c.vnico.de cler.egro.⁊ in.c.accusatus.in.§.sacerdotes.⁊ in.c.inquisitores.de hereti.⁊ in.c.vnico.de scisma.lib.vj.

SUMMARIUM

1 Ecclesiarum que sit libertas & privilegium.
Libertas ecclesiastica quot modis dicatur infringi, & contra eam quis venire.

¶ Questio decima.

Sed postquam diximus de privilegio & libertate cle-
1 ricorum. † breviter restat videre de privilegio & libertate ecclesiarum, & an & quãdo principes & domini temporales dñr venire ɔtra libertatem ecclesiasticam. Et dico ꝙ multis modis dñi tẽporales, & cõmunitates, ac iudices seculares dicuntur venire contra libertatem ecclesiasticam.

Primus casus.

¶ Primo, nam dicuntur domini temporales venire ɔtra libertatem ecclesiasticam, dum quascunqꝫ personas nisi in casibus exceptis ab ecclesijs extraxerit, vt in.c.inter alia.& in.c. fi.de immu.eccle.& in.c.reum.& in.c.si quis contumax.xvij. q.iiij.& non solum non sunt extrahendi ab ecclesia, sed nec ab atrijs ecclesie, vt in.c.quicquid.& in.c.diffiniuit.& in.c.id con stituimus.eodem.c.& seq.

Secundus casus.

¶ Secundo, dicuntur domini temporales venire cõtra libertatem ecclesiasticam, quando iudicium seculare & forum & alia similia in ecclesijs faciunt, vt in.c.cum ecclesia.de immu.eccle.& in.c.decet.in.§.cesset.eo.ti.lib.vj.

Tertius casus.

¶ Tertio, dñr autem venire domini temporales ɔtra libertatem ecclesiasticam, cum in domibus ecclesiarum palatiuꝫ vel hospitium vendicant.vt in.c.j.de immuni.ecclesiarum.

Quartus casus.

¶ Quarto, dicũtur autem venire supradicti contra libertatẽ ecclesiasticam, cum clericos ad tutelas laicorum assumendas compellunt.vt in.c.generaliter.xvj.q.j.

Quintus casus.

¶ Quinto, dicuntur autem venire contra libertatem ecclesiasticam, qui vi vel metu absolutionem seu revocationem excommunicationis, suspẽsionis, & interdicti a iudicibus extorquent. vt in.c.vnico.quod me.cau.lib.vj.

Sextus casus.

¶ Sexto, dicuntur autem venire contra libertatem ecclesiasticam, si clericos seu ecclesiasticas personas predicti tẽporales compellunt corã eis in iudicio venire, & de eis iudiciũ facere.vt in.c.nullus iudicum.& in.c.sacerdotibus.& quasi per totũ.xj.q.j.& in locis preallegatis de clericoruꝫ libertate.

Septimus casus.

¶ Septimo, dicuntur autem venire contra libertatem ecclesiasticaꝫ qui bona ecclesiastica ab ecclesia surripiunt.vt in.c. qui Christi.& in.c.nulli liceat.& in.c.quicunqꝫ.& quasi per totum.xij.q.ij.& in.c.conquestus.de foro compet.

Octauus casus.

¶ Octauo, dicunt̃ venire ꝯ libertatẽ ecclesiasticã q bona, eporum & clericorum occupãt.vt i.c.siliter.& in.c.q iuxta.xvj.q.j.

Nonus casus.

¶ Nono, dicuntur venire contra libertatem ecclesiasticam, qui donationes factas ecclesie nituntur revocare, vt in.c.sunt qui opes.& in.c.sacrilegium.xvij.q.iiij.

Decimus casus.

¶ Decimo, dicuntur venire contra libertatem ecclesiasticaꝫ fractores seu incendiarij ecclesiarum.xj.qõ.iiij.c.canonica.& xvij.q.iiij.omnes ecclesie.& in.c.ex literis.de rapt.& in.c.cõ questus.de sen.excommu.

Undecimus casus.

¶ Undecimo, dicuntur autem venire contra libertatem ecclesiasticam domini temporales, cum episcopos, aut clericos absqꝫ licentia superiorum ad curiam suam venire coarctant, vt in.c.si quis episcopus.xxiij.q.vlti.

Duodecimus casus.

¶ Duodecimo, dicuntur venire ꝯ libertateꝫ ecclesiasticã, qui nituntur privilegia Romane ecclesie, & aliarum ecclesiaruꝫ, & clericorum auferre, vt in.c.omnis.xxij.dist.& in isto casu multis modis temporales dicuntur venire contra libertateꝫ ecclesiasticam, vt sunt iura vulgaria.

Decimustertius casus.

¶ Decimotertio dicuntur venire contra libertatem ecclesiasticam imponentes manus in personas ecclesiasticas, vt in.c. si quis suadente.xvij.q.iiij.& in locis preallegatis.de privile. personarum ecclesiasticarum.

Decimusquartus casus.

¶ Decimoquarto dicuntur venire contra libertatem ecclesiasticam, qui directe vel indirecte privant clericos a cõuersatione seculariũ, aut prohibent ne clerici in dominijs suis habeãt necessaria, vt in.c.fi.de immu.eccle.lib.vj.

Decimusquintus casus.

¶ Decimoquinto dicuntur venire ꝯ libertatem ecclesiasticã, qui gabellas, collectas, seu alia pedagia imponũt clericis, seu volunt habere a personis ecclesiasticis.vt in.c.non minus.& in.c.adversus.de immu.eccle.& in.c.j.eo.ti.lib.vj.& in.c.q̃ q̃.de censi.eo.lib.& in cle.presenti.eo.ti.vt de hoc latius dixi in clericorum & ecclesiarum facto.

Decimussextus casus.

¶ Decimosexto dicuntur venire ꝯ libertatẽ ecclesiasticam tẽporales q statuta faciunt in preiudiciũ libertatis, seu pͥvilegiorum ecclesiarum, vt in.c.nouerit.& in.c.graue.de sent.excõ.

Decimusseptimus casus.

¶ Decimoseptimo dñr venire contra libertatem ecclesiasticam domini tpales q faciunt statuta seu bãnum, ne litere apostolice in eorum dñijs sine lnia eorum non publicent̃ seu alicui tradantur, vt in.c.quoniam.de immu.eccle.lib.vj.

Decimusoctauus casus.

¶ Decimooctauo, dñr autem venire ꝯ libertatem ecclesiasticam, qui decimas occupant, seu impediunt, ne soluantur, vt in c.decimas.in.j.& in.ij.xvj.q.vij.

Decimusnonus casus.

¶ Decimonono dñr autẽ venire contra libertatem ecclesiasticam, quando directe vel indirecte domini tẽporales astringunt, seu compellunt ecclesiasticas personas, vt resignent beneficia sua, vt in cle.multorum.de pen.

Uigesimus casus.

¶ Uigesimo dñr venire dñi tpales contra libertatem ecclesiasticam, si clericos, vel quaslibet alias psonas ecclesiasticas, ad quos in aliqͥbus ecclesijs, monasterijs, aut alijs pijs locis spectat electio, pro eo qđ rogati, seu al's inducti, eum pro quo rogabant siue inducebant̃ eligere noluerint, vel ɔsanguineos eoruꝫ, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cetera bñficijs siue alijs bonis suis per se, vel per alios spoliãdo, vel alias iniuste persequendo grauare presumpserint &c.vt.c.sciant cuncti.de elec.lib.vj.vbi isti tales ipso facto sunt excõicati.

Uigesimusprimus casus.

¶ Uigesimoprio dñr venire dñi tpales ꝯ libertatẽ ecclesiasticã, qñ prouident alicui de epatu, & Abbatia, seu alio beneficio ecclesiastico, vt in.c.si quis deinceps, & in.c.quoniã.xvij. q.vij. In quo casu non solũ dñi tpales, qui vim faciũt, sed clerici, q de manibus seculariũ bñficia recipiunt, sunt excõicati, vt in locis prealleg. Sed vr̃ fm.l.aquil.qđ pontifices qui curam habent ecclesiarum, dñr magis venire ɔtra libertatem ecclesiasticam q̃ dñi tpales, cum pontifices vident libertatẽ ecclesiasticam oppressam, & quasi in totum extinctam, & non curant, vt tenentur, vsqꝫ ad sanguinem & animam, predictam libertatem defensare, in quo omnipotens Deus, qui curam ecclesie sue hꝫ per misericordiam suam pͮuidere dignabitur.

SUMMARIUM

1 Libertas eccl'iastica, a quo emanauit, & qđ sit imunitas eccle.
Ecclesie Laudes.
2 Ecclesia sancta Romana cur caput dicat̃ aliarum ecclesiarum.
3 Sacerdotes quibus nominibus in sacra scriptura vocentur.

¶ Questio vndecima.

Sed postquaꝫ visum est de privilegio, & libertate, seu
1 imunitate ecclesiarum & clericorum, † restat breuiter videre, a quo emanauit ista imunitas, seu libertas ecclesiarum & clericorum. Et vt meli⁹ rẽ itelligam⁹, ɔrẽdũ ẽ, q̃ pͥprie dicat̃ libertas seu imunitas eccl'iastica. & glo.in.c.cũ deuotissima.xij.q.ij.ait, ꝙ imunitas dr̃ pͥuilegiũ, q̃ gaudet eccl'ia. Archi.i ea.gl.ait, ꝙ imunitas ẽ libertas vl' securitas ipsi⁹ eccl'ie. Hosti.in sum.in.j.§.dicit, qđ imunitas idẽ est qđ libertas. ita

qđ

qd̄ s̄z .§.dicta principaliter libertas ɔcessa est ecclesie, ꝛ ɔn̄r eorum sacerdotibus ꝛ ministris. nam vt ait Chriso. maxima ē cura deo de ecclesia nō montibus circūdata, s̄z fide circunsepta, nā pp ecclesiam celum tensūz est, aer pansus est, mare diffusūz est, terra fundata est, paradisus plantatus est. Nam pp ecclesiam vnigenitus dei filius factus est homo. ꝛ ipse ait. Ego ipsā statui, q celū fundaui, ꝛ angelos creaui, s̄z pp celū crucifixus n̄ sum, pp celū celeste corpus nō accepi, nec nām angeloꝝ assumpsi. Unde Esa. verba eiusdem dn̄i preferēs ait. Quasi sponsa posuit mihi mitrā, ꝛ quasi sponsus ornauit me ornamēto ꝛc. cuius cā ne imerito si de ecclesia Romana q̄ licet nō dicat̄ vl'is, dicit̄ tn̄ catholica ꝛ caput aliaꝝ ecclesiaꝝ. vt in.c.j.xij.di. ꝛ in cap. dudū.iij.q.vj. ꝛ in.c. q̄uis.xxj.di. vbi litera ait. Quis vniuerse p orbē catholice ꝛ apostolice ɔstitute ecclesie vnus thalamus Christi sit, tn̄ sancta Roma. eccle. catholica ꝛ apostolica nullis sinodicis constitutis ceteris ecclesijs prelata ē, s̄z euāgelica voce dn̄i ꝛ saluatoris n̄ris p̄matū obtinuit ꝛc. h̄ idē in.c. sacrosan. ꝛ i.c.j.xxij.di. vbi lr̄a ait, oēs siue p̄riarche i cuiuslibet apicē, siue metropoles primat⁹ aut epatuū cathedras vel eccle
2 siaꝝ cuiuscūqꝫ ordinis dignitatē instituit Roma. ecclesia, † illā vero solus ipse fundauit ꝛ.s̄. Petrā fidei mox nascentis erexit ꝛc. ꝛ sic Roma. ecclesia nō h̄z maculā nec rugā. vt in.d.c. q̄uis. in fi.xxj.di. ꝛ in.c. ecclesia de peni.di.j. Ideo dr̄ catholica. ꝛ caput aliaꝝ ecclesiaꝝ que oēs ꝑticulares rōe fidei catholice q̄ cōis ē oibus Christi ecclesijs p orbē dispsis dn̄r catholice que cū eaꝝ ministris, ꝛ mēbris Christo ecclesie vl'is capiti p baptismū ꝛ alia sacr̄a ꝛ charitatē vnitis representant̄. vn̄ ꝛ faciunt ecclesiā vl'em. vt in.c. legimus. xciij.di. in.§. nā ꝛ Alexādrie. de q̄bus oibus ecclesijs ꝛ eoꝝ mistris ne immerito si fuisset cura ipsi deo capiti ecclesie vl'is ꝛ oiuz ecclesiaꝝ catholicarum ꝑticulariū, de ɔcedendo libertates ꝛ maximas imunitates. vt.§. dixi ita qd̄ de iure diuino ab ipso capite ecclesie vr̄ immunitas seu libertas ɔcessa ecclesijs ac eaꝝ sacerdotibus ꝛ ministris. nā legit̄. iij. Regū.c.viij. qd̄ Salomon ꝑ tēplo edificato ꝛ venientibus ad tēplū maximas libertates ꝛ immunitates, ac prerogatiuas a deo petijt ꝛ impetrare voluit vt ipetrauit ꝛ obtinuit vt ɔstat successiue in.c.ix.eo.li. vbi dominus ait. Exaudiui orationē tuā ꝛ deprecationē tuā, quā deprecatus es coram me, sanctificaui domū hāc quam edificasti, vt ponerē nomen meū ibi in sempiternū. ꝛ erūt oculi mei ꝛ cor meū ibi cunctis diebus ꝛc. ꝛ Exo. xxj.c. ꝑmisit deus Moysi dare immunitates ꝛ libertates ꝑ loco refugij, vt si sine insidijs homo hominem interfecisset, fugeret ad locū refugij, vt nō moreret̄ i manu proximi effusūz sanguinē vindicar̄ cupiētis. vt ɔstat Josue. xx.c. Deus dedit ciuitates cū imunitate ꝛ libertate predicta, ꝛ nō solū tēplū dei, sed ꝛ sacerdotes ꝛ ministri ꝛ decime ꝛ primitie ab omnipotēti deo fuerūt ab omni subiectione iurisdictione ꝛ exactione dominoꝝ tpaliū ꝛ secularium liberi ꝛ in partē domini electi. Nā ipse deus ait numeri.c.iij. ego tuli leuitas a filijs Israel, erūtqꝫ leuite mei, meū est.n. omne primogenitū ꝛc. c.xviij. ꝛ Josue. xiij. litera ait inter alia. tribui aūt leui nō dedi possessionē, q̄m dn̄s deus Israel ipse est possessio eius. ꝛ dominus ait ad Aaron Nume. xviij. Ego pars hereditas tua, ꝛ p ꝑpphetā deus ait. Nolite tāgere Christos meos, ꝛ in ꝑphetis meis nolite malignari. ꝛ Numeri.c.viij. dn̄s ait, Tuli leuitas ꝑ cunctis primogenitis filioꝝ Israel ꝛc. vt seruiāt mihi ꝑ Israel, mea sunt oia primogenita filioꝝ Israel. Exo. xix. deus ait. Mea est enim omnis terra. ꝛ Psalmista ait. Domini⁹ est terra ꝛ plenitudo ei⁹. ita qd̄ ex.§. dictis ꝛ ex multis alijs quod esset longū adducere vr̄, qd̄ de iure diuino ecclesie ꝛ eaꝝ sacerdotes ac ministri ꝛ decime ab ipso oipotente deo imunes ꝛ liberi sint ab oi supioritate ꝛ iurisdictione dn̄oꝝ tpaliū ꝛ aliorum seculariū, ita interpretatum est p sanctos ꝛ summos pōtifices. Nā textus Grego. in.c. sacerdotibus. xj.q.j. iuste ꝛ sanctissi. in hoc ait. Sacerdotib⁹ aūt nō ex terrena potestate dn̄s noster citius indignetur, s̄z excellēti ɔsideratiōe pp eū cuius serui sunt eis ita dominet̄. vt ēt debitā reuerētiam impēdat. † Nā diui-
3 nis eloquijs sacerdotes aliqñ dij. aliqñ angeli vocant̄. nā ꝛ ad Moysen de eo qui ad iuramētū deducēdus est dr̄, applica illum ad deos vcz sacerdotes. ꝛ rursus scriptū est. dijs nō detrahes .s. sacerdotibus ꝛ ꝑppheta ait. labia sacerdotis custodiūt sciētiā, id est iustitiā. ꝛ legē exquirūt ex ore eius, q2 angelus domini exercituū est. Quid igit̄ mirū si illos vestra pietas digneť honorare, q̄bus in suo elogo honorē tribuēs eos, aut angelos aūt deos ipse ēt appellat deus. ecclesiastica quoqꝫ historia testatur, qd̄ cū pie memorie Cōstātino principi scripto oblate accusationes ɔ̄ epos fuissent, libellos eosdē accusationis accepit ꝛ eosdē q accusati fuerāt epos conuocās, in coꝝ ɔspectu libellos quos acceperat incēdit dicens, ite ꝛ inter vos cās vestras disponite q2 dignū nō est vt nos iudicemus deos. Ante eñ qppe pagani iure publico principes fuerūt, q verū deum nescientes deos ligneos ꝛ lapideos colebāt, ꝛ tn̄ eoꝝ sacerdotibus honorē maximū tribuebāt. Quid ergo mirum si xp̄ianus impator veri dei sacerdotes honoret, dū pagani vt prediximus principes honorē impendere eoꝝ sacerdotibus nouerūt, q dijs ligneis ꝛ lapideis seruiebāt h̄ ergo nō tm̄ spāliter q̄tū generaliter pro oibus asserimus sacerdotibus, q̄m adhuc nescimus qs in terribili iudicio dei, qualis futurus sit. h̄ vr̄ affirmare tex. in.c. q̄q̄. in.§. cum igit̄, de cēsi. lib. vj. vbi litera ait, qd̄ ecclesie ꝛ ecclesiaꝝ sacerdotes, seu psone ꝛ bona nō solum iure humano q2 nimo diuino a seculariū psonaꝝ exactiōibus sint immunes. facit tex. in.c.j. de imuni. eccle. lib. vj. ꝛ q̄plura iura sunt in ista materia, vt plenius diximus in.§. dicto libello, seu qōne gabellaꝝ, qd̄ seculares ꝛ sacerdotes ꝛ ministros earum ac decimas seu bona clericorum tangere non valent.

SVMMARIVM

1 Differētia que sit inter sacerdotes veteris testamēti ꝛ noui.
Et de eorum oblationibus.
Leges antique cum euangelica comparatio.
2 Sacerdotes super quibus lex constituit.
3 Sacerdotum potestas ꝛ dignitas.
Christus vtriusqꝫ testamenti fuit conditor ꝛ predicator.
4 Sacerdotum institutio in veteri testamento incboata est in nouo consumata.
5 Jura ecclesiastica imperiali iudicio nequeunt dissolui.

¶ Questio duodecima.

1 Ergo si tūc in.l. veteri sacerdotes † ꝛ leuite q sacrificabāt in sanguine hircoꝝ ꝛ imolabāt in templo oues, ꝛ boues, arietes, ꝛ vitulos, ꝛ offerebāt ista dn̄o ꝑ pctō vt placarēt deū. ꝛ vt Exo.c.xxix. ꝛ Leui.c.j. ꝛ.iiij. ꝛ.v. ꝛ q̄si p totū, gaudebāt tāta libtate ꝛ imunitate de iure diuino, q̄re a fortiori nō gaudebūt hodie eccl'ie xp̄i ꝛ eius sacerdotes, ꝛ mistri, q in eisdē ecclesijs offerūt hostiā verā imaculatā incorruptibilē ipsūz verū deuz ꝑ ꝛa salute aiaꝝ q vt ait Ap̄ls, nō p sanguinē hircoꝝ, aut vituloꝝ, s̄z p ꝑprium sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēptiōe inēta. ꝛ si n̄ pt̄ dari cōpatio inter sacerdotiū ꝛ sacerdotes ac oblationes veteris testamēti ꝛ noui, nisi vt dat̄ ō figura ad realitatē, ꝛ vmbra ad veritatē. Nā ē cōpatio legis ad euāgeliū s̄m moralia ꝛ s̄m figuralia. Scd̄z figuralia ē cōpatio legis ꝛ euāgelij sic figure ꝛ figurati seu signi ꝛ signati. ꝛ sic figuratū ē i figura. seu signatuz in signo, sic euāgeliū ē in lege. Vn̄ Aug. in lib. ɔ̄ aduesariū legis ꝛ ꝑphetaꝝ. Nouū testm̄ in veteri ē figuratū, ꝛ vet⁹ in nouo ē reuelatū. Jta qd̄ lex Moysi ꝛ sacerdotiū leuiticū fuit vmbra ꝛ figura legis ꝛ sacerdotij xp̄i. Nā l3 sacerdotiū legale fuit verū ꝑut verū distinguit̄ ɔ̄ fictū vel falsūz, nihilominus nō fuit verū ꝑut veꝝ distinguit̄ ɔ̄ figuratiuum, nā sacerdotium testamenti veteris figurauit sacerdotiū Christi, ꝛ hostie veteris testamēti figurabāt verā ꝛ imaculatā hostiā, q xp̄s est, q erat sacerdos iureiurādo in eternū s̄z ordinē Melchisedech, ꝛ nō s̄m ordinē Aaron. Nā vt ait apostolus ad Hebreos. vij. talis enim decebat vt nobis esset pōtifex sanctus Innocēs, impollutus segregatus a peccatorib⁹, ꝛ excelsior celis factus. q nō h̄z necessitatē quotidie quemadmodum sacerdos prius pro suis delictis hostias offerre, deinde ꝑ populo. hoc enim fecit semel se offerēdo.
5 † Lex enim sacerdotes ɔstituit sup homines infirmitatē habētes, sermo autē iurisiurandi q post legē est filij in eternū pfect⁹ vn̄ ex hac parte qua legale sacerdotiū fuit figuratū, dr̄ nō verū q2 nō veras hostias que peccata delerent, s̄z figuratiuas vere hostie .s. Christi offerebat, ideo apostolus ad Hebreos. vij. ait. nihil ad pfectū adduxit lex donec venit verū sacerdotiū, ꝛ hostia vera xp̄s Jesus, q p spūz sanctū semetipsū obtulit imaculatū deo. q emūdabit ɔsciētiā nostrā ab operibus mortuis ad seruiēdū deo viuēti, ideo noui testamēti mediator est, vt morte intercedēte in redēptionē eaꝝ preuaricationū q̄ erāt sub priori testō repromissionē accipiant q vocati sunt eterne hēditatis in Christo Jesu dn̄o nostro. nā fuit data potās sacerdotib⁹ veteris testi offerre hostias figuratiuas, ꝛ sacrificare deo in sanguine hircorū, ꝛ caprarū. ꝛ orādi ꝑ populo. vt Exo.c.iiij. ꝛ.v.c. ꝛ

quaſi per totū, ⁊ data eſt poteſtas ſacerdotibus noui teſtamen
ti, nō ſolū orandi ꝓ populo. vt Mat. vj. ibi. Pater noſter ⁊c.
ſ; predicādi ⁊ baptizādi. vt Math. c. vlt. ibi eūtes ergo doce
te omnes gētes, baptizātes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſan-
cti. ⁊ Marci. c. vlti. ibi euntes in mūdū vniuerſū ꝑdicate euā
geliū oī creaturē q crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluus erit. Ac
dedit ſacerdotibus redemptor noſter ptātē corpus, ⁊ ſanguinē
ſuū ꝯſecrandi, Luce. xxij. ibi. hoc facite in meā cōmemoratio-
nē ⁊c. ⁊ dedit ſaluator noſter ſacerdotibus ptātem abſoluēdi ⁊
ligandi ibi Matth. xviij. quodcūq; ligaueritis ⁊c. ⁊ Jo. xx. c.
ibi. Accipite ſpiritūſanctum quoꝝ remiſeritis peccata, remit-
3 tunē eis ⁊c. † Sic data eſt poteſtas a Chriſto ſacerdotibus no
ui teſtamēti ꝑ baptiſumū, ꝯfeſionē, ⁊ abſolutionē, ⁊ penitētiam
oēs hoīes eccleſie Chriſti, ⁊ Chriſto eius eccleſie capiti vniē-
di ⁊ incorporādi, ac ipſi deo redēptori noſtro ꝑ. ſ. dicta in para-
diſo animas fideliū repreſentādi, nā l; ꝑ circūciſionē tollebatē
originale, nō tū ſacerdotes poterāt animas deo in paradiſo re
ꝑſentarē, q; ſi circūciſione nō apiebatē porta paradiſi, ⁊ lex moy
ſi fuit particularis. ⁊ lex Chriſti vniuerſalis. ⁊ fuit Moyſes le
gis ꝓmulgator, ⁊ redēptor noſter mediator dei ⁊ hominū xp̄s
Jeſus vtriuſq; teſtamēti ſui ꝯditor, ⁊ predicator. ⁊ ſic data ē po
teſtas ſacerdotibus noui teſtamēti alia faciēdi q̄; ſacerdotibus
veteris teſtamēti, vt. ſ. ⁊ ne imerito eis de iure diuino ⁊ a deo ⁊
eius vicarijs data ſit maxia imunitas ⁊ libertas in ꝑſonis ⁊ bñ
ficijs, ſeu decimis que pēdēt principaliter vt dixi a deo, ⁊ ab eo
donantē ſeu aſſignantē inˡ ſortē eccleſiaꝝ ſacerdotibus, ideo ſecu
lares decimas tangere, poſſidere, ſeu capere, nec impedire ſiñ
ſacrilegio vt ſacerdotibus nō ſoluantē ñ valēt. vt in. c. cā de ꝟ.
ſigni. ⁊ in. c. cām. de preſcrip. ⁊. c. j. ⁊ in. c. ꝓhibemꝰ. ⁊ i. c. q̄;-
uis. in. c. tuā. el. ij. ⁊ in. c. ꝑochianos. de decimis. ⁊ in. c. j. ⁊. ij.
⁊ q̄ſi ꝑ totū. xvj. q. vij. ⁊ Exo. xxij. deus ait. Decimas ⁊ primi-
tias tuas nō tardabis offerre. ⁊ Exo. xxiij. dñs ait. primitias
frugū terre tue deferas in domū dñi dei tui. Jmmo nō ſolū iſta
imunitas ſeu libertas eccl'iaꝝ ⁊ ſacerdotū ac miniſtroꝝ ⁊ deci
maꝝ eccleſie vr̄ ꝯceſſa ꝺ iure diuino, ⁊ ſic interpretatū ⁊ decre
tū de iure pōtificio, ſ; ēt ab impatoribus catholicis in ꝯcilijs ⁊
extra ꝯcilia ꝑ ſe, ⁊ ſucceſſoribus ⁊ ſubditis receptū, ⁊ in obſer-
uātia obtētū. nā vltra leges impatoꝝ catholicoꝝ q̄ ita vt. ſ. di-
ſpoſuerūt, fuit ꝑ ſummos pōtifices in pñtia, ⁊ approbatiōe ip-
ſoꝝ ipatoꝝ de imunita. ⁊ libertatibꝰ ⁊ priuilegijs ita decretum.
vt in. c. j. xxi. diſt. vbi ꝯſtat, qꝺ ſacerdotes ⁊ miniſtri eccleſie a
4 deo ⁊ de iure diuino inſtituti ſunt, † quoꝝ inſtō in veteri teſtō in
cohata eſt, ⁊ in nouo plenius ꝯſummata. Sūmi. n. pōtifices a
deo ſunt inſtituti ⁊c. vt in. c. ꝯtinua. ⁊ in. d. c. ſacerdotibus. xi.
q. j. ⁊ in. c. in ſcripturis. xcvj. di. vbi ꝯſtat Cōſtantinū ipatorē
dixiſſe. Uere ſi ꝓprijs oculis vidiſſe; ſacerdotē dei, aut aliquē
coꝝ q mōachali habitu circumamicti ſunt peccātē, chlamidē
meā ſpoliarē ⁊ coopirē eū ne ab aliquo videretē. h idē in. c. ſa-
tis. in. §. ſ; Theodo. ea. di. nā ſi principes ſeculares catholici
ſunt, filij eccleſie ſunt, nō preſules. vt in. c. ſi ipator. ea. di. vbi li
tera ait. ſi ipator catholicus eſt, qꝺ ſalua pace ipſius dicimꝰ fi-
lius eſt, nō preſul eccleſie. qꝺ ad religionē cōpetit, diſcere ei cō
uenit, nō docere. ad ſacerdotes. n. deus voluit q̄ eccleſie diſpo
nēda ſunt ꝑtinere, nō ad ſeculi ptātes, quas ſi fideles ſunt eccle
ſie ſue ſacerdotibus volūt eſſe ſubiectas. Nō ſibi vēdicet alie-
nū ius ⁊ miniſteriū qꝺ alteri deputatū eſt, nec ꝯ eum cōtēdat
abrūpi, a quo oīa ꝯſtituta ſunt ne ꝯ illius bñficia pugnarē videa
tur, a quo ꝓpriā ꝯſecutus eſt ptātē. ipatores xp̄iani ſubdere de
bent executiones ſuas eccleſiaſticis preſulibꝰ, nō ꝑferre. hoc
idē in. c. nūq̄;. ea. di. ⁊ in. c. l. iptoꝝ. x. di. vbi lr̄a ait lex impato
5 rum nō eſt. ſ. legem dei, ſ; ſubtus † imperiali iudicio nō pñt iu-
ra eccleſiaſtica diſſolui ⁊c. ⁊ in. c. certū. c. di. lr̄a ait. certū eſt h
rebus noſtris eſſe ſalutare, vt cū ꝺ cauſis dei agatē iuxͣ ipſius cō
ſtitutionē regiā volūtatē ſacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubde
re ⁊ nō preficere, h idē in. c. ſuſcipitis. c. di. vbi Gre. Nazanze
nus ipatoribus Conſtantinopolitanis ait ſuſcipitis ne liberta
tem ꝟbi. libēter accipitis, qꝺ lex Chriſti ſacerdotali vos ſubij-
cit poteſtati. h idē in. c. nō l;. ea. di. vbi litera ait nōl; impato-
ri vel cuiq; pietatē cuſtodiēti aliqd ꝯ diuina mādata preſume-
re, nec ꝙcq̄; qꝺ euāgelicis vl' ꝓpheticis aut apoſtolicis regulis
obuiet agere. Jta qꝺ ex. ſ. dictis ꝯſtat, qꝺ de iure diuino eccle-
ſie ⁊ eaꝝ decime ac ſacerdotes, ⁊ miniſtri ſunt imunes, ⁊ liberi
ab omni ſuperioritate imperatorum, ⁊ ſecularium ⁊ ſi princi-
pes catholici ſunt, ſubditi eccleſiaꝝ ⁊ ſacerdotum ſunt. ⁊ nō iu
dices nec dñi clericoꝝ, ⁊ ad h vt dixi nō poſſunt eos ꝯſtringere
iudicare, nec directe vel indirecte punire nec in exiliū tradere.

SVMMARIVM

1 Seculares quam poteſtatem habere videantur in prouiſioni-
bus eccleſiarum.
Papa de beneficialibus diſponere pōt ēt inuitis omnibus.
2 Eccleſie cur duo gladij attributi.
3 Principis aſſenſus nunquid in eccleſiaſticis ſui territorij re-
quiri debeat.
4 Principis ꝯſenſus in quibus electionibus ⁊ qualiter reqſitꝰ.

¶ Queſtio decimatertia.

Ed q; ſupra diximus in qōne de veniētibus ꝯ
libertatē eccleſiaſticā ⁊ qꝺ dñi tpales dr̄r
venire ꝯ libertatē eccleſiaſticā qñ ipſi ꝓuidēt alicui
de aliquo ep̄atu ſeu Abbatia, aut bñficio eccleſia-
ſtico, aut cōpellūt eligētes vt ſuo mō eligāt, aut puniūt electo-
1 res, ⁊ eoꝝ parētes, q; ſuo mō non elegerunt. † Uidēdū eſt quā
ptātē habeant principes ſeculares in ꝓuiſionibus eccleſiarum
cathedraliū, ⁊ an ⁊ qñ reqratē in ſimilibus cōſenſus ſeculariū.
Pro cuius fundamēto premitto, qꝺ in bñficialibus ſummus
pōtifex h; ſupremā ⁊ liberā ptātē, facit text. in. c. ꝓpoſuit. de
ꝯceſ. preb. ⁊ in. c. l;. de prebē. li. vj. ⁊ melius q̄; alibi in clem. i.
vt lit. pen. vbi inter alia Clemēs qntus ait. Salua tū in premiſ
ſis oībus Romani pōtifi. ptāte, ad quē eccleſiaꝝ, ꝑſonatuū, di
gnitate;, alioꝝq; bñficioꝝ eccleſiaſticoꝝ plena ⁊ libera diſpo
ſitio ex ſue poteſtatis plenitudine noſcitē ꝑtinere. Ex qua cle. i
ꝑte. libere docto. preſupponūt. qꝺ ſit de nā vocabuli libere, qꝺ
papa ſine alicuius ꝯſenſu de his beneficialibus diſponere poſ
ſit. vt in. c. de multa. de preben. ⁊ in. d. c. l;. ⁊ in. c. ſtatuimus ꝺ
regu. ⁊ in cle. ij. de iurepa. ⁊ iura ſunt vulgaria, ⁊ notorie ꝯſtat,
qꝺ in his bñficialibus ſummus pōtifex libere diſponere poſſit
ſine ꝯſenſu ſeculariū. q in his bñficialibus nihil aliud habent
nec ſine peccato in his ſe pñt nec debent magis intromitterē, q̄;
a iure, ⁊ ſummo pōtifice, iuriū cōditore eis repiatē conceſſū. na;
l; ſummi pontifices (vt dixi) libere de eccleſijs diſponere poſ-
ſint, nihilominus habētes ipſos principes vt veros catholicos
2 ⁊ filios eccleſie Xp̄i obedientes, vt iuſtū eſt, † hi duo gladij. vt
in. c. dilecto. de ſentē. excō. lib. vi. ⁊ in. c. cū ad verum. xcvj. di
ſtinc. cōſueuerunt exigēte neceſſitate ſibi inuicē ſuffragari pro
cōſeruatione tpaliū. Nec ab ipſis eccleſiaſticis in eccleſijs ele
ctis in tpalibus ipſi dñi tpales lederentē, ⁊ detrimētum pateren
tur, ſummi pontifices decreuerūt, ⁊ ꝑ ſua iura, ſine eoꝝ ⁊ ſucceſ
ſorum preiudicio determinauerūt, vt electi a decano ⁊. c. ad ca
thedrales ſiue metropolitañ. vbi ipſe electus eſſet regi ſuſpe-
ctus. ⁊ in eccleſia ſunt caſtra, ex quibus rex in tpalibus damna
ri, ⁊ detrimētū aſſumerē poſſet, ab ipſo rege iuſte ꝑꝑ premiſſa re
cuſari valeret, ⁊ ſuꝑ his ſedē apoſ. ꝓ remedio ꝯſulere debuiſ-
ſet, ne talis dñatio, poſtulatio, ſeu electio a ſede apoſto. cōfir-
mari deberet, vt facit in. c. cū terra. de elec. vbi litera ait. Quo
facto nō ꝓhibemus, qn regis ſeu patriarche, qui ꝓ tp̄e fuerint
requiratē aſſenſus. Jdē in. c. cū inter vniuerſas. eo. ti. vbi litera
in fi. ait. Mandamus quatenus inuocata ſpūſſancti gratia, ꝑſo
nam idoneā ꝑ electionē canonicam ꝯcorditer aſſumatis ad re
gimen Capuane eccleſie, ꝯñr ad audientiam noſtram nūtios
idoneos tranſmiſſuri ꝑ quos a nobis vice regia poſtuletis aſ-
ſenſum, ac apoſtolice cōfirmationis gratiā requiratis. Facit ēt
pro principibus ſecularibus tex. in. c. innotuit. eo. ti. in ꝑte fa-
ciebāt ad id nō modicū cōcors capituli Uigoriēñ, electio. peti
tio populi, aſſenſſus principis, votū ſuffraganeoꝝ. facit tex. in.
3 c. ꝙ ſicut. e. ti. quaſi in princi. vbi litera ait. † Cū in ea nihil attē
tatū fuerit in preiudiciū regie dignitatis, q; nō ſupplex noīatio
ſed ſolēnis electio d; principi preſentari. ita qꝺ ex oībus. ſ. di-
ctis principes ſeculares ⁊ eoꝝ aduocati aſſerūt de cathedrali-
bus ⁊ metropolitanis, ⁊ qꝺ deterius eſt hodie de alijs minimis
beneficijs, papa ſine eoꝝ ꝯſenſu in eoꝝ dñio ꝓuidere nō dēat
alias ꝓuiſiones facte debeant retractari qꝺ nō ſine crīe iſta fie
ri, ſeu tolerari poſſunt, cū bene aduertēti, oīa iſta iura ⁊ alia in
materia loquētia, nihil ad ꝓpoſitū pro regum ſeu ſeculariū fū
damēto faciāt imo faciūt cōtra. cū oīa iura ꝑdicta loquunē in
electionibus factis a decano ⁊ capitulo, ⁊ nō prouiſionibus ſū
mi pōtificis qui in his nō ſubijcitē iuri. Nā in. c. cū terra. litera
ait quo facto nō ꝓhibemus quin in regis ſeu patriarche q pro
tp̄e fuerint requiratē aſſenſus, ſed addidit. ⁊ ꝑꝑ hoc ipſam ele-
ctionem noluimus impediri. ita ꝙ vltra qꝺ loquitur in electio
ne a decano ⁊ capitulo non vult ipſam electionem ꝑꝑ conſen-
ſum regis

sum regis impediri.ita tꝫ Abb.sic.⁊ alij doc.in.d.c. cū terra.
4 vbi ipse ait.†ꝙ reqrit̄ ꝯsensus principis in electione ex hone⸗
state,sꝫ nō vt habeat prestare robur,sꝫ vt in futuꝝ nō possit op
ponere ꝯ electū vel electionē.idē in.c.cū inter.lꝫ loquat̄ i sum
mo pōtifice q in illa ꝓuincia,vice regia fungebat̄.vbi ēt Sicu
lus ait.qꝺ iura ista nō hn̄t locū in summo pōtifice,q ꝓuidet iu
re suo ⁊ nō iure capituli.idē in.c.innotuit.vbi litera nō ponit
necessitatē in assensu regis,sꝫ dicit,qꝺ nō modicū faciebat pro
electo petitio populi,assensus regis,⁊ votū suffraganeoꝝ,sꝫ nō
seqt̄,nec veꝝ est qꝺ oia ista sunt necessaria,nec aliqꝺ istoꝝ.idē
in.c.qꝺ sicut.vbi litera ait.qꝺ nō nominatio,sed electio prin⸗
cipi p̄ntanda esset.qꝛ nō erat necesse hr̄e assensum regis,sꝫ ele
ctū ⁊ electionē sibi notificare.vt si esset sibi suspectus , seu ini⸗
micus,⁊ castra erant in ecclesia eū nō admitteret,⁊ recusar̄ va
leret,⁊ apud sedē apostolicā ꝓ remedio interdiceret,vbi Ab⸗
bas sic.in fi.qōnis ait h̄ nō hr̄e locū in institutione,seu ꝓuisio⸗
ne a summo pōtifice,lꝫ in.c.j.de elec.sine cā ⁊ fundamēto tꝫ ꝯ
rium.ꝑ cuius auctoritate alleg.Innocen.in.c.sup his.de ac⸗
cu.q Inn.h̄ nō dicit,sꝫ ibi.in.iij.col.⁊ Host.⁊ alij.in.c.nobis.
de iurepatro.incidenter dicūt.qꝺ rex pōt allegare ꝯ electum
qꝺ hꝫ eū suspectū de ꝓditione terre,vel ꝯsilioꝝ suoꝝ.⁊ qꝺ ad⸗
mittit̄ ad h̄ opponēdū,qꝺ nihil ad ꝓpositū ad vba Abbatis i
d.c.j.cum ipse Abb.⁊ alij doc.⁊ Inn.in.d.c.sup his.ꝺ accu.
q in h̄ satis fuerunt regibus fauorabiles,solū hodie eis ꝯcedūt
suspectū valeant recusare.⁊ vt dicit Abb.⁊ Bal. in preallega
tis locis maxime in.c.cū inter.⁊ in.c.qꝺ sicut.volūt sentire ꝙ
lꝫ iste habeāt locū in electionibus,nō aūt in summo pōtifice, q
recte ⁊ iuste ꝓcedit.⁊ vt principaliter intēdat ꝓuidere magis
ecclesie q̄ꝫ ꝑsone sine ꝯsensu,seu regū supplicatione,sine eorum
scandalo ⁊ suspitione citius de metropolitanis,seu cathedrali
bus prouidere dꝫ q̄ꝫ de alijs inferioribus beneficijs,vt in.c. ne
pro defectu.de ele.⁊ in.c.q̄ꝫ sit eo.ti.lib.vj.cum vbi maius ꝑi
culum vertitur,ibi cautius ⁊ citius est agendum.

SVMMARIVM

1 Ius patronatus seu ius presentandi an ⁊ quando in beneficio eligibili cadat de iure.
2 Electioni de se facte per potestatem secularem cōsentiens reddit̄ ad electiones inhabiles.
Prelatus nunquid possit a toto clero ⁊ populo eligi.
3 Laici sine consensu aut prouisione pape beneficium minime cōferre possunt.
4 Reges quod ius in ecclesiasticis beneficijs habere possint.
5 Electio vera est qn̄ non restringitur in vnū tantum.
6 Consuetudo nequam quanto antiquior tanto peior.

Questio decimaquarta.

1 NImo magis graue docto.notāt in.d.c. cū
terrā.⁊.c.cū inter,⁊ qꝺ sicut volūt af
2 firmare,†qꝺ licet veꝝ sit,patroni in parochijs,ca⸗
pellis,⁊ alijs bn̄ficijs q̄ nō sunt eligibilia, hēat ius
p̄ntandi,nō aūt in metropolitanis,cathedralibus,seu collegia
tis,vide singularē tex.in.c.nobis.de iurepat.⁊ in.c.massana.
⁊ in.c.sacrosan.de elec.⁊ in.c.h̄ ēt.xvj.q.j.⁊ in.c.j.⁊.ij.⁊.iij.
⁊.iiij.⁊.v.lxiij.di.Nā nō esset vera electio,qn̄ institueret̄ solū
p̄ntatus a patrono.nā electus ꝯfirmat̄ ⁊ nō instituit̄ . p̄ntatus
instituit̄,⁊ nō eligit̄ nec ꝯfirmat̄.vt i.d.c.nobis.⁊ iura sunt vul
garia.nā ꝓprie nō ꝯcordaret cū vocabulo electionis qn̄ Pe.
p̄ntatus a rege,eligeret̄ a caplo,⁊ ꝯfirmaret̄ a papa.cū nō eēt
vera electio q̄ de necessitate dirigat̄ in vnū.h̄ tꝫ cardinalis de
Turre cremata.i.c.reatina.lxiij.di.vbi ait.qꝺ de ꝯsuetudine
introduci nō pōt,vt ꝯsensus principis reqrat̄ ad electionem ꝺ
certa ꝑsona,nec regulariter p̄nt interesse in electiōnib⁹ vt i.d.
c.cū terra.⁊.d.c.sacrosancta.⁊ massana.de elec.⁊ in.d.c.j.⁊.
ij.⁊.iij.⁊.iiij.⁊.v.lxiij.di.vbi in prin.c.tex.ait.null⁹ laicoꝝ,pri
cipū,vel potētū semet inserat electioni patriarche, metropoli.
aut cuiuslibet epi,⁊ sic in alijs.h̄ idē in.c.si qs deinceps.xvj.q.
vij.vbi Grego.septim⁹ in gn̄ali synodo statuit.vt si qs deiceps
ep̄atuꝫ vel abbtiā ꝺ manu alicuius laice ꝑsone suscepit,nullate
nus inter epos vel abbates habeat̄ ⁊c.h̄ idē in.c.null⁹ laicoꝝ,
⁊ q̄si ꝑ totū eadē cā.⁊.q.h̄ idē in.c.pastoralis cura.ꝺ iurepat.
2 imo ꝯsentiētes electiōi de se facte ꝑ ptātē secularē efficiunt̄ ad
electiones inhabiles.vt in.c.qsqs.de ele.⁊ in.d.c.si quis dei⸗
ceps.xvj.q.vij.⁊ in locis p̄alle.Nec ob.vt.s̄.ad aliud ꝓposi⸗
tū in.s̄.scripto libello seu qōne executionū seu gabellaꝝ dixi.c.
plures.⁊.c.principali.⁊ in.c.reatina.⁊ in.c.nobis.⁊ in.c. le⸗
ctis.⁊ in.c.i sinodo.lxiij.di.vbi vr̄ ꝙ in electiōe p̄latoꝝ reqrit̄
consensus principū seculariū.nā dꝫ intelligi vt gl.intellexit in.
d.c.plures qꝺ ista iura hn̄t locū in his q sunt patroni ecclesia⸗
rum,aut pōt intelligi qꝺ tūc erat necesse sic fieri, qꝛ alias stāte
potētia laicoꝝ,⁊ oppressione clericoꝝ vt ecclesie n̄ carerēt pa
storibus ꝑꝑ maius bonū,vt cult⁹ diuinus in alijs ecclesijs n̄ ces
saret,ita tolerabat̄ lꝫ eis videbat̄ ꝯriū,vt visuꝫ ē Stephano pō
tifici ibi in.c.nosse.⁊ tex.in.c.Valētinianus.⁊ in locis p̄alle.
ita sentit Guido in.d.c.reatina.vbi ait,qꝺ Leo papa.iiij. fuit
natione Roman⁹.q fuit multū timidus,⁊ in graue p̄iudicium
ecclesie principi seculari se submisit,ēt h̄ confirmat in.c.lectis.
lxiij.di.vbi ait,qꝺ Stephan⁹.iij.natione Romanus h̄ plus ti
muit lapidari cito flexus q̄ꝫ sanctus Stepha.ꝓtomatyr. h̄ vr̄
sentire Dn̄icus in p̄alle.locis.cardinalis sancti Sixti de turre
cremata.in.c.j.lxiij.di.ꝺt qꝺ dabat̄ locus laicis vt interessent
in electione summi pontificis,nō ꝙ licitū esset,sꝫ ꝑꝑ pacē ⁊ qe
tē ecclesie,vt sine scādalo celebraret̄ electio.Itē cardinalis in.
c.p̄la.ea.di.ꝺt,qꝺ reqrebat̄ ꝯsensus laicoꝝ,ad euitādū scāda
lū illoꝝ q impedire possent electionē.⁊ sic in oibus p̄alleg.lo⸗
cis in h̄ cū alijs cōcordat,qꝺ lꝫ seculares nō debebāt interesse
in electione,nec aliqua interessentia laicoꝝ p̄stabat robur ele⸗
ctioni,⁊ sic ꝑmittebant̄ ista ad euitādū maius malū. lꝫ ēt illud
nō esset iustū.iō Ludo.impator Roma.Aug.vidēs ista iuste
fieri nō posse,renūtiauit iteressentiā in electione pōtificū.Hoc
idē renūtiauit rex Otto.in.c.tibi dn̄o ea.di. Vel pōt dici,eli⸗
gebant̄ p̄lati a toto clero ⁊ populo.s.qꝺ totus clerus ⁊ ppl's cō
mendabāt talē in ep̄m suū esse dandū,ꝓut hodie posset fieri,qꝛ
papa posset ignorare merita ꝑsonaꝝ ⁊ ppl's vbi est nota ꝑsona,
possent ꝑsonā Pe.aut Pau.ꝓ ecclesia in populo assumēdaꝫ
3 cōmēdare.†ex qua noiatiōe seu cōmēdatione nullū ius ꝑsone
sine ꝓuisione pōtificis acqrit̄.nec talis clericus ēt si posset ꝺ fa
cto sine pena inhabilitatis pōt nec dꝫ ecclesiā aut bn̄ficiū ꝺ ma
nibus laicoꝝ recipe.Sꝫ certe vt dicit.d.Reuerēdissim⁹ Car⸗
dinalis zabarel.in.c.nobis.de iurepa.attēta ꝯfusione iurium
ipse cardinalis ꝑ ista verba ait,mihi placeret alia ꝯpilatio , in
qua grauius ⁊ ornatius ac breuius plura decideren̄t. qm̄ i ista
⁊ narrationes plurime q̄ in h̄ sunt ꝑtimq̄ꝫ resecarent̄ ꝑtim ad ꝺ
cisionē reducerent̄. qꝺ vt estimo ꝯtinuo fieret si ecclesia vnire
tur.⁊ si vt quōdā fiebāt ꝯcilia gn̄alia fierēt,⁊ tunc ꝓuideri pos
set vel reseruādo principia,vel qꝺ melius esset statuēdo tp̄s in
tra qꝺ duraret,⁊ hec cōpilatio absq̄ꝫ alia ex frequēti studio re
diret,⁊ sic ex istis vbis Cardi.q oia iura canoni.bn̄ vidit,⁊ q̄si
sup oibus scripsit,ꝯstat esse magis vtilis noua ꝯpilatio,ēt si re⸗
manerēt principia ⁊ alique decisiones istius ꝯpilationis. nam
cū dubiū videat̄ do.zaba.optime cogitasse,visa ꝯfusa variatio
ne decretoꝝ.qꝺ in vno.c.ꝓuidet̄ vno mō,⁊ incōtinēti in.c.se.
ꝓuidet̄ de directo per ꝯriū.nā lꝫ glo.in.d.c.lex dicat,qꝺ iura
que dicūt esse necessariū in ꝓuisionibus p̄latorū assēsus regum
intelligant̄ in patronis , ⁊ alie absolutiones que dant̄ a docto⸗
ribus vt melius dari possūt ꝓ euitatiōe iuriū ꝯtrarietatis,sꝫ nō
quin ꝑ h̄ videat̄ satis iuribus ⁊ litere decretoꝝ satisfactū,sꝫ nō
staret alia cā ꝑ docto.assignata,⁊ renūtiatio impatoris,⁊ regū
illoꝝ priuilegioꝝ,q vt presumit̄ dicta priuilegia obtinuerūt ex
4 maxima eoꝝ potētia,⁊ ex necessitate in q̄ erāt ecclesiastici.† sꝫ
vt dico stātibus premissis,⁊ iurib⁹ vt stāt in suo vigore hodie,ꝺ
iure principes seculares nullū ius ꝓuidēdi de bn̄ficijs,aut ꝯsē
tiēdi in ꝓmotionib⁹ seu electionibus, seu metropolitanaꝝ ca⸗
thedraliū ⁊ collegiataꝝ hn̄t,nisi ex eaꝝ fundatiōe ⁊ dotatione
obtinerēt ius patro.cuius cā possent hr̄e vna cū canonicis vo⸗
cē in electione eligēdoꝝ,vt in.c.nobis.de iurepat.⁊ in.c.h̄ ēt.
xvj.q.j.vbi vr̄ ꝯcessum regi Francie rōne fundationis mona⸗
sterij,vt vna cū monachis eligat Abbatē. Vnū tn̄ credo,si h̄
ꝯceditur fundatori ecclesiarum,qꝺ a fortiori dꝫ hoc,⁊ magis
ꝯcedi regi seu p̄ncipi recuperāti ciuitates ⁊ loca ꝓprio sāguine
⁊ labore de manib⁹ infideliū,⁊ Tyrānorū.cū lōge magis piū,⁊
meritoriū sit quo ad ecclesiā militātē, ⁊ triūphātē terrā ꝺ mani
bus infideliū recuperare.vt in.c.ex multa ,quasi in fin.⁊ in.c.
lꝫ,ꝺ voto.⁊ vbi erāt mesqte,de licētia pōtificū ⁊ p̄latoꝝ eccl'ias
edificare,⁊ vbi erāt Alphages seu Alphaquini sacerdotes fal
si.⁊ ꝓ saluatione animarū impfecte orātes , sollicitare vt sint
veri sacerdotes dei ꝑfecte orātes,⁊ ꝓ saluatione aiaꝝ baptismū
⁊ alia sacramēta necessaria ministrantes,⁊ cultū diuinū tā vbi
nō erāt exercētes,⁊ augmētātes, q̄ꝫ inter xp̄ianos monasteria
⁊ eccl'ias.vt in.d.c.h̄ ēt edificātes.nā nō obstātib⁹ iuribus al⸗

legatis, pōt de iure ꝛ maxime ex priuilegio Papali dari forma, qḋ ēt in metropolitañ. ꝛ cathedralibus, ꝛ alijs eligibilibꝰ cadat ius presentādi vcꝫ, si ꝓcederet vt iuris est ꝑ decanū ꝛ capitulū ad electionē. reges seu principes possent duos, aut tres decanos ꝛc. presentare vt vnū de his eligerēt in prelatū. nā vt dixi, de iure cōi talis presentatio duoꝝ aut triū posset stare, vt i
5 c. qḋ aūt. ꝛ in. c. cū aūt. de iure patro. † vbi datᷣ locus accumulationi de duobus successiue. ergo a fortiori a princ. ꝛ vt dixi, ħ pōt sine dispēsatione a pōtifice ex priuilegio ꝯcedi. cū isto mō sit vera electio, qñ non restringitᷣ, vt. s̄. dixi in vnū tm̄, vt in act. apostoloꝝ. c. j. vbi apostoli statuerūt duos. s. Joseph, ꝛ Mathiam, vt vnus de istis lꝫ ꝑ sortē eligeret in apostolū, ꝛ epm, ꝛ fuit lꝫ ꝑ sortē electus Mathias. ꝛ isto mō possunt principes ñ solū habere vocē vna cū eligentibus, sed ēt possunt eligētes ꝓsentare, aut electiones hodie non habent locum ꝑ regulas cancellarie, siue ex alia ꝯstitutione Papali, qꝛ papa sine nominatione seu electione a capitulo facta, de metropoli. ꝛ cathedralibus cū collegio cardinaliū ꝓuidet. ꝛ tūc satis est regi patrono vnum idoneum pontifici presentare, aut pro tali supplicare. sꝫ si reges aut pricipes, seu domini tꝑales ex edificatiōe, dotatione, seu ex recupatione ciuitatum, ꝛ locorum de manibus infidelium non habent ius presentandi, aut vna cū canonicis eligēdi in prouisionibus ecclesiaꝝ metropoli. ꝛ cathedralium, nō tenetur papa de iure cōi ꝯsensum regum seu dominorum temporalium spectare, qꝛ ꝓuidet iure proprio ꝛ non iure aliorum, ꝛ vt dixi, in his prouisionibus hꝫ liberam facultatem. ꝛ sic libere sine consensu secularium prouidere potest. lꝫ vt satisfaciat deo ꝛ cure vniuersali quam hꝫ dꝫ multum curare, vt prouideat magis principaliter ecclesie q̄ꝫ ꝑsone, ꝛ de ꝑsona habili que possit stare sine suspitione ꝛ scādalo dominorum temporalium. Nec valet consuetudo ex se tam in alijs casibus q̄ꝫ a iure permissis, quos tꝑales vellent allegare. vt in. c. cum terra. ꝛ in. c. massana. ꝛ sacrosancta. de elec. ꝛ in. c. fi. de consue. † ꝛ quantuꝫ an
6 tiquior qꝛ magis nociua minus obseruāda. vt in. c. ecclesie. ḋ simonia. ꝛ in. c. mala. ꝛ quasi per totum. viij. di. immo summi pōtifices vniuersalem libertatem ecclesie ēt si vellent, nō possent renuntiare. vt in. c. certum. ꝛ in. c. imperium. x. di. ꝛ in. c. q̄ꝫ periculosum. vij. q. j. ꝛ ibi per doc. nam non secularibus de spiritualibus deo data est cura, vt in cle. pastoralis. in prin. de re iudi. ꝛ in. c. ecclesia sancte Marie, de consti. ꝛ in. c. bene ꝙdem. xcvj. di. ꝛ in. c. significasti. de elec. ꝛ in. c. solite. ḋ ma. ꝛ obe. ꝛ in. c. per venerabilē. qui fil. sint legi. sed Petro ꝛ successoribus, cum magister ꝛ redemptor noster Petro ait Jo. xxj. pasce oues meas, qḋ est translatum in. d. c. significasti. ꝛ in. c. solite. nam ipse saluator noster summū pontificē pastorem constituit super familiam suam. de cuius manibus curam ecclesiaruꝫ ꝛ prelatorum ꝛ animarum requiret. nam de eo scriptum est per Ezechielē, quod si speculator viderit gladiū venientē, ꝛ non insonuerit buccina, ꝛ populus nō se custodierit venerit gladius ꝛ tulerit de eis animā, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiraꝫ. quare summus pontifex ne requiratur ab eo sanguis condemnatorum nimis vigilare compellitur, ꝛ buccinā sonare, vt subditi non peāt ꝛ sathanas victoriam contra eum in ouibus sibi commissis non habeat, ꝛ vt bonus pastor a magistro ꝛ redemptore nostro mereatur audire. Euge serue bone, ꝛ fidelis qꝛ in pauca fuisti fidelis. s̄. multa te constituam, intra in gaudiū dñi tui. ad quod gaudium nos perducat ipse redemptor noster qui cum patre ꝛ spiritu sancto viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

SVMMARIVM

1 Sepultura christianorum qualiter de iure consideratur.
2 Sepultura nunqd possit eligi prope altare, ꝛ ibi quis sepeliri.
3 Laici stare in quibus locis ecclesie non debeant.

¶ Questio decimaquinta.

2 **T Primo** dicendum est qḋ † de iure statutum est quod omnis ecclesia cathedralis hēat ꝓ cimiterio. xl. passus, ꝛ alie minores ecclesie. xxx. vt in. c. sicut antiquitus. ꝛ in. c. si qs ꝯtumax. ꝛ in. c. qsqs. xvij. q. iiij. ꝛ principaliter ꝛ cā finalis fuit, vt corpora catholicoruꝫ in cimiterio sepelirentᷣ. hoc ait Inno. in. c. abolende de sepul. dicens, qḋ sepulture ordinarie dñt esse ꝓpe ecclesiā ꝛ in cimiterio. hoc vᷣ ꝓuisuꝫ in. c. nullus. xiij. q. ij. vbi litera in prin. ait. Nullus mortuus intra ecclesias sepeliatᷣ, nisi epi aut digni presbyteri, ꝛ fideles laici. s. nimis deuoti, ꝛ quasi sancti, ita qḋ ordinarie ꝛ regulariter cōis ordiaria sepultura defunctoꝝ dꝫ esse circa ecclesiā in cemiterio. vt in. c. fraternitatē. ꝛ i. c. fi. de sepultu. ꝛ in cle. j. iuncta gl. eo. ti. sentit Host. in sum. in ti. de sep. in. §. j. ibi vi. qd sit sepultura vbi ait. qḋ est locus ꝯcauus in ecclesiastico cemiterio factꝰ, in quo corpus catholici ꝗescit. nā lꝫ pluries dicatᷣ in iure, qḋ catholici sepeliantᷣ in ecclesijs patrū se maioꝝ suoꝝ intelligitᷣ de eodē iure in cemiterijs ecclesiaꝝ. vt in. c. cū grauia. iūcta gl. xiij. q. ij. ꝛ in ra sunt vulgaria, qꝛ cemiteria reputantᷣ, ꝛ ꝯsecrantᷣ, ꝛ recōciliātur vt ecclesie, vt in. c. ꝯsuluisti. de cōse. eccle. vel alta. ꝛ in. d. c. sicut antiqtus. ꝛ. c. qsqs. xvij. q. iiij. Sꝫ posito, vt in. d. c. nullus. xiij. q. ij. qḋ ex dispēsatiōe iuris Epi, Abbates, aut ꝑsbyte
2 ri, ꝛ fideles laici pñt intra ecclīā sepeliri † nūq̄ꝫ vᷣ ꝑꝑ ħ de iure ꝯcessuꝫ, ꝛ qḋ data sit tāta lnia ꝛ facultas, vt oēs Abbates oēs presbyteri, oēs catholici seculares pñt intra ecclīā, ꝛ ꝓpe altarᷣ sepeliri, absit. nā hodie esset satis speculādū, disputādū, ꝛ maxime aduertēdū, qlis Abbas, qs ꝑsbyter, aut qs laicꝰ itra ecclesiam sepeliri possit ꝛ deberet. ꝛ facta discussiōe difficiliter tꝑibꝰ nostris reperirentᷣ multi q intra ecclīā iuste potuissēt, ꝛ debuissent sepeliri, q̄ꝫtomagis ꝓpe altare vbi sunt religꝫ sanctoꝝ, ꝛ ꝙ magis est vbi corpus Christi quotidie ꝯsecratᷣ, q magrᷣ, ꝛ redēptor noster est dñs ꝛ creator sanctoꝝ, ꝛ oiuꝫ rerū. cuius reuerētia ꝛ intuitu sancti patres in ꝯcilijs suis statuerūt ꝛ decreuerūt vt cadauera fidelium ꝓpe altare nō sepeliantᷣ, vt in. c. ꝑcipiendū in. §. intra ecclesias. xiij. q. ij. nā laici viuētes, secꝰ altare duꝫ diuina cātantᷣ, aut corpus Christi ꝯsecratᷣ stare nō dñt vt i. c. i. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ in. c. sacerdotū. ḋ ꝯse. di. ij. q̄ꝫtomagis cadauera hoīum fetida ꝛ putrida, ꝓpe tm̄ sacr̄m collocari nō dñt. nā sacra vasa ñ ab alijs q̄ꝫ a sacratis dñt ꝯtrectari, ne ꝑ talibꝰ ꝓsumptiōibꝰ dñs iratus plagas iponat ppl'o suo. ꝛ hi q nō peccauerūt pereāt. vt ait tex. in. c. in sancta. de ꝯse. di. j. neq̄ꝫ ēt ꝑmis
3 sum † secularibus, sacrariū vbi vasa sacra, ꝛ religꝫ sanctoꝝ sūt intrare. vt in. c nō opꝫ. ꝛ in. c. nō lꝫ cuilibet. xxiiij. di. ergo si ḋ iure vᷣ ꝑsumptio piculosa ꝓ populo, vt seculares vasa sacra tāgāt, aut intrēt sacrariū, q̄ꝫtomagis indignabitᷣ deus, vt ꝓpe sacrū altare ꝛ ipsiꝰ corpꝰ dñi sacratū cadauera mortuoꝝ sepeliātᷣ qḋ nullo pcō iuste ꝛ iuridice ꝛ siñ crie ac sine piculo ppl'i ne ipse deꝰ irascatᷣ fieri pt, neq̄ꝫ a plato sil'ia ꝑmitti sine lesiōe ꝯsciētie.

SVMMARIVM

1 Judei an debeant tꝑe quo diuina celebrantᷣ ab ecclīa expelli.
2 Infideles an possint ingredi ecclesiam ad verbum dei audiēdum, ꝛ de illa non eijci.
3 Aduerbij vsq̄ꝫ que sit natura.
4 Hospitalium qui rectores presentare possint.
Hospitale nunquid vnusquisq̄ꝫ in domo sua facere possit.
5 Hospitalium differentia.
6 Hospitalia visitare nūqd episcopus in sua diocesi teneatur.
7 Hospitale potest rem spiritualem habere etiam si non habet ecclesiam vel altare.
8 Monachus ecclesie oblatus an ad arctiorē transire potest religionem.
9 Religiosi in eorum vocationem perseuerare debent.
10 Religiosi fugitiui requirendi ꝛ cogendi ad regulam.

¶ Questio decimasexta ꝛ finalis.

1 **T breuiter** dōm est † qḋ de iure sunt excludēdi ab ecclīa. vt facit tex. i. c. clericos. in fi. xxi. di. ꝛ i. c. plectis. xxv. di. in. §. j. in vtroq̄ꝫ loco vᷣ de offō ostiarij, vbi litera i. d. §. ait. Ad ostiariū nāq̄ꝫ ꝑtinet claues ecclie vt claudat, ꝛ aperiat tēplū dei oiaq̄ꝫ q̄ sunt intus ꝛ ex̄ custodiat, fideles recipiat, excōicatos ꝛ ifideles excipiat ita ꝙ ostiarius dꝫ infideles. s. iudeos, hismaelitas, agarenos, ꝛ gētiles seu paganos, ēt xpianos excōicatos ab ecclesia dū celebrāt diuina excludē, nā si xpianis nō lꝫ in tꝑalibꝰ cū iudeis cōicare. vt in. c. nullꝰ. ꝛ in. c. oēs. xxviij. q. j. i prin. vbi i ꝯcilio agathaneñ. decretū est, vt xpiani iudeis nō cōicēt, ꝛ i. c. q̄ꝫ sint. de iude. q̄ꝫtomagis ñ dñt sacerdotes ꝛ ipsi fideles xpiani in officijs diuinis ac sacramentis cū iudeis interesse nec ꝑticipe; nā ñ solū ñ ē celebrādū, nec diuina sᷣ dicēda i ꝑñtia ifideliū viuoꝝ, sꝫ neq̄ꝫ mortuoꝝ. nā itellecto ꝙ vnꝰ ifidelis eēt sepultꝰ i aliq̄ ecclīa, talis ec. ꝯsecrari ñ dꝫ, nec

dz,nec in ea est celebrãdũ,vt in.c.ecclesiã.de ɋſe.di.j.ꝛ ibi bona gl.in art.p̃in.qualiter infideles sunt excludẽdi ab ecclesia.
2 †Nec ob.c.eps nullũ.de ɋſe.di.j.vbi vr̃ ꝑuisum qꝺ eps nullũ ꝓhibeat ingredi ecclesiã,ꝛ audire xbũ dei siue gẽtilẽ,siue iudeũ,siue hr̃ticũ vsq ad missaz cathecuminoꝝ.nã gl.i.d.c.plectis.xxv.di.ait qꝺ illud capl̃m nũc tenet̃.ꝛ qꝺ h.c.si intelligat̃ de diuino offõ,sicut glosse,ꝛ doctores intelligere voluerũt, nõ teneat̃ ab eccl'ia,ꝓbat tex.in.c.nõ liceat clericis.j.q.j.vbi litera ait.Nõ liceat clericis vel laicis ab hr̃ticis alogias.i.bñdictiones accipe,qꝛ maledictiones sunt magis q̃ bñdictiones.
Nec lz aũt cũ hr̃ticis,ꝛ scismaticis orare vbi gl.ꝺt istud de cõsue.ecclesie roborat̃,ꝛ illud decre.eps nullũ,nõ esse in ɋsuetudine ecclesie.Sed posset saluo meliori iudicio itelligi.d.c.episcopus ibi xbũ dei ꝑ p̃dicatiõe,vbi infideles pñt iteresse,ꝛ eis pñt reli.ꝺ suoꝝ platoꝝ lnia p̃dicare,vt in.d.c.q̃ sit,ꝺ iude.nec obstaret litera.d.c.eps ibi,vsq ad missaz cathecu.vbi vr̃ incõueniẽs,qꝺ infideles debuissent stare in missa vsq ad sacrificiuz sic cathecumini,q dñt star̃ vsq ad sacrificiũ,quo tpe dñt excludi ab ecclesia,qꝛ cũ carẽt sacr̃o baptismi,ꝛ sic p̃ fundamẽto sacramẽtoꝝ qꝺ est ianua sacroꝝ,nõ lz in eis interesse in sacr̃o eucharistie.Nã bñ aduertẽti si text⁹ itelligat̃ vt põt itelligi i p̃dicatiõib⁹,ꝺ iur̃ dz itelligi ibi vsq ad missaz cathecuminoꝝ q̃ ad
3 missaz totã iclusiue,quo ad infideles exclusiue,†qꝛ de nã istius aduerbij,vsq.de iure ita se hz,vt in.c.cũ dilecti.de dolo ꝛ cõtu.ꝛ ita se hz quo ad cathecuminos.quo ad sacrificiũ.i.añ sacrificiũ excludant̃.ꝛ sic infideles dñt stare in verbo Dei vsq ad missam cathecuminoꝝ.s.vt excludant̃ ante missaz,ꝛ sic dñt iura iuribus ɋcordari,ꝛ tũc vr̃ vbiq bñ decisuz,ꝛ vtrũq in obseruantia.qꝺ iudei ꝛ alij infideles excludant̃ a missa ,ꝛ a diuinis officijs ꝛ admittant̃ ad predicationes,vt in.d.c.q̃ sit ꝛc.
Nã redẽptor noster Marci.xv.apostolis ait.eũtes in mũduz vniuersuz p̃dicate oĩ creature.s.tã fidelib⁹ q̃ infidelibus,qꝛ est ꝓpositio vl'is,ꝛ sic vniuersaliter oẽs hoĩes includit,ꝛ apprehẽdit.ꝛ Mat.xij.ꝛ.xxiiij.idẽ magister noster voluit istã p̃dicationẽ durare vsq ad ɋsumationẽ seculi.Nã vt ait vas electionis,ꝛ tuba euãgelij ad Colossẽ.c.iiij.ibi. Orantes simul,vt deus det ostiũ sermonis ad loquẽdũ ministeriũ Xp̃i,vbi Nicolaus de lyra intelligit libertatẽ,ꝛ facultatẽ p̃dicãdi.ita ꝙ licitũ est de iure diuino,ꝛ positiuo sacerdotib⁹ fidelibus,ꝛ infidelibus xbũ dei p̃dicare,ꝛ si in.d.c.q̃ sit.de iude.ꝓuidet̃,ne fratres debeãt sine lnia suoꝝ platoꝝ p̃dicare infidelibus,h fuit ꝛ bñ,ad euitãdũ ne fratres sub illa cã,ꝛ colore possent a sua religione exire,ꝛ vagare.Nã si subditi guardiano,seu priori nõ lz exire ɋuẽtũ cã in alio loco p̃dicãdi,q̃tomagis nõ esset sibi licitũ ire vltra mare.vt in.d.c.q̃ sit.ꝺ iudeis . Nã vidi ꝙ feli.recor da.Sixtus.iiij.ɋcessit lniaz qbusdã fratrib⁹ de Hispania, vt possint ire sine lnia suoꝝ sup̃ioꝝ p̃dicatũ in insula de Canaria,ꝛ ꝙ q̃plures fratres ꝺ obseruãtia exierũt a monasterijs sb illo colore p̃dicatiõis vt vagarẽt,cũ multi de illis ad sua mona
4 steria nõ redirẽt.¶†In loco seu castro Serraꝝ repit̃ ɋstructũ hospitale a tãto tpe,ꝙ nõ est memoria,i ɋriũ vbi recipiantur paupes,ꝛ de redditib⁹ hospitalis paupes veniẽtes p tres dies ɋmorãtes alimẽtãtur,Querit̃ attẽto qꝺ a.x.xx.ꝛ.xxx.annis cõitas dicti loci ɋsueuit pñtare seu ꝓuidere ꝺ rectore.d.hospitalis,si dcm̃ hospitale dicat̃ ecclesiasticũ,aut in tm̃ loc⁹ pius ꝙ tã hospitale q̃ bona,ꝛ redditus illius debeãt defendi ꝛ manu teneri p epm ordinariũ.Pro cuius declaratione p̃mitto ꝙ hospitalis est ita cõis oĩbus catholicis,qꝺ vnusq̃sq in domo sua põt facẽ hospitale,vt in.c.j.ꝛ in.c.gescamus.xlij.di.ꝛ in.c.qꝺ ait.xiiij.di.vbi Loth ꝛ Abrahaz indistincte in domibus suis recipiebãt paupes,ꝛ sic tenebãt hospitalitatẽ. ꝛ clerici h idẽ tenent̃ facẽ,ꝛ laici vt meritũ maximũ habeãt hortant̃ h facere,vt in.d.c.j.ꝛ in.d.c.gescamus.xlij.di.q presbiteri vel laici similẽ hospitalẽ,aut hospitale faciẽtes,pñt de eo disponere ꝛ dictã hospitalitatẽ reuocare,ꝛ ad alios vsus ꝓ libito suo cõuertere ꝛ dedicare.determinatio est doctoꝝ.in.c.iij.de relig.do.ꝛ in cle.p literas.de p̃bẽ.ꝛ in cle.qꝛ ɋtingit.de relig.do. ꝛ ista hospitalitas aut hospitale dr̃ ita ꝓphanũ ꝛ tpale,qꝛ volũta
5 riũ,ꝙ nullus eps de eo põt disponere nec ordinare.†est ꝛ aliꝺ hospitale qꝺ fit seu deputat̃ in tertio loco ꝓ receptione paupũ ꝛ dotat̃ a Titio vel Sẽpronio auctoritate plati,ꝛ tũc nulli dubiũ est,qꝺ incõtinẽti eius defensio ꝛ cura ptinet ad epm seu ordinariũ,vt in.d.c.iij.de reli.do.ꝛ in cle.p literas.de p̃bẽ. ꝛ in cle.qꝛ ɋtingit.de reli.do.Nã Abb.sicu.ꝛ alij doc.dñt.i.d.c.iij.de reli.do.ꝛ doc.in.d.cle.p literas,de p̃bẽ.ꝛ qꝛ ɋtingit,ꝙ mortuo ɋditore ꝛ remanẽte hospitali dotato,eps dz hr̃e curaz ꝛ defensionẽ oĩum bonoꝝ dicti hospitalis,dũ tñ nõ p̃mittat dictos fructus ɋuerti ad alios vsus q̃ paupũ ꝛ hospitalis.tex.ẽ in expresso ꝓ casu nr̃o in.d.cle.qꝛ ɋtingit.de reli.do.in.§.nos in curiã.ita tz Abb.in.d.c.iij.de reli.do.in.iij.no.vbi ait.qꝺ h hospitalia ptinẽt ad epm.nõ vt disponat de redditib⁹ ad libitũ,sz vt oĩa ordinet ad vsum destinatũ,vbi in fine asserit,ẽt si sit edificatũ a priuata psona,ea mortua,qꝛ iam nõ lz qꝺ reducatur ad alios vsus,qꝺ tũc ad epm ptinet,vt volũtas pia ꝺfuncti tradat̃ executioni,vt in.c.nos qdẽ.ꝛ in.c.reqsisti.de testa.h idez tz idẽ Abb.in.c.inter dilectos.i fi.de dona.q inter multa ait.
Itẽ scias ꝙ vbi hospitale est fundatũ ꝛ institutũ auctoritate ꝺ
6 functi†eps hz ptãtẽ ibi videndi ꝛ ingrẽdi an cũcta hz volũtatez defuncti ꝓcedãt.ꝛ h respectu isti appellant̃ patroni,nõ dñi domus.zaba.in.d.cle.qꝛ ɋtingit.seqt̃ istã opi.ꝛ in p̃in.in.iiij.nota.ait,qꝺ ista bona hospi.dñr ecclesiastica,ꝛ de eis põt agi ẽt si patroni sint seculares corã ecclesiastico.ꝛ ꝙ lz patroni.s.hospitalarij seu gubernãtes hospitale possunt recipe ꝓ victu ꝛ vestitu.nõ tñ ꝓ se,nec ꝓ alẽdis paupib⁹ pñt bona imobilia alienar̃ neq ad aliũ vsũ ẽt piũ siñ lnia pape.disputat̃ h ẽt tz Inn.i.d.cle.qꝛ cõtigit.iuxͣ gl.imo magis ait,ꝙ infirmi hospi.diocesanus supplet negligẽtiã collatoris.Abb.in.c.accedẽtibus.ꝺ priuileg.ꝛ in.c.iiij.de prescrip.ꝛ in.c.j.de resti.in inte.ait . qꝺ oĩa priuilegia ɋcessa ecclesijs hodie extẽdũt̃ ad hospitalia. ꝓ quo ipse allegat tex.sing.in.l.oĩa.C.de epi.ꝛ cle.vbi asserit barto.de illa lege ꝓ casu nr̃o fecisse maximũ festum. Nec ob.c.inter dilectos.de dona.ꝛ ibi theorica doc.vbi ad excludenduz ptem vnã opponebat̃.qꝺ nõ esset cãpanile,altare,ꝛ nõ celebrãtur diuina ꝛc.Nã vt ibi doctores dñt,ꝙ neq ista faciunt neq excludũt esse hospitale.nã vt ait do.Car.in.d.cle.p literas,ñ obstãte ꝙ in hospitali nõ sit ecclesia vel altare,põt hr̃e rẽ ecclesiasticã ꝛ sp̃ualẽ.ita sentit Imo.in.d.cle.p literas.†asseren
7 do ꝙ ẽt bona tpalia sunt ɋseruãda p epm,ꝛ dñr eccl'iastica.nã vt ait gl.in.c.qsqs.iuxta tex.xvij.q.iiij.Dñr hospitalarij psone ecclesiastice.ꝛ ibi doc.in quo ꝓ nũc nõ facimus fundamẽtũ ita ꝛ taliter,qꝺ in casu de quo agit̃,maxime cũ agat̃ de presentatiõe fcã p p̃ronos ɋfirmata p epz ordinariũ nullo pacto, nec aliquo iure põt vẽtilari corã ptãte.Senaꝝ,quia tũc nullũ dubium qn dicat̃ piũ ꝛ ecclesiasticũ vt in locis palle.nã ẽt si esset cã totaliter ꝓphana.nihil ad ptãtẽ Senaꝝ , q̃ nihil dz agere i hospitali neq in bonis hospi.Nã tũc esset qꝺ, an corã patronis vel corã ordinario esset q̃stio vẽtilãda.nõ aũt corã ptãte senaꝝ.Tũ ẽt vt dico,qꝛ agit̃ de ɋfirmatione facta p ordinarium cuius auctoritate vr̃.d.hospitale esse edificatũ cũ faciliter posset ɋstare epm seu ordinariũ illius ꝓ tpe existẽtem subsidiũ seu aliquas rõnes a.d.hospitali recepisse,ꝛ sic vr̃ ad dictũ ordinariũ in aliquo dictũ hospitale tãq̃ ecclesiasticũ ꝛ piũ ptinere.
intãtũ ꝙ iuste ꝛ iuridice pñtatus a p̃ronis ɋfirmatus ab epo, potuit corã epo cõparere,vt ipsuz pñtatũ,ꝛ ɋfirmatũ in possessione quã tenuit,p plures annos pacifice defenderet,ꝛ manuteneret,maxie cũ.d.aduersari⁹ corã.d.ordinario volũtario cõparuit,ꝛ libẽter vsq ad plures actus litigauit,qꝛ lite pẽdẽte ñ licuit sibi corã ptãte,nec corã alio iudice sup eãdẽ cãm litigare vt in.§.offerat̃.iij.q.iij.ꝛ in.c.j.ꝺ iudi.ꝛ in regula ꝙ semel placuit,de regu.iur.li.vj.ꝛ iura sunt vulgaria, qñ esset casus dubius,an corã ecclesiastico vel seculari cã debuisset tractari,iste articulus añ oĩa corã eccl'iastico est ꝺcidẽd⁹ vt in.c.si iudex laicus.ꝺ sen.exc.li.vj.intãtũ ꝙ tã,qꝛ res est clara,defensio hospitalis ꝛ bonoꝝ,q̃ pp alia supius allegata,ordinarius iuste potuit cognoscere de cã ꝛ inhiberi ptãti Senaꝝ.Dubitat̃ de iu
8 re.†An oblat⁹ monasterio beate Marie ꝺ populo vrbis Rome ordinis.s.Augu.hr̃mitarũ possit trãsire ad aliã religionẽ, lz strictiorẽ.ꝛ posito ꝙ nõ,si poterit de lnia prioris transire ad aliã domũ eiusdẽ reli.ꝛ posito ꝙ sic,si ẽ vagabũd⁹, ꝛ incorrigibilis si poterit in totũ expelli ꝺ monasterio absq eo qꝺ tradat̃ alteri monasterio.ꝛ ꝓ expeditione primi dubij ẽ p̃mittẽdũ, qꝺ in religione sunt monachi,ꝛ sunt ɋuersi,ꝛ sunt oblati. Sũt monachi,q habitũ mutãt,ꝛ ad ordies ꝓmouent̃.Cõuersi aũt dñr oẽs religiosi añ annũ ꝓbationis.tex.est in.c.ad ap̃lica. de re.iur.ꝛ in.c.ɋstitutionẽ.e.ti.in p̃in.lib.vj.iõ oẽs vocant̃ ɋuersi qꝛ ɋuertunt̃ de impfecto ad pfectũ.Sz quo ad casuz nostrũ dicunt ɋuersi q habitũ mutãt dedicãdo se ꝛ sua monasterio ñ tñ ꝓmouent ad ordines.oblati sunt isti q faciũt se fr̃es, aut ɋfratres alicuius religiõis,tñ remanẽt i seculo ꝛ obligant̃ pocbie.
Alij sunt oblati maxie ꝓprie q ꝺdicãt se ꝛ sua mõasterio habitu ñ mutato.De religioso in.j.c.aut de monacho ñ est qꝺ nr̃a nec de ɋuerso.est aũt de oblato q intrat mõasteriũ ꝛc.ꝛ i casu

nostro dico ꝙ oblatus non potest transire ad aliam religionē, licet strictiorem. glos. est ordi. in. c. vt lex continentie. xxvij. q. j. Theorica est doctorum in. c. non est, de regula. ⁊ hoc pro tā to, q2 sunt quasi serui monasterij cui dedicarunt se, ⁊ sua, ⁊ ideo magis astringunt religioni eiusdem domus, q̃z monachi, q ſi ꝓ fitentur illi religioni videntur sub conditione a iure posita, nisi voluerint transire ad strictiorem petita licentia a superiore licet non obtenta. facit text. in. c. licet, de regu. qui multum cō mendantur, ꝙ non obstante ꝙ religio habeat priuilegium qđ de illa ad strictiorem non possunt transire. Sed oblatus non gaudet isto priuilegio cum videtur non solum eligere religionē sed tantum illam religionem, ⁊ domum cuius causa ne immeri

9 to astringantur magis religioni q̃z religiosi. † Nam isti oblati eadem vocatione qua vocati sunt debent manere, vt in ca. j. xxj. questio. q2 cum isto onere ac conditione se dedicauerunt illi monasterio. Sed quid si ad aliam religionem ⁊c. si ad strictiorem non possit transire si poterit ad aliam domum eiusdem religionis. Et dico ꝙ de licentia sui superioris potest. hoc videtur sentire glos. in. d. c. vt lex. xxvij. question. j. hoc sentiunt docto. in. d. c. non est. de regula. quod intelligo sane verum si est aliqua causa, aut q2 domus quo ad suam dispositionē infirma. aut alia que mouet superiorem, tamen non obstante cā, credo salua reuerentia doctorum, quod non possit transire ad aliā domum eiusdem religionis. Nam ratio que est de toto quo ad totum, est de parte quo ad partem. nam si oblatus non potest transire ad aliam religionem, licet strictiorem, q2 dedicauit se ⁊ sua domui particulari. ergo si domui illi non toti religioni. preterea vbi est eadem ratio, ⁊ idem ius, sed eadem ratio que impedit vt oblatus non transferatur ad aliaz religionem. facit vt dixi, ꝙ sine causa ad domum eiusdē religionis non transeat, ergo idem ius. Unum tamen est, quod si ipse maior in tota religione ꝑ se solus. aut si non per se, sed in. c. de bonis vnius domus posset disponere in vtilitate alterius domus eiusdem religionis, quod tunc iste oblatus isto modo poterit transire, cum omnia monasteria istius religionis reputantur vna domus, ⁊ omnia bona religionis, sunt ꝯmunia vnicuiq̃z monasterio eiusdem religionis, ⁊ sic oblatus videtur oblatus illius domui ad quam transmittitur, q2 toti religioni. Sed quid o si blatus, aut qualiscunq̃z religiosus est vagabundus, ⁊ incorrigibilis, si poterit in totum expelli de monasterio. Et dico ꝙ non. facit. tex. in

10 c. ne religiosi. de regula. vbi prouidetur † qđ religiosi fugitiui sunt requirendi ⁊ cogendi vt ad monasterium reuertātur in. c. Joannes. eo. titu. facit tex. in. c. quod autem queritur. xvij. q. iij. vbi prouidetur, ꝙ postq̃z traditus est aliquo monasterio ⁊ obediētie abbatis qđ nō pōt exire, nec abbas pōt dare licentiā nam datur annus a iure tam in fauorem iurantis q̃z recipiētis vt in. c. ad apostolicam. de regula. ergo si post annuz pofessus velit nolit compellitur stare in monasterio ⁊c. post annū ⁊ post professionem compelletur abbas retinere religiosum. nam Inno. iij. sancte cogitauit ⁊ prouidit in. d. c. ad apostolicam. in. j. responso. ibi, in parte questionibus tuis taliter respondemus, ꝙ licet tempus probationis a sanctis patribus sit indultū, nō solum in fauorem conuersi, sed etiam monasterij, vt ⁊ ille asperitates istius, ⁊ illud mores illius valeat experiri, qđ vtrunq̃z diligenter est obseruandum, presertim cum ab vtroq̃z de reliquo certa notitia non habeatur ⁊c. ecce ergo ꝙ nec monasterium habere potuit aliam notitiam, nisi ꝙ permanendus sit, receptus, nisi quod omnino non debeat stare, ergo vterq̃z bonū de alio concepit, si receptus factus peruersus, factus maliuolus ⁊ incorrigibilis, etiam quo ad religionem non habeat nolle nec velle, furiosus reputari debet, mente captus estimari, quā tum autem graue sit furiosum excludi a monasterio, quia infirmatur, quantum alienum a charitate eum expellere, omnibus est notum, ita quod regula aut institutio sancti Augustini si cō trarium prouidet ꝙ excludatur debet intelligi a consortio ex conuersatione aliorum religiosorum, ne eis noceat. ⁊ ipse in carceribus detineatur, cum etiam si videatur incorrigibilis, ⁊ videatur ethnicus seu infernalis est in via ⁊ poterit cogi ⁊ saluari ⁊c.

FINIS

Incipit Tractatus de immunitate ecclesie, editus per famosissimum decretoruz doctorem dominum Jo. de vischis. prepositū ecclesie cathedralis Thaurinensis, decretum in Thaurinensi vniuersitate legentem.



Uia materia immunitatis confugientium ad ecclesias que in hac. q. iiij. quotidie occurrit in pratica, ⁊ multos alios clamores, ⁊ multas difficultates, ⁊ dubia adducit inter iudices, ⁊ rectores ecclesiarum, ⁊ officiales seculares, ꝑꝑ quod oportet varia iura, ⁊ loca laboriose reqrere pro decisione casuum emergētiuz, ideo in hoc decreto communi in materia propolui trahere aliquas conclusiones communes sparsim tam in hac. q. q̃z alibi traditas quatenus succedēte casu sine more dispēdio, ⁊ temporis damno hic valeat facilius, quod queritur, inueniri.

SVMMARIVM

1 Confugiens ad ecclesiam non potest inde extrahi. ⁊. j. nu. 3. ⁊ limita vt. j. nu. 18. 19. ⁊. 20.
2 Immunitatē ecclesie violans a quo iudice puniatur.
Judex ecclesiasticus an possit ad ecclesiam confugientem violenter extrahere ⁊. j. nu. 4. ⁊. 6. ⁊. 15.
5 Immunitas in anime preiudicium concessa non intelligitur.
Monachi possunt ex monasterio expelli ⁊ in arctioribus monasterijs recludi.
7 Epi in quibus locis iudicent.
8 Clerici vbi ⁊ ꝑ quos verberari debeant.
Clericus in actibus suis elucere debet.
9 Rectores ecclesiarum debent vitam ⁊ membra obtinere ad ecclesiam confugientibus.
10 Confugiens ad ecclesiam ob criminum magnitudinem immunitatem non habet.
11 Delinquens extra ecclesiam nisi ad eam confugiat immunitatem non consequitur.
12 Confugiens ad ecclesiam potest egredi per. xxx. passus in circuitu.
13 Septum ecclesie quid sit.
14 Leges postq̃z constitute sunt de ipsis non est iudicandum sed secundum ipsas.
16 Sarificium committunt delictum in ecclesia perpetrantes.
17 Judex ecclesiasticus an sibi non subditū directe punire possit.
Delictorum in ecclesia commissorum punitio ad queȝ spectet.
Pena duplici ex eodem delicto qñ quis puniri possit.
Lex quando presumit, ⁊ super presumpto disponit in contrarium probatio recipi non debet.
19 Latro vt de ecclesia extrahatur que requirantur.
20 Latro publicus quis dicatur.
21 Depopulator nocturnus quis sit, ⁊ in quo a latrone differat.
22 Latrones ⁊ nocturni depopulatores quare non sunt tuti in ecclesia sicut alij malefactores etiam deteriores q sunt tuti.
Judex secularis si receptat latronem publicum ad ecclesiaz cō fugientem ⁊ ipse dicat non esse publicum latronem an ante declarationem extrahi possit.
Declarationis solēnitas in notarijs non requiritur.
23 Notorietas facti idem operatur quod notorietas iuris.
Negatio in notorijs rem dubiam non facit.
24 Latrones famosi quomodo puniantur.
Furcarum pena an hodie possit imponi pro furto quinq̃z solidorum.
25 Pro furto primo magno quis suspendi potest.
26 Latroni famosi qui dicantur.
27 Homicidium in ecclesia sub spe immunitatis committens immunitate non gaudet.
Quid si committat homicidium sine spe immunit. j. nu. 29.
28 Ecclesie auxilium frustra inuocat qui in eam committit.
29 Cimiterium offendens ecclesiam offendere dicitur.
Cap. fina. de immunita. eccle. est odiosum.
Causa impulsiua cessante dispositio non cessat.
30 In delictis malus animus presumitur.

31 Cap.

31 Cap.fi.de immu.eccle.an habeat locum in perpetrantibus i ecclesia alia delicta q̃ homicidia.
Et quid in raptore vide.j.nu.33.
32 Casus a lege exceptus per rationis idemptitatem extenditur ad casum similem.
Constitutio tendens ad vnum finem non ligat transgressorem dummodo seruet finem ꝛ mentem legis.
Capi.de raptoribus.xxxvj.q.j.quo procedat.
34 Jus vnum per aliud suppleri debet.
Lex vna ꝛ eadem diuersos effectus producere non debet.
Constitutio iuris communis excipiens aliquos casus ob hoc non firmat regulam in non numeratis.
Dispositio taxatiua an ꝛ qn̄ extendatur.
35 Statuta ciuilia super rebus ecclesie non ligant.
36 Homicida quando de ecclesia extrahatur.
37 Clericus ad ecclesiam confugiens inde extrahi potest.
38 Interfector clerici de ecclesia extrahitur.
39 Constitutio loquẽs de predicatoribus ꝛ minoribus,in alijs predicatoribus ꝛ mẽdicantibus locum non habet.
Constitutio quando de certo casu disponit cum ratione, tunc ratio extendi non debet sed tantum dispositio.
40 Jurium correctio inducenda non est.
41 Occidens aliquem appensate an sit de ecclesia extrahendus.
Argumentum per locum a speciali in iure validum est.
42 Sacramentum violans ab ecclesia deffendi non debet.
Cap.j.de homi.quomodo procedat.
43 Depositio est mors ciuilis.
44 Confugiens ad ecclesiam non consecratã immunitate an gaudeat ꝛ.j.nu.46.
45 Ecclesia non consecrata an dicatur ecclesia.
Officia diuina in ecclesia non consecrata celebrari nõ possunt.
46 Confugiens ad ecclesiam nondum consecratã ꝛ in qua non celebrant̃ diuina an immunitate gaudeat.
47 Legis ratio est ipsa lex.
48 Oratoria que in domibus an immunitatis priuilegio gaudeãt.
Hospitalia ꝛ domus religiose immunitate gaudent.
49 Ecclesia interdicta an priuilegio immunitatis gaudeat.
50 Peccata debent tenere suos auctores.
Clericus suspensus,interdictus vel excommunicatus priuilegio immunitatis gaudet.
Fugiens ad corpus Christi quando ad infirmos portatur ac si ad ecclesiam confugeret immunitate gaudet.
Quid in incarcerato corpus Christi recipiente.
51 Palatium epi an immunitate gaudeat.
Familia epi fori priuilegio gaudet.
52 Domus canonici vel rectoris ecclesie an immunitate gaudet.
Captus a iustitiario ex̃ cimiterium vel ecclesiam ꝛ ducatur ꝑ ecclesiam an inde extrahi possit.
53 Fugientes ad ecclesiam tandiu immunitate gaudent q̃diu in ecclesia resident.
54 Fugiens ad ecclesiam generaliter inuitus non debet extrahi ꝛ.j.nu.56.
55 Quid in fugiente ad ecclesiam propter tributum.
57 Fugiens ad ecclesiam puniri non debet.
Judex ecclesiasticus an possit procedere contra inferentẽ dãnum in rebus fugientis ad ecclesiam.
Fugiens ad ecclesiam eius forum non sortitur.
Ecclesia immunitatem habet vsq3 ad.xl.passus.
58 Capelle site .j.ambitum ecclesie an immunitate gaudeãt ꝛ numero sequen.
60 Porticus ecclesie adherentes immunitate gaudent.
61 Passus.xl.circa ecclesiã an imunitate gaudeãt sicut eccl'ia.
Immunitatem an dicat̃ violare q existens extra monasterium si trahat eum qui stat intra per partem mantelli.
62 Cap.fi.de immu.eccle.an locum habeat si existens in ecclesia occidat vel mutilet extra ecclesiam existentem.
63 Immunitate an gaudeat ille qui est in ecclesia si ibi mandat cõmitti delictum vel econtra existens extra si in ea delictu3 cõmitti mandat.
64 Fugiens ad ecclesiam pro vno delicto an possit inde extrahi ꝑ alijs delictis prius commissis.
65 Ecclesiam violans de ea aliquem extrahendo quõ puniatur.
66 Jura qn̄ super eodem facto varias imponũt penas eaꝝ optio iudici datur.
Pena vna aliam quando non tollat.
Pena pecuniaria violationis ecclesie cui applicetur.
67 Seruus ad ecclesiam confugiens an immunitate gaudeat.
68 Reipub.interest ne quis re sua male vtatur.
Liber homo ad ecclesiam confugiens inuitus non restituit̃ cũ repetenti ꝛ cum iuramento.
70 Carceratus si in die solenni relaxetur vt eat ad missam cum iuramento de redeundo,si iuit ad ecclesiam ꝛ nollit inde exire an extrahi possit.
Immunitas confugiendi ad ecclesias vnde processerit.
71 Sacerdotis officium est omnibus prodesse velle.
Fugiens ad ecclesiam a quo victum habere debeat.
72 Prelati vel principes delinquunt qui ad ecclesiam fugientes obsessos obtinent ꝛ victum negant.
73 Penitentiam de peccato publico quis agere compelletur.
74 Ecclesia non habet territorium nisi in pertinentibus ad forum ecclesiasticum.
75 Judei ꝛ infideles ad ecclesiam confugientes immunitate non gaudent.
76 Delictum aliud q̃ homicidium vel mutilationem in ecclesia committens ecclesie immunitatem non perdit secundu3 cõmu.opinio.



Diffiniuit. diuidit̃ in qnq3 ptes. Primo constitutio. Secundo ampliatio. Tertio limitatio. Quarto pena nõ restituentis post prestitam cautionem impunitatem. Secunda ibi,s3 esse potius. Tertia ibi, sic tamẽ vt his. Quarta ibi quis autem hoc ꝺ
1 cretum. Quinta ibi, ipsos autem, ꝛ ad hoc allegatur. Cõfugiẽtes† ad ecclesia3 vt in ea, vel.j.passus.xxx. in circuitu eius residentes sine receptaculo extraneaꝝ domorum immunitate gaudent,vt inde extrahi,vel bonis spoliari ñ debeant,ꝛ ẽt si ꝑ cã necessaria vere illos.xxx.passus exeant.
2 violans immunitatem† punitur ab ecclesiastico,ꝛ ẽt tpali iudice,ꝛ si rector ecclesie post prestitam cautionẽ immunitatis seruũ fugientẽ ad ecclesiam remiserit,tenet̃ aut ipsum seruum presentare,si possit,aut damnũ satisfacere,vt elegerit princeps.h.d. No.primo vnã regulã h.in prin.tex.ex ista distinctione nullus,q̃ est vl'is negatiua,ꝛ est apta quoscunq3 ecclesiasticos cõprehẽdere iudices ẽt ep3,iuxta nota.p Panor.in.c.inter alia de immu.eccle.facit.c.j.ꝟ.responsuri.xxi.di.in.c.vt ostenderet.de cõse.di.iiij.ꝛ q̃ no.Gemi.in.c.nemo deinceps.de elec.
3 lib.vj.nec episcopus† nec alius iudex ecclesiasticus põt violẽter ex̃here illũ q fugit ad eccl'iam vt puniat̃,vel illũ puniri corpaliter ẽt si sit subdit⁹ suus.ꝛ hãc opi.t3 Jo.an.in.d.c.iter alia ꝑ.l.ij.C.de his q ad ec.cõfu.vbi sil'r tex.ꝺt nemini licet̃.ad h ẽt faciũt multa iura hui⁹.q.maxie.c.reñ.s.e.ꝟ.ꝺt tex.nemo abstrahere audeat,ꝛ exponit̃ nemo.i.nõ hõ,vel null⁹ hõ.s3 Archi.in.d.c.nemo.de elec.li.vj.c.vnicũ de na.ex liber.vẽt.vbi ꝺt q̃ dux ẽ ab eccl'ia ipugnari eũ quẽ tueri d3,facit.c.cõquerẽte.ex̃ de resti.spo.in prin.ꝛc.facit.c.cũ oẽs.ex̃ de cõsti.vbi ꝺt.patere legem quã tu ipse tuleris,ꝛ dato q̃ iudex ecclesiasticus possit talẽ cõfugiẽtẽ ad eccl'ia3 punire quo ad foꝝ pniale, puta intrudẽdo in ppetuo monasterio ad pniã,vt not.Bñdic.post Jnn.in.d.c.inter alia ꝑ.c.si eps.l.di.c.de lapsis.xvj.q.vj.vl' ad satisfactionẽ dãni cõpel.vel vt seruiat, donec satisfecerit ei, quẽ lesit,qñ nõ est soluẽdo vt intelligit gl.fi.in.c.reñ.s.e.tex.i.c.de rapto.xxxvj.q.j.facit.c.nemini.xvij.q.iiij.ꝛ.c.q ꝫ.xxiiij.q.j.in qbus ecclesia ponit penam exilij. Sed.j.opi.Joan.an.vr̃ melior ꝑ rõnes,ꝛ iura palle.ꝛ ipsa3 seq̃ Panor.i.d.c.inter alia.nec ob.c.miror.ꝛ.c.frater q2 ibi ẽ casus cõtingẽtia ꝑ pterea illud.c.frater circa mediũ vtit̃ ꝟbo vl'i nullus, nec restringit̃ ad casu3 ꝑpositũ,ꝛ rõ eius est q̃ possit cõprehẽdẽ ẽt ecclesiasticũ iudicẽ.ꝛ sic vbi eadẽ rõ,idẽ ius.c.trãslato ꝺ cõsti.c.si post q̃.de elec.li.vj.c.marchion.j.q.j.ad.c.cõstituim⁹ Rñdetur,q̃ l3 ecclesiasticus iudex nõ possit ex̃here,nec punire,ñ erit ppea cõcedẽdũ istud ob ꝑuilegiũ imunitatis,sed tm̃ ob reuerẽtiã,ꝛ ad honorẽ eccl'ie introductũ.d.c.frater.ꝛ.c.reñ, vt cõfugiẽtes ad eã nõ minus cõsequãtur, q̃ olim fugiẽtes ad statuã pfecti vrbis.l.j.in.§.j.ff.de offi.pref.vr.alias sequeret̃ incõueniens.s.q̃ ecclesia vellet idirecte vsurpare iurisdictionẽ secularẽ,si cõfugiẽtes ad eã hoc mõ efficerent̃ de foro suo,qd̃ esse nõ d3,vt in.c.nouit.ꝺ iudi.cũ sil'ib⁹. Ad vltimũ rñdet̃ ñ seq̃ fugiẽti ad eccl'iã dat̃ imunitas q̃ ad penã corpalẽ, ꝫ alia pena

q̄ corpalis reseruatur ecclesie, q2 non pbat hoc esse, q ab hoc ptingit abesse. c. inter corpalia de trāsla. prel. ergo multominꝰ sequitur, q possit extrahere de ecclesia. Itē nō ob. c. d rapto. ꝛ gl. in. c. reum, q2 loquitur de satisfactione dāni fienda etiam qn̄ soluendo est ille qui confugit ad ecclesiaz. Nec ꝑpterea dr̄ in dictis iuribus q iudex ecclesiasticus ad satisfactionem dāni compellat sibi non subditum. nam forte ostendunt illa iura q debeat ille iudex ecclesiasticus ad satisfactionem damni, ꝛ seculares ꝯpellerē, sicut in simili no. in. c. delatori. v. q. vj. stat ergo regula, ꝛ vera conclusio, q iudex ēt ecclesiasticus nō pōt fugientem ad ecclesiam inuitum etiam subditum suum siue clericum, siue laicum extrahere, nec penaz corporis afflictiuā imponere, lz possit subditum suum ad satisfactionem damni compellere. vt in. d. c. reū. fallit tn̄ predicta regula in pena fori pe-
4 nitentialis, quam potest ecclesiasticus † imponere ad ecclesiā fugienti, ēt inuito eo, ꝭm Panor. post glo. in. d. c. de rapto. ꝛ Inno. ꝛ Joan. and. in. d. c. inter alia. dū tamen inuitus nō extrahat de ecclesia, vt sibi consulatur pariter, ꝛ ipsi ecclesie, ꝛ cause ipsius confugientis ad ecclesiam, ꝛ possunt ꝭz ipsuz Panor. sic reduci ad concordiam Bar. ꝛ Zaba. in cle. j. de peni.
5 ꝛ remissio. q2 immunitas † non intelligitur esse concessa in preiudicium anime, ꝛ potest quis compelli ad agendam penitentiam publicam ꝛ solēnem de pacto publico maxime commonēte, ꝛ scandalizante vrbe vt no. xxvj. q. vj. in. c. fi. ꝛ in. c. in capite. l. di. ꝛ aliquid. xxx. q. j. c. si quis ꝛ in. c. quesitum. de peni. ꝛ remissio. Scdō fallit predicta regula ex mente Panor. quan-
6 do iudex † ipse ecclesiasticus cā discipline ꝛ non odij vellet religiosum, vel clericuz in ecclesia arcere ꝛ punire, vel extrahere, ꝛ duci facere ad carcerem secundum eum ex rationibus, ꝛ iuribus infrascriptis. Primo p gl. in. c. nullus. s. e. Scdō mouetur, q2 lex ciuilis non facit mentionem de clericis vel religiosis, ꝛ si faceret non valeret, q2 ideo posset dari priuilegium in preiudicium iurisdictionis ecclesiastice, iuxta no. p Inn. in. c. nuper. de testi. in. c. eccle. sancte Marie de consti. xcvj. di. bn̄ quidem. iura vero canonica, ꝛ si non distinguant inter clericos ꝛ laicos. tamen si bene ponderantur ꝭm eum, videmur mentez habuisse ad laicos duntaxat. patet, q2 dicunt ꝛ rectores ecclesiarum debere obtinere prouisionez de morte ꝛ membris, vt h ꝛ in. c. id constituimus. j. e. ꝛ in. d. c. reum. s. e. ꝛ. d. c. inter alia de immunitate ecclesiarum. Non enim dicunt q habeant indulgere, q tamen fecissent, si intellexissent de clericis, quorum punitio ad ipsos rectores ecclesiaꝝ, vt episcopos, ꝛ alios prelatos pertinet, de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum idem probat in ratione presertim in religiosis qui nunq̄ aut raro exeūt claustrum monasterij. xxi. q. j. c. placuit. Nam ꝭm regulam eorum ꝛ iura communia possunt per eorum superiorem ex monasterio expelli, ꝛ in alijs acrtioribus monasterijs recludi, iuxta no. in. c. vniuersitatis de sen. excom. c. fi. de regula. xvj. q. vj. c. de lapsis. l. di. si episcopus. c. dilectus de simo. ꝛ inde dicendum
7 ꝭm eū de clericis secularibus. Nam episcopus † iudicat in ecclesijs. ij. q. ij. preceptum. ꝛ glo. in. d. c. nullus. s. eod. Item in palatio, facit. c. qua fronte de appella. ꝛ in snia sua ꝯdēnat clericum ad perpetuum carcerem. vt in. c. q̄uis de pe. li. vj. c. nouimus cum ibi no. d verb. signifi. c. j. de calum. xlvj. di. in sum. durum aūt esset dicere q in ecclesia clerici non possent capi, arceri, macerari, ꝛ verberari immo pro honestate ecclesie non de-
8 bent verberari clerici † nisi in ecclesia per clericum, ꝛ non p laicum. ꝛ no. in. c. vniuersitatis de sen. excō. ꝛ per glo. xlv. dis. in sum. ꝛ si prelatus inferior epō faciat verberari per laicum incurrit sententiam excommunicationis, vt ibi no. ꝭm eum ꝛ si clerici gauderent immunitate ecclesie hoc tenderet non ad decorem ecclesie, sed ad maximum dedecus, cum viderent ōfendere facinus clerici, qui deberet esse sanctus, ꝛ in suis actibus elucere. vt no. in. c. opz sacerdotes. lxxx. di. ꝛ canones mādāt pro facinore eos esse deponendos. c. at si clerici. c. cum nō ab homine de iudi. Sequeretur ēt absurdū, q cū multi sint clerici, qui nihil habent de patrimonio, ꝛ remanent eorum delicta impunita quomodo possent pecuniariter puniri. Ad predicta etiam adducit in versi. si quis. j. de priuileg. in versi. si quis vero. ꝛ. c. non solum. in fi. de regular. ꝛ trans. ad relig. lib. vj. vbi delinquentes in religione mandanē subijci grauibus penis. prima cum exercētes in ecclesia gaudeant immunitate, nisi in ecclesia malitiose deliquerint, vt in. c. j. de immu. eccle. sequeretur q clerici qui cōmuniter viuunt nunq̄ vel raro punirentur pro eorum delictis cum vtplurimum delinquunt in ecclesia, cuius contrarium dicit pbari in. c. nullus. s. eod. ꝛ in. c. ij. ꝛ. in. c. cum illoꝝ. de senten. excom. hec sunt verba Panor. que ipse dicit esse verissima, ꝛ dicit hanc non esse tractatam p alios doc- to. dicit tn̄ esse relinquenda ꝯsuetudini, quā in hoc dicit fore attendendam de quo. j. tangam. Sed q̄uis allegationes domini Panor. in se sint vere, tamen q̄tum ad propositam. q. non credo q verum dicat cum expresse determinent contra casum c. ante penul. nullus. j. eo. ver. dicit tex. nullus clericoꝝ seruum aut discipulū suum fugientem ad ecclesiā extrahere audeat vl' baiulare presumat. ꝛ ipsemet Panor. i. d. c. inter alia. visus ē
9 tenere contrarium. Ad ꝯria posset rn̄deri q clerici vel † rectores ecclesiarum debent obtinere extraneis ꝯfugientibus ad ecclesiā vitam ꝛ membra, vt nō puniant̄ pena afflictiua corporis. c. reum. s. eo. ꝛ. c. id ꝯstituimus. j. eo. q̄tomagis ipsi debent pati, ꝛ obseruari. l. inter suos quam vellent in extraneos. c. cū oēs extra de constitu. quemadmodū pulchre legit̄ in vita beati Siluestri. sub ꝯstantino imperatore, cui dum p vase sanguine puerorū implendo adducerētur carruge onuste pueroꝝ, vt in balneo sanguinis curaretur a lepra. Auditis gemitibꝰ matrū iussit matribus restitui filios, vt priuilegium qd̄ in bello ꝯ extraneos obseruauerat, vcz vt facies que pubertatē nō nouerat gladium bellatorum euaderet suis ciuibus denegaret, ꝛ p hoc facit. c. non satis. lxxxvj. di. vbi in operibus contrarijs charitatis sunt gradus, ꝛ primo nostris propinquis, ꝛ iura ꝯferentia hāc immunitatem loquuntur verbis generalibus cōprehendentibus ēt clericos, ꝛ religiosos, nec indulgebit iudex ecclesiasticꝰ clericis priusq̄ iudex secularis laicis. Nec ob. qd̄ dicit clericos, aut religiosos raro aut nunq̄ exire claustrum monasterij ꝛ ibi vtplurimum delinquūt in monasterio, ꝛ claustro, ꝛ ibi possunt puniri. tn̄ non tā sepius possunt delinquere in ecclesia q̄ laici, sed si ad eam pro q̄nda immunitate ꝯfugiunt gaudent procul dubio potius immunitate in ea residētes, ꝛ ēt. j. passus. xxx. in circuitu eius progredientes, vt hic est casus, ꝛ in. d. c. nullus. s. e. vbi ita expresse tz archi. ꝛ referēdo habitudinē i parua postilla sup verbo flagellare non audeant, nā subandit ibi flagellare non audeant ēt cā discipline, ꝛ ēt archi. ibi referendo laurētium dicit illū tex. procedere qn̄ magister docet extra ecclesiaz ꝛ discipulus ꝯfugit ad ecclesiam, q2 tunc gaudet immunitate. Et per hoc est responsum ad. c. monachi ꝛ ad. c. cum illoꝝ. de senten. excō. s. alleg. ad. c. nullus in fi. s. eo. dic. q logt̄ de interfectore clerici. nec ibi dr̄ q ꝯfugerit ad eccelsiaz, vel est spāle,
10 vt talis nō gaudeat immunitate † pp magnitudinē criminis sicut dicimus in publico latrone. ꝛ ꝭm istum intellectum hic cōmittitur vna fallentia in regula predicta, ex precedentibus col-
11 lige, q si quis † delinquat extra ecclesiam, lz intra. xxx. passus immunitatis, vel ēt extra ipsos passus nisi ꝯfugiat ad ecclesiaz non conseqt̄ immunitatem, † tn̄ postq̄ ad ecclesiam ꝯfugit pōt
12 egredi extra ecclesiam p. xxx. passus in circuitu sine tn̄ receptaculo extraneaꝝ domorum laicoꝝ. ꝛ iura loquentia de hac mā ꝯfugiētes dicūt ad ecclesiam ꝯsequi immunitatē, non autē fugiētes ad illos passus, vel cimiteria vel ad aliud de ecclesia. c. vno. extra de conse. ecclesie vel al. li. vj. ꝛ si voluisset intelligere de cimiterio bene sciuisset dicere ad ecclesiam, vel cimiteriū c. ad audientiaz, extra de decimis vr̄ tn̄ huic obstare. c. metuētes ꝛ. c. frater. s. eo. vbi ꝯfugiētes ad septa ecclesie ꝯsequuntur
13 immunitatem, sed dic tu q septū † ecclesie idē est q claustrum seu clausura, a sepio pis, vt voluit glo. Jo. an. in cle. magis nō circa principium, de sta. re. vbi tex. non diceret septa ecclesie, si sub eo comprehenderetur monasterium. ꝛ Archi. dicit in. d. c. metuentes q capitur pro loco sancto circundato, qd̄ intelligo pro ecclesia, q2 illi. xxx. passus cōiter non sunt circundati ad principalem decisionem. non ob. qd̄ dicit cedere ad dedecꝰ ecclesie, cū videatur ecclesia defendere facinus clerici, ꝛ delicta remanere impunita, si clericus nil haberet in bonis, q2 negatur, immo est eadem ratio in eis, que in laicis, ꝛ eodem modo poterunt puniri pena publica, vt predictum est, vel forte ēt deponi ꝛ degradari, cū talis pena non videat̄ afflictiua corporis. Itē poterit ad seruiendum cōpelli pro satisfactione, lz forte istud vltimū nō ꝑcederet in clerico maxime in sacris ordinibus ꝯstituto, cui non conueniret seruire laico offenso maxime differendo offiū suum. ꝑpterea sufficit ita scriptum esse. xiiij. q.
14 j. c. q p̄cipit̄. Nam leges † postq̄ sunt constitute. non est liberum iudicare de ipsis, sed opz iudicare ꝭz ipsas. iiij. di. §. nō autem. fallit primo predicta regula, qn̄ de mādato pape ecclesiasticus iudex hoc faceret. c. vxor femine ꝭz vnum intellectuz
15 s. eo. q2 papa est. s ius. c. ꝑposuit. de ꝯces. preb. † Quarto fallit in seruo nolente exire immunitatem post cautionem immunitatis

nitatis prestitam per dominum, vt hic in fine. ꝛ in.c. metuentes.§.co.q: tūc iudex ecclesiasticus posset expellere de ecclesia nisi forte esset magna seuitia dñi vt dicit gl.fi.in.c.j. de sen.ex cō.ſm But.in.c.inter alia. vbi Panoz.referēdo Cyn.in.l. presenti.C.de his qui ad eccle.cōfu.dicit qḋ hoc casu qñ timeť de maxima atrocitate dñi locū hꝫ.insti.de his qui sunt sui vel alie.iur.q: tūc nō reddiť seruus dño.Sed ex quo eius seuitia est intollerabilis compelliť vendere seruum ꝛc.Fallit ꝛ quinto illa regula in illis criminosis.de quibus.j.dicā.qui nō gaudent imunitate.tales eni possunt extrahi ď ecclesia per iudicē ecclesiasticū,ꝛ puniri de crimine, si sint clerici.vel subditi ecclesie. layci aūt nō subditi ecclesie si delinquunt in ecclesia ſm Cyn. in.d.l.presenti.C.de his qui ad eccle.ꝯfu.ꝛ Pet.de anch.in. d.c.iter alia.vt ibi refert ꝛ sequiť Panoz.pn̄t tūc extrahi per iudicē ecclesiasticū,ꝛ puniri ſm eū de sacrilegio, qḋ cōmittunt tales delinquētes in ecclesia.iuxta not.in.c.cū sit generale de foro cōpe.Nam tales cōmittūt sacrilegiū perpetrādo malefi-
16 ciū in ecclesia,†ꝛ dicunť violare imunitatē ecclesie,q: sicut non licet aliquē inde violēter extrahere,ita nec verberare,nec occidere in ea.ꝛ hec procedūt indubitāter maxime si cū sanguinis effusione.capi.ꝯquesti.c.cū pro cā de sen.ex.c.si qs domuꝫ.§. eo.tñ de crimine seculari ibidē in ecclesia cōmisso nō credit ibi
17 Panoz.ꝙ possit iudex † ecclesiasticus sibi nō subditū directe punire.q: ecclesia nō hꝫ territoriū nisi circa ea q̄ sunt de pertinē.ad foꝝ ecclesiasticū.faciūt notata.i.c.postulasti.de foro cōpe.ꝛ in.c.lex dꝫ.xxiij.q.v.ꝛ alleg.Panoz.Barto.in.l.si cui. ff.de accu.vbi dicit ꝙ punitio delictoꝝ in ecclesia,cōmissorum pertinet ad iudicē secularē,ꝛ nō ad ecclesiasticū,ex quo delinquētes nō sunt ipsi ecclesie subditi.l.si quis in hoc genus.C.de episc. ꝛ cleri.ꝛ ar. in.d.c.de imunitate eccle. vbi papa mādat iudicibus ecclesiasticis,vt denūtiēt tales nō gaudere imunitate,nō.n.mādat per se tales punire, ꝙ fecisset si sortiti fuissent eoꝝ foꝝ,nec mirū si ex eodē delicto possit quos diuersis penis puniri,q: hoc procedit,qñ ex eo resultāt diuerse species delicti vt plene not.Bar.in.l.senatus.ff.de accu.videte glo.in.c.virginibus.xxvij.q.j.ꝛ qḋ predicti criminosi nō gaudētes imunitate extrahēdi sint de ecclesia ꝑ iudicē ecclesiasticū. tenet hoc Archi.in.ver.extra territo.in fi.huius tex.dicēs ꝙ hoc casu ecclesiasticus extrahēdo tales nō propterea diceť eos tradere morti.sed lex.xxiij.q.v.cū homo.ꝛ pro hoc tex. in.c.prelatis. de homici.li.vj.no.ij.ex isto tex.ibi ꝯfugiētes tex.generaliter loquēte ꝛ sic gn̄aľr dꝫ itelligi.c.ij.de ꝯiu. lepro.vt oēs ꝯfu.ad ecclesiā ēt si sint iudei vel pagani,vel eoꝝ serui gaudeāt imunitate.ꝛ hāc opi.tenuit hic Hug.dicēs ꝙ tales ifideles ꝑ seruo suo habēdo qñ ꝯfugit ad imunitatē ecclesie iurabūt ď imunitate per falsos Deos.xxij.q.j.mouet vel dabūt pignora,vel fideiussores.hāc eādē opi.tenuit ēt gl.in.d.c.inter alia.de imu.eccle.in versi.extrahēdi.Archi.tñ ꝯcludit hic ꝯtrū per.c.frater.§.eo.ꝛ.c.fi.de imu.eccle.q: nō dꝫ prestare patrocinium ei, qui vult,ꝛ nitiť ſp eaꝫ impugnare.c.displicet.xxiij.qḋ.iiij.ꝛ de hoc est presens casus in.l.j.C.de his qui ad eccle.ꝯfu.Nam illa presumit,ꝙ iude⁹ ex reatu aliquo,vel debitis fatigatus fugit ad ecclesiaꝫ,ꝛ dicit se velle fieri Christianū violēter ꝛ in fradem euadēdā. ꝛ ex quo illa lex presumit,ꝛ super presumpto disponit, nō dꝫ recipi in ꝯtrū probatio.vt no.gl.in.c. seruo.l.dis. ꝛ do.in.c.his qui fidē de spon.hāc ēt partē firmat Panoz.in
18 c.inter alia. †ex precedēti.colige secūdā regulā ꝛ vnā fallētiaꝫ ꝛ regula est ꝙ oēs ꝯfugiētes ad ecclesiā gaudēt imunitate.prima fallētia in infidelibus ꝛ eoꝝ seruis.vt predictum est. Secū
19 da fallētia,in publico latrone. † Dum itinera frequentata,vel publicas stratas obsidet agressionis insidijs.d.c.iter alia ꝛ sic per illū tex.ad hoc vt latro priueť priuilegio imunitatis, ꝛ possit extrahi de ecclesia ꝛ puniri pena, requiritur primo ꝙ sit publicus latro.Scd̄o,ꝙ ꝑ insidias aliquē aggressus fuit.Tertio ꝙ in stratis publicis. Si aūt nō insidiose vel casu fortuito hoc fecerit,nō priuať imunitate ſm doct.ibi .Tertia fallētia est in
20 publico depopulatore†agroꝝ.vt in.c.inter alia.ꝛ ħ3 Panoz. ibi publicus latro dr̄ qui palā ꝛ publice furať vt sunt isti pirate maris,vel qui publice stāt in stratis,vel habētes arcē vel castꝝ derobātes oēs pertranseuntes.Nocturnus vero depopulator
21 agroꝝ dr̄ qui obsidet stratā publicā derobando pertranseuntes,ꝛ differt ſm eū a publico latrone,q: iste clandestine morať i loco.vñ dr̄ nocturn⁹ ďpopulator agroꝝ ħ3 Inn.q: i nocte segetes ďstruit,dū ibi se abscōdit iacet,ꝛ latet,vľ alias, q: ꝑter rapinas,vel homicidia q̄ facit i strata,ēt ꝯburit,ꝛ destruit agros ip
22 soꝝ,qui sibi non seruiunt.†Sed circa precedētia querūt doc. quare magis predictos duos iura exceperūt q̄̄ alios malefactores,q forte deteriores erūt.Solu.Jo.an.in.d.c. inter alia, dicit ꝙ ideo,q: de alijs presumiť,ꝙ nō insidiose hoc fecerūt,nisi hoc probeť.l.quotiens.§.q dolo.ff.de probatio.ff.de inst.ꝛ in. l.vt vim.de istis non ꝑꝑ consuetudinē perseuerātem excedeň. in hoc delicto ꝛ q: ex deliberato proposito presumiť ꝙ insidiose hoc faciat,nisi aliud ꝓbeť ar.ff.de vsu.l.q semisses, de ꝑsum. c.j.ꝛ idē sentit idē Bu. ꝛ Pet.de anc.probat predictā rōnē, q: in omni delicto presumiť dolus vt not.in.c.j. de presum.l.j. C.de sicca.Panoz. dicit qḋ iō magis excepit ius predictos, q: magis exasperat in istis latronibus.Nam isti sunt deteriores,ꝛ interest plus illos puniri,q̄̄ alios malefactores,cū pluribus exitia cogitāt q̄̄ alij.ar.xxiij.di.q.iiij.est iniusta, dr̄ ꝙ nō est misericordia vim facere ꝛ multos ad discrimen adducere. ad idē allegat.l.aut facta.in fi.l.capitaliū.§.famosos.ff.de penis.vbi cōtra istos famosos iura multum exasperaut , vt multis crassantibus locus sit exemplo,ꝛ hanc rationem sentit glo. in.d.c.fi.in fi.de imu.eccle.ꝛ propter hoc dicit gl.in.d.c.inter alia,ꝙ tales pn̄t impune occidi.Quero circa ꝑcedētia qd si publicus latro vel si publicus depopulator agroꝝ confugit ad ecclesiam ꝛ iudex secularis eū repetat. ipse vero negat se esse publicū latronē vel publicum depopulatorem agroꝝ, ꝛ dicit se gaudere imunitate videbatur prima facie non esse extrahēdū de ecclesia,nisi prius adhibita cause cognoitione super huiusmodi publicitate ꝛ notorio , ꝛ secuta declaratione super ea, tunc demum fore extrahēdū.c.cum ſm leges de hereticis.lib. vj.vbi patet,q: lꝫ allegeť aliquē incidisse in penaꝫ,non dꝫ iudex prius procedere ad executionē,quā declarauerit illum incidisse in sn̄iam iuris.sic in casu nostro lꝫ dicatur istū ꝑdidisse priuilegiū suū immunitatis,q: publicus latro nō dꝫ prius fieri executio in extrahendo illū de ecclesia q̄̄ declaratū fuerit pro hoc tex.in.l.eius qui delatorem.ff.de iure fisci.ꝛ est gl.iuncto text. in cle.fin.de sen.ꝛ in cle.j.de penis super verbo oīmode.in clemen.ij.in ver.ꝯtiterit eo.ti.de pe.not.in.c.sacro de sentē.ex cō.propterea multa dicuntur que non sunt.c.consuluit de appel.Sed ꝯtraria opinio verior est de iure in casu proposito ꝑpter manifestū ꝛ notoriū facti in quo non adhibetur ista solēni-
23 tas declarationis, q: notorietas † facti etiam operatur idem ꝙ notorietas iuris , que oritur ex sententia.c.fi.cum ibi notatis per Guilielmuꝫ, immo plus aliquando operatur notorietas facti q̄̄ notorietas iuris iuxta ea que dicit gl.in cle.ibi de sepultu.super verbo publice.facit.c.peruenit de appellatio.vbi ita concludit Panozmi.in simili ꝛ in talibus manifestis negatio non facit rem dubiaꝫ vt not.ipse Panozmit.in cap.si clericus laycum.de foro competen.ꝛ quia dictum est quod publici latrones non gaudent immunitate,sed possunt extrahi de ecclesia ad penam predictam , ꝛ directam criminis imponendam.
24 Quero q̄ directa pena†talibus imponatur pro talibus criminibus.So.glo. in dicto.c.inter alia dicit ꝙ tales famosi latrones capti furca suspenduntur. per.l.capitalium.§.famosos.ff. de pen.tunc iubentur castigari,tamen non perdunt vitam nec membrum.sed Joan.an.in dicto capi.inter alia. ꝛ in capitulo tua de homicid.reprobat illam glo.dicens quod hodie etiam pro furto quinq: solidorum imponitur pena furcarum.l.si quis quinq: solidos de pace tenēda in ver.feu.Butri. in.d.c. inter alia dicit ꝙ docto.communiter tenent illum.§.locum habere quando ex tali furto sequitur pacis fractio,alias autem statur iuribus preallega.Panoz.ibidem dicit, ꝙ licet istud dictum Butri.placeat ꝛ ratione rubrice vt conueniat rubro.ꝛ vt nūq: si posset recedatur a iure antiquo, intelligatur quando ex tali furto sequitur pacis fractio,tamen dicit non esse communē opinionem vt supra dicit Butri.ꝛ quia docto. nostri canoniste.in dicto capi.inter alia.ꝛ capitu.tua de homicidio transeunt cōmuniter cum Joan.An.idem legiste.vt not. Cyn. in auc.sed nouo iure.C.de ser.fugi.ꝛ ibi sentit Bartol.licet videatur dubitare an illa lex federici imperatoris sit seruanda. tamen glo. in.l.prima.§.si iniuria in principio.de pace iura.firmā.alias tādem concludit,ꝙ illa lex est pro.l.seruanda,nisi forte hodie sit per coontrariam consuetudinem derogatum . Idem videtur velle Bald.in dicta aucten.sed nouo iure scilicet quod ista lex Federici imperatoris sit seruanda pro.l.ꝛ in dicto §. si quis quinq: solidos , vbi dicit quod ille.§.hodie in Italia non est in obseruatia. ꝛ in alia auctoritate dicit notanter,quod etiam pro
25 primo furto † potest quis suspendi quando committitur circa rem magnam,quia equiualet pluribus furtis successiue com-
26 missis.†Qui vero famosi latrones dicantur videte Baldum,

⁊ Bar. in. l. si cui in fi. ff. de accusato. ⁊ in dicta aucten. sed no-
uo iure vt dixi supra. Quarta fallētia a regula predicta est qñ
27 quis commisit in ecclesia homicidium † vel mutilationez sub
spe immunitatis omnino vt defendatur ab ecclesia capi. fina.
de immunitate ecclesiarum. Nam tales, tribus rationibus nō
gaudere debēt immunitate. vt ibi. Prima vt puniant̄ in ea re
in qua deliquerunt. Secunda, quia frustra auxilium eccle-
28 sie talis inuocat, qui cōmisit in eam homi. † Tertia, q2 fecit se
indignum priuilegio immunitatis ecclesie. ideo potest extrahi
de ecclesia ⁊ puniri pena directa criminis. idem sensit Hostiē.
in summa eodem titulo. in. §. inquantum. versic. vero. quando
in cimiterio hominem interfecit intendens per ecclesiam libe-
rari, al's non cōmissurus, q2 talem non defendit ecclesia, ⁊ hoc
ideo forte quia cimiterium eodē priuilegio gaudet vt ecclesia
vt voluit archi. in. c. si quis contumax. §. eo. ⁊ quia offendens ci
29 miterium † intelligitur offendere ecclesiam propter cōnexita-
tem. c. j. de immu. ecclesie. libr. vj. Tamen dic ꝙ istud dictum
non est sine dubio, quia dictū. c. fin. de immunitate ecclesie, de
uiat a cōmunibus regulis suis ⁊ sic odiosum ⁊ restringendum
c. odia de regulis iuris li. vj. qui a iure. eo. tit. Sed circa hoc
querunt docto. quid si cōmittens homicidium in ecclesia nō cō
misit sub spe immunitatis, vt defenderetur ab ecclesia, an talis
gaudeat immunitate ecclesie, quia ille text. in capitulo fina. vi-
debatur se fundare sub spe venie ibi, nisi ecclesia quaz requirat
ad hoc vt non gaudeat immunitate, quia sub spe immunitatis
cōmiserit homicidium, vbi alias non fuisset commissurus, ergo
cessante causa cessabit ⁊ iuris dispositio. capitulo translato de
constitutionibus. Hostiensis in dicto capitulo fina. tenuit con
trarium, scilicet quod talis etiam si non ea spe commiserit ho-
micidium in ecclesia, tamen non gaudebit immunitate tamen
monetur ipse, quia primo presumptio iuris ⁊ de iure erit con-
tra talem delinquentem in ecclesia. ar. in dicto capitulo finali.
preterea ⁊ secundo licet predicta ratio cesset, tamen non pro-
pter hoc cessant alie rationes ibi expresse, que videntur esse fi-
nales illus dispositionis. videtur tamē postea dicere idem ho-
stiē. ꝙ si posset constare, quod non ex proposito propter vete-
res inimicitias, sed ꝓpter nouiter exortas homicidiū in eccle-
sia cōmiserit, ꝙ tunc gaudebit immunitate, quasi presumet̄ iste
maleficium commisisse propter nouiter exortas inimicitias si-
ne deliberatione, ⁊ non sub spe immunitatis seu defensionis ec
clesie, non autem inimicitie ante contracte, ex quo prius nul-
lam habebat inimicitiam cum defenso, ⁊ cum hoc dicto cōmu
niter transeunt doctores in dicto capitulo fin. vt ibi refert Pa
nor. Sed illa consideratio Ho. vt distinguatur vtrum ex anti-
qua vel ex nouiter exorta inimicitia videat̄, ecōtra dicit. Pa-
normit. tamen dicit, quod non multum sibi placet, quia text. in
dicto capitulo finali, in sua decisione allegat duas rationes,
que satis videntur militare in casu nostro. Prima, quia in eo
quis debet puniri, in quo delinquit. Secunda, quia frustra ec-
clesie inuocat auxilium, qui delinquit in ecclesia, ⁊ per conse-
quens contra ecclesiam, ⁊ sic non debet reportare aliquid cō-
moduz ab ecclesia. Additur ⁊ Tertia ratio ibi, quia fecit se in
dignum priuilegio immunitatis ecclesie. he enim rationes se-
cundum eum vendicant sibi locum etiam in eo, qui non delin-
quit sub spe venie. Prima enim ratio de qua in dicto capitulo
finali, in principio, fuit potius impulsiua, quam finalis, ⁊ sic ea
cessante non debet cessare dispositio. l. prima. §. sexum. ff. de po
stulando trigesimasecunda questione prima. dicit dominus pre
supposito ꝙ illa ratio fuisset finalis tamen ex quo subsunt alie
rationes finales, ⁊ illarum quelibet per se sufficit, vna cessante
non cessat legis dispositio. §. affinitatis. institu. de nup. Quod
autem predicte due rationes per se sufficiant patet per capitu-
lū quia frustra de vsu. ⁊ in capitulo cum olim. de officio delega
ti vbi generaliter militant ille rationes. Prima, secunduz euz
potest esse, quod non suberat vetus inimicitia, ⁊ nihilominus
non commisisset delictum, si sciuisset se ab ecclesia non defen-
30 di. Nam in delictis presumit̄ malus animus. † vt in. c. j. de pre
sum. Ista opinio pa. vr̄ probabilior de iure, ⁊ magis sustentabi-
lis in disputādo tū in iudicādo nō esset recedēdū ab opi. Ho-
stien. que est suffulta omnium opinio. docto. dicit Panormit.
quid si non homicidiuz vel mutilationem commisit, sed alia de
licta; habet ne locum predictum capitulū in fine de immunita-
31 te ecclesiarum ; † Item sunt alij casus vltra predictos quatuor
supra nominatos in quibus fugiens malefactor ad ecclesiam
non gaudeat immunitate, sed quia materia istaruz duaruz que
stionum est satis connexa, ideo eas examinabo simul. ⁊ quod

illud capitulū finale locum habet in perpetrantibus in eccle-
sia etiam alia delicta quam homicidia vel mutilationes, ⁊ per
consequens possunt alij casus quam supra nominati, in quibus
fugiens ad ecclesiam non gaudet immunitate, sed possit extra-
hi, probatur q2 rationes illius capituli finalis sunt generales
⁊ vidētur militare in omni delicto enormi. Item videtur ꝙ per
idemnitatem rationis, extendatur etiam ad alios casus quam
ad casum ibi exceptum, quia non solum lex communis, sed etiā
32 casus † exceptus a lege extenditur per idemnitatem rationis
ad casum similē, vt not. glo. in. l. prima. C. de condi. indebi. ⁊
alia glo. Joan. an. in capitulo si postquam. de electionibus li-
bro sexto que dicit, quod tunc constitutio penalis nō dicitur ex
tendi quando trahitur ad alium casum, que comprehenditur
sub mente legis idest sub ratione legis, que est eius mens ⁊ ani
ma capitulo preterea. ⁊ capitulo intelligentia. de verborum si-
gnificatio. ad idem in capitulo cum dilecta. de confirmatio. vti
li vel inutili. ⁊ ad idem in simili quod not. Archidia. in capitu
lo vtinam. lxxvj. distinctione, vbi dicit quod quando constitu-
tio tendit ad vnum certum finem, non ligat transgressorez, dum
modo seruet finem ⁊ mentem legis. idem Panormit. in capi-
tulo cum omnes de constitutio. in capitulo primo de locatio. ⁊
hanc opinionez ad illud capitulū finale extendatur ad alia de-
licta enormia. puta ad sacrilegium commissum in ecclesia. te-
nuit glo. in capitulo frater supra eodem. in prima sui opinione.
Et idem videtur sentire Hostiē. in casu proximo, scilicet in fur
to commisso in ecclesia, ⁊ sic sacrile. in summa. eodem titulo, de
immuni. §. inquam versi. quid si committat per dictū capitulū
frater. ⁊ per nominationez illius captuli finalis, quia extendi-
33 tur ad cap. quando rapuit † in ecclesia, vel prope ecclesiam,
per text. in aucten. de manda. princi. in. §. quod si delinquētes,
vbi tex. dicit quod homicide, adulteri, ⁊ raptores virginum nō
gaudent immunitate. Sed respondet ad tex. in capitulo de ra
ptoribus trigesimasexta questione prima vbi ecclesia defendit
raptores sub immunitate, quod ille tex. debet intelligi quando
commisit raptum longe ab ecclesia, ⁊ postea fugit ad ecclesiaz,
vel aliter intelligit illum tex. de raptoribus. quando raptor vo
lebat contrahere matrimonium cum rapta, ⁊ tunc gaudebat
immunitate. auctentica vero intelligi, econtra, quando vole-
bat contrahere matrimoniuz, ideo non gaudet immunitate. di-
cit tamen ibi Hostien. quod opinio magistrorum est in contra-
riuz. Pet. ancha. in. d. c. inter alia tenuit standum esse illi au
cten. ⁊ dicto capitulo inter. ⁊ sic ius ciuile nō corrigitur in hoc
per ius canonicum, quare ex hoc expresse ius canonicum non
34 corrigit ciuile, debet enim vnum ius † suppleri per aliud. l. sed
⁊ si posteriores. ff. de legibus capitulo cuz expediat. de electio.
libro sexto non enim est bona consequentia secundum eum, cō-
stitutiones canonice enumerant aliquos casus, ⁊ non omnes,
de quibus facit materiam, lex ergo in non numeratis corrigit
legem. Sed per opinionem Petr. facit ille tex. in dicto capi-
tulo inter alia secundum Panormit. cum enim Papa in se
fundauerit super statu. canonuz vt ibi in principio tex. ergo nō
potest dici quod voluerit corrigere leges cum vna ⁊ eadem lex
non debuerit producere diuersos effectus. capitulo maiores.
de baptis. Prima vbicunq3 constitutio loquitur in materia iu
ris communis ⁊ aliquos casus excipit, non per hoc firmat re-
gulam in non numeratis contra ius commune antiquuz, immo
in casibus non exceptis suppletur a iure communi antiquo ca-
pitulo ad audientiam. de cleri. non residen. pro hoc glosa, ⁊
Barto. in. l. serui. ff. de vsucap. vbi notabiliter voluit quod si
vnum ius ponat regulam, ⁊ exceptionez aliquam alicuius ca-
sus ēt cū dictione taxatiua, puta tantum vel duntaxat non mi-
nus intelliguntur excepti in aliqua parte iuris. pro quo est tex.
iuncta glo. in capitulo quoniam frequenter, vt lite non conte-
stata facit etiam quia princeps secularis condendo immuni-
tatez ecclesie potuit excipere casus predictos, capitulo ad apo
stolice. de re iudica. libro sexto. capitulo significatum. de pre-
bendis. Et quamuis predicta opinio Petr. de anchara. vi-
deatur multum colorata, tamen non placet domino Panor-
mita. in dicto capitulo inter alia. Monetur primo, quia cum
tex. in dicta auctentica excipiat, ⁊ latrones, ⁊ raptores virgi-
num ⁊ non habeamus tex. expresse in contrarium in dicto ca-
pitulo de raptoribus. trigesimasexta questione prima. ergo im
possibile est dicere, quod tex. illius auctent. in illo corrigatur,
⁊ ꝙ tex. in. d. c. inter per illum suppleatur. Preterea ⁊ secun
do secundum eum cum simus in ecclesia secundum eum, ⁊ ani-
mam continentem, ⁊ ecclesiarum decorem ⁊ reuerentiam, ⁊ ea

non

non specifice disponat tam iure antiquo decretorum quam in nouo decretalium ponendo regulam et excipiendo aliquos casus vt in capitu. sicut antiquitus. et mirorum. c. frater. supra eod. in d. c. inter alia. et in c. fina. eo. titu. de imu. non est curandum de iure ciuili aliter disponente, vnde secundum eum non suppletur in hoc ius canonicum per ciuile presertim cum talis suppletio tenderet in ipsarum ecclesiarum detractionem. Ad hoc etiam allegat idem Panor. notabile dictum Innocē. c. j. de reb. eccle. non alie. vt patet in. l. iubemus. et in auc. hoc ius porrectum. C. de sac. sanc. eccle. tamen ex quo ius canonicum statuit super hoc minora requirendo standum est iuri canonico, nec fit suppletio per
35 ius ciuile, mouetur prin. Inno. quia statuta † ciuilia super rebus vel negotijs ecclesiasticis non ligant ecclesiam, si etiam ea acceptauerit. xcvj. distin. bene quidem. c. si. de rebus ecclesie non alie. Si ergo in casu illo non fit suppletio, in quo versatur vtilitas ecclesiarum, ergo fortius fieri non debet in casu nostro, vbi suppletio tenderet in diminutione honoris ecclesiarum, ideo non debet fieri sine exceptione casuum predictorum. C. de his qui ad eccle. confu. per totum, ergo per ius auc. non debet minui priuilegium Pape. idem et secundo cum tex. in. d. c. inter, dicat, quod quicunque grauia maleficia perpetrauerit confugiens ad ecclesiam non est extrahendus ab ea etc. ergo absurdum est dicere, quod ille tex. debeat suppleri per tex. illius auc. cum illud aucten. exceperit homicidas, adulteros, et raptores propter immanitatem et qualitatem delicti, et si Papa voluisset pariter adulteros et raptores virginum propter immanitatem tunc excepisset, sicut excepit publicos latrones, et depopulatores agrorum. c. ad audientiam. de decimis. et dum tex. se fundat ibi supra traditionibus legum antiquorum. C. de his qui ad eccle. confug. in quibus fit distinctio inter seruos et liberos, tamen non excipiuntur predicte persone excepte per illud auc. et idē sentit dominus Panor. in. d. c. inter. vt infra dicam secundum eum et presertim non procedit illa consideratio et opinio Pet. de ancha. tenendo opin. gl. in. l. ij. C. de his qui ad eccle. confug. et in. d. aucten. de manda. princi. in. §. neque voluit. ver. hoc. per tex. illius auctenti. pro quacunque causa sit reus ab ecclesia extrahendus et facit iste tex. quod postea in eo generaliter facit mentionem de delinquentibus. impossibile est enim secundum hoc quod vtrunque ius possit seruari, nam quod quilibet delinquens extrahatur ab ecclesia est aperte contra istum tex. et contra text. in. c. sicut. c. mirorum. et contra. c. frater. supra eodem. et. c. id constituimus. infra eo. et. c. inter. et. c. fi. eo. tit. in raptoribus est aperte contra dictum. c. de raptoribus. xxxvj. q. j. in homicidio est aperte
36 contra tex. in. c. fi. eo. tit. † Nam homicida solum extrahitur de ecclesia et non gaudet immunitate quando delictum cōmisit in ecclesia ex proposito. Secus ergo si non ex proposito vel extra ecclesiam, et per predicta reprobat dominus Pa. opinio. Butr. in. d. c. inter alia. q. iij. vbi videtur velle quod in grauibus delictis non gaudet fugiens ad ecclesiam immunitate, per tex. illius auc. secus secundum eum in leuibus. vt. l. ij. preallega. dominus tamen Pa. dicit ibi non credere, quod Butr. appensate posuerit illam opinionenem, sed recitauerit opinionē quorundam legistarum, qui fuerunt locuti in hac materia habito respectu ad ius ciuile, vbi dicitur quod lectura Butri. super tertio est valde corrupta, quia non publicauit eam in vita sua. quare dicit idem ibi Panor. impossibile est seruare vtrunque ius in hac materia et indubitanter dicit standum in iure canonico, et dispōni illius. c. inter cum suis casibus. c. fina. eo. tit. vt videlicet remaneat regula cum tribus casibus. infra excep. Cui addendus quartus de infidelibus, et quintus secundum Panor. in re
37 ligioso † vel clerico confugiente ad ecclesiam qui potest secundum eum extrahi et puniri pena afflictiua corporis causa disciplinae. Tamen hanc opinio. dominus Panor. supra reprobauit. Sextus casus quando de mandato Pape quia supra ius.
38 † Septimus in interfectore clerici. capi. nullus. supra nota. secundum intellectum vnum. hanc predictam opinionem finaliter tenuit glo. in. d. c. frater. supra eodem. et ibi Lau. et Archid. eandem tenuit glo. in. d. c. inter alia. et ibi sequitur Azo. et Innocentius. et idem Goffred. in sum. eodem titulo. §. sed queritur, quia sanctitas ignoscendi clericis et personis ecclesiasticis non delinquit. C. de episcopis et clericis. l. si quis in hoc genus. et est communis opinio canonistarum, et etiam fatetur Hostiensis in loco preallegato. Ad motiua supra inducta, pro contraria opinione potest responderi, quod licet rationes illius. c. fina. et capi. inter alia. de immunitate sunt generales, tamen ille text. per identitatis rationem non potest extendi ad alium casum, quam ibi expressum contra regulam iuris communiter positam in. d. capi. inter alia. vt in regula que a iure communi. de regulis iuris libro sexto. ideo restringi debet ad casum suum, et non extendi ad alium casum ibi non expressum, quia esset extēsio hominis non habentis potestatem legis condende. d. regula que a iure communi. pro hoc facit capi. constitutio. de regu
39 lis iuris. libro sexto. vbi constitutio † loquens de predicatoribus, et minoribus non habebit locum in alijs predicatoribus et mendicantibus, licet subesset ratio eadem nisi per identitatem rationis. tenuit Imol. in capitulo primo. de etate et qualitate libro sexto. talis constitutio exorbitans non extēdatur per identitatem rationis, et clarius in capitulo constitutio de electio. eodem libro. sibi vendicat. et quando constitutio specifice disponit de certo casu cum ratione, tunc non extendi ratio, sed tantum dispositio, ex quo constitutio est exorbitans, vt est constitutio illius. c. fina. ar. eorum que notātur in auctē. quas actiones. C. de sacrosanctis eccles. secundum eum. et idem ibi sequitur Zenze. qui ita intelligit glo. super verbo. Romana curia in clementi. auditor. de rescri. qui vult quod ille tex. tanquam exorbitans extendatur ad auditorem datum extra curiam, cum tamen ratio ibi expressa fortius concludat in auditore dato extra curiam quam in curia. hanc enim opinio. tenuit Ioan. an. in regula odia de regulis iuris libro sexto, licet tenuerit contrarium in. d. c. j. de etate et qualita. et sic fuit sibi cōtrarius in hoc articulo. vt refert Pa. in clementi. prima extra de electio. ad tex. illius auc. de māda. prin. potest responderi secundum dominum Car. floren. Primo concordando iura ciuilia cum iuribus allegatis, quod loquatur in alijs priuilegijs per que induceretur impunitas, que non inducitur per illud decre. inter alia scilicet in alia quam in afflictiua corporis vel extractionis ab immunitate, tamen ista opinio non placet Panormi. quia non apparet ibi de qua immunitate loquatur, ideo secundo potest aliter responderi secundum eum quod illa aucten. procedat de iure ciuili. Secus de iure canonico. vt in dicto capitu. inter. et capit. sicut supra eodem. et hanc opinio. tenuit glo. Cyn. et in dicta. l. presenti. et secundum dominum Panormit. videtur satis clare,
40 quod ius ciuile corrigatur, sed ne iurium † correctio inducatur potest dari alia tertia solutio, quod de iure ciuili scilicet antiquo non erat differentia inter ius ciuile et canonicum. vt patet C. de his qui ad ecclesias confug. per totum habito respectu ad illud ius quod loquitur ille text. in dicto capitulo inter alia, non ad eum quod allegat ius ciuile et canonicum, nec Papa curauit de iure aucte. tum quia ius illud videtur dubium. vt patet ex predictis, tum quia si imperator voluisset reuocare priuilegium, quod prius dederat ecclesie non potuisset, cum priuilegium illud fuerit in non subditum datum. iuxta ea que notantur in capitulo nouit de indi. Quinta fallentia, predicta regula secundum aliquos est in eo qui per industriam et insidias tractate interficit
41 † proximum suum capitu. j. de homici. vbi dicit tex. ad literam. si quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias ab altari meo euellas eum. mouentur et originaliter habentur verba predicta exo. vigesimoprimo. et Deutero. xix. et hanc opinio. tenuit glo. in dicto capitulo primo. de homi. Secutus est etiam ibi Abbas, et ibi refert Panormita. idem etiā tenuit priscianus vt refert Archi. in dicto capitulo sicut antiquitus. supra eodem. et hoc est specialiter introductum secundum eos in casu predicto propter atrocitatem casus, sicut diximus in publico latrone. idem videtur voluisse Butr. in dicto capitulo inter alia in sua determinatione quam supra allegaui. sed glo. in dicto capitulo sicut antiquitus. et ibi Archi. recitādo Innocen. et Goffre. tenuerunt contrariam sententiam. scilicet quod talis gaudeat immunitate. Idem tenuit Panormit. in. d. c. inter alia per capi. fina. eodem titulo. inducendo illum tex. per locum a speciali quod est bonum argumen. in iure nostro. vt legi. in capi. presenti. §. loca. de preben. libro sexto. tunc enim delinquens ex proposito non gaudet immunitate, quādo illud delictum commisit in ecclesia sub spe immunitatis. vt. d.
42 capi. fina. nam tunc, quia violauit sacramentum † committendo ibi delictum, non debet ab ecclesia defendi. et sic loquitur de homicidio ex proposito commisso in ecclesia, et ideo priuatur immunitate, quia commisit homicidium in ecclesia, ergo secus si extra ecclesiam etiam si ex proposito sub spe immunitatis. ita tenuit Panormit. etiam in. d. c. j. de homicid. vbi pro hac parte adducit dictum capitulum inter alia, vbi dicitur quod fugiens ad ecclesiam quantūcunque graue delictum commiserit non debet inde extrahi. Quo ad illud capi. j. extra de homici.

potest multipliciter responderi. vel primo ꝙ ille tex. loquat̃ ſ꞉ꝫ
antiq̃ iura vete. testa. ſm q̃ illa delicta nō gaudebāt imunitate
illa qua gaudebāt hodie. vel scd̃o pōt responderi intelligēdo
secunduꝫ limitationem dicti. c. fi. de immunita. ecclesia. videli
cet, quando homicidium esset commissum in ecclesia modo pre
dicto, scilicet ex proposito, vel per insidias. Tertio potest in-
43 telligi ille tex. ꝙ moriatur, id est deponatur, qꝛ depositio † est
mors ciuilis secunda questione septima. c. qꝛ ergo. vel. iiij. pōt
intelligi secundū Hostien. de incorrigibili, qui post depositio-
nem debet tradi curie seculari. vt not. in capitulo cum non ab
homine in fine. de iudicijs. Nota tertio ex isto tex. ibi ad eccle
siam quod fugiens ad ecclesiam gaudet hac immunitate, secus
ergo si ad passus predictos ad quos extēditur immunitas ad
quos potest quis procedi postquam confugit ad ecclesiam, ⁊
hoc maxime ad vsum exquisitum ne aliquo euentu necessi-
tudinis teneatur. Quod si qui ad ecclesiam non consecra-
44 tam confugerit † an gaudebit immunitate ecclesie. Solutio.
45 si in eadem diuina celebrantur clarum est, sed ecclesia † non-
dum consecrata non dicitur ecclesia, sed basilica. ⁊ vult text. in
certa glo. in. c. j. de religiosis domi. ⁊ not. in rubrica. de conse-
cra. ecclesie vel alta. Solu. dicenduꝫ id esse verum stricte sum-
pto vocabulo ꝓut sumitur, in hac materia appellatione eccle-
sie bene comprehenditur priuilegium collatum ecclesie, vnde
extenditur ad basilicam. d. capitulo fina. de immunitate eccle
sie. ⁊ capi. fina. de conse. eccle. ad idem facit. l. penultima. ff. de
re milita. vbi de proximo militandus gaudet priuilegio mili-
tum. ideo cum basilica sit irreuocabilis, ⁊ diuinis officijs de-
dicata, ⁊ de proximo consecranda gaudere debet priuilegio
ecclesiarum iam consecratarū. sed contra precedentem oppo-
nitur. Nam in ecclesia nondum consecrata non possunt diuina
officia celebrari. c. nullus. c. p̄sbiter. c. vnicuiqꝫ de ꝯsecr. di. j.
nisi de licētia episcopi. vt ibi. Solutio. dicunt doc. predictam
questionē esse intelligendā ſm ꝯtrium. deinde quero quid si ad
ecclesiā nōdū ꝯsecratā, ⁊ in qua nulla adhuc celebrātur officia
46 quis confugerit † an gaudebit immunitate. Solu. glo. j. in di-
cto capitulo ecclesie tenet quod non, ⁊ eandem opinionem te-
nuit Clemens Quartus, qui fuit optimus iurista. prout refert
Hostiensis in dicto capitulo ecclesie. ipse tamen ibi in hoc
tenuit contra. Nam secundum eum sufficit, quod locus sit dedi
catus Deo autoritate pontificis imponentis primarium lapi-
dem, cum postea non possit ad humanos vsus redire. de reli-
giosis domi. c. ad hec ⁊ text. illum in. d. c. ecclesie. dum dicit di
uina misteria celebrentur exponit celebrari possunt, nec multū
attenditur secundum eum celebratio. hanc etiam opinionem se
quutus est dominus Cardina. florentinus ibi, quia cum ista ma
teria sit fauorabilis, non est restringenda, sed laxanda. argu.
in capitulo odia. de regulis iuris libro sexto, cum etiaꝫ hac opi
nione transeunt alij docto. referendo hoc vt refert Panor. in
dicto capitulo ecclesie. pro qua facit secundū eum quia ille tex.
super quo se fundant tenentes, quia non se fundant super cele-
bratione, licet de ea faciāt mentionem in narratione, sed se fun
dāt super deputatione, quia si est deputata diuinis officijs ⁊ po
sita in dispositione debent restringere ⁊ ampliare dictum ad
metas seu limites ipsius rationis. l. cum pater. §. dulcissimis.
ff. de legatis secundo etiam contra verba vt ibi. ⁊. l. non dubiū.
C. de legibus. ⁊ in regu. fina. de regulis iuris. sepe enim in hac
narrratione plura ponuntur, quia ita accidunt, sed ratio legis
47 † est ipsa lex. vt in iuribus preallegatis, ⁊ hanc parteꝫ tenet do
mi. Panormi. ibi adducens pro ea. l. omnia la prima. C. de epi
sco. ⁊ cleri. hanc etiam opinio. tenet Joan. de lignano in cle-
mentina prima. de penitentia ⁊ remissione. post Guil. de mon-
te Laudunē. dicit tamen Panormit. ibi quod in hac materia
esset standum consuetudini, secunduꝫ ea que notat Innocen. in
capitulo inter alia. ⁊ quia optima legum interpres. c. cum dile
48 ctus. de consuetu. sed nunquid oratoria † que in domibus pri-
uatorum fiunt gaudeant priuilegio immunitatis. Solu. Goff.
in dicto. c. ecclesie ⁊ in summa eodem titulo. in. §. sed nunquid
oratorio dicit quod non. argumen. de consecratione distinctio-
ne prima. capitulo vnicuiqꝫ. ⁊ in aucten. de ecclesiasti. titu. §.
quis in sua domo. primo hoc facit, quia ista loca possunt reuo-
cari ⁊ reduci ad priores vsus auctoritate dominorum. vt notat
Innocen. in. c. inter dilectos. de donationi. secus dicit secun-
dum hoc, si auctoritate episcopi oratorium fuerit constructuꝫ.
vt tenuit Guil. de monte Laudu. dicta clementina prima. de
penitentia ⁊ remissio. ⁊ placet Panor. in. d. c. ecclesie, ⁊ alle-
gat̃ ad hoc. l. omnia. C. de episcopis ⁊ cleri. per quam. l. dicit ꝙ
hospitalia etiam gaudent priuilegio immunitatis, ⁊ idem tenet
hic Archidia. dicens, quod nec de hospitali, nec de domo re-
ligiosa quis extrahi debet. allegat in aucten. de ecclesia. tit. in
principio. ⁊ in. §. ad hoc. sed circa predicta quero vtrum eccle-
49 sia interdicta gaudeat hoc priuilegio. † Sol. Goffre. ⁊ vin. in
dicto capitulo inter. tenent ꝙ sic. argumen. predictorum. ⁊ fa-
cit secundum Panormit. ꝙ dicitur in clerico, vt licet sit suspē
sus interdictus, vel excommunicatus, retinet tamen priuilegiū
immunitatis ⁊ forum. c. additum. lxxxj. distinctione. not. in ca
pitu. at si clerici. in fine. de iudi. ⁊ hanc opinio. sequitur Ho-
stien. in. d. c. ecclesie dicens, quod Deus in cuius honorem da
50 tur immunitas non deliquit, ⁊ peccata † debent tenere suos
auctores. c. quesiuit. de his que fiunt a maiori parte capitu. Et
satis affligitur ecclesia in eo quod subtrahetur diuinuꝫ officiū,
vnde non debet afflictis afflictio dari capi. ex parte de cleric.
egrotan. capi. cum percussio. septima questione secunda. ⁊ re-
mittit ad summam eodem titulo. §. inquantum. versicu. sed nū-
quid hoc priuilegium. etiam Panormit. placet hec opinio. ⁊
eam sequuntur communiter docto. secundum eum, ⁊ maxime
Laudunus in dicta clemen. de pen. ⁊ ibi Cardina. florē. ⁊ Ar
chidia. in. c. vxor felicis. s̃. eo. sed q̄ro nunquid fugiens ad cor-
pus Christi quando portatur ad infirmum gaudeat immunita-
te, ac si fugeret ad ecclesiam. Solut. doc. ⁊ maxime Guili. de
mōt. tenēt ꝙ sic, licet secus sit in incarcerato, qui recipit cor-
pus Christi. vt not. in ca. fi. xiij. q. vltima. ⁊ ibi idem videtur
sentire glo. idem tenuit Hostien. in capitu. sane. de celebratio.
missa. ⁊ Pau. in cle. si domini. de relig. ⁊ vene. san. ⁊ Zenze.
⁊ Cardi. floren. in clementina prima. de peniten. ⁊ remissione.
51 Circa precedentia quero an palatium † episcopi gaudeat im-
munitate. Innocen. in capitu. fina. de immu. eccle. refert quos
dam tenere, ꝙ sic, per capitu. proximum. s̃. eodem ibi. vel do-
mo episcopi ⁊c. vbi videtur casus. idem tenuit per alium text.
Hostien. in dicto capi. inter alia. Alij vero intelligunt dictum
capitu. inter alia. ⁊ capi. proximum, cum domus episcopi est in
fra passus, qui deputantur ecclesie pro suo atrio ⁊ circuitu. de
quibus hic. ⁊ in capitulo sicut antiquitus. s̃. eodem. Nam do-
mus episcopi nō debet distare ab ecclesia. c. episcopus. xlj. di.
Hugo vero tenuit aliam ⁊ sic tertiam opinio. vt procedat ille
tex. quando in domo episcopi est capella. glo. vero in dicto ca
pitulo proximo tenet illam opinionem supra positam simplici-
ter, vt domus episcopi gaudeat immunitate, licet sit extra pas-
sus predictos. xl. vel circuitum, ⁊ hec opinio placet dn̄o Pa-
normi. in. d. capitulo ecclesie cū tex. in capi. ep̄s loquat̃ indi-
stincte. Nam videmus in simili secundum eum, quod familia
episcopi gaudet priuilegio fori, licet sit secularis. c. fina. cuꝫ ibi
nota. de officio archidiaco. Idem etiam post conclusioneꝫ no
stram tenet Cardina. floren. post Lauren. in clemen. prima. de
pe. se remittens ad notata per eum in capi. inter alia. in secū-
52 da questione. Quero quid de domo † canonici, vel alterius ec
clesie rectoris an gaudet immunitate. Solu. si habeat intra se
capellam dedicatam auctoritate episcopi, vel ipsa domus sit in
fra predictos passus gaudet immunitate, vt est tex. in capitu. si
quis. supra eodem. Quid si aliquis a iustitiario capiatur extra
cimiteriū vel ecclesiā ⁊ ducatur per ecclesiam ⁊ inde violenter
extrahatur, an dicatur violata immnnitas ecclesie. Solu. ar-
chi. capitu. sicut antiquitus supra eodem dicit ꝙ non, adducit
in argu. l. si quis. C. de edificijs priuat. in contrarium adduxit
istum tex. ⁊ capitulū si quis contumax. supra eodē. vbi tex. vti-
tur verbo quomodolibet quod est verum. Quarto not. in isto
53 textu ibi vel residentes hic videri casum quod fugientes † ad
ecclesiam tandiu gaudent immunitate, quamdiu resident in ec
clesia, hanc opinio. videtur sentire Lauren. in capitulo reum.
supra eodem. ⁊ huic opinioni videntur multum amicari iura
predicta, in quibus dicitur, quod prelati debēt fugientibus ad
ecclesiam impetrare securitatem quo ad vitam ⁊ membra, er-
go videtur, ꝙ si exeant dicta securitate non impetrata, ꝙ non
gaudent immunitate. Sed Panormit. in dicto capitu. inter,
tenet contrarium. dicit enim quod tales poterunt exire ad ec-
clesiam, quia ex solo fugiente consequitur immunitatem predi-
ctam. allegat. c. id constituimus. infra eodem. ⁊ dicto. c. inter
alia, tamen secundum eum prelati ecclesiarum ne de facto vio
letur immunitas debent a iudicibus secularibus promissioneꝫ
de vita ⁊ membris saluandis obtinere, vt in dictis iuribus ma
xime dicto capitulo. reum. ⁊ vt dicit Innocen. in dicto capi.
inter alia, tamen secundum eum prelati ecclesiarum a dictis
iudicibus faciunt, si necesse fuerit, exigi iuramentum, ⁊ etiam
maiores

maiores cautiones. argumen. in capitulo literas. de restitutio-
ne spoliatorum. ⁊ in capitulo grauem. de sentent. excommu-
nicatio. ⁊ capitu. de raptoribus. trigesimasexta questione pri-
ma. Et eo exeunte de ecclesia poterit fieri processus, ⁊ senten-
tia in bonis suis execu. demandari vel aliter poterit cōponere
cum leso. vt hr̄ in dicto capitulo reum. ⁊ in dicto capitulo de
raptoribus. Si vero nullo modo noluerit de ecclesia exire for-
te timens iudicem ⁊ tyranidem secularem. tunc secundū Pa
normit. nullo modo exire dz de ecclesia, immo nec p aliū. Naz
vt volunt. tex. predicti, duplex est immunitas. Primo vt nul
lo modo extrahatur de ecclesia inuitus, ⁊ vt non condemnetur
ad penam corporis corporalem, ⁊ est text. in. l. secunda. C. de
his qui ad ecclesiam confug. vbi indistincte prohibetur extra-
ctio de immunitate, poterit tamen citari in ecclesia ⁊ tunc tene-
tur comparere per se, vel per procuratorem, vt probatur in. l.
presenti. C. de his qui ad ecclesiam confug. vbi text. ⁊ Bartol.
Si autez voluerunt per se, vel per alium comparere, tunc si lis
erat contest. antequam fugeret ad ecclesiam, proceditur ad sen
tentiam pecuniariam, vt in predictis iuribus, ⁊ mādabitur exe
cutio fieri in bonis suis. Si autem non esset contestata, procedi
tur ad primum, vel secundum decretum, secundum qualitatem
cause, vt in dicta. l. presenti. ⁊ quantum ad predictam questio-
nem videtur sequi glo. in capitulo reum. supra eodem. que di-
cit circa suum finem, quod hoc est priuilegium ecclesiarum, vt
confugientes ad ecclesiam, amodo nec vitam, nec membrū per
dant, sed quod alias si peccarunt satisfaciant, vt si non sint sol-
uendo seruiant ei quem leserunt, vt supra notaui, ⁊ habetur in
dicto capitulo de raptoribus. Eandem opinio. sequitur Hugo
ibi prout refert Archid. ibi dicens secure tenenduz fore quod
omnis pena corporalis, ⁊ mortis, ⁊ membrorum, ⁊ verberum
⁊ corporis afflictiua debet remitti ex toto, vt in cap. sequen. ⁊
ibi in omni penaruz genere sint securi. Sed tenetur ad penam
pecuniariam, secundum quod damnum, vel iniuriaz intulerūt.
Et secundum hoc intelligitur. d. c. reum. est eniz componere p
dāno dato, vel offensa, vel iniuria pecunialiter satisfacere, vel
aliter dummodo fiat citra corporalem penam, puta iurando fi-
delitatem, vel seruitium prestando, ⁊ secundum Panormita.
vbi. s̄. quocūqz modo volūtas creditoris satisfiat, intelligitur sa
tisfactum. allegat. l. si rem. §. omnis. ff. de pignorati. actio. ⁊ qđ
possint pecunialiter puniri vel etiam alias ad satisfactionez cō-
pelli preter penam corporalem. tenet ibi Panor. ⁊ dicit quod
est communis opinio docto. dicentium ꝙ aliter cum eis nō po
test agi. accusari vero criminaliter ad penam corporis afflicti-
uam non possunt alias modica esset hec immunitas ecclesie.
dicit tamen Vincentius. quod pretextu huius criminis re-
pelli poterunt a promotione criminum. Nota quinto quod ex
45 isto tex. in verbo abstrahere quod fugiens † ad ecclesiam ge-
neraliter prohibetur extrahi de ecclesia inuitus. facit. c. minor.
antiquitus. c. si quis contumax. s̄. eodem. facit. l. presenti. C. eo
dem tit. per quod patet ꝙ fugiens ad ecclesiam pro debito ci-
uili gaudet immunitate, vt non possit inde extrahi. Et hoc te-
nuit Oldradus in cōsilio. lxiij. vt refert Panor. in. c. inter alia
preallega. vbi dicit etiam idē esse in fugiente ad ecclesiā pp de
bitū licet tex. in. c. publicorum dicat contrarium, quia impera-
tor per leges suas nouissimas aucten. non potuit prouidere im
munitati ecclesie contra. l. antiquā. ⁊ contra canones. dicit ta-
men ꝙ si statutum haberet quod debitor posset compelli ad ser
uiendum pro debito tunc posset extrahi, intelligo prestita cau-
tione de immunitate, quia virtuti iuris communis videtur tunc
derogari per ius municipale, ⁊ sic videtur talis quodammodo
conditionatus ad seruiendum, prestita ergo securitate debet
posse extrahi, ne creditor qui est quodāmodo ꝯdōnatus eius
seruitio fraudetur, vt dicimus in seruo, non videtur concessa
immunitas de preiudicio istius debitoris. argumē. eius quod
hic in fi. nota. de seruo. ⁊ in dicto. c. inter alia. ⁊ facit. c. ex re-
scripto. de iureiuran. c. minor. c. metuentes. c. vxor felicis. s̄.
eodem. licet enim non cedens immunitatem ecclesijs illam con
cesserit respectu pene que concernit ius publicum cum ius par
tis non remisit. ¶ Nota. vj. ex isto tex. in eodem verbo extra-
56 here ꝙ fugiens † ad ecclesiam non debet inuitus inde extrahi
secundum archid. ⁊ Hugo. hic tamen si voluntarie vellet exi-
re, ⁊ non vellet tradere in manu repetentis etiam non expecta
to iuramento seu promissione immunitatis licet talem extrahe
re, etiam contradicentibus ministris ecclesiasticis, seu sacrile-
gio cum talis confugiens per hoc renunciat priuilegio suo. qđ
est licitum sibi. capitulo vxor felicis. supra eodem. vbi dicit

quod sola violentia punitur dicto capitu. inter alia. ⁊ allegat.
Innocen. ⁊ Hostien. ita tenentes. in dicto capitulo fina. eodez
titulo. ¶ Nota. vij. ex isto tex. ibi ait quodcūqz nobilitatis ꝙ
57 confugientibus † ad ecclesiam non debet inferri aliquid noci
bilitatis, idest pene in personam. nec puniri aliqua pena corpo
ris afflictiua vt predictum est. Item nec etiam aliquo damno
seu spolio rerum suarum affici debent de facto, vel iuris ordine
non seruato etiam per iudicem capitulo conquerente. de resti-
tutione spoliato. licet possit contra eos procedi, si lis contesta-
ta ad sententiam pecuniariam, vel si non sit contesta. ad primū
⁊ secundum decretum vt predictum est. Nunquid autem pos
sit iudex ecclesiasticus procedere contra inferentem damnum
vel spolium in rebus eius, qui fugit ad ecclesiam, hanc questio
nem non repperi tactam, videbatur quod possit, quia ius ca-
nonicum ex quo hoc fieri prohibuit ⁊ circa hoc disposuit, con-
ueniens est vt facientes contra prohibitionem principis pos-
sint puniri per ipsum principem qui prohibuit maxime in hoc
casu, vbi faciens contra prohibitionem peccat mortaliter. fa-
cit quod voluit glo. in capitulo generali. de electio. libro sexto.
in capitulo nemo vndecima questione tertia. in contrarium ta-
men facit, quia tales fugientes ad ecclesiam non sortiuntur fo-
rum ecclesie, vt dixi in precedenti, vt nota. in dicto capitulo in
ter alia. ⁊ eodem titulo. ⁊ capitulo reum. supra eodem. vbi so-
lum iudex ecclesiasticus debet impetrare pro talibus pacem ⁊
immunitatem, quo ad penam corporalem, videtur quod prima
opinio sit verior per primam rationem predictam, ⁊ quia eccle-
sia potest comprimere notoriaz iniustitiam iudicis secularis, iu
xta notat. in capitulo nouit. de iudicijs maxime in hoc casu pro
reuerentia ecclesie. ¶ Nota octauo. ex isto tex. in versicu. sed
esse potius, quod ecclesia non solum gaudet de imunitate quā-
tum in tangendo murum, sed gaudet ēt in toto circuitu. xl. pas-
sus intra quos fugiens ad eam potest progredi, ⁊ gaudet immu
nitate in eis, capitulo sicut. supra eodem. alias vero inferiores
ecclesie habent. xxx. passus, vt hic ⁊ in capitulo quisquis. supra
58 eodem. Capelle † autem situate infra ambitum cancelloruz nō
habentur sub immunitate, nisi quantum tangunt parietes ec-
clesie. capitulo questi. supra eodem. Est enim ratio, quia ali-
quando cimiterium seu immunitas ecclesie absorbet totum
59 castrum. Quid autem sit passus, † quid pes, ⁊ quid digitus, vi-
dete glo. in dicto capitulo sicut. Predictos autem passus di-
cit Archidia. in dicto capitulo si quis contumax. designatos
esse pro cimiterio. ⁊ idem dicit Panor. in. d. c. ecclesie. eo. tit.
tamen crederem, quod etiam cimiterium in spatio minori pre-
stringatur circa aliquam ecclesiam. Nihilominus ad spatium
predictorum passuum extendatur immunitas ecclesie dummo-
do infra ipsos passus nulla alia domus extranea idest layco-
rum interponatur per istum text. ⁊ ita videtur sentire Burri-
60 garius in dicto capitulo inter alia. Porticus eniz ecclesie † ad
herentes gaudent hac immunitate capitulo si quis contumax.
supra eodem. ⁊ not. in dicto capitulo inter. ⁊ facit ad statutum
īponens penā interficiētibus aliquē in domo an verificet si oc
cidatur quis sub porticu domus, de quo videte per Ioan. an-
dre. in dicto capitulo inter se remittit ad notata in spe. de iniu-
rijs. in. §. pone in statuto. videte de hac questione Panormi-
tanuz in capitulo primo. de decimis. Conceduntur autem pre
dicti passus immunitati ecclesie, nisi immunitas ipsa angustie-
tur ad circuitum ecclesie vt possent confugien. illuc peruentu
necessitudinis exire, ⁊ redderetur immunitas ipsa inutilis, ideo
ne priuilegio ipso fraudaretur ecclesia concessa immunitate cō
cessum fuit necessario consequens, sine quo esse non potest, vt
hic est textus. ibi, qualiter ad requisite nature vsum ⁊c. Nun
61 quid autem predicti passus † gaudeant eodem priuilegio
quo ecclesia. Solu. dicite quod cum cimiterium eodem pri-
uilegio gaudeat, quo ecclesia, ⁊ predicti passus assignentur pro
cimiterio, eodez priuilegio gaudebūt, vt voluit Archidiaco. in
capitulo si quis contumax. supra eodem. tamen dictum istud
non est verum indistincte, quia non progreditur, nec extrahitur
ad omnes predictos passus. xxx. vel. xl. ⁊c. Sed circa precedē
tia queritur existens extra monasterium trahit eum qui stat in-
tra per partem mantelli, an dicatur violare immunitatem. So
lu. Vincen. in dicto capitulo fina. tenet quod sic, ⁊ si sic trahe-
ret clericuz incideret in excommunicationē, capitulo nuper. de
senten. excommunicatio. ⁊ hoc quando inuitum, secus si volen
tem, vt. s̄. dixi. ita tenet etiam Panor. in. d. c. fi. de immunita
62 te ecclesie post. Gof. Sed quid in casu conuerso. si existēs † in
ecclesia mutilet, vel interficiat existentem extra ecclesiaz an ha

beat locum.c.fi.de immunitate ecclesie. So. Panor. dicit ibi ꝙ sic qꝛ delictū fuit principiatum in ecclesia, licet alibi consumatum.c.j.cū ibi notatis. de presumptio. ꝛ notatur in regula inspicimus per Joan. andre. in re. iur. in mercurialibus. Quid

63 si existens † in ecclesia mandauit delictum ibi committi, vel econtra extra ecclesiam mandauit delictum committi in ecclesia, an gaudeat immunitate. hec questio dependet ex alia, vbi mandator dicatur delinquere an in loco vbi mandat delictū, an vero in loco vbi ex tali mandato fuit secutum. Text. in clementi. pastoralis. de re iudicata. in verbo descripti. videt dicere delictum committi vbi fuit secutum. ꝛ sic existens in ecclesia mandans homicidium committi extra non priuatur immunitate. de hac questione se remittit Panormitta ad Barto. in.l.si vt proponis.ff.de fideiusso. ꝛ in.l.non solum.§.si manda

64 tor.ff.de iniurijs. sed an fugiens † ad ecclesiam pro vno delicto possit extrahi pro alijs prius commissis. Solu. videtur dicendum, quod non, cum iura simpliciter loquantur, nisi foret prius tale delictum commissum, pro quo fuisset priuatus immunitate, quia forte fuisset publicus latro, etiam si delinquens in vna ecclesia confugiat in aliam an gaudeat immunitate. Solu. dicite, quod si homicidium, vel mutilationem ex proposito commiserit, non gaudet, quia est vna ecclesia capitulo loquitur. vigesimaquarta questione prima. ¶ Nota nono ex isto textu.

65 in versicu. si quis autem. † quod violans ecclesiam extrahendo aliquem violenter de ea punitur pena.l. ciuilis scilicet crimine lese maiestatis ꝛ pena capitali, vt hic. ꝛ capitulo si quis autem. de ecclesia. supra eodem. punitur etiam pena canonica, quia debet excommunicari, nec ab eo debent recipi oblationes vt hic. ꝛ condemnari pecunialiter ꝛ imponi sibi pena publica, nec dꝫ sibi restitui communio, nisi restituat eum, quem violenter extraxit de ecclesia. capitulo miror. iuncto capitulo si quis contumax. ꝛ capitulo quisquis. supra eodem. imponuntur etiam alie pene diuerse in predictis iuribus violantibus immunitatem. maxime in dicto capitulo quisquis. ꝛ dicto capitulo si quis domum. ꝛ capitulo si quis deinceps ꝛ attendendum. vbi Archidiaconus capitulo si quis contumax. vbi aliqui dicunt, quod quia ecclesia raro exigit illas penas pecuniarias, de quibus in predictis iuribus, prescriptum est contra eā in talibus penis ꝛ contraria consuetudine derogatum, cum a iure positiuo sint introducte, vt not. in capitulo cum multe. decimaquinta questione vltima. Hostien. tamen in summa eodem titulo in.§.qua pena. tenet quod pena violantis imunitatē ecclesie sit arbitraria. Pro hac opinione Hostiēsis, facit,

66 quia vbicunqꝫ iura † super eo facto loquentia varias penas imponunt, optio datur iudici. ita notatur in capitulo presbyteri ꝛ Panormita in capitulo at si clerici.§.de adulterijs. de iudicijs ꝛ in capitulo secundo in fine. de cohabitatione clericorum. ꝛ mulie. vbi tamen dicit quod vna pena imposita non potest iudex transire ad aliā. allega.l. pretor edixit cum ibi nota.ff. de iniurijs. ꝛ quod notat Bartol. in.l. prima.ff. vi bonorum raptorum, ꝛ predictam opinionem Hostiensis post multa firmat Archidiaconus in dicto capitulo quisquis. Sed contra precedentia opponitur. videtur quod pro eodem delicto possit quis diuersis penis puniri canonica scilicet ꝛ ciuili. capitulo quid ergo. vigesimatertia questione quinta. Solutio, Archidiaco. respondet istud procedere, quia ille qui violat ecclesiam committit in canonem ꝛ in.l. ꝛ quando ex eodem crimine punitur quis diuersis penis, pena vna non tollit aliam. allegat l. qui de crimine.C.de accusato. Sed quero cui applicabitur ista pena pecuniaria quam committit violator immunitatis ecclesie. Solutio. circa hoc ego reperio duas opinio. Prima fuit opinio glo. in capitulo sacrilegium. supra eodem. ꝛ in capitulo si quis contumax. quod applicetur illi ecclesie, cui facta est violentia, ꝛ irrogata iniuria. Et eandem opinionem videtur sequi Archidiaco. in dictis iuribus. ꝛ Archidiaco. in capitulo cum pro causa. de sententia excommunicatio. dicentes, quod si iniuria sit irrogata propter clericum, tunc cedit lucro clerici capitulo cum desideres. de sententia excommunicatio. Si vero sit irrogata layco, tunc cedit lucro ipsius layci, hanc etiam opinionem tenuit Lauren. vt refert ꝛ sequitur Panormitta in dicto capitulo si quis contumax. Tertia opinio fuit quod applicetur iudicibus ordinarijs, vel alijs priuilegiatis habentibus iurisdictionem, apud quos de sacrilegio opponi debet, vt episcopis ꝛ abbatibus, ꝛ hanc opinionem videtur sentire text. iuncta glosa in capitulo quisquis. supra eodem. Sed prima opinio videtur verior, ꝛ magis corroborata. ad capitulūꝫ quisquis potest responderi, dum dicit, quod illa pena debet apponi episcopis, vel abbatibus, ad quos querimonia sacrilegij pertinuerit idest eis qui possunt iuste conqueri de sacrilegio in ecclesia secundū Hugo. ibi, vel potest intelligi ille tex. quando in ecclesia talium sacrilegium est commissum. Not. ex

67 isto tex. in versiculo ipsos autem. quod si seruus † confugiat ad ecclesiam, gaudet immunitate. tamen si dominus illum repetat, tunc prestita cautione per dominum quod non male tractabit eum, debet rector ecclesie illum sibi restituere, ꝛ si oblata tali cautione rector non restituat tale seruum, si seruus ipse aufugerit tenetur rector ecclesie seruum querere, ꝛ restituere aut damnum domino suo emendare secundum quod elegerit princeps scilicet ecclesiasticus iudex, aut princeps.j. principalis ꝑsona scꝫ actoris. ne sit ꝯtra.c. deniqꝫ xcvj. distin. ita sentit glo. fi. hic. quam sequitur Archidiaco. que per hoc est expedita, ꝛ hoc procedit de iure ciuili, quando seruus fugit se abstrahendo a seruitio domini sine armis. Si vero cum armis irruat, cōtinuo extrahetur etiam non prestita cautione dicta.l.si seruus. C. qui ad ecclesiam confug. ꝛ hanc opinionem sentit Hostien. in summa eodem titulo.§. inquantum. versicu. cum quis ad ecclesiam. tamen textus in dicto capitulo inter alia non curat de predicta distinctione. Et quod dixi seruum domino non restituendum prestita cautione iuratoria, vt supra, intellige verum, nisi presumatur contra dominum, quod non seruabit iuramentum. Nam tunc maior cautio est exigenda, vt notant doc. in.c. inter alia. per capitu. graue. de senten. excommunicatio. immo si magna esset atrocitas domini, quia anhelaret ad mortem serui, tunc haberet locum institu. de his qui sunt sui vel alieni iuris.§. finali. quia tunc non redderetur domino. Sed ex quo eius seuitia est intollerabilis cogeretur seruum vendere nā

68 interest † rei publice, ne quis re sua male vtatur, secundū Panormittā in dicto capitulo inter alia. ꝛ Archidia. in capitulo sequen. latius prosequitur hunc articulum ꝛ sic ex precedenti-

69 bus colligitur ꝙ iste.§. in tex. nō procedit in libero † homine cōfugiente ad ecclesiam, qui nō restituitur inuitus repetenti eum ēt prestito iurō. Nā ꝯsequit̄ duo priuilegia. Primo, vt non extrahat̄ inuitus. Scdo, ne inferat̄ sibi pena afflictiua corporis, vt clarius probat̄ in.d.c. inter alia. vbi Panor. nisi in casibus supra exceptis, si proceditur contra eum, vt supra dictum est. Si autem de facto extraheretur liber homo de ecclesia, vel seruus ante prestitum iuramentum potest compelli ille, qui ipsum extrahit per sententias censure ad reducendum, ꝛ restituendum eum in eodem loco, quamuis velit prestare iuramentum, antequam redderetur, ꝛ restitueretur, vt satisfaciat ecclesie quam offendit, quia prius debuerat prestare iuramentum, ꝛ restitutio in eodem loco facienda est argumentum in questione prima per totū. ita tenet Archi. in capitulo metuentes. su

70 pra eodem. Quero, aliquis incarceratus † fuit in die sollenni dimissus de carcere, vt iret ad missam cum iuramento de redeundo, qui iuit ad ecclesiam, ꝛ non vult inde exire, an teneatur talis redire ad carcerem, ꝛ si nollit an possit inde extrahi, nisi prestita cautione impunitatis. hanc questionē ponit Joannes andre. in additionibus Speculato. in titulo. de iureiurando super rubrica. in penultima colū. ibi refert dicta aliorum, ꝛ in effectu secundum Panormitanum in dicto capitulo inter alia. concludit, ꝙ si iniuste, vel a non habente potestatem fuerit incarceratus, non tenetur redire, pro quo est glosa, in clementina pastoralis. de re iudicata, in versiculo per violentiam. quod putat ipse Panormitanus verū, quando imminet periculum mortis, alias satisfaciendum est, vel petenda absolutio capitulo si vero. cum ibi notatis. de iureiurando. Aut iuste detinebatur. ꝛ tunc tenetur redire, peccat enī fugiendo carcerē, vt voluit Bartolus in.l. relegati.ff. de penis. non tamen debet ecclesia pati illū extrahi, nisi prestita cautione impunitatis mortis vel membrorū, dicto capitulo inter alia, vbi ita notabiliter dicit Panormitanus.

¶ Ulterius quero vnde processerit ista imunitas confugiendi ad ecclesias. Solutio. vt sentit Hostiensis in summa. eodē titulo. in.§. inquantum. versiculo immunitatem, ꝛ versicu. qui ergo. potest dici, quod ad instar statue Dei prefecti vrbis ad quā confugientes saluat lex.ff. de officio prefecti vrbis.l. prima. instituta de his qui sunt sui vel alieni iuris.§. sed hoc tēpore, vbi statua ꝛ ecclesia equiparantur, Ideo ius ciuile codicis imperatoris Justinia. concessit hoc priuilegium immunitatis confugientibus ad ecclesiam, ꝛ ecclesie ipsum approbauerunt dicto.c. inter alia, ꝛ.d.c. reum.§. eodem. cum multis similibus

milibus. alias maior honor videretur adhiberi creature, quam
creatori, contra illud quod habetur in. c. perlatum in. c. vene-
rabilis. de consecratio. distinctione tertia, & quod legitur apo-
calyp. xix. c. vbi Angelus dicit sancto Joanni cadere volenti
ad pedes eius vide ne feceris, conseruus enim tuus sum, & idē
habetur in actibus apostolorum. vbi idem dicit apostolus pau
lus cornelio. & sic ad honorem & reuerentiam dei & ecclesie vi-
detur esse introducta immunitas vt hic. vide. forte processerit
ex mente. l. ecclesiastici. in prouerbio. xxiiij. vbi dicitur cape re
eum qui ducitur ad mortem, & habetur in. c. non in inferenda.
xxiij. questione tertia. & ex radice charitatis erga proximū, vt
ibi. & in capi. hec autem vita. & c. ipsa pietas. xxiij. questi. quar
ta & in. c. reos. xxiij. questio. v. ne alias videatur ecclesia ɋsen-
tire morti alicuius. deus enim non vult mortē peccatoris, sed
71 vt viuat, & conuertatur. Et sacerdotis † officium est velle omni
bus prodesse. c. cum sacerdos. de postu. glo. i. ad finem, sic er-
go vult ista glo. ꝙ ecclesia habeat ꝓuidere indistincte de victu
ad eam confugientibus. hanc opinio. videtur sequi Car. florē.
post Lau. in. c. primo de penis. sed docto. hic, quos refert ar-
chidia. dicunt ꝙ ille, qui fugit ad ecclesiam pro victu & sustēta
tione sua faciet sibi deportari pro victu de rebus suis ad eccle
siam, vel si nihil habeat, operetur de manibus suis argu. c. cleri-
cus victum. xc. distinc. & in. c. omni die. de ɋsecra. distinc. v. vꝫ
si nihil horum facere possit, credit Hug. ꝙ tunc ecclesia tenea
tur sibi prouidere tanꝗ pauperi. pro hoc. c. non satis. c. pasce.
lxxxvi. distin. & sic debet intelligi ista glos. secundum eum, & ita
etiam senserunt Barto. hispa. & Lauren. vt hic refert Archi.
per hoc etiam dicit Host. vt refert Panormita. in. d. c. inter
72 alia eodem titu. ꝙ prelati † & principes delinquunt, qui fugien-
tes ad ecclesiam tenent obsessos, denegant victum, & quicquid
mali possunt, faciunt contra eos contra. l. presenti, & canones
huius questionis. prelati vero in alio delinquunt, qui quantum
cunqꝫ confugiens ad ecclesiā grauia delicta commiserit ipsū
in totum seruare nituntur, ita etiam ꝙ nullam penam pecunia-
riam patiantur, & contra illud quod in precedentibus & contra
iustitiam, que est similium bonum. xij. q. ij. c. cum deuotissimā
ideo optabat Hostien. & bene, & in hoc, & in alijs vt vtriqꝫ scili
cet temporalis & ecclesiasticus essent suis terminis contenti. ex
omnibus precedentibus in materia. §. examinata elicio conclu
siones infrascriptas. ¶ Prima conclusio, ꝙ nullus iudex se-
cularis, immo nec ecclesiasticus potest confugientem ad eccle
siam inuitum extrahere etiam subditum suum siue ecclesiasticū
siue laicum, nec penam corporalem imponere quo ad forum
contentiosum. ¶ Secunda conclusio, ꝙ iudex ecclesiasticus
etiam causa discipline non potest arcere, nec pena corporali af-
flictiua contentiose punire clericum siue religiosum subditum
suum postꝗ fugit ad ecclesiam contra Panormi. ¶ Tertia
conclusio, ꝙ licet iudex ecclesiasticus non possit imponere pe-
nam corporis afflictiuam in foro cōtētioso fugienti ad ecclesiā
tñ pōt ei iponere pniā, ēt publicā & corporis afflictiuā in foro
penitētiali, qñ peccatum est publicum etiam inuito, dū tamen
nō extrahatur de ecclesia. vt sic ɋsulatur immunitati ecclesie,
73 & anime ipsius fugientis, ex hoc infertur correlarie, ꝙ quis † po
test compelli ad agendum penitentiam de peccato publico.
¶ Quarta conclusio, ꝙ licet fugiens ad ecclesiam conse-
quatur immunitatem quo ad penam pecuniariam & satisfactio
nem & damnum passi, ad quem potest condemnari, & mandabi
tur executioni in bonis suis. ¶ Quinta conclusio est quamuis
fugiens ad ecclesiam consequatur immunitatem etiam pro-
grediendo postea triginta vel quadraginta passus in circuitu
ecclesie sine receptaculo domorum extranearū, tamen nisi pri-
mo confugiet ad ecclesiam, non consequeretur illam immunita
tem. ¶ Sexta conclusio est, de mandato pape potest extrahi,
& puniri pena corporali ille, qui confugit ad ecclesiam.
¶ Septima est, ꝙ interfectores clericorum non gaudent im-
munitate, sed possunt extrahi de ecclesia secundum vnum intel
lectum. c. nullus. §. eodem titulo. ¶ Octaua est, ꝙ rector eccle
sie post prestitum iuramentum impunitatis tenetur seruum fu
gientem ad ecclesiam extrahere, & restituere, nisi maxima seui
tia domini esset, alias si seruus fugiat tenetur domino serui ad
damnum restituendū secundū arbitrium iudicis ecclesiastici.
¶ Nona conclusio, committens homicidium vel mutilationē
in ecclesia sub spe immunitatis, vt defendatur ab ecclesia, & si
sit subditus ecclesie, potest per eam puniri de crimine directo.
¶ Decima conclusio est si laicus subditus secularis iudicis ꝓ-

dicta committat in ecclesia, tamen crimine seculari ibidem cō-
misso vt homicidio, vel mutilatiōe, nō pōt iudex ecclesiasticus
74 talem punire, quia ecclesia † non habet territorium, nisi in his,
que pertinent ad forum ecclesiasticum. ¶ Undecima conclu
sio, iudex ecclesiasticus extrahendo predictos malefactores d
ecclesia, licet postea sequatur mors ipsorum non propterea in-
currit irregularitatē. ¶ Duodecima conclusio, quando ex eo
dem delicto resultant diuerse species delicti, vel puniṫ delictū
diuersis legibus pena vnius non tollit aliam.
75 ¶ Decimatertia, iudei seu infideles † confugien. ad ecclesiam
non gaudent immunitate. ¶ Decimaquarta conclusio publi-
ci latrones, qui itinera frequētata aggressiōibus & insidijs obsi
dent, similiter & publici latrones agrorum non gaudent immuni-
tate ecclesie, sed possunt extrahi per iudicem ecclesiasticum, &
corporaliter puniri per secularem, si sint subditi secularis im-
munitate ecclesie non gaudent. ¶ Decimaquinta conclusio, lꝫ
tales latrones publici & depopulatores negant se esse tales, ta
men sine alia declaratione possunt extrahi de ecclesia.
¶ Decimasexta conclusio, ꝙ pro furto quinqꝫ solidorum, &
vltra potest imponi pena furcarum secundum Jo. an. & Pa-
normi. qui dicit esse communem opinionem.
¶ Decimaseptima conclusio, committentes homicidium, vel
mutilationem in cimiterio prope ecclesiā sub spe imunitatis in
tendens per ecclesiā liberari, alias non cōmissurus, & intrans
incontinenti ecclesiā non gaudet immunitate, ac si in ecclesia
commisisset secundum Hostien. sed reperio ab alijs reproba-
tam. ¶ Decimaoctaua conclusio ꝙ committens homicidium
vel mutilationem in ecclesia non spe venie, vel vt defendatur
ab ecclesia, perdit immunitatē, & potest extrahi, ac puniri cor-
poraliter, secundū Panormit. sed ho. & communis opinio te-
net contrariū. ¶ Decimanona conclusio, ꝙ cōmittens in ec-
clesia aliud delictū ꝗ homicidiū, vel mutilationem non perdit
76 immunitatē † ecclesie ideo non potest extrahi de ecclesia inui-
tus nec corporaliter puniri secundū opinionē cōmunē & ve-
riorē canonistarū. ¶ Uigesima conclusio, ꝙ interficiens vel
mutilans hominē extra ecclesiā etiā tractate, vel ꝑ industriā, &
insidias si fugiat ad ecclesiā gaudet imunitate secundū cōem
opinionē canonistarū. ¶ Uigesimaprima conclusio, fugiens
ad ecclesiā non consecratā. & in qua nulla adhuc diuina offi-
cia celebrantur, gaudet immunitate, secus si ad priuatū orato
riū. ¶ Uigesimasecunda, fugiens ad ecclesiā interdictā gau
det immunitate, similiter fugiens ad corpus Christi, dū porta
tur ad infirmū, licet secus sit in icarcerato, qui recipit corpus
Christi qui per hoc non consequitur immunitatem.
¶ Uigesimatertia conclusio, palatium episcopi, licet non sit. ẋ.
passus predictos, nec habeat intra se capellas, habet immuni-
tatē, licet secus sit in domo canonici vel presbiteri, licet non sit
intra passus ipsos, vel habeat capellam.
¶ Uigesimaquarta conclusio, liber homo fugiens ad ecclesiā
non cōpellitur inuitus exire, nisi casibus except. tamē si exeat
non potest corporaliter puniri postea, nec de ipso crimine cri-
minaliter ad penam corporalem accusari, quia solū co nfugiē
do ad ecclesiam consequitur immunitatem, ne possit vlterius
corporaliter puniri, sed possit ad penam pecuniariā restituen
dam partis, nec aliter contra ipsum procedi.
¶ Uigesimaquinta conclusio, confugiens ad ecclesiam ꝓ de-
bito ciuili posset compelli ad seruiendum creditori, quia presti
to iuramento de impunitate posset extrahi. Nam videtur ta-
lis seruus quodammodo conditionatus.
¶ Uigesimasexta conclusio, licet liber homo fugiens ad ec-
clesiam & etiam seruus nisi prestito iuramento impunitatis nō
posset inde extrahi de ecclesia, tamen volens potest etiā con-
tradicentibus ministris ecclesie sine sacrilegio. ¶ Uigesima-
septima conclusio, fugiens ad ecclesiam pro debitis vel tribu-
tis non debet de facto contra iuris debitum rebus suis spolia-
ri, & contra tales notorie spoliantes potest iudex ecclesiasticus
procedere. ¶ Uigesimaoctaua conclusio, ecclesia maior ha-
bet quadraginta passus sub immunitate, inferior triginta sine
interpositione alicuius domus laice, etiam si cimiterium mino
77 ri spatio perstringatur. ¶ Uigesimanona ɋclusio, pena † vio-
lantis immunitatem ecclesie est arbitraria, & applicatur loco
cui facta est violentia. ¶ Trigesima conclusio, extrahens fu-
giētem ad ecclesiā excōicatur de facto nec absoluitur donec re
stituerit, vnde exiit in loco. ¶ Xxxi. cōclusio dimissus de car
cere cū iuramēto de redeundo, qui iuit ad ecclesiam, nec vult

inde exire, si iuste detinebatur tenetur redire, tamen nõ debet ecclesia pati illum extrahi nisi prestita cautione immunitatis pene corporalis. ℭ Trigesimasecunda conclusio, immunitas fugientium ad ecclesiam introducta fuit ob honorẽ ⁊ reuerentiam Dei ⁊ ecclesie ⁊ ob caritatẽ, ⁊ pietatem proximi.

ℭ Trigesimatertia conclusio, fugiens ad ecclesiam viuet de suo, si habeat aliter operabitur, ⁊ his deficientibus ecclesia pascet eum tanq̃ pauperem. ℭ Trigesimaq̃rta conclusio, ⁊ vltima sicut male faciunt seculares obsidendo confugientez ad ecclesiam, vel prohibendo necessaria, ita econtra male faciunt ecclesiastici volendo illos seruare vt nullam pecuniariam vel restitutionez offense faciant, vel soluant. Ex predictis colligitur regula vniuesalis in hac materia, ꝙ nullus iudex secularis, vel ecclesiasticus potest confugientem ad ecclesiam inuitum extrahere, nec penam corporis afflictiuam imponere, vt in prima conclusione. fallit predicta regula. Primo in prelato, qui causa discipline potest clericum vel religiosum suum extrahi facere de ecclesia ⁊ punire, sed tenui. s. contrarium, vt in secunda conclusione. Secundo fallit in foro penitentiali, vt in tertia cõclusione. Tertio fallit in mandato pape, vt. s. in. iiij. conclusione. Quarto fallit in interficiente clericum ſm vnuz intellectuz vt. s. in. v. conclusione. Quinto fallit in seruo post iuramentuz impunitatis in. vj. cõclusione. Sexto in fugiente ad ecclesiam pro debito clerici, vt. s. xv. conclusione. Septimo fallit in dimisso ex iusto carcere cum iuramento de redeundo. xxv. conclusione. Octauo fallit in iudeis ⁊ infidelibus, vt. xvj. conclusione. Nono fallit in publico latrone vel depopulatore agroꝝ in. xiiij. conclusione. Decimo in committen. homicidiũ vel mutilationẽ in ecclesia sub spe immunitatis in nona conclusione. Et itellige quãdo fit sub spe imunitatis q̃n ꝓcedũt veteres inimicitie, vel q̃n supueniẽt noue rixe. Undecimo fallit quãdo cõmittẽtes homicidiũ, vel mutilationẽ in cimiterio sub spe imunitatis intrat ecclesiam secundũ Hostien. ⁊ istam nõ reperio ab alijs docto. reprobatam, ⁊ sic est finis huius materie.

FINIS

Incipit solẽnis ⁊ aureus Tractatus de trãslatione sacri ꝯcilij Basilee ad inclytã ciuitatẽ Ferrarie, ⁊ de viribus ⁊ importãtia literaꝝ eiusdẽ, ⁊ de ꝑtãte sanctissi. dñi nostri pape ꝑ excel. U. J. D. comitẽq̃ꝫ. d. Cataldinũ de Boncõpagnis, emẽdatus fideliter a claris. U. J. interpte eqteq̃ꝫ insigni. d. Lud. de bologni. in venustissimo Bono. gimna. ann. d. M. cccc lxxxviij.

INVOCATIO.



Ei sub expressione Trinitatis nomine inuocato qui in personis est trinus, ⁊ in substantia vnus existit. de consecratione distinctione quinta capitu. fina. de sum. tri. ⁊ fide catholi. capitu. primo ⁊ secundo, qui solus curare potest mee imbecillitatis anime passiones, de consecr. dist. j. omnis christianus, ⁊ ipsius augere potentias ⁊ virtutes. de peniten. distinctio. ij. c. dum sanctam q linguas facit esse disertas. iiij. q. iij. in fi. qui magis inspicit cor q̃ opus. xv. que. vj. c. j. ⁊ in se sperantes non fallit. xxij. q. ij. c. j. quare ad ipsum cum Dauid psal. quinquagesimo humiliter porrigo preces dicens, Domine labia mea aperies ⁊ os meum anuntiabit laudem tuam. ij. q. j. §. hinc etiam.

SVMMARIVM

1 Unitas diuisionem non recipit.
2 Ecclesia scindi non debet.
3 Fides nostra non stat in sapientia hominũ, sed in virtute dei.
4 Terra omnis corrupta est coram deo ⁊ repleta iniquitate.

ℭ Preludium.



I vnam esse catholicam ecclesiam sit diffinitum a Cantico canticoꝝ vigesimaquarta questione prima capitu. loquitur vna est ecclesia, vna spes, ⁊ vnica quantum est possibile esse debet in clementi. prima. §. primo. de sen
1 tentia excommunicatio. † vnitas enim diuisionem non recipit. de ꝑben. tue. ⁊. c. maioribus. ⁊. c. dilecto. de rescrip. capitu. pastoralis. §. primo vna est enim columba mea perfecta mea, vna est matris sue electa genitricis sue. de consecratione distinctione quarta capi. alium. ⁊. d. c. loquitur, vna est ecclesia, vnus populus, vna spes nationis nostre, vnus dñs, vna fides. d. c. loqt. ead. cã ⁊. q. c. scisma. ℭ Cũq̃ꝫ in presentiaꝝ vt ita dixerĩ vigebãt, ꝓh dolor duo ḡnalia ꝯcilia quoꝝ vtrũq̃ꝫ se asserit in spũsancto legitime ꝯgregatũ, vl'em representare ecclesiã ⁊ quolibet eoꝝ ecclesiã ad se trahunt christi ecclesiã discrũpẽdo. viij. di. c. legim⁹. facit. c. qn. de offi. ord.
2 ⁊ qđ no. vij. q. j. c. in apibus, ⁊ in. c. cũ nõ ignores. De preben. ecclesia † .n. scindi nõ dꝫ, sꝫ tota in vnitate ꝯsistit. xvi. q. vlti. sicut dñi vestimẽtũ. sepeq̃ꝫ mecũ alias disceptaui ꝙ ipsoꝝ verũ, ⁊ legitimũ ⁊ catholicũ dicerẽ sepius cũ ecclesia orando.
ℭ Deus q diuersitatẽ gentiũ in ꝯfessiõe tui nominis adunasti, da vt vna sit fides mẽtiũ ⁊ pietas actionũ, ꝓ hac. n. christũ ter legim⁹ exorasse Jo. xvij. rogo ait vt vnũ sint ⁊c. Necũq̃ꝫ creberrime dixerĩ verbũ illud. Tu dñe q nosti corda oĩum ostẽde ꝙ elegeris ex his duobus vnũ. Actuũ. j. ℭ Ad calamuz tñ manũ porrigere nõ presumpsit imitatus vestigia Hier. A, A, A, dñe nescio loq, q2 puer ego suz. viij. q. j. c. in scripturis. ⁊. c. sciendũ. ℭ Uerũ q2 generosos aĩos labor allicit ⁊ inuitat nec est viri timere sudorẽ. Nec est strenuus nũcupãdus q labores fugit, nisi crescat ei animus ex ipsaꝝ reꝝ difficultate, testãte in epistolis Seneca ad Lucillũ, ⁊ refert Jo. an. de renũ. c. nisi cũ pridẽ. §. porro. Cõfisus tñ de omipotẽtis dei subsidio q dat omnibus affluenter ⁊ nõ improperat. Ja. c. i. Nã vt dicit
3 Aposto. ad Corin. ij. fides † nostra nõ sit in sapiẽtia hominuz, sed in virtute dei. vnde scriptũ est, omnia quecũq̃ꝫ facietis in verbo aut ope. In nomine patris nostri Jesu Christi facite grãs agẽtes deo. Act. xviij. ⁊ ad Corin. x. in fi. transumptiue. xxvj. q. iiij. c. nõ lꝫ. ⁊ ea. cã. q. vij. c. nõ obseruetis. in fi. Js. n. est q dixit ad Moysen. ero in ore tuo ⁊ docebo qđ loqueris. Exod. iiij. ꝓpositũ mihi est nõ auiditate ꝯsequẽde laudis sed seminãde veritatis. xxxij. q. iiij. obijciunt, scribere q̃ occurrunt circa ambiguitates ⁊ alterationes varias que nuperrime in dubijs reuocant. Nã dominus per Esai. lviij. nos admonet dicens. Clama ne cesses, ⁊ quasi tuba exalta vocem tuam. lxiiij. distinctio. c. si rector. ne contingat mihi dicere cum propheta. Ue mihi qui tacui, ⁊ quod dico in tenebris dicite in lumine, ⁊ qđ in aures auditis, predicate sup tecta. Mat. x. ℭ Profecto quilibet catholicus christianus vt tantis abusibus occurratur ꝓ salute sua insomnes ducere noctes debet. in auctenti. vt diuine ius. subscri. habeant. in princip. collatio. secunda de restitutio. spoliatorum. c. frequens. libro sexto de electio. c. ecclesia. ij. in aucten. vt in. fine quoquo suffra. in princip. colum. secunda. durus est attamen hic sermo, ⁊ quis potest euz audire. xxiiij. q. j. §. sed notandum. de peni. di. iiij. c. si ex bono, corrupta † est ꝑ
4 fecto omnis terra coram deo ⁊ repleta iniquitate, non est veritas, non est misericordia, nõ est conscientia dei in terra, ⁊ ꝑp hoc infirmatur omnis qui habitat in ea. Osee. x. c. vt ⁊ ego ꝑmulus quidem hominũtio deuotus ecclesie dicere possit ꝙ ille princeps clarissimus magnus ornatus filijs ac fratribus Mathias compatiẽs Romane ecclesie attestatˀ, ve inquit mihi vt quid natus sim videre corruptionem populi mei ⁊ contritionẽ ciuitatis sancte, templũ eius factum sicut homo ignobilis, omnis compositio eius ablata est, que erat libera facta est ancilla ⁊ pulchritudo nostra desolata est secundum gloriam, ⁊ multiplicata est ignominia eius, quid ergo iuuat viuere ⁊ Machabeorum. ij. quasi dicat melius est mori q̃ viuere.
ℭ Auferte obsecro patres conciliares a vobis ipsis malum, ꝙ si inuicem mordetis, videte ne inuicem consumamini. ad Gala. v. c. iam quidem delictum est in vobis ꝙ iudicia habetis adinuicem.

tis adinuicem. ad Corin. vi. iam eqdez illud verꝫ esse ꝯscientiaꝫ legisperiti ꝯsiliuꝫ Dei spreuerũt, ⁊ in semetipsos Lu. vij. c. ⁊ ibi dicit glo. Augusti. Christus in scientia legisperitis ingerit, vt deprimat eorum vanum supercilium, dicentes se sapientes profecto stulti facti sunt. ad Roman. primo capi. quadragesimatertia distinctione. capit. hinc enim propter peccata nostra, vt cum scriptura conueniam, ⁊ iniquitates patrum nostrorum Hierusalem, ⁊ populus tuus Domine in opprobrio sunt omnibus per circuitũ nostrum. Exaudi igitur Deus orationem populi tui ⁊ preces eius, ⁊ ostende faciem propter temetipsum Deus meus, exaudi, ⁊ placare domine, attende ⁊ fac, quia nomen tuum inuocatum est super ciuitatem, ⁊ super populum tuum. scribitur Danielis. ix.

SVMMARIVM

1 Lucerne ardentes super candelabrum que sint.
Christianum non se putet qui mori pro Christo non habet animum preparatum.
2 Doctores nullo modo propter persecutionem futuram debẽt tacere quin annuncient veritatem.
Proditor veritatis quis dicatur.
Supplicium pro veritate melius est pati quam pro adulatione beneficium.
Diligere nemo tenetur plus alium quam seipsum.
3 Ecclesie reformatio tam in capite quam in membris fieri dꝫ.
4 Synodus Basilieñ. ad quid introducta.
5 Conciliũ per quod tẽpus durare debeat.
6 Concilium Basiliensis quo pacto voluerit Papa Ferrariã transferre.
7 Faciendum illud impedit quod resoluit iam factum.
8 Papa non potest ꝯtra generale statutũ ecclesie dispensare.
9 Papa quod semel approbauit amplius reprobare non põt.
Orbis maior est vrbe.
10 Veritas conspicitur ex sola ecclesia catholica.
11 Ecclesia dicitur congregatio fidelium.
12 Retractioni nulli subijcitur ꝙ sancta synodus ordinauit.
Auctoritatem rei qui accomodat, ipsam rem facere videtur.
13 Papa an possit se submittere iudicio aliorum.
14 Papa non puri hominis, sed Dei viui vices gerit in terris. ⁊ numero. 21.
15 Papalis maiestas summa est.
16 Iustitia cultum suum perdit quando silentia iudicij ob strepitũ turba confundit.
17 Episcopi exempla ⁊ precepta qui non sequitur, magis diaboli quaꝫ Christi mẽbrũ esse conuincitur.
18 Deuꝫ qui non mediocriter offendant ꝛ
19 Nauicula Petri, ⁊ si fluctuet, submergi tñ non potest.
20 Ecclesia impugnari potest, expugnari non potest.
22 Synodus Basilieñ. habuit oculuꝫ collisuꝫ.
23 Errori alterius qui consentit sciat se cũ illo simili modo culpabileꝫ iudicanduꝫ.
Bestialiter viuens bestialiter condẽnatur.
24 Errorem aliorum qui defendit, multo damnabilior est illis qui errant.
25 Faciens quod vult absque moderamine rationis, audiet quod non vult.
Dignitas aggrauat delictuꝫ delinquentis.
26 Veritas sepius excogitata magis splendescit.
27 Imperator Romanoꝝ, ⁊ Greci quaꝫ ob causam recusarunt ciuitateꝫ Auenioñ. in conuocanda synodo.
28 Diffinire non pertinet nisi ad papaꝫ quando de fide agitur.
29 Delictuꝫ sceleratius est grauius vindicanduꝫ.
30 Mala futura precauenda.
Facilitas venie incentiuũ tribuit delinquendi.
31 Corrupta sunt que ex corrupta radice procedunt.
32 Conciliuꝫ Basilieñ. quid contulerit.
33 Sublimioribus potestatibus omnis anima subdita esse debet.
34 Suspitio potius est repellenda ꝙ̃ approbanda.
35 Detrahentes quid faciant.
36 Equitas simulata duplex est iniquitas.
37 Statuta vniuersalium conciliorum interpretari ad Papam spectat.
38 Papa non semper alteri potest cõmittere vices suas.
39 Peccator duꝫ venit in profunduꝫ maloꝝ, contẽnit.
40 Prelati quando discordant in electione recurritur ad superiorem.
Contradicere potest vnus maiori parti, si iustam rationem habeat.
Sententia vnius potest plures trahere ad suaꝫ parteꝫ.
41 Maior pars dicitur illa que maiori nititur ratione, etiam si sit minor.
42 Concilium vnde dictum.
43 Turba ad faciendũ mala non sequenda.
44 Probatio vbi requiritur non sufficit informatio.
Papa de nullo crimine potest imperiri preterꝙ̃ de heresi.
45 Papa eoipso ꝙ est hereticus, minor est omni christiano.
47 Infamatus propter scandalum populi debet se purgare.
48 Periculosuꝫ est coraꝫ suspecto iudice litigare.
49 Locus tutus ad cõparenduꝫ quis dicatur.
50 Papa presidens nil potest sine coniudicibus suis.
51 Discipulus non est supra magistruꝫ.
Sedes inferior potioreꝫ dissoluere nõ potest.
52 Ferrarieñ. conciliuꝫ an fuerit legitimum.
53 Accephali qui dicantur.
54 Marchionis Ferrarie laudes depromuntur. 55. 56.
57 Omnia ad id referuntur vnde viꝫ, formaꝫ, ⁊ origineꝫ habent.
58 Persona loquentis semper intelligitur excepta in quocunqꝫ generali ⁊ speciali mandato.
59 Tenor decreti Basilien. concilij.
60 Capitulum frequens. ⁊ capitu. quoniaꝫ freq̃ẽs. quo casu habeant papam ligare.
61 Imperatores antiquitus ad quid concilia congregabant.
62 Constantinopolitana ecclesia primam sedem obtinet post romanum.
63 Potestas vnius per negligentiã gradatim deuoluit̃ ad aliũ.
64 Episcopi superiores solum, an vero abbates, vel alij sint ad cõcilium vocandi.
65 Pape congregantis conciliuꝫ est in potestate congregare abbates, ⁊ alios si vult.
66 Epi omnes prouincie vocandi sunt in concilio prouinciali.
67 Arbitrio summi pontificis potest relinqui numerus episcoporuꝫ vbi non agitur de fide vel de facto pape.
68 Homines ab ecclesia quis diuidat.
Concilia quo tempore inceperunt.
69 Episcopi vocati ad concilium penam excommunicationis incurrunt non venientes.
70 Causa communis est omnibus Christi deuotis, ⁊ omnes tangit, cum de fide agitur.
71 Edoceri ab anniculo cupiunt humiles.
72 Transgressor promissionis iurate qualiter puniatur.
73 Auctoritatem rei qui acõmodat, ipsam rem fecisse videtur.
Concilium approbans non potest amodo gesta in concilio approbare.
74 Confirmatio concilij, ⁊ inhesio illi facta per Papam quid operetur.
Dare videtur qui confirmat.
75 Concilium auctoritate apostolica confirmatum habet statim auctoritatem, ⁊ potestatem administrandi spiritualia pleno iure.
76 Iudicium integrum est ꝙ plurimorum sentenijs cõprobat̃.
77 Vniuersalis ecclesia semper cum maturitate agit.
78 Imperator non intendit de rebus spũalibus aliqd disserere
79 Papa dicitur esse maior concilio.
80 Disputare de papa vel ab eo appellare alicui non licet.
81 Pape facta excusantur etiam si videantur iniusta.
82 Papa statiꝫ ꝙ in heresim incidit, est omni dignitate exutus.
Accusari an possit quis perpetuo de heresi post mortem.
83 Pape veritas sicut est salus hominum, sic ⁊ prauitas ipsius cedit in damnationem innumerabilium personarum.
84 Iura penam transgressoribus canonum imponentia, de quibus loquantur.
85 Concilium legem pape imponere non potest.
86 Papa dicitur caput ⁊ episcopus orbis.
87 Imperium non habet par in parem.
88 Apostolicus nullis conciliorum decretis, seu legibus est subiectus.
Superior quis dicatur.
89 Sedes apostolica cunctis in orbe terraꝝ preferẽ ecclesijs.
Leges pape obseruande sicut leges Dei.
90 Papa non potest se subijcere inferiori nisi in foro penitẽtie.

91 Sanctus ⁊ peccator non potest quis simul esse.
92 Persona loquentis non continetur in generali sermone.
93 Uerba non sunt amare interpretanda, sed ciuili modo intelligenda.
94 Sedes apostolica in signum specialis dominij aliqua sibi reseruauit que in quacunq; legatione per apostolicum alteri commissa non veniunt vt ea infringere possit.
95 Papa an possit ligare semetipsum.
96 Priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate.
Princeps potest contractum cum eo initum ⁊ concessionem per eum factam reuocare.
97 Papa non ligatur legibus positiuis.
98 Reprehensibile non debet iudicari si s̄m varietatem temporum statuta quandoq; mutentur humana.
99 Senectus est proxima causa mortis.
100 Extraneum sensum querere non debemus ex scripturis, sed sensum capere veritatis.
101 Judicare non licet cuiq; de iudicio sedis beati Petri.
102 Statuta conciliorum sedes apostolica s̄m euentum temporuz in totum vel in partem corrigit ⁊ emendat.
103 Deus quandoq; suam mutat sententiam.
104 Legem pape non potest concilium imponere.
105 Humanis in adinuentionibus nil tam perfectū reperitur, q̄n ex aliqua sui parte dfectum aliquem patiatur.
106 Disceptationes ardue ⁊ nodose nequeunt oportune verbis breuibus explicari.
Superflua remouere qui intendit, vtplurimum necessaria, ⁊ vtilia resecat.

PRO his preludijs iam premissis incipiam.

¶ Et videtur in hoc tam eminentissimo ⁊ formidabili dubio questionis ꝓbabiliter posse dici Basilieñ. concilium debere catholicum ⁊ legitimum, ⁊ Ferrarieñ. conciliabulum reputari, ⁊ prosecutio tante questionis, ⁊ cause reddat spiritus timebundos, quia gesta ⁊ gerēda in concilio iustificat ⁊ impugnat, ⁊ in hac taz grauissima disceptatione mallem alios audire ꝙ audiri. vj. q. j. c. quero in fi. cum cognoscam nimium presumptuosum ⁊ superstitiosum existere lingua transeunte super terram ponere os in celum. xxxj. dist. c. in tantum. Nec cuiuspiam huiusmodi conciliorū patribus sit quomodolibet detrahendum. de restitu. spoli. c.
1 literas. de penitentia distinc. prima. c. homicidiorum. † Sunt enim lucerne ardentes que lucent super candelabrum in monte domini, de reliq. ⁊ venera. sanctorum. c. vnico. libro sexto. ⁊ tanquam splendor firmamenti per vniuersum refulgent, ⁊ ad iustitiam erudiunt plurimos tanquaz stelle in perpetuas eternitates capi. super Specula. de magistris. In his eniz preclaris patribus doctoribus ⁊ prelatis refulget permaxime sol sapientie ⁊ scientie plenitudo, ⁊ montes resplenduerunt ab eis. in. c. scriptum. de electio. loquar tamen intrepide verba mea. Nam vt ait Hieroñ. Non se putet christianum qui mori pro Christo non habet animum preparatum. ¶ Qui enim metu alicuius potestatis veritatem occultat, Dei iram contra se ꝓuocat, quia magis hominem ꝙ Deum formidat, canonis verbum est. xj. questione tertia capi. quisquis. nullo enim modo propter persecutionem futuram debent doctores facere quin annuncient veritatem quadragesimatertia distinctione cap. si
2 rector. ⁊ capitu. scimus. in glosa quia † proditor esse dicitur veritatis non solum qui mendacium pro veritate assuescat, sed qui non libere veritatem pronunciat quam pronunciare oportet vndecima questione tertia capitu. nolite. nam melius est pro veritate pati supplicium quam pro adulatione beneficiū. eadem causa, ⁊ questione capitu. nemo peritorum. Nam nemo tenetur plus alium diligere quam seipsuz, dicit glosa in capitulo petitio. de iureiurando. ⁊ in capitulo primo. §. hoc vnguento. de sacra vnctione. est eniz saluti vniuerse ⁊ proprie sui ipsius potius quam presidentibus deferendum. de senten. excommu. c. relatum. Cum ⁊ Deus plus punire, ⁊ plus benefacere possit, vt not. in. c. tua. de decimis. in glo. ij.

Porro non videtur Basilieñ.

concilium tanta maturitate ⁊ solennitate digestum, ⁊ vndique ex mundi partibus congregatum. In omnē enim terram exiuit sonus eoꝝ. Joan. decimo de electio. capitu. fundamenta. libro sexto, pro erroribus ⁊ scismatibus extirpandis ⁊ generali
3 reformatione ecclesie tam in capite † quaz in membris per sanctissimum dominum, dominum nostrum Papam dissolui, ⁊ ad alium locum, ⁊ ciuitatem transferri quomodolibet, potissime, tum quia id Basilieñ. concilium deliberatum ⁊ firmatuz ⁊ conclusum ibidem celebrandum in illa sanctissima synodo Constantien. per Martinum quintum cum totius cleri, cardinalium, prelatorum, in eodem concilio existentium in numero copioso deliberatione, consilio, ⁊ assensu. Tum etiam quia id concilium dissoluendi impediendi vel mutandi apostolico est potestas omnimodo interdicta. Tum etiaz quia quicunq; cuiuscūq; status vel dignitatis etiam si papalis existat qui mādatis statutis, seu ordinationibus, aut preceptis illius sacre synodi Basilieñ. super premissis seu pertinentibus in ea synodo factis ⁊ faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit condigne penitentie subijciatur, ⁊ debite puniatur, etiam ad alia iura, subsidia si opus fuerit reuertendo. tum etiā quia de certo eiusdem sacre Basilieñ. synodi est specifice dif-
4 finitum quod † ipsa synodus pro heresis extirpatione, ac morum generali reformatione ecclesie in capite ⁊ in membris. Necnon pro pace inter christianos procuranda per nullum, quauis auctoritate, ⁊ si papali dignitate prefulgeat dissolui, aut ad alium locum transferri, seu ad aliud tempus prorogari non possit, seu debeat in futurum absq; eiusdem synodi Basiliensis deliberatione ⁊ consensu. tum etiam quia si ipse Romanus pontifex ipsum concilium quoquomodo de facto impedire, mutare, dissoluere voluerit, ⁊ intra quatuor menses cū reali satisfactione non resipuerit, ex tunc Romanus pōtifex a papali administratione sit ipso iure suspensus, que quidem papalis administratio ad illud sacrum concilium ipso iure deuoluatur, ⁊ si penas predictas post duos menses post dictos quatuor menses animo sustinuerit indurato, contra ipsum Romanū Pontificem vsq; ad priuationem inclusiue per generale concilium procedatur, tamen etiam quia in eadem synodo Basilieñ. alias assentientibus plurimis sancte Romane ecclesie Cardinalibus fuit solenniter decretum vt illud sacrum concilium per Papam sine expresso duarum partium eiusdez concilij votis singulorum per deputationes, ⁊ in generali congregatione scrutatis postea solenni sessione discuti aut dissolui nō posse, aut de loco ad locum transmutari. tum etiam q; fuit per aliud decretum eiusdem concilij declaratum. Omne conciliū quod illo durante alibi contigerit erigi non fore conciliuz, sed scismaticorum conuenticulum. ¶ Intelligitur autem durare
5 illud concilium † iuxta premissi decreti seriez donec ex consensu duarum partium eius fuerit dissolutum. tum etiaz quia decreto concilij Constantieñ. qđ incipit. Frequens. per antea fuerat ordinatū vt locus futuri ꝯcilij cuz ꝯsensu ipsius ꝯcilij congregati eligi deberet, ⁊ si concilio dissoluto locum illum mutari oporteret ex causis legitimis, tunc alius locus eiusdez nationis eligi deberet. tum etiam quia decreto eiusdem synodi Basilieñ. super conuentione grecorum specialiter declaratur concilium in Basilea firmiter esse permansurum donec greci ad portum per illam sanctam synodum eis nominādū peruenerint, prout hec late patent in. c. frequens edito in Constātieñ. concilio, ⁊ in. c. quoniam frequens, edito in Basilieñ. cōcilio, ⁊ in decretis synodi Basiliē. prefate que incipiunt, ambitiosorum, ⁊ vt sacri. ⁊ cuz Christi ecclesia que omnia per sanctissimum dominum, dominum nostrum Eugenium papam in eius adhesione fuerunt corroborata ⁊ specifice cōfirmata, ⁊ per suos oratores presidentes saltem nominibus proprijs iurata dicuntur.

Amplius idem sanctissimus

dominus noster in adhesione sua facta Basilien. concilio. cū de reuocatione literarum incipientium, Deus nouit, mentio haberetur, ipse quicquid per eum aut suo nomine in preiudicium, aut derogationem illius Basilieñ. concilij sacri contra eius auctoritatem factum attentatum erit, cassauit, irritauit, ⁊ annullauit, nullaq; irrita fuisse ⁊ esse declarauit, ⁊ se deinceps a nouitatibus grauaminibus seu preiudicijs inferēdis illis sacro concilio aut suppositis eius ⁊ adherentibus eidem reali-
6 ter ⁊ cum effectu desistere pollicitus est. ¶ † Quo ergo pacto ⁊ quo iure illud concilium Basilieñ. dissoluere, ⁊ Ferrariam transferre idem sanctissimus dominus noster potuerit non videtur, cum nedum dissoluere eidem apostolico concilium sit penitus decretis huiusmodi interdictuz, sed in his que pertinent ad

nent ad fidem ⁊ extirpationem schismatis, ⁊ ad generalē refor mationem ecclesie dei in capite, ⁊ in membris papam debere concilio obedire magne sinodi Constantieñ. auctoritas aper te declarat. in. c. frequens. ⁊ postea in vndecima sessione Basi lieñ. sinodi, que incipit, q̄m frequens, fuit iterū decretum. Sa tis. n. esset bonis moribus interdictum ⁊ ab oī vetustate remo tū, vt papa possit pro sua volūtate dissoluere ꝯcilia ꝯgregata, q̄r per hāc viā posset faciliter euadere declarationē, ⁊ decisio nē ꝯcilij celebrati etiā si de crīe heresis ipetiretᷣ. ℂ Ex his vr̄ Basilieñ. conciliū dissolui ⁊ ad ciuitatē Ferrariensem transfe ri, minime potuisse, ⁊ ꝯsequenter Ferrarieñ. concilium nō pos se verum ⁊ legitimū nuncupari, cum dissolutio prioris concilij fuerit ⁊ sic dictis decretis dictātibus aplico, prius iterdicto.
7 Jud† enim quod impedit faciendum resoluit iam factum. ff. de furtis. l. inter omnes. §. recte. ꝯiuncta. l. tyrannius. §. j. ff. de fi deiuss. Nō. n. papa nec sibi licuerit edictales ꝯstōnes ⁊ sanctio nes illas saluberrimas editas tā ī ꝯcilio Cōstantieñ. quā Ba silieñ. euertere vel mutare. xxv. q. j. c. oē, ⁊ bonus tex. xxv. q. j. c. sūt qdā dicētes ibi dū dr̄. vbi ꝑo sancti p̄res aliqd diffinie rūt ibi non nouā legē romanꝰ pōtifex dare ſ; potius qd̄ ꝑdictū est vsq; ad aīam ⁊ sanguinē ꝯfirmare dz, dei. n. ea destruere qd̄ absit niteretᷣ nō sciaz dare ſ; magis errare ꝯuinceretᷣ. ℂ Et ali bi que ad perpetuam generaliter ordinata sunt vtilitatē nulla cōmutatione varientᷣ nec ad priuatum trahuntur commodum que ad bonum sunt cōe prefixa, sed manentibus terminis quos constituerunt patres ne iniuste vsurpet alienū, sed intra termi nos ꝓprios atq; legi. prout quisq; valuerit in latitudine se exer
8 ceat charitatis. xxv. q. j. c. q̄ ad ꝑpetuā. ⁊ gl. ibi dr̄ q†papa nō pōt contra generale statutum ecclesie dispensare, ⁊ si oēs con sentiant non valeret statutū per autoritatē. c. sunt quidā. ⁊. c. ꝯ, vbi dicit litera q ꝯ statutū patrū concedere aliquid vel muta re, nec hoc sedis aplice potest auctoritas, quecūq; nāq; san cta sinodus statuit ⁊ decreuit nullis opinionibus ꝯtrarijs seu retractationibus sunt subiecta. Sed simpliciter obseruanda vt sacratissimoꝝ Impe. valentiniani ⁊ martiani sanxit auctoritas sup ꝯfirmatiōe ꝯcilij Calcedoñ. ⁊ no. lxiij. di. c. valētinianus. ad idem. xxv. dist. c. sicut in fi. text. ibi ꝯiuncta, que prefacta concilia respuunt respuo, que venerantᷣ amplector, q̄r duz vni uersali sunt ꝯsensu statuta ꝯstituta. se ⁊ non illa destruit quis quis presumpsit absoluere quod ligant, aut ligare qd̄ absoluūt.

Amplius papa approbando Basilieñ. conciliū ⁊ gesta eius nō pōt gesta ⁊ gerēda in eo cō
9 cilio improbare, quia q†semel approbauit amplius reprobare non potest. iiij. dist. c. in istis. in glosa. viij. q. ij. c. dilectissimi. xxxij. q. v. c. horrendus. ff. qui satisda. cog. l. ab arbitro. ⁊ quod ibi no. facit regula q semel placuit. de re iud. libro. vj. ⁊. iiij. q. iij. c. fi. ⁊ quod ibi no. Archi. de ele. c. cum vintoniensis. ⁊ qd̄ no. Inno. de exceptio. c. venerabilis. sic ⁊ non possum reproba re mores quos primo approbaui. de fil. presby. c. veniēs. ⁊. d. c. horrendus. sufficit enim semel consentire, vt dicit ibi glosa ⁊ patet. iiij. dist. c. in istis. ⁊ in. d. c. dilectissimi. facit qd̄ not. de despon. impu. c. de illis. ℂ Rursus papa nō potuit ꝯtra gesta ⁊ decreta in concilijs Constancieñ. ⁊ Basilieñ. dispensare, vel illa in irritum reuocare ⁊ destruere, prout soluendo Basilieñ. concilium fecisse censetur. xv. dist. c. sicut. quia orbis maior est vrbe, vt ibi in glo. Jo. sic ⁊ non potest destruere statum eccle sie. viij. q. j. c. Moyses. Palam est enim qd̄ in re dubia ad fi dem ⁊ certitudinem ecclesie catholice valet autoritas. xj. dist.
10 c. Palam. quia † ex sola catholica ecclesia veritas conspici tur. xxiiij. q. j. ca. quia ex sola. nam ecclesia errare non potest. xxiiij. q. j. c. hec est fides. ⁊. c. a recta fide. ⁊. c. pudēda. ⁊. xix. dist. c. ita dominus. ℂ Quinimo traditum est illam ecclesiam que est contra conciliū generale in his que respiciūt ⁊ fidem ⁊ ecclesie vnionem non esse catholicā. in. d. c. que ad perpetuā in glo. io. nam sua ⁊ totius ecclesie est preferenda Romane. xxiiij. qō. ij. ca. qd̄cunq; ⁊. c. a recta. ⁊. c. pudenda. ⁊ glo. io. si in aliquo sibi contradicit. argu. xxxvj. distinctio. c. legimus. ⁊ ibi dicit glo. q vniuersalis ecclesia errare non potest qa deus nō ꝑmittit p. d. c. a recta fide. ⁊. c. pudenda. ℂ Querit autez glo. Jo. in. d. c. a recta, de qua ecclesia intelligatᷣ qd̄ errare nō pt̄, ⁊ dicit q non de papa, q̄r non ecclesia dr̄. vij. q. j. c. scire de bes, q̄r clarum est qd̄ papa potest errare. xix. c. anastasius. ⁊. xl. di. c. papa, sed intelligitur de congregatione fidelium. hec
11 † enim dr̄ ecclesia de ꝯsec. dist. j. c. ecclesia que quo ad singu l is generuz species est ipossibile q possit errare pro qua ora uit Christus vt nō deficeret Petrus, de hac quidem aposto lus pollicebatᷣ q sine intermissione de ea in orōnibus suis face ret mētionē, vt pz in epistola ad Roma. in prin. ℂ Minus qp pe potestas ex quacunq; terrena sua nō subsistit, sed ex illo ver bo quo celi ⁊ terra firmati sunt. xxij. distin. c. j. Et qui ei dero gando contra ipsam loquitur, hereticus reputatᷣ. xxij. distin. c. omnis. hec valet omnes iudicare, ⁊ de ipsa iudicare nemini est ꝑmissuz. ix. q. iij. c. episcopo. §. sola. xvij. q. iij. c. nemini. istud ē tabernaculum illud quod nequaq; auferri potest nec auferetᷣ clauus eius in sempiternum. Esaie. xxxiij.

Porro non videtur dissolutionem Basilieñ. conci lij per apostolicum, ⁊ ad alium locum il lius translationem fieri potuisse, cum hec sit eidem apostolico per decreta conciliorum Constantieñ. ⁊ Basilieñ. prorinus in
12 terdictum, quia † nec vlli retractioni subijcitᷣ quod sancta sino dus ordinauit. xxiiij. quest. j. c. maiores nostri. in rub. spiritus enim sanctus in specie columbe descendit ⁊ mansit super eos. Luc. iij. in ver. j. de pe. dist. ij. c. querenduz. de sac. vnc. c. vnā. §. q̄r vero. Et iteruz spiritus sanctus super pastores proprios descendit in specie columbe, ⁊ māsit in eis. Act. iiij. xliij. di. c. sit rector. ꝯ ꝯse. di. j. nocte. ⁊ di. ea. oēs quos. c. venit. ℂ Nec dicat quis q concilia non pn̄t imponere legem pape de elec. c. significasti. xvij. dist. §. hinc ēt. xxxv. q. ix. c. veniā q̄r in his q̄ re spiciūt decorē ecclesie ac ēt vnionem, ipse subijcitᷣ ꝯcilijs. nā in his posset papa coram ꝯcilio accusari. xl. di. c. si papa, q̄r hec duo principaliter respiciunt, ⁊ spectant ad concilia, ⁊ in illis ꝯciliū est. s̄. papā. facit. xciij. distinc. c. legimus. ℂ Amplius idem apostolicus inherēdo Basilieñ. ꝯcilio, ⁊ gesta in eo cō firmādo decreta eiusdē concilij per, ⁊ antea edita intelligitur approbasse, ⁊ cōfirmasse, q̄r q auctoritatē rei acommodat ipsā rem facere etiā videtur. C. de vete. iu. enu. l. j. facit. c. antiqua de priui. xxvij. dist. §. hinc, ⁊ ꝯsequenter decretis illis editis in Cōstā. ⁊ Basilieñ. ꝯcilijs, ꝯ qbꝰ. ꝯse submisisse iudicio, ⁊ eoꝝ correctiōi vr̄. xliij. di. c. i sinodo. ij. q. vij. c. nos icōpetēter. in q
13 bus ē specifice diffinitū qd̄†papa pt̄ se submittē iudicio alioꝝ. facit. ff. de iurisdi. om. iudi. l. est receptū. ⁊ qd̄ ibi no. de re iudi. c. ij. libro. vj. ⁊ maxime iudicio concilij congregati, cum conci lia dederint primatum Romāe ecclesie. iij. q. vj. c. dudū. xvij. distinctione. c. hinc. de elec. c. significasti. vnde satis cōueniēs est qd̄ ipsi de reformatiōe ecclesie in capite ⁊ in mēbris habeāt iudicare. xciij. distinctione capitulo legimus. in verbo, maior ē. ℂ Quid ergo dicemus ⁊ si in re tam ardua sit periculosissimū diffinire, tamen quia scriptum est a recta fide apostolico trami te propter nullam persecutionem futuram nolite recedere, sciē tes quoniam iuxta sententiam saluatoris, beati sunt qui perse quutionem patiuntur propter iustitiam. Textualia verba sunt xxiiij. questione prima. a recta.

Prouide loquar coram hoc sanctissimo cetu intre pide verba illa. audite me qui sequimini qd̄ iustū ē, ⁊ q̄ritis dn̄m, attēdite ad petrā vn̄ excisi estis. scribitᷣ Esa. lj. Tu. n. p̄r beatissime ipse es q mihi dicis. Noli timere, effūdā spūm meū sup semē tuū, ⁊ bn̄dictiōez meā sup stirpē tuā. Esa. xx. Ego dominus ⁊ non est alter, formans lucem ⁊ creans tenebras, Ego dominus faciens omnia. Esa. xlv. ⁊ iterum, Ec ce seruus meus suscipiam eum, complacuit sibi in illo aīa mea, dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet, in veritate deducet iudicium, non erit tristis neq; turbulentus do nec ponat in terra iudicium. Esa. xlij. Credo id est ex fide sen tio. C. de iuramen. calum. l. ij. ⁊ firmissime attestor, nullatenusq; dubito. de consecratio. distinctione. iiij. capitulo firmissime, ex tra de hereti. capitulo firmissime, concilium Ferrarieñ. esse ve rum, catholicum, ⁊ legitimum concilium, in quo preest sanctis simus dominus noster Eugenius Papa quartus, verus ⁊ in dubitatus Christi vicarius, successor Petri, ⁊ gregis Domini ci rector directo, qui potens est opere ⁊ sermone. de offic. or di. inter cetera. de statu mona. c. cum ad monasterium. versi.
14 prior. ⁊†nō puri hominis sed dei viui vices gerit in terris. vt in c. j. versicu. porro. de transla. c. quanto. cuius potestas non est ex homine sed ex Deo. iiij. distinctiōe. §. leges. ⁊ ibi Arch. ⁊ to tius mundi dominus appellatur. de priuile. c. cum ex diuersis libro. vj. ipse namq; sacerdos maximus, summus pontifex, he res Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, patriar chatu Abrahā. ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auto ritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctio ne Xp̄s, ipse est (vt Bernardi vtar eloquio) diligentium pa ter summus ⁊ particeps omnium timentium eum, Christiano rum dux ⁊ ordinator, omnium pastor, magister sapientum, op

pressorum refugium, aduocatus pauperum, miserorum spes, ce
corum oculus, mutorum lingua, baculus senum, malorum me-
tus, bonorum gloria, potentum virga, tyrannorum malleus, regũ
dñs, moderator legum, sal terre, orbis lumen, vicarius Christi,
successor Petri, ⁊ mundi arbiter, dominus ⁊ magister.

Summa est enim papalis ma

15 iestas, † qr non est sanctitas que comparetur ei super terram.
Job. x. inde dicunt docto. qd magis est obediendum pape in
administratione q̃ cuicũq; Apostolo resurgẽti. in. c. qd ad trã
slationem. de offi. deleg. de exces. prela. c. sicut. d tyran. c. sicut
ex illo. xxi. dist. ca. j. xxi. dist. §. j. xxij. dist. c. sacrosan. ⁊ canon
dicit qd dñs beato Petro eterne vite clauigero terreni simul
⁊ celestis iura cõmisit imperij. xxij. dist. c. j. ¶ Amplius profi
teor atq; credo Basilieñ. synodum debere synagogam satha-
ne q̃ possidet princeps tenebrarum verius appellari, ⁊ cum pace
omnium dixerim. Non veretur se in spiritusancto legitime cõ-
gregatam asserere contra doctrinã canonis attestantis spiritũ-
sanctum in sanctis ⁊ non reprobis ⁊ discholis habitare. xi. q.
iij. c. illud. ibi dum dicit, spiritus enim sanctus habitans in san-
ctis, ⁊ de talibus intelligitur illud Joan. qui dicit in Epistola
sua canonica. nolite credere omni spiritui, sed pbate spiritus q
ex Deo sunt. ad hec. xlij. dist. c. quiescamus. nam ⁊ oculus me
us vidit, ⁊ auris audiuit illorum patrum funestam ⁊ vitam ille
cebrem, ibi enim regnãt secte, cõtentiones, ire, rixe, dissensiões
16 emulationes, strepitus, tumultuose voces. ¶ † Ex quibus di-
cit canon. cultum suum iustitia perdit quando silentia iudicij
ob strepitum turba confundit. v. q. in. c. in loco benedictionis.
torpent ibidẽ ingenia desidiose iuuentutis nec honeste rei la-
bore vigilatur, ibi virtutum pulcherrimum idest honor harũ
artium alimentum, maxime cecidit ⁊ ad turpia trãslatum est
omne certamen, vt Senece ⁊ Ciceronis vtar eloquio. Et Cice
ro de oratore. lib. j. testatur, plura hodie hoĩes iudicant aut ti
more, aut cupiditate q̃ veritate, aut iuris norma. ⁊ alibi scrip-
tum est. non est qui iudicet vere, sed confidunt homines in ni-
hilo ⁊ loquuntur vanitates. scribitur. lib. x. de illis pfecto apo-
stolus testabatur, erunt inquit homines seipsos amantes cupi
di, elati, ingrati, scelesti, sine pace, criminatores, incontinentes,
immites, sine benignitate, proterui, tumidi, ceci, ⁊ voluptatum
amatores magis q̃ Dei, habentes quidem spiritum pietatis,
virtutem autem eius abnegantes. ad Thim. ij. c.

Contra hoc profecto dñs cla

mabat dum inquit. O vos sacerdotes q fallitis nomẽ meũ offe-
rentes ad altare meum panes pollutos, non est mihi voluntas
in vobis. lxxxi. distinc. c. apparet. sunt. n. synagoge sathane q̃
possidet princeps tenebrarum. Matt. xv. dissidium namq; in
apostolica sede desiderant vt ab eius autoritate diuisi vsurpa-
17 tiones exerceãt, dicit canõ. lxiiij. di. c. qr per ambitiosã. sane † q
episcopi exempla ⁊ precepta nõ sequit̃ magis diaboli q̃ Chri-
sti membrum esse conuincit̃, ⁊ potius infidelis esse monstratur
xxxviij. di. c. nullus. multi profecto rem ambiunt, rem agi per-
functorie intendẽtes cõtra illud Augustini. xl. di. c. ante oĩa.
viij. q. j. qui episcopatum. vnde Ber. ad Senon. epm sic scri-
psit. inhiantibus onera blãdiunt̃, sed onera pensantibus tedio
sunt atq; formidini. multi vero tãta alacritate, ⁊ fiducia nõ curre
rent ad honores si esse sentiretur, ⁊ onera grauare pfecto me-
tuerẽt ne cum tãto labore, ⁊ periculo quarumlibet affectaretur
infulas dignitatum.

Nunc vero qui accendit̃ glo-

ria ⁊ nõ pena, purũ esse i ecclesia clericũ, seq; viles, ⁊ igloriosos
existimant qui quocũq; eminẽtiori loco non fuerint sublimati.
refert Joan. andr. in. c. j. de offi. lega. lib. vj. accedit qd idem
scribit de elect. c. venerabilẽ. super verbo, vsurpare. ⁊ de pbẽ.
c. genere. sup verbo, rationis. ¶ Heu heu non erubuit syno-
dus illa contra verum Christi vicarium, qui est caput, ⁊ credo
ecclesie orthodoxe cornua erigere, vt no. de rapto. c. i. in. glo.
circa finem. de appel. c. cum parati. in glos. ad aquilonẽ sedẽ
eorũ ponere satagentes iussa domini sui sua presumptione dã-
18 nando. xxiiij. q. iiij. c. si is qui. non mediocriter † profecto deũ
offendit qui de vita celestis regis, ⁊ domini sua presumptione
resoluit, vt. d. c. si iter q vt aduersus eos aplicus dicere ipse pos
sit illud Judith. Mures egressi sunt de cauernis ⁊ prouoca-
runt nos ad preliũ. ignorant patres illi miserrimi verbum Chri
sti qui scandalizat vnum de pusilis q in me credit, expedit vt
suspendat̃ mola asinaria in collo eius ⁊ demergat̃ in profundũ
maris Matthe. xviij. de renun. nisi cũ pridem. §. generi. ⁊. c.
cũ ex iniuncto. de ope. no. nun. ¶ Ecce proh dolor sinodus illa
que se asserit in spiritusancto ꝯgregatã suis monitorijs lr̃arũ nõ
erubescit patrẽ ⁊ dñũ vniuersi corã papa facere euocari, ⁊ simul
cũ eo in papatũ miserabiliter inhiando Romanã ecclesiã sua
presumptione cõfundere ⁊ turbare anathemate excõicatione
proinde ꝑpetua labefacta cũ impijs qui nõ resurgẽt in iudicio
deputet̃ oĩpotentis vindictã ꝯ se sentient, ⁊ scõrũ aplorum Petri
⁊ Pauli quorum presumunt ecclesiam in hac vita ꝯfundere forte
sentient in futurũ, scribit̃ ad contextum. xxiij. distin. c. in noie.
¶ Dicant mihi patres illi laude nulla digni, sed argutijs sup
primendi, qua instigatione diabolica repetitis malleis crebrisq;
concussionibus alũnam dei viuentis conant̃ opprimere, ⁊ sum
mi piscatoris naniculam intumescentibus procellis in naufragij
profunda demergere. xxiij. dis. c. in noie. ¶ Scire dñt patres il
li profecto hostes ecclesie q charitatẽ vulnerare modis omni-
bus moliuntur ⁊ ecclesie rescindere vnionem, ⁊ nouũ schisma
in ecclesia gignere, ⁊ consequenter humanum genus euerte-
19 re ⁊ turbare. xvj. quest. ij. c. visis literis princ. qd ⁊ † si fluctuet
nauicula Petri submergi tñ nõ potest. xx. q. j. c. non turbat̃.
de qua Hylarius loquebatur, propriũ est inquit ecclesie, vt tũc
viuat, cum leditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc secura sit
cum deseritur, tunc obtineat cum superata videtur.

Hanc quippe imperator cele

stis instituit ⁊ iubente domino de Antiochia Romã transla-
ta est. xxiiij. q. j. c. rogamus. illam ipse solus fundauit ⁊ ipsius
priuilegio fungitur. xxij. distin. c. j. immo canones attestantur
quod non ab Apostolis sed ab ipso saluatore nostro primatũ
obtinuit. eadem dist. c. sacrosancta. ipse enim locũ elegit eãq;
ratione persequutionis deserere noluit. Nam Petrus perse-
cutionẽ fugientem reuocauit dicens, quod pro se vellet ibi pa-
ti, seu etiam crucifigi anteq̃ locũ illum desereret, vt extra qui
fil. sint legi. c. per venerabilẽ. §. sane. iij. q. j. c. nulli. in fi. exem
plo illius q tunicã suo cruore ꝯfẽdit. xxiiij. q. j. c. moneor hãc. n.
coronam ecclesie Petrus ⁊ Paulus proprio sanguine eo-
dem die sub eodem protectore dño cõsecrarunt. xxi. dist. c. q̃
uis. de ele. c. fundamenta. xxij. dist. c. ij. hanc diuinam proui-
dẽtiam incommutabili dispositione legimus alijs preesse, vt in
proemio. lib. vj. ⁊ ideo Zacha. xiiij. de ecclesia loquens. ait se
debit Hierusalẽ secura, ⁊ merito a supiori mẽte superari nõ pt
⁊ mons dñi proprietatus in vertice eius. Esai. ij. ⁊ iõ dicit Chri
20 sostomus † ecclesia ipugnari pt expugnari nõ pt, Tella mittun
tur, sed eius murus nõ perforatur. Machine ꝑparant̃, sed tur
ris dauidica nõ elidit̃. Est insup locus tutus qui ab aliquo flu
mine non potest inundari. i. erroribus submergi. ergo nec flam
ma obruet eam. ⁊ ratio est quia vniuersalis ecclesia errare nõ
potest, vt dicit Augustinus super illo verbo, ego pro te rogaui
Petre vt nõ deficiat fides tua, ⁊ Augustinus dt sup illo verbo
Psalm. sepe expugnauerunt me a iuuentute mea etenim non
potuerunt mihi. ¶ In Abel ecclesia incepit ⁊ tunc Cayn eã
expugnauit, sed Abel ẽ saluatus. sola ecclesia i Noe fuit, deus
eũ a dilunio liberauit, sola fuit in Abraham, ⁊ de Caldeorũ
ira est ereptus. sola in Moyse, ⁊ de manibus Pharaonis
liberatus est. sola in Dauid ⁊ a Golia euasit deinde i Macha
beis ⁊ ipsi liberati sunt postmodũ in domino nostro Jesu chri
sto, ⁊ ipse captus, ligatus, illusus, ⁊ crucifixus, ⁊ mortuus est,
Deus eũ tertia die resuscitauit, ⁊ post i apostolis ⁊ ipsi psecuti
nes patientes ad vltimũ coronati ascenderũt in celũ, sic ergo
omni tempore persequutiõis ecclesie Christus ordinauit suos
milites ⁊ instituit, vt semper intacta permaneat. nititur ergo
21 sinodus illa Basilieñ. verum † vicarium Jesu Christi qui nõ
puri hominis, sed Dei viui vices gerit in terris suis litera-
rum monitorijs infestare, nauemq; submergere Petri, nã
fluctuat, sed nunquam desinit esse ratis cum successoris Pe
tri potestas non sit ex homine sed ex deo de iudi. capit. nouit
§. primo. Solẽt lites moueri, propter dubium finis. j. Regũ.
xvj. c. ff. de pec. l. qd debet̃, sz h finis ⁊ victoria certa ẽ, qr eccl'ia
xpi q̃ vicarius spõsus pugilq; ecclesie gloriosus cui data est ptãs
oẽz tribũ ⁊ ppl'm, ⁊ lõgã gẽtẽ Apo. xiiij. ⁊ q hz ptãtẽ magnã, ⁊
terra illuminata est a gloria eius Apoca. xix. veritatẽ sequit̃
q̃ semper vincit ⁊ preualet. Esdre. iij. c. vij. di. c. ꝯsuetudo. ⁊. s̃.
petram solidam fundata est, ideo ruere non põt. xxiiij. qõ. j. c.
loquit̃. xxi. dist. c. in nouo, dicat mihi sinodus illa Basilieñ.
q̃ ꝯ summũ xpi vicariũ altare conat̃ erigere schisma fouẽs. xxiij.
q. v. c.

q.v.c.nos vos.⁊ indiscussam dei tunicaȝ ⁊ desuper contextam
per frusta decerpit,⁊ Christi pro posse nitit̄ vineam supplanta
re.xxiiij.q.j.c.qm̄ vetus,summiq; piscatoris naviculam in nau
fragij profunda demergere.xxij.dist.c.in nomine.

Scire namqȝ debet qđ ꝯcunq; ab vnitate fidei
vl' societate Petri q̄uolibet semet
ipos segregāt talesnec viculis pctōꝝ solui nec ianuā posse re-
gni celestis ingredi đt.tex.xxiiij.q.j.c.ꝯcunq;.Quid dicere si
nodus illa poterit.nisi vbū illud,scrutamini scripturas ipe sūt
22 que testimoniū perhibēt de me.Jo.v.†hec sinodus ꝑfecto ha
bens oculum collisuȝ,vicarij Jesu xp̄i dānare summas,temere
iaȝ presumpsit Mat.vij.xxxij.q.vj.mihi prin.veritas quippe
a se fidelē abiecit,⁊ deo,⁊ eius vicario extitit ifidelis.ij.q.vij.
nō potest.Nō.n.venit ponere pacem in ecclesia,sed gladiuȝ
bis acutum.xxiiij.q.j.c.qui contra pacem.vbi dicit tex.qui ꝯ
pacem ecclesie sunt si dignitatē aut cinguluȝ militie hn̄t,vn̄r in
eis scandalizando Christi vicarium ⁊ per ꝯsequens ipsuȝ deū.
xc.di.c.nulla rōne,⁊ duobus.c.seq.viij.q.j.c.q vos. ¶ Quid
dicent patres illi Basilieñ.sinodi scissuram ecclesie lachrymā
tes qui prauo ordine machinant̄ malum ⁊ linguam seminant in
tendētes homines separare a fide. Prouerbiorum.vj.Quid
dicere poterūt nisi illud ꝓuenerūt peccata nr̄a vsq; ad celū ⁊ re
cordatus ē dn̄s iniquitatū nostrarū.Apoca.xvij.sequar.turbā
ad faciendum mala ⁊ iudicio plurimoꝝ acquieui.Exodi.xxiij.
vnde aduersum illos p̄res ꝯdigne occurrat dicere canonis ver
bū illud qꝛ ꝑuaricationē eoꝝ argumētis suis sub quadā iustitie
specie fugatis quibusdā exquisitis adinuentionibus equitatem
obruere studuerūt fuerūt ab omni regimine ⁊ dignitate deposi
23 ti.scribit̄ ad ꝯtextū.xj.q.iij.c.ita corporis.nam q †alterius er
rori ꝯsentit sciat se cū illo simili modo culpabilē iudicandū.xj.
q.iij.c.qui cōsentit.lxxxiij.dist.c.quid.n.vbi đt litera qd.n.ꝓ
dest illi suo errore non pollui q ꝯsensuȝ prestat errantib̄.Jdeo di
cebat Hirony.in epistola ad Paulinū.c.iiij.qđ seruitores dei
ex vite merito tantū nocent si destruentibus non resistunt,qꝛ q
bestialiter viuit bestialiter condemnatur.Tribus.n.modis qs
dr̄ consentire dicit gl.ij.q.j.c.notum.primo si cooperat̄.j.q.j.
si quis ipsos.Scđo cū nō corrigit ex officio quos tenet̄.lxxxiij.
dist.si quis inferior.Tertio modo cū defendit peccantē,vel qn̄
sua auctoritate deliquit.xj.q.iij.c.qui aliorum.profecto nō ca
ret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori non desi-
nit obuiare.ij.q.vij.c.negligere.⁊ ideo dicit tex.qđ non solum
malitie huius auctoris,vt aliqua ꝑsumptio estimat puniendos
sed faciētes ⁊ ꝯsentientes pari pena plectendos catholica dā-
nat ecclesia,de sen.excom.c.quante.de offi.dele.c.j.ij.q.j.no
24 tum.⁊ alibi đt text.qui alioꝝ † errorem defendit multo dāna
bilior est illis qui errant,qꝛ non solū ille errat,sed ēt alijs offen
dicula erroris ꝑparat,⁊ ꝯfirmat̄.xxiiij.q.iiij.c.alioꝝ.vn̄ videte
p̄res illi⁹ Basilieñ.sinodi ⁊ mēte diligēte r̄uoluite,q temere,⁊
dānabiliter ipsius erroribus ꝯsensistis.proinde dicebat vir ille
egregius super Apoca.xj.viri electi ⁊ sp̄uales sequestrabūt se
⁊ suos a quibuscūq; non ꝯsentiētibus euangelice veritati tandē
post abissum ⁊ aliquos babylonis,de quibus.s̄.aliqua memo-
rauimus ad cautellaȝ,scilicet vt mores illius Basilieñ.sinodi
cognoscant̄,⁊ cogniti euitent̄,restat(ne parenthesim faciā lon
giorē)vt ad ꝓsecutionem illius argumēti an papa potuerit illaȝ
sinodum Basilieñ.dissoluere non obstantibus.s̄.decretis con
ciliorum Constantien.⁊ Basilieñ.soliciti festinemus.

Et anteq̄ȝ alio stilum vertā precor
⁊ ōprecor auditores pariter ⁊ lectores,vt si qd i hoc discursu di
xerim ꝯ Basilieñ.sinodū a vetustate remotum aures accōmo
dent patienter.vij.q.j.c.suggestum scriptū est.n.quod nō de-
bemus in vltimum dimittere opprobrium illius qui probra nr̄a
deleuit,extra de iude.c.in quibusdam alias incipit in nonnul-
lis.§.vlti.bene facit.l.sed si hac lege.§.ꝑstitua.ff.đ i ius vocan.
25 Nā†q facit qđ vult absq; moderamine rōnis,audiet qđ n̄ vult.
xiij.di.§.qꝛ v̄o q hāc.xxxij.q.v.c.iniquū.⁊ alibi,q custodit os
suū,custodit cām suā,⁊ q incōsulte loquit̄,sentiet mala.v.q.v.§.
fi.⁊ qꝛ delictū esse honorē excludere scriptum sit.C.vbi sena.vel
cla.l.j.⁊.l.senatoris filia.ff.de ritu nup.xj.q.iij.c.priuilegiuȝ ⁊
ꝗ no.vj.q.i.c.placuit.de hereti.c.sicut.⁊.c.ad abolēdam.in
fi.de sen.excom.⁊.c.ad audientiam.cuȝ si.imo delictū aggra
uat dignitas delinquentis.xxij.q.v.c.qui vident.xl.dist.c.ho-
mo christianus.ne cleri.vel mona.c.cum quidam.§.districtis.
cum suis concor.nam cum propriam iniuriam dissimulare ⁊ re
laxare Christiano pium sit,tn̄ iniuriā Christi ⁊ successoris eius

est penitus improbatum.vnde propter hoc clamabat Christus
in Psal.Effunde ruinam ⁊ ꝯclude aduersus eum eos qui me
persequunt̄,longe namq; grauius est diuinam quā temporaleȝ
offendere maiestatē,in auc.vt nō luxu.ꝯtra naturā.in prin.col
la.vi.de here.c.vergentis.⁊ ibi no.cum plus punire ⁊ plus be
ne facere possit.vnde no.in.d.c.tua.de decimis.in glo.ij.

Restat modo vt attingam in-
daginē ꝓposite veritatis,an apostolicus potuerit Basilieñ.cō
ciliū dissoluere ⁊ transferre Ferrariā,prout fecit non obstanti-
bus decretis in ꝯcilijs Constantiensi ⁊ Basiliensi,de qbus in
superioribus prolixam fecimus mentionē,ex quibus infert̄ de
cisio an cōcilium Ferrarieñ.debeat catholicum ⁊ legitimū re-
26 putari.⁊ qꝛ † veritas sepius excogitata magis splēdescit in lu
cem.xxxv.qđ.ix.c.graue.Sciendum est dum de loco cano-
nici ꝯcilij ꝓ reductione grecorum in eadem sinydo Basilieñ.
sub clamosa disputatione ⁊ dissensione plurima tractarēt,ser-
uatis votis in oībus deputationibus illius sinodi concordarūt
maiores partes oēm deputationeȝ de ciuitate Auinioñ.tanq̄ȝ
potiori votū ⁊ votoꝝ munita presidio preualere,licet reluctāte,
⁊ ꝯdicēte romano antistite dn̄o meo dn̄o Jo.tit.sancte Sabine
presbitero cardinali ap̄lice sedis legato ⁊ in eadē Basilieñ.si
nodo presidente,quasi illa ciuitas esset ineligibilis tanq̄ȝ non
comprehensa sub decreto inito cum grecis per dictā sinoduȝ
Basilieñ.pluribus patribus ⁊ doctoribus in eadem cum eo
concordantibus,sn̄ia de quorum numero ego fui,q super hmōi
27 disceptatiōe ꝯsiliū eidē dn̄o cardinali reddidi copiosū,verū†qꝛ
Jmpator Romanoꝝ,⁊ Cōstantinopolitanus ep̄s ciuitatē illaȝ
Auinionem tanq̄ȝ non maritimam nec in decreto cum eis ini
to comprehensam protinus recusarunt,⁊ ipsis grecis ad illam
ciuitateȝ ꝯdicentibus se transferre,claro iure ꝯperto licuit dn̄o
nostro pape illud Basilieñ.ꝯcilium dissoluere ex causa preli-
bata,⁊ ad Ferrarieñ.ciuitatē edicere trāsferēdū tanq̄ȝ ad locū
sanctitati sue accommodū ⁊ propinquū locū fertilē ⁊ ameuuȝ
aptissimuȝ ⁊ opulentissimū pro.d.ꝯcilio celebrādo,⁊ in verbis
decreti hmōi comprehensum,vt idem dn̄s noster ꝯmode pre
esset in eo cōcilio simul cū grecis personaliter ꝯuenire nec expe
diat representatiue per aliū eius legatū in eo concilio interes-
se pp infirmitates multiplices,⁊ languores assiduos quibus
proh dolor lachrymabiliter detinet̄,cum agat̄ de tam grādi ne
gotio vnionis grece ecclesie ⁊ latine septingentorum annoꝝ cur
riculo proh dolor hactenus iam diuise,⁊ de eoꝝ schismatibus
⁊ erroribus extirpādis,in quo concilio nedum papa qui est ca-
put ⁊ cardo fidei ⁊ ecclesie ortodoxe,sed deo denoti ac etiā im-
perator Romanoꝝ ꝓ eoꝝ salute deberent presentialiter interes
se.xcv.distin.c.vbi nam legistis,⁊ tunc ad fidem ꝯfirmandam
non ad potentiā ostendendam dȝ imperator in hmōi concilio,qꝛ
de fide agit̄ interesse,ea.di.c.non ad fidē.⁊ fortius ipse papa q
28 liter interesse.†nam non nisi ad papam successorem petri quan
do de fide agitur pertinet diffinire.tex.apertus.xxiiij.questio-
ne.ij.quoties.vbi dicit quoties de fide agitur ratio ventilatur
arbitror nonnisi ad Petrum ⁊ sui nominis ⁊ honoris auctori
tatē referre debere ⁊c.⁊ eo noie.capi.nō turbat̄.versi.deniq;.
xix.dist.in gl.vr̄ ergo questionem eam de fide motam nulli lice
re determinare nisi ap̄lice sedi,vt.d.c.q̄ ad fidē.in glo.aliud
ē ipsaȝ sine diffinitione vētillare,vt ibi dr̄.fateor aūt quod papa
simul cum ꝯcilio deberet ⁊ non solus questioneȝ fidei termina
re.text.clarus.xij.distin.c.preceptis.vbi dicitur quod questio
fidei pertinet ad ecclesiā simul cū Papa diffinire.Jllud notā
dum qđ quātum ad sacrā scripturā exponēdā sanctorū autori-
tas preualeret,sed q̄ȝtū ad cās finiēdas preualet autoritas ro-
manorū pōtificū.dicit glo.xx.distin.c.decretales.⁊ ex his dn̄
essem ꝓ nunc in eod.Basilieñ.ꝯcilio,⁊ de loco eligēdo ꝓ futu
ro,tunc de ꝯcilio eligendo sub contradictione votorum scissura
permaxima tractaret̄,dicebā ⁊ repeto de via cespitādo iurisdi
ctionem ⁊ superioritatem in apostolicum vendicare cū ⁊ sancte
Romane ecclesie cardinales sacerdotes Leuitici generis nū-
cupatos Romane ecclesie gremiū nuncupat̄ appellant̄.xxiij.
distin.c.in nomine dn̄i circa medium.ibi eligat̄ autem de istis
ecclesijs gremio mandatis penalibus penisq; formidabilibus
excōicationis ⁊ priuationis oium beneficiorum ⁊ dignitatū ad
idē ꝯciliū apostolicus de impetitis responsurus,⁊ cardinales
vt illis assisterēt comparere deberēt legitimi.Nam etiam ipse
Papa non consueuit nec posset secūduȝ quosdam aliquem ex
Cardinalibus excommunicare,vel aliquod preceptum eis in-

iungere sine aliorum cardinalium consensu, nisi incideret in aliquam sententiã canonis, nisi in canone vel sententia de his specialis mentio habeat̃, vt not. Hosti. de cleri. non residen. c. ij. Joan. mona. in. c. j. de schisma. lib. vj.

Unde nimirum si ex p̃missis causis ⁊ alijs potissime, q̃ eadẽ sinodus abutebat̃ p̃tãte ɔcessa id conciliũ apostolicus dissoluit ⁊

29 decreuit alio transferenduʒ. vt dixi. † Et quia sceleratius delictũ est grauius vindicãdũ. xxiiij. q. j. c. nõ afferamus. de elec. c. lʒ de euitanda cũ ẽt nil sit infelicius felicitate peccantiũ qua penalis nutrit̃ impunitas ⁊ mala volũtas velut interior hostis roborat̃ dicit tex. xxiij. q. j. c. paratus. in fi. ne xp̃i oues non verũ pastorẽ, sed mercenariũ sequerent̃. cũ illa sinodus ecclesiaʒ funestaret. Nam mendacium profecto est Xp̃ianũ se dicere, ⁊ opera xp̃i nõ facere, mẽdaciũ est ep̃m, sacerdotẽ, vel clericũ se p̃fiteri ⁊ ɔ̃ria huic ordini operari. dicit tex. xxij. q. iiij. c. cauete. ⁊ ibi dt gl. qd̃ factis negamus xp̃m sicut ⁊ verbis. Itẽ factis mentimur sicut ⁊ verbis, vñ scribit̃ Jacobi. j. qd̃ vir duplex aio inconstans est in oibus vijs suis, ⁊ ideo ne duplicibus cordis, ⁊ labijs scelestis, ⁊ alibi dt canon. deꝰ duplicitati aspernator simplicẽ intẽtionẽ ɔsiderat, ꝓborꝝ artẽ aspernat̃ ⁊ odit. xxij. q. iiij. c. qui periurant. cuʒ non valeat quisq̃ aliquẽ ledere apud deũ. De illis p̃fecto patribus i Basilieñ. sinodo residentibus xp̃s Matthe. xxiiij. loquebatur. ve vobis hypocrite tristes similes estis sepulchris dealbatis que a foris apparent speciosa intus sunt plena ossibus mortuorꝝ. ⁊ alibi, ve vobis qui dicitis bonuʒ malũ. ⁊ c. xj. q. iij. c. ve vobis de istis loquebat̃ Ap̃ls ad Thimo. vj. habentes speciem pietatis virtutem eius abnegantes, hi sunt qui se transfigurant in angelum lucis.

Plus dico qd̃ peccauisset papa ⁊ grauiter oberrasset nisi illud ɔciliũ dissoluisset cũ in oẽm malignitatẽ corrũperet, ⁊ puro corde machinat̃ malũ ⁊ iurgia seminat, itẽ dẽs hoies separare a fide. Prouer. vj. cũ p̃ eius monitoria lr̃a

30 rũ ecclesia p̃turbat̃ vel mala alia seq̃ possent, cũ debeãt † futura mala precauere vel iuuare ex doctrina Inno. de sen. excom. c. inq̃sitionis. i fi. Nã qualitercũq̃ possumus debemus vexare malos vt cessent a malo. xxiij. q. vj. c. iã vero. vñ scriptũ est qd̃ ex eo qd̃ nõ cito p̃fert̃ ɔ̃ malos snĩa absq̃ vllo timore p̃petrant filij hoium mala. eccle. ix. iteʒ facilitas venie incentiuuʒ tribuit delinquẽdi. xxiij. q. iiij. c. est iniusta. de vita ⁊ ho. cle. c. vt clericorum. vñ scriptũ est qd̃ resecãde sunt putride carnes, ⁊ scabiosa ouis a caulis repellẽda, ne tota domus massa pecoris ⁊ pecora ardeat corrũpat, ⁊ putrescat, testãte Hiero. xxiij. q. iiij. c. resecande. ⁊ alibi idem Hiero. attestat̃ in epistola ad paulinũ. c. iiij. qd̃ seruitores dei q̃tum edificãt in ecclesia dei ex vite merito, tantũ nocent si destruentibus nõ resistant, q̃ q̃ bestialiter viuit bestialiter ɔdẽnat̃. ¶ Porro q̃ primũ mihi intonuit dissolutionẽ per apostolicũ illius Basilieñ. ɔcilij factam fore letatus ⁊ spes amplior reddita est mihi, cũ de eius sinistro principio monitoriũ emanatorꝝ nullus posset felix exitus sperari, q̃ ex errore non sequit̃ nisi error. l. ex diuerso. ff. de rei vendi. Qualem. n. fructũ xp̃ianus pp̃ls de eo ɔcilio poterat sperari cuius

31 radix censet̃ infecta. j. q. i. c. fert̃, q̃ † corrupta sunt que ex corrupta radice p̃cedunt. xiiij. q. v. c. neq̃. j. q. j. principatus illud prohibitũ decãtando. Laudate celi ⁊ exultet terra, q̃m consolatus dominus populum suum. Esa. x. ⁊ aduersus illam sinodũ digne occurrunt dicere verba illa, audiui vocem magnaʒ de celo dicentem all'a, q̃ iudicauit de meretrice magna q̃ corrupit terram in prostitutione sua ⁊ vindicauit sanguinem seruorꝝ suorum de manibus eius. scribitur Apoc. ix. in prin.

Restat cõsequẽter rñdere ad decreta illa de Constantien. ⁊ Basilieñ. ɔciliꝝ primo loca p̃posita de quibus seriose feci in superioribus mentionem super quibus synodus illa Basilieñ edificauit palatiuʒ in arena, falso sibi suggerens ɔciliũ illud p̃ apostolicum dissolui minime potuisse ⁊ transferri ad aliam ciuitatem, ⁊ papam subesse ⁊ non preesse concilio ⁊c. per iam dicta in superiori discursu que nõ repeto studio breuitatis q̃ esset potius transcribere q̃ scribere, ⁊ ne propter responsionis penuriã videar declinare certamen. xliij. dist. c. in mandatis rñdendum putaui cuilibet sigillatiʒ ⁊ aperiã in parabolis os meũ ⁊ incipio a monitorio ⁊ citatorio illo primo quod incipit, cũ Christi ecclesia vbi recitat saluberrima instituta, quibus pestis auaritie ⁊ simonie euertunt̃, dignitates ⁊ beneficia ecclesiastica collatione gratuita esse dignis, ⁊ idoneis pastoribus ɔferenda edita in eo dẽ Basilieñ. concilio ipsum apostolicum transgressisse ⁊ de ne

32 glecta eorum obseruantia impeditur. † Turbasseq̃ dr̃ electionẽ pontificũ ⁊ prelatorꝝ diuisiones scãdala ⁊ schismata per vniuersas fere vacantes ecclesias iniecisse, ⁊ aduersus obedientes illius sinodi decreti snĩas fulminasse, ⁊ nullo requisito dominorum Cardinaliũ etiam in rebus grauibus concilio imperit̃, ciuitatẽq̃ prenestinam per eius tolerantiã per stipendiarios ecclesie traditã in ruinã, oppidumq̃ butrij in p̃edaʒ traditũ ⁊ ruinam indulgentias insup̃ plurimas multiplicasse ad impediẽdũ indulgentias eiusdeʒ ɔcilij datas p̃ subsidio opportuno p̃ reductione grecorꝝ. Amplius iurm̃ in assumptione sui apostolatus super certis ordinationibus p̃stitum non seruasse, ex quibus dicta sinodus ex p̃tãte ei data in Constantieñ. ɔcilio ac ẽt repetita in eodẽ ɔcilio Basilieñ. super omnes xp̃i fideles ẽt si papalis dignitatis existat ipsa sinodus edicit ⁊ decernit vt idẽ dñs noster. j. lx. dies corã dicta sinodo p̃ se vel aliũ legitimũ responsalẽ debeat ɔparere hmõi impetitioibus rñsurus. quo termino elapso ⁊ eo vt premittit̃ minime ɔparente vel ẽt comparẽte ad vlteriora p̃cedet cognoscẽdo ⁊ terminãdo prout ecclesie sancte dei viderit expedire, mandatq̃ dominis Cardinalibus vt ad illam sinodum se transferant ⁊ eidem assistant saluti ecclesie p̃uisuri. ¶ Iste est breuis epilogus oiuʒ in eo monitorio ⁊ citatorio comprehensorum sub datis p̃die caleñ. august. M. cccc. xxxij.

Quis furor o patres que tãta licentia audendi. C. vñ vi. l. si q̃s in tantã. vij. q. j. c. audacter de censi. c. ij. lib. vj. in. gl. ij. vesanũ intellectũ vestrũ ad talia faciẽda, deleant̃ p̃fecto d̃ libro viuẽtiũ ⁊ cũ iustis nõ scribant̃. psal. lxxiij. transumptiue in casu de pe. di. iiij. §. item ỹm. sane omne caput in eis languiduʒ, omne cor merens. ⁊ a planta pedis vsq̃ ad verticem non est in illis sanitas Esa. j. vi. q. j. §. verũ nescitis quod pharisei audito hoc sermone scandalizati sunt q̃ ceci sunt ⁊ duces cecorꝝ. Matth. xv. xj. q. iij. c. inter verba q̃ diabolica supplantatio vos oppressit temere presumendo vicariũ Jesu Christi, Petri successorem, mundi arbitrum ⁊ magistrum

33 coram vobis in iudicio euocare. † cum omnis anima sublimioribus p̃tãtibus subdita esse debeat. ad Romanos. xiij. xj. q. j. magnum. xxiij. que. v. c. prodest. ⁊. iij. c. omnis anima. de cẽsibus. ⁊ qui resistit potenti, ordinationi dei resistit. ad Romanos xiij. questio. j. §. sed sciendũ. xxiij. quest. j. c. quid culpatur. ⁊. q. iij. c. quesitum. nouistis enim patres per antea veneratioñ. dignissimi quod vulgaris fama quorundam ⁊ estimatio plurimũ non arguunt ipsum papam, ⁊ de papa est expressum quod semper bonus presumitur etiam si bonus non esset, etiam si malum faceret semper intelligitur bene facere ⁊ ad bonũ quicquid facit, ⁊ omnia sunt eius opera recta, quidam tex. clarus coniuncta gl. xj. dist. c. j. absit. pretera vt quicq̃ sinistrũ de his arbitremur qui apostolico gradu succedũt, qui claues regni celorꝝ hñtes ante diem iudicij iudicãt canonis verbũ est. xj. q. iiij. c. absit. cũ bene de quolibet ⁊ nõ male p̃sumere debeamus dicit gloss. Joan. xxiiij. q. iij. c. q̃ magnum. ⁊ ibi concor. ⁊ Canon dicit qd̃ non solum ille reus est qui falsum, sed etiam is qui aurẽ criminibus citius accõmodat. xj. q. iij. c. non solum. ⁊ mala audita nullũ moueant, nec passim dicta absq̃ certa p̃batione q̃sq̃ vnq̃ credat, nec p̃cipitando quicq̃ mali agat. tex. xxx. q. vltima. c. nullum. quia omnis suspitio est † potius repellenda q̃

34 approbãda ⁊ recipiẽdã. tex. v. q. i. c. oues. ⁊ alibi, absit a Christianorꝝ iudicio vt ea que maledicorũ hominũ rumoribus ɔficta credimus si qualicũq̃ modulo suspitionis adduci q̃ ⁊ sacri eloquij testimonium tenemus, vt mala maiorũ cum forsitan dicũtur nisi p̃bata credi nõ debeãt, sʒ citius p̃bata vlcisci. tex. xj. q. iij. c. in cunctis. ⁊ Apostolus ad Romanos. xv. dicit nullũ ante verã iustãq̃ p̃bationẽ iudicare debemus. xxx. q. vltima. nullũ. ⁊ subdit ibi lr̃a mala itaq̃ audita nullũ moueãt nec passim dicta absq̃ certa p̃batione q̃sq̃ credat, nec p̃cipitãdo q̃cq̃ mali agat. ⁊ scribitur prime Jo. iij. c. ois q̃ detrahat fratri suo homicida ẽ, ⁊ ois homicida nõ hʒ partẽ in regno Xp̃i ⁊ Dei. transumptiue positũ. vj. q. j. c. summa. vnde sanctissimus dñs noster dicere ipse posset. qd. n. si non nos hoies laudãt, ⁊ ɔsciẽtia liberos nos demõstrat. xj. q. iij. c. illaudantium. dicit enim Paulus ad Cor. ij. gloria nr̃a hec ẽ testimoniũ ɔsciẽtie nr̃e. ⁊ Joã. xv. dr̃ ecce in celo testis meus. si ergo est testis in celo, testis in corde, dimittamus stultos fori loq̃ qd̃ volũt, qd. n. aliud detrahentes faciunt nisi in puluerem exufflant, † ⁊ in oculos

35 suos terrã excitãt, vt vñ plus detractiõis perflant inde magis nihil veritatis videant. scribitur ad cõtextũ. xj. q. j. c. illaudantium.

tium. & Matth. xv. dr. Sinite illos, ceci sunt & duces cecorum. Et quod hic erat casus in quo non poterat representatiue comparere p alium, sed debeat per seipsum Papa psonaliter & p̄sentialiter interesse, vnde suadebā de eligendo loco sibi vicino & cōmodo & habili ad quē venire posset, & non de loco remoto & distātissimo ad quē se transferre personaliter nō valeret obstātibus sanctitatis sue infirmitatibus cateruatis, sed frustra surdo canit, vt aduersus illam sinodum digne occurrat dicere canonis verbū illud, noluit intelligere vt bene ageret. xj. q. iij. c. excellentissimus. pfecto & cum Paulo dicere ipse possum mūdus sum a sanguine oim vestrū, nō: n. subterfugi quo minꝰ nūtiarē esse ꝯciliū dei vobis. Actu. xx. c. clamamqȝ igit cū Ezechiele. Cōuertimini a vijs vestris pessimis. scriptū est. n. argue, obsecra, & increpa in omni patientia & doctrina. quis igit ex vobis arguet me de peccato si veritatem dico vobis. Joan. xvij. transumptiue positum de hereti. c. ex iniuncto in fine. iniquitates profecto eorum odio habui & abominatus sum semper. xxvij. q. vij. c. effectum de testamen. c. qȝ vos. per Hostien. vñ digne aduersus illos patres conciliares digne occurrit dicere verbū illud, absit a me vt iustos vos iudicem, & non recedāt ab innocētia mea. Jo. xxvij. transumptiue. in. c. sunt nōnulli. xlvi. dis. odiui qppe eccle. malignātiū, & cū impijs non sedebo. vt cū Psalmista cōueniam. Totius pfecto iniustitie nulla capitalior quā eoꝝ qui cū maxie fallunt, indagāt vt boni viri eē videātur testante Tullio officioꝝ secundo. refert gl. de hereti. c. ad nostrum in clemē. & ideo dicebat Jo. and. referēs Gregorij di
36 ctū illud, qđ † simulata equitas duplex est iniquitas, qȝ malum facit, & abutit bono. in clemen. j. de religio. domi. in glo. sua. & alibi dicit text. qđ falsa māsuetudo crudelitas appellat. xxiij. q. j. c. ipsa pietas. p quā gubernaculū discipline ꝯtēnit, populus naufragat. c. attēdentes. in princi. de statu mo.

Cauete patres ꝯciliares icōtextā dei tunicā p frusta decerpe satagentes vr̄is monitorijs lr̄arū memēto te scriptū eē sapiētiā sapientū, & prudentiā prudentum reprobabo, & sequit, si quis vr̄ inter vos sapiens eē in hoc seculo, stultus fiat & sit sapiens. i. illa sapiat & sciat per que mundus stultū eum reputet, vt sit sapiens apud deum. ¶ Redeo ad propositū ne parenthesim faciam longiorē, dixi superius & repeto papam debere vere nō representatiue per aliū in eo concilio interesse, vbi de extirpādis erroribus illoꝝ grecoꝝ & de fide catholica tractabat, & ꝑterea debuisse dn̄ de trāslatione illius concilij tractaret ad locū aliū eligi locū cōmodum ipsi pape ad quē pp suos languores & infirmitates potuisset ꝯmode se transferre, cū ex dominica iussione & concilio rū auctoritate suam hēat iurisdictionē. xj. dist. c. ꝯñs. xvij. dist. hic per Archi. ij. distin. c. j. & qđ not. de hereti. xj. di. in prin. & ibi per Archi. & qȝ agit de salute animarū & erroribus & schismatibus extirpandis, ideo vr̄ quod Papa debeat personaliter interesse, qȝ in his que respiciunt ad salutem si quis decipere͂t in talibus, ibi nō esset minus periculū falli & fallere. xxij. q.
37 iiij. c. innocens. in glo. ¶ Ad papam. n. spectat † interpretari statuta vniuersalium conciliorꝫ, ex quibus Grecorum errores & schismata ꝯfunduntur. de exces. prela. c. dilectus. xvij. dist. c. nec licuit. in gl. & cum vt dixi de fide tractet pape est presentia opportuna in hmōi disceptatione errorum, qȝ concilium nō potest pape legem imponere. de electio. c. significasti. xxxv. q. ix. c. veniā, adduco p hoc signanter bonum text. de ꝯsecra. di. ij. c. basilicas ibi dn̄ dicit, satisqȝ ꝯueniens sit totū corpus ecclesie in hac sibimet obseruatiōe ꝯcordet q̄ illis vigere ꝯspiciat, vbi dn̄s ecclesie totius posuit principatū Matth. xvj. ad idē facit. xxj. distinc. c. j. ibi decretis ergo Romanoꝫ pontificum & sacris canonibus conciliorum ecclesiastica negotia terminent, & per hec ego dicebam & repeto quod non puto quod decisionem hmōi errorum possit papa alteri delegare, qȝ vbi de fide agitur non nisi ad Petrum pertinet diffinire, & per consequens non transit in generali mandato legationis. de offi. deleg. c. quo ad translationem cum hec oia maiorē discussionē desiderent arg. xxiiij. q. j. c. quoties. xxvj. q. j. c. frater noster. ergo p se expedire debet vt bene pbatur. in. d. c. quoties vbi dt tex. quoties fidei ratio ventillat, nō nisi ad Petrū id est sui nomis auctoritatē referre, pondero illa verba nō nisi ad Petrū, per q̄ datur
38 intelligi quod non † potest papa alteri committere vices suas sunt. n. plures casus qui in legatione nō veniunt sed sedes apostolica sibi tantū in signum specialis dominij reseruauit, de quibus late in Spec. de offi. leg. §. nunc ostendendum, inter quos est casus qñ de fidei articulo dubitatur ꝯm eum in versi. xxxv.

vbi dicit qđ per papam diffiniri debet allegat de baptismo. c. maiores in princ. & de hereti. c. cum Christus, & de summa tri. fideli. xxiiij. q. j. c. quoties. xij. dist. c. preceptis. & licet gl. dicat in. c. frater noster. xvj. q. j. ex illo. c. arguendo qđ per legatum & delegatū tractari possit questio fidei, licet ad Petrum tantū sit referenda. soluit tn̄ qđ mediocres causas pn̄t tractare epi de here. c. ad abolendam. sed magnas non, eo. tit. c. Christus in parte decisa. & ita etiam tenet Archidia. in. dicto. c. frater. ¶ Adduco ad idem. xvij. dist. c. nec licuit ibi dum dr̄, sed quoties aliquid de vniuersali sinodo aliquibus dubitatio nascitur ad recipiendum de eo quod non intelligunt rationē, aut sponte hi qui salutem anime sue desiderant ad apostolicam sedem pro percipienda ratione cōueniant, vt si forte sicut d talibus scriptū est in Prouerb. xviij. c. peccator dū venit in profundū maloꝫ
39 † contemnit, ita qui obstinati & contumaces extiterint vt doceri non velint, eos ab eisdem apostolica sede, aut trahi ad salutem quoquomodo necesse ē, aut ne alioꝫ perditio esse possint ꝯm Canones per seculares oportet opprimi potestates.

Ex premissis igitur relinquitur necessario cōcludēdum concilium illud Basilieñ. potuisse per apostolicum optimo iure ex causa dissolui, & ad aliū locum videlicet Ferrarie ciuitatē transferri vbi posset cōmodius fidei causa pertractari, & erroꝫ Grecoꝫ schismata confutari ꝑpter presentiam apostolice sanctitatis, que illuc tanq̄ ad locum vicinū poterat cōmode se transferre & ad alia loca remotissima nō valebat ꝑpter infirmitates eius multiplices & languores. Tum qȝ in eo Basilieñ. ꝯcilio hec oia non poterāt ventilari sub presentia Pape. Tum qȝ ad illud concilium Greci venire specifice denegabāt, nec in illum locum & ciuitatē voluerunt aliquo pacto ꝯsentire. Tum ēt qȝ ciuitas Auinioneñ. per illam synodum p reductione grecoꝫ deputata non erat cōprehensa in dicto initio cum ēt ad illam ciuitatem declinare greci specifice recusabāt. & sic erat locus alius eligendus de necessitate in decreto comprehēsus, grecis acceptus & cōmodus ipsi Pape, cum ad eum deuolueretur occasionibus. s. dictis ptās lo
40 ci concilij transferendi. Est. n. vulgatū satis qđ qñ † prelati in electione discordant recurrit ad superiorem. i. papam. lxv. dis. c. sane. in glo. & no. in. c. duobus. in glo. super verbo teneantur de transla. lib. vj. & ibi dicit Jo and. quod qñ partes in eligendo discordāt sedant per superiorem, item qñ dissentiunt Epi in aliquo faciendo vno modo & alij alio, ad superiorem recurritur vt habet. xlij. di. c. nec licuit, nec stat suie plurimoꝫ. vt. d. c. sane. lv. distin. Nam etiam vnus potest contradicere maiori parti si iustā habeat rationē. xxxj. dist. c. nicena. & ibi per Archid. item vnus potest cōtradicere toti vniuersitati si rationabili cā mouetur de his que fi. a prela. c. j. qȝ sententia vnius pōt alios trahere ad partem suam, de eo qui mitti. in pos. cum sicut in parte decisa. C. de vete. iur. enuclean. l. j. §. his. & no. glo. in. d. c. nicena. ¶ Pro hoc quod no. Archi. xxxij. dist. c. placuit. prete
41 rea illa dicitur maior pars † que maiori nititur ratione etiam si sit minor. xl. distin. c. multi cum ibi no. & Archid. lxj. distin. c. episcopum. ideo tex. dixit in. d. c. multi, Multi sacerdotes, & pauci sacerdotes. multi nomine, & pauci opere.

Amplius dum de eo Basilieñ ꝯcilio sacre deputationes denominatioñ. loci p futuro cōcilio mirabiliter dissentirent, quia Gallia & alij plurimi de Germanis nominabant Auinioneñ. alij Budam, alij Papiam, alij Florentiam, alij vtinum, & Aliqui Gebennam in Sabaudia, & vota maioris partis in Auinionem concurrerent, que ciuitas vt dixi in vno erat mihi eligibilis tanq̄ non comprehensa in decreto, & cum super intellectum verborum illius decreti questio oriretur, certe ad Papam & non ad aliū illius decreti interp̄tatio spectabat. Et ad illum fuerat recurrendum, de concessio. prebend. c. dilectus & qp not. in. c. vltimo de rescrip. cuiꝰ ipse interpretet & tollat statuta conciliorum & decreta quecunqȝ. iiij. distin. c. sicut. xvij. distin. c. nec licuit. xv. dist. c. sicut & probat de electio. c. statutum. & in cle. ne Romani. §. sane. & c. constitutionem. eo. titu. & de sen. excom. c. nuper. nec mirum, qȝ illa corrigit & immutat. vt. d. c. statutum. de rescrip. lib. vj. & nota. do. de elec. c. significasti. & ꝗuis triste sit valde qđ loqmur vt dt Canon. vij. q. j. c. ꝗuis triste pfati patres de illo ꝯcilio nil pensum decernētes proponebant in oibus capitaneā sniam veritati opinioni eoꝫ tenaciter inherētes ꝯ illud canonicū. xxxvij. dist. c. relatum & c. ne innitaris. de ꝯstitu. ꝯcilij noie abutēdo.
42 Nam vt dicit tex. xv. distic. canonē. ꝯcilium † dictū ē a cōi inte

tione eorum, quod in vnum dirigat omnem mentis obtuitum, & sequitur vnde qui sibimet dissentiunt non agunt conciliũ, quia non sentiunt in vnum.

In eo profecto Basilien. concilio quot homines & quot capita tot sententie. de conse. dist. iiij. c. sicut in sacramentis. ad fi. di. & glo. ibi alleg. ad idem. ff. de arbi. l. item cogendum. §. principaliter. xij. q. j. c. j. intantũ enim in eo concilio preualebat malignantiũ & nil recte sapientiũ multitudo, ambitiones & plurime simultates, nil pensum, nil sanctum, nil iustum agentes, & non reformationi sed deformationi ecclesie insudare plurimum viderentur, ad papatũ vijs reprobis inhiantes, immemores quod viuente papa est crimen lese maiestatis conuenticulas facere de papatu, dicit Bal. in. l. qm̃ liberi. C. de testi. alle. c. veniens de testi. in nouell. & est expressum. lxxxix. di. c. si quis papa superstite ambientes apostolice dignitatis apicẽ in eosdẽ qua non verebant̃ se spoliatos extitisse per temporũ longa curricula iam decursa sed o dolor o pudor de seipsis nimiũ presumpserunt patres illi

43 prout alibi scriptũ est. non sequeris † turbam ad faciendũ mala nec in iudicio plurimorũ acquiesce sniẽ vt a veritate devies Exo. xxiij. Et alibi dr̃, non est qui inuocet iustitiã nec qui iudicet vere, sed cõfidũt hoies in nihilo & loquunt̃ vanitates. Esa. lix. c. & Apostolus ad Thessa. ij. c. dt̃ idõ mittit illis deus operationẽ erroris vt credant mendacio vt iudicent̃ oẽs q nõ crediderũt veritati sed consenserunt iniquitati &c. & actu. v. in fin. dr̃, scriptũ est. n. veritatem requiret dñs & retribuet abundanter facientibus superbiã. iam illud Propheticũ est impletum Psal. x. qm̃ ecce peccatores intenderũt, parauerunt sagittas suas in pharetra vt sagittent in obscuro rectos corde. & iterum Psal. lxiij. qr̃ exacuerũt vt gladiũ linguas suas ecce falsa crimina que dño nostro imposuerunt, & sequit̃ intenderunt arcum rẽ amarã. ecce insidias & machinatiões quas in occulto fabricabant satis amaras & scãdalosas fidelibus, sed maxie suis dãnatissimis animabus. & sequit̃ effectus, vt sagittent in occultis, id est per fraudes & mẽdacia conficta. immaculatũ. ecce impletũ est illud apostolice prophetie. erit inquit tps cũ sanã doctrinam nõ sustinebũt sed ad sua coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus & a veritate quidẽ auditũ auertent ad fabulas autem cõuertentur. Apostolus ad Thimo. in. ij. Epl'a. c. iiij.

Dicant proinde mihi patres illi cõciliares & sinodus illa Basilieñ. q̃ principem principum verũ & indubitatum Christi vicariũ coram ea in iudicio citauerunt occasione pretẽsarum preuaricationum de quibus. s̃. retulimus seriose, vt eorũ vtar verbo p eũdem summũ pontificem vt dicitur patratarum veritate eorum que ↄtra eundem impingebantur per probationes legitime receptas aliter minime patefacta, imo qd̃ ẽ funestius nõ erubuit in eodem monitorio subiungere de his eidẽ constare per summariam informationẽ, lz ex abundanti receptam immemores canonice institutionis, & vt discoli in omnibus ambulantes, cũ sit speciale in papa quod semper pro factis per eũ presumi debeant q̃ iuste oia facta sint & legitima cã suadente, ẽt si non bñ facta fuissent, vt est expressum. xl. dist. c. non vos. Quinimo antequã ad citatoriũ potuisset hmõi emanare hec oia debuerunt constare, non dico per summariã informationem, sed etiam p

44 probationes legitime iam receptas vt dictum est. s̃. † & sic vbi requiritur probatio nõ sufficit informatio, qr̃ informatio potest fumi a testibus non iuratis vt dixit Bal. in. x. col. de pace tenẽ. c. si duo. vbi dicit esse glo. singu.

Amplius dicãt mihi patres illi Basilieñ. cur tã pudibunda occasione pretensarũ preuaricationũ ad citatorium hmõi tam detestabile prorumpere presumpserunt nam ẽt si ↄstaret apostolicũ nedũ ista que narrant̃ in citatorio sed etiã homicidiũ ↄmisisse, q̃uis peccet, tñ de hoc accusari vel inquiri non pot̃, vt dixit glos. Jo. in. d. c. non vos. xl. di. de nullo nanq̃ mundi crimine pot̃ papa pterq̃ d heresi ipetiri. ij. q. iij. c. psul. xl. di. c. si papa. xix. di. c. anastasi⁹. xxiiij. q. j. c. acuti⁹. xxiiij. q. j. c. q̃ ↄ pacẽ d h̃ti. c. ad abolendã. §. j. & ij. ix. q. iij. c. nemo. lxxix. dist. c. j. de ele. c. licet per Jnno. & ↄpo. & c. vbi maius. eo. titu. lib. vj. & ibi dt̃ Archi. q̃ licet accusari possit de heresi non pot̃ tũ ↄ eũ excipi

45 & idem Jnn. & Host. in. c. lz. eo. n. ipso † qd̃ papa hereticus ẽ, minor est quolibet xpiano. vt. d. c. acutius. xij. qõ. j. c. scimus. & ipso iure est apostolatu priuatus. vt. d. c. si qs penã. &. j. q. j. c. si qs de ecclesia. xvj. q. vltima. c. sane. xxiiij. q. j. c. dicamus & c. miramur. §. his auctoritatibus & se ipsum priuat. xxj. dist.

c. nunc autem, vnde fuit profecto mirandũ q̃ sinodus illa prorupit pro assertis transgressionibus contra papam ad illud monitoriũ & citatoriũ, nã dt̃ canon q̃ si papa sue & frñe salutis imemor negligẽs reprehendat̃, inutilis & remissus huius culpã nullus redarguere psumat mortaliũ qr̃ cunctos ipse iudicaturus, a nemine ẽ iudicandus, nisi deprehendat̃ a fide deuius tex. ad lr̃am. xl. di. c. si papa nec pt̃ ↄciliũ p quocunq̃ crimine vel delicto nisi p heresi, vt dicebã, papã deijcere de papatu, qr̃ electionẽ summorũ

46 † põtificũ sibi dñs reseruauit, tex. lxxix. di. c. electionẽ. & alibi dr̃ q̃ nemo iudicabit pmã sedẽ neq̃ ab augusto neq̃ ab oi clero, neq̃ a regibus neq̃ a pplo iudicabit̃ text. in terminis. ix. q. iij. c. nemo. & ibi glo. dicit qd̃ ↄcilium nõ põt papam iudicare. alle. de ele. c. significasti, & subdit q̃ si totus mundus sentiret in aliquo contra papã pape sniẽ standum. vt. xxiiij. q. j. c. hec est fides. item aliorum hominum causas deus voluit per homines terminari, sed sedis illius presulẽ suo sine questione reseruauit arbitrio. bonus tex. ix. q. iij. c. aliorum hominum.

Non habet premisse cõclusioni obstare si dicat̃ qd̃ & si papa pro quocũq̃ crimine vel delicto nisi p heresi tantum deponi vel priuari non possit, & q̃ ↄciliũ nõ hz ptãtem contra eum procedendi nisi pro crimine heresis vt dicebã. tñ cum esset id aplicus delatus & infamatus de transgressionibus multiplicibus d quibus in dicto monitorio & citatorio plenius continet̃, saltem si p se cũ poterat obstãtibus infirmitatibus, & longitudine itineris ad purgãdũ se de impeditis corã dicta sinodo, p pcuratorẽ

47 habentẽ spãle mandatũ debuit ↄparere qr̃ est regulare † quod infamatus dz pp scãdalũ populi se purgare. de purg. ca. c. ij. & c. inter de offi. ordi. c. ex parte. in gl. viti. ij. q. v. c. hz hoc proprium, nam & summus pontifex pp scandalũ siue preiudicio aliorũ pontificũ purgat semetipsum, vt pz de leone papa. ij. qõ. v. c. auditum. & §. sequenti. & ij. q. vij. c. nos si incõpetẽter. & §. sequenti. Et de eodem papa hr̃ qui purgauit se cũ. xij. epis. ij. q. vj. c. omnibus. circa fin. & Sixtus papa purgauit se in ↄcilio. ij. q. v. c. mandastis. & damascenus papa. cũ. xlij. epis se purgauit. ij. q. vij. §. itẽ cũ balaam circa fi. idẽ fecit symachus papa vt ibi. idẽ Gregorius. ij. q. vij. §. quis super, & habemus exẽplũ beati Gregorij inuitãtis oẽm eũ reprehẽdere volentẽ. ij. q. vij. c. vos si. vbi pz qd̃ subditi prelatos suos pñt reprehendere & accusare & de papa & suis defectibus dãnandis. pz. ij. q. iiij. c. presul non damnat̃. Quinimo ẽt si papa argueret̃ de heresi occulta dz eporum conciliũ conuocare. vt pz. xxv. dist. c. sicut in fi. & est expressum. ij. q. v. c. mandastis. qr̃ certe ex quo dicta sinodus Basilieñ. in omnibus ordinationibus & puisionibus & collationibus apostolicis vt ita dixerim se posuit aduersantẽ ↄ sedem apostolicã posse tenus fulminando vt hec omnia sunt notissima toto orbi nõ tenebat̃ aplicus corã illa sinodo se pñtare, in qua essent contra eũ purgatores pfecto maliuoli & suspecti ↄ

48 no. in. c. inter. de purga. cano. qr̃ † periculosum esse describitur coram suspecto iudice litigare. in. l. apertissimi. C. de iudi. iij. q. v. c. qr̃ suspecti. c. fi. & §. fi. Et qñ suspitio ẽ notoria nõ requirit̃ appellatio nec ẽ recusatio opportuna bm Arch. ij. q. vj. c. qño faciant que hñr de accusa. c. veniens. & in cle. pastoralis de re iudi. ¶ Quinimo & si virtute hmõi citatorij potuisset per pcuratorem habentẽ speciale mandatũ purgaturus se de obiectis in iudicio ↄparere. qd̃ ẽt fieri posse Jnn. attestatur. de purga. cano. c. cum in iuuentute, tñ ex quo locus tutus nõ erat apostolico non tenebat̃ mittere responsalem pretextu monitorij citatorij prelibati, quia ad hoc vt locus citato tutus dicatur, dz esse tutus tam sibi q̃ pcuratori suo. tex. prout infert Joan. andr. in. c. ex parte. de appel. nec sufficit locũ esse tutũ pcuratori si nõ dño vbi causa est grauis, secus si esset leuis, qr̃ tũc sufficit locũ esse tutũ dño & non pcuratoribus pp adẽptionẽ facultatis p curatorem constituendi vt. d. c. ex parte. j. de appel. imo vt di

49 cit ibi glo. debet † locus esse tutus testibus & aduocato. & Anto. de de but. ibidẽ psequendo hoc dubium an citatio arctet citatũ ad locũ nõ tutũ, & an debeat appellari vel opponi de loco nõ tuto dicebat qd̃ si notorie locus nõ est tutus sine aliqua appellatione vel exceptione citatio nõ arctat citatum, qr̃ iudex est certus, vel dz esse de impedimẽto citati quo casu nõ valet quod agit̃, sicut qñ detinet̃ infirmitate. ff. de re iudic. l. ↄsitũ. de pcura. querelã cũ simi. & hoc planum. illud addo qd̃ recusat̃ locus non solum propter inimicitias speciales sed propter inimicitias citantis de offi. delega. c. cum. R.

Item addo quod ratione suspitionis purgat se quis iuramento, vt in vsibus feudo. de contro.

de controuersia inuestitu.c. primo.§.penulti. ¶ Nec dicat qs qd talis obiectio ɔfundit̃ p glo.in.c.j.de iudi.vbi dicit qd cõciliũ nõ potest recusari vel allegari suspectũ, qꝛ certe dico illud verũ quãdo presentialiter in ɔcilio preest papa q est caput,ꝛ orbis eps.ix.q.iij.c.cũcta.cuius tãta esse ɔsciẽtia dr̃ qd nõ mo net ex snia aliorum existentiũ in ɔcilio.ca. ad apostolicam.de ɔuersio.cõiuga.ꝛ ita dicit Anto.de but.in.d.c.j.de iude. Innoc.tñ tenet ꝙ illi de ɔcilio sunt ɔiudices ordinarij.iij.q.iiij.c.
50 scitote.vñ Papa presidens † nil potest sine ɔiudicib⁹ suis.ca sus vr̃ in.l.magistratus.ff.ad municip.presidens.n.ɔcilio,ꝛ cõiudices faciũt vnũ corpus qd dr̃ conciliũ, ꝛ omnes loco vnius habẽtur.vt in.d.l.magistratus.etiã de offi.deleg.c.cũ plures li.vj.psidẽs tñ tanꝙ caput ɔcilij maiorẽ autoritatẽ,hꝫ,ipse.n. habet diffinire ea que in cõcilio ꝓponunt̃ de consilio, ꝛ ɔsensu ceterorum de ɔcilio ſm Hostien.in.c. graue.de preben.allegat de tpi.ordi.c.si archieps vbi plene probatur . ꝛ probatur etiã.xx.q.iij.c.j.ꝛ.ij. ꝛ per eundem Hosti.in.d. c.si archieps idem ergo dõm esset de summo põtifice,ꝛ maxime nõ ɔdicentibus illis de cõcilio ɔnali.idem et̃ esset si totum ɔciliũ ɔdiceret,snia enim sua preualet.not. Jo.and.de elec.c.significa.al leg.iiij.dist.c.in istis.xv.dist.c.sicut in fi.cũ multis si.est .n.s. ɔciliũ vt dictis iuribus , vt recitat Ant.ď but.in.d.c.j.ď iudi.

Sequitur videre de robore

literaꝝ aliaꝝ Basilieñ.synodi supradicte incipientiũ , cõpatiens cum synodus.que post repetitas assertas trãsgressiones cõmissas p dñm nostrũ repetitis tenoribus decretoꝝ freqns in Constãtieñ.ꝛ qm̃ freqẽs,in Basilieñ.ɔcilij editoꝝ ad dissolutionem Ferrarieñ.ɔcilij se ɔuertũt mandantes Cardinalibus, Patriarchis, Archiepis ꝛ epis ꝛ alijs ɔbuscũꝙ vt ad il lã Basilieñ.synoduꝫ studeãt se trãsferre,gerenda insuper que cunꝙ in eodem Ferrarieñ.concilio impugnando ꝛc.o dolor ,o pudor, o patres proloquutores huius vesane legis ministri ,q cum deberent ꝛ teneant̃ apostolicis decretis cum omni reuerẽtia obedire,de seipsis plurimum ꝙ debeãt vẽdicãtes illa re
51 soluere attentarunt.nõ est.n. † discipulus.s.magistrũ.de electi.c.officij.xlviij.di.§.ꝓhibet̃.lix.di.c.ordinatos.nouistis ꝙ inferior legem supioris nõ tollit.de offi.or.c.cum ab ecclesia, de renuntia.c.cũ dilectus.ꝛ Archidi.in.c.fina.de ɔsti.li.vj. de maio.ꝛ obe.c.cũ inferior.ꝛ.c.statuimus.xj.di.c. inferior. vbi dicit lr̃a,inferior sedes potiorẽ dissoluere nõ põt.ꝛ subdit cũ sole clarius exhibuerimus , nõ posse quẽꝙ minoris autoritatis eũ q maioris ptãtis est iudicijs suis adducere, aut ꝓprijs diffinitionibus subiugare.scitis patres illi ɔciliares in canoñ. scriptum esse.Consequens est vt qd ab huius sedis apostolice rectoribus plena autoritate sanatũ,nullius ɔstitutionis vel cõsuetudinis impediẽte occasione ꝓprias sequeñ.tm̃ voluntates r̃moueat̃.ad cõtextũ.xj.di.c.ɔsequens.ꝛ iterũ nolite oberrare fratres mei doctrinis varijs ꝛ extraneis, nolite abduci instituti apostoloꝝ ꝛ apostolicorũ viroꝝ canones quos hẽtis his seruamini.ꝛ subdit.satisꝙ indignũ est vt quẽꝙ pontificũ vl' ordinẽ subseqẽtiũ hãc regl'aꝫ r̃futare ꝙ beati petri sedẽ ꝛ seq viderit,ꝛ docere.textualia ꝟba sunt de ɔsec.di.j.c.basilicas.ꝛ ibi et̃ dicit lr̃a.cũꙫ nos ɔ salutariũ regl'arũ reuerẽtiam cupiamus temere nihil dicere,ꝛ cũ sedes apostolica superior his diebus fauente dño que paternis canonibus sunt' pfixa pio deuotoꙫ studeat tenere ꝓposito,ꝛ seqt̃.satisꝙ ɔueniẽs sit vt totum corpus eccl'e in hac sibimet obseruatione ɔcordet ꝙ illic vigere ɔspiciat,vbi dñs totius eccl'e , posuit principatũ.ꝟba sunt ad lr̃aꝫ i.d.c.basilicas.ꝛ sic pꝫ ꝙ Ferrarieñ.ɔciliũ dissolui nõ potuit per decretũ Basilieñ.ɔcilij de quo.s.immo ɔciliũ se submittit determinationi Pape in omnibus eoꝝ decretis vt patet.xxiiij.q.j.c.hec est fides Papa beatissime ꝙ in eccl'ia catholica didicimus,in qua si minus perite aut caute aliqd positũ est emendari cupimus a te,ꝛ qui petri ꝛ sedem tenes ꝛ fidẽ vt de dño nostro papa possim dicere ꝟbum illud.ď creuit,ꝛ qs poterit infirmare ꝛ manus eius extẽtas,quis auertet eaꝫ:Esa. xiiij.quasi dicat nullus dꝫ.namꝙ synodus illa dum fuisset insinuatum eidẽ dissolutionem illius synodi ꝛ translationem eius dẽ ad Ferrarie ciuitatem dixisse potius debuit ꝟba illa.tuum est destruere ꝛ nos erimus tecum,confortare ꝛ fac , tecum in concilio,tecum in auxilio,tecum in presidio.Esdre.x. ¶ Proinde digne occurrat summo pontifici dicere quod alibi scriptũ est.statui decretũ , ꝙ studiose impleri volo.Esdre sexto.c.
52 **Cõcludo** ergo in hoc articulo q̃stionis ɔciliũ † Ferrarieñ.esse verum, catholicum, ꝛ legitimũ ɔciliũ in quo preest sanctissimus dñs noster Papa ,nec illud posse vel potuisse per Basilieñ.conciliũ pturbari.p tex. xxiiij.q.j.c.non turbatur nauis que Petrum hꝫ.ꝛ subdit.nõ ergo turbat̃ hec nauis in q̃ ꝓuidentia nauigat, abest perfidia, fides superat,quomodo.n.turbare potuit cui preest is in quo ecclesie firmamẽtũ est:illic ergo turbatio vbi modica fides,ibi securitas vbi pfecta ductio.deniꝙ ꝛ si alijs imperat̃ vt laxarẽt retia sua,soli tamen Petro dicitur.duc in altũ,hoc est in ꝓfũ dũ disputationũ.Textualia ꝟba sunt in.d.c.nõ turbat̃.xxiiij. q.j.in sede.preterea apostolica semper est catholica seruata religio.tex.xxiiij.q.j.capitu.in sede.ꝛ rursus,rogamus vos fratres Charissimi vt nõ aliud doceatis neꝙ seruetis ꝙ a beato Petro accepistis,ipse.n.est caput totius ecclesie.cui ait dñs. tu es Petrus,ꝛ sup hãc petrã edificabo ecclesiam meã.Textualia verba sunt.xxiiij.q.j.c.rogamus.ad ideꝫ.c.loquit̃ eadẽ cã ꝛ questione. ¶ Quid plura:cũ illud Basilieñ.ɔciliũ fuerit per apostolicum dissolutum ꝛ translatuꝫ ad Ferrarie ciuitatem non põt ammodo ɔciliũ nũcupari cuꝫ caput nec presidentes ꝓ papa non hẽat de pñti.xciij.di.c.nulla rõne,vbi dicit text.qd
53 que sub nullius disciplina ꝛ prouidentia gubernant̃,tales † acephalos sine capite prisca ɔsuetudo nuncupauit.caueant profecto in eadeꝫ Basilieñ.sinodo residentes,scriptũ est enim si qs adorauerit bestiam ꝛ imaginem eius ꝛ acceperit characterem in frõte sua ꝛ in manu sua,hic bibet de vino ire dei,qd mixtũ est mero in calice ipsius ire,ꝛ cruciabit̃ igne ꝛ sulphure in ɔspectu angelorum sanctorum ꝛ ante ɔspectum agni,ꝛ fumus tormentorum eius ascendet in secula seculoꝝ,scribitur Apoca.xiiij.

Concludo igitur in hoc dubio proposite qõnis ɔcilium oliꝫ Basilieñ. non posse amplius ɔciliuꝫ appellari sed põt dici acephalũ,absꝙ capite, monstruosum,contra regularem naturam conciliorum que constant ex membris ꝛ capite vt in alijs inferioribus con cilijs.iij.dist.§.porro.xviij.distinc.c.quoniam si eps metropolitanus.c.si quis eporum.per totum.xij.q.j.c.in apibus.de ꝑscrip.c.cum non liceat.cum si.ꝛ Ferrariẽ.concilium esse verũ, legitimum,catholicum concilium ꝛ legitime institutum, in qua ciuitate politia omnis , virtutes ciuium amplissime,ꝛ spectatissimoruꝫ,veneratio plurimoꝝ, liberalitas ꝛ magnificẽtia,hospitalitas in externos,mores venusti,elegantie bonorum ꝛ rerum
54 omnium plenitudo,ibi vita imperturbabilis,ibi princeps † ille esteñ marchio imortalitate dignissimus, optimus sup bonos cui seruire regnare est.ipse.n.superexcellentissimus piorũ pijssimus,prestantissimus,stabilis ꝛ immutabilis,semper agens ꝛ semper quietus , colligens ꝛ non egens,cum nil desit sibi,is securus ꝛ non formidans, reddens debita nulli debens,donans debita nil perdens.is profecto virtutuꝫ fulgore videtur omnes mundi principes superare. magnus namꝙ es domine ꝛ laudabilis nimis ꝛ magna virtus tua ,ꝛ sapientie tue nõ est numerus, tu solus es cui deus oĩpotens latã gloriam reseruauit,tueꝙ serenitatis excellẽtia de gẽtibus in gẽtes ꝛ de regnis ad ppl'os ɔuolauit,ꝛ cũ bonis ac donis multiplicibus de te beauit, ipse deus sup oẽ bonũ te felicẽ felicissimũ faciẽdo largitus ẽ tibi illũ filiũ inclitum per secula celebrandum leonellũ summe militie,ac religionis decus virum catholicum,ac deuotũ,ac illustrem,ꝛ nobilem profecto etatis imparem, ꝛ cũ pace aliorum dixerim ꝛ si dei ardẽtiorẽ,quẽ saluare ꝛ dies suos i pace custodire dignet̃ ille qui cuncta põt dñs sabaoth.vñ dñr profecto parentes q tam gloriossimum ꝛ inclitũ dñm genuerunt benedicat̃ pr̃ia que te alnit. O felicia regna tua.omnes igitur exultemus vtroꝙ virgilij in tanti hercle magnificentissimi filij laudẽ ꝓferamus . Que te taꝫ leta tulerũt secula:Qui tanti talẽ genuere parentes:tu ꝓfecto mundi iubar ꝛ decus,tu quippe solus es vite nostre sapiẽtissimus dux ꝛ rector ꝛ speculum fidei ortodoxe, virtutuꝫ inda-
55 gator expulsorꙫ vitioꝝ.† Tu orbem quasi noniter peperisti ꝛ dissipatos hoĩes i societatẽ vite collocasti,ꝛ vndiꝙ ppl'os lacessitos,tu reparator legum,tu moruꝫ magister ꝛ discipline fuisti, ad te omnes confugiunt,a te opem petunt iuxta sniam Ciceronis de Tusculanis questionibus.lib.vj.tu gloria hierusalẽ,tu letitia Israel,tu honorificentia,qꝛ fecisti viriliter ꝛ confortatuꝫ est cor tuum. Judith.xv. Beati viri tui populi nostri, beati serui tui q'assistunt coraꝫ te sp̃,ꝛ audiũt sapiẽtiã tuã.iij.Regñ.x. c.pinde sapiẽtiã eius narret ppl'i ꝛ laudẽ eius ꝓnũciet eccl'ia, eccle.xliiii.Benedictus dñs qui hodie nomen tuũ ita magnificauit vt non recedat laus tua ab ore viuentium Judith.iij.qs ẽ hic ꝛ laudemus eũ:fecit eniꝫ mirabilia in vita sua.eccl.xxxj. ꝓfecto nusꝙ qsꝙ taꝫ vni homini carus fuit, ꝙtũ his suis sub-

ditis, ⁊ cū cognoscētibus vniuersis ⁊ vt eius retro gesta testan-
tur animus suus nunꝗ̄ his angustijs quas natura nobis ad iu-
uandum dedit contentus fuit, semper imortalitatis amore fla-
grauit. nō habebat vitam arbitratus que corpore ⁊ spiritu con-
tinetur, sed illam inquam vitam que vigebat memoria seculo-
rum omniumqꝫ posteritas alet quez ipsa eternitas semper intue
bit̄, vt Tullij ad Cesarez in oratione pro marcello vtar verbis.
vt huic principi glorioso dicere ipse possit qḋ Cicero de laude
Cesaris testabatur, quis est enim ille aut nobilitate aut probita
te aut optimarum artium studio aut innocentia aut vllo laudis
genere prestantior, nulla nempe scribendi aut dicēdi tanta vis
tantaqꝫ copia quarū dicam exornare, sed enarrare res gestas
56 suas possit. quis laudes tuas enumeret, ꝑfecto nemo † hic prin
ceps magnificentissimus de plenitudine enim sua oēs accipiūt
diuini clementis eiusqꝫ magnificentie ⁊ vestigia imitatus est, ni
hil qui vnꝗ̄ liberale pretermisit. Quinimo elapsa illa die qua
liberalitate non fungeretur quasi cū quodaz lachrimabili mero
re solitum dicere narrat Eutropius hodie diē perdidi. ⁊ vt bre-
uiter ipse dicam de eo eiusqꝫ prosapia per os psalmiste dn̄s lo-
quebat̄ ⁊ disertissimus dn̄s noster verissime dicere potuit, ipse
posui adiutorium in potente ⁊ exaltaui electum de plebe mea
inueni dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum. manus
mea auxiliabit̄ ei ⁊ brachium meum confortabit eū. Nihil pro
ficiet inimicus in eo, ⁊ filius iniquitatis nō apponat nocere ei.
Et concidaz a facie ipsius inimicos eius ⁊ odientes eum in fugā
conuertam, ⁊ veritas mea ⁊ misericordia mea cum ipso, ⁊ in no
mine meo exaltabit̄ cornu eius. Et ponā in mari manum eius,
⁊ in fluminibus dexterā eius, ipse inuocabit me pr̄ meus es tu,
⁊ susceptor salutis mee. Et ego primogenitū ponam illū excel-
suz pre regibus terre, in eternū seruabo illi misericordiā meam
⁊ testamentum meū fidele ipsi. Et ponam in seculū seculi semen
eius, ⁊ thronū eius sicut dies celi.

Postremo restat videre de robo-re, effica-cia, importantia ⁊ effectu capitulorum, freqūēs in Cōstantieñ.
⁊ qm̄ freqūēs in Basilieñ. concilijs hactenus editorum super
quibus Basilieñ. sinodus de transgressionibus multiplicibus
contra dn̄m nostrum facit omnimodum fundamentū ea potissi
ma ratione qꝛ sanctitas sua in adhesioñ quam fecit illi sinodo
Basilieñ. decretum illius capituli qm̄ frequens, per antea con
57 tra Romanum pontificem dr̄ ꝯfirmasse. Et qꝛ † oia ad id refe
runtur vnde vim formam ⁊ originē hūt. ff. ad. l. fal. l. in rōne. §. si
filio. ver. vt oēs opes patris. Et causa secunda tantum operat̄
ꝗ̄tum a prima sibi infuitur ⁊ non vltra. de leg. ij. l. peto. §. pre-
diuz. idcirco vt ꝓsequtio huius dubijs clarior relinquat̄ aduer
tendum est ⁊ plenius cōsiderandū ꝙ hec dua capitula ⁊ decre-
ta edita in Constantieñ. ⁊ Basilieñ. ꝯcilijs facta fuerūt per di
cta concilia non presidente papa presentialiter in altero predi
ctorum, lꝫ in Basilieñ. concilio legatus eius noīe prefuisset qꝛ
inter hoc facio magnā dr̄iam, qꝛ qñ papa ꝑsonaliter preest ꝯci
lio non posset decreta concilij simul cum eo ⁊ eius ꝯsensu ⁊ au-
ctoritate edita irritare, secus si prefuisset per legatum eius no-
mine deputatū, qꝛ in hac legatione non veniret vt posset con-
sentire decretis fiendis quibus confunderetur papalis iurisdi
ctio. ⁊ quod papa ꝯcilio obedire teneatur captata cā, qꝛ ea de-
creta respiciunt reformationem eccle. in capite vel in membris
qꝛ in quocunqꝫ generali ⁊ speciali mandato semper intelligitur
58 † excepta persona loquentis ⁊ vt auctoritas ⁊ dignitas ꝯstituē
tis confundi vel supprimi non possit per ipsum constitutum vt
latius infra dicetur. Et incipio ab ea parte. c. frequens in con
stantieñ. ꝯcilio decretati vt nihil remaneat in hoc prato spino-
sum. C. de vet. iur. enuc. l. j. §. hec etiam vt demus lectoribus lac
in potū. de preben. c. deus qui. §. apostoli. cuius verba hec sunt
ipsa sinodus in spiritusancto legitime congregata ecclesiam re
presentans potestatem a Christo imediate hꝫ, cui quilibet cu-
iuscūqꝫ vel dignitatis etiam si papalis existat obedire tenet̄ in
his que respiciūt ad fidē ⁊ extirpationē predicti scismatis ⁊ ad
generalem reformationem ecclesie dei in capite ⁊ in membris.
item declarat ꝙ quicunqꝫ cuiuscunqꝫ status etiā si papalis exi
stat qui mandatis statutis seu ordinationibus huius sancte si-
nodi ⁊ cuiuslibet alterius legitime cōgregate seu pertinentibus
ad ea factis ⁊ fiendis contumaciter obedire contempserit, nisi
resipuerit cōdigne penitentie subijciatur ⁊ debite puniat̄, etiam
in alia iuris subsidia recurrendo. ¶ Hoc idem, aliquibus ta-
men additis, in vndecima sessione Basilieñ. sinodus declara-
59 uit cuius decreti verba hec sunt. † Quoniam generalium conci

liorum celebratio tanꝗ̄ agri dominici precipua cultura vniuer
salem statum ecclesie concernit, ideo summa cū diligentia intē
dendum est vt cunctis obstaculis que tam salubrem institutio-
nē impedire possent accurrate obuiet̄. inherēs ergo hec sancta
sinodus ordinatiōi ꝯcilij Constātieñ. que incipit frequens, cu
piensqꝫ ne scandala que proh dolor diebus nr̄is ꝯtingerūt futu
ris tpibus ꝑniciē ecclesie repullulent, statuit ⁊ decernit vt Ro
manus pontifex qui primus in vinea domini laborare ⁊ alios
suo exēplo ad laborādū trahere tenet̄ per se vel legatū de late-
re aut legatos eligendum vel eligendos de ꝯsilio ⁊ assensu nō
aniculari duaꝝ partium Cardinaliū in concilijs generalibus
debeat interesse, nec non omnes ⁊ singule persone ecclesie que
de iure vel ꝯsuetudine in generalibus concilijs adesse debent.
Deinceps ad ipsa generalia concilia cū vigore ipsius constitu
tionis frequens indicta ꝗ̄ huius sacri ꝯcilij Basilieñ. indu-
cēda aut alterius futuri legitime congregati auctoritate indu
cēda sine alia vocatione venire personaliter astringent̄, nisi le
gitimo detineant̄ ipedimēto, quo casu ꝑsonas idoneas cū suffi
ciēti mandato destinare teneant̄. Qḋ si ipse Romanus ponti
fex ⁊ alie ꝑdicte ꝑsone hec facere neglexerint, aut ipsuz ꝯciliū
quo quo mō de facto ipedire, mutare, ꝓrogare, dissoluere ope
rā dederint, ⁊. j. quatuor mēses cū reali satisfactione operā de-
derint, ⁊ infra quatuor menses cū reali satisfactione nō resipue
rint. Et tunc Romanus pontifex a papali, ⁊ predicte persone
a suaꝝ dignitatum administratione sint ipso iure suspense, que
quidem papalis administratio ad sacrum concilium ipso iure
deuoluatur. Quod si penas predictas per duos menses post
dictos quatuor mēses animo sustinuerint indurato contra Ro
manū pontificem ac personas predictas vsqꝫ ad priuationem
inclusiue per concilium generale procedatur.

Uilis ergo tenoribus decre-
toꝝ suprascriptoꝝ vt apponat̄ in omnibus que nuperrime re-
uocant̄ in dubium gladius ad radicē de pluribus est videndū.
¶ Et primo de robore ⁊ effectu dictoꝝ capituloꝝ frequens, ⁊
qm̄ frequens, an ⁊ quo casu habeant papam ligare, ⁊ an dicto
60 rum capituloꝝ † decreta absqꝫ specialissima approbatione
apostolica ipsū ligent ⁊ debeant valida reputari. ¶ Pro cu-
ius dubij explanatione vlteriori premitenda sunt aliqua in ma
teria ꝯcilioꝝ que forte non oibus sunt nota. ⁊ primo dico ꝙ ad
esse concilij est quod sit canonice institutū, ⁊ canonice ꝯgrega
tum, ⁊ quod agenda sint de primis veritatibus. xxv. q. prima
c. que ad ꝑpetuam. ⁊ tunc dicit̄ legitime celebratum qñ fit de
mandato pape summi pontificis ipso interueniente, vel alio de
eius speciali mandato, iuxta id qḋ legitur ⁊ not. i. §. porro. iij.
di. ⁊. xvj. di. c. sexta synodus. circa prin. ⁊. xvij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊
clarius inter gesta simachi. in libro concilioꝝ. c. ix. ¶ Item
sciēdū ꝙ in ꝯgregatione ꝯcilioꝝ semper interfuerunt impera
tores priscis temporibus, vt pꝫ in. c. canones. xv. di. vt enim
ibi habetur prima synodus Constantino augusto imperante
facta est. ¶ Secūda sub theodosio seniore. ¶ Tertia sub iu
niori theodosio. ¶ Quarta sub martiano ꝑncipe, pꝫ hic et̄ i ꝯci
lio ꝯgregato ad mādatū regis Theodorici vt iudicare de his
ꝗ̄ Pape Symacho dicebant̄ impingi. xvij. di. ij. hinc etiam.

Quinimo innumerabilia inueniun tur anti-
quitus per iperatores ꝯcilia ꝯuocata vt pꝫ in trāscursu tripar
tite historie ⁊ martiniañ. chronice. ⁊ in li. ꝯcilioꝝ. ad hec. xvij.
di. c. habeo librū ꝯse. vsqꝫ ad fi. dist. Nec alia † rōne imperato
61 res antiquitus ꝯcilia ꝯgregabant nisi qꝛ ecclesia tunc non erat
i ptāte sua, sed aduersitates patiebat̄ nec audebat ꝯgregare vt
pꝫ in primo. c. ꝯcilij Affricani. xv. di. c. j. vnde statim cū eccle
sia potuit hoc correxit, nō ꝑ principes, sed per se concilia con-
uocauit. Et aliqñ per imperatores precipiēte ecclesia, aliqñ ip
sa rogante ⁊ postea ipsa autorante, aliqñ ipsa ratificante, vt pꝫ
xvij. di. per totum. ⁊ maxime in. §. hinc etiā. ⁊ aliqñ consultu
imperatoris ⁊ presentia vt in prin. calcedoñ. ꝯcilij. Sic ⁊ An-
tiochenū ꝯgregatū fuit in gestis antio. ꝯcilij. c. j. ⁊ in gestis sil-
uestri Pape. c. ij. cū si. Itē sciendū ꝙ papa negligente ⁊ no-
lente ꝯciliū ꝯuocare ad locū idoneuz pro aliqua causa ardua
imminenti, ptās ꝯgregādi ꝯciliū spectat primo ad dominos
Cardinales qui post papam sunt maiores clerici alijs quibus-
cunqꝫ. ar. eius qḋ legit̄ ⁊ no. in. c. j. de maio. ⁊ obe. per Inno.
⁊ qꝛ censet̄ vnū corpus cū eo. ar. vj. q. j. c. ꝯsquis cū militibus
quasi sede vacañ. vr̄ ad eos talis ptās spectare. ḋ maio. ⁊ obe
62 dien. c. cū olim. cū simi. ¶ † Secundo ad Constantinopoli-
tanum

62 tanũ patriachã † q2 ecclesia Cõstantinopolitana post Roma
nam obtinet primã sedẽ. de priuil. c. antiqua. xxij. di. c. ij. ⁊ c.
de constantinopolitan. xvij. distin. c. nec licuit. ⁊ c. se. iuncta
suprascriptione. vel dici potest spectare ad imperatorem. arg.
xxj. dist. c. nũc aũt. ⁊. xv. dist. c. j. ⁊ c. sancta Romana. ⁊. xvj.
dist. c. vj. sinodus, vel ad reges. arg. lxiij. dist. c. Adrianus. ⁊
xvij. dist. §. hinc etiam, vel ad principes. xxiij. q. iiij. c. sicut ex
cellentiam, ⁊ facit eadẽ cã ⁊ qõne. c. non inueniẽ. ⁊. c. si is q.
⁊. ij. q. v. c. priceps. ⁊ qd legit̃ ⁊ no. in. cle. vnica de baptismo.

Et predicta omnia intelligo

papa existente catbolico, negligente ⁊ nolente tamen pro ali
qua cã ardua imminenti ꝯcilium congregare. Nam licet ad
papam spectet ꝯcilium conuocare cuius auctoritate ꝯciliorũ
status firmantur. xvij. di. c. multis. ⁊ per totam illam distinc.
⁊. c. generalia. ⁊. c. de cõcilijs. ⁊ no. in specu. de legato. §. supe
rest videre. versicu. sed nunquid legatus cum remissionibus
⁊ in. c. gratie. de preben. Sed eo negligente ⁊ nolente ꝓ ali
qua causa ardua imminente concilium congregari tunc vt di
xi potestas congregandi conciliũ primo spectat ad dominos
Cardinales, scdõ ad Constantinopolitan̄ Patriarcham, ter
tio ad imperatorem, quarto ad reges, quinto ad alios princi
63 pes arg. iurium predictorum. in † negligentiam. n. vnius de
uoluitur ptãs ad aliũ gradatim ar. c. cũ in cunctis. ad fi. de ele.
⁊ de conces. prebẽ. c. ij. cũ simus. ⁊ de supplẽ. negl. prela. c. j.
vel forte prius deuoluit̃ ptãs ad qnẽlibet ex patriarchis quam
ad imperatorem vel alios predictos, ꝑ id qd legit̃ ⁊ no. in de
cre. antiqua de priui. ¶ Uel dicamus ꝙ due partes ꝯcilij po
terunt in aliquo loco idoneo congregari, ⁊ illi vocabunt alios
iuxta no. per Innoc. in. c. ij. de no. ope. nun. in glo. magna. ⁊
hoc vr̃ esse verissimum per ibi no. ¶ Si aũt due partes non
reperiantur ꝯgregate, tunc ꝓcedit qd superius dixi. vbi autẽ
papa esset hereticus vel de heresi suspectus nõ vr̃ ad eũ prio
loco spectare potestas concilij conuocandi. xl. dist. c. si papa
⁊. ij. q. vij. c. si sacerdotibus primo, ⁊ qd ibi no. ¶ Tuncq3 de
uoluitur potestas concilij conuocandi ordine. s. scripto nõ re
peto. Iuuat hunc articulũ dubitationis tetigisse, q2 forte pos
set in futurum contingere vt cogitant per amplius illi patres
⁊ dñi qui erunt in causa ius dicturi.

Rursus sciendũ super quo mecũ alias
64 disputaui, an † solũ epi supiores an ꝯo abbates vl̃ alij sint ad
ꝯciliũ ꝯuocãdi ⁊ vr̃ prio dñm ꝙ solũ epi interesse dẽant ⁊ sint
vocandi ꝑ id qd. hr̃. xvij. dist. c. j. ⁊. ij. xv. di. c. j. xvj. di. in. c.
vj. sinodus. ⁊. c. seq. xxiij. q. iiij. c. sicut excellentia. ibi cõciliũ
ꝯo catbolicorum eporum admoneri ꝑcipue. ⁊c. ⁊. c. guilisari⁹. ibi.
s3 cũ epis quos ꝯgregare potui ⁊c. ¶ Secundo videt̃ ꝙ etiã
abbates sint vocãdi per id qd habetur. lxiij. dis. c. adrianus.
ibi, religiosis epis ⁊ abbatibus ⁊c. ¶ Tertio videtur ꝙ etiã
sacerdotes per id quod habetur. xxv. distinctione. c. j. in ver.
quarta synodus. xvj. distinctione. c. vlti. ⁊. §. hinc etiam eadẽ.
distin. Itẽ etiam oẽs prelati vt. in. c. fi. de maio. ⁊ obe. itẽ vr̃
ꝙ etiã imperator sit vocandus per id quod hr̃ in preallegato.
c. adrianus. d. c. vj. sinodus. ⁊. xxj. di. c. nũc autẽ. ⁊. iij. qd. v.
mandastis. Quid dicemus ? videt̃ in hoc articulo dñm esse ꝙ
solũ epi ⁊ superiores necessario sint vocãdi. vt not. Inn. ⁊ Jo.
and. in. c. gratie. de preben. faciat. xviij. distin. c. eps nõ de
bet. ⁊. c. ꝑpter. ⁊. c. nõ oportet cũ capitulis sequentibus, ⁊ qd
hr̃ quasi per totã illã distin. Nec obstant iura superius allega
65 ta quia fateor quod † in potestate pape congregantis conci
lium est congregare etiam abbates, ⁊ alios predictos si vult
per iura predicta, sed non est necessitas si non vult per iura pri
mo allegata, ⁊ per id quod superius dixi, posset etiam dici
quod quamuis iura illa dicant de sacerdotibus, intelligun
tur de epis. argu. c. ij. de pecu. cle. ⁊ sic exponit glo. in. c. vlti.
xvij. dist. itẽ certum est ꝙ hodie non tenetur necessario voca
re principes vel imperatorem per dictum. §. hinc etiã. xvij. di.
⁊ ꝑ illud qd legit̃ ⁊ no. xxiij. di. §. verũ potest tamen si vult ⁊ vi
deat expediens esse ad scandala vitãda per iura superius alle
gata. ⁊. lxiij. dist. §. verum principibus. ⁊. c. seq.

Occurrit vlterius excitandũ

an papa teneatur necessario oẽs epos orbis ⁊ superiores ꝯuo
care intelligendo de catbolicis per id qd hr̃ in. c. cum qbus.
xxiij. q. ij. Et per id qd superius dixi vr̃ ꝙ sic ꝑ id qd hr̃. xvj.
di. c. j. circa principium, ibi sub hec etiam sancti patres in con
cilio niceno de oi orbe terrarum conuenientes ⁊c. q2 in ꝯci
66 lio prouinciali oẽs epi prouincie sunt vocãdi † vt probat in.
c. j. ⁊. c. prop. el primo ⁊ secũdo. xviij. di. ⁊ quasi ꝑ totã distin
ctio. faciat decre. sicut olim de accusatio. ergo eodem modo in
concilio generali oẽs epi orbis catbolici sunt vocandi, q2 ipse
papa dr̃ archieps orbis. xxj. dist. in fi. ⁊ prouincia eius dr̃ vni
uersitas orbis. de decimis. c. tua nos. Et hoc satis vr̃ iustũ ꝑ
sertim vbi agit̃ de maximo preiudicio ⁊ de re ardua. facit qd le
git̃ ⁊ no. xix. dist. c. anastasius. ⁊. xxj. dist. c. nunc autem. ⁊. xvij.
dist. in summa. hoc etiã satis vr̃ de mẽte gl. in. c. sicut. xv. dist.
in verbo, presumunt, dum dixit ꝙ orbis maior est vrbe. intelli
git. n. per orbẽ episcopos orbis vt patere põt recte intuenti ad
idẽ qd notat̃. ix. q. iij. nemo. ¶ Quid dñm dubito. maio enim
sic loqui ꝙ̃ alterũ inconsulte ⁊ temerarie affirmare. vj. q. j. c. q
ro in fi. Nam inuenio concilia generalia in dispari numero du
dũ facta ⁊ celebrata vt p3. xv. dist. c. j. vbi patet qd qñq3 in nu
mero. cccxviij. episcoporum, qñq3 in numero. cl. qñq3 in numero.
cc. qñq3 in numero. ccl. faciat. xvj. distin. c. vj. sinodus, ⁊ sic vr̃
ꝙ nõ necessario oẽs episcopi orbis sint vocandi. posset forte di
ci quod fuerunt omnes ꝯuocati, tamen non omnes interfuerũt
vel quia non fuerunt catbolici quos necesse non est vocari vel
non potuerũt venire impediti ar. xviij. dist. c. non oportet. ⁊. c.
quoniam quidem. ⁊. c. episcopus ad sinodum.

67 **Satis videtur qd** † vbi nõ agit̃ de fide, nec de facto pape, posset nu
merus relinqui arbitrio summi pontificis, nam conciliũ ꝑnale
videt̃ illud qd pape mandato congregatur, ipso interessente
vel alio eius nomine de eius spãli mandato, iuxta id quod legit̃
⁊ notat̃ in. §. porro. iij. dist. ⁊. xvj. dist. c. vj. sinodus. circa prin
cipium. ⁊. xvj. dist. c. j. ⁊. ij. in summa. Nec curandum vr̃ de di
minuto numero prelatorum per illud verbum Christi discipu
lis suis dictum. vbi duo vel tres in nomine meo fuerunt congre
gati, ego in medio sum. j. q. j. c. cum scriptura. xxxiiij. questio.
j. c. alienus. ¶ Ostendendo non multitudini deprecantiũ non
plurimũ tribui, si duo inquit ex vobis ꝯuenerint in terra ⁊c. dñs
enim de ecclesia sua loquitur ad hos qui sunt in ecclesia vt si
ipsi concordes fuerint ẽm quod mandauit aut monuit duo aut
tres collecti vnanimiter orauerint, l3 duo aut tres sint, impetra
re possunt a dei maiestate quod postulãt, vbicunq3 duo aut tres
collecti in nomine meo, ego inquit cum eis sum cũ simplicibus
atq3 paratis, cum deũ timentibus ⁊ dei precepta seruantibus,
cum his l3 duobus vel tribus esse se dixit qũo cũ tribus pueris
in camino ignis fuit, ⁊ q2 i deũ simplices atq3 inter se vnanimes
permanebant flãmis ambientibus medio spiritu roris anima
uit. Qũo aplis duobus i custodia clausis q2 simplices ⁊ q2 vna
nimes erant ipse affuit, qm̃ ergo in preceptis suis ponit ⁊ dt̃ vbi
fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum.
68 ¶ † Nõ homines ab ecclesia diuidit qui instituit ⁊ fecit eccle
siam, sed exprobrãs discordiam pacem suam voce commendãs
plusq3 imperrari posse paucorum ꝯcordi prece ꝙ̃ discordiosa ora
tione multorum. verba fuerunt ad literam beati Cypriani ad no
uatianũ epl̃a octaua. ¶ De iure autẽ ꝙ epi faciant ꝯcilium ha
betur. xv. q. vij. c. j. ⁊ de elec. c. j. de post. prela. c. ij. ¶ Itẽ quo
tpe ꝯcilia inceperunt, dic ꝙ tpe Melchisedech. xij. q. j. c. pla
cuit per Archi. item quanto tpe debeat stare concilium ⁊ in lo
co morari hr̃. xviij. distin. c. propter ecclesiasticas. illud preter
mittendum non est ꝙ si oẽs epi vocati non veniãt, male faciũt
⁊ peccãt, si iusto impedimento cessante non veniũt. xviij. dist. c.
nõ op3. ⁊. c. eps ad sinodum. ⁊. c. placuit. ⁊. c. si quis autem cũ
69 duo. capitulis se. † Quinimo penam excõicatiõis incurrũt. xj.
q. iij. c. incertũ. ⁊ si adsit impedimentũ mittere tenẽtur excusa
torẽ aliquẽ. vt. d. c. eps non d3 ⁊. c. placuit, vr̃ tñ ꝙ concilium
resideat penes vocatos ⁊ veniẽtes ar. eius quod hr̃. xxij. q. iiij.
c. guilisarius ibi. cũ epis quos potui. ⁊. c. ⁊ eius qd legit̃, ⁊ no.
in fi. de elec. c. q2 propter. ⁊ eo. ti. c. cũ nobis olim ad princ. ibi
q ad electionẽ faciendã accedere noluerũt alienos se fecisse vi
dent̃ ⁊c. facit quod hr̃ in preálleg. c. eps ad sinodum cum. seq.

Sane ⁊ si plus impetrari possit a dño pau
corũ concordi prece ꝙ̃ discordiosa orõne multorum autoritas ꝯo
borum domini attestatur, si duo vel tres ꝯgregati fuerint vt dixi
in superioribus, tamen quando de fide agitur ⁊ scismatibus
70 extirpandis, quia † cã est cõis omnibus christi deuotis ⁊ oẽs
tãgit, ab oibus epis orbis catbolicis tractari ⁊ determinari de
beret, ⁊ ipsos debere ad concilium conuocari, quia qd oẽs tan
git ⁊c. lvj. dist. c. j. de his que fiunt a maio. par ca. c. vltimo. re

fidebit tamen concilium penes vocatos venientes vt dixi. sal tem si intersunt due partes omnium episcopoꝝ ꝛ superiorum orbis, per id qḋ legitur ꝛ no. in. c. j. de his que fiunt a maio. par. ca. per Joan. an. ff. qḋ cuiusqꝫ vni. no. l. nulli. ꝛ. l. plane. ꝛ per Inno. in. c. cū nobis olim. in glos. magna. circa fi. de elec. vel forte videretur sufficere si maior pars i intersit per not. per Cōpo. in decre. c. q꞉ pp. in verbo vt maior. ḋ ele. ꝛ ar. ff. ad mu ni. l. qḋ maior. ꝛ eius qḋ no. gl. in. c. fi. de maio. ꝛ obe. in gl. ar. ꝙ pñtes. ver. idē credo. vel forte videret̄ sufficere si itersint. d. episcopi, per id qḋ legit̄ ꝛ nota. xv. dis. c. j. ver. sancta sinodus. in hoc articulo q̄onis, aliter non, si ergo fides, sed dico simplici ter cogitādū esse alioꝝ determinationi peritiori me submittēs, ꝛ velut agnus corā tōdēte nō aperiā os meū, de pe. di. ij. c. si ē

71 ingt ad fi. cū parat⁹ sim ēt ꝛ ab anniculo edoceri. xxiiij. q. j. c. j.

Redeo igitur ad thema nostre preposite questionis ne parenthesim faciā lon giorem, ꝛ videtur probabiliter posse dici sanctissimum domi num nostrum potuisse licite impediri ꝛ contra eum procedi per dicta Basilieñ. sinodi pro transgressionibus seriosius recitatis in factis monitorijs ꝛ citationibus ꝯ eū ꝛ dissolutionē illius con cilij subsecutam, ꝛ illius translationē factam per eundem dñm nostrū ad Ferrarie ciuitatē, tum q꞉ in respectibus reformatio num ecclesie in capite ꝛ in membris ipse apostolicus ꝯcilio obe dire tenet̄, ꝛ sic vt transgressoꝛ decretoꝝ editoꝝ per illā sino dū gñalem, cū nō resipuerit. ī. terminum assignatum puniri po terit p illud ꝯciliū ēt p alia iuris remedia recurrendo est. n. no tum satis ꝙ transgressoꝛ canonū si hoc fecerit in contēptum ꝛ illoꝝ obseruantiā postergauerit, q꞉ sic sibi placuerit, est merito deponendus, vbi autem illa decreta ꝛ canones transgressus es set credens, sacra illa Cōcilia Constantieñ. ꝛ Basilieñ. vl'em ecclesiam representantia non habere ptātem illa decreta, ꝛ ca nones q̄ fecerūt ꝯdēdi vt hr̄ticus ē plectēdus vt plene leguntur ꝛ pbant de elec. c. gñali. li. vj. in gl. ꝯ faciēs, cū remissionibus ibi positis. ꝛ. iiij. di. §. fi. xix. di. nulli fas. facit qḋ no. de treu. ꝛ

72 pa. i pn. Et † fortius punit̄ trāsgressoꝛ pmissionis iurate. xxiiij. q. j. nō afferamus. de iureiur. c. debitores tū ēt q꞉ nō licuit pa pe ꝯciliū dissoluere vel mutare ꝛ ad alium locū transferre citra penas de q̄bus. in. c. q̄m frequēs, vbi de suspensione a pōtifica li administratione ad ꝯcilium deuoluenda ꝛ de priuatione spe cifice cōtinet̄, casus est in terminis in. c. frequēs. ꝛ. c. q̄m fre quens, superius allegatis in q̄bus hec oia sunt clarissime diffi nita, quoꝝ capituloꝝ dispositioni ꝛ obseruantie per expressum est apostolicus obligatus, ꝛ obedire tenetur, ac etiam in spectā tibus ad generalem reformationem ecclesie in capite ꝛ in mem bris vt in dictis capitulis est expressum, que decreta ꝛ capitula in adhesion quam fecit Basilieñ. cōcilio ipse apostolicus ne

73 dū ꝯfirmasse sed fecisse vr̄ ar. l. j. C. de vete. iur. enu. vbi q † au ctoritatē rei accōmodat ipsam rem fecisse vr̄, ꝛ vr̄ expressum. xvij. dist. §. hinc etiā. facit de pri. c. antiqua. roborant. n. aucto ritate pape hmōi p antea statuta ꝯcilij ex quo ꝯcilio inhesit, ꝛ p ꝯns approbauit. xvij. dist. c. ꝯcilia, q꞉ approbando ꝯciliū non pt amodo gesta i ꝯcilio iprobare vt i Regula, ꝙ semel. li. vj. ꝛ. iiij. q. iij. c. fi. ꝛ ibi no. arch. ḋ ele. c. cū vintonieñ. ꝛ qḋ no. Inn. ḋ, exce. c. veñ. facit. viij. q. ij. c. dilectissimi. p arch. xx. q. iij. c. p cinctus. ff. de. aqua plu. arcē. l. in oēm quoꝝ lega. l. j. §. prodest. C. de ac. ꝛ ob. l. sicut. Sic nō possum reprobare mores quos prio approbaui de filijs presoꝝ. c. veniens. v. q. v. c. horrendus, ꝛ pa pa approbando ꝯcilium ꝛ ei inherendo, totū quod in eo factum erat ac etiā faciēdū approbasse vr̄ tex. sing. ff. de manumiss. l. ga lus. facit si cer. pe. l. cū fundus. §. seruū tuū ipudēs. ff. ḋ pac. l. si n autem. ꝛ gl. singu. C. de pac. l. ij. in gl. fi. in fi. ꝯfirmatio † nāqꝫ

74 ꝯcilij ꝛ inhesio illi facta p papā operat̄ vt gesta ꝛ gerēda in ꝯci lio valeant, que alias essent nulla. xvj. q. j. c. placuit. pro hoc ꝙ scribit Bal. in. l. adoptio non iure facta. ff. de adop. ꝛ in. l. illam. C. de testa. man. ꝛ. C. de rerum pmu. l. ex placito, item ꝯfirma tio operat̄, vt non possit de cetero actus in dubium reuocari, in xta no. in. l. chyrographis. ff. de admi. tuto. ꝛ in. c. fin. de fi. in stru. Et ꝯfirmando concilium ꝛ ei inherēdo vr̄ in illud trāsfer re oēm plenitudinem potestatis, ꝛ ipse per illud ꝯcilium decre ta facere dicet̄, q꞉ dare vr̄ qui confirmat. iuxta no. p Bal. ff. de iurisdi. om. indi. l. more. ꝛ ibi dr̄ qḋ ꝯfirmatio trahit̄ retro. Et idem dixit in. l. ius ciuile. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ in. l. de quibus. ff. ꝛ e legi. ꝛ in. d. l. ex placito. C. de rerū permu. ¶ Itē q̄n papa con firmat vr̄ defectū supplere ex certa scientia faciēdo. Inno. de religio. do. c. ꝯstitutus. de transac. c. veniēs. in gl. j. de ꝯfirma. vti. c. j. de preben. c. apostolice. lib. vj. super verbo noscatur. in

glo. maxime q̄n in forma priuilegij talis confirmatio facta esset

75 vt dictis iuribus. ¶ † Quinimo ꝯciliū auctoritate ap̄lica ꝯfir matum hꝫ statim auctoritatem ꝛ ptātem administrandi spiri tualia pleno iure s̄m Hosti. ꝛ Inn. in. c. ex transmissa de elec.

Amplius concilia dederūt prima tum ec clesie. iij. q. xvj. c. dudū. xvij. dist. §. hinc. de elec. c. significasti. ꝛ per ipsum ꝯciliū vl'is representatur ecclesia, que nil aliud est q̄ ꝯgregatio fideliū. de ꝯse. distin. j. c. ecclesia. Et cū ipsa erra re nō possit vt dicit Aug. sup illo verbo. Ego oraui p te o Pe tre vt nō deficiat fides tua, vt no. xxiiij. q. j. c. a recta. xv. di. no tandum decretis huiusmodi ꝯcilioꝝ est firmiter inherendum. Nam quecunqꝫ sinodus sancta statuit ꝛ decreuit nullis opinio nibus contrarijs seu retractationibus sunt subiecta sed sim pliciter sunt seruanda, vt sanctissimorum imperatorū Valenti niani ꝛ Martiani sanxit auctoritas super confirmatione cōci lij Calcedoñ. lxiij. di. c. valentinianus, ꝛ in dubijs est semper ad vl'em ecclesiam recurrendum. xj. dist. c. palam que esse dr̄ vbicunqꝫ sunt boni. xxj. distinc. c. q̄uis lꝫ in ea sint minus ido nei. xxiij. dist. c. j. ꝛ per Archi. de elec. c. vbi periculū. §. ceterū

76 in ver. idonee. lib. vj. Integrum † est enim iudicium quod plu rimoꝝ sententijs ꝯprobat̄, dixit tex. in. c. prudentia. de offic. de leg. ꝛ p ampliores hoies perfecta veritas reuelatur, dixit text. C. de fideius. l. fi. ad. fi. lxiiij. distin. c. extra conscientiam ꝯciliū enim vl'em ecclesiam representans est, illa sedes que non hꝫ maculam neqꝫ rugam. xxj. distin. c. q̄uis ꝛ speculum omnibus esse dꝫ que tanq̄ magistra in omnibus est sequenda. xl. dist. c. si quis in fi. xij. di. j. ꝛ. ij. xxij. distin. c. omnes, concilioꝝ namqꝫ ptās ex quacunqꝫ terrena sinianō ꝯsistit sed ex illo ṽbo quo celi ꝛ terra firmati sunt. xxij. distin. c. j. ꝛ qui ei derogando in ꝯriū loquit̄ hereticus reputat̄. xxij. di. c. ois hꝫ. n. plenitudi nem ptātis. iij. dist. c. nullū, ꝛ vꝫ oēs indicare ꝛ de ipsa vl'i ec clesia nemini est pmissum. ix. q. iij. c. epō. §. sola. xvij. q. iiij. c. ne mini. ꝛ sic super statutis ꝛ concilioꝝ decretis non licet alicui in contrariū disputare arg. ad hoc. ff. de iur. om. ind. l. si q̄s id qḋ

77 ver. qḋ si dñ proponit, ꝛ est ratio, q꞉ vniuersalis † ecclesia semp cū maturitate agit. c. dist. c. cōis. vñ que nō docet sequēda seq nō cogit̄ ḋ ꝯse. di. j. c. basilicas. iij. dist. c. nosce. Nec vlli retra ctatiōi subijcit̄, qḋ semel sancta sinodus iudicauit. xxiiij. q. j. c. maiores nostri. in rubro. ꝛ sic vr̄ pbabiliter ꝯcludēdū apostoli cū obligatum esse ad obseruantiam dictoꝝ decre. in ꝯcilijs cō stātien. ꝛ Basilieñ. editorꝫ, ꝛ vt transgressoꝛ puniri posse pe nis in eisdem specifice declaratis, cum ꝛ eadem decreta decer nant ipsum obedire debere ꝯcilio tā in his que causam fidei re spiciūt q̄ in tangentibus ad reformationem vniuersalis eccle sie in capite ꝛ in mēbris. ꝛ sic vt transgressoꝛ decretoꝝ editoꝝ penis subiacet de q̄bus in eisdē ꝯtinetur capitulis ꝛ decretis, q̄bus ēt iustitia canonis suadēte erat per ipsum ēt obediēdū p tex. ad hoc notabilem. x. di. c. certū. vbi text. ad literam sic di cit. Certū est hoc rebus vestris esse salutarē vt cū ḋ causa Dei agit̄, iuxta ipsius Dei ꝯstitutionē regiā voluntatē sacerdoti bus xp̄i studeatis subdere potius q̄ preferre, ꝛ sacrosanc. per eoꝝ presides potius discere q̄ docere ecclesiasticam formam sequi non hinc humaniter obsequendo iura pficere neqꝫ eius sanctionibus velle dominari q̄bus deus noluit clementie tue pie deuotionis colla submittere, ne dum mensura celestis dispē sationis excedit̄, eatur in contumeliā disponentis. sic ꝛ impe

78 ratoꝛ † non intendit de rebus spiritualibus que decorem eccle sie respiciant aliquid differere. in epistola inter claras. de sum. trini. xcvi. dist. c. cū ad veꝝ. ꝛ in. c. ecclesia sicut modo. ḋ ꝯsti.

Nec videtur posse apostolicū ex quo inhesit concilio ꝛ per consequens decreta illa per prius edita confirmauit posse contra dispositionem dictorum decre torum modo aliquo attentare, tam in non volendo seruare cō stitutiones ꝛ canones in codeꝫ ꝯcilio promulgatos respiciētes reformationē ecclesie in capite ꝛ in membris, q̄ etiaꝫ in diffini tione illius ꝯcilij facta ꝛ ad aliū locū trāslatione sequuta q꞉ vt dixi inherendo cōcilio decreta eiusdem maxime per antea edi ta ante adhesionem factam confirmasse vr̄ ꝛ se subiecisse man datis illius cōcilij, quibus ex tenore decretoꝝ pfectorꝫ aposto licus obedire tenetur, tam in respicientibus fidem, q̄ in respi cientibus reformationem ecclesie in capite ꝛ in membris est. n. notum satis qḋ papa potest se subijcere iudicio alioꝝ, vt pꝫ. ij. q. vij. c. nos si incompetēter in tex. ꝛ gl. lxiij. di. c. in sinodo. xl. dist. c. si papa. in glo. nona. q. iij. c. nemo. in tex. ꝛ glo. ¶ Sed premissis

premissis nequaquã obstantibus teneo ꝛ ꝑ veritate assero san-ctissimũ dñm nostrum pro trãsgressionibus eidẽ impositis nec etiam pro dissolutione illius Basilieñ. concilij impetiri ꝛ puniri posse penis i ipsis decretis latins ꝯphẽsis. ¶ Et ꝑ huius du
79 bij decisione clariori aduertendum ꝛ premittendũ est qḋ† papa ꝯ cilio dr̃ esse maior. xv. di. c. sicut. xxiiij. q. j. c. qḋcunqꝫ statuta. n. ꝯciliorꝫ interpretat̃ ꝛ tollit. xv. di.. c. sicut. xvij. di. c. nec licuit de elec. c. statutũ. li. vj. de rescrip. c. statutũ eo. li. ꝛ i cle. ne romani. §. sane. de ele. ꝛ. c. ꝗstõnẽ. ꝛ. c. statutũ. de sen. excõ.

Nec mirum quia cõcilia corrigit ꝛ mutat vt. d. c. statutũ. ꝛ ꝑ doc. de ele. c. significasti. vbi dt̃ Jo. an. sup ver. robur. qḋ pape sententie standũ est si ꝯdicat ecclesie vel ꝯcilio. v. dist. c. in istis. xv. dist. c. sicut. in fi. xix. dist. c. pe. ix. q. iij. c. nemo. ꝛ ibi etiã dt̃ Jo. an. ꝙ solus papa sine ꝯcilio vel eius parte potest interpretari statuta concilij. ad idem. xvij. dist. c. ne licuit. nec mirũ qꝛ vt dixi illa imutat ꝛ corrigit, vt. d. c. statutũ. de rescrip. ipse enim solus hꝫ plenitudinẽ potestatis. xj. dist. c. ij. ij. q. vij. c. qui se scit. de auctorita. ꝛ vsu pa. c. ad honorẽ. j. q. vij. c. decreto. ꝛ. c. qui se
80 scit, nec lꝫ† de papa alicui disputare vel ab eo appellare. xvij. q. iiij. c. si qs. ix. q. iij. c. cuncta. nec de sedis aplıce iudicio alicui iudicare pmissũ ẽ aut illi⁹ sniã retractare pp romane ecclesie primatũ a Xp̃o in beato Petro diuinitus collatũ. tex. xvij. q. iiij. c. nemini. ꝛ cũ pape auctoritate ꝯciliorũ statuta roborentur. xvij. dist. c. ꝯcilia potest illa resoluere ꝛ absoluere qḋ concilium male damnauit. ix. q. iij. c. cuncta per mundum el. j. vbi dicit litera sed nec illa pretermittimus, quod apostolica sedes sine vlla sinodo precedente absoluere quos sinodus iniqua dãnauit ꝛ damnandi nulla existente sinodo quos oportuit habuerit facultatẽ. Et hec nõ mirũ pro suo principatu quem beatus Petrus apl's dñi voce tenuit semper ꝛ retinebit, qui canõ editus fuit in concilio Gelasij pape quarti capitulis sequentibus. ¶ Est enim super omne concilium ꝛ super omne statutũ. vt. d. c. significasti. de ele. ꝛ ipse est qui superiorem non hꝫ. eo. ti. c. li-
81 cet. † Itẽ facta pape excusantur etiã si videant̃ iniusta. xij. dist. c. j. Et licet papa faciat qḋ nobis videatur iniustũ, nihilominus est iustũ. xxiij. q. iiij. c. de thirijs. papa preterea ꝯcilia ꝯgregat, ꝛ ꝯgregata desiungit ꝛ disiuncta ꝯgregat. xxv. q. ij. §. si ergo. ipse. n. solus potest de nihilo aliquid facere, ꝛ de aliquo aliud ar. de ꝯse. dist. ij. c. re vera. ar. C. de rei vxo. act. l. vna circa pn̄. no. gl. de trãsa. c. veniẽs alioꝝ ꝑterea causas deus hoibus tractandas commisit, papam vero suo iudicio reseruauit. tex. ix. q. iij. c. aliorum. lxxix. distin. c. eiectionem. xxj. dist. c. in tantum.

Amplius dicit tex. quod nemo iudicabit primam sedem, neqꝫ ab augusto, neqꝫ ab omni clero nec a regibus neqꝫ a populo iudicabit̃. ix. q. iij. c. nemo ꝛ gl. ibi dicit qḋ concilium papã iudicare non potest, ꝛ si totus mundus sentiret in aliquo contra papã, pape sententie est standũ. allegat de ele. c. significasti. ꝛ. xxiiij. qõ. j. c. hec est fides. ¶ Nec dicat quis qḋ ꝯcilium sit iudex in causa pape vt. no. ij. q. vij. §. item Simachus sub. §. itẽ balaam. ꝛ. xvij. dist. §. hinc ẽt ver. ad hec serenissimus. xl. di. c. si papa. de re iudi. c. ij. li. vj. in verbo ꝯciliũ, ꝛ ꝑ Jo. an. post Arch. in. c. i fidei fauorẽ de here. li. vj. in nouella
82 qꝛ illud verũ eo casu quo priuata persona est, statim eniꝫ qḋ † ipse in heresim incidit est omni dignitate exutus, ꝛ conciliũ est iudex ꝯpetens eo casu. xvij. dist. §. hinc etiaꝫ. ver. ad hec. ij. q. vij. c. simachus. alias est. §. item simachus alias est sub. §. itẽ si balaã. in fi. qꝛ orbis maior est vrbe. xv. di. c. sicut ꝛ. c. nemo. xj. q. iij. qḋ dicit qḋ nemo iudicabit primã sedem, intelligit de papa catholico ꝛ fideli. ꝛ hoc hꝫ pro indubitato de papa viuẽte, sed si papa defunctus de heresi accusat̃, successor eius est iudex cõpetens, nec expedit ꝯcilium ꝯuocari, vt pꝫ ex his que no. xxiiij. q. j. c. j. ¶ An autem de heresi possit post mortem quis perpetuo accusari, refert Joan. an. post mo. in. c. ij. de prescrip. lib. vj. ꝛ not. de hereti. c. accusatus. §. in eos. lib. vj. plus dicit Jo. an. in. d. c. in fidei fauorem, quosdam tenere qḋ q̃uis in ꝯcilio ꝑbetur ꝯ papam, tale crimen heresis, non tñ papa dãnabitur per concilium sed ipse damnabit seipsum. xxj. dist. §. nunc autẽ sed Archi. quem ipse sequit̃ tenet ꝯtrarium qḋ ꝯcilium dãnare poterit per. d. c. si papa. xl. dist. ad fi. ꝛ hꝫ hoc vt dixi ꝑ indu
83 bitato de papa viuẽte, qꝛ sicut veritas† ipsius est salus hominum sic ꝛ prauitas ipsius cedit in damnationem innumerabiliũ personarum, vt. d. c. si papa. existente ergo papa catholico ipse solus hꝫ plenitudinem potestatis. xj. dist. c. ij. cum ipse solus sit dei vicarius. Matth. xvj. de re iudi. c. ad apostolice. li. vj.

Et ex p̃missis sit liquido ꝯpertũ cõciliũ Basilieñ. non habere iurisdictionẽ ꝛ potestatem contra papã, ꝛ ipsius monitoria nõ officere eidem in sui apostolatus iudicio, in aliqua sui parte.

Non habent premisse decisioni obsistere dicta decreta Cõstantieñ. ꝛ Basilieñ. conciliorum quod in respicientibus reformationẽ generalẽ vniuersalis ecclesie ꝛ causam fidei papa debeat obedire mandatis concilij, ꝛ qꝛ trãsgressiones plurimas fecisse dicat̃ circa obseruantiam decretorum iuristarũ per illaꝫ sinodum que reformationem ecclesie tangere videntur in capite ꝛ in membris, ꝛ sic vt transgressor canonum ꝛ decretoruꝫ predictorum in contemptum dicti concilij veniat deponendus ꝑ no. in. c. generali in glo. contrafaciens. lib. vj. cum concord. superius in hoc discursu plenius allegatis, qꝛ certe omnia iura lo-
84 quentia de pena† trãsgressoribus canonum infligenda, loquunt̃ in inferioribus non aũt in papa, qui licet peccet canones transgrediendo nisi fideꝫ recipiãt ex quibus possit hereticus reputari, tñ non deponit̃, ꝛ sic debeat intelligi qḋ no. in. d. c. generali. ꝛ. iiij. dist. c. vlti. ¶ Plus videtur quod licet papa nõ faciat ex ꝯtẽptu, tñ transgrediens canones precepti q reformationẽ ecclesie respicerent in capite, ꝛ in mẽbris, diceret̃ peccare, ꝛ sic potest intelligi qḋ habetur in. c. ij. de maio. ꝛ obe. ꝛ qḋ nota. xi. dist. c. qs autem. ꝛ qḋ not. Archi. lxxxi. dist. c. qcunqꝫ. ꝛ qḋ tãgit̃ in. §. vlti. xxvj. dist. inquãtum sentit qḋ veniẽs ꝯtra canonẽ precepti peccat, licet nõ faciat in cõtemptuꝫ. facit etiam quod legitur, ꝛ not. per glo. Jo. an. ꝛ Jo. cal. in. c. j. de treu. ꝛ pace.

Sed aduerte quia hoc esset verũ quãdo illi canones emanassent a superiore qui haberet potestatem, secus si a
85 concilio quod imponere† legem pape nõ potest, vt est expressũ xvij. di. §. hinc etiaꝫ. si. n. concilium habeat potestatem imediate a Christo, vt conciliorum Constantieñ. ꝛ Basilieñ. sanxit auctoritas, hoc tñ puto, salua determinatione romane ecclesie ꝛ domini nostri Pape, cui me subijcio, verum esse, nisi quando apostolica sedes vacaret, sicut fuit tempore Constantieñ. concilij in quo fuerat Papa depositus, quia tunc caput concilij est christus redemptor noster, qui est caput corporis ecclesie ad collos. i. sed papa catholico in ecclesia presidente forte posset aliud suaderi, puta ipse ꝛ nullus alius dicitur esse caput ecclesie quem dedit Deus super omnem ecclesiam. Ephe. c. j. j. q. j. c. cum Paulus. xxiiij. q. j. c. loquitur. pro hoc quod no. glo. in. c. j. ꝺ scbismat. li. vj. papa ergo viuente, ꝛ existente catholico, sub dubio forte loquor, concilia videntur habere ptãtẽ ab ipso papa mediataꝫ, ꝛ solus papa habet immediatam a xp̃o quia Pape auctoritate conciliorum statuta roborantur. xvij. distictione. c. concilia. sed papa solus habuit potestatem immediatam a Deo, ꝛ non a ꝯcilijs. xxj. di. c. q̃uis. xxij. di. c. omnes licet secũdario habuerit a ꝯcilijs vt dicit glo. xvij. di. §. hinc ẽt. ¶ Ampli⁹ ꝛ si ꝯcilia dedissent p̃matũ ecclesie Romane iuxta no. iij. q. vj. c. dudũ. ꝛ. di. §. hinc ẽt. ꝺ ele. c. significasti. ergo nõ possent illum primatum resoluere, vel aliter limitare ꝛ modificare. qꝛ quod semel placuit. de reg. iur. li. vj. ꝛ in reg. mutare. ꝛ in reg. decet. li. vj. papa nãqꝫ Urb. archieps apellat̃. xxj. di. in fi. ꝛ prouincia eius dr̃ vniuersitas orbis. de decimis. c. tua
86 nos. iteꝫ† dr̃ caput ꝛ eps orbis. ix. q. iij. c. cuncta. ꝛ ipse solus ẽ Dei vicarius. Matth. xvj. de re iud. c. ad apostolice. lib. vj.

Quid plura ꝛ si ꝯcilia Cõstãtieñ. ꝛ Basilieñ. habeant potestatẽ immediate, ꝛ fortius ipse Papa, qui Dei viui vices gerit i terris. vt ecclesia. benefi. c. j. ꝟ. porro. de trãslatio. c. quanto. cui ꝛ Deus terreni simul ꝛ celestis iura cõmisit imperij. xxij. di. c. j. is. n. apostolicus ab ipso dño saluatore nostro obtinuit principatum, dixit tex. xxij. di. c. sacrosancta. ꝛ pꝫ ex ꝟbo illo ꝑ dñm dicto Petro, tu es Petrus ꝛ sup hãc petrã edificabo ecclesiam meã vt dr̃ in. d. c. sacrosan. xxij. q. j. c. rogamus. hon⁹ tex. xxj. di. c. in nouo. sibi. n. in ꝑsona Petri dñs ligandi ꝛ soluendi tradidit ptãtẽ ea. cã. ꝛ seq. c. quodcunqꝫ ligaueris. ꝛ sic vr̃ Papaꝫ ꝯciliorꝫ decretis ꝛ legibus nõ astringi, qꝛ vt dixi a Christo ꝛ Papa ꝛ ꝯciliũ habent ptãtẽ, vnde ipsius pape ptãs decretis ꝯciliorꝫ supprimi
87 non potuit vel ꝯfundi, qꝛ† par in parem non hꝫ imperiũ. l. nam magistratus. ff. de iniur. vj. q. iiij. c. j. de elect. c. innotuit, lꝫ in veritate vt dixi ꝯciliũ non possit imponere legẽ Pape, vt pꝫ i. §. hinc ẽt. xvij. di. ꝛ Papa est maior ꝯcilio ꝛ ꝯciliorꝫ statuta corrigit ꝛ immutat ꝛ firmat. Jo. and. in. c. significasti. de elec. ꝛ latius. s. dixi. ¶ Ideo statutis in ꝯcilio ad eorꝫ obseruãtiã nõ li-

gatur, qa ipse sup omne ꝯciliuꝫ ⁊ sup oia statuta concilioꝝ ⁊ illa
corrigit ⁊ immutat, ꝭꝫ Jo.an. in.d.c.significasti. ⁊ latius .s̄. di
xi. Jdeo verius est dc̄m papā non peccare si illoꝝ ꝯcilioꝝ ca-
nones noluerint obseruare, qꝛ ipsius sentētie stādū est ēt si con
tradicat ecclesie vel ꝯcilio, ꝭꝫ Jo.an.in.d.c.significasti. super
ꝟbo, robur. ⁊ pꝫ in.c. statutum. de rescript. nec supiorem hꝫ in
terra. vt in.c.lꝫ. de elect. ⁊ eius facta excusantur ēt si videanť
iniusta. xl.di.c.j. ⁊ latius est in superioribus replicatum.

Et ex his patet respōsio ad ca. quoniā freqūēs.

sup quo synodus Basilieñ. fundauit ruinosum palatiuꝫ in are-
na, qꝛ certe ⁊ si tenor illius.c. inhibeat concilij dissolutionē ⁊ ad
aliū locum translationem ꝑ apostolicū faciendā ⁊ penas impo
nat vsqꝫ ad priuationē ipsius, dico ipsum apostolicū ex decreto
huiusmodi non ligari quo minus possit maxime ex legitima cā
88 illud dissoluere ⁊ transferre ad aliū locū. tū qꝛ † nullis ꝯcilioꝝ
decretis seu legibus apostolicus est subiectus, vt pꝫ. xvij. di. §.
hinc ēt. ⁊ firmat explicite Jo.an.in.d.c.significasti. sepius al-
legato, vbi ꝯcludit quod papa est .s̄. ꝯcilium, ⁊ tenet Bal. in
l. rescripta. C. de preci. impera. off. ¶ Unde si est .s̄. ꝯcilium, er
go illud destituere pōt pro placito voluntatis, maxime legiti-
ma ⁊ necessaria causa suadente vt infra dicetur. Nam quod
principi placuit, legis hꝫ vigorē. ff. de ꝯstit. principi. l.j. in ver.
princeps. ibi, solennitas omnis. C. de testa. l. omnium. ⁊ vbi ip
se est, non dꝫ quicquam dolo vel machinatione sinistra factum
esse, vt. l. ꝓbatorias. C. de diuer. rescrip. lib. xij. ergo vt superior
potuit claro iure concilium dissoluere, qꝛ superior dignoscit̄ om
nis qui instituēdi, ⁊ destituēdi ius hꝫ, in auc. de defen. ciui. §. in
teriꝫ. ⁊ no. Bal. in ꝓemio. ffoꝝ. habet enim papa, vt ibi refert
Bal. claues dei ⁊ mundi claritatem, ideo nimirum si est maior
ꝯcilio ꝭm eum. Jtem in papa est summa potestas nullis circū-
spectis limitibus ꝭm eum, ⁊ subdit qd̄ hꝫ plenitudinem potesta
tis ⁊ est totum continens auctoritate, ptāte, ⁊ ordinatione, ⁊ dr̄
princeps ecclesie ⁊ primum locū tenens de elec. c. cupientes. ⁊
alios regit ⁊ a nemine regitur, consilio tamen prudentium se re
git ⁊ gubernat. C. de leg. l. humanum. ⁊ directe possidet iurisdi
89 ctionem in singulis generum ꝭm eum ibideꝫ. Jtem sedes † apo
stolica cunctis in orbe terrarū preferť ecclesijs. xj. dist. c. q̄uis
⁊ canon dicit. xix. dist. c. nulli fas est vel velle vel posse trāsgre
di apl'ice sedis decreta. plus dt̄ idē Bal. in. d. l. rescripta. de ꝑ
ci. impe. offe. vbi ponit de ptāte pape. de qua per Jnn. in. c. qd̄
super de voto. qꝛ cum papa teneat locū principis apostolorum.
xij. q. ij. c. videntes quod maior est pape auctoritas q̄ꝫ sanctoꝝ
xx. di. c. de libellis. ⁊. c. j. qd̄ ipse papa ꝯfirmat nemo ifirmat.
x. dist. c. fi. ⁊ nedum qd̄ possit concilium resoluere ⁊ illud diui-
dere ⁊ ad aliū locū transferre, sed diuidit duces mūdi. x. di. c. le
ge, ⁊ obseruāde sunt leges eius sicut leges dei. x. di. c. palā. Jtē
papali approbationi est standū. xix. dist. c. si Romanoꝝ. ⁊ vbi
papa ibi vl'is sinodus. xix. dist. c. anastasius. xviij. dist. c. nec li-
cuit. ⁊ ꝑfecto papa presumit̄. xl. dist. non vos ipse est vicarius
Jesu Xp̄i. lxxix. di. c. si qs ⁊ hꝫ a deo plenitudinē ptātis. lxxxij.
distin. c. ꝓposuisti. tū ēt qꝛ papa nō potuisset se subijcere iudici
alieno vt possit eū deponere, lꝫ possit se submittere repħensioni
bus alioꝝ nō tū vt ipsuꝫ deponere possint. ij. q. vij. c. nos si incō
petenter. per gl. ⁊ per Archi. ⁊ not. Jo. and. de ꝯse. c. ad no-
strā. ⁊ pꝫ explicite. xxj. dist. c. nec āt. vbi tex. ad hoc valde no.
⁊ sic dꝫ intelligi qd̄ no. gl. xxj. di. c. in nouo. ⁊. xl. di. c. si papa.
in gl. ⁊. ix. q. iij. c. nemo. ⁊ fuit de mente Bal. in. l. est receptū.
90 de iur. om. iudi. vbi dicit qd̄ † papa non potest se subijcere infe
riori nisi in foro pn̄ie. allegat qui filij sint legi. c. per vene. §. qd̄
no. ⁊. l. bene a zenone. d̄. xl. prescrip. ⁊ est ratio ꝭm eum quia po
test in propria causa ius dicere, ⁊ submittendo se facit non solū
contra suam iurisdictionem, quod non potest in derogationem
sue iurisdictionis, quod non potest facere. arg. ff. de arbi. l. sed si
in seruum. §. si quis iudex ꝭm Odof.

Fortificatur hec decisio ratione, qꝛ digni

tas papalis est a deo instituta, vn̄ per ipsum etiāmet papam sup
primi non posset. xxi. dist. c. in nouo. ⁊ cum dicta submissio non
fuerit in omnibus sed quo ad quid in respicientibus fidē ⁊ tan
gentibus reformationē ecclesie, talis submissio non valeret, qꝛ
papatus est indiuisibilis, ⁊ indiuisibile ens trahit ad se nō ens.
l. si is qui duos. de libe. leg. de sta. ho. l. impe. el. ij. ⁊ sic digni-
tas papatus diuerso iure procederet ⁊ se haberet ꝯtra no. in. c.
cū in tua. de decimis. ⁊. xij. q. ij. c. cū ergo. vr̄ ne in ꝯdictorium
incidamus vt papa quo ad quid. s̄. ꝯciliuꝫ ⁊ quo ad quid teneať

91 concilio obedire, sic ⁊ nō potest † esse quis sanctus ⁊ peccator.
j. q. j. c. sicut xp̄s dignus ⁊ indignus. lxxiiij. di. c. ij. legitimus. ⁊
illegitimus de clā. despō. c. fi. liber ⁊ seruus. ff. de lib. cā. l. duo
bus. sic dicit lex. ridiculū est eandem feminā vt nuptam ⁊ non
nuptam admitti. ff. de condi. ⁊ demon. l. filia. ⁊ sic mutata esset ⁊
mutareť forma que est vt ecclesia per vnū regať. facit. l. ij. §. no-
uissime. de orig. iur. non enim posset papa abdicare a se ptāteꝫ
papalem ꝯtra officij sui debitū minuendo honorē papalis ma-
iestatis ⁊ se mandatis subijcere ꝯcilij obsequentem arg. in auc.
de here. ⁊ fal. §. j. tum etiam qꝛ decretum frequens, ⁊ decretuꝫ
qm̄ frequens non valent nisi fuissent specifice per apostolicū cō
firmata ⁊ speciali decreto approbata. text. xix. dist. c. si roma-
norum. ibi dum dicit tex. ita vt qd̄ vere sedes apostolica proba
uit hodie teneatur probatum ⁊ acceptū, ⁊ quod illa reppulit ha
ctenus inefficax habeať, ⁊ tex. dicit huic sedi concessa nullus oc
cupare sine eius ꝯsultu presumat. xvij. dist. c. huic sedi. ⁊ illud
clarum quod ꝑ adhesionem factam ꝯcilio nusq̄ꝫ intelligeť apo
stolicus confirmasse decreta que facta fuissent in supprimendo
eius papalem auctoritatem ⁊ dignitatem. ⁊ qd̄ obedire cōcilio
teneatur in cōcernentibus reformationem ecclesie in capite vel
in membris, allego pro hoc dictuꝫ Cy. in. l. inquisitio veritatis
C. de solutio. vbi dicit qd̄ si promitto te iuuare contra quoscūqꝫ
homines ⁊ accōmodare, ⁊ tibi armare curruꝫ meum ꝯ oēm ꝑ-
sonam quod non videor promittere contra me per dictam. l. in-
quisitio. pro hoc. ff. de sena. l. j. ⁊. l. administratores. §. fi. de excu.
tu. ⁊ de ꝯdi. inde. l. frater. a fratre. ad idē. c. i ḡnali de reg. iu. li.
vj. ⁊. c. ꝯctus. eo. tit. in mercu. ⁊ de iureiuran. c. petitio. in glo.

92 Est preterea vulgatum † satis qd̄ in ḡnali sermo

ne nō ꝯtineť ꝑsona loquētis. xxiij. q. v. c. nō lꝫ. in gl. ordi. sic i ge
nerali sermone nō intelligiť ꝑsona accipiētis. ff. manda. l. si man
dato tibi vt ꝑ me. §. si cui. sic in ḡnali obligatione nō veniunt ea
que quis non esset verisimiliter obligaturus. vt. l. obligatiōe. ff.
de pig. verba preterea q̄ꝫtuncunqꝫ generalia restringunť ne ꝯti
neāt id qd̄ incipit esse iniquū. l. ex facto. de vulg. ⁊ pup. ⁊. c. sug
gestum. de decimis. Jtē ne comprehendāt casuꝫ captiosum sil'r
restringunť. l. ij. ff. d̄ ferijs. cū aquiliana. ff. de transac. vbi dt̄ tex.
qd̄ interpretatio prudentum hanc captiosam libertatē fregit. si
militer restringunť verba vt ꝯcessum in genere ius cōcedentis
nō ledat, vt. ff. de serui. vrb. pred. l. si domus. Nec est ꝑterea ali
cui cū ꝓpria iactura ꝯsulendū. xxij. q. ij. c. j. circa mediū. xxiiij.
q. v. forte. vn̄ quecunqꝫ ḡnalis ꝯfirmatio facta fuisset ꝑ apl'icuꝫ
decretoꝝ edictoꝝ vel edendoꝝ per Basilieñ. ꝯcilium non cō
prehenderet casum in quo potestas apostolica, ⁊ eius iurisdi-
ctio super omnes diminuerentur, cum papa superioreꝫ nō ha-
beat, vt in. c. licet. de elec. per dictā decreta. q̄nolibet impedire
93 tur restringeretur ⁊ modificaretur. qm̄ † verba non sunt amare
interpretanda sed ciuili mō intelligenda. ff. de serui. l. si cui. ff. de
testi. l. j. extra eo. ti. c. lꝫ. n. ⁊. c. significauerunt. xxxvij. dis. c. de
quibusdam. de cle. non resi. c. ex parte nec sunt ad extraneū sen
sum trahenda vbi res salua esse potest. de verbo. signi. c. intel-
ligentia. ⁊. c. propterea. imo ciuili modo generalia verba intel-
liguntur. de rescrip. c. ad aures. ⁊. c. cum in nostra. Nā in peni
tentibus dr̄, non tibi dico vt te tradā, de pe. di. ij. §. his auctori-
tatibus qn̄ aūt quis debeat contra se confiteri ⁊ se ꝑdere. not.
gl. l. dist. c. ex penitentibus, ⁊ sic ex his vr̄ recto iure ꝯcludi qd̄
apl'icus inherendo Basilieñ. ꝯcilio ⁊ illius decreta facta ap-
probando ⁊ ꝯfirmando, illa intelligitur approbasse dūmodo iu
risdictionem papalē non supprimāt vel offendant ac honori, ⁊
preeminentie sedis apostolice non ledat, q̄ vt dixi superiorē nul
lū recognoscit. de elec. c. lꝫ. Nec dicat quis qd̄ ex quo legatus
vel legati apl'ice sedis pro eo tp̄e facti hm̄oi decreti in eodem
concilio ꝑfuerunt, satis est, qꝛ proinde est ac si apl'icus illorum
decretoꝝ notitiam habuisset, ⁊ per consequens inherendo illi
concilio ipsa decreta prout ⁊ sicut ad literam facta fuerunt di-
catur specifice confirmasse, ⁊ sic non posset illa resoluere, vel ꝯ
eorum dispositionem q̄nolibet attentare, qꝛ decreto propter pre
sentiam cuiuscunqꝫ legati apostolici ⁊ presidentiā in eo cōcilio
tēpore prefati huiusmodi decreti ⁊ diminutionis apostolice po
testatis id decretatum vt premittitur decretatum nō valuit, qꝛ
94 in † quacunqꝫ legatione per apostolicū alteri commissa non ve
nit vt ea infringere possit que sibi sedes apostolica in signū spe
cialis dominij reseruauit, vt in. c. quod ad translationē. de offi.
delega. cum. n. decretatū fuerit debere apostolicū mādatis cō
cilij obedire in respicientibus reformationē ecclesie in capite
vel in membris, consequenter decretatum vr̄ in illis apostolicū

subesse ɔcilio non preesse.arg.ff.de penu.l.pom.§.sed ꝛ is.maxime cũ id decretum ad d eius obseruantiam papam astringit, vsq; ad priuationem inclusiue.

Simile dicimus qḋ in quocũq; gñali mãdato non venit qḋ procurator possit facere dñm in penã incidere.ff.de condi.l.si procurator.ꝛ.l.iij.§.si pcurator.ff.si qs ius di.non obtempe.ꝛ qḋ in eis legitur ꝛ no.vñ nõ posset legatus iurisdictionem gñalẽ remittere ꝛ ɔcilio dare.arg.ff.de translatio.l.cum hi.§.si pretor.idez in preside prouincie ꝛ curatore reipublice qui non pñt cõcedere que
95 fisci sunt.ff.qḋ vi aut clam.l.prohibere.§.plane.cuz etiã qꝛ † papa non potest ligare semetipsum etiam si id decretum per cõcilium editum specifice ɔfirmasset, quominus illud valeat reuocare.vt pz aperte in.c.vltimo.de rescri.lib.vj.ꝛ no.in.c.vltimo.de conces.prebẽ.eo.lib.ꝛ per Jo.mo.in.c.j.de consti.lib.vj.℄ Amplius licet illa decre.specifice apostolicus cõfirmasset,pt tñ illa resoluere per tex.apertũ.xxv.q.ij.§.his ita.vbi dicit litera.opz ergo primã sedem obseruare ea que decernendo mãdauit nõ necessitate oblequendi si auctoritate ipetrandi lz q̃ sibi ɔ gñalia decreta specialia priuilegia indulgere ꝛ spãli bñficio ɔcedere qḋ generali prohibetur decreto,ad idẽ bonus tex.xxv.q.ij.c.postq̃.§.his ita.vbi dicit litera sua auctoritate ɔgregata vz disiungere,ꝛ disiuncta congregare,rationis tñ equitate ɔsiderata, vnde vel pietatis vel necessitatis intuitu semel a se concessa valet in totum vel in partem cõmutare,pro necessitate namq; corrigendorum vitiorũ priuilegia multarũ ecclesiarũ vel minuuntur,vel penitus immutarent̃ siue particulariter siue ge
96 neraliter iuxta illud priuilegium † meretur amittere qui concessa sibi abutit̃ potestate,textualia verba sunt ibidem.

Plus dico quod etiã si per viã contractus dictoꝝ decretorũ papa obseruare promisisset, non obligatur papa ad obseruantiam promissorum qñ talis contractus cum subditis celebratus existeret,vt dixit singulariter Inno.in.c.nostra de iniurijs ꝛ dã.da.ꝛ Bal.dicit.ff.de ɔsti.prin.l.j.ꝙ princeps potest contractum cuz eo initum ꝛ ɔcessionẽ per eum factã reuocare.in.l.j.ff.de consti.princ.potest.n.papa de plenitudine ptãtis omnia licet videantur iniusta ſm Inno.in.c.quanto de iureiur.ꝛ no.Bal.in.c.cũ te sponse.C.de dona.añ nup.ꝛ qḋ erat validum annullare ꝛ nullũ validare.xvj.q.j.c.j.ꝛ de his que fiunt a pla.c.cũ apostolica.ꝛ not.de fal.c.veniens ꝛ de accusa.c.ad petitionem põt eniz facere de nihilo aliquid,ꝛ ḋ aliquo aliud ar.de ɔse.di.ij.c.re vera.ꝛ.C.de rei vxo.ac.circa prin.ꝛ no.gl.in.c.veniẽs.℄ Est preterea regulare qḋ
97 † papa non ligatur legibus positiuis,ꝛ si aliter faceret q̃ pmiserit tz actus.ix.q.iij.sola.cuz.§.seq.ad fi.xj.di.c.si papa ꝛ qḋ ibi not.j.q.vij.§.nisi rigor.xij.q.ij.nõ lz pape ḋ ɔces.preb.c.ꝑposuit.vñ dicimus qḋ instar sacrilegij obtinet disputare an sit dignus quem princeps elegit.xxvij.q.iiij.c.sacrilegium.Tum ẽt qꝛ ꝛ si decretũ Basilieñ.concilij inhibeat ad concilium dissolui vel mutari ad alium locum ꝑ apostolicũ transferri sub penis formidabilibus vsq; ad penam depositionis inclusiue vt litera.c.quoniam frequens specifice attestat̃,attenta tamen noua causa superueniente de electione loci idonei ꝛ commodi ipsi pape in quo possit faciliter conuenire pro extirpandis heresibus, ꝛ grecorum erroribus,qꝛ aliter in eo presentialiter nõ existente ꝛ non interpretatiue causa fidei non poterat ventilari,vt late probatum ꝛ deductum est in superioribus.

Attentis insuper abusibus illius Basilieñ.sinodi ꝛ decretis funestis in dominũ nostrum lachrimabiliter attentatis optime potuit id concilium dissolui ꝛ ɔtinuandũ transferri ad Ferrarie ciuitatez
98 decreto hmõi nõ obstante.Nam † non dz reprehensibile iudicari si ſm varietatẽ tẽporum statuta qñq; mutentur humana,ꝑsertim cum vrgens vel euidens vtilitas id expostulat dicit tex.in.c.non dz.de ɔsan.ꝛ affi.xix.dist.c.sciendum.iiij.dist.c.erit autem.xxij.q.iiij.c.qḋ ignoret pro hoc bonus tex.xxiiij.dist.c.vlti.vbi dicit litera qḋ sicut quedã sunt q̃ nulla pñt rõne diuelli.Ita multa sunt que aut necessitate temporum aut per ɔsiderationẽ etatũ oporteat tẽperari.illa semꝑ ɔsideratione seruata vt in his que vel dubia fuerint vel obscura id nouerimus sequendum qḋ nec decretis apostolicis inueniat̃ aduersũ.℄ Ex quo tex.dat̃ clare intelligi qḋ suadente cã necessaria id concilium Basilieñ.dissolui potuit ꝛ ad alium locuz continuandũ trãsferri.℄ Adduco pro hoc tex.optimum qui bene probat.xxv.q.ij.c.postq̃ versi.his ita superius allegatis.attẽta potissime infirmitate dñi nostri.ꝛ eius etate senili vt tantum bonũ vnionis ecclesie latine ꝛ grece effectum desideratissimum consequatur vt probat ibi tex.Excusat enim eum infirmitas qꝛ ad illũ locuz esset quasi amodo possibile se transferre.ff.de re iudi.l.quesitũ.C.qui morbo se excusant.l.podagre.lib.x.Item excusat eum iustũ impedimentum.C.de an.excep.l.j.de ele.c.si ꝑ defectu.ꝛ c.cupientes.§.fi.li.vj.de pni.c.cũ psone.§.j.eo.li.Itẽ excusat senectus.ff.de testi.l.inuiti.ꝛ ḋ decurio.l.j.§.fi.xxxvj.di.tanta.
99 in verbo,senex per Archi.Est † enim senectus propinqua causa mortis,ideo senex mortuus presumit ex senectute decedere.l.si vt certo.§.nũc videãũ.ff.ɔmo.Quinimo senex sꝑ dr̃ cẽ i periculo mortis.l.mortis cã capio.ff.de dona.cau.mor.ꝛ alibi dr̃ ꝙ senectus defectus est atq; canicies que vix labores, ꝛ dolores suos tolerare possunt.vt habetur de voto.c.magne.ver.verũ.Qui autem dicantur senes habet̃.C.de his qui non imple.stipen.l.ij.lib.x.ff.de iure immu.l.semper.per Jo.an.in.c.qm̃.super verbo senex.vt lit.non contest.

Sane qꝛ sunt nonnulli contra quos doctor gentium exclamauit.de ɔse.di.iiij.c.nec q̃q;.circa fi.qui vbi nox occurrit non igneam claritatem apponere curarunt ignota per ignotius aliter q̃ debeant exponentes contra illud Hieronymi vino inebriantur qui scripturas aliter intelligũt q̃ se habeat veritas.xxxvij.dist.c.vino.iuuat ad intelligentiã illorum capituloꝝ frequens,ꝛ qm̃ freqnẽs, ꝛ scripsisse
100 in superioribus recitata,qꝛ dicit canon qḋ † ex scriptis sensum extraneum querere non debemus sed sensuz capere veritatis, ita tñ vbi quis falsa didiecrit falsa ꝛ simulata declinet.xxxvij.distin.c.relatum.Et vt totũ sub exiguo cõprehendatur pro veritate assenero.concludenter Basilieñ.ɔcilium citra penas eisdez decretis appositas dissolui ꝛ ad aliũ locũ trãsferri ꝑ aplicũ potuisse ea vrgẽtissima ꝛ potissima rõne cui nõ ẽ dare rñsuz qꝛ dcã decreta ptãtis aplice restrictiua,ac ẽt ipsius ꝑuatiua edita ꝑ illa ɔcilia absq; aplice sedis specifica notiõe fuerũt ꝑrsus nulla ꝛ viribus nõ subsistũt,vt pz aperte in ɔcilio Gelasij pape.ix.q.iij.c.cuncta per mundum in parte decisa,ibi dñ dicit,qua pp satis ɔstat actiuum nullũ habuisse pontificum ptãtem ꝛ sñiam sedis apostolice sine vlla eius notiõe soluendi qua certa sinodo ille presumpsit quod nec si absq; apostolica sedes fas quidem haberet efficere posset.℄ Adduco ad idem quod papa potuerit hmõi decreta annullare per que sedes apostolica ligata censetur bonum tex.qui hoc probat in terminis satis clare.in.d.c.cuncta.in prin.vbi dicit litera cuncta per mundnm nouit ecclesia,qm̃ quorũlibet sententijs ligata põtificũ sedes beati Petri apostoli ius habeat resoluendi,vt pote q̃ de oi ecclesia ius ha
101 beat iudicare.Neq; † cuiq̃ liceat de eius iudicare iudicio.ista sunt formalia verba illius tex.que apponunt gladiũ ad radicẽ hmõi decretoꝝ, dicta decreta ẽt ꝑ aplicũ specifice ɔfirmata potuisse per eundẽ soluere ꝛ in melius ɔmutare.℄ Tũ qꝛ papa illa nusq̃ intelligit̃ ɔfirmasse q̃ ptãtẽ aplicã offenderẽt,vel aliter modificarẽt,vl' ipedirẽt,qꝛ sic eẽt i ptãte ɔcilij dissoluere omnez iurisdictionẽ papalez decreta q̃cunq; faciẽdo sub ptextu qꝛ respicerent reformationem vniuersalis ecclesie in membris,ꝛ si aliter diceremus patet incõueniens in capite ꝛ in manifestum qꝛ sub hoc cõficto colore iurisdictio ꝛ ptãs papalis ɔfunderet̃ ex toto vt latius.s.dixi.℄ Tum etiã qꝛ ẽt specifica ɔfirmatio per apostolicum facta illiusmodi decreti qm̃ frequens,non ligat ipsuz apostolicũ ɔfirmantẽ quo minus possit illud resoluere ꝛ in melius commutare per tex.apertũ.in.c.vlti.de rescrip.li.vj.ꝛ per.tex.notabilem.xxv.q.j.§.his ita.in ver.oportet ergo.

Habet preterea illa confirmatio, ꝛ infirm prestitum super illa tacitã conditionẽ subintellectam a iure rebus in codez statu manentibus,vt in.c.queadmodũ.de iureiur.de rescript.c.ex par
102 te conuentus.ꝛ.ff.qui satisda.cog.l.fi.item sedes † apostolica ɔciliorꝝ statuta ſm euentum tẽporum in totũ vel in partem corrigit ꝛ immutat,vt in.c.statutũ.de rescrip.lib.vj.ꝛ.c.statutum de elec.eo.lib.ne qḋ pro communi vtilitate fuerit statutum ad noxam tendere videat̃.lxiiij.di.§.verũ.xxxv.q.j.c.j.de sen.ex com.c.vlti.in prin.Nam ꝛ reuocatur priuilegiuz cũ tendit ad noxaz.de decimis.c.suggestũ.de priui.c.j.ꝛ.c.auctoritate.itẽ sedes apostolica sententias tã suas q̃ alioꝝ reuocat,qñq; mutat in melius.xxxv.q.ix.c.sñiaz.ꝛ.c.seq.de rescri.c.vlti.li.vj.Sicut ꝛ augustinum legimus iã fecisse.xij.q.ij.c.certe.cũ esset occasio licitũ fuit id mutare concilium ꝛ decretum editũ reuocare.lxiij.dist.§.verũ.de ɔsang.ꝛ affi.c.nõ dz.ff.de vulg.ꝛ pu.

l.ex facto.el picolo.dicit n.tex.qđ detestatur iniquoꝝ peruer
sitas abstinere nesciēs a vetitis nec debito modo gaudere ꝯces
sis digne plerunqꝫ effectū excitat presidētis ad ea que iuste fue
rant ꝯsiderationi ꝯcessa,cū in abusum ea vergere circunspicit
districtione preuia reuocandi.in.c.detestanda.de ꝯces.prebē.
lib.vj.xxxv.q.ix.c.veniā.de in integ.restitu.c. cum ex literis.
103 ¶ † Quinimo ⁊ ipse deus qñqꝫ mutat suam sniam.xxij.q.iiij.
c.incōmutabilis.⁊ Augustinus mutat ꝓpositū.xx.q.ij.c.ego
sum qui statueram.⁊ imperatoꝛ dicit. Non piget nostras emē
dare leges.in auc.vt fratrū filij.⁊ nota.de accu.c.qualiter ⁊ qñ
⁊.c.ad petitioneꝫ.⁊ canon dicit sic.summe sedis pontifices ca
nonibus a se seu ab alijs sua auctoritate ꝯditis reuerentiā exhi
bent,⁊ eis se humiliando ipsos custodiunt nōnunqꝫ vero seu iu
bendo,seu diffiniendo,seu decernendo,seu aliter agēdo, se de
cretorum dños esse ostendunt.illud ex toto certissimum qđ pro
transgressione ⁊ neglecta obseruantia huiusmodi decretoꝝ con
cilium non potuit apostolicū pene subijcere priuatiue,tum quia
104 † conciliū non pōt imponere legē pape.xvij.di.ij.hinc ēt.⁊ no.
per Jo.an.in.c.significasti.de elec.nec ipsum pro huiusmodi
transgressionibus impedire tex.clarus.xxij.distin.§.hinc etiaꝫ
vbi dicit litera.episcopi non in sinodo residentes congregata
auctoritate eiusdem Simachi dixerunt Simache papa sedis
apostolice presul,ab huiusmodi oppositionibus impetitus quā
tum ad homines respicit sit immunis ⁊ liber,cuius causam to
tam dei iudicio reseruamus.

Hec est igitur tandem fides ⁊
mea sententia pater beatissime vt canonis verbo vtar,quā sem
per tenui,in qua si minus rite aut parum caute aliquid positum
est a te cupio emendari,qui Petri fidem ⁊ sedem tenes, si aūt
mea sententia apostolatus tui iudicio ꝯprobatꝰ quicunqꝫ me cul
pare voluerit se imperitū vel maliuolum ⁊ non catholicum cō
probabit.scribitur ad ꝯtextum.xxiiij.q.j.c.hec est fides. Ne
gare tamen nequeo quin aliqua sint insita in hoc meo opusculo
que iusto iudicio valēt forte temeritate calcari,vt asserit Aug.
105 in canone negare.ix.distinc.cum nil † tam perfectum in huma
nis adinuentionibus reperitur quin ex aliqua sui parte defectū
aliquem patiatur , vt dicit legislatoꝛ.C.de vete.iur.enu.l.ij.§.
sed quia.cum concoꝛ.xxiij. questione.v.capitulo de occiden
dis.ideo in omnibus scriptis meis peritiori iudicio in omnibus
me submitto iurisconsulti vestigia imitatus infra.l.Claudius
felix.ff.qui pot.in pig.hab.peritorum patrū sententie non resi
stens sed velut agnus coram tondente non aperiaꝫ de cetero os
meum de peni.di.ij.c.si est inquit.ad fi.cum paratus sim ēt ab
anniculo edoceri.q.j.c.j. Tibiqꝫ soli sanctissime pater patrum
e domine sancte parens corpus ⁊ animam meam inclinato ca
pite ⁊ poplite genuflexo ac manibus cancellatis humiliter re
committo,periodum faciens in dicendis veniam postulando si
illi longe pertractum fuit officiū.dicam.n.cum Hieronymo ad
Paulinum vbi de Esdra loquitur excessi modum epistole, nō
tū impleui quod volui ⁊ licet sciam dixisse valerium ꝙ multa,⁊
magna breuibus sunt dicenda,id tamen testante Hieronymo
super Esa.lib.xj.de illa breuitate dꝫ intelligi ꝑ quā intelligētie
nō sit damnū,testoꝛ deū in sermonū folijs non exulto, cū in illis
qs non debeat gloriari.i.q.i.c.marchion ⁊ basilides.xxij.q.v.
106 c.humane disceptationes.† tū ardue ⁊ nodose nequeūt oppoꝛ
tune v̄bis breuibus explicari,qꝛ q supflua remouere intēdit vt
plurimuꝫ necessaria ⁊ vtilia resecat,vt pꝫ de voto.c.quod super
his.§.rursus.⁊ seq.primo responso. Ad laudem eius per queꝫ
omnia facta sunt. Qui viuit ⁊ regnat in secula benedictus.

FINIS

SVMMARIVM

1 Plenitudo adiectione non eget.
2 Papa vnde dicatur.
3 Jurisdictio temporalis pendet ab ecclesia.
Papa ad petitionem clerici potest committere contra laicum omnem causam indistincte.
Mundi concilium potest solus papa congregare.
4 Licentiaꝫ celebrandi officia diuina in ecclesia interdicta solus papa concedere potest.
Excommunicato vel interdicto licentiam celebrandi diuina officia non potest dare papa.
Orbem totum regit papa.
5 Papa non potest iudicari ab imperatore.
Imperatorem solus papa deponere potest sine concilio.
Papa potest esse iudex in omnibus causis proprijs.
6 Auctoritas pape tanta est ꝙ solo verbo potest absoluere.
Jus tantū de papa confidit qđ eius statuta solus deus corrigit.
7 Papa iudicat secundum conscientiam suam , ⁊ non secundum allegata ⁊ probata.
Simoniam non dicitur committere papa si confert beneficia vel dignitates accepta pecunia.
8 Papa si participaret cū excōicato,nō icurreret excōicationē.
Dispensare cum bastardis assumendis ad curam animarum ⁊ ad ordines sacros papa potest.
9 Reuerendissimi domini cardinales vices apostolorum tenent.
10 Apostoli omnes fuerunt episcopi.
11 Cardinales dicuntur pars corporis pape.
12 Quotidianis curis qui die noctuqꝫ pro toto terrarū orbe laborant dignam habeant sue prerogatiue fortunam.

ADDITIO .D. LVDO. BOLO.


Luculenter ꝓfecto ⁊ copiose ꝑ dñm
auctorem dictum est de
ptāte sanctissimi dñi.d.nostri pontificis maximi
seu sedis aplīce,nec non reuerendissimoꝝ.d.car
dinalium sacrosancte Romane ecclesie ⁊ totius
orbis pondus sustinentium adeo vt si vltra nunc ego aliqd dice
re velleꝫ solē querere facibus illustrare dici non imerito posseꝫ
1 cuꝫ † plenitudo adiectione nō egeat iuxta tex.in.c.si oia.vj.q.
j.⁊.c.hū quidē.xcvj.dist.cū si.⁊ esset rei demōstrate demōstra
tionē facere.vt in.l.j.in fi.ff.de actio.emp.⁊ in.l.j.in fi.ff.de do.
preleg.vt in.c.certificari.de reg.iur.lib.vj. ¶ Jdcirco in pre
missis nō multū insistā ⁊ eo maxime cū de suprema coꝝ oium
facultate alias latius dixerim in libello nr̄o intitulato de ꝓstan
tia cardinaliū,vbi ⁊ sedis aplīce ⁊ eorūdem reuerendoꝝ dñorū
imensa ptāte diximus,⁊ etiā cum ea que nūc dicerē essent mini
ma pars eoruꝫ que ignorarem. ¶ Tū pro nunc ne sic illotis vt
ita dixerim manibus ptranseamus iuxta.l.j.ff.de orig.iur.breui
ter superaddaꝫ in predictis per dñm auctorē vnū verbū ad ho
norē tante sedis.⁊ presertim sanctissimi dñi.d.nostri Jnnocen
tij hū merito pontificis maximi octaui cui satis superqꝫ satis ⁊
in minoribus ⁊ in maioribus ꝯstituto debeo atqꝫ iteruꝫ debeo.
2 **Primo igitur dico** quod † Papa dicitur
a pape,q̃ est dictio ad
miratiua quasi admirabilis in terris , cum dei vices sustineat.
ita dixit illustris doctoꝛ ꝯbononiēsis Jō.an.in sua gl.in.§.hoc
sane in proemio cle.in verbo,sane.qui dixit quod papa dicitur
stupoꝛ mundi,qꝛ nec deus est nec homo sed est vtrūqꝫ,⁊ subdit
ꝙ etymologia huius nominis ē pater patrū. Et de alijs cogno
minibus etiam ⁊ titulis eius posuit Archi.in.c.j.de consti.li.
vj. ¶ Preterea papa hꝫ ptātem ligandi ⁊ soluendi quicquid
vult.c.manet.xxiiij.q.j.⁊.c.ꝯsiderandum.l.distin.in.c.in no
uo.xxj.dis.⁊ hr̄ Matth.xvj.c. ¶ Hinc est qđ papa est iudex
omnium etiā non recognoscentiū superiorem ⁊ regū ⁊ impera
toris rōne peccati vel iniustitie,vt est glo.multum sing.in.c.ex
transmissa extra de foro compe.⁊ voluit Jnn.in.c.licet.eo.ti.
⁊ ptās vtriusqꝫ gladij fuit originaliter apud papā ꝺm gl.⁊ scri
bē.in.c.nouit.de iudi.⁊ no.in.d.c.lꝫ. Et similiter dicebat Ja.
3 bu.ꝯbononiēsis in proe.C.† quod iurisdictio talis pendet ab ec
clesia qꝛ ecclesia reseruata sibi substātia remisit impatori exerci
tium in temporalibus ⁊ voluit dñs meus Alex.de imo.in ꝯsi.
ij.in.j.volu.incip.an legitimatus ⁊c.in.vj.col.⁊ i vlti. ¶ Pre
terea ꝯsuetudo obseruat qđ papa ad petitionē clerici pōt com
mittere contra laicum omnem cām indistincte ꝺm Spe.in titu.
đ ꝯpe.iudi.adi.§.j.v̄.xxx.cū seq.⁊ Archi.i.c.iudicatū.lxxx
vj.di.d. Anto.in.c.si clericus.de fo.ꝯpe.⁊ voluit dñs meus
Alex.in ꝯsi.xc.i.iiij.col.in.j.vol.inci.qs sit iudex ⁊c. ¶ Et ēt
solus papa pt ꝯgregare ꝯciliuꝫ mūdi ꝺm Bal.in suo tractatu
4 scismatis.in.xv.colū. ¶ Preterea solus papa pōt † ꝯcedere
lniam celebrandi officia diuina in ecclesia interdicta ꝺm gl.in.
c.ad hec extra de appel.quā approbāt scrib.ibi.qđ eps facere
non potest vt ibi per gl.non potest tū papa dare licentiam ex
communicato vel interdicto celebrandi diuina officia ꝺm Jnn.
in.c.pterea.eo.tit.⁊ rō est,qꝛ nō entis nulle partes,sed excōi
catus vel interdictus reputatꝰ pro non ente ⁊ sic pro nullo,vnde
sicut mortuo non posset ꝯcedere licentiam celebrandi officia di
uina,ita nec potest dare interdicto vel excommunicato.

Vlterius

Ulterius Papa regit totum orbem. tex. est in. d. c. duo sunt genera. xcvj. dist. & ēt hȝ plenitudinē potestatis ex sola electione. c. ego. lxiij. dist. & c. in nomine. xxiij. dist. & voluit glo. in. c. licet. extra de elec. & voluit
5 Bald. in predicto tractatu schismatis in. xiij. col. ¶ † Insuper non pōt papa iudicari ab imperatore. tex. est. in. c. scripturis. xcvj. dist. nec etiam a quocunqȝ alio cuȝ ipse nō habeat superiorem. c. aliorū. & per otam illam questio. ix. q. iiij. & voluit glo. in. c. nemo. eadem causa & questione que dicit hoc esse verum nisi in causa heresis. ¶ Similiter solus papa ēt sine concilio pōt deponere imperatorem ƀm glo. in. c. ad apostolice. de re iud. li. vj. & Bar. & Bal. in. l. fi. C. de legibus. & in. l. rescripta. C. de preci. impera offe. ¶ Denuo potest papa esse iudex in omnibus causis proꝛijs & non solum per seipsum sed etiaȝ delegando seu delegatū constituendo secundum Bar. in. l. est receptum. ff. de iurisdi. om. iud. vbi alias legēdo dixit. & Bal. in. l. cum antiquioribus. C. de iur. deli. Et quod plus est eius sententie non possunt retractari. ix. q. iij. per totū. ¶ Insuper tāta est eius auctoritas quod potest solo verbo absolvere secūdū Speculato. in titu. de cita. §. quinto. versicu. quid si iudex &c. iuxta illud, quodcunqȝ solueris super terram &c.

Preterea ius tantum de eo
6 cōfidit † quod eius statuta solus Deus corrigit. ita dixit Bal. in. d. tractatu schismatis. in. iij. col. & non potest etiam recusari vt suspectus in causis ēt si esset cōiunctus vni ex litigātibus. c. j. in fi. cū glo. sua. de conces. preben. lib. vj. & volunt. d. canoni. in. c. postremo. de appel. & in. c. querela. extra de electio. Et de potestate sua absoluta potest impetrari officium suū etiam nō petēti, secus est de ordinaria ƀm. d. Abb. in. c. ea que extra de re iudi. & intantum lex etiam de eo confidit ꝙ si ad eum appellatī potest recognoscere de causa principali omisso articulo appellationis etiam inuito appellante de cōsensu solius appellati. tex. est in. c. cordi. extra de appel. lib. vj. & voluit Inno. & Joan. and. ibidem & Inno. in. c. j. extra de elec. eo. lib. & do. Ab
7 bas & alij scribentes in. c. vt debitus. de ap. in antiquis. ¶ † Insuper iudicat papa ƀm conscientiam suam & non allegata & probata ƀm Barto. in. l. vnica. in fi. C. vt que desunt aduo. par. licet alij iudices iudicent secundum allegata & probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi. & ratio est ƀm Barto. vbi. s. quia Papa est iudex supra legem, ideo dictum eius habetur pro lege, & propter hoc debet iudicare ƀm conscientiam, aliter peccaret ƀm Bar. referentem tbologos ita tenere. ¶ Preterea papa non dicitur cōmittere simoniam si cōfert beneficia vel dignitates accepta pecunia secundum Bar. in. l. barbarius. in. ij. co. ff. de offi. preto. in repe. vbi dixit ꝙ ratio est qꝛ papatus est apostolatus, & aut sanctum facit, aut sanctuȝ recipit quod bene nota contra lacerantes seu latrantes indebite contra sedeȝ apostolicam. Nam non est licitum apponere os in celum, & licituȝ est pape equare quadrata rotundis. c. cuncta per mundū &c.
8 principalem. ix. q. vlti. ¶ † Successiue si papa participaret cū excōmunicato non incurrit excōicationem. glo. est in. c. statuimus. de sen. excō. lib. vj. & in. c. si aliquem. eo. tit. in antiquis. & dixit gl. in. c. nulli. eo. ti. qꝺ nō ligatur lege vel ꝯstitutione sua vel canone. & facit. l. princeps. ff. de legi. & l. digna vox. C. eo. tit.

Potest etiam papa dispensare cum bastardis assumendis ad curam animaruȝ & ad ordines sacros ƀm Bal. in rub. C. de preci. impera. offeren. & Bald. in additio. Specu. in tit. de dispen. ver. cum illegitime &c. plus dico quod si promoueret spurium ad episcopatum, videtur euȝ eo dispensasse ƀm Bal. in. l. imperialis. §. j. C. de nup. cū multis alijs similibus q̄ breuitatis cā omitto. Nā si enarrare vellē facultatem, dignitatem, & preeminentiam, tante sedis, ante diē clauso componet vesper olympo. nec mihi si centum lingue sint oraqȝ centum, ferrea vox &c. minimam earum partem attingere possem. Et ideo pro nunc his paucis contentus ero cū alias longior fuerim circa hoc in libello nostro de prestantia cardinalium edito vbi est locus proprius, & ad ibi dicta me remitto. ¶ Circa vero prestantiā Reuereñ. dñorum. d. meorum Cardinalium dñs autor. s. incidenter aliquid ēt tetigit, circa quod ēt non intendo in presentia longius exordiri cum alias hoc enarauerim in predicto libello nostro principaliter edito de corundē prestantia & immensa autoritate, nisi quod pro nunc vnum verbum in medium afferam.

Primo enim reuerēdissimi do
9 mini † cardinales vices apostoloꝝ tenent. Nam apostoli possunt considerari tripliciter. Primo qñ principaliter astiterunt ante eius ascensionem, quo quideȝ in statu omnes pares fuere, nec Petrus alijs preerat, sed oēs erant simplices sacerdotes. tex. est in. §. econtra, & in. §. quē penitet. de pe. di. j. Christus. n. viuens inter homines solus habuit in ecclesia premissam potestatem, vt in. c. legatur. xxiij. q. j. & fuit prior sacerdotū. xxxij. q. viij. c. cū a iudeis. & ipse verus & solus tunc pastor ouium & pontifex fuit. c. sancta Roma. xv. dis. c. dñs noster. liij. distin. ¶ Secundum possunt considerari apostoli quando astiterunt Petro tanqȝ primo pastori in quo quidem statu Petrus prefuit omnibus ipsiusqȝ principio in ecclesia Christi pontificatus est traditus. c. in nouo. xxj. dist. vbi est casus multum notādus & in hoc duplici statu reuerēdissimi dñi Cardinales vere representat apostolos. & assistūt pape qui est vicarius Christi & Petri successor. ¶ Ultimo possunt apostoli ꝯsiderari tanqȝ postea ex precepto Christi separati a Petro, & tanqȝ diuisi euntes predicando per mundum & in hoc statu vices apostolorum dicuntur gerere ēt episcopi. tex. est in. d. c. in nouo. & in. c. vidētes. xij. q. j. & in. c. quorum vices. lxviij. dist. & in. c. manus. de conse. dist. v. & hoc est qꝺ voluit dicere vas electionis Paulus dū dixit. alios Deus dedit apostolos, alios pastores, alios doctores, alios prophetas &c. que verba habentur transumptiue in. c. cum ex iniuncto. extra de here. fuerunt † omnes apos 10
stoli episcopi vt probatur in. d. c. in nouo. & in. c. loquitur. xxiij. q. j. ¶ Et ex his incidenter infero reuerēdissimos dños Cardinales fuisse tempore Christi quicquid dixerint aliqui qui voluerunt eos habuisse initium tempore Pontiani pape & marcelli qui fuit anno. ccciij. & non bene est verum quod in nouo testamento priusqȝ hoc nomine nuncuparentur, videlicet Cardinales, reperio eos appellatos consiliarios, ita probatur in. c. ecclesiasticis. xij. q. ij. vbi Grego. papa appellat theodoricū cōsiliariū. idē probatur in. c. parochia. xvj. q. j. vbi pelagius papa similiter appellat eos ꝯsiliarios. & i. c. queniētibus. j. q. vij.

Postea appellati sunt cardinales, qꝛ hec dignitas solū reperitur in Romana ecclesia que est caput & cardo aliaꝝ. vt in. §. j. xxi. q. j. & in. c. sacrosan. xxij. dist. sicut enim ostiuȝ regitʳ per cardinē, ita ecclesia per istos, ita hʳ per glo. in. c. ij. extra de offi. archi. ¶ Et non ab re oēs alij gradus & dignitates vniuersalis ecclesie huic cedunt, & cedere debentʳ, qꝛ dicebat Host. & Jo. an. in. c. dilectus el. j. de prebē. nullā fore dignitatē ecclesiasticā post papatuȝ maiorē Cardina
11 latu, ipsi † enim dicuntur pars corporis pape. vj. q. j. c. si quis cū militibus. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. & not. glo. in. c. excōicatis extra de offi. lega. & adeo dicuntur pars corporis pape ꝙ papa non exigit iuramentū obedientie ab eis, qꝛ diceret exigere iuramentū a seipso intantū reputantʳ pars eius corporis seu mēbra. ita voluit Host. & Jo. an. in. c. antiqua. extra de priuil. insuper ipsi Cardinales papaȝ eligunt. c. vbi periculum. de electio. lib. vj. & hec electio fit oīno de gremio ipsoꝝ. c. oportebit. & c. nullus. lxxix. dist. & presunt romane curie vniuersalis ecclesie. vt est tex. in. c. bone. extra de postu. prela. episcopi vero & alij in loco particulari huic cure presunt. c. mulier. xxxiij. q. v. c. accusat. j. q. vij. c. in noua. xxv. disti. quibus non ab re dicere possumus illud qꝺ hʳ in. l. bene a zenone. C. de quadrie. prescr.
12 & in. c. j. de offi. leg. li. vj. vt qui die noctuqȝ † quotidianis curis pro toto terrarum orbe laborant, dignā habeāt sue prerogatiue fortunam &c. Ex quibus ēt nō ab re dicere possumus, vos estis lux mundi &c. Cetera de eorūdeȝ immēsa autoritate prestantia & excellentia dixi in. d. libello nostro, & de eorundē prerogatiuis posuit ēt gl. in. d. c. vbi periculū. de elec. lib. vj. & glo. in. c. j. de scisma. eo. lib. & Host. & Jo. an. in. c. ad liberādū. extra de iudeis. & Host. in. c. cū ex eo. de pe. & remis. & Ange. in consi. clxxxij. incipien. vtrum qui asserit se &c. & Jo. cal. combononiē. in consi. j. incip. an si episcopus &c. sub rub. de translatio. epi. & Old. in consi. xlviij. incip. ius cōmune pro residētibus &c. & Ludo. ro. in consi. vlt. inci. Uos estis lux Mundi &c. & dñs meus Alex. de imol. in rub. ff. ð iuris. om. iud. in. iij. col. & in. l. j. in apostillis. ff. de offi. prefec. preto. Ludo. Bologni.

FINIS

Tractatus de potestate Pape super cõingio in gradibus diuino iure prohibitis. R. patris fratris Bartolomei de spina Pisani, sacre Theologie docto. Incipit.

SVMMARIVM

1 Papa an cum aliquo dispensare possit, vt matrimonium cum ea contrahat que sibi sit in aliquo consanguinitatis, vel affinitatis gradu a iure diuino prohibito, ⁊.ĩ.nu.69.
2 Matrimonium inter fratrem ⁊ sororem olim licitum fuit.
Papa in quibus preceptis dispensare possit.
3 Precepta iudicialia veteris legis nature an obligant.
4 Soror vxoris an in vxorem viuente sorore accipi possit.
5 Gradus secundus consanguinitatis ⁊ affinitatis in quibusdã personis interdictus est.
6 Filij honorem parentibus naturaliter debent.
7 Comixtio fratrum ⁊ sororum necessitate compellente quanto fuit antiquior religione prohibẽte dãnabilior postea fcã est.
8 Precepta moralia ex dictamine iuris naturalis vim obligandi habent.
9 Papa quod facit de consilio peritorum ab eo licite posse fieri videtur.
10 Papa super bigamia dispensat prout fecit Lucius papa, vide infra nu.147.
11 Dispensatio facta per Martinum cum eo, qui cum sua germanã contraxerat ⁊ consumauerat, an valeat, ⁊.ĩ.nu.106.
Dispensatio pape an valeat, ꝙ patruus neptem ex magna cã in vxorem ducat.
Dispensatio facta cum rege Sicilie, vt duceret vxorem sororem patrui sui, an valuit.
Dispensatio facta cum rege Anglie, vt duceret in vxorem eam cum qua frater defunctus matrimonium consumauerat, an valeat.
12 Iudicare de sede apostolica nemo debet.
13 Dispensare potest papa in secundo gradu consanguinitatis.
14 Instituta a Deo circa matrimonia sola diuina auctoritate mutabilia sunt.
15 Precepta diuina in antiqua lege Dei lata triplicia sunt.
Precepta cerimonialia an obligent.
16 Sabbatũ qui nunc obseruaret, peccaret.
Precepta iudicialia an sint mortifera, ⁊ an obligent.
17 Quid de preceptis moralibus.
18 Ecclesia non dispensat in moralibus diuina lege statutis.
Precepta moralia an dispensabilia sint.
19 Preceptum de non contrahendo matrimonium in gradibus diuina lege prohibitis, an sit purum cerimoniale.
20 Et an sit magis iudiciale q̃ morale.
21 Dispensatio an valeat, ꝙ auus possit matrimonium contrahere cum filia filij, ⁊ cum oĩbus successoribus, ⁊ filius cuz auia ⁊ cum omnibus antecessoribus.
22 Preceptum de non contrahendo matrimonium in gradibus diuina lege prohibitis quomodo sit morale. ⁊.ĩ.numero.32. ⁊ numero.34.
23 Preceptum morale quare dicatur.
24 Matrimonium contra legem nature quod esse dicatur.
Finis matrimonij per se quis sit, ⁊.ĩ.nu.seq. ⁊ numero.31.
26 Finis matrimonij per accidens quis sit.
27 Consanguinitas secũdum omnes gradus diuina lege prohibitos matrimonium iure naturali impedit.
28 Ius naturale quot modis dicatur.
29 Ius naturale quid sit.
30 Homines ad filiorum procreationem naturaliter inclinantur.
33 Vxores plures habere contra legem naturalem.
35 Preceptum de honoratione parentum, vel filiorum educatione morale est.
36 Homo naturaliter quãdam honorificentiam parentibs debet ⁊.ĩ.nu.120.
37 Precepta iudicialia quomodo sint d actibus virtutũ moraliũ.
38 Iacob consobrinas suas in vxores habuit vide.ĩ.nu.47.
39 Precepta iudicialia quomodo a moralibus distinguntur.
40 Virtutes quedã sunt, que hoiem pficiunt in ordine ad seipsuz.
Temperantia in se hominem perficit.
41 Preceptuz de temperantia absolute seruanda morale est.
42 Precepta de determinatis ieiunijs ad q̃ ꝑcepta ptineant.
Iustitie specialis virtus que sit.
43 Honorificentia que sit.
44 Copulari veneree naturaliter quis veretur in cõsanguinitatis gradibus.
45 Vxorem patris sui habere apud gentiles horribile erat.
46 Homo patrem, ⁊ matrem relinquet, ⁊ vxori sue adherebit, quo modo intelligatur.
48 Prohibitio matrimonij in gradu prohibito impedit multiplicationem amicitie.
49 Simile naturaliter simili iungitur.
Patriarche prohibebant filios accipere vxores, nisi de domo vel familia, vel agnatione.
50 Matrimonij prohibitio populo iudeorum facta quare pauciores gradus ⁊ personas comprehendebat, ⁊.ĩ.nu.91.
51 Peccati mortalis pericula de salutis necessitate quilibet vitare tenetur.
52 Lex posita est scd̃m id, qđ pluribus accidit.
53 Bonum multitudinis magis diuinũ est q̃ bonũ vnius.
54 Vxores plures habere in veteri lege dispensatione diuina indulgebatur.
55 Matrimonij prohibitio in gradu prohibito quid babeat pro ratione communi.
56 Precepta illa tria peculiariter populo iudeorum data sunt secundum ꝙ ordinabant ad Christum.
57 Obligatio legis cessat eius ratione sublata.
58 Matrimoniũ naturali iure statutũ est.
59 Deus ordinauit vnionem cum vxore, vt essent duo ĩ carne vna
60 Matrimoniũ ob filioꝝ procreationẽ nature officiũ dicit̃ esse.
61 Matrimonium vnionem xp̃i cum ecclesia significat.
62 Prohibitio Dei, que omnes Christianos ligat, ad precepta moralia spectat.
63 Matrimoniũ quo ad quas personas ꝑ ꝯsanguinitatẽ ĩpediat̃.
64 Populo naturali iure preceptum est vt sacerdotibus necessaria ministrent.
65 Decimas soluere tenemur de iure diuino.
66 Dispensare in quibus non possit deo inferior.
67 Dispensare quis possit in lege humana publica.
68 Precepta Dei sunt de eo, qđ est de necessitate salutis.
Precepta ecclesie quomodo obligent.
70 Veritas copulatiue vtriusq; partis veritatem requirit.
71 Dispensare an possit papa, vt quis eã quã ex fonte leuauit, in vxorem accipiat.
72 Dispensatio in lege diuina non fit nisi diuina auctoritate.
73 Ius diuinum quid sit.
74 Lex noua, que est lex libertatis, de quibus contenta sit.
75 Dispensare in quibus papa non possit.
76 Bigamus ꝙ promoueri nõ possit, non est de iure diuino.
77 Precepta iudicialia, ⁊ cerimonialia que sint.
78 Precepta moralia in veteri lege continebantur.
79 Ius diuinum contra ius naturale distinctum quid sit.
80 Fratres duo singulas sorores in vxores accipere possunt.
81 Nouerce turpitudinẽ reuellans patris turpitudinem reuellat.
82 Vxores plures habere, est contra legem nature.
83 Vxores plures habere nulli vnq̃ licuit.
84 Consuetudo an legi preiudicet.
85 Matrimonij finis principalis est bonum prolis, ⁊.ĩ.nu.101. ⁊ ibi quis sit finis secundarius.
86 Filius aut filia regulariter sine patris consensu matrimonium contrahere non possunt.
87 M̃rimonij ꝓhibitio ĩ gradibus ꝓhibitis ad q̃ ꝑcepta ptineat. Capi.xviij. Leui. hic declaratur.
88 Preceptũ de non accedendo ad mulierem menstruatam quale sit, ⁊.ĩ.nu.95.
89 Preceptũ dãdi decimas, inq̃tũ est morale obligat.
90 Matrimoniũ fratris cum sorore apud ẽt gẽtiles nephariũ est.
92 Matrimonij finis de per se nõ est, sed per accidens amicitie multiplicatio.
93 Precepta moralia an ⁊ q̃no inter iudicialia cõnumerentur.
94 Precepta moralia quare dicantur iudicia.
96 Precepta moralia sunt de omnibus actibus virtutum.
97 Gradus consanguinitatis duas habet species.
98 Papa quare dispẽsat in.ij. gradu in collateralibus ꝑsonis.
99 Precepta Dei de non contrahendo matrimonium in gradibus diuina lege prohibitis omnes ligant.

100 Leges

100 Leges regule sunt.
103 Parentum appellatione qui comprehendantur.
104 Religione quod est prohibitum contra veritatis bonum est.
105 Disputare quomodo liceat de summi pontificis iudicio.
107 Coitus fornicarius vt plurimũ nõ fit causa prolis procreãde.
108 Ex coitu fornicario vna caro viri ⁊ mulieris non fit.
109 Dispẽsare potest Papa, vt cum filia contrahat qui matrem fornicando cognouit.
110 Turpitudo matertere, ⁊ amite tue ꝙ nõ discoperiat, quomodo hoc intelligatur.
111 Abraam sarraꝫ sororeꝫ suaꝫ ex patre non ex matre ante legeꝫ promulgataꝫ licite in vxoreꝫ duxit, ⁊.ĩ.nu.seq.
113 Consanguinei fratres appellantur.
114 Vinculuꝫ sanguinis par est inter filium ⁊ sororem patris quod inter filiam ⁊ fratrem patris, quo ad gradũ, ⁊ quo ad matrimonij prohibitioneꝫ.
115 Dispensare an ⁊ quando possit Papa cuꝫ patruo vt neptem in vxorem ducat.
116 Preceptum de non reuelando turpitudineꝫ vxoris fratris sui continetur in sacra scriptura.
117 Dispensationem surripiens eius commodo carere debet.
118 Regressus ad ea, que est concessa, post renuntiationẽ nõ dat̃.
119 Vxor fratris quando in vxoreꝫ duci possit.
120 Pape spectat fidei dubia declarare, ⁊.ĩ.nu.141.
121 Adulterij crimen sub maledictione prohibituꝫ est.
122 In literis sacris quem sensum sectari debeamus.
123 A dei voluntate omne, qđ iustuꝫ ⁊ equum est pendet.
Voluntas diuina irrationabilis esse non potest.
124 Filij Iude patriarche mandato patris eideꝫ mulieri nupserũt ad suscitandum semen filij prioris mortui.
125 Preceptũ de nõ ducenda vxore fratris qñ̃o interpretetur.
126 Deus licet in aliqua lege dispenset, non tamen in eadem papa dispensat.
127 Deus licet dispensauerit aliquando super vxorum pluralitate, non tamen hoc Papa potest.
128 Deus quod in veteri testamento indulsit, in nouo postea prohibuit.
129 Vxorem suaꝫ dimittens, ⁊ aliaꝫ accipiens mecatur.
130 Dispensatio cuꝫ vxore fratris defuncti sine liberis in sacra scriptura non est reuocata.
131 Vxorem fratris defuncti in vxorem ducens quando dicatur diuini precepti transgressor.
132 Iudei olim mortaliter peccabant ducendo vxorem fratris defuncti sine liberis, non ex intentione suscitandi eius semen.
133 Contra prohibitionem Dei faciens peccat mortaliter.
Leges humane habentes concursum naturalis equitatis ⁊ iustitie ad mortale obligant.
134 Filius omnis legitimus est heres patris nisi sua culpa priuet̃.
135 Vxorem fratris ducere prohibetur causa sedande libidinis, sed conceditur causa prolis procreande.
Matrimoniũ cuius finis est libido sine peccato mortali nõ est.
136 Ecclesia extra forũ conscientie de interiori actu non iudicat, sed solum de exteriori opere probato.
137 Papa facere non potest, ꝙ matrimonium in quo cessat ratio diuine legis sit licitum.
138 Preceptũ de non ducẽda vxore fratris quomodo se extẽdat.
Papa solus dispensat in preceptis moralibus.l.antique.
139 Leges cõmunes ꝯtrarias a Deo statutas esse impossibile est.
140 Ecclesia licet non possit auferre precepta iuris naturalis, vel diuini permissiones tamen restringere potest.
141 Dispensare potuit Papa cum Rege Anglie vt vxorem fratris sui sine filijs defuncti duceret, vt.ĩ.nu.seq.
143 Deus non permittit pontificem in aliquo casu diuina lege prohibito dispensare.
144 Litere Pape quando vim legis habeant.
145 Statutum per Papam, vel concilium, per aliud equitate naturali suadente tolli potest.
Concilia varias sententias proferre possunt, ⁊ que sententia preualeat.
146 Conciliorum statuta ob consuetudinem robur quandoque amittunt.
148 Papa in factis alicuius momenti cum consilio peritorum procedere debet.
Christus nunqꝫ ecclesiam deseruit.
149 Concessio rerum grauium in scriptis fieri debet.
150 Pape potestas a Deo tradita est.
151 Secreta sua Deus amicis reuelat.
152 Papa iudicio alicuius vti superioris non subditur.

¶ De potestate Pape.

1 
Queritur † vtrum Papa possit cum aliquo dispensare, vt legitimum cum ea contrahat matrimonium, que sibi aliquo consanguinitatis, vel affinitatis attinet gradu, vel ordine, in quo ius diuinum coniugium ꝓhibet, quod ius p̃cipue ꝓmulgat Leui.xviij. ¶ Et videt̃ ꝙ sic, primo qꝛ si hoc Papa nõ posset maxime videretur qꝛ tali iure ꝓhibita, vident̃ ẽt ꝓhibita iure nãli, in quibus Papa dispensare nõ põt sꝫ solus Deus qui est auctor nature. Sed hoc nõ vr̃ ꝓhibitum iure naturali, aliogn nulla necessitate potuisset vnqꝫ inter tales esse mr̃imoniũ, qꝛ nulla necessitas facit licitã violationem iuris nature nisi ab ipso auctore nature
2 aliter ordinet̃. † Constat aũt ꝙ inter fratrem ⁊ sororẽ olim fuit licitum mr̃imoniuꝫ. Vt patet de primis filijs Ade, similiter de Habraã ⁊ Sarra. ergo ⁊c. Preterea. In oĩbus preceptis põt Pontifex dispensare preterqꝫ in primis principijs iuris naturalis ⁊ decalogo, ⁊ his que ad decalogum reducunt̃. vt cõiter Theologi confitentur. Sed prohibitio coniugij in predictis gradibus, non continetur in decalogo, nec ad illud reducitur. Neqꝫ enim sanctus Tho.xij.questio.c.arti.xj.vbi ponit precepta moralia diuini iuris que ad decalogum reducuntur, hãc prohibitionem enumerat inter alia, ⁊ minus inter prima illa cõ
3 tinetur principia. vt pꝫ. ergo ⁊c. ¶ † Preterea precepta iudicialia veteris legis nature nõ obligant, nisi forte aliqđ ꝑꝑ nouam ecclesie institutionem. Sunt enim mortua. vt docet.s. Tho.xij.q.ciiij.ar.iij.q.cviij.ar.ij.c.iiij.iij.iij. Sed talis prohibitio nisi prout se extendit ad coniugium inter parentes ⁊ ꝓlem, qđ naturaliter ⁊ apud omnes videtur inhibitum, videtur ad precepta iudicialia ꝑtinere. ergo ⁊c. Probatur aũt hec minor, tum quia inuenitur omnimoda tot personarum determinatio, tum quia sanctus Tho.xij.questione.cv.ar.iiij.enumerat hanc prohibitionẽ inter precepta iudicialia legis antique, tum quia hoc videtur consonum intentioni illius capituli.xviij.in Leuitico, vbi predicta prohibitio per singulas personarum diuersitates specificatur. primo quia ibi premittitur monitio de obseruantia non solum preceptorum moralium, sed etiam iudiciorum. Dicit̃ enim ibi. Facietis precepta mea, ⁊ iudicia mea seruabitis. ⁊ Paulopost. Custodite leges meas atqꝫ iudicia. ij. quia ibi subnectitur preceptũ de non accedendo ad muliereꝫ que patitur menstrua, qđ partim esse iudiciale ⁊ partim morale san. Tho. determinat ⁊ declarat.iiij.dist.xxxij.ar.ij.q.ij.c. Vnde sicut hoc a san. Tho. sic subtiliter discutitur quid in eo iudiciale sit ⁊ quid morale, ita prohibitio đ qua versatur hec questio, ⁊ in eodem.c. promulgatur, discutienda est, vt appareat quid in ea moralis ⁊ quid iudicialis vinculi sit. iij. quia pre
4 cipitur † ibidem ne soror vxoris sumat̃ in vxorem sorore viuente. ⁊ sic non propter incestum est ista prohibitio, quia committeretur etiam ipsa mortua incestus, sed propter aliam causam. puta propter discordiam vitandam inter sorores. ac per hoc cõstat iudiciale esse preceptum hoc super quadam honestate fundatum, non respectu generationis aut prolis, sed naturalis pa
5 cis non deducende in emulationem. iiij. † quia ibidem secundus gradus tam consanguinitatis qꝫ affinitatis in quibusdam personis interdictus inuenitur, ⁊ tamen extra de diuor. in.c. gaudemus decernitur ꝙ pagani in secundo gradu coniuncti, si conuertuntur, non sunt separandi. Quod quidẽ statui ab eccl'ia nõ potuisset, si scđs gradus incestũ cãret ex preceptis pure moralibus diuine legis, qñ̃ talibus oẽs hoĩes subiecti sunt. ergo ⁊c. ¶ Preterea. Quod nãlẽ indecẽtiã tantũ ꝑ aliud ⁊ ꝑ accidẽs ⁊ nõ ꝑ se ⁊ imediate importat, nõ est ita nãli iure ꝓhibitũ qn possit ex causa ꝑ eccl'ie dispensationẽ fieri licitũ. Parũ. n. moralitatis ꝑꝑ qꝫ indispẽsabilitas orit̃, vr̃ hoc hẽre. Sꝫ inter oẽs ꝑsonas preterqꝫ inter parentes ⁊ ꝓlẽ est indecentia solũ ex cognatione qꝫ adinuicẽ ꝑ accidẽs ⁊ ꝑ aliud, hoc est ꝑ dictã parẽtũ ⁊ ꝓlis cognationẽ habẽt. accidit. n. filie ꝙ ab auo illo ꝓcesserit. ea aũt q̃ in singl'is naturis ꝑ accidẽs se habẽt ⁊ p̃ter nãm a regulis naturalibus arteqꝫ sunt reliquẽda. Ergo ꝑꝑ

hanc modicam indecentiam non debet ꝯiugiū inter illas personas dici per ecclesiā regulariter indispensabile, cū possit casus dispensandi tante decentie contingere, que superet decentiam predicte modice interuenientis in coniugio indecentie ꝯrariam. ¶ ¶ Quod etiaꝫ confirmat̄ primo autoritate. s. Tho. qui. xxij. q. cliij. arti. ix. ad tertiuꝫ sic ait. Jn cōmixtione personaruꝫ ꝯiunctaruꝫ aliquid est secundū se indecens ꝛ repugnās rationi, sicut ꝙ cōmixtio fiat inter parentes ꝛ filios quoruꝫ est
6 per se ꝛ īmediata cognatio. † Nā filij naturaliter honorē debēt parentibus. Unde Philosophus dicit in. viij. de Animalibus ꝙ quidaꝫ equus, qꝛ deceptus fuit, vt matri cōmisceret̄, seipsuꝫ precipitauit quasi pre horrore, eo ꝙ ēt animalibus aliqbus iest naturalis reuerentia ad parentes. Alie vero persone que non coniunguntur secunduꝫ seipsas, sed per ordinē ad parētes, non habēt ita ex seipsis indecētiā, sed variatur circa hoc decentia ꝛ indecentia secūduꝫ consuetudinē ꝛ legem diuinam vel humanam, qꝛ (vt dictum est) vsus venereoꝝ qui ordinatur ad bonū cōmune subiacet legi. ¶ Confirmatur hoc ideꝫ secundo auctoritate Augustini a. s. Doctore ibidem adducta ex. xv. de ciui.
7 Dei dicentis † ꝙ cōmixtio sororum ꝛ fratrum quanto fuit antiquior compellēte necessitate, tanto postea facta est dānabilior prohibente religione. xxxv. q. j. c. cū igit̄. Ecce ꝙ diuus Augu. nō ex natura dicit hāc ꝓhibitioneꝫ procedere, sꝫ ex religione. Sicut. s. Tho. dicit eam procedere ex legibus humana, vꝫ aut diuina. Non ergo prohibitio predicta est de iure naturali ꝛ consequenter non est preceptū morale, vt ex hoc reddatur a
8 Papa indispensabile. † Habent enim omnia precepta moralia viꝫ obligandi ex ipso dictamine naturalis iuris. xij. q. ciiij. ar. j. Jn omni ergo gradu etiam in primo tam consanguinitatis q̄ꝫ affinitatis, ꝛ in omni latitudine primi gradus tam vꝫ inter personas collaterales vt inter fratrē ꝛ sororeꝫ, q̄ꝫ inter ascēdentes ꝛ descēdentes preter īmediatos parentes ꝛ prolē eoruꝫ potest inueniri legitimum matrimonium dispensatione summi
9 Pōtificis. ¶ † Preterea qđ facit Papa inquantū Papa ꝛ precipue de consilio peritorum, taꝫ in theologia q̄ꝫ iure canonico videtur ꝙ ipso opere determinetur ꝑ ecclꝫiā posse ab eo licite fieri, tū qꝛ magis vr̄ ope d̄terminare aliquid posse fieri q̄ꝫ solo verbo, tū qꝛ ex hoc ꝙ Papa aliquando legitimauit filios suꝫ perinducte, legitima vxore viuente, sumitur argumentuꝫ ꝙ debeat simile ab alio Papa fieri. extra qui sint fi. legi. c. per vene
10 rabilem † tum quia. s. Tho. quol. arti. xiij. arguit Papaꝫ posse super bigamia dispensare, eo ꝙ iam factum hoc esse per pōtificem reperitur. d. l. ca. quicūꝙ penitens Et argumētū de eodem facit pro veritate. iiij. dist. xxvij. ar. iij. ex eo ꝙ Lucius papa dispensauit cuꝫ Panormitano Episcopo bigamo. vt refert glo. in. c. lector. xxxiiij. dist. Quum ergo facto plurimi pontifices in predictis gradibus diuina lege prohibitis dispensasse cōiugium inueniantur, videtur manifeste ꝙ id posse fieri sit per ecclesiam determinatum. Refert namꝙ Archiepis. Flo. iij. par
11 te tit. primo. c. xj. † Quod martinus. v. dispensauit cum eo qui cum sua germana contraxerat, ꝛ consumauerat habito super hoc consilio cuꝫ peritis Theologis ꝛ Canonistis, licet aliq dicerent eum hoc non posse. Joan. etiam refert se audiuisse ꝙ papa semel dispensauit vt patruus duceret neptem propter magnaꝫ causam. Sed ꝛ nostris temporibus Alex. vj. dispensauit cuꝫ Ferdinando iuniore Rege Sicilie citra farrum, vt duceret sororem patrui sui Joannaꝫ. Dispensatuꝫ est etiam a Julio secundo cum moderno Rege Anglie, vt duceret eam, que oliꝫ consumauerat cum fratre Regis defuncto. Sed ꝛ Rex Portugallie Emanuel duas sorores habuit vxores successiue dispēsatione summi Pontificis, ita quod etiam cum prima consumauerat matrimoniuꝫ. Jrrationabile igitur ne dicam reprehēsibile valde videtur opinari ꝙ tot Pontifices cum his omnibus viris sapientissimis quorum consilio sic dispensatum est, grauiter errauerit in tanta re. Nam sicut habetur. xvij. q. iiij.
12 ca. † Nemini est de sedis apostolice iudicio iudicare aut illius sententiam retractare permissum, vꝫ propter Roma. ecclesie primatum Christi munere in beato Petro apostolo diuinitus
13 collatum. hec ibi. ¶ † Quod etiam confirmatur tum quia non solum facto sed doctrina legene decernit ecclesia Pontificem posset dispensare in secundo gradu consanguinitatis, vt supra deductum est ex. c. Gaudemus de diuor. cum tamen inueniantur quedam coniugia inter secundi gradus coniugatos diuina lege prohibita in predicto capitu. xviij. li. leu. ¶ Tum quia in eodem capitulo prohibetur ne quis vxorem fratris sui accipiat. Sic enim ibi dicitur. Turpitudinem vxoris fratris tui nō reuelabis, quia turpitudo fratris tui est, ꝛ tamen in hoc Papa dispensauit cum toto populo Liuoniensi ad fidem Christi nouiter conuerso, vt vꝫ post conuersionem perseuerarent in tali connubio ante contracto extra de diuor. c. Deus. Ergo idē potest in omni alia prohibitione coniugij que ibi habetur ꝛc. ¶ Sed in contrarium est ꝙ. s. Tho. xij. questio. c. ar. viij. ter
14 tium. † docet ꝙ ea omnia q̄ circa matrimonium a Deo instituta sunt, etiam quantum ad determinationem per applicationē ad singulares actus sola etiam auctoritate diuina sunt mutabilia. ¶ Pro determinatione huius questionis premittēdū est,
15 † ꝙ ꝑcepta diuini iuris in antiqua lege Dei promulgata, sunt in triplici differentia. Quedam enim dicuntur cerimonialia, quedaꝫ iudicialia, ꝛ quedam moralia. Dantur etiam ex his diuersimode mixta. Et cerimonialia quidem cum essent per se figura Christi vt venturi, ꝛ ecclesie vt future, modo nō solū non obligant ad sui obseruātiā, veꝫ ēt tenemur sub precepto illa nō obseruare. eo qđ eoꝝ per nos obseruatio preferret Christū adhuc esse venturum, quod est contra fidem. Et propterea ta
16 lia precepta dicuntur non solum mortua sed mortifera. † Peccaret enim nunc mortaliter qui obseruaret sabbatuꝫ aut offerret Deo sacrificia olim in lege precepta, ꝛ sic de alijs oibus cerimonijs dicendum est, quibus olim iudei colebant Deum. Judicialia vero precepta, licet non sint mortifera, nisi forte quis ea obseruaret tanquam obligatus ex antiqua lege, possent tamen ab ecclesia pro lege sanciri, ꝛ tunc teneremur ea seruare vt noue legis ꝛ non antique precepta. de se autem non obligant ad sui obseruantiam, fuerunt enim data determinato populo pro conditione eius proprij status, quo iam cessante, consequēter obligationis ratio cessat. Et ob hoc mortua nunc dicuntur De his vide. s. Thomā. xij. q. ciiij. ar. iij. pulcherrime disse
17 rentem † Moralia vero precepta que sunt de actibus omnium virtutū in lege veteri promulgata, perseuerant in noua tā inq̄ꝫ precepta decalogi, q̄ꝫ que ad decalogū reducunt̄. De quibus oibus habes a. s. Tho. xij. q. c. ꝑ totū. Quuꝫ igitur cerimonialia ꝛ iudicialia secūdū se nō obligēt dispensatione nō egēt. si ꝙ vero ab ecclesia iterum statuatur, ecclesie quoꝙ potestati subij
18 cietur † Sed in moralibus diuina lege statutis, ecclesia dispensare non potest, sed solus Deus. xij. q. c. ar. viij. ꝛ. ij. q. xxxvij. ar. iiij. iiij. dist. xxxvij. arti. iij. ad secundum iuncto argumento, ꝛ quol. iiij. ar. xiij. Mixta vero secundū conditionem miscibiliū, iudicari debent a Deo vel etiam ab homine dispensabiliter vel indispensabiliter obligare. Quatenus enim moralia continent diuine legis precepta, dispēsabilia sunt a solo Deo, quatēus vero continent quid iudiciale aut cerimoniale ab ecclesia statutum, vel acceptatum, sub Pape potestate disponuntur ꝛ effi
19 caciam habent. ¶ † Hoc premisso. cum preceptum de non cōtrahendo matrimoniū ī gradibus singulis diuina lege prohibitis non sit purum cerimoniale. vt patet. neꝙ purum iudiciale. qꝛ cum ad illud teneantur nunc omnes, oporteret hanc obligationem innasci solum ex ecclesie precepto, ꝛ sic ecclesia posset etiam dispensare ꝙ parentes possent contrahere cum propria prole. qđ sapiētes negāt. oportet ꝙ sit vel puꝝ morale, ꝛ sic indispēsabile nisi a solo Deo, vel ꝑtim morale ꝛ ꝑtī iudiciale, ꝛ pro quanto est iudiciale, ꝛ maxime si sit tale principaliter, erit dispensabile a Papa. Et hoc quidam nouus Theologus inter scriptores tenet ꝛ astruit, cuius etiam rationes superius in
20 ducte sunt † Et in duo dicta principaliter resoluitur eius opinio Primum est ꝙ predictum preceptum est magis iudiciale q̄ꝫ morale, quod quidem probat primo ꝛ tertio argumento supra proposito. Secundum est quod in omni gradu consanguinitatis ꝛ affinitatis respectu quarumcunꝙ personarum potest esse licitum coniugium per Pape dispensationem preter quam inter parentes ꝛ prolem propriam, quorum est per se ꝛ immediata cognatio, ꝛ consequenter cōmixtio inter eos est per se indecens ꝛ naturaliter rationi repugnans, inter alias autem non est nisi per accidens indecens ꝛ ex determinatione legis humane vel diuine. Et hec deducit per argumentum supra quarto
21 loco propositum. † Unde vult quod auus posset contrahere cum filia filij ꝛ omnibus successoribus, ꝛ filius cum auia sua ꝛ omnibus antecessoribus. si Papa dispensaret. Quod quidem non solum Scoti vel Petri de Palude placito repugnat, vt ꝛ opinans adducit, verum etiam communi opinioni canonistarum Godofredo excepto. vt testatur Joan. andre. in lectura arboribus consanguinitatis. Quod ꝛ ipse verum se putare dicit. hoc inquam quod non possit Papa dispensare iuxta supradictam communem opinionem canonistarum.

22 ¶ Ut

22 ¶ †Ut ergo questionis huius veritas aperiatur videndū est primo quomodo predictum preceptū secundum omnes veritates expressas in .d.c.xviij. est morale. Ex hoc autem iam cōsequenter patebit propositū principale. q̄ vz papa dispensare nō pōt vt cognati ſm predictos gradus ⁊ ordines diuino iure prohibitos, licite contrahere possint. Probatur autem primū pro conclusione quinqȝ rationibus, quarū prima talis est. ¶ Illa prohibitio per quam id principaliter tollitur quod in matrimonio tam per se q̄ per accidens est contra legē nature, est principaliter moralis. Sed talis est prohibitio coniugij in omnibus
23 gradibus diuino iure prohibitis in illo .c.xviij. ergo ⁊c. † Probatur maior ex ratione precepti moralis. Dicitur enim morale, qꝛ est de actibus bonorum morum seu virtutū moraliū. Hec autem sunt que recte rationi conueniunt. Cum ergo omne ratio nis humane rectum iudicium aliqualiter a ratione naturali deriuetur, necesse est q̄ omnia precepta moralia pertineant ad legem nature. ⁊ econtrario. Hec docet sanctus Tho. xij.q.c. arti.i. Minor vero deducitur ⁊ optime declarat̄ a sancto Tho.
24 iiij. dist. xl. ar. iij. dicente. † In matrimonio illud contra legem nature esse dicitur per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis ad quem est ordinatum. Finis autem matrimonij per se ⁊ primo est bonum prolis. Quod quidā pe aliquā consanguinitatem scilicet inter patrem ⁊ filiam, vel filium ⁊ matrem impeditur, non quidem vt totaliter tollatur, qꝛ filia per se men patris potest prolem concipere, ⁊ simul cum patre nutrire ⁊ instruere in quibus bonum prolis consistit, sed non vt conuenienti modo fiat. Inordinatum est enim q̄ filia patri in matrimonium adiungatur in sociam causa generande prolis ⁊ educande, quam oportet per omnia patri esse subiectam velut ex eo procedentem, ⁊ ideo de lege naturali est q̄ pater ⁊ mater a matrimonio repellantur. Et magis etiam mater q̄ pater, qꝛ magis reuerentie que debetur parentibus derogatur si filius matrem quam si pater filiam ducit in vxorem, cum vxor viro aliqualiter
25 debeat esse subiecta. † Sed finis matrimonij secundarius, per se tamen, est concupiscentie repressio, cui deperiret si quelibet consanguinea posset in matrimonim duci, quia magnus cōcupiscētie aditus preberetur, nisi inter illas personas quas oportet in eadem domo conuersari, esset carnalis copula interdicta. Et ideo lex diuina nō solum patrem ⁊ matrem exclusit a matrimonio, sed etiam alias cōiunctas personas quas oportet simul cōuersari, ⁊ que deberent inuicem alter alterius pudicitiam custodire. Et hanc causam assignat diuina lex dicens. Nec reueles
26 turpitudinem talis vel talis, quia turpitdo tua est. † Sed p̄ accidens finis matrimonij est confederatio hominum ⁊ amicitie multiplicatio. Dum homo ad consanguineos vxoris sicut ad suos se habet. Et ideo huic multiplicationi amicitie preiudiciū fieret, si aliquis sanguinis coniunctam vxorem duceret, qꝛ ex hoc noua amicitia per matrimonium nulla accresceret. Et ideo secundum leges humanas ⁊ statuta ecclesie plures consanguinitatis gradus sunt a matrimonio separati. Sic ergo ex dictis patet quod consanguinitas quantum ad aliquas personas impedit matrimonium de iure naturali, quantum ad aliquas de iure diuino ⁊ q̄tū ad aliq̄s ď iure p̄ homines institutas. Hec ille. ¶ Sed statiꝫ ex his extremis .s. Docto. verbis isurgit du
27 bium. qꝛ vr̄e nostre se opponere rōni. † Ratio. n. assumit q̄d cōsanguinitas secund um omnes gradus prohibitos lege diuina Leuitici. xviij. impedit matrimonium iure naturali. Hic autem ex sua determinatione concludit sanctus Tho. quod solum consanguinitas inter filios ⁊ parentes naturali iure matrimonium impediat inter alias vero personas solum diuino, vel humano. ¶ Respondetur q̄ propositum nostrum ex doctrina .s. Tho. deductum, non contrariatur sue illate conclusioni sed consonat
28 si rite intelligatur. † Pro quo secundum quod tribus modis potest aliquid dici de naturali iure, sic tripliciter sumitur ius naturale secundum eundem sanctum Thomam. iiij. di. xxxiij. arti. j. ad quartum. Primo enim modo ius naturale dicitur, secundum Tullium. ij. rethori. quod non opinio gignit, sed quedam innata vis instruit. Ita quod illud dicitur hoc modo esse de iure naturali alicuius rei, quod est a natura illius tanquam principio intrinseco. Secūdo modo ius naturale dicitur, quod in lege, ⁊ in euangelio ꝯtinetur, vt dicit Isido. in lib. Ethymo. vbi etiam dicit q̄d diuine leges natura constāt. dist. j. Omne, quod est dicere. Ius diuinum est ius naturale. Sic enim in naturalibus etiam non solum ea que sunt ab intrinseco principio sed etiam que rei conueniunt a principio superiori mouente, dicuntur ei naturaliter conuenire. Sicut motus etiam qui sunt in elementis ex impressione corporum celestium, naturales dicuntur, vt cōmentator testat̄ tertio ce. Tertio mō ius nāle nō solū a principio sed ēt ab obiecto dicitur, quia vz de nālibus est vt distinguuntur contra rationalia, que vz sunt hominibus ⁊ brutis omnibus vel pluribus secundum diuersam rationem speciei cō
29 munia. † Sub qua acceptione in principio digestorum dicitur q̄ ius naturale est q̄d natura oīa aīalia docuit. Hec ex .s. doc. vbi .s̄. Ex predictis aūt clare pꝫ q̄ cum .s. Tho. s̄. conclusit ꝯsanguinitatē inter parentes ⁊ prolem impedire matrimoniū inter eos de iure naturali, accipit ius naturale hoc tertio modo, qꝛ vt ibidem etiam in sol. tertij declarat, naturalis reuerentia ad parentes ⁊ sollicitudo prouidendi filijs, etiam alijs animalibus indita est, saltem ad tempus. Ratio vero nostra supra inducta currit de iure naturali primo modo, quod non aduersat̄ iuri naturali. secundo modo sumpto. Stat enim Deum precepisse ea
30 etiā ad que nos ratio naturalis inclinat. † Quum ergo naturaliter homines inclinentur ad procreationem filiorum, ⁊ ob hoc eodem impetu ad actum generationis, a quo ne facile retraherentur homines apposuit natura magnam delectationem, ordinatum est a Deo coniugium determinatarum personarum quo rite posset ⁊ secundum ordinem recte rationis vterqȝ finis haberi. Et quia non posset debita filiorum educatio fieri si parentes coniugarentur filijs, vt .s̄. deductū est, ⁊ hoc est ceteris animalibus cōmune (vt dictū est) ideo hoc simpliciter dicitur esse prohibitum de iure nature. Quia vero repressio concupiscentie ad quam necessaria hominum cohabitatio inclinat, non potest conuenienter ⁊ in pluribus haberi nisi prohibeatur coniugium inter illos, ideo licet talis prohibitio dicatur de iure diuino vel humano, propter Deum vel ecclesiam prohibentē p̄ legem rescriptam, nihilominus dicitur etiam de iure naturali qꝛ tollitur per eam id quod repugnat virtuose consequutioni fi
31 nis ad quem etiam per se matrimonium ordinatur. † Est enim finis matrimonij secundarius qui idem sed per se, actus generationis, non quocunqȝ modo, sed ordinatus secundum regulam rationis. sicut primarius eius finis est procreatio ⁊ educatio p̄lis debita secundum ordinem naturalis etiam rationis. Unde sicut est de iure naturali matrimonij omne p̄hibens impedimētum consecutionis huius finis, quantum ad rectitudinem ⁊ cōuenientiam tantummodo. vt .s. Tho. deducit, ita etiam de naturali iure eiusdem est omne prohibens impedimentum conuenientie, ⁊ rectitudinis in secundo fine, licet hoc ius non se extendat in hoc ad bruta, eo quod non sit inter ea necessaria cohabitatio eorum que sunt nata coire cum aliquibus suppositis ma
32 gis quam cum alijs. † Quum ergo precepta Dei que sunt de iure naturali vtroqȝ predicto modo, sunt moralia ⁊ non iudicialia patet q̄ ratio predicta rite concludit dictam prohibitionem inter consanguineos esse moralem, ⁊ ad moralia precepta pertinentem. Hoc enim modo probat etiā sanctus Tho. iiij. dist.
33 xxx. ar. j. † q̄ habere plures vxores est contra legē naturalē. ⁊ q̄ prohibitio huius est de lege naturali nō qꝛ ipediat̄ procreatio filiorū simpliciter, cum vnus vir possit plures feminas fecūdare, vel ēt bona educatio, que duo pertinent ad p̄ncipale mr̄imonij bonū ⁊ finē, sꝫ qꝛ impedit secundariū bonū mr̄imonij solū in hoībus reqsitū pacificā inq̄ cohabitationē ex mutua cōicatione sibi necessaria in vita, cum non possit vnus vir sufficere ad satisfaciendum pluribus vxoribus ad votum. patet autē q̄ prohibitio predicta de non habendis pluribus vxoribus ad p̄cepta moralia spectat. Rationi igitur predicte nl̄ deperit per dictam obiectionem. ¶ Ad predictam tamen rationem opinans de quo supra respondet, q̄ quantum tangitur de fine secundario coniugij prout valet et in remedium ⁊ repressionem concupiscentie, magis confert coniunctio consanguinitatis ⁊ affinitatis quam obstet, cum magis per eam coniunctionem illis personis satisfiat. Qua satisfactione expleta non tam magni motus insurgunt. Directe aūt ꝯiugiū est in remediū cōcupiscētie per viā satisfactionis. ¶ Sed is primo directe se opponit. s. Tho. q̄ nō decet fidelē Thomistā. Nā .s. Tho. d̄t talē ꝯsanguineorū ꝯiūctionē ipedir ꝯcupiscētie rectificationē, ⁊ d̄bitā repressionē. hic vero d̄t q̄ idē rectitudine vel ꝯueniētie non solū nō obstet sed ēt cōferat. Et cū a doctoribus alia ratio precepti huius non afferat̄ si hec etiam tollat̄, iam irrationabilis diuina prohibitio remanebit. ¶ Secūdo dicitur q̄ r̄nsio procederet si satisfactio illa nō posset esse inordinata nisi ex interiori p̄ncipio. Sed rō deducit q̄ ad inordinatā frequētiā ⁊ ꝯtinuationē coitus cohitatio ⁊ multiplicatus ex vniōe sāguinis amor maxie icitaret nisi diuinitꝰ p̄hiberet̄ ꝯiugij facultas iter tales q̄ natu-

rali necessitate vel eqtate cohabitare debẽt. ideo rñsio nulla.
¶ Sed ⁊ alia ratio que tamen est virtualiter eadem priori ta-
34 lis affertur ad conclusionem premissam † Precepta de acti-
bus virtutum ⁊ prohibitiones contrariorum actuum perti-
nent ad precepta moralia. Sed prohibitio coniugij inter predi
ctos consanguineos est huiusmodi. ergo ⁊c. patet maior quia
in hoc distinguuntur precepta moralia a iudicialibus ⁊ cerimo
nialibus, qꝛ illa sunt simpliciter de actibus virtutum moralium
hec vero sunt quedam determinationes talium preceptorum.
35 vt supra etiam dictum est † Sicut preceptum de honoratione
parentum vel debita educatione filiorum, morale est, ꝙ autem
tali vel tali determinato modo vel ordine, loco vel tempore ho
norentur parentes aut educentur filij, spectat ad precepta iudi
cialia, que habentur in varijs legibus humanis vel etiam diui
nis. Similiter precepta de determinatis penis vel premijs red
dendis secundum diuersitatem operum debitis, ⁊ secundũ va
rias personarum conditiones ⁊ varios casus, ad iudicialia pre
cepta pertinent, cum tamen naturalissima sit absoluta retribu-
tio pro meritis, eo ꝙ hoc per se spectet ad iustitiam. Minor ve
ro probatur quia prohibitio per quam directe impediuntur ⁊
tolluntur irreuerentia inter parentes atq̃ cognatos, incontinẽ
tia inter cohabitantes, ⁊ contrarie virtutes inducuntur cum
multiplicatione amicitie ⁊ ꝯfederationis iter hoies, est de acti
bus virtutũ ꝓsequẽdis ⁊ ꝯtrarijs remouẽdis. Sed talis est ꝓdicta
ꝓhibitio. ergo ⁊c. Minorẽ hãc gloriose ꝓducit sanctus Tho.
xxij. questio. cliiij. ar. nono sic dicens. in vsu consanguineorum
vel affinium inuenitur aliquid incongruum commixtioni vene-
36 ree triplici ratione. † Primo quidem quia naturaliter homo
debet quandam honorificentiam parentibus. ⁊ per cõsequens
alijs consanguineis qui ex eisdem parentibus de propinquo
originem trahunt. intantum quod apud antiquos (vt maximus
Ualerius refert) non erat fas filium simul cum patre balnea-
ri, ne seinuicem nudos conspicerent. Manifestum est autem
quod in actibus venereis maxime consistit quedam turpitudo
honorificentie contraria, vnde ⁊ de his homines verecũdañt.
⁊ ideo incongruum est quod commixtio venerea fiat taliũ per
sonarum adinuicem. Et hec causa videtur exprimi Leuitici de
cimooctauo, vbi dicitur. Mater tua est, non reuelabis turpi-
tudinem eius. ⁊ idem postea dicitur in alijs. ¶ Secunda ra-
tio est, quia personas sanguine cõiunctas necesse est simul ad-
inuicem cõuersari. Unde si tales non arcerentur a commixtio
ne venerea, nimia oportunitas daretur hominibus veneree cõ-
mixtionis, ⁊ sic animi hominum nimis emollescerent per luxu-
riam. Et ideo in veteri lege ille persone specialiter videtur pro-
hibite, quas necesse est simul commorari. ¶ Tertia ratio est.
quia per hoc impediretur multiplicatio amicorũ. Dum enim
homo vxorem extraneam accipit, iunguntur sibi quadam ami
citia omnes consanguinei vxoris ac si essent consanguinei sui.
Unde Augustinus dicit. xv. de ci. Dei. habita est ratio rectis
sima caritatis, vt homines quibus esset vtilis atq̃ honesta cõ-
cordia, diuersarum necessitudinum vinculis necterentur, nec
vnus in vno multas haberet, sed singule spargerentur in singu-
los. ¶ Addit autem Aristo. quartam rationem in secundo
Politico. quia cum naturaliter homo consanguineam diligat,
si adderetur amor, qui est ex commixtione venerea, fieret ni-
mius ardor amoris ⁊ nimium libidinis incentiuum, quod casti-
tati repugnat. Hec sanctus Tho. ex quibus patet qđ prohi-
bitio coniugij inter consanguineas in gradibus precipue ⁊ in
personis diuina lege prohibitis, tollit contraria actibus virtu-
tum honorificentie, continentie, ⁊ multiplicationis amicitie. vt
dictum est. Unde pertinet ad precepta moralia.
¶ Sed ad hanc quartam rationem principalem primo respon
deri posse videtur etiam ex his, que in probatione maioris ad-
37 ducta sunt. † Dictum est enim quod precepta etiam iudicialia
sunt de actibus virtutum moralium. non quidem absolute sed
cum quadam determinatione. Quia igitur predicta prohibitio
tangit determinatas personas videtur quod ad iudicialia pre-
cepta pertineant. Non obstante quod per eam tollantur actus
contrarij virtutum moralium actibus. Et sic neganda videtur
illa maior saltẽ vt non vniuersaliter vera. ¶ Ad eandem ra-
tionem opinans etiam respondens nititur euitare rationum in
ductarum sancti Tho. virtutem, quibus probat inter consan-
guineos incestuosũ ⁊ consequenter prohibitum esse coniugiũ.
¶ Et ad primam quidem rationem quantum ad alias omnes
ꝑsonas preter parentes, dicit ꝙ honorificẽtia ⁊ reuerentia na
turalis non debetur eis a cõsanguineis per se sed per accidẽs.
sicut etiam non sunt per se ⁊ immediata consanguinitate con-
iuncte, sed mediante patre ⁊ matre. Et propter hoc ratio ista
fundata super predicta naturali honorificentia debita non ar-
guit coniugium per se nãliter illicitũ nisi inter parentes ⁊ pro-
lem. ¶ Ad secundã vero dicit virtualiter quod mollities ani
mi excessiua ⁊ inordinata non prouenit per se ab oportunitate
cãta ex domestica ꝯuersatione, sꝫ ex abusu eius ꝓp defectũ per
sone. Nam recta ratione conuersantes donec a parentibus de
putati essent coniuges, ad huiusmodi amorem non declinarent
28 vt patet † de Jacob ⁊ cõsobrinis eius, quas post habuit in vxo-
res. Unde periculum magis acceptum ratio infert quam da-
tum. Sequerentur enim hec mala apud inordinatos animos,
⁊ non apud ordinate mentis homines. Et quod huiusmodi pe-
ricula non inhabilitent personas ad coniugiũ ex eo etiam con-
iectura est quod mulieres naturaliter pulchre valde, non sunt
inhabiles naturaliter ad coniugium, quarum tamen coniugiũ
magis habet annexum periculum horum bonorum morum sci
licet fortitudinis animi vel moderati amoris in quarta etiã ra
tione tacti. Posset quoq̃ per consuetudinem discipline bone
que in ciuitate ac domo esse debet, hoc inconueniens euitari.
¶ Ad tertiam vero rationem dicit, quod impedimentum
multiplicãde amicitie respicit non bonum debitum sed spectãs
ad bene esse. Non enim tenetur quis (nisi forte in casu) ad ami
citiam cum extraneo per coniugij vinculum contrahendam.
possentq̃ nihilominus talia coniugia cum extraneis fieri quan
do ob amicicitiam opus esset. ¶ Ad quartam dicit per omnia
sicut ad secundam. Neq̃ enim hec indecentia reddit homi-
nes inhabiles ad coniugium, sed spectat ad cautelã consequẽ
tis mali sicut illa que tangitur in secunda ratione. Illa vero que
tangitur in tertia, ad cautelam spectat impediti boni. vnde pa-
tet fundamentum predicte secunde rationis principalis esse
euacuatum. ¶ Attamen predicte responsiones nullatenus viꝫ
principalis huius rationis infringunt. Et vt prima responsio
36 inualida cognoscatur † notandum primo quod qꝛ precepta iu-
dicialia in hoc a moralibus distinguntur quod sunt quedã de-
terminationes actuum specialis, virtutis, scilicet iustitie inter
hoies seruande, de qua tamen iustitia sicut de alijs virtutibus
absolute sunt precepta moralia, ideo precepta iudicialia pre-
supponunt actus virtutum. Sunt autem de tempore ⁊ de lo-
co, modo vel conditione, ⁊ alijs huiusmodi determinationi-
bus, quibus actus morales exerceri conuenit. Sicut supra di
ctũ est, ⁊ habetur a. s. Tho. xij. q. xix. ar. iiij. Si qua ergo pre-
cepta fuerint sic determinantia virtutũ actus, ꝙ ipsi actus si-
ne talibus determinationibus, virtuosi esse non possint, sed po
tius ex earum negatione vitiosi reddantur, etiam si propter de
terminationem quam important videantur iudicilia, ex eo ta-
men ꝙ actus virtutum non presupponunt, sed potius talibus
importatis determinationibus cãnt. erunt simpl'r precepta mo
40 ralia. Sic est autem in proposito. ¶ † Pro quo notandum se
cundo ꝙ quedam sunt virtutes que perficiunt hominem in or-
dine ad seipsum. Unde determinationes omnes que sumun-
tur ex parte aliorum, presupponunt actus harum virtutum esse
perfectos. Sicut temperantia perficit hominem in se. Unde
ꝙ quis sit temperatus tali tempore propter honorem talis per
sone vel cause extrinsece, puta in vigilia huius vel illius solenni
tatis, vel in memoriam passionis Christi, vel tribulationis po-
puli vel patrie. Aut tali modo. puta per ieiunium tale vel tan-
tum ⁊c. non per se spectant hec ad actum temperantie, cum si-
41 ne his omnibus determinationibus possit esse perfectus † Un
de preceptum quidem de tẽperantia absolute seruanda, mora-
le est, Precepta vero si qua emanassent in antiqua lege de de-
terminatis ieiunijs ⁊ alijs determinationibus tẽperãtie, ad iu-
dicialia vel cerimonialia precepta pertinerent. Nec ad ea nũc
nos teneremur, nisi quatenus ab ecclesia essent assumpta. alie
vero sunt virtutes que perficiunt hominem in ordinem ad ali-
42 um hominem † Sicut iustitia specialis virtus cuius ẽ vnicuiq̃
homini alteri a se reddere ꝙ suũ est. Unde supposito ꝙ sortes
iniuste possideat rem platonis, preceptum quo sortes vrgetur
reddere Platoni rem suam, morale est, non obstante ꝙ deter
minatas tangat personas. quia actus ille prout est actus iusti-
tie, specialis tamen, non potest huic determinationi persona-
rum presupponi. Sicut nec generaliter actus iustitie potest in-
telligi, non intellectis generaliter hominibus inter quos iusti-
tia seruari dꝫ. Pari ẽt modo quedã sunt virtutes que in sua ra
tiõe respiciũt determinatas q̃sdã ꝑsonaꝝ ꝯditiões, ita vt eis nõ
intellectis actus illaꝝ virtutũ nullatenus esse possint. Unde ꝓce-
pta de

pta ꝺ talibus actib⁹ nō ob. ꝙ taliū ꝑsonaꝝ determinationē importet, simplr moralia erūt, ⁊ nō iudicialia vel cerimonialia, talia ergo sunt ꝑcepta de virtuosis actibus ꝯiugij ⁊ ꝓhibitiones
43 oppositoꝝ. †Quū.n. honorificētia sit qdā virtus ꝑsonas determinatas ēt respiciēs, q̄ determinatiōe remota remouet actus illius, (Loquor aūt ꝺ honorificētia debita sanguine ꝯiūctis, put distinguit ab honorificētie spē, q̄ honor exhibet pncipibus aut prelatis, ⁊ ab ea q̄ debet senioribus, ⁊ ab ea q̄ debet sapiētibus, ⁊ sic de alijs.) Preceptū si qð est, de actu talis specialis virtutis in ordine ad tales personas, morale erit, nō obstāte ꝙ circa determinatas illas ferat personas, similiter probibitio de actibus honorificētie tali ꝯrijs, moralis erit eadē rōne. Quuz ergo actus cōiugij inter personas sanguine ꝯiunctas, sit ꝯrius virtuti honorificentie, vt in prima ratione. s. Tho. s. recitata hr̄, pz ꝙ nō obstā. determinatione personarū ꝓhibitaꝝ, talis probibitio moralis erit. Idem suo modo dicatur de castitatis parte que non in seipso tantum hominem regulat, sed in ordine ad secundaz personam. Et similiter idem dicatur per omnia de amicitia que secundum suam rationem dicit formaliter ordinez hominis ad hominem. Probibitiones enim actuum contrariorum talibus virtutibus in coniugio consanguineorum, morales sunt, ⁊ ad moralia precepta pertinentes. ¶ Unde patet primam solutionem ad rationem factam non procedere, eo ꝙ diuersimode respiciant actus virtutuz iudicialia ⁊ moralia precepta, vt declaratum est, quia moralia vt per se respectos, ⁊ importatos, iudicialia vero ⁊ similiter cerimonialia vt presuppositos, per se vero respiciunt hec determinationes eorum.

¶ Secūda quoqꝫ responsio minus preualet. Neqꝫ solutiones adducte ad rationes sancti Thom. quibus probat incestuosuz inter consanguineos esse coniugium procedunt, aut proposi-
44 tum nostrum vellantes infringunt. ¶ †Nam solutio ad primā est contra familiarem experientiā qua quilibet veretur naturaliter ad coniunctos his consanguinitatis gradibus veneree copulari. Sed neqꝫ bestialium hominum ritus valet huic nālitati preiudiciū generare. Alioquin argueret non natura ꝯria commixtio cum parētibus cum quandoqꝫ apud barbaras nationes, nulla persona coniuncta consanguinitate a matrimonio repellat. Sed ex hac potius naturalitate quam experimur, cōuincitur, in talibus per cocupiscentie ardorem obfuscataz esse legem nature. Ex hoc autem quod vt in pluribus, immo in omnibus hominibus ratione regulatis, illa naturalis reuerentia coniugium inter tales personas probibens, inuenitur, manifeste concluditur contra respondentem quod non per accidens, sed per se debeatur illis personis reuerentia talis, ⁊ consequenter probibeatur etiam naturaliter ⁊ per se coniugiuz inter eas. Ex hoc enim naturalia ab his que sunt per accidens distinguntur, quod ea vt in pluribus, hec vero vt in paucioribus accidunt suapte natura, vt ex secundo Phys. habetur. Naturalia ergo quod per se rebus conueniant, ⁊ non per accidens, necesse est. Quod etiam sacre litere exprimunt in proposito dum rationem negati coniugij, vnitatem carnis cum parentibus inducunt, vel etiam cum alijs consanguinitate vel affinitate cōiunctis. Quasi dicatur. Sicut parentibus ex honorificentia naturali quā eis debes, vereris coniungi, ita sorori vel fratri eorum non coniungaris. Idem suo modo dicatur de alijs quibus ipsi parentes vel alij in. d. capi. xviij. prohibentur coniūgi propter carnis inductam vnitatem. Unde super illud prime Cor.
45 quinto. †Omnino auditur inter vos fornicatio, ⁊ talis fornicatio qualis nec inter gentes ita vt vxorem patris sui quis habeat. s. Thom. sic ait. Hoc erat horribile etiam apud gentiles,
46 vtpote contrarium naturali rationi existens. † Per naturalez enim reuerentiam filij ad parentes per omnem statum ⁊ legem pater ⁊ mater a matrimonio excluditur. vt sic etiam possit intelligi quod habetur Genesis secundo. Propter hoc relinquet homo patrem, ⁊ matrem suam, scilicet in contractu matrimonij, ⁊ adherebit vxori sue. Sicut autem ibi subditur. vir ⁊ mulier erunt duo in carne vna. ⁊ ideo vxor patris repellitur a matrimonio sicut persona patris ⁊ matris. secundum illud Leuiti. decimooctauo, Turpitudinem vxoris patris tui ne discooperias, turpitudo enim patris tui est. hec ille. Patet igitur quod parentes solos esse immediate proli coniunctos, non infert filios aut filias non per se sed per accidens debere consanguineis alijs honorificentiam naturaliter probibentem coniugium. ¶ Solutio etiam data ad secundam sancti Tho. rationem ad idem quod supra nulla est. Quis enim dubitat ex defectu liberi arbitrij ratione non regulati contingere quicquid in eorum actibus malitie inuenitur. Sed considerande sunt alie per se intrinsece cause malitie operum prescindende probibitionibus ⁊ preceptis. Est autem per se causa molliciei nostri animi, que quid contrarium virtuti fortitudinis in proposito sonat, ipsa carnalis coniunctio cum consanguineis ex amore naturali quem vnio sanguinis ⁊ cohabitatio causat. Unde cum cōsanguinitas supponatur, ⁊ ex ea cohabitatio necessario consequatur, neutruz potuit sub prohibitione cadere, sed solum coniugiuz inter illos, ne tale molliciei malum in multitudine inualesceret. Huic autem non obstat quod aliqui sancti viri potuerint non negata facultate coniugij caste cum consanguineis habitare. Sicut non inferret non debitam aut necessariam esse prohibitionem iuueni non iacere cum meretrice, non obstante quod iuuentus sit talis qui potius linguam preciderit quaz pec-
47 cato consentire voluerit. † Exemplum tamen de Jacob non est ad propositū questionis, cū consobrinas in coniugiū sumere non prohibeat lex naturalis neqꝫ diuina. Ecclesie vero preceptum tale probibens nature coniugium magis attendit Christiani populi dignitatem, minorem necessitatem coniugij contrahendi, ac dilatandā charitatez quā vnitatem sanguinis pro ratione. Non obstante eniz ꝙ actus commixtionis inter tales dicatur ob sanguinis propinquitatem incestuosus, non tamen talem de se continet incestus iste deformitatem, vt ratio fuerit tam districte prohibitionis ecclesiastice sub peccato mortali. Sed alie huic adiunguntur principales rationes, vt dictuz est ⁊ patet ex determinatione sancti Tho. in quarto superius in prima ratione principali recitate. Ex quo etiam habetur ꝙ latitudo virtutis honorificētie naturaliter debite consanguineis ad consobrinas sub tali vigore non se extendit, quo coniugium cum eis reddatur naturaliter vitiosum. Quod etiam ex hoc patet quod ad alterutrum nulla sit superioritatis sed solum naturalis equalitatis in vnione sanguinis comparatio. Neqꝫ tanta sanguinis est vnio, neqꝫ taz necessaria cohabitatio, que emollescere preualeat animos preter ordinem rationis ⁊ contra fortitudinis virtutem. Consuetudo autem ⁊ quecunqꝫ disciplina bona, non preualet in pluribus malum hoc auferre nisi sit coactitia, quod ad legis rationem spectat. Unde per hoc probibitio necessario inducitur, quam respondens auferre conatur. Suaqꝫ ponit euasione, quod destruere intendebat. Nec acceptum tantummodo periculum esset quod cōmuniter homines incurrerent, sed ex coniugio inter sanguine coniunctos ⁊ cohabitantes datum nisi lege prohiberetur. Nec est simile de periculo causato ex pulchritudine mulieris, cum cohabitatio desit ⁊ sanguinis vnio. Preualent enim magis animum emollire duo hec perpetua quam sola pulchritudo mulieris que citius euanescit. Contingit etiaz vt que pulchra mulier in se est, pulchra viro non videatur, ⁊ econtra que deformis fuerit videtur decora. Est enim pulchritudo causa vnionis ex imaginatione, due autem predicte cause, precipueqꝫ sanguinis vnio, ex natura. Unde patet solutionem vndiqꝫ preclusam esse.
48 ¶ †Tertia quoqꝫ rationis sancti Thom. solutio, ex hoc minus procedit, quod falsum est, primo nullum per tale coniugiuz impedimentuz poni multiplicande inter homines amicitie quo ad esse, sed solum quo ad bene esse. Impediretur enim ex hoc talis amicitie multiplicatio sic quo ad esse, quod hac lege remota talis multiplicatio nō esset. vt inducta ꝯcludit ratio. Et posito etiam quod solum prepediatur humanum hoc bonum quo ad bene esse, quia vꝫ non esset tantum bonum in humano genere, vel ipsum humanum genus non esset tam bene dispositum, cum bona hec humani generis dispositio, quoddam bonum sit ab omnibus notabiliter ⁊ vehementer desideratum propter maguas animi iocunditates, ⁊ innumerabiles vtilitates, quas inde homines consequuntur, oportet id quod ex se tam desiderabile bonum tollit indecens esse, ⁊ magnum ex opposito malum. Est ergo magnum bonum communi conuictui hominum debitum ⁊ ab vniuersali hominum prouisore Deo consequenter intentum amicitiarum vinculum ⁊ multiplicatio. Immo maximum bonorum ex hoc esse conuincitur, quod ex eo communicatio bonorum singulis prouenit. sicut ex contrario effectu summū maloꝝ negatio multiplicationis amicitie huius esse manifestat. Et lꝫ nō videat huic homini singulari vel illi ꝺbitū cū extranis amicitiā inire ꝑ ꝯiugiū, est tm̄ ꝺbitū vniuersitati hominū vt talr eis a Deo ⁊ ab alijs legūlatoribus ꝓuideat ꝙ tm̄ amicitiaꝝ bonū inter hoīes multiplicari ꝯseruariqꝫ ꝓcuret. Quod quidē nisi per ꝓhibitionē ꝯiugij inter ꝯsanguineos, decenter
49 fieri nō posset. ¶ †Quū.n. nālr simile simili iūgat, vt tā sapiēs

ꝙ Philosophus predicat, cōiter hoies ad vnitos sanguine, ⁊
consequenter similiores nā ⁊ moribus ꝯiugia regrerēt. Sicut
in antiquis patribus ꝯstāt ⁊ patriarchis, qui prohibebant, nisi
de domo vel familia, vel cognatione sua, filios vxoris accipe-
re. Ex quo etiam sequebatur temporalium bonorum augmen-
tatio, eo ꝙ extra domū vel familiā dotes cū filiabus nō emitte
rentur. Licet alijs ēt rōnibus id fecerint sancti patres, de qui-
50 bus in solu. ad primū principale argu. longior sermo fiet. † Ex
hoc ēt processit ꝙ qꝛ populus iudeorū minor erat numero cui
lex a Deo data est, ꝙ̄ Christicolaꝝ vniuersitas que ex diuersi
tate oiū gentiū in vnitatē fidei ꝯgregata est, prohibitio ꝯiugij
populo illi facta pauciores cōprehēdebat gradus atqꝫ perso-
nas, ꝙ̄ prohibitio eadē in ecclesia promulgata, eo ꝙ illa suffice
ret ad tollēdū ipedimētū multiplicande amicitie in populo mi-
nori, q̄ nō sufficeret in maiori. Et maior ēt necessitas huius bo-
ni querēdi fuerat prioribus tēporibus ꝙ̄ postmodū ꝯfirmata fi
de ꝑ orbē. Et iō plures gradus ꝯsanguinitatis ⁊ affini. oliꝫ a cō
iugio arcebantur, ꝙ̄ hodie fiat ⁊c. ¶ Quarte quoqꝫ. s. Tho.
51 rōnis solutio pariter repellit̄ sicut ⁊ scđe. † Nec ob. ꝙ rō indu
cat ad cautelā imminētis mali, qꝛ potius ipsi rōni robur ex hoc
afferet̄ eo qđ quilibet teneat, de necessitate salutis vitare peri-
cula peccati mortalis, cōminānte dño trāsgressoribus per sapiē-
tem qui ait. Qui amat periculū in illo peribit, ecclesiastici. iij.
in hac ēt quarta rōne attēdendū est, ꝙ Aristo. nō nisi naturali
lumine illustratus, illā attulit rōnē, vt eius hac auctoritate pos
sit inferri iure naturali arcēda inter ꝯsanguineos esse coniugia
ad illū vsqꝫ gradū quo inordinatus ardor libidinis ex nouo cō-
iugio vt in pluribus nō causetur. Ut ex hoc ēt magis appareat
preceptū illud diuinū esse morale. ¶ Notādū aūt ꝙ opinans
nō intēdit predictas. s. Tho. rōnes efficacissimas soluere qua
si nō ꝯcludāt ꝯiugiū inter ꝯsanguineos, a Deo vel ēt ab eccle-
sia ꝓhibitū esse, incestuosū, ⁊ magis cōmixtio venerea nō sub
rōne coniugij (hoc. n. ⁊ ipse verū opinat̄ esse predictis rōnibus
optime cōprobatū.) Sed in hoc a tenentibus conclusionē qōn-
nis huius negatiuam dissentit, ꝙ putat, ⁊ predictis suis eua-
sionibus ꝯtēdere conat̄, rōnes illas nō sic incestū ꝯcludere, vt
nō possit dispēsatione summi Ponti. nō incestus fieri, sed cō-
iugiū licitū. Quā quidē eius intētionē innixā esse malo funda-
mento predictarū suaꝝ euasionū, ipse doctor sanctissimus ter-
tio contra. c. cxxv. manifestat, dum paucis verbis ⁊ rōnes pre-
dictas suas cum nōnullis alijs ibidem enumeratis obfirmat, ⁊
52 oēs opinātis euasiones precludit. sic dicens. † Sciendū est aūt
ꝙ sicut naturalis inclinatio est ad ea q̄ sunt vt in pluribus ita ⁊
lex posita est ƀm id qđ in pluribus accidit. Nō est ergo predi-
ctis rationibus ꝯriū si in aliquo aliter possit accidere. Non
enim propter bonū vnius dꝫ pretermitti bonū multorū † cū bo
53 nū multitudinis semper sit diuinius ꝙ̄ bonū vnius. Ne tū de-
fectus qui in aliquo posset accidere, omnino absqꝫ medella re-
maneat, residet apud legislatores ⁊ eis similes auctoritas dispē
sandi in eo qđ cōiter est statutū, ƀm qđ est necessariū in aliquo
casu particulari. Et si quidē lex sit humana, per homines talē
potestatem habētes dispensari pōt. Si aūt lex sit diuinitus po
54 sita auctoritate diuina dispēsatio fieri pōt † sicut in veteri lege
dispensatione diuina indultum videtur vxores plures habere
concubinas ⁊ libellum repudij. Hec ille. Ex quibus verbis
habet̄ primo quod solutiones predicte ad rationes productas
a. s. Tho. nō preualēt infringere quin vt in pluribus incōueniē
tia sequantur ad que deducūt ⁊ ꝯñr vim suam ⁊ efficatiā iuxta
moraliū naturā, ⁊ rōnem retineant, omnesqꝫ astringāt ille pro-
hibitiones nō obstāte aliquoꝝ hominū bona dispositione pos-
sibili. Secūdo ex his hr̄ q possit aut nō possit in talibus dispen
sare, vt infra latius deducet̄. Et sic pꝫ secunda rō principalis.
55 ¶ † Tertia ad idem ratio talis est. Omne legis antique iudi-
ciale preceptū hꝫ pro sua rōne aliqd specialiter pertinēs ad sta
tum illius populi cui pro statu illo data lex fuit, ⁊ non generali-
ter ad omnes gentes. Sed predicte ꝓhibitiones habēt pro rō
ne cōmuni proximitatem sanguinis, seu carnis vnitatē, que cō
munis est omnibus gentibus, ergo non est preceptum iudiciale
saltem principaliter, sed morale. Supponimus enim cōmuni-
56 ter quod cerimoniale non sit. Patet maior, † qꝛ peculiariter
populo Judeorum data sunt illa precepta secundum ꝙ ordina
batur specialiter ad Christum vt ex sententia. s. Tho. iiij. dist.
xl. ar. iij. supra patuit. Cum ergo preceptorum obligatio ex eo-
rum rationibus oriatur, non obligarēt iudicialia specialiter po
pulum illum nisi eorum quoqꝫ ratio ad illū tantūmodo populū
pertineret. Minor vero quo ad primā partem patet ex. d. c.
xviij. Leu. Sēper enim exprimit̄ vel subintelligitur vnitas car
nis pro ratione preceptorū reddi, vt infra ēt latius deducetur ⁊
declarabit̄, lꝫ ēt ratio reuerētie debite ꝯsanguineis ex predicta
carnis vnitate causata, innuatur ex modo precipiendi quo di-
citur. Non reuelabis, vel discooperies verēda ⁊c. Secunda
vero pars minoris quod valet vnitas carnis seu proximitas
sanguinis naturaliter spectet ad omnes gentes, ex se manifesta
est. Unde patet ratio. ¶ Quarta ad idē rō talis affert̄. Red
dēs opere suo vanam rationem coniugij diuina lege que nō ces
sauit ordinati se consequenter opponit opere proprio diuine or-
dinationi ⁊ sapientie. ⁊ ob hoc mortaliter peccare diuina lege
conuincitur vt transgressor illius. Sed talis est omnis contra-
hēs ꝯiugium cū consanguineis in gradibus diuina lege prohi
bitis. ergo talis peccat mortaliter, vt trangessor legis diuine.
Cū ergo nullus trāsgrediens legē Dei cerimonialē vel iudicia
lem peccet ex hoc nunc mortaliter eo qđ cessauerint, sed solū
qui trāsgreditur legē Dei moralē, pꝫ ꝙ ꝓdicta ꝓbatio spectat
ad precepta moralia. Maior pꝫ. qꝛ reddens vanā rationē le-
gis, reddit vanā ipsā legē. qđ est legē auferre. Ex ratione enī
57 sua, lex virtutē hꝫ, † ita ꝙ sublata rōne legis cessat ēt eius obli
gatio, vt elicit̄ specialiter ex doctrina. s. Tho. xij. q. xcvij. arti.
j. primū ar. iij. ij. iij. dist. xxxvij. ar. iiij. Jmmo in tali casu tran-
sgredi legē ꝑtinet ad quādā virtutē quā philosophus. v. Ethy
co. vocat Epycheiam. Et sic in casu nostro vana supponit̄ lex.
Deus aūt vel homo etiā quicunqꝫ sapiēs, vanā nunq̄ condidit
legē. Qui autē suis operibus tollit legē, opponitur legi, qꝛ non
nisi opposita seinuicē tollūt, vnde patet ꝙ peccat mortaliter. si
58 tū lex illa non cessauit. vt dictum est. Minor vero ꝓbatur † qꝛ
matrimoniū est naturali iure statutū. d. prima. Jus naturale. ⁊
iure diuino. vbi precipue Gen. j. dicitur. Crescite, ⁊ multiplica
mini ⁊c. Quod ēt repetit̄ Gen. ix. Huius autē precepti Deus
quodāmodo reddit rōnē, dū dicens Adam inspiratus ab eo
Gen. ij. Relinquet homo patrē ⁊ matrē suam ⁊ adherebit vxo
ri sue, addidit. ⁊ erunt duo in carne vna. quasi diceret. Hic est
59 finis matrimonij. † ad hoc precepit Deus ⁊ ordinauit vnionē
cū vxore, vt duo sint in carne vna, q prius vꝫ non erāt vna caro
per sanguinis vnionē. sicut sunt vna caro cū filijs ipsis parētes
Ex q̄ rōne Theologi assumūt esse ꝓhibitū ibi a deo ꝯiugiū in-
ter parētes ⁊ filios. alias rō legis redderet̄ vana. Intelligit̄ āt
matrimonij cōtrahendi preceptū qđ olim omnes ligabat, quā-
do manebat precepti causa, necessitas inquā multiplicationis
humani generis, ea cessante, remanere quidē, vt ipsū matrimo
niū si a Deo ordinatū ⁊ regulatū, sed nō vt a Deo preceptū ab
solute quo ad contractū, sed supposito contractu vel libera vo
luntate contrahendi, sub precepto cadit ꝙ tali modo vel rōne
cōtrahat̄. Quum ergo rationabiliter a Deo sit ordinatum quī
cūqꝫ contra rationem talis ordinis eo vtitur Dei ordinationi
⁊ consequenter diuine legi aduersatur. Per coniugium autē
inter ꝯsanguineos de qbus est questio, tollitur dicta ratio le-
gis late de matrimonio. ergo dictum coniugiū est diuina lege
prohibitum que moralis est, quia sicut dictum est ordinatio ma
trimonij est de lege nature ⁊ de lege diuina ante legem scriptā
que iudicialia precepta continet. Patet autem hec Minor.
quia omnes persone predicte a matrimonio ex hoc arcent̄, qꝛ
sunt vna caro. ⁊ sic superfluum fieri inter eos coniugium vt es-
sent vna caro. Patet igitur predictam ꝓhibitionem ad mo-
ralia pertinere precepta. ¶ Sed ad hanc forte rationem quis
respondebit primo ꝙ non est verum quod illa sit ratio institu-
60 tionis matrimonij. † Sed prima potius ⁊ per se ratio est pro-
creatio filiorum secundum quam matrimonium dicitur esse in
officium nature. Secunda vero per se ratio est repressio concu
piscentie secundum quā matrimoniū dicitur esse in remediū.
vt supra etiā per sancti Tho. verba clarissime deductum est.
¶ Secūdo etiā quis forte respondebit, ꝙ nō tollitur illa vnio
vel vtilitas eius ita, vt reddat̄ lex vana ꝑ ꝯiugiū ꝯsanguineoꝝ
cū ꝓdicti duo modi essendi vnā carnē vꝫ ꝑ vnionem sanguinis
seu ꝑ ꝯsanguinitatem, ⁊ ꝑ carnalē copulā, nō sint vnius rōnis.
¶ Tertio rñdebit̄ forte ꝙ nō vniuersaliter, redit̄ pro ratione
cōnubij prohibiti vnitas. sed particulariter, qꝛ inter aliquas
tantum personas que in illo. c. xviij. enumerant̄ quaꝝ adinuicē
ꝯiugiū prohibet̄. ¶ Unde vr̄ ꝙ vndiqꝫ rō patiat̄ calūniam.
¶ Sed iste euasiones facile precludunt̄. Nā ꝓma directe sa-
cris literis se opponit. Ex hoc. n. ꝙ interdicit̄, aliqbus mr̄imo
niū, qꝛ sunt vna caro, dat̄ intelligi ꝙ ad hoc est institutū vt vir ⁊
mulier q prius nō erāt vna caro fiat vna caro, vt. s̄. dcm̄ est. ex
61 verbis ēt Ade. † Et hoc ēt verificat̄ de mr̄monio ƀm ꝙ est sa-
cramentum

cramentum, eo ꝙ significet vnionem Christi cum ecclesia. ratio autem signi est ipsum signatum. Nec ob. ꝙ matrimonium sit ad procreationem filiorum ⁊ ad remedium vt ad fines. Est enim vnio carnis per coniugij actum, matrimonij ratio ⁊ finis ad vlteriorem etiam finem ordinatus. ❡ Secunda etiam euasio sacris literis contrariatur. Non obstante nanq ꝙ dicti duo modi, quibus duo homines sunt vna caro, diuersarum sint rationum. positio tamen vnius redditur pro ratione negationis alterius in scriptura. Nihil enim aliud est dicere, Turpitudinem patris aut matris tue nō reuelabis, qꝛ caro est patris aut matris tue, vel turpitudinem vxoris patris tui nō reuelabis qꝛ turpitudo patris tui est, nisi dicere. ideo nolo ꝙ tales ducas in vxores vt sint vna caro tecum, qꝛ iam tecū sunt vna caro. Sunt enim vna caro tecum pater ⁊ mater, ⁊ ratione patris nouerca que vna caro cū patre ē. Si ergo dꝫ homo relinquere patrem ⁊ matrem cum quibus est vna caro, qn̄ adheret vxori vt fiat vna caro cū ea, ita dꝫ derelinquere oēs psonas que cum patre sunt vna caro. vt docet. s. Tho. sup. j. Corin. v. ⁊. s. ēt dictū est. nō obstante ꝙ modi quibus sunt vna caro diuersaꝝ sint rōnū.

❡ Tertia etiam euasio non procedit, quia par est de omnibus psonis ibi ꝓhibitis ratio quo ad vnionem carnis. immo a maiori de alijs arguit̄, in quibus hec ratio spāliter non affert̄. Si enim ꝓhibet̄ a ꝯiugio soror patris aut matris, qꝛ est vna caro cū eis, ⁊ ꝗr secū. s. cum filio, q̄tomagis ꝓhibet̄ ꝯiugium filij cū matre, vel filie cū patre, ꝑꝑ hanc eandem que magis in eis militat rationem, eo ꝙ primo cum eis sit filius vna caro ⁊ Magis ēt ꝓhibet̄ coniugium cū ꝓpria sorore, q̄ quidem illa magis est vna caro cū patre ⁊ matre q̄ soror illoꝝ. Et sicut turpitudo sororis patris est turpitudo sororis filij est turpitudo filij. Et similiter magis cū nuru. eo ꝙ hec magis ꝯiungatur ⁊ sit vna caro cū filio suo q̄ soror patris cū eodē patre. ⁊ si vxorem patrui prohiberis accipe eo ꝙ tibi affinitate ꝯiungat̄, q̄toma gis vxorē fratris eadem ratione ꝓhibitū erit accipere. lꝫ hec in litera non repetat̄ ratio. Pro eodē aūt vr̄ habere scriptura dum inhibet reuelari turpitudinē ⁊ ꝑ hoc ꝓhibet coniugiū inter predictas psonas, hoc qd̄ dr̄, qꝛ caro eius est, cum eo qd̄ dicitur, qꝛ caro vna sunt, vel qꝛ turpitudo eius est, vel qꝛ affinitate coniungit̄. Neq. n. capitur hic affinitas prout a ꝯsanguinitate distinguit̄ ſꝫ ꝙ more ecclesiastico nūc his vocabulis vtimur, sed cōiter ꝑut ēt ad ipsam ꝯsanguinitatem se extendit. nā patruus q dr̄ hic affinitate nepoti coniungi, consanguineus, ⁊ non proprie affinis illius est. Manet ergo ratio.

62 ❡ Quinta ratio est. † Prohibitio que obligat omnes Christianos quasi prohibitio dei, in lege tn̄ antiqua ꝓmulgata, spectat ad ꝑcepta moralia ⁊ nō ad iudicialia, ſꝫ talis est ꝓhibitio ꝑdicta. ergo ⁊c. Patet maior, qꝛ alia precepta a moralibus non hn̄t ꝑpetuā obligationem, sed populū tantū iudeoꝝ ad sui obseruantiam astringebant vsq ad Christi aduentum, vt. s. ex doctrina. s. Tho. xij. q. ciiij. ar. iij. deductū est minor vero pꝫ per

63 expressam. s. Tho. sniam. s. ēt inductā ex. iiij. di. iiij. † qua dicit ꝯsanguinitatē impedire matrimoniū quantū ad aliquas personas de iure naturali. s. quo ad parentes. quantum ad alias de iure diuino. ⁊ hec sunt psone quaꝝ uerēda reuelare lex ꝓhibet Leui. xviij. Quātū ad alias vero d iure ꝑ hoies instituto. Hec ille. Ecce ꝙ dicit impediri nūc matrimoniū quantum ad aliquas psonas de iure diuino vt distinguit̄ ꝯtra ius positiuū. Quod non sic seriose distingueret si tm̄ ex positiuo ⁊ per homines dumtaxat instituto iure, inter psonas illas coniugij prohibitio fieret. non obstante ꝙ olim fuerit a deo prohibitū solum in populo iudeoꝝ. Quod ēt expresse ꝯuincitur ex doctrina ⁊ intentione eiusdem sancti doctoris circa solutionem decimaꝝ.

64 † Cū. n. populo sit preceptū nāli iure ꝙ sacerdotibus necessaria ꝓuideant̄, ⁊ inter iudicialia vel ēt cerimonialia ꝑcepta ꝯnumeretur postmodū in. l. scripta Leui. xviij. sub ratiōe specialis modi prouidēdi, per annualem inquam solutionē decime partis fructuum, ⁊ redditūm, ⁊ ab ecclesia postmodum declaretur renouatum seu ratum hoc ipsum preceptum. xvj. questio.

65 prima decime. † Nihilominus, qꝛ nunc non tenemur iure scripte legis āntique quo ad solutionem determinatā predicte decime. s. Tho. non dicit ꝙ ad dcimas soluendas teneātur hoies mundi de iure diuino. Sed solum dicit eos teneri de iure naturali quo ad dictam ꝑuisionē in generali, ⁊ per statutum ecclesie quo ad predictā determinationem. vt patet per eum. xxij. questione. lxxxvij. argumen. j. Quia ergo non sic loqtur. s. D. circa prohibitionem coniugij inter consanguineas personas, ſꝫ potius distinguit ꝙ triplici iure impediatur matrimoniū, quolibet determinatas quasdam personas a coniugio prohibente, patet ꝙ ſm eum nunc etiam maneat illa prohibitio diuini iuris positiui. Et sic communiter Theologi loquuntur ⁊ Canoniste. Quod responsio quedam Pontificis in. c. literas. de restitu. spoliato. supponit dum dicit ꝙ quando habenti notitiam consanguinitatis, inter se. s. ⁊ cōiugem, diuina lege prohibitā, preciperetur a iudice vt cū coniuge habitaret, non deberet in hoc contra Deū iudici obedire. Hoc autem non diceret Pōtifex si nunc etiam talis prohibitio non arctaret, vel si non arctaret nisi vt ab ecclesia assumpta vel confirmata. Cum enim legem generalem tradat, non diceret absolute ꝙ non deberet iudici obedire, sed ꝙ non deberet obedire iudici priuato seu inferiore Vicario Christi aut sede apostolica ⁊c. Predictus tn̄ textus paulo. j. plenius examinabit̄ ⁊ induceẗ ad principale ꝑpositū questionis. Nūc sufficiat ex predictis oibus rationibus efficacissime probasse preceptū illud diuinum de non contrahendo cum sanguineis enumeratis ⁊ nominatis Leui. xviij. ſꝫ conditiones ⁊ diuersitates ibi expressas, esse principaliter morale, ⁊ nō iudiciale. ❡ Hac igit̄ ꝯclusione firmata, iam patet ꝑpositum principale ab omnibus enim tam Theologis q̄ Ca-

66 nonistis acceptatur vt primum principiū † ꝙ in preceptis moralibus diuine legis tam veteris q̄ noui testamenti, ⁊ simpliciter in his que diuina lege vel precepto quocunq nunc obligāt non potest quisquam deo inferior dispensare. Cuius quidem rationem. s. Thomas assignat. xij. questio. xcvij. argumē. iiij. ad

67 tertium dicens. † Sicut in lege humana publica non potest dispensare nisi is a quo lex auctoritatē habet, vel is cui ipse commiserit, ita in preceptis iuris diuini que sunt a deo nullus potest dispensare nisi deus, vel is cui specialiter commisit, qꝛ ad legem diuinam quilibet homo se habet sicut psona priuata ad legem publicam cui subijcit̄, hec ille. Ex parte etiam eorum q̄ a deo precipiūtur, causam huius indispēsabilitatis reddit. iiij.

68 distinctio. xv. questio. iij. argu. ij. q. i. ad primū dicens. † Precepta dei sunt de eo, quod est de necessitate salutis secundum se, ⁊ sic in quolibet casu obseruari illa oportet, ⁊ ad omnes tenentur absq dispensatione. Precepta autem ecclesie non obligant ex materia in qua proponuntur, sed solū ex actu precipientis. Hec ille. Quum ergo prohibito coniugij secundum differentias personarū inductas in. d. c. xviij. Leui. sit diuina ⁊ ad precepta moralia pertinens, nec inueniatur specialiter alicui cōmissum ius dispensandi, patet manifeste ꝙ in illis gradibus nullus deo inferior potest licitū reddere coniugiū. Pro

69 quo facit expsse tex. in. d. c. literas. † Supponitur. n. ibi ꝙ sedes apostolica in gradibus prohibitis diuina lege, circa matrimonium dispensare non potest dum Pontifex referens questionē sibi propositam dicit. Rescripto petebas apostolico edoceri, vtrum quando aliquis ꝯsanguinitatis gradus obijcitur, in quo sedes apostolica dispēsare non potest, nec etiam consueuit, ⁊ probationes prompte sint ⁊ parate, indulgētia sit restitutio vel neganda. j. etiam Pontifex respondens dicit inter alia. Opinioni vltime videtur non incongrue adaptari, vt in gradibus consanguinitatis diuina lege prohibitis, restitutioni aditus precludatur. Dicebat enim illa vltima opinio restitutionē esse differēdam quousq probaretur consanguinitas obiecta. Cui opinioni non magis adaptaretur negatio restitutionis in gradibus diuina q̄ humana lege prohibitis, si prohibitio nunc vim non haberet vt diuina, sed solum vt ab ecclesia suscepta vel confirmata. Et. j. dicit Pontifex. Nullam de predictis sentētijs reprobamus nec cuiq̄ earum aliquod preiudicium ex nostra respōsione volumus generari. Et. j. declarat, ꝙ habens notitiam consanguinitatis, non posset iudici precipienti cohabitationem obedire sine peccato mortali, vt. s. recitatum est, ⁊ vt ibi dictum est quum absolute loquat̄ de iudice, intendit de omnibus simpliciter. Unde patet ꝙ etiam Papa dispensare nō potest. Sic enim precipiendo, dispensaret, ⁊ consequenter persona illa non peccaret vtēdo dispensatione. Quod tamen per textum patet esse falsum. Si enim ageret contra Deum quando iudici precipienti obediret, quanto magis, quando simplici dispensatione vteretur? Nec obstat proposito ꝙ textus addat illud verbum. nec etiam consueuit. Neq enim propter hoc innuit id posse licet non consueuerit, cum premittat sub copulatione ⁊ non sub disiunctione ꝙ sedes in hoc apostolica dispen-

70 sare non pōt. † Copulatiue quippe veritas, vtriusq partis veritatem requirit secundum logicos, ⁊ potius innuere ex hoc voluit ꝙ si etiam aliquando contingerit Papam in hoc indulgere, nullus ex hoc argumentum sumat ꝙ apostolica sedes id

facere possit. sicut posset sumi argumentum illud si apostoli-
ca sedes id facere consueuisset, ⁊ precipue nullo reclamante.
Et propteria glo. in verb. Dispensare, dum ob predictū verbū
additum quo dicitur in textu, nec etiā consueuit, exposuisset,
nō potest, idest nō vult. in fine tamen absolute tenet Papā in
dicto consanguineorum coniugio diuina lege probibito dispē-
71 sare non posse, ⁊ hoc idem tenet ibi in ver. Diuina. †Hoc idē
principale propositum argumento valido deducitur ꝙ in. ca.
Pitaciuȝ. xxx. q. iiij. pontifex renuit dispensare cum eo qui fi-
liam spūalem vtpote a patre leuatam de fonte baptismatis,
accipere volebat, ex iure diuino probibitionē oriri proponēs,
quo dicitur. Turpitudinem sororis tue nō reuelabis, quia tur-
pitudo tua est. Quamuis. n. in Leuiti. non apponatur huic ꝓ-
bibitioni causa ista expresse, subintelligitur tamen, eo ꝙ turpi-
tudo sororis patris sit turpitudo patris, ⁊ eadem ratione tur-
pitudo sororis filij est turpitudo filij. Et subinfert textus, vt
euadat obiectionē que fieri posset ꝙ probibitio intēdat de so-
rore carnali, arguens ꝙ cum a propria ꝯsanguinitate iubemur
abstinere, multo magis a spirituali nostri patris filia omni ex-
cusatione aut argumento seposito sub nimia districtione nos
cauere conuenit ❡ Huius ēt mentis esse. s. Tho. nulli debet
esse dubium tū ex. s̄. inductis rationibus in eius doctrina fun-
datis, tum specialiter ex. s̄. allegatis eius verbis ad hoc ipsum
72 propositum matrimonij expressis tertio contra. c. cxxv. †Ob
hoc. n. expressit ibi ꝙ in lege diuina non nisi auctoritate diuina
dispensatio fiat, in humana vero per homines potestatem ha-
bentes, qꝛ in quibusdam gradibus, ⁊ personis coniugium pro-
bibetur lege diuina, in quibusdam vero humana tantum. alio-
quin dicta doctrina in illo capitulo fuisset superflua. Nec po-
test dici ꝙ ad hoc saluandum sufficiat inter parentes, ⁊ prolē
coniugium esse probibitum lege diuina. Neq;. n. hec ꝓhibitio
sola ponitur in lege diuina scripta de qua intendit ibi. s. Tho.
vt patet in. d. c. xviij. Leuitici, Generaliter aūt. iiij. quol. ar.
iij. docet. s. Tho. que cadant aut non cadant sub potestate, ⁊
dispensatione Pontificis dicens, papa habet plenitudinem
potestatis in ecclesia, ita. s. ꝙ quecunq; sunt instituta per ec-
clesiam vel ecclesie prelatos, sunt dispensabilia a papa. Hec
enim sunt que dicunt̄ esse iuris humani vel iuris positiui. Cir-
ca ea vero que sunt iuris diuini, ⁊ iuris naturalis, dispēsare nō
73 potest, qꝛ ista habēt efficaciam ex institutione diuina. † Jus au
tem diuinum est quod pertinet ad legem nouam vel veterem.
Sed hec est differentia inter vtranq; legem, qꝛ lex vetus de-
terminabat multa tam in preceptis cerimonialibus pertinēti-
bus ad cultuȝ Dei, q̄ȝ in preceptis iudicialibus pertinentibus
74 ad iustitiam inter homines conseruandā. †Sed lex noua que
est lex libertatis, huiusmodi determinationes non habet, sed
est contenta preceptis moralibus naturalis legis, ⁊ articu-
lis fidei, ⁊ sacramentis gratie. Unde dicitur lex fidei ⁊ lex gra
tie propter determinationem articulorum fidei ⁊ efficatiam sa
cramentorum. Cetera vero que pertinent ad determinationeȝ
humanorum iudiciorum, vel ad determinationem diuini cul-
tus libere permisit Christus qui est noue legislator, prelatis ec
clesie ⁊ principibus Christiani populi determināda, vnde oēs
huiusmodi determinationes pertinēt ad ius humanum in quo
75 Papa potest dispensare. †In solis vero his que sunt de lege
nature ⁊ in articulis fidei ⁊ sacramentis noue legis dispensa-
re non potest Hoc. n. non esset posse pro veritate, sed cōtra ve
ritateȝ. Hec ille. Et in solutione primi sic dicit etiā ibi. Apo-
stolus dupliciter in doctrina sua aliqua proposuit, quedam q
dem sicut promulgans ius diuinum. Sicut illud quod habet̄
ad Gal. j. Si circumcidimini Christus nihil vobis proderit, ⁊
multa alia huiusmodi, ⁊ in hoc papa nō potest dispensare. que
dam vero sicut propria auctoritate aliqua statuens. nam ipse
dicit prime ad Cor. iij. Cetera dum venero disponam. ⁊. j̄. xvi.
mandauit vt collecte que fiunt in sanctos, ꝑ vnā sabbati fiant,
76 quod non pertinet ad ius diuinum. † Et similiter etiam quod
dicitur de bigamo non promouendo, non est iuris diuini, sed
institutio auctoritatis humane diuinitus homini concesse. hec
ibi. Ex quibus omnibus patet ꝙ Papa potest dispensare in
his que non sunt iuris naturalis, ⁊ iuris diuini. s. scripti quan-
77 tum ad precepta solum moralia. †Hec enim sunt preter iudi-
cialia ⁊ cerimonialia que subsunt potestati ecclesie. Que mora
lia. s. precepta dicuntur esse iuris naturalis, qꝛ ex dictamine ra
tionis naturalis obligare cognoscuntur, etiam si nulla scripta
lex emanasset. Et ob hoc concludit. s. Tho. ꝙ in his solis que
sunt de lege nature ⁊c. Papa dispensare non potest, cuȝ tamē
s̄. dixerit ꝙ etiam circa ea que sunt iuris diuini dispensare nō
potest. ꝑꝑ ꝙ etiam ius diuinum veteris legis diuidit postea ꝑ
precepta iudicialia, ⁊ cerimonialia, non qꝛ velit exprimere ꝙ
omnia precepta veteris legis sint talia, non enim dixit omnia,
sȝ multa, sed qꝛ in hoc ponere voluit differentiam inter veterē
⁊ nouam legē ꝙ in lege veteri preter nālia, ⁊ moralia sunt ēt iu-
dicialia, ⁊ cerimonialia, ⁊ ob hoc omnia talia in illa lege con-
tenta, dicuntur precepta diuine legis, in noua vero nō sunt nisi
precepta naturalia, ⁊ moralia, ⁊ hec sola dicuntur precepta di-
uine legis noue, ⁊ vlterius in hac continentur articuli fidei, ⁊
sacramenta gratie. ꝙ enim noua. l. contineant̄ precepta mora-
lia, nullus est qui nesciat etiam vltra ea que in decalogo con-
tinentur, puta ꝙ non solum non licet fratrem occidere, sed nec
etiam illi irasci, vel contumeliam, aut etiam vlluȝ odio habere.
Non solum etiam probibetur adulteriū facere, aut fornicatio,
verum etiam aspectus mulieris ad concupiscendū eam, Non
solum mutuum sub vsura nō dare, verum etiam inde sperare, ⁊
78 sic de alijs pluribus. † Non nominauit autem. s. Tho. vbi. s̄.
moralia precepta in lege veteri ꝯtineri, cū tū hoc manifestissi-
mū sit, vt patet de dcalogo, ⁊c. qꝛ illa a naturalibus non distin
xit, licet ex hoc aliqua etiaȝ naturalia dicantur precepta, qꝛ an
te legem scriptam solo instinctu nature vel etiam reuelatione
dei facta patribus, obligabant. Et ob hoc ēt dicuntur prece-
pta iuris diuini, eo ꝙ vtroq; modo sint a Deo, qui solus est au
79 ctor nature. †Sed tamen specialiter ius diuinum contra ius
naturale distinctum, est ius scriptum veteris, ⁊ noue legis in
canone biblie contentum, ⁊ precepta iuris naturalis que conti
net, specialiter dicuntur moralia. Quum igitur ex doctrina. s.
Tho. probatum sit probibitionem coniugij quo ad expressos
in lege veteri consanguinitatis gradus, ad precepta naturalia
⁊ consequenter moralia pertinere, patet expresse ꝙ secundum
eum papa non potest in tali coniugio dispensare. . s̄. dictam ge-
neralen doctrinam de potestate pape. s. Thomas tradit. xxi.
q. xcvij. ar. iij. ad. j. iiij. dist. xvij. q. iij. ar. j. q. v. ad. j. dis. xxvij.
ar. iij. ad secūdū. di. xxxiij. q. j. ar. ij. c. ⁊ in pluribus alijs locis
80 sue doctrine. ❡ †Einsdeȝ mētis esse Ugonem de sancto Ui-
ctore in secūdo libro de sacramentis, ex hoc conuincitur quod
inducit Bedam in hystorijs Anglorum dicentem ꝙ possunt
duo germani singulas sorores vxores accipere, quia in sacris
eloquijs non inuenitur quod huic copule contradicere videat̄
Quasi dicat. Si in sacris eloquijs aliquid huic copule contra
rium inueniretur preceptum, nō possent eas accipere. Ex quo
sequitur ꝙ nullus potest alicui persone matrimonio copulari
contra probibitionem inuentam in sacris eloquijs. Et cum
loquatur absolute dū dicit. pn̄t ⁊ pariter iferat̄ absolute ꝙ nō
possent si probiberetur in sacris eloquijs, patet ꝙ tales essent
ille probibitiones, ꝙ modo ligarent. Non ergo pertinerent ad
iudicialia precepta, cuȝ talia nullum ligent post Christi aduē-
tum, vt. s̄. dictum est. Eadeȝ autem ratio est de alijs probibitio
nibus que de facto inueniuntur in sacris eloquijs. Et sic pa-
pa dispensare non potest. ❡ Hoc idem infertur expressius
in proposito ex alia auctoritate quam ibi Ugo inducit Gre-
gorij iunioris ad Augustinū, Puto autē ꝙ intendat de Gre
gorio magno Theologo, ad distinctionem alterius Gregorij
Nazanzeni, ⁊ alterius Gregorij Niceni antiquorum ecclesie
doctorum. Junioris enim huius summi Pontificis epistole
leguntur ad Augustinum Anglorum episcopum. Quarum
vna etiam habetur. xxxv. q. iij. c. quedam Sic ergo dicit hic
Gregorius (vt Ugo refert vbi. s̄.) Cum nouerca misceri, gra-
ue facinus est. Nam in lege scriptum est, Turpitudinem pa-
tris tui non reuelabis. Neq; enim turpitudinem patris filius
reuelare potest, sed qꝛ scriptuȝ est erunt duo in carne vna, qui
71 †turpitudinem nouerce qui vna caro cum patre fuit reuela-
re presumpserit, profecto patris turpitudinem reuelabit. Cū
coniuge quoq; fratris misceri probibitum est, quia per coniun
ctioneȝ prioris, caro fratris fuit facta. Pro q̄ etiam re Joan.
baptista capite truncatus, ⁊ sancto Martyrio ꝯsumatus est.
Hec ille. Ex qbus habetur ꝓpositū ex duplici capite. Primo
quidem qꝛ dicit esse facinus misceri cum nouerca, qꝛ hoc diui-
no probibetur precepto. Quod non esset si tale preceptū esset
tantum vel principaliter iudiciale, vt dictum est. Secundo qꝛ
dicit Joan. baptistā esse martirio consumatum, qꝛ valde corri-
puerat gentileȝ Regē super opere pariter probibito diuina. l.
Ad quod tū nisi moralis fuisset probibitio, ⁊ non principaliter
iudicialis, ille gentilis non fuisset obligatus, ⁊ ob hoc nō iuste
corripuisset eum Joannes, nec propter hoc occisus, diceretur
martir

martir aut esset. Ex omnibus igitur predictis patet ꝙ tam ꝑm sacras literas q̃ secundum sanctos doctores procul omni dubio videtur esse dicendum ad questionem, ꝙ nullo modo possit Papa dispensare in coniugio diuino iure, legis etiam antique, prohibito. Superest modo soluere argumēta que in principio questionis ad oppositum facta sunt. ¶ Ad primum er-
82 go dicendum. † ꝙ contra ea etiam que erant de. l. nature poterant aliquando homines operari, rationabili consuetudine ꝑualente que etiam ex alio naturaliori pro tunc precepto, vel diuina dispēsatione ad tempus orta est. Sicut plures vxores habere, contra legem nature videtur diuino etiam sermone promulgata, vbi dicitur. Relinquet homo patrem ⁊ matrem suā, ⁊ adherebit vxori sue, ⁊ erunt duo in carne vna. Nō dixit tres vel plures, sed duo. Neq; dixit, adherebit vxoribus, sed vxo-
83 ri, † ita ꝙ nulli vnq̃ licuit in simul plures vxores habere. De diuor. c. gaudemus. Nihilominus ibidem statim subditur. nisi cui fuit diuina reuelatione concessum. per quam etiam patriarche ⁊ alij viri iusti qui plures legūtur habuisse vxores, ab adulterio excusantur. Unde. s. Tho. iiij. distinctio. xxxiij. questio.
84 prima argumen. j. ad primum, dicit. † Licet consuetudo non ꝑiudicet legi quantum ad prima precepta ipsius que sunt quasi communes animi conceptiones in speculatiuis, ea tamen que ex istis trahuntur vt conclusiones, consuetudo auget, ⁊ similiter minuit secundum Tullium. ij. Rheto. Et huiusmodi est ꝓceptum de vnitate vxoris, hec ille. Cuius etiam dispensationis in talibus que communiter lege nature prohibentur, assignat ī articulo sequenti pro ratione, defectum efficacie talium preceptorum secundum iudicium precipientis dei. Et eodem modo dicitur de preceptis humanarum legum. Et sic est etiam in proposito de coniugio permisso, immo etiā precepto sanctis patribus in gradibus, natura prima, post successionem vero temporis, etiā lege scripta prohibitis. neq; enim potuissent filij Adā diuinum illud obseruare preceptum. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram, nisi frater propriam sororem acciperet in
85 vxorem. xxxv. questio. prima. c. quod autem. c. cū igitur. † Cū enim bonum prolis sit principalis matrimonij finis, communis ratio talis dispensationis ex eo sumetur. vt vbi. s. etiam. s. Thomas dicit. Ubi ergo talis muliplicatio prolis necessaria erat, debuit impedimentum ad tempus negligi quod poterat in secundarijs finibus prouenire. Neq; enim. (vt ibidem sanctus Thomas ad secundum dicit) datur talis dispensatio contra rationes quas Deus nature inseruit, sed preter eas, q; rationes ille non sunt ordinate ad semper, sed vt in pluribus esse. Licet enim ius naturale (vt ibidem etiam ad primum dicit) semper ⁊ vbiq; quantū est de se habeat eandē potentiam, per accidens tamen propter aliquod impedimentum quandoq; ⁊ alicubi potest variari, sicut apparet tam in cursu rerum naturalium q̃ in super naturaliter contingentibus. Sic igitur patet ꝙ argumētum primum nullo modo procedit. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ intentio sancti Thome ibidem non erat enumerare precepta omnia legis nature que sunt de actibus omnium virtutum quia hec innumerabilia pene sunt, sicut ⁊ ipse virtutes, iunctis prohibitionibus vitiorum. Sed tantum enumerare voluit illa moralia precepta preter decalogum in scripturis expressa, quorum actus non facile subduntur Gubernatorum ⁊ Principū directioni, sed preter eorum etiam notitiam communiter fieri possunt, vt ex eius doctrina diuino se iure cognoscerent omnes astrictos ad talia obseruanda, etiā si a nullo alio superiore cogerentur, immo etiam si preter eorum scientiam facultatem haberent talia operari, cuiusmodi sunt precepta de simplici fornicatione de vitio contra naturam, ⁊ huiusmodi vitandis que nō committuntur communiter sub notitia presidentium, sed occulte potius. Unde conuenienter hec explicauit sanc. Tho. vt ad dicta sexto precepto. Sed ea que regulariter fieri non possunt sine superioris auctoritate ⁊ directione, non enumerauit sanct. Tho. etiā si i scripturis fuissent explicita, ⁊ multa etiam eadē ratione nec in scripturis sacris explicita sunt. Sed vt ad paternam ⁊ principum monitionem reseruata, ab eis vbi opus fuerit promulganda reliquit. Unde soluens ibi tertium argumentum sanc. Tho. dicit. Actus gule prohibendus permittitur monitioni paterne, quia cōtrariatur bono domestico, ⁊ sic de similibus. † Cū igitur filius aut filia, regulariter non possint matri
86 monium contrahere sine consensu parentum, vt sacri canones supponūt trigesimasexta questione secunda capi. nullus. capi. apud. c. tria. ⁊. c. si autem; ⁊ per leges ciuiles multiplices promulgatur, quas ad hoc inducit dominus Gratianus ead. questione. c. placuit non curauit sanc. Tho. precepta diuina moralia circa matrimonium contrahendum aliter enumerare, sed reliquit pariter illa per monitionem paternam filijs notificanda ⁊ promulganda. Alioquin debuisset saltem enumerare ꝓhibitionem coniugij parentum cum prole, quam esse moralem nullus sapiens negat. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ vt patet ex
87 determinatione questionis. † dicta prohibitio non pertinet ad precepta iudicialia simpliciter aut etiam principaliter, sed ad moralia ⁊ naturalia. Unde Dominicus Tholosanus egregius expositor totius biblie. vbi predictum capitulum. xviij. Leuiti. adoritur exponere, dicit ꝙ Moyses in illo capitulo intendit populo exponere dei precepta moralia. Et cum exponit illud. Faciens iudicia mea ⁊ precepta mea, non exponit per iudicia, precepta iudicialia, sed ea que supra dixerat moralia que iudicij discretione data sunt. quo etiam modo glos. exponere. ī. deducetur. ¶ Ad primam ergo probationem factam ꝙ pertineant ad precepta iudicialia propter determinationem personarum. dicitur primo ꝙ consequentia nulla est. Alioquin iā inter parentes, ⁊ prolē cōiugij prohibitio iudicialis esset, eo ꝙ etiam explicentur determinate persone. Quod nec arguens cōcederet. Alioquin Papa in tali coniugio posset pariter dispēsare, quod nepharium est afferre. ¶ Secundo respondetur ad eandem probationē, quod quando indecentia ⁊ naturalis turpitudo actus ex determinata conditione personarum adinuicem contrahentium consurgit, prohibitio que ex ratione naturalitatis turpitudinis dicitur ⁊ est naturalis seu moralis, non fit ex tali determinatione minus naturalis, sed potius in sua naturalitate firmatur. Quod etiam philosophice probari potest. Si enim relatio aliqua cadit sub precepto morali, necessario cadunt etiam sub eodē per se extrema relationis illius. Sz vnio seu coniugium harum determinatarum personarum per se cadit sub predicta prohibitione morali, ergo sub eadem cadunt ⁊ determinate persone seu determinatio illarum personarum. ⁊ confirmatur, quia id pertinet ad moralitatem prohibitionis sine quo talis moralitas intelligi non potest, talis autem est indecentia pertinens ad moralitatem predicte prohibitionis. indecentia enim illa virtuose decentie contraria, que est radix moralitatis precepti huius ex conditione illarum determinatarum personarum, nec sine eis potest intelligi. Non tollit ergo moralitatem a precepto, sed potius ponit illa personarum determinatio. Unde probatio nulla. Sed adhuc dato, ꝙ prohibitio illa esset partim iudicialis ex determinatione personarum, non tamen per hoc haberet arguens principale propositum suum, ꝙ vz tale preceptum esset ab alio dispensabile q̃ a Deo. Si enim preceptum aliquod sit mixtum, vt vz moralis simul ac iudicialis precepti rationem habeat ex diuersis, si due iste rationes vel conditiones sint inseparabiles ab inuicem in precepto, iaз papa non poterit in eo simpliciter dispensare. Si vero vna ꝯditio possit ab altera separari potest auctoritate summi Pō-
88 tificis relaxari preceptum sub vna ratione ⁊ non sub alia. † verbi gratia de precepto per arguentem infra inducto de non accedendo ad mulierem menstruatam quod secundum. s. Tho. iiij. vbi supra partim est cerimoniale ⁊ partim morale. secundū ꝙ cerimoniale erat, quantum inquam ad separationem a cohabitatione, cū possit separari ab eo quod in tali precepto morale est, non amplius obligat, non quia Papa dispenset, sed q; cessauit ratio obligationis que erat sola figura. Inquantum vero morale, adhuc obligat, ⁊ inquantum obligat, Papa dispensare non potest cum sit contra actum virtutis iustitie, inquantum vz damnum infertur proli, vel eiusdem impeditur bonum. Pari modo dicitur in proposito etiam ꝙ dato etiam ꝙ dicta prohibitio sit partim iudicialis ex determinatione personarum, quia tamen dicta conditio stare non potest cum illa decentia que opponitur indecentie naturali ex qua prohibitio dicitur, ⁊ est de iure naturali, diuino postmodum iure promulgato, ita ꝙ conditio illa ⁊ indecentia ista non possunt ab inuicem separari, non poterit Papa simpliciter in coniugio cum aliqua tali personarum prohibita cohabitatione dispensare.
89 † Si enim dare decimas ministris diuini cultus quod partim iudiciale partim morale preceptum est, sic obligat inquantū morale, vt Papa non valeat dispensare vigesimasecūda questione. lxxxvij. argumen. j. quol. ij. argumen. viij. non obstante ꝙ conditio iudicialis a morali separari possit, quantomagis preceptum erit indispensabile a Papa vbi ista non possunt abinuicem separari vt in proposito. Patet igitur primam illam ꝓbationem nullatenus procedere. ¶ Ad secundam probationē

dicitur ꝙ hoc preceptum enumeratur a sancto Tho. inter iudicialia, non nisi ratione qua iudiciale est. Hoc autem est ratione determinatarum penarum transgressoribus imponendarum, de quibus habetur. Leuiti. xx. In quo etiam locum validum sumitur argumentum ꝙ in se preceptum hoc morale sit, eo ꝙ semper causa moralis assignatur grauitatis imponende pene ex grauitate peccati in se, ꝛ non ex transgressione legis, aut precepti. puta ꝙ pactum irritum fecerit sicut affertur pro causa pene non circunciso debite, Gene. xvij. sed affertur pro
90 causa, † qꝛ talia operari que cadunt sub predicta coniugij inter cōsanguineos prohibitione, scelus est, ꝛ iniquitas, resqꝫ nephavia. Quod ꝛ Augu. xv. de ci. dei, ca. xvj. confirmat, dicens nephas esse etiam apud gentiles fratris cum sorore coniugium. ¶ Alia etiam ratio affertur vnde talis prohibitio cōnubij inter iudicialia precepta a sancto Tho. enumeratur, quia vꝫ facta est populo illi vt ab alijs distinguebatur secundum multitu
91 dinem ꝛ paucitatem populi. † Quia enim modicus populus iudeorum erat in comparatione reliquarum gentium, ad conseruandam inter se amicitiam ꝛ etiam multiplicandam, non erat opportunum matrimonia prohibere inter consanguineos nisi pro modica determinatione propter sanguinis ꝛ legis vnius, atqꝫ ritus vnionem. Ratione igitur huius determinationis ꝑsonarū prout hec prohibitio illū populū specialiter respicit ad determinatū illū, finē obtinēdū iudicialis erat. Cū. n. iudicialia precepta in hoc a moralibus per se distinguantur, ꝙ populo iudeorum vt ab alijs distincto ꝛ pro statu illo data sunt potest aliquod preceptum simpliciter morale sub hac ratione in
92 ter iudicialia computari. † Manifestum est autem secundum sanc. Tho. doctrinam supra inductum, ꝙ amicitie multiplicatio vel conseruatio, non est finis per se matrimonij, sed per accidens, ꝛ ipso potiores sunt duo per se fines illius, primus inquā procreatio prolis, secundus concupiscentie repressio, ex quibus duobus finibus prohibitio naturalitatem, ꝛ moralitatem habet, iuncta naturali reuerentia ad alios etiam ꝙ̄ ad parentes licet propter eas supra latius est deductuꝫ. Unde patet ꝙ pluribus rationibus ꝛ magis, quia ex per se finibus, prohibitio illa moralis ꝛ naturalis est ꝙ̄ iudicialis. Si autem ex hoc ꝙ inter iudicialia connumerātur precepta, simpliciter censendum sit eam esse iudicialem, iam prohibitio etiam coniugij inter parentes ꝛ prolem principaliter vel simpliciter esset iudicialis. Siquidem ꝛ illa inter alias partes illius communis prohibitionis concluditur quam sanc. Tho. inter iudicialia precepta cō
93 numerat. † Non inconuenit igitur inter iudicialia connumerari moralia simpliciter, licet non inquantum moralia, sed inquantum aliquid iudicialis precepta populo illi tradita ꝯnumerasset ibi articulo precedenti sanc. Tho. ne contristarent aduenas, aut molestiam peregrinis inferent, cum moralissima hec esse precepta nullus dubitet. Sed quia specialiter illi populo data sunt, cui propter nobilitatem diuini cultus, ꝛ accepte legis a deo, specialis quoqꝫ distinctionis tribuum, ꝛ familiarum causa motiua dispectionis aliorum inerat, ad iudicialia pertinent aliqualiter. Et sic dicitur de alijs pluribus preceptis moralibus inter iudicialia enumeratis in illa questione, Unde patet ꝙ probatio non procedit. ¶ Sed ꝛ tertia que adducitur
94 ad idem probatio, quo ad primum motiuum nihil valet, † cum quia secunduꝫ glos. ibi ipsa moralia precepta dicuntur iudicia, qꝛ per iudicium discretionis lata sunt, ꝛ glosam in hoc sequitur Ugo Cardina. ꝛ Dominicus Tholosanus, tuꝫ quia si ex hoc ꝙ in principio illius capituli premittuntur ille monitiones de obseruatione tam iudiciorum ꝙ̄ preceptorum Dei datur intelligi ꝙ omnia precepta que in illo capitulo continentur sint partim iudicialia ꝛ partim moralia, prohibitio etiam coniugij inter parentes ꝛ prolem esset sic partim iudicialis ꝛ partim moralis, vt a Papa dispensationeꝫ esset nata suscipere, quod nec arguens tenet. Sequeretur etiam ꝙ prohibitio vitiorum contra naturam. s. bestialitatis, ꝛ coitus masculorum, que in eodeꝫ etiam capi. post premissas monitiones pariter prohibētur, nec etiam partim iudicialis, ꝛ consequenter a Papa dispensabilis, quod nephas est etiaꝫ cogitare. Premisit ergo potius has monitiones generales, ad omnia precepta cuiuscunqꝫ sint generis, non solum in illo capitulo, sed in toto libro illo promulgāda. Uel si ad ea tantum que in capitulo illo. xviij. continentur premisse sunt, dicendum est vt. s. cum glo. ꝙ per iudicia non intendit ibi precepta iudicialia, sed moralia per iudicium discretionis data ꝛ distincta. ¶ Quo ad secundum etiam motiuum dictaꝫ probationem esse nullam, immo ꝙ ex ea potius opposi
95 tum inferatur, Paulo ante probatum est. † Sed ꝛ nunc additur ꝙ in precepto de non accedendo ad menstruatam in ca. illo nihil penitus quod iudiciale aut cerimoniale sit continetur, sed est simpliciter preceptum morale, lꝫ circa feminam sanguine sic fluentem, ꝛ virum eam tangentem, quedam cerimonie ꝑter immunditiā a diuinis arcentem, obseruande per legē sancite sint, non quidem in illo capitulo, sed in. xv. precedenti. ¶ Tertiuꝫ vero motiuū ēt si apparenter deducat ꝙ non ꝑꝑ incestuꝫ, sed ꝑꝑ alias indecentias, puta ꝑꝑ discordie piculū que virtuti pacis contrariatur, preceptum illud emanauerit de nō sumēda vxoris sorore, vxore viuente, nō tamen ꝑꝑ hoc ꝓbat ꝙ illud vel alia omnia precepta que in eodem cap. promulgantur
96 nō sint precepta moralia. Si. n. s. dictum est. † Precepta moralia sunt de oībus actibus virtutum. xij. q. c. arg. ij. oēs aūt actꝰ virtutū vt sic, sunt ď lege natuř. xij. q. xciiij. ar. iij. ex hoc igitur ꝙ preceptū ponit̄ emanasse in remediū seruande pacis inter sorores, nō pōt inferri ꝙ nō sit morale, sed potius infert oppositū cū pacis ꝯseruatio ad virtutē spectet. Spāliter ēt inhibuit ne vxore viuente, soror accipiat̄, vt aditū precluderet pluralita
97 tis vxorum. ¶ Ad quartū vero motiuum dr̄ † ꝙ scđs gradus consanguinitatis cum sit inter collateraliter ordinatos sub codeꝫ stipite duas hꝫ spēs. Quedā. n. est ꝫ lineaꝫ equalē, vt duo patruelles vel cōsobrini, q̄dā vero ꝫ inequalē, vt patruus ꝛ nepotis ex fratre vel sorore. Similiter matertera ꝛ nepos ex fratre vel sorore. Et hec scđa spēs excludit a coniugio ꝓhibitione diuina, nō aūt prima. ꝛ hec est cōis canonistaꝝ snia in. d. c. gaudemus, qđ ēt ex margarita decretaliū hr̄, ꝓ hoc citante. c. literas de resti. spo. † Dicit. n. ꝙ Papa dispensat in scđo gradu
98 in collateralibus ꝑsonis vt cū filijs fratrū vel sororꝝ, qꝛ hoc nō est ꝯ ius diuinū. Quasi dixerit ꝙ in scđo gradu ascēdētiū, ꝛ descēdētiū nō dispēsat opposita rōe, qꝛ vꝫ h est ꝯ ius diuinū. Un ca. de infidelibus. de ꝯsan. ꝛ affi. hr̄ ꝙ dispēsat papa infideles nouiter ꝯuersos ꝯiunctos matrimonio ꝫm legis veteris instituta circa gradus ꝯsanguinitatis canone denotatos, quasi diceret ꝙ si essent ꝯiuncti ꝯ legis veteris instituta que lex dicit̄ ius diuinū, nō dispēsaret, qꝛ nō posset, Nō est aūt hoc ꝯ ius diuinū nisi qꝛ ꝓhibetur Leui. xviij. Par ergo iudiciū erit de oibus ibi prohibitis. Omnibus. n. conuenit cōis hec ratio nō dispensandi, qꝛ vꝫ ꝓhibita sunt iure diuino. ꝛ rō cōis huius diuine prohibitionis ꝛ non illius est, qꝛ inter primos contractuꝫ cōiugiū non tollit debitā reuerētiam ex subiectione naturali alterius ad alterum, cum nulla sit ibi naturalis subiectio ꝫ equalitas. vt. s. dictū est. In prima igit̄ tantum spē dispēsauit Papa cum paganis nouiter conuersis, nō autem in secunda. Testatur. n. Pontifex tale coniugium a paganis licite ꝯtractum fuisse, qꝛ constitutionibus canonicis nō arctant̄. Quid ad nos. n. (inquit) de his q foris sunt iudicare. Ecce ꝙ Pontifex intendit de secundo gradu prohibite solū canonicis constitutionibus. Si enim de prohibito ēt iure diuino intenderet, superflua esset predicta ratio quam ex Apostolo prime Corin. v. induxit dicens. Quid eniꝫ ad nos de his qui foris sunt iudicare. Statim enim respōderi posset ꝙ nullus est foris respectu dei, cui oēs homines subiecti sunt, ꝛ cuius precepta seruare pertinet ad ecclesiam inducere ꝛ cogere quoscunqꝫ sibi subiectos,
99 ēt si nouiter sint cōuersi. † Precepta quippe dei de nō contrahendo coniugium in gradibus diuina. l. ꝓhibitis omnes ligāt. vt ēt arguens in hoc ipso confitetur argu. ꝛ. s. deductum est. rationem nāqꝫ preceptorum istorum deus assignat cōeꝫ omnibus gentibus vnitatem carnis. vt. s. dictum est. Quod alia peruali da ratione que in. d. c. xviij. continetur etiam probatur. Nam ibi exprimitur ꝙ ꝑꝑ transgressionem preceptoꝝ illoꝝ (ꝫm quorum obseruationem vult Deus populum iudeorum non operari iuxta consuetudinem terre egypti in qua habitauerant ꝛ iuxta morem regionis chanaam ad quam eos introducturus erat, ꝛ propter contaminationem qua contaminate sunt ꝛ pollute cum terra vniuerse gentes) ipsas gentes eiecit ante conspectū iudeorum, ꝛ earū terre sic scelera visitauit, vt euomeret illo modo habitatores suos. Unde subditur vniuersalis sentētia post preceptoꝝ illoꝝ promulgationem. Custodite legitima mea atqꝫ iudicia, vt nō faciatis ex oibus abhoīatiōibꝰ istis, tā indigena ꝙ̄ colonus qui ꝑegrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerūt accole terre qui fuerūt ante vos, ꝛ polluerunt eam. Cauete ergo ne ꝛ vos similiter euomat cum paria feceritis, sicut euomuit gentem que fuit ante vos. omnis anima que fecerit de abhominationibꝰ his quippiam, peribit de medio populi sui, Ecce quomodo vniuersaliter loquitur quo

ad

ad precepta ibi promulgata, ⁊ quo ad gētes que illa seruare te
nebant, ⁊ propter quoꝝ transgressionē punite sunt. Nō eniꝫ pu
nitione tanta digne fuissent, si ꝓhibitiones ille nō essent de lege
nature ⁊ morales, vtpote ꝯ actus de se malos ⁊ qbus oēs ho-
mines naturali iure cauere tenent. Cuius ēt vl'is ꝓhibitionis
indiciū affert, Jo. baptiste facta rep̄hēsio ad Herodē gētilē.
Licet eniꝫ videat de. l. natur̄ ꝙ nullus habeat vxorē cuiuscūqꝫ
proximi sui, nihilominus reprehēsio Jo. principaliter videbat
fundari super hoc ꝙ erat vxor fratris, super quo potuisset ille
se nō reprehēsibilem Joanni ostendere, si nō teneret seruare p̄
cepta illa nō obstāte ꝙ esset gētilis vt ēt ex auctoritate gregorij
.s. deductū est. Ex his pꝫ (vt ad ꝓpositū redeamus quarti mo-
tiui) ꝙ nō potuisset Pōtifex sup paganoꝝ ꝯiugiū dispēsare, si
fuissent ꝯiūcti i scdo ꝯsanguinitatis gradu diuina. l. probibito.
Sic igit̄ pꝫ ad tertium principale argumentū. ¶ Ad quartuꝫ
dōm primo ꝙ supposito ēt ꝙ in tali ꝯiugio inueniret indecen-
tia solū p accidens, nō seqt̄, ꝙ illa sit extra regulā ⁊ artē, cū; nō
sit extra p̄ceptū ēt diuinū. Innuit. n. hec indecētia ꝓ rōne pre-
ceptoꝝ ex modo loquēdi dū dicit̄. Non reuelabis vel nō disco
operies verēda vel turpitudinem ⁊c. vt elicere. s. Tho. xxij.
100 vbi. s. potuit. † Leges. n. regl'e sunt, ⁊ ex ratione legis ꝯgrui-
tas, ⁊ rōnabilitas eius aperit̄. Ea ēt que sunt p accidens dere-
linquunt̄ ab arte, qū nil stabile ꝯferūt ad finē artis ⁊ ad pfectio
nē eius de quo est ars, vel de quo lex aut regula dat̄. Qd nō est
in proposito, qꝛ valde ꝯfertur ad finē p se probibitio ꝯiugij in-
ter consanguineos ex indecentia illa. vt in determinatione que
stionis deductū est. ¶ Secundo negat̄ minor. s. ꝙ tm̄ p acci-
dens inueniat̄ inter oēs consanguineos naturalis indecētia cō
iugij preterqꝫ inter parentes ⁊ ꝓlē. Neqꝫ docet hoc. s. Tho. i-
mo docet oppositū expresse, dum. iiij. di. xl. ar. iij. dicit ꝙ in ma
trimonio illud esse dicitur ꝯ legē nature per qd matrimonium
101 reddit̄ incōpetēs respectu finis ad quē est ordinatū. † Finis āt
matrimonij p se primo est bonū prolis, scdarius vero p se ta-
men est, cōcupiscentie repressio. hec ille. Ex quibus pꝫ ꝙ ꝯiu-
giū in gradu illo in quo scds ēt tm̄ finis reddit̄ incōpetens est i
decēs nāliter ⁊ per se, nō aūt p accūs. Patet aūt ꝙ scds finis
reddit̄ indecens ēt p ꝯiugium inter ꝯsanguineos nō imedia-
tos. i. preter parentes ⁊ prolē. Quod ⁊. xxij. vbi. s. in corpe arti
culi manifeste. s. Tho. docet, dū in ꝯiugio inter oēs predictos
addit indecētiā que naturali reuerētie debite consanguineis op
ponit̄, ꝓ ratione vitiosi actus. Sic. n. ibi dicit. s. Tho. Natura
102 liter † homo dꝫ qꝫdā honorificētiā parētibus, ⁊ p ꝯn̄s alijs con
sanguineis q ex eisdē parentibus originē trahunt. Ex quo. j. cō
cludit ꝙ qꝛ in actibus venereis maxime cōsistit quedaꝫ turpitu
do honorificētie ꝯria, ideo incōgruū ē ꝙ ꝯmixtio venerea fiat
taliū ꝑsonaꝝ adinuicem. ⁊ addit, ꝙ hec cā videtur exprimi Le
ui. xviij. vbi dicitur. Mater tua est, non reuelabis turpitudinē
103 eius, ⁊ idē postea dr̄ in alijs. hec ille. † Ex qbus verbis primo
elicit̄ ꝙ lꝫ p parentes ibi principaliter intelligat̄ pater ⁊ mater
scdario tū intelligi pōt ēt auus ⁊ auia, qbus ēt naturaliter debe
tur honorificentia, ⁊ minus principaliter alij superius ascendē
tes, quod pꝫ qꝛ dicit ꝙ pp eos. s. quos dixit parentes, honorifi-
centia ēt debetur alijs de quibus in illo. c. loqt̄ scriptura, qꝛ ex
eisdē parentibus originē trahunt. Manifestū est aūt ex predi-
cto. c. ꝙ talis honorificētia nō debet̄ tm̄ his qui ex patre ⁊ ma
tre originē trahunt, sꝫ ēt eis q ex auo ⁊ auia, sicut patruo ⁊ ami-
te ⁊c. ¶ Scdo ex hoc ꝯ arguētē spāliter elicitur ꝙ auo ⁊ auie
non debet̄ honorificētia per accidens, sꝫ p se, cū rōne illoꝝ de-
beat̄ alijs, vt hr̄ ex litera. s. Tho. tū ēt qꝛ ex nā qua ꝓgenitores
sunt, dbet̄ eis honorificētia. vt ēt litera ꝓmit. Nec est veꝝ qd
dicit arguen. accidere inquā filie ꝙ ab auo ꝓcesserit, immo si
cursus reꝝ naturaliū attendatur, eidē p se conuenit, qꝛ nisi ab
auo illo pater suus aut mater genita fuisset, is q nūc pater aut
mater fuit, nequaqꝫ pater vel mater fuisset, qꝛ nec ēt simplici-
ter idē in rerum natura vnqꝫ natus fuisset. Non enim pōt na-
turaliter vnus ⁊ idē filius vnius patris aut matris, ab alio pa-
tre vel alia matre generatus fuisse, qꝛ variato p se agēte, motu
materia, tpe, ⁊ loco, variatur effectus, ex. v. phys. Et si dicatur
ꝙ est p accidēs absolute, qꝛ Deus potuisset filiā illā ex patre il
lo ꝓducere, ēt si pater ab auo illo vel auia nō ꝓcessisset sed ab
alio, vel a Deo solo. Rn̄det̄ ꝙ ex hoc ad hominē ammisso, pa
riter sequitur ꝙ nec a patre suo per se procedat, cū a Deo po-
tuisset immediate produci. Posset ēt expresse deduci ex ver-
bis apostoli ꝙ sic inter aliquos alios qꝫ inter proximos geni-
tores ⁊ genitos sit p se ꝓhibitio ꝯiugij, ꝙ lege nāli cognoscerēt
oēs gētes id eis esse ꝓhibitū. sicut pꝫ de ꝯiugio inter filiū ⁊ vxo
rē p̄ris. Dicit. n. apl's. j. Cor. v. Omino auditur inter vos forni
catio, ⁊ talis fornicatio q̄lis nec inter gētes, ita vt vxorē patris
sui aliqs hēat. Tertio dr̄ ꝙ nec per accūs debet̄ honorificētia
ceteris ꝯsanguineis de qbus lex diuina loquit̄. Nā qd ꝯuenit
aliquibus per naturalem ꝯsequutionem ex alio, ꝯuenit per se
posito illo. Sed litera. s. Tho. dicit. ꝙ honorificentia debet̄
per se parentibus, ⁊ p ꝯn̄s alijs cōsanguineis ⁊c. ergo eisdem
ēt p se ꝯuenit. Nec hoc repugnat dictis eiusdē sancti doctoris
ibi, dū soluit tertiū argumentum. vt p ꝯfirmationem primam
obijcit̄. Nā ibi nihil aliud. s. Tho. intēdit nisi ꝙ inter solos pa
rētes, ⁊ prolē est ƀm se. i. nō rōne aliorū indecens, ⁊ repugnās
ꝯiugiū, qꝛ eoꝝ est ēt p se. i. nō p alios sed immediata cognatio.
Inter alios aūt nō nisi mediātibus illis seu pp illos. Etenim
cū auo vel patruo, filia, ⁊ cū auia vel amita seu ēt matertera fi-
lius cognationem hꝫ rōne patris aut matris cui tales persone
mediate vel imediate sanguine sunt cōiūcte. Nō aūt intelligi-
tur ꝙ inter solos illos. s. parētes, ⁊ prolē sic sit per se cognatio
vel coniugij indecētia, ꝙ alijs ꝯueniant ista p accūs. vt patet
ex dictis. Et ꝙ addit decētiam vel indecētiam coniugij inter
istos variari lege humana vel diuina, nō sic inteligit̄ quasi sub-
sit potestati vtriusqꝫ legis hec variatio simpliciter, sed quia
lege diuina inter aliquos indecētia talis est que matrimonium
impediat, nō aūt inter alios, inter quos tū indecētia matrimo-
nium impediēs innascit̄ humana lege, ⁊ nō inter alios magis
cognatione sanguinis distātes, inter quos tū olim positiuo iure
indecētia cōiugiū ꝓhibebat. Sꝫ indecētia illa iure diuino ma
trimoniū ipediens sic est naturalis, vt nō nisi ab auctore natu-
re matrimonium tale possit non in naturale reddi vel licitum.
Quod vtiqꝫ Deus potest. Licet enim nunqꝫ inueniatur dispē-
sasse inter parentes ⁊ prolē, nō minori tamen decentia hoc fa-
cere posset, qꝫ innocentis filij mortē indicere patri, non obstan
te circa hoc naturalis rōnis repugnantia summa. ¶ Ad aliaꝫ
ꝯfirmationem negat̄ ꝙ Augustinus intēdat non esse tale con-
iugiū ēt natura probibitū, tā etsi non videat̄ hoc aperte verbis
104 illis exprimere. † quod enim est ꝓhibitū religione, est ꝯ bonuꝫ
veritatis, ⁊ ꝯn̄ter opponit̄ seu repugnat rectitudini rōnis na-
turalis. Implicat ergo dicere est probibitū religione, ergo nō
natura. Quinimmo sequit̄. ergo natura. Vel si religio non pro
prie hic pro virtute sumatur, sed cōiter pro quacunqꝫ precepto
ria religatiōe, iā cū probibitio ista in ꝓposito sit iuris diuini mo
ralis quod naturale supponit, vt. s. deductuꝫ est, pꝫ ꝙ si probi-
bitum est hoc ēt modo religione, ꝓhibitum est ꝯn̄r natura. Ex
predictis pꝫ insufficientia quarti argumenti. ¶ Ad quintum
argumētum, quod vtiqꝫ validū apparet ⁊ forte nimis, respon-
105 detur specialiter sub correctione † cum de iudicio summi Pō-
tificis alicui disputare nō liceat. xvij. q. iiij. c. si quis. Quod tū
verbum intelligendum est cum proteruiendo vel sine reueren-
tia disputatur, aut etiam per modum iudicij, vt ex doctrina gl.
super. d. c. nemini. haberi potest. Porro magister in Theo-
logia, cū ex potestate sibi tradita a summo Pontifice ⁊ sancta
matre ecclesia possit sacras literas expositione auctentica de-
clarare, potest a maiori quid sacris literis contrarietur aut con
sonet edocere. Sic igit̄ cum oī reuerentia ⁊ subiectione ad se-
dem aposto. descendens ad argumentum, dicam primo ad ca-
sus expressos in argumento, post hec ad fundamentum vnde
vim suam argumentum assumere videtur. ¶ Quantum igitur
ad primum casum qui adducitur ex dictis do. Archiepiscopi
floren. circa id quod factum refert̄ a Martino. v. respondetur
ꝙ male allegant̄ verba eiusdem do. Archiep. Neqꝫ enim di-
cit Martinum dispensasse cum eo qui contraxerat cum germa
na sua, ipsius inquam contrahentis, vt sibi inaduertenter vide
tur imponere summa summarum, quam tamen inaduertentiā
puto magis impressorem tangere qꝫ auctorem summe predicte
106 cuꝫ de copula fornicaria ibi summa ex intentione loquatur † in-
ducens verba do. Archie. quibus refert ꝙ Martinus. v. di-
spensauit cum eo qui contraxerat cum eius germana quam for
nicarie cognouit. quod vtiqꝫ Papa facere potest, eo ꝙ hoc
non inueniatur iure diuino probibituꝫ expresse. Neqꝫ valet ar
gumentum ad hoc assumi ex probibitione que in eodem capi.
xviij. habetur de non ducenda sorore vxoris in pellicatu illius
cum neqꝫ fornicarie cognita, vxor sit, neqꝫ cogatur aliqs ad co-
habitandum concubine, vt sequatur emulatio ⁊ discordia, que
cā predicte probibitionis a doctoribus affertur, ⁊ sequeretur
inter eas qū ambe sorores essent vxores tum qꝛ ex rōne talis cō
cubitus nō fiunt duo in carne vna. s. ꝓcreande ꝓlis. vt exponit
107 Hiero. † fornicarius qppe ꝯcubitus, vt in pluribꝰ nō fit cā ge-

nerãde ,plis, sꝫ gñde tñmodo veneree voluptatis. Quinimmo pene oẽs nollẽt, ⁊ impediunt plurimi generationẽ. Unde nec hꝫ vt socia in ,pcreãdis, ⁊ educãdis liberis ꝯcubina, sed semper
108 vt inferior, ⁊ ꝯtẽptibils. †tũ qꝛ ex ꝯcubitu fornicario nõ sic fit vna caro viri, ⁊ mulieris vt separari nõ possint, sicut ẽm alioꝝ sanctorũ expositionem fit ex ꝯcubito legitimo, iuxta vbũ dñi quo Math. xix. referẽs vbũ ade, ⁊ ꝯfirmãs. illud atqꝫ dicens, erunt duo in carne vna. itaqꝫ iã nõ sunt duo sed vna caro statim subiungit Dñs. Quod ergo Deus cõiunxit, homo nõ separet. Nec potest vxor ꝑ voto deleri aut abijci, vt potest cõcubina. tñ ẽt, qꝛ nõ affertur in casu, Martinũ dispẽsasse cum aliquo vt duceret sororẽ ꝯcubine viuentis. tum vel maxime qꝛ etiã si sic intenderet Archi. ⁊ sic fecisset Martinus, non esset dãnabile quasi non habẽs super hoc ptãtẽ, argumẽto sumpto ad hoc ipsum ,pbandũ a quocunqꝫ simili vel maiori. Uoluit. n. Deus sic inter personas expressas inhibere ꝯiugiũ, ꝙ nõ iter alias eque vel etiã magis ꝯiunctas affinitate. si. n. hic valeret argumẽtũ a maiori, supflua fuisset omnis ,phibitio que in alijs clauditur a maiori. puta ,plis cũ parentibus. cũ ista claudatur a maiori sub illa qua frater pr̃is aut soror cũ prole eiusdẽ pr̃is aut matris prohibetur coniungi. cum non nisi propter illaꝫ ,phibeatur ista coniunctio. vt supradictum est. Quin etiam cum istis superfluum fuisset exprimere prohibitionem. cum exprimat inter personas minus coniunctas. vt cum nouerca aut nuru. Ex quibus omnibus elici potest ꝙ nulla coniunctio personarum ẽm puram affinitatem vt a ꝯsanguinitate distinguitur, matrimoniũ impedit de iure diuino, sed sol o iure positiuo, sup
109 quo Papa dispensare põt. †ita ꝙ posset dispensare vt cũ filia ꝯtrahat, qui matrẽ cognouisset fornicario coitu, eo ꝙ nõ solum nõ sit hoc prohibitũ, verũ etiam neqꝫ prohibito simile. vt dictũ est. Pꝫ igitur ꝙ factum a Martino vires habere potuit de plenitudine ptãtis. Quãtũ vero spectat ad factũ seren. Regis Portugalie, non inuenitur tale ꝯiugiũ in sacris literis ,phiberi, nisi secundam sororẽ prima viuente in ꝯiugem accipisset vt ex supradictis patet. Nimirum igitur si potuit summus Põtifex in tali ꝯiugio dispẽsare, cũ secundam nõ accepit nisi mortua prima, vt ꝯstat toti mundo. ¶ Quantũ autẽ ad casum Ferdinãdi Regis Sicilie, responderi posset ꝙ prohibitio illa qua cauet in sepe allegato ca. xviij. Leui. ꝙ nemo discooperiat turpitudinẽ sororis, patris, aut matris, qꝛ turpitudo eorum est
110 † que etiam repetitur in. c. xx. vbi dicitur. Turpitudinẽ matertere, ⁊ amite tue nõ discooperies, interpretationẽ admittit ꝙ intelligatur de amita, ⁊ matertera, que ex vtroqꝫ parẽte quo ẽt pater aut mater, genita est. Si. n. esset matertera vel amita ex parte vnius parentis tñ, posset Papa interpretari tale ꝯiugium nõ esse diuino iure prohibitum. Huius autem interpretationis ratio potest assignari tũ ex regula cõmuni qꝛ ,phibitiones penales restringende videtur eque vt pene ipse, fauores ãt sunt ampliandi. tum ẽt ex ,phibitione que Paulo ante posita est in eodẽ ca. xviij. cũ specificatione cõsanguinitatis inter fratrem ⁊ sororẽ ẽt si ex vno tñ parente ꝯsanguinitate iungerent̃. Sic eniꝫ paulo añ cauetur ex verbo. Turpitudinẽ sororis tue ex patre siue ex matre que domi vel foris genita est, non reuelabis. Hec. n. specificatio dat intelligere ꝙ si non exprimeret̃ sed tñ diceret̃. Turpitudinẽ sororis tue nõ reuelabis interpretari licite potuisset hoc preceptũ de sorore tñ ex vtroqꝫ parẽte genita ⁊ nõ ex altero solo. Cuius signũ ẽt ẽ ꝙ añ legẽ hãc scriptã poterat quilibet sororẽ ex altero tñ parẽte ,pgenitã assumere, ⁊ nihilominus eam que nata fuisset ex vtroqꝫ parente ,pprio sic frater prohibeatur accipere, vt hoc ẽt apud gentes scelus, ⁊ nephas reputaret̃, vtpote contrarium naturali iuri cui se gẽ
111 tes omnes naturaliter esse subiectas optime cognoscebãt. † ⁊ pp̃ h̃ Abrahã Sarrã sororem suam ex patre, nõ autem ex matre, licite duxit ante promulgatam legem hanc vxorem. quaꝫ tamen non eius vxorẽ esse tã Abimelech Rex gerare cũ populo suo q̃ Pharao Rex egypti cũ pricipibus suis certo certius extimabãt, putãtes ex vbo quo dixerat Abraham, soror mea est, eam ex vtroqꝫ parẽte quo ⁊ ille genitus fuerat esse ,pgenitã. Qua rõne sine piculo criminis adulterij putabãt ambo Reges posse illã sibi in mr̃imonio licite copulare, cũ ex h̃ haberẽt ꝑ ꝯstãti ꝙ vxor illius esse nõ posset. Secus añ esse ꝑ omnia cognouerũt audito ꝙ ex vno tñ parẽte soror illius esset. vt hꝫ Gen. xij. ⁊ xx. Ex predictis añ iã notũ esse facile põt ꝙ si vbi maius est ꝯsanguinitatis vinculũ, qñ nõ fuisset expressaꝫ cõsanguinitatẽ ortã ex vtroqꝫ parente. preceptũ de non ducenda sorore potuisset interpretationẽ suscipe qñ soror esset ex vtroqꝫ

parẽte genita quo ⁊ frater, tñ astringere, nõ añt si ex altero tñ ,pgenitore ꝯsanguinea esset in primo gradu, põt a maiori rationabiliter dici ꝙ vbi talis nõ fit expressio vtriusqꝫ parentis cognationis cause, minus ,phibet̃ cõiugiũ inter psonas magis distantes, vtpote in. ij. gradu ẽm sanguinis vnionẽ. In casu autẽ ꝓposito sic Joãna filia Ferdinãdi senioris Regis fuit amita iunioris, ꝙ ex eodẽ qdẽ patre nata est quo ⁊ Alphonsus iunioris Ferdinandi Regis progenitor, non autem ex eadẽ matre.
112 ¶ †Hoc ipsuꝫ ẽt ꝙ vꝫ tale preceptũ de nõ discooperiẽda turpitudine amite vel matertere predictã interpretationẽ admittat ex alio sacre scripture loco deducimus manifeste. Nã Josue. xv. ⁊ Judicũ primo legimus Othoniel fratrẽ Caleph iuniorem licite duxisse vxorẽ Axam filiã eiusdẽ Caleph. Cõmemorat autem ibi scriptura eos qdẽ fuisse fratres, sed non ex eodem patre progenitos, cũ Caleph dicat esse filiũ Jephone. ipsius vero Othoniel patrem dicit esse Geneꝫ. vt ex hoc manifeste conuincat̃, ꝙ ex parte matris tantũmodo fratres essent. ⁊ hoc modo Magister hystoriaꝝ exponit sequẽs hebreos, quos ad hoc ipsum ẽt adducit ⁊ nõ impugnat Ugo Cardi. in. d. c. xviij. Licite añt ꝯctũ matrimoniũ istud ex hoc cognoscit̃, ꝙ ipse Caleph fuit singulari laude ꝯmẽdatus vna cum Josue filio Num principe Judeoꝝ in sacris literis sup oẽs filios Israel, q fuerunt tpe suo, Othoniel vero fuit ẽt factus a deo post eos iudex ⁊ princeps totius populi Israel, ⁊ spũs dei erat i eo. vt dꝛ Judi. tertio. Qð a deo nõ obtinuisset, sed magis ab eo exterminatus fuisset vna cũ gẽtibus trãsgressorib⁹ diuinoꝝ preceptoꝝ de licito cõnubio ꝯtrahendo si ex hoc ꝙ Axã filiam Caleph fratris sui duxit vxorem scripta iam ⁊ promulgata lege, transgressionis eius reus fuisset in hoc speciali mandato. ¶ Necesse igitur est hoc preceptũ interpretari ꝙ non cũ ea que vnius tantũ parẽtis sui pr̃is inquã aut mr̃is soror est, sed cũ ea que ex vtroqꝫ parẽte quo, ⁊ frater genita ẽ, matrimonium fratris filio ,phibetur. Et sic hebrei etiã interpretãtur ꝑceptũ illud. lꝫ alij
113 plures aliter sentiant. †sicut ⁊ aliter ẽt interpretant̃ h̃ ꝙ Othoniel fuerit frater Caleph. qꝛ fuit inquiũt ꝯsanguineus eius vtpote nepos seu patruelis, more scripturaꝝ, que ꝯsanguineos, fratres appellant. iuxta illud Gene. xiij. vbi dixit Abrahã ad Loth filium fratris sui fratres sumus, ⁊ Joã. vij. Consanguinei Christi appellati sunt frater eius. Sed ad hanc impropriã significationẽ hoc nomen, frater, non debemus transferre a ꝓpria discedendo, nisi per alios diuine scripture sermones ad id cogamur, sicut patet in exemplis inductis. Exprimunt eniꝫ sacre litere Gene. xij. ꝙ Loth fuit filius fratris Abrae. ⁊ Luce. ij. ꝙ mater dñi fuit virgo. Sicut neqꝫ nomen sororis ad aliã q̃ ad filiam eiusdem patris aut matris extẽditur, eo ꝙ ad hãc extẽsionẽ ex sacris literis nemo cogatur. Qnia igit̃ sacre litere nullibi exprimũt Othoniel non proprie fuisse fratrẽ Caleph. patet ꝙ in proprio sensu fratrẽ eius fuisse censendũ est. Stãte
114 añt hac expositione que catholica est, currit rõ predicta. †par añt ratio est cũ sit equum sanguinis vinculũ inter filiũ ⁊ sororẽ patris qð inter filiã ⁊ fratrem patris, quo ad gradum, ⁊ ꝯñter quo ad ,phibitionẽ cõiugij ⁊ interpretationem vtriusqꝫ precepti, quo vꝫ ,phibet̃ vbi. s. ꝯiugiũ inter filiũ ⁊ sororem patris aut matris, ⁊ inter filiã ⁊ patruũ suum. Nullum igit̃ preiudicium determinate veritati qõnis principalis generat sed magis veritatem iuxta eaꝫ declarat casus Ferdinandi Regis inductus.
115 ¶ †Eodem modo soluit̃ obiectio relationis Jo. and. supposito etiam ꝙ verum fuerit qð audiuit, summum inquam Pontificem dispensasse cum patruo vt nepotem duceret in vxoreꝫ. Credendũ est enim ꝙ non nisi ex parte parentis vnius frater patris erat. Quo casu cũ non prohibeatur tale coniugium diuino iure vt probatum est, sed tantum humano, nihil prohibet in eo summum Pontificem dispensasse. ¶ Quo ad factũ vero seren. Regis Anglie, cuius occasione cũ instantia requisitus, hanc edidi questionem, diuino auxilio specialiter imploro, multa dicam. Sed anteq̃ ad ipsum casum descendam veritatem declaraturus, suppono tria. Quoꝝ quidem primum ꝑ se, reliqua vero quasi per accidens ad hanc questionem seu casum prefatum spectant. †⁊ vt per se quidem requisitum suppo
116 nitur, ꝙ preceptum illud de non reuelanda turpitudine vxoris fratris sui, vere contineatur in sacra scriptura, ⁊ vera sit ,phibitio iuris diuini in. d. c. xviij. ⁊ xx. libri Leui. put omnia sacre biblie exẽplaria tã latino q̃ greco ⁊ hebreo idiomate scripta vel impressa preferre constat. Cuius ẽt inuiolabile reddit testimonium veritatis, omnium que in orbe reperiantur primũ originale Pentateuchi, summa cum reuerentia conditum in sacrario

sacrario preciosissimi capitis Diui Predicatorum Patriar-
che dominici, p indeorũ sapientissimũ olim Principem ac du-
ctorem Esdram, ab extremis belloꝝ deuastationibus, sancto
dictante spiritu reparatũ, ac eiusdē manu ꝓpria in coriaceo vo
lumine formatissimis caracteribus hebraica litera conscriptũ,
Quod quidē summi Pontificis Clemētis. vij. ⁊ inuictiss. Im
peratoris Caroli. v. ac omnium ecclesie Ro. prelatorũ ⁊ chri
stianitatis Principum anno. 1530. Bononie ob Italie com-
ponenda dissidia, ⁊ eundem seren. Imperatorem imperialib⁹
insignijs ⁊ debita corona decorandum, moram trahentium, ani
mum in veritate firmauit. vbi hoc ipsum quod supponimus eo
rundem mandato Principum in predicto volumine requisitũ
apertissime depromi ꝯprobatum est in vtroqꝫ libri. Leui. pre-
117 fato capitulo. ¶ †Scḋm aũt supponēdũ, quasi p accidens ar
ticulum respiciens questionis huius est, ꝙ in argumentum ꝓ-
ducta dispensatio, vitio talis surreptionis maculata non fuerit
qua remota Papa non dispensasset. nam si secus accidisset, p
culdubio dignum esset vt taliter petentes in sue puersitatis pe
nam nullum ex concessis literis cōmodum ꝯsequerentur. c. su
per literas. de rescrip. ¶ Suppositum tertium p accidens ēt
tangens casum est, ꝙ eidem dispensationi, expresse vel impli-
cite per quācunqꝫ protestationem, vel quomodolibet aliter nō
fuerit renuntiatum, anteꝗ̃ sub eiusdem dispensationis virtu-
te contraheret̃ matrimoniũ rite quo admoduꝫ, puta per verba
de presenti, aut etiam per copulam sequentem sponsalia. Nam
si secus per omnia factum fuisset, eo matrimonium esset nulluꝫ
quo dispensationis priuilegium expirasset, etiam si motu pro-
prio fuisset non cessum, ⁊ manet ꝓhibitio prima secundum ius
118 commune, †cũ secundũ iura post renuntiationeꝫ regressus ad
ea que concessa fuerant, nisi nouuꝫ ius concedatur aut certe re
stituatur antiquum, prorsus neget̃. c. cum inter. c. ex transmis-
sa. c. in presentia. c. sane. de renun. supponimus nāqꝫ in hoc ca
su omni alia rōne preter eaꝫ que sub questione cadit, rite factā
⁊ acceptatā dispensationem. ¶ His ergo premissis, ad casum
prefati seren. Regis q dispensante summo Pontifice Julio.
ij. duxit vxorem fratris defuncti, dicit̃ ꝙ nec istud in sacris lite
ris prohibet̃ expresse. Quippe cum prohibitio illa sepius reci-
tata, possit interpretari sub hac adiectione sensum habere suũ
ipso inquam fratre viuente, vt Augustinus exponit, quem glo.
sequitur ⁊ prenominati doctores illustres. Extēditur ēt ab eis-
dem expositio ad vxorem fratris defuncti liberis relictis. †Et
119 huius limitate expositionis rationem sumunt omnes ex man-
dato domini Deutero. xxv. de ducenda vxore fratris sine libe
ris defuncti, cā suscitādi seminis eius. Has aũt esse bonas in-
terpretationes si apud aliquos forte dubiũ fuisset, pōt Papa
120 determinare. †ad quē principalr̃ spectat dubia fidei declarare
argu. in. c. maiores. de bap. put ēt docet. s. Tho. xxij. q. j. ar.
x. ⁊ vniuersaliter in dubijs ⁊ arduis fidei qōnibus ad ecclesiā.
s. Romanam que caput est omnium ecclesiaꝝ est recurrendũ.
ij. di. Palam. xij. di. Preceptis. Stante autem predicta ex-
positione manifestum est, contra ius diuinum neqꝫ̃ esse, sed
iure dũtaxat positiuo prohibitum, ⁊ consequenter Pape po-
testati subiectum coniugiũ vxor. fratris defuncti sine liberis.
121 ¶ †Predicte aũt expositioni non obstat, prohibitum esse ge
neraliter in decalogo Exo. xx. ēt sub maledictione Deutero.
xxj. crimen adulterij, ⁊ ob hoc superfluum videri iudicādũ, cō-
iugium cũ vxore fratris viuentis specialiter interdictuꝫ esse. nā
sicut dicit Augustinus cui ēt. s̃. nominati expositores cum glo.
consentiunt. non erat adhuc clarum, an predictum decalogi p̄-
ceptum se extenderet ad vxorem repudiatam a fratre viuente.
quod quidem p hanc in Leui. expressam prohibitionem patet
expresse. ¶ Si quis aũt contra hec obijciens querat cur sic ex
ponatur preceptum de non ducenda vxore fratris, vt intelliga
tur ipso viuente. cum preceptum de non ducenda vxore patris
vel ēt patrui, absolutũ sensum nedũ admittat, veꝝ ēt exigat siue
īquā viuēte p̄re vl̃ patruo siue nō viuēte. Preceptũ similiter
de nō ducēda nurũ, intelligit̃ absolute, tā inquā viuente ꝗ̃ nō
viuēte filio. Par. n. rō de oibus his p̄ceptis esse vr̃. ¶ † Rñ
122 det̃ ꝙ in sacris literis sensum illum habere sectariqꝫ debemus
quem nobis sancti Patres ⁊ doctores illustres aperuerunt, p
ut ēt in Lateraneñ. ꝯcilio sub Leone. x. decretum est, non est,
dubitandũ esse sensum scripture in diuersis illis preceptis di-
uersum, put prefatos expositores sapientissimos nobis decla-
rasse. s̃. meminimus. Cur autem deus voluerit coniugium ab-
solute ꝓhibere inter aliquas determinatas, psonas ⁊ non inter
123 al's equali gradu sanguine ꝯiunctas †nō est alia requirēda son

talis ratio nisi Dei voluntas, a qua dependet omne quod iu-
stũ ⁊ equum est, cum sit ipsa summa iustitia. Dei enim sola vo-
luntate sic vniuersaliter inhibitum est coniugium inter psonas
expressas in. d. c. xviij. li. Leui. ꝙ non inter alias quōlibet ali-
ter consanguinitate vel affinitate coniunctas. Porro diuina
voluntas irrationabilis esse non potest, quamuis ex intellect⁹
nostri imbecilitate ad rationem diuini precepti, qñqꝫ non ptin-
gamus. Uerum non absqꝫ ratione moti sunt prefati doctores
diuersimode exponere dicta precepta, cum eius quod nunc sub
questione versatur expositio sumat̃ ex mādato domini Deute.
xviij. ꝓposito. vt superius deductum est. quod ēt ipso naturali
iure videt̃ quasi permissum, quod ⁊ antiqui patriarche quasi p
lege seruari iubebāt. †vt pꝫ ď filijs Jude patriarche successiue
124 eidem mulieri nubentibus mādato patris ad prioris sine libe
ris mortui, suscitandũ semen. Geñ. xxxviij. ⁊ gētiles oēs atqꝫ
pagani qui ecclesiasticis constitutionibus non arctantur, idem
vniuersaliter obseruare cognoscimus absqꝫ peccato ex eo qḋ i
uentum est obseruari a populo prouincie Liuonie, quando pri
mo ad fidem catholicam sunt conuersi, vt in. d. c. gaudemus. ⁊
d. c. deus. hr̃ expresse. Alioꝝ autem premissorum preceptoruꝫ
absolute interpretationis ratio sumitur ex naturali reuerentia
que debetur vxori patrui, vt idē patruo quasi patri altero vna
caro facte, ⁊ quā dꝫ patri nurus vna caro facta cum filio, non
autem vxoris fratris, eo ꝙ ad patrem ⁊ ad patruuꝫ vt inferior
comparetur filius non autem ad fratrem ex ipso sanguinis vin
culo, sed ad eũ potius habeat equalitatis comparationē. Un
de minus etiam debet eius vxori naturalem reuerentiam quasi
superiori, vt ex hoc a coniugio cum illa quasi naturali iure ar-
ceri non dicatur. vt in questione determinatum est. sicut ēt. s̃. in
sol. tertij dictum est inter quasdam personas solo secundo con-
sanguinitatis, vel affinitatis gradu prohibitum esse a deo con-
iugium, in collateralibus secundum lineam inequalem pp na-
turalem reuerentiam quam vna alteri debet vt naturaliter su-
periori, ⁊ tamen inter alias in quibus hec ratio cessat, cũ inter
eas eodem secundo gradu coniunctas inueniatur equalitas, ñ
prohibetur. vt patet in consobrinis. ⁊ ex hoc ēt pateat solutio
125 ad primam confirmationem in argumēto productaꝫ. ¶ † Si-
cut aũt summus pontifex potest interpretari ꝙ preceptum il-
lud de non ducenda vxore fratris sui, intelligat̃ tantummodo
de vxore fratris viuentis, vt deductum est. ita potest interpre-
tari ꝙ se extendat ēt ad vxorē fratris defuncti cum liberis, ⁊
ꝙ ex diuina dispensatione seu dispositione que habetur Deu-
tero. xxv. nobis manifestum sit ꝙ predictum preceptum nō se
extendat ad ipsam vxorem fratris defuncti sine liberis, quan-
do eam frater defuncti velit in vxorem habere ad suscitandum
semen fratris sui. prout in dicta dispensatione cōtinetur. Stā
te autem ista interpretatione, quando per ecclesiam promulga
retur, manet i omnibus hominibus libera facultas ducēdi vxo
rem defuncti fratris sine liberis predicta intentione quantum
est ex parte precepti diuini tantum, ⁊ remota omni alia. l. hu-
mana. ¶ Nec huic obstat ratio pe. de pal. iiij. d. xli. j. q. j. ar.
126 v. qua declinat in oppositā sententiam dicens † ꝙ vbi Deus
in aliqua lege dispēsat non pp hoc potest in eadē dispēsare pa-
pa. Sicut neqꝫ pp hoc ꝙ papa cuꝫ aliquo dispensat in his que
reseruantur potestati eius, potest eo inferior pariter dispensa-
re iuxta doctrinam Theologorum ⁊ Canonistarum, ⁊ specia-
liter. s. Tho. xij. q. xcvij. ar. iiij. ad tertiam ⁊ i. q. c. ar. viij. ad
tertiam ⁊. xxx. contra Gent. c. xxv. ⁊ in pluribus alijs locis sue
doctrine, vt videatur ex hoc sequi ꝙ nunc papa nō possit di-
spensare in coniugio cum vxore fratris defuncti sine liberis,
127 non obstante ꝙ Deus aliqñ dispensauerit. † Sicut neqꝫ ex h
ꝙ Deus aliqñ dispēsauit super pluralitate vxoꝝ, quod est ali
quo modo cōtra ius naturale. d. xxxiij. q. i. ar. j. aut super libel
lo repudij quod pariter est contra legem nature, vbi. s̃. q. ij. ar.
j. sequitur ꝙ papa possit in huiusmodi dispensare. ¶ Hec in-
quam deductio quam obiter tangit predictus Doctor alioqn
celeberrimus non obstat qꝛ non dicimus proprie papam super
tali ꝯiugio dispensare, put diuino precepto prohibetur, sed ma
nente precepto illo in suo robore, cum secundum predictam in
terpretationem non se extendat ad vxorem defuncti fratis sine
liberis, potest in omni alio positiuo iure prohibente dictũ ma
trimonium dispensare. Non est auteꝫ simile de predicta dispo
sitione diuina super tali coniugio cum vxore sine liberis de-
functi, ⁊ de dispensationibus olim a Deo factis, ⁊ super plura
128 litate vxorum, ⁊ super libello repudij, † quandoquidem quod
olim deus ob varias causas in his indulsit, in nouo postmodũ

129 testamento prohibuerit. dicēte do. Math. xix. †Qui dimiserit vxorem suam τ aliā duxerit mechatur. Et q̄tomagis si ducat aliam vel alias priore non dimissa, mechabit̃. In eodem ēt capitulo τ eisdē verbis prohibet libellum repudij excepta fornicationis cā. Quod ēt repudium ex hoc ibidem reprobat, ꝙ indultū olim iudeis asserit pp duritiē cordis eoꝝ quasi dicat. In lege amoris vbi homines ex toto corde diuinis preceptis obtēperabūt, talis libellus nullatenus permittet̃. determinās ꝙ quos Deus cōiunxit homo de cetero separare non audeat. Unde non remanet modo Christianis facultas vtendi predictis dispensationibus olim factis, propterea ꝙ in sacris literis reuocate sint a Deo, a quo ēt emanarūt. Nec pōt in eis summus Pontifex vllam potestatem habere cū sit inferior cōdito

130 re predictaꝝ legum. †predicta aūt dispensatio super coniugio cum vxore fratris defuncti sine liberis, vt suscitet̃ ex hoc semē illius non inuenitur in sacris literis reuocata, quinimmo ꝑ ecclesie determinationem manifeste conuincitur adhuc vigere. nam sicut paulo ante tactum est, nostris ēt propinquis tēpibus q̄n Liuoñ. populus prius ydolatra, τ conuersus est ad fidē. a. ccc. inquā annis τ paulo plus citra, ꝙ viua adhuc diuina hec dispensatio seu ꝑmissio ꝑduraret, ex hoc cognoscimus ꝙ summus pōtifex declarauit, τ in. d. c. gaudem⁹. determinauit, se nō posse sic ante ꝯctum in infidelitatis statu matrimonium vllatenus dirimere, inducens ad suā ēt potestatem τ personam extēdi illam Christi sententiam. Quos Deus coniunxit homo nō separet. Nō diceret aūt hec pōtifex ꝙ vꝫ illos Deus coniunxisset, si contra diuinum preceptū tale matrimoniū contraxissent, si illa diuina dispositio qua mandat̃ vxor defuncti sine liberis fratris duci ad eius semen suscitandū iam abrogata fuisset, τ vsq̄ ad nostra tpa τ consequenter in perpetuum in suo robore nō maneret. Nulla igitur est premissa obiectio Pet. de pa

131 lude, nec ei debet quispiam in hoc adherere. ¶ †Si quis aūt vxorem defuncti sine liberis fratris in suam assumeret, nō hac intentione vt fratris sui semen suscitaret, sed quacūq̄ alia bona vel mala rōne vel cā, reus esset transgressionis predicti precepti diuini. quod pꝫ q; ēt olim si ipsi iudei accepissent, in coniugium vxorem fratris defuncti sine liberis non cā suscitande prolis, mortaliter peccassent, ergo contra preceptum aliqđ naturalis vel diuini iuris operati fuissent, τ non est aliud nisi predictum de non ducenda vxore fratris absolute positum. Leui. xviij. τ. xx. Pari ergo rōne tā Christiani q̄ gētiles si non illa intentione vxorem fratris duxerint, erūt transgressores illius ꝓcepti, in quo cū morale sit, Papa dispensare non potest, vt. s.

132 probatum. †Quod aūt iudei olim mortaliter peccassent ducēdo vxorē fratris defuncti sine liberis non ex intentione suscitādi seminis eius. probatur. tum q; Leui. xx. imponitur pena ducenti vxorē fratris, ꝙ vꝫ talis sit absq̄ liberis. Non est autem dōm ꝙ talis pena sit illi imposita q; duxerit talē fratris vxorē iuxta legē ꝓmulgatam Deute. xxv. Talis enim non esset pena dignus, sed premio pp obedientiam. ergo pena hec infligitur pp hoc ꝙ talis vxor ducit̃ nō illo modo vel illa ratione qua cauetur in. d. c. xxv. Deute. cū autē pena notabilis τ grauis nō infligatur in sacris literis nisi pp culpā mortalē, pꝫ ꝙ predicta transgressio mortalis est. Tum q; eadem pena lata est in eodē capitulo paulo ante ducenti vxorem patrui vel auunculi, quē manifestum est ex hoc peccare mortaliter. Ut aūt hr̃ Deute. xxv. Scōm mensuram delicti erit τ plagaꝝ modus. Ubi ergo par est modus plagaꝝ, paria esse delicta necesse est. Tum q; Leui. xx. dr̃, ꝙ qui duxerit vxorē fratris sui, rem illicitam facit. Qđ absolute nō dr̃ in scripturis veteris legis nisi sit peccatum mortale, q; aut est de se. i. ex suo genere illicitū, τ tale circa mām notabilem semp est peccatū mortale, τ est ꝯ ius naturale, aut est illicitū, q; a deo ꝓhibitū. Id eniꝫ nō lꝫ qđ vetatur.

133 patet aūt ꝙ ex hoc ipso sermone, tale prohibet̃ a deo. † Cōtra ꝓhibitione aūt Dei faciēs que modo legis ꝓmulgata est, peccat mortaliter, loquēdo in moralibus, cum etiam leges humane q̄n habent cōcursum naturalis eq̄tatis τ iustitie, obligēt ad mortale, vt determināt Dñi Canoniste in ca. plerisq̄ đ immu. eccl. τ. s. Tho. xij. q. xcvj. ar iiij. τ quantomagis leges ipse diuine in se. Tū etiam q; pena illa inflicta qua dr̃ ꝙ talis absq̄ liberis erit. intelligitur ꝰm Augustinum, τ alios expositores, quo ad successionem hereditatis, ex quo datur intelligi ꝙ ta

134 les filij nō sunt legitimi. †omnis. n. filius legitimus nisi priuet̃ ex culpa sua, est heres patris, ēt si ab alio adoptetur. ꝰm illud apostoli ad Gal. iiij. Si filius, τ heres ꝑ deū. ergo coit⁹ quo tales geniti sunt nō fuit legitimus, sed fornicarius, τ q̄r ois sic cōtrahens, mortaliter peccat Tū q; ꝰm Ugonē Car. in exposi

135 tione sup Leui. c. xxv. †Ducere vxorē fratris ibi ꝓhibet causa sedande libidinis, cōcedit̃ autē Deuter. xxv. cā generande prolis. s. fratri suo. Remoto ergo hoc secundo cū diuisio supponatur sufficiens, remanet tm̄ primū ꝓ cā huius coniugij. cōiugium autē cuius finis libido est non est sine peccato mortali Tum q; transgressoribus huius precepti sicut τ alioꝝ que cōmemorantur in. d. c. xx. Leui. cōminata est pena inflicta gentibus que fuerunt accole terre illius ante iudeos, que pena fuit expulsio τ exterminatio illaꝝ gentium de terra illa, τ eas ita deus abbominatus est pp transgressionē eilloꝝ preceptoꝝ, vt terra eos euomeret. He aūt pene cū sint maxime, supponunt culpā mortalē quo ad singula ꝓcepta, cū trāsgressio illoꝝ absolute τ sine exceptione ponat̃ illaꝝ cā penarum. Supponunt ēt ꝙ precepta talia, iudiciaq̄ data tunc ꝓ. l. scripta vel scribenda filijs israel sint ꝓcepta iuris naturalis, eo ꝙ ad gentes que legem scriptam nō hūt Ro. ij. se sic extēdebant vt pp eoꝝ trāsgressionem exterminate sint. de iure igitur naturali diuinitus ēt in lege scripta ꝓmulgato. manifestum est ꝓhiberi omnibus hominibus ducere vxorem non tam suscitandi seminis fratri suo, τ sic mortaliter peccant transgressores legis huius, vt sepe dictum est. Non potest ergo papa in tali lege diuini τ naturalis iuris aliquo modo dispensare nisi sub illa rōne. ¶ Si vero talē intentionem iuxta prefatam rōnē legis illius q̄s non hūs mentiat̃ nihilominus se illam habere, nec oppositum probari posset, summus Pontifex rite valeret prohibitionem ecclesie per dispensationem remouēdo, tale matrimonium permittere,

136 †q; nō de intentione vel quocunq̄ interiori actu iudicat ecclesia extra forum conscientie, sed solū de exteriori probato opere. ij. q. j. c. multi. xxx. q. v. c. siquis. Esset tamen illicitum tale coniugium apud deum, τ. s. dictaꝝ penarum coniuges illi rei.

137 ¶ †Hoc aūt qđ dictū est, ꝙ vꝫ ecclesia τ papa iudicare, aut efficere nō possit ꝙ coniugium in quo cessat predicta ratio diuine legis sit licitum, determinatum videt̃ ꝑ ecclesiam in. d. c. deus. de diuor. iuncto. d. c. gaudemus. e. ti. eo ꝙ in. d. c. deus. declaratam rectitudinem coniugij, per modum facte dispensationis, q; vꝫ papa dispēsauit in omni prohibitione iuris positiui sub illa limitet ratione, subiungens. Si tamen vꝫ fratribus decedentibus sine prole vt semen defuncti iuxta legem Moysaycam suscitarent, cū talibus vxoribus contraxerunt. Ex quibus summi pontificis verbis iunctis his que ex. d. c. gaudem⁹ relata sunt quibus vꝫ exprimitur ꝙ idem pontifex noluit separare matrimoniū hoc qđ licite fuisset ab infidelibus ante suā conuersionem contractum. ibidem affirmat, τ ꝑ sacras literas probat, vt ex hoc inuiolabili sit lege sancitū, dat intelligere ꝙ si hoc quoq̄ modo contractum matrimoniū predictum nō inquā sub rōne predicta, sed alia quacunq̄ cā licitū esset, summ⁹ pontifex remouendo per dispensationem, omnem prohibitionem iuris positiui, quo strictius hoc prohibetur coniugium q̄ inter consanguineos aut affines quarti τ tertij gradus, eundē populū in ꝓpria illa libertate pariter dimisisset, in fauorē chrīstiane religiōis τ fidei, a cuius ꝓceptione ꝑ vxores deseri timētes, viri possent facile reuocari, vt in. d. c. gaudemus. dicitur. Unde pꝫ ꝙ papa in tali coniugio nō predicta rōne contracto, dispēsare nō pōt. Quū aūt ex eo. c. vt iam diximus habeat̃ ꝙ tale mr̄imoniū a paganis fuerat licite contractū ex rōne ꝑdicte dispōnis diuine, cū nō arcerent̃ ꝯstitutiōibus canonicis. i. ecclesie positiuo iure. nā tali iure eos nō fuisset subiectos ante conuersionē, ibidē ꝓbat̃ auctoritate illa qua dicit apl's. j. cori. v. Quid ad nos de his q̄ foris sunt iudicare, manifeste seq̄t̃, ꝙ sublata ꝑ summi pōtificis dispēsatione predicta ꝓhibitione positiui iuris, possunt oēs ēt xp̄iani, dispēsatione seu dispōne illa diuina Deut. xxv. ꝓmulgata, pariter vti sub ipsa sua rōne, nō quia obligentur in hoc legi mandato illi, sed q; id ex hoc ipso patet non esse prohibitum. manifestum est enim ꝙ paganis nō erat data lex moysi, nec ad illam vllatenus tenebantur, sicut etiam ad illam non tenentur christiani, τ tamen licite vtebantur illa diuina dispensatione, sicut ex predicta ecclesie determinatione probatum est. Dispositio ergo illa vniuersalis est, nec magis ad iudeos vel paganos q̄ ad quoscunq̄ alios homines se extendit, τ consequenter possunt ea vti ēt xp̄iani, q̄n alio iure positiuo nō ꝓhibeantur. vt predictū est. ¶ Per hec aūt iā pꝫ solutio ad confirmationem secundā inductā in argumēto. ¶ Ex predictis omnibus tres conclusiones deducuntur quibus omnis vis dubij circa casum seren. Regis Anglie tollitur τ determinata iaꝫ veritas clarissima distincte proponit̃. Prima

conclusio

conclusio conditionalis est, vz. Si preceptum illud de non ducenda vxore fratris se extēdit ad fratrem tam viuum q̄ defunctum tam cū liberis q̄ sine eis, tam cā suscitandi q̄ non suscitandi seminis fratri suo, Papa non pōt in prefato cōiugio dispensare. Hec cōclusio pz ex determinatione principalis q̄onis huius, eo q tale preceptū morale sit. In preceptis aūt moralibus antique legis solus Deus dispensat. Cum veritate tn̄ predicte cōditionalis cōclusionis, stat ipossibilitas antecedētis, eo q non per modum singularis dispensationis, sed per modum publicate cōis legis mandauit dn̄s ducendam esse defuncti sine liberis fratris vxorem, ad suscitandū ei semen. Non sic tn̄ mandauit hoc Deus vt cogeret, sed sub libertate simpliciter oēs relinquens, apposuit populo iudeoꝝ alicuius cōfusionis penam non adimplenti qđ sibi mandatū ad bene esse fuerat.

139 † Impossibile est aūt a Deo leges cōes cōtrarias esse simul statutas, sicut essent predicte quo ad hāc spālem cōditionē, q ex intentione suscitandi seminis fratri suo prohibeat alicubi, simul ac alibi statuat in lege duci sine liberis defuncti fratris vxor. Legem aūt illam per modum pmissionis predicte latam, non solum populo iudeoꝝ post legē scriptam, q̄n etiam ante eā, vt pz ex facto filioꝝ Jude patriarche. Genes. xxxviij. omnibus gentibus esse cōem, pz per ecclesie factam determinationem qua in. d. c. gaudemus. papa tale cōiugium a populo gentili prouincie Liuonie cōtrum ante cōuersionē, sic esse indissolubile pbat, q determinat ab homine separari nō posse eo cōiunctos.

140 Quod q̄dem soli rite cōtracto matrimonio cōuenit. † Licet aūt ecclesia non possit auferre iuris naturalis, aut etiam diuini precepta, pōt tn̄ pmissiones restringere, vt pz in phibitiōe matrimonij in tertio ꝛ quarto gradu, iure naturali diuinoq pmisso. sicut ꝛ adimere pōt a quolibet sibi subiecto facultatē absolute ducendi vxorem huius vel illius impedimenti vel cōditionis, aut ēt vllam. Sicut pz in ipedimētis que matrimonū dirimūt

141 tam cōtrum q̄ cōtrahendū ex solo statuto ecclesie. ¶ † Scđa cōclusio est absoluta, vz. Papa potuit cū prefato seren. Rege absolute dispensare vt vxorem duceret fratris sui sine liberis defuncti. Patet hec cōclusio ex eo q pōt summus Pontifex declarare, preceptum illud de non ducenda vxore fratris, ad viuentis fratris vxorem tm̄modo se extendere, vel ēt ad vxorem defuncti fratris sed liberos relinquentis. iuxta sanctoꝝ, ꝛ illustriū ecclesie doctoꝝ expōnē, ēt si talis expositio sub aliquaꝝ mentium dubio caderet. potest. n. sanctoꝝ expositionibus adherere sicut pōt, ꝛ dz q̄libet christianus eo vel maxime q ad summum Pontificem spectat omnia circa fidem dubia determinare, ꝛ circa singula veritatem prout ei spiritussanctus suggesserit declarare. Cuius determinationi se opponere nemo potest, nisi vbi clara litera sacraꝝ scripturarum in oppositum militaret, qđ in pposito non accidere, supra demōstratum est. Quum igitur possit ex hoc absolute determinare illam sanctoꝝ expositionem in prefato precepto, bonam esse, pōt ēt

142 absolute iuxta illam in pfato matrimonio dispēsare. ¶ † Tertia conclusio est etiam conditionis vt prima, vz. Si ponat vel ēt ab ecclesia determinetur preceptum illud de non ducenda vxore fratris, ad defunctū etiam sine liberis se extendere, pōt nihilominus papa dispēsare vt talis fratris vxorē q̄s accipiat ex intentione sola suscitandi seminis fratri suo. Patet ista cōclusio, q cum summus Ponti. non possit sup precepta iuris diuini dispensare prout. s. declaratum est, nisi forte sm aliquā cōditionem inueniat aliqđ tale in sacris literis relaxari, ꝛ in pposito non inueniat alia prefati precepti, iuxta predictū sensū accepti relaxatio nisi pp predictā intentionē, stante illa dispensare pōt, cum possit aliud oē phibens positiuum afuerre. Remota vero illa, nō pōt. ¶ Sed in hoc aduertēdū est q supposito ēt q prefatus seren. Rex non habuerit a principio predictam intentionē, ꝛ ob hoc iuxta tertiā hanc cōclusionē forte dubitaret non pcedere circa eū factā olim dispēsationē, ꝛ de prioribus cōclusionib⁹ quacūq rōne sibi apparēte ambiguus eēt. si vult oē scādalū euitare, ac seren. predilecteq sue cōsortis infelicitati que pculdubio imineret, seipm, vt decet opponere, quodq magis vrget oēm scrupulum, ꝛ aie periculū ex catholica determinatione facta iuxta tertiam cōclusionem, fortius imminens, ꝛ grauiorem timorate menti molestiam inferens ex separatione a Xpo phibita tori cōiugalis euadere, denuo pōt ex illa intentione cōtrahere, noua ēt dispensatione obtenta. Licet nō sit necessarium, eo q pcul omni dubio Papa potuit in tali matrimonio absolute dispēsare, iuxta scđam cōclusionem. Et ista sufficiant q̄tum ad casum prefati seren. Regis Anglie.

143 ¶ Ex predictis omnibus manifestum est, † q Deus gubernans, ꝛ regens ecclesiam non adhuc permisit aliquē summum Pontifi. in aliquo casu diuina lege predicta phibito dispensare. Quod si ēt de facto accidisset, adhuc factum arg. cō determinatam veritatem nullatenus preualeret. Ualidum quippe foret ꝛ prepotens argm̄ q̄n ex aliqua a se facta dispensatione intenderet determinare summus Ponti. inq̄tum Christi vicarius q ita Papa dispensare possit. Sed hoc cū falsum in pposito ꝛ cō sacras literas esse putet, prout ēt in hac q̄one clare probatum est, intētionem habituꝝ quēcūq Christi vicariū sic determinādi, credendum non est, obuiāte dn̄o qui Ro. ecclesiam sine macula ꝛ ruga cuiuscūq heresis aut erroris semper cōseruare dignatus est, iuxta dn̄icam ad Petrum factam pmissionem. Ego rogaui pro te Petre vt non deficiat fides tua. Luc. xxij. qui ēt exauditus est pro sua reuerētia. Heb. v. Contingere tn̄ pōt summos pontifi. vt singularis psona extimare se auctoritate Apostolica aliqđ posse, ꝛ de facto cōcedere verbo vel scripto, qđ tn̄ in rei veritate nō pūt. Neq tn̄ semper intēdūt summi Pontifices facto suo vel scripto, ius cōe tradere vel oēs ligare per suas literas, sed q̄nq tm̄ petentib⁹

144 satisfacere. † Tunc aūt oēs ligare vel vim legis habere suas aut predecessoꝝ suoꝝ literas vnr intēdere, q̄n iter leges in corpore iuris, literas ēt singularibus psonis directas quasi decretales inserunt ꝛ annumerāt. Et tūc vtiq ligant oēs post indultum a iure tps quo iam publicate legis virtutē obtineat, qđ q̄dem nō plene determinationem suscipere pōt; cum vna cā maiorē, alia minorē discussionē exigat, ꝛ cōter diuturnitatē tpis requirat quo veritas plenius valeat roborari ac pura reddi, omni falsitate reiecta. Quo naturalis equitatis indulto, contingit id qđ per vnum Pontificē vel ēt cōciliū est statutū, aut

145 declaratū, † per aliud reuocari. xxxv. q. ix. sniam. sicut in cōcilio apud Aquisgranū statutū fuit raptorē nō posse raptā in cōiugē accipe. xxxvi. q. ij. placuit. qđ tn̄ postmodū in Meldeñ. cōcilio reuocatū est, ꝛ cōiugiū tale pmissum sub aliqua pena de cōsensu parentū. ea. q. si aūt. q̄nimo iura ēt supponūt cōcilioꝝ diuersoꝝ variā posse fore sniam, ꝛ cū in gestis eoꝝ discors sententia inuenit illius cōcilij snia magis tenēda cauet cuius anti-

146 quior ꝛ potior extat auctoritas. di. l. c. dn̄o sancto. † preualent ēt cōsuetudines q̄bus q̄nq robur amittunt cōcilioꝝ statuta. extra de cōsue. c. cum tāto. firmata tn̄ lex, ꝛ in corpore iuris redacta obligat oēs, ꝛ argm̄ ex tali lege sumptū, validissimū est. ꝛ hoc mō. S. Tho. ex facto iam lege firmato. ꝛ in corpore iuris

147 redacto, argm̄ obiectū sumpsit in quodlibetis. † Argm̄ autē sumptum ex facto qđ recitat glo. de Lucio Papa dispēsante cū bigamo, pbabilitatē tm̄ affert non necessitatē cō principalē cōclusionē. quod vero adducit in. c. per venerabilē, firmamentum non hz, cū Pontifex ibi non approbet, sed neq reprobet argm̄ illud vt argumenti vim habeat. ¶ Si aūt non possent summi Pontifices ex malo cōsilio abuti ppria ptāte, nō oporteret aliquod eoꝝ opus ēt sub opinione vigoris apostolice auctoritatis factū, iuxta generalis eiusdē ptātis regulas p doct. vnq̄ examinare ac in dubiū vertere an rite factū sit, an non. ꝛ sic inanis eēt, imo presumptuosa sanctoꝝ doctoꝝ ꝛ theologorum illustriū doctrina qua dn̄t indulgentias esse q̄nq irrōnabiles ꝛ sine fructu, excōicationes q̄nq iniustas aut etiam nullas. Et sic d̄ similibus. Uerisile est aūt q sicut in facto Martini de quo. s. q̄dā dixerūt eū non posse taliter dispensare, non obstante q vere potuerit, vt. s. declaratū est, ita ēt multo magis putandū est q plures ꝛ peritiores inuenirent q cōdicerent dispēsationibus ad quas summi Ponti. non se extenderet au-

148 ctoritas, † si prehabito consilio peritorum, vt decet summus Pontifex in factis alicuius momenti procederet. Nunquā enim deseruit Christus ecclesiam, sed si contingeret Pontificem aliquem proprie potestatis limites excedere, semper inuenirentur viri periti qui factum damnarent, ꝛ damnabile doctrina demonstrarent. Nec deberet in dubijs circa propriam potestatem Pontifex sic aliquorum predecessorum factis inherere, vt non maturo sapientum consilio preuio tutiorem partem semper eligeret. Quinimo cum nunquam dispēsationes has factas inueniamus, ꝛ tamē a principibus, immo etiā vniuersaliter a diuersi generis hominibus dispēsationes has frequenter, innumerabilibus casibus, ꝛ rōnibus mouentibus credendū sit esse petitas, clarū est q summi Pontifices eas concedere noluerint, iudicantes tam propria snia q̄ peritoꝝ consilio, se hec facere non posse, q̄uis hoc non fuerit aliqua scriptura cōmendatum aut conseruatū. Non. n. necessa-

149 rio talia scripto negantur, † sicut semper dum gratia conceduntur, eisdem concessionis testis est scriptura. Posset etiam concessionis talis si aliquando fieret a summo Pontifice, motiuum validum dare, principum petentium fauor atq; potestas, qua consultores tam petentium ꝙ concedentium eisdē se deuictos putarent, ꝛ ob hoc eorundem desiderio satagerēt satisfacere. Si aūt simplici oculo ac recto corde cuncta lustrētur, sacraq; Theologia super ea que ad ipsam proprie spectāt prout a sanctis Doctoribus Theologalia declarantur, index fuerit constituta, que cunctarum scientiarum est princeps. ꝛ cuius proprium est cognoscere ꝛ declarare quid ad Pape potestatem spectet circa sacramenta legesq; diuinas, facile veritas cognoscetur. sicut clarissime factum est in proposito. Qua ēt ratione non multum curaui pro determinata iam veritate fir-
150 manda dominos Canonistas in testes inducere. † Potestas enim summi Pontificis a Deo per sacras literas immediate tradita est, ꝛ ab eo solo dependet. Sicut autem sacros canones positiui iuris ex propria conditione habent do. Canoniste sua sapiētia illustrare, ita sacras literas exponere declrareq; spectat ad sacros Theologos ꝛ sancte Matris ecclesie doctores. Unde veritas hec ab eis discutiēda est, ꝛ precipue fm determinationem ꝛ sapientiam illoꝝ ecclesie sancte luminum, ac syderum que sanctoꝝ collegio, Catalogoq; sunt ascripta.
151 † Amicis enim suis, ꝛ non alienis reuelat Deus secreta sua. iuxta illud Jo. xv. Uos aūt dixi amicos, qꝛ quecunq; audiui a patre meo nota feci vobis. ¶ Quod vero additur in argumento nemini licere de sedis apostolice iudicio iudicare aut illius sententiam reuocare ꝛc. seipsum exponit ex verbo, qꝛ verum hoc est per modum iudicij, seu per facti iudicialem irrita
152 tionem, vt ibi etiam glo. exponit, secus doctrinaliter. † Nullus eniꝫ tanꝙ superioris iudicio papa subditur. ix. q. iij. c. nemo. cum septem. c. seq. ꝛ. xl. di. c. si papa. sed ipse potius omnibus est prelatus, ꝛ omniū index, eo ꝙ sit primus ꝛ summus vicarius IESV Christi, qui est Rex regū, ꝛ dn̄s dn̄antium. Cui est honor ꝛ gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS

Tractatus Conciliorum generaliū, in quo de primatu Pape, ꝛ maiestate Imperatoris Reuereñ. patris do. Petri a monte Ueneti, epi Brixieñ. queꝫ Monarchiā nominauit, cum additionibus do. Fely. sand. Opusculuꝫ certe insigne ꝛ floridum.

SVMMARIVM

1 Papa vnde ꝛ a quo potestatem ducat.
Papa dicitur summus sacerdos.
2 Claues Petro post Christi passionem ꝛ resurrectionem cur tradite fuerunt.
3 Claues alijs apostolis date fuerunt tanquam membris, Petro vero tanquam capiti.
Intellectus. c. noua quedam. de peni. ꝛ remis.
4 Pastor vnus cur ecclesie prelatus.
5 Pontificē non esse vnū in ecclesia est ꝯ articulū fidei errare.
Ecclesia catholica cur nauicula Petri nuncupata.
6 Apostolos habuisse pari consortio cum Petro honorem, ꝛ potestatem quomodo intelligendum.
Ade duplicia Deus contulit priuilegia.
7 Consistorium Dei ꝛ Pape idem est.
Tribunal episcopi ꝛ vicarij idem est.
Pape iugum etiam graue ferendum.
8 Clauium potestas etiam ecclesie militanti data.
9 Intellectus. c. firmiter. §. vna. de sum. tri.
10 Episcopos ius canonicum cur vocet sanctissimos.
11 Ecclesia Romana excellit super omnes istituta a Deo, ꝛ est ecclesia beati Joannis Lateraneñ.
12 Cardinales non debent aduersus Papā erigere calcaneuꝫ.
Terminos a patribus positos transgredi non licet.
13 Ecclesia militās diuinitus ab ecclesia triūphante exēpta est.
14 Papa vtrum possit ecclesiam romanam alio transferre.
15 Petrus mutauit sedem Antiochie Romam.
16 Papa nunquid sit caput ecclesie militantis.
Ecclesia multis modis sumitur.
17 Caput verum corporis ecclesie est Christus.
Papa plenitudinem potestatis habet.

¶ De potestate, prestātia, ꝛ excellentia Romani pontificis.



Uero primo vnde ꝛ a quo
1 † Roma. ponti. habuerit ptātē. Rn̄deo ꝙ habuit imedi. a Deo sacerdotiū, cū fuit translatum de Aron in Xp̄m, ꝛ de Xp̄o in Petrū, vt not. de ꝯstit. transla. pbaturq;. xxj. di. in nouo. hinc papa vocat̄ sūmus sacerdos, ꝛ dr̄ tenere caput ꝛ principatū apostolat⁹. xxij. di. sacrosancta. Hāc aūt ptātem Xp̄s añ passionē ꝓmisit Petro dū interrogauit discipu. Quē dn̄t hoies eē filiū hois? Et eis rn̄dētibus. Alij Joānez baptistā, alij Hieremiā ꝛc. dixit. Uos aūt quē me eē dicitis? Rn̄dit Petrus. Ego dico ꝙ tu es Xp̄s filius Dei viui. Tūc dixit Xp̄s. Ego dico tibi Petre, qꝛ tu es Petrus, ꝛ sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. ꝛ porte inferi nō preualebūt aduersus eā, ꝛ qcqd ligaueris sup terrā, erit ligatū ꝛ i celis ꝛc. ꝛ hec hn̄r originalr̄ Matth. xvj. trāsumptiue. xxiiij. q. j. quodcūq;. xxj. di. in nouo. xix. di. ita domus. de maio. ꝛ obe. solite, que iura clarissime ꝓbāt ptātē Pape eē a Deo. Per hec tn̄ ỽba nō fecit eū ꝑncipē apostoloꝝ, nec dedit ei ptātē clauiuꝫ, ſꝫ tn̄mō datuꝝ se ꝓmisit, vt pꝫ p illa ỽba. Tibi dabo ꝛc. que
2 sonāt in futuꝝ tp̄s. † Ceteꝝ post passionē ꝛ resurrectionē Xp̄s ꝓmissa impleuit. dādo Petro claues regni celoꝝ, ꝛ ꝯstituendo ip̄m caput ecclesie, ꝛ ꝑncipē aposto. dū isufflauit in apl̄os sp̄m̄sanctū dicēs. Sicut pr̄ misit me, ita ego mitto vos. Accipite sp̄m̄sanctū, ꝛ quoꝝ remiseritis pctā, remissa sūt eis, ꝛ quorū retinueritis, retēta sunt eis. Jo. xx. Petro aūt dixit. Pasce oues meas, vt hr̄ originalr̄ Jo. vlti. trāsūptiue aūt de elec. signasti. Exercitiū aūt clauiū in ascēsione ꝯcessit, dū dixit. Ite in vniuersuꝫ mūdū, ꝛ ꝑdicate euāgeliū oi creature ꝛc. Marc. vlti. Duplex. n. pōt rō assignari q̄re post passio. Xp̄s Petro claues ꝯcessit. Una est, qꝛ ꝙdiu Xp̄s iter hoies corporalr̄ vixit, ipse p seip̄m fidē rexit. vñ tūc nec decēter, nec necesse, nec vtile fuisset aliū loco sui ꝯstituere. Sed qn̄ post resurrectionē appropiquabat tp̄s quo se debat ascēdēdo in celū a nobis absentare, tūc aliū loco sui posuit. s. Petrū ne grex Dn̄icus pastoris solatio destitueret̄. Aliā rōnē assignat tex. eleganter. l. dist. ꝯsiderādā. ꝛ. c. fideles, vt his q futurus erat pastor ecclesie in sua culpa, quā tp̄e passionis cōmiserat, Xp̄m negādo, disceret q̄liter alijs misereri debuisset prius. Jtaq; eū ondit dn̄s sibi, ꝛ postea ꝑposuit ceteris, vt ex sua infirmitate cognosceret ꝙ misericorditer alienas ifirmita. toleraret, ꝛ sūt illi tex. Grego. ꝛ Ambro. i omelijs. ¶ Data aūt est † ptās clauiū Petro
3 tāꝙ capiti, ꝛ alijs tāꝙ mēbris, qꝛ papa est vocatus in plenitu. ptātis, Alij aūt iferiores in ptē sollicitudinis, vt de vsu pa. ad honorē. ij. q. vj. decreto. Cū. n. messis eēt multa oparij āt pauci, fuit necesse ꝙ nō solū Petrus, ſꝫ ēt alij hērēt ptātē, vñ per ipsos apl̄os postea fuerūt electi. lxxij. vt ꝓbat̄. xxj. di. i nouo. Et h̄ mō dꝫ intelligi pallegatū verbū dn̄i qd̄ hr̄ Jo. xx. Accipite sp̄m̄sanctū ꝛc. Jta dꝫ intelligi ð penit. ꝛ re. noua q̄dā, vbi dr̄ ꝙ apl̄is date sunt claues, qꝛ veꝝ est tāꝙ mēbris, ſꝫ Petro tāꝙ capiti, vt ꝓbat̄ in. d. c. in nouo. ꝛ. xix. di. ita dn̄s. xxiiij. q. j. loqt̄. ꝛ. c. oibus. q̄ iura sūt valde bona ad h̄. ¶ Unius āt rōnē pulchre assignat bea. Hiero. i lib. ꝯ Jouinia. sic ingens. sup Petrū fundat̄ ecclesia lꝫ idip̄m in alio loco sup oēs apl̄os fiat, ꝛ cūcti claues regni celoꝝ accipiūt, ex quo sup eos eccl̄ie fortitudo solidat̄. Tn̄ ꝑterea iter. xij. vnus eligit̄, vt capite cōstituto scismatis tollat̄ occasio. Ad denotādū igit̄ ecclesie vni
4 tatē † vnus creatus est pastor q alijs pesset, ꝛ apud quē eēt ois ptātis plenitudo, qn̄ mōstruosuꝫ eēt vt i vno corpore eēnt plura capita. de off. or. Qm̄ in plerisq;. hn̄ facit ad hoc. vij. q. j. in apibus. ꝛ. xij. Metaphi. inqt Aristo. Entia nolūt male disponi p̄l̄alitas ꝑncipātiū est mala, vnus ḡ ꝑnceps, sicut ḡ vnicus est dn̄s celestis totius mūdi. iuxta illud ꝓphete. Dn̄i ē terra ꝛ plenitudo eius orbis terraꝝ, ꝛ vniuersi q habitāt i eo. trāsūptiue. de deci. tua nobis. Jta decens fuit vt vnū in terris relinqret

ret vicarium, q̃ fuit Petrus ꝛ post eum sui successores. Pro ista vnitate capitis est illud vbũ dñi. Jo. xvij. transumptiue. ꝺ sum. tri. dãnamus, in fin. volo pater vt vnũ sint in nobis, sicut ꝛ nos vnũ sumus. Et alibi. Erit vnũ ouile ꝛ vnus pastor. Joã. x. Et in canti. cãticoꝝ dr̃. Una est columba mea pfecta ꝛc. de quo in p̃calleg. c. loqt̃. xxiiij. q. j. Hanc vnitatẽ capitis. bene facit. vij. q. j. factus est cornelius. ꝛ. c. nõ autẽ. vbi gloss. alle
5 ga. p singulari ꝙ † dicere vnũ nõ esse summũ pontificẽ in ecclesia, est errare ꝯ illũ articulũ fidei. vnã sanctã catholicã ꝛc. De quo est melior glo. in glo. in cle. ad nostrã. de here. Pro h̃ facit qꝺ dicit Chryso. sup illud. Jo. xx. Pasce oues meas. Dicit eñ ꝙ eximius apostoloꝝ erat Petrus os discipuloꝝ, ꝛ vertex collegij. p hoc. xxiiij. q. j. cũ beatissimus vbi dr̃ ꝙ beatissimus apostolus accepit a Xp̃o principatũ. Jtẽ super illud Lu. xxij. Tu aliqñ ꝯfirma fratres tuos. Dicit Chrysosto. ꝙ tunc Petrus a Xp̃o obtinuit vt esset antistes mũdi. p hoc facit qꝛ ꝛ si xp̃o alijs apostolis imparauerit, vt laxarẽt retia. soli tñ Petro dictũ fuit, duc cymbã in altũ. Joã. vlti. ꝙ ad ipm̃ solũ ptineat cymbã ecclie regere ꝛ gubernare, pp̃ qꝺ etiã vsq; in hodiernũ diẽ ecclesia catholica dicit̃ nauicula Petri, facit. xxiiij. q. j. nõ turbatur nauis, qui post ascẽderit tolle. vbi dicit glo. ꝙ p hamũ intelligit̃ iurisdictio, qꝛ hamo ferreo putride carnes resecant̃. iuxta illud Hieronimi. Putride carnes ferro curant̃ ꝛ cauterio. Per rete autẽ intelligit̃ inq̃sitio veritatis. vnde habetur Joã. vlti. Ascendit Simon Petrus ꝛ traxit rete, sup quo dixit Gregori. in omelijs ꝙ ideo Petrus dicit̃ singl'r ascendere ꝛ rete trahere. qꝛ ipsi a dño specialiter commissa est ecclesia, vt eandem ducat ad portum salutis. ¶ Additio. Quod potestas clauiũ sit in tota ecclesia adde omnino dñm Ant. in. c. noua. de peni. ꝛ re. vbi dicit ꝙ theologi tenent quod exceptis casibus reseruatis Pap. ꝛ episcopis tantum potestatem habet quilibet sacerdos in absoluẽdo quantam papa, vel episcopus. Felinus Sandeus.

6 **Nec obstat** ꝙ habet̃. xxi. di. in nouo. † videlicet ꝙ oẽs apostoli pari consortio honorem ꝛ ptãtẽ habuerunt cũ Petro, qꝛ debet intelligi nõ de paritate quo ad officium in ecclesia sancte dignitatis. Sed quo ad paritatem vite ꝛ sanctitatẽ ꝯuersatiõis. Nec sit aliq̃s adeo temerarius qui dicat hanc supioritatẽ ꝛ ptãtem ꝯcessam Petro, non aũt suis successoribus, qꝛ sicut Ade Deus ꝯcessit que dam priuilegia psonalia, vt oẽs scientias, q̃dam realia in statu innocẽtie, scꝫ originalẽ iustitiam, sic Petrus a Xp̃o habuit q̃dam dona psonalia, puta faciẽdi miracula, vt ad eius vmbrã infirmi sanarent̃. Quedã realia. i. pro se ꝛ suis successoribus, vt fuit ptãs clauiũ al's porte inferi aduersus ecclesiã p̃eualuissent, qꝺ esset ꝯ pmissionẽ dñi, Matth. xvi. Hanc igit̃ plenitudinem ptãtis per quã ecclesia resistit mũdo ꝛ diabolo. Christus ꝯtulit Petro ꝛ suis successoribus, qui sunt Romani pontifices canonicũ hñtes ingressum. tex. est de hoc pulcherrim' in. c. pro humani. de homi. li. vi. data est. n. hec ptãs Petro ꝛ successoribus, vt ecclesia duraret vsq; ad finẽ seculi. iuxta illud Matth. vlti. Ecce ego vobiscũ sum vsq; ad ꝯsumationẽ seculi. Jtẽ ꝙ hanc supioritatẽ ꝛ ptãtẽ papa a Deo habuerit. No. glo. que est bona ad hoc in cle. ne romani. in verbo non ꝯsona. de elec. hũ facit de trãsla. p̃la. inter corporalia. Hinc
7 notãter dicit Hosti. de transla. p̃la. q̃to. ꝙ † Dei, ꝛ Pape idẽ est ꝯsistoriũ. bene facit de ꝯsue. c. ij. lib. vi. de appel. romana. eo. lib. epi ꝛ vicarij idẽ est tribunal. ad hoc facit quod no. Spec. in spec. de leg. §. nunc ostendit. ver. de ꝯcilio. vbi elegãter dicit, ꝙ papa est Petri successor, ꝛ vicarius IESV Christi vicẽ non puri hominis sed puri Dei gerẽs in teris. hinc est ꝙ omnia gubernat, disponit, ꝛ iudicat pro libito volũtatis. ix. q. i. per p̃ncipalẽ. ꝛ. c. cuncta p mundũ, ꝛ dũmodo non veniat ꝯ fidẽ, non est aliq̃s qui possit ei dicere cur ita facis. Et ingum ab eo impositũ lꝫ graue tolerãdũ est. xix. di. in memoria, qꝛ nõ hꝫ supiorem in terris, vt est expressum. de elec. lꝫ in fi. nec põt ab aliquo iudicari. xxi. dist. nunc aũt. Habet. n. celeste arbitrium. C. de sum. tri. l. ij. Et iura celestis ꝛ terreni imperij illi a Deo cõmissa sunt. xxi. dis. c. i. qui tex. eleganter dicit ꝙ illud verbum quo ꝯstructũ est celũ ꝛ terra, per qꝺ deniq; oia ꝯdita sunt elemẽta, Romanã fundauit ecclesiã, vñ qꝺ papa ꝯfirmauit nemo põt infirmare, cum eius approbationi ꝛ dispõni standum sit. xix. dist. qꝺ est ꝯ aliquos volentes plus sapere q̃ sapere opꝫ, qui dãnant decretales epistolas, ꝛ decreta summorũ pontificũ ausu temerario, dicẽtes eos errasse. Licet aũt firmiter credã sane supremã ptãtem datã esse a Deo summis ponti-

8 ficibus, † puto tñ ptãtem clauiũ datam ẽt ecclesie militãti, cuꝫ papa preest tanq̃ Petri successor ꝛ vicarius IESV Christi qꝺ pꝫ. Primo per id qꝺ supra tetigi, ꝙ non solũ Petro sed ẽt oibus apostolis Christus dedit ptãtem, sed Petro tanq̃ capiti ꝛ principi. apostolis aũt tanq̃ mẽbris. cum ergo ex capite ꝛ mẽbris vnũ corpus cõponat̃, non negabo ptãtem clauiũ esse in hoc corpore, ꝛ sic in ecclesia. Scꝺo hoc pꝫ per hoc qꝺ hr̃ Matth. xviij. transumptiue. ij. q. j. si peccauerit. de iudic. nouit. vbi dñs dicit. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. demuꝫ dicit dic ecclesie, ꝙ si ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus, ꝛ publicanus, ꝛ immediate subiunxit. Amen amen dico vobis quecũq; ligaueritis ꝛc. nec solũ habuerũt apostoli ptãtẽ respectu ordinis, sed ẽt respectu iurisdictionis, vt pꝫ de peni. ꝛ re. noua q̃dam ẽt, quod ibi not. Joã. and. vbi dicit, ꝙ apostoli habuerunt claues, ꝛ nunc tñ loqtur in plurali, seqtur ꝙ ꝛ iuris
9 dictionis ꝛ ordinis claues habuerũt. † sic dꝫ intelligi. c. firmiter. §. vna. de sum. trin. pro hoc facit qꝺ legit̃ act. xv. vbi hr̃ ꝙ cõmota seditione aduersus Paulũ ꝛ Barnabã statuerũt qui accusabant ꝛ qui accusabant ascendere Hierosolymam, ꝛ ad presbyteros ꝛ apostolos. Cumq; illuc perrexissent, surrexerũt q̃dam de heresi pharisceoꝝ dicẽtes opꝫ circũcidi eos, ꝛ precipere eis vt seruent legẽ Moysi. Et cum magna super hoc oriret̃ qõ Petrus solita libertate inquit. Uiri fratres vos scitis qm̃ ab antiq̃s diebus in nobis elegit Deus per os meum audire gẽtes. Audite verbũ euãgelij ꝛ credite ꝛc. Et sic opꝫ ꝙ nõ solũ Petrus, sed ẽt oẽs apostoli qui cũ eo erant, habebãt potestatem clauiũ. Aduertẽdũ tñ ꝙ ille tex. solet per quosdã allegari, ꝙ ꝯcilium sit supra papã, sed re vera non probat, si recte intelligat̃, vt infra late de hac materia Deo auxiliãte subijciam. pro hoc facit. xxiiij. q. i. quodcunq;. vbi dñt ꝙ cuꝫ Petrus recepit claues, sanctam ecclesiam significauit. Ad idẽ. c. ab oibus. xxiiij. q. ij. ꝛ. c. notandũ. Jtẽ vt hr̃ Act. xx. Paulus vocauit maiores natu Ephesiorum. ꝛ eis dixit. Attendite vobis ꝛ vniuerso gregi in quo nos spũssanctus posuit epõs regere ecclesiam Dei, quã suo sanguine acquisiuit. Jtẽ in euãgelio Matth. dixit Christus discipulis suis. Amẽ dico vobis. qꝺ vos qui secuti estis me, sedebitis super sedes. xij. iudicãtes duodecim tribus Jsrael, ex quo apparet ꝙ ipse dñs in fine seculi iudicabit cũ apostolis quasi cũ his q̃bus iudicãdi dederat
10 ptãtẽ. † Hinc pꝫ ꝙ in hac ecclesia militanti ẽt epi hñt iurisdictionẽ, lꝫ papa loco Dei sit principalis, pp̃ hoc forte ius canonicum vocat epõs sanctissimos Christi legatos, spũales fratres, coepõs pape, ꝛ colũnas ecclesie, vt hr̃ in cle. si q̃s suadente. de pe. ex his itaq; oibus, vt supra deductis claret. Concludo ꝙ romanus põtifex ꝛ Romana ecclesia hñt prerogatiuam ꝛ excellẽtiã. s. oẽs al's ecclesias. ix. q. iij. sola. ꝛ. c. cũcta p mundũ. ꝛ. c. p principalẽ. xi. dist. q̃s nesciat. Et disponẽte dño omniũ aliaꝝ mater est ꝛ magistra dicit tex. de sum. tri. c. ij. in fin. xxiij. q. i. hec est fides. ꝛ. c. qm̃. xxv. q. i. §. his ita. ꝺ here. abo led. in prin. de psby. nõ bapti. c. ij. Jtẽ est oium. xxiiij. q. ij. sup prudẽtia. xij. q. ij. auxꝫ hꝫ ecclesia ꝛ vxor Xp̃i. xxi. q. ij. sunt.

Sed statim circa predicta dubitat̃, cũ multe sint ecclesie in vrbe romana, q̃ est ista ecclesia que tot gaudet priuilegijs ꝛ immunitatibus. Solutio. de hoc dñm, vt no. Archid. in. c. fi. de rescrip. lib. vj. vbi tꝫ ꝙ ecclesia sancti Joan. lateranẽ. que al's appellabat̃ sancti Saluatoris, appellat̃ ecclesia Romana, ꝛ que sup al's obtinet p̃ncipatũ. Jde tꝫ ꝛ no. tex. eundẽ. x. q. i. sanctoꝝ. xij. q. i. futurũ.
11 ista si q̃dem est illa ecclesia † quã imperator celestis instituit. ꝺ elec. fundamẽta. lib. vi. Et iubẽte dño ab Antiochia Romã trãslata est. xxiiij. q. i. rogamus quã solus Deus fũdauit. xxij. dist. c. i. Et nõ ab apostolis, sꝫ ab ipso Saluatore nr̃o primatũ obtinuit. xxij. dist. sacrosancta, ꝙ ex eo pꝫ, qꝛ Petruꝫ Roma exeuntẽ ꝛ psecutionẽ fugiẽtẽ, iussit tacite redire dñ Petro interrogãti. Dñe quo vadis? Rñdit. vado Romã iteꝝ crucifigi, vt hr̃ q fi. sint legi. per venerabilẽ. §. sane. Non qꝛ ipse dñs noster IESVS Christus vellet iterũ crucifigi, sꝫ vt Petrus rediret in vrbẽ, ꝛ ibi pro Christo crucifigeret̃, ꝛ sic hoc modo Christus in Petro diceret̃ crucifigi. iij. q. i. nulli. in fi. q. vij. beati. ꝛ in. d. c. p venerabilẽ. §. sane. vbi dicit hosti. ꝙ vrbs romana effusione sanguinis Petri qui fuit vicarius Xp̃i p̃mus, facta est altera Hierusalẽ, adeo ꝙ per tales effusionẽ volũtas Dei fuit vt ille locus firmaret̃ ꝛ ꝯsecraret̃ p ecclesia sua sancta que esset caput ꝛ dña omnium ecclesiarum, ꝺm Host. ꝛ p habat̃ clare in p̃calleg. c. fundamenta. post principium. Adde Bal. in auc. quas actiones. C. de sa. san. eccle. vbi dicit ꝙ ec-

clesia Romana dr̃ tribus, id est enim oium mater & regina. epi stola inter claras. C. de sum. tri. fundata non ab apostolis, sed a dño. xxij. di. sacrosancta clau. ¶ Subdit etiam Hosti. in preal leg. c. sane. q intm̃ est attributa pape plenitudo ptãtis, q non
12 debent † cardinales, & alij fratres sui erigere calcaneũ ꝯ eũ, qr monstruosum esset q subditi habeant ptãtem in dños. ff. de mi no. l. minor aũt magistratus. de maio. & obed. cum inferior. qd̃ si seruatũ fuisset, vestis dñi inconsutilis nõ tantam passa fuis set sectionẽ. Idcirco aũt Rome potius q̃ alibi voluit dñs ec clesie sue caput stabilire, vt vbi caput fuerat supstitiõis, ibi ca put quiesceret sanctitatis. Et vbi gentilium princeps habitabat ibi summus pontif. moraret̃, vt pulchre dicit tex. ij. q. vij. bea. ¶ Istam. s. qdem ecclesiam omni pũidentia incõmutabili di sposuit, & alijs pretulit ecclesijs, vt hr̃ in proe. lib. vj. Et non lz transire terminos quos posuerunt patres nostri, vt hr̃ origina liter Prouerb. xxij. transumptiue. xxi. q. j. que ad perpetuã. Istud profecto est illud tabernaculũ qd̃ nequaq̃ trãsferri pos set, nec auferent̃ claui eius in perpetuum. de quo Esai. xxxiij.
13 ad hoc facit. lxxxix. dist. c. fi. vbi dr̃ q † ecclesia militans diui nitus est exempta ab ecclesia triumphante, sicut ergo in triũ phali vnus est Deus & dñs, vnus pñceps supmus cuius obe dientie ipsa tota ecclesia perfectissime est subiecta, ita dz esse in militanti vnus dñs, qui est romanus pontif. vicarius IESV Christi, cuius preceptis oẽs tenent̃ obedire. Hoc igit̃ est sta tuere, per quẽ reges regnant & legum cõditores iusta discernũt sicut dr̃ Prouer. viij. Hec est illa sancta Hierusalem descen dens de celo quam Jo. apoca. primo. dicit se vidisse. in hac ve rificat̃ qd̃ hr̃ Osee. j. Congregabunt̃ filij Juda, & filij Israel, & ponent sibi caput vnũ. Quid plura? hoc de quo dicimus, q ecclesia Romana cõiter a Papa, q illi preest, sit caput & sum mus ecclesie pontifex adeo est ver, q dicere ꝯrium, & al's per tinaciter tenere esset hrẽticũ, vt hr̃ & not. per glo. in cle. ad no strã. de here. p hoc est tex. quẽ ad hoc singu. allego iũcta glo. xxij. dist. c. j. vbi tex. clare dicit, q q detrahit alijs ecclesijs fa cit iniustitiã, q ãt dic̃ ecclesiã Ro. nõ eẽ dñaz, & caput aliar ec clesiar, in hrẽsim labit̃, & est dõus hrẽticus, quẽ tex. oĩno hẽant ante oculos, qui superioritati pape ausu temerario detrahunt.

Ex premissis põt pbabiliter dubitari, an roma nus pontifex posset ecclesiã Ro manam alio transferre, & vr̃ dõm q nõ † ex quo illa iussu domi
14 ni Rome firmata & stabilita est, vt plene ẽt deductũ est. Quia sic esset destruere fundamẽtum ecclesie Dei. Naz & Petrus tpe quo vixit, non potuisset hoc facere, ex quo Deus sic insti tuerat, ergo nec aliqs eius successor. & hoc tz Archi. xxiiij. q. rogamus. qui tex. bñ facit ad hoc. idẽ tz de elec. fundamẽta. lib. vj. de facto tñ translata fuit per Clemen. v. vltra montes, & ibi durauit longo tempore. vnde Ludouicus dux Bauarie postea se gerens pro impatore, ꝯ tñ processus ecclesie Roma ne, fecit legem q nõ liceret pape transferre sedez de Roma. puto tñ q illa cõstitutio Ludouici parũ valuit, qñ posuit falcẽ suam in messem alienam. Ista ergo vr̃ veritas esse, q pape nõ lz transferre ecclesiam Roma. ad aliam ecclesiam, ita q desi nat esse ecclesia Romana, qr sup illã Xps fidẽ fundauit & ora uit, vt illius fides nõ deficeret, vt. s. allegatũ est. fateor tñ q si pp rebellionẽ populi, vel incursum hostium, aut aliam pbabi lem cãm papa vellet se psonaliter cum curia sua ad aliuz locũ transferre, hoc posset. Vbicunq̃ aũt esset, diceret̃ esse roma na ecclesia, saltem potestatiue, qr hoc non esset destruere sedẽ cõstitutam in vrbe, qd̃ papa non põt facere per premissa. Nec obstat q beatus Petrus sedẽ suam transtulit de Antiochia Romam. xxiiij. q. j. rogauimus. † qr rñdeo hoc potuisse fieri,
15 ex quo iussu Dei ecclesia nõ erat Antiochie cõstituta, sicut ro me. Nec obstat q hr̃ Num. xxj. vbi eneus serpens, q Dei iu dicio erectus fuerat, postea destructus est populo vergẽte ad idolatriam, qr dato q serpentẽ eneum dñs erigere fecerat, nõ ad ppetuitatem sed ad tpale remedium, iõ ibi iussu eius postea fuit destructus, nõ sic in ecclesia romana, quã dñs ppetuã fun dauit. Nec obstat etiam si dicat̃ q imperator Constantinus potuit transferre imperiũ de vrbe ad Constantinopolim, qr rñdeo largam esse differentiaz inter hoc, nam, vt pluries dixi, dominus ecclesiam suam Rome instituit, ideo q dñs fecit ip sam mutare non potest, imperiũ autez Rome a populo con stitutum est, ideo eius consensu alibi potuit collocari.

Secundo quero an Papa sit caput huius ecclesie militantis. † Rñdeo q ecclesia sumitur
16 multis modis, qñq̃ designat tm̃ epm. vij. q. j. scire. qñq̃ viros ecclesiasticos. lxiij. dist. c. j. quandoq̃ maiorem partẽ ecclesie capituli. lvj. dist. apostolica. qñq̃ canonicos matricis eccle sie. lxxij. dist. §. vlti. v. q. j. antiquos. de verb. sig. cũ clerici. vbi glo. de hoc. qñq̃ quamlibet ecclesiã puincie. de vsu pa. cũ su per. qñq̃ designat oium fideliũ cõgregationez, seu collectionẽ. de cõsec. dis. j. ecclesia. & ibi glo. iij. q. iij. engeltrudã. & sic sumi tur in proposito nr̃o. De multis alijs modis qbus sumit̃ eccle sia est vidẽda glo. in. c. ij. ne pre. vices suas. Quantũ vero ad ppositũ ex oibus fidelibus cõstituit̃ vna ecclesia & vnũ corpus mysticũ, vt in. d. c. ecclesia. bonus tex. ad hoc. i. q. i. vt euidẽ ter. xxiiij. q. i. oibus. huius aũt corporis vex caput & xus spõ
17 sus & pontifex est ipse dñs nosterr IESVS † Christus nr̃ salu tis auctor & Redẽptor. Papa vero est ipsius vicarius, & ca put ministrale vt pba. de sum. tri. §. vna. vij. q. i. nouacianus. xxiiij. q. i. loquit̃. & c. pudenda. Et hoc vñr voluisse illa verba apostoli ad Ephe. iiij. vnũ corpus, vnus spũs, vnus dñs &c. Et alibi. Christus assistens põtifex futuror bonor &c. Pro hoc est bona glo. in cle. ne romani. in ver. non cõsonã. de elec. p hoc est ẽt tex. in. c. vno. ver. sed ibi. de sa. vnct. Et vidẽdus est oĩno tex. iũcta glo. in cle. freqũẽs. §. vex. de exces. prel. ne gari tñ nõ põt q papa sit caput ecclesie tãq̃ vicarius IESV Christi, & in quẽ collata est plenitudo ptãtis, vt est expressum. xxiiij. q. i. rogamus. ij. q. vi. ad romanã. imo dicere ꝯriũ est he reticũ p tex. quẽ ad h singul'r allegãt. xxij. dis. c. i. iũcta glo. q tex. clare probat, q negãs Romanã ecclesiã, & cõiter papam qui illi preest, esse caput aliarum ecclesiar, est hereticus &c.

SVMMARIVM

1 Concilij generalis congregatio ad quem pertineat.
2 Concilium qd̃ Papa non cõgregauit dicitur cõciliabulum.
3 Concilium quando supra Papam iudicet.
Imperator ecclesie aduocatus esse debet.
4 Cardinaliũ collegiũ est in possessione vel quasi eligẽdi papã.
Intellectus. §. irritũ. cle. ne romana. de elec.
5 Imperator populum christianum representat.
6 Imperator quo iure potest interesse concilio.
Clericus subest laico in materia feudali.
7 Princeps secularis potest compellere cardinales ad ingre diendum conclaue vt eligant.
8 Ecclesiastici nolunt q laici se impediant de eor negocijs.
9 Necessitas & perplexitas faciunt illicitum licitum.
10 Subditus qñ possit pcedere in his que ẽt superior denegat.
11 Ecclesie vtilitati maxime fauendum.
12 Numerus singularis ecclesiastici spõsi non xificat̃ in plib⁹.

¶ De concilij generalis congregatione.

Postquam visum est de primatu quez hz papa in ecclesia cõiter videnda sunt aliqua circa conci lia generalia. Quero itaq̃ pmo ad quẽ spectat cõ
1 gregatio cõcilij gñalis. † Rñdeo q olim imperator cõgregabat gñale cõciliũ, vt probat̃. xvi. dist. habeo librũ vbi pz Constanti num cõgregasse, ad idẽ. c. sextã. vbi idẽ Constãtinus sextã sino dum cõgregauit. idẽ pbat̃. xv. di. sancta. vbi Nicena sinodus facta est mediãte Constãtino, ad idẽ. xi. q. i. cõtinua. lxiij. dist. adrianus. vbi Carolus impator cõcilium cõstituit cũ adriano. De multis alijs imperatoribus hoc idẽ legit̃, qui gñalia cõci lia cõgregauerũt, quor nomina studiosus lector in decretis in ueniet. Quia incõueniens videbat̃ q impator & princeps secu laris de huius cõgregatione ecclesiasticor se impediret, arg. d̃ elec. messana. & c. sacrosancta. cõstitutũ fuit postea, & magna cũ rõne q ad solũ Romanũ põti. hmõi cõgregatio ptineret, vt est expressũ. xvij. dist. per totũ. de elec. significasti. de cõse. di. i. ecclesia. ij. q. v. mãdastis. xxvi. di. bñ qdẽ. hoc tz he. Tho.
2 scda. ij. q. i. arti. x. alias non dr̃ † cõcilium sed cõciliabulum & est corpus sine capite. xvij. dist. multis. põt ẽt legatus apostolice sedis cõgregare cõcilium gñale, dũmodo habeat ad hoc specia le mandatũ, de hoc in tex. iuncta glo. i. q. vij. cõuenientibus. lxij. dist. adrianus. i. bona glo. xvi. di. regu. in ver. leg. gl. ar chi. in. d. §. porro. Est tñ singu. tenendus mẽti ille tex. in palle ga. c. cõueniẽtibus. i. q. vij. qui in prin. notabiliter pbat, q pla ti sunt inferiores Cardinalibus, sicut epi archiepis, abbates pñt loco & nomine summi pontificis preesse, & locũ presidentie tenere in cõcilio generali. Licet aũt hoc certissimũ sit q cõci lia

lia auctoritate pape debent congregari,tñ si ab initio ꝯcilium
ꝯgregetur auctoritate eius ad quē non pertinet,puta impera
toris vel alterius,poterit postea sumere vigorez ⁊ robur ex au
ctoritate hñtis ꝯgregare,vt est tex.xvij.dist.§.hinc ēt.¶ Su
periora ꝓcedunt qñ est vnus verus indubitatus Roma.pon-
3 tifex.Quid aūt si essent† duo ꝯtendētes se esse Papam,vel
etiam esset vnus tm̄,sed esset hereticus, quo casu ꝯciliuz hʒ ei
iudicare,vt hr̄.xl.dist.§.si papa,⁊ infra tāgam,tūc maius du-
bium est ad quem ꝑtineat gñalis ꝯcilij ꝯgregatio.In hoc paf
su inuenio Cardi.floren.in.c.licet.de elec.dixisse,ꝙ ipsi ꝯten
dentes de papatu ad sollicitudinem ⁊ instantiam imperatoris
ꝯgregabunt ꝯcilium.hoc autem bene vr̄ ꝓbari in prealleg.§.
hinc ēt.xvij.di.nam ipsius imperatoris vr̄ interesse, vt sit pax
in vrbe romana,⁊ in toto mundo ⁊ in ecclesia.Cum ipse dʒ eē
fidelis aduocatus ⁊ defensor,vt hr̄ de elec.venerabilem.pax
aūt tunc hr̄i non pōt stante scissura ecclesie in discordia inter
summos pontifices.iuxta illud verbum dñi.Omne regnuz in
se diuisum desolabit̄,⁊ domus supra domū cadet.Hoc aūt in-
telligēdum est,si ipsi ꝯtendentes de papatu sint in possessione
vel quasi obedien̄.ita ꝙ se gerent pro summis pontificibus,⁊
ita cōiter a suis obediētijs habeant̄.vnde hoc casu qlibet in-
stante ipso imperatore dʒ ꝯgregare sibi subditos ⁊ obediētes
ad aliquē locuz,⁊ tales sic ꝯgregati ꝯstituunt ꝯcilium gñale.
Iste modus,vt dixi vr̄ ꝓbari in prealleg.§.hinc etiam.vbi pʒ
ꝙ Symachus sinodum ꝯgregauit,vel ei ꝯgregato pstitit au-
ctoritatem,q2 erat in possessione vel quasi ipsius papatus.
¶ Quid aūt si essent sic ꝯtenden̄.de papatu vt nō eēnt in pos
sessione vel quasi,aut essent,sed nollent ꝯgregare ꝯcilium.di-
cendū tunc ꝙ ꝯcilium Cardinaliū hoc posset,qd̄ ꝓbat̄. Naz
ꝯuocatio ꝯcilij gñalis hoc casu est necessaria ad finē vt deue-
4 niatur ad vnū verum ⁊ summū pontificem,† sed collegiū Car
dinalium est in possessione vel quasi eligendi Romanum pon
tificem.de elec.licet.eo.tit.vbi ꝑiculum.lib.vj.pro hoc.lxv.
dist.c.fi.⁊ ꝙ ibi not.glo.nec obstat cle.ne romana.§.irritum.
de elec.vbi irritauit qcqd faciunt cardinales de spectantibus
ad papam,sed certū est ꝙ ꝯgregare ꝯcilium est de numero ta
lium ergo ⁊c.¶ Rñdeo ꝙ ille.§.irritum.dʒ intelligi qñ Car-
dinales se intromittunt de non pertinentibus ad electionē ro-
mani pontificis.De his eniz non pñt se intromittere,⁊ hoc vt
magis vacēt accelerationi electioni ipsius pape.certū de spe-
ctantibus ad electionē Pape , sicut esset isto casu ꝯgregatio
concilij generalis bene possunt se intromittere per premissa.

Si vero ꝯtingeret ꝙ collegium cardinalium esset di-
uisum,⁊ non accordaret in tali ꝯgregatione,
vel ex alia cā negligeret ꝯgregare,tunc Cardi.floren.in preal
leg.c.lʒ.tʒ ꝙ ad imperatorem talis ꝯgregatio pertinet per.c.
fi.lxv.dist.vbi negligēte illo ad quem pertinet ꝯgregatio vici
norū epoꝝ,ipsi populi vocant vicinos epos.Certū est aūt † ꝙ
5 imperator representat populū xpianuz,cū in eū trāslata est ple
na ptās.ff.de orig.iur.l.ij.§.nouissime.C.de vet.iur.enuc.l.j.§.
cū enim.loco ergo ipsoꝝ populoꝝ hʒ ꝯgregare ꝯcilium , ⁊ sic
omega redibit ad alpha.id ē finis ad ꝓncipiū,vt hr̄.xxxv.di.
ab exordio.Cum enim,vt.s̄.dixi priscis tꝑibus impatores ꝯci
lia ꝯuocarent,⁊ postea ptās data fuerit pape,certe ꝯueniens
est vt ab ipso negligēte vel deficiēte,deficientibus his qui lo-
co pape succedūt,ipse impator hanc ꝯuocationē possit ⁊ dēat
facere.Pro hoc facit,q2 ꝯcilium gñale plerūqʒ ꝯgregat̄ , qñ
agit̄ de his que spectāt ad fidē,vt pʒ in Niceno ꝯcilio,in quo
dānatus est Arrius.in ꝯstātinopolitana synodo in qua dam-
natus fuit Macedonius.in Ephesina in qua damnatus Ne
storius.in Calcedonēsi,in qua dānatus est Euticez,vt hr̄.xv.
di.c.j.Sed claꝝ est qñ agit̄ de fide,impator pōt suo ꝓprio iu
re interesse ꝯcilio non ad potentiā ostēdēdā,sed ad fidem con
seruandā,vt dicit tex.xcvj.dist.nos ad fidē.⁊.c.vlti. Nec mi
6 rum,q2 impator est† aduocatus ecclesie in qua est fides de ele
ctio.per venerabilē.Itē facit q2 si papa est suspectus de here
si,impator pōt ab eo exigere vt iudicet qd sentiat ꝺ fide.xxv.
q.j.satagēdū.⁊ qd̄ ibi not.Pro hoc aūt ordine in modo con
gregādi ꝯcilia gñalia bene facit qd̄ no.Inno.de maio.⁊ obe.
c.j.vbi dicit ꝙ maioris est dignitatis,ille est maioris ordinis.
Uel si sint equales in ordine ille qui prius ordinatus dʒ nomi-
nare vel eligere,vel capitulū ꝯuocare,eo casu quo deficiat is
ad quē de iure vel de ꝯsuetudine spectabat talis ꝯuocatio.Et
si qs diceret absurdū videri, ꝙ impator q est laicus impediat
se de factis ecclesiasticis.per.c.messana.⁊.c.sacrosancta.de
elec.Quia rñdeo ſm do.Card.hoc non esse absurdū subsistē
te spāli ratiōe necessitatis sicut diximus in materia feudali in
qua clericus subest laico.de fo.cōpe.veꝝ no.per doc.ꝺ iud.
ceteꝝ.⁊ de appel.romana.li.vj.nemo aūt sane mētis dubita-
ret hoc casu subesse summā rōnē necessitatis.s.ne fides catho
lica periclitet̄ ex pluralitate summoꝝ pontificū,que est ꝯ illū
articulū,vnam sanctaz catholicā ecclesiā,vt no.glo.in cle.ad
nostrā.de here.⁊ dixi.s̄.in.j.arti.iō non mirum si impator po
test ⁊ dʒ se intromittere.Ad idē facit de elec.c.vbi ꝑiculuz.§.
preterea.lib.vj.⁊ eo.ti.cle.ne romani.§.porro.In qbus pʒ ꝙ
7 †in obseruatione ꝯclauis principi seculari est ꝯcessa ptās ꝯ ec
clesiasticos,vt cōpellat Cardinales ingredi ꝯclaue , ⁊ postq̄ʒ
sunt in ꝯclaui,expedire electionē saltē indirecte.s.per subtra-
ctionem victualium,vt ibi plene hr̄.Nimirū ergo si ēt in casu
nostro imperatori ꝯcedimus ptātem,cum satis dicat̄ tractare
de electiōe pape,ex quo agit̄ de vidēdo qs sit vnicus ⁊ verus
pontifex,alias si diceremus ꝯriū posset de facili fides multuz
periclitari.Pone enim papā esse hereticū,quo casu solo sub
est ꝯcilio.xl.di.si papa.⁊.j̄.tāgā.⁊ nolit ꝯgregare ꝯciliū ne ꝺ
se iudiciū fiat,sicut est satis verisimile eū facturū.finge Cardi
nales diuersos in opinionibus suis , sicut facile pōt ꝯtingere,
certe stabit ecclesia sub heretico pastore,qd̄ tēderet ad perdi-
tionē animaꝝ ⁊ subuersionē fidei xpiane. Meli9 est itaqʒ hac
cā instāte tali necessitate impatorē posse ꝯciliū ꝯgregar̄,⁊ hoc
modo subuenire ecclesie,cui ipse dʒ esse aduocatus,⁊ que non
8 pōt oīno eē nulla.xxiiij.q.i.erecta.⁊.c.pudēda.†lʒ aūt h̄ sen
tētia nō multū bñ sonet in auribus ecclesiasticoꝝ,q male libē
ter audiūt ꝙ laici de suis negocijs se impediāt,tñ boni clerici
qui zelo fidei,aut spūs feruore ducunt̄,potius hoc amplecten
dū putāt q̄ʒ patiendū fidē catholicā per scismata ⁊ hereses ro
manorum pontificum labefactari.

Adhibent ēt alij aliud remediū ad ꝯuocādum
gñale ꝯciliū stātib9 ꝑplexitatib9
de quibus supra,vcʒ ꝙ due partes ꝯcilij de per se conueniant,
⁊ citent,⁊ inuocent alios,qui de iure vel ꝯsuetudine tenent̄ ve
nire.pro hoc modo est pulchra doctrina Inn.de ope.no.nū.
c.ij.vbi dicit,ꝙ si due partes collegij quomodocunqʒ conue-
niant,pñt conuocare alios qui cōmode venire valeant,⁊ si illi
vocati non venerunt,tunc pñt ille due partes ꝓcedere ad fa-
ciendum ꝙ instēt.Sed re vera hic modus vr̄ ꝯtinere difficul
tatem ⁊ quandam quasi impossibilitatem,q̄ʒtū ad hoc ꝙ due
partes ꝯueniant,maxime stāte scismate,⁊ diuisione in ecclesia
nisi forte diceremus ꝙ imperator vocaret gñaliter prelatos ꝓ
reformatione multoꝝ sibi incūbentiū quo casu prelati ⁊ voca
ti tenent̄ obedire,vt not.dicit Inno.de appel.cū parati,qbus
sic ꝯgregatis si essent due ꝑtes pñt citare alios,vt.s̄.dictuʒ est
ꝑ no.Inno.d.c.ij.de no.ope.nun.¶ Reperio quosdā aliud
9 remedium posuisse,vcʒ ꝙ† ꝯcilium generale ꝯgreget̄ ad mā-
datū patriarcharuʒ ⁊ metropolitanoꝝ,qui bene pñt subditos
suos vocare ad illud vt ꝓbat̄.xviij.dist.si eps . Et sic illud qd̄
non esset alias licitum de iure,necessitas ⁊ perplexitas faciat
licitum,q2 necessitas non hʒ legem.i.q.i.§.notandū.de re iu-
di.qd̄ nō ē licitū.C.de exc.li.l.i.vbi gl.ꝓ hoc facit qd̄ no.xix.
dist.pp.vbi not.ꝙ lʒ ꝯcilium ꝓuinciale nō posset ꝯgregari si-
ne licentia metropolitani,vt ibi,tñ si prouincia non hʒ metro-
politanum,poterit concilium per epos congregari.bene facit
lxiij.dist.si forte.Si hoc est in concilio prouinciali,quātoma-
gis pro subleuando statu vniuersalis ecclesie in concilio gene
rali, hoc poterit fieri deficiente vnico ⁊ indubitato pastore.⁊
hanc partem tenet Archidia.xviij.distin.placuit.

Alium modum vltra premissos ego excogitaui,vcʒ vt
prelati petant licentiam a suo Pontifice sub
cuius sunt obedientia,vt possint venire ad locū generalis con
cilij,⁊ ea obtenta vel non.nihilominus veniant quod de iure
videntur ipsi satis posse facere.Nam subditus potestatem a
iure sibi traditam cum limitatione licentiam a superiore obti-
10 neat† potest exercere si superior requisitus sine iusta causa de
negat impartiri.casus est de supplen.negli.prela.c.i.de re-
gu.licet.lxxxix.dist.volumus.in glo.probatur in cle.duduʒ.
§.i.de sepul.Sed subditi possunt venire ad cōcilium de licē-
tia pape.xvij.disti.per totum,ergo si hic requisitus sine iusta
causa noluerit dare licentiam,poterunt ipsi propria auctorita
te accedere.Et hec ratio videtur multum fortis intelligenti.
Si enim pro saluanda anima vnius monacelli licitum est trā
sire ad artiorem regulam,petita licentia a superiore licet non
obtēta,vt est casus in.d.c.licet.de reg.q̄ʒtomagis vt ꝓcuret̄
salus tot aiaꝝ ⁊ discrimē ac scissura vniuersalis ecclesie tolla-

tur, licebit omnibus venire ad synodum non obtenta licentia, cū in hoc vocetur publica vtilitas ecclesie, cui maxime est fauendum, vt not. de postu. prel. bone. de renun. nisi. C. cō. dele. auc. res que. ¶ Pro hoc bene facit qd̄ no. Inno. de sta. mo. cū ad monasteriū. vbi tʒ ꝙ illud qd̄ dr̄ in. d. c. lʒ. ꝙ sufficit petere lniam, lʒ non obtineat̄ hʒ locum nō solum in casu preallegato
11 c. lʒ. sed ēt in alijs† casibus in qbus versat̄ publica vtilitas, ꝙ est verbum notandū, ⁊ ppetuo mēti tenēdū, qꝛ facit ad multa iura que ꝯ dn̄t ꝯgregari dʒ gn̄ale ꝯciliū auctoritate Pape. xxij. dist. per totū. cū multis alijs. s. alleg. vt intelligant̄ ꝓcedere qn̄ ꝯgregatio fieret pp aliam cām ꝙ heresis aut apostasie, vel qn̄ ipse reqsitus ēt pro heresi non denegaret assensum, al's si denegaret secus. Si autem diceremus ꝯtrium, frustratoria esset ꝓuisio in iure que hʒ ꝯcilium posse cognoscere de heresi pape. si de ptāte Pape esset non prestādo ꝯsensum suum impediret gn̄alis ꝯcilij ꝯgregationem. Item predicta iura procedunt qn̄ vnicus est pastor in ecclesia Dei, qd̄ pʒ, qꝛ dn̄t ꝯciliū ꝯgregandum auctoritate sedis apostolice vel auctoritate apostolici. Et sic loqtur in singulari, cum de iure non posset esse nisi vnus. vij. q. j. factus est Cornelius. Et ꝓbat̄ ex his que late
12 dixi in pmo dubio. † singularis aūt numerus ecclesiastici spōsi non verificat̄ in pluribus. arg. de diuor. gaudemus qn̄ autē de facto essent duo vel plures, tunc ad ꝯgregandū gn̄ale ꝯcilium debent seruari modi, de qbus supra, vel aliquis eorum. ¶ Sed adhuc pro clariori doctrina premissoꝝ dubitat̄, qꝛ dictum est supra, collegium cardinalium vel imperatorem, aut Metropolitanum in subsidiū posse ꝯgregare ꝯcilium. pone ꝙ vterqꝫ vel alter ꝯtendentium de papatu ꝓhibet prelatos ꝺ obediētia sua venire vsqꝫ ad locū ꝯcilij, qd fiet ē dōm ꝙ subditi tali precepto seu ꝓhibitioni non tenent̄ obedire. Nā vt pulchre dicit Inno. de sen. excō. inqsitioni, precepto pape nō est obediendū, qn̄ ex hoc vehemēter turbat̄ status ecclesie, peccaret. n. sic obediens. ad qd̄ facit no. glo. singu. ix. q. iij. p principalē. in glo. sic papa. xxv. q. j. que ad ppetuā. in tex. ⁊ glo. j. Sed claꝝ est ꝙ tale preceptū in ꝓposito numero turbat vniuersalem ecclesiam, ⁊ fouet scisma, ⁊ heresim, qꝛ impedit ecclesie vnitatem, ergo nō est obediēdum cū papa ex ꝯmisso sibi regimine debeat ꝺm oēs conatus suos impedire ne vl'is ecclesie status p scismata ⁊ alia discrimina infestet̄. xxiiij. q. i. memor.

SUMMARIUM

1 Prelati quomodo debeant citari ad ꝯcilium.
Citatio vnica ⁊ simplex in ꝯgregatione concilij sufficit.
2 Vocatio specialis requiritur in concilij congregatione.
Pena prelatorum ad concilium vocatorum ⁊ non veniētiū.
3 Necessitas que excusat debet vrgere.

¶ De citatione prelatorum ad concilium.

1 Secundo qro presupposita vnitate spōsi ecclesiastici qualiter prelati debent citari ad ꝯciliū. † Rn̄deo ꝙ per literas supioꝝ citandi sunt ⁊ monēdi, pn̄tqꝫ suffraganeos metropolitani citare ⁊ monere, ac inuitare ad ꝯciliū generale, vt hr̄. xviij. dist. si eps. ¶ An aūt reqrat̄ trina citatio seu monitio vel vnica tm̄ sufficiat. dico vnicā ⁊ simplicē sufficere, vt not. Jo. and. de iureiu. ego. N. ⁊ glo. ⁊ Archi. in. d. c. si eps. facit qd̄ not. Jo. and. de iureiu. breui. de immu. eccle. non minus. in ver. moniti. Licet al's in citationibus iudicialibus vel vna pro oībus, vt no. de offi. deleg. ꝯsuluit. ff. de dam. infe. l. si finita. §. iulianus. ¶ In tm̄ aūt est necessaria monitio seu citatio supioris, ꝙ lʒ vnus eps videat alios ire ad ꝯcilium, tm̄ non
2 † tenet̄ ire nisi spāliter vocet̄, vt no. Jo. and. in. d. c. Ego. N. per illum tex. qui dicit, vocatus ad ꝯcilium veniā. ¶ Qua vero pena puniant̄ prelati moniti ⁊ excusan̄. legitimo impedimēto nō venien̄. dōm, ꝙ debēt excōicari. xviij. disti. puenit. ⁊. c. placuit. cū seq. Impediti vero tenent̄ mittere legatos seu nuncios vel ꝓcuratores, qd̄ an semp verꝝ sit. Remitto ad glo. que est. xviij. dist. Eps ad sinodū quodlibet aūt impedimētuʒ non sufficeret ad excusandū nō veniētē puta leuis febricula, vt. d.
3 glo. in. d. c. placuit. xviij. dist. † Sed dʒ esse grauis necessitas que illū impediat. v. q. iij. si egrotus. al's si iurassent ꝺʒ formā. c. Ego. N. periuri essent ⁊ possent ab eoꝝ dignitatibus deponi ⁊ beneficijs. de iureiur. querelā. ⁊. c. tua nos. vocati autem ad ꝯciliū ⁊ nō venien̄. nō deberet discedere anteqꝫ ꝯciliū dissoluat̄. tex. est expssus. xviij. di. Si āt qd. xj. q. iij. certū, al's aūt tē puniunt̄ ea pena qua punirent̄ si nō venissent. s. pena excōicationis, vt hr̄ in iuribus prealleg. bene facit de iudi. c. j. Et ꝺ elect. si postqꝫ. lib. vj. Bald. in. c. j. in. ij. cōmēto. de iu. in. v. col. qrit q debeāt interesse ꝯcilio, ⁊ decidit hoc mō. Jo. an. tāgit hic, ⁊ Accur. in. l. j. C. de manu. vin. q̄ est ꝓpe fi. lib. vij. tu dic ꝙ ista ꝯgrega. elegit eos, vt. c. j. de ma. ⁊ obe. ꝭ ibi Felin.

SUMMARIUM

1 Concilij corpus ex quibus personis constet.
Sanctos homines paucos hodie habemus propter christiane religionis deprauationem.
2 Concilium non respuit procuratores impeditorum.
Heretici quando ⁊ qualiter admittendi ad concilium.
3 Laici ⁊ clerici inferiores an admittendi ad concilium. 7. ⁊ an habeant vocem. 10.
Rex Francie fuit auctor vnius concilij.
4 Abbates nonnunqꝫ monachi dicuntur.
5 Reges an videantur omnino seculares qꝫuis sint vncti. 10.
6 Concilium generale vocatur synodus episcoporum.
8 Intellectus. c. adrianus. lxiij. dist. ⁊. c. vbi naʒ. xcvj. dist. ⁊. c. hanc etiam. xvij. distin.
9 Laici neqꝫ publice neqꝫ priuatim de fide disputare debent.
11 Concilio generali qui interesse debeant.
12 Papa an habeat optionem eligendi quos velit, an ꝯcilium.

¶ Concilio qui debeant interesse.

1 Tertio quero que psone sint de nūero ⁊ corpore ꝯcilij. † Rn̄deo ꝙ ad ꝯcilium debent venire sancti patres de omni orbe terrarū vt. d. tex. xv. q. canones. Sed certe ꝺʒ hoc hodie non pōt fieri ꝯciliū, cū nullos aut paucos habeamus sanctos patres, adeo deprauata est xpiana religio. dōm itaqꝫ primo, ꝙ romanus ponti. pōt ad ꝯcilium venire, de hoc non est dubium cū ipse presit ꝯcilio, ⁊ ab eo ꝯcilium auctoritatem assumit. de elec. significasti. xvij. dist. per totū. ⁊. s. dixi latius. Itē collegium cardinaliū est de numero ad ꝯcilium veniētium, vt no. Hosti. de puile. antiqua. Et ꝓbat̄ rōne, nā cardinales cōstituunt̄ ad collegiū Romani pontificis, vt not. glo. magna ꝺ scisma. ad succidendos lib. vj. ⁊ lʒ papa sit primū ⁊ supremuʒ caput totius ecclesie. Alij aūt fideles sūt eius mēbra, vt sepe dixi, tm̄ est spāle caput cardinaliū, ⁊ ipsi sunt eius spālia membra, censent̄ aūt esse pars corporis Xpi, arg. C. ad. l. iul. maies. l. qsquis. no. Hosti. in. d. c. antiqua. sicut ergo papa est in concilio tāqꝫ caput, ita ⁊ cardinales tāqꝫ mēbra eius, arg. de his que fi. a prela. c. fi. ad hoc optime facit de re iudi. ad apostolice. §. nos itaqꝫ. lib. vj. Post hoc Patriarche tenent̄ venire. xvj. dist. habeo. librū. j. q. vij. ꝯueniētibus. Itē archiepi. xvij. dist. §. huic. Itē epi de iureiu. Ego. N. xv. xvj. xvij. dist. quasi per totū. Itē abbates. lxiij. dist. adrianus. j. q. vij. ꝯuenientibus in tex. ⁊ glo. sentit Archi. j. q. j. §. sed hoc intelligendum.
2 ¶ † Si qui aūt essent qui legitime impediti venire nō possent ⁊ mitterent legatos vel ꝓcuratores suos, tales debent admitti ad actus ꝯcilij. de his que fi. a prel. c. fi. pn̄t ēt vocē suā cōmittere alteri plato vel existēti in ꝯcilio argu. de elec. qꝛ pp. ⁊ i. c. pe. eo. ti. li. vj. ¶ Itē clarissimū est ꝙ a tali cetu excludūtur prelati heretici, ⁊ in heresi pmanētes, vt pʒ. xxiiij. q. iij. cū qbus, qꝛ tales sunt extra ecclesiā, ⁊ tanqꝫ membra putrida, ⁊ oues morbose nō debēt admitti, ne forte totū ouile inficerēt, ar. ꝺ reg. c. fi. xxiiij. q. iij. resecāde. sec⁹ si ad fidē eēnt reuersi, vt no. Archi. i palle. c. ꝯueniētib⁹. j. q. vij. lʒ aūt stati dcīū sit ꝙ hēretici nō ꝯuersi ad fidē nō pn̄t admitti ad ꝯciliū. illd̄ ē verꝝ qn̄ nolūt itere esse tāqꝫ mēbrū talis corporis, si āt vellēt eē ad excusandū, sic bn̄ possent, vt no. glo. in prealleg. c. ꝯueniētibus.
3 Quid autem sit de laicis ⁊ clericis inferioribus platis an tales possint eē de corpore ꝯcilij. Vr̄ primo ꝙ sic† qꝫtū ad principes seculares per. c. ad apostolica. de re iud. lib. vj. vbi papa pollicitus fuit se vocatuꝝ ad ꝯciliū reges platos ⁊ pncipes tā ecclesiasticos qꝫ seculares vt p se vel p solēnes nūcios venirēt. Scōo ad imparatorē vr̄ ꝙ dʒ interesse. xxj. di. nūc autem. imo ꝙ plus est imperator proposuit ibi sicut quilibet alius prelatus. ad idem. lxiij. dist. adrianus. ij. vbi dr̄ ꝙ Carolus rex francorum constituit synodum cum Papa Adriano, ⁊ sic non solum interfuit, sed etiam

etiam fuit auctor gstituendo. ad idem. lxiij. dist. in synodo. vbi Leo papa congregauit synodũ Rome cum omni clero ꝛ populo Romano. Ex quo pȝ, ꝙ non solũ principes seculares, ſȝ et clerici ꝛ laici ad cõcilium admittantur. ad ideȝ. xcvj. dist. Nos ad fideȝ. vbi imperator dicit se velle interesse synodo ad fidẽ gseruandam, ꝛ ponderandum est vbum voluimus ibi positũ, quasi iure suo debeat interesse. facit quod no. glo. in cle. ij. de offi. vica. vbi habet̃ de hoc vbo voluimus. ad hoc. xv. dist. c. j. vbi gciliũ fuit peractũ imperante Constantino augusto. ad idẽ. xxxv. q. v. ad sedẽ. vbi papa vocauit ad gcilium epos ꝛ clericos ac iudices diuersaꝝ puinciaꝝ. p hoc vr̃ tex. xxiij. di. in noie dñi. vbi pȝ epos abbates pſbyteros ꝛ diaconos interfuisse ꝛ gsedisse in gcilio. Idẽ de abbatibus clare pbat̃. j. q. vij. gnenientibus. exponendo ibi monachos p abba
4 tibus vt exponit glo. ibi. facit ad hoc. xix. dist. † Anastasius. vbi expresse fit mentio de episcopis presbyteris ꝛ cũctis ecclesie catholicis. ad idẽ. xcv. dist. olim. vbi dicitur ꝙ lȝ episcopi sint ex institutione maiores presbyteris. oẽs tñ debẽt regere ecclesiã in cõi. hec oĩa iura satis videntur pbare ꝙ oẽs catholici possunt interesse in gcilio siue principes seculares siue clerici siue laici. p hac ẽt parte facit ratio, nã certum est ꝙ gcilium generale representat vniuersalem ecclesiã. xv. dist. sicut in fi. Sed ecclesia dr̃ fidelium collectio. de cõſ. di. j. ecclesia. Ergo quilibet fidelis debet admitti si hoc postulet p hoc qđ not. Inn. in. c. vestra. de loca. ꝛ in. c. fi. de offi. leg. vbi dicitur ꝙ cũ episcopus vel legatus vult facere statutum tangens iura alioꝝ, dȝ eñ hoc facere de illoꝝ gsensu et si sint laici, vel si non gsentiant, saltẽ debẽt esse presentes. arg. de gſe. di. j. c. j. de ferijs. c. fi. ad idem facit qđ habetur Actuũ. xv. vbi in cõcilio ẽt rei ardue, videlicet an gũersi ad fidem deberent circũcidi, nõ solũ interfuerũt apostoli, ſȝ ẽt alij presbyteri ꝛ alij honorabiliores viri qui representauerunt totã Dei ecclesiam. ꝙ est notandũ. Illi eñ sancti patres qui vere spiritusancto duce bantur, prebuerũt nobis exemplum qualiter hodie dbeamus talia gcilia celebrare. vnde illoꝝ actio, nostra dȝ esse instructio de ele. significasti. xj. di. ecclesiasticoꝝ. Itẽ p regibus qđ
5 admitti debeant, facit. † qꝛ ipsi nõ vident̃ omnino seculares, ex quo precepto Dei vngunt̃ tam in veteri ꝙ̃ in nouo testamẽto. de sa. vnc. c. vno. ij. q. vij. §. item cum Balaam. suscipiuntur quoq; tales dñ ad regiã dignitatẽ pmouent̃ ad eccl'iaȝ defendẽdã. xxiij. q. v. principes. ꝛ. c. regnũ. eoꝝ autẽ interest eẽ in gcilio, vbi agit̃ de statu eccl'ie ꝛ totius orbis. In gͤriũ facit xcvj. di. vbi nã. vbi hr̃ ꝙ imperator synodalibus tractatibus interesse nõ dȝ. idẽ pbat̃. xcv. di. Satis euidẽter. vbi dr̃ illicitũ esse eũ q nõ est in ordine sanctissimoꝝ epoꝝ eccl'iasticis inter misceri tractatibus. id idẽ. xvij. di. §. hinc ẽt. vbi synodo ggregata apud vrbẽ ꝛ in disceptatione posito an accusationes dberent audiri ꝯ̃ Symachũ papã imperator quasi Deo inspirãte respondit, synodalis esse arbitrij in tãto negocio sequẽda pscribere ꝛ statuer̃ neq; aliquid ad se preter reuerẽtiã de ecclesiasticis negocijs ptinere. Et sic ex illis vbis imperatoris satis colligit̃ ꝙ preter reuerẽtiã impẽdẽdã de tractatibus gcilij
6 laici se impedire non pñt. Ad idẽ. lxvij. dist. c. j. et. ij. vbi † cõciliũ gñale appellat̃ synodus epoꝝ. Itẽ gsiderãti illa quatuor gcilia q̃ fidẽ nostrã velut quatuor euãgelia amplectunt̃ de q; bus. xvj. dis. per totũ, satis patebit nõ fuisse in illis nisi epos, vñ in Nicena fuerũt. cccxviij. epi. in Ephesina ducẽti, ꝛ sic de alijs. ex quo ergo illi pleni spũsancto nõ vocauerũt nisi epos, satis vr̃ ꝙ alij non sint vocandi vel admittẽdi. Ista iura. s̃. pro vtraq; pte deducta reducũt hanc materiaȝ mirabiliter dubiã.

Tamenquia spũs vbi vult spirat ipsius gr̃a inuocata pro mei ingenij imbecillitate dicã qd sentio. Et primo qꝫtũ attinet ad laicos. nos habemus bonã glo. de his que fi. a pla. c. fi. que tenet̃ in tribus ca
7 sibus. ¶ Primus, si spãliter vocent̃ ꝛ inuitent̃. † ita dȝ intelligi. lxiij. dist. Adrianus. ¶ Scdõs, qñ tractat̃ cã fidei, qꝛ illa est cõis cã taȝ clericis ꝙ̃ laicis. ita intelligit̃. xcvj. dist. vbi nã ꝛ. c. nos ad fidẽ. ¶ Tertius, si tractaret̃ de gradibꝰ circa matrimoniũ ꝯ̃hendũ. xxxv. q. v. ad sedẽ. ẜm illã glo. in prealleg. c. fi. quã glo. intelligit ibi Jo. and. esse verã ꝙ dictis casibus intersint ad audiẽdũ, nõ ad iudicãdũ vel docẽdũ. lxij. di. docẽdus. ¶ Possunt ẽt laici venire ad gciliũ ẜm Jo. and. pro petenda iustitia vel defendẽda. de iud. nouit. pro quo vltimo est bon. tex. in. c. j. de spon. In ecclesiasticis ãt negocijs seu tractatibus, ꝛ vbi agit̃ de correctionibus clericoꝝ sunt laici excludẽdi. arg. de elec. messana. melius in extrauagãti bonifacij. de offi. ordi. debent. Et cũ hac snĩa Jo. and. cõiter trãſeũt doc. in prealleg. c. fi. glo. vero in. c. adrianus. lxij. disti. aliter loqtur, dicit. n. ꝙ ad causas matrimoniales laici qñq; inuitãtur, in cã vero fidei intererunt ẽt non vocati per prealle. c. vbi nam. lxxxvj. dist. In hoc tñ posset dici, ꝙ vbi in gcilio tractãda sunt negocia ecclesiastica, seu ptinentes ad iurisdictionẽ ecclesiasticam, non est necesse laicos vocari, qꝛ ptãs disponẽdi d talibus non fuit data laicis, sed Petro ꝛ successoribus, vt dixi. s̃. facit de gstit. ecclesia sancte Marie, ꝛ prealleg. c. messana. ꝛ. c. sacrosancta. de prescrip. causam. de hereti. c. vt inqsi
8 tionis. §. phibemus. lib. vj. xcvj. dist. bene qdeȝ. † Et hoc modo debẽt intelligi pro parte negatiua inducta, ꝛ pſertim. xvij. dist. hanc ẽt. xcvj. di. vbi nã, bene facit. xxiij. qõ. v. principes. vbi dr̃ ꝙ intra ecclesiã nõ est necessaria ptãs secularis, nisi in defectũ, vt qđ non valerẽt efficere sacerdotes sermone doctrine, ptãs secularis imperet terrore discipline. Item in causa fidei adhuc dicerem laicos non esse de necessitate vocandos qꝛ illa est causa mere ecclesiastica, adeo ꝙ secularis neq; directe neq; indirecte põt de ea cognoscere, sed hȝ solã executionem ad mandatum Ecclesiastici. vt est tex. singularis in prealleg. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de here. lib. vj. p hoc facit qđ laici neq; publice, neq; priuatim de fide disputare debent. de here. c. ij. ꝛ. §. prohibemus. lib. vj. C. de sum. tri. ꝛ fi. catho. l. iij. Si aũt vbi agit̃ in concilio causa fidei laici se sponte offer
9 rent, deberẽt admitti, † ita intelligo. d. c. nos ad fidẽ, ꝛ glo. in prealleg. c. Adrianus. cuius ratio est, qꝛ fides põt remanere etiam apud simplicem laicum, ꝛ in oibus alijs perire, sicut accidit in pſonã beate Marie in passiõe xp̃i, qñ apl'i ꝛ alij credẽtes defecerunt in fide, hoc tñ casu puto eos admittendos, non solum vt audiant, sed vt gsulãt, ꝛ dicãt opinionẽ suã, nõ autem decidant, vt in prealleg. c. vbi nam. ꝛ. c. non ad fidẽ. Docendus est. n. populus, non sequẽdus. lxij. dist. sequendus. Item si gciliũ vellet disponere sup rebus laicoꝝ vltra ꝙ̃ sua iurisdictio patiat̃, tũc debẽt principes ꝛ laici intereẽ. sic intelligo ꝙ not. Inno. in prealleg. c. vestra. de loca. ꝛ in. c. fi. de of. leg. facit cle. ij. de censi. ¶ Extra aũt hos casus puto ꝙ laici nõ debeant de necessitate vocari, si tñ vocant̃, ꝛ inuitant̃ pñt venire ꝛ tũc hñt vocẽ gsultiuã, vel decisiuã ẜm ꝙ in admissione eis p
10 mittit̃ vel gcedit̃. papa. n. ggregans gciliũ † põt eos facere capaces vocis dande. lxiij. disti. adrianus. ꝛ. c. in synodo. not. ij. q. v. Mennã Nam ꝛ ptãtem excõicãdi põt papa laico cõcedere. no. glo xxxij. dist. veꝝ. xcvj. di. bene qdẽ. not. Jo. an. in. c. ij. de preb. li. vj. ꝛ hoc modo debẽt intelligi oĩa iura in qbus legit̃ laicos fuisse in gcilio veȝ. qđ fuerunt ex inuitatione ecclesie. ad hoc glo. in. d. c. vbi nã. et. xx. dist. c. fi. Quod aũt gñalia gcilia priscis tpibus fuerũt ggregata p imperatores Romanos, hoc fuit, qꝛ non erat facultas xp̃ianis in vnũ gueniendi ob pſecutiones quas patiebatur ecclesia, hodie autem secus, vt. s̃. dixi. Neq; obstat ꝙ reges sint vncti, qꝛ dico ꝙ nihilominus remanent puri laici, cum per talem vnctionem nullũ prorsus ordinem recipiunt, vt in. d. c. ij. de preb. lib. vj. in nouella. ꝛ hec sufficiant quo ad laicos.

Quo vero ad ecclesiasticos omissis gcilijs puincialibus ꝛ synodalibus, de qbus plene per Inno. in. c. graue. de prebẽ. sa. is dixi. s̃. qui ad gñalia pñt
11 ꝛ debeãt itẽresse, veȝ. † Patriarche, Cardinales, Archiepi, ꝛ epi. Item abbates hñtes quasi epalẽ iurisdictioneȝ. j. q. vij. guenientibus. cum alijs iuribus superius allegatis. Ubi autẽ inuenit̃ alios inferiores clericos fuisse, intelligẽdũ est ꝙ fuerunt spãliter inuitati, qui tñ de necessitate vocari non debent. Nam ad gcilium puinciale regulariter non vocant̃, nisi epi ꝛ capl'a cathedraliũ eccle. vt not. Inn. in. d. c. graue. de accuſ. Sicut oliȝ. no. in. c. fi. de his que fi. a prel. ergo fortius ad cõciliuȝ gñale, alij necessario vocãdi nõ sunt. Procedit aũt hoc arg. a fili, qꝛ sicut in factis puincie non vocant̃ clerici inferiores de vniuerso, qꝛ qđ iuris est de toto ad totũ, idẽ iuris est de parte quo ad partẽ. ff. de rei ven. l. que de tota. de of. deleg. pastoralis. §. itẽ cũ totũ. qđ tñ intellige nisi de gsuetudine aliť eẽt introductũ qꝛ talis gsuetudo seruãda eẽt. ff. de leg. l. de qbus. de gsue. c. fi. cũ multis simi. Idẽ puto si clerici inferiores spõte occurrerẽt ꝛ venirẽt, qꝛ tũc honestũ est vt admittant̃, nõ ãt d necessitate, nisi in casibꝰ in qbꝰ dixi. s̃. laicos eẽ admittẽdos. ꝛ tũc non habebũt vocẽ decisiuã ſȝ tñ gsultatiuã. ¶ Ultimo
12 circa premissa posset dubitari † an sit in optione pape qui sint ad concilium vocandi, ꝛ qui non. Dico ꝙ aliquando concilia congregãtur de honestate, qꝛ super his que pẽdent a me

ra potestate sua Papa vult informari ⁊ multorum habere cõcilia, ⁊ tũc in potestate, ⁊ in optione eius est vocare quos vult, facit de re iudi. ad apostolice lib. vj. ⁊ qđ ibi no. ⁊. lxiij. dist. in synodo. Si autem ɔciliũ ɔgregetur pro facto heresis vel ɔcernente vlem statum ecclesie, per qđ status ecclesie posset declarari, aut turbari, necessario debēt vocari epi, ⁊ alij magni plati hñtes quasi epalem iurisdictionem, vt. s. plene notaui.

SVMMARIVM

1 Ceremonie quales in igressu ɔcilij generalis obseruentur. 3. 4.
2 Consuetudo laudabilis obseruanda.
5 Ceremoniarum concilij iustificatio.
6 Archiepi nunquid valeant vti pallio extra eoꝝ prouincias.
Papa cur non vtatur pedo pastorali, ⁊ quid per illũ denotetur.

¶ De conciliorum preambulis.

Quarto quero que preambula seruari debeant in ingressum ⁊ incohationē
1 concilij gñalis. † Rñdeo ꝙ dꝫ celebrari missa spiritussancti, q2 vt hr in euangelio dixit dñs, quoties plures ɔgregati sunt in nomine meo, ego in medio illorũ sum. pro hac misse celebratione bene facit, q2 si de ɔsuetudine capitulum ɔgregans se pro electione prelati sui dꝫ prius facere celebrari missam de spiritussancto, vt not. Inno. de elec. cum nobis olim. pbatur de can. pos. ⁊ prop. cum ecclesia sutrina. in pn. ibi spiritussancti gratia inuocata, multo magis hoc dꝫ fieri in ɔgregatione vlis ecclesie, ⁊ generalis concilij, cum talis ɔgregatio fiat pro maiori ⁊ vniuersaliori vtilitate, ideo maiori cautela adhibenda est arg. ff. ad carbo. l. j. §. sed si quis. de elec. vbi periculũ. lib. vj. ad hoc bene facit illud apostoli. Omnia que cunqꝫ facitis in nomine dñi nostri IESV Christi faciatis, sed ɔcilium dr a cõi concione ex eo ꝙ in vnum directi dñt optata sue mentis. xv. dist. synodus, vt ergo congregatorum voluntates melius in vnum dirigantur, debent implorare spiritussancti auxilium, iuxta verbum Dominicum. cum venerit spiritussanctus, quē pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia, ⁊ suggeret vobis omnia quecunqꝫ dixero vobis, vt hr Jo. xvj. Ex his infertur ꝙ in ipso ingressu ɔcilij anteꝙ ad alia pcedatur, dꝫ cãtari hymnus qui incipit, Ueni creator spũs ⁊c. Item per vnum ex patribus de concilio dꝫ fieri sermo seu oratio ɔueniens his que agitanda sunt. Cum enim talia de ɔsuetudine seruentur in concilijs prouincialibus, multomagis ser-
2 uari debent in generalibus per rationem. s. deductam. † Et q2 hec consuetudo laudabilis est, ideo obseruanda per preallег. c. fi. de consue. hanc etiam consuetudinem tanꝙ honestam vidi de facto seruari in concilio Basilien. in quo fui incorporatus. anno dñi. M. cccc. xxxiij. xij. kl. Decembris. seruatur iste modus in sessionibus suis publicis. nam in loco vbi tenetur sessio que est ecclesia cathedralis, celebratur missa solennis per aliquem prelatum de cõcilio ad hoc deputatum, qua missa durante omnes prelati sunt induti suis vestibus consuetis sedentes in loco dicte sessionis sm suas dignitates ⁊ prerogatiuas; missa vero finita omnes prelati induunt se pluuialibus ⁊ mitras albas solum pendentes, excepto ꝙ qui preest vult habere mitram aurifrigiatam ⁊ notabiliter ornataꝫ. Quicquid presidens vel alius loco eius associatus Diacono ⁊ subdiacono habitus ecclesia indutus sedet in cathedra in medio chori habens dorsum ad altare, vultum vero ad alios prelatos. omnibus igitur sic indutis ⁊ ornatis diaconus clamat alta voce. Orate. quo dicto oēs flectant genua per aliqđ interuallum, orētqꝫ sub silentio sm deuotiones suas. Postqꝫ aũt per aliqđ interuallum tpis in illa ozone steterunt. Idē diaconus clamat alta voce. Erigite vos, ⁊ tunc oibus surgētibus ⁊ stãtibus erectis, ipse presidens etiam erectus dicit hanc orationem alta voce.

3 ¶ † Adsumus dñe sancte Spiritus adsumus peccati quideꝫ laqueis detenti, sed in nomine tuo spãliter ɔgregati, veni ad nos, ⁊ esto nobiscum, ⁊ dignare illabi cordibus nostris, ⁊ doce nos qd agamus, quo gradiamur, ⁊ õnde qd efficere debeamus vt te auxiliante in omnibus cõplacere valeamus, esto tu solus suggestor effectuũ, ⁊ iudicioꝝ nostroꝝ, qui solus cũ Deo patre nomen possides gloriosum, nõ nos patiaris ꝑturbatores eē iustitie q summã diligis eqtatē, nõ in sinistrũ nos ignorãtia trahat, nõ acceptio munerꝝ vel psone corrũpant. Sed iunge nos tibi efficaciter solius tue gratie dono, vt simus in te vnum, ⁊ in nullo deuiemus a vero, quatenus in nomine tuo collecti sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt hic a te nõ dissentiat sententia nostra, ⁊ in futuro pro bene gestis consequamur premia sempiterna, Amen.

Predicta oratione finita cãtores ɔcilij cantant anti. hanc. Exaudi nos Deus qm̃ benigna est misericordia tua ⁊c. ps. Saluũ me fac ⁊c. Gloria patri ⁊c. Quibus finitis idem diaconus dicit alta voce. Orate. quo dicto oēs, vt. s. genibus flexis orant. Et facto paruo interuallo iterum Diaconus dicit alta voce, Erigite vos. tunc omnibus erectis presidens dicit hanc orationē. ¶ Mētibus nr̃is quesumus dñe spũmsanctũ infunde, quatenus in nomine tuo collecti, sic in cũctis teneamus cũ moderamine pietatis iustitiã, vt hic in nullo a te dissentiat volũtas nr̃a, ⁊ sp rõnabilia meditãtes, que tibi sunt placita exeqmur. per dñm ⁊c. His itaqꝫ peractis oēs flectãt genua. et diaconus, vel subdiaconus, vel alij duo ad hoc deputati ante al-
4 tare stãtes incipiũt Litaniã † cãtoribus, ⁊ alijs rñdētibus. Et cũ venit ad illũ locũ, Ut donũ apostolicũ, ⁊ oēs ecclesiasticos ordines ⁊c. Presidens q cũ alijs stabat flexis genibus surgit vertēs ad ɔgregationē, ⁊ dans bñdictionē cãtãdo dt trina vice, Ut hãc sanctã synodũ, ⁊ oēs gradus ecclesiasticos bñdicere digneris. Ut hãc sanctã synodũ, ⁊ oēs gradus ecclesiasticos regere ⁊ ɔseruare digneris. Cantoribus alta voce, rñdētibus, te rogamus audi nos. Completis rogationibus seu Litanijs presidēs dicit, Oremus. Diaconus dicit, Flectamus genua. Subdiaconus dicit Leuate. Deinde presidēs dicit hãc ozonē. ¶ Da qs ecclesie tue misericors Deus, vt in spũsancto ɔgregata hostili nullatenus incursione turbetur. p Xpm ⁊c. Quibus factis Diaconus hñs librũ añ altare accēsis duobus cereis incipit Euãgeliũ. Uos estis sal terre, vel aliud qđ sibi est ordinatũ. Quo plecto presidēs pmo facit collationē sup qbus synodus est ɔgregata, deiñ flexis genibus incipit, alta voce. Ueni sancte spũs ⁊c. Quē hymũ cantãt alternatim existētes in sessione cuꝫ cãtoribus, quo hymno cãtato. Duo clerici astantes presidēti dñt versum. Emitte spũm tuuꝫ ⁊ creabuntur. ⁊ cãtores rñdēt. Et renouabis facieꝫ terre. Postea presidēs dicit hãc ozonē. ¶ Deus q corda fideliũ ⁊c. postmodũ prefati clerici, vel Diaconus, aut subdiaconus dicit. Bñdicamus dño. Alij rñdeãt Deo grãs. His oibus vt. s. cõpletis. Presidens ⁊ oēs alij plati sedent ⁊ imponũt mitras capitibus suis. ⁊ tunc vnus ad hoc deputatus legit decreta in illa sessione expedienda, postea quilibet respondet placet, ac deinde depositis pluuialibus, ⁊ mitris reassumunt habitus suos, ⁊ recedũt. hunc modum vt dixi vidi seruari in ɔcilio Basilieñ.

5 Pro quo mõ iustificãdo † aliqua allegabo de iure, ⁊ primo ꝙ debeãt ingredi cũ vestibus sacris sue dignitatis, ⁊ cũ mitris in capite. hñfacit ꝙ hr de elec. ꝙ sicut, vbi pꝫ ꝙ Archieps sine pallio nõ ɔgregat ɔciliũ prouinciale. de mitra hr in. c. vt aplice. de pui. lib. vj. ⁊ lꝫ ille tex. loquatur de ɔcilijs puincialibus vel synodalibus. Ideꝫ tñ puto in gñalibus, vbi maior est rõ ⁊ ponderosiora tractantur, ⁊ rñdet vlis ecclesia militãs. ꝙ ēt debēt hre mitras planas ⁊ albas sine ornamẽtis. not. Jo. and. in. d. c. vt aplice. vbi dicit ꝙ epi de ɔsuetudine in pñtia legatoꝝ romane sedis, ⁊ sic suoꝝ supioꝝ, vtunt tñ mitris albis ⁊ planis, ⁊ fortius in pñtia Romani põtificis, qñ ipse est in ɔcilio. hñfacit de priui. antiqua. vbi patriarche in pñtia Romani põtificis vel legati de latere nõ pñt facere crucē añ se deferri pp coꝝ reuerētias. Et lꝫ dcm̃ sit ꝙ plati debēt intrare locũ ɔcilij cũ vestibus sue dignitati ɔuenientibus, nõ tñ ē credēdũ ꝙ patriarche vel archiepi hēant palliũ,
6 aut eo vtantur in ɔcilio gñali, † q2 tali nõ debēt vti ext eoꝝ puincias. de vsu pa. c. j. ⁊. c. ad honorē, neqꝫ ēt baculũ pastoralē q papa nõ vtit. de sa. vnc. c. j. in fi. vbi vide rõnē quare Roma. põti. nõ vtit baculo pastorali. iõ nec alij i ci9 pñtia illo vti dñt. Ad h fac de of. leg. volētes. ⁊ qđ ibi no. Host. ⁊ qđ. no. Archi. xl. di. disciplina. sup gl. vbi dic ꝙ baculus pastoralis denotat custodiã gregis sꝫ cũ plenitudo custodie gregis sit cõmissa pape, tãꝙ vocato i plenitudinē ptãtis. Alij ãt vocatis in ptē plenitudinis. de vsu pa. ad honorē. Ideo hmõi insignijs in ci9 pñtia vti non dꝫ. deqꝫ vide plenius in palle. c. j. in fi. de sa. vnc.

SVMMARIVM

1 Concilio asciti quomodo assidere debent.
2 Patriarche nunquid preferantur cardinalibus presbyteris.

Decretalium suprascriptiones faciunt ius.
3 Fratres predicatores cur preferendi minoribus.
Archieps mediolanē. an debeat precedere Rauennaten.
4 Graduū maioritas consideranda in precedentia.
5 Scientia nobilitas ꝛ vite sanctimonia quem preferūt antiquiori promoto.

Ordo assistentium Concilio.

1 Quinto quero qualiter ordinari † debēt existentes de ꝯcilio in sessionibus suis vel subscriptionibus, rñdeo ꝙ salua sp ꝯsuetudine romane curie ꝛ ꝯciliorꝫ q̄ in hoc esset attēdēda. ar. ff. de euic. l. si fundus. ff. de predi. l. vēditor. §. si ꝯstat. de ꝯsue. c. fi. de iure sessiones debēt sic ordinari. Quia primū locū ꝛ supremū obtinebit Roma. pontifex qui est caput ecclesie. xxij. dist. c. j. ꝛ. ij. ꝛ de hoc nemo sane mentis dubitabit. Scdm locū obtinet Car. Post. qui hoc hꝫ ex priuilegio, ex eo qꝛ ꝯsecrat papā, ꝛ vngit imperatorē. vt no. Post. de priui. antiqua. Tertiū obtinet patriarcha Cōstātinopolita. quartū Alexandrinus, qntū Antiochenus, sextū Hierosolymitanus. Hec patēt. xxij. dist. renouātes. ꝛ in preal. c. antiqua. de priui. Itē sunt alie quatuor sedes patriarchales post illas vcꝫ. Aquilegeū. Bituricē. Gradeū. ꝛ Pisan. de quibus per Archi. xxj. dist. cleros. vbi habes gl. faciētē ꝺ istis sedibus mētionē in ver. archieps. xxij. dist. c. fi. Et de gradēsi est gl. xcviij. dist. ij. Si igit̄ querat̄ an iste quatuor ptes preferri debeāt Cardi. puto seruādū ꝯsuetudinem curie. vt. s̄. dixi. Sed vbi nō appareat ꝺ ꝯsuetudine † vr̄
2 de iure qꝺ quatuor predicte sedes patriarchales preferant̄ presbyteris Cardi. vt probatur in. c. constitutis. j. de appellatio. In suprascriptione vbi papa scribens patriarche Gradensi ꝛ presbitero Cardi. preponit ipsum patriarchā Cardinali clarū aūt est scienti iura ꝙ suprascriptiones decretaliū faciunt ius. ꝛ ex illis in iure validū est ar. vt no. glo. in. c. quorūdā. de elec. lib. vj. in vers. predicatorū. ꝛ in. c. fi. de pac. eo lib. Hinc dicimus ꝙ fratres predicatores debēt preferri minoribus, qꝛ vbicunqꝫ papa in iure facit mentionē de illis ordinibus, semper in ordine scripture prefert predicatores minoribus vt probat̄ de excessio. prela. nimis. de priuileg. in bis ēt. ꝛ. c. j. lib. vj. de relig. do. c. j. §. sane. eo. lib. hoc tenet Io. and. in. c. Ioan. de testa. vbi dicit predicatores preferri minoribus qꝛ eorꝫ ordo ē antiquior. Et dñs Bald. in. l. obseruare. §. antiqꝫ. ff. de offi. procōsul. ꝛ lega. quos tex. ꝛ autoritates tene menti. † qꝛ sepe vidi inter
3 hos religiosos sup hoc in presentia iurisperitorū oriri ꝯtrouersias, ꝛ nemo sciuit aliqd boni allegare. Post hos autē patriarchas succedunt presbyteri cardinales eo ordine suo consueto, deinde archiepiscopi. Sed hic aduertendum, qꝛ vidi i facto dubitari an archieps Mediolaneū. pcedere debeat Rauennateū. archiepm. videt̄ ꝙ nō, qꝛ ciuitas reuenna est antiquissima, vt no. glo. j. inforciati, ergo ratio antiqtatis eius archieps vr̄ preferendus arg. ff. ꝺ iure immuni. l. semper. facit qꝺ nota. glo. xxj. dist. cleros. In ꝯrium est veritas, scꝫ quod Archieps Mediolaneū dꝫ preferri Rauēnati vt ē text. xvij. dist. §. huic ēt ad fin. vbi in ordi. scripture Mediolanē. prefertur. ad idē. xxiiij. q. j. Alienus. ꝛ ibi no. xcvj. dis. bene quidē. in gl. in ver. Mediolaneū. per Archi. pro quo facit. C. de no. co. cōpo. l. j. §. quibus. Et de hac ꝯtrouersia glo. iuris ciuilis facit mētionē. C. de sac. san. eccle. l. decernimus. Et ita cum in concilio Basilieū. fuissēꝫ interrogatus de facto respondi. Post archiepiscopos sedent epi ꝛ abbates, qꝺ patet ex maioritate gra-
4 duuꝫ, † vt hr̄. lxxxj. dist. per totū. xxj. dist. cleros. ꝛ. c. clericos. Ille enim dꝫ preferri qui est maiori gradu insignitus. xvij. dist. placuit. ꝛ. c. episcopos. vbi glo. de ma. ꝛ obe. per tuas. Puntarem tñ inter epos seruandū hūc ordinē vt subiectus digniori puta patriarche Cōstātinopolitano preferet̄ minus digno, puta Alexandrino ꝛ sic vltra, qꝛ mēbra q̄to magis possunt debēt adherere suo capiti. de preferi. cū nō liceat. de his que fi. a prela. Nonit. ꝛ sic successiue fiat de alijs episcopis ꝛ Abbatibus.

Quo aūt ordine archiepiscopi, vel episcopi eiusdē punrie inter se locari debeant, dico ꝙ ille preferat̄ qui a digniori supiori fuit ad dignitatē pmotus. vt pꝫ i. d. c. p tuas. de maio. ꝛ obe. not. gl. in pallega. c. placuit. ꝛ. c. episcopus. si aūt ab eodē superiore vel, equali sint pmoti tūc ille preferēdus
5 est qui excedit aliū merito vite, vel nobilitate, vel sciētia. † licet alter fuerit ante promotus. xvj. distin. vj. synodus. vbi glo. nota. Archi. c. dist. qñ. lxxv. dist. c. fi. Si aūt sint equales quo ad promotiones, ꝛ merita personarū, ille prefertur qui primo ad dignitatē fuit pmotus, vt pbat̄ i preall. c. epos. xvij. di. de maiori. ꝛ obe. c. j. Et hec sufficiant de isto ordine sedēdi vel subscribendi, ex quo satis patet de consue. cui standum est.

SVMMARIVM

1 Concilium generale quem personarum numerum requirat.
2 Concilij minor pars an possit maiorem in mora constituere, vt sola procedat existente schismate.
3 Uniuersitatis ius potest esse in vno residente.

De numero assistentium in Concilio.

1 Sexto quero quot persone † debeant esse presentes in concilio generali. Aduertendū ꝙ glo. in hoc videntur variare. nam gl. de elec. cū inter vniuersaꝫ. in ver. remoti. tꝫ ꝙ sufficiat presentia maioris partis vniuersitatis. idē gl. de maio. ꝛ obe. c. fi. in versi. presentiuꝫ. idē gl. de elec. licet. sed glo. lxiij. dist. qñ dicit ꝙ requiritur presentia duarꝫ partiū. idē de his que fi. a maio. par. ca. c. j. Idē de postu. prela. bone. ij. Docto. cōiter tenent ꝙ requirit̄ presentia duarū partiū qui volunt debēt ꝛ possunt iteresse. ꝛ no. Arch. i. d. c. q̄to. ꝛ fuit pmo ꝛ postre. ꝺ ele. qꝛ pp. ꝛ Inn. de elec. ecclesia. ij. pro qua est tex. in. d. c. qꝛ pp. hanc partem sequit̄ Ioan. an. de his que fi. a maio. par. ca. c. j. p tex. ꝛ. q. j. hoc ius. idē glo. de arbi. c. fi. lib. vj. duabus aūt partibus sic ꝯgregatis ꝙ facit maior pars cā ꝯgregatorum est
2 validū, vt not. de iur. s̄. alle. † Sed dubiū est an existēte schismate in ecclesia, ꝛ duobus ꝯtendentibus de papatu, an minor pars ꝯgregata possit ꝯstituere maiorē in negligētia, ita vt illa nō veniente possit per minorē procedi. Et puto ꝙ sic, qꝛ cū ecclesia careat vnico capite saltē de facto pp schisma, ꝛ sic dicat̄ quasi vacare cū nō habeat vnū solū pastorē sicut dꝫ. vij. q. j. factus est Cornelius. ergo potestas ꝯuocādi prelatos ad Concilium generaliter est penes quoslibet Archiepos ꝛ alios superiores q̄tū ad suos subiectos. ad hoc. xviij. dist. si episcopus. Si ergo archiepiscopi vocāt episcopos suos ad ꝯciliū, ꝛ ipsi nō veniāt in termino eis assignato, cōuertunt̄ negligentes, ꝛ p ꝯñs deuoluitur potestas ad accedentes ēt numero pauciores. iuxta
3 not. p Io. and. de offi. ordi. irrefragabili. pro quo facit † qꝛ ius vniuersitatis pōt esse in vno residente. no. gl. ff. de verb. sig. l. de testatio. §. vnicus. ꝛ. l. neratius. eo. tit. ff. qꝺ cuiuscꝫ. vniuer. l. sicut. §. vlti. not. de postu. prela. gratū ad hoc facit. xv. dist. synodus. vbi patet ꝙ in ꝯcilio generali qñqꝫ fuit multitudo patruꝫ, qñqꝫ magna paucitas. itm̄ qꝺ. xxij. legunt̄ fuisse i ꝯcilio Laodiceū. xvj. di. sꝫ Laodicē. Credo tñ ꝯsultius eē ꝙ ps minor ꝯgregata alijs nolētibꝰ acceder̄ pnūtiet se ꝯstituere ꝯnale ꝯciliū, ꝛ in se esse iurisdictionē, qꝺ pōt iudex facere. fm not. ff. de iudi. l. si quis ex aliena. per Bar. si quis in ius voca. non. ie. l. ij. p Innno. de dila. pretextu. de iudi. ceterum. vbi aliqd p modernos.

SVMMARIVM

1 Concilio vocati nunquid in omnibus concilij actibus presentes esse debeant.
2 Concilium iudiciarie procedens vtrum possit recusari, vt suspectum.
3 Alexander magnus dicebat muscarum examina nihil obesse paucissimis vespis.
4 Papa solus preesse debet concilio.
Concilij sententia quomodo ferenda.
5 Electione penes capitulum existente qualiter eligatur.

De presentia vocatorum in Concilio

1 Septimo quero an oēs † de concilio debeant semper esse presentes in oibus actibus cōcilij. Inno. ꝛ Post. de prebē. graue. videntur velle ꝙ necessaria sit presentia omniuꝫ in actibus tm̄ prouincialibus, sicut esset in libelli oblatione, si aliqua cā esset ventilāda coram concilio. de libelli oblatio. c. j. de indicijs. c. j. idē in lit. contest. ꝛ allegationibus que fierent hinc inde. ad qꝺ. xviij. distin. §. hinc ēt. j. q. vij. conuenientibus. ideꝫ si esset fiēda cōmissio extraneis testium. C. de fide instru. auctē. apud eloquentissimū. deniqꝫ idē est in sentētia arbitrali. argu.

l. dist. studeat. de re iudi. nō pōt. ꝛ. c. cū ab vno. lib. vj. In alijs aūt actibus sufficeret presentia illoꝝ qui sunt deputati, vt pre- sint ꝯcilio ꝫ Inn. ꝛ Host. in pꝛealle. c. graue. ad qđ facit de sta tu mo. in singulis. ¶ Illud tū certissimū est in causis tam ciui- libus ꝙ criminalibus tractādis p ꝯciliū ꝓcedi dꝫ seruato iuris ꝛ iudicioꝝ oꝛdine ꝫm Inn. ꝛ Host. in. d. c. graue. pꝛo quo facit.

2 c. j. de iudi. ¶ † An aūt vbi ꝯciliū ꝓcedit oꝛdine iudiciario pos sit recusari vt suspectū. gl. tꝫ ꝙ nō in palle. c. j. ꝯtrū tꝫ gl. in. c. pꝛealleg. in singulis. de statu mo. qđ nō examino hic, qꝛ vꝫ satis esse extra ꝓpositū, sed remitto me ad no. p doc. in pꝛealle. c. j. de iudi. vbi plene. ¶ Premissa procedūt in iudicialibus agi- tādis in ꝯcilio. In alijs auctoꝛitatibus in qbus nō ꝓcedit oꝛdi- ne iudiciario. vt in pꝛealle. §. hinc ēt. xvij. dis. ꝛ in. d. c. ꝯuenien tibus. j. q. vij. finaliter obtinet illud in quo maioꝛ pars ꝯuene- rit cū integrū sit iudiciū ꝙ plurimoꝝ snīa ꝯfirmat. de offi. del. pꝛudētiā. §. j. lxiiij. di. extra ꝯsciētiā. c. j. §. fi. de sum. tri. nisi foꝛ te minoꝛ pars rationabilioꝛes causas assignaret, quia illa pars sequenda esset, nō. n. sp multitudo arguit perfectionē. ff. de te-

3 stibus. l. ob carmē. §. vlt. pꝛo quo facit illud verbū † Alexādri regis Macedonū, q dixit multitudinē muscaꝝ nō officere ve- spaꝝ paucitati. bene facit. xxxj. di. Nicena. ꝙ no. gl. de his q̄ fi. a ma. par. ca. c. j. de electione. ecclesia. ij.

Si autem dubitaret an oēs de ꝯcilio sint iudices oꝛdinarij, ꝛ p quē sit ferēda snīa aut qui- bus verbis ꝯcipiēda. Inn. refert duas opin. ꝯrias. in. d. c. gra ue. vna est ꝙ oēs sint iudices oꝛdinarij cāꝝ ibi tractādaꝝ. ij. q. vij. placuit. ꝛ. l. si episcopus. a causa. vndecima questione secun da, si episcopus. foꝛte facit pꝛeallega. ca. j. de iudi. Alia est ꝙ nō sint iudices. p ꝯcoꝛdia pōt dici ꝙ si ꝯciliū ḡnale sit ꝯgrega- tū p papā, nō ꝓ facto sed pꝛo alijs negocijs ecclesie, ꝛ ipse sit in ꝯcilio, ipse est iudex ꝛ alij pꝛelati intersunt tanꝙ ꝯciliares ꝛ ac-

4 cessoꝛes. † Nā solus papa est ille qui dꝫ pesse ꝯcilio. de elec. si- gnificasti. not. Host. de accu. qualiter. ij. in pnci. de re iud. ad apostolice. §. nos itaqꝫ li. vj. vbi sentētiā depositionis ꝯ impera toꝛē Federicū papa ꝓtulit cū ꝯcilio fratꝝ suoꝝ ꝛ ꝯcilij. Ad idē de homicidio. p humani. li. vj. neqꝫ potuit papa sic iudicās vt suspectus recusari, vt not. doct. in pꝛealle. c. j. de iudicijs. Aut ꝯciliū est ꝯgregatū ꝓ heresi romani pontificis, tūc ad ꝯciliū spe ctat talē cāꝫ tractare ꝛ fine ōbito terminare. xvij. dis. §. hinc ēt. xl. di. si papa. no. Archi. de hereticis. in fidei. li. vj. ꝛ late. ꝯ. exa minabo. Hoc itaqꝫ casu singuli de ꝯcilio nō sunt iudices, sꝫ ꝯiu dices, qꝛ ad vniuersitatē, vt vniuersitatē spectat ad singulos vt iudices, sed oēs sunt ꝯiudices. arg. xij. q. ij. q̄ manumittit. ff. ð in ius vocan. l. sed sine. hac. §. qui manumittit. Ideo tūc verba foꝛ mant in plurali qꝛ dꝛ patres de ꝯcilio iudicāt, vel placuit patri bus de ꝯcilio. pōt ēt in singulari dictari snīa sub noīe tū vniuer

5 sitatis, puta synodus iudicat, vel synodo placuit, † simile est qđ dicimus de electione, qđ qū electio est penes capitulū singuli coeligūt nō eligūt vt no. Inno. de offi. oꝛdi. irrefragabili. licet gl. ibi vꝫ aliter sentire. ꝛ delegati dati sine clausula ꝙ vnus sine alio, nō pꝛeiudicare sine ꝯiudice. de offi. dele. vno delegatoꝝ. poterit ēt hoc casu ꝓferri snīa p illū cū alij pꝛesentes ꝛ mandā. cōmittit vtrūqꝫ sentētias ꝟbis pluralis numeri dicēdo nos ꝛc. vt hꝫ de re. cū ab vno lib. vj. ꝛ not. Host. in. d. c. graue. vel in singulari sub nomine vniuersitatis. vt dixi. ꝯ. ¶ Debet aūt ad- hiberi cautela vt de mandato, ꝛ cōmissione facta p ꝯciliū ipsi ꝓ nunctianti fiat publicū instrumētū, ꝙ cautelā ponit glo. in. d. c. cū ab vno. ¶ Bene facit qđ not. in. c. cū in iure. de offi. deleg. not. tū fuit priscis tēpoꝛibus ꝙ quilibet ex patribus ꝯcilij se sub scribebat sententie ꝫm qđ hꝫ in palle. §. huic ēt. xviij. dist.

SVMMARIVM

1 Concilium generale an ꝛ quando sit ꝯ. papam.
2 Sedes vacare dicitur cum de papatu contenditur.
Rectoꝛes regūt i vniuersitatū rebus vel ps magis sufficiēs.
3 Intellectus. c. si papa. xl. distin.
Dubiū facit permittere ꝙ alias nō permitteretur.
4 Compꝛomissum pōt fieri super matrimonio spirituali.
Beneficioꝛum tituli sunt iuris positiui.
Pꝛelatus cogi potest ad cessionē pꝛopter scandali periculum.
5 Schisma totam ecclesiam tangit.
Soꝛtes quatenus permisse.
6 Coꝛrectio fraterna extendit se ad papam.
Papa vtrū sit arguendus a subditis aliquo casu. Et possit pꝛo quocunqꝫ notoꝛio crimine deponi. nu. 7. 8. 16. 21.
7 Papa post moꝛtē dānari de heresi an possit ꝛ a quo. 10. 14.
Papa accusatus de crimine an teneatur se purgare, ꝛ possit vocari in ius sine permissione.
8 Conciliū legitime ꝯgregatū habet potestatem a Deo.
9 Heresis vehemens est in papa cuius crimina notoꝛie scanda- lizant ecclesiam.
10 Successoꝛ est pars potestatis cum pꝛedecessoꝛe.
11 Defuncto magis deferendum qui se defendere non potest.
13 Papa pꝛopter heresim nunquid ecclesie caput desinat esse.
14 Heresi nullum grauius peccatum.
15 Schisma inueteratum fouens dicitur hereticus.
16 Heretici respuunt sacros canones, ꝛ decretalium epistolas.
17 Sententia Romane sedis est pꝛeferēda sententie totius eccle sie a qua non appellatur ad aliquem.
Appellatio est ab inferioꝛi ad superioꝛem.
18 Papa in terris superioꝛem non habet.
19 Papa se habet ad ecclesiam vniuersalem vt inferioꝛ ad par- ticularem.
Argumentum ab allusione vocabuli est validum in iure.
Uni soli competit quod per abundantiam dicitur.
21 Multitudinis maximum moderamen est ab vno regi.
22 Solem facula illuminat qui plenitudini adiungere nititur.
Sententia inferioꝛis superioꝛis ius non tollit.
Intellectus. c. nemo. ꝛ. c. alioꝛum. ix. q. iij.
Clerus ꝛ populus sunt nomina collectiua.
23 Papa accusatus an debeat de necessitate stare cōcilij iudicio.
24 Paulus in concilio Apostoloꝛum Petrum aberrantem cur non deposuerit.
25 Humilitatis virtus ꝛ meritum.
26 Subditi humiliter pꝛelatis suis ad malum cogentibus remit- ti debent.
27 Papa duplicem gladium quomodo dicatur habere.

¶ De Concilij pꝛeeminentia.

b **His ita** expeditis, nunc ingrediendū est illud mare magnū ꝛ procellosuꝫ cuius flu- ctibus nauis Petri sepenumero quassata est, vide

1 licet † an ꝛ qū ꝯciliū ḡnale sit. ꝯ. papā ꝛ an ad eius possit depositionē de iure procedere. Et lꝫ hāc qōnē non inue- niā per aliquē maioꝝ nostroꝝ in his terminis specialiter tactā aut examinatā, sparsim tū diuersi diuerse senserunt, ideo spiri- tussancti gratia inuocata, multoꝝ inspectis collectisqꝫ senten- tijs subijciā id qđ mihi verius ꝛ fidelius visum fuerit. Et vt ista materia clarius habeatur, ponaꝫ aliquas pꝛopositiones seu cō clusiones, quas pꝛo posse meo defensare conaboꝛ. ¶ Sit ergo ista pꝛima cōclusio. duobus de papatu ꝯtēdentibus vtroqꝫ asse rēte se papā ꝛ alteꝝ inuasoꝛē ꝯciliū generale de tali ꝯtrouersia cognoscere ꝛ iudicare dꝫ. Ista ꝯclusio ꝓbat. lxxix. distin. Si duo. vbi tex. dicit ꝙ isto casu ille erit papa quē iudiciū ꝛ vniuer sitatis ꝯsensus elegerit. nomine aūt vniuersitatis dꝫ intelligi ð tota vniuersitate fideliū, cuius papa est summus pōtifex. de ma ioꝛi. ꝛ ob. Solite. ix. q. iij. per pꝛincipalē cū infinitis similibus. Et pꝛo hoc est gl. in pꝛealle. c. si duo. ad idē. ij. q. vij. §. itē Sy- machus. ꝛ. xvij. dist. §. hinc ēt. vbi tex. dicit ꝙ in hoc toto ne- gotio sentētia synodalis arbitrij est sequenda pꝛescribere. i. sta- tuere qđ alij sequantur. Et licet in pꝛealle. §. huic ēt nō dicat ex pꝛesse qđ esset schisma in papatu, tū i cronicis hꝫ ꝛ tūc fuit schi sma ex eo qđ Laurētius contēdebat de papatu cū Symacho ꝛ in ꝯcilio de quo fit mētio in pꝛeallega. §. huic ēt, fuit determi natū pꝛo Symacho. ꝛ hāc partē tꝫ Archid. xviij. dist. placuit.

2 † Ad idē facit ratio qꝛ ex quo ꝯtēdit de papatu, nec subest cer titudo vnius veri ꝛ indubitati sponsi satis pōt dici ēt vacare cū de iure nō possit esse nisi vnius. vij. q. j. factus est Cornelius. ꝛ habet Ioā. x. Erit vnū ouile ꝛ vnus pastoꝛ. Ubi tū neuter pos- set plene administrare censet ecclesia quasi vacans. arg. de trā sla. pꝛela. c. ij. Cū aūt vacabat ecclesia, tūc potestas dꝫ remane re penes ipsaꝫ vniuersalē ecclesiā, que est fideliū ꝯgregatio. de conse. dist. j. Ecclesia de Biga. debitū de elec. fundamēta lib. vj. Illā aūt ecclesiā concilium repꝛesentat. l. dist. dño sancto ad fi. ꝛ licet non omnes fideles ꝯueniant ad huiusmodi ꝯcilia ge- neralia, sufficit ꝙ veniāt magni pꝛelati ꝛ alij pꝛincipalioꝛes qđ facit qđ no. Inno. de maio. ꝛ obedien. c. fi. vbi dicit ꝙ in rebus vniuersitatū requiruntur rectoꝛes vel pars magis idonea. be- ne facit. C. de iuramen. calū. l. ij. §. finaūt. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. l. mu nicipibus. de procura. c. fi. vbi est bonus tex. ¶ Et si dicat ꝙ

contra Papam non potest procedi ad depositionem nisi in cā
3 heresis.vt hr̄.xl.dist.† Si papa.rn̄deo qd̄ illud ca.dz intelligi
qn̄ est vnus pastor de quo non dubitatur an sit papa, secus qn̄
sunt duo,ꝛ sic dubitat̄ vter eorū sit verus pontifex, qꝛ tūc rōne
huius dubitationis ꝯcilium pōt ꝛ dz se intromittere.sic ꝛ alias
ratione dubij quedā permittunt̄ que regulariter nō permitterē
tur.xiij.q.ij. Nō estimemus,ꝛ ibi in gl.de rescri.super literis.
in gl.de sepul.sacris.cū alias si nō diceremus cōciliū posse de
tali cā cognoscere,satis posset periclitari ecclesia,qꝛ non videt̄
ad quē aliū de iure possit aut debeat talis cognitio pertinere.
de quo etiam latius dicam infra in.iij.conclusione.

Iste autem est vnus ꝛ primus modus tollēdi sci-
sma existens in ecclesia Dei, scꝫ ꝯgre
gationē ꝯcilij generalis.qd̄ qualiter istis casibus ꝯgregandum
sit satis dixi.s̄.Ideo nō replico. Alios ēt modos iuenio tactos
per doc.ꝛ maxime p Card.florē.in preallc.c.licet.vcz si ambo
cōtēdētes de papatu,cōmittāt aliquibus de quibus ꝯcordaue
runt ptātē discutiendi ꝛ pronūtiandi de iure,vter eorū sit papa,
qꝛ cū hac sententia late stari debeat sine ꝯdictione, que cōmis-
sio satis vr̄ de iure fieri posse qꝛ pōt cedere Papa papatui.de
renū.c.j.li.vj.multo fortius dare potestatē aliquibus cogno-
scēdi an ipse sit verus papa,putarē tū bene factum ꝙ ista cō-
missio tanqꝫ res ardua fieret de ꝯsensu cardinaliū, vel saltē de
ꝯcilio ꝫm obligationē vniuscuiusqꝫ per ea que not.Jo. mo. de
re.super eo.li.vj.Et iste est secūdus modus. ¶ Tertius mo-
dus esset per viam cōpromissi vt vterqꝫ ꝯfundens cōpromittat
4 in aliquos de iure tantū, qd̄ fieri pōt, qꝛ ꝛ super † matrimonio
spirituali pōt fieri cōpromissuꝫ.de elec.inter canonicos.de ar-
bi.ex parte vel d̄ facto tū,qd̄ ēt fieri pōt,qꝛ licet alias sup titu
lo beneficij nō pōt transigi sup eo tū qꝛ tituli beneficiorꝫ sunt de
iure positiuo,cui papa nō est subiectus de ꝯcef.preb.proposuit.
immo oiuz beneficiorꝫ est dn̄s.c.ij.de p̄b.li.vj.Et in cle.si duo
bus ad finē.vt lit.pen.satis potuerūt isti duo quorū quilibet hr̄
in sua obedientia pro summo pontifice tale cōpromissuꝫ facere
de iure ꝛ de facto.cautū tū est vt talia cōpromissa fiāt cōsentiē
tibus Cardinalibus vtriusqꝫ collegij vt.s̄.proxime dictū est, ꝙ
vterqꝫ cedat libere papatui,qd̄ possunt facere.vt in.c.j.de re-
nun.li.vj.ꝛ p vtrūqꝫ collegiū eligat̄ iterꝫ alter eorꝫ vniuersa-
lis totius. ¶ Quartus modus est vt cessante cessione volun-
taria ꝛ alijs remedijs de quibus.s̄.vterqꝫ cōpellat̄ cedere. Nā
qn̄ imminet periculū destructionis ecclesie vel magni scandali
prelatus pōt cogi ad cessionē.ita no.Inn.de renū.§.ꝑpter ma
litiā.ꝛ ille tex.bene facit qd̄ not.vij.q.j.scias in gl.fi.ꝛ.c. epi-
scopus.de dolo,in glo.fi.per Archi.lxiij.dist.c.j.per Hosti.
de rerꝫ permu.quesitū. Et licet iura ꝑdicta loquant̄ de prelato
inferiori,nec vllā mētionē faciāt de papa tū isto casu maior ra-
tio est in eo vt cōpellat̄ ad cessionē,qꝛ hoc scandalū schismatis
5 cōcernit totā ecclesiā † ꝛ publicā vtilitatē omniuꝫ Christiano-
rum. Istis vero renuntiantibus prouidendū esset vn̄ statim se
ipsos possent sustentare vt in simili no. Inno. in prealleg.§.ꝑp
malitiā. ¶ Quintus modus est ꝙ vterqꝫ pontificū cū suo ca-
pitulo decernat qd̄ se moriente vel cedente nō possint Cardi-
nales ad alterius electionē procedere,ꝛ electio sit nulla,sed te-
neātur vel adherere superstiti tanqꝫ pape vel eius mortē expe-
ctant aut cessionem.Et tūc vtrūqꝫ collegiū simul cōtinens vnū
verum ꝛ indubitatū eligant pastorē.Iste modus tū non multuꝫ
placet qꝛ non tollit scisma in breui,licet aliqn̄ tollat post mortēꝫ
vel cessionē. ¶ Sextus modus posset esse qd̄ reus subijciat̄ sor
ti. ꝛ licet sortes videant̄ prohibite de sorti.c.j.ꝛ per totū.xxvj.
dist.per totū.illud est intelligēdū qn̄ vtunt̄ sortibus ad ꝑsciē-
tiā,ꝛ diuinationē futurorꝫ vt ibi patet,sed ad tollēdum ꝯtrouer
siam,ꝛ discordiam non videntur prohibite vt no.gl.xxj.di.cle-
ros.facitqꝫ no.gl.in.l.fi.inprin.C.de lega.vnde ēt vestis Chri
sti fuit subiecta sorti.vt no.glo.ff.fa.her.l.si qui sunt cautiones.

Circa istaꝫ tertiam conclusio
nē an aliquo casu papa possit deponi. adde bea. Tho.in.iiij.
dis.ij.q.xiij.vbi dicit ꝙ qn̄uis plati a subditis sint arripiēdi nō
est ab eis pena infligēda, sed reuertēdū est vel ad supiorē denū
tiādo,vel si nō hz supiorē recurrāt ad deū vt ecclesie det vel de
medio tollat.Et hoc dictū alle.Cardi.sancti Sixti.in suo tra.
de papa.q.vlti.Adde etiā beatū Tho.ij.ij.q.xxxiij.arti.iiij.
6 vbi dicit qd̄ † correctio fraterna extendit se ad papā ꝛ pbat tē-
perās dūmodo sit reuerentia facta per illud apostoli primo ad
Thimo.iiij. Seniorem ne increpaueris,sꝫ obsecra vt patrem.
Et ideo Dionysius redarguit Demophilum monachum quia
sacerdotē irreuerēter corripuit eū ꝑnitiens ꝛ d̄ ecclesia eijciēs
a sese.hoc cardi.ver.vj.q.lxxij. ¶ Et vtrum papa aliquo ca-
su sit publice arguēdus a subditis,ponit beatus Tho.sup epi-
stolis ad Gala.ij.ꝛ in.iiij.di.xiij.ꝛ de eo meminit ad literam
Cardi.ver.vj.q.pe.vide eū omnino. Itē de ista mā vtrū papa
possit pro quocunqꝫ crimine notorio deponi,vide disputatiōe ꝑ
Ang.de ancho.in libro de potestate Ecclesiastica.q.v.cuius
dicta ponit Archi.floren.in.ij.parte tertie partis.i rub.d̄ sta
tu summorꝫ pontificum.ꝛ ꝯcordant ꝯgruentissime Petri hic
quos eum vidisse suspicor duxi in quibusdam meis extractis
Theologie.s̄.potestate pape.ꝛ in rubri.xij.iudei.Et vide do.
Abb.in.c.significasti.in.ij.ꝛ.iij.col.d̄ elec.ꝛ in.c.ꝑposuit.in.
v.col.de ꝯcef.preb.ꝛ qd̄ dixi.in.c.si papa.xl.di.ꝛ.d. Abb.in
c.licet.in vlt.col.de elec.ꝛ vide gl.sing.ꝛ dixi in.c.presidē.q.
iiij.Et pro cuius gl.in.c.aliorū.ix.q.xx.q.iiij.felicius.Et not.
qd̄ iste in hoc passu excellit oēs ꝛ seipsuꝫ.Itē in ista materia vi
de qd̄ dixi post de ancho.in.c.oēs.in.ij.col.de peni.ꝛ remis.ꝛ
post Abba.in.c.significasti.vij.col.de foro cōpe.ꝛ in.c.cū in-
feriori.in.iij.col.de maio.ꝛ ob.Itē vide Host.in.c. nondum.
7 de ꝯsan.ꝛ affini.† qd̄ nō est sine peccato maledicere papā ꝛ vi
de tex.ꝛ gl.ꝛ Domi.in.c.nūc aūt.xxj.dist.vbi hr̄ ꝙ si Papa
vult corrigi non pōt deponi.dicūt Hostien.ꝛ Joan.and. in.c.
proposuit.de ꝯcef.preb.ꝙ post mortē papa potest dānari de
heresi,ꝛ quis iudicet de sua heresi no. Inno.in.c.ex parte. de
ver.signi.in.c.sicut inquit.ij.q.vij.Et papa accusatus de crimi
ne non tenet̄ se purgare.vide tex. ꝛ Domi.in.c.mandastis vt
scriberem vobis.ij.q.v.Et vide colle.in.c.ex parte.de consti.
alias in.c.ex literis.Et no.ꝙ eo casu quo Papa pōt ab alio
iudicari,nō pōt i ius vocari sine permissione venie.ita dicit.d.
Anto.in.c.cū venissent.in.j.col.de iudi.Et de ista materia vi
de p auditorē Rote in ver.si Papa.ꝛ pro hoc Joā.and.in.c.
in fidei fauorē de here.in.vj.ꝛ Domi.in.c.sedulo.in fi. prime
colum.xxxviij.dist.ꝛ in.c.si papa in.j.arti. nota.xl.dist. Et in
ista materia faciūt Senen.in.l.de virtutibus.ne te inquit in al
tiori sede ponas in qua statim cedendū est. Et facit qd̄ scribit
Hieronymus super Danielem Excelsa periculosius stant ꝛ ci
tius corruūt sublimia qꝫ stant.Et Ouidius lib.ix. de tristibus.
¶ Tu quoqꝫ formida nimium sublimia semper.
Propositoqꝫ tuo retrahe vela precor. Et secundo Metha-
morphoseorum.
¶ Vix vlla potentia longa.
¶ Item vide Bal.in extranag.de pace constan.in versi. im-
perialis.vbi dicit ꝙ papa supra se correctionē nō hz. Et hic no
ta.ꝙ plene examinat̄ per Card.sancti Sixti in lib. de eccle.ꝛ
vide Jmo.in c.cū pridem.in.xvj.col.de renun.omnino.item
scias ꝙ duo sunt optima loca vbi hec declarantur vcꝫ per Ab
8 ba.in quadā disputatione qꝫ fecit in Concilio Basilien̄.ꝛ per
Cardi.in repetitione.c.lꝫ de elec.quod † pro crimine scanda-
loso pōt deponi in ꝯcilio. Idē Abb. in dis. eps contra ipsum
Mona.in cle.ne romani.fol.j.Quod Papa posset deponi.
vide text.§.sic ꝛ Ambrosius.versi.item Hieronymus.Refert
consequenti.ij.q.vij.vide tria vlti.concilia.Ludo.que in mar-
gine summariū ꝛ sunt pro concilio ꝑ quo habes duos sermōes
factos.ꝛ de Abbate socio suo ꝛ compatrono in concilio Basi
lien̄.post disputationem do.Abb.Item quod papa contra cō
cilium est iste.sed ꝛ latissime Moder.in cle.ne romani.in.iij.
carta. vsqꝫ ad.xviij. de electi.xj.sunt.viij. argumenta pro pa-
pa.ꝛ pro concilio multū facit disputatio do.Abb.ꝛ qdē regu-
lariter in primis dubijs. Adde aliqua p Modernos in.c.oliꝫ
de rescrip.in.xxij.col.cū tribus sequētibus.ꝛ vide Platinā.
fol.cclx.vbi dicit in concilio Basilien̄.fuisse statutum ꝙ con-
cilium legitime ꝯgregatū haberet potestatē a Deo ideoqꝫ pa
pa illi subijci.ꝛ vide Archiepiscopuꝫ in secūda parte fol.clxij.
vbi ponit casus quibus ꝯciliū preest pape contra quos dicit re
gulam esse qd̄ not.ꝛ pulchre fauet Enge.contra conciliuꝫ Ba
silien̄.quando concilium cognoscat de heresi Pape. late per
Alberi.in rub.de here.vt ipse dicit in ver.concilium.ꝛ contra
Eugenium ꝛ pro depositione de eo facta late scribit Abba. in
sermone quoniam veritas ad finem.Et dicit ibi in.ij.col. ꝙ ve
9 hemens heresis est in † Papa cuius crimina notorie scanda
lizant ecclesiam. De materia concilij supra papam.glo.proxi-
me.fol.xx.late iuxta illud Super vestē meam miserunt sorteꝫ.
pro hoc est bona glo.xxvj.q.ij.c.j.vbi pro tollenda dubitatio-
ne vel sedanda discordia licet procedere per sortes.quod not.
¶ Septimus modus est vt obedientes istis pontificibus sub-
trahant se ab eorum obedientia ꝛ conueniant Cardinales,ꝛ

vnanimi consensu verum pastorem eligant. hos modos ponit Cardi. floren. in pal. c. licet. de qbus videndū ibi plenius p eū:

Secunda conclusio principalis est si de heresi romani pont. ꝯtendit̄ generale ꝯciliū de hmōi cā pōt ⁊ dꝫ cognoscere, ⁊ iudicare. Ista ꝯclusio ꝓbat̄ in illo vulgato text. xl. dist. si papa. vbi hr̄ in tex. ⁊ glo. ⁊ ibi per Archi. Item not. Spe. in spe. de accu. §. item papa. idem Host. in summa de accu. §. qua pena vbi deponitur. et probatur. xv. dist. sicut in sancti. in glo. ⁊ gl. xxv. q. j. sicut quidem. xix. dist. Anastasius. ⁊ ibi in glo. xxj. dis. nūc aūt. facit. xvij. dist. §. huic et. ¶ Procedit aūt ista ꝯclusio qñ agitur de heresi pape viuētis. ¶ Quid aūt esset si ageretur de heresi pape mortui propter damnādam eius memoriam an cognosceret concilium vel Papa succedens premortuo.
10 † Ista questio fuit de facto tempore Clementis quinti corā quo impugnabatur de heresi memoria Bonifacij Pape octaui. Et tūc quidam do. Ricar. de senis. Diaconus Cardinalis tituli sancti Eustachij allegabat, ꝙ concilium deberet cognoscere, qꝛ cū sit successor pars potestatis cū predecessore, nō dꝫ habere in eū imperium. ff. ad treb. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ff. de arbi. l. nam ⁊ magistratus. de elect. innotuit cū simi. Item qꝛ causas Pape Deus iudicio suo reseruauit, Papa iudicari non potest. ij. q. v. consuluisti. xxxiij. dist. habuisse. xxxv. q. vj. Si duo. Item ex hoc posset sequi magnū scādalum propter prelatos p eum promotos, vbi aūt scādalū timet̄ vindicta Dei iudicio relinquatur iiij. dist. deniqꝫ. j. q. vij. quoties. xxiiij. q. iiij. Non potest. Item si viuente Papa conciliū cognoscit de eius heresi, vt dixi supra, multomagis ⁊ fortius eo defuncto, qꝛ grauius delinquitur in defunctū ꝙ̄ in viuētē. argu. C. de sepul. vio. l. qui sepulchra.
11 † Et magis deferendū est defuncto qui se defendere nō pōt. argu. ff. de interroga. act. l. ⁊ qꝛ institu. qui manumitte. non pos. §. j. itē sic seruatū est de heresi defunctoꝝ. vt patet de heresi Nestorij in Ephesina synodo dānati. deinde in Calcedonen. xv. distin. sancta. C. de here. l. dānato. ⁊ l. quicūqꝫ. in prin. idem fecit Alex. tertius qui ꝯgregauit Lateranēse cōcilium. de schisma. ca. j. li. vj. Est ergo eorū vestigijs inheren. xxv. q. si. decessoꝝ. de iura. calū. inherentes. Et licet hec pars videat̄ fortibus rationibus munita fuit ꝯrium tamen seruatū per Archidia. in capi. in fidei de here. lib. vj. qui tenet qꝺ de heresi pape mortui cognoscere debet successor. ¶ Sed aduertēdo ad principale propositum posset dubitari, que sit ratio qꝺ in causa heresis concilium potest contra papam procedere. dico rationem esse qꝛ eo ipso precisus ē ab ecclesia ⁊ desinit eē caput ecclesie, qꝛ q non credit iam iudicatus est. Nam est dubius infidelis, presuposita igitur infidelitate in Papa sequitur ipsum nō esse amplius Papam. vnde cū desinit esse caput ecclesie, ⁊ consequenter amittat potestatem sibi datam a Deo, non est mirum si concilium potest eum priuare ⁊ priuatū declarare. Et sic talis sententia magis est declaratio iam priuati ꝙ̄ noua priuatio. argu. ff. d arbi. l. qd tū. §. si arbiter. ff. si serui. ven. l. sicut. §. sꝫ si ꝯtratur.
12 ¶ † Qꝺ aūt pp heresim Papa desinit esse caput ecclesie ꝓbatur per illud Deuterono. xvij. nō poteris alterius gentis regeꝫ facere qui non sit de fratribus tuis. item qꝛ ex̄ eccl'iam non pōt habere claues ecclesie. text. est valde pulcher ⁊ omnino videndus. xxiiij. q. j. audiuimus. vbi multis auctoritatibus hoc deducitur. Bene facit quod not. per glo. ⁊ docto. in. c. fi. de ordin. ab episcopo qui renun. episco. Nec obstat huic conclusioni ⁊ premissis. c. nunc tam. xxj. distin. vbi concilium non deposuit Marcellinum Papam qui tamen hereticus dicebatur, quia dicendū qꝺ illud fuit sibi factum ex dispēsatione. vel ideo quia Marcellinus erat paratus corrigi. vt ibi not. glo. parato autē corrigi ecclesia nunqꝫ claudit gremiū vt hr̄ de hereti. super eo. libro. vj. Vel tertio dic qꝺ Marcellinus nō fuerat hereticus, licet idolis sacrificasset, qꝛ hoc nō fecerat volūtarie sꝫ coactus metu tormentoꝝ, vt ibi pꝫ in text. ⁊ glo. ideo non fuit iudicatus per conciliū tanqꝫ hereticus sed tantum dictum est, vt ipsemet iudicaret causam suam, vt ibi habetur. (¶ Habes hic vnū casum in quo Papa pōt deponi scilicet si sit hereticus. in quo ca su oēs doctores conueniunt per capi. si papa. nec immerito qꝛ
13 † nullum peccatum est grauius heresi. xxij. q. ij. c. primꝫ in pn̄cipio. xxxij. q. vij. qd in omnibus. Adde quatuor alios casus. ⁊ erunt quinqꝫ. Scd̄s quādo papa sponte concilio se subijceret, tunc a concilio iudicari posset. ij. q. vij. nos si incompetenter in principio. sic fecerūt Petrus apostolus. ij. q. vij. Petrus Damasus. ij. q. iiij. c. mandatis. Leo eadem causa. ⁊. q. auditꝫ. ⁊ Gregorius eadem causa. ⁊. q. c. recte. qui iudicio concilij se supposuerunt. Tertius casus quando Papa confitetur peccata sua confessori suo. quia ille subijcitur vt voluit glo. in. c. nemo. ix. q. iij. que ponit hos tres casus, ⁊ de hoc tertio casu vide Felyn. in. c. ecclesia sancte Marie de consi. versi. an aūt ⁊ qualiter. colū. iij. ⁊ dixi satis copiose in mea repetitione. c. oēs vtriusqꝫ sexus de peni. ⁊ remis. quā direxi ad reuerēdissimū in xpo patrem patrem ac do. dn̄m Joannē Aurelianeñ. Archipresulem Tholosanū. Quartus est vbi esset schisma inter duos contendentes de papatu sentit glos. in. c. fi. lxix. dist. Cardi. con. cv. questitum sepe fuit in. j. dubio. Panor. in. c. qꝛ diligentia. colum. j. de elec. Quintus casus qñ papa esset incorrigibilis in aliquo notorio delicto pro quo ecclesia scandalizaret̄. vt voluit glo. in. d. c. si papa de qua maximum fuit factum fundamētum contra Eugenium quartum in concilio Basilieñ. N. chalmot doctor Pictauiensis.) Concludendo igitur dico pro intelle-
14 ctu † qꝺ talis sententia lata per conciliū ꝯ Papam hereticuꝫ magis est declaratoria potestatis iā ab ipso Papa abdicate, ꝙ̄ noua inductiua depositionis seu abdicationis, vt dixi. Ex quibus infero idem esse qñ procedit̄ ꝯ duos contendentes de papatu, vcꝫ qꝺ talis sententia sit declaratiua. Nam aut dicimus vtrūqꝫ ꝯtendentes esse veꝝ pontificem, ⁊ hoc est impossibile, ⁊ erroneū, qꝛ vnus tm̄ dꝫ esse summus pōtifex. vij. q. j. factus est Cornelius. Joannis decimo. Erit vnū ouile ⁊ vnus pastor. nota glo. in clemen. ad nostrā. de hereticis. Et sepius dixi. s. Aut dicimus neutrum esse verū pontificē, ⁊ adhuc patet quod talis sententia potius declaret neutri ius competere, quam competens tollat. Ex quo dicimus nullum competere, aut dicimus alterum esse verum, ⁊ alterum inuasorem, seu adulterum. Et adhuc idem, quia sententia lata cōtra adulterum esset tantum declaratoria quod nullum ius ei competit, fateor tamen ꝙ contra verum apostolicū nutrientem ac fouentem schisma inueteratū ⁊ impedientē vnionē ecclesie posset conciliū procedere sed tunc procederet cōtra eum modo quo dixi contra pontificē
15 hereticum procedi posse. † Nam fouens schisma inueteratum potest dici hereticus, qꝛ facit contra illum articulū fidei. Unaꝫ sanctā ⁊c. vt not. gl. in preallega. cle. ad nostram. ⁊. vij. q. j. §. hinc etiam in glo. ma. Nam schismaticus intendit sibi constituere ecclesiam ⁊ vniuersalem ecclesiā impugnare. facit. xxiiij. q. ij. inter schisma, vbi pontifex presistens in schismate non dr̄ tantum schismaticus, sed etiam hereticus, ⁊ ibi est de hoc bona glo. in versi. schisma. de quo not. per beatum Thomam. secunda secunde. q. iij. arti. j. ¶ Dicitur aūt persistens si non est paratus corrigere se ⁊ quātū in se est schisma euellere. de sum. tri. c. ij. ad fi. in cle. j. §. porro. in ver. pertinaciter, ⁊ qꝺ ibi no. in glo. de sum. tri. pro hoc. xxiiij. q. j. schisma. ⁊ duobus. c. seq. Et dato qꝺ nulla iura super hoc inueniuntur, quilibet sane mentis diceret ꝙ duo de papatu cōtendentes, ⁊ schisma nutriētes sunt extra vnionē ecclesie, ⁊ per consequens contra ⁊ extra ecclesiā, qꝛ non potest esse nisi vna ecclesia si hꝫ schisma. xxiiij. q. j. pudēda. ideo licet concilio procedere contra tales ad talem sententiam declaratiuā. de qua. s. Et per premissa multꝫ notabiliter patet intellectū ad illum vulgatū canonē. xl. dist. si papa qui se pe in medium per multos allegatur ⁊ minus bene intelligitur.

16 **Tertia conclusio** est papa † pro nullo alio crimine etiam si incorrigibiliter, ⁊ notorie scandalizaret ecclesiam potest per ꝯciliū quouismodo deponi. Ista conclusio probatur primo iure positiuo, deinde iure diuino quāuis apud quosdam nimis bene scientes in hac materia respuantur sacri canones summoꝝ pontificū ⁊ epistole decretaliū, que tamē sunt ab ecclesia approbate. vt hr̄ xv. dist. in. c. iam nunc. §. item decretales. vnde non dꝫ quis ausu temerario eas abijcere, aut eis fidem nō adhibere, qꝛ hoc nō esset sapere ad sobrietatē, sed sapere plusqꝫ oportet, qꝺ est ꝯtra apostolum ad Roma. xij. Et hr̄ transumptiue de renun. c. j. libro. vj. xliij. dist. sit rector. Ideo incipiendo a iure positiuo clare vt spero deducam potestatem pape esse. s. concilia generalia excepto casu heresis, ⁊ per consequens in nullo alio casu papā posse per generalia concilia deponi. Primo itaqꝫ probat̄ hoc. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. in glo. ꝙ sententia Romane sedis preferēda est sententie totius ecclesie. clarum est autem quod per sententiam Romane sedis, debemus intelligere sententiam pape qui sedet in cathedra Petri. Ipsa enim sedes non loquitur nisi per Papam qui est in ea, vt de se patet, ⁊ sic illa glo. optime probat ꝙ papa est' supra concilium. ¶ Secundo idem clare ꝓbatur. ix. q. iij. cuncta per mundū, ⁊. ij. q. vj. placuit. † vbi a sen-
17 tentia Pape non appellatur ad aliquem, ergo papa non habet in

bet in terra superiorẽ. Si enim diceremus cõcilium esse supra
Papam sicut quidaz peruertentes omnia iura dicere audent.
Certe licitũ esset a sententia summorũ pontificũ ad ipsum con-
cilium appellare. Ex quo datur secũdũ eos superior. ⁊ appella
tio est ab inferiori ad superiorẽ iudicẽ. vt not. Bar. ff. de appel.
l. j. bene facit de ꝯsue. c. ij. li. vj. imo qđ plus est ⁊ pauci aduer
tunt tex. in preallegã. c. cuncta per mũdũ. qui notabiliter pro-
bat quod papa est superior per iura supra inducta. ⁊ quos syno
dus ligat Papa absoluit. ⁊ dicit iste tex. qui vt ibi dicit glo. dz
intelligi de synodo vniuersali ⁊ generali. ¶ Tertio ad idem fa
cit. ij. q. vj. ad Romanã. vbi ab oibus appellãdũ est ad Roma
nã sedem quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur aucto-
ritate defendantur, ⁊ suis oppressionibus releuentur. ¶ Quar
to pro hoc est optimus tex. indubitanter responderi non potest
ix. q. iij. ipsa sunt vbi tex. dicit qđ appellationes totius ecclesie
deferuntur ad Papã. Sed clarꝫ est ꝙ conciliũ est tota eccle-
sia representatiue. ergo a concilio ad Papã appellabitur. Ex
quo sequitur qđ cum appellatio ex sui substãtia fiat ad superio
rem. dixi. s̄. papa est. s̄. ꝯciliũ. subdit ẽt ille tex. ꝙ a snia Pape
nunq̃ꝫ prorsus appellat̃. no. verbũ nunq̃ꝫ prorsus. quasi sentiat
28 ꝙ nullo ⁊ nullo casu appellat̃. Ex quo infert̃ † ꝙ in terris non
habet superiorẽ, ideo male faciunt qui a sententia Romani põ
tificis appellant ad ꝯciliuz. Credo. n. per premissa ꝙ talis ap-
pellatio sit funditus nulla q2 non fit ad superiorem. ⁊ sic deficit
vnum de substantialibus appellationis vt patet ex. s̄. dedu-
ctis. (Non valet appellatio a Papa ad conciliũ. Vide Pa
nor. in disputatione episcopus ⁊ quidem rector. in. iij. dubio ꝑn
cipali. N. chalmot.) ¶ Quinto pro ista superioritate Pape
est bona glo. in preallega. c. cuncta per mundum. que vult qđ
si concilium cum Cardinalibus esset pro vna parte, ⁊ solus pa-
pa pro alia, preualeret qđ solus Papa disponeret. ¶ Sexto
facit ratio, illud qđ alteri prestat robur, essentiam, ⁊ auctorita-
tez, ⁊ sine quo illud non potest in esse subsistere, est superius il-
lo cui prestat robur, ⁊ esse, vt de se est notum. Sed Romanus
pontifex sua auctoritate dat esse ⁊ robur concilijs generalibus
ergo illis est superior, alias non video rationem quare iura oia
ita exacte ⁊ diligenter ad validitatem generalium conciliorum
auctoritatẽ Pape requirant, vt patet. xviij. dist. per totũ. adeo
qđ aliter facta non dicantur concilia, sed conciliabula. vt dicit
tex. xvij. dis. multis. ¶ Septimo videtur expressuz de electio.
significasti vbi tex. clare dicit qđ concilia non possunt prefigere
legem Romane ecclesie, imo dicens contrarium vr̃ resilire ab
vnitate ecclesie ⁊ a sedis apostolice obedientia. Nam in omni-
bus cõcilijs Romane eccle. semper intelligitur excepta aucto-
ritas, vt ibi dicit tex. ex quo vr̃ denotari superioritas Romane
ecclesie ad concilia generalia. ¶ Octauo est tex. expressus qui
non potest cauillari in. c. licet. in fi. de elec. vbi tex. dicit qđ si in
Romana ecclesia spetiale aliquid ꝯstituit̃, q2 non põt haberi
recursus ad superiorẽ. Certe si concilium esset. s̄. papam ⁊ Ro
manã ecclesiam male diceret ille tex. ꝙ non possit haberi recur
29 sus ad superiorem. ¶ † Nono hec pars probatur tali ratione.
sicut se hz pontifex inferior ad suam ecclesiam inferiorem, ita se
habet summus pontifex ad ecclesiam vniuersalez cui preest au
ctoritate Dei. vt. s̄. deduxi. in. j. ꝯclusione. hoc patet, q2 quid iu
ris est de toto quo ad totũ, idem de parte quo ad partem, ⁊ ecõ
tra. ff. de rei ven. l. que de tota. de offi. delega. pastoralis. §. item
cum non totuz. sicut ergo in vno speciali populo Christiano re
quiritur vnus episcopus qui sit superior in illo populo Christia
no ⁊ in vniuersali ecclesia Christi, oportet ꝙ sit vnuz totius ec
clesie caput supereminens toti ecclesie, alias Christus defecis
set ecclesie sue, qđ dicere videtur absurdũ ⁊ contra illud qđ hr̃
Esa. v. Quid vltra facere debui vinee mee, ⁊ non feci. ¶ De-
cimo validũ est argu. in iure ab allusione vocabuli. xxj. dist. cle
ros. de prebẽ. cũ secũdũ. ff. si cer. pet. l. ij. §. appellata. Sed pa-
pa dicitur summus, vt patet intelligenti terminos, qđ enim per
abundantiam dicit̃, vni soli competit. vt dicit Aristote. facit de
iureiur. l. cũ forti. ⁊. ff. de verb. ob. l. vbi autem non apparet. in
prin. ¶ Undecimo facit quod potestas quam habent conci-
lia generalia faciendi constitutiones ⁊ decreta, est illis data ꝑ
papaz glo. est valde notanda. l. distin. dño sancto. in versi. cõci
liorꝫ. Ergo papa est supra concilium. Nam ad eum pertinet in
terpretatio ⁊ declaratio decretorum ⁊ constitutionum factarũ
in concilijs. vt not. glo. xvij. distin. Nec licuit. Sed quoties ad
aliquem recurreretur vr̃ superior. argu. C. de legi. l. j. de iudi.
Cum venissent. ergo ⁊c. ¶ Duodecimo pro hac superioritate
facit ratio, si. n. diceremus sicut multi (pace eorũ) minus bñ in
telligendũ dicere voluerunt qđ papa hẽret ptãtẽ ab ecclesia cũ
eiusdẽ sit tollere, cuius est ꝯdere. ⁊ in ꝑallega. l. j. C. de legi. tũc
20 sic sequeret̃. † qđ ecclesia posset papalẽ dignitatẽ per eminẽtez
causam de mundo tollere hoc aũt qui dixerit, maxime ꝯuinci-
tur errare, q2 ecclesia non potest id facere, per qđ vnitas est a
Deo instituta vt pulchre habetur. xxiiij. q. j. loquit̃. Et Joã. x.
Erit vnuz ouile ⁊ vnus pastor. Immo dicere ꝯtrium esset hereti
cum per glo. in preallega. clementi. ad nostram. nõ ergo posset
facere ecclesia ꝙ in ea nõ esset Papa aliquis q esset omnibus
superior, ⁊ qui esset Christi vicarius. Petri successor. quod tñ
videtur posse facere si hanc preeminentiaz constituisset secũdũ
premissa. ¶ Decimotertio si ipsa haberet autoritatem ab ec-
clesia, hoc esset ꝑ aliquod ꝯcilium gñale, quod representat to-
tam ecclesiam, sz hoc nõ põt esse, q2 ꝯcilia generalia a Papa
recipiunt autoritatem. vt clamant iura oia vt supra sepius dixi.
ergo non põt ei dare autoritatem a quo recipit, al's esset perple
xitas non intelligibilis, ⁊ quod Papa non habuerit potestatez
a concilijs est text. expressus. xx. di. Quãuis. cui nõ põt respon
deri, ¶ Decimoquarto quod Papa sit supra conciliuz tenent
multe glo. quas hic allego. vna est in. c. penulti. de capell. mõa
cho. Alia est in clemen. ne Romani. de electio. Alia que est
valde no. in. c. vbi periculum. de elect. li. vj. ¶ Decimoquinto
facit, naz nõ est dubitandum regimen ecclesie esse dispositũz, q2
dispositum fuit ꝑ eum ꝑ quem reges regnant ⁊ legum condito-
21 res iusta decernunt. Prouerb. viij. optimum † regimen mul-
titudinis est quod regatur per vnuz qui omnibus presit, vt dicit
Ari. xij. metha. ⁊ probatur. vij. q. j. in apibus. Hinc autem est
Romanus pontifex regens ⁊ gubernãs ecclesiam, cui soli di-
ctum est, tu aliqñ conuersus confirma fratres tuos vt habetur
Luce. xxij. Et hanc partem tenuit beatus Tho. in summa cõ-
tra gentiles. li. iiij. c. lxxvij. ¶ Decimosexto de hac supioritate
est pulcher text. xix. di. ita Dñs. vbi dicit̃ qđ Xp̃s i beatissimo
Petro apostolorꝫ omnium summo principatuz ecclesie collo-
cauit, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus
diffunderet. Petrum autem ibi appellat caput, apostolos au
tem vocat corpus, ⁊ sic ecclesiaz que est quoddaz corpus signi-
ficat. Cum itaqꝫ Petrus fuerit summus omniũ apostolorum.
vt. s̄. dictum est, ⁊ ꝑ apostolos significatur corpus ecclesie, seq-
tur manifeste ꝙ papa qui est successor Petri est. s̄. ecclesiam.
Et bene aduertant ad illum text. in fin. di. vnde hanc Petri
istius firminatem sacratissimam Deo, vt dicimus edificãte cõ
structuz minus impia vult presumptione violare quisquis eius
ptãtem tentat infringere fauẽdo cupiditatibus suis ⁊c. ꝑ hoc
allego alium tex. iuncta glo. xxiiij. q. j. audimus vbi tex. dicit ꝙ
Petrus pro omnibus ⁊ pre omnibus accepit ptãtem. exponit
glo. pro omnibus ad denotandum vnitatẽ, pre omnibus ad de-
notandum prelationem ⁊ preemineñ. Et quod papa sit supior,
tenet beatus Thom. scđa scđe. q. cv. ar. j. vbi format subtilem
rationẽ q̃ꝫ vide ibi ꝑ eũ ⁊ ꝑ glo. in cle. ad nostram. de here.
Plura alia ad cõuincendam hanc superioritatem ad
22 duci possent, † sed nõ est necesse solem facibus
adiuuare, vt eleganter dicit Host. in. c. per venerabilem. qui fi
lij sint legit. neqꝫ adiunctione indigeret plenitudo. vj. q. j. Si
omnia. xxvj. distin. bene quidem. Ideo ita sufficiãt. Ex quibus
satis patet probatam esse hanc conclusionem. Si enim Papa
habet maiorem ⁊ pleniorem potestatem. s̄. concilium, non pote-
rit concilium sua sententia papam deponere, q2 sententia infe-
rioris non tollit ius superioris. de maiori. ⁊ obe. cum inferior. ff.
de mino. l. minor autem magistratibus. ¶ Sed omissa ẽt hac
superioritate alijs modis etiam conuincitur veritas ꝯclusionis
videlicet per. c. nemo. ⁊. c. aliorum. ix. q. iij. vbi sunt tex. expres
si ꝙ papa omnes iudicat, ⁊ nemo potest eum iudicare, quibus
in hoc concilio Basilieñ. respondebat vnus ex reuerẽdissimis
dominis Cardinalibus. dicens ꝙ illa iura prohibent Papam
ab vno solo iudicari, ex quo loquitur in singulari, duz dicunt ne
mo primam sedem ⁊c. Sed certe parcat mihi reuerentia sua il
le tex. prealle. c. nemo, non singulariter solum sed etiam colle-
ctiue prohibet papam iudicari, dum subdit. neqꝫ ab omni po-
pulo, clarum autem est ꝙ clerus, ⁊ populus sunt nomina colle-
ctiua significantia totum populum Christianuuz, qui in duo ge
nera hominuz diuiditur videlicet in clerum ⁊ populum. xxvj.
distin. duo sunt, ⁊ sic ille tex. clare probat ꝙ nec a cõcilio potest
iudicari. Ad idem facit. xxj. dist. nunc autem, vbi licet Mar-
cellinus scandalizasset ecclesiaz ex eo q2 summus pontifex ipse
sacrificijs Paganorum se immiscuerat, tamen a concilio non
fuit depositus. sed huic facile posset responderi secundum glo.

ibi qđ illud ideo fuit quia paratus erat corrigi, ideo ad veritatem non multum probat ille tex. ad idem. ij. q. v. mandastis vbi
23 tex. clare probat † Papam accusatum non debere de necessitate stare iudicio concilij, licet posset si velit se purgare coram cõcilio, nec ꝓpterea qđ aliquis põtifex se purgauerit sicut Marcellinus. in preallega. c. nũc. ⁊ tex. in prealle. c. mandastis. per hoc vř imponi necessitas alijs pontificibus hoc faciendi. sic voluerunt secundum qđ dicit tex. in preallega. c. mandastis. Ad id facit qđ legiť in veteri testamento. j. regũ. xxiiij. ⁊ xxvj. vbi hř ꝙ licet Saul rex esset iam factus indignus regno pp notorias impietates suas, Dauid tamen noluit eum capere aut interficere, cũ tñ facere potuisset legẽti historiã. dixitqꝫ dauid. nisi dñs Deus percusserit eum, aut dies eius venerit non morieť, aut descendens in prelio perierit, propitius sit mihi dñs, vt non mittam manũ in Christũ dñi. Item non extẽdã manũ meam in dñm meum, qꝛ Christus dñi est. Ecce ergo ꝙ quãqꝫ Saul rex esset iniquissimus, ⁊ Dauid ꝓsequereť, qualiter noluit Dauid in eũ insurgere appellans eũ improbissimum hominẽ Christuꝫ domini sed potius eum iudicio Dei derelinquit dum dixit. iudicet dñs inter me ⁊ te vlciscať dñs me ⁊ te. ¶ Quid ergo latrabũt aut aduersus hoc exẽplũ clamabũt hi qui ex quolibet notorio crimine volunt Papam qui est Christus dñi a sede sua deponere? Ad ideꝫ facit, clarũ est qđ Papa hꝫ potestatem a Deo, vt supra plenissime in. j. q. deductuꝫ est. ⁊ sic Papa est a Deo, sed qđ a Deo est homines non possunt dissoluere, ne forte videantur repugnare Deo vt hř Act. v. ergo ⁊c. Ad idẽ facit qđ hř ad Gala. ij. trãsumptiue. ij. q. vij. Paulus. vbi Petro apostolo notorie scandalizanti ecclesiaꝫ ⁊ cogenti homines iudaizare vt dicũt illi tex. Nam ⁊ Barnabam ⁊ alios multos ad hoc Petrus induxerat, vt comederent cum iudeis. Paulus restitit in faciem ⁊ eius morem impugnauit secundum qđ
24 ibi plene legitur. † que est ratio quare ibi Paulus conuocato concilio apostoloꝝ, ⁊ alioꝝ Petrũ cogentẽ homines iudaizare nõ deposuit? Certe nulla alia vrgens ratio potest assignari, nisi ꝙ illi q spiritusancto nõ virtualiter sed effectualiter ducebãtur, sciebãt se non posse qđ a Christo institutum fuerat quonismodo immutare. Ex hoc ergo dico qđ vbicũqꝫ Papa tale crimen cõmittit pp qđ ipse non sit alienus ab ecclesia, nec extra ecclesiam ꝯstituitur, sicut est omne aliud crimen preter heresiꝫ nõ potest ẽt a toto mundo deponi. Potest tamẽ exemplo Pauli pape turbanti ecclesiam resisti ⁊ obuiari ne contaminet seu scãdalizet ecclesiam. Et hoc est ꝙ singulariter voluerunt Inno. ⁊ Joan. an. in. c. inquisitioni. de sen. excõ. vbi dicũt ꝙ si Papa preciperet aliquid qđ esset contra vniuersalem statum ecclesie non esset illi obediendum, immo resistendum.

Et sic nota quia non dicit eum pp hoc deponendum, qđ tñ intelligo qñ sine cã illud ꝑciperet. Si aũt subsistente magna cã hoc faceret, tunc nõ esset ei resistendũ, imo obediendũ. ita no. idem Inno. in. c. quãto de ꝯsue. vbi ad literã dicit ꝙ subsistẽte magna cã ⁊ alijs not. Papa põt ꝯ vniuersalẽm statũ ecclesie. pro his allego bonum tex. xix. dist. In memoria beati Petri apostoli honoremus sanctã Romanã ecclesiã ⁊ apostoloꝝ sedem, vt que nobis sacerdotalis mater est dignitatis esse debeat ecclesiastice rationis magistra. Quare seruanda est tamen mansuetudine humilitatis, ⁊ licet minus ferendum ab illa sede imponať, iugum tñ feramus ⁊ pia deuotione tolleremus ⁊c. Erubescant itaqꝫ ⁊ a seipsis confundantur qui pp crimen aut errorem Romani põtificis ipsiuꝫ aut eius sanctissimaꝫ sedem volunt deponere, ferantqꝫ humili-
25 ter qđ ab eo precipitur, licet graue videatur. † De cuius humilitatis virtute ⁊ merito ego allego bonam glo. in cle. j. de relig. domi. que est omnino videnda ꝯ istos qui aduersus stimulũ calces volentes erigere tm̃ bonum perdunt humilitatis. Qualiter autem, aut quibus modis Pape scandalizante ⁊ turbante sine cã statum ecclesie resistendũ sit infra subijciam, nunc prosequendo adhuc istam materiam probo eandem conclusionẽ aliter. ꝓ qua bene facit. ij. q. vij. oues. vbi tex. dicit ꝙ oues subiecte pastori nõ possunt euꝫ accusare nisi deuiet a fide. possunt eũ tñ reprehendere ⁊ ei resistere, qđ de Papa ⁊ concilio recte verificatur. ipse enim est pastor, concilium autem est ouile. Joan. x. Erit vnum ouile, ⁊ vnus pastor. ad idem eo. c. ⁊ q. Petrus vbi licet querimonie multe fierent ꝯ Petrum apostoluꝫ ⁊ ipse se excusasset, hoc fecit ex humilitate. potuisset enim vt ibi habetur ex potestate sibi cõmissi officij dicere oues pastorem suum nõ accusent, sic cũ Papa loco Petri successerit, potest concilio dicere oues pastorem suum non accusent ⁊ per cõsequens mul-

tominus deponant. ¶ Fateor tamen qđ bene faceret Papa ⁊ esset laudandus si se de obiectis purgaret ⁊ concilij iudicio se subijceret ex humilitate vt dř. ij. q. vij. nos si incompetẽter. Si autem hoc non vult facere, certe non astringiť, vt in preallega. c. petrus. ⁊ ij. q. v. mãdastis. Pro hac parte est optimus tex.
26 ij. q. vij. his ita. vbi tex. dicit † ꝙ subditi teneñť humiliter reniti ⁊ obuiare prelatis suis si forte volunt eos cogere ad malum. Et si hoc est in inferioribus prelatis quanto magis debet esse in Romano pontifice summo omnium cuius potestas a Deo est? idem probatur exemplo Dauid qui cũ homicidium ⁊ adulterium cõmisisset, non est illico a Deo damnatus aut depositus, sed missus est propheta Nathan qui illum argueret, vt hř. ij. q. vij. §. item cũ Dauid. (¶ Idem tenent Pe. de perusio. Anto. de but. ⁊ Abb. ibi. Cardi. in consi. cxlvij. vř circa fi. ⁊ in cõsi. cl. quesitũ sepe fuit. in fi. Abba. in. c. si qñ. de rescrip. ⁊ in. c. cũ teneamur de preben. ⁊ per illud dictum Inno. ipse Abb. in. d. c. inquisitioni excusat Cardinales qui recesserunt a Gregorio. xij. ratione scandali qđ tũc imminebat vt citati sub pena excõmunicationis non teneantur cõparere. vide Fely. in. c. si qñ de rescri. in. vij. col. ver. reliqua. de obedientia vbi tractat an domini Cardina. possint discedere ab obedientia Pape. N. chalmot. iuris vtriusqꝫ doctor.)

Item pro hoc qđ concilium non possit Papam deponere, adduco hanc rõnem que est noua ⁊ fortis iudicio meo. Clarũ est ꝙ Papa nõ hꝫ auctoritatẽ ⁊ potestatem a concilio sed a Deo, vel potius volumus dicere qđ Papa hꝫ auctoritatem a concilio, dicendum est ꝙ illam hꝫ iussu ⁊ auctoritate Dei, vt est tex. qui in hoc videtur singularis. xvij. dist. §. hinc etiam. si sic est, ergo non debet esse in potestate concilij seu ecclesie hanc auctoritatem ab eo tollere, sicut in simili dicimus
27 ꝙ papa hꝫ duplicẽ gladiũ spiritualẽ ⁊ tẽporalem, † spiritualeꝫ in habitu ⁊ exercitio, temporalem vero in solo habitu. Exercitium autem est collatum ẽt in imperatore iussu Dei, secundum qđ notatur de iudicijs nouit. vbi hec est cõmunis opinio canonistarum. Ex hoc sequitur ꝙ Papa non potest tollere exercitiuꝫ iurisdictionis temporalis ab imperatore, qđ exercitiuꝫ in eum contulit iussu Dei, vt not. per doctores in preallega. c. nouit. Simile est qđ dicimus in delegato, nam si episcopus mandante superiore causam delegat alicui, non est in potestate sua quandocũqꝫ voluerit talem delegationem reuocare. quod tamẽ esset si auctoritate superioris nõ delegasset. vt. ff. de iudicijs. l. iudicium soluitur. que hoc modo singulariter limitať per docto. in preallega. c. nouit. ¶ Ex his clare patet ꝙ conciliuꝫ nõ potest Papam suspendere ab administratione Papatus in casu quo sic facit vt patet ex superioribus. ¶ Infertur etiam ꝙ concilium generale per decreta sua non potest subijcere sibi papam ⁊ multomagis sedem apostolicam, qꝛ hoc esset aufferre sibi illam superioritatem quam Deus Petro ⁊ eius successoribus necnon ecclesie Romane concessit secundum quod plene supra deductum est.

SVMMARIVM

1 Pape ecclesiam turbanti an ⁊ qualiter resisti debeat. nu. 2. 8.
Anastasius papa proprio scelere perijt iustorum orationibus diris deuotus.
3 Pape thesaurum ecclesie pauperibus elargiendum. propinquis distribuenti resistendum.
4 Delictum occultum non est faciie corã omnibus manifestãdũ.
Petrus cur se iudicio ecclesie submiserit.
5 Rex concilio suo maior est.
Ecclesie caput ministeriale est papa.
6 Ecclesie omnes sunt vna ecclesia.
7 Posse, si commode nequeamus, non posse dicimus.
9 Pape delicta solius Dei iudicio sunt reseruata.
10 Papa dispensat contra euangelium, vniuersalem statum ecclesie, vetus testamentum, ius diuinum, determinationeꝫ cõciliorum ⁊ decreta patrum. ⁊ in quibus. nu. 11.

¶ De modis resistendi pape ecclesiam turbanti.

1 Verum quia supra dictuꝫ est ꝙ Pape turbanti statum ecclesie potest † ⁊ debet resisti dubitatur de modis resistendi. Ad qđ respondeo ꝙ primo exem. Pauli apostoli resistendum est Pape in facieꝫ exprobrando

probrando, & rationibus conuincendo illius praua opera. Secundus modus resistendi colligitur ex exemplo Hilarij qui cõtra Leonẽ papam preualuit orationibus. vnde datis istis excessibus in Romano pontifice tota Italia deberet cum lacrhymis & ieiunijs orationes ad Deum porrigere, vt ipsum corrigeret, vel eum de hac vita subtraheret, aut eius mentem immutaret, vel alio modo ecclesie sue prouideret. Hinc legitur q Anastasius papa scelere proprio perijt, & orationibus iustorum percussus est. xix. dist. pie aũt credendũ est nisi peccata nostra, pp que descendit ira Dei in filios diffidẽtie aliud efficerẽt, q Deus pces ecclesie sue nõ despiceret, neqz pateret eã ab iniquo pontifice piclitari, qr ipse orauit p ea ne illius fides deficeret. vñ ecclesia nõ põt esse nulla. xxiij. q. j. loquitur. & ca. a recta. Est enim fundata sup solidã petram que ruere nõ potest. Et nauicula Petri licet fluctuare possit perire tamen non potest. xxiiij. q. j. non turbatur.

2 ¶ † Tertius modus est vt congregetur contra talem pontificem concilium generale per collegium Cardinalium, vel ipsum negligentes per alios de quibus plene dixi. s. non ad finem deponendi ipsum pontificem, vt quidam erronee existimant, sed ad finem vt cõciliũ moneat Papã vt per viscera misericordie Christi illum exoret vt a talibus desistat, & se corrigat & emẽdet. Potestqz concilium inuocare auxilium brachij secularis puta imperatoris vel aliorum principum qui pape ecclesiam scandalizanti resistãt pro hoc. lxxix. distin. si quis pecuniã. lxiij. dist. Adrianus. & c. in synodo. vnde tali pontifici volenti destruere eccl'iam debent omnes Christiani resistere. xxiiij. q. j. memor. xlij. dist. sit rector. vij. q. j. §. cũ si. (Vide Cardi. consi. cl. in tertio dubio. & Archiepisco. floren. in tertia parte sue summe. titu. xxiij. c. ij. §. vij. & Panor. in. c. licet de elec. versi. si quis autem. & dicit ibi hoc practicũ fuisse Pisis vbi Cardinales ggregati scripserunt ad principes & prelatos. Et si Cardinales non concordarent in congregando concilium, talis congregatio ad imperatorem qui est patronus & defensor ecclesie spectaret secũdũ Cardina. consi. preallega. in quarto principali dubio per tex. in. c. fina. lxv. di. quem ad hoc egregie ipse inducit quamquam ille tex. loquatur in populo. vide Fely. in. c. querelam de iureiurã. ver. & in casu necessitatis. & in. c. super literis. xiij. col. ver. ix. facit de res. N. chalmot doctor.) Hinc dico q si Papa totum

3 † thesaurum ecclesie qui est distribuendus pauperibus. xij. q. ij. aurũ hz ecclesia. not. glo. in cle. ne romni. de electio. daret parentibus suis aut propinquis aut ecclesie patrimoniũ indebite alienaret, nõ est permittendus talia facere, sed est ei resistẽdũ. Ad eius tamen depositionem propter hoc non debet procedi vt ex superioribus clare pz intelligenti. Pro hoc est vna bona glo. in. c. j. de renun. lib. vj. vbi not. q papa solum pp heresim deponitur, non autem propter insufficientiam & constat scienti iura q prelatus dicit insufficiens, qñ dilapidat bona ecclesie. vt hr de statu mona. c. ij. §. fi. Itẽ si viuit incontinenter de quibus no. de supp. negli. prela. c. grãdi. lib. vj. Et hanc opinionem inuenio tenuisse dñm Petrum de palude patriarcham Antiochenũ, licet multa ex his que. s. dixi omittat. ¶ Nec obstant q in contrarium allegantur pro superioritate concilij. Primo illud Euangelij. Si peccauerit in te frater tuus &c. transumptiue. j. q. j. si peccauerit de iudicijs. nouit. Respondeo enim q dum Christus vltimo loco dicit illud inesse ecclesie, per hoc nõ denotatur superioritas, sed intelligi dicendum esse ecclesie hoc est declarandum esse coram fidelibus illum esse incorrigibilem vt modo ab omnibus cognoscatur. Ideo bene sequitur in text. Et sit tibi sicut ethnicus & publicanus per hoc sentiens illum in facie ecclesie posse excommunicari & debere ab omnibus vitari.

4 † delictum enim occultum non est ante omnes propalandũ vt patet exemplo Christi qui licet sciret Judam se proditurum tamen celauit. vt not. glo. de offi. ordi. si sacerdos. j. q. j. Christus nisi subesset incorrigibilitas que deprehenditur quãdo monitus non desistit. ar. de senten. excom. contingit. & c. sacro.

Nec obstat illud qõ hr in actis apostolorum. Cum audissent apostoli qui erant Hierosolymis qr recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannẽ &c. Ex quo colligunt quidam q ecclesia fuit maior Petro postq eum misit. Respondeo istam esse satis leuem argumentationem, nam cum inciperet fides publicari, magis inducebantur gentes ad fidem opere & exemplo q verbo, idcirco pp vite sanctitatem & miraculorum potestatem, nam ad eius vmbram sanabantur infirmi. Act. v. missus fuit Petrus, qui exemplo Christi seipsum humiliauit, tenens illud preceptum. Amen dico vobis qui maior est inter vos, fiat sicut minor, simile est q idẽ Petrus alibi facit submittendo se ex humilitate iudicio ecclesie qõ tñ declinare potuisset. ij. q. vij. petrus cuius exemplo etiam Leo papa submisit se etiam imperatoris iudicio. ij. q. vij. nos si incõpetenter. per hoc tamen non infert vera superioritas vel inferioritas vt patet ad illud qõ allegatur Act. xvj. vbi orta qõne an conuersi ad fidem debeãt circuncidi. tu ad apostolos & presbiteros &c. Respondeo q in illa congregatione Jacobus fuit loquutus per hoc non infertur quo

5 minus Petrus fuisset inter eos caput & principalior. † Quis enim est ita fatuus qui diceret regem concilio suo esse inferiorẽ si aliquid per concilium suum determinaretur, vel si aliquis cõtra sententiam suam diceret, que ipsius regis, & omnium consensu approbaretur? Approbata est igitur sententia Jacobi tanq recte & bene sentientis. pro hoc bonus tex. xxxj. dist. Nicena. vbi in concilio vnus dicit sententiam suam que a tota synodo fuit laudata, ex eo tamen non sequitur illum fuisse principaliorem. Omnia itaqz ista solum probant hoc scilicet in ecclesia esse potestatem clauium, & hoc fateor vt deduxi in. j. q. Sed non probant superioritatem ecclesie. s. papam, imo rationalis dictat contrarium. Sicut. n. natura monstruosum esset & impossibile qõ corpus mysticum cuius caput saltem ministeriale est papa vt dixi. s. iij. q. ij. satis videretur monstruosum ipsam ecclesiam preesse toti corpori, ita Papa debet preesse toti ecclesie. ad. c. legimus. xciij. dist. ibi Hierony. dicit qõ orbis est maior vrbe vult dicere qõ nõ tantum est inspicienda consuetudo Romane ecclesie, sed etiam aliarum ecclesiarum que sunt disperse per orbẽ que est maior vrbe. nec est credendũ qõ altera sit ecclesia vrbis

6 Romane, & altera totius orbis. † Nã omnes ecclesie sunt vna ecclesia ex qua vnam seruant regulam veritatis. vt ibi dicitur. quasi dicat, non ex loco metimur gsuetudinẽ ecclesie non tamẽ orbis sit maior vrbe potest ipse episcopus alibi esse q in vrbe, & vbicũqz fuerit eiusdem est meriti, eiusdem est sacerdotij & intendit seruare illam consuetudinem q seruant omnes ecclesie licet alius sit in vrbe. & hunc intellectum sentit ibi glo. in verbo altero. & in ver. maior. ad. c. manet. & c. memor. xxiiij. q. j. in qbus videtur probari q contra vniuersalem statum ecclesie Papa non possit facere, qr tunc eius iudicium non procedit ex equitate. vnde non manet eo casu Petri priuilegium. Respondeo quod Petri priuilegium fuit. quodcunqz ligaueris super terram &c. modo si ligat inique & iniuste, & sic nõ procedit eius iudicium ex equitate, cessat tale priuilegium, qr talis non est ligatus in celo, & sic quo ad Deum, vt dicit gl. in prealle. c. manet. item non licet pape turbare statum ecclesie, vt dicit ca. memor tamen ibi non dicitur quod ista sit iusta causa depositionis. vnde fateor quod male facit & grauiter peccat, ei quoqz est resistendum secundum ea que dixi supra. Simili modo respondeo ad glo. in. c. proposuit. de conces. preben. que videtur dicere q Papa non potest immutare vniuersalem statum ecclesie, quia deponi non potest. id est non debet. similis expositio habet de

7 statu mona. vtrum qr illud dicimus non posse † qõ non possumus cõmode. ff. de condi. insti. l. filius. ff. de verbo. signi. l. nepos proculo. Et dato etiam q vere non posset, ex hoc non sequitur q illud qõ facit esset ipso iure nullum tanq factũ lege prohibẽte, quia non procedit vltra penam imponẽdo secũdũ theoricam legistarum. C. de legi. l. non dubiũ. per Barto. ff. de noui oper. nuncia. l. pretor. §. j. per Cardi. floren. in. c. fi. de po. prela. nullo enim iure diuino vel humano cuius meminerim inuenitur, quod Papa faciens qõ non debet etiam si notorie scandalizet ecclesiam debeat deponi in causa heresis. ergo nec nos debemus inniti sapientie proprie, & hoc dicitur de gsti. ne innitaris. Erubescimus enim cũ sine lege loquimur. C. de colla. l. illam. cum vulgaribus, & presertim in tam arduo negotio, in quo profecto valde admirandum est qõ si talis pena depositionis posset imponi alicubi p sanctos patres aut sacra gcilia hoc dcisum nõ sit.

Solũ hec falsa opinio pullulauit ex illa maledcã gl. que est. xl. dist. si Papa. que tamen nihil dicit de pena depositionis, sed solum dicit q de alio crimine q de heresi nõ põt ac

8 cusari † non tñ dicit qõ ex illa accusatione sequatur depositio, immo tex. in prealléga. c. si papa id agat per qõ innumerabiles populos inducat ad perditionem qõ satis est turbare statum ecclesie a nemine est iudicandus excepto casu heresis vt ibi subiũgitur. vnde non video hunc errorem aliunde processisse quam a ratione ambitionis & cupiditatis regnandi. (Illam gl. etiam dicunt non esse veram Augu. de ancho. Petrus de palude & Archi. florentinus illos referens in tertia parte sue summe. ti-

tulo.xxij.c.iiij.§.iij.incipiente queritur vtrum papa. & in titu. xxiij.c.ij.§.v.in fi. Sed aduerte quicquid do. Petrus de monte acutissimo zelo hic excitatus dixerit. glo. illa singularis cōmuniter & per omnes quasi cōprobatur, vt dicit Panor. in.c. significasti. de elec. & ibi vide Landrianum in suis additionibus vberrime de materia Conciliorum generalium. Idez Panor. in.c.proposuit.colum.fina.de conces.preben. & in.c. cum venissent.in.iij.colum.de iudi.& in disputatione sua incipiēte episcopus.& quidem rector.in fine secundi dubij.subiungens q́ totus mundus glo.illam approbat.illam etiam sequitur excellētis memorie doctor Ludo.roma. in consil.cxxiij.questio.discutienda.& Bal.in.c.olim circa fi.de rescrip.& illa glo.hodie est canonizata per sacrum concilium Constanciense, vt patet in titulo, de aucto. sacri concilij.c.j.in pragmatica.ideo de ea hesitare & proteruum, & sacrilegum esset. R.chalmot doctor pictauiensis.) Ad.c.& si illa.j.q.vij.xxv.q.j.que ad perpetuam &.c.sunt quidem. Respondeo concedendo q́ contra statutum ecclesie vniuersalis Papa non potest dispensare, & si dispensat conuincitur errare & male facere, quod intelligo quando sine causa facit, non tamen probant illa iura quod si faciat possit
9 contra euz procedi, † quia eius delicta solius Dei iudicio sunt reseruata.ix.q.iiij.nemo.&.c.aliorum, imo posset dici quod ēt contra vniuersalem statuz ecclesie Papa potest dispensare dūmodo non concernat fidem.pro hoc allego glo.que ita intellecta est valde notabilis.in.c.proposuit, de conces.preben.intelligendo q́ illa verba ibi posita, quod intelligo in his &c. Referātur ad omnia precedentia quod patet.argu.de appella.c.ij. requiris.&.c.inquisitione. per Barto.ff.de lega.j.l.talis scriptura.& hec sufficiant de ista conclusione in qua multa notabilia dicta sunt.

Quarta conclusio est Papa

potest de plenitudine potestatis concilium legitime congregatum iusta causa tamen subsistente dissoluere.ista conclusio multipliciter deducitur. Primo si concilium generale sumit robur & auctoritatem a Papa.xvij.distinctio.per totum de electio. significasti.& sepius probatum est, ergo ab eodem potest dissolui ipso submouente suam impartiri auctoritatem, quia eiusdem est dissoluere & destruere cuius est condere.C.de legi.l.j.de in-
10 di.cum venissent.cum similibus.† Item papa tollit ius diuinū dispensando contra euangelium, vt not.glo.xxx.q.j. sunt quidem.l.distin.ex penitentibus.in tex.& glo. Nam ordinare bigamum est contra apostolum.de bigamis.super eo.&.c. a nobis. habetur ad Thimo.iij. Et tamen Papa contrariuz facit. Itē Papa dispensat contra vniuersalem statum ecclesie.de cōsanguinita.& affi.non debet.xxxv.q.v.ad sedem, & quod ibi nota. lxviij.distinctio.cor episcopi. Item dispensat contra vetus testamentum in decimis dandis.de decimis ex parte.& tex.& de cōcessio.preben.c.proposuit in glo.& tamen preceptum decimarum est de iure diuino.xvj.q.j.reuertimini ad me.&.c.omnes de decimis tua nobis. Item in voto. Papa dispensat de voto. c.j.&.c.magne.cum sequentibus.qd̄ tamen est de iure diuino, iuxta illud euangelij.vota reddite.vt hr̄ in prealleg.c.magne. Item in iuramento.& tn̄ scriptum est. Redde domino iuramēta tua, vt legitur Deuterono.v. Mathe.x.de iureiurando, & si Christus. Item dispensat contra multa capitula quatuor conciliorum vt hr̄ in tex.& glo.xv.distin.sicut sancti.no. glo. de statu mona.cum ad monasterium. Item dispensat in secundo gradu affinitatis collateralium equalis linee.de conces.prebenda, proposuit in glo.de restitutio.spolia.literis in glo.& ibi per do-
11 cto.† Item cum monacho dispensat contra votum castitatis & aliorū substantialium regule not.glo.in preallega.c.cū ad monasteriuz.per Joan.and.de re indi.semel. Deo li.vj. Itē dispēsat cum diacono vt contrahat matrimonium, qui tamen ex voto tenet ad castitatem.tex.est.xxxj.distin.de illo licet glo. ibi dicat contrarium.& in.c.cum ad monasterium.prealle. Item dissoluit matrimonium non consummatum.de conuersa. coniug. ex publico, & tamen matrimoniuz est de iure diuino, q̄r fuit institutum in paradiso.de biga.debitum.& ibi not. Jo.and. de frigi.c.fi.est tex.de voto.c.j.lib.vj.& habetur Gene.ij. Item solus papa ex causa deponit imperatorem.licet de honestate requirat concilium de re iudi.ad apostolice.§.nos itaq3. lib.vj.& ibi no.in gl. Itez deponit regem.xv.q.vj.alius.ex quibus autē causis Imperator vel rex possit deponi no.per Host. & Joan. and.in prealle.ca.ad apostolice.credo ēt aliud notandum in.c. grandi.de supplen.negli.lib.vj.itē solus Papa ex cā pōt deponere Cardinales nec hz necesse conuocare concilium. gl.est valde not.de cleri.nō resi.ex gestis.& ibi p Inn.de schisma.c. j.lib.vj. Licet papa de honestate bene faciat in his arduis requirere concilium Cardinalium, vt not. in.d.c.j.de schisma. per Joan. mona. in.c.super eo. de here.lib.vj. probatur qui fil.sint legi.c.per venerabilē.ver.rationibus.

SVMMARIVM

1 Cardinalium dignitas a quo tempore incepit.
Cardinales sede vacante nunquid alium cardinalem de nouo creare possint.
2 Tituli qui & quot sint.
3 Papa in totum tollere potest conciliorum statuta etiam in iure clausa.
4 Papa potest de potestatis plenitudine concilium dissoluere.
Glosa auctoritatibus fulcita pondus habet & robur.
5 Pape precepto non obedientes mortaliter peccant.
6 Papa nūquid possit precipere ne quis amplius ducat vxorē.
Papa potest concedere ne quis teneatur ad decimas.
7 Cause fidei ad papam deferende.
8 Hereticus dicitur qui non credit qd̄ apostolica sedes credit.
Sanguis & lepra in sacra scriptura quid significent.
9 Pape diffinitioni in omni foro standum.
Concilium vacante sede an cognoscat de reseruatis Romano pontifici.nu.12.
10 Petrus cur vocatus cephas.
Ecclesia mortuo papa vacare dicitur.
11 Ecclesia est loco ouilis & Papa pastoris.
13 Episcopatuum prouisio ad quem pertineat.
Concilium plenum dici non potest absq3 papa.
14 Concilium est administrator necessarius non voluntarius.
Apostoli pares inter se in quibus dicantur.
15 Possidere duo idem insolidum eodem modo non possunt.
16 Papa viuente imperatore an possit exire in actum iurisdictionis temporalis.

De Cardinalibus.

b Inc sumpta occasione non indecenter quero a quo tempore incepit dignitas Cardi-
1 naliū. † dico qd̄ tp̄e quo Constantinus dotauit ecclesiā Roma.nō erāt Cardinales, q̄r de eis nō facit mētionē, sed de clericis. Postea cū Siluester papa facit synodū gn̄alē erāt Cardi.ij.q.iiij.p̄sul.& q̄r ista nō est de nr̄a māremitto ad not.p Archi.de elec.vbi periculū.li.vj.plura alia ēt idē Archid.narrat de Cardi.xxij.dist.sacrosancta. An aūt vacāte sede collegiū Cardi.possit aliū Cardinalē de nouo creare not.per eūdē Archid.lxxix.dis.nulli vnq3.per Host. de electio.licet nos hēmus glo.in cle.ne Roma.de elec.ad quē sufficiat remissio. (De his qōnibus vide Martinū lauden. in suo succincto tractatu de car.& diffusius per And.sic.in elegātissimo tractatu de prestātia Cardi.quē in iuuētute sua edidit ideo multa ibi dicta postea grādiori euo effectus retractauit, vt in.j. vol.suo4 ꝯsilio4 ꝯsilio p̄mo liquido videre est. R.chalmot.)
2 Quot vero sint tituli Cardinaliū.r̄ndeo † qd̄ inter Cardi.sunt episcopi, quidā presbyteri, qdā diaconi. Infra aūt hos ordines nullus alius est, q̄r nō est Cardi.qui ad minus nō sit diaconus. vt not.in cle.vt his qui.de eta.& quali.(Quā iurisdi.habuerūt Cardi.in suis titulis ponūt Joan.an. Abb. & Fely.in.c.his q de maio.& ob.quos vi deas.& Barba.in.j.q.basilica.de p̄stā. Car.col.xiij.& dicit Jo.mo.in.c.vnico.de ma.& obe.li.vj.papa sibi r̄ndisse q́ dn̄i Car.in eo4 ti.h̄ūt iurisdictionē episcopalem.hoc sequunt̄ Archi.Do.& Phili.francus ibi per tex.singularē in.d.c.his qui.quā Papa ibi singularizat & in.c.dilectus de capel.mona. R.chalmot.) Sex aūt sunt tituli Episcoporū Cardinaliuz quos not. Hostien.de confirma.vti.& inuti. examinat videlicet, Hostiensis, Portuensis Albanen. Prenestinus, Sabinensis, Tusculanus. ¶ Tituli p̄sbytero4 car. sunt vigintiocto vcz sancte Crucis in Hierusalē, sancti Marcellini, & Petri.quatuor Coronatorū, sanctorū Joānis & Pauli, sancte Anastasie, sancte Sabine, sancti Stephani i celio mōte.sancti Clemētis, sancti Nerei & Archilei, sancte Susanne, sancte Potentiane, sancti Sixti, sancti Petri ad vincula, sci Martini in mōtibus, sancti Eusebij, sancte Prisce, scē Praxedis, sancti Vitalis, sancti Cyriaci in thermis, sancti Marci

Basilice.

Basilice.xij.aplorum.sancti Marcelli.sancti Laurētij in damaso.sancte Marie trāstyberim.sancte Cecilie.sancti Chrisogoni. ¶ Tituli diaconorū sunt hi.sancte Lucie,septē socij scē Marie i aquaria,sancti Theodori.sancte Marie i cosmedin. sancti Georgij ad vellus aureū.sancti Cosme ⁊ Damiani.sancte Marie noue,sancti Adriani sancti Sergij ⁊ Bachi.sancte Marie in via lata,sancte Marie in porticu sancti Angeli sancti Nicolai in carcere Tusculano.sancte Marie in dñica. sancti Eustachij.sancte Lucie iter imagines sancti Uiti i marcello.sancte Agathe.Martyrū. ¶ Redeundo ad propositū dico q̄ si papa pōt facere oia illa de qbus.s.⁊ plura alia q̄ causa breuitatis omitto,que vīr esse grauiora multo fortius poterit dissoluere ɔcilium gñale qđ ab eo recipit ptātem ⁊ auctoritatē
3 pro hoc facit qđ † papa pōt in totū tollere statuta ɔciliorum ēt corpore iuris clausa.qđ p3.naʒ qđ inferior annis.xx.posset fieri subdiaconus aut.xxv.diaconus.vel.xxx.sacerdos erat expsse ꝓhibitū per ɔcilia gñalia vt hr̄.lxxvij.dist.subdiaconus.c. placuit.c.eps bñdictionē.⁊.c.in veteri que oia sunt statuta cōciliorꝫ generalium,vt p3 ex supradi.Et tñ papa oia illa sustulit, patet in cle.gñalē.de eta.⁊ quali.⁊ ibi not.in gl.nec mirū q2 nō deberet reprehensibile iudicari.sed secundum varietatem temporum statuta variantur humana vt dicit tex.de consan.⁊ affi. non debet nouis enim morbis noua conueniunt antidota preparari.de iura calū.ceteri.pro hoc facit qđ no.Inn.vt dixi de cōsue.quanto qui dicit q̄ papa subsistente magna causa ⁊ alijs nota potest facere ɔtra vniuersalem statū ecclesie,⁊ verba Christi intelliguntur qđcunq3 ligaueris.s.per constitutiones vel precepta,q2 illi est in omnibus obedien.nisi sint ɔtra fidem,vel ei specialiter prohibita.verba sunt Inno.ad literam.Quid plura:de hoc est gl.magna multum singulariter notanda in.c.vbi periculum de elec.lib.vj.in ver.ɔcilio,que t3 q̄ † Papa de
4 plenitudine ptātis pōt dissoluere concilium,q2 nulli concilio est subiectus.vbi ergo habemus gl.fulcitam auctoritatibus quibus.s. certe temerarium vr̄ esse ab ea recedere.nec videtur in tali materia quicq̄ melius posse reparari q̄ accedere ad hos sanctos patres ⁊ deuotissimos meos qui tex.⁊ gl.composuerūt,qui nec odio nec gratia seu alij animi morbo subiecti nobis veritatē aperuerunt.Nō ptereamus ergo terminos quos posuerunt patres nostri.xxv.q.j.que ad perpetuam.ne in nobis illud Euangelicum impleat.ve vobis qui dictis bonum malū,⁊ malū bonū ponentes lucez tenebras,⁊ tenebras lucē.xj.q.j.ve vobis.neq3 afferamus nouas ⁊ dolosas stateras,vbi appendamus quod volumus ꝓ arbitrio nostro dicētes hoc graue est hoc leue.xxiiij. q.j.Non afferamus.hoc dico pro his qui sacros canones damnare ausu temerario non verent̄ quibus illud dñi in euangelio dicendum est.Sinite illos,ceci enim sunt ⁊ duces cecorum trāsumptiue de voto.magne.xj.q.iij.inter verba.

Ex premissis infero quod cum subsistente iusta cā dissolutionis preceptum pape satis equū videatur ei ab omnibus est obedien.per.s.dicta ⁊ presertim per illum tex.qui iudicio meo in hoc est multū singularis.xix.dist.
5 in memoria adeo † vt putem non obedientes tali precepto peccare mortaliter q2 qui nō obedierit principi morte morieť de maio.⁊ obe.c.ij.xj.q.iij.qui resistit.Nec dr̄ tali pcepto papa euertere aut decolorare statū ecclesie,vt quidam putant nunc.n.bene diceret̄ facere hoc qñ prohiberetur in perpetuū fieri concilia generalia,aut totis viribus impediret quodcūq3 gñale ɔcilium fieri,nā si hoc faceret,nō esset ei obediendū,imo totis viribus resistendū.vt plene dixi.s.in tertia ɔclu.sed si ex cā vnum ɔcilium semel dissoluit eps intentiones quod alibi ⁊ alio tempore aliud celebretur in quo eadem veniant discutienda q̄ in primo,non video quis istis reuelauit istud esse subuertere statū ecclesie. ¶ Ad quod exprobrandum adduco tria similia primū est papa non pōt deponere omnes episcopos mundi.vt no.gl. ix.qđ.iij.per principalem,q2 hoc esset bene decolorare statum ecclesie,sed vnū duos vel plures nemo sane mētis dubitabit ipsū posse deponere,vt in.c.veritatis.de dolo ⁊ ɔtu.cū si.Secundū simile est,papa non pōt sua ɔsuetudine aut precepto in
6 ducere † ne quis ɔhat amplius matrimoniū,aut ɔcta oia dissoluant̄,q2 hoc esset contra preceptum domini Gene.ij.Crescite, ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram.ac esset turbare statum generis humani.quis autem negabit ipsum posse vnum duo vel plura matrimonia dissoluere non secuta carnali copula vel ɔhenda impedire seu prohibere,vt p3 de matri.contrac.ɔtra inter. eccle.Tertium simile habet̄ in glo.quam ad hoc reputo valde notabilē.in.c.a nobis.de deci.vbi gl.t3 quod Papa potest alicui specialiter ex priuilegio concedere,ne teneatur ad decimas soluendas,q2 hoc non est facere contra ius diuinum,non tamen posset facere preceptum aut ɔstitutionem que omnino tolleret obligationem prestandi decimas.licet.n.ius naturale aut diuinū nō posset per papam omnino tolli,potest tamē quibuscunq3 specialiter remitti.vt notabiliter dicit illa gl.sic etiā est in ꝓposito nostro l3 omnia ɔcilia generalia ⁊ omni tpe celebranda non possit papa dissoluere aut precipere ne fiant,q2 conuinceretur errore.xxv.qđ.j.sunt quidem tñ vna subsiste nte cā poterit ipse dissoluere,⁊ multomagis de loco ad locū commutare,q2 illa nō est plenaria dissolutio,sed tantū quedam transmutatio.neq3 d3 ecclesia dei si in spiritusancto est legitime ɔgregata ꝑpter hoc insurgere ɔtra Romanum pontificem,aut eius sacratissimā sedem,neq3 d3 curare magis de vno loco,q̄ de alio,sed attendere illud verbū dñi.Ubicunq3 fuerint duo vel tres in noie meo ɔgregati,ego in medio illorꝫ sum.Nota dictionē vbicunq3,ex qua colligit̄ q̄ non debet haberi consideratio magis istius loci quam illius dummodo ipsa ecclesia capiti suo vniatur ⁊ in spiritusancto legitime congregetur.

7 **Quinta ɔclusio cause** † fidei sunt ad papam ⁊ eius sedez apostolicam tanq̄ ad verum ⁊ summū iudicē deferen de. Ista conclusio clare deducitur per ea que no.glo.xix.di.anastasius. vbi gl.tenet q̄ Papa potest si est in concilio generali causas fidei ptractare.hanc partē t3 beatus Tho.scđa secunde.q.j. ar.x.Ad idē.iij.q.vj.dudū iuncta glo.in ver.maiores.q̄ inter cās deferēdas ad sedem aplīcam enumerat causam fidei.pro hoc gl.de offi.leg.q̄ trāslationē.ad idē expresse.xxiij.q.j.quoties vbi dicitur quoties orit̄ questio fidei omnes prelati illā ad Petrum debēt referre,hec pars ɔuincitur exemplo ⁊ verbis Hiero.qui an bñ vel male de fide sentire vult ɔsulat Romanū pontificem.xxiiij.q.i.hac fides.⁊.c.quoniā vetus.facit ea.cā ⁊.q.rogamus.ꝓ hoc est expressum de baptis.maiores in principio.xvij.distin.huic sedi.⁊.c.nec licuit.hoc p3 ex verbis xpi in Euangelio dū dixit Petro,Symon sathanas expetiuit vt cribraret te sicut triticū,ego āt oraui ꝓ te vt nō deficiat fides tua. de fide ergo ad Petrū ⁊ successores recurrēdū ē qm̄ ad eos ō ipsa ptinet cognoscere ⁊ diffinire.Et hinc dr̄ q nō credit qđ se
8 des aplīca credit † hereticus est de sum.tri.⁊ fide catho.c.j. ⁊.ij.⁊ pro hoc de ɔse.dist.ij.ego berengarius.vbi ille Berengarius ex heresi ad fidē reuersus ɔfitetur verā eē fidē quā credit Romana ecclesia ⁊ sedes aplīca sentit,alias hrat ⁊ pdicat. Pro hoc facit qđ hr̄ Exo.xviij.vbi precipit̄ a deo Moysi vt eligat centuriones ⁊ tribunos in pplō q de causis inferioribus cognoscāt.Illud āt qđ fuerit maius referat ad Moysen vt ibi.

Ultimo hec conclusio probat̄ per id quod legitur Deutero.xvij.vbi dr̄.si difficile vel ambiguū apud te iudiciū esse ꝓspexeris,inter sanguinē ⁊ sanguinē,leprā ⁊ leprā,cām ⁊ causam,iudiciū etiam inter portas videris variare,venias ad sacerdotes Leuitici generis,⁊ ad iudicez qui illo tpe fuerit qui indicabit tibi iudicij veritatem,⁊ fac quecunq3 dixerit hi qui presunt loco quē elegit dñs,sequarisq3 eorum sniam.Qui autem superbierit nolēs obedire sacerdotis ministerio qui eo tpe ministrat dño deo tuo,decreto iudicis morietur.que verba clare sonant maiores causas esse ad papā deferēdas,qui est sacerdos.s.sacerdotes leuitici generis in eternū ꝭm ordinem Melchisedech ɔstitutus a deo iudex viuorꝫ ⁊ mortuorum.Intelligunt̄ aūt verba premissa dū dr̄ inter sanguinem,⁊ sanguinez ꝭm Inno.qñ agit̄ de crimine,puta de homicidio vel de alio.Inter lepram ⁊ leprā qñ agit̄ de heresi,q2 sicut lepra est morbus ɔtagiosus sic heresis.inter cām,⁊ causam qñ vertitur
9 cā ciuilis,puta ex cōmodato vel deposito vel similia.† ⁊ qualitercunq3 exponant̄ vnius tantū sensus est qđ in omni foro vt in oi casu difficili vel dubio stādū est diffinitioni pape vt in iuribus preallega.⁊.ij.q.vij.quoties.Quod autem dicit iudicium inter portas ⁊c.exponit̄ inter iudices iuxta illud qđ hr̄ Psal.xliiij. Aduersum me loquebant̄ qui sedebant in porta.hec ⁊ alia multa ad hoc propositū hñ facientia hñr.in.c.per venerabile qui fi.sint legi.in tex.⁊ per doc. ¶ Sexta ɔclusio est,vacante sede apostolica concilium generale non potest ponere manuz ad ea que sunt reseruata romano pontifici in signum supreme ptātis. Ista conclusio habet̄ transumptiue.xix.distin.ita dominus ad omnium apostolorꝫ officium pertinere noluit,vt in beatissimo Petro omniū apostolorꝫ summo principaliter coniurarent,vt ab ipso velut a quodam capite dona sua in corpus oē diffunde

ret. Ex quibus satis euidenter colligit omnes administratiões debere a Petro, ⁊ sic ad papam in ecclesia descendere. est aũt ille tex. perpetuo menti tenendus, q: notabiliter declarat qño ecclesia habeat clauium potestatem. Pro hoc facit q: vniuersalis ecclesia est corpus mysticũ, papa vero in ecclesia est loco
10 dei, caput huius corporis. hinc Petrus fuit † appellatus cephas, id est caput oĩum aploꝝ. xxij. dist. sacrosancta, ergo concilium nõ potest sine papa hec dei dona exercere, seu mẽbris ecclesie impartiri. idẽ facit. xxiiij. q. j. loquit᷑. vbi vt vnitatẽ Christus in ecclesia designaret, fundauit ecclesiam sup sancto Petro per ista verba. Tu es Petrus ⁊c. ipse enim fuit creatus platus, vt in prealleg. c. sacrosancta. xxij. dist. lxxx. dist. in illis. vnde non potest ꝯcilium de dignitatibus prouidere, cũ nõ apłi sed Petrus tenuerit in terris vicẽ dei. de trãsla. pla. c. ij. Et di xi. s. in. i. q. Si enim aliter diceremus certe disrumperet᷑ vnitas ecclesie, ad quã designandam dñs soluz Petrũ prefecit, vt sepius dictum est. Ad idẽ facit q: mortuo papa ecclesia vacat in cle. ne romani. de elec. de schisma. c. j. lib. vj. ergo ptãtẽ papalem ecclesia exercere põt ex quo vacat. Itẽ hec ecclesia terrestris est diuinitus exẽplata ab illa triũphanti ⁊ celesti. lxxxix. distin. ad hoc notat᷑ gl. in cle. ad nostrum, sed in celesti curia est vnus qui cuncta ministrat ⁊ cui oĩa obediunt, scz deus, sine quo nihil fieri põt, ergo idẽ in hac militante vt sine pape licentia seu auctoritate nihil fieri possit. Ipse. n. est qui oĩa ministrat, ⁊ sine quo papalis dignitas exerceri nõ põt. Itẽ facit q: ouile dz esse distinctũ a pastore, ꝫm illa verba euãgelica Jo. x. c. fiet vnũ oui
11 le ⁊ vnus pastor. † Ecclesia si quidẽ est loco ouilis, ⁊ papa loco pastoris. Deus autẽ est ouile, cuius non est pascere sed pasci, neqz pastoris officiũ occupare. Itẽ si diceremus ꝯtrium, sequeretur quod non esset necesse eligere summũ pontificẽ aut saltem per hoc eius electio tardaret᷑ si oĩa per ꝯcilium possent expediri, quam tñ tarditatem iura abhorruerunt, q: existimarunt ex ea ecclesiam dei magnam passuram calamitatez ⁊ iacturã. de ele. licet. ⁊. c. vbi periculum. libro. vj. ⁊ in cle. ne Romani.

Sed ad istam questionez forti ter obstat, q: ptãs tradita a Christo est penes ecclesiaz vt dictũ est. s. in prima ꝯclu. licet per papã explicet᷑ ⁊ exerceat᷑. ergo vacãte sede quasi sit ꝯsolidatũ exercitiũ cũ habitu poterit ecclesia exire in tales operationes. Itẽ facit qđ habet᷑ Act. j. vbi patet qđ vacante apostolatu Jude proditoris omnes apostoli ⁊ discipuli tractauerunt de eius successore, ⁊ elegerunt duos ex omnibus. s. Barnabaz ⁊ Mathiã, ⁊ positis sortibus qs eoꝝ preferretur, cecidit sors sup Mathiã. ⁊ sic iste fuit assumptus in duodenario numero. Et lz tunc non essent epatus ita distincti sicut his temporibus. xxv. dist. olim. habebãt tñ curã omniũ in cõi. j. q. j. Christus. ⁊ no. de proba. cum cã. §. j. ergo Petrus tunc passus est vt oẽs prouiderent in cõi, presumendũ est qđ hec potestas sit apud vlem ecclesiam que representatur per ꝯciliũ generale. pro hoc vr̃ tex. lxviij. dist. quoꝝ vices. itez facit. lxxviij.
12 dist. si quis pecunia. † vbi mortuo papa cardinales cũ toto clero excõicant intrusũ in papatu ⁊ sic electio clericoꝝ exercet iurisdictionẽ sede vacante, facit cle. ne Romani de elec. vbi mortuo papa ꝓhibent᷑ cardinales se intromittere de spectãtibus ad ipsum, nec aliqđ ibi dr̃ de ꝯcilio, cum ergo non sit ꝓhibitũ, satis vr̃ esse permissum. ar. de presum. nonne. ff. de iudi. l. cum pretor. Idẽ si potestas mortuo papa non remaneret penes ecclesiam, vel nõ posset exerceri sequeret᷑ absurdũ qđ ecclesia remaneret sine regimine, qđ nõ est credendũ. arg. de homi. ꝓ humani. lib. vj. ⁊ qđ ibi no. Jnn. nã multa possent grauissima occurrere circa creationẽ pape, que forte nõ possent accelerari, in qbus esset necessariũ vti plenitudine ptãtis, itez duobus ꝯtendentibus de papatu recurrat᷑ ad iudiciũ ꝯcilij ꝯñalis. lxxix. di. si duo. vt di xi. s. in prima ꝯclu. ⁊ sic in casu dubij ecclesia exerceret iurisdictionem. ergo idem multomagis vbi nullus subest. Itẽ ꝯcilium olim ꝓuidebat de papatu. lxxix. di. si transitus ergo potius põt ꝓuidere de inferioribus dignitatibus. Ad idẽ facit q: apostoli euntes ꝑ mundũ ordinabant pr̃sbyteros per singulas ecclesias. Act. xiiij. ¶ Ista motiua re vera vñr vrgentia tñ ipsis non obstan. teneo conclu. premissam, quaz tñ limito qñ nulla subest necessitas prouidendi de dignitatibus, vel alijs occurrentibus añ creationem pape, q: tunc non debet concilium se de talibus in
13 tromittere, † nam de iure ⁊ antiqua consuetudine ecclesie potestas prouidendi de epatibus pertinet ad papã. vt dicit glo. que est menti tenenda. de elect. ꝗꝗ. lib. lib. vj. facit. lxxx. dist. in illis. xxij. dist. dicit ptãs ꝓuidẽdi de inferioribus beneficijs sit data epis. xxj. q. vij. oẽs basilice. x. q. j. regenda. non dz cõcilium ꝯtra has antiquas ordinationes aliqđ attentare, nec iura ⁊ preeminentias pape violare. argu. in cle. ne Romani. de elect. de maio. ⁊ obedi. cum inferior. item sicut capitulũ qđ repñsentat ecclesiam cathedralẽ. de testa. relatũ. ij. non succedit in ptãte ꝯferendi bñficia ad solius epi collationẽ spectã. ne sede vacã. c. j. lib. vj. ita nec ꝯcilium dz succedere pape in ptãte ꝯferendi beneficia ⁊ alia faciendi que ad eum solũ spectare vñr. presertim, q: non potest dici plenum concilium sine papa. xvij. di. multis.

Concludue itaqz vr̃ posse dici, qđ vbicunqz magna necessitas vrget, nec aliter posset ꝑ cõstitutiones iã factas ꝓuideri, neqz sine magno dãno possit expectari creatio summi pontificis tunc de pertinentibus ad papaz ꝯcilium põt se intromittere ⁊ ita procedunt argu. s. facta contra istam conclusionẽ sicut enim necessitate vrgente vnum membrũ vtitur officio capitis ipse autẽ Christus cuius negocia gerunt᷑, tunc erit verũ caput ecclesie sine vicario, vt no. gl. in clemen. ne
14 Romani. erit ergo † ꝯcilium administrator necessarius non voluntarius, ⁊ hoc videt᷑ habere magnam equitatẽ. nec obstat qđ dictum est. s. de Mathia apostolo, q: dico qđ in illa ꝯgregatione Petrus fuit tanquã principalis, ⁊ proposuit negotiũ vt omnes ⁊ simul ꝓuiderent pp maiorẽ firmitatem ecclesie ⁊ nouitatem. Et q: ipse Petrus voluit ⁊ consensit postea tamen ipse solus de epatu prouidit vt in prealle. c. in illis. lxxx. dist. qui tex. est menti tenendus, q: declarat ptãtem pape. s. ecclesiam ⁊ conciliũ. Exẽplo itaqz Petri posset facere papa si vellet ad ardua tractanda vocare concilium vt no. Jnn. de cle. nõ resi. ex gestis de re iu. ad apostolice. lib. vj. nec potestas fuerit tradita toti ecclesie, q: dico ꝙ dñs fecit omnes apostolos pares respectu ꝯsecrationis ⁊ ordinis, non aũt respectu ptãtis iurisdictionalis, in qua Petrus prefuit oĩbus. vt no. gl. xxj. dist. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur. qui fi. sint leg. per venerabilẽ. q tex. est valde bonus ad hoc, vel tenendo distincte qđ omnis ptãs sit in ecclesia dõm illud esse quo ad habitum, quo autem ad actum ⁊ exercitiuz est in Petro ⁊ eius successoribus. vt. s. sepissime declaratum est.

¶ Hinc dico quod viuẽte vno vero pontifice ex quo cessat oĩs ratio necessitatis ꝯcilium generale non potest ponere manũ ad ea que sunt pape reseruata per rationes. s. deductas. item q: esset ponere duo principia in ecclesia qđ est hereticuz. xxiiij. q. j.
15 loquit᷑. ⁊. §. fi. xxij. dist. c. i. Itẽ ꝓ hoc est talis ratio. † certuz est qđ duo idẽ insolidũ eodẽ mõ possidere nõ possunt. ff. si modo. l. si vt certe. §. cõe duobus vehiculum. Sed nemo dubitat qđ papa verus ⁊ vnicus est insolidũ in quasi possessione administrandi papatum, ⁊ exercendi ptãtem clauium in tota ecclesia vt pz in superioribus ergo eodem tpe concilium nõ potest esse in tali quasi possessione pp impossibilitatẽ, turbat enim ꝯciliũ iurisdictionez pape, ex quo impedit se de his q̃ sibi sunt reseruata in signum supreme potestatis. ¶ Super hoc dico ꝙ viuente vnico pastore nõ heretico, conciliuz nõ potest absoluere, vel alteri cõmittere vt absoluat a nota excõicationis, a qua non soluit inferior Romano põtifice, sicut est illa q̃ incurrit᷑ per canonẽ. xvij. dist. iiij. si qs suadente diabolo. itẽ nõ põt dispẽsare. in. ij. nec. iij. gradu cõsanguinitatis nec põt cũ irregularibus dispẽsare. ꝓ quo allego gl. valde singularẽ in. c. clerici. de cleri. excõmu. que est notanda. Itẽ non potest pallium tradere archiepis qđ sumitur de corpore beati Petri. de elec. significasti. Et breuiter non potest facere reseruata pape, ⁊ si faciat nullius sunt momẽti, tanꝗ facta a non habente potestatẽ. vij. q. j. dagobertuz. de iurepatro. quod aũt. cum simi. Pro quibus facit hec ratio in simili. lz papa habeat iurisdictionẽ temporalem in habitu, tñ q: exercitium est collatũ in imperatorem, vt est concors senten
16 tia canonistarum in. c. nouit de iudi. non potest † papa viuẽte imperatore exire in actuz iurisdictionis tẽporalis, ⁊ qđ habet in habitu deducere in exercitiũ, q: Christus iussit Petro extrahenti gladiũ, ⁊ Malchum percutienti vt gladiuz reponeret in vaginam. Eo autem mortuo bene potest. de foro compe. lz qđ intelligo sane in terris imperij. nã in terris ecclesie semp põt de appellatiõe. si duobus. ⁊ ibi no. sic in ꝓposito licet fateatur etiaz habuisse claues verum est transumptiue. de elec. significasti. ⁊ alibi. Tu aliqñ ꝯuersus confirma fratres tuos. Luce. xxij. que verba sonant in exercitium. ergo viuente papa non dz etiaz qđ habet in habitum quouismodo ad actum deducere per premissa. Et hoc ꝯcludo generaliter esse verum in omnibus pertinẽtibus ad summum pontificem de quibus per gl. de offi. delegati. quod translationem. de excessi. prela. sicut vnire, ⁊ hec pro presenti sufficiant de ista materia.

Summarium

SVMMARIVM

1 Imperium vnde originem traxit.6.
Imperium ⁊ sacerdotium ex eodem promanant fonte.
2 Imperatores omnes cur dicantur cesares.
3 Regnum romanorum deus reprobasse videtur.
Romanorum imperio ab initio nihil fortius, in fine nihil debilius fuit.
Pronomen quis, quod est restrictiuum.
4 Dominia per occupationem sunt distincta.
5 Ignorantia quando dicenda probabilis.
7 Francigene ligantur lege imperatoris.
Reges qui ⁊ cur imperatorem non recognoscant dominum.

¶ De Imperatorie maiestatis origine ⁊ potestate.

Expeditis his circa premissorum summorum pontificum ⁊ generalium concilioꝝ ptãtem nunc ad imperatoriã maiestatem transeundum est, ⁊ aliqua de ipsius origine ⁊ ptãte breuiter subiungenda.

1 Quero itaqꝫ primo vnde † imperiũ habuit originem aut initiũ. Respondeo in hoc esse opiniones quidam.n. putant processisse a deo ⁊ iure diuino ore Christi fuisse approbatũ, per illud qđ habetur Matthei.xxij. Reddite que sunt Cesaris cesari, ⁊ q̃ sunt Dei Deo. Itẽ imperium a celesti maiestate traduꝫ est. C.de ve.iur.enucle.l.j.xxiij.q.iiij.quesituꝫ.bene facit.xj.q.iij.qui resistit.⁊.c.iulianus.vbi qui imperatori resistit, ordinationi dei resistit ad ideꝫ.xj.q.iij.imperatores.pro quo bene facit qđ scripsi in repe.c.debitores.de iureiur.qꝛ imperium deũ sequiẗ in auc.ꝯsti.que de digni.§.penul.col.vj. Itẽ Imperator est pater oium post deum.in auc.neqꝫ vxor.qđ de iure fis.col.vij.itẽ imperium ⁊ sacerdotiũ ex eo.fonte ꝓcedunt.in auc.qũo opor.epis. Pro hoc facit quod habetur Geñ.j.fecit deus duo luminaria valde magna, vnum quod preesset diei, aliud qđ preesset nocti.q̃ verba referuntur ad pontificalẽ auctoritatẽ ⁊ imperialem maiestatem.de maio.⁊ obe.solite.hinc est quod sicut pape omnis creatura ẽ subdita quo ad spiritualia vt i.d.c.solite.no. Inn.de consti.c.j.sic imperatori quo ad tẽporalia.facit de cẽsi.omnis anima.ad idem qꝛ deus de celo imperium ꝯstituit vt difficilibus legem imponat.in auc.de fide instr.§.qꝛ igiẗ.colla.vj.(Vide Jo.an.in Spe.de iur.om.iud.in pñ.Old.ꝯsi.xcvj. Car.in.c.venerabilẽ.de elec.in.vj.q.Fabrũ in proemio instit. Baptistam de.s.Seuerino in repe.l.cũctos ppl'os.C.de sum.tri.Fely.in.c.cũ nõ liceat.de pscri.ver.x.⁊ vlt. Nouissime per do.Jo.igneuꝫ senatorẽ Mediolaneñ.in sua celebri disputatione, an Rex Francie recognoscat superiorem.quẽ oĩno videris. M.C.) ¶ Sed contra istam opinionem arguuntur.primo, qꝛ in veteri lege nõ inueniẗ a deo institutũ imperium cum enim im-
2 periũ incepit solũ tpe Cesaris, † pp quod oẽs imperatores dñr cesares cuius tempora longe precessit lex vetus.ergo nõ vr̃ illa lege institutũ fuisse imperiũ, imo hꝫ vetus testm̃, tñ ipse deus qui omnia creauit ex nihilo.Geñ.ij.dñs est omniũ vniuersalis. iuxta illud psalmiste. Domini est terra, ⁊ plenitudo eius orbis terrarum.vnde ab initio mundum per se rexit, ⁊ precepta hominibus dedit ⁊ transgredientibus penam imposuit.Geñ.ij.tñ qꝛ pp hoiem tot ⁊ tanta creauerat.Geñ.j.⁊.ff.de vsur.l.in pecudum.hec terrena ipsi homini ꝯcessit iuxta illud psalmiste. Celum celi dño terram autem dedit filijs hominuꝫ, verũ qꝛ omnis ꝯmunio parit discordiã, vt.ff.de leg.ij.l.cũ pater.§.dulcissimis. voluit vt hec mundana non essent cõia, sed occupanti ꝯcederẽtur. Deutero.xiij.vbi legitur, quicquid calcauerit pes tuus tuũ erit.not.gl.ff.de acqui.pos.l.j.deinde lege ista, permissa fuerũt regna, vt pꝫ in psonis Dauid, Salomonis, ⁊ multis alijs a deo approbatis.de sacra vnc.c.i.⁊ in lib.Regũ.iij.c.xix.vbi legiẗ quosdam reges mandato dei vnctos fuisse ꝓ hoc qđ hr̃ Prouer.viij.per me reges regnãt facit qđ hr̃ in Psal.Deus iudiciũ tuũ regi da. ¶ De imperatore aũt non memini alicubi legisse apud testm̃ vetus, qm̃ vt dixi lex illa multis annis ꝓcessit imperium, sed nec in lege noua vr̃ a deo institutum imperiũ, lꝫ de regibus multa dicant, vt pꝫ prima Pe.ij.deũ timete, regeꝫ ho-
3 norificate †. Itẽ subditi estote omni potestati siue regi tanq̃ precellenti ⁊ ducibus ab eo missis.de maio.⁊ obe.solite.imo specialiter deus vr̃ reprobasse imperiũ romanoꝝ, vt no.Hiero.j. Pe.ij. Cum enim oẽs vsurpationẽ inceperint, dignũ fuit vt regnum a gente in gentem transferretur pp iniustitias suas vt diuersas fraudes.eccle.x. Et factũ est regnum huius mundi dñi Dei ⁊ Christi filij eius. Apoca.xj.sibi enim est data ois potestas in celo ⁊ in terra. Matthei vlti.vnde gl.d.c.ij.dicit quod sicut ab initio nihil fortius imperio Romanoꝝ, sic in fine nil debilius inueniẗ. Cũ ergo diuina permissione, dñia occupata ⁊ distincta fuerunt, ⁊ aliqñ reges instituti, vt dictũ est, non licuit imperatori postea talia sibi appropriare, qꝛ nõ licuit ei transgredi terminos quos posuerũt patres sui. Prouer.xxij.⁊ in.c.q ad ꝑpetuã.xxv.q.j. Et ad aliud Mat.xxij.date q̃ sunt Cesaris cesari, ⁊ q̃ sunt ⁊c. Rñdet qđ xp̃s nõ iubet ei reddi oĩa, sed tm̃ que sua sunt pp illud ꝓnomẽ que, qđ est restrictiuũ, vt no.C.de sum.tri.⁊ fide catho.l.cunctos ppl'os. Uel vt dicunt qdã, ideo xp̃s illud dixit vt scandalũ euitaret.sicut alias ꝓ vitãdo scãdalo ipse soluit tributũ. Matt.xvij.xviij.q.i.c.iã nũc.⁊ ꝓ scãdalo vitando sunt bona iura.de renun.nisi.§.ꝓ grandi de prescrip.nihil.de no.ope.nun.cum ex iniũcto.vbi pulcher tex. Ex his cõcluđunt aliqui imperium a Deo nullum fuisse institutum.

Ulterius videamus de iure humano cõstat quod de iure naturali primeuo non erant regna neqꝫ dñia.ff.de iu.⁊ iu.l.j.§.ius
5 naturale.j.di.ius naturale.de iuregẽ.per occupationẽ † dñia sunt distincta, ⁊ menia ꝯdita.ff.de iusti.⁊ iur.l.ex hoc iure, neqꝫ ibi aliquid dr̃ de imperio. ¶ De iure aũt ciuili aduertendũ qꝫ duas causas potest allegare imperator pro se, prima autẽ qꝛ habuit dñium a ppl'o romano.ff.de orig.iur.l.ij.alia qꝛ per iustum bellũ acquisiuit ab hostibus ppl'i romani.vt.ff.de capti.l.postliminiũ.⁊.l.hostes. Sed certe he due cause non vñr multũ vrgẽtes.primo qꝛ ppl's romanus non potuit plus iuris in imperatorem transferre quam penes se haberet.ff.de acqui.re.do.l.traditio.ff.de reg.iur.l.nemo plus.de iure pa.qđ aũt. Sed de iure ppl's romanus non habuit dñiuꝫ sup alias nationes.ergo illud nõ potuit transferre in imperatorẽ.lꝫ Romulus, ⁊ Remus ab initio vrbem romanam constituerunt.vt pꝫ per illud Uirgilij.
Romulus excipiet gentem, ⁊ mauortia condet
Menia, romanosqꝫ suo de nomine dicet. Habetur in.l.ij.ff.de ori.iur.⁊ in.l.fi.ff.de re.diui. Et liquet habentibus historiaꝫ, tñ ppl's postea reges expellendo vr̃ contra se iram dei ꝓuocasse. vij.q.j.deniqꝫ. Et sic vr̃ qđ imperatores neqꝫ dñium neqꝫ iurisdictionem iuste habuerunt, sed per violentiam. ¶ Neqꝫ obstat electio seu consensus populi, qꝛ dicunt quidam qđ lꝫ populus romanus potuerit eligere dominum, non tamen toti mũdo, nec obstat si dicatur qđ saltem successores habuerunt verũ titu-
5 lum propter iustam ignorantiam violentie. † qꝛ dicunt isti quod hec ignorantia nõ est ꝓbabilis ex quo omnibus constat de violentia.vnde cũ isti successerunt scienter in rem ⁊ vitium videnẗ eodem morbo laborare, arg.de ind. Quia vt de resti.spo.sepe. ⁊ per ꝯñs etiam prescriptione se iuuare non possunt.que scđm canones non procedit cum mala fide.de prescri.qm̃ omne.de re iudi.male fidei possessor.lib.vj.nec obstant iura que dicunt imperatorẽ esse mundi dominuꝫ, qꝛ alibi vr̃ probari multos esse qui nõ sunt subditi imperio, sed sunt federati, hostes vel amici.ff.de capti.l.postliminiũ, ⁊.l.non dubito, no.in prealleg.l.cunctos ppl'os C.de sum.tri. Nec ob.vij.q.j.in apibus quia fateor qđ sicut in apibus vnus est rex in vno regno, nõ tñ vnus dꝫ esse rex omnium apium, nec oẽs grues de mundo vnam sequuntur, sed quelibet congregatio suam sequitur. Nec obstat.xij.q.j.futuram.vbi videtur quod imperator obtineat monarchiam mũdi, ⁊ qđ ibi dicitur qđ principes Romani non approbant dominium.C.de proba.l.cum res.⁊ ibi no.

Ista materia pp hec iura inuicẽ ꝯflictãtia vr̃ valde esse ardua ⁊ dubia. ¶ Quicqđ
6 tamen dixerint alij mihi satis vr̃ verum qđ † imperium romanũ ⁊ alia regna processerunt diuina voluntate ⁊ permissione, ⁊ hoc tenet Albe.de rosa.egregius iuris ciuilis cõmentator in preal le.l.cũctos ppl'os.lꝫ negari nõ possit quin initiũ habuerit a violentia, vt pꝫ per premissa. Permisit autẽ hoc ipse deus ꝓpter bonum cõe, qꝛ cõmodius est regi per vnum quã per plures, teste Aristo.xij. Metha.ꝓbatur qđ non est potestas, nisi a deo de homi.ꝓ humani.lib.vj. Juxta illud verbũ dñi. Nõ haberes ptãtem in me, nisi esset data tibi desuper. Et hoc vr̃ tenere glo. in auc.qũo oportet epos.in prin. Item per longissimum consensum prouinciarũ ⁊ populoꝝ qui voluntarie fuerũt sub imperio satis vr̃ purgatũ vitium violentie, ⁊ contradictio iam transiuit in ꝯsensum, ar.C.de his que vi met.ve causa fi.in.q.i.vnde his ꝯsideratis satis potest dici quod imperiuꝫ est iustum, ⁊ qđ oĩs nationes sibi obedire teneanẗ. Et hoc clare tꝫ Hosti.in sum.de

offi.or.§.ij.§.sed ꝛ imperator.idem gl.de elec.venerabilē.ꝛ qui fi.sint le.per venerabilē.lȝ quo ad regē Hispanie gl.videatur sentire ꝯtrium.de dona.inter vi.ꝛ vxo.Et sine teste.Idē gl.de priuileg.super Spe.idē.ij.dist.c.vlti.xvj.dist.si iperator.vij.q.j.in apibus.lxiij.dist.adrianus.xij.q.j.futurū.idē gl.x.colla.de pa.tenen.c.hac edita.in prima gl.que etiaȝ vr̄ tenere qḋ
7 † Francigene ligant̄ lege iperatoris.de hoc in Spec.de appel.sed nūc tractemus post principiū,qḋ imperator sit dn̄s oīuȝ christianoꝝ.facit.ff.ad leg.rho.de iac.l.depcatio.C.de epis.ꝛ cle.l.ḡnaliter.in fi.(Pro saluāda snīa accedat aureū dictū Bal.in tit.de pace ꝯstan.in prin.dicentis,qḋ papa ꝛ iperator sunt iudices ordinarij boīum ꝛ delegati iudices ipsius dei altissimi.allegat gl.ad hoc singularē in rub.de here.ꝛ fa.colla.j.N.chalmot.) ¶ Lȝ autē ista sint de iure.tn̄ Rex Francie,Hispanie,ꝛ multi alij principes ꝛ ppl'i nō recognoscūt imperatorē in dn̄m allegantes in exeptionē pscriptionē tanti tpis cuius memoria initij non existit.que prescriptio satis vr̄ hoc casu habere locuȝ vt no.Bar.ff.ḋ capt.l.hostes.doctores moderni no.ḋ fo.ꝯpe.cū cōtingat.pulchre p Albe.de rosa.C.de iur.om.iud.l.fi.sunt etiam alique ciuitates Italie hn̄tes priuilegium quod sufficeret quo ad exemptionem allegare,ꝛ ad eius ꝓbationeȝ adduceret tempus quo fuerūt in libertate ḃm materiam que habetur.ff.de vsur.l.cuȝ de in rem ꝟso.de censi.peruenit.Licet eniȝ iure exēp'on's nō posset prescrip.a priuato,a ciuitate tamen ꝛ ꝓuincia potest,vt not.Arch.xvj.q.iij.placuit.(De prescrip.an currāt ꝯ supremā ptātē imperatoris.vide Zaba.in cle.presenti.in.vij.q.de censi.ꝛ in cle.pastoralis.§.illud.de re iud.in.ij.oppo.Fe li.late in.c.cum a nobis.de prescrip.N.chalmot.)

SVMMARIVM

1 Imperium nunqḋ ꝓcedat per successioneȝ,an per electionē.2. Francorum reges qui fuerunt imperatores.
2 Imperatorem qui eligant.
3 Rex Boemie quando in electione imperatoris vocandus. Iudeus nunquid posset esse imperator.

1 S Ecundo quero an † imperium ꝓcedat per successionē,an per electionē.qḋ p successionē vr̄ ꝓbari per.l.certa forma.C.vt in pos.leg.per.l.j.C.ad.l.falci.in quibus pȝ ꝙ filius successit patri in imperio.Idē legit̄ de Iustiniano qui successit Iustino.insti.de do.§.est ꝛ aliud.idē probat̄ in auc.vt prepona.no.impera.post prin.Idē in Pipino rege francoruȝ ꝛ filio suo Charolo,ꝛ Ludouico filio Caroli qui omnes ex successione fuerūt imperatores romanoꝝ,vt in Lōbarda.de epi.ꝛ cle.l.de iniust.ꝛ.l.de ecclesijs.xxiij.q.vlti.ḃm cano.Quicqḋ āt fuerit olim indubitate
2 dn̄m est,qḋ † p electionem ꝓcedit imperiū.hoc tenet Cyn.in l.bene a zenone.de hoc no.p gl.Inn.ꝛ Host.in.c.venerabilē.de ele.eligit̄ aūt imperator a tribus principibus ecclesiasticis.ꝛ quatuor secularibus,ad quos de iure spectat talis electio qui sunt hi,vcȝ archieps Magūtinus,archieps Coloñ.archieps Treuereñ.Comes Reni,dux Saxonie,marchio Brādeburgeñ.ꝛ rex Boemie.dicunt enim qḋ † iste vltimus nō est vocā-
3 dus,nisi qñ illi sex discordant.ꝛ de hac opi.fuit Hostien.in dicto.c.venerabilē.vbi plene de his.no.de re iudi.ad apostolice lib.vj.per Arch.de supplen.negli.prela.grandi.lib.vj.ꝛ per eundem.iij.q.j.in sum.An aūt iudeus vel hebreus possit esse rex vel Imperator,dico qḋ non.tex.est iuncta gl.ff.de excu.tu.l.spadonem.no.Bal.in rub.de vet.iur.enucle.C.pro quo facit,qꝛ tales vnguntur.de sacra vnctio.c.j.ꝛ iudei cum sint extra ecclesiam non vnguntur,igit̄ ꝛc.

SVMMARIVM

1 Imperatores duo insimul nunquid esse possint.5.
2 Imperator grecorum non est verus imperator.
3 Dubitationis cā multa cōcedunt̄,que alias non ꝯcederentur.
4 Alienatio vero heredi interdicit̄ si ei controuersia moueatur.

1 T Ertio quero an duo possunt simul esse imperatores.† vr̄ quod non,quia ad imperiuȝ ideo deuentū est,vt per vnū toti reipubli.ꝯsulatur.ff.de orig.iur.l.ij.§.nouissime.pro hoc.vij.q.j.in apibus.vbi satis vr̄ hoc probari.p hoc facit,qꝛ monstruosuȝ est ꝙ in vno corpore duo sint capita.de offi.or.qm̄ ꝛ quod ibi no.Itē imperiuȝ ꝛ papatus vn̄r paribus passibus ambulare.de maio.ꝛ obe.solite.sed non pōt esse,nisi vnus verus papa.vij.q.j.factus est cornelius.vt dixi.s̄.latissime.ergo idem dn̄m in imperatore nec obst.ff.de pe.l.fratres.ff.de iur.patro.l.diui fratres.ff.de transac.l.imperatores.cum si.qꝛ dico quod ille leges non ꝓbant quod simul ꝛ eodem tempore,habemus dn̄m ꝛ imperatorem nostrum ꝛ imperatorē grecuȝ,quia dn̄m qḋ imperator gre-
2 corum pace sua non est verus † imperator,vt not.gl.vij.q.j.in apibus.xcvj.dist.si imperator.ad hanc materiam videnduȝ est omnino quod no.glo.xxj.dist.nunc autem vbi etiam per Archi.ꝛ.vij.q.j.non autem alias incipit,non tantum.in gl.in quibus videtur probari quod duo simul fuerūt imperatores.Sed dic qḋ hoc fuit a casu ꝛ de facto,non auteȝ de iure. ¶ Sed stātibus premissis queritur de pulchra questione pone factam electionē esse ad culmen imperiale de duobus in discordia,ꝛ quēlibet administrationē habere.An quilibet imperatorum possit priuilegia ꝯcedere que soli imperatores concedere ꝯsueuerunt vr̄ qḋ sic qꝛ ratione dubitationis aliqua conceduntur,puta qḋ quis vtatur re non sua ꝛ eam consumat.ff.de vsu.l.vsufructua-
3 rium.§.si viuarijs. ¶ † Item ratione dubitationis quis vendicat rem nō suam.ff.de rei vendi.l.pōponius.in prin.insti.de re.diui.§.qḋ si frumentum.ꝛ ibi not.Item cum inter duos eodem nomine vocatos,dubitatur delegato quilibet potest petere satisdationē.ff.de leg.l.non caue.l.si dn̄i eiusdeȝ.ff.de pro.stipu.l.paulus.§.j.sic in proposito vident̄ tenere priuilegia per vtrūqꝫ ꝯcessa saltē respectu medij temporis.ad propositū bene facit.ff.de offi.preto.l.barbarius.C.de testa.l.j.facit de re iudi.ad ꝓbanduȝ.in quibus probatur quod is qui hr̄ p habili ad aliqueȝ actum licet in veritate non sit,pt tn̄ illum actū gerere optime facit de iure pat.consultationibus.ꝛ capitu.ex literis.ꝛ quod ibi not.de elec.querelam.ꝛ quod ibi no.ex his salteȝ videtur quod vtrumqꝫ priuilegium sit in pendenti,sicut dicimus in diuersis sententijs datis a diuersis delegatis in eadem causa,qꝛ vtraqꝫ est in pendenti,donec iudex competens vnam confirmet.ff.de re iudi.l.duo. ¶ In contrarium facit,quia imo pp dubiuȝ neutruȝ dȝ valere.ff.de testa.tute.l.duo sunt titij.ff.de here.insti.l.tēpus.§.quoties.Item quia tales concursu vident̄ impedire se.ff.de vsufru.l.quoties.probatur,vterqꝫ dubitat de statu suo,ergo pertinentia ad talem statū non potest facere.ff.de testa.l.sta-
4 tuliber.pro hoc facit,† qꝛ etiam si vero heredi moueatur questio seu controuersia ei interdicit̄ alienatio.ff.de peti.here.l.diuus.in fi.ff.fami.her.l.alienationes.neqꝫ videt̄ administratio quicquam prodesse ad valorē priuilegiorum,qꝛ non est eadē administratio veri principis ꝛ gerentis se pro principe.ff.de eo qui pro tuto.l.ij.ꝛ.ff.de doli excep.l.apud celsuȝ.§.si quis non tute.Item non constat quod talis administratio habeat ius perpetuum ꝛ firmum.Ideo attendi nō debet.C.de numera.ꝛ actua.l.actuarius.lib.xij.ꝛ ibi no.ff.de condi.indebi.l.si vrbana.j.responso. ¶ Et facit illud quod no.Inno.de elec.nihil de resti.spo.in literis.quid dicendum. ¶ Ego inuenio hanc questionē tactam in cle.romani.de iureiur.vbi gl.dicit se vidisse literas extractas de registro Innocentij tertij,que emanarunt sup discordia electionis,de qua fit mentio in.c.venerabilem.de elec.continentes qḋ inconcussa consuetudo imperij p patres sedis
5 ap'lice tolerata,ꝛ per tolerantiā approbata habet quod † electis duobus in discordia vterqꝫ administrat vt rex ꝛ omnem imperij iurisdictionem exercet,donec per papam alterius electio fuerit approbata vel reprobata huic ergo ꝯsuetudini stādū est,cuius non est vilis auctoritas.ff.de legi.l.de quibus.de ꝯsuetudin.an auteȝ obediendum sit imperatori nō legitime imperium ꝯsecuto,Archidi.tenet quod nō.xxiiij.q.j.culpatur.vbi vide.

SVMMARIVM

1 Imperator an ꝛ quam in clericos habeat potestatem.2. Mulier ex priuilegio potest conferre beneficia.
2 Imperator est dominus omnium rerum temporalium. Clerici regibus sunt subditi ratione temporalium. Tributum subiectionem denotat.
3 Iurisdictionum due sunt species sicut christianorū ꝛ militum. Persona quo ad forum regulariter attenditur non res.
4 Domicilij loco quis conuenitur etiam pro re alibi existente. Iudex persone est iudex bonorum.
5 Religiosa sunt que religiosis adherent.

6 Cause

6 Cause oēs etiā laicoꝝ ab initio corā sacerdotibus tractabant̄.
7 Laicus cur de clerici feudo cognoscat.
Papa magnam habet potestatem super imperatorem.
Episcopus quilibet in spiritualibus maioꝛ est imperatore.
8 Imperatoꝛ iuramentum fidelitatis pape prestat.

1 Quarto quero an īperatoꝛ † d̄ iure hēat aliq̄ȝ potestatē in clericos tam quo ad bona ecclesiastica q̄ȝ eorum patrimonialia. videt̄ quod sic, qꝛ imperatoꝛ potest ↄferre beneficiū vel dignitatē ecclesiasticā. d̄t. n. Spec. in spe. de preben. §. restat. ver. item, se vidisse priuilegiū ↄcessum impe ratori, quod in qualibet ecclesia Alemanie possit facere recipi vnū. neq̄ȝ dubitandū papam posse tale priuilegium ↄcedere, nā ēt mulier ex p̄uilegio romani pōtificis p̄t hr̄e facultatē ↄcedēdi prebendas ecclesiasticas. de conces. preben. cum dilecta. de te sti. Dilecto. ⁊ ibi no. de prebē. is cui. lib. vj. Itē quilibet ep̄s in promotione sua ↄsueuit aliquid dare imperatori. no. gl. lxiij. di. agathosa. imo q̄d plus est, tenēt quidā. in. c. ij. de prebē. lib. vj. quod reges ex longissima ↄsuetudine p̄nt acquirere ius ↄferen di b̄nficia ecclesiastica. q̄d tū non puto verum per. c. messana. ⁊. c. sacrosancta, qꝛ non subsunt iurisdictioni imperatoris, vt le gitur in auc. vt ecclesia romana gau. spa. cen. anno. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. l. omnes. ⁊. l. cum clericis. ⁊ no. Innoc. de ma. ⁊ obe. c. ij.
2 Itē saltē quo ad bona tēporalia eorum vr̄† clerici subesse im peratori, qꝛ imperatoꝛ est dn̄s oium rerū temporaliū. C. de. xl. p̄ scrip. l. bene a zenone. ⁊ ibi no. ⁊ iura humana regum sunt. viij. dis. quo iure. Pro hoc q̄d no. gl. C. de epis. audi. l. de his sentit Inn. de fo. ↄpe. postulasti. vbi sentit q̄d ↄstitutio iperatoris li gat possessiones clericoꝝ in eius territorio sitas, rōne. n. tempo ralium clerici regibus sunt subiecti. x. q. j. magnanimi. tributū denotat subiectionē. de cēsi. ois anima. Itē Christus iussit red di que sunt Cesaris cesari ⁊c. Matth. xxij. p hoc duas iurisdi ctiones distinguens diuinā ⁊ humanam. de ↄsec. dist. ij. clari tatē. in fi. Nam sunt duo genera christianoꝝ. clerici, scȝ ⁊ laici. xij. q. j. duo. Item duo genera militū. s. ecclesie ⁊ seculi. l. ad cle ricum sicut pontificalis auctoritas ⁊ regalis p̄tās. xcj. dis. duo.
3 † ⁊ per ↄn̄s due iurisdictiōes, videlicet sacerdotalis in spiritua libus, ⁊ imperialis in tēporalibus. xvj. q. vj. auctoritate. in auc. q̄ño opoꝛ. epi. §. j. vnus aūt presidens alterā vsurpare nō debet quod declarauit dn̄s cū talibus in persona Petri cōminatus est dicens omnis qui gladiū acceperit, ad alterius iurisdictionē spectantem, gladio peribit. xxiij. q. viij. c. j. spiritualem siqui dem hȝ ecclesia. xxiij. q. ij. inter hos. materialeȝ hȝ imperatoꝛ. de quo dicit apostolus ad Roma. iij. q̄d non sine causa gladiū poꝛtat rōne cuius omnis anima iubetur ei esse subiecta. vt ha bet. j. Petri. ⁊. d. c. ois anima pro hoc bene facit. xcvj. di. cuȝ ad verā. x. dist. q̄m. ¶ In contrariū facit, qꝛ quo ad forum re
4 gulariter attendit̄ persona ⁊ non res hinc est q̄d † pro re alibi constituta quis conuenit̄ in loco domicilij. ff. de re iudi. l. q̄d le gatur. ff. de re iudi. l. a diuo pio. C. vbi in rem act. l. fi. bona. n. se quunt̄ conditionē persone. C. de inoffi. testa. l. si sunt enim acces soria ⁊ hmōi causa creata. ff. de vsu. l. in pecudū. vnde qui est iu dex persone, etiam est iudex bonoꝝ. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. prudentia. ⁊ mutata ↄditione persone mutat̄ status rerū etiaȝ quo ad forum. ff. de iudi. l. si quis postea. p Bar. ff. de penis. l. j. Jo. and. in. c. j. de obli. ad ratio. Itē per militiam secularez ↄs mutat forū. C. ad silleia. l. ij. lib. xij. ⁊ in pallega. l. si quis postea. ergo etiam per celestem, arg. ff. de arbi. l. nō distinguemus. §. sa cerdotio. facit q̄d no. ff. de re iudi. l. miles. i prin. ⁊ in. c. j. de cle. egro. vel debili. cum ergo bona veniant ad personas ecclesiasti cas earum conditionem sequuntur, † que religiosis adherēt re
5 ligiosa funt. ff. de rei ven. l. qui religiosis. conueniens etiaȝ est vt maius dignum trahat ad se minus dignuȝ. de ↄse. eccle. vel al ta. quod in dubijs. ff. de vsuca. l. eum qui criminis.

Clarum autē est quod persone clericoꝝ non sunt de iurisdictione tēporali, ergo neq̄ȝ bona. imo grauiter peccant principes iurisdictioneȝ turbantes ecclesiasti cā. caueantq̄ȝ ne a dn̄o flagellentur, sicut ille Ozias rex de quo hr̄ in psal. xxvj. (Contra turbantes iurisdictioneȝ ecclesiasticā vide copiosissime do. Bertran. in opere suo quod cōtra Pet. de cunerijs edidit. Et vnum scias q̄d nullus vnq̄ȝ turbauit ec clesiasticam libertatē quin detrimentum in persona aut in bo nis aut in vxore, filijs, vel infamia iusto dei iudicio pateretur, ⁊ omissis priscoꝝ historijs recentioꝛa exempla recēseo. Pet. de cunerijs Christianissimi dn̄i regis aduocatus doctoꝛ ⁊ miles, qꝛ ecclesiasticam libertateȝ toto nixe infringere molitus est, a deo oīpotenti ita ꝑcussus est, preter alia q̄ taceo, vt in hodiernum vsq̄ȝ diem eius statua in ecclesia Parisiensi pro ludibrio hēa tur, pugionibus a iuuenibus feriat̄, ⁊ in derisum pateat oibus. de ista libertate ecclesiastica abunde scripsi in ↄmento meo. de reg. iur. ff. sup rub. N. chalmot.) Nā clerici p assumptionē cele stis militie corpus ⁊ animā dei seruitio dedicarūt. xij. q. j. cum portio. Et sic de eius foro facti sunt exēpti. xcvj. di. si iperatoꝛ. itē p priuilegia imperatoꝝ clerici sunt exempti. C. de epis. ⁊ cle. auc. statuimus. q̄ priuilegia sunt p ecclesiam approbata. x. dis.
6 si in adiutoriū. no. Inno. de maio. ⁊ obe. sed qꝛ. item † ab initio oēs cause ēt laicoꝝ coram sacerdotibus tractabant̄ Deutero. xvij. qui si. sint leg. per venerabilem. vn̄ non potest dici q̄d fiat eis iniuria si laici effecti clerici subsint clericoꝝ iudicio, ⁊ sic res quodāmodo reuertat̄ ad naturā suā, argu. ff. de pac. l. si vnus. §. quid si in specie. xxxv. dist. ab exordio. quid plura. de illa. q. est casus. in. c. fi. de iudi. in. c. ↄquestus. ⁊. c. si diligenti. de fo. cō pe. no. gl. de vi. ⁊ hone. cleri. c. fi. quod not. de pigno. ex his. neq̄ȝ obstat q̄d tēporalia subsint regibus, qꝛ d̄om est hoc veruȝ quo ad onera realia q̄ directe respiciunt rē. ff. de mune. ⁊ ho. l. munerū. §. p̄rimoniū. xj. q. j. Si tributuȝ, hic aūt nos loquimur de foro in quo magis inspicit̄ p̄sona quā res. ¶ Nō obstat q̄d de feudo clerici laicus cognoscat, vt no. de foro. ↄpe. verum qꝛ
7 dico illud esse ex eo q̄d † in feudo directum dn̄ium remanet pe nes dn̄m, licet vtile transeat in vassallū, secus in rebus clerico ruȝ que pleno iure trāslate sunt in ecclesiaȝ. C. de sac. san. eccle. l. fi. facit q̄d no. Inno. in p̄ealle. c. verū. Aduerte tn̄ qꝛ lȝ im peratoꝛ non habeat iurisdictionem in clericos, dispensat tn̄ in multis casibus quos vide in Spe. de leg. §. hūc quoq̄ȝ. ver. p̄n cipes quoq̄ȝ. magnā aūt p̄tātem habet papa sup imperatorem, quia ex delicto eum deponit. de re iudi. ad apostolicā. lib. vj. ⁊ ibi plene not. ⁊ in. c. quod sup his de voto. per Inno. Ambro. ēt excōicauit imperatorē ex delicto in sua ꝓuincia ↄmisso, vt ibi no. gl. Ex quo vr̄ q̄d in spiritualibus quilibet episcopus sit ma ioꝛ imperatore. lxiij. dist. c. j. ⁊. c. valentinianus. ⁊ ibi in gl. pro hoc. xcvj. dist. duo sunt. cum ibi not. q fi. sint leg. p venerabilē. xxiij. q. vj. administratoꝛ. de fo. compe. ex tenoꝛe. de supplē. ne
8 gli. pla. grādi. lib. vj. † Itē imperatoꝛ p̄stat pape iur̄m fidelita tis. lxiij. di. tibi dn̄o. de quo plene no. in cle. ne romani. de iure iu. ¶ Et vacante iperio papa exercet iurisdictionē. de fo. ↄpe. lȝ. ⁊ ibi no. per Inn. (Uide Fely. in. c. eam te. de rescrip. ver. similiter dicit gl. Bal. in addi. Spe. ti. de rescrip. presenta. §. fi. ver. itē q̄d obtentū. ⁊ Sali. in. d. l. bene a zenone. vbi de ma teria ad fund. ⁊ medullitus deducitur. N. chalmot.)

SVMMARIVM

1 Electio nunquid faciat verum imperatorē sine vnctione ⁊ alijs requisitis. 5.
2 Imperatoris electio qualis esse debeat.
Argumentum a communione est firmum.
3 Maritus vxoris debet esse defensoꝛ.
4 Actus ceptus fauore publico habetur pro completo.
6 Imperatoꝛ quibus coronis ⁊ vbi coronetur, ⁊ cur.
7 Bellum indicere an ad solum papam ⁊ imperatorē pertineat.
8 Capti in bello ⁊ relaxati ad fidem, an debeant fidem frangere.
9 Duellum de iure canonico nunquid sit licitum.

1 Quinto vero quero vtrum† imperator ex sola electione concoꝛdi vel facta a maioꝛi parte dicatur esse verus impe rator adeo q̄ omnimodam administrationem ha beat, ⁊ potestateȝ circa concedendum priuilegia, ⁊ omnia alia que ꝑtinet ad imperatorē, an vero indigeat examinatione, vn ctione, ↄfirmatione, ⁊ coronatione pape. ¶ Respondeo omis sis argumentis ad partes causa breuitatis, q̄ ex sola electione plenū ius imperiale ↄsequitur. ¶ Q̄d probatur multipliciter. Primo sicut quando aliquid est in altero p approximationem alterius foꝛtius ⁊ potentius est in illa, sed in aliquibus dignita tibus speciale priuilegium est quod propter vicinitatē ⁊ appro ximitatē ad principem ex sola electione consequuntur, vt p̄ȝ in dignitate patriciatus, ⁊ ↄsulatus. in auc. ↄsti. que de digni. §. j. C. de decu. l. fi. lib. x. ergo multofoꝛtius hoc ē in p̄ncipe. Sc̄do illud q̄d est maximū in imperio est legē condere ↄnalem, ⁊ hoc soli principi ↄuenit. C. de leg. l. fi. sed illud p̄t statiȝ post electio



nē ɔ̄dere.ff.de excu.tut.l.sed ⁊ reprobari.ibi diuus pater meus
ingrediēs mox in principatū ⁊c.per hoc in auc.hi ɔ̄sti.interp̄.
ɔ̄sti.ibi in ipso ingressu ⁊c.ꝓbat̄.lxiij.dist.tibi dn̄o.qđ capitulū
fuit factum ante consecrationem imperatoris illius.vt ibi pa-
tet.Si ergo potest legem condere post electionem, multo for-
2 tius alia minora.arg.ff.de reg.iur.l.nō debet.Tertio † electio
que fit hodie ꝑ p̄ncipes ⁊ p̄latos, vt dixi.s̄.dz esse illius vere cu
ius erat illa que oliz fiebat a ppl'o ex quo loco illius est subroga
ta,ar.ff.si quis in iu.l.si eum.§.qui iniuriarū.vt lit.pen.ecclesia
scē Marie.Sz ex illa nullo extrinsecus expectato iperator cō
sequebat̄ ius plenissimū,vt.ff.de orig.iur.l.ij.deinde qꝛ difficile.
xciij.dist.legimus ergo ēt de ista electione.bene facit.ff.de fi.in
stru.l.seia.§.gaio.Quarto ꝓbat̄ a cōione qđ ar.est validū.ff.đ
ver.signi.l.auunculus.Nā statiz post electionē vocat̄ Rex ro-
manoꝝ,⁊ sic se scribit,⁊ sibi ēt per papā scribit̄.ergo hz regē.ff.
de ver.signi.l.tigurij.si cer.peta.l.ij.§.appellata.de preben.cū
ſm.xxj.di.cleros.regimē ergo vr̄ in eū trāslatū,⁊ ꝑ ɔ̄ns dz ille
posse que potest imperator.¶ Pro quo facit,qꝛ etiam ex tunc
incipiunt anni imperij.in auc.vt prepo.nomen imperatoris.§.
j.ibi primo die igit̄ nos deus romanoꝝ preposuit rebus.Quin
to sicut matrimonium solo consensu perficit̄.ff.de regu.iur.l.nu
ptias.de sponsa.tunc.⁊.c.cū locum,ita vr̄ quod ex mutuo con
sensu eligentium,⁊ electus imperator plenū ius consequatur.
pro hoc.C.de decu.l.si quis.lib.x.facit quod no.de ele.duduz.
in gl.que incipit not.ergo.procedit autem hoc simile de matri
3 monio,qꝛ sicut † maritus est defensor vxoris,insti.de iureiu.§.
patitur.ita imperator reipub.⁊ singulorum.imo etiam ecclesia
rum de elec.venerabilē.xcvj.di.imperator.Sexto pro hoc fa
cit fauor publicus satis.n.videret̄ absurdum ⁊ damnosum ali-
qn̄ expectare coronationē imperatoꝝ,que non tā cito aut de fa
cili fieri potest sicut his diebus patuit in serenissimo ⁊ illustris-
simo principe dn̄o Sigismundo,qui cum iamdudum per multa
tempora electus fuerit in imperatorem,solūmodo hoc anno co
ronatus fuit per sanctiss.ac beatissimum dn̄m Eugenium di-
uina prouidentia papam quartum natione Venetum, ⁊ alias
4 fauore publico † Actus ceptus habetur pro cōpleto.ff.de vsu-
ca.l.in vsucapione.ff.de mino.l.iij.§.minorē.Septimo facit.x.
col.de pace iura.fir.§.fin.vbi mandat tali electo per omnes de
bere obedire qđ nō esset nisi haberet iurisdictionē.Octauo,fa-
cit qꝛ imperatores longe fuerunt, an̄ romanos pōtifices,vt cla
re pz habenti notitiaz historiarū.esset aūt absurdū dicere quod
illi potuerunt administrare imperialia,⁊ tn̄ constat ꝙ non ha-
buerunt coronationem a papa.Ergo idem vr̄ dōm in impera-
toribus nostri temporis,qui videntur pares esse potestatis cuz
illis anterioribus,est etiam hec pars auctoritatibus multorum
excellentissimorum virorum approbata. Primo enim.Jacob.
de raue.hanc questionē publice disputās ita terminauit.quam
refert ⁊ sequit̄ Cy.i.l.bene a zenone. Idē tz Guiel.naso.in.d.
c.venerabilē.qui vult plus quod priuilegia per talem electio-
nem concessa valeant,etiam si postea per papam eius electio
cassaret̄ allegat de preben.dilectus quod intellige qn̄ electio fa
cta esset in ɔ̄cordia.alias secus per id qđ not.in cle.ne romani.
de iureiur.hanc partem sequit̄ Inno.in.d.c.venerabilē.i glo.
que incipit,nota argumētū quod sicut pater.vbi dicit hec v̄ba
5 credimus qđ † si imperator in loco debito non possit recipere
coronam auctoritatem tamen administrandi potest recipere ab
archiepiscopo Colonien̄.vel sua auctoritate hoc habet ex ele-
ctione.Idem videtur sequi Joan.and.in clemē.ne romani.in
gl.in ver.reges.licet in alia gl.que incipit,illud est.videat̄ ali-
ter sentire.de hoc etiam est gl.Joan.an.in.c.auaritie.de elec.
lib.vj.Item idē tenet Alberi.de rosa.in.d.l.bene a zenone.q
dicit de hoc fuisse magnam concertationem inter papam Joā
nem.xxij.⁊ successorem suum Benedictum.xij.ex vna parte,⁊
dominum Ludo.de Bauaria electum,prelatos ⁊ doctores taz
in curia quam extra consultos in hanc partem inclinasse ꝓ qua
dictus do.Lud.fecit vnam ɔ̄stitutionem cuius tenorē ipse Al
be.ponit de verbo ad verbum in.d.l.bene a zenone quam omit
to causa breuitatis refert etiam se tunc audiuisse literas electo
rum imperij qui hanc partem dicebant esse veram.

Verum qꝛ supra facta est men
tio de coronatione imperatoris posset dubitari quot coronas,
⁊ quales,⁊ vbi recipiat imperator.Dicendum quod prout ha-
9 betur in pontificali,quod † coronatur triplici corona prima est
ferrea quā recipit ab archiepiscopo Colonien̄.in Aqsgranis
qui est locus eiusdem diocesis.Secunda est argentea,quam in
gressus in Italiam recipit ab archiepiscopo Mediolanensi in
villa Modicensi,eiusdem diocesis.Secundam autem argen-
teā,quidam receperunt in Mediolano in ecclesia sancti Am
brosij.Tertia est de puro auro quam recipit a papa in ecclesia
sancti Petri iuxta altare sancti Mauricij.¶ Due possunt as
signari rationes quare trium metalloꝝ coronis coronantur im-
peratores.Primo enim coronantur ferrea,ad significandū for
titudinem,quia vincere dz rebelles ⁊ infideles conculcare.Se
cundo argentea que designat munditiam ⁊ claritatem qua de-
bet abundare imperator.Tertio aurea,quia sicut aurum omni
bus metallis excellentius existit,ita imperator alijs regibus, ⁊
principibus potentia, ⁊ iustitia debet esse excellentior. Se-
cunda ratio potest assignari,quia olim romanis in tribus metal
lis tributum soluebatur.in.xv.annis.vnde primo quinquennio
argentum,vt inde milites possint habere stipendia. Secundo
ferrum ad conficienda arma militum pro expeditione bellica.
Tertio quinquennio aurum quod in erario publico reponeba
tur tempore necessario,vt pro republica expenderetur.ad deno
tandum igitur hoc triplex tributum coronat̄ imperator his tri
bus coronis horum trium metallorum.Harum autem rationuz
primam vide in cle.ne romani.in glo.de iureiur.in auc.vt pre-
ponatur nomen imperatoris.col.iiij.¶ Sexto ⁊ vltimo queri
7 tur an † ad solum papam ⁊ imperatorem pertineat monere seu
indicere belluz circa qđ esset vidēdū ɔ̄tra quos ⁊ ex qbus cau.
possit bellū indici.Scđo,qđ ēst belluz licitū ⁊ qđ illicitū.Ter
tio,quis habet indicare,an bellum sit licitum an non.Quarto,
quid de captis in bello, an efficiantur subditi vel serui capien-
tium.Quinto,que possint licite in bello capi,⁊ que non.Sexto,
quis debet reficere damna vocatorum ad prelium. Septimo,
an cuilibet in bello licitū sit pugnare.Octauo,qui vocati teneā
tur venire ad bellū.Ista est pulchra materia ⁊ quotidiana, sed
quia est nimis longa,⁊ ad propositū videatur impertinēs, ideo
sufficiat commemorasse vt quoties expedit videre,habeatur re
cursus ad Inno.qui duas solennes gl.facit de ista materia,vnā
in.c.olim.de resti.spolia.aliā in.c.sicut,de iureiur.Bar.aliqd
tetigit in.l.hostes.ff.de capti.¶ An aūt valeat ɔ̄suetudo quaz
8 habent armigeri nostri tp̄is,† vt capti relaxentur ad fidem, ⁊
capienti qn̄cunqz per eum vocentur teneantur obedire.habet̄
pulchre per do.Bal.C.de adoptiuis.l.in adoptionem.vbi que
rit de capto a duobus,q postea simul ab vtroqz vocat̄,an vni vl'
neutri debeat obedire.Itē qd si captus ⁊ relaxatus ad fidē no-
lit vocatus reuerti,an de iure possit compelli,⁊ multas similes
questiones q̄ quotidie accidunt de facto.vide dictū Bal.in.d.
l.in adoptionē.¶ Superiora procedunt in bello.Quid aūt de
duello, an sit licitum.no.glosa.x.col. de pace tenend.⁊ viola.
9 eius.⁊ ibi plene per Bal.vbi ponit,an † de iure canonico du-
ellum sit licitum.no. per gloss.ij.q.v.monarchiam.⁊ in.c.j.de
cle.pug.in duel.Item, an mortuus in duello moriatur seruus
pene.Item, an existentes in campo parati ad pugnandum,
possint communi consensu penitere.Itē quid si die statuta pro
pugna vnus alium superare non potuit, in alijs diebus sit to-
ties pugnandū quod vnus alium superat. hec,⁊ multa alia po
suit do.Bal.in.d.c.de pace tenen.quā auctor pacis dominus
IESVS Christus nobis sua pietate concedere dignetur.

Postremo ⁊ si multa ex his que
supra scripsi ex multorum senten.collegerim, tamen quia diui-
na fauente clemētia nonnulla etiam ingenio meo fabricata sunt
idcirco subijcio hanc ꝓtestationez que solet iuuare protestantē
⁊ eius aium declarare.Profiteor itaqz quecunqz dixi me subij
cere correctioni sacrosancte Romane ecclesie ⁊ sedis apostoli-
ce.Necnon iudicio sanctissimi domini nostri domini Eugenij
diuina prouidentia pape quarti ⁊ suorum successorum canonice
intrantium,protestans intētioni mee non fuisse aut esse quicquā
affirmare vel pertinaciter asserere quod sit contra sanctā Ro-
manam ecclesiam.Offerens me paratum stare humiliter eius
materne emendationi,ad quaz pertinet oues errantes ad Chri
sti ouile ⁊ gregem dominicum ad viam veritatis reducere, illo
instituēte qui est via ⁊ veritas ⁊ iustitia ac vita,viuitqz ⁊ regnat
per infinita secula.Amen.

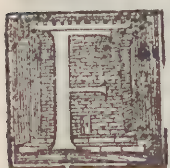
FINIS

Tractatus celebris de aucto-

ritate, et preeminentia magni Cōcilij et parlamentorum, ac de precedentia ipsorum, per egregium virū dñm Jo. Montaigne iuris cesarei professorem editus, vna cum amplissimis Additionibus clarissimi et spectabilis viri do. Nico. Boe. Juris vtriusqꝫ interpretis, necnon formam et ordinē stādi, et sedendi p prelatos in pape, et p principes in Christianissimi Francorum, et italie regis ɔcistorijs, et pōpis, ac alijs cōibus ciuitatū actibus, et pariter omnes patriarchales, archiepales, et epales mundi simul cum taxa ecclesiarum cathedralium regni Francie in curia romana vacantium continentibus.

Magnifico illustriqꝫ sacri Sal

lorum palatij exquestori domino Joāni Ganay dignissimo, Joānes Montaigne inter cesarei Juris professores minimus Reuerendissimi patris dñi Ludouici de Ambosia tituli sanctorum Petri et Marcellini presbytri Cardinalis, et Albiē. episcopi indignus ɔsiliarius. cum sui humili commendatione subiectionem et reuerentiam.



Et si haud dubitem gloriosissime q̄stor opus assumptum (inferiori loco isertū) nec ingenij mei tantilli viribus nō paruositati mee et humilitati congruere, siquidē presentis desitionis nodus facile per aliū q̄ summū principem nostrū, vel excellentiam tuā (que vt clauis scientie et discretionis ad indicibilem eiusdē principis autoritatē se habere noscit̄) solui nō pōt, qꝫ de procerum suorꝫ autoritate simul ac dignitate agitur, verꝫ in hāc mentis eleuationem non incidi, vt ansam huiusmodi dissoluerim, ne illā credendo soluere, magis, ac magis constringerē hoc solo contentus fui, vt nonnullas persuasiuas rationes ad partem vtranlibet adducerē. eoqꝫ me impulit cū ingenij et spiritus tarditas et obnūbratio ne ocio ocioso oīno caligaret, ac tabesceret, vtqꝫ scia experientia atqꝫ dignitatis supcilio p̄stantioribus (acutius et pfundius) de hāc materia disserēdi mām darē instar bouis lenti taurini ad agriculturā puocātis, et queadmodū aquila (Regio pphēta teste) sub pullos suos volitans tū (qḋ pcipuū ē) ineffabilis affectiōis deuictus instātia quā sincera fide ad aliquos magni ɔcilij metuēdissimos dños meos gero singl'r spectabilis viri magr̄i Joānis salati bonis lr̄is ac multa rerū experiētia referti iter ordinarios domus regie req̄tarū magr̄os merito ɔputati, cui multū honoris dēo qꝫ (dum Tholosano ptorio scd̄o loco p̄fectus foret) me in alma legum nutrice Tholosana achademia publice iura legentem inde Metropolim Bituricū aquitanieqꝫ primatialē sedē suo sumptu adduxit vbi salariū d̄ publico mihi (vt iura populariter docerē) ɔstitui fecit et pprīā domū (p tutela tenenda) gratis assignauit meqꝫ tue sublimitati (dū i minori esses offō) in diui Dñici tēplo eo anno quo iuictissimus et triūphator pnceps nr̄ ibidē faustū pmū igressū fecit, p reuerētia tue dignitatis fastigio exhibēda humanissime repn̄tauit. In q̄ ɔflictu iopiā meā nō exhorruit tua excellētia, imo quā familiarissimis sermonibus me excepit. Nō ptereo silētio doctissimū timorate atqꝫ ɔsciētie virū magr̄m Nico. boe. eiusdem ɔcilij dignissimū assessorē, cuius familiari admodū (i ɔpluribus causis) ɔsuetudine (dū cārum p̄roni Bituris ageret offm̄) p libito fret⁹ sum. Hoc igit̄ hui tu pedanei munusculū nō dedigner tue grauitas dignitatis seculi saluatorē imitatus q duo minuta (ex aio vidue oblata) gratāter recepit. Uale iustitie culmē, et totius Gallie specimē, ac pariter hñ valeāt q te pfecte amant, paupertatēqꝫ meā ɔmendatā habere dignato. ¶ Ad lectorē.



Circa medium noctis cursum in vigilia decollatiōis p̄cursoris eiusdēqꝫ baptiste dñi anno salutis nr̄e quingentesimo decimo. ſ. mille mihi plene in meo cubili euigilanti occurrit id qꝫ solet referri a non leuis opinionis hominibus. audiuerā ɔsiliarios magno illustrissimi triūphantisqꝫ nr̄i principis ɔcilio assidētes plamentis silētiarijs in honoratis sedibus sedere hoc amplius predictis maioris scrinij assessoribus fas nō esse (quoties ad aliqḋ regni parlamētū declinarent) cū alijs corporatis sedere, sed inferiorē locū supioribus pedalem necesse habēt tenere, cū dictus cogitatus momētaneus nō fuerit, sꝫ diu aio sederit meo vt nec vllus sopor, binarꝫ horarꝫ inter carpedine, me inaserit. strato surgēs manu adꝫ calamū missa magis q̄rēdo q̄ diffiniēdo q sequūt̄ lr̄is mādaui, enixe lectorē ob secrādo vt errata frna chari. corrigat ñ mor̄ canis rabidi. laniet.

¶ De auctoritate magni concilij et parlamentorꝫ. Diuisio.



In hoc tractatu isto ordine procedam, Deo auctore.

¶ Primo inducam auctoritates, iura, et rationes pro sacro magno concilio.

¶ Secundo loco ad partem parlamentorum argumentabor.

¶ Tertio vero pro omnibus promiscue loquar, et ratiocinabor.

SVMMARIVM

1 Consilij magni auctoritatem et excellentiam que demonstrent.
2 Consiliorum principis dignitas, et de pena eos offendentium.
Locus altior quis dicendus.
Agens proximiora plus afficit quam remota, vt in elementis et alijs rebus.
3 Legati cardinales excellentiores sunt alijs.
Legati nō cardinales qbus eqparent̄. Et q sint legati d̄ latere.
4 Cardinales splendidiores presentia principis.
5 Cancellarij Francie dignitas et culmen, et cui officio successit.
Candidatus principis quis dicebatur.
Questores varij et eorum diuersa officia.
Generales Francie cui antiquorum dignitati sunt comparati.
6 Cancellarius vnde dicatur.
7 Cancellarius quo nomine expediat et loquatur.
Assessorum magni concilij preeminentia.
8 Clerici cur laicis digniores, item et monachis.
Uita actiua an superior contemplatiue, et maioris meriti.
Canonici cathedralis dicuntur clerici primi gradus. et cur.
9 Uassallus ligius principis ceteris dignior.
Uassalli valuasini qui sint.
Capitis hominis dignitas et laudes.
10 Baptizari potest puer habens caput extra vterum.
11 Dictio magnum quid denotet.
Concistorium de vtraqꝫ significatione quid sit, et p quo capiat̄.
Auditorium an differat a concistorio, et in quo.
12 Curia ibi vbi rex.
Consiliarij magni concilij cur dicti proceres.
Pragmatica sanctio quid appelletur.
Argumentari ab appellatiuo nomine an liceat.
13 Premij mensura dignitates metitur.
Salarium circa salariandos quomodo disponendum.
Pauperi lauta porrigere an sit peccatum, et quale.
14 Dos amplior nobili quam ignobili dꝫ assignari.
Magistris salarium per quem et qualiter constituendum.
15 Consiliarij magni concilij sex mensibus secedunt.
16 Operas quomodo liber homo locare possit.
Relegatio in quo differat a deportatione.
Depositio maioris est pene quam suspensio.
17 Potestas tutorum et curatorum minor est paterna.
Feudorum diuisio.

Primam nostri tractatus por-

1 tionē ingrediēdo, et ad partē magni ɔcilij argumentādo. † In primis eius auctoritatē et excellētiā manifestissime indicat principis proximitas, assistunt. n. illius conciliarij ɔtinue suo lateri vt in regenda republica eum salubriter dirigant ratione cuius pars sui corporis mystici reputantur, et qcquam in eorum salutē machinantes, lꝫ effectus nō fuerit secutus, nō secus q̄ si aduersus ipsum principem crimē perduellionis siue lese maiestatis tenentur, et capitali pena cum bonorum oium publicatione feriūtur, vt est tex. multū no. in. l. quisquis. in prin. et ibi Jo. fa. Bal. Ang. Sali. Insup do. Stephanus huynart vtriusqꝫ iuris doctor famatissimus actu regēs in Aurelianeñ. achademia q lepidissime repeijt prin. illius. l. sanguinarie. C. ad. l. iul. maie. vbi formaliter sic hr̄, quatenus nr̄m tangit ppositū. De voce etiam illustrium virorum, qui ɔcilijs et ɔcistorio nostro intersunt sena-

totum etiã(nã ⁊ ipsi pars corporis nostri sunt qui cogitãt rite)
eadẽ.n.seueritate voluntatẽ sceleris qua effectũ puniri iura vo
luerunt,ipse quidẽ vtpote maiestatis reus gladio feriat̃ bonis
eius oĩbus fisco additis nr̃o hñ fa.l.iurisperitos.in prin.ff.de ex
2 cu.tuto.vbi dr̃ qđ † iurisperiti in ꝯciliũ principũ assumpti(qꝛ
circa latus eoꝝ agũt)perpetuo a tutela ⁊ cura excusant̃.ad idẽ.
l.vnica.C.de ꝓpo.labo.li.xij.ibi nã ⁊ imanitate digni sunt quos
nr̃i lateris comitatus illustrat.ex qbus verbis ⁊.s̃.dictis infero
duo.Prio qđ assidẽtes principi sunt illustres.Idẽ ꝓbat̃ in.d.
l.qsquis.in prin.qñ dicit de nece etiã illustriũ virorum. Secun
do qđ tangens vel offendens eosdem ẽt in minima parte corpo
ris totum principem infestare censet̃ ꝯiuncta.l.vulgaris est que
stio.ff.de fur.canonizata de pe.dist.j.c.vulgaris.hoc amplius
dicit gl.sing.in verbo altiori insti.de bo.pos.§.cunqꝫ antea qđ
digniores in altiori loco sedere debent.⁊ ille dr̃ altior locus qui
est dño proximior quã gl.cõmendant ibi Jo.fa.Bal.Nico.de
neapo.⁊ Ange.areti.⁊ Fel.sand.in rub.de maio.⁊ obe.col.pe
nul.in fi.facit etiam loquendo naturaliter qđ sol amplius illu-
strat lunam sibi proximam,quam ceteros planetas ⁊ stellas ei-
dem remotiores.ignis quoqꝫ virtutem suã excellentius diffun-
dit in propinqua quam remota pariter in alijs elementis ⁊ cun
ctis rebus creatis simul dignitas siue nobilitas vxori et liberis
non extraneis etiam per lineam ascendentium vel transuersa-
lium coniunctis(qm̃ eadẽ persona iuris fictione reputantur)iu
re disponente cõicatur.l.filiam.l.liberos.ff.de senat.not.cano.
moder.in.c.raynutius.de testa.in princip.gl.j.⁊ Bar.Bal.⁊
Ange.in.l.cũ ltime.ff.de sta.ho.iuncta.l.mulieres.C.de digni.
lib.xij.l.mulieres.C.de incolis.lib.x.in.c.is q.§.vlti.de sepul.
lj.vj.gl.fi.Panor.Imo.Bal.⁊ Fely.in.c.ex parte.b.de fo.
3 ꝯpe.† Postremo facit qđ legati cardinales sunt digniores , ⁊
excellentiores pluribusqꝫ ꝓrogatiuis decorati alijs legatis mis
sis vel natis.c.j.⁊.c.excõicatis.⁊.c.nolentes.de offic.lega.c.
j.eo.tit.lib.vj.vñ cardinales legati equiparant̃ ꝓconsulibus.
alij vero legati non cardinales solũ presidibus prouinciarũ,vt
est tex.ad lr̃am .in.c.ij.eo.titu.⁊ lib.eo.qđ cardinales assistũt
collaterales summo pontifici in dirigenda totius christianita-
tis republica.c.vno.in prin.de numero ⁊ qua.cardina.in pra-
gmati.san.ideo qñ mittuntur ad aliquam regendã prouinciam
legati de latere appellant̃.d.iuribus sicut consul missus appel
labat̃ ꝓconsul,⁊ minoris erat dignitatis in ꝓuincia sibi decre
ta quã intra vrbem,cũ ꝯsul esset illustris,sed ꝓconsul tm̃ specta
bilis.not. gl.in rubri.de offi.vsu.⁊ in rub.de offic.ꝓconsul.vbi
dicũt Guil.de cu.⁊ Cy.qđ vt ꝯsul erat illustris,quasi vero mis
sus spectabilis quẽadmodũ rex Sicilie erat rex respectu Sici
lie,⁊ comes ratione comitatus ꝓuincie,⁊ dux quo ad diuersas
4 prouincias ⁊ ciuitates,⁊ statim subiungit ibi Bal.† qđ presen
cia principis illustrat dños cardinales.l.vna.de pre.labo.C.li.
xij.⁊ licet omnis gradus ⁊ dignitas secularis recipiat splẽdorẽ
a principe,non tñ equaliter splẽdet qui abest ⁊ qui presens est.
ideo digniores sunt cardinales in curia quẽ extra.q̃ verba sunt
singulariter menti tenenda,ex quibus infero,qđ simplex cardi
nalis in curia residens dꝫ in honoribus preferri legato cardi-
nali,quod dictum tamen nunquam practicari poterit cuꝫ eoip
so qđ legatus ingredit̃ vrbem deponat officiũ ⁊ insignia legatio
nis.l.j.⁊ vlti.ff.de offi.procon.iũcto.c.legatos de offi.leg.lib.
vj.no.gl.in.c.excommunicatis eo.titu.

Secundo pro dictis magni ꝯcistorij silentiarijs
vrget capitis subordinati excellẽ
tia,eidem nãqꝫ post principẽ,preest dñs Francie cancellarius
cui velut excelsum iustitie tribunal hoc in regno (sub principe
tñ nostro)moderanti sigillumqꝫ auctenticum,quo sine publicis
⁊ patentibus regijs literis nulla fides adhibetur liberam admi
nistrationẽ habẽti oẽs ⁊ singuli regij iustitiarij quocũqꝫ nomine
nuncupẽtur,ac quauis auctoritate fungant̃,subijciunt̃ ⁊ in di-
5 gnitate ⁊ administratione,eo inferiores sunt ⁊ merito.† succe-
dit.n.in questoris locũ.no.gl.vni.in iure super ver.questor.in
prin.in.l.vlti.C.de diuer.rescrip.vbi dicit Bal.per illã.l.iunc.
l.si qua.⁊.l.sacri affatus.eo.titu.quod ad officium cancellarij
spectat ne de cãcellaria principis exeant lr̃e male formate,imp
fecte aut minus solennes.Et intellige illã gl.de eo questore qui
prepositus erat libris principalibus legendis ⁊ eiusdem princi
pis epistolas in senatu recitabat,qui candidatus principis di-
cebatur.l.vnica.§.ex questoribus.ff.de offi.preto.aut de illo qui
preerat capitalibus causis ⁊ ptãtem animaduertendi in ciues
Romanos(qđ ꝯsulibus nõ licebat)habebat.l.ij.§.⁊ qꝛ vt dixi-
mus.Iũcto.§.exactis.lo.ij.ff.de ori.iu.⁊ talis pricida nũcupat̃,
vt ibi non autem oportet ipsum intelligere de questore qui pre
positus erat pecunijs publicis querendis ⁊ conseruandis,nam
tales ex plebeis siue ignobilibus eligebant̃.d.l.ij.§.deinde.n.
earum.⁊.d.l.vni.vbi glo.in ver.plebeios ponit ⁊ declarat ista
tria gña q̃stoꝝ.Idẽ gl.in ver.ex q̃stori institut.in proe.§.cunqꝫ
hoc deo ꝓpitio,⁊ istud tertiũ genus forte repñtãt q̃tuor gñales
Francie,qui talijs ⁊ alijs subsidijs extraordinarijs exigẽdis,ac
quatuor thesaurarios generales,qui denarijs ordinarijs(quos
domaynium regiũ vulgare gallicoꝝ appellat)prefecti sunt,qđ
hominum genus ceteris questoribus censet̃ inferius,primi qdẽ
illustres erant ⁊ scdi,alij ṽo spectabiles erãt aut humilioris or
dinis.vt.d.iuribus.⁊.l.vni.in fi.iun.gl.pen.ff.de offi.questo.⁊
6 l.ij.C.eo.† Dr̃ aũt cancellarius a cancellus cancelli prout signi
ficat aulam palatij principis,qꝛ ibi fere omni tpe opꝫ Cancel-
lariũ adesse vt principi cõsulat.vel ẜm aliam significationeꝫ in
quantum denotat interstitium muraliũ tractuꝫ a prouincia pa-
lestina,in qua epistole misse ad populum in dicto interstitio seu
cãcello recitabant̃.Similiter dñs Cancellarius eplas ⁊ lega
tiones ad regẽ nr̃um serenissimũ directas eidem explicat, ⁊ ꝓ
eo cum alioꝝ procerum consilio rñsionem facit ẜm Hug.⁊ fra
trem Joan.Janueñ.in summa.Uel dr̃ a cancellando hoc est
rumpendo ⁊ lacerando.l.cancellauerat.ff.de his que in testa.
deleg.⁊.l.inductum.cum glo.C.de sol.qꝛ literas patentes de iu
stitia vel gratia sibi pñtatas ob malã earum dictationẽ scriptu-
ram vel iniustitiã proprijs manibus destruere dꝫ arg.l.j.cũ gl.
in ver.libellis vbi late.do.Jas.ꝯmendans illã gl.ff.de offi.as-
sesso.ho.tex.cum gl.in.c.sacerdotibus.xj.q.j.gl.fi.in.l.ij.C.vt
nemo ꝓua.⁊ tex.i.l.sicut.C.de paga.dictũ no.Inn.i.c.j.de off.
vica.⁊ hoc ẜm vocabulistas iuris ⁊ Nicolaum peroti epm̃ Sy
pontinũ in suo cornucopia in ver.cãcello.post Azo.in summa.
titu.de asses.Uel quarto dici potest,quod Cancellarius descẽ
dit a cãcellis hac rõne,sicut ꝑ cancellos clare videmus q̃ intus
existunt absqꝫ ianue ingressu,sic princeps per sui cancellarij di
scretationẽ ⁊ eminentem literarum sciam clare intelligit q̃ agẽ
da ⁊ cauenda sunt,ꝓꝑ quem ⁊ alios de suo concilio cõtinue suo
lateri vt.s̃.diximus assistẽs censet̃ iuris ꝓsumptione habere oĩa
iura ciuilia in sui scrinio pectoris.l.oĩum.cũ ibi no.per Pau.
de ca.C.de testa.Idẽ in papa.c.j.de ꝯsu.lib.vj.in prin.⁊ de ip
so suapte sponte dici potest qđ est in principe,⁊ princeps in eo
sicut de ecclesia cathedrali ⁊ de epo dr̃.vij.q.j.c.scire.qđ vna
ꝑsona quantum ad iustitie exercitium representat̃.arg.c.nõ pu
tamus.de ꝯsue.c.romana.in prin.de appel.lib.vj.⁊ qđ cãcel-
larius loquit̃,rex pronunciare vr̃,vñ parlamenti presidentes in
7 cognoscendo ⁊ diffiniendo nomine curie loquuntur,† at Can-
cellarius nomine regio cuncta expedit. Propter que amplius
de auctoritate cancellarij Francorum loqui supersedeo.

Tamen ad propositum considerata
maioritate
ptãtis sue ⁊ excellentie facta ꝯparatione ad presidentes in alijs
locis collocatos,vr̃ dñꝫ magni ꝯcilij assessores illis q ꝑ alia par
lamenta distributi sunt fore digniores,hoc adiecto qđ quẽad-
modũ subditi decorãt superiorẽ iuxta illud tãto qs maior existit
q̃to melioribus,⁊ honestioribus preest.in auc.de defen.ciui.§.
nos igit̃.colla.iij.pariter inferiores a suis superioribus hono-
rant̃ ⁊ illustrant̃.Ad hoc.c.per tuas.de ma.⁊ obe.iũcta gl.j.
que dicit qđ epi exempti hoc ẽ pape immediate subditi , debẽt
in concilio generali sedere in altiori loco quã non exempti.Ad
idem in.c.vt apostolice.de priuil.lib.vj.qđ Abbates exempti
possunt in concilio prouinciali ⁊ sinodali vti mitra aurifrisiata
sed non exempti debent deferre albam ⁊ planam.fa.⁊ etiã.c.
dignum.de cele.missa.in cle.c.de cetero.c.cũ dilectus.⁊.c.ad
audientiam.de cle.non resi.quod existentes in seruitio cardina
lium vel epoꝝ clerici seculares vel religiosi pñt se ꝯformare
in horis canonicis ⁊ officio diuino persoluendis ꝯsuetudini do
minoꝝ suoꝝ,⁊ itẽ ꝑcipiũt fructus bñficioꝝ suoꝝ ac si in eisdẽ ꝑ
sonaliter residerẽt.Itẽ bene facit.l.vlt.ff.de alb.scri.quod inter
habentes similem dignitatem vel officiũ ꝓfert̃ ille qui eam ob
tinuit a principe.⁊ circa illã.l.vide Fely.in rub.de maio.⁊ obe.
col.ij.in fi.ver.miles imperialis.⁊ col.fi.in prin.⁊.c.per tuas.
col.ij.ver.inq̃tũ.do.Abb.eo.tit.post And.sicu.alle.Barb.
i.c.ꝙ clericis col.pen.de fo.ꝯpe.vñ videmus qđ clerici ⁊ ꝑso
ne ecclesiastice sunt digniores quã laici.c.duo sunt gña.xij.q.j.
c.solite.de maio.⁊ obe.⁊.c.duo sunt qppe iperator.xcvj.di.qꝛ
clerici diuino mancipant̃ seruitio,sed seculares vxorio ⁊ mũda
no.c.cũ ẜm aplm.de ꝓbẽ.⁊.xxj.dist.c.cleros.in ꝓn.iunc.c.di
8 uersis fallacijs,ꝺ cleri.ꝯiuga.† Itẽ honorabilior ẽ cetus cleri-
corum

corum quam monachoꝝ,verba sunt glo.fi.c.qualiter ꝛ quan do.ij.de accus.per.c.legi epistolam.xvi.q.i.eo ꝙ vite actiue inseruiunt,religiosi aūt ↄtemplatiue,que actiua est inferior,ꝛ minoris meriti.c.nisi cū pridem.§.veꝝ.de renun.plene Aug. sanctus in omelia sup illud euangelij verbū. Maria optimā partem elegit.Luc.x.c.in fi.Fely.san.multū nota.in.d.rub. col.iij.in prin.ver.clerici seculares.preterea canonici cathedralium ecclesiaꝝ sunt honorabiliores canonicis in ecclesijs collegiatis institutis.ſm Inno.c.fraternitatē.in ver.frequētius.de sepul.pro dicto facit.c.statutum.in princi.de rescrip. lib.vj.c.q̄uis.lo.j.de preb.eo.lib.regula cancelarie apostolice.xvij.incipiens.Itē ꝙ ꝓuisiones.aliud dictum Inno.singu.in.c.sedes apostolica.in.j.glo.sua.de rescri.vbi sentit qđ canonici cathedralis ecclesie pn̄t dici clerici p̄mi gradus, alij aūt dn̄r scđi gradus,circa que dicta Innoc.videat̄ oino Cos. gui.i.c.placuit.§.volēs.in v̄.ꝓhēdas.ꝛ.§.itē cēsuit.i ℞.cathedraliū.de colla.in prag.sanc.addo rōnē p̄dictoꝝ,scʒ pp reuerentiā ecclesie cathedralis que est matrix ꝛ cōmunis omnium diocesanoꝝ,adeo ꝙ ad illā singuli vtriusq̄ sexus clerici ꝛ laici pro sacris recipiendis ꝛ diuinis officijs audiendis recurrer̄ pn̄t sine ꝓprij curati iniuria,ꝛ licentia cū tota diocesis sit ipsi epō parochia,ꝛ eps̄ ↄcurrit cum omnibus curatis suis diocesanis in cure animaꝝ exercitio,lʒ non in iurium parochialium perceptione totali,sed bene particulari inspecto iure cōi quo eps̄ hʒ quartam omnium decimaꝝ ꝛ oblationū intra sue diocesis fines obuenientiū.Hec omnia ꝓbant̄ in.d.c.q̄uis.§.q̄quam.in fi.c.apostolice.in prin.de dona.c.parochiano.vtrobiq̄ Abb.sicu.de sepul.iunc.c.vlti.ꝛ.iij.de paro.c.cū ↄtingat.de deci.cū ibi not.c.ↄquerente.de offi.ord.c.de quarta. de prescri.c.venerabili.de ver.sig.xij.q.j.c.vidētes.cū simi.

9 †Demum vassallus imperatoris vel principis est dignior alijs, ita ꝙ homo ligius appellat̄.cle.pastoralis.§.rursus.in princ. vbi glo.valde no.in ver.ligius.de re iudi.ꝛ capitaneus.alioꝝ aūt inferioꝝ vassalli valuasores ꝛ valuasini dn̄r.c.j.qs di.dux mar.co.in vsi.feud.ꝛ.c.j.qui feu.da.pos.col.x.no.glo.ord. in vers.marchio.c.fundamēta.§.proinde.de elect.lib.vj.ꝛ q2 supradicta ꝓcedunt in mystico corpore dn̄i vcʒ ꝛ subditoꝝ,aut supioris ꝛ inferioꝝ.Idē videre possumus in corpore naturali, vel materiali ex carne ꝛ ossibus cōpacto,in quo membra a capite fomentū, decorē,ꝛ formā recipiūt.quinimo hois appellatio,ꝛ anime immortalis virtutes ꝛ potentie(hoc est intellectus,volūtas,ꝛ memoria)in capite hominis seder̄ dn̄r, ac pulchritudinis diuine effigies.l.si qs in metallum.C.de pe.ꝛ maioris est potentie caput hominis solum ad efficiendū locū religiosum(ſm leges ciuiles loquēdo)quam cetera corporis mēbra,vt est tex.in.l.cū in diuersis.ff.de reli.ꝛ sum.fu.ꝛ vulnus i capite(maxime in facie)atrocius indicat̄ ac lōge grauius punitur quam in alia parte hominis inflictum.instit.de iniur.§. atrox.ver.nōnunq̄.ibi veluti si in oculo quis percussus fuerit ꝛ.l.pretor.§.vlti.cū.l.seq.ff.eo.fa.c.significasti.lo.ij.in fi.vbi Panor.Ioā.ana.ꝛ Fely.de homi.ꝛ melius.lv.dist.c.vlti.ꝛ amputato capite ꝙ superest accephalum dr̄.xciij.dist.nulla. nec hominē simpl̄r,sed cadauer ↄstituit.merito languēte capite ceteꝝ corpus infirmat̄,ꝛ vbi caput dolet,cetera membra dolent,ꝛ amputato capite frustra qs se iactat alia mēbra hr̄e. c.illi offerunt.in fi.j.q.j.fac.c.miramur.lxj.dis.optime.c.ex

10 merito.ꝛ.§.verum sub.c.sunt plurimi.vi.q.i.†ꝛ ideo cōis est theolo.ꝛ cano.opinio,qđ puer hn̄s caput extra matris vterū, lʒ alia mēbra adhuc sint inclusa,si subest p̄iculū baptizari pōt no.in.iiij.sent.lib.dist.iiij.q.i.maxime per Pet.aure.Laur. Tho.ꝛ Richar.de med.vil.per Guil.Lau.ꝛ Car.flo.in clemē.vna.de sum.tri.Henri.boy.in.c.maiores.de bap.Ang. cla.in sum.in ver.baptismus.vi.§.iij.ꝛ est bo.tex.in.d.l.cum in diuersis.ꝛ de ↄsec.di.iiij.c.qui in maternis.plura ad laudē capitis humani videri pn̄t per Ang.are.ꝛ Ludo.bolo.in addi.in suo trac.malefi.in ver.in facie.pulchre per Felyn.post Panor.in.c.cum non liceat.in prin.de prescrip.

Adde vltra hic allegata per socium meū qđ sit officium questoris siue cancellarij,ꝛ vnde dr̄ cancellarius,ac đ eius dignitate ꝛ auctoritate vide Archi.ꝛ Car.Alex.in.c.adrianus.in.i.lxiij. di.ꝛ doc.in.c.vt nostrum.de offi.archi.ꝛ Albe.de rosa.in dictiona.suo in litera'cācellarius,ꝛ Lu.de pe.in.l.neminē.C.de decur.lib.x.ꝛ amplissime in rub.de questo.ꝛ magi.off.li.xij. vbi dicit Bar.talem meruisse cancellarie dignitatis honorē in quo probe gessit,est enim assessor principis ſm eum ac fratrum ꝛ dux concilij,qui pre ceteris noscere debet regis cordis archana ꝛc.vt ibi eleganter per eum.Nico.Boe.

Tertio in partem dictoꝝ ↄciliarioꝝ inclinat rō denominationis,

11 nam appellat̄ magnū ↄcilium,†ꝛ verbū magnū denotat quādam maioritatē ꝛ superioritatē.c.magne.in princ.de voto.c. solite.ver.hec aūt si prudēter ibi magnū ꝛ honorabile mēbrū de maio.c.magnū.xi.q.i.l.magnam.C.de ↄtrah.stip.l.magna negligentia.ff.de ver.sig.auc.qđ locū ibi,magna dos.C.de colla.insti.de attilia.tu.§.sed hoc iure vtimur,ibi si non sint magne pupilli facultates.c.vno.ibi magnus eps̄ Augustinus.đ ob.ad ra.non ordi.cle.romani principes.§.nos itaq̄.dum dicit magnum ꝛ euidens preiudicium,ꝛ.§.nos eodē mandato. ibi magne auctoritatis viris,de iureiu.ꝛ Psal.xlvij.ibi magnus dn̄s.cū similibus multis.Item appellat̄ ꝓprie ↄsistoriū principis in.i.ↄsti.C.in prin.ver.theophilum ibi sacri ↄsistorij nostri.in auc.sed ꝛ lis.C.de temp.ap.c.ex insinuatione.vbi ponunt̄ verba.d.c.de appel.in cor.auc.de appel.ꝛ intra que tēp.§.ad hec.colla.iiij.ꝛ ibi glo.no.in ver.ↄsistoriū,que vult in effectu qđ hoc verbū ↄsistorium large sumptū significat auditoriū cuiuslibet iudicis ordinarij,sed stricte capitur tm̄ ꝓ loco quo princeps sedet pro tribunali ꝛ melius loq̄t̄ illa glo.quā Archi.in.c.romana.in prin.de appel.lib.vi.dicēs ibi ꝙ ꝓprie loquēdo auditoriū est principis sed ↄsistorium pape,tm̄ loquit̄ ↄ iura supradicta.ꝛ.d.c.romana,vbi eps̄ ꝛ officialis epi dn̄r hr̄e auditorium ꝛ ↄsistorium.ꝑterea alibi magnū ↄcilium appellat̄ sacrū auditoriū i.l.vni.in prin.C.de no.codi.fa.l.precipimus in duobus locis.l.pe.ꝛ.l.fi.§.in refutatorijs.C.de appel.ꝛ sacer comitatus.d.l.precipimus.ꝛ.l.vlti.C.de digni.li.

12 xij.ibi sanctissimū comitatū ꝛ curia anthonomasice,†vn̄ vulgo dicimus vbi rex ibi curia,sicut vbi papa ibi curia Romana hodie.sed olim anteq̄.s.magnus Constantinus donasset Romā cū medietate sui imperij ecclesie Roma.in p̄sonā bea.Silnestri,vt hr̄.xvi.di.c.Constantinus.ꝛ.c.fundamenta.in p̄nc. de elec.lib.vi.illud dicebat̄ de romano imperatore,vbi imperator ibi est Roma,hoc est auctoritas Romanoꝝ nō ciuitas muris ↄclusa.not.in.l.roma.ff.ad muni.ꝛ.c.fi.de fo.cōpetē. Itē ↄciliarij magni ↄcilij dn̄r patres ꝛ p̄ncipis ꝓceres.in.d.§. ad hec.quasi ꝓcedes,procedūt.n.alios ꝛ sicut capita trabiū extra parietes edificij supereminent ꝛ inde ꝓprie dn̄r ꝓceres, sic ↄciliarij principis inter alios preeminētiā obtinere debēt. Vel ꝓceres dn̄r,quasi ꝓceri,id est longi vel extēsi,qđ eoꝝ fama ꝛ auctoritas in diuersas ꝛ remotas mūdi ptes ꝓtendit̄,ſm frēm Io.ianueñ.in sum.in ver.ꝓcer.ꝛ idē eps̄ Sypōtinus in cornucopie epigrāmate tertio,incipiente, que tā seposita est. char.xxvi.col.ij.in prin.ꝛ qđ rex cū ↄcilio eorūdē statuit vel rescribit ad vniuersitatis vel collegij suggestionē pragmatica sanctio appellat̄.l.vni.§.vlti.cū glo.C.de no.co.fa.l.fi.C.đ diuer.rescri.vbi glo.pe.fa.l.iubemus nullā.C.de sac.san.eccle. c.i.cū ibi not.de re.pmu.cū ↄcor.mō a nomine saltē appellatiuo argumentari licet.insti.de testa.ordi.in prin.vbi ꝑ Ang. are.l.ij.§.appellata.ff.si cer.pe.l.tugurij.ꝛ.l.pupillus.§.territorium.ff.de ver.sig.l.decernimus.C.de epi.ꝛ cle.insti.de dona.§.est ꝛ aliud genus in proe.ff.§.discipulo.c.cū scđ3 apostolū.in p̄n.de p̄bē.ꝛ.xxi.di.c.cleros.cū plurib.alijs no.Pan. in sal.decre.col.ij.℞.iō q̄ro nūqd sit licita ista argumētatio.

Quarto pro dictis conciliarijs prepōderat salarij seu sti

13 pēdij potioritas,†nā habēt dicti ↄciliarij pinguius salariū q̄ dn̄i de Parlamēto.in magno qdē ↄcilio instituti quotannis ↄngētas libras turoñ.de publico passim recipiūt.at parlamētorū ↄciliarij inter seculares ecclesiasticos q̄ facta discretione in oibus fere prenumeratis parlamentis minus re ↄsequūter. ꝛ ex premij quātitate dignitatis q̄litatē ꝛ prerogatiuas metit̄.l. nemo.in fi.C.de offic.ma.offi.qñ dicit.Is gradus ceteros antecellat,quē stipēdia meliora fecerint anteire.ꝛ qlibet alēdus est ꝛ vestiēdus scđm dignitatē suā,ēt seruus.l.ʒ ꝛ si quid.§.sufficiēter.ff.de vsufru.no.gl.j.in.c.q2 nonnulli.de cle.nō resi.ꝛ maior in ordine dʒ esse potior in ꝑcipiēda portione.c.statuim⁹ de maio.ꝛ obedi.c.vlti.de ↄstitu.ꝛ res ecclesiastice pro meritis p̄sonaꝝ veniunt distribuende.c.ↄsuluit.lxxiiij.di.j.q.ij.c. vlti.ꝛ.xij.q.ij.c.vulterane.fa.c.de multa.in fi.de preben.ibi Circa sublimes autē ꝛ literatas p̄sonas poterit per sedē apostolicam in pluralitate beneficioꝝ incompatibilum dispensari.ꝛ.c.nō cogantur.xlj.di.Ibi vtant̄ pretiosis, pauperibus dent vilia.Plus dicit beatus Augu.etiā refert Gratianus.

xxv. di. §. criminis. sub. c. vnū erarium. vbi ſic. ſi pauperibus eſurientibus ꝛc. qḋ eſt peccatū veniale pauperibus lauta ꝛ ſtudioſe preparata cibaria porrigere. ad h̄ no. plene p Panor. ꝛ Feli. poſt Inno. ꝛ glo. ordi. in ver. coequetis. de ɔſti. c. cū omnes. glo. magiſtra. ꝛ plenior de iure in dicto. c. ſtatuimus. in vbi
14 ſicu. ꝑcurēt. p glo. in vb. honorabilius. ca. j. xvj. q. vij. † ꝛ amplior dos dꝫ aſſignari nobili ꝙ̄ ignobili ꝛ ꝑ dignitate viri ac mulieris adinuicē ɔtrahētiū. l. quero. ff. de iure do. auc. quod locum iunc. glo. vlti. C. de colla. auc. res que ſubiacēt, poſita ſuper. l. fi. §. finantem. C. cōi. de lega. ꝛ ſalarium dꝫ ɔſtitui officio iudicis preceptoribus ſiue magiſtris pro dignitate natalium. l. cum plures. §. cū tutor. ff. de admi. tu. ꝛ ſuffragium dꝫ eodē officio taxari patronis cauſaꝝ ꝑ coꝝ facūdia. l. j. §. in honorarijs. ibi. proqꝫ aduocati facundia. ff. de va. ꝛ extraor. cog. ꝛ demum pulchre dicit diuus Auguſt. in omelia ſup illud Matth. v. c. Videns IESVS turbas aſcēdit in mōtē ꝛc. Vnus tū Deus ꝑ ſanctos ꝓphetas ꝛ famulos ſuos ꝭm ordinatiſſimā diſtributionē tpum dedit minora precepta populo, quē adhuc timore colligari oportebat, ꝛ ꝑ filiū ſuū maiora populo, quē amore ſiue charitate iā liberari ɔuenerat. ꝛ ſtatim ſubiūgit cū ergo minora minorib⁹ ꝛ maiora maioribus dent̄ ab eo dant̄ q ſolus nouit ɔgruētē ſuis tꝑibus gn̄i humano exhibere medicinam.

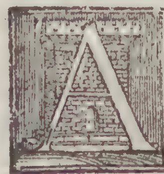
Quinto ad partem predicti magni ɔſilij ḋclinat obſequij rela
15 xatio, † qm̄ officijs ſuis ſingulis annis ſolo ſemeſtri tꝑe deſeruire tenent̄. in parlamentis aūt corporati iugiter permanere velut glebe ſuo ſolo aſcripti cogunt̄. Immo per ordinationes Ludouici moderni regis articulo. xxj. xxiij. et. xxiiij. et. xxv. ſedēte parlamento non pn̄t idē preſidentes, aut ɔciliarij ſe abſentare pro cōmiſſionibus ad inſtantiā partiū fiendis, ēt cū licentia regis vel curie, niſi ex cā valde neceſſaria ꝛ vrgente. de qua in. d. ordinationibus arti. xix. et. xx. ꝛ cauſe cognitione ſuper hoc ꝓcedēte, quo cāu curia ſuprema reſpectiue poterit cōgregare ꝑ qualibet vice vnū ſolū de qualibet camera habito reſpectu ad parlamētū Pariſieſe, ꝛ ꝙ̄tū ad parlamētū Tholoſanū, ꝛ Burdegalēſe vnicū ɔſiliariū, aut preſidētem de toto curie corpore, ꝛ ɔ̄ faciētes ſuſpēdunt̄ a ꝑceptione ſtipēdij per trimeſtre prima vice, pro ſcḋa ſuſpēdēdi ſunt ab officijs ſuis, pro tertia grauius puniunt̄ arbitrio curie ꝛ inqueſte arreſtoꝝ executiones, ꝛ alia expleta aduerſus dictaꝝ ordinationē facte ſunt ipſo iure nulle. tū pro negocijs proprijs ꝛ parētū ſuoꝝ vrgentibus valebūt ſe abſentare dicto tꝑe de lnia curie ꝑ ſpaciū tꝑis ab eadē moderādū, nunc in ꝓpoſito ſeruitiū ꝙ̄to breuius eſt, tāto amplius diſtat a ſeruitute ꝛ libertati naturali, appro-
16 ximat. † Videmus nāqꝫ ꝙ liber homo opas ſuas ad tꝑs certuꝫ locare pōt, non in ꝑpetuū maxime hac lege adiecta, quod ꝑſonaliter ſeruiat, non ꝑ ſubſtitutū, ꝭm opi. Jr. ꝛ Accur. in. l. poſt certi tꝑis. glo. fi. C. de lib. cau. ꝑ qua fa. illi tex. in. l. iij. ff. ḋ lib. ho. exhi. ꝛ. l. titio cētum. §. ij. ff. de ɔdi. ꝛ demonſt. lꝫ ɔ̄rium firmauerit idē Accur. poſt Jo. in. l. cū antiqtas. in ver. nūꝙ̄. C. de vſu. ꝛ vſufru. l. iij. §. ɔſtituit̄. glo. pen. ff. de vſufru. ꝛ inſtit. eo. §. j. in ver. ne tū. ꝛ eſt cōis doc. ſn̄ia in dictis locis. Itē valet ſtatutū factū tꝑe vacationis eccleſie, qḋ qcūqꝫ eā in futuꝝ recipiet, teneat̄ dicere vnā miſſam certis diebus, ſed nō poſſet aliqs aſtringi vt quotidie celebraret. c. ſignificatū. in fi. de ꝑben. fa. c. quotidie. vbi ponunt̄ verba diui Augu. de ɔſe. diſt. ij. Preterea relegatio, qꝛ tꝑalis minor pena reputat̄ ꝙ̄ deportatio, qꝛ ꝑpetua ſit. inſti. quib. mo. ius pa. po. ſol. §. cuꝫ aūt. l. j. ꝛ. l. relegatoꝝ. §. ad tꝑs. ꝛ. §. ſn̄iam. ff. de interdi. ꝛ rele. l. j. ff. an per aliū cau. ap. exer. poſ. l. pen. §. i. ff. de publi. indi. qḋ no. cano. ſup glo. in. c. veniēs. de accuſ. ꝛ ꝑpetuus carcer eſt pena, tꝑalis vero cuſtodia. c. ꝙ̄uis. cū ɔcor. glo. de pen. lib. vj. ꝛ degradatio maior eſt pena ſiue depoſitio ꝙ̄ ſuſpēſio iaꝫ dicta ratione. c. cū non ab hoie. de iud. c. qualiter. ij. poſt ꝑn. de accu.
17 † Vlterius tutoris ꝛ curatoris ꝑtās in pupillū ꝛ adoleſcētem minor exiſtit ꝙ̄ patris in filiū. l. j. et. ij. C. de pa. qui fi. diſt. l. in ſuis. ff. de lib. ꝛ poſthu. in fi. qm̄ prima finit̄ tꝑe vcꝫ pubertate, ꝛ ꝑfecta. xxv. anno. etate. inſti. q. mo. tu. fi. in prin. ꝛ de cura. in prin. l. indecoꝝ. C. quā. tu. vel cura. eē deſi. ſcḋa aūt ꝑpetua eſt, ſaltim aptitudine. inſti. q. mo. ius pa. po. ſol. per totū. Deniqꝫ qꝛ vaſſallus non tenet̄ dn̄o ad ɔciliū ꝛ auxiliū ſemp ꝛ pro ſemp, ſed tm̄ pro loco ꝛ tꝑe. xxij. q. v. c. de forma. ꝛ. c. vnico. ḋ for. fide. in vſi. feu. ſeruitiū vaſſalli nō cenſet̄ vera ſeruitus, immo potius honor ꝛ dignitas qn̄ feudū ē nobile. c. j. qs di. dux mar. co. col. x. ꝑ Bal. ꝛ do. Jaſ. in prelu. feu. in. xiij. circa fi. ver. alia diuiſio feudoꝝ aliud nobile ꝙ ſuum nobilitat poſſeſ-

ſorem, ꝛ poteſt dici ſimili rōne qḋ aſcriptitij, ꝛ cenſiti, coloni, ꝛ religioſi non ſunt ſerui, ſed veri liberi. no. glo. in ver. aut ſerui. inſti. de iure pſo. in prin. q̄ eſt melior glo. de mundo ꝭm Bar. in. l. ſumma. ff. de ſta. ho. ꝛ ibi hoc idē firmat glo. j. in fi. per. l. iubemus. iuncta auc. aſcriptitios. C. de epiſ. ꝛ cle. l. cū ſcimus. C. de agri. ꝛ cēſi. lib. xj. lꝫ primi duo ſeruiant homini ꝛ vltimi diuino numini hoꝝ tū ɔgruis nō aſſidue. c. nunꝙ̄. cū glo. de
18 conſe. diſt. v. † Idē in iure patronatus, ꝛ eccleſie ꝛ libertorum libertus. n. nō eſt ſeruus ſed liber. Inſti. de liber. in prin. quāuis patronus in eo multa iure obtineat. no. per glo. magr̄alē. in ver. ius patronatus. in prin. l. vlti. C. de bo. lib. cū ſi. inſti. de ſucceſ. lib. §. ſed nr̄a. in ver. repleat̄. addo aliaꝫ nō tū ita plenā in. §. vlti. in ver. ingenuus. inſti. de lib. multominus eccleſia, lꝫ patronus habeat in ea tria iura. de qbus hon. tex. in. c. nobis. in fi. de in. pat. ignis quoqꝫ purgatorius mitior ꝛ benignior reputat̄, qꝛ tꝑalis exiſtit, lꝫ excedat oēm penā que in hoc ſeculo excogitari poſſet ꝭm Augu. aure. in lib. de peni. ꝛ hr̄ de peni. diſt. vij. c. vlti. circa fi. ver. hic autem ignis. Et hec ꝙ̄tum ad primum noſtre intētionis principalem articulum.

FINIS

Tractatus de ordine ꝛ precedentia graduum vtriuſqꝫ fori, domini Nicolai Boerij Jur. Vtr. clariſſimi interpretis, inſertus tractatui Joānis Montaigne, de auctoritate magni Concilij, ꝛ Parlamentorum, per modum Additionum, propter authorum amicitiam, ꝛ materie affinitatem.

PRAEFATIO.



Adde quod rationes in hac parte per ſocium meū iunctis maxime ſequen. magis atqꝫ ēt magis vrgent ꝛ militāt, ꝙ̄ rōnes ꝑ parte parlamētoꝝ adducte. Et ſi ꝑfecto auſus non fuerit hāc decidere qōnē, nec figere pedē, lꝫ ad vtraqꝫ ꝑtē ſepatim ꝛ ꝑmiſcue elegāter ꝛ diffuſe ſcripſerit hoc vt nō irritaret ſacrū principis ɔſiſtoriuꝫ, nec venerabiles, ꝛ ſupremas parlamētoꝝ curias, ꝛ ab oibus beniuolētiā captaret, qꝛ pōt (ꝛ ꝑfecto meret̄ ꝙ̄ maxime) deuenire ad alteꝝ ipſoꝝ, ſic. n. faciet Antixp̄s, vt facilius Judeos, ꝛ Xp̄ianos ad ſuum trahat ritū, diē Dnicū in fauorē xp̄ianoꝝ, ꝛ ſabbatū in fauorē iudeoꝝ faciet celebrari. c. ɔuenit. de ɔſe. di. iij. ſed qs tā factidus, ꝛ tāta in vtraqꝫ iuris copia inſtructus exiſtat, aut q̄ tanta vis igenij, aut ſcribēdi maieſtas ſufficeret? Eſt. n. magno ꝛ excelſo Juriſcōſulto digna, vt de Paulo, Pōponio, Sceuola, Siro, Vlpiano dixerim ſūmis ꝑfecto viris, ex ꝑcepto. n. tuo (cancellarie digniſſime) rei heſitationē ꝛ eius magnitudinem, quā ꝑ ſingulari ſapiētia, ꝛ ꝑ tua in ſacrū magnū ɔciliū obſeruātia ꝑcipis mihi glorie tue ſeruulo obſequētiſſimo expoſitaꝫ ſumma cū deuotione ꝑcepi, ſꝫ tenuis homo ſum ꝛ minime doctus, nec de re tā ſublimi, tā ardua, tāqꝫ difficili verba facere, aut ad ipſi⁹ ſocij mei tractatū ɔcludētes ꝑ ipſo regali cōcilio additiones ꝑbere inter tot illuſtres ac excellētes in iure viros opis eſt mee. Cum ſit. n. cā ipſius Xp̄ianiſſimi, ac ſacratiſſimi Frācoꝝ regis, ꝛ ſupmi dn̄ij nr̄i. Et vt fatet̄ ſocius meus in ſua ep̄la iter ſūmos iuris deos, ſcꝫ ſacrū regale ɔſiſtoriū oi ſanctimonia pleniſſimū, et ſupmū regni parlametoꝝ cetū atqꝫ ſenatū, pēſande ſunt hoīum vires ꝛ examinanda ingenia, ꝛ ſic ſunt illis onera imponēda, nō. n. vt cū poeta ꝑclaro dixerim. Nō ḋcēt humeros pōdera tāta meos, ꝛ Apparēt rari nātes i gurgite vaſto. Nā ꝛ ꝓpheta celeberrimus Hieremias tremendi Dei ſeruulus admodū acceptiſſimus vocatus expauit, Ha, ha, inqt Dn̄e, neſcio loq, qꝛ puer ego ſuꝫ. Et alibi pulchre ſcribit. Tu q es q ſn̄ias patrū enarras? qua ḋ re pauidus ego tremui, ꝛ adhuc mēte, ꝛ viribus ɔtremiſco, ſi qn̄ corā tua illuſtriſſima dignitate nō mō mihi ꝛ paꝝ exercitato, ſꝫ cui vis ꝑſtātiſſimo in ɔſulēdo ꝛ diſputādo facile tremori ꝑmaxime eēt diſputationē apprehēdere, ɔſultius nō mētior eēt calamo parcere, ꝛ vt agnus tacere corā tondēte. Sed qs tā audax eē poſſet q ſcīn tue volūtatis recuſaret impiū, qꝛ ꝑ tua excellētiſſima domo tua ḋ Ganeo antiqua, ꝛ ſupba, innocētia, ꝑbitate, iuſtitia, liberalitate, māſuetudie, facilitate, prudētia, ɔſilio, ꝛ magnanimitate,

nimitate supra oēs sacros iurium professores obtines monarchiā. Nonne Esaias sanctissimus principi Deo vocāti fertur libenti animo respondisse. Dñe mitte me. ⁊ Ecclesiastica attestatur historia. Accedet homo ad cor altū ⁊ exaltabit Deus. ⁊ Psal. clarissimus diuino cātauit ore. Loquebar de testimonijs tuis in ꝯspectu regū ⁊ nō ꝯfundebar, qꝛ in mandatis tuis credidi, ⁊ apl'i gloriosi iubent impio ceteris gētib⁹ grecis, ⁊ latinis, barbaris sapiētib⁹ atqꝫ isipiētib⁹ fore debitores, ⁊ doctissim⁹ apd̄ grecos ab oī natiōe celebrat⁹ Plato monebat nos, nō nobis solis natos esse, ſꝫ patrie ⁊ amicis. hoꝝ igit̄ prestantissimoꝝ viroꝝ fretus exēplo, ⁊ benigno tuo iussus impio, non spōte mea, ſꝫ ꝑ obseruātia ⁊ obediētia mādatoꝝ tuoꝝ aggrediar latissimū hūc atqꝫ floridū cāpū. ⁊ dubitationē hāc, prout sempiternus Deus bonoꝝ oīum liberalissimus largitor ꝯtulerit absoluā. ¶ Idcirco supmū Deū oro vt veritatē huius besitatiōis mihi aperiat ⁊ tribuat ſmonē ꝯpositū in ore meo vt dicam ꝙ sentio, ⁊ tā breuius ꝙ̄ tāta res dici possit cū sim sine libris semp sacrū magnū sequēs ꝯciliū ⁊ tps nō habeā ꝯpetēs, tpe. n. indigemus vt maturius agamus, vt dicit Calixtus papa in. c. pōderet. l. dist. hac tū ex corde ꝑmissa ꝓtestatione taꝫ in pncipio ꝙ̄ in medio, ꝙ̄ in fine, ꝙ qcqd dixerim, scripserim, aut ꝯfecerim, illud prorsus subijcio decisioni regie maiestatis ⁊ summo iudicio tuo, ⁊ clarissimoꝝ, ac sapiētissimoꝝ virorum magni ꝯcilij cōmilitonū, ac ꝑstātissimoꝝ ēt viroꝝ dñoꝝ supremaꝝ regni curiaꝝ qđ absqꝫ auctoritatis ⁊ ꝑtātis ipsoꝝ diminutione quouismodo dixerim, ſꝫ inꝙ̄tū ꝟitas rei ⁊ negocij huiusmodi exposcit, ⁊ reqrit. nec vellē alicui molestus videri, qꝛ tractāt ēt fabrilia fabri. virtuti. n. testimoniū simplex ⁊ incultū sufficit, nec opꝫ veritatē reꝝ fictis adūbrare coloribus, qm̄ virtus ipsa sibi plaudit, ⁊ ꝓprio ꝯtēta pconio alterius theatri strepitū nō reqrit. Jō altissimo in themate illud Psal. xiij. minuisti eum paulominus ab Angelis gloria ⁊ honore coronasti eū, ⁊ ꝯstituisti eū sup opera manū tuaꝝ. hoc est minuisti parlamēta paulominus a ꝯsilio magno ꝙ gloria ⁊ honore coronasti eum ⁊ ꝯstituisti eum sup omnia opera manuum tuaꝝ.

SVMMARIVM

1 Graduum distinctio vnitatem conseruat.
2 Prelatio inter ministros ad quid facta.
3 Uirtus queqꝫ habet sua incrementa.
4 Ordines in ecclesia Dei quot sint.
5 Ordo in iam ordinatis ad honores qualis seruetur.
Scripture ordo quando attendatur.
6 Ordo in dignitatibus ⁊ gerendis honoribus seruandus.
7 Auctores in eorum opibus qualiter mām debeant digerere.
Ambitiosi taxantur.
8 Locum maioris occupantes qualiter puniantur.
9 Sedens dicitur magis honorari ꝙ̄ stans.
Honorantie precedendi sapiunt quoddam priuilegium.
10 Doctor nunqd semper insignijs doctoratus vti debeat.
Papa ⁊ rex Francorum sunt duo supremi principes.
Imperator nunquid precedat Papam in ordine sedendi.
11 Sacerdos simplex debet militi seculari preferri.
12 Rex Frācie nūqd pcedat impatorē. Et qd de alijs regibus.
13 Consuetudo Romane curie attendenda.
Cardinales qualiter ordinentur in sede ⁊ consistorio.
14 Suprascriptiones quo ad preeminentias attendende.
Dignitates ecclesiastice quibus romanoꝝ officijs assimilent̄.
Lugdunensis archieps nunqd sit pmas. Et qd de Senoneñ.
15 Metropolitanus quot episcopos sub se habere debeat.
16 Patriarcha Bituriceñ. nunquid precedere debeat Lugduneñ. et Senoneñ.
17 Moyses in quo fuit maior ꝙ̄ Aaron.
18 Papa nunquid exigere debeat fidelitatem a cardinalibus.
19 Eps doctor epm non doctorem prius promotum precedit.
20 Canonicus vicarius quomodo in choro ⁊ capitulo sedeat.
Uicerector quando vt rector honorandus.
21 Abbates an precedant capitulū maioris ecclesie. Et an etiā decanos, prepositos, ⁊ Archidiaconos.
22 Archidiaconus an preferatur preposito, ⁊ quando precedat decanum. ⁊ quid de vicario episcopi.
Archipresbyter an precedat Archidiaconum.
Primicerius dicitur cantor capituli.
23 Prior predicatoꝝ nunqd precedere debeat Archidiaconū.
Honorari magis dr̄ qui sedet ad dexterā ꝙ̄ ad sinistram.
24 Ordo inter canonicos quomodo procedat.
Clerici seculares an pcedant rl'ares in pōpis ⁊ sessionibus.
25 Monachi nunquid preferri debeant canonicis regularibus.
26 Ordo precedendi qualis inter fratres mendicātes ꝯstitutus.
27 Ordo precedendi inter doctores qualis statutus. 29.
Iuuenes docti gloripete taxantur.
Alexander de Imola de primatu cum Bartholomeo Cepol la contendit Patauij.
28 Iunior quando preferendus antiquiori.
Doctorellus an precedat militem quemadmodum doctor.
29 Licentiatus in decretis magister in artibus non precedit decretorum doctorem.
Licentiati an appellatione doctorum veniant, ⁊ quando.
30 Ordo pcedēdi inter licētiatos, ⁊ bacchalarios qualis hñdus.
Doctoratus priuilegia nulla peritia confert.
31 Scholaris doctissimus nunqd pcedere dꝫ filium doctoris.
32 Filius doctor an debeat precedere patrem non doctorem.
Prelationis priuilegiū filij aduersus patreꝫ in qbus ꝯsistat.

¶ Prima pars.



PRo illius autez 1 euidēti demōstratione ꝑmitto† ꝙ graduū ⁊ ordinū distributio vnitatē in ecclesia cōseruat. c. ad hec. xcix. dist. ⁊ ibi glo. ⁊ Archid. vbi tex. celebris inqt dispēsationis ꝓuisio gradus diuersos, ⁊ ordines ꝯstituit esse distinctos, vt dū reuerētiā minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus dilectionē impēderēt, vera ꝯcordia fieret, ⁊ ex diuersitate contexio, ⁊ recte officioꝝ gereṫ administratio singuloꝝ. neqꝫ. n. vniuersitas alia poterat rōne subsistere, ne in se hmōi magn⁹ ordie ordo seruareṫ. qꝛ ꝟo queqꝫ creatura in vna ⁊ eadē q̄litate gubernari vl' viuere nō poterit, Celestiū militiaꝝ exēplar nos instruit, qꝛ dū sunt angeli sunt archāgeli, liquet ꝙ nō sunt equales, ſꝫ in ptāte ⁊ ordine sicut nostis differūt alter ab altero. ⁊ glo. ibi dicit. ħ erit vsqꝫ in Diē iudicij tm̄, ꝓ quo adduxit apostolū dicētem, dū mūdus iste durabit, hoīes ꝑsunt hoībus, demones dmonibus, angeli angelis. Cū. n. Deus erit oīa in oībus, cessabit oīs plātio, nō tū ordo vl' maioritas, aliquis enim maior erit alio. Nā in domo patris mei māsiones multe sunt, de peni. di. iiij. in domo. ꝑ qđ ē dare respōsuꝫ ad primā rōnē ⁊ seq. hic ꝑ sociū. In tertia parte ꝓ magno ꝯcilio ⁊ parlamētis sicut adductas, qꝛ necessariū ē ⁊ oꝫ aliquos officiarios ⁊ ministros eē alijs maiores ⁊ maioritatē, supioritatē, ⁊ supintēdētiā supra alios habere. Nā vbicūqꝫ sunt multa ordinata in vnuꝫ opꝫ eē aliquod vniuersale regimē supra particularia regimi
2 na, † qꝛ in oībus virtutibus ⁊ actibus, vt dr̄. j. Ethi. ē ordo ſm ordinē finis. ad ħ. n. facta est plātio iter ministros, vt no. gl. ⁊ doc. in. d. c. legimus. in ꝟ. postea. xciij. di. Unde diuus Grego. sup Ezechie. scribēs a Gratiano recitatus in. c. dū sanctā eccl'iā. de peni. di. ij. dicit. ꝙ dū dñs sanctā eccl'iam suscepit in gradibus eius dignoscit̄ ⁊c. ⁊ ibi de his quoqꝫ gradibus beatus Job loqt̄. xxxiij. dicēs. ꝑ singulos gradus meos ꝓnūciabo illū oīpotētē qppe dñm ꝑ singulos gradus suos q ꝓnūciat ꝑ incremēta virtutū que accepit ⁊c. ⁊ ibi, si qdē gradus in cordis ascēsione nō essent. Psalmista psal. xxxvij. nō diceret. ambu
3 labūt đ virtute in virtutē ⁊c. † Et ibi vnaqueqꝫ virtus q̄si qbusdā gradibus augeṫ. accedat tex. ⁊ que not. ibi Zenzeli. in extrauā. Jo. xxij. incip. quorūdā exigit ti. de ꝟ. signi. vnde Alberi. de rosa. in rub. ff. de reꝝ diui. col. ij. ꝟ. tractādo, ergo primo de clericis ⁊c. describēdo ordinē oīum eccl'iaꝝ mūdi. dr̄ ꝙ varij sūt gradus officia ordines ⁊ dignitates clericoꝝ, de qbus satis habeṫ in. c. cleros. cū seq. xxj. di. ⁊. xxij. di. ꝑ totum, ꝑꝑ ꝙ dicit Card. alexā. in. c. singula. l. di. col. j. ꝙ ꝯgruētissime posita est a spūsancto varietas statuū ⁊ officioꝝ i ecclesia. quā ꝯclusionē multipliciter ꝓbat. Pmo sic, ecclesie vniuersitas ꝯsistit ex duabus ptibus, tāꝙ̄ ex duob⁹ parietib⁹ ſꝫ Hug. de scō victore. s. laicoꝝ ⁊ clericoꝝ. facit tex. in. c. duo sunt genera. xij. q. j. ſꝫ in pte laicoꝝ ꝯueniēter est diuersitas officioꝝ, ⁊ administrātiū, ⁊ istud est claꝝ, ergo pari rōne, imo maiori dꝫ eē in pte clericoꝝ. Scđo sic, ecclesia militās exēplata ē ab ecclesia triūphāte. ſm illud exo. xxvij. Uide ⁊ fac oīa ſꝫ exēplar

q̄ tibi mõstratũ est. Et apl'us dicit. hec oĩa exẽplaria sunt celestiũ. ad Hebre. ix. s̃. dictũ est. s3 cũ exẽplata imitari debeant illud vñ exẽplat̃, seq̃t q̄ queadmodũ ecclesia triũphãs multiplici varietate ordinũ officioꝝ ⁊ dignitatũ distincta est, ita ecclesia militãs d3 multiplici officioꝝ varietate ordinari. Quocirca in eius laudẽ ꝓpheta psal. xliiij. ait. Astitit regina a dexteris tuis in vestitu deaurato circũdata varietate. ꝓpea dic̃
4 glo. fi. in. c. firmiter. de sum. tri. † tres ordines esse in ecclesia dei. virginũ, ꝯtinẽtiũ, ⁊ ꝯiugatoꝝ. Et virginũ ordinẽ Xp̃s pl' diligit q̃3 alios, ⁊ plus ꝯtinentiũ q̃3 ꝯiugatoꝝ. Sed cõiter canoniste dñt q̄ sunt septẽ ordines. de quo ibi p̄ doct. ⁊ Cardi. Alex. in. d. c. cleros. col. j. xxj. di. ⁊ iõ diuersitas officioꝝ, statuũ ⁊ graduũ reqrit̃ in pte laicoꝝ, q̄ facit ad pfectionẽ administrationis alicui' regni. queadmodũ. n. in reꝝ nãliũ ordine pfecto (que in Deo simpliciter ⁊ vniformiter inuenit̃) in vniuersitate creaturaꝝ inueniri nõ poterit, nisi difformiter ⁊ multipliciter. Vñ quis põt dici maior ⁊ supior altero, put pbat̃ p tex. i c. gñali. ibi quãtecũq̃ dignitatis honore pfulgeãt. de elec. ⁊ in c. fundamẽta. §. vt autẽ. eo. ti. ⁊ in. c. clericis. §. nos igit̃. de imu. eccle. libr. vj. ⁊ in extrauag. Joã. xxij. incip. si fratrũ ⁊ coepiscoporũ nostroꝝ. §. q2 igit̃. ne sede vac. ibi, cuiuscũq̃ status preeminẽtie dignitatis aut ꝯditionis existãt, ẽt si patriarchali vl' quauis alia supiori siue põtificali vl' regia, vl' alia q̃cũq̃ pfulgeãt. Et ibi not. Zenzeli. ⁊ tex. in. l. iurisiurãdi. in fi. Ibi ẽt si preclare curie honore pfulgeat. C. de testi. cum simi. Et hec solet rõne tẽporis, rei, scripture, ⁊ aliaꝝ q̃litatũ ꝯtingere. Primo rõne ordinis tẽporis, vt q2 vna res est prior tẽpore q̃3 alia, tunc in honoribus ordinãdis nõ pferet̃ prior, s3 potior. l. honores. in princ. ff. de decurio. vbi Bartol. exponit tex. ibi potioribus q̃buscũq̃. id est dignioribus, q2 in eligẽdis potior ⁊ dignior d3 ad honores maiores eligi vt. l. ad subeũda. ⁊ ibi Luc.
5 C. de decu. li. x. † S3 in ia3 ordinatis inuicẽ pferẽdis seruatur ordo tã tẽporis q̃3 dignitatis, vt. l. j. §. q̃b'. ibi. ita tñ q̄ ordo tẽpoꝝ ⁊c. de nono. C. fac. ⁊ ibi p̄ Moder. ⁊ Bart. ⁊ Moder. i l. ij. §. prius. ff. d̃ vulg. ⁊ pup. vbi ita distinguit. l. ij. vt dig. ordi. seruet̃. ⁊ l. j. de ꝯsul. ⁊ ibi Joã. de plat. ⁊ Luc. de pen. li. xij. secundus est ordo scripture, q̄ semp attẽdit̃ qñ nõ ꝯstat d̃ mente ꝯria, vt. l. nec. n. ff. de sol. l. q̄ soluẽdo. de here. instit. l. quotiens. in p̄n. ff. de vsuf. ⁊ glo. ⁊ doc. in. l. ij. in ver. ⁊ actor. de iura. cal. ⁊ tex. in. c. mãdato. ibi tunc scripture ordinẽ seruare hẽbis, ⁊ ibi oẽs. de rescri. lib. vj. ⁊ Alb. de ros. in. d. l. j. §. q̃bus. in ver. primus q̃dem. Tertius ordo rei est vnus ad seipsam inesse, pcedẽdã, vt in scia, ad quam recte ferẽdam seruandus est ordo iudicij precedentis. l. prolatam. C. de sen. ⁊ interlo.

Et q2 hic agit de pcedẽtia ⁊ prerogatiua eũdi ⁊ sedẽdi in ꝯsistorijs p̄ncipũ, ꝯgregationibus, põpis, siue p cessionibus, ac alijs cõibus actibus, vidẽdũ est de forma ⁊ ordine stãdi ⁊ sedẽdi, q2 oẽ bonũ ꝯsistit in ordine b̃m August. de nã boni. ⁊ ordo dat rei pfectionẽ. vij. q. j. nihil. Quanto aliqd ordinatius est tãto id melius ⁊ pfectius est, ad hoc. l. ij. §. j. ibi recte atq̃ ordine. ff. ad velle. Nã grues vnã sequunt̃ ordine literato. c. in apibus. vij. q. j. vbi exponũt Hug. Lau. ⁊ Domi. vno mõ, id est ordinato. sicut ordinant̃ lr̃e vna post aliã in al-
6 phabeto. † ⁊ iõ ordo in dignitatibus ⁊ honoribus gerẽdi s seruãdus est. l. honor. §. gerẽdoꝝ. ff. de mune. ⁊ hono. gl. in. c. pueri. j. q. j. c. fi. ⁊ ibi Luc. de pe. C. de his q̄ spõ. mũne. sub. li. x. ⁊ in rubro ⁊ nigro. vt digni. ord. ser. ⁊ ibi Luc. de pe. ⁊ in. l. fi. de p̄mice. vñ regina Sabba vidẽs oẽ3 sapiẽtiã Salomonis ⁊ habitacula seruoꝝ, ⁊ ordines ministrãtiũ non hẽbat vltra spũm. iij. reg. x. Jõ dicebat apl's. ij. Thi. ij. q̄ in vna domo nõ solum sunt vasa aurea ⁊ argẽtea, s3 lignea ⁊ fictilia. Qd̃ pbat̃ ẽt d̃ in re. ff. de au. ⁊ arg. leg. ⁊ de suppel. leg. ⁊ de fun. instru. leg. per totũ. ⁊ nobiliores ⁊ digniores debẽt p̄mitti. c. ex orc. de p̄uil. ⁊ magis p̄uilegiati pferre b̃m gl. in. c. accusatus. §. sane. de heret. lib. vj. ⁊ tex. iũcta sua gl. in ver. maximoꝝ. in. §. q̄ igit̃ placuerũt. de defen. ciui. colla. iij. vbi glo. dicit q̄ in ꝯcionãdis, ⁊ in oĩbus ꝓponẽdi sunt maiores, ⁊ maior ⁊ dignior est, q̄ magis dignus est rõne nãlis originis, ⁊ antiq̄oris b̃m Feli. in rub. de maio. ⁊ obe. col. iij. allegãdo ad hoc Dñi. in. c. j. j. di. quẽ inuenire nõ potui. ex quo colligit b̃m eũ quãdo q̄s habet ordinare hoĩes vel platos quẽ debeat pferre. S3 hũ inueni Dñi. in. c. quorũdã. de elec. li. vi q̄ ita dicit p glo. ibi. ⁊ in quo faciẽdo sapiẽtia alicuius dep̄hẽdit̃. c. isidorus. xvj. dist. ⁊ ibi Car-
di. Alex. in. j. no. inducit p volẽtibus aliq̄ẽ de nouo edere li
7 brũ, † vt p̄mũ mãm digniorem p̄mittãt, quoniã vt dicit tex. in auc. vt ab illustribus, ⁊ q̄no sup eos. §. sancimus. curiales esse debemus in inuitãdo p̄bos ⁊ nobiles ad sedẽdum, ⁊ dixi in. §. vj. in gl. j. col. pen. ⁊ fi. de ꝯsue. iur. stat. p̄sona. li. ꝯsue. Bitu- rigũ, ⁊ piissimus Saluator nr̃ sedẽs cũ discipulis suo sacro dicebat euãgelio Jo. vj. Facite hoĩes discũbere. Sed sunt aliq q̄ vt ipe attestat̃ Matth. xxiij. amãt p̄mos recubitus in cenis ⁊ p̄mas cathedras in synagogis, ⁊ salutationes in foro, ⁊ vocari ab oĩbus Rabbi ⁊c. ⁊ tales sunt de q̄bus loq̄t̃ impator in. l. ad splẽdidioris p̄uilegia. C. de diuer. offi. lib. xij. q̄ studio exercẽde cupiditatis abierũt, vt velut i meliori fortuna positi, aut ea scelera q̄ p̄us cõmisisse doceant̃ occultẽt, aut alia deinceps possint impune cõmittere. Contra quos exclamat ibi pulchre Luc. de pe. in ver. studio ⁊c. ⁊ pro hoc tex. cũ glo. in ver. ambitio. in cle. j. in p̄in. de regu. in. vbi glo. alleg. illud.
Ambitus impatiens ⁊ summo dulcius vnum.
Stare loco sociisq3 comes discordia regnis.
Et ẽt illud Senece in ep'la. lxxviij. Ambitiosus nõ tã, iocũdũ est multos videre post se, q̃3 graue aliquẽ añ se, honor est q̄ cũ pauore exhibet̃ b̃m Tul. iij. Rheto. Hoĩes. n. vt ait Arist. ij. Rheto. sunt in amore honoris assimiles, ⁊ curãt de sapiẽtib' tãq̃3 veꝝ dicẽtibus. Et rursus honor ⁊ cõplacẽtia sunt de gñe delectabilissimoꝝ, q2 fit fantasia vnicuiq3 qñ honorat̃ ⁊ ei applaudit̃ q̄ sit talis. Vñ pclare Egisippus de bello Judaico. li. j. vos honore ꝯgruo psequimur, vt neq3 imoderatus, neq3 infimus honor sit, aliud inflat, aliud exasperat, qd̃cũq3 sue portionis vnicuiq3 suppetit, ipartiat̃. Nõ. n. q̄ delectat tñ eũ quẽ. s̃. mẽsurã honorat, q̃3tũ ledit eũ cui d̃bitũ negat. ⁊ plerũq3 vterq3 eoꝝ offendit̃, vbi plationis adulatio est. qd̃ vt ait Arist. v. politi. Faciũt inhonorati alios vidẽtes honoratos. ⁊ rursus. Inhonorationẽ amatores honoris grauiter ferũt, ⁊ q̄ dehonorat
8 paruipẽdit b3 eũ. ij. Rheto. † ⁊ tales vsurpãtes locũ maioris eis indebitũ sacrilegij rei cẽsent̃ b3 Bal. in ꝯsi. cccxxxvij. vol. j. p tex. in. l. j. q̄ est celebris. C. vt digni. ord. ser. a quo deberẽt expelli, ⁊ ẽt pfecto p̄uari ꝓprio loco, ⁊ in vltio loco post alios in opprobriũ poni. tex. est clarus in. c. pcipimus. xciij. dist. tñ tex. in. l. neminẽ. C. de of. mag. offi. maiori vtit̃ benignitate. ibi in locũ ex quo indecẽter emerserat reuertat̃, q2 nõ dicit q̄ ponat̃ in vltimo loco, s3 in p̄stino loco, ⁊ ita t3 Fely. in. d. rub. de maio. ⁊ obe. col. iiij. añ fi. dicẽs, q̄ seruabit̃. d. c. pcipimus. in suo casu. Nã inq̄t Ber. in epist. Qui aũt q̄rit altior eẽ q̃3 melior nõ d3 p̄miũ, s3 pcipitiũ expectare. ⁊ idẽ Luc. d̃ pe. in. l. iij. C. de pala. sacra. largi. in ver. ambitũ. vbi all'at illud ecclesiasti. ij. Altiora te ne q̄sieris, ⁊ fortiora te ne scrutat' fueris. qd eñ necesse est hoĩ maiora seq̄re cũ ignoret qd ꝯtingat ei in vita sua, vt dr̃ ecclesiasti. vij. nulla quoq3 ingenia (vt ait Titus Liuius de bello Macedonico. lib. iiij.) tã p̄na ad inuidiã sũt, q̃3 eoꝝ q̄ genus ac fortunã suã animis nõ equãt, q2 virtutem, ⁊ bonũ alienũ oderũt. Jõ oĩs ad virtutẽ tẽdẽs d3 sũme cauere, vt. s̃. vires ingenij nõ q̄rat honores, vnusq̄sq3 ꝓprijs terminis sit ꝯtẽtus, nec. s̃. mẽsurã sui iuris, id ẽ meriti, ⁊ virtutis affectet augeri. vij. q. j. si q̄s eps. vñ Psal. neq3 ambulaui in magnis, neq3 in mirabilibus sup me. ⁊ sapiẽs dicebat. Cõtra maiore3 nemo p̄sumat honorẽ. ⁊ not. glo. in. l. iij. ff. de alie. iudi. mut. cã fcã. ⁊ ille sapiẽtissimus Catho ait. Cede locũ lesis fortune ce
9 de potẽti. † ⁊ q̄ sedet dr̃ honorari magis q̃3 stans, vt no. Bal. in. l. quoties. C. vbi sena. vel cla. p illũ tex. in ver. sedẽdi quoq3. In alia secretarij pte q̄ iudicibus inferior ⁊c. vbi vir in dignitate ꝯstitutus litigãs corã iudice nõ d3 stare, s3 sedere Paulo inferius. Et arguit Bal. ad epm accusatũ q̄ nõ d3 stare cora3 iudice, s3 sedere. Et idẽ Barb. in trac. de pced. card. in. q. j. col. viij. ⁊ Fely. in. d. rub. col. v. in fi. addẽs in p̄n. seq. col. qd̃ iudex d3 reuerẽter salutare ⁊ facere sedere ꝯsistoriales p̄ncipis ad eũ accedẽtes, al's punit̃. l. fi. C. de offi. diuer. iud. s3 fallit vbi litigãt ⁊ vadũt horis iuridicis ad inuicẽ, q2 nõ sedebũt, secus si horis nõ iuridicis. l. j. C. de offi. ciui. iudi. ⁊ tex. in. d. l. quoties. ver. ita vt hmõi viri sedẽdi, q̄dẽ in cognitionibus dicẽdis minime sibi vẽdicẽt facultatẽ ⁊c. Iste. n. honorãtie pcedẽdi sapiũt q̄dã p̄uilegiũ, vt t3 Car. alex. in. c. ep̃os. p illũ tex. xvij. di. ⁊ Bal. q̄ feu. da. po. in p̄n. ⁊. c. fi. l3 nõ dicat̃ fieri p̄iudiciũ illi in redditibus cui alius pfert̃ in sessionibus. tex. in. c. cũ olim. de ꝯsue. tñ q̄ vult p̄rogatiuã in pcessionibus obtinere d3 ire cum indumẽtis gradui suo ꝯueniẽtibus, vt not. Anto. de but. in. c. j. de auto. ⁊ vsu pa. Ideo Xp̃s benedictus dñs noster in suo sacro dicebat euangelio Matth. xxij. q̄ cũ intrasset rex vt videret discũbẽtes, ⁊ vidit ibi hoĩẽ nõ vestitũ veste nuptiali. ait illi. Amice, quomodo huc intrasti nõ habẽs vestem nuptialẽ ⁊c. accedat tex. q̄ no. Bar. ⁊ Jo. de pla. in. l. j. de honora.

20 de honora. vbi. lib. xj. † an doctor semp dēat vti insignijs doctoratus, vt glo. in. c. vt apostolice. in ver. dignitatū. de priui. li. xj. ⁊ tex. in. c. ad honorē. de vsu pa. vbi papa sp vtit̄ pallio.

Igitur primo colligā p ordinē ex iurib⁹ ⁊ dictis doctorū dispsis qūo sedeāt plati in ɋsistorio pape. ⁊ scđo ēt qūo Xpianissimus Frācoꝝ rex, ⁊ dñs meus, necnō pn̄cipes, ⁊ alij dñi tpales ⁊ officiarij in suo sacro sedeāt ɋsistorio. Nā papa, ⁊ rex Frācie sunt duo supmi pn̄cipes, ⁊ si simul concordāt oia pn̄t, si discordāt qlz pt in sua iurisdictione. p quo allego tex. in. c. ego ludouicus. lxiij. di. sic dicit Bal. in. l. j. ff. de ɋsti. pn̄. de ipso papa, ⁊ Jmpatore. alleg. Jnno. in. c. ad abolēdā. de heret. ⁊ idē Barb. in. c. clerici. col. ij. de ind. sz qs precedet an papa, vel impator, aut xpianissimus Frācoꝝ rex. Et vr̄ q̄ Jmpator p̄cedet papā ex ordine lr̄e in. s. scriptione eplē inter claras. C. de sum. tri. vbi papa pponit sibi Jmpatorē. ⁊ in c. j. de phi. feu. alie. p Loth. q̄ hodie ɓm gl. in. d. epl'a nō fieret, ⁊ ibi Albe. mouet istā qōnē ⁊ arguit, sz nō figit pedē. Nā vr̄ ɓm eū q̄ Jmpator tāq̄ antiqor p̄cedat papā p iura p eū alleg. Et ɔ̄ q̄ papa tāq̄ dignior precedere dz Jmpatorē ⁊ omnes reges. c. solite. ⁊. c. oēs principes. ⁊. c. illud. de maiorit. ⁊ obe. ⁊ ibi Feli. ⁊ Archi. ⁊ Car. Alex. in. c. duo sunt. xcvi. di. vbi p ipsos. Et ista est vera, qr qñ ɋcurrit dignitas ecclesiastica, ⁊ secularis, ecclesiastica p̄fert̄, vt tz Domi. in. c. epos. xvij. di. p. d. c. solite. ⁊ bon. est tex. in auc. habita. ibi. Epoꝝ, Abbatū, Ducū ⁊c. ⁊ ibi oēs. C. ne fil. p pat. ⁊ in extraua. Jo. xxij. incip. si frūm coepoꝝ. §. or igit̄. ibi, siue pōtificali vel regia ne

21 sede vacā. † Vn̄ simplex sacerdos dz militi seculari p̄ferri, qr si ille sit miles Jmpatoris vel regis, iste Xpi. c. añ oia. xl. di. ⁊ miles Xpi pponit̄. xi. q. iij. iulianus. ⁊ ista est ɋclusio Jo. and. in. c. eo libētius. de ser. nō ordi. ⁊ ibi Domi. ⁊ But. ⁊ Feli. in d. rub. col. iij. q alle. bonū tex. in. c. qs dubitet. xcvi. di. vbi sacerdotes dñr p̄res regū ⁊ pn̄cipū, q iura iducit ipse ɔ̄ miseros sacerdotes, q hodie faciūt se familiares capellanos ⁊ castaldos, ⁊ q̄ deterius est plerūq̄ lenones potētū laicoꝝ existimātiū eē sibi ad vnū gradū glorie impare ⁊ ɋculcare in vilissimis obsequijs illos qbus data est ptās ligādi ⁊ soluēdi ⁊c. vt ibi p eū notabiliter. Sed hodie sacerdotes talia desiderāt vltro facere. Quinimo ēt epi q faciūt se ɋstitui magr̄os rōnales ⁊ p̄sidētes ad rōnes officialiū thesaurarioꝝ ⁊ receptoꝝ discutiendas, qđ facere de iure nō d̄bēt. c. inutilē. lxxxviij. dis. ⁊ p totā. ⁊ tz singu. Lu. de pe. in. l. milites. col. ij. ver. ⁊ no. ex hac. l. C. de re mili. lib. xij. vbi ēt dicit q̄ epi ab officio cācellarie abstinere debēt. Nā plerūq̄ sigillāt lr̄as pn̄cipū, quarū vigore sanguis humanus p seculi ptātes effundit̄, qđ est illicitū. c. snīam sanguinis. ne cle. vel mona. q̄ no. ɔ̄ magr̄os requestaꝝ cleri-

22 cos ⁊c. † Sed de impatore, ⁊ dño nr̄o xpianissimo Frācoꝝ rege q Jmpatorē nō recognoscit, vt. c. p venerabilē. ⁊ ibi p oēs, q fi. sint legi. ⁊. c. p venerabilē. de elec. cū alijs infinitis iurib. allega. p Jo. igneū doc. Aurelianeñ. ⁊ Mediolani Senatus ɋsiliariū in sua disputatione, an rex Frācie recognoscat Jmperatorē. qđ impator nō p̄cedat regē Frācie ɓm Gui. pape in. q. ccxxxix. vbi dicit se audisse a quodā nobili Gabriele de Bernicijs, dño de Targe, q̄ ipse viderat semel regē Frācie Carolū. vij. ⁊ Jmpatorē simul incedētes, ⁊ trāseūtes p vnā portā, ⁊ qđ impator nō p̄cedebat regē, sz simul de latere trāsibāt indifferēter, ⁊ ita ēt cōperi fuisse obseruatū qñ Carolus imperator venit in Frāciā ad Carol. v. vt refert Guagui. in chronica p̄fati Caroli. v. Sed ceteros reges mūdi rex Francoꝝ p̄cedet, cū p̄mus nominet̄ inter reges xpianos enumeratos p doct. vt p Albe. in rub. de sta. ho. ⁊ Ant. corse. in trac. de ptāte reg. in. q. xxi. et. xxiij. ⁊ dixit in. §. ij. de testa. lib. ɋsue. Biturigus, ⁊ maioribus in iure p̄uilegijs sint dotati. Et nihil miꝝ inuidis atq̄ doctoribus videri dz, si xpianissimi appellati sunt. Itaq̄ ɋstat nullius gētis tāto labore Romanis pōtifi. ⁊ alijs p̄terea p orbē Dei ministris passim fuisse subuētū. Sz illud oīuz maximū est, q̄ nihil antiquus duxerint q̄̄ Xpi fidē dilatare ⁊ terminos p̄ferre Xpanoꝝ. Cuius exemplum imitati omnes fere qui secuti sunt Frācorū reges, magnis atq̄ excellētibus factis cū religiōem, ⁊ fidei xpiane dignitatē ɋseruarēt atq̄ āpliarēt. c. adrianus. in. ij. lxiij. dist. ibi ad defendēdas res ecclesie ⁊c. venio ad clex, ⁊ ɓm Hosti. Ant. de but. ⁊ Mod. in. c. antiq. de priui. ⁊ Domi. de. s. Gemi. quē seq̄t ibi Cardi. alex. de verbo ad verbū in. d. c. epos. xvij. di. dñt q̄ obseruāda est ɋsuetudo Roma. curie que in p̄missis attēdēda est, vt est tex. in. c. le

23 gimus. xciiij. di. † sz vbi ɋsuetudo nō appet de iure p̄mū locū obtinet Roma. pōti. pz. xxij. di. c. j. ⁊. ij. cū papa faciat idē cō

sistoriū cū Deo, vt not. Jnno. ⁊ Hosti. in. c. iiij. de trāsla. pla. iō post Deū pre oībus dz honorari, ita dicit Abb. sicu. in ɋsi. xxi. lib. i. Scđm locū obtinet Card. Hosti. q hz ex p̄uilegio, ⁊ merito ɓm ipsos, qr papā ɋsecrat ⁊ impatorē inūgit. Tertiū patriarcha Cōstātinopolinus. Quartū Alexādrinus. Quintū Antiochenus. Sextū Hierosolymitanus. Hec patēt per tex. in. c. renouātes. xxij. dis. ⁊ ibi Car. alex. ⁊. d. c. antiqua. ⁊ tz Domi. in. c. cleros. in. vj. arg. ⁊ Car. alex. ibi. col. iiij. post mediū. xxj. di. hec quatuor patriarchaꝝ sedes sūt pn̄cipales ⁊ p̄uilegiate. Sed de alijs quatuor inferioribus patriarchis, vcz Aglegieñ. q est in Dalmatia. s. mare, hñs plures suffraganeos ⁊ nullos metropolos. Bituriceñ. q est in Aqtania, habet quatuor metropolos, vcz Burdegaleñ. Narboñ. Auxitaneñ. ⁊ Tholosaneñ. ⁊. xij. suffraganeos cōputato Aniceñ. nūc exēpto. Gradeñ. q est in Ystria, ēt supra mare hñs sub se vnū metropolū tm̄, ⁊ plures suffraganeos. Et est vna de quatuor pn̄cipalibus sedibus patriarchalibus. Et Pisano q est i Tuscia, hñs quatuor suffraganeos, de qbus p Albe. de rosa. in. d. rubr. de sta. ho. ⁊ glo. in. d. c. cleros. in ver. archiepis. ⁊ xxij. di. c. diffinimim⁹. an dēant p̄ferri cardinalibus, ⁊ dñt q̄ si ɋsuetudo aliqd disponit est seruāda, sz si nihil disponit vr̄ ɓm ipsos q̄ ipsi pponi debēt cardinalibus, ⁊ hoc p subscriptionē. c. ɋstituis. in pn̄. đ appel. vbi patriarcha Gradeñ. p̄fert̄ p̄sby

14 tero Cardinali. † ⁊ ille suprascriptiōes sunt attēdēde, quo ad hmōi p̄eminētias, ⁊ q̄ ad hāc decisionē multū faciūt, vt no. gl. in ver. p̄dicatoꝝ. in. c. quorūdā. de ele. lib. vj. ⁊ glo. pe. in cle. ij. đ rescri. vt dixi. s. ⁊ sentit Alb. de rosa. in. d. rub. de sta. ho. añ fi. numerationis patriarchaliū, archiepaliū, ⁊ epaliū ecclesiaꝝ. in ver. Et si hñ aduertat̄ patriarche ⁊ cardinales sunt similes p̄fectis ptorio. l. i. in fi. ff. de off. pto. Archieps p̄sidibus puinciaꝝ. Epi defensoribus ciuitatū ⁊c. Et sic clare pz q̄ Bituriceñ. p̄mas siue patriarcha q p̄cedit Cardiū. precedere dz Lugduneñ. ⁊ Senoneñ. archiepos q sunt in Frācia, ɓm Albe. in. d. rub. q ambo asserūt se galliaꝝ p̄mates, sz iure cautuz non est, nec p̄fecto dicto alicuius doctoris, qr si tales tūc fuissent Albericus eos p̄mates appellasset queadmodū quatuor supradictos p̄mates. Nā vt dicit Feli. in rub. de maio. ⁊ obe. Ista noia ecclesiaꝝ, ⁊ regū xpianoꝝ habuit Albe. a sede apostolica, ⁊ veꝝ est vt ipsemet Albericus fatet̄ extraxisse de quodā libro romane ecclesie, q puincialis intitulabat̄, quez volnit ibi inserere, ⁊ quē ego inserā in fine huius tracta. vna cū taxa oium ecclesiaꝝ cathedraliū regni Frācie in curia vacātiū. Et ipsi Lugduñ. ⁊ Senoneñ. archiepi paucos suffraganeos hñt, ⁊ nullos metropolitanos. nā Lugduñ. hz q̄tuor suffraganeos

15 ⁊ Senonē. hz septē, vt no. Albe. in. d. rub. † qr metropolitanus dz hr̄e sub se decē vel. xj. ciuitates, ⁊ totidem epos. vi. q. iij. estote. ⁊ tz Luc. de pe. in. l. i. C. de metropol. berito. lib. xi. nec ēt Albe. Vienneñ. archiepm vocat p̄matē, lz tū primatē p̄matū galliaꝝ se asserat. Sed pt eē q̄ ipsi sunt p̄mates ex priuilegio sedis aplīce, nihilominus dz Bituriceñ. eos p̄cedere, ēt vbiq̄ locoꝝ ɓm glo. in. d. c. legimus. in ver. altera. in fi. vt dicā. j. p pte sacri regalis ɋsistorij. Et lz vnusq̄sq̄ in ppria sede ⁊ dignitate maior sit quolibet alio. l. apud eum. ff. de manu. vbi glo. ij. dicit nōne ambo sunt spectabiles ? ⁊ rñdet sunt, sz qlz in territorio suo maior est altero, tū h pp antiqtatē sedis patriarchalis Bituriceñ. dz in quocūq̄ loco p̄ferri, ac pariter precedit Burdegaleñ. ⁊ Narboneñ. cū sit eoꝝ p̄mas siue patriarcha. ɔ̄ Burdegaleñ. est tex. in. c. fi. de maior. ⁊ obe. ⁊ in. c. fi. de dila. ⁊ tz Albe. in. d. rub. vbi dicit Bituriceñ. est p̄mas in Burdegaleñ. puincia. ⁊ ɔ̄ Narboneñ. tex. in. c. ɋquestus. ix. q. iij. vbi ēt. j. glo. dicit q̄ archiepi subsunt p̄matibus, siue patriarchis, vt. d. c. cleros. ⁊ sunt iudices ordinarij epoꝝ puincie, vt ibi, ⁊ in. c. singulas. in. ij. ea. cā. ⁊. q. q positi sunt in locū pthoflaminū gētiliū. archiepi in locū Archiflaminum, ⁊ epi Flaminū. c. j. et. ij. ⁊ ibi glo. Domi. ⁊ Archi. lxxx. di. qr q preponit̄ vni, oibus alijs minorib⁹ pponit̄, vt no. Car. alex. in. d. c. renouātes. p illū tex. volēs ēt q̄ si vnus de choro cedat veniēti sequēs dz ei cedere ⁊ tertius ei, ⁊ sic deinceps, iuxta illud. Si vinco vincētē te a fortiori vincā te. l. de accessionibus. ff. de

16 diuer. prescrip. † Et iō male fuit seruatū in ɋgregatione ecclesie Gallicane Turonis, ⁊ Lugduni facta preferēdo Senoñ. ⁊ Lugneñ. patriarche Bituricē. velamine ordinatiōis posterioris ipsius Bituricē. primatis, qua iuuare ⁊ tueri nō poterant, ⁊ ex infra dicēdis magis apparebit, qr in hoc casu nō attendit̄ tps ordinationis ɓm glo. in. d. c. epos. que dicit gn̄ale esse, q prius dignitatē ceperūt preferendi sunt alijs. lxxxiij. di.

c. epozum. hoc vez nisi habeant maiorem dignitatem, q̄ licet sint posterius ordinati, tñ preponit̃ alijs. c. placuit. xviij. disti. Et nullus inferioz a papa pôt remouere patriarcham a digni tate sua vel honoze, vt no. Card. alex. in d. c. diffinimus. p il lũ tex. xxij. dist. ⁊ ƀm eũ, ibi Bituricen. ⁊ Gradẽ. sunt post q̃ tuoz patriarchas pnoiatos pncipales maiores ⁊ antiquiores.

Postea vero sedere debẽt cardinales, q sunt in maiori ordine ↄstituti, ƀm di gnitates. Et pmo epi cardinales, deinde presbyteri, ⁊ postea diaconi cardiales, vt pȝ. lxxix. di. opoztebat. ⁊ c. si qs ex epis. ⁊ ibi glo. ⁊ tex. xij. q. ij. cũ redẽptoz. tñ glo. ŝ. alleg. in d. c. legi mus. dicit ꝙ ↄsuetudo Romane curie hȝ ꝙ diaconi cardina les preferuntur presbyteris. Sed do. Card. alex. in d. c. epi scopos. in fi. dicit ꝙ ↄ̃rium hodie Rome seruat̃, ꝙ presbyte ri cardinales preferuntur diaconibus, pro quo est tex. in d. c. precipimus. ⁊ c. legimus. c. statuimus. de maio. ⁊ obe. vbi p̃ sbyteri preferuntur diaconibus ⁊c. Et idẽ sequit̃ Feli. in rub. de maio. ⁊ obe. col. j. qui alle. Pet. de mon. ita tenere in sua monarchia. in v. q. vbi ponit ordinẽ sessionum sacri ↄcilij. Sȝ vr̃ ꝙ epi debeant preferri presbyteris cardinalibus, vt. c. quã q̃. ⁊ ibi ita tȝ gl. ij. q. vij. q̄ eps est maioz respectu ordinis epi scopalis, q̄ non reperitur ordo maioz episcopatu, hinc ꝙ pa pa nominando se ab ordine vocat se epm, vt not. in proe. li. vj. Sed ad hoc respond. Abb. sicu. in c. ecclesia. il. ij. de elect. col. pen. ꝙ cardinalis est maioz in officio ⁊ administratiõe. ⁊ Bar. in l. j. §. si quis. ff. de appel. pro quo facit gl. sing. in c. ij.

17 xxij. di. que dicit, † ꝙ Moyses erat maioz q̃ Aaron in admi nistratione non quo ad ↄsecrationem sacerdotalẽ. In hoc. n. ambo pares fuerũt, vt ibi. ⁊ per Feli. in d. rub. de mai. ⁊ obe. col. vj. post prin. ⁊ And. barba. in tract. de prestan. Cardi. in q. i. col. xxiij. ver. quo ad correlariũ, ⁊ Jo. an. in c. i. ꝺ of. leg. in nouel. vbi ponit. xj. prerogatiuas siue maiozitates cardina lium. Idẽ dicit. glo. in c. j. in versi. illegitime. in vlti. q. de nu mero ⁊ qualita. cardina. in pragmati. sanct. vbi dicit in fi. qꝺ ita seruat curia, quod presbyter seu diaconus cardinalis prece dit epm. Naȝ ƀm docto. ŝ. alleg. cardinales faciũt vnũ corpus cuȝ papa ⁊ iudicant totũ orbẽ. c. p venerabilẽ. qui filij sint legi ti. ⁊ ipsi cardinales sunt pars corporis. c. j. de offi. lega. ⁊ c. fe licis. de penis. li. vj. ⁊ p Oldra. in consi. xlvj. ⁊ Cardi. Alex. in c. in nomine dñi. xxiij. di. ⁊ papa est de numero cardinaliũ ƀȝ Archi. in c. sacrosancta. de elect. Et lȝ papa sit caput ecle sie vniuersalis, ⁊ fideles ⁊ singuli sint mẽbra ↄ̃nalia, tñ papa ẽ speciale caput cardinaliũ, ⁊ ipsi sunt eius mẽbra specialia re spectu alioꝝ. bonus est tex. in d. c. j. in prin. de numero ⁊ qua li. Cardi. in pragma. ⁊ ibi glo. collaterales. ⁊ in ver. assistunt. ⁊ in ver. cardinales. ⁊ dicam in iiij. addi. carta. peñ. ⁊ hac in tentione dicebat Anto. de but. in quodã consi. posito inter cõ silia Pau. de ca. vol. antiq. nu. ccccxij. incip. viso puncto trãs misso ꝙ card. post papã primum locum obtinebãt per d. c. p

18 venerabilem. §. rõnibus. sed intellige, prout supra. † Et iõ hac rõne papa non dȝ fidelitatẽ nec obediẽtiã exigere a dñis car dinalibus, sicut a seipso, vt tȝ Hosti. quẽ seq̃t ibi Ant. de but. in d. c. antiqua. ⁊ Marti. Lauden̄. in suo. j. trac. ꝺ Cardi. q. xxix. ⁊ ẽt in scꝺo trac. in v. q. et. viij. vocat enim illos fr̃es. c. apostolice. §. nos itaqȝ. de re iudi. lib. vj. ⁊ cardinal. q stant in curia preferunt̃ cardinalibus absentibus a curia, vt no. Bal. in rub. ff. de offi. procon. ⁊ leg. vt. ĵ. dicã pro parte ↄcilioꝝ excel si sacri ↄcilij. Tum postea archiepi siue metropolitani, q ƀm tps ordinationis ipsoꝝ debẽt de iure sedere ⁊ collocari, vt. d. c. epos. ⁊ c. epoꝝ. nisi ex suprascriptione decreta liũ vnus preponat̃ alteri, tũc ƀm Fely. in d. rub. col. j. Ille dȝ p̃ferri ex ordine litere, put pbat̃ de archiepo Mediola. q est in plena Italia pcedere dȝ Rauennatẽ. archiepm q ẽ in Ro mandiola, ƀm glo. in d. l. decernimus. ⁊ tex. ⁊ glo. in c. bñ q dẽ. in ver. Mediolañ. xcvj. dist. ⁊ Alb. de rosa. in epistola in ter claras. col. iij. C. de sum. tri. ⁊ p tex. in §. hinc añt. xvij. dis. ibi Laurentius ecclesie Mediolañ. ⁊c. ⁊ ibi Petrus eccle sie Rauẽnatis ⁊c. ⁊ ibi Gratia. ita ꝺclarat in ver. hoc quoqȝ. Notãdũ est ꝙ in hoc ↄcilio, ⁊ in alia synodo Symachi pape ante Rauẽnatẽ. epm Mediolañ. subscripsisse ⁊ rñdisse legi tur ex quo ⁊ sedis prerogatiuã añ eũ hr̃e colligit̃, sed Archi. Domi. ⁊ Card. alex. sentiũt ↄ̃riũ in d. c. epos. p illum tex. de quo per Fely. in c. cum dilecta. col. iij. ver. ordo scripture at tendatur. de rescrip. vbi ponit regulam cũ qnqȝ declarationi bus, ꝙ ordo litere dȝ attendi. Et idẽ in epis seruat̃ ꝙ in prece dẽdo attendat̃ tps ordinationis per iura. ŝ. alleg. Et ita obser uatũ fuit inter epos regni Francie in predicta ↄgregatione ec clesie gallicane. Et hoc vez ƀȝ Feli. in d. rub. de maio. ⁊ obe. col. j. ver. ⁊ in precedẽdo ⁊c. nisi vnus sit de meliori sanguine, q̄ ipse precedet ceteris paribus. ⁊ alle. Bal. in l. nemini. C. ꝺ

19 aduo. diuer. iudi. † vel eps esset doctoz q pcedit epm nõ docto rẽ, ẽt prius pmotũ, vt not. Domi. ⁊ Cardi. Alex. in c. isido rus. xvj. di. p glo. i. ibi dicẽtẽ, quod nõ attẽdit̃ prioritas tẽpo ris, sȝ maiozitas auctoritatis, vt. ĵ. dicã. ⁊ tȝ Barba. in ↄsi. lvij. in fi. volu. ij. Et lȝ dictũ Feli. ⁊ doct. ŝ. alleg. habeat aliq̃ ap parẽtiã, tñ iura. ŝ. alleg. nõ habẽt respectũ ad psonas. ⁊ tenet glo. in c. sacrosancta. in vsi. presenti sessione. circa medium. de auto. sacri ↄcilij. ⁊ ita de ↄsuetudine ecclesie gallicane ser uatur, vt epi indocti vel alias ignobiles prius ordinati pferã tur doctoribus ⁊ alio modo qualificatis, put in predictis ↄgre gatiõibus Turonis ⁊ Lugduni celebratis vidi. ⁊ ita tȝ Bal. in c. cum olim. de ↄsue. vbi dicit quod antiquiores clerici de bent pcedere alios, ⁊ postea relig p ordinẽ. Si vo nõ est dare prioritatẽ ordinationis, q̄ plures fuerũt pmoti epi eodeȝ die, vt fuerunt Electen̄. ⁊ Glandaten̄. q fuerũt tẽpore dicte ↄgre gationis Turonis celebrate eodem die ↄsecrati epi, tunc ha beret locum dictum Fely. ⁊ doc. ŝ. alleg. q̄ merita psonaꝝ de bent isto casu attẽdi, ita tȝ glo. palleg. in d. c. sacrosancta. que mouet istaȝ q̃onem, ⁊ pro hac deci. facit bon. tex. in l. j. ⁊ que not. ibi Bar. ⁊ Alex. in addi. ff. de obseq. prest. de duobus do ctoribus codẽ tpe factis, vt. ĵ. dicã, attñ rectoz studij nõ prece dit epm, nisi eps sit scholaris in illo studio ƀm Abb. in c. au ditis. col. iij. de elec. ⁊ c. postulasti, in. iij. col. de ↄces. preb. ⁊ Domi. in c. a collatione. de appel. li. vj. ↄnimo ƀm Abb. in. d. c. postulasti, eps q est in capitulo vt canonicus nõ precedit capitulum, tñ rõne dignitatis dȝ saltẽ hr̃e scꝺm locũ in ipso ca

20 pitulo, ⁊ idẽ tȝ Feli. in d. rub. col. ij. in fi. dicẽs ẽt † ꝙ si canoni cus est vicarius sui epi sedebit in capitulo ⁊ choro in loco al's suo qñ est ibi vt canonicus, alleg. Domi. in c. a collatione. tñ in actu in quo est vicarius sedebit in loco maioris, vt. d. c. pre cipimus. quẽ tex. in hoc extollit Ludo. de ro. sing. suo. cccxl. vñ Bar. in l. si filius. ff. de leg. infert ꝙ vicerectoz honozatur, vt rectoz qñ vicerectoz est ↄstitutus ab eo q istituit rectorẽ, de quo per Abb. in c. cũ olim, de offi. deleg. in. j. no. ⁊ Card. in cle. j. in vj. oppo. de offi. vic. ⁊ Barb. in c. sane, in. j. colũ. de offi. deleg. ⁊ ample Alex. in rub. ff. de offi. eius cui man. est, in antepe. col. ver. tñ circa hoc, ⁊ Ang. are. insti. de except. col. vij. ver. ij. Deinde abbates veniũt ƀm coꝝ ordinationẽ, vt di ctis iuribus, ⁊ auc. habita. C. ne fil. p pa. ibi, epoꝝ abbatũ ⁊c. Tñ vr̃ ꝙ abbates nõ precedant capitulũ maioris ecclesie, vt no. Domi. in c. q̃uis, el. j. de preb. in vj. per illum tex. vbi di cit se ita ↄsuluisse. lȝ precedãt singulos canonicos, vt ipse no. in c. fi. de offi. dele. in vj. ⁊ Bal. in c. pastoralis, in pn̄. de of fi. deleg. ⁊ ibi pulchre And. barba. in vlti. colũ. ↄcludit ꝙ in actibus pcessionalibus, ⁊ extra ecclesiam cathedralem Ab bas est preferendus canonicis ecclesie maioris in sessionibus ⁊ locutionibus, ⁊ in scholis, ⁊ alijs similibus, sed quo ad actus in qbus canonici incedunt pcessionaliter, ⁊ Abbas venit cuȝ monachis suis ad processionẽ vel sinodũ, ⁊ tũc si apparet de ↄsuetudine ⁊ more, quo ordine debeat incedere Abbas, tunc seruet̃ mos, ⁊ illa ↄsuetudo, vt iuribus. ŝ. alleg. facit. l. obserua re. §. hoc enim. vers. magni enim faciũt pinciales suas ↄsue tudines sibi seruari. ff. de offi. procõ. si vero non apparet de cõ suetudine, tũc ƀm Barba. Abbas dȝ preferri, vt ibi.

21 **Et ideo prepono** † abbates, decanis, p̃ positis, ⁊ archidiaco nis, per tex. in d. c. fi. de offi. deleg. ibi, nisi epi vel coꝝ supio res, aut abbates, seu dignitates, vel psonatus in cathedralib⁹ vel collegiatis ecclesiis ⁊c. Et pbat̃ ex suprascriptione. c. ij. ꝺ do. ⁊ ↄtu. ⁊ c. ex parte. in Xp̃o dilecte. de ver. sig. vbi Abb. prefert̃ Archidiacono ⁊ Cancellario Parisien̄. ⁊ in c. cum opoztebat. de accus. ⁊ in c. dilecto. de offi. archi. ⁊ in c. dile ctus. de offi. leg. ⁊ c. ex pte. de alie. iud. mutan. cau. lȝ ↄ̃rium videat̃ pbari ex suprascriptione. c. grauem. de exce. prel. De inde decanus, aut archidiaconus vel prepositus ecclesie ca thedralis, glo. in l. non plures. C. de sacrosan. ecc. in ver. deca ni. Et archidiaconus prefert̃ pposito ƀm Feli. in d. rub. col. iij. in prin. alleg. Bal. in ↄsi. cclxxxvij. incip. archidiaconus habet ⁊c. volu. j. nisi ex ↄsuetudine competeret preposito, tũc precedet archidiaconum, ẽt si ↄtingeret archidiaconum gere re vices epi vacañ. vt no. Jo. and. ⁊ Domi. in c. fi. de off. leg. lib. vj. vbi Jo. and. dicit se ↄsuluisse in ecclesia Turinensi cõ

tra

tra Archidiaconū ꝑ preposito, l3 Archidiaconus habeat se de vacan. plenā administrationē ⁊ posset imperare ipsi preposito, tñ dr̃ maior, q2 illa ptās est tēporalis ⁊ non duratura, ⁊ ita t3 Feli. in d. rubr. col. v. in fi. alleg. Rot. in nouis. tit. de elec. iij. deci. sic tenere. addēs quod vbi dignitas est electiua, ⁊ h3 administrationem bonoꝝ tpalium ⁊ prerogatiuam in capitulo. Ista tria denotant maioritatē, nisi aliud habeat ꝯsuetudo. Et loqtur de preposito ⁊ decano, vt. c. dilecta. de exces. prel. in. §. scriptione. ⁊ in. c. grauem. de pe. ⁊ idē t3 Card. in consil.
22 xxxiij. † Et vbi sunt prepositus, ⁊ archidiaconus precedūt decanum, vt in. c. veniens. de reg. in suprascrip. nisi decanus esset primus post epm̃, tunc precedet ipsos, vt t3 Card. in cons. lxiij. sic seruat̃ in ecclesia maiori Bituriceñ. vbi decanus precedit archidiaconū maiorē qui h3 iurisdictionē ⁊ ꝯcurrit cum epo in preuētione causaꝝ, vt in. c. literas. de resti. spo. l3 videt̃ ꝙ decanus precedat archidiaconum ex suprascrip. c. dudū. ꝺ priuil. ⁊ Luc. de pe. in rub. de deca. lib. xij. ⁊ tex. in. c. cū dilectus. in suprascriptione de ꝯsue. ⁊ idē in. c. ex parte. B. de foro cōpe. necnon ēt cantorem. c. veniēs. de renū. Et ēt precedit precentorē. c. cū pro cā. de sen. excō. Sed an preferat̃ archipresbytero qui est maior ipso archidiacono in ordie. c. j. de offi. archi. ⁊ not. glo. in. c. in nouo. xxj. dist. ⁊ Jo. de ana. in. c. ad deliberandū. de iud. tñ ipse postponit̃ archidiacono minori ordine ꝯstituto qui est maior archipresbytero in administratione, vt est glo. in. c. deliberatione. de offi. leg. lib. vj. ⁊ ꝑ hoc est tex. in. c. perlectis. ibi, archipresbyter vero se esse sub Archidiacono eiusq3 preceptis ⁊c. xxv. dist. tñ in diuinis preferẗ archipresbyter ꝺm Domi. ⁊ Alex. in. d. c. epos. ⁊ Feli. in. d. rub. de maio. ⁊ obe. vt. §. dictū est de ꝑsbytero cardi. ⁊ epo. ꝑ tex. in. d. c. q̃q̃. ij. q. vij. ⁊ satis probat̃ ex ordine tituloꝝ decreta. qui attendi d3. l. ij. ff. de sta. ho. ⁊ Jo. de imo. ⁊ Mod. in rub. ff. de ver. obli. sed ti. de offi. archi. precedit tit. de offi. archi. q2 Archi. est maior post epm̃ ꝺm Jo. and. ⁊ Abb. in rub. de offi. archi. ⁊ est de iure vicarius epi, vt. c. j. eo. ti. qui precedit primicerium, hoc est cantorem, ⁊ de primicerio est tex. in. l. j. de deca. ⁊ in. l. vna. C. de mēsorib. lib. xij. ac ēt sacristam. i. thesaurarium, necnon custodem. i. ministrū sacristie, vt p3 ex ordine tituloꝝ decretaliū, vbi ita t3 Ant. de but. ⁊ idē Hosti. in sum. de peni. ⁊ remis. §. cui. tñ archidia. non precedit vicarium epi ꝺm Abb. sicu. in ꝯsi. xxj. ⁊ Fely. in. d. rub. col. pen.
23 † Preterea vr̃ ꝙ prior predicatoꝝ precedat Archid. per suprascriptionem. c. cum olim. de maio. ⁊ obe. ⁊ econtra ꝙ Archidia. precedat priorem ex suprascriptione. c. humilis. eo. ti. tene istam per supradicta, ⁊ ꝯ. dicenda ꝙ Archidiaconus precedat omnes priores collegiataꝝ ⁊ predicatoꝝ. Et cantor precedit succentorē. Et deinde seculares canonici ecclesie cathedralis preferri debent canonicis alterius ecclesie collegiate, l3 in redditibus equaliter superabundent. facit. c. statutu3. §. j. de rescrip. ⁊ not. Domi. in. d. c. epos. ⁊ Fely. in. d. rubri. de maio. ⁊ obe. col. iij. q2 dñr clerici ꝑmi gradus, alij aũt dñr clerici scd̃i gradus, vt not. Inno. in. c. sedes. de rescri. ⁊ in. c. fraternitatem. in fi. de dona. ⁊ Card. alex. in. d. c. epos. col. ij. ēt si sacre capelle regalis palatij existant saltē debēt canonici ecclesie cathedralis incedere ⁊ tenere partē dexterā, ⁊ alij sinistram, q2 qui sedet a manu dextera superioris, dr̃ magis honorari sedente ad sinistram, vt. l. decernimus. iuncta glo. iij. C. de sa. san. eccle. q2 in ꝓcessionibus, ⁊ sessiōibus dignior locus est eoꝝ qui sunt prope epm̃ vel aliud caput ꝓcessionis. Et q minus digni sunt premittunt̃, ⁊ qui magis digni subsequunt̃. Et ꝓbatur in. d. c. perlectis. xxv. dist. ꝺm Card. alex. in. d. c. episcopos. col. ij. ⁊ ꝺm eum qui magis participāt cū capite debēt subsequi, ⁊ esse magis vicini, vt ars imitet̃ nām, videmus enim vt inquit ipse magis notabiles sensus circa caput repositos a nā. Itē membra minus necessaria magis a capite remota, vt not. glo. in. §. alia. in ver. hinc trabe. insti. de bon. pos. ⁊ sentit hic socius meus in. j. rōne pro sacro ꝯcilio adducta. ⁊ Bald. in. d. ꝯsi. cccLxxxvj. Et ita vidi obseruare inter decanū ⁊ canonicos maioris ecclesie primitialis Bituriceñ. ⁊ thesaurariū, ⁊ canonicos sacre capelle Palatij Bituriceñ. in ꝓcessione sacratissimi corporis CHRISTI dñi nr̃i benedicti, l3 ipsi nunc differant, ⁊ male, venire ad ipsam ecclesiam maiorē quesitum sacrosanctum corpus CHRISTI, ac ipsum venerandu3, vt clem. si dñm, sed pturbando ordine3 processionis inchoatū in itinere cum alijs se immiscent ꝯtra Deum, cum oēs sacerdotes in ꝓcessionibus debeant se ꝯgregare ⁊ ꝯuenire in ecclesia cathedrali. tex. cū sua gl. in. c. q̃ñ. in ver. ad letanias. xxxviij.

di. ⁊ in. c. ⁊ hoc. de ꝯse. di. j. ⁊ tex. in. c. his qui. de mai. ⁊ obe.
24 ibi ꝯueniant tpibus ꝯsuetis. † Et inter canonicos alicuius ecclesie primus receptus ⁊ antiquior ꝓcedit, nisi vltimo loco receptus sit maior altero nobilitate vite vel scientia, q2 tunc precedet illum prius receptum, vt not. Domi. in. d. c. epos. per glo. in. d. c. isidorus. xvj. dist. ⁊ glo. in. c. sexta sinodus. ea. di. vbi Archid. infert in fi. glo. maioris ꝙ maior preponit̃ q̃uis tpe sit posterior, q2 ibi vna sinodus posterior tpe p̄fert̃ ꝑꝑ maiorem auctoritatē, ⁊ idē t3 Fely. in. d. rub. col. j. vel nisi sit canonicus creatus a papa, q2 tūc prefertur canonico facto ab inferiore ꝺm Abb. ⁊ Fely. in. c. per tuas. col. ij. vers. inq̃tū ⁊c. de maio. ⁊ obe. ꝙ intellige ꝺm Inno. in. d. c. j. ꝺ maio. ⁊ obe. ꝙ si sint equaliter digni ⁊ meriti, ⁊ t3 Jo. de pla. in. l. ij. de decur. lib. x. tñ de ꝯsuetu. Francie seruatur ꝙ primo receptus preferatur, vt. §. dixi de epo prius ordinato, ⁊ ita t3 Abb. in. c. dudu3. col. j. de elec. vbi dicit ꝙ prius institutus ⁊ receptus in ecclesia d3 magis honorari quā postea receptus. Et in agendis vox illoꝝ qui precellunt etate ⁊ tpe est maioris auctoritatis ⁊ ponderosior quam alioꝝ vox, vt ibi. Et deinde clerici inferioris ordinis, vt canonici ecclesiaꝝ collegiataꝝ preferūtur rectoribus parochialiū ecclesiaꝝ, arg. c. l3 canon. iūcto. c. statutum. de elec. lib. vj. ⁊ post ipsos canonicos ponēdi sunt ꝺm Card. alex. in. d. c. epos. Rectores parochiales ⁊ inter eos preferre plebanos his qui non sunt plebani, argu. c. j. ne cle. vel mo. li. vj. Itē ēt clerici seculares precedūt regulares ⁊ omnes religiosos, p3 in. c. legi. ⁊. c. alia. xvj. q. j. ⁊ no. Jo. and. in regula. delictum. de reg. iur. lib. vi. in mercu. col. iij. ⁊ glo. fi. in. c. qualiter. lib. ij. de accus. dicens ꝙ dignior est cetus cleri coꝝ, quam monachoꝝ, ⁊ tenent Domi. ⁊ Card. alex. in. d. c. epos. xvij. disti. ⁊ glo. in. c. religioso. in ver. exhiberi. de sent. excom. lib. vj. Deinde monachi ⁊ alij religiosi, iuxta eoꝝ antiquitates, vt t3 Jo. and. in. d. c. quorundam. ⁊ Fely. in. d. rubr.
25 colū. iij. post medium. † Ex quo infert Domi. in. d. c. epos. ꝙ monachi debēt preferri canonicis regularibus, q2 diuus Benedictus composuit regulam monachoꝝ, que est approbata, vt. c. super eo. de reg. ⁊ fuit ante regulā canonicoꝝ regulariu3 approbata. Nec ob. ꝺm eum. c. auaritie. de preb. que premittit canonicos regulares, q2 ibi premittit in vitio auaritie, non in merito religionis, vt no. ibi Jo. and. Hostien. ⁊ Abb. antiquus ⁊ modernus, ⁊ t3 Pet. de monte in. d. trac. de papa. ⁊ ꝯsilio. in. v. q. ⁊ Fely. in. d. rubr. qui alleg. tex. pro hoc facere in. c. Deus. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ rub. de sta. mona. ⁊ cano. reg. ⁊ tex. in. c. ij. de supp. neg. prela. vbi primo nominantur monachi. ad idem. c. perniciosam. xlij. q. ij. vbi papa enūcians quasdam regulas approbatas incipit a regula sancti Benedicti, ⁊ Basilij, ⁊ postea nominat Augustinum a quo dñr regulā habuisse regulares canonici, ergo arguendo ab ordine litere monachi precedunt, ⁊ ita vidi Fely. ꝯsultu3 fuisse per Jo. bapti. de cacialu. cui ꝯsilio multi se subscripserunt, tñ noluit se subscribere ꝑꝑ deuotionē in ipsis suam, ⁊ in ista enim residet ibi. Tñ ꝺm Cardi. alex. in. d. c. epos. col. ij. in fi. monachi sancti Basilij debent esse primi cum sint antiquiores. Et post ipsos monachi sancti Benedicti ꝓcedūt Basileos, l3 sanctus Basilius fuerit rogatus a Symacho papa ꝙ interesset electioni eiusdem Symachi successoris ꝺm glos. in. d. c. bene ꝗdem, tñ morte preuētus non interfuit, vt dicit ibi glo. in ver. memorie. Demum ꝺm Card. alex. alij monachi ꝺm eoꝝ antiqtates debent accedere. Et post ipsos monachos canonici regulares.

Post canonicos regulares ponendi sunt fratres mēdicantes, quo
26 rum ordo ꝺm Cardi. alex. sequitur ⁊ d3 esse talis. † Primum locum tenent fratres predicatores, quorum regula extitit primitus approbata, ⁊ sic rōne antiquioris institutionis preferūtur, vt no. glo. per illum tex. in. d. c. quorūdam. de elec. lib. vj. ⁊ glo. ij. in. c. fi. de pac. eod. lib. ⁊ Archi. in. c. j. per illum tex. in suprascriptione. de deci. eo. lib. ⁊ Abb. ⁊ Mod. in. c. nimis. el. ij. de exces. prel. ⁊ Albe. de rosa. in. d. epistola inter claras. col. iij. ⁊ Bal. in. l. obseruare. §. anteq̃. ff. de offic. procon. ⁊ Pet. de ancha. in ꝯsi. ccx. vbi describit tpa institutiōnis ordinum predicatorum ⁊ minorum. Qui minores scd̃m locu3 tenent. Tertium heremite sancti Augu. Quartum vero locu3 tenent Carmelite, vt no. Abb. sic. in. d. c. auaritie. ⁊ est text. qui hunc describit ordinem ⁊ ibi omnes in. c. j. §. sane. de reli. do. in. vj. ¶ Et inter doctores doctor in theologia preferẗ canoniste ⁊ legiste, ⁊ canonista legiste, ⁊ legista doctori artium ⁊ medicine, vt tenent omnes scribentes. in. d. c. clerici. Inq̃tu3

subiecta cuiuslibet scientie sunt alteri nobiliora, vt ibi plene p Abb. sicu. And. Barba. et franc. de are. q̄uis ibi Barba. arguat ad vtranq; partez de precedentia doctoris iuriste, et doctoris artium et medicine, et faciat sup hoc magnam hesitationem, et ēt glo. in pragma. san. in §. insup. in versi. medicina. de colla. Tn̄ talis ɔclusio oium doctoꝝ ibi, et tz Fely. in. d. rubr. de maiori. col. ij. Et doctor in vtroq; precedit merum canonistam, nisi doctor hn̄s titulum in vtroq; ignoret canones, q2 nō precedit bonum canonistam, vt not. doct. s̄. alleg. qui allegant Pet. de ancha. in. c. j. de parochia. tn̄ vr̄ indistincte q precedat. not. Bal. in simili in. l. sed et milites. in prin. ff. de excus. tuto. q2 duo vincula fortiora sunt vno. insti. de tute. in prin. et idē
27 Alex. in addi. ad Bar. ff. de obseq. prestan. † Sed inter doctores, legistas, vel canonistas antiqor q diu legit et maiora stipendia habuit precedit iuuenem ɓm Abb. et doc. in. d. c. clerici. pro quo facit tex. in. l. i. C. de offi. magist. offi. et in. l. tirones. C. de tironi. lib. xij. vbi Bar. not. illum tex. ɔtra iuuenes qui volunt celsiorem locum obtinere, et omnibus anteire quoniaz non possunt, q2 tantum illis doctoribus conceduntur quibus laborum assiduitas, et stipendiorum prolixitas suffragatur, nisi iunior esset excellens virtute et probitate, vt no. glo. in. §. ordinationem. in ver. tempus. in auc. de monach. colla. i. quam sequitur ibi Ang. et Ludo. de roma. et Bartho. soci. in. l. cū qd. ff. si cer. pet. et Saly. in. l. prouidendum. per illuz tex. C. de postulan. et Ludo. de ro. in. l. si vero. §. de viro. in. l iij. fallē. allegans tex. in. d. c. episcoporum. et Spec. in ti. de aduoca. §. iiij. col. vlti. ver. iuniores. et in. l. vnicuiq; C. de pri. sacr. scrin. lib. xi. et ibi dicit glo. esse tex. q talis maior excellentia probari debet per. xv. testes, et idem tenet Fely. in. d. rub. col. ij. in prin. et Alex. in. d. c. cum quid. vbi se multum extendit, licet in talibus solitus nō fuerit ɓm Fely. in. d. rub. sed hoc facit propter acerrimam contentionem quam de processione dum Padue legeret habuit cum Bartho. cepo. putans eum sibi imparem ex aliqua dictarum imparitatum, q2 quanto iuniores tanto ꝑspicatiores, vt dicit glo. in. l. gallus. in prin. in ver. si filius. ff. d̄ lib. et posthu. a quibus seniores erubescunt discere, vt no. glo. in. c. de Cōstātinopolitana ecclesia. xxij. dis. et in. c. fi. xxxviij. di. et in. c. ꝑuenit. lxxxiiij. di. Itē doc. actu legētes ꝑferunt doctoribus actu nō legētibus. Jo. de pla. et oēs in. l. i. de ɔsul. li. xij. et Abb. et Mod. in. d. c. clerici. q2 iuuenis q hz dignitatez cū administratiōe ꝑfert antiqori hn̄ti dignitatē sine admistratione. vt. l. ij. vt dig. ord. serue. et idem tz Soci. in. d. l. cū quid. in ver. limitatio scd̄a etc. et dicaz ī. pro parte sacri magni ɔcilij.
28 Et subdit Alex. quem sequitur ibi Soci. in tertia limita. † iuniorem preferri qn̄ habet dignitatē et antiquior eā non habet. Item doctoratus ab imperatore precedit alium prius doctoratū ab inferiore. c. per tuas. et ibi Abb. de maio. et obe. et Barba. in. c. quod clericus, de fo. compe. quod limita per Fely. in d. c. per tuas. col. ij. vbi tripliciter limitat hoc dictū. Et ēt doctor precedit militē ɓm Bal. et Moder. in ꝓemio. ff. in fi. et in l. ɔstitutum. ff. de testa. mili. post glo. ibi, et Pet. de belnga. in opere suo curiali. tit. de forma et ordine standi. §. post hos. sed doctorellus nō ꝑcedit militē ɓz Bal. in dicto ꝓe. et And. sic. in ꝓe. col. xiiij. vbi dicit fuisse decisum in curia Roma. tēpore Eugenij quarti qd̄ prerogatiue date p rl'as cancellarie doctoribus nō cōpetunt doctorellis et indoctis. et idē Barba. in cō sil. lvij. col. vj. ꝟ. preterea. li. ij. et in. c. clerici. col. v. d̄ iudi. ex quo infert ibi quod impetrās beneficiū nulliter īpetrat, si narrat se doctorē et est merus occupator illius titu. pp excellētem ignorātiā. Sz vtrūq; dictum est falsum ɓm Fran. de are. in. d. c. clerici. col. ij. et Fely. in. d. rub. de maior. qm̄ doctor quāuis ignarus gaudet priuilegio doctoris, vt ibi vide, q2 vt dn̄t Cy. Bal. et doc. in. l. i. C. q et aduer. quos. in defectuz docti, tristis et indoctus sedet in bancho. de quo per Barba. in. d. c. clerici. col. v. sed dic ɓm Alex. in. l. centurio. col. ij. ff. de vulg. et pupil. ver. puto q in actibus militaribus etc. qd̄ lz in actibus doctoreis sine dubio doctor preferī militi. Et econtra in actibus militaribus miles preferatur doctori. l. ciuilibus. C. de offi. vica. tn̄ in actibus promiscuis et neutralibus † doctores existen-
29 tes ad latus principis primo preferunī et hn̄t primum locum, vt tenet Ang. in. l. vnica. C. de cadu. tollen. Secundum vero locum tenent milites qui militant ad latus principis, vel qui sunt equites Romani. Tertium enim locuz habent doctores excellentes qui non sunt ad latus principis. Quartum vero locum hn̄t simplices milites. Quintum vero et vltimum tenēt locū doctorelli, et ita sequiī Lud. bolo. in addi. trac. Signo. d̄ homo. de preceden. doct. et militis. Quid de duobus doc. eodem tpe factis? vide Bar. et Alex. in addi. in. l. i. ff. de obseq. prest. vbi dn̄t q debent attēdi merita, et virtutes seu qualitates ꝑsonarū q2 nobilior, aut antiqor precedere dz, vt ibi. vide idem in pluribus militibus, et in pluribus liceñ. eodem tpe factis, vt Aurelianis Bituris vbi sunt. xx. et in maiori q̄nq; numero liceñ. Idē Jo. de pla. in. l. preclara. col. j. C. de primice. lib. xij. tn̄ licentiati in vtroq; precedunt liceñ. in altero iurium tm̄, lz non precedat doctorem legistam, aut canonistam simplicem, q2 hn̄s plures gradus quoꝝ nullus per se sufficit ad precedendum alium non precedet virtute omnium ipsoꝝ, vt not. Lud. de ro. in ɔsi. cccxxxiij. ver. quo ad scd̄m. volens q licentiatus in decretis et magister in artibus non ꝑcedat decretoꝝ doctorē, vt ibi, et sequiī Fely. in rub. lz appellatione doctoris licētiati ɔtineaī in fauorabilib9, secus in odiosis, vt no. Bal. in. l. i. col. pe. ff. sol. ma. et in. l. pen. ff. d̄ test. mil. et Lud. de ro. in d. ɔsi. cccxxxiij. et Fely. in proe. Greg. col. iiij. ante fi. Sed bene licentiatus q postea fuit doctoratus ꝑcedit doctorē q medio tpe fuit doctoratus, vt not. in. l. i. per illum tex. C. de ɔsue. lib. xij. et Ang. are. in. §. quedam actiones. col. antepe. insti. d̄ act. et Lud. de ro. in. d. ɔsi. et Fely. in prohe. Greg. col. v. ver. vtrū aūt appel. doctoris. et in. d. rub. et Alex. in addi. Bar. in di. l. i. ff. d̄ obse. ꝑst. lz. d. Jas. teneat ɔ̄riū in. l. morib9. §. ꝓus. in ij. lec. ff. d̄ vul. et pupil. et singulariter rn̄det ad. d. l. i. d̄ ɔsue. vt ibi p eū in. viij. col. Sed primā tenet Bartho. soci. in. d. l. cū quid. col. ij. ꝟ. vlti. vbi dicit fuisse de facto iter Phili. deci. et Fran. pepiū. et dicit se scire tex. ꝓ hac decisi. quē noluit alle-
30 gare. † Itē liceñ. ꝑcedit bacalariū in theologia et ēt in vtroq;, et bacalarius formatus in theologia precedit bacalarios in altero iuriū. et bacalarius in vtroq; bacalariū simplicē. et hec oia ꝓbanī p tex. et ibi gl. in ꝟ. liceñ. in. ij. et in ꝟsi. medicina. in. §. insup. et §. exhortamur. de colla. in prag. et in. §. sint viri de numero cardi. Et bacalarius precedit scholarē, nisi in scholare iuuene ɔcurrēt accidētia maioris pōderis, puta maior scientia, q2 tūc ꝑferri dz ēt doctori. vt tenent oēs scribentes. s̄. allegati. Insup Ludo. de ro. in. d. §. de viro qui allega. glo. j. in. l. i. C. de anno. ciui. li. xj. de qua exclamat, sz ɓm Fely. vbi. s̄. illa glo. nō est ꝟa, q2 nulla ꝑitia ɔfert alicui ꝑuilegia doctoratus, vt not. Card. in cle. ij. in. ij. q. de magi. sz ꝑcedere pōt illa glo. eo modo quo loquiī dicēs facilius aduocari scholares optimos quam doctores sufficientes, et quā ēt ad hoc allegāt Lud. et Alex. in. d. l. cum qd. addētes tex. in. l. sed et reprobari. ff. de excu. tut. in ver. valde disciplinatos, et q ibi no. Bal. volēs pp sciaz multū eminentē maiorē ꝑrogatiuā dēri et posse a statuto recedi q dictū quotidie allegatur ad multa. et idem Barb. in trac. de prest. card. q. i. col. xxvi. ꝟ. facit tex. valde singularez etc. et glo. in. c. vt apostolice. in ver. dignitatū. in fi. de priui. lib. vj. vbi glo. dicit q scholares reprehēdēdi sunt q sibi vestes doctoribus solū ɔgruētes assumūt, et Lud. in. l. si cū dies. §. arbiter. per illū tex. in ver. q puto veꝝ si et eius sit auctoritatis arbiter etc. vbi ꝯcedit arbitro magne auctoritatis q possit ꝓnūciare in successibus, et exponiī ɓm glo. In viridarijs vel alijs locis delectabilibus que sunt extra ciuitatē. et idē dicit glo. in. §. multe. in ver. edictis. in auc. de testi. et Alb. de ro-
31 sa. in. d. §. arbiter. Ita dicit Fely. in. d. rub. col. ij. † Ista tn̄ est verior q scholaris excellēs scia nō ꝑcedet doctorē, nec ēt filiū doctoris q dz ceteros ꝑcedere in collegio et matricula doctoꝝ ɓm Marti. laud. in trac. de ꝓn. q. xvij. dicētē se al's dixisse pp dictū Bal. in. l. gallus. §. qdā recte. ad fi. de lib. et posthu. vbi dicit q tales debēt gratis doctorari, et ceteris paribus preferri alijs alleg. glo. in. l. iubemus. in ver. sumptibus. C. de aduo. diuer. iud. et tz Fely. in. d. rub. col. v. in prin. qd si filius est doctor vel miles, et pr̄ nō, qs ꝑferaī. hanc. q. ponit Simon d̄ bursiano in proe. cle. q primo alleg. tex. in. d. l. j. ff. de obseq. prest. et ibi Alex. in addi. ad Bar. ēt mouet hāc. q. se remittēdo ad no. p ipm Simo. in. d. probe. q pr̄ preferaī. Sed in ɔ̄riū allegat ea que ponit Valer. maxi. in lib. ij. in fi. de instit. anti. vnde vz arg. ab istis auctoritatibus, vt no. oēs in. l. i. ff. si cer. pet. Et iō dicit q aut filius gerit officiū publicū, et tūc q2 rō publica est ꝑferēda ꝑcedit filius. adducit. l. minime. ff. d̄ reli. et sumfu. sz si pr̄ esset doctor vel miles, tūc pr̄ preferī, vt tenēt Bar. soci. in. l. cū qd. col. iij. ver. sed qd si filius. ff. si cer. pet. nisi ɓm ipm, et Are. ibi filius hr̄et dignitatē a ſupiore. per ꝓno. Innoc. in. c. j. de maio. et obed. vt dixi. s̄. in doctore creato a principe.
32 † ego tn̄ tenerem q pater miles, aut doctor preferaī filio doctori, aut militi rōne reuerentie paterne, et obligationis naturalis

ralis iuxta preceptũ dñicũ. Honora patrẽ ⁊ matrẽ. Itẽ filij ꝓbẽt patri priuilegiũ prelationis q̃ ꝯsistit in ordine sedẽdi, scribẽdi, arẽgãdi, ⁊ iudicandi ſm gl. ij. in. l. in albo quã faciũt ibi singularẽ Bar. Jo. de pla. ⁊ Luc. de pen. C. ꝺ decu. li. x. ⁊ ꝓ hac decisio. ẽ tex. in auc. de ꝯsu. §. hec itaqꝫ. ibi, nisi mr̃ eius ⁊c. iũcta sua gl. in ver. voluerit, vbi gl. dicit no. honorẽ deferri ad superiorẽ. s. matrẽ ꝑ filiũ ꝯsulẽ. ⁊ in auc. ꝯsti. q̃ de digni. §. generaliter, ⁊ tꝫ Luc. de pen. in. l. mulieres. col. ij. C. de digni. li. xij.

Secunda pars Tractatus ꝺ

ordine ⁊ precedentia graduũ vtriusqꝫ fori. D. Nicolaij Boerij.

SVMMARIVM

1 Rex consistorij sui culmen tenet.
Cathedra honoris ⁊ iustitie principis quomodo dicta.
2 Princeps vnde dictus.
3 Primogenitus sedere debet a dextris patris.
Ordo precedendi in regio consistorio qualiter ordinatus.
4 Filie non succedunt in regno francie.
Conestabilis que dignitas sit.
Cancellarius cuius officij loco hodie sit.
5 Dignitates regales que dicte.
6 Ordo ꝑcedẽdi inter duces, marchiones, ⁊ comites qs istitnt᷒.
Marchionũ ⁊ Comitum epitheta.
7 Dux expulsus a ducatu an retineat dignitatem. ⁊ quid de marchione ⁊ comite.
Baro nunquid sit maior Comite vel Vicecomite.
8 Regnum, diuisionem minime agnoscit.
9 Vicedominus quod officium sit maxime in francia.
10 Marescalchus hospitiorum dicitur in iure metator.
Ambasiatores qui debeant precedere Cancellarium.
11 Consistorium regum prius factum q̃ꝫ parlamenta.
12 Dignitates in re. publicis qũo digerende in precedentia.
Ordo promiscuus ⁊ confusus in comitatu regio seruatus.
13 Ordo precedendi inter mulieres quomodo consideratus.
14 Consilium magnũ a quo incepit.
15 Imperium cur a deo de celo constitutum.
Princeps est iudex delegatus Dei ⁊ ordinarius hominum.
16 Princeps cur dictus angelus magni consilij.
17 Princeps bonus a tyranno in quibus differat.
Pacis commoda, ⁊ qui eam colere debeant.
18 Principi cum eꝫ bonũ ⁊ equum reputamus nulla fit iniuria.
Presumitur pro antiquis ⁊ senibus.
19 Antiquitati defertur in multis casibus.
20 Vetustatis mos seruandus.
Ecclesia romana sufficit quod habeat famam ⁊ communẽ opinionem de rebus suis.
Fama antiqua in probatione dominiorũ an operetur.
21 Arma habens a principe an preferatur in dubio alijs nõ habẽtibus etiam maioris dignitatis.
22 Consiliarioꝝ determinatus numerus nunquid olim fuit.
23 Consiliarioꝝ consistorij regij dignitas ⁊ officium.
24 Consiliarij regij cõsistorij nunquid quoscũqꝫ alios consiliarios precedant.
25 Scripture protocolli tabellionis ordo super instrumentoꝝ ꝓritate in dubio attenditur. ⁊ idem de testamentis.
26 Intellectus. l. bene a zenone. C. de quad. prescrip.
27 Delinquẽs in se ⁊ alio plus delinquit quã delinquẽs in se tm̃.
28 Curiam sequẽtium labor, ⁊ de curialium miseria.
29 Damnum patiens prefertur laborem habenti.
40 Virtutum premia merentibus tribuenda.
41 Premia nunquid danda exercenti actũ ex officij necessitate.
42 Vniuersaliora sunt preponẽda.
43 Conseruare volentes preferunt̃ acquirẽtibus.
Consuetudo contra honestatem non valet.
44 Humilitatis primus gradus quis sit.
Restrictio facienda vt euitetur absurdum.
45 Preferendus quis ratione loci ⁊ administrationis.
Ciuis ex vrbe splendida oriundus est nobilis.
46 Ambitio cessat vbi princeps officiales eligit.
47 Presumptio ratione loci quando operetur ⁊ quid.
48 Princeps adoratur, sed qua adoratione.
Principes qualiter salutentur.
49 Imperator salutatus quibus assurgat.
50 Julius scđs papa cardinalẽ sine licẽtia recedẽtẽ incarcerauit.
Officialis appellatione qui veniant.
Prelatio ex amicitia insurgit.
51 Domesticitas quando non repellat a testimonio.
Romanos tria fecerunt dominari.
52 Consilij principis reuelatores qua puniendi pena.
53 Excellentior altero quibus modis quis dici possit.
54 Cardinales residẽtes Rome sunt ñ residẽtib᷒ ꝑclariores.
Joannes euangelista nunquid fuerit maior beato Petro.
55 Voces dominorum dulcius est habere quã aures ministroꝝ.
56 Meretur ille magis cui princeps magis pollicetur.
57 Euocationes causarum nunquid sine clausulis motu proprio ex certa scientia fieri possint.
58 Ordinari᷒ cõmittẽs vices suas nũqd ad libitũ possit reuocar̃.
Inferior quando a superiore non possit inhiberi.
59 Rex est monarcha in suo regno.
Cause corporum vniuersitatum sunt consistoriales.
60 Asinus per compatrem apprehensus intumescit.
61 Arresta per magnum consilium prolata an valeant principis nomine non expresso.
Euocationes causarum per quos fieri possint.
62 Regens est nobilius recto, ⁊ omnino preferendus.

¶ De ordine consistorij regij.



Nunc condescendo ad aliã ꝑtẽ qũo xp̃ianissim᷒ frãcoꝝ princeps ⁊ dñs meus sedeat ⁊ pricipes sui regni post eũ i † ꝯsistorio suo. Priceps. n. vt regni dñs.
1 l. ꝺprecario. ff. ad. l. rod. de iact. In culmẽ sedere dꝫ, cũ regale culmen appellet̃. l. bñ a zenone. C. ꝺ quad. prescrip. c. pricipes seculi. xxiij. q. v. ⁊ culmẽ ãt ſm Pet. de belug. i ope suo curiali in ti. de forma ⁊ ordine stãdi vel sedẽdi ꝑ principẽ in curia presidẽtẽ. ⁊ inter ꝯuocatos ad curiã appellat̃ loc᷒ altus suꝑ oẽs gẽtes ad curiã suã ꝯuocatas regnũ suũ ⁊ terras representãtes. ⁊ in dcõ culmine sedet Rex. s̃. cathedrã qꝺ grecũ est, ⁊ ponit̃ ſm gl. in cle. dudũ. §. s̃. cathedrã. ꝺ sepul. ꝓ alta vel excelsa sede. ⁊ ibi ponit versuꝫ. Rex soliũ, doctor cathedrã iudexqꝫ tribunal, Possidet, ac sedẽ ꝯsul pretorqꝫ currule. non est cathedra pestilẽtie de qua loqt̃ Dauid ꝓpheta. ps̃. j. sꝫ cathedra honoris ⁊ iustitie. de qua in. c. multi. xl. di. q̃ est quadrifons ⁊ in anteriori ꝑte depingẽdi sunt duo iuuenes ꝑꝑ robur ꝑ quos designat̃ ancor ⁊ labor. Hi nãqꝫ foris opus pagũt, labor agit, ancor ꝑficit, in posteriori due puelle, ꝑ quas intelliguntur cura ⁊ vigilia q̃ intus ⁊ i secreto ꝯsiliũ pariũt. Cura ꝓuidet, vigilia attẽdit. In alia ꝟo ꝑte latẽ ꝺscribit̃ iuuenis accinct᷒ modica secũ ferẽs, ꝑ quẽ itelligit̃ qꝺ pauca a subditis exigẽ dꝫ. In reliqua vero vir fugiẽtis presentãs effigiẽ. Qr insufflatores fugere dꝫ ⁊ illoꝝ ꝟbis nõ adhibere fidẽ. ⁊ iõ ſm Pe. ꝺ bellug. rex ⁊ dñs ⁊ ꝑexcellẽs in solio alto suꝑ oẽs principes dꝫ seder̃. nã scriptũ est, cũ rex iustus sederit suꝑ sedẽ nõ aduersabit̃ sibi
2 qcq̃ꝫ malignũ. † ⁊ priceps dr̃ q̃si primũ locũ capiẽs ſꝫ gl. in. c. fundamenta. §. ꝓinde. de ele. li. vj. Lu. ꝺ pẽ. C. ꝺ prin. agẽ. i re. li. xij. ⁊ solet fieri qꝺdã thronũ ligneũ qꝺ vulgariter appellat̃ cadaphale i quo sũt multi grad᷒ ad modũ gradarij. vñ Esdre. c. vlti. Stetit Esdras sacerdos ⁊ lector legis suꝑ ligneũ itribunal. ⁊ soliũ regiũ stat i loco suꝑiori i q̊ collocat̃ cathedra ꝑata more regũ Frãcoꝝ. Altitudo. n. sedis significat ꝑcellẽtiã dignitatis ſꝫ bal. i. d. ꝯs. ccclxxxvij. ⁊ maior dr̃ q sedet i altiori loco, vt no. bal. in. l. obseruar̃. §. añq̃ꝫ. ff. ꝺ offi. ꝓcõ. ⁊ lega. ⁊ imo. in. l. q soluẽdo. ff. ꝺ hr̃. insti. addẽs post Ang. ibi qꝺ ordo ãbulatiõis notat ꝑeminẽtiã honoris. ⁊ claritas tituli ꝺsignat claritatẽ ⁊ ꝑeminẽtiã honoris. alleg. iura ꝺ qb᷒ ꝑ ipsos, ⁊ idẽ tꝫ fel. in. d. rub. de ma. ⁊ ob. col. pe. circa me. Et post in eodẽ cadaphali p᷒ ꝑ̇ncipẽ sedẽ dꝫ ꝑ̇mogenit᷒ ad dexterã p̃ris, vt no. bal. i. d. l. ꝺcernim᷒. i. ij. no. C. ꝺ sac. san. ecc. vbi ꝺt qꝺ dignior sedẽ
3 dꝫ a dextris ⁊ iferior a sinistris † iõ ꝑ̇mogenit᷒ sedẽ dꝫ a ꝺxtris p̃ris, alle. gl. in ꝺcre. sꝫ ñ vbi q̃ est i. c. q̃ꝫ ꝑiculosuꝫ. vij. q. i. vbi ꝺt qꝺ ꝑ̇mogeniti pre alijs i festis sacrificia offerebãt ⁊ sedebãt a dextris p̃ris. et cibos duplicatos recipiebãt ⁊ ibi. d. Arch. ⁊ car. alex. dñt h ꝓbari Geñ. xxv. melius tñ ꝓbant̃ Geñ. xxi. ⁊

p Jnn.in.c.lꝫ de voto,ꝛ Luc.de pē.in.l.tirones,ꝺ tiro. li.xij. ꝛ idē no.Bal.in.l.ex hoc iure.ff.de iu.ꝛ iur.ꝛ Pet.ꝺ bell:: ꝫ. vbi.ſ.ꝛ Fel.in.d.rub.col.iiij.poſt mediū.ver.ideo facit qꝺ dr̄ in ſimbolo,ſedet ad dexteram Dei pr̄is,ꝛ in cantico diuorum Ambroſij ꝛ Auguſtini. Tu ad dexterā Dei ſedes i gloria pa tris.ꝛ matt.xxvi. Ammō videbitis filiū hoīs ſedētē a dextris virtutis Dei,ꝛidē Marci.xiiij.ꝛ Luc.xxij.ꝓbat̄ p tex.in ter minis in ꝓe.prag.ſanc.in.§.i.in qua qdē ſolēni ꝯgregatiōe ibi aſſiſtentibus nobis primogenito noſtro chariſſimo Ludo.del phino Vienñ.ꝛc.Quia filius regis ducis marchionis ꝛ comi tis cēſet̄ in vita patris q̄ſi Rex,dux,vl̄ Marchio,aut comes, vt no.gl.fi.ꝛ ibi Archi.xxiiij.q.j.ꝛ Bal.in.l.in ſuis.in fi.ff.ꝺ lib.ꝛ poſt.ꝛ in.c.j.ꝛ ibi Car.Alex.de feud.marchie.ꝛ in.c. j.qs dicat̄ dux marcħ.ꝛ Jac.de.ſ.Geoꝛ.in trac.ſuo feu.in ꝟ bo comites,ꝛ bonus tex.cū ſua gl.in.c.adrianus.lxiij.diſt.ibi ad Baſiliū impatoꝛē ꝛ ad filios eius Cōſtan.ꝛ Leonē Augu ſtos ꝛc.ꝛ Luc.de pē.i rub.de auro coꝛo.i rub.de comitib.ꝯſi ſto.lib.xij.ꝛ ꝺinde alij regni principes de ſanguine regio ꝛ ma gis coꝛone francie ꝓximi queadmodū nūc dn̄s Engolimēſis q
4 tꝫ locū primogeniti,† cū filie nō ſuccedāt in regno Frā.ꝫ bal. in.l.i.ff.ꝺ ſena.ꝛ dixi i li.ꝯſue.Bituri.ti.de teſta.§.ij.ꝛ quē vi di ſedēt̄ ad dexterā regis in.d.ꝯgregatione eccleſie gallica ne Turonis celebrata.ꝛ ēt poſt eū imediate ducē Alenconij. ꝛſi hodie Coneſtabilis eſſet q ſm Guaguinū in diui Ludo.pij impatoꝛis chꝛonica magr̄at⁹ ad res bellicas ſcd̄s poſt regē eſt q de iure vocat̄ parficialis ſm Luc.de pē.in rub.C.de p̄fectiſ. dig.li.xij.neſcio quo loco ſituaret̄,nec de.xij.ꝑibus Frācie de quoꝝ origine dicā.j.in.iij.addi.tn̄ ſolēt pares Frācie ſeder̄ ad pedes regis ꝛ in gradibus cadaphali,ꝓut in.d.ꝯgregatiōe vi di aliquos ex ipſis eccleſiaſticis q ibi ſedere volebāt,ſꝫ rn̄ſum fuit eis p.d.meū cācellariū qꝺ in ipſa ꝯgregatione ſup gradi bus ſedere nō debeāt,ꝛ nō agebat̄ de negotijs regni,ſꝫ de refoꝛ matiōe eccleſie,ſic ꝫ Bal.in.d.l.iuſpitos.ꝯſiliarij pape ſedēt ad eius pedes.Nec pariter ſcio vbi ſederet patricius quē oliꝫ habebam⁹,vt.c.i.de do.in.ſ.ſcriptiōe,ſed hodie loco ipſius ē cācellarius,vt dictū eſt in.ij.rōne ꝓ magno ꝯcilio adducta. ꝛ ſtatim de eo dicā.Deinde dn̄t ſedere ꝛ collocari duces,mar chiones,comites,vicecomites,barones,milites,bānereti ꝛ ca ſtellani,ꝛ deinde alij nobiles,ꝛ ꝓbat̄ iſte oꝛdo p tex.in.d.c.fun damēta.§.ꝓinde.ꝛ in.c.clericis laicos.Jbi necnō impatoꝛes, reges,ſeu principes,duces ꝛc.de immu.eccl.li.vi.ꝛ in rubꝛo ꝛ in nigro.ꝛ qs dicat̄ dux,marchio,comes,capita.vel valua ſoꝛ.ꝛ ita tenēt Alua.Bal.ꝛ Car.alexā.ꝛ in.c.i.de feu.mar chie ꝛ Ducatus,ꝛ Alb.ꝺ roſa.in.d.rub.de ſta.hom.ꝛ Pe. ꝺ belluga.vbi.ſ.§.poſtq̄ ꝓdixim⁹.ꝟ.demū Marchiōes ꝛc. ꝛ And.barb.in ꝯſi.lvij.col.ij.ver.premitto.vol.ij.ꝛ tex.in.d.
5 §.in qua qdē ſolēni.ꝛ ibi gl.i ver.comitib⁹.† ꝛ iſte tres digni tates ducatus,Marchionat⁹,ꝛ Comitat⁹ ſunt regales ꝫ bal. in.d.ti.de feud.mar.ꝛ creant̄ ab impatoꝛe vel rege in regno ſuo.excepto duce Venetoꝝ q creat̄ a ſenatu Veneto de ꝯſue tu.ſic oliꝫ erat Janue,ſꝫ hodie ab aula receſſerūt ꝛ nō erant ꝓ p̄rie dn̄i,ſꝫ habebāt q̄dā preeminētiā in ꝯſilio a populo exqui rēdo,vt no.Bal.in.l.decernim⁹.C.de ſac.ſan.eccle.ꝛ ad ꝓdi cta vide Jac.de.ſ.Greg.in trac.feudo.col.j.ꝛ cardi.alex.in. c.j.qs dicat̄ dux.col.j.ver.ꝛ ar.ex oꝛdi.litere.ꝛ q̄uis iſtū oꝛ dinē repiā ꝯuerſum in marchionib⁹ ꝓnominatis ducibus vt.d. c.fundamēta.ꝛ de feu.marcħ.ꝛ comitatus,vel ducatus,i rub. ꝛ in nigro.tn̄ doc.ſ.alleg.ita tenēt qꝺ duces ꝓcedāt marchio nes,ꝛ marchiones comites ꝛc.Sꝫ Luc.de pē.in rub.ꝺ comi ti.ꝯſiſto.ꝛ.c.mediū ver.vel dic.li.xij.ꝺt attēdēdas in his eē
6 ꝯſuetudines locoꝝ.† Nā in Jtalia marchio.ſunt maioꝛes du cibus,nō ſic ꝫ eū in Francia,nec in Alemania allegā.Hoſt. in ſum.de pe.ꝛ remiſ.§.cui.ꝛ ēt ꝓbat̄ p ſacrā ſcripturā digni tatē comitatus eſſe maioꝛē.Nā is q erat princeps militie dice batur comes regis.ij.Regū.xx.et vide ibi p eū qualiter acci piatur comes.ſed Hoſt.ind.§.cui.ſeruat predictū oꝛdinē in ꝟ. cui impatoꝛ,ꝛ ꝟ.cui marchio vbi dicit qꝺ marchio minoꝛ ē du ce,maioꝛ tn̄ comite.Nā marchio dr̄ ſpectabilis ꝛ comes clariſ ſimus.ij.q.vj.anterioꝝ.ꝛ in hoc dicit eſſe ſtādū ꝯſuetudini qꝛ in Jtalia ſunt maioꝛes,ꝛ in Alemania, in regno vero Arela teñ.ꝛ Vienneñ.comites ſunt maioꝛes,vt ibi.Sꝫ nō dicit i frē cia,nec ego vidi reputari comites maioꝛes marchionib⁹, nec pariter in Prouincia ꝓuincie,vt.j.dicā,tn̄ q̄nq̄ ſm Aluaro.i d.c.j.Quis dicat̄ dux.col.pe.comitatus dat̄ a iure,ꝛ ſic nō a principe viuo,vt in doctoꝛe q legit.xx.an.gl.in.l.j.C.de profe. qui in vrb.ꝯſtā.li.xij.ꝛ idē Car.alex.in.d.c.j.col.i.ꝛ Bart.

in.l.alexādrinus.C.de decu.li.x.ꝛ in.l.i.in.iij.q.C.de dignita. ꝛ in.j.ꝯſtitu.C.ſed quis precedat inter iſtos,ego dicerē qꝺ ſi cut dictū eſt.ſ.de doctoꝛe ꝛ milite.Sed qd de comitibus pala tinis,vel comitibus ſacri palatij qui creant̄ a principe ad legi timādū ꝛ creandū tabelliones:dicūt Bal.ꝛ Car.alexā.in.d. c.j.quis dicat̄ dux,qꝺ nō ſunt ꝓp̄rie comites cū nō habeāt ter ritoꝛiū,ſed ſolū habent q̄dā volūtariā iuriſdictionē,ꝛ dignita tē,ꝛ idē tꝫ Jaco.in tracta.feudo.in verſi.comites.ꝛ ſic comes qui hꝫ comitatū precedet iſtos Palatinos comites.

Quid de duce vel Marchione aut comite expulſo a duca

tu vel marchionatu an retineāt dignitatē.Bal.ꝛ Car. alexā. in.d.c.j.tenēt qꝺ ſic,qꝛ fuerūt inueſtiti de ducatu vel marchio natu,ꝛ ſic de territoꝛio idē Jac.in.d.trac.feud.in ver. comes fa.tex.ꝛ in.c.Nabuchodonoſoꝛ.xxiij.q.iiij.ibi,regnū qꝺ ꝑdi derat rurſus accepit ꝛc.ꝛ ibi glo.ponit.q.an ꝺpoſitus reſtitu tus ſit p̄ferēd⁹ ſubſtituto,vt ibi vide ꝛ bonū tex.in.cle.j.de foꝛ. cōpe.Sed de marchione ꝛ vicecomite, ego vidi in prouincia Prouincie queſtionē inter dominū marchionē de Traſio no uiter p regē creatū,ꝛ vicecomitē de Talardo q in viꝫ cuiuſdā arreſti p ſupremā parlamēti prouincie curiā in eius fauoꝛē cō tra ipſuꝫ marchionē tāq̄ tūc baronē ſolū de Traſio lati prece dere ꝛ habere primū locū in tribus ſtatibus ꝓuincie pretende bat.Tandē p arreſtū curie prefate (me ibidē exiſtēte,).Anno preſenti milleſimo quingēteſimo vndecimo de mēſe Februarij fuit dictum ipſum dominum marchionem precedere debere ipſum vicecomiteꝫ non obſtante dicto arreſto. Quia marchio precedit comitem,vicecomitem,ꝛ baronem p iura.ſ.alle.ꝛ nō eꝝ,qꝛ baro nō eſt maioꝛ comite vel vicecomite,vt pulchꝛe tꝫ do mi.de.ſ.Gemi.in ꝯſi.xc.col.j.ſed bene baro ꝓcedit militē. vt c.venerabilis.de ꝯfirma.vtili vel inutili in.ſ.ſcriptione.ꝛ bar ba.in.d.ꝯſi.lvij.col.ij.in fi.cū ſeq.vol.ij.ꝛ Luc.de pē.in.l.fi. C.de mancipijs ꝛ colo.patrimonialiū.li.xj.i illa.q. an comes vel baro nō militariter viuens gaudeat priuilegijs militaribus dicēs qꝺ cū reges multos haberēt filios,nec oēs reges facere
8 poſſent eo † qꝺ regnū ſectionē nō patit̄ ſm Jnno.in.c.lꝫ.ꝺ vo to,ꝛ dixi de teſta.lib.ꝯſue.ꝛ vni qdē eſt regni adminiſtratio cō mittēda.vt no.archi.ij.q.vij.§.itē obijcit̄.donabāt eis āpla ca ſtella cū iuriſdictione ꝛ ipio,inde vocabant̄ barones filij alijs celſioꝛes ſm eū.ꝛ pro hoc eſt bonus tex.in extrauag. volētes i verſi.comites,barones,ꝛ nobiles.ꝛ ibi And.barb.in ſua ele gāti repetitione.lꝫ tex.in.ſ.ſcriptione.ꝛ ibi Dn̄i.in.c. grandi. de ſup.neg.p̄ela.li.vi.videat̄ qꝺ barones precedāt comites, ſed prima verioꝛ ex.ſ.dictis quā tꝫ Frā.de cur.in ſuo tracta.de feu.in.ij.p̄te principali.verſi.ij.principaliter videndū eſt de ꝑ ſonis.ver.ſed qꝛ gl.ꝛ doc.ꝛ de vicecomite ponit Spec.in tit. de vicecomite.Vnū tamen no.quod ille qui eſt marchio,ꝛ co mes ſimul prefertur ei qui eſt marchio tantum ,vt not.Bald. in.l.ſed ꝛ milites.in prin.ff.de excuſa.tuto. qꝛ duo iura vincūt vnū,vt.ſ.dictū eſt de doctoꝛe in vtroq̄ ꝛ habēs ꝓuilegiū,ꝛ ius cōe ꝓ ſe ꝯfundit priuilegiatū tm̄ ſm Bal.ibi Quid dicem⁹ de vicedn̄o quē nos appellamus: in gallico vidame Spe. bn̄ po nit titu.ꝺ vicedn̄o qꝺ nō intelligit ꝺ illo,ſꝫ de vicedn̄o ſiue locū teñ.vl̄ vicerege aut vicario ꝓncipis vel card.aut epi.ꝺ quo ibi in.c.volumus.c.ſeq.ꝛ ibi gloſ.lxxxix.diſt.ꝛ Luc. ꝺ pen.in.l. j.C.ꝺ comiti.ꝛ Archi.lib.xij.ꝛ p Jac.ꝺ.ſ.Geoꝛ.in tracta.feu. in verſic.vicarius.vbi vide,ꝛ de eius p̄tāte.† Sed vidame hꝫ
9 aliud officiū in regno Frācie, quia videt primo,ꝛ viſitat futurā ſponſā regis vt cōmuniter dicunt̄. vide Bar.in.l. ſi filiuſfa.ꝺ leg.vbi loqt̄ de vicerectoꝛe ꝺ quo diximus.ſ.Jtē cābellani oꝛ dinarij,grādus ſcutifer,magnus ſeneſcallus q vocat̄ ꝓpoſitus ſacri cubiculi ſm Luc.de pen.in rub.ꝺ ꝓpoſi.ſacri cubi.li.xij. qꝺ eſt vulgare gallicoꝝ magiſtri hoſpitij regis qui ita in regno Sicilie vocant̄,vcꝫ magiſtri domus ſeu ſeneſcalchi.ꝛ in arago nia maioꝛes domus,vt no.Luc.de pen.in.l.vna.C.de comiti. ꝛ tribun.ſcholarū.lib.xij.Et pro hoc allega.tex.in.d.c.volu mus.in prin.ibi ꝛ vicedominū ſibi ꝛ maioꝛē oꝛdinet domus ꝛc. ꝛ alij principis domeſtici ꝛ comēſſales q ſunt milites foꝛtes p̄ ſonā principis cuſtodiētes,vt.C.de dome.ꝛ ꝓtec.li.xij.ꝛ Luc. ēt ponit de eoꝛūdē cuſtodū capitaneo.de quo tex.in.l.pen.C.ꝺ meta.ꝛ.l.quoties. poſt prin.C.vbi ſena.vel cla. ꝛ de his ꝓte ctoꝛib⁹ ſiue cuſtodibus eſt tex.in.c.vlt.de ver.ſi.li.vi. Et chꝛi ſtianiſſimus Frācoꝝ rex hꝫ cuſtodiā ꝛ gardā Francoꝝ ꝛ Sco toꝛum,ꝛ ipſoꝛum Francorum ſtrenuus miles Gabriel de ca ſtra eſt capitaneus,ꝛ Scotoꝛum dn̄s de ſancto Q[illegible]intino fra ter domini de Albigniaco.qui cuſtodiunt de nocte cornicula rij dicunt̄

rij dicunt, vt no. Luc. de pen. in. l. j. C. de aperito. perfecto. ꝛ ð cobarta. princi. cornicu. lib. xj. Necnon et secretarij q vocant de iure primicerij vt de primicerio ꝛ secũdicerio vt no. ibi Lu
10 cas de pen. sup rub. † ꝛ marescalus hospitioꝝ q in iure metator dr̃ vt de metat. ꝛ epidi. li. xij. ꝛ ibi Luc. de pen. ꝛ q plerũqz ꝛ pro maiori parte nobis male ꝓuidet ꝛ diuidit hospitia. ꝛ oẽs s. dicti stant circuncirca cathedrã, nõ sedẽt vt dicit Luc. ð pẽ. in. d. rub. de primice. Preterea miles creatus a principe ꝓce dit militẽ factũ a minore q̃uis prius, vt no. Abb. ꝛ Fely. in. c. per tuas. de maiori. ꝛ obe. ꝛ Barb. in. c. qð clericis. ð for. cõpeten. qui alle. Fran. tigri. in. l. j. ff. de albo scri. vbi dicit qð miles factus ꝑ imperatorem precedit militem factũ a rege vel comite. ꝛ idẽ Luc. de pen. in. l. vna. C. de equestri digni. lib. xij.

Et ad manum sinistrã in eodẽ cadaphali sedet gloriosissimus Francie cancellarius, qꝛ prius nominat̃ ab impatore vt de iustinia. C. ɔfirmãdo. ꝛ tãq̃ maiori preditus dignitate precedere dꝫ. de cuius dignitate tangit. s. socius meus in. ij. rõne ꝓ pte magni ɔcilij adducta. ꝛ ibi dixi. Sꝫ in regno Aragonie ẽm Pet. de belui. sedet cãcellarius ad dexterã pͥncipis post primogenitũ. Sed vbi essent ambasiatores imperatoris, regũ Anglie, ꝛ Hispanie precedũt ipsuꝫ cancellariũ ꝓut ego vidi, qꝛ representãt psonã dominoꝝ suoꝝ qui eos miserunt. c. magnũ. xj. q. i. ꝛ. c. solite. ꝛ ibi Fely. de ma. ꝛ obe. ꝛ do cto. in. l. ij. §. legati. ff. de iudi. ꝛ plene Luc. in rub. de lega. C. li. x. que dixi in trac de offi. ꝛ potesta. lega. Deinde sedere dñi presides supremaꝝ parlamẽti curiaꝝ. Et vidi eos sedere in ipsa ɔgregatione. s. quoddã scannũ ante regem in fi. gradus cadaphalis. Et deinde sedet magister requestaꝝ domus regalis ad latus sinistrũ. s. quoddã scãnũ in fine cadaphalis. Et post ꝛ iuxta eundẽ immediate ɔsiliarij sacri regalis magni ɔcilij ante oẽs alios parlamentoꝝ regni ɔsiliarios, vt. d. l. vna. de pro
11 positis laba. † qꝛ si sacri regalis ɔsistorij ꝛ plamẽtoꝝ regni institutionẽ seu erectionem discutiamus, ꝓfecto primo loco ꝛ ab omni euo magnũ ɔciliũ fuisse reperiemus regibus Francie in actum ꝛ nõ tm̃ rõne tpis, sꝫ ẽt scripture, rei, ꝛ loci esse plamentis in auctoritate ꝛ potestate, gloria ꝛ honore maius ꝛ excellẽtior, ideo preferẽdũ vt statim clare demõstrabo. Deinde quatuor thesaurarij Francie, de qbus loquit̃ hic socius meus in. ij. rõe ꝓ parte sacri magni ɔcilij adducta. Postea vero alij receptores generales ꝛ thesaurarij. ꝛ intelligi hunc ordinẽ obseruari in sedẽdo in audiẽtijs ꝛ ɔgregationibus i ɔsistorio ꝛ palatio regali factis. In alijs aũt actibus ꝛ ꝓcessionibus nullus seruat̃ ordo, sed q post principẽ ꝛ supremũ dñm meũ ire possũt vadũt nobiles ꝛ ignobiles ꝛ nõ officiarij, sicut officiarij, quẽadmodũ de more curiaꝝ seculariũ ꝛ pluriũ ecclesiasticaꝝ ordo iudiciarius in Frãcia non seruat̃, vt dicit Spe. in titu. de app. §. nunc breuiter. ꝛ dixi in. §. xj. de iuris. om. iudi. in glos. i. col. iiij. ꝛ iste promiscuus eundi modus est bonus ordo pp multitudinẽ nobiliũ officiarioꝝ ꝛ alioꝝ curiã sequẽtiũ, alias nullus es
12 set in ordine faciẽdo finis. † In ciuitatibus vero ꝛ locis insignibus officiarij regij ẽꝫ eoꝝ dignitates, vt sunt baiulus. c. dilecto. de sen. exc. li. vi. qð est vulgare prouincialiũ ẽm gl. in cle. j. §. potestas vero. de penis. vbi dicit qð baiuli in Francia dicunt̃ prepositi. c. ex pte. el. j. de ver. sig. sed salua gl. in Prouincia vncant̃ viguerij, ꝛ sunt annales. Itẽ senescalli, locũtenẽ. iudices ꝛ ceteri habentes iurisdictionẽ precedũt oẽs. vt. c. vt debitus honor. ꝛ de appel. l. oẽꝫ. C. qñ ꝓuoca. nõ est neces. l. iudices, ꝛ ibi Luc. de dignita. ꝛ in. l. pe. de veteranis. lib. ij. ꝛ postea ɔsules quos in Gallia vocamus scabinos, vt. c. j. ð immu. eccle. lib. vj. ꝛ ibi gl. in. d. cle. j. de penis. ꝛ alij administratores reipu. qui habẽt minorem potestatẽ in rebus publicis q̃ administratores priuati in rebus priuatoꝝ, vt. l. iij. §. nõ tm̃. cũ §. seq. ff. qð vi aut clã, ꝛ tꝫ Luc. de pen. in rubri. de administra. reipu. lib. xj. Deinde ceteri satrape ciuitatis qui accipiunt̃ ẽꝫ gl. in. d. c. fundamẽta. in ver. satrapis. de elec. pro sapiẽtibus vt sunt aduocati ꝛ patroni cãrum qui debẽt ꝑ iudices honorari. l. nec qcq̃. §. circa. ff. de offi. ꝓcõsu. ꝛ dixi in addi. j. ad Ry. in regula in iudicijs. de regu. iur. nõ tm̃ dꝫ iudex dictũ vnius i tantũ extollere qð alioꝝ honori detrahat. xxix. di. c. nulli. in fine. Nec vni honorabilius qd exhibere, vñ alij scrupuloso corde moueant̃. xvj. q. vij. decimas. Nã dñ vnũ excessiue cõmendat alios tali nimia predicatione vituperat. c. nõne. ð presumptio. Et postea primates ciuitatis q inter reliquos maioris auctoritatis potestatis vel dignitatis habent̃ vt no. Luc. in rub. de Alexãdrie primatibus, ꝛ in. l. qncq̃. de decurio. vt sunt no

biles ꝛ burgẽses, vt. c. ij. qð me. cã. ꝛ. c. ꝑposuit. de cleri. excõ. ministrã. ꝛ de presum. c. literas, ꝛ tꝫ Luc. de pen. in. l. cũ q cu
13 rie, in ver. burgis. ð fundis rei priuate. li. xj. † ð mulieribꝰ iter q̃s ẽ maior in hoc ɔtrouersia que plerũq̃ ꝑ caputia accipiunt. Hic qð inter se precedũt ẽꝫ dignitates ꝛ nobilitates ꝛ officia maritoꝝ cũ coruscãt radijs viroꝝ. l. femine. ff. de sena. l. fi. ꝛ ibi plene Luc. de pen. C. de incolis. ꝛ in. l. mulieres. ꝛ ibi Ioã. de pla. de digni. lib. xij. ꝛ que late dixi in. §. vj. in gl. i. de statu persona. lib. consuetu. Biturigum.

Et nunc ad clare demõstrandũ quod consiliarij de sacro magno cõcilio ꝓcedere debẽt plamẽtoꝝ ɔsiliarios. Primo adduco qð not. Host. Io. an. Moderñ. in. c. lꝫ. de foro ɔpetẽ. vbi dicunt qð Deus creauit in principio celũ, ꝛ terrã, ꝛ oia que in eis sunt angelicã, ꝛ humanã naturã, spũalia ꝛ temporalia que per seipsum rexit sicut factor solet rem suã gubernare. precepta dedit ꝛ transgressoribus penã ꝑ seipsum iposuit. s. Ade ꝛ Eue eosdem puniuit ꝛ Caym, ac quosdã alios vsq̃ ad Noe Geñ. iij. c. ꝛ. iiij. qui Deus cesar ꝛ impator. c. ad apostolice. de re iudi. in princi. li. vj. tpe Noe creaturas suas regere ꝑ ministros suos fecit. ꝛ primo fuit Noe. cui Deus gubernationẽ Arche, ac illius sibi ꝛ filijs eius rectoriã dedit quã ipse Noe post exitum Arche, officiũ sacerdotis exercuit, Gene. ix. ꝛ post legẽ dedit populo suo ẽm quã voluit ipsuꝫ viuere, ꝛ trãsgressoribus penaꝫ imposuit, ꝛ h̃ ꝑ Moysen, vt pꝫ ꝑ discursum Exo. ꝛ. xxiij. q. v. c. reos. cũ. c. seq. ꝛ i hac vicaria successerũt patriarche, reges, ꝛ alij qui ꝓ tpe fuerũt in regimine ad aduẽtũ Xp̃i bñdicti vsq̃ q fuit ꝛ est verus ꝛ naturalis dñs ꝛ rex noster, ꝛ tꝫ Petrus de belluca in suo opere curiali. titu. de ꝓpositio. grauia. corã prin
14 ci. in curia ꝓsidente facienda. col. j. † Et ab ipso excelso prĩcipe saluatore nr̃o pijssimo incepit magnuꝫ concilium, quoniam ipse fuit princeps, ꝛ caput magni concilij, vt habetur Esa. ix. c. vbi dꝛ, ꝛ erit magni ɔcilij Ange. q̃ verba in missa natalis eiusdem dñi repetunt̃, Puer natus est nobis. ꝛ vocabitur nomen eius magni ɔcilij Ange. c. nos si incõpetẽter. §. his ita. ij. qõ. vij. ꝛ glo. singu. ꝛ ibi Abb. sicu. in clementi. vna. de baptis. in verbo regum, ꝛ Angelus secundum translationem septuaginta interpretũ dicitur Christus. probatur eccle. xxxij. Lumen quippe concilij (quod est donum spiritussancti) est celeste. vel ẽm Bonauen. exponit̃ propter inferiorum regimen siue gubernationem dicitur Angelus magni cõcilij. hoc est Christus qui omniuꝫ electoꝝ mẽtes in sua custodia suscepit. ꝛ tutela. Io. xvij. quos dedisti mihi ego custodiui, ꝛ nemo ex eis perijt nisi filius ꝑditionis. Ideo christianissimi Francorum principes qui dij in terris appellantur in auc. de consue. in fi. ꝛ qbus Christus omnem iurisdictionem contulit tpalem cum mero ꝛ mixto imperio. c. nouit. de iudi. ꝛ ibi oẽs, ꝛ in. c. solite. de maio. ꝛ obe. ꝛ Barto. in extrauagã. quomodo in crimine lese maiesta. sit ꝓcedẽdũ. colla. x. ꝛ plene Cardi. Alex. ꝛ in. c. qm̃ xv. di. sunt ministri dei in terris ẽꝫ doc. i. d. c. lꝫ. ꝛ tꝫ Mar. landen. in trac. de princi. in. i. q. iuxta illud. Deus iudicium tuuꝫ regi da ꝛ iustitiam tuã filio regis ꝛ in Psal. lxxj. ꝛ loco dei successerunt. Ideo subrogatũ sapit naturam eius in cuius locum subrogatur. l. cũ qui. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cau. c. ecclesia vt lit. pẽ. ꝛ idẽ tꝫ Barb. in. c. clerici. col. xij. versi. xx. facit de iu.
15 † ad laudem quoꝝ scribit̃ qð Deus imperium propterea ð celo cõstituit qð difficilius iponat que apud eũ sunt bona ꝛ legẽ aptet ẽm nature varietatẽ, vt in auc. de fi. instru. §. qꝛ igit̃. col. vj. ꝛ no. Zenze. in extrauagã. Io. xxij. incipien. cũ inter vniuersos. ti. ð vbo. signi. in gl. vlti. col. pe. Et ideo dicit Bal. i. ti. ð pace ɔstã. in princi. qð lꝫ princeps sit iudex ordinarius hoiuꝫ, tñ est iudex delegatus dei, ꝛ nõ suo motu ꝓprio. ad hoc alleg. glo. singu. in auc. ð heredi. ꝛ falci. in rub. que dicit qð ꝓnceps loqt̃ ꝑ os Dei, qcqd. n. facit illud Deo inspirãte facit. ita dicit Bal. in. c. j. de no. for. fide. vbi ẽt dicit qð nõ fallit̃ neq̃ fallit l. vlt. C. ð põder. aur. li. x. ꝛ idẽ Bal. in. c. j. col. ij. si de inuestit. inter do. ꝛ vasal. lis oria. qꝛ cor regis in manu Dei est. ep̃la. inter claras. C. ð summa trini. hꝫ. n. ꝓnceps celeste arbitriũ. l. cũctos populos. C. ð sum. trini. Et idẽ And. barb. in ɔsil. i. col. iij. in principi. volu. iij. ꝛ in ɔsi. xxiiij. in princ. volu. ij. ꝛ sic sũt tanq̃ vicarij Iesu xp̃i caput sui magni ɔcilij quoꝝ ɔciliarij sũt pars corporis. l. qsq̃. C. ad. l. iul. maiesta. ꝛ. l. vna. C. ð proposi. labarũ. ꝛ inherẽt principi sicut stelle firmamẽto celi ẽm bald. in. l. cũ multa. C. ð bonis que libe. ꝛ velut splẽdor fulgẽt firmamẽti argu. c. sup specula. ð mag. ꝛ solis radij dicunt̃. c. multi. ð peni. dist. ij. Et ipse cũ princeps est de ordine ipsius cõcily. l.

ius senatorum. de digni. sicut paterfa. appellatione familie conti-
net. l. familie. ff. de ver. signi. et ita tz Jo. de pla. in. d. l. ius sena
torum, et sentit hic socius meus in. j. ratione pro hac parte magni concilij
16 adducta, vel secundum alium doctorem qui vocatur thesaurus † dicitur an-
gelus magni consilij in sue voluntatis revelatione sine qua ne
mo potest bene agere, vel secundum gl. ordi. dicitur angelus magni consilij
quia est Deus contra quem nullum est consilium. unde contra dominum nostrum
regem et eius magnum consilium nullum parlamentum potest pretendere parem
et equalem auctoritatem, aut potestatem, nisi quam eis nomine et lo-
co sui ministrandam dedit, vel vocatur nomen eius admirabilis, con
siliarius, Deus fortis, pater futuri seculi princeps pacis. sic
nomen christianissimi principis nostri admirabilis consiliarius, rex
fortis. iuxta illud Esdre. iij. c. forte est vinum, fortior est rex etc.
pater seculi, et regni sui, princeps pacis qui pacem concordiam et tran
quilitatem in regno suo tz, est enim fundamentum iustitie ne noceatur.
Deinde vt communi vtilitati serviatur. Nam vt dicitur Esa. xxij. Prin-
ceps ea que sunt digna principi cogitat ipse enim exemplo eorum qui
reipubli. prefuturi sunt duo precepta Platonis observat, vnum
quod vtilitatem civium et regni sic tueatur, vt quicquid agat ad eum referat
oblitus commodorum suorum. Alterum vt totum corpus reipu. curet ne
dum vnam partem tueatur reliquas deserat. vt dicit tex. in auc. de iu-
di. §. fi. in fi. ibi, quia per omnia nobis cura est eorum vtilitatis pariter et
17 equitatis. † Et in hoc differt bonus princeps a tyranno secundum Phi
losophum. v. Politi. quia princeps bonus tendit ad bonum commune, ty-
rannus ad proprium. et idem no. gl. et Abb. in. d. cle. vna. de baptis.
et Luc. de pen. in. l. militaribus. C. de decur. lib. x. et omnes in. l. de
cernimus. de epis. et cler. et qui ineunt consilia pacis, sequetur eos
gaudium. Prover. xij. et quid verius est fundamentum pacis quam
ipsa iustitia? certe nihil. et Esa. xxxij. dicitur opus iustitie pax, et illud
Virgilij. vj. Eneidos.

Pacis componere morem.

Parcere subiectis et debellare superbos. vnde Cassiodo. ij. va
riarum. xx. cordi est nostro levamen humilium, vt contra potentiam superborum
nostre pietatis erigatur obstaculum ne liceat cuiquam apud nos au-
dacie quorum est propositi superba calcare, pro quo facit tex. in. l. j. C.
de comitibus consistorianis. lib. xij. vbi in consistorio principis
esse tranquilitas tam mentis quam omnium sensuum secundum Lu. de pen. ibi
in verbo, tranquilitatis. et ideo optimus dicebat psalmi. Qui po-
suit fines tuos pacem. Et vates dicebat egregius, interea pax,
arva colat. Et dominica veritas suo sacro euangelio. pacem meam do
vobis. Et alibi dicebat Propheta, ego cogito cogitationes pa
cis et non afflictionis. Et possumus dicere quod optimus dicebat
vates. veniat dux longa pace solutus didicit iam pace ducem, et per
Luc. de pen. in rub. et in. l. j. publice letitie. li. xij. vbi plene re-
18 peries quod domini reges felices et de multiplici specie pacis. † et propter
hoc dicit Bal. in. l. j. ff. de consti. prin. quod nullam iniuriam facimus
principi, si eum reputatus bonum et equum, imo maiestas eius per
ista nomina conservatur in esse, vt. l. ex facto. ff. de vul. et pupil. qua
mobrem ipsis Francie regibus magnum consilium fuit a primo instituti
natum, quia non ex tempore, sed ab eterno Deo processit. Et probatur etiam per
omnes chronicatores. Insuper Robertum Guaguinum in chronica
Pipini regis vbi ad tempus eius vsque ad magnum consilium creatum, licet
vt modo ambulatorium, nec secundum socium meum hic ipsius institutionis
autor habetur, et ex infra dicendis clare demonstrabitur, sed parlamenta re-
gni fuerunt instituta temporibus infra in penul. addi. designatis, quorum
institutionis autores habentur vt ibi. et sic consiliarij sacri magni con
cilij tanquam antiquiores et principibus Francorum iuncti debent pre
cedere ipsos parlamentorum dominos data potestatis, et iurisdi-
ctionis paritate ob ipsius magni consilij antiquitatem. Nam presu-
mitur pro antiquis et senibus, vt no. Abb. sic. in. c. dudum. col. j. de
elec. vt dixi. supra de preben. canonicorum. Et faciunt no. in. c. fi. de con
suetu. lib. vj. et que no. pulcre Fely. in. c. ij. de maiori. et obed. et
19 And. Barba. in consi. xxiij. col. penul. li. j. † et certum est quod an-
tiquitati defertur in multis casibus quos late posuit Lud. de ro
ma. in repetitione. l. si vero. §. de viro. in. liij. fallen. ff. solu. mat.
vbi enumerat quindecim casus quos fere habuit ab Albe. de ro.
in suo dictionario in litera antiquitas. et Lu. de pe. in. l. ij. de tironib.
li. xij. et in. l. j. de consuli. in ver. prior. et plenius. l. j. de prepo. sacri cu
bic. preterea illud. n. dicitur pertinere ad aliquem ab antiquo quod pertinet ad
eum ex longa possessione prescripta. tex. est et ibi Abb. in. j. no.
in. c. cum contingat. de deci. quod valeat ad statuta disponentia super
iuribus pertinentibus ad aliquem ab antiquo. facit bon. text. in. c.
duo simul. de offi. ordi. et in. c. j. in ver. sicut ab antiquo. de pa-
ce constan. et ibi Bal. colligit argumentum quod in pascuis, montibus
aquis, et molendinis et etiam in ipsis comoditatibus aquarum standum
est antiquitati ab antiquioribus incohandum est. ff. de acqui. re.
do. l. i. institu. de re. divi. §. singulorum. in ver. a vetustiore iure. l.
semp. de iure immu. sed ita est quod magnum consilium antiquius est
quam parlamenta quod apparet ex predictis et ab omni evo magnum
regale consilium reclamatum extitit. et ad fundandam intentionem acto-
ris vbi de iurisdictione agitur sufficit proponere et probare quod sic est
ab antiquo hactenus observatum. Ita no. Host. et Inn. in. c. di-
lectus. de appel. mona. facit quod no. in. c. quanto. et in. c. fi. de con
suetu. et in. c. cum contingat. de for. compe. et in. c. abbate. et. c. sup
20 quibusdam. §. i. et in. c. veniens. et ibi Inn. de verb. signi. † Et mos
vetustatis antique servandus est. c. consquestus. ix. q. iij. facit. l.
cum antiquitas. C. de test. cum alijs similibus. Preterea dicit
Bal. quod licet ecclesia roma. non habeat instrumenta de suis civi-
tati. sufficit tamen quod habeat famam et communem opinionem. Ita dicit bal.
in. l. conveniculam. C. de epis. et cle. quod no. ad probandum regna, et do
minia antiqua principum, que etiam probantur per antiquam famam, vt pul-
chre per Bal. in. l. proprietatis. C. de proba. et in. l. cum sup. de rei ven.
et Mar. lauden. in trac. de prin. q. cxliij. et hinc etiam videmus quod
antiquiores nobiliores preferuntur et altiori loco sedere debent. secundum
Bal. in. l. observare. §. antequam. ff. de offi. procon. et lega. vt dixi. supra
et ample And. Barb. in consi. lvij. vol. ij. pro quo facit quod no.
Inn. quem sequitur ibi Fely. in. c. j. de ma. et obe. col. ij. ver. demum.
quod ille qui erit nobilior et potentior in liga intelligitur superior ad con-
vocandum ipsos. et idem tz Bal. in. d. c. i. de pace consta. versicu.
ego. et in rub. pro socio. in princip. vnde dicit Barto. in trac.
de tyrannia. quod qui antiquior est de domo habet quasi preroga-
tivam cogendi alios. et idem fely. in. d. c. i. et pro hac parte faciunt
ea que supra diximus de presbyteris preferendis diaconibus, et etiam
de religiosis mendicantibus ratione institutionis antiquioris.
igitur etc. et vbi esset dubium quod primo fuissent instituta parla
menta vel concilium adhuc magnum regale consilium venit pre
ferendum. pro quo adduco illud quod no. Bart. in. l. non am
bigitur. ff. de legi. et in tracta. suo. de insignijs et armis colum.
21 ij. vers. iij. cum seq. † vbi dicit quod si duo assumpserunt arma seu
eadem insignia nec de prioritate apparet, prefertur ille qui a prin
cipe habuit. l. si duas. ff. de excusa. tut. Et tenet Joan. de pla. i
l. j. C. de domesti. lib. xij. vnde si essent in exercitu vel alio loco
et quereretur quis debet precedere, secundum eum preferri debent
illius arma que a principe sunt concessa. ff. de albo scri. l. fi. et. l.
j. C. de consuli. lib. xij. et. c. per tuas. de maio. et obe.

Et sentit hic socius meus in

secunda ratione pro parte magni consilij adducta facit que dixi. supra
de doctore milite et canonico a principe, vel Papa creatis pre
ferendis doctori militi et canonico creatis per inferiorem. Et hoc
intelligit Bar. ceteris paribus quando sunt equalis dignita-
tis, alias precederent arma illius qui esset in maiori dignitate,
argu. l. j. de albo scriben. et in. d. l. j. de consul. sed licet magnum con
cilium et parlamenta sint ab eodem principe erecta tamen concilium
priusquam parlamenta vt dictum est. supra. vnde consiliarij sacri con-
sistorij debent precedere cum sint pro facto in maiori dignitate
causis. supra deductis et seq. et posito et non concesso quod vltimo lo
co magnum concilium fuisset certo consiliariorum numero quam ip-
sa parlamenta institutum tamen adhuc censetur nobilius, quia lo
cus vlterior censetur nobilior quam prior vt gradatim. §. j. ff. de mu. et
hono. et pro hac parte adduco glo. in. d. c. ysidorus. et in. c. se-
xta sinodus. et Archi. in. c. quoniam. xvj. di. et Domi. in. d. c.
22 epos. xvij. dist. c. et si quispiam † dicat quod olim non erat nume-
rus consiliorum determinatus. dico tamen quod immo et erat super
magnum regale concilium vbi plures erant. Quemadmodum
certus numerus Cardinalium olim a iure non erat taxatus, sed
relinquebatur arbitrio pape. vt no. Marti. lauden. in tracta.
j. de cardina. in. ij. q. Aliquando fuerunt domini Cardinales.
ccxxxvj. tempore Potentiani pape qui non ponitur in catha-
logo sanctorum, vt habetur in chronica Martiniana. et ibi not.
docto. in cle. ne romani. de electio. et Archidia. in. c. vbi peri
culum. eodem titu. lib. vj. et debent esse plures, vt probat tex. in
dicta cle. ne romani ver. porro. ibi cardinales plures simul se
cundum Matthe. quem refert et sequitur ibi floren. et Barb.
in tractatu de prestan. cardi. in. j. q. col. ij. ante fin. Ideo dicit
Albe. de rosa. in rub. ff. de sta. ho. quod deberent esse. lxxij. sicut fue
runt tot discipuli domini nostri Jesu Christi, qui iudicarent omnes nationes
et indigenas, tamen hodie certus numerus cardinalium determina-
tus est per concilium Basilien. tit. de numero cardi. ad numerum.
xxiiij. vsque. sic perfecto erat olim determinatus principis consilia-
riorum nume. sc. xxx. vt. l. decurionibus. §. his adijcimus. et ibi Jo.
de pla. et Lu. de pe. C. de silen. li. xij. et hodie consiliarij sacratissimi
domini

dñi nostri Frācorū pricipis in suo sacro ɔsistorio sunt.xxx.vcz octo magistri requestarū domus regalis.ꝛ.xxij.ɔsiliarij ɔpre hēsis magne cācellarie Frācie referēdario ꝛ ꝓcuratore regio q sunt de corpe ꝛ numero sacratissimi ꝛ excelsi ɔsistorij ɔsiliarioꝝ quoꝝ nomina ſm ordinē ipsoꝝ sequunt̄ Guliel.dauē,Carolus des potoz,Petrus de la vernade,Adā fumee,Joānes sallat,Claudius de secello,Gabriel de alegres.ꝛ Octaui magistri requestaꝝ officiū vacat,ꝛ ipsi sunt indices oium ɔsiliariorum,ꝛ vxoꝝ ꝛ liberoꝝ eoꝝ tam in ciuili q̄ȝ in criminali,vt.l.ne
23 ad diuersa tracti viri silētiarij iudicia.C.de silē.†lȝ de stilo Frācie solū cognoscant de officijs ꝛ actionibus ꝑsonalibus.s̄.summā.x.libraꝝ turoñ.ascēdeñ.ac possessorijs ꝛ actionibus mixtis dūtaxat.Et de eoꝝ dignitate ponit Luc.de pē.in.l.iij.C.de castrēsianis.lib.xij.ꝛ clarissimoꝝ ac spectabiliū ɔsiliarioꝝ nomina sunt hec.d.Anto.de stangno eps angolimeñ.eps Comēsis cognomine de scarremusce,Joā.de salazar attrebateñ.eps q successit in locū Renereñ.d.Senoneñ.archipresulis eius patrui dignissimi,Amādus vicecomes podiniaci,britānie preses cognomēto qntiniy,Albertus benot,Anto.le mistre,Pet.goffier,Guliel.cābellam,Joā.marnac,Joan.godon,Carolus de chancey,Joā.vallāt,Ego Nico.boe.Joan.de planis,Joānes de baulato,le rouge,Joan.de montilio,Carol.de motha.Marcus de regnes,Humilis de beneuēto abbas,Nico.bosillau,ꝛ Petrus bouin regius ꝓcurator.Per que cessant oia p sociū meū in.v.rōne ꝓ parlamētis adducta in qua dicit qꝺ i parlamētis est numerus ɔsilioꝝ amplior q̄ȝ in ipso magno ɔcilio.qꝛ ex ꝑdictis apparet de ɔ̄rio excepto venerabili parisieñ.senatu.Nā in duobus parlamētis sunt.xxix.Tholozano scȝ,ꝛ Burdegaleñ.ɔputatis ꝑsidibus patrono,ꝛ fisci ꝓcuratore,ꝛ in Diuioneñ.parlamēto.xx.ꝛ in alijs regni parlamentis.xi.aut.xij.nō cōprehensis in eiusdē gentibus regijs.

34 **Et ad hec** †quo ad ordinē tpis,ꝛ institutiōis sufficiāt que digito cōpescūt labellū.Veniamus ad ordinē scripture,ꝓbat̄ enim de iure in.d.l.qsqs.ad legē iul.maiesta.ibi de nece etiā viroꝝ illustriū q ɔsilijs de cōsistorio nostro intersunt senatorem etiā ꝛc.ꝛ in.l.humanū.C.de legi.ibi id ab oibus tam ꝓceribus nostri palatij q̄ȝ gloriosissimo cetu nostro ꝛc.que iura loquunt̄ de ɔciliarijs primo q inter sunt ɔsilijs imperatoꝝ ꝛ principū,ꝛ scdo de senatoribus romanoꝝ ꝛ in alijs pluribus iuribus fit mētio de ipsius principis cōsiliarijs seu ꝓceribus consistorialibus vt in.l.j.ꝛ ibi Luc.ꝺ pē.de comiti.ɔsisto.ꝛ in.l.j.ꝺ silē.xij.ꝛ.ꝗ.dicā in.ij.additio.Et pariter in ꝓemio pragma.sanctio.§.in qua qdē solēni congregatione ꝛc.ibi assistētibus nobis ꝛc.ꝛ ibi pluribusqꝫ magnatibus ꝓceribus ꝛ viris ꝑitissimis ecclesiasticis ꝛ secularibus de magno nostro ɔcilio,ꝛ ibi ita tȝ gl.in versi.comitibus ꝛc.ꝛ pariter in data eiusdē pragma.ꝛ ēt in ordinationibus Caro.vij.in prefatione ante finē.Jbi.eut sur cegrande ꝛ meure deliberation auecques plurie urs seigneurs de nostre sang ꝛ lignage,ꝛ plusieurs prelatz arceuesques,barons ꝛ seigneurs ꝺ nostredit Royaulme ꝛ les gens de nostredicte court de parlemēt ꝛc.ꝛ idē in ordinationibus Caro.viij.post princ.ꝛ facit qꝺ dixi.s̄.de rege,duce,marchione,comite ꝛc.ꝛ tex.celebris in auc.habita.ibi ꝛ alioꝝ ꝓceꝝ sacri nostri palatij.C.ne filius ꝓ patre.ꝛ sic ordine scripture proceres sacri regalis ɔsistorij precedunt senatores seu parlamentoꝝ ɔsiliarios.vt tanq̄ȝ primo nominati cēseant̄ digniores,vt no.gl.in cle.vna.in verbo,regū.de baptis.quā ibi facit sing.Abb.sicu.q alleg.gl.s̄.in.d.c.quorundam.de ele.lib.vj.ꝛ est alia gl.in.c.alienus.xxiiij.q.i.ꝛ in alijs iuribus.s̄.alleg.†Et iō si reperiant̄ duo instrumēta eadē die ɔfe-
35 cta ꝛ dubitat̄ qꝺ factū fuerit prius ratiōe prelationis in pignore in quo preferī prior tpe.vt.C.qui pot.in pigno.hab.l.si fundum.qꝺ ex ordine scripture protbocoli tabellionis hoc ꝑpēdatur,idem in duobus testamētis eadē die ɔfectis.de quo in.l.fi.C.de edic.diui.adri.ꝛ p Albe.de rosa.ꝛ Modernio.in.d.l.j.§.quibus.in ver.primis qdē.de nouo.C.faci.ꝛ ita fuit obseruatū tpe diui Caroli.v.tūc sedēti in parlamento parisieñ.Jn ꝓlatione eiusdem arresti in fauorē ꝓcuratoris regis lati ɔ̄ archiepm Lugduneñ.ad deliberationē etiā ɔciliarioꝝ de magno ɔcilio.Et hȝ tenorē dicti arresti ad eius latus assistebant ɔciliarij de suo magno ɔcilio,ꝛ illud arrestū legi inter manus magistri Antonij le mistre dñi nostri in suo magno ɔcilio cōciliarij,ꝛ grandi cācellarie Francie referendarij.cedant ergo ɔsistorialibus toge parlamētoꝝ sicut arma toge.preterea non solum rōne,ꝛ ordine scripture,sȝ ēt ratione rei.Tū qꝛ ipsi sunt in maiori actu.scȝ cū administratione,ꝛ exrecitu rerū,ꝛ causarum q̄ȝ dñi parlamētoꝝ.Jdeo(posito qꝺ essent posteriores)ꝑferri debēt dñis de parlamēto,vt.l.ij.in princi.ꝛ ibi Lucas de pen.C.vt digni.ordi.seruetur.ꝛ simile ꝟbū est in.l.fi.ibi in ipso tñ actu.C.de decu.lib.x.qꝛ ɔciliarij laborātes ꝓ regimine populi debent habere ꝓrogatiuas.s̄.alios.l.bene a zenone.ad fi.C.de quadri.prescri.ibi.Qui.n.suis ɔsilijs suisqꝫ laboribus ꝓ toto orbe terrarū die noctuqꝫ laborāt,quare nō habeāt dignam sua ꝓrogatiua fortunā ꝛc.ꝛ ibi Salice.in.ix.notabili.ꝓ quo dicit Joā.de platea.in.d.l.ij.qꝺ doctores,ꝛ magistri actu legentes debēt honorari a nō legētibus ab alijs q lecturā diniserūt,qꝛ administrātes in actu debēt anteferri,vt ibi,ꝛ idem
36 tȝ Joan.de platea.in.l.i.de ɔsuli.vt dixi.s̄.†Et si qspiam dixerit qꝺ illa.l.bene a zenone.loquit̄ de impatrice,ꝛ si in persona ita dignissima.vnde nō est trahēdū ad ɔsequētiā.l.ius singulare.ꝛ.l.qꝺ vero.ff.de legibus.ergo secus est in priuatis ꝑsonis.Ad istud respō.Andre.barb.in ɔsil.lvij.colū.iij.vol.ij.qꝺ lȝ dicta.l.bene a zenone.disponat de impatrice.tū rō q̄re mouet̄ ad disponēdū est generalior disposito,ꝛ dicto legis.ergo dispositū legis ampliat̄ ad impletudinē rōnis legis.ꝛ ita voluit gl.que reputat̄ singularis in.c.j.de elec.Et ꝓbat̄ in.l.pater filiū.§.fundū.ff.de leg.iij.ꝛ.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de le.ij.cū ergo rō illius.l.ɔprehēdat oēs q in seruitio principis se exercēt seq̄t qꝺ oēs dñt habere dignam sua prerogatiua fortunā.vnde melioris conditionis dȝ esse seruiēs quā non seruiens.p qꝺ est clare dare responsum ad.ij.rōnem socij mei dicentis plamēta esse firma ꝛ stabilia.ꝛ similiter magnū ɔciliū ambulatoriū ꝛ laboriosum.Jdeo magis atqꝫ ēt magis honorandū ꝛ merito preferendū,qꝛ istud munus ꝑsonale cū dignitate seu hūs annexā dignitatē.Nā honor est administratio reipub.cū dignitatis gradu.l.honor.in prin.ff.de mu.ꝛ hon.Jlle.n.q opat̄ bonū in se ꝛ in alio magis meret̄ q̄ȝ ille qui tantū meret̄ in se,
37 vt.l.nup.C.d e na.lib.†Similiter ꝓbat̄ in eo qui delinquit in se et in alio plus delinquit q̄ȝ ille qui delinquit in se tantum,vt.l.athletas.§.ait pretor.ff.de his qui no.infa.ꝛ.l.quicunqꝫ.§.fi.C.de here.Sed cōsiliarij magni ɔcilij diuersis ministerijs vtūtur scȝ in se ꝛ in alio,ergo plus merent̄ q̄ȝ plamētoꝝ ɔsiliarij.versatus.n.circa duo bona dȝ preferri illi qui versat̄ circa vnū bonū tm̄,vt in auc.de ɔsang.ꝛ vte.fra.§.j.col.vj.ꝛ.l.re ɔiunctū.ff.de leg.iij.Sȝ sic est qꝺ ɔciliū versat̄ circa duo,scȝ in corpore ꝛ animo,vt auc.habita.C.ne filius ꝓ patre.ibi.Quis eoꝝ nō misereat̄ qui amore scientie facti sunt exules ꝛc.Preterea pluralitas ꝑiculi inducit maioꝝ remunerationē beneficij.vt.d.auc.habita.ibi vitam suam multis periculis exponūt.ꝛ ꝑicula sunt remuneranda qñ ille qui preest maioribus periculis plus dȝ remunerari,vt.l.semp.§.negotiatores.in ver.q̄ȝdiu in hmōi actu sunt.nam remuneranda ꝑicula eoꝝ quinetiam coronāda premijs,merito placuit ꝛc.ꝛ in.§.qbusdā.ver.nec omnibus promiscue qui assumpti sunt in his collegijs immunitas dat̄ artificibus dūtaxat ꝛc.ff.de iur.immu.ꝛ ꝓbat̄ in.l.milites.ꝛ.l.ne quidā.ibi hi socijs,expeditionis occupati sunt.C.de testa.mili.ꝛ.l.diuus.ff.eo.ꝛ adduco tex.in.c.cū ex eo.de ele.li.vj.in versi.literaꝝ studio insistētes.ꝛ pluralitas laboꝝ inducit prerogatiuā beneficioꝝ.Nā profecto ille preponi dȝ qui aliū superat ɔparitione laboꝝ,vt.l.vnicuiqꝫ.in prin.C.de proxi.sac.scri.lib.xij.ꝛ.l.ij.C.de offic.mag.offic.ꝛ.l.ɔ̄ publicā.in fi.C.de re mili.li.xij.ibi.qꝛ honoris augmētū nō ambitione,sȝ labore ad vnū quēqꝫ conuenit deuenire.ꝛ tȝ Luc.de pen.in.l.vna.C.de cōmiti.ꝛ tribu.schola.eo.li.ꝛ in.l.j.de diuer.offi.li.
38 xij.in ver.meritoꝝ.†Sed laboriosius est versari in magno cōcilio q̄ȝ in plamētis,qꝛ dñi parlamētoꝝ viuunt cū vxoribus,ꝛ decedūt in eoꝝ lectis.curiam vero sequen.moriūt̄ plerumqꝫ in paleis,nisi de gratia ſpāli decedāt in hospitali.tex.in.l.j.C.ꝺ preto.ꝛ bono.preture.li.xij.ibi.Maneat vnusqsqꝫ domi sue tutus atqꝫ securus ꝛ sua dignitate letet̄.p quē tex.ibi no.Luc.de pen.qꝺ dignitas honoraria letitiā prestat,q aūt administrationē hȝ plerūqꝫ parit amaritudinē ꝛ laborē necnō studiū,curā,miseriā,vigiliā,ꝛ calamitatē patit̄.vt no.Luc.de pen.in.l.iubemus.in versi.labore.de proxi.sac.scri.li.xij.accedāt hic no.p ipsum Luc.in.l.decurio.in verb.curiā.C.de decur.li.x.in.l.corniculari.C.de appel.prefe.ꝑto.li.xij.vbi ponit de multiplici curialiū miseria.accedat tex.in.c.oēs huius seculi dilectores.xlvij.di.ꝛ ideo hac rōne monachis ꝛ religiosis inhibetur curias principū seq.c.q̄ȝto.de offi.or.ꝛ cle.ne in agro.§.qꝛ vero nōnulli.de sta.mo.ꝛ ibi gl.sing.in verbo,curias.ꝛ p Fel.
39 in.d.rub.de ma.ꝛ obe.†ꝛ ideo preferī dānū patiens habēti laborem vt no.glo.in.l.sed ꝛ miles.in princ.in ver.labor.quā

ibi facit singu. Bal. ff. de exc. tut. Nã dicimus de pijssimo saluatore nr̃o vt sacrosancta dt ecclesia factꝰ est obediẽs vsq₃ ad mortẽ, mortẽ aũt crucis, ꝑp qd exaltauit illũ Deus. Nec est verisimile qd princeps dñs noster voluerit suffocare diligẽtiaȝ ꝯsilioꝝ de magno concilio qui cõtinue stant in curia ⁊ expẽdũt suum patrimonium, ⁊ honorãt curiã, vt. l. ne ad diuersa. ibi sacris abstrahi videãtur obseqꝭs. C. de silẽ. li. xij. Et magis ꝓuilegiare ꝯsiliarios parlamẽtoꝝ q curie nõ seruiunt, qui curiã nõ honorãt vt preferant illis. Nõ .n. vt i sacro scribitur euãgelio debemus auferre panẽ filiorũ, ⁊ dare canibus. Nec est presumendũ qd christianissimus Frãcorũ princeps, ⁊ dñs meus supremus q'est(q̃ȝ qui maxime vsq₃ ad presẽtia fuerit secula) verus rex, ⁊ reipub. zelator. vt. s̃. dixi ita disponeret. Nã apostoli, vt i sacro scribit euãgelio q relinquerãt retia, vt dicit gl. in. l. penul. C. q bon. cede. possunt. ⁊ in. l. pe. ff. eo. ti. que dicit ꝙ Petrus reliquit oia, ⁊ tñ solam nauiculam dimisit, dixerunt. ecce reliquimꝰ oia, ⁊ secuti sumus te qd erit nobis? ⁊ sic petierũt ꝓmiũ seruitioꝝ, q eos policitus est premiare, vt scribit Luce in passione dñica, vt edatis, ⁊ bibatis in mensa mea, ⁊ in regno meo, ⁊ sedebitis super throno meo iudicãtes. xij. tribus Israel Si Christus premiauit assistẽtes sibi, ergo, ⁊ princeps id facere dȝ, q̄ omnis Xp̄i actio ⁊c. vt dicit Hierony. in ꝓlogo biblie,
40 vt habet in. c. significasti. de electio. † Et ideo dicebat tex. elegans. premia virtutũ tribui merentibus ꝯuenit ⁊ alioꝝ honores alijs damnoꝝ occasionem fieri non opȝ. Ita dicit tex. vals de singu. in. l. ⁊ virtutũ premia. C. de statuis ⁊ imagi.

Ita esset in casu nostro si diceremus qd princeps dñs noster intelligeret preferre ꝯsiliarios plamẽtorum, tunc daret occasionẽ damnoꝝ merentibus premiari. vñ deplorarent suã diligentiã ⁊ morã factã circa honorandã curiã qd ꝑfecto nõ est sentiẽdũ. ⁊ pro hoc facit tex. celebris in. c. nullus inuitis. lxi. di. ibi premium. Illi reprobandi sunt vt aliq de alienis ecclesijs merito preferãtur habeat vnusquisq₃ suum fructũ militie ⁊c. q̄ nõ põt de illius ꝓuectione dubitari, cui ꝓ laboribus multis, ꝓ moribus castis, ꝓ actibus strenuis loci ꝓmium debet. c. miramur. ante fi. lxi. dist. ⁊ ibi sequit ad honores mũdi sine suffragatione tẽporis sine merito laboris indignũ est ꝑuenire, ⁊ vt ibi vide. ⁊ accedat hic nota. ꝑ And. Barba. in ꝯsilio. lvij. col. j. ⁊. ij. vol. j. vbi infert regulã cãcellarie papalis que disponit ꝙ clerici camere apostolice numerarij, ⁊ participãtes ꝓferant oibus alijs qualitercũq₃ qualificatis, ⁊ graduatis nõ seruiẽtibus camere, ⁊ ꝑ hoc est tex. clarus in extrauagan. Jo. xxij. execrabilis. de prebẽ. ibi cardinalibus tñ s. Roma. ecclesie q circa nos vniuersali ecclesie seruiẽdo singulariũ ecclesiarũ cõmoditatibus se impẽdũt ⁊c. vbi in pluralitate beneficiorũ clericis interdicta. vt ibi. ⁊. c. de multa. e. ti. in antiq. excipiũtur cardi. curie ro. dseruiẽtes, ⁊ regnũ filij dñi taxat. ꝑ que ⁊. j. dõm est dare responsuȝ ad illud qd põt allegari, vȝ qd premiũ nõ dat exercẽti actũ ex necessitate officij. tex.
41 est in. l. si qs in graui. §. vtrũ. ff. ad sille. † ⁊ ibi dicũt oẽs scribẽtes, qd si statuto caueꝛ qd capitaneꝰ capiẽs bãnitũ habeat certũ premiũ qd nõ ꝯprehẽdit potestatẽ vel aliũ officialẽ capiẽtẽ bãnitũ, q̄ nõ sponte ⁊ volũtarie illũ capit, sed ex necessitate officij, facit optimus tex. ⁊ ibi Bal. in. l. ij. C. de ope. libe. ⁊ in. l. nulla macula. C. de delato. lib. x. ⁊ qd not. ibi Bar. Jo. d pla. ⁊ Luc. de pen. ⁊ Barb. in ꝯsi. xlv. col. ij. vol. iij. Sȝ ꝯsiliarij d excelso ꝯcilio sequunt curiã ex necessitate officij. Rñ. q̄ ꝑp administrationẽ ⁊ illa picula ⁊ dãna que patiunt debent magis ꝓmiari vt dictũ est. Nã plerũq₃ minor in dignitate, maior tñ in offõ prefert ꝯstituto in dignitate maiori, vt. s̃. diximꝰ de ꝓsbytero cardi. ⁊ epo ⁊ Archi. ⁊ archipresbytero. ⁊ ista est cõis ꝯclusio. d. Cardi. Alex. in. d. c. eps, ⁊ Fely. in. d. rub. de ma. ⁊ ob. Preterea certũ ẽ qd ille dȝ ꝓferri cuiꝰ exercitiũ est cõiꝰ ⁊ vlius quia cõiora ⁊ vliora preponuntur. vt. l. nam ad ea. ff. de legi. ⁊. l. eius. §. militia. de testa. mili. ⁊ in auc. de nõ alie. §. q̄ vero. col. ij. ⁊ ꝓbat in. l. j. ff. si cer. pe. ⁊ qd no. in rub. de in integ. resti. ff. ⁊ bonum cõe est dignius q̃ȝ bonũ spãle. Sȝ ita est qd magnũ regale ꝯciliũ hȝ exercitiũ cõius ⁊ vniuersalius q̃ȝ plamẽta, qd apparet ex eo, q̄ magnũ ꝯciliũ ꝑ totũ Francie regnũ exercet iurisdictionẽ, q̄ hȝ ordinariã ꝺm Bar. ⁊ sequa. in. l. precipimus. C. de appel. Sed in plamẽtis secus q nõ habent exercitiũ, nisi in ꝓuincijs ⁊ ressortibus ac finibus eoꝝ. l. de philosophis. §. le-
42 gũ docto. de excu. tut. † Et ex hoc insurgit alia ratio. illud dȝ ꝓferri qd vniuersalius imminet publice vtilitati. l. vtilitas. C. de primipilo. lib. xij. ⁊. l. vnica. §. fi. C. de cad. tollen. l. ex omnibꝰ. ⁊ ibi Luc. de pen. de decu. lib. x, sed ita est in ꝓposito ꝑ iura. s̃. allegata. ergo ⁊c. est dare responsum ad. iij. rationem per sociũ meũ pro parte plamentoꝝ adductã, ⁊ ceteras in. iij. ꝑte adductas. s. qd parlamenta habent territorium, ⁊ suos limites, magnũ vero concilium nullos, q̄ hoc arguit maiorem auctoritatẽ. Nam rex christianissimus supremus dñs meus de assensu gentiuȝ sui magni concilij parlamenta ⁊ presides ac iudices prouinciarum constituit, ⁊ territorium qd habent eis concessit ⁊ tribuit, sed sacrũ excelsum ꝯciliũ qd fuit semꝑ in actũ ad semꝑ toto Frãcie regno iustitiã faciendi potestatẽ suã extẽdit, q̄ tale est regũ offm̃, vt diuus scripsit Hiero. super Hiere. vij. a Gratiano recitatus in. c. regum offm̃. xxiij. q. v. ⁊ idem Cyprianus in nouo genere abusionis relatus in. c. rex. ea. cã. ⁊. q. ⁊ ideo prerogatiua i eo cuius est finis ꝯcludẽda ⁊ ꝓponenda. Patet, q̄ cuius finis prelationẽ hȝ, ipsum quoq₃ habere dȝ. h̄ probat, q̄ vnaqueq₃ res denominat a fine. l. rem non nouã. in prin. C. de iudi. ⁊. l. cuius effectus. ff. de regu. iur. l. metus. ff. ex qub. cau. ma. ⁊ qd no. in. l. iij. C. d sicca. Sed finis domini nostri regis ⁊ sui magni cõcilij est vniuersaliter mistrare omnibus iustitiã ⁊ iurisdictionẽ conseruare que parlamẽtis spectat intra eoꝝ districtũ ⁊ ressortum, vt oia legitimo tramite ꝓcedãt ⁊ ꝯseruent, ⁊ vt faciant in eis iudicium conscriptũ gloria hec est omnibus ꝯsiliarijs eiusdem magni concilij. Psal. cxlix. q̄ ꝯstituit eum sup oia opera manuum suaꝝ. Quia vt dicit Damasce. Nulla res distinguit propria operatione, sed ꝺm Philoso. de celo ⁊ mundo ad suã operationẽ vnaqueq₃ res ordinatur sicut nauigatio ad nauigãdũ, ⁊ medicina ad sanãdũ. Quũ igitur fuerit repertũ magnum concilium vt sederet sup throno regali iudicantes. xij. tribus Israel. ⁊ vt viã iustitie aperiãt legũ doctrina. Deinde gubernationẽ tradãt, et quadã gubernatione efficiant reipu. ꝯseruatores, vt institu. in proemio. in fi. ⁊. ff. eo. §. incipite. Et hic finis
43 hȝ prelationem alteri. † Nam prima hr̃ ratio volentium cõseruare q̃ȝ acquirere, vt. l. fi. C. de codicil. ⁊ de nouo codi. compo. alias confir. in princi. ibi cum dr̃ primo seruando. ⁊. l. fi. §. si vero creditores. C. de iure delib. nec valeret ꝯsuetudo qd ipsi dñi de parlamentis precederent non de magno concilio que esset contraria omni iuri, vt in simili no. Abb. sicu. in consi. xxj. vol. j. de archidiacono, qd in vim ꝯsuetudinis ⁊ ẽt priuilegij ñ precedat vicariũ epi. ⁊ ꝓbat primo iure diuino, vt satis colligitur ex. d. c. ad hec. lxxxix. di. Secundo ordini naturali colligitur ex. c. est ordo. xxxiij. q. v. Tertio iuri canonico cum maior in adminstratione preferendus sit vt. s̃. plene fuit alle. Itẽ ciuili vt colligitur ex. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ ho. ergo imprescriptibilis. ⁊ potius diceret pestis q̃ȝ ꝯsuetudo. iuxta que habentur in simili. c. ad nostrã. in tex. ⁊ gl. de proba. Itẽ ꝯsuetudo ꝯ̃ honestatẽ nõ valet. vt in. c. decorẽ. de vita ⁊ hone. cle. ⁊ nimiꝝ cũ principale qd regrit in. l. sit ipsa honestas. vt. c. erit aũt lex honesta. iiij. di. Si ergo ista que ꝓcedũt ex ꝯsensu non valẽt sine rõne ibi, q̃to minus ꝯsuetudo nõ vȝ q̃ inducit ex cõsensu tacito. ⁊ regulariter minus opat ꝯsensus tacitus q̃ȝ exp̄ssus. iuxta no. in. d. c. dilecto. de ꝯsue. ⁊ in. l. ij. C. que sit lõga cõsue. ⁊. viij. di. c. mala ꝯsuetudo. ⁊. c. ꝯsuetudo. ⁊ esset ꝯ̃ rõneȝ vt pȝ ex ꝓdictis, ⁊ solũ ꝓcessisset ex quadã vecordia ⁊ ambitione seu stultitia vt innuit tex. in. d. c. legimus. in prin. ergo non posset valere, q̄ qd rõne caret extirpare necesse ẽ. lxxxvij. dis.
44 corripi. in fi. ⁊ potius esset corruptela, † q̄ ꝯ̃ primũ gradũ humilitatis necessariũ, q est deferre maiori ⁊ non ꝓferre se equali vt no. gl. celebris. in. cle. j. de reli. do. in ꝟ. humilitatis. quẽ se qt alius gradus ⁊ facit tex. c. ꝯstãtinopolitana. xxij. di. Et expresse ꝓbat qd dicta ꝯsuetudo nõ valeat in. d. c. legimꝰ. vbi reprobat mos locoꝝ in qbus diaconi volebãt se preferre pluribꝰ qbus tñ nõ valẽt subditi respectu iurisdictionis, fortius nõ valet vbi magnũ ꝯciliũ hȝ iurisdictionẽ in plamẽta vt predictũ est ⁊ latius dicet. facit. c. illud. xciij. di. de quo ꝑ Abb. in. d. cõsi. Quinimmo si hẽrent priuilegiũ gñale, q̄ deberent primã sedẽ post magistros requestaꝝ obtinere adhuc nõ possent ꝓcedere ipsos sacri ꝯsistorij ꝯsiliarios, q̄ illud priuilegiũ sic generaliter loquẽs dȝ intelligi respectu alioꝝ ꝯsiliarioꝝ nõ habentiũ iurisdictionem in ipsos dominos de plamẽto, ⁊ nõ intelligent d cõsiliarijs sacri mgni ꝯsilij supioribus. Et et deberet restringi vt absurditas euitet. vt est tex. no. in simili materia in. c. ex ore. d priui. Absurdũ enim foret si precederent nos ꝯsiliarios de excelso consilio. vt patet ex predictis ⁊ sequentibus.

Preterea etiam ⁊ fortius ratione loci, q̄ dignitas collata p̄nti respectu loci honoratior ⁊ ꝓlatior est ea q̃ ꝯfert absenti ⁊ remotiori siue vtraq₃ sit dignitas cum

cū administratione, vt qꝛ vnus administrat Rome, alius ī ꝓuincia. nā preferetur administrās Rome ꝓp excellētiā ciuitatis
45 ſm Jo. de pla. in. d. l. ij. † ⁊ ideo pfectus vrbis est in maiori dignitate, qꝛ illustris vt not. in rub. ff. de offi. pref. vrb. ⁊. d. l. fi. ⁊ ibi Jo. de pla. de decu. ⁊. l. i. C. de silē. ⁊. l. vna. de ꝓposi. laba. lib. xij. ⁊. l. ius senatoꝝ. de digni. ⁊. l. municipes. ibi qbus sūma reipub. ꝯmissa est. ff. ad muni. ⁊ sic rōne loci ⁊ admistrationis qs est preferēdus vt dictis iuri. ⁊ bonus est tex. in. l. qlibet. ibi nō solū a vobis qbus ꝓp loci dignitatē reꝝ summa ꝯmissa est. C. ad decu. lib. x. vbi dʒ Bal. ꝑ illū tex. qđ tāto maior est officialis q̄to digniori loco ꝑsidet. l. j. C. de priui. vrb. ro. lib. xij. ⁊ tʒ Inn. in. c. ij. de sepul. ⁊ Car. Alex. in. d. c. epos. col. ij. vbi ēt dicit qđ officialis in ciuitate prefertur officiali in vico, ⁊ rōne officij filius est dignior patre ⁊ supior. ff. ad treb. l. nam qđ. sʒ intellige ꝑut. s. dixi. ⁊ pulchre not. Bal. in. d. ꝯsi. ccclxxxvij. in. j. colū. qđ est singulare ꝓ hac pte. ⁊ Luc. de pen. in. l. mulieres. colū. iij. ṽsi. viij. ex loco de digni. vbi dʒ qđ ciuis ex vrbe splendida oriundus nobilis est alleg. ad h. xl. di. c. nos q. c. illud. c. adā. ⁊. ff. de excu. tut. l. nō tm̄. §. j. C. de vi publi. l. seruos. ij. rn̄. ⁊. ff. de sta. ho. l. in vrbe. a fortiori ꝓp presentiā pricipis q actū extollit. arg. l. oium. C. de testa. ⁊ oēm dolū excludit. tex. cū sua glo. i. l. ꝓbatorias. ⁊ ibi Jo. de pla. in. iij. not. C. de diuer. offi. sicut ⁊ ꝑsentia ꝯsanguineoꝝ oēm metus presumptionē excludit. l. trāsactione ⁊ ibi oēs. C. de transac. ꝑsumit̄. n. rem gestat̄ sine dolo ⁊ fraude vbi princeps interfuit vel se subscripsit. vt. d. l. ꝓbatorias. vel ꝯsensum ⁊ auctoritatē prestitit. l. fi. §. indefessa. C. de vē
46 di. re. ciuili. † Similiter presumit̄ oīs ambitio ⁊ simonie labes cessare vbi princeps eligit officiales. l. j. ff. ad. l. iul. de ambi. ⁊ dixi in trac. de ptāte leg. in. ij. q. hinc est qđ vbi fit ꝯcessio a principe de decreto iudicis interpositiōe querēdū nō est. l. ij. C. qñ decreto opus nō est, immutat. n. princeps substantialia vt videat̄ loq q nō loq̄t, ⁊ stipulationē itercessisse q nō intercessit. l. bis verbis in fi. ff. de adop. Ex qbus infert̄ ſm Jo. de pla. in. d. l. ij. vt digni. ord. seruet̄. qđ maioris est honoris electio facta ꝑsente Cācellario principis q̄ si mittat̄ sibi ad domū. ar. illius. l. ⁊ iuriū. s. allegatoꝝ. ⁊ est tex. celebris. in. l. ij. ⁊ ibi gl. ff. de al. scri. Preterea facit tex. in. l. vna. C. de comit. ⁊ archiatris. li. xij. vbi dicit̄ qđ archiatri, id est militātes inermes militāt itra palatium principis si primi gradus militie obtinuerunt eā dignitatē adipiscunt̄, quā duces, ⁊ vicarij principis qui militiam administrauerūt, quē tex. no. ibi Bar. ꝓ medicis pape vel ꝓncipis vt dignitate predicta fungant̄ qꝛ dicunt̄ ſm Luc. de pen. ibi in palatiū militare, lʒ Medici equiparent̄ obstetricibus. l. ij. C. cō. de leg. tamē ceteri medici debēt eis infirmoꝝ insinuare langores, causas, ⁊ signa, ⁊ ab eis remedia expectare. Sic domini conciliarij militātes in regali palatio. vt iuri. hic alle. ⁊. l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi. sunt duces, ⁊ vicarij ipsius dn̄i nostri Francoꝝ principis, qbus debent parlamenta regni causaꝝ insinuare nodos, ⁊ ardua dubia, ⁊ ab eisdem remedia ⁊ ꝓuisiones regrere. fa. tex. in. c. ad hec de offi. archi. vbi lʒ archi. habeat iurisdictionē in eos q sunt sui arcbidiaconatꝰ, tn̄ ardua referre dʒ epo. ⁊ qđ hr̄ Exo. xviij. c. vbi maiora refe
47 rebantur ad Mosen. † Lʒ enim locus non sanctificet hominē sed homo locum. §. j. ⁊. c. nō loca. ⁊. c. multi. xl. di. ⁊ ēt q̄ncūqꝫ ex loco presumat̄ contra aliquē. xxvij. q. j. diffinimus. ⁊. c. tolerabilius. ⁊ ibi glo. xxxij. q. v. tn̄ prima frōte presumit̄ ꝓ aliquo ratione loci. lvi. di. j. quēadmodum presumunt vulgares quem pro vestibus esse peritum, talis enim prima facie presumit̄, qualem eum esse indicant vestes. Litē apud Labeonem. §. si qs virgines. ff. de iniust. ⁊ plane no. Specula. in titulo de aduo. §. sequitur vbi ponit versum.

Uir bene vestitus pro vestibus esse peritus
Creditur a mille, q̄uis idiota sit ille.
Si careat veste, nec sit vestitus honeste,
Nullius est laudis, q̄uis sciat omne quod audit.

Et idē Luc. de pen. in. l. ij. C. de vesti. olo. lib. x. vbi ponitꝰ ꝯsiā vestiū, vt ibi vide, ideo clare apparet per iura. s. ⁊ hic per sociū in. ij. rōne ꝓ ipso summo ꝯcilio allegata qđ silentiarij sacri regalis consistorij preferri debent ꝯsiliarijs parlamentoꝝ taʒ in ipso ꝯsistorio q̄ extra ipsuʒ, ⁊ in omnibus plamētis ⁊ locis. vt l. j. C. de silētia. lib. xij. ⁊ ibi Jo. de pla. ita tʒ ꝑ illū tex. ibi, in nostro ꝯsistorio ⁊c. vbi dicit qđ honores ⁊ priuilegia dignitatū q̄ alicui debēt̄ sunt ei obseruanda tam in ꝯsistorio principis q̄ extra, qꝛ cū a principe ꝓcedāt oēs dignitates tpales. vt not. bar. ⁊ Jo. de pla. in. l. j. C. de digni. ⁊ Aluaro. in. c. i. in pri. qs dicat̄ dux. Marcb. ⁊ in. c. j. in princi. de feu. mar. qui alle. tex. in. l.

sacrilegij. C. de diuer. rescri. ⁊c. merito ipse dʒ illis vbiqꝫ terraꝝ gaudere facere. ar. l. meminerit. C. vn̄ vi. vt ide iniuriaꝝ noscat̄ occasio ⁊c. ⁊ tʒ gl. in. d. c. legimus. in ver. nec altera, in fi. ⁊ ꝓbatur ꝑ tex. in. d. l. j. de silen. ibi, vt tam in adorāda nostra sere
48 nitate q̄ in salutādis admistratoribus ⁊c. † qđ post principem q adorat̄ nō adoratione q̄ deo debet̄, sʒ regia subiectione dn̄t salutari. vt. d. ibi gl. quā seq̄t ibi Jo. de pla. in. l. primiceriū. C. de fab. lib. x. ⁊ Luc. de pen. in. l. euectionū. ꝑ illū tex. in ver. veneratione de cur. pu. li. vij. vbi dʒ qđ ipse meret̄ venerari, adorari, coli, sibi supplicari, ⁊ gratiaꝝ ipēdi munera, sicut Joseph in Egypto. de quo late ꝑ ipsum in. l. duos. de susce. ⁊ ho. tex. in l. j. C. de ꝑpo. sac. cub. ⁊ in. l. fi. qui multi. po. lib. xij. ibi nostraʒ purpurā adorātes. ⁊ idē do. Pe. de bel. in ope suo curiali tit. de foꝛ. ⁊ ord. stādi. col. ij. Ex quo. d. Jo. de pla. in. d. l. j. de silē. qđ nullus dʒ se genu flecti corā alio q̄ corā principe vel regia maiestate vel corā papa. ⁊ papa osculat̄ in pede. vt. d. gl. ⁊ ibi Jo. de pla. ⁊ Lu. de pē. i. l. j. C. de dome. li. xij. ⁊ tn̄ qlibet nō admittit̄ ad salutandū principē, vt no. gl. in. l. j. C. de vete. lib. xij.

Et est ratio qđ ꝯciliarij regalis ꝯcilij debeāt ab oībus salutari, qꝛ ipsi silētiarij represētāt ipsuʒ pricipē. vt iur. s. lle. ⁊ no. Signo. de home. in ꝯs. cviij. col. j. ṽ. Redeo ad primū ꝑ. l. itē eoꝝ. §. dcuriōes. ff. qđ cuiusqꝫ vniuer. l. i. §. a prefectis. ff. de leg. iij. ⁊. l. si ex dolo. ⁊. l. municipibus. ff. ad muni. ⁊. l. pupillus. §. decuriones. ff. de ṽ. si. vbi cōsuluit ꝑ Amadeo comite Sabaudie ꝯ Jac. de sabaudia. Illos. n. honorat priceps, qꝛ ille cui rex assurgit dr̄ ab eo honorari. tex. ⁊ ibi glo. ⁊ Ange. in. l. cū salutatus, in ṽsi. ⁊ ꝓcessisset. C. de sen.
49 pas. † vbi impator salutatus a suis ꝯciliarijs aliq̄tulū assurgit. ⁊ Caro. iiij. impator cardinali de colūna eū visitāti in totū assurgebat ſʒ Ang. ibi ⁊ idē Feli. in. d. rub. de ma. ⁊ ob. col. iiij. añ fi. ⁊ Barb. in trac. de prestā. car. in. j. q. col. xxij. in fi. i ṽ. ꝯnimmo bellissime. Jō ab oibus honorādi sunt, vt. l. restituende. C. de aduo. diuer. iud. ꝯ faciētes icurrūt penā q̄si sacrilegij ſm Jo. de pla. in. d. l. j. C. de dome. li. xij. ⁊ in. l. j. vt digni. ordo seruet̄, qꝛ illos assumit ⁊ elegit quēadmodū Caro. ꝑnceps assūpsit Bar. i suū ꝯsiliariū ⁊ eidē arma donauit ⁊ fecit eū illustrē vt refert Ang. in. l. qsqs. ad. l. iul. maie. ⁊ fatet̄ ipsemet Bar. in suo trac. de armis. ⁊ And. barb. in trac. de ꝑstā. Car. in. j. q. col. xxij. ṽ. vij. lʒ h militē in ꝯciliarijs plamētoꝝ, tn̄ q stāt ad latus principis nobilitate illustrant̄, ⁊ honore digni sunt maiori, vt. d. l. vna. de ꝓposi. lab. ⁊ ibi Jo. de pla. ⁊ in. l. j. de domesti. ⁊ ptec. ⁊ sine principis lnia discedere nō dn̄t a curia ſʒ Bal. ibi ꝑ illū tex. ⁊ in. l. si qs decurio. C. de decu. li. x. ⁊ Bart. in. l. vnū viꝝ eo. ti. ⁊ Par. de puteo. in trac. sindica. ti. de excessibus ꝯsilia. Regū post priu. ⁊ Luc. de pen. in. d. l. si qs decurio alleg. ꝓ h tex. in. d. l. euectionū. de cursu pub. ⁊ ēt socius meus alle. h in q̄rta rōne ꝓ magno ꝯcilio adducta ordinationes Regias, ⁊ sic nec Card. ꝑnt exire curiā sine lnia pape ſm Jo. an. ⁊ doc. in. c. ecclesia vr̄a. in. ij. de elec. vbi dʒ qđ Car. hn̄t alas ligatas, vt nō exeāt curiā sine lnia pape. ⁊ idē tʒ Mar. laudē.
50 in. ij. trac. de car. q. xxxvij. † ⁊ ita Mod. Papa Julius scđs nūc ꝑ sacrū ꝯciliū depositus cardina. Auxitaneñ. a curia sine lnia ipsius recedere volētē carceribus mācipauit. nisi ſʒ Lud. bolog. in. d. l. iurispitos. in suis scđis interpre. recederēt de cōsilio ꝓp metū tūc hr̄ ꝓ ꝯdicētibꝰ in eo actu. ⁊ alle. Bal. i auc. ⁊ oino. col. v. C. ne vxor ꝓ marito. qm̄ ꝯsiliarij dn̄t esse liberi ⁊ liberꝝ dare ꝯsiliū. c. fundamēta. de elec. li. vj. ⁊ plene Bal. in trac. suo scisma. quē posuit post titu. si qs aliquē test. ꝓbibi. in addi. ad mādagotū, de elec. ꝓp qđ Bal. ⁊ Lud. bolog. in. d. l. iurispitos. dn̄t ꝑ illū tex. qđ ꝯsiliarij, ⁊ officiales q sunt in offō ad beneplacitū ipsius pricipis dn̄r esse ꝑpetui, ⁊ nō possunt de iure remoueri. Nec indigēt quo tānis, aut nouo adueniēte ꝓncipe aliqua ꝯfirmatiōe offōꝝ sicut dn̄i Parlamentoꝝ, ⁊ ꝑ h alleg. Lud. de bolog. glo. in. c. fi. de rescrip. lib. ⁊ gl. in cle. ij. eo. ti. ⁊ gl. in. c. si gratiose. eo. ti. li. vj. ⁊ Bal. in. d. l. qsqs. ad. l. iul. maie. ⁊ in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. ff. de no. op. nūt. lʒ appellatione officialis ꝯsiliarius principis, ⁊ regis nō ꝯtineatur ſm Bal. in ꝯsil. lvij. circa mediū vol. j. Preterea ꝓbatur ex affectiōn domestica ⁊ amicitia, qꝛ ex domesticitate inducit̄ affectio. vt. l. etiam. C. de testi. ⁊. l. testes. ff. e. ⁊ ex illa affectiōe ⁊ amicitia insurgit prelatio. vt probat̄ in. l. seruus pluriū. in fine. ff. de lega. j. ⁊. l. si fuerit de rebus dub. ⁊. l. in tempus. ff. de heredi. institu. Sed consiliarij de excelso consilio sunt domestici domini nostri principis. vt not. in rub. C. de dome. ⁊ ptec. lib. xij. Quibus ianua regalis aule semꝑ pʒ. tex. celebra. in. l. fi na. de offi. diuerso. iudi. ibi consistorium nostrū ingrediēdi fa

51 cultas pbet̃ ꝛc. † Et illa familiaritas ꝛ domesticitas nõ repel lit ipsos familiares principis a testimonio ƀʒ Inn. ꝛ oẽs. insup Fel. in. c. ex literis. de testib. ꝛ Bald. in. d. l. etiam. ꝛ Marti. laudeñ. in tract. de princip. q. cxxxv. Et hi maiori debẽt poti ri prerogatiua qbus maius cõmittit̃, qꝛ princeps sua secreta cõmittit sub silentio. vt dicit glo. quã sequunt̃ ibi docto. in. l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffic. testamen. ꝛ plene p Luc. de pen. in rubri. de silen. Et ɔsilium debent tenere secretuʒ vt refert Uale. maximus de insti. antiq. qꝺ tria fecerunt Roma. ɔñari si sanũ ɔsilium, ꝛ secretũ, ꝛ dictis suis se pertinaciter inhe rere nõ frangendo fidem. Ita etiam tʒ Marti. laudeñ. in suo tracta. de ɔsi. prin. in. ij. q. similiter ƀm ipsum in. q. x. tria de struunt rẽpubli. nõ prudens neqꝫ digestũ consilium, priuatum cõmodũ, ꝛ latens odium. Et ƀm Uale. Rome in palatio vbi fiebant consilia scripti erant hi versus.

O consultores rectos assumite mores.
Publica priuatis preponite commoda gratis.
Ne vestras damnet animas diuina potestas.

Sed secundum Marti. laudeñ. in. d. tracta. de princi. q. xx. erant hec verba. Hec limẽ intrãtes abiecta priuata charitate publicam indnant. pro quo facit textus. in. l. paulus in fine. ibi paulus respondet. qui legatione fungitur neqꝫ proprijs nego tijs se interponere debet in qua causa non videri euʒ quoqꝫ cõ tineri qui cum amico suo pretore gratis consilium paticipat. ff. de lega.

Sed qua pena veniãt punien-

52 di † consilij principis renuntiatores, vide text. ꝛ docto. in. l. si quis aliquid. ff. de pe. ꝛ in. l. omne. §. exploratores. ff. de re mili. Bald. ꝛ Mod. in. l. fi. ff. qui satis. cogan. ꝛ Par. de puteo. in trac. sindica. ti. de expressi. consilia. ꝛ regu. in princip. ꝛ in. l. j. ad fin. ff. ad. l. iul. maiesta. ꝛ per Luc. de pen. in rub. de silen. li. xij. ꝛ Archi. in. c. anteriorꝝ. ij. q. ꝛ in longobarda titu. de his q secreta regis fraudulẽter inqrunt. l. vna. vbi tex. allegat illud dictum Thobie. secretuʒ regis abscondere bonum est, opera autem Dei reuelare honorificum est. vtinam ille titu. ꝛ. d. l. si quis, ꝛ alia iura hic alleg. seruarentur in Francia, qꝛ profecto non essent tot exploratores ꝛ renuntiatores secreti regalis con cilij, ꝛ ipsas leges Longobardorum nouiter recuperaui in pro uincia prouincie quas dedi impressoribus imprimendas simul Dyno de mucello super infortiato, ꝛ. ff. nouo. ꝛ Guliel. de cu. sup. ff. vete. ꝛ. C. ac pariter Bene. de plumb. sup. ij. ff. nou. quẽ realem appellat doctorẽ And. Barba. in ɔsi. lix. col. ij. volu. ij. ac ẽt dedi. Cepolã vero sup titu. de edil. edic. necnon sin gularẽ trac. de arbitr. cõpositum p. d. Io. bap. de Peru. ne potem do. Barth. ac ẽt Iac. rebusi. cõcinnẽ sup tribus lib. C. Tum preterea adduco ea que no. ille diuus Nicol. de lyra. in expositione Psalte. in prin. ꝛ sanctus Hyero. in ꝓlogo biblie

53 † quod aliquid potest dici excellentior altero rõne visionis aut auditionis, vel visionis ꝛ auditionis simul. Primo casu qñ cũ visione alicui communicata datur visionis intelligentia sicut Hieremias vidit ollam succensam ꝛ faciem eius a facie aqui lonis. vt habetur Hieremie. j. c. intellexit p hoc signari exerci tum regis Babylonis venturꝝ ad ɔburendũ ciuitatem Hieru salem. Secundo qñ non fit talis visio ꝛ apparitio, sed auditur vox instruens de aliquo supernaturali. sicut. ij. Regũ. iij. post princip. vbi Samuel audiuit vocem domini sibi loquentis, nec tamen vidit aliquaʒ effigiẽ sibi apparentẽ, qꝺ pʒ ex hoc qꝺ cre didit esse vocẽ Hely ipsum vocãtis, vt hƀ ibidẽ, ꝛ iste põt dici excellentior predicto, qꝛ voces sunt signa magis expressiua ve ritatis q̃ figure predicte, ꝛ sub isto casu possunt cõprehendi ꝑ lamenta que vocẽ domini audiunt, ꝛ per illum quem audiunt loquuntur. Tertio qñ non solũ auditur vox instruens, sed etiã cũ hoc apparet persona aliqua loquens pp quod iste dicitur, ꝛ est omnibus predictis excellentior, ꝛ sub isto tertio cõprehen ditur sacrum magnum concilium, de quo loqt̃ Esa. vj. c. in pri cip. vidi dñm sedentẽ sup soliũ excelsum ꝛc. ꝛ sequit̃ ibidem. ꝛ audiui vocem domini dicentẽ mihi quem mittam ꝛc. ꝛ etiam Nume. xij. ore enim ados loquor ei, ꝛ palã ꝛ ñ p enigmata ꝛ fi guras Deuʒ videt id est absqꝫ figuris, ꝛ sensibilibus signis. vt ibi exponit Nico. de lyra. Et idem dicitur p illud qꝺ habetur ij. Regũ. xxiij. in prin. sicut lux aurore oriente sole mane absqꝫ nubibus rutilat ꝛc. visiones enim imaginarie ꝛ signa sensibilia quecunqꝫ sunt quasi quedam nubes. Et ille. n. acutioris ꝛ for tioris visus est, qui claritateʒ solis potest bene nude intueri, q̃ ille qui non põt absqꝫ cõtemperamẽto aliquo, sed magnum cõ cilium videt solis claritatem sine aliquo cõtẽperamẽto vt etiaʒ sentit hic socius meus in prima rõne ꝓ hac parte magni conci lij adducta, volendo qꝺ sol magis illuminat lunam q̃ ceteros

54 planetas, † allegando ẽt illud quod dicit pulchre Bald. in ru bri. ff. de offi. proconsul. ꝛ leg. qꝺ preclarior est cardinalis qui stat in curia pape q̃ cardinalis qui est absens a curia pape, ex eo qꝺ illustrat̃ ꝛ decoratur ex radijs ꝛ splendore ipsius Pape quod non contingit in eo cardinali qui est absens a curia. ꝛ mo uetur Bal. ad sic dicendũ ex tex. ad hoc mirabili in. d. l. vna de proposi. lab. lʒ enim ois ordo recipiat splendorem a princi pe, non tñ equaliter, qꝛ maiorem recipiunt cardinales a Pa pa in presentia, q̃ illi qui sunt absentes. vt dixi. s̃. pro parte cle ricoꝝ. in versi. ꝛ cardinales qui stant. ꝛ ẽt que dixi de precedẽ tia canonicoꝝ, ꝛ tʒ Feli. i. d. rub. de ma. ꝛ obe. col. ij. post me dium, ꝛ idem refert ꝛ seqt̃ And. barba. in consi. i. carta. vj. co lum. j. vsi. preterea arguo sic. volu. j. vbi adducit simile quod dicit Angelus gabriel Zacharie Prophete apud altare, ego inquit suʒ Gabriel qui sto ante Deum. ꝛ idem seqt̃ in consilio. lvij. col. viij. vol. ij. in. q. illa an nobilis in expectatiuis prefera tur non nobili qui stat in curia Romana, ꝛ tʒ qꝺ nõ, qꝺ est sin gulare pro nobilibus ꝛ prerogatiuis nobilitatis ꝛ preeminen tijs sequentium curias principum. Ideo magnũ regale cõci lium excellentissimum obtinet gradum honoris qui tʒ primum ordinem ꝛ gradum, ꝛ parlamenta secundum, sicut legitur de Moyse qꝺ inter prophetas ẽt Dauid excellẽtissimum gradũ prophetice cognationis habuit, ꝛ hoc auctoritate euangelica firmatur. Nam Luc. xxiiij. dicitur. necesse est impleri oia que scripta sunt in. l. moyſi ꝛ Prophetis ꝛ Psalmis. vbi satis pʒ qꝺ Psal. tertium ordinem tenent in sacris scriptu. distinctum a lege ꝛ Prophetis. preterea dicitur de apostolis qui fuerũt de secretis diuinis magis illuminati, ꝛ in maiori plenitudine receperunt gratiam spiritussancti. vt hƀ secundo ad Cor. iij. iꝺ magis debent exaltari a principe illi qui seruiunt ꝛ assistunt in curia principis q̃ alij non assistentes, ꝛ pro hoc facit illa pul chra disputatio magistri Rober. de elec. in sermonibus de ad uentu. fructu. xxiij. incip. dilectus meus mihi, ꝛ ego illi, dum pulchre examinat quis fuit maior an Ioan. euãgelista an Ioã nes baptista. ꝛ similis est discursus elegans Leonardi vtinen sis in suo festiuali sermone ꝺ Io. euãgelista incip. sic euʒ volo. dum ponit quis fuerit maior, an Petrus, an Io. euangelista vt ibi, pro hoc facit qꝺ dicunt Inn. Host. ꝛ Bal. in. c. qꝛ pp de elec. qꝺ dulcius ex ipso fonte scʒ domino haurit̃ aqua, q̃ ex riuulo. lxxvj. di. ieiuniuʒ.

55 † Nam dulcius est habere voces dominorum q̃ aures ministrorum qꝺ est elegans dictum secũ dũ Bal. ibi si quis interrogat̃ quare vult qꝺ rñdeat principa lis ꝛ non procurator, qꝛ respondere debet qꝺ copiosius ꝛ dul cius bibitur de fonte q̃ de riuulis, ꝛ ideo parlamenta que sunt riuuli descendentes ex fonte. i. ex rege, non tanto merentur de corari honore quanto ipsum sacrum grande concilium qꝺ sem per fuit ipsi regi vero fonti inatum. Nam vt scribit Cypria. relat⁹ a Gratiano. xxiiij. q. i. c. loquit̃ dominus ad Petrũ ibi quomõ multi radij sunt ſʒ vnũ lumẽ. ꝛ rami arboris multi sunt sed robur vnum radice tenaci fundatum. Et de fonte vno riui plurimi defluunt ꝛc. ꝛ que ibi sequuntur quod pulchre proseqt̃ Andr. barba. in. d. consi. i. col. xv. vol. j. ꝛ illud profecto nega ri non potest. Nec pariter quin fere oẽs presidentes parlamẽ torum regni qui summantes siue primates appellantur. l. qui cunqꝫ summantes. ꝛ ibi Io. de pla. de decu. lib. x. ꝛ consiliarij ꝛ infiniti epi per ipsum do. nostrum regem a suo magno conci lio electi fuerunt ꝛ discesserunt, ve tamen illis qui pro vno solo ɔsiliarij officio parlamentoꝝ dimittunt officiuʒ sacri magni cõ cilij. qꝺ contra ipsos est illud Pauli ad Hebreos. vj. impossi bile est enim eos qui semel sunt illuminati ꝛ gustauerunt do num celeste, ꝛ participes facti sunt ꝛc. ꝑlapsi sunt renouari ꝛc. qꝛ eos q̃ plurimum penitet quamuis tarde, prout aliquos. nã princeps dominus meus supremus Episcopatus presid entius parlamentorum dignitateʒ nobis de suo regali consistorio pol licetur ꝛ ille honor ꝛ prerogatiua est secundum Aristote. iiij.

56 Ethicorum premium virtutis. † quoniam ille magis meret̃ cui princeps magis pollicetur. vt ꝓbat̃ in diffinitione iustitie. ff. de iu. ꝛ iu. ꝛ in. l. in nomine domini. §. vnde. C. de offi. prefec. pret. Ideo ego vnam petij a domino hanc requiram vt inhabitem in domo dñi oĩbus diebus vite mee. psal. xxvj. Igitur minuisti plamẽta paulominus a magno concilio qꝺ gloria ꝛ honore co ronasti, ꝛ constituisti eũ super ipsa parlamenta.

¶ Preterea clare demonstrat̃ preeminentia, ꝛ supioritatis sacri

sacri regalis consistorij in parlamenta quoniã reuocat ad se cau sas in eisdem parlamentis motas ꝛ pendentes, maxime in casi bus a iure permissis. Nam in vno de paribus adhibita prelatio est obseruanda in reliquo quod demõstro sic. Qñ duo paribus passibus ambulant qđ obseruat̃ in vno dꝫ in reliquo obseruari. vt.l.cũ emptor.ff.de rei vendi.ꝛ.l.j.C.de diuersis rescrip.ꝛ.l.ij. C.de priuile.fis.ꝛ.l.fi.C.de fruc.in litẽ expen.ꝛ sic arguit gl.in l.assiduis.C.qui pot.in pig.hab. Sed ita est qđ magnũ regale ꝯcilium ꝛ parlamenta regni equiparent̃ in arrestis.auc.q̃ sup plicatio.C.de precib.impera.offe.ꝛ alijs iuribus in vltima par te p sociũ meum adductis. Sed non est dubium quod magnuꝫ ꝯsistoriuꝫ principis in euocationibus fiendis sit maius ergo dꝫ precedere in reliquis omnibus, qꝛ qñ dñi ꝯsiliarij parlamentoꝝ pp suspitiones ꝛ recusationes ꝯ̃ ipsos ꝓpositas nõ remanẽt ad arrestum faciendũ in numero sufficiẽti, aut qñ ꝛ limitibus de di uersitate iurisdictionis ipsorum parlamẽtoꝝ agit̃, vel princeps motu proprio ꝛ ex certa scientia, aut plenitudine regalis sue po
57 testatis facit ipsam euocationẽ, † que tñ clausule ad euocationẽ causarum faciendã necessarie non sunt, qñ de iure cõi princeps ac supremus dñs meus ꝛ eius magnũ consilium possint reuoca re causas ipsas.t ex.in.l.solẽt.§.j.sicut aũt mandare iurisdictio nem vel nõ mandare est in arbitrio ꝓconsulis, ita adimere man datũ iurisdictionẽ ꝛc.ꝛ ibi.non aũt dꝫ incõsulto principe hoc fa cere ꝛc.ff.de offi.ꝓconsul.qui tex.probat de vtroqꝫ scꝫ principe ꝛ eius consilio. Et gl.ibi exponit illa verba, non aũt dꝫ incõsul to principe, scilicet ex honestate, põt tamen si vult ꝛ etiam pro bat tex.in.l.iudiciũ soluit̃ vetante eo qui iudicare iusserat, vel etiam eo qui maius imperium in eadẽ iurisdictione habet ꝛc.ff. de iudi.vbi Bar.ponit qđ episcopus põt vetare ne iudex dele gatus ab eo vel eius vicario iudicet. Et idem in ptãte quo ad suos assessores, qꝛ hi habent maius imperiuꝫ in eadẽ iurisdictio ne. Et ipsum sequuntur ibi Bal.ꝛ Ange.vbi Bal.dicit secun dum Cy.quod Marchio potest ꝓhibere omnibus iudicibus qui sunt in Marchia ne vtant̃ iurisdictione. Quod verum re putat Bal.si sint iudices ibi per deputationem Marchio.se cus si non subalternantur sibi in deputatione.ꝛ ideꝫ Ang.vbi exemplificat in ptãte Florentie qui hꝫ merum ꝛ mixtum impe riũ non potest euocare a iudice artis lane, qui hꝫ cognoscere so lum inter artifices, vel a iudice gratie deputato contra aredia dominarum ꝛ molendinarios ꝛ ꝯtra alios facientes aliquid cõ
58 tra denetũ, qꝛ nõ est superior in eadẽ specie iurisdictionis † qn immo ẽm Ange.in.d.l.iudicium.si ordinarius ꝯmisisset totaliter vices suas, potest tñ ad libitum reuocare.alleg.Inno.in.c.sup questionum.§.j.in verbo transfert totaliter de offi.delega.vbi glo. Idem tꝫ ꝛ Bal.in.l.j.C.qñ ꝛ qñ iudex.vbi dicit qđ potest superior inhibere inferiori ne iudicet, si inferior recognoscit iu risdictionẽ ab ipso superiore.alleg.ad hoc.d.l.iudiciũ.si aũt hꝫ ab alijs iurisdictionẽ, tunc inferior a superiore non potest inhi beri. Et idẽ no.Inno.ꝛ Abb.sicu.in.c.lꝫ.de offic.lega.ꝛ Ar chid.in.c.de persona.xj.q.j.ꝛ Alex.de imo.in addi.ad Bar. in.d.l.iudiciũ. Sed hic parlamẽta sunt in prouincijs ad deputa tionem sacratissimi domini nostri Regis, ꝛ sibi inhibenti subal ternantur que non pñt aliquam cãm ab alijs parlamentis euo care, qꝛ par in parem non hꝫ imperium.l.naꝫ magistratus.ff.de arbi. Et sic debent intelligi hic per socium meum in quarta ra tione pro magno sacro ꝯcilio ꝛ parlamẽtis adducta. Qꝛ oportet quod reges francie, ꝛ magnum eoꝝ ꝯsilium sint supra parlamẽ ta cũ habeant in toto regno superioritatem ꝛ ptãtem supremam ẽm Bal.in proemio.ff.col.iij.alleg.l.fi.§.exactis.ꝛ.§.in initio. ꝛ ibi Bal.idem tenet per illuꝫ tex.qui est clarus.ff.de origi.iu. ꝛ idem tangit Joan.and.in addi.Specu.tit.de instr.§.porro. in addi.magna principis.ꝛ Lu.ꝺ ro.in ꝯsi.lx.ꝛ plene Phili.
59 corne.in ꝯsi.cc.volu.j.† Unde Bal.dicit in auc.hoc amplius C.de fideicõ.qđ rex est vnus monarcha in regno.qđ apparet ex corona que est corpus hñs spiritum indiuisibilẽ.c.lꝫ.de vo to.queadmodum Christus summus pontifex recedens, diuuꝫ Petrum loco sui epm̃ reliquit qui esset sup omnes apostolos, licet oibus alijs sicut ipsi Petro data eẽt ptãs ligandi, ꝛ soluẽ di tamen in hac potestate vt aliquis ordo significaret̃ primo soli Petro data est potestas que ab eo debet descendere, propter quod etiam ei dicit Christus singulariter ꝯfirma fratres tuos. ratione cuius ille diuus Petrus princeps Apostolorum adiu tores sibi assumpsit in partẽ solicitudinis Linum ꝛ Cletuꝫ, qui Linus ꝛ Cletus ministrabãt exteriora ꝛc.c.si Petrus.viij.q. j. Igit̃ dñi parlamentoꝝ non debent ꝯqueri de reuocationibus factis per regiã maiestatem ꝛ eius magnũ ꝯsilium, qꝛ si procon

sul episcopi potestates ꝛ alij ordinarij possint reuocare manda tam iurisdictionem, multomagis princeps ꝛ eius magnum con cilium poterit causas pendentes ad se euocare etiam lit.ꝯtest. ꝛ in quocunqꝫ statu sint ẽm gl.in.d.l.iudicium que veritatẽ di cit ẽm Ang.ibi reprobata glo.in.l.ꝛ qꝛ.ff.de iurisdi.om.iudi.ꝛ pro hoc tex.est.ꝛ ibi Inno.Abb.sicu.in.j.nota.ꝛ oẽs Mod. in.c.vt nostrũ de appel.qꝛ cause corporum communitatum aut vniuersitatum sunt consistoriales, vt dicit Bal.in.l.fi.per illuꝫ tex.C.de diuer.rescrip.que per principẽ ꝛ eius ꝯsilium sunt de terminande ẽm Pet.de beluga.in opere suo curiali in.§.iiij. col.viij.alias esset dicere ipsum dñm nostrũ principẽ nõ habe re supremaꝫ in regno suo ꝛ.s̃.deputatos iudices ptãtem ꝛ nega re illũ non posse commissam ꝛ delegatã iurisdictioneꝫ reuocare aut potius dicere ipsum coronã vel sceptrum ꝛ imperiũ quod a nemine tenet ab ipsis parlamentis que deputauit ꝛ instituit ha
60 bere, qđ falsum esset. † Sed asinus intumescit dum per ꝯpatrẽ se videt apprehendi vt no.gl.in.l.j.§.veteres.in ver.si vnum.ff. de acqui.pos.ꝛ Bal.in consi.ccxvij.lib.ij. Et ideo quicqd per ipsos iudices (post euocationem per serenissimũ dñm nostrũ, ꝛ eius magnũ conciliũ aut per aliũ superiorẽ factã ꝛ intimatam) factũ fuerit est irritũ ꝛ inane, vt dictis iuribus.ꝛ.d.c.licet.ꝛ c.nomẽ.ij.q.j.ꝛ.c.multum stupeo.iij.q.vj.ꝛ.c.ecclesia sancte Marie.in.ij.vt lit.pen.ꝛ Jac.de sancto Georg.in trac.suo de feu.in gl.vicariusqꝫ perpetuus sicut si factuꝫ fuisset post appel lationẽ interpositam, qꝛ magis profecto operatur euocatio ne gotij facta per superiorẽ ẽm Abb.sic.in.d.c.vt nostruꝫ.in infi ciendo ꝛ suspendendo iurisdictionẽ inferioris q̃ʒ faciat appel. Et ratio est ẽm eũ, qꝛ appel.ꝯsistit in iure vñ nisi sit legitima nõ suspendit iurisdictionẽ iudicis a quo.vt.c.cum appellatiõibus de ap.libr.vj.sed reuocatio consistit in facto ꝛ siue iusta siue in iusta sit ex quo fit p superionẽ suspẽdit̃ iurisdictio inferioris ẽt si reuocatio fieret per conciliũ in suo principe vt dictũ est, qꝛ qđ fit per suũ sacrũ magnum ꝯcilium dr̃ factũ per ipsum principẽ.
61 † Et oia arresta per ipsuꝫ ꝯcilium ꝓlata valent ꝛ tenent lꝫ no mẽ ipsius principis expressum non sit.tex.est celebris.ꝛ ibi hoc tenet Jo.de pla.in.l.nemo.C.de digni.lib.xij.qui alleg.gl.in.l. vna.in ver.comitariui.C.qñ imperator inter pupil.accedat tex. in.l.j.cũ ibi not.C.de errore aduoca.ꝛ est text.valde singularis in.d.l.humanum.ibi bene etenim cognoscimus qđ cum vestro ꝯsilio fuerit ordinatum id ad beatitudinem imperij ꝛ ad nostrã gloriam redundare, ꝛ tanq̃ʒ superiores possunt euocare de iure cõi ac ordinationibus ꝛ ꝯsuetudine generali, vt quotidie docet experientia notoria reruꝫ magistra.c.q̃ʒ sit in principio.de ele. lib.vi.ꝛ.c.statutum.in prin.eo tit.ꝛ lib.ꝛ.l.legatis.§.ornatrici bus.ff.de leg.iij.cle.dispendiosam ibi causarum docet experien tia prouenire de iudic.qꝛ sicut honoris prerogatiua letantur sic auctoritate fungi debent ampliori, vt dicit tex.in.c.j.in fi.de of
62 offi.leg.lib.vj. † Preterea regens est omnino preferendus qđ ꝓbatur sic. Nobilius est illud qđ regit, ꝛ de eo prĩo habẽda est ratio, q̃ʒ de illo quod regit̃.l.conditionibus.in prin.de condi.ꝛ demon.ꝛ.l.cũ multa.C.de bonis q̃ libe.ꝛ.l.q̃ris.ff.de nata.resti. ꝛ.l.iubemus.in fi.C.de epis.ꝛ cle.l.ij.§.si preses.ff.quis ordo in bo.pos.c.officij.de elect.sed ita est qđ ministerio ꝛ auctoritate sua regali Rex dominus noster supremus cum iudicio gentiuꝫ magni ꝯcilij regit ꝛ dirigit, non solum parlamenta, sed omnia eius ditioni, ꝛ potestati subiecta.l.leges.C.de legi.ꝛ alijs iuri bus.s̃.allega.qꝛ positi sunt super throno regali iudicãtes duode ciꝫ tribus Israel.ꝛ in hoc Moyses erat maior q̃ʒ Aaron, quia instruebat ꝛ redarguebat eum tanq̃ʒ minorem.vt no.gl.in.c.ij. xxij.dist.per tex.in.c.inter hec hyrcũ.de pe.dist.j. Et vbi pro fecto omnia.s̃.deducta ꝛ allegata non sufficerent ad ipsum sa crum regale concilium esse maius ꝛ dignius ad probandum, qđ immo quibus non potest respõderi. Adhuc vltimo adduco de cisionem claram per quam in omnem euentum extra parlamen ta ꝛ in actibus neutralibus consiliarij regalis magni cõcilij pre cedent conciliarios parlamentorum, licet vt dixi.s̃.debeant pre cedere etiam in eorum parlamentis ꝛ actibus ipsorum ꝛ sedere immediate post presidentes.

FINIS

Tractatus Guilielmi Durandi Speculatoris, de modo generalis concilij celebrandi Incipit.



Cribitur in concilio Toletano quod bone rei dare ɔsilium, ⁊ p̄sentis vite habetur subsidiū, ⁊ eterne remunerationis expectare cernitur premium. xij. q. ij. bone rei. Unde cū per sanctissimum patrē ⁊ dn̄m nostrum dominum Clementē diuina prouidentia papam quintū, scriptū fuerit ⁊ mandatū omnibus archiep̄is, ⁊ episcopis per ipsum ad futurum conciliū generale Uienne euocatū, ꝙ p se ⁊ p alios diligenter inquirerēt, deliberarent, scriberent, ⁊ in scriptis ad dictū concilium deferrent omnia que pro bono statu ecclesie, populi christiani, ⁊ exaltatiōe fidei eis vtilia viderent. Idcirco ego Guilielmus diuina ꝓuidentia eps̄ Mimatensis, qui sum requisitus super hoc ⁊ vocatus, ɔsiderans ꝙ sicut in maioribus est regendi ⁊ iubendi potestas, ita in minoribus est obsequēdi necessitas. vt in decretis. xxj. di. ꝙ̄nis. §. in his. cum. c. seq. viij. di. que ɔtra mores. xcvj. dist. bene quidē extra de ɔsti. ecclesia sancte Marie ⁊ de reb. eccle. non aliena. cum laicis, ⁊ ꝙ ꝫm Greg. illud quod precipit̄ imperatur, ⁊ qđ imperat̄ necesse est fieri, ⁊ si non fiat penam habes. xiiij. q. j. quod precipit̄. iiij. dist. §. hec ⁊ si legibus, ⁊ ꝙ ꝫm prophetam Samuelem, melior est enim obedientia q̄ꝫ victima. j. Reg. xv. q: sicut Grego. in moralibus. xxv. libro exponit. In obedientia propria, in victima, aliena caro mactat̄. viij. q. j. sciēdum. Perlectis dudū cū diligentia a sanctis patribus ɔcilijs generalibus, prouincialibus, ⁊ alijs pro statu vniuersalis ecclesie ɔstitutis, a quibus in pluribus est recessum, scribendū duxi ea de quibus iuxta paruitatis mee modulum agendum esse videtur in concilio memorato.

SVMMARIVM

1 Peccata aliena corrigere volens sua prius reprehendat.
2 Sacerdos sapiens sua peccata prius diluere debet, ⁊ postea aliena.
3 Ecclesia tam in capite q̄ꝫ in membris reformari deberet.
4 Clerici debent esse vti cādele super candelabrū ⁊ aliorꝫ lumē.
5 Episcopus qui crimen subditorum non corrigit, canis impudicus dicendus est.

¶ Rub. j. de correctione eorꝫ que male aguntur premittenda in dei ecclesia a ministris ecclesiasticis in capite ⁊ in mēbris.



C primo siquidē cū dn̄s dicat in euangelio Joan. c. viij. Qui sine peccato est vestrū, primus in illā lapidē mittat, ⁊ i Matthei. vij. c. ꝙ qui trabē gestat in oculo, nō pōt festucam educere de oculo
1 fratris sui, † per que probat Grego. in moralibus, ꝙ q ad aliena peccata reprehēdenda vadūt, ⁊ sua impunita relinquunt, reuocari debent intus ad ɔscientiam, vt prius propria corrigant, ⁊ tunc aliena reprehendāt, ⁊ in grauibus peccatis quis positus duꝫ suis premitur, aliena non diluit. iij. q. vij. §. itē in euangelio. ⁊. c. qui sine. ⁊
2 in. c. grauibus. ⁊. c. postulatus. ⁊ ꝫm Augustinū. † Sacerdos sapiens vt medicus, ⁊ perfectus, prius debet sua peccata diluere, ⁊ postea aliena detergere, ⁊ sanare. ea. cau. ⁊. q. sacerdos. ⁊ ꝫm Apostolū ⁊ ambrosiū, ille debeat de alterius errore iudicare qui non hꝫ in seipso qđ ɔdēnet, ⁊ qui non agit ea, que in alio putauerit punienda, q: aliter dn̄m inhonorat. ea. cau. ⁊. q. c. iudi
3 cet. ⁊ ad Ro. ij. c. † Uideret̄ deliberandū (si posset) perquam vtile fore ⁊ necessariū, ꝙ an̄ oia corrigerent̄, ⁊ reformarent̄ illa que sunt in ecclesia dei corrigenda, ⁊ reformanda tā in capite q̄ꝫ in membris. vt tn̄ cū pace ⁊ venia sup hoc loquar, ⁊ ex obedientia excusatus habear, ne os meū videar posuisse in celum. xxj. dist. intantū. xxvj. dist. deinde. Istud nēpe sicut ex premissis ꝓbatū est, plene videret̄ esse ɔforme voluntati diuine, ⁊ p ɔ̄ns humane, nam sicut Hierony. ait. xxiiij. q. iij. transferunt. veteres scrutās historias inuenire nō potui aliquos alios scidisse ecclesiā dei, ⁊ đ domo dn̄i ppl'm seduxisse, preter eos q sacerdotes a deo positi fuerāt, ⁊ ꝓphete. i. Specu. versi. in laqueū tortuosū ⁊ in oibus locis ponētes scādalū. Isti nāq̄ꝫ sunt (sicut Greg. ad ianuariū scribit) laqueus inuenū, ⁊ ꝫm Hierony. ad Heliodo. illud sal infatuatū, de quo dn̄s ait Matth. v. ⁊ Marci. ix. ꝙ ad nihilū ꝓdest, nisi vt p̄jciat̄ foras, ⁊ ɔculcet̄ ab hoibus. ij. q. vij. paulus. ⁊. c. nō oēs Epi sunt epi. Nā vt ea. cau. ⁊. q. sequit̄, sic in. c. sequuti sunt viā Balaā ex Bozor, q mercedē iniquitatis amauit, correctionē xo habuit sue vesanie, nā subiugale mu
4 tū qđ hoīs voce loqutū ē, ꝓphete insipientiā ꝓhauit. † Qđ etiā hodie accidit, cū tā stulta ⁊ dissoluta ꝑpetrent̄ in ecclesia dei a dictis ꝑsonis eccl'iasticis, q̄ deberēt esse lumē aliorū, ⁊ lucerne sup cādelabrū posite, iuxta id qđ dn̄s ait, sensus ebetāt iudeorꝫ, ⁊ ēt paganorꝫ, ⁊ ēt illi, q rōne diuine agnitionis oimodo carent, istorꝫ detestant̄ insaniā, ⁊ eorꝫ distorta ⁊ deo ɔ̄ria itinera, sanius
5 sapiēdo, redarguūt. † Ex quo ꝫm eū docti ab indoctis, clerici a laicis necessario redarguunt̄, vt ibidē. ⁊ Augustinus ait. Qui nec regiminis i se rōnē habuit, nec sua dlicta deter sit, nec filiorꝫ crimē correxit, canis ipudicus dōs ē, magis q̄ꝫ eps. ij. q. vij. nec regiminis. Nā p Ezechielē. ix. c. dn̄s pcepit, a sanctis meis icipite. Et đ eo scribit̄ Malachie. iij. ꝙ purgabit filios leui ⁊ colabit eos q̄si aurū, ⁊ tūc erūt dn̄o offerētes sacrificia in iustitia ⁊ placebit deo sacrificiū Juda ⁊ Hierusalē, sic̄ dies seculi ⁊ sic̄ anni antiq. l. dist. ⁊ purgabit. Nā ꝫ supfluo ex̄ ecclesiā positus resistimus, si ab his, q itus sunt vulneramur. xxiiij. q. iij. c. illđ sane.

SVMMARIVM

1 Humanum genus iure naturali, ⁊ moribus regitur.
2 Humanū genus regētes quā viam amplecti dēant, ⁊. ĩ. nu. seq.

¶ Rub. ij. đ mō correctiōis ⁊ r̄formatiōis eccl'e ⁊ xp̄ianitatis.

Ane videret̄ ad correctionē, ⁊ reformationē ecclesie, ⁊ ad salubre regimē humani ge
1 neris posse ꝑueniri hac breui via. † Scriptū nāq̄ꝫ ē in ꝑncipio decretorꝫ, ꝙ regit̄ genus humanū duobus. i. regi dꝫ, vcꝫ iure naturali, qđ in lege ⁊ in euangelio continetur, quo qs iubet̄ alij facere, qđ sibi vult fieri, ⁊ ꝓhibet̄ alij inferre, quod sibi nō vult fieri. vn̄ xp̄s in euangelio Matth. vij. ait. Oia quecunq̄ꝫ vultis, vt faciant vobis hoies, ⁊ vos eadē facite illis. Hoc. n. ē lex ⁊ ꝓphete. i. oēs leges ⁊ ꝓphete i hoc cōcordāt, ⁊ in hoc ɔsumant̄, iuxta illud ecclesiastici vltimo. Deū time, ⁊ mādata eius obserua, hoc ē ois homo, moribus vero regit̄ ipsum genus humanū. i. humanis. ll. sicut Isidorus. in. v.
2 lib. Ethimologia. attestat̄. j. dist. oēs leges. ⁊. c. seq. † Si itaq̄ꝫ duo a q̄bus regit̄ humanū genus sicut a ministris dei videlꝫ ecclesiastica auctoritas, ⁊ regalis ptās, sicut Gelasius papa scribit Anastasio iperatori. xcvj. dist. duo sunt si vellēt intēdere ad dictā reformationē ⁊ salubre regimē humani generis, haberēt viā amplecti p̄dictā, vt vcꝫ seipsos ⁊ humanū genus regerēt ꝫm qđ in lege, ⁊ in euangelio, ⁊ in ɔcilijs spiritussancti instinctu ꝓbatis, vt. xvj. dist. habeo. ⁊ in alijs humanis, ⁊ cōprobatis. ll. ⁊ iuribus ɔtinet̄, ⁊ quicquid per alios inuenit̄ in regimine mundi i ɔ̄riū attentatū corrigeret̄, ⁊ reformaret̄, ꝓut melius posset ⁊ p̄uideret̄, ne in ɔ̄rium impune attentaret̄, ⁊ ꝙ huius vite nouitas non negligeret̄, que ab antiquitate fuerant hactenus consulta ⁊ prouide ɔstituta, sicut ait lex illa canonizata. ij. q. vj. anriorum. §. illud. † Et insup ꝙ oēs vsus seu verius abusus, ɔsuetudi
3 nes, q̄ censende sunt corruptele, dispensationes, priuilegia, libertates, ⁊ exēptiones, ɔ̄rietates, ⁊ ɔ̄riantia. s̄. dictis diuinis ⁊ humanis legibus approbatis ⁊ generalibus tollerentur.

SVMMARIVM

1 Potestas pape ⁊ regum a Deo est.
2 Mundi regimen dei regimini conformari debet.
3 Exempla plus mouent q̄ꝫ verba.
4 Papa confirmare debet id quod dominus aut eius apostoli, aut sancti patres sententialiter diffinierunt.
5 Papa non potest aliquid contra statuta sanctorum patrū cōdere. ⁊. ĩ. nu. 8. ⁊. 10.
6 Sedes romana seruanda est.
7 Blasphemare in spiritum sanctum videntur qui contra canones

nes sacros aliquid presumunt.
9 Concilia quatuor sicut quatuor euangelia seruanda sunt.
11 Princeps secundum leges viuere debet.
12 Principis iura seruanda sunt qñ illis ipse reuerẽtiam prebet.
13 Potestas sub ratione limitanda est.
14 Iniuria nasci non debet vnde iura oriuntur.
15 Facere quis non debet illud a quo alios prohibere debet.
16 Iustitiam colere summum bonum est.
17 Iustitia remota regna non sunt nisi latrocinia.
18 Leges aranearum talis Anacarsus comparabat.
19 Marci reguli romani notabile dictum.
20 Rempublicam salubriter gubernantibus duo secundum Platonem dantur precepta.
21 Respublica parua quomodo magna efficiatur ẜm Catonem.
22 Consules antiqui reipublice presidentes in priuatis rebus pauperes erant.
23 Marci curij consulis notabile dictum.
24 Reipublice administratores filios adsistere non patiebantur, nisi reipublice prodesse possent.
25 Principatus non sanguini sed meritis debetur.
26 Prelati in populis deterius delinquunt.
27 Homo propter duo in peccatũ fortiter cadit.
28 Honor in superbiam inflat.

¶ Rub. iij. ꝙ predictus modus correctiõis, ꝛ reformatiõis ecclesie, ꝛ xp̃ianitatis sit ꝯueniẽs rõni ꝛ iuri maxie q̃tũ ad p̃sidẽtes sp̃uali ꝛ tp̃ali p̃tãti, ꝛ qd̃ nõ dẽant trãsgredi iura, sed se regere, ꝛ limitare ẜm ea, ꝛ non q̃rere, q̃ sua sunt sed q̃ xp̃i, nec aliorum iura vsurpare, sed sub ratione se regere, ꝛ addit̃ qualiter ab antiquo res publica gubernabatur.

Quod dñs papa, ꝛ reges dẽant seruare p̃missa in lege ꝛ i euãgelio, ꝯcilijs ꝛ iuribus
1 approbatis ꝯtẽta. d̃ facili p̃t ondi. † Nã ptãs eoꝝ a deo ẽ, ꝛ q̃ ab eis ordinata sũt, a deo ordinata existũt, sic ãit Ap̃ls ad romanos. xiij. xj. q. iij. q resistit. ꝛ. c. ipatores. x.
2 di. qm̃ idẽ mediator. xcvj. di. cũ ad veꝝ. xxiij. q. iiij. ꝙsitũ. † ordo ãt melior ñ p̃t eẽ i regimie eorũdẽ, q̃z ꝙ i eoꝝ regimie deo a q̃ eoꝝ p̃cessit ptãs, ꝛ cuius regimini dꝫ ꝯformari regimen orbis. lxxxix. ad hoc. xvj. q. j. ad hoc. inq̃tum p̃nt, sunt ꝯformes ꝛ i h̃ potissime, vt sicut xp̃s dei filius verus deus, ꝛ verus homo verus rex, ꝛ verus pontifex, cepit facere, ꝛ docere, sicut de eo scri
3 ptũ est. xxvj. dist. §. ecce. ver. vñ. xxxix. di. §. j. ꝛ Ioã. vj. c. † sic ꝛ p̃dictus dñs papa ꝛ reges primo bñ ꝛ bona facerẽt, ꝛ exẽplo suo ad idẽ faciẽdũ alios ꝯpellerent. Cũ put Seneca ait, plus moueãt exẽpla quã verba. ꝛ si dicat̃, qd̃. ll. sunt soluti, p̃ot rñde
4 ri qd̃ nõ, diuinis. † Nã ẜm Vrbanũ papã, ẽt romanus põtifex, vbi dñs vel eius ap̃li ꝛ eos sequẽtes sancti p̃res snialiter aliq̃d diffinierũt, ibi nõ legẽ nouã dare, ꝫ potius (qd̃ p̃dictũ ẽ) vsq̨ ad aiaꝫ ꝛ sanguinẽ ꝯfirmare dꝫ. Si. n. qd̃ docuerũt ap̃li ꝛ ꝓphete destruere (qd̃ absit) niterent̃, nõ sniam dare, sed magis errare
5 ꝯuicerẽt. † Zosimus ẽt pp̃ scribit, qd̃ ꝯ̃ sancta statuta patrũ cõdere aliq̃d, vl̃ mutare, nec huius q̃dẽ sedis ap̃lice p̃t auctoritas apud nos. n. icõuulsis radicib⁹ (sicut inq̃t dict⁹ zosimus) viuat ãtiq̃tas, cui dc̃reta patrũ cẽsuerũt reuerẽtiã exhibẽdã. xxv. q. j.
6 c. ꝯ̃. ꝛ. c. sũt q̃dã. † Gelasius ẽt pp̃ scribit ea. cau. ꝛ. q. ꝯfidimus qd̃ nullã sedẽ magis opꝫ seruare, ꝛ exeq̨ a sinodis ꝯstituta, q̃z sedẽ romanã. Damasus ẽt pp̃ scribit, ꝙ violatores canonũ volũtarie grauiter a sanctis p̃ribus iudicant̃, ꝛ a sanctis, spiritu in
7 stinctu cuius dono dicati sunt dãnantur. † qm̃ blasphemare spiritũ sanctũ nõ icõgrne vñr, q ꝯ̃ eosdẽ sacros canones nõ necessitate ꝯpulsi, ꝫ libẽter, vt p̃missuꝫ ẽ, aliq̃d aut proterue agunt, aut loq̃ p̃sumunt, aut facere volẽtibus spõte ꝯsentiunt. Talis. n. p̃sumptio manifeste vnũ genus ẽ plasphemantiũ spiritũsanctum, qm̃, vt iã p̃libatũ ẽ, ꝯ̃ eũ agit, cui⁹ nutu ꝛ g̃ra sancti canones editi sunt. ea. cau. ꝛ. q. violatores, ex q̃bus liquide ꝯstat, ꝙ nõ solũ statuta in diuinis. ll. verũ ẽt a sanctis p̃ribus i ꝯcilijs, ꝛ sacris ca
8 nonibus seruari debẽt. pp̃ qd̃ leo Papa ait. † Iõ p̃mittẽte dño pastores boium sumus effecti, vt qd̃ p̃res nr̃i siue in sanctis canonibus, siue in mũdanis affixere. ll. excedere minime dẽamus ꝯ̃ scõꝝ q̃ppe saluberrima agimus statuta, si qd̃ ipsi diuino statuerũt ꝯsulto intactũ nõ ꝯseruemus. ea. cau. ꝛ iõ Grego. insup̃ scribit de se ipso, ꝛ p̃t itelligi de successoribus eiusdẽ, si ea destruerem⁹, q̃ ãncessores nr̃i statuerũt, nõ ꝯstructor, ꝫ euersor eẽ
9 iuste ꝯprobarer. xxv. q. ij. si ea. † Idẽ ẽt scribit, qd̃ sic sãcti euãgelij. iiij. libros scꝫ, sic quatuor ꝯcilia se suscipere ꝛ venerari fatet̃. s. Nicenũ, Cõstãtinopolitanũ, Ephesinuꝫ, ꝛ Calcedoneñ. Subijciẽs, hec tota deuotiõe ꝯplector, itegerrima custodie ap̃probatione, q꞉ in his velut in q̃drato lapide sancte fidei structura ꝯsurgit, ꝛ cuiuslibet vite cõis atq̨ actionis norma ꝯsistit. ꝛ. j. subijcit, cũctas do quas p̃fata venerãda ꝯcilia p̃sonas respuũt respuo, ꝛ q̃ venerant̃, amplector, q꞉ dũ vl̃i sunt ꝯsensu instituta, se ꝛ nõ illa destruit, q̈squis p̃sumpserit absoluere quos ligãt, aut ligare, quos absoluunt. xv. dist. sicut ꝛ ꝯcordat p̃cedẽs ꝛ subse
10 quẽs. c. ꝛ. xvj. dist. qm̃ sancte. ꝛ. c. sancta octo ꝯcilia. † ꝛ Nicolaus papa scribit. xij. di. ridiculũ, qd̃ ridiculũ ẽ ꝛ satis abhomiabile dẽdecus, vt traditiões, quas antiq̃tus a p̃ribus suscepimus, infringi patiamur. ꝛ i. j. c. tertij capituli ꝯcilij Toletani ꝯtinet̃, ꝙ ꝯcilioꝝ statuta, ꝛ presulũ romanoꝝ decreta seruent̃, ꝛ custo
11 diant̃ a cũctis. † De principibus ãt secularibus nequaquã dubiũ ẽ, q̄n ipsi se velle fateant̃ viuere ẜm leges eoꝝ. C. de legi. digna vox est ꝛ. C. de testa. ex impfecto. ꝛ. ff. d̃ leg. iij. ex impfecto insti. q̄b. mod. testa infir. §. vlti. Isido. insup̃ scribit in. iij. lib. de
12 summo bono. c. lij. ꝛ ponit̃ ꝓ palea i decretis. ix. di. ꝛ. ꝙ iustũ ẽ p̃ncipẽ. ll. obtẽperare suis, tũc. n. iura sua ab oibus custodiẽda existimet, qñ ꝛ ip̃e illis reuerẽtiã p̃bet. P̃ricipes. ll. teneri suis, nec i se posse dãnare iura q̃ i subiectis ꝯstituũt, iustũ ẽ. iusta ẽ. n. votis eoꝝ auctoritas, si q̃ ppl̃is ꝓhibent, sibi licere nõ patiant̃.

¶ De limitanda potestate superiorum.

13 Regenda igit̃, atq̨ limitanda, ꝛ restringenda est sub rõne p̃tãs, vt totũ rõ regat, sicut Grego. Mauritio iperatori scribit. xj. q. iij. illa ꝓpositoꝝ, ad hoc vt ab eoꝝ superioribus vel p̃decessoribus tradita ab eis ꝯstituta alijs ꝯseruanda, non ꝯtẽnẽda demõstrẽt. Exẽplo xp̃i, q sacr̃a eccl̃ie, q̃ obseruãda mãdauit, p̃mũ i se ipso suscepit, vt ea i seipo sanctificaret. xx. q. j. §. his
14 ita Lu. ij. c. † Nõ. n. dẽnt nasci iniurie, vñ iura nascũt̃, sic Inn. iij. scribit, ex̃ d̃ accus. q̈lr̃ ꝛ qñ p̃rio. C. vñ vi. meminerint, ꝛ q me
15 dꝫ defendẽ in iustitia, nõ dꝫ me ipugnare † nec dꝫ q̈s facẽ illd̃ a q̃ dꝫ alios ꝓhibẽ ex̃ d̃ natis ex libero vẽtre. c. vnico d̃ cle. ꝯiug. diuersis falatijs. xxv. di. c. deide. xlij. di. §. j. xj. q. j. siluester. ff. si p̃nit⁹ vẽdi. alicuius. ff. d̃ ꝯdi. inde. frater a f̃re. ff. d̃ enic. vẽditorẽ.
16 ff. d̃ neg. ge. l. si pupilli. §. videamus. ff. d̃ admi. tu. quoties. † Cũ itaq̨ summũ bonũ iu rebus sit iustitiã colere, atq̨ sua cuiq̨ iura seruare, ꝛ in subditis nõ sinere qd̃ p̃tãtis est fieri, ꝫ qd̃ ẽ quũ est custodiri, sicut Grego. ad Cõstãtiã reginã frãcie scribit. xij. q. ij. cũ deuotissimã. ad hoc debẽt dñs Papa, ꝛ oẽs reges anhelare. Nam sicut idẽ Greg. romano defẽsori Sicilie. Si qua vnicuiq̨ ep̃o iurisdictio nõ seruat̃ ꝛc. xi. q. j. p̃uenit. Unde. n.
17 ait Augusti. iiij. de ciui. Dei. † remota iustitia q̄d sunt regna, ꝛ dñia, nisi magna latrocinia. Hanc aũt iustitiam seruasse legunt̃ veteres, q etiã diuine legis notitiã non habebãt. Nã que i coꝝ erãt statuta. ll. in seipsis, put narrat Valeri⁹, i suis, sicut
18 ꝛ i alijs, ꝛ plusq̨ i alijs obsuabãt, sic ꝑ m̃lta ꝓbat exẽpla. † Qd̃ ẽ ꝯ̃ illos potẽtes, q nõ obseruãt leges, q̃s ꝯdũt, ꝫ alios ifirmiores obsuare ꝯpellũt. Narrat itaq̨ Valeri⁹ li. vij. ꝙ subtilib⁹ Anacarsis leges araneaꝝ telis ꝯpabat, nã illas ifirmiora aialia retinẽ, valẽtiora aũt trãsire, dicebat, iferẽs ex h̃ ꝙ mali p̃ncipes, ꝛ rectores, ac potẽtes. ll. teneri nolebãt, ꝫ iferiores oino alligabãt, nõ imitãtes exẽplũ qd̃ narrat Aug. de ciuita. dei. lib.
19 j. c. xv. † ꝛ Tullius. lib. j. de officijs. ꝛ lib. iij. de Marco regulo romano nobilissimo a Cartagineñ. capto, ꝛ romaꝫ misso sub iũro p̃stito redeũdi, vt quosdã nobiles Cartaginẽ. captos a romanis ꝓ seipso reddi ꝓcuraret ꝛ ꝯmutari. Qui vidẽs talẽ cõmutationẽ, cũ ipse senex, ꝛ ꝯfractus eẽt, ꝛ alij essent adolescentes i armis potẽtes, romanis fore inutilẽ, p̃ferẽs publicã ꝛ cõeꝫ vtilitatẽ priuate, reddi noluit ꝓ eisdẽ ꝫ se poti⁹ hosti crudelissimo reddidit cruciãdũ. Et sil̃e exẽplũ narrat. Idẽ Aug. de ciuitate dei li. xiiij. c. xiiij. d̃ quodã rege Atheniẽsiũ, q andito ꝙ victores essent Athenienses ꝯ̃ Poloneñ. si eoꝝ dux occideret̃, seipsum habitu trãsformato hostibus occidẽdũ obiecit, malens
20 mori, ne sui vincerẽt̃, q̃z suis viuere superatis. † Duo ẽt fuerũt p̃cepta Platonis, sicut ait Tullius lib. j. d̃ officijs, volentibus rẽ publicã salubriter gubernare, ꝛ rei publice ꝓdesse, vnum veꝫ vt vtilitatẽ ciuiũ sic tuerent̃, vt q̈cunq̨ agerent ad eã referent, obliti commodorum suorum, alterum, vt totum corpus reipublice curarent, nedum ad partem aliquam attenderent, reliquam desererent. Si itaq̨ mundi huius rectores, ꝛ principes obseruarẽt ista ꝯsilia ꝛ precepta Platonis, ꝛ ea q̃. s. p̃missa sunt, humanũ genus ꝛ rẽpublicã salubriter gubernarẽt, sicut ꝛ fecerũt

antiqui. Sed sicut ait Cato, cuius verba recitat Aug. v. de ci-
21 ui. dei. c. xiiij. nō sic nūc mūdus regit sicut tūc tpis regebat† vñ
ait ille Cato. nolite inqt existimare maiores vestros armis rem
publicā ex parua magnā fecisse, naz si ita esset, multo plura nos
q̃ illi hēremus, qppe ciuiū, ac sociorū, pterea equoꝝ, armorūqꝫ
maioꝛ copia nobis q̃ illis ē, ſʒ alia fuere, q̄ illos viros magnos
vbiqꝫ fecerūt, q̄ nobis nulla sunt, vcʒ domi industria, foris iustū
imperiū, aius in ꝯsulēdo liber, neqꝫ delictoꝝ libidini obnoxius.
Pro his autez, vt ille Cato subijcit in psonas regentium ꝛ ad-
ministrantiū reipublice nos habemus luxuriā, auariciā, publi-
cam egestatez, priuatā opulentiā, laudamus diuitias, sequimur
inertiam, inter bonos ꝛ malos discrimen nullum, oia virtutum
premia ambitio possidet. Et notabiliter dicit, qꝺ errarium esset
22 opulentinm, tenues res priuate erant. † Antiqui namqꝫ consu
les reipublice presidentes pauperes erant in rebus priuatis, vñ
narrat Augu. in. d. ca. xiiij. ꝙ lucius Ualerius in suo ꝯsulatu
deificatus, adeo pauper fuit, vt nūmis a pplo collectis eius se-
pultura curaret. Cōsimilia narrat Ualerius. lib. xiiij. ꝺ re mi
litari, de Attilio regulo, qui cū summis rebus pfuisset ac num
mis, adeo paup fuit, vt vxorē liberosqꝫ collocaret i quodā agel
lo, q colebat ab vno villico, nec ēt videbant esse ditiores in suis
dignitatibus, q̃ ante, vñ narrat Augustinus de quintio, qꝺ cuz
certa iugera terre possideret, ꝛ ea suis manib⁹ coleret, ꝛ ab ara
tro adductus fuisset, vt. s. cōsularē dignitatē dictatoꝛ fieret, ꝛ vi
ctis hostibus ingentē gloriā ꝯsecutus fuisset, tñ in pristina paup
tate remansit. Illud nēpe erat laudibile studiū rēpublicā salu-
briter gubernātibus vt ipsi in suis domibus pauperes essent, ꝛ
res publica abūdaret. Oꝛ dñari pp lucrū, ꝛ pp honorē nullate-
23 nus intēdebāt, † vñ cū Marco curio ꝯsuli magnū pondus auri
oblatū fuisset, ait ipsum respuēs nō aurū pclarū hēri sibi vide-
ri, ſʒ eis q hñt aurū iperare. Consimile ēt narrat Uale. lib. iiij.
de re militari, de frabricio ꝯsule respuēte grāde pōdus auri a le
gato samnitū sibi oblatū, ꝛ dicente se magis velle illud hñtibus
iperare, q̃ illud hēre. Istud itaqꝫ regimē erat ꝯmēdabile, ꝛ ab
his q psunt imitabile. De eisdē ēt narrat Uale. lib. vj. qꝺ nul-
lo mō reipublice preesse volebat, nisi ꝛ pdesse valeret. Et ponit
exēplū de Cornelio Scipione, q cū cū in Hispaniā vt iret sorte
euenisset, rñdit se nolle illuc ire addita cā, qꝺ se recte facē nesci
24 ret. † Prefati insup boni admistratores reipublice, nō patie-
bant filios ꝛ alios ppiquos eis adsistē, nisi reipublice possent p
desse, vñ narrat in histoꝛijs de Helio adriano, q cū ex senatori-
bus eēt creat⁹ iperatoꝛ, obsecrāte senatu, vt filiū suū Augustū
cesarem noiaret, Rñdit, sufficere inqꝫ dʒ vt ego ipse inuitus re-
25 gnauerim. † Principatus. n. nō carni vel sanguini debet, sed
meritis inutiliter regnat, q rex nascit, ꝛ ñ meret. Proculdubio
parētū affectuz exuit, q paruulos suos ipoꝛtabili mole supiecta
extinguit. hoc. n. scʒ taliter pmouere indignos ppinquos ē, vt
ibi dr, nō pmouere, ſʒ suffocare eosdē. Alēdi. n. sunt prio virtu
tibus exercēdi ꝛ cū in eis pfecerit ꝯprobādi, ꝛ iter pbatos me-
lioꝛes alijs pferēdi. Probdoloꝛ, si pmissa seruabant in rectoꝛi
bus, ꝛ i administratoꝛibus rei publice, q legis diuine notitiā nō
hēbant, nōne ē inestimabile dedecus si moderni administrato
res reipublice q fide illuminati sunt, ꝛ alios illuminare, ꝛ cozri
gere debēt, in seipsis talia nō obseruāt. Uerēdū quippe ē, si ꝯ-
riū faciunt, qꝺ ꝛ ipsi discernāt, ꝛ in sinu suo colligāt cām suam.
xvij. dist. §. hinc ēt. xxj. di. nūc aūt, qꝺ i eis ꝯprobat illud, qꝺ dr
Sapi. vj. c. Audite rges ꝛ itelligite, discite iudices finiū terre
pbete aures vos, q ꝯtinetis multitudies, ꝛ placetis vobis i tur
bis nationū, qm̄ data ē a dño ptās vobis, ꝛ virtus ab altissimo,
q iterrogabit opa vr̄a, ꝛ cogitatiōes scrutabit, qm̄ cū essetis mi
nistri illius regni, nō recte iudicastis, neqꝫ custodistis legē insti
tie, neqꝫ ꝺm volūtatē dei ambulastis hoꝛrende ꝛ cito apparebit
vobis, qm̄ iudiciū durissimū in his, q psunt, fiet. Exiguo. n. ꝯce
26 dit misericoꝛdia, potētes aūt potēter toꝛmēta patient. † In ꝙ-
bus ꝯueniēs Nicolaus papa ad Lotha. Regē francie scribit
deterius qppe in pplis plati delinquunt ac p hoc ipsi grauius,
q̃ ceteri puniunt, tot. n. moꝛtibus ꝯdigni sunt, quot ad subditos
27 suos pditionis exēpla trāsmittūt. xj. q. iij. pcipue. † certū ē. n.
ꝙ hō xpianus, sicut Ioā. Chꝛisostomus ait, foꝛtiter cadit i pec
catū pp duas cās, aut pp magnitudinē peccati, aut pp altitudi
nē dignitatis. xl. di. hō xpianus. Obsecro itaqꝫ, vt iuxta statu-
ta Cartagineñ. ꝯcilij q̄rti. Nō sue delectatiōi, nec suis moꝛib⁹
ſʒ his patrū diffinitiōibus acqescat. xxiij. di. q eps in fine. Nā
vt ait Grego. in moꝛalibus parte. vj. lib. xxxij. c. lv, ꝛ. lvj. omne
qꝺ h eminet, plus meroꝛibus afficit q̃ honoꝛib⁹ gaudeat. xij.
di. nerui. Et ꝺm eundē, tot vnusqsqꝫ poꝛtare onera cogit, quot
in hoc mūdo principat, sicut i pastoꝛali ait. Que pauca sufficiāt
ad pbandū, ꝙ si. s. dicte ptātes. s. ecclesiastica ꝛ terrena velint
mundū ꝛ humanū genus salubꝛiter gubernare, ꝙ se ꝛ sua fcā ꝛ
dcā dērēt diuinis ꝛ humanis. ll. ꝯfirmare, ꝛ se p imitationē eis
subijcere, ꝛ exēpla eoꝝ que agēda sunt sequētibus ꝛ subditis de
monstrare, ꝛ nō vt psint, nec vt ipsi, vel sui diuites efficiant, reʒ
publicā gubernare. Alr. n. ꝺm dictū Leonis pape, si querūt q̄
sua sunt, nō q̄ Iesu xpi, facile a. ll. ꝛ doctrinis. s. positis discedit
28 ꝛ dum dñari magis q̃ ꝯsulere subditis plʒ† honoꝛ inflat in sup
biā, ꝛ qꝺ puissuz ē ad ꝯcoꝛdiā tēdit ad noxā. xlv. d. lʒ nōnunq̃.

SVMMARIVM

1 Salus ibi est, vbi sunt multa consilia.
2 Ueritas per plures homines reuelatur.
3 Papa sine consilio cardinalium, nec principes sine consilio nō debent aliquid contra concilia statuere.
4 Leges qū sunt institute secundum ipsas iudicandum est.
5 In pontificali sede qualis constitui debeat.
6 Papa peccandi licentiam non habet.
7 Pluribus intentus minoꝛ est ad singula sensus.
8 Dispensatio quid sit.
9 Ad dispensationem quomodo procedendum sit.
10 Dispensari contra equum, ꝛ bonum non debet nisi ex magna vtilitate ꝛ necessitate.
Dispensationes ex causis necessarijs fiende sunt.
11 Dispensans ex causa indebita peccat.
12 In dispensationibus qd seruādū sit, ꝛ qd ꝯsiderādū ꝛ. ꝭ. nu. seq.
14 Auaritia in romano imperio creuit, lex de sacerdotio perijt.
15 Exemptiones ex qua causa concedantur considerandum est.
16 Statuta humana variantur secundum tempoꝛum varietatē.
Statuta in veteri testamento in nouo mutata sunt.
17 Exēptiones ꝛ dispensationes dāñ inferētes reuocande sunt.
18 Ecclesie generalis oꝛdinatio a deo procedit.
19 Creatura omnis in eadem qualitate viuere non potest.
Mundus dum durabit homines hominibus preerunt.
20 Diuersitas prelationis oꝛdinum ecclesiasticoꝝ ob humani generis concoꝛdiā instituta est.
21 Prelatio a deo in veteri testamento constituta est.
22 Petrus priusq̃ alij apl'i ptātē ligādi ꝛ soluendi a deo accepit.
23 Episcopi in locum apostoloꝝ decedentium successere.
24 Apostoli. lxxij. discipulos ellegerunt.
25 Episcopatus est vnus cuius pars insolidum tenetur.
26 Uerba h ꝙcūqꝫ ligaueris ꝛc. nō solū petro sed eccl'ie dcā sunt.
27 Episcopi ratione eoꝝ culpe ecclesie subiecti sunt.
28 Ecclesia vocat episcopos patres.
29 Episcopi potestatem quam apostoli habebant acceperunt.
30 Epō omnia loca religiosa sue diocesis subiecta sunt ꝛ. ꝭ. nu. 32.
31 Episcopo gubernatio ecclesie pertinet.
33 Episcopi sepius in anno monasteria visitare debent.
34 Economi per episcopos in monasterijs constituendi sunt.
Monasteria sine episcopi consensu edificari non debent.
35 Abbates nil sine episcopoꝝ consensu alienant.
36 Mōasteria i officio debēt se ꝯfoꝛmare cathedꝛalib⁹ ecclesijs.
37 Abbates in episcopoꝝ potestate sunt.
38 Abbas qualis esse debeat.
39 Abbates ad sinodos episcopales venire tenentur.
40 Abbatisse episcopis subiecte sunt.
41 Monasteria monialiū per episcopos coꝛrigantur.
42 Moniales castitatis votum infringentes ꝛ matrimonium contrahentes per episcopuʒ redire coguntur.
43 Monachi episcopis subsunt.
44 Papa leges nouas facere non potest ꝯ ea q̄ deus vel apostoli vel sancti patres statuerunt ꝛ nu. seq.
46 Ecclesia diuisionem non capit.
47 Episcopatus qui est vnus scindi non dʒ.
48 Obedientia per exemptiones tollitur.
49 Inferioꝛ suo oꝛdinario in licitis ꝛ honestis obedire debet.
50 Obedientia nihil fructuosius est, que fidei meritum possidet.
51 Obedientia melioꝛ est victima.
52 Obedientie incolumitas vbi est, ibi est sana doctrine foꝛma.
53 Honoꝛa patrem ꝛ matrem quomodo intelligatur.
54 Equitas vt meritū non perdat honoꝛ debitus tribuendus est.
55 Episcopos spernēs deum a quo missi sunt spernit.
56 Obedientia ꝛ reuerentia epis ēt malis dnm tollerant debetur.
57 Exemptio coꝛrectionem debitam delictoꝛum impedit.

58 Malum

58 Mallum vbi contingit ibi mori debet.
59 Episcopus crimina non corrigens canis impudicus dicitur.
60 Episcopus medicus ecclesie dicitur.
61 Correctio & disciplina per exemptiones tollitur.
62 Abbates cōiter in disciplina & correctione negligentes sunt.
Discoli ad disciplinam per flagella deducendi sunt.
63 Episcopus est pater spiritualis a quo filius disciplinari debet.
64 Exēpti ab aliquo nisi a papa iudicari debent & 65.
66 Exemptio ius ordinariorum tollit.
67 Exemptio religionis opera bona tollit.
68 Exemptio in religiōe multas dissolutiones & scandala nutrit.
69 Ob exemptionem religiosi eorum priuilegijs abutuntur.
70 Priuilegium vnius loci ad alium extendi non debet.
71 Priuilegia congrua ratione circunstantiarū incongrua fiunt.
72 Exemptiones potius ad onus q̄ ad honorem tendunt.
73 Christus ob scandalum euitandum tributum soluit.
74 Scandelizans alios grauiter peccat.
75 Statuta pro rigore religionis ob scandalum qñq̄ omittuntur.

¶ Rubrica quarta.

1 Verum cū scribat prouer. xj. q̄ ibi salus vbi multa q̄silia. & Inno. papa scribit q̄ facilius inenit illud, qd̄ a pluribus senioribus q̄rit.
2 xx. di. ō qb⁹. ex ō off. dle. prudētiā. i fi. p̄mi rū. † Et lex dicat q̄ p ampliores hoies manifesta v̄itas reuelat ō fidei cō. l. vltia. & C. ō ige. manu. l. iij. & exēplū hēamus i veteri testō ō Moyse, q ad q̄siliū Jetro cognati sui. lxxij. seniores secū assū psit, q vltra vires ipsius Moysi erat, q̄ ipse solus ppl'm iudicaret. exo. xviij. & de mādato dñi. xij. apl'is. lxxij. discipuli i ministeriū sunt adiūcti, q messis multa erat opari v̄o pauci. xxj. di. i nouo. Matth. ix. & Jo. iiij. c. videret eē salubre q̄siliū p re publica, & p dictis administratoribus reipublice. q̄ sic sub rōne,
3 vt p̄missū ē i rubricis p̄ximis, limitaret p̄tās eorūdē, q̄ † absq̄ certo q̄silio dñoꝝ cardinaliū dñs pp̄ & reges ac p̄ncipes absq̄ alioꝝ pboꝝ q̄silio, sicut hactenus in republica ꝑnabat, nō vterēt̄ prrogatiua hmōi p̄tātis potissime aliqd q̄cedēdo ꝯ q̄cilia, & ꝯ iura approbata cōiter. Et q̄ ꝯ dcā q̄cilia, & iura nihil possent ō nouo statuere, vel q̄cedere, nisi gñali q̄cilio q̄uocato, cū illud q̄ oēs tāgit, ꝫ iuris vtriusq̄ rl'az, ab oibus dēat cōiter approba
4 ri. Ut. n. Augusti. ait in libro. de v̄a religione. c. lx. † In istis tpalibus. ll. q̄q̄ ō his hoies iudicēt, cū eas instituūt, tñ cū fuerint institute & firmate, & nō licebit iudici ō ipsis iudicare, ꝫ ꝑm ipsas. iiij. di. i istis, vñ Leo papa scribit, q̄ illa, q̄ ad ꝑpetuā sūt gñal'r ordinata vtilitatē, nulla q̄mutatiōe varient̄, nec ad priuatū trahant̄ q̄modū, q̄ ad bonū sūt cōe p̄fixa. ꝫ manētibus terīs quos q̄stituerūt p̄res, nemo iniuste vsurpet alienū ꝫ itra fines p p̄ios atq̄ ltimos, put qsq̄ valuerit i latitudine se exerceat charitatis. xxv. q. j. q̄ ad ꝑpetuā. Certū nāq̄ ē, q̄ p̄sidētes sp̄ali &
5 tp̄ali p̄tāti sunt hoies. Et iō tanq̄ hoies de facili p̄nt labi. † Et iō dicebat Ualētinianus iperator alloquēs sinodū, talē i pōtificali q̄stituite sede, cui & nos, q gubernamus, iperiū sincere nr̄a capita submittamus, & eius monita, dū tanq̄ hoies delinq̄mus, necio veluti curātis medicinā suscipiamus, sicut hr̄ in historia
6 triptita. lxij. di. Ualētinian⁹. † De dño āt pp̄ certū ē (sic̄ Simacus pp̄ ait) qd̄ nec ip̄e, nec ēt beat⁹ Petr⁹ cū sedis p̄uilegio hnia acceperūt peccādi, vt pꝫ. lx. di. ñ nos. & c. si pp̄. Quinimo, sicut Alexā. papa ait. Quāto familiariores eē dñt saluatori, tāto magis ipugnant̄ ab inimico gñis, q mille hꝫ fallēdi modos, & q conat̄ a p̄ncipio ruine sue vnitatē ecclesie rescindere, caritatē vulnerare, sanctoꝝ operum dulcedinē inuidie felle inficere & oibus modis humanū genus euertere, & pturbare, sicut Joā.
7 papa ait. iij. q. j. nulli. xvj. q. ij. visis. † Nulli ēt dubiū ē q̄n pl'ib⁹ intētus minor sit ad singl'a sensus. vñ q̄q̄ sint dignitate ceteris altiores. interdū euenit pp nimiā p̄occupationē negotioꝝ (sicut Greg. in pastorali ait) q̄ nō sunt in agendis & in iudicijs ceteris certiores. Propter qd̄ prospiceretur non solū reipublice, sed eisdem, q̄ omnia cum consilio agerentur, iuxta dictū sapientis, & a iuris tramite nequaq̄ discederet, nec postmodū peniteret.

¶ De dispensationibus.

8 Porro si pretēdat̄, q̄ licitū ē dispensare. ꝯ iura R̄nderi pōt † q̄ cū dispēsatio (sicut iuriste tradūt) sit prouida iuris cōis relaxatio vtilitate seu necessitate pēsata p eū, ad quē spectat, canonice fcā, vt colligit̄. j. q. vij. §. nisi rigor discipli. & c. necessaria cū seq̄ē. Nō ē ꝑm iuristas cēsenda dispēsatio, ꝫ dissipatio, si aliter
9 fiat, cū ius vulneret̄. ex ea. xxiij. q. iiij. ipa pietas, circa fi. † vñ ñ ē ad dictā dispēsationē absq̄ deliberatiōe p̄uida p̄cedendū ex ō trāsa. c. fi. dñs. n. cuius ē vicarius dñs pp̄, sicut ait beat⁹ Ambro. in lib. ō officijs, nō vult simul effundi opes, ꝫ potius dispēsari. lxxxvj. di. ñ satis. potissime cū ius, ꝯ qd̄ fit ipsa dispēsatio, sit ars boni & eq cuius merito qs nos sacerdotes. i. sacroꝝ p̄ceptoꝝ ministros appellat. ff. de iusti. & iu. l. j. §. ius. ij. q. vij. §. fue-
10 rūt. † ꝯ qd̄ qdē bonū & equū absq̄ magna necessitate vel vtilitate dispensari nō dꝫ, cū illud qd̄ iure agit̄ iuste agat̄. Et hñ (sicut August. ad macedoniū. ait. xiiij. q. iiij. qd dicā, ex ō v̄. sig.) ius dcm̄ ē. Igit̄ dcē dispēsatiōes ex causis dēbitis, & necessarijs, nō ex volūtate fieri dñt, cū ō collatiōe status ecclesie agat̄. j. q. vij. & si illa. & c. tali coniugio. extra de elect. innotuit. §. multa. & §.
11 fi. † Unñ si dispēsant ex causis indebitis pecant, nec forte illi, cū qbus dispēsat̄ iuuant̄, ꝫ poti⁹ grauant̄, put no. ex ō doto & vo. re. nō ē. & ō sta. mo. cū ad mōasteriū. i fi. & q̄cordat. xxv. q. j. sūt qdā. ex ō rest. spo. l'ras. xcv. di. & oli. xvj. di. sic̄. & c. se. ex ō rñū. p⁹ trāslationē. Rñ. j. & c. nisi. ex ō big. c. iij. xiiij. dist. sic̄. xxv. di. deide ō cele. missa. cū Marthe. xiij. di. c. j. ō trāsa. c. fi. ō tēpo. ord. c. fi. ō exces. pla. ex l'ris. ō homicidio. c. j. l. di. miror. & c. clericū. j. q. j. statuim⁹. & c. si qs a simoniacis. j. q. iiij. reqris. j. q. vij. q i qlibet. & c. q̄uenietibus. ad fi. & c. saluberrimū. i
12 fi. de q̄se. di. iiij. q bis. & c. q̄firmādū. † Unñ prudēter aget dñs pp̄, si i dispēsatiōibus & alijs seruet q̄siliū Leo. pape i palle. c. sicut. ō t. n. q̄ sic̄ qdā sūt q̄ nulla p̄nt rōe q̄uelli, ita m'ta sūt, q̄ aut p necessitate tēpoꝝ, aut p q̄sideratiōe etatū oporteat tēperari, illa q̄sideratione sp ꝑuata, vt in his, q̄ vel dubia fuere, aut obscura id nouerimus sequēdū, qd̄ nec p̄ceptis euangelicis ꝯriuꝫ,
13 nec decretis scōꝝ patrū inueniat̄ aduersuꝫ. † Pēset itaq̄ eius dē dñi pape sanctitas, si ex dispēsationibus q̄ passim iuxta stilū Romane curie fiūt, rūpit̄ neruus. l. dis. p̄sbyteros. xxxiiij. q. ij. i lectū. xv. q. j. si qs insaniēs. xxiij. q. v. excōicatoꝝ, & si eēt sibi & vl'i eccl'e de p̄libato remedio iuris q̄ueniēs acqesceret traditiōib⁹, & cessaret a dictis dispēsatiōibus, indulgentijs, & q̄cessionibus, p̄uilegijs, & exēptionibus, q̄ sunt q̄tra bonū cōe. qd̄ preferendū est priuato. vij. q. j. scias. viij. q. j. in scripturis, & q̄ ad priuatū videnr̄ trahi commodū abstinendū. xxv. quest. j. c. iij.
14 † Nā sicut scribit Hieronymus ad rusticū Narboneñ. epꝫ. ex quo in eccl'ijs sicut in Romano imperio creuit auaritia, p̄ijt lex de sacerdotib⁹, & visio ō p̄pheta. xciij. di. diaconi sunt. ō crasso legit̄ q̄ aurū sitiuit & aurum bibit. j. q. j. qō. j. §. ex his verbis.

¶ De exemptionibus.

15 De † exēptiōibus aūt p̄dictis ex qua causa cōcesse fuerint, & q̄tinuo q̄cedātur, & qs fruct⁹ modernis tpibus sub sequat̄ ex eis haberet ei⁹ scitas p̄uidere. Magna nāq̄ auctoritas ista in Dei eccl'ia est habēda, & si nōnulli ex p̄decessorib⁹, & maioribus nostris fecerunt aliqua, que illoꝝ tpe potuerūt esse sine culpa, & postea v̄tunt̄ in errorē & supstitionē, vt sine tarditate aliqua, & cū magna auctoritate a posteris destrnāt̄. lxiij. d. §. verū. vñ Ezechias dissipauit excelsa, & q̄triuit statuas, & succidit lucos, q̄fregitq̄ serpētē eneū a Moyse iussu dei fcm̄, ne serpētina morte ppl's inte riret. Et laudat̄ dictus Ezechias destruxisse qd̄ tēdebat ad pni
16 ciē, qd̄ iubēte Deo fecerat ille. nu. xxj. iiij. Regū. xviij. c. † Nō eniꝫ dꝫ irreprehensibile iudicari, si ꝑm varietatē tēpoꝝ, statuta qñq̄ variēt̄ humana p̄sertiꝫ cū vrget necessitas, vel eudēs vtilitas id exposcit. Et cū ipse deus ex his q̄ i veteri testō statuerat nōnulla mutauerit i nouo, sic̄ hr̄ ex q̄cilio gñali ex ō q̄sa. & affi. ñ dꝫ. xxix. di. c. j. & ij. iiij. d. crit. xxxj. q. iiij. qs ignoret. & c. obijciunt̄. xxiij. q. vij. occidit. extra ō transa. c. fi. de sen. excom. su-
17 per eo. † Ex quibus infertur, q̄ si maius damnum, & maius in conueniens subsequatur ex dictis dispensationibus, & dictis exemptionibus q̄ vtilitas, q̄ haberent per eiusdem summi pontificis p̄uidentiā reuocari qd̄ facile ostēdi pōt iuribus & rōnibus. s. dictis. Qd̄ āt ad faciēdū dictā reuocationē exēptionum p̄dictus dñs papa ō facili dēat eē iclinatus, p̄nt & debēt eū mouere nō solū p̄dicta, sed ēt multa alia. primū ē gñalis ordinatio vl'is ecclesie p̄cedēs ex deo, ab apl'is scis p̄ribus, gñalibus q̄cilijs, & Romanoꝝ pōtificibus q̄probata & obseruata, ꝑm quā eis religio xp̄iana, & gñaliter oia monasteria, & loca religiosa, Abbates, Abbatisse, monachi, moniales, & oēs alij religiosi & p̄sone ecclesiastice imediate subsunt gubernatiōi, & cure epoꝝ in ci

nitatibus diocesibus eorūdē tanq̄ superiorū suorum aplorūq̄
succe- sorum, ⁊ ptātē habentium. vñ cū dñs papa tantā ⁊ talem
obseruationē imitari nō deat, nec forte valeat, ergo nec gñales
exēptiones, priuilegia, libertates, ⁊ immunitates derogatiuas, ⁊
p̄iudicatiuas honori, ptāti, statui, ordinatiōi, ⁊ ordini dictorum
Epoꝝ, ⁊ ordinarioꝝ ꝯ p̄dictā gñalē ordinationē sic passim ꝯce-
dere nō dꝫ, nec ēt forsitan vꝫ, ꝓut ex.ꝯ. scriptis iuribus ꝓbaꝝ.
18 ¶ Q̄d āt gñalis ordinatio gñalis ecclesie ꝓcedat a Deo, ⁊ attē
dēda sit ꝓbaꝝ auctoritate Gre. lxxxix. di. ad hoc ⁊. xvj. q. j. ad
hoc. Nā, vt ibidē dr̄, ad hoc dispensationis prouisio gradus di
uersos ⁊ ordines disposuit esse distinctos, vt dum reuerentiam
minores potentibus exhiberent, ⁊ potentiores minoribus dile-
ctionem impenderent, vera concordia fieret. Et ex diuersitate
connexio, ⁊ recte officioꝝ gereretur administratio singulorum.
Neq̄ enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi hu-
19 iusmodi magnus eā differentie ordo conseruaret. † Quia vero
queq̄ creatura i vna eadēq̄ qualitate gubernari, vel viuere nō
potest, celestium militiarum exemplar nos instruit, quia dum
sunt Angeli, sunt Archangeli, ⁊ liquet, quia non sunt equales,
sed in potestate, ⁊ ordine differunt alter ab altero. In quo qui-
dem. c. dicit gl. lxxxix. dist. q̄ dicta prelatio durabit vsq̄ in diē
iudicij, quod ꝓbat auctoritate apostoli dicentis prime corinth.
decimaquinta. Dum mundus iste durabit homines presunt
hominibus, demones demonibus, Angeli Angelis. Cum au-
tem Deus erit omnia in omnibus, cessabit dicta prelatio nō ta-
men ordo vel maioritas, de peniten. distinctione quarta. in do-
20 mo. † Et dicta diuersitas ordinum ecclesiasticorum prelationis
est propter concordiaꝫ humani generis instituta, sicut Leo pa
pa ait quadragesimaquinta distinctio. licet secunda. Et ne scis-
ma fieret in ecclesia Dei sicut probat Hieronymus ad euādrū
Episcopum. xciij. dist. legimus. ⁊ idem probat ad neopotianuꝫ
scribens. xcv. distinctione. Esto subiectus pontifici tuo, ⁊ ipsuꝫ
quasi anime parentem ama. Idem etiam probat dictus Grego
rius in dicto capitulo. ad hoc locorum gradus rationis ordo di
stinxit, ⁊ iudicia esse constituit, vt nec prepositi in opprimendo
subiectos frustra se valeant occupare, nec subiectis iterum con
tra suos prepositos effrenata sit resultādi licētia. Non est ergo
dicta distinctio graduum, ⁊ prelationis contemnenda, sicut di
cit Joannes Chrisostomus vndecima questione tertia. Nemo
21 contemnat. Nam a Deo est principaliter cōstituta in veteri te
stamento per Moysen, q ex precepto domini Aaron in sum-
mum pontificem, filios vero eius vnxit in minores sacerdotes,
exo. vigesimoprimo capitulo. In nouo autem testamento dicta
distinctio graduum, ⁊ maiorum, ⁊ minorum sacerdotum discre-
tio ab ipso Christo sumpsit exordium, qui duodecim aposto-
los tanquam maiores sacerdotes, ⁊. lxxij. discipulos quasi mi-
nores sacerdotes instituit. Petrum vero quasi in summum sa-
cerdotem elegit. Apostoli autem in singulis ciuitatibus episco
22 pos ordinauerunt. xxj. distinctione. §. primo. † Et ligandi atq̄
soluendi potestatem, tam Petrus q̄ ceteri apostoli a Christo
receperunt. primo tamen Petrus, sicut Anacletus papa ait
hanc ligandi ⁊ soluendi supra terram potestatem accepit a do-
mino primusq̄ ad fideꝫ populū virtute sue predicationis addu
xit. Actuum. ij. Ro. x. ceteri vero Apostoli cum eodem Pe
tro pari consortio honorem ⁊ potestatem acceperunt a Christo
23 ipsumq̄ Petrū principem eorum esse voluerunt. † Ipsis vero
apostolis decedentibus, in loco eoꝝ successerūt episcopi, quos
qui recipit, ⁊ verba eorum, deum recipit, qui autem eos spernit
deum, a quo missi sunt, ⁊ cuius funguntur legatione, spernit, ⁊
ipse indubitanter sperneꝫ a domino, videntes autem ipsi apo-
stoli messem esse multam, ⁊ operarios paucos, rogauerunt do-
24 minuꝫ messis vt mitteret operarios in messem suam. † vnde ab
eisdem apostolis electi sunt septuagintaduo discipuli, quorum
typum gerunt presbyteri, atq̄ in eorum loco sunt in eccle-
sia constituti secundum Anacletum vigesimaprima distinctio-
ne. in nouo, ⁊ concordat cuꝫ dicto Anacleto Cyprianus papa.
vigesimaquarta, questio. prima. loquitur vbi dicitur per eundeꝫ
loquitur dominus ad Petrum Ego dico tibi, quia tu es Pe-
trus, ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meaꝫ, super vnū
edificat ecclesiam. Et quamuis apostolis omnibus post resur-
rectionem suam parem potestatem tribuat, ⁊ dicat. sicut misit
me pater, ⁊ ego mitto vos, accipite spiritū sanctum. tamen, vt
veritatem manifestaret vnitatis eiusdem originem ab vno inci-
pientem sua auctoritate disposuit hoc erant vtiq̄ ceteri aposto
li, quod Petrus fuerat, pari consortio prediti ⁊ honoris ⁊ po-
testatis, sed ab vnitate exordium proficiscit, vt ecclesia Christi
vna monstraretur, ⁊ ita subijcit in eodem. c. dictus Cyprianus
25 † Episcopatus vnus est cuius insolidum pars tenetur. vbi di-
cit glo. q̄ idem ius residet apud quemlibet episcoporū tamē re
uera quilibet habet separatum ⁊ speciale ius, scilicet in ciuitate
⁊ diocesi sibi commissa. ff. quemadmo. serui. amit. aquam. nō q̄
singula iura a quolibet insolidum teneantur. ff. de verbo. oblig.
l. secunda. ff. de serui. l. vie, concordat ad premissa Augusti. ex-
26 ponens illud Joan. xx. ⁊ Matthe. xvj. † Quodcūq̄ ligaueris
super terram erit ligatum ⁊ in celis, quia dicit q̄ super hoc non
est dictum tantum Petro, sed ecclesie vigesima quarta questio
ne prima. quodcunq̄, ⁊ capitulo sequentibus ⁊ precedentibus,
idem ⁊ Augusti. ait de Paulo, q̄ Paulus Petrum reprehē
dit, quod non auderet nisi se non imparem sciret secunda que-
stione septima. Paulus cum quatuor sequentibus, ad idem cō
27 cordat Grego. Joanni episcopo siracusano scribens vigesima-
secunda distinctione. de Constantinopolitana, † vbi dicit, q̄ si
qua culpa in episcopis inuenitur ratione ecclesie subiecti sunt
cum vero culpa non exigit omnes secundum qualitatem huma
nitatis equales facit ad ideꝫ. lxviij. dist. quoꝝ vices vbi dt̄ Vr
banus papa. quoꝝ vices in ecclesia epi hn̄t. ⁊ quis eis hāc di-
gnitatem dare debeat sanctus Augustinus ostendit inquiens.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. patres missi sunt Apo-
28 stoli ꝓ apl'is nanq̄ filij nati sunt ⁊ ꝯstituti sunt epi. † Hodie. n.
episcopi, qui sunt per totum mundum, vnde nati sunt, patres ip
sa ecclesia illos appellat, ipsa nanq̄ illos genuit, ⁊ ipsa illos cō
stituit in sedibus patrum. non te ergo putes desertam, quia non
vides Paulum, quia non vides Petrum, quia non vides il-
los per quos nata es. de prole tua decernitur tibi paternitas.
pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes su
per omnem terram, ad idem trigesimaquinta distinctione. ec-
ce. in fine. secunda questione septima. accusatio. in fi. tertia que
stione prima nulli. in fi. septima questione prima. omnes secū-
da questione quinta. habet. in fi. Matthei. x. Luc. ix. Apo-
stolus etiam legēs de dictis episcopis ⁊ ordinarijs dicit. Ephe
si. iiij. quosdam dedit apostolos, quosdam aūt prophetas, alios
vero euangelistas, alios doctores ad ꝯsummationem sanctoruꝫ
in opus ministerij, idest edificationem corporis Christi, s̄m ēt
predictum apostolum Romanorum. xiij. Omnis anima subli-
mioribus potestatibus debet esse subiecta, quia nō est potestas,
nisi a deo. que autem a deo sunt, ordinata, sunt itaq̄, qui resistit
potestati, dei ordinationi resistit. Qui autē resistunt ipsi, sibi dā
nationem acquirunt. Patet itaq̄, q̄ dicta gñalis ordinatio p̄-
lationis a deo in veteri testamento, ⁊ a Christo in nouo procel
29 sit. † Et q̄ inde episcopi potestatem suam acceperunt, quam
apostoli habebant, ⁊ q̄ dicta ordinatio non est ꝯtemnenda, nec
interdicenda, probat Augusti. per dicta Basilij. xj. distinctio-
ne ecclesiasticarum. beatus vero Bernar. in lib. de conside. ad
Eugeniuꝫ papam super hoc scribit, dicens. Nec vilem repu-
tes formam hanc, scilicet ecclesiastici ordinis, quia in terris est
exemplar enim habet e celo, iuxta illud Apoca. xxj. Vidi ci-
uitatem sanctam Hierusalem descendentem de celo, a deo pa-
ratam. Quod idem Bernar. per similitudinem ecclesie milita
tis ad ecclesiam triumphantem asserit. Ecce dictum, quia sicut
illic Seraphim, cherubim, ac ceteri quiq̄ vsq̄ ad Angelos ⁊
Archangelos ordinantur, pili ordinantur sub vno capite, sic
⁊ ecclesie gradus non igitur peruipendenda, nec interdicenda
est dicta ordinatio, que Deum habet auctorem.
30 ¶ † Sane q̄ iuxta dictam resignationem diuinam ⁊ generalē
vniuersalis ecclesie episcopis tanq̄ ordinarijs, ⁊ potestatē apo
stolorum in eorum ciuitatibus, ⁊ diocesibus habentibus subdi-
ti debeant omnia monasteria, ⁊ loca religiosa probare. xvj. que
stione septima. omnes basilice, vnde constitutio Aurelian̄. con
cil. ponitur, secundum q̄ omnes basilice, que per diuersa loca
constructe sunt, vel quotidie construuntur, in episcopi potesta-
tem consistere debent, in cuius territorio posite sunt. ad idem.
xviij. questio. secunda monasteria, idest quod est eiusdem con-
cilij Aurelian̄. in quo dicitur quia monasteria ⁊ monachorum
disciplina ad eum pertineant episcopū, in cuius territorio sunt
constituta. Ad idem. ea. questione cognouimus, vbi dicit Gre
go. q̄ monasteria seruoꝝ dei vel feminarū sint sub cura episco
pi loci, sub cuius moderamine degunt, quia valde esset indecēs
vt eo omisso, alius quilibet se illorum causis admisceat, sed ille
eorum vitas ꝯpetenti regulariq̄ moderamine disponere, qui
pro commissis animabus eorum compellitur reddere rationes
ad idem de institu. cum venissent primo respon. vbi dicit Inn.
q̄ ad episcopum talia de iure communi pertinent ad idē de re-
lig. do-

lig.do.de sinodochijs.vbi dicitur ꝙ secundum dicta Eugenij pape,sinodochia,⁊ alia similia loca per solicitudinem episcoporum,in quorum diocesi existunt,ad eandem vtilitatem, quibus
31 constituta sunt ordinentur.†Concordat ad idē.xvj.q.v.si quis episcoporum,in fi.vbi dicitur per Nicolaum papam,ꝙ gubernatio omnis ecclesie ad eum episcopum pertinet,in cuius ciuitatis territorio est constructa.⁊ idem constitutum est.in.iiij.cōstitu.tho.per Grego.ea.q.possessio.⁊.c.lator,ad idem concordat Grego.in registro.lxj.distin.obitum circa finem,dum dicitur monasteria autē,si qua sunt in ipsius scilicet Panormitani episcopi constituta parochia in tua cura (⁊ loquit̄ visitatori deputato sede vacante)dispositioneq̄ etiam cōcedimus, quousq̄ illis propitius episcopus fuerit ordinatus.ad idem.xij.q.j.quoniam ad beliam, vbi consimile dicitur per Grego.ad idem.x.q̄ō.j.c.j.quod est concilij Hylerdeñ.⁊.c.ij.q̄ō est concilij tholosa.c.xx.⁊.c.iij.quod est secundi ꝯcilij Cabiloneñ.⁊.c.iij.q̄ō est Leonis.iiij.⁊.c.v.quod est concilij Antiocheni.⁊.c.vij.q̄ō est.iiij.concilij Thol.⁊.c.vij. quod est conci. Aurelianen. ad idem eadem causa ⁊.q.ij.Episcopus hanc.quod est ex concilio Martini pape scilicet Bracbareñ.ad idem.xvj.q.qui vere. quod est in.c.concilij Calcedoneñ.vbi dicit̄ ꝙ qui vere ⁊ pure solitariam vitam eligunt,digni sunt conuenienti honore.eos vero qui ꝑ singulas ciuitates seu possessiones in monasterijs sunt, placet nobis episcopo esse subditos,⁊ quieti operam dare atq̄ obseruare ieiunia,⁊ orationes in locis quibus semel se Deo deuouerunt permanentes,⁊ neq̄ cōmunicare ecclesiasticas.neq̄ seculares aliquas attractare actiones propria monasteria relinquētes,nisi forte iubeant̄ ꝑpter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis episcopo,⁊ neminem seruorum suscipi in monasterium vt sit cum eis monachus nisi cum domini proprij licentia,pretereuntem vero hec decreui extra communionem esse,ne nomen domini blasphemetur.Conuenit ergo ciuitatis episcopo curaꝫ
32 ⁊ solicitudinem necessariam monasterijs exhibere.† Concordat etiam cum dicto concilio Calcedonen.ea.cau.q.ij.⁊.c.iij. vbi dicitur ⁊ statuitur, quatenus ecclesie quorumcunq̄ monachorum in singulis parochijs site episcoporum(vt decet) diuinitus subdantur regimini,eisq̄ debita obsequia exhibeant ad id est.xviij.q.ij.eleutherius,quod est Gelasij pape.⁊.c.seruitiuꝫ q̄ō est Urbani pape,vbi dicitur ꝙ monasteria,⁊ eorum ecclesie exhibeant episcopis seruitia consueta.ad idem.ea.questione visitandi,vbi dicit Grego.Uisitandi,exhortandiq̄ gratia ad monasteriuꝫ quoties placuerit ab antistite ciuitatis accedatur, sed sic charitatis officium illic impleat episcopus , vt grauamen ali
33 quod monasterium non incurratur.†concor.ea.questione.non semel.q̄ō est ꝯcil. Aurelianñ.vbi dr̄, ꝙ non semel , sed sepius in anno epi visitēt monasteria monachoꝝ,⁊ si aliquid corrigendū fuerit,corrigant concorditer,ea.q.peruenit.⁊.c.quod.quesunt Grego.in quibus similter probatur,ꝙ pertinent dicta monaste
34 ria,⁊ loca religiosa ad curam episcoporum.† Ad idem.ix.q̄ō. iij.onosius , vbi dicitur, ꝙ in monasterijs sunt per episcopos yconomi constituendi. ad idem.xviij.q̄ō.ij. quidam. quod est conci. calcedoneñ. vbi dicitur ꝙ monasteria sine assensu episcoporum non edificentur.⁊ ꝙ sint in potestate eorū,in quoꝝ ciuitatibus , vel diocesibus existunt.idem dicitur in.v.c.sequētibus ,quorum primum eiusdē ꝯcilij , secundum ꝯcilij Cartha-
35 gineñ. ⁊ tria sequentia concilij Agateñ.†Ad idem.xvij.que. iiij.in venditionibus. quod est concilij Agatheñ. vbi dicitur ꝙ abbates nihil alienare possint sine licentia episcoporum,in quorum sunt ciuitatibus , vel dioce. monasteria constructa.⁊ concordat.xij.q.ij.abbatibus . quod est concilij Aurelianeñ. ad ideꝫ extra de relig.domi.vt episcopo sint subiecte in rubro,⁊
36 in nigro,⁊.ij.dist.de his. †vbi dicitur ꝙ ratione subiectionis debent se in officio cathedralibus ecclesijs conformare , ⁊ est dictum assumptum ex.xi. concil. Thole.c.iij.ad idem.vj.q.
37 iij.c.j.⁊.ij.⁊ in.xj.quicūq̄. ¶ †Ad hoc ꝙ abbates,monachi, ⁊ moniales, ⁊ alij religiosi dictis episcopis,in quorū degunt ciuitatibus,vel diocesibus sunt subiecti, patet non solum ex premissis verum etiam ex pluribus alijs.vnde in cōcilio Aurelianen.c.xv.posito.xviij.q.ij. abbates ꝑ humilitate religionis in
38 episcoporum potestate consistant,† ⁊ si quid extra regulam fecerint ab episcopis corrigant̄ qui semel in anno,in loco vbi episcopus elegerit,accepta vocatione conueniant Ad idem eadē questione.si quis abbas , quod est concilij Tribu.vbi dicit̄,q̄ō si quis abbas cautus,in regimine humilis,castus,misericors,discretus,sobriusq̄ non fuerit, ⁊ diuina precepta verbis ⁊ exemplis non ostenderit,ab episcopo,in cuius territorio consistit , ⁊ a vicinis Abbatibus.⁊ ceteris deum timentibus a suo cohercea tur honore,etiam si omnis congregatio vitijs ꝯsentiens suis
39 eū Abbatem habere voluerit.†Ad idem de maio.⁊ obediē. quod super his vbi dicit̄ quod dicti Abbates ad sinodos episcopales venire tenēt̄ur. ¶ Pascalis etiam papa scribit.xviij. q.ij.abbatibus.ꝙ abbatibus,q̄ neq̄ sub episcopo,neq̄ sub metropolitano,neq̄ sub primate,neq̄ sub patriarcha sunt,nullus prorsus episcoporum episcopalia quelibet administret. Cuꝫ.n. se nulli episcopo omnino subesse profiteantur , consequens est, vt nullus episcoporum,que sua sunt eis tanq̄ exteris largiatur.
40 ¶ †De abbatibus autem, ⁊ religiosis feminis,quin etiam episcopis subijciant̄, dubium non existat. Nam ⁊ illi, qui eisdē preponendi sunt,debent per ipsos episcopos comprobari.sicut hr̄ ex conci.Cartagineñ.xviij.q.ij.qui religiosis per ipsoꝝ etiam prouidentiam agendum est,ne simul cum monachis commorētur,nec ꝯfabulent̄, ⁊ ne propria receptacula habeāt.xviij.q.ij.
41 diffinimus.cum duobus.c.sequētibus.⁊.c.ꝑniciosam. † Per episcopos etiam corriguntur monasteria feminarum religiosarum secundum Grego.ea.q.cognouimus,⁊ earum monasteria nimium frequentantes per episcopos puniantur,sicut habetur in conci.lateraneñ.posito extra de vita ⁊ honestate clericorum monasteria dicte enim moniales tanquam subiecte eis per episcopos benedicuntur, de peni.⁊ re.noua.⁊.xx.q.j.iuuenculas ⁊ ab eis episcopis per manuuꝫ iniectiones in clericos absoluun
42 tur,⁊ † votum castitatis infrigentes,⁊ matrimonium ꝯtrahentes ad ipsum per episcopum redire co guntur.lxxvij.q.j.de viduis ⁊ de incestu suspecte corā epo suo se purgare cogunt̄,sicut hr̄ in ꝯci.meldeñ.posito extra d̄ purgatio.canonica.moniales.
43 ¶ †De monachis vero ⁊ alijs religiosis,ꝙ dictis episcopis subiecti sint,pꝫ non solum ex premissis,verum etiam ex pluribus alijs late ⁊ diffuse positis.ī.in rubrica.liij.secunde partis huius tractatus in qua plene actum est de statu,ꝯditione,⁊ officio eorundem.⁊ certum est, sicut habet̄ ex conci.parisieñ.xciij.dist. nulla.ꝙ non sunt habendi vt clerici,sed tanq̄ accephali, si sub
44 nullius episcopi disciplina,⁊ prouidētia gubernent̄. ¶ † Porro,ꝙ dn̄s papa non possit,nec dēat nouas leges , vel noua iura ꝯcedere,vel priuilegia,libertates, immunitates,⁊ exemptiones concedere super his ⁊ ꝯtra ea que aperte dn̄s,vel eius apostoli,⁊ eos sequentes sancti Patres,sententialiter aliquid diffinierunt,sed potius quod predicatum est vsq̄ ad animaꝫ ⁊ sanguinem ꝯfirmare debent,q2 aliter errare probaretur,⁊ ꝙ contra statuta patrum aliquid condere vel mutare,nec ratione sedis possit auctoritas nisi alia que ad perpetuam sunt ordinata vtilitatem mutare , ⁊ ꝙ teneantur quatuor concilia.s.Nicenum,Constantinopolitañ.Ephesinum,⁊ Calcedoñ.sicut quatuor euangelistarum librum suscipere ,⁊ tenere,que quatuor cōcilia vniuersalia fuerunt septē vicibus celebrata,nec non ⁊ alia concilia generalia plene probatum est.s̄.in.hac rubri.⁊ in precedenti per iura ⁊ concilia posita.xxv.q.j.⁊.ij.fere per totum. ⁊.xvj.dist.sicut sancti euangelij.⁊.c.secundum.⁊.xvj.dist.quoniam.⁊.c.sancta.octo vniuersalia concilia.⁊.c.sexta,⁊ per alia plura iura. Cum itaq̄ pateat ex premissis,ꝙ episcopi potestatem ⁊ honorē suū receperunt a Deo a quo ordo plationis institutus est , ⁊ a quo episcopi in loco apostolorum constituti sunt in singulis ciuitatibus ⁊ dioce.⁊ ꝙ secundū generalem ordinationem vniuersalis ecclesie a Deo procedentē, ⁊ ab eius apostolis sanctis patribus,generalibus,⁊ spiritualibus concilijs,⁊ romanis pontificibus approbatum, omnis religio christiana,⁊ generaliter omnia monasteria,⁊ loca religiosa, abbates, ⁊ abbatisse, monachi,moniales,⁊ alie religiose,⁊ ecclesiastice persone,subsunt gubernationi, ⁊ curie episcoporum suorum,concludat dictus dominus papa,si ꝯtra predicta in derogationē ⁊ diminutionē honoris,⁊ potestatis episcopalis predictas libertates,⁊ imunitates,⁊ exemptiones,locis, ⁊ personis religiosis episcopalis ecclesiarum cathedralium ⁊ collegiatarum, ⁊ alijs locis,⁊ personis ecclesiasticis concedere passim,⁊ absq̄ causa necessitatis,vel euidentis vtilitatis potest ⁊ debet.

¶ Secundo ostenditur, ꝙ supposito ꝙ ideꝫ dominus papa supradictas exemptiones,libertates , ⁊ immunitates concedere possit,non tamen expedit , sibi nec vniuersali ecclesie,nec statui religionis, nec personis religiosorum eas concedi propter plura mala scandala, ⁊ dispendia,que proueniunt ex eisdem.

45 ¶ †Quod eidē domino pape non expediat,nec euꝫ deceat cōcedere supradicta,patet ex multis,que in presenti rubrica,⁊ ꝓxima supradicta sunt. Nam Grego.papa in personam suam, ⁊ successorum suorum scribit.xxv.q.ij.Si ea destrueremꝫ, que an-

tecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iu
ste cõprobaretur, testante veritatis voce, que ait. Matth. xij. om
ne regnũ in seipsum diuisum non stabit, ꝛ omnis scientia ꝛ lex ad
uersum se diuisa destruetur. Item Leo papa. Priuilegia eccle
siarum, ꝛ monasteriorum sanctorũ patruz auctoritate instituta,
nulla possunt auctoritate cõuelli, nulla nouitate mutari. in quo
opere auxiliante Christo fideliter exequendo, necesse est hui⁹
sancte sedis pontifices perseuerantem exhibere famulatum.
dispensatio enim nobis credita est, ꝛ ad nostrum reatum tendit
si paternarum sanctionum regule nobis consentientibus, vel ne
46 gligentibus violentur. ea. cau. ꝛ. q. preuilegia. † Ex quibus pꝫ,
ꝙ si concedat, ad eius reatũ pertinet, nisi cã legitima subsit. ꝛ
ꝙ non constructor, sed euersor, ꝛ diuisor est regni ecclesiastici, ꝛ
vnitatis ecclesie, que diuisionem non capit. xxiiij. q. j. loquitur.
ꝛ. c. scisma. memor namqꝫ esse debet dominus papa verbi apo
stoli, qui ait. j. Corinth. vj. c. oia mihi licent, sed non oia expe
47 diunt. ¶ † Quod autẽ non expediat vniuersali ecclesie dictas
exemptiones, libertates, ꝛ immunitates concedi, patet qꝛ per
ipsas ordo vniuersalis destruitur, ꝛ cõfundit̃, ꝛ status prelatiõis
paruipenditur, ꝛ vilificat̃, ꝛ epatus, qui vnus est, scindit̃, ꝛ diui
ditur, cõtra illud Cypriani. xxiiij. q. j. loquit̃. ꝛ Hiero. ea. q. q̃m
cũ seq. vnde possunt prelati dicere illud Esaie ꝓphete, de exẽ
ptis predictis ꝛ ecclesiasticis beneficijs per ipsos episcopos, ꝛ
alios eis dudũ collatis enutritis ꝛ exaltatis. Filios enutriui, ꝛ
exaltaui eos, ipsi autem spreuerunt me. Esaie. j. a. ꝛ illud psal.
48 impinguatus, incrassatus, dilatatus, ꝛ recalcitrauit. † Nõne cõ
stat ꝙ per predictas exemptiones tolluntur obedientia ꝛ reue
rentia, quas deberẽt dicti exẽpti suis prelatis, ꝛ ordinarijs, exhi
bere, cuius in ipsis superioribus debeat esse precipiendi aucto
ritas ꝛ in ipsis necessitas obsequẽdi. quanto gradus epalis cel
sior, tanto fortius obediendum eidem, cum in potestatibus etiã
huius seculi maior potestas minori ad obediendum preferat̃. si
cut Augu. ait. in. ij. libro confessioñ. ꝛ. viij. di. que ꝯ ꝛ cõcordat.
49 xxj. dist. §. in his omnibus, cum. c. sequentibus. † Est nempe iu
stum, ꝙ inferior obediat ordinario suo in licitis ꝛ honestis, cum
summa laus sit suis obtẽperare prepositis, ꝛ quicqd ab eis vti
liter imperatum fuerit, cum obedientia adimplere sicut Greg.
50 ait. xxiiij. q. j. sententia. ¶ † Quid. n. dicta obedientia fructuo
sius, cum sola sit, que fidei merita possidet, sine qua quisqꝫ in in
fidelitate conuincit̃, etiaꝫ si fidelis esse videatur sicut idẽ Gre
go. in. xxv. lib. moral. ꝛ. viij. q. j. sciendum ait. Nam per ipsam
obedientiã in presenti meremur gratiaꝫ, ꝛ qui suis episcopis nõ
obediunt indubitanter reprobi, ꝛ rei existunt, sicut a deo donuꝫ
summi muneris cõsequit̃, qui libenter eidẽ obediunt. xciij. dist.
nulla. c. ille. ꝛ. c. si inimicus. propter dictam obedientiam etiaꝫ
bonũ ab ipsis religiosis ꝛ alijs esset omittendũ. ne ecclesia ex ip
sorum exemptionibus scandalizari haberet. sicut Greg. ait. xj.
q. iij. quid ergo nec pro aliquo temporali commodo deberẽt di
51 cti religiosi vel alij incurrere notã inobedientie, † cum ipsa obe
dientia melior sit q̃ victima. de maio. ꝛ obe. illud nam religiosi
suis p̃latis inobediẽtes sunt de monasterio expellẽdi. de ma. ꝛ
obe. ꝙ super his. cũ hñtibus iurisdictionẽ spũalem ꝛ ẽt tpalez
debeant esse subiecti, eisqꝫ obedire. de maio. ꝛ obe. solite, a qua
siquidẽ obediẽtia suo epo exhibẽda, ꝛ subdiaconus pape, ꝛ prin
ceps nõ absoluit̃. ꝛ cũ qbus religiosis qcunqꝫ minimus vult ab
ea absolui, de maio. ꝛ obe. per tuas, ꝛ. c. omnis ne forte inimici
52 suggestionez mille nocendi. ꝛc. xvi. q. ij. visis † efficiant̃ similes
Christo, q nõ solũ Deo patri vsqꝫ ad mortẽ obediẽs extitit, ve
rũ ẽt Joseph patri putatiuo eiusdẽ habet̃, sicut hr̃ Lu. ij. g. ẽm
aũt Leonẽ papã, vbi est incolumitas obedientie, ibi est sana do
ctrine forma. lxj. dis. miramur, ꝛ cũ ab hominibus de diocesi sit
episcopis obediendũ in oibus que ad diuini cultus officiũ, ꝛ ad
ecclesiasticã vtilitatem ptinet ꝛ eius reuerentia exhibẽda. sicut
Pelagius papa ait. vij. q. j. qꝛ fieri non debent dñi abbates, ꝛ
priores, ꝛ guardiani molestum, qui se alij sciunt esse prepositos
episcopos, ꝛ ordinarios sibi esse prelatos, sed obedientiam ꝛ re
uerentiã quas ab alijs exigunt, eisdẽ prelatis impendere, cũ me
liores esse debeant doctrine christi, cuius nos ꝛ ipsi summus di
scipuli, dicẽtis, discite a me qꝛ humilis, ꝛ mitis sum corde Mat
53 the. xxij. ij. q. vj. ¶ † De reuerẽtia autem dictis prelatis ꝛ epi
scopis debita, si iustũ sit, ꝛ ecclesie vniuersali expediens, ꝙ di
ctas exemptiones ab eorꝫ subditis subtrahat eisdem pensanduz
est diuinum namqꝫ preceptuz est decalogi. Exo. xx. Caro. Ho
norem patrem tuum ꝛ matrem tuam, vt sis longeuus super ter
ram, qd nõ solum intelligitur de patre ꝛ matre carnalibus, ve
rum etiam de patre spirituali, ꝛ de matre ecclesia. xxx. questio.

iij. ita diligere. xcv. distinctione esto subiectus. pensent obsecro
exemptionez appetentes, ꝛ defendere cupientes, si audiendus
esset filius, ꝛ si sapiens putaret̃, qui vellet eximi ab obedientia
ꝛ reuerentia patris sui appetentis, cum seruus manumissus
ꝛ etiam libertus ad hoc etiam teneant̃, ꝛ sine venia impetrata
patronum in ius vocari non permittantur impune, etiaꝫ si a cor
pore, vel collegio, vel ciuitate, quorꝫ singulos in ius vocare po
test seruus manumissus, ꝛ aduersus rempublicam, vel vniuersi
tatẽ voluit experiri, ẽm legẽ canonizatã. xij. q. ij. si sine venia. cũ
54 c. preceden. ꝛ subsequentibus. † Uerũ si de aliquibus grauami
nibus luminoso abbati a castorio ariminensi episcopo illatis, ꝛ
consimilibus arguatur, seruanda est snĩa August. ij. lib. de vni
co baptismo dicentis, ꝙ interdum conqueritur pater de filio
malo, ꝛ filius conqueritur de patre duro, vnde seruamus ho
norificentiam patri, que debetur a filio, non equamus filiuꝫ
patri in honore, sed preponimus filium patri in veritate, ꝛ
sic tribuimus honorẽ debitum, vt non perdat equitas merituꝫ.
ij. q. vij. queritur obtentu igit̃ dictorꝫ grauaminũ (si qua inferan
tur eidem) non essent reuerentia, ꝛ obedientia prelatis denegan
de, de appella. ad hoc si in vna causa maxime cũ appellationis
55 remedium sit concessum. vij. q. vij. omnis oppressus. † Christus
vero ait de dictis episcopis in persona apostolorum, ꝙ qui eos
spernit, deum a quo missi sunt, cuius funguntur legatione, sper
nit, ꝛ ipse indubitanter spernetur a dño, Matt. x. ꝛ Luc. x. xx.
j. dist. in nouo. iij. q. j. omnis. ij. q. vij. accusatio. Quã reueren
tiam ꝛ obedientiam impendent laici, ꝛ domini principes tempo
rales dictis episcopis ꝛ ordinarijs, quibus patenter, ꝛ notorie
ꝛ manifeste religiosi ꝺ ordine pauptatis, ꝛ alij. frequẽter inobe
dientes, ꝛ irreuerentes existunt certe qd ab eis facile agit̃ tra
hitur ab alijs in exemplum, de accusa. qualiter ꝛ qñ, ꝛ hoc ten
56 dit ad depressionem ecclesie vniuersalis † cũ dicta reuerentia,
ꝛ obedientia ab omnibus debeant̃ eisdẽ episcopis, ꝛ prelatis ẽt
si essent inutiles, q̃diu ab eccl'ia tolerant̃. viij. q. iiij. nõne. xvj.
q. vj. si fortassis. ij. q. v. habet. ij. q. vij. sacerdotes. xcvj. dist. in
57 scripturis. ¶ † Item per dictas exemptiones impeditur corre
ctio debita excessuuz iam pertinens ad episcopos, per quos po
test melius fieri, q̃ per abbates, cum sint potentiores cõiter q̃
abbates, ꝛ debent esse peritiores, potissime dicta correctio debe
ret fieri ꝑ epos, qñ religiosi publice, ꝛ extra claustra delinquũt.
58 † cũ vbi malum contingit, ibi mori debeat. ij. q. j. si peccauerit.
in fi. Aug. ait ibidẽ ꝛ in Omilia de pe. ꝛ idem hr̃ in cõcilio Ba
renen. c. viij. posito ꝙ. vij. q. ij. si eniꝫ certuꝫ est antẽ ꝙ dicta cor
rectio gñaliter pertinet ad episcopuꝫ. vj. q. iij. scitote potissime
59 in criminalibus de offi. ordi. irrefragabilis. † Nã eps qui crimi
na non corrigit, non dr̃, nec reputatur eps, sed canis potius im
pudicus, sicut dicit August. lxxxiij. dist. nemo cum capitulis se
quẽtibus, ꝛ si culpas subditorꝫ impunitas relinqt, grauiter deũ
offendit. sicut Greg. ait. xxiij. q. iiij. si is. non eniꝫ est in eo chari
tas. sed languor cum talia non corrigit. sicut ait Aug. super epi
60 stolã Joan. xxiij. q. v. non putes. ꝛ. c. sequentibus. † Nã per ip
sum epm̃, qui medicus est ecclesie vniuersalis sibi cõmisse, absci
denda sunt vulnera, que fomentorꝫ non recipiunt medicinam.
lxxxij. dist. qꝛ aliquanti. xvj. q. j. in canonibus. quequidem cor
rectio aliqñ ab abbatibus, ꝛ prioribus ꝑ asperitatẽ lingue, vel
blãdimẽta, vel timorẽ, aut potentiã subditorꝫ ꝑiculose omittit̃. l.
61 di. si qs diaconus. ¶ † Fatẽduꝫ, est. n. ꝙ dicta correctio q̃tum
ꝓ vniuscuiusqꝫ gradus atqꝫ persona salua pace ecclesie fieri pt̃
sicut ait Prosper. xxiiij. q. iij. ecce autez. ꝛ. xxiiij. q. iij. ecclesie
cum aliis sequentibus. hec autẽ correctio, ꝛ disciplina q̃ vltrix
deberet esse male vite, ꝛ malorũ morũ religiosorꝫ tollit̃ pretextu
exemptionũ predictarũ, sicut innuit Augu. cõtra Petilianuꝫ.
62 xxiij. q. v. ad finẽ. † Nã abbates sunt desides, ꝛ negligẽtes cõi
ter in disciplina, ꝛ correctione, vñ ꝑ disciplina prodijt desidia,
cum negligunt corrigere vitia, sicut ait Calixtus papa. xxiiij.
questione tertia. iustum est. ad quam disciplina per flagella de
ducendi sunt discoli, sicut scribit Augusti. ad donatum. xxiij. q.
iiij. displicet. cum. c. sequen. hec autem disciplina proprie perti
net ad prelatum. sicut ait idem Augusti. in libr. psalmorum, ꝛ
ad eundem episcopum regentẽ plebem suaꝫ licet vtilis sit alijs.
xxiij. q. iiij. duo ista. nam ad eos pertinet specialiter illud euan
gelicum. Matt. xviij. si peccauerit in te frater tuus, etiã. ij. q. j.
63 si peccauerit. † Est enim pater spiritualis, a quo debet filius di
sciplinari, ꝛ corrigi. xlv. dist. §. salomon. cum. c. sequen. prouer.
xiij. ꝛ. v. q. v. nõ osculatur semper filium. cũ preceden. ꝛ seq. ca
pitu. quã correctionem ꝛ disciplinam deberet exercere in reli
giosis, ꝛ alijs. Naꝫ in. viij. sinodo cõtinetur ꝙ si quis monachus
(per quem

(per quem omnes religiosi intelligi possunt) cõtentiones, vel ri
xas amauerit, vel manifestum conuicium intulerit fratri, iuxta
arbitrium rectorũ modũq; peccati diuturna experietur peniten
64 tia. xc. dist. si quis monachus. ¶ † Item est dicta exẽptio pre-
iudicabilis ecclesie vniuersali, q2 exẽpti nõ possunt iudicari nisi
a papa, qui ab eis multũ remotus existit. xvj. q. j. frater noster.
Nec per diocesanũ in locis exemptis eorum negligentie supple
ri possunt de supplen. negligen. prela. sicut nec episcopus pos-
set eos compellere, vt transeant ad diocesim. in qua crimina cõ
65 miserunt. vt de priuile. c. volentes, † q2 nullam potestatẽ valet
exercere in eos excõmunicando, vt ibidẽ. xviij. q. ij. luminoso. &
66 de maio. & obedien. inter quatuor. ¶ † Per dictas exemptio-
nes tollitur ius ordinariorũ, qui proprie diocesani dicuntur ad
hoc de rescrip. ad hoc, quorum iuri dominus Papa preiudi-
care nõ deberet, cum dicatur in iure quod ad hoc non intendit
67 de officio delega. licet. ¶ † Per dictã exemptionem tolluntur
bona opera in religione facilius quã deberent, que essent vigi-
lanter facienda. lxxxvj. distinctio. fratrem. ix. q. iij. existimant.
68 ¶ † Per eandem exẽptionem fouentur in religione multe dis
solutiones, parcialitates, & scandala, cum per impunitatis auda
ciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores, & facilitas venie in-
centiuum eis tribuat delinquendi. de sen. excõ. vt fame. xxiij.
69 q. iiij. est iniusta. ¶ † Propter eã abutuntur concessis eis pri-
uilegijs. vnde deberẽt et priuari eisdẽ. xj. q. iij. priuilegiũ. xxv. q.
vlti. §. his ita. abutuntur aũt dictis priuilegijs multipliciter vi-
uendo eisdem, nõ ad subditorum vtilitatem, sed suã voluntatem
& potestatẽ, ostendendã. xj. q. iij. priuilegiũ, & in iniuria ordina-
riorum frequenter vtẽdo eisdem. & vltra intentionem dantis am
pliandodo eam. de priuile. suarum. & c. priuilegia. pretẽdentes,
quod nemo potest iudicare de eisdem priuilegijs, nisi Pa-
70 pa. de iudi. cum venissent. † Et priuilegia protectionis dicũtur
esse exemptionis, contra illud de priuilegijs. recepimus. & c. ex
parte. priuilegiũq; vnius loci ad alium, & capitis ad omnia alia
membra extendunt, contra id de priuile. cum capella. & c. ex ore
vnde cum diuersa scandala a dictis abusibus, & exẽptionibus,
& immunitatibus, libertatibus, & priuilegijs sequantur, reuoca-
ri deberent. iij. q. vj. quippe. maxime propter fauorẽ totius ec-
clesie. xxij. dist. reuocantes. & propter atrocitatẽ criminũ, & scã
dalorũ que perpetrant per eos de verbo. signi. abbatem. ix. q.
iij. conquestus. xiij. q. iij. ita nec deberent cõcedi in iniuriã & pre
iudiciũ aliarũ rerum. de priuile. pastoralis. & c. q2 intentionis.
neq; absq; congrua, sufficienti, & ratione legitima de priuile. c.
sane. Et licet fuerunt aliqua priuilegia congrua, nunc tñ ratio-
ne diuersarum circũstantiarum, sunt incongrua, quare tolli debe-
rent ratione circunstantiarum, que pẽsande sunt. xxiij. q. viij. oc-
cidit. lxxxv. dist. non satis de peni. distin. ij. §. opponitur. in fin.
71 xxxij. q. iiij. quis ignoret. & c. sequen. † Nam totus status reli-
gionis, qui in summa humilitate fundatus existit, & pro cuius
humilitate seruanda, ordinatũ fuit, qd episcopis subesset sicut
habet. in. xxv. c. cõcilij Aurelianẽ. posito. xviij. q. ij. Abbates,
nunc in tantam elationem, superbiam, & arrogantiam eleuatus
est, q; non solum abbates, & priores, guardiani, & alij in statu ali
cuius administrationis, & prelationis existentes, verũetiam mi
nores fratres & persone dictarum religionũ putant frequenter
episcopis, archiepiscopis, & alijs prelatis se quodãmodo foro
equales, & debere quibuscunq; alijs personis ecclesiasticis ec-
clesiastica beneficia obtinentibus anteferri. q; est contra intentionem
eorũ, a quibus dicte religiones fundate sunt, prout beatus Ber-
72 nardus ad Eugenium probat in multis ca. euidenter. ¶ † Per
dictas exemptiones vt in pluribus monasteria dissipantur, cum
dicte exemptiones ad onus, potiusq; ad honorem, vel vtilitatẽ
tendere videantur, & illa que ad perpetuam fuerunt generaliter
statuta vtilitatem, & nulla deberent commutatione variari, q2
fuerunt ad bonum cõmune statuta, ad priuatum ratione ecclesie
trahi per eas videntur cõmodum, contra id Leonis pape. xxv.
q. j. que ad perpetuam. contra omnẽ legem, que est pro cõmuni
vtilitate condenda. iiij. distin. erit, & contra doctrinam illam, se
cundum quam cõmunis vtilitas priuate est preferenda. vij. q.
j. scias de postu. bone. & de regula. licet in opprobrium & scanda
lum vniuersalis ecclesie, sicut superius est probatum. qd multũ
73 pẽsari dẽret a vicarijs IESV Christi, † cum ipse Christus q
est Deus, tributum soluerit propter scandalum euitandum. xj.
q. iij. inter verba. Et apostoli potius voluerunt abstinere quam
alios scandalizare. xxviij. questione prima. iam nunc. xj. q. iij. in
ter verba. xxiij. q. iij. §. j. & sumptibus recipiendis se retrahere
ne aliquod offendiculum prestaret euangelio Christi de censi.
74 cum apostolus. † grauiter namq; peccant, qui alios scandalizat,
sicut habetur in concilio Cabelonen. x. q. iij. cauendum. xciij.
distinctio. ille. propter scandalum inconsueta tollerantur. xcv.
distinctio. peruenit. & membra scandalizantia amputant. xxiiij.
q. iij. illud. xxvij. q. j. vxor. & licita etiam (sicut est sua repetere)
75 amittũtur. xxiij. q. iiij. §. j. de no. op. nun. c. ij. ante finẽ. † Et illa
q pro rigore religionis statuta sunt quãq; pp scãdalũ omittũtur
de statu monacho. super quadã de renuntia. in fine. §. pro graui
quoq; scandalo. ¶ Ex quibus omnibus constat, q; quocunq;
modo predite exemptiones, immunitates, priuilegia, & liberta-
tes contrarie, & contraria legibus, & iuribus pro communi vtili
tate constitutis considerentur, siue quantum ad se, siue quantum
ad concedentes, siue quantum ad illos, quibus cõceduntur, q;
reuocari debent, cum per eas tollatur ordo vniuersalis ecclesie
status, & gradus, & honor, virtus, & potestas prelationis consti
tute a Deo, quibus omnes religiose psone, & loca religiosa de-
bent esse subiecta in ciuitatibus. dioce. ac prouincijs antedictis
Prelatis, & Archiepiscopis cõmissis potissime, cum ex ipsis
exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, & priuilegijs, legi
bus, & iuribus, communibus, contrarijs, nulla vtilitas vniuersa
lis ecclesie subsequatur, sed eisdem populo officiunt. & statui re
ligionis, & personis religiosorum, & multe discordie, scissure, scisma
ta, mala scandala, onera, & dispendia, perueniunt ex eisdem, pro
ut in precedentibus plenius est probatum.

SVMMARIVM

1 Ecclesia veneratur quatuor concilia sicut quatuor euangelia.
2 Sapienti da occasionem & sapientior erit.
3 Veritati manifeste cedat consuetudo.
Deus est veritas.
4 Veritas & ratio consuetudinem semper excedit.
5 Consuetudo sine veritate vetustas erroris est.
6 Consuetudo quamuis vetusta veritati postponenda est.
7 Consuetudo mala in ecclesia Dei vitanda est.
8 Veritatem Dei potiusq; consuetudinem sequi debemus.
9 Maior debet a minoribus rationabiliter dicta audire.

¶ Secunda pars Tractatus.



Incipit secunda
1 pars istius tractatus † in qua in
speciali agit de his, que ab anti-
quis fuerunt episcopis sanctis in-
stituta, ab apostolis cõstituta, & a
sanctis patribus, & a quatuor cõ-
cilijs scilicet Niceno, Constãtino
po. Ephesino, & Calcedo. q sicut
sancti euãgelij quatuor libros san
cta ecclesia venerat. xv. dis. sicut.
& xvij. di. c. ij. iij. et iiij. & seq. & ab alijs cõcilijs in grecia primo,
& postmodũ in occidẽtali ecclesia in diuersis puincijs celebra-
tis, & a Roma. & vbi ecclesia ab antiquo approbatis, que princi
paliter vsquequaq; nõ seruant, quorum in pñti tractatu cum pau
cis concordantijs aliorum iurium sub breuibus memoria agitur
ad hunc finem, vt legamus aliqua, ne negligantur, alia ne
ignorentur, & alia non vt teneantur, sed vt repudientur, sicut
ait beatus Ambrosius super Lucam, & in decretis trigesima-
octaua distinctione legimus. si aliqua in dicta specificatione ca
sum reperiantur vtilia, & vniuersali ecclesie proficua, quod
sacri prouisione concilij super eorum obseruantia, vel reuoca-
tione, aut immitatione, vel declaratione deliberatio, si visum
2 fuerit expediens. † Scriptum namq; est a Salomone Pro-
uerbiorum, nono capitulo, da sapienti occasionem. & sapien-
tior erit, vigesimatertia questione quinta, vides vt opinor in fi-
ne. Et Augustinus scribit in epistola ad Vincentium de se ip-
so, in eo quippe numero summus, vt non dignemur etiam di-
ctum nobis ab Apostolo ad Philippenses, quarto capite,
accipere, & si quid aliter sapitis hoc quoq; vobis Deus reue-
lauit. ix. distinctione, noli. in fine. Nam vt idem Aug. in lib. de
baptismo paruulorum ait. Qui contempta veritate presumit
consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidus est, & malignus
quibus veritas reuelatur, aut circa Deum ingratus cuius in-
3 spiratione ecclesia instituitur. † Nam dominus in euãgelio ait.
Joan. xiiij. Ego sum veritas, & non dicit ego sum consuetudo, vt

veritate manifesta veritati cedat consuetudo. nam ⁊ Petrus,
qui circūcidebat, cessit Paulo veritatē predicāti, sicut habe-
tur ad Gala.ij.⁊.ij.questio.vij. Petrus, vnde cuz Christus ca
put, ⁊ sponsus vniuersalis ecclesie sit veritas ⁊ via, per quā veni
tur ad vitam, magis veritatem q̄ꝫ prauā ecclesie consuetudinez
4 seu abusuz sequi debemus, † qr ꝯsuetudinē ratio ⁊ veritas sem
per excludit. vnde idem Augu. in.iiij.lib. de baptismo frustra
inquit qui ratione vincuntur, ꝯsuetudinē nobis obijciunt, quasi
consuetudo maior sit veritate, aut non spiritualibus sequenduz
5 sit, ꝙ melius ⁊ spiritu sancto fuerit reuelatū. † Ciprianus etiam
Papa scribit, ꝙ cōsuetudo sine veritate vetustas erroris est.
propter quod relicto errore, sequi debemus veritatē, qr ⁊ apud
Esdram in.c.x. scriptum est, ꝙ veritas valet, ⁊ inualescit, ⁊ in
6 eternū viuit, ⁊ obtinet in secula seculorū. † Gregorius.vij. Gil
mundo etiaz aduersario episcopo scribit, quod consuetudo quā
tumuis venusta, quātūuis vulgata veritati omnino est postpo-
nenda, ⁊ vsus qui veritati contrarius, abolendus. † Et Nico-
7 laus papa Remensi archiepiscopo scribit, quod mala consue
tudo non minus quam pernitiosa corruptela vitanda est, in
ecclesia Dei, qr nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorum
ius ab impijs assumitur, ⁊ incipiunt preuaricationes, ⁊ varie
presumptiones celerrime non expresse, pro legibus venerari ⁊
priuilegiorum more perpetuo celebrari. Predictus ēt Augu.
de vnico baptisma. lib.ij. scribit ꝙ veritate manifesta cedit con
8 suetudo veritati. † Et dictus Ciprianus scribit, qđ Dei verita-
tē potius q̄ꝫ hominum ꝯsuetudinez sequi oportet. cū per Esaiā
prophetaz loquatur dominus ⁊ dicat. xxix. sine causa colūt me
mandata hominuz scilicet contraria legi diuine ⁊ doctrinas do
centes vel sequētes. nempe prout predictus Augu. in lib. con-
fessio. ait sicut enim in potestatibus societatis humane maior
potestas minori ad obediendū preponitur, ita Deus omnibus
9 viij. distin. que contra cum.c. sequen. † Nemo itaqꝫ dedigneť
q̄ꝫtūcūqꝫ pēminētie literature existat audire si qua a minoribus
rōnabiliter proferantur. Nam ⁊ Paulus apostolus ait, si ali
quid sedenti, id est minori fuerit reuelatum, prior taceat.j. Co-
rin.xiiij. xcv. distin. esto subiectus. ⁊ concor. C. de offi. rec. pro.
l. potiores. Sane cum Alexandro papa recolentes quomodo
hec sancta plantatio ecclesie Dei fuerit instituta dolescentes di
cere possumus cum eodē ꝙ ⁊ si non ab omnibus, neqꝫ in omni
bus, ⁊ plerisqꝫ tamen ⁊ in pluribus ab illa sancta institutione
primitiue ecclesie sanctorum patruz conciliorum ⁊ decretorum
Romano. pontificum in tantuz videtur esse declinatum, vt ali
qui ex nobis prime institutionis videantur obliti extra de statu
mona. recolētes. Unde Bernardus contra personas ecclesia
sticas specialiter inuehens ait, Christus docuit verbis ⁊ exem-
plis eligendum ꝙ carni est molestū, ⁊ ꝙ suaue est ei respuendū
qui contra facit vel docet videtur amēs. impudentia autez car
nis videtur multi clerici nostri temporis esse eligentes de omni
generi hominum, qđ est in eis carni suaue ⁊ delectabile, ⁊ re-
spuētes ꝙ est laboriosum ⁊ graue. vnde dicit post idem Ber-
nardus. Habent quoqꝫ genera hominū labores, ⁊ voluptates
⁊ aduertenda est aliquorum prudētia miranda nō immutanda,
qui quodā artificio miro decernentes, ⁊ sequestrantes totū, qđ
delectat, carnem eligunt, ⁊ amplectantur. qđ autem molestum
est fugiunt, ⁊ declinant, cum militibus capiūt, quod habere vo
lunt, superbie fastum, amplam familiam, nobiles apparatus,
equorum phaleras, accipitres, aleas, ⁊ eorum similia. frequen-
tant thalamos, ⁊ balnea, ⁊ moliciem omnē, ⁊ vestiū gloriā a mu
lieribus mutuantur. Cauēt aūt lorice pondus, ⁊ insomnes in ca
stris noctes, ⁊ discrimina preliorū. muliebrē quoqꝫ verecūdiam
⁊ disciplinā, ⁊ si quid sexus ille laboris habere cernitur declinā
tes, sudant agricole, putant, ⁊ fodiunt, vineatores. sed hi inter
hoc torpent otio, sed accedente fructuum tēpore innouari sibi
orrea iubent ⁊ promptuaria eorum vino ⁊ tritico, bibunt vinum
meracissimum, vue sanguine inebriantur, impiguantur, ⁊ dila-
tantur ex adipe frumenti herbarum succis peregrinis mutant
vini saporem ⁊ additur oleum camino. Similiter negotiatores
circūierūt mare, ⁊ aridam in labore corporis, ⁊ periculo vite pe
rituras sibi diuitias, congregātes, prudentes autem nostri dul-
ces in terra somnos capiunt, ⁊ cibos ⁊ potus percipiunt delica
tos ⁊c, Plura alia ponit ibidem ⁊ subiungit, Cum autem
resurgent homines vnusquisqꝫ in suo ordine, vbi putas, ge-
neratio ista locabitur? Si ad milites deuerterint. exsufflabūt
eos, qr non secū labores militie, ⁊ pericula tolerarint. sic agrico
le, sic negociatores, ⁊ singuli quiqꝫ ordines hos a suis arcebunt
finibus, vt pote qui in labore hominum non sunt. Quid ergo re
stat, nisi vt quos omnis ordo repellit, subijcitur in terra in locuz
vbi nullus ordo sed sempiternus terror inhabitat.

SVMMARIVM

1 Clerici curas seculares assumere non debent.
2 Clericus suspensus si ad aliam vadat ecclesiam vt suscipiatur quomodo puniatur.
3 Episcopo non licet propria relicta parochia ad aliā transire.
4 Clericus propria relicta parochia ad aliam transiens quomodo puniatur.
5 Clericus non debet fideiubere.
6 Clericus in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehensus quomodo puniatur.
7 Clericum percutiens quomodo puniatur.
8 Clericus per pecuniā suam dignitatem acquirens q̄uo puniať.
9 Eps ecclesiā obtinēs mediante seculari potestate q̄uo puniať.
10 Clericus contra episcopuz populū colligēs quomodo puniať.
11 Clericus ab episcopo segregatus ab alio recipi non debet.
12 Clerici peregrini sine literis commendatitijs an recipiantur.
13 Concilia episcoporum bis in anno celebrari debent.
14 Episcopus negotiorum ecclesiasticorum curam habet, ⁊ an ei liceat consanguineis donare.

Rubrica.j.

1 Episcopus † aut presbyter, aut diaco-
nus nequaq̄ꝫ curas secula-
res assumat sin aliter deijciať. poniť. lxxxvi. dis. epi
scopus, ⁊ de hoc agitur infra in rubri.viij. oēs fide-
les, qui ingrediuntur ecclesiam, vt scripturas audiant, nō autē
perseuerant in oratione, nec sanctā cōionem percipiūt velut in-
quietudines ecclesie cōmouentes cōuenit cōione priuari poni-
tur de conse. dis.j. oēs fideles, ⁊ de hoc agiť.j. in.l. rubri. Si qs
cū excōicato saltē in domo orauerit, iste cōione priueť. de hoc
hř.j. in.xxviij. rub. Si quis ꝯdēnato clerico veluti cū clerico in
domo simul orauerit iste dāneť. de hoc agitur in.d.xxviij. rub.
2 † Si quis clericus, aut laicus a cōione suspensus seu excōica
tus ad aliā ꝑperet alias preter recōmēdatorias literas ⁊ qui su
sceperent ⁊ qui susceptus est cōione priuať, excōicatio vero ꝓ
telať ipsa correctio taq̄ꝫ qui mētitus sit ⁊ ecclesiā Dei seduxit.
3 † Episcopo nō liceat parochiā alienā ꝑpria relicta peruadere,
licet agať a plurimis, nisi forte qs eū rationabili cā cōpellat, tā
q̄ꝫ qui possit ibidē ꝯstitutus plus lucri ꝯferre ⁊ in cā religionis
aliquis profectus respiceret, ⁊ hoc nō a semetipso pertēptet. s;
multoꝝ epoꝝ iudicio ⁊ maxima supplicatione ꝑficiat de hoc.
4 vij.q.j.§. ambitionis. ⁊ dist.x.c. si qn̄. ¶ † Si quis aūt presby-
ter aut diaconus, aut quilibet de numero clericoꝝ relinquens
parochiā ꝑpriā ꝑgat ad alienā ⁊ oīno demigrat. ꝑter epi sui cō
sciētiā, vt in aliena parochia cōmoreť, vlterius hunc ministra-
re nō patiamur, precipue si vocatus ab epo redire cōtēpserit, in
sua ingetatione ꝑseuerās. verūtn̄ tanq̄ꝫ laycus ibi cōicet. eps
aūt apud quē moratus esse ꝯstiterit, si ꝯ eos decretā cessationē
pro nihilo reputās, taq̄ꝫ clericos forte susceperit, velut magister
5 ingetudinis cōione priueť. ¶ † Clericus fideiussionibus inser
uiens abijciať, hn̄r hec extra de fideius. clericus. xj.q.j. te qdē.
6 ¶ † Epus aut ꝑsbyter, aut diaconus, q in fornicatione, aut per
iurio, aut furto captus est, deponať, nō tn̄ cōione ꝑueť dicit.n.
scriptura nō iudicabit dn̄s bis in idipsuz. similiter ⁊ reliqui cle
rici huic ꝯditioni subiaceāt, de hoc agiť.j. rub. lix. ⁊ in. xxxviij.
7 ¶ † Epm, aut ꝑsbyteꝝ, aut diaconū ꝑcutiētē fideles delinquē
tes, aut īfideles iniqꝫ agētes ⁊ ꝑ hmōi volētē timeri, ab officio
suo deijci precipimus, quia nusquam dominus hoc non docuit,
sed econtrario ipse cum percuteretur non repercutiebat, cum
malediceretur non maledicebat, cum pateretur non commi-
nabatur. hoc capitulo ponitur. xlv. distinctione episcopum.
8 ¶ † Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus per pe-
cuniam hanc dignitatem obtinuerit, deijciatur. ⁊ ipse ⁊ ordina
tor eius a communione modis omnibus abscindatur, sicut Si-
mon magus a Petro de hoc in rubrica. xx. ⁊.j. questio. prima
si quis episcopus cum capitulis precedentibus ⁊ subsequenti.
9 ¶ † Si quis episcopis secularibus potestatibus vsus ecclesiaz
per ipsas obtineat, deponatur, ⁊ segregentur omnes, qui illā
communicant. de hoc. xvj. questio. vij. si quis deinceps. ⁊.c. si
quis episcopus. vbi ponitur dictum.c. ⁊.c. si quis clericus.
10 ¶ † Si quis presbyter contemnens contra episcopum suū po-
pulum

pulum collegerit, ⁊ altare aliud erexerit, nihil habens quod re
prehendat episcopum causa pietatis ⁊ iustitie, deponatur, qua-
si principatus amator existens. est enim tirannus, ⁊ clerici cete-
ri, qui cum tali consentiunt. laici vero segregentur, hoc autem
post vnam secundam ⁊ tertiam obseruationem factam conue-
niat hoc. xxxij. questione secunda, seculares. xxxv. questione se
xta, multorum, decimaquinta questione vltima capitu. vltimo.
11 ¶ †Si quis presbyter aut diaconus ab episcopo suo segrege-
tur, hunc non licere ab alio recipi, sed ab ipso qui eum seque-
strauerat, nisi forsitã obierit eps qui eum segregasse cognoscit
de hoc. xj. q. iij. excommunicatus cum preceden. ⁊ seque. capi.
12 ¶ †Nullus episcoporũ peregrinorum, aut presbyterorum, aut
diaconorum, sine commendatitijs recipiatur epistolis. ⁊ cũ de
scripta detulerint discutientur hactenus ⁊ ita suscipiant, si pre-
dicatores pietatis extiterint, si minus, nec que sunt necessaria,
subministrentur eis. quia per subreptionem multa proueniũt.
de hoc. lxxj. ij. ⁊. iij. distincione.
¶ Episcopos gentium singularium scire conuenit, quis inter
eos primus habeatur, quem velut caput estiment, ⁊ nihil am-
plius preter eius conscientiam geratur, ꝙ illa sola fungimur,
que parrochie proprie ⁊ villis, que sub ea sunt, competunt, sed
nec ille preter omnium conscientiam. faciat in eorum parochijs.
sic enim vnanimitas erit, ⁊ gubernabitur Deus per Christum
in spiritusancto. de hoc. xxv. distinc. perlectis. versi. ad eppis-
copum. x. questio. ij. episcopus. xij. q. j. ex his. ⁊. c. Episcopus
ecclesiasticarum rerum ⁊. c. precipimus.
13 ¶ † Bis in anno episcoporum concilia celebrent. vt inter se in
uicem dogmata pietatis explorent ⁊ exurgentes ecclesiasticas
questiones amoueant, semel quidem in septimana pentheco-
stes. Secũdo. xij. die mẽsis yperberici, idest iuxta Romanos.
quarto idus Octobris, de hoc decimaoctaua distinctione per
totum. ⁊ infra in vndecima rubrica.
14 ¶ †Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus
habeat, ⁊ ea velut Deo complente dispenset. nec eis liceat ali-
quem omnino corrigere, aut parentibus proprijs, que Dei sunt
condonare. Quod si pauperes sunt tanquam pauperibus sub-
ministrentur, ne eorum occasione ecclesie negotia depredare-
tur. de hoc decimasecunda questione prima. episcopi ⁊. capitu-
lo manifesta. ⁊ capitulo sint proprie. ⁊ capitulis sequen. vsq;
ad finem questio. j. ⁊ infra in rubrica trigesimaoctaua.
15 ¶ †Presbyteri ⁊ diaconi preter episcopum nihil agere pre-
tendent. Nam domini populus ipsi commissus est, ⁊ pro ani-
mabus eorum hic redditurus est rationem de hoc infra in ru-
brica septima ⁊. xciij. distinctione a subditis cum sequentibus.
⁊. xcv. distinctione quasi per totum.
¶ Sint autem manifeste res proprie episcopi (si tamen habet
proprias) ⁊ manifeste dominice, vt potestatem habeat de pro-
prijs moriens episcopus sicut voluerit ⁊ quibus voluerit dere-
linquere, ne sub occasione ecclesiasticarum rerum, ea, que epi-
scopi esse probantur, interdicant. fortassis enim aut vxorem ha
bet, aut filios, aut propinquos, aut seruos, ⁊ iustũ est hoc apud
Deum ⁊ homines, vt nec ecclesia detrimentum patiatur.
¶ Ignorantia rerũ pontificis, nec episcopus vel eius propin-
qui sub obtentu ecclesie proscribantur, ⁊ in causis incidant,
qui ad eum pertinet. Mortisq; eius iniurijs male fame su-
biaceat, recipimus. vt in potestate sua episcopus res ec-
clesie habeat. Si enim anime hominum preciosiores illi sunt
credite, multo magis oportet eũ curam de pecunijs gerere, ita
vt eius potestate indigentibus omnia dispensentur per presby-
teros ⁊ diaconos continuare omniumq; solicitudine ministren
tur hoc ponitur decimasecunda questione prima precipimus.
cũ quinque capitu. precedentibus. Ex his autemquibus indi-
get ad suas necessitates ⁊ ad peregrinorum fratrum vsus ⁊ ipse
16 percipiat, vt nihil possit ei omnino deesse † lex enim Dei preci
pit, vt qui altari deseruiunt, de altari pascant. hoc ponitur de-
cimasecunda questione prima. ex his.
17 ¶ †Episcopus, aut presbyter, aut diaconus alee atq; ebrieta-
ti deseruiens aut desinat, aut certe damnetur. Subdiaconus,
aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut a commu-
nione priuetur. similiter cum laicus. hec causa ponitur trigesi-
18 maquinta distinctione. †Episcopus aut presbyter vsuras a de-
bitoribus exigens, aut desinat, aut certe damnetur. hoc capitu.
ponitur quadragesimaoctaua distinctione. episcopus. ⁊ de
hoc agitur infra in rubrica octaua.
19 ¶ †Si quis laycus vxorem propriã pellens alterã vel ab alio
dimissam duxerit communione priuetur. de hoc vigesimasecũda
questione prima capitulo primo, ⁊ questione sexta quasi per to
tum ⁊ infra in rubrica quadragesimanona.

SVMMARIVM

1 Clerici in primitiua ecclesia omnia habebant communia.

¶ Rubrica. ij.

i N principio nicene sino-
1 di de primitiua ecclesia dicit, † ꝙ nemo, qui diuinas
scripturas legit, ignorat, quod in principio nascen-
tis ecclesie discipulis in vnum congregatis, ꝙ multitudinis cre
dẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. ⁊ ꝙ vẽdẽtes predia, ⁊ possessiones
afferebãt eis, ⁊ ipsi diuidebãt singulis, prout cuiq; opus erat. ⁊
fuit cõmunis vita, ⁊ ꝯsuetudo apostolorum, ⁊ discipulorũ eorun-
dem, sicut habetur in decre. xij. q. j. dilectissimis, cum multis
capi. sequentibus consimilibus. innitebantur namq; iuri natu-
rali, secundum ꝙ omnia sunt communia. j. distin. §. j. ex quibus
omnibus ⁊ cõsimilibus considerandũ esset, an expediret eccle
sie Dei iuxta dictum Hieronymi ꝙ. o. reuolaret ad a. xxxv. di
stinctio. ab exordio. Et ꝙ in cetu dominorum Cardinaliũ, ⁊ in
collegijs ⁊ alijs de quibus videretur esse expediẽs, seruaretur,
vt omnis questus, ⁊ multiplicationis beneficiorum eisdẽ mate-
ria tolleretur, ⁊ quod aliunde conuenienter prouideretur eisdẽ
⁊ qḋ pluritatem beneficiorum in animarum suarum, ⁊ ecclesia
rum dispendium, ⁊ pernitiosum aliorum exemplum nullatenus
retinerent. sed ꝙ essent suo cardinalatu contenti. ⁊ modus per
eos assumptus ad posteros, diriuaretur, qui finaliter sibi omnia
beneficia, ⁊ officia ecclesiastica, que alicuius põderis sunt, vsur
pantur cum multis libris marcarum, multi ex eis cõtenti aliqua
tenus non existant.

SVMMARIVM

1 Clerici a secularibus iudicari non debent.
2 Romana ecclesia non debet priuilegium concedere, vt clerici a
laicis iudicentur.
3 Iuri publico renunciari non potest.

¶ Rubrica. iij. ꝙ episcopi, ⁊ persone ecclesiastice non capiun-
tur, sicut fit hodie a laicis. ⁊ ꝙ priuilegia a romana ecclesia
concessa in contrarium reuocentur.

1 i Item † cuũ subsequat immediate in dicta ni-
cena sinodo. Quod constantinus mo-
narcha tunc pene totius orbis, delata coram se que
rela quarũdam personarũm ecclesiasticarum, dixit
ꝙ a nemine seculari poterant iudicari, quia dum vocati erant,
⁊ hoc idem alijs iuribus cõibus sit ꝯforme. xcvj. di. bene qdẽ,
cũ. ix. c. seq. extra de ꝯsti. eccle. s. Marie. de reb. ecc. nõ alie.
cum laicis. de foro ꝯpe. per totũ. xi. q. j. clericum nullus, cum
pluribus. c. sequẽtibus. Videretur vniuersali ecclesie multũ
esse expediens intendere ad conseruationem dicte generalis li
bertatis ecclesiastice. ⁊. c. si quis suadẽte. xvij. q. iiij. ⁊ tamẽ sꝫ
Alexandrũ papam. e. causa. ⁊. q. si quis deinceps sit statutũ.
Si quis priorum, ⁊ nobilium, aut cuiuscũq; dignitatis, vel cu-
iuscunq; ordinis laicorum episcoporum cõprẽderit, vel percus-
serit, aut aliqua via a propria sede expulerit, nisi forte iudicatũ
canoniec, ꝙ actores, ⁊ cooperatores tãti sceleris anathemati-
zentur, ⁊ bona eorum iuri ecclesie tradentur. Si vero in presby
terum, vel in quẽcũq; inferiorum graduum clericũ hec eadem
presumpserit, canonice penitentie, atq; dispensationi subiacebit
si contumax fuerit excõicetur, nec videtur, quod Romana,
ac vniuersalis ecclesia deberet pati quod episcopi ⁊ cetere per
sone ecclesiastice a regibus, principibus, atq; ceteris dominis
temporalibus eorum auctoritate caperentur, sicut quotidie vi
2 demus attentari de facto. ¶ † Nec dicta Romana ecclesia de
beret (vt videtur prima facie ꝙ possit) super hoc eis priuilegiũ
cõcedere, sed cõcessa potius reuocare. Cũ talis ꝯcessio tendat
ad destructionẽ vl'is ecclesie. xxv. q. j. sunt qdã. ⁊. q. ij. si ea de-
struere. vt in. iij. rub. s̃. in. j. parte posita plenius est probatum.
3 † Cũ hoc sit ius publicũ diuinũ ⁊ humanũ ꝑsonaliter ⁊ realiter
ecclesijs ꝯcessũ cui renuntiari nõ põt, cũ sit publicũ autoritate
⁊ vtilitate, sicut ꝓbari põt in. d. xxv. q. j. ⁊. ij. ⁊. xvij. q. iiij. q̃si ꝑ

totū. ꝛ faciūt multa iura tacta. extra de imunita. eccle. non minus. ꝛ. c. aduersus. de ferijs. c. vlti. de testi. c. vltimo. de foro cōpetē. significasti. de transac. c. vlti. de in integ. resti. causa. §. vlti. ff. de pactis. l. ius publicū. ꝛ. l. inter debitorē. ꝛ de iure immu nita. semp. §. ꝯductores. ꝓut latius ꝓseq̄t Hostiē. in ti. de renuntiatio. in summa. §. que possunt. ꝛ in apparatu de senten. ex communica. nouerunt.

SVMMARIVM

1 Cap. clerici ꝺ cle. ꝯiu. an reuocari per cōciliū debeat.

Rubrica. iiij.

1 Item ex eisdē causis vr̄ ꝙ decretalis bonifaciana de cleri. ꝯiug. clerici haberet reuocari, cū ꝑ ipsaꝫ generale priuilegiū ecclesie quo ad ꝑsonas ꝛ res ecclesiasticas ꝯiugatoꝝ ab ipso restringant̄. Et hoc a dicto dn̄o Bonifa. factū fuerit absq; auctoritate ꝛ vocatione cōcilij ḡnalis, cū tn̄ ḃm decretū Gregorij pape. xxij. di. si q̄ tales clerici ꝯiug. stipēdia ēt ab ecclesia recipere possent ꝛ sub ecclesiastica essent tenēdi regula. Et canendis psalmis inuigilare haberent, vt ibidem, ꝛ facit. c. displicui. qđ est conciliuꝫ Carthagineñ. ꝛ extra de vita ꝛ ho. cle. clericus si tonsura. ꝛ de cleri. ꝯiu. Joā. cū nota. ibidē. ad hoc facit. c. primū ꝯcilij Toletani, in quo statuit̄, vt si subdiaconus defuncta vxore aliā duxerit, ostiarius fiat. Et q2 ḃ3 canones apostoloꝝ ꝛ oriētalē ecclesiā gauderēt (nisi sint bigami) ꝑuilegio clericali ꝙ se extēdebat nō solū ad ꝑsonas ſ3 ēt quo ad alia taliū clericoꝝ.

SVMMARIVM

1 Priuilegium constantini ecclesie concessum est iuri consonuꝫ.

Rubrica. v.

1 Item † cū in dicta nicena synodo circa principiū dicat̄, ꝙ ꝑdictus Cōstātinus monarcha, ꝛ ēt reges, ꝛ ꝑsides, ac magr̄atus alij licētiā dederunt ꝑ vniuersuꝫ orbē suo degētes iperio, nō solū fieri xp̄anos, ſ3 ēt fabricādi ecclesias, ꝛ eis predia tribuēdi. ꝛ dictū priuilegiū vr̄ ecclesie cōcessuꝫ ꝛ approbatū iuriq; ꝯsonū. x. q. j. c. j. cū seq. nō seruet̄, nec a ꝑsonis ecclesia. nec a secularibus, nec in hoc sufficiāt iaꝫ ꝯstituta remedia ab Alexādro. iiij. extra de imu. ꝛ q2 nōnulli, in quibus nōnulla ponit̄ pena, decreta. Bonifaciana, clerici laicos ꝛc. nō seruet̄ expediret, ꝙ ꝑ diligētia ꝛ auctoritate sedis apostolice ꝛ sacri ꝯcilij ꝯ̄ taliuꝫ ausus, ꝛ conamina libertatē, ꝛ imunitatē ecclesiasticā ledere, ꝛ minuere in clientū apponeret̄ remediū oportunū, sed hoc plenius agitur in rub. lxx. vbi probatur, ꝙ hoc debet seruari, ꝛ fieri.

SVMMARIVM

1 Orationes speciales pro Regibus in ecclesia fieri debent.

Rubrica. vj.

1 Item † cū in dcā nicena synodo dicat̄, ꝙ ḃ3 monita ap̄li timo. ij. a. fiāt orōnes, postulationes gratiaꝝ in ecclesia ꝓ oibus hominibus, pro regibus ꝛ oibus, q̄ in sublimitate sunt, vt quietā ꝛ trāquillā vitā agamus, ꝛ hoc nominatim ꝛ specialiter nō fiat in multis ecclesijs, videretur vtile, ꝙ hoc mandaretur seruari vniuersaliter in ecclesia sancta Dei.

SVMMARIVM

1 Episcopi gregem domini pascere debent.
2 Episcopi apostolorum successores sunt.
3 Episcopis debet seruari iurisdictio sua.
4 Epis in suis diocesibus in cunctis preordinatores esse debent.
5 Episcopi habent curam animarum ꝛ pecuniarum ecclesie administrationem.
6 Beneficia ecclesiastica ad episcoporum collationeꝫ spectant.
7 Clerici habendi non sunt qui non sunt sub disciplina alicuius episcopi.

Rubrica. vij.

1 Item † cū in eadē synodo dicat̄ auctoritate bea. Pet. in sua. j. ep̄la. v. c. ꝙ ep̄i q̄ ꝑ spiritū sanctū ꝯstituti sunt regere eccl'iā Dei, pascant qui in ipsis sūt gregē Dei, ꝓuidētes nō coacte sed sponte secundū Deū, neq; turpis lucri gratia, ſ3 volūtarie, neq; vt dn̄antes in cleros, sed forma gregis ex aio. vt cum princeps pastoꝝ apparuerit, percipere valeant imarcessibilē glorie coronam. ꝛ idē ēt dr̄ in decretis. xcv. dist. esto subiectus. xxvj.
2 q. j. predicatoꝝ † vr̄ vtile ꝙ cū ep̄i sunt in ecclesia Dei successores apostoloꝝ (sicut dicit Urbanus papa. lxviij. dist. quoꝝ vices. ꝛ anacletus. xxj. distin. in nouo.) ꝛ sicut papa in plenitudinē ꝑtātis. ita ꝛ ipsi in partē solicitudinis, in decretis prouincijs, dinitatibus ꝛ diocesibus sunt assumpti. extra de auctori. ꝛ vsu palij, ad honorē. ij. q. vj. qui se scit. ix. q. iiij. ep̄i. cū ca. precedē.
3 ꝛ seq. † ꝙ sua eis iurisdictio seruaretur intra limites cōmissos eisdē, aliter. n. (vt ait Grego.) si sua vnicuiq; ep̄o iurisdictio nō seruat̄, quid aliud agit̄, nisi vt ꝑ nos ꝑ quos vt eccl'iasticus ordo custodiri debuerat, ꝯfundat̄. xj. q. j. ꝑuenit. † Et iō cū dicti
4 ep̄i in suis diocesibus sunt de iure ꝛ eē dēant ꝑordinatores i cūctis, vt ait Isidorus i ep̄la ad Ludifredū, ꝛ. xxv. di. ꝑlectis. ac de iur̄ cōi, ꝛ ḃ3 ꝯciliū Aurelianeñ. xv. q. vj. Oēs basilice, q̄ ꝑ diuersa loca ꝯstructe sunt, i epoꝝ ꝑtāte ꝯsistāt, in cuius territorio
5 sunt posite. † Et ḃ3 Calixtū papā. e. q. nullus. Nec archi. nec archipresbiter, nec ꝑpositus, nec diaco. aiaꝝ curā, vel ꝑbēdas ecclesie sine preiudicio, vel consensu ep̄i alicui tribuat, imo sicut sanctis canonibus ꝯstitutū est, aiaꝝ cura, ꝛ pecuniarū, ecclesiasticaꝝ dispēsatio i ep̄i iudicio. ꝛ ꝑtāte ꝑmaneat. ꝛ si. q̄s ꝯ̄ ḃ fecerit aut ꝑtātē, q̄ ad ep̄uꝫ ꝑtinet sibi vēdicare ꝑsumpserit, ab eccl'ie limitibus arceat̄, vt ibidē vr̄ ḃ3 dcm̄ Greg. ecclesiasticus
6 ordo ꝯfundi, † q2 ecclesiastica bn̄ficia ad ipsoꝝ epoꝝ collationē ꝛ ꝓuisionē ꝑtinētia ꝑ sedē apostolicā, per alios ꝯferunt̄, ēt anteq; vacent, nō solū in curia roma. sed extra, cū ipsi ep̄i de cura ꝛ curatis, quorum ꝯsciētias, ignorāt, q2 ipsi eis nō ꝓuidēt, reddere habeāt rōnē. de offi. archi. c. j. ꝛ sanguis subditoꝝ de eoꝝ manibus requirat̄, vt extra de regula. ꝛ trāſ. c. j. ꝛ vlt. de of. or. irrefragabili. Et insup, q2 ab epoꝝ interdictione, ꝛ coronatione aliqui ēt eoꝝ degētes delinquētes, vel bn̄ficiati dioce. ꝑ ex-
7 cōicationē seu quocūq; alio mō subtrahunt̄. † Cū ḃ3 ꝯci. Parisieñ. nulla ratione clerici aut sacerdotes hn̄di sunt, q̄ sub nullius episcopi disciplina. ꝛ ꝓuidē. gubernant̄. xciij. di. nulla. Cū ēt illud qđ dn̄s dicit de alijs. Mat. x. q̄ vos recipit, me recipit. ꝛ q̄ vos honorat, me honorat, ꝛ qui spernit, me spernit. viij. q. j. q̄ vos, ꝛ. ij. q. vij. accusatio. cū seq. intelligat̄ ꝺ ep̄is ꝛ sacerdotibus, quibus honor debitus deferēdus est, ne latratus ꝛ detractiones ꝯ̄ eos de facili audirent̄, ḃm qđ tradit̄. ij. q. vij. in multis capi. Et ꝙ de facili ad curiā romanā non citaret̄, cuius fit ꝯ̄riū omni die ꝯ̄ doctrinā Greg. dicētis. lxxxvj. di. si q̄d de quocūq; clerico ad aures tuas ꝑuenerit, qđ te iuste possit offendere facile nō credas, nec te ad vindictā res accēdat incognita, sed presentibus ecclesie tue senioribus diligēter est veritas perscrutanda, vt si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis. extra de syno. licet hely.

SVMMARIVM

1 Honor suus vnicuiq; debetur.
2 Priores in dignitate preferēdi sunt.
3 Ecclesie Roma. ritus a Cardinalibus obseruandus est.
4 Ecclesia ro. debet prouidere circa honorē prelatis ipēdēdum.
5 Ecclesie romane altitudo reputari debet.
6 Ecclesia romana vniuersa sibi vendicat.
7 Ecclesie vnicuiq; honor seruari debet.

Rub. de excessu Cardinalium ꝛ curialiū contra prelatos.

1 Dictus † etiā honor debitus vnicuiq; iuxta suū statū, debet̄ (vt in ꝯcilio generali de appel. vt debitus) dictis ep̄is ꝛ non prelatis q̄ non sunt successores apostoloꝝ, sed sunt ꝛ ab initio fuerūt assumpti ad ministrādū ꝛ seruiēdū in ecclesijs parochialibus, ꝛ vt ipsi presbyteri pape assistant in missaꝝ solēnitatibus ꝛ diaconi cardinales in induendo papā, ꝛ alijs ministerijs insistant, ꝛ circa altare deseruiāt dn̄o pape, sicut hr̄ in cronica martiniana. tit. de duplici regimine vrbis. Quinimo (qđ vr̄ esse indecētius) camerarius dn̄i pape ꝛ vicecācellarius, auditor ꝯ̄dictoriaꝝ,

ctoriaꝝ,referēdarius, ⁊ notarij archiepis epis ⁊ ꝑlatis alijs in
sedibus preferunt̃.Cū tñ ſm eoꝝ dignitatē,⁊ prerogatiuā ordi
num ⁊ ordinationis sue tps ꝯcedere ⁊ in qualibet re sua loca te
2 nere deberēt.† Et qui priores sunt dignitate essent alijs preferē
di.xviij.dis.placuit lxxiiij.dist.epoꝝ.lxxxv.dist.c.vlt.extra de
maio.⁊ obe.c.j.⁊.xiij.c.ꝯcilij Niceni.⁊ in ꝯci. Tole.xciij.nō
nulli.⁊ in.xxiij.ꝯci.Mileuitani.⁊ in.xxiij.c.cōcil. Agatheñ.
3 ⁊ in.xxxix.iij.ꝯci.Tolet.⁊.xl.c.tertij ꝯcilij.Bracbareñ.† dici
ēt diaconi ⁊ ꝑsbyteri Cardi.ꝯ̃ ritu3 ⁊ morē ecclesie roma. q ab
eis seruandus est.xviij.di.§.veꝝ.c.dist.ꝯ̃ morē.x.di.q nesciat,
forte ꝯ̃ ius ſ3 Nicolañ papā.xxj.dist.deniqꝫ presentibus Ar-
chiepis ⁊ epis in missa ⁊ in mēsa benedicūt, cū tñ probibeat̃ in
ꝯci.Agatheñ.c.xvij.ꝙ presbiter populo dare non presumat.⁊
dictos archiepos,epos,⁊ prelatos frequēter lōge infra se posi-
tos velut in imo respiciūt.Quibus(vt vtamur verbis Grego.in
moralibus) nō ꝯsulēdo interdū loqui,sed vix dñando dignant̃.
xlvj.dist.hoc h3 propriū.cū itaqꝫ Greg. papa scribat.ꝙ bono-
rē suū nō reputat in quo fratres suos honorē suū ꝑdere cogno-
scit,q2 suus honor est honor vl'is ecclesie ⁊ solidus vigor fratrū
suoꝝ epoꝝ.Et scribat se tūc honoratū cū singulis quibusqꝫ ho-
nor debitus nō negat̃,⁊ (ne detrahat̃ honori ceteroꝝ prelatoꝝ)
inhibeat se vl'e3 papā vocari q2 talia verba veritatē inflāt ⁊ cha
ritatē vulnerāt.xcviij.di.ecce † haberet roma.ecclesia ꝓuide-
re circa dictū honorē epis ⁊ prelatis oibus ipēdēdū. Et recor-
dari deberet iugiter de scripto.Cur te habeā vt ꝑncipē, cū me
nō habeas vt senatorē.xcv.di.esto subiectus,Nā qui ꝯtēnit cō
tēnit̃,⁊ dolus interdū cū dolo cōpēsat̃,⁊ frustra petit debitū,q
qđ d3 nō impēdit. Et nō seruāti fidē fides interdū nō seruat̃ ei
5 de3.† Debet itaqꝫ reputari roma.eccle.altitudo ⁊ cognitio.nā
sicut ait Grego.lxxxix.distctio.hec.⁊.xvij.q.v.ad hec. Pro-
uisio dispensationis diuersos ecclesie ordines ꝯstituit esse distin
ctos,vt dū reuerentiam minores potioribus exhiberent,⁊ po-
tiores minoribus dilectionē impenderēt,vera ꝯcordia fieret, ⁊
ex diuersitate cōnexio ⁊ recte officioꝝ gereretur administratio
singuloꝝ.Na3 vt ait Aug.ad donatū, ⁊ hr̃.xxiij.q.v.ꝓdest,si
sicut dilectionē iussi sunt terrētibus debere qui timēt, ita dile-
ctionē iussi sunt timētibus debere qui terrent. ¶ Prouerbiu3
6 vulgare est,qui totū vult totū ꝑdit.† Ecclesia roma. sibi vēdi-
cat vniuersa.xciij.di.diaconi sunt.Unde timēdū est ꝙ vniuer-
sa perdat,nā sicut Salomon prouer.xxx.q multu3 emūgit san-
guinē elicit.iiij.dis.deniqꝫ.sicut hr̃ exēplū de ecclesia grecoꝝ q̃
7 ex hoc ab ecclesie roma.obedientia dr̃ recessisse. † Nā ex hoc
in.vj.c.Niceni ꝯcilij statutū est,vt honor vnicuiqꝫ ecclesie ser-
net̃.lxv.dist.mos antiquis.Ad idē faciūt penultimū ⁊ vltimū
ca.ꝯcilij antbiocheni.⁊.ij.⁊.iij.c.ꝯcilij Cōstātinopolitani.Ui-
deret̃ ēt vtile ꝙ dicti epi ⁊ archiepi iusto ipedimēto detēti pos-
sent recōciliare ꝑ alios in ordine sacerdotali ꝯstitutos ecclesias
⁊ cemiteria polluta ⁊ violata, cū interdū ve vno anno vel bien-
nio nequeūt recōciliari ꝑ eos.Et ꝙ illis q nō hñt vñ viuāt assi-
gnaret̃ de bñficijs dioces.vñ ꝯuenienter viuere possent, vel ꝙ
plures epatus vnirent̃ in vnū ne cōtēptui haberent̃.Ad qđ fa
cit.xc.dist.diaco.iiij.di.c.legimus.Uidet̃ insuꝑ statuēdū ꝙ ꝑ
curiā roma.nō ꝯcederet̃ principibus vel alijs ne quoquomodo
leuarent̃ absqꝫ ipsoꝝ prelatoꝝ assensu decime,nec annalia, nec
alie subuentiones, nec beneficia ante eorum vacationem con-
ferrentur,nec reseruarentur per curiam supradictam.

SVMMARIVM

1 Clerici conductores possessionum esse non possunt nec negotia secularia sub cura accipere,⁊ limita vt ibi.
2 Clerici de oblationibus ecclesie stipēdia consequi debent, ⁊ si ecclesia non sufficit proprio artificio victum querant.
3 Clerici vsuram recipientes quomodo puniantur.
4 Clerici nundinas sectari non debent.

¶ Rubrica.viij.

1 Item † cū alia sunt negotia secularia, alia ec
clesiastica.⁊ ſm apl'm.ij. ad Thimo.
ij.dicat̃ ꝙ nemo militās Deo implicet se negotijs se
cularibus, statutu3 fuit in eodē synodo Nicena ⁊ in
canonibus apostoloꝝ,q2 quidē in clero vident̃ electi ꝑꝑ turpia
lucra,⁊ ꝯductores fiunt alienaꝝ possessionū, ⁊ negotia secula-
ria sub cura sua accipiūt,misteriū ꝑuipēdūt,⁊ per seculariū do-
mos discurrūt,⁊ ꝑꝑ auaritiā patrimonioꝝ sollicitudinē sumūt,
ꝙ hoc deinceps nō fiat nisi ꝑꝑ pupilloꝝ,orphanoꝝ,⁊ viduaru3
defēsionē,aut si forte eps ciuitatis eccl'iasticaꝝ reꝝ eos ꝑcipiat
habere sollicitudinē.veꝝ q2 dictū statutū in alijs concilijs,vt in
laudiceñ.v.c.⁊ in Calcedoneñ.iij.c.⁊ a romanis pontificibus
frequenter iteratum,vt extra ne cle.vel mona.ꝑ totū.lxxxvj.di
stin.ꝑuenit.lxxxviij.di.decreuit cū sequentibus.xxvj.distin.q.
iij.per totū.nō seruat̃ ēt a multis ꝑlatis,⁊ vt annalibus qui pe-
cunias suas tradūt ⁊ ab ipsis diuersa seruicia recipiūt,⁊ ex ꝯ̃rio
populus scandalizet̃,vr̃ vtile ꝓuideri,ꝙ ꝑdicta effectualiter ser
2 uarent̃. † Et qđ clerici q turpi lucro,vel inhonesto negotio si-
bi victu3 querere prohibentur de oblationibus ecclesie stipen-
dia ꝯsequant̃,ꝙ si eis ecclesia sufficere nō posset proprio artifi-
cio vel agricultura (exēplo apostoli qui de labore manuū viue-
bat) sibi necessaria inuenirent.ita tñ vt occasione operis suis ec
clesiasticis officijs nō deessent.hoc nēpe est in alijs ⁊ a romanis
3 pontificibus ꝯstitutū.xcj.di.ꝑ totū.Act.xx.c.† Et ꝙ acccipiē
tes vsurā ⁊ ampliatione3 indebitā ⁊ turpia lucra deijcerentur a
clero,⁊ alieni haberent̃ ab ecclesiastico gradu,ꝓut continet̃ in.
xviij.c.Niceni cōcilij posito.xlvij.dist.qm̃.⁊ in Carthagineñ.
conci.xcj.dist.⁊ idē statuit̃ in.xliij.c.iij.ꝯcilij Bracbareñ.⁊ in
4 xiiij.c.ij.ꝯcil.Arelateñ.⁊ in.ix.c.ꝯcil.Elibretani continet̃ † ꝙ
epi presbiteri,⁊ diaconi de locis suis negotiandi cā non descen
dant,nec sectentur nūdinas.⁊ in seq.c.habetur ꝙ si vsuras ac-
ceperunt degradentur ⁊ abstineant.

SVMMARIVM

1 Ecclesia romana super alias ecclesias principatum tenet.
Christus iura celestis ⁊ terreni regni Petro cōmisit.
2 Jura ecclesiastica ⁊ secularia distingui debent.

¶ Rubrica.ix.

Item cū in eadē synodo nicena ponat̃ edictū
donationis ꝯstātini imꝑatoris, de qua
1 habet̃ i illa palea.Cōstantinus.xcvj.di.† Et dicto
edicto spāliter ꝯtineat̃,qual'r dictus ꝯstantinus de
creuit,vt romana ecclesia ꝑncipatū teneat tā suꝑ quatuor sedes
patriarchales.s.alexandrinā,antiochenā.Hierosolimitanam,
⁊ ꝯstātinopolitanam,q̃ꝫ ēt in vniuerso orbe super oēs ecclesias.
Et pōtifex q ꝑ tpa ipsius sacrosancte roma.eccl'ie extiterit, cel-
sior,⁊ ꝑnceps cūctis sacerdotibus, ⁊ totius mundi existat. Et
eidē romanam vrbē ⁊ ois Italie siue oim occidentalium ciuita-
tes regionū,⁊ ꝓuincias reliquerit,⁊ imperiū occidētale, vt ibi-
dē ꝯtinet̃. Dñsqꝫ beato Petro eccl'ie eterne viceclauigero cel
lestis regni simul ⁊ terreni iura commiserit,sicut Nicolaus pa.
ait.xxij.di.oēs.⁊ in ꝓhe.vj.li.⁊ đ elec.c.fundamēta.⁊ de ma.
⁊ obe.solite.Uideret̃ vtile si absqꝫ scādalo fieri posset hec ta-
liter seculariū ꝑncipū auribus inculcari ꝙ cognoscerent nulla3
sibi fieri iniuriam,cū eccl'ia se de aliquibus casibus secularibꝰ
intromittat,⁊ qđ declararet̃,ad qd spūl'r ⁊ tpal'r ꝑmatus ro.ec
2 cle.se extēdit ſ3 ordinatā ptātē.† Et ꝙ distinguerent̃ iura eccle
siastica ⁊ secularia cum hoc videatur consonum iuri.x.distin.
quoniam.xcvj.distin.cum ad rerum.⁊ capi.duobus.

SVMMARIVM

1 Clerici quas mulieres secum habere possint.
2 Clerici ad mulieres proximas sanguini sine testimonio non accedant.
Sorores mee non sunt,que cum mea sorore sunt.
3 Postribula publica prope ecclesias teneri non debent.

¶ Rubrica.x.

1 Item † cū i.iij.c.niceni ꝯcilij fuerit oibꝰ mod.
iterdcm̃,ne epo,neqꝫ ꝑsbytero,neqꝫ dia
cono,neqꝫ vlli clericoꝝ oino liceret hr̃e secū mulie
rē extraneā,nisi forte mr̃,aut soror,aut auia,vel ami
ta,aut mr̃tera sit,q2 i his solis ꝑsonis ⁊ haꝝ similibus, ois q̃ in
mulieribus est suspectio,declinet̃.⁊ q ꝑter h agit ꝑiclitet̃ đ cle-
ro.dcm̃ statutū ē positū.xxxij.di.iterdixit,sic i.iij.⁊.iiij.c.ij.cō
ci.arelateñ.⁊ i multis alijs ꝯcilijs vt i.x.⁊ in.xv.c.ꝯcilij eliber
tan.⁊ in.xvj.c. concilij Hilerdeñ. ⁊ a Romanis pontificibus
iteratum,vt extra de cohabita.cle.⁊ mul.ꝑ totū.lxxxvj.di.cle
rus cū.c.seq.nō seruet̃ ⁊ ex h multa scādala subsequant̃ ⁊ con-

tra clerum murmeret populus, videret̃ vtile ꝓ cõseruatõe sta
tus eccľie ⁊ honoris qđ mãdaret̃ seruari.xxxij.dis.hospitioliũ.
2 †Vñ in.j.c.concilij Tarraconeñ.statutum est ꝙ etiam cleri
ci ad proximas sanguinis sine testimonio non accedant. Nam
vt Augu.dicit.oẽs qui cũ sorore mea sunt sorores mee nõ sunt.
lxxxj.di.legit̃.Et ad idẽ faciũt capitula sequẽtia.⁊.xliij.c.iiij.
3 concilij Toletani ⁊ in.xxxij.c.tertij ꝯcilij Bracharen.† Et in
super ꝙ prostibula publica nõ teneant̃ prope ecclesias ⁊ in ro-
mana curia ꝑpe palatiuꝫ dñi Pape,⁊ nec alibi prope domos
prelatoꝝ,⁊ ne marescallus dñi Pape ⁊ ꝯsimiles aliquid reci
piant a meretricibus ⁊ lenonibus earundem.

SVMMARIVM

1 Concilium episcopoꝝ bis in anno celebrari debet.
2 Negotia statum cleri contingentia que coram ordinarijs ter-
minari non possunt, vbi terminari debeant.
3 Negligẽtia sacerdotum mores ab ecclesia Christi depulit.
4 Sinodus siue concilium quando celebranda sit ⁊ qua hora, ⁊
quis ordo seruandus sit,⁊.ꝫ.nu.xj.
5 Iudices ⁊ auctores fisci in concilio celebrando presentes esse
debent.
6 Concilia cum magna quiete ⁊ absq̧ tumulto celebrari debent.
7 Iura condere parum est nisi sint qui ea tueantur.
8 Metropolitani ⁊ Patriarche in singulis regnis, vbi non sunt
constituẽdi sunt.
9 Archiepiscopus sup oẽs ꝓuincie episcopos ṗmatum obtinet.
10 Concilij celebrandi ordo vnde oriatur.

Rubrica.xj.

1 Item †cuꝫ in.vj.cõci.Nice.caueat̃ ꝙ ꝑ sin
gulos annos singulis ꝓuincijs bis in
ãno epoꝝ ꝯciliũ teneat̃, vt q̃ corrigẽda ⁊ reforman
da i q̃libet ꝓuincia fuerit corrigant̃, ⁊ reformẽt̃. Et
dictũ salubre ꝯstitutũ in.xx.cõci.Antioch.⁊ in.iij.c.cõci. cõ-
stãtinopolitani. ⁊.ij.c.ij.ꝯci.Carthagineñ.repetitũ i alijs cõ-
cilijs,⁊ in decretis romanoꝝ põtificũ,vt.xviij.di.ꝑ totũ,nõ ser
uet̃,videret̃ vtile ꝙ ꝑ ꝓuidẽtiã ꝯcilij executiõi debite deman-
2 daret̃. †Et ꝙ oĩa negotia ꝯtingẽtia statũ cleri i regularibꝰ ⁊ se-
cularibꝰ ꝑsonis,q̃ corã suis ordinarijs nõ possent accipe finem
vel a quibus esset appellatũ,deferret̃ ibidẽ, ⁊ prius ad roma-
nã curiã deuolui nõ possent,nisi essent maxime cãe ꝫ tenorẽ le-
gis canonizate.ij.q.vj.anterioꝝ.§.illud. ⁊ si ꝯtingeret appella
ri ad sedẽ apľicaꝫ a ꝯcilijs,ꝙ prima causa appellationis remit-
teret̃ ad examen ꝯuicinoꝝ epoꝝ ꝫm ꝓuidẽtiã ⁊ ordinationẽ su
per hoc habitã Nicena synodo,sicut recitat̃. in.iij. ⁊ vlti.c.vj.
ꝯcil. Carthagineñ.in quo affuit Faustinus legatus ecclesie ro-
mane. Hoc fuit statutũ in ꝯci.Sardiceñ. posito.ix.q.iij. si qs
eps.⁊ in conci.mileuitano fuit idẽ ꝯstitutũ.ij.q.vj.placuit vti-
le ẽt esset,ꝙ ad dicta cõcilia aliqui de capi.⁊ de presbiteris dio
ce. ⁊ laicis vocarent̃, sicut in vlt.c.ꝯci. Tarraconeñ.extitit cõ
3 stitutũ.⁊ in.iij.c.iiij.ꝯci.Toleta.ꝙ incipit nullã dicit† ꝙ nulla
pena res discipline mores ab ecclesia xp̃i magis depulit q̃ꝫ sa-
cerdotum negligentia,q contemptis canonibus ad corrigẽdos
ecclesiasticos mores synodũ facere negligũt. Ob hoc vniuersa-
liter a nobis diffinitũ est,vt qꝛ iuxta patrũ antiqua decreta bis
in anno difficultas temporis fieri cõciliũ nõ sinit,saltẽ vel semel
a nobis celebret̃. Ita tñ,vt si fidei cã est,aut quelibet alia eccle-
sie cõis gñalis totius yspanie,⁊ Gallicie synodus cõuocet̃. Si
vero nec de fide,nec de cõi ecclesie vtilitate tractabit̃, sed spe-
ciale erit ꝯciliũ,vniuscuiusq̧ prouincie metropolitanus elege-
rit peragẽdus esse. ¶ Omnes aũt q causas ꝯ episcopos aut iu-
dices aut potẽtes,aut ꝯ quoscũq̧ alios habere noscunt̃, ad idẽ
cõciliũ ꝯcurrãt,⁊ quecũq̧ examine synodali a quibuscũq̧ pra-
ue vsurpata inueniunt̃ regij exequtoris istãtia iustissime his q-
bus iura sunt reforment̃. Ita vt ꝓ cõpellẽdis iudicibus vel secu
laribus viris ad synodũ metropolytani studio quidã executor
4 a principe postulet̃. ¶ †Quintadecima aũt Chalendarium iu
niaꝝ ꝯgregãda est in quacũq̧ prouincia synodus pp vernale
tempus qñ herbis terra vestitur,⁊ pabula germinũ inueniũtur.
Hora itaq̧ diei ṗma,ante solis ortũ eijciant̃ oẽs ab ecclesia,ob
seratisq̧ foribus cunctis ad vnã ianuã ꝑ quã sacerdotes ingre-
di oportet ostiarij sedeant,⁊ ꝯuenientes omnes episcopi pari-
ter introeant,⁊ secũdũ ordinationis sue tempora resideant.post
ingressum omniuꝫ episcoporum atq̧ consessum, vocentur dein-
de presbiteri,quos causa ꝓbauerit intrare,nullus se inter illos
ingerat diaconorum. Post hos ingrediant̃ diacones probabi-
les,quos ordo poposcerit interesse. ¶ Et corona facta de sedi-
bus epoꝝ,presbyteri a tergo eorum resideant, diaconi in con-
spectu eorũ stent,deinde ingrediant̃ laici qui electioni concilij
interesse meruerunt. Tũc quoq̧ ingrediant̃ ⁊ notarij, quos ad
recitandũ,vel excipiẽdũ,ordo requirit , ⁊ obserent̃ ianue. Se-
dentibusq̧ in diuturno silentio sacerdotibus,⁊ cor tantũ habẽ-
tibus ad Deũ dicat Archi. Orate.statimq̧ oẽs in terrã ꝓster
nant̃. Et orãtibus tacite diutius cũ fletibus atq̧ gemitibus,tũc
vnus ex episcopis senioribus surgens,palã orationẽ fundat ad
Deum,cũctis in terra adhuc iacentibus. Finita aũt oratione,⁊
responso ab oibus. Amẽ,rursus dicat diaconus. Erigite vos,
⁊ cõtestim omnes surgant,⁊ cũ omni timore Dei ⁊ disciplina,
tam episcopi q̃ꝫ presbiteri sedeãt.sicq̧ omnibus in suis locis in
silentio cõsidẽtibus diaconus alba indutus,codicẽ canonuꝫ in
medio proferẽs,capitula de cõcilijs agẽdis pronũtiet. finitisq̧
titulis Metropolita. eps cõciliũ alloquat̃ dicẽs. Ecce sancti
ssimi sacerdotes,recitate sunt ex canonibus priscorũ patrũ sen-
tentie de concilio celebrãdo. Si qua igitur quẽpiã vestrũ actio
cõmouet,corã suis fratribus ꝓponat. Tũc si aliquis quãcũq̧
querelã,q̃ ꝯ canonẽ agit in audientiã sacerdotalẽ ꝓtulerit, nõ
prius ad aliud trãseat̃ capitulũ nisi ṗmũ que proposita est actio
terminet̃. Nã ⁊ si ṗsbyter aliquis aut diaconus vel clericus si-
ue laicus de his qui foris steterin cõciliũ ꝓ qualibet re credide
rit appellandũ ecclesie metropolitane Archi. cãm suam inti-
met,⁊ ille ꝯcilio denũtiet,⁊ tũc illi ⁊ introeundi,⁊ proponẽdi li-
cẽtia concedat̃. Nullus autem episcopoꝝ a cetu cõi secedat, an
teq̃ꝫ hora generalis secessionis adueniat. Cõcilium quoq̧ nul-
lus soluere audeat,nisi fuerint cuncta determinata , ita vt que-
cũq̧ deliberationi cõi finiũtur episcopoꝝ singulorum manibus
scribant̃, tũc enim Deus ꝯgregationi suoꝝ sacerdotũ interesse
5 credendus est. †In.xviij.ẽt.c.iij.ꝯcil. Toleta.statutũ fuit , ꝙ
iudices,⁊ auctores fisci ṗsentes essent ꝯcilio celebrãdo,vt disce
rẽt q̃ꝫ pie ⁊ iuste cũ populis agere debeãt. Et ne i angarijs, aut
operationibus superfluis aliquẽ priuatũ, vel fiscalẽ aggraua-
rent. Sunt enim ẽpi perspectores qualiter iudices cũ populis
agant,vt ipsos premonitos corrigant , aut insolẽtias eoꝝ auri-
bus principũ innotescãt ꝙ si correctos emẽdare nequiuerint,ꝙ
6 ab ecclesia ⁊ cõmunione suspẽdant. †In.j.c.xj.cõci. Toleta.
posito.v.q.iiij.in loco. ꝯtinet̃ ꝙ cõcilia debent cũ magna quie
te ⁊ absq̧ aliquo tumultu celebrari.vnde ibidẽ dr̃. In loco be
nedictionis considentes dñi sacerdotes, nullis debet aut indi-
scretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus pertur
bari. Nullis etiam fabulis vanis aut risibus agi , ⁊ (qđ dete-
rius est) obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effun-
dere. Si quis.n.(vt ait apostolus)putat se religiosum esse non
refrenans linguã suã,sed seducẽs cor suũ,huius vana est reli-
gio,cultũ.n.suũ iustitia perdit,qñ silẽtium perit, ⁊ iudicioꝝ ob
strepentium turba cõfundit,dicente ꝓpheta,erit cultus iustitie
silentium. Debet ergo quicquid,ante ꝯsidentiũ consultationes
agit̃ aut a causantiũ parte ꝓponit̃ sic mitissima verboꝝ prola-
tionẽ ꝓferri , vt nec cõtẽtiosis vocibus census audiẽtiũ pertur
bent,nec iudiciuꝫ vigorẽ tumultu eneruent. Quicũq̧ ergo in cõ
uentu ꝯcilij hec,que premissa sunt,violãda crediderit , ⁊ ꝯ hec
interdicta,aut tumultu,aut ꝯtumelijs,vel risibus cõciliũ ꝑtur-
bauerit,iuxta Dei legis edictũ quo ṗcipit̃.eijce derisorẽ, ⁊ exi-
bit cũ eo iurgiũ,cũ omni dedecore de confessione abstractus a
cõi cetu secedat,⁊ triũ dieꝝ xcõicationis sententiam perferat.
7 †Itẽ cũ paꝝ ꝓsit cõdere iura nisi sit q ea tueat̃,⁊ exequat̃,ď ele
ctione vbi periculũ de statu regulari.periculoso.c.qm̃,in li.vj.
vr̃ vtile ꝙ i singulis ꝯcilijs ꝓuincialibus ordinarent̃ certi visita
tores,⁊ correctores sicut statuit̃ in regularibus de statu mona.
in singulis q statuta facerẽt obseruari,vel saltẽ in canonibus ꝓ
uincialibus omnia facta promant, que correctione ⁊ reforma-
tione indigent,referrent̃,corrigerẽtur,⁊ reformarent̃ ibideꝫ sin
gulis annis. Et qđ ꝯcilia in medio prouincie propter cõmunem
vtilitatem tractarent̃,⁊ vt suffraganei possent absq̧ maioribus
dispendijs conuenire. Et ꝙ etiam officiales episcoporum tene-
rentur ad faciendum illa que statuta sunt per censuram eccle-
8 siasticam obseruari. †Videretur insuper quod essent constituẽ
di metropolitani ⁊ Patriarche in singulis regnis,vbi nõ sunt,
qui episcopis ⁊ Archiepiscopis preessent,secundum illud.xxj.
dis.claros ⁊.xcix.dist. in.§.j.cũ.c.seq.lxxx. dist.c.j.⁊.c.sequẽ
9 tibus. †In quarto autem.c.iij.concilij Bracharen.continetur
ꝙ Archiepiscopus primatũ ⁊ potestatẽ obtineat super omnes
episcopos

episcopos in eius prouintia constitutos. In. xviij. di. pp ecclesiasticas, secundo, dicitur quod bis in anno concilia celebrentur.

10 ¶ †Item ordo iste de celebrando concilio, assumptus est ex libro ab Isidoro edito de mandato Damasi pape ad instantiam episcopi Carthaginen. de oibus concilijs & statutis romanorum pontificum factis & habitis ante tempus dicti Damasi pape.

11 ¶ †Ante solis ortum eijciant oes ab ecclesia, obseratisqz foribus cunctis ad vnam ianuam, p quam sacerdotes ingredi opz, ostiarij ingressi sedeant, & conuenietes oes epi pariter introibunt, & sm ordinationis sue tps residebunt, post ingressum oium epoz atqz consessum vocent deinde presbyteri, quos causa probauerit introire, nullusqz se inter eos ingerat diaconorum. Post hos ingrediantur diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse. & corona facta de sedibus episcopoz psbiteri a tergo eorum resideant, quos tn sessuros secum metropolitanus elegerit, q vtiqz & cum eo iudicare aliqd & diffinire pnt, Diacones in conspectu epoz stent, deinde ingrediant laici, q electioni concilij interesse meruerunt. ingrediant quoqz notarij quos ad recitandum, vel excipiendum ordo requirit. Obseratisqz ianuis & sedentibus in diuturno silentio sacerdotibus atqz cor totum habentibus ad Deum, dicturus est Archi. Orate. statimqz oes in terram psternant tam epi quam presbyteri. Et orantes diutius tacite cum fletibus atqz gemitibus, vnus ex episcopis senioribus surgens orationem palam fundat ad Deum cunctis adhuc in terram iacentibus, dicens hanc orationem.

ORATIO

a Adsumus dne sancte spiritus, adsumus peccati qde imanitate detenti sed in noie tuo spaliter agregati, veni ad nos, & esto nobiscum, dignare illabi cordibus nostris. doce nos quid agamus, quo gradiamur, & onde, quid efficere debeamus, vt te auxiliante tibi in oibus placere valeamus. Esto salus, & suggestor & effector iudicioz nroz, q solus cum Deo pre & eius filio nomen possides gloriosum. Non nos patiaris perturbatores esse iustitie, qui summam diligis equitatem, vt in sinistrum nos non ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris. vel psone corrumpat. Sed iunge tibi nos efficaciter solius tue gratie dono, vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus a vero quatenus in nomine tuo collecti sic i cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt & hic a te in nullo desentiat snia nra, & in futuro pro bene gestis consequamur pmia sempiterna. In qua oratione non dicat pater noster, nec benedictio, sed ipsa solummodo oratio confirmet. Finita aut oratione, & rnso ab oibus, Amen. Rursus dicat Arch. erigite vos, confestim oes surgant, & cum oi timore Dei & disciplina, tam epi qz psbiteri sedeant. Sicqz oibus in suis locis in silentio consedentibus, Diaconus alba indutus codice canonum in medio pferens capitula de concilijs agendis pnunciet, id est de concilio Toletano. tertio era. decimaoctaua. Ite ex conci. Toleta. iiij. era. ij. Ite ex capitulis orietalium ptium, q Martinus eps, de greco, in latinum vertit. era. xviij. de sinodo facieda. Ite ex concilio calcedonensi, era. xviij. Ite ex concilio Agathensi, era. xxv. vel. xxvj. vel aliud de canonibus, qd metropolitano aptius visum fuerit, vt legat. Finitisqz titulis, metropolitanus eps, concilium alloquat exhortatione, ita dicens. Ecce sanctissimi sacerdotes, premissis Deo pcibus, fraternitatem vestram cum pia exhortatione conuenio, & p diuinum nomen obtestor, vt ea q a nobis de Deo, & de sacris ordinibus, vel sanctis moribus, vobis fuerit dicta cum oi pietate suscipiatis, & cum summa reuerentia, perficere intendatis. Quod si forsitan, aliquis verum aliter quam dicta fuerint senserit, sine aliquo scrupulo contentionis, in nostrorum omnium copulatione, ea ipsa, de quibus dubitauerit, conferenda reducat, qualiter Deo auxiliante, aut doceri possit, aut doceat. Deinde simili vos obtestatione conuenio, & obsecro, vt nullus vestrum in iudicando, aut psonam accipiat, aut quolibet fauore, aut munere pulsatus, a iusto iudicio scienter auertat, aut discedat, sz cum tota pietate, quicquid cetui nostro se iudicandum intulerit, retractate, vt nec discordans contentio ad subuersionem iustitie inter nos locum inueniat, nec ite in pergrenda equitate vigor nostri ordinis vel sollicitudo tepescat. Post hanc exhortationem introibunt oes quicunqz fuerint psbiteri diaconi, vel religiosi vniuersi, ad audiendum doctrinam. Sicqz Archi. lecturus est canonem Toletani concilij vndecimi, era prima, ne tumultu concilium agitet. Quo canone perlecto, concilium ephesinum ex ordine plegat. Deinde collatio patris & instructio, de mysterio sancte trinitatis habeat, simulqz & de officioz ordinibus, si in oium sedibus eiusdem celebritatis vnitas teneat. Pro his quoqz causis, put spacium diei permiserit, & epistole Pape leonis ad flauianum epm de erroribus euticetis, & mysterio trinitatis, legende sunt. Canones quoqz de vnitate officioz, nec ad aliud aliquid antea trasseat, qz ista oia explicent, ita tn, vt in totos tres dies letaniarum nihil aliud agatur, nec tractet, nisi sola collatio d misterio sancte trinitatis, & de ordinibus vl sacris vel officioz institutis, ita vt hec tota partiant p totos illos tres dies, vt nihil aliud (sicut dictum est) nisi sola qo de his que predicta sunt habeat, ita vt lectio semper congruens ordini, & cause, que qreda est antecedat. Post hec, in. iiij. die reliqua p ordinem admittende sunt, sicqz oes q de religiosis in retro actis diebus pro spirituali instructione interfuerant in concilio, foris egrediant, residentibus aliquibus presbiteris i concilio quos metropolitanus probauerit honorandos. Per singulos tn illos tres dies rogationum letaniaz episcopi vel presbyteri cum amino nitore, primum orationibus se prosternant. Sicqz collecta a metropolitano oratione consurgant. & de diuinis tantum, vt dictum est, rebus collationem habent, in reliquis autem diebus cunctis astantibus oratio colligenda est, & sic confidentes causarum negotia, iuste & religiose colligat. Nullus tamen tumultus, aut inter confidentes, aut inter astantes habeat. Eodem tn mo, eodemqz ordine ad concilium oes per singulos dies ingrediantur, quo superius iam premissum est. Nam & si presbiteri reliqui, aut diaconi, clerici, siue laici, de his qui foris steterint, concilium pro qualibet re crediderint appellandum, ecclesie metropolitane, Archid. causam suam intiment, & ille concilio denunciet, tunc illis & introeundi singulatim & proponendi licentia concedatur. Nullus autem episcoporum a cetu coi secedat anteqz hora generalis secessionis adueniat. Concilium quoqz nullus soluere audeat, nisi fuerint cuncta determinata, ita vt quecunqz determinatione coi finium ur, episcopoz singulorum manibus subscribantur, ita tamen, vt ante duos, vel tres dies, quam soluant concilium omnes constitutiones a se editas diligenti consideratione retractent, ne in aliquo offendissent. Item in die quo concilium ab soluendum est, canones qui in sancta synodo constituti sunt, coram ecclesia in publico relegantur. Quibus explicitis, respondeatur in choro, Amen. Deinde ad locum redeuntes vbi in concilio resederint, canones ipsos subscribat. Admonendi quoqz a metropolitano sunt de Pascha venturo, quo veniat die. admonendi etiam sunt quo tempore superueniendi anno ad faciendum concilium veniant. Eligendi etiam sunt de episcopis, qui cum metropolitano dies festos Natalis domini, & sanctum Pascha debeant celebrare. Post hec dicente Archidiacono, Orate omnes, simul in terra pariter se prosternant, vbi diutissime orantes hanc vnus ex maioribus orationem dicat.

ORATIO

n Ulla est dne humane conscientie virtus, q inoffense possit tue voluntatis iudicia expedire, & ido qz imperfectum nostrum viderunt oculi tui, pfectioni deputa qsumus, q pfecto equitatis fine concludere optamus. te in nostris principijs occursorem poposcimus, te quoqz in hoc fine iudicioz nostroz excessibus adesse pcamur, scilicet vt ignorantie parcas, vt errori indulgeas, vt pfectis votis pfectam operis efficaciam largiaris. Et qz conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit i errorem, aut preceps forsitan voluntas impulerit iustitiam declinare, ob hoc te poscimus, te rogamus, vt si quid offensionis, in hac concilij celebritate attraximus, condonare ac remissibile facere digneris, vt in eo quod soluturi sumus aggregatum concilium a cunctis primum absoluamur nostroz nexibus delictorum, qualiter & transgressores venia, & confitentes tibi subsequat remuneratio sempiterna. huic orationi. Oratio pater noster adiungat, & cunctis adhuc iacentibus, hec benedictio explicet. Xps Dei filius, qui est initium & finis, coplementum vobis tribuat charitatis. Amen. Et q vos expletione huius fecit puenire concilij absolutos vos efficiat ab omni cotagione delicti. amen. Et ab oi reatu liberiores effecti, absoluti et p donum spiritussancti, felici reditu vestrarum sedium cubilia, repetatis illesi. Ame. Qd ipse pstare dignetur, cuius regnum, & imperium pmanet in secula seculoz. Ame. Quibus expletis, cum dictum fuerit ab archidiacono, in noie dni nostri Jesu Christi, eamus cum pace, oes illico pariter exurgentes, residente metropolitano ab ipso primum incipiente, osculum sibi inuicem oes pariter dabunt. sicqz data sibi inuicem pace conuentus concilij absoluatur.

¶ Oratio diei secunde.

n Ostrorum tibi dñe curuantes genua cordiũ quesumus, vt bonũ qđ nobis a te requirit̃, exequamur, vt prompta, scʒ sollicitudine gradientes, discretionis ardue subtile iudicium faciamus, ac misericordiam diligentes clareamus studijs tibi placite actionis.

¶ Oratio diei tertie.

a Dte dñe interni clamoris vocibus ꝓclamãtes, vnanimiter postulamus, vt respectu tue gr̃e solidati, ꝓcones virtutis efficiamur itrepidi, tuumq; valeamus verbum cum omni fiducia loqui.

f Ane predictus ordo descriptus ab ysodoro, q eius tpibus in celebrandis cõcilijs seruabat̃, fuit positus. s. exceptis orationibus intus. c. iiij. concilij Toleta. qđ incipit villã. Alia vero. c. de quibus facit ysidorus mẽtionẽ, sunt in decretis. s. xviij. c. tertij cõcilij Toleta. ponit̃. xviij. dist. c. vlti. c. martini. e. dist. pp ecclesiasticas. ij. ⁊. j. xviij. conci. Calcedoñ. e. di. ꝑuenit. xxv. c. cõci. agatheñ. e. di. eps. primũ. c. xj. ꝯcilij Toleta. v. q. iiij. in loco.

SVMMARIVM

1 Auguria vel somnia vel diuinationes obseruantes quomodo puniantur.
2 Sortilegia quibus mundus infectus est tolli deberent ꝑ ꝯcilia.

¶ Rubrica. xij. de sortilegijs, diuinatoribus, ⁊ consimilibus euitandis ⁊ puniendis.

1 i Tem †continent̃ in penul. c. ꝯcilij Anchiritani qđ illi, qui auguria siue somnia, vel diuinationes quaslibet ẽm morem gentiliũ obseruant aut in domos suas huiusmodi homines introducũt, in acquirendis aliquibus arte magica, aut domos lustrant, vt cõfessi quinquẽnio penitẽtiã agãt. extra de sortig. ⁊
2 xxvj. q. j. ij. iij. ⁊. v. nõ seruent̃. † Videret̃ vtile ꝙ ꝓuideret̃ per ꝯciliũ, qđ predicta iura, seruarent̃, ⁊ qđ oĩa philatheria ⁊ sortilegia qbus mũdus infectus est, tollerentur, sicut ẽt ꝯtinet̃ in. xxxv. c. ꝯcilij Laodicẽsis, ⁊ in. xxv. c. concilij Aurelianensis posito. xxvj. q. v. si quis clericus. ⁊ in. xxviij. c. quarti concilij Toletani, in. iij. concilio Bracharẽ. lix. ⁊. lx. c. ⁊ etiam septuagesimosecundo tertio ⁊ quarto.

SVMMARIVM

1 Presbiter in qua etate ordinari debeat.
2 Virgines ⁊ leuite ante. xxv. an. consecrari non debent.

¶ Rubrica. xiij. de etate presbiterorum, ⁊ aliorum promouendorum in ecclesia Dei, etiam ad Cardinalatum.

1 i Tem † cũ in. xj. c. cõ. Neocesariẽ. qđ incipit presbyter, statutũ fuerit, ꝙ presbyter añ. xxx. annorũ etatẽ nõ ordinet̃ q̃uis sit probabilis vite, sed obseruetur vsq; ad prefinitũ tempus, qꝛ. xxx. anno dominus baptizatus est, ⁊ tũc ꝓdicauit. ⁊ cuʒ a. d. ꝯcilio posito. lxxviij. dist. presbyter ante. xxx. an. ⁊ ab alijs iuribus ea. dis. positis recedi nõ debeat nisi necessitas id exposcat, ẽʒ Zachariã papã. xxv. an. presbyteri ordinari. ea. dist. si. xxx. videret̃ ꝯsiderãdũ, si esset vtile dicta iura seruari pp ꝑiculũ fornicationis, que nec vnq̃ ante dicta tpa ꝯbit̃, ⁊ postmodum expiatur extra de presum. cum in iuuentute. Et qđ etas constituta in episcopis ⁊ ẽt regula apostolica in promotione Cardi-
2 naliũ seruaret̃. † Videret̃ ẽt vtile ꝙ leuite ⁊ virgines añ. xxv. annos non ꝯsecrarent̃ sicut ꝯtinetur. in. iiij. c. ij. cõcil. Carthaginen. ⁊ in alijs concilijs ⁊ iuribus. xx. q. j. §. tempus. cum quatuor sequentibus. In primo autem capi. iij. concil. Arelateñ. continetur quod diaconus ante vigesimumquintuʒ, ⁊ presbyter ante trigesimum annum non ordinentur. Idem in decimooctauo, ⁊ in decimosexto capitu. concilij Agatheñ. ⁊ in decimonono capitu. quarti conci. Toletani, ⁊ in vigesimo canone tertij concilij Brachareñ.

SVMMARIVM

1 Diaconi quot esse debeant in qualibet ciuitate.
2 Cultus diuinus ampliari debet.
Ecclesia Romana aliarum caput est.

¶ Rub. xiiij. de. vij. diaconibus ꝯstituendis in q̃libet ciuitate.

1 i Tem † cum vltimũ. c. d. ꝯcilij Neocesarien. ꝙ septẽ sint diaconi in qualibet ciuitate ẽm ꝙ liber apostoloꝝ insinuat, ꝙ. c. ponit̃. xciij. di. Diaconi qui. ⁊. c. diaconi i. vij. ⁊ assumit̃ ex actibus apostoloꝝ. c. vj. ⁊ alia iura ꝯsimilia nõ seruant̃. Videt̃ ꝯside-
2 rãdũ, an expediret dicta iura seruari, † vt cultus non diminueret̃ diuinus quẽ expedit ampliari extra de rescrip. qꝛ ꝑ ambitionẽ. lib. vj. Ad hoc ꝯcordat. lxxv. rub. j. posita. Et ꝙ ꝓuideret̃ ꝙ in Roma. ecclesia, que caput est aliaꝝ, ⁊ in cathedralibus ⁊ alijs officia cũ deuotione, ⁊ solẽnitate debita, ⁊ solita agerent̃. Et insuper ordinarentur ceteri ministri electi sufficientes ⁊ approbati, qui in maioribus altaribus ecclesiarum cathedralium deseruirent, cum interdum tales ponantur, qui sunt in scandalum populi ⁊ derisum.

SVMMARIVM

1 Clerici in ecclesijs alterius ciuitatis ordinari nõ debent.
2 Episcopus de altera ciuitate eligi non debet.
Clerici extranei nõ debent preferri his qui in suis ecclesijs enutriti sunt.
3 Clericus de aliena ecclesia non eligat̃ nisi in propria idoneus reperiatur, ⁊ nu. sequen.
5 Populi sententia requiritur in ordinando sacerdote.
Electio ad capitulum spectat.
6 Clericũ alienũ quis in sua ecclesia suscipere non debet.
7 Clerici ab episcopo suo non debent recedere ⁊ ad alium se trãsferre.

¶ Rubrica. xv. de clericis presbyteris alterius regionis, linguarum, ⁊ ecclesie non recipiendis, nec promouendis in alienis regionibus ⁊ ecclesijs, nisi ibi eligant mansionẽ q̃diu alij sufficientes reperiantur in regnis ciuitatibus ⁊ ecclesijs propriis.

1 i Tem † cũ in penul. capi. neocesariẽ. ꝯtineat̃, qđ presbyteri ꝯregionales presentibus epĩs vel presbyteris ciuitatis non ministrent. Et in ꝯcilio Niceno. c. xvj. posito. lxxj. di. clericos in singulis ecclesijs ꝯstitutos nõ liceat in alterius ciuitatis ordinari ecclesijs, sed qescat quis in ecclesia in qua ab initio ministrare
2 meruit. † Et per celestinũ Papã ꝯstitutũ fuerit, ꝙ de altera ciuitate non eligat̃ episcopus, si de ciuitatis ipsius clero inueniat̃ idoneus, qꝛ primo reprobandi sunt illi anteq̃ alij de alienis ecclesijs preferant̃. Cũ vnusquisq; sue militie fructũ in illa ecclesia recipere debeat in qua per oĩa officia transegit etatem, nec aliena stipendia alter rapere dʒ, nec alij debitã alter sibi audeat vẽdicare mercedẽ. ⁊ si ꝯtrariũ factũ fuerit, facultas det̃ per. d. Papam clericis renitendi, si se viderint pregrauari ⁊ refutari quẽ sibi ingeri viderint ex aduerso nõ timeãt. ⁊ ꝑ eũdẽ celestinũ statuat̃, ꝙ peregini ⁊ extranei ⁊ qui ante ignorati sunt, nõ preferantur his, qui in suis ecclesijs enutriti sunt, ⁊ qđ per eos nõ excluderent̃ illi, qui suorũ ciuiuʒ bonũ merent̃ habere testimoniũ. lxj. distin. nec emeritis, ⁊ capitu. nullus. Et secũduʒ ꝙ Gregorius scribit ciuibus Neapolitanis, graue sit opprobrium cuiuslibet cleri, si in eo non reperiatur idoneus ad ipsum gubernandum
3 eadem distinctione. studij. † Et idem Gregorius scribit in registro vt nullus de altera ecclesia eligatur in ecclesia Panormitana, nisi forte (ꝙ non credit) in illa ecclesia non reperiatur idoneus. eadem distinctione obitum. Pelagius etiam Papa eadem distinctione. Cathaneñ. mandat in dicta ecclesia Ca-
4 thaneñ. de clero ipsius pontificem eligi. † Innocentius Papa etiam scribit extra de electio. cum inter canonicos, qđ pro electione, non debet ad aliam ecclesiaʒ fieri transitus donec reperiatur idoneus in ecclesia propria. Et in concilio generali per dictum Innocentium tertium celebrato eodem titulo. c. ne pro defectu contineat̃ expresse, qđ ecclesie viduate ꝓuideat̃ de ꝑsona idonea ipsius eccl'ie, ⁊ ibi repiat̃. ⁊ in ꝯcil. Stephani, Pape

Pape septuagesimanona di. oportebat. ⁊. c. nullus. cōtineatur, qđ de propria ecclesia eligat̃. ⁊ idē ēt scribit̃ p Gregoriū. xix. q. iij. nullus Abb. dictus ēt Papa Innocentius scribit đ postula. bone memo. ij. §. vltimo, quod Strigoneñ. ecclesia in Vngaria posita nolebat preficere alienum a regno nec aliquē cuius non haberet notitiam salua conscientia sua. ⁊ Leo Papa scribit. lxij. di. c. j. ꝙ nulla ratio sinit, vt inter epos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus sunt expetiti, nec a comprouincialibus epis cum metropolitani iudicio consecrati. ⁊ legatur in leuitico, qđ licet dominus de constituendo Josue principe precepisset, ⁊ eum elegisset tamen cōuocat̃ sina-
5 goga, vt dicit Hieronymus. †Exponit nobis intelligi ꝙ in ordinando sacerdote etiam populi sententia requiritur, vt sciāt omnes ⁊ certi sint, qꝫ qui prestantior est ex omni populo qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligat̃ ad sacerdotium. viij. q. j. lꝫ. ⁊. c. si ergo. Nam vt idem ait, nulla cōsanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contemplatio facere debet hoc quod populi gubernatio tradatur nisi meliori. Ex predictis vtiqꝫ ⁊ consimilibus iuribus tractantibus quod nullus in ecclesia, vbi duo vel tres in congregatione fuerint, nisi eorum electione canonica, presbyter eligatur, quia ad capitulum vel conuentum de iure communi spectat electio, extra de elec. super. de iurepa. nobis. xvj. q. vlti. congregatio. xviij. q. secunda Abbatem ⁊ duobus capitu. seq. videretur per sancti prouidentiā concilij considerandum, si expediret vniuersali ecclesie. s. dicta obseruari. Nam ex hoc prouideretur ecclesijs ⁊ personis, ⁊ in magna parte videretur ex hoc posse status vniuersalis ecclesie, si diligenter aduertat̃, salubriter gubernari, ⁊ qualiter ⁊ de quibus, cathedralibus ⁊ collegiatis ⁊ alijs ecclesijs prouideretur, ⁊ quis fructus consequeretur quo ad curam animarum, obsequium, ⁊ defensionem ecclesiarum, ⁊ dispensationem redditum, qui deberent inter pauperes locorū distribui ex predictis. ad predicta concordant secundum ⁊ tertium capitulum concilij Bracharen̄. ⁊ penul. capitu. concilij Tau-
6 rinatis, †in quo statutum fuit secundum priora statuta canonū vt nemo clericum alterius suscipiat neqꝫ sue ecclesie in aliquo gradu ordiare habeat, ⁊ neqꝫ vt abiectuꝫ in cōmunionem recipiat. ⁊ octauum ⁊ nonum capitulum concilij Aurasico. concordant. In vltimo etiam capitulo concilij Valentineñ. statutum fuit qđ nullus alienum clericum secundum decreta canonum sine consensu sui episcopi ordinare audeat, nec vllum etiaꝫ sanctorum sacerdotum qui localem etiam futurum primitus non spopondisset, vt per hoc nullus a regula vel disciplina ecclesiastica deuiare permitteretur impune. ⁊ in. xij. capi. primi conci-
7 lij Toletani continet̃, †vt nullus clericus ab episcopo suo recedat, ⁊ ad alium se trāsferat. idem in. ij. c. ij. conci. Toleta. ideꝫ in secundo conci. Brachar en. lvj. hoc autem non seruatur a romana curia ⁊ a presbyteris prelatis qui curas animarum ⁊ prelationis committunt talibus qui nec subditos intelligūt nec intelliguntur ab eis.

SUMMARIUM

1 Episcopi in alijs prouincijs morare non debent, nec ibi possessiones acquirere.
2 Clerici ad alienam ciuitatem transmigrari non debent.

Rubrica. xvj. De episcopis ne in alienis diocesibus vel prouincijs immorentur, neqꝫ possessiones ibi habeant relictis proprijs ciuitatibus ⁊ diocesibus absqꝫ iusta ⁊ rationabili causa, ⁊ vltra tres septimanas se nō absentēt ab eccl'ijs eorūdē.

1 Item †in. xvij. xiiij. ⁊. xv. capitulis Sardiceñ. conci. continetur, ꝙ episcopi in alijs prouincijs non morentur, ⁊ ne possessiones in alijs prouincijs acquirant, ⁊ penultimo. c. eiusdem concilij de presbyteris ⁊ clericis, vt vltra tres ebdomadas, sicut ⁊ episcopi, in alijs prouincijs non morentur. Unde cū ex hoc subsequantur pericula animarum ⁊ ecclesiaruꝫ, videretur vtile, ꝙ dicti canones renouarentur, nisi iusta causa subesset, sicut in vltimo capitulo dicti Sardicē. concilij continetur, ⁊ ad idem concordat. iij. capitulum concilij Antiocheni quod inci-
2 pit, si qs p̄sbyter. †in. xx. ēt capitulo ꝯcilij Calcedonē. ꝯtinet̃ qđ clericis i alienā ciuitatē trāsmigrare nō liceat, nisi p p̄secutiōe vitāda. ⁊ in. xxiij. c. eiusdē ꝯci. ij. ꝯtinet̃ qđ clerici ⁊ monachi excōicent̃, q p̄ter epi sui volūtatē ad regiā vrbē accesserūt.

SUMMARIUM

1 Episcopi vel alij clerici ad curias principum accedere non debent sine licentia concilij prouincialis.

Rubrica. xvij. Ne episcopi vel clerici accedant ad curias principum sine licentia ⁊ literis concilij prouincialis.

1 Item †cum in. x. cap. ꝯcilij Antiocheni qđ incipit si quis eps, contineat̃, qđ si qs eps, vel presbyter, vel ois omnino, qui est sub ecclesiastica regula constitutus, preter concilium vel literas eorum, qui sunt ĩ. p̄uinciam, ⁊ maxime Metropolitani ad imperatorem perrexit, ꝙ abdicetur, ⁊ eijciatur a communione, ⁊ a propria dignitate. Sed si necessitas cogit eum ire, ꝙ vadat cum deliberatione, ⁊ consilio metropolitani, ⁊ episcoporum ipsius prouincie, ⁊ hoc sit satis ꝯsonū alijs iuribus vt. xxj. q. v. quasi per totum, considerandum videtur, si expediret iura huiusmodi obseruari.

SUMMARIUM

1 Neophiti promoueri non debent.
2 Promoueri quis non potest ex laicali statu ⁊ ex gradibus ecclesiasticis inferioribus ad superiores, nisi in minoribus cōprobatus fuerit.
3 Casum appetit qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus petit ascensum.
4 Sacerdos momentaneus humilitatem seruare nescit.
5 Magistrum eum fieri qui discipulus non fuit miserum est.
6 Manum cito nemini impones.
Et manus cito apponere quid sit.
7 Ecclesie gubernationem indignis concedere, populo nō est cōsulere, sed nocere.
8 Honor contra precepta diuina collatus legitimus nō est.
9 Dispensatio diligens habenda est de dignitatibus celestibus.
10 Cecus ceco si ducatum prestat ambo in foueam cadunt.
Censura temporis antiqui secundum fragilitatem nr̃i temporis mitigationem recipit.
11 Animarum ad regimen qualis assumi debeat.
12 Honore prestantior vilis est nisi scia ⁊ sanctitate precellat.
13 Ignorantia omnium errorum mater est.
14 Ignorātes, indiscreti, ⁊ criminosi ad gradus ecclesiasticos ad mittēdi non sunt.
15 Deo dare indignum est quod homo dedignatur.
16 Filij sanctorum qui sint.
17 Operis imitatio carnis propagini prefertur.
Judei filij diaboli dicuntur ⁊ quare.
18 Periculum maius vbi vtitur ibi cautius prouidendum est.
19 Episcopi beneficia suis propinquis indignis conferentes quomodo puniantur.
20 Claustrales quare ad prelationem promoueri non debent.



Rubrica. xviij. đ Neophitis ⁊ indignis ⁊ insufficientibus, ⁊ claustralatus non promouendis ad ecclesiasticos gradus ⁊ cardinalatus. ⁊ qđ nullus ēt fauore ecclesiastico vel regio promoueatur, nec aliquis qui nesciret illa que p̄tinēt ad officium suū, ⁊ quod ēt nulli nisi doctores in episcopos, archiepiscopos ⁊ cardinales promoueantur.

1 Item †cum in. iij. capi. concilij Laodicēsis contineatur ſm vltimum capitulum apostolice regule, quod neophiti non promoueantur, p quos ſm Gregorium intelligere possumus, qui repēte in clericatus vel in religionis habitu sunt plātati, ⁊ ad ambiendos honores ecclesiasticos anhelāt, vt. xlviij. di. sicut. ⁊ dictum concilium sit conforme. j. capi. secūdi ꝯcilij Arelatēsis, ⁊ alijs consimilibus iuribus, vt eadem di. p totuꝫ. lix. dist. p totū. ⁊. lxj. di. in octo primis capi. ⁊ ꝯci. Bracharē.
2 in quibus quidem cōcilijs ⁊ iuribus ꝯtinetur, †ꝙ ex laicali statu ⁊ ex gradibus ecclesiasticis inferioribus non p̄moueant̃ ad superiores gradus quousqꝫ in prioribus ⁊ minoribus legitime fuerint cōprobati, ⁊ ꝯcordat. xxj. c. iterato ꝯcilij bracharēsis Cōsiderandū vr̃, si expediret vniuersali ecclesie dicta capitula ⁊ iura seruari. nā certū est. ſm Greg. ꝙ tales plāti p̄sone ecclesiastice repente eleuate ⁊ p singulos gradus nō p̄bate sun ti-

cut de nouo edificati parietes, q nō prius tignorum pondus ac cipiunt. nisi forte nouitatis sue humores siccentur, ⁊ si ante q̄ solident̄ pōdera accipiant, cūctā simul ad terrā deponūt fabricam. Unde verēdū est, ne fabrica ecclesie sup tales colūnas posita concussis ipsis colūnis corruat, sicut dr̄ in ɔcilio gnāli p Innocen. extra de accu. qualiter ⁊ qñ. † Et q tales bm dictū gre.
3 ēt casum appetāt, q ad summi loci fastigia postpositis gradibus p abrupta petūt ascensum. Nec nempe est prohibitio apostoli. j. ad Thimo. iij. c. ⁊ est ratio phibitionis, ne taliter ⁊ sic repente pmotus ad honores ⁊ ecclesiasticos gradus in superbiā ⁊ ruinā diaboli incidat. † Momētaneus nāq sacerdos ne
4 scit humilitatē seruare, modos psonar vel se cōtemnere. Talis. n. nō ieiunauit, nō fleuit, nō se correxit, nō paupibus erogauit, nec dubiū quin incidāt in arrogantiā q̄ est ruina diaboli q
5 impropto ore nodū discipuli fiūt magistri. † ⁊ sicut Inn. ait. miserū est enim fieri magistrū q nūq fuit discipulus, eūq summū sacerdotē, q nullū gradū vnq assecutus fuerit sacerdotis
6 lxj. di. miser. lix. di. ordinatos. ¶ † Nonne scribit Paulus ad Thimo. i. Thimo. v. c. manus cito nemini imposueris. Et quid est (vt Leo papa ait) manus cito imponere, nisi ante etatis maturitatē, ante tps examinis, ante meritū obediētie, ante expiētiā disciplinesacerdotalē, pōtificat⁹ ⁊ cardinalat⁹ honorē tribuere nō pbatis? Et qd est cōicar̄ peccatis alienis, nisi talē effici ordinātē qlis est ille q nō meruit ordinari. h3 dictū Leonē. lxxviij. di. qd est. Et h3 eūdē. † Qd pastorale fastigiū, ⁊ gu-
7 bernatio ecclesie ɔcedat̄, ⁊ cōmittat̄ indignis ⁊ longe extra sacerdotale meritū ɔstitutis, nō est cōsuler̄ populo, s3 nocer̄, nec est prestare regimē, sed agere discrimen. ⁊ sicut boni operis sibi cōparat fructū, qui rectū t3 in eligēdo ⁊ preficiēdo sacerdotem, iudiciū, ita graui semetipsum afficit dāno q sublimat indignum. Nō. n. est et in cuiusq psonā premittēdū qd in statu-
8 tis generalibus ɔtinet̄. † Nec putādus est honor ille legitim⁹, q fuerit ɔ̄ precepta diuine legis collat⁹. merito patrū nostror venerabiles sanctiones (cū de sacerdotū electione loquerent̄) eos demū sacris administrationibus idoneos esse asseuerarūt, quor ois etas a puerilibus exordijs vsq ad pfectiōis annos p disciplinas ecclesiasticas cucurrisse vt vnicuiq testimoniū por vita preberet. Nec pōt predictis seruatis de eius pmotiōe dubitari, cui p laboribus multis, p moribus castis, p actionibus strenuis celsioris loci premiū debet̄. Si. n. ad honores mūdi sine suffragio tpis, sine merito laboris indignū est pueniri, ⁊ no-
9 tari ambitu solēt hi quos pbitatis documēta ñ adiuuāt, † q̄ diligēs ⁊ q̄ prudens habēda est dispēsatio diuinor munez ⁊ celestiū digni. atū. lxj. di. miramur. Aduertat obsecro vicarius Jesu Christi ⁊ sacri pruidētia concilij, Si gñalis status ecclesie nō subuertitur, qr regula de pmonēdis ad sacerdotiu3 ⁊ pōtificatū tradita p apostolū prima epistola Thimothe. iij. c. ad Titū. j. c. nō seruat̄. Nēpe si aduertat̄ ad exēptionē. xiij. c. dicte regule apostolice tradite a sanctis ɔcilijs, ⁊ sanctis patribus psecuta, in decretis a. xxv. di. vsq ad. xij. c. ⁊ ad ɔcilium Cartagineñ. positū. xxiij. di. eps. de sufficiētia pmonēdor ad regimē ecclesie ⁊ ad illa que modernis tpib⁹ in vnl'i ecclesia tā in capite q̄ i mēbris obseruant̄. Pēsando q naute ⁊ nauigio deferēdis eadē subest periclitādi necessitas, sicut dr̄ in exhor-
10 tatione pmonēdor, † ⁊ q bm euāgelicā veritatē Matt. xv. ⁊ Luc. xvj. c. si cecus. s. platus ceco populo q ducēdus est ⁊ nō sequēdus, ducatū pbeat, ambo in foueā delabunt̄, flere magis q̄ scribere libet. ⁊ q̄q bm fragilitatē nostri tpis in aliqb⁹ mitigationē recipiat discretionis cēsura illius tpis. xxxiij. di. fraternitatis, ⁊ difficile sit in quo ɔueniat. xiij. c. d. apostolice regule repire. vt. s. sint sine crimine vnius vxoris viri, nō vinolēti prudentes, ornati, hospitales, pudici, doctores, nō pcussores, ñ
11 litigiosi, nō cupidi, domi sue bene pposit, ⁊ nō neophiti. † Nihilominus tñ seruari deberet dictū Hieronymi, vt l3 res pene ɔ̄ naturā sit, q sine peccato aliquis inueniat̄, q saltē talis assignaretur ad regimē ⁊ curā animar cuius comparatione grex ceteri dicerent̄. xxv. di. §. noie aūt criminis. lxj. in sacerdotib⁹,
12 qr sicut ait ēt Symmachus Papa † vilissimus ɔputādus est, nisi precellat scia ⁊ sanctitate, qui est honore prestantior. j. q. i. vilissimus. Sed bm Leonē papā, si in laicis est intolerabilis insciētia, multomagis in his, qui presunt, nec excusatione est di-
13 gna, nec venia. xxxviij. di. si in laicis. † Jgnorantia. n. mater est cunctor error. ⁊ iō in sacerdotibus Dei q in populo docendi susceperūt offm̄, maxime est vitāda, sicut hr̄ in. iiij. ɔci. Toleta-
14 no. ⁊. xxxviij. dist. c. j. ¶ † Sustineda. n. sunt sacerdotij eloqa diuinitus tradita, id est vera diuinar scripturarum disciplina. xxxviij. di. ois. Sicut magnus phibet Dionysius, Hinc enim superna voce dicit̄ ad Moysen in leuitico. xxj. c. Loquer̄ ad Aaron. Homo de semine tuo p familias qui habuerit maculā nō offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministeriū eius. vbi repente subiungit. Si cecus fuerit, si claudus, si vel paruo, ⁊ grandi vel torto naso, si fracto pede, si manc⁹, si gibbosus, si lippus, albuginē habēs in oculo, si iugē scabiē, si impetiginē hñs in corpe, vel si est herniosus, que moraliter exponunt̄ p Gregorium in pastorali. ⁊. xlix. di. hinc. ⁊. n. ad ostendendū qualiter ignorantes, indiscreti, ambitiosi, ⁊ criminosi nō sunt admittendi ad ecclesiasticos gradus, vnde do. Malachie. j. c. ad hoc ɔquerens dicit. O sacerdotes q despexistis nomē meū, si offeratis cecū ad immolādū, nonne malum est? Et si offeratis claudū ⁊ languidum? quod exponēs Hieronymus dicit, qd cecū animal offert, q ordinat indoctū in locū docti, magistrūq facit q vix discipulus esse poterat. Claudū offert, qui lucra terrena querētē locat in dignitate vtpote pedē in diuersa ponētē, vnū i diuinis, alter in carnalibus. cui pōt inferri illud tertij libri Regū. xviij. cap. Usqquo claudicatis in ptes duas? Languidū offert, qui vitiosum h3 pro religioso, quiq tardum ⁊ pigrum p-
15 bat patientem, dicēs illū negligentia redarguēdū. † Nō pensans qd indignū est dare deo, qd dedignat̄ homo. xlix. di. c. vltimo. Jn euāgelio aūt Joānis. j. c. dr̄ q dedit potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. qui nō ex sanguinib⁹ neq ex voluntate carnis neq ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. Aduertat itaq quisq se filium esse sanctor, si heres ē in tenēda terrena hr̄ditate sanctor, qr sicut ait Hieronymus,
16 † Non sanctor sunt filij, qui tenēt loca sanctor, sed qui exercent opa eor. xl. di. Nō est facile stare in loco Petri ⁊ pauli ⁊ tenere cathedrā regnantiū cum Christo. Jdem ēt ait. Quod si filij dei sumus, qd ipse fecit nos imitari debemus. lvi. dist.
17 dñs. † prefert̄. n. imitatio opis ppagini carnis. xxij. q. ij. §. itē opponit̄. Unde ⁊ iudei cū essent filij Abrae tñ dr̄r filij diaboli, cuius filij sunt nō nascēdo sed eius opa immitādo, ⁊ iō Joānis. viij. a Christo eis dicit̄. Si filij Abrahe estis opa abrahe facite, vos autem queritis me interficere hoiem qui vera locutus su3 vobis, hoc Abraā nō fecit. vos ex patre diabolo estis, qui desideria patris vestri facere vultis. Et contra. gētiles bm originē carnis cum ab Abrahā essent alieni, tamen immitatione fidei ⁊ iustitie successerunt in filios Abrae. vt ibidē. ⁊. q. j.
18 cito turpē. ad finē. ⁊ de pe. di. j. omnis. † Unde cū in istar pmotione maximū in ecclesia Dei immineat piculū cautius videretur pruidēdū bm ɔsiliū Joā. chrisostomi in epistola ad hebreos. ⁊. xlij. di. qescamus. vij. q. ij. c. vlti. extra d ele. vbi. ff. de. carbo. edic. l. i. §. ij. contra predictos, qui non sunt instructi in his, que in quotidiano versant̄ vsu inuehit̄. viij. di. disputatio.
19 vij. concilij Tolosani in. iiij. aūt. c. x. concilij Tolosan. hr̄ † qd epi qui ecclesiastica hñficia ppinquis suis idignis ɔtulerit puniant̄, excōicent̄, ⁊ beneficijs suis priuentur. Jn. vij. disciplinā
20 subeāt homicidij notam. ⁊ ɔcordat. xlij. di. sit rector. ¶ † De predictis ēt videret̄ qd claustrales nō ponerent̄ ad prelationē cum nō habeāt expientiā tpalē. xxxix. di. per totū. Et declararetur que sciētia est in singulis gradibus requirēda, ⁊ qd nullus caracteret̄ eps, nisi esset doctoratus in theologia, vel i iure. quod nullus ēt fauore regio pmoueret̄. xvj. vij. q. si qs deinceps. nec aliquis q prius nesciret illa que ptinēt ad offm̄ suu3.

SVMMARIVM

1 Officia diuina qualiter celebrentur.
2 Cantus ⁊ moteti indeuoti in ecclesia fieri non debent.

¶ Rub. xix. de psalmis ⁊ lectiōibus in officio ecclesiastico tractim deuote, ⁊ ordinate, ac intelligibiliter horis cōpetētibus dicendis, vt omnibus diebus oratio dominica dicatur ante singulas horas, cū Aue maria. ⁊ de abbreuiando ipsum vbi est nimis prolixum. ⁊ quod ecclesie, ⁊ in eis ministrantes ornamētu3 habeant talium ornamentorum, ⁊ alior vestimētor ɔdecētiū quod reijceret̄ inordinatus cātus, ⁊ quod semel in ebdomada solēniter celebraretur officium mortuorum.

1 Item † cu3 in. xv. ⁊. xvj. c. ɔcilij Laodiceñ. contineat̄ q psalmi in ecclesia passim non legantur sed ordinabiliter, ⁊ q euāgelia distincte legantur. cum hoc in Dei ecclesia regulariter non seruetur, quia cū confestinatione legit̄ ⁊ cātatur. ⁊ cū barbarisinis,

barissimis, sicut ait Aug. in li. de cathecizādis rudibus, ⁊. xxxviij. di. sedulo. videt̄ sup hoc ꝓuidendū. Cū aliqui religiosi ⁊ alij ita ꝓpere dicant, ꝙ intelligi nō possunt, ⁊ dicerēt horis cōpetētibus intra ecclesias cathedrales conuentuales ⁊ parochiales, ⁊ ꝙ lectiones q̄ nimis prolixe sunt ⁊ alie que dicentes ⁊ audiētes tedio afficiunt, abbreuiarent̄ ⁊ ꝙ ministri ecclesie ⁊ altaria haberent ꝯuenientia vestiméta ⁊ ēt ornaméta. ⁊ videretur valde honestū esse ꝙ ante singulas horas dicerēt, Pater noster, ⁊ Aue maria, lʒ in. ix. ⁊ in vltimo. c. concilij ḡnalis Gerunden. nō ꝯtineat̄ ꝙ oratio dñica a sacerdote proferatur, nisi
2 post matutinas ⁊ vesperas. †Et insuper ꝙ cantus indeuoti, ⁊ inordinati motetoꝝ ⁊ similium non fierent in ecclesia. cū reprobetur. xcij. di. cantores. Et ꝙ in qualibet ebdomada solēniter celebretur officiū mortuorū, tā matutinali tempore, ꝙ populus ad opera ruralia exercenda ire possit, ⁊ ꝙ hec predicentur in ecclesia diebus dominicis, ⁊ festiuis.

SUMMARIUM

1 Episcopus accepta pecunia aliquem promouens quomodo puniatur.
2 Fides sine operibus mortua est.
3 Simoniaci dei iram in se prouocant.
4 Uictime impiorum abbominabiles sunt.
5 Simoniachos christus de templo eiecit.
6 Simoniachum christus appellat latronem.
7 Pro sepultura vel alijs spiritualibus aliquid solui nō debet.

¶ Rubri. xx. de simonia, ⁊ de exactionibus, que in romana curia, ⁊ alibi ꝑ votis requiruntur, que fiunt per episcopos, ⁊ curias eorundem, ⁊ sub pretextu sigilli eorum, ⁊ iuramenti in communitatibus.

1 Item †cuʒ in secūdo capitulo Calcedonen. concilij cōtinent̄, ꝙ si quis epicopꝰ oꝝ accepta pecunia ordinationē fecerit, ⁊ sub pretio ō duxerit imprecabilē gratiam, atq; ordinauerit per pecunias quemlibet de his qui in gradu ecclesie cōnumerant̄ vel defensorem. ꝙ de hoc conuitus subeat gradus sui periculum, ⁊ si ꝓmotus perdat ꝓmotionis sue fructū, ꝙ si mediator clericus fuerit a ꝓprio gradu decidat. Si vero fuerit laicꝰ vel monachus ꝙ sit anathema. ⁊ cū ṗdictū ꝯciliū positū. j. q. j. si qs eṗs ⁊ io. a. j. cau. ⁊ tit. de simo. in qbus agit̄ de dicta simonia ⁊ in nouo ⁊ veteri testamento a concilijs ⁊ romanis pontificibus deputari nō seruentur, ⁊ maxime in curia romana in q̄ ēt cetus dominoꝝ cardinalium vult habere vna cum domino papa certam portionē a prelatis, qui promouent̄ ibidem videretur sup hoc maxime prouidēdum. Nam hec heresis maxime corrumpit ecclesiam vniuersalem ⁊ vniuersos populos, et ꝓ ursa iam remedia pro nihilo reputantur. ⁊ cum in curia romana publice contrarium fiat, ac si non esset peccatū committere simoniā, vel si dare vel accipere post, nō esset idem sicut dar̄ vł accipere ante. j. q. j. eos. ⁊. c. si quis prebēdas ⁊. c. si quis obiecit. ea. cau. q. iij. saluator, Ex quo ꝓuenit (sicut Greg. francoꝝ
2 regibus scribit) ꝙ fides deperit. †Nā cum fides sine operibꝰ mortua sit sicut hr̄ in canonica beati Jacobi. ij. c. ⁊ fides cum vita sit eligenda in sacerdotibus ⁊ ministris, si vita defuerit, fides meritū non hʒ. Que aūt vita ⁊ q̄ opa esse valeant sacerdotis q honores tanti sacramenti per premiū ꝯuincit̄ obtinere. Hinc non solū in ordinatoris ⁊ ordinati anima letale vulnus īfligit̄, verumetiam reipublice regimen ex talium culpa, quorū intercessionibus magis iuuari debuerat, ꝑgrauatur. Si enim dignus is sacerdotio credit̄, cui non actionis merita, sed premiorum copia suffragatur, Restat, vt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas, nil sibi defendant industria. sed totum auri ꝓphanus amor obtineat, ⁊ dū vitiat honor remunerat̄ in locū vltoris is fortasse qui fuerat vlciscendus adducit̄ atq; hinc sacerdotes non ꝓficere, sed perire potius iudicant̄, vulnerato namq; pastore, quis curandis ouibus adhibet medicinam, aut quomodo populū clipeo orationis tueat̄, qui iaculis hostiū sese feriendum exponit. aut qualem fructum de se producturus est cui graui peste radix infecta est. maior ergo metuenda est locis illis calamitas, vbi tales intercessores ad locum regi-
3 minis aducunt̄. †qꝛ tales symoniaci Dei in se magis iracūdiā prouocant q̄ȝ ꝑ semetipsos placare debuerāt. j. q. j. fert. cuius ratio est, qꝛ intercessores, qui pro populo ad Deum parantur. necesse est vt eius gratiam bene viuendo mereātur. Unde idē Grego. in pastorali ait, sollicite formidandum, ne qui placare iram dei credit̄, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cuncti etenim loquēdo nouimus, qꝛ cū is qui displicet ad intercedendum mittit̄ irati animus ad deteriora prouocatur. Unde talis simoniacus qui desiderijs terrenis astringit̄, caueat, ne districti iram iudicis grauius accedens, dum in beneficio ecclesiastico quasi in luto delectat̄, nec locum regiminis ecclesiastici assumere audeat, si ambitionis ⁊ simonie in se vitium dānabile regnat, nec talis quem crimen depravat ꝓpriū intercessor ꝑ culpis fieri appetat aliorum. Scriptū quippe est Prouer. xv.
4 † Uictime ipioꝝ abbominabiles. vota aūt iustoꝝ placabilia. ⁊ i Psal. xlix. peccatori aūt dixit deus. Quare tu enarras iustitias meas, ⁊ assumis testamentū meum per os tuū. xlix. di. §. iij. iij. q. vij. §. itē diuina. ⁊. c. itē in grauibus. Cum enim talis simoniaci vita, que latere non potest despiciatur. restat fm Gre. o. vt eius predicatio contemnatur. vt ibideʒ, Nōne memor debet esse vicarius Jesu Christi exēplorum eiusdem q̄ȝ adeo sapiens, cum percuteret̄ non percutiebat, cum malediceret̄ non maledicebat, cum pateretur non cōminabat̄. Luc. vj. c. xlv. di. episcopū. si tāq; ouis ad occisionē ductus ē. Esa.
5 liij. tū qꝛ zelus domus Dei comedit eum. sicut dr̄ in Psal. lxviij. flagello facto de funiculis omnes emētes ⁊ vendentes columbas, per quos simoniaci designant̄, de templo eiecit ⁊ mēsas nummulariorum ⁊ cathedras vendentium columbas euertit, dicens domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illā speluncam latronum. Si igitur exēplū patientie Jesus Christus simoniacos de tēplo eiecit, ⁊ eos latrones vocauit, ⁊ cathedras simoniacoꝝ euertit quis est q in ecclesia Dei audeat introducere tales? ⁊ si Christus eorum euertit cathe-
6 dras, quis eas erigere audeat, †Si Christus simoniacum vocat latronē, qꝛ ꝑ aliā portam, idest ꝑ simoniā ascēdit. sicut ipse idem ait Joan. x. ⁊ sicut Augu. exponit. xxiij. q. iiij. tres psonas, quis est tam temerarius, qui talē latronem simoniacum q cauendus est, audeat recipere, ⁊ preficere vt pastorem, nisi q se vult astruer̄ antichristum eius, qd̄ Christus fecit ⁊ docuit face-
7 re, ⁊ dogmatizare contrarium. †ad hanc rubricam facit. lx. rubrica huius patris, vt qui baptizantur, ⁊ qui ad confessionem accedunt nihil soluant, ⁊ ꝙ pro sepulturis nihil recipiant, nec pro alijs spiritualibus. Ad idem concordat. iiij. c. vj. concilij Toletani ⁊ tertia disputatio. vij. cōcilij Tole. que ponitur nomine ambrosij. i. q. i. ad hoc faciūt. vij. ⁊. viij. c. cōcilij Toleta. Item cum a prelatis ⁊ curijs eorundem pro sigillis, correctionibus ⁊ alijs multe fiant exactiones, vt extra de censi. ⁊ exactio. super hoc esset prouidendum ⁊ insuper vt dictis dominis cardinalibus assignarentur redditus, de quibus absq; exactionibus viuere possent.

SUMMARIUM

1 Clericus in ecclesijs duarum ciuitatum ordinari non debet.
2 Canonicus prebendatus quis nō potest esse nisi in vna eccl'ia.
3 Officia duo vni persone etiam exercitate cōmitti non debet.
4 Clericus in duabus ecclesijs cōnumerari non debet.
5 Uicem duoꝝ vnum obtinere difficile est.
Officia potestatis quis in duabus ciuitatibus habere nō pōt.
6 Persona vna nisi ex necessitate vices plurium obtinere ñ dʒ.
7 Beneficia plura absq; peccato teneri non possunt.
8 Prioratus conuentuales his qui non sunt monachi conferri non debent.

¶ Rub. xxj. ne qui in duabus prebendis, vel ecclesijs intitulentur, sed singula officia, ⁊ beneficia singulis conferantur ꝑsonis cuiuscunq; status ⁊ conditionis existant.

8 Item †cum in. x. c. dicti cōcilij Calcedonē, ꝯtineat ꝙ nō liceat clericū in ecclesijs duaꝝ ciuitatū ordinari, ⁊ ꝙ si clericꝰ iam trāslatus fuerit ab alia in aliā ecclesiā nihil cōe habeat cum prioritate. et ꝙ facientes cadant a proprio gradu. ⁊ predictum ꝯciliū sit ꝯforme alijs ꝯcilijs ⁊ iuribus ⁊ specialiter sinodo habite placētie, in qua Urbanus papa affuit. ⁊. xxj. q. ij. si qs iā translatus, ⁊ ꝑ Inn. iij. ex̄ de ꝯces. ṗbē. literas. ⁊ ad idē de ele-
2 ctio. cū in cunctis. ꝺ preben. de multa. †Et in sinodo exṗsse dicat̄ ꝙ nullus possit esse canonicus prebēdatus nisi in vna ecclesia. ⁊ ꝯriū fiat in ecclesia Dei, qꝛ vni ꝑsone ṗbēde multe, ⁊

multa beneficia, ꝛ multe dignitates, ꝛ psonatus cumulant̃. potissime si ꝺ preessentiũ ecclesie dei parẽtela existãt. ꝛ ex h̃ paretur generale preiudicũ vl'i ecclesie, que debitis officijs, ꝛ obsequijs, rectoribus, administratoribus, ꝛ defensoribus defraudatur, elemosine subtrahunt̃, psone ecclesiastice sic ditate in sup biã efferunt̃. ꝛ ƀm qꝺ dr̃ Prouer. j. c. eoꝝ pspitas pdit eos, ꝛ dissolutionis materia ex h̃ pstat̃ eisdẽ, ꝛ insolentie varie oriunt̃ cultus diuinus, q augeri debuerat minuit̃, ꝛ officiũ, pp qꝺ dat̃ beneficiũ, ommittit̃, ꝛ infinita alia mala subsequunt̃, videret̃ ꝓ quã esse vtile ecclesie sancte dei, vt dñs Papa ꝛ ceteri inferiores, ꝛ totũ ꝯciliũ acqesceret̃ beato Greg. sup h̃ scribẽti oĩbus epis in hũc modũ. Singula ecclesiastici iuris officia singulis q busqꝫ psonis sigillatim ꝯmitti iubemus. Sicut. n. in vno corpe multa mẽbra habemus oĩa aũt mẽbra nõ eũdẽ actũ habẽt, ita ꝛ in ecclesie corpe multa mẽbra sunt ƀm veridicã Pauli sñiaꝫ ad Cor. vij. in vno eodẽqꝫ spũali corpe ꝯferẽdũ est, hoc offiñ
3 vni alij ꝯmittẽdũ est illꝺ. † Neqꝫ. n. q̃tũlibet exercitate vni psone vno tpe duaꝝ reꝝ officia cõmittẽda sunt, qꝛ totũ corpus ẽ oculus, vbi auditus. Sicut. n. varietas mẽbroꝝ p diuersa officia ꝛ robur corpis seruat ꝛ pulchritudinẽ representat, ita varietas psonaꝝ p diuersa nihilominus distributa officia, ꝛ fortitudinẽ, ꝛ venustatẽ sancte dei ecclesie manifestat. ꝛ sicut ẽ indecorum in corpe humano, vt alteꝝ mẽbrũ alterius fungat̃ officio, ita nimiꝝ noxiũ simulqꝫ turpissimũ ẽ, si singula reꝝ ministeria
4 psonis totidẽ nõ fuerint distributa. lxxxix. di. singula. † in septima sinodo ꝯtineat̃, qꝺ clericus nõ ꝯnumeret̃ in duabus ecclesijs, qꝛ h̃ turpis negotiationis lucrum est, ꝛ ꝯ vocẽ dñicã dicentẽ Luc. xvj. Nemo põt duobus dñis serui. ꝛ ꝯ apostolũ ad Roma. vij. dicẽtẽ, qꝺ vnusqsqꝫ manet in vocatione, qua vocatus est. xxj. q. i. c. i. ꝛ. ij. ꝯci. Calcedoneñ. clericũ in duaꝝ ciuitatũ ecclesijs ꝯscribi nõ opꝫ. eadẽ. q. clericũ. ad predicta ẽt cõ
5 cordant ꝛ faciũt leges ciuiles dicẽtes. † Difficile esse vr̃ vt vnꝰ vicẽ duoꝝ obtineat, ꝛ absurdũ fore, si ꝑmiscuis actibus rerum turbent̃ officia. ff. de pac. l. si plures. C. de assesso. l. nemo. C. ꝺ testa. l. ꝯsulta. Ex quo ꝓuenit qꝺ in pluribus ciuitatibꝰ qs simul ꝛ semel potestatis officia h̃re nõ põt. ff. ad munici. libertus. §. ꝑ
6 scriptio. † regulare ẽ qꝺ vna psona nisi cã necessitatis immineat, nõ dꝫ supplere vices pluriũ. xxx. q. j. ad limina. nec qs in diuersis ecclesijs prelatus esse dꝫ. x. q. iij. vnio, vbi expresse dr̃ cõciliũ Toletanũ, vt plures ecclesie vni nequaq̃ ꝯmittant̃ pſbytero, qꝛ solus p totas ecclesias, nec officiũ vꝫ psolnere, nec rebus eaꝝ necessariã curã impẽdere. Et idẽ hr̃. xvj. q. vij. p laicos. subiungit̃ in ꝯcilio, qꝺ si quis epoꝝ predictã ꝯstitutionem paruipenderit, se nouerit duoꝝ mẽsiũ spatio excõicatione mulctari. ad idẽ ꝯcordat decreta. cũ singula. de preben. li. vj. ꝛ ẽt theologoꝝ cõiter hoc hꝫ opinio, qꝺ si vnum hñs beneficium, ꝺ quo põt nõ laute, nec ad elationem, ꝛ pompã, sed ꝯueniẽter ꝛ mediocriter sustentari, ꝛ recipiat vel retineat aliud, mortaliter
7 peccat. cũ autẽ dudum sic fuisset determinatũ. † ꝛ cãcellarius Parisiẽsis q tũc erat magister in theologia, pluribus abũdãs bñficijs huic sententie affectu ꝛ nõ rõe spatus acqescere nollet, ẽt in infirmitate de qua obijt a dño Guiliel. Parisiẽsi epo magistro in theologia de hoc admonitus ꝛ rogatꝰ, eidẽ epo iuxta eius sepulturã de ꝓfundis ꝑ eo dicẽti in teterrima vmbra dictus cãcellarius intelligibili voce dicẽs apparuit, qꝺ nõ oraret ꝑ eo, Naꝫ dãnatus erat ꝑ eo, qꝺ nõ acquieuerat eiusdẽ episcopi monitis ꝛ sententie sue, ꝛ alioꝝ magistroꝝ tenẽtiũ qꝺ absqꝫ peccato nõ poterant plura bñficia (vt ꝑmissum est) retineri. Quar̃ videret̃ vtile ecclesie sancte dei, vt ordinatio bonifacij sup hoc facta in. d. decreta. cũ singula q̃tũ ad regulas extẽderetur ad clericos seculares ꝛ ad dominos Car. qui in graue animaꝝ ipsoꝝ pictũ ꝛ vniuersalis ecclesie dispẽdiũ, multa milia florenoꝝ, libraꝝ, ꝛ marchaꝝ sibi ꝛ suis pestifera adinuẽtiõe sup per ecclesias ẽt parochiales ꝛ curatas faciunt cumulari, ꝛ ecclesias ẽt cathedrales, ꝛ vltramarinas sub diuersis coloribus cõmendari, ꝛ certas sibi solui ab illis, qui eoꝝ ꝑmouent̃ auxilio, pẽsiones que nũq̃ in romana ecclesia morunt̃, sed ab vno cardinali in aliũ vel in eius, vel dñi pape ꝓpinquũ, vel nepotulum detinent̃. Ex quibus sequit̃ (cũ sibi vẽdicẽt vniuersa) infelix ꝙ clericus qui de predictis beneficijs sustẽtari, ꝛ eis psonaliter deseruire debuerat, mẽdicat in plateis, ꝛ seruili operi, mãcipatus publicã deposcit elemosinã. qui ex eo magis a cunctis despicit̃, quo miser ac desolatus iuste putat̃ ad hãc ignominiaꝫ
8 deuenisse. Sicut Hieronymus ait. xciij. di. diaconi sunt. † Et hac peste est ẽt nouiter introductum ꝯ iura, qꝺ prioratus conuẽtuales ꝛ alia beneficia ecclesiastica ꝯsueta ab olim regi ꝛ gubernari p monachos ꝛ p alios regulares, predicti dñi cardinales, ac si bñficia secularia nequaq̃ sufficerent, vel si p illos melius quã p alios reformari deberent, sibi ꝛ suis faciũt assignari, q̃q̃ non efficiantur monachi, nec sint de vita ꝛ regula monachorum ꝛ aliorum regularium, contra conciliuꝫ Eduense sub. vij. Grego. ꝯgregatum, ꝛ contra capitulũ Vrbani pape, ꝛ ꝯ. xxiiij. capitu. Calcedonẽsis concilij. ꝛ ꝯ. xiij. c. septime sinodi. xix. q. iij. in quinqꝫ primis capitulis. extra de vit. ꝛ hone. cle. Deus qui ecclesiam. ꝛ de relig. do. inter quatuor. ꝛ. xviij. dist. Peruenit. Ex quibus in dictis prioratibus ꝛ beneficijs regularium perijt in totũ regularis obseruantie disciplina, cũ nõ sit inter eos qui corrigat, nõ sit qui doceat, nõ sit cui obseruantia ꝛ reuerentia prebeat̃, nec qui eos in vita regulari ꝛ monastica valeat gubernare. fraudatur hospitalitas seruari i dictis prioratibus ꝛ beneficijs consueta, ꝛ iura bona prioratuũ hmõi dissipantur. ꝛ loca ad irreparabile opprobrium non absqꝫ populi scandalo deducunt̃, extra de accu. c. vlt. ¶ Ad predicta facit c. xv. ꝯcilij Milleuitani, in quo statutuꝫ fuit, vt postq̃ aliquis semel in aliqua ecclesia esse elegerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur. Item ẽt statutum fuit in. ij. c. i. concilij Arelateñ. s. ꝙ in quibuscunqꝫ locis ministri ordinati fuerint, in ipsis locis pseuerẽt. ꝛ i pe. c. eiusdẽ ꝯcilij statuit̃ idẽ. ꝛ in. xiij. c. ij. ꝯcilij Arelateñ. statuit̃ idem. ¶ Scdm aũt Greg. predicti domini Cardi. ẽt cũ de monasterio assumuntur, non deberent ibi aliquid retinere, nec duplex regimen sibi assumere. nam cũ vnum pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrunqꝫ idoneus nõ vr̃. xvj. q. i. presbyteros. ꝛ. c. pce. ꝛ seq.

SVMMARIVM

1 Clerici contra episcopos coniurantes qũo puniantur.
2 Peccans coram omnibus argui debet.

¶ Rub. xxij. de conspirantibus contra episcopos, ꝛ alios publice delinquẽtes puniendos priuilegio ꝯtrario nõ obstãte.

1 Item † cũ i. xviij. c. dicti ꝯcilij Calcedonẽ. posito. xj. q. j. coniurationũ, contineatur ꝙ si qui clerici vel monachi inuenti fuerint coniurantes ꝛ conspirantes aut phratrias vel factiões ꝯponentes suis epis vel alijs, cadãt oĩo a ꝓpo gradu, ꝛ per papã Pium. e. q. si quis sacerdotum, statuatur quod tales degradati curie seculari tradantur, ꝛ per Calixtũ Papam. e. q. conspirationum statuat̃ qꝺ tales ꝓprio ammisso gradu in carcere detrudant̃, ꝛ per dictum conciliũ Calcedoneñ. ꝛ p Toletanum ꝛ Aurelianñ. e. q. qui clerici, ꝛ. c. si clerici. ꝛ. c. si qui clericorum. statuat̃ idem. ꝛ predicta iura ꝛ consimilia non seruent̃ ꝛ ex quo frequenter in multis partibus magna scandala subsequunt̃, videret̃ vtile ꝙ predicta iura seruari mandarent̃ vel ꝙ prouideretur de alijs remedijs oportunis. ꝛ insuper ꝙ omnes alie psone publice delinquentes ꝛ ex hoc ecclesiam Dei scãdalizãtes, publice arguerentur, ꝛ punirent̃, iuxta illud Apo
2 stoli. i. Thimo. v. † Peccãtẽ corã oĩbꝰ argue, vt ꝛ ceteri metũ habeãt. ad qꝺ facit. xlv. dis. sꝫ illud. ij. q. v. si mala. ꝛ. e. cau. q. vij. quapropter. xj. q. iij. c. vlt. xxiij. q. ij. ea. ca. ꝛ. q. iiij. Ita plane. ff. de pe. aut facta. §. vltimo. que canonizata est de pe. di. j. aut facta. ꝛ qꝺ in dicta punitione cessaret omne priuilegiuꝫ ƀm secretũ Inn. iij. ꝺ pini. volẽtes. ꝛ applo friuola ꝛ frustratoria.

SVMMARIVM

1 Clerici qualiter a clericis ꝛ laicis accusari possint.
2 Prelati quando a sedibus suis inuiti ammoueantur.

¶ Rub. xxiij. de epoꝝ ꝛ aliorum prelatorum ꝛ clericorum accusatoribus ꝙ nõ debeant passim suscipi ꝛ dicti prelati non mutentur de sede ad sedem maiorem, nisi pro notorijs excessibus eorundem.

1 Item † cum in. xxj. c. dicti ꝯcilij Calcedonẽ. fuerit constitutũ, ꝙ ad accusationẽ eporum vel clericoꝝ nulli clerici vel laici recipiantur nisi prius discutiatur eoruꝫ estimationis opinio qꝺ c. ponitur. ij. q. vij. clericos, qꝛ ibidẽ fuerit ꝯstitutum ꝛ in alijs concilijs ꝛ a romanis pontificibus, sicut plene in. d. q. vij. patet. ꝛ hoc in romana curia ꝛ in multis alijs partibus non seruetur

tur contra intentionē Grego. lxxxviij. dist. si quis. ꝛ extra de simo. l3 Heli. ꝛ ex hoc frequēter innocētes prelati ꝛ clerici dif famenť, ꝛ ad curā romanā citenť, ꝛ opprimanť, ꝯ illa que scripta sunt. q. j. nihil. cum capitu. seq. ꝛ precedētibus videreť sacri puisione ꝯcilij fore sup hoc puidēdū. In. vij. aūt ꝯcilij Carthaginē. c. ij. iij. iiij. ꝛ. vj. fuerit statutū qꝺ excōicati bm ppriā libertatē ꝛ oēs quos leges non admittūt ad accusatiōnē publicoꝝ criminū, infames, Histriones, aut turpitudinib⁹ subiecte psone, heretici, pagani, ꝛ iudei nō admitterentur ad accusatio nem clericorum, nec ad testificandū ꝯ eos, ꝛ hoc cōforme alijs iuribus. ij. qō. j. phibeť. iij. q. v. accusatores. i. cum vndecim
2 capitulis seq. † videreť insup puidendum qꝺ dicti prelati non amouerenť a sedibus suis inuiti, nec in alijs trāsferrenť, nisi exigentibus eorum notorijs excessibus, cum istis temporibus contrarium fiat interdum.

SVMMARIVM

1 Ecclesia habens episcopos economes ēt habere debet.
2 Episcopi aduocatos habere debent, qui ecclesias deffendāt.
3 Episcopus litigiosus esse non debet.

¶ Rub. xxiiij. de yconomis ꝛ dispēsatoribus. ꝛ aduocatis a singulis epis habēdis p dispēsatione reꝝ tpaliū, vt ipsi vacēt diuinis, ꝛ propter curam temporaliū, vt ipsi libera exe cutione pontificis officij non desistant.

1 Item † cum in penul. c. dicti ꝯcilij Calcedoneñ. posito. lxxxix. di. q in qbusdā cōtineať, qꝺ oēs ecclesie habētes epos habeant etiā yconomos de pprio clero p quos res ecclesiastice cum arbitrio epi gubernētur, ꝛ non dispgant, ꝛ hoc sit ꝯforme alijs concilijs ꝛ iuribus. e. di. volumus. cū capi. seq. ꝛ. ix. qō. iij. cū simus. xvj. q. vij. quoniā in qbusdā. cū. c. precedētibus, ꝛ
2 seq. videreť esse vtile ꝙ predicta iura, ꝛ alia ꝯtinētia, ꝙ ēt epi habeant aduocatos p quos eorum lites ducanť ne ipsi ex hoc a laude dei ꝛ ab actiōibus spūalibus retrahanť. ꝛ nedū humana lucra attendunt eterna premia perdant, sicut ait Anaclet⁹ papa. v. q. iij. q epś potissime, cū inter capitula apostolice re-
3 gule contineať, † qꝺ epś non sit litigiosus prout plenius contineť. xlvj. di. vbi fit psequutio. d. c. apostolice regule, in. ix. autem. c. ij. secundi concilij Hispaleñ. ꝯtineť, ꝙ ex laicis non cōstituantur yconomi. ꝛ idem habeť. lxxxix. di. indicatum.

¶ Expliciunt assumpta ex concilijs Grecis

¶ Incipiunt assumpta ex concilijs Latinis.

SVMMARIVM

1 Moniales cum mulieribus extraneis vel viris non morenť.
Clericorum ꝛ laicorum conuersatio discreta esse debet.
2 Religiosa puella virorum conuersationem in domo habere non debet.

¶ Rubri. xxv. De sanctimonialib⁹ ne cū extraneis viris vel mulieribus habitent, ꝛ ꝙ recludanť, nec recipiantur nisi de earum redditibus viuere possint de quo legitima fides fieret ordinarijs earundem per quos corrigerentur, includentur, ꝛ reformarentur priulegio contrario non obstante.

1 Item † cum in. iij. c. primi concilij Carthaginē. fuerit ꝯstitutū qꝺ Sāctimoniales ꝛ religiose femine in vna domo cum extraneis mulieribus vel viris non morenť, ꝛ ꝙ sint segregate a ꝯsortio mulierum. ꝛ ꝙ similiter discreta sit conuersatio clericorum ad ꝯuersionē laicoꝝ, ꝛ hoc sit conforme alijs concilijs ꝛ iuribus, vt. iiij. di. statuimus. xxiij. di. his igiť. ꝛ predicta iura nō seruenť, Nec puisio dñi Bonifacij ꝺ includēdis dictis monialib⁹ posita eꝝ de sta. reg. c. vnico. li. vj. sufficit ꝙ multe sunt ꝙ si icluderenť nō haberēt vñ viuerēt. ꝛ ꝙ ēt sunt nōnulle sicut dt. c. pniciosa. xviij. q. ij. ppria receptacula retinētes sicut sunt beguine ordinis. s. Francis. videreť vtile sup hoc prouideri, ꝛ.
2 vj. ēt. c. concilij Toletani contineatur, † ꝙ religiosa puella virorum familiaritatem in domo nō habeat, esset prouidendum quod non reciperentur plures ꝙ possent de earum redditibus sustentari, de quo prius legitima fides fieret ordinarijs earūdē ꝛ hoc sub grauibus penis ordinarijs iniungerent per quos corrigerētur ꝛ reformarentur, priuilegio contrario non obstante.

SVMMARIVM

1 Obligati ad ratiocinia reddenda nisi ratione reddita non promoueantur.
2 Hominem literatum causas ratiocinoꝝ assumere inutile est.
Memoria illorum, qui sacerdotes ad ratiocinia euocant, in ecclesia fieri non debet.

¶ Rub. xxvj. De clericis obligatis ad ratiocinia, ꝛ ne viri literati ad ipsa intendūt, nec sacerdotes ad predicta vocenť.

1 Item † cum in. vij. c. dicti cōcilij. j. Carthaginē. fuerit constitutum quod obligati ad ratiocinia reddēda nō pmoueantur anteꝙ rationem reddiderint de eisdē, ꝛ hoc sit ꝯforme alijs concilijs ꝛ iuribus, vt extra de obli. ad ratioci. ꝛ. liij. di. p totū ꝛ non seruetur videretur vtile ꝙ seruari mādaretur. nam hoc etiam continetur in. j. capi. primi concilij Toletani. † ꝛ insup
2 ꝙ viri literati ad dictas ratiocinationes non intendant. Cū secundum Greg. inutile ꝛ valde laboriosum sit hominem literatum ratiocinorum causas assumere, ꝛ se in eo quod nō expedit obligare. Nec est faciēda in ecclesia memoria pro illis qui sacerdotes ad dicta ratiocinia euocant, ꝛ ab officio suo retrahunt. lxxxviij. di. inutile erit.

SVMMARIVM

1 Conciliorum scripta non obseruantes quō puniantur.
2 Faciens contra statuta maiorum deponendus est.

¶ Rubri. xxvij. De contemptoribus canonum ꝛ prelatorum suorum superiorum puniendis.

1 Item † cū in vlt. c. j. ꝯcilij Carthagineñ. cōtinetur, ꝙ illi, qui nolūt obseruare scripta in concilijs si laici sunt communione, si clerici honore priuentur. ꝛ hoc sit conforme alijs concilijs ꝛ iuribus. iiij. di. §. hec ꝛ si legibus. xij. di. preceptis. xviij. di. §. hunc ergo. xxv. q. i. hac consona. ꝛ predicta iura nō seruentur videreť vtile ꝙ seruari mandarentur, vt quos diuinus timor a malo non reuocat, coherceret timor ecclesiastice discipline. extra de here. vergentis. de elec. cum in cunctis. lxxxij. di. plurimos in fi. l. di. vt ꝯstitueret. C. de emē. propin. l. vna. In. ij. etiā
2 capi. concilij Taurinatis continetur, † vt quicūꝙ contra statuta maiorum fecerit deponatur. In concilio etiam Bracharē. continetur ꝙ si quis transgressus fuerit precepta antiquorum canonum ꝛ conciliorum a statu suo degradetur. ꝛ ad idem cōcordat primum. c. iij. concilij Tolet. ꝛ ꝙ idem seruaretur de illis qui transgrediuntur rationabilia precepta superioꝝ suoꝝ.

SVMMARIVM

1 Excōicati sunt excōicatos recipientes, ꝛ. j. nu. 2.
Excommunicatio contempta mortalis efficitur.

¶ Rub. xxviij. De religiosis, ꝛ alijs qui excōicatos ab alijs recipiunt puniendis, ꝛ de sententis excommunicationis suspensionis ꝛ interdicti latis ab ordinarijs vel eorum auctoritate in locis religiosorum publicandis.

1 Item † cum in. viij. c. secundi ꝯcilij Carthaginēsis, vt illi, q excōicatos ab alijs sciēter recipiunt, excōicenť. ꝛ hoc sit conforme concilio Antiocheno. xj. q. iij. si quis a proprio ꝛ ex decretis beati Petri ex. xciij. di. si inimicus, ꝛ ex statutis apostolorum ea. q. sicut apostoli. ꝛ calixti pape ea. q. excōicatos. ꝛ Isidori ea. q. cum excōicato. ꝛ cōcilij Carthaginēsis. ea. q. qui excōicauerit, ꝛ multis alijs iuribus, ꝛ hoc non seruetur a fratribus predicatoribus, ꝛ minoribus, ꝛ alijs religiosis exemptis, nec ad hoc refrenandum prosint antiqua nec noua remedia, ꝛ pp h excōicatio ꝯtennat, ꝛ sic mortalis efficiať, de sentē. excō. cū medicinalis. ꝛ neruus discipline ecclesiastice disrum-

pat. ꝯ illud. l. di. vt ꝯstitueret. ⁊ .c. presbyteros. xxiij. q. v. excō municatorum. xxxiiij. q. ij. in lectum. videret fore sup his sacri
2 prouisione concilij ꝓuidendū. † Hoc et conforme. vij. c. secun di concilij Arelaten. in quo statutum est, vt se reum nouerit, ⁊ causam in concilio rediturū, qui excōicatū alterius post inter- dictum recipe presumpserit, idem ēt statuitur. in. xj. c. concilij Aurasi. ⁊ in. liij. c. conci. Ebertani. ⁊. xxxvij. c. ꝯci. Bracha.

SVMMARIVM

1 Inconstantia in ecclesia dei non debet esse.

¶ Rub. xxix. vt qui ꝯ professionē, vel subscriptionē suā, vel ꝑ decessoꝝ facta irratiōabilia, ⁊ seruitores venerint puniant.

1 Item † cum in vlt. c. predicti secundi ꝯci. Carthagi. fuerit ꝯstitutū, vt qcunqꝫ prelati, ⁊ alij ꝯ illa in qbus ꝯsenserūt vel subscripse runt venerint, deponant, cum nō deceat incōstantiā ⁊ intolerabilē in dei ecclesia reperiri, ⁊ in hoc sit ꝯforme ꝯcilio Affricano. extra de pact. c. j. ⁊ alijs iuribus. xx. q. j. puelle. in fi. xxij. q. iiij. innocens. xviij. q. ij. Eleutherius. ff. de pact. iuris gentiū. §. ptor ait. ⁊ hoc hodie nō seruet, hoc videret honora- bile, ⁊ vtile obseruari, ne paulatim grauitas ecclīastica depire videat, maxime in ecclīa romana, i qua visum est ꝙ dñs papa reuocabat aliqñ non solū gratias, ⁊ alia ꝯcessa a ꝑdecessorib[9] suis, vez etiā facta, ⁊ ꝯcessa a seipso ꝯ grauitatē, auctoritatez, ⁊ honestatē ecclīasticā, ⁊ iuridicā. xxv. q. j. ⁊. q. ij. quasi ꝑ totū xij. q. ij. hec huius placiti. Et idē ꝺ multis alijs ꝑlatis accidit, ꝑdecessorū suorū facta rationabilia, ⁊ familias, ꝗꝗ bene ser- uierint, ꝑsequētibus contra iura.

SVMMARIVM

1 Episcopi ⁊ clerici anteꝗꝫ ordinentur decreta conciliorum eis legi debent.
2 Clerici canones ignorare non debent.

¶ Rub. xxx. Ut canones ꝑtinētes ad offm̄, ⁊ instructionem episcopoꝝ, ⁊ clericorū sciātur per eos priusꝗꝫ ordinentur.

1 Item † cū in. iij. c. iiij. ꝯci. Carthagi. posito. xxxviij. di. placuit, fuerit ꝯstitutum, vt ep̄is ⁊ clericis ordinādis ꝑusꝗꝫ ordinētur. decreta ꝯciliorū eoꝝ aurib[9] ab ordinatorib[9] inculcētur, ne se aliqd ꝯ statuta ꝯcilioꝝ fecisset peniteat, ⁊ in ꝯcilio Toleta- no fuerit ꝯstitutū, qꝺ illi qb[9] parochiales ecclīe cōmittūtur ab ep̄is suis instructionē, ⁊ libellū, ꝑ quē in officio ecclīastico di
2 rigant, accipiāt, † ⁊ Celestinus papa instituerit, qꝺ nulli sacer- dotū liceat canones ignorare. ⁊ Aug. ꝺt, qꝺ saltē canones pe nitētiales scire debent, vt. xxxviij. di. qñ. ⁊. c. nulli. ⁊. c. que ip- sis. xx. di. si decreta. ⁊. s̄. dicta iura ⁊ ꝯsimilia nō seruent, sꝫ pas sim ꝑmoueant, ⁊ p̄sbyteri, ⁊ ep̄i priusꝗꝫ eis ostendat illud qꝺ ꝑ tinet ad offm̄ eorūdē, nec debita discussio sup his obseruet, lꝫ sup hoc multa iura sint edita. xxiij. di. per totū. ⁊ extra de eta. ⁊ quali. ordi. de tem. or. videret sup hoc prouidendum.

SVMMARIVM

1 Episcopoꝝ cause coram prouinciali concilio audiri debent.
2 Lites immortales esse non debent.
3 Aduocati miserabilium personarum per singulas curias de- putari debent.

¶ Rub. xxxj. De episcopis accusatis. vbi ⁊ .ī. qꝺ tp̄s eoꝝ cau se examinent, ⁊ ꝙ in causis ecclesiasticis hore modicū ꝯhe ret ⁊ ꝙ deputarent in singulis curijs iudices, aduocati, ꝓcu ratorer, ⁊ tabelliones gratis sua officia exequentes in causis miserabilium personarum.

1 Item † cum in. viij. ca. iij. conci. Carthā. fuerit ꝯstitutū, ꝙ cause epoꝝ coram ꝓuinciali ꝯcilio. ī. duos menses audiant, ⁊ hoc sit satis conforme alijs ꝯcilijs ⁊ iuribus vt. iij. q. si qs epoꝝ. cū. c. seq. ⁊. d. iura, ⁊ ꝯsimilia nō seruent, qꝫ Ro. eccle- sia causas epoꝝ maioribus annumerās, oia ad se trahit, ꝑ illa capitula. ij. q. vj. ad Roma. ⁊. c. precedētibus ⁊ sequē. ⁊. ix. q. iij. cūcta ꝑ mūdū. ⁊. c. ꝑ principalē. Uidet vtile cogitare an es
2 set aliqꝺ remediū sup hoc adhibēdū. † Et insup cū lites nō de beant esse immortales, vt extra ꝺ do. ⁊ ꝯtu. finē potissime eccle siastice, q̄ ceteris ꝑiculosiores sunt, vt ibidē, ⁊ de ele. ne ꝑ defe ctu. ꝙ in eisdē ꝯherent eremodiciū, sicut ꝫ leges ꝯhit. C. de iu. ꝑpandū. §. j. ⁊ §. finautē. Exceptis casibus notatis ibidē in gl. ordi. ꝗꝫ ꝯriū sit ꝺm ius canonicū vt extra de iudi. venerabi-
3 lis. † ⁊ ꝙ deputarent in singulis curijs iudices, aduocati, ꝓcu ratores, ⁊ tabelliones, gratis sua officia exequētes ⁊ exercētes in causis miserabilium personarum.

SVMMARIVM

1 Filij clericorum spectacula secularia exercere nō debent.
2 Clerici spectaculis aut nuptijs interesse non debent.
Clerici aquibus abstinere debeant, ⁊ nu. seq. ⁊. ī. nu. 9.
4 Clerici tabernas tenere non debent.
5 Uita cuius despicitur, eius predicatio contemnitur.
6 Sacerdotes multi sunt nomine, pauci re.

¶ Rub. xxxij. de multis. c. ad vitā, honestatez, ꝯuersionē, ha bitū, regulā, ⁊ mores clericoꝝ ꝑtinētibus, ꝺm diuersos sta- tus ⁊ gradus eoꝝ, qꝺ esset decēs ⁊ honestū ac vtile obserua ri, cū ex ꝯrio totus fere ordo ecclesiasticus ꝯfundat, ⁊ ēt cor rūpat. ⁊ specificant multa que pertinēt ad officiū diaconoꝝ presbyterorum, ⁊ etiam episcoporum.

1 Item † cū in. xiij. c. dicti tertij ꝯci. Cartha. fuerit ꝯstitutū vt filij sacerdotū vl̄ cle ricoꝝ spectacula secularia non exerceāt, nec eis in tersint ⁊ in. v. c. ꝯci. Arelateñ. c. lix. ⁊ in Agathē. ꝯcilio fuerit statutū, qꝺ presbyteri ⁊ alij q ducēdi vxores licen- tiam nō habuerint alienarū nuptiaꝝ euitēt ꝯuiuia. nec illis ce tibus immisceant, vbi amatoria cantant, ⁊ turpia, aut obscenī motus corpoꝝ, coreis exultationib[9] efferunt, ne auditus ⁊ ob- tuitus sacris ministerijs deputati, turpiū speculatoꝝ atqꝫ ver-
2 borum ꝯtagione polluant. xxxiij. di. presbiteri. † Et in concilio Laodiceñ. fuerit ꝯstitutū, qꝺ clerici ⁊ mistri altaris, spectacu lis aut nuptijs nō intersint, de ꝯse. di. v. nō opꝫ. Et ysidorus ꝺ vita clericorum scribat, qꝺ dicti clerici a vulgari vita seclusi, a mundi voluptatibus se abstineant, vt nō spectaculis, nō pom- p̄is intersint, ⁊ qꝺ ꝯuiuia publica fugiāt priuata autē sobria co lant, vsuris nequaꝗꝫ incūbant, neqꝫ turpiū occupationibus lu- croꝝ, nō fraudibus cuiusꝗꝫ studione apetāt amorē procurare. Quasi materiā cūctoꝝ criminū fugiant secularia officia, nego tiaqꝫ abijciant, honoris gradū ꝑ ambitionē caueāt, odiū, emu- lationes, obtrectationes, atqꝫ inuidiā fugiāt, nō vagi in eccle- sijs, nō effreni lingua, aut petulāti, nec fluuido gressu, vel gestu incidant. Sed pudorē atqꝫ verecūdiā mētis simplici habitu in cessuqꝫ ostendāt. obscenitates ꝟboꝝ ⁊ mēbroꝝ sicut ⁊ operuꝫ penitus execrent, viduaꝝ ⁊ virginū frequentationē fugiāt, ꝯtu bernia extraneaꝝ feminaꝝ nullatenus appetant. Castimonias inuiolati corꝑis ꝑpetuo ꝯseruare studeant. Senatoribus debi tam prebeant obediētiā, neqꝫ vllius iactantie studio semetip- sos attollant, doctrine ⁊ lectionibus psalmis ⁊ cāticis ⁊ eorum exercitio ingiter incūbāt. Tales. n. esse dn̄t, q diuinis cultibus se mācipādos studēt, vt sciēris opā dēt, doctrine gratiā popu- lis administrēt. xxiij. di. his igit. † In ꝯcilio ēt Matisconeñ.
3 ꝯstitutū fuerit ꝙ dicte ꝑsone ecclīastice plausus ⁊ risus inioc ū dos ager ⁊ fabulas inanes referre, aut cātare nō presumerēt, nec turpia ioca añ se fieri paterent. Nec larnas demonū añ se ꝺferri ꝯsentirēt. ⁊ ꝙ i mēsis honeste ꝯuersarent, ⁊ sobrie bibe- rēt, ⁊ ꝯmederēt. vt. xliiij. di. nullus p̄sbyteroꝝ cū duab[9] paleis sequētibus positis ꝑ capitu. de ꝯse. di. v. qñ. In ꝯcilio ēt Lao diceñ. ⁊ Marti. pape fuerit ꝯstitutū, ꝙ simbola ⁊ cōmesalia si ne ꝯuiuia, in qbus dicta simbola fuerint, nō exercerēt, ⁊ ꝙ ta-
4 bernas, excepta cā necessitatis, non intrarent. † ⁊ in. vj. sinodo fuerit ꝯstitutū, ꝙ in dictis tabernis alijs nō ministrarēt, nec ta bernas tenerēt, ⁊ si nō cessarēt ꝙ ꝺponerent. xliiij. di. nō opꝫ. j. ⁊. ij. c. nullus. ⁊c. ⁊ in ꝯcilio Toletano fuerit ꝯstitutū, qꝺ lo co fabulaꝝ q̄ mēsis frequēter interponunt nō necessarie, coraꝫ eis ad edificationē aiaꝝ sacra lectio leget. c. di. pro Reuereñ. de ꝯse. di. v. in oibus. Cum añt ista ⁊ alia extra de vit. ⁊ hone. cle. ⁊ in alijs diuersis iuribus tradita de ꝯuersatiōe, vita, ⁊ ho nesta. cleri. ⁊ aliaꝝ ꝑsonaꝝ ecclesiasticaꝝ nō seruent, ⁊ ex hoc vituperetur

vituperetur ministeriū nostrū ⁊ ecclesie ꝯtēptus habeat̄ est ve
5 rum ſm Grego. †Si cuius vita despicitur eius predicatio cō-
tēnatur. iij. q. vij. §. itez in euangelio. videret̄ esse vtile, vt circa
dictā reformationem, ⁊ regulationē vite ⁊ honestatis morum
⁊ ꝯuersationis ꝑsonaꝝ ecclesiasticaꝝ ꝓuideret̄ de remedio cō
petenti. Nā videt̄ verificari illud euangelicū de scribis ⁊ pha
riseis, qđ sup cathedrā moysi sedebunt, q̄ dicūt facite, que aūt
faciūt facere nolite. Matthe. xxiij. xxvj. q. vij. Alligāt onera,
vt ibi dicit̄. alligāt onera grauia, ⁊ importabilia, ⁊ imponūt in
humeros hominū, digito aūt suo nolūt ea mouere: oīa aūt opa
faciūt, vt videant̄ ab hominibus. dilatant. n. philateria sua, ⁊
magn ificāt fimbrias suas. amant enim primos recubitus in ce
nis, ⁊ primas cathedras in sinagogis, ⁊ salutationes in foro,
⁊ vocari ab hominibus rabi. Que quidē ꝟba Christi in Mat
the. xxiij. exponit Jo. chrisostomus in dicto. c. alligāt. đ sacer
dotibus ⁊ pōtificibus nostri tpis, q oēm iustitiā populo man-
dant, ⁊ ipsi nec modicā seruant, vt in docendo iusti appareant,
6 ⁊ iusti in faciēdo nō existāt, †vnde ſm eūdē. xl. di. in. c. multi
sunt sacerdotes, ⁊ pauci sunt sacerdotes, multi in noīe, ⁊ pauci
in opere. Videte ergo ſm eundē qūo sup cathedrā sedeatis,
qꝛ non cathedra facit sacerdotē, sꝫ sacerdos cathedrā. nō lo-
cus sanctificat hominē, sed homo locū sanctificat. nō oīs sa-
cerdos sanctus est, sed oīs sanctus est sacerdos. qui bene sede-
rit sup ea honorē accipit cathedre. ideoq̄ꝫ sacerdos malus de
sacerdotio suo crimē acquirit, non dignitatem. in iudicio enim
sedis si qdē bene vixeris ⁊ bene docueris, populū bene instru-
is. Si bene docueris qūo viuer̄ debeat, bene aūt docēdo, ⁊ ma
le viuēdo, Deum instruis qūo te debeat ꝯdemnare. Item qui
cunq̄ꝫ desiderauerit primatū in terra, inueniet ꝯfusionē in celo
nec inter seruos Christi cōputabit̄, qui de primatu tractauerit
nec vnusquisq̄ꝫ eoꝝ sustinet qūo maior alijs appareat. Sꝫ qūo
oībus inferior videat̄, qm̄ nō q maior fuerit in honore inter ho-
mines ille est inferior, sed qui fuerit iustior ille maior est. Hie-
ronymus ēt scribēs ad heliodoꝝ, ait, qđ non oēs epī sunt epī, ⁊
qđ ecclesiastica dignitas nō facit Christianum. Et Augusti.
omil. vj. scribit qđ nō oēs, qui dicunt pax vobis, quasi colum-
ba sunt audiendi, cum columba, nō sicut coruus, de morte pa-
scat̄, sed de frugibus terre viuat, ⁊ Innocēs sit victus eius. ij.
q. vij. nō oēs, ⁊ capi. non oīs. ¶ Sane cū đ dictis clericis fue
rint in quarto conci. Cartha. ⁊. xliiij. vsq̄ꝫ ad. lxxij. c. plurima,
que in diuersis locis sparsa fuerunt, constituta, vcꝫ vt clericus
neq̄ꝫ comam nutriat neqꝫ barbā, qđ nec vestibus, nec calciamē
tis decorē querat, qđ cum extraneis mulieribus habitare non
debeat, nec ꝑ plateas ⁊ andronas nisi certa ⁊ maxia fuerit ne-
cessitas officij ambulare, nec ad forū ⁊ nūdinas, nisi aliquid em
pturus ibi sit ausus ire, ⁊ agens ꝯriū, degradet̄. Qđ ēt si absq̄ꝫ
corporis sui iniquitate vigilijs defuerit stipendio priuatus ex-
cōicet̄, ⁊ quod si ꝑꝑ tentationes ab officio declinauerit aut ne-
gligentius egerit. Et qđ quilibet clericus q̄tūcūq̄ꝫ verbo Dei
eruditus artificiolo victum ⁊ vestitū sibi acquirat, vel qđ agri
culturā absq̄ꝫ officij sui dumtaxat detrimēto preparet, ⁊ qđ om
nes clerici qui ad opandū validi sunt artificiola ⁊ operas addi
scant. Qđ clericus inuidens fratrum profectibus, nō promo-
ueatur, ⁊ adulationibus ⁊ maledictionibus, ⁊ ꝑditionibus ser-
uiens, degradet̄. Qđ litigiosus ⁊ discors ⁊ curribilis ⁊ verboꝝ
turpium ioculator, ⁊ inter epulas cātās, ⁊ per creaturas iurās
⁊ alijs ieiunantibus nō ieiunās, seditionarius, vsurarius, ⁊ in-
iuriarum suaꝝ vltor, ⁊ qui publicā egit penitentiam, repellat̄ a
clero. Et de predictis capitulis multa ponunt̄. xlvj. di. cleric⁹
cum. vij. capitulis sequē. ⁊. xcij. di. clericus. In dicto ēt ꝯcilio
Carthagi. quarto, trigesimosexto cap. ⁊ in. xxij. c. conci. Nice
ni. ⁊ in. xv. c. ij. concilij Arelatēsis. ⁊ sequen. fuit circa diaco-
nos ordinatū, qđ obedientiā presbyteris exhiberent, ⁊ qđ eis ꝓ
sentibus eucharistiā populo nō traderēt, qđ ante eos nō loque
rētur nec sederent, ⁊ quod alba induerent̄ tantūmodo tpe obla
tionis vel lectionis de quibus multa capitula ponunt̄. xciij. di.
§. vt ex premissis auctoritatibus vsq̄ꝫ ad. §. compagis. ⁊ capitu
lis precedentibus ⁊ sequentibus. In eodem ēt ꝯcilio. xxxiij. ⁊
sequē. fuit ordinatū, qualiter presbyteri suū exequerent̄ officiū
in propria ecclesia ⁊ in aliena. ⁊ ꝙ in sedibus honorarentur ab
episcopis intra cameram. Sed ꝙ in ecclesia epūs preferret̄ in
sede, ⁊ qđ crisma omni anno reciperent ab epō proprio. De q
bus capitulis multa ponunt̄. xcv. di. ꝑsbyteri. ⁊. c. episcopus.
⁊ quasi per totū. ¶ De episcopis autē fuerunt multa ordinata
que infra ponunt̄ in rub. xxxviij. de casibus ⁊c. In ꝯcilio etiaꝫ
Arelateū. xvij. ⁊. xviij. ⁊. xix. c. fuit statutū quod diaconus si-
ne presbytero, ⁊ presbyter sine epō nihil agerent, qđ vnus epi
scopus alium non cōculcaret. ⁊ in. xviij. c. primi cōcilij Eliber
tani continetur, ꝙ si predicti episcopi presbyteri vel diaconi đ-
tēti fuerit ꝙ sint mechati, ꝑꝑ scandalum ⁊ ꝑꝑ nefandum crimē
in fine non recipient communionem.

SVMMARIVM

1 Lectores quando cogantur aut vxores accipere, aut continen
tiam profiteri.
2 Ad nuptias conuolare non deberent qui de beneficijs eccle-
siasticis aluntur.

¶ Rub. xxxiij. de clericis vt cū ad pubertatem peruenerint,
coniugium aut castitatē profiteantur. Ne per eos de bonis
ecclesiasticis eruditos postmodum ecclesia impugnetur.

1 Item †cū in. xxj. c. predicti. iij. ꝯci. Cartha
ginen̄. fuerit constitutum, ꝙ lectores
cū ad annos pubertatis ꝑuenerint, cogant̄ aut vxo
res accipere, aut continentiam profiteri. ⁊ dictū cō
ciliū sit conforme concilio Toletano. ij. j. c. in quo statutū fuit
ꝙ illi, qui a primis infantie eorum annis clericatus officio mā-
cipantur. postq̄ꝫ. xviij. annū etatis sue compleuerint, coram to
tius cleri ⁊ plebeis conspectu requirantur ab episcopo, si nube
re, vel castitatem tenere, ⁊ seruare volunt, ꝙ si caste viuere ele
gerint, sub ecclesiastica regula teneant̄ si, vero ex tunc cōtraxe
rint, ꝙ tanq̄ꝫ sacrilegi puniantur. xxviij. di. de his. ⁊ dicta con
cilia ⁊ consimilia iura cū deliberatione magna fuerunt ꝯstitu-
ta. ⁊ ad hoc forte ne per tales qui ꝓmoueri ad sacros ordines
non intendunt, consumatur patrimonium Jesu Christi quod
pauperibus tantum debetur, ⁊ subtrahitur illis desiderātibus
2 promoueri qui inde proficere possent. †Videretur vtile consi-
derare an expediret dicta iura seruari ⁊ ꝓuideri, ꝙ illi q đ bñfi
cijs ecclesiasticis alunt̄ nō possent ex tūc ad nuptias ꝯuolare.
potissime cum plerisq̄ꝫ mundi huius partibus a talib⁹ plusq̄ꝫ a
laicis de ecclesia impugnetur, ⁊ qꝛ si intentionē promouēdi nō
habent, non videtur, ꝙ saluis consciētijs dicta beneficia vale
ant retinere. ⁊ ꝙ ad restitutionem receptorum fructuum teneā
tur, vt extra de elec. commissa, lib. vj. vbi ēt dꝫ, qđ illi q talib⁹
conferunt beneficia promotionem exigentia, quos nō credunt
promoueri qđ ꝑꝑ dictam quam incurrunt offensam sunt obli-
gati ad ecclesiam conseruandam indemnem.

SVMMARIVM

1 Episcopus prime sedis princeps sacerdotum, aut summus sa-
cerdos appellari non debet.
2 Subditi non debent esse subiecti plusq̄ꝫ expediat.
3 Romani pōtifices scribendo epīs eos sibi preferunt.
4 Papa se vocabat vrbis rome archiepiscopum.

¶ Rubri. xxxiiij. vt prime sedis epūs princeps sacerdotum, vel
vniuersalis ecclesie non appelletur.

1 Item †cū in. xxvj. c. dicti. iij. ꝯcilij Cartha
ginen̄. fuerit ꝯstitutuꝫ, vt prime sedis
epūs non appelletur princeps sacerdotū, aut sum-
mus sacerdos aut aliquid huius. Sed tm̄ prime se
dis Epūs, ⁊ Gre. Eulogio Patriarche Alexādrino scribēs re
prehendat eū, qꝛ in literis directis ipsi Grego. vocauerat eum
Papam vniuersalē, ⁊ ꝓhibebat qđ hoc decetero nō fiat, di-
cens, qđ prelatis subtrahit̄ qđ eideꝫ Pape plusq̄ꝫ nō exigit, ꝓ
bet̄. ⁊ qđ ipse non querit prosperari verbis sꝫ moribus, ⁊ quod
honorem suum non deputat in quo fratres suos honorem ꝑde
re considerat, qꝛ honor suus est honor vniuersalis ecclesie ⁊ fra
trum suoꝝ solidus vigor, tunc ipse honoratus est cum singulis
qbusq̄ꝫ honor debitus nō negatur. si aūt vniuersalis sedis alio
rum prelatorum eū dicit, negat se hoc esse fatendo ipsum vni-
uersum Papam. Quare vult idem Papa qđ cessent talia ꝟ
ba, ne vniuersalis vocet̄, que verba veritatem inflant ⁊ carita-
2 tem vulnerant. xcix. di. ecce †ad predicta facit qđ admonendi
sunt subditi, ne plusq̄ꝫ expediat sint subiecti, sicut idem Greg.
ait, ne cū student plusq̄ꝫ necesse est hominibus subijci compel-
lant̄ eoꝝ vitia venerari. ij. q. vij. admonēdi. Ceteꝝ namq̄ꝫ est
qđ illud qđ vni attribuitur alij subtrahit̄ sicut ꝓbari pōt. xlv.

di.disciplina.lxxxv.di.archidiaconuʒ.extra de rescriptis oliʒ
in fi.ff.de indi.cũ pretoꝛ.⁊ facit.C.de cadu.tollẽ.l.j.§.vlti.C.de
3 nup.imperialis.in princi. Ad idẽ ẽt facit.†nã beatus clemẽs
⁊ alij Roma.pontifices ẽt hactenus scribendo ep̃is preferebant eos sibi sicut apparet in epistola.iiij.Clemẽ.xij.q.j. dilectissimis.⁊ in epistola Damasi pape ad Eusebium Carthagi. ep̃m,⁊ in epistola Euaristi pape directa fratribꝰ vniuersis episcopis Aphꝛice regionis. ⁊ in epistola Alexãdri pape directa
4 oibꝰ ep̃is ꝑ diuersas regiões ꝯstitutos .†⁊ in ep̃la Sixti pape
ꝗ se vocabat similiter romane vꝛbis archiep̃m directa oibꝰ episcopis,⁊ in ep̃la Thabessoꝛi pape, ꝗ se similiter vocabat romane vrbis archiep̃m directa fratribus charissimis, ⁊ dilectissimis ep̃is.⁊ in epistola Pij pape qui se similiter dicebat ap̃lice sedis archiep̃m directa oibus ecclesijs in eadẽ,in q̃ sumꝰ fide ⁊ doctrina manẽtibꝰ,⁊ i ep̃la Soceri pape directa dilectissimis fr̃ibꝰ ep̃is ꝑ italie ꝓuicias ꝯstitutis,⁊ i ep̃la Zepherini vꝛbis romane archiep̃i directa fr̃ibꝰ carissimis militãtibus ꝑ egyptũ.⁊ i ep̃la Calixti pape directa charissimis atqꝫ dilectissimis fr̃ibꝰ ꝑ Decisse atqꝫ Tole.ꝓuicias ꝯstitutis,i ep̃la Fabiani pape directa dilectissimis vbiqꝫ catholice eccl̃ie ꝯmistris.⁊ i ep̃la eiusdẽ directa Hilario ep̃o.⁊ in ep̃la coꝛnelij pape directa charissimis atqꝫ dilectissimis sancte dei ecclesie filijs.⁊ in epistola Lucij pape,directa dilectissimis fratribus oibus ep̃is in ꝑtibus occidentalibus tam in Gallijs q̃ꝫ Hispanijs ꝯsistẽtibus,⁊ in litera Stephani pape directa Hilario ep̃o,⁊ in litera Sixti pape directa dilectissimis fratribus ꝑ Hispaniaꝝ ꝓuincias ꝯstitutis.⁊ in litera Felicis pape directa paterno ep̃o.⁊ ẽt Berẽgario ep̃o,⁊ in litera Anthisiani pape directa ep̃is ꝑ Beticã ꝓuinciã ꝯstitutis.⁊ in lr̃a Gaij pape directa Felici ep̃o,⁊ in literis marcelli pape directis ep̃is ꝑ oꝛientales ⁊ Antiochenas ꝓuincias ꝯstitutis.⁊ in literis Sicebij pape directis ep̃is ꝑ Gallicanas ꝓuincias ⁊ ꝑ cãpaniã ꝓuinciã ⁊ Tusciã ꝯstitutis,⁊ in literis Melchiadis pape directis Bñdicto ⁊ Laurẽtio,⁊ ceteris ep̃is Hispaniaꝝ ꝓuiciaꝝ. Ex q̃bus oibus videret̃ modꝰ assumendus quod sic Romana inscribẽdo honoꝛaret̃ ecclesia, ⁊ quod alijs honoꝛ debitus nullus negaretur.

SVMMARIVM

1 Episcopi vel clerici in ecclesijs conuiuari non debent.
2 Placita in ecclesijs teneri non debent.

Rub.xxxv. Ut nulli in ecclesijs conuiuent̃,nec placita teneantur in eis,⁊ ꝙ confratrie in quibus tam clerici quaʒ laici se ingurgitant,tollerent̃,sed daretur pauperibus quod expenderetur in eisdem.

1 Item †cũ in.xxxij.c.prefati ꝯcilij Cartha. fuerit ꝯstitutũ q̃ꝺ nulli ep̃i vel clerici i ecclesijs ꝯuiuent̃,nisi foꝛte trãseuntes hospitioꝛum necessitate illic reficiant̃,⁊ populi ẽt ab hm̃oi ꝯuiuijs,q̃ꝫtũ fieri põt ꝓhibeant̃.xlij.di.nulli.⁊ idem ẽt ꝓhibet̃ in ꝯcilio Laodiceñ.⁊ idem hr̃ ex dictis beati Augu.⁊ benedicti. eadem di.non opꝫ.j.⁊ illis paleis signatis ꝑ capitulis oꝛatoꝛiũ
2 ⁊ in oꝛatoꝛio.†⁊ placita in eis teneri nõ debeant,vt in generali
concilio ꝑ Grego.celebꝛato,extra de immuni.eccle.decer.nec confabulationes,nec negotiationes fieri ꝓbat̃ ibidẽ ⁊ quo ad ecclesias ⁊ cimiteria eoꝛũdẽ,sed pena spiritualis quo ad ꝯ̃triuʒ attentantes non imponatur ibidẽ sed ꝯuiuent̃ quo adhoc dũtaxat,ꝙ pꝛocessus ⁊ sententie in dictis locis habiti,⁊ habite careãt firmitate,⁊ predicta iura ⁊ ꝯcilia diuinis ⁊ humanis lgibꝰ confoꝛmia in plerisqꝫ mundi partibus nõ seruent̃, Videretur vtile ꝙ sup eoꝝ obseruatione ꝓuisio haberet̃. videret̃ insuper vtile,ꝙ ꝯfratrie i q̃bus tã clerici q̃ꝫ laici se ingurgitãt,⁊ cõmessationibus,⁊ ebꝛietati,⁊ in multis diuersis tractatibus ꝯ̃ eoꝛuʒ superioꝛes vacant,repꝛobarẽtur.⁊ quod illud q̃ꝺ in eis expẽdit paupibus distribueret̃,vel expẽderet̃ ad honoꝛẽ illoꝝ sanctoꝝ ꝑ quoꝝ veneratione ꝯfratrie dicunt̃.s̃.dicte. Nec ꝯ̃triat̃ conciliũ Gangreñ.xxx.di.si quis ꝑ supbiam.⁊.xlij.di.si quis despicit,qꝛ loquuntur cum quis per superbiaʒ despicit congregationes,que fiunt in basilicis sanctoꝛum vel conuiuia que pauperibus largiuntur, que intra ecclesias fieri non debent, nec ministri altaris partes a talibus confratribus recipere debent quadragesimasecunda distinctione non ꝓpoꝛtet pꝛimo ⁊ secundo.⁊.c.nulli.

SVMMARIVM

1 Penitentibus secundum peccatoꝛum differentiam penitentie tempoꝛa decerni debent.
2 Penitentie false que dicantur.
3 Canones penitentiales ab omnibus seruari debent.
4 In delicto equali pene pꝛoxime esse debent.

Rub.xxxvj.vt penitẽtibus iuxta peccatoꝝ suoꝝ modũ penitẽtia imponat̃,⁊ ꝙ canones p̃niales ab oibus obseruent̃.

1 Item †cũ in.xxxiij.c.predicti ꝯci. Cartha. fuerit ꝯstitutũ vt penitẽtibus ꝭm dr̃iaʒ peccatoꝝ ep̃i arbitrio penitẽtie tp̃a decernant̃. q̃ꝺ ca.ponit̃.xxvj.q.vij.penitẽtibus,⁊ idẽ habeat̃ ea.q.in.c.precedẽtibus,⁊ subsequentibꝰ.⁊ de pe.di.ij.⁊.c. facta. ⁊ de pe.di.v.c.j.cũ sequen.⁊ predicta iura ⁊ ꝯsimilia vt in ipsis iuribus.ꝺ pe.di.j.mẽsurã.ac i alijs notat̃. intelligant̃ cũ pena nõ est expꝛessa a iure,qꝛ aliter ꝭm Greg.†falsas p̃nias dici
2 mus q̃ nõ ꝭm auctoꝛitatẽ sanctoꝝ patrũ ꝓ q̃litate criminis ipo
nunt̃.ꝺ pe.di.v.falsas ⁊ facit extra de offi.deleg.de causis,cũ
3 eius ꝯcoꝛ.† Videret̃ vtile,ꝙ canones p̃niales,quos ꝭʒ beatũ
Augusti.omnes sacerdotes scire debẽt,⁊ si ignoꝛẽt, sacerdotũ nomẽ vix habere non merent̃.xxxviij.di.que ipsis sacerdotibus in vnum redigerent̃ volumen,cuius copia ⁊ notitia ex necessitate ab oibus curatis ⁊ alijs ꝯfessiones audiẽtibus haberet̃ ⁊ sciret̃. Ad hũc finẽ vt cã debita penas ibi ꝯstitutas aggrauare mitigare ⁊ cõmutare valeãt.vt.l.di.de his vero.⁊.c.
4 de his clericis.xxxiiij.di.fraternitatis †nihilominus tñ inno
tesceret peccatoꝛibus ꝯfitẽtibus dictas penas vt p̃nias fuisse spũssancti instinctu a sanctis patribus ⁊ ꝯcilijs ꝯstitutas.xvj. di.habeo librũ.xx.di.§.ibi plurimi aũt tractatoꝝ sicut plenioꝛi gratia spiritus sancti,ita amplioꝛi sciẽtia alijs ꝓcellẽtes rõni magis adhesisse ꝓbent̃. Ex hoc nempe seq̃t̃, q̃ꝺ Hieronymus ꝓbat,ꝙ nullus ꝯfitẽtiũ,cui pena indiceret̃ canonis ꝓ crimine determinata dubitarẽt peccatũ suũ sceleratius esse commissum q̃ꝺ videret̃ fuisse grauius vindicatũ.xxiiij.q.j.nõ afferamus. Nã ⁊ lex ciuilis dicit ꝙ maioꝛa delicta maioꝛibus penis,minoꝛa vo ꝺlicta minoꝛibꝰ penis sunt puniẽda i ꝺlicto eq̃li ꝓxias eẽ penas.i auc.vt fratrũ filij.coll̃.ix.xl.ꝺ.hõ xp̃ianꝰ.

SVMMARIVM

1 Clerici nihil habentes si quid acquirũt an ecclesie conferre debent.
2 Acquisita per clericos q̃ño diuidi debent.

Rub. xxxvij.de acquisitis ab his qui ecclesiasticũ obtinẽt gradum vt ecclesijs conferantur.

1 Item †cũ in.lj.⁊ penul.c.prefati ꝯci. Agatheñ.fuerit ꝯstitutũ q̃ꝺ ep̃i, ꝑ̃sbyteri, diaconi,⁊ q̃cũqꝫ clerici,ꝗ nihil habẽtes oꝛdinant̃,⁊ tp̃e ep̃atus vel clericatus sui,agros ⁊ quecunqꝫ p̃dia noĩe suo ꝯparant tanq̃ꝫ reꝝ dñicaꝝ inuasionis crimine teneant̃,nisi admoniti ecclesie eadẽ ipsa cõtulerint. Si autẽ ipsis pꝛopꝛie aliquid liberalitate alicuius,vel successione cognationis euenerit faciant inde ꝙ eoꝝ pꝛoposito ꝯgruerit. Q̃ꝺ si a suo pꝛoposito retroꝛsum exoꝛbitauerint,honoꝛe ecclesiastico indigni tanq̃ꝫ repꝛobi indicent̃. Et cũ p̃dictũ ꝯciliũ positũ.xij.q.iij.placuit,consoꝛs ꝯcilio Thole.e.q.quicunqꝫ. ⁊ ea.cã.⁊.q.iiij.sacerdotes ⁊ ꝯcilijs Bracbareñ.⁊ Magũtineñ.e.q. quicunqꝫ.⁊.c.presbyter.⁊ ꝯci. Agatheñ.liij.⁊.liiij.c.martini pape ⁊ canonibus apostoloꝝ.e.cã.q.j.ep̃i de rebus.⁊.c.manifesta.⁊.c.si manifeste. ⁊ iura ꝯsimilia non seruent̃,nec fiat inuẽtarium a dictis episcopis in eoꝛum pꝛomotione secundum doctrinam Pape Pelagij traditam.xxviij.di. ꝺ siracusane,videtur pensandum an expediret iura hm̃oi obseruare ⁊ in.v.c.
2 ij.concilij.† In quarto autem.c.ix.concilij Toleta.ꝯtinet̃, ꝙ
de conquesitis per presbyterum fiat equalis diuisio inter ecclesiam ⁊ eius heredes,ꝗ tñ nihil possunt obsqꝫ voluntate de bonis moꝛtui ep̃i vsurpare,vt in.ix.c. eiusdẽ ꝯcilij, potest tñ idẽ ep̃s ter tiã ecclesiasticaꝝ rerum sibi cum voluerit ꝯferre sicut in.vj.c.dicti ꝯci.ꝯtinet̃. Pꝛouidẽdũ esset insup ꝙ dicte ꝑ̃sone eccl̃iastice ñ ditarẽt,nec exaltarẽt,nec nobilitarẽt pẽtes suos ꝺ bonis eccl̃iasticis,⁊ ꝙ fcã i ꝯ̃triũ vt meliꝰ possent coꝛrigerent̃.

Summarium

SVMMARIVM

1 Episcopus quam suppellectilem habere debeat.
2 Episcopus indigentium curam habere debet.
3 Episcopus sine testimonio clericorum clericos non instituat.
4 Episcopus relicta principali cathedra ad aliam ecclesiaz sue diocesis se conferre non potest.
5 Episcopi de ciuitate in ciuitatem migrare non debent.
6 Episcopi plebes alienas vsurpare non debent.
7 Episcopi in qbus diebus ab ecclesia se absentare nõ possint.
8 Episcopus sacrificans semper testem habere debet.
9 Pastoris vita discipulis exemplum esse debet.
10 Episcopi dissolutos in sua societate habere non debent.
11 Episcopi impotentes coadiutorem sibi dari petere debent.
12 Epi ad curias regũ sine pape auctoritate ire non debent.
13 Episcopi viduis ꝛ oppressis suum patrocinium impartiãtur.
14 Episcopi sollicite populos sibi commissos regere, ꝛ res ecclesie bene gubernare debent.
15 Episcopi res ecclesie in suam proprietatem non conuertãt.
16 Episcopi debent ordinare ꝙ in ecclesijs cathedralibus sint magistri qui gratis doceant.
17 Decima pars beneficiorum pauperibus assignari deberet.
18 Episcopi ꝛ prelati in loco apostolorum sunt.
19 Episcopi suos subditos taleis grauare non debent.
20 Episcopi manus suas innoxias seruare debent.
21 Episcopi non debent aliquem suspendere, excõicare, vel interdicere, iuris ordine non seruato.
22 Excommunicatio dicitur mucro episcopalis.
23 Pena delicto proportionari debet.
24 Episcopi ꝛ prelati nimium rigidi nec remissi esse debent.
25 Venter mero estuans in libidinem spumat.
26 Sordes affectate, ꝛ exquisite delitie laudem non pariunt.
27 Episcopi sine rochetis incedere non debent.
28 Epi ꝛ prelati redditus subditorum minuere non debent.
29 Epi paupibus ꝛ infirmis victũ largiri debent, ꝗtum possunt. Et quõ oblationes diuidere debent.
30 Episcopi in diebus dominicis ab ecclesijs deesse non debent nisi infirmitate impediti.
31 Episcopi hospitium longe ab ecclesia habere non debent.

Rubri. xxxviij. de aliquibus epos ꝛ prelatos contingẽtibus, que principaliter per omnia non obseruantur, ꝛ de statu ꝛ excessibus eorundẽ, ꝛ vt pauperibus scolaribus in scolis prouideať. ꝛ ꝙ prelati ꝛ alie persone ecclesiastice, sicut iura precipiunt de iuribus, ꝛ rebus ecclesiasticis spũalibus nihil disponere in iudicio laicorum presumant, nec propter eorum prohibitionem ecclesiasticam dimitterent iustitiam exercere. ꝛ quod excommunicationis sententia non fulminetur superflue, victus, ꝛ vestitus familie eorum prouideatur.

1 Tem †cum ꝯstitutũ fuerit in. iij. ꝯcil. Carthagiñ. c. xiiij. xv. ꝛ sequen. ꝙ eps vilẽ suppellectilem, ꝛ mensam, ac victum pauperẽ habeat, ꝛ dignitatis sue auctoritatem fidei, ꝛ vite meritis querat, ꝛ ꝙ hospitiolum non longe ab ecclesia habeat, ꝛ que capitula ponunť. xlj. dist. eps. ꝛ in. xvj. c. eiusdẽ ꝯcilij cõtineať, †ꝙ eps indigentiũ curam per presbyteros ꝛ diacones
2 agat. ꝛ in. xviij. c. eiusdem ꝯcilij statuať, ꝙ eps tuitionez testamentoꝝ non suscipiat. ꝛ in. xix. ꝙ epi ꝓ rebus secularibus nõ litigẽt. ꝛ in. xx. c. ꝙ eps tm̃ diuinis vacet, que capitula ꝓ maiori parte. lxxxviij. disti. eps. j. ꝛ. ij. ꝛ in. xxij. ꝛ in. v. et. vj. lvij. xxxj. xxxiij. et. v. et. vj. c. eiusdem ꝯci. ꝯtineať, † ꝙ eps sine te-
3 stimonio clericoꝝ, ꝛ plebis clericos non instituat, ꝛ ꝙ cãs clericis pñtibus audiat, ꝛ vt qñ predicat nullus discedat, aliogn excõicet, ꝛ ꝙ epos discedẽtes sinod⁹ recõciliet, ꝛ ð loco ignobili ad nobilem per ambitionem nõ transeat, ꝛ ꝙ rebus eccle. tanꝗ ꝯmendatis nõ tanꝗ ꝓprijs vtať, ꝛ ꝙ eps sedens in aliquo loco stare presbyteꝝ non patiať, ꝛ ꝙ lz in ecclesia in ꝯspectu presbyteroꝝ sit sublimior intra domũ collegã se presbyteroꝝ agnoscat, que capitula sunt alijs iuribus ꝛ ꝯcilijs ꝯsona. xc. disti. c. j. ꝛ. c. discedentes. xcv. disti. olim. ꝛ. c. eps. j. et. iij. ꝛ. vii. q. i. placuit. vt nemini facultas sit cũ. c. ꝓcedẽ. ꝛ seq. xv. q. vii. eps. nullus cãm audiat cũ preced. ꝛ seq. ꝛ cũ. s. dicta iura nõ seruenť, nec ẽt ꝯsimilia, videreť sup hoc ꝓuidẽdũ ꝛ sup
4 ꝯsimilibus, † sicut est. v. c. v. ꝯci. Carthag. In quo statutũ est, vt nulli epo sit facultas, relicta ꝑncipali cathedra ad aliquaz ecclesiã in dioce. ꝯstitutã se ꝯferre, vel in re ꝓpria diutius ꝗ͂ oporteat ꝯstitutũ curã, vel frequẽtationez ꝓprie cathedre ne-
5 gligere. vii. q. i. placuit. † In quo ẽt ꝯcordat Nicenum ꝯciliũ in quo ꝓhibeť dictis epis ꝛ reliqs clericis migrare de ciuitate in ciuitatẽ, ꝛ Greg. q statuit, ꝙ in monasterio ðputareť eps q in ecclesia sua residere ꝯtẽnit. vii. q. i. non opz. ꝛ. c. ꝓuenit. ꝛ
6 sicut est ꝯciliũ Carthagiñ. iii. et. xxij. c. † in quo statutũ est, ꝙ plebes alienas nõ vsurpẽt. ii. q. i. placuit. ii. et. xxiii. c. eiusdẽ ꝯcili, vt. s. alienos clericos nõ auderẽt retinere, vel ẽt ordinare. lxxi. di. de aliena. cũ ꝓced. ꝛ subseq̃. ꝛ. c. xxx. eiusdẽ ꝯci. vt sine lr̃a metropolitani lõge nõ ꝓficiscanť. ꝛ. xlviii. vt facti
7 epi solũ illã dioce. retineãt ad quã fuerũt ordinati, † ꝛ sicut est illud ꝯcilii Agathẽ. vii. q. i. si qs in clero, vt. s. diebus solẽnibus natiuitatis dñi, epiphanie, pasche, ꝛ pẽthecostes ipsi epi ꝛ alii de clero ab ecclesia nõ abñtent, ꝛ ꝙ dictis diebus eꝝ parochiales ecclesias misse in oratorijs priuatis cũ altari portati
8 li nõ dicanť. de ꝯse. di. i. si qs ẽt eꝝ. † ꝛ sicut est illud Anacleti pape de ꝯse. di. i. eps, Deo sacrificãs testẽ secũ hẽat, in solẽnibus qppe diebus, aut septẽ, aut qnqz, aut tres diaconos subdiaconos ꝛ reliquos ministros ꝛ sacerdotes secũ hẽat, ꝛ illud Luccij pape eadẽ di. inhibemus, ꝙ in oi loco epm nõ deserãt duo ꝑ̃sbyteri, ꝛ tres diaconi pp eccľiasticũ testimoniũ, ꝛ sicut
9 est illud Greg. in gñali sinodo. ii. q. vii. † cũ pastoris vita i exẽplũ dẽat eẽ discipulis, plerũqz clerici q̃lis i secreto sit vita sui põtificis, nesciũt, quã tñ seculares pueri ꝛ seruiẽtes sciũt, de q re pñti decreto ꝯstituimus, vt qdã ex clericis, vel ẽt ex monachis electi in ministerio cubiculi põtificali obsequanť, vt is q in loco regiminis est, ꝛ tales hẽat testes q verã eius in secreto ꝯuersationẽ videãt, ꝛ ex sedula visiõe exẽpluz ꝓfectus sumãt,
10 † ꝛ idẽ Virgilio epo, ea. q. ꝓuenit, ꝙ epi suos, ꝛ dissolutos in sua societate nõ retineãt, ꝛ illud Paschalis pape, ea. q. i. ca. vlti. ꝙ ipsi epi lectioni ꝛ orõni vacarẽt, ꝛ in hoc Moysem, ꝛ
11 Aaron imitenť. xxxvi. di. si qs. † ꝛ illud qð illi epi q ipotẽtes sunt sibi petãt coadiutores dari. vii. q. i. petisti. ꝛ. c. qz. ꝛ. xv. q. vi. alius. ꝛ illud Gelasij pape. xxiij. q. viij. quo ausu, ꝛ seq̃ẽ
12 ti. † ꝙ sine auc͠te papali, vel ꝯcilij ꝓuincialis ad comitatus regales nõ accedãt, nõ. n. in epos iniũgantur nisi vt ꝓcuratores aiarũ ꝛ distributores spũaliũ existãt. xi. q. j. §. ex his oibus. ꝛ
13 vt dicti alios doceãt. lxxxvi. di. ꝑ tot. † ꝛ vt viduis ꝛ orphanis ꝛ oppressis eoꝝ ꝑ̃sidiũ implorãtibus suũ patrociniũ largianť. lxxxvii. di. ꝑ tot. ꝛ vt in eis vita ꝛ doctrina ꝯcordẽt, ꝛ lectioni orõni ꝛ predicationi vacent. xliii. dist. §. i. lxxxvi. di. fratrem.
14 ꝛ. lxxxviii. dist. eps nullam. † ꝛ vt vigilanter ꝛ sollicite populos sibi creditos regant. ea. dist. rõnis. vii. qõ. i. suggestum, ꝛ duobus. c. seq. ꝛ vt res ecclesiasticas habeant, regant non ad dissipandum sed ad dispensandum. xij. q. j. eps, ꝛ. c. expedit. ꝛ. c. res ecclesiastice cum duobus seq. ꝛ de eis hospitales existant. xlix. dist. §. hospitalium, ꝛ de ipsis rebus ecclesie primũ sibi, postea ministris, ꝛ demuz alijs fidelibus prouideant. xii.
15 q. i. nulli eporum, † ꝛ ꝙ eas in suam aut suorum proprietatem non ꝯuertant. xij. q. i. eps, ꝛ. c. res ecclesiastice. ꝛ in. vij. c. ꝯcilij Agatheñ. ꝙ de ipsis rebus ecclesiasticis, ꝛ eaꝝ dispensatione rõnem audiant. x. q. ij. c. i. ꝛ ꝙ eas non alienent. de his que fi. a prela. sine consensu capituli nouit, quod ecclesie deteriorem ꝯditionem nõ faciant. extra de in integ. resti. c. i. ꝙ ꝓuideant de personis per quas eorum subditis predicetur, ex-
16 tra de offi. ordi. c. inter te. ꝛ. c. quoniam. † Quod ordinent vt in ecclesijs eorum cathedralibus ꝛ baptismalibus sint magistri, qui gratis scholares pauperes doceant, ꝛ pro docendi licentia nihil exigant sicut prouide fuit constitutum in concilio Lateraneñ. extra de magistris. c. i. ꝛ per Inno. iij. in concilio generali. eo. ti. quia nonnulli. que quidem statuta esset perꝗ
17 vtile obseruari, † ꝛ etiã in hoc videretur vtile ampliari vt decima pars omnium beneficiorum ecclesiasticorum seculariuz ꝛ regularium assignaretur pauperibus scholaribus, in singulis facultatibus studentibus in studio generali per quos Dei posset illuminari ecclesia, qui in ea (prout Dañ. xii. legitur. ꝛ eo. ti. super specula.) velut splendor fulgerent firmamenti. ex quibus posset postmodum copia doctorum qui velut stelle in perpetuam eternitatem mansuri ad iustitiam plurimos erudirent, ꝛ possent de eruditis ꝛ nutritis ordinari, qui in ciuitatibus, diocesibus, ꝛ monasterijs de quorum bonis, ꝛ beneficijs nutriti ꝛ instructi fuissent, domino famularentur, iuxta illa capitula, sexagesimaprima distinctione nullus, ꝛ capitu. enu-

tritis.lxx.distin.clericos, ⁊ prout plenius dictum est.s.in.xv. rub.huius secunde partis.

¶ De excessibus prelatorum.

18 Sane †cum dicti epi, ⁊ prelati sint in loco apostoloꝝ, vt.lxxij.dist.quoꝝ vices.⁊.xxj. dist.in nouo.reprehendunt a Hieronymo non solum si sermones eoꝝ non imitant, sed ēt 9uersationē ⁊ abstinentiam.xxxv.dist.ecclesie.vñ deberēt curare, ꝙ in eis non essent illi defectus de quibus dictū est.s.in.xxxij.rub.
19 huius scđe partis. †Et ꝙ precauerent sibi ne eoꝝ subditos talijs ⁊ aggrauationibus aggrauarent, ⁊ ne per parochias ecclesias suas crudeliter deseuirēt, ⁊ ne rectores in ꝓcurationibus grauarent, ne victum longi tpis breuis hora 9sonat, sicut hr̃ ex 9cilio Lateraneñ.extra de censi.cū apostolus.x.q.iij.q2 cognouimus cū quatuor.c.seq.xviij.disti.qm̄ 9dem.de censi.ea que.de priuileg.cum ad quorūdā.de immu.eccle.q2 pleriqꝫ.
20 †manus nāqꝫ suas deberent seruare innoxias, nullūqꝫ lucrū 9tingere.in auc.de mand.prin.§.j.colla.iij.de colla.§.quoqꝫ.
21 colla.ix.C.de superin.l.j.lib.x.ff.de dam.infe.ex damni. †Cauere ēt sibi deberent ne excōicationis, suspensionis, ⁊ interdicti sñias iniuste ⁊ iuris ordine non seruato, ⁊ sine cā ltia, vel ex odij fomite ꝓferant.de exces.prelat.c.j.de appel.reprehensibilis.de accus.qualiter.ij.§.j.ad fi.ij.q.j.nemo.xj.q.iij.§.si ergo.⁊.§.cum ergo.⁊.c.nemo quoꝝ ⁊ seq. Ubi inter cetera continet ꝙ ex leui cā non deberent hmōi sñias fulminare, nec ēt ex iniusta, cū hoc parum referat vtrum iusta cā sit vel iniusta. ff.de auc.tut.nulla dña, q̄ tñ male seruant in ecclesia Dei, cū
22 pro sex denarijs in multis partibus dicte sñie ꝓferant. ¶ †Insuper ꝓuideri deberet cū dicta sñia sit mucro epālis, q̄ sepius hebetat vel frangit, cū de eo passim ⁊ indistincte ꝓcurit.xvj. q.ij.visis.⁊ sit talis pena dicta excōicatio, qua nulla maior est
23 in ecclesia, sicut ait Augu.xxiiij.q.iij.corripiant. †Unde cū pena debeat ꝓportionari delicto.xxiiij.q.iij.non afferamus. in fi.nec sit excōicandus qs nisi pro mortali peccato, cum anathema sit eterne mortis dānatio, nec sit infligenda nisi illis qui aliter corrigi non pñt sicut hr̃ in 9cilio Melden.⁊ in.d.c.nemo epoꝝ, nullus sacerdotum quēꝗ̄ hoīem recte fidei ꝓ paruis ⁊ leuibus causis excōicare habeat, sicut dr̃ in 9cilio Agathen.c.iij.⁊ in 9cilio Aluerneñ.xj.q.iij.epi.⁊.c.nullus sacerdotum, qđ minime obseruat in romana ecclesia, in qua ⁊ a cuius delegatis 9tra prelatos, ⁊ alios pro minimo sñie fulminantur, 9tra decretalē illā Alexādri.iiij.de offi.deleg.q2 pontificali.⁊ hoc non iniuste Dei iudicio, vt in quo ipsi prelati ⁊ eoꝝ curie delinquunt, ⁊ hoc ēt puniant.xij.q.j.§.bis.j.qđ.i.§.ex bis.vt qui stulti sunt in culpa sapientes efficiant in pena.ꝭm
24 Grego.in moral.xxxviij.dist.qui ea. †Itē debent sibi cauere dicti prelati ne nimium rigidi vel nimium remissi existant.xl. dist.disciplina.nec sine cōpassione puniant.xlvj.dist.hꝫ hoc, ⁊ ne pp̄ predicationem superbiant, vt ibidē, nec indignos promoueant.xxiij.dist.tales.xlix.dist.per totum.lix.dist.lxj.di. per totum.item ne exquirant nimis delicata cibaria.xij.qđ.
25 ij.Glosa epi.xxxv.dist.ecclesie. †nā venter cui coquoꝝ multitudo deseruit, edificia virtutū ad solū redigit, ⁊ venter mero estuans, cito despumat in libidinē, sicut Hierony.ait.xxxv. dist.venter.xliiij.dist.§.j.vnde videret ꝙ circa superfluitatē cibarioꝝ, ⁊ ēt circa superfluitatem ornamentoꝝ, ⁊ vestium, ac familiaꝝ, ꝓuideri dēberet, ita vt nec sordidis, nec nimijs, ac ful-
26 gidis vestibus se ornarēt, †vt.n.ait Hieronymus, nec affectate sordes, nec exquisite delicie laudem pariunt, qđ tam de vestimētis ꝗ̄ de cibis intelligēdū est, sicut plene ꝓbat.xlj.dist.§.j.cum.c.seq.⁊.xxi.q.iiij.per totum.nam qui mollibus vestiū
27 tur, in domibus regū sunt, vt ea.q.c.j. †vnde dicti epi ⁊ prelati non deberent incedere sine rochetis, nec ipsi ⁊ pr̃sbyteri sine vestibus eoꝝ ordinibus 9gruentibus.ea.q.nullus.cum tri
28 bus.ca.seq. †Item debent sibi cauere dicti plati, ne redditus diminuāt subditoꝝ, nec decurtent priuilegia eorūdē.de priuileg.c.ā.⁊.c.ad hec.ne sede vacan.c.i.de exces.prelat.dilecti. ⁊.c.sane. Ad hanc rubricam de epis faciunt, ⁊ adduci pñt illa que posita sunt.s.in.j.rub.⁊ in.iij.⁊ in.iiij.pme partis.⁊ in multis rubricis huius scđe part.scꝫ in.j.ij.iij.vij.viij.xj.xiij. xv.xvi.xvij.xviij.xx.xxij.xxiij.xxiiij.xxvij.xxviij.xxix.xxx. xxxiij.xxxv.et.xxxvj. Que pñt ad ea que tangunt prelatos, ⁊ epos, ⁊ que in eis correctione, ⁊ reformatiōe indigent, adapta
29 ri. †Ad predictoꝝ ēt epoꝝ officium pertinet, vt pauperibus ⁊ infirmis qui debilitate faciente, nō pñt suis manibus laborare, victum ⁊ vestitum inquantū possibilitas habuerit, largiantur.sicut hr̃ in.xij.c.9cilij Aurelian.⁊ qđ de his que oblatione fidelium in altari 9ferunt, medietatē sibi vendicent, ⁊ medietatem clero dispensent. Et ꝙ de his que parochijs, ⁊ alijs offerunt seruēt antiquos canones, ⁊ ꝙ in eoꝝ remaneāt
30 ptātem sicut in.x.et.xj.c.dicti 9cilij Aurelian.9tinet. †Et ꝙ diebus dñicis nisi infirmitate impediti ecclesijs qbus proximi fuerint, deesse non debeant, sicut in vlti.c.dicti 9cilij 9tinet, ⁊ de 9sec.dist.iij.eps si infirmitate. Et cum predictis 9cordant ēt alia 9cilia ⁊ iura.x.q.i.⁊.j.q.ij.⁊.iij.et.xij.q.j.⁊ in multis. c.que hodie non seruant.sicut est.iiij.c.xviij.c.⁊.vij.9ci.Toleta.positis.x.q.iij.inter cetera.vbi excōicationes epis Gallie, de qbus specialiter 9querebant subditi, pp̄ rapacitatē eorum, ꝓhibent. Contra oēs aūt se ingurgitātes inuehit disputatio septimi 9cilij Toletani.in 9cilio aūt Aurelian.statuitur. ꝙ eps si infirmitate nō fuerit impeditus ecclesie cui primus fuerit die dñico deesse non dꝫ, ⁊ ponit.d.c.de 9secr.distin.iij.
31 eps. †Scđm ēt quartum 9cilium Carthagi.eps vilem suppellectilem ⁊ mensam ⁊ victum pauperem, ⁊ hospitiolum nō longe ab ecclesia hr̃e dꝫ, ⁊ dignitatis sue auctoritatem fidei, ⁊ vite meritis querere.xlj.dist.eps.vez cum in regno Sicilie, ⁊ in multis alijs mundi partibus sint epi adeo pauperes ꝙ vix vnum equum, ⁊ vnum seruitorē secum tenere possint, ⁊ ex hoc vilescat apud vulgus 9ditio eorundem, videret sup hoc prouidendū, cū ēt in multis diocesibus sint alique ecclesie, ⁊ aliqui prioratus tpalium iurisdictionem hñtes quam per seipsos regere ⁊ defensare non pñt, ⁊ sic in ecclesiasticum preiudiciū deperit, ⁊ ad ptātem deuenit laicoꝝ ecclesie oppido infestoꝝ, vñ sup hoc ꝓuidendū ꝙ plati, ⁊ alie ꝑsone sicut iura ꝑcipiunt, de iuribus ⁊ rebus ecclesiasticis spiritualibus nihil disponere in preiudicio laicorum, nec propter eoꝝ prohibitionē ecclesiasticam dimitterent iustitiam exercere secundum sinodum Eugenij Pape.de iudi.decernimus.

SVMMARIVM

1 Oblationes fratrum opprimentium in sacrario nō reponant.
Oblationes opprimentium pauperes sacrilegorū ⁊ depredatorum non recipiantur in sacrario.
2 Oblatio de quibus alijs non sit facienda.

¶ Rub.xxxix. De oblationibus discordantiū ⁊ opprimentiū pauperes, ⁊ aliquoꝝ alioꝝ non recipiendis in ecclesia.

1 Item †cum in.xciij.et.xciiij.c.dicti concilij Carthagiñ.positis.xc.disti. 9tineat, ꝙ oblationes decedentium fratrum neqꝫ in sacrario, neqꝫ in gazophilacio recipiant, ⁊ ꝙ 9similiter dona eoꝝ qui pauperes opprimunt a sacerdotibus refutent, ⁊ idem statuat Nicolaus papa de respuendis oblationibus sacrilegorum ⁊ inuasoribus, ⁊ depredatoribus rerum ecclesiasticaꝝ.xij.q.ij.de viro. Et idē scribat Augu.in.j.episto.ad Bonifacium.c.j.de illo qui per violentiā extraxit de ecclesia ser
2 uum suum, qui 9fugerat ad eandē.xvij.q.iiij.minori. †Et idē scribat dictus Augusti.ad Macedonium de officialibus, qui 9tra ius societatis humane furtis, rapinis calumnijs, inuasionibus, ⁊ oppressionibus aliqua abstulerint, que Zachei publicani exemplo reddenda sunt potius ꝗ̄ donāda.xiiij.q.v.non sane.in fi.⁊ idē dicatur per predic. August.de oblationibus non faciendis ex fenore vel vsuris, nec ex quolibet male acquisito, vt de alea, ludo, de histrionatu, de simonia, de meretricio, raptu, ⁊ 9similibus, vt.xiiij.q.v.c.j.cum seq.⁊.j.q.j.non putanda.extra de rapt.sup eo.de vsur.q2 in omnibus.de conse. dist.iiij.eos.⁊ dicta iura ⁊ alia in glosis in dictis locis positis signata non seruētur, ⁊ hoc auaritie, ⁊ turpi lucro ascribatur, ⁊ exinde honestas ecclesie deformetur, videretur esse sup hoc prouidendum verissime, potissime cum a religiosis de ordine paupertatis frequenter vsurariorum funera pre ceteris honorentur.

SVMMARIVM

1 Defensores ecclesiarum a principibus postulandi sunt.
2 Imperatores ⁊ reges a Deo 9stituti sunt, vt ecclesiā defendāt.
3 Aduocati pro causis ecclesiarū a principibus postulari dñt.

¶ Rubrica.

¶ Rub. xl. De defensorib. ecclesiaꝝ a ꝑncipib. postulādis.

1 Item † cū in. x. c. iiij. ꝯcilij Carthaginē. fuerit ꝯstitutū, vt ab imperatoribus postulent̄ defensores ecclesijs ꝑ quos ecclesia ɗfenset̄. cū ꝓuisione epoꝝ aduersus potentias diuitū, a q̄bus quidē diuitibus ipsa ecclesia ⁊ pauperes, quoꝝ defensio ad ecclesiā ꝑtinet afligunt̄. ⁊ istud sit satis ꝯsonū alijs iurib⁹, vt. x. di. si in adiutoriū, cū beatus apl's (vt ibidē habetur) ⁊ Act. xxij. aduersus iniuriosos auxiliū imperiale inuocauerit.
2 † Et iperatores, reges, ⁊ ꝑncipes a Deo fuerint cōstituti, vt ipsam eccl'iā eiusq; ministros debeāt defensare. xxiij. q. v. ꝑncipes, ⁊. c. regū. ⁊. c. administratores. ⁊. q. iiij. c. nimiū sunt in quieti vsq; in finē ꝗnis, ⁊ dicti defensores eēnt modernis tēporibus ecclesijs ⁊ ꝑsonis ecclesiasticis ꝑquānecessarij, q̄ indebite ab eis ⁊ ab alijs pluribus afligunt̄, videret̄ ꝓudēdum si eēt vtile hmōi ɗfensores ab vniuersis principibus ꝑ eccl'iaꝝ postulari. Cū ꝑsone eccl'iastice ex q̄daꝫ necessitate habeāt hodie plus ceteris in curijs principū litigare.
3 † Idē ēt fuit statutū in. xvj. c. ꝯci. Mileuitani. vt. s. ꝑ causis ecclesiaꝝ ⁊ aduocati a principe postulentur.

SVMMARIVM

1 Cause ecclesiastice a quibus iudicari debeant.

¶ Rubr. xlj. De ꝯsecratione ⁊ ꝯgregatione ꝯcilij generalis.

1 Item † cum in. viij. c. concilij Mileuitani sub imꝑatoribus Archadio ⁊ Honorio celebrati, fuerit ꝯstitutum, ꝙ cause ecclesiastice que cōmunes nō sunt toti ecclesie Affricane in suis ꝓuincijs indicent̄, ⁊ ꝙ illi qui cōes sunt ḡnalis synodus cōnocent̄. Vr̄ vtile ꝙ predictū ꝯciliū ꝑ Romanā ecclesiā seruaret̄ q̄ncūq; iura ꝯdēda sunt, cum dcā iura ꝓ tāgētibus cōeꝫ vtilitatē sint edēda. iiij. di. §. j. ⁊. c. facte. ⁊. c. erit. Et ꝙ idē seruare t̄ q̄ncūq; aliq̄d eēt ordinandū de tangētibus cōem statuꝫ ecclesie, vel ius nouū cōdēdū. Cum illud quod oēs tangit ab oibus approbari debeat. lxv. di. c. j. ij. iij. lxvj. dist. c. j. Sane in scdo ꝯcil. Arelateñ. c. xvij. ꝯtinet̄ ꝙ ad Arelatēsis epi arbitriū synodus est ꝯgregāda. Ad quā vrbē ex oibus mūdi ꝑtibus sub sancti Martini tēpore legimus conciliū celebratuꝫ fuisse. Verūtamē. xvij. di. §. j. cum cap. seq. Marcellus, Julius, Damasus, Gregorius, Pelagius, ⁊ Symachus pape scribunt, hoc ad Romanam ecclesiam pertinere.

SVMMARIVM

1 Presides reipublice sine epoꝝ licentia cōicare non debent.

¶ Rub. xlij. De presidibus reipublice, vt sine licentia episcoporum non communicent.

1 Item † cuꝫ in. vij. c. ꝯcilij. Arelatē. fuerit cōstitutū de ꝑsidibus q̄ fideles ad ꝑsidatū ꝓsiliunt, vt cū ꝓmoti fuerint literas accipiāt ecclesiasticas cōicatorias, ita tū in q̄buscūq; locis gesserint ab epis eiusdē loci cura de illis agat̄, vt cū ceperint cū disciplina publica agere. s. ꝯ ecclesiā, tunc demū a cōione excludunt̄. Et ꝙ sil'r fiat ɗ his q̄ rēpublicā agere volūt, videret̄ pēsandū ꝑꝑ molestiā, q̄ꝫ officiales reipubli. ingerūt hodie ecclesie, si dictū ꝯciliū posset vel expediret reuocari. in. vj. No. c. ꝯci. Eliberta. statuit̄ ꝙ illo anno, q̄ magistrat⁹ gerūt n̄ cōicēt.

SVMMARIVM

1 Exequie episcoporum a quibus celebrande sint.
2 Episcopo decedente de eius bonis inuentarium fieri debet.
3 Episcopus sacerdotem sepeliens quid recipere debeat.

¶ Rub. xliij. De exequijs epoꝝ ⁊ prelatorum a cōuicino ꝑlato peragēdis, ⁊ cura eius ecclesie suscipienda.

1 Item † cū in. iiij. ⁊. v. c. ꝯcilij Regieñ. fuerit cōstitutuꝫ, ꝙ cū ecclesia epo caruerit, quod immediate vicine ecclesie episcopus ad exequias pro eo celebrādus accedat, ⁊ ꝙ statum predicte ecclesie vacantis districtissime gerat, ne ante ordinationeꝫ alterius ꝑꝑ discordiam eligentiū aliq̄ nouitas vel subuersio eueniat. Et ꝙ ꝑ dcm̄ epm inspectio, ⁊ descriptio oium reꝝ epaliū fiat, ceter. No epi sine metropolitani licētia nō accedant vacationis tp̄e nec ēt alij, ne se electioni de se celebrāde ingerere videant̄, ꝯsiderādū est, an expedit statuta hmōi renouari, cū honestatē ecclesiaꝝ ⁊ vtilitatē ꝯcernere videant̄.
2 † In. xij. ēt. c. ꝯcilij Terraconeñ. statutum est, ꝙ vbicunq; eps intestatus decedat de omnibus vtensilibus ⁊ suppellectilibus, ⁊ alijs a presbyteris, ⁊ diaconibus inuentariuꝫ fiat, ⁊ si quid de eis subrepserint, ꝙ furti teneant̄, ⁊ ꝯcordat de elec. q̄ sepe. de offi. ordi. ꝑnti. lib. vj. ⁊ in vlti. c. ꝯcilij Hirlerdeñ. ⁊ in. ij. iij. et. iiij. c. ꝯcilij Valētini, ⁊ in. iij. ⁊. vij. c. ꝯcilij Toleta.
3 † in. ix. aūt. c. ix. ꝯcilij Toleta. hr̄, ꝙ si eps sacerdotē tumulauerit, cū ēt locuplex fuerit, ꝙ non recipiat vltra vnam libram auri. ēt si nō sit locuplex ꝙ nō recipiat vltra dimidiaꝫ, nisi aliqua ornamēta offerant̄ eidem.

SVMMARIVM

1 Ecclesie ministri qui habent officium baptizandi sine chrismate progredi non debent.

¶ Rub. xliiij. De ministris ne sine chrismate proficiscantur.

1 Item † cū in. i. c. ꝯcilij Aurasici fuerit constitutum, ꝙ nullus ministrorum, qui baptizandi sumit officiū, sine chrismate vnq̄ debeat progredi, q̄ baptizandi habent chrismari. Considerandum est, an expediat dictum concilium obseruari ꝑꝑ periculū, qđ iminere potest baptizādis in parochijs diffusis, ⁊ in mōtanis, in q̄bus gētes habitāt lōge ab ecclesijs, ⁊ in regionibus, in q̄bus iudei, ⁊ pagani vna cū catholicis ꝯuersant̄. Ne ꝺm Greg. dū adhuc ad ꝑbēdū misteriū, redēptionis tempus querit̄, interueniēte paululum mora inueniri non valeat, qui redimatur. v. dist. baptizari.

SVMMARIVM

1 Confugientes ad ecclesiam defendi debent.
2 Ecclesia non solum reos sanguinis, sed etiam alios defendit.
3 Confugientes ad ecclesiam pro debitis ab ea tuentur.
4 Homicidia prope ecclesiaꝫ cōmittētes ab ea defendi nō dn̄t.
5 Homicidij crimen enorme est.
Occidens proximum per insidias ab altari euelli debet.
6 Latro publicus ⁊ agroꝝ depopulator ab ecclesia extrahi dꝫ.
7 Clerici ad ecclesiam ob crimen propter quod degradādi sunt ꝯfugientes, eius imunitate gaudere non debent, ⁊. j. nu. 9.
8 Immunitate ecclesie non gaudent falsarij literarum apostolicarum, heretici, ⁊ assassini.

¶ Rubrica. xlv. De immunitate ecclesiaꝝ subtrahenda his qui ad eas ꝯfugiunt si homicide volūtarij fuerint, vel ꝑ debitis fugerit, vel in tali casu in quo degradari tradi curie seculari deberēt, ⁊ ꝙ ꝑsone ecclesiastice ꝑ iudiciū industriā, ⁊ insidias homicidium committentes degradentur.

1 Item † cū in. v. ⁊. vj. cap'lis ꝯcilij Aurasi. ꝯtineat̄ eos q̄ ad ecclesiā fugerūt tradi nō debere, ſꝫ ob loci sancti reuerētiaꝫ defendi. ⁊ ex hoc ⁊ alijs ꝯcilijs ⁊ cap'lis consimilibus positis xvij. q. iiij. miror. ⁊. c. reū cū subsequētibus, ⁊ extra de imu. eccle. q̄si ꝑ totū,
2 † ecclesia deffendat nō solū reos sanguinis de q̄bus defendēdis loq̄t̄ Grego. xxiij. q. v. reos ⁊. d. c. reū. ⁊ pro maiori pte iura de hoc agentia, Nimeriā alios, Et ꝓuisio Gelasij pape, vt serui ad ecclesiā fugiētes ad defraudāduꝫ dn̄os suos post prestitā securitatē a dn̄o de impunitate eorūdē de ecclesia extrahant̄ inuiti. Et quod idē fiat de fugitiuis a quibus rōnes petunt̄. xvij. q. iiij. §. veꝝ. ⁊. c. metuentes. ⁊. c. vxor felicis, hodie cōmuniter nō seruet̄. nec lex illa. C. de his q̄ ad ecclesiā ꝯfugiunt, ꝑseñi. §. si seruus, ⁊ de immunitate ecclesiarum iter alia. §. vltimo.
3 † Quinimmo ecclesia defendat passim quoscunq; ad ipsam ꝓ debitis fugientes nec infra ecclesiam tales intra fines imunitatis representent̄ iudicibus, nec ecclesia reddat bona taliū, q̄ aliq̄ñ hꝫ, sicut tenet̄ facere ꝺm dictā legē ꝑnti. ⁊. §. ⁊ sequētibus, ⁊ propter premissa aliq̄ñ dn̄i tēporales excedentes limites suos infringunt dictam immunitatem

ecclesiasticam, quo ad illos qui fuerunt per ecclesiā defenden
4 di, videret̃ sup hoc providendū. † Et insup de homicidis per-
petrantibus homicidia prope cimiteria, vel ecclesias, vel lon-
ge ab ipsis, ꝛ ad ipsam ecclesiam ꝯfugientibus, qd̕ nullo mo-
do per ecclesiaȝ defendant̃, q̃tūcūq̃ pretendant ꝙ non intende-
bant per ecclesiam liberari, ꝛ qd̕ erant alias cōmissuri, esto ꝙ
5 in ecclesia non ꝯfugissent. † Nam cum dictum crimen homi-
cidij sit enorme, nec possit esse enormius ꝯsiderata ꝑciositate
anime que ex morte subito illata corpori, nisi gratia diuina ꝓ-
spexerit, morte perire pōt. extra de homi. pro humani. xxiiij.
q. iij. si habes prope fi. videret̃. n. ꝙ expediret omne homici-
dium cum deliberatione perpetratum cum enormibus crimi-
nibus computari, cum scriptum sit in Exo. xxj. c. si qs per in-
dustriam occidit ꝓximum suum, ꝛ per insidias, ab altari meo
6 euelles eum, vt moriat̃. extra de homi. c. j. † Deniqȝ quemad-
modum depopulator agroꝝ notorius, ꝛ publicus latro de ec-
clesia extrahit̃ impune, vt in decre. inter alia. ꝛ. xvij. q. iiij. si-
cut antiqtus, q̃tūcūq̃ longe ab ecclesia delinquant pp enormitatē
criminis, ita videt̃ ēt de omni homicida voluntario clerico ꝛ
laico, qui per industriam, ꝛ per insidias occidit proximum suū
declarandū, in quo ad hoc amplexaret̃ lex, que dictos homi
cidas ab imunitate ecclesiastica excipit. in auc. de mand. ꝓin
7 ci. §. sed neqȝ. colla. iiij. † videret̃ insup ꝙ idem esset statuendū
scȝ, vt non gauderet imunitate ecclesiastica aliqua ꝑsona eccle
siastica ꝯfugiens ad ecclesiam pp crimen, pp ꝙ est degradan
da, sicut est in clerico insidias epō suo parante, ꝛ ꝯtumelias in
ferente. xj. qō. j. si qs sacerdotum. in incorrigibili qui venit ad
profundum maloꝝ. de iud. cum non ab homine. xvij. dist. nec
8 licuit. xj. q. i. petimus. xxvi. q. v. de liguribus. † in falsarijs li-
terarum apostolice sedis. de fal. ad falsarioꝝ. in crimine here
sis excōicamus. ꝛ. c. ad abolendam. in assassinis, ꝛ in his qui
per dictos assassinos aliquem christianum interfici fecerunt,
vel mandauerunt, aut eos receptauerunt, vel defenderūt, seu
9 occultauerūt, vt in. d. decre. pro humani. de homi. lib. vj. † Et
in epō presbytero ꝛ diacono qui iur̃m fidelitatis quo regi suo
tenet̃, violans, in mortem eius machinat̃, ꝛ eius regnuȝ dolo-
se pertractat. xxij. q. v. si qs laicus. qd̕ alias signat̃ pro palea,
post. c. de forma. videret̃ ēt ꝙ oēs ꝑsone ecclesiastice homici-
dium industriose, ꝛ per insidias cōmittentes, haberent ꝓpter
enormitatem illati criminis, degradari, nam in. vj. c. concilij
Elibertani in Hispania celebrati, ꝯtinet̃, quod si quis nedum
clericus verum laicus aliquo maleficio interficiat alterum, in
fine non recipiat communionem pro eo quod tale scelus sine
idolatria perfici non potuit.

SVMMARIVM

1 Natura vitiorum est imitatrix.
2 Pauci sine carnis vitio reperiuntur.
Continentie via arctissima est.
3 Mala preterita pensanda sunt vt futura caueantur.
4 Prouidendum an sit ꝙ in ecclesia occidentali seruaretur cō-
suetudo orientalis ecclesie quantuȝ ad ordinandos quo ad
continentie votum.

¶ Rub. xlvj. De incontinentia clericoꝝ, ꝛ an expediret ꝙ in occidentali ecclesia seruaret̃ ꝙ seruat̃ in orientali que votū castitatis in altaris ministris non suscepit. Potissime cum tpe apostoloꝝ dicta ꝯsuetudo orientalis ecclesie seruaret̃.

1 Item cum in. xxiij. ꝛ. xxiiij. c. supradicti ꝯci
lij Aurasici. ꝛ in ꝯcilio Neocesarieñ.
Hylerdeñ. Martini pape ꝛ pene in omnibus con
cilijs, ꝛ plerisqȝ Romanis pontificibus super co-
hibenda ꝛ punienda clericorum incontinentia, ꝛ eorum hone-
state seruanda multa hactenus emanauerunt ꝯstituta. xxviij.
xxxi. xxxij. ꝛ. l. dist. xv. q. viij. extra de vi. ꝛ hone. cle. ꝛ in mul-
tis alijs locis ꝛ capitulis, ꝛ nullatenus, ipsorum reformari qui
uerit correctio morum, vsqȝ adeo sententiam indicantium pro
traxerunt cōmissa culparum, vt non tantum inferretur vltio
in actores scelerum, verum etiam in progeniem damnatorum,
sicut dicitur in. ix. concilio Toletañ. xv. q. viij. cum multe, ꝛ
in fienda carnis subtilitate subito corruatur, sicut dicitur in cō
1 cilio Hirlerdeñ. l. dist. hi qui. xv. q. vltima. c. ij. † ꝛ sicut dicit̃
in. vij. concilio Toletañ. procliuus sit cursus ad voluntatem,
ꝛ natura imitatrix sit vitiorum. xxij. q. iij. procliuus. Et sicut in
eodem concilio Toletano dicitur omnis etas ab adolescen-
tia in malum prona sit. xij. quest. i. omnis etas. ꝛ caro stimu-
lus sit peccati ꝭm Augusti. remisso peccato primi hominis, ꝛ
mors, ꝛ alie penalitates pro originali peccato ad agonē ꝛ exer
citium in eo, ꝛ in nobis infixe remanserunt. de peni. disti. i. si-
2 cut primi homines. ꝛ. c. precedenti, † paucique sine carnis deli-
cto reperiantur, sicut ait Grego. l. dist. qꝛ sanctitas tua ad fi-
nem pro eo qꝛ sicut dicitur in concilio Toleta. arctissima via
est continentie. xxviij. dist. de his. xxij. q. v. fere per totum. ꝛ
pauci reperiantur qui in igne positi non ardeant. xxxij. q. iiij.
vir cum propria. ad finem, ꝛ sicut in tripartita historia conti-
netur quod Pannutius confessor licet nuptiarum inexper-
tus grauem esse causam exposuerit que occasio fornicationis
3 existeret. xxxi. dist. nicena. † Et sicut preterita mala pensanda
sunt, vt futura caute caueantur. xxxi. dist. ante triennium. cir-
ca medium, ꝛ futuris sic periculis proinde occurendum, ꝛ ec-
clesiastico statui prouidendum ne recidiua (quod absit) mala
preualeant. xxiij. dist. c. i. prope prin. ꝛ. xxviij. dist. de siracusa
ne. sitqȝ predictus ignis concupiscentie exardescens. Eccles.
4 ix. c. vsqȝ ad perditionem deuorans. Prouer. vi. † Videret̃
pensandum an expediret ꝛ posset prouideri ꝙ in ecclesia occi
dentali q̃tum ad votum continentie seruaretur consuetudo ec
clesie orientalis quantum ad promouendos, ꝭm. d. ca. nicena.
xxxi. disti. cum. c. seq. Potissime cum tempore apostolorum
consuetudo ecclesie orientalis seruaretur sicut supra in. i. rub.
huius secunde partis est prolatum.

SVMMARIVM

1 Oblationes defunctorum retinentes ꝛ ecclesijs tradere diffe-
rentes quomodo puniuntur, ꝛ. ꝭ. nu. seq.
3 Offerre debet aliquid christianus ad missarum solennia.

¶ Rub. xlvij. De oblationibus defunctoruȝ non retinendis ꝛ de his que impediunt ne oblationes fiant in ecclesia puniendis, ꝛ vt dicte oblationes in missarum solennijs fiant iuxta canonicas sanctiones.

1 Item † cum in. iij. ca. concilij Vareñ.
fuerit constitutum, ꝙ qui
oblationes defunctoꝝ retinent, ꝛ ecclesijs tradere
demorant̃, vt infideles sunt ab ecclesia respuēdi, qꝛ
vsqȝ ad exinanitionem fidei ꝑuenire certuȝ est hāc diuine pie
tatis exacerbationem pro eo, quia ꝛ fideles de corpore recedē
tes votorum plenitudine ꝛ pauperes consolatu alimonie, ꝛ ne
cessaria sustentatione fraudantur. Unde tales quasi egentiū
necatores, ꝛ quasi non credentes iudicium Dei habendi sunt,
ꝛ predictum concilium positum est. xiij. qō. ij. qui oblationes.
ij. ꝛ concilium Carthagineñ. ꝛ Agatheñ. ca. que oblationes
cum in plerisqȝ mundi partibus non seruentur, ꝛ oblationes
pro viuis ꝛ defunctis a nonnullis dominis temporalibus solui
prohibeantur ecclesijs, nec in hoc constituta prosint remedia
per Gregorium. ix. extra de deci. discretioni. lib. vi. ꝛ de im-
mu. eccle. eos qui. ꝛ in multis alijs iuribus. x. q. i. quia sacer-
dotes. ꝛ. c. sanctorum. ꝛ. c. hanc consuetudinem. xvi. q. i. do-
ctos. videret̃ ꝯsiderādū an expediret dcā ꝯcilia reuocari, vel
2 de alio cōpetēti remedio ꝓuideri. † De hoc aūt statutū fuit in
iiij. c. ꝯcilij Agathē. posito in. d. xiij. q. ij. clerici vel seculares
q oblatiōes parētū, aut donatas, aut testō relictas retinere ꝑ-
stiterint, aut id qd̕ ipsi donauerit ecclesijs vel monasterijs cre
diderit auferēdū, sicut sinod⁹ scā ꝯstituit, velut necatores pau
perū, quousqȝ reddāt, ab ecclesijs excludant̃, videret̃ ēt ꝑpꝰ
3 eē expediēdū. c. grego. ꝺ ꝯse. di. j. ois. cū si. † in quo ꝯtinet̃, ꝙ
omnis christianus procuret ad missaruȝ solēnia aliquid Deo
offerre, ꝛ reducere ad memoriam, que dominus per Moysen
ait, non apparebis in cōspectu meo vacuus, ꝛ in collectis san
ctorum patrum liquide apparet, quod christiani omnes offer-
re aliquid Deo ex iussu sanctorum patrum deberent. Ad ip-
sum enim prius est confugienduȝ, qui nostre possit curare ani
me passiones, verum homines preposterο ordine ante opem
sibi ab hominibus accersiunt, vbi autem humana subsidia de
fecerint tunc opinantur diuini postulandā fauoris grām esse.

SVMMARIVM

1 Catholici non creduntur qui ter in anno nō cōmunicantur.

¶ Rubrica.

¶ Rubrica. xlviij. de cõmunione corporis CHRISTI ter a laicis assumenda in anno.

1 Item † cuz in predicto concilio Agatheñ. c. xviij. posito. de consecrat. distin. ij. seculares, fuerit cõstitutum ꝙ seculares qui in natali domini, Pasca, ⁊ Pentecoste non cõmunicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur. ⁊ Fabianus Papa ead. dist. ⁊ si non frequẽtius, scribat ter esse saltem a laicis cõicandum in anno. ⁊ Augusti. hortetur singulis diebus dñicis si mens in affectu peccãdi non sit nõ cõicãdũ. e. di. quotidie pẽsare videret̃ an ꝑdicta seruari mãdarent̃. in. xij. ẽt. c. j. ꝯci. Tole. ꝯtinet̃ ꝙ hi q ecclesiam intrant, ⁊ non communicant, excommunicentur.

SVMMARIVM

1 Clerici ecclesie seruientes meritum a sacerdotibus ꝯseq dñt.

¶ Rubrica. xlix. De stipendijs clericorum iuxta eorum meritum custodiendis.

1 Item † cũ in ꝯcilio Agathẽ. xxxiij. c. fuerit ꝯstitutũ ꝙ clerici oẽs q ecclesie fideliter vigilãterqꝫ deseruiũt, stipẽdia sanctis laborib⁹ debita ẜm seruitij sui meritũ ⁊ ordinationẽ a sacerdotibus ꝯsequant̃. Et hoc ius sit ꝯforme alijs ꝯcilijs ⁊ iurib⁹, xij. q. ij. ecclesiasticis. cũ. c. ꝑcedẽ. lix. dist. ꝑ totũ. j. q. i. fert̃. ⁊ hoc in Dei ecclesia nõ seruet̃, sicut. s̃. ꝓbatũ est i rub. xviij. huius partis ꝯ neophitis indignis insufficiẽtibus nõ ꝓmouẽdis, videret̃ sup h̃ ꝓuidẽdũ, vt doctores lr̃ati, sufficiẽtes ⁊ idonei ceteris illr̃atis iuuenib⁹ ⁊ isufficiẽtib⁹ ꝑferrẽt̃ affectõe ꝯ̃ria ñ ob.

SVMMARIVM

1 Missa integra in dominicis diebus audiri debet.
2 Beneficium ecclesiasticum propter officium confertur.

¶ Rub. l. vt añ missaz expletã egredi clerus ⁊ populus de ecclesia non presumat, ⁊ ꝙ nulla ꝑbẽda esset libera, nec tm̃ reciperẽt q non intersunt officio q̃ꝫtum illi q intersunt, ⁊ ꝙ ex causa studij vel alia iusta absentes, reciperent tertiam vel quartam partem huius quod recipiunt presentes.

1 Item † cũ in. xvij. c. dicti ꝯcilij Agathẽ. fuerit ꝯstitutũ, ⁊ ꝑceptũ secularib⁹, vt in dieb⁹ dñicis missas ꝑ ordinẽ, ⁊ ex intregro audiãt, ita vt ante benedictionẽ sacerdotis egredi nõ ꝑsumant, ⁊ si ꝯ̃riũ fecerint ꝙ ab epo publice ꝯfũdant̃, qꝺ. c. ponit̃ ꝺ ꝯse. di. j. missas. Et i canonib⁹ aplꝍoꝝ fuerit ꝯstitutũ, ꝙ oẽs fideles, q ꝯueniũt in solẽnitatib⁹ sacris ad ecclesiã, ⁊ scripturas aplꝍoꝝ, ⁊ euãgeliũ audiãt. qui añt nõ ꝑseuerãt vsqꝫ dũ missa ꝑagat̃, nec scãm cõionẽ ꝑcipiũt velut ingetudines ecclꝍie. cõmouẽtes ꝯuenit cõione ꝓuari. et i ꝯcil. iiij. Carthagiñ. ꝯstitutũ fuerit, ꝙ sacerdote ꝟbũ Dei in ecclꝍia faciẽte, q egressus de auditorio fuerit, excõicet̃, ⁊ ex ꝯcilio Aureliañ. xxij. c. habeat̃ ꝙ ꝑplꝍus nõ añ discedat q̃ꝫ missa ex integro celebret̃, ⁊ cum ad missas celebrandas in Dei noie ꝯuenerit ꝑplꝍus, nõ añ discedat, q̃ꝫ misse solẽnitas cõpleat̃. Et si ibi eps nõ fuerit, bñdictionẽ suscipiat a sacerdote. ⁊ ex. iiij. ꝯcilio Cartaginẽ. habeat̃ in. lxxxviij. c. ꝙ in die solẽni pretermisso ecclesie ꝯuẽtu eũtes ad spectacula excõicent̃, q̃ capꝍa ponunt̃ de ꝯse. di. j. oẽs fideles cũ cap. seq. ⁊. s̃. dicta iura ⁊ ꝯsimilia nõ seruent̃ a laicis, nec ẽt in plerisqꝫ ecclesijs, ⁊ locis a clericis, ⁊ ecclesiasticis ꝑsonis, q̃ dũ missaꝝ solẽnia ꝑagunt̃ in ecclꝍia, euagant̃, ⁊ ex̃ ꝯfabulãdo cũ mulieribus, ⁊ cũ viris, vel absqꝫ cã ad domos ꝓprias redeũdo, videret̃ sup h̃ ꝓuidẽdũ, cũ ex talibus frequẽter subsequant̃ ꝑicula aiarũ, ⁊ ꝺferuescat deuotio, ⁊ offm̃ ecclesie ꝯtẽnat̃, ⁊ interdũ q̃si soli ẽt in cathedralibus ecclesijs in altari remaneant epi ⁊ alij celebrãtes. vz̃ sufficere ꝓuisio dñi Bonifacij posita ꝺ cle. nõ resi. ꝯsuetudinẽ. li. vj. cũ distributiões dicti clerici ⁊ canonici assequant̃ ẜm multaꝝ ecclesiaꝝ ꝯsuetudinẽ, q̃ꝫ q̃ꝫ nõ intersint diuinis officijs, dũ tñ fores ecclesie intrẽt, qꝺ est ꝯ̃riũ iuri ⁊ ẽt rõni,
2 † cũ bñficiũ ecclesiasticũ nõ ꝑꝑ ingressum ecclesie, sed ꝑꝑ officium ꝯferatur, vt eo. lib. de rescrip. q: per ambitiosam. vñ in. xxiiij. c. Aureliañ. ꝯcilij cautũ est ꝙ tales clerici, q officio adesse ꝯtemnunt, epi arbitrio recipiant ecclesiasticam disciplinã, qꝺ. c. ponitur. xcj. di. clerici, ⁊ idẽ statuit Pelagi. papa, ead. dist. eleuterius. in. xxj. añt. c. cõcilij Elibertani cõtinet̃, ꝙ si quis in ciuitate positus tres dominicas ad ecclesiaz non accesserit, ꝙ pauco tempore non censeatur, nec correctus esse, consimile habetur in canonibus apostolorum. videretur esse ordinandum, ꝙ nulla prebenda esset libera, nec tãtum reciperent absentes quantum presentes, nec illi qui stant in domibus suis, vel intra ecclesiaz, ⁊ non intersunt officio diuino, ⁊ ꝙ dociles absqꝫ fraude ex causa studioꝝ de licentia superiorum suoruz, vel prosecutione iurium ecclesie se absentãtes, aut in seruitio domini Pape, vel episcoporum suorum existentes recipent tertiã ⁊ quartã ꝑtẽ eoꝝ, q̃ residẽtes fuerãt recepturi.

SVMMARIVM

1 Clerici accipitres ad venandum habere non debent.
2 Venatio seruis Dei interdicta est.
3 Venatorem aliquem sanctum non legitur.

¶ Rub. lj. Ne clerici ꝑsbyteri ⁊ epi venaticos canes teneãt, vel accipitres teneãt ⁊ ne reges ⁊ ꝓncip. venatiõib⁹ itẽdãt.

1 Item † cũ in ꝯcilio Agatheñ. lv. c. fuerit ꝯstitutum ꝙ epis presbiteris, aut diaconis canes aut accipitres ad venãdum habere non liceat. Et ꝙ si qs talium personaꝝ in hac voluptate sepius detentus fuerit si eps est, tribus diebus a cõione, si presbyter duobus, si diaconus ab omni officio suspẽdatur, ⁊ idez ꝯstitutum fuit in ꝯcilio Aureliañ. posito extra de cleri. vena.
2 c. j. ⁊ pro palea. xxxiiij. di. epm̃, † ⁊ non solũ dictis ꝑsonis predicte venationes interdicant̃. xxxiiij. di. quorũdam, veꝝ ẽt oibus seruis Dei sicut in dicto ꝯcilio Aurelia. ꝯtinet̃ vt de cleri. vena. c. ij. qꝺ ponit̃ pro palea. xxxiiij. di. oibus, ⁊ per beatũ Ambro. in omilia de quadragesima tales de sua perditione ⁊
3 alioꝝ putãdi sunt rei. lxxxvi. di. qd ꝓdest. ⁊. c. an putatis, † ⁊ ẜm Hiero. in psal. lxxxv. sanctũ aliquẽ non legimus venatorẽ fuisse. ea. di. ⁊ in predic. c. quorundã, ⁊ Augu. scribat in psal. clxiij. ꝙ qui vident venatorẽ ⁊ delectant̃, videbũt Saluatorez ⁊ tristabunt̃. lxxxvi. dist. vident. videretur de obseruatione dictorum iurium prouidentium, non solum quo ad personas ecclesiasticas, verum etiam quo ad reges ⁊ principes, quorum aliqui expendunt tempus suum in venationibus ꝙ deberent expendere in regimine regni, ⁊ in officio regio explendo, faciẽdo iudicium ⁊ iustitiam, ⁊ liberando de manu calumniantium vi oppressos. xxiij. q. v. regum. ⁊. c. administratores.

SVMMARIVM

1 Clerici vagari non possunt sine literis commendatitijs.

¶ Rub. lij. De clericis ne sine episcoporum literis euagent̃.

1 Item † cum in. xxv. c. predicti concilij Agatheñ. fuerit constitutum, ꝙ clericus sine cõmendatitijs episcoporum suoꝝ literis licen. non pateat euagandi. ⁊ hoc idez sit cõforme alijs cõcilijs ⁊ iuribus. lxxj. ij. ⁊. iij. dist. ⁊ extra de clericis peregrinis. ⁊ dicta iura consimilia non seruentur, ex quo multe insolentie cõmittunt̃, plurima scãdala in clero ⁊ populo eueniunt ⁊ pericula animarum, videretur super hoc prouidendum, cum videãtur oẽs persone ecclesiastice, euagari, sicut oues non habentes pastorem.

SVMMARIVM

1 Monachi sine literis commendatitijs vagari non possunt.
2 Monachus plangentis officium habere debet.
3 Monachi nil sine presbyterorum consilio agere possunt.
4 Monachi pro lucro terreno de monasterio exire nõ debẽt.
5 Monachus tristis interpretatur.
6 Monachi quedam prohibita, ⁊ infra nu. seq.
7 Monachi per vicos ⁊ castella peragrare non debent.
8 Monachi sine licentia episcoporuz proficiscentes quomodo ad loca sua redire compellantur.
9 Monachi defensores esse non debent.

10 Monachi qui possint in clericos promoueri.
11 Monachi vagantes quomodo ordinare possint.
12 Monachi executores alicuius forẽsis negocij eẽ nõ debent.
13 Monachi tutelas suscipere non debent.
14 Monachi viuere debent ꝺm regulam.s.Benedicti.
15 Monachi carnes comedere non possunt.
16 Monachi proprijs manibus quomodo laborare debent.
17 Monasteria egiptioꝝ nullũ monachũ absq̧ ope suscipiũt.
18 Per monachos acquisita Abbati acquiruntur.
19 Monachi pro eorum ingressu ad monasteria nil soluere dñt.
20 Monachi fieri non debent, vt spem habeant Abbatiam, vel beneficium consequendi, ⁊ nu.seq.
21 Monachi a familiaritate monialium ⁊ feminarum extranei esse debent, nec commatres habere.
22 Monachi ab episcopis sunt visitandi ⁊ corrigendi. Et iura episcopalia eis soluere debent.
23 Monachi sine abbatum licentia eptum recipere nõ debẽt. Monachi lineis ad carnem vti non debent.
24 Monachi phiam ⁊ leges audientes excõicati sunt.
25 Monachi vagantes sub custodia reuocari debent.
26 Monachi auguria vel diuinatiões obseruãtes qũo puniant̃. Monachi contra episcopos coniurantes qño puniantur.
27 Clerici curam animarum habentes.ĩ.annũ ꝓmoueri debent.

¶ Rub.liij. De monachis ⁊ eoꝝ ꝯditiõe ⁊ officio ⁊ ne absq̧ abbatum suoꝝ, ⁊ absq̧ epoꝝ lnia euagent̃, ⁊ ne extra ꝯgregationes in cellis vel prioratibus cõmorent̃, ⁊ ne de prioratibus fiant ꝯuentuales, vel certa de eis portio monasterijs assignet̃. Et de reliqua deseruiat̃ in eisdẽ per clericos seculares, ⁊ ꝙ prioratus nõ ꝯferrent̃ nisi.xxv.annũ attigissent. Et ad sacerdotium promoueri teneantur infra annũ cũ interstitio tẽpoꝝ a canonibus ꝯstitutoꝝ, ⁊ ꝙ in eisdem prouincijs debeant habere correctores ⁊ visitatores.

1 Item † cum in predicto.xxxviij.c.dicti concilij Agathen̄.fuerit constitutũ, ꝙ predictis monachis sine cõmendaticijs epoꝝ suorũ literis licẽtia nõ pateat euagãdi. ⁊ si ꝯrĩi fecerint ⁊ post verboꝝ increpationem se nõ emendauerint, ꝙ verberibus castigentur. ⁊ hoc principaliter nõ seruat̃ q꞉ cõtra regularem eoꝝ ordinis disciplinaꝫ pceteris euagant̃, ⁊ multi eorum vbiq̧ ponunt dissensionẽ brigam ⁊ scãdalũ cõtra conditionis eoꝝ statum ⁊ officium, cum deberẽt habere simplicitatem columbe, ne cuiq̧ machinent̃ dolos, ⁊ serpentis astutiã ne alioꝝ supplantent̃ insidijs, vt scribit Hiero. ad Paulinũ.
2 † scđm eũdem ad riparium ⁊ desideriũ, monachus plãgẽtis habeat officium vt se ⁊ mundum lugeat ⁊ dñi pauidus prestolet̃ aduentũ, ⁊ scđm eundeꝫ ad Eliodoꝝ epm̄. monacho quali ad radicem ifructuose arboris securis posita sit, ⁊ alia sit cã dicti monachi ⁊ alia clerici, q꞉ clerici oues pascunt monachi vero ab eis pascunt̃. Et q꞉ clericus seu monachus si peccauerint tradunt̃ sathane in interitum carnis, vt eoꝝ spiritus saluus fiat. ⁊ q꞉ ante
3 presbyterum eis sedere nõ lꝫ, † Nam ꝺm eundẽ Hiero. ad rusticũ sine concilio presbyteroꝝ nihil mõachis agere lꝫ.xvj.q.j.monachus cum tribus.c.sequẽtibus, videret̃ sup hoc ꝓuidẽdum ⁊ sup alijs dissolutionibus eorundẽ. Nã sicut ait Augu. ad Vincẽtium donastitã, ex quo Deo seruire cepit quomodo difficile expertus est meliores, q̃ꝫ qui in monasterijs ꝓfecerũt, ita nõ est deteriores expertus q̃ꝫ qui in monasterijs deffecerũt xlvij.di.q̃tũ lꝫ. Nõne eoꝝ vita ⁊ cõuersio deberet esse melior ceteris ⁊ moribus singularis, cum monachus grece singularis interpret̃ latine ⁊ vt oĩa virtutũ opera non seculariter, ſꝫ singulariter preceteris agat scđm traditionem Nicene synodi ⁊
4 Hiero.xvj.q.placuit.⁊.c.si turpis. † Scđm autem Eugeniũ Papam absq̧ necp bandissimo autu pro aliquo lucro terreno de monasterio eis exire nõ lꝫ, neq̧ penitẽtias dare, neq̧ filiuꝫ de baptismate suscipere, neq̧ baptizare, neq̧ ifirmuꝫ visitare, neq̧ mortuum sepelire, neq̧ ad secularem ecclesiam transire neq̧ alijs quibuscunq̧ officijs se implicare, cũ claustro suo debeat eẽ ꝯtẽtus, q sicut piscis sine aq̃ caret vita, ita sine monasterio monachus, sedeat itaq̧ solitarius ⁊ taceat, q꞉ mũdo mor-
5 tuus est, Deo ãt viuet̃ dꝫ. † agnoscat nomẽ suũ. monos.n. grece latine dr̃ vnus. Achos grece latine tristis, vñ monach⁹ id est vn⁹ ⁊ tristis iterptat̃, vt tristis sedeat ⁊ offõ suo vacet.xvj.q.j.pascalis ẽt papa scribit Victori epo ad se (d quo valde mirat̃) ꝯuenisse, ꝙ qdã monachi, ⁊ Abbates in dioce. Bono. ꝯ scõꝝ patrũ decreta, epalia iura ⁊ officia sibi arrogãter vẽdicabãt vcꝫ pniaꝫ dare, ⁊ remissionẽ pctõꝝ, recõciliationẽ penitẽtiũ, decias ⁊ eccl'ias, cũ tñ absq̧ ꝓprij epi lnia, vel ap'lice sedis auc̃te hoc nullaten⁹ ꝓsumere dẽrẽt, sicut in ꝯcilio Calcedoñ. sub anathemate fuerat ꝓhibitũ. Quare mãdauit.d.pascalis papa pdcõ Bonoñ.epo ꝙ ꝓhiberet dictis monachis ⁊ abba
6 tibus ne deinceps talia attẽptarẽt.e.q.ꝯuenit. † Calixtus ẽt papa ꝯsimilia eis iterdixit, ⁊ ne missas publicas cãtarẽt ⁊ pcepit ꝙ chrisma ⁊ oleũ ifirmoꝝ ⁊ Cathecuminoꝝ ⁊ ꝯsecratiõis altariũ, ⁊ ordines clericoꝝ ab illis epis accipent in quoꝝ pa
7 rochijs morabant̃.e.q.iterdicimus. † Alexãder ẽt papa pcepit ⁊ ꝯstituit iuxta tenorẽ Calcedoñ.ꝯcilij ꝙ mõachi q̃uis religiosi ꝺm normã bea. Bñdicti itra claustrũ morarent, ⁊ ꝓhibuit ne p vicos castella ⁊ ciuitates pagrarẽt, ⁊ ne pdicarẽt populis, ea.q.iuxta.in ꝯcilio ẽt Calcedoñ.c.iiij.fuit ꝯstitutũ ꝙ dci monachi q p singulas ciuitates, seu possessiones in monasterijs erãt, eẽnt epis eoꝝ subiecti, ⁊ ꝙ ꝗeti opaꝫ darẽt ieiunia ⁊ orões obseruarẽt, ⁊ ꝙ in locis in q̃bus semel se Deo deuouerẽt, remanerẽt, ⁊ ꝙ nullas eccl'iasticas vel seculares actiones tractarẽt, ⁊ ꝙ ꝓpria monasteria nõ relinquerẽt, nisi forte pp vrgẽtes necessitates ad hoc ab ipsius ciui.epo iuberent̃, ⁊ fuit decretũ in.d.ꝯcilio ꝙ ptereũtes pdcã, ex cõiõne eẽnt, ne nomẽ dñi blasphemaret̃, ⁊ qđ epi ciuitatis curam ⁊ sollicitudi
8 nẽ necessariã monasterijs exhiberẽt, ea.q.q vere. † In Calcedoñ.ẽt ꝯtinet̃, ꝙ qdã monachi nihil hñtes sibi iniũctũ a proprio epo, pp ꝙ herẽt ꝓficisci ad vrbẽ, ⁊ ẽt iterdũ aliq ex ipsis monachis, q ab ipso epo fuerãt excõicati, veniebãt ad ciuitatẽ Cõstãtinapolitanã, ⁊ in ea ꝑturbationes trãquilitati ecclesiastice iferebãt, ⁊ diuersoꝝ domos corrũpebãt. Quar̃ fuit cõstitutũ in.d.ꝯcilio tales ꝑmũ cõmoueri, vt exirẽt de regia ciuitate, demũ eos deijci, ac p defensorẽ cõpelli, vt ad loca sua redirẽt, ea.q.qdã monachi. Pelagi⁹ ẽt papa pcepit Joãni defensori ꝙ quosdã pseudo monachos detineret, ⁊ qđ si volebãt corrigi, in reatinã insulã reportaret.ea.q.ꝓbinũ. Leo ẽt papa pp iprobitatẽ quorũdã monachoꝝ ꝓhibuit ne pdicarent cuiꝫ
9 noie scie gloriarent̃.ea.q.adijcimus. † Pelagius ẽt papa ꝓhibuit ne dicti monachi dfensores efficiant̃.i.iudices vel aduocati, vel pcuratores negocioꝝ seculariũ, cũ multũ discrepẽt ista ab eoꝝ vita, in qua qes orõ ⁊ labor manuũ eẽ debẽt.ea.q. de pñtũ. Hieronimus ẽt ad rusticũ monachũ scribit, ꝙ ei plꝫ ꝙ in monasterijs cũ alijs sanctoꝝ ꝯtubernio pfruat̃.e.q.si clericatus horãs eũdẽ vt sic viuat in monasterio ꝙ esse clericus
10 mereat̃.ea.q.sic viue. † Nõ.n.qlꝫ monachi debẽt in clericos ꝓmoueri, ſꝫ illi quos morũ grauitas, vite venerabilis meritũ, ac scẽ fidei instõ ad h ꝯmẽdabiles reddũt, ⁊ tales si itra.xxx.annũ etatis sue in minoribus ꝓfecerint, pñt ex tũc ad diaconatus ⁊ pŝbyteratus insignia ꝯuenire, sicut Gelasius, ⁊ Siricius pape testant̃, ⁊ tales ꝺm Augu. si ab ecclesia reqrant̃ ⁊ eligantur, nõ debẽt elatiõe auida suscipe, nec blãdiẽte dsidia respuere, ⁊ ꝺm Pelagiũ, cũ ad ecclesias parochiales eligunt̃, ⁊ cuꝫ epi eos ordinãt ꝺm Grego. ⁊ dignos reputat ad easdẽ.ea.q.i
11 parochia tua cũ.iiij.c.seq. † in dcõ ẽt ꝯci. Agathẽ. fuit ꝯstitutũ, ꝙ monachi vagãtes ad officiũ clericatus, nisi eis testimoniũ daret Abbas eoꝝ, nec in parochijs, nec in ciuitatibus ordinarent̃, ſꝫ si necesse eẽt clericũ de monachis ordinare, faceret h eps de ꝯsensu ⁊ volũtate abbatis, cũ sub eius impio militet regi nr̃o. Et idẽ fuit ꝯstitutũ in ꝯcil. Hirlerdẽ.ea.q.monachi vagãtes.⁊.c.cũ ꝓ vtilitate.⁊.c.si qs monachus. Scđm ẽt ꝯciliũ Terracoñ.c.ix.mõachi a monasterio foris egrediẽtes nullũ ministeriũ ecclesiasticũ dñt pagere, nisi cũ impio abbat.
12 † nec dẽnt eẽ susceptores vel executores alicuius forẽsis negocij, nisi monasterij vtilitas id exposcat, abbate nihilominus imperãte, ea.q.monachi a monasterio. Scđm ẽt Augu. ad Aureliañ. indignissima fit ordini clericoꝝ iniuria si dsertores monasterioꝝ ad militiã clericatus eligant̃, cũ ex ipsis monachis q in monasterio ꝑmanẽt nõ nisi meliores ⁊ ꝓbõres sint in clericos eligẽdi, vñ malus monacus nõ põt eẽ bonus clericus, q nimo aliqñ ẽt bonus monachus vix bonũ clericũ facit.ſi.n.sit ei sufficiẽs ꝯtinẽtia, forte deest ei istructio necessaria, aut psone
13 r'laris itegritas.ea.q.legi. † Dicti ẽt monachi ꝺm.L.ciuilẽ tutelas testãrias ltimas vel datiuas vel curas, pupilloꝝ. vl' adultoꝝ, furiosoꝝ, mutoꝝ, surdoꝝ, ⁊ aliaꝝ psonaꝝ miserabiliũ re
14 cipere non debent.ea.q.generaliter. † Secundum aũt Inno. oẽs monachi ⁊ moniales debẽt viuere ꝺm r'laꝫ bea. Bened. vel bea. Basilij, aut bea. Aug. vñ si nullius eoꝝ tenẽt r'lam, nec cũ aliq eoꝝ recipiẽt gl'iaꝫ.xviij.q.ij.pniciosaꝫ. vestes autem

tem professionis sue nunq̃ debent deserere. xxiij. dist. sancti-
monialis. xx. q. j. vidua. ⁊ si ɔ̃rium faciunt, excōicationem in-
15 currunt, ne cle. vel mon. vt periculosa. lib. vj. † Scḋm autem
Grego. carnem cuiq; monacho nec gustandi, nec sumendi li-
cētia est ɔcessa, ⁊ ḃm Hierony. nūq̃ de manu, aut oculis eius
liber psalterij discedere dꝫ, sed dꝫ ɔcurrere cum verbis psal-
terij oratio sine intermissione, vigilare sensus, nec vagis cogi-
tationibus patens, corpus eius pariter, ⁊ animus tendere de-
bent ad Deum, iram dꝫ vincere patientia, ⁊ amare scriptura-
rum scientiam, ⁊ carnis vitia non amare. mens sua varijs non
dꝫ vacare perturbationibus que deducunt (si peccatori insede
rint) ad delictū maximū, facere dꝫ aliqd operis, vt euꝫ semper
diabolus inueniat occupatū. Nam ⁊ apostoli hn̄tes ptātem
16 de euangelio viuere, suis proprijs manibus laborabāt, † vñ ēt
monachi debent proprijs manibus laborare, fixellam iunco te
xere, vel canistrum lentis viminibus plectere, humum serere,
areolas equo limite diuidere, in qbus cum olerum iactata fue
rint semina, vel plante per ordinē posite aque ducant̄ irrigue
⁊ fructuose arbores iserant̄, apum fabricare dn̄t aluearia, texe
re lino rhetia pro piscibus capiēdis, libros scribere vt manus
17 operet̄ cibos, ⁊ lectiōe anima saturet̄, † vnde egyptiorꝫ mona-
steria hunc morē seruasse legunt̄, vt nullū monachū absq; ope
re ⁊ labore susciperent, nō tā pp victus necessaria quā pp ani-
me salutē, ne pernitiosis cogitationibus vagarent̄, ⁊ ne ad in-
star fornicātis Jsrael omni trāseunti diuaricarent pedes suos
18 de ɔse. di. v. carnē. ⁊. c. nunq̃. ¶ † Sane predicta oia per ip-
sos monachos manibus ꝓprijs, vel aliter acqsita ad abbates
peruenire debent, cum dicti monachi ipsis abbatibus oī de-
uotione, ⁊ obediētia debeāt subijci, ⁊ qui ꝑ ɔtumaciā indeuoti
extiterint, vel ꝑ loca aliqua euagari, aut peculiare aliqd habe
re presumpserint debēt ꝑ eos puniri, ⁊ vbi inuēti fuerint cū au
xilio epi sub custodia recludi, sicut in Aurel. ɔcilio ɔtinetur.
19 xviij. q. ij. abbates. † Pro eorꝫ ingressu ad monasteriuꝫ nihil
soluere debēt cum id simonie vitio ascribat̄. j. q. ij. quasi ꝑ tot.
⁊ eodē modo si pro tpalibus spūalibus annexis aliqd tribuāt.
j. q. iij. §. i. cū. c. seq. Non debēt fieri monachi vt spem vel pro
missionē habeāt abbatiā vel bn̄ficium ɔsequēdi. sicut dicit Jn
no. iiij. de elec. cū ad nr̄aꝫ, ne videant̄ querere que sua nō sunt
ſꝫ que IESV Xp̄i. Quid. n. est ḃm Augu. sua querere ⁊ nō q̃
Xp̄i sunt, nisi cū tales nō gratis Deū diligūt, nō Deū pp deū
querunt ingrediēdo religionē tpalia cōmoda sequētes, lucris
inherentes, ⁊ honores ab hominibus appetentes: qsqs ergo
talis est non Dei filius, nec monachus, sed mercenarius est.
20 viij. q. i. sunt in ecclesia. † ꝑ Alexan. scḋm ēt statutum fuit q̧
nullus monachorꝫ habitū susciperet spem, aut promissionē ha
bens, vt abbas fieret. xvi. q. vij. per laicos. Preuideāt itaq;
dicti monachi si pp Deū ingrediunt̄ monasteriū, nā verendū
est q̧ si nō hn̄t principaliter illam intētionem q̧ ab eis querat̄
(qn̄ inuitabuntur ad nuptias) illud Matth. xxij. Amice qūo
huc intrasti non hn̄s vestē nuptialē: ⁊ si obmutescāt q̧ rex mi
nistris precipiat q̧ ligatis manibus ⁊ pedibus eos mittant in
tenebras exteriores, vbi erit fletus ⁊ stridor dentiū, a quo dn̄s
nos ⁊ eos defendat. de pecunia aūt loqui non debēt aliter po
tius dicerent̄ institores quā monachi ḃm Hierony. xvj. q. i. si
21 cupis. † Ab oī familiaritate monialiū, ⁊ aliarꝫ feminarꝫ debēt
esse extranei, nec cōmatres sibi facere debent, nec cū moniali
bus habitare. xviij. q. ij. ɔuenit. ⁊. c. diffinimus. cū. c. seq. Jo-
nas sudariola ⁊ oraria a mulieribus recipere non debēt, sicut
dr̄ in ɔcilio Aurelian̄. xxvij. q. i. monacho. epis debēt ee̅ sub
iecti. xvi. q. i. peruenit. ⁊. c. qui vere. cū. c. ꝑcedentibus. xviij.
q. ij. abbates. ⁊. c. monasteria. et. c. abbatibus. et. c. cognoui-
22 mus. † Et ab ipsis epis sunt visitandi, ⁊ ēt corrigēdi, sicut dicit
Grego. ⁊ sicut hr̄ in ɔcilio Aurelian̄. xviij. q. ij. visitādi. ⁊. c.
non semel. iura epalia eis psoluere debent. ea. q. eleuterius. ⁊
c. seq. absq; eporꝫ ɔsensu decimas vel ecclesias a laicis recipe
23 non debēt. xvi. q. vij. decimas. ⁊. c. ecclesias. † Sine abbatuꝫ
licentia epatum recipere non debēt. xvi. q. i. si qs monachus.
xviij. q. ij. qm̄ sic. Et lꝫ facti epi a iugo professionis sint absolu
ti. xviij. qō. ij. c. j. non tn̄ debent mutare habitū, nec q̃tum ad
substantialia sui ordinis ritum. xvi. q. i. de mona. lineis ad car
nem vti non debēt. de sta. mona. cum ad monasteriū, neq; pro
prium quolibet possidere, aliogn sunt in sterquilinio subtrahē
24 di vt ibidē. † Si philosophiā vel leges audiant excōicati exi-
stunt, extra ne cle. vel mona. non magnopere. ⁊. c. sup specu-
la. ad solitarias cellas absq; cā legitima, ⁊ epi, ⁊ abbatis licē-
tia transire non debent, nec monasteriorꝫ ɔgregationem relin
quere, sicut hr̄ in. xviij. c. ɔcilij Aurelianen̄. posito. xviij. q. ij.
nullus. ⁊. c. cellulas. xvi. q. i. qui vere. ⁊ in ɔcilio Agathen̄. in
25 ꝑdicto ɔci. xxxviij. in. xv. c. † ⁊ ɔcilio Aurelian̄. ⁊ in. lj. et. lij.
c. iiij. ɔcilij Tole. ɔtinet̄ q̧ monachi qui fuerit peruagati vbi
inuenti fuerint cum auxilio epi tanq̃ fugaces sub custodia re-
uocent̄. Et q̧ Abbates pro humilitate religionis in eporum
potestate consistant, ⁊ q̧ si qui extra regulam fecerint ab epi-
scopis corrigantur ⁊ visitentur, quod. c. ponitur. xviij. q. ij. ab
bates. Jn. xxvj. c. ɔcilij Aurelian̄. posito. xxvi. q. v. si qs cleri
26 cus, ɔtinet̄ † q̧ si quis monachus diuinatiōes vel auguria cre
diderit obseruanda vel sortes quas mentiunt̄ esse sanctorꝫ, q-
buscunq; intimauerit q̧ a cōione pellatur. ⁊ in concilio Cal-
cedonen̄. c. xviij. posito. xj. q. i. coniurationū. ⁊. c. si qui clerici
dr̄, q̧ monachi q ɔiurationes ⁊ ɔspirationes ɔ̃ epos, vel alios
fecerint deijciant̄ a suo gradu. Jn prioratibus soli stare ꝓhibē
tur. extra de capel. mona. ex parte. nam hoc est ɔ̃ statutū La
teran̄. ɔcilij de sta. monac. c. ij. ⁊ si ɔtrarium faciāt, debet eps
ipsorꝫ abbates, seu priores monitione premissa, per censurā ec
clesiasticam compellere, vt dictos priores solitarios ad clau-
strum reuocent, ⁊ qḋ faciant in ipsas ecclesias per seculares
clericos ḋseruiri, vel alios monachos eisdeꝫ associēt. de capel
lis monacho. c. vlti. Porro cū a multis ex predictis ad eorū
⁊ aliorꝫ religiosorꝫ statuꝫ ⁊ officiū ɔtinentibus de quibus plu-
ra alia ponuntur in iure sicut dolentes referimus, sit recessuꝫ,
vt de sta. mona. recolentes. ⁊ sicut in illo hymno Jesu salua-
tor seculi dr̄, monasticus ordo iam pene lapsus sit, videret̄ q̃-
tum ad predicta, ⁊ q̃tum ad alia ad eorum officium pertinen-
tia, que principaliter non seruant̄, reformatio facienda. Et q̧
nunq̃ incederent per mundū nisi bini, nec iuuenis cum iuuene
sed cum sene, ⁊ cum licentia superioris. Et qḋ nunq̃ in domi-
bus secularium, nec in prioratibus non ɔuētualibus in studio,
vel extra studiū habitarēt, ſꝫ q̧ de redditibus dictorꝫ ꝓratuū
vel ɔuentualiū certa portio assignaret̄ monasterijs ad tenēdū
dictos priores nō ɔuētuales, ⁊ monachos in prioratibus non
ɔuētualibus residētes in gn̄alibus studijs, vel in monasterijs,
aut ꝓratibus ɔuentualibꝰ eorūdē, ⁊ q̧ de reliqua pte ꝑ pre-
sbyteros ⁊ clericos seculares deseruiret̄ ꝓratibus ⁊ bn̄ficijs
nō ɔuētualibus, ⁊ hospitalia debita, ⁊ oia onera epalia, ⁊ alia
portarent̄. Et insup q̧ ꝑ singulas dioce. fieret de dictis ꝓra-
tibus nō ɔuētualibus plures admittēdo i vnū, ⁊ illos q vnius
religionis in aliā ꝑmutādo, aliq prioratus ɔuētuales vbi ⁊ suf
ficerēt facultates vt in eisdē ciuitatibus ⁊ dioce. a qbus bona
recipiūt pēsum exoluerēt seruitutis, cū officiū charitatis illis
amplius teneant̄ obnoxij a qbus noscuntur beneficia recepis-
27 se, vt extra de testa. cum in officijs. † Videretur insuper sta-
tuendum q̧ sicut clerici seculares tenent̄ rōne curarū anima-
rum promoueri infra annum, ⁊ debent attigisse. xxv. annum,
sicut habetur in decreta. Grego. decimi de electione licet ca-
non. Jta ⁊ omnes religiosi habentes prioratus ⁊ ecclesias, ac
officia quecunq; parochias populum ⁊ curam habentia, licet
cura regatur per alios, cum curata interpretetur, vt in. iij. de-
cretali bonifaciana cum singula. de prebendis. Et q̧ nihilo-
minus in eorum promotione seruarentur interstitia temporuꝫ
ad eorum probationem a sacris canonibus ɔstituta. lxxvij. di.
si quis de religioso. ⁊. c. monachus. Videretur etiam vtile q̧
omnes religiosi eiusdē ꝓuincie haberēt intra eādem ꝓuinciaꝫ
aliquē ſupiorē ordinis sui per quē annis singulis visitarent̄, ⁊
corrigerent̄. Cum aliq sint prioratus, capita, correctores ⁊ vi-
sitatores suos hn̄tes extra ꝓuincias suas, ⁊ ēt extra regna a q
bus non corrigunt̄, nec visitant̄, pp q̧ impune delinquunt, cuꝫ
nec per sedem apostolicam, nec ab eorum prelato in remotis
agente, nec per ordinarios contra quos contendunt de priui-
legijs ⁊ exemptionibus puniuntur.

SVMMARIVM

1 Clerici ab episcopis chrisma recipere debent.

¶ Rubrica. liiij. De episcopis ne tempore chrismatis confi-
ciendi a suis ecclesijs se absentent.

1 ITem cum † in. iij. c. ɔcilij Vacen̄. fuerit cōstitutū q̧ ꝑ singula ter
ritoria, ⁊ psbyteri vel ministri a suis proprijs epi-
scopis, ⁊ nō a vicinis, nec ab alijs tempore pascali
annis singulis chrisma recipiāt, ⁊ h sit ēt alijs ɔcilijs, ⁊ iuribꝰ

cõforme, sicut in cõcilio Carthagiñ. c. xv. di. p̄sbyter, cõsideretur si eēt vtile ordinare q̄ tp̄e quo chrisma d3 cõfici, epi se a ꝓprijs dioce. nullatenus absentarent nisi summa necessitas immineret, cu3 frequenter illis tēporibus a regibus & alijs dicti epi euocētur. & sepe in curia Romana, & in curia alioꝝ principu3, qui tamē deberent in natiuitate Domini, in Epiphania, Pascha, & Penthecoste in ecclesijs suis esse, & si cōtrarium faciāt singulariter lucri gratia sint triēnio a cōmunione suspēdendi, & eadē pena puniēdi Diaconi & p̄sbyteri si ꝑ tres hebdomodas defuerint ab ecclesijs suis, sicut habetur in concilio Agathē. capitu. lxiij. eadem pena puniantur & laici qui predictis diebus nō cõuenerint ad missas episcopales dictis diebus, desiderio accipiendi cōmuniones, vel bñdictionē episcopalem, sicut habetur in concilio Agathēsi capitu. lxiij.

SVMMARIVM

1 Ministri insacrati sacrarium intrare non debent.
2 Laici penes altare, quando sacra mysteria celebrantur, starē non debent.
3 Iustus sepissime pro iniusto perit.

¶ Rubri. lv. Ne laici & insacrati ministri sacrariu3 ingrediātur, & ne sacra vasa, reliquias, cruces, & ornamenta contingāt, neq3 aliquid sine habitu cõdecenti in missis & ecclesijs deseruiant, posita vigesimatertia dist. non oportet. iij.

1 Item †cum in. lxv. c. dicti cõcilij Agatheñ. fuerit cõstitutum q̄d insacrati ministri licentiam nō habeant ingredi in sacrariū q̄d greci dyaconiu3 appellant, & q̄ vasa dominica non cõtingant. Et idem cõstitutum fuerit in concilio Laodiceñ. iiij. & in
2 j. concilio Bracbareñ. † & in cōcilio etiam Martini Pape fuerit cõstitutum q̄ laici secus altare q̄ñ sacra mysteria celebrātur, stare vel sedere inter clericos nō presumāt. xxiij. dist. non oportet. j. & c. nō liceat. extra de vita & honesta. cle. c. j. & sixtus Papa reddat cām ꝓhibitionis & statuti predicti. Ne. s. pro talibus presumptionibus iratus dñs plagā imponat populo suo, & hi qui non peccauerunt pereant, † q2 perit iustus sepis
3 sime pro impio. de cõsec. dist. j. in sancta. videret̃ expediens q̄ predicta statuta & cõsimilia seruarent̃, & ne per laicos cõtarent̃ reliquie sanctoꝝ & vestimenta ecclesiastica, que sacra debent esse & honesta. Nec ab alijs debēt cõtingi, nisi a sacris hominibus. Ne (sicut Stephanus papa ait) vltio que Balthasar regem ꝑcussit sup trāsgrediētibus hoc, veniat & corruere eos ad ima faciat. de cõse. dist. j. vestimēta. Nam & Sother Papa inhibet epis Italie ne ꝑ sacratas Deo feminas & monachas sacra vasa vel sacratas pallas cõtingi ꝑmittant. Nec incensu3 circa altare perferri. xxiij. disti. sacratas, contra que laici frequenter faciūt, et ēt interdū corā ꝑcessionibus cruces deferūt vel clerici suplitium, vel calciamentū nō hñtes, q̄d deberet ꝓhiberi nostris diebus q̄ serui sumus patrisfamilias ne decus ecclesie minuat̃, sed potius augumentet̃, sicut cõtinet in cõci. triburieñ. c. ix. de cõsec. dist. j. c. vasa. & ēt modo deberet inhiberi ne per tales palle & vella ecclesie & ornamēta altaris lauarētur. sicut Clemens Jacobo Hierosolimitanoꝝ epo scribit. de cõsec. dist. i. Altaris palla & ca. nemo. In cõcilio ēt Bracbareñ. cõtinet̃ q̄ non liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nec alij nisi illi q̄ ab epo eligent̃ subdiaconi ingrediantur sacrarium, & in. xliij. & v. c. iij. concilij Bracbareñ.

SVMMARIVM

1 Ieiunium die sabbati celebrari debet.
2 Dies sabbati apud sanctos patres in abstinentia fuit.
3 Ieiunium quare in sabbato celebrari debet.
4 Ieiunia in. iiij. et. vj. feria celebrari deberent.
5 Die dominico nil agendum est, nisi Deo vacandum.
6 Ieiunium celebrari debet post penthecosten in sequenti septimana a. v. feria vsq3 in sabbatum.
7 Ieiunia celebrari debent die lune & die martis post dominicā quinquagesime.
8 Idem in tribus diebus rogationum ante ascensionem, & in aduentu domini, & in vigilijs festiuitatum sancte Marie.
9 Letanie cum ieiunio quando celebrande sint.
10 Ieiunium qui in cena domini soluit omnem exhonorat quadragesimam.
11 Ieiunantes vbi nō est piscium copia extra quadragesimā, ouis, lacte, caseo, & butyro vti possunt.
12 Persone ecclesiastice que ob aliquam iustam causam ieiunare non possunt, tantum pauperibus erogare debent quantum soluendo ieiunium expenderent.
13 Peccatum incurritur ob inobedientiam preceptoꝝ ecclesie.

¶ Rubri. lvi. De ieiunijs sabbati sexte & quarte ferie diei lune & diei martis post dominica3 quinquagesime & aduētus domini a personis ecclesiasticis celebrādis. Et q̄ in tribus diebus rogationū, & in quatuor temporibus & in. xl. ēt a laicis ieiunetur, & in vigilijs beate Marie & apostolorum.

1 Item †cum in. xxvj. c. conci. Eliberta. fuerit cõstitutum q̄ omni die sabbati celebret̃ ieiunium ꝑꝑ suppositionē, & cõuentū sit, sicut scribit bea. Greg. Augustino angloꝝ epo, q̄ sacerdotes & diaconi & reliqui quos ecclesiastici gradus dignitas exornat aliquid ad pensum sancte instōnis adijciant, & eoꝝ q̄ in laicali ordine cõsistūt obseruantiā sicut loco ita religione precellant, & s̄m Thelesphoꝝ papā sicut discreta d3 esse vita clericoꝝ laicoꝝ cõseruatione, ita & in ieiunio debeat esse discretio. iiij. dist. deniq3. & c. statuimus. videret̃ ēt placitū Deo & decus & honorē expetere ecclesie, q̄ ad honorē beate Marie matris gratie & misericordie, per quā tēperat̃ indignatio, quā Xp̄s h3 ꝑꝑ diuersa crimina que a ꝑsonis ecclesiasticis ꝑpetrant̃, q̄ dicte ꝑsone ecclesiastice q̄ rōne etatis vel ifirmitatis nō excusant̃ a ieiunio, ieiunarēt sabbato l3 mos ecclesiaꝝ in hoc ꝑmittat̃ esse
2 seq̄ndus. xij. di. illa. † Nā Grego. vij. scribit de cõse. di. v. in. c. q2 dies sabbati apud scōs p̄res nr̄os in abstinētia celebris ē habitus, nos eorūdē auctoritatē seq̄ntes salubriter admonemus, vt q̄cūq3 xp̄iane religionis se participē esse desideret ab esu carniū eadē die nisi maiori festiuitate iteruenięte vel infir
3 mitate impedięte abstineat. ¶ † Inno. ēt papa scribit de cõse. di. iij. c. sabbato ꝓo ieiunādū eē rō euidētissima dmōstrat. nā si diē dñi cā3 ob venerabilē resurrectionē dñi nr̄i IESV Xp̄i nō solū in pascha celebramus, verūetiā ꝑ singulas hebdomodas ipius Dei imaginē frequētamus, ac sicut feria. vj. ꝑꝑ passionē dñi ieiunamus, sic sabbatū ꝑtermittere nō dēmus, q̄ñ intra tristitiā & letitiā tp̄is illius v2 eē inclusum. Nā vtiq3 cõstat ap̄los biduo isto & in merore fuisse, & ꝑꝑ metū iudeoꝝ se occultasse, q̄ vtiq3 nō dubiū est in tm̄ eos ieiunasse biduo memorato vt traditio ecclesie hēat isto biduo sacr3 penitus nō celebrari. Que forma ēt ꝑ singulas tenēda est hebdomodas ꝑꝑ id q̄ cōmemoratio diei illius est sp̄ celebrāda, q̄ si putāt semel atq3 vno sabbato ieiunādū ergo & dñica. & vj. feria semel in pascha vtiq3 celebrāda. Nullo mō expedit q̄ cõtēta in hoc cap̄lo sub ꝑcepto ponant̃, multa. n. imo ifinita pctā mortalia sequerent̃.
4 ¶ † Itē ex eisdē rōnibus videret̃ q̄ ēt hērēt. d. ꝑsone ecclesiastice ad honorē Xp̄i, & eius passionis ieiunare. iiij. et. vj. feria, & hoc esset cõsonū iuri & sanctis p̄ribus. Nā ex dictis. s. Apollonij canonizaris. d̄ cõse. di. iij. c. ieiunia, hr̄ q̄ ieiunia sane legitima. in. iiij. & vj. feria nō sunt soluēda, nisi grādis aliqua necessitas fuerit, q2. iiij. feria Iudas traditionē dñi cogitauit. Et vj. feria crucifixus est Saluator. Videbit̃ ergo q̄ in his diebus sine necessitate soluerit statuta ieiunia, vel cū tradēte tra
5 dere saluatorē, vel cū crucifigētib9 crucifigere. † Die aūt dñica nihil aliud agēdū est nisi Deo vacādū. Nulla opatio in illa die sancta agat̃, nisi tm̄ hymnis & psalmis & cāticis sp̄ualib9 dies illa trāsigat̃. & c. dist. de tp̄e quo sit ab esu carniū abstinēdū, scribit Leo papa. iiij. de esu carniū apud nos vetustissima, & nō improbāda traditio sp̄ tenēda est, vt a cene termino q̄ fit in ꝑncipio noctis. iiij. ferie que lucescit in. iiij. feria vsq3 i dilu culū. v. ferie, & sil'r a cena noctis. vj. q̄ lucescit. in. vj. feria non imperite ieiunatio vsq3 ad sabbati lucē cõtū de diei ꝑte aliqd
6 ieiunare maluerit vel debuerit, protendat̃. ¶ † Itē ex eisdem causis videret̃ q̄ hērent seruari cõtēta in. ij. c. cõcilij Gerundē. in quo statutū est vt expleta solēnitate Penthe. in sequēti septimana a. v. feria, vtq3 in sabbatū abstinentia celebret̃. Et q̄ scōa litania fiat calē. Nouēbris ꝑ aliud triduū, & q̄ illis diebus q̄bus a carnibus abstinēt, abstineāt & a vino, in quo ēt vr̄ cõcordare Grego. Augustino angloꝝ epo scribēs, si ꝑ vini potationē ebriet as subsequat̃. Nā vinū ita biber̃ ꝑmittit̃ si ebrie
7 tas fugiat̃. iiij. di. deniq3 ad fi. ¶ † Itē ex eisdē causis & rōnibus videret̃ vtile & decens q̄ dicte ꝑsone ecclesiastice ieiunarent

rent die lune, ⁊ die martis post dominicā quinquagesime, sicut fuit a predicto Papa Tollosforo ↄstitutū, ⁊ a bea. Ambro. ⁊ Grego. ⁊ si nō aliorū vulgariū cōi vsu approbatū. iiij. dist. statui
8 mus. cum duobus capitu. ⁊ §. seque. † Et insuper ꝙ ieiunaretur tribus diebus rogationū ante ascensionē dn̄i sicut fuit constitutuz in ↄcilio Aurelianeñ. cxxiij. posito de ↄsec. dist. iij. rogationes. Et in aduentu domini. ⁊ in vigilijs omniū festiuitatū beate Marie. ⁊ xij. apostoloꝝ ꝑm traditionē Innocen. de obser
9 ua. ieiu. c. j. ij. ⁊ iij. † ⁊ primum. c. v. cōcilij Toleta. cōtinet vt in omni regno. letania. s. cum ieiunio celebraretur triduo a die iduū decembris. Et idē ↄtinetur in. ij. c. v. ↄcilij Toletani, ⁊ ēt in quatuor temporibus, ⁊ vigiliaꝝ apostoloꝝ quorū ieiunia nō solum ab eis sed ēt ab omnibus seruari debent, vt in dictis capitulis. lxxvj. dist. in. viij. pmis capi. sicut ⁊ ieiunium cene domi
20 ni. † Nam sicut ex concilio Martini pape habetur posito de cōsecra. distin. iij. nō liceat. Qui in cena domini soluit ieiunium, omnē exhonorat quadragesimā in qua debent non solū dicte ꝑsone ecclesiastice ieiunare, sed etiam laici. Sicut statutū fuit in concilio Agateñ. c. ij. posito de conse. dist. iij. placuit. Et per Grego. Papam de conse. dist. v. in. c. quadragesima. sicut ait Eusebius papa ea. distinct. ieiunia. sine necessitate rationabili non sunt soluenda. Ex hoc enim temptatur a gula, sicut Greg.
21 ait. ea. q. v. modus. † Porro quia in multis partibus non est abundantia pisciū ⁊ multorū etiam cōplexionibus non competit eis vti, possit remediū adhiberi ꝙ extra quadragesimā taliter ieiunantes ouis, lacte, butyro, ⁊ caseo, ac sagimine vti possent q̄ꝫ sementinā carnis trahant originē, a quibus est in ieiunijs necessarijs abstinēdū ꝑm predictū. c. Greg. iiij. dist. deniqꝫ
22 ⁊. lxxxij. dist. presbyter. † ⁊ ꝙ ille persone ecclesiastice que per cōplexionis sue debilitatē vel fragilitatem vel aliam iustā causam, excepta infirmitate ieiunare non possent, tantū pauperibus erogarent quātū soluēdo ieiunium vel carnes cōmedendo in. iiij. ⁊. vj. feria ⁊ aduentu domini expenderent. ⁊ ꝙ idem seruaretur in eis, ⁊ ēt in omnibus laicalibus personis, que a ieiunio ꝑm iura nō excusantur, quando ↄtingeret eis infringere ieiunia quadragesimalia, quatuor temporū, ⁊ vigiliarū apostolo
23 rum ab ecclesia constituta. † Cum pp transgressionē statutorū ⁊ preceptorū ecclesie inobedientiam ⁊ peccatū incurrant. xij. distin. preceptis. xlj. distin. quisquis. §. vlti.

SVMMARIVM

1 Picture an in ecclesia esse debeant.
2 Picture ⁊ imagines loco scripturarum habente.
3 Error, cui non resistitur, pro veritate habetur.

¶ Rub. lvij. de picturis ⁊ imaginibus que in ecclesia fiūt, vt nullius deformitas vel falsitas ⁊ deuiatio a re gesta celebraretur in eis.

1 Item † cū in. xxxvj. c. predicti cōcilij eliber tani fuerit ↄstitutū, picturas esse in ecclesia nō debere, ne ꝙ colitur aut adoratur i parietibus depingatur. ⁊ ꝙ per multas rationes dicte picture ⁊ imagines ridiculose putentur. ⁊ specialiter pp multas diuersitates figurarū ⁊ mendacioꝝ que reperiuntur in eis, a Grego. aūt in. vij. synodo, ⁊ etiā ab Adriano papa approbentur, q2 qꝺ legētibus scriptura, hoc idiotis cernentibus prestat pictura. de ↄse. distin. iij. perlatū. ⁊. c. venerabiles. ⁊. c. sextam. Videretur vtile ꝙ per ordinarios ⁊ rectores locorum omnes imagines deformes, ⁊ in quibus a veritate rei geste deuiatur, delerentur. Nam quemadmodum si ad scripturas sacras admixta fuerint inofficiosa mēdacia, nihil in eis remanet auctoritatis, ⁊ ponderis, sicut ait Augu. in. j. epistola ad Hiero. ix. dist. si ad sacras ⁊ sicut testis (ꝑm Ambro. in libro de paradiso) dum ad seriem gestorum que pure ⁊ simpliciter rferre debet aliquid ex suo adijcit totam testimonij fidē partis mēdacio decolorat, quare prohibetur ꝙ nihil q̄uis bonū videat vltra seriā rei geste adijciat. iij. q. ix. pura. ⁊ ꝑm Augu. in libro de mēdacio ad sempiternam salutem, nullus deducendus sit opitulante mendacio. xxij. q. ij. primum. xx. q. iij. constituit. xiij. distin. quod ait. xiij. q. v. de
2 niqꝫ. xj. q. iij. si qs vero. † Sic cuꝫ dicte picture ⁊ imagines loco scripture ⁊ testimonij habeantur, vt per eas ad deuotionem ⁊ cognitionem gestorum cernentes excitentur, videretur ꝙ nul
3 lus error deberet in eis ab ecclesia tollerari, † cuꝫ, error cui non resistitur pro veritate reputetur, sicut Innocentius papa ait. lxxxiij. distin. error, nec aliquid aliud quod propter deformitatem vel alias risui ⁊ derisioni, ⁊ indeuotioni materiaꝫ prestare videretur.

SVMMARIVM

1 Femine quare in cemiterio vigilare non debeant.
2 Gentes ibi in sceleribus misceri nō debent, vbi de peccatis venia postulanda est.
3 A malo non solū sed ab omni spe mali abstinendum est.

¶ Rubrica. lviij. ne femine in cemiterijs vel ecclesijs peruigilent, ⁊ ne in sanctorum solēnitibus intra ecclesias ⁊ cemiteria saltationibus ⁊ cantilenis populi vacent.

1 Item † cum in. xxxv. c. predicti concilij elibertani fuerit prohibituꝫ, ne femine in cemiterio peruigilēt, eo ꝙ sepe sub obtentu orationis, scelera latēter cōmittunt. ⁊ in. iiij. concilio Tole. c. iij. posito. de consec. dist. iij. c. j. reprobetur irreligiosa cōsuetudo q̄ꝫ vulgus ꝑ scōꝝ solēnitates agere ↄsueuit, ppt̄ q debent diuina officia attēdere saltationibus turpibus inuigilent, cantica, non solum mala canentes, sed ⁊ religiosorū officijs perstrepunt, hoc enim vt ab omnibus prouincijs depellatur sacerdotum ⁊ iudicum a concilio sancto cure cōmittitur. Et predicta sunt conformia alijs concilijs ⁊ iuribus, vt de immuni. eccle. cū
2 ecclesia. ⁊. c. ecclesie. ⁊ decet domum domini. † Lex ēt dictat ꝙ non debent gentes ibi immisceri sceleribus, vbi de peccatis est venia postulanda. in auc. vt lice. ma. ⁊ auie. §. q2 vero. colla. viij. Unde cuꝫ supradicta iura ⁊ concilia non seruentur, ⁊ multa peccata carnalia ⁊ alia ⁊ diuersa scandala in plerisqꝫ mundi partibus ex dictis vigilijs subsequantur, ⁊ ex cantibus turpibus ⁊ inhonestis, ⁊ iocis, ⁊ ↄfabulationibus ihonestis, aures, ⁊ corda audientium inquinentur, ⁊ a deuotione retrahantur, ⁊ diuina per hoc officia perturbentur, Videretur esse super hoc de salubri remedio prouidenduꝫ, cum deceat domum domini sanctitudo, ⁊ locus eius, ⁊ cultus sit cū debita veneratione pacificus, ⁊ ꝙ sit in eo quieta conuersio, Deo grata ⁊ spectantibus placida, que considerantes instruat ⁊ reficiat, ⁊ ꝙ ad sacra solennia deuotis animis ⁊ orationibus intendatur. ⁊ cessent confabulationes ⁊ alia que occulos possunt offendere diuine maiestatis. sicut Grego. in dicto concilio decet domum domini, attestatur
3 † nō enim solum a malo, sed ab omni spe mali precepit apostolus abstinere. de vita ⁊ honesta. clerico. cum ab omni in prima epistola ad Thessaloniceñ. v. capi.

SVMMARIVM

1 Iura quare grauius adulteros q̄ꝫ adulteras puniant.
2 Missam presbiteri concubinarij nullus audiat.

¶ Rubrica. lix. de adulteris clericis, ⁊ laicis cū manifesti sunt vel notorij, euitādis, ⁊ de adulteris puniendis. si istud. c. teneretur, satis haberet episcopus.

1 Item † cū in. xlvij. c. dicti concilij elibertani fuerit cōstitutum, ꝙ si quis fidelis habens vxorem nō semel sed sepe fuerit mechatus nō detur ei communio, ⁊ predictuꝫ concilium ⁊ alia cōsimilia, ⁊ iura tractantia de dictis adulteris laicis qui grauius puniendi sunt q̄ꝫ adultere pro eo ꝙ magis ad eos pertinet ⁊ virtute vincere ⁊ exemplo regere feminas. sicut Augu. de adulterinis coniugijs attestatur. xxij. q. vj. indignantur. ⁊. c. precedentibus ⁊ sequentibus. Videretur esse vtile ordinare, ꝙ omnes notorij, vel manifesti per euidentiam facti adulteri, ⁊ adultere tam clerici q̄ꝫ laici euitarentur in diuinis officijs, vt rubore suffusi facilius ad gremium matris ecclesie reuerterentur, maxime cum clerici de adulterio conuicti sint deponendi, ⁊ in monasterio toto vite sue tempore detrudendi, sicut ex. v. cōcilio Aurelianeñ. habetur. ⁊ sicut per Pelagium papam constitutum fuit, ⁊ in canonibus apostolorum, ⁊ in concilio Aurelianeñ. lxxxj. distinctio. si quis clericus. ⁊. c. romanus. ⁊. c. presbyter. ⁊. c. si quis episcopus. ⁊. c. si diaconus. ⁊. lxxxix. distinctio. pre
2 sbyter. † Nam etiam constitutū fuit a Nicolao papa. ⁊ ab alexandro. ij. ⁊ a Leone papa, ꝙ nullus missam audiat presbyteri quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductā

mulierem.xxxij.distin.nullus.⁊.c.preter hoc.de coha. mulie.
⁊ clemen.vnam.xv.q.viij.fere per totum. De dictarum autē
mulierum adulterarum pena, multa sunt in concilijs constituta
que minime obseruantur, ⁊ ideo aliquando adulterinos partus
interimunt, ⁊ nec talibus in vnita negatur cōmunio quibus nō
esset in vita concedenda. sicut habetur in.xliij.c.dicti concilij
elibertani.⁊ in.lxviij.⁊ de dictis adulteris.j.eo.con.lxiiij.v.⁊.
ix.lxx.lxxij.de dictis autē presbyteris ⁊ diaconibus si post su-
sceptū ordinē filios genuerint hr̄ in.j.c.j.cōci. Tole.⁊ i.xvij.
c.dicti ꝯcilij ꝯtinet̄ de eo q vxorē hꝫ ꝙ nō cōicet si ꝯcubinā ha
baeat. In.vij.autē ꝯcilio Toleta. quarta disputatione statuit̄,
ꝙ epi qui cū mulieribus polluunt̄ locis suis, ordine ⁊ dignitate
priuent̄. Et in quinta disputatione dicti cōcilij de sacerdotibus
⁊ ministris statuitur illud idē. In.iiij.autem cap.concilij Va-
lentini continet̄, ꝙ si diaconi, presbyteri, vel epi mortali crimi-
ne dixerint se pollutos, ꝙ deponant̄, vel ex veteri ꝯfessione, vel
ex mendacio falsitatis, concordat.xxiiij.xxv.c.in ꝯcilio Bra-
charen̄.⁊ in.lxxvij.⁊.vj.capitulis.

SVMMARIVM

1 Pro baptismo nil solui debet.
2 Beneficia in multis locis per venalitatem obtinentur.
3 A prelatis male factum, ab alijs in exemplum trahitur.

Rubrica.lx.

1 Item †cum in.xlviij.c.dicti concilij eliber-
tani fuerit ꝯstitutū, quod illi qui bap-
tizant̄ nummos in ecclesia Dei nō ponant. sicut ha
ctenus fieri solebat, ne sacerdos quod gratis acce-
pit, pretio distrahere videatur, ⁊ dcm̄ conciliū ⁊ fere omnia iu
ra tractantia de symōia, sicut tota prima causa ⁊ tituli de symo
nia nō seruent̄, Videret̄ esse de cōpetēti remedio sup hoc pui-
2 dēdū.† Nam beneficia in multis partibus p venalitatē obti-
nent̄. Et eodem modo monachoꝝ monialium ⁊ aliarum perso
narum regularium, mariū ⁊ feminarum nisi sint de ordine pau
pertatis religiosus ingressus sumarie etiam sepulture in multis
locis venduntur. ⁊ in alijs pro baptismo, penitentia, eucharistia
⁊ alijs ecclesiasticis sacramentis pecunia ex quadam pestifera
cōsuetudine recipitur, ⁊ leuat̄, neq̄ prosunt remedia super hoc
constituta pro eo quod multi ex maioribus columnis, ⁊ prelatis
3 ecclesie in his peccant. †Et ideo quia ab his male agitur feli-
ce trahitur a subditis in exemplum, extra de baptismo ⁊ eius
effectu, maiores. Et dum incuruantur hi qui preeunt ad feren-
da onera peccatorum, facile inclinant̄ sequentes.xxxvij.dist.§.
vt itaq̄. De talibus nempe potest intelligi illud Grego. La-
queus enim iuuenum omnes vos.ij.q.vij. Paulus. ad predi-
cta facit.xx.rubrica in hac secunda parte posita de symonia ⁊
exactionibus, que in Romana curia ⁊ alibi a promotis requi-
rūtur. Ad predicta facit.xiij.q.ij.questa est nobis Nereida,
cum sequentibus.⁊.iiij.⁊.iij.c.ij.concil. Bracharen̄.

SVMMARIVM

1 Christiani cum iudeis comedere non debent.
Iudei ad dignitates seculares assumi non possunt.
2 Iudei in Christianos potestatem exercere non possunt.
3 Iudei contra Christianos testes esse non possunt.
Nec mancipia Christiana habere possunt.
4 Iudei in diebus lamentationū in publicū prodire non debent.
5 Iudei cum Christianis carnaliter commisceri non debent, ⁊
econtra.
6 Iudei a Christianis habitum distinctum habere debent.
Meretrix a matrona in qualitate vestis cognosci debet.
7 Iudei Christianorum medici esse non debent.
8 Iudei Deum blaffemantes puniri debent.
9 Christiani ad paganos arma portantes quomodo puniantur.
10 Venie facilitas delinquendi incentiuum tribuit.

Rubrica.lxi.

1 Item †cū in.l.ca.predicti concilij Eliberta-
ni fuerit constitutum, quod si quis cle-
ricus, vel alius fidelis cum iudeis cibū sumpserit a
communione pellatur, ⁊ dictum concilium ⁊ alia nō
seruentur, quoniam in multis partibus sicut in Hyspania ad di
gnitates seculares assumuntur contra.l.vltimam.C.de iudeis.
⁊ etiam ad officia ⁊ ministeria in quibus possunt clericos, ⁊ per
sonas ecclesiasticas, ⁊ ecclesias ⁊ Christianos grauare. nec in
hoc sicut deceret per prouincialia concilia prouideatur, de ac-
cusatio. sicut olim. nec per episcopos sicut fuit statutum in con
cilio Tolletano quod habetur.liiij.distin.nulla.xvij.q.iiij. con
stituit. de iudeis cum sit.⁊.c.ad liberandum. ante finem.⁊ in.
2 lxvij.lxj.lxij.iij.et.iiij.⁊.v.c.iiij. concilij Tolletani. † Dictis
etiam iudeis multi vendant redditus suos, nec ad dictos red-
ditus leuandos deputent Christianum sicut statutum est ab ec-
clesia de iudeis.in.c.ex speciali, sed tales blasphemi christi vi
potestatis exercent in homines Christianos contra concilium
generale de iudeis.in ca.cum sit.⁊.c.j.in fine. Dicti etiam iu-
dei ab assidua communione Christianorū non abstineant licet
hoc fuerit.in.iiij. Tolleta.concilio constitutū ne simplices cor
3 rumperentur ab eis.xxviij.questione.j.sepe. de iudeis adhoc.
† Dicti etiam iudei in multis partibus ad testimonium contra
Christianos, ⁊ ad actus legitimos admittuntur, a quibus eos
iura repellunt.ij.questione.vij.alicui, ⁊ de iudeis capi.iudei.
Christiana etiam mancipia habent ⁊ secum retinent, q̄q̄ ca-
nones prohibeant quod nullus iudeus baptizatum vel baptiza
ri volentem, in suo seruitio audeat retinere. vt de iudeis.c.vlti-
4 mo.in principio. †in diebus etiam lamentationum ⁊ dominice
passionis in multis partibus in publicum prodeunt. ⁊ in die pa
rasceues hostia ⁊ fenestras clausas non tenent. Quinimmo di-
ctis diebus in contumeliam fidei nostre multa illicita agunt cō-
tra iura. de iudeis. iudeos. ⁊ extra. e. in capi. nonnullis.§.in die
bus quia dicti etiam iudei in multis partibus rotam siue signa
5 non deferunt. † Et ideo frequenter iudei Christianorū ⁊ chri-
stiani iudeoꝝ mulieribus carnaliter cōmiscētur, ⁊ in fide ⁊ mo-
ribus corrumpuntur, quod est cōtra iura.xxviij.q.j.caue Chri
stiane. de iudeis in nonnullis primo respōso. vnde in dicto con
cilio elibertano.lxxviij.c.statuitur ꝙ si quis fidelis habēs vxo
6 rē cū iudea vel gētili mechatus fuerit a cōione arceat̄. † Debēt
igit̄ habitū a Christianis distinctū deferre. sicut enim habitus
nouiciorum discerni precipitur ab habitu professorum. de regu
laribus statuimus, ⁊ in qualitate vestis discerni debet meretrix
a matrona.ff.de iniur.l.prima.§.si quis virgines, ⁊ miles a pri-
uato.ff.de locatio. ⁊ condu. si ignoras, ⁊ mulier per longum
crinem.xxx.distin. si qua mulier, ⁊ clericus a laico.xxiij.distin.
his igitur.⁊.c.non liceat, de vita ⁊ honesta. clericorū. Sic etiā
7 discernere debet vbiq̄ iudeos predictos. † Predicti etiam iu
dei medicinas Christianis prebent, ⁊ inter ipsos officium medi
corum exercent, ⁊ se frequenter in eisdem eorum balneis cum
eis balneant, ⁊ cū eis comedunt contra iura.xxviij.q.j.nullus
8 ⁊.c.omnes que.c.sunt.viij.synodi ⁊ cōcilij Agathen. † In mul
tis etiam partibus per ipsos iudeos blasphematur, nec puniun
tur per dominos seculares sicut iura precipiunt, vt in dicto
capitu. in nonnullis.§.vltimo, ⁊ de blasphemijs capitu. vnico.
quinimmo dicti principes potissime in Hispania eos ducunt in
cubicularios, ⁊ in picernas, ⁊ botellarios, ⁊ totius domus eorū
administratores retinent, ⁊ cibi ⁊ potus eisdem dominis admi-
nistrantur ab eis a quibus omnibus excessibus essent tam prin-
cipes quam ipsi iudei compescendi. Potissime cum per ipsos
iudeos religiosi ad dictos principes veniētes, ⁊ clerici, ⁊ alij
Christiani frequenter dicuntur turpiter ⁊ inhoneste esse delu-
9 si. † Et idem etiam videtur prouidendum de Christianis ma-
ritimis transfretantibus, ⁊ in conuicinio sarracenorum, ⁊ aliorū
infidelium positis. nam eedem inconuenientie sequuntur que
suprascripta sunt a iudeis ⁊ a multis falsis Christianis fouētur
⁊ arma ⁊ alia vetita portant eisdem, nec seruatur lex que talia
facientes decapitari precipit, bonis omnibus publicatis.C.que
res expor. non debent.l.ij. Nec seruatur etiam concilium La-
teranen. secundum quod tales etiam sunt excommunicati ipso
iure, ⁊ sunt serui capientium, ⁊ bonorum omniū amissione mul
ctātur. de saracenis, ita quorundam, ⁊ in talium absolutione,
quando ad gremium matris ecclesie reuertuntur, non seruatur
forma debita, ⁊ a iure statuta, vt.s. qd̄ lucrati sunt ⁊ tm̄dem de
suo in subsidiū terre sancte conferant priusq̄ absolutionis be-
neficium mereantur, secundum formam concilij generalis, de
iudeis ⁊ saracenis ad liberandum terram sanctam, quia quasi
pro nihilo in romana curia ⁊ ab alijs quibus per eam concedū
tur indulgentie, absoluuntur. quod cedit in pernicem ⁊ dispen
dium terre sancte, ⁊ in confusionem ⁊ ignominiam fidei ortho-
doxe ⁊ romane ecclesie. ⁊ ex hoc fit, vt propter impunitatis au-
daciam

daciam fiant (qui nequam fuerant) nequiores, et facilitas venie incentiuum eis tribuat delinquendi. de senten. excommu. vt fame. xxiij. q. iiij. est iniusta. ff. de penis. l. j. §. famosos.

SVMMARIVM

1 Ludens ad aleas seu tabulas quomodo puniatur.
2 Ars balistariorum prohibita est.
3 Defunctus in torneamentis sepultura carere debet. Monomachia idest duellum prohibitum est.
4 Clerici ad aleas et taxillos luder n dnt, et ludetes quo puniant.
5 Ludus que mala producat.

Rubrica. lxij. De lusoribus alearum, et taxillorum, et alijs ludis prohibitis.

1 Item † cum in. lxxix. c. dicti concilij Elibertani fuerit constitutum, quod si quis fidelis ad aleas, siue tabulas luserit, quod ab eius communione abstineatur, et si abstinuerit et se emendauerit quod post annum recipere possit communionem. et predictus alearum ludus et etiam taxillorum et alij ludi prohibiti e concilijs et a romanis pontificibus et iuribus, in conspectu ecclesie et principum, et omnium fidelium, ita publice inter
2 Christianos fiant ac si eis vti licitum esset. † Et idem fiat et seruetur in sagittarijs, et balistarijs, quorum ars aduersus Christianos et catholicos sub anathemate exerceri prohibetur ab Innocen. ij. extra de sagittarijs. c. vnico, et etiam in torneatoribus, quorum ars in concilio Lateranensi, et ab Innocentio et Eugenio papa propter animaruz pericula phibet,
3 † et precipitur quod si quis in dictis torneamentis mortuus fuerit ecclesiastica careat sepultura, vt de torneamentis capi. j. et idem etiam fiat in duellatoribus quorum monomachia ex decreto Nicolai pape est probibita. ij. questioe. v. monomachia. et etiam a lege secnlari. C. de gladiatoribus. l. vnica. videret qd esset super his et super consimilibus prouidendum propter animarum periculum, et ne ecclesia videretur talia que ad peccandum incitatiua sunt, et peccatorum occasio tolerare. de episcopis autem presbiteris et diaconibus alee ludo et ebrietati deseruientibus continetur in canonibus apostolorum quod punian-
4 tur trigesimaquinta distinctio. episcopus, † et in concilio generali prohibetur, quod clerici ad aleas et taxillos non ludant nec huiusmodi ludis intersint, de vita et honestate clericorum capitu. clerici. ij. ne clerici vel monaci capi. primo. et clericus publicus aleator a promotione repellitur de excessibus prela-
5 torum. inter dilectos. † et facit in aucten. de sanctissimis episcopis. §. interdicimus. vbi precipitur quod triennio tales a suo ministerio arceantur, huiusmodi enim ludus videtur infamare. Nam ex eo sequitur Ecclesie spretus, vsuraqz siue rapina, scandala vel nuge, blasphemia seu faciedi furti doctrina, violentia, crimina falsi et mortis causa, deceptio, pditioqz tpis et dsiderii corruptio iunges. Istis predictis adulatio vitaqz turpis. Sicut prosequitur Hostien. in summa de excel. prela. §. j. ver. notan.

SVMMARIVM

1 Vxores sine licetia maritoz literas recipere nec mitter debet.
2 Monachi absqz licentia Abbatis literas recipere non debet.

Rubrica. lxiij. ne femine coniugate absqz maritorum nominibus litteras mittere vel recipere audeant.

1 Item † cum in vltimo capi. dicti concilij elibertani fuerit constitutum, qp femine coniugate fideles absqz maritoruz nominibus et sciētia, literas recipere non audeant, nec etiam destinare, et hoc propter mala que ex talibus hactenus euenerunt.
2 fuerit constitutum, et modernis temporibus non seruetur. † Sicut nec de monachis de quibus etiam scribitur, qp absqz licentia Abbatis literas non recipiant. xij. q. j. non dicatis videretur laycis forsitan vtile dicta iura renouari, cum propter contrarium vsum ludibrio videantur.

SVMMARIVM

1 Clerici in die Dominico causas audire non debent.
2 In diebus festiuis populus non debet se exercere in ludis turpibus.

Rubrica. lxiiij. vt in dominicis et alijs festiuis diebus causaruz strepitus conquiescant, ac nundine et opera illicita et etiā rusticana.

1 Item † cum in. iiij. capitu. concilij Terraconen. fuerit constitutū, quod nullus episcoporum, aut presbiterorum vel clericoruz die Dominico propositum cuiuscunqz cause negotium audeat iudicare, nisi vt Deo tantum statuta solennia peragantur et istud, vt dominicis et festiuis diebus cessetur a iudicialibus, et etiaz ab omni illicito opere, et a nundinis, et mercatis, sitqz alijs concilijs et iuribus consonum, et propter sanctorum venerationem, et animarum pericula, que inde insurgunt, et ob Dei reuerentiam fuerit introductum, et solennes fieri appellantur, vt extra de ferijs capi. j. et vlti. et in alijs. c. eiusdem concil. C. de ferijs. l. omnes. et l. dies. et predicta iura et consimilia non seruentur, potissime in regno Francie, et in alijs, in quibus regnis diebus Dominicis et festiuis placitatur. nundine et mercata fiunt, et alia opera rusticana et illicita, videretur esse super hoc prouidendum, cum plura mala in dictis dominicis et festiuis diebus
2 quam in alijs committantur † et frequenter se populi exerceant in ludis turpibus et in amatorijs, et plausibus, et cantilenis, quod prohibetur in quarto concilio Toletano, de conse. distinctio. iij. capitu. primo. quinetiaz dictis diebus, et quadragesimalibus non deberent ipsi fideles se ab ecclesijs absentare, nec in cubiculorum latibulis habitare, sicut habetur in secundo capitulo concilij Cesaraugustani.

SVMMARIVM

1 Clericus omnibus diebus matutinas, et vesperas celebrare debet.

Rubrica. lxv. de clericis in eodem loco degentibus, vt saltem die sabbati in vesperis, et die Dominica subsequenti in simul conueniant ad diuina.

1 Item † cum in. vij. c. predicti concilij Terraconen. fuerit constitutum, vt totus clerus eiusdem parochie omnibus diebus matutinas, et vesperas simul celebret, et quod die sabbati specialiter conueniant, et in diebus Dominicis cum in omniuz presentia solennia celebrentur. Et dictum concilium sit alijs cōforme et iuribus consonum. sicut habetur. xcj. distinctio. quasi per totum, videretur vtile predictum concilium obseruari. Nā in quinto capi. j. concilij Toletani statutum est qp si cuiuslibet ordinis clericus tardius ad ecclesiam venerit deponatur, et in. lxiij. c. tertij concilij Bracharen. continetur quod ad matutinum et vespertinuz officium conueniant. et in. lxiiij. quod diebus Dominicis ab ecclesijs non se absentet. et in. lxv. quod ante horam tertie non prandeant. et in. lxvj. quod cum habitu decenti incedant.

SVMMARIVM

1 Episcopi singulis annis ecclesias visitare debent.
2 Episcopi in visitatione ecclesias grauare non debent.
3 Episcopi iura et priuilegia ecclesie subuertere non debent.

Rubrica. lxvj. de episcopis, vt annis singulis visitent dioceses suas, et qp idem faciant illi quibus competit visitare, et ne in absentia pcurationes quomodolibet recipere nō possint.

1 Item † cum in. viij. capitu. dicti cōcilij Terraconen. posito decima questio. prima decreuimus, fuerit constitutum quod episcopi singulis annis ecclesias suas visitent diocesanas. et idem fuerit in alijs concilijs et iuribus constitutum, sicut in. iiij. concil. Toleta. eadem questione episcopum, quinimmo episcopi, archidiaconi, prepositi, et alij quibus officium visitandi incūbit, et hoc communiter non seruetur, sed predicti a sede apostolica et alijs vijs, procurationes quas visitando recipere non deberent, sibi ministrari procurent, que duplex infamia negligen-

tie ⁊ auaritie sanctis patribus magno hactenus fuit horrori, ex
quo statuerunt ne quis deinceps tale cupiditatis ingenium ex-
erceret, vt ex hoc sollicitiores fierent de suis gregibus visitan-
dis, Prouidentes vt quando essent languore detenti, aut alijs
occupationibus implicati, loco sui viros aliquos probabiles de
stinarent, sicut statutum fuit in. iiij. concilio Toletano decima
questione prima. relata. ⁊ capitulo episcopum. xlij. distinctio.
non oportet. Primo videretur vtile ⁊ proficuum ecclesijs, ꝙ
Romana ecclesia nullatenus indulgeret huiusmodi procura-
tiones in absentia recipi. ⁊ ꝙ constitutiones Grego. x. ⁊ Bo-
nifacij. de censibus ⁊ procuratoribus exigit. ⁊. c. felicis. ⁊ alia
iura. super eo. ti. ⁊ in alijs edita seruarentur. vnde in. xxj. c. iij.
concilij Toletani fuit constitutū vt episcopus angarias vel in-
dictiones in diocesibus non ponat, quod capitu. ponitur deci-
ma questione tertia, quia cognouimus, vt in precedenti capitu.
dicitur quod ecclesia cum eius dote in episcopi potestate con-
sistat, decima questione prima capitu. ij. ⁊. iij. in. xxxvj. capitu.
quarti concilij Tolletani precipitur quod episcopi per singu-
2 los annos visitent dioceses ⁊ parochias suas. † In secundo au
tem concilio Bracharen. capitulo primo ⁊ tertio, quod poni-
tur decima questione prima, placuit dicitur quod episcopi visi-
tantes ecclesias grauare non debent, sed debent inquirere qua
liter rectores ⁊ ministri diuina peragant, ⁊ eos instruere in pre-
dictis quod ecclesia est immunis ⁊ libera a predictis, nisi probe
tur esse serua. nec videtur quod ad illam seruitutem possit indi
ci per dominum papam. qui in contrariū dicitur aliqua priuile
3 gia aliquibus regibus concessisse, † quia hec sunt priuilegia ec
clesie generalia fauorabilia generaliter concessa ⁊ perpetua cō
firmata que sine ecclesie deformitate tolli non possunt. xxv. que
stione prima fere per totum, ⁊ eadem causa. q. ij. c. ij. ⁊. iij. ⁊. c.
ecclesie, ⁊ sequentibus, ⁊ preceden. vnde vno verbo non vide-
tur, quod ipse, qui iura tuetur tanta ⁊ tam generalia ⁊ fauorabi
lia iura ⁊ priuilegia subuertere possit, vt. C. de inoffi. testamen.
si quando. ⁊ de elect. ecclesia §. deniqꝫ. ⁊ de hoc fuit tactum ali
qualiter supra in. ij. et. iij. rub. huius secunde partis.

SVMMARIVM

1 Ecclesie quilibet rem suam relinquere potest.
Donatio facta ecclesie insinuatione non indiget.
2 Constitutio contra ecclesiam non valet.
3 In ecclesia placita secularia fieri non debent.
4 Hospitium seu albergum a monasterijs peti non debet.
5 Bona clerici homicide per ecclesiam confiscari debent.

Rubrica De immunitate ecclesiarum.

1 Item † nec illa immunitas pretermitten-
da est, secundum quam quilibet po-
test regulariter rem suam ecclesijs relinquere, ⁊ q̄d
etiam extra manum suam ponere non est cogendus
contra quam multi principes ⁊ tyranni diuersas machinatio-
nes ingerunt. Unde contra eos multa hactenus prodiderunt
remedia ⁊ nouissime per dominum Alexandrum de immuni-
tate ecclesiarum. quia nonnulli, ⁊ per dominum Bonifacium
in capitu. clericis, que remedia non proficiunt. Cōtra tales in-
uehit concilium generale de rebus ecclesie non alienandis. cū
laicis, ibi non solum de alienatione feudorū ⁊ aliarum possessio
num ecclesiasticarum ⁊ vsurpatione iurisdictionum. sed etiam
de mortuarijs ⁊ pro anima relictis de quibus aliqui statuerunt
quod ecclesia infra annum ⁊ diem distrahat alias auctoritate
propria relicta occupabunt contra legem. C. de sacrosan. eccle.
generali. ⁊. l. iubemus. vbi dicit, quod cuilibet licet res patri-
moniales, vel partem, sine causa mortis, vel iure institutionis,
vel quocunqꝫ alio modo relinquere ecclesie, vel inter viuos do
nare, nec est necesse, quod talis donatio insinuetur. C. de sa-
crosanctis ecclesijs. l. illud. nam in donationibus, que fiunt ec-
clesijs, optima mensura est immnesitas. in auctentica de non
alienan. aut permutan. reb. eccle. §. finimus. collatione secun-
da. Adeo quod si quis de curiali fortuna reliquerit tales dona
tiones ecclesie lucratiuis inscriptionibus libere sunt, ⁊ immu-
nes. Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas ⁊ hu-
manas. C. de sacrosanctis ecclesijs. l. sancimus, la secunda. Et
hec etiam futurum tempus respiciunt in auctentico de eccle-
2 siasticis titulis. §. ad hec sancimus. ⁊. §. sequenti. † Si que vero
⁊ si qua constitutio in contrarium promulgetur irritanda est. C.
de sacrosanctis ecclesijs. decernimus. C. de episcopis ⁊ clericis
omnia priuilegia. hoc enim ius quod etiam relinquatur maxi-
me in vltimis voluntatibus valde fauorabile est, tum fauore vl-
time voluntatis. C. de sacrosanctis ecclesijs. l. prima. tum fauo-
re anime decimatertia questione secunda, anime defunctorum
C. de sacrosanctis ecclesijs. sancimus, tum fauore ecclesie, que
etiam habetur loco filiorum in auctenctica de sanctissimis epi-
scopis. §. sed ⁊ hoc presenti. extra de probatio. in presentia. §. pe
nultimo. in aucten. de eccle. titu. si quis in nomine magni Dei,
collatione nona. Nulla igitur constitutione contrarium statui
potest, cum sine periculo anime seruari non possit. de consuetu.
capitulo finali. ⁊ de prescriptio. capitulo finali. hic igitur tri-
plex funiculus rumpitur difficulter. de tregua ⁊ pace capi. fin.
3 ¶ † Item vsurpatur iurisdictio ecclesiastica, ⁊ violatur immu-
nitas ⁊ libertas eclesie a dictis dominis temporalibus, quod in
tra ecclesias, ⁊ monasteria, claustra, ⁊ cimiteria, sedes, ⁊ placi-
ta secularia tenent, ⁊ processus suos faciunt in eisdem, nec pro-
sunt contra hoc antiqua remedia neqꝫ noua, de immunitate ec-
clesiarum capitu. primo. ⁊ capitu. cum ecclesiarum. ⁊ capitu.
decet. de electionibus, quod sicut. de appellation. qua fronte
secunda questione secunda. §. vltimo.
4 ¶ † Item quia ab ecclesijs ⁊ monasterijs ⁊ personis ecclesiasti
cis halbergum ⁊ hospititum violenter preter ⁊ pro se ⁊ suis ne-
cessaria exigere quasi ex debito non veretur, quinimmo quan-
to maiores in hoc potius peccare videntur, nec in hoc prosunt
iam constituta remedia de immuni. ecclesiarū capitulo primo.
xlij. distinctio. quiescamus. C. de episcopis ⁊ clericis. l. prima. in
concilio generali. de rebus eccle. non alienan. hoc ꝯsultissimo.
¶ Item violant immunitatem ecclesiasticam. xl. passim ma-
ioribus ecclesijs ⁊ minoribus. xxx. concessum. xvij. q. iiij. sicut
antiquitus. ⁊ capi. frater, ⁊. c. miror.
5 ¶ † Item si aliqua persona ecclesiastica possidens imobilia p̄
homicidio, vel ceteris criminibus, ex quibus bonorū sequitur
confiscatio, puniantur, nō permittunt huiusmodi immobilia di
stringi per ecclesiam, nec etiam confiscari, quod est contra ec-
clesiasticam libertatem, ⁊ etiam contra iura, cū bona personas
amplexentur eamqꝫ concomitentur. ⁊ non contra. de clericis
coniuga. quod a te de renunciatio. ex transmissa. decimasepti-
ma questione quarta capitu. vlti. ff. de colleg. illici. l. prima in fi
ne. decimasexta questio. sexta. de lapsis. ⁊ capitu. cognouimus
⁊ capitulo illud. ⁊ capitu. episcopo.
6 ¶ † Item priuilegia ecclesiarum ⁊ compositiones cum eis vel
eorum procuratoribus factas non seruant, sed semper ecclesia-
sticas personas ⁊ ecclesias ac monasteria pro predictis mole-
stant, contra illud quod Gelasius Papa statuit. xvj. q. iij. pla
cuit. dicens placuit huic sancte ⁊ Magne synodo vt res vel pri
uilegia que Dei ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, siue
ab diuine recordationis imperatoribus, siue ab alijs Dei culto
ribus in scriptis donata ⁊ ab eis p̄ annos triginta possessa sunt,
nequaquam a potestate presulum eorum quecunqꝫ persona se-
cularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta quelibet
auferat. Sed sint omnia in potestate ⁊ iussu presulis ecclesie
quecūqꝫ intra triginta annorum spatia ab ecclesijs possessa fuis
se noscuntur. Quisquis ergo secularium vel clericorum contra
presentem diffinitionem egerit tanquam sacrilegus iudicetur ⁊
donec se correxerit ⁊ ecclesie priuilegia propria seu res restitue
rit anathema sit, Regi etiam Frācie videtur imponi necessitas
ꝙ talia non presumat vt habetur ex libro capitulorum Caroli ⁊
Ludouici imperatoris. xvj. q. j. quia iuxta.
¶ Item pro voluntatibus eorundem ⁊ absqꝫ causis rationabi-
libus ponunt dicti domini temporales manum suam ⁊ seuien-
tes in bonis ecclesiarum ⁊ monasteriorum ⁊ quarumcunqꝫ ec-
clesiasticarum personarum etiam frequenter in casibus in qui-
bus non apponerent in bonis secularium personarum, ⁊ tam
diu dictam manum ⁊ seuientes in dictis bonis tenent quousqꝫ
dicte persone ecclesiastice se erga eos redimant.

SVMMARIVM

1 Clerici pro iudicijs munera accipere non debent.
Iudices iustum iudicium vendere, nec per sordes iudicare
debent.
2 Iudicis oculi muneribus excecantur.
Sententie venales nulle sunt.
3 Pauper non habens quid offerat audiri contemnitur.

¶ Rubrica.

C Rubrica.lxvij. De muneribus pro iudicijs iurisdictionibus ⁊ officijs non recipiendis, ⁊ emolumentis iurisdictionũ nõ vendendis, ⁊ quod ecclesia nihil recipiat ab vsurarijs ⁊ iudeis, nec de bonis eorum, nec aliorum qui cum notorio peccato ea acquirunt. Sed distribuat pauperibus vel restituat quibus debet.

1 Item † cum in hoc decimo capitulo dicti cõcilij Tarraconensi, fuerit constitutum ne qui clericorum pro impensis, patrocinijs, ⁊ iudicijs munera recipiant, ⁊ idem sit in alijs concilijs ⁊ iuribus constitutum, ne iudices etiam iudicium iustum vendãt neqꝫ per sortes iudicent vndecima questione tertia, nõ licet iudici. extra de senten. ⁊ re iudica. cum eterni. libro sexto. ⁊ contra predicta iura ⁊ cõsimilia hodie quasi indistincte a ministris iustitie maximis mediocribus ⁊ minimis munera recipiantur, ⁊ exitus ⁊ prouentus iurisdictionum vendantur contra prouisionem conciliorum Lateraneñ. ⁊ Turoneñ. ne prelati vices suas
2 sub annuo censu concedant capitulo primo ⁊ secundo, † ex hoc humanum iudicium peruertitur, ⁊ iudicantium oculi muneribus excecãtur. Sicut Gregorius. ait vndecima questione tertia, quatuor modis, ⁊ secundum legem canonizataꝫ venales sententie que in mercede a corruptis iudicibus proferũtur, etiam citra interposite prouocationis auxilium infirmas esse decernuntur. vt. l. venales. C. quando prouoca. non est necessa. secunda questione sexta ei qui appellat, versiculo venales. videretur in vtroqꝫ statu ecclesiastico ⁊ seculari esse super hoc prouiden
3 dum. † Nam vt ait ysidorus pauper dum non habet quid offerat, non solum audiri contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur, cito namqꝫ violatur auro iustitia, nullãqꝫ reus pertimescit culpam quam redimere nummis existimat vndecima questione tertia pauper. Videretur insuper prouidendũ ⁊ ordinandum quod ecclesia nihil reciperet ab vsurarijs ⁊ iudeis, nec de bonis eorum qui cum notorio peccato ea acquirunt, sed distribuat pauperibus, ⁊ distribuat quibus debet.

SVMMARIVM

1 Consuetudo metropolitane ecclesie in celebrandis officijs seruari debet.
2 Regulas magisterij quis sibi assumat, vbi honoris cõsecrationẽ recipit.
3 Officijs diuinis in expertos mancipari difficile est.
4 Officij diuersitas iordinata mores ab ecclesia Christi depulit.
5 Ordo vnus ⁊ idem psallendi in matutinis ⁊ diuinis officijs teneri debet.

C Rubrica.lxviij. De officio ecclesiastico vniformiter in vnaquaqꝫ prouincia ⁊ etiam in quolibet regno dicendo.

1 Item † cum in primo capitulo concilij Gerundeñ. fuerit constitutum quod sicut in metropolitana ecclesia officium agitur, ita in tota prouincia tam ipsius misse ordo, quam psallendi vel ministrandi cõsuetudo seruatur, ⁊ hoc idem constitutũ fuerit in vndecimo concilio Toletano capitu. tertio. xij. distinctio. de his ne aliqua diuersitate cuiuscunqꝫ ordinis vel officij a metro
2 politana sede disiungantᷓ. † Cum iustum sit, vt vnusquisqꝫ inde assumat regulas magisterij vnde honoris consecrationem suscepit, vt iuxta decreta maiorum, sedesque vniuscuiusqꝫ sacerdotalis dignitatis mater est sit eccelsiastice magistra rationis. Et hoc idem precipitur ab abbatibus obseruari, vt iuxta voluntatem sui episcopi regulariter viuentibus, vesperas, matutinum, ⁊ missam aliter quam sit in metropolitana ecclesia, celebrare nõ liceat, ⁊ si quis contrarium fecerit, quod sex mensibus communione priuatus apud metropolitanum sub pecunie cẽsura maneat corrigendus, ⁊ supradicta concilia rationabiliter constituta non seruentur, ⁊ ex hoc diuerse locorum cõsuetudines diuersimode varientur nec inueniri possint cause quas in eis constituendis ab initio habuerunt. Videretur secundum quod Augustinus scribit ad inquisitores iannuarij quod haberẽt omnia predicta resecari duodecima distinctione omnia. Nam multe tragedie ⁊ moteti ⁊ alia ex quibus auditores non edificantur, non ad deuotionem sed potius ad contrarium excitant, quod est directe contra illud per quod est officium institutum. Sicut ysodorus in septimo libro Ethimologiarum duodecimo capi. attestatur vigesimaprima distinctione. cleros ⁊ clericos. xcij. distinctione cantantes. Ex predicta etiam diuersitate sequitur magna incomoditas ecclesiasticis personis, quia cum longissimis temporibus laborauerint ad sciendum officiũ vnius ecclesie vel dioce. translati ad aliam quasi officij reperiuntur ignari.
3 † Difficile namqꝫ est in expertos diuinis officijs mãcipari decimanona questionione tertia monasterijs. vnde ex predicta diuersitate perdunt multi pauperes clerici ⁊ presbyteri victum suum, ⁊ multi prelati conuenientes ⁊ idoneos non inueniunt in diuino officio seruitores ⁊ in secundo capitulo quarti conci
4 lij Toletani continetur, † quod nulla pene pestis magis discipline mores ab ecclesia Christi depulit quam inordinata diuersitas officij, que apud carnales scismatis errorem videtur ostendere, ⁊ multis est materia scandalorum, vnde qui in vna fide ⁊
5 in vno regno morantur vnum officium dicere precipiuntᷓ. † Idẽ statuitur in concilio Bracharen. vbi dicitur quod vnus ac idẽ psallendi ordo in matutinis ⁊ diuinis officijs teneatur, ⁊ non diuerse ac priuate neqꝫ monasteriorum consuetudines cum ecclesiastica regula sint permixte. ⁊ qꝫ omnes in solẽnitatibus easdẽ lectiones legant ⁊ quod misse eodem ordine celebrentur quod capi. ponitur. xij. distinctione placuit.

SVMMARIVM

1 Mulieres a virorum cetibus separari debent.
2 Mulierum concupiscentia etiam aspectu appetitur.
3 Mulieres coma ⁊ habitu a viris discerni debent.

C Rubrica.lxix. Ut mulieres a virorum cetibus, ⁊ a ludis, ⁊ inhonestis tactibus retrahantur, ⁊ vt coma ⁊ habitu discernantur a viris.

1 Item † cum in primo capitulo concilij Cesaraugusti. fuerit constitutum quod omnes mulieres fideles a virorum alienorũ lectione ⁊ cetibus separentur, ne ad ipsas pretextu docendi vel discendi quicquam accedant, ⁊ dictũ concilium ⁊ multa similia non seruentᷓ ⁊ multe familiaritates ⁊ confabulationes illicite contrahantur, quia tam in ecclesijs quaꝫ extra ecclesias viri ⁊ mulieres extranee ab eorum parentela, in diuersis ludis se exercitant, ⁊ tactibus appetitibus ⁊ appllausibus mutuo ad concupiscentiam inflammantur. Etenim ait Augusti. de fide
2 Christiana. † Nec solo tactu ⁊ affectu sed aspectu quoqꝫ appetitur ⁊ appetit concupiscentia feminarum. Ne dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nũcius, ⁊ cum se sibi inuicẽ etiam ⁊ tacente lingua conspectu mutuo corda nunciant impudica, ⁊ secundum concupiscentiam carnis alterutro delectantᷓ ardor, vnde etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus trigesimasecunda questione quinta, nec solo. ⁊. c. qui viderit, videretur fructuosum animabus quod eo ingenio quo decentius fieri posset, traherentur dicte mulieres a consortio virorum extraneorum, ⁊ a ludis etiam
3 supradictis. † Et insuper secundum doctrinam Apostoli ad Corin. coma ⁊ habitu discernerentur a viris, vnde in Gangrẽ. concilio statuitur quod quecunqꝫ mulier religioni diiudicãs cõuenire, comam sibi amputauerit quam Deus ad velamen eius ⁊ ad memoriam subiectionis illi dedit tanquam resoluens ius subiectionis, anathema sit trigesima distinctione quecũqꝫ trigesimatertia questione quinta, mulier debet de consecratione distinctione quinta. fucare, quod est mulierum prouincialium.

SVMMARIVM

1 Clericum expolians quomodo puniatur.
2 Ecclesia oppressis auxilium suum impartire debet.
3 Romipetas ⁊ peregrinos capiens quomodo puniatur.
4 Peregrinos depredans quomodo puniatur.
Pacem frangens quomodo puniatur.
5 Ecclesiarum vastatores ⁊ incendiarij quomodo puniantur.
6 Episcopũ capiens vel percutiens quomodo puniatur.
7 Jurisdictio ecclesie turbatur, quãdo eius rusticis talea ab alijs imponitur.
8 Cause penitentium iudici ecclesiastico spectant.
9 Cause pupillorum ⁊ miserabilium personarum ad iudicem ecclesiasticum quomodo puniatur.
10 Idem in causis peregrinorum ⁊ mercatorum.

11 Clerici contra laicos literas in curia Romana impetrant.
12 Cognitio de peccato ad ecclesiam pertinet.
13 Ecclesia de feudo regni vel imperij cognoscit, quando regnum vel imperium vacat.
14 Uidua spoliata potest spoliatorem coram ecclesiam trahere. Dubium inter iudices seculares per iudices ecclesie deciditur.
15 Consuetudo in delictis iurisdictionem dat.
16 Cause omnes tam clericorum quam laicorum olim ad sacerdotes deferebantur.
17 Pacis effractores ab ecclesia iudicantur.
18 Dos ⁊ donatio inter virum ⁊ vxorem ratione connexitatis ad iudicium ecclesie spectat.
19 Iudices seculares quando vt suspecti recusantur ad episcopuz recursus habetur.
20 Clerici per censuram ecclesiasticam debitum secularibus soluere compelluntur.
21 Mulieres per iudicem ecclesiasticum compellunt̄ seruare pactum iuratum circa alienationes dotium suarum.
22 Clerici collectari non debent a secularibus. Clerici sportulas soluere cogi non debent.
23 Pretores libertatibus fauent.
24 Delicta clericorum vel etiam laicorum existentium in seruitio personarum ecclesiasticarum a quibus puniantur.
25 Prescriptio .xl. anno. contra ecclesiam currit.
26 Decimas laici possidere non possunt nec prescriptio eos iuuat.
27 Domini temporales beneficia ecclesiastica ɔferre nō possunt.
28 Statuta principum ecclesijs onerosa eas non ligant.
29 Principes seculares nō possunt ingerere vacātibus ecclesijs vt personas gratas habeant.
30 Ab episcopis ad archiepiscopos appellatur.
31 Ecclesie per principes incastellari non debent.
32 Episcopi in causa ciuili nec criminali a laicis principibus iudicari non debent.
33 Clerici aduersus laicum testificari non debent.
34 Res episcoporum ⁊ clericorum morientium successori reseruantur.
35 Episcopus habet iurisdictionem in laicos ementes bona infra territoria ei subiecta.
36 Principes seculares in monasterijs nec in domibus episcoporum suam mansionem colligere non debent.
37 Domini temporales suis stipendijs contenti esse debent.

¶ Rubrica .lxx. De regibus ⁊ principibus iurisdōnez diuersimode ecclesiasticā pturbātibus, ⁊ vsurpantibus de alijs potentibus alios expoliātibus, personas eccl'iasticas paupes ⁊ peregrinos opprimentibus, ⁊ illis qui ad limina apostolorum Petri ⁊ Pauli vel ad alia oratoria accedunt sua auferentibus excommunicandis, ⁊ per ecclesiam cōpescēdis.

1 Item † cum in vndecimo capitulo primi cōcilij Toletani fuerit constitutum, qđ si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem aut religiosum expoliauerit, ⁊ mandauerit eum ad se venire episcopus vt audiatur ⁊ contempserit, inuicez mox scripta percurrant per omnes prouincie episcopos ⁊ quoscunqꝫ adire potuerint vt excommunicatus habeatur ipse, donec obediat ⁊ reddat aliena. ⁊ dictum capitulum posituz est in decretis. vigesimaquarta qōne tertia, si quis de potentibus.
2 ¶ † Uerumetiam quibuslibet oppressis ecclesia teneatur contra improborum violentias protectionis, ⁊ defensionis auxiliū impartiri vt .lxxxvij. distinctione quasi per totum ⁊ in trigesimo secundo capitulo quarti concilij Toletani, ⁊ trigesimooctauo capitulo eiusdem concilij, ⁊ dicta iura non seruentur, nec etiam consimilia ad ecclesiasticam iurisdictionem, ⁊ communem vtilitatem pertinentia, sicut est illud Capi. calixiti pape vigesima quarta questione tertia.
3 ¶ † Si quis romipetas ⁊ peregrinos ⁊ apostolorum limina, ⁊ aliorum sanctorum oratoria visitantes, capere seu rebus quas ferunt spoliare, ⁊ mercatores nouis teloneorum ⁊ pedagiorũ exactionibus molestare temptauerit, donec satisfecerit communione careat Christiana.
4 ¶ † Et illud capitu. Nicolai pape eadem questione illi qui peregrinos vel oratores cuiuscūqꝫ sancti, siue clericos, siue monachos, vel feminas, aut inermes pauperes depredati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, nisi digne emendauerint. Pax vero illa quam treugam Dei dicimus, fideliter obseruetur sicut ab archiepiscopis ⁊ episcopis vniuscuiusqꝫ prouincie constituta est. Qui autem eam infregerit, excommunicationi subdatur, ⁊ illud ex dictis Gregorij secundi Pape eadem questione, quisquis per dolum manum suam mittit in Christum, idest episcopum vel presbyterum, quia sacrilegium graue committit.
5 ¶ † Et si quis ecclesiam Dei vastat, aut impugnat, aut incendit, quia ⁊ hoc grauissimum sacrilegium est placuit sancte Sinodo, vt in primis omnia bona eius proscriptione publicētur, deinde in vno loco, idest monasterio inclusus peniteat omnibus diebus vite sue.
¶ Et illud Urbani pape, eadem questione paternarum traditionum exemplis commoniti, pastoralis officij debitum persoluentes, ecclesias cum bonis suis tam personis quam possessionibus clericos videlicet ac monachos, eorumqꝫ conuersos, vel commissos, oratores quoqꝫ cum suis nihilominus rebus quas fuerunt tutos ⁊ sine molestia esse statuimus. Si qui autem contra hoc facere presumpserit ⁊ postquam facinus suum recognouerit infra triginta dierum spatium competenter non emendauerit a liminibus ecclesie arceat̄, ⁊ anathematis gladio feriat̄.
6 ¶ † Et illud Alexandri secundi Pape decimaseptima questione quarta. Si quis deinceps priorum aut cuiuscunqꝫ dignitatis, vel cuiuscunqꝫ ordinis laicorum episcoporum comprehenderit vel percusserit, aut aliqua vi a propria sede expulerit, nisi forte iudicatum canonice auctores vel cooperatores tanti sceleris anathematizentur ⁊ bona eorum ecclesie ipsius iuri perpetuo tradantur. Si vero in presbyterum vel in quemcunqꝫ inferiorum graduum clericum hec eadem presumpserit, canonice penitentie atqꝫ depositioni subiacebit. Si contumax fuerit excommunicetur. Uideretur super obseruantia predictorū ⁊ aliorum ad ecclesiasticam iurisdictionem pertinentium fore de cōpetenti remedio ecclesie prouidendum. Nam quasi per quandam aluuionem frustatim domini temporales ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum comedit, ita ⁊ per ipsos iurisdictio ecclesiastica frustatim, quodammodo deuoratur, quidquid ad ecclesiasticam iurisdictionem potissime quod ad temporalia pertinet sibi competere putantes. Et pauci sunt casus ad ecclesiam pertinentes, in quibus directe vel indirecte per eos ecclesiastica iurisdictio non turbetur in diuersis mūdi partibus, nec iam constituta remedia proficere possunt sicut experientia docet.
7 ¶ † Turbat̄ enim per eosdez ecclesiastica iurisdictio in causis seruoꝝ, ⁊ rusticoꝝ ecclesiasticorū, quos talliant ⁊ iustitiant tanqꝫ suos contra illa iura .lxxxix. distinctione indicatuz, duodecima questione secunda, ecclesiarum seruos. de foro compe. nullus.
8 ¶ † Item in causis penitentium, qui in causis suis quas negligere forte non debent, melius ecclesiasticum quam forēn. expetunt iudicium, etiam si sint rei, secundum glo. vndecima questione prima. aliud. de penitentia distinctione prima, aliud.
9 ¶ † Item in causis libertorum ⁊ pupillorum viduarum ⁊ debilium personarum que pertinent ad ecclesiam quantum ad possessorium indiffinite. de foro competent. ex parte. Et quantum ad defensionem, ⁊ tuitionem ne a potentibus opprimantur. de censibus licet. ⁊ in preallegato capitu. si quis de potentioribus vigesimaquarta questione tertia ⁊ capitu. sequen. ⁊ etiam quantum ad petitorium in defectum dominorum temporalium de foro competenti. ex tenore.
10 ¶ † Item in causis peregrinorum ⁊ mercatorum, agricultorũ ⁊ in mari nauigantium, qui pace ⁊ securitate gaudere debent, vt de treuga, ⁊ pace. innouamus. de peregri. capitu. vnico, ⁊ de raptori. excommunicationi. ⁊ in preallegato capitulo si quis romipetas. ⁊ capitulo paternarum vigesimaquarta qō. tertia.
¶ Item cum agitur de feudis ecclesie vsurpant sibi iurisdictionem contra illud de foro competenti. verum.
11 ¶ † Item impediunt ne in curia Romana clerici contra laycos impetrent sicut cōsueuerunt hactenus facere indistincte, vt de iudi. capitu. vltimo. Et etiam quando laycus contra laycum impetrat contra decretalem illaz grauem. de sententia excommunica. ⁊ de arbitrio innotuit. etiam si id super quo laycus contra clericum impetrat sit tale quod pertineat ad forum ecclesiasticum ratione rerum vel personarum. de verborum significatio. nouimus. §. fina. Et hoc frequenter accidit cum impetrant contra laycos, vel eos cōueniunt in crimine sacrilegij, vel vsurarum, vel heresis, vel excommunicationis, vel periurij, vel adulterij, vel fornicationis, vel in causa natiuitatis, vel iurispatronatus

patronatus, vel decimarum, vel rapinarum, de quibus nullum est dubium quin pertineant ad ecclesiasticum forum, sicut patet de crimine sacrilegij vel quasi, de foro competen. cum sit. ⁊ capitu. conquestus. de crimine vsurarum, de vsuris, quoniam. de crimine heresis, de hereti. ad abolendam. ⁊. c. excommunicamus, de crimine symonie, de symonia per totum, de crimine excommunicationis, secunda questione prima. mihi. xxiiij. q. tertia. corripiantur. de crimine periurij, de iudi. nouit. §. vltimo de foro competen. cum si laycus libro sexto de crimine adulterij, de officio ordina. capitu. primo. de procurato. tue. de crimine fornicationis. de vita ⁊ honestate clericorum. vt clericorum. de causa natiuitatis, qui filij sunt legiti. causam. ⁊ capitulo lator. de ordi. cognitio. tuam de causa iuris patronatus, de iudi. quāto de causa decimarum, de decimis tua. ⁊ capi. sequenti. de causa rapine, de raptoribus capitulo primo.

22 ¶ † Item impediunt quando ecclesia vult cogere aliquem ad satisfaciendum de peccato in quo est, licet cognitio pertineat ad ecclesiam. de iudi. nouit. primo responso.

23 ¶ † Item impediunt ne adeatur ecclesia in eorum defectū vel quando vacat imperium vel regnum ne cognoscat ecclesia de feudo, vt de foro competen. licet. de electio. cum inter vniuersas in fine, non permittentes quod suppleat defectum eorum cōtra de officio ordi. pastoralis. §. vltimo nec negligentiam eorum contra illud de foro cōpeten. ex transmissa. ⁊. c. verum. ⁊. c. licet. ⁊. c. ex tenore. de officio delega. significantibus. ⁊. c. prouidentiam. §. penulti. ⁊ vlti. de officio ordina. significauit.

24 ¶ † Item impediunt ne vidua spoliata ad restitutionem agēs trahat spoliatorem coram ecclesia q̄q̄ persone ⁊ cause in hoc simul concurrant contra illud. de foro compe. ex parte.

¶ Itē impediunt si quid ambiguū inter iudices seculares oriatur, ne ad ecclesiasticos iudices recurratur contra illud qui fil. sunt legit. per venerabilem. §. licet.

25 ¶ † Item impediunt ne ecclesie ⁊ curia officialium episcoporum cognoscant vbi consuetudo antiqua hoc habet ipsos indistincte, de personalibus, ⁊ de realibus, ⁊ criminalibus, licet cōsuetudo in talibus det iurisdictionem etiam in delictis domino super familiam suam. de officio ordina. irrefragabili. de foro cōpeten. cum contingat. in fine. ix. q. iij. conquestus. de arbitris. dilecti. C. de emancipa. l. j. ⁊ vltima. nec prodest constitutio beneficiana. de immunitate ecclesiarum quoniam in qua talia, ⁊ cōsimilia contemnentes excōmunicationi subijciuntur ipso facto,

26 † nec aduertunt dicti domini temporales: ꝙ olim omnes cause tam clericorum quam laicorum deferebantur ad sacerdotes vt in predicto. c. per venerabilē. §. tria quippe siue essent criminales, siue ciuiles, siue quecūq; alie, vt ibidē. ⁊. ij. q. vij. si qs presbyter. quod capi. concilij Toletani. ⁊. xj. q. j. relatū. ⁊ capitulo quicunq;. ⁊ capitu. sacerdotibus eadem causa. ⁊ questione tertia cum apud. vnde non fit eis iniuria, nec eorum temporali iurisdictioni si laicus (vbi consuetudo hoc dat) reddeat ad suum primarium forum, scilicet ecclesiasticum, nec ex sua vel domini temporalis conditio videtur fieri deterior. argumen. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactum. versiculo ꝙ si non vult tollere, secundum Goffre. ⁊ ex isto casu quasi deperit tota ecclesiastica iurisdictio ⁊ eius generale ⁊ vniuersale priuilegiū ꝙ in hoc etiam dat iurisdictionem. de foro competen. cum contingat cui non videtur quod possit renunciari, sicut in. iij. ⁊ in. iiij. rubri. huius secūde partis superius est probatum.

27 ¶ † Itē impediūt iurisdictionem ecclesiasticā dicti domini temporales contra effractores pacis ⁊ treugarum, dicentes ius regalium esse contra illud de treuga ⁊ pace per totum. ⁊. xxiiij. q. ij. si quis. ⁊ capi. sequen. de transactio. c. fina. in principio. ex. distinctio. precipimus. iiij. q. j. nulli. ⁊ in constitutione feudorum de prohibita feudi alienatione per Federicum. l. imperialem.

28 ¶ † Item impediunt iurisdictionem ecclesiasticam in his que ratione conexitatis petinent ad ecclesiam, scilicet in dote vt de donatione inter virum ⁊ vxorem, de prudentia. ⁊ capitulo nuper ⁊ in pena posita in matrimonio de sponsa. gemma.

29 ¶ † Item quando iudices temporales ordinarij recusatis vt suspectis non patiunt̃ ꝙ ad episcopum ciuitatis ⁊ ad ecclesiasticū forum habeatur recursus, licet hoc expresse caueatur in auctentico vt diffe. iudi. §. si vero iudex. collatione nona.

¶ Item impediunt iurisdictionem ecclesie, quia cum in eos vel in eorum ministros aut officiales vel subditos excommunicationis suspensionis interdicti sententie proferuntur grauant ex hoc proferentes, vel res, aut subditos eorundem quousq; absolutionis beneficium deferunt ad eosdem, nec sufficit remediū excommunicationis sicut ait Grego. de senten. excō. quicunq;.

¶ Item impediunt dictam iurisdictionem ecclesiasticam personas ecclesiasticas eis displicentes pro leuissimis criminibus carceribus mancipando, in casibus etiam in quibus laici deprehēsi in maleficijs eisdē vel grauioribus nullatenus caperet̃.

¶ Et quia dictas personas ecclesiasticas incontinenti ⁊ libere ⁊ absq; redemptionibus, exactionibus, ⁊ eorum infamia reddere nolunt ecclesiasticis iudicibus eorundem. Nec ꝯtentātur nisi coram eis de clericatu ⁊ eius possessione cognitio habeatur, nec prodest ad contrarium capi. si quis suadente. xviij. questione. iiij. nec decre. bonifaciana si iudex. de senten. excommunica. libro sexto. nec decre. eos. de immunitate ecclesia. eodem libro.

20 ¶ † Item impediunt iurisdictionem ecclesiasticam dicti iudices seculares ⁊ eam sibi vsurpant compellendo personas ipsas ecclesiasticas ad soluendum debita super quibus coram eis iudicibus contra personas ipsas ecclesiasticas eorum patentes litere habere exhibētur, nec sufficit ꝙ dictus dominus Bonifacius eos mandauerit per censuram ecclesiasticam ab ordinarijs compescendos. de foro competenti. seculares. lib. vj.

21 ¶ † Item impediunt ⁊ perturbant iurisdictionem ecclesiasticam, quia contra alienationes dotales cum iuramento factas audiunt mulieres ⁊ filias contra patres, quibus cum iuramento fecerunt pactum de hereditate dum nuptui tradebantur, ⁊ quia exceptionem rei iudicate coram ecclesiastico iudice in casu ad eum de iure vel de consuetudine pertinente non recipiunt nec proficit ꝙ in dictis tribus casibus, sicut ⁊ in precedenti, dictus dominus Bonifacius eos per ordinarios decreuerit compescendos. de foro competen. seculares. de pace quamuis de iureiuran. licet. ⁊ de exceptio. cum quidam. libro sexto.

22 ¶ † Item impediunt dictam iurisdictionem ecclesiasticam restringendo immunitatem ecclesiarum, ⁊ ecclesiasticarū personarum ⁊ ecclesiasticorum bonorum varijs ⁊ diuersis modis, nam imponūt eis munera, talleas, ⁊ collectas extraordinarias in casibus prohibitis a iure in auctē. de ecclesia. tit. §. ad hec sanximus. vt nulli iudi. §. nulli vero liceat. col. ix. ⁊ expressius in. l. federici, que incipit hac edictali. §. illicitas. cuius. §. verba sunt hec illicitas etiam exactiones maxime ab ecclesijs quarum abusus iam per longa tēpora inoleuit per ciuitates ⁊ castella omni modo ꝯdemnamus, ⁊ prohibemus, ⁊ si facte fuerint in duplum reddantur. ¶ Item alius Federicus in alia lege que incipit ad decus, ⁊ decorem. dicit in. §. item nulla communitas, vel persona publica, vel priuata collectas siue exactiones angarias perangarias ecclesijs pijsq; locis aut ecclesiasticis personis imponāt aut inuadere ecclesiastica bona presumant. Quod si contrarium fecerint ⁊ requisiti ab ecclesia vel imperio emendare contempserint triplū refundāt, ⁊ nihilominus bāno iperiali subiaceāt qd absq; satisfactione debita nullatenus remittant̃, qd etiā nihil sit exigendū extraordinariū seu superindictum, nec sportulas cogi debent soluere, alias tales domini duplum reddere ⁊ cingulo nudari iubentur, in auctenti. de sanctissimis episcopis. §. sportularum. collatione nona. ¶ Uerum si dicatur iura antiqua hoc suadere, respōderi pōt ꝙ talia iura corrigant̃ per iura canonica immu. eccle. quia nonnulli. ⁊. c. clericis. lib. vj. ⁊ per ꝯcilium Lateranen. ⁊. c. nō minus. vbi dicitur quod in diuersis mundi partibus consules ciuitatum ⁊ rectores necnō ⁊ alij qui potestatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt ecclesijs vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videatur quam sub pharaone fuerit, qui legis diuine notitiam non habebat, ille quidem (omnibus alijs seruituti subactis) sacerdotes ⁊ possessionoes eorum in pristina libertate donauit ⁊ de publico eis alimoniam administrauit, isti vero onera sua fere vniuersa imponunt ecclesijs, ⁊ tot angarijs eas affligunt, vt eis quod Hieremias deplorat cōpetere videatur, Princeps prouinciarum facta est sub tributo, siue quidem fossata, seu expeditiones, seu alia quelibet sibi arbitrentur agenda de bonis ecclesiarum ⁊ clericorum ⁊ pauperum Christi vsibus deputatis volunt fere cuncta compleri. Iurisdictionem etiam, ⁊ auctoritatem prelatorum ita euacuant, vt nihil potestatis eis in suis videat̃ hominibus remansisse. Quo circa sub anathematis districtione fieri de cetero talia prohibemus, nisi episcopus ⁊ clericus tantam necessitatem, vel vtilitatē aspexerint vt absq; vlla exactione ad releuandas communes vtilitates vel necessitates vbi laycorum non suppetunt facultates subsidia per ecclesias existiment conferenda. Si autem cōsules aut alij de cetero ista commiserint ⁊ commoniti desistere noluerint, tam ipsi quā fautores eorum excommunicationi se nouerint subiacere, nec

communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint compe-
tentem. Et vigesimatertia questione vltima. conuenior. ⁊ §.
quamuis cum sequentibus capitulis. de sacrosanctis ecclesijs.
ad instructiones. ⁊ l. placet que canonizata est decimasexta
questione prima. §. placet vndecima questione prima. si tribu-
tum decimasexta questione prima. §. nouarum. ⁊ capitulo ge-
neraliter. vndecima questione prima. sacerdotibus, ⁊ in vige-
simosecundo capitulo tertij concilij Toletani, quod ponitur de-
cimasecunda questione secunda, ecclesiarum, seruos cum mul-
tis similibus. Cum enim ista recipiant, ecclesiasticam, liberta-
tem, ⁊ alia contraria in seruitutem redigant vt de priuilegijs
cum olim. §. primo. ⁊ capitulo ex ore. §. finali. Nec facit in con-
trarium. C. de prescriptio. que pro libertate ⁊ non aduersus liber
23 tatem sunt. l. si. pretores † enim fauent libertatibus. ff. de aliena-
tione iudic. mutandi causa facta. l. tertia. §. primo, vnde ⁊ fa-
uores ampliantur ⁊ odia restringuntur. ff. de liberis ⁊ postbu-
mis. l. cum quidam. ⁊ de iure naturali mero omnis res libera
nascitur, ⁊ de facili redit ad illud quod ius ⁊ natura sibi ab ini-
tio concessit. ff. de pactis. si vnus. §. pactus. versiculo quod si
non vt totum contractum tolleret, ⁊ extra de censibus, cum ve-
nerabilis. ex quibus omnibus habetur quod in bonis ecclesia-
rum, ⁊ monasteriorū, ⁊ quarumcunq; ecclesiasticarum persona-
rum, etiam frequenter in casibus in quibus non apponerent
in bonis secularium personarum, manum apponunt ⁊ eam tan-
diu seuientes tenēt in bonis predictis quousq; dicte persone ec-
clesiastice se redimant erga eos vel eorum voluntatem adim-
plent, vel quousque visum fuerit dictis dominis temporalibus
quod satis personas ecclesiasticas affixerint supradictas.

24 ¶ Item propter delicta personarū ecclesiasticarum, ⁊ etiam se-
cularium personarum in seruitio, vel officio personarum eccle-
siasticarum existentium capiunt ⁊ explectant ecclesiastica bona
tenentes de facto quod delictum talium debet in damnū eccle-
sie redundare contra Grego. xvj. q. vj. Si epm. dicentes quod
in facultatibus licite punire possunt personas supradictas.

25 ¶ † Item cum contra ecclesiam non currat nec iuuet dictos
laicos nisi quadragesima prescriptio. decimasexta questione ter-
tia. §. ceterum cum legibus canonizatis subsequentibus contra
dictam ecclesiam sicut contra priuatam personam prescriptio-
ne decennali ⁊ trecennali vtuntur, ⁊ quod deterius est cum per
annum ⁊ diem aliquam rem ecclesiasticam detinuerint vel iuris-
dictione aliqua in temporalibus ecclesiarum vsi fuerint, no-
lunt audire personas ecclesiasticas ex tunc super possessorio,
nisi de proprietate etiam experiantur.

26 ¶ † Item cum priuatus, qui primitias possidet, nulla temporis
prescriptione iuuetur cum illa, que ab initio temporis de iure
non sortiuntur effectum, tractu temporis non conualescunt de-
cimasexta questione tertia. §. quod si priuatus. ⁊ extra de pre-
scriptio. causam que contra predictam volunt domini tempo-
rales ⁊ nobiles dictas decimas ⁊ primitias possidere tanquam
propriam hereditatem: contra illud Gregorij decimasexta que-
stione septima decimas, extra de decimis quoniam prima que-
stione tertia peruenit.

27 ¶ † Item aliqui ex regibus ⁊ dominis temporalibus auctorita-
te volunt conferre beneficia ecclesiastica, quamquam in eos ius
collationis cadere non possit quasi diuisionem facientes inter
temporalitatem consecutiuam ex iure spirituali ⁊ ipsa iura spi-
ritualia, cōtra illud prima questione tertia. Si quis obiecerit.
nonagesimasexta distinctione, bene quidem. sexagesimatertia
distinctione capitulo primo cum multis sequentibus. de rebus
ecclesie non alienan. cum laycis. de constitutionibus ecclesia.
⁊ capitulo que in ecclesiarum prima questione septima quicun-
que, ⁊ capitulo cauendum octaua questione prima apostolica.
decima questione prima capitulo primo cum sequentibus. de iu-
re patronatus preterea. ⁊ capitulo cum layci, ⁊ capitulis seq.

28 ¶ † Item cum constitutiones ⁊ statuta, regum, principum, ⁊
dominorum temporalium onerosa ecclesijs ⁊ ecclesiasticis per-
sonis non debeant obseruari, vt. x. distin. quasi per totum ⁊ in
dicto. c. que in ecclesiarum. dicti reges, ⁊ principes, ac domini
temporales constitutiones statuta ⁊ consuetudines eorundem in
causidicando, ⁊ in alijs seruare faciunt in causis ecclesiasticis,
que actitantur coram eis, ⁊ statuta sua, ⁊ consuetudines seruari
faciunt quecunq; iura scripta diuina ⁊ humana, contra illa que
habentur. viij. ix. x. et. xj. distin. ⁊ xxv. q. j. generali.

29 ¶ † Itē vacātibus ecclesijs cathedralibus, ⁊ alijs, quodammo-
do se ingerunt ⁊ potentia precibus ⁊ violentijs volunt habere
personas gratas eisdem contra iura communia. lxiij. dist. c. j.
ij. ⁊ sequentibus. xvj. questione septima. si quis deinceps.

30 ¶ † Item ab episcopis temporalia obtinentibus nō permittūt
ad archiepiscopos appellari secundum concilium Landuñ.
de appellatio. romana. §. debet, nō attendentes ꝙ anteq; regna
peruenerint ad eos, ⁊ ante Christi aduentum erant vrbes ⁊ lo-
ca, in quibus primates gentiliū habitabāt, ad quos poterat ab
alijs appellari, in quibus quidem vrbibus ⁊ locis post aduentū
Christi apostoli ⁊ eorum successores patriarchas ⁊ primates po-
suerunt ad quos ab episcopis poterat appellari, sicut habetur
lxxx. distin. c. j. cum sequentibus. ⁊ xcix. distin. capi. j.

31 ¶ † Item in aliquibus partibus dicti domini temporales fa-
ciunt incastellari ⁊ mulctari ecclesias ⁊ ex hoc in seruitutē redi-
gunt eas ⁊ sibi tanq; castra dicunt esse subiectas ɔtra illud Ca-
lixti pape vndecima questione prima sanctorum.

32 ¶ † Item episcopos ⁊ archiepiscopos multis regibus ⁊ prin-
cipibus pro ciuilibus ⁊ criminalibus causis eos vel eorum fa-
miliares, aut officiales tangentibus, ita vocant ⁊ trahunt coram
se in causa sicut ⁊ alias personas, non seruantes statutum pape
Bonifacij ad episcopos gallie. xj. q. j. nullus episcopus, neq;
pro ciuili neq; pro criminali causa apud quemuis iudicem si-
ue ciuilem siue criminalem producatur vel exhibeatur, ⁊ ꝙ ma-
gistratus qui hoc iubere ausus fuerit amissione rerum ⁊ cingu-
li condemnatione plectatur.

33 ¶ † Item in multis partibus dicti episcopi ⁊ alie persone a prin-
cipibus ⁊ alijs dominis temporalibus a testimonio reuocantur
contra legem illam. C. de episco. ⁊ cleri. canonizatam. xj. q. j. te-
stimoniū cum seq. vbi dicitur ꝙ testimonium clerici aduersus
laicum recipi non debet scilicet in foro seculari ⁊ criminali. Et
quod episcopi nec honorum idest iure pretorio, nec legibus ad
testimonium flagitatur. de testibus decetero.

34 ¶ † Item in multis partibus etiam dicti principes, ⁊ domini
temporales res episcoporum, ⁊ ceterarum personarum eccle-
siasticarum morientium vsurpant, ⁊ impediunt ne per epi-
scopos, vel capitula, vel per alios, ad quos pertinent distri-
buant secundū ordinationem defuncti, vel reseruentur successo-
ri, nec prodest quod Urbanus in concilio Aluernie habito in
tales anathema protulerit, ⁊ qđ in Calcedoneñ. ɔcilio ⁊ ab In-
nocen. secūdum excōicationis sententia in tales lata fuerit. xij.
q. ij. de laicis. ⁊ c. episcoporū. ⁊ c. illud. ⁊ ꝙ Grego. idem fece-
rit in concilio Lugduneñ. de ele. generali. ⁊ de rebus eccle. nō
alienan. hoc consultissimo.

35 ¶ † Itē in aliquibus partibus reges ⁊ principes ⁊ domini tē-
porales infra ciuitates, castra, villas, ⁊ territoria ecclesijs, ⁊ per-
sonis ecclesiasticis subiecta acquirunt aliquas possessiones, vel
res, in quibus, vel inter quas amplectāt aliqua propter que epi-
scopi, ⁊ ecclesie perdunt iurisdictionem eorum quod est iuri con-
trarium. xvj. q. v. possessio. cum. c. precedētibus, ⁊ subsequenti-
bus. ⁊ ea. cau. ⁊ q. iij. sicut.

36 ¶ † Item dicti principes, reges, ⁊ domini temporales frequen-
ter non solum in monasterijs monachorum, ⁊ in domibus epi-
scoporum, verūetiam quod est detestabilius, in monasterijs mo-
nialium sibi eligunt mansiones contra illud Grego. xviij. q. ij.
peruenit, ⁊ contra septimā sinodū. xix. q. iij. qm̄. ⁊ c. que semel.

37 ¶ † Item cum dicti reges ⁊ principes ⁊ domini temporales ne-
minem debeant concutere, sed esse contenti stipendijs suis sicut
beatus Joannes baptista consuluit eis, Luce. iij. ⁊ Actuum. ij.
xxiij. q. j. militare. ⁊ contra hoc per potentiam terrores ⁊ mi-
nas frequenter multa a personis ecclesiasticis extorqueant, ⁊
aliquando iuramentum fidelitatis a dictis personis ecclesiasti-
cis que nihil ab eis tenent, exigant, contra concilium generale.
de iureiurando nimis videretur super hoc prouidendum.

¶ Item excedunt dicti principes, reges, ⁊ domini tēporales
⁊ ministri eorum contra ecclesiasticam libertatem quia cum ali-
que persone que reddende essent foro ecclesiastico capiunt per
eos. faciunt eas corā se oīa ɔfiteri, ⁊ postmodū tanq; ɔfessas, ⁊
ɔuictas de cribus, eas reddūt foro ecclesiastico, dicētes qđ cō-
fessionē corā se factā reuocare nō pñt, ⁊ qđ nisi ſm dictam con-
fessionē iudicent per ecclesiā ⁊ ꝓ criminosis habeant per ipsos
sic si rehaberi potuerint punientur moti quodāmodo ex quadā
glossula Inn. posita de electio. ꝑ inquisitionē. ⁊ de iudi. at si cle-
ri. ¶ Item multi ex dictis regibus, ⁊ principibus imitantur
errorem imperatoris constantinopolitani, quia archiepiscopis
⁊ episcopis regni eorum, ⁊ aliorum regnorum ad eos venien-
tibus sicut deberent, reuerenter non assurgunt, nec eis iu-
xta eos venerabilem sedem assignant, immo quod est deterius
vix interdum ingressum possunt habere ad eos, ⁊ ad can-

cellarios

cellarios ⁊ consiliarios eorundē, ⁊ cū difficultate audientia prestatur eisdem, ⁊ dictis regibus ⁊ principibus in solio eorum vel lectis sedētibus, predicti archiepiscopi, episcopi, abbates ⁊ alij prelati cum laicis ⁊ communibus personis in terra vel communibus sedibus sedere cogunt̄ ꝯ honorez, ⁊ reuerentiaz totius cleri ⁊ ecclesiastice dignitatis, ⁊ contra iura, de maiorita. ⁊ obedien. solite. lxiij. distinctione. valentinianus. xcvj. distinctione. duo. xj. questione prima. sacerdotibus.

SVMMARIVM

1 Iuramentum regi factum violans quomodo puniatur.
2 Fidelis hominibus esse non potest, qui deo infidelis fuit.
3 Ecclesia debet esse solicita de custodia salutis regum.

¶ Rubrica. lxxj. De fidelitate regibus, ⁊ p̄ncipibus obseruanda, ⁊ de puniēdis his personis ecclesiasticis, que contra eos aliquid machinantur.

1 **Nisuperscribit** Augusti. xxij. q. v. si quis laicus quod capitulum aliqui habent pro palea, ⁊ aliqui pro. §. c. de forma,
2 † quod si quis laicus iuramentum violando prophanat quod regi ⁊ domino suo iurat, ⁊ postea peruerse eius regnum ⁊ dolose tractauerit, ⁊ in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, quia sacrilegium peragit, in Christum dei manum mittens, anathema sit, nisi per digne penitentie satisfactionem emendauerit, sicut enim constitutum est a sancta sinodo seculū relinquat, arma deponat, in monasteriū eat, ⁊ peniteat omnibus diebus vite sue, veruntamen communionez in exitu vite sue cuz Eucharistia accipiat. Episcopus autē presbyter ⁊ diaconus si hoc crimē commiserint degradentur. Itē Hieronymus vigesimatertia questio. quinta. si apud, dicit, ꝙ si apud carnales dominos in minimis fideles fuerint incipiant eis apud deum premia maiora committi, ornat autem doctrinā domini qui ea que conditionis sue sunt apta facit, ⁊ ex diuerso confundit eam qui non est subiectus in omnibus ⁊ cui conditio sua displicet qui conductor atq̄ fraudator in nullo fidem bonaz
2 ostēdit. † Quomodo enim pōt esse fidelis in substantia Dei, q̄ carnali fidem domino exhibere non potuit? quasi dicat nullo modo, quia non potest hominibus esse fidelis qui erga deum extiterit infidelis, sicut habetur in quarti concilij Toleta. capitulo sexagesimotertio. posito secunda questione septima. non potest, item super predictis prouisum fuit in vltimo capitulo dicti quarti concilij Toletani. in hunc modum.

¶ Post instituta quedam ecclesiastici ordinis vel decreta que ad quorundam pertinent disciplinam, postrema nobis cunctis sacerdotibus sententia est pro robore nostrorum regum ⁊ stabilitate gentis Gothorum pontificale vltimuz sub Deo iudice ferre decretum. Multarū quippe gentium (vt fama est) tanta existat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam regibus suis obseruare contemnant, ⁊ ore simulent iuramenti professionem, dum retineant mente perfidei impietatem. Iurant enim regibus suis, ⁊ fidem, quam pollicentur, preuaricantur, nec metuunt volumen illud iudicij, per quod inducit̄ maledictio, multaque penarum comminatio, sup eos qui iurant in nomine dei mendaciter. Qui ergo spes talibus populis contra hostes laborantibus erit? que fides vltra cum alijs gentibus in pace credenda post fedus non violandum. Que in hostibus iurastabili permanebūt sponsione, quando nec ipsis regibus ꝓprijs iuratam fidem conseruant. Quis enim adeo furiosus est qui caput suum manu propria desecet. Illi vt notum est immemores salutis sue propria manu seipsos interimunt, in semetipsosque suosq̄ reges proprias, conuertendo vires. Et cum dominus dicat. Nolite tangere Christos meos. ⁊ Dauid, quis inquit extēdit manum suam in Christum domini, ⁊ innocens erit. illis nec vitare metus est periuriuz, nec regibus inferre exitiuz, hostibus quippe fides pacti datur, nec violat̄. Quod si in bello fides vigeat, quantomagis in suis seruanda est, sacrilegium quippe est, si violatur a gentibus regum suorum promissa fides, quia non solum in eis fit pacti transgressio, sed ⁊ in deum in cuius nomine pollicetur ipsa promissio, inde est, ꝙ multa regna terraruz celestis iracundia ita permutauit, vt pro impietate fidei ⁊ moruz alterum ab altero soluerentur. vnde ⁊ nos cauere oportet causam huiusmodi gentium, ne similiter plaga feriamur precipiti ⁊ plaga puniamur crudeli. Si enim deus Angelis in se preuaricantibus non pepercit, qui per inobedientiam celeste habitaculum perdiderūt. vnde per Esaiā dicit. Inebriatus est gladius meus in celo, quantomagis nos nostre salutis interritum timere debemus, ne per infidelitatem eodem seuiente gladio pereamus. Quod si diuinam iracundiā vitare volumus, ⁊ seueritatez eius ad clementiam prouocare cupimus, seruemus erga deum religionis cultum, atq̄ timorem custodiamus erga principes nostros pollicitam fidem atq̄ sponsionem non sit in nobis, sicut in quibudam gentibus fidelitatis subtilitas, impia, non subdole mentis perfidia, non periurij nephas, ⁊ coniurationum nephanda molimina. Nullus apud nos presumptione regnuz accipiat, nullus excitet mutuas seditiones ciuiuz, nemo meditetur interitus regū. Sed defuncto in pace principe, primates gentis cū sacerdotibus successorem regni consilio ꝯmuni constituant, vt dū vnitatis concordia a nobis retinetur, nullum patrie gentisq̄ discidium per vim ambitionis moueatur. Quod si hec admonitio mentes nostras non corigit, ⁊ ad salutem communem cor nostrum nequaq̄ perducit, audi sententiaz nostrā. ¶ Quicūq̄ igitur ex nobis vel totius Hispanie populis, qualibet coniuratione vel studio, sacramentum fidei sue quod pro parte gentisq̄ Gothorum statu, vel conseruatione regie salutis pollicitus est temerauerit, aut regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut presumptione tyrannica regni fastigiū vsurpauerit anathema sit in conspectu Dei patris ⁊ angelorum, atq̄ ab ecclesia catholica, quā periurio ꝓphanauerit, efficiat̄ extraneus, ⁊ ab omni cetu christianorum alienus cū omnibus impietatis sue socijs, q͛ oportet vt vna pena teneat obnoxios, quos similis error inuenerit implicatos, quod iterum secundo replicamus dicētes. ¶ Quicūq̄ amodo ex nobis vel cunctis Hispanie populis quolibet tractatu vel studio sacramentum fidei sue quod pro patrie gentisq̄ gothoꝝ statu, vel conseruatione regie salutis pollicitus est violauerit, aut regē nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut presumptione tirannica regni fastigium vsurpauerit, anathema in conspectu Christi, ⁊ apostoloꝝ eius sit, atq̄ ab ecclesia catholica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus, ⁊ ab omni consortio christianorum alienus, ⁊ damnatus in futuro Dei iudicio habeatur cū participibus suis, quia dignum est, vt qui talibus sociantur, ipsi etiam dānationis eorum participatione obnoxij teneātur. Hoc etiam tertio acclamamus dicētes. ¶ Quicūq̄ amodo ex nobis vl' cūctis Hispanie populis, qualibet meditatione vel studio sacramentū fidei sue quod pro patrie, salutis gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regie potestatis pollicitus est, violauerit, aut regē nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut presumptione tirannica regni fastigiū vsurpauerit, anathema sit in conspectu spiritussancti ⁊ martyrum Christi, atq̄ ab ecclesia catholica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus, ⁊ ab omni Christianorum cōione alienus, nec partem habeat iustorum, Sed cum diabolo ⁊ Angelis eius eternis supplicijs condemnetur, vna cum eis, qui eandem coniurationem nituntur, vt par pena perditionis constringat quos in perniciem praua societas copulat. Et ideo si placet omnibus qui adestis hoc tertio reiterata snia vestre vocis ꝯsensu firmate, ab vniuerso clero vel populo dictuz est ꝙ q̄ ꝯtra hanc nostram diffinitionem presumpserint anathema maranatha, hoc est perditio in aduentum domini sint. ⁊ cum iuda scarioth partem habeant ipsi ⁊ socij eorum amen. Qua ꝑꝑ nosipsi ⁊ sacerdotes oēm sanctā ecclesiam Christi ac ppl'm admonemus vt h̄ tremenda ⁊ toties reiterata snia nullū ex nobis presenti atq̄ eterno ꝯdēnet iudicio, sed fidez ꝓmissam erga gloriosissimū dn̄m nostrū Sisenādū regē custodiētes ac sincera illi deuotiōe famulātes nō solū diuine pietatis in nobis clemētiā ꝓuocemus, sed ēt grāz antefati principis ꝑcipere mereamur. Te quoq̄ p̄ntē regē ac futuros etatū sequētium principes humilitate debita deposcimus, vt moderati ⁊ mites erga subiectos existentes cum iustitia ⁊ pietate populos a Deo vobis creditos regatis bonāq̄ vicissitudinez, qui vos nobis cōstituit largitori Christo, rependatis, regnantes in humilitate cordis, cū studio bone actionis, nec quisq̄ vestrum solus in causa captiuum aut reum sententiam feriat. Sed consensu publico cum rectoribus ex iudicio manifesto delinquentiū culpa pascat, seruata a vobis in offensis mansuetudine, vt non seueritate magis in illis q̄ indulgentia polleatis, vt dum omnia hec autore Deo pio a vobis moderamine conseruentur, ⁊ reges in populis, ⁊ populi in regibus, ⁊ Deus in vtrisq̄ letetur. Sane de futuris regibus hanc sententiaz promulgamus, vt si quis ex eis ꝯtra reuerentiā legum superba dn̄atione, ⁊ fastigio in flagitijs,

⁊ facinore sine cupiditate crudelissimam potestatem in populis
exercuerit, anathematis sententia a Christo dño cōdemnetur,
hēat a deo separationē, atq; iudiciū pp qđ presumpserit praua
agere, ⁊ in perniciez regnū deducere. De simithilane vero qui
propria scelera metuens seipsum regno priuauit, ⁊ potestatis
fascibus exuit id cum gentis ꝯsultu decreuimus, vt neq; eum,
vel vxorē eius pp mala, que ꝯmiserūt, neq; filios eoꝝ vnitati no
stre vnq; consociemus, nec eos ad honores, a quibus ob iniqui
tatem deiecti sunt, aliquando promoueamus. Qui q; ēt sicut in
fastigio regni habentur extranei, ita possessione rerum quas de
miserorum sumptibus auxerant, maneāt alieni, preter id quod
pietate pijssimi principis nostri fuerunt consecuti. non aliter, ⁊
geillanem memorati Simithilane ⁊ sanguine ⁊ scelere fratrē q
nec in germanitatis fide stabilis extitit, nec fidem gloriosissimo
domino nostro pollicitam conseruauit. Hunc igitur cum coniu
ge sua, sicut ⁊ ante factum est, a societate gentis atq; ꝯsortio no
stro placuit separari, nec in amissis facultatibus in quibus per
iniquitatem creauerant reduces fieri preter id quod ꝯsecuti fue
rint pietate clemētissimi Principis cuius gratia bonos donoꝝ
premijs ditat, ⁊ malos a beneficientia sua nō separat. Gloria au
tem ⁊ honor omnipotenti deo nostro in cuius nomine ꝯgregati
sumus. Posthec pax ⁊ salus ⁊ diuturnitas pijssimo ⁊ amatori
Christi domino nostro Sisenādo Regi cuius deuotio nos ad
hoc decretum salutiferū ꝯuocauit, corroberet ergo Christi gra
tia regnum illius, gentesq; gothorum in fide catholica annis ⁊
meritis, protegant illum vsq; ad vltimam senectutez summi dei
gratia, ⁊ post presentis regni gloriam ad eternum regnum tran
seat, vt sine fine regnet, qui in seculo feliciter imperat ipso pstan
te, qui est rex regum ⁊ dominus dominorum. Cum patre ⁊ spiri
tu sancto in secula seculorum Amen.

¶ Definitis itaq; his que superius comprehensa sunt annuen-
te religiosissimo principe placuit deinde nulla re impediente a
quolibet nostrum ea que constituta sunt temerari, sed cuncta
salubri concilia conseruari. Et quia profectibus ecclesie ⁊ ani-
me nostre conueniunt, etiam propria subscriptione, vt pmaneāt
roboramus. Ego Isidorus in Christi noie ecclesie Hispaleñ.
metropolitanus episcopus hec constitutiones subscripsi. Simi
liter ⁊ alij episcopi subscripserunt numero .xl.

¶ Item in .v. concilio Toleta. c. ij. iij. iiij. v. vj. vij. viij. ⁊. ix. ac
vlti. cōtinet, qualiter ecclesia ⁊ omnes Christiani debent esse so
liciti de custodia salutis regū, ⁊ de illis qui Rege superstite cō-
bladiuntur de spe regni habenda, ⁊ de illis qui principibus ma
ledicere presumunt, ⁊ vt fideles subditi regum non fraudentur
iure rerū suarum ex cupiditate a successoribus eorum, ⁊ facino-
ra principum obseruando ad obseruantiam conciliorum de qui
bus scribit in. d. c. ij. ⁊ sequentibus in hunc modum. Sūma au
tem nobis vigilantia, ⁊ grandi religionis cura prouidendū est,
vt mala que assidue prohibita perpetrantur, circumspecta di-
sciplina ecclesiastica extirpentur. Non enim incassum scriptuz
est penitente flagellato stultus sapientior erit, quamobrez quo-
niam preponderante onere delictorū experientia pene semper
ac sepe fieri discimus, Quod magnopere vitare debemus,
quod etiam custoditur cum hoc quod diuinis sacramentis spo
pondimus, temeritate non violamus. Ideoq; frequenter est cō
pescendum, quod crebro inuenitur trāsgressum. Sed ne succe-
dentes precedant, ac deinde sequentes inuideant altioribus, ⁊
cuncta quieta ⁊ pacata permaneant, hec in concilio communi-
ter considerata defertur sentētia, vt seruetis quecunq; in vniuer
sali ⁊ magna sinodo prouisa conscriptaq; circa principum salu
tem ⁊ vtilitatem sunt. Hec quoq; adiecta custodiantur, videli-
cet vt omni benignitate omnique firmitate circa omnem pote-
statem principis nostri Chintillani regis teneatur dilectio, ⁊
prebeatur rationabile defensionis adminiculum, nec res iu-
ste prouise, aut etiam parentum digna prouisione procurate
ad iuris proprietatem pertinentes iniuste fraudulenterue a
quoq; tam illicite exquisita ledendi eos prebeatur, nec quocūq;
mō quibuslibet rebus spreta dilectiōe molestentur. hec enim li-
centia efficit ⁊ principes in subiectis suspectos, ⁊ subiectos in
bonis principum cupidos. Quo circa ne ⁊ premissa contemnan
tur, ⁊ vt cupiditas radix omnium malorum auferatur, contesta
mur omnes presentes ⁊ absentes, vel etiam futuris temporibus
consequentes coram Deo ⁊ Angelis eius, ꝙ si quisqua3 nostre
contestationis temerator extiterit, atq; contemptor ⁊ quaecunq;
argumentatione odiose eos molestare, aut in aliquo fuerit cona
tus ledere, sit anathema in Christianorum omniuz cetu, atq; su
perno condemnantur iudicio, sit explorabilis omnibus catholi
cis, ⁊ abominabilis sanctis Angelis in ministerio dei ꝯstitutis,
sit hoc seculo perditus, ⁊ in futuro condēnatus, qui tā recte pro
uisioni noluit prebere consensum. In expertis nobis moribus
nouam decet inuenire medelam, Qua propter quoniam sunt
inconsiderate quorundā mentes, ⁊ se minime capientes, quos
nec origo ornat. nec virtus decorat, q passim putant licenterq;
ad regalia maiestatis peruenire fastigia, huius rei cā nostra om-
nium cum inuocatione diuina prebet sententia, vt si quis talia
meditatus fuerit, quem nec electio omniū preficit, nec gothice
gentis nobilitas ad hunc apicez trahit, sit cōsortio catholicoꝝ
priuatus, ⁊ diuino anathemate condemnatus. Ergo qr, ⁊ reli-
gioni inimicum, ⁊ hominibus ꝯstat esse pernitiosum futura il-
licite cogitare, ⁊ casus principum exquirere, ac sibi imposterū
prouidere, cum scriptum sit, non est vestrum nosse tempora, vel
momenta, que pater posuit in sua potestate, hoc decreto cense-
mus, vt quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, ⁊ viuēte prin-
cipe in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios in se pro-
pter id attraxisse, a conuentu catholicorum cum excommunica
tionis sentētia expellatur. Sed ⁊ hoc pro pestilentiosis homi-
num moribus salubri deliberatione censemus, ne quis in princi
pem maledicta congerat. Scriptū est enim a legislatore, prin-
cipem populi tui ne maledixeris. Quod si quis fecerit excōmu
nicatione ecclesiastica plectat. Nā si maledicti regnū Dei non
possidebunt. quanto magis talis ab ecclesia necessario pellitur
qui diuine violator sententie inuenitur. Simili pudentia pro fi
delibus regū nostra datur sentētia, vt quisquis superstes prin-
cipuz extiterit iuste in rebus profligatis, aut largitate principis
acquisitis nullam debeat habere iacturaz. Nam si licēter ⁊ in-
iuste perturbentur fideliū mentes, nemo optabit proprium ac fi
dele prebere obsequium dum cuncta nutant in incertum, ⁊ in fu
turo discriminis formidant causam. Sed salnti eorum ⁊ rebus
principalis pietas debet prebere suffragia. Exemplis enim cete
ri prouocantur ad fidem, cuz fideles non fraudantur mercede.
Propter malarum mentiū facilitatem, ⁊ memorie obliuionis
hoc sacratissima statuit sinodus, vt in omni ꝯcilio episcoporuz
Hispanie vniuersalis ꝯcilij decretum, quod propter principum
nostrorum salutem est constitutum peractis omnibus in sinodo
publica debeat voce pronunciari, quatenus sepe replicatū au-
ribus vel assiduitate iniquorum mens territa corrigatur, que ad
preuaricandum ⁊ obliuione ⁊ facilitate perducitur. In his om-
nibus que premisimus potestatē indulgentie in culpis delinquē
tiuz principi reseruamus, vt iuxta bonitatis sue moderamē, vbi
emendationem prospexerit mentium, veniam tribuat culparuz.
His vero omnibus finem ⁊ robur subscriptione nostra facien-
tes, gloriam ⁊ laudem omnipotenti domino deo inquantū mor
talium valitudo sinit, reddimus. Post hec gratias excellentis
simo ⁊ gloriossimo principi nostro Chintillano regi peragimus
cuius ardor fidei studiū bone intentionis ⁊ vnanimitatis ꝯcor-
diam nobis tribuit, ⁊ fiduciam charitatis, donec ei dominus de
inimicis triumphum, ⁊ de beatitudine gaudium, custodiat eum
protectiōe assidua, ⁊ muniat bone voluntatis sue circumspectio
ne tutissima, cuius regnum manet in secula seculorum.

¶ Ego Eugenius Tolet. ecclesie prouincie Carthagineñ. me
tropolitanus episcopus his omnibus decretis annuens subscri
psi, similiter ⁊ alij episcopi subscripserunt numero viginti.

¶ Item in. iij. capitulo. vj. concilij Toletani. Rubrica.

Inflexibilis iudeorum perfi
dia ō
flexa tandem vr̃ pietate ⁊ potentia superna. Hinc
enim liquet, ꝙ inspiramine summi dei excellentissi-
mus ⁊ Christianissimus princeps francorū rex Ludouicus ar-
dore fidei inflamatus, cum regni sui sacerdotibus preuarica-
tiones ⁊ superstitiones eorum eradicare elegit funditus, nec si-
nit degere in regno suo eum, qui nō est catholicus, ob cuius fer
uorem fidei gratias omnipotenti domino celorum agimus, eo
quod ei tam illustrem creauerit animam, ⁊ sua repleuerit sapiē
tia, ipse quoq; donet ei ⁊ in presenti seculo longeuam vitam, ⁊
in futuro gloriaz eternam. Illud āt pudida nobis cura, ⁊ valde
est decernenduz vigilanti solertia, ne eius fidei calor ⁊ noster la
bor quandoq; in posteris tepefactus liquescat, quo circa conso
nam cum eo corde ⁊ ore promulgamus Deo placituram senten
tiā simul ēt cū suoꝝ optimatū illustriūq; viroꝝ ꝯsensu, ⁊ delibe
ratione sanximus, vt qsquis succedētiū tēpoꝝ regni sortitus fue
rit apicē, nō añ ꝯscēdat regū sedē, ꝙ inter reliqua ꝯditionū sa-
cramenta

cramenta pollicitus fuerit hanc se catholicam non permissurũ eos violare fidẽ. Sed ꝛ nullatenus eorum perfidie fauens, vel quolibet neglectu, aut cupiditate illectus tẽdentibus ad precipitia infidelitatis auditum prebeat preuaricationis. Sed quod magnopere nostro est tempore conquisitum, debeat illibatũ perseuerare in futurum. Nam incassum bonum agitur, si non eius perseuerantia prouidetur. Ergo postꝗ ordine premissorum ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator huius extiterit promissi, sit anathema maranatha in conspectu dei, ꝛ pabulũ efficiatur ignis eterni, simulqꝫ cũ eo damnatione perculsi, quicunqꝫ sacerdotum vel christianorum quilibet eorum implicati fuerũt errore. Nos etenim ita presentia decernimus vt preterita que in vniuersali sinodo de iudeis ꝯscripta sunt, confirmemus, quoniam ea que necessaria pro eorum saluatione scribi potuerũt in eisdem esse cauta sanximus. Qua propter que tũc decreta sunt valitura esse censemus.

¶ Et in. xiij. c. eiusdem concilij quod sequitur.

¶ Qui primatu dignitatis, atqꝫ reuerentie, vel gratie ob meritũ in palatio honorabiles habentur his a iunioribus modestus honor per omnia deferatur, qui etiam minores a senioribus, ꝛ dilectionis affectu amplectantur, ꝛ vtilitatis imbuantur exemplo.

¶ Et in. x. c. concilij Toletani.

¶ Item ad idem faciunt omnia que dicta sunt. s. in proxima rubrica de reformatione cleri, ꝛ in precedentibus.

¶ Rub. c. De reformatione regum ꝛ secularium personaruꝫ.

D reformationem regũ ꝛ principum ꝛ omnium dominorum temporalium faciũt illa que dicta sunt. s. in primis quatuor rubricis prime partis. s. vt regerentur iuribus ꝛ rationibus de consilio proborũ, ꝛ non proprijs voluntatibus ꝛ motibus ꝛ arbitrio eorundẽ. Et ꝙ cohiberent se a grauaminibus ecclesie inferendis de quibus quinquaginta grauamina tacta sunt. in. lxxx. huius secunde partis rub. ꝛ ꝙ liberaliter iustitiam exhiberent, monetas non mutarẽt, insufficientes tabelliones non crearent, nec permitterẽt rẽ publicam in mensuris ponderibus ꝛ alijs defraudari prout dictũ est in. xciij. rubrica. ꝛ quod ab omnibus fidelitas seruetur eisdem, sicut in. lxj. rubrica dictum est. Et speciales oratiões fiant pro eisdem, vt in. vj. rubrica. quod non capiant personas ecclesiasticas nec eis acquirere ꝓhibeãt. vt in. iij. rub. ꝛ. v. Et ꝙ deputẽt defensores ecclesijs. vt in. xl. rubri. Et ꝙ venationibus nimis non insisterent. vt in. lj. rubrica.

¶ Ad reformationem autẽ totius status secularis faceret specialiter reformatio dictorum regum ꝛ principum quo ad predicta. Et reformatio etiam ecclesie romane prelatoꝝ religiosoruꝫ ꝛ totius cleri, qꝛ qd̃ ab eis agit̃ trahit̃ ab ipsis laicis in exẽplũ.

¶ Ad dictam etiam reformationem secularium personarũ faciunt illa q̃ dicta sunt. s. in. xxxv. rub. xxxix. xlij. xlv. xlvij. xlviij. l. lvj. lvij. viij. ix. lxj. lxij. iij. iiij. vij. ix. lxxj. iij. ꝛ. v. lxxx. lxxxj. ꝛ. ij. vj. vij. viij. ꝛ. ix. ꝛ. xc. s. vt decimas ꝛ primitias ꝛ alia iura ecclesiastica soluant.

FINIS

Incipit Tertia pars Tractatus reuerendi in Christo patris domini Guilielmi dei gratia Mimatensis episcopi.

SVMMARIVM

1 Ecclesia romana aliarum est caput.
2 A prelatis peruerse actum de facili a subditis in exemplum trahitur.
3 Ecclesia romana aliarum est domina.
4 Papa locum dei in terris tenet.
5 Iura eterna ꝛ non persona regem faciunt.

¶ Rubrica. j. De reformatione vniuersalis ecclesie, ꝛ (quod in ea est precipuuꝫ) a capite sancte romane ecclesie prelatis ꝛ alijs superioribus inchoandum.



Sane quantũ ad reformationeꝫ vniuersalis ecclesie, vtiliter ꝛ pseuerabiliter ac efficaciter faciendam
1 † videtur a capite ratio sit edenda, vcꝫ a sacrosancta romana ecclesia q̃ caput est oium aliarũ. ad quã tanꝗ ad caput ecclesiarum omnis scẽ religionis relatio ẽ ƀm Greg. referenda, ꝛ quã tanꝗ caput ꝛ mrẽꝫ oium ecclesiaruꝫ ƀm calixtũ mẽbra oia sequi debẽt. Que sicut Inno. papa scribit est omnibus posita in speculum ꝛ exemplum, vnde sicut speculum sine macula atqꝫ ruga, exẽpluꝫ absqꝫ reprehensionis nota dꝫ esse. Sic predicta ecclesia sancta romana ƀm Pelagiũ vrbis rome epm, non dꝫ habere in se maculaꝫ neqꝫ rugã, neqꝫ aliquid huiusmodi. Capite nanqꝫ languescente omnia corporis membra dolent testimonio Esaye ꝛ cum incuruantur hi qui preeunt ad ferenda onera peccatorum, facile inclinantur sequentes.
2 † Et si quid peruerse agitur a prelatis cũ facta verbis contraria plusꝗ ipsa verba ƀm Senecam, moueant trahitur a subditis de facili in exemplum. Et ꝯcussis columnis ecclesie corruit edificium. Et quãquam de scribis ꝛ phariseis super cathedrã Moysi sedẽtibus p̃cipiat dñs ꝛ instruat in Matth. quod dicunt facite que autem faciunt facere nolite. Dicunt autem ꝛ non faciunt, ꝛ alligant onera grauia ꝛ importabilia ꝛ imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolũt ea mouere, oia opera sua faciunt, vt ab hoibus videant̃, dilatãt philateria sua ꝛ magnificãt fimbrias, amãt prios recubitus in cenis, ꝛ prias cathedras i sinagogis, ꝛ salutatiões i foro, ꝛ vocari ab hoibus rabi. Et hoc idẽ ƀm Jo. chri. intelligi posset de platis, ꝛ sacerdotibus nostri tpis, qui oẽm iustitiaꝫ pp̃lo mandant, ꝛ ipsi nec modicam seruãt, vt sic non faciendo sed dicendo iusti appareant. Nihilominus tamen, qꝛ vt psalmista ait, Oculi seruorum, idest subditorum, ꝛ laicorum sunt in manibus, ꝛ operationibus dñorum suorum, idest prelatorum superiorum. ꝛ oculi
3 ancille, idest vniuersalis ecclesie in manibus domine sue † hoc est romane ecclesie que dña ac iudex est aliarum, cuius rector catholicus nõ iudicatur a quoqꝫ, cum eius sedi primum Petri apostoli meritum, deinde secura iussione dñi conciliorũ venerandorum auctoritas singularẽ in ecclesijs tradiderit potestatem, sicut scribitur in decretis, plus ad facta dicte romane eccle
4 sie attenditur ꝗ ad verba. † Potissime cum dñs papa locum eius teneat, ꝛ vice fungatur in terris, q cepit facere, ꝛ docere ꝛ turbam sequentem cibo corporali reficere nõ solo pabulo verbi sui, qui digito suo scripsit in terram (cum de peccatricis mulieris iudicio ageretur) Qui sine peccato est vestrum primus in
5 illam lapidem mittat, vt docuit eius in sacro euangelio † Regẽ enim eterna iura faciunt non persona, quia non constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Que ergo honori debeant honori õseruiãt, ꝛ que reges accumulant, regno relinquant, vt quia eos regni gloria decorat, ipsi quoqꝫ regni gloriam non extenuent, sed exornent. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo iudicia iusta, in parcendo pector prompta, in conquirendo studia parca in conseruando vota ancera. ꝛ tanto gloriaꝫ regni cum felicitate retentent, ꝗto iura rẽgiminis, ꝛ mansuetudinis conseruauerint, ꝛ equitate direxerent premisse primũ dicionis, nec non prodijsse putetur ex fomite rationis reuelare cõuenit euidentissima operis specie, vt ex illo nos idone os assertores habeat probitas veritatis ex quo semp semetipsam reseruauerit qualitas actionis. Ecce. n. ita ex gẽtis nostre mediocribus maioribusqꝫ ꝑsonis multos hactenus corruisse repimus, ꝛ defluẽs, vt eoꝝ agnitis ruinis nõ aliud possimus, ꝗ diuine ꝯsiderare iudicia ꝓmissiõis quoꝝ domoꝝ spolia, ꝛ potẽtiarũ diuitias simul ac p̃dia ita ꝯspicimus ꝓrsus exinanita, vt nec fisci vsibus ꝯmoda, nec palatinis officijs reperiant̃ in remediũ salutare collata. Cuius rei serie ex vtroqꝫ ꝯcurrẽte, dũ ꝛ iudicatos iudicioꝝ sniaꝫ elisit, in eoꝝ bonis ad ipsoꝝ vicẽ munificatus nemo, pene nõ tenuisse disciplinã i ordine sꝫ defectũ potuisse pẽsant̃ in gẽte illo maiori salutis dispẽdio cumulato, qd̃ taꝫ ħ q a iudicijs vigor iudicioꝝ abstraxerat ꝗ illa q̃ ꝗlisc̃ūqꝫ ꝓuẽtus ordine ꝓfligatiõis ꝯtrinerat tota ꝓprietatis p̃ncipũ amplitudo in sinũ sue receptiõis iclusẽrat, sicqꝫ solo p̃ncipali vẽtre suppleto, cũcta totius mẽbra gẽtis vacuata lãguescerẽt ex defuncto, vñ venit, vt nec subsidiũ mediocres, nec dignitatẽ valerent obtinere maiores. Qꝛ dũ soliꝰ ꝓtãtis vigor maxia occupauit, totius plebis status nec minima iura defendit, atqꝫ cuꝫ omni palatino officio simulqꝫ cũ maiorum minorumqꝫ conuentu oẽs nos tam põtifices ꝗ etiam sacerdotes vniuersi sacris ordinibus famulantes concordi deffinitione decernimus ꝛ optamus, vt omnis conqui-

sitionis. profligatio in omnium rerum viuentium immobiliumqz τ moueri valentium corpore, vel specie, forma, vel genere, que a gloriose memorie Cindasuintho rege a die quo in regnum dignoscitur cōscendisse reperta quolibet modo extiterit, omnia in serenissimi atqz clemētissimi domini nostri Recesunthi principis perēni transeant potestate, τ ꝑpetuo deputentur in iure nō habenda parentali successu. Sed possidenda regali congressione, ita vt iuste sibi debita quisqz percipiat, τ de rebus ad remedia subiectorum quecunqz elegerit principis voluntas exerceat illis tantummodo exceptis que memoratus diue memorie Cindasuinthus princeps ante regnum, aut ex proprijs, aut ex iustissime cōquisitis visus est habuisse, in quibus cūctis filijs vna cū gloriosissimo domino nostro Recesuintho rege maneat diuisio libera τ possessio pace plenissima. Sed ille res quas predictus princeps de iustis prouentibus filij suis vel quibuslibet iustissime visus est contulisse vel reliquisse omnes in eorum iure maneant incōuulse, illa negotij huius veritate seruata τ quia grata voluntas gloriosi dñi nr̃i Recesuinthi regis reddere decernit vnicuiqz iustissime debita, nemo inuasionis calumniam moueat, aut damna requirat preter que gloriose memorie genitorez eius quedam indebite habuisse constiterat.

SVMMARIVM

1 Episcopi τ alij prelati violantes iuramenta in salutem regiā facta quomodo puniantur.

Incipit secundum capitulum .x. concilij Toletani.

Rubrica .ij.

1 Frequentium † molestiarū nocens impulsus contēni quidem magnitudine decētis poterit grauitatis, sed qꝫ honesta solicitudo cobibere properat quod frequētata vsitatio vitatere non curat, ideo τ cum quorundam paternorum sanctionibus decretorum τ institutionibus sit legalibus cautum ne contra salutem principum, gentisqz, aut proprie patrie quisqz meditari conet̄ aduersū, hoc vnum spāliter nūc depromit̄ obseruandū, vt si quis religiosorū ab episcopo vsqz ad extremum ordinis clericorum siue monachorum generalia iuramenta in salutē regiā gentisqz aut patrie data reperiat̄ violasse voluntate prophana, mox propria dignitate priuatus, τ loco τ honore habeatur exclusus eo miserationis obtentu tantūmodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraqz possideat concedendi ius licentiamqz, principalis potestas obtineat.

Rub. iij. De his q̄ imperatores reges, principes, τ domini temporales intra ecclesiā τ in personis ecclesiasticis rebus τ bonis agere τ exercere possunt.

Istam rubricā non prosequor nec etiam vigesimamsextam de presenti propter librūquem de contentis in .d. duabus rubricis, reuerēdus in Christo pater frater Egidius Dei gratia Bituriceñ. episcopus in quo profunditas τ sublimitas vigent sciētie, copiose ac vtiliter edidit in quo plenius videri possunt ꝑtinentias ad istas duas rubricas q̄ꝫ posset hic explicari, licet ex precedentibus rubricis multa colligi possint que ad istas duas rubricas reducuntur.

SVMMARIVM

1 Nimia prolixitas confusionem inducit.
2 Animarum cura est ars artium.
Ignorantia omnium errorum mater est.
2 Concilia antiqua in omnibus cathedralibus ecclesijs haberi deberent.
Figuralia deberent moralizari.
3 Canones populum contingentes debent per curatos populo exponi.

Rubrica. iiij. De regulis fidei τ doctrine Christiane catholicis exponēdis, τ de quibuslibet scientiarū scriptis potissime dubijs, abreuiandis, τ opinionibus resecandis, τ curatis, τ presbyteris per scripta informandis, τ officio ecclesiastico, τ canonibus moralibus exponendis, τ concilijs ab omnibus ecclesijs cathedralibus habendis, τ de euangelijs τ figuralibus misticandis.

Item cum in .xxj. τ vlti. c. primi concilij Toleta. τ in .j. c. vj. ꝯcilij Toleta. τ in pluribus alijs concilijs contineantur faciētia ad catholicorum instructionem, τ hereticorū, τ heresum exterminationem sicut .in. vij. τ vlti. c. primi concilij Constantinopolitani. τ .x. c. vj. ꝯci. Cartagineñ. τ in .ij. c. iij. conci. Toletani τ similibus, videretur considerandū an expediret seruari predicta, cū paucissimi in his que ad fidem τ eius articulos, τ animarum salutem pertinent, etiam literati inueniantur instructi, propter qđ risui patent infidelibus. quandocunqz de fide habetur collatio cum eisdem. Cuiusquidem fidei doctrinam ab episcopis suscipere debent. xxv. dist. audire.

1 † Item cum nimia prolixitas τ etiam similitudo confusionez inducant, sicut habetur in prohemio decretalium τ vt alibi scribitur. Ars longa, vita breuis, τ experimentum difficile, τ diuersitas interpretantium frequenter confussionem, materiam litiū τ discordiarum inducunt. Videretur vtile ꝙ de qualibet facultate sumerentur literati τ experti viri τ arbitri, ad quorum iudicium per summū pontificez oēs probabiles dubitationes circa quaslibet scientias exorte, resecatis omnibus similibus, τ superfluis, remanentibus tantum ipsarum scientiarum textibus originalibus, tollerentur, ac etiam alique declarationes compendiose pro sacerdotibus, τ curatis in omni scientia ederentur, ꝑ quas possent in eis scholastici, curati, τ rei publice administratores, τ rectores breui tempore informari in omnibus pertinētibus ad officia eorundem, τ libri scriberentur in quibus esset videndum. Cum propter dictam diuersitatem opinionum, dubiorum diffusionem, τ confusionem scripturarum ad quas habēdas vix vnius scholaris diuitis sufficiūt facultates, ab ipsarū
2 scientiarū disquisitione, τ studio plurimū retrahant̄. † τ ignorātes preficiantur cure animarū, que est ars omniū artium, vt de etate, τ quali. cum sit ars, τ regimini reipublice. ex quo cuncti errores proueniunt. cum ignorantia mater sit cūctorum errorꝝ sicut habetur in concilio Tolet. xxxviij. distin. ignorantia, τ cū cecus per ignorantiam ceco populo ducatum prebeat ambo in foueam delabuntur ꝑm euangelicā veritatem. Matth. xv. τ. ea. dis. que ipsis. ad predicta concordat principium .x. concilij
3 Toleta. vbi describitur regula fidei, τ doctrine. † Et insuper ꝙ antiqua concilia in omnibus cathedralibus ecclesijs haberētur. Et insuper ꝙ figuralia que intra ecclesiam leguntur, moralizarent̄ τ misticarent̄, τ qđ illud ꝙ legitur in ecclesia ad missarꝝ solennia, de epistolis τ euangelijs τ de alijs exponeretur taliter ꝙ curati τ simplices inde sermones assumere, τ exponere pos-
4 sent. † Et ꝙ omnes canones specialiter populum cōtingentes sicut est capitulum Aug. v. dis. ad eius. in quo cōtinetur, ꝙ vir non accedat ad vxorem menstruatam, nec paruulū lactentem, τ ꝙ dicte vxores non tradāt paruulos suos alijs mulieribus ad lactandum, τ ꝙ in solēnitatibus τ in ieiunijs ab eisdē vxoribus abstinere debent. xxxiij. q. iij. ferre per totum. τ ꝙ hec, τ ꝯsimilia declarent̄ in dicto libro, τ per curatos populo exponerent̄.

SVMMARIVM

1 Scripture diuine debent legi in mensa pape, cardinaliū, τ aliorum prelatorum.

Rubr. v. Ut ad mensam dominorum pape, τ cardinaliū, τ episcoporum, τ presbyterorum scripture diuine legantur.

1 Item † cum .in. viij. c. tertij cōcilij Toleta. fuerit pro reuerentia dei, τ sacerdotū ab vniuersa Sinodo constitutū, vt qꝫ solent crebro mensis ociose fabule interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarum scripturarum misceatur. Naz per hoc τ anime edificantur ad bonum, τ fabule non necessarie prohibentur, τ predictum. c. positum. xliiij. dist. pro reuerentia, τ consimilia sicut est statutum Greg. ea. di. quinia. τ. c. ꝯci. Naneteñ. ea. dist. qñ, τ de ꝯse. di. v. c. in oibus qđ est assumptū ex v. li. capitulorꝝ non seruet̄, quinimo ꝯtra predicta multe fabule ociose, τ detractiōes, τ derisiōes τ turpiloquia mēsis epalibus τ sacerdotalibus iserunt̄, videret̄ expediēs iura hmōi i romana curia τ extra a dñis papa cardinalibus τ sacerdotib⁹ obsuari.

Summarium

SVMMARIVM

1 Mortui quibus orationibus sepeliendi sunt.
2 Mortui secundum apostolum lugendi non sunt.
3 Mortui an sciant quid agant viui.

¶ Rub. vj. Ut funera defunctorum cum psalmis ⁊ officio ecclesiastico absq̃ lamentationibus tumulentur.

1 Item † cum. in. xxij. c. tertij concilij Tol. fue
rit constitutum, ꝙ qui diuina vocatione
ab hac vita recedunt cum psalmis tantummodo, ⁊
psallentium dñi vocibus ad sepulchra deferri suffi-
ciat autem ꝙ in spe resurrectionis christianorum corporibus fa
2 mulatus diuinorum impendatur canticorum, † prohibet enim
nos Apostolatus sanctus defunctos lugere dicens. De dor-
mientibus autem nolumus vos contristari sicut ⁊ ceteri q spem
non habent. Et dominus non fleuit Lazarum mortuũ, sed pro-
pter huius vite erumnas plorauit resuscitandum. Si enim po-
test episcopus hoc omnibus christianis prohibere agere, non
moretur. Religiosis tantum omnino aliter fieri non licere cen-
semus. Sic enim christianorum per omnem mundum humari
3 oportet defunctorum corpora. † De mortuis queritur vtrũ sciãt
ea que hic a viuis gerũtur, Esaias ex persona populi afflicti ait.
Abraam pater vester nesciuit. Aug. quoq̃ in lib. de cura. agẽ
da pro mortuis illud idem dicens. ⁊ dictum. c. positum. xiij. q.
ij. qui diuina. ⁊. c. Anastasij Pape. e. dist. hunc. ⁊. c. Cipriani
quam preposterum. ⁊ Joannis crisosto. in multis partibus non
seruentur, ex quo infideles de fidelibus machinantur, Uidere
tur esse vtile obseruari. ait namq̃ dictus Ciprianus Papa. q̃
preposterum est quamq̃ peruersum vt cum Dei voluntatem fie
ri postulemus qñ vocat nos ⁊ accersit de hoc mundo non statim
voluntatis eius imperio pareamus, obnitimur ⁊ reluctamus, ⁊
peruicacium more seruorum ad conspectum domini cum tristi
tia ⁊ merore pducimur exeuntes istinc necessitatis vinculo non
voluntatis obsequio, ⁊ volumus ab eo a premijs celestibus ho
norari, ad quem venimus inuiti. Idem nobis quoq̃ ipsis mini-
mis ⁊ extremis quoties reuelatum q̃ frequenter atq̃ manife-
ste de Dei dignatione preceptum est, vt ꝯtestaret assidue, vt pu
blice predicarent fratres non esse lugendos accersione domini-
ca de seculo liberatos cum sciamus non amitti sed premitti re-
cedentes precedere vt p roficiscentes ⁊ nauigantes solent.

SVMMARIVM

1 Filij ministrorum ecclesie in seruitutem ecclesie redigi debent.

¶ Rubrica. vij. De genitis a ministris ecclesie in seruitutem redigendis.

1 Item † cum in. x. c. ix. ꝯcilij Tole. fuerit con
stitutum ꝙ geniti a ministris ecclesie in
seruitutem ipsius redigant. ⁊ hoc rationabiliter fue
rit constitutum, videretur expediens ꝙ vniuersali-
ter seruaretur in ecclesia Dei in qua videtur per contrariũ vsum
dictum concilium abrogatum quod ponit. xv. q. viij. c. iij. in hec
verba, Cum multe super innocentiam ordinis clericorum hacte
nus emanauerint sententie patrum, ⁊ nullatenus ipsorum firmari
quiuerit correctio morũ vsq̃ adeo sententiam iudicantium pro-
traxere commissa culparum, vt non tantum inferretur vltio in
actores scelerum, verum etiam in progeniem damnatorũ ideoq̃
quilibet ab episcopo vsq̃ ad subdiaconem, ⁊ deinceps vel ex an
cille vel ingenue detestando connubio in honore constituti fi-
lios pcreauerint, illi quidem ex quibus geniti probabuntur ca-
nonica censura damnentur, proles autem aliena polutione na-
ta non solum hereditatem nunq̃ accipiet, sed etiam in seruitutẽ
eius ecclesie de cuius sacerdotis, vel ministri ignominia nati
sunt iure perenni manebunt.

SVMMARIVM

1 Clericus sacrificans debet habere coadiutorem.
2 Episcopus Deo sacrificans testes secum habere debet.

¶ Rubri. viij. de ministrantibus in altari vt post se eiusdem ordinis habeant adiutores.

1 Item cum in. xiiij. c. xj. concilij Tole. fuerit
constitutum propter morbos ⁊ casus di
uersos qui occurere possunt ꝙ vbi temporis, loci, si-
2 ue cleri copia suffragatur † habeat quisq̃ illic canẽs
deo atq̃ sacrificans post se vicini solaminis adiutorem, vt si ali
quo casu, ille qui impleturus officia accedit turbatus fuerit vel
ad terram elisus, a tergo semp habeat qui eius vicem ⁊ officiũ
intrepidus exequatur, ⁊ dictum. c. positum. vij. q. j. illlud. ⁊. c.
nihil, non seruetur etiam in ecclesijs cathedralibus ⁊ in religio
nibus ⁊ in alijs locis in quibus seruari posset quinimmo presby
teri celebrant frequenter cum talibus qui vix sciunt respondere
eisdem. Pensandum esset an expediret dicta concilia obserua
ri, cum concordent cum alijs concilijs ⁊ iuribus de consecra. di-
2 stin. j. † episcopus Deo sacrificãs testes secum habeat. ⁊. c. iu-
bemus. ⁊. c. hoc quoq̃ vbi etiam statuitur ꝙ prebyter non cele
bret nisi duobus testibus presentibus ⁊ ad id facit quod supra-
dictum est in. xiiij. rub. secunde partis de. vij. diaconibus.

SVMMARIVM

1 Res ecclesiasti. in tres partes diuidi debent.
2 Episcopus dispensationem rerum ecclesiasticarum habet.

¶ Rub. ix. vt de rebus ecclesiasticis eque fiant portiones.

1 Item cum in concilio Bracharẽ. fuerit cõ-
stitutũ † ꝙ de rebus ecclesiasticis tres
eque fiãt portiones, quarũ vna sit epi, alia clericorum
offõ diuino vacãtiũ, alia i reparatiõe ecclesie ⁊ fabri
ce expẽdat, ⁊ ꝙ õ q̃rta pauperibus ⁊ peregrinis distribuẽda red
dãt archidiaconi, vel archipresbyteri epo rationem. ⁊. d. c. ⁊
dicta concilia posita. xij. q. ij. vobis. ⁊. c. vulterane, ⁊. c. conces-
so. ⁊. c. iiij. ⁊. c. de redditibus. ⁊. c. cognouimus. ⁊. c. mos cũ si.
nõ seruent, nec capitula. illa. xij. q. j. epi. de rebus pprijs. ⁊. c.
ex his ⁊. c. episcopus. ⁊. c. precipimus. ⁊. c. episcopus. quod est
2 xvi. c. iij. concilij Bracharẽ. † in quibus continetur ꝙ episco
pus hz ptãtem res ecclesiasticas dispensandi iuxta ecclesie sue
⁊ aliarũ rerũ suarũ necessitates, pẽsari posset an esset sup pmissis
aliqd innouãdũ cũ in aliqbus ptibus epi quasi p totum, ⁊ in alijs
ita modicum obtineant, ⁊ in alijs capitula, ⁊ clerus tanta pau-
pertate laborent, ꝙ mendicari coguntur.

SVMMARIVM

1 Diaconi orarium subtus tunicam portare non debent.
2 Clerici indecentia vestimenta habere non debent.
3 Epi vel clerici sine indumẽtis in ciuitate ambulare non debẽt.
4 Sacerdotes sine vestimentis sacerdotium suum deturpant.
5 Episcopi ⁊ clerici in statu mentis ⁊ in habitu corporis Deo placere debent.
6 Clerici vestes scissas portare non debent.

¶ Rubrica. x. Ne canonici regulares, ⁊ alie persone ecclesiastice quibus certus est habitus deputatus ipsum in occulto deferant subtus alias vestes, ne episcopi rochetos subtus gamachias suas, nec clerici vestes añ pectus scissas, ⁊ nodulatas, vel alias dissolutas more laicorum.

1 Item cum in concilio Bracharẽ. fuerit cõ-
stitutũ. † ꝙ diacones qui ex officio ora
rium portare debent super tunicam, dictum orariũ
subtus ipsam tunicam non abscondant, ⁊ hoc sit cõ
tra canonicos regularas, ⁊ ꝯtra multos alios religiosos, ⁊ etiã
contra episcopos, ⁊ prelatos qui suplicia rochetos, ⁊ alios ha-
bitus, quos defferre debent intra domos eorum, ⁊ ecclesias
⁊ in alijs locis subtus gamachias vel epytegias deferunt. vide
retur super hoc esse prouidendum. vnde sup hoc statuitur. xxj.
2 q. iiij. c. ij. iij. iiij. ⁊. v. quod sequitur. † In. viij. namq̃ sinodo le-
gitur ꝙ nullus eorum qui cõnumerantur in clero vestimentum
indecens habeat, siue in ciuitate degens, siue in itinere ambu-
lans, sed stolis vtatur que concesse sunt clericis, si vere quis ta-
le quid fecerit per vnam hebdomadam suspendatur. Item Za-
charias papa. episicopi presbyteri, ⁊ diaconi secularibus indu
3 mẽtis nõ vtãt nisi vt ꝯdecet tunica sacerdotali. † sz neq̃ dñ am-

bulauerint in ciuitate, aut in via, aut in plateis sine operimento presumant ambulare preter q̃ si in itinere longo tempore ambulauerint, quia sicut enim mulier orans in ecclesijs non velato
4 capite deturpat caput suũ iuxta aplicã vocẽ. † Ita sacerdotes si ne operimento deturpant sacerdotiũ suuz. Quod si temere presumpserint contra statuta agere cõione priuẽtur, donec q̃ sanxita sunt, adimplere maturẽt. Item Leo papa, sine ornatu sacerdotali extra domos sacerdotes apparere cõuenit nullo modo, ne ab aliquibus seculariuz iniuriam patiantur, ↄtrarius denique inuentus aut desinat, aut canonice subiaceat discipline.
5 ¶ † Item innocentius. iij. precipimus, vt tam episcopi q̃ clerici in statu mentis, in habitu corporis Deo & hominibus studeant placere, nec in superfluitate scissure aut colore vestium, nec tonsura vestium intuentium quorum forma exemplum esse dz, & offendant aspectum. Sed potius ꝙ eorum deceat sanctitatẽ, ꝙ si moniti ab episcopis emendare noluerint, ecclesiasticis careant
6 beneficijs. † eodem modo prouideri haberet ne clerici portarẽt vestes scissas ante pectus cũ modulis, & sotulares nostrates, & incisos, sicut faciunt milites & alij laici, cum hoc honestatem nõ deceat eorundem prout dictũ est. s. in rub. xxxij. secũde partis.

SVMMARIVM

1 Corpora defunctorum vbi sepeliri debeant.
2 Corpora defunctorum que in ecclesia sepeliri debeant.

¶ Rub. xj. vt corpora defunctoꝝ intra ecclesiam nõ sepelianẽ.

1 Item † cũ in Bracharẽ. ↄcilio fuerit constitutum vt corpora defunctoꝝ nullo mõ intra basilicã scõrum sepelianẽ, sed si necesse fuerit deforis circa murum basilice vsque ad eum nõ abhorreatur. Nam si firmissimum hoc priuilegium vsque nunc retinent ciuitates, vt nullomodo intra ambitum murorum cuiuslibet defuncti corpus sit humatum q̃tomagis hoc venerabilium martyrum debet reuerentia obtinere. Et predictum concilium non seruetur potissime a religiosis de ordine paupertatis vide-
2 rẽt super hoc, ꝓuidenduz cũ alijs iuribus sit ↄforme. † Idẽ enim fuit statutum in ↄci. Vareñ. xiij. q. ij. precipiendum, & ab Augusti. approbatum. ea. q. quibus. in ↄcilio etiam Maguntieñ. ea. q. nullus mortuus. ĩ. ecclesias sepeliatur nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri vel fideles laici, & concordat ad hãc rubricam. C. de sacrosanc. eccle. l. ij.

SVMMARIVM

1 Natalitia martyrum vel aliorum sanctoruz in quadragesima celebrari non debent.
2 Festiuitates tempore messium & vindemiarum occurentes mutari deberent, & quare.
3 Festiuitates plures sanctorum ab ecclesijs mutate fuere.

¶ Rub. xij. De natalitijs martyrum in quadragesima non celebrandis, & de festiuitatibus tempore messium, & vindemiaruz occurrentibus, alio tempore mutandis.

1 Item cum in. ij. ↄcilio Bracharẽ. c. xlviij. assumpto ex ↄcilijs oriẽtalibus facto ꝑ sanctum Martinum Bracharẽ. episcopuz fuerit
1 ↄstitutum † ꝙ in quadragesima natalitia martyrum vel aliorum sanctoꝝ non celebrentur, sed duntaxat vacẽ officio quadragesimali, & hoc non seruetur in plerisque mũdi partibus.
2 Pensetur an expediret seruari. † Et insuper cum festiuitates tempore messium & vindemiarum occurentes in predictis temporibus in veneratione debita non habeantur propter necessitatem gentibus ingruentem, per locorũ ordinarios tpe alio mutarenẽ. Et sic sanctis debita veneratio soluere, & pplorũ vtilitatibus ꝓuiderẽ nec hoc viderẽ esse iuri dissonũ cũ ↄsimile idultũ fuerit in ↄcilio Tribirieñ. de fer. lz. Et hoc epis de iure concessum videatur vt eo. titu. c. conquestus. & de conse. distin. iij.
3 pronuntiandum. † Nam & videmus ꝙ festum oĩum sanctoꝝ & alie festiuitates plures ex causis ↄsilibus ab eccl'ia sũt mutate.

SVMMARIVM

1 Ieiunium in die iouis sancte solui non debet.

¶ Rub. xiij. De ieiunio. v. ferie pasche non soluendo.

1 Item cũ sin. l. ca. iij. ↄcilij Bracharẽ. assumpto ex ↄcilijs orientalibus per sanctum Martinum Bracharen. episcopum. posito nomine Martini pape. de consecra. dist. iij. non liceat, &
1 † in concil. Laodiceñ. posito. ea. dist. non oportet, fuerit statutum ꝙ ieiuniuz quinte ferie sine die iouis sancte vltime septimane, quadragesime non soluatur. & hoc in plerisque mundi partibus non seruetur, pensandum est an expediret seruari.

SVMMARIVM

1 Presul & presbiter cardinalis coram quot testibus damnenẽ.

¶ Rubrica. xiiij. De testium numero in episcoporum & cardinalium depositione requirenda.

1 Item cuz ex decretis vrbani pape habeaẽ † ꝙ ꝓsul nõ damnẽ nisi cũ. lxxxij. testibus, & ꝙ summus presul non damnetur a quoque. Presbyter autem cardina. non deponaẽ. nisi. lxiiij. test. cõuictus. Et diaconus cardinalis nisi. xxvj. & hoc sit conforme decretis Siluestri & Leonis. iiij. ij. q. iiij. ꝓsul. & c. nullaz, & intelligaẽ nõ solũ ð epis cardinalibus, verũetiã ð alijs qbus repẽte a multis iprobis & qui laudabilis vite non sunt, impetunẽ, secundum. §. quorum. ea. q. Sed cum hec & ẽm aliquos notatores, & supradictos non seruentur in episcopis, nec in cardinalibus, pensandum esset an expediret seruari & prouideri, quod episcopi, & cardinales non laccerarentur a vilibus, os suum in celum ponentibus, lingua eoꝝ transeunte super terrã. xxj. dist. in tantũ. quibus in romana curia audiẽtia, ↄsiliũ, & auxilium non negantur.

SVMMARIVM

1 Questorum abusiones resecande forent.

¶ Rub. xv. De questoribus & eoꝝ abusibus ab indulgentijs & questibus cursorum & nuntiorum romane curie resecandis.

1 Item † cũ in vniuersali ecclesia questores multos errores disseminent, multosque seducant simplices, & multas abusiones procurent, & vitam gerant enormiter dissolutam, intantum ꝙ pateẽ risui, potestasque clauium ecclesie contẽnit. cum pro vno obolo, vel nihilo indulgentia ↄcedatur, nec proficiat prouisio ↄcilij Lateraneñ. de peni. & remissi. cũ ex eo. propter eorum importunitatem & pp pecunias quas effundunt in curijs epõrum a quibus lr̃as obtinẽt q̃stuosas ac indulgẽtiarũ, & ð audiẽtia ab ecclesiaꝝ rectoribus curatis ppl'is sub magna pena parãda eisdẽ. & ex hoc diuina officia perturbentur, sermones & predicationes impediãtar, & populi extra voluntatem propriaz retinentur in ecclesijs, contẽnantque impositas penitentias ab eorum curatis & confessoribus adimplere, putantes se absolui propter dictas indulgentias ab eisdem, & propter facilitatem venie pro obolo obtinẽde & pecunia redimende delinquere non formidãt. xj. q. iij. paper. de sen. excom. vt fame. l. dist. si lapsis. videretur super hoc de competenti remedio prouidendum. & insuper ꝙ cessarẽt questus cursorum & nunciorum romane curie.

SVMMARIVM

1 Ordo mendicantium quare in ecclesia introductum fuerit.
2 Mendicantes vita, moribus, & scientia commendantur.
3 Spiritualia seminans temporalia metere debet.
4 Mendicantibus esset prouidendum circa eorum alimenta.
5 Clerici artificio victum sibi querere possunt.
6 In monasterijs eruditi ad curam animarum assumi possunt.
7 Promouendi antiquis temporibus sub ecclesiastica tradebantur disciplina.
8 Mendicantes de ordine paupertatis sunt, & mundo mortui sunt.
9 Religio scissuram recipere non debet.
10 Mendicantes vel alij religiosi particularibus studijs, & vanis disceptationibus vacare non debent.

¶ Rub.

¶ Rubr. xvj. De ordinibus mendicantium alendis, fouendis, et reformandis, et etiã corrigendis, et vt ex ipsis assumi possint ad curam et regimen animarum, et de excessibus eorundem.

1 Item † cũ ex dispensatione et puidẽtia diuina ordines mẽdicãtiũ in Dei ecclesia nouissimis tẽporibus fuerint introducti ad supplendã ignorantiã, defectũ, et negligentiã, et supportãda onera, necessitates, et occupatiões eo℞ qui cure animarũ pficiũtur,
2 et ecclesiã Dei regũt, † et prefati religiosi cõiter, vita, moribus, et scia ꝯmẽdãdi existãt, et ex hoc in ecclesia Dei pp honestatis, austeritatis, et singularis vite eo℞ exemplũ, scientie et predicatiõis documentũ, ꝯfessionũ audiẽdarũ ꝯsolamẽtũ, defendende fidei et expugnationis infidelium, pugnaculũ populo℞, de vita et sciẽtia ꝑriorum sacerdotũ plerunqꝫ diffidentiũ, magnũ religioso℞ fructũ in ecclesia dei hactenus retulerint, et adhuc referãt fructũ. Videret̃ qꝫ per vniuersalẽ esset ecclesiam eo℞ inopie prouiden
3 dum. † nam et ẽm apl'm qui seminant spũalia nõ est magnum si tpalia metant. j. Corin. ix. de prebẽ. cũ ẽm, et. xij. q. j. ex his. ita qꝫ in cõi haberent de bonis ꝑlatorum religioso℞ et aliorum qui
4 superabundant. † vnde possent sibi in ecclesijs, sed non in superfluis ornamentis ecclesiarũ et edificijs et alijs superstitiosis ꝯuenienter ꝓuidere, vel qꝫ manibus proprijs sibi ꝓuiderent sicut faciebant apostoli, ne essent alijs onerosi. de censi. cũ apl's in prin.
5 xxviij. q. j. iã nũc in fi. xxj. q. j. c. j. nã † et idẽ pcipit clericis non bñficiatis q̃tũlz verbo dei eruditis vt artificiolo vel libris scribẽdis victũ sibi querant. sicut hr̃ in ꝯcilio Carta. xcj. dist. clericus victũ et seqũe. xiiij. q. iij. in summa. de ꝯse. di. v. nunq̃. vt. §. in rub. viij. scde ptis, et qꝫ nõ reciperẽt vltra illũ numerũ quẽ maiores eo℞ sub iuro ipso℞ epis pstando ꝯcedent ꝓbabiliter posse in singulis ꝯuentibus attento qꝫ refrigescit multo℞ charitas sustentari, et qꝫ nullos reciperẽt inuitis parẽtibus eorundẽ. Nã statutũ fuit in ꝯcilio Gangreñ. posito. xxx. dist. c. j. qꝫ si qui filij parentes maxime fideles deseruerit occasione dei cultus, hoc iustũ esse iudicantes, et non potius honorẽ debitũ parẽtibus reddiderint, vt hoc ipsum in eis venerent̃ qꝫ fideles sint, anathema
6 sint. ¶ † Item cũ p Gelasiũ papã fuerit ꝯstitutum, qꝫ etiã eruditi in monasterialibus disciplinis possint assumi ad curã et regimẽ animarum. lv. distin. pãscis. de sta. mo. c. j. et. c. monachi. xvj. q. j. cũ ꝓ vtilitate. et. c. doctos. cũ eo℞ ꝯcor. Videretur pẽsandum an expediret qꝫ illi, qui ꝓbati essent in dictis religionibus per epos dispensatione assumi possent ad curã et regimẽ ani
7 marum. † Nã et antiquis temporibus hi qui promouendi erant in clerũ sub disciplina ecclesiastica tradebant̃ sicut habet̃ in cõcilio Toletano. xxviij. dist. de his. xij. q. j. omnis etas. verũ qꝫ rõne eminentie vite et sciẽtie q̃ inflat in superbiã efferuntur, et ꝑlatos et alios quibus dicũt se nõ esse subiectos ꝯtemnunt et simplices sacerdotes et curatos cũ barbarismis deũ (lꝫ ex deuotiõe innocentes) despiciunt sicut ait Aug. in lib. de catechizãdis rudibus. et. xxxviij. di. sedulo. videret̃ ꝓuidendum ẽt vt in humilitate seruarent̃, ne tanq̃ neophiti ecclesiam dei ꝯfunderent. putãtes qꝫ eo℞ auxilio plurimũ indigerẽt, et qꝫ sine eis factũ esset nihil, non accedendo ad illa que scripta sunt de dictis neophitis. xlviij. distin. per totum. et. §. in. viij. rub. secunde partis.
8 ¶ † Item cum predicti religiosi de ordine paupertatis et etiam alij qui debent se reputare mortuos huic mundo et oẽm nobilitatem paternam et mundanam perdidisse, iuxta sniam Eugenij pape. xvj. q. j. placuit. ij. et Ambro. xij. q. j. cui portio. et. vij. sinodo. xviij. q. ij. diffinimus. in dictis religionibus de nobilitate di
9 uitijs et potentijs parentũ intumescant, † et ex hoc et ẽm regna ꝓuintias et dioce. et ẽm proprias affectiones in vnitate religionis que scissuram recipere non dꝫ, sicut ait Pelagius papa. xxiiij. q. j. scisma. et. c. qm̃ vetus oriẽs. et Pascalis papa. xvj. q. vij. sicut domini vestimentum, videretur super hoc prouidendum.
10 ¶ † Item cum dicti religiosi dimisso biblie et vere theologie studio et his que edificare possent ecclesiam dei, dialecticorum tẽdiculis, et fantasmatibus theologie studium destruentibus, et in sermonibus et predicationibus ad eorum ostentationem freqũter rithmis et quibusdam profunditatibus abutant̃, et in generalibus et pticularibus studijs curiositatibus et vanis disceptationibus vacent, contra doctrinam Hieronymi et alio℞. xxvij. dis. a principio vsqꝫ ad. §. sed contra. et. xliij. dist. sit rector cum. c. sequentibus. et. §. pariter. videretur super hoc esse prouidendum.
¶ Itẽ cũ vt in pluribus filios nobilium et potentum cum parentum eorum scandalo religionibus eorum, et iuramentis, et votis ne ad seculum reuertantur. ĩ. annũ ꝓbationis contra concilium Maguntinum. xx. q. iij. constituit. et contra prouisionem Alexandri quarti. de regularibus non solum. nec seruent alia remedia circa confessiones audiendas, sepulturas, et quartas parochialibus ecclesijs reddendas, et circa excõicatos, interdictos, et suspensos non recipiendos ad diuina, et circa alia eis vetita, ꝓtendentes qꝫ iusto non est lex imposita, videret̃ super his et alijs eos tangentibus prouidendum, cum paupertas eorum denigrari videatur et lucernã extinguere eorundem. et ex predictis multa subsequantur pericula animarum, potissime cum rectoribus, qui habent administrare ecclesiastica sacramenta non constet de illis qui confitentur eisdem, nec eorum nomina ipsis rectoribus per dictos religiosos reddantur in scriptis.

SVMMARIVM

1 Leprosi ab episcopo alendi sunt.
2 Leprosi ab alijs separari debent.

¶ Rubrica. xvij. De leprosis alendis, et sub ecclesiastica disciplina retinendis, et corrigẽdis ne sano℞ actibus misceant̃.

1 Item † cum leprosi, et alie psone miserabiles qui debilitate faciente suis manibus laborare nõ possunt victũ, et vestitũ inq̃tum possibile est epo℞um largitiõe assequi debeant, sicut habetur in cõcilio Aurelianẽsi. lxxxij. di. episcopus. et. lxxxvij. di. c. ij. et. iiij. et ad ecclesiasticã disciplinam ptinere noscant̃. vt ibidem. et cũ in eo℞ cõmixtione cum sanis infinita pericula subse
2 quantur. † et ex preceptione diuina fuerit constitutũ qꝫ tales psone ab alijs separentur sicut extat exemplum de maria sorore moysi, et aarõ lepra pcussa, Nuñ. xij. c. et ysidorus in epistola de lapsis. et. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. videret̃ expediens qꝫ predicti leprosi obtentu alimonie petende seu quocñqꝫ pretextu non immiscerentur cõsortijs hominũ, et qꝫ de publica alimonia prestaretur eisdem.

SVMMARIVM

1 Felicitate peccantium nihil infelicius est.

¶ Rubrica. xviij. De validis mendicantibus cohibendis, et de inualidis informandis.

Item cum scribat Augu. in. vij. epistola ad marcellinum vltra mediũ, et in sermone de puero centurionis. xxiij. q. j. paratus. qꝫ cui licẽtia iniq̃tatis eripit̃, vtilius vincit̃. † qm̃ nihil ẽ in
1 felicius felicitate peccantiũ, qua penalis nutritur impunitas, et mala voluntas velut hostis interior roboratur, vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negligat eidem frangitur vt seductus iniustitie acquiescat multaqꝫ bona pstantur inuitis qñ eo℞ vtilitati lꝫ nõ volũtati cõsulit̃ sicut idem Augu. in
2 Enchirid. lxxj. c. ait. xlv. dist. et qui emendat. † et ẽm Albinum vnũ sit genus eleemosyne errantes in viã reducere veritatis. ea. dist. tria. et. c. due. videret̃ prouidendũ qꝫ oẽs mendicantes validi ꝯ quos leges seculares etiã inuehũt cohiberẽt̃ ab eleemosynis recipiendis, et qꝫ prouideret̃ mendicis inualidis ꝑ singulas ciuitates, et dioceses, vt in rub. ꝓxima supiori est exꝓssum.

SVMMARIVM

1 Hospitalia in qualibet republica fieri debent, et si sint dissipata reformari debent.

¶ Rub. xix. De hospitalitatibus, xenodochijs, et orphanotrophijs ad recipiendum paupes peregrinos. et orphanos in locis in quibus non sunt, et de bonis ecclesiasticis religioso℞ fieri possunt, construendis, et de constructis reformandis.

1 Item † cum non solum ẽm canonica verum etiam ẽm regalia instituta ab antiquo fuerit ordinatũ qꝫ in republica hẽant Xenodoches mõasteria ptochotrophia, orphanotrophia. Gerõ rocomia, et brephotrophia, et loca siñia ĩ q̃bus paupes peregrini recipiãt̃, senes, pr̃ibus orbati infantes, et miserabiles psone alã

tur, vt. C. de sac. sanc. ec. l. sancimus. xxiij. q. viij. tributum. §. sancimus. de reli. do. in. c. de xenodochijs. ⁊. c. ad hec. Videretur expediens ꝙ vbi dicta loca ab antiquo ꝯstituta fuerunt, ⁊ nunc non sunt vel dissipata sunt reformarentur, ⁊ vbi non fuerunt de nouo episcopali prouidentia constituerentur.

SVMMARIVM

1 Pena que aufertur ab excommunicatis, ⁊ sacrilegis in pios vsus conuerti debet.

¶ Rub. xx. De pena sacrilegorū ⁊ alioꝝ qui ab ecclesia ciuiliter pro delictis puniunt̄ in pios vsus ꝯuertenda, ⁊ ꝙ per ecclesiam etiam p̄ dn̄os tēporales ꝓcedatur spiritualiter ⁊ temporaliter ꝯ illos qui excōicationem sustinent aīo indurato.

1 Item † cū propter penam, quā ecclesia frequēter recipit ex consuetudine ab his, q̄ excōicationē sustinēt aīo induraro, ⁊ sacrilegis, ⁊ alijs criminosis pro criminibus ecclesiasticis cōmissis, p̄ eos ipsa ecclesia apud laicos frequenter diffametur. Potissime cū Alexā. papa de penis lz ⁊ Greg. xvj. q. v. cognouimus. ⁊. c. ō lapsis. ⁊ alia iura. j. q. j. nullus eps. ō simo. nemo. lxxxiij. di. si quis eps. cuz eoꝝ ꝯcordantijs, pro ipsis prima facie facere videantur. videretur pensandū an expediret ipsam in pios vsus esse ꝯuertendā. Et insup qō p̄ ecclesiā, ⁊ dn̄os t̄pales procedat̄ sp̄ualiter ⁊ t̄paliter ꝯ eos q̄ excōicationē sustinēt aīo indurato.

SVMMARIVM

1 Consuetudo a decimarum solutione non excusat.

¶ Rub. xxj. de decimis personalibus ⁊ alijs, ⁊ primitijs soluēdis, ⁊ non soluendis, ⁊ de prouisione super his adhibenda.

1 Item † cum sicut canones ⁊ quatuor principales doctores tenere videantur, qō solutio decimarum si nō fiat ꝯsuetudine non excusatur prout late disputatur per Hostien. in summa in titu. de decimis. §. quō decima, ver. septimo q̄rit̄. extra de deci. c. j. xvj. questione. vij. qnicunqz. ⁊. c. decimas. ⁊ capitu. maiores. xvj. q. j. doctos. ⁊. c. reuertimini. ⁊. c. decime. cū multis cōcordan. ibi signatis. ⁊ dicte decime reales ⁊ personales que debent̄ ex negotiatione, artificio, scientia, militia, ⁊ veneratione, ⁊ maxime in italia ⁊ multis alijs partibus mūdi nō soluant̄, ⁊ multi ꝯstituant̄ dictoꝝ iuriū ⁊ sacre pagine quo ad h̄ trāsgressores, nec ꝯscientiā sibi faciāt, videret̄ eē pp aiarum periculū sup his p̄ ecclesiam ꝓuidendū, ⁊ eodez mō circa primitias ꝯsoluendas.

SVMMARIVM

1 Rectoribus pauperibus ecclesiarū quō sit prouidendū qn̄ non pn̄t ex eis sustentari, ⁊ hospitalitatem seruare.
2 Unio ecclesiarū fieri debet qn̄ redditus vnius ecclesie ad onera supportanda non sufficiunt.

¶ Rub. xxij. de prouisione congrua pauperibus ecclesiarum rectoribus curatis ⁊ vicarijs ecclesiarū ad religiosos ⁊ alios pertinentium facienda, de qua valeant onera episcopalia ⁊ hospitalitatem debitam congrue supportare.

1 Item † cum alique ecclesie parrochiales ⁊ vicarie cure ad religiosoꝝ presentationez seu prouisionē pertinentes adeo sint tenues ⁊ exiles ⁊ a dictis religiosis depauperate ꝙ dicti rectores vicarij ⁊ curati non possunt inde suam sustentationē habere nec hospitalitatē seruare, nec onera ep̄alia sustinere, nec ꝓsint, nec sufficiant ꝯstituta remedia per Clementem quartum de prebē. suscepti. li. vj. nec per antecessores eiusdē, qr exempti, ad quos dicta ꝯstitutio se extendit, non possunt per ep̄os excommunicari, nec distringi, ⁊ pretendunt obtentu decreta. sicut de supplē. negli. prela. ⁊ similium ⁊. xvj. q. j. frater noster. ꝙ ad dictos episcopos non pertinet corrigere. s. dicta, ⁊ quod in eis monasterijs hospitalitatem seruant, nec volunt quod dicti rectores vicarij ⁊ curati hospitium teneant, nec ep̄alia, alias episcopi onera portent, sed qō cū ipsis comedant ⁊ cantent quando ipsi voluerint, ⁊ qn̄ voluerint cessent, ⁊ ꝙ oīno subijciant̄ ditioni regimini ⁊ imperio eorundē, eisqz obediant ꝯtra mandata ⁊ sentētias prelatorum. aliter nihil de bonis dictarum ecclesiarum, vicariarum, ⁊ curarū aliquatenus suscepturi, ipsosqz in pluribus alijs multiplici subijciant seruituti. Videretur super his esse de competenti
2 remedio prouidendū. † ⁊ insuper quod vbi non sufficiunt ecclesie ad onera ep̄alia supportanda, nec sunt aliqui redditus dictarum ecclesiarum, quod vnirentur plures ecclesie ad predicta prout precipiunt iura.

SVMMARIVM

1 Abbates correctioni episcoporum subiacent.
2 Abbates an ⁊ quando confessiones audiunt.
3 Abbates subiectionem ⁊ obedientiā episcopis prestare debēt.
4 Abbates ecclesias ad eorum presentationem pertinentes ad p̄prium commodum trahere non debent.
5 Abbates statum ecclesiarū ad eorum p̄ntationē pertinētiū mutare non debent, nec nouis pensionibus grauare.
Abbates posſiones vnius ecclesie alteri applicare nō debēt.
6 Abbates ad sinodum episcopalem venire debent.
Abbates monachos eos accusare volentes, non male tractare sed eis de bonis monasterij prouidere debent.
7 Abbates suis priuilegijs abuti non debent.
8 Abbates quolibet clerico minores sunt.
Abbates non debent esse negligētes in monachoꝝ correctiōe.
9 Abbates monachis necessaria prouidere debent.

¶ Rub. xxiij. De abbatibus, prioribus, ⁊ religiosis domibus vt episcopis subijciantur, ⁊ de statu ⁊ excessibus eorundem.

Contra superiores, ⁊ monachas, ⁊ subditas eorundē, ⁊ ꝙ claustralibus ⁊ alijs in refectorio comedentibus ꝯgrua ꝓuisio fiat, ꝙ episcopi debeāt esse subiecti, ⁊ de iure sint, sicut ꝓbatū est plene. s. in prima parte in vltima rubrica, in qua de exemptio
1 nibus tractatum est † delinquunt autem ⁊ excedunt dicti abbates quibuscunqz ingenijs pn̄t ab obediētia ⁊ subiectiōe epoꝝ, ⁊ archiepis. ⁊ ep̄alia iura non soluendo, ⁊ etiam vsurpant multipliciter presumendo contra illud capi. accedentibus. de excessibus prelato. cū tamen subiaceant correctioni epōrum. xviij. q.
2 ij. abbates. ⁊. c. abbatibus. ⁊. c. si quis. † Item qr confessiones audiunt ⁊ penitentias iniungunt illis qui eis cōfiteri volunt, qō facere non possunt, nisi sint subditi eorundem. xvij. q. i. peruenit ⁊. c. sequen. Itē qr aliter dicunt diuinum officiū q̄ in ecclesijs cathedralibus, ⁊ aliter q̄ a suis episcopis indulget̄ eiusdē, ꝯtra
3 concilium Toletanum. xij. dist. de his. † Itē qr episcopis non prestāt subiectionem ⁊ obedientiam nec faciunt reuerentiaz, vt debent de simoni. ne dei ecclesiam. Item qr de triennio in triēnium celebrare faciunt capitulum in preiudiciū epōrum ꝯ. c. in
4 singulis regnis ⁊c. de sta. mo. † Itē qr ecclesias ad eoꝝ p̄ntationē pertinentes proprijs vsibus deputare nituntur, ⁊ ad priuatū volunt trahere commodum que pro communi fuerunt vtilitate constituta contra illud de supplen. negligē. prela. sicut de offi
5 cio archipresbyteri. vt singule. xxv. q. i. que ad perpetuā. † Itē qr antiquū ⁊ debitum statū dictarum ecclesiarum ad eorum presentationem pertinentium auctoritate propria (licet ad eos non pertineant pleno iure) ⁊ post p̄ntationem ep̄o vel ante, vicarios eis interdū instituūt, destituūt, ⁊ nouis pēsionibus eos grauant ⁊ onerant, intantū ꝙ ecclesijs, non possunt competenter ꝓpter paupertatem nimiam, deseruire, nec episcopo in episcopalibus respondere contra formam dicti capituli sicut, de preben. in lateraneñ. de priuileg. cum ⁊ plantare. x. q. iij. cauendum. ⁊. c. relatum. Itē quia terras ⁊ possessiones vnius ecclesie nituntur alteri applicare, contra concilium Lugduneñ. de reb. eccle. non
6 alie. c. j. † Item quia licet episcopis subiaceant, ad sinoduz ep̄alē venire nolunt ꝯ illud de maio. ⁊ obe. qō super his. xviij. q. ij. abbates. Itē qr monachos volentes eos accusare vel denūtiare male pertractant, nec volunt quod in expensis de bonis monasterij prouideatur eisdez, contra illud de accusatio. ex parte.
7 † Itez quia si aliqua habent priuilegia in capite, ad membra ca extendere volunt, ⁊ eisdem priuilegijs multipliciter abutuntur ꝯ illud de priuileg. recepimus. ⁊. c. ex parte. ⁊. c. cuz capella. ⁊.
8 c. ex ore. Itē qr volunt esse maiores quolibet clerico seculari, licet in iure contineatur ꝙ sunt minores quolibet clerico. xciij. dist. a subdiacono, cum nomen abbatis sit potius nomen solicitudinis

tudinis ꝙ ordinis vel honoris.de eta.⁊ quali.tuam.Jtē quia sunt negligentes cōmuniter in correctione monachoꝝ suoꝝ,⁊ eis subditoꝝ,vel pp asperitatem lingue,vel blanditias, vel ti-
9 morem eoꝝ,ↄtra illud.l.dist.si qs diaconus.§.vere.in fi.†itē qꝫ splēdide reficiuntur in cameris eorundem, ⁊ bene induunt̄ ⁊ calciant̄,⁊ eoꝝ monachos ⁊ canonicos non reficiunt,nec in dumentis,nec alijs necessarijs eis ꝓuident,vt tenent̄ ꝭm iura ⁊ regularia ↄstituta. Jtem excedunt in pluribus alijs in qbus excedūt epi ⁊ prelati ⁊ alie persone ecclesiastice prout dicet̄.j. in rub.xxviij.⁊.xxix.⁊ sicut dictum est.s.in rub.proxi.

SVMMARIVM

1 Foro ecclesiastico pertinet peccatorem a vitio ad virtutem reuocare.
2 Monete in preiudicium aliorum mutari nō pñt,⁊.j.nu.4.
3 Notarij quales creari debeant.
5 Clerici vel seculares capi non debent,qñ idonee cauere pñt.

Rub.xxiiij.de ꝓuidentia circa gubernationem reipublice adhibenda in mutationibus monetaꝝ,creationibus tabellionum,ponderibus,mensuris,mercationibus illicitis,oppressionibus paupeꝝ ēt rusticoꝝ,dotibus ↄstituendis,exhibitionem iustitie,rebus ꝓprijs ad curiam romanam ⁊ loca alia transferendis,⁊ ꝙ nulla ꝑsona ecclesiastica vel secularis personaliter caperetur, sed recrederetur sub idonea cautione, si eam prestare posset, ⁊ quod etiam in foro seculari diuine leges,⁊ iura canonica seruarentur.

2
1 Item †cum nemini veniat in dubiū, qn ad ecclesiasticum foꝝ ꝑtineat peccatorē reuocare a vitio ad virtutem,vt extra de iu.nouit. §.lꝫ cum eius ↄcor.⁊ multipliciter abhorreat̄ ↄtra rempublicam ab impatore,regibus, principibus,prelatis, ⁊ alijs dñis tꝑalibus ius cudendi monetā ab antiquo hñtibus qꝫ ↄtra ius ⁊ ea que fuerūt hactenus laudabiliter ab eoꝝ maioribus obseruata,monetam debilitant, ⁊ rempublicam legitimo pondere, ⁊ valore illegitime defraudant,caristie vl'is,⁊ cōsimilis defraudationis mām exhibentes,⁊ occasionem prestātes in periculum animarum suaꝝ,⁊ ēt alioꝝ ex hoc sequantur pondera inequalia,statere dolose,sophisticationes,⁊ falsitates oium negociationū,⁊ mercationum, ac reꝝ vl'is caristia,⁊ palliati,⁊ simulati ↄctus vsuraꝝ,⁊ depredatio subditoꝝ,maiorum,mediocrium,⁊ minoꝝ,cum ēt a predictis creent̄ idiote in notarios insufficientes,ex quoꝝ instrīs qbus fides prima facie adhibet̄,⁊ in quoꝝ reprobatione,⁊ falsi impugnatione difficultas hr̄. Cum ēt ex imensitate dotium,⁊ arnesioꝝ que mulieribus in multis partibus prestant̄, eoꝝ parentes collocando eas nuptui perpetua paupertate laborent, ⁊ si non collocētur nuptui multa pericula subsequantur. Jtem cū plurimi domini temporales adeo opprimant eorum subditos quod efficiunt de liberis seruos, ⁊ sibi omnia bona appropriant eorundem,non permittentes eos respirare,nec ad superiores eorū habere recursum,ius voluntariū reddētes inter eos, ⁊ absq3 causa inter probata capientes,arrestantes,⁊ talliantes eosdē ⁊ bona etiam eorundem, ⁊ absq3 iuris ordine questionibus,⁊ tormentis varijs,vt eorum iurisdictiones ꝑpetuare valeāt supponētes,⁊ frequēter indebite, ⁊ absq3 ↄsilio iudicātes eosdē, ⁊ alia varia ⁊ diuersa grauamina inferentes. videret̄ sup predictis,⁊ ↄsimilibus que absq3 labe peccati,⁊ defectu negligentie non possunt fieri,de oportunis remedijs predictis oppressionibus,⁊ grauaminibus ↄtrarijs per ecclesie ministrum pro-
2 uidendū,†ꝙ dicte monete mutari non possent in preiudiciū aliorum,⁊ ꝙ pro valore suo vbiq3 currerent,nec efficeretur ꝓpter eas argenti vel auri,vel aliaꝝ reꝝ caristia,⁊ ꝙ intra idē regnum eedem essent mensure ⁊ pondera iuxta varietatem locorum ⁊ temporum certum quid mercatoribus ⁊ negociatori-
3 bus deputatum,†quodq3 tabelliones non crearentur nisi homines valde literati,⁊ fidedigni ⁊ iurisperiti,⁊ ꝙ oēs subiecti iure scripto regerentur,⁊ ꝙ dotes vltra facultates ⁊ conditionem personarum non constituerentur, nec opprimerentur in
4 iustitia pauperes,⁊ releuarentur locupletes,†pro quibus facit extra de iureiur.quanto.vbi agitur de dicta mutatione monete.de indi.nouit.lxxxij.dist.c.j.lxxxvij.dis.c.j.ij.iij.et.iiij. xxiiij.q.iij.si quis ex potentibus cum seq.in quibus dr̄ ꝙ si qs romipetas ⁊ peregrinos,⁊ apostolorum limina,⁊ aliorum sanctorum oratoria visitantes,capere,seu rebus quas ferunt spoliare,⁊ mercatores nouis theloneorum ⁊ pedagiorum exactionibus molestare temptauerit,donec satisfecerit communione
5 careat.† Videret̄ insuper prouidēdū ꝙ nulla persona ecclesiastica vel secularis caperetur ꝑsonaliter,quando idonee cauere posset,⁊ esset in casu in quo,vel relaxari deberet sub dicta idonea cautione,⁊ quod etiaꝫ in foro seculari diuine leges ⁊ iura canonica seruarentur.

SVMMARIVM

1 Legis auxilium frustra inuocat qui in eam committit.
2 Penis tēporalibus propinqui pro parētibus qñq3 puniunt̄.
3 Ad dignitates ecclesiasticas, ⁊ beneficia nulli deberent admitti per quorum parentes vsq3 ad tertium gradum ecclesijs iniuriarentur.
4 Ecclesie que non delinquunt interdicto subijci non deberent.

Rub.xxv.ne ad ecclesiastica beneficia recipiantur obtentu literarum apostolicarum,vel ordinariorum illi, quorum propinqui vsq3 ad gradum tertium iniuriarentur ecclesijs, in quibus sunt dicta beneficia constituta,vel illis ad quorū collationem,prouisionem,seu ordinationem pertinent, nisi prius fuerit satisfactum,⁊ ꝙ obtentu processuum, gratiarū vel iustitie ecclesie subijci nequeant interdicto, nec persone ligari ante quindecim dies.

2
1 Item †cum indignum sit illis per ecclesiaꝫ subueniri,per quos constat in ipsa ecclesia scandalum generari,⁊ frustra inuocat legis auxilium qui cōmittit in legem.de tempo.ordi.literas.de iure pat.pastoralis.de immu.eccles.c.fin.de vsu.qꝫ frustra.de sen.excom.in audientia.xvij.q.iiij.frater ⁊ coepiscopus.⁊.c.sequen.ff.de mino.l.auxiliū.in fi.in auc.vt liceat
2 matri ⁊ auie.§.quia vero.colla.viij.†⁊ interdū penis temporalibus propinqui pro parentibus puniantur,⁊ etiam pro spiritualibus.j.q.iiij.ecclesia.cum.§.sequentibus.xvij.q.iiij.minor.xxiiij.q.iij.si habes.⁊ de hereti.c.quicunq3.§.heretici.⁊ c.statutum.de penis vbicunq3.lib.vj.cum si.⁊ de spon.nō est
3 vobis.†videretur esse vtile ordinari ꝙ ad canonicatus,prebēdas,personatus,dignitates,⁊ alia ecclesiastica beneficia ⁊ officia nulli reciperentur obtentu quarumcunq3 literarum apostolicarum,vel aliarum,per quos, vel per quorum parentes vsq3 ad tertium gradum iniuriarētur ecclesijs in quibus mandaretur prouisio fieri vel illis ad quorum presentationem,collationem,prouisionem,vel dispositionem pertinerēt, nisi esset prius integraliter satisfactum. Jtem cum per iudices ⁊ executores super talibus a sede apostolica deputatos irreuerenter ⁊ repente interdum minus rationabiliter proferantur sententie interdicti in ecclesias,⁊ capitula,⁊ suspensionis, ⁊ excōmunicationis in prelatos,⁊ alios, nisi infra sex dies mandata apostolica exequantur,⁊ sic deliberationis copia que a iure conceditur,⁊ inspectionis subtrahatur,⁊ propter indiscussos hominū colores frequenter indeliberate ad appellationis remedium confluatur,contra legem canonizatam.ij.q.vj.anteriorum.⁊ tempore opus sit ad aliquid maturius peragendū.
4 xlviij.dist.quoniam,⁊.l.dist.ponderet.†Videretur esse prouidendum ꝙ ecclesie,que non delinquunt pro premissis ⁊ consimilibus delictis,in quibus non delinquunt,maior pars eorū clericorum,⁊ laicorum,qui conuenire consueuerunt in dictis ecclesijs,nullatenus subijcerentur ecclesiastico interdicto, sed ꝙ aliter culpabiles punirentur,sic tamen ꝙ pro p̄dictis,vel similibus nullatenus excommunicationis,suspensionis,vel interdicti sententia proferretur,nisi competenti termino scilicet xxx.dierum pro monitione premissa iuxta formam.c.de illicita.xxiiij.q.iij.cum simi.⁊ ꝙ in predictis sententijs episcopis, ⁊ alijs quibus iura deferunt amplius deferretur,cum periculosum sit eos tales incurrere sentētias, vt de sen.excom.quia periculosum.lib.vj.de offi.deleg.quia pontificali.⁊ de offic. ordi.romana.in fine.

Rub.xxvj.de ꝑtāte ecclesiast.sup tꝑales dños,⁊ dñia tꝑal.

1 Stam rub.non prosequor nec etiam tertiā de presenti propter librum quem de contentis in dictis duabus rubri.reuerēn.in Xpo

frater Egidius Bituricen. archiepiscopus in quo profunditas et sublimitas vigent sciētie, copiose et vtiliter edidit, in quo plenius videri possunt pertinentia ad istas duas rubricas q̄ posset hic explicari, licet precedentibus rubricis reducantur.

SVMMARIVM

1 Ecclesia romana maculam et rugam habere non debet, et est mater fidei, et debet esse schola virtutum.
2 Ecclesia romana sibi legem imponere deberet ne diuina precepta transgredirentur, nec in contrarium dispensaretur.
3 Ecclesia romana prouidere deberet vt episcopis, et alijs, suus honor verbis, et factis impenderetur.
4 Ecclesia romana non debet turbare iurisdictionem prelatis in ecclesijs eis concessis.
5 Ecclesia romana quibus non debet prouidere de beneficijs, et quibus sic.
6 Ecclesia non solum verbo, sed facto omnem speciem simonie a se repellere debet.
7 Ecclesia romana non debet clericos, et eorum bona grauare concedendo decimas et alias subuentiones principibus.
8 Ecclesia romana vni cardinali plura officia dare nō debet.
9 Ecclesia romana qualem diligentiam in ministranda iustitia habere debeat.
10 Ecclesia romana pauperibus debet deputare aduocatos, et iudices in causis miserabilium personarum, q gratis seruiāt.
11 Ecclesia romana iura generalia quomodo ea condere, et facere obseruari debet.
12 Ecclesia romana aliquos de parentela pape vel cardinalium vltra eorum statum ditari, nobilitari, et impinguari permittere non debet.
13 Ecclesia romana in foro penitentiali qūo se hr̄e debeat.
14 Ecclesia romana circa bona superabundantia clericorum quomodo se gubernare debeat.
15 Ecclesia romana si vltra tres menses vacat, cardinales eligēdi potestate illa vice priuentur.
16 Ecclesie romane primatus quomodo distingui debeat.
17 Episcopi cardinales ecclesie columne dicuntur, et quomodo de delicto conuincantur.
Ecclesia interdicto subijci nō debet, nisi pro graui delicto, clero et populo ecclesiam scandalizante.

¶ Rub. xxviij. de his in quibus videtur ꝙ haberet se romana ecclesia condescendendo prelatis, et alijs subditis temperare, et etiam reformare.

1 Ane † q̄tum ad reformationem romane ecclesie videretur, ꝙ ipsa romana ecclesia que non debet habere maculam, neq3 rugā, et que mater est fidei, et magistra debet esse vniuersalis ecclesie, et ad quam omnis sancte religionis relatio debet referri, et ab ea normam recipere, exhiberet se regulam, et scholam virtutum vt bene viuendo, normam alijs bene viuendi et recte per semitas iustitie se ipsam duceret, nec aliquando abborsum traheret, et sic correctione in seipsa prehabita in Dei et proximi dilectione vera humilitate, vite honestate, morum grauitate, diuini cultus sedulitate, victus et vestitus parcitate fundata, ornamentorum, aparatuum, et familiarum, et pompaꝝ elatiua superfluitate restricta, scientie profunditate dotata, trabeq3 de oculo suo eiecta ꝙ distortum est prauumq3 reperiret in subiectis, et inferioribus corrigeret, et etiā reformaret Christi exemplo qui prius cepit facere quam docere.

2 ¶ † Item ꝙ legem sibi ipsi imponeret, ne transgrederetur cōtenta in diuinis, et humanis legibus approbatis, qbus genus debet per eam, et auctoritate imperiali, et regali gubernari humanum. Sed ea vsq3 ad sanguinem et obseruari mandaret, nec in contrarium dispensaret, nec priuilegia, nec indulgentias, nec exemptiones concederet, et concessa in contrarium reuocaret. nec dominus Papa sine concilio fratrum aliquid ageret notabile, nec reuocaret a predecessoribus suis rōnabiliter ꝯstituta vel ꝯcessa, nec veniri ꝑmitteret ꝯ ecclesia. libertatem.

3 ¶ † Item cum episcopi sint in locum apostolorum, qui parem cum Petro honorem, et potestatem acceperunt a Deo, ꝙ nō leguntur fecisse curiales non episcopi, ꝙ eisdem episcopis, archiepiscopis, metropolitanis, primatibus, et patriarchis, abbatibus, et alijs honorem debitum in scripturis, processibus, sedibus intra et extra ecclesiam, et alijs verbis et factis impenderet, et consuetudines romane curie, et alias contrarias reuocaret, cum honor sit ecclesie supradicte, et dehonoretur ex contrario, prout Gregorius attestatur, et inde tota ecclesia vilipendatur, et quasi contemptui habeatur.

4 ¶ † Item ꝙ potestatem et iurisdictionem predictis prelatis et curatis competentem, et attributa a Deo apostolis, concilijs, romanis pōtificibus, et vniuersali ecclesie in locis, et plebibus eisdem cōmissis dicta romana ecclesia non turbaret, nec vsurparet in causarum et appellationum cognitionibus parochialium et curatarum, et non curatarum ecclesiarum, canonicatuū, personatuum, dignitatum, et prioratuum, et abbatiarum vacantium, et non vacantium, et quod amplius est episcopatuum, et patriarchatuum, archiepiscopatuum, collationibus, reseruationibus, et exemptionibus cum ex contrario totus ordo ecclesiasticus confundatur.

5 ¶ † Item ꝙ si aliquando contingeret per ipsam romanam ecclesiam aliquibus prouideri, non prouideret indignis, illiteratis insufficientibus, neophitis, defectū etatis patientibus, nō approbatis, criminosis, nec talibus, qui secundum regulam apostolicam, et canonicam essent a promotione et ꝓuisione repellendi, per ipsam romanam ecclesiam, si per alios prouisum fuisset eisdem, et ad ipsam romanam ecclesiam super hec querela delata, sed doctoribus bene literatis, et bene meritis, nec alijs prouideri posset quandiu doctores remanerent improuisi aliqua ciuitate vel dioce.

6 ¶ † Item ꝙ dicta romana ecclesia non solum verbo, verum etiam facto a se repelleret omnem speciem simonie, et turpium lucrorum, et inhonestorum, et omnes exactiones, que ratione promotionum quarumcunq3, et scripturarum, legatorum, cursorum, nunciorum, et hostiariorum fuerit ab ea cōmuniter, vel diuersis coloribus exquisitis, et quod liberalem et facilem ad se preberent dominus Papa, et Cardinales accessum, et q̄d dicti domini Cardinales omnia in communi, nulla ecclesiastica beneficia in speciali haberent.

7 ¶ † Item ꝙ personas ecclesiasticas, et ecclesiastica bona in cōcessionibus decimarum, et aliarum subuentionum, quas facit regibus, et principibus, qui oppido infesti sunt, non grauaret. sed contra dictos reges, et principes, et quoscunq3 alios ꝑ se, et ꝑnales ōfensiōes in singl'is ꝓuincijs in iure suo foueat eosdē.

8 ¶ † Item ꝙ dicta romana ecclesia cardinalibus, vel quibuscunq3 alijs, non committeret, nec daret plura officia, nec cuiquam officium, vel beneficium extra regnum, vel quilinguagium non loqueretur et intelligeret supradictum.

9 ¶ † Item ꝙ in iustitia exhibenda tantam et talem diligentiā exhiberet, ꝙ nullo modo terminatio alicuius cause principalis vltra triennium, nec appellationes vltra biennium prorogari valerent, cum in ipsa lites, quodāmodo immortales existant, et in ea amplius q̄ in secularibus curijs prorogentur interdum, et ꝙ dicta curia romana, ad se nō trahat dictas lites.

10 ¶ † Item ꝙ in causis pauperum et miserabilium personarum ꝺputaret certos auditores, aduocatos, ꝓcuratores, et tabelliones, q gratis absq3 strepitu et figura iudicioꝝ termiarēt easdē.

11 ¶ † Item ꝙ nulla iura generalia deinceps conderet, nisi vocato concilio generali, q̄d de decennio in decennium vocaretur, et sicut ipsa romana ecclesia que bene et consulte fuerunt hactenus statuta in seipsa seruaret, ita et ea faceret ab omnibus obseruari, imponendo legem patriarchis, et primatibus, per quam archiepiscopos et metropolitanos, et eis per quam episcopos, et episcopis, per quam abbates capitula et omnes seculares, et regulares personas in eorum ciuitatibus et diocesibus cōstitutis oium ꝯtradictione et appellatione cessantibus necessario cōpellerent ad predicta. Certis alijs nihilominus super hoc executoribus, et visitatoribus deputatis in singulis regnis, qui de triennio in triēnium omnibus causis prouincialibus interessent, et vnum ꝯcilium post aliud facerent celebrari.

12 ¶ † Item ꝙ dicta romana ecclesia nullos laicos de parentela, vel amicitia romani pontificis, vel cardinalium, vel aliarū personarum ecclesiasticarum existentes ditari exaltari, et vltra eorum statum de bonis ecclesiasticis nobilitari, et impinguari ꝑmitteret, et ꝓut possibile esset attentata in cōtrariū reuocaret, vel sub dispēsatiua venia relinqueret rōne scādali impunita.

13 ¶ † Item ꝙ in foro penitentiali et penitentiaria eiusdem romane curie citra transgressores iuris publici, offensores personarum ecclesiasticarum et alios Dei ecclesiam scādalizantes, facilitas relaxaretur venie, et circa absolutiōes talibus imponendas,

mendas,⁊ penitentias iniungendas,quantum posset informaret se concilijs ⁊ iuribus hactenus super hoc ꝯstitutis,⁊ specialiter circa enormia facta,⁊ circa illorum absolutionem qui ꝯ̃ ꝓcessus apostolicos vēdēdo ꝓhibita ꝑticipāt sarracenis.

¶ Item ꝙ nulla persona ecclesiastica auderet intrare dictaꝫ romanam curiam,nec in ea reciperetur sine literis commendatitijs episcoporum,nec in ea posset sine causa rationabili vltra tempus sex mensium immorari.

14 ¶ †Item quod de bonis ecclesiasticarum personaruꝫ superabundantibus, talis prouisio fieret supradicte romane ecclesie,quod absq̃ omni taxationis nota ⁊ infamia posset communiter,⁊ diuisim honorabiliter viuere onera incumbentia supportare,prouiso tamen ꝙ vltra ⁊ ꝯtra predicta,⁊ alia que cōcilio rōnabilia viderent̄ cōtra diuinas ⁊ humanas leges non posset absq̃ ꝯnali ꝯcilio habenas extēdere plenitudis ꝑtātis.

15 ¶ †Item ꝙ si dicta romana ecclesia vacaret vltra tres menses quod extunc cardinales essent eligendi potestate illa vice priuati,⁊ ꝙ ad aliquos archiepiscopos,⁊ episcopos,⁊ alios de quibus videretur expediens illa vice deuolueretur eligendi potestas,vel quod aliud tale adhiberetur remedium vltra illud,quod statutum fuit a Gregorio.x.ex necessitate Cardinales concordare haberent.

16 ¶ †Item ꝙ primatus dicte romane ecclesie declaretur,⁊ distingueret per iura ecclesiastica ⁊ secularia,nec dominus Papa vocaretur vniuersalis ecclesie Pontifex,cum hoc prohibeat Gregorius,⁊ contra aliquem in dignitate constitutū non audiret aliquam querelam nisi conditione,⁊ zelo querelantis examinatis, nec aliquem personaliter citaret ad curiam,

17 nisi prius summaria contra ipsum inquisitione premissa.† Et quod ad conuincendum episcopos cardinales,qui columne debent esse ecclesie,reciperet numerum testium in epistola Clementis contentum,nec per executores suos,⁊ conseruatores,⁊ alios censuram ecclesiasticā infligi permitteret,sine magnis ⁊ rationabilibus causis,⁊ absq̃ monitionibus competentibus dilationem iuris continentibus,⁊ quod in eis episcopis deferretur,nec interdicerentur ecclesie,nisi pro graui delicto clero ⁊ populo communiter ecclesiaꝫ scandalizante,sed alias procederetur contra inobedientes vel rebelles.

¶ Item plura ad reformationem dicte romane ecclesie pertinentia tacta sunt supra in tota prima parte huius tractatus.⁊ ad idem faciunt omnia, que infra subijciuntur in duabus rubricis proximis de reformatione prelatorum ⁊ cleri.⁊ illa que dicta sunt in hac secūda parte in primis.x.rubricis.⁊ in.xiij.xv.xviij.xx.xxj.ij.iij.ix.xxxj.xxxiiij.vij.viij.xlj.xlvij.Lvj.vij.lxxiiij.lxxxiij.⁊.iiij.xciij.et.iiij.et.v.

SVMMARIVM

1 Prelatorum reformatio in quibus fieri debet.

¶ Rub.xxviij.de reformatione prelatorum.

a Ad hoc circa reformationem prelatorum seruari haberēt omnia que in precedenti rubrica de reformatione Romane ecclesie dicta sunt inquantum statum ⁊ officium possunt tāgere eorundem.

¶ Item ꝙ haberent concilia prouincialia celebrare,⁊ ad ea conuenire,⁊ inibi omnia statum prouincie contingentia pertractare,⁊ que corrigenda essent in ea corrigere ⁊ reformare, prout superius tractatū extitit in.xj.rub.huius scđe partis.

¶ Item ꝙ extra ciuitates,dioceses,⁊ prouincias suas non cōmorentur,nec accedant ad curias principum,⁊ ꝙ economos ex dispensatione habeant.Et ꝙ contra facta predecessorum suorum rationabilia non veniant,⁊ ꝙ ante ordinationem eorum omnia ad officium eorum pertinentia.Et quod ipsi vel curia eorum pro minimis vel irrationabilibus causis excommunicationis,suspensionis,⁊ interdicti sententias non ferant.Et ꝙ magistros sufficientes in eorum ciuitatibus,⁊ diocesibus scholares docentes in generalibus studijs teneant. Discordātes ad concordiam reuocarent,⁊ ꝙ defuncti episcopi per vicinos episcopos sepeliantur,⁊ ꝙ per eos stipendia ecclesiastica iuxta probitatis merita assignarentur.⁊ ꝙ tempore chrismatis conficiendi,⁊ in solennitatibus se ab eorum ecclesijs nō absentarent,⁊ ꝙ ꝓcuratores in absentia non recipiant.suasq̃ ciuitates,dioceses,⁊ prouincias visitarent,⁊ coruꝫ officium in missarum solēnijs predicationibus,correctionibus,⁊ alijs adimplerent,ecclesiastica bona,⁊ beneficia cōgrue dispensarēt, ab oibus excessibus in victu,vestitu,ornatu,⁊ alijs similibus se cohiberent.Semper in mensa coraꝫ se legi facerent, rochetos extra deferant super guarnachias eorum,inualidis ⁊ languidis prouiderent,hospitalia erigerent,⁊ erecta fouerent.

¶ Item ad dictam reformationem prelatorū faciunt illa que dicta sunt supra specialiter in.xxxviij.rub.secunde partis.et etiam in prima.vij.viij.x.xj.xiij.xvj.xvij.xviij.xx.xxiij.xxvij.xxix.xxx.xxxj.xxxvij.xliij.xlix.lj.liij.lxvj.lxvij. lxxiij.lxxviij.lxxix.lxxxij.lxxxvj.vij.viij.ix.xcj. Et insuper omnia que dicuntur in sequenti rubrica.

SVMMARIVM

1 Clerus quomodo reformari debeat.

¶ Rub.xxix.de reformatione cleri.

1

a Ad cleri †reformationeꝫ pertinent omnia que de reformatione romane ecclesie,⁊ prelatorum premissa sunt in duabus precedentibus rubricis.

¶ Item ꝙ inhonesta ⁊ impia euellantur.Item ꝙ clerici seculares curas,⁊ negotia secularia non assumerent.Item qđ inhonesta,⁊ turpia lucra non sectarētur.Item ꝙ nullus de clero mendicaret.Sed omnes priusq̃ admitterentur ad cleruꝫ, haberent vnde viuerent,vel artem scribendi seu aliam honestam artem,de qua viuere possent,vel ꝙ de bonis ecclesie assignarentur redditus illis,qui perpetuo vellēt clerici esse,⁊ clericaliter viuere,⁊ ꝙ aliter non admitterentur ad clerum,nec gauderent priuilegio clericali,cuius obtētu multas violētias committunt seculariter,inhoneste,⁊ irregulariter viuentes,⁊ diuinis officijs,⁊ literarum studio non curantes.

¶ Item ꝙ nullus promoueretur ad aliquos ordines seculares vel regulares,nisi ꝓm artem bene,⁊ competenter sciret cātare,⁊ legere,⁊ latinum intelligere,⁊ congrue loqui,nec ad sacerdotium nisi vltra predicta sciret canones penitentiales,⁊ illa que sunt necessaria ad regimen animarum.

¶ Item ꝙ nullo modo persone ecclesiastice cohabitarent cū mulieribus quotquot essent in vna parochia sub disciplina curati, vel aliorum ꝓhoꝝ insimul viuerent,⁊ erudirentur secundum prouisionem primi capituli secundi concilij Tolet.posit.xxviij.dis.de his.⁊.xij.q.j.omnis etas.

¶ Item ꝙ omnes sortilegi,diuinatores, adulteri publici,⁊ alij de clero publice delinquentes publice punirentur.taliter ꝙ ceteri formidarent.Item ꝙ in victu ⁊ vestitu,⁊ in omni modestia statum excederent laicorum.

¶ Item ꝙ omnes homicidie voluntarij,⁊ in casu degradationis existentes priuilegium perderent clericale.

¶ Item ꝙ ludis inhonestis,⁊ reprobatis non intenderent, nec spectaculis,⁊ vanitatibus interessent.

¶ Item ꝙ officium ecclesiasticum vniformiter dicerent.Et ꝙ omnis diebus dominicis ⁊ festiuis simul ad diuina conuenirent,⁊ ꝙ per ecclesias non discurrerent, nec absq̃ literis episcoporum euagari valerent.

¶ Item ꝙ ab eis geniti in seruitutem redigerentur ecclesie.

¶ Item ꝙ seruarentur plura alia ad dictam reformationem facientia posita supra in secunda parte in rubrica prima.viij.x.xij.xiij.xiiij.xv.xvij.xviij.xix.xx.xxj.xxij.xxiij.xxvj.xxviij.⁊.xxx.Et specialiter in.xxxij.⁊ in.xxxiij.⁊ in.xxxiiij.⁊.xxxvj.⁊.xxxvij.⁊.xliiij.⁊.xlv.⁊.vi.xlix.L.lj.ij.lv.⁊.vj.⁊.lix.lx.lxij.lxiij.⁊.v.xlvij.viij.lxxij.⁊.iiij.vj.vij.viij.⁊.xciij.

SVMMARIVM

1 Religiosi quomodo reformari debeant.

¶ Rubrica.xxx.De reformatione religiosorum.

1

a Ad reformationem religiosorum similiter faciunt illa que dicta sunt in.iij.rubrica prime partis huius tractatus vbi agitur de exemptionibus necnon ⁊ secunde partis.liij.rub.in qua tractat̄ de statu ⁊ conditione dictorum religiosorum.⁊.xcij.in qua agitur de

exemptionibus necnon, et secūde partis. liij. rub. in qua tractatur de statu et conditione dictorum religiosorum. e. xcij. in qua agitur de abbatibus et prioribus. e. lxxxv. in qua agitur de mēdicātibus. e. xxij. iiij. v. viij. e. xxxv. vj. lij. lxxix. lxxxiij. e. viij.

¶ Decime colluctationis assensu molestis actibus quibus sagax indagatio pietatis obuiaret decreuit, non tam bene regendi licentia, quam se māsuetudo impugnasse probatur satis, ut opinamur illi et gloriosi principis et dcreto huius sancte sinodi contradictum esse conspeximus. Ita enim sanctus spiritus per vtrasq; diffinitiones mortalium corda perflauit, vt vitali flatu verbox in postex oēm exureret male cōcupiscentium rabiem animorum. Actum namq; est definitionibus ipsis, vt qr pietatis diuine incomprehensibilis natura se conditioni mortalium in vnione persone coniunxit misterio redemptionis humane. Nos quoq; membra capitis huius, et perfidie malum, et cōcupiscentiam, que radix omnium malorum est, et auaritiam, que inuenit seruitus idolorum, pari simul igne ac mucrone totoq; artificio radicitus euellamus ac desecemus, ab hinc ergo deinceps ita erunt in regni gloriaz preficiendi rectores, vt aut in vrbe regia, aut in loco vbi princeps decesserit cum pontificum maiorumq; palatij omnimodo eligantur assensu, non forinsecus cetu, aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebiuz seditione tumultuosa, sed erunt fidei catholice assertores, eāq; et hanc que imminet iudeorum perfidiam, et cunctarum heresum iniuriam defendentes, erunt actibus iudices, et vita modesti, erunt, in prouisionibus rerum parci plusq; extenti, vt factione scripturarum, vel definitionum qualiumcunq; contractus a subditis vel exigant vel exigendos intendant, erunt in conquisitis obligationibus gratissime rebus non prospectantes proprij iura commodi, sed consulētes patrie atq; genti. de rebus congregatis ab eis illas tantum sibi vendicent partes quas dictauerit auctoritas principalis regum, quecunq; inordinata relinquerint hereditabunt successores proprij eorum, et ante regnum iustissime conquisita, aut filij, aut heredes capiant iure proximitatis. De affinium successione, vel munere q̄uis inordinata relicta sint, aut primo tantum filijs, aut heredibus frequenter proficiant, vel propinquis, ita in eorum cunctis actibus moribus atq; rebus priuate legis auctoritas erit valitura, vt et perenniter maneat inconuulsa, et non prius regni apicem quisq; percipiat, q̄ se illa per omnia suppleturum iurisiurandi taxatione definiat, cui etiaz lege vel decreto episcopalem non solum in futuro, sed etiam in presenti reuerentiam apponentes decernimus, vt quicunq; detractor, et non potius venerator decreti eiusdem atq; legis esse maluerit, siue religiosus ille fuerit siue laicus, non solum ecclesiastica excommunicatione plectatur, verum etiam et sui ordinis dignitate priuet̄.

¶ Hoc est decretum vniuersalis ꝯcilij editū in noīe pncipis.

f Soliditatem reddidisse fracture atq; fecisse consurgere quod extiterat collisum, et incrementum est huius mercedis, et plenitudo consumate perfectionis, ponderi etenim collidentis ruine si equalium proximorum cura conuenit obuiare, quandoq; grandioris erit culpe prelibate in curie discrimen incurrere, si non quo valent ex communi onere sibi commissos procurent populos sublimare. Properanduz ergo est inter ruinas collisionum, caternas eripere collisoruz, vt ex hoc iugiter et vltra nec vigorem nocendi habeat execranda pressura, et omnis compressus nouerit sancte sanctionis esse sibi collata remedia. Cum diuersis ergo temporibus, dure dominationis sese potestas grauis attolleret, et in subiectis populis impiox dominatus nō reformaret iura reginius, sed excidia, vltionis aspeximus subditox statū nō ex ordine vegetari rectoris, sz deijci ex grauedine ptātis. Contraxerunt enim reges elata fastigia in bifronti dissidio motionis, et aut in culpis lex ardua seuiebat, aut in spolijs fauorem lex voluntaria commodabat, inde mestos animos nō spes fouebat ex munere, sz tollerantia vexabat in funere. Unde iā increpationis occursu non tantum nos abire sola ratio cogit, verum et ipsa cōmotio rerum impellit, vt ex omnium animorum deliberatione cōcordi illa maneat sententia dicti, que et finem ausibus rite ponat illicitis, et consultum saluandis iure ferat populis, quosdā namq; conspeximus reges preterq̄ fuerint regni gloriam assecuti extenuatis viribus populorum regie proprie lucrum congerere, et obliti q; reges sint vocati, defensionem in vastationē conuertunt, et vastationem defensione pellere defugiunt, illud granius innectētes q; ea que vīr acqrere, nō regni ꝺputāt honori vel glorie, sz ita malūt in suo iure ꝯfundi, vt veluti ex debito decernāt hec in liberox posteritatez transmitti. quāobrē in ꝓprietatis illa conant̄ redigere sinu, p quo solo ꝯstat illos imperij percepisse fastigium, et illud in iuris proprij collocant antro, quod populi vtilitatis acquisitum esse constat obtentu. nā nunquid ad illos, aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere sensus, nisi extitissent glorie sublimati culminibus? Aut ab equalibus illi potuerint rerum coacernatione ditari, nisi per subiectos glorioso apice potuissent attolli? Omnia recte totius plebis memoria subiecta principale caput reuelat, attentum debite iussiois obtutu ab illo negociorum prospectant remedium, cui modo gratum, modo debitum irrogant censum. Regalis proinde ortodoxa sublimitas hec cuncta sibi debere conuincit, ex quo se regem recognoscit, et inde conquisita non alteri q̄ sibi iuste defendit. Unde non persone, sed potentie subdi hec debere non ambigit. Regem eterne iura faciunt, non persona, quia non constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Que ergo honori debeant, honori deseruiant, et que reges accumulant regno relinquant, vt qr eos regni gloria decorat, ipsi quoq; regni gloriam non extenuent, sed exornēt. Qui itaq; trabem gestat in oculo, non potest festucam educere de oculo fratris sui. Ex his vniuersaliter instruens sicut Grego. in morali. ait vt qui ad aliena peccata reprehendenda, vel punienda constituti sunt et sua impunita relinquunt, reuocari debent intus ad conscientiaz vt prius propria corrigant et postea aliena reprehendant in grauibus peccatis quis positus dum suis p̄ remitur aliena non diluit. nec immunda manus sordes diluere valet. propter quod scribit Augustinus q; sacerdos, vt sapiens medicus et perfectus prius debet peccata sua diluere et poesta aliena dtergere et sanare. Et beatus ambrosius docet q; ille de alterius errore iudicet qui non habet in seipso quod condemnet, et qui non agit ea que in alio putauerit punienda ne cum de alio iudicat in seipso sniaz ferat. Nā q aliū docet, seipz nō docet, q p̄dicat nō furādū, furat̄, q dicit nō mechādū, mechat̄, q abhominat̄ idola, sacrilegiuz facit, et qui in lege gloriat̄, per preuaricationem legis dominum inhonorat, et per tales blasphematur nomen domini inter gentes sicut scribit apostolus ad roma. c. ij. Tales namq; prelati et sacerdotes (sicut Gregorius ad Januarium scribit) sunt laqueus iuuenum, et illi de quibus intelligi potest dictum Hierony. q; veteres scrutans historias inuenire nō potuit aliquos alios scidisse ecclesiam Dei, et de domo domini populum seduxisse preter eos qui sacerdotes a domino positi fuerant, et prophete id est speculatores versi in laqueum tortuosum et in omnibus locis ponentes scandalum. sequuntur enim sicut Beda in secunda epistola Petri scribit viam Balaam prophete ex Bosor qui mercedem iniquitatis amauit, correptionem vero habuit sue vesanie, quia subiugale mutum hominis voce loquens, eius prohibuit insipientiam. et ideo iudei, pagani, sarraceni, et infideles qui rōne diuine agnitionis carent, et passim omnes peccatores et fideles talium distorta, et Deo contraria itinera sapiendo sanius redarguunt, et docti ab indoctis et clerici a laicis exemplo asine, redarguuntur. In cuius significatione per Ezechielem prophetam dominus dixit, A sanctis meis incipite. Quod beatus Petrus considerans ait, Tempus esse vt iudicium incipiat a domo Dei, quia s̄m Hieronymum non omnes episcopi sunt episcopi, nec sanctoruz sunt filij qui tenent loca sanctox, sed qui exercent opera eorum. Et ideo non est facile stare in loco Petri, et Pauli, et tenere cathedram regnantium cum Christo. Nā licet sanctum nemo esse dubitet quem apex tāte dignitatis attollit in quo si deficiant bona acquisita per merituz sufficiunt que a loci predecessore testantur, non tamen habet priuilegiuz non peccandi secundum Simachum Papam. Et quia aliqua culpa vel negligentia, aut remissio si que reperiretur in co ad mancipium gehenne innumerabiles populos trahit, Nec huiusmodi culpas istic redarguere mortaliuz vllus presumit, quia cunctos ipse iudicaturus a nemine est iudicandus nisi a fide deprehendatur deuius, sicut Bonifacius Papa et martyr scribit, habet secundum Nicolaum Papam et sanctam sinodum sacrosancta ecclesia romana in sinu suo colligere causam suam, et in seipsa ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari. Nam oues pastoris vocem audiunt et precuntis vestigia subsequuntur.

Summarium

SVMMARIVM

1 Ecclesia vniuersalis quomodo reformari debeat, et infra in discursu.
2 Genus humanum iure naturali, ⁊ moribus regitur.
3 Nouitas nostri tẽporis negligit quod antiquitas statuit.
4 Nouitas temporis nostri inquieta est.
Ordo ecclesiasticus quare confundatur.
5 Princeps lege diuina ⁊ apostolicorum non est solutus.
6 Principis auctoritas in peccatis non excusat.
Peccantium sublimitas iudicia peccatorum grauiora facit.
7 Prelati quia deterius in populis delinquunt, ideo ceteris grauius puniuntur.
8 Papa obligatur legibus humanis in concilijs, ⁊ canonibus contentis.
9 Principem legibus obtemperare iustum est.
10 Princeps quod populis prohibet sibi licere non patiatur.
11 Statutum pro tempore necessitatis, ea cessante cessare debet.
12 Tribulatio id esse non debet ceteris quod alijs est remissio.

¶ Rub. xxxi. de modo generali per quem vniuersalis ecclesia deberet reformari scilicet vt seruarentur iura, ⁊ reuocarentur in contrarium attemptata.

1 Primo dicta † vniuersalis ecclesia, ⁊ ẽt totus populus Christianus reformari posset, ⁊ valeret, ac deberet, si duo, a quibus secundum Gelasium papam principaliter hic mundus regitur, videlicet auctoritas sacra Pontificum, ⁊ regalis potestas, † humanum genus duobus quibus salubriter potest regi, videlicet naturali iure cõtento in lege, ⁊ in euangelio, ⁊ moribus hoc est humanis legibus sancti spiritus instinctu in canonibus apostolorum concilijs, ⁊ a Romanis pontificibus, ⁊ a catholicis principibus prelatis pro communi vtilitate gubernarent. Et ꝙ contra ea per eos vel per alios attentata in contrarium prout melius, conuenientius, ⁊ absq; minori scandalo fieri posset, reuocarent, corrigerent, ⁊ emendarent. Non obstantibus qbuscunq; priuilegijs, indulgentijs, libertatibus, immunitatibus, ⁊ exemptionibus datis ⁊ concessis in contrarium per eosdem. Non obstantibus etiam quibuscunq; vsibus, vel consuetudinibus contrarijs, que verius censende sunt corruptele. Et prouideret ne vno verbo ⁊ vno non obstante, que multis sunt excogitata vigilijs ⁊ matura deliberatione decocta, tollerentur ⁊ reuocarentur impune. † Nam qd antiquitas bene statuit, nouitas nostri tpis (licet ueneranda esset vetustatis auctoritas) male neglexerit. Et cum magistratus spirituales ⁊ temporales digesti fuerint ⁊ distincti, vt alij maiores, alij medij, ⁊ alij minores existerẽt, ⁊ ad quosq; eorum que ipsorum officijs appropriata fuerant ptinerent, ⁊ gradatim ad eorum officia pertinentia exercerent. Et que vni officio deputata fuerant, nequaq̃ ab alio turbarentur. † Nouitas nostri temporis sub inquietudine degit, quia dictum gradum ⁊ ordinem derelinquit. Secundum namq; Augusti. minus ordinata inquieta sunt, ordinata vero quiescunt. Et ideo quia antiqua ordinatio de regimine mundi ⁊ ecclesie, ⁊ sua vnicuiq; iurisdictio a romana ecclesia, ⁊ presidentibus non seruatur, ⁊ ordo ecclesiasticus confunditur, sicut Gregorius attestatur, sed ad se que ad minores ⁊ medios pertinent trahere volunt, vt in eis verificetur illud, cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum, mundus turbatur vniuersalis, ecclesia leditur ⁊ grauatur, ⁊ ordo ecclesiasticus confunditur, sicut Gregor. attestatur. † Et si forsan inferatur ꝙ legibus sunt soluti, responderi potest ꝙ non diuinis, nec illis in quibus dominus, vel eius apostoli, ⁊ eos sequentes sancti patres sententialiter aliquid diffiniuerunt, sed eas vsq; ad animam ⁊ sanguinem cõfirmare debent, sicut Urbanus papa attestatur, Christus non venit soluere legem sed adimplere. † In his ergo in quibus peccatum includitur nequaq̃ presidentis auctoritas excusatur, sicut Simachus papa testatur, quinimo secundum Ilarium papam, Maiori reatu delinquit, qui potiorum honorum fruitur, ⁊ grauiora facit iudicia peccatorũ sublimitas peccantium, cum homo christianus secundum Joannem chrisostomum propter altitudinem dignitatis cadat fortius in peccatum, † ⁊ secundum Nicolaum papam, deterius in populis prelati delinquunt, ac per hoc grauius q̃ ceteri (secundũ beatum Gregoriũ) puniuntur. Nam si peruersa perpetrant, ⁊ cõ mittunt, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. † Et si ad humanas leges contẽtas in concilijs, ⁊ in sacris canonibus consideratio habeatur ad eorum obseruationem secundum Gelasium, ⁊ Zosimũ prima sedes pre ceteris obligatur. Et voluntaria eorũ transgressio in spiritumsanctũ blasphemia a Papa Damaso indicatur. Et Nicolaus papa scribit, quod ridiculũ est ⁊ satis abominabile dedecus traditiones quas antiquis temporibus suscepimus, infringi patiamur. † Justum namq; est, sicut Isidorus tertio libro de summo bono testatur, principem legibus obtemperare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodiẽda existimet, quando ⁊ ipse illis reuerentiã prebet, principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare iura que in subditis constituuntur iustum est. † Justa enim vocis eorum auctoritas si quod populis prohibent sibi licere non patiantur, in quo concordat etiam lex ciuilis, nec negatur, quin sicut quedã sunt, que nulla possunt ratione conuelli, sicut quin sint multa alia semper cõditione seruata, vt in his que vel dubia fuerint, aut obscura id nouerimus esse sequendũ, quod nec preceptis euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrũ inueniatur aduersum, sicut Leo papa testatur. † Si quid autem ꝓ remedio, aut pro necessitate temporis statuatur, cessante necessitate cessare debet pariter quod vrgebat, cum alius sit ordo legitimus, alia vsurpatio, prout Gelasius attestatur. Consideranda est itaq; ratio equitatis, vt sacrosancta romana ecclesia que iustitie mater ẽ, in nullo ab ea dissentire videatur, nec ita diuites aliquos faciat eorum inopiam releuãdo, vt multos in paupertate deijciat. † Cum secundum apostolum ad Corinthios quod alijs est remissio, ceteris non debeat esse tribulatio, nec omnia que licent expediant, prout idem Apostolus attestatur.

(Marginal note numbers in this passage: 2 at "cum, ⁊ regalis potestas"; 3 at "ratione decocta"; 4 at "ficio deputata"; 5 at "cut Gregor. attestatur"; 6 at "stus non venit"; 7 at "catum, † ⁊ secundum"; 8 at "tionis exempla"; 9 at "scepimus, infringi"; 10 at "tis constituuntur"; 11 at "niatur aduersum"; 12 at "in paupertate deijciat".)

SVMMARIVM

1 Ecclesia romana quid haberet agere, vt ecclesia vniuersalis reformari possit.
2 Ecclesiam Dei confundit dicere clerici sunt peiores q̃ laici.
3 Peccata mortalia in figura septem animalium designantur.
4 Fides sine operibus mortua est.
5 Mala si non corrigantur, excessus via alijs aperitur.
6 Uitia odit, qui errantes damnat.
7 Erranti consentit, qui non occurrit ad resecanda, que corrigi debent.
8 Ueritas cum non defenditur opprimitur.
Negligentia in prelatis mortale peccatum est.

¶ Rub. xxxij. de secundo modo reformationis ecclesie. scilicet vt mala exempla ⁊ scandalizantia, ⁊ ad peccatum tendẽtia resecarentur ab ecclesia Dei.

1 Secundo posset † vniuersalis ecclesia reformari, si romana ecclesia a se primo, ⁊ gradatim a prelatis ⁊ alijs mala exempla tolleret, ex quibus scãdalizatur, ⁊ quasi inficitur populus vniuersalis, ⁊ nomen domini dominatores populi, secundum Esaiam ex hoc sinunt
2 blasphemari. † Nam secundum Augustinum nihil magis cõfundit ecclesiam Dei vel ei officit, quam dicere peiores sunt clerici quam laici. Prob dolor quia videtur in ipsa ecclesia verificari dictum Esaie. xxxiiij. in figuram Babylonice ciuitatis gloriose in regnis ⁊ inclite in superbia caldeorum, de qua dicitur. Erit cubile draconum ⁊ pascua struthionum, ⁊ occurrent demonia. Onocentaurus ⁊ pilosus clamabit alter ad alterum, ibi cubauit lamia, ⁊ inuenit sibi requiem, ibi habuit foueam ericius, ⁊ enutriuit catulos. Illic congregati sunt milui
3 alter ad alterum. † Ex quibus signantur ⁊ signari possunt vitia ⁊ vitiosa exempla que sunt in vniuersali ecclesia reformanda, que possunt nomine ⁊ figura animaliũ septem que dictus Esaias propheta in supradicta auctoritate exprimit, per que septem peccata mortalia intelligere possumus, designari. Significatur namq; per ericium auaritia, per draconem superbia, per pilosum luxuria, per lamiam gula, per leenã inuidia, per onocentaurum odium ⁊ ira, per struthionem accidia, sicut in eorum prosecutione apparebit inferius. Et nisi in hoc sacro concilio prouideatur de competenti remedio in premissis, que
4 quasi manifeste ⁊ notorie in Dei ecclesia committuntur, † si

des (que secundum Jacobum sine operibus mortua est) dicetur per fideles ⁊ infideles in prelatis ⁊ personis ecclesiasticis (qui lux mundi esse debent ⁊ lucernas bonorum operum gestare in manibus) perijsse. Cum enim in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita, si vita defuerit, fides meritum non habebit, sicut Gregorius francie regibus scribit. Et elapso ⁊ trãsacto presenti sacro concilio, in omni statu reformatione carẽte, nisi reformatio debita facta fuerit incorporabiliter, peiora prioribus subsequentur. Et omnia imputabuntur domino nostro summo pontifici, eiusq; venerabili collegio, ⁊ huic sacro concilio, qui possunt ⁊ debent corrigere supradicta ⁊ ob-
5 uiare eisdẽ. † Scribit eniz Greg. Simicusano episcopo quod si negligenter ea que male vsurpantur corrigere omittimus, excessus viam alijs aperimus. Et Leo papa dicit ꝙ inferiorum ordinuz culpe ad nullos magis referende sunt quã ad desides negligentesq; rectores, qui multam sepe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam.
6 † Et Joannes papa octauus scribit, quod facientium proculdubio culpam habent, qui quod possunt corrigere negligunt emendare, et negligere, cum possint, perturbare peruersos, nihil aliud est ꝙ̃ fauere impietati eoruz. Nec caret scrupulo societais occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Et ꝓ
7 batur odisse vitia qui damnat errantes. † secunduz autez Grego. consentire videtur erranti qui ad resecanda que debẽt corrigi non occurrit. Et secundum Innocentium papaz error cui
8 non resistitur, approbatur, † ⁊ veritas cum minime defensatur, opprimitur. Negligentia autem predicta corrigere in prelatis mortale peccatum est, ⁊ depositionem inducit, sicut iura testantur. Unde Calixtus papa ait, si ecclesiasticam sollicitudinem vigoremq; negligimus, perdit desidia disciplinam ⁊ animabus profecto fidelium nocebitur.

SUMMARIUM

1 Ambitio, cupiditas, ⁊ auaritia, per ecclesiam reprehenditur. Simonia per vtrumq; testamentuz detestatur.
2 Auaritia postꝙ̃ in imperio romano creuit, lex de sacerdotibus, ⁊ visio de prophetis perijt.
3 Sacerdos vlla cupiditate violari non debet.
4 Auari mens semper auruz ⁊ argentum videt, ⁊ aurum gratius ꝙ̃ solez intuetur.
5 Auaro totus mundus diuitiaruz non est obolus. Pauper si non habet quod offerat, non soluz audiri contẽnitur, veruz etiaz contra veritatez opprimitur.
6 Auruz sitiuit crassus, auruz bibit, ⁊ auro perijt.

¶ Rubrica. xxxiij. de auaricia, ⁊ ambitione, ⁊ questibus, ⁊ simonia, ⁊ muneribus.

1 Sane ꝙ reproba † exempla ambitionis, cupiditatis, ⁊ auaritie publice vocentur ⁊ arguantur ꝑ fideles ⁊ infideles, in romana, ⁊ etiam in vniuersali ecclesia, euidenter demonstrant questus, ⁊ munera, que pro ecclesiasticis beneficijs, dignitatibus, ⁊ officijs recipiuntur, ⁊ dantur, in animarum dantium ⁊ recipientium detrimentum, in peccatum simonie, quam vtrinsq; pagina testamenti detestatur, ⁊ que est, ⁊ reputatur heresis, ad idem pertinent questus, qui fiunt ꝑ legatos, ⁊ nuncios, ⁊ familiares apostolice sedis, ⁊ per illos qui in domini Pape ⁊ prelatorum seruitijs commorantur. Ad idem pertinent tallie, subiectiones, subsidia, procurationes in absentia, emolumenta scripturarum ⁊ sigilloꝝ, que exiguntur, recipiuntur, ⁊ leuantur a prelatis superioribus, ⁊ inferioribus eorundem. Ad idem questus indulgentiarum, priuilegioruz, dispensationum, ⁊ exemptionum. Ad idez spectant multiplicationes beneficiorum, ecclesiasticorum, ⁊ pensionum, que indebite vni committuntur, ⁊ conferuntur persone. Ad idez exemptiones munerum, venditiones iurisditionum, lucra turpia, ⁊ inhonesta negociationum secularium, ⁊ mercationum, quaruz multe ad speciem vsurariam, quam mercatores ecclesiasticarum personarum pecunias tenentes exercent dietim, pertinent. Ad idem pertinent eleemosynaruz defraudatio, hospitalitatis restrictio, munerum ecclesiasticaruz personarum ad cultum diuinum deputatarum diminutio, prelatorum ⁊ curatoꝝ in solẽnitatibus ⁊ alijs ecclesiasticis ciuitates, ⁊ loca sua fugientium, euagatio. Ad idem pertinet argumentum satis de nouo in romana curia introductuz, de his que pro bulla, scripturis, ⁊ alijs quibuscunq; que consueuerũt in ea ab antiquo persolui, Super quibus omnibus esset de cõpetentibus ⁊ contrarijs remedijs (cum secundum phisicoruz assertionem medicina fiat per contrarium) salubriter in hoc sacro concilio prouidendum. Nam in omnem terram in qua exiuit sonus apostolorum, sancta Dei ecclesia ⁊ potissime sacrosancta romana infamata est, ⁊ vulgariter cuncti clamant ⁊ refricant qđ in ea ⁊c. Omnes a maiori vsq; ad minorez auari-
2 tie student. † Ex quo autez in ecclesijs, sicut in romano imperio creuit auaritia, perit lex de sacerdotibus, ⁊ visio de prophetis, sicut Hieronymus ad rusticum Narboneñ. Episcopum scribit, Nec mirum qđ secunduz Gregoriuz bonoruz auctori inherere aliter non valemus, nisi cupiditatem a nobis
3 que omnium malorum radix est, abscindamus. † Et ideo secũdum Leonem Papam, virum catholicum, ⁊ precipue domini sacerdotez, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sacra scriptura ecclesia. xviij. Post concupiscentias tuas ne eas. Mens etiam vt idem Leo ait, potentie auida, nec abstinere nouit a vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Nam sicut hi qui per insaniam mente translati sunt, non iam res ipsas sed phanta-
4 sias passionis sue vident, † ita etiam mens auari semel vinculis cupiditatis astricta, semper aurum, semper argentum videt, ⁊ gratius intuetur aurum quam solem, ipsa eius oratio, ⁊ supplicatio ad Deum aurum querit, semperq; redditus computat, sicut beatus Ambrosius probat. Tali autem, sicut Au-
5 gustinus ad Macedonium scribit, † totus mundus diuitiarũ non est obolus, a talibus secundum Isidorum cito auro iustitia violatur, ⁊ pauper dum non habet quod offerat non soluz audiri cõtẽnitur, sed etiam contra veritatem opprimit̃, nullãq; reus pertimescit culpam, quam redimere nummus existimat.
6 † Crassus aurum sitiuit, ⁊ auruz bibit, ⁊ eque auro perijt, vt veneno quod est exemplum omnibus auruz desiderantibus formidandum. Hec igitur auaritia per eritium figuratur congrue quia est animal figuratum spinis, diuitias (vt Christus in euangelio ait) significantibus, per quarum acquisitionem in laqueum diaboli, secundum Apostolum, incidiur, ⁊ cum eis homo a diabolo capitur, sicut ericius dum in spinis fructibus oneratur, de quo eritio Esaie decimotertio perdam Babilonis reliquias, ⁊ ponam eam in possessionem erinij, ⁊ Sophonias accubabunt in medio eius omnes bestie ⁊ eritius.

SUMMARIUM

1 Superbia in ecclesia in notorio vestium excessu, equoruz, ⁊ familiarum moderanda esset, ⁊ nu. seq.
3 Beneuolentia in corrigendo plus agit ꝙ̃ seueritas. Honor in superbiam inflat.
4 Prelatos apostolorum successores vilipendentes Deum vilipendunt.
5 Superbia per draconem.

¶ Rubrica trigesimaquarta, de superbia, elatione, ⁊ pompis ecclesiasticis, ⁊ nimijs, ⁊ varijs aparatibus, ⁊ conuiuijs vitandis, ⁊ quod taxaretur certus numerus euectionum, familiarium, ⁊ modus ornatuum.

1 Quod † perniciosa exempla elationis, ⁊ superbie manifeste, tam in capite, quam in membris in Dei nascantur ecclesia, cum probent excessus notorij vestium, ornatuum, societatuz, familiaruz, equoruz, armoruz, verboruz, ⁊ factorum, quibus status ecclesiasticus extollitur, se quibuslibet preferẽdo, aliorũ vitã ⁊ merita deprimẽdo, ⁊ obũbrãdo seipsos, ꝯmendãdo improbos ⁊ defendendo, sancta indignis committẽdo, malos pro bonis, ⁊ bonos pro malis approbando, prout Ambrosius in libro de
2 officijs attestatur, † Remedium esset ꝙ caperetur certus numerus euectionum, ⁊ familiarium, ⁊ modus ornatuum. Ad idem pertinet, qui ex dictis elatione ⁊ superbia contra doctrinam Bracharen. concilij subditi non leniter castigantur, sed cum asperitate nimia (contra admonitionem Apostoli, qui ait, argue, obsecra, increpa in omni patientia, ⁊ doctrina) immo asperrime puniuntur. ⁊ aliqui superiores, ita volunt ꝑ modicis excessibus in eorum subditos (licet oneratos) penis efferuescere,

fernescere, sicut latrocinantium poterant promereri persone, nec seruatur instructio Leonis Pape dicentis, quod licet nō nunquam accidant, que in sacerdotum sunt reprehendenda
3 personis. † Plus tamen erga corrigendos agat beniuolentia quam seueritas, plus coarctatio quam comminatio, plus charitas quam potestas. Sed ab illis qui que sua sunt querunt, non que IESV Christi, facile ab hac lege disceditur, ⁊ dum dominari magis quam consulere subditis placeat, honor inflat in superbiam, ⁊ quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxiam. Isti sunt quibus dominus loquitur per Ezechielem prophetam dicens, Vos cum asperitate imperabitis eis, ⁊ cum potentia. Nam (sicut Gregorius in moralibus exponit) cum austeritate, ⁊ potentia imperant, qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed aspere inflectere dominando festinant. Tales namque in quodam sibi videntur summitatis culmine residere, ⁊ infra se positos despiciunt, quibus frequenter in consulendo loqui, sed vix dominādo dignant̄, nec imitantur (sicut deberent filij charissimi) exēplum CHRISTI in Matthei vndecimo capite dicentis, Discite a me, quia mitis sum ⁊ humilis corde. Vnde verendum est, ne cum Nabuchodonosor de eius gloriante potentia, in mentem bestialem mutentur. Sed vtinam cum eo penitentiam agant, ne cum elationis, ⁊ superbie Principe reci-
4 piant portionem, † ⁊ hoc tangit specialiter in Romana curia existentes, qui prelatos successores Apostolorum, ⁊ alios secundum status eorum exigentiam non honorant, quinimmo contemnunt, ⁊ vilipendunt eosdem, se eis in sedibus, ⁊ alijs indebite preferentes, minus prouide attendentes sententiā domini in Mattheo, ⁊ Luca, dicentis de Apostolis, quod Anacletus Papa ad eorum successores extendit. Qui vos recipit, me recipit, ⁊ qui vos honorat, me honorat, ⁊ qui vos spernit, me spernit. Qui autem eum spernit, spernetur a domino, cum spernat eum scilicet CHRISTVM, a quo primo in nouo testamento cepit pontificatus, ecclesie veneranda potestas. Sed vtinam nostris temporibus non videndum ꝙ in ecclesia catholica, sicut dudum fuit ⁊ greca factum, nisi de alio prouideatur remedio per Romanā ecclesiam humiliantem seipsam, ⁊ aliarum iura non vsurpantem illud dictum oratoris domitij. Cur ego inquam te habeam, vt Principem, cū
5 tu me non habeas vt senatorem. † Hec igitur superbia figurata est per Draconem, qui maximus est cunctorum serpentiū siue animantium super terram. qui sepe a speluncis abstractus fertur in aerem. Sic ⁊ prelati multi ecclesie dignitate, ⁊ potestate, nobilitate, ⁊ diuitijs maiores ceteris, a speluncis domorum paternarum abstracti, ⁊ postmodum in ecclesia sublimati in aere vane glorie, ⁊ superbie efferuntur: quos quasi quandam pestem, immo veram pestem fastidiens Hieronymus asserit fugiendos, quibus in Ezechiele dicitur, Assimilatus es draconi, nam ventilabas cornu in fluminibus tuis. talibus draconibus formidanda est sententia Psalmi dicentis, Dilecto contribulasti capita draconum in aquis, dedisti eum escam populis ethiopum, id est demonum.

SVMMARIVM

1 Clerus dat populo perniciosa exempla luxurie.
2 Etas omnis in adolescentia ad malum prona est.
3 Clerici mulieres extraneas secum habere non debent.
4 Feminarum accessibus se copulans cum Deo toto corde habitare non potest.
5 Clerici a quibus abstinere debeant, ⁊ nu. seq.
6 Clerici a mundi voluptatibus se abstinere debent.
7 Luxuria figuratur per pilosum.

¶ Rubrica trigesimaquinta, De luxuria, inordinatione, ⁊ cohabitatione clericorum, ⁊ mulierum, ⁊ voluptatibus euitandis.

1 **Quod † perniciosa exempla** luxurie a clero populus recipiat Christianus, testimonium perhibent gradientes filij super terram, sicut Gregorius de Ioanne diacone Neapolitanis ciuibus scribit. Et rubrica de filijs presbyterorum, ⁊ de cohabitatione clericorum, ⁊ mulierum. Et licet multe super innouatione ordinis clericorum hactenus emanauerint sententie patrum, nihilominus ipsorum queuis correctio morum quamquam vltimo illata fuerit, non solum in authores scelerum, verumetiam in progeniem damnatorum protenditur, sicut in Toletano concilio continetur. Nempe cum difficile sit inter prunas, ⁊ flammas igneas, siue quodāmodo
2 impossibile, non exuri. † cū omnis etas ab adolescentia in malum prona sit, ⁊ procliuis sit cursus ad voluptates, naturaqꝫ imitatrix sit vitiorum, fomesqꝫ peccati, ⁊ stimulus sathane ei cohereant, ⁊ difficile sit cōtinere, pauciqꝫ sine vitio carnis reperiantur, sicut Gregorius secundino Episcopo scribit, luxurie carnisqꝫ vitio incentiuum tribuit quia remedia, que hactenus super a sanctis concilijs sanctis patribus, ⁊ Romanis pōtificibus statuta sunt, non seruantur. Sicut est illud ab omnibus constitutum, quod habitatio mulierum, ⁊ predictarū personarum euitetur. In tertio namqꝫ capitulo niceni concilij ex-
3 titit ordinatum, siue constitutum. † Neque episcopo, neqꝫ presbytero, neque diacono, neque vlli clericorum omnino licere habere secum mulierē extraneam, nisi forte mater, aut soror, aut auia, vel amita, vel matertera sit, quia in his solis personis, ⁊ harum similibus omnis, que ex mulieribus est suspitio declinatur. Et qui preter hoc ageret periclitaretur de clero. Et idem in effectu constitutum fuit in tribus ⁊ quatuor capitulis secundi concilij Agathensis, ⁊ in decimo, ⁊ in vndecimo capitulis concilij Arelatensis, ⁊ in vigesimoquinto capitulo concilij Aurelianensis, ⁊ in vigesimoseptimo capitulo concilij Elibertani, ⁊ in decimosexto capitulo concilij Hirlerdeñ. ⁊ in secundo capitulo concilij Toletani, ⁊ in quadragesimosecundo ⁊ quadragesimotertio capitulo quarti concilij Tolletani. ⁊ trigesimosecundo capitulo quarti concilij Bracharensis. plus etiam fuit in primo capitulo Terraconeñ. concilij constitutū, quod clerici ad proximas sanguinis sine testimonio non accederent. Et secundum Augustinum omnes que cum sorore mea sunt, sorores mee non sunt.

¶ Ad idem concilium Hieronymi dicentis Hospitiolum tuum, aut raro, aut nunquam mulierum pedes tangat, vel te-
4 ratur, † quia non potest toto corde habitare cum Deo, qui feminarum accessibus copulatur, propter quod Gregorius in quarto dyalogo, commendabile exemplum ponit de presbytero, qui presbyteram suam ante susceptos ordines in coniugem habitam ex tempore accepti ordinis, vt sororem, diligens, sed quasi hostem cauens ad se accedere propius sibique appropinquare occasione aliqua non sinebat.

5 ¶ † In Agathensi concilio extitit ordinatum, vel constitutū quod presbyteri, ⁊ alij qui ducendi vxores licentiam non habebant, alienarum nuptiarum conuiuia euitarent, nec illis immiscerentur cetibus, vbi amatoria cantarentur, aut obsceni motus corporis choreis, ⁊ saltationibus efferuntur, ne auditus, ⁊ obtuitus sacris misterijs deputatus turpium spectaculorum atque verborum contagione pollueretur. In Laodiceñ. concilio extitit constitutum, quod clerici, ⁊ ministri altaris spectaculis, aut nuptijs non interessent. Et ad idem concordat decimotertio capitulo concilij Carthaginensis quinto capitulo cōcilij Arelateñ. ⁊ etiam adijcitur quod qui in theatris conueniunt, excommunicentur, ⁊ idem in quinquagesimonono capitulo tertij concilij Bracharensis.

¶ Item Isidorus de vita clericorum scribit vigesimatertia
6 distinctione his. † ꝙ dicti clerici a vulgari vita seclusi, a mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis, non pompis, intersint. Et quod conuiuia publica fugiant, priuata non tantū pudica, sed sobria colant, vsuris nequaquam incumbant, neqꝫ turpium occupationibus lucrorum, non fraudibus cuiuscūqꝫ studium appetant, amorem pecunie, quasi materiam cunctorum criminum fugiant, ⁊ secularia officia, negociaqꝫ abnuant, honoris gradum per ambitionem non suscipiant. Pro beneficijs medicine Dei munera non accipiant, Dolos ⁊ coniurationes caueant, Odium, emulationes, obtrectationes atqꝫ inuidiam fugiant, non vagi oculis, non effreni lingua, aut petulantia fluidoqꝫ gestu incedant, sed pudorem atqꝫ verecundiā mentis simplici habitu, incessuqꝫ ostendant, obscenitatem verborum ⁊ membrorum, sicut ⁊ operum penitus execrentur, viduarum, ⁊ virginum frequentationes penitus fugiant, contubernia extranearum feminarū nullatenus appetant, castimoniam quoqꝫ inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, aut certe vnius matrimonij vinculo federent̄, senioribus quoqꝫ

debitam prebeant obedientiam, neque ullius iactantie studio semetipsos attollant, doctrine lectionibus, psalmis, hymnis, ⁊ canticis exercitio iugiter incumbant. Tales enim esse debent qui divinis cultibus se esse mancipandos studēt scilicet ut dū scientiam operam dant doctrine gratiā populis administrēt. ¶ In concilio etiam Maneteñ. constitutum fuit quod dicte persone ecclesiastice plausus, ⁊ risus inconditos agere, aut fabulas inanes referre, aut cantare non presumerēt, nec turpia ioca ante se fieri paterentur, nec larvas demonum ante se deferri consentirent. Et quod in mensis honeste conversarētur, ⁊ sobrie viverent ⁊ comederent. Cum itaque vite mundicia esset pre ceteris in his qui ferūt vasa domini, sicut ipse dominus per Esaiam prophetam precipit requirenda, esset plurimum ad refrenandum inordinationem, ⁊ luxuriam status ecclesiastici vigilandum.
7 † Hec autem luxuria a predicto Esaia propheta figurata est per pilosos, quorum alter clamabat ad alterum, Pilosi enim secundum septuaginta interpretes, ⁊ secundum Isidorum ethimolog. sunt demones incubi ab incubando dicti, quia sunt improbi, ⁊ interdum cubant cum mulieribus, per quos recte qui luxuriose agūt in ecclesia ⁊ spiritu maligno ducuntur, qui spirituales esse deberent, significari possunt similes Esau, de quo in Genesi dicit̄ quod pilosus erat. Et tales sunt Deo odibiles, sicut ⁊ ipse Esau fuit, de quo scribitur, Jacob dilexi, Esau autem odio habui.

SUMMARIUM

1 Clerus lautius vivit q̄z faciant principes.
2 Ebrietas ubi est, ibi libido ⁊ furor dominatur.
3 Vina Loth vicerunt, quem sodoma non vicit.
4 Ebrietas si non fuisset, servitus non esset.
5 Ebrietas sicut prohibetur, ita ⁊ veracitas.
6 Clerici a crapula ⁊ ebrietate abstinere debent.
7 Christum crucifixum pauperem plenis corporibus predicare ignominia est.
8 Redditus ecclesiarum in conviuijs excessivis expenduntur.
9 Gula per milvum designatur.
Milui mature designatio.
10 Clerus circa victum reformari deberet.
11 Episcopo visitanti secundum qualitatem loci convivia preparari debent.

¶ Rubrica trigesimasexta, De regula, ebrietate, ⁊ comessationibus, ⁊ ferculorum multiplicitate, ⁊ superabundātia resecandis, ⁊ cohibendis.

Q

Uod pernitiosa exēpla peccati gule universus populus christianus a clero recipiat, in aperto apparet,
1 † cum dictus clerus lautius, ⁊ splendidius, ⁊ pluribus ferculis q̄z faciant reges, ⁊ principes domini contra honestatem ecclesiasticam, ⁊ clericalem regulam, ⁊ doctrinam constitutam a sanctis patribus conuiuentur. In regula apostolica ad Titum tradita continetur, q̄ promovēdus sit sobrius, ⁊ non violētus. Et hoc forte quia sicut Hieronymus ait, Venter mero estuans, cito despumat in libidinem,
2 † ⁊ ubi ebrietas ibi libido dominatur, ⁊ furor, Luxuriosa res est secundum eundez vinum, ⁊ contumeliosa ebrietas, ⁊ omnis qui cum his immiscetur, non erit sapiens, propter quod sponsa Christi vinum monetur fugere, ut venenum. In veteri testamento ministri templi vinum, ⁊ siceram bibere prohibebantur, ne ebrietate gravarentur corda eorum ⁊ ut sensus eorum semper vigeret ⁊ tenuis esset. Noe enim nudavit femora.
3 † Et Loth quem sodoma non vicit, vina vicerūt. Apostolus autem scribit ad romanos, ad exordiū conditionis humane prospiciens, Bonum est vinum non bibere, ⁊ carnes non comedere, vinum enim cuz carnibus post diluviū dedicatum est. Secundum Ambrosium, sexto die bestie sunt create, ⁊ cum eis orta est edendi potestas, ⁊ usus escarum. ubi cibus cepit, ibi factus est finis mundi, unde per cibos mundus habet minui per quos desinit augeri.
4 † Non esset servitus si ebrietas non fuisset. In canonibus Apostolorum episcopus, aut presbyter, aut diaconus alee atq̄ ebrietati deserviēs si non desinat, condemnatur, subdiaconus, lector, aut cantor similia faciens, ⁊ non desinens, communione privatur, ⁊ statuitur, ut ille quem ebrium fuisse constiterit triginta dierum spacio a communione submoveatur, aut corporali supplicio subdatur. Cum autem vinolentus esse prohibetur minister ecclesiasticus, gule intemperantiam nequaquam habere permittitur.
5 † Nam sicut ebrietas ita ⁊ voracitas prohibet̄, ⁊ utrunq̄ inter opera tenebrarum Apostolus ad Romanos connumerat, dicens, Non in comessationibus, ⁊ ebrietatibus ⁊c. Ventris namque ingluvies ad luxuriam facile provocat, ⁊ omne opus bonum dissolvit, unde venter ⁊ genitalia sibimetipsis vicina sunt, ut ex vicinitate membroꝝ intelligatur confederatio vitiorum. Venter cui coquorum multitudo deservit, edificia virtutum ad solum redigit. Sacerdoti secundum Hieronymum de altari vivere licet, non luxuriari permittitur, personis ecclesiasticis tabernas, nisi causa necessitatis intrare, in Laodiceñ. ⁊ Carthaginensi concilijs easq̄ tenere in sexto sinodo prohibetur.
6 ¶ † A crapula ⁊ ebrietate in generali concilio abstinere iubentur clerici universi. super Micheam prophetam scribit Hieronymus q̄ ecclesie principes qui delitijs affluunt, ⁊ inter epulas atq̄ delitias pudicitiam servare se credunt, propheticus sermo dicti Michee prophete describit quod eijciendi sunt de spaciosis domibus lautisq̄ cōuiuijs ⁊ multolabore conquisitis epulis in tenebras exteriores, ubi erit fletus ⁊ stridor dentium.
7 † Nam confusio ⁊ ignominia est Christum crucifixum pauperem ⁊ esurientem fartis corporibus predicare, ⁊ ieiuniorum doctrinam rubentes ⁊ tumentia ora proferre, inferens idem Hieronymus q̄ si in apostoloꝝ loco sumus, non solum sermones eorum imitemur, sed conversationem ⁊ abstinētiā. Esset itaq̄ super sobrietate ⁊ parcimonia servandis in statu ecclesiastico providendū,
8 † cum magna pars ecclesiasticorum redditnum in excessivis conviuijs ⁊ comessationibus expendatur. Unde verendum est q̄ Deus propter hec ⁊ alia contra ecclesiam ⁊ eius ministros irascatur, ⁊
9 q̄ eam permittat deprimi, sicut fecit iudeos. † Hec autem gulositas a dicto propheta per milvum cōgrue designata est, cuz secundum Isidorum. Milvus inter alias aves mollis, ⁊ voracissimus, ⁊ rapacissimus describatur, ⁊ inter immunda animalia in Levitico ⁊ in Deuterono. figuratus, gulosos molles ⁊ mollia diligentes, escarum voratores ⁊ devoratores qui immundi sunt, ut supra probatū est, est competenter designans.
10 † Remedium bonum esse videtur q̄ statueretur ne ultra tria fercula ministrarentur, nec in dictis tribus ferculis in quantitate excederent, nec in quolibet ferculo diversas species comestibilium apponerent, sicut frequenter faciunt capones, perdices, fasianos, cuniculos, ⁊ lepores in uno incisorio, in tāta copia ministrando, quod de hoc quod in uno incisorio ponitur posset sufficienter serviri undecim vel duodecim personis. Et q̄ circa ministrationem vinorum, confectuum, ⁊ specierū, ⁊ excessuum vestium in ipsis ⁊ familiaribus eorundem, modificatio haberet̄ in toto, ⁊ in domibus ꝓprijs ⁊ alienis,
11 † ⁊ potissime in ꝓcurationibus, ⁊ visitationibus circa quas multi platoꝝ excedūt supra vices suas, ab illis quos visitant quinia sibi preparari facientes, contra prohibitionem Grego. defensori Sicilie factam, ⁊ constitutionem Pelagij qui prohibet (Cresconio scribens) prandia enormia fieri, mēdans secundum mediocritatem uniuscuiusq̄ loci, episcopo visitāti convivium preparari, Tantusq̄ excessus est, ⁊ in preparatione conviviorum ⁊ in numero evectionum contra provisionem concilij Lateraneñ. q̄ interdum victum longi temporis brevis hora cōsumit, ⁊ usq̄ ad extreme virtutis exinanitionem quasdam basilicas perdit contra. vij. ca. quarti concilij Toletani.

SUMMARIUM

1 Invidia in ecclesia Dei multum radicata est.
2 Invidia in clero multos periclitari facit.
3 Malū nullū peius est, q̄z christianos sacerdotibus invidere.
4 Invidia per lamiam figuratur.

¶ Rubrica trigesimaseptima, De invidia, ⁊ detractionibus, ⁊ partialitatibus.

P

1 Eccatum invidie † nimis patēter ⁊ notorie videtur in ecclesia Dei radicari. Nam vix est aliquod collegium in quo propter dictam invidiam divisiones, scissure ⁊ partialitates non fiant, ⁊ q̄tum in ipsis est unitatem

est vnitatem ecclesie que diuisionem non capit, contra doctri-
nam Pelagij scindunt, ⁊ tunicam domini inconsutilem ⁊ indi
scissam minutim per frusta discerpunt. sicut Hierony. attesta
tur, nec proficit constitutio concilij Carthaginen. continentis
q clericus fratrum profectibus inuidens, donec in vitio est,
non promoueatur, Cum dicta constitutio non seruetur, ⁊ ad
iam promotos dicta inuidia que in interioribus medullis recō
dita est, sicut habetur in octaua sinodo, diriuetur. Et ex hac in
2 uidia † plurimi periclitantur in clero, sicut ⁊ propter prelatio-
nis inuidiam, Abel a Caym fratre suo extitit interfectus, sicut
in Gene. continetur. ex hac inuidia multe false accusationes,
⁊ delationes fiunt in clero ab his, qui inuidie stimulis agitan-
3 tur, sicut Anacletus papa testatur. † Nec peius malum est se
cundum Gregoriū quam christianos sacerdotibus inuidere.
Hec inuidia ab Isidoro de vita clericorum plurimum repro-
batur. Dicit enim Clerici emulationes, ⁊ obtrectationes, ⁊
4 inuidiam fugiant. † Hec inuidia recte a dicto Esa. figurata est
per lamias que a lamiando dicte sunt, que sicut Isidorus ait
in libro ethimolo. fabulose in fauces, ⁊ laniatis narrantur. Et
secundum Gregorium in glos. super illud Treñ. iiij. Sed ⁊
lamie nudauerunt mammam ⁊c. Dicit quod lamie crudeles
sunt, ⁊ suis fetibus quos lamiarunt feruntur, per quas inuidi,
⁊ detractores significantur, qui bonorum mores vitamque quā
tum in ipsis est lacerare nituntur, deteriores secundum Ana-
cletum papam quam hi qui substantias aliorum prediaqꝫ diri
piunt. Tales secundum Gregorium in puluerem sufflant, ⁊ in
oculos suos terram excitant. vt vnde plus detractionis perflāt,
inde magis nihil veritatis videant.

SVMMARIVM

1 Detractores homicide dicuntur.
2 Odium fugere debent clerici, ⁊ odio peccata habere.
3 Sententia per iram ferri non debet.
4 Ira innocentes sepe ad crimen adducit.
Ire locus dandus est.
5 Judicia publica exercentes, furore aliquo ad sententiam duci non debent.
6 Occidens proximum per insidias, ab altari euellatur.
7 Ira per onocentaurum designatur.
Centauri qui fuere.

Rubrica trigesimaoctaua. de ira ⁊ odio ⁊ precipitatione in sententijs, ⁊ alijs euitandis.

P Eccatum ire ⁊ odij
inter personas ecclesiasticas sicut de inuidia pre
missum est, fere in singulis collegijs notorie radi
1 catur. † Nec videtur clerus considerare quod
beatus Petrus homicidiorum tria genera, ⁊ eorum penam
parilem esse dicebat. sicut enim homicidas interfectores fra-
trum, ita quoque eorum detractores eosque odientes homici-
das esse manifestabat. sicut ex epistola Clementis habetur
2 hoc odium, † sicut Isidorus de vita clericorum ait, maxime per-
sone ecclesiastice fugere debent, ⁊ odio peccata habere, nō ho
mines, sicut Leo papa rustico Narbonensi episcopo scribit, ⁊
ex officio suo eos qui se odio habent, aut longinqua inter se li-
te dissenserint ad pacem, ⁊ concordiam inducere, ⁊ per censu-
ram ecclesiasticam, si opus fuerit, compellere debent, sicut ha
betur in concilio Agatensi, ⁊ super pace, quam odium impe-
dit, conseruanda, sibijpsis mutuum concilium ⁊ auxilium, non
obstante cuiuscunqꝫ amore vel odio, impartiri, Sicut Innocen
3 tius papa secundus testatur. † Nec odio, nec rancore, nec ira
debent suas sententias fulminare, nam illa prepositorum solici
tudo est vtilis, illa est cautela laudbilis. in qua totū ratio agit,
⁊ furor nihil sibi vendicat. Quare restringenda est sub ratione
potestas, nec est quid agendum priusquam concitata ad tranquil-
litatem mens redeat. Nam commotionis tempore iustum pu-
tat esse omne quod fecerit. sicut Gregori. imperatori Mauri-
4 cio scribit, † Ira sepe etiam innocentes ad crimen adducit, quā
do iusto amplius irascimur, ⁊ volumus aliena cohercere pec
cata, grauiora committimus, sicut Ambrosius attestatur, pro-
ter quod apostolus scribit romanis, Non vos vindicantes ca-
rissimi, sed date locum ire, hoc est declinemus eam, ne nos illa
corripiat. † Summo igitur opere precauendum est ne rectores
ecclesie, ⁊ qui publica iudicia exercent in dictandis sententijs
nullatenus leuitate, aut furore ducti sint pcipites, sicut ait Gre
go. Qđ minime obseruatur ab his qui iuris ordinem in feren-
dis senteutijs non obseruant. ⁊ qui more ⁊ vltra morem laicoꝝ
se vindicant, ⁊ per se ⁊ per alios vindictas publicas fieri man-
dāt ⁊ faciunt sub confidētia ecclesiastice libertatis, nullius p-
timescētes culpam, quam se redimere nummis posse existimāt
sicut Isidorus ait. Ex quo frequenter ꝯiurationes ⁊ ꝯspiratio
nes, vt in decretali Gregorij decimi ꝓ humani. ꝯ assassinos, ⁊
contra illos qui p eos vindictas mādāt fieri, non seruant. ⁊ in-
super qui psonis ecclesiasticis homicidia studiose ppetrātibus
prebent defensio in psonis, ⁊ in ecclesijs receptant. q tñ sicut do
6 minus pcepit in exodo, ⁊ ꝯtinet decretalis. † si p industriā occi
dāt pximū suū ⁊ p insidias, ab altari dei euellēdi sunt vt moriā
tur. qđ si executioni mādaret ꝯ clericos ⁊ laicos p industriā oc
cidētes, ⁊ degradarent persone eccl'iastice talia homicidia stu-
diose, ⁊ voluntarie ppetrātes, summū esset remediū eccl'ie sancte
dei ꝯ insolētias ⁊ scādala clericoꝝ ⁊ religiosoꝝ q p certitudinē
quā hñt qđ pp talia maleficia nō tradentur curie seculari, nec
morti subijcient q ad sacros ꝓmouent ordines, ex dicta impu-
nitate ad statū clericalē accedit vt ex h ⁊ būficio canonis si qs
suadēte diabolo, cuius snīa videret cū talibus retrahēda, fiāt q
7 neqꝫ fuerāt, neqores. † Cōgrue itaqꝫ a dicto Esa. pphe. hoc
odiū ⁊ ira p onocētauꝝ in auctoritate ꝓposita designant. Nā
onocētaurus dr ab onos q est asinus ⁊ cētaurus. Cētauri aūt
fuerūt eqtes in bellis discurrētes, hominesqꝫ notātes, figuram
asini ⁊ hominis faciem pretēdentes, sicut Isidorus in lib. ethi
mologiaꝝ scribit, vbi agit de portentis.

SVMMARIVM

1 Negligenter opera domini exercens maledictus est.
Deum timens nil negligit.
2 Ignorantia cunctorū errorū mater in sacerdotibus vitāda est.
3 Ignorantia scripturarum, Christi dicitur ignorantia.

Rub. xxxix. de accidia, ⁊ negligētia, ⁊ ignorantia.

P Eccatum accidie ⁊ ne-
gligentie maxime radicatur in ecclesia sancta
Dei, malumqꝫ exemplum inde assumit vniuer-
sus populus christianus. Nam pauci sunt in cle
ro qui non vocentur, vel vocari possint in his que ad eorum p
tinent officia, propter que sunt constituta stipendia, ⁊ ecclesia-
stica beneficia, negligentes. Ex qua negligentia verendum est
1 quod diuina contrahatur offensa. † Maledictus eniz qui ope
ra domini ngligenter exercet, sic Hieronymus testatur, Qui
autem negligit viaz suam (vt ait sapiens) mortificabitur, ⁊ qui
timet Deum nihil negligit, sicut ecclesiastes ait. ⁊ in prouerbio
rum. j. vos quoqꝫ increpationes meas negligitis propter quod
ego in interitu vestro ridebo, ⁊ cum repentina calamitas su-
peruenierit inuocabitis me, ⁊ ego non exaudiā. Si ergo inspi-
ciatur titulus de negligentia prelatorum, liquide apparebit quā
2 tum negligentia Dei officit, † Nam sicut in vno quoqꝫ artium
opere inuenitur mater iustitia, ita nouerca eruditionis in eccle
sia dei radicatur ignorantia, que mater est cunctorum errorum
⁊ que maxime in dei sacerdotibus est vitanda, qui docendi offi
cium in populo susceperunt, ⁊ qui scripturas sacras ⁊ canones
scire debent, cum omne opus eorum in vita predicatione ⁊ do
ctrina consistat, ⁊ cunctos edificare habeant tam fidei scien-
tia quam operum disciplina. Sicut habetur in concilio Tole
3 ta. † Cum itaqꝫ ignorantia scripturaruz ignorantia Christi sit,
sicut Hieronymus in Esa. testatur. ⁊ Paulus ad corinthios
scribat, quod si quis ignorat ignorabitur. ⁊ Gregorius in mora
libus dicat, quod qui ea que Dei sunt nesciunt a Deo nesciun
tur. ⁊ Christus testetur, quod si cecus ceco ducatum prebeat
ambo in foueam dilabuntur.

SVMMARIVM

1 Remedium contra negligentiam eruditionis prelatorum.
In prelatos promouendi quales esse debeant.
2 In episcopum promouendus qualiter examinari debeat.

Rubrica quadragesima. De primo remedio contra negli-

gentiam eruditionis in prelatis, scilicet quod regula apostolica in promouendis seruetur.

1 **Contra negligentiam** † eruditionis, et pestem ignorantie remediari posset, ꝙ seruaretur in promouendis ad prelaturas prout conuenientius fieri posset regula apostolica scripta ad Thimote. et Titum, videlicet vt promouendi essent doctores, non litigiosi, non cupidi, non neophiti. Sed prudentes, ornati, hospitales, pudici, et domui sue bene prepositi sicut gratianus prosequi-
2 tur in decretis. † et sicut statutum fuit in concilio quarto Carthaginensi, cui Augustinus interfuit in. c. cum episcopus ordinandus est, antea examinetur si sit prudēs si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si peruigil, si semper suis negotijs cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in scripturā sensibus cautus, vel acutus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus vt taliter examinati, et promoti secundum dictum concilium Carthaginense suscepto In nomine Christi episcopatu, non sue delectationi, nec suis motibus, sed patrum diffinitionibus acquiescat. Licet enim sicut in Lateranensi concilio scribitur, In cunctis sacris ordinibus et ecclesiasticis ministerijs sint etatis maturitas, morum grauitas, et literarum scientia inquirenda, multofortius in episcopo hec oportet inquiri, qui ad curam positus aliorum in seipso debet ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari.

SVMMARIVM

1 Remedium contra negligentiam eruditionis curatorum.
2 Sacerdotij substantia sunt eloquia diuinitus tradita.

¶ Rubrica. xlj. De secundo remedio contra negligentiaȝ eruditionis in curatis.

1 **Remedium contra** † negligētiam eruditionis curatorum posset esse, vt seruaretur concilium Toletanum in quo statutum fuit, quod quando presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialeȝ idest continentem omnia ad officium curati pertinentia ab episcopo suo accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam in diuinis scripturis offendant. Unde esset perquam vtile ecclesie sancte dei, quod componeretur vnus liber ad intelligendum facilis, ad studendum et retinenduȝ vtilis, in quo ponerentur canones penitentiales, quos non licet secundum Celestinum papam et Augusti. sacerdotibus ignorare. et instructio plena traderetur eis circa confessiones audiendas, et penitentias, et satisfactiones iniungendas, et circa administrationem sacramentorum ecclesiasticorum, et celebrationem, et intellectum diuinorum officiorum, gubernationem animarum vtilia, et necessaria esse viderētur, ita quod nullus secularis, vel regularis posset ad sacerdotalem ordinem, nec aliquo modo curatum beneficium obtinere nisi in premis-
2 sis esset competenter eruditus. † Sicut enim peribet magnus Dionisius, substantia sacerdotij sunt eloquia diuinitus tradita. et secundum Augustinum si vnum de his que ad discenduȝ necessaria sunt sacerdotibus defuerit, nomē vix in eis ꝯstabit.

SVMMARIVM

1 Remedium contra negligentiam conditionis vniuersi cleri.
2 Officio clericatus emancipati in primis annis quomodo regi debeant.

¶ Rubrica quadragesimasecunda. De tertio remedio cōtra negligentiam conditionis vniuersi cleri.

Remedium contra negli
1 gentiam † conditionis vniuersi cleri posset esse, vt secundum prouidentiam Lateranensis, et generalis concilij, ecclesia que sicut pia mater prouidere tenetur ne pauperibus qui parentum opibus iuuari non possunt, legēdi, et proficiendi oportunitas subtrahatur, in vnaquaque cathedrali ecclesia, et in alijs collegiatis et honorabilibus magistros tenerēt, qui clericos, et seculares pauperes ciuitatis, et diocesis in cantando, et legendo, et scribendo, et grammaticalibus, et logicalibus gratis instruerent, et pro doctrina sua nihil ab eis reciperent, sed ecclesiastica beneficia, vel stipendia ab episcopis et capitulis ac collegijs, et alijs prelatis assignarentur eisdem. Et quod in istis seruaretur doctrina, et constitutio concilij To-
2 leta. † In quo statutum fuit quod illi quos a primis annis voluntas parentum clericatus officio mancipauit, mox detonsi vel ministerio lectorum tradi in domo ecclesie sub speciali presentia tenerentur sub vno conclaui, vt lubrice etatis annos nō in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agerent deputati probatissimo seniori, quē et magistrum doctrine, et testem vite haberent. et quod tales taliter enutriti. xviij. anno etatis sue completo, si clerici esse vellent castitatem seruire vouerent, et in clero remanerent, et ad ordines statutis temporibus promonerētur. Et si contrarium facerent rei sacrilegij secundum formam dicti concilij haberentur. et si ꝯtrahere vellent decimo octaua anno expleto, et voto nondum emisso, concessa ab apostolo licentia non negaretur eisdem. Si tamen cum vnicis, et virginibus contrahere vellēt, et priuilegijs ecclesiasticis gaudere vellent, sub ecclesiastica regula tenerentur, in bonis moribus viuerent, et canendis psalmis inuigilarent, et ab omnibus illicitis, cor et linguam, et corpus Deo actore seruarent, sicut Gregori. Augustino anglorum episcopo scribit. Ex talibus autem, et taliter enutritis q in cathedralibus collegiatis, et honorabilibus ecclesijs sub regula et disciplina ecclastica vsque ad. xviij. etatis sue annum completum enutriti essent, et in officio ecclesiastico, et grammaticalibus informati possent illi qui magis apti, idonei et docibiles viderentur ad Metropolitanam ciuitatē in qua essent magistri docētes in sacra pagina, et in vtroque iure, et exinde ad generalia studia destinari.

SVMMARIVM

1 Beneficia plura sine periculo animarum non tenentur.
2 Clerici qui bona paterna non habent de stipendijs ecclesie sustentari debent.
3 Episcopus his qui sua sufficiunt nil erogare debet.
4 Clerici peccata populi comedere dicuntur.

¶ Rubrica quadragesimatertia. De beneficijs ecclesiasticis vnde posset dictis pauperibus magistris, et scholaribus prouideri.

Et ad prouidenduȝ ta-
1 libus † de quibus constaret quod amplius ad seculum redire non possent, sufficerent beneficia ecclesiastica que non absque animarum, et ecclesiarum dispendijs, et periculis in pluralitate tenentur, et detinētur a multis contra canonicas sanctiones, secundum quas singula officia, et beneficia ecclesiastica singulis sunt committenda, et conferenda personis, nec debet quis in pluribus beneficijs intitulari. Et idem fuit in. x. capitu. Calcedoneñ. concilij. et in sinodo Placentie celebrata. In qua Urbanus papa affuit constitutum. Et a beato Gregori. qui super hoc etiam omnibus episcopis scripsit. et in sinodo, et etiam in concilio Toletano. et ad idē ꝯcordant iura ciuilia et diuina. Tenēt nāque aliqui ppter fauorem quem in ecclesia habēt, tot beneficia ꝙ viginti, et aliquando quinquaginta scholares, et vltra possent in scholis sustētari de eis. Nec ita successiue beneficiati plus ceteris pauperibus communiter proficiunt, quinimmo frequentius deficiunt, et expendunt in pompis, et vanitatibus dies suos, et ecclesiasticos redditus cumulatos eisdem. Posset etiam talibus clericis prouideri de beneficijs que diuitibus indebite confe-
2 runtur. Nam sicut Hierony. ad Damasum papā scribit † Clericos illos conuenit ecclesiasticis stipendijs sustentari, quibus parentum, et propinquorum nulla bona suffragantur. Qui autē ex bonis parentum, et suis operibus sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegiū profecto cōmittunt, et per abusionē taliū iudiciū sibi manducant et bibūt. Prosper et in libro
3 de vita contemplatiua scribit, † ꝙ pastor ecclesie his quibus sua sufficiūt, nō debet aliqd erogare, quia nihil aliud est habētibus dare, quam perdere

q̃ perdere, nec illi qui sua possidentes dari sibi de ecclesia ali
quid volũt, sine grandi peccato suo vñ paup victurus erat ac-
4 cipiunt. † De clericis quidem spiritus sanctus dicit p Oseã
prophetam, ꝙ peccata populi comedunt, sed sicut nihil habẽ
tes proprium, non peccata, sed alimenta quibus indigere vidẽ
tur accipiunt, ita possessores non alimenta quibus abundant,
sed aliena peccata suscipiunt, ⁊ infert dictus Prosper, Non
est meum dicere quale peccatum est qui cibos pauperum pre
sumendo suscipiunt, qui ecclesiam quam de proprijs facultati
bus iuuare debuerãt, suis expensis insuper grauant.

¶ Posset etiam prouidere predictis de ecclesiasticis benefi-
cijs, que tenent multi alienigene ⁊ in alienis regnis, quorum lin-
guazia non intelligunt, nec habiles sunt ad curam exercendã
in eis, nec in ipsis residere intendunt, ⁊ etiam possunt, que vti
nam non teneantur cum solo periculo animarum ipsorum, qui
se excusare nituntur obtentu diuersarũ dispensationum pro-
pter suam, vel suorum importunitatem, vel potentiã absq; eui
denti necessitate, vel vtilitate obtentarum. Illi enim qui sunt
eiusdem linguagij, ⁊ eiusdem regni ⁊ prouincie, ciuitatis ⁊ dio
cesis, ⁊ ecclesie, ceteris paribus sunt alijs in ecclesiasticis be-
neficijs, ⁊ prelationibus secundum iura preferendi. ⁊ in hoc cõ
cordant iura a multis Romanis pontificibus edita, ⁊ speciali
ter a Celestino, Pelagio, Gregorio, Innocẽtio, Leone, Ste
phano, ⁊ concilium generale ne pro defectu, ⁊ penultimum ca
pitulum concilij Neocesarieñ. ⁊. ij. ⁊. iij. capitu. concilij Bra-
charen. ⁊ penulti. capitu. concilij Taurineñ. ⁊. viij. ⁊. ix. capi
tu. concilij Auraiceñ. ⁊ vltimum capitulum concilij Valenti-
niani. ⁊. xij. capitu. primi concilij Toletani. ⁊. ij. capitu. ij. cõ-
cili Toletani. ⁊. ij. capitu. concilij Bracharen.

¶ Posset etiam prouideri predictis de aliqubus parochia-
libus ecclesijs, que ita pingues sunt ⁊ abundantes quod reli-
cta congrua portione vicario perpetuo, possent de eis multi
scolares in studio sustentari. Tales autem possent teneri sub
disciplina ⁊ regula ecclesiastica. ⁊ sub vno conclaui non solum
in cathedralibus, ⁊ collegiatis ecclesijs, vt est dictum, verum
etiam in studijs prouincialibus, ⁊ generalibus in quibus pos-
sent ad hoc per prouincias loca certa deputari. ⁊ tales possunt
se astringere prouincijs ciuitatibus ⁊ diocesibus ⁊ ecclesijs, de
quarum bonis enutriti essent in scolis, quod sine licentia se ad
alias ecclesias nõ trãsferrent. Tales in puritate vite, ⁊ sub di
sciplina ecclesiastica enutriti ab infantia, ⁊ in sacra pagina ⁊
alijs scientijs informati possent cum bona conscientia assumi
ad curam animarum, ⁊ regimen prelationum, ⁊ in Dei ecclesia
secundum Danielẽ, velut splendor fulgerent firmamenti. Ex
quibus postmodũ posset copia doctorũ haberi, qui velut stelle
in perpetuas eternitates mansuri, valerent ad iustitiam pluri-
mos erudire. sicut Honorius tertius attestatur. ⁊ p tales pos-
set processu temporis vita ⁊ doctrina vniuersalis ecclesia refor
mari. Potissime si ordinaretur ex nunc, ⁊ executioni debite
mandaretur, ꝙ viri literati ⁊ idonei, de quibus multi reperiun
tur, quibus vel nullo modo, vel minus competenter prouisum
est quibuscunq; alijs nõ idoneis ⁊ minus sufficientibus prefer
rentur in assequendis ecclesiasticis beneficijs, ⁊ officijs, ⁊ prela
turis secularibus ⁊ regularibus ecclesie sancte dei, in qua xp̃s
dedit potestatem filios dei fieri his qui non ex voluntate viri,
sed ex deo nati sunt. sicut sacrum beati Joannis euangeliũ at
testatur. ⁊ cessaret ex tunc forma pauperum ⁊ specialis forma
prouisionum, quo ad omnes qui non essent, sicut premissum est
bene literati, vita probati, ⁊ in etate legitima constituti.

SVMMARIVM

1 Remedia contra clericorum ignorantiam.
Ociositas omnium malorum est radix.
2 Tonsura prima nulla conferenda est, nisi legere ⁊ cãtare sciat.
3 Clericos paucos sufficientes habere melius est, quam mul-
tos inutiles.

¶ Rubrica quadragesimaquarta. De quarto remedio con-
tra ignorantiam cleri, ⁊ negligentiam eruditionis.

r Emedium aliud cõtra
1 † clerici ignorantiam posset adhiberi, vt omnes cle
rici non coniugati fugerent ociositatem, que ociosi
tas est radix omnium malorum, ⁊ semper aliquid boni facerẽt
ne diabolus, secundum doctrinam Hieronimi, eos occupatos
inueniret ⁊ ꝙ secundum doctrinam apostoli, quando diuinis
obsequijs non adessent lectioni attenderent ⁊ doctrine, ⁊ semp
2 permanerent in his. † Quod etiã nulli conferretur prima tõ-
sura, nisi competenter sciret legere ⁊ cantare, Nec minores or
dines, nisi vltra predicta haberet maiorem instructionem, ⁊ ni
si haberet vnde viueret, vel esset in scriptura vel aliquo artifi
cio honesto taliter instructus, ꝙ inde vitã querere sibi posset
sicut fuit statutum in concilio Carthagineñ. Nam frequen-
ter illi qui promouerentur ad titulos secularium personarum,
vel beneficiorum, propter eorum demerita dictos titulos per-
dunt, ⁊ sic mendicari ⁊ euagari coguntur, ⁊ si omnes certi es-
sent ꝙ aliter non possent peruenire ad clerũ, omnes addijsce
re, ⁊ eorum parentes ⁊ propinqui eis prouidere amplius cona
rentur, maxime si certi essent ꝙ beneficia ecclesiastica assequi
non valerent, nisi haberent sufficientiam literarum, a quorum
studio ⁊ laboriosa inquisitione retrahuntur, qui presidentium
iuuenes insufficientes ⁊ illiteratos prouectoribus literatis, ⁊
meritis propter ambitionem ⁊ deordinationem rectorum ⁊ p̃
3 latorum ecclesie indebite anteferri. † ⁊ melius esset domini sa-
cerdotium atq; clerum paucos sufficientes habere ministros
qui possent digne opus Dei exercere, q̃ multos ⁊ innumera-
biles habere inutiles, qui secundum Clementem graue onus
⁊ confusionem inducunt ecclesie sancte dei.

SVMMARIVM

1 Remedia contra cleri ignorantiam ⁊ negligẽtiã eruditiõis.
2 Glosarum ⁊ scriptorum diuersitas que incõuenientia pariat.
3 Scolares scientijs ⁊ non vanitatibus ⁊ dissolutionibus vaca-
re debent.

¶ Rub. xlv. de quinto remedio contra cleri ignorantiã, ⁊ ne
gligentiam eruditionis.

r Emedium aliud posset
1 † esse contra negligentiam eruditionis ⁊ ignoran-
tiam cleri, vt specificaretur ⁊ declarert que scien-
tia literarum, ⁊ que sufficientia est in singulis gradibus, ⁊ sta-
tibus ecclesiasticis requirẽda, ⁊ quod sine ea nullos ad dictos
2 gradus ⁊ status admitterentur. † Et insuper quod diuersitas
glossarum ⁊ scriptorum que est in singulis facultatibus, que
diuersitas, ⁊ varietas cum multiplicate ⁊ prolixitate ac simili
tudine dictorum ⁊ recitatorum, studentium sensus ebetat, tem
pus ⁊ facultates consumit, confusionẽ ⁊ ignorantiam inducit,
Cum ex hoc textuum ⁊ originalium notitia contemnatur, re-
duceretur per certos magistros in qualibet facultate approba
tos, ⁊ deputatos, resecatis superfluis, similibus, ⁊ contrarijs,
ad compendium veritatis, quod compendium approbaretur
per apostolicam sedem. ⁊ sic scolares ⁊ magistri qui pre nimia
paupertate dicta scripta habere non possunt, ⁊ quantum ha-
bent temporis in eis consumunt, plus in quinq; annis profice-
3 rent quam faciant nunc in decem. † Et ordinaretur quod sin-
gula studia reformarentur per locorum ordinarios ⁊ rectores
⁊ magistros, ita quod scolares vacarent scientie ⁊ non vanita-
tibus, ⁊ dissolutionibus, pompis, cõuiuijs, dissentionibus, par
cialitatibus, atq; brigis. Non enim gerunt se cõmuniter tanq̃
persone ecclesiastice, sed potius tanq̃ seculares vel peius, ⁊
conantur plus expendere quam possint, ⁊ quam expenderent
in patria eorundem, ⁊ maiores se ostendere quam sint de veri-
tate non tantum scientie quantum de ostensionibus notorijs
brocardicorum, ⁊ verborum folijs curam gerentes, ⁊ vacui a
scientia recedentes. Et multi indebite efficiuntur magistri,
qui nondum forma discipuli didicerunt, ⁊ libros facultatis in
qua magistri sunt, non legerunt, super quibus esset omnibus
prouidendũ ⁊ dicta studia reformãda ⁊ ad antiquũ statũ q nõ
erat pomposus, nec sumptuosus, nec inordinatus, nec ingetus
solicitudine paterna que consiliũ capere debet pro liberis ⁊ ec
clesie filijs reducenda. Esset insuper vtile quod concilia gene-
ralia hactenus celebrata in siugulis studijs ⁊ insuper in omni
bus cathedralibus ⁊ collegiatis ecclesijs haberentur, vt qui
vellent possent habere copiam de eisdem ⁊ quod idem fieret
de canonibus penitentialibus ⁊ de alijs libris, ⁊ scriptis vtili-
bus pro salute ⁊ regimine animarum.

SUMMARIUM

1 Prelati circa animarum custodiam attenti esse debent.
2 Electio de pastore ecclesia vacante vltra menses tres differri non debet.

¶ Rubrica quadragesimasexta. De negligentia circa curam animarum, quia causas electionum Romana ecclesia ad se trahit, ⁊ ecclesie remanent viduate.

1 De negligentia † Prelatorum, rectorum, curatorum, ⁊ ministrorum ecclesiasticorum, circa curam animarum commissarum eisdem, circa quarum custodiam attenti esse debent, sicut dicitur in actibus apostolorum, quia ab eis grex qui ipsis datus ⁊ commissus est, pecus inclitum secundum Hieronymum, requiretur, ⁊ pro quo animam pro anima reddent, ⁊ se reddituros spondent etiam notorie deprehenditur ⁊ notatur in ecclesia sancta Dei quia manifeste apparet quod ecclesia Romana causas electionum multis vijs ⁊ remedijs ad se trahit, ⁊ ecclesie remanent ex hoc longis temporibus viduate, Gregemqꝫ dominicum propter defectum pastoris lupus rapax inuadit, ⁊ ecclesie in earum iuribus, ⁊ facultatibus dispendia grauia patiuntur, contra prouisionem concilij generalis.
2 † quod volens in hoc periculis occurrere animarum ⁊ ecclesiarum indemnitatibus prouidere, statuit vt vltra tres menses cathedrales, vel regulares ecclesie quando vacarent, non differretur electio, ne pastore ecclesia esset destituta. Que quidem prouisio quodammodo est inanis cum propter appellationem inanem ⁊ friuolam deductaꝫ ad Romanam curiam, per plures annos ecclesie remaneant viduate, ⁊ suis facultatibus spoliate, modica consideratione de dicta cura habita animaruꝫ, ⁊ lites efficiuntur ibi quodam modo immortales.

SUMMARIUM

1 Prelati in ecclesijs suis residentiam facere tenentur.

¶ Rubrica quadragesimaseptima. De secunda negligentia circa curam animarum, quia prelati ⁊ curati non resident.

1 Negligentia etiam † circa Curam dictarum animarum manifeste apparet, quia per Romanam ecclesiaꝫ absqꝫ euidenti necessitate, vel vtilitate dispensatur cum multis, vt pluralitatem beneficiorum curatorum obtineant, ⁊ quod non teneantur ad tempus valde longum residentiam facere personalem, ⁊ dictam curam habentes, ⁊ etiam prelati absqꝫ necessitate, ⁊ vtilitate predictis, longis temporibus in Romana curia detinētur, ⁊ diuersis vijs ab ecclesijs, que eisdem ⁊ eorum cure commissa sunt, se absentant. Nec seruatur rubrica de clericis non residendis in ecclesia vel prebenda, nec etiam sexagesimiquarti capituli cōcilij Agathen. in quo statuitur quod presbyteri, ⁊ diaconi qui vltra tres ebdomadas ab ecclesijs suis defuerint, ⁊ epi qui in eis in epiphania, pasca, ⁊ pentecoste non fuerint, suspendantur. Nō seruatur etiā trigesimioctaui capituli. d. conci. Agathen. ⁊ alia iura in quibus precipitur quod dimissis curis ⁊ ecclesijs non debeant euagari. Non seruantur etiam. xiiij. ⁊. xv. capitu. Sardiceñ. concilij continentia quod episcopi in alienis prouincijs non morentur, nec possessiones acquirant, nec penultimum capitulum eiusdem concilij, nec. iij. capi. concilij Anthiocheñ, nec. xx. c. ⁊. xxiiij. c. conci. Calcedoneñ. prohibentia ne dicti prelati se absentent.

SUMMARIUM

1 Prelatus curam animarum habens qualis esse debeat.
2 Curam assumens animarum preconis officium accipit.

¶ Rubrica quadragesimaoctaua. De tertia negligentia cure animarum, quia inhabilibus committitur qui eam exercere nesciunt.

1 Negligentia † contra dictam curam animarum manifeste apparet quia non solum curata beneficia, ⁊ simplicia veruꝫ etiam duplicia, ⁊ quod detestabilius est, prelature committuntur talibus quod publice ⁊ notorie ꝑpter defectuꝫ etatis vel scientie, vel propter alia constat laicis ⁊ alijs esse inhabiles ad curam huiusmodi animarum, de quarum perditione, licet preciosiores sint cunctis corporibus, ⁊ corruptilibus rebus, parum curari videtur, eo quod per generalem abusum prelatorum ecclesie talibus committantur quibus non vsquequaqꝫ forsitan suffragatur si per alios fieri faciant quod tenentur personaliter facere per seipsos, cuꝫ per virum proprium ⁊ non alienum cui copulatur ecclesia habeat fecundari. Hieremias nāqꝫ dicit cōstitui te vt euellas scilicet vitia, ⁊ plantes. s. virtutes. ⁊ in Joan. dicitur quod pastor debet precedere gregem, ⁊ oues vocem eius audiunt. ⁊ de Aaron dicitur in libro sapiē. qđ stans inter viuos ⁊ mortuos restituit ire Dei, Sicut enim speculator secundum Bernardum non debet esse cecus nec dux claudus. Sic nec preco id est curatus debet esse mutus.
2 † Preconis enim officium accipit qui curam assumit animarum. Sicut Grego. in. xv. capi. sui pastoralis exponit. Labia namqꝫ eius custodire debent scientiam, ⁊ subditi eius legeꝫ eius requirunt, quia est angelus, ⁊ nuncius domini exercituum sicut Malachias dicit per Esaiam dominus admonet dicens Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuaꝫ ⁊ annuncia populo meo scelera eoꝝ, ⁊ domui Jacob peccata eoꝝ. Tales inhabiles non clamāt, nec ꝑdicāt populis eorum scelera annunciant, nec confessiones audiunt, nec de cura animaruꝫ se in aliquo intromittunt. Sed duntaxat de redditibus percipiendis sacculum pecunie secum ferentes in die plene lune id est quādo redditus colligendi sunt reuersuri. sicut dicitur per Salomonem de alio qui vir est, cui curatus propter fecundationem ⁊ fidem equiparatur in figura.

SUMMARIUM

1 Peccator quomodo redargui debeat.
2 Ira dei vno peccante super populum venit, quomodo hoc intelligatur.
3 Grex vniuersus ob vnam ouem morbidam corrumpitur.
Ouis scabiosa a caulis repellenda est.
4 Adulteri ⁊ peccatores publici per prelatos ⁊ curatos euitari debent.
Adulteri magis ꝙ adultere puniendi sunt ⁊ quare.
5 Oblationes a quibus recipi non debeant.
6 Pene pecuniarie que ab ecclesia pro criminibus recipiuntur in vsus pios conuerti debent.

¶ Rub. quadragesimanona. De quarta negligentia circa curam animarum que publice peccatores nullo modo vel insufficienter puniuntur, nec publice euitantur, nec eorum oblationes respuuntur, ⁊ quod pene pecuniarie conuerterentur in pios vsus.

1 Negligentia † etiam predicta circa curam animaruꝫ aparet, ꝙ publice peccatores secundum doctrinam apostoli dicentis ad Thimoteum peccantem coram omnibus argue vt ceteri metuꝫ habeant, non puniuntur, nec admonitio Christi adimpletur dicentis vt peccantes primo secrete, Secundo duobus vel tribus testibus adhibitis arguantur. ⁊ si emendare contempserint tanqꝫ ethnici ⁊ publicani euitentur.
2 † Hierony. aūt exponēs illud numeri, ꝙ vno peccante ira Dei super omnem populum venit, dicit, ꝙ hoc accidit quādo sacerdotes qui populo presunt erga delinquentes beniuoli videri volunt ⁊ verentes penitētium linguas, ne forte de eis male loquantur sacerdotalis seueritatis immemores. Ex tali autem iniusta misericordia in discrimen alij adducuntur.
3 † ⁊ sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur, sic etiaꝫ vno fornicatore, vel aliud quodcunqꝫ scelus committente plebs polluitur vniuersa. Unde secundum Hieronymuꝫ secande sunt putride carnes, ⁊ scabiosa a caulis ouis repellēda est, ne tota domus massa, corpus ⁊ peccora ardeant, corrumpantur, putrescant, ⁊ intereant.
4 † Adulteri enim ⁊ peccatores publici per curatos ⁊ prelatos non euitantur qđ est ꝯ iura. Nā in. xlviij. c. ꝯci. Elibertani fuit ꝯstitutū, ꝙ si qs fidelis hñs vxorē, nō semel, sed

mel sed sepe mechatus fuisset, ei communio non daretur, ⁊ secundum Augustinum de adulte. giuga. magis puniendi sunt viri adulteri quam vxores adultere pro eo ꝙ magis ad eos p̄
5 tinet ⁊ virtute vincere ⁊ exemplo feminas regere, †nec seruantur a dictis prelatis ⁊ curatis iura continentia quod oblationes talium publice peccantium non recipiantur, licet nonagesimitertij. c. cōcilij Carthagineñ. statutum sit quod oblationes discordantium fratrum neqꝫ in sacrario neqꝫ in gazophilatio recipiantur, ⁊ similiter dona eorum qui pauperes opprimunt a sacerdotibus refutentur. Et idem statuit Nicolaus papa de respuentibus oblationibus sacrilegorum, ⁊ inuasorum, ⁊ depredatorum rerum ecclesiasticarum. Idem etiam scripsit Augusti. prima epistola ad Bonifacium capitu. primo de respuēdis oblationibus illius qui per violentiaꝫ de ecclesia seruum extraxerat, qui fugerat ad eandem. ⁊ ad macedo. scripsit idem de offi. qui contra ius societatis humane furtis, rapinis, calumnijs, inuasionibus, ⁊ oppressionibus, aliqua abstulerunt, que Zachei publicani exēplo reddenda sunt potius ꝙ donanda. Indecens namqꝫ videt̃ secundum predictum Augustinum ꝙ oblationes recipiantur a talibus, ⁊ a publicis vsurarijs, aleatoribus, histrionibus, simoniacis, lenonibus, meretricibus, ⁊ consimilibus, Videretur esse remedium congruū ꝙ iura huiusmodi seruarentur, vt rubore suffusi ad sinuꝫ ⁊ gremium sancte Matris ecclesie facilius ⁊ citius conuerterent̃, cum hec causa reddatur propter quam excommunicati vitari iubentur. Qualiter autem talis negligentia correctionis in p̄latis ⁊ superioribus eorundem mortale peccatum inducat, ⁊ eis propter dictam negligenitam correctionis subditorum mala imputetur cum ex negligentia videantur ea fouere, tactum fuit supra in fine rubrice de tertio modo reformatiōis ecclesie.

¶ Alia negligentia correctionis est, qꝛ grauia ⁊ grauissima d̄licta ⁊ scelera per personas ecclesiasticas perpetrata quando ea puniri contingit, puniuntur in pecunia, cum deberent talia perpetrantes, perpetuo carceri mancipari.

¶ Et hoc secundum Hierony. est in ecclesia Dei afferre stateras dolosas, in quibus pro arbitrio modo appendimus qd̄ volumus, dicentes hoc graue est, ⁊ hoc leue, cum tamen hoc quod sceleratius est commissum, deberet esse grauius vindica
6 tum, †Remedium autem esse videretur quod pene pecuniarie que ab ecclesia pro criminibus ⁊ personis ecclesiasticis recipiuntur, conuerterentur in pios vsus sicut tradūt aliqui doctores esse faciendum de iure.

SVMMARIVM

1 Episcopi ⁊ alij clerici ad laudem Dei ⁊ ad bonorum operum occasionem constituti sunt.
Et quare aduocatos ⁊ economos habere debeant.
2 Prelati in negotijs secularibus se immiscere non debent.
3 Episcopus relicta ecclesia cathedrali ad aliam se conferre non debet.
4 Episcopi sine metropolitani licentia longe ire non debent.

¶ Rub. l. de prima negligentia prelatorum ⁊ curatorum ecclesiasticorum circa ecclesiasticum officium ⁊ cultum diuinuꝫ.

b **Ec negligentia** nimis māifeste apparet in clero tam in capite quam in membris, ⁊ vtinam non verificetur verbum in clero Esaie dicētis, populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me. ⁊ illud quod in machabeis scribitur de his qui contempto templo ⁊ sacrificijs festinabant participes fieri palestre hoc est vanitatum ⁊ occupationum secularium, Nonne notorius est abusus communiter prelatorum, qui propter curam temporalium obmittunt curam spiritualium, ⁊ solēnitatem diuinorum officiorum
1 prouisionem anacleti Pape non seruantes, †qui statuit quod qꝛ ipsi episcopi vniuersiqꝫ sacerdotes ad solam laudem Dei bonarumqꝫ operum occasionem constituuntur tam pro suis ꝙ etiam ecclesiasticis actionibus aduocatos, ⁊ economos bone opinionis haberent, ne dum humana lucra attendunt. eterna premia perderent, Apostolus scribit quod nemo militās deo se implicet negotijs secularibus propter quod fuit in canonibus apostolorum, ⁊ in sacris concilijs Carthagineñ. ⁊ in alijs
2 ⁊ a multis romanis pontificibus constitutum. † quod prelati ⁊ cetere persone ecclesiastice non immiscerent se negotijs, placitis, curis, ⁊ actionibus secularibus, sed diuinis officijs, orationibus, ⁊ sacrificijs deseruirēt, quod tamen minime obseruatur. Jn quarto concilio Carthaginensi. xiiij. ⁊. xv. capitulis ⁊ sequenti, extitit constitutum quod episcopi hospitiolum nō lōge ab ecclesia haberent vt diuinis congrue vacare possent, qd̄ minime obseruatur, cum vnusquisqꝫ maneria sua, ⁊ castra, ⁊ loca remota exquirat, etiam aliquando in prouincijs alienis, cō
3 tra prohibitionem. xiiij. ⁊. xv. c. concilij Sardinensis. †Jn qnto etiā. c. v. concilij Carthaginensis fuit constitutum vt nulli episcopo esset facultas, relicta cathedrali ecclesia ad aliquam ecclesiam sue diocesis se conferre ⁊ in ea vel in re propria diutius immorari, ne ex hoc curam, vel frequentationem proprie cathedre negligeret. ⁊ in. xv. ⁊. xvj. capitulis Nicene sinodi ex eadem causa extitit constitutum quod episcopi ⁊ reliq clerici de ciuitate ad ciuitatem non migrarent. Et Greg. statuit quod episcopus deputaretur in monasterio, qui in sua ecclesia
4 contemneret residere. †Ex ea etiam causa fut in vigesimo. capitulo tertij cōcilij Carthaginensis constitutum quod episcopi sine licentia metropolitani longius non proficiscerentur. ex eadem etiam causa processit ordinatio concilij Agathensis septuagesimiprimi capituli quod dicti episcopi, curati ⁊ clerici ī diebus solēnibus scilicet natiuitate domini, epiphania, pasca, pentecoste se a clero ⁊ ab ecclesia non absentarent. ⁊ Constitutio Gelasij pape quod sine auctoritate papali, vel concilij prouincialis ad comitatus regales non accederent. ⁊ illud vltimi capituli concilij Aurelianen. in quo statuitur quod diebus dominicis si infirmitate impediti nō fuerint, ecclesie cui proximi fuerint, deesse non debent, ⁊ consimilia. Pauci etiam sunt ex dictis prelatis ⁊ superioribus eorundem qui ad officium cum solennitate ⁊ absqꝫ occupatione ⁊ interpellatione dicendum ⁊ audiendum insistant, sed alijs occupationibus, ⁊ aliquando si ne nota indeuote ⁊ sincopatiue dicit̃ ⁊ minus competenter.

SVMMARIVM

1 Clerici qui ad officia non intersunt per episcopum puniunt̃.

¶ Rubrica quinquagesimaprima. de secunda negligentia canonicorum ⁊ aliorum qui officio non intersunt, vel si intersunt, confabulantur, aut per ecclesiam discurrunt.

1 d **E negligentia** †vero secūda canonicorum ⁊ aliorum ī cathedralibus ⁊ collegiatis ecclesijs deseruientiū notoria sunt exempla. Nam pauci ex eis ad matutinum vel ad horas nisi magnum emolumentuꝫ tēporale ⁊ magne distributiones ⁊ manualia percepturi sunt, queniunt, al's non venturi, sed in locis suis ⁊ domibus remansuri. nec sufficiēter constitutiones seruentur, nec. xxxiij. c. concilij Aurelianē. in quo cauetur quod tales clerici qui officio adesse contemnūt episcopi arbitrio recipiant ecclesiasticam disciplinam. ⁊ idem a papa Pelagio extitit constitutum. Jn. xxj. autem. c. concilij Elibertani cauetur ꝙ si quis in ciuitate positus per tres dominicas ad ecclesiam non accesserit quod pauco tempore abstineatur, causa correctionis, ⁊ consimile in canonibus apostolorum extitit constitutum. Predicti etiam canonici ⁊ persone ecclesiastice dum diuina officia peraguntur, frequenter confabulantur adinuiceꝫ, vel dormiunt, vel officium turbant diuinū, aliqui vero eorundem de choro(dum diuina peraguntur officia exeuntes) per ecclesiam ambulant, ne distributionibus defraudentur, virorum ⁊ mulierum se confabulationibus, iocis, risibus, ⁊ applausibus immiscentes. Alij vero ꝙꝫ existāt p̄sbyteri ⁊ a predictis illicitis se abstineant, tamen vix missarum solennia quater in anno celebrant, nec contra premissa sufficit nec proficit prouisio concilij generalis, in quo sub pena suspensionis inhibita sunt supradicta. Quare opus esset de alijs remedijs prouideri, ⁊ declarari quod distributiones cotidianas non reciperent, si personaliter intra chorum celebrando officio non adessent. ⁊ posset ordinari quod possessiones que in diuersis locis dantur absentibus in studio non residentibus sed ex alia causa illegitima absentibus distribueretur inter p̄sentes qui diuino obsequio interessent.

SVMMARIVM

1 Misse integre in diebus dominicis audiri debent.

℄ Rub.lij. Qualiter tertio principes ⁊ populus negligũt officium, qꝛ vident negligi a prelatis ⁊ clericis, cum tamen ex integro audire diuina officia teneantur.

c **Ex predictis** autem insolentijs ⁊ negligentia circa diuinũ officium in principibus, ⁊ populis instructio diriuatur. Nam multi ex dictis principibus dum missarum solennia sibi faciunt celebrari, quasi continue pro alijs negotijs audientiam prestant, vel circa alia vacant ad officiũ nõ intẽdẽtes, nec orationibus insistentes. Nõnulli ex nobilibus potentibus, ⁊ alijs popularibus, ad ecclesiam dũtaxat conueniunt dum est corporis Christi eleuatio facienda, ⁊ eleuatione facta festinanter recedunt, ⁊ vix dicunt intra ecclesiam Pater noster. Unde videretur super hoc prouidendum, vt solum
1 ea que super hoc hactenus constituta sunt seruarentur, † Fuit autem statutum in concilio Agatheñ. c.xlvij. ⁊ preceptum secularibus, vt in diebus dominicis missas per ordinem ex integro audirent, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi nõ presumerẽt, ⁊ si contrariũ facerent ꝙ publice ab episcopo confunderentur. In canonibus apostolorum fuit constitutum, ꝙ omnes fideles in solennitatibus ad ecclesiam conuenirent, ⁊ scripturas apostolorum, ⁊ euangelium audirent, qui autem nõ perseuerarent quousqꝫ missa perageretur, nec sanctaꝫ communionem perciperent, velut inquietudines ecclesie commouentes, communione priuarentur, In.iiij.concilio Carthagineñ. c.lxxxiiij. ⁊. lxxxviij. fuit statutum, ꝙ dictus populus ad ecclesiam conueniret, ⁊ quod ille qui, sacerdote verbum in ecclesia faciente, egrederetur, excommunicaretur. In concilio Aurelianeñ. fuit constitutum in.c.xxij. quod populus non discederet anteꝙ̃ missa ex integro celebraretur, ⁊ anteꝙ̃ benedictionem missa completa recepisset a sacerdote si tempus decesset, ⁊ in.lxxxviij. quarti concilij Carthagineñ. fuit statutum ꝙ excommunicaretur qui pretermisso ecclesie conuentu ad spectacula iret.

SVMMARIVM

1 Dies dominici, ⁊ festiui coli ⁊ seruari debent.

℄ Rub.liij. de quarta negligentia circa diuinum officium, qꝛ festa non coluntur ⁊ peiora ꝙ̃ diebus alijs committuntur.

1 n **Negligitur** † insuper diuinuꝫ officium, eiusqꝫ cultus, qꝛ dies festiui ⁊ dominici, sicut iura precipiunt, nõ coluntur nec seruantur, quinimmo placita iudiciaria, opera rusticana ⁊ mundana ⁊ mercata fiunt, ⁊ tenenẽ in eis, contra precepta decalogi in quibus precipitur, memẽto sanctificare sabbatum, ⁊ etiam contra iura que super hoc non seruantur, ⁊ interdum in dictis diebus dominicis ⁊ festiuis plura perpetrantur mala ꝙ̃ fiant tota ebdomada, nec populus videtur curare de diuinis, sed de cantibus, iocis, ballis, tripudijs, ⁊ cantilenis inhonestis, ⁊ turpibus, etiam intra ecclesias, ⁊ cemiteria earundem, de die ⁊ de nocte predictis vanitatibus insistẽdo, nec seruaretur. c. vlti. iij. concilij Toletani, in quo statutum fuit ꝙ predicta irreligiosa consuetudo secundum quam vulgus qui d̃beret ad diuina officia cõuenire predictis saltationibus ⁊ cantationibus intendit, a singulis prouincijs pelleretur. Non seruatur etiam. xviij. capitu. concilij Agatheñ. in quo statutum fuit quod seculares qui in natali domini, pascha, ⁊ pentecoste non communicarent, catholici non crederentur, nec inter catholicos haberentur, Nec ordinatio Fabiani pappe, in qua statutum fuit, quod saltem ter communicarent in anno, nec etiã. xiij. capitu. primi concilij Toletani, in quo illi qui ecclesiam colũt ⁊ non communicant statutis temporibus, excõicari iubentur.

SVMMARIVM

1 Officium diuinum competentibus horis in ecclesijs dõm est.
2 Moteti in ecclesia cantari non debent.
3 Officium diuinum nimium prolixum reprehenditur.

℄ Rubrica quinquagesimaquarta. De quinta negligẽtia circa officiũ, ⁊ vt distincte hors competentibus sine motetis dicatur, ⁊ ꝙ nimis prolixum abbreuietur.

1 a **Alia negligentia** † circa diuinum officiuꝫ est, quia in ecclesijs parochialibus potissime, non dicitur competentibus horis, nec distincte nec intelligibiliter, sed cum barbarismis, ⁊ solecismis, sicut Augusti. in libro de Cathechizandis rudibus ait, Sed vtinam excusari possent cum eodeꝫ Augustino tales, vt vniuersi cognoscerent eos magis morum deuitare vitia ꝙ̃ verborũ, vt sic cordi casto linguã exercitatam non preferent. Nam sepe, sicut ait Gregorius, dũ in sacro misterio blanda vox queritur, cõgrua vita negligitur ⁊ cantor Deum moribus stimulat cum populum vocibus de-
2 lectat. † Cantatur nãqꝫ in ecclesia frequẽter vt diuinis officijs moteti ⁊ cantilene inhoneste ⁊ cantus lasciui. Et cõtra doctrinam Hieronymi super epistolam ad epheseos, guttur ⁊ fances more cantorum tragediarum medicamine liniunt, vt in ecclesia in diuinis officijs eorum blanda voce theatrales moduli audiatur ⁊ cantica. † In quibusdaꝫ etiam ecclesijs cathedralibꝰ
3 regularium ⁊ secularium personarum, secundum dictum Hieronymi, non mediocriter erratur, ⁊ mediocre bonum magno bono prefertur ex nimijs vigilijs que in ipsis ecclesijs propter prolixitatem lectionum cantuum ⁊ aliorum diuinorum fiunt. Talia facientes ⁊ officium continuantes, sensus integritatem amittunt, ⁊ propter immoderatam atqꝫ indiseretam psalmorũ vel officiorum decantationeꝫ aut amentie, aut tristitie, aut melencolie vota incurrunt, ac si Deus vt homo verborũ multitudine flecti posset, aut tm̃ verbis ⁊ nõ corde orãdus esset deus. Qua praeter secundum eundem Hieronym. melior est qnqꝫ psalmorum decantatio cum cordis puritate ac serenitate ⁊ spirituali hilaritate ꝙ̃ psalterij modulatio cum anxietate cordis atqꝫ tristitia. Remedium igitur in premissis esset per contrarium apponendum.

SVMMARIVM

1 Ecclesie romane consuetudo circa diuina officia dicenda seruanda est.

℄ Rubrica. lv. Quod officium romane ecclesie vbiqꝫ dicatur ⁊ quod dicendum sit probatur.

1 e **Et insuper** † ꝙ officium ecclesiasticuꝫ vniformiter i tota ecclesia Dei diceretẽ, sicut dicitur in ecclesia Romana, cuius consuetudo esset ab omnibus in hoc obseruanda cum debeat esse omnibus in speculum ⁊ exemplum, nec alterius ecclesie quam Romane in consecrandis misterijs ⁊ archanis agendis consuetudo ꝯseruanda sit, cum id quod a beato Petro principe apostolorum Romane ecclesie traditũ est ac nuncusqꝫ custoditur ab omnibus, debeat obseruari, nec superduci aut introduci aliquid quod auctoritatem debeat aliũ de accipere vel exemplum, Presertim cum sit manifestum in omnem Italiam ⁊ Galliam ⁊ Hispaniam ⁊ Affricã atqꝫ Siciliam ⁊ insulas interiacentes, nullum instituisse ecclesias nisi eos quos venerabilis apostolus Petrus aut successores eius constituerunt sacerdotes, nec in predictis prouincijs alius apostolus inuenitur aut legitur docuisse. Propter que Innocentius papa in decretis decentio episcopo scribens, infert quod oportet eos sequi in premissis hoc quod ecclesia romana custodit, a qua principium eos non est dubiũ assumpsisse ne dum ꝑegrinis sermonibus studeãt, caput institutionis ꝑdere videant.

SVMMARIVM

1 Officium sicut in ecclesia metropolitana agitur, ita in tota prouincia agi debet.
2 Officij inordinata diuersitas mores discipline ab ecclesia depulit.

℄ Rub. lvj. Quod in quacunqꝫ prouincia officiũ vniformiter est dicendum, ⁊ etiam in eodem regno, ⁊ a regularibꝰ sicut a secularibus, ⁊ de vtilitate consecuta ex ꝯformitate officij.

1 b **Hactenus autem** † statutuꝫ fuit in primo capitulo concilij Gerundeñ. quod sicut in metropolitana ecclesia officium agitur, ita in tota prouincia tam ipsius misse

misse ordo quam psallendi vel ministrandi consuetudo seruaretur. τ hoc idem fuit in quarto capitu. vndecimi conci. Toletani constitutum, quod capitulum ponitur in decretis τ ab habilibus, τ alijs regularibus etiam precipitur obseruari, † In
2 secundo etiam capitu. quarti concilij Toleta. dicitur ꝙ nulla pene res magis discipline mores ab ecclesia Christi depulit quam inordinata diuersitas officij, que apud Carnales scisma tis errorem videtur ostendere, τ multis est materia scandalorum. Unde qui in vna fide τ in vno regno morantur. vnum officium in dicto concilio dicere precipiunt. Et ad idem cōcordat statutum concilij Bracharen̄. continens ꝙ vnus atqꝫ idē ordo psallendi in matutinis τ diuinis officijs teneatur. Si igitur predicta remedia τ idem psallendi ordo seruaret̄, vniuersalis ex hoc ordinatio τ vtilitas ministrantium in dei ecclesia sequeretur, τ illi qui in vna ecclesia essent bene instructi in diuinis officijs, essent vbicunqꝫ instructi, τ possent vbicunqꝫ collocari. nam cum diuerse ecclesie diuersas habeant in diuinis officijs obseruationes, τ difficile sit inexptos, sicut Grego. fortunato episcopo scripsit hominū obsequijs associari, τ grauius ad dei seruitiū applicari, illi qui nūc sunt apti τ experti in diuinis officijs in vna eclesia, sunt inhabiles τ iexperti in alia. a qua si recesserint mendicare cogunt̄, Sequerent̄ etiam ex predicta ordinatione multa alia bona licet magna librorum exinde pditio sequeretur, τ aliqui sancti de quorum veneratione per vniuersum orbem fit memoria, τ in Romana curia corum non habetur notitia, forte non venerarent̄ per diuersas nationes sicut nunc venerantur, τ posset inde referuescere laicorum deuotio, nisi prouideretur de remedio competenti circa venerationem predictam. τ circa pditionē librorum, in qua posset prospici faciendo rubricas generales de omnibus que ad officium ecclesiasticum spectant, ita ꝙ psalmi τ alia que vniformiter scripta sunt, vniformiter dicerentur, in his autem in quibus est difformitas sicut in lectionibus antiphonis τ responsorijs, vnum de vna materia vel historia iuxta ecclesiarum consuetudinem pro alio dici posset. τ secundum hoc cum paucis additamentis ecclesiasticorum librorum deperditio vitaretur.

SUMMARIUM

1 Regulares circa officium vti ritibus suis possunt.
2 Ecclesie traditiones sicut a maioribus tradite sunt obseruande sunt.
3 Mos cuilibet ecclesie seruandus est.

¶ Rub. lvij. Quod regulares reliq possent ceremonijs suis quo ad officium diuinum.

1 f Si etiam † regulares qui circa officiū magis insistere habent ex premissis grauarentur, possent relinqui ritibus τ cerimonijs suis, cum sicut Nicolaus Michaeli impatori scribit. Sancta romana sciat ecclesia ꝙ nihil obsunt saluti credentium diuerse pro loco τ tempore consuetudines τ illis canonica non obsistat auctoritas pro qua eis obuiare debemus. τ ƀm
2 Hierony. ad Lucinanū. † Traditiones ecclesie presertim que fidei non officiunt, sicut a maioribus fuerunt tradite, sunt seruāde, nec aliquorum consuetudines aliorum contrario more subuerti debeant. Greg. Augusti. anglorum episcopo scribit, placere eidem ꝙ ipse Augu. siue in romana, siue in gallicorum, siue in qualibet ecclesia iuerit quod plus omnipotenti deo possit placere eligat, τ hec quasi in fasciculum collecta in anglorū ecclesia que in fide nouella erat, instituat. Et secundum Augustinum ad Januarium, quod neqꝫ contra fidem, neqꝫ cōtra bonos mores esse comittitur, indifferenter habendum est, τ pꝛo
3 rum inter quos viuitur societate seruandum. † τ mos cuiuslibet ecclesie obseruandus, ne inde ad scandalum subsequatur. Quod tamen Gratiannus intelligit de illa consuetudine que vel vniuersalis ecclesie vel temporū prolixitate roboratur, qꝛ si pro varietate temporum vel locorum vel aliorum varie consuetudines inducantur, inuenta oportunitate resecande sunt potius ꝙ̄ seruande. Jn quo etiam Augu. ad inquisitores Januarij scribens concordat pro eo quia ꝙ̄uis inueniri non possit quomodo contra fidem sint, ipsam tamen religionem confundunt quam in paucissimis, τ manifestissimis celebrationuꝫ sacramentis, misericordia Dei voluit esse liberum.

SUMMARIUM

1 Sacerdos ornatus esse debet.

¶ Rub. lxviij. de sexta negligentia circa cultum diuinum in ꝺ fectu ornamentorum, τ sine eis deseruientium.

a Sexta negligentia ƀm cultū diuinū est in ecclesiasticis ornamētis, qꝛ in multis ecclesijs parochialibus, τ maxie in ptinētibus ad pſentationē, collationē, vel dispositionē religiosoꝝ exēptoꝝ, est gn̄alis defectus vestiū τ indumētoꝝ sacerdotaliū, τ ministroꝝ ecclesiasticoꝝ, necnon τ libroꝝ calicum τ aliorū ornamentorum ecclesiasticorum. τ in aliqbus alijs ecclesijs sunt ita vilia τ sordida vestimēta, ꝙ abominationem inducunt. Jn nonnullis vero ecclesijs celebraturi presbyteri desuper tunicam vel super tunicale, aut tabardum in conspectu populi absqꝫ rocheto seu camisia romana, vestes sacerdotales apponūt. Jn alijs sacerdotalibus ministrantes, τ in ecclesijs deseruientes supelicium non deferunt, nec habitum clericalem. τ in aliquibus religionibus laici conuersi sacerdotibus seruiunt, τ in generali confessione que ante introitum misse fit a sacerdote, dicti laici τ clericuli, τ pueri more alterius sacerdotis presbytero celebrāti, respondent τ quodammodo absoluunt eundem a peccatis generaliter confessatis, τ si nequaꝙ̄ habeant potestatem. Cū itaqꝫ secundum doctrinam apostoli ad Corinthi. τ ad Titū.
1 † Sacerdotem oporteat esse ornatū. τ in veteri testamēto. Sacerdotes Dei τ ministri tēpli ex preceptis domini varijs vestibus τ ornamentis, sine quibus officium suū exequi non audebant legantur fuisse ornati, quod de exteriori etiam ornatu nō solum de ornatu virtutum intelligendum est secundum Hieronym. τ secundum eundem tales sordes laudes non parant. τ beatus Joannes in apocalip. describat contra prefatos defectus ornamentorum τ absqꝫ ornamentis deseruientes, esset ꝺ contrarijs remedijs prouidendū, cum sicut Gregori. decimus ait, deceat domum domini sanctitudo, deceat vt cuius factus est in pace locus, eius sit cultus cum debita veneratione pacificus. Que constitutio Grego. ꝙ̄ꝙ̄ sancta τ vtilis, non seruat̄.

SUMMARIUM

1 Reliquie sanctorum a laico teneri nec ostendi debent.
2 Laici secus altare stare vel sedere non possunt.
3 Oze morte subitanea interijt, quia manum ad Archam domini posuit.
4 Clerici in minoribus ordinibus cōstituti sacra altaris vasa portare non debent.

¶ Rub. lix. de septima negligentia, quia laici τ insacrati homines reliquias τ deo dicata ornamēta contingunt, τ sacrarium intrant, τ cruces portant.

1 a Septima est negligentia circa diuinum obsequium atqꝫ cultum, quia prelati permittunt qꝺ reliquie sanctorum teneantur a laico τ etiam ostendantur, cruces τ thuribula portentur, τ alia ad cultum diuinum pertinentia fiant per dictos laicos que pertinet ad officium clericorum, Nec seruantur iura, nec remedia contra hec hactenus constituta secundum que constitutum fuit in sexagesimosexto capi. concilij Agathensis ꝙ insacrati ministri licentiam non haberent ingrediendi sacrarium, quod greci diaconium appellant. τ quod vasa dominica non continge-
2 rent. † τ idem statutum fuit in concilio Laodicen̄. τ in primo concilio Bracharensi, τ in concilio Martini pape, τ in concilio Maguntino, in quo etiam fuit superadditum quod dicti laici secus altare stare vel sedere inter clericos non presumerēt quando misteria celebrantur. Jtem statuit Sixtus papa causam dicte constitutionis assignans, vt pro talibus presumptionibus iratus dominus plagam populo suo imponat, τ hi qui non peccauerunt pereant, quia perit sepe iustus pro impio τ Stephanus papa ait, Uerendum esse ne vltio que Baltha sar percussit super transgredientes veniat, τ corruere ad ima
3 faciat. † A talibus exemplum Oze, qui morte subitanea interijt quia manū ad archā dn̄i apposuit, est plurimū formidādū.
4 ¶ † Non solum autem predicta laicis prohibent̄, verumetiam

clericis in minoribus ordinibus gstitutis, Nam fuit gstitutum in gcilio Brachar. ꝛ i. xliij. ꝛ. v. capi. iij. gci. Brachareñ. q̄ n̄ liceret cuilibet ex lectorib⁹ sacra altaris vasa portare, nec alijs nisi illis qui ab episcopo subdiaconi fuissent ordinati., quodq̄ dicti lectores nō ingrederentur sacrarium, nec psallerent in ecclesia existentes in habitu seculari.

SVMMARIVM

1 Prelati ad reparationem ecclesiarum, ꝛ luminaria tenenda sunt obligati.

¶ Rubrica. lx. De negligentia circa reparationem ecclesiarum, ꝛ luminarium.

1 a Lia † vero negligētia dictorū prelatorū, ꝛ curatorum est circa reparationem ecclesiaꝝ qꝛ eas non faciunt reparari, nec luminaria debita i ecclesijs dū diuina pagunt̄ officia fieri, Nec i aliqbus ecclesijs, ꝛ monasterijs potissime religiosorum ad eleuationem corporis Christi tortitia accenduntur, nec cāpanella pulsatur, sicut est debitum, ꝛ in ecclesia fieri consuetū. Dicti etiā prelati accurati ad predicta onera reparationis ecclesiarū luminaria tenenda, ꝛ sartatecta restituenda frequenter cōtribuere nolunt, contra constitutionem concilij generalis, q̄ꝫ tertia pars redditum pro reparatione luminaribus ꝛ sartatectis predictis in Brachareñ. Mileuitano, ꝛ Toletano concilijs, ꝛ a Gelasio, Simplicio, ꝛ Gregorio romanis pōtificibus extitit deputata. Super quibus esset de remedio executionis debite prouidendum.

SVMMARIVM

1 Prelati iura ecclesiastica ꝛ beneficiorum deffendere tenent̄.

¶ Rub. lxj. de negligentia circa defensionē ecclesiasticorū iurium, ꝛ subditorum.

1 a Lia † negligētia dictoꝝ prelatorū, ꝛ curatorū est, qꝛ multi ex eis iura ecclesiastica dignitatum, ꝛ beneficiorum, que obtinent non defendūt, nec etiam subditos eorum contra tyrānos nobiles ꝛ potentes opprimentes eosdem, in eorum laudibus gloriantes, Contra quos Anacletus papa cūctis fidelibus scribit, q̄ nihil est illo pastore miserius, qui luporum, idest tyrannoꝝ laudibus gloriat̄, quibus si placere noluerit erit hinc omnibus magna pnicies, qꝛ nullus pastor placere lupis, ꝛ gregibus ouium pōt. Tales iuxta veritatis vocem in Joanne, nequaq̄ꝫ gregis custodie pastoꝝ studio, sed mercennariorum vice deseruiunt, qꝛ veniēte lupo fugiunt dum sub silentio se abscondunt. Quos p Esaiam dn̄s increpat dicens, Canes muti nō valētes latrare. De talibus ēt in Ezechiele gquerit̄ dn̄s dicens, nō ascēdistis ex aduerso, neq̄ opposuistis murum pro domo Jsrael, vt staretis in prelio in die domini. Que verba Gregorij in. xv. sui pastoralis expōnēs ait, ex aduerso ascendere est pro defensione gregis libera voce huiusmodi potestatibus cōtraire, ꝛ in die domini in prelio stare, est prauis decertantibus ex iustitie amore resistere. Pastores enim recta timuisse dicere, qd est aliud quam tacendo terga prebuisse? Quod nimirum si pro grege se obijcit murum pro domo israel hostibus opponit. Predicta autem beatus Thomas martir obseruans in celis extitit coronatus, beatus Ambro. de se scribit, Libenter pro altaribus imolato, nō me vallabo circūcisione populoꝝ, nec altari tenebo vitam obsecrans. ꝛ hec non solū tangūt prelatos superiores, qui ꝭm Anastasiū papam alijs prelatis ꝛ curatis inferioribus defensionis proprie auxilio desolatis, ꝛ qui pro debilitate ꝛ impotentia eorum suis subditorum ꝛ ecclesiaꝝ suaꝝ actibus ꝛ iuribus defendendis prodesse nō possunt, deberent forti brachio subuenire. Nam qꝛ nō faciūt, quinimmo multis principibus, dominis tꝑalibus, ꝛ laicis ecclesiā ꝛ ecclesiastica bona, ꝛ iura ac subditos opprimentibus ꝛ turbantibus fauent, ꝛ eis decimas ꝛ primitias ꝛ multas gratias concedunt, destituitur ecclesia, perditur deuotio subditorum, ecclesiastica iura depereunt. Et cum ipsas ecclesias ꝛ ecclesiasticas personas grauet romana ecclesia ꝛ aggrauantibus faueat neruus disrumpitur ecclesiastice discipline, nec oportet exempla super premissis longe querere, cū reperiant̄ ꝺ prope quodammodo, ꝛ vbiq̄.

SVMMARIVM

1 Ecclesie prouentus pauperum esse debent.
2 Clerici quidquid habent pauperum est.
3 Ecclesie redditus ꝛ oblationes in quatuor partes diuidi dn̄t.
4 Clerici hospitales esse debent.
5 Abraham ꝛ Loth. ob hospitalitatem Deo placuere.
6 Corporalis exercitatio modice vtilis est, pietas autem ad oīa vtilis est.
7 Hospitalitatem despicientes excommunicati sunt.
Prelati de hospitalibus sollicitudinem non habent, quod detestabile est.

¶ Rub. lxij. De negligentia prelatorum ꝛ beneficiatorum circa dispensationem prouentuum ecclesiasticorum, ꝛ circa hospitalitatem.

c St ꝛ alia negligentia multum periculosa in clero vniuerso circa dispensationem ꝛ distributionem ecclesiasticorum prouentuum, quorum procurationē quodammodo, † cum dicti pꝛuentus sint
1 ꝛ esse debeant pauperum, sicut in. xxiij. epistola Augustini ad Bonifacium comitem de differentia Arrianorum ꝛ Donatistarum, cuius pars in decretis est, continetur. Ad quos cōcordat beatus Ambro. dicens, quod omnia sua pauperum sunt.
2 † Et Hieronymus Damaso pape scribit, q̄ quidquid habent clerici, pauperum est, ꝛ domus illorū omnibus debent esse cōmunes, ꝛ quod ipsi clerici susceptioni peregrinoꝝ, ꝛ hospitio
3 inuigilare ꝛ studere debent. ꝛ ꝭm gcilia antiqua ꝛ canones, q̄tuor de redditibus ꝛ oblationibus deberent fieri portiones, q̄rum vna esset pontificis, altera clericorum, alia paupeꝝ. Quibus quidē pauperibus pars huiusmodi non distribuitur vt deberet, lꝫ Ambrosius exponens id qꝺ in Luca scriptū est, dicat neq̄ enim minus est criminis cū quis possit ꝛ abūdet indigentibus denegare q̄ꝫ habentibus tollere, subdens, Esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis, ꝛ miserorum redmptio est ꝛ absolutio pecunia, quā tu i terra deffodis. Tantorum ergo te scias inuadere bona, quantis possis prestare qꝺ velis. Apostolus in apostolica regula de promouendis dicit, † quod hospitalem oportet esse sacerdo-
4 tem, cuius rationem gratianus assignat, ne vꝫ ipse sacerdos ꝛ beneficiatus sit numero eorū quibus in iudicio dicit̄, Hospes eram, ꝛ non suscepistis me. Non enim potest esse hortator hos-
5 pitalitatis, qui domum propriam hospitibus claudit. † Debet autem ad memoriam reuocare quomodo Abraham, ꝛ Loth p hospitalitatis opera Deo placere, ꝛ angelos hospitio recipere meruerunt. Quomodo angeli sodomis hospitalitatis domū ingressi, Loth cū familia sua liberauerūt, quomodo clausas domos cum hospitibus ingressus ignis perdidit. Quomodo secundum Hieronymū aliena capere conuincitur, qui vltra sibi necessaria retinere probatur. Apostolus autē scribēs
6 ad Timotheum, ait, Exerce teipsum ad pietatem. † Nam corporalis quidem exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autē est vtilis ad omnia habens prouisionem vite, que nunc est ac future. Ab hac secundum Gratianum quisquis alienus fuerit, in sacerdotem ordinari non poterit. Si vxor vidua ab ecclesia recipi prohibet̄ que pauperes non recipit hospitio, que pedes sanctorum non lauit, que omne opus bonum non est executa, multomagis sunt prohibendi a sacerdotio qui ab opere pieta-
7 tis probantur alieni. † Unde quidam hospitalitatis opera despicientes in Gangrensi concilio excommunicantur. Jsta hospitalitatis opera plusq̄ꝫ deceret in Dei ecclesia negligunt̄. Et qꝺ detestabile ēt est, a prelatis sollicitudo diligens, ꝛ cura debita non hr̄, de hospitalibus, zenodochijs, ꝛ alijs pijs ꝛ religiosis locis in republica hactenus salubriter gstitutis ad recipiendos ꝛ gstruēdos paupes pegrinos, senes, pueros parentibus orbatos, infantes, ꝛ miserabiles psonas, sicut sunt leprosi q debērēt epali pꝛuidētia ali, ꝛ a psonis alijs, ne eas inficerēt separi, exēplo Marie sororis Aaron sicut in lib. Numeri cōtinetur.

SVMMARIVM

1 Redditus ecclesiastici in supfluos vsus expēdi non debent.
2 Sacrilegium ꝛ rapina est retinere redditus ecclesie vltra victum

ctum necessarium quotidianum ⁊ simplicem vestitum.

Rubri. lxiij. Quomodo dicti prouētus ecclesiastici communiter in vsus vanos vel illicitos expenduntur.

1 Ane † si ad distributionē dictorū ecclesiasticorum prouentuū consideratio habeatur, videri potest quod expenduntur in superfluos elatos ⁊ vanos vsus vestium, ornamentorum, familiariū apparatum, ⁊ superfluitatem ciborum, ⁊ potuum, vel exinde ditantur, exaltantur, ⁊ nobilitantur parentes, ⁊ datur carni ⁊ sanguini, quod est Christi, vt de ceteris dantibus Histrionibus, personis vilibus, ⁊ lusoribus, principaliter taceamus. Cōtra quod beatus Bernardus scribens ait, ego acquisiui sanguine proprio, tu cōsumis ⁊ fulges in aparatu regio. Ego acquisiui opprobijs ⁊ flagellis, tu consumis in ciphis argenteis, aureis, ⁊ scutellis. Ego acquisiui vestibus nudatus, tu consumis vt fulgeas in vestibus preciosis. Ego acquisiui manibus cruci affixis, tu consumis manibus taxillis ⁊ aleis dedicatis. Ego acquisiui coronā spineā portando, tu consumis molle puluinar capiti tuo supponēdo. Ego acquisiui acetum ⁊ fel degustando, tu cōsumis ciceram ⁊ merū potando. Et postmodū subijcit in alio loco idem Bernadus. Honorati incedunt dei ministri de bonis domini, cui honorem non defferūt. Inde est quod quotidie cernis in frenis aureis, ⁊ in sellis, ⁊ phaleris meretricius nitor apparet, intrinsecus habitus regius est apparatu, vt plus fulgeant calcaria quā altaria.

2 † Idem Bernardus, Quicquid preter quotidianum victum necessarium ⁊ vestitum simplicem de altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est, presis vt prouideas, vt consulas, vt serues, vt procures, vt distribuas suo tēpore, vt fidelis seruus quem constituit dominus super familiam suam, sed ad quid, vt des illis escam in tempore, vt dispenses, non vt imperes aut dissipes. si multum accepisti, multum debuisti dare, ⁊ si modicum, ⁊ illud tribue. Nam qui in modico fidelis est, supra multa constituitur ⁊ intrat in gaudium domini sui, ad quod nos perducat ille qui viuit ⁊ regna in secula seculorum Amen.

Ista dicta fuerunt in concilio generali Vienne celebrato, per Reuerendum patrem dominum Gullielmum Dei gratia Episcopum Mimaten.

FINIS

Tractatus, siue Dialogus de Concilio, Clariss. iuris vtriusque docto. domini Marci Mantue, Patauini. incipit.

SVMMARIVM

1 Petri nauicula mergi non potest.
2 Heretici, scismatici, ⁊ peccatores si sunt in ecclesia in ea etiam sunt viri probi qui Christum sequuntur.
3 Passiones huius temporis ad futurā gloriā condigne non sunt.
4 Virtus infirmitate, ⁊ prosecutione perficitur.
5 Temperamentum optimum ex duobus contrarijs fit.
6 Opposita iuxta seposita magis elucescunt.
7 Judicium certissimum ex collatione nascitur.
8 Sacrificantes olim quare vestes ad aures vsque attollebant.
9 Homo ad laborem nascitur.
10 Quies corpora ⁊ animos marcescit.
11 Ocium ad corporis sanitatem malum est, exercitatio vero bonum maximum.
12 Ocio labores anteponendi sunt.
13 Operare qui non vult non manducet.
14 Aaron post Christum fuit primus qui legem sacerdotij in nomine domini accepit.
15 Mercēnarius sua mercede dignus est.
16 Sacerdotum secte diuerse sunt, ⁊ qui sacerdotes dicantur.
17 Deum vnum in celis, ⁊ vnum prelatum in terris habemus, vnā fidem in corde.
18 Imperator vnus est.
19 Ociositas malitiam multam docet.
20 Vir prudens ⁊ disciplinatus non murmurabit.
21 Incontinentia etiam insolentia appellatur.
22 Presbyteri grece, latine seniores dicuntur.
23 Mathias fuit primus per apostolos ordinatus.
Cleros grece sors latine hereditas dicitur.
24 Multi sunt vocati, pauci vero electi.
25 Sacerdotes multi sunt nomine ⁊ pauci opere.
26 Maumethani ⁊ turce ⁊ alij qui foris sunt, nihil ad nos.
27 Nec canonibus spiritualibus tenentur.
28 In Christum vt credamus, non solum nobis datum est, sed etiā vt pro eo patiamur.
29 Persona prius quam res ipsa regrēda ē vbi d̄ re aliqua disputat̄.
Spiritus sanctus apostolos varijs linguis docuit.
30 Concilij caput est papa.
31 Concilij pro capite qui papam non habet Christum non habet,
32 Pape soli dictum est tu es petrus ⁊ super hanc petram ⁊c.
33 Concilium sine papa caput acephalum dicitur.
34 Christus ecclesie caput est.
35 Concilium ecclesiam vniuersalem representat.
36 Concilij congregatio soli pape spectat.
37 Concilium sine pape auctoritate congregās, grauiter punitur.
38 Moyses iussu domini septuaginta viros de senioribus Israel congregauit.
39 Concilio papa preest.
40 Rectum ⁊ vtile per se oratione prolixa non indiget.
41 Concilium quando per alium quam per papam congregare possit ⁊ j. numero. 43.
42 Ius in sua causa sibi quis dicere non potest.
Limita vt j. numero. 192.
44 Papa a cardinalibus elligitur.
Papa preter peccatum omnia facere potest.
45 Papa dei vicarius est.
46 Papa superiorem non habet, ⁊ eius consistorium vnum cum deo est.
Limita vt j. nu. sequen.
47 Fidei questio magna ⁊ grauis est.
48 Fides Dei donum appellatur.
49 Homo non ex operibus legis iustificatur, nisi ob fidem.
50 Fides saluos nos facit.
51 Electio pape instinctu spiritus sancti fit ⁊ nume. seq.
53 Concilium congregandum est vbi de electione contendit̄ propter scisma.
54 Concilium ratione scandali contendentes de papatu potest repellere, ⁊ tertium elligere.
55 Episcopus ob scādalum iuri quesito renunciare compellitur.
56 Conciliū imperator congregat, quando papa id non congregat.
57 Imperator quando papam eligat, ⁊ an eum deponat.
Otto rex Ioan. duodecimum papam deposuit.
58 Imperator est de his qui in concilio adesse debent, quando causa fidei tractatur.
Ad concilium venire possunt etiam non vocati quando causa fidei tractatur.
59 Concilium nunquam fit, in quo non sit fidei questio tractanda.
60 Imperium a Deo processit.
61 Verisimilitudo falsitatis imago dicitur.
62 Concilium sine cardinalibus congregari non potest.
Papa cardinales fratres appellat.
63 Papa a cardinalibus iurm̄ fidelitatis non exigit, ⁊ quare.
64 Episcopi cardinales, vt episcopi, non vt cardinales, pape fidelitatem iurant.
65 Cardinales minorem dignitatem habent quam episcopi, licet maius officium ⁊ administrationem habeant.
66 Cardinalium consilio ecclesia romana regitur.
Cardinalis luminaria ecclesie dicuntur.
67 Cardinales non solum vrbis sed orbis pondus sustinent.
68 Cardinales gentilitas prothoflamines appellauit.
69 Cardinales columne ecclesie sunt.
70 Cardinales quales esse debeant.
71 A canonibus ex causa recedere licitū est.
72 Leges ⁊ iuramēta transcendere ex causa licet, ⁊ etiā occidere.
73 Homicidio nil grauius est.
Occidere patrem matrem ⁊ patrem ⁊ fratrem ex causa licitum.
74 Ecclesia viris literatis, ⁊ non asinis ferratis indiget.
75 Patriarche seu primates in concilio interuenire debent.
Patriarche patrum principes latine dicuntur.
76 Patriarcharum sedes principales que sint post romanam.
77 Sedes romana super omnes alias principatum obtinet.
78 Hereticus est qui credit romanā ecclesiā aliarū nō esse caput.

79 Sedes quatuor patriarchales rome sunt.
80 Concilio nil maius dici potest.
81 Quies secundum labores adaptanda est.
82 Venatio seruis dei prohibita est.
83 Venator nullus sanctus inuentus est, peccatores multi, vide. j. nu. 87. vbi de Eustachio.
84 Venatio, rei militaris quoddam est preludium.
85 Dictiones vniuersales restringunt.
86 Venatio quare clericis ⁊ non piscbatio prohibita sit.
88 Venatio necessitatis causa permissa est.
89 Ars nulla sine magistro, excepta tacendi, discitur.
90 Index digitus quare a veteribus salutaris sit appellatus.
91 Archiepiscopi ad concilium vocantur, ⁊ vnde dicantur.
92 Et an a metropolitanis differant.
93 Archiepiscopus sub se communiter decez aut vndecim episcopos habere debet.
94 Archiepiscopi tres sunt in sicilia.
95 Archiepiscopi episcopos deponere non possunt, sed hoc soli pape competit.
96 Archiepiscopi de criminibus paruis cognoscunt.
Archiepiscopi concilium prouinciale quot annis faciunt.
97 Archiepiscopi in partem solicitudinis vocati sunt.
98 Episcopi ad concilium vocandi sunt.
99 Episcopi per papam fratres appellantur.
100 Episcopi leges scire debēt, ⁊ alios docere ⁊ ab alijs nō doceri.
101 Episcopi in vtroqz testamento periti esse debent.
102 Litere grece ⁊ latine ad alias scientias sunt principia.
103 Philosophia omnium artium est mater.
104 Canones ⁊ theologia heresim deffendunt.
Elloquentia a Lacedemonijs reprobabatur, ⁊ quare.
105 Elloquentia iudicum sententias ad sua vota posse conuertere demosthens profitebatur.
106 Philosophia inuenta est vt nobis prodesse possimus.
107 Archiepiscopus Mediolanensis Rauennatensi prefertur.
108 Moyses ⁊ Daniel omni scientia Egiptiorū, ⁊ caledorum eruditi erant.
109 Elloquentie ⁊ rethorice splendor a diuinis scripturis sumpsit exordium.
110 Canonum professores, ⁊ literarum diuinarum promoueri deberent.
111 Episcop. maior ordo in ecclesia non inuenitur.
Papa episcopum se vocat.
112 Petrus inter apostolos episcopus fuit a retibus euocatus.
113 Adam a paradiso expulsus non fuisset, nisi bonum, ⁊ malum a serpente didicisset.
114 Petrus imbutus diuina sapientia magnalia dei loquebatur.
115 Adam a paradiso eiectus fuit quia malum elegerit.
116 Ignorantia omnium malorū est fomes, ⁊ in episcopo reprehensibilis.
117 Breuitati consulendum est.
118 Abbates concilium exornant, ⁊ ad id venire tenentur.
119 Principes res ecclesie defendere tenentur.
120 Abbates baculo ⁊ mitra vtuntur.
121 Abbates prelatis omnibus inferioribus preferuntur.
Et episcopis in aliquibus equiparantur.
122 Abbatibus magna scientia non est necessaria, modo sint discreti, ⁊ in regula periti.
123 Scilla ob deformitatem suam in mari se precipitem dedit.
124 Mulier deformis secundum legem deute. repudiari poterat.
125 Corpore vitiati Deo sacrificium offerre non poterant.
126 Cerui dum pingues sunt, ne capiantur non apparent, donec agilitatem primam recuperant.
127 Abbates corpulentia deformes ab abbatia sunt remouendi.
128 Origenes se eunuchū fecit, vt liberius mulieribus predicaret.
129 Marcus sibi pollicem precidit vt non esset sacerdos, ⁊ tamen fuit.
130 Prelati per citationem ad concilium vocandi sunt.
131 Prelati vocati ad concilium non venientes qūo puniantur.
132 Prelati ad concilium vocati nuntijs, vel literis excusare se possunt.
133 Prelatos ad concilium vocatos que iusta causa excusat.
134 Prelati ante expeditionem concilij recedere non possunt.
135 Exordium a diffinitione summendum est.
136 Diffinitio quid sit.
137 Concilium quid sit.
138 Concilio infideles quomodo adesse possunt.
139 Infideles de ouili Christi non sunt.
140 Infideles canonibus non ligantur.
Infideles ad Dei gratiam vocandi, ⁊ non compellendi sunt.
141 Concilia quedā que sine pontificis auctoritate celebrari pñt.
142 Diffinitiones in iure periculose sunt ⁊ facile subuerti possunt.
143 Concilium vnde dictum sit.
144 Sinodus grece concilium latine dicitur.
Sinodus vnde dicatur, ⁊. j. nu. 145. ⁊. nu. 146.
147 Conciliari quid sit.
148 Concilium triplex est.
149 Concilium generale vniuersalem ecclesiam representat.
150 Concilium proprie non dicitur quod per monachos fit, sed late.
151 Concilia generalia ⁊ prouinctialia quare raro fiant, ⁊ episcopale quotannis, ⁊ ex causa bis in anno.
152 Concilia constantini tempore ortum habere.
153 Concilium generale quid a lateranensi differat.
154 Concilium lateranense quare sic dicatur.
155 Concilium Carthaginense quare factum fuit.
156 Heresis est contra concilium pertinaciter tenere.
157 Concilium in spectātibus ad fidez ⁊ mores errare non potest.
158 Ecclesia, pro qua Christus orauit, errare non potest.
159 Concilium vt suspectum recusari non potest.
160 Concilium si pape contradicat, sententia concilij preualet, vide tamen. j. nu. 173. vbi distinguit.
161 Concilium Antiochenum apostoli primi celebrarunt.
162 Fidei causam iudicio vnius hominis cōmitere periculosuz est.
163 Christus nō soli petro sed omnibus apostolis communiter potestatem dedit, licet ei prius.
164 Iudicium plurimorum sententia comprobatum firmius est.
165 Funiculus triplex difficilius rumpitur.
166 Concilij iudicio pape facta non subiacent.
167 Concilij statuta solus papa interpretatur, limitat, ⁊ tollit.
168 Concilij acta papa presente dictantur.
In concilio solus papa statuit.
Et est supra concilium.
169 Deo fit reuerentia, si pape fiat.
Ferie perusinorum ob pape aduentum tam repentine q̄z in honorem dei sunt.
170 Papa superiorem in hoc mundo non habet.
Papa facit quod sibi placet.
171 Papa a deo potestatem habet, alij prelati ab ipso.
172 Papa idem est q̄ admirabilis.
Papa potestatis plenitudinem habet.
174 Papa non legitime ellectus non est Deus in terris, sed diabolus.
175 Concilium celebrari debet ante quadragesimaz, ⁊ circa autumnum, ⁊ quare.
176 Moyses quadraginta diebus ⁊ noctibus ieiunauit.
177 Ieiunio Adam, ⁊ Eua penitentiam egerunt.
178 Concilium quando celebrandum est, missa spiritus sancti in primis dici debet, ⁊ demum prelati vestibus conciliaribus se induere.
179 Fides christi mergi non potest, etiam si papa hereticus esset.
180 Nero primus ecclesiam persecutus est, quando petri miracula vidit.
181 Violentum aliquod perpetuum esse non potest.
182 In concilio an vnus pro omnibus respondeat.
183 Vniuersi rñdere dicuntur si per vnum respondere faciant.
184 Veritas inueniri non potest nisi super ea dubitetur.
185 Concilium ex iusta et legitima causa per paPaz dissolui potest ⁊ infra. numero. 187.
186 Concilium Basiliense per Eugenium dissolutum seu translatum fuit.
188 Inconstantia in papa valde detestabilis est.
189 Inconstantia iniquitas ⁊ temeritas appellatur.
190 Leges improbant actus sine causa factos.
191 Concilium inter duos de papatu contendentes indicat.
192 Imperator in causa sua iudex esse potest, licet honeste faceret, si alteri causam committeret.
193 Imperator inter duos de papatu contendentes iudicare non potest.
194 Concilium congregabitur per imperatorem, si de papatu contendatur.
Imperator ecclesie aduocatus ⁊ defensor est.
195 Imperium sicut apostolatus a Deo processit, ⁊ cum ecclesia fraternizat.

197 Imperator

196 Imperator quare vngatur & consecretur.
197 Imperatores quare elligantur.
Ottones tres vnus post alium imperarunt.
198 Imperatoris electio vbi fiat.
199 Imperator tribus coronis coranatur.
Et totius mundi dominus est.
200 Mundus in tres diuiditur partes in Asiam, Apbricam, & Europam.
201 Harmonia simphonias tres continet.
202 Imperator quare corona ferrea, argentea, & aurea coronetur.
203 Imperator a quibus coronetur his tribus coronis.
204 Concilium ad imperatoris sollicitudinem congregatur.
205 Imperatoris interest pacem in vrbe romana esse.
206 Nullum ciuitati malum perniciosius fore q̃ quod eaz diuidit.
207 Concilium si papa nec imperator nolunt congregare ad collegium cardinalium congregatio spectabit.
Et si cardinales dissentiant solus imperator congregabit.
Imperator vniuersi orbis iurisdictionem habet, & totum populum Christianum representat.
208 Iustitiam a superiore consequi non valens propria auctoritate sibi ius dicere potest.
209 In concilio ad fidem catholicam spectantia tractantur.
210 In concilio imperator interest non ad potentiam demonstrandam, sed ad fidem confirmandam.
211 Hereticus est dubius in fide.
212 Fidei & sacramentorum ecclesie questio ad solũ papaz spectat.
213 Papa hereticus esse potest, & in fide errare potest.
214 Christum mendacium dicere cogitanduz nec presumendũ est.
215 Scisma in ecclesia dei maximum malum est.
216 Concilium congregatur si papa a fide deuiet, & si papa notorius sit peccator, ita q ecclesiam scandalizat.
217 Concilium congregatur si lites & iurgia in prouincia aliter sedari non possunt.
218 Generalia subici solent specialibus premissis.



Tatim & cum primuz tuas accepi literas mi Roberte, quibus de concilio me certiorem reddebas, (mitto q omnes letitia maxima accesseris, si tamẽ ita erit, vt scribis, & fiat) cepi mecũ tacitus cogitare, quid nam, qd huic rei maxime cõuenire viderec̃ scribere possez hoc tempore, quo ferie nobis solito longiores indicte sunt, non q putauerim noctuas (vt est in puerbio) Athenas apportare, sed vt ingeniũ periclitarer, excitaremqz alios ad scribendũ & te presertim, qui si velis, & nisi quotidianis occupationibus detinearis adeo ingenio velox es, & iudicio acri, vt solus scire videaris, nemoqz sit, qui tibi facile possit cõparari. Adde q adiumento erimus his, qui concilio preerunt, non doctis, & eruditis, ij enim ope auxilioqz alioꝝ non indigent, sed ignaris & mediocribus, & qui vocantur, non vt tales sint, quales esse debent, sed quia tales esse putantur, cum etiam, vt Cy. inquit arbitrari debeamus, ea lege nos esse natos, & ea nos habere principia nature, quibus parere debemus, & que sequi debeamus diligenter scrutari, tuz & maxime vt nostra vtilitas cõmunis sit, qñ quidem plura se offerebant, nedũ pulchra, verum ẽt vtilia christianis hominibus, & scitu digna, non vsqz adeo adhuc distincte, & clare disputata ab his, qui de his loquuti sunt, q ego viderim, vt fructum consequi valeant, quem sane consequerentur quam facile. Idcirco statui, cum tu ipse me ad scribendum eisdem literis tuis quodammodo excitaueris, tecũ etiaz loqui efficereqz vt tu pariter (quod dialogo fieri solet) tuiqz nominis interpositione mecum loquaris, de concilio, scilicet, deqz his, que in eo tractanda sunt, & de personis conciliaribus, verum quoniã papa concilij caput est, eiqz cardinales assistunt, & alij, prius de papa, cardinalibus, & alijs disseremus.

ROB. ¶ Fama est pontificem pridie ex vrbe discessisse, nescio si tu quoqz id intellexeris.

MAN. ¶ Intellexi, & quidem a multis, immo scholaris, nescio qs, ostẽdit mihi literas, qbus alius ipsum certiorẽ reddebat, Bononie apparatus maxios fieri ob ipsius põtificis aduẽtũ.

ROB. ¶ Argumentum cõcilij apertissimum, q̃uis multi secus crediderint, id ipsum minime fieri debere.

MAN. ¶ Ego certe semper fieri debere credidi, tum & maxime cuz primũ intellixi a VENETIS ob id Vicentie locũ cõcessum fuisse, ibiqz ab ipsius pontificis nuncijs nedum sessiones ordinatas, sed & missam amplius spiritussancti celebratam solẽniter, que omnia efficiunt, vt facile credamus fieri debere.

ROB. ¶ Nec secus credere debemus, ex quo nulla etiaz ratio est, qua fieri non debeat, Lutheranis id ipsum quoqz solicitantibus q̃maxime, quibus nisi obtemperaretur, futuruz esset ne Petri nauicula mergeretur, aut Christi fides deficeret, vel
1 saltem fluctuaret, † qñ mergi illa, hecqz deficere nunq̃ potest, si eiusdem Christi dicto credimus, vt legitur Luce. c. xxij. & in cano. si enim. in. §. & beatus. de peni. dist. ij. dum Petro loqueretur, ibi, rogaui pro te ne deficeret fides tua.
2 MAN. ¶ Bene dicis Roberte, † quia si in ecclesia heretici sunt, scismatici, & peccatores, esse non potest, vt in ea etiam viri boni, & qui Christi fidem sectentur, predicent, & tueantur, non sint, vt in cano. arrecta, & in cano. pudenda. xxiiij. q. j. iccirco alibi idem dixit, tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & porte inferri, eos intelligẽs, quos nuper enumerauimus, qz ipsis aditus ad inferos pateat, non preualebunt aduersum te Matth. xvj. c. & in canone. saluator. j. q. iij.

ROB. ¶ Immo hereses esse oportet mi Mantua, vt qui pbati sunt, manifesti fiant, & cum Propheta cõsurgant, & murum opponant pro domo Israel, cunqz apostolo per multas tribula
3 tiones intrent in regnum dei, † quoniam non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam, que reuelabit in nobis, vt in. d. cano. saluator. & ij. ad corinth. c. xj. & ad Roma.
4 viij. & xiij. Ezechi. iiij. † Adde q virtus in psecutiõibus, & infirmitate (vt aiunt) perficitur, aurumqz repetitis ignibus probat. vt in cano. officia. lix. dist. & nisi inuicem elementa conflictarentur, quam conflictationez inimicitiaz vocabat Empedocles, nul
5 lius rei esset generatio, † vñ forte illud etiam prodijt, tẽperamentum optimum ex contrarijs fieri, nihilqz simile ex simili generari, vt philosophi recentiores dixere, apud nosqz not. in. l. continuus. in. §. itẽ qui insulam, de verbo. ob. & in. l. queritur hermafroditum, de statu homi. & no. gl. in. l. ij. in. §. quod diximus. ff. si
6 quis cau. oppositaqz iuxta seposita elucescere magis ac magis. vt in. iij. Rethо. Arist. & in. l. j. in. §. videamus. ff. de his q sunt sui vel alie. iu. nõ secus ac si purpura iuxta purpuram diiudica
7 retur. † quando quidem ex collatione quoqz certissimum nascatur iudiciũ, sicut & simile iuxta simile, queadmoduz de cõparatione scripturarum in propositum inquit magnus doc. Bal. de peru. in. l. comparationes col. iij. C. de fide instru.

MAN. ¶ Ita ẽ certe, & succurit amplius. C. iulij cesaris clementiam a maioribus tantopere laudari, forte ob Neronis crudelitatem immanem & fedam. Nec minus temperatum Augusti imperium, q̃ terra illa, & importuna Lepidi Tirãnides maledictis execrari. Adeo vt nec cognita legerec̃ Philipi Macedonis mansuetudo ac facilitas, ni Alexandri filij superbia & fastus fuisset, qui licet rebus gestis, & gloria patrem superauẽrit, in hoc tamen a patre superatus est, & his de causis non herẽticum erit, vt credo quandoqz etiam opportunitates huiusmodi appetere, sicuti contra, diabolicum, oblatas, que nos facile ad peccandum alliciunt, non fugere, quod quidem si Dauid rex fecisset, auertissetqz oculos a Bersabe Helie filia, idemqz a mrẽ Caracalla Antonius, & a Proserpina Archas Philo, vt historici narrãt, & poete fabulantur, dũ se nudas lauarẽt, vt a Panthea Cyrus, vel ab vxore Darij Alexãder, absqz dubio non peccassent, nec mors per fenestras intrasset eorum, aut malorum amatores, se dignos fecissent morte, vt dicitur Hie. ix. &
8 sap. xv. † & inde est, q olim sacrificantes vestes ad aures vsqz attollebant, ne oculi aliquid triste viderent.

ROB. ¶ Appetende sunt certe supradictis de causis, vt inquis, tum & maxime a sacerdotibus.

MAN. ¶ Et cur non ab alijs.

ROB. ¶ Et ab alijs quoqz, sed, vt dixi, a sacerdotibus maxime, qz non ad quietem, sed ad laborem eliguntur.

MAN. ¶ Et alij quoqz ad idem eliguntur, immo nascuntur.
9 tametsi sacerdotes non sint, iuxta illud Job. c. v. † homo nascit ad laborem, & auis ad volatum. & Gene. iij. in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es, & amplius de se confidenter loquens Apostolus Paulus ait, & gloriatur, gloria tamen Jesu Christi predicasse Euangeliũ vt necessaria sibi suis manibus ministraret. i. ad corinth. ix. & in c. sacerdos, ad fi. j. q. ij. quoniam vere ociosi, vt Teres Sitalei pater dicere q̃ sepissime solebat nihil ab agasonibus differunt

quia nihil agendo etiam(.M.Catonis oraculū erat)male age
re homines discūt.⁊ ea de re Adrianus quoqꝫ imperator opti
mus,ne quid aliquando emeret,vel pasceret ociosuꝫ,enitebatᷣ,
immo ab agasone quodam prouerbium natum est cum Miner
na quoqꝫ manum moue.cuius asinus cum luto infixus hereret
deberetqꝫ illi succurrere,⁊ ociosus Herculem imploraret,respō
disse ferunt, ita demum ad futurum,si asino laboranti manum
10 admoueret.† Adde ꝙ multa ges,vitaqꝫ sedentaria,in ocio se
mota,non corporibus modo verum etiam animis marcoreꝫ con
ciliat,non secus atqꝫ aque latētes,propterea ꝙ vmbra sint opa
ce torpeantqꝫ,neqꝫ profluant,putrescūt,dicente etiam Poeta.
Cernis vt ignauum corrumpat inertia corpus.Et capiant viciū
ni moueantur aque.Jedmqꝫ Gal.medicus,solertissimus(vt de
11 Aristotile etiā dicimus)indagator ait.† Maximū malum esse
ad corporis sanitatem,quietem,⁊ ocium,sicuti maximum bonū
labor,exercitatio,⁊ motio deniqꝫ moderata.

ROB. ¶ Nec ego aliter sentio, ⁊ scio amplius, ꝙ remoto
Carthaginis metu,sublataqꝫ ea Imperij Romani emula, non
gradatim,sed cursu precipiti,a virtute descitū est,⁊ ad vitia trā
scursum,vetus disciplina deserta,noua inducta,in somnum a vi
gilijs,ab armis ad voluptates,a negocijs ad ocium conuersa ci
uitas,⁊ insuper ꝙ si Themistocles ociosam egisset vitam gre
cia non expulisset Xersem,nec Romana ciuitas fuisset,si Ro
mani Camillum non habuissent.Non deniqꝫ Greciam seruitu
te liberasset Epaminundas,nisi prefectus rebus gerendis,⁊ im
perium nactus post annum quadragesimuꝫ eousqꝫ Thebanis
ignotus,rempu.pene extinctam,⁊ collabantē restituisset.Scio
inquam,ꝙ nihil sine magno labore vita dedit mortalibus,quōqꝫ
nucem frangat(vt dici solet)qui ex ea nucleum vult ꝙ bonū pa
rit odorem labor ocium vero malū.Jta ad iuuenes crebro etiaꝫ
diceret Plato ille diuinus, quo nihil sanctius habuit Grecia.
12 ocio labores anteponite,ni rubiginem splendori prestare puta
tis,ꝙ maximo sine labore cōsequi diuinitatis est donum, apud
nos vero non solum virtutes,sed cetera quoqꝫ preclara, sudore
queri solere,ꝙ homines in mundum non ad opes possidendas,
non ad perfruendas delicias, sed ad labores,vt dicis,nascūtᷣ.
quodqꝫ viuere in terris non tanquam incole,sed vt aduene pere
griniqꝫ debeamus futuram patriam per opera virtutis inquirē
13 tes.† scio Paulum apostolum dixisse,si quis non vult operari
nec manducet.ij.ad Thesalo.c.iij.ꝙ mundicie mulieribus, la
bores vero viris conueniunt,ꝙ nulla memoria Ulissem cōmen
daret,si de eius vita labores aufferremus.nec Achillē dempto
Hectore ⁊ Scamandro,minusqꝫ Herculeꝫ,immo virtutē eius
mutilam redderemus,si bestias feras tyrannos,sursuꝫ ac deor
suꝫ,itineraqꝫ longa,⁊ grauia demeremus,at nescio,vt eo reuer
tar,vnde discessi,exemplis his tuis elegātissimis excitatus, vt
digredi paululū ab his,que dicere de sacerdotibus ceparamus
fuerit necesse,ꝙ deus optimus maximus,si sanctis doctoribus
maxime Hiero.⁊ August.Grego.Chriso.⁊ alijs credendū est
in vineam suā alios operarios ꝙ̄ sacerdotes miserit, vt Mat
14 the.xx.c.legitur.eam parabolam ita exponentibus. † Quoruꝫ
primus post Christum fuit Aaron,qui in lege domini sacerdo
tij nomē accepit,quiqꝫ eo iubēte añ alios victimas obtulit,vt ad
Heb.c.v.⁊ in cano.in scripturis.viij.qō.j.⁊ in cano.in nouo.
xxj.distin.legitur.

MAN. ¶ Interpretabar ego operarios.i.peccatores, qui vo
cati a domino in vineam,si bene eam spem,fidem,⁊ charitateꝫ
primuꝫ habentes,effodissent,coluissentqꝫ,quacunqꝫ bona venis
15 sent condignam accipiunt mercedem,dicente alibi Christo † di
gnus est mercenarius mercede sua,Luce.x.⁊ alibi dignus est
operarius cibo suo.i.mercede.x.Matthe.

ROB. ¶ Et de peccatoribus intelligi posset,sed ita est, vt di
ximus,tenendum,nec intelligendum secus.

MAN. ¶ Et ita teneamus, posteaꝙ̄ tibi sic placet,⁊ cui pla
ne,vt sacrarum literarū viro eruditissimo acquiescendum sem
per putaui, nō secus ac olim Pythagorici preceptori suo,cui
tantū auctoritatis tribuere, vt satis sibi esset respōdere,si quis
alicuius rei rationem perconctaretur,ita Pythagoram deter
16 minasse,† Sed dic queso,quos sacerdotes,seu operarios intel
ligis,quoniam eo deuentum est,vt multi sint,⁊ innumerabiles,
⁊ diuersarum quidem sectarum,Agustin.Hiero.Dominici,
Francisci, ⁊ aliorum, quos enumerare esset longissimum, non
secus ac Socratici,Pytagorici,Crenaici,Megarici,Stoici
Academici,Peripatetici,Ephetici,seu Ambigui,quesitores
Sceptici,Pyrrhonij,Epicuri,Cinici,⁊ Phisici.

ROB. ¶ Omnes intelligo,tū, vel maxime presbiteros,qui
discipulorum typum gerunt, quiqꝫ in eo zū loco in ecclesia De
constituti sunt,vt Math.ix.⁊.x.⁊ in.d.cano.in nouo.xxj.dist.
⁊ si non multum probare possum hanc,vt dixisti, ⁊ bene,sectaꝝ
diuersitatem,que certe religioni christiane laqueum iniiciunt, ⁊
confusionem,quod ⁊ ipse quoqꝫ Paul.sentit.i.ad Corinth.c.
j.ibi significatuꝫ est enim mihi de vobis fratres mei, ab his,
qui sunt cloes,quia contentiones sunt inter vos,hoc autē dico
quia vnusquisqꝫ vestrum dicit,ego quidem sum Pauli,ego au
tem appollo,ego cephe,ego auteꝫ Christi diuisus est Christus
⁊ ibidem Paulo supra,obsecro autem vos per nomen domini
nostri IESV Christi, vt id ipsum dicatis omnes,⁊ non sint in
vobis scismata.⁊ ibidem.c.iij.⁊ in cano.secundum.xix.distin.
cum enim quis dicat ego quidem sum Pauli,alius autem ego
appollo,nonne homines estis?quid est igitur apollo?quid ve
ro Paulus?ministri eius,cui credidistis,⁊ vnicuiqꝫ sicut domi
nus dedit ego plantaui,appollo rigauit,sed Deus nunc incre
mentum dedit,itaqꝫ neqꝫ qui plātat,est aliquid,neqꝫ qui rigat,
17 sed qui incrementum dat Deus,† ⁊ certe sicut vnum Deum
habemus in celis, vnum prelatum in terris,vnam fidem in cor
de,⁊ vnam legem in moribus,vnum corpus,spiritum vnuꝫ,vnā
spem,⁊ vnum baptisma,vt ad ephe.iiij.apostolatūqꝫ vnū fuis
se,vnam sanctam catholicam ecclesiam,vt in simbolo, ita vnus
deberet esse presbyterorum,quos Christus instituit ordo.
18 MAN. ¶ Et hoc idem etiam alio videmus exemplo,† quo
niaꝫ imperator vnus est,iudex vnius prouincie vnus,ꝙ Roma
duos fratres simul habere non potuit,ꝙqꝫ in Rebeche vtero
Esau ⁊ Jacob bella gesserunt,in apibus princeps vnus, grues
vnā sequūtur ordine literato,eoqꝫ magis,ꝙꝫ ex his pauci sunt q
ad messem domini colligendam mitti possint,pauci dico aliorū
comparatione,qui stant tota die ociosi,vt a patrefamil.conduci
nequant,⁊ in vineam suam mitti,⁊ inde est ꝙ hinc contentiōes
de quibus Paulus supra iurgia, ⁊ lites inter eos emulatiōes,
persecutiones, mentis elationes,superbia, ⁊ fastus pululant,⁊
19 nascūtur,† quos Salo.in puerb.stultissimos appellat.c.xij.ne
scientes ꝙ multam malitiaꝫ docet ociositas, vt eccles.xxxiij.
c.ꝙqꝫ iniquitas Sodome fuit superbia,⁊ ociuꝫ,ita vt non ime
rito cum eleuasset manus,⁊ abhominationes fecisset corā domi
no,ipse eas abstulerit,dicitur etiam Ezechi.xvj.

ROB. ¶ Adde ꝙ viri sancti, a quibus denominantur,in
solitudinibus vixerunt,penitentiam agentes,⁊ procul ab vrbi
bus heremos,antra,⁊ speluncas,pro domibus habitantes, vi
ctu tenui,⁊ vestibus,que vix ad corpus tegendum sufficerent,in
duti,vbi alias ij in vrbibus,⁊ si nō omnes, ⁊ monasterijs, immo
palatijs amplissimis,atqꝫ pulcherrimis morantur,eisqꝫ summa
est copia,opes,⁊ diuitie,omniumqꝫ rerū abundantia, neqꝫ his
contenti,suisqꝫ claustris,quibus septi,saltem literis,⁊ moribus
ac contemplationi ⁊ orationi vacare,operamqꝫ nauare debe
rent,ac esse intenti,ne etiam murmurandi preberent occasionē
20 insipientibus.† quoniam vt dicitur eccle.x.vir prudens ⁊ disci
plinatus non murmurabit, huc ⁊ illuc quotidie mentis incon
tinentiam ostendentes discurrunt.⁊ ob id Paul.ad corinth.j.
c.vij.dicebat,nolite infraudare inuicem,nisi forte ex ꝯsensu ad
tempus,vt vacetis orationi, ⁊ iterū reuertimini in id ipsum, ne
21 tentet vos sathanas propter incontinentiam vestram † quam
etiam insolentiā alibi papa appellat in.c.fi.de rescri.in.vj.

MAN. ¶ Sed missa hec faciamus quoniam omnino Chri
stum Jesum Marie filium,omnes venerantᷣ,atqꝫ colunt,⁊ hac
ratione tolerabiles sunt,deqꝫ bonis bene laudabiliterqꝫ loquen
dum,de malis vero male,pontificiqꝫ maximo cuius auctoritatē
ꝙ̄ maxima etiam est erecte fuerunt,molestiaꝫ hanc sinamus, ⁊
reuertamur vnde discessimus,esto ꝙ vt dicis,presbiteros maxi
me intelligamus,qui sunt hi,qui hanc occasionem possint desi
derare.
22 ROB. ¶ † Multi quidem,quoniaꝫ presbiteri dicti sunt gre
ce latine seniores,non modo pro etate,vel decrepita senectute,
sed propter honorem ⁊ dignitatem,quam acceperunt, similiqꝫ
modo sacerdotes,sacra dantes,quorū summus ⁊ princeps pon
tifex est,via sequentium,⁊ maximus nūcupatus, qui omnes ec
23 clesiasticos ordines disponit,seu clerici.† quia Matthias sor
te electus est,⁊ primus per apostolos ordinatus,cleros autem
grece sors,latine hereditas dicitur,⁊ sic clerici,quia de sorte do
mini sunt,vel quia domini partē habent,vt in cano.cleros.xxj.
distinctione. horum autem,vt dixi paulo ante multi sunt,⁊ pe
ne innumerabiles.

MAN. ¶ Credo multos esse,⁊ innumerabiles quidem, sed
24 non aptos concilio,† ⁊ non ab re in parabola patrisfamil.dicitᷣ
Matth.

Math.xx.vt.s.multos vocatos esse,paucos vero electos,nisi de operarijs iniquitatis intelligamus,quos scimus eniz plures esse,ꝛ pene infinitos,Luc.xiij.etiā intellexit dicens,nescio vos vnde sitis, discedite a me oēs operarij iniquatis,ꝛ alibi Joan. Chrisosto.quem in decret.Gratia.retulit in cano.multi.xl.di.
25 multi † sacerdotes,ꝛ pauci sacerdotes,multi i nomine,ꝛ pauci i ope,vt de hominibus in genere iniquit Ci.in lib.offi.ꝛ Abb. panoꝛ.in.c.prudentiam.in.ij.colum.de offic.delega.deqꝫ medicis Brentius in lege medicine.quorsum etiā tendit adagiuz apud nos vsurpatum ꝙ frequenter, multos ferulam habere, non tamen omnes esse Bachos,quomodo igitur possunt has oportunitates desiderare.

ROB. ¶ Vera dicis ꝛ loqueris Mantua, sed multi etiam ex his sunt scias,ꝛ plane innumerabiles,quoniam orbis quoqꝫ
26 magnus est,vbi tamē Christi fides seruetur,† qñquidez Maumethani,ꝛ Turce,aliijqꝫ,qui foris sunt,hec non desiderent, de quibus nihil ad nos,vt.j.ad Corinthi.c.v.ꝛ in.c.gaudemus, de diuortio.

27 MAN. ¶ † Scio equidem hos concilium non desiderare,ꝛ vt dixisti,similes occasiones,cum nec etiam canonibus spiritualibus obstringantur,vt doctores nostri tenuere, tum,vel maxime Abb.panoꝛ.in.c.i.col.iij.de consti.immo superuacaneum esse videtur,dare operam vt hi a peccato coerceantur, qui iam propter perfidiam damnati sunt, inquit alibi tex. in cano.qui sincera.xlv.dist. Inqꝫ materia vsuraria Judeorum. Pet.de ancha.in consil.ccxliij.incipit.christianissime,in prin.ꝛ vtinam magno apparatu, vt fertur belloqꝫ periculosissimo, non desiderarent potius nos,fidemqꝫ nostram christianam subuertere
28 cui semper insidias struunt, quam tamen nec subuertent.† ꝛ si datum sit nobis,vt non solum in Christuz credamus,sed etiam vt inquit Paul.ad phillip.c.i.pro ipso patiamur,quoniam arbitramur facile nobis lucrum esse mori pro Christo , ꝛ in omni deniqꝫ fiducia Christum magnificari in corpore nostro,sicut in Paulo,siue per vitam,siue per mortez ꝛ amplius,ꝙ in medio agri,vt.i.paralip.c.xj.stabit,ꝛ defendet nos,ꝛ salutem magnā dabit populo suo,quia ieiunabimus,ꝛ rogabimus eum pro hoc ꝛ eueniet nobis ꝓspere, vt.i.Esd.c.viij.ꝛ manus dei nostri erit super nos,vt ibidē dicit̄,qꝛ queramus eum in bonitate,ꝛ imperium eius fortitudo ac furor super eos,quia dereliquerunt eum ꝛ ad institutuz redeuntes vbi nam sunt hi, quos multos ad concilium esse dicis aptos.

ROB. ¶ Longum esset omnes recensere,cuz nec omnes succurrant etiam,nisi cogitem paululuz,prouinciasqꝫ ꝛ ciuitates discurramus,vbi optimarum artium studijs operam nauantes, ꝛ re ipsa,ꝛ fama,cognoscuntur.

MAN. ¶ Si non succurrunt,memoria tecum ipse postea repetes,ꝛ vt primum tibi occasio data fuerit,eos enarrabis,nunc si placet,de concilio sermonem habeamus,quod quidez nobis loquendi argumentum prestitit.

ROB. ¶ Habeamus inquā,quippe cum nec aptius,vel gratius,hoc tpe prestari potuerit,sed vide mi Mantua, ne prius de personis conciliaribus dicere expediat.

MAN. ¶ Immo nec aliud expedit,ꝛ vere oportune mihi collaphum impegisti,quasi nescirem id documento nobis iuriscō
29 sulti commostratum esse † vt cum de aliqua re disputamus personas priusqꝫ ipsam rem inquiramus.vt in.l.si queramus.ff.de testa.ꝛ in.l.quidam referunt.ff.de in.codi.ꝛ in capitulo primo. de accusatio.

ROB. ¶ Et eo fiet,vt facile etiam hi mihi in mentē veniant qui concilio apti sunt.

MAN. ¶ Bono igit̄ omine incipe,ꝛ eloquere prout spiritus sanctus dabit tibi,sicuti quoqꝫ,vt legitur act.c.ij.loqui sanctos Apostolos varijs linguis docuit,fluatqꝫ vt ros eloquium tuum ꝛ quasi imber super herbā,seu quasi stille super gramina,vt dicitur Deuto.xxxij.qꝛ auscultabo sermones tuos , ꝛ ad eloquia tua inclinabo aurem meam,vt Salo.in prouerb.suadet.iiij.immodicam.vt.j.Reg.c.xxv.benedictus dominus, qui misit te hodie in occursum meum,ꝛ benedictum eloquium tuum.

ROB. ¶ Videris mihi his literis sacris,vt conijcio Mantua,multum profecisse,ꝛ breui quidem temporis interuallo, immo triduo,homo vehementer occupatus,ꝛ ad tam magnā trugem peruenisse,vt tu concilio aptus esse videaris.

MAN. ¶ Gaudeo me abs te laudari,homine libero, vt Symonides apud Xenophontem dicebat,sed cum hec coram me dicas,caue ne laus in adulationem transeat,que si modesta moderataqꝫ non fuerit haud suspitione caret.

ROB. ¶ Haud caret,si astantes etiā auscultarent,sed quoniam id tibi soli dictuz audisti,ꝛ ab eo quidē quē semper tui studiosissimum agnouisti, tibi quoqꝫ argumentum esse apertissimum debet,adulatione caruisse.

MAN. ¶ Et ita credo, licet me non eum quem dixisti, esse sentiam.

ROB. ¶ Aliorum sit iudicium, ne me amplius adulatorem appelles.

MAN. ¶ Utinam principes huiusmodi haberent adulatores,quoniā facile putaremus esse posse,ne alios se ostēderent, nisi quales esse debent.

ROB. ¶ Certe his videris,non minus mihi modo adulari, cui si non credis,quomodo facile adduci possim,vt ibi credaz.

MAN. ¶ Ergo tu quid de me velis credas,vt qd ego quoqꝫ quid velim sentiam de te,ꝛ ad personas conciliares veniamus.

ROB. ¶ Optime dicis, eoqꝫ magis , quia non minus hec a nobis ꝙ concilium ipsuz,expetenda sunt,vt pote necessaria ꝙ maxime,ꝛ sine quibus,quod perfectum sit,nihil intelligere pos
30 sumus.† Persone igitur conciliares multe sunt,tum vel maxime ꝛ primuz Romanus pontifex ipsius concilij caput, immo ipsius ecclesie, ita vt sibi soli potestas tributa sit,qnāuis pape, ꝛ ipsi ecclesie simul data fuerit , vt not.in cano.ita dominus,ꝛ in cano.in nouo,ꝛ in cano.quāuis.xxi.di.ꝛ.xxiiij.q.j.in cano. loquitur,ꝛ in cano.pudenda,ꝛ in cano.quodcunqꝫ,ꝛ in cano.si quis ad nostrum,ꝛ in cano.ad romanam.ij.q.vj.ꝛ in.c.signifi
31 casti,ꝛ in.c.licet,de electio.†et qui non habet ipsum pro capite,non habet Christum,vt in cano.nolite.xj.dist.ꝛ in cano.ita dominus,quam alibi clarius.xix.distin.ꝛ presertim ibi vt ab ipso quasi a quodam capite dona sua velut in corpus omne diffun
32 deret.cuius quidem vicarius est † ꝛ sibi soli dictum,tu es Petrus,ꝛ super hanc petram edificabo ecclesiam meam , vt eterni templi edificatio mirabili munere gratie Dei in Petri soliditate consisteret,vt Math.xvj.c.item alibi Joan.xxj.si diligis me pasce oues meas,nec semel tantū,sed bis ꝛ ter,ꝛ vsqꝫ ad cōtristationem,ꝛ inde est,ꝙ qui secus opinatur,errat grauiter,iure merito castigandus,quandoquidem in articulo dicat̄,ꝛ vnaz sanctam catholicam ecclesiam, ꝛ gl.sensit in cano.non autem. vij.q.j.ꝛ in cano.qui episcopus.xxiij.distin.

MAN. ¶ Adde quod in eius consecratiōe, seu intronizatione dicitur,tribuas ei domine cathedram pontificalem ad regēdam ecclesiam tuam ,ꝛ plebem tue sortis , intra mundi limites vniuersam.

33 ROB. ¶ † Nec sane dubium habet,cum sine eo quoqꝫ concilium corpus acephalum dicatur,vt in cano.submittitur.xxj. dist.idest sine capite,ergo,vt iam diximus,sine Christo , iuxta illud Paul .ad ephe.j.ꝛ ipsum dedit caput super omnez ecclesiam,que est corpus ipsius,ꝛ plenitudo eius,qui omnia in omnibus adimpletur.ꝛ.iiij.veritatem autem facientes in charita
34 te crescamus in illo per omnia qui est caput Christus,† ꝛ sicut vir caput est mulieris , ita Christus ecclesie,ait idem.v.ipseqꝫ saluatoꝛ corporis eius,ꝛ ad colossen.i.testatur,omnia per ipsuz ꝛ in ipso creata esse,ꝛ ipsuz ante omnes,ꝛ in ipso omnia ꝯstare,
35 † ꝛ amplius ipsum esse caput corporis ecclesie qui est principiū primogenitus ex mortuis,in omnibus primatum tenens.vt igitur concilium,in quo vniuersalis ecclesia representatur,vt in cano.maiores.xxiiij.q.i.concilium vere sit,ꝛ non acephalum,caputqꝫ habeat,ꝛ Christum habere debet,ꝛ primuz vt.s.romanū
36 pontificē † qui solus,seu ad quem ipsius concilij ꝯgregatio spectat,vt in cano.i.ꝛ in cano.regula,ꝛ seq.xvij.dist.ꝛ ne conuenticulum,seu conciliabulum dicat̄ irritumqꝫ sit,ꝛ inane quicquid
37 in eo agatur,† puniantur qꝫ grauiter,siue eius auctoritate ad ipsum congregantes,vt sedis apostolice maxime communione careāt,quod vt in cano.multis ea.dist.Symmachi temporibus
38 euenisse legimus,† ꝛ qui non solum id ipsum,vt diximus, congreget,quemadmoduz Moses iussu domini septuaginta viros de senioribus Israel,vt nume.c.xj.vel vt alibi dicitur,maiores natu per tribus,atqꝫ doctores,deute.xxxi.seu vt Ezechias sacerdotes atqꝫ leuitas in plateam orientalem,vt.xxi.paralipo.
39 † verum etiam intersit, immo presit illi,ꝛ presidentia quidē inenarabili atqꝫ suprema,vt Gregorius,Nicolaus,Hylarius quorum mentio fit.in.c.i.de simo.ꝛ in cano.cum pastoris.ij.q.vij. ꝛ in cano.si quis dogmata.xxv.q.ij.ꝛ in cano.quod qꝫ.xxxv. q.ix.ꝛ in cano.in nomine domini.xxiij.dist.tuz ꝛ maxime in suis prescriptionibus,ꝛ similes,quos tibi enumerarē facile,nisi breuitatis ratio,aliaqꝫ multa,que supersunt,aliud suaderent.

MAN. ¶ Recte facis Roberte,cuz maxime satis sit si duo

40 rum vel trium testimonio hoc idem comprobetur, † quoniam
quod per se rectũ est ꝛ vtile, non eget prolixa oratione adeo, vt
cum ephoris quidam oportuna loqueretur, pluribus tamen ꝙ
sat esset, Anaxandridas hospes dixerit, re necessaria in non ne-
cessario vteris, ꝛ si loquacitate opus est, oportet eam ad hone-
stas causas adhibere.

ROB. ¶ Et preuaricatio etiam est cursim ꝛ breuiter attinge
re, que sunt inculcanda, infigenda, ꝛ repetenda, imo vt alie bo-
ne res, inquit Plini. Ceci. ita bonus liber eo melior est, quo
maior.

MAN. ¶ Mediocritas igitur laudabilis, que in his ipsis
41 regula optima est. vt Cy. inquit, † sed dic queso congregat ne
alius interdum ꝙ Pontifex romanus, concilium.

ROB. ¶ Minime, nisi de pontificatu ageretur questio, vel
ipse pontifex accusandus sit vt hereticus, qđ ꝛ Jo. and. in. c. li
cet, de elec. ꝛ in. c. j. de renun. in. vj. ꝛ Hug. glosator antiquus
in cano. si duo. lxxix. dist. firmarunt ꝛ no. in. c. in fidei, de here.
42 in. vj. ꝛ in cano. si papa. xl. dist. ꝛ nimirum, † qꝛ de eo exauctorã
do, ꝛ de causa propria agitur, quo fit, vt si ipse cõgregaret, ꝛ con
gregando preesset, sibi ipsi etiam ius diceret, ꝛ male ac perperã
vt in. l. j. C. ne quis in sua cau. ꝛ in. l. nullus. C. de iude. ꝛ in. l. j. ff.
de aucto. tuto. ꝛ per Semi. in. c. si apostolice de re iudi. in. vj. ꝛ
Bal. in. c. olim, col. iiij. de rescrip. ꝛ in simili glos. in cano. cum
43 pastoris. ij. q. vij. † Idẽq; si se Pontifex neligenter haberet, ꝛ
tempus congregandi laberet, ne ecclesia preiudicium patiatur
inestetur eius status, aut statui perturbatio contingat, vt in ca-
no. memor. xxiiij. q. j. quod quidẽ si in alijs turpe est, in eo, qui
se Christi vicarium profiteatur, turpissimum esse arbitrabimur,
iuxta illud Poete.

Omni animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.

Et hac de re iuli. Drusus Pub. non immerito claruit, ꝙ do-
mus eius (vt Plutarch. refert) cũ vicinis pluribus ex partibus
cõspicua pateret, eamq; ta e m orum quinq; omnino sumptu, fa
ber quidam auersurum, atq; commodius directurum, recipe-
ret, decem inquit dabo, si totã ita conspicuã exponas, vt vniuer
si ciues, nedum vicini, perspicere queant qua ratione viuamus.

MAN. ¶ Quod non congreget, si de pontificatu contendat
44 † cum a cardinalibus eligat, vt in. d. c. lz not. de electio. plane
placet, ꝛ pari modo si negligens sit, sed ꝙ ipse concilium mini-
me congreget, vt a concilio iudicetur, mirum mihi visum est, ex
quo omnia facere potest, ꝛ facit preter peccatum, que potest ꝛ
45 deus, cum dei locũ in terris teneat, vt antea ostẽdimus, † idq;
indicat, ꝙ vicarius ipsius est, qđ sane nihil aliud est dicere, nisi
idem imperium habens, ex ipsius dei commissione, ꝛ non dele-
46 gatione, qꝛ tunc secus, † adeo vt tenuerint alibi doctores nostri
vt scis, presertiz Jo. an. Host. ꝛ Abb. panor. in. c. olim. j. de re
sti. spol. ꝛ in. c. quanto, de transla. prela. ꝛ in. d. c. licet, de elect.
ꝙ superiorem non habeat, ꝙ nulli omnino subsit, ꝛ ꝙ vnum de
niq; eius sit consistorium cum Deo

ROB. ¶ Ne tibi mirũ videatꝛ Mantua, quia vera hec oĩa
47 sunt, si non agatur fidei questio. † que adeo magna ꝛ grauis est
vt multa ꝯtra iuris regulas recepta sint, ꝛ maxime vt papa a cõ
cilio iudicetur, superiorem habeat tunc subsit alteri, nec idẽ cuz
Deo sit ꝯsistorium eius, ꝛ si quos allegasti, acutius leges, non
autem (quemadmodum dici solet) vt canis egyptius fugiens, sa
48 lutaueris, non aliud eos sensisse comperies † Quã ob rem etiaz
donum electum alibi appellatur, Sap. iij. ꝛ ad Ephe. ij. donum
Dei per quam, dum sumus in hoc corpore, vt inquit Paul. ij.
49 ad corinth. v. ambulare debemus † scientes ꝙ non iustificatur
homo ex operibus legis, nisi per fidem. vt ad Gala. ij. ꝛ. v. ꝙ
non solum charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, boni-
tas, longanimitas, mansuetudo, modestia, continẽtia, castitas,
50 fructus spiritus sunt, † sed ꝛ maxime fides, qua iteruz ꝛ adhuc
per gratiaz saluati sumus, vt ad Ephe. ij. ꝛ per quã, ac sine qua
ait idem Pau. ad hebre. xj. impossibile est placere Deo quo-
modo igitur his, idem esse cum Deo pontificis consistoriũ, pos
seq; eum a nemine iudicari, vel nulli omnino subesse velis non
video, si hereticus accusetur, idest de fide dubitãs, seu fidei opi
nionem erroneaz habens, cũ in fide sit Christus, ꝛ fides, quam
habere debemus, in Christo, vt ad Ephe. j.

MAN. ¶ Scio inquam eos idem sensisse, nec dubitabaz, sed
nescire me id dissimularã, vt te ad loquendum excitarem, nõ se-
cus ac Glaucus apud Platonem de iniustitia loquens, So-
cratem, eoq; magis, cum nec sciam, quomodo esse possit, ꝙ de
51 pontificatu, vt dixisti contendatur † quandoquidẽ instinctu spi
ritusſancti eligatur quis, vt in. c. vbi periculũ, de electio. in. vj.
ꝛ ille sit pontifex, qui quesitus cogitur, rogatus recedit, inuita-
tus effugit, ꝛ cui sola suffragatur excusandi necessitas, vt dicit
in. l. si quenꝗ. C. de episco. ꝛ cleri.

ROB. ¶ Sponte currenti, cur est ꝙ calcar admouere stu-
des mihi enim persuasum erat, ne dũ vnum hoc, vt ais, te nunc
dixisse, quod tamen haud ignorabas, sed ꝛ alia multa etiã, que
nec ignoras, nec est ratio, cur ea ignorare possis, ac debeas, ꝛ
propterea ob id loquere audacter, quidq; velis dicas, quoniaz
ita fiet, vt a me quoq; nulla, vel scias, vel nescire dissimules, re
cusetur disputatio, neq; musicum (vt greci dicunt) promptariuz
habebis, de vnaquaq; re (erroganita absit) disceptantez, que ta
men ad propositam materiaz faciat, ꝛ tibi, prout in votis habes
52 satisfaciam, nunc ad institutam dubitationẽ redeuntes, † scies
bene verum esse. nec aliud dici posse, pontificem spiritussancti
instinctu, ꝛ eo maxime cooperãte, eligi solere, vt vinea electa di
catur, de qua Hiere. ij. c. nec in agro domini sterilis sit, vt Ma
lach. iij. inquit, sed fructuosa, deq; fructibus eius comedamus,
53 vt. iiij. Reg. c. xix. † sed esse posse etiam vt de electione conten
datur, quamobrem ꝛ eo tunc concilium congregandum esse dici
mus, propter scisma, ꝛ vt vniuersalis ecclesie statui consulatur,
quoniam eo tunc is, quem concilium probauerit, spiritussancti
instinctu electus dicetur, eritq; pontifex. vt in preallega. cano.
si duo. lxxix. dist. continetur, ꝛ ita ac per illum tex. Pisis, nec
non ꝛ Constantie, vt refert Abba. Panor. in. c. licet, etiam su
preallega. col. ij. de electio. obseruatum, ꝛ iure merito, extitit.
54 † Immo dico tibi amplius, vtrũq; a cõcilio repelli, scandali ra
tione, tertiumq; eligi posse, vt in cano. si papa. xl. dist. quod, ꝛ
Bal. sensit. in. c. olim col. fi. de rescrip.

MAN. ¶ Et recte quidem, immo ea ratione, nunꝗ deberet
nisi tertius eligi, quoniam si scandalum timendum est, in eccle-
sia magis ac magis timeri debet.

55 ROB. ¶ Etiam episcopus compellitur renunciare iuri sibi
iam quesito, si scandalũ timeatur, ꝛ magna ecclesie perturbatio
vt inquit Inno. in. c. nisi cum pridem. col. ij. de renun.

MAN. ¶ Ergo multo magis mi Roberte, querendo quod
(vt scis) facilius nobis aufertur. l. qui autem. ff. que in frau. cre-
di. l. filius paciscendo C. de pac. l. i. C. qui admi. ꝛ hec sane du-
56 bium non habent. † Uerum ex te scire adhuc cupio, postquam
his casibus Papa caput non est concilij, neq; conciliũ congre
gat, quis illud congregabit.

ROB. ¶ Cardinales.

MAN. ¶ Ego secus credebam.

ROB. ¶ Quid.

MAN. ¶ Quod iperatoris esset onus, nec ab re qñ id quoq;
Honorium imperatorem alias fecisse comperi. in dicto cano. si
duo. lxxix. distinctione.

ROB. ¶ Uerum est, nec ego secus sentio, sed patrocinando
qñ ecclesie potestas deficiebat, vt in cano. princeps, ꝛ tribus.
seq. xxiij. q. v. ꝛ eo quidem tempore, quando ecclesia parum po
terat, non cum ad verum ventum est, vt in cano. cum ad verum
xcvj. dist. ꝛ cum primum Constantinus ipsi ecclesie donando
imperium, id ipsum successoribus minuit, cuius mentio habetur
in cano. Constantinus. ea distin.

57 MAN. ¶ † Dubito ego valde qꝛ imperator etiaz eligit ponti
ficez, seq; ipsius electiõi imiscet, vt in cano. adrianus. lxiij. dist.
imo ꝛ deponit, vt Otto primus Theutonicorum rex Joannem
duodecimum, vt in cano. in sinodo. ea. dist. ergo ꝛ conciliuz cõ
gregat, ꝛ non negabis.

ROB. ¶ Negabo audacius, ex quo id ad tempus, ex causa
ꝯcessum est, posteaq; reuocatũ, nec antedicti Joãnis depositio
iure facta fuit, vel si iure facta est, eaz Leonis auctoritas prius
ꝯprobauit vt in. d. cano. legit latius, ꝛ i cano. sancta. in. §. verũ,
58 ꝛ in cano. sacroꝝ canonũ, i. §. ex his, ea. di. † Immo dico tibi, ꝙ
nec est ipse imperator, sicuti nec alius laycus, de his, qui conci
lio adesse debent, nisi inuitentur specialiter, vel causa fidei tra-
ctanda sit, quoniam tunc et non vocati, suaqz sponte venire te-
nentur, vt no. in. c. fi. de his que fi. a prela. ꝛ in cano. adrianus
prealleg. in fi. lxiij. dist. ꝛ in cano. nos ad fidẽ. xcvj. dist. vt Pi
pinus Rex apud Uerneriã, vt in cano. si quis ingenuus. xxix.
q. ij. Martianus iperator in Calcedoñ. vt. i. d. c. cano. nos ad
fidẽ, ꝛ cõstãtinus in Niceno, vt in. d. cano. cõstãtinus. xcvj. di.
59 MAN. ¶ † Dic queso, quod nanq; concilium vnquam factũ
fuit, in quo non sit fidei questio tractata.

ROB. ¶ Quid tum, satis mihi est, ꝙ de personis conciliari-
bus non sit, preter quam eo casu, vt diximus.

Man.

MAN. ¶ Ita est, & vere non possum non omnia hec probare
adeo vt nec dubitem amplius.
ROB. ¶ Nec sane dubitandum est, vbi auctoritates claras
habemus, exemplaq; apertissima.
MAN. ¶ Sequere igitur si placet, aliosq; dicas, qui conci-
lio adesse debent.
ROB. ¶ De Constantini donatione nihil locutus es, quod
vnum a te maxime expectabam.
MAN. ¶ Nec loqui intendo, cum adhuc lis (vt aiunt) sit sub
iudice, cũq; semper tenuerim ego dicant alij quid velint, absq;
60 dubio valuisse, † q̃m a deo processit imperium, illiusq; deus cau
sa efficiens fuit, vt in. §. j. quomodo opor. epis. legitur, & ecclesie
donando, donat Deo.
ROB. ¶ Nec ego secus tenendum censui, q̃uis multa sint
etiam, quibus contrarium facile suaderi posset.
MAN. ¶ Multa sane, sed minus vera.
ROB. ¶ Verissimilia saltem.
61 MAN. ¶ † Quid tũ, verisimilitudo falsitatis quedaz imago
dicitur & vtcumq; sit, sentio ita, nullaq; ratione adduci vnquaz
potero, vt aliter sentiam.
ROB. ¶ Ergo ne periculis nos sine causa offeramus, hu-
iusq; rei frustra suscipiatur labor, silebo, & quod tibi gratius
est, eloquar.
MAN. ¶ Nec aliud mediusfidius a te nunc expostulo.
62 ROB. ¶ † Cardinales igit̃ pontificem sequuntur, quos pau
lo ante memorauimus, & sine quibus concilium esse, aut congre
gari, minime põt, quos fratres appellat, nisi eis vt singulis scri
63 bat. in. c. ad apostolice. in. §. nos itaq;, de re iu. in. vj. † Immo ip
sorum in specie caput est. ipsiq; mẽbra eius, & corpus ad eo vni-
tum, vt ab ipsis nec fidelitas, nec obedientia, sicuti nec a se ipso
exigatur, aliorum vero, & vniuersalis ecclesie commune, vt not.
in. c. antiqua, de priuile.
MAN. ¶ Quare ergo iurant namq;, vt eodez loco dicitur.
64 ROB. ¶ † Quia id ipsum episcopi faciũt, † quo fit, vt cõsen
taneum quoq; videatur, eos vt episcopos, nõ vt cardinales, ad
illud idez teneri prestatq; nobis arg. quod habetur in. l. si pater
famil. in. §. j. ff. de adop. & in. l. p herede, in princ. ff. de acqui. he-
re. & in. l. aurelius, in. §. meuia. ff. de libe. lega.
65 MAN. ¶ Non ne Cardinales minorem dignitatem habent
quam episcopi.
ROB. ¶ Habent vtiq;, sed tamen eorum etiam maius officium
est, & administratio, tuz vel maxime supradictis de causis, vt sen
66 tere Bar. & alij. in. l. j. in. §. si quis. colũ. i. ff. de appella. † hincq;
est q̃ quemadmodum ostium cardine regitur, ita sanis ecclesia
concilijs Cardinalium moderatur, a cardine, & a romana eccle
sia, que est cardo, & aliarum caput, a domino cõstituta. habens
pontificem, ostium Dei, & cardines, vt in cano. sacrosancta, in
fi. xxij. dist. legitur, fundamentum eius, proprie dicti luminaria
illius preclara, candelabraq; lucis, decoris, & excellentie splẽdo
67 re radiantia, † que, vt dicitur Zacha. iiij. assistunt tanq̃ filij do-
minatori vniuerse terre sustinentes non modo vrbis, sed & orbis
etiã vniuersi pondus, vt. i. Reg. c. ij. ibi domini enim sunt car-
dines terre, & posuit super eos orbem. magni sacerdotes, ac leui
tici generis indicantes, vt Deute. xvij. vnicuiq; iudicij veritatẽ,
Immo sanctitatem elucentes, de quibus scriptuz est, sanctifica
mini, & estote sancti, q2 & ego sanctus suz dominus Deus vester
Leuiti. xx. & Paralipo. xv. sanctificati sunt ergo sacerdotes,
& leuite, vt portarent arcam domini dei Israel, & non immerito
ex toto terrarum orbe pauci ex multis, singulares ex omnibus
assumi debent, atque vulgaribus officijs educti ad ipsius or-
bis regimen euehi. † Quos etiam Gentilitas protoflamines
68 appellauit.
MAN. ¶ Vtinã hodie etiã tales eẽnt q̃les dixisti, qualesq;
eẽ debẽt, & nõ gigantes, qui gemuerũt sub aq̃s, vt Iob. xxvj. le-
git̃, qui non prodesse possunt, nec curant, sed preesse gloriantur,
ceruicem erigunt, grandia loquuntur, sublimia meditantur, & ni
hil deniq;, quia nesciunt, operantur. Adde q̃ nec in verbo eorum
ẽ veritas, nõ honestas in moribus, nec deniq; in cõsilijs fides, q̃
stum pecunie, & rerum, ac diuitiarum non Christum sequentes,
neq; virtutum, aut donorum spiritualium affluentiam adeo, vt
nõ tã auri splendore fulgeãt, cui comparari facile solent, quam
plũbi squallore pallescant, & hoc est, quod dicebat Amos. viij.
c. & stridebunt cardines templi in die illa, dicit dominus Deus
& vt alibi. Esai. lxij. super muros tuos Hierusalem constitui cu
stodes, & in vineis dñi, vineas autem non custodierunt, vt Can.
j. Immo depasti sunt, inquit idem Esai. iij. & vt locuste deuora-
runt omnia, quomodo igitur hos Roberte conciliares esse dice
69 mus, quomodo columne erunt immobiles † quas diuina proui
dentia in sui fulcimentum ecclesie alias stabiliuit, vt in. c. quali-
ter & quando. ij. in. §. j. de accusa. & figura Gen. iij. etiaz designa
tur, cum Deus eiecisset Adam propter peccatum de paradiso,
collocasset Cherubin in eo, & flameum atq; versatilem gladiuz
ad custodiendã viam ligni vite, quia paradisus ecclesia est che-
rubin scientie plenitudo, gladius lingua flammeus, ob charita
tem, versatilis idest promptus ad omnia, vt de fide rationẽ red-
deret, ad custodiendam viam ligni vite. idest veritatem fidei or
todoxe per quam peruenitur ad vitam seu animalia senas alas
habentia, quibus plane leges intelligimus, Naturalem, Mo-
saicam, Propheticam, Euangelicam, Apostolicam, & Cano-
nicam, vt in cano. omne. xxv. q. j. oculisq; plena, discretionis sci
licet non solum temporalium, verum etiam spiritualium, vel co
lumbe, quibus eos ẽt ea ratione comparamus quia quemadmo
dum iuxta flumen vmbram accipitris venientis vidẽt, ita cardi
nalis sacraruz literarum eruditione, optimarumq; artium disci
plinis vndiq; circũseptus, vmbre hereticorum spinis, tribulis, &
his, qui seminant zizaniam in medio tritici, vt dicit̃ Matt. xiij.
c. occurrere possit, vt in cano. qui ecclesiasticis, in fi. xxxvj. dist.
quomodo si hec non habent, & ignorant omnia, vt quid esset põ
tifex ob rusticitatem olim Phanias questionibus propositis,
respondebunt, quomodo a subditis differentes erunt, quantum
a paleis granũ, vt maxime exigit̃. in. d. cano. qui ecclesiasticis.
ROB. ¶ Nimis libere loqueris Mantua.
MAN. ¶ Et vere etiam addas, nec ab homine libero aliud
expectandum est.
ROB. ¶ Nil aliud certe sed tñ scias veliz, multos quoq; es-
se, qui dubio procul tales sunt, quales ecclesia desiderat.
MAN. ¶ Scio inquam, sed longe maior numerus eorum est
quos paulo ante diximus.
ROB. ¶ Nec sane mirum, quia id etiam locorum vbiq;, ne-
dum Rome esse videmus, satisq; ecclesie consultum arbitrabi-
mur, si aliqui sint qui eam tueantur.
70 MAN. ¶ † Ergo leges, & canones abrogandi, exigẽtes mul-
ta, tum & maxime in his, etatem, mores, & literarum eruditionẽ
noui presertim & veteris testamenti, nec non & sacrorum canonũ
vt in. c. cum in cunctis, de electio. q si seruarẽtur, nulla nũc esset
inter nos disputatio, nec tanta literarũ charitas, adeo vt eccle-
sia male defendi possit, sed missa hec faciamus, qui sunt hi de-
fensores.
ROB. ¶ Odiosum est eos enumerare, ne qui sola nobilitate
freti, se summos sacerdotes arbitrãtur, erubescãt, & confundant.
MAN. ¶ Si ipsis odiosum videbitur, alijs non erit ingratuz
quos non tam generis nobilitas, q̃ virtus ad celum extulit, que
sola nobilitas est, iuxta illud.
Tota licet veteres exornent vndiq; Cere.
Atria, nobilitas sola est, atq; vnica virtus.
ROB. ¶ Dicam, postq̃ me ipsum hortaris.
MAN. ¶ Hortor, atq; etiam rogo.
ROB. ¶ Est primum igitur ex his, qui succurrere, cardina-
lis Theatinus, vir sane literis cum grecis, tum etiam latinis, &
hebraicis pariter adeo eruditus, sacrarumq; literarum lectio-
ne supra moduz exercitatus, vt illo ipso satis ornata esse possit,
R. P. Christiana, & si oibus alijs esset penitus destituta. Quẽ
tñ sequitur Contarenus, homo summo ingenio, summa pruden
tia, summaq; auctoritate preditus, & ipse quoq; de literis sacris
deq; phia optime meritus, & qui mihi magis e celo delapsus vi
detur, q̃ in terra editus. Est inquam & adhuc inter istos Sado
letus, qui cum etate iam ingrauescente se totum christiane phie
secularibus disciplinis relictis penitus, velut tenebris, in q̃bus
tñ adeo pfecerat, vt nemo ipsuz facile anteiret, tm̃ frugis ade-
ptus est, & breuissimo quidem temporis interuallo, vt in ea om-
ne etatis tempus impendisse videatur, ita vt lumen hodie eccle
sie ab oibus predicetur. Mitto Simonetam, senem illum ma-
turum, & grauem, studijs cum pontificij, tum etiam ciuilis iuris
stipatum, quibus in tota vita nihil putauit iocũdius. Valeranũ,
plurimis maximisq; in rebus probatissimum, & omnium existi-
matione, vite integritatate, exemplaritate, & ceteris nature doti
bus ornatissimum. Campegium tã magni intellectus, consilij, &
prudentie, vt non solum literis, sed omnibus etiam rebus natus
esse videatur. Grimanum elegantissimum atq; eruditissimum, &
plurimis plane optimisq; artibus ornatũ, nec sue dignitatis im
memorem, cui naturaliter insitum esse videtur, vt omnia graui-
ter, prudenter, & consulto deniq; faciat. Bembum non dico, tã

magni nominis virum, & tam laudate virtutis, vt alienis preconijs non indigeat. Nõ Carpeñ. Burgos, parisium, & Brũdusinum, Alexandrum, quoniam tales sunt, vt dubio procul literarum eruditione, & vite sanctimonia certatim ab omnibus, cũ diligi, tum amari, & magno quidẽ studio, mereantur, & alios, quos si tibi numerare vellem, memorieq; tenere (iam diu enim a curia sum absens, & magnorum virorum consuetudine careo, qua frequẽtissime vti solebã, adeo vt obliuioni pene oĩa mãdauerim) innumeros audires, nonne igitur hi soli tibi vñr concilio apti.

MAN. ¶ Aptissimi inquam, si ita est, vt dicis.

ROB. ¶ Iurato mihi crede.

MAN. ¶ Et non iurato credo, vt tibi alia multa, cui sane credendum est.

ROB. ¶ Eoq; magis, cum ipsoꝝ libri editi, & peruulgati passim ab oibus legantur, presertim Bembi, Sadoleti, Contareni, & Parisij, locupletissimũq; huius rei testimoniũ ꝓhibeant.

MAN. ¶ Hos libros non vidi ego.

ROB. ¶ Videbis si volueris.

MAN. ¶ Volo, & ardenter cupio, teq; rogo efficias, vt eos videam.

ROB. ¶ Venales sunt tibi emas, & me hac molestia liberabis, quandoquidem etiam ipse meos Lombardo Amulio, quẽ tui studiosissimum esse scio, commodauerim.

MAN. ¶ Et ita faciam, postq̃ habemus vnde eos depromamus, sed dic q̃so, cur non aptos pontifices crearunt aliquando, creantq; in dies, ipsiq; canonum auctores primi in canones incidunt, neq; se potius vt Charondas ille Tyrius, proprijs interficiunt manibus.

ROB. ¶ Qꝛ non sp̃ pñt canones ad vnguẽ (vt aiunt) seruari.

71 MAN. ¶ † Et male quidem, si non sit causa, qua nobis ab illis ipsis recedere liceat, quam semper excipimus, qualiscunq; fuerit dispositio, vt in. l. si hominem. ff. manda. & in. l. tutor qui repertorium, in prin. ff. de admi. tuto. & in. l. si minor. ff. de ma. vin.

72 † Immo leges ipsas transcendere licet ex causa, inquit Innoc. in. c. j. de consti. & peierare etiam seu manis a iuramento recedere, quod verius est, vt in. l. qui iurato. ff. qui satisda. cog. & am-

73 plius hominem occidere, † quo scelere tamen nil maius esse vñr vt in. l. vt vim. ff. de iusti. & in. l. i. ff. de iu. perso. & in. l. qui seruuz. ff. de verb. oblig. idq; Ci. in lib. offi. confirmat, & hominẽ nedũ sed patrem quoq;, fratrez & vxorẽ. l. minime. ff. de relig. & sump. fu. l. fi. ff. de re. diui. l. gracchus. C. ad leg. iul. de adul.

ROB. ¶ Optime dicis, nq; eos fecisse aliter credendum est facile, minusq; tibi assentiendum, q̃ in dies tales creent̃, quandoquidez Paulus. iij. Pontifex maximus, qui hodie clauũ tãti Imperij tenet, gubernaculaq;. R. P. Christiane tractat, & prudentia sua moderatur, neminem hucusq; creauerit, qui nõ ea omnia habeat, & consecutus sit, que in quouis summo ac maximo viro desiderari possint.

74 MAN. ¶ Fecit equidem rem pontifice dignam, † quoniam ecclesia indiget viris literatis. & non asinis deferratis, vt exaltentur super cedros libani elingues, & sine sensu, & qui vix sciunt manus dextra quot digitos habeat.

ROB. ¶ Igitur alij male fecerunt, qui quandoq; alios crearunt concilio non aptos.

MAN. ¶ Immo pessime, cum non videam etiam, que causa esse possit, cur leges transcendantur.

ROB. ¶ Caue ne de pontificis potestate, hoc pacto que in eo summa est (vt scis) male sentire videaris.

MAN. ¶ Percontari huius rei causaz, de qua disputamus, non est de pontificis potestate male sentire.

ROB. ¶ Dicam ego postbac, si scire desiderabis.

MAN. ¶ Et cur non in presentiarum.

ROB. ¶ Ne d̃ via & accepta disputatiõe nimiũ deflectamus.

MAN. ¶ Sequere ergo, & cum eo ventum fueris, vt huiusce rei commode aliquid loqui possis id, & que nunc pretermittis consulto recordare.

ROB. ¶ Faciam q̃ promptissimo animo.

MAN. ¶ Et ego intento nunc te audio, ne omnia dilabãtur si vnum aliquod effugerit.

75 ROB. ¶ † In concilio ergo Patriarche etiaz adesse debẽt sine q̃bus male ecclesie necessaria tractarẽtur, seu primates, vt vis, quoniam eadem dignitas est, quamuis noĩa diuersa, vt in. c. duo simul, de offi. ordi. & in cano. j. & ij. xcix. di. grece sic dicti ab archos, quod est princeps, qm̃ alias latine patrum principes appellantur, vt in cano. cleros. xxj. distin.

MAN. ¶ Sunt ne isti adeo multi.

76 ROB. ¶ † Multi quidez, tũ vel maxime Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolimitanus, de q̃bus in. c. antiqua, de priuileg. & in. c. graue, de preben. & in ca-

77 no. ij. xxij. dist. horumq; sedes principales, post romanaz † que disponente domino, super omnes alias ordinarie potestatis, obtinet principatum, vt pote mater vniuersoꝝ Christi fidelium, & magr̃a, vt. in. d. c. antiqua, cũ dixit beato Petro, tu es petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, vt Mat. xvj. c. & in cano. sacrosancta. xxij. dist. qd̃ & alio loco. s. etiaz licet ad

78 aliud, recensuimus. & non ab re, † qꝛ sicut beatus Petrus apostolus primus fuit omnium apostolorum, ita & ecclesia suo nomine ꝯsecrata, prima esse dz, & caput ceterarũ, ad quam quasi ad matrem atq; apicem, oẽs alie recurrant, vt in cano. dudum. iij. q. vj. adeo vt hereticus sit, qui secus credit & tenet, vt in cano.

79 ij. ea. di. † in qua etiã sedes patriarchales sunt. ꝯmuniter quattuor, sanctorum Petri & Pauli, sancti Laurẽtij extra muros, sancteq; Marie maioris. addunt & alij Lateraneñ. que constãtiniana cognominata est, vt in cano. in nomine domini. xxiij. di. & in. c. fundamenta. & ibi not. de electio. in. vj.

MAN. ¶ Aquilegieñ. omittis, Gradeñ. & Bituriẽñ.

ROB. ¶ Dixi iã eas, quas tibi enumerauim⁹ p̃ncipales eẽ

MAN. ¶ Et si principales sunt, non est propterea q̃ & hi ad esse concilio non debeant.

ROB. ¶ Debent absq; dubio, sed tibi huicq; rei satisfactũ esse putabam, cum patriarchas dixissez adesse debere, eoq; magis quia sunt etiã qui arbitrantur hos, quos modo nominasti, non patriarchas, sed primates proprie appellari.

MAN. ¶ Vtcũq; sit, haud multũ curãdũ est, dũmodo & ipsi concilio apti sint, digniq; non potius abesse quam adesse.

ROB. ¶ De his alias.

MAN. ¶ Immo nunc, qm̃ de ꝑsonis ꝯciliaribus querimus, nõ tã vt presint, q̃ vt prosint, & an tales sint vt prodesse possint.

ROB. ¶ Male etiaz de cardinalibus sentiebas, adeo vt necesse fuerit mihi aliquos tibi enumerare, quos nedum concilio, sed cuicunq; rei aptissimos esse intellexisti.

80 MAN. ¶ † Concilio nihil maius dici potest, iccirco morum honestas etiam, & literarum scientia maior eo tunc desideratur, quoniam alias quanta ecclesijs damna proueniant, & christiane. R. P. nemo sane mentis ignorat, vt dr̃. in. d. c. graue, scio enim canibus multos potius q̃ literis oblectari.

ROB. ¶ Ergo non omnes, & si omnes etiam (vt sentis) illis oblectarent̃ haud reprehensibile esset, quãdoquidem id recrea-

81 tiõis gratia agant a ratione non alienum. † quoniam ipsa magistra ꝓm labores adaptanda est quos, & post ingrauescentes defatigatione animos, delinimẽtũ aliqd̃ querẽdũ cũ exploratuz ẽt sit post datũ ad opera diẽ, somni & quietis parentẽ succedere noctis vicẽ, de Scipione & Lelio nota est historia de sceuola item & Socrate, quoꝝ alter forẽsibus negocijs fatigatus alea, & calculis, interdũ pila ludebat, alter vero more puerorum harundinẽ ascẽdebat, ita, vt aliqñ ab Alcibiade inuẽtus, derisus sit, vt deq; alijs innumerabilibus, sed habe adhuc q̃ Achilles sudoribus bellicis, & hostibus ad Troiaz cesis, cantus ac cytharam hac ratione attigit. & q̃ Amasis Egyptiorum Rex cuz aliqñ ꝯpotationibus operam daret, interq; ꝯpotores iocaretur, Morionem & Scurrã agẽs, Egyptijs ipsiuz accusantibus, qua si ea Regi minime ꝯuenirent, sic dicere solebat, Arcus, si semp̃ intenti sunt rumpunt̃, hac similitudine ꝑsentiẽs, hoĩes pari mõ si assiduo labori incumbũt, nec vlla ex parte sibi indulgeãt, ope re debilitari, actiõeq; frãgi, & pedetẽtiz mẽte capi, aut mẽbris.

MAN. ¶ Magni certe sũt labores, q̃bus hi q̃tidie excruciãt̃, recreatione ea d̃ re indigẽtes, adeo vt nec podagra laborẽt, nec chiragra, nec ob id asinũ lapidem aliter expetant, ocij ac delitiarum argumentum plane apertissimum.

ROB. ¶ Non minus certe hoc morbo plerumq; laborant, qui fatigantur, q̃ qui ocio & delitijs marcescunt, si maxie labores immoderati fuerint.

MAN. ¶ Hoc idẽ esse plerũq; dicis, & recte qdẽ ex quo ipsa rerũ experientia, vt in pluribus, contrarium euenire videmus.

ROB. ¶ Vtcũq; sit, vel ociosaz ducant vitã, vel laborẽt oĩno id recreationis gratia vt dixi, sibi a lege permittitur.

82 MAN. ¶ † Falleris, qꝛ imo lex id ipsuz vetasse vr̃, vt in. c. j. & ij. de cle. vena. vbi oibus seruis dei, nota verbũ, venatiões, & siluaticas fatigatiões cũ canibus, & accipitres, aut falcones habere interdictum est, & plus q̃ non simpliciter dixit seruis dei interdictũ, sed oibus, vt vniuersali hac dictione neminẽ exciperet, vulg. l. iulianus. ff. de leg. iij. c. solite de maio. & obedien.

Rob.

ROB. ¶ Nō fallor certe ex quo intelligit̄,si voluptate hac, & sepius qdē detineant̄,eā in ɔsuetudinē pducētes, vt tex.met. in.d.c.j.sentit,& gl.ibidē declarat,nō aliqñ,& ex cā.s̄.dicta, sicuti,nec generaliter in omni venatione,vt puta hominū oppressiua,adulatoria,arenaria,& similibus,nec in omnibus personis passim admitti solet.

83 MAN. ¶ †Blandiūtur certe leges,qm̄ nullus venator sanctus inuētus est,peccatores multi,hisce negotiationibus operā dātes,qđ exēplo Esau potissimū ostēdi pōt,q similis erat,vt in cano.Esau.lxxxvj.dist.& Acteonis pariter, quē Poete ingeniosissimi & prudētissimi rex indagatores, nec fabulosi simplr (vt multi astruūt) sed eruditissimi homines, & diuino quodam artificio prediti,a canibus discerptū fingunt, qm̄ hi bona omnia sua dissipant, & ɔsumunt.vel q2 re ipsa & vere ēt venatoribus euenire soleat, vt a feris occidant̄, quemadmodum Bias a leena. Teucer vero Priami Regis filius in Hebritijs siluis ab vrso.

84 †Adde q venatio (vt apud Xenophontem legit̄) est quasi quoddam rei militaris preludium, & bellice virtutis simulacrū,ita vt nihil in eo studio facile reperiri queat, quod sit ab ipsa militia,& ab armis vel alienum,vel disiunctum, nā prima luce surgere,sitim,famem,estus,frigora,labores,& alia sexcenta incommoda tolerare discimus,insidias,simulationes,dissimulationesq̄, iaculandi, sagittandiq̄ artem, cum robustis & animosis ɔcurrere feris,ac de victoria decertari,Que omnia & singula sunt via quedā,ars,& industria,ad verū certamē q̄uo igitur clericis,seu his,qui ɔcilio adesse debēt,permissa vllo mō esse videntur & dicam ego si lex hoc ipsum permittat, militiam etiam sibi ipsis non denegari.

ROB. ¶ Omnia sano modo Mantua, intelligenda sunt, quod tu quoq̄ nō ignoras,q̄uis,aduersus leges loquaris, & s̄. ostensum est amplius,hac de re non repetendum aliter.

MAN. ¶ Facio equidē vt nihil indiscussū relinquamus, & de industria,sed dato q hāc interpretationem habeāt omnia,

85 prout habēt,†quodq̄ dictiones vl'es in locis preallega. restringant̄,vt iura vulg.dicūt in.l.inter oēs.ff.qui satis.cog.& in.l.qui aūt in fi.ff.de ɔsti.pecu.& in.l.fi.C.si.cen.vel reliq. & vbiq̄ not.

86 ipsaq̄ ratio suadet,†dic queso,quare his ēt piscatio absolute non est prohibita,vt venatio,& nouissime in cano.quid prodest, & seq.lxxxvj.dist.& in cano.quorūdā.xxxiiij.dist.alias.n.inter ceteros piscatores nō elegisset Apostolos Christus IESVS Marie filius,vt Mat.iiij.& Luc.v.legitur.

ROB. ¶ Forte pp silentiū, quo facilius ɔtēplari possint q̄

87 venādo,vbi clamoribus,& vociferatione tūc opus est.† Immo q & venatores sancti etiam inuenti sunt,vt Eustachius, & venatio in gallijs,sicuti piscatio permissa absolute.

MAN. ¶ Vtrunq̄ probo,nec de silentio dictum antea sperno,qm̄ Eustachius venatū relinquēs opera sanctitatis exer-

88 cuit,vt interpretes omnes i.d.cano.quorūdā,aiūt,& bene,†subijciētes aliud necessitatis cā permissū esse ibi,ex quo aliter viuere nequeūt.& qm̄ silētiū (singula singulis referēdo) ēt tutissima res est ab oībus & in oībus qdē personis, tū vel maxie clericis,desiderāda,cultus iustitie vt pax eiusdē opus pulcherrimū sane,& laudabile,qđ diuinū quoddā quoq̄ Pythagorici esse opinati sunt,& eiusdē Deus nobis preceptor, quēadmodū dicendi homines,ita vt nō inmerito ipsū in claustro,in cella, in refectorio,& dormitorio,habeāt religiosi,& vbiq̄ tandē locorū, sciētes in eo mali quippiā nō esse in loquēdo, & clamando vero

89 plurimū,& dicēdi hoīes magistros dixi,† q2 nullas artes absq̄ doctore discimus,excepta tacēdi,que tam vilis,& facilis est,vt Hiero.teste,ecclesias.c.iij.super illis verbis,tēpus tacendi, &

90 tēpus loquēdi,pceptore,nō egeat.& adeo tuta ad ppositū,†q index digitus pollici proximus,salutaris a veteribus appellatus est,idcirco q2 illo ori ad moto,silentiū (vt diximus) q multis de causis salutaris res dicitur,hominibus admonemus.

ROB. ¶ E fumo in flamam (vt aiunt)incidisti,q2 si ex cā alicubi permissū est,vtiq̄ ēt id recreationi haud est negandum.

MAN. ¶ Permissum inquā est, nec.s̄.negarā, nisi vt oia acuratissime disputarent̄,facto iam trāsitu ad piscationē,omnibus,& vbiq̄ passim permissam,tū vel maxime q2 clientes, famuli,& alij his assueti venant̄,& clamāt,videntibus tm̄ dominis vt recreati postea ad cultum, & diuina reuertantur ministeria eoq̄ argumento etiam, quia clientibus carentes,vt paulo ante diximus,& viuere aliter nequeūtes permissionem habēt per petuam hoc idem scilicet agendi per semetipsos.

ROB. ¶ In vnum ergo conuenimus quo ad omnia.

MAN. ¶ Absq̄ dubio,ita vt iam iam diuagari paululum, & non minus recreati his locutionibus (res enim est,que nō modo visu,verum etiam auditu delectat) q̄ venationibus interdū conciliares homines,iure merito vlterius progredi possis.

ROB. ¶ Quod eo libentius ēt facio, vt finiamus, ex quo

91 prolixitas reprehensionem habet.†Ad concilium igitur vocātur. quoq̄ Archiepiscopi,vt in cano.concilia.in.§.hinc etiam. xvij.dist.greco vocabulo sic dicti, quasi episcoporum summi, idest primates,vicem apostolicam tenentes,& presidentes tam metropolitanis,quam ceteris episcopis, vt in cano. clericos, in principio vigesimaprima distin.

92 MAN. ¶ †Admitto,sed quid a metropolitanis differunt, non ne his similes sunt?

ROB. ¶ †Sunt quidem,verum a mensura ciuitatum aliter appellati,quoniam singulis prouincijs preeminent, vt ibidem adhuc legitur,quorum auctoritati,& doctrine ceteri sacerdotes subijciuntur, sine quibus nihil reliquis agere licet episcopis, vnde totius prouincie sollicitudo, archiepiscopis supradictis commissa est.

93 MAN. ¶ †Que mensura inquam est ista.

ROB. ¶ Nulla alia, nisi sub se habere decē vel vndecim episcopos,vt in cano.scitote.vj.q.iij.

MAN. ¶ Est ne hoc cōmuniter,& semper,hac de substātia?

ROB. ¶ Non,quia Papa principum gratia plerunq̄ hūc

94 iuris ordinem transgreditur † ita vt in Sicilia tres sint, quorum duo enumerantur in.c.cum causa, & ibi Abb.de offi.deleg.panormitanus scilicet,& montis regalis.

95 MAN. ¶ †Ergo ad depositionem ipsorum episcoporum ēt procedent, quod tamen intrepretes omnes negant in.c.ij.de translla.prela.

ROB. ¶ Nimirum Mantua, quia soli Pape id ipsum reseruatum est, vt ibidem not. vbi alias de causa ciuili indiffe-

96 rēter,†& de partis cognoscunt criminibus, vt in cano.si clericus.xj.q.j.& in.c.sacro de sen.exco.& per Abb.in.c.pastoralis,in prin.de offi.ordi. Immo q & ipsi concilium etiam prouinciale quotanis faciunt,in eoq̄ vt principales sedent,quemadmodum in vniuersali Papa, vt not.in.c.graue, de preben.& in.c.sicut olim,de accusa.& in summa.xvij.dist.& sensit Ro.in consil.cccccxxj.incip.circa propositam, in prin.adeo vt iure

97 merito,si vniuersale fiat, quod † quāraro quidē fieri solet,ipsi quoq̄ vocari debeant,licet nō in prouinciali Papa,†ex quo hi in partem sollicitudinis etiam vocati sunt, vt in.c.ad honorē, de auct.& vsupal.& in cano.decreto.ij.q.vj.& in.c.canonum statuta,& ibi Fely.in.iij.col.in prin.de consti.

98 MAN. ¶ † Igit̄ hac ratione etiam episcopi ɔciliares erunt.

ROB. ¶ Absq̄ aliquo dubio, & legitur in forma iuramenti, posita in.c.ego enim, de iureiu.& latius.xv.xvj.& xvij.distinc. vbi locus suus.

99 MAN. ¶ † Et hinc est forte q hi fratres Pape appellantur,idem Fely.in loco preal leg.testatur, & Prepo. Alexan. in.c.per venerabilem, in.§.quod autem, in.cxxiiij.col.qui fil. sint legi.& habetur in.c.q̄ graui, de cri.fal.

ROB. ¶ Immo & canonum magistri, ac custodes, vt in cano.cum quibus,in fi.xxiij.q.iij.& in cano.si quis cum clerico.

100 xj.que.j.† per que iura ita etiam dicebat Archid.in.c.de libellis.xx.dist.ex quo scire debent leges,& alios docere, nō autem doceri ab alijs, vt in prin.in auc.vt cle.apud prop.epis.& in auc.causa,& in.l.repetita,& vtrobiq̄ not.C.de epis.& cle.& in cano.si clericatus.xvj.q.j.& in cano.qualis.viij.q.j.& in cano. conuenientibus,in.§.item cōstantinus.j.q.vij.& in.c.oporter, & in.c.cū in cunctis,& in.c.cū nobis,de electio.& tradit Bar. vltimo loco in auc.de sanctis.epis.etiam per illum tex.in prin.

101 & in.§.si quis ɔtra.†Debent item periti esse amplius in vtroq̄ testamento, ne alias si imperiti fuerint iudicati, repellantur, vt in cano.statuimus.lxj.di.& in cano.oēs.xxxviij.di.& ponit in cano.qui episcopus,Archid.in prin.xxiij.dist.

MAN. ¶ Si hoc esset vt dicis Roberte, pauci adessent qdē concilio,quoniā pauci ēt litteris operā nauant, innumeriq̄ sunt,qui ocio potius & inertia marcescūt, & si q̄ negotiationem habēt,siq̄ nō dico litteris operā nauant, sed in studio morant̄, ea cū lusoribus potissimū est,& fama litteras cū latinas, tum ēt grecas,& phiam potius quam canones,ac vtriusq̄ testamenti peritiam,profitentur.

102 ROB. ¶ † Parū ne tibi vr̄,q disciplinas istas profiteantur ?nā sine his,politioribus scilicet litteris nihil, quod laude dignū sit,agere possumus,q̄ pncipia sūt q̄ maxima ad oēs sciē-

103 tias† philosophia vero omniū mater artiū, procreatrix,& pa

rens, nunq̃ satis laudata, donum insuper ac inuentum Deorũ, q̃ qui profitet̃, grauissimã (inquit Cice.) personã sustinere vr̃. Jmmoq̃ nihil prestantius ea mortaliũ generi, Deoꝝ consensu atq̃ munere, neq̃ datũ est, neq̃ dabit̃. tota frugifera, ꝛ fructuosa, nec vlla pars eius, que inculta ac deserta sit, inueniri potest.

104 MAN. ¶ †Canonibus ꝛ theologia xp̃iana hereses defenduntur, conciliosq̃ prodesse possumus nõ eloquentia aliũna licẽtie ac libertatis, ꝛ seditionũ comite, quã Lacedemones reprobarũt omnimodo, existimãtes proboꝝ hominũ sermonẽ nõ ab arte, sed a pectore ꝛ operibus proficisci oportere. Romani vero ea de re, q̃ꝫ hominũ vite plus officere solet q̃ prodesse, assentationis, adulationis, ꝛ metiendi deniq̃ artificiũ quoddã ingeniosissimũ. vsq̃ adeo vt Archidamus Sophista, cũ rõcinaret̃ Pericles, plane semper se victũ fateret̃, q̃ ipsuꝫ alias i bello vicisset. ꝛ Cireneus Carneades afficeret, vt quid verũ esset,

105 aut facile cerneret̃. †Et plus ɋgloriabat̃ Demosthenes, se q̃n voluisset, posse Judicũ sentẽtias ad suã volũtatẽ ɋuertere, ser-

106 monis artificio. †Minusq̃ philosophia, inuenta potissimũ vt nobis tm̃ prodessemus, vltroq̃ facere disceremus, affectus nostros cohibẽtes penitus. que formidine legũ sanctissimaꝝ agũt pleriq̃. nã inanes sollicitudines detrahit, cupiditatibus liberat, ꝛ timores pellit, ꝛ sola animi medicina dr̃, nihil cõe habẽs hereticorũ morbis, ꝛ xp̃iane religionis salute. Sed vtcunq̃ sit, resq̃ se habeat Roberte, sequere, q̃m omnino presto sunt illi saltẽ, qui anteq̃ episcopi essent, hisce disciplinis operã nauauerant, aliorum inscitiam supplentes vnum tamen ex te scire cupiẽs, an inter archiepiscopos, quorum paulo ante mentio facta est loci distinctio detur.

107 ROB. ¶ †Haud est dubitandum, ex quo Mediolaneñ. Rauenateñ. preferẽt vt in cano. ɋcilia, ẽt. s̃. alleg. i. §. hinc ẽt, ad fi. xvij. dist. nec tantopere, ad ep̃os redeũtes, eoꝝ eloquentia, ꝛ philosophia pariter, in his prediti fuerint (vt sentis) exprobrãde, quãdoq̃dẽ, vt hr̃ Dan. j. ꝛ Exo. iij. ꝛ. xj. ꝛ in cano. legimus.

108 xxxvij. di. Moyses† ꝛ Daniel omni scientia Egiptioꝝ, ac Caldeoꝝ ẽt eruditi fuerint, preceperitq̃ Deus filijs Jsrael, vt expoliarent Egyptios auro, ꝛ argento, moraliter instruẽs, vt siue auꝝ sapie, siue argentũ eloquẽtie apõ Poe. inuenirem⁹, i vsuꝫ salutifere eruditionis verteremus, ꝛ in Leuitico amplius dicat̃ ɋ mellis primitias, idest dulcedinẽ humane eloquentie domi-

109 no polliceri debemus. †Jmmo ɋ omnis cũ rhetorice, tum eloquentie splendor, Cassiodoro teste, in expositione Psalterij, ꝛ Poetice elocutionis modus. ac varietas, decore pronunciationis a diuinis scripturis sumpsit exordium. quas nec Hiero. abhorruit, nec Augusti. nec apostolus ipse Paul. gentiũ magister, detestati sunt, vt in cano. turbat acumẽ. di. preal. xxxvij.

MAN. ¶ Omnia plane vera esse existimo, si discant̃, non ad voluptatẽ, ꝛ vt verboꝝ lenocinio atq̃ ornatu delectati, vltra nil aliud querant, sed vt gentiliũ errores legẽdo potius detestẽtur. ꝛ ad eruditionem, vsumq̃ (vt tu quoq̃, ꝛ recte quidem, proxime dixisti) sacre eruditionis.

ROB. ¶ Nec secus agunt hi, qui in studio morantur.

MAN. ¶ Utinã ita esset vt dicis, ꝛ iuri põtificio postea operam darent, has sciẽtias assecuti, qõ tñ nõ dico nõ faciunt, sed nec ẽt faciendũ cogitant dictitantes libraria supellectili opus esse, ꝛ qõ peius est, id ipsuꝫ potius baiulis q̃ episcopis conuenire, nesciẽtes aliter eos consecrari haud posse, iuxta illud Ozee. iiij. tu sciẽtiã repulisti, ꝛ ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi trãsumptiueq̃ legit̃ in cano. omnes psallẽtes. xxxviij. dist. ꝛ nimirũ (qõ adhuc ibidẽ dr̃) vt possint secũdũ mãdata cõ

110 seruare populũ sibi cõmissuꝫ eumq̃ instruere, ꝛ docere, †ꝛ hac de re non facile essent promouẽdi, nisi canonum professores, ꝛ imbuti iam literis sacris, qui tamen iacent, ꝛ vt de Antonio dicebat Augustinus, cum doctrinis suis demerguntur in profundum, indocti vero ꝛ literarum expertes cum diuitijs suis, ꝛ inscitia ifami ac dedecorosa, p̃mouẽtiũ culpa surgũt, ꝛ rapiũt oĩa.

ROB. ¶ Sic queso Mantua, non ne episcopi apostoloruꝫ typum gerunt?

111 MAN. ¶ †Gerunt vtiq̃, adeo vt in ecclesia ordo maior haud inueniat̃, secũdum glo. in. c. quia periculosum, de senten. excommu. in. vj. quam ob causam Papa etiam se episcopum vocat, ipsiq̃ summi amplius alibi vocantur, in cano. de his, de conse. di. v. ꝛ sanctissimi, Christi legati, patres, spirituales ꝛ columne tandem ecclesie, in cle. j. de pen. quibus principes seculares quoq̃ assurgere debent, in. c. solita, de maiori. ꝛ obe. ꝛ in canno. tributum. xxviij. q. vj.

112 ROB. ¶ †Ergo nulla scientia desiderari videtur, q̃ꝫ inter apostolos Petrus episcopus fuit, ꝛ pontifex maximus, a retibus tamen euocatus, vt in cano. legimus. xciij. dist. vnde forte etiam ignari, ꝛ rudes hoc Christi exemplo ad episcopatum pro-

113 mouentur, quos semper etiaꝫ dilexit propter humilitatẽ, †Jmmo ɋ nec fuisset Adam, vt Gene. iij. legitur, e Paradiso beatitudinis pulsus, nisi scire bonũ ꝛ malum serpente magistro didicisset. nec de ecclesia eijciẽdos censuisset Pau. apostolus ad Ro. xij. qõ ꝛ in. c. j. etiam dicitur, de renun. in. vj. ꝛ in cano. sit rector. xliij. dist. eos, qui plus scire volunt q̃ oporteat, nec Socrates ferme omnium disciplinas scrutatus, tũc primũ Apolinis oraculo sapientissimus philosophus indicatus, nisi id ipsum palam professus fuisset, se scilicet nihil scire.

114 MAN. ¶ †Omnia secum responsionem habent, Petruꝫ sapientia diuina, doctrinaq̃ spiritus sancti imbutum fuisse, vsq̃ adeo vt varijs linguis simul cũ alijs loqueretur magnalia Dei,

115 q̃q̃ a retibus euocatus fuisset. †Eiectum vero Adam e Paradiso, q̃ꝫ maluꝫ elegerit, non q̃ꝫ bonum didicerit, nec eijciẽdos censuit Paul. simpliciter scire volentes, sed vt verba sonant, peruerse scripturas interpretãtes, ꝛ plus hoc mõ q̃ scire oporteat, seu curiositate, quadaꝫ ea disceptantes, que minime necessaria sunt, quo modo etiam, aut simili saltẽ, que de Socrate dicebas, intelligi debent. ex quo id animi moderationi ascribendum erat, ꝛ vt amplius vnicuiq̃, q̃uis absolutissimo, documentum foret sanctissimũ, ne extolleretur, nec sibi tantum indulgeret, quominus in hac vita semper esse aliquid, quod ab eo disci

116 posset, arbitraretur, †ignorantia igitur, ꝛ si natura sui res mala est in aliquo, ꝛ detestabilis, quia omnium malorum fomes dicitur, ꝛ maximum (Plato teste in. vj. Alcibiades, seu de voto) malum hominibus, imo demẽtia quedã (vt in. xv. de ente ait) anime, que dum ad veritatem nititur intelligentia ipsa peruaricatur, tum vel maxime in episcopo reprehensionem habet, sed ad alia pergamus iam, quoniam (vt dixi) satis mihi est, episcopos ex his fore, qui precipue ad concilium honestandum vocãtur, si vere ipsi quoq̃ hoc nomine digni fuerint.

ROB. ¶ Uere oportunum videtur, ex quo nihil est, qõ nobis in re p̃nti dõm amplius supsit, aut a quouis desiderãdũ sit.

117 MAN. ¶ †Jmmo multa superessent, sed quia breuitati plerunq̃ ẽt est ɋsulẽdũ, Menelai exẽplo, q (vt Homerus refert) nõ multa qdẽ, veꝝ argutissima loqui solebat, taceo, ꝛ te ipsum attente ausculto.

118 ROB. ¶ †Abbates igitur ꝛ nouissime concilium exornãt qõ ex eo vider̃ lꝫ, q̃m Adriani tp̃e (vt ex histo. eccl̃iastica accepimus, ꝛ transumptiue legit̃ in cano. Adrianus. lxiij. di.) quo

119 regẽ Carolũ ad defendẽdas res eccl̃ie postularat (ad† hoc. n. oẽs principes tenent̃, nolẽtesq̃ excõicant̃, vt in cano. principes ꝛ in cano. administratores. xxiij. q. v.) id ipsum in patriarchatu lateraneñ. in ecclesia sancti Saluatoris nõ aliter celebratuꝫ est, nisi his interessentibus, idq̃ longe clarius in cano. ɋueniẽ-

120 tibus. j. q. vij. ꝛ ni mirũ ẽt, †q̃ꝫ ipsi quoq̃ baculo vtunt̃, post benedictionẽ tñ, monachos corrigiẽtes, ꝛ plerũq̃ mitra, vt epi, quẽadmodũ not. in. c. q̃to, de of. ordi. ꝛ in. c. vt apostolice, de

121 priui. in. vj. †ꝛ oibus prelatis inferioribus pferunt̃, vt in cano. a subdiacono. xciij. di. ꝛ in cano. j. lxix. di. ꝛ in. c. j. de eta. ꝛ q̃li. ꝛ ep̃is adhuc i aliq̃bus eq̃parant̃, vt in. c. fi. de offi. dele. in. vj.

MAN. ¶ Q̃ũo ɋciliũ ij possunt exornare (vt ais) cũ sint maxime pigues, ꝛ Bacchi potius p̃sonã gerãt, scene aptã q̃ ɋcil.

ROB. ¶ Non possuꝫ certe nõ ridere, ɋ oẽs fere semper maledictis insectatus fueris, nedum Abbates conciliares.

MAN. ¶ Jmmo bñdictis, q̃ꝫ nihil aliud scire faciunt (nũc de Abbati. loquor) nisi asinoꝝ ritu, comedere, ꝛ rudere in choro.

122 ROB. ¶ †Omnino magna sciẽtia ẽt eis haud ẽ necessaria si aliter tñ discreti, ꝛ periti i regula fuerit vt no. in. c. pe. de eta. ꝛ quali. ꝛ in cano. legi. xvj. q. j. ꝛ in cano. j. lv. di. ꝛ in cano. illiteratos. xxxvj. dist.

MAN. ¶ Ergo aderũt ɋcilio (qõ s̃. ẽt dictũ est) vt p̃sint, non vt prosint, ꝛ officiẽtes potius quam proficientes.

ROB. ¶ Jmmo p̃ficiẽt, ꝛ q̃ maxĩe, scitate vite, ꝛ p̃ntia, q̃ ẽt multũ adiumẽti affert, q̃q̃ eos dãnes nõ paꝝ, q̃si iter guttur ꝛ ignẽ cũcta sub vẽtris ditione posuerint, iuxta illud sp̃es Pria-

123 mi digna ẽ ip̃io, †nã (mitto ɋ olim boni ominis loco hẽbat̃ formosi hoĩs occursus, mali vero ꝛ iauspicati, deformis.) Scilla ob formitatẽ suam perhorrescens se se in mari precipitem dedit, ꝛ Uulcanus, quia claudus, in Lemno insula a parentibus deiectus est. Erictoniusad tegendos serpentis pedes, currum primus excogitauit. ꝛ Philopomenes Jmperator ligna hospitis scindens, vxoris iussu, seruum ipsum Jmperatoris arbitrata, faciei

124 cici deformitati (historia nota est) supplicium dabat. †Defor
mis etiã mulier, in Deuto. lege poterat repudiari, nec anima
lia maculam habentia offerebantur Deo, vt ibidem. c. xv. ⁊.
125 xxiiij. †nec ex summorum pontificum decretis deniqꝫ, vt toto
tit. de corp. vitia. cecus, claudus, mancus, lippus, gibbosus, im
periginosus ⁊ similes, panes Deo, aut sacrificium offerebant,
vitia corporis ad animum transferrentes.
MAN. ℭ Non sum adeo ignarus Roberte, vt velim defor
mes pulchris ⁊ formosis hominibus preferre, sed pingues non
esse pulchros sentio, nec concilio aptos, immo ineptos, vt Ca-
to dicebat, cũ similes videret, ⁊ reipub. infructuosos penitus,
126 † vnde Cerui, cum pinguescunt, quod tempore fructuum ma-
xime fit (teste Aristo. ix. de anima. c. v.) hac de re qꝛ inutiles
se esse sentiunt, ⁊ põdere corpulentie capi facile posse, nusq̃ꝫ ap
parent, sed longe secedunt, donec agilitatem pristinam recupe
rent, ⁊ macerentur, nec vltra vite sanctitas ex hoc comprehen-
detur, vt saltim proficiant communitati, ex quo pinguedo non
ieiunij, sed delitiarum argumentum est apertissimum, adeo vt
duo sint que simul esse nullo modo possint dicente Neemia. c.
ix. impinguati sunt, domine, abũdauerunt delitijs ⁊ inde te pro
vocarũt ad iracũdiam, ac legem tuã post terga proiecerunt, ⁊
Hiere. quinto incrassati sunt, ⁊ impinguati, ⁊ preterirunt ser-
mones meos pessime. ⁊ Deuto. xxxij. incrassatus, ⁊ impingua
127 tus recalcitrauit. † Plus sentio etiam, ꝙ pinguedinis ⁊ corpu
lentie deformitate ab abatie officio sint remouendi, perinde ac
si digito carerent, vel alia qualibet macula simili essent detur-
pati, ⁊ signanter deciditur in. c. j. ⁊ in. c. exposuisti, ⁊ in. c. fi. iun
cta glo. de corp. viti. ⁊ sic multominus eo debere ꝯcilio adesse.
ROB. ℭ Et si non omnes pingues sunt, ita vt alij concilio
commode satisfaciunt, quod ⁊ tu non negabis, quẽadmodũ nec
omnes ceci, aut claudi homines, pinguiũ tamen defensionem
128 suscipio, dic queso, † non ne origines se eunuchum fecit, vt li-
berius, ⁊ occulte quidem, persecutionis ecclesiastice tempore
mulieribus predicaret?
MAN. ℭ Fecit inquam.
129 ROB. ℭ † Non ne Marcus, ⁊ rursum, sibi pollicẽ preci-
dit, vt indignus esset sacerdotio.
MAN. ℭ Precidit.
ROB. ℭ Nec ipsi cõcilio sicuti nec sacerdotio, apti fuissent,
⁊ tñ vterqꝫ sacerdos factus est, vt ecclesiastica historia narrat,
⁊ glo. in cano. si quis absciderit. lv. dist. ⁊ cuicunqꝫ rei aptissimi
iudicari ergo quãto magis pingues ⁊ corpulenti, esto ꝙ omnes
huiusmodi sunt, quod tamen (vt dixi) minime est putandum.
MAN. ℭ Vtiqꝫ tibi assentirem, si hec ad consequẽtias (vt
aiunt) trahi possent, ex quo pulcherrimum etiam Gordij arbi-
trantur, tunc regem creare eum, qui maxime esset corpulentus
verum quia accidentia sunt, nec a sanctis canonibus in cete-
ris ⁊ cõmuniter approbata, adduci a te nunc haud meruerũt.
sed (vt dixisti) alij, qui ⁊ vite sanctitate, ⁊ literarum eruditione,
alijsqꝫ modis, quibus possunt, satisfaciant, ⁊ hi, quorum Deus
venter est, si qui sunt interim, ventri ⁊ genio suo indulgeant, cõ-
ciliaribusqꝫ personis concilium linquant, tu vero qui ridendo
audisti, que de corpulentis ac pinguibus dicta sunt, ⁊ quorũ par
tes etiam tutatus es, si quid aliud restat, ad exitum perducas.
ROB. ℭ Essent alij q̃ꝫplures, qui ꝯcilio nõ tã adesse debẽt,
q̃ꝫ possunt, enumerandi, sed quoniam ij precipue vocandi sunt,
alios de industria preteribo, tum vel maxime quia tandem finiẽ
dum est, ⁊ his modus statuendus, ex quo alia quoqꝫ, ⁊ forte ma
ioris ponderis, a nobis proposita disputationem desiderantia,
supersunt.
MAN. ℭ Tu maior, tibi me est equum parere Menalca.
130 †Sed anteq̃ꝫ incipias, si tibi videtur, quodqꝫ hoc vnum hic ca
dat docẽdũ qualiter prelati ad ꝯciliũ vocãdi sint, dicas queso.
ROB. ℭ Citationibaus inquam.
MAN. ℭ Pluribus vel vna tantum.
ROB. ℭ Vna, quoniã alias a iudiciali non nõ differet, ⁊ ma
le, vt not. in cano. si episcopus. xviij. distin. ⁊ in simili in cano. si
forte. lxv. dist. ⁊ tradit Inno. in. c. cum nobis, de electio. cum
competenti tamen dilatione, secundum Jo. and. in. c. non mi-
nus, ad fi. in versi. commoniti, de immu. eccle. ⁊ est argu. in. l.
quod dicimus, ⁊ in. l. rarum. ff. de solu. ⁊ in. l. si quid venditor, in
prin. ff. de edil. edic. ⁊ in cano. quoniam. xxxj. distinctio.
131 MAN. ℭ †Rationabile est, sꝫ quid si vocati haud veniãt?
ROB. ℭ Puniuntur, nisi iustã habeãt excusationem.
MAN. ℭ Qua pena?
ROB. Vt a cõmunione sint penitus alieni, nec possint absol
ni, nisi a sequenti concilio, q̃ꝫq̃ꝫ alias absolutio differri minime
soleat, vt in. c. qua fronte, de appella. ⁊ ad propositum in cano.
si quis autem. xlviij. dist. ⁊ in cano. si quis suadente. xvij. q. iiij.
132 MAN. ℭ †Si iustam excusationem habẽt, debent ne cer-
tum nuncium mittere, cui credatur, an vero excusationes suas
literatorie conscribere?
ROB. ℭ Alterum ex his sufficit, vt in cano. episcopus, ⁊ se
quen. ⁊ vtrobiqꝫ gl. xviij. dist.
133 MAN. ℭ †Sꝫ adhuc q̃ sunt cãe iustã excusationẽ p̃bẽtes?
ROB. ℭ Multiplices quidẽ, tum vel maxime etas, infirmi
tas, domesticum funus, ⁊ tale quid, aliud hic non aliter enume
randũ breuitatis, gratia ⁊ vidẽdũ alias in cano. ꝑuenit. xviij. di.
134 MAN. ℭ †Nũquid recedere possint añ expeditionẽ ꝯcilij.
ROB. ℭ Nequaquam, adeo vt pena antedicta puniantur,
si id ipsum facere ausi fuerint, quasi concilij neglectores, vt in
cano. si quis autem, prealleg. xviij. dist. ⁊ in cano. certum. xj. q.
iij. ⁊ sic cũ canonice vocati venire contempserint, aut ante fini
tum concilium abire presumpserint, vel etiam si conciliaribus
preceptis (vt ibidem dicitur) postquam illuc venerint, obedire
respuerint. Et hec de personis conciliaribus tacta sufficiant, vt
iam (quemadmodum proxime diximus) finiamus, oram soluẽ
tes, ⁊ vela dantes ventis, vt ad ipsius concilij quoqꝫ disputatio
nem, seu disputationis portum perueniamus.
MAN. ℭ Postquã hoc ipsum desideras, quod ⁊ ego ex te
scire etiam quam maxime cupio, ⁊ precipue quidem, quia nihil
relictum est a nobis, quo ad predicta amplius desiderandũ enũ
cia, faxit ita Deus optimus maximus, vt loquaris ex animo, ⁊
ardenter, sicut cepisti, quoniam futurum ipsum sperabimus,
vt non minus vtilitatis capiant lectores salibus tuis quam vo-
luptatis leporibus, quibus scates plurimum, ⁊ concinnitate lo
quendi.



ROB. ℭ Mittamus ista que ab ingenuo viro longe aliena
esse debent. ⁊ rem ipsam euestigio aggrediamur.
MAN. ℭ Ergo adulatoris nota me ipsum hoc modo tacite
subaccusas.
ROB. ℭ Absit, imo moneo te, vt caueas ne adulationibus
assuescas, ⁊ adulatorem agas.
MAN. ℭ Quomodo adulatorem agere possum, si libere lo-
quor semper qua de re tu etiam aliquando me reprehendisti.
ROB. ℭ Non semper libere loquimur, nec omni tempore,
quin aliquando etiam adulatoris personã agamus q̃ꝫq̃ꝫ omnia
nunc in bonã capienda sint partem vt iam incipiamus.
MAN. ℭ Incipe, quia non te amplius interrumpo.
ROB. ℭ De concilio igitur loquuturi nunc quid primum
expediat, atqꝫ dicendum a nobis sit, ante omnia cogitemus.
335 MAN. ℭ †Crederẽ ego prius a diffinitione esse sumendũ
exordiũ, vt quid sit id (Ci. test) de quo disputatꝰ, intelligamus.
ROB. ℭ Nec secus faciã, tũ vel maxime, qꝛ definitio ipsius
rei, que definitꝰ, ꝗditatẽ ac essentiã ostendit ⁊ verus est docẽdi
136 modus, †imo Arist. dicebat, nos essentialia cognoscere nõ pos
se alicuiꝰ rei, nisi nõis definitionẽ accipiamus, q̃ nihil aliđ ẽ q̃ꝫ
breuis ⁊ circũscripta rei adhuc explicatio oĩa accidẽtia nihilo
minus manifestãs, ostendẽtes post hec vnde dicatur, quotu-
plex sit, quando debeat celebrari, que solemnitates in eo adhi-
beantur, an vnus pro omnibus respondeat, an papa concilium
dissoluere possit, ⁊ alia quam plurima, prout inter loquendum
nobis occurrerit.
MAN. ℭ Quid ergo concilium sit, dicas, vnde cetera fere
omnia scire postea facile possimus.
137 ROB. ℭ † Concilium breuiter nihil aliud est, nisi genera-
lis quedam fidelium venientium collectio, auctoritate summi
pontificis regulariter conuocatum.
MAN. ℭ Quare generalis.
ROB. ℭ Quia, vt statim dicemus, quedam etiam particu-
laria sunt, vt sic hoc vnum ab alijs differre videatur, alias defi
nitionem tradidissemus cum genere, tum differentijs carentẽ,
haud dicendum.
MAN. ℭ Recte quidem loqueris, sed rursum quare fide-
lium dixeris, explica.
ROB. ℭ Dixi, vt omnia accidentia manifestarem, ⁊ dubi-
138 tationis tollende gratia amplius† q̃ꝫq̃ꝫ infideles concilio ad-
esse nec possint, nec debeant, quod etiam Auero. de anima cõ-
men. iij. docet, ⁊ habetur (singula singulis referendo) in. l. que
dubitationis, ⁊ in. l. non solent. ff. de reg. in. ⁊. in. l. i. in §. quam-
uis. ff. de ven. inspi. ⁊ in. l. i. in prin. ff. de estima. actio. ⁊ in. l. iaꝫ
hoc iure, in fi. ff. de vulg. ⁊ pub. sub.

MAN. ¶ Falleris, q: plerunqꝫ ipsi quoqꝫ vocati ⁊ impetiti admittuntur, puta si ꝯtra precepta proprie legis aliquid faciāt.
ROB. ¶ Verissimum idest vtiqꝫ. vt puniantur, non vt pro-
139 sint cōcilio, † ex quo omnes sumus oues Christi, licet non om-
nes de ouili ipsius, ⁊ sancte matris ecclesie, vt in. c. quod super his, de vo.
140 MAN. ¶ † Sed quomodo hoc ipsum esse potest, cum dicat Apostolus. j. ad Corinth. c. v. ⁊ transumptiue tex. in. c. gaudemus, de diuor. ⁊ in cano. multi. ij. q. j. de his qui foris sunt nihil ad nos. sensusqꝫ sit, eos canonibus non ligari, quod etiaꝫ refert Abb. pa. in. c. j. in. ij. col. de consti. ⁊ Ancha. latius in cōsil. ccxliiij. incip. christianissime, in prin.
ROB. ¶ Immo ꝙ nec aliter, esse potest, cum predicta intelligantur respectu excōmunicationis, ⁊ fidei, ad quam sola Dei optimi maximi gratia vocari debent, non compelli, vt in cano. de iudeis. xlv. dist. ⁊ declarat Abb. in. d. c. gaudemus, in. iij. col. Dixi etiam auctoritate pontificis, ⁊ regulariter tandeꝫ, ne-
141 graueris me interrogare totiens, † q: alia quoqꝫ concilia sunt,
que sine summi pontificis auctoritate, siue eius legato, celebrari possunt, vt in cano. regula, in. §. porro. ij. dist. ⁊. xij. dist. per totum, ⁊ subijciemus statim.
MAN. ¶ Nō grauantur, qui discunt, si maxime interrogantes sint curiosi vt ego.
ROB. ¶ Concilium hoc tuum laudo, sed a me parum discere potes presertim hac in re in qua doctissimus es, ⁊ semper insciciam dissimulasti.
MAN. Ut video ad vomitum adulationis pristinum necesse est reuertamur obiurationis medicamento comprimendum, ideo ad alia transeamus, vnde concilium scilicet (vt proposuisti) dictum sit.
ROB. ¶ Quam libentissime, si primum tamen me excusatū habueris, diffinitionem vnicam tantum huiusce rei tradidisse
142 † quoniam periculose communiter sunt, ⁊ nulla, que non facile
possit subuerti, vt in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. ⁊ in. l. j. ff. de reg. cato. ⁊ in. l. mora. ff. de vsu.
MAN. ¶ Excusatione opus non est, tum ratione predicta, tum etiaꝫ quia breuittati semper, ⁊ maxime nunc, quod ⁊ supra quoqꝫ testati sumus, est consulendum.
143 ROB. ¶ Concilium igitur dictum est ab intentione com-
muni, ex quo fideles (vt diximus) conuenientes in vnum omnē mentis obtuitum dirigunt, sicut supercilia, que oculorum sunt, conueniunt, ipsos claudendo, adeo vt qui sibimet dissentiunt,
144 concilium non agant, quia non consentiunt in vnum, † ⁊ inde ēt
synodus, grece, latine vero concilium, cetus, conuentus, ⁊ simile qddā, vt in cano. j. in. §. synodus. xv. dis. ⁊ tradit post Isido. li. ethimologia. vj. c. xv. Card. in prohe. clem. in. §. nec sane, in prin. dicta pariter a syn, quod est con, ⁊ odos, via, quia ad synodum homines diuersis itineribus accedunt, vt in locis preallegatis legitur.
MAN. ¶ Placet mirum in modum, sed forte dici etiā potest, a concio concis appellatum fuisse, quod idem est ꝙ conuoco, quasi fideles simul conuocentur.
145 ROB. ¶ † Longe mulior est canonis decisio, quoniam cō-
cire est cuꝫ aliqua perturbatione, vnde Comi. hic facit trāquillitatem, iste omnes flectus concit. ⁊ ab vrbe condi. Liui. j. elatum domo Lucretie corpus in forum deferunt, conciuntqꝫ miraculo (vt fit) rei noue, atqꝫ in dignitate homines.
146 MAN. ¶ † A consensu etiam, vel consilio, ⁊ a concalando
simul, idest cōuocando, deriuari adhuc dicere possumus, quoniam in vnum locum fideles conuocantur, vt de summa rerum deliberent, quod etiam Cesar. ij. bel. ciuil. sensit his verbis, quibus de causis, concilio conuocato, de summa rerum deliberant ⁊ alibi Poe. conciliumqꝫ vocat diuum pater atqꝫ hominū rex
147 † vnde conciliare quoqꝫ animos hominuꝫ dicimus, amicitias,
beneuolentiam, ⁊ similia, idest vnire simul, coniungere, ⁊ vinculo quodam fere indissolubili connectere.
ROB. ¶ Nec secus dici potest.
MAN. ¶ Ideo aliud, quod sequitur, si placet, explica.
ROB. ¶ Quomodo placere hoc idem mihi nō possit, haud video, te hortatorē immo potius impulsore, ea de re scias veliꝫ,
148 † Concilium triplex esse, generale scilicet, prouinciale, ⁊ episco
pale, episcopale, quod qlibet episcopus in sua diocesi celebrat, prouinciale vero archiepiscoporum, vna cuꝫ suffraganeis suis,
149 † Generale autem quod a nobis nunc maxime disputatur, pa-
pe ⁊ omnium episcoporum, vniuersaleꝫ ecclesiam representās, vt not. in summa. xvij. dist in. ⁊ in cano. regula, in. §. j. iij. dist. ⁊ in. c. cum olim, de accusa. ⁊ in. c. quod super his, de ma. ⁊ ob. ⁊ per Car. in. d. §. nec sane.
150 MAN. ¶ † Non ne concilium etiam id dici debet, qđ agunt
monachi?
ROB. ¶ Minime nisi lata quadam significatione, vt etiam alia ꝗꝫplurima, stricte vero capitulum (quod ⁊ tu non ignoras, appellatur, tum vel maxime vt a supradictis differat, ⁊ de materia habetur alias in. c. ea que, ⁊ in. c. in singulis, de statu mona. ⁊ ad propositum, omnium episcoporum dixi, quia eo ordine nullus (vt alibi declaratum fuit) in ecclesia maior reperitur, ⁊ q: ij, non ꝙ alij excludantur potissimum adesse debent.
MAN. ¶ Sapienter (iam enim os aperueram) obiectioni occuristi, ⁊ ex te scire hoc ipsum nolebaꝫ. Sed aliud dicas que
151 so, † quare est ꝙ ꝯcilia generalia ⁊ prouincialia raro fiunt epi
scopale vero quotannis, vt in cano. abbates. xviij. q. ij. in cano. annis singulis. xviij. distinctio. ⁊ in. c. quod in dubijs, de maio. ⁊ ob. ⁊ ex causa plerunqꝫ bis in anno, vel si id consuetudo dictaret, quemadmodum in concilio basilieñ. fuit alias determinatum, ⁊ legitur vtrunqꝫ in cano. de concilijs, ⁊ ibi Card. Alexā. ⁊ in cano. habeatur. xviij. dist.
ROB. ¶ Quia magno esse videntur detrimento Christianis, ⁊ plus dico tibi, ꝙ generale solum hac ratione raro celebratur, quodqꝫ prouinciale differri non debet, quominus ipsum quoqꝫ singulis conuocetur annis, vt in. c. graue, de preben.
MAN. ¶ Rationabile inquam est, quoniam labuntur nimia licentia clerici, nisi frequenti conuocatione lapsi cōprimātur, ⁊ instituantur taliter, vt nō labantur facile in generali haud considerabile, in quo alia maioris ponderis tractantur, quēad-
152 modum suo loco dicemus. † Attamen crebro etiam genera-
lia facta esse reperiuntur, Constantini tempore, a quo ortum habuere, tum ⁊ maxime Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, ⁊ Calcedonense, que sicut sancti Euangelij libros se venerari beatus Grego. dicebat, ex quo in istis etiaꝫ, cum in eis peruersum Arrij dogma, Eunomijqꝫ, Macedonij error, Nestorij impietas Euticetis deniqꝫ ac Dioscori prauitas destruatur, destructumqꝫ inueniatur, velut ⁊ quadrato lapide sancte fidei structura cōsurgit, vt in cano. j. ⁊ in cano. sicut. xv. di. ⁊ alia quamplura, que non refero, etiam Clementis tempore nedum Constantini.
ROB. ¶ Multa quidem esse possunt, ⁊ raro quoqꝫ facta, ⁊ non ita generaliter, vt nunc, adeo vt nec tantum detrimenti etiā pateretur tunc christianitas.
MAN. ¶ Cogitaram non aliter esse posse, ex quo hoc etiam
153 in locis a te allega. traditur, sed aliud scire cupio, † quid diffe
rat gñale a lateraneñ. qđ in suprascriptionibus canovideo annotatū ꝗꝫ sepissime, neqꝫ tu diuidēdo vnū ab altero declarasti.
ROB. ¶ Non declaraui, ex quo te id ipsum scire arbitrabar, quod tamen, ⁊ si dissimules, nec ignoras.
MAN. ¶ Utcunqꝫ sit, si non mihi, alijs saltem declara.
ROB. ¶ Faciam quidem animo quam promptissimo, ⁊ dicam nihil differre, quoniam vtrunqꝫ generale est, vnum lateraneñ. appellatum, quoniam in eo prefuit Alexan. iij. celebrato alias de anno. M. cccclxxix. aliud vero generale, Inno. iij. pariter celebratum ante de anno. M. ccxxv. quorum mentionem facit Joannes andre. in capitu. nemo, in. ij. colū. de elec. in. vj. ⁊ in. c. cum apostolica. in. iij. de his que fi. a prela. si. con
154 sen. cap. † ⁊ Lateraneñ. dictum est quemadmodum Lugdu-
neñ. Sardiceñ. Basilieñ. ⁊ similia, vt supra ⁊ de quibus in. d. c. nemo, ⁊ in clemen. i. de sum. trini. ⁊ fide catho. ⁊ in. c. non debet, de consangui. ⁊ affinita. ⁊ in cano. quod dictis, ⁊ in cano. prima annotatio, ⁊ vbiqꝫ quid in eis tractatum fuerit. xvj. dist.
155 † mitto Carthagineñ. Zozini pape congregatum, vt ostende-
retur, nihil publice agi debere sine romane ecclesie consensu, ⁊ Vercelleñ. leonis, i quo Berengarij error damnatus est, ꝗꝫꝗꝫ postea illustratus optime vixerit, ⁊ Cōstantieñ. quod Sigismūdi Cesaris iussu, ad scisma tollendum, nonem ⁊ triginta annis durauit, ⁊ in quo pariter Joānes, licet inuitus, pōtificatu se abdicauit ⁊ ad perpetuas carceres apud Aldebergaꝫ Germanie oppidū dedecorose ꝯdēnatus fuit, ⁊ dānatus inde Būdi. Boldrinus Galliarum papa adulterinus, cū apud cathaloniā in opido Paniscole munitissimo se ꝯtineret, assereretqꝫ, pertinaciter, se christi vicarium, ac etiam multe hereses, tum vel maxime Jo. viglef, ⁊ duo eius discipuli, cōbusti amplius, Jo. hus, ⁊ Hiero. eo ꝙ dicebāt sequētes dulcinū Nouariē. heresiarchā, mulieres cōes, eccl'iasticosqꝫ pauperes, ad imitationē xpi, esse debere, cum ex tanta diuitiarum copia populi scādalizentur, ⁊

actum

actu3 deniq3 de nouo pōtifice eligendo, vt vnaqueq3 natio sex probatos viros, & Deum timentes deligeret, qui vna cum Cardinalibus hoc ipsum facerent, & e vestigio Otto Columna Roma. diaconus Cardinalis tunc electus est tanta omnium letitia, quanta dici posset, vsq3 adeo vt omnes etiam ea de re illachrimarent, & Florentinū Eugenij, quod Greci maxime abhorrebant, & qui post multas disputationes tandem conuicti fatebantur, spiritum sanctum a patre filioq3 procedere, nō a patre tantum, quemadmodum profitebantur. quodq3 in azimo tritico pane corpus Christi consecraretur, Purgatorium, & locu3 ipsius, & vltimo loco. Ro. pontificem verum esse Christi vicarium, Petriq3 legitimum successorem, ac primum in orbe christiano locum tenentem, cui & orientalis & occidentalis ecclesia parere teneatur, & Romanu3 deniq3, quod proprio ore fedauit Marcellinus, idolatrie crimen confessus, & qui coram Diocletiano se christianum professus capitalem sententiam suscepit, & alia pene innumerabilia a nobis nunc non recitanda, quoniam difficilius exitum quam principium inueniremus, & de Marcellino latius per Archid. in caon. nunc autē, in. j. col. xxj. di.

156 MAN. ¶ † Nunquid (hec enim & si scitu digna sint, sufficient tamen, nec potest consilium tuum nō summopere commēdari) agere, seu pertinaciter tenere cōtra ↄcilium, heresis sit?

ROB. ¶ Absq3 dubio, maxime contra quatuor paulo supra enumerata, & in. l. inter claras, in. §. suscipimus. C. de sum. trini. & fi. catho. & deciditur in. l. quicunq3. C. de here.

MAN. ¶ Ergo concilium errare non potest.

157 ROB. ¶ † Immo potest.

MAN. ¶ Igitur & secus teneri q̄3 in eo determinatum sit, dummodo id rationem habeat.

ROB. ¶ Nec istud rursum in dubium venit, si damnatum reperiatur, vt Cabiloneñ. & Meldonen. in quibus rapta cum raptore matrimonium contrahere haud poterat, & male, vt habetur in cano. placuit, & in cano. de puellis. xxxvj. q. ij. & in cano. j. xx. dist. & in. c. fi. de rapto. alias non, Immo q᷑ nec errare simpliciter potest, seu perseueranter, in spectantibus ad fidem
158 & mores, † sicuti nec ecclesia, pro qua Christus indesināter orauit ne deficeret, vt in cano. a recta, & in cano. pudenda. xxiiij. q.
159 j. & in. c. maiores, de baptis. que hac ratione efficit etiā, † vt nec suspectum possit recusari. secundum Abb. Panor. in. c. j. in. iiij. col. de iud. idq3 parum officit, q᷑ in facto dicti matrimonij errauerit, quia perseueranter non fuit, vt dixi ex quo Christus illud statim ab errore, Hiero. auctoritate, vt in locis preallegatis legitur, & absurdum certe esset hoc dicere, cu3 in nomine spiritus sancti conueniant, ergo nec secus q̄3 sancta & approbata fidei teneant concilia, teneri quoq3 a nobis debet pariter.

MAN. ¶ Opinionem tuam, quam mirifice certe declarasti, lando, & probo, & maxime ne prudentie nostre inniti videamur, ac ad idem preponere que agenda vel dicenda sunt, sanctoru3 patrum decretis. c. ne innitaris. c. j. de consti. l. j. cum vulga.
160 ff. de offi. questo. † Nihilominus tamen adhuc aliud a presenti instituto haud alienum restat, nunc primum a nobis peruestigandum, cuius sententia preualeat, si conciliu3 ↄdicat Pape.

ROB. ¶ Crederem ego concilij sententia3 esse preferendā, quandoquidem (vt proxime dicebam) id ipsum spiritusancto
161 cooperante congregetur, † & q᷑ Apostoli simili modo (ipsi eni3 primi concilium celebrarunt antiochenū, iuxta not. in cano. sacrosancta. xxij. dist.) cum Petro statuebant, q̄q̄ ipsum vt caput, & summum pontificem haberent, & legitur Act. j. vj. & xv. c. vbi Mathias in locum Iude electus est, & postea Stephanus, & alij ex omni parte, ad tollendam phariseorum seditionem, ex quo aliqui eorum dicebāt adhuc circuncidere opor-
162 tere. ¶ † Considerando quoq3 (vt Archid. inquit pariter in cano. anastasius. xix. dist.) periculosu3 fore fidei causa3 vnius hominis iudicio relinquere, cum maxime peccare possit, vt in. d. cano. anastasius, & in cano. achatius. xxiiij. q. j. & i cano. nūc autem. xxj. dist. in concilio & vniuersali ecclesia, quemadmodū
163 supra dictum fuit, haud considerabile, & plus, † quia Christus soli Petro, q̄q̄nis ipsi per prius potestatē nō dederit, sed omnibus apostolis communiter, quando dixit accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c. vt in cano. ita dominus. xix. dist. audiuimus. & in. §. j. xxiiij. q. j. & in cano. in nouo. xxj. dist. & Ioan. xx. c. ac Math. vlt. & rationi est etiam consonu3,
164 cu3 videant plus (vt est in puerbio) oculi q̄3 oculus, † firmiusq3 sit iudicium plurimorum sententia comprobatu3. c. prudentiam de offi. delega. c. presenti. c. deliberatione, de offi. lega. in. vj. & hoc modo arguit pariter Calde. in consil. xij. incip. an beneficia, de prebē. & longe melius esse duos quam vnum, quia solus cu3 ceciderit, subleuantem non habet, Immo q᷑ ferrum ferro
165 acuitur, & faciem amici sui exacuit homo, † difficiliusq3 funiculus triplex disrumpitur, vt Ecclesia l. iiij. & Prouerbio. xxvij. adeo vt non ab re etiam sit si tres mulieres ad Christi Sepulchrum accesserint. Mar. teste. c. xvj.

166 MAN. ¶ † Tamē pape potestas maxima est & adeo maxima, vt eius facta concilij iudicio non subiaceant, quemadmodum legitur, in cano. nemo, & in cano. aliorum. ix. q. iij. & in cano. & est fides, & in cano. rogamus. xxiiij. q. j. & in cano. si papa.
167 xl. di. & in cano. dudū. ij. q. vj. & i. c. significasti, de elec. † vnde etiam ipse, & solus quidem ipsius concilij statuta interpretatur, immo limitat, & tollit, secundum Ioan. andre. in. d. c. significasti, & probatur in. c. statutum, de rescrip. in. vj. & in. c. vbi peri-
168 culum, & ibi glo. de electio. eo. lib. † & eo presente acta concilij dictantur. c. ad apostolice, de re iud. in. vj. c. pro humani, de homi. eo. li. c. sacro de sen. excō. c. cū tu. de vsu. solus in eo statuit, vt in cano. i. lx. distin. & in cano. multos. xliiij. dist. & in cano. canonibus. xvj. q. j. & in. c. statutum de preben. in. vj. & supra concilium est, quoniam quicquid facit, facit absq3 dubio vt Deus, ita vt eius voluntas p̄ ceteris, & iure merito dominari debeat. c. quāto. c. inter corporalia, de trāsla. prela. c. super literis, d̄ rescrip. c. cui non de preben. in. vj. & per multa tradit Ancha. in consil. ccxxxix. incip. parum, in. ij. col. & in consi. ccccciiij. incip.
169 tria dubia, in prin. † & Bal. in. l. si vt proponis la. j. in principio C. quomodo & quando index. subijciens, reuerentiam fieri Deo, si fiat Pape, quodq3 ferie, quas induxerunt Perusini propter felicem aduentum eius sunt mixte, tam repentine, quā in honorem Dei, & facit tex. in. l. non distinguemus, in. §. sacer-
170 dotio. ff. de arbit. † nec superiorem habeat, in hoc mundo, secūdum Hostien. in summa, in. §. fi. ad fi. dicens, & faciens quicqd sibi placet, inquit idem Host. in. c. ad honorem, ante fi. de au-
171 cto. & vsu pa. † & tāq3 dominus (habet enim potestate3 a deo, alij autem prelati ab ipso, vt per Io. an. and. in. c. cum ex eo, ad finem de peni. & remi.) trahens ad se omnia, Spe. teste in. §. nūc de episcoporum, in ver. xliij. de dispen. & est argumen. in. c. q᷑d
172 in dubijs, de consecra. eccle. vel alta. † a pape dictus, que est interiectio admirantis, & idem quod admirabilis, vsq3 adeo vt a Bithinis vsurpatum quoq3 inueniamus adoraturos montiū cacumina ascēdere, ibique hac de re Iouem Papam, vt papeum Scyte, salutare solere, habens deniq3 plenitudinem potestatis, ordinis ratione, subiecti, nature, fortitudinis, & vnitatis vt delarat, late Prepo. Alexan. in. c. per venerabile3, in. §. q᷑d autem, in pe. & fi. col. qui fil. sint legi.

173 ROB. ¶ † Hec sine dubio vera sunt Mantua, & intelligūtur, vt in locis preallegatis continetur, respectu eoru3, que sunt iuris positiui, non in concernentibus fidem, & vniuersalem statū ecclesie, quia tunc maior est orbis vrbe.

MAN. ¶ Federe ergo distinctionis conueniemus in vnum, nec dissentiemus inuicem, vt primo casu concilium preualeat, Papa vero secundo.

174 ROB. ¶ † Dixisti & est veru3 si legitime tamen electus sit, quoniam alias non Deus in terris, sed diabolus esset, nec claues regni celorum habens, sed inferni, & apostata maledictus vt dicitur in cano. si quis apostolice. lxxix. distin. per quem ita etiam sensit Bal. in. l. impetrata. in princ. C. sen. rescin. non po.

MAN. ¶ Nemo sane aliter diceret, cum abusiue sint tales, si sint, sed non quales esse debent. l. paulus. ff. de verb. significa. l. ij. §. i. ff. quemadmo. testa. ape. l. j. ad municipa. ad alia igitur transeamus, quoniam quo ad hoc vnum satis diuagati sumus.

ROB. ¶ Et forte plusq3 liceret adeo vt ibi stati obtēpādū sit.

MAN. ¶ Tu3 vel maxie q᷑ multa supsunt, adhuc tractāda.

175 ROB. ¶ † Celebrari ergo concilium debet, ne te morer amplius, & que dicere instituimus sequamur vltra, ante quadragesimam, & circa autumnum maxime vt in canone. decernimus. xviij. dist. & in. c. sicut olim, de accusa. & de vieneñ. quod incoauit. M. cccxj. Chaleñ. Octob. & anno sequenti terminatu3 est. vj. die Aprilis, in cle. cum sit nature, de censi.

MAN. ¶ Cur sic temporibus istis?

ROB. ¶ Quoniā (vt arbitror) aptiora sunt corpori & anime.

MAN. ¶ Nullum est tempus, quod anime aptum non sit.

ROB. ¶ Unum tamen aptius est altero, quod est quadragesime, & ieiunij, ac de re institutum, vt ex toto saluti intendamus, & quia gula peccauit, clausitq3 nobis paradisi portas, ieiu-
176 nium vero peccatum correxit, & portas apperuit, † & q᷑ Moses etiam quadraginta diebus ac noctibus ieiunauit, vt legem ac-

cipere Dei mereret, Exo.c.xxiiij. ⁊ Niniuite simul, vt miseri-cordiam impetrarent, Jo.c.iij. Jmmo ꝙ nec Helias a ieiunio abstinuit cū esset quadraginta diebus vsqꝫ ad montē Oreb peregrinatus, quemadmodum.iij.Reg.c.xix.dicitur.

177 MAN. ¶ †Jeiunio quoqꝫ Adam ⁊ Eua in aquis penitentiam egerunt, Juditbqꝫ vilis femina (bistoria nota est) Holofernem vicit, ⁊ vt Reg.j.c.vij.babetur, paruus exercitus magnum ac numerosum superauit penitus. Dic tandem solemnitates, quia boc ipsum admittendum est, nec scire quo tempore celebretur multum expedit.

178 ROB. ¶ †Ergo minus que solēnitates in eo adbibeantur, ex quo non sunt multe, ⁊ si narrauero tibi, missam spiritus sancti dici debere in primis, prelatosqꝫ post bec conciliares indutos vestibus sacris esse debere, iuxta not.in.c.cum nobis, ⁊ in c.quod sicut, de electio. ⁊ in.c.cū ecclesia sutrina, de cau.po. ⁊ proprie. ⁊ in.c.vt apostolice, de priuile.in.vi. satisfactum iri putabis.

MAN. ¶ Plusquam satis inquā putabo, nec secus Uincentie actum est.

ROB. ¶ Dixisti iā, ⁊ a missa spiritus sci amplius icboatū.

MAN. ¶ Utinam id ipsum perfectum fuisset, quoniam bereses nunc pululant, lutherane, que sancti concilij determinatione fuissent etiam sine dubio radicitus extirpate.

ROB. ¶ Nusquam tardum esse solet diuinum auxilium implorantibus. idcirco si pululant nunc, arescent tamen cito.

MAN. ¶ Maxime est sperandū, Paulo.iij.(vt diximus) Duce, cuius nutu quamprimum aparebit. omnia silebunt ⁊ conticescent.

ROB. ¶ Uidebimus.

179 MAN. ¶ Necesse est, † ne motibus tā magnis Petri nauicula fluctuet, que tamen mergi baud quaquam potest, quoniam mergeretur simul fides Christi, non dicendum quouis modo, vt supra ⁊ in cano.a recta, ⁊ in cano.bec est fides.xxiiij. q.j.alleg.sepius.

ROB. ¶ Etiam ꝙ papa esset bereticus, peccator, ignarus, ⁊ insufficiens, quoniam in vno remanere potest, vt post Christi mortem in beata virgine remansit, quamquam femina, quod ⁊ Abbas Panormit.declarat in capi.maiores.in secunda col. de baptis. ⁊ maxime quia si alias graues passa est persecutio-

180 nes, baud mirū videbitur nunc ab istis insectari, †Nam Nero primus boc ipsum fecit, cum Petri miracula videret, adeo vt ipsius iussu Annolinus consul Mediolanū ingressus Geruasium, Protasium, Celsum, Nazarium, ⁊ plerosqꝫ alios martirio coronauerit. Eam persecutus est etiam monstrum illud ingens Domitianus Uespasiani filius, cum se Deum nominari ⁊ coli amplius voluisset. Dein Paulinus Traiani mandato Christianos inuasit. Quarta sub Adriano fuit ex quo Faustinus, ⁊ Jouita, ac alij quamplures multis miraculis martirium sibi compararunt. Quibus nec inferior esse voluit commodus, qui auditis Calimeri beati Meritis, contra idola predicantis eum plagis percussum in puteum proijci mandauit, Christianos vero in templo, quod eidem dicatum fuerat, tumulari. Huic postea successit Maximus, sub quo (mitto quod sacerdotes ecclesiarum odio babuerit incredibili) Ursula ⁊ sorores martires sanctissimis operibus declarantur. Sub Decio autem Laurentius, ⁊ Agata, qui etiam Mediolani templum sancti Francisci scortis ⁊ comessationibus fedauit. Nec preconis vox, cum Maximianus triumpbans ciuitatem banc ingrederetur. silentio pretereunda est dicentis tunc concurrite ciues, Deos reportate patrios, vos procul ab vrbe propbani, vos binc recedite Christiani. nolo alia, quia longum esset, prosequi, sed cum Poeta dicere, Dabit Deus bis quoqꝫ finē.

181 MAN. ¶ † Dabit certe, quia violentum aliquid diuturnum (vt pbilosopbus inquit) esse non potest, Jdeo ad alia trā-

182 seamus, † debet ne vnus (vt proposuisti) in concilio pro omnibus respondere?

ROB. ¶ Debet vtiqꝫ vt not. in cano. petimus.xj.q.j. ⁊ in cano.bene quidem.xcvj.dist.

MAN. ¶ Sed aduersari iura alibi, ⁊ expressius quidem videtur.in capit.j.de pactis. ⁊ in capi.j.de obligatio.ad ra.in illis verbis, vniuersi dixerunt, recte statuit sanctitas vestra, pax seruaretur, ⁊ pacta custodiantur.

183 ROB. ¶ †Hoc nibil est, quoniam vniuersi respondent, etiam si per vnum id faciant.l.j.§.omnia nostra facimus.C.de vete.iure enucleando.l.ita autem.§.gessisse, de administratio. tuto. ⁊ babetur in simili.§.lex est, iuncta glo.institu.de iure naturali: alias confusio esset maxima in ipsarum rerum decisione, ⁊ finiretur nunquam.

MAN. ¶ Placet, nec est concordia bec aliter improbanda vbi prius maxime dubitabam.

ROB. ¶ De singulis dubitas tu, ⁊ si dubitandum non sit.

184 MAN. ¶ †Nimirū, qꝛ inutile nō est, ⁊ qꝛ veritas aliter inueniri baud pōt, vt Modesti. Jurisco. dicere solebat, ⁊ refertur.in.l.ij.in.§.mixta.ff.de muneri. ⁊ bonoribus ⁊ idem in cano.ventum.j.q.j.dicente etiam Socrate, mirificum boc babuisse bonum, quod ipsum seruabat, quoniam sine rubore vere cūdie ad discendum semper se preparabat, cui Trasymacbus quoqꝫ obijciebat, vt interrogaret, ⁊ non responderet, disceret, ⁊ non doceret.

ROB. ¶ Dummodo molesto tibi non sit, scias mibi gratā esse quamcunqꝫ tuam interrogationem.

MAN. ¶ Si mibi molestum esset, iam me bac molestia silendo liberassem, quod nec factū est, nec fieri debet, vt omnia que ad rem ipsam necessaria fuerint, quantum tamen satis sit, ⁊ iure merito quidem, absoluantur. ea propter quod vltimum est

185 perfice, †si papa scilicet concilium disoluere possit.

ROB. ¶ Glo.in.c.vbi periculum, in versi.concilio, de electio.in.vj.tenuit ꝙ sic, cum sit super omnia concilia.c. significasti, de electio. ⁊ idem in cano.bene quidem, in fine.xcvj. dis.

186 †⁊ ita etiam fecit Eugenius.iiij.qui Basilieñ. concilium dissoluit, seu transtulit.

MAN. Noluit tamen translatum illi consentire, statuens papam id facere non potuisse, ex qua altercatione multa mala in ecclesia orta sunt, ⁊ scisma pernitiosissimum cbristianitati, vt in eius vita legitur, ⁊ non ab re forte, quia equum minime videbatur ipsum dissolui absqꝫ ipsius concilij requisitione.c.j. de regu.iur.l.nibil tam naturale.ff.eodem. ⁊ sentit glo. prius in dicto capi.vbi periculum.

187 ROB. ¶ Hoc idem iam decisum est supra taliter vt firmiter tenere debeamus, subsistente iusta ⁊ legitima causa dissolui ab eo posse, alias autem non, tum vel maxime quia excepta semper videtur in quacunqꝫ dispositione.l.si bominem.ff.manda.l.procuratoribus.C.de procurato.l.si cum cornelio, cum vulg.ff.de sol. considerando quoqꝫ ꝙ cū caput sit ipsius ꝯcilij, ad ipsumqꝫ congregatio spectet regulariter, vt suo loco diximus non repetendum aliter ad eum etiam debet, ⁊ maxime ex causa spectare dissolutio seu translatio.

188 MAN. ¶ †Omnino consonat, si ex causa fiat (vt dicis) ne alias de inconstantia reprebendatur, que si in alio detestabilis est in summo pontifice longe magis esset detestabilior.

ROB. ¶ Et precipue quando ad tertij preiudicium redundat.l.de die.§.fina.ff.qui satisda.cog.l.pomponius scribit si ne

189 gocium, in fi.ff.de nego.gest. †Jn tantum vt alibi non immerito iniquitas appelletur in.l.iusiurandum, in princi.C.de reb. cred. ⁊ temeritas in.l.eos.C.de mo.mulcta. ⁊ tradit Bal.in.l. ius ciuile, in prin.ff.de iusti. ⁊ iur. culpa baud carens, vt in.l. edita.C.de edendo.

190 MAN. ¶ Si leges actus alios improbant sine cā factos, vt not.in.l.ij.in.§.circa.ff.de excep.do. ⁊ in.l.filiusfa.in.§.diui. ff.de leg.j. ⁊ in.l.si cū aux.ff.de sol. multo plus dissolutionem concilij factam simpliciter improbabunt.c.vbi periculum, de electio.in.vj.l.j.§.sed ⁊ si quis.ff.de carbo.edic.

ROB. ¶ Uerissimum est, nec rationibus adduci possum, vt secus credam, ea de re omnibus absolutis, ad tertium veniamus que in concilio tractanda sint.

MAN. ¶ Jmmo aliud adbuc restat, decisione necessarium,

191 †si duo de papatu contenderent, an conciliū inter eos iudicet.

ROB. ¶ Certe negligentia fuerat pretermissū, nūc diligēti responsione cōpēsanda, ⁊ dicendū breuiter ꝙ sic, sensitqꝫ vr̄ glo, aperte in cano.si duo.lxxix.dist. ⁊ in cano.cōcilij, in.§. binc ēt.xvij.dist. ⁊ in cano.concilij constantieñ.inci.frequens, continet apertius, ex quo Tertiū decidi quoqꝫ videbitur.

192 MAN. ¶ †Recte sentis, qꝛ eligētes alias in cā propria iudicarēt ⁊ male.l.j.C.ne quis in sua cau.l.nullus.C.de iude. ⁊ id licet in Jmperatore admittat̄ facile, qꝛ superiorē non recognoscit.l.bene a zenone.C.de quad.psc.l.deprecatio.ff.ad leg. rod. de iac.boneste tñ facit, si cām alteri cōmittat, illiqꝫ se abijciat, vt in.l.est receptū, de in.om.iu. ⁊ ibi gl.no. ⁊ Bald. in.l.proxime, in fi.ff.de bis que in testa.delen.

ROB. ¶ Nec scisma facile tolleretur.

193 MAN. ¶ †Non ne posset boc ipsum iudicare imperator?

ROBERTUS. ¶ Non, quia spiritualia negocia a laicis

cia a laicis tractari non debent. c. decernimus. de iudi. c. cum laicis, de reb. eccle. nõ alie. c. ecclesia sancte Marie, de cõsti. nisi habilitantur a papa, vt in. d. c. decernimus, not. ⁊ per Bellenzi. in trac. de charita. sub in. lxxij. q. inci. vtrum papa quod in presenti disputatione esse non potest, si de papatu contẽdit.

194 MAN. ¶ †Sed dic rursus cũ ad papam spectet vt suo loco diximus concilij ɔgregatio, ⁊ legit̃ i cano. i. ⁊ in cano. ɔsilia, in. §. hinc ẽt. xvij. dist. ⁊ in cano. ideo. ij. q. vj. quis tũc cõgregabit, si de papatu contendatur?

ROB. ¶ Imperator, qui est aduocatus ⁊ defensor ecclesie. c. venerabilem, de electio.

MAN. Ergo spũalia tractabit negocia, qđ tũ negabas p̃rie.

ROB. ¶ Hoc ipsum non est negotia spiritualia tractare, ⁊ dato ꝙ esset, q̃uis nõ semp liceat interdũ tñ a lege ɔcessuz est,

195 vt isto casu, † tum vel maxime qꝛ imperiũ ꝓcessit a Deo, quẽadmodũ apostolatus a quo ẽt coronat̃, ⁊ sic diuinitus, adeo, vt cũ ecclesia fraternizet, ẽm Bal. in. d. l. bene a zenone, ad fi. per tex. in ɔsti. quomo. opor. epis. in prin. ⁊ qđ adeo coronet̃, dicit ibidem. in. ij. tñ lectu. ⁊ forte hac de re inter cetera, vngitur, ⁊ ɔsecratur. vel dicamus ꝙ ipsi ɔgregẽt (et est verius) ad sollicitudinem Imperatoris.

196 MAN. ¶ †Scirem libenter alia, que necessaria sunt, vt imperet, ⁊ a quibus eligatur.

ROB. ¶ Dinagatio erit ad rem ipsam parum faciens.

MAN. ¶ Immo multum, nisi tibi loqui molestum sit.

ROB. Molestũ mihi esset tibi morem non gerere.

MAN. ¶ Ergo hac sitim euestigio seda amenissimis eloquẽtie tue fontibus, ⁊ presto sis vt bibam.

ROB. ¶ Peramanter, ⁊ ardenti quidem animo faciaz, ab vltimo idest ab electoribus icipiens, dicãq; vti vex est, si credere volueris olim ab exercitu eligi solitum, vt in cano. legimus. xci. dist. hodie vero ex ɔsuetudine, quã leges haud aspernantur, a Germanie principibus, quoꝝ tres clerici sunt, quatuor vero laici, clerici Archiepiscopus maguntinus, qui est ẽt Cancellarius Germanie, Colonieñ. Italie, ⁊ Treuereñ. Gallie, Laici, Comes Reni, Dux Saxonie, Marchio Brandeburgeñ. ⁊ Rex Boemie, quoꝝ meminit gl. in. c. ad apostolice, ꝺ re iu. in. vj. Comes rursuz dapifer est, Dux ensez portãs, Marchio camerarius, pincerna vero Rex. vnde versus.

¶ Maguntinensis, Treuerensis. ⁊ Colonensis, quilibet Imperij sit cancellarius horũ, Et palatinus dapifer, Dux portitor ensis, Marchio prepositus camere pincerna Bohemus. Hi statuunt Dñm cunctis per secula summum.

197 ¶ Et talis ordinatio facta fuit, nec sine causa, ne in Imperio succederetur sicuti tunc ex quo Ottones tres successiue vnus

198 post aliũ imperarant anno alias. MC. † ⁊ ad propositũ atq; post hec alia esse necessaria, facta electione ipsius (forma. n. ẽ, vt. s. nominatiz ɔueniãt in treuereñ. diocesi ad statuẽdũ diẽ electionis celebrande ꝑ ipsos, seu ꝑ ipsoꝝ partẽ maiorẽ, in oppido Franchfort, ⁊ ibi postea fiat electio, vt declarat Joan. and. in addi. spe. in tit. de rescrip. presenta. in. §. fi.) tũ vel maxime vt cũ ꝺcreto electionis p̃ntet̃ Pape, ⁊ illa eadẽ canonice exãinet̃ ac approbet̃ ꝑsona electi, Deinde i Regẽ assumat̃, vt ꝓmo

199 uẽdus ꝓnũcict̃, vngat̃, ⁊ ɔsecret̃, † vltimo deniq; coronet̃, ⁊ tribus qđe cornis, ferrea. s. argẽtea, ⁊ aurea. quẽadmodũ in. d. c. venerabilem, traditur, ⁊ in clemen. ne romani, de iureiur. ⁊ in probem. C. in rubrica.

MAN. ¶ Quare tribus?

ROB. ¶ Quia totius mundi dominus est. l. deprecatio, ẽt. s. alleg. ff. ad leg. rod. de iac. ⁊ optime facit qđ d̃r ad idem alibi

200 Luc. ij. exijt edictũ a cesare, vt describeret̃ vniuersus orbis, † ⁊ qꝛ mũdus in tres diuidit̃ partes, in Asiam, Aphricam, ⁊ Europam, ⁊ probat̃ amplius ꝙ haꝝ partiũ sit dñs in. l. fi. C. de tẽpo. ap. ⁊ in. l. j. C. de offi. prefec. preto. af. ⁊ in. l. cum appellatio. C. de appellationibus.

MAN. ¶ Et forte etiam quia Roma. homines triplici solebant lustro honorari, vt not. in rubri. C. de indicto. lib. x. vel qꝛ triades siue ternarius numerus omnium est perfectissimus, perfectosq; gignit, senarium scilicet, ⁊ nouenarium, cuius auspi

201 tio preces tertio, ac libamina repetuntur, † vnde Harmonia etiã tres Symphonias cõtinet, Diapasson, Hemiolion, ⁊ Diatesseron. Tribusq; mundana perfectio constat, ex quo monadem fabricatori Deo, Diadem procreanti materie, Triadez vero idealibus formis aptamus, ⁊ anima similiter, que rationem, iracundiam, cupiditatemq; malorum omnium fomitem

202 habet, † Sed cur sic ferrea, argentea, ⁊ aurea?

ROB. ¶ Quia ferrum fortitudinem dissignat, qua rebelles vincantur, supplicio digni, a inimici sancte fidei Christiane cõculcentur. Argentea, vero vt claritas iustitie ac fidei, que maxime in eo desiderantur, vndiq; clarescat. ⁊ aurea deniq;, vt virtutibus omnibus prestet, seq; ceteris excellentiorem ostendat, vt aurum, quod metallis omibus absq; dubio diiudicatum est preciosius, ⁊ in locis preallegatis continetur.

203 MAN. ¶ †Accipit, seu coronatur ne tribus his coronis ab vna eademq; persona?

ROB. ¶ Nequaq̃, ꝫ vt diuerse sunt, eas ẽt a diuersis capit. j. s. ab Archiepo colonieñ. alterã a Mediolaneñ. tertiaz vero summus põtifex ei iponit, ⁊ nõ imerito ex his, ac eo redeũtes vñ

204 discessim⁹ † ɔciliũ ɔgregat, seu ad solicitudinẽ ipsi⁹ ɔgregat̃.

MAN. ¶ Immo vt prius videret̃ dñm imperatorẽ ipsuz ad hoc teneri, ex quo olim ẽt ad ipsum ɔgregarũt, Constantinus, Justinianus, Carolus, ⁊ alij de qbus in cano. habeo. xvj. dist. ⁊ in cano. vj. ea. dist. ⁊ in cano. sancta. xv. distinctio. ⁊ in cano. continua. xj. q. j. ⁊ in cano. adrianus. lxiij. distinctione.

ROB. ¶ Verũ est, sed hodie pontificis onus vr̃, ad solicitu

205 dinẽ tñ (vt dictũ fuit) ipsius imperatoris, † cuius maxime interest pacẽ esse in romana ciuitate, ⁊ multo magis in toto orbe, qđ esse nõ põt, si de papatu ɔtendat̃, dicẽte Luc. xj. oẽm regnum in se diuisuz desolari, ⁊ domũ. s. domũ cadere, ⁊ ad idẽ in Catili. Salust. ɔcordia paruas res crescere, discordia vero q̃ maxi

206 mas dilabi solere, † ⁊ Plato. in. v. de Justo nullum perniciosius ciuitati malum fore, quam quod eam diuidit, ⁊ ex vna plures facit. nec aliud in homine, quẽ de limo terre creauit Deus ⁊ feminã de cost a eius, nisi in vnitate concordia, dictus inde nõ ab humo (vt pleriq; aiunt) sed a concordia, ⁊ ɔsensu, ex quo grece omonus concors, omonia concordia, ⁊ consensus appellatur, ⁊ omono concordo, siue consentio. qui etiaz quamdiu vnus fuit peccatum non cõmisit, multiplicatus vero deliquit. Anima rursuz e corporis vinculis difficulter recedit, qđ ex eo videt̃ licet qꝛ omnia membra cõspirant ad ipsius hominis salutez seruandam, vnoq; dolente cetera dolent. Mundi quoq; partes ab ipso orbis Architecto concordi quodam discrimine cõdite ⁊ connexe sunt, nec animalia inter se hac de re pugnant.

MAN. ¶ Videtur ne tibi hec dinagatio haud necessaria?

ROB. ¶ Dinagatio non est ista, sed illa, quaz. s. proxime de Imperatoris electione tuo suasu fecimus.

MAN. ¶ Utcũq; sit, nulla debuit pretermitti, vex scire aliđ

207 exopto, † quid si neuter ɔgregare nolit, ⁊ id ipsum detractet, ad quem spectabit congregatio?

ROB. ¶ Ad collegium cardinalium, ex quo sunt in possessione eligendi papam. c. vbi periculum, de electio. in. vj. ita vt ad ipsos spectent etiam, ⁊ iure merito, omnia, que sunt ad electionez consequentia. c. vt preterite. c. cupientes. §. ad hec, eo. tit. ⁊ lib. ⁊ not. in cano. fi. in simili. lxv. dist.

MAN. ¶ Optime quidem nisi ⁊ ipsi dissentiant in cõuocando, vel alia quacũq; de causa, qꝛ tunc necessario esset onus hoc aly deuoluendum.

ROB. ¶ Verum est ex supradictis.

MAN. ¶ Quis ergo conuocabit ipsum?

ROB. ¶ Imperator hoc casu solus, ⁊ nõ alius ad ipsius sollicitudinem, vt supra, quia cum in eo trãslata sit iurisdictio ⁊ potestas vniuersi orbis. l. ij. §. nouissime. ff. de origi. iu. l. i. §. cum. n. C. de vete. iu. enu. representat totũ populũ xp̃ianũ, ⁊ sic omega reuolabit ad alpha retrahetur q; extremitas ad principium vt in cano. ab exordio. xxxv. distin. ⁊ in. l. si vnus, in. §. pactus, in ver. qđ in specie. ff. ꝺ pactis ex quo conuocatio (vt diximus) oliz fiebat ꝑ imperatorẽ, postea ꝑ papaz, ꝺficiente ergo papa, ⁊ his qui eius loco suborgantur, seu non conuocantibus, ad ius pri

208 stinũ reuerti debemus, † ⁊ est simile in eo, qui iustitiã consequi non potest a superiore, vt auctoritate propria sibi ipsi ius dicat, ꝫ Inno. in. c. olim. j. de resti. spo. ⁊ no. i cano. ius gẽtiũ. j. dis. ⁊ ar. i cão. nos ad fidẽ. xvj. di. ⁊ i. cano. i cano. satagẽdũ. xxv. q. j. ⁊ ad ꝑ positũ tex. i terminis i cão. fi. lxv. di. vbi negligẽte illo, ad quẽ ꝺ uoluatur congregatio vicinorum episcoporuz pro ordinãdis episcopis locorũ ipsi populi conuocant conuicinos episcopos.

MAN. ¶ Possumus iam ad tertium deuenire, quod propositum est, ex quo esurientez me satiasti, adeo vt nil amplius possit desiderari.

ROB. ¶ Possumus inquam, quamquam (vt dixi) ex his id ipsum decidi videatur, repetenda tamen, cum aliter, ⁊ ad illud quidem enunciata fuerint.

MAN. ¶ Eoq; magis quia non omnia enunciasti.

ROB. ¶ Quomodocunq; res se habuerit, dicã, qr decies etiam (vt Poe. inquit) repetita placebunt.

MAN. ¶ Presertim pulchra, qualia ista sunt, ⁊ a te dicta.

ROB. ¶ Summodo tibi placeant, qualiter cunq; dicantur non possunt esse non pulchra.

MAN. ¶ Placent mihi, qr dicunt saltē fideliter, multoq; magis placebunt ceteris, ⁊ posteritati, sʒ ne in nos Hiero. inuebatur, mortiferos syrenarũ cantus taxans, surda aure hec trãseamus, ⁊ ad institutum nostrum redeamus.

ROB. ¶ Times ne te adulationis vitio reprehendam.

MAN. ¶ Quo modo hoi mihi amicissimo ⁊ beniuolo possũ adulari, in quo oēs veneres quoq; reperiuntur?

ROB. ¶ Nō te moror ampli⁹, qr vt figulus ollis ansas ponit, sic adulatiões occasionẽ respõdẽs totiẽs tibi pber videor.

MAN. ¶ Et ego tacens (loquere vt vis) aures tibi attentissimas admouebo.

209 ROB. ¶ † In ꝯcilio igitur ⁊ tandem scias tractari potissimũ de his, que ad catholicaʒ spectant fideʒ, vt corrigant scilicet hi qui ex catholicis in fide errare reperiunt, ⁊ quid tenendum sit statuat, quod in nicena, ꝯstantinopolitana, ephesina, ⁊ calcedonensi synodo obseruatũ extitit, vt suo loco .s. dictũ fuit latius, ⁊ nõ ab re adhuc ex his Tertiũ decidi testati sumus.

210 MAN. ¶ † Ego quoq; hoc idem semper sum arbitratus, adeo vt Imperator iure merito (queadmodũ proxime dixisti) concilio adesse possit, non ad potentiam ostendẽdaʒ, sʒ ad fidẽ ꝯfirmandaʒ, religiosissimi principis Constantini exemplo, vt in d. cano. nos ad fidẽ. xcvj. di. q̃ʒ aliqui ꝯtrium sentiant, ex quo de fide disputare non licet. l. nemo. C. de sum. tri. ⁊ fi. catho. ⁊ habetur in cano. cum qbus. xxiij. q. iij.

211 ROB. ¶ † Non licet dubitando qm̃ dubius in fide est hereticus, alias autẽ sic. l. qm̃. C. de epis. ⁊ cle. c. dubius, de here. ⁊ in cano. satis. xcvj. dist. ⁊ in cano. vides. xxiij. q. vj.

212 MAN. ¶ † Contrarium sentiebãt ex alio ẽt, qr ad solũ papam questio hec, ⁊ sacramentorum ecclesie pertinere videbat, p tex. in cano. memor, ⁊ i cano. quotiẽs. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. maiores, de baptis. ⁊ in. c. vt debitus, de appella. ⁊ in. c. quamuis, de electio. in. vj.

213 ROB. ¶ † Et adhuc male ac perperã, primaq; opinio verior, q̃ʒ ẽt glo. tenuit in cano. anastasius. xix. di. si maxime intelligamus, put intelligere oportet, Concilij decisionem esse, congregariq; debere, si de totius ecclesie iudicio constet, qm̃ tunc

214 papa hereticus esse posset, ⁊ in fide errare, † tota vero ecclesia non, vt in cano. si papa. xl. di. ⁊ in cano. a recta. xxiiij. q. j. alias Christus, qui pro ea orauit, mendacium dixisset, haud presumẽdum, immo nec cogitandum, iuxta illud Psal. lxxxviij. que pcedunt de labijs meis, non faciam irrita, ⁊ tradit Abb. pa. in. d. c. maiores, in. ij. col. vel dicamus sic, regulariter papam solum, causam concernentẽ fidem, ecclesieq; sacramentũ, decidere posse, institutum autẽ ab ecclesia sine concilio, nõ, ⁊ iura omnia concordabuntur.

MAN. ¶ Cum sit concordia ipsorum iurium ⁊ doctoruʒ inde ita declarantium. haud est improbanda.

ROB. ¶ A ratione precipue non aliena, quod plene intellexisti, nec te ipsum latet.

MAN. ¶ Sunt ne alia concilio indigentia?

ROB. ¶ Quamplurima quidem.

MAN. Que.

215 ROB. ¶ † Si de papatu ꝯtẽdat, vt. s. dcm̃ fuit late, ⁊ sic scismatis rõne, qd in ecclesia Dei maximũ est malũ, exẽploq; docet, in Dathan ⁊ Abyron, vt nume. xvj. ⁊ trãsumptiue in cano. deniq;. vij. q. j. quos terra viuos absorbuit. si a fide adhuc

216 papa ipse deuius inueniat. † Uel si bonũ agat vniuersalis ecclesie. aut ipse papa rursũ notorius peccator sit, ⁊ taliter qdẽ, sine peccato tali, vt tota ecclesia Dei pariter scãdalizet, vt in cano. si papa. xl. dist. ⁊ in cano. anastasius. xix. dis. ⁊ in cano. si duo,

217 ⁊ in cano. si quis pecuniã. s. ẽt alleg. lxxj. dist. † ⁊ breuiter lites oẽs ac iurgia, in quacũq; puincia suborte, si aliter sopite nõ fuerint. vt i cano. multis. xvij. di. ⁊ in cano. de ꝯcilijs. xviij. di. ⁊ in cano. habeat, ⁊ in cano. pp ecclesiasticas, ea. di. itelligẽdo quoq; de laicis, vt ibi gl. dclarat, ⁊ pbat i cano. duo sunt genera. xij. q. j. ⁊ ad ppositũ latius i. c. qlr ⁊ qñ. ij. de acc. ⁊ seq. ⁊ i. c. graue, ⁊ ibi p Inn. de pb. ⁊ i. c. i singulis, ⁊ i. c. ea que de sta. mona.

MAN. ¶ Ut ꝯijcio, ad metã pperas, ⁊ ceptũ iter cursu vi-

218 deris sic pegisse, † ex quo aliqbus enumeratis, gñale vbũ subiecisti, qd fieri ẽt solet. l. si seruus seruũ. §. igt lex. ff. ad leg. aql.

ROB. ¶ Non ne iam videtur tibi tempus?

MAN. Immo ab istituto plurimũ deuiasse videmur. ⁊ plixitati idulxisse, sʒ qr delectãt me valde q̃ dicis, vtiliaq; sunt, ⁊ varia vltro experi debent, ⁊ concertatio desiderari.

ROB. ¶ Ut vides nõ est amplius nobis argu. loquẽdo de psonis. n. ꝯciliaribus diximus, de ipso ꝯcilio, deq; his, q̃ in eo tractant, adeo vt nihil aliud restet, nisi Deũ optimũ maximũ pcari, si hoc ipsuʒ, qd futuꝝ speramus, fiat, ita cordibus hoiuʒ insit, adiutorq; sit oia bñ, feliciterq; vertãt, ⁊ Xpianitati cõsulat.

MAN. ¶ Christianitati iã ẽ ꝯsultũ scissimis ecclie, aliorũq; ꝯciliorꝝ legib⁹ veritatẽ ꝯtinẽtibus, q̃ (vt Io. xiiij. ait) nihil aliud est, q̃ʒ ipse Deus, ita vt dubitãdũ nõ sit, qm̃ eterna ẽt ẽ, ⁊ immutabilis, q̃ʒ nec Sathanas subuertet, aduersarius sonãs, siue transgressor, ex quo ei nõ paꝝ aduersat, nec seq̃ces puersoꝝ dogmatũ sectores violabũt. quomin⁹ spũscõ coopante ꝯfirmẽt i meli⁹, ⁊ hrses oẽs, puidẽtia maxie pa. iij. põ. maxi. extirpẽt radicit⁹.

ROB. ¶ Scio iã ꝯsultũ eẽ, sʒ tñ qr mẽdatio puertunt, ꝯsultũ libere dici nõ põt, aliaq; necessaria sunt, vt õstructis aduersitatib⁹, ⁊ erroib⁹ vniuer. ecclia ipsa deo secura friat libertate.

MAN. ¶ Iã nõ negamus, sʒ factu h est facilimũ volẽtibus.

ROB. ¶ Nõ solũ vult Põtifex, veꝝ ẽt optat, signaq; ipsa demõstrarũt apte p eũ haud stetisse, ⁊ magno qdẽ dispendio.

MAN. Ipsi negotiũ hoc sinamus, ⁊ ad nrm reuertamur; dixisti. n. arg. nobis loquẽdi ampli⁹ ñ eẽ, ⁊ tñ mihi adhuc multa supeẽ vñr, q̃ lõgissimũ expetũt tractatũ, pcipue ꝯciliũ iurisdõẽ hẽat pñte pp, si ipʒ p heresi deponer possit an phibere valeat, ne qs h casu cũ eo pticipet, nũqd vr̃e dicat, si pp legatus presit. an i eo risus, strepitus, ⁊ tumultus, cessare dẽat, ⁊ si papa deponit Imperatorem, nunquid rursum ꝯciliũ ꝯgregãdũ sit, ⁊ si possit tollere pape ꝯstitutionẽ. itẽ dispẽsare, absoluere, ⁊ alia facere q̃ ad solũ papã spectãt, vel ipsi soli reseruata sunt, an canões ꝯcilij sint pferẽdi dictis scõꝝ patrũ. quo modo oliʒ pcederet. ⁊ an a ꝯcilio liceat appellare, ⁊ ad quẽ possitq; adiri per viã q̃rele, vbi esse dicat rõne ecclesie nunquid antiquos canones seruare debeat, ⁊ per commissarios pape deniq; congregari.

ROB. ¶ Solebam esse ẽt alia multo plura, sed talia qdẽ oia, vt ex his, que disputata sunt, facile deciderent, ⁊ qr añ nos alij ẽt, lʒ ordine vario, ⁊ vsq; ad stomachũ (quod aiunt) longe copiosius ⁊ diffusius scripsere.

MAN. ¶ Nõ ab re tñ erit ea simplici vbo decidere, ne qõnẽ relinquant legentibus, ita vt statim quoq; finias, nec ego te ampli⁹ lacescã, vl saltẽ loca citat vñ dcisionẽ hauriãt, ⁊ expiscẽt.

ROB. ¶ Nõ possũ certe tibi, votisq; tuis nõ obtẽperare, ni vbosi nimiũ videamur, qd si obijciat, h ipʒ tibi ẽt erit ascribẽdũ

MAN. ¶ Curiositas hec cõmẽdationẽ hʒ potius q̃ʒ reprehẽsionẽ ex quo natura scire omnes desideramus, ea ppter molestiam hanc mihi relinque.

ROB. ¶ Utinã possem tibi relinquere alias etiam omnes.

MAN. ¶ Si relinq̃res, nec ego hõ tui amãtissim⁹ recusarẽ, sʒ iã loca dicas ne plixitatẽ fugiẽtes paulatiʒ in eã incidamus.

ROB. ¶ Cito inq̃, ⁊ pperãter qdẽ, rõne. s. dicta, dico. (singua singulis referẽdo) d his tractari i cano. cũcta p mũdũ. ix. q. iij. ⁊ in cano. si qs i. s. scriptiõe. xxv. q. ij. ⁊ i cano. cũ pastoris. ij. q. vij. ⁊ i cano. si qs dogmata. xxv. q. ñ. ⁊ i cano. qd qs. xxxv. q. ix. ⁊ i cano. nullus. xxiiij. di. ⁊ i can. i noie dñi. xxij. di. ⁊ i. c. j. de simo. ⁊ in. c. in fidei ⁊ ibi Arch. de here. i. vj. ⁊ i cano. sicut. ij. q. vij. ⁊ i cano. si papa. xl. di. ⁊ i. c. graue, de pbẽ. ⁊ in cano. anastasius. xix. di. ⁊ i cano. ꝯueniẽtibus. j. q. vij. ⁊ i cano. i loco v. q. iiij. ⁊ in. c. ad apostolice, de re iud. in. vj. ⁊ in cle. ne roma. de elec. ⁊ i. c. iij. de cle. excõ. mi. in cano. mutationes, ⁊ in cano. eps d loco. vij. q. j. ⁊ i cano. psbyter. lxxij. di. ⁊ i cano. de libellis. xx. di. ⁊ in cano. tria. xxxvj. q. ij. ⁊ in. c. j. de ser. nõ ordi. ⁊ in. c. osius, d elec. ⁊ i cano. ꝯsilia, i. §. hinc ẽt. xvij. di. ⁊ i cano. hñ qdẽ. xcvj. dist. ⁊ i. d. cano. ꝯueniẽtib⁹. j. q. vij. ⁊ i. c. j. d pac. ⁊ in cano. actione. xxij. q. iiij. ⁊ i cano. si iubet, ⁊ i cano. aureli⁹. xxvj. q. vj. ⁊ in cano. sane. xxiiij. q. iij. ⁊ in cano. qd quis. xxxv. q. ix. ⁊ in cano. sicut excellẽtiã. xxiij. q. iiij. ⁊ in cano. gñalis, in fi. liiij. di. ⁊ in cano. q̃uis. xxj. di. ⁊ i cano. in noua. xv. q. vj. ⁊ in cano. si qs. xxv. q. ñ. ⁊ i. d. cano. ꝯueniẽtib⁹. j. q. vij. ⁊ in cano. hoc nequaq̃. vlj. q. j. ⁊ i cano. cũ adrian⁹. lxiij. di. ⁊ i cano. lxxxvj. di. ⁊ i cano. i ea. c. di. ⁊ i. c. h trãslationẽ. de offi. deleg. alia pleraq; adduci potuissent, sʒ cũ h satis sint, silẽtio inolui debẽt.

MAN. ¶ Promissis stãdũ ẽ. ⁊ maxie qr ñ tã qd aures tue pati possint, ꝯsiderãdũ ẽ, q̃ʒ qd virtuti, ⁊ pstãtie tue debeatur.

FINIS

Tractatus exquisitus de cardinalibus excelsi doctoris do. Martini laudensis.

¶ Questio prima.



Cardinales dicuntur ex quo mūdi sunt cardines sup quibus tota mūdi gubernatio voluitur. & ad tps spectat sustētare totū pōdus mobilis gubernationis & motū ipsius fixū prestare sm Ioā. de ligna. in Tracta. de bello.

Questio secunda.

¶ Cetus cardinaliū ē in quasi possessione vt papa nō faciat valde ardua sine eius ɔsilio sm Fran. de zaba. in repetitione. c. ppendimus. de sen. excō. & alle. Io. mo. in. c. sup eo. de here. li. vj. forte de facto seruatur ɔtrariū sm Albe. in rub. C. de legi. Nam papa sine Cardi. potest condere decretales, equissimū est dictuz precedens Ioan. mo. ar. l. humanū. C. de legi. & vide Bal. in. l. cum multa. C. de bo. que libe. & p Io. mo. est bo. text. in. c. p venerabilē. qui fi. sint legi. vide Gemi. in. c. super eo. de here. lib. vj. vbi tz contrarium & do. Io. de imo.

Questio tertia.

¶ Cardinalis donauit magnas possessiones nepoti suo nō vz donatio, qr presumunt in dubio bona ecclesie, vel acquisita de bonis eccle. glo. in. c. manifeste. xij. q. j. facit qđ no. Inn. in. c. sane. de pecu. cle. & c. cū in officijs. de testa. vide no. p doc. maxime p Albe. in auc. lnia. C. de epi. & cle. Adde si Cardinalis mutuat nepoti suo pecuniā ex qua emit nepos fundū fundus ē nepotis. Bal. in. c. ecclesia. vt lit. pē. qđ sane intelligēdū nisi p bet fraus de psona in psonā. l. fraus. ff. de legi. & Bal. in. l. mancipia. C. si qs alij vel sibi, qđ est no. pp nepotes Cardinalium.

Questio quarta.

¶ A sententia collegij cardinaliū nō appellat quēadmodum nec a sententia senatus. l. j. ff. a q. appel. nō lz. & xvj. q. j. c. ecclesia in gl. lz a snia cardi. appellet. c. raynutius. & c. raynaldus. de testa. q̄uis gl. dicat ɔtrium & male in. l. j. ff. de offi. pfec. pto.

Questio quinta.

¶ Cardinales in absentia suoꝝ beneficioꝝ fructus sine alio puilegio possunt de iure recipe qr ius cōe pro residentibus hz in seruitio ecclesie existētes. c. ex pte. de cle. non residē. Seruiētes autez Ro. ecclesie que mater est oīuz, & magistra, & que omnium ecclesiarum gerit solicitudinē in proe. lib. vi. c. bone. đ po stu. prela. Nam cardina. magis sunt familiares q̄z alij, & principalius seruitio ecclesie insistūt assumēdo ptē ponderis diei & estus. c. fundamēta. de elec. & sunt collaterales, & pars corpis pape. c. felicis. de pe. lib. vj. & Old. consi. iiij.

Questio sexta.

¶ Cardinales habent ex priuilegio si obuiant ei qui ducit ad mortem q possint liberare eum a morte de consuetu. Bal. in. l. aditos. C. de appel. quod est singulare.

Questio septima.

¶ Crimen lese maiestatis est extensum ad cardinales Roma. ecclesie. c. felicis. de pe. lib. vj. & vide cle. j. de pe.

Questio octaua.

¶ Collegium cardi. restituit fame sicut senatus, Inno. in. c. cū te. de re indi.

Questio nona.

¶ Cardinales omnes scribunt vno stilo excepto vno qui vocatur Basilice. xij. Apostolorum. sm Host. & alios scribētes in capitu. cū olim. de priuilegijs, & de cardinalibus no. xxij. di. c. sacrosancta. & xxi. q. j. c. pudet. & đ cle. nō resi. c. ex gestis, maxime p Hos. & vide archi. & alios scribētes in. c. fundamēta. đ electio. libro. vi.

Questio decima.

¶ Ad condēnandum cardinalem requirunt. lxxij. testes licet de equitate secus. Io. an. c. lz vniuersis. de testi.

Questio. xj.

¶ Cardinales subscribūt in priuilegijs papalibus, sed in alijs nō. gl. in. c. cū a nobis. de testi. tu serua stilum curie

Questio. xij.

¶ Sicut cardinales assistunt pape, sic consules principi. vide Spe. in titu. de leg. §. superest. versi. quid de sententia. & in. c. ij. de officio delega. lib. vj.

Questio. xiij.

¶ Cardinalis nunquam abest a curia nisi causa legationis. gl. xcviij. di. c. nobilissimus.

Questio. xiiij.

¶ Uacante sede apostolica cardinales vtuntur iurisdi. pape ex cā grandi. alias non gl. in. c. j. de scisma. lib. vj.

Questio. xv.

¶ Cardinalis dz litigare p pcuratorē non psonaliter. spe. i ti. de actore. §. i. ver. itē illustris. & l. pe. cū auc. sua. C. de pcura.

Questio. xvj.

¶ Cardinalis pōt esse in minori ordine. xxiiij. qō. c. presul. & nullus pōt esse cardi. nisi sit diaconus. gl. in cle. j. đ eta. & qua.

Questio. xvij.

¶ In curia Romana seruat q vicarius pape lz habeat plenā iurisdictionem in vrbe tū non est iudex subditorum cardinaliū nā subditi cardinalium remittunt ad vicarios cardinaliū. Frā. de zaba. in. c. ne Romani. de electio.

Questio. xviij.

¶ Cardinales gerunt officiuz generalis ecclesie. c. bone. đ po stu. prela. & vide gl. in. c. ministrū. de offi. archi. ēt de prerogatiua cardinalium. vide Spe. in titu. đ leg. §. iij. de aduo. §. vj.

Questio. xix.

¶ Cardinalatus est officiū non ordo episcopalis. Bal. in. c. bone. el. i. de postu. prela.

Questio. xx.

¶ Ad solū papā ptinet creatio cardinaliū nō aūt ad cetū cardinaliū. gl. in cle. ne Roma. đ elec. & credit cardinali de stilo curie đ eo q dr factū a pp viue vocis oraculo. Lap. alle. xxiij.

Questio. xxj.

¶ Cetus cardinaliū ex cā reuocat legatū de latere a papa trāsmissuz. spe. in ti. đ legato. §. fi. ergo eodē mō senatus pricipis.

Questio. xxij.

¶ Si frater minor trāseat ad cardinalatū, vel epatū succedit parētibus suis si liberet ab ordine fratrū auctoritate summi pōtificis, qr iura succedendi recuperat sm Bar. in vlti. lib. minoricaꝝ. & monachus effectus cardinalis nō pōt testari sine auctoritate summi pontificis. Bal. in auc. lnia. C. de epis. & cleri. vide pulchrū dictū Spe. in titu. de testa. mo. §. j. ver. xxiij.

Questio. xxiij.

¶ Papa pōt dispensare cum bigamo promoto, sed non in pmonendo. ppterea non fuit creatus cardinalis. đ. Ioā. de lig. sm Bal. in. c. at si clerici. de iudi. qui alleg. Archi.

Questio. xxiiij.

Mortuis cardinalibus preter vnum ad illū solum spectat electio Pape. vide glo. & no. in cle. ne Romani. de elec.

Questio. xxv.

¶ Uacāte sede apostolica vicaria vlis ecclesie nō spectat nec transit ad cetū cardinaliū. cle. ne Romani. de elec.

Questio. xxvj.

¶ Cardinales dicunt sacerdotes leuiti. generis. c. p venerabilem q fi. si. leg. & Archi. in. c. fundamēta. de elec. lib. vj.

Questio. xxvij.

¶ Qū cōstātinus fecit dona. Pape Siluestro nō erant cardinales, sed postea dum sinodū generale Siluester fecit aliqui erant cardinales. ij. q. iiij. c. presul. sm Old. consi. cccccix. no. bene de origine cardinaliū de quo tempore.

Questio. xxviij.

¶ Creditur de consuetudine cardinali de eo q dicit factum a papa viuo pape oraculo sm Lapum alleg. xxxiij.

Questio. xxix.

¶ Hodie electio pape nō spectat ad impatorē. Ideo nō sunt spectandi eius nūtij, sed ad cardina. & hodie cardinales đ ɔsuetudine sunt pares, lz olī epi cardinales, postea presbyteri &c. vt no. in. c. lz. de elec. & not. xxiij. di. c. in nomine domini.

Questio. xxx.

¶ Papa de plenitudine potestatis reuocat constitutionez cōsilij. glo. in. c. vbi periculum. de elec.

Questio. xxxj.

¶ Cardinales sunt caput vlis eccle. ppterea maximis in rebus papa dz facere interuenire ɔsensum cardinalium, puta dando ciuitatē feudū ecclesie sm Bal. in. l. cū multa. đ bonis que lib.

Questio. xxxij.

¶ Cardinales ēt nō epi hūt ex priuilegio vt possint portare insignia epalia, & ɔferre minores ordines. Nam vltra officiuz sacerdotale nihil habent a iure sm Hos. & Io. an. in. c. j. de sup.

neg. prela. ꝛ no. in. c. clerici. de vi. ꝛ hone. cleri.

Questio. xxxiij.

¶ De ꝯsuetu. papa non creat neqꝫ deponit cardinalē sine cōsensu consilij generalis, Jo. an. in. c. j. de sup. neg. prela. ꝛ not. doc. in. c. clerici. de vita ꝛ hone. cle.

Questio. xxxiiij.

¶ Cardinalatus est ꝺ iure diuino. c. ꝑ venerabilē ibi rōne igit̃ qui fi. ſi. legi. vbi dr̃ probare figuratiue qꝺ de iure diuino papa debet habere consilium cardinaliū in arduis causis.

Questio. xxxv.

¶ Cardinales non possunt prescribere supremā potestatē pape ḃm no. ꝑ Inno. in. c. bone el. ij. de postu. prela.

Questio. xxxvj.

¶ Inter cardinales nullus est qui non sit diaconus. Host. in. c. j. de offi. archi. ꝛ presby.

Questio. xxxvij.

¶ In fauorabilibus appellatione curialiū continent̃ cardinales, vide Albe. in rub. C. si a non compe. iudice.

Questio. xxxviij.

¶ Hostiensis cardinalis ꝑcedit oēs cardi. ꝛ sedet immediate post Papā. Ant. de but. ḃm Host. in. c. antiqua. ꝺ priuileg.

Questio. xxxix.

¶ Cardinales nō iurāt fidelitatē Pape. qꝛ cardinales ꝛ papa dicunt̃ vnū corpus ḃm doc. maxime Anto. de but. in. c. antiqua. de priuilegijs.

Questio. xl.

¶ Qui facit contra cardinalem in personā incidit in crimen lese maiesta. c. felicis. de penis. lib. vj.

Questio. xlj.

¶ De consuetudine curie Romane cardinalis non pōt testari sine licentia pape secundum Host. in sum. de pe. §. an confiten. ver. cui cardinales.

Questio. xlij.

¶ Cardinales dn̄t confiteri pape vel alteri de eius licentia nisi sit absens a curia cā legationis, qꝛ tūc pōt sibi eligere confessorem ḃm Host. in sum. de penis. §. cui. ver. cui cardinalis. Et vide ibi multa bona de cardinalibus.

Questio. xliij.

¶ An cardinalis delegatus possit subdelegare. Bal. ꝙ non in. l. fi. ff. de offi. eius cui man. est iuris. vide que ibi scripsi.

Questio. xliiij.

¶ Cardinalē solus papa deponit, vel excommunicat. gl. in. c. ij. de cleri. non residen.

Questio. xlv.

¶ Nemo potest esse cardinalis nisi sit saltem diaconus. glos. in cle. ij. de etate, ꝛ qualitate.

FINIS

Tractatus alter de Cardinalibus admodum singularis digestus per centum questiones domi. Martini Laudensis. U. J. solennissimi Doctoris.

¶ Questio prima.



IN primis querēdū putauit vtrū cetus cardinaliū sine Papa possit creare cardinalē. Hugo. in. c. nullus. lxxix. dist. quē refert, ꝛ seqt̃ Host. in. c. lꝫ de elec. in ver. ſꝫ nūqd Cardi. ait qꝺ sic, qꝛ si possunt creare Papā ergo ꝛ cardinalē, qꝺ est minus. Sꝫ ꝯtrariū cōiter tenet̃ qꝺ solus papa ꝛ nemo inferior eo creat cardinalem ḃꝫ gl. que incipit reprobat̃ in cle. ne Roma. ꝑ tex. quasi expssum in ver. irritū. de elec. Idē dicit Guili. durā. ꝛ refert Archi. in. d. c. nullus. nec obst. arg. Host. qꝛ rn̄de. nō esse necessariā ꝯtiam. nā capitulū creat epꝫ, nō tñ pōt creare rectorē. nec ad solius episcopi collationē spectātia. c. j. ne sede vacā. li. vj. vbi aliter rn̄deo ḃm Car. floren. in. d. cle. ne Roma. versi. iiij. opponit̃ ad idē, qꝺ q pōt plus ꝛc. hoc est ver in eodē gn̄e potētie, ꝛ qn̄ minus ꝯtinet̃ sub pluri. alias nō ꝺ quo in regula plus de re. iur. li. vj. ſꝫ casu nr̄o ptās creādi papā, ꝛ ptās creādi cardinalē nō est eiusdē gn̄is, nec vnū ꝯtinet̃ sub alio ergo ꝛc.

Questio secunda.

¶ Querit̃ vtrū certus, ꝛ taxatus numerus sit dn̄oꝝ cardinaliū de iure qdā dn̄t ꝙ debet esse. lxx. queādmodū fuerūt discipuli dn̄i nostri IESV Christi, et cū tot sint lingue. Tu dic ꝙ a iure nō repit̃ taxatus numerus certus, iō relinqt̃ arbitrio domini nostri Pape ar. c. ꝺ causis de offi. dele. ꝛ. l. j. in fi. ff. de iure delib. aliqñ nāqꝫ fuerūt do. Cardi. ducenti. xxxvj. tp̄e Potentiani pape, qui nō ponit̃ in catha. sanctoꝝ. vt habet in chroni. ꝛ notā doc. in cle. ne Romani. s. alleg. ꝛ in. c. vbi piculū. ꝺ ele. lib. vj. do. Cardi. dn̄t esse plures vt ꝓbat tex. in cle. ne Romani. allega. in versi. porro ibi cardinales oēs simul ḃm Matth. quē refert ꝛ seqt̃ do. Florē. ibi. dicit tñ notabiliter Alberi. de rosa. in rub. de sta. ho. qꝺ decēs esset, qꝺ essent. lxx. do. Card. vt iudicēt oēs nationes ꝛ indigenas, lꝫ ꝺ facto nō obseruet̃, qꝛ numerus dn̄oꝝ cardinaliū est in arbitrio dn̄i nostri Pape.

Questio tertia.

¶ An inter papā dn̄m nostrū, ꝛ cetū cardinaliū sit aliqua cōmunio, ꝛ ꝯiunctio. Rn̄deo maximā qdē inter eos esse cōionē ꝛ ꝯiunctionis vinculū, ḃm doc. maxime Host. ꝛ Jo. an. in. c. requisisti. ꝺ testa. vbi Host. in vlti. col. dicit, Sicut inter epm̄, ꝛ suā ecclesiā cathedralē maior est cōio, ꝗ̄ inter epm̄ ꝛ alias ecclesias inferiores tex. est in. d. c. reqsisti. versi. nā in h casu. ita sine ꝯparatione aliqua maior est cōio, immo quasi indētitatis vnio inter papā, ꝛ ecclesie Roma. do. Cardi. c. antiqua. ꝛ ibi no. ꝑ Host. de priuile. ex quo dicto host. ꝛ Joā. an. supioribus diebus in discursu materie. d. c. reqsisti iferebāt multū pulchre ꝙ de relictis dn̄oꝝ, vel donatis cetu cardinaliū dn̄s noster papa dꝫ habere p̄tē suā. s. dimidiā. sicut eꝫ de relictis, vel donatis dn̄o nostro pape Collegiū dn̄oꝝ cardinaliū dꝫ h̄re partem suā nisi rōne amicitie vel sanguinis vel simili cā inspiciente dn̄taxat pontificis personam esset donatū, vt pulchre scripsi in. d. c. requisisti.

Questio quarta.

¶ Queritur an do. Cardi. teneant̃ ꝓstare ꝛ iurare fidelitatem ꝛ obediētiā dn̄o nostro Pape. videbat̃ qꝺ sic, qꝛ patriarche ꝛ alij q nullo medio subsunt dn̄o nr̄o Pape iurāt, ꝛ prestāt fidelitatē. c. ego. de iureiur. ꝛ. c. antiqua. de priuile. In ꝯtrariū determināt docto maxime host. Jo. an. ꝛ Ant. de but. in. d. c. antiqua, qꝛ speciale est in cardinalibus, q lꝫ immediate subsint pape, tñ in signū singularis ꝯfidētie, quā hꝫ papa ꝺ dn̄is cardinalibus, ei nullū prestant iuramētū, nec obediētiā. Sunt tñ predicta vera in cardinalibus presbyteris ꝛ diaconis, sed cardinales episcopi iurant vt episcopi ꝛ sicut ceteri episcopi non tanꝗ̄ cardinales ḃm Host. ꝛ Jo. an. in. d. c. antiqua.

Questio quinta.

¶ Querit̃ vtrū papa ꝛ cetus cardinaliū sint vnū corpus. Rn̄detur ꝙ sic, qꝛ licet papa sit caput ecclesie gn̄alis vniuersalis ꝛ fideles ꝛ singuli sint mēbra generalia vnde papa est speciale caput dn̄oꝝ cardinaliū, ꝛ ipsi sunt mēbra eius specialia respectu alioꝝ, ꝛ ista est ratio specialiter questiōis immediate precedentis, cur papa nō dꝫ fidelitatē, nec obediētiā exigere a dn̄is cardinalibus, sicut nec a seipso. opꝫ enim ꝙ inter dantē ꝛ recipientē sit distinctio. c. fi. cū ꝯcordā. de insti. ḃm docto. maxime Hos. in. d. c. antiqua. quod est notandum.

Questio sexta.

¶ Queritur si dn̄s cardinalis indigeat, an dn̄s noster papa teneatur eidē subuenire ꝛ prouidere ḃm dignitatē ꝛ qualitatem suā. Rn̄det̃ ꝙ sic, qꝛ dn̄s noster papa dꝫ diligere cardinalē vt seipsum, ꝛ ei in oibus suis necessitatibus arbitrio boni viri puidere, ḃm doc. maxime hostiē. in. d. c. antiqua. nā hoc mō dn̄s noster papa ꝛ dn̄i cardinales tangētur hincinde precordialiter ꝛ erit verissima dilectio inter dn̄m nostrum papā ꝛ dominos nostros cardinales.

Questio septima.

¶ Questio est an cardinalatus sit de iure diuino. Rn̄deo qꝺ saltē est figuratiue de iure diui. ꝑ tex. in. c. ꝑ venerabilē. ver. rōnib⁹ q fi. ſi. leg. ꝛ no. Abb. sicu. in. c. ex gestis. ꝺ cle. nō resi.

Questio octaua.

¶ Quero cur cardinales apellent̃ hoc noie cardinales. Rn̄deo duplici similitudine, sicut ecclesia vniuersalis hꝫ dominum nostrum papam qui est ostium Dei vel ecclesie, sic cardinales sunt cardo sup quē fundatū est tale ostium. Secunda similitudine dicunt̃ cardinales, qꝛ sicut ostiū preest ꝛ cardo subest, ita papa pest ꝛ cardinales subsunt ḃm Arc. xx. di. c. sacrosancta.

Questio nona.

Questio nona.

¶ Querit̃ vtrũ papa se ↄnumeret inter cardinales. Rñdeo ꝙ sic, q2 imperator est de numero senatoꝝ suoꝝ. l. ius senatoꝝ. C. de dig. lib. xij. Jta dominus noster Papa est de numero cardinalium suorum ẜm Archi. in. d. c. sacrosancta.

Questio decima.

¶ Quale sit offm̃ principale dñoꝝ cardinaliũ. Rñdeo q̃ꝺ est gubernare totũ mũdũ, ꝛ ad ipsos spectat sustentare totũ põdꝰ mobilis mũdi, gubernationẽ ꝛ votũ ipsius fixũ prestare, ẜ3 Jo. ẽt de lig. in tracta. de bello. d3 ille certus dñoꝝ cardinaliũ reipublice maxime ecclesiastice ↄsulere. ac vt senatus assistit principi, sic cardinales dño nr̃o pape assistere dñt. c. j. ꝛ. ij. de offi. leg. li. vj. Spe. in tit. de lega. ꝛ seq̃ circa princi. Nã ꝛ ↄsilijs, ꝛ arduis negotijs domini pape assistunt. c. exposuit. in fi. ꝺ dila. l. j. circa princip. C. de cadu.

Questio. xj.

¶ Questio est an dñi cardinales dicant̃ sacerdotes leuitici generis. Respondeo ꝙ sic, q2 domino nostro pape in executionẽ sacerdotalis officij coadiutores existunt. tex. ꝛ ibi doc. ꝛ. c. per venerabilem ver. rationibus qui filij sint legi.

Questio. xij.

¶ Utrũ ecclesia romana habeat senatũ quẽadmodũ tpe florẽti Romanoꝝ impiũ Romanũ habebat senatũ cuius ↄsilio respublica regebatur. Rñdeo q̃ꝺ sic. ꝛ est venerabilis cetus dñorũ cardinaliũ, q̃ dicitur senatus Roma. ecclesie. xvj. q. j. c. ecclesia habet, ꝛ ibi Archi. ꝛ doc. in. c. fundamenta. de ele. li. vi.

Questio. xiij.

¶ An alius nõ cardinalis missus a dño nr̃o papa ad ꝓuinciã dicat̃ legatus de latere. Rñdeo ꝙ nõ ẜm ↄsuetudinẽ curie romane. nã ait Spe. in ti. de leg. §. seq̃ videre. circa princi. quod Roma. ecclesie vsus solos dominos cardinales legatos de latere vocat. ꝛ de offi. lega. c. volẽtes. de sen. exc. c. ad audiẽtiã.

Questio. xiiij.

¶ An possit esse cardinalis qui constitutus est in minoribus. Rñdeo, nemo potest esse cardinalis nisi diaconus. gl. in cle. ij. de eta. ꝛ qualitate, ꝛ Host. c. ij. de offi. archi.

Questio. xv.

¶ An eps̃ vel archieps̃ possit fieri presbyter cardinalis. Rñdeo fieri posse ẜm do. Car. floren. ꝛ in cle. ij. §. illi. de eta. ꝛ q̃litate in. xj. q. vbi ↄcludit ꝙ promoti ad maiores dignitates ecclesiasticas non desinunt habere inferiores.

Questio. xvj.

¶ Querit̃ an regentes principaliter aliquã ecclesiã, puta vicarij, canonici ꝛ similes dicant̃ cardinales. Rñdeo ꝙ sic, tex. est in. c. ij. de of. archi. ꝛ ibi ꝑ doc. ꝛ ideo dicimus cardina. sacrosancte ecclesie Roma. ad dr̃iam istoꝝ cardinaliũ inferioꝝ. caueãt tñ isti cardinales inferiores vt vicarij ꝛ canonici, ne in potestate ꝛ honore dños summos dños cardinales sacrosancte ecclesie Romã. more scismatico imitent̃, ẜm Hostien. in. c. ij.

Questio. xvij.

¶ An cardinalatus sit ordo sacer vel offm̃. Rñdeo q̃ꝺ est officium ẜm Bal. in. c. bone. el. j. de postbu. Tamen requiritur ꝙ sit in sacro ordine, vt scripsi in. q. ix.

Questio. xviij.

¶ Quo tpe fuerit dñi cardi. Rñdet Arch. in. c. vbi picnlũ. ꝺ elec. li. vj. in ver. cardinales. ꝙ tpe dñi Potẽtiani pape q̃ nõ ponit̃ in cathalogo sanctoꝝ vt in chronica, ẜ3 Old. ꝺ lau. a quo mihi Marti. de car. origo ẽ ait suo ↄs. cclxiiij. ẜ3 quotã meã ꝙ qñ do. Cõstã. fecit donationẽ pape Siluestro non creauit cardinales, l3 postea dum dñs papa Silnester fecit sinodum generalem aliqui erant cardinales. ij. q. iiij. presul.

Questio. xix.

¶ An dñs cardinalis ẽt nõ eps̃ possit portar̃ insignia ep̃alia. Rñdet̃ ꝙ sic, ẜm Host. ꝛ Jo. an. in. c. i. de sup. neg. prela.

Questio. xx.

¶ Utrũ dñs cardinalis nõ eps̃ possit conferre minores ordines. potest ẜm Host. ꝛ Jo. an. in. d. c. j. de sup. neg. prela.

Questio. xxj.

¶ Utrũ dñs cardinalis nõ eps̃ benedictionem solẽnẽ facere possit. Rñdet̃ posse. nã presbyteri ꝛ dñi cardinales, ꝛ si nullã sacerdotalẽ ordinationẽ receperũt, tñ solenniter benedicũt, ẜm doc. in. d. c. l3, de elec. ꝛ. xxiij. di. c. in nomine domini.

Questio. xxij.

¶ Utrũ in alienatione reꝝ pretiosarũ ecclesie papa dẽat habere ↄsensum dñoꝝ cardinaliũ. Rñdet̃ ꝙ sic, ẜm Bal. in. l. cũ multa. C. de bo. que lib. q̃ dicit ꝙ qñ papa vult alienare preciosiora ecclesie, puta dando magnã ciuitatẽ in feudũ, d3 interuenire consensus dñoꝝ cardinalium ẽt si dat castrũ paruum ẽt in feu. alle. Arch. xij. q. ij. c. abbatibus. ꝛ. c. cum emptor.

Questio. xxiij.

¶ An dñi cardinales possint prescribere supremã potestatem pape. Respõdeo ꝙ non. ẜm Inno. in. c. bone. el. ij. de postul. prela. ꝛ do. Abb. sicu. in. c. ex gestis. de cleri. non resi.

Questio. xxiiij.

¶ An appl̃one curialiũ vrbis Romane ↄphẽdant̃ dñi cardinales. Rñdeo ꝙ sic in fauorabilibus nõ in odiosis, ẜ3 Alb. in rub. C. si a ñ ↄpe. indi. q̃ꝺ facit ad q̃nẽ. dux magnꝰ legauit cẽtũ mille aureos curialibus vrbis Romane, certe cardinales habebunt portionem suam.

Questio. xxv.

¶ Quis est ille dñs cardinalis qui precedit immediate. dic vt per Host. ꝛ Ant. de but. in. c. antiqua. de priuile.

Questio. xxvj.

¶ Dño appellantur vicarij dñoꝝ cardinalium epoꝝ. Rñdeo dicunt̃ vice domini ẜm Host. in. c. examinata. de iudi.

Questio. xxvij.

¶ An domini cardinales debeant habere ptẽ introitus camere apostolice. Rñdeo ꝙ sic, ẜ3 ẜm Domi. de. s. Gemi. in. c. vbi periculum. §. prouisionis. de elec. lib. vj. submitto tñ me cõsuetudini, ꝛ curie apostolice voluntati.

Questio. xxviij.

¶ An dñi cardinales oi anno debeãt ↄfiteri peccata sua, Rñdeo, ꝙ sic, q2 si papa q̃ est auctor ligat̃ ↄstitutiõe. c. oĩs. vtriusq3 sexus. de pe. ꝛ remis. ergo multomagis dñi cardinales, ꝑ not. per doc. maxime ꝑ Ant. de but. in. d. c. omins vtriusq3 sexus.

Questio. xxix.

¶ Cui dñt ↄfiteri dñi Cardinales. Rñdeo si Cardinalis sit absens a curia legatiõis põt eligere ↄfessorẽ, ẜ3 si est ꝑsens, tũc est distinguẽdũ inter publicũ peccatũ, vt illꝺ dño nr̃o pape cõfiteatur, ꝛ occultum vt illud sufficiat domini nostri Pape penitẽtiario ↄfiteri ẜm Host. in summa de peni. ꝛ remissio. §. cui confitendum versi. cui cardinales in fi.

Questio. xxx.

¶ Cui ↄfiteri debent familiares dñoꝝ cardinaliũ, cõfiteri possunt penitẽtiario domini nostri pape vel alij de lnia domini sui qui ipsorum curam h3 de ↄsuetudine curie, ẜm Hostien. in summa. de peni. §. cui confitendum. ver. cui capellani.

Questio. xxxj.

¶ Quales debeãt esse dñi cardinales, dñt esse primo vt nubes ꝑꝑ deuotiones, scꝺo vt colũbe ꝑꝑ simplicitatẽ ꝛ puritatẽ quã hrẽ debẽt. tertio cãdidiores niue quo ad optimos mores ꝛ vite mũditiã, quarto rubicũdiores ebore antiquo ad charitatẽ ꝛ domini nostri IESV Christi, memoriã. Caueãt igitur dñi Car. ne sint nebule, ꝛ nubes sine aliqua deuotione, nõ capiant̃ suꝑbia, que est mater oium vitioꝝ, nõ vana gloria que euacuat oẽs virtutẽ, nõ amore pecunie que tanq̃ venenũ est fugienda, non amore parentũ, nec eos in vita corrodãt tãq̃ musca moriẽtes, ꝛ eos post mortẽ despiciãt dicẽtes, bñ fecit mihi, ẜ3 melius facere potuit, ẜ3 die noctuq3 nõ cessent vtilibus studere ẜm Host. in sum. de peni. §. cui ostendendum vesi. cui cardinales.

Questio. xxxij.

¶ An viuẽte papa cetꝰ dñoꝝ cardinaliũ restituat fame. vr̃ ꝙ nõ, q2 solus princeps restituit fame. l. i. §. ꝺ qua. ff. ꝺ postu. ẜ3 cõtrarium est verius q̃ꝺ immo cetus dñoꝝ cardinalium restituit fame ẜm doc. ç. cum te. de re iudi.

Questio. xxxiij.

¶ An vacãte sede ap̃lica cetus dñoꝝ cardinaliũ restituat fame. Bar. dubitat ꝛ petit declarari. sed dominus cardinalis floren. in cle. ne romani. de elec. versi. irritum. nihilominus t3 ꝙ possit fame restituere ẽt sede vacante.

Questio. xxxiiij.

¶ An cetus dñoꝝ cardinalium vacãte sede possit cogere cardinalẽ inuitũ vt accipiat legationẽ ꝑ defendẽda terra ecclesie Roma. Pau. ꝛ dñs cardinalis florẽ. in. d. cle. ne roma. versi. irritũ, de elec. q. ij. tenẽt ꝙ nõ secꝰ si spõte suscipiat legationẽ.

Questio. xxxv.

¶ An cardinales possint infeudare castra vel ciuitates eccle. Roma. Rñdeo ꝙ nõ ẜ3 Bal. in. c. i. qui feu. da. pos. vbi agit q̃ꝺ domini cardinales possint infeudare res ecclesiaꝝ sue legationis. nam Bar. in. l. prohibere. §. plane. ff. q̃ꝺ vi aut clam. dicit se consuluisse, ꝙ dominus Cardi. legatus de latere nõ potest condere castra pertinentia ad curiam romanam.

Questio.xxxvi.

Quid si pp añq̃ eligeret iurauit in manib⁹ dñoꝝ cardinaliũ renũtiare papatui ad bñplacitũ ipsoꝝ. Rñdeo nõ v3 iurm, q2 ꝯ libertatem vicarij domini nostri IESV Christi.

Questio.xxxvij.

¶ Quid si dñs cardinalis in electione dñi nostri pape renũtiat ꝑ illa vice sue voci in presentia dñoꝝ Cardinaliũ. An valeat talis renũtiatio. Rñdeo q nõ ẜm Host. ꝛ Jo.an.in.c.nisi cũ pridẽ.de renũ.q2 ius eligẽdi papã est Dei nostri ius publicũ auctoritate ꝛ vtilitate.l.ius publicũ.ff.de pac. ex quo versat̃ fauor vl'is totius ecclesie que petere posset a cardinalibus h vt debeant.s.creare papã.ꝛ est his incorpale inherẽs inseparabiliter cardinalatui.l.qs ergo casus.ff.de pe. i fi.l.i.ꝛ.ij.ff.ꝑ soc.

Questio.xxxviij.

¶ An dñi cardinales vt singuli ꝯuocẽt ꝯciliũ. Rñdit Bald. in.c.olim ex literis.de rescrip.q nõ vt singuli,s3 vt collegium cardinaliũ ꝯuocãt ꝯciliũ,ꝛ ibidẽ Bal.ait duo tpa ꝯsiderãda. primũ qñ ecclesia paꝝ militabat.ꝛ in bonis paꝝ habebat quo tpe multa priuilegia ꝯtulit impatorib⁹, maxime vt ꝯcilia ꝯuocarẽt,ꝛ scismata curarẽt q̃ postea sublata sunt p ecclesiã.lxxix. di.si duo fore.lxxiij.d.ẜ.veꝝ.ꝛ.c.ego p Hug.h3 ips fuit postea qñ ecclesia militãs incepit plus posse q̃ impiũ tpale in tpalibus triũphãs,ꝛ tũc icepit impiũ dclinare,dimidi, ꝛ subtrahi, ꝛ qd multi reges subtraxerũt obediẽtiã,neq̃ Rome pt ius dicere,q2 donata ecclesie a Cõstãtino.l.diui.C.de natu.libe. nec in alijs regnis q sibi nõ obediũt,vt de facto videmus. Ex quo sequit̃ qd impator nõ d3 ꝯgregare ꝯciliũ generale loquẽdo ẜm nouam ecclesiam,ꝛ sicut ꝯciliũ auctoritate dominorum Cardinalium debet congregare.

Questio.xxxix.

¶ An cetus dñoꝝ cardinaliũ possit facere statutũ,vt pape sit licitũ eligere successorẽ. Rñdeo nõ ẜm Pau.ꝛ.d.Car.florẽ. in cle.ne roma.in.v.q.alleg.qm aliud est q papa cũ cardinalibus faciat ꝯstitutionẽ sup modũ electionis,qd pòt.xxiiij.dis. in nomine dñi,ꝛ.c.l3.de elec.aliud qd creet sibi successorẽ,q ñ l3,sicut nõ l3 ex testõ sibi ascribere dignitatẽ,ꝛ si dicat̃ de sanc. Petro qd sibi elegit successorẽ,q2 rñdet̃ illud nõ est trahẽdu3 ad ꝯñam h3 gl.in.c.si transitus.lxxix.di.nã electio pape non pertinet ad papã,sed ad dominos cardinales, vt.d.c.l3.ꝛ ibi not.ꝛ.c.vbi periculum.de elec.lib.vj.

Questio.xl.

¶ Queritur si dñs noster papa cũ inhabili puta illegitimo dispẽsat vt possit hr̃e q̃ꝛcũq̃ dignitatẽ vsq̃ ad cardinalatũ, an dicat̃ dispẽsatũ vt possit hr̃e cardinalatũ. Rñdet̃ q nõ, primo q2 sumus in materia odiosa.l.dispẽsatiua.c.j.ꝛ.ij.d fil.psby.libro.vj.nã datio vsq̃ stat exclusiue,scdo,q2 ad cardinalatũ cõiter nõ dispensat dñs Papa cũ illegitimo l3 possit ẜm Abb.sicu.in.c.dilectus.de ꝯces.prebẽ.simile dicit Bar.in.l.eã quã. C.de fidei.vt legitimatus ab ipatore vel papa ad dignitatẽ nõ intelligit̃ legitimatus quo ad dignitate3 regia3,vt plene scripsi in disputatione mea legitimationis.

Questio.xlj.

¶ An habens bñficiũ curatũ inferius ab epatu vel archiepatu,puta rectoriã cathedralis ecclesie ꝓmotus in dñm cardinalẽ retinere possit pcedẽs bñficiũ curatũ. Rñdeo ẜm cõe3 snia3 doc.maxime Jo.an.Host.ꝛ Ant.d but.in.c.ecclesia vr̃a.el. ij.de elect.qd sic ẜm ꝯsuetu.presbyteroꝝ ꝛ diaconoꝝ cardinaliũ,q priora bñficia retinẽt l3 do. Nicola.Abb.sic.ibi teneat contrarium,ꝛ male.

Questio.xlij.

¶ Questio dubia ẽ an eps,vl' archieps ꝓmotus i dñ3 cardinalẽ pdat epatũ,vel archiepatũ,an retineat vtrũq̃ in titulũ.do. Jo.de imo.ꝛ Nico.sicu.in.d.c.ecclesia vestra.el.ij.de ele.t3 qd pdat p.c.cũ in cũctis.de ele.ꝛ.c.multa.de pb.ꝛ p extrauagan.execrabilis.S3 doc.maxie Host.Jo.an.ꝛ Ant.de but. sentiũt in.d.c.ecclesia vestra.qd ꝯsuetudo curie est,vt dñi cardinales habeãt,ꝛ retineãt priora bñficia.alleg.simile in.c, auratus.xciij.di.in gl.nec ob.d.c.cũ in cũctis.ꝛ.d.c.d multa.cũ simi.q̃ alle.Nico.Abba.sicu.q2 rñdeo qd speciale est in dñis cardinalibus vt retineãt priora bñficia.rõ spãlitatis est pp excellẽtiã dignitatis cardinalatus. argu.xij.q.ij.vulterane.ꝛ.c. statuimus.de ma.ꝛ obe.ꝛ.l.nemo.C.d officio magi.offi.vbi is gradu ceteros antecedat quẽ stipẽdia longiora,ꝛ labor plurior fecerit anteire.sicut inferioribus psonis pp q̃litatẽ psone fit dispensatio pluralitatis bñficio.d.c.multa.in fi. ita ipso iure itelligit̃ dispẽsatũ in dñis cardinalib⁹ pp excellẽtiã eoꝝ,nec est ob-mẽte.d.c.d multa.cũ si.iurib⁹,vt sub eoꝝ ꝓhibitiõe seu dignitatis appellatiõe ꝯtineat̃ tãta dignitas cardinalatus,ꝛ ita ꝯsuluerũt plures prestãtissimi Doctores,vt refert ipsemet Nico. in.c.bone.el.i.de postu.prela.Nec ob.d.c.cũ in cũctis,q2 loq̃t in epo simplici,nõ aũt in cardinali q erat eps,ꝛ facit qd no. do.Car.flo.in cle.ij.ẜ.illi vero.de eta.ꝛ qua.q.xj.ꝛ qd scripsi in supioribus.q .xv.ꝛ qd appellatione dignitatis ꝯtineat̃ tãta dignitas.facit vt excludamus odiosa iura ꝯ cardinales ꝛ interpretemur fauorẽ,vt no.in.c.dilectus.d ꝯces.preb.ꝛ ita est seruatũ nostris tpibus in dño Cardinali bone memorie.s.Crucis quo ad epatũ Senẽ.ꝛ archiepo Mediolani q nũc ẽ cardinalis ꝛ minime mutãda sunt q̃ certã legẽ habuerũt.l.minime. ff.de leg.Ex qbus ꝯcludit̃ epm vel archiepm ꝓmotũ ad cardinalatũ retiner priora bñficia.Aduertãt tñ dñi cardinales habẽtes epatũ,vel alia bñficia vt faciãt ecclesie seruire p numeꝝ clericoꝝ ꝯsuetũ,ꝛ hospitalitatẽ ꝛ alia similia tenere ꝛ facere in dictis ecclesijs in qbus habent beneficia.C.de mona. de preb. ꝛ ibi Nico.Abb.sicu.vbi dicit ꝯ cardinales habentes ecclesias in commẽdã,qui non seruiunt eis in cultu diuino ꝛ ceteris oportunis ẜm solitũ statũ ecclesie,faciũt notata in.c. pastoralis.de priuile.ꝛ in.c.lateraneñ.de preben.per Inno.

Questio.xliij.

¶ An dominus cardinalis possit exire curiã sine licentia domini nostri pape.Rñdeo nõ ẜm Jo.an.ꝛ doc.in.c.ecclesia vestra.el.ij.de elec.vbi dicunt q dominus cardinalis h3 alas ligatas vt non exeat curiam sine licẽtia pape.

Questio.xliiij.

¶ An dñs cardinalis possit elligi ad inferiorẽ dignitatẽ, puta ad epatũ.Rñdeo ẜm Abb.ꝛ Jo.an.ꝛ Ant.de bnt.in.d.c.ecclesia vestra.qd aut est eps cardinalis,ꝛ d3 postulari ꝛ nõ eligi,aut est cardinalis presbyter vel diaconus,ꝛ d3 eligi,l3 aliqui moderni vt Jo.de imo.dicãt q d3 postulari indistincte ꝛ non eligi.ꝛ Jo.de ligna.ait qd consuetudo curie est vt postuletur.

Questio.xlv.

¶ Qõnes magne sunt an solus dñs noster papa sine cetu dominoꝝ cardinaliũ possit ardua ꝛ valde magna negotia facere, Jo.mo.in.c.sup eo.de here.lib.vj.t3 q nõ, quẽ sequunt̃ plures docto.noui,maxime do.Fran.de zabar.in repe.c.ꝑpendimus.de sen.excõ.vbi ait qd cetus cardinaliũ in quasi possessione ne dñs noster Papa faciat valde ardua sine ipsoꝝ dominorum cardinalium consilio,sed ꝯtrũ t3 Albe.de ro.in rub.C.de legi.ꝛ Jo.an.ꝛ Gemi.in.d.c.sup eo.possumus tñ dicere quod de potestate absoluta veꝝ dicit Jo.an.sed de potestate ꝯdecẽti ordinaria ꝛ vtiliori reipublice bene loq̃t Jo.mo.ꝑ hoc videtur tex.in.c.p venerabilẽ.versi.rationibus,q fi.si.legi. qd bene facit in simili ꝛ quod ibi notẽt doc.ꝛ legiste. maxime Bal. in.l.humanum.C.de legi.

Questio.xlvj.

¶ Questũ fuit si dñs cardinalis mutuat fratri,vel nepoti pecuniã ex qna emit magna predia.an fundus sit nepotis vel fratris,vel ecclesie.Rñdit Bal.qd est nepotis vel fratris, in.c. ecclesia.vt lit.pen.qd intelligo veꝝ nisi pp fraudẽ.l.fraus.ff.d legi.ꝛ Bal.in.l.mancipia.C.si quis alteri, vel sibi. vide nota. in.c.cum in officijs.de testa.nec ob.no.in.l.si vt ꝑponis.C.de rei ven.cum simi.q2 ibi pecunia erat ecclesie.secus qñ in aliu3 transfertur dominium,pone in accipiente mutuo.

Questio.xlvij.

¶ Questio pulchra est an dñs Cardinalis si obuiat ei q ducit̃ ad mortẽ possit eum liberare a morte.Respondit Bal. q sic de ꝯsuetudine.l.additos.C.de ap.qd est singulare ad saluandũ vitam hominis vt voluit Albe.in.l.additos.C.de epis.audi.

Questio.xlviij.

¶ An offendẽs psonã dñi cardinalis incidat i penã lese maiestatis.Rñdeo q sic.c.felicis.de penis.lib.vj.vbi ponunt̃ maxime pene,sed in epo vide cle.j.d pe.ꝛ ꝯ offendẽtẽs dominos cardinales maxime legatos domini nostri pape, qd not.in.l. quisquis.C.ad.l.iul.maiesta.

Questio.xlix.

¶ An dominus cardinalis dbeat morari in curia. Rñdeo q sic,nisi ex causa legationis.gl.di.xcvij.in.c.nobilissimus, videdum est quod scripsi.s.

Questio.l.

¶ An ꝯ dñm cardinalẽ possit opponi exceptio recusationis. Respondeo q de facili non admittit̃ recusatio contra dominũ cardinalem pp ius appropriatum iustitiã ꝛ fidem.ẜm Hostiẽ. Jo.an.ꝛ Ant.de but.in.d.c.ad petitionem.de accusa. Not. ergo

ergo magnā causam ad recusandū dñm Cardi. iudicem. ⁊ ad boc tene menti no. in. c. cum olim de offi. delega.

Questio. lj.

¶ Utrum cardinalis dicat illustris. Rūdeo ꝑm Bal. in. l. j. ff. de offi. prefec. pto. qđ dicit illustris quinimmo supillustris ē dñs Cardi. ꝑm Spe. in tit. de iuris. om. iudi. §. fi. ver. maximi sunt. ⁊ versic. ꝑm canones. ⁊ facit quod no. scripsi post Ange. in rub. ff. de iuris. om. iudi.

Questio. lij.

¶ An cetus dñoꝝ cardinaliū possit ɔceder vt extrabat aqua de flumine publico nauigabili subiecto ecclesie Roma. ad aliū locū. Rūdeo posse. l. quominus. ff. de flu. ⁊. c. ecclesia bꝫ. xvi. q. i. vbi cetus dominoꝝ Card. representat Senatū. facit quod no. gl. in. l. i. ff. a quibus appel. non lꝫ. vbi doc. alleg. d. l. quominus. ⁊ facit quod no. doc. in. c. cum te. de re iudi.

Questio. liij.

¶ An cetus dñoꝝ cardinaliū possit condere legem nō ɔriam iuri cōi. Rūdeo vꝫ tex. in ꝑtem offirmatiuam in. l. non ambigitur. ff. de leg. tut. vide no. in cle. ne roma. de elec. in. l. fin. C. de leg. ⁊. xvi. q. i. ecclesia. in. l. formā. C. de offi. prefec. pret. ⁊ Albe. ⁊ alios modernos in. d. l. nō ambigit, ⁊ de senatus origi. vide Archi. in. c. senatusconsultum. ij. di.

Questio. liiij.

¶ Utrū domini cardinales scribant cū titulo. Rūdet ꝙ oēs presbyteri cardinales scribuntur cū titulo suo excepto Basilica. xij. Apostoloꝝ que sine titulo suo scribit. lꝫ Spe. ponat titulum in Specula. titu. de libel. conceptio. §. iam nunc videndum. circa principium.

Questio. lv.

¶ Utrū dñs Cardi. babeat iurisdictionē audiēdi causas. rūdeo ꝙ dñs Cardi. nō bꝫ cām audiēdi causas nisi specialiter a dño nostro papa cā ei sit ɔmissa, vel sine iure ꝓprio, puta epūs sui tituli ad eū spectaret, ꝑm specu. in titu. de libel. ɔcep. §. iam nunc vidēdū. circa prin. ver. cardinales aūt nullā causam.

Questio. lvj.

¶ Utrum credat testimonio dñi Cardina. sine iuro, Rūdeo ꝙ sic ꝑꝫ Inno. in. c. cū olim el. j. de priuile. lꝫ do. Ant. de but. ibi dicat, ꝙ facit presumptionē. vide no. in. c. cum a nobis. de testi. ⁊. c. quod super bis. de fide instru.

Questio. lvij.

¶ An dñs Cardi. possit testari sine licētia dñi nostri Pape. Rūdeo nō de consuetudine, ꝑꝫ Host. in sum. in titu. de pen. §. cui ɔfitēduꝫ. ver. cui cardinales, ⁊ boc verū est ꝺ iure si monachus, vel canonicus regularis sit creatus cardinalis, ꝑꝫ Bal. in auct. lꝫ. C. de epis. ⁊ cle. aliter non video quid obest cur non possint de iure testari. c. j. ⁊. c. cū in officijs. ⁊. c. relatū. ꝺ testa. Sꝫ si de curie Roma. ɔsuetudine appareat, illa obseruāda ē.

Questio. lviij.

¶ Utrū monachus, vel canonicus regularis possit fieri cardinalis, rūdeo posse, ꝑm Bal. in auc. lniam. C. de epis. ⁊ cleri.

Questio. lix.

¶ Utrū monachus effectus cardinalis absoluat a substātiali bꝰ regule. Rūdeo nō absolui, ꝑꝫ Bal. in. d. auc. licentiam.

Questio. lx.

¶ An cardinalis babeat ius epale i ecclesijs suis. rūdeo dñꝫ papā respondisse Jo. mo. ꝙ cardinales in suis ecclesijs babēt ius episcopale, ꝑm Jo. and. ⁊ doc. in. c. j. de maiorita. ⁊ obe. li. vj. vide no. in. c. dilectis, de capel. mona.

Questio. lxj.

¶ An cardinalatus dignitas sit maior qualibet alia excepto Papatu, respondeo ꝑm Host. ⁊ Jo. an. in. c. dilectus. el. j. de preben. qđ curia romana tꝫ bodie nullā esse maiorem dignitatē cardinalatu excepta dignitate papali, ⁊ ibi dicit Hos. ꝙ memorie babere debēt cardinales illud Bernardi. erubescat bomo esse superbus, ex quo bumilis factus est Deus.

Questio. lxij.

¶ An in excōicatione generali veniāt dñi Cardi. rūdeo non per no. in. c. qꝛ periculosum. de sen. excō. lib. vj.

Questio. lxiij.

¶ Si papa cōmittat cām dño cardinali cū clausula appellatione remota, an ab eius sententia possit appellari. Respondeo non ꝑm Bal. in. l. i. ff. de offi. prefe. preto. quod no.

Questio. lxiiij.

¶ Quis est ex cardinalibus qui vngat impatorē. Rūdeo secundum Ho. ⁊ Joan. an. in. c. venerabilē ꝺ elec. ꝙ cardinalis Host. ex antiqua ɔsuetudine impatorē vngit ex mādato pape, ⁊ post Host. coronat dñs noster papa, de quo ēt ꝑ Hos. ⁊ Anto. de but. in. c. antiqua de priuile.

Questio. lxv.

¶ An collegiū dñoꝝ Card. a duabus partibus poterit opponi ꝙ electus non sit de numero seu collegio cardinaliū, ⁊ videtur ꝙ sic. lxxix. di. c. oportebat. tū bodie nō potest opponi bec exceptio contra electionem dñi nostri pape, ꝑm doc. maxime Nico. Abb. sicu. in. c. lꝫ. in. iiij. de elec.

Questio. lxvi.

¶ An a sniā lata a cetu dñoꝝ cardinaliū appellet. Rūdet ꝙ non, quēadmodū a vera sniā senatus. l. i. ff. a quibus appel. non lꝫ. ⁊. xvi. q. i. c. ecclesia, sꝫ forte pōt appellari. l. i. C. ꝺ sen. pf. pt.

Questio. lxvij.

¶ Dubitatū est an a sniā vnius cardinalis possit appellari. rūdeo ꝙ sic. c. raynutius, ⁊ raynaldus, de testa. ⁊ Bal. in. l. iij. ff. ꝺ offi. pref. pret. ⁊ Spe. in ti. de lega. §. superest. ver. illud antē sumit, ꝗuis glo. dicat contrarium ⁊ male. in. l. i. ff. de offi. pref. preto. nisi dicamus ꝙ illa glo. restringitur qū dominus noster committit domino Cardinali cām cum clausula appellatione remota, vt dixi. ś. in. q. incip. si papa committat ⁊c.

Questio. lxviij.

¶ An dñi cardina. in absentia suoꝝ bñficioꝝ possint fructus suoꝝ beneficioꝝ de iure recipere. Rūdeo ꝙ sic. c. cuꝫ dilectꝰ, de cleri. nō resi. vt plene examinat Old. consi. xlvi. ꝙ ius cōe bꝫ eos ꝓ residētibus cū seruiant ecclesie Roma. que est mater omnium ecclesiaꝝ, ⁊ que gerit sollicitudinē omniū aliaꝝ ecclesiarum. c. bone, el. i. de postu. prela. ⁊ in proe. lib. vi. nā cardinales sunt magis familiares domini nostri pape ꝗ̄ alij ⁊ principaliores alijs. ipsi enim stant in seruitio ecclesie substinēdo pōdus diei, ⁊ estus, ⁊ sunt collaterales ⁊ pars corporis domini nostri pape. c. felicis. de penis lib. vi.

Questio. lxix.

¶ An familiares dñoꝝ cardinaliū in absentia beneficioꝝ suorum possint fructus recipere. Rūdeo banc prerogatiuā concedit dñs noster papa singulis cardinalibus ēt respectu familiarum suarum ꝑm doc. maxime Jo. an. ⁊ Ant. ⁊ Nico. in. c. cuꝫ dilectus, de cleri. non resi.

Questio. lxx.

¶ Utrū impetrantes literas familiariter a dominis cardinalibus qui realiter ⁊ vere nō sunt familiares dñoꝝ cardinalium gaudeant priuilegio vt fructus beneficiorum possint in absentia recipere. Rūdeo non, ꝑm Nico. Abb. sicu. in. d. c. cum dilectus. qđ est notabile ɔtra impetrantes literas familiaritis.

Questio. lxxi.

¶ Quid requiritur ad ɔdēnandū do. Cardinalem Rūdeo, si sit dñs Cardina. eps requiruntur. lxxij. si sit cardinalis presbyter. lxiiij. testes. ij. q. v. presul. ⁊. c. nullā. vbi tex. ponit rōnē specialitatis vt ꝑꝑ insolentiam quorundā maloꝝ qui cardinales volūt accusare vt ipsis amotis in eoꝝ loco possent institui.

Questio. lxxij.

¶ Quero an cardinalis gaudeat priuilegio permisso in numero testium si accusetur de bis que cōmisit anteꝗ̄ esset cardinalis. Rūdeo nō, sꝫ gaudet. d. priuilegio numeri testiū si accusat de bis que cōmisit postꝗ̄ priuilegiatus est, ꝑm Archi. in. d. c. presul. qui alleg. l. i. ff. de priuile. c. sed in veritate. l. loquit indistincte in. d. c. presul. ⁊ ratio est generalis vtroqꝫ casū in precedenti. q. nec obstat. d. l. i. qꝛ loquitur quo ad penā, nos quo ad probationem.

Questio. lxxiij.

¶ An dominus noster Papa constringatur ad seruandum numerum testiū ad condēnandū dominum Cardina. de beresi vel scismate. Respondeo quod non, ꝑm glo. in verbo, Cardinalem. in. c. i. de scisma. lib. vi.

Questio. lxxiiij.

¶ Ardua questio est an vacante sede apostolica cetus dominorum Cardinalium vtatur iurisdictione dñi nostri pape. Rūdeo non nisi ex causa grandi ⁊ imminenti periculo, glo. in. c. i. de scisma. lib. vi. Tu vide glo. ⁊ doc. in cle. ne roma. de elect. ⁊ no. in. c. ex eo. de pe. ⁊ remissio. per doc. maxime per Host.

Questio. lxxv.

¶ An vicarius domini nostri pape babeat iurisdictionem in subditos ⁊ familiares dominorum Cardinalium. Respondit Franc. zaba. in clementi. ne Romani. de electio. quod de consuetudine seruatur quod non, quia subditi dominorum Cardinalium remittuntur ad vicarios ipsorum dominorum Cardinalium.

Questio.lxxvi.

¶ An dñi Cardinales debeant personaliter cõparere in iudicio. rñdeo q̃ non, quinimmo debent per procuratorem litigare. ſm Spe. in titu. de acto. §. vnico. vel ſi. item illuſtris. ⁊ in. l. pe. ⁊ in auc. quod ius. C. de procu.

Questio.lxxvij.

¶ An credatur domino cardinali de eo quod dicit factum a domino noſtro Papa, viue vocis oraculo. Reſpondeo de cõſuetudine creditur. ſm Lapum alleg. xxxiij. videatur in. c. qḋ ſuper his. de fide inſtru. ⁊ in. c. cum literis. de in integ. reſti. ⁊ Joan. an. in. c. i. de offi. leg. lib. vi. ⁊ in. c. conſtitutus. de appel. per Hoſt. ⁊ Joan. and.

Questio.lxxviij.

¶ Queritur an ſolus dominus noſter papa deponat Cardinalem, vel eum excõmunicet. Reſpondit Hoſt. in. c. ex geſtis, de cle. non reſiden. quod cum collegio dominorum Cardina. deponere ⁊ excommunicare poteſt ⁊ hoc verum puto de ordinaria ⁊ condecenti poteſtate, ſed de abſoluta ſolus Papa, põt deponere ⁊ excõicare, ⁊ hoc ſedere diſtinctionis concordant ⁊ cõiunguntur varia dicta doctoꝝ in. d. c. ex geſtis, vbi Joã. de lig. Nico. Abb. ſicu. tenẽt cõ Hoſt. nã. Hoſt. ⁊ conſultius, atq; ꝓpenſius aliter ⁊ liberaliter reſpondeatur de conſilio dominorum Cardinalium, q2 qḋ a pluribus queritur facilius inuenitur. argu. c. prudentiam, de offi. deleg. ⁊. l. humanũ. C. de legi. facit q̃ ſcripſi in ſuperioribus. q. xvi.

Questio.lxxix.

¶ An dominus Cardina. legatus de latere conferat beneficia. Reſpondeo ſic. c. i. ⁊. ij. de offi. leg. lib. vj. ⁊ ibi plene.

Questio.lxxx.

¶ An dominus cardinalis filiusfamilias abſoluatur a patria poteſtate. Rñdeo q̃ abſoluitur vt in auc. ſed epalis dignitas. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ in. c. indecoꝝ, de eta. ⁊ quali. nõ tñ perdit iura ſuitatis, argu. l. quod fauore. C. de legi. ⁊ ſcripſi in diſputatione mea ſuitatis, quam feci Senis.

Questio.lxxxi.

¶ An dñs noſter Papa debeat diſpenſare ad cardinalatum bigamum. Rñdeo ſm Nico. in. c. at ſi clerici, de iudi. qḋ non propterea non fuit cardinalis do. Jo. ligna.

Questio.lxxxij.

¶ Quando dominus Papa aliquid facit ex quo ſcandalizatur tota eccleſia vniuerſalis quid debent facere domini Cardinales? Reſpondeo quod cetus dominorum debet monere papam vt deſiſtat ⁊ ſe corrigat, non autem dico eum deponendũ. lxxix. diſtinctio. ſi quis. ⁊ lxiij. diſtinctio. adrianus. faciunt notata poſt Inno. per doc. in. c. inquiſitioni. de ſen. excommuni. ⁊ in. c. quanto, de conſue.

Questio.lxxxiij.

¶ An cetus dominorum Cardinalium peccet ſi conſulat pape vt diſpenſet contra ius commune ſine iuſta cauſa. Reſpondeo ſic. nam lz diſpenſatus ſit tutus quo ad eccleſiam militantem que eſt in manu domini noſtri pape. ſm Inn. in. c. inquiſitioni. pręalleg. de ſen. excõ. tñ peccant quo ad Deũ ſi ſine iuſta cã fit diſpẽſatio ſm Nico. Abb. ſicu. in. c. de multa, de prebẽ. ⁊ facit quod no. p Joan. an. in. c. nouit, vbi de domino noſtro Papa loquitur.

Questio.lxxxiiij.

¶ An cetus ſacer dominorum cardina. debeat ſuadere domino noſtro Pape vt ponat pacẽ ⁊ quietẽ inter principes chriſtianos. Rñdeo debere vt no. in. c. nouit de iudi. prealle. ⁊ peccant confeſſores abſoluentes principes occupantes alienas vrbes, ⁊ prouincias, maxime eccleſie Roma. Jo. an. in. c. qḋ ſuper. de voto ⁊ voti rede.

Questio.lxxxv.

¶ Utrum cardina. ſit magis aſtrictus q̃ alius homo mũdi ad amandũ dominũ noſtrum papam, ⁊ ad facilitatem ⁊ obedientiam veram erga ſanctitatem ſuam ſeruandam. Rñdeo ſic, ſm Hoſt. in. c. antiqua, de priuileg. vbi ait q̃ ceteris grauius peccant do. Card. ſi contrarium faciunt.

Questio.lxxxvi.

¶ Utrum domini Cardi. debeant eſſe magis familiares pape q̃ reges ⁊ alij principes. Rñdeo ſic, qm̃ ſunt pars corpis eius. c. felicis, de pe. lib. vj. ⁊ Old. in conſi. xlvi.

Questio.lxxxvij.

¶ An cardinalis det pallium archiepis. Rñdeo ſm Hoſtiẽ. quẽ refert, ⁊ ſequitur Nico. ſicu. Abb. in. c. ſignificaſti. de electio. qui ait ſe his expertũ in receptione pallij, q̃ vnus ex diaconis cardinalibus de mandato domini noſtri Pape palliũ tradidit archiepiſcopo, de quo habetur in. c. ad honorem. de auto. ⁊ vſupallij.

Questio.lxxxviij.

¶ Qui cardinales habeãt titulum epiſcopoꝝ in vrbe. Rñdeo ſecundum Hoſt. q̃ Portueñ. Albaneñ. Preneſtinus, Sabineñ. ⁊ ſi. de quo per eũ in. c. examinata, de cõfir. vti. vel inuti. vbi etiam dicunt doct. q̃ omnes iſti ſunt epiſcopi ⁊ de numero dominorum cardinaliũ, q2 vero aſſiſtunt domino noſtro Pape habent vicarium in eorum eccleſijs qui vulgariter dicitur vice dominus.

Questio.lxxxix.

¶ Utrũ diaconi cardinales habent titulũ Rñdeo ſm Doct. maxime Hoſti. in. c. corã, de elec. ⁊ in. c. his que. de ma. ⁊ obedien. Quod epiſcopi cardinales eſſe non poſſunt ſine titulo. d. c. examinari. de confir. vti. vel inutili. Sz ⁊ cardinales preſbyteri dicuntur habere titulũ. c. dilectus. de ſup. neg. prela. cum ſi. cardinales diaconi non habẽt titulum. c. cum a nobis, de arbi. ⁊ no. ſingulariter ſm Hoſt. in. d. c. corã. quod reſcriptum apoſtolicum dicitur falſum niſi titulus cardinalium, epiſcoporuz, vel preſbyterorum, in eo poneretur q2 eſt de ſtilo curie.

Questio.xc.

¶ Et tu qui vis ſcribere literas domino Cardi. habes moduz ⁊ formã ſcribendi cum titu. ſm Nico. Abb. ſicu. in. c. ex geſtis de cle. non reſi. Et ſi vis ſcire nomina cardinalium, epiſcopoꝝ preſbyterorum, ⁊ diaconorum, titulorumq; ſuorum, vide Albe. in rub. de ſtatu ho. ⁊ Jo. an. in addi. Specu. in titu. de libel. conce. §. item nunc videndum circa princip.

Questio.xcj.

¶ Queritur qualis ſit iuriſdictio cetus dominoꝝ Cardinaliũ. Reſpondit domi. Floren. in clemen. ne Romani. verſi. irritũ. de electio. q. iij. qḋ eſt talis, qualis in iure reperitur, puta vt reſtituat fame ⁊ alia de quibus in hoc opuſculo, maxime quod eſt determinatum ſede vacante. in. c. vbi periculum. de elect. ⁊ in. d. cle. ne romani.

Questio.xcij.

¶ Utrum cardinales cenſeantur iure ſingulorum ⁊ an archã communem habeant. Reſpondeo ſecundum Hoſtien. ⁊ Joã. and. in. c. ad liberandam, de iude. q̃ domini Cardinales in eccleſia dei anteq̃ titulus eis aſſignaretur, ⁊ hac conſideratione attenta domini cardinales ſimpliciter. lxxix. diſt. c. oportebat ⁊ dicebantur tunc domini Cardinales eccleſie roma. d. c. ad liberandã ⁊. c. ad apoſtolice. de re iudi. lib. vj. ⁊ ibi per Archi. ⁊ habẽt archã cõez quo ad ſeruitia cõia ⁊ camerariũ ſpãlẽ loco iudicis qui obligat ⁊ diuidit inter eos equaliter, ⁊ ſingulariter congregantur ad tractatus omnes in totius mundi vtilitatem exipiendos ⁊ ſacruz collegiuz cardinaliũ vulgariter nuncupatur, ⁊ eſt excellens collegiuz ſuper omnia alia collegia. ſz Hoc. in. d. c. ad liberandum.

Questio.xciij.

¶ An cetus cardinalium debeat perſuadere pape vt mittat manũ ad recuperationẽ terre ſancte. Et hoc vide not. in. c. qḋ ſuper. de voto ⁊ vo. redem. ⁊ in. c. ad liberandam, de iudeis. pˀalleg. vbi pulchre per Jo. an. ⁊ bene facerent chriſtiani omittere bella inter ſe, ⁊ recuperare terram ſanctam.

Questio.xciiij.

¶ Utrum papa appellat cardinalem fratrem vel filium. rñdeo quod in genere cetus dominorum Cardinalium ⁊ cardinales dicuntur fratres pape. c. in geneſi. c. eccleſia, de elec. ⁊ hoc propter epiſcopos q in eis ſunt preſbyteri vero vel diaconi cardinales filij Pape nominantur. c. dilecto filio. de ſup. neg. pˀlato. cum ſi. Sed epiſcopum cardinalem papa nominat fratrem. c. cum venerabilem, de conſuetudi. ⁊ not. Hoſtien. in. c. ad liberandam.

Questio.xcv.

¶ An cardinalis poſſit renuntiare cardinalatum, putarẽ qḋ ſic in manibus pape ſuſcipientis eius renũtiationem per. c. j. de renuntia. lib. vj. cum ibi nota.

Questio.xcvj.

¶ An ſi aliquis ſit electus in papã p metũ illatũ dominis cardinalibus, poſtea poſſint cardinales cõſentire in eũ electum antea p metũ Bal. in. l. qſqs. de ele. dicit q̃ nõ, ita q̃ nõ poſſunt dñi Cardi. in hac parte diſpenſare vt tollatur oĩs materia violande libertatis eccleſiaſtice, quã debent defendere ꝓprio ſanguine vt vult Bal. in cõſi. ſciſmatum qui poſſunt in. vj. cõditio.

Questio.xcvij.

¶ An

¶ An due partes dominorum Cardi. eligãt dñz nostrũ papã nulla exceptione obstãte. Rñdeo q sic. c. lz. de elec. ⁊ ibi plene p doc. maxime Jo. an. ⁊ Ant. de butr. in. c. vbi periculuz. e. titu. lib. vj. ⁊ ibi p do. Domini. de. s. Gemi. ⁊ p Archi. xlix. di stinc. si transitus. ⁊ si omnes Cardina. sint mortui vno excepto ad ipsum solum spectat electio Pape fm doc. in. d. cle. ne romani. de elec. maxime bz do. Cardinalem floren.

Questio. xcviij.

¶ Qualia signia ⁊ quales vestes habere debent cardinales et de latere. Respondeo non possunt vti veste rubea, palafreno albo, calcaribus deauratis, qr ista dicunt insignia papalia, nisi sit legatus transmare, vel habeat ex speciali priuilegio pape bz doc. maxime Host. ⁊ Ant. de bu. in. d. c. antiqua de priuileg.

Questio. xcix.

¶ An cetus dominoꝝ cardinalium vacante sede apostolica reuocet legatum Cardinalem a papa missum. Respondeo q reuocat ex magna ⁊ euidenti causa ⁊ non aliter. fm Spe. in ti. de lega. §. fi. ver. sed nunquid apostolica sede vacante.

Questio. c.

¶ An in canonizatione sanctoꝝ dbeat interuenire auctoritas cetus dñoꝝ Cardi. cũ dño nostro Papa. Rñdeo q sic, scdm Host. ⁊ Jo. an. in. c. j. de reliq. ⁊ vene. sancto, ⁊ plene scripsi in opusculo qd ɔposui p canonizatione beati Bernar. Seneñ. ordinis fratrũ minoꝝ. Laus Deo Reuerẽdis. Pater ⁊ domine mi singularissime Astorge clara familia Agnensi. Dei virginis Marie ⁊ oium celestiũ gratiã absolutũ de sac. sanc. eccle sie Roma. ⁊ Reuerendissimis, ⁊ supillustribus do. Cardina. Tractatum superioribus noctibus, ⁊ varijs maioribus nostroꝝ codicibus venatũ, ⁊ manibus felicissimi tui Mar. Garrati Laudeñ. J. V. D. pro tua innata ⁊ solita clemẽtia ac humanitate suscipere digneris, ⁊ q̃q̃ satis grande opus cũ ornatu decenti, ⁊ genere alto atq; latissimo eã pscribere instituissez tñ tpis paucissimi angustia me verissime constrinxit vt ommisso disputationũ studio questionum nostrarum centum decisiones per breues, ⁊ conclusiones camerarias q̃ raptim facerez. Laus CHRISTO IESV. Amen.

FINIS

Ad Reuerendissimũ in Christo Patrem, ⁊ dñm, dñm Bessarionem epm Tusculanũ Cardinalem Niceñ, Bononie legatum, Tractatus de Prestantia Cardinaliũ, quez consummatissimus in vtraq; censura doctor do. Andre. Barbatia ex patria Messanensi, insule Sicilie, in adoptiua patria Bononieñ. pulcherrimis, ac peregrinis declamationibus refertum, multo cum labore, atq; diligentia edidit.

¶ Prefatio.



Maiores nostri Pater Reuerẽdissime quo sanctior ⁊ iustior dicẽdi materies occurrisset, ampliorẽ ac prestãtiorẽ scribẽdi gloriã adepti sunt. At cũ ego optimos ⁊ facile beatissimos dños. d. Cardina. apud clarissimos inuisatores mirꝫ in modũ celebratos acceperim, nõ petulãtia, sz exercendi ingenij studio q̃q̃ permagno, atq; difficili de diuina eoꝝ prestantia qõnes non leues disputandas assumpsi. Vereor tñ ne huic iocũdissimo aspectui tuo paꝝ prudens futurus sim, qd huius rei magnitudinẽ p singulari tua sapiẽtia excogitatã in medium afferre tyroni mihi in eo disputãdi genere nũc libeat, cũ mihi tm flumẽ ingenij adesse nõ pollicear qd ad eas exoluendas sufficere dignoscat. quis tam facũdus, ⁊ tanta iuriũ, aut rerum copia instructus existat, aut que tanta vis ingenij aut dicẽdi maiestas sit que hoꝝ prestãtissimoꝝ antistitũ diuinas virtutes ɔplecti queat, que in eos tãq; in tutissimũ quoddã atq; oplatissimũ domiciliũ libẽtissime cõmigrarũt, vt nõ mõ cũ his q hac tẽpestate in omni virtutũ gener preclari ⁊ celebres habent sed cũ in oium sanctoꝝ Patrũ ac diuinoꝝ prophetaꝝ antiqua memoria veniãt ad certamen. Sunt etenim magno excelso viro digne vt de Pompo. Paulo, Sirio, Vlpi. dixerim. Sũmis pfecto viris quoꝝ in disserendo prestantiã, aut in deciden do peritiaz mihi nullo pacto adeqnare lz. ¶ Veniã queso sanctissime domine si nil grane, nil elegãs, aut tanta re dignũ dixerim cũ neq; ingeniũ neq; eloqntiã, neq; etatẽ meã huic rei parem prestare posse auctoritatẽ confidã. Nõ enim is sum qui non expaueã, ⁊ tota mente viribus non cõtremiscã, si qñ tua coram maiestate que nõ mõ mihi tenui, ⁊ paꝝ exercitato, sed cuius optimo maximoq; Jurisconsul. ⁊ disputandi facile principi tremor pmaximo esset vt de cardinalatus celesti preeminẽtia fari ausus sit. Ad q ɔplẽdũ sincex quodq; atq; altũ, ⁊ integrũ pectus ⁊ in huiuscemodi re terrẽda esset ois etas. quid ego fragilis in tãto sanctitatis pelago dclamẽ, aut qb9 verbis hos venerãdos patricios vt consultissimi impatoris verbis vtar pse quar? In quibus romane lingue princeps vniuersis eloqntie sue neruis velut effusis totius ingenij fontibus predicando defecisset. Quamobrem non nouum esse video dñe colendissime, sed apud illustrissimos põtifices, ⁊ Romane cẽsure interptes vsitatũ esse memini, vt qui studijs intẽdũt laboꝝ suoꝝ opera ad summos sanctissimosq; põtifices deferãt, vt ex eoꝝ gloria atq; splendore maior ipsis dictis, aut inuentis accedat auctoritas.

¶ Ego igit tã excellẽtissimoꝝ viroꝝ sequutus exẽplũ vigilias quasdã meas his paruulis noctibus excogitatas, Basilicas qstiones tã a preclarissimo tuo pprio, ⁊ primario nomine dicatas, q̃ a tuo primeuo cardinalatus titulo Basilice. xij. apostoloꝝ. Antea enim dñ in seculo ageres, hoc splẽdido noie Basilius dicebaris ad extollẽdas sapientissimoꝝ dñoꝝ Cardina. ⁊ laudes, gloriã, atq; amplitudinẽ, quas varie ⁊ sparsim diuine ⁊ humane patefaciũt eges tue illustri dominationi cũ omni reuerentia prescripsi. eo q magis cũ ab ineũte etate tua Christianissimos mores diuinas literas reꝝ, oium cognitione, fidẽ, integritatẽ, mãsuetudinẽ, religionẽ, pietatẽ, innocẽtiã, oẽm deniq; sanctimoniã cũ oium adoratione colueris, vt oẽm deniq; Greciã regionem qde ante alias literis, studio, disciplinis, ⁊ eloquẽtia ornatissimã, ac optimaꝝ artiũ ⁊ maximaꝝ scientiaꝝ nõ mõ inuentricẽ verum etiam pfectricẽ. vt in de Oratore Marcus Cicero bellissime scriptitauit. vnde tue vite primordia sumpseris tuis diuinis monitis vita, opera, ⁊ exẽplo tot longissimis lustris sacrosancte Roma. eccle. ɔtumacẽ, idomitã, ⁊ rebellẽ fidelẽ, deuotam, placatam, obnoxiam, obedientẽ, ac summo pontifici omni postposita pertinacia parere compulisti.

Quis vnq̃ antiquissimoꝝ patrũ, aut diuoꝝ retro principũ ad ampliandam, augendamue ortodoxaz fidẽ prestantius, aut preclarius, aut salubri9 egerit, aut tot durissimos populos ad salutares christianorum mores adduxit vt tua sapientia oium primaria. Quibus de rebus sanctimonie tue gloria, atq; splẽdor in vltimas vsq; terras, ⁊ gentes penetrauit, q clarissime satis ostẽsuz extitit, cũ celebrande memorie Eugenius. iiij. suis sacratissimis fratrib9 diuino quodã nutu annuentibus te ad hãc amplissimã, atq; eminẽtissimã cardinalatus Basilice. xij. apostoloꝝ. iure optimo collocauit tuis deinde preclare sapientie ⁊ fortitudinis pro. s. Romana ecclesia studijs expositis modernus pontifex Nico. qntus corporalis orbe Deus te in epm Tusculanũ cardinalẽ Nicenũ summi Dei iudicio constituit, atq; assumpsit. ¶ Quid d iustitia, ⁊ ɔstãtia, modestia, integritate tua dicam vlterius? Idẽ sapiẽtissimus põtifex ad hãc regiam atq; inclytã vrbem, Bononie totumq; exarchatũ patrẽ, fautorẽ principẽ, ducẽ, presidẽ in tpalibus, ⁊ spũalibus dñm anteposuit. Vere te esse declarãs illud qd p clarissimũ prophetaz pulcherrime scriptũ est. Ecce erexit te Deus sup hẽditate tua in pricipẽ, ⁊ tu liberabis populũ eius de manibus inimicoꝝ eius, populũ inqnã Bononieñ. ⁊ fama supiorẽ velut oues errãtes ad ouile dñicuz reuocasti, ois reipubli. salus ois dignitas, ois qes animi, omnis deniq; bene beateq; viuendi rõ in te solo contineri videatur, vt oẽs ferme arbitrent te optimoꝝ phoꝝ, atq; theologoꝝ summũ antistitem fato quodã huius seculi genitũ esse, qui solus has nostras achademias deletas ⁊ extinctas que incredibili diligentia, ⁊ opera tua vti ex baratro quodã respirare ceperunt, tuis diuinis literis tuaq; eruditione confirmas, ornas, auges, atq; amplificas. Qui doctissimos huius etatis homines quos literis, aut grecis aut latinis prestare, atq; excellere intelligis, ad te euocas, vocatos muneribus, donis, officijs, premijs, honoribus, laude, omniq; gloria ⁊ splẽdore applicas, excipis, atq; honestas. hec tam ⁊ si maxima sint, ⁊ omni memoratu dignissima cum aliquibus tamen ex antiquioribus patribus aut philosophis preser tim corã ceterum illa vna summa ⁊ illustris, ⁊ tota tua laus est que te tradidit posteris cõmemorandũ, ⁊ ipsis diuino Socra-

ti, & Platoni phílosophorum grauissimis parẽ, aut iudicio meo meliorẽ. ipsi etenim dũtaxat literis studio, & disciplinis aliarum rerum omnium ex parte obliti claruerũt. Tu vero inter tot maximas, atq; amplissimas curas ad bene recteq; gerẽdam rẽpublicã huius tue legationis cõstitutus sis vbi quisq; excelsius & ingẽtissimi spiritus inde deficeret summo studio supioribus diebus Aristotelis metaphisicã opus p Joñe gloriosum, vt oium fert opinio ẽ grecis in latinas literas Alphonso regi Aragonũ serenissimo & principi semideo elegãtissimo, atq; ornata stilo & inuadito quodam scribẽdi genere traduxisti, vt oẽs affirment te summam minerue arcẽ attigisse, atq; nullus vnq; ingeniũ inter tot res diuersissimas ad parandũ, atq; impetrãdũ habilius fuerit sicut tuũ. Has igitur vigilias meas q̃q; leues in hoc famosissimo Bononiẽ. studio editas sacratissime dñe, dñe Bessariõ tue prudentissime dñationi cũ omni reuerentia defero, vt omnis mea opa in tuũ spectatissimũ & immortale nomẽ omnibus seculis celebrãdũ relucescat, atq; illas seuerissimo tuo iudicio examinãdas, corrigendas, reformandasue subijcio sequens omni ingenio id omne qđ Romana fatet ecclesia, atq; me apud benignissimos pedes tue superillustris dñationis obnoxium cõstituo ad laudem & gloriã clemẽtissimi Dei, eiusq; matris gloriose, beati Bernar. totiusq; curie triumphantis, necnon ad laudẽ diuini principis dñi dñi sapientissimi Nico. pape quinti, & sacrosancte Ro. ecclesie, & sacri collegij dñorum meorum dominorum cardinaliũ, quos Deus per seculorum secula saluet.

SVMMARIVM

1 Cardinalatus a quo iure ducat exordium. 20. 35.
Jus canonicum dicitur ius diuinum, q; quo ad quedam deriuatur ab vtroq; testamento.
2 Jus diuinum proprie q̃ dicat, & quid veniat eius appellatione.
Juris canonici appellatione qđ succedat, & an sit ius hominũ.
3 Jus ciuile nunquid dicatur ius diuinum.
4 Actiones a quo iure sint.
Testamentum vtrum sit de iure gentium vel ciuili.
5 Cardinales ad quem effectum creati.
Cardinales quo tpe esse ceperũt & sub quo nomine. 22. 30.
Cardinales hodie non exercent officia primeua.
6 Chronice nunquid possint allegari, & per eas decidi. Et quid de seniorum dictis.
Doctorum communi opinioni standum.
7 Facta notabilia expresse nominanda, & specialiter.
Cardinales dicuntur sacerdotes leuitici.
8 Intellectus. §. rationibus. c. p venerabilẽ qui. fi. si. leg. 21. 31.
Auctoritatem maiorum nunquid sufficiat allegasse.
9 Episcopi vtrum in aliquo sint equales Pape, & possint penitentiam a Papa diminuere iniunctam.
Episcopus an possit condere cõstitutiones cõtra pape canones.
Episcopi nunquid loco successerint apostolorum.
10 Cardinalium potestas vnde deriuetur. 12.
11 Cardinalium cetus vocatur ecclesie senatus.
Cardinalatus nunquid sit officium, & in quo consistat.
Cardinales vtrum sint patricij. 34.
Patritiatus a quo iure emanauerit, & que dignitas sit. 39.
12 Senatus an restituat ad famam.
Qualitas cum enti aduenit quid operetur. 34.
Libellus per additionem nunquid nouus dicatur.
Sanguinem comedere nũqd liceat diebus quibus oua edunt.
13 Judei antiquas si possint reparare sinagogas, nunquid preciosiores possint facere.
Ecclesie parochialis appellatiõe nũquid collegiata parochialis includatur etiam pena statuta. 34.
Cõstitutio arctans ad aliqđ clericos nũqđ icludat canonicos.
Statutũ disponens quod ius commune, an dicatur ius commune, vel statutum.
Cardinalatus nunquid p Pape cõstitutionẽ possit extingui. Et an sit episcopatu minor. 35.
14 Papa vtrum habeat oimodã potestatẽ. s. ius positiuum.
Item supra euangelium. Item in beneficijs.
15 Pape auctoritas quanta. Et an valeat seipsum deponere. 31.
Et ois creatura sit illi subdita. Et possit ad velle suũ dispẽsare.
Papa vtrũ possit supprimere dignitatẽ in patroni preiudiciũ.
Statutũ populi nũqđ possit instõni captatorie robur addere.
16 Intellectus. l. moribus. ff. de vulg. & pupil.
Cardinalatus vtrum sit episcopatu minor. 35. & dignior. 52.
Ascensus nunquid potius in dignitatibus fiat q̃ descensus.
Dignitatis appellatione vtrum veniat episcopatus.
17 Beneficij appellatione dignitas episcopalis nunquid comprehendatur.
Episcopus accusatus qualiter coram iudice stare debeat.
Episcopus an per substitutum seruire possit. & persone equiparetur illustri.
Cardinalatus an sit officium, an vero dignitas. 33. 39. 41.
Arcis custodia est officium non dignitas.
Procuratio est officium non dignitas.
18 Notariatus est officium non dignitas.
Predicandi munus est officium non dignitas.
Glosse opinio omnes alias antecellit.
Apostoli in quo pares fuerunt petro.
19 Episcopi sunt sanctissimi Christi legati. & nunquid cardinalibus honorabiliores. 52.
Argumentũ a nomine est forte.
Officium cum de excellẽtia queritur attendendum.
Officium episcopi est sacrum.
Cardinalis officium an sit sacrum, & in quo consistat.
20 Episcopi cur serenissimi dicantur.
Episcopi iurisdictio per legati presentiam non cessat.
Minor nunquid per aduentum maioris cessare debet.
21 Jus diuinum proprie sumptum quod sit.
Ecclesia quem senatum habeat.
Roboam rex cur regnum perdiderit.
22 Ciuitas durans in nouis ciuibus ẽt aduẽtitijs eadẽ dr ciuitas.
Homo in genere non moritur.
23 Cardinales vnde dicti.
Legis dispositio legis verba sequitur & ad illa adaptatur.
Notoria iudicio & probatione non egent ẽt si statutũ postulet.
Statutum requirens propinquorum consensum in minoris contractu cessat vbi non sunt propinqui.
24 Cardinales cur dicantur reges.
Joannes de lignano fuit summus & illustris. ll. cc. & philosophie capitaneus.
Cardinales quo nomine prius vocati.
25 Eps an, & qñ possit in sua ecclesia cardinalatum instituere.
Sacerdotes principales olim in quacunq; ecclesia dicebantur cardinales.
Cardinalium collegium quibus donetur nominibus.
Cardinalatus nunquid sit pars papalis.
26 Cardinales nunquid pape iurent fidelitatem. & qui.
Filius cui feudum a patre concessum est nunquid teneatur ad fidelitatem iurandam.
Statutum non excludit si filium h3 locum in patre.
Patrimonium patris filij censetur patrimonium.
Zenzelinus fuit doctor magnificus.
27 Defensio cõtra oẽs promissa non includit semetipsum nec suos.
Aduocationis officium nunq̃ quis videtur promisisse contra se & suos, & idem de tutela.
Reipublice & patrie nascimur.
Imperator est corporalis orbe Deus.
28 Vassallus nunquid vitam domini sue teneatur preferre vt seruus aduersus dominum tenetur.
Vassallus pater quando teneat filium domino feudi etiam pape preferre.
29 Apostoli multipliciter considerantur.
Sacerdotalis ordo post Christum a Petro incepit.
Electio pape per cardinales a quo iure habuit ortum.
30 Cardinalem offendens sacrilegium committit.
Concubinatus a quo iure nomen traxerit.
Argumentum de concreto ad abstractum non procedit.
31 Dictio reuerendissimus, quibus competat.
Oldradus carpitur.
32 Papa loquendo de cardinalibus quibus nominibus soleat vti.
Denominatio a nobiliori an semper habeat verum.
Episcopus canonicus quomodo in canonicatu stet.
Canonicus vicarius episcopi in capitulo quomodo sedeat.
Appellatio de rege ad ducem quando teneat.
33 Episcopus existẽs in ecclesia vt canonicus, vel i studio vt scholaris an precedere debeat alios.
Cardinalatus an sit honor & qualis. 34.
34 Ordo quilibet ecclesiasticus est honor.
Accidens adueniens enti quomodo illud reponat.
Abbas nunquid veniat monachi nuncupatione.
35 Scholaris

35 Scholaris appellatione venit doctor.
Abbatissa monialium nominatione accedit.
Constitutio fauens clericis nunquid vocet canonicos.
Cardinalatus episcopatu est honorificentior & est illustris dignitas. 52.
36 Papa vtrum possit omnes mundi episcopos priuare, & tollere possit priuilegium. c. si quis suadente. xvij. q. iiij.
Cardinales sunt coadiutores in sacerdotalis officij executione.
Papa nunquid constitutionem status ecclesiastici decoloratiuam condere possit & relaxare ecclesie decorem sine causa.
37 Scandali vitandi gratia que concedantur alias non concedenda. Et multa in materia scandali. 38.
38 Scandali euitandi causa non omittenda sunt que sine peccato omitti non possunt.
Papa de cardinalium grege est eligendus.
39 Dignitas quid sit & que dicatur.
Iurisdictionem cum administratione habere nunquid sit dignitas.
Prefectus pretorio dignitatem habet cui equiparantur cardinales.
40 Consiliariatus est dignitas. Et consiliarij dicuntur illustres.
Medicus obstetrici equiparatur.
Medicus principis quam habeat dignitatem.
Cocus habet vile officium, nisi principis sit cocus, aut excellens in arte.
Notarius principis dignitatem habet, nec seruus dicitur publicus vt ceteri.
Imperator assurgit clarissimis.
Prerogatiua secularis est dignitas.
41 Electores imperij qua polleant dignitate. 47.
Cardinalis vtrum in archiepiscopum possit promoueri.
Cardinales sunt illustres sicut consul.
42 Collegium antiquior congregat in prioris absentia.
Testes antiquiores iunioribus sunt preferendi.
Episcopi an sint illustres an vero clarissimi.
Papa non debet erubescere inter cardinales se connumerari.
Cardinalatu nulla maior hodie dignitas, & est summus & primus gradus post papam.
43 Archiepiscopi & episcopi an sint spectabiles.
Patriarche regum instar sunt redacti.
Cause a sede apostolica quibus canonicis delegentur.
Vniuersitatis maior pars nedum secundum numerum, sed & auctoritatem dicitur.
Titus liuius carpitur a Barbatia.
44 Scholaribus deferendum a quando.
Episcopus debet appellare suos presbyteros fratres.
Hieronymus nunquid fuerit cardinalis & maior Augus. 47.
45 Intellectus. c. ecclesia senatum. xvj. q. j.
Hieronymus cur in solitudinem ex cardinalatu aufugerit.
Laicus quando in episcopum promoueri possit. & qui ex laicatu in episcopatum transierunt.
Doctor summus patrie sue, cur gaudeat priuilegio etiam si exul legat.
46 Statutum populi prohibens extraneum legere non includit virum doctissimum.
Artifex peritissimus a statuti pena liberandus.
Scholaris eruditus imperito est doctori preferendus.
Doctores legum ignari vocantur dolores.
Limitatio ad. l. nemini. C. de aduo. diuer. iudi.
47 Dignitas maior quibus modis discernatur.
Scholares quibus vestibus vti debeant.
48 Maioritas in ecclesia quadrupliciter capitur.
Papa cur se episcopum nominet.
Archidiaconus nunquid maior sit archipresbytero.
49 Episcopi quibus donentur nominibus.
Monachi an & in quo vices apostolorum teneant. & quid de simplicibus sacerdotibus.
50 Sacerdotes simplices cur vicarij dicantur IESV Christi.
Ordo scripture nunquid sequendus in proferendo posterius descriptum.
Intellectus & inductio. c. cum apostolus. de censi.
51 Argumentum ab ordine scripture vim in iure an semper habeat.
Limitatio ad. c. ij. de offi. deleg. in. vj.
52 Illustris citandus est in scriptis. & quomodo in iudicio litiget, maxime in causa iniuriarum. & de illustrium priuilegijs.
Cardinalium priuilegia in iudicijs.
53 Cardinalatus vtrum liberet filiumfamilias a patria potestate. 54. 55. & n. 57.
Sacerdotium nunquid a patria liberet potestate. & quid de doctoratu.
54 Episcopus filiusfamilias dicitur pater.
Monachus sine abbatis licentia factus papa nunquid a potestate liberetur abbatis. & possit electioni consentire. 59.
Filiusfamilias quibus casibus liberetur a patria potestate. 56.
55 Petrus ab ancharano fuit excellens doctor & sollennis. 59.
Iudei veniunt romani populi appellatione.
56 Filij Batonum & Gallorum an sint in patria potestate, & cur, & an testari possint de aduentitijs.
Italia est gallorum sepultura.
Excusatur quis si bono viro credit.
57 Statutum denobilitans delinquentem nobilem quomodo interpretandum.
Patria potestas nunquid in partes possit diuidi.
58 Pactum emancipationis, vt in querendis patria remaneat potestas nunquid teneat.
Priuare quem actione vel iure suo nunquid sit pena.
59 Constitutio principaliter in fauorem inducta est fauorabilis, licet cum odio participet.
Exceptio qualis aduersus papam electum possit opponi.
60 Consensus naturalis veniens a natura non potest fingi sublatus.

¶ Prima questio basilica prime partis.



Nunc vero adinstitutum disputandi munus vt pollicitus sum accedam domine reuerendissime in quo vt ordine quodam agam de ortu. Prima erit basilica questio disputanda.
1 † quo iure diuino proprie sumpto, scilicet an posit in no Romanorum pontificum cardinalatus sumpserit exordium. Et occurrit in mente a iure positiuo fuisse introductum. dixi eque de iure diuino proprie sumpto. Nam ius canonicum largo modo sumptum dicitur ius diuinum. c. j. in ver. diuine & humane legis mente seruata. de iura. cal. c. canonica. in ver. diuine leges. & in. c. quia suspecti. in ver. diuina. i. ecclesiastica. iij. q. v. & i. c. nimis. de iureiu. & i. c. j. xxiij. q. viij. & tenuit Vgo. j. di. c. humanum genus. quod procedit in lata significatione, sed Do. in d. c. humanum genus. fac. gl. elegans. c. ij. de priuile. in. vj. & c. filius. in verbo. quia lege Dei viui non autem lege seculi. de testa. & est ratio, quia ius cano. quo ad quedam est extractum a iure veteris & noui testi. c. qualiter & quando. el. ij. de accu. c. tua nobis. de deci. c. certificari. de sepul. c. in omni negocio. de testi. c. nouit. de iudi. c. cumque. de elec.
2 † Proprie vero & stricte ius diuinum dicitur illud quod continetur in sacra pagina. ita dixit gl. multum elegans in. d. c. ij. de priuileg. in. vj. & Vgo. in. d. c. humanum genus. dicit quod appellatione iuris diui. comprehendit ius quod continetur in nouo & veteri testamento. faciat gl. no. in cle. j. de sum. tri. & fi. cath. in verbo. nulla iuris sanctio. Et ideo proprie ius canonicum vocatur ius humanum, facit quod no. Host. in. c. j. de iura. cal. & i. c. j. de ope. no. nun. & in. c. ea te. de eta. & ql. & tex. in. c. licet ex quadam. in ver. quam statuta hominum. de testi. & si quispiam opponat quod nedum ius canonicum, sed etiam ius ciuile dicitur ius diuinum proprie sumendo. Leges enim fuerunt diuinitus per ora principum promulgate. l. j. in ver. manibus in celum erectis & eterno auxilio inuocato. C. de vete. iure enucle. & in. l. fi. in ver. diuino quodam motu ad actiones & eorum iura deuenerunt. C. de prescri. long. tempo. & in. l. greca. que in incipit, leges. ff. de legibus. & facit. c. quo iure. viij. dist. xj. q. iij. imperatores. xvj. q. iij. nemo. ergo dicuntur leges ciuiles
3 † diuine. quia Deus illas promulgauit per ora imperatorum. Facit illud quod preclare scriptum est apud beatum Seuerinum Boetium in primo in prosa magna vbi inquit. At tu ore Platonis sanxisti. facit. c. ille. l. dist. in ver. in quibus spiritum sanctum credimus locutum. vbi spiritus sanctus presumitur loqui per ora eorum qui sunt in concilio vniuersali. Et luce. x. dicitur. Qui vos recipit & me recipit. & qui vos contemnit, & me contemnit, ergo cum omni reuerentia non recte videtur loquutus Romanus pontifex in. d. c. licet ex quadam. vbi dicit fore statuta hominum. quia immo sunt Dei. Responde quod habito respectu ad ipsos promulgatores dicuntur iura humana imperatorum. & istum respectum habuerunt sacri cano. facit quod not. Archi. in. c. ij. de prescri. li. vj. & Io. and. ibi, in nouella. ¶ Et ideo quod est intelligenda de iure veteris vel noui testamenti, quod proprie dicitur ius diuinum.

Nunc arguitur formaliter hoc modo. Ab eo iure dicitur aliquid esse introductum a quo iure fuit inuentum. in auc. vt sponsalitia largitas. in princi. & i. §. adeo. insti. loca. & i. §. de constituta. insti. de acti. & insti. de lite. oblig. in prin. ¶
4 † Ideo dicimus actiones esse de iure ciuili introductas. quia ius ciuile eas inuenit. gl. est i. l. ex hoc iure. ff. de iust. &

iure.tex.est in.l.in cōmodato.§.cū aūt.in ver.actiões ciuiles.
ff.cōmod.⁊.l.ij.§.deinde.in ver.legis actiones.ff.de orig.iur.
⁊ insti.de actio.§.alie aūt.in ver.iure ciuili prodite sunt actio-
nes.⁊ in.§.sed iste.in ver.ex ciuilibus causis descendunt eod.
ti.late per Bar.⁊ alios in.d.l.ex hoc iure. ¶ Idem dicimus
in testō esse de iure gentiū, qꝛ simplr ab eo fuit inuentū, ita di-
xit Bar.in.l.interdū.ff.de cōdi.inde.eo enim ipso ꝙ gētes es-
se ceperunt, disponebant de bonis suis post mortē, vt in veteri
testō legit de antiqs patribus.⁊ facit.l.si testm̄.C.d testa. Quā-
tum vero ad solēnitatē, qꝛ inuenta fuit de iure ciuili, testm̄ est
de iure ciuili, vt est glo.sing.ſm quosdā in.l.j.ff.de acq.re.do.
que dicit ꝙ acqsitio ex testō est de iure ciuili, ego allego aliā
glo.in.d.l.ex hoc iure.faciat tex.insti.de vsu ⁊ habi.§.fi.⁊ in
l.testādi.C.de testa.⁊ in.l.j.in prin.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.testamen
ti factio.ff.de testa.⁊ sentit Bar.in.l.qui a latronibus.ad fi.ff.
5 de testa.⁊ sic ista maior vera est.† Sed romani pōtifices car-
dinales in ecclesia Romana soli introduxerūt teste Archid.
doctore clarissimo in.c.vbi piculū.d elec.lib.vj.vbi refert ex
chronica Martiniana Pontianum papā introduxisse cardi
nales, ⁊ Marcellū q fecit qndecim cardinales in ecclesia ro-
mana ad sepeliēdū mortuos, ⁊ baptizandū infantes, ⁊ refert ⁊
seqtur clarus doctor Franc.de Padua Cardinalis florē.me
ritissimus in cle.ne romani.§.porro.d elec.dicit tn̄ ibi, qd dn̄i
Cardinales hodie nō exercēt illa officia. Et idē ēt tenuit pra
cticus doctor Albe.de ros.in rub.C.de sum.tri.referēs ꝙ in
iure ciuili non reperit de cardinalibus expressum. ¶ Tu alle
ga glo.de cardinalibus in.l.j.ff.de of.pref.pre.refert ēt excel
lus doctor Old.lauden.cōsilio.lxiij.ꝙ tpe quo Cōstātinus im
perator fecit donationē beato Siluestro nō erāt cardinales,
sꝫ postmodū cū cōgregauit sinodū vlem fuerūt introducti car-
dinales.ij.q.iiij.c.presul. Si ergo inuentio cardinalatus est d
iure Romanoꝝ pontificū, ergo nō est de diuino ꝑprie sumpto
vt apparet ex primo presupposito, ergo cōclusio vera, qꝛ ex ve-
ris non nisi verū teste pho Aristot.peripateticoꝝ grauissimo
6 in primo prioꝝ.† Et facit qꝛ iudicādo ⁊ cōsulēdo stat chroni-
cis ⁊ dictis senioꝝ.glo.in.c.j.lxxxiij.dist.⁊ qd hꝫ in.c.neqꝫ.
ix.dist.⁊.c.sicut.xv.dist.⁊ per Bar.in.l.j.ff.si cer.peta.⁊ qd
ipse no.in.l.gallus.§.fi.ff.de lib.⁊ posthu.⁊ qd no.Bal.in.l.
quenticulā.C.de epi.⁊ cle. ¶ Faciat ēt qꝛ doc.cōiter hoc fir-
māt scꝫ romanos pōtifices introduxisse cardinales, ergo stan
dū erit eoꝝ cōi opin.tex.in.c.in qbus.xx.di.c.in canonicis.
xix.dis.⁊ glo.in.§.qdā.de pen.di.j.⁊ tex.in.l.j.ff.de sena.⁊ in
l.j.§.athlete.ff.de his q no.infa.⁊ Inn.in.c.ne imitaris.de cō
sti.⁊ Jo.and.in.c.j.eo.ti.⁊ Hosti.in.c.capellanus.⁊ ibi scri
bentes.de fer.⁊ Bar.in.l.fi.C.de pe.iudi.⁊ in disputatiōe q
incipit, a snia iudicis, ⁊ in.l.cū ꝓlatis.de re iudi.⁊ Bald.in.l.
obseruare.§.pficisci.ff.de offi.ꝓcon.⁊ in.l.j.ff.de vul.⁊ pupi.⁊
Ang.in.d.l.cū ꝓlatis.ergo. ¶ Et posito ꝙ deficerēt auctori
tates tā illustriū doctoꝝ, nō tn̄ deficit nobis tex.in.c.cōstanti-
nus.xcvi.di.vbi Constātinus tpe donationis fecit mentionē
de clericis Romane ecclesie seruiētibus, de cardinalibus nul
lā expressam fecit mētionē ꝙ nō est verisimile si cardinales tūc
tpis extitissent. Nā de eis erat faciēda in iure specialis mētio,
7 ⁊ specifica, vt est elegās tex.in.c.j.de scisma.in.vj.† Nā que
notabiliter fiūt nisi specialiter notent vr̄ q̄si neglecta, ita di-
xit tex.in.l.itē apud labeonē.§.ait ptor.ff.de iniu.l.⁊ ideo.§.j.
ff.nau.cau.⁊ sta.l.j.§.publicanus.ff.de public.in auc.de nu-
ptijs.§.soluto.ergo verisimile est ꝙ Constantinus de eis spe-
cificam ⁊ spālē adhibuisset mentionē vel monitionem.

Secundo si forte qspiā non leuis ingenij dixerit, amice. Licet quo ad
nudū nomē cardinalatus fuerit introductus a iure positiuo,
tn̄ quo ad eoꝝ ptātē ⁊ officiū fuit introductus a iure diuino.
hoc decidit tex.reputatus singularis cōi scribētiū voto ⁊ opi-
nione in.c.per venerabilē.§.rōnibus.in ver.sunt aūt sacerdo
tes Leuitici generis fratres nr̄i q in executione sacerdotalis
officij coadiutores existūt.i ti.q fi.sint leg.vbi cardinales dn̄r
sacerdotes leuitici, sꝫ sacerdotes Leuitici fuerūt de iure diui-
no, qꝛ de iure veteris testamēti ante omne ius positiuum roma
noꝝ pontificū, lꝫ istud nomē cardinalatus, non reperiat in ve-
teri testō, sed in dispōne iuris positiui, tn̄ quo ad officiū ⁊ ad-
ministrationem fuerunt de iure veteris testamēti, ⁊ sic de iure
diuino, ⁊ ita dn̄t quidam non mediocris auctoritatis doc.illū
8 tex.ꝓbare† ad qd iudicio meo facile erit rn̄sum negando pri-
mo ꝙ ille tex.loquat de cardinalibus, quinimo loqtur de epi-
scopis. Quod sic probo. Illa verba fr̄es nr̄i potius conueniunt
epis qȝ cardinalibus. Primo multi docto.dicunt illum text.
loq de epis, ergo sufficit allegare auctoritatem maioꝝ, tex.est
sing.⁊ ibi Ang.in.l.si idē cū eodē.in.§.fi.ff.de iuris.om.iudi.
¶ Scdo Papa appellat epos fratres.c.qȝ graui.de crimi.
fal.⁊ ille tex.loqtur de fratribus pape ergo loqtur de epis.
¶ Tertio epi sūt equales pape quo ad ordinē.successerūt.n.
loco Apostoloꝝ.c.in nouo.in ver.ipsis quoqꝫ decedētibus,
in loco illoꝝ surrexerūt epi.xxj.dist.sed apostoli fuere equa-
les Petro, quo ad ordines, vt in.d.c.in nouo.in ver.pari cō
sortio.honorē ⁊ ptātē acceperūt.lꝫ papa sit maior eis, sunt tn̄
vocati ad partē sollicitudinis.c.ad honorē, de auct.⁊ vsu pa.
Et id dixit gl.valde elegās in.c.tpa.penitudinis.xxvj.q.vij.
9 que dicit ꝙ† eps pōt diminuere pniam iniunctā a Papa, ar-
gu.l.si hominē.ff.mand. Et idē voluit glo.in.c.latorē.xxiij.q.
ij.facit tex.in.c.qm̄ penitet.⁊ in.c.mēsura.de peni.dist.⁊ qd
no.glo.in.c.de his.l.dist.⁊ qd no.in.c.deus q.de peni.⁊ re-
mis.⁊ in.c.at si clerici.§.de adulterijs.de iudi.⁊ id dixit sing.
Bal.in.l.oēs populi.ff.d iust.⁊ iu.qd eps ex cā pōt cōdere cō
stitutiones cō canones Pape, ⁊ Dn̄i de rota.deci.cclv.dicūt
epm ex causa posse dispensare cō canones, ergo inqtū ille tex.
loquit de fratribus Pape cōprehendit epos. ¶ Quarto vt
singulariter dixit Spec.in ti.de leg.§.j.ver.lxxxix.qd qlibet
eps est quo ad quedā vicarius IESV Christi.allegat.c.mu
lierē.xxx.q.v. Ego allego tex.meliorē de corpore iur.in cle.
si quis suadente.de pen.in ver.episcopi enim dn̄r sanctissimi
Christi legati, existūt spirituales, sunt patres nostriqꝫ fratres
⁊ coepi colūne cōprobant ecclesie.ij.q.vij.accusatio. Dn̄r ēt
fundamēta ecclesie. Uñ cū ꝓpheta clarissimus psal.lxxxvj.
dixit, fundamēta eius in mōtibus sanctis, nō itellexit d cardi-
nalibus, sꝫ de apostolis ipsis, ⁊ predicatoribus, ⁊ per cōsequēs
de Epis q in locū Apostoloꝝ successerūt, vt in.d.c.in nouo.
faciat text.in.c.fundamenta.in princi.de elec.lib.vj. Sꝫ dn̄i
10 † Cardinales dicuntur filij Pape.vt in.c.si qs epis.in ver-
si.in gradu filioꝝ.lxix.dis.⁊ in.c.felicis.de penis.li.vj.ergo
§.rōnibus.ꝑfatus potius intelligēdus ē de epis qȝ d cardina
libus, ⁊ ꝑ cōsequēs nō ꝓbat illud ad qd allegauit antiq ⁊ Mo
derna iuris prudētia. ¶ Tertio faciat nō repit expssūꝫ in iu-
re diuino, quod essent cardinales. Nā nec in veteri, nec in no
uo testō expressū est, nec ēt in ecclesia primitiua.ergo erube-
scimus dicere quod fuit de iure diuino nō allegādo ius diui-
nū.ad hoc.§.cōsideramus.in auc.de trien.⁊ semis.l.illā.C.de
collati.cū similibus. Et si bene pōderent iura posita in decre
to loquētia d cardinalibus, nō repit canō referēs cardinala
tū eē introductū de iure diuino, vt apparet i.d.c.ꝑsul.⁊ in.c.
si a subdiacono.⁊ in.c.nullus.⁊ in.c.si quis ex epis.⁊ in.d.c.
si forte.§.j.⁊ in.c.si qs pecunia.⁊ in.c.si trāsit⁹.⁊ in.c.opōrte
bat.⁊ in.c.j.lxxix.di.qnimo ptās ipsoꝝ cardinaliū habuit ori
ginem ab ipso Papa, vt extat bellissimū dcm̄ Arch.in.d.c.
vbi piculum, ergo manifeste cōcludēdū est cardinalatū ex lege
positiua Romanoꝝ pōtificū exordiū sumpsisse. ¶ Quarto fa
ciat ecclesia hꝫ senatū a iure positiuo.ita hꝫ in.c.eccl'ia sena
11 tū hꝫ.xvj.qō.j.sꝫ † Cardinales seu cetus cardinaliū est sena-
tus ecclesie, qd pulchre dixit Inno.in.c.cū te.⁊ hic scribētes
vno ore sequūt de re iudi. Bar.in.l.j.§.d qua.ff.de postula.
⁊ in.l.infamē.ff.d pub.iud.vbi dicūt, qd sicut senatus restituit
ad famā, ita cetus Cardinaliū, qui dicit senatus, ad famā re-
stituit, ⁊ erit qd ista solēniter disputanda infra.ergo cardina-
les dn̄r esse de iure positiuo. ¶ Quinto cardinalatus est offi-
cium, ita dicit Bal.in.c.bone.de post.prela.quod officiū cō
sistit in consulendo Romano pontifici, vt in.d.c.fundamen-
ta.§.decet.⁊ huiusmodi officium est introductū ab ipso Pa
pa, vt etiam ibi colligitur, ⁊ consistit etiam in baptizando, ⁊ se
peliendo, vt superius dictū est. Si ergo hoc nomen cardinala
tus habuit originē a iure positiuo, ⁊ etiam officium eius, fuit
introductum a iure positiuo ergo sequit ꝙ ipse Cardinalatus
fuit introductus a iure positiuo. ¶ Sexto, patriciatus est a iu
re positiuo introductus.institu.quib.modis ius patri.pote.
sol.§.filiusfamilias.l.nemini.C.de cōsulibus.lib.xij.sed Car-
dinales sunt patricij, vt est text.singularis in.c.constantinus.
xcvj.di.ergo cardinalatus fuit de iure positiuo introductus.
¶ Septimo accedat posito ꝙ ita esset ꝙ cardinalatus fuerit
a iure diuino veteris testi introductus, nihilominus ex quo a
lege positiua fuit additū eis h nomē cardinalis, qꝛ quo ad no-
mē nō repit cardinalatus in veteri testō, fuit etiam de iure po
12 sitiuo addita ptās, † qꝛ a papa cardinales assumpserunt pote-
statem, vt dicit Archidia.in.d.c.vbi periculum. Fuit ēt ad-
dita

dita gloria senatus τ patritiatus, vt habeāt illā gloriaz, τ illud
culmē, τ illā preeminentiā quā olim habuit senatus romanus,
vt est tex. in. d. c. ꝯstantinus. Tunc arguo sic formalr. Qua-
litas adueniēs enti reponit illud in diuersa specie τ qualifica-
ta, vt apparet in. l. ius ciuile. ff. de insti. τ in. vbi ius positiuū ad
dens iuri nāli, facit illud desinere esse nāle, τ esse ius positiuū.
Et elegāter dixit Guil. de cun. in. l. edita actio. C. de eden. qd
si aliqd addit libello efficit nouus libellus. τ glo. in. c. admo-
nere. xxxiij. q. ij. τ in. c. presbyter. lxxxij. distin. quas reputa-
uit singulares excelsus doctor dñs τ ꝯsiculus meus Abb. in.
c. ꝯsuluit. de iude. qui dñt licitum esse comedere sanguinem il
lis diebus quibus licitum est comedere oua, licet tunc non sit
licitum comedere carnes, quasi mutata forma, videat mutata
rei substantia. Et ideo dixit do. Abb. in. d. c. consuluit. quod
13 licet iudei possint reparare antiquas sinagogas, † non tñ pñt
pretiosiores facere, qz tunc vñr nouum edificiuz erigere. facit
tex. sing. in. c. statutū. de elec. lib. vi. iuncto. c. licet canon. eo.
ti. vbi appellatione ecclesie parochialis non venit ecclesia pa
rochialis collegiata, qz addendo collegium ad parochiam fa
cit illa censeri alterius speciei. Faciat quod pulchre dixit do.
Abb. in rub. de vi. τ ho. cle. q ꝯstitutio arctans clericos ad
certum quid non ligat canonicos tanq̄ clericos pp qualitatez
canonie additam clericatui. ¶ Faciat ēt q vbi statutū dispo
suit idem quod ius cōmune addit vinculum τ facit illud cense
ri statutum, vt in. c. sopite. de censi. c. venerabilem. de elec. c.
cum venissent. de institu. c. ceter. de testi. cogend. c. cum es-
ses. de testa. c. cum oēs. τ. c. ex literis. de cōsti. c. ij. de prebē.
in. vi. glo. in. c. cuz dilectus. de cle. non resid. licet de hoc sint
opiniones. de quo vide Bal. in. l. si ita. C. de ser. reipub. manu
mit. τ in. l. ij. C. de consti. pecu. τ in. l. omnes populi. ff. de iusti.
τ in. Bar. τ Mod. in. l. j. in prin. ff. ad. l. fal. Sa y. bono. in. l.
fi. C. que sit lon. consue. glo. τ doc. in. c. j. de consti. in. vj. τ in.
c. j. de rescrip. ita ergo dicamus in casu nostro q posito, quod
cardinalatus assumpsisset originem a iure diuino, tamen cen-
set esse d iure positiuo pp qualitates additas de iure positiuo.
¶ Et ex istis elicitur conclusio quod cardinalatus est de iure
positiuo Romanorum pontificum introductus. Ex qua infer
tur correlarium, quod pontifex romanus per suam ꝯstōnē po
terit extinguere cardinalatuz. Caute ergo ambulent domini
cardinales cū sint factura pape. iuxta illud Manus tue fece-
runt me, τ plasmauerunt me. vt pulchre scripsit patiētissimus
vir Job. Sequitur ex superius dictis aliud correlariuz quod
cardinalatus est minor episcopatu.

14 **Quo ad primum** correlariuz arguo sic for
maliter. † Roma. pon-
tifex hz omnimodam potestatem supra ius positiuū. c. propo-
suit. de ꝯces. preben. c. innotuit. de elec. cle. j. vt li. pēd. c. per
venerabilem. qui fi. sint leg. sed cardinalatus est a iure positi-
uo introductus, ergo papa poterit, τ in parte, τ in toto extin-
guere cardinalatum. Unde singulariter dixit Inno. in. c. cuz
ad monasterium. de sta. mona. q licet papa non possit dispen
sare contra euangelium nisi ex causa, iuxta not. in. c. sunt qui-
dam. τ in. c. que ad perpetuam. xxv. q. i. non tamen hoc pro-
cedit de iure positiuo tm̄. sicut enim papa potest ex toto rela-
xare constitutionem positiuam, ita τ in parte. l. omni nouatio-
ne. C. de sacrosan. eccle. ¶ Et ideo bellissime dixit Bal. in. l.
rescripta. C. de preci. impe. offe. quod omnia beneficia mundi
sunt obedientialia τ manualia respectu potestatis papalis, τ
ideo potest de libito sue voluntatis transferre episcopū de suo
episcopatu ad alium. Auctoritas enim sua maior est q̄ aucto
ritas sanctorum. c. de libellis. xx. dist. potest seipsum depone-
re. vt in. c. nos si incompetēter. ij. q. vij. facit singu. dictū Ho
sti. in. c. quanto. de transla. prela. vbi dixit q Christi, τ pape
idem est consistorium. Caueat ergo romanus pontifex in his
que emanant a suo consilio diuino, argu. c. ij. τ. iij. de translat.
prela. facit dictum memoratu dignum. in ti. de legato. §. j. ver.
15 lxxxix. vbi dixit q Papa est Petri successor, † τ Uicarius
IESV Christi, licet non puri hominis, sed veri Dei vices ge
rens in terris. facit. c. fundamenta. §. decet. preallegatuz, vbi
dicitur q est vicarius IESV Christi, τ. c. vt nostruz. vt eccle-
sia benefi. dicit q gerit vicem Dei in terris. τ Hosti. in. c. no
uit. de iudi. dixit q Papa potest adequare quadrata rotun-
dis. τ singulariter dixit Inno. in. c. j. de consti. quod condito-
ri canonis, τ vicario IESV Christi est subdita omnis creatu
ra, ergo multomagis est subiectus cardialatus. ¶ Et ideo ēt
dixit Innoc. q pōt dispensare ꝑm velle suum. qd procedit in
papa ꝑm do. An. ibi. faciat ad predicta. c. cuz accessissent. de
consti. τ ibi dixit do. Ant. q papa pōt supprimere dignitatez
in preiudicium patroni, per no. in. c. cum dilectus. de iure pa-
tro. Cum ergo romani pontifices introduxerint cardinalatū,
vt dictum est, ergo per suas ꝯstōnes, poterunt extinguere. Ea
enim que sunt principia generandi sunt principia corrumpen-
di. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. l. stichum aut pamphilū.
§. naturalis. ff. de sol. c. omnis res. de reg. iu. ¶ Et ideo singu
lariter dixit Ang. in. l. captatorias. ff. de here. instit. per illum
tex. dicentem q Senatusconsultum improbauit institutiones
captatorias. ergo sequitur quod Senatusconsultū poterit ap
probare captatorias instōnes. Et sic statutum populi poterit
facere q institutio captatoria valeat τ teneat, per quod dictū
habes intellectum ad omnia iura dicentia q moribus aliquid
fuit introductum, qz moribus tolli poterit, dūmodo sint boni
16 mores per. c. fi. de consuet. † quod bene not. pro intellectu. l.
moribus. ff. de vulg. τ pup. τ in. l. more nostre ciuitatis. ff. de ac
qui. here. τ per ꝯñs papa per suam ꝯstōnez poterit extingue
re in totum, τ in partē cardinalatū. τ iō correlariū verū fuit.

Ad secundū correlarium q cardi
nalatus
sit minor epatu pbatur formaliter τ incōuincibiliter hoc mō.
In dignitatibus τ beneficijs ecclesiasticis fit ascēsus, τ nō de
scensus. c. j. de cle. non resi. c. legimus. xciij. disti. sed quid de
cardinali. proponetur in archiepiscopum, vt est tex. in. c. dile
ctus. el. j. de preben. ergo sequitur necessario quod cardinala-
tus est minor episcopatu. Secundo epatus est dignitas di-
gnitatum, vt probat tex. melior de corpore iuris in. c. venerabi
lis. in vers. culmina dignitatuz. de preben. τ reueren. do. Car-
di. flo. in cle. j. de renun. illum tex. dicit fore singularem quod
in materia restringibili appellatione dignitatis non venit epi-
scopatus, qz est dignitas dignitatum. τ glo. valde sing. in. c. ij.
de preben. in. vj. dicit dispōnem illius. c. non habere locuz in
episcopatu, ex quo est dignitas dignitatuz, τ per hoc apparet
clarus intellectus ad. c. ij. §. pen. in ver. dignitates. de hereti.
in. vj. vbi habemus dignitatem ad preces heretici dz illa di-
gnitate priuari an comprehendat habentem episcopalem di-
gnitatem, glos. ibi non decedit. sed Joan. andr. ibi, in nouel-
17 la † decidit non hre locū. faciat glo. valde no. in. c. felicis. §. q
si qs. de pen. lib. vj. vbi appellatione bñficij in mā penali non
venit dignitas epalis. facit. c. qz periculosuz. de sen. excō. in. vj.
τ ideo dixit Bal. in. l. quoties. C. vbi sena. vel claris. per illum
tex. q eps accusatus pp reuerētiam dignitatis epalis non dz
stare rectus, sed dz sedere cum cognitore cause, aliquantulum
tñ interius, τ in. l. nullus. C. vbi ꝯcur. lib. x. dicit q eps pōt ser
uire per substitutum, sicut pñt psone illustres, τ in. l. ad simili-
tudinez. C. de epis. τ cle. dixit q epi sunt similes psonis illustri
bus. Et iō summus ponti. se appellat epm, vt in cle. si qs sua-
dente. de pen. in ver. corpi nri, ex eo, qz ordo epalis dr maior
alijs ordinibus, sed cardinalatus nō est dignitas dignitatū, qn
immo nō est dignitas sz officiū. vñ non sequit. ergo est dignitas.
nā esse custodē arcis, est officiū non tñ dignitas, vt refert se cō
suluisse excellentius doctor do. Pet. de anch. in. c. j. de ꝯsue. li.
vj. τ in rub. de of. dele. ¶ Idē dicimus in pcuratore q est of-
ficium, vt in. c. si quē. de pcu. lib. vi. τ ibi dixit do. Domi. q si
de officio est soluēda gabella, soluet de pcuratorio. τ tñ nō est
dignitas. insti. de exce. §. fi. Idē dicimus in notario q est offi-
ciū. i. a ꝯsuluit solē. doct. Ang. ꝯsi. xxxij. τ tñ eē notariū nō est
dignitas. l. j. C. de māda. pnci. nisi eēt notarius pncipis, vt ibi.
18 ¶ † Idē dicimus in pdicatore q ē officiū. c. quod Dei timo-
rē. de sta. mo. τ ibi dixit do. Abb. q si alicui est interdictū of-
ficiū in ecclesia nō poterit pdicare. Cū ergo epatus sit digni-
tas dignitatū, τ cardinalatus est officiū, non seqt necessario,
ergo ē dignitas p ista q̄ nūc allegata sunt. ergo epatus erit ho
norabilior cardinalatu. ¶ Tertio, hoc decidit glo. in. c. q̄q̄.
ij. q. vij. que dicit q glz eps maior est psbytero cardinali. Opi
nio. n. gl. oēs als ancellit, vt dixit Bal. in. l. hrditas. C. de po.
τ in. l. pcibus. C. de impub. τ in auc. cessante. C. de legi. here. τ
Ang. in. l. ij. ff. de accu. τ Saly. in. l. traditionibus. C. de pact.
dicit q ita dēmus inherere opinio. glosa. sicut Boñ. inherēt
carocio. vt est glo. sing. in. l. ois diffinitio. ff. de reg. iu. τ voluit
Jac. but. in. l. i. C. q p sua iurisd. ¶ Quarto apli fuerūt pares
Petro in ordine. in. c. in nouo. xxi. di. in quor loco successe-
runt epi, sed apostoli fuerūt digniores sacerdotibus leuiticis,
si ergo cardinales sūt loco sacerdotū leuitici generis, τ epi lo-
co Apostolor, qz subrogati sunt in locū digniorum. ergo sunt

digniores ipsis cardinalibus.c.precipimus.xciij.di.l.eū qui.§.qui iniuriā.ff.si quis cau.cum si. ¶ Quinto faciat tex.in.d.cle.si quis suadente.vbi epi sunt sanctissimi Christi legati, ⁊ sic repñtant Christum quo ad quedā,vt voluit Spec.in ti.de leg.§.i.ver.lxxxix.ergo erunt digniores ipsis Cardinalibus cū sint colūne ecclesie,⁊ p ɔ̄ns apparet veritas ipsius correlarij. ¶ Sexto faciat.c.ij.de offi.deleg.lib.vi.in ver.eos.
19 plus alij honorari decet,vbi vř tex.formalis q† epi pp dignitatē pontificalē sunt pre ceteris honorādi.ergo eps est honorabilior cardinalatu. ¶ Septio vř tex.formalis de hoc in.c.ante oia.in ver.nisi vt scōs locus,⁊ ibi glo.dicit q primus locus est papatus.scōs locus est epatus.si ergo epatus est immediate post papatum.ergo est honorabilior cardinalatu.
¶ Octauo faciat illud,vcʒ vbicūqʒ nomē dignitatis ɔuenit supreme dignitati est excellētior ea cuius nomē cōpetit minori dignitati.a noie.n.validū est arg.c.si cupis esse q diceris.xvij.q.j.cū ßm Aposto.de preb.l.j.ff.de testa.tu.l.j.ff.de acq.pos.sʒ dignitas epalis cōpetit triūphāti IESV, vt inqt, beatus Aposto.Xp̄s assistens pontifex futuroꝝ bonoꝝ,ińcto.c.qꝛ pontificali dignitate.de of.deleg.lib.vj.sed cardinales nō dñr pontifices,ergo. ¶ Nono ad hoc vt vnus status dicatur excellētior alio attendit' officiū eius si est excellētius.facit qđ no.Archi.in.c.q̄ḡ.ij.q.vj.⁊ qđ no.glo.in.c.in nouo.xxj.dist.⁊ tex.in.d.c.qꝛ pōtificale.sʒ officiū epi est excellētius officio cardinalis,qꝛ officiū epi est sacrū.tex.est in.d.c.qꝛ pōtificali,⁊ officiū cardinalis nō est sacrum,qꝛ ɔsistit in ɔsulēdo.⁊ velit Deus ɔsiliū eoꝝ sepenumero nō tēdat in peius.lʒ nō sit presumēdū,vt est tex.sing.⁊ melior de iure in.l.ij.C.de offi.ciui.indi.qꝛ si est presumptio p iudice.l.herēnius.§.gaia.ff.de euic.⁊ in.c.bone memorie magūtino.đ elec.⁊ in.c.inter vos.de re iudi.ergo multomagis erit presumēdū p sanctis ⁊ illustribus viris dñis Cardinalibus,qđ officiū eoꝝ ɔsistat in consulēdo.probat' in.d.c.fundamēta.§.decet.in ver.per fratres
20 suos cardinales libera prouenire ɔsilia. ¶ † Decimo epi appellant' serenissimi,ita pbat tex.in cle.in plerisqʒ.de elec.Et reddit ibi rōnē do.Card.qꝛ nihil clarius,nil beatius epo.alleg.d.c.añ oia.xliij.dis.sʒ cardinales lʒ dicant' patritij.vt in.c.ɔstantiuus.xcvj.di.non tñ reperit' expressum in iure, quod cardinales dicant' serenissimi,qđ est nomē regiū,⁊ imperiale.Si ergo nomē est excellētius ergo ⁊ effectus,iuxta illud qđ p clare est scriptū a summo Pho.iiij.Metaphi. Noia ⁊ cognomina sunt rebus ɔsonantia. ¶ Undecimo regula est qđ per aduentum maioris cessat officiū minoris,ita pbat' in.c.volentes.de of.leg.⁊ in.l.fi.ff.de offi.pcon.Sed p aduētū cardinalis eps non cessat a suo officio,⁊ a sua iurisdictione,ita dixit Bar.in.d.l.fi.pro quo dicto est glo.in.l.cūctos.C.de metallarijs.lib.xij.⁊ ibi dixit Bar.q si dñs legatus venit ad ciuitatē Perusij,⁊ hospitet' in domo epi q dñs eps p eius presentiam suam iurisdictionē non amittit,⁊ volētes litigare non debent adire legatū sed epm,facit qđ hř in auc.de defen.ciuita.§.nulla.facit.l.nihil.C.de palla.sacr.largi.lib.xij.facit gl.sing.ßm Ang.in.l.apud.ff.de manu.que vult.q quilibet magistrunculus est maior quocūqʒ alio.ergo sequitur quod correlatiuum est verissimum ex supradictis.

Et quamquam clemētissime ista satis colorata,⁊ apparētia eē prima ɔsideratione videant',adeo q durissimū videret' ɔ̄riā cōclusionem asserere,nihilominus ɔtraria ɔclusio vř sustentabilior,vcʒ q cardinalatus essentialiter ⁊ formaliter a iure diuino proprie sumpto exordiū sumpserit.non tñ pp hoc intendo ponere os ad celū ⁊ ɔtra ptātem summi pastoris pertinaciter aliquid asserere. ¶ Et ideo sequor omni via illud qđ in hoc decidit sancta romana ecclesia. ¶ Et pmitto illud qđ scriptū est Deutero.xvij.si difficile,⁊ ambiguū apud te iudicium esse pspexeris,recurre ad sacerdotes Leuiti.generis,⁊ ad iudicē qui fuerit illo tpe,ipsi.n.iudicabūt tibi iudicij veritatē. Trāsumptiue añt posita sunt ṽba ista i.c.p venerabilē.§.rōnib⁹.q̄ fi.sint leg.subdit postea papa ibi.sunt āt sacerdotes Leuitici ḡnis fres nři q̄ nobis iure leuitico in executio.sacerdotalis officij coadiutores existūt.qui ṽo sup eos sacerdos siue iudex existit ille est cui dñs inquit in Petro.quodcunqʒ ligaueris sup terrā ⁊c.Math.xvj.c.trāsumptiue.in.c.quocūqʒ.xxiiij.
21 q.j.istis psuppositis arguo formaliter hoc modo. ¶ † Sacerdotes Leuitici generis fuerūt de iure diuino, qꝛ in lege veteris testamēti.vt dcm̄ est.Ius.n.diuinū ppꝛie sumptū est qđ in lege ⁊ Euāgelio ɔtinet',vt pbat tex.j.di.c.humanū genus.sʒ Cardi.sunt sacerdotes leuitici generis.pbat tex.formalis in.d.§.rationibus.ergo seq̄t' qđ cardina.fuerūt in veteri testamēto nō sub hoc nomine Cardinaliū,sʒ sub alio nomine.Naʒ in veteri testamēto sacerdotes Leuitici erāt ɔciliarij.⁊ ideo dixit tex.Hieronymi.xvj.q.j.c.ecclesia.qđ ecclesia hʒ senatuʒ cetū pŕsbyteroꝝ.lʒ Roboā filius Salamonis ideo pdidit regnū,qꝛ audire noluit presbyteros suos,vt habet'.iij.Regū.c.xij.Ecce nūc qđ sacerdotes leuitici tēpore veteris testamenti erāt ɔsiliarij.⁊ sic fuerūt de iure diuino.lʒ nō sub nomine Cardinaliū sʒ hmōi sacerdotes ɔsiliarij sunt dñi Cardinales hodie sic appellati.ergo seq̄t' necessario qđ Cardinales fuerunt de iure diuino,nō sub hoc nomine cardinaliū,sʒ alio nomine.Et qđ ille.§.rationibus loquat' đ Cardinalibus,⁊ nō de epis.pbat text.singu.⁊ melior de corpore iuris in.d.c.fundamenta.§.decet.vbi tex.ita inquit ad literā. Decet nāqʒ ipsi romano pontifici p fratres suos sancte romane ecclesie cardinales q̄ sibi in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt, libera puenire ɔsilia.de electio.li.vj.vbi ponunt' ṽba formalia que posita sunt in.d.§.rationibus.⁊ Papa declarat q̄ sint illi fratres q̄ iure leuitico existūt sibi coadiutores in executiōe sacerdotalis officij.⁊ declarat illos eē cardinales q̄ dicuntur fratres sui.Quare añt appellet eos fratres, dicet' inferius ⁊
22 sic ab initio seculi.§.rationibus.⁊.§.decet.pbat † cardinalatū fuisse tēpore veteris testamēti,lʒ sub alio nomine. ¶ Et pp h̄ est dōm,sacerdotes leuitici generis hodie durare in persona dñoꝝ cardinaliū.Ideo pulchre dicebat Bal.pusi.in tit.de pace ɔstan.in.iiij.col.qđ ciuitas durans in nouis ciuibus ēt non naturalibus sed aduentitijs dř eadem ciuitas, qꝛ hoc est simile capitibus subrogatis in locū mortuoꝝ.l.grege.ff.de lega.j.Itē q vniuersale est non pōt morte perire,sicut homo in genere non morit'.l.in rōne.§.incerte.ff.ad.l.fal.facit.l.pponebat.ff.de iud,⁊ alleg.ibi Bal.tex.in auc.de questore.in prin.in ver.nostra ciuitas populosa.quē tex.idē Bal.allegauit p singulari in vsib.feu.in.c.j.in ti.de forma fide.quanto magis in casu nřo durant sacerdotes Leuitici,qꝛ cardinales dñr sacerdotes leuitici,vt pbant illa iura,⁊ tene menti perpetuo,qꝛ nec moderna,nec antiqua iuris prudētia in.d.§.rōnibus.ponderauit.d.§.decet.vt ponderaui ego. ¶ Scđo non ob.si quispiam dixerit,q imo cardinales successerunt loco discipuloꝝ,⁊ sic non fuerūt tpe veteris testamenti saltē figuratiue,sed inceperunt in nouo testō,vt clare pbari vř in.c.in nouo.xxj.di.in ver.vidētes āt ipsi Apři messeʒ magnā ⁊ oparios paucos,rogauerūt dñm messis,vt mitteret operarios in vineā suam,vt formaliter hř Luc.x.c.⁊ Math.ix.c.Unde ab eis electi sunt.lxxij.discipuli,⁊ ita supioribus diebus veneranda paternitas tua,pater colendissime,in stricta disputatione in mediū adducebat,qꝛ salua semp honorificētia tue dñationis illustris,vt verbis vtar tex.in.c.neqʒ.ix.di.nā tex.ille nō loq̄t' đ cardinalibus.loquit'.n.de presbyteris,vt pʒ in ver.quoꝝ typum gerunt presbyteri,atqʒ in eoꝝ locū ɔstituti sunt in ecclesia,⁊ sic ille tex.loquit' de pŕbyteris,⁊ non loq̄t' de cardinalibus,nec ēt pōt ɔuenire simpl'r oībus cardinalibus,qꝛ de esse,⁊ substantia cardinalatus non est vt necessario sit presbyter,qꝛ imo pōt esse in minori ordine q̄ᵭ sit ordo presbyteralis.in.c.presul.ij.q.iiij.⁊ in.c.oportebat.⁊ in.c.nullus,⁊ in.c.si q̄s ex epis.lxxix.di.⁊ in.c.si a subdiacono.xciij.di.⁊ gl.or.in cle.j.de eta.⁊ qua. ¶ Tertio occurrit in mēte illud qđ.j.reg.c.ij.pulcherrime scriptū est,Dñi inqt sunt cardines,⁊ posuit sup eos orbē,quā auctori.Hosti.doctor excelsus figurauit ad car
23 dinales i.c.ij.đ cle.nō resi.sicut.n.ostiū regit' cardine,† ita ⁊ ecclesia roma.regit' ɔsilio cardinaliū,vt dixit Archi.in.d.c.vbi periculū.⁊ Lauren.Jo.sauēti.in.c.sacrosancta.xxij.di.⁊ gl.Jo.and.in cle.romani.de elec.Et si quispiā dixerit qđ illa auctoritas nō habuit respectū ad Cardinales.solū enim voluit inferre qđ Deus esset dominator totius orbis, ⁊ disponeret,put sibi videretur.qꝛ facile est dare responsuʒ.qꝛ imo intellexit de cardinalibus qui illo nomine nominandi essent.naʒ ad illum casum adaptatur legis dispositio ad quem adaptant' eius verba.l.iiij.in princip.ff.de damno infec.⁊ ibi dixit Barto.⁊ in.l.ita autem.de administra.tuto.

Statuto cavetur qđ de contractu soluat' gabella sex denarioꝝ p libra.⁊ fit ɔ̄ctus sup re inestimabili qđ illo casu nō soluet' gabella,qꝛ statutū loq̄t' de re estiabili.⁊ sic cū ṽba legis nō adaptētur ad illū casum, ergo nec eius dispositio.⁊ ibi ēt pulchre dř Ang.dictat statutū q iudex teneat' adhibeř iudiciū medicorum

coꝝ si est remansura cicatrix, ꝛ si est notoꝛium ꝙ est remansura cicatrix, qḋ iudex non tenebit̃ adhibere iudiciū medicoꝝ, ꝛ ibi ėt preclare dixit do. meus Jo. ꝺ imo. ¶ Statuto cauet̃ ꝙ reus teneat̃ rn̄dere positioibus, ꝛ in fine cause examinabit̃ an sint ptinētes, qḋ si notoꝛiū est eas esse impertinentes, qḋ nō habebit locū statutū, ꝛ ibi ėt dixit Rapha. cuma. ¶ Statuto cauet̃ ꝙ in ꝯtu minoꝛis debeat interuenire ꝯsensus ꝓpinquoꝝ ꝛ minoꝛ non hꝫ ꝓpinquos non habebit locū illud statutū, ꝙ dictum fuit Bal. in. l. in ꝯiunctis. C. de nup. faciat tex. in. l. iam aūt. ꝛ ibi Bar. ff. de admi. tut. l. qḋ ꝯstitutum, ꝛ ibi Bart. ff. de testa. milit. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accus. l. nominis ꝛ rei. §. verbū ex legibus. ff. de ver. sig. ꝛ tex. in. c. indēnitatibus. §. sed cū eas. ꝛ ibi do. Domi. de elec. lib. vj. ꝛ tex. in. c. ex pte astensis. de ꝯces. preb. sed illa verba dn̄i sunt cardinales adaptant̃ ipsis Cardinalibus pꝛopꝛie, qꝛ ipsi cū papa indicant, ꝛ regunt totū mundū, vt dixit Hosti. in. c. dilectus. el. j. de pre-
24 bē. ꝛ ibi ėt dixit ꝙ dn̄r rēges, † qꝛ cum eis papa regit mundū. ergo sequitur ꝙ recte illa auctoꝛitas adaptat̃ ad Cardinales figuratiue. facit qḋ voluit ille ꝛ canonum, ꝛ legum, ꝛ Philosophie summus ꝛ illustris capitaneus Jo. de lig. in suo elegāti tractatu de bello in. ix. car. in rub. an fortitudo sit virtus cardinalis, vbi dicit ipsos esse mundi cardines super quibus tota mundi gubernatio reuoluit̃ ꝛ figitur, ꝛ ad ipsos spectat sustētare totum pondus gubernationis, sint ergo vigiles ad ea que quotidie occurrūt in mūdo. Et sic sentit Jo. de lig. aperto oꝛe eos foꝛe mundi cardines tene mēti. ¶ Quarto faciat in nouo testō seu anteꝗ iura positiua vocasset eos Cardinales simpliciter vocati fuerūt ꝯciliarij, tex. est elegās in. c. ecclesiasticis. xij. q. ij. in ver. qꝛ igit̃. Theodoꝝ pirum eloquentissimum cōsiliarium nostrum, vbi Gregoꝛ. appellauit Theodoꝝ ꝯsiliariū. ꝛ ideꝫ hr̄ in. c. ij. parochia. in ver. ꝯsiliarij nostri. xvj. q. j. ꝛ in. c. ꝯuenientibus. j. q. vij. in ver. Benedictus Papa mittebat ad eum Bonifacium ꝯsiliarium suum, sed ꝯsiliarij Pape hodie vocant̃ ecclesie Romane cardinales, vt in. d. c. fundamenta. §. decet. ꝛ ḃm iura moderna expꝛesse vocati sunt Cardinales, qꝛ dignitas cardinalatus solū in romana ecclesia reperit̃, ex quo est caput ꝛ cardo aliaꝝ ecclesiaꝝ. xxj. q. j. §. his. C. de sum. trini. l. inter claras. xxij. dist. c. sacrosancta. vn̄ dixit Archi. xxij. dis. c. oēs. quod ꝗuis de dignitatibus per Romanā ecclesiam institutis possit eps̄ cum capitulo suo in sua ecclesia ꝯstituere dignitatem. c. cum olim. de ꝯsue. c. cuꝫ accessissent.
25 de consti. non tamen poterit instituere † cardinalatum sine auctoꝛitate Romani pontificis, cum non sit per romanam ecclesiaꝫ oꝛdinatū dignitatē cardinalatus in alijs ecclesijs foꝛe quā in ecclesia Romana, qꝛ sicut ostiū regit̃ ꝑ cardinē, ita ꝛ ecclesia per Cardinales, vt dictum est. faciat glo. in. c. ij. de of. archie. ꝛ qḋ no. Archi. in. d. c. sacrosancta. olim aūt in quacūꝗ ecclesia pꝛicipales sacerdotes seu epi̅ dicebant̃ cardinales. i. pꝛincipales. xxj. q. j. c. relatio. vij. q. j. c. pastoꝛalis. lxxj. di. c. fraternitatē, ad fi. xxiiij. di. pꝛesbyteri. ergo clare apparet cardinalatū nō esse introductū a iure romanoꝝ pōtif. ¶ Quinto hoc bellissime decidit pꝛeclarus doctoꝛ Bal. de pu. in suo solēni trac. de scisma. quem inseruit in titu. C. si qs aliqueꝫ testa. pꝛohi. vbi appellat cetum cardinalium senatum diuinū. quinimo appellat̃ collegiuꝫ sacrū vulgariter ꝛ cōiter. ergo tale est habendū. argu. l. j. pꝛimo rn̄so. ff. de flumi. ꝛ. c. ex literis. de cōsti. Quinimo appellatur gremiuꝫ ecclesie, vt est tex. melioꝛ de coꝛpoꝛe iuris. c. in nomine domini. in versi. de ipsius ecclesie gremio. xxiij. dist. sed ecclesia est de iure diuino. iuxta illud qḋ scripsit beatissimus vir Joannes in Apocalipsi. Vidi Hierusalem sanctā descēdētē de celo. Cū ergo ecclesia sit de iure diuino. ergo cardinalatus q̄ ė gremiū eius. ¶ Sexto cardinalatus dr̄ esse pars papatus. ita ꝓbat̃ in. c. felicis. de penis. in vj. ꝛ ibi Archidia. ꝛ Joā. and. ꝛ not. in. c. j. de offic. lega. eo. lib. ꝛ ꝑ Jo. monac. in. c. j. de schismaticis. eodē lib. ꝛ ꝑ Joan. de lignano. in. c. ij. de cleri. nō residē. vbi voluit qḋ cardinales dicunt̃ esse pars coꝛpoꝛis Pape. Unde dixit singl'r Hostiē. in. c. antiq. de ꝑuileg. quod lꝫ Epi iurent romano pōtifici fidelitatē. vt in. c. ego. N. de iureiuran. tn̄ Cardinales nō iurāt fidelitatē Pape tāꝗ inuiscerati ꝛ pars coꝛpoꝛis ipsius pape. debēt tn̄ vt ibi etiā plene refert do. Card. floꝛen. reputare se pꝛe ceteris astrictos ad obseruādā Pape fidelitatē. ꝛ Papa eos diligere sicut seipsuꝫ. ꝛ oibus eoꝝ necessitatibus
26 boni viri arbitrio subuenire. ſꝫ † Epi cardinales iurāt tāꝗ epi nō tāꝗ Cardinales. nec ꝑ hmōi iuramentuꝫ sunt exclusi ab hac charitate ꝛ vnitate ḃm Hosti. ibi modo parꝫ est eiusdeꝫ

iuris cū ipso suo toto. l. que de tota. ff. de rei ven. c. sup questionū. de offic. deleg. cuꝫ simi. Sed papatus est de iure diuino. traditus. n. fuit Petro a Chꝛisto. xxj. di. c. in nouo. ꝑ illa verba. pasce oues meas. c. significasti. ꝺ ele. c. solite. ꝺ ma. ꝛ ob. in scripturis. viij. q. j. c. considerandū. l. dist. ergo cardinalatus fuit a iure diuino introductus. Et ex dicto Hosti. sequitur vnum quod tibi videbitur nouum. Dn̄s feudi concedit feudū filio quod non tenebitur filius iurare fidelitateꝫ patri, quia est vna ꝛ eadem persona cum patre. l. fi. C. de impub. Et ideo dixit Alb. de rosa. Statuto cauetur qḋ nullus possit esse officialis nisi habeat mille in bonis, quod filius si eius pater habet mille, poterit esse officialis, qꝛ patrimoniū patris censetur patrimonium filij. l. suis. cum simi. ff. de liber. ꝛ posthu. vide quod not. Ludoui. roma. in. l. j. §. domini. ff. ad silleia.

Ex dicto etiam Hosti. seq̄t̃ aliud. Papa pꝛomisit defendere inclytum Regem Aragonum ꝯ oēm hominē mūdi, qḋ nō tenebitur eum defendere ꝯtra cardinales ex quo sunt pars coꝛpoꝛis sui. Et ideo pulchꝛe dicebat Zēzelinus doctoꝛ magnificus in cle. j. de iureiur. quem refert ꝛ seq̄t̃ ibi do. meus Jo. de imo. Pꝛomisi defendere te ꝯ oē m ꝑsonam qḋ
27 nō † teneoꝛ defendere te ꝯtra me vel meos. allegat qḋ habet̃ in. c. j. §. fin. in tit. hic finit̃ lex incipiunt ꝯsuetudines regni. c. petitio. de iureiur. l. inquisitio. C. de sol. ego alle. text. in. l. humanitatis. C. de excu. tuto. vbi quis nō cogit̃ suscipere tutelaꝫ ꝯ se vel fratrē vel filios suos. alleg. l. petitis. C. ꝺ aduo. diuer. iud. vbi aduocatus fisci pōt pꝛeferre suos ipsi fisco. Et ibi dixit Bald. esse argu. qḋ nunꝗ vr̄ quis ꝓmisisse officiuꝫ aduocationis ꝯ se ꝛ suos. facit. c. j. §. poꝛro. que fuit pꝛima cau. benefi. amit. ita ėt nō astringit̃ ꝯ patriā arg. l. veluti. ff. de insti. ꝛ iu. ita dixit Bald. in. c. j. de noua foꝛma fidel. nec est mirum, qꝛ reipublice nascimur. l. j. §. si ea. ff. de ven. in pos. mit. ꝛ apud Mar. Cice. pꝛimo officioꝝ vnicuiꝗ vestrū chari sunt parentes, chari sunt liberi ꝛ familiares, ſꝫ oēs hominum charitates vna patria complexa est, ꝓ qua nō dubitet quis bonus moꝛtē appetere, ꝛ in qr̄to rethoꝛicoꝝ. Nullū piculū graue ꝓ patria putandū est. ꝛ q id fugiunt ingrati in ciuitate reperiunt̃. Et ideo Ange. in disputatione incipiente, exoꝛta guerra. vbi alleg. gl. singulare sc̄oꝫ eū in. l. fi. C. de aboli. que dicit pugnādū esse ꝓ patria. tu alle. similē in. d. l. veluti. Idem ėt dicas in imperatoꝛe qḋ vr̄ exclusa ꝑsona imperatoꝛis. Unde ꝓmisi te defendere ꝯ oēm hoiem, qꝛ tūc vr̄ exclusa ꝑsona iperatoꝛis cū sit coꝛpoꝛalis oꝛbe Deus. hoc modo loquendi vtit̃ Bald. in. c. j. §. fin. de pa. iura. fir. Puto tn̄ qḋ si pape respectu feudi ꝓmitteret, qꝛ tunc vasallus tenet̃ defendere dn̄m ꝯ filiū ꝛ fratrē. ita dixit Bal. in. c. j. de no. foꝛ. fide. ꝛ vide gl. in. l. j. §. in-
28 sta. ad silleni. vbi tex. dicit qḋ † serui tenent̃ vitā dn̄i pꝛeferre vite sue. Et glo. ibi dicit idē in vasallo ꝗ nō puto veram. ꝛ in ꝯrium facit glo. in. c. i. q. mo. feu. amit. Bal. tn̄ in. c. i. ꝺ not. foꝛ. fi. limitauit hoc nisi pater ꝛ filius lederent̃ in iure nāli, qꝛ tūc pr̄ iꝫ sit vassallus tenet̃ eos pferre dn̄o feudi. ¶ Septio faciat officiū cardinalatus est de iure diuino, qꝛ ꝯsistit in adiuuando officium sacerdotale, ꝛ vt per eos ꝯsulat̃ romano pontifici, sed hoc fuit in veteri testō, vt in. c. ecclesia senatū hꝫ. xv. q. i. ergo sequit̃ ꝙ si officiū cardinalis est de iure diuino ꝛ ipe ėt cardinalatus, qꝛ vna ꝛ cadē res non dꝫ diuerso iure censeri. l. eum qui edes. ff. de vsuc. cū si. ¶ Octauo faciat cardinales tenent locum apostoloꝛum, ergo sequitur ꝙ sunt de iure diuino, qḋ pꝛobo inconuincibiter hoc modo. Naꝫ apostoli pn̄t multipliciter ꝯsiderari. Pꝛimo vt Xp̄o pꝛicipaliter astiterūt ante eius gloꝛiosam passionē. in quo qdem statu oēs apostoli pares fuerūt, nec Petrus tunc tempoꝛis eis pꝛeerat, sed oēs erant simplices sacerdotes. tex. est ꝺ pe. di. i. §. eꝫ que in asseꝛtione in ver. sacerdotū. qui per Petrū ꝛ ceteros intelligunt̃ in. §. quē penitet. de pe. ca. di. viuente dn̄o sacerdotes fuerūt. Fuerūt enim oꝛdinati sacerdotes a Chꝛisto. hoc facite in meā cōmemorationē. vel cum eis dixit. Itē ꝛ baptizate ꝛc. vt not. glo. in ver. pari ꝯsoꝛtio. c. in nouo. xxi. di. qꝛ Xp̄s viuēs solus in hoies pꝛimariā habuit in ecclesia ptātem. c. loqmur. xxiiij. q. i. ꝛ ideo eiecit illos vēditoꝛes de tēplo ꝛ verberauit funiculo. domus inqt mea domus oꝛonis vocabit̃ ꝛc. Quinimo virus ꝛ solus pastoꝛ ouiū ꝛ pōtifex, ꝛ fac̄ ꝙ scribit̃ ad Heb. xi. ꝛ in. c. dn̄s noster. in ver. ꝛ sicut ille verus est pōtifex. ꝛ in vers.
29 q verus sacerdos est. lvi. di. ¶ † Cōsiderant̃ ėt apostoli inꝗtum astiterunt Petro tanꝗ pꝛimo pastoꝛi ante apostoloꝛum

diuisionem & separationem ab ipso in quo statu preerat Petrus. In nouo.n.testã post Christum IESVM a Petro sacerdotalis incepit ordo, cui tanq̃ principi in ecclesia Xpi pontificatus fuit traditus, vt in.d.c.in nouo.& ipsi apostoli ipsum Petruz eo℞ principẽ esse voluerũt, vt & reliqs oibus preesset & caput, & principiũ teneret apostolatus, eandẽq; formaz suis successoribus & reliqs epis tenẽdã tradiderũt, vt in.d.c.in nouo.& in.c.sacrosancta.xxij.dist.& istis modis dñi Cardinales repñtant ipsos beatissimos Apostolos.nã assistũt pape tanq̃ pncipi q est vicarius Xpi, & Petri successor.& ẽt q2 summum pontifi.eligunt & ɔstituunt, & in hoc repñtant ẽt ipsos Apostolos, & iõ his nouissimis diebus cũ qdã venerãdus pater excelsus doctor & auditor rote natione Catelanus multis astantib9 in pñtia tua dñe eminẽtissime quesijsset, vñ hoc fuisset ortuz q cardinales eligerent summũ Pontifi.in sede Petri, & dicebat hoc non esse expressum in iure diuino, sed in iure positiuo Romano℞ pontificũ, vt in.c.in noie dñi.xxiij.dis.& lxxix.di.p totũ.& in.c.l3.de elect.& in.c.vbi piculũ eo.titu.lib.vi.& in cle.ne romani.eo.ti.Ego aũt rñdebã, imo hoc fuisse ortũ a iure diuino, q2 sicut Apostoli voluerũt Petrũ esse principẽ eorum, ita & Cardinales ɔstituunt vnũ de gremio in principem, & in summũ pontificem exemplo ipso℞ beatissimo℞ Apostolo℞. Tene mẽti q2 est nouũ dictũ nec reperi tactũ per alium, nec aliqua resonante scriptura accepi, ergo sequitur q cardinalatus est de iure diui.

30 ¶ † Vltio faciat offendẽs cardina.cõmittit sacrilegiũ.c.felicis.de pen.in.vi.s3 oẽ sacruz est de iure diuino.ḡ cardinalatus est de iure diui.fac tex.vlde no.elegãs i.d.c.in noie dñi, vbi cardinales dñr eẽ clerici ipsius Christi.

Nec obstant in ɔ̃riũ allega. Primo cuz dr̃ q romani pontifices cardinales inuenerunt, vt dixit Archid.Old.& sequaces.q2 tanto℞ patrũ salua semp reuerẽtia, imo cardinales fuerũt tpe veteris testamẽti.l3 non sub nomine cardinaliũ sed alio nomine vocati erant. Erant enim sacerdotes Leuitici vt dictũ est.Et q2 auctoritas tanto℞ patrũ grandis & sũma est, posset aliter rñderi hoc modo, sc3 q nominatiue cardinales fuerũt introducti a romanis pontificibus, ex eo q eos ita appellauerunt ad similitudinem cardinis, vt supius dictũ est, & ẽt qualificatiue, q2 per quãdam excellentiã fuit qualificatũ nomẽ eo℞ per ius positiuum, vt vocarent̃ cardinales.facit qd̃ pulchre in simili dixit Bart.in.l.j.ff.de concubi.vbi dixit q ɔcubinatus per legem positiuam nomen assumpsit, & ius positiuum hoc accepit ab illa auctoritate, dñi sunt cardines &c.Et iõ anteq̃ essent iura positiua romano℞ pontificũ erãt cardinales alio noie appellati. ¶ Vel posset ẽt aliter rñderi hoc modo.l3 Romani pontifices ɔstituerint cardinales, non tñ seqtur ergo cardinalatus est de iure positiuo, q2 arguit̃ ab eo q est in ɔcreto ad id qd̃ est in abstracto. Nam papatus in se est de iure diuino.sed respectu psone pape, & sic in ɔcreto est de iure positiuo, & ex dispõne humana, papatus enim prout ɔsistit in psona pape non est de iure diuino, sed est ex electione humana.Et iõ dicimus q papa

31 l3 sit vicarius Christi, † tñ renũciat papatui sine alicuius licentia.q facere non posset si in personã suã esset papatus de iure diuino, q2 sicut a iuramẽto & voto q̃ sunt de iure diuino absoluere se non põt, vt no.in.c.cũ inter P.Gaufredi de renun.& in.c.q̃to.de iureiu.& per Jo.an.in.c.significasti.ꝯ fo.cõpe.ita nec a papatu si in psonã suam esset de iure diuino, ita dicamus in cardinalibus, l3.n.aliqui fuerint assumpti in cardinales ex puisione pape.tñ essentialiter cardinalatus in se est de iure diuino, & per ɔ̃ns argu.illud est fallax. ¶ Nec ob.cũ alleg.c.constantinus.vbi non fit mentio specialis de cardinalibus tpe quo Constantinus fecit donationez beato Siluestro q2 hoc nego, nec est ve℞, l3.n.non fecerit mẽtionem de eis sub nomine cardinalium, tñ fecit de eis mentionem cũ dixit de reuerendissimis clericis ecclesie romane seruientibus, qd̃ verbũ ɔgruit viris ɔstitutis in dignitate, vt est tex.in vers.reuerẽdissimus in.l.nulli.C.de epis.& cle.& in.c.in nomine dñi.xxiij.di.l3 ergo non appellauerit eos cardinales, nihilominus eos appellauit reuerendissimos clericos ecclesie romane seruiẽtes. Ex quo sequit̃ non esse ve℞ dictum Old.q tpe quo ɔstãtinus fecit donationẽ Siluestro non erant cardinales, q2 imo erant sub alio tñ noie. ¶ Nec ob.cũ rñdetur ad.c.p venerabilẽ.§.rõnibus.q2 imo ibi est casus formalis ɔiunctio.c.fundamẽta.§.decet.inducendo.vt.§.induxi. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q epi potius dñr fratres pape q̃ cardinales qui dñr filij, q2 non sequit̃ ergo ille tex.loquens de fratribus pape non verificat̃ in cardinalibus q2 iam declaratũ est per.d.§.decet. ¶ Et in q̃tũ dicebat̃ q papa appellat cardinales filios. Circa hoc est accurate pẽsandũ. Nã q̃nq; papa loquit̃ de cardinalibus permi-

32 xtim, q2 inter eos aliq sunt † epi cardinales, & tunc oẽs cardinales appellat fratres, & hoc pp epos cardinales per.c.quã graui.de cri.fal.l3 aliqui non sint epi. Nam denominatio fit a nobiliori, vt no.in.c.humanũ genus.j.di.& in.l.j.ff.de aegr.re.do.faciat q voluit glo.in.c.j.in ver.fratribus.de offi.leg.lib.vj.& in.c.i.de renun.eo.lib.& in.d.c.fundamẽta.§.decet.tex.in.d.c.in noie dñi.& in.c.bene qdem.xcvj.dist.& per do.Card.in proe.cle.& Domini.in proemio sexti.Quandoq; papa loquitur de cardinalibus non permixtim, & tũc cardinales episcopos appellat fratres.cardinales vero presbyteros vel diaconos appellat filios.Et iõ dixit glo.valde solẽnis in.c.j.de offic.leg.in.vj.q vbicunq; vniuersitas ɔgregat̃ ex aliquibus magis dignis & minus dignis sic denominatio fit a dignioribus, quaz glo.limita q̃n in vniuersitate sunt magis digni nõ tanq̃ episcopi. Unde si episcopus eẽt vt canonicus in aliqua ecclesia denominatio non fieret ab eo, q2 ibi non stat vt episcopus sed vt canonicus.ista est glo.multũ singularis ꝫm quosdã in.c.a collatione.de appel.lib.vj. ¶ Et ideo dixit ibi do.Domi.se de facto ɔsuluisse q si canonicus est vicarius epi qd̃ in capitulo sedebit vt canonicus, & non vt vicarius.facit qd̃ not.in.c.cum in ecclesia.de preb.in.vj.& in.c.postulasti.de concess.preb.& in.c.cum inter vniuersos.& in.c.cum inter canonicos.de elec.facit notabile dictuz Bal.in.l.si q̃n.C.de appel.de rege qui tulit sñiam tanq̃ comes, q2 appellabit̃ ab eo tanq̃ a comite ad ducẽ.faciat glo.valde no.in proe.sexti in ver.filijs, vbi papa appellat scholares & doctores filios.& ibi glo.dicit l3 aliquis scholaris sit in studio q sit eps. Et est ratio q2 ibi non stat vt eps.& ideo ɔclusio erit q si papa loquitur eo casu quo epi includunt̃ ex dispositione iuris tunc appellabit eos fratres licet in illo numero sint aliqui qui non sint episcopi, vt in.d.c.in nomine domini.& in.d.c.bene quidem.& in cle.j.de reliq.& vene.sancto. Aut loquitur eo casu quo de iuris necessitate & dispositione non includuntur episcopi licet ex euentu accidat episcopos ibi esse tunc vocabit illos filios.Et per ista intelligas quod habetur in prohemio clemen.& in prohemio decretalium, & in prohemio sexti.

33 **Et per hoc poterit** decidi q † si eps est in studio tanquam scholaris, sedebit vt scholaris, & rector erit sibi preferendus.& per ista intelligis clare materiam istam. ¶ Nec ob.q epi sint digniores dñis meis dñis Cardinalibus cuz sint Christi legati, & colũne ecclesie, q2 hoc ɔcedo rõne ordinis epalis, sed rõne administrationis est secus, vt latissime explicabit̃ infra in correlario. ¶ Nec obst.cum dr̃ q non reperitur expressum in iure veteris testamẽti, nec noui istud nomen cardinalatus, q2 hoc ɔcedo quo ad nomen, sed quo ad effectũ bene repitur expressum vt supius dictũ est. ¶ Nec ob.cũ alleg.dictum Archi.q ptãs cardinaliũ habuit originẽ a papa, q Archid.loqtur ibi implicatiue. Dicit.n.q ptãs cardinaliũ est ẽt a papa.ergo presupponit esse ẽt a iure diuino. A papa.n.est quo ad qdaz, & per accidẽs, s3 essentialiter est de iure diuino inq̃tũ sunt sacerdotes Leuitici, & inq̃tũ assistũt pape.nam in hoc fungunt̃ vice apostolo℞ vt dcm̃ est. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q ecclesia h3 senatũ a iure positiuo, q2 imo h3 a iure diuino, q2 in iure veteris testamẽti hoc erat expssum. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q nõ reperit̃ canõ in decretis exprimẽs ius diuinũ ɔstituisse cardinales, q2 fateor hoc quo ad nomẽ cardinaliũ, secus quo ad effectũ, vt dictũ est. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q cardinalatus est offĩn, q2 rñdeo q est officiũ diuinũ, vt pbat.d.§.decet.& d.§.rõnibus. ¶ Nec ob.si dicat̃ q est honor, vt in.c.j.ꝯ scis.in.vi.& in.c.i.d of.leg.eo.lib.q2 idẽ dicimus de papatu q est honor, pbat tex.in.c.si qs ex epis in ꝟ.ad summũ põtificalẽ honorẽ.& in.c.si qs papa.in ꝟ.sui loci honore priuet̃.lxxix.di.& tñ papat9 est de iure diuino Simile dicimus de sacerdotio q est honor

34 & dignitas.iij.di.c.deniq;, & ibi dicit glo.q ql3 † ordo ecclesiasticus est honor.j.q.i.c.repiunt̃ in ꝟ.si clerici fuerit honoris sui amissiõe mulctent̃.& iõ ꝺt tex.valde sing.in.l.ij.C.vt nemo pua.in ꝟ.si plebeius vltio supplitio subdat̃, secus si ẽ cleric9 q2 pbat q statim q qs efficit̃ cleric9 desinit esse plebeius, & iõ l3 cardinalatus sit honor est tñ diuinus. Nec ob.cũ dr̃ q cardinales sunt priuij a iure positiuo, vt in.d.c.ɔstãtinus.q2 h cõcedo cũ pcesserit ex lege Cõstãtini.& iõ quo ad qd, & per accidẽs est de iure positiuo, l3 realr̃ & essentialiter est de iure diuino.

no. ¶ Nec ob. cū dr̃ q̄ accidens aduenies enti reponit illud in diuerso esse, qr̃ istud est p accidens, vn̄ hoc pōt stare simul qḋ essentialiter, ⁊ realiter cardinalat⁹ sit de iure diuino, ⁊ quo ad qḋ sit de iure positiuo. ⁊ ad formā argumēti rn̄deo q̄ illud pcedit in mā penali. Nā pena statuta bn̄ti ecclesiā parochialē, nō extendit̃ ad bn̄tem ecclesiā parochialē collegiataꝫ, sed quo ad fauores est secus. vnde dicit tex. sing. ⁊ vnicus in. c. cū per exēptionē de priuile. in. vj. q̄ exēptis clericis vn̄r exēpti canonici lꝫ ad clericatū addat̃ canonia. faciat ēt text. sing. in. c. fi. de simo. vbi fuit indultū priuilegiū q̄ dispēsaret̃ cū monachis simoniacis qḋ tale priuilegiū cōprehendit Abbates simoniacos q monachi sunt. ¶ Et per illū text. dicit Egidi. vt refert do. Ant. in proe. decre. q̄ appellatiōe scholaris venit
35 †doc. facit. c. qm̄ simoniaca pestis. de simo. ⁊. c. i. §. porro. de sta. reg. lib. vj. vbi appl̄one monialium venit abbatissa. facit. c. in causis. ꝺ pcu. l. familie. de ꝟ. sig. insti. de in. na. §. plebs. ¶ Et iō dixit do. Abb. in rub. de vi. ⁊ ho. cle. q̄ qstō fauorabilis loqués de clericis hꝫ locū in canonicis. ¶ Et ex istis elicit̃ qclusio ꝯria prime q̄ cardinalatus realiter ⁊ essentialiter est de iure diuino. per accidēs vero ⁊ quo ad qḋ est ꝺ iure positiuo, ex qua elicit̃ correlarium ꝯrium. Primo q̄ papa per suam qstōnē non poterit simpliciter extinguere cardinalatū. ¶ Elicit̃ ēt aliud correlariū q̄ cardinalatus honorabilior est epatu. ¶ Primū correlariū probat̃ sic. Nam si diceremus papā simpl'r posse extinguere cardinalatū veniret ꝯ legē Deutero. ⁊ sic ꝯ ius diuinū q̄ facere non potest. c. dixit dn̄s. c. inlia. c. is qui preest. c. qui resistit. xj. q. iij. c. sunt qdā. ⁊. c. q̄ ad perpetuam. xxv. q. j. ⁊ sic papa faceret impossibile sibi ergo.

Secundo papa extinguēdo simpliciter cardinalatuꝫ turbaret vl'em statū ecclesie. vn̄ dixit glo. valde singul. in. c. per principalē. xj. q. iij. q̄ papa non posset priuare oēs epos mūdi, qr̃ ex h̄ turbaret̃ vl'is status ecclesie. ergo multomagis non poterit extinguere cardinalatū. ¶ Tertio faciat sing. dictū Card. flo. in cōmē. c. ppēdimus. de sen. excō. ppe prin. vbi dicit q̄ papa non posset tollere priuilegiū. c. si quis suadēte. xvij. q. iiij. datū vt clericis a lege positiua quo ad oēs clericos, sed quo ad vnū vel plures bn̄ posset. Et assignat rōnē qr̃ ex hoc mutaret vl'em statum ecclesie, q̄ facere non posset. c. nulli. de sen. excō. ⁊ fuit originaliter dictū Abb. antiq ibi, quinimo ibidē etiam dicit q̄ posito q̄ pa-
36 pa posset, †nihilominus oporteret adhibere qsilium cardinalium. ⁊ sic solus non posset q̄tominus in casu nr̃o posset extinguere simpl'r cardinalatū. ¶ Quarto cardinales sunt coadiutores in executione sacerdotalis officij in. d. c. fundamenta. §. decet. de elec. in. vj. c. per venerabilē. §. rōnibus. q filij sint legi. ergo solus non posset cōmode sine suis senatoribus gubernare vl'em ecclesiam. Sunt eniꝫ mūdi cardines sup qbus versatur tota machina gubernationis, vt dixit Jo. de lig. in loco superius alleg. vnde pp hoc est timendū de malis vēturis ecclesie, vn̄ extat tunc sing. dictū Inn. in. c. inqsitioni. de sent. excō. qḋ si papa mādat aliqḋ pp qḋ presumat̃ mala ventura, non est sibi parēdū q̄tomagis in casu nr̃o nō posset venire cōtra dispōnē iuris diuini. ¶ Quinto si istud qcederet̃ fieri posse qtingeret decolorari statū ecclesie vl'is, quo casu nō pōt papa qdere qstōnes ex qua ꝺcolorarent̃ status ecclesie, vt est gl. valde singu. c. ex illa. viij. q. j. bene facit qḋ no. Archid. in. c. sunt qdā. xxv. q. j. facit. c. nulli. de sen. excō. vbi papa non potest dispēsare sine cā vt impune qs cōicet excōicato ꝯ doctrinam Apostoli. ergo multominus poterit extinguere cardinalatū cū sit de iure diuino, ⁊ fuerit in veteri testō, ⁊ repn̄tēt apostolos, vt dictū est. ¶ Sexto faciat ista que sunt fundata sup bonis moribus, ⁊ ad decorē ecclesie non debent relaxari sine cā, ⁊ qr̃ tūc papa nō diceret̃ oues pascere sicut ei iniūctū fuit. pasce oues meas. c. significasti. de elec. ergo multominus poterit extinguere cardinalatū. ¶ Septimo faciat, si papa hoc faceret videret̃ deprimere ⁊ deteriorare ecclesiam, ⁊ sic qninceret̃ errare, arg. d. c. sunt qdā. ⁊. d. c. que ad perpetuā. tum ēt pp hoc scādalizaret ecclesiam. quo casu non esset parendū
37 pape. †pp scādalū euitādū multa fiunt que fieri non deberēt. Facit q̄ si qs renūciauit cause mote in iudicio nō pt̃ amplius mouere illam litē. l. postq̄ liti. C. de pac. tn̄ si pp euitādū scandalum renūciauit pōt litē illā suscitare, casus est sing. in. c. nihil cū scādalo de prescri. facit. c. cū olim. de cle. qiug. vbi pp scādalū euitādū ille q est eligibilis effici᷑ ineligibilis. facit. c. cū teneamur. ꝺ preb. vbi pp euitādū scādalū ille q de iure pōt pmoueri nō pmouet̃ quē tex. in hoc do. Ant. dicit ibi bn̄ esse tenendū menti. facit elegans dictum do. Card. in. c. si qn̄. de rescrip. vbi refert se dixisse in qtingentia facti. Urbanus sextus scripsit epo Florentino vt ceteros processus factos p ipsum Urbanū ꝯ Carolū regē Hierusalem, ⁊ Sicilie publicaret ⁊ precipiebat hoc sub grauissimis penis, ⁊ dubitabatur de scandalo populi Florētini si hoc fieret lꝫ ex aduerso dubitaretur de penis. que ipso facto iferebant̃ nō parētibus. et refere pp hoc multos imperitos dubitasse qḋ fiendū. Ipse refert se qsuluisse q̄ poterat differri, ⁊ scribi Urbano, ⁊ expectar̃ secūdum iussionē per. d. c. si qn̄. ⁊ p. §. qr̃ vero iubemus. in auc. vt nul. iudi. qḋ dicit esse sing. notādū, qr̃ pp hoc pn̄t euitari multa mala. ¶ Faciat sing. dictū Inno. in. c. j. de cle. qiu. vbi dicit q̄ pp scādalū euitādū pōt clericus bn̄ficiatus recipe stipēdia bn̄ficij lꝫ sit qiugatus. faciat. c. cū decorē. eo. ti. vbi pp scādalū euitādū qs priuat̃ bn̄ficio. facit no. dictū do. Ant. in. c. cū oēs. de qsti. vbi lꝫ episcopus cum capitulo possit facere statutū q̄ de nouo intrātes debeāt facere certū qḋ q̄ non pn̄t si illud inducit scādalū. Facit. c. i. de cog. spi. vbi pōt ꝯbi matrimoniū in casu illo pp euitandū scādalum. facit notabile dictū do. Domi. in. c. i. de qsti. lib. vi. vbi lꝫ lex noua possit corrigere legē antiq̄ vt ibi pcedit nisi oriret̃ scādalū. Facit no. dictuꝫ do. Abb. in. c. qualiter. el. ij. de accu. vbi dixit q̄ iudex potest nō priuare prelatū ab administratiōe si ex hoc oriret̃ scādalū.
38 Facit gl. fin. in. c. in primis. ij. q. j. vbi pp † scandalū euitandū spoliatus nō est restituēdus. facit. c. de hoc. de simonia. vbi ppter euitandū scandalū rex nō cogit̃ restituere pecuniā q̄ accepit de beneficio. Facit no. dcm̄ Host. in. c. insinuatū. de simo. vbi dicit qḋ ad euitandū scandalū nō cōpellit̃ eps restituere simoniacū priuatū ad beneficiū. Facit no. tex. in. l. q cedē. ff. de sicca. vbi pp euitādū scādalū pōt inia accelerari sine aliqua dilatione. Facit singu. dictū Inn. in. c. q̄to. de qsue. qḋ papa nō est tolerādus qn̄ facit aliqḋ pp q̄ scādalizat̃ ecclesia. Facit no. gl. i. c. apostolica. viij. q. j. facit q̄ pulchre refert. d. Abb. in. c. j. alias. ij. de ele. q̄ eps pp euitādū populi scādalū cogit̃ cedere epatui dato sibi bono cābio. qḋ originaliter fuit singulare dictū Inno. vide ibi p do. Abb. facit cle. j. de immu. ec. vbi papa reuocat suā qstitutionē vt euitet scādalū. facit ēt qr̃ dn̄s noster IESVS Christus cū esset dn̄s totius. iuxta illud Domini est terra ⁊ plenitudo eius. c. tua nobis. de decimis. tn̄ soluit tributū vt euitaret scādalū. xxviij. q. i. iaꝫ nūc. facit qḋ no. in. c. nisi cū pridē. de renun. ⁊ in. c. cū ex iniūcto. de op. no. nū. ⁊ in. c. cum adeo. ⁊ in. c. si qn̄. ⁊ ibi vide do. Abb. de rescri. facit qḋ habet̃ in. c. Deus q. de vi. ⁊ hon. cle. vbi pp euitanduꝫ scandalū pōt quis omittere habitū sui ordinis, nō tn̄ pp euitādū scandalū sunt omittenda que sine peccato omitti nō pn̄t, vt baptizare, dicere horas, omittere penitentiā. d. c. cū ex iniuncto. nec cōmitenda sunt que sine peccato mortali cōmitti non pn̄t, vt cōmittere homicidiuꝫ adulteriū ⁊ similia. c. cuꝫ homo. xxiij. q. v. Cū ergo extinguere Cardinalatū esset generare scādalū in ecclesia. ergo Romanus pōtifex nullo modo poterit.

Nec obstāt in contrariū allega. qr̃ procedunt quo ad ea que sunt iuris positiui. sed cardinalatus simpliciter ⁊ essentialiter est de iure diuino, vt dcm̄ est, ergo papa illum extinguere non poterit. ¶ Seper tn̄ me subyciēdo determinationi sancte matris ecclesie pre-
38 dicta asserui. ¶ †Faciat ēt qr̃ cardiales sunt mēbra ipsi⁹ pape vt dictū est sed papa non posset extinguere sibi mēbra. ff. ad. l. aquil. l. liber homo. ⁊ eo magis cum papa sit eligendus de numero cardinaliū. vt in. c. in nomine dn̄i. xxiij. di. ¶ Quo ad secundū correlarium ante oīa est vidēdum. An cardinalatus sit dignitas. Scdō an sit honorabilior epatu. ¶ Quo ad primuꝫ pbo sic formaliter. Patritiatus ē sūma dignitas. inst. q. mo. ius pa. po. sol. §. filiusfamilias. l. nemini. C. de qsul. li. xij. sꝫ cardinales sūt patritij, vt in. c. qstātinus. xcvi. di. in ꝟ. patritios. ergo cardinalatus est dignitas. Quinimo plus dico q̄ imo est summa dignitas, vt est patritiatus p. d. §. filius. ⁊. d. l. nemini. ¶ Scdō Host. in sum. ꝺ pbē. §. qḋ sit dignitas. dt̃ q̄ est qdā preeminētia. sed isti venerādi pr̃es dn̄i Cardi. bn̄t quādā preeminentiā, vt dixit tex. in. d. c. qstātinus. ergo seqtur q̄ est dignitas. ¶ Tertio illa dr̃ dignitas q̄ reputat̃ dignitas, ita dixit elegāter Inno. in. c. de multa. de pbē. ⁊ sentit Bar. in cōmēto. l. i. C. de dig. li. xij. p quo dcō alle. tex. i. l. fi. in pn̄. in ꝟ. qstuaria quoq̄ in aliq̄ ciuitate nō hr̃ inter honores. ff. de mu. ⁊ ho. sꝫ cardinalatus reputat̃ dignitas, vt expiētia docet. ergo. ¶ Quarto h̄ decidit tex. i. d. c. qstātinus. i ꝟ. ceteris dignitatib⁹ vbi eoipso q̄ qs efficit̃ cardin. dr̃ fulget̃ ceteris dignitati-

bus. ℂ Quinto dignitas est habere iurisdictionem cum administratione, ita Archi. diffiniuit dignitatē in .c.j. de ↄsue. lib. vj. ſꝫ cardinales hñt iurisdictionē ⁊ administrationē in titulo suo. Quinimo singu. dixit Jo. mon. in .c.j. de scis. in .vj. ⁊ no. in .c. is q. de ma. ⁊ obe. ꝙ cardinales in suis titulis hñt iurisdictionē quasi epalē. ℂ Sexto pfectus pretorio dr̃ habere dignitatē. l.j. ff. de of. prefe. pret. ſꝫ cardinales eqparant̃ pfecto ptorio vt ibi, ergo cardinalatus est dignitas. ℂ Septimo cardinales sunt ↄsiliarij dñi pape, vt .d.c. p venerabilē. §. rōnibus. ⁊ .d.c. fundamēta. §. decet. sed esse ↄsiliariū princi-
40 pis est dignitas, vt .l. qsqs. C. ad .l. iul. maie. † vbi oēs ↄsiliarij principis dñr esse illustres, vt ibi dicit Ang. peru. ⁊ refert Carolū. iiij. recepisse do. Bertol. cui arma sibi ↄcessit ⁊ fecit eū illustrē. ⁊ Spec. in ti. de lega. §. supest. ver. qđ de scia dixit sicut cardinales assistunt pape, ita assistunt ↄsules principi. quinimo plus audeo dicer̃ ꝙ medicus q eqparat̃ obstetrici, vt dicit tex. in .l.ij. C. cōmu. de le. si efficit̃ medicus principis dr̃ hr̃e illā dignitatē quā hñt duces, tex. est sing. in .l.j. C. de comit. li. xij. idē dicimus in coco qđ est vile officiū, vt est tex. in .l. legatis seruis. §. ex officio. ver. si vnus. ff. de leg. iij. nisi esset cocus optimus, qꝛ tūc eēt artificiū, tex. est sing. in .l. si qd. §. fi. in ℣s. optimū cocū esse in eo artificium prestare dꝫ. ff. de edi. l. edi. ſꝫ Ang. ibi. tñ si est cocus principis dr̃ hr̃e dignitatem. hoc fuit singulare ⁊ peregrinū dictū Bal. in .c.j. ꝺ feu. guar. in sua lectu. noua. Idē dicimus de notario qui dr̃ seruus publicus, si est notarius principis dr̃ hr̃e dignitatē. Quanto ergo magis pater prestantissime venerādi dñi Cardinales assistētes cōsilijs dñi Pape vnici principis dñr hr̃e dignitatem. Quinimo bellissime refert Ang. in .l. cū salutatus. C. de sen. paſ. vbi per illū tex. iuncta glo. pbat̃ ꝙ imperator qñ salutat̃ a clarissimis personis aliquantulum eis assurgit. Et ibi refert ꝙ Carolus quartus pp cardinalē de colūna quotidie assurgebat, dicit tñ qđ erga eum nimis curialiter se gerebat. ℂ Octauo prerogatiua secularis est dignitas. c. administratores. xxiij. q. v. ſꝫ eē cardinalē est prerogatiua, vt est tex. rotundus. in .c.j. in ver.
41 honoris prerogatiua. de of. leg. lib. vj. ℂ Nono cardinales papā eligunt. c. lꝫ. de elec. cle. ne romani. eo. tit. † Sed illi q eligūt imperatorē pp ptātē eligēdi tm̃ principē precipua dñr pollere dignitate, vt dicit tex. in .c. venerabilem. de elec. ergo multofortius singulari ⁊ incredibili dignitate quadā splēdere cēsent̃ eminentissimi dñi cardinales qbus datū est sum. Pōtificē eligere q ex ipsoꝝ cardinaliū gremio eligit̃. lxxix. di. c. oportebit. ⁊ .c. nullus. ⁊ in .d.c. in noīe dñi. xxiij. dist. ℂ Decimo faciat hodie nulla dignitas est maior cardinalatu, ergo pprie ⁊ vere est dignitas. Est. n. primus gradus post papā, ita dñt doc. ⁊ late ibi Jo. de lign. in .c. dilectus. el. j. de prebend. Matth. ⁊ do. Cardi. flo. in cle. ne romani. §. porro. de electi. adeo ꝙ lꝫ olim posset pmoueri cardinalis in archiepm̄, vt in d.c. dilectus. ⁊ qđ no. in .c. ecclesia. el. ij. ꝺ elec. ⁊ in .c. bone. de postu. prel. tñ hodie est secus, qꝛ non lꝫ descēdere sed ascēdere. c.j. de cle. nō resi. cū si. ℂ Undecimo hoc decidit Bal. in .l. ad similitudinē. C. de epis. ⁊ cle. vbi dixit ꝙ cardina. sunt illustres sine dubio. ⁊ idē voluit in .l.j. ff. de of. prefe. pret. vbi dt ꝙ cardinales sunt illustres sicut ↄsul. ℂ Nec ob. dñ dicebat̃ ꝙ cardinalatus erat officiū, qꝛ est officiū cū dignitate, eē ↄsulē, esse pfectū ptorio est officiū, vt in rubr. de of. pfe. pret. ⁊ in rub. de of. pcō. ⁊ tñ sunt officia cū dignitate. ⁊ ex istis elicit̃ ↄclusio hec vꝫ ꝙ cardinalatus est dignitas ꝫ Bal. ⁊ seqces.

Quo ad correlariū ꝙ cardinalat⁹ sit honorabilior epatu arguo sic. Illa quoꝝ prior fuit instō prior dꝫ esse platio. §. ve. xvij. di. in auc. de monachis ad fin. xciij. di. c. dñs. l.j. ff. de al. scrib. xviij. di. c. placuit. c.j. de ma.
42 ⁊ obe. ⁊ iō dixit singu. Inno. in .d.c.j. ꝙ si in † collegio nō extat prior collegij, puta qꝛ abñs, ↄgregare collegiū spectat ad antiqorē, qđ dictū apud legist. reuelauit Bar. in .d.l.j. de al. scrib. sed instō cardinaliū fuit prior quā instō epoꝝ. institutio enim epoꝝ fuit in nouo testō, vt in .c. in nouo. xxj. dist. ⁊ in .c. sacrosancta. xxij. di. Sed instō cardinaliū fuit in veteri testō, ergo ex hoc capite pferēdus est cardinalatus epatui tāꝗ̄ iuniori. Et iō dicit glo. sing. in .l. cū qd. ff. si cer. pe. ꝙ testes antiqores pferunt̃ iunioribus. l. ob carmē ad fi. ff. ꝺ testi. ℂ Scdo hoc decidit Bald. in .l. ad similitudinem. C. de episc. ⁊ cler. vbi dicit qđ epi equiparantur illustribus. sed vere nō sunt illustres qꝛ nullum simile est idem. l. mercis. ff. de ver. sig. sed cardinales dicit sine dubio fore illustres, ⁊ in .l.j. ff. de of. pref. pt. dicit ꝙ epi sunt clarissimi, ⁊ sic aperto ore infert cardinalatuꝫ esse honorabiliorem epatu. Facit ꝙ pulchre dixit Archid. in d.c. sacrosancta. xxij. di. ꝙ erubescere nō dꝫ papa se inter cardinales ↄnumerari cū ⁊ imperator se in numero senatoꝝ cōnumerare nō erubuerit. l. ius senatoꝝ. C. de digni. li. xij. ℂ Tertio cardinalib⁹ est ↄcessū illud culmē singularis potētie atqꝫ preexcellētie hr̃e ꝙ amplissimus senatus patritijqꝫ adornabātur. xcvj. di. c. cōstantinus. ſꝫ nulla dignitas repit̃ maior post imperatorē, vt in .l. nemini. C. de ↄsul. lib. xij. ergo sequit̃ ꝙ inter dignitates ecclesiasticas nulla est maior cardinalatu. recte ꝗ̄ loquut⁹ est Host. Jo. an. Jo. de lig. ⁊ tota iuris prudētia moderna in .c. dilect⁹. el. i. de pbē. ꝙ nulla dignitas est hodie maior cardinalatu. nihilominus ⁊ ēt olī maior fuit ↄsideratis rōnibus meis, ⁊ dixit do. Card. in .d. cle. ne romani. de elect. ꝙ cardinalatus hodie est sūmus gradus post papā. ipsi. n. vna cū papa iudicāt orbē. ℂ Quarto faciat ꝙ dixit Bal. in .l.j. ff.
43 de offi. prefe. pret. vbi dixit † Archiepi ⁊ epi sunt spectabiles sicut comites, cardinales ℣o illustres sicut ↄsul. Itē ⁊ patriarche, qꝛ redacti sunt ad instar regū, qꝛ multas regūt pͧuincias magnifica vox ⁊ prestāti ⁊ pclaro doctore digna. ergo sequit̃ ꝙ cardinalatus est honorabilior epatu. ℂ Quinto ꝗ̄to qs dignioribus preest atqꝫ cure ⁊ oneris maioꝝ tāto ipse quoqꝫ dignior est, ita dixit tex. no. in auc. de defen. ciuit. §. nos igit̃. de pe. di. ij. ad prin. Nā ꝗ̄to qs melioribus preest tāto magis ⁊ sanctior eē psumit̃. c. miramur. lxj. di. c. metropolitano. lxiij. di. c. cū in iuuētute. de presum. c.j. de magist. ⁊ iō cause a sede apostolica delegant̃ canonicis ecclesie cathedralis, ⁊ non canonicis ecclesie inferioris. c. statutū. in ℣. canonicis. in pn. de rescrip. in .vj. ⁊ iō dixit glo. sing. ⁊ vnica ꝭm Nic. de neap. in .l. vbi adsunt. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his, ꝙ maior pars vniuersitatis dr̃ nedū habito respectu ad numeꝝ psonaꝝ, sed ad grādiores etate, vel dignitate, vel auctoritate. l. maiorē. ff. de pac. facit no. tex. in .c. ecclesia. el. ij. iūc. gl. sua ꝺ elec. ꝙ maior ps dr̃ illa que est sanior. ⁊ in .c.j. de his que fi. a ma. par. ca. facit c. licet. de elec. ⁊ pp hoc minus recte loquutus est Liuius de scdo bello punico. in prin. dū dixit sepenumero euenit qđ maior pars meliorē vincat, qꝛ illa q̄ est melior dr̃ maior, vt pꝫ ex dictis iuribus, facit tex. sing. in .l.j. C. de primat. alexā. lib. xj. vbi per illū tex. ibi Bar. ꝙ melius est esse mediocrē ciuē alicuius magnifice ciuitatis quā eē nobilē alicuius ciuitatis mediocris. ⁊ iō apud Terētiū in andria. qdā reprehendebat̃ ab alio ꝙ supbus erat eo ꝙ eqs impabat. facit. l. vidue. C. ꝺ nup. per quē tex. dicebat Old. vt ibi refert Bal. ꝙ si aliqua pertinent ad sapiētes studij, ⁊ ad vniuersitatē scholariū ⁊ sapiētes eligunt vnū, ⁊ vniuersitas aliū pares virtute ꝙ deferēdū erit scholaribus. facit no. tex. ix. q. iij. p singulas dū dicit, iō placuit Metropolitanū honore epos procedere ꝗ̄nis ipse cum
44 eis eiusdē sit ordinis, † qꝛ curā ⁊ sollicitudinem totius pͧuincie suscipit, ſꝫ eps solū hꝫ curā vnius ciuitatis. Cardinales vero sacrosancte romane ecclesie psunt cure ecclesie vl'is, vt in .c. bone. de postu. prel. Epi vero ⁊ ceteri eminētiores eiusdē ordinis presunt cure ⁊ oneri particulari. ergo sunt excellētiores ipsis epis. ℂ Sexto faciat tex. multū singu. in .l. bene a zenone. C. de quad. prescri. in ver. q enim in suis ↄcilijs suisqꝫ laboribus p toto orbe terraꝝ die noctuqꝫ laborāt quare nō hēant dignā sua prerogatiua fortunā. Sed cardinales die noctuqꝫ ⁊ in ↄsilijs, ⁊ in laboribus assistūt romano pontifici ad gubernandū mūdum. ergo debēt hr̃e excellentiā pre ceteris epis. ℂ Septimo faciat tex. aureus in .c. olim. xcv. di. in ver. sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesie ↄsuetudine ei q sibi prepositus fuerit esse subiectos, ita epi nouerint se magis ↄsuetudine quam dispensationis dñice veritate presbyteris esse maiores, ⁊ in cōi debere ecclesiā regere. ⁊ iō dixit glo. no. in .c. esto subiectus ead. dist. ꝙ eps dꝫ appellare suos presbyteros fratres. Quisnā erit tā iniustus reꝝ existimator q putauerit epos preferendos fore cardinalibus. ℂ Octauo ⁊ si forte quispiaꝫ dixerit ꝙ beatus Hieron. non fuit cardinalis, ⁊ sic lꝫ dicatur in .c. ꝗ̄ꝗ̄. ij. q. vij. qđ Augu. fuit minor Hieronymo non quo ad dignitatem episcopalem sed ex merito vite vel ex humilitate Augustinus protulit illa verba. ⁊ ꝭm intellectum istum ille tex. melius facit ad intētionē Gratiani ibi. ⁊ ideo dicebat ibi Ugu. se non credere qđ Hieronymus fuerit cardinalis. Refert tñ quosdam dixisse ꝙ imo fuit presbyter cardinalis, ⁊ omnis presbyter cardinalis maior est oī epo nō cardinali, ⁊ hoc sequitur ibi Archid. ⁊ sic probat̃ ibi qđ cardinalis est pferendus epo retento qđ Hierony. fuerit cardinalis qđ probari videtur in .c. ecclesia senatū hꝫ. xvj. q.j. ⁊ ibi Archi. dicit illū tex.

tex. loqui de ecclesia romana que h3 senatū collegium cardinaliu3, l3 alij dixerint q ille tex. loqtur de qualibet ecclesia in
45 feriori. †Sed Inno. in. c. cū te. de re iudi. intelligit q loquat̄ de collegio cardinaliū. Cū ergo ille tex. fuerit exp̄ssus a Hieronymo q dicit ibi, ⁊ nos senatū habemus, ergo ꝯnumerat se in numero cardinaliū. Faciat ēt q̄ in legenda sua dr̄ q fuit ordinatus presbyter ecclesie romane, sed presbyteri ecclesie romane sunt cardinales q vr̄ ꝓbari in. c. nullā. ij. q. iiij. in ver. de clericis romane ecclesie, ⁊ in. c. ꝯstantinus. in ver. reuerēdissimi ecclesie romane clerici seruiētes. xcvj. dist. ¶ Faciat ēt q in legenda sua dr̄ q cum ageretur de eligendo romanum pontificem fuit ꝯclusum vt ipse eligeretur, sed ex cā ipse aufugit, ⁊ tamen electio summi pontificis est fienda de gremio cardinalium, vt in. c. in nomine domini. xxiij. dist. ergo concludit̄ manifeste ex hoc quod fuerit cardinalis.

46 **Et si quispiam** †opponat amice nō seq̄t̄ hoc necessario Hieronymus eligebat̄ in papam ergo erat cardinalis. Nam regula est q laicus non pōt ꝓmoueri in epm̄. c. nullus. ⁊. c. miserum. lxj. di. tm̄ pp sanctitatem vite ⁊ excellētiā laici receditur a cōibus regulis tex. est sing. in. §. his oibus. lxj. di. in ver. eē beatus Nicolaus ex laico est electus in epm̄. Beatus Seuerus ex lanificio est electus in archiepm̄. beatus Ambrosius cum nūdum esset baptizatus in archiepm̄ est electus. faciat tex. valde singu. in. l. sed ⁊ reprobari. §. fi. in ver. maxime disciplinatus homo. ff. de excu. tu. vbi doctor si extra ciuitate suam est ⁊ legit ⁊ est scientie eminētissime gaudet priuilegio patrie sue qđ dat̄ p̄ntibus. Et est ratio ꝼm Jac. de are. ⁊ Bal. ibi, q̄ vbicunq3 est dr̄ esse decus ⁊ gloria patrie sue, ⁊ ibi dicit Bal. illum text. fore mirabilem ad hoc q vbi aliquis est maxime disciplinatus maior prerogatiua debetur intantum q non solum recedit̄ a cōibus regulis iuris, sed ēt recedit̄ a statuto populi, q est singl'r notādum pp statuta terrarum disponētia nullū forensez posse legere de mane vel intrare collegiū, qđ non habebit locu3 in eo q est maxime ⁊ ꝓfunde scientie. faciat tex. in. l. ad bestias. ff. de pe. per quē tex. audiui alias fuisse decisum in splēdida vrbe Neapoli q q̄dam artifex magne elegantie ⁊ vtilis reipublice inciderat in penam manus q pp suam elegantiam ⁊ vtilitatem publicā fuit alterata pena ⁊ recessum a iure cōi. faciat gl. singu. in. l. j. C. de ann. ciui. li. xj. que vult q scholaris magne peritie preferatur doctori ignaro seu legū dolori vt verbis Ang. vtar in. l. j. §. pueritiā. ff. de postu. faciat ēt singulare dictū Inno. in. c. cū in cūctis. de elec. q l3 scholaris pauco tpe studuerit, ⁊ non habeat sciam idoneā ad doctoratū, tm̄ si est prestātis ingenij, ⁊ in eo est spes magne scientie future q licite poterit promoueri ad doctoratum, ⁊ ita limites. l. nemini. C. de aduoc. diuer. iud. Ita vr̄ in proposito. cū ille summus pater beatissimus Hiero. fuerit sanctissime vite ⁊ eminentissime ⁊ profundissime scientie nō est mirū si potuit eligi ad summū pontificatu3 honorē l3 nō fuerit cardinalis, ⁊ vtinā Deus imortalis sua clemētia operāte disponeret q ita fieret per moderna tpa. Et istud iudicio meo vr̄ argm̄ satis durū, sed reuera non obstat. ¶ Electio eni3 pape fiē da est de gremio cardinaliū, si Hieronymus non fuisset cardinalis nō potuisset eligi per. d. c. in nomine dn̄i. Et l3 esset sancte vite ⁊ ꝓfunde sciētie, tm̄ in numero cardinaliū bene reperiunt̄ patres summe sciētie ⁊ magne sanctimonie vt est p̄nitas tua mirū in modū colēdissima pr̄ venerande. Itē q̄ istud argm̄ diuinat in ꝓposito. ¶ Nec ob. si di-
47 cat̄ † q imo est text. q Hieronymus non fuerit cardinalis in. c. sancta romana ecclesia. xv. di. in ver. opuscula beati Hieronymi presbyteri. Nam si fuisset cardinalis illud expressisset. arg. c. ad audiētiā. de deci. ⁊. l. j. ad fi. C. de cad. tol. ⁊. c. maiores. de baptis. ⁊. l. j. si mes. fal. mo. dixe. ⁊ eo magis q̄ ibi connumerant̄ opuscula multorum sanctorum. ⁊ oibus sanctis illis attribuunt̄ noīa sue dignitatis, vt p3 in ver. opuscula bea. Jo. cōstantinopolitani epi, ⁊ certe ille tex. stringit nisi dicas supplendo Hieronymi presbiteri. s. ecclesie romane. ⁊ qđ fuit cardinalis cōiter tenet̄. ergo cardinalatus est honorabilior epatu.

Nono faciat ex maiori decore ornamentorū maioritas apparet dignitatis, tex. est formalis in. c. vt apostolice. de p̄ui. in. vj. ⁊ est vnus de modis ad discernendū maiorē dignitatē, ⁊ ibi dixit glo. singu. q doc. p̄nt ire togati ornati variati. et arguit ibi gl. ꝯ scholares vtētes illis vestibus doctoreis, ⁊ est bene notāda ꝯ multos p̄sumptuosos istis tpibus vtētes vestibꝰ miliaribus ⁊ doctoreis, sed cardinales romane ecclesie, vt docet experientia maiori quotidiano ornatu ipsis epis vtunt̄ in pileis rubeis ⁊ suppeliceis veste candida ergo ⁊c. ¶ Decimo cardinales eligunt papam, vt in clem. ne romani. de elec. cum si. sed qui eligunt imperatorē pp p̄tātē eligēdi tm̄ principē, precipua pollent dignitate, vt in. c. vnerabilē. de elec. ergo multomagis cardinales eligētes papā debēt pollere dignitate, ⁊ ex isto capite veniunt preferēdi. ¶ Nec ob. q epatus ex quo est ordo dr̄
48 maior, † q̄ maioritas in ecclesia capit̄ q̄druplicite r. ¶ Prio rōne tpis. §. verū. ⁊. §. hoc quoq3. xvij. di. c. bene q̄dē. xcvj. di. c. j. de ma. ⁊ obe. ¶ Scđa est ex prerogatiua ordinis. c. statuimus. de ma. ⁊ obe. ¶ Tertia est ex prerogatiua ordināris seu ꝯstituētis. c. per tuas. de maio. ⁊ obe. c. si ad sedē. de preb. in. vj. ¶ Quarta rōne dignitatis seu maioris officij seu administrationis. Hac rōne dr̄ Archid. maior archipresbytero. s. in officio, ⁊ in administratione, sed in ordine est minor, ⁊ sic diuersis respectibus pōt esse vnus maior ⁊ minor altero. facit. c. q̄ritur. ij. q. vij. ⁊ qđ no. Archid. in. c. q̄q3. eadē cā, ⁊. q. Et iō eps rōne ordinis est dignior p̄sbytero vel diacono cardinali, ⁊ pp hoc appellat se epm̄, vt tradit̄ in ꝓemio sexti. Et isto casu Augustinus fuit maior Hieronymo, sed rōne dignioris administrationis cardinalis est dignior epo. Presunt. n. cardinales administrationi romane ⁊ vl'is ecclesie. Hec aūt simul cōpatiunt̄ aliū alio maiorē esse ordine, aliū esse maiorē administratione, ⁊ dignitate, h p3 in Petro q l3 ceteris apl'is par fuerit in ordine, vt in. c. in nouo. xxj. dist. tm̄ eisdē apl'is maior fuit dignitate ⁊ administratione. ij. q. vij. puto. simile dicebat in archipresbytero ⁊ archidia. l3. n. archip̄sbyter maior sit ordine q̄ est p̄sbyter, ⁊ archidia. est minor q̄ est diaconus, tm̄ rōne maioris administrationis quam h3 archidiaconus sciat archip̄sbyter se illi subesse. c. j. de of. archip. c. ꝓlectis. xxv. dis. Idē dicimus in patriarcha, archiepiscopo, ⁊ epo. q̄uis enim omniū ide3 sit ordo vt dixit tex. in. c. cleros. xxj. di. tm̄ ratione maioris ⁊ dignioris administratiōis archiepis p̄iarche, epis
49 archiepi preterunt̄. vt in. d. c. cleros. ¶ †Unde hoc respectu. s. ordinis ipsi dicunt̄ sūmi sacerdotes. de ꝯse. di. v. de his. Dicunt̄ ēt tenere ꝼm locum in ecclesia. xl. d. c. ante oia. Dicunt̄ ēt sanctissimi Xp̄i legati fratres pape ⁊ coepi ⁊ colūne ecclesie. vt dixit tex. in. d. cle. si quis suadēte. Et isto modo ꝓcedunt in ꝯrium allegata. Et inquantu3 dicebat̄ qđ gerunt vices apostolorum in. d. c. in nouo. illud ꝓcedit inquantū ex p̄cepto Xp̄i apostoli postea a Petro separati p mūdū se predicātes diuiserūt in quo statu epi dicunt̄ gerere vices apostolorum. ⁊ ita intelligatur. d. c. in nouo. ⁊. c. videntes. xij. q. j. ⁊ hoc notat Paulus apostolus dicēs. alios dedit apostolos, alios pastores, alios doctores, alios ꝓphetas, vt hr̄ in. c. cū ex iniuncto. de heret. ¶ Nec pp hoc q̄ rep̄sentāt apostolos sunt honorabiliores ipsis cardinalibꝰ, q̄ iā cardinales rep̄sentāt apostolos vt ia3 dc̄m est. ¶ Quinimo monachi h3 eū statū in quo apostoli ꝓpriorū renunciationē fecerūt renūtiātes ꝓprijs apostolorum vices tenere dicūtur. tex. est sin. xvj. q. j. c. ex auctoritate. Quinimo ipsi simplices sacerdotes ꝓut est decreta parochia eis ⁊ p̄tātē ligādi atq3 soluēdi habēt, dicunt̄ tenere vicē apostolorum quibus dominus hanc p̄tātem tribuit.

Et ideo Cyprianus papa apostolos. i. p̄sbyteros exponit. xciij. dis. c. dn̄s noster. tenēt ēt vices apostolorum quo ad sacramētorum dispēsationē. xj. q. iij. absit. Qua rōne ēt simpli-
50 ces † sacerdotes vicarij dicunt̄ IESV Xp̄i. q solus primariam ligandi atq3 soluēdi p̄tātē accepit. de pe. di. iij. iter hec. ⁊. §. his auctoritatibus. ¶ Nec ob. si quispiam argueret. hoc modo. prior descriptus in lege est preferendus quia videtur esse magis dignus. c. si quis iusto de ele. lib. vj. c. mandatum. de preb. e. li. c. sit rector. xliij. di. auc. hoc amplius. C. de fideic. l. ḡnaliter. §. qd ergo. in ꝟ. qs recte dixerit ordinē scripture sequēdū. ff. de fideic. li. ⁊ ibi refert Ang. q cū semel papa vellet promouere vnū de ordine minorum in cardinalē, in virtute sancte obediētie, precepit fratribus minoribus vt darēt sibi noia digniorum fratrū, tunc generale capitulū eorum in forma circulari spherica descripsit nomina trium fratrum vt nō posset apparere qs esset primo noiatus ne videretur dignior alijs, ⁊ papa tūc dixit q̄ peruertistis ordinē ⁊ nos peruertemus ⁊ promouit generalē de illo ordine. Sed episcopi sunt primo descripi in lege q̄ sint cardinales. tex. est in. c. cū apostolus. de cēsi. ergo epi honorabiliores sunt ipsis cardinalibus. ¶ Posset ēt induci ille tex. aliter ⁊ hoc mō. Ibi. n. in visitāda diocesi maior numerus equorum ⁊ vecturarum permittit̄ episcopo ⁊ archiepisco

po q̃ cardinali. ergo ex hoc arguit̃ maior dignitas seu bono
51 rantia, q2 respõdeo qd nõ sẽper †argumẽtũ ab ordine scriptu
re est validũ in iure. Nam in c. ij. de iudi. arguit̃ ab ordine li
tere Abb. prefert̃ archiepo, ⁊ tñ de iure ꝯriũ est verius. nã
cardinales sunt digniores epis vt ꝓbatũ est ergo cessat argm̃
ab ordine litere. Uel aliter papa ibi ꝯsiderauit epm̃ respectu
ordinis epalis. quo casu est dignior cardinali non episcopo.
¶ Nec ob. de pluribus lecturis, q2 ille tex. loqt̃ respectu or-
dinis epalis, ⁊ ita ẽt rñdet̃ ad glo. in. d. c. q̃q̃. ⁊ ad id qd di-
cebat̃ ꝙ epi dñr fr̃es ⁊ cardinales filij. Et cũ dicebat̃ ꝙ erant
legati Christi. ¶ Nec ob. cuz alleg. c. ij. de offi. deleg. in. vj.
in ver. plus alijs honorari, q2 ille tex. non loqtur de cardinali
bus. Naz sub verbo alijs, non pñt cõprehendi cardinales, q2
tunc cõprehendunt̃ cardinales qñ specifica mẽtio fit de eis.
c. j. de scisma. in. vj. ⁊ qd not. ibi Jo. mo. ¶ Nec obs. c. ante
oia. xl. di. q2 ꝓcedit respectu ordinis vt dictũ est. ¶ Nec ob.
cum dr̃ ꝙ per aduentũ cardinalis non desistit eps a sua iuris-
dictione, q2 fateor hoc, ⁊ nõ sequit̃ ergo pp hoc eps est bono
rabilior cardinali. ¶ Pone simile. metropolitan⁹ est in dio
cesi sui suffraganei, suffraganeus pp hoc a sua iurisdictiõe nõ
desistit, vt per totũ de offi. ordi. ⁊ tñ non dr̃ honorabilior me-
tropolitano. Et ideo dici posset sibi illud qd olim dixit Ne-
ptunus de Eolo rege vẽtoꝝ. Ille se iactet in aula. teste Vir-
gilio in primo Eneidos. ¶ Nec ẽt ob. cũ dr̃ ꝙ cardinalis po
test ꝓmoueri in archiepm̃, vt in. c. dilecto. el. j. de preb. c. bo
ne. el. j. de postu. prel. ⁊ in. c. ecclesia vestra. cl. ij. de electio.
52 ¶ †Per que iura multi voluerũt ꝙ eps esset dignior cardi-
nali, q2 istud argm̃ nõ ꝯcludit. Nam eps põt ꝓmoueri in car
dinalẽ, ⁊ in dignitatibus ecclesiasticis fit ascensus, vt in. c. j.
de cle. non resi. ⁊ de epo qs efficit̃ cardinalis. ergo dr̃ ascen-
dere. ¶ An aũt hoc sit veꝝ ꝙ eps promotus in cardinalem
possit retinere epatum in titulum simul ⁊ cardinalatum dice-
tur in questionibus inferioribus. Et ad. d. c. dilectus. ⁊ simi-
lia responde ꝙ procedunt respectu ordinis.

Et ex istis elicitur ꝯclusio nota. ꝙ cardinalatus est dignitas illustris ⁊ honorabilior epi
scopatu. Et ex istis seqtur qd sicut ꝑsona illustris dz citari in
scriptis, vt est casus sing. in. l. quoties. C. de digni. li. xij. ergo
ita erit citandus cardinalis tanq̃ ꝑsona illustris. ¶ Seqtur
ẽt ꝙ sicut ꝑsona illustris tenet̃ in iudicio litigare per ꝓcurato
rem, ⁊ nõ per se, vt. l. ꝙcunq̃. C. de ꝓcu. ita cardinalis tenebit̃
litigare per ꝓcuratorez. Sequit̃ ẽt qd sicut ꝑsona illustris in
causa iniuriaꝝ põt litigare per ꝓcuratorẽ, vt est casus sing. in
l. fi. C. de iniur. ita poterit cardinalis tanq̃ illustris homo. se-
quit̃ ẽt qd per iurisdictionẽ dataz ꝯnaliter vicarijs a lege, quã
hñt ẽt ordinarij non cõprehendit̃ ꝑsona ꝯstituta in gradu illu
stri, vt in. c. j. de offi. or. in. vj. Pone exemplum vicarius epi
non intelligit̃ hr̃e iurisdictionẽ in personã epi, vel vicarius po
testatis non intelligitur habere iurisdictionẽ in ꝑsonaz vnius
ex dominis qui tenent locũ illustrium ꝑsonaꝝ in his ciuitati-
bus que vmbram libertatis tenent, ita nõ habebit iurisdictio
53 nem in cardinali tanq̃ illustri. ¶ Sequit̃ ẽt qd eoipso ꝙ †fi-
liusfamilias ꝓmouet̃ in cardinalẽ q2 efficit̃ illustris dignita-
tis liberat̃ a patria ptãte. Et ꝯ hoc arguo formaliter hoc mo
do. ¶ Sacerdotium non liberat a patria ptãte, vt no. Inno.
Hosti. ⁊ Jo. and. in. c. indecoꝝ. de eta. ⁊ quali. ⁊ Jo. theutõ.
xxiij. q. v. c. j. circa fi. in glo. que icipit, magistri non incidũt,
⁊ ibi Archi. ⁊ Azo. in sum. C. de episc. ⁊ cle. §. antepe. ⁊ Bal.
in. l. sacrosancte. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ ibi dixit singu. ¶ Statuto
cauet̃ ꝙ filiusfamilias non possit se obligare an cõprehendat
clericos ⁊ sacerdotes quoꝝ pater est legitim⁹ administrator
presupposito ꝙ statutũ possit priuilegiare clericos. x. dis. c. si
in adiutoriũ. Et decidit ꝙ sic, q2 sunt in patria ptãte, ⁊ idẽ vo
luit in. l. maritus. C. de pat. po. lz doctoratus bm eũ ibi non li-
beret a patria ptãte, lz cardinales sunt sacerdotes leuitici, vt
in. c. per venerabilẽ. §. rõnibus. qui fi. sint legi. ergo non libe
rant̃ a patria ptãte p cardinalatũ. ¶ Scdo ꝓuare quẽ actiõe
sua vel iure suo est pena. tex. est melior de iure in. l. si qs ma-
ior. C. de trãsa. sed vbi ius nõ imponit penam priuationis nos
illam imponere nõ debemus glo. est sing. in. c. fi. de iure pat.
lz ergo filiusfamilias ꝓmoueat̃ in cardinalẽ nõ tñ pp hoc pa
ter priuabit̃ iure suo. ¶ Patria ptãs est quesita ex dispõne
iuris. l. nã ⁊ ciuiũ. ff. de his q sunt sui vel alie. iu. sed non repit̃
lex expressa ꝓuans patrẽ patria ptãte filio effecto cardinali.
ergo seqtur ꝙ ẽt nos priuationẽ illã imponere nõ debemus.
¶ Et si dicat̃ ꝙ per dignitatẽ epalẽ liberat̃, vt in auc. lz epa-
lis dignitas. C. de epi. ⁊ cle. ergo multomagis per dignitatem
54 cardinalatus, q2 rñdeo †eoipso ꝙ filiusfamilias efficit̃ eps dr̃
pater. l. si qs ad declinãdã. C. de epis. ⁊ cle. vñ erubuit lex per
mittere ꝙ staret sub iugo paterno. ¶ Tertio faciat glo. sin-
gu. in. c. quesitũ. xxviij. q. ij. que dicit ꝙ si monachus efficitur
papa sine lnia abbatis nõ liberat̃ a ptãte abbatis de honesta
te, ⁊ iõ tenet̃ redire ad monasteriũ ergo multominus pr̃ priua
bit̃ patria ptãte si filius efficiat̃ cardinalis. Sed his non ob-
stantibus ꝯriũ puto de iure verius ꝙ imo liberet̃ ⁊ incõuinci
bili rõne ꝓbat̃ sic. Filiusfamilias pp dignitatẽ patritiatus li-
berat̃ a patria ptãte, insti. qui. mo. ius pat. po. sol. §. filiusfa-
milias, sed cardinalatus est dignitas patritiatus, ⁊ hz illã pre
rogatiuã quã olim habuerũt patritij, vt in. c. ꝯstãtinus. xcvj.
di. ergo liberat̃ a patria ptãte ¶ Scdo faciat ꝯsul ⁊ pfectus
liberant̃ a patria ptãte, ita dixit tex. in. d. auc. sed epalis di-
gnitas, sed ꝯsul ⁊ prefectus ⁊ cardinalis eqparant̃, vt in. l. j. ⁊
ibi late per Bal. ff. de offi. prefe. pre. ⁊ tex. in. c. ꝯstantinus er
go. Quinimo plus audeo dicere ꝙ incõtinenti cũ efficit̃ car-
dinalis lz non ingerat sed adhuc administrationi cardinalat⁹
liberat̃ a pr̃ia ptãte, hoc dico p glo. in. d. auc. lz epalis digni
tas, que dicit ꝙ patritiatus ⁊ ꝯsulatus incõtinẽti liberãt er-
go idẽ dõm est ð cardinalatu. ¶ Tertio faciat, epalis digni
tas liberat, vt dictũ est in. d. auc. lz epalis. ⁊ in auc. ꝯstitutio
que de dignita. §. palã. col. vi. canonizata in. c. si seruus. liiij.
di. vbi ẽt per dignitatẽ epalẽ qs liberat̃ a iugo seruili, ⁊ mul-
tomagis si efficit̃ papa. Et illũ tex. allegarũt Domi. de. s. ge-
mi. ⁊ Jo. de imo. in. c. j. de sum. tri. lib. vj. alias in ꝓn. sexti.
55 **Ego idem dico** †si qs seruus efficeret̃ cardinalis, ergo multoma-
gis liberabit̃ a patria ptãte qs p cardinalatũ cũ sit dignitas
illustris, vt dictũ est. Et istud tz excellẽs doctor Pe. de anc.
in. c. j. de offi. leg. in. vj. alleg. Zenzel. in extrauag. execrabi-
lis. Idẽ dicimus in monacho vt liberet̃ a pat. pot. glo. est sin
gu. in. l. si ex cã. §. pap. ff. de min. ergo multomagis diceremus
idẽ in cardinali. ¶ Idẽ dicimus quo ad matrimoniũ carna-
le qd filius liberat̃ a pat. pot. vt est glo. sing. in. c. hoc sanctũ,
⁊ in. c. mulier. xxxij. q. ij. de honestate tñ nõ q2 regritur licen-
tia pr̃is, ⁊ in hoc illa glo. est singu. Idẽ dicimus in iudeo ꝙ p
sacrũ baptisma liberat̃ a ptãte patris, vt est glo. singu. xxviij.
q. j. c. iudeoꝝ, lz eniz iudei habeãt filios in ptãte, q2 patria po
testas est introducta de iure ciuili. d. l. nam ⁊ ciuiũ. ⁊ iudei vi
uunt legibus romanis, vt in. l. iudei. C. de iud. imo veniũt ap-
pellatione populi romani. glo. est snia mea sing. iuncto tex. j.
di. c. ius quiritũ. Idẽ dicas in hr̃tico efficit̃ filius eius liber a
ptãte sua. ⁊ idẽ in scismatico. ita dixit Bal. in. d. l. nã ⁊ ciuiũ.
Pro quo alleg. tex. in. c. ij. de heret. in. vj. Licet enim pr̃ ha
beat dãnatos mores ⁊ perdat tutelã filioꝝ tñ retinet patriam
ptãtẽ. tex. est sing. bm Bar. in. l. fi. C. de sen. pas. ¶ Idẽ dici
mus in filijs britonũ ⁊ galloꝝ, q2 non sunt in patria ptãte. gl.
est insti. de pat. pot. in ver. romanoꝝ. quã glo. ad hoc alleg.
pro sing. Bal. in. c. si duo fratres in cõi casu in ti. de duo. fra
56 tri. de no. benefi. inue. in vsi. feu. ¶ †Ex qua dicit ibi Bal.
tales possent testari ẽt de aduentitijs q2 cũ isti tales nõ viuãt
legibus romanis ⁊ patria ptãte sit de iure romanoꝝ, vt dictũ
est, iõ poterũt testari de iuregẽtiũ qd dicit esse valde notãdũ,
q2 in Italia que est eoꝝ sepultura sepe moriunt̃. dicit tñ se ne-
scire si est veꝝ ꝙ ita sit de iure Fracoꝝ. Ego credo glo. dice-
re veꝝ in dubio. arg. glo. sing. in. l. titio fundus. ff. de ꝯdi. ⁊ de
mon. que dicit quẽ excusandũ si credit bono viro. l. si a bone
fidei. ff. ð rei vẽ. ¶ Quarto faciat cardinalatus regrit ad mi
nus ordinẽ diaconatus, vt in. c. ꝑsul. ij. q. iiij. lz glz ordo sacer
liberat a pr̃ia ptãte bm vnaz opi. vt in. d. c. indecoꝝ. de eta. ⁊
qual. ⁊ in. c. si seruus. liiij. di. ⁊ in. c. cũ volũtate. de sen. excõ.
⁊ seqtur Barth. Brixieñ. q. cviij. que incipit. querit̃ pr̃ ꝑcu-
tiens filiũ. Et lz ista opi. nõ teneat̃, nihilominus illa dignitas
cardinalatus iuncta cũ sacro ordine opabit̃ exẽptionẽ a pr̃ia
ptãte iuxta illud. Que nõ ꝓsunt singula multa iuuant. C. de p
ba. l. nõ epistolis. glo. in. l. ij. in ꝓn. ff. de excu. tu. ¶ Quinto fa
ciat cardinales dñr filij pape, vt in. c. felicis. ð pe. in. vj. satis
vr̃ inhonestũ, ⁊ indecẽs ꝙ cardinales q sunt mẽbra pape ⁊ fi-
lij pape sint in ptãte pr̃is. ⁊ limito pdcã ꝓcedere vt filiusfami
lias effectus cardinalis liberet̃ a pr̃ia ptãte quo ad ea q sunt
57 sibi vtilia. non aũt quo ad ea que sunt sibi dãnosa, † q2 tũc dr̃
esse in pr̃ia ptãte, arg. l. quod fauore. C. de legi. ⁊. l. non eo mi-
nus. C. de ꝓcu. ⁊. c. qm̃ ob gratiam. de reg. iu. in. vj. ⁊ iõ dixit
Jo. de are. quẽ refert ⁊ sequit̃ Alb. de ros. Cy. ⁊ Saly. in. d.
auc.

anc. sed epalis dignitas. Consuetudo est in regno q̃ si aliquis decedat qui nõ habeat filios in ptãte q̃ fiscus hẽat bona sua, q̃ si hz filiũ epm non erit locus ɔsuetudini, ⁊ seqtur Bar. in. l. itẽ in ptãte. ff. de his qui sunt sui. facit in simili nota. tex. in. l. actore. §. itẽ q societate. ff. pro soc. vbi qs desinit esse socius quo ad vtilia. ⁊ quo ad dãna remanet socius. ⁊ iõ dixit Bar. in. l. j. C. de digni. li. xij. q̃ si nobilis desinit esse nobilis pp suum delictum ex dispositione statuti q̃ intelligitur quo ad vtilia. sed quo ad dãna sibi nociua remanet nobilis. facit quod not. glo. in. c. intelleximus. de iudi. ⁊ ibi dixit.

Et licet ista doctrina pp auctoritatẽ tãtoꝝ patrũ ɔsulẽdo ⁊ iudicãdo sit tenẽda q̃ filius quo ad qd sit in patria ptãte ⁊ quo ad qd, nõ, nihilominus nõ vz vera in pũcto iuris. ¶ Hoc mõ patria ptãs est idiuisibilis, nec põt qs in duplici statu ɔ̃rio esse. l. j. §. j. C. de lati. lib. tol. ⁊ iõ dixit Bal. in. l. seniũ. C. q test. fa. pos. dãnando dictũ Bal. in. l. j. §. filij. ff. ad treb. q̃ pr̃ non põt emãcipare filium quo ad vnũ actum, ⁊ quo ad actus alios retinere illũ in patria ptãte. ⁊ idẽ seqtur do. meus Jo. de imo. in. d. §. in filijs. ⁊. l. si is qui ꝑ empt. ff. de vsuca. facit. l. quesitũ. alias incipit, si tibi. ff. de adoptio. facit. l. si duobus. ⁊. l. si pariter. ff. de li. cau. vbi qs nõ põt esse pro pte in ptãte dñica ⁊ ꝑ pte nõ, facit. l. ideoq̃z. ⁊. l. libertas. ff. d manu. test. vbi libertas nõ põt dari pro parte tpis ⁊ ꝑ parte non. facit qd not. Bar. in. l. si maritus in magistratu §.
58 lege. ff. de adul. ¶ † Facit elegãs dictũ Jo. and. in addi. Spe. in ti. de natis ex lib. ven. vbi dicit q̃ non tz pactũ in quo filius emancipatˀ a patre cũ pacto q̃ in querendis remaneat in pr̃ia ptãte. facit glo. not. c. fi. de clande. despon. vbi si pater hz ɔiugem, ⁊ ɔ̃hit cum alia ignorãter q̃ filius natus ex scda non põt esse ꝑ parte legitimus, ⁊ pro parte non, sz in totũ est legitimus pp ignorantiã matris, lz quo ad penaz pater puniatˀ. facit glo. in cle. j. de ɔsan. ⁊ affi. ⁊ qd no. Bal. in. l. si vicinis. C. de nup. ⁊ tex. sing. in. c. ex tenore. q fi. sint legi. ¶ Tene cõem opinionẽ, ⁊ distingue hoc mõ, aut nos loqmur in dispõne hois, ⁊ tũc filius non põt esse in patria ptãte quo ad qd ⁊ quo ad qd non, aut ex dispõne legis, ⁊ tũc possit, ⁊ hoc mõ ꝑcedat cõis opin. facit. l. ab eo. C. de fideic. ⁊. l. cõium. C. de na. lib. ⁊. l. cũ multa. C. de bon. q̃z lib. ¶ Nec ob. in ɔ̃riũ supius adducta cũ dr̃ q̃ non est iure expressũz qd cardinalis sit extra patriã ptãtẽ, ⁊ h̃ nego q̃z falsum, qñimo est expressum eo mõ quo supius deduxi. Nec ob. cũ dr̃ q̃ priuare quẽ actione vel iure suo est pena. ⁊ ẽt ita est pena priuare quẽ officio suo, vt est not. text. in. l. testamento cẽturio. ff. de manu. test. q̃z ɔcedo illud esse verum. Sed q̃ pater isto casu priuetˀ patria ptãte non est penale, imo est fauorabile in fauorẽ cardinalis, ⁊ ad hoc ꝑncipaliter est inductũ tunc succedit regula elegãtissima q̃ quoties ɔstitutio se
59 hz ad odiũ, ⁊ fauorẽ dr̃ fauorabilis si principaliter † in fauorez inducta est, vt est glo. sing. que ɔsueuit reputari sing. in. l. ij. C. de in ius voc. sed similis est in. l. sed si hac. §. fi. ff. eo. Ego allego tertiã in. c. si pp tua debita. de rescrip. in. vj. ⁊ quartã in. c. sciãt cũcti. de elec. eo. lib. Nec nos imponimus hoc sed a lege imponitˀ q̃ dignitas cardinalatus liberet a iugo patrio. ¶ Nec ob. cũ alleg. glo. sing. in. d. c. quã sit. xviij. q. ij. q̃z loqtur in monacho q est seruus monasterij, vt not. in. c. cũ olim. d priui. nec hz velle aut nolle, vt in. c. non dicatis. ⁊ in. c. nolo. xij. q. j. sed nos loqmur in filiofamilias. Posset ẽt dãnari gl. illa cũ reuerentia Jo. theut. nam si seruus efficitˀ liber qñ promouetˀ in papã, arg. c. si seruus. liiij. di. ergo multomagis monachus efficietˀ liber pp ꝑmotionẽ a papatu. ⁊ iõ solẽnis doctor Pet. de anc. in cle. fi. de elec. reprobauit Jo. theuto. in. d. c. quã sit. mouetˀ tñ per alia motiua. Nam postq̃z qs est electus in papã non põt aliqua exceptio ɔ̃ ipm opponi nisi heresis aut popularis tumultus, vt in. c. si qs pecunia. lxxix. di. facit qd not. in. c. lz de euitãda. de elec. Quo ergo illa exceptio non prestiti ɔsensus per Abbatẽ poterit opponi ɔ̃ eũ. Et si dicas q̃ iste monachus non potuit ɔsentire electioni cũ non habeat ɔsensum. c. si religiosus. de elec. lib. vj. iõ nõ põt fingi cõ
60 ɔsensisse. Rñdet do. Pet. istud esse veꝝ ex fictione. † Nam naturalis ɔsensus veniens a natura non põt fingi sublatus sicut dr̃ q̃ hr̃ pro mortuo, vt in. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. non tñ quo ad cõmedendũ, vt in auc. idẽ est. C. de bo. q̃z lib. ⁊ q̃ duret naturalis ɔsensus in monacho alleg. tex. in. c. j. de spon. in vj. ⁊ iõ ɔcludit q̃ ius fingẽs monachũ non hr̃e ɔsensum ⁊ non posse ɔcq̃az facere sine abbatis ɔsensu non durat si cetera impedimẽta iuris sint sublata sicut in electione pape, ⁊ ita residet ibi do. Pet. nihilominus dictum Jo. theut. est veꝝ de honestate. dictũ vero do. Pet. ꝑcedat in puncto iuris. ⁊ ex istis elicitur ɔclusio q̃ eoipso quod filiusfamilias ꝑmouetur in cardinalem quo ad vtilia dicitur extra patriam potestatem, quo vero ad nociua dicitur in patria constitutus potestate.

SVMMARIVM

1 Papa nunquid ex introducta consuetudine ardua tractare possit sine cardinalium consilio.
Prescriptio aduersus principis ptãtem nunquid currat.
2 Insignijs in preeminentiam principis inductis vtens qua feriatur pena.
Priuilegium mutata persona mutatur.
Juri maris prescribitur.
3 Papa habet quandam potestatem generalissimam.
4 Papa solus nunquid possit deponere impatorẽ ⁊ reges.
5 Exemplum eiusdem est virtutis cuius exemplatum.
Potestatem habens ab aliquo, nunquid illa possit vti ɔ̃ eũ.
Miles an teneatur vocare vxorem suam dominam.
Episcopo non seruanti canones põt denegari obediẽtia.
6 Juri facultatis nunquid prescribatur.
Intellectus ⁊ limitatio. §. decet. c. fundamenta. de elec. li. vj.
Dictio vniuersalis posita in lege nunquid limitari possit.
7 Intellectus. l. humanum. C. de legibus. ⁊ aucten. habita. C. ne filius pro patre.
Imperator potest facere legem in sua camera.
Baldi peculium quale fuerit.
Aduocatoꝝ idolũ est glo. auctoritas in dubijs opinionibus.
8 Albericus de rosa. est doctor practicus.
Clericorum appellatione nunqd includantur cardinales.
Credendum nunquid sit alicui in causa propria.
9 Papa nunquid egeat Cardinaliũ consilio in arduis pertractandis. numero. 10. 11.
10 Exceptio omnis firmat regulam.
Episcopus nunqd parochiam suã possit sine ɔsilio regere.
11 Mundus est pape parochia.
Acta pape ardua irrequisito, ⁊ circunscripto fratrum consilio vtrum possint reuocari, ⁊ cardinales illud possint cõtra papam prescribere.
Papa homo est ⁊ potest peccare.
Virtutes cardinales cur sic dicantur.
12 Cardialiũ cura q̃lis i regẽdo eccl'ie cardine, ⁊ cur sic dci. 13.
Argũ ab ethimologia vocabuli approbatˀ in iure.
14 Testamenti veteris obseruata nunqd in nouo obseruanda.
15 Jus quesitum a iure diuino an possit per papam tolli.
Virtus sine actione est imperfecta.
Constitutio non ligat suum conditorem.
16 Indecens omne est Deo impossibile.
Cardinales se hñt ad Papã sicut senatores ad Imperatorem.
Legis humanitas nõnunq̃z in iuris dispositionẽ transfertˀ.
17 Statutum laicorum puniens contrahentes matrimonium cũ filiofa. sine patris consensu an ⁊ quomodo teneat.
Intellectus. l. fi. C. de legi.
Episcopus non potest ardua expedire sine capitulo.
18 Papa quomodo discretionis clauem exercere debeat.
19 Perfectius digeritur q̃ a sapientissimis ruminatur.
20 Actus vnicus an ⁊ quando sufficiat vel requiranˀ plures. 21.
Quasi possessionem seruitutis ducendi aquam quomodo probasse sufficiat.
Hospitandi quasi possessio quando videatur quesita, ⁊ quomodo circa hoc se geri debeat iudex.
21 Dictio de, quid denotet.
22 Papa qño debeat gregi cõmisso prouidere.
Concilia an maioris sint auctoritatis quã decretales epistole.
Clausula non obstante an possit quicq̃z operari aduersus constitutiones conciliorum sicut contra decretales.
23 Papa successor quando predecessorum collationes ⁊ statuta cassare ⁊ abrogare possit.
24 Papa quid infeudare possit ex ecclesie bonis sine Cardinalium consensu.
25 Prescribi contra supremam potestatem nunquid quicquam possit. numero. 26.
Episcopus per suaz constitutionẽ potest coadiuuare ius cõe.
Cardinales sunt membra pape.
26 Papa quomodo possit in terris imperij iurisdictionem temporalem prescribere, ⁊ quid econtra.

27 Verbum decet quid importet in principe.
Suspitio ex confirmatione contestium tollitur.
28 Testis domestici dictū ex alioꝝ testiū habiliū dicto sustētat̄.
Doctor iuuenis nonnunqꝫ melius sentit quam antiquus.
29 Opinio communis conuinci potest.

¶ Secunda questio basilica prime partis.

a **Pꝛime nunc** se in medium offert dñe benignissime scdā in ordine Basilica qd̄ disputāda, vtrū,
1 scꝫ possit itroduci † ꝯsuetudo q papa nō exerceat ardua sine fratrū suoꝝ cardinaliū ꝯsilio, ꝛ qꝛ qd̄ est pulcherrima ꝛ elegantissimoꝝ doctoꝝ ingenio mirū in modū examinata ꝛ egeret iudicio meo excelso viro ad eius decisionē, tñ dicā q sentio ꝛ tam breuius qꝫ tanta re dici possit. Et qꝛ opposita iuxta se posita magis elucescunt teste Aristotele phoꝝ antistite decreui ad partes argumētare. Et vr̄ dōm q nullo mō introduci possit, ꝛ arguit̄ sic formaliter. ¶ Contra supremā pn̄cipis ptāte nemo prescribere pōt. hoc dixit Inno. in. c. bone. de post. prel. ꝛ voluit gl. in. c. volumus. xvj. q. iij. quā ad hoc ponderauit Bal. in cōmento. l. j. in. v. col. C. de emāc. lib. ꝛ in disputatione sua eleganti quā fecit Papie que incipit. Apulus. facit glo. in. c. j. de cle. egro. lib. vj. que dicit q illa q̄ sunt reseruata principi in priuilegiū sunt imprescriptibilia. Et ideo dn̄i scribētes in. c. qd̄ trāsla. de offi. leg. ꝛ ibi plene do. Abb. q illa que sunt reseruata principi in signuꝫ supreme ptātis nullo modo prescribi pn̄t, facit qd̄ no. do. Ant. in. c. cuꝫ ꝯtingat. de fo. cōpe. ꝛ Bal. in. l. rescripta. de preci. impe. offe. ꝛ Lap. alleg. lxxxij.
2 † Et ideo punit̄ vtens insignijs in preeminentiam principis inductis pena capitali. l. sacri affatus. ad fi. C. de diuer. rescrip. contra inferiorē aūt bene prescribi posset. Unde Bal. multuꝫ singu. in cōmento. l. ij. in. vij. col. C. de serui. dicebat papa ꝯcessit mihi aliqd ex plenitudine ptātis q ꝯ me prescribi pōt, qꝛ possessio mea non est papalis sꝫ priuata, ꝛ qꝛ mutata persona mutat̄ priuilegiū. l. sꝫ ꝛ si restituat̄. §. j. ff. de iud. l. paulus. §. fi. ff. de acq. here. l. licitatio. §. fi. ff. de pub. ꝛ dicit fuisse dictuꝫ Inno. faciat sing. dictū Bar. in. l. si publicanus. §. fi. ff. de pub. vbi dixit q si alicui nobili cōpetit ius colligēdi pedagiū prescribit̄ ꝯ eū minori tpe quā prescriberet̄ ꝯ principeꝫ, ꝛ ꝯsului sup hoc ꝯ dños de corrigio. facit glo. valde not. in. c. ad audientiā. de prescri. ꝛ qd̄ hr̄ in. c. dilectus. de capel. mona. ꝛ in. c. sup ꝗbusdā. §. preterea. de ver. sig. ita ēt prescribit̄ iuri maris tex. est sing. ꝛ melior de iure in. l. sane. ff. de iniur. ¶ Et pro illo tex. vide Bal. in. l. a pcuratore. C. man. Sed papa iurisdictionē quam hꝫ in vniuerso est ex plenitudine sue potestatis, vt in cle. j. in ver. ex plenitudine sue ptātis noscit̄ pertinere. vt li. pen. iūcto eleganti dicto Inno. in. c. j. de ꝯstit. q ꝯditori canonis subdita est omnis creatura. ꝛ hoc hꝫ ex plenitudine ptātis.
3 ¶ † Et iō dicit do. Car. in cle. ne romani. §. porro. de elec. dñm suum q fuit Jo. de lig. dicere q papa hꝫ quādam ptātem generalissimam que fuit transfusa a Xp̄o in Petrum ꝛ successores. c. in nouo. xj. di. c. j. de trāsla. prelat. ꝛ ꝑm hanc est dñs totius orbis. c. cūcta per mundū. ꝛ. c. per principalem. ix. q. iij. plene per Jo. de lig. in. c. nouit. plenissime ibi per do. Abb. vltra alios de iudi. ꝛ per do. Card. in. c. per venerabilem. q fi. sint legi. ¶ Et per hanc suaꝫ vl̄em iurisdictionem olim papa solus deposuit regē Francie tanqꝫ inutilem ꝛ mēbruꝫ putridū. c. alius. xv. q. vj. ꝛ iō dicit Bal. in. d. l. rescripta. q papa solus deponit impatorē quasi velit quod non sit necessariū ꝯgregare ꝯciliū. ad hoc alleg. c. ad apostolice. de re iudi. sed de honestate reqsiuit ꝯciliuꝫ in depositione Fede. vt colligit̄ in. d. c. ad apostolice. ¶ Si ergo papa de plenitudine sue ptātis solus deponit imperatoreꝫ, ꝛ hoc ꝯnumerat̄ inter ardua. Primo qꝛ est pena priuare quē officio ꝛ dignitate sua, vt. l. testō centurio. ff. de manu. test. Scdō qꝛ est arduū ꝑ excellētiam ꝑsone, vt est tex. sing. ꝛ melior de corpore iuris. in. c. venerabilē. de elec.
4 † vbi interpretari dubiū per virum inter clarissimas personas adeo censet̄ arduum q spectat solum ad apostolicā sedē. ergo sequit̄ qd̄ cardinales non potuerūt prescribere ꝯ istam supremam ptātē principis vt sine eoꝝ cōsilio faciat ardua. ¶ Scdō Pape ꝛ Christi idē est consistoriū, vt dixit Hosti. in. c. ꝗto. de transla. prel. ꝛ scribit̄ apud Joan. in apoca. Uidi Hierusalem sanctā nouaꝫ descendentē de celo. Et Moysi dictū fuit Exod. c. xxv. qd̄ oia faceret secūdū exēplū sibi mōstratū, ꝛ gl. sing. ꝛ melior de corpore iuris in cle. ad nr̄aꝫ. de here. dicit ecclesiā militātē esse fundatā ad instar ecclesie triūphātis. ꝛ faciat illō qd̄ scribit̄ apō Boe. in. iij. i siḱi. Mundum mente gerens similiqꝫ in imagine formans. Quem non externe pepulerunt fingere causam. ¶ Sicut ergo in illa ecclesia triūphanti est vnus solus Deus cui cuncta obediūt, ꝛ qui solus regit omnia, iuxta illud qd̄ pclare scripsit Cice. in de somno Scipionis. Nihil eniꝫ est illi principi Deo qui oēm mundū regit, ergo ita erit in illa ecclesia militāte. Debet esse vnus vicarius Dei qui oibus presit ꝛ q oia gubernet ꝛ regat solus, ergo solus Papa poterit facere ardua sine consilio fratrum, nec poterit ꝯ eum in hoc prescribi, qꝛ efficeret̄ in
5 iuria ipsi creatori vnico ꝛ rex oium opifici cuius vicē gerit in terris. c. vt nostrū. vt eccle. benefi. † Einsdē. n. virtutis est exēpluꝫ cuius est exēplatū. tex. est sing. ꝛ melior de iure in. l. testō la grāde. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. quaꝫ ad hoc alleg. Bal. in. c. j. in ti. qualiter do. feu. propri. prine. ꝛ qd̄ no. idē Bal. in. l. oia priuilegia. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ in auc. si qs in aliquo documento. C. de edē. ꝛ Inno. in. c. inter dilectos. de fi. instru. ꝛ Archi. in. c. si papa. de priuileg. in. vj. ꝛ in. c. albericus. de testi. p Pet. de anch. ¶ Tertio faciat q voluit Archi. in. c. vbi periculū. de elec. in. vj. vbi dixit q ptās cardinaliuꝫ est a papa. tunc arguo sic formaliter. ille qui hꝫ ptātem ab aliquo non pōt illa vti ꝯ eū. tex. est in. l. amicissimos. §. fi. de excu. tu. ꝛ iō dicimus q miles non tenet̄ vocare vxorē suā dñaꝫ, facit qd̄ hr̄ in. l. si post mortē. §. fi. de ꝯtrata. ꝛ qd̄ hr̄ per Esa. x. c. nunqd gloriabit se curis ꝯ eū qui secat in ea. aut exaltabit serra ꝯ eū q trahit eaꝫ, transumptiue. xxiij. q. v. hinc notandū. xxj. dj. c. inferior. ergo dñi cardinales non poterūt vti illa ptāte ꝯ papā cum illā adepti fuerint ab eo. Simile dicimus in epis qui habuerūt ptāteꝫ ꝯdendi canones in sua diocesi a papa, nihilominus nō pn̄t cōdere canones ꝯ ius ipsius pape. c. vt animaꝝ. periculis. de cōsti. in. vj. in cle. ne romani. eo. li. xxv. q. ij. c. instōnis. vbi dr̄ q epūs dꝫ esse custos canonum ꝛ non violator, ꝛ glo. sing. in. c. sacerdotes. ij. q. vij. dixit q epō non seruanti canones pn̄t subditi denegare obedientiā, ergo seqtur qd̄ cardinales nō potuerunt introducere ꝯsuetudinē quod papa non faciat ardua si-
6 ne ꝯsilio eoꝝ. ¶ † Quarto faciat tex. in. c. fundamenta. §. decet. de elec. lib. vj. in ver. decet romano pontifici puenire cōsilia per suos fratres cardinales in ꝗbuscunqꝫ ꝯtingeret ꝯsilia eoꝝ peti. vbi vr̄ tex. in terminis q papa non cogit̄ petere consilia cardinalium, nā ille tex. denotat ꝯtingentiam facti. In facultate enim pape est petere, ergo iuri facultatis nō prescribitur. l. viaꝫ publicā. ff. de via pub. ergo sequit̄ q in electione pape erit petere vel nō petere ꝯsilia cardinaliū. ¶ Quinto si forte quispiam dixerit q ille tex. denotat ꝯtingentiaꝫ facti in his que non sunt ardua, secus in arduis. Unde cum ille tex. dicat in ꝗbuscunqꝫ, limitat̄ vt non pcedat in his que ardua sunt, nec est absurdū hoc qd̄ dictio vl̄is posita in lege limitet̄, vt est glo. in. l. inter oēs. ff. qui satisd. cog. ꝛ in. l. j. C. cōmu. d̄ leg. ꝛ qd̄ no. ibi Bal. ꝛ idē Bal. in. l. j. §. huius studij. ff. de iust. ꝛ iu. glo. in c. si vero. de sen. excō. ꝛ in. c. nemo. de simo. ꝛ in. c. j. de ꝯstit. ꝛ in. §. sane. in proe. Greg. ꝛ Bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nun. ꝛ ideo ille tex. recipiet hanc restrictionē, vt nō cōprehendat ardua, qꝛ istud tollit̄ per illuꝫ tex. in ver. in oibus que pro tpe imminēt libere ꝯsulant, arg. l. a pcuratore. C. man. xix. di. c. si romanoꝝ. ¶ Sexto facit. l. humanū. C. de leg. vbi si negocium ꝯtingat coram imperatore emergere vel in cā publica vel priuata humanū esse vr̄ q pferat cā corā pceribus ꝛ senatoribus, ꝛ cū oēs ꝯsenserint tradatur notario scribēda, ꝛ tunc illa sit seruanda tanqꝫ lex, ꝛ ibi Bar. Bald. ꝛ cōiter doc. dn̄i
7 illa † lex loquit̄ de honestate nō de necessitate iuris, ꝛ recte loquunt̄, vt probat illa lex in ver. humanum id est ciuile ꝛ honestum. l. humanitatis. C. de excu. tu. l. humanitatis. C. d̄ impub. Unde est ibi casus q qñ fit lex generalis impator facit illā legem de ꝯsilio senatoꝝ ꝛ proceꝝ suoꝝ de honestate, non de necessitate, ꝛ ita intelligatur tex. in auc. habita. C. ne fil. pro pat. in ver. habita deliberatione abbatum, ducum, proceruꝫ ꝛc. ita dicamus q cū cardinales successerit in loco senatoꝝ, vt in. c. cōstantinus. xcvj. di. ꝛ in. c. ecclesie. xvj. q. j. d̄ honestate ꝛ vrbanitate papa adhibuit ꝯsiliū eoꝝ in arduis non tñ ex necessitate iuris, ꝛ multominus tenebit̄ papa qui est maior imperatore si imperator non tenetur. c. solite. de mai. ꝛ obe. c. nouit. de indi. ¶ Septimo faciat. l. fi. C. de legi. vbi imperator potest facere legem in sua camera. ꝛ sic faciat ardua solus sine cōsilio senatoꝝ, ergo multomagis idē dicemus in papa qui est maior imperatore, vt in. c. alius. xv. q. vi. poterit ardua explicare sine

ne consilio cardinalium. ¶ Octauo faciat glo. multum solenis in.c. fundamenta.§. decet. in ver. ꝯtingerit. de elec. lib. vj. ponens gladium ad radicē in pñti dubitabili passu. Dicit eniz ꝙ papa non cogit̃ petere ꝯsilium cardinaliū. Teneant ergo illam glo. in summa obseruantia summi pontifices, ⁊ in dubijs opinionibus glo. auctoritas oēs alios antecedit. l. j. C. q. ꝑ sua iurisd. ꝑ Jac. but. ⁊ ideo Bal. in peculio suo referens doctri. Cy. loqtur ad aduocatum dicens audi idolum tuum id est gl.
8 ¶ † Nono faciat ꝙ voluit practicus doctor Albe. de rosa. in rub. C. de le gi. vbi dixit ꝙ papa potest ꝯdere. l. sine cardinalibus ⁊ reprehendit Laurentiū dicētē ꝙ nō pōt ꝯdere leges generales sine cardinalibus per. l. humanum. C. de legib. ⁊ dicit ꝙ cōis opinio est ꝯ Laurentiū, ⁊ de facto hoc seruat̃ ꝺm eum, ⁊ alleg. no. per Archi. in. c. que ad perpetuam. ⁊ in. c. sunt ꝗdam. xxv. q. j. ⁊ in. c. ꝙ̃uis. de offi. ordin. lib. vj. ⁊ dicit ꝙ illa clausula, de fratruz nostroꝝ ꝯsilio magis vr̃ de honestate quā de necessitate. ⁊ reprehendit Jo. mona. dicentez ꝯriū. ⁊ hoc ēt firmauit idem Alb. in. d. l. humanum. ¶ Sed claruz est ꝙ ꝯdere leges generales ꝯnumeratur inter ardua, vt in. d. l. humanum. ⁊ in auc. habita. C. ne fi. pro pat. Et ēt idē sequit̃ Domi. de. s. Gemi. in. c. super eo. de heret. lib. vj. vbi dicit cōem opinionem esse in ꝯriū vcz ꝙ Papa pōt explicare ardua sine ꝯsilio cardinalium, nam ipse est supra ꝯcilium, vt in. c. significasti. de elec. ⁊ not. in. c. proposuit. de ꝯces. prebē. ⁊ istud dicit tenere Agu. iiij. dist. leges. ¶ Et ad dictum Jo. mona. dicit non esse sibi credendum, q: cum ipse esset cardinalis conabat̃ sustinere partem suam. ⁊ dicit istāmet rn̄sionez ponere ipsum Jo. mo. in extraua. Bonifacij octaui que incipit excōicamus, vbi voluit defendere ꝙ appellatione clericoꝝ nō cōprehenderent̃ cardinales, vltimate dicit nō esse sibi credēdū sup hoc q: loqtur in cā ꝓpria. l. j. C. ne qs in sua cā. ⁊ idē ēt seqt̃ idē Domi. in. c. j. de scisma. lib. vj. Et sic dicit istaz fore cōem opinionem pro summo pontifice. Et istam partem tenet illustris, ⁊ do. meus Abb. in. c. ij. de cleri. non resid.

Istam etiam partez sequit̃ summus doctor Jo. de lig. in. d. c. ij. ⁊ alleg. Archi. in
9 c. ad apostolice. de re iud. lib. vj. ⁊ in. d. c. ꝙ̃uis. † vbi dixit ꝙ in agendis papa non h₃ necessario vocare cardinales, ⁊ petere eoꝝ consilium. Et istam partez reputat ibi Jo. de lig. veriorem in puncto iuris. ¶ Decimo faciat illud quod scripsit Nicolaus papa Mediolanensibus in. c. j. xxij. di. in ver. qui beato eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celestis impij iura cō. misit, ⁊ Matthe. c. xvj. ergo si Petro fuit data ptās terreni ⁊ celestis imperij, ergo sequitur quod sine cardinalibus poterit ardua expmere. ¶ Undecimo faciat Petro fuit data potestas ligandi ⁊ absoluendi tanꝗ̃ principi. c. quodcunqꝫ ligaueris. xxiiij. q. i. sed nō potest cōmode ligare vel absoluere nisi discernat causam ⁊ cām, ergo sequit̃ qꝺ in ꝯsequentiam fuit sibi data ptās deliberandi ⁊ discernendi, ergo non reqrit̃ consilium cardinalium. Nam vt dicit Inno. in. c. j. de ꝯsti. ꝙ ꝯditori canonis est subdita omnis creatura ꝙ nō videret̃ si in agēdis papa non posset solus ꝓcedere. ¶ Duodecimo faciat tex. in. c. saluo. ix. q. iij. vbi tex. ita inquit, saluo in oībus Romane ecclesie priuilegio nullus Metropolitanus absqꝫ ceteroꝝ omnium comprouincialium epoꝝum instantia aliquoꝝ audiat causas, vbi vr̃ tex. formalis ꝙ sedes apostolica est priuilegiata in quod l₃ Metropolitanus teneat̃ adhibere ꝯsilium epoꝝum cōprouincialium in arduis causis, tn̄ sedes apostolica est priuilegiata in hoc ꝙ non adhibet ꝯsilium eoꝝ, ergo papa poterit explicare ardua sine ꝯsilio cardinalium. ¶ Decimotertio fa
10 ciat tex. in. c. cuncta per mundum. ix. q. iij. in ver. † apostolica sedes sine vlla sinodo precedente ⁊ soluendi quos sinodos inique damnauerat ⁊ damnandi nulla existēte sinodo quos oportuit habuit ptātem. Unde si papa potest ardua explicare sine concilio, ergo multomagis sine consilio cardinalium. facit. c. sequens. ead. cā ⁊ q. ¶ Decimoquarto faciat tex. in. c. eps. alias incipit, ipso. ix. q. iij. vbi tex. scribit̃ epō de cuius manu peccata reqrit, nec sine eius consilio subditos iudicare debebit. sola enim ecclesia romana sua auctoritate valet iudicare d̄ omnibus. Unde omnis exceptio firmat regulam. in. l. nam qꝺ. ff. de pe. leg. l. j. ff. de reg. iu. l. in his. ff. de legi. in auc. de non alie. §. vt aūt. c. dn̄s. xxxij. q. vij. c. in nostra. de sepult. l. quesitum. §. deniqꝫ. ff. de fun. instru. l. ꝯnali. §. vxore. ff. de vsufr. leg. l. pediculis. §. itē cū quereret. ff. de au. ⁊ arg. leg. Hy. in rub. de reg. iu. in. vi. Cum ergo ille tex. excipiat ecclesiam romanā, q: dicit ecclesia romana, ergo solus papa poterit iudicare de omnibus, ⁊ sic de arduis ⁊ non arduis. ¶ Decimoquinto si ꝯtrarium diceremus sequeret̃ quoddam absurdum vcz. Nam in. c. sacrosan. xxij. di. dr̃ in ver. l₃ oēs essent apostoli tn̄ Petro ꝯcessum est a Deo, ⁊ ipsi inter se idez voluerūt vt reliquis omnibus preesset apostolis, ⁊ cephas id est caput, ⁊ principatum teneret apostolatus. Unde si Petrus tenet principatum, ergo sequit̃ qꝺ tanꝗ̃ princeps omnia poterit explicare sine consilio cardinaliū, ⁊ si aliter diceremus esset submittere sedē apostolicam, vt dixit Esai. si hec humiliabit̃ ad cuius fugietis auxilium, ⁊ vbi relinquet̃ gloria vestra. ix. q. iij. c. alioꝝ. ad fin.
¶ Decimosexto faciat qlibet eps regit suam parochiam sine
11 ꝯsilio prouincialium epoꝝum. c. nullus. ix. q. iij. † sed mundus dr̃ parochia pape iuxta illud qꝺ dr̃ in Euangelio. fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor, ⁊ sic nihil excepit a subiectione pastoris, facit quod no. Inno. in. c. quod super his de voto, ergo multomagis papa gubernabit mundum sine ꝯsilio alioꝝ. Et ex istis elicit̃ ꝯclusio notabilis ꝙ papa potest circunscripto fratrum cōsilio ardua explicare. Ex quo sequitur quod ardua gesta ꝑ papam irrequisito cardinaliū consilio non veniunt reuocanda. Sequitur etiam aliud quod cardinales hoc non potuerunt cōtra Papam prescribere.

Et quamquam in hoc dubitabili passu dn̄e benignissime nō intendā aliquid ꝯ supremam pontificis ptātem affirmare, tn̄ exercendi ingenij studio vr̃ ꝯria ꝯclusio sustētabilior, vcz papam non posse ardua exercere omisso fratrum cōsilio ipsis existentibus in hac quasi possessione. ¶ Et primo premittendum esse arbitror papam hominem esse, ⁊ peccare posse. ij. q. vij. c. nos si incompetenter aliquid agimus. c. si papa. xl. di. xix. di. c. anastasius. xxi. di. c. nunc autem. ¶ Tunc arguo sic formaliter ⁊ bene. Homo non pōt bonus esse simpliciter sine virtutibus cardinalibus, q: ꝺm Albe. sicut cardines celi sunt polus artichus ⁊ antartichus super quibus mouetur celum ⁊ cardines ostium ⁊ portarum super quibus reuoluuntur, sic a simili virtutes ille dr̃ cardinales super qbus versat̃ tota hominis conuersatio. ⁊ eas si quis h₃ dr̃ bonus simpliciter, ⁊ sine ipsis non. sic ēt dn̄i cardinales inde nomen assumpserunt. Nam ipsi sunt mundi cardines super qbus tota mundi gubernatio re
12 uoluit̃ ⁊ fingitur, † ⁊ ad ipsos spectat sustentare totuz pondus gubernationis, ⁊ motum ipsius fixum prestare fomentū duobus polis numero contenta est celestis natura ⁊ sufficiūt, ⁊ stabiles, ⁊ immobiles firmāt ordinem motus, nec deuiant a loco fixionis generis humani. ita dixit Jo. de lig. in trac. de bello. in. ix. car. in rub. an fortitudo sit virtus cardinalis. Modo in proposito sicut homo nō potest esse simpliciter bonus sine virtutibus cardinalibus, ita romanus ponti. non pōt apte ⁊ congrue regere ⁊ gubernare mūdum, seu ecclesiam vl̃em sine cardinalibus, q: totum regimen ecclesie vniuersalis versat̃ super ipsis cardinalibus, vnde dicti sunt a cardine, q: vt dixit Archi. in. c. sacrosancta. xxij. di. sicut ostiuz per cardinē regit̃ sic ⁊ ecclesia per cardines. Sicut enim domus habet cardinez ⁊ ostium sic ⁊ ecclesia h₃ ostium id est papam qui est ostiuz Dei vel ecclesie, ⁊ etiam cardines quibus regitur, sic ⁊ ecclesia per cardinales regitur. sicut ergo ostium h₃ firmitatem super cardine sic ⁊ papa super consilio cardinaliuz, ergo sicut homo nō est bonus simpliciter sine virtutibus cardinalibus, ita Papa simpliciter non poterit apte ⁊ congrue regere sine consilio cardinalium. ergo in arduis requiritur consilium eorum. ¶ Argumentum enim ab ethimologia vocabuli est validuz in iure. l. j. ff. de testa. tu. ⁊ ibi Bar. in. l. j. ff. de testa. c. per venerabilē.
13 qui fil. sint legi. c. si cupis. xvj. q. j. cum si. † si ergo cardinales ideo ita dicti sunt q: eorum consilio regitur ecclesia necessario sequitur quod papa non potest exprimere ardua sine eoruz cōsilio, q: ad quid dicerētur cardinales, viderentur tunc habere nudum, ⁊ inane nomen quod esse non debet. Nomina eniz debent esse rebus ⁊ personis consonantia, vt habetur in quarto metaphisice. ⁊ in. c. cum secundum apostolum. de prebend.
¶ Secundo pro hoc videtur tex. indubitatus. xix. di. c. anastasius. in ver. eo quod cōmunicasset sine consilio episcoporū, vel presbyteroꝝ, ⁊ clericoruz cuncte ecclesie catholice. vbi papa non potuit facere decretū sine consilio episcoporuz vel cardinalium vt ibi dicitur. ¶ Et si dicatur ille tex. loquitur in factis fidei, concedo hoc, ergo est speciale fauore fidei, argu. c. in fidei fauorem. de hereti. in. vj. ergo contrarium est ius cōe in alijs. l. ius singulare. l. quod vero. ff. de legi. q: ad hoc respōdeo. Ratio specialitatis est q: factum est arduum, argu. c. ma

iores.de baptiſmo.⁊.c.quod tranſla.de offi.leg.⁊ qđ ibi not.
ergo ſumit̃ regula ꝙ vbi factum eſt arduũ requiritur conſiliũ
cardinalium. ¶ Tertio faciat glo.in.d.c.anaſtaſius.que di-
cit ꝙ papa tenet̃ requirere concilium vbi agit̃ de fide.ita dica
mus in ſimili qđ vbi agit̃ de facto arduo debeat papa require
re conſilium cardinalium. ¶ Quarto illud quod in veteri te-
ſtamento ſeruabatur circa hoc illud idem eſt ſeruãdum in no-
uo teſtamento.tex.habeo de hoc expreſſum in.c.per venera-
bilem.in.§.rationibus.qui fi.ſint leg.in ver.ſane.cum deute-
14 ronomium lex.ij.interpretetur † ꝙ ibi decernitur in nouo teſta
mento debeat obſeruari,locus enim quem eligit dominus apo
ſtolica ſedes eſſe cognoſcit̃.Sed veteri teſtõ in his que erant
ardua ſummus ſacerdos adhibebat cõſilium ſacerdotum leui
tici generis,nec exprimebat ardua ſine eorum conſilio.hoc ꝓ-
bat tex.in.d.§.rationibus.in ver.ſed quia ſicut in deuterono-
mio continetur,ſi difficile ⁊ ambiguum apud te iudicium eſſe
proſpexeris inter ſanguinẽ ⁊ ſanguinem,inter lepram ⁊ leprã
⁊ iudicij interpretes videris variari,venies ad ſacerdotes leui
tici generis,⁊ ad iudicẽ qui fuerit illo tempore qui iudicabũt
tibi iudicij veritatem,⁊ facies quecũqꝫ dixerint qui preſunt lo
co quem elegerit dñs ſequeriſqꝫ eorũ ſniam. Ergo ita erit ſer
uandum in nouo teſtamento. Sicut ergo ſummus ſacerdos in
veteri teſtamento iudicabat difficilia ⁊ ambigua cum conſilio
ſacerdotũ leuitici generis,ſic ⁊ papa neceſſario tenetur in ar-
duis conſilium requirere cardinalium qui ſunt ſacerdotes le-
uitici. Unde cum papa ibi arguat ex veteri teſtamento , ergo
arguit de iure diuino.j.di.c.humanum genus,ergo ſequit̃ ne
ceſſario qđ de iure diuino papa tenetur requirere ↄſilium car
dinalium in arduis agendis,⁊ ſic ab initio ſeculi ille tex.deter
minat p̃ntem dubitationem. ¶ Quinto faciat ius queſitũ car
dinalibus a iure diuino non poteſt romanus pontifex eis au-
ferre.c.que in eccleſiarum.de ↄſti.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vti.publ.
l.ius noſtrum.ff.de reg.iu.ſed cardinales habent a iure diui-
no quod ſint coadiutores pape in executione ſacerdotalis offi
cij,vt in.d.§.rationibus.⁊.d.c.fundamenta.§.decet.de elect.
lib.vj.quonã modo aut quo colore papa poterit facere ꝙ car
dinales nõ ſint coadiutores in executione officij ſacerdotalis.
certe nullo modo.per.c.ſunt quidam.⁊.c.que ad perpetuã.
xxv.q.j.ergo non poterit explicare ardua ſine conſilio eorũ.
15 ¶ † Sexto ſummus põtifex non dꝫ ↄdignari ſequi id qđ per
ſuos canones precipit ⁊ mãdat obſeruari a ſubditis ⁊ inferio-
ribus ſuis irritãdo factũ in ↄtrium,iuxta illud qđ dr̃ de IESU
Chriſto. Incipit Chriſtus facere ⁊ docere , ⁊ omnis Chriſti
actio noſtra eſt inſtructio.c.ſignificaſti.de elec.Et ideo dice-
bat Ja.in canonica ſua.Eſtote factores verbi ⁊ nõ auditores.
Et inquit phs. Uirtus in actione ꝑficitur.Et ſapientis dictat
auctoritas. Patere legem quam tu ipſe tuleris.c.cũ oẽs.de
conſti.Sed ipſe ſummus pontifex mandat ꝙ epi non faciant
ardua ſine cõſilio ſui capituli.c.quanto.⁊.c.nouit.de his que
fi.a prel.Et ſi dicat̃ amice eſt legibus ſolutus , vt in.l.pnceps
legibus ſolutus.ff.de legi.⁊ conſtitutio non ligat conditorem
ſuum.vt not.Jo.and.in.c.ij.de cõſti.lib.vj.Cy.⁊ Bal.in.l.
digna vox.C.de legi. ¶ Pet.in auct.ꝗbuſcunqꝫ modis.C.de
ſa.ſan.ec.⁊ ibi ẽt Bal.⁊ ꝑ Bal.in.l.cũ ipſe.C.đ ↄtrahen.emp.
Nihilominus reſpondeo decet principem ſm
legem viuere. Augumẽtũ enĩ
imperij illud ſubmittere legibus.d.l.digna vox.⁊ pudor eſt ſe
legibus non ſubmittere.l.que adulterium.C.de adul.qꝛ qđ iu
ſtum credit in alijs dꝫ ⁊ in ſe credere per totum ti.ff.qđ quiſqꝫ
iur.⁊.d.c.cum omnes.⁊ aliter agere eſt inuidia ⁊ blaſmum cõ
tra principem prouocare.nam quãto quis eſt maior tanto vir-
tuoſior dꝫ eſſe.d.l.digna vox.⁊ maxime cum eccleſia ſit mater
⁊ cultrix honeſtatis ⁊ iuſtitie,vt dixit tex.ſing.in.c.j.§.⁊ ſi cliẽ
tulus.in ti.de ſuc.feu.in vſib.feu.maxime cum omne indecẽs
ſm theologos ſit Deo impoſſibile.Si ergo papa mandat qđ
16 † epiſcopi ⁊ prelati non faciant ardua ſine conſilio capituli ſui
quare ipſe non debet hoc accipere in ſe vt cum ardua agit req
rat conſilium fratrum.eſt.n.indecẽs non pati legem quã tule
rit,ergo eſt impoſſibile Deo ſm theologos,ita erit impoſſibi
le pape cum vicem Dei gerat in terris.c.vt noſtrũ.vt eccleſi.
benefi. ¶ Septimo faciat.l.humanum.C.de legi.in verſ.ſcito
te igitur patres conſcripti nõ aliter in poſterum legẽ a noſtra
clementia ꝓmulgandã niſi .ſ.dicta forma fuerit ſeruata , vbi
imperator in lege promulganda diſponit ꝙ ſeruetur forma ibi
tradita vcꝫ ꝙ fiat per ſenatores ⁊ ꝓceres ſui ſacri palatij , ⁊ ꝑ
ipſum principem confirmetur.Si ergo imperator quando cõ
dit legem generalem mandat illam fieri cũ conſilio ſenatorũ,
ergo idem dicemus in papa vt cum facit ardua debeat adhi-
bere ↄſilium cardinalium.qđ oſtendo rõne viua. Illud culmẽ
⁊ illam gloriam habent cardinales qđ ⁊ quam habeant ſena-
tores ⁊ patritij,vt dixit tex.in.c.conſtantinus.xcvj.diſt.⁊ fuit
per romanos pontifices approbatum. ¶ Sicut ergo ſe hñt ſe
natores ad imperatorem,ita ſe habent cardinales ad papam,
ſed imperator facit ardua puta qꝛ condit legem generalem cũ
ↄſilio ſenatorũ ⁊ procerum,ita ⁊ Papa dꝫ ardua facere cum
ↄſilio fratrum.Et ſi dicat̃ ꝙ.d.l.humanũ procedit ex huma
nitate. Rñdeo ꝙ illa humanitas eſt tranſlata quodãmodo in
iuris diſpõnem,arg.l.humanitatis.C.de impu.⁊ al.ſubſti.⁊.l.
humanitatis.C.de execu.tu.Et per reſpectum ad papam indu
cit quãdam decentiã ⁊ ↄcernit bonos mores. ¶ Et ideo dice-
17 bat in ſimili ſingu. Bal.in.l.omnem.C.ad tertul.† ꝙ lꝫ non te
neat ſtatutum laicorum puniens contrahentes matrimonium
cum filiafa.ſine conſenſu patris,vt plene ſcribit Jo.and.in.c.
ſtatutum.de heret.lib.vj.in nouella.tñ tale ſtatutum qꝛ punit
malos mores hominũ ⁊ maxime prudentium tenet , qꝛ punit
malos mores,⁊ in republica facinora ſeminantes.⁊ inducitur
odium capitale contrahendo matrimonium ſine conſenſu pa-
tris.l.iij.§.ſi emancipatus.ff.de ↄtratab.⁊ ita ↄſuluit Pet.de
anch.in conſi.ſuis cõſi.xx. ¶ Nec ob.l.fi.C.de legi.qꝛ loquit̃
de interpretatione generali quam facit imperator que ſeruat̃,
vt lex.Et ſi dicatur ꝙ imo papa facit ſolus decretalem epiſto
lam vel cum cõſilio cardinalium,vt dixit glo.iij.di.in ſumma.
Rñdeo ꝙ non procedit illa glo.in arduis, ſed in his que non
ſunt ardua. ¶ Octauo cardinales ſunt capitulum eccleſie vni
uerſalis.cle.ne romani.de elec.⁊ quod not.Hoſt.in.c.ad li-
berandam.de iude.⁊ Bal.formaliter vtitur iſto modo loquẽ
di in.l.cum multa.C.de bo.qꝫ lib.⁊ facit.c.in nomine domini.
xxiij.di.Sed prelatus non poteſt expedire ardua ſine conſi-
lio ſuorũ ⁊ ſui capituli,vt in.c.j.de exceſ.prel.⁊ in.c.j.quali-
ter ⁊ qñ.el.ij.de accu.ita nec papa ſine conſilio ſui capituli.
¶ Nono faciat.xx.diſt.in ſumma vbi Chriſtus cõtulit Pe-
tro duas claues. Per vnam importatur poteſtas. Per aliã
importat̃ diſcretio,vt ibi eſt tex.ergo nimirũ ſi ad exercendã
clauem diſcretionis,vt diſcernat inter lepram ⁊ leprã ⁊ inter
cauſam ⁊ cãm ſi debeat adhibere conſilium Cardinalium in
his que ardua ſunt.⁊ hoc ſi ſubtiliter põderetur videt̃ ſentire
glo.ibi in ſumma in verſ.inter lepram que exponit,id eſt cãm
18 ⁊ cauſã.† Et dicit ꝙ Gratia.alludit ei quod fiebat in lege ve
teri.Cum enim dubitabatur de aliquo an eſſet infectus lepra
ducebatur ad ſacerdotes,⁊ ſm eorum arbitrium recipiebatur
vel eijciebatur,⁊ alleg.c.per venerabilẽ.qui fi.ſint legi.quo
caſu vr̃ inferre ꝙ papa quo ad exercendam clauem diſcretio
nis debet facere vt fiebat olim in veteri teſtamẽto in quo ſum-
mus ſacerdos requirebat conſilium ſacerdotum quando diffi
cile ⁊ ambiguum occurrebat. ¶ Decimo faciat tex.in aucẽ.
habita.C.ne fil.pro pat.vbi imperator habuit deliberationẽ
ſuorum conſiliariorum ad ↄdendam illam legem,⁊ glo.ibi di-
cit,⁊ ſic erit lex ſolennis ⁊ allegat.d.l.humanum,⁊ ſic aperto
ore ſentit glo.ꝙ imperator legem ſolennem promulgat de con
ſilio ſenatorum,quantomagis Papa de conſilio fratrum de-
bet deliberare ⁊ attingere ardua,qꝛ tot mortibus ꝑlatus ſubij
ciendus quot ad alios perditiõis exempla perducit , vt inquit
beatiſſimus ille Hirony.xj.q.iij.c.precipue . ¶ Undecimo
faciat illud quod tendit ad beatitudinem eccleſie vniuerſalis
debet Papa ſummopere intendere,⁊ ad curam ouium. Si-
bi enim fuit dictum,paſce oues meas.c.ſignificaſti.de elect.
ſed facere ardua cum conſilio fratrum tendit ad gloriã ⁊ bea
titudinem eccleſie vniuerſalis ⁊ ouium,vt eſt tex.ſing.in.d.l.
humanum.ad fi.in ver.bene ⁊ enim cognoſcimus ꝙ cum ve-
ſtro conſilio fuit ordinatum id ad beatitudinem noſtri imperij
⁊ ad noſtram gloriam redundare ⁊ merito . Nam illud quod
19 tot excellentiſſimorum virorum conſilijs ruminatur ⁊ melius,
⁊ prudentius ad ſalutem totius orbis digeritur.l.omniũ.C.de
teſt.in ver.omnium teſtamentorũ ſolẽnitatem ſuperare vr̃ ꝙ
inſertum mera fide precibus inter tot nobiles probataſqꝫ per-
ſonas etiam conſcientiam principis tenet.c.in canonicis.xix.
di.c.de quibus.xx.di. Preſumitur enĩ adeſſe ibi ſpiritusſan
ctus,vt hr̃ Matth.xxiij.c.ſi duo ex vobis vel tres conueniũt
ſuper terram in nomine meo de omni re quamcunqꝫ petierint
fiet illis a patre meo.xxiiij.q.j.alienus.⁊.d.c.de quibus.fa-
cit quod habetur in.l.fi.C.de fideicõ.⁊.l.iij.C.de inge.manu.
¶ Duodecimo faciat tex.in.c.eccleſia ſenatum hꝫ.xvi.q.i.
vbi

vbi tex. formaliter dicit, ecclesia h3 senatum ꝛ sine consilio eorum nihil licet facere. ꝛ romani habebant senatum quorũ consilio cuncta agebant, ꝛ nos habemus senatum nostrum.

Intelligendo nunc illum tex. ꝙ loquat̃ de collegio cardinalium vt recte tota iuris prudentia est interpretata illum tex. vt p Inn. in. c. cum te. de re iud. ꝛ per alios ibi. ergo sine consilio eoꝝ nõ l3 pape aliquid arduum facere. Et iudicio meo ille tex. formaliter decidit q̃onem. ¶ Decimotertio faciat in pluribus iuribus que laboriosum esset potius q̃3 subtile enumerare. vt in. c. j. de renun. lib. vj. ꝛ in. c. j. de scisma. eo. lib. dr̃ de fratrum nostroꝝ consilio. quo casu vr̃ ꝙ ex tot ꝛ varijs casibus arduis quos papa exercuit de consilio fratrum acquisiuerint cardinales ius quod papa non exprimat ardua sine consilio eoꝝ, l3 in rei veritate cardinales hoc sibi vendicent ex dispõne iuris diuini, vt dictum est per. d. §. rationibus. facit not. tex. in. l. j. §. hoc interdicto. ff. de iti. actuq3 pri. ꝛ ibi dicit Bar. ꝙ quedam sunt que non solent de facili concedi ratione amicitie, puta ꝙ quis det vocem suã in electione prelati, vel in cõsilio populi, vel in col-
20 legio doctorum, † ꝛ tunc in dubio sufficit vnicus actus ad constituendum illum talem in quasi possessione vocis dande.

¶ Et pro hoc vr̃ tex. in. c. cum ecclesia sutrina. de cau. poss. ꝛ propri. ꝛ voluit hoc Inno. ibi. ꝛ ide3 ẽt voluit in. c. bone. el. ij. de postu. prel. Et facit optimus tex. in. l. j. §. quesitũ. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. vbi ad probandum quasi possessionem seruitutis ducendi aquam per fundum alterius sufficit quem probare semel vsum. facit tex. in. c. cum de beneficio. de prebend. in. vj. ¶ Quedam vero solent concedi ratione amicitie non tñ multum frequenter tunc requiruntur plures actus, vt in. d. §. hoc interdicto. vbi ad acquirendam quasi possessionem seruitutis itineris non sufficit probare semel fuisse vsum, sed in. xxx. vicibus. ¶ Quedam vero ꝛ sepenumero solent de gratia concedi, ꝛ tunc non sufficiunt plures actus. Unde si miles hospitaretur in domo alterius militis vel episcopus in domo alterius epi non est pp hoc quesita quasi possessio recipiendi illum in hospitem, nisi expresse probetur ꝙ ex quasi debito ille pateretur ẜm Inno. in. d. c. cum ecclesia sutrina. ꝛ ibi dicit q̃d bonus iudex debet hoc arbitrari ex actuum qualitate ꝛ ex varijs circũstantijs maxi me a iure approbatis. bene facit q̃d no. Pet. Cy. ꝛ Bal. in. l. j. C. de seruit. ꝛ per eundem Bal. in. l. ij. C. eo. ti. ¶ Qualiter scietur ꝙ de gratia vel ex debito fuerit admissus hoc presumetur ex qualitate personarum, arg. l. fi. ff. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. pen. §. equitij. ff. de vsu ꝛ habi. ꝛ. l. j. C. si quis
21 impe. maled. ꝛ per Bal. in. l. ij. in. xv. col. † Modo in proposito facere ardua cum consilio cardinaliu3 non vr̃ esse res que consueuerit ratione amicitie fieri. Unde dixit tex. Inno. ꝛ cõmuniter doc. in. d. c. cum ecclesia sutrina. ꝛ Bart. in. d. §. hoc interdicto, quod non cõsueuit fieri ratione amicitie vt qui det vocem suam in electione prelati aut in collegio doctorum, aut in consilio populi. Unde in casu nostro nunc interuenit qualitas istius actus qui non consueuit fieri ratione amicitie, vt est ꝙ papa faciat ardua cum consilio ꝛ deliberatione dominoꝝ cardinalium. Interuenit multiplicitas ẽt ꝛ pluralitas actuum cu3 plura ꝛ pene infinita iura sparsa in corpore iuris exprimãt de fratrum nostroꝝ ꝯsilio. Et illa dictio de, denotat causam proximam ꝛ immediatam ex suo proprio ꝛ primario significato. vt not. Bar. in. l. j. §. ex incendio. ff. de incen. rui. nau. ꝛ in. l. nõ dubium. C. de legi. ꝛ in. l. ait pretor. §. q̃d de fructibus. ff. de bo. auc. iudi. pos. ꝛ in. l. cũ filius. §. heres meus. de leg. ij. ꝛ Bal. in. l. de pecoribus. C. ad. l. aqui. ꝛ in. l. ex hoc iure. ff. de iust. ꝛ iure. ꝛ in. l. iij. C. de act. emp. ꝛ in. d. l. non dubium. ꝛ Joã. and. ꝛ alios. ꝛ ibi dixi in. c. qualiter. de ele. ergo seqtur necessario q̃d ex hoc capite domini cardinales videnť cõstituti in quasi possessione, vt qñ Papa faciat ardua illa faciat adhibito ꝯsilio tantoꝝ patrũ. Et si dicat̃ ꝙ papa fecit hoc de gratia salua pace sic dicentis, qr talis actus non consueuit de gratia fieri, nec ꝯsueuit per tot vices. nec doc. pro prima parte alleg. hoc dixerunt, quinimo volunt ꝙ illa iura procedunt de honestate.

22 ¶ † Decimoquarto faciat papa vt bonus pastor debet sequi illud per quod facilius ꝛ salubrius prouidetur ecclesie vniuersali. Sibi enim fuit dictum, pasce oues meas, vt in. d. c. significasti. non enim d3 disperdere oues. bonus enim pastor ponit animã pro ouibus suis, s3 regrendo ꝯsilium cardinaliũ in arduis salubrius ꝛ melius gubernat ecclesiã vniuersalẽ. cẽset̃. n. esse maioris auctoritatis ꝙ pluriũ cõprobat̃ cõsilio. ꝛ ideo cõcilia dñr esse maioris auctoritatis quam sint decretales epistole iuxta not. ij. dist. in summa. vnde dixit Archi. in. c. j. de cõsti. in. vj. q̃d rescripta impetrata contra decretales epistolas valent ex generali clausula non obstante aliqua decretali epistola. Non autem valent contra ꝯstõnes ꝯciliares de quo dicto exclamauit sing. Bal. in. d. l. humanũ. ergo attẽto qr salubrius prouidetur ecclesie vniuersali, ꝛ attento ꝙ factum suum dr̃ esse maioris auctoritatis d3 papa regrere ꝯsiliu3 cardinaliu3. ¶ Decimoquinto faciat. Ista pars in dicto ꝛ voto excellentissimoꝝ doctoꝝ est probata. vnde Jo. mo. in. c. sup eo. de hereti. lib. vj. dixit cetu3 cardinalium esse in quasi possessione vt papa non faciat ardua sine ꝯsilio eoꝝ, ꝛ narrat Celestinum de quo fecit mentionem Bald. in. c. j. de natur. feu. multas abbatias epatus ꝛ supiores dignitates ꝯtulisse sine licẽtia fratrum, ꝛ coram suo successore satis fuit de hoc disputatum.

¶ Et pp illam quasi possessionem collegij cardinaliũ dicit collationes illas fuisse cassatas. licet Jo. and. miretur de hoc vltimo quod illud fecerit Bonifacius nisi forte circa eos quoꝝ litere adhuc erant in cancellaria. Dicit etiam ibi Jo. mon. in quadam additione quam ibi posuit ꝙ per Benedictũ vndecimu3 fuerunt suspensa statuta que Bonifacius absq3 ꝯsilio fra-
23 trum dederat marchianis, † qr tangebant ardua l3 illis multa statuta fuissent iusta. dicens ꝙ defectus in psona faciẽtis reddit factum inutile. alleg. c. ecclesia sancte Marie. de ꝯstit.

Et sic concludit ardua gesta per Papã sine consilio cardinaliu3 esse inutilia ꝛ retractanda esse. Eandem opin. tenuit illustris doctor do. Abb. in. d. c. per venerabile3. §. rationibus. qui. fi. sint legi. dicens illum tex. fore singulare3 ad hoc ꝙ papa non debet ardua sine consilio cardinalium facere, ꝛ ad hoc tenet̃ de iure diuino ẜm eum. Et idem ẽt voluit in quadã sua disputatione incipiente. eps q̃dam in. xj. col. in ver. sed primũ plus placet. vbi concludit collegium cardinalium esse in ista quasi possessione, ꝛ posse defendi illam possessionem de iure diuino per. d. §. rationibus. Et idem etiam tenuit in cõmento ꝛ repetit. d. c. per venerabilem. faciat singulare dictum Laur. q̃d refert Archi. in. c. sunt q̃da3. xxv. q. j. qui dixit ꝙ papa non potest facere legem ꝯnalem sup vl̃i statu ecclesie sine cõsilio cardinalium. ꝛ in. d. sua disputatione dicit do. Abb. hoc dictum Laur. pbari in. d. §. rõnibus. eandem partẽ tenuit expresse excellens doc. do. Card. flo. in cõmen. c. perpendimus. de sen. excõ. vbi dicit ꝙ posito ꝙ papa posset tollere priuilegium datum clericis de quo in. c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. tñ non poterit nisi requisito consilio dñorum cardinalium, ꝛ allegat dictum Joã. mo. in. d. c. super eo. ¶ Accedat ẽt ꝙ voluit ille excelsus doc. Bal. in. l. cum multa. C. de bo. q̃ lib. vbi
24 dixit ꝙ † papa põt infeudare castra ecclesie bene meritis cum ẽt possit imperator illud facere, vt no. in. c. i. de nat. feu. ꝛ Jo. and. in. c. cum venissent. de iudi. sed cum sunt castra pretiosa, aut magna ciuitas d3 interuenire ꝯsensus cardinalium, qr sunt capitulum ecclesie vl̃is, ꝛ accurrate pondera dictum Bal. qr loquitur qñ concedunť bene meritis, qr si ꝯceditur ciuitas bene merito, debet interuenire consensus cardinaliũ quanto magis qñ conceditur non bene merito, ꝛ appensate pondera dictum eius, qr loquitur de consensu cardinalium, ꝛ non de consilio. ꝛ sic Bal. vr̃ sequi istam partem in arduis debere interuenire nedum consilium, sed etiam consensum cardinalium, ꝛ etiam do. Pet. de ancb. in. d. c. super eo. transit cũ dicto Jo. mo. ꝛ ista pars est equior ergo tenenda. l. benignius. ff. de legi. ꝛ. l. proxime. ff. de his que in test. delen. ꝛ in. l. placuit. C. de iudi. ꝛ est salubrior reipublice totius ecclesie vniuersalis ꝛ orbis ergo est preferenda. l. i. ad fi. C. de cad. tol. ¶ Utilitas publica est preferenda priuatis, iuxta illud Lucani. in cõmune bonus. Nec papa d3 dedignari accipere istã partẽ vt ardua faciat cũ ꝯsilio fratrũ, sunt. n. mẽbra sua, vt in. c. felicis. de pen. ꝛ inthronizant eum ꝯsecrando, vt in. c. in noie dñi. xxiij. disti. ¶ Nec obstãt in ꝯrĩ alleg. primo cũ dr̃ ꝙ nemo põt prescribere ꝯ supremã ptãtẽ pape, qr in casu isto cardinales nõ acquisiuerũt hoc ex prescriptione, sed imo hñt ex dispõne iuris diui-
25 ni, vt in. d. §. rõnibus. ¶ † Scd̃o ẽt posset dici ꝙ pp hoc non prescriberet̃ ꝯ supremã ptãtẽ pape, qr l3 cardinales ꝯsulãt sibi, tñ papa est ille q ardua facit. vnde hoc casu cardinales nõ derogãt ptãti Petri ꝛ suoꝝ successoꝝ, imo illã coadiuuãt, facit q̃d in sil'i hr̃ p glo. in cle. ne romani. de elec. ꝛ in. c. vt animaꝝ piculis. de ꝯsti. li. vj. ꝛ no. Bal. in. l. programa. C. cõmina. vel epist. vc3 ꝙ eps põt p suã ꝯstõnẽ coadiuuare ius cõe, l3 illud tollere, aut ei derogare nõ posset, ita est dõm in ꝓposi

to. ¶ Item posset etiã aliter dici q dñi cardinales dñr mẽbra pape, vt in.c.felicis.de pen.in.vj.ideo si mẽbra ꝛ corpus sunt faciunt vnum, ꝛ idẽ cõpositũ, vt dicimus q papa ꝛ cardinales sunt vnum ꝛ idẽ, qꝛ tanq̃ mẽbra pape non vñr hoc facere contra prãtem pape. facit qđ in simili dixit Bal.in.l.fi.C.de impu.vbi dicit q estimũ prĩs dr̃ esse estimũ filij, ꝛ alleg.glo.in.l.ij.C.qui eta.se excu.li.x. Et idẽvoluit in.l.non plures.C.de sa. san.eccle.ꝛ in.l.diximus.§.si pater cum.l.seq.ff.de excu.tut.ꝛ in.l.i.in prin.ff.ad sille.ꝛ in addi.quas fecit ad Spec.in ti.de censi.ad fi.ꝛ bene facit quod ipse not.in.l.sciendum.ff.qui satisd.cog.ꝛ Bar.in.l.cũ scimus.C.de agri.ꝛ censi.lib.xi.

Ex istis tollunt̃ ex toto multa superius argumentata in ꝯtrariũ. ¶ Et ad formã argumẽti cum dicitur qđ papa habet supremã potestatem. Circa hoc accurate est ponderandum, qꝛ aut nos loquimur in iurisdictione tpali, aut in iurisdictione spãli. Primo casu iurisdictio pape est prescriptibilis. faciat dictũ Bald.in cõmen.l.ij.in.viij. col.C.de serui.ver.vi.quero.vbi dicit q papa põt prescribere iura prescriptibilia ꝯ impatorem, ꝛ impator põt prescribere ꝯ
26 eũ. Unde in terris imperij põt † papa prescribere iurisdictionẽ tpalẽ, qđ intelligo quo ad exercitiũ, sed quo ad habitũ non est necesse, qꝛ quo ad habitũ hꝫ iurisdictionẽ tpalẽ papa, vt nota.in.c.nouit.de iudi.ꝛ imperator posset prescribere iurisdictionẽ tpalẽ in terris ecclesie ꝯ papam, ꝛ ẽt priuate persone in terris tpaliter subiectis ecclesie, ꝛ dicit fuisse dictum Inno.

¶ Sed in his quibus papa hꝫ plenitudinẽ ptãtis vt est in iurisdictione spũali nullus prescribere posset. Dicit ẽt q ecclesia romana põt amittere iurisdictionẽ tpalẽ ꝑ ꝑ prescriptionẽ legitimam centũ annoꝝ. Unde dicit Florẽtinos posse prescribere aliquod castrũ ecclesie romane tenẽdo illud bona fide. secus si essent subditi ecclesie, qꝛ non possent prescribere ꝑ malam fidem. ꝛ ideo r̃ndetur ad formam argumẽti. Nemo prescribere põt ꝯ supremã ptãtẽ pape ꝓcedit in spũalibus, sed in tpalibus vt est in terris tpaliter subiectis ecclesie bene prescribi põt. Et cum dicit̃ ergo cardinales non potuerunt prescribere hoc procedit in spũalibus, sed in tpalibus non ꝓcederet, ꝫ in casu isto cardinales hoc hñt de iure diuino, iõ non opꝫ insistere prescriptioni. ¶ Nec ob.cum dr̃ q in celo solus Deus oĩa põt. ita ꝛ in ecclesia militante solus Papa, qꝛ fateor hoc esse veꝝ regłr, ꝫ in multis casibus hoc fallit vt in factis fidei. quo casu dꝫ ꝯgregare ꝯcilium, ꝛ in arduis requirere ꝯsilium cardinalium, vt in.d.c.anastasius.ꝛ ibi glo. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q ptãs cardinalium est a papa, qꝛ procedit quo ad qđ ꝛ accidentaliter. ¶ Sed vt papa faciat ardua cum ꝯsilio eoꝝ non ha-
27 buerunt hoc a papa, sed in veteri testõ, vt dictũ fuit. ¶ † Nec ob.c.fundamenta.§.decet.qꝛ text.intelligunt̃ in his que non sunt ardua. vnde poterit papa petere vel non petere consiliũ cardinaliũ in his que non sunt ardua, secus in his que sunt ardua. Et lꝫ ille tex.loquatur vłr nihilominus restringit̃ ꝛ limitatur non habere locũ in his que difficilia sunt per.d.§.rõnibus. tum ẽt qꝛ ille tex.loquitur per verbum decet q in principe vr̃ importare necessitatem vt dictum fuit. ¶ Nec ob.cum alleg.glo.in.d.§.decet.qꝛ illa glo.loquitur generaliter, iõ restringitur ꝛ limitatur non procedere in arduis per.d.§.rationibus. ¶ Nec ob.cũ dr̃ q maxima est auctoritas glo.qꝛ concedo, sed in casu isto illa glo.non dicit ꝯriũ, qꝛ procedit in his que non sunt ardua, secus in arduis. Item qꝛ ꝯ illam glo.est glo.Jo.mo.tenẽtis ꝯriũ in.d.c.j.de scis.in.vj. ¶ Nec ob.cũ dixit do.Dñi.nõ esse credẽdũ Jo.mo.cũ fuerit cardinalis, ꝛ conatus fuerit ðfendere ptẽ cardinaliũ, qꝛ ipse nõ ꝓbat q tpe quo dixit h̄ erat cardinalis. Et si dicat̃ imo fuit cardinalis qñ hoc dixit vt patet ex dicto Jo.an.in nouella in proemio sexti, qꝛ ad hoc r̃ndeo procedere quãdo solus Jo.mo.hoc dixisset, sed qñ hꝫ multos illustres doctores contestes qui illud ẽt affirmant tunc ex ꝯfirmatione aliorum tollitur illa suspitio. iste est tex.valde sing.in.l.si quis ex argẽtarijs.§.sed si oẽs.in ver.qđ si humilis, ꝛ deploratus vnus ediderit.ff.de eden.ꝛ ideo dixit
28 Ang.in ꝯs.suis ꝯs.j.† q dictum testis domestici sustẽtat̃ ex dicto aliorum testium habiliũ. ¶ Nec ob.cũ allegant̃ auctoritates excellentissimoꝝ doctoꝝ in fauorem summi pontificis, iuxta illud qđ preclare scriptum est apud Lucanum.

Quis iustius induit arma.
Scire nephas magno se iudice q̃sq; tuet̃. Nam pro ista opi. sunt ꝛ optimi ꝛ maximi iuris interpretes, ergo standũ erit opinioni que melioribus rationibus ꝛ subtilioribus motiuis mouetur, vt est tex.sing.in.c.capellanus.de fer.ꝫ rõnes magis vrgẽtes extãt in fauorẽ dñoꝝ cardinaliũ. Nec ob.cũ dr̃ cõem opi.esse in ꝯriũ vt voluit Alb.de ro.qꝛ hoc põt negari sibi q imo cõmunis opin.erat in fauorem cardinalium q euidenter apparet, qꝛ in fauorem eoꝝ fuit obtentũ ꝛ iudicatũ olim, vt dixit Jo.mo.in.d.c.j.ꝛ ita ẽt r̃ndeo ad Domi. Itẽ ẽt posset r̃nderi posito non tñ ꝯcesso q opinio cõis esset ꝯ dños cardinales, nihilominus posset ꝯuinci illa cõis opi.per tex.l.quẽ doctor iuuenis inuenire, vt est casus sing.in.l.j.§.opꝫ.C.de vet.iure enu.vbi est tex.q doctor iuuenis sepenumero melius sentit in aliquo articulo quã senserit alij prudẽtissimi, qꝛ clemẽtissimus Deus melius aperuit ingeniũ eius quã ingenia aliorũ prudẽtissimoꝝ. ¶ Et ideo pulchre dixit bea. Hierony.in ꝓlo.biblie.hec doctus Plato nesciuit.hec Domesthenes eloquẽs ignorauit. Abscõdã (inqt) sapiẽtiã sapiẽtibus, ꝛ imprudẽtibus reuelabo.ꝛ iõ ꝯgrue dicebat Jo.and.in.c.i.de ꝯsti.
29 in nouel. † cõem opi.ꝯuinci posse. Nec ob.cũ dicebat̃ q esset submittere sedẽ apostolicã, qꝛ r̃ndeo imo est coadiuuare sedeꝫ apostolicã, vt ꝯgruẽtius regat ꝛ facilius sustineat onus ecclesie vłis. ¶ Nec ob.cũ alle.c.cũcta ꝑ mũdũ.ꝛ.c.saluo ꝛ similia, qꝛ solus Papa dr̃ facere lꝫ requirat ꝯsensum cardinalium, qꝛ sunt vnũ corpus, vt dictũ est, ꝛ ista pars mihi de iure vr̃ verior ꝛ per eã melius ꝓuidet̃ ꝛ ꝯsulit̃ humano generi. Nihilominus adhereo decisioni sancte mr̃is ecclesie. ꝛ ex istis elicit̃ ista ꝯclusio, quod Papa dꝫ exercere ardua interueniẽte fratrum ꝯsilio. ꝛ si secus fecerit, veniunt reuocanda.

SUMMARIUM

1 Cardinalis filiusfamilias nunquid testamentum cõdere possit, ꝛ de quibus bonis.2.5.7.12.15.ꝛ quid de alijs.17.
Clerici filijfamilias disponere de bonis suis nũquid possint.
Patria potestas an ꝛ quando filium impediat testari.
2 Milites seculi cum celestibus equiparantur militibus.
Intellectus auc.licentiam.C.de epis.ꝛ cle.6.
3 Clericus an tenetur operari ecclesie a qua percipit alimenta, ꝛ in quibus.
Uxor operari heredibus viri a quibus alimenta percipit intra annum tenetur.
4 Amoris liciti ardor effectum clausule codicillaris operatur.
Clericus de acquisitis in missis nũquid testari possit, ꝛ de quibus etiam bonis.
5 Episcopus de acquisitis intuitu ꝑsone vtꝝ disponere possit.
Et quid de alijs bonis.
6 Cardinales equiparantur episcopis quo ad quid.
7 Sacerdos simplex nunquid de acquisitis testari possit.ꝛ qđ de sacerdote administrationem habente.24.
8 Testamentum cardinalis aut episcopi nunquid possit querelari.ꝛ quid de alijs inferioribus.9.
Intellectus auc.presbyteros.C.de epis.ꝛ cle.
Militum seculi in condendis testamentis priuilegium.
10 Presumptio dissoluẽde obłonis lꝫ ad antidora est in specie.
Limitatio ꝛ restrictio ad.c.requisisti.de testa.
11 Xenia vxori per consanguineum viri facta nunquid soluto matrimonio acquirantur viro.
Uerbum libere quid importet.
12 Ecclesia pupillo equiparatur.
13 Prelatis in fraudem ecclesie alienis nominibus emẽtes qua obuiatum via.
Cardinales in emptionibus nunquid teneantur ad nomen ecclesie scripturam facere.
Solum quando cedat edificio.
14 Cardinalis nunquid de pecunia ex cardinalatu quesita edificare possit, ꝛ cui edificium acquiratur.
15 Consuetudo quod clericus possit de bonis acquisitis per ecclesiam testari vtrum valeat.
16 Epi nunqđ donare possint de bonis ecclesie immobilibus.
Et quid de cardinalibus ꝛ reliquis ecclesiasticis.
17 Donatio remuneratoria licet metu facta est irreuocabilis. ꝛ de priuilegijs donationis remuneratorie.
Remunerationis causa iura laxantur.
18 Donatio remuneratoria est quedam permutatio.
19 Facultates non presumuntur.
Regula quilibet presumitur bonus quomodo intelligenda.
Scolaris presumitur pauper.
20 Cardinalis diaconus vtrum possit testari.
Bona cardinalium vnde videantur quesita.

Franciscus

Franciscus Petrarcha vates clarissimus, & summus orator fuit archidiaconus Parmensis.
21 Uxor in dubio vñ ꝺ bonis mariti quesiuisse. & qd de adultera.
Concubina de bonis amasij videtur in dubio quesisse.
22 Similitudo scdm rudem, & simplicem figuram sumi non debet sed a rationis radice.
Officialis fisci in dubio an quicquid habet presumatur de bonis fisci habuisse.
23 Tiranni qño cum eorum officialibus rationem ineant.
Hospitalis rector vnde presumatur bona habuisse.
Filiusfamilias in dubio vnde videatur quesisse.
24 Cardinalis diues tempore promotionis vnde bona habuisse videatur in dubio.
Probandi onere grauatur qui non possidet.
25 Judex ex circunstantijs nonnunq̃ presumit.
Juramentum in litem ecclesie quando deferendum.
26 Probandi onere qui grauari debeat ecclesia an heres prelati cui bona relicta sunt vt illi succedat.
27 Ecclesia ratione presumptionis iuris quam pro se habet etiam in ciuili possessione excusatur a dolo & culpa.
28 Regula qꝺ actori incumbit onus ꝓbandi qño ꝓcedat.
Prelatus & tutor an & in quo eqparētur, & in quibus differāt.
Tutor non potest constituere procuratorem ante litē. & ꝺ eius potentia. 29.
29 Prelatus de bonis ecclesie potest pauperes consanguineos sustentare.
Tutor pōt testatorē inducere ad sibi relinquēdū & nō pupillo.
30 Joannis andree preceptor quis fuerit.
Prelatus nunquid preferre teneatur res ecclesie suis.
Argumentum de vno ad reliquum quando valeat.
31 Heres prelati occupans rem possessam a prelato nunquid incidat in penam.
Actio expilate hereditatis vel remedium edicti adriani nūquid ecclesie competat.
32 Lex si quis in tantam habet locum in personis ecclesiasticis. & de illius intellectu.
33 Bona ex conditione. l. si quis in tantam, quomodo ecclesie acquiri dicantur.
34 Incrementa an veniant in hereditatis petitione & quando.
35 Augmentū collectarum cui veniant emptori an venditori.
Dotis occasione pena consequuta viro nunquid soluto matrimonio per virum refundenda.
36 Pedagij non soluti vel fraudati pena ad quem pertineat ad emptorem, vel venditorem.
Pena maleficiorum fisco applicatur.
37 Fructuum appellatione datum propter iocundum aduentum non continetur.
38 Iniuria dignitati ecclesiastice illata cui applicanda.
39 Heres in multis differt a successore.
Actio iniuriaꝝ nūqd cōpetat ecclesie ꝓ iniuria prelato illata.
40 Prelatus nunquid possit testari de penis acquisitis super rebus ecclesie. 52.
Prelatus carens propinquis quem preferre debeat in bonis patrimonialibus. 42.
41 Nepotum appellatione qui veniant.
Testandi libera facultas pacto an lege tolli possit.
42 Lex maioris est potentie q̃ priuatorum pactum.
Amicus potest pro amico beneficium impetrare.
43 Cardinalis vtrum possit nepotibus bona in cardinalatu acquisita donare.
Fraus inter coniunctos de facili presumitur.
44 Clerici victu, & vestitu contenti esse debent.
Ecclesia vendicare potest acquisita de bonis suis.
45 Clericus nūquid de bonis ecclesie faciat fructus suos. 47.
Clericus de bonis ecclesie nūquid eleemosinā facere possit.
46 Differentia inter clericū habētē administrationē & simplex beneficium habentem nunquid aliqua sit.
47 Clerici quibus equiparentur in iure.
48 Suum esse dicitur duobus modis.
Hospitalia non dicuntur proprie beneficia.
49 Beneficiatus nūqd possit donare fructus bñficij iter viuos.
50 Consuetudo de fructibus beneficij pendentibus vt veniant ad heredem an valeat.
51 Uiuēs equiparatur vsufructuario & moriens vsuario.
Eps quartā mortuarioꝝ recipiens nūqd illā donare possit.
Tutor relictum tutele intuitu an possit remittere.
52 Succedendi ius per cardinalatus dignitatē nūquid amittat.
53 Religiosus effectus cardinalis nūqd testm̄ condere possit.
Cardinalis per testm̄ minus solēne nūquid succedere possit.

¶ Tertia questio Basilica prime partis.



Nunc vero tertiam basilicam questionem disputandam domine metuēdissime assumā, in qua omne ante querēdū erit. 1 † Utrum filiusfamilias effectus cardinalis possit vltimā condere volūtatē, & de qbus bonis. Quo ad primuz ostendo sic formaliter. ¶ Omnis clericus in patria potestate ꝯstitutus pōt vltimā volūtatē ꝯdere. iste est tex. in auc. pſbyteros in ver. lectores, & oēs quos clericos appellamus. C. ꝺ epiſ. & cle. lz in. l. sacrosancte. eo. ti. dicat̄ de presbytero & diacono, & alleg. no. tex. in. c. qr nos. de testa. & ibi Host. intelligit illuz tex. in clerico filiofa. vt possit ꝯdere vltimā volūtatem. Sz domini cardinales sunt clerici, & ēt diaconi, vt dixit gl. in cle. j. de eta. & quali. ergo poterūt vltimā volūtatē ꝯdere. Faciat ꝓ hoc tex. sing. in. c. cū ꝑ exēptionē. de priui. in. vj. vbi si clerici sunt exempti, ergo multomagis erūt exēpti canonici. ita dicamus i ꝓposito, si ꝯstituti in ordine diaconali, & subdiaconali & in ordinibus inferioribus possint vltimam voluntatem facere, ergo longe magis poterūt do. Cardi. ¶ Faciat ēt, patria potestas impedit filiū posse testari. l. seruū. & l. pe. C. qui test. fa. pos. & l. qui in potestate. ff. de test. & no. in. l. tā is. ff. de do. cau. mor. sed Cardi. sunt liberati a iugo & ptāte paterna. vt ample dictū extitit. s. in. j. q. ergo Cardi. lz sit filiusfamilias poterit ꝯdere testm̄ cū sit liberatus ab illo iugo paterno. ¶ Faciat ēt, eps pōt facē testm̄, lz habeat patrē, qr epat⁹ liberat eū a patria potestate, vt in auc. sz epalis dignitas. C. de epi. & cle. ergo multomagis cardinalis cum sit summus gradus in ecclesia post papatum vt di-
2 ctū fuit in. j. q. Faciat ēt † milites seculi & milites celestis militie equiparantur. l. miles. ff. de re iudic. l. ij. §. miles. ff. de his q no. infa. l. milites. C. loc. l. stipendia. C. de exe. rei indi. c. studeat. l. di. & qꝺ no. in. c. odoard⁹. ꝺ sol. Sz milites filijfamilias pñt facere testm̄, ergo multomagis & cardinales, & sic stat cōclusio firma, cardinales lz habeāt patres posse facere testm̄. & multo clarius si nō haberēt patres. Facit qꝺ dixit Bal. i auc. Iniam. C. ꝺ epiſ. & cler. vbi dixit illā auc. nō hr̄e locū in religioso ꝓmoto ad Cardi. ergo sentit qꝺ clericus secularis ꝓmotus in cardinalē poterit facere testm̄. ¶ Sed de qbus bonis poterit testari, dicas qꝺ si est eps cardinalis, tūc poterit testari de oibus que ante cardinalatū habuit. Si vero post cardinalatū acquisiuerit iure cognationis vsq ad. iiij. gradū, tūc ꝺ illis poterit testari, & hoc ꝑ tex. exp̄ssum. in auc. Iniam palleg. & lz ille tex. loquat̄ ꝺ epo, tñ idē in cardinali, vt sentit ibi Bal. & est rō, qr intra. iiij. gradū relicta cardinali, vel epo p̄sumunt̄ relicta ꝑsone intuitu nō dignitatis, vel ecclesie. & ꝓcedit siue veniant ex agnatione, siue cognatione ꝑ tex. in corpe vnde sumit̄ in ver. ex genere sibi ꝯiuncto. Nā illud verbū ex genere, pōt intelligi late siue ex agnatiōe siue ex cognatione. ¶ Si vero Cardinalis tpe ꝓmotionis nō habebat aliqua bona, sed erat industriosus vel doctor solēnis q ex cōsilijs multa acquisiuerat vel faciebat facta maximoꝝ regū & multa lucrabat̄ an ꝺ his poterit testari.
3 Ja. bu. in. d. auc. Iniaꝫ dīt qꝺ nō, qr tenet̄ opari † ecclesie a qua percipit alimēta arg. l. qꝺ in vxorem. C. de ne. ge. facit in simi. gl. fin. in. l. sicut. ff. de ope. lib. ꝑ quā gl. dixit Saly. in. l. i. §. exactio. C. de rei vxo. ac. qꝺ vxor tenet̄ operari heredibus viri intra annū a qbus recipit alimēta, & ad hoc reputauit illā gl. sin. Simile dixit Bal. in. l. de alimētis. C. de trans. & l. si stipulata. ff. de do. int. vi. & vxo. & Ang. in. l. assiduis. C. q po. in pig. ha. & in ꝯsi. cxxxix. & do. Abb. in. c. literas de resti. spo. & Jo. de imo. in. c. tuis. de prebē. Sed. d. Bar. de sali. ibi tz contrariū dicit. n. qꝺ nō dꝫ operari ecclesie nisi circa diuinū officiū & conseruationem suoꝝ iuriū & bonoꝝ. l. qui sub. pretextu. C. de sacr. san. ec. & pp hoc alimēta percipiūt ab ecclesia, & nō simpliciter vt alimenta, sed vt redditus & fructus sibi cōcessos. Idem seq tur insignis doctor Bal. pusi. ibi vbi dicit nō esse veꝝ qꝺ qcqd acquirit administrator ecclesie acquirat ecclesie, nisi sit administrator regularis. puta Abb. vel abbatissa. xviij. q. i. c. statutum. & rō est ꝫm eum, qr clerici seculares possunt operari sibi, nec tenent̄ operari ecclesie nisi in diuinis. alleg. Inno. in. c. cū in officijs de testa. & pro tanto dicit se ponere vnam conclusionem, quod si amicus non perfunctorie, sed intima amicitia re-

linqueret aliquid epo vel prelato seculari, qd talis prelatus ⁊ in vita ⁊ in morte posset de talibus disponere, qr presumitur qsi tum intuitu psone non ecclesie pp nimiā amicitiā precedētē. argu. l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de leg. ij. bene faciat glo. que allegat pro singulari. in. l. in testamento. ff. de fideic. liber. ⁊ glo. in. l. si iure. C. de test. manu. que est similis, ⁊ ibi dicit bal.
4 qd† ardor liciti amoris operat effectus clausule codicillaris.

Ego vero sequor dictum tantorũ patrum Bald. ⁊ Saly. ⁊ alleg. no. tex. in. c. qr nos. de testa. in ver. qd paterne successionis, vl cognationis intuitu, aut artificio aut dono consanguineorũ, aut amicorũ, ⁊ sic videt ibi casus pro opi. tantorũ doctorũ illustriũ. Faciat ēt pro hoc. c. relatum el. ij. §. ceterũ in ver. que ex here ditate, vel artificio, vel doctrina puenjunt, de testa. ergo mul tomagis idē dōm est in dominis Cardi. ar. c. cũ p exemptionē de priui. in. vj. faciat ēt, qr si clerici seruientes ecclesie particu lari quicqui querunt ex industria, ⁊ opera sua q̃tomagis idem erit in dominis Cardi. qui insistũt die, ⁊ nocte pro ecclesia vni uersali, arg. l. bñ a zenone. C. de quad. presc. ¶ Faciat ēt qd di xit Jo. an. d. Ant. ⁊ d. Pet. in. c. qr nos, palle. qd si cleric⁹ lucratus est, qr fuit capellanus alicuius dñi, vel pricipis q mul ta sibi donauit qd de illis talibus poterit cdere testm̃ tenuit ibi Host. faciat glo. Inn. ibi que dicit idē dicimus si rōne offi cij vel seruitij aliquid quesiuit. lz cōiter illa glo. Inn. non hēat. Faciat qd dixit Ja. but. in auc. presbyteros. C. de epi. ⁊ cle. vbi dicit q illa que eis cferunt rōne dignitatis, ⁊ officij qd habent puta pro missis dicēdis, vel orationibus illa querunt sibi, ⁊ de illis possunt testari, ⁊ disponere, ⁊ idē ēt voluit idē Jac. in. d. l. sacrosan. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ seqt do. Ant. in. d. c. qr nos. ⁊ idem seqt ibi do. Car. dicēs tale acquisitũ censeri acquisitũ intui tu persone, ⁊ nō contēplatione ecclesie qd dicit esse singu. notā
5 dum, ita dicamus in casu nostro. †Si cardinalis multa que fierit ex largitate, ⁊ munificentia principũ pp seruitia que car dinalis prestitit qd talia bona nō acquirunt ecclesie, ⁊ de illis poterit testari ⁊ disponere prout voluerit, nec dz esse inferioris cditionis cardinalis, quā sit simplex sacerdos, ⁊ p ista vr ve rius esse. d. Saly. ⁊ Bal. in preal. auc. lniam. ⁊ mirũ in modũ placebit istis venerādis patribus do. Cardi. Se certe di. Ja. but. videtur verius. faciat qd dixit reuerēdus do. Abb. in. c. j. de testa. vbi vr casus ẽm vnam lec. qd quicquid acquirit in tuitu psone eps pōt disponere ẽm suũ libitũ. ⁊ idem dicit dicen dũ esse de eo sicut de simplici clerico. ⁊ alle. d. c. qr nos, qd ōt bñ notādũ, qr iura apte hoc nō dñt de epo, ⁊ idē ēt tenuit in. d. c. qr nos, ⁊ sic cōcordat cũ Saly. ⁊ Bal. lz eos non viderit.

Et licet auctoritas tantorũ patrũ grā dis sit. tñ in criũ videtur esse veritas. ⁊ videtur tex. formalis contra eos. in. d. auc. lnia. in versi. ceteris rebus ab eo alio mō acquisitis domi nio ecclesie reseruatis. vbi eps potest testari de rebus ante epi scopatum quesitis, ⁊ de rebus sibi relictis a cognatis. De ce teris vero rebus ab epo alio modo acqsitis remanebunt in do minio ecclesie. Cum ergo ille tex. ponat regulam generalē qd exceptis bonis acquisitis ante epatum, vel acquisitis cognatis omnia bona aliter quesita per episcopum sunt in dominio ec clesie, ⁊ sic probat formaliter q sine acquirat ex industria sine ex seruitijs acquirit ecclesie. Ergo idem dicendum est in Car dinali siue sit eps cardinalis siue presbyter, aut diaconus car
6 dinalis, qr cardina. equiparantur episcopis quo ad quid† cum habeant quasi epalem iurisdictionē in titulis suis, vt no. Joan. mona. in. c. i. de scisma. lib. vi. ⁊ doc. in. c. bis qui. de maiori. ⁊ obedi. ⁊ qd no. in. c. qr piculosum. de sen. exc. li. vi. ⁊ iō Bal. in. d. auc. licētiam dicit illam non habere locum in religioso p moto in Car. ⁊ sic sentit qd in clerico seculari pmoto in Car. habeat locũ ⁊ p consequens sicut episcopus tenetur operari p ecclesia, vt ibi est casus. ergo ita cardina. ¶ Scdo faciat text. in. c. fixum. xij. q. v. in ver. hereditaria successione acquisiuit. vbi tex. dicit faciat episcopus quicquid vult de eo qd acquisi uit ex hereditaria successione. ⁊ in. c. j. ea. cā ⁊. q. dicit tex. q d rebus quas ante episcopatum acquisiuit quicquid iudicare vo luerit non vetetur, coniunctis illis duobus capitulis probatur indubitanter, qd si post episcopatum acquisiuit eps p aliā viaz q̃ per successionē acquiritur ecclesie, ergo sequit q si pp serui tia sua acquisiuit illud est ecclesie. Nec. d. c. qr nos probat opi nio. contrariā. loquit enim de clericis, ⁊ non de episcopis, ⁊ sic de habentibus administrationē, ⁊ ita ēt loquit formaliter. d. c. relatum. §. ceterum. ⁊ ista differunt satis sacerdos simplex pōt testari de fructibus beneficij, sed sacerdos habens administra tionē nō, vt est gl. sing. ⁊ melior de iure in. c. presenti. de offic. ordi. lib. vj. ⁊ voluit Hos. in. c. requisisti. de testa. Et ideo pul chre dixit Bal. in. d. auc. licentiam qd simplices sacerdotes qui nullam habēt administrationē ecclesiarũ quicquid lucrant ex suis laboribus non pertinet ad illam auc. sz pertinet ad di ctam auc. presbyteros. Et sic sentit euidenter qd sacerdotes habentes administrationē quicquid lucrant ex suis laboribus
7 spectat ad ecclesiā in qua administrant. Cum ergo† isti vene randi patres do. Cardi. habeāt administrationē totius eccle sie vniuersalis quicquid acquirunt ex suis laboribus acquirũt ecclesie. fateor qd si esset episcopus habens dignitatē sine ad ministratione, qr episcopatus suus esset in sarracinia qd in eo non habeat locum. d. auc. lniam, qr nō potest dici habere ad ministrationem ideo cessat rō presumptionis. d. auctē. licentiā pro euidentia contrarij. ¶ Simile habemus in filio, ⁊ seruo ne cessario herede patris qd antēq̃ immisceat se in bonis, ⁊ ad ministrationem hz separationem bonorum, nec officit sibi nu dus, ⁊ solus titulus sine administratione, ita singulariter dixit Bal. in. d. auc. licentiam. ⁊ isto casu acquireret sibi episcopus ex suis laboribus. q bene no. pro dñis episcopis nulla tenenti bus. ¶ Nec ob. alleg. in contrarium, qr loquit in sacerdotib⁹ simplicibus. ⁊ ista via est tenenda, qr per eaz magis fauetur ec clesijs, arg. sunt ⁊ persone. ff. de relig.

Et ex istis elicitur conclusio notabilis q quicqd cardinalis si ue sit eps siue presbyter, aut diaconus acquirit ex industria sua acquirit ecclesie. ¶ Sed pone qd cardinalis facit testm̃ de ac quisitis per eum nō facta mentione de parentibus, vel liberis an possit querelare vel annullare testm̃. gl. in auc. presbyteros preallega. dicit qd non vt euitetur legũ correctio. l. precipimus
8 . C. de ap. l. sancimus. C. de test. †Sed testamentum factum ab episcopo, vel presbytero vel diacano nō subijciebat querele. l. sacrosancte. ⁊. l. cum lege. C. de episco. ⁊ cle. ⁊ qd hr in. l. fin. C. qui testa. fa. pos. Et ad dictam aucten. presbyteros respondet qd legitima petitur per conditionem ex illa. l. ⁊ hoc sequutus est Jac. but. ⁊ multi alij. ⁊ Bal. ibi. ¶ Sed contrariuz tenuit glo. in. l. pap. ff. de inoffi. testa. ⁊ in rub. ff. si quis a parē. fue. ma. ⁊ in. l. fi. C. de inof. test. ⁊ in auc. in testamento. C. ad treb. ⁊ hāc opi. sequit Ja. da are. ⁊ Jac. de ra. ⁊ seqt Saly. in. d. auc. pres byteros. ⁊ dicit esse casum in auc. vt cũ de app. cog. §. si tales, ⁊ dicit probari in. d. auc. presbyteros. dum ille tex. vtit ver. preci pimus, ⁊ non dicit pmittimus, vt ibi late per euz, ⁊ facit qd no. Bar. in auc. ex cā. C. de lib. pre. ¶ Sz. d. Abb. in. d. c. qr nos dicit videri ibi casum de ista. q. qd testm̃ clerici non infirmatur ex preteritis parētũ, vel filiorũ, lz legitima portio eis debeatur, ⁊ hc dicit importari per verbũ libere positũ in illo tex. ¶ Al leg. ēt, miles seculi hz hoc priuilegium vt testamentũ eius non rumpat ex preteritis illarũ psonarũ. ergo fortius hoc habēt mi lites celestis militie. alle. in simi. gl. in. l. miles. ff. de re indi. ⁊ refert hoc sentire Bar. in auc. si qua mulier. C. de sac. san. ec. lz ibi loquat de ingrediēte religionē. Ratio tamen sua concer nit clericos seculares, ⁊ ita dicit posse intelligi. d. auc. presby teros. ⁊ alleg. qd no. fede. de se. cōsi. lv. ergo multofortius idē dicemus esse in testō cardina. in casu quo potuit testari, vt testa mentũ eius non subijciatur querele. ⁊ pondera tex. in. d. l. sacro sancte. in ver. si qñ eis libitũ fuerit testādi, vel donādi libera fa
9 cultas concessa. †vbi per illũ tex. pater non poterat querelare testm̃ filij effecti episcopi, vt est ibi tex. ¶ Cum ergo tex. in. d. c. qr nos vtatur eo. ver. libere. ergo veritas est qd testm̃ nō po terit querelari, sed petet legitima portio cōditiōe. d. auc. psby teros. ¶ Quid si relinquatur cardinali ab eo qui est vltra q̃rtũ gradũ, an presumatur q respectu ppinquitatis legauerit text. in. d. auc. licētiam vr dicere q non, sed gl. Jo. ⁊ Azo. ibi vidē tur sentire, quod imo respectu ppinqtatis, ⁊ facit pro eis text. in. c. reqsisti. vbi dicit quod si ppinquus reliquerit, ⁊ text. in. d. c. qr nos. in ver. dono csanguineorũ, aut amicorũ. ⁊. d. c. rela tũ. §. ceterũ. ⁊. c. placuit. xij. q. iij. in versi. vel successione cogna tionis, ⁊ tex. in corpore vnde sumit. d. auc. lniam. dum dicit de genere. Saly. vero dicit in. d. auc. lniam. Jo. ⁊ Azo. voluisse, quod si intra. iiij. gradũ relinquit presumit respectu psone le gasse, sed extra. iiij. gradũ nō presumit rōne psone, sed ecclesie nisi contra ecclesiam pbet quod respectu persone legauerit, qr forte aliqua verba hoc significantia dixit. alias si ita nō intel lexissent frustra subiecisset illa verba. ⁊ hoc probetur contra ecclesiam, ⁊ ita dicit esse restringendum. d. c. requisisti.

Tu tene

Tu tene contrarium per dictum capitu. quia nos. vbi tex. loqtur de relicto a ɔsanguineis, vel amicis nō habito respectu ad ecclesiā. Unde si relinquit ab amico videtur relictū respectu psone. ergo multomagis si relinquat a ɔsanguineo. in. v. vel. vi. gradu. ¶ Et limita hoc nisi iste consanguineus vl' amicus recepisset aliqd seruitiū a cardinali, vel epo, ⁊ postea sibi legasſ, vel donasset, q2 tūc vr legasse pp remuneratione ⁊ nō habito respectu ad ɔsanguinitatē, vel amicitiā, ar. l. sed si lege.
10 §. ɔsuluit. ff. de pe. here. † Nam presumptio dissoluēde obligationis, lʒ ad antidora est in specie. Alia vero ɔiunctionis est in genere, ⁊ species derogat generi. l. sanctio legū. §. de pe. c. j. de rescrip. regula generi per speciem. lib. vj. ¶ Et ad hoc dicēdū moueor ex gl. fin. ƀm Saly. in. d. auc. lniam. alias in. d. auten. presbyteros que vult qd si ɔiunctus receperit beneficiuʒ ab ecclesia, lʒ leget, qd epo illius ecclesie, nō videtur legare respectu ɔiunctionis, sed respectu remunerationis, ⁊ ita erit dicēdum si coniunctus legaret cardinali. ¶ Limita ēt nisi hoc discerneretur ex qualitate rei quam legaret, puta q2 legaret calicem ⁊ similia, q2 tūc lʒ esset ɔiunctus prelato tū non presumit legasse respectu coniunctionis, sed respectu ecclesie. ideo acqrit ecclesie. facit gl. ⁊ doc. in. c. requisisti. de testa. facit qd dixit Bar. in. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. d vul. ⁊ pup. qd qū quis ducit vxorem ⁊ fiūt multa xenia vxori si fiant a consanguineo vel amico viri videtur facta viro. ideo soluto matrimonio acquirunt viro. secus si fiāt a coniuncto vxoris. ⁊ ita refert se in contingentia facti consuluisse. ⁊ ibi Ang. limitauit nisi esset talis res que conueniat mulieri, † q2 tūc videt data mulieri.
11 secus si esset res, que conueniat marito. Sed certe istud dictum Ang. nō videtur verum, q2 mens donātis omnino contēplata est ipsum maritū, licet res sit que cōueniat mulieri vt ornatior incedat. cum ēt ipse maritus concedat similes res vxori vt ornate incedat. non qd velit qd res sint mulieris. l. si vt certo. §. interdum. ff. commod. ¶ Et inq̄tum dixi de illo verbo, libere. vide no. glo. in cle. dudum. in ver. libere. de sepul. ⁊ tex. in. c. de multa. de preben. c. lʒ eps. eo. ti. lib. vi. gl. in cle. ei q. de eta. ⁊ quali. in. c. lator. de homi. ħr in. c. irrefragabili. d offi. ordi. c. ij. de pcu. lib. vj. c. de illis. de spon. c. bone. el. ij. de postu. prela. c. ij. de temp. ord. li. vj. c. j. de regularibus. eo. li. c. fi. §. fi. de consuet. li. vj. c. statuimus. de regularibus. c. ij. de arbi. in. vi. c. cum dilectus. de consue. c. que in ecclesia℞. d cōsti. l. imperialem. §. caligis, ⁊ ibi Bal. de pbi. feu. alie. p fede. in vsib. feu. facit. c. reprehensibilis. de app. c. si pro pluribus. de preben. in. vj. c. ante triennium. xxxi. d. c. ad petitionem. de accu. c. cū olim. de arb. c. cū nobis. de elec. l. i. C. de sac. san. ec. c. cū plures. de offi. dele. lib. vi. cle. i. vt lit. pēdē. Si vero loqmur de bonis acqsitis p Cardi. intuitu cardinalatus, ⁊ tūc d illis bonis testari n̄ pōt. c. cū i officijs. c. ad hec. ⁊. c. relatū. c. i. de test. c. fixū. xij. q. v. Et pcedit hoc ēt si d pecunia acqsita ex cardinalatu emerit bona noie suo ppo, ⁊ n̄ noie cardinalat⁹ seu
12 † ecclesie, tunc enim talia bona debentur ecclesie. c. inquirendum. de pe cu. cler. l. si vt proponis. C. de rei vend. c. apostolicos. xij. q. ij. l. iij. C. arb. tut. ⁊ in Spe. de emp. ⁊ ven. §. iij. versi. hoc autē scias. Dixit tū Host. in. d. c. inqurendū. qd hoc non bene probat iure, nec tex. in. d. c. inquirendū. hoc pbat si bene inspiciat ƀm eū nec ēt alius tex. in iure, hoc probat qd res empta de pecunia ipsius ecclesie sit ipsius ecclesie, sed longa interpretatio doc. hoc hʒ ⁊ habuit qd sit speciale in ecclesia sicut in milite pupillo qn̄ de eo℞ pecunia emitur res ecclesie, ⁊ ideo glo. que est fin. hʒ do. Car. in. d. c. inquirendum equiparat ecclesiam pupillo. Sed excelsus doc. do. Ant. ibi dicit, qd imo hoc probatur de iure aperto. ⁊ alleg. c. i. de testa. in ver. hec i dominio ecclesie conseruetur. Doc. tamē cōiter transeūt cuʒ dicto Host. Ego dico fore tex. clariorē in. d. auc. licētiam i ℣. ceteris rebus. ab alio modo acquisitis dominio ecclesie reseruatis. vbi est tex. formalis, qd acquisita per episcopum intuitu ecclesie reseruant in dominio ipsius ecclesie. Allego ēt tex. in c. placuit. in ver. quecūq3 predia nomine suo comparāt tanq̄ rerum dominicarū inuasionis crimine teneant. xij. q. ij. ⁊ in. c. sacerdotes. xij. q. iij. ⁊ in. c. fixū. xij. q. v. vbi sunt iura qd ecclesia potest reuendicare dicta bona, ergo presumit dominiū fore apud ecclesiam. l. officium. de rei ven. ⁊ sic sunt iura aperta de eo quod dubitabat Host. Quinimmo cardinalis infideliter facit, si qn̄ emit res de pecunia cardinalatus ⁊ ɔcipit instrumentum nomine suo proprio. tex. est in. c. quicunq3. in versi. ad nomen ecclesie instrumēta debent componere. xij. q. iij. ⁊ in. c. presbyter. in versi. ad ecclesie nomen scripturam faciet. eadē cā, ⁊
13 questione. alias. iij. ⁊ ēt infidelius faciunt † si in instrumēto emptionis non apponūt nomē propriū, sed faciunt apponi nomen alterius in fraudē ecclesie, ⁊ ideo bellissime loquit Bald. in. l. mācipia. C. si quis alteri vel sibi arguendo per illum tex. contra prelatos ementes fundum de pecunia ecclesie, ⁊ faciunt apponi nomen alterius in instrumento emptionis, ne queratur ecclesie.

Sed contra eorum dolū est aperta via secundum euʒ, quia acqritur ecclesie. l. vxor marito. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. fuit elegans dictum Inn. in. c. cū in officijs. de testa. facit. c. inquirēdū preallē. vbi si aliquis probibet ɔtrhere nomine proprio, videt ēt probibitus contrahere nomine alterius. Sed clericus, seu episcopus, seu cardinalis tenet ad nomen ecclesie scripturā facere. vt in. d. c. quicunq3 ergo est phibitus nomine proprio. ⁊ per consequens erit probibitus nomine alterius. ¶ Faciat sin. dic. Bal. in. l. nō dubiū. C. de legi. Statuto inquit cauetur qd magnates possint emere bona immobilia in ciuitate ⁊ reuera ipsi emunt, sed in instrumēto faciunt apponi nomen famuli vel persone similis qd vr ɔ prohibitionē statuti fecisse. Facit ꝙ no. gl. in. c. plerīq3. xij. q. iij. ⁊ in. c. intantū. de simo. Quinimmo audeo dicere qd si cardinalis de pecunia quesita ex cardinalatu fieri fecerit edificiū in solo suo pr̄imoniali qd solū cedit edificio, lʒ regal'r edificiū cedat solo. insti. de re. diui. §. ex diuerso. ista est gl. multū sin. ⁊ pegri. in. c. apostolicos. xij. q. ij. in gl. pe. Sʒ Jo. an. in addi. spe. in ti. de emp. ⁊ vē. §. iij. loco. ver
14 si. hoc aūt scias putat equius esse † ꝙ res essʒ cōis Car. seu clerici ⁊ ecclesie, vt edificiū spectet ad ecclesiā solū ad h'rdes clerici seu Cardi. ⁊ ad sic dicendū monet ne ecclesia locupletet cū aliena iactura. l. nā hā. ff. d ɔdi. ind. ⁊ ecclesia dʒ esse auctrix ⁊ cultrix honestatis ⁊ iustitie. c. i. §. ⁊ si clientulus, de alie. feud. ⁊ facit qd dicit tex. in. c. ex tenore. de fo. cōpe. in ver. ita sum⁹ viduis ⁊ paupibus in iustitia debitores qd alijs iniustitiā facere nō debemus. tū ēt q2 regula est in ɔriū, vt in. d. §. ex diuerso tū ēt q2 non apparet bene expressum in iure qd id qd fit ex bonis eccle. sit ipsius ecclesie, sʒ potius hoc est inductū ex interptatione magistro℞. ⁊ sic vr habuisse respectū Jo. an. ad doctri. Host. supius allega. Tu vero pōdera qd p dicto illius gl. est tex. formalis in. d. c. apostolicos. in ver. Si aūt eps conuictus fuerit construxisse monasteriū de redditibus ecclesiasticis tradat eidē ecclesie ipsum monasteriū. faciat ēt, iura sunt apta qd acquisitū de pecunia ecclesie est in dominio ipsius ecclesie, vt apparet in iuribus supius enarratis. ¶ Nec ob. cū dr qd ecclesia locupletaret cū aliena iactura, q2 illud pcedit in odium ipsius clerici seu cardina. fabricātis nomine pprio cū debuisset fabricari facere noie ecclesie cuius erat pecunia, vt in. d. c. quicunq3. ⁊ in. d. c. presbyter. ⁊ sic iudicādo ⁊ ɔsulēdo nō esset recedendū ab opinione illius gl. p iđ qd no. Ja. but. ⁊ supius late
15 dixi in. l. i. C. q. p sua iurisd. ⁊ limita hāc doctri. † nisi fortasse cōsuetudo disponeret qd cardinalis possit testari de bonis acqsitis intuitu cardinalatus hoc dico p elegātē doctri. oium scribētiū in. c. cū in officijs. de testa. vbi dicūt valere ɔsuetudinē, qd clericus possit testari de bonis acquisitis p ecclesiā. ⁊ dicunt hoc pcedere quo ad bona mobilia modica. ita dixit excellens doc. do. Abb. in. d. c. cū in officijs. ⁊ ideo dicebat do. Ant. in c. cete℞. de do. qd lʒ valeat ɔsuetudo qd prelatus possit donare, pcedit quo ad bona mobilia modica, nō aūt quo ad bona imobilia, q̄q3 modica, nec quo ad bona imobilia pretiosa. ar. l. lex que tutores. C. de admi. tut. ⁊ idē sequit elegās doc. Pe. d ancha. in. c. ij. de do. ⁊ si quispiā diceret amice, hoc pcedit in clerico simplici, nō aūt in clerico habente administrationē per gl. que reputat sin. in. c. presenti. de offi. or. in vj. ⁊ p tex. i. c. reqsisti. de testa. vbi clericus simplex testat de fructibus, habēs vero administrationē nō. Cū ergo cardinales habeāt administrationē totius ecclesie vniuersalis ergo seqt ꝙ ɔsuetudo quo ad eos erit nullius momēti, q2 ad h facile est responsum. ⁊ allega. tex. valde sin. hoc mō ponderatū in. d. c. cete℞. vbi valida est ɔsuetudo ꝙ abbas ⁊ sic religiosus habēs administrationē pōt donare, vt ibi dicit, ergo multomagis valebit ɔsuetudo cardina. vt possint ɔdere testm̄ de quesitis intuitu cardinalat⁹ quo ad modica. ⁊ p hoc limitat. d. Bal. in. d. auc. lniam. vbi dicit qd religiosus pmot⁹ in cardinalē nō pōt testari de suo pr̄imonio, q2 hoc casu poterit testari nedū de pr̄imonio, sʒ de q̄sitis i
16 tuitu cardinalatus. † Sʒ. d. Car. in. d. c. cete℞. dt ꝙ imo pt donar imobilia modica si h dictat ɔsuetudo, ar. c. terrul. xij. q. ij.

Tu vero tene communez opi. quod immo nō possit donare immobilia ꝗꝗ modica. ⁊ hoc per tex. valde elegantē in. l. si fundus ꝗꝗ steri lis. ff. de re. eo. ⁊ faciat. c. vt sup. ad fi. de re. ec. nō ali. ¶ Nec ob. d. c. terrulas, qꝫ loqꝛ eo casu quo res erant minus vtiles ec clesie, ⁊ erat necessitas episcopi distrahēdi illas. ¶ Et ponde ra tex. in. d. c. ceterū. in ver. date rei quātitas, per quē tex. nō esset absurdum tenere opi. do. Car. ⁊ ideo stabit in arbitrio in dicantis considerata veritate rei immobilis. Nec esset ponere os ad celū si diceremus qꝺ considerata dignitate illustri domi norum cardinaliū de qua superius dictū fuit, qꝺ exercere pos sent aliquā largitatē de bonis quesitis intuitu cardinalatus. ar gu. l. cum plures. ff. de admi. tuto. vbi tutor pupilli potest dona re, ⁊ exercere liberalitatem in bonis pupilli ꝓm dignitatez ip sius pupilli. facit singulare dictum Inn. in. c. grandi. de supp. neg. prela. lib. vj. qꝺ gubernator regis pupilli potest exercere liberalitatē ꝓm dignitatem regiam ꝗꝗ rex pupillus sit. ¶ Fa cit qꝺ voluit Ioā. an. ⁊ doc. in. d. c. ceterum, qꝺ si eps consue uit facere milites, ⁊ donare eis si hoc habet consuetudo, ⁊ ibi dixit Host. qꝺ vigore ꝯsuetudinis poterit donare indigenti, sꝫ non nimis. Ita dicamus in dominis cardinalibꝫ qui consueue rūt facere milites, ⁊ exercere circa eos liberalitatē qꝺ possunt

17 et vꝫ ista consuetudo. Limita ēt nisi † cardinalis contulerit tā tum de suo proprio ecclesie quantum vult relinquere alij, quia tūc possꝫ. c. si eps. xij. q. v. c. si qs qualibet. xij. q. ij. ⁊ ꝓcedit ħ qn̄ ante istud testm̄ ꝯtulit de suo proprio, secus si post, qꝛ tunc vr̄ dare ne incurrat penā de qua in. c. admonemus. xij. qō. ij. Ita dixit gl. in. d. c. si quis qualibet. Limita ēt nisi cardinalis vellet remunerare seruitia accepta, qꝛ tūc posset aliqua ꝺ rebꝰ mobilibus ipsius cardinalatus confere in istos tales. c. relatū el. ij. de testa. facit quod hr̄ in. l. iubemus. C. de sac. san. ec. ⁊. c. quicūqꝫ suffragio. ⁊. c. ecclesiasticis. xij. q. ij. ⁊. c. per tuas. ꝺ do na. ¶ Faciat singu. dcm̄ Bald. in. l. si vnqꝫ. C. de reuo. donat. dixit qꝺ dispositio illius. l. non hꝫ locū in donatione remunera toria, facit tex. singu. in. l. metū. in. §. sed lꝫ. ff. ꝙ me. cā. qꝺ dona tio facta metu si est remuneratoria nō reuocatᷓ. facit no. dictum Bar. in. l. iurisgentiū. ff. de pac. qꝺ. l. si quis argentum. C. de do na. non hꝫ locū in donatione remuneratoria. facit no. d. Ang. in. l. sed hoc ita. ff. de re iud. qꝺ exceptio ne quis ꝯueniatᷓ vltra quā facere possit nō hꝫ locū in donatiōe remuneratoria. ¶ Fa cit no. tex. in. l. diuus. ff. ꝺ bo. dam. vbi lꝫ nō possint alienari bo na delata ad fiscū tn̄ ꝑ remunerationem alienari possunt.

¶ Facit no. d. Guil. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de iusti. ⁊ in. ⁊ in. l. j. C. de non preb. sala. lib. x. ⁊ in. l. illud. C. de cano. largi. lib. x. ¶ Fa cit gl. in. l. si dona C. de colla. vbi vꝫ donatio remuneratoria in ter patrē ⁊ filiū. ¶ Facit qꝺ no. gl. in. l. si voluntate. C. de dot. ꝓmis. ⁊ in auc. vnde si parēs. C. de inof. test. ⁊ in. l. ij. §. postea. cum amplius. ff. de ori. iur. ⁊ in. l. non omnis. §. fi. ff. de re milita.

18 ⁊ in. l. si pater. §. j. ⁊ glo. in. l. aquilius regulus. ff. de do. ¶ † Et ideo pulchre dicebat Bal. in. l. sed si lege. §. consuluit. de pet. here. ⁊ qꝺ donatio remuneratoria est quedam ꝑmutatio. ⁊ ista faciunt ad testm̄ Reuerē. do. dn̄i Iac. ꝺ sabel. Cardi. ꝺ excel sa domo de sabellis. iuxta illud qꝺ scriptū est ꝑ Virgi. lib. xij. de gente sabella, q postea fuit ꝓmotus in papā ⁊ vocatus Ho nor. quartus q fecit donationē ⁊ testm̄ ꝺ suis pr̄imonialibꝰ ⁊ ꝺ castris, ⁊ ꝺ terris acqsitis ex pr̄imonio, qꝛ potuit ꝺ illis testari.

Et ex istis potest inferri ad arduā questio nez que fuit oliz ꝺ facto, Cardi. Pergamēsis fecit magnā donationem bonoꝝ nepoti suo. fuit refricatū in dubiū an talis donatio valuisset. Et refert practicus doctor Albe. de ro. in auc. lniam. C. de epis. ⁊ cleri. se illā. q. habuisse, opponebatᷓ qꝺ ꝺ iure talis donatio non te nebat, ⁊ ad hoc alle. auc. licentiā preal le. que presumit qꝺ illa bona fuerint ecclesie Ro. ⁊ ꝑ aduocatos partis aduerse addu cebatur in ꝯtrariū auc. presbyteros. C. de epis. ⁊ cleri. que con cedit diacono ꝑtātē testādi. ⁊ ipse erat diaconꝰ cardina . s. Ni co. in carcere tulliano, que auc. est posita post illam. ⁊ dicebatᷓ qꝺ auc. lniaz loqꝛ solū i epis ⁊ alijs administratoribus. ⁊ dicit Alb. qꝺ talis oppositio ꝓcedit de iure ciui. ⁊ subdit. ꝗnimo ꝺ iure ciui. nō ꝓcedit ēt in diacono, sꝫ de iure canonico vr̄ tex. in diacono ⁊ quolibet clerico nō hn̄te tpe ordinationis sue bona vt qcqd habere reperiatᷓ postea post ꝓmotionē presumatᷓ esse ecclesie ꝑ tex. in. c. placuit. xij. q. iij. quē dicit idē Albe. se alle

19 gasse in illa. q. Et dicit qꝺ † onus ꝓbādi qꝺ cardina . habebat bona tpe ꝓmotionis incūbebat dicētibus donationē valuisse qꝛ facultates nō presumuntᷓ. l. si vero. §. qui ꝓ rei qualitate. ff. q satis. co q. ⁊ ibi dixit gl. fin. qꝺ lꝫ qlibet presumatᷓ bonus, vt. l. merito. ff. pro socio. c. j. de scrutinio intelligitᷓ quo ad facultates ⁊ bona que adueniunt homini ab extrinseco, ⁊ multomagis ꝑ sumitur pauper scolaris, vt est tex. in auc. habita. in ver. ꝺ di uitibus pauperes. C. ne fi. ꝓ pa. alle. ēt idē Alb. c. sint manife ste, ⁊ gl. ibi positā. xij. q. i. licet in oppositū videatᷓ facere hꝫ eū illud ꝙ no. Archi. in sum. ⁊ in. c. i. ⁊ in. c. vlt. ⁊ in. c. fixuz. xij. q. v. ⁊ qꝺ hr̄ in. l. si ꝺfunctus. C. arb. tut. Refert postea idē Al be. sapientes de Mediola. dixisse talē donationē nō valere ꝑ d. c. placuit. ¶ Et dicit qꝺ ita videtᷓ tenere Archi. in. c. statu tum. §. assessorē. de rescrip. lib. vi. ⁊ ita residet ibi Alb. ¶ Sꝫ iudicio meo questio ista requirit altiorem indaginē. ¶ Et sunt vidēda duo si nō apparet an bona sint q̄sita ex cardinalatu, an sint quesita ex successione ⁊ reperiatur cardinalis habere bo na tpe mortis, an presumantᷓ in dubio quesita intuitu cardina

20 latus an ex successione parētū vel alio modo. ¶ † Scōo erit videndū vtrū diaconus cardinalis possit testari vel aliter dis ponere de bonis quesitis intuitu cardinalatus. ¶ Quo ad pri mū ꝯclude tres casus. Primus est, aut est dubium vtrū cardi dinalis tpe ꝓmotionis ad cardinalatū habuerit bona an non. Scōs casus est qn̄ certuz est, qꝺ habuit bona tpe ꝓmotionis. Tertiꝰ casus ē qn̄ ꝯstat qꝺ nulla bona habuit tpe ꝓmotiōis. Primo casu presumitᷓ pro ecclesia nisi aliud ꝓbetᷓ. tex. est in. c. inuestigandū, de pec. cle. vbi clericus nihil habens tpe ꝓmo tionis qcqd querit presumitᷓ querere de beneficio nisi contra rium ꝓbaretᷓ, vt ibi dicit gl. facit qꝺ no. Io. an. ⁊ cōiter doc. in c. vnusquisqꝫ. de pecu. cler. ⁊ ibi dicit do. Ant. qꝺ si rector ec clesie reperitᷓ mutuasse pecuniā nomine suo an post mortē suaz presumatᷓ dicta pecunia quesita de bonis eclesie. ⁊ ꝯcludit qꝺ si clericus tpe ꝓmotionis non habebat patrimoniū sufficiens, nec erat industriosus vel doctor legēs, aut ꝯsulēs habēs de ħ salariū, ⁊ idē dixit Bal. in auc. licentiam. C. de epis. ⁊ cle. qꝺ si nō apparet de tpe acquisitionis presumitᷓ ꝑ ecclesia. Facit. c. placuit. xij. q. iij. ⁊ iō refert do. Car. in. c. cū in officijs, de testa. tuisse consultū in. q. facti. clarissimus vates ⁊ summus orator do. Fran. petrarcha archi. Parmen. dn̄ dixit possedit quasdā domos in ciuitate Parme. ⁊ eo defuncto heres suus laicus il las possidet. deinde tractu tpis ipso herede laico absente suc cessor in archidiaconatu occupauit illas domos, fuit orta que stio sup istis ⁊ tādē fuit ꝯsultū ꝑ excelsos doc. qꝺ si ꝯstabat qꝺ tpe promotionis ad archidiaconatū nō habebat patrimonium vel de hoc erat dubium tunc presumitur pro archidiaconatu.

21 ⁊ sic pro successore. ¶ † Simile dicimus in vxore que presumi tur in dubio quesijsse de bonis mariti secundum Innocen . in. d. c. cum in officijs, ⁊ facit. l. quintus. ff. de do. int. vir. ⁊ vxo. ¶ Simile dicimus in concubina que presumitur quesijsse i du bio de bonis amasij, arg. l. fina. ff. de actio. ⁊ obligatio. ita dixit Bald. in. l. cum oportet. C. de bonisqꝫ libe. Et idem dixit i vxo re adultera, quia presumitur in bonam partem. ¶ Facit casus singu. in. l. si miles. §. miles. ff. de adulte. ita dixit Bald. in. d. l. cum oportet, nisi forte vxor publice negotiaretur, qꝛ tunc presu meretur ex questu quesijsse non ex bonis viri. ¶ Et si quispiā diceret amice, ꝑlatus dicitur maritus ecclesie sue. c. sicut alte rius. vij. q. j. c. ij. de transla. prela. c. cum inter canonicos ꝺ ele ctio. c. quoniā frequenter. §. porro. vt lit. nō contesta . Si ergo vxor presumitur quesijsse de bonis viri, ita ⁊ ecclesia presumitᷓ quesijsse de bonis prelati. ⁊ per consequens non presumitur q̄ sijsse de bonis eccle. vel intuitu ecclesie. ¶ Solue qꝺ ꝯriū istꝺ procedit in viro carnali non autem in viro spirituali . ⁊ rō est, qꝛ vir spiritualis est administrator rerum ecclesie, ⁊ ipsa eccle sia dicitur domina. c. ceterum. de do. secus in viro carnali q cē setur dominus rerum vxoris datarum in dotem. l. doce ancil lam. C. de rei ven.

Potest etiam aliter responderi ad argumentum, vi delicet qꝺ non procedat cum arguitᷓ de viro carnali ad virum spiritualem, qꝛ in multis differunt, vt no. Io. an. in. c. tue. de spon. ⁊ ideo argumentū non militat. i. q. i. c. si cut vrgeri. facit ēt qꝺ dixit Io. an. in. d. c. inuestigēdū. vbi di cit qꝺ nō dꝫ sumi similitudo ꝓm rudē ⁊ simplicē figuram, sed a radice rationis, ⁊ sic illud contrariū non obstat . Simile dixit

22 gl. fin. in † officiali fisci vt qcquid habet presumatur in dubio q̄ sijsse de bonis fisci. vt est gl. in. l. facultas. C. de iu. fis. li. x. ⁊ licꝫ ibi Bar. teneat contra illam gl. tamen vide Bal. pro illa gl. in. l. si defunctus. C. arb. tut. ⁊ in. l. iij. C. de do. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ in. l. qsqs. C. si cer. pe. ⁊ in. l. cū opꝫ. C. de bo. que lib. ⁊ in auc. li centia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. l. i. C. de hr̄. vel act. vē. ⁊ i. c. i. ꝺ ꝯtē.

inter

inter do. ⁊ fideiuſ. in vſi. feu. vbi diſtinguit qđ illa gl. ꝓcedit an
teq̃ officialis reddat rõnẽ adminiſtrationis, ſ3 poſtq̃ reddit
rõnẽ adminiſtrationis non procedit illa glo. fuit dictu3 Guil.
de cu. in. d. aucte. licentiã, ⁊ facit qđ dixit Jo. de imo. in. d. c.
inueſtigãdũ, vbi. d. Pet. de anha. refert contigiſſe de facto, q
dã adminiſtrauerat negotia maximi dñi demũ venit ad ciuita-
tẽ cũ cẽtũ milibus ducatoꝝ, an preſumatur ex induſtria an ex
adminiſtratione illoꝝ negotioꝝ queſiuiſſe, ⁊ dicit. d. Pet. po
tius ex induſtria quã in baratarijs extorquendo mõ ab iſto mõ
ab illo. Jo. de imol. ibi dicit qđ ante redditã rõnẽ admininiſtra
tionis preſumit̃ de bonis domini queſijſſe ſecus poſt redditam
rationẽ alle. Cy. ⁊ Guil. d. auc. licẽtiam. dicit tñ Bal. in. l. j.
C. de here. vel act. vẽ. qđ tyranni hodie optime ſeruant illam
23 gl. † q2 raro vel nunq̃ officialis eoꝝ recedit ab eis cum pecu-
nia. ¶ Simile dicimus in rectore hoſpitalis, vt preſumat̃ que
ſijſſe de bonis ipſius hoſpitalis, ita dixit Bald. in. d. auc. licẽ
tiã. per tex. in corpore vnde ſumit̃. ¶ Simile ẽt dicit Jo. and.
in. d. c. inueſtigãdũ in filiofamilias, vt preſumatur queſijſſe de
bonis patris. S3 gl. in. l. cum op3, dicit eſſe recurrẽdũ ad con
iecturas. Facit qđ no. Bar. ⁊ Bal. ibi nõ tñ habẽt locũ iſta ĩ
clerico qui ſolum fuit promotus ad ordinẽ eccleſiaſticũ ſine ti-
tulo qeneficij, ita dicũt doc. in. c. j. de pecu. clericoꝝ. Jdẽ etiã
dicunt non procedere in eo qui h3 ſimplex beneficũ in eccleſia
non habẽtẽ aliquã adminiſtrationẽ ſeu rectoriã eccleſie, vt q2 for
te aliq̃ portio ſibi daret̃ in eccl'ia de bonis eccle. vt voluit Jo.
an. ⁊ Hoſ. in. d. c. j. facit qđ habet̃ in. c. reqſiſti. de teſt. ⁊ ꝑ gl.
in. c. preſenti. de offi. ord. lib. vj. tñ Jnno. in. d. c. cũ in officijs.
ponit duas opi. Prima eſt qđ h3 locum in ſimplicibus cleri-
cis. Secunda qđ non procedat in clericis niſi habeãt officium
in eccleſia qđ dictum declarat do. Anto. ibi vc3 qđ ſi ſunt cle-
rici qui recipiunt redditus de manibus alioꝝ, tunc ceſſat pre-
ſumptio pro eccleſia niſi habuiſſent aliquod officium in eccle-
ſia ex quo aliquid potuiſſent ꝑcipere, vt q2 fuiſſent economi,
q2 tũc pro eccleſia preſumeret̃, vt voluit Jnn. in. d. c. cu3 in of
ficijs. ¶ Tu dicas qđ predicta habent locũ in ſimplici clerico
⁊ dico fore tex. meliorẽ de corpe iuris in verſi. qcũq3 clerici. in.
c. placuit. xij. q. ij. ¶ † Dico ẽt fore caſum de clerico haben-
24 te officium in eccleſia, vt voluit Jnn. tex. eſt formalis in. c. ſa-
cerdotes. in verſi. ſacerdotes vel quilibet quibus eccleſiaſtica
rum reꝝ cura cõmiſſa eſt. xij. q. iij. Si aũt eſſet canonicus ha-
bens prebẽdam ſeparatam dicit do. Ant. in. d. c. cum in offi-
cijs idẽ eſſe in eo qđ in habente adminiſtrationẽ. ¶ Refert tñ
cõiter doc. tenere contrarium, de quo dicetur in. ij. queſito.
¶ Et ſic ſequitur quod in dubio iſto caſu queſita per dominos
Cardi. preſumuntur queſita intuitu cardinalatus. Et per iſta
ſit expeditus primus caſus primi queſiti.

Capio nunc ſecundum caſu3 quando conſtat ꝙ
cardinalis habuit bona tpe ꝓmotio
nis, nec apparet vnde queſierit illa bona, an preſumant̃ queſi-
ta ex bonis ſuis patrimonialibus an ex intuitu Cardinalatus.
Jo. an. in. d. c. vnuſquiſq3. de pec. cle. concludit debere atten-
di quis poſſideat. Nam ille grauatur onere probandi qui non
poſſidet. Unde ſi heredes prelati petunt illa bona tanq̃ patri
monialia ipſius prelati vel vt queſita aliunde qua3 ex bonis ec
cleſie tunc eos op3 hoc probare. Si autem econtra heredes ꝑ
lati poſſideant, tunc onus probandi incumbit eccleſie. ex quo
apparet prelatũ habuiſſe patrimonialia. xij. q. v. c. i. ⁊ ſic pre-
ſumendum eſt pro tunc poſſidente, ita dicit fuiſſe conſultũ do.
Car. in. d. c. cum in officijs. ¶ Dicit tamen ibi Jnn. ⁊ ſequit̃.
Ant. ꝙ in tali caſu multum operabitur arbitrium iudicis in ꝑ
ſumẽdo ex circunſtantijs cum de facili non poſſint haberi cer
te probationes, ⁊ ſic op3 recurrere ad ꝑſumptiones. Unde di-
cit qđ debebit iudex ponderare q̃titatem, ſeu valorem rerum
acquiſitaꝝ ⁊ quantitatem redditutum eccleſie, ⁊ ſic ex circun-
25 ſtantijs † iudex preſumet ex quibus bonis fuerũt queſita. alle.
c. ſacerdotes. xij. q. iij. Jn dubio dicit qđ iudex ꝑſumet cõtra
clericum ſeu prelatum ſi non ſegregauit bona ſua a bonis eccle
ſie in conſilio clericoꝝ pront facere debet. Debuit enim facere
inuentariũ. de reb. eccl. c. manifeſte. c. eps. c. manifeſtus. xij.
q. i. Unde dicit qđ ẽt tũc poterit deferri iuramentũ eccleſie ĩ
litem ad inſtar tutoris qui non confecit inuentarium ꝑ not. ij.
queſtio. i. in primis. precipue ſi lata culpa deprehendit̃ in cle-
rico vel in prelato. Sicut in ſimili dicitur de tutore. l. j. C. de in
lit. iur. l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tuto. ⁊ procedit hoc
ẽt ſi heres prelati poſſideat, q2 videt̃ fuiſſe in lata culpa non fa
ciẽdo inuentarium, ſi vero fecit inuentarium de bonis eccleſie
tũc nõ eſt in culpa. ideo nõ eſt preſumptio ꝓ eccleſia magis q̃
pro herede prelati ſeu clerici. ideo grauabitur onere probandi
qui non poſſidet, ⁊ ſic d3 itelligi illud qđ habet̃ in. d. c. ſint ma
nifeſt. ⁊ in. d. c. vnuſquiſq3. Si autem neuter poſſidet, tunc ille
qui agit grauabitur onere probandi. ſi autem vterq3. ſ. tam he
res clerici quam ſucceſſor prelati concurrunt in agendo, dicit
qđ ꝓ eccleſia erit preſumẽdũ ⁊ iudicandũ in dubio ꝑ id qđ hr̃ ĩ
c. pe. de re iud. l. ſunt perſone. ff. d reli. Poſſet tñ heres prela-
ti eo caſu quo eccleſia poſſidet ꝓbare vere vel preſumptiue ꝙ
res fuerit relicta prelato a ꝯſanguineo vel ab amico. Jtẽ pote
rit probare preſumptiue ꝓbãdo qualiter ex redditibus eccle-
ſie nihil ſupererat deductis expenſis oportunis eccleſie, ⁊ ex
aduerſo ex redditibus bonoꝝ que habebat tpe ꝓmotiõis mul
ta ꝑcipiebat, ita ẽt ⁊ ecõtra eccleſia poterit ꝓbare vere vel pre
ſumptiue qđ res fuerit queſita intuitu eccleſie, l3 heres prelati
26 poſſideat. † facit qđ dixit Saly. in. d. auc. lniam. poſt Ja. bu.
vbi dicit pone qđ qlibet tã eccleſia q̃ heres prelati fatetur res
eſſe queſitas poſt epatũ. eccleſia dicit queſitas ex rebus eccle
ſie ⁊ intuitu eccleſie, heres dicit ecõtra. Ja. but. diſtinguit aut
non habebat bona ex quoꝝ fructibus poſſint dici iſte res que
ſite, ⁊ tunc preſumit̃ ꝓ eccleſia, argu. eius qđ no. gl. in. d. l. cu3
op3, aut habebat bona ꝓpria ex quoꝝ redditibus potuiſſent il
la acquiri, ⁊ tunc dicit ipſe qđ tã ex proprijs bonis q̃ ex bonis
eccleſie dicitur queſiuiſſe, ſed tunc deducet̃ de redditibus eccle
ſie tm̃ q̃tũ ad alimenta ⁊ neceſſaria ipſi prelato ſufficiãt, cum
eccleſia teneatur ipſum alimentare, ⁊ de ſuperfluo ⁊ de ꝓprijs
bonis fiet cõputatio. ar. l. ſed ſi lege. §. qđ aũt. ff. de peti. heredi.
¶ Tu vide gl. fin. in. c. ſacerdotes. xij. q. iij. que dicit qđ qñ ẽ
dubiũ an de reb. eccle. an de ſuo patrimonio acqſiuerit, tũc di
uidi d3 ſm q̃titatẽ ſui patrimonij, ⁊ res eccleſie inter eccleſia3
⁊ heredes eius. ¶ Et ꝓcedit hoc qñ prelatus confecit inuen-
tariũ ⁊ nemo eoꝝ poſſidet, vt dictum eſt, ⁊ vide Bal. in. d. au-
ctẽ. lniam vbi mirum in modũ exclamauit de dictis Jnn. in. d.
c. cũ in officijs. vbi dixit qđ ſi prelatus reperitur in poſſeſſione
preſumitur poſſidere nomine eccleſie. alleg. Jnno. in. d. c. cum
in officijs, ⁊ iudicio meo vr̃ tex. pro illo. d. c. placuit. xij. qõ. ij.
ex quo dicto ſequitur qđ ſi ille cui prelatus reliquit talẽ poſſeſ
ſionẽ ẽt iure inſtitutionis, ⁊ occupat eã ꝓpria auctoritate qđ in
cidit in penã. l. ſi quis in tantã. C. vnde vi. nec excuſat̃ reſpectu
teſtamẽti. ⁊ eſt ratio, q2 cũ penes eccleſiam ſit ciuilis poſſeſſio,
27 nec teſtator, nec heres eius poteſt eam interuertere. ¶ † Econ
tra vero dicit eccleſia occupet poſſeſſionẽ q̃ reuera ꝑtinet ad
heredẽ prelati qđ eccleſia nõ incidit in aliquã penã, q2 rõne ꝑ-
ſumptionis iuris quã h3 eccleſia pro ſe nõ ſolũ in ꝓprietate, ſ3
ẽt in ciuili poſſeſſiõe excuſat̃ a dolo, ⁊ culpa, ⁊ ꝑ ꝯñs a pena cõ
ſtitutionis, ⁊ dicit fuiſſe ſubtile dictũ Jnn. in. d. c. cũ in officijs.
Si vero bona occupata reuera ꝑtinẽt ad occupãtẽ, tũc q2 ne-
mo erat ante in corpali poſſeſſione ꝯſiderata veritate licita eſt
occupatio ⁊ preuẽtio in poſſidẽdo. ſ. q2 omnis qui recta via ſuc
cedit titulo inſtitutionis vel abinteſtato h3 hãc poteſtatẽ occu
pandi qđ re in vera ꝑtinet ad ſe ⁊ nemine eſt poſſeſſu3 ſm Jn-
no. ibi qđ eſt val de notãdũ ſm Bal. in. d. auc. licentiam. ⁊ ex
iſtis apparet declaratio ſecundi caſus poſiti in primo queſito.
¶ Et ex iſtis elicitur concluſio ſcđa. qđ ſi cardinalis habuit
bona ante ꝓmotionem, nec confecit inuentarium preſumit̃ pro
eccleſia. Si vero ꝯfecit inuẽtariũ preſumit̃ pro eo qui eſt ĩ poſ
ſeſſione poterit tñ probari ꝯriũ. ¶ Quo ad tertiũ caſum ſi cõ-
ſtat qđ tpe promotionis prelatus nihil habebat, tũc queſita ꝑ
eũ in dubio preſumunt̃ intuitu prelature queſita. ita dicit Joã.
an. in. c. vnuſquiſq3. ⁊ hoc dicit ꝓcedere ſiue eccleſia poſſide-
at rẽ de qua eſt qõ, ſiue heres prelati poſſideat, ꝑ no. in. c. j. de
pecu. cler. ⁊ in. d. c. vnuſquiſq3. ⁊ in. c. i. de teſta. ⁊ ſic nõ atten
ditur iſto caſu quis poſſideat. ¶ Nec ob. ſi dicat̃ qđ actori in-
28 cũbit onus probandi. l. qui accuſare. C. de edẽ. † q2 ꝓcedit niſi
preſumptio ſit ꝓ eo. l. ſiue poſſideris. de ꝓba. c. vt nr̃m. vt eccl.
bñfi. ¶ Et ex iſtis eſt declaratũ primũ queſitũ cũ caſibus ſuis.

Sed ſi contra predicta qſpiã oppoſuerit h mõ.
prelatus equiparatur tutori, vt ẽ
glo. in. c. qualiter, ⁊ quando el. ij. de accu. ⁊ facit glo. in. c. ing-
rẽdum. de pecu. cle. ⁊ quod no. in. c. l3 heli. de ſimo. ⁊ in. c. ve
nerabili. de offi. dele. Sed illud qđ tutor acquirit nõ preſumit̃
acquirere de bonis pupilli, vt eſt tex. in. l. ſi defunctus. C. arbi.
tut. ergo idẽ dicamus in prelato ſeu cardinali vt non preſumat̃
acqrere intuitu prelature ſeu cardinalatus. ¶ Poteſt ad iſtđ
contrarium facile reſponderi, vc3 quod licet prelatus, ⁊ tutor
equiparentur quo ad quid. tamen in multis differt tutor a pla-

to. vt est gl. sing. ⁊ melior de corpe iuris in. c. qr epi. v. q. iij.
¶ Primo qr tutor nō pōt ↄstituere ꝓcuratorē ante lit. ↄtest.
secus in prelato, ita no. in. c. petito. de ꝓcu. ⁊ no. in. l. j. C. ꝺ bo.
mater. ¶ Scđo qr tutor est tpalis. insti. qui. mo. tu. fi. in prin.
Prelatus vero est ꝑpetuus. c. si ↄstiterit. de accusa. ¶ Ter-
tio, qr non vtitur bonis pupilli, sȝ prelatus vtit̄ bonis ecclesie.
glo. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vj. ¶ Quarto prelatus hȝ li
berā administrationē. gl. est in. c. is cui. de elec. in. vj. secus in
29 tutore. ¶ † Itē prelat⁹ pōt sustētare suos ↄsanguineos paupe-
res de bonis ecclesie. c. j. de coha. cle. ⁊ mu. tutor aūt non. l. a
tutoribus. ff. de admi. tut. Itē tutor tenet̄ reddere rōnē tutela fi
nita. l. aduersus. C. de admi. tut. sȝ prelatus tenet̄ reddere rōnē
qñ est suspectus, vel qñ supiori videt̄, ⁊ est ratio, qr prelatus est
perpetuus. viij. q. j. apostolica. secus in tutore. ¶ Itē tutor dȝ
probare expēsas quas dicit se fecisse. l. sumptus, ⁊ ibi Bald.
C. de admi. tuto. sed in prelato sufficit sacramētū, ita dixit gl.
elegās in. d. c. qualiter, ⁊ qñ el. ij. Itē tutor pōt blādo sermone
induceṙ testatorē ad relinquēdū sibi illud qđ volebat relinque
re pupillo. gl. est in. l. qcqd. C. arbi. tut. ⁊ est alia gl. in. l. pupil-
loꝝ. C. de admi. tut. sed nō est sic in prelato. gl. est sing. in. c. q-
cunqȝ. xij. q. iiij. lȝ solēnis doc. d. Pet. de ancha. aliter videa-
tur sentire. c. ij. de pecu. cle. Ibi. n. tangit istā questionē, vtrum
prelatus possit inducere testatorē ad relinquēdum sibi, potius
quā ecclesie, ⁊ remittit se ad gl. in. d. l. quicquid. Et gl. ibi po-
nit opi. ⁊ Marti. de silli. tȝ ↄ̄ gl. ibi. quē refert ibi Cy. ⁊ Sali.
⁊ finaliter dicunt qđ aut tutor induxit blādo sermone testōrem
ad relinquēdū sibi, ⁊ tunc pōt, aut dolo, fraude, ⁊ tūc nō possit
⁊ hanc distinctionē retulit Io. an. in addi. Spe. in titu. de iud.
§. ⁊ generalia. ver. sed opponit̄. in addi. que incipit, preallega
30 ta. l. quicquid, ⁊ ibi alleg. dñs suū in legibus† qui fuit Marti.
de sill. Sed in veritate gl. in. d. c. quicūqȝ. dicit idē in tutore ꝙ
in prelato. ⁊ hoc videtur equius, lȝ enim veꝝ sit illud tritū vetu
state ꝓuerbiū. Oēs malle sibi q̄ȝ alteri. ⁊. l. preses C. de seruit.
Nihilominus ex quo tutor iurauit ad sancta dei euāgelia ageṙ
vtilia pro pupillo ⁊ pretermittere inutilia, vt in. l. fi. §. omneȝ. C.
de admi. tut. Certe hoc casu vr̄ venire ↄ̄ iur̄m eius. ⁊ ideo glo.
Io. theodo. vr̄ equior. Arch. ibi sequit̄ illā glo. ⁊ dicit qđ pre-
latus tenet̄ preferre vtilitatē ecclesie tanq̄ȝ publicā vtilitatem
sue vtilitati priuate. facit qđ hr̄ in. c. scientias. vij. q. j. ⁊ in auc.
res que. C. cōia delega. ⁊ in. c. bone. de postu. prela. ⁊ in. l. j. ad
fi. C. de cadu. tollē. ¶ Et addit vnū Archi. qđ est singulare ⁊
notādū qđ si res ecclesie ⁊ res prelati patiantur incendium si
pōt vtrasqȝ saluare tenet̄ vtrasqȝ. Si vero non pōt nisi vnā sal
uare dȝ preferre preciosiores. Si vero sunt equales, dȝ prefer-
re res ecclesie rebus suis. qr in reb⁹ ecclesie versat̄ publica vti-
litas, ⁊ ista menti cōmenda. cū ergo sint tot differentie inter tu
torē, ⁊ prelatū, ergo sequitur qđ non valeat argumentū de vno
ad reliquū nisi in casibus equiparatis. Facit qđ hr̄ in. c. ↄstitu
tionem, de regulari. in. vj. ⁊ in. c. si postq̄ȝ de elec. lib. vj.

Et in quantū superius allegaui Inn. in. d. c.
cū i officijs, ⁊ bal. in. d. auc. licē
tiā. an si heres ꝑlati occupat rē ꝺtētatā seu possessaȝ ꝑlatū inci
dat in penā. vt hēas clarā doctrinā circa h̄ distingue hoc mō.
Aut clericus, vel prelatus seu cardinalis decessit intestatus,
aut decessit testatus. ¶ Primo casu, aut heres eius occupat
ea que constat fuisse ipsius clerici seu prelati, aut cardinalis, ⁊
tūc nullā penā incurrit, aut occupat ea que cōstat fuisse ecclesie
vel de quibus est dubium an fuerint ecclesie. ⁊ tūc non potest
31 illas occupare. † ⁊ hoc casu incidit in penā. l. si quis in tātaȝ. C.
vnde vi. ⁊ in penā. l. extat. ff. ꝙ me. cā. ⁊ ēt tenet̄ vi bono. rapto
rum, ⁊ actione furti. ¶ Actio aūt expilate hereditatis vel re-
mediū edicti diui adriani nō cōpetit ecclesie, qr ecclesia illa nō
petit tāq̄ȝ heredes, sed tanq̄ȝ domina. ¶ Scđo casu qđ deces
sit testatus, ⁊ disposuit de bonis que in vita possidebat. et tunc
conclude qđ aut disposuit de bonis que constabat esse ipsius ꝑ
lati, ⁊ tunc heres pōt illa occupare sine pena. Aut ↄstabat eē
ecclesie, ⁊ tūc incidit in penam, qr testator simpliciter disponen
do nō potuit interuertere possessionē ecclesie nuda voluntate.
l. cū nemo. C. de acqui. pos. Si vero erat dubium an sint eccle
sie, puta qr acquisita fuerūt post ꝓmotionem. tunc illa poterit
heres occupare, ex quo fuerunt sibi relicta, ⁊ de illis dubitatur
qr in electione prelati fuit qñ illa quesiuit vtrum suo nomine an
nomine eccl'ie illa acqsierit, lȝ male fecerit hoc nō exprimere,
iō heres poterit illa occupare, qr nō presumit̄ quod prelatus
fuerit immemor salutis eterne. c. sancimus. j. q. vij. ⁊ ꝓcedit h̄
et in bonis nō relictis ipsi heredi expresse ꝑ prelatū. ¶ Si tñ
prelatus illa emerat nomine proprio, an isto casu si successor in
prelatura occuparet talia bona scienter vel alia bona q̄ ↄstaret
fuisse ipsius prelati incideret in penā. d. l. si quis in tantā q̄ hȝ
32 † locū in ꝑsonis ecclesiasticis vt no. in. c. j. de do. ⁊ ↄt. nisi igno
ranter successor occupasset credens prelatū nomine ecclesie nō
nomine proprio quesijsse sicut credere tenebat̄ per. c. j. ij. ⁊. iij.
de pecu. cler. ¶ Nec ob. §. secūdus. instit. vi bo. rapto. vbi cre
dulitas, vel opinio si veritas est in cōtrariū non excusat a pe-
na di. l. si quis in tantam, qr ille. §. loquit̄ qñ quis errauit in iu-
re credēs sibi fore licitū ꝓpria auctoritate occupare rē suā ab
alio possessam. secus si errat̄ in facto vt quis credat rē esse suā
que est alterius, vt in casu isto, qr talis error tolerat̄ potissime
in herede qui licite apprehēdit ēt res alienas repertas in here
ditate, vt sunt res cōmodate, deposite, ⁊ similes, ⁊ presumendū
est ꝙ accipiat vt restituat. ⁊ ꝓcedit hoc qñ esset dubiū qđ pro
ecclesia acquisiuerit. Si auteȝ appareret qđ respectu ecclesie
acqsiuerit, tūc nō dȝ illa occupare ⁊ ecclesia pōt illū ꝓhibere.
Dixit tñ Inn. in. d. c. cum in officijs qđ semꝑ heres prelati po
test se excusare lȝ occupet rē quā cōstet esse ecclesie vel de qua
dubitet̄, qr pōt ꝑsumi qđ occupat nō vt sibi, seȝ vt restituat illi
cui dȝ restituere. ¶ Tutius est tñ de hoc protestari, ⁊ ēt tutius
esset abstinere qñ ↄstat illā rem esse ecclesie. Si vero prelat⁹
rē ecclesie, vel quesitā intuitu ecclesie in aliū trāsferat ti. inter
viuos tūc ecclesia nō haberet rei vendica. vel actionē ad exhi-
bendū, ⁊ hec sunt pulcherrima dicta Inno. sic declarata ꝑ do.
Pet. de ancha. in. d. c. cū in officijs, ⁊ ista nō tradas obliuiōi.

33 **Posset ēt** quispiā dubitare quid iuris si sunt q̄si-
ta nō ex re ecclesie, † sed ꝑꝑ rē ecclesie
puta ↄsequutus est prelatus seu cardinalis penā ex ↄditione.
si quis in tantā. C. vnde vi. qr fuit expulsus de re ecclesie, vel ꝺ
vicariatu generali i terra eccle. vel qr passus est iniurias, vl' tur
batus est in possessione fundi ecclesiastici vel in similibus casi-
bus, an bona illa dicant̄ acqsita ꝑ ecclesiā ꝑꝑ mixturā q̄ contin
git inter ꝑsonā ipsius prelati ⁊ ipsam rē ecclesie. ⁊ ꝑ ↄ̄ns de ta-
libus bonis non possit vltimā voluntatē condere. ⁊ solēnis do.
Pet. de ancha. in. c. relatū. el. ij. de testa. tangit ⁊ remittit se
ad no. ꝑ Bar. in. l. pretor ait. §. qđ de fructibus. ff. ꝺ bo. auto. in
di. pos. ⁊ ad no. in. l. at vbi. cū. l. seq. ff. de pe. heredi. ⁊ aliter ibi
nō decidit. d. meus Io. de imo. ibi decidit hāc qōnē hoc mo-
do, vcȝ qđ illud qđ prelat⁹, vl' cardinalis acqsiuit ex sua ꝓuisio
ne puta ex stipulatione penali per eū interposita suꝑ re ecclesie
non censetur ꝑ ecclesiam acqsitū, ⁊ ꝑ ↄ̄ns poterit de illo dispo-
nere, ⁊ ꝓcedit hoc qđ illud nō succedit loco rei ꝑ. d. l. at vbi. se
cus qñ illud succederet loco rei ꝑ. l. sed si lege. eo. ti. Aut est ꝑ
latus consequutus penā ex dispositione legis ⁊ non ex prouisio
ne sua. tunc si ꝑꝑ delictū cōmissum in rē ecclesie, puta pro dam
no dato in re ecclesie, tūc cēset̄ ꝑ ecclesiam acqsitus. l. euicta. ff.
de peti. here. Aut ↄsequutus fuit illud ꝑꝑ delictū cōmissuȝ in
ꝑsonā suā rōe rei ecclesiastice, puta qr illata fuit sibi iniuria ꝑꝑ
rem ecclesie, ⁊ tūc taliter acquisitum non censet̄ acquisitū ꝑ ec
clesiam. d. l. at vbi. ⁊. l. bona. §. si quis seruū. ff. de edil. edi. Aut
consecutus fuit ꝑꝑ delictū qđ respicit vsum rei, vt in furto. ⁊
tunc pena illa acquisita non dicit̄ per ecclesiam acqsita. l. is q.
ff. loca. l. manifestissimi. §. sed cum in secūda. C. de fur. ⁊ hoc iō
34 † qr ad clericū spectabat vsus rei alias secus. l. si pignore. in ꝑn
cip. ff. de pig. actio. ¶ Itē secus dicit si essemus in casu in quo
omnia in pristinū statū deberēt reponi, vt contingit in redhibi-
toria, vt in. d. l. bone. §. si quis seruū, ⁊ ita residet ibi Io. de imo.
¶ Sȝ certe ista sua distinctio formaliter fuit Bar. in. d. §. qđ
de fructibus, ⁊ originaliter fuit Pet. in clariori cōceptione ꝟ
hoꝝ relata a Bal. in. d. l. at vbi. Ubi distinguit hoc mō vtrū
incremēta veniat in petitione hereditatis. Et dicit qđ aut sunt
augmēta intrinseca, vt fructus, ⁊ similia, ⁊ veniūt in petitione
heredita. l. itē veniūt. §. fructus. ⁊. l. ancillaꝝ. ff. ꝺ pe. heṙ. Aut
sunt augmēta extrinseca, ⁊ tunc aut succedunt loco reꝝ here-
ditariaꝝ, ⁊ tūc, aut veniūt ex ↄuētione partiū, aut ex dispositio
ne legali. Si ex partiū ↄuentione, aut conuentio successit in ca
su in quo alias veniret sine conuentione, ⁊ tūc idē ac si non pre
cessisset aliqua ↄuētio, ar. l. si arrogator. ff. ꝺ adop. ¶ Aut non
venirēt sine ↄuētione, ⁊ tūc nō veniūt in petitione hereditatis
vt. d. l. at vbi, qr veniūt ex industria. ar. l. iij. ff. ad. l. fal. Aut ve-
niunt ꝑ legē ⁊ tūc aut respiciunt ꝑsonā ⁊ nō rē. Et tunc nō ve-
niunt. d. l. at vbi, aut respiciunt personam ⁊ etiam rem sicut est
vsura que respicit sortē, ⁊ tūc restituunt̄ ⁊ veniūt in petitiōe he
reditatis, vt. d. l. at vbi in fi. ⁊ ex his sumit ibi Bal. argu. ad q̄
stionē ꝙ si Rex, vl' Baro ꝗ possunt imponere collectas, ⁊ du-
plicare

35 plicare eas puta qñ dat vxorẽ† filio vendidit alicui mercatori
collectas illas. postea ꝯtingit qḋ rex dedit vxorẽ filio, ⁊ sic dꝫ
duplicari collecta. cuius erit istud augmẽtũ nunqd regis, aut
mercatoris. Et ex .s̃.dictis dicit esse argumẽtum qḋ sit merca-
toris, qꝛ istud augmẽtum respicit rem, qꝛ ꝑ nomina multiplica
tiua opponit̃, ⁊ sic dꝫ esse mercatoris, argu. illius. l. fi. in fin.
¶ Allegat etiam Cy. ibi in additione sequendo Petrum ⁊
Lambertinum de Salinis. ⁊ alleg. d. l. pretor. §. qḋ de fructi-
bus, ⁊ do. suũ Bar. ibi qui ista verba Pet. transplantauit seu
transportauit ſm eum. ¶ Et etiam ex predictis concludit An
ge. in. d. l. at vbi, qḋ pena ꝯpromissi facti super re hereditaria
restituetur heredi si laudo non est paritum. ⁊ dicit esse causam
singu. in. d. l. pretor ait. §. i. iuncta gl. que tradidit istam doctri.
⁊ refert se audiuisse preceptorẽ suum. d. Frã. tigrini. de Pisis
dicentẽ qḋ si vir occasione dotis cõsecutus est penaꝫ qḋ eam
refundet solu. mat. l. quoties, ⁊. l. non solum. ff. de iur. do. qḋ di
cit esse verum, si penã percipit ab alio extraneo cum omnia in-
cremẽta pertineant ad viꝝ. l. dotis fructus. ff. de iur. do. l. one-
ribus. C. eo. ⁊ refert Bald. dicere qḋ si vẽdita est gabella cer-
to mõ colligẽda, puta qḋ emptores pro qualibet salma panni
debeant recipere ducatũ vnũ, tunc augmentũ non pertinebit
ad emptores, qꝛ in verbis cõtractus hoc nõ ꝯprehẽdit̃, nec ver
ba patiuntur, ergo. l. quicquid astringende. ff. de verb. obli. Si
aũt ex hac duplicatione emptor dãnum patiat̃ puta, qꝛ modo
tot mercantie non deferuntur ꝑꝑ duplicationẽ sine dubio age-
rent contra vendenteꝫ ad eoꝝ interesse. Et ex predictis dicit ꝺ
cidi posse quod pena pedagij non soluti, vel fraudati pertinẽt
36 ad portionẽ† non ad dñm vẽdẽtem hoc dicit determinari per
Cy. ibi in addi. per. l. creditor. in prin. ff. de act. emp. ⁊ ꝑ. l. fi. §.
diui. ff. de publi. ⁊ per. l. si quis. C. de vecti. ⁊ refert istam. q. fuis
se de facto Perusij. ⁊ Bal. consuluisse ⁊ dterminasse qḋ si ver
ba statuti respiciũt fiscuꝫ pena applicatur fisco, nisi loco rei suc
cedat. qꝛ pena maleficioꝝ applicat̃ fisco ⁊ non priuato. l. mul-
taꝝ. C. de modo mulctã. ¶ Nõ ob. l. creditor, qꝛ non loquit̃ in
pena que incidit in cõmissum ꝑꝑ gabellã seu datium non solu-
tum. l. commissa. ff. de publi. l. fundus. ff. de rescin. vẽdi. qḋ dicit
esse bene notãdũ, ⁊ ita residet ibi Ange. facit quod no. Bar.
in. d. l. creditor. in aliquibus lecturis, ⁊ in. l. is qui. ff. loca. ⁊ qḋ
no. Ang. in. l. licitatio. in aliquibus lecturis. ff. de publi. ⁊ quod
no. Bal. in. l. i. C. si ꝑꝑ publicas pensi. ¶ Et sic doctores fun-
dãt se quando pena debetur ratione persone.

Faciat pulchra questio in qua cõsuluit Ol
dra. ꝯsi. clxvj. Arc. cãpa-
nie locauit fructus sui Archidiacona. querit̃ an id qḋ est soli-
tum prestari in suo iocundo aduẽtu veniat in hac locatione fru
ctuum, ⁊ consuluit qḋ non, qꝛ ille fructus non debet̃ archidia-
conatui, sed magis persone archidiaconi, arg. l. j. §. pen. ff. si qd
in frau. patro. ⁊ ꝓbat̃ per simile. maritus. n. seruuꝫ dotalẽ ma
numisit qcqd consequit̃ ex bonis liberti restituit vxori. Bene-
ficium tñ qḋ libertus in eum contulit in restitutione non venit.
l. si vero. §. itẽ qcqd. ff. solu. mat. facit. l. debitor. §. fi. ff. ad treb. ⁊
multũ refert inter prestationem que debetur ratione ingressus
37 ⁊ aliam† que actum ingrediendi non respicit vt colligit̃ ex con
iunctione duaꝝ legũ que inuiceꝫ sibi ꝯ̃dicere vident̃. l. quero. ff.
de vsufru. lega. l. his verbis. §. alumno. ff. de annu. lega. Faciat
singulare dictum Jo. and. in addi. Spe. in titu. de cẽsi. §. sequi
tur. versi. quid si multis certe vile tenebant̃ prestare alberga-
rias felici aduentu principis qḋ lꝫ princeps non accedat ad il-
las villas qḋ ꝑꝑ hoc non potest exigere estimationem, allegat.
c. cum venerabilis. in versi. ad ecclesiam ipsaꝫ accesserit de cẽ.
¶ Faciat tex. valde singu. in. l. seruus si heredi. post princi. ibi
dum dicit ꝑsone dũtaxat eius qui demõstratus est adheret. ff. ꝺ
statu libe. ⁊ ex istis vꝫ qḋ Cardinalis poterit testari de penis
acquisitis per eum ex prouisione sua suꝑ rebus ecclesie. Et cuꝫ
heri in mane presul reuerẽdissime collationem, ⁊ disputationẽ
cũ tua eminẽtissima dominatione satis strictam habereꝫ, ⁊ istã
⁊ opinionem tantoꝝ patrum allegarẽ in mediũ tibi minime ve
ra esse visa sunt. Aiebat enim talẽ penã magis respicere digni
tatẽ cardinalatus seu prelature quã personã ipsius cardinalis
ex eo qꝛ ꝑꝑ rem ecclesie seu ꝑꝑ dignitatem magis prouenit quã
ꝑꝑ ꝑsonã rectoris seu prelati. Cũ ergo dignitas nõ sit in perso
38 na, sed ecclesie. c. qm̃ Abbas. de offi. deleg. † ergo iniuria illa
ta dignitati debet̃ ecclesie non persone. ¶ Magnifica ⁊ solen
nis istec sententia tua preclaro ⁊ excelso doctore digna. ⁊ mea
sententia de iure verissima. ⁊ allego elegantẽ doctrinã excelsi
doctoris Pet. de ancha. in cõmẽto. c. si ꝑꝑ tua debita. de re-
scrip. in. vj. in autepe. col. ad fi. in ver. ꝓ declaratione ẽt predi
ctoruꝫ quero. vbi cõmemorat preallegatã qõnẽ Old. de archi
diaconatu Cãpanie, ⁊ dicit posse ꝯcludi qḋ si. j. illũ annũ loca-
tionis ratione illate iniurie in ꝑsonã prelati vel furti circa res
ecclesie sine violẽtia quis incidisset in penã illius pene exactio
non videt̃ cõpetere illi ꝯductori qꝛ iste pene vident̃ potius in-
spicere ꝑsonã offensam quã ecclesiã seu beneficiũ, qḋ ꝺt se non
firmare, sed remittit se ad no. in simili per Barto. in. d. l. pre-
tor. §. qḋ de fructibus. ¶ Talis enim pena ſꝫ eum videt̃ respi
cere magis dignitatẽ, qꝛ ꝑꝑ rem eius ꝓuenit quam ꝑsonam re-
ctoris ⁊ ex isto capite debet̃ ꝯductori. Sed qꝛ non hꝫ nascendi
causam naturalem ista pena est dubium, an veniat appellatio-
ne fructuum, ⁊ per hoc dicit se non firmare. ⁊ sic concludit do.
Pet. qḋ pena iniurie illate ꝑsone ex re ecclesie cõcernit ipsaꝫ
ecclesiam. Sed dubitat an ꝯnumeret̃ inter fructus ecclesie. ⁊
sic formaliter do. Pet. videt̃ tenere ꝯ̃riũ eius qḋ tenuit Joan.
de imo. lꝫ in. d. c. relatũ. ipse remiserit se ad Bart. in. d. §. qḋ ꝺ
fructibus, nec Bart. nec Bal. nec Cy. nec Pet. aut Ange.
loquit̃ in preallegatis locis de prelato, lꝫ loquantur de herede
39 † qui in multis differt a successore in prelatura, vt no. i. c. cura.
de iur. epa. ergo illa eoꝝ doctrina non est extẽdẽda ad prelatũ.
¶ Preterea hoc decidit̃ aperto iure. illud quod acquirit pre
latus post epatũ preterq̃ꝫ a coniunctis remanet in domino ec-
clesie. tex. est in auc. licẽtiam. in versi. ceteris. C. de epis. ⁊ cler.
ergo multomagis ista pena debet̃ ecclesie. ex quo intuitu eccle
sie venit lꝫ ex prouisione prelati. ¶ Preterea faciat ista iniu-
ria non põt fieri prelato quin fiat ecclesie. c. ij. de penis. c. ꝯsi-
deres. ⁊. c. ꝯtingit. de sen. excõ. Sicut dicimus pro iniuria il-
lata filio vel vxori agit pater vel maritus. l. j. in fi. ff. de iniur. cũ
si. ita ꝑꝑ coniunctionẽ que est inter ecclesiam ⁊ prelatũ non po
test fieri iniuria prelato qn fiat ecclesie, ⁊ ecclesie cõpetit actio
iniuriaꝝ. lꝫ aliter dixerit Inno. in. d. c. cõtingit, ergo sequitur
necessario qḋ illud tale prelatus nõ acqrit sibi. ¶ Preterea
faciat, qcqd acquirit sacerdos ex officio ecclesiastico acquirit̃
ecclesie. c. quicunq̃ꝫ. §. ecce. xij. q. iij. Sed prelatus interposuit
istã stipulationẽ super re ecclesie ex officio ecclesiastico. lꝫ ꝓui
sio sua interuenerit ergo acquiritur ecclesie. ¶ Preterea fa-
ciat. c. fixũ. in ver. postq̃ꝫ eps factus est quascũq̃ꝫ res de facul
tatibus ecclesie acquisiuit. xij. q. v. Sed istam pecuniã acquisi
uit de facultatibus ecclesie mediante prouisione sua. nã illa di
ctio de, denotat causaꝫ remotã, ⁊ ꝓpinquã, vt. l. j. §. ex incen-
dio. ff. de ince. rui. naufra. ergo prelatus nõ poterit de ea dispo
nere. ¶ Posset tamen dari talis concordia, scꝫ aut loquimur
in clerico simpliciter beneficiato, ⁊ tunc ꝓcedat opinio contra
ria. Aut loquimur in habente administrationẽ, vt sunt cardi-
nales, ⁊ similes ⁊ tunc nõ possit per ea que no. glo. singu. in. c.
40 presenti. de offi. or. lib. vj. ⁊ ex istis elicit̃ † conclusio vera, quod
nec ꝑlatus nec cardinalis possunt testari de penis qualitercũq̃ꝫ
acquisitis suꝑ rebus ecclesie. ⁊ tñ veꝝ qḋ in foro ꝯsciẽtie hmõi
pene debent̃ gl. est sing. in. c. fraternitas. xij. q. ij. ⁊ pro intelle
ctu illius gl. vide Lud. ro. in rub. ff. de acq. here. ⁊ Bald. in. l.
post desertionẽ. C. de fruc. ⁊ in auc. ad h. C. ꝺ vsur. ⁊ in. l. iube-
mus. §. sane. C. de sac. san. eccle. ⁊ in. l. id qḋ paupibus. C. ꝺ epi
sco. ⁊ cle. vide. d. Abb. i. c. i. ꝺ ꝯsti. ⁊ in. c. si egressus. ꝺ iniur.
⁊ in. c. audiuimus. de simo. ⁊ ꝑ do. Ant. in. c. i. de do. ⁊ ꝯt. ⁊ i.
c. fi. de prescri. ⁊ in. c. qꝛ plerique. de immu. ec. ⁊ ꝑ. d. Pet. de
ancha. in. c. i. de ꝯsti. in. vi. ⁊ ꝑ ista sit satisfactũ primo q̃sito.

Nunc venio ad ſm ⁊ pro eius clarissima decisione ẽ vi-
dendũ. Prelatus non hꝫ propinquos seu seruos
an potius teneat̃ instituere ecclesiã suã quã extraneã in suis bo
nis patrimonialibus, ⁊ videt̃ qḋ nõ. imo põt preferre extraneũ
ecclesie. facit. c. sint manifeste. in versi. eps sicut voluerit ⁊ q-
bus voluerit derelinquere. xij. q. i. ⁊ in. c. si quis eps, de here.
⁊ in. c. placuit. in ver. faciãt qḋ eoꝝ ꝓposito congruit. ⁊ in. c. q-
cũq̃ꝫ. in ver. sꝫ qui exinde voluerint facere ipsoꝝ volũtatis arbi
trio subiacebit. xij. q. iij. facit. c. fixũ. in ver. qḋ vult de eis fa-
ciat. xij. q. v. ⁊ qḋ hr̃ in. c. i. ꝺ testa. ⁊ in. c. i. de succes. ab intes.
⁊ est opi. iuri ⁊ equitati ꝯsona ꝑꝑ liberã testãdi potestatẽ. l. j. C.
de sac. sanc. eccle. l. stipulatio hoc mõ ꝯcepta. ff. de ver. ob. Et
istud tenẽt cõiter doc. Sed forte ista cõis opinio est sine dubi-
tatione. Et contrarium videt̃ varius ⁊ hoc ꝑ tex. formalẽ. in. c.
eps ꝗ filios. in ver. alium quã ecclesiã nõ relinquat heredẽ. xij.
41 qõ. ij. † vbi eps si nõ hꝫ filios, nec nepotes, ⁊ ibi Archi. itelli-
git ꝑ nepotes ẽt ꝓpinquos vsq̃ꝫ ad septimũ gradũ nõ dꝫ alium
instituere nisi suam ecclesiam. ⁊ lꝫ ibi glos. dicat quod ille Ca-
non est consilij non precepti, qꝛ gl. illa non loqt̃ indistincte. qꝛ

dicit qd ēt vxorē, ⁊ seruum posset instituere heredē. ⁊ in hoc ē ꝯsiliū, qꝛ ꝯsiliū est vt preferat ecclesiā vxori ⁊ seruo, sed in penitus extraneis est precepti. ⁊ ideo tex. in. d. c. sint, manifeste illas psonas ꝯnumerat, vt pꝫ in. c. fortassis enim, aut vxorē habet, aut filios, aut ꝓpinquos, aut seruos. ⁊ sic ampliat. d. c. eps qui filios. inquātū loquit̄ de filijs ⁊ nepotibus vt ꝯprebēdat ꝓpinquos. ergo si psonas ibi numeratas non hꝫ sequit̄ qd tenet̄ instituere ecclesiā potius quā extraneum, ⁊ multomagis idem dicēdū est in dominis Cardi. ¶ Scdo faciat glo. do. in. d. c. si eps. que dicit qd si qs eps nō hꝫ ꝯsanguineos instituat ecclesiā ergo sentit qd tenet̄ preferre suā ecclesiam extraneis. ¶ Tertio faciat tex. in. d. c. si quis eps. dum dicit si eps instituerit extraneos hr̄des a ꝯsanguinitate sua, aut hr̄ticos ꝯsanguineos. vbi vr̄ tex. aptus qd eps non dꝫ preferre extraneū sue ecclesie in patrimonialibus suis. ¶ Nec ob. cū dr̄ qd tollit̄ libera testandi potestas, qꝛ ꝯcedo hoc. sed hoc fieri pōt, qꝛ fit. l. ꝑmittēte, lꝫ enim pacto tolli non possit libera testandi facultas. lege tn̄ tolli pōt, vt no. in. d. l. stipulatio hoc modo concepta.

14 ¶ † Plus enim pōt legis dispositio quā pactū priuatoꝝ, vt no. ꝑ gl. in. c. pe. de ꝯsue. lib. vj. ⁊ ꝑ Bar. in. l. nō possibile. ff. ď pac. ⁊ in. l. oēs populi. ff. de inst. ⁊ iur. ⁊ ꝑ Bal. in. l. de qbus. ff. de leg. ⁊ in. l. generaliter. C. de fideiuſ. ⁊ per do. Ant. in. c. fina. de ꝯsuet. ¶ Faciat gl. in rub. C. de decre. decurio. ⁊. l. neqꝫ pignus, ⁊. l. nec ex pretio. ff. de reg. iur. ¶ Nec ob. iura alleg. i decreto ꝯriū, lꝫ. n. dicant epm posse disponere quō voluerit de suo patrimonio tn̄ intelligenda sunt eo casu quo hꝫ filios, nepotes, ꝯiunctos, vxorē, aut seruos, qꝛ poterit potius relinquere eis q̄ꝫ ecclesie, secus si essent ex toto extranei. Nec est absurdū qd illa iura limitentur scdm dispositionē. c. eps, q filios, ⁊ ita ēt r̄ndeo ad. c. j. de succes. ab inte. ¶ Nec ob. c. cū Christus, ď here. qꝛ ille tex. loqt̄. qd eps, vel clericus nihil possunt ꝯferre nō catholico, ⁊ ex istis elicio talē ꝯclusionē. Qd eps seu cardinalis, lꝫ possit preferre filios ꝯiunctos, ⁊ seruitores ecclesie in suis patrimonialibus eos instituēdo nō tn̄ possunt i illo eoꝝ patrimonio preferre extraneū ecclesie, lꝫ cōis opinio modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ sit in contrariū. ¶ Et qd dixi de ꝯiunctis, idē dico de amico grādi amicitia iuncto ꝑ gl. que cōiter allegat̄ ꝓ singulari in. l. testō. ff. de fideicō. lib. lꝫ sit similis in. l. si iure. C. de tes. manu. ⁊ ibi Bal. dixit qd ardor liciti amoris opat̄ effectū clausule codicillaris. facit in simili gl. i. c. ad aures, ⁊ in. c. nōnulli, de rescript. que dicunt ꝙ amicus potest impetrare beneficium pro amico, ⁊ in hoc sunt singulares ⁊ in iure solitarie.

Nunc vero capio elegātē. q. Alb. de rosa. inquātū
43 dixit † Diaconus cardinalis tpe ꝓmotionis in cardinalē nihil habeat, ex postfacto multa acquisiuit, ⁊ fecit donationē oīum suoꝝ bonoꝝ nepotibus an valuerit. ¶ Et circa hoc premitto singulare. d. Vincē. in. c. ad hec. de testa. vbi dicit qd ꝯsuetudo nō excusat clericos q oīa bona mobilia acquisita ꝑ eos intuitu ecclesie dimittūt in morte suis ꝯsanguineis, qꝛ talis ꝯsuetudo tanq̄ꝫ grauis ecclesie non est toleranda. c. j. de ꝯsue. lib. vj. ⁊ presumit̄ fraudulosa eoipso qd oīa bona ꝑmittit ꝯferre. ar. l. oēs. §. lucius. ff. que in frau. cre. ⁊ in. l. post ꝯctū. ff. de dona. ⁊ idē dicas de meliori re q̄ꝫ haberet in bonis, qꝛ presumeret̄ in fraudē. tex. est sing. ⁊ vnicus in. l. summa cū rōne. ff. de pecu. ⁊ eo magis presumit̄ fraus, qꝛ fit ꝯiunctis inter quos de facili presumit̄, vt est elegās tex. in. l. data C. ď do. Premitto ēt singulare. d. Ugo. qd refert ⁊ sequit̄ Arch. i. c. nō liceat pape. xij. q. ij. vbi ďt papā mortal'r peccare si vult res ecclesiasticas cōsumere in turpes vsus, vel dare ꝯsanguineis. vt eos pre alijs diuites faciat. vel vt ipsi inde ꝯstruant palatia.

Nunc aggredior qōnem ⁊ vr̄ indubitanter concludi posse talē donationē nō tenuisse, ⁊ ꝑ ꝯsis sapiētes de Mediola. recte iudicasse. Nā si dicimus diaconū cardinalē nō habere administrationē, qd est falsuꝫ, nihilominus sit ita ex quo nō est presbyter cardinalis, aut eps cardinalis, ⁊ nullā habeat administrationē nihilominus tene intrepidus testari nō posse, ⁊ hoc ꝑ gl. in. c. fi. de pigno. ⁊ in. c. qꝛ nos, de testa. ⁊ in. c. si quis sane. ď pecu. cleri. ⁊ in. c. cū olim. de re. ꝑmu. q̄ gl. appēsate satis nō dubitārūt
44 clericū vsurario eqparare. † Debēt. n. clerici esse ꝯtēti victu, ⁊ vestitu. nec de bonis ecclesie possunt testamēta ꝯdere. facit gl. in. c. eps ecclesie. xij. q. j. q̄ dicit qd de bonis ecclesie illud solū est clericoꝝ qd ꝓbabili rōne ꝯsumāt. Uñ infert qd si clericus emit equū de bonis ecclesie qd ille nō est suus, sed ecclesie. Itē vr̄ tenere Inn. in. c. cū in officijs, de testa. ⁊ iō dixit gl. xl. di. in prin. qd clericus necessaria tm̄ hr̄e dꝫ ab illa ecclesia. ⁊ Hierony. in text. ibi exclamat. O sacerdos de altari ecclesie viuere non luxuriare ꝑmittit̄, ⁊ illa necessitas arctat̄ ad victum ⁊ vestitū vt in. c. eps. xij. q. ij. ⁊ ibi dicit Archi. quē seqt̄ Jo. de lig. in cle. gratie, de rescrip. qd si clericus vltra debitū aliqd expēdit de bonis ecclesie qd tenet̄ ad restitutionē. ¶ Et hāc opi. ꝑdie dn̄atio tua pater colēdissime disputādo dicebas in puncto iuris veriorē. Facit. c. ipsi. xij. q. ij. vbi dicit qcqd de ꝓuisione ecclesie fuit de agris siue de fructibus siue de oblationibus qd oīa debent reseruari ecclesie, ⁊ si episcopus aliter presumpserit poterit deponi. vnde ꝯsueuit dici qd acquisita ꝓ de bonis ecclesie potest ecclesia vendicare, vt in. c. fixū. xij. q. v. ⁊. q. iij. c. sacerdotes. ⁊. q. iij. c. placuit. ⁊ in. c. inquirēdū, de pecu. cle. ⁊ in clemen. j. de testa. ⁊ in auct. licētia. C. de epis. ⁊ cle. ¶ Facit. c. clericus. ⁊. c. duo sunt genera. ⁊. c. qꝛ tua. in fi. xij. q. j. ⁊ tꝫ Archi. in. c. statutū. §. assessorē. de rescri i. vj. vbi loqt̄
45 de cleri. beneficiato nō habente administrationē. ⁊ Jo. de lig. in. d. cle. gratie. facit. d. c. placuit. xij. q. iij. † vbi indistincte dr̄ de quolibet clerico qd qcqd acquirit de bonis ecclesie tenetur conferre ecclesie alias punit̄ vt ibi. Nā si faceret fructus suos sequeret̄ qd posset emere fundos sibi de illis fructibus, sed nō pōt vt ibi. ergo non facit fructus suos libere. facit. c. fi. xij. q. j. vbi expresse dr̄ de clerico non habēte administrationē, ⁊ ibi dr̄ qd prebenda assignat̄ canonico vt ipse ex illa necessaria sibi ꝑcipiat. ¶ Facit. §. is ita. xiiij. q. i. vbi dicit tex. qd canonicus vtitur rebus ecclesie nō tāq̄ꝫ suis, sed tanq̄ꝫ ad dispēsandū sibi traditis, qꝛ est procurator in rebus ecclesie. facit. c. vidētes. xij. q. j. facit. c. fi. de his que fi. a maio. par. c. vbi maior pars canonicoꝝ pōt statuere qd quilibet canonicus teneat̄ certā portionē suoꝝ redditūū ad opus fabrice ꝯferre qd nō esset si canonici facerent fructus suos. cū tūc nō valeret illud qd faceret maior pars, qꝛ potior esset ꝯdō ꝓhibētis. c. i re cōi. ď re. iur. li. vi.

Nec obstat si dicatur qd pōt facere elemosinam de bonis ecclesie. c. relatū. ⁊. c. ad h. de testa. ⁊ moderate donare. qꝛ illud facit tanq̄ꝫ administrator ecclesie ad quē spectat dispensatio, sꝫ qñ testat̄ vr̄ inherere volūtati sue, ⁊ de rebus alienis testari nō pōt, vt no. gl. in. c. quia nos. de testa. ¶ Nec ob. in gl. in. c. presenti. prealleg. que non est vera, nec ꝓbat̄ lege. nec. c. requisisti. ꝓbat opinionē suā, qꝛ ibi dr̄ qd si relinquit̄ aliquid clerico nō habenti administrationē videt̄ relictū intuitu sui non ecclesie. ⁊ sic vult vt ibi dicūt doc. qd si ꝑ presumptiones ꝓbabiles vel ꝓbationes cōstaret ꝙ illud fuit relictum intuitu ecclesie clericus nō facit illud relictū
46 suum. † Et sic ꝓbat ille tex. qd nulla est dr̄ia inter clericum habentē administrationē ⁊ habētē simplex beneficiū, nisi quo ad ꝑsumptionē. Unde cessante presumptiōe ambulāt pari passu. ⁊ ad. c. de cleri. nō resi. lib. vj. R̄ndeo qd clericus recipiendo fructus sui beneficij dr̄ illos facere suos quo ad hoc vt sibi ꝓuideat primo, ⁊ de superfluis dispēset in pauperes, vt in. d. §. vlti. ⁊. c. fi. xij. q. i. non aūt. vt de ipsis posset testari, vel ꝓ libito volūtatis facere. vt est bo. tex. in. c. quis. de seruis. xij. q. ij. vbi reuocat̄ donatio facta de fructibus, ⁊ sic sunt intelligēda oīa iura dicētia clericos fore dominos fructuū, qꝛ itelligunt̄ quo ad dispēsationē. Sunt. n. dispēsatores, ⁊ habēt potestatē bn̄ dispēsandi res ecclesie, vt in. c. eps. x. q. ij. ⁊ in. c. precipimus. xij. q. j. ⁊ in. c. nō satis. lxxxvj. di. ¶ Non ob. c. si quis qualibet. xij. q. ij. ⁊. q. v. si quis eps vbi dr̄ qd eps pōt rē ecclesie relinquere in testō suo, qꝛ illa iure procedūt, vt in eis dr̄. s. qñ eps tātūdem de suo proprio confert ecclesie, ⁊ qd ēt nulla sit dr̄ia inter habētē simplex bn̄ficium ⁊ habētē administrationē. facit. c. relatus el. ij. iuncto. c. cum in officijs de testa. ⁊ hāc ptē tenuit Inn. in. c. indecoꝝ. de eta. ⁊ quali. ⁊ do. Ant. in. c. fi. de cā pos. ⁊ ꝓpri. ⁊ in. c. fi. de pecu. cle. ⁊ ideo dicebat Archi. in. d. c. statutū. §. assessorē, hereticū esse de iure canonico, dicere qd clerici faciāt
47 libere fructus suos † ⁊ ideo in ꝓposito si ꝯsideramus cardinalē diaconum, vt simpliciter bn̄ficiatū cū in rei veritate habeat administrationē nō facit fructus libere suos, nec poterit illos cōferre suis nepotibus, nec per viam donationis, nec ꝑ viaꝫ testamenti. ¶ Et cuꝫ in sero super hoc dubitabili passu cōferem cū excelso ⁊ elegātissimo Iurisconsulto. ac viro facūdissimo dn̄o meo, ⁊ patre summo honore obseruādo dn̄o Bornio de sala, post multa in hanc ꝯclusionē deuenimus, sꝫ reuerēdus do. Card. in. c. fi. de pecu. cleri. fuit in alia opi. dicit eniꝫ qd clerici nō possunt precise equiparari vsufructuario per id quod dicit glo. ibi ⁊ in locis supra allegatis, nec ēt precise possunt equiparari vsuario vnde alibi equiparantur procuratori capitu. ij. de dona. Alibi equiparantur tutori capi. qualiter el. ij. de accusa. tamen nulla istarum

istarum equiparationum est precisa. unde dicit quod potestas
clericorum in beneficijs limitatur a iuris dispositione ꝑ dictũ. c. ꝑ-
cipimus. ⁊ di. c. fi. xij. q. j. ¶ Et subdit quod aliquid dicitur esse
ꝓpriũ, vel suum duobus modis. vno modo vt libere ⁊ impune
possit disponere, ꝓut vult. ⁊ isto modo dicantur esse nostra illa
quorum habemus dñium de iuregentium, vel ciuili. ita quod illa
possumus vendicare. l. in rem actio. ff. de rei vend. ⁊ quod not.
glo. in. c. j. de postu. prela. ¶ Scdo modo dr̃ ꝓpriũ id de quo
quis hꝫ liberam dispositionem nõ tñ omnino libere ⁊ impune.
⁊ in hoc differt a membro precedenti. facit. l. is qui. ff. de manu-
mis. ⁊ quod habetur per glo. iij. in. l. ij. ff. de origi. iur. ⁊ scdm illum
48 primũ modũ ꝓcedit illa † regula in re sua quilibet dr̃ modera-
tor ⁊ arbiter. l. in re mandata. C. mandati. facit. c. de his. de se-
pultu. ¶ Scdm modũ dicit quod fructus beneficiorum sunt be
neficiatorum, nam de ipsis pñt libere disponere. ⁊ in quemcunqꝫ
disponant nõ põt reuocari quod factũ est, sed ꝑꝑ malam dispo
sitionem põt clericus beneficiatus corrigi ⁊ puniri. Adeo qꝺ
qñqꝫ poterit ab ecclesia remoueri. c. ij. ꝺ pecu. cle. ¶ Nec ob.
c. iiij. eod. titu. ⁊ similia, qꝛ respondet quod illa capitula ꝓbant
hoc solũ, videlicet quod si emitur res de redditibus ecclesia de-
beat instrumẽtum confici nomine ecclesie. ꝺ quo late superius
dixi. nõ autem ꝑꝑ hoc tollitur quin clericus possit fructus be-
neficij donare cui vult. si tñ aliquid acquirit ex eis dꝫ acquirere
ecclesie vt in dictis iuribus. Sed certe hoc nõ est bene dictũ,
qꝛ si illud quod acquirit ex fructibus dꝫ acquirere ecclesie. er-
go multomagis dꝫ acquirere ecclie ipsos fructus cũ imediate
ꝓueniãt ex rebus ipsius ecclie, vt pꝫ ex iurib⁹ supius allegatis.

Ultimate concludit ibi do. Cardi. aut loquimur in admi
nistrantibus que nõ sunt ꝓprie beneficia vt sunt hospitalia que
ꝓprie nõ dicunt beneficia, vt in clemen. qꝛ contingit. de reli-
gio. do. ⁊ tunc administrator nõ facit fructus suos, vt in dicta
clemẽtina qꝛ ꝯtingit. Aut loquimur in beneficijs, ⁊ tunc bene-
ficiatus nõ facit fructus suos intantum quod libere de illis pos
sit disponere. puta ꝯseruando sibi, vel ex eis aliquid acquiren-
do quod sit suum. ¶ Isto casu nõ facit fructus suos, vt dictum
est. Aut facit eos suos ad hoc vt per viam vltime voluntatis
possit disponere. ⁊ dicit cõmuniter teneri ꝑ doct. quod nõ põt
c. ad hec. ⁊. c. relatum. el. ij. de tstam. ¶ Si vero vult dispone-
re inter viuos, ⁊ tunc dicit quod indistincte põt ẽt donando, qꝛ
clericus beneficiatus efficitur dñs fructuum quos percipit, vt in
49 d. c. j. de cleri. non resid. li. vj. † Et sic concludit dñs Cardi.
clericos beneficiatos posse fructus beneficij inter viuos dona-
re, ⁊ in parua, ⁊ in magna quantitate. Et idem dixit in. c. cete-
rũ. de dona. ⁊ in. c. peruenit. de fideius. ⁊ sic i actu inter viuos
vidẽtur domini, Nec distinguit do. Car. ibi. an sit clericus sim
pliciter beneficiatus, an habeat administrationẽ, ⁊ ita residet
tantus doctor. ¶ Ex quo dicto sequitur ꝙ Cardinalis Par-
gamensis potuit inter viuos facere illã magnã donationẽ suis
nepotibus, qꝺ est ꝯ Albe. ⁊ sapientes ꝺ Mediolano. ¶ Sed
certe ista opinio dñi Card. ꝯfunditur per iura allegata pro prima
opinione, ⁊ allego ꝯ opinionẽ suã elegãtẽ tex. in. c. cũ. M. fer
rarien. de ꝯstitu. vbi canonici in prebẽdis suis habẽt solũ vsũ,
⁊ sic dicuntur vsuarij ⁊ non vsufructuarij, ergo non faciunt
fructus suos, nisi ita vt superius dictũ est. ¶ Fuit ⁊ tertia opi.
glo. que reputatur singu. in. d. c. presenti. §. porro. ⁊ originaliter
fuit Host. i. c. fi. de pecu. cle. que dicit qꝺ si est clericus simpli
citer beneficiatus habet plenã dispositionem ipsorũ in vita ⁊ in
morte, sed qñ est beneficiatus cũ administratione ⁊ tũc non po-
test testari, sed in vita dicitur facere fructus suos ⁊ potest de eis
disponere ẽt donando aliquid de eis dũmodo moderate hoc fa
ciat, ⁊ hanc opinio. sequitur Pet. de ancha. in. c. fi. de pecu.
cleri. do. meus Ioã. de imo. in. d. c. fi. dicit qꝺ pro opin. domi-
ni Cardina. facit. c. j. de cle. nõ resi. in. vj. sed certe ad illũ tex.
data fuit responsio. s. allegata. in. c. peruenit, de fideius. vt pro
debito personali ipsius clerici non ꝯtracto pro vtilitate ecclesie
possunt fructus beneficij capi in causam iudicati, sed certe ille
tex. non loquitur in donatione. dicit tamen veriorẽ esse in pun-
cto iuris opi. Inn. Arch. ⁊ illã sequitur Io. de cald. i. d. c. fi. sꝫ ꝺ cõ
suetu. dicit ꝙ seruatur opi. Host. ⁊ vr̃ tollenda illa ꝯsuetudo se
cundum eum, per illud quod habetur in. c. si propter tua debi-
ta. de rescrip. in. vj. ⁊ in extrauaganti Ioannis vigesimisecun-
di que incipit, suscepti per illud qꝺ notauit Ioan. andre. in. c.
50 nemo plus. de regu. iur. in. vj. in mercurialibus. vbi valet † cõ-
suetudo quod fructus beneficij vltimi anni in quo clericus de-
cedit etiaꝫ si nondum sint percepti spectent ad heredem ipsius
clerici, ⁊ sic videtur quod talis consuetudo potest multum ope
rari ⁊ per consequens videtur quod teneat consuetudo in loco
vbi viget prout videntur docto. dicere qui dicunt quod opinio
Hostien. seruatur de consuetudine quod etiam cum bona con-
sciẽtia possit clericus beneficiatus disponere de illis vt de alijs
rebus si non habeat administrationem, ⁊ ita residet Ioan. de
imo. in. d. c. fina. de pecu. cler. ¶ Tu vero adde Bar. in. l. di
uortio. ff. sol. ma. qui dixit quod de iure canonico idem dicendũ
est in canonico ⁊ prebẽdato, quod dicitur in marito, ideo cano
nicus transmittit ad suos successores fructus perceptos vel per
cipiendos pro rata anni quo stetit in canonicatu. Non eniꝫ per
cepit fructus tanquam simplex fructuarius, sed propter onera
ecclesie que sustinet. ¶ Subdit postea ibi Bar. sed canoniste
aliter dicũt quibus in hoc dicit stãdũ esse. ¶ Adde glo. in. l. j.
C. de anno. ciui. lib. xj. que inducit illam. l. in argumentum, qꝺ
si clericus decedat post ꝑceptos fructus prebẽde, quod ille trã
smittit ad heredes suos. Bar. ibi remittit se ad not. in. c. j. de
offi. ordi. li. vj. debuit allegasse not. in. c. presenti. §. porro. pre-
allegato. Remittit etiaꝫ ad dicta per se in. d. l. diuortio. Adde
etiam Bal. in aucten. licentiam. C. de epis. ⁊ cleri. vbi dicit qꝺ
clericus percipit fructus ⁊ potuit consumere plus quam con-
sumpsit donec vixit ⁊ donec viuit põt disponere istos fructus
ad piam causam. ⁊ dicit canonistas dicere quod viuens equipa
ratur vsufructuario, ⁊ ideo habet liberam administrationẽ fru
51 ctuum † sed moriens equiparatur vsuario qui moriẽs facit suũ
tantum quantum consumpsit ⁊ non vltra, ⁊ remittit se ad not. ꝑ
gl. in. d. l. j. de anno. ciui. ¶ Posset dici ꝙ clericus faciat fru
ctus suos ⁊ posse de illis disponere vt dñs qñ illos acquirit ex
redditibus imediate prouenientibus ex rebus ecclesie. ¶ Po-
ne exemplum in questione in qua consului apud Mutinã. epi-
scopus recepit quartaꝫ mortuariorum ⁊ illam vult donare, an
possit consului quod sic, fretus auctoritate Bal. in. l. preses. ad
fin. C. de trãsac. vbi dixit qꝺ potest qꝛ illa debetur persone, ⁊ nõ
ecclesie, ratione ministerij, vnde suum facit merito potest dona-
re, qꝛ in hoc est dñs non administrator. Ponit simile de tutore
cui aliquid est relictum contemplatione tutele non est dubiũ ꝙ
põt illud relictũ remittere, ⁊ de eo gratiam facere. ⁊ ita seruat
ꝯsuetudo, ⁊ ego allego tex. i. c. officij. in ver. propriaꝫ portionẽ.
de testib. vbi est casus melior, qui sit in corpore iuris pro dicto
Bald. iuncto dicto Ioa. and. in. c. requisisti. de testa. vbi dicit
quod episcopus non tenetur cõmunicare illam quartã cum ec-
clesia cathedrali, sed illam facit precipue suam. Et hoc modo
posset saluari dictum domi. Cardi. inquantum dixit qꝺ potest
inter viuos donare in parua ⁊ in magna quantitate, quia proce
dit in his que acquirit intuitu ecclesie ratione oneris sui perso-
nalis. Et isto modo limitentur omnia iura superius allegat. aut
acquirit ex fructibus prouenientibus imediate de rebus ipsius
ecclesie. ⁊ tunc non possit donare in magna quantitate inter vi-
uos, nec de eis testari in morte. ⁊ ita restringo vobis illud qꝺ he
52 ri dixi. † Utrum prelatus illud quod acquirit ex pena propter
res ecclesie possit disponere inter viuos vel in morte. ⁊ ista mẽ-
ti commẽda, qꝛ noua ⁊ vsqꝫ ad ista secula inaudita. cũ ergo car
dinales habeant administrationẽ ecclesie vniuersalis vt dictũ
est in prima questione. ergo non poterunt testari de bonis que-
sitis intuitu cardinalatus. nec immensas donationes facere, ⁊
per consequens donatio omnium bonorum facta per dominum
cardinalem Pergamensem suis nepotibus, de iure nõ tenuit.
⁊ iõ recte ⁊ iuste sapiẽtes de Meodio. ꝯsuluerũt in hac qõne.

Ex istis sequitur correlarium quod est ta-
le ꝙ propter dignitatẽ
cardinalatus quis non perdit ius succedendi facit. c. nos. de te
sta. c. relatum. §. ceterũ. eo. tit. vbi clericus potest testari de eo
quod acquirit ex successione paterna, ⁊ probatur in iuribus satis
cumulate allegatis superius. ergo multomagis retinet ius suc-
cessionis si est effectus cardinalis. Quinimmo multum elegan-
ter dixit sepremus doctor Bar. in lib. minoricarum. q. penult.
¶ Frater minor factus est episcopus an succedat ab intestato
parentibus ⁊ alijs agnatis, cognatis, ⁊ ibi arguit quod nõ exẽ-
plo filijfamilias effecti serui ⁊ postea liberati, qꝛ contrariũ deci
dit. ¶ Aut enim liberatur ab ordine auctoritate summi pontifi
cis, ⁊ tunc iura succedendi recuperat. l. j. C. de sen. pas. per illaꝫ
enim promotionẽ vr̃ restitutus ad omnia vt ibi, alias secus. nõ
tñ ꝓpter hoc poterit condere testamentũ. Et ideo singulariter
53 dixit Bal. vt superius allegaui in. d. auc. licentiam. † qꝺ re-
ligiosus effectus cardinalis non potest condere testamentũ li-
cet retineat iura succedendi. xviij. q. j. c. statutũ qꝺ est bene no-

tanduz pro colendissima dñatione tua presul benignissime qui de strictissima religionne beatissimi Basilij ad hanc cardinala tus dignitatẽ amplissimã assumptus sis, nõ tñ puto qđ lz sit effe ctus cardinalis possit capere ex testamento minus solẽni. Et iõ refert Angelus perusinus in.l. discretis.C. qui testa. face. pos. fuisse arduã qõnẽ in ciuitate Perusij in Cardinali Perusino qui patri suo in vltimis ɔstituto ⁊ nullatenus loqui valenti ferẽ dixisse hec verba, pater mi si vis vt sim heres tuus stringe ma nũ meã, ⁊ ille sic fecit, qđ talis institutio nõ tenuit p. d.l. discre tis.⁊.l. iubemus.§. si enim talis.C. de testa. ⁊ sic ex testamento minus solenni licet quis sit Cardinalis capere non poterit. ar gumen.l. ex imperfecto.C. de testa. cum simi.

SVMMARIVM

1 Testamentum cardinalis pape auctoritate factum, an valeat.
Cardinalis ex priuilegio pape testamentum vtruz condere pos sit, ⁊ quomodo. 9.
2 Hereditas nunquid iaceat filiofami. mortuo ɔdito testamẽto.
Seruus hereditarius, an heredi futuro acquirat.
3 Papa vtrum possit cardinalibus indulgere testamenti factio nem de rebus ex cardinalatu.
Dominium rerum ecclesiasticarum penes quem sit.
Offerentes ecclesie ad Deum habent respectum.
4 Papa claues ecclesie qualiter regere habeat.
5 Respublica priuate preferenda.
Papa ꝓpinqs suis, an possit sine peccato bona ecclẽie ɔceder̃.
6 Ecclesie bona subtrahens dicitur homicida.
7 Papa testamenti factionez cardinalibus de rebus quesitis in tuitu cardinalatus quomodo concedere intelligatur.
Verbũ a papa prolatum secundum quod ius intelligendum.
8 Statutuz ecclesiasticum a quo iure interpretationem recipiat.
Statutuz populi de consanguinitatis gradibus loquens, an re ferendum ad arborem canonistarum, an legum.
9 Papa remittens iuris solennitatibus de quo iure intelligat.

¶ Quarta questio basilica prime partis.

Nunc vero in ordine quarta q̃stio basili ca disputanda pater celeberrime, se in medium of
1 fert, † vtrum summus pontifex si concedat dominis cardinalibus potestatẽ testãdi de bonis quesitis intuitu cardi nalatus, vt hac tẽpestate accidit in persona excellẽtissimi doc. dñi Cardi. Morinẽsis memorie in posterẽ celebrãde, vtrum te stamẽtũ inde ɔfectũ teneat, ⁊ reperio elegãtẽ doc. Ange. sicco pede tãgẽtẽ in loco peregrino, vcz in.l. si seruus cõis meuij ⁊ ca strẽsis peculij in prin.ff. de stipu. ser. vbi dicit simpliciter qđ car dinalis ex priuilegio pape põt testamẽtũ ɔdere. ⁊ cũ illo dicto trãsit ibi Jo. de imo. facit elegãs dictũ Bal. in.l. si quando. in prin.C. de inoffi. testa. vbi dicit qđ si papa ɔcedit monacho po testatẽ testãdi, qđ põt testari nihilominus tñ ẽm dispositionẽ iu ris cano. subdit ibi Ange. qđ illo casu nõ erit dare hereditatez iacentem in illo patrimonio per illũ tex. vbi licet filiusfami. pos sit facere testamẽtũ, ⁊ fecerit ⁊ possit habere heredẽ, tñ non dr̃ eius hereditas esse anteq̃ heres adeat, sed dicunẽ vacãtia bo na. ⁊ est ratio qꝛ si heres adeat fingiẽ fuisse heres vsq; ad tem pus mortis.l. si ex re.§. fi.ff. de sti. ser. si nõ adeat fingunẽ illa bo na fuisse patris.l. hereditatẽ.§. patris.ff. de castren. pec. ⁊ sic pz qđ mortuo filiofami. ɔdito testamẽto nõ est dare hereditatez ia
2 centẽ. ⁊ dicit ibi Ang. esse casuz mirabilẽ † qđ cũ quis non põt habere heredẽ ex testamẽto nisi ex priuilegio speciali ibi nullo tẽpore est dare hereditatẽ iacẽtẽ in suo patrimonio nõ. n. ante quam agnoscaẽ vt ibi, nec postea agnita, qꝛ tũc patrimoniũ suũ est iunctũ patrimonio heredis. ⁊ cepit esse vnũ corpus.l. sed si plures.§. a filio.ff. de vulg. ⁊ pu.l. pater.ff. de priui. credi. ¶ Et ex hoc sequuntur tria que sunt admiratione digna. ¶ Primũ est qđ seruus hereditarius relictus nõ acquirit heredi futuro, qđ dicit esse valde notandũ. Sequiẽ ẽm qđ tali patrimonio nõ poterit dari curator velut hereditati iacẽti. ¶ Seqẽ tertiũ qđ ĩ tale patrimoniũ nõ poterit ɔtinuari prescriptio, vt.l. si seruus hereditarius.ff. de stipu. ser. Jo. de imo. ibi dicit qđ imo potest ɔtinuari prescriptio ex eo qꝛ illa fundaẽ ex possessione possiden tis bonefidei ⁊ iusto titulo que durãt licet quis decedat sine he rede.l. j.§. procul dubio.C. de vsuca. trãsforman. ⁊ sic Ange. nõ elenauit ingeniũ ad hoc vtrũ papa possit ɔcedere cardinalibus potestatẽ testãdi sup his que acquisita sunt ex rebus ecclesie, vñ posset intelligi dictũ eius in religioso promoto in cardinalem vt de patrimonio suo posset testamẽtũ ɔdere super suis patrimo nialibus vigore potestatis sibi indulte a sede apostolica. ⁊ ideo dicebat Bal. in.l. si qñ in prin. preallegata qđ si papa concessit monacho qđ posset testari de bonis paternis quod tunc tale te stamẽtũ valeret. ⁊ refert sepenumero summum pontificẽ hoc
3 facere, ⁊ sic aperte nemo eorũ attingit istuz casuz † ꝙ papa pos sit indulgere testamẽti factionẽ cardinalibus super rebus que sitis ex cardinalatu. ⁊ tñ sepenumero videmus romanũ ponti ficẽ hoc facere, quinimo oẽs fere cardinales super hmõi rebus testanẽ, ⁊ audiui excellẽtis memorie do. Car. Mutinẽsez testa tum fuisse vltra. xxx. millia florenoꝝ summo pontifice ɔcedẽte. ⁊ forte in stricta disputatione salua tñ semper ptãte summi pon tificis vr̃ qđ hoc fieri nõ possit, ⁊ licet sit dubiũ inter antiquos ⁊ moder. iuristatores, an dñiũ reꝝ ecclẽiasticaꝝ sit penes ecclẽiã, an sit penes deũ. an penes clericos, an penes ipz sum. põ. tñ ve rior opi. vr̃ ꝙ sit penes Deũ. facit gl. i.c. cã. ꝺ ver. si. ⁊ qđ hr̃. j. q. ij.c. saluator. ⁊. xxiij. q. viij.c. ɔuenior. ⁊ hr̃ in psalmo Dñi est terra ⁊ plenitudo eius trãsumptiue. in.c. de decimis. facit. c. cum ex eo de electio. li. vj. in ver. de Christi patrimonio su blimatis. hoc ẽt not. ibi glo. ¶ Facit.c. qui Christi. ⁊.c. qui ab stulerit. xij. q. ij. tum qꝛ homines offerentes ecclesie habent re spectũ ad Deũ.c. nulli liceat. ⁊.c. res ecclesie in ver. dño obla ta. xij. q. j. ⁊.c. mancipia. ⁊.c. iniustum de reꝝ permu. facit qđ not. in.c. cũ super de cã pos. ⁊ proprie. ⁊ in.c. expedit. xij. q. j.
4 Tunc arguo sic formaliter † ius nostrũ nõ po test a nobis eueli sine fcõ nostro l. ius nostrũ de reg. iur.l. fina.C. si ĩ ius.c. que in ecclesiaꝝ ꝺ cõ sti.c. ab eo de elec. lib. vj. Sed acquisita ex rebus ecclesie sunt ipsius ecclesie quo ad dñium.c. j. de testi. ⁊ ideo dicimus qđ ec clesia põt vendicare illa talia, vt in.c. placuit. ⁊.c. sacerdotes. ⁊ cũ alijs iuribus superius alleg. ergo sequiẽ ꝙ papa nõ põt istud dñium qđ est ipsius Dei viui ɔcedere alteri, licet. n. Christi ⁊ pape vnũ sit cõsistoriũ vt dixit Host. in.c. quãto de trãsla. prel. ⁊ vicem Dei gerat in terris.c. vt nostrũ vt eccle. benefi. tñ de bet legitime gubernare claues ecclesie non errãte. ⁊ ideo dictũ fuit supra qđ Petro ɔcesse fuerunt due claues, vna auctorita tis, ⁊ potẽtie. alia discretionis. ⁊ iõ fuit sibi dictũ pasce oues, nõ aũt fuit dictũ disperde. ⁊ in.§. j. xl. di. vbi dicit tex. qđ papa ha bet necessitatẽ bene viuendi ex officio suscepto nõ aũt licentiaz peccãdi. ergo sequitur qđ non poterit cardinalis ex potestate sibi indulta a papa ɔdere testamẽtum de rebus quesitis ex ipso cardinalatu. ¶ Preterea res deputate ad vnũ vsum non põt deputari ad aliũ qñ possunt deputari ad vsuz destinatũ.l. lega tuz.ff. de vsufruc. leg. cle. quia contingit de relig. domi. Sed bo na ecclesie sunt deputata vt ex fructibus alantur pauperes, vt in.c. videntes. xij. q. j. ergo nõ põt papa deputare illas res ad aliũ vsum. ¶ Nec ob. si dicatur qđ immo Papa potest vt est tex. i. d.c. le. qꝛ cõtingit qꝛ illđ procedit qñ res est relicta ad piũ vsum, ⁊ Papa vult illã rẽ ad aliũ piũ vsuz deputare. Sed iste
5 non est casus noster. ¶ † Preterea respublica est priuate pre ferenda.l. j. ad fi.C. de cadu. tol.c. bone de postu. prela. sed res ecclesie sunt deputate vsui publico. vt in.d.c. videntes. ergo nõ possunt deputari vsui priuato ⁊ per ɔñs vr̃ qđ papa non potest concedere cardinali, vt relinquat quesita ex redditibus ecclesie vsibus priuatorũ. ¶ Pretera facit tex. not. in.c. non liceat pa pe. xij. q. ij. vbi non licet pape alienare bona ecclesie. ergo nec licet dare alteri potestatẽ testãdi sup rebus ecclesie, qꝛ ex hẽ se quereẽ alienatio, vt no. i.l. fi.C. de reb. eccle. nõ alie. per Cy. ⁊ Bal. in.l. si ita quis.§. ea lege.ff. de ver. obli. per Bartol. ⁊ per Bal. in.l. si ea lege.C. de condi. ob cau. ¶ Et ideo singulariter dixit Archi. post. Ugu. papã peccare mortaliter si cõcedit bo na ecclẽie suis ɔsanguineis vt eos locupletes pre alijs faciat. ꝙ dictum superius allegaui, ergo multominus poterit concedere cardinalibus potestatẽ relinqnẽdi bona quesita ex rebus eccle
6 sie suis cõsanguineis. ¶ † Preterea faciat qui subtrahit bona ecclesie dicitur homicida, qꝛ vr̃ necare illos pauperes qui fuis sent nutriti, ⁊ sustentati ex bonis prefatis, vt in.c. q Xpi. ⁊ in.c. qui abstulit. xij. q. j. ⁊ in.c. pasce fame moriẽtẽ. lxxxvj. distinc. ¶ Et lz papa receperit a Deo ptãtez ⁊ dignitatẽ pontificatus nõ tamen ptãtẽ peccandi. vt dicit tex. lx. di. in prin. Naz vica rius non hz maiorem ptãtẽ q̃ hz Deus, sed Deus peccare nõ potest. de peni. di. ij.§. fi. ergo nec vicarius dz hoc posse. ¶ Fa teor tñ qđ quo ad bona mobilia modica posset concedere pote statẽ testandi cardinalibus de quesitis intuitu ecclesie. Nam si consuetudo

consuetudo hoc facere põt, vt in. c. ceterũ. de dona. ergo multomagis hoc poterit permittere roma. ponti. & idõ põdera accurate. Si querit̃ vtrũ papa possit ꝯcedere ptãtẽ testãdi cardinalibus de rebus quesitis intuitu Cardinalatus. & videtur dicendũ qd põt, habet. n. ptãtẽ. s. ius positiuũ. c. innotuit. de elect. c. ꝑposuit de ꝯces. preb. cũ simi. Sed iura positiua prohibuerũt clericos sacerdotes epos cardinales & similes posse testari de rebus q̃sitis ab ecclesia. ergo papa potuit circa illa iura dispositiua dispensare, & propter hoc seruat̃ cõis moderna obseruantia in qua videmus summũ põtificẽ ꝯcedere hmõi ptãtẽ. Aut querit̃ vtrũ Papa possit ꝯcedere ptãtẽ cardinalibus testandi super rebus quesitis ex cardinalatu relinquẽdo illas extraneis & preferendo eos ecclesie, & tunc si hoc facere potest sit ipse Deus index qui oĩa nouit iuxta illud. Nouit ille qui nihil ignorat. c. nouit. de iudi. Subijcio tñ me decisioni sancte ma-
7 tris ecclesie. ¶ Et pondera ẽt † q2 licet papa ꝯcedat ptãtẽ testãdi cardinalibus de rebus quesitis intuitu cardinalatus d3 restringi & limitari illa potestas videlicet ad bene meritos, vt superius in precedenti qõne dixi vel ad pias cãs, seu ad eleemosinas, vt in. c. relatũ. el. ij. de test. ar. c. cũ dilectus. de ꝯsue. & l. si serui vestri. C. de noxa. & c. cãm que. de res. & c. ex pte. de ỽb. si. & qd hr̃ i. l. fi. §. i cõputatione. p gl. C. de in. deli. & i. c. j. alias. ij. de feu. cog. & i. c. j. de ꝯsue. re. feu. & p h potes euitar̃ ꝯria pal.

Sed posset quispiã dubitare circa pdicta, papa concessit cardinalibus ptãtẽ testãdi s3 qd ius intelliget̃, an s3 ius ciuile, an canonicũ. & reperio illũ prẽ3 Bal. perusinũ i. d. l. si qñ. i pñ. dicẽtẽ se putare qd verbũ ꝓlatũ a papa d3 intelligi s3 ius cano. & nõ s3 ius ciui. & idõ debebit testari s3 dispositionẽ. c. cu3 esses. & c. relatũ. el. j. de testa. ¶ Facit simile dictũ eiusdẽ Bal. in. l. j. C. q bo. ce. pos. vbi dicit q in terris ecclesie ꝯcordabis statutũ populi potius cũ iure cano. q̃3 cũ iure ciui. q2 papa ꝓualet iperatori in illis terris, s3 in terris iperij ꝯcordabis statutũ populi cũ iure ciui. ¶ Facit gl. sing. in. c. ij. de arbi. in. vj. q̃ vult qd in terris tpalr̃ subiectis ecclesie seruabit̃ ius cano. facit. c. ex literis. de ꝯsti. & ibi dixit. d. Ant. q statutũ ecclesiasticũ recipit interpretationẽ a iure canonico. Faciat not. dictũ Bal. in. l. si nõdũ
8 C. de fur. vbi dixit. Statutũ punit sacrilegiũ † an intelligat̃ de sacrilegio ꝓut ꝯsiderat̃ a iure ciui. an ꝓut ꝯsiderat̃ a iure cano. Et dicit esse distinguendũ. an illud statutũ sit editũ a laico, & intelligit̃ de sacrilegio ꝓut ꝯsiderat̃ a lege ciui. aut est editũ ab ecclesiastico & intelligit̃ de sacrilegio ꝓut ꝯsiderat̃ a lege cano. Facit elegãs dictu3 eiusdẽ Bal. i. l. fi. C. de succes. edic. vbi dicit se vidisse sepenumero dubitari. statuto populi cauet̃ qd nullus eligat officialẽ aliquẽ sibi ꝯiũctũ vsq3 ad tertiũ gradũ qño cõputabit gradus, an s̃m ius cano. an s̃m ius ciui. & decidit s̃m ius ciuile. & ita determinauit Ja. bu. & ẽt s̃m hoc ꝯsuluit Bal. cuius ꝯsiliũ refert solẽnis doc. Pet. de anc. in cõmẽto capitu. primi de ꝯsti. ad fi. ¶ Faciat id qd elegãter voluit realis scientie doctor Saly. bo. in. d. l. si qñ. vbi dicit papa ꝯcessit ptãtẽ testandi ꝑsone inhabili ad testãdũ, an videat̃ sublata solẽnitas iuris ciuilis, an iuris cano. q̃ est, vt in ore duoꝝ, vel triu3 stet omne verbũ. vt in. d. c. relatũ. & in. d. c. cũ esses. & in. c. in omni negotio. de test. Deutero. xix. c. Et dubiũ dicit insurgere, q2 si solẽnitas iuris cano. est remissa sequeret̃ qd ille poterit testari sine testibus, qd nõ vr̃ esse de mẽte pape ꝯcedẽtis ne scriptor testi falsu3 cogitaret, & ne si scriptũ nõ esset ex dfectu ꝓbationis deficeret.
9 ¶ † Et si dicat̃ qd solẽnitas iuris ciui. est remissa dũtaxat ꝯcessio nihil operaret̃, q2 s3 canoñ. in terris suppositis ecclesie vnusquisq3 põt testari s̃m solẽnitatẽ iuris cano. nõ seruata solẽnitate iuris ciui. idõ putat ibi Saly. qd solẽnitas iuris cano. intelligit̃ remissa, sed duo testes ad minus requirunt̃ ad ꝓbationẽ, sed nõ ad solẽnitatẽ. & sic nõ exigent̃ tot rogati sicut in milite dr̃ in quo casu solẽnitas militaris intelligit̃ remissa. l. milites. C. de testa. mil. & ex. s. dictis elicit̃. ¶ Prima ꝯclo, qd Roma. ponti. põt ꝯcedere cardinalibus ptãtẽ testandi. ¶ Scda ꝯclo, qd ex hmõi ptãte nõ poterũt cardinales bona q̃sita intuitu cardinalatus relinquer̃ penitus extraneis. ¶ Tertia ꝯclo, qd per huiusmodi potestatẽ non possunt testari s̃m dispositionẽ iuris ciui. s3 solẽnitatem iuris canoni. in suis eulogijs seruare tenentur.

SVMMARIVM

1 Cardinales nunquid parentibus in feudo succedant, maxime sponte promoti. 6.
Vasallus ab initio ad feudum inhabilis, an possit seruire per substitutum. numero. 9.
2 Clericus per substitutum seruire vtrum possit.
Mutus superstes militi nunquid in feudum succedere possit.
3 Clericus ad minores promotus, an feudo renũciasse videatur.
Et quid de promoto in sacerdotium. 5.
Reuerẽtia summa excusat quemadmodu3 superioris mãdatũ.
Miles factus clericus vtrum feudum perdat.
Vasallus qui dñm feudi adiuuare tenetur appellatur miles.
4 Clericus desinens esse clericus, an recuperet ius succedendi in feudo.
Intellectus. c. qui clericus. si de feu. fue. cõtro. in vsib. feudo.
5 Clericus in minoribus nunquid femine quoad feudi successionem equiparetur.
6 In facto esse dicuntur que in fieri esse censentur.
Clerici appellatione qui veniant.
7 Feudum per votũ religionis sine ingressu nunquid amittatur.
Ordo Hierosolimitanorum, an sit religiosus & decimas possit possidere.
8 Clericus prime tonsure patri in feudo vtrum succedat.
9 Lex secundum suam intentionem intelligenda.
10 Cause feudales per que iura decidende.
11 Papa nunquid in feudo possit succedere.
Clericus vtrũ possit per substitutum in feudo seruire.
Testandi ius nunquid in feudo possit competere.
12 Industrialia ad heredes non transeunt.
Illustris seruit per substitutum cum personarum delectu.
Executor vltime voluntatis, an & quando executionem alteri committere possit.
Episcopus nunquid sit illustris.
Cardinalis, episcopus, aut clericus, an possit de feudo inuestiri per nouam inuestituram.
13 Episcopi multi vocantur principes.
Effectus ex scientia augetur.
Infamis potest de feudo inuestiri.
Rex factus monachus nunquid regnum possit retinere.
14 Monasterium quomodo intelligatur haberi loco filij.
15 Feudi dominus clerico, episcopo, aut cardinali nunquid possit concedere feudum.
Femina in quo feudo succedere possit.

¶ Quinta questio Basilica prime partis.

E ex superius relatis presul eminẽtissime qnta in
1 ordine sequit̃ Basilica qd disputãda. † Vtrũ videlicet cardinales succedãt parẽtibus in feudo. Et vr̃ dicẽdũ qd nõ. Quod formaliter hoc modo ostẽditur. Quoties quis venit ad statũ incõpatibilẽ sibi ipso iure priuat̃ habito beneficio. c. de multa. de preb. c. dudũ. ecclesia Rothomagẽsis. de elec. c. sanctoꝝ. lx. dist. cle. gratie. de rescri. Sed eoipso qd quis efficit̃ clericus si habebat feudũ ipso iure priuat̃ feudo. in c. qui clericus. in tit. si de feu. fue. ꝯtro. Si ergo excludit̃ a feudo habito, ergo multomagis excludet̃ a feudo habẽdo, & p cõsequens nõ succedat in feudũ. ¶ Turpius reijcit̃ q̃3 nõ admittit̃ hospes. c. quẽadmodũ. de iureiur. & dixit Pet. de cernetis in. d. c. qui clericus. qd si erat feudũ nouum reuertit̃ ad dñm, si erat antiquũ vadit ad agnatos. Et si dicat̃ qd ex hoc sequeret̃ absurdũ qd vassallus retraheret se a susceptione ordinũ & a seruitio ipsius Dei viui qd est absonũ, vt no. Cy. in auc. nisi rogati. C. ad treb. Rñdeo qd qualitas rei soluit ꝯriũ. Bene facit q dixit Bal. in. l. quisquis. C. de epis. & cle. vbi dicit qd si vassallus est inhabilis ad feudũ ab ipso initio, & ex post facto s̃m naturã feudi, vt q2 femina, mutus, vel clericus, nõ licet seruire per substitutũ. alleg. d. c. qui clericus. & ex hoc tollit̃ id qd posset di-
2 ci qd clericus põt seruire p substitutũ. ¶ † Scdo faciat. c. j. in tit. an mutus vel imperfectus. vbi si miles decedat superstite filio qui efficitur mutus nõ succedit in feudũ, & est rõ, q2 non põt seruire dño feudi, sicut nec clericus, ergo multominus cardinalis qui tenet̃ seruire ecclesie vniuersali & est coadiutor in executione sacerdotalis officij. c. fundamẽta. §. decet. de elec. lib. vj. cũ si. alleg. s. in. j. q. Et sic tãq̃ nõ valẽs seruire dño feudi erit inhabilis ad succedẽdũ in feudo. ¶ Tertio faciat. c. j. in tit. de beneficio femine. vbi clericus nõ succedit in feudo ẽt si habitũ deposuerit. & ibi glo. querit qd si est promotus ad minores ordines, an videat̃ pp hoc renũciasse feudo & cõcludit qd nõ. & dicit qd hoc casu seruiet per substitutum, si vero est promotus in

sacerdotium, tunc erit distinguendũ ſm Bal. ibi. aut erat feudum sibi apertũ, ⁊ tũc vr̃ renũciare, ⁊ nõ poterit per substitutũ seruire. Aut nõ erat aptũ, ⁊ ponit exẽplũ, qꝛ primogenitus possidebat feudũ ⁊ erãt tres vel quatuoꝛ fratres, ⁊ vltimus est effectus cardinalis, deinde oẽs fratres decesserũt sine herede, de isto nõ põt dici q̃d habuit animũ ⁊ intẽtionẽ renũciãdi, nec ẽt facultatẽ renũciãdi, vr̃ ergo q̃d de equitate admittit̃ ad feudũ, ergo secus est de iuris rigoꝛe, nisi esset tale feudũ cuius seruitium posset sui natura per quẽlibet explicari, ⁊ qꝛ tũc perderet feudũ ar. l. ꝯtinuus. §. si ab eo. ff. de ver. obli. ⁊ sic Bal. inclinat in illaꝫ partẽ q̃d regulariter cardinalis non succedit in feudo patrimoniali. ⁊ faciat elegãs dictũ eiusdẽ Bal. i. c. j. in ti. an mutus vel aliter imperfectus. vbi dicit, q̃d si est tale seruitiũ q̃d põt prestari per aliũ ⁊ seruiat per substitutũ, ⁊ ponit exẽplũ in clerico, qꝛ mãdato pape, vel pp nimiã eius reuerẽtiã trãsisset ꝺ minoribus
3 ordinibus in sacros, † q̃d dictũ est satis mirabile q̃d lꝫ per ordines sacros assumptus quis nõ succedat in feudo, ꝓcedit, qñ spõte sua illos sacros ordines accepit, secus si coacte puta mãdato pape, vel pp nimiã eius reuerẽtiã, ⁊ sic queadmodũ excusat mãdatũ superioris, vt in. c. cũ inter. R. senioꝛẽ. de elec. ita excusat summa reuerẽtia, pro quo allego casuꝫ singularẽ in. l. pen. alias antepenul. ff. de fur. ⁊ si opponat̃ miles effectus clericus perdit feudũ, vt in. c. j. de milit. vassal. qui arma belli. deposuit. ergo nõ miles effectus clericus nõ perdit feudũ, ꝑ illũ tex. Ad queꝫ r̃ndeo ꝙ ille tex. nõ ponit specialitatẽ in feudo, sed solum ponit ibi facti ꝯtingẽtiã, vt ibi ꝑ doc. Uel dic ſm Andre. de iser. ibi q̃d omnis vassallus qui tenet̃ adiuuare dñm feudi appellat̃ miles, faciat gl. in. c. j. de feudo sine culpa nõ amit. ¶ Quarto faciant omnia iura dicẽtia q̃d nemo militãs Deo implicat se negotijs secularibus. xxj. q. iij. c. j. ij. ⁊. iij. xxiij. q. viij. c. irreprehẽsibile. Arma. n. clericoꝝ sunt lachrime ⁊ orationes. facit. c. j. ne cle. vel mo. nã postq̃ incepit esse miles Dei, desinit esse miles seculi, nec dꝫ stare beneficium penes eum qui non debet officiũ gerere. c. j. de milite vassal. qui arma belli. deposuit.

Dixit tamen Bal. in. c. qui clericus. in tit. si de feu. fue. ꝯtro. ꝙ erat dubiũ an hoc haberet locũ in clerico assumẽte ordines minores, vt nõ succedat in feudo, nec illud recuperare possit dato q̃d desinat esse clericus. ⁊ est solẽnis ⁊ quotidiana hesitatio. ⁊ gl. in. c. naturales.
4 in tit. si de feu. fue. ꝯtro. † vr̃ tenere q̃d mittat successionẽ i feudo, nec recuperare posset. Idẽ vr̃ sentire gl. in. c. j. de beneficio femine, ⁊ textualis scientie doctoꝛ clarissimus Nico. de neapo. ibi sequit̃ eãdẽ gl. Sed Bal. in. d. c. q clericus dicit q̃d si clericus in minoribus habuit bñficiũ ecclesiasticũ cũ illis ordinibus procedat dictũ gl. alias vero nõ, ꝑ ea que habent̃ in cle. gratie. de rescri. Et faciat singu. dictũ Bar. in. l. in ꝯcubinatu. ff. de cõcubi. vbi loquit̃ de clerico in minoribus ꝯstituto bñficiato. ideꝫ ẽt addit ibi Bal. si impetrauit bñficiũ ecclesiasticũ, ⁊ nõ obtinuit, nõ succedit in feudo, lꝫ sit in minoribus ordinibus cõstitutus allega. in arg. l. fi. ff. de diuoꝛ. Si aũt nec hꝫ, nec impetrauit bñficiũ ẽt si sit intitulatus ad titulũ sui patrimonij, qꝛ nõ ẽ miles Dei, lꝫ fecerit ꝑparatoria. alle. And. fasollã de Pisis. in sum. sua quib. mo. fe. ami. vbi dicit q̃d. d. c. q clericus ꝓcedit qñ sumpsit sacerdotiũ vel ordinẽ sacrũ alias nõ, Quinimo idẽ Bald. in. c. j. de bñficio femine, tꝫ indistincte q̃d ꝑ susceptionẽ ordinũ minoꝝ nõ vr̃ quis renũciare feudo, nec fieri inhabilis ad feudũ qꝛ poterit seruire ꝑ substitutũ. ¶ Et faciat rõ strictissima que fuit eiusdẽ Bal. i. d. c. q clericus. veꝫ ne esset in ꝑtãte agnatoꝝ circũuenire adultũ habẽtẽ feudũ. Et iõ dimittẽdo clericatũ poterit recuperare feudũ, ⁊ ad dictũ feudũ reintegrari ope restitutio. in integ. ꝑ not. in. d. c. naturales. ⁊ in. d. c. j. de beneficio
5 femine. ⁊ est opi. satis equa. Et eãdẽ partẽ seqt̃ Ja. de bel. † q̃d clericus in minoribus ꝯstitutus nõ priuet̃ feudo. ꝑ tex. i. c. scripsit nobis regina Rubecca. xxvij. q. ij. referẽs se in qõne facti, ita vidisse in. d. c. j. de beneficio femine. refert tñ Bal. Pe. de cerneris, ⁊ multos alios doc. tenere ꝯriũ inherẽtes illi text. magis q̃ gl. q tex. vr̃ iudaicus hꝫ eũ, q̃ opi. tenet̃ i pratica iudicãdo ⁊ ꝯsulẽdo pp auctoritatẽ glo. ⁊ doc. sed in pũcto iuris dixerint quicquid velint dictũ eoꝝ nõ est vex, ⁊ ꝑsuppono tex. in. c. cum ex eo. de elec. li. vj. vbi clericus. cũ in minoribus ꝯstitutus põt dimittere eos ⁊ venire ad statũ puꝝ ⁊ meꝝ laicalẽ, tũc arguo sic formaliter. ¶ Clericus ꝯstitutus i eo ordine quẽ dimittere ꝑt priuat̃ feudo tex. est formalis. in. c. j. §. ex hoc. in ver. ex hoc illud descẽdit q̃d dr̃ clericũ nullo mõ in bñficiũ ꝑrnũ succedere. ⁊ si postea hũc postposuerit de beneficio femine. Sed hmõi est clericus in minoribus ꝯstitutus, vt in. d. c. cũ ex eo. ergo formaliter ibi est casus. ¶ Scdo hoc dico ꝓbari ꝑ illũ tex. subtiliter inducẽdo hoc mõ, femina nõ succedit in feudo, vt est casus ibi in prin. c. postea subdit tex. ex hoc illud descẽdit q̃d dr̃ clericuꝫ nullo mõ ⁊c. vbi tex. equiparat feminã ⁊ clericũ in minoribus, quo ad successionẽ feudi, sed femina succedere nõ põt, vt ibi. ⁊ in. c. j. §. nõdũ. qui feu. da. pos. ¶ Tertio si dicat̃ ꝙ licet aliqs sit clericus in minoribus dr̃ esse in fieri potius q̃ in facto esse ꝑ respectũ ad ordines sacros. Sed ego habeo casuꝫ sing. ⁊ vnicũ
6 in iure † q̃d ea q̃ in fieri cẽsent̃ in facto esse. l. vestimẽtũ. ff. de au. ⁊ arg. leg. ¶ Quarto faciat tex. in. d. c. q clericus. vbi dr̃ q̃d ille q efficitur clericus perdit feudum. Sed appellatione clerici venit clericus in minoribus, vt in. c. cleros. xxj. distin. ⁊ in rub. iuncto nigro, de vita ⁊ honesta. clericorum.

Ex ex istis eliciunt̃ due ꝯcl'ones. ¶ Quod cardinalis spõte ꝓmotus ad cardinalatũ nõ succedit in feudo. Scd̃a ꝯcl'o hec est. ¶ Quod clericus in minoribus ꝯstitutus ꝑdit successionẽ feudi. Et si quispiã dubitaret qd si vassallus nõ intrauit religionẽ, nec est effectus clericus, sꝫ voluit intrare, ⁊ in perpetua religione perseuerare, an ex hoc voto sine ingressu religionis amittat feudũ, ⁊ ille excellens feudista Andr. de iser. in. d. c. q clericus, dicit ꝙ sic, vbi vr̃ casus nõ violãdo literã in ver. aut votũ religionis assumit hoc ipso feudum amittit. Et loquit̃ ille tex. de voto religionis in genere. ⁊ posset
7 allegari rõ, qꝛ nõ adimplẽs votũ peccat moꝛtaliter. † Scriptũ est. n. Uouete ⁊ reddite. c. debitores. ꝺ iureiu. c. ⁊ si xp̃s. eo. ti. ergo. Itẽ nõ posset stare in curia dñi sine dedecoꝛe ⁊ ꝑ ꝯñs ipse dñs poterit illũ repellere. c. j. an ille q interfecit fratrẽ dñi sui, ⁊ istud mẽti cõmẽda tanq̃ quotidianũ. ¶ Posset ẽt quispiam dubitare qd si vassallus efficiat̃ miles sancti Joãnis, vel sancte Marie alamanoꝝ, vel similiũ, ꝓut dixit gl. in cle. qꝛ ꝯtingit. de reli. do. an ꝑdat feudũ ꝑ ingressuꝫ talis religionis dicit q̃d nõ, qꝛ nõ ꝑdit statũ suũ. vñ poterit honeste seruire per substitutũ. l. nullus. C. de decu. li. x. Nõ. n. vr̃ ꝙ cã iuris sit mutata, lꝫ honoꝛ sit auctus. l. falsa. §. j. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. Si aũt cã iuris esset mutata forte pp ꝯstitutionẽ illius ordinis, tũc mutato statu ipsius ꝑdet̃ feudũ. arg. l. tutelas. de capi. dimi. ita dixit Bal. in. d. c. j. de mili. vassal. qui arma bellica deposuit. Sed tu pondera, qꝛ licet auctoritas Bal. sit grãdis dictũ suũ nõ est sine dubitatione. Isti fratres hierosolimitani nõ sunt mere laici, sed sunt religiosi, nec dicunt̃ stare in seculo ⁊ ꝑñt possidere decimas. c. quãuis. ꝺ deci. vbi laici ꝯuersi nõ existẽtes i seculo ꝑñt possidere ꝺcimas. ⁊ iõ excellẽs doc. dñs ⁊ ꝯsiculus meus Abb. ponit exẽplũ in fratribus Hierosolimitanis, ⁊ idẽ in Alamanis. facit ꝙ hr̃ in tex. ⁊ gl. dicit. in rub. de regula. ⁊ Dñicus de san. Gemi. in. c. ij. §. j. de reb. eccle. ⁊ q̃d no. Joã. mo. in. c. ex eo. de ele. li. vj. ⁊ ex istis ⁊ ex. d. c. qui clericus inquãtũ loquitur de religione in genere, ⁊ ille ordo dicitur religiosus, cõfunditur ⁊ deletur ex toto doctrina Bald.

8 **Sed ad** questionẽ principalẽ † de cardinali ⁊ de clerico, reperio illustrissimũ canonũ patrẽ Joã. cal. in opere ꝯsilioꝝ suoꝝ in tit. de feu. vbi querit, an clericus prime tonsure succedat in feudo paterno. ¶ Et dicit ꝙ si natura feudi habeat q̃d seruiat feudatarius seruitio personali clerico nõ ꝓhibito succedit clericus in feudo paterno, qꝛ per clericatum iura successionis nõ ꝑdunt̃. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. v. c. fixum. de testa. c. qꝛ nos. ⁊ in. c. relatum. §. cetex. eo. tit. ⁊ ẽt religiosi non perdũt ius succedẽdi. xxiij. q. j. c. j. xviij. q. j. c. statutum. xix. q. iij. c. nõ licet. ⁊ in auc. de san. epis. §. nulla vero. ⁊ in. §. interdicimus. eo. lx. Nec est mix, q in hoc nulla ꝯrietas vel incompassibilitas versat̃. ideo nil impedit vtrũq̃. s. ius succedendi, ⁊ ordinem retinere. de ꝯse. dist. ij. c. nec Moyses. xxj. q. j. c. relatio. Itẽ hoc ꝓbat̃ iure ⁊ est expressuꝫ in. c. j. de sta. reg. lib. x. Ex q̃bus patet q̃d epi ⁊ alij clerici ꝑñt esse vassalli ⁊ tenere feuda a dñis tꝑalibus. ergo sequitur q̃d talis successio de se nõ est ꝯria clericatui vel illi icõpassibilis, ⁊ sic ꝑ clericatũ illi nõ renũciat. Sed vbi deberet seruire in propria ꝑsona seruitio clericis ꝓhibito, tũc vr̃ prima facie ꝑ clericatũ illi renũciare iuri succedendi in tali feudo pp icõpassibilitatẽ que inest. vt. ff. de tribu. l. ꝙ in heredẽ. §. eligere, ⁊ ibi dixit glo. a tal montone tal bocone. C. vt quis duas, de cle. lib. vj. cle. gratie de rescri. l. j. C. de furt. tũc habet locũ illa regula que dicit nemo militãs Deo, ⁊ ꝑ predicta dicit apparere responsionẽ ad dicta iura feudalia, ⁊ sic ẽt dicat̃ q̃d clericus põt seruire ꝑ substitutũ qualiscunq̃ esset natura feu. arg. glo. in. l. quisquis ⁊ in. l. ad similitudinem. C. de epis.
9 ⁊ cle. † sed ipse dicit istud non procedere vbi natura feudi requireret operã personalẽ per. l. inter artifices. ff. de solu. ⁊. l. j. §. ne aũt

ne aũt.C.de cadu.tol.ꝛ in.c.fi.de of.dele. dicẽdũ est ergo ₱m
eũ qꝺ predicta capitula sunt intelligẽda ₱m rõnẽ ipsoꝝ lex.n.
intelligi dꝫ ₱m suã intentionẽ.l.adigere.§.quãuis.ff.de iure pa.
c.debitũ.de big.nõ.n.in folijs,sed in sensu ↄsistit euãgeliũ.j.q.
j.c.marchion ꝛ basilides.c.intelligẽtiã.ꝛ.c.ꝑterea.de ver.si.
ꝛ cle.j.de iureiur.l.cũ mulier.ff.sol.ma.l.scire leges.ff.de legib.
cũ simi. Nã talis clericus seruire nõ põt,vel tale officiũ vassal
li exercere hãc rõnẽ reddit predictũ.c.j.in tit.an mutus vel ali
ter imperfectus. ¶ Ex quo clare sequit̃ ₱m eũ,qꝺ tũc excludit̃
a successione qñ seruitiũ facere nõ põt in propria persona,secus
ergo si feudũ nõ esset ita ↄditionatũ quodcũqꝫ aliud sit seruitiũ
vel qñ possit seruire p aliũ,vel qñ feudũ esset liberũ , qꝛ cessarẽt
predicta,ꝛ hoc ponderarũt iura canonica,que aperto ore sonãt
ↄ͂ preallega.iura feudalia.xxiij.q.viij.§.ecce.de appel.c.roma
na.§.decet.li.vj.ne cle.vel mo.c.fi.predicta oĩa dicit ↄfirma-
ri per Inno.in.c.in presentia.de ꝓba.ꝛ p Host. in summa de
immu.eccle.§.quãtũ.ver.sed nec illa imunitas posset ẽt defen-
10 di ₱m eũ † qꝺ si feudũ esset tale cuius vassallus tenet̃ seruire in
propria ꝑsona quouis seruitio filius in minoribus ↄstitutus nõ
repelleret̃ a successione talis feudi , sed si esset feudũ cuius serui-
tiũ esset tale a quo clericus ꝓhibet̃ si renũciat priuilegio cleri-
catus poterit pp hoc tenere feudũ,ꝛ hoc potissime iõ dicit , qꝛ
ↄstat qꝺ clericus in minoribus põt voluntarie recedere a sta-
tu clericali.c.cũ ex eo de elec.li.vj.quo presupposito facile pro
batur ₱m eũ,illud qꝺ ipse dicit.ꝛ ita residet tantus doctor.in ꝑ
fato suo elegãtissimo ↄsilio.mirũ est qꝺ nõ allegauerit glo. feu
dales quas superius adduxit pro isto vltimo suo dicto.

Sed certe hoc vltimũ dictũ suũ est ↄ͂ text. in. d.c.j.§.ex hoc.cui textui stã-
dũ est. Nã cãe feudales decidende sunt pp ipsas ↄstitutiones
feudoꝝ,vt in.c.j.de feu.cog.ẽt quo ad ipsos clericos. vt in.c.
ceteꝝ.de iud.ꝛ in.c.verũ de foro cõpe.ergo sequit̃ indubitãter
qꝺ per illũ tex.est destructa opi.eius,esset tñ duoꝝ satis posse ob
tinere i iudicio ↄ͂riũ pp auctoritatẽ gl.Ja.de bel.Jo.cal.Bal.
ꝛ sequatiũ.adde ẽt do.Abb.post Jo.and.in.d.c.in presentia.
vbi dicit qꝺ si feudũ requirit seruitiũ qꝺ põt prestari per mona
steriũ,vel per substitutũ,tũc monasteriũ,vel clericus succedũt
in feudo facit ẽt qꝺ dixit Bal.in auc.nisi rogati.C.ad treb.vi-
delicet qꝺ si seruitiũ est tale qꝺ nõ põt adaptari ecclesie vel cle
rico feudũ reuertet̃ ad dñm.alleg.not.in.c.j.de milite vassal-
11 lo q arma bellica deposuit.ꝛ dicit fuisse qõnẽ in facto † vtrum
in feudo posset succedere papa qui idẽ est qꝺ ecclesia aiata,ꝛ re
fert quosdã dicere qꝺ si feudũ est francũ,idest liberũ , ex pacto
vel ex ↄsuetudie qꝺ in tali feudo succedit ecclesia saluo iur̃ dñi
c.inter dilectos.de fide instru. Nã ꝛ ius testãdi cõpetit in eo
cũ sit liberũ ꝛ gratiosũ.ar.l.si qñ.C.de inof.testa.licet regula-
riter ius testãdi nõ cõpetat in feudo cuius formã ꝛ originẽ vas-
sallus imutare nõ põt.c.j.de succes.feu.faciat glo.ordi.in.c.j.
de beneficio femine,que dicit qꝺ si clericus est paratus seruire
dño p substitutũ,tũc succedit in feudo.faciat.c.si quis decesse-
rit in tit.si de fe.fue.ↄtro.Jtẽ tenet Jnn.qꝺ clericus possit ser
uire p substitutũ.in.d.c.in ꝑsentia.ꝛ Bart.in repe.auc.ingres
si.in ver.quero extra glo.C.de sa.san.eccle.ꝛ Bal. in.d.c.j.ꝺ
beneficio femine.ꝛ in.c.inter dilectos.de fi.instr.vbi dicit qꝺ
iõ eps nõ perdit comitatũ,ẽt si habeat illũ in feudũ ab impera
tore,qꝛ lꝫ sit factus miles Dei,nõ tñ desinit esse miles seculi.l.
falsa.§.j.superius alleg.secus dicit si esset factus monachus p
c.j.de mili.vassal.qui arma belli.depo.facit gl.in.l.de quibus
ff.de legi.ꝛ qꝺ not.Jo.an.do.Anto.do.Abb. ꝛ scribẽ. in.d.
c.in presentia.ꝛ Jac.de bel.in.d.c.j.an mutus vel aliter imp-
fectus.ꝛ gl.in.d.c.si quis decesserit.ꝛ in.d.c.qui clericus.ꝛ in
l.imperialẽ.§.firmiter.in tit.de ꝓhi.alie.feu.p Federi.ꝛ gl. in
l.quisquis.ꝛ ibi Jaco.but.C.de epi.ꝛ cle.in.l.ad similitudinẽ.
eo.ti.ꝛ Spe.in tit.de feu.§.qm̃.ver.xij.ꝛ multomagis proce-
deret hoc si pater accepisset feudũ ꝓ se ꝛ heredibus suis sub ali
quo onere ẽt ꝑsonali.qꝛ vbi fit mẽtio heredis nõ vr̃ electa indu
12 stria ꝑsone,†qꝛ industrialia nõ trãseũt ad heredes,vt est gl.no.
in.l.cui bonis.ff.de cura.furio.₱m Bal.in.d.l.quisquis.alleg.
Jac.de bel.de quo dicto festũ fecit Pet.de anc.in.c.si a sub-
delegato.de offi.deleg.lib.vj. ¶ Faciat ẽt qꝺ voluit Bal. in.
l.nullus .C.de decu.li.x.vꝫ qꝺ ꝑsona illustris seruit p substitu
tũ.Et ꝓcedit illud dictũ qñ est electa industria ꝑsone,alias nul
lus esset priuilegiũ ꝑsone illustris.ꝛ iõ idẽ Bal.in.d.l.ad simi-
litudinẽ,dicit qꝺ indubitãter cardi.sunt illustres.ꝛ in.d.l.nul-
lus dixit esse arg.qꝺ executor vltime volũtatis nõ põt executio
nẽ cõmittere alteri.Fallit dicit in epo q est ꝑsona illustris,lꝫ in.
d.l.ad similitudinẽ.dixit qꝺ equiparat̃ illustri nõ tñ est vere il-
lustris.ꝛ ex istis elicit̃ ↄclõ. ¶ Quod cardinalis succedit i feu
do si seruitiũ statui cardinalatus nõ repugnat, ꝛ idẽ dicẽdũ est
in clerico.Et p hoc habes limitata iura feudoꝝ. ¶ Quid si de
nouo inuestiat̃ cardinalis,aut eps,aut clericus , an possit inue-
stiri de feudo,dic q sic,ar.§.fi.de capi.cõr.ꝛ p quos fiat inues.
§.ꝑsonã.ꝛ p Jac.de ardizono in loco superius allega. Nã lꝫ p
superuenientẽ clericatũ amittat quis feudũ eo casu, quo superius
dictũ est,tñ de nouo põt dari sibi feudũ. Et iõ videmus multa
iura in quibus clerici ꝛ ecclesie habent feuda vt superius osten
sum est.facit.c.ceterũ de iudi.ꝛ.c.verũ.de foro compe. ¶ Fa
cit qꝺ in simili dicimus de cõpromisso facto in sacerdote, vt in.
13 l.nõ distinguemus.§.sacerdotio.ff.de arbit.†Et ideo videmus
multos episcopos appellari principes , vt est eps Parmẽsis.

Et vidi dubitari in questione satis ardua. Illustrissimus ꝛ magna-
nim⁹ ꝑnceps atqꝫ mẽorie p nulla secula delẽde Dux mediola.
ↄcessit feudũ Titio,ꝛ filijs suis creatis.ꝛ creãdis,ꝛ Titius ha
bebat vnicũ filium episcopum , quẽ princeps prefatus sciebat,
fuit dubitatũ,vtrũ admitteret̃ in feudo patre mortuo.Et ↄsului
qꝺ sic fretus decisione Bal.in.l.eam quã.C.de fideicõ. in.xij.
col.in ver.denuo quero vbi refert comes Sabaudie ↄcessit cui
dam militi feudũ pro se ꝛ filijs suis procreatis ꝛ procreandis.
iste nõ habebat nisi vnicũ filiũ naturalẽ, an succedat in feudo.
Et determinauit qꝺ sic ipso comite hoc sciente, qꝛ ex sciẽtia au-
getur effectus qui ex ignorãtia cõtingeret.l.si quis ita.ff.de te-
sta.tute.naꝫ de feudo potest quilibet inuestiri ẽt seruus ꝛ infa-
mis si dño placet alleg.not.in.d.§.personam.in titu.per quos
fiat inuestitura.Quid autem si rex efficiatur monachus.dic qꝺ
non potest retinere regnũ,sed transit ad successores sanguinis.
ita dixit gl.in prealle.c.scripsit nobis regia Rebecca.Et addit
aliud qꝺ eoipso qꝺ quis efficit̃ monachus vel Papa , vel eps
desinit esse rex vel imperator.Et ↄ͂ illam decisionẽ posset argui
formaliter hoc modo.filius regis succedit in regno.c.licet. de
voto.c.grandi.de sup.neg.prela.in.vj.sed monasteriuꝫ hꝫ lo-
co filij,vt in aucten.de sanctis.epi.§.sed hoc de presenti.ꝛ in.c.
in presentia.de probatio.ꝛ in auc.nisi rogati.C.ad trebel. ꝛ gl.
in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verb.oblig.ꝛ in auc.si qua mulier
.C.de sacrosan.eccle.licet domi.Bartho.de sali.in dicta auc.
si qua mulier.dicat hoc iure ciuili non probari.ꝛ ad dictũ capi.
14 in presentia.dicit quod fuit fundatuꝫ super erronea opinio.†ꝛ
satis presumptuose,ꝛ imperite cũ sua reuerentia mordet excel-
lentissimos canonũ patres qꝺ alio loco examinãdũ relinquo,
ergo sequit̃ qꝺ monasterium debet succedere in feudo ꝛ per cõ
sequens in regno.Responde ad huiusmodi ↄ͂rium qꝺ licet mo
nasteriũ habeat̃ loco filij,intelligo de filio ciuili,ꝛ nõ ꝺ filio san
guinis,ſꝫ filius ciuilis nõ succedit in feudo,vt est tex.in.c.ado-
ptiuus.in tit.si de fe.fu.ↄtro.ergo monasteriũ nõ succedit i feu
do.Si tñ seruitiũ esset tale qꝺ posset ꝑstari p monasteriũ donec
monachus viuit monasteriũ hẽbit cõmoditatẽ feudi,vt in.d.c.
in pñtia.facit.l.si statius florius.§.cornelio felici.ff.de iu.fisci.ꝛ
§.firmiter.de ꝓhi.alie.fe.p Fede.ſꝫ si seruitiũ est tale qꝺ nõ pt
adaptari ad ipsuꝫ monasteriũ feudum redibit ad dñm , vel ad
agnatos.ꝛ ita ꝓcedit.c.j.de mili.vassallo,q arma bellica depo
suit.ꝛ glo.in.c.fi.de beneficio fratris.ꝛ ita tꝫ Bal.in.d.c.j.di-
cẽs,idẽ esse in iure emphitheotico,p quo remittẽdũ est ad not.
plenissime p doc.in.d.c.in presentia. ¶ Et ex istis ↄclusio eli-
15 citur.†Quod dñs feudi põt concedere feudũ clerico, aut epo,
seruo,aut infami, eius certa sciẽtia suggerente. ꝛ multominus
predicta habent dubiũ si feudũ sit tale in quo quis non est obli-
gatus ad seruitiũ.Naꝫ in tali feudo succedit femina. casus est
sing.in.c.si cui.de capi.extraordi.ꝛ sepenumero in ↄtingentia
facti,ita ↄsului,ergo idẽ dicemus in clerico, vel monacho. ar-
gumẽ.c.j.§.ex hoc de beneficio femine.Jdẽ ẽt dicẽdũ est si feu
dum esset exiguũ.nã in tali feudo succedit femina,casus est sin
gula.in.c.de fidelitate. de extraordina.c. conradi. ꝛ qꝺ not.
Bal.in.c.j.§.alie.que fuit prima causa benefi.amit. Si ergo
succedit femina,in eo,eadẽ rõne succedet ꝛ clericus. Jdẽ etiã
dicas nisi pro tali feudo prestaret̃ seruitiũ reale.ita dicit Cyn.
in auc.ingressi.C.de sac.san.eccle.Jdem dicas nisi sit feudum
emptionis iure quesituꝫ, quia tunc succedit in eo femina.vide
Modernos in.l.etiam.ff.soluto matrimo.

SVMMARIVM

1 Cardinales amplum patrimonium habentes redditus cardi-

nalatus vtꝝ possint pro libito expēdere ⁊ ad quos vsus. 14.
2 Pauperum cibos vorare sacrilegium est.
3 Episcopus non cogitur clericis diuitibus prouidere.
Pauperum est quicquid ecclesia habet.
4 Alimenta nūquid industriosus petere possit per iudicis offm̄.
5 Ecclesia diuites alere vtrum teneatur. 9. 13.
6 Intellectus. c. clericus. j. q. ij.
7 Cardinales partem introitus camere habere debent.
8 Mercede frustari non debet qui ad onus eligitur.
Dictio vniuersalis sepe a iure restringitur.
10 Episcopus licet abūdet procuratione licite petere potest.
11 Christus cur loculos habere voluit.
Ecclesiarū cathedraliū bona quomodo diuidi debeant.
Nobilitas ⁊ sciētia dispēsant circa beneficiorum pluralitatez.
12 Intellectus. c. de multa. de preben.
13 Clerici diuites qualiter ecclesiastica sine peccato percipere possint.
14 Bona Christianorum in primitiua ecclesia quomodo disponebantur.
15 Clerici quando ceperunt diuitijs ⁊ luxui indulgere.
16 Ordinationes primitiue ecclesie circa possessiones q̄les fuerit.
Ecclesia sine dote edificari an debeat.
Cardinales an possint, ⁊ debeant pluribus vti ferculis.
17 Ciborum reliquie pauperibus dande.
18 Indumenta secūdum ordinem ⁊ dignitatem esse debent.
Cibaria secundum dignitatem prestanda.
Doctores melius debent ire induti quam scholares.

¶ Sexta questio Basilica prime partis.

e Et ex his que superius dicta sunt pr̄ sapientissime clarissime esse ꝯstat cardinales posse retinere sua patrimonialia. ideo nō imerito sexta insurgit questio ba-
1 silica terminād a. † Utrū cardinalis habens amplum patrimonium salua ꝯscientia possit illud conseruare sibi, ⁊ viuendo expendere redditus cardinalatus, ⁊ est questio quotidiana satis, sed illustrē dominationē tuā minime tangit, qꝛ huic tabescenti mūdo, vt Bornij patris nostri sermone vtamur, ⁊ ēt bonis tuis iudicio renunciasti. ⁊ vr̄ dicēdū ꝙ nō possit salua ꝯsciētia. hoc modo. ¶ Qui potest sustentari ex bonis parentum, ⁊ illud qđ est pauperū accipit cōmittit sacrilegium, ergo salua conscientia facere nō potest tex. est formalis in. c. fi. xvj. q. j. ⁊ plus dicit ibi tex. iudicium sibi māducant ⁊ bibunt. Sed redditus ecclesiarū spectant ad pauperes. c. aurū hꝫ ecclesia. xij. q. ij. ergo sequit̄ necessario ꝙ si cardinalis pōt sustentare statum suum ex bonis patrimonialibus non potest salua ꝯscientia viuere de bonis ecclesie. ¶ Secūdo faciat illi qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt sine grandi peccato suo vnde pauper victurus erat accipiunt, iste est casus apertus in. c. pastor. ⁊ in. c. clericus. j. q. ij. ¶ Si ergo cardinalis possidet suum amplum patrimonium ⁊ viuit de redditibus cardinalatus ex quibus pau-
2 peres victuri essent, ergo facit cum grādi peccato suo. ¶ † Tertio peccatū est cibos pauperū capere ⁊ proprias facultates seruare. tex. est in. c. si quis propter. j. q. ij. ergo sequitur ꝙ cū cardinales conseruant proprias facultates ⁊ cibos pauperum capiunt, peccant. ¶ Quarto illi possunt salua cōsciētia viuere de redditibus ecclesie, quos necessitas viuendi, ⁊ non cupiditas induxit tex. est in. c. sacerdos. j. q. ij. ⁊ subdit ibi tex qđ de talibus locutus est apostolus, qui in sacrario operantur, que de sacrario sunt edāt, ⁊ qui altari seruiunt cū altario participēt. Sed in casu nostro cupiditas seruandi proprias facultates inducit cardinales ⁊ non necessitas viuendi de redditibus cardinalatus, ergo peccant. ¶ Quinto faciat tex. valde not. xij. q. j. c. illi vbi dicit ꝙ illi q taz infirmi sunt, vt possessionibus suis renunciare non possunt, si nihil capiunt de bonis ecclesie satis sine peccato illa retinent, ⁊ sic vr̄ ibi manifestus tex. qđ tūc clericus pōt viuere de redditibus ecclesie qn̄ non hꝫ patrimonium, secus ergo si cardinalis habet amplū patrimoniū, gaudeat ergo clericus pānosus, qꝛ nō incidit in istud peccatū. ¶ Sexto tūc eps̄ pōt viuere de redditibus ecclesie qn̄ ipse indiget, qn̄ vero hꝫ amplum patrimoniū ⁊ nō indiget, tūc nō pōt. tex. est in. c. eps̄. ecclesiaꝝ xij. q. j. ¶ Septimo faciat. c. j. ⁊. c. tuis. ⁊. c. eps̄. de p̄ben. ⁊. c.
3 postulasti. de res. in quibus dr̄ † qđ eps̄ nō cogit̄ prouidere clericis habētibus ꝓpriū patrimoniū, ex quo viuere possunt, ergo debent viuere de suo patrimonio. Ita dicamus in istis venerādis patribus dn̄is cardinalibus. ¶ Octauo deputata ad certū pium vsum nō possunt deputari ad aliū vsuz, nisi cū dispensatione sedis apostolice. cle. qꝛ ꝯtingit. de religio. domi. l. legatū. ff. de vsufr. leg. cū simi. sed bona ecclesie sunt deputa ad vsuz pauperū, vt in. c. videntes. xij. q. j. ⁊ in. c. quoniā. quicquid habet ecclesia pauperuz est. xvj. q. j. ergo sequit̄ qđ cardinales hn̄tes amplū patrimoniū nō debent illud ꝯseruare ⁊ expēdere de redditibus ecclesie. ¶ Nono hn̄s ꝓpriū p̄rimoniū ex quo sufficiēter viuere p̄t, nō p̄t viuere de redditibus ecclesie. tex. ē i. c. si p̄matū. xij. q. j. ergo. ¶ Decio faciat, tūc dꝫ cape đ bonis eccl̄ie clericus cū proprij sumptus sibi desunt. tex. est in. c. cauēdū. x. q. iij. in ver. si proprij sumptus desunt, fratribus accipiant ergo. ¶ Undecimo faciat glo. in. c. illi aūt. xij. q. j. que dicit qđ clerici habētes patrimoniū possunt habere bona ecclesiastica vt distribuant pauperibus non vt sibi reseruent. ⁊ glo. in. d. cap. episcopus ecclesiarū dicit qđ clerici debent esse ꝯtenti vt habeāt victū ⁊ vestitū. per illum tex. ⁊ reliquū debēt dare pauperibus. ¶ Faciat ēt text. in. c. clericus q. xij. q. j. in ver. si auruz vel argētū, si possessiones si variā supellectilē dn̄s nō dignat̄ fieri pars eius. Si aūt ego dn̄i pars sum, ⁊ funiculus hereditatis eius nō accipio partē inter ceteras tribus, sed quasi leuita ⁊ sacerdos viuo de decimis, ⁊ altari seruiens altaris oblat. susten-
4 tor. ¶ Faciat ēt tex. in. c. expedit eadē cā, ⁊ qōne, † quo ergo colore poterūt hi pontifices suuz seruare amplū patrimoniuz, ⁊ illud ecclesie sibi expendere. ¶ Duodecimo faciat qđ in simili hr̄, in. l. si quis a liberis. §. sed si filius. ff. de lib. agno. vbi q pōt alere se ex industria sua nō potest petere alimēta per iudicis officiū. ideo filius illo casu non poterit exigere alimēta a suo patre firmat hoc Bar. in. l. j. C. de mēdicātibus ⁊ inualidis. li. xj. Ita in casu nostro ex quo cardinalis hꝫ vnde se alat non debet se alere de redditibus cardinalatus. ¶ Decimotertio faciat. l. suo victu. ff. de ope. liber. vbi libertus qn̄ prestat operas patrono, nec habet vnde se alat patronus tenet̄ sibi prestare alimēta, secus se habet vnde se alat. Ita dicamus in cardinalibus cum sint vocati in sortem dn̄i, vt in. c. cleros. xxi. di. ⁊ in. c. duo sunt xij. q. j. ⁊ ad operandum domino si habent vnde alant non debent de alimentis ipsius Dei, ad vsum pauperuz deputatis nutriri. faciat qđ no. gl. i. d. c. expedit. ¶ Decimoquarto faciat. c. ex his. xij. q. j. vbi tex. dicit si episcopus indigeat capiat đ bonis ecclesie, vt sibi nihil desit. Lex. n. Dei precipit, vt q altario seruiūt, de altario pascātur. ergo si non indiget non pascetur
5 de altario. † Et ideo glo. ordinaria dicit quod de rebus ecclesie non debet quis pasci si habet propria.

Et si quispiam dixerit amice glo. ordi. in. c. illi aūt. xij. q. j. tenet ꝯ̃rium que colligit ibi ꝙ si clerico sufficiunt propria nō habebit ecclesiastica. ⁊ postea arguit in ꝯ̃rium, ⁊ soluit qđ iura que pro ista parte allegata sunt loquunt̄ de cōsilio. Sed istud nō vr̄ bene dictum, per tex. in. d. c. quoniā quicquid. vbi dicit qđ tales cōmittūt sacrilegiū per legē consilij nullus cōmittit sacrilegiū. per not. in. c. nam concupiscētiam nesciebam. de consti. ⁊ in. c. generali. de elec. lib. vj. Itē in. c. pastor. ij. q. j. dicitur qđ est grande peccatum. ergo non est canon consilij. ¶ Nec ob. secunda solutio illius glo. dicētis qđ iura in ꝯ̃rium allegata loquuntur in clericis vagabundis, qꝛ dictū. c. episcopus ecclesiarū. ⁊. d. c. illi autez. loquuntur in his qui seruiunt ecclesie. ⁊ ēt ita loquitur. d. c. expedit. ergo nullo modo loquuntur de vagabundis. ¶ Nec ob. tertia solutio illius glo. dum dicit qđ iura allegata loquuntur in oblationibus, quia. c. sacerdos preallegatuz. ⁊. d. c. expedit. ⁊. d. c. episcopus loquuntur in redditibus. Nec etiam ob. glo. in. d. c. quoniam que dicit quod iura superius allegata. loquūtur quando clerici habentes patrimonium non deseruiunt ecclesijs, qꝛ istud non videtur bene dictum, qꝛ etiam clerici pauperes si non deseruiunt ecclesie non possunt habere fructus ecclesie quia datur beneficium propter officium. c. fi. de rescrip. in. vj. ¶ Nec obstat glo. in. c. clericus. j. qō. ij. que dicit quod iura prealllegata loquuntur in clerico habente patrimonium qui vult habere quartam pauperibus debitam que dari prohibetur habentibus, quia ista solutio non ꝯgruit ad illud. c. cleri-
6 cus. vbi dicitur si quod pauperum est accipiunt, † qꝛ ille text. ⁊ similes intelliguntur de ecclesijs que pauperes dicuntur. l. id quod pauperibus. C. de episco. ⁊ cleri. Item intelligitur de clericis pauperibus qui promouentur ad illas ecclesias ad quas sunt promoti clerici habentes amplum patrimonium. Item qꝛ illa glo. videtur consentire de alijs bonis q̄ꝫ de quarta debita pauperibus habentes patrimonium possunt habere. Sed tex.

in. d. c.

in.d.c.sacerdos.dicit qd nihil habent habere, ꝛ sic illa solutio non procedit. ¶ Nec ob. etiam dictum Inno. in.c.episcopus de preben. vbi dicit qd licet ordinarius non cogatur prouidere ordinario si potest viuere ex patrimonio nō tñ credit qd habēs beneficium viuere debeat de patrimonio, sed de altari alleg. d.c.cum secundum apostolum. ꝛ ad.d.c.pastoralis preallegatum, respondet quod ibi intendit autor canonis prohibere ne clerici habentes patrimonium auare thesaurizent, ꝛ bona ecclesie expendant. Idem sentit Inno.in.c.postulasti. de rescri. vbi dicit clericum patrimonium habentem non indigne accipere de rebus beneficij si bene dispenset, qꝛ respondeo qd illa auctoritas apostoli de qua in.d.c.cū secūdum apostolū loquitur de nihil habentibus, ꝛ de hoc est casus singu.in.d.c.sacerdos. j.q.ij. ꝛ ex istis elicitur conclusio. ¶ Quod hodie cardinales ꝛ episcopi, ꝛ etiam clerici habentes amplum patrimonium non possunt illud conseruare sibi ꝛ viuere de redditibus salua conscientia. Et ex hac conclusione sequitur correlarium. ¶ † Qd

7 si cardinalis habeat amplum patrimonium, ꝛ illud sibi conseruat. non potest salua conscientia expendere partem introitus camere apostolice eum tangentem, debent enim habere partem introitus camere cardinalis, vt est casus in.c.vbi periculū.§.punitiones.de elec.lib.vj. ¶ Sed cōtraria conclusio videtur de iure verior qd imo salua ꝯscientia facere possint quod ostendo hoc modo. ¶ Omnes clerici fideliter inuigilantes ꝛ seruientes ecclesijs stipendia sanctis laboribus debitam secūdū seruitij sui meritum per ordinationes canonū a sanctis sacerdotibus consequantur. iste est tex.in.c.fi.ij.q.j. ꝛ est accurate considerandum quod illud verbum omnes positum ibi comprehendit clericos tam pauperes quam diuites, alias ad quid canonis lator fuisset vsus illo verbo omnes.ar.c.si romanorum.xix. dist. ꝛ.c.qualis.xxv.dist.l.a procuratore.C.mandati.l.iul.de legatis tertio.l.si pluribus.de legatis secundo.

Est etiam appensare ponderandum ibi dum dicitur stipēdia sanctis laboribus debita dantur clericis deseruientibus, vñ stipendia illa dantur propter seruitia clericorum. ꝛ sic propter sanctos labores, quos sustinent, non autem propter eorum indigentiam atqꝫ penuriam. Et ista ratio vniformiter militat non tam in diuitibus q̄ in pauperibus. Dignus enim est mercena-

8 rius mercede sua, nec ligari debet os bouis triturantis. ¶ † Et qui ad onus eligitur non debet a mercede repelli capitulo extirpande. de preben.c.fin.de magistris. ¶ Cum ergo diuites clerici ita subeant hec sancta onera sicut ꝛ clerici pauperes, ergo non debent ad imparia iudicari. Nam pauperes ꝛ diuites Deus de vno limo creauit. Pauperes ꝛ diuites vna terra supportat, vt est tex.elegās.c.quo iure.viij.dist. ¶ Et ideo orator ille summus Cicero in his libris quos de paradoxis pulcherrime scriptitauit nullam esse differentiā arbitratus est, an quis nauem auro onustam, an paleam in fluctibus submergeret aquarum, ergo si ille clericus, aut episcopus, aut cardinalis, habebat amplum patrimonium, ꝛ sanctos subeat labores. poterit de introitibus ecclesie viuere, ꝛ iudicio meo, tex. dicti.c.fin. ponit gladium ad radicem in presenti tua Basilica questione pater religiosissime. Nihilominus posset prima conclusio ab hoc capitulo finali defendi. ¶ Primo cum dicit omnes, intelligatur non habentes, scilicet sufficiens patrimonium vel renunciantes suum proprium patrimonium. Et restringatur ille textus propter multa iura aperto ore dicentia cōtrarium que pro prima conclusione congrue satis cumulata fuerunt. ¶ Probant enim quod habens sufficiens patrimonium non debet viuere de redditibus ecclesie. ¶ Nec mirabitur illustris dominatio tua, qꝛ illa dictio vniuersalis omnis sepenumero, a iure restringenda ad.l.j.C.de sacrosan.eccle.glo.in.l.inter omnes.ff.qui satisda.cogan.de quo dictum fuit ad plenum.s.in.j.q. ꝛ iste sensus amplectandus, vt iura iuribus concordentur.§.quibus. in. j.consti.C.l.j.C.de inof.dona.c.ecclesia vestra. de elec.c. cum

9 expediat.eo.tit.lib.vj. ¶ † Item cum dicit stipendia debita intelligi dꝫ de nō hñtibus patrimoniū sufficiēs, hñtibus.n.primo niū sufficiēs nō dantur debita stipendia p ecclesiā vt pbāt canones superius allegati. ¶ Itē dum dicit qd stipendia dantur propter meritū seruitij non sequitur, ergo non dantur propter indigentiam qꝛ casus est expressus in.c.ex his.xij.q.j. Licet ergo ille tex. dicat quod dantur propter meritum seruitij suppletur per illud.c.ex his tum qꝛ stipendium habentium sufficiens patrimonium est gloria que sibi paratur ex illo seruitio. Et ideo bellissime inquit ille summus IESV Christi tubicen Paulus apostolus. expedit mihi magis mori quam vt gloriam meā quis euacuet. euacuari autem dicitur gloria tanti apostoli si ab eis quibus predicabat voluisset vite tēporalis expensam accipere, noluit.n.in hoc tabescēti mundo sui laboris fructum, sed potius accipere in illo futuro ꝛ celesti seculo. text. est in.c.sacerdos.ad fi.j.q.ij. tum etiam quia quando clericus habet sufficiens patrimonium non meretur habere stipendia, quia patrimonium loco tituli habendum est, vt superius predixi, tum qꝛ illa bona ecclesie debēt esse pauperū, ꝛ satis superius dictū est.

Et sic prima conclusio defensata est ab illo durissimo.c.fi.nec.c.quo iure.viij.dist.ad hoc propositū pauperes ꝛ diuites considerauit. ¶ Secundo faciat episcopus visitans ecclesias sibi subiectas licite petit procurationem ratione visitationis.c.cū ex officij.de prescrip. ꝛ est ratio qꝛ nemo cogitur suis stipendijs militare, qꝛ secūdū apostolum. qui spiritua

10 lia seminat non est mirum si carnalia metat, certū est enim † qd licet episcopus abundet licite petit procurationem, qꝛ non debet suis stipendijs militare. Si ergo episcopus qui habet episcopatum ꝛ ipsius redditus ad subeundum onera ipsius non tenetur suis stipendijs militare. Idem ꝛ multomagis dicemus in cardinali, vt non obligetur seruire ecclesie vniuersali suis stipēdijs. ¶ Et etiam ad hoc posset responderi episcopus non potest apponere manus ad bona ecclesie, nisi quando indiget, vt dictum fuit.s.quando vero visitat ecclesias inferiores non debet expendere bona ecclesie superioris, qꝛ cum inferiori ecclesie tunc seruiat, non est mirum si habeat sumptus ab ea. Succedit enim tunc regula apostoli, vt qui altario seruit, de altario viuere debet.c.cum secundum apostolum.de preben. nō est sic in cardinali diuite, aut clerico diuite. cum diuitie habeantur loco tituli, ꝛ ille diuitie non sunt alterius ecclesie, nisi sui patrimonij. ¶ Tertio faciat clericus habens patrimonium, licite illud relinquit parētibus, vel pauperibus, ꝛ d rebus ecclesie vitā ducit.c.sacerdos.j.q.ij. sicut ergo potest a principio dispēsare patrimoniū in consanguineos, vel pauperes, ꝛ viuere de bonis ecclesie, ex quo illi impendit debitum famulatum, ita videtur qꝫ possit patrimonium illud conseruare, vt suis in futurum relinquat vel necessitatis tempore communicet eis ꝛ pauperibus, ꝛ

11 interi viuere de bonis ecclesie. ¶ † Facit.c. habebat loculos. xij.q.j.alias.ij. Vbi dicitur qd Christus habebat pecuniā, vt necessitatis tēpore suis ꝛ aliorum necessitatibus subueniret. Sic ergo clericus licite poterit pro necessitatis tempore suum patrimonium conseruare. vt de redditibus ecclesie ad suum vsum cōuertere. Sed ad hoc posset etiam responderi quod non sequitur clericus potest a principio dispensare, quia ratio quare seruiens altari viuit de altari est, quia seruiens indiget. Sed in casu nostro, quando reseruat sibi diuitias vt relinquat suis consanguineis cessat ratio indigentie. Et ideo non debet habere victum de redditibus ecclesie. Et sic licet a principio possit dimittere. vt in.c.expedit.xij.q.j. non sequitur ergo poterit interim cōseruare vt relinquat in fine suis ꝯsanguineis. ¶ Quarto faciat.c.quatuor.ꝛ.c.concesso.ꝛ.c. de redditibus.xij.q.ij. in quibus dicitur quod de bonis ecclesiarum cathedralium debent fieri quatuor partes, quorum vna debetur clericis seruientibus secūdū eorū merita ꝛ sedulitatem officij in.c.charitate.in fine.eadem causa ꝛ questione.ibi, iustum namqꝫ est vt illi sequātur stipendium cum pro tempore suum cōmodare reperiuntur obsequium.concordat.c.qnicūqꝫ.ꝛ.c.ecclesiasticis eadem causa ꝛ questione.x.q.ij.c.precarie. ¶ Facit.c.de multa. de preben.ibi cum scientificis ꝛ nobilibus dispensatur circa pluralitatem beneficiorum, ꝛ tamen certum est seu verisimile quod nobiles habeant patrimonium, sed non tenētur illud expendere mi

12 litando ecclesie ne proprijs stipendijs militent. † Ad hoc responde qd illa iura intelligunt de clericis indigentibus non aūt de clericis habentibus sufficiens patrimonium per iura alleg. in contrarium. ¶ Nec obst. dictum.c.de multa. qꝛ licet dispēsentur vt nobilis habeat plura beneficia illud est, qꝛ illis eget. ꝛ non sequitur est nobilis, ergo est diues. imo presumptio est in contrarium.vt.l.si vero.§.qui pro rei.ff.qui satisda.cog. Eo enim ipso quod petit vt dispenset secum in pluribus beneficijs est presumptio quod non hꝫ amplū patrimonium. vt in.c.tuis.ꝛ.c.episcopis de preben.c.postulasti.de rescrip. Nec sequitur necessario nobilis presumitur diues, ꝛ ex dispensatione potest habere plura beneficia, ergo sequitur quod potest conseruare sibi patrimonium. ꝛ expendere de fructibus ecclesie. ex quo alia iura dicunt contrarium. ¶ Quinto istam partem sequuti sunt il-

lustrissimi canonum vertices. vt iurisconsulti vtar verbis Innocen. in. c. episcopus. de prebē. ⁊ in. d. c. postulasti. ⁊ ibi dixit Host. qd̄ qui ordinauit clericū. ex quo hꝫ ꝯ ipsum exceptionem quia habet patrimonium hoc est clarū isto casu. vt in. d. c. tuis ⁊ in. d. c. episcopus. titu. n. ecclesiastico possunt clerici habentes sufficiēs patrimoniū vti. dūmodo seruiant ecclesie ⁊ honeste viuant ⁊ prauam intentionem non habeāt in thesaurizando vel locupletando parētes. nec ēt proprijs stipendijs militare tenentur. vt. d. c. cū ex officij. de prescrip. alias si seruitium nō faciunt, vel in malos vsus expendunt penā suos detineat autores.
13 † Et dicit ibi Host. qd̄ si nō credunt sibi credant Hierony mo ⁊ Prospero quoꝝ dicta habentur in iuribus in contrariū allegatis, ⁊ ita Host. tēperat istā ꝯclusionē. Sed certe ista opi. Host. est contra tex. in. d. c. sacerdos. ⁊ in. d. c. episcopus. vbi debent abstinere a bonis ecclesie ex quo habent vnde viuant, nec consumptio ad bonos vsus eos excusat, qꝛ non debet quis alienum capere vt bene dispenset. vt in. c. forte. xiiij. q. v. ¶ Debet illa. n. vt dispēsator ecclesie distibuere ad pios vsus a iure deputatos. nō aūt capere tanq̄ sibi debita ⁊ nomine proprio dispensare ēt ad bonum vsum. vt in preallegatis iuribus.

Istā ēt partē tꝫ Vguc. in. c. illi aūt. xij. q. j. ¶ Et dicit qd̄ licite pñt hr̄e ꝑpria ⁊ pcipere eccle. beneficia dūmodo pp hoc diuinis seruitijs insistāt, nec peccāt accipiēdo bñficia ⁊ eoꝝ redditus, qꝛ iuro suo vtunt̄ ex quo deseruiūt ecclesie. Et eis sunt beneficia ecclesiastica assignata. ¶ Sed si accipiūt ea intētione, vt emāt magnas possessiones sibi ⁊ consanguineis suis ⁊ similia faciētes peccāt mortaliter sic accipiēdo ⁊ ecclesiasticis sic vtēdo imo abutēdo. ⁊ ita intelligant̄ oia iura in ꝯrium allega. Si vero acipiūt vt suis honestis vsibus ꝓuideāt ⁊ pauperibus tēpore necessitatis subueniāt tūc sine peccato possidēt bona sua ⁊ percipiūt ecclesiastica eis assignata secūdū Vguc. ¶ Et idē voluit Lauren. vt refert ⁊ sequit̄ Dominicus in. d. c. illi autem. Sed certe ista opinio corruit per. d. c. sacerdos. ¶ Hāc ēt opinionē sequit̄ Cōpostellanus. in. d. c. postulasti ⁊ gl. superius allega. ¶
14 † Preterea faciat qd̄ dixit Jo. de lig. in d. c. eps. de prebē. vbi refert Vrbanū. v. in presentia cardinaliū allegasse sibi illā gl. Jnn. ibi dixerat. n. Vrbanus prefatus, sibi qd̄ si ipse nō haberet vxorē ꝓmoueret eū in cardinalē. Et rn̄dit dn̄o Vrbano qd̄ nolebat habere sanguinē martyrū, sed sudorū manuū suoꝝ, tūc Vrbanus allegauit sibi illā glo. Jnno. ⁊ refert Jo. de lig. ibi se respondisse qd̄ cardinalis poterat viuere de redditibus ecclesie ⁊ ꝯseruare suū patrimoniū sed nō impinguare filios ⁊ nepotes. Et sic tātus doctor vltra alios scribētes loquutus est in proprijs terminis presentis qōnis ꝙ cardinalis pōt seruare suū amplū patrimoniū, ⁊ viuere ð redditibus cardinalatus, sed nō impinguare filios, ⁊ ꝯsanguineos. ¶ Ad solōnē eoꝝ que dicta fuerunt in ꝯriū est aduertēdū diligēter ꝙ in primitiua ecclesia omnes credentes in Christo habebāt oia cōia. ⁊ sic nihil habebāt proprij. xij. q. j. cui portio. ⁊. c. certe. ⁊ de hoc ibi per gl. in summa. Sed postmodū fidei feruore ꝗescēte nedū laici Christiani, sed ēt clerici seculares inceperūt possidere ⁊ tenere propria. ⁊ nōnulli clerici hoc faciebāt ciā. ⁊ ostēdebāt se sanctiores quā essent. vt in. d. c. quā certe. ⁊ tūc videbat̄ valde indecēs vt clericus ēt seruiēs ecclesie reciperet portionē ab ecclesia. cū haberet patrimoniū. cuius detētio videbatur illicita retinere propriū ꝯ vestigia apostoloꝝ, longe magis videbatur detestabilius tenere patrimoniū, ⁊ vltra hoc parti-
15 cipare de bonis ecclesie. † Sed si volebāt tenere propria ⁊ abstinere a bonis ecclesie tūc aliquatenus tollerabant̄ ⁊ excusabātur qꝛ quodāmodo videbantur relinquere ecclesie bona sua cū cōteri rebus proprijs abstinebāt ab his rebus ecclesie que debebant̄ eorū labori. ⁊ iste est casus in. d. c. illi. xij. q. j. postea magis fuerūt tepidi. nec videbat̄ horror tenere bona temporalia ⁊ propria ⁊ inceperunt licite clerici ⁊ passim tenere propria palam ex quo eis nō renūciauerant. vt in. d. c. certe. ⁊ in. d. c. sint manifeste. xij. q. j. Et ēt aduertendū qd̄ in primitiua ecclesia tēpore apostoloꝝ oia bona oblata ecclesie vēdebant̄, ⁊ de eorum pretio subueniebāt̄ omnibus cōem vitā ducentibus ⁊ alijs pauperibus indigentibus, ſꝫ postmodū apostoli ⁊ alij fideles viuētes melius fore si bona sic oblata conseruarentur ecclesijs matricibus. ⁊ de eorū redditibus subueniret̄ indigentibus quam si venderent̄. Fuit statutū vt bona illa ꝯseruarent̄ ad vsum predictum ecclesijs matricibus ⁊ episcopi haberent potestatē dispēsandi. vt est tex. in. d. c. vidētes. ⁊ sic ex primeua institutione rerū ecclesiasticaꝝ fuit inductū vt subueniretur indigētibus. ⁊ pp hoc iura multa dicūt qd̄ clerici habentes patrimoniū nō debēt quicq̄ percipere ab ecclesia licet in eis deseruiāt sed postea cl'z creuerūt facultates ecclesiaꝝ, ⁊ clerici ita nō essent feruētes in fide vt vellēt deseruire ecclesijs proprijs sumptibus fuit statutum vt in ecclesijs cathedralibus fierēt ex earū bonis quatuor partes. quarū vna deberet̄ epo alia clericis, alia fabrice, ⁊ quarta pauperibus. vt in. d. c. quatuor. ⁊. d. c. ꝯcessa.

16 Fuit etiam ordinatum † qd̄ nulla ecclesia edificaret̄ nisi prius dos assignaret̄ pro ministris de ꝯse. dis. j. c. nemo ecclesias. Et sic hodie bona tēporalia deputantur ecclesijs pn̄cipaliter ꝓ ministroꝝ subsidio. c. pastoralis. de his que fiunt a prela. c. de his de ecclesijs edificādis. ¶ Et ideo iura in ꝯriū alle. ꝓcedōt secundum tempora primitiue ecclesie. Sed hodie ex quo clerici seruiūt eccl'ijs nō tāq̄ indigētes, ſꝫ tāq̄ seruiētes licite viuunt de redditibus ecclesie licet habeant amplum patrimoniū. Ex quo ēt dico qd̄ cardinales poterunt viuere de redditibus cardinalatus, ⁊ ꝯseruare patrimoniū eoꝝ licet sit amplum. Quinimo audeo dicere qd̄ possunt dn̄i cardinales ex redditibus cardinalatus in victu suo vti pluribus ferculis, ⁊ allego tex. formalē. in. c. vbi periculū. §. in conclaui de elec. lib. vj. licet fallat in casu ibi posito. ⁊ dicit ibi Franci. vercellen. quod omnes cardinales in casu illo debent habere vnū ferculū ⁊ nō diuersū, ne cōmitat̄ fraus vt vnus cōmunicet alteri ferculum suū, ⁊ sic defraudaret̄ dispositio illius tex. deberent tn̄ assumere illa fercula absq̄ desiderio. Nam vt bellissime inquit text. Delicie quelibet si absq̄ desiderio percipiantur non efficiunt ⁊ tibi appetenter accepti impediunt profectū abstinētie. Dauid eniꝫ aquā ꝯcupitā effudit, ⁊ Helias carnē cōmedit. xlj. dist. dilitie.
17 † Debēt tn̄ pauperibus si preciosis vtantur cibis vilia dare. xlj. dist. c. nō cogant̄. Diuites pauperū cibis vesci vetantur consuetudine infirmitatis sue, sed doleant aliter se sustentare nō posse. si ꝯsuetudinē mutāt egrotāt. vtantur superfluis, dent inopibus necessaria, vtantur pretiosis, dent pauperibus vilia. ⁊ ideo eleganter dixit tex. ea. dist. c. j. in oibus. n. talibus nō vsus rerū, sed libido inculpanda est. Quod igit̄ locis ⁊ temporibus ⁊ personis ꝯueniat diligenter attēdendū est. fieri enim potest, vt sine aliquo vitio cupidinis vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiens vtat̄. insipiens autem fedissima gule flamma in vilissimū cibum ardescat. ⁊ sanius quisq̄ maluerit more domini pisce vesci q̄ lenticula more Esau nepotis Abraham, aut ordeo in ore iumentoꝝ. Non enim propterea ꝯtinētiores nobis sunt plereq̄ bestie, qꝛ melioribus alūtur escis. ita pulcherrime dicit ibi tex. Et sic cardinales non peccant vtēdo pluribus ferculis, non tamen vitio cupiditatis. ¶ Nec etiam esset absurdum dicere ꝙ debent ire induti honorabilioribus pannis q̄ vadant episcopi. ¶ Facit singula. tex. in. l. sed ⁊ si quid. §. j. ff. de vsufruc. in versi. vestire debet secundum ordinem ⁊ dignitatem. ⁊ per illum tex.
18 dicit ibi Bal. † qd̄ melius debet ire indutus Abbas q̄ monachus, ⁊ monachus q̄ ꝯuersus, ⁊ magr̄ in Theologia q̄ alij fratres. Sicēt est dicenduꝫ de famulis eorum, qꝛ melius debēt ire induti famuli cardinaliū q̄ famuli episcoporum. ⁊ idem in cibarijs, ⁊ de hoc est tex. sing. ⁊ melior de iure in. l. habitatio. in versicu. ſm dignitatem cibaria prestanda. ff. de ven. in pos. mit. ⁊ ibi dixit Nico. de neapo. quod famuli nobilium sunt melioris conditionis q̄ famuli plebeiorum. facit. c. si a sede. de preben. lib. vj. ⁊. l. ij. ff. de albo scriben. facit. c. j. in tit. quis dicatur Dux vel Marchio. ⁊ ibi dixit Bal. quod habentes feudum a principe dr̄ nobilis, ⁊ habēs feudum a minimo valuasore dr̄ plebeius, si alias erat plebeius. ¶ Et sic epparet ex istis qd̄ doctori debentur fercula meliora q̄ scholaribus, ⁊ etiā melius debent ire induti doctores q̄ scholares gl. in. c. vt apostolice. de ꝑui. in. vj. ⁊ faciat ad predicta qd̄ hr̄ in. l. seruis vrbanis. ff. de le. iij. ¶ Et ex superius dictis elicit̄ cōclusio ꝯria prime. Quod cardinales habētes amplū patrimoniū possunt honeste expendere redditus cardinalatus. ¶ Secunda conclusio quod honorabilius debent vestire familiam suaꝫ quā faciant alij prelati inferiores. ¶ Andreas Barbatia legum splendor.

SVMMARIVM

1 Cōstitutio penalis loquēs ð clericis vtꝝ includat cardinales.
Clericus quis proprie dicatur. 2.
Cardinales nunquid clericorum appellatione veniant.
Familia includit dominum.
2 Clericorum appellatione qui veniant.
Abbatissa monialium appellatione venit in materia penali.
3 Constitutio

3 Constitutio penalis loquens de principe nunquid capiat principem maximi nominis.
Dignitas ex latitudine vocabuli dicitur beneficium.
4 Cardinalatus quid ad clericatum addat.
5 Lex requirens expressioné verbis generalibus non contentat.
Tutelarum instrumenta quid ad vnguem exprimrre debeant.
6 Cardinales nunquid dicantur exercere officium pontificale.
7 Dispositio odiosa quid comprehendere dicatur.
8 Cardinales vtrum subijciantur legibus communibus.
9 Scholaris factus doctor dicitur fulgere.
10 Constitutio penalis nunquid includat proportionabilia.
11 Fauor anime multa in iure operatur.
12 Cõstitutio penalis loqués in electione an locũ hẽat in ꝓuisiõe.
Cardinales nunquid ligentur regulis cancellarie.

¶ Septima questio basilica, prime partis.

Nunc vero accommodate satis septima elicit̃ Basilica questio disputanda. In qua querendũ est sapientissime ꝓsul. ¶ † Utrũ
1 constitutio penalis loquens de clericis comprehendat cardinales, ꝛ videtur dñm quod sic per cardinalatum quis non desinit esse clericus, qꝛ clericus dr̃ qui est mancipatus seruitio diuino. xxj. dist. c. cleros. ergo appellatione clericorum veniunt cardinales. vnde tex. valde sing. in. c. fi. de simo. dt quod appellatione monachoꝝ venit Abbas, qui monachus est, ꝛ dixit Egidius quẽ refert ꝛ sequit̃ do. Anto. in proe. decretalium quod appellatione scholarium venit doctor, ꝛ ad hoc alleg. d. c. fi. ¶ Facit. c. qꝛ in causis. de procu. Et idõ dicimus qđ familia includit dñm, ꝛ populus senatorem. vt in. §. plebs insti. de iure natu. ꝛ etiam dicit Jo. and. in proe. decreta. qđ appellatione scholarium venit rector. alleg. d. l. familie. ff. de verbo. signi. quanto magis appellatione clericoꝝ veniet cardinalis. ¶ Scđo faciat tex. sing. in. c. cũ ꝑ exemptioné. de priuile. in. vj. vbi appellatione clericorũ veniunt canonici ibi enim fuit ꝯcessum priuilegium clericis ꝛ ꝯprehendunt̃ canonici qui etiam clerici sunt. ¶ Facit c. bone. el. j. iuncta suprascriptiõe. de postu. prela. vbi appellatione clericoꝝ veniunt canonici. ꝛ tenet ibi do. Cardi. per illuz tex. ꝛ no. Fed. de senis. consi. lxxj. ꝛ Lappus Abbas. in. c. j. §. hec autem. de elec. lib. vj. dicit qđ in odiosis appellatione clericoꝝ veniunt canonici, sed appellatione canonicoꝝ non veniunt clerici. allegat dictũ. c. cum per exemptioné, ꝛ idem dicit in gratijs, in ꝯtibus, ꝛ i idulgentijs fauorabilibus appellatione cleri
2 coꝝ veniunt canonici. c. ad abolendam. de hereti. † Ita etiã veniunt episcopi, vt pꝫ in rubri. de vita ꝛ hone. cleri. iuncto nigro ꝛ facit. c. cum tibi. de ver. signi. ¶ Tertio faciat. c. ij. de cleri. non residen. iuncta rubri. sua, vbi rubrica loquit̃ de clericis non residen. ꝛ tex. in. d. c. ij. punit cardinalem non residentem. ꝛ reputo ibi fore casum singu. vt in materia penali, ꝛ odiosa appellatione clericoꝝ veniũt cardinales. ¶ Quarto faciat. c. qm̃ simoniaca prauitas. de simonia. vbi in materia penali appellatione monialiũ venit Abbatissa. c. j. §. porro. de statu regula. Sicut enim Abbatia addit illam qualitatem ad monachatũ. ita ꝛ cardinalatus addit ad clericatũ, ergo sicut in materia penali appellatione monialium venit Abbatissa, ita veniet cardinalis appellatione clericoꝝ. ¶ Quinto oẽs qui nõ sunt laici, dñr clerici. c. duo sunt genera. xij. q. j. Ũñ in quacunqꝫ dignitate ꝯstituti, clerici sunt ex quo electi ad seruitiũ ipsius Dei facit rub. de vita ꝛ hone. cle. iũcto nigro ergo ꝯstitutio loqués de cleri. ꝯprehẽdit oẽs clericos cuiuscunqꝫ dignitatis sint. nam si est ep̃s ergo clericus. Ita si est cardinalis ergo ꝛ clericus. Et ideo refert domi. Domi. de sancto Geminiano. in capitulo super eo. de hereti. libro. vj. Joan. mona. in extrauaganti Bonifacij octaui, q̃ incipit excõicamus, voluisse defendere qđ appellatione clericoꝝ non veniunt cardinales. Ultimate dicit non esse sibi credendũ qꝛ loquit̃ in cã propria. ¶ Sexto facit qđ voluit Joã. an. in. c. j. de homici. in. vj. vbi dicit qđ lꝫ ille tex. sit penalis ꝛ loquatur
3 de principe tñ comprehendit † principẽ maximi gradus. Ita dicamus in proposito lꝫ ꝯstitutio sit penalis, ꝛ disponat super clericis qđ nihilominus cõprehendit clericos maximi gradus, vt sunt cardinales. ¶ Septimo faciat vbicunqꝫ lato sumpto vocabulo duo se ita habent quod vnũ venit appellatione alterius ꝛ est eadẽ rõ in vtroqꝫ expressa tũc ius exorbitãs loqués d̃ vno hꝫ locũ in reliquo. ista ẽ gl. valde sing. in cle. auditor. de rescri. vbi tex. loquitur in beneficio. ꝛ gl. ibi dicit idẽ in dignitate que lato sumpto vocabulo dr̃ beneficium. ita dicamus in casu nostro, qꝛ lato sumpto vocabulo appellatione clericorum veniant cardinales. ¶ Facit qđ no. gl. in cle. j. de rescrip. ꝛ in cle. i. de elec. ¶ Octauo cardinales dñr clerici. tex. est formalis in. c. cõstantinus. xcvj. dist. Siue ergo ꝯstitutio sit fauorabilis, siue sit penalis, ꝛ loquatur de clericis comprehendet cardinales.

Et quãquam domine humanissime Hec colorata satis ꝛ apparentia esse videant̃ attamẽ in ꝯtrium clamat veritas, ꝛ omnis iurium indubitata equitas, qđ liquidissime ostendit̃ hoc modo. Accidens adueniẽs enti reponit illud in esse specifico ꝛ distincto adeo quod loquẽs de illo ente simplici non hꝫ locũ in eodẽ ente qualificato si materia est penalis, ista est glo. singu. in. c. statutum. de elec. libr. vj. iuncto. c. licet canon. eo. tit. ꝛ lib. vbi dispositio penalis illius. c. lꝫ canõ. loquens in ecclesia parochiali nõ hꝫ locũ in ecclesia parochiali collegiata, qꝛ ad illud ens qđ est parochia addit qualitatẽ colle
4 legij. ita dicamus in proposito nostro. † qꝛ dignitas cardinalatus addit ad clericatũ quoddam accidens, vt ita dixerim perfectiuum, ergo statutum penale loquens de clerico non hꝫ locum in cardinali q̃ꝫ clerico, ꝛ est iudicio cuiuslibet exercitati in iure viri argumentũ incõuincibile. ¶ Scđo faciat qđ habet̃ in. c. sedes apostolica. de rescrip. vbi expressis minoribus cũ clausula generali non comprehenduntur maiora expressis. Sed cardinales sunt honorabiliores alijs clericis cum faciant vnũ corpus cum papa. vt in. d. c. felicis. de penis. in. vj. ergo verbũ clericus in materia penali ꝓlatũ ꝯprehendit̃ clericos simplices, facit qđ no. Host. ꝛ Jo. an. in. c. cũ tibi. de verb. signi. ¶ Tertio faciat. c. fi. de preben. vbi appellatione beneficij venit dignitas vel rectoria, ꝛ tñ non desinit esse beneficium in materia ambitiosa, ergo multominus dꝫ venire in ꝯstõne penali cardinalis appellatione clerici. ¶ Quarto faciat qđ Jo. an. in proemio decre. vcꝫ qđ in materia penali ꝛ odiosa vel priuilegiatiua doctor nõ venit appellatione scholaris. ꝛ ita dixit do. Abb. in. c. fi. de simonia. vbi dicit qđ statutum puniens scholarez ferrentem arma non ꝯprehendit rectorẽ, qꝛ ad scholarem addit illam qualitatem, ita dicamus in ꝓposito. ¶ Quinto faciat tex. valde not. l. j. C. vt nemo priua. vbi si plebeius efficit̃ clericus nõ venit appellatione plebei, ex quo addit illam qualitatẽ ad plebeium, ita dicam⁹ i ꝓposito. ¶ Sexto faciat. c. quã ꝑiculosũ d̃ sen. excõ. in. vj. in versi. nisi de ep̃is vel eoꝝ supioribus exp̃ssa mentio hr̃.
5 ¶ Et ex illo text. arguit̃ sic formaliter. † vbicũqꝫ lex cogit queꝫ ad exprimendũ aliqđ exp̃sse, nõ sufficit fieri verbis ꝯnalibus. ꝓbat. tex. valde notãdus in. l. si qñ. §. ꝯnaliter hoc. versi. sp̃aliter. C. de inoffi. testa. vbi lꝫ filius vocet se contentum eo qđ relictuꝫ est sibi a patre, nihilominus põt petere supplementuꝫ legitime nisi specificis verbis illi renuntiasset. vt ibi ꝑ Bal. ꝛ Saly. ꝛ ꝑ Gul. de cu. ꝛ Ang. in. l. de his. ff. de transa. ꝛ facit aureus tex. in. l. fi. §. oẽm. C. de admi. tuto. vbi tutor tenet̃ iurare exp̃sse agere vtilia ꝑ pupillo ꝛ ꝓtermittere inutilia, nec sufficit velate aut ꝯnaliter illud exprimere ꝑ quẽ tex. Bar. dicit ibi se in contingẽtia facti cassasse multa instrumenta tutelarum. Facit. l. fi. C. de indic. vidui. tol. ꝛ. l. si qs in prin. testa. de leg. iij. gl. in cle. j. de iudicijs. ꝛ Bar. in. l. ptor ait. §. hoc interdictũ. ff. de ope. no. nũ. Ange. in. l. cũ virũ. C. de fideicom. ꝛ in. l. ij. C. qñ ꝛ qb. quarta pars debe. libr. x. ꝛ in auc. de heredi. ꝛ falci. §. si vero expressim. ¶ Sed qñ suspenditur ep̃s vel alius superior requiritur expressa mentio alias non venit in illa generali suspẽsione. vt in. d. c. q̃ꝫ periculosum. Et loquit̃ ille tex. in ep̃o ꝛ alijs superioribus ꝓlatis, sed cardinalis est prelatus superior respectu administrationis vt superius dictum fuit in prima questione.

Et si quispiam dixerit. amice. c. q̃ꝫ piculosum emanauit in fauorẽ offi. põtifi
6 calis. vt tex. ibi exprimit. † sꝫ cardinales nõ exercent officium pontificale, qꝛ ad hoc rñdet̃ qꝛ satis dñr exercere officiũ pontificale rõne administrationis per. c. per venerabileꝫ. §. rõnibus in ti. qui filij sint legi. ꝛ fundamenta. §. decet de elec. lib. vj. Et qꝛ sunt membra ipsius pape. vt in. c. felicis. de penis. in. vj. ¶ Septimo faciat gl. que ꝯmuniter allegat̃ pro sing. in cle. fi. de eta. ꝛ quali. q̃ dicit qđ appellatione capituli in materia stricta non venit ille q̃ est caput capituli. Et est rõ qꝛ addit illã qualitatẽ. ita dicamus in proposito. ¶ Octauo faciat quod voluit Jo. de lig. in. c. ij. de cleri. non residẽ. ꝛ doc. oẽs. in. c. j. de scisma. lib. vj. vbi dicunt qđ. d. c. quã periculosuꝫ non hꝫ locum in cardinali ꝑꝑ coniunctionem quam hꝫ cum ipso Papa. c. re-

ꝯsilij.de testa.tñ ꝑpter prerogatiuã pape in sibi quotidie deser
uientibus.¶ Nono faciat elegans doctrina Petr.de ancha.
in ꝯsilijs suis consi.cclxxxiij.qđ incipit in Christi noie Amen.
pro clariori euidentia dicendoꝝ.vbi regula cancellarie erat qđ
gratia motu ꝓprio pape facta si non exprimeret verus valor be
neficij censeri debeat odiosa seu surreptitia qđ non hꝫ locum in
gratijs ꝯcessis dñis cardinalibus.⁊ sic in gratia ꝯcessa domino
cardinali de branchatijs,⁊ mouet primo,qꝛ regula Urbani loq
tur generaliter ⁊ nihil in specie dicit de cardinalibus.Et sic ad
7 dicendũ mouetur do.Pet.ibi hoc modo.†Regularis disposi
tio sub quacunqꝫ verborum prolatione concepta si sit odiosa cõ
ꝓhendit ea que cõiter accidunt siue disponat generaliter de ꝑso
nis siue de rebus.c.sedes apostolica.de rescrip.c.q ad agendũ
de procur.in.vj.d.c.ꝗꝫ periculosum.c.ij.de preben.in.vj.c.di
lectus iuncto.c.ij.de ꝯces.preben.c.de multa in fi.de preben.
h.d.colligi ex.l.itẽ apud labeonẽ.§.hoc edictũ.ff.de iniu.vbi ea
que sunt spãli nota digna nisi exprimant̃ vñr neglecta. Et hinc
est qđ constitutiones canonice penales non sunt ꝯtente verbis
gñalibus sed addũt cuiuscunqꝫ status gradus siue dignitatis,vt
in extrauagãti ad reprimen.⁊ in.c.j.de schisma.lib.j.vbi plus
exprimit papa cum intendit comprehendere cardinales.nam
eos specialiter ⁊ specifice nominat.vt ibi pꝫ qđ esset superfluũ
si includerentur sub generalitate verborũ,vt in.d.c.j.⁊ in.c.fe
licis.preallega.¶ Facit qđ no.Jo.an.in.d.c.j.in nouella post
Jo.mo.vbi cardinales sub reuocatoria Bonifacij de qua in.c.
fi.de ꝯces.preb.lib.vj.non includunt̃ precedũt.n.epos ꝓroga
tiua ⁊ dignitate.dicit do.Pet.hoc patere ex notatis.in.d.c.
ij.de cleri.nõ resci.in nouel.qđ adde ad ea q̃ dicta fuerunt in.j.
q.sub illo correlario.An cardinalatus sit honorabilior episco
patu.ex quibus dicit do.Petr.in dicto consi.apparere quod
non fuerit intentio Urbani sub sua regula odiosa ꝯprehendere
cardinales,nec gratie in eos collate debent cõibus regulis siue
legibus subijci,sed pro lege seruari,sicut donatio quã ꝯfert im-
perator in coniugem vel econtra,vt est casus singu.in.l.pen.C.
de dona inter vir.⁊ vxo.Sicut.n.augusta est pars corporis im
peratoris,⁊ eius radijs illustrat̃. ita dicit esse dños cardinales
cum sint pars corporis pape,⁊ participẽt de eius priuilegio sin
8 gulari.alle.no.in.c.j.⁊.ij.de offi.leg.li.vj.† ⁊ qđ nõ subijciant̃
cõibus legibus ⁊ regulis dñi cardinales,bene facit tex.sing.in
l.bene a zenone.in ver.dignã sua prerogatiua fortunã.C.de qua
dri.prescrip.Et sic do.Pet.in hoc suo eleganti consilio vide
tur apposuisse gladium ad radicem huius questionis.

Nec obstant in contrarium allegata.primo cum
allegat̃ in.c.fi.de simo.qꝛ ille text.
loquit̃ in casu fauorabili ⁊ non penali,qꝛ de salute monachoꝝ.
Et ita firmat Inno.ibi ⁊ etiam dant̃ alie rñsiones ad illũ tex.vt
ꝑ doc.ibi,⁊ ex illo tex.sequit̃ hoc qđ statutũ fauorabile loquens
de clericis hꝫ locũ in cardinalibus.Simile dixit do.Abba.in
rub.de vita ⁊ hone.cleri.ꝙ statutum fauorabile loquẽs de cle-
ricis hꝫ locũ in canonicis q clerici sunt.Nec obst.cũ dr̃ quod
appellatione scholariũ venit doctor ꝓcedit in materia fauorabi
li non aũt in materia penali ⁊ odiosa,vt ibi ꝑ Jo.and.alias se-
queret̃ absurdum qđ gradus doctoralis esset sibi ad penã,aut
sibi nõ prodesset.nam in his q̃ sunt fauorabilia censet̃ scholaris
in ipsis autem que sunt odiosa non censet̃ scholaris.Et ideo di
xit tex.valde singu.in.l.si arborẽ.§.ꝑ ꝯtrium.de serui.vrb.pred.
in ver. locus opacus quondam solis cepit esse plenus.quẽ tex.
allegauit mirabiliter Ang.peru.qđ scholaris effectus doctor
9 dr̃ plenus esse solis,id est sapientia ⁊ doctrinis † cũ antea cẽse-
ret̃ locus opacus,id est scholaris quẽ tex.dicit esse singu.in cõ
uentuandis doctoribus,ita etiam rñdetur ad alia iura loquẽtia
de canonicis,qꝛ loquunt̃ in materia fauorabili,secus si materia
esset odiosa.¶ Nec obst.dictũ.c.ꝑ exemptionẽ, qꝛ emanauit
ꝑꝑ vitandũ absurdũ.Absurdũ enĩ esset qđ clerici essent exem
pti ⁊ canonici nõ.Nec ob.rub.de cleri.non residen.⁊.c.ij.eo.
tit.qꝛ procedit in materia congruenti tam clericis quam cardi
nalibus ⁊ alijs prelatis habentibus beneficia residentiã requi
rentia quo casu verũ est dicere ꝙ appellatione clericoꝝ veniũt
cardinales.Ita enim tenent̃ cardinales ad residentiam sicut ⁊
alij clerici. ¶ Faciat glo.singu.in cle.j.de rescrip.ſm doc.ibi
vbi dispositio illius cle.lꝫ loquat̃ in religiosis ꝑlatis,tñ hꝫ locũ
in prelatis secularibus,ex eo qꝛ materia de qua loquit̃ illa cle.
congruit pariter omnibus. Faciat gl.in.c.diacono.xxvij.dist.
vbi dispositio penalis illius tex.loquentis de diacono habet lo-
cũ in subdiacono.ex eo qꝛ materia est proportionabilis vtriqꝫ.
Facit gl.valde elegans.in.c.ij.alias.j.de ꝯcess.lib.vi.vbi ꝯsti-
tutio penalis illius tex.loquẽtis in actione hꝫ locũ in reo ex eo,
10 †quia materia est ꝓportionabilis vtriqꝫ.Et lꝫ do. Anto.in.d.
cle.j.dicat fore ibi gl.similẽ gl.in.l.tale pactũ.§.fi.ff.de pa.quã
legiste dicũt esse sing.⁊ ibi do.meus Jo.de imo.saluat legistas
qđ est singu.apud eos,⁊ apud canonistas est sing.gl.in.d.cle.
i.qꝛ allegaui tibi duas similes tene menti,qꝛ cõiter doc.non põ
derant,⁊ ideo non esset absurdum in mediũ afferre illud quod
clarissimo poete Ouidio venit in mentem.Inuentum inquit est
medicina meum.¶ Nec etiam obst.dictum.c.qm̃ ⁊ similia,qꝛ
loquuntur in casu ꝓportionabili tam Abbatisse quã moniali-
bus.Et ideo pena apposita monialibus ꝯprehẽdit Abbatissas
que ẽt moniales sunt.¶ Nec obst.cũ dicitur qđ oẽs homines
aut sunt clerici, aut laici ꝯcedo ergo cardinales sunt clerici,lꝫ
non sequit̃ ergo pena apposita clericis vr̃ apposita cardinali-
bus.Non enim est verisimile qđ apponens penã clericis volue
rit comprehendere sub illo generali nomine illos sacros ac ve-
nerãdos patricios dños domi.Cardinales vt superius dictum
est in ꝯsilio domini Pe.¶ Nec obst.qđ dicit Jo.and.in.c.j.
de homi.in.vi.qꝛ illud est spãle ꝑꝑ fauorẽ animarũ ille.n.tex.
emanauit ꝑꝑ salutẽ anime non est mirũ si fit extensio ad princi-
pẽ maximi gradus.⁊ ita dixit formaliter ibi Joan.an.quod di-
ctum reputatur singulare.¶ Faciat gl.sing.in auc.sacramẽta
puberũ.C.si aduersus vendit.que extendit illum tex.loquentẽ
de ꝯctu ad quasi ꝯctum.Et ibi dicit Bar.qđ ideo est qꝛ ema-
nauit in fauorẽ aiarum illa auc.¶ Faciat singu.dictũ Jo.cald.
11 in.c.series.de testibus,†vbi extendit illũ tex.loquẽtẽ de matri
monio ꝯcto ad matrimonium ꝯtrahendum,quando est eadem
ratio peccati ꝑꝑ fauorẽ animarũ.¶ Facit ꝙ pulchre dixit Jo.
de imo.in.c.fi.de prescrip.vbi dicit posito qđ ille tex.loquatur
in actione reali, tamen extenditur ꝑꝑ fauorem anime ad actio-
nem personalem.¶ Faciat sing.dictũ Jo.an.in.c.ex tenore q
fi.sint legi.vbi dicit qđ lꝫ.c.fi.de clandesti.desponsa.loquat̃ in
impedimento consanguinitatis ſm Goffre.tñ ex quo emanauit
in fauorem animarũ extenditur ad qđcunqꝫ aliud impedimen-
tum lꝫ materia sit penalis,tene mẽti.Ex quo infero tibi vnũ qđ
erit nouũ in ista materia qđ cõstitutio ꝗꝫ penalis loquens de
clericis si emanauit in fauorem animarum ꝯprehendit cardina
les per doctrinã tantorum patrũ tene menti quia est dictũ ad-
miratione dignum.¶ Nec obst.cũ dr̃ ꝙ lato sumpto vocabu-
lo appellatione clerici ꝯprehendit̃ cardinalis, qꝛ non sequitur
ergo ꝯstitutio penalis loquens de clericis ꝯprehendit cardina
les.¶ Nec ob.gl.i cle.auditor,qꝛ ille tex.ẽ fauorabilis,⁊ ema
nauit ad euitandũ frustratoriũ circuitum,ideo nimirũ si loquẽs
in beneficio hꝫ locũ in dignitate,qꝛ materia est fauorabilis,⁊ est
eadem rõ,ergo erit idẽ ius.Simile dicimus qđ lꝫ.c.fi.de elec.
in.vi.loquat̃ in electione, tñ hꝫ locũ in presentatione.vt est gl.
ibi multũ elegans facit gl.sing.in.c.si post ꝗꝫ.de electio.lib.vj.
12 † vbi ꝯstitutio illa penalis loquens in electione hꝫ locũ in pro-
uisione.¶ Faciat gl.sing.in.c.j.de postu.prela.vbi pena appo
sita in electione hꝫ locum in postulatione. ¶ Faciat glos.in.c.
ꝗꝗꝫ.de vsuris.in.vi.vbi ꝯstitutio illa loquens in testamẽto ha
bet locũ in donatione causa mortis.¶ Nec ẽt ob.c.ꝯstantinus
qꝛ est ponderandus tex.ille in ver.reuerendissimi clerici Ro-
mane ecclesie seruientes,⁊ sic nõ dicit ille tex.simpliciter qđ car
dinales veniant appellatione clericoꝝ sed vr̃ inferre ꝙ appella
tione reuerendissimoꝝ clericorũ Romane ecclesie ⁊c.veniunt
cardinales.Et ex istis infero qđ ꝯstitutio penalis loquẽs đ dia
cono nõ hꝫ locũ in diacono cardinali.Nec ꝯstitutio penalis lo
quẽs de presbytero hꝫ locũ in presbytero cardinali. ¶ Et ex ꝑ
dictis elicit̃ vera ⁊ indubitata ꝯclusio,ꝙ ꝯstitutio penalis edita
contra clericos non ꝯprehendit cardinales.¶ Secunda con-
clusio ꝙ ꝯstitutio edita in fauorẽ clericoꝝ comprehendit cardi
nales.¶ Tertia conclusio quod constitutio que principaliter
emanauit in fauorem anime apponens penã clericis ꝯprehen
dit cardinales.¶ Quarta ꝯclusio qđ regule cancellarie papa-
lis apponentes certam legẽ circa collationẽ beneficiorum non
comprehendunt collationes factas dominis cardinalibus.

SVMMARIVM

1 Papa nunquid cardinalem possit deponere inscijs alijs, aut
non vocato concilio.3.8.
Statutum condere an sit iurisdictionis.6.
2 Papa solus vtrum possit imperatorem priuare.
Clericoꝝ romane ecclesie an quisqꝫ ꝑter papã iudicare possit.
3 Indecens reputatur impossibile.

4 Cardinales

4 Cardinales speciali letantur prerogatiua.
Testes quot requirant̃ in cardinalis depositione. Itẽ ⁊ pape.
Infamis isamia facti aduersus quos testimoniũ ferre nequeat.
5 Concilij vniuersalis congregatio est difficillima.
Dispositio generalis odiosa quos soleat comprehendere.
Potestas pape quo ad cardinales qualiter se habeat.
6 Papa excessus corrigere solus nunquid possit.
Episcopus clericum quomodo corripiat.
7 Capitulum cathedralis licet iurisdictionem non habeat statutum condere an possit.
8 Citans nunquid venerabilior ⁊ maior sit citato.
Episcopi accusati sedere cum iudice quomodo debeant.
Cardinalis appellatione qui veniant. 9.
Verbum in contractu nullum debet esse ociosum.
9 Canonici cathedralis ad minus esse debent diaconi.
Cardinalis nomen nunquid canonicis congruat.
10 Veteramentarius an sutoris veniat appellatione.
Vulnusculum nunqd includat̃ sub statuto de vulnere loquẽte.
11 Constitutio de cardinalibus loquens quomodo veniat intelligenda, ⁊ de quibus verificetur.

¶ Octaua questio basilica, prime partis.

n **Nunc vero pater religio**sissime necessarium esse duxi inter has reuerendissimorum dominorum cardinalium preeminentias in-
1 uestigare. † Utrum papa possit deponere cardinalem causa legitima existente sine fratrum suorum consilio, seu non congregato concilio vniuersali, ⁊ erit octaua in ordine questio Basilica disputanda. Et videtur ꝙ possit hoc modo. Condere statutum est iurisdictionis. ita pulchre dixit Inno. in. c. cuz accessissent. de constitu. Barto. in. l. omnes populi. ff. de iustitia, ⁊ iure Bald. in auctenti. quibuscunq; modis. C. de episco. ⁊ clericis. glo. in. l. j. ff. de iurisdi. om. iudi. tex. in. l. fi. eod. titu. tex. in. c. vt animarum periculis. de consti. lib. vj. Et ideo singulariter dixit Pet. de ancha. in ꝯmento. c. j. de cõsti. quod si episcopus prescripsit in aliquo loco iurisdictionem quod videtur prescripsisse potestatem condendi in illo loco. Sed papa solus potest condere constitutiones super priuatione, ⁊ depositione cardinaliũ vt est tex. in. c. presul. ij. questio. iiij. ergo papa solus poterit legitima existente causa exercere iurisdictionem in cardinalem, ⁊ per consequens eum deponere datis demeritis.
¶ Secundo faciat. d. c. presul. iuncto. §. precedenti. vbi contradicente concilio vniuersali papa fecit illam constitutionez. ergo multomagis illam faciet irrequisito consilio cardinalium.
¶ Tertio de hoc videt̃ tex. formalis in. c. j. de scisma. libr. vj. Et si dicat̃ papa ibi circa depositionẽ illoꝝ cardinalium adhibuit consilium cardi. quia r̃ndeo illud emanauit ex quadam vrbanitate ⁊ honestate Romani pontificis, nõ tamen erat ad hoc astrictus ex iuris dispositione. ¶ Quarto, pape ⁊ Christi idez est tribunal. vt dixit Host. in. c. quanto. de transla. prela. ⁊ ecclesia militans est fundata ad instar ecclesie triumphantis. vt in cle. ad nostram de hereticis. ⁊ dictum fuit. in. j. q. ¶ Sed in illa deus solus omnia potest, ergo ⁊ in ista papa eius vicarius solus poterit omnia, facit qd̃ habetur. in. c. cuncta per mundum. ix. q. iij. ⁊ quod habetur in. c. nisi cum pridem. de renun.
2 ¶ † Quinto faciat solus papa priuat imperatorem licet de honestate requisiuerit ꝯciliũ vt in depositiõe Friderici. vt colligit̃ in. c. ad apostolice. de re iudi. lib. vj. Nam ⁊ solus deposuit regem Frãcie tanq̃ inutilẽ. vt in. c. alius. xv. q. vj. ⁊ facit qd̃ dixit Bal. in. l. rescripta. C. de preci. impera. offer. ergo multomagis poterit deponere cardinalem solus. ¶ Sexto faciat gl. multũ no. in. c. ij. de cleri. non resi. que exponit illuz tex. in ver. ab omnibus. s. approbantibus. Et ibi Inn. etiam tenet quod ad deponendum cardinalem non est opus congregare conciliuz. Et ibi Joan. de ligna. allegat Archid. in. d. c. ad apostolice. vbi dicit qd̃ papa solus in agendis non hʒ necesse vocare cardinales. Et idẽ no. in. c. q̃uis. de offi. ordi. lib. vj. ⁊ hoc tanq̃ verius sequitur. ibi Jo. de lig. ¶ Septimo faciat gl. in. c. nullam. ij. q. iiij. q̃ d̃t qd̃ nullus p̃t iudicare clericos ecclesie Romane nisi solus Papa, ergo non requiritur ꝯsilium cardinalium nec ꝯcilium vniuersale. ¶ Octauo faciat. d. c. nullam. vbi cardinalis inuitus non iudicat̃ ab alio q̃ a papa, nihil ibi d̃t de ꝯsilio cardinaliũ, vel de concilio vniuersali. ¶ Nono faciat. c. saluo. ⁊. c. epo alias incipit ipso. ix. q. iij. vbi dr̃ quod papa solus potest punire excessus subditorum. ⁊ Inn. in. c. j. de constitu. dixit qd̃ omnis creatura est subdita conditori canonis. ꝯiũcto dicto Innocen. cum illo tex. probatur aperte qd̃ papa solus potest deponere cardinalem si demerita sua hoc exigant. ¶ Et ex predictis elicitur conclusio qd̃ Papa solus potest iustitie debito exigente deponere cardinalem irrequisito fratrum consensu, ꝧm glos. Inno. Joã. de lig. ⁊ sequaces.

Et licet iste videatur satis de-
3 mulcere aures audientium. † tñ sustentabilior satis vr̃ cõclusio contraria, non tamen ꝑpter hoc intẽdo in aliquo derogare summe potestati Romani põtificis, sed omni ingenio adherere decisioni sacrosancte Romane ecclesie. contra conclusionẽ allego tex. expressum. in. c. j. de schismaticis. lib. vj. in ver. de fratrũ nostroꝝ consilio deposuimus. J. ⁊. P. a cardinalatibus. ⁊ ab omni cardinalatus honore, ⁊ si dicatur. amice papa ibi adhibuit consilium fratrũ de honestate, non aũt de iuris necessitate. Qr ad hoc facile erit r̃nsuz si fecit qr debuit. dico qd̃ indecẽs reputatur impossibile in principe. Sicut enim dicunt gloriosi sacre theologie professores. omne indecens deo est impossibile, ergo necessario sequit̃ qd̃ summo pontifici erit impossibile sicut ipsi deo cuius vicem gerit in terris. vt in. c. vt nostruz. vt eccle. benefi. Et de hoc satis plene dictum fuit. s̃. in questione. an papa possit facere ardua sine ꝯsilio fratrũ, vide ibi qr accumulate satis dictũ fuit. Et pondera illã dictionẽ de fratrũ nostroꝝ, qr de, denotat causaz proximã ⁊ imediatã, de suo ꝓprio significato vt voluit Bar. in. l. j. §. ex incendio. ff. de incẽ. rui. naufra. ⁊ Jo. an. ⁊ alios in. c. qualiter. de elec. Si ergo causa propria ⁊ imediata fuit ꝯsilium, ergo papa adhibuit illud ꝯsilium ex eo qr debuit adhibere. Et ideo Host. in. d. c. ij. de cleri. non resid. quez refert ibi Jo. an. fatetur qd̃ in solo papa residet plenitudo ptãtis, ⁊ contra illam scribere non intendit, sed ponderat qd̃ ibi ad
4 cardinalis depositionẽ fuit sinodus congregata. † ⁊ cardinales tanq̃ maximi debent speciali prerogatiua letari. c. j. ⁊. ij. de officio legati. lib. vj. ⁊ sunt pars corporis pape, qui nõ iudicatur ab alijs. ix. q. iij. c. aliorum. ⁊ cum eo iudicant orbem. vt in. c. ꝑ venerabilẽ. §. rõnibus qui filij sint legi. ergo decet eos esse participes priuilegij singularis, ⁊ dicit qd̃ papa non ꝯsueuit. ⁊ ꝧm quosdam non põt aliquẽ de cardinalibus excõicare, vel aliqd̃ p̃ceptum facere sine consilio ⁊ ꝯsensu fratrum. allegat in argumentum. c. irrefragabili. §. j. de offi. ordi. ⁊. c. j. de de exces. prela.
¶ Secundo deponere cardinalez ꝯnumerat̃ inter ardua. ideo in sua depositione requirunt̃. lxxij. testes, si est episcopus cardinalis. ⁊. liiij. si est p̃sbyter cardinalis. ⁊. xxvj. si est diaconus cardinalis. vt in. c. p̃sul. ij. q. iiij. ¶ Et i hoc sunt melioris ꝯditiõis q̃ papa in cuius depositione sufficiunt duo testes. Unde papa ꝯuincitur ꝑ duos testes. vt ẽ gl. sing. in. d. c. presul. Et plus audeo dicere hoc casu qd̃ lʒ infamis infamia facti possit testificari vt late dixi in repetitione. c. testimoniũ de testibus, nihilominus ꝯ̃ cardinalem infamis infamia facti nullo modo testificari põt. ⁊ de hoc dico fore casum singularẽ ⁊ vnicũ in. d. c. presul. in ꝟ. sine vlla infamia, qd̃ adde ad ea que dixi in. d. c. testimoniũ. sed papa nõ p̃t explicare ardua sine ꝯsilio fratrũ, vt satis dictũ fuit. s̃. q. ij. ¶ Tertio faciat. c. ij. de cleri. nõ resi. vbi ad deponẽduz cardinalem fuit congregata sinodus ⁊ ibi tex. dicit Anastasius ab omnibus canonice fuit depositus. Si ergo papa solus potuisset deponere cardinalem ad quid congregasset conciliũ vni-
5 uersale. † Et nemo est qui nesciat q̃ difficile sit ꝯgregare concilium vniuersale. Et inquantũ gl. ibi dicit in ver. ab omnibus, id est approbantibus, vr̃ violare illum tex. qui dicit qd̃ omnes deposuerunt eum, sciuisset enim exprimere tex. ver. approbãtibus si voluisset. c. maiores. de baptismo. c. ad audi. tiã. de decimis. l. j. ad fi. C. de ca. tol. Puto tñ qd̃ sufficeret ꝯsiliuz cardinaliuz. nec est necesse ꝯgregare concilium ad deponendum cardinalez propter difficultatẽ que esset in ꝯgregando ꝯcilium vniuersale. ¶ Quarto licet enim iura disponãt papã solum omnia posse, nihilominus illa doctrina limitatur in multis vt dictum fuit in. ij. questione. Omnis. n. dispositio generaliter cõcepta, si sit odiosa comprehendit ea que cõiter accidere solent, non ea que specialiter, siue disponat generaliter de personis, siue de rebus. vt in. c. quam periculosum de sen. excom. lib. vj. ⁊. l. item apud labeonẽ. §. hoc edictum. ff. de iniurijs. ⁊ facit. c. j. de scisma. lib. vj. vbi cardinales sunt nominãdi specifice. Modo illa ptãs pape quo ad cardinales vr̃ restringẽda ⁊ limitãda. vt. s. possit deponere cardinalem legitima cã suadente interueniente cõsilio cardinalium, vnde sub illis verbis papa solus potest omnia, non ꝯpre-

henduntur cardinales ex quo in specie non sunt nominati, ꝛ cũ sint membra ipsius pape. Et pp hoc Joã. an. in. d. c. j. de scis⸗ma. in nouella dt qd cardinales non includunt sub reuocatoria Bonifacij. de qua in. c. fi. de ꝯces. preb. lib. vj. ꝛ dictũ fuit. s. in precedẽti questione maxime cũ sint pars corporis ipsius pape. ¶ Quinto decet qd papa nõ negligat illud qd p suos canones mandat subditis suis obseruari decet enim principem ẽm legez viuere. l. digna vox. C. de legibus. Sed papa mandat per suos
6 canones † qd papa corrigat excessus cũ ꝯsensu sui capituli. c. j. de exces. prela. c. irrefragabili. §. j. de offi. ord. c. qualiter ꝛ qñ el. ij. de accusa. ergo idẽ dz facere ipse. ¶ Sexto istam partem tenent illustres doc. Host. Jo. an. do. Car. do. An. ꝛ moderni in. d. c. ij. de cle. non resid. ¶ Septimo prelatus non põt deponere aut corrigere clericũ vel aliquẽ de capitulo sine capitulo seniorũ ecclesie. c. qualiter ꝛ qñ el. ij. de accusa. Sed collegiũ cardinalium est capitulũ ecclesie vniuersalis, ꝛ papa est caput ꝛ p̃latus. vt in. d. c. per venerabilez. §. rationibus. Unde expresse dixit Bal. in. l. cum multa. C. de bo. que libe. quod cardinales sunt capitulũ vniuersalis ecclesie, ergo sequit̃ quod requirit̃ cõsiliuz fratrũ. ¶ Octauo faciat. c. j. in ver. de ipsoꝝ oium ꝯsilio ꝛ ꝯsensu de renuntia. lib. vj. vbi Papa deposuit seipsuz per renunciationem cũ ꝯsilio fratrũ, ergo multomagis requirit̃ consilium fratrum quãdo ipse deponit cardinalem. ¶ Nono faciat qd dixit Jo. mona. in. c. sup eo. de hrti. in. vj. ꝛ late dixi. s. in. q. secunda quod papa non potest sine consilio fratrum ꝯferre prelaturas, ergo sequitur a contrario qd multominus poterit dis⸗uestire cardinalem cardinalatu sine consilio fratrum.

Nec obstant in contrarium al⸗

legata. primo cum dr̃, qd ꝯdere statutũ est iurisdictionis, vt fuit satis belle allegatũ. s. quia respondeo istud ex toto non cõcedo. capitulum ecclesie cathedralis potest condere statutum, vt est gl. singu. ꝛ melior de corpore iuris. in. c. ij. de ver. signi. lib. vj.
7 † ꝛ tñ capitulũ non hz iurisdictionem. vt no. in. c. cum omnes. de constitu. vide plene per Pet. de anch. in. c. j. de ꝯsti. in repeti. ¶ Et cum dr̃ postea quod papa solus fecit ꝯstitutionẽ super depositione cardinalium. vt in. d. c. presul. qꝛ respondeo qd imo interuenit sinodus vniuersalis vt apparet ibi in. §. precedẽti. vbi dr̃. porro Siluester Papa in ꝯñali sinodo residens contradixit quo casu ꝯsilium videtur approbasse constitutionẽ Siluestri, ꝛ sic idem cuz eo statuisse. Uel potest dici qd Papa ibi priuilegiauit cardinales, qꝛ cum in concilio fuerit statutũ qd clericus ꝯuincat̃ de vitio fornicationis per tres testes. Siluester statuit quod episcopus cardinalis conuinceret̃ per. lxxij. testes ꝛ iste non est casus noster. ꝛ sic tollitur secundum argumentuz. ¶ Nec ob. c. j. de schismaticis in. vj. qꝛ ex superius dictis apparet rñsio. ꝛ ita etiam apparet ad quartũ argumentũ. ¶ Nec ob. cũ dr̃ qd papa solus priuat imperatorẽ, ꝛ solus priuauit regem Francie, quia non sequit̃ ergo solus priuare potest ꝛ deponere cardinalez, qꝛ cardinalis est pars corporis ipsius Pape, ꝛ cũ ipso Papa regit mundum. ¶ Nec ob. gl. in. d. c. ij. qꝛ vr̃ violare ipsum tex. ¶ Nec obst. gl. in. d. c. qꝛ nullam, ista stant simul quod solus Papa iudicet cardinales, ꝛ tñ debeat reqri ꝯsilium cardinalium. ¶ Nec obst. tex. in. d. c. nullam, qꝛ idem rñdetur ꝛ est priuilegium cardinalium, vt non iudicentur inuiti ab alio quam a papa. ¶ Et per hoc limitari potest elegans dictum Bal. in. l. oẽs preterea. C. de epis. ꝛ cle. dum dixit per illũ tex. quemlibet citatum debere ꝯparere, nec expectare qd iudex vadat ad ipsuz citatum. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. l. ij. ff. si quis in ius voca. nõ ierit, etiam si esset cardinalis, qꝛ deberet cõparere per se vel p pcuratorem coram citante si est iudex ꝯpe⸗
8 tens, † qꝛ semper citans est maior citato ꝛ venerabilior eo in cãque agitur corã eo. Facit gl. no. in. l. apud eũ. ff. de manu. ti. ꝯñali, qꝛ istud dictum Bal. dz intelligi in papa, non in inferiore nisi cardinalis consentiret in iudicem inferiorem. per illum tex. quẽ reputo mirabilem ad istud propositũ. Et plus audeo dicere qd dz sedere cardinalis cũ iudice, non tñ intelligo cum Papa, ꝛ non stare rectus, ꝛ hoc dico per elegans dictum Bal. in. l. fi. C. vbi sena. vel claris. vbi voluit per illum tex. qd episcopi accusati debent sedere cũ iudice, sed aliquantulũ inferius. non aũt stare recti. ¶ Nec ob. dictum. c. saluo. ꝛ. d. c. ipso qꝛ nõ pcedunt in cardinalibus p ea que supius dicta sunt. ¶ Et ex istis elicit̃ ꝯclusio qd Papa solus non põt deponere cardinalem suadẽte iustitia circumscripto fratrum consilio. ¶ Sed posset quispiã dubitare ꝯstitutio loquens simpliciter de cardinalibus an verificetur in cardinalibus Rauennatis ecclesie ꝛ sic non solum in cardinalibus Romane ecclesie, ꝛ videtur quod verificet̃ in cardinalibus ecclesie Romane. Et pro hoc allego glo. sing. in. c. pudor est. xxxij. q. ij. que dicit quod appellatione cardinalium simpliciter venit cardinalis ecclesie Romane ꝛ non venit cardinalis ecclesie Rauennatis. Jdẽ dicit de rege scacorum q simpliciter non est rex. facit gl. no. in. c. venerabilem. de elec.

Sed in contrarium facit tex.

in cle. ne Romani in ver. cardinalium ecclesie Romane. ꝛ in. c. fundamenta. §. decet de elec. in. vj. Nam si simpliciter appellatione cardinalis veniret cardinalis ecclesie Romane. ad qd Papa expressisset illa verba romane ecclesie. xix. dist. c. si romanorum. c. si papa de priuile. in. vj. l. si quando. C. de inoffi. testa. Et ideo dixit Bal. in rubri. de ꝯhen. emp. qꝫ minimũ verbum appositum in contractu non est appositum sine aliquo ministerio aliquid operandi si fieri põt. ¶ Faciat tex. in. c. presul. ij. q. iiij. in versicul. cardinalis vrbis Rome. ꝛ in. c. j. lxxix. distinc. in versi. cardinaliũ eiusdẽ ecclesie. ꝛ in. c. si quis ex episcopis eadem dist. ¶ Faciat quod dixit Hostien. in summa de officio
9 Archi. §. que pertinent. ver. hi autem vocant̃ cardinales † vbi dixit qd clerici seruientes principaliter ecclesijs ciuitatis, vel diocesis, ꝛ in diuinis officijs ministrantes, ꝛ sic illi tales dñr cardinales, ꝛ de illis cardinalibus dz prouidere archipresbyter qs ꝛ in qua ebdomada seruire debet, ꝛ ibi dicit esse argumentũ qd canonici ecclesie cathedralis debent esse diaconi ad minus, vt videmus in cardinalibus dñi pape q ad minus sunt diaconi, ꝛ sic cardinales episcoporũ, id est canonici diaconi ad minus debent esse. arg. c. in causis. de re iudi. c. ad abolendam. de here. primo responso. c. ij. Dicit etiã ibi idẽ Hostiẽ. qd canonici episcoporum non incongrue cardinales dñr, qꝛ sicut papa regitur consilio cardinalium. vt in. c. licet primo responso. de elect. c. in genesi. ꝛ. c. ecclesia el. ij. in fi. eo. titu. Sic ꝛ episcopi consilio canonicoꝝ regi debent. c. quanto. ꝛ. c. nouit. de his q̃ fiunt a p̃la. ꝛ sic concludit Hostien. duo qd hoc nomen cardinalis congruit canonicis, ꝛ qd papa gubernat ꝛ regit concilio cardinaliũ Et idẽ etiam voluit in. c. requisiti. de testamẽtis. ꝛ sequit̃ ibi Jo. de imo. qd adde ad ea q̃ dicta fuerũt. s. in. ij. q. ¶ Mihi ãt vr̃ primum dictũ esse verius qd hoc nomen cardinalis ꝯgruat proprie cardinalibus ecclesie Romane, ꝛ hoc per tex. in. c. si quis pecunia in ver. elec. cardinalium. ꝛ in. c. nullus in ver. presbyter factus cardinalis. lxxix. dist. ꝛ in. c. vbi periculum. in prin. in ver. cardinales. ꝛ in. §. nulli de elec. lib. vj. ꝛ facit elegans dictum Bal. post Cy. in proemio. ffoꝝ. in. §. sed cũ nos in princi.
10 † qd appellatione calzolarij. non venit zauaterius, Jta in casu nostro appellatione cardinalis non venit cardinalis Rauẽnates, quia abusiue ꝛ improprie dicitur cardinalis.
¶ Facit elegãs dictũ Bal. in. l. fi. C. de edil. act. qd si ex forma statuti puniuntur delicta de nocte ꝯmissa, vel in platea grauius quam alia delicta, puta qꝛ loquit̃ de vulnere facto in platea, qꝫ non habebit locum in vulnusculo. ¶ Facit. l. j. §. vitiũ. ꝛ. l. ob q̃ vitia. ꝛ. l. cui deus. ff. de edili. edic. l. item apud labeonẽ. §. ꝯones de iniur. vbi non venit leuis questio appellatione questionis.
¶ Facit lex leuia ꝛ quod ibi no. Bar. ff. de accusa.
¶ Et ideo dixit Bal. in. c. j. §. si duo fratres de duobus fratribus de nouo beneficio inuest. quod statutum odiosum loquens de domo non habet locum in breui casa.
¶ Facit quod habet̃ in. l. lex cornelia. §. domum. ff. de iniurijs.
¶ Facit no. tex. in. l. senatus. §. j. de leg. j. per quem tex. dicunt doc. Statuto cauet̃ qd forẽsis nõ possit acquirere domũ in ciuitate vt est Ferrarie, qd nihilominus poterit acquirere domunculã. Jta dicamus in casu nostro, constitutio loquens de cardinalibus est intelligenda de illis venerandis patritijs dñis Cardinalibus pape, qui proprie ꝛ vere dñr cardinalis, ꝛ nõ de qbusdam cardinalibus pedissequis, iuxta illud qd preclare scriptuz est in illo Ouidiano. Nec de plebe deo. facit quod hr̃ in. l. j. §. q in perpetuum. ff. si ager vectig. c. susceptum. de rescrip. libr. vi. cũ simi. Jdeo dicebat. d. Cardi. in dicta cle. ne Romani qd iura superius allegata loquẽtia de cardinalibus ecclesie romane emanarunt ad differentiam cardinaliũ Rauẽnatũ vel aliorum si ẽm consuetudinẽ sic appellarentur. Sed forte melius posset dici qd expresserint de cardinalibus Romane ecclesie ad tollẽdã dubitationez si quis dubitaret an ꝯprehenderent̃ cardinales Rauennates vel alij. Et declaratur ibi quod non sed intelligit̃
11 d cardinalib⁹ Romane ecclesie. ¶ † Et ex istis elicit̃ ꝯclusio. quod ꝯstitutio loquens de cardinalibus simpliciter verificatur in cardinalibus ecclesie Romane.

Summarium

SVMMARIVM

1 Cardinalis ex priuilegio nunquid furem obuium e patibulo eri pere possit.
Damnati capitaliter nunquid e supplicio eximi possint.
2 Papa ordinem iudiciarium in terris imperij tollere an possit.
Iudex ecclesiasticus sententiam in rebus temporalibus contra laicum an possit executioni mandare.
Maleficos occidere nunquid impune liceat.
3 Statutum puniens pecunialiter clerici percussorem an validū.
Immunitas nunquid in sacerdote sacrā eucharistiā ferente sit.
4 Satellites occidentes gladijs decapitandum propter ereptionis timorem an puniendi.
Bannitorum cancellatio generalis nunquid includat falsariuz ꝛ lese maiestatis criminosum.
Richardus de malumbris fuit damnatus de heresi.
5 Hereticum nemo fouere debet.
Heresis cum lesa maiestate equiparatur.
Clericus incorrigibilis an possit capi, ꝛ curie seculari immediate tradi.
Aduocatus negandus in horrendo delicto.
6 Iura coram Romano pontifice an alleganda.
Animal brutum propter scelus potest comburi ex sententia.
7 Iudici transgredi leges qñ liceat, etiaz in penis exasperandis.
8 Substitutus quibus casibus loco substituētis legitime stet, quibus vero non.

¶ Nona questio basilica, prime partis.

1 **Ecedat nunc** nona in ordine questio Basilica disputanda, † an cardinales possint ex priuilegio inducto ex cōsuetudine liberare dānatum ad mortem si dū ducat̄ ad suppliciū illud vltimū obuiet cardinali, ꝛ Bal. in. l. aditos. C. de appella. decidit qḋ sic. Dicit enim cardinales facere contra illam legem ex quodam priuilegio. Nam si obuiauerit eis qui ducit̄ ad mortē, habent ex consuetudine hoc priuilegium qḋ possint liberare a morte. Et idem refert Salyc. ibi in finalibus verbis dicēs qḋ non cardinales multoties non seruāt illā. l. in prin. hñtes ex ꝯsuetudine priuilegiū. vt si obuiat ei qui ducit̄ ad supplicium pñt immittendo suum pilleum illum liberare a morte. Sed tu pondera p̄rio ꝙ cardinalis non potest hoc facere ex eo qꝛ est cardinalis, nec ēt ex eo, qꝛ est legatus de latere. Naz non pōt disponere ꝯtra ordinem iuris gl. est quam aliqui dicunt esse sing. in. c. fi. de hereticis. lib. vj. ꝛ est gl. in cle. sepe. de ver. sig. ꝛ i. c. indēnitatibus. ḋ ele. lib. vj. ꝛ originaliter fuit dictū. Spe. in ti. de lega. de quo dicet̄ in q̄one formāda circa p̄tātē legati ḋ latere. sed lege est expressum qḋ dānati ad supplicium eximi nō pñt. vt in. l. aditos. C. de epi. audi. ergo sequit̄ ꝙ nec vt cardinalis nec vt legatus de latere hoc pōt. Et si dixerit quispiam hoc habent ex priuilegio. scirem libenter a quo tale priuilegiū emanauerit. Si dixeris a Papa aut emanauit in terris iperij, ꝛ tūc fieri non pōt. Uñ dixit gl. multū sing. in cle. dispendiosaz de iu
2 dic. qḋ † Papa nō pōt tollere ordinē iudiciarium in terris imperij, ꝛ allegauit illam gl. Bal. in. l. eos. alias in. l. fi. C. de vsur. Facit singulare dictum Inn. in. c. inquisitionis, de sen. excō. qḋ si papa mandat vni de temporali imperio, qḋ det rē suā temporalez alteri, qḋ non tenet̄ sibi parere, quia exercitiū iurisdictionis temporalis nō hꝫ. facit cle. pastoralis de re iudi. vbi rex Sicilie non paret imperatori, qꝛ nō erat sibi subditus. Facit quod dixit Ang. in. l. fi. C. de iud. quod iudex ecclesiasticus nō potest mādare executioni suā sniaz in rebus temporalibus ꝯtra laicū. voluit Inn. in. c. significasti. de offi. delega. Facit. c. cū eps. de offi. ordi. lib. vj. ꝛ qḋ not. Pet. de ancb. in ꝯmento. c. ea que. in. x. ꝛ. xj. q. de reg. iur. lib. vj. Facit no. dictum Jo. an. in. c. j. de homi. lib. vj. vbi dixit qḋ non pōt eps imponere penā pecuniariam laico sibi temporaliter non subdito. sed debet eā facere imponi per iudicez laicū. facit. c. ij. de malefi. ꝛ. c. postulasti. de iudeis, ergo tale priuilegium lꝫ emanauerit a papa non poterit operari aliquē effectū in terris tpaliter non subiectis sibi. Aut emanauit a papa, ꝛ sumus in terris temporaliter sibi subiectis, ꝛ tunc serua priuilegium. Sed durum est credere qḋ a Romano pontifice emanasset tale priuilegium. Nam scriptum est, nō ꝑmittas maleficos viuere sup terrā, nec est crudelis qui maleficos occidit. xxiij. q̄. v. c. non est crudelis. ꝛ. c. qui homicidas. Naz reipublice interest delinquentes puniri. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acquil. c. vt fame. de senten. excom. nec etiaz Bal. nec Saly. dicunt cardinales habere illud priuilegiuz a papa, ꝛ esse tale priuilegium contra omnem legis dispositionem. c. facte autem sunt leges vt humana cohereceat̄ audacia. iiij. dist. Si vero dicimus tale priuilegium emanasse a consuetudine. ꝛ ita ponit Bal. ꝛ Saly. ibi dicentes priuilegiū illud competere ꝛ procedere ex ꝯsuetudine. vr̄ talem ꝯsuetudinem non tenere, primo qꝛ est contra ius diuinum qḋ disponit, Non permitas maleficos viuere super terram, est etiam contra rempublicam, qꝛ reipublice interest ne maleficia remaneant impunita. d. l. ita vulneratus. Itē qꝛ per talem consuetudinē parat̄ via ad delinquē
3 duz. † ꝛ ideo dicebat domi. Dominicus in. d. c. facte sunt. non valere statutum quod percutiens clericuz repertū de nocte soluat quinq̄ solidos, qꝛ dat materiā delinquendi. Ita dicamus in hmōi consuetudine. l. conuenire. ff. de pac. dot. l. sine hereditaria. ff. de neg. gesto. Faciat nā ꝛ si quis fugiat ad collum sacerdotis portantis corpus triumphantissimi domini nostri Jesu Christi non propter hoc consequitur immunitatem gl. est singu. xiij. q. ij. c. quesitum. ¶ Faciat etiam omne qḋ hꝫ apparentiam mali est reyciendū. c. cuz ab omni. de vita ꝛ hone. cle. Sed istud priuilegiū hꝫ apparentiam ꝛ existentiam mali, ergo tale priuilegium non tenet. Et si dicat̄ nonne ecclesia concedit immunitatē ad illam fugientibus. vt in ti. de immuni. ecclesiarū. ꝛ. C. de his qui ad eccle. confugi. per totum. Et ideo huiusmodi priuilegiū non est sine dubitatione, nec esset bonum exemplum honeste, ꝛ recte viuere volentibus, si cardinales vterentur illo priuilegio.

Sed pone quod aliquis ducebatur ad mortem, sed familia potestatis timens ne cardinalis illum talem liberaret a morte vigore prefati ꝑuilegij añq̄ ducat̄ ad locū patibuli illū gladijs occidit, an ꝑꝑ h̄ possit puniri ex quo dēbat illū occidere in loco deputato. videtur dicendū ꝙ veniat punienda per sing. dictū Bartholucij de capua. qḋ refert ꝛ sequit̄ Bal. in. d. l. aditos. C. de epi. audi. vbi dicit, qḋ si familia p̄tātis timens ne decapitandus sibi auferat̄ anteq̄ ducat̄ ad locuz patibuli illū gladijs perimat, qḋ ꝑꝑ hoc venit familia punienda nisi sup hoc habuerit ꝯmissionē
4 † qꝛ tunc facit vt publica ꝑsona nō vt priuata ꝛ mandato superioris. Uñ qlibet ꝑuatus occidens talē ductū punietur capitaliter, ꝛ allegat prefatū Bartholutium de capua per. l. itē vulneratus. ver. si q̄s. ff. ad. l. aquil. qḋ dictū tene mēti qꝛ est admiratione dignū. ¶ Et posito qḋ dñi Cardinales hēant istud priuilegium, ꝛ eis seruetur, non tamen simpliciter procedit in omni casu vltimi supplicij. vnde credo non habere locū cū q̄s eēt dānatus de crimine falsi, ꝛ hoc ꝑ tex. valde singu. in. l. lucius. ff. ad turpil. ꝑ quē tex. dixit Ang. i disputatiōe incipiēte, exorta guerra, qḋ si ex mādato dñoꝝ fiat ḡnalis cancellatio bānitorum, nō venit bānitus de crīe falsi ꝑ illū tex. ita dicamus in proposito. ¶ Scḋo nō hꝫ locū iudicio meo in eo q̄ est dānatus ꝑꝑ crimē ꝯmissum ꝯ̄ p̄riam hoc dico ꝑ elegantē doctrinā Ang. in preallegata disputatione. vbi allegat. l. q̄squis. C. ad. l. iul. maie. ꝛ. l. quicūq̄. C. de epis. ꝛ cle. ꝙ in ḡnali cācellatione bānitoꝝ nō venit bānitus ꝑꝑ crimē ꝯmissuz in rē publicā. Et ideo Bal. in. d. l. q̄cūq̄ dt Jac. bu. referre ꝙ olim collegiū Bononiēse fuit grauiter reprehensum, ex eo qꝛ supplicauit pro Richardo de malūbris qui fuerat dānatus de heretica prauitate. faciat. l. minime ff. de relig. ꝛ sump. fune. l. veluti. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ. l. j. §. ea. x̄. republice nascimur. ff. de ven. in pos. mittē. ꝛ gl. i. l. fi. C. de abo. ꝛ gl. in. d. l. veluti. Nec ēt hꝫ locū illud priuilegiū si q̄s ꝯmitteret crimē lese maiestatis iperialis ꝑ illas duas glossas ꝛ ꝑ dictā
5 l. q̄squis. † Et iō dicebat Ang. in dicta disputatione ꝙ facta cācellatiōe bānitoꝝ nō venit bānitus ex crīe lese maie. ¶ Quarto non hꝫ locū in heretico, qꝛ tūc nemo dꝫ illū fouere. tex. est in. d. l. q̄cunq̄ ꝛ ꝑꝑ hoc male fecit collegiuz Bonoñ. supplicare ꝑ illo heretico. Nam si hoc est verū in crimine lese maiestatis imperatoris, ergo multomagis in crīe lese maiestatis ipsius dei viui. Nam crimē heresis ꝛ crimē lese maiestatis equiparant̄. l. si quēquā. C. de epis. ꝛ cleri. c. in fidei fauorē. de hereti. in. vi. c. lꝫ heli de simoni. ¶ Quinto nō hꝫ locum si esset delictum atrox. ꝛ horrendum, vt fuit in homicidio perpetrato contra custodem sancti Marci Venetiarum per quēdam sacerdotē quo casu ꝯsuluit Pet de ancb. vt ipse refert in. c. j. de homici. ꝛ in. c. cū non ab homine. de iudi. ꝛ in. c. ea que. in. xix. q. de reg. iur. lib. vj. vbi refert fuisse ꝯsultū qḋ clericus nulla data incorrigibilitate poterat capi ꝛ imediate curie seculari puniēdus. ita dicamus in proposito. Si fuisset horrendū delictū non posset dñs Car-

dinalis vigore talis priuilegij liberare illuz a morte, nec est hoc
mirũ, qꝛ propter horendum delictum est denegandus delinquẽ
ti aduocatus. Ita vidi allegari per quendam solemnem aduoca
tũ dum essez scholaris in consistorio publico corã diuine memo
6 rie Eugenio quarto in sala magna palatij Bonoñ. Et qꝛ † corã
Romano pontifice non allegant iura. cũ oia presumat habere
in scrineis suis, vt in. l. omniuz. C. de testamẽtis. & c. j. de consti.
lib. vj. Ego vero tunc dixi fuisse dictum Bal. in auct. sed nouo
iure. C. de ser. fugi. & tex. ad hoc singu. in. l. p oẽs. C. de defenso.
ciui. ¶ Faciat gl. no. & sing. in. l. ij. ff. arborꝝ fur. ces. vbi pp hor-
rendũ delictum quis debet dari bestijs ad comedendũ & ad di
laniandum. Quinimo dicit tex. sing. & aureus quod pp scelus
abhorrendum animal brutũ est cõburenduz. vt in. c. mulier. xv.
q. j. ¶ Faciat gl. sing. institu. de heredi. ab intesta. §. per cõtra-
rium. vbi damnat memoria talium per sententiam. vide ibi glo.
ponentẽ practicam. ¶ Facit. l. prouinciã. C. de ferijs. vbi die fe
riata in honorẽ dei tales crassatores & abhominabiles delinquẽ
tes pñt puniri. Quinimo dicit Bal. in. l. j. C. ne ex delic. defun-
cto. q pñt isti tales duci ad mortem imbauagliati ad hoc vt nõ
loquantur. & allegat ad hoc doctrinam Bar. vide ibi per eum.

Facit singu. dictum Inno. in. c. j. de con
stitu. vbi dicit q propter enormitatem casuum emergentium li-
cituz est iudici transgredi leges retulit illud dictũ Bal. in auc.
sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in. l. & si seuerior. C. ex quib. cau.
infa. irroga. & in. c. j. §. iniuria d pace iur. fir. & Bar. in. l. pscri.
. C. si cõ ius vel vti. pub. vbi volunt qd iudex pt exasperare penã
& atrociorẽ imponere q iura disponãt. & hoc pp enormitatẽ de-
licti. qd dictũ pcedit data iudicis cõpetentia super alterata pe-
7 na. Sed si iudex nõ esset competens pene alterate † tũc deberet
requiri superior. tex. est valde singu. in. l. diuus la. ij. ff. ad. l. corne.
de sica. qd bene notabis, qꝛ cõiter docto. transeunt cũ illo dicto
Innoc. simpliciter. ¶ Sexto limito ẽt nisi cardinalis vellet il-
lud priuilegiũ exercere p substitutũ, qui nõ posset, cũ adhereat
dignitati sue p tex. no. & sing. in. l. seruus si heredi post princ. in
ver. psone dũtaxat eius q demonstratus est. ff. de statu libe. & p
illũ tex. dixit Bal. in. c. j. §. si quis vero de pace iur. fir. ¶ Sta
tuto cauet qd offenso lz facere suã vindictã qd nõ poterit illam
exercere p substitutũ, qꝛ psone demõstratio est psonalis. ¶ Fa
cit qd no. Bal. in. l. accusationis. C. qd met. cau. & tex. melior d
iure in. l. cũ patronus. ff. de leg. ij. per quez tex. dicit Ange. in. l.
iij. C. de bonis damna. qd lz fructus canonicorum decedentium
in ecclesia sancti Petri essent cõcessi abbati sancti Proculi, qd
nihilominus abbas non dz habere fructus illius beneficij quos
dictus canonicus habebat de gratia & priuilegio speciali. Et
ad hoc allegat. d. l. cũ patronus, secus si hoc priuilegiuz nõ esset
affixũ dignitati cardinalatus, qꝛ tũc posset fieri p substitutũ. Et
id dixit gl. fin. in. l. j. C. si qs decurio vel coar. qd lz creditor pos-
sit capere debitorẽ fugiẽtẽ. l. ait pretor. §. si debitorẽ. ff. q in frau.
credi. tñ poterit ẽt illũ capere per substitutũ, facit tex. melior de
8 iure ſm Bar. in. l. vsufructuarius. ff. de ope. no. nun. † vbi facul
tas intrandi tenutaz propria auctoritate põt fieri p substitutũ vi
de ibi Ang. qui allegat alium tex. vide quod no. Bal. in. l. gra-
chus. C. de adul. & in. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & do. Ant. in. c.
q in ecclesiarũ d cõsti. & Ang. in. l. quod si in diẽ. §. iulianus. ff. de
peti. here. & i. l. eius. ff. ad treb. i. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. d v.
obli. Saly. in. l. fi. C. de priui. fisci. ¶ Et ex istis sequit cõclusio,
qd in stricta disputatione non potest competere cardinali priui
legiũ eximendi ductũ ad patibulũ vigore cõsuetudinis. ¶ Secũ
da conclusio posito qd priuilegium sibi competens esset de iure
validũ non tñ se extenderet ad damnatum ex crimine horendo.
¶ Tertia cõclu. qd tale priuilegiũ nõ poterit cardinalis exerce
re per substitutũ. Fatendũ est tamen qd si Papa in terris suis
vel iperator in terris suis sciret illam cõsuetudinem & tolleraret
eam, qd tale priuilegium valeret. arg. c. veniens. de filij. presby
terorũ. & c. ij. de schismaticis. & l. quidaz cõsulebant de re iudi. &
in. l. idem vlpianus de excu. tut. & c. diuersis fallacijs de cleri.
coniuga. & per id qd no. do. Cardi. de decimis. in. c. a nobis.

SVMMARIVM

1 Cardinales inconstitutione eorum quales esse debeant, & quid
in illis requiratur. 3.
Cardinales equiparantur prefecto pretorio.
Accursius inhoneste de cardinalibus locutus est.
2 Causa iusta presumitur in principe iudicante.
Illiterati diminuti corpore equiparantur.
Sapientia exemplo Salomonis super omnia petenda.
3 Papa ex reuelatione sanguinis suis prouidet.
Dignitas atrocitatem criminis auget.
4 Cardinales a cardine ostij ecclesie dicti, & quid cauere debeãt.
Tabellio depositus non potest per comitem palatinũ recreari.
5 Doctor depositus non potest redoctorari.
Cardinalis semel depositus nunquid possit iterum per papam
restitui.
Ecclesia abũdare debet hominibus literatis nõ asinis ferratis.
6 Prelati ecclesiarum quam scientiam habere debeant.
7 Scientia qualis in clericis requisita.
Clericus nunquid scientie iuris possit operam dare.
Laicis nunquid licitum vacare literis sacris.
8 Abbates imperiti sed bone vite ferendi.
Dictio omnino quid importet.
9 Episcopi dispensantes super clericorum scientia quid attende-
re debeant.
Libros filio studenti pater emere quando teneatur.
10 Scholarium vitia numerantur & taxantur.

¶ Decima questio basilica prime partis.

Aperius dictis questio-
nibus satis erit conformis decima in ordine questio
1 basilica disputanda † quales, scilicet debeant es-
se domini Cardinales ad hoc vt cardinales cõstituantur, requi
ritur enim industria singularis. hoc pbat tex. valde no. in ver.
ad singularẽ industriã. in. l. j. ff. de offi. prefe. pret. ad fi. Et tz ibi
Bal. facit optimus text. xxxvj. dist. in summa in versi. oportet
ordinandum esse prudentem. quod contra eos notanduz est qui
sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdotis. Pru-
dentem autem episcopum non solum literarũ peritia verũ etiaz
negotiorum secularium dispensatione. ita dixit text. ibi forma-
lis. Requiritur etiam fides explorata. tex. est in. d. l. j. ad fi. in
versi. explorata eorum fide. Requiritur etiam morum maxima
grauitas, vt ibi etiam est tex. Requiritur etiam sapientia ver-
sans circa diuina. ita dixit tex. i preallegata. l. j. Et licet loquat
de prefecto pretorio, nihilominus idem est dicenduz in cardina
libus, qui equiparantur profecto pretorio. & ibi gl. multũ singu.
dixit notandam esse illaz. l. pro episcopis & cardinalibus q equi
parantur prefecto pretorio vt. l. episcopale. C. de episco. audiẽ.
non in retinendis feminis, vt in. l. eum qui. C. de epis. audiẽ. Ita
dixit ibi gl. quam Bar. dicit summe esse notandam pp multa.
Sed in rei veritate satis loquitur inhoneste Accursius de vi-
ris tam venerandis vt retineant feminas. Mirum est de graui
tate tanti docto. & sic ille tex. inquantum loquit de prefecto pre
torio verificatur in cardinali. Et vnum est quod est mirabile, qꝛ
inquantum ille dicit credidit. n. princeps qui singularem indu-
striam explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magni
tudinem adhibentur non aliter iudicaturos esse p sapientia ac
2 luce dignitatis sue quã ipse foret iudicaturus, † qꝛ sicut pnceps
presumitur iuste iudicare, ita & cardinalis legatus ex quo resul-
tat vnum mirabile qd sicut presumit iusta cã adesse in principe.
vt fuit singula. dictum Inno. in. c. que in ecclesiarum. de consti
tu. ita presumitur adesse iusta causa in legato cardinali.
¶ Faciat etiã capit. cũ in cunctis de elect. vbi in oibus sacris
ordinibus requiritur maturitas etatis, grauitas morũ, & literarũ
sciẽtia. ergo multomagis requiritur in cardinali, nõ tñ transito-
ria scientia, sed scrutabilis. tex. est singula. in. c. omnes. in ver-
si in promptu legem habeat scrutabiliter, & non transitorie tam
sacros canones. ait enim Propheta. Deus tu scientiam repu
listi, & ego repellam te ne sacerdotio fungaris. Ita dixit ibi tex.
formalis. xxxviij. dist. & non immerito canõ illiteratos, & aliqua
parte corporis diminutos equiparauit. c. illiteratos xxxvj. dist.
alias. xxxviij. Nec tũc querãt discere, cum ex officio alios de-
beãt docere. hinc Dauid prius ex gratia spũs sancti donũ sciẽ
tie pcepit, & postea administrationẽ secutus est. Salomõ quoqꝫ
nõ diuitias, nõ longa tempora huius vite, sed sapientiã a Deo
petijt, & impetrauit, hinc etiaz dñs prius ponit verba sua in ora
Prophete, & postea constituit eum super gentes dicẽs ad Hie
remiam. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Hinc etiã & Mala-
chias. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt
de ore eius. tex. est elegans. in. §. ecce. xxxvj. distinctio.
¶ Faciat ẽt tex. valde sing. in. c. bone. el primo. de postu. pla.
vbi

3 vbi † cardinales debent esse tales qđ sint vtiles non solum Romane ecclesie sed etiã vniuersali ecclesie, ⁊ toti mũdo si possent quod est bene notanduз contra eos qui insistunt vtilitati ꝓprie. ¶ Facit illud quod preclare scriptũ est apud Lucanũ in scđo. Non sibi sed toti genitũ se credere mundo. Et ꝓpterea Bal. in.l.tutor.§.que tutoribus.ff.de excu.tu. dixit illũ tex. esse argumentum quod si papa promouet suum nepotẽ in cardinalẽ, qđ caro ⁊ sanguis sibi reuelauit ⁊ non spiritus. Faciat elegans dictum Hostien. in summa de peni. ⁊ remissio.§.cui confitendum versi. Cardinales. Nã ⁊ si cardinales inquit delinquãt, acrius sunt puniendi cum domino pape sint proximiores exẽplo Ade de quo dicit Augu. quod q̃to erat deo proximior, tantomagis peccauit. de peni. dist. v. consideret. Facit gl. singu. in. c. homo Christianus. xl. dist. que dicit quod homo constitutus in dignitate magis peccat, ⁊ magis punitur, quo ad eum, q̃ magis videtur contẽnere ipsum deũ, exemplo Luciferi de peni. dist. ij. principium. ⁊ de his locutus est Esaias. Qui sunt isti q vt nubes volant. vbi dñr columbe ꝓp simplicitatẽ quam habere debẽt. candidiores niue quo ad mores, ⁊ vite munditiam rubricundiores ebore antiquo quo ad charitatẽ ⁊ passionis Christi memoriam.

Sunt enim cardinales cardines ostij sancte ecclesie

4 † Caueant igitur ne sint dracones stãtes iuxta Archam domini. xxxvij. distinc. c. legant episcopi. ⁊ ne sint nebule, ⁊ nubes, sine aqua deuotionis ⁊ lachrymarum turbinibus demonum agitate. probat beatus Petrus ⁊ Joannes de peni. di. ij. si. n. inqt ⁊ Beda. ij. q. vij. c. sicuti sunt. non capiant̃ superbia, que mater est omnium vitiorum. Ecclesiastici. x. c. initium omnis peccati est superbia. Non inani gloria que oẽm virtutẽ euacuat. Nõ amore pecunie que tanq̃ venenũ est fugienda. Non amore parentũ ne eos in vita corradãt tanq̃ musce morientes, ⁊ eos post mortẽ despiciant dicentes benefecit mihi sed melius facere potuit, ⁊ de alijs qui silere curialius est taceamus, sed die noctuq̃ nõ cessent virtutibus insudare, vt ꝓbat auctoritas Jsido. xxiij. dist. de his igit̃. ⁊ Ambro. xij. q. j. c. cui portio deus est. lxxxvj. dist. c. non satis. Tales ergo si delinquant, per sententiaз remoueant̃ sine spe restitutionis deponuntur. c. ex gestis de cleri. nõ residẽ. ad exemplum Luciferi. de peniten. distin. ij. principiuз. Jsta fuerunt bellissima verba Hostien. in loco preallegato. que singularẽ in modum consideranda ⁊ animaduertenda sunt quotidie per hos venerandos patricios dominos, dominos cardinales. ¶ Et ad istud vltimum dictũ Hostiẽ. facit nota. dictum Bal. in. l. ij. C. de vindi. manumis. allegando q̃nẽ Oldr. quod si aliquis ẽ creatus tabellio, ⁊ postea est depositus ab officio tabellionatus, q̃ non põt denuo recreari per comitẽ Palatinũ. ¶ Facit elegans dictũ eiusdẽ Bal. in. l. ij. C. de libe. ⁊ coruз li-

5 be. ad fi. dixit qđ † doctor priuatus doctoratu ꝓp delictũ nõ pt reiterato intrãdo examẽ redoctorari allegat illud qđ preclare Virgilio nostro venit in mentem in. vj. Eneidos.

Facilis descensus auerni.
Sed reuocare gradus superasq̃ euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor.

¶ Facit tex. in. l. nullus. ⁊ vide qđ notat ibi Bar. C. de diuer. officijs. lib. xij. Vide in simili gl. in. c. presul. ij. q. iiij. que dicit ideз esse in papa, qđ sicut creatus est sine ꝯparatione, ita sine spe venie est ꝯdemnandus ad instar diaboli. ⁊ allegat dictum. c. principiũ. nihilominus cardinalis depositus a cardinalatu ex dispensatione ⁊ indulgentia pape potest restitui, ⁊ ideo referũt scribẽtes in. c. j. de schismaticis. in. vj. ⁊ ibi Dñicus qđ cardinales ibi ꝺpositi a cardinalatu fuerũt postea restituti p summũ pontificẽ. Et ex istis habes quales debeãt esse cardinales in sacrosancta romana ecclesia, ⁊ inter alia requisita requirit̃ qđ sint literati. Et iđ non imerito dicebat ille summus canonista Jo. mo. in. c. cum ex eo. de elec. lib. vj. qđ ecclesia dз abũdare viris literatis, ⁊ non asinis ferratis. ¶ Et oia superius enarrata presul integerrime in te esse oẽs affirmãt, singularẽ prio industriã, fidẽ exploratissimã, morũ grauitatẽ, excelsaз sapiẽtiã, doctrinã, prudentiã i rebus gerẽdis, ꝯstantiã, q̃ hẽat, nõ mõ summis viris, sed dijs ipsis imortalibus similem eẽ oium ẽ firma snia. ¶ Est tñ accurate discernẽdũ inter leprã ⁊ leprã, ⁊ cãm, ⁊ cãm, vt dixit tex. Deuteronomij trãsumptiue. in. c. p venerabilẽ. §. rõnibus q fi. sint legi. ar̃ ãt debẽt eẽ docti

6 clerici ⁊ lõge magis plati ⁊ alij supiores. † Vñ singl̃r dixit Jnno. in. c. firmiter de sum. tri. ⁊ fide catho. qđ plati ecclesiarũ q hñt curã aiarũ dñt scire articulos fidei explicite ⁊ distincte qui ꝯtinent̃ in simbolo, Credo in vnũ deũ. ⁊ Quicunq̃ vult saluus esse. xxxviij. di. c. j. ⁊. ij. Sed epi debẽt in plus scire quia de eis debent reddere rationem. xxxvj. dist. §. ecce non tñ incontinẽti tenent̃ de oibus rñdere, sed ꝑhabita deliberatione. ⁊ ẽt si oportuerit cum cõsilio alioꝝ. Dicit tñ se nõ negare q̃ papa, ⁊ alij superiores plati pñt dispẽsare qđ ex certis causis minus literati ꝓmoueant̃ in bñficijs. vt in. c. nisi cũ pridẽ. §. ꝑ defectu de renũ. De clericis ãt paupibus inferioribus satis dicit se credere q̃ si essent pauperes q non possent intẽdere studio, q̃ non habẽt magistros vel expensas, quia oportet eos proprijs manibus querere victum, qđ eis sufficit scire sicut sufficit simplicibus laicis, ⁊ aliquantulũ plus sicut de sacramento altaris, quia oportet eos credere quod in altari conficitur verũ corpus Christi, ⁊ hoc iđ, q̃ circa hoc continue versantur plus quam laici. Si autem haberent magistros ⁊ expensas ad discendũ. tũc peccant nisi plus

7 proficiant in cognitione distincta fidei quã laici. † Debet tñ cõsiderari ab eo qui imponit eis penitentiã de ignorãtia vel potius de negligentia discendi vt diligenter attẽdat quare in eis nõ ꝓficerent vel ꝓp duritiã ingenij vel q̃ eos oportuit circa alia opera charitatis intẽdere, puta circa exhibenda necessaria fratribus suis, vel pauperibus, vel hospitalibus. Jdẽ dicit de alijs bonis suis opibus. Nam cum non teneat̃ ad explicitã cognitionẽ articuloꝝ, hñ lз clericis illi explicite cognitiõi ꝑponere alia opera pietatis. Jtem ex cã etiã possent illi scientie preponere alias sciẽtias. vt si velint discere scientiã iuris vt pauperes in iudicia deffendant ne opprimantur, non peccent. Credit tñ Jnnoc. ibi qđ non dз ita ꝑponere scientiã cognitioni fidei, q̃ in ea ꝓficiat. ⁊ bene vr̃ q̃ semper plus debeant intendere circa cognitionem predictorum q̃ circa cognitionem iuris postq̃ expensas habẽt ab ecclesia, nisi in ꝯtrarium eos iusta causa moueat. Dicit etiaз ibi Jnno. q̃ etiam laici quibus deus dat talentum subtilis ingenij, qđ melius faciunt si suum ingeniũ expendunt in cognitione predictoꝝ. q̃uis non videat̃ q̃ peccent, etiã si in eis non intẽdãt videtur enim eis sufficere q̃ talenta sibi credita non abscondãt in terra. id est in terrenis, sed in bonis operibus insistant.

Jsta sunt singularia ⁊ peregri na dicta Jnno. quod tota mente ⁊ omni ingenio ꝯsiderent clerici moderni. Et refert aliqd de istis dictis Bal. in rub. C. đ sum.

8 tri. ⁊ ibi subdit qđ † abbates in quibus magis attendit̃ vita q̃ scientia potest promoueri, etiam si sint minus literati. Ego allego nota. tex. in. c. ex multa de voto vbi in religiosis nõ est necessaria oino scientia, sufficit. n. sancta eoꝝ vita. ¶ Faciat ad predicta no. tex. in. §. hec de deo amabilibus i auc. q̃no. opor. epos in ver. ignorãtes oino vbi est casus formalis qđ ignorãtes oino ad nullũ gradũ clericatus ascendere pñt. ⁊ ibi Ang. ponderat tex. omnino, quia si cõpetentis literature sunt ordinari possunt, licet in scientia summum gradum non obtineãt, ⁊ hoc dicit significare illam dictioneз oino. Fallit hoc in dignitatibus curatis, q̃m ipsas adipisci non potest existẽs literature competentis, sed est necesse quod sit in sacris dogmatibus eruditus vt ibi probat tex. ⁊ in. §. sancimus. in eodem auc. Et refert ibi Ang. in ꝯtingentia facti fuisse indicatum ita in splendida vrbe Florentie, dũ esset questio de plebe sancti Joannis inter do. Petrum ex vna parte, ⁊ do. Fran. do. Nicolaum doctores Florentinos. Bene facit tex. in auc. de instru. caut. ⁊ ibi dicit Ang. per illum text. esse differentiã inter scientes ⁊ paucos literatos. quod dicit esse bñ notandum ꝓ promouentibus ad ordines. Nam ista doctrina Ang. limitabit̃ nisi ꝓmoueretur in Abbatẽ, vt voluit Bal. in preallegata rubri. vel nisi papa ex causa dispensaret, vel etiã alij prelati supiores. vt voluit Jnn. in preelleg. c. firmiter. Et iđ optima fuit ꝓuisio Romani pontificis qđ clerici mitterent̃ ad

9 studia, ⁊ cũ eis dispensaret̃. † Debẽt tñ cauere epi dispẽsantes vt dispensent cũ clericis bñficiatis qui sunt dociles. ita dixit gl. sing. in ver. literarũ. i. c. cũ ex eo. de elec. li. vj. Et facit tex. melior de iure. in. c. j. in ver. sensum capaceз. de officio primicerij. quem tex. summe ponderauit Hostiẽ. dicens qđ tales melius facerẽt si se ⁊ suos inanibus sumptibus nõ vexarẽt. Et inducit etiã tex. in versi. somno ꝯtra scholares ignorãtes in. c. j. đ homici. lib. vi. Facit. c. fi. de magistris ⁊ ibi dixi. ⁊ iđ dixit Bal. in. l. macedoniani. C. ad mace. qđ si filius cepit studere đ voluntate sui patris qđ tenet̃ sibi emere lib. nec põt pater penitere, vt est glo. nota ibi, Jpse vero dicit hoc ꝓcedere si filius est docilis ⁊ aptus ad discendũ, alias secus, q̃ natura quosdam sic cecauit qđ summis studijs discere nulla valent. allegat. l. stichus. ff. de leg. iij. ⁊ Guil. ¶ Et ideo gl. sing. in. l. j. C. de tironibus. lib. xij. exclamat quod scholaris vagus nunq̃ efficietur magister. ⁊ gl. fin. in. l. j. C. de studijs libe. vrb. rome. lib. xj arguit ꝯtra schola-

res edificantes castra in aere ⁊ cõnumerantes tegulas domus
⁊ faciat gl. valde sing. in. c. sunt qui de peni. di. j. exclamat con
tra scholares dormiẽtes in scholis. ⁊ gl. sing. i. c. odi. ⁊ eiecti fe-
10 stiuitates vestras. xxiiij. q. j. † exclamat contra scholares eun-
tes ad ecclesias ad videndum donas, ⁊ etiam ꝯ scholarẽ glorio
sum ⁊ inanis glorie cupidũ. exclamauit gl. Accur. in. l. cuꝫ ea. C.
de transact. ⁊ ẽt Rapha. fulg. in. l. qui sub ꝑtextu C. de sac. san.
eccl. arguit contra scholares mittentes libꝛuꝫ suũ ad scholas, ⁊
ipsi remanẽt in lecto, qꝛ tũc non dicuntur seruire ecclesie si sunt
clerici. late dixi de hoc in proe. cle. Et facit dictum. c. cuꝫ ex eo
in ver. literarum studio insistentes. Facit etiã tex. in. l. vnicuiqꝫ.
.C. de proximis sacrorum scrineo. libr. xij. vbi Nico. de neapo.
dicit per illum text. ꝙ qui parum studet, parum proficit. Et ex
istis sit expedita presens. x. q. basilica.

SVMMARIVM

1 Cardinalium depositio quot testes requirat.
2 Furiosus quando propter delictum exheredari possit ⁊ puniri.
Furiosus mortuo equiparatur.
Tempus accusationis nunquid potius attendenduꝫ q̄ꝫ delicti.
3 Probatio an eiusdem fauoris debeat esse cuius sententia.
Sententia sine medijs probationum lata est nulla.
4 Arbiter excusatur a pronunciatione si efficiatur sacerdos.
Laicus post delictum promotus a quo puniendus.
Tempus quale in penis imponendis attendendum.
Pene respectu principis sunt omnes arbitrarie. 6.
5 Iudex in arbitrio pene imponende nunquidd possit capitaliter
punire.
6 Qualitas superueniens qñ mutet effectum ante introductum.
7 Regula in ore duorum vel trium quomodo intelligenda.
Papa vtrum aduersus ius diuinum possit disponere.
8 Furiosus an, ⁊ quando possit per patrem exheredari. Et quid
de prodigo.
9 Cardinalis in accusatione heresis aut schismatis nunquid per
procuratorem comparere possit.
Illustris quomodo in iudicio stare debeat, ⁊ qualiter citãdus.
10 Vicarius pape in subditos ⁊ familiares cardinalium nunquid
habeat iurisdictionem.
Cardinales de delictis ante cardinalatuꝫ commissis quo gau-
deant priuilegio.
Papa solus est cardinalium iudex.
Testes quales sint idonei ad cardinalium depositionem.

Undecima questio basilica prime partis.

a Egredior nunc pater re-
ligiosissime vndecimã in ordine basilicam questionẽ
1 disputandam. Nã iure expresso cautum est qꝺ † in
depositione cardinalium amplius requiritur testium numerus.
Nam si est episcopus cardinalis requirunt̃. lxxij. testes, si vero
presbyter cardinalis. liiij. Si vero diaconus cardinalis. xxvj. ⁊
hoc emanauit ꝑꝑ iniquitatẽ quorundam hereticorum accusan
tium cardinales ad hoc vt cardinalibus depositis heretici pre
dicti succederent in locum eorum. Sed vbiũcqꝫ cessaret illa cã
si essent duo vel tres testes optime opinionis ⁊ fame ⁊ omni ex-
ceptione maiores tunc sufficerent ad deponendum cardinaleꝫ.
tex. est singu. ij. q. iiij. §. si hoc tenet ibi Io. de fantu. ⁊ Domini.
de. s. Ge. sequitur Io. an. in. c. lꝫ vniuersis de testibus. referẽs
illud idem teneri per Host. Sed refert ⁊ sequit̃ Ludo. roma. in
ꝯmento auc. similiter. C. ad. l. fal. ⁊ est solennis limiatio ad. c. ꝑ-
sul. ij. q. iiij. Modo orit̃ titulus questionis Titius ꝯmisit graue
delictũ. ex post facto ꝓmotus ẽ in cardinalẽ sacrosancte Ro. ec
clesie accusatur de illo delicto iam ante cardinalatum cõmisso,
an gaudebit priuilegio dicti. c. presul. ⁊ Archi. dicit ibi qꝺ non
imo attẽdet̃ tempus delicti ⁊ mouet̃ ex. l. j. ff. de penis. vbi quis
debet sustinere penam quam sustinuisset si fuisset accusatus tꝑe
perpetrati delicti, ⁊ nõ illam quam cognitio admittit tẽpore sen
tentie. Facit qꝺ habet̃ in. c. j. de obligatis ad ratiocinia. ⁊ in. l.
quis postea. ff. de iudi. ⁊ in. l. item vlpianus. ff. de excusa. tutor. ⁊
quod notauit Bal. in. l. officiales. C. de epi. ⁊ cle. Accedat tex.
valde singu. in. l. fi. §. sed cum antiquitas. C. de cur. furio. iuncta
l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. vbi probatur formaliter furio-
sum posset exheredari tꝑe furoris ꝑꝑ delictũ ꝯmissum añ furo-
rẽ, naꝫ in. d. §. sed cũ antiquitas dr̃ furioso vel furiose exhereda
2 tis. † Et clarum est quod exheredari non possunt de delicto cõ
misso tempore furoris per dictam. l. si quis in suo. Nam equipa
rant̃ mortuo. l. furiosum. C. qui testa. fac. pos. l. diuus. ff. de offic.
presi. cum si. ergo idem dicemus in casu nostro quod attendet̃
tempus ꝯmissi delicti, nec attendet̃ tꝑs dignitatis adepte. ⁊ ex
hoc infert̃ satis erronee dixisse Bal. in prealleg. l. furiosuꝫ. vbi
dixit qꝺ si aliqs fecit delictũ tempore sane mẽtis, ⁊ postea effi-
citur furiosus, qꝺ non punitur tempore furoris. ⁊ sic attendetur
tempus pene, ⁊ non tempus delicti. Et licet sit dictum elegan-
tissimum ⁊ admiratione dignum, tñ Lud. roma. ibi illud repro-
bauit ꝑ. d. l. j. ff. de pe. que lex est satis gñalis, ⁊ per oẽs cognita
ad hoc, sed melius est allegare dictum. §. sed cum antiquitas. q
proprie loquitur in furioso. ⁊ ex istis vr̃ quod bene dixerit Ar-
chi. in preallegato. c. presul.

Sed contraria conclusio vr̃ de iure verior, vcꝫ
ꝙ attendat̃ tꝑs accusationis, ⁊
nõ delicti cõmissi. Qꝺ ꝓbo sic formaliter. Ad mutationeꝫ sta-
tus ꝑsone sequit̃ necessario mutatio qualitatis. Unde si ego ꝑ-
mitto seruuꝫ sistere in iudicio ⁊ postea sisto illũ liberum non vi-
deor illũ sistere in eadẽ qualitate. vñ alia pena sumetur de ser-
uo, ⁊ alia sumet̃ de libero. tex. est in. l. penul. ff. si ex noxa. cã aga
tur. Cum ergo qs promouetur in cardinalẽ est mutatus status
persone sue. ergo aliter iudicabitur nunc qꝛ cardinalis q̄ꝫ tunc
cũ ꝯmisit delictum. Et si quispiã dixerit amice hoc est verũ quo
ad penã imponendã, sed nos loquimur quo ad probationẽ vtrũ
ꝓbatio sit ita priuilegiata nunc tꝑe accusationis sicut si esset pri
uilegiata si delictum fuisset commissum ipso existente cardinali.
3 † Quia ad hoc rñdeo, sicut iudicamus sñiaꝫ in fauorẽ alicuius,
ita debemus iudicare probationẽ, ⁊ sic eiusdem fauoris dicitur
esse probatio cuius fauoris est sñia, qꝺ est bene notandũ pro am
pliatione. l. inter pares. ff. de re iudi. ⁊. l. si pars. ff. de inoffic. te-
sta. ⁊. c. fi. de re iud. Iste est casus singu. in. l. lege iul. petronia.
ff. de manumis. quẽ tex. ad hoc põderauit Bal. in. c. dño guer
ram. §. promptiores. in titu. hic finitur lex incipiunt consuetudi
nes regni in vsib. feudo. ⁊ in. c. cũ sint partiũ de regu. in. lib. vj.
Sicut ergo iudicabit̃ ⁊ punietur vt cardinalis, ita capietur pro
batio vt cardinalis, ⁊ sic erit priuilegiata sicut ⁊ ipsa sñia. Et si
dicat̃. l. j. ff. de penis. allegata ꝑ Archi. nõ loquit̃ in ꝓbatiõe sed
loquit̃ in pena. Et ideo lꝫ attendat̃ pena tempore delicti non at
tendetur probatio qꝛ istud non est veruꝫ qꝛ sñia orit̃ ⁊ hꝫ effectũ
ex ꝓbationibus, adeo qꝺ sñia lata sine medijs probationum est
ipso iure nulla. vt dixit gl. fin. ꝫ do. Cardi. in. c. ecclesia sancte
Marie de consti. Et facit. c. nos in quẽquam. ⁊. c. in primis. ⁊
gl. in summa. ij. q. j. ⁊ Inn. in. c. tua nos. de cohabi. cleri. ⁊ mu
lie. ⁊ tex. in auc. qño opor. episcopos. §. oportet. in ver. pro nihi
lo. ideo sicut sententia refertur ad tꝑs delicti ita probatio. ideo
non erit opus alia rñsione ad illam. l. j. secundo faciat. l. non di-
4 stinguemus. §. si sacerdotio. ff. de arbi. † aliter excusatur a pronũ
tiatione si post susceptum arbitrium sit sacerdos, ita dicamus
postq̄ꝫ est effectus cardinalis, in delicto antea ꝯmisso tractabit̃
vt cardinalis, ⁊ nõ vt priuatus hõ. Tertio faciat. c. j. ꝺ obli.
ad ratiocinia. vbi laicus effectus clericus post delictũ dꝫ puni-
ri a iudice ecclesiastico. ita in ꝓposito effectus cardinalis punie
tur vt cardinalis, ⁊ per ꝯñs probatio fiet eo mõ quo fieri dꝫ ꝯ
cardinalẽ. Quarto fugiens ad ecclesiaꝫ gaudet immunitate
ecclesie vt per totum de immuni. eccle. ⁊ per totum. C. de his q
ad eccle. ꝯfug. ergo multo magis gaudebit ille qui est effectus
de corpore ecclesie vniuersalis, ⁊ est membrum ⁊ pars corporis
pape vt sunt cardinales, in. c. felicis. de penis. i. vj. Quinto
faciat. xxiiij. q. vj. c. calumnijs. vbi res ꝯsecrata non restituitur
priori dño. ita dꝺm est in ꝓposito. Sexto vbicunqꝫ pena nõ
est determinata a iure, sed venit imponenda extra ordinẽ arbi-
trio superioris semper attendit̃ tempus sentẽtie. ita dixit Guil.
de cug. in. l. penul. ff. si ex noxa. cau. agat̃. ⁊ illud dictum sequit̃
ibi Ang. ⁊ sequit̃ Bar. in. l. j. ff. de penis. sꝫ in. c. nullã. ij. q. iiij.
dr̃ qꝺ ab alio non iudicatur cardinalis quam a papa ⁊ sic a prin
cipe sed respectu principis oẽs pene sunt arbitrarie vt est text.
⁊ ibi hoc not. Bal. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. ⁊ fide
catho. ergo sequitur quod quo ad cardinalẽ puniendũ attende
tur tempus sententie ⁊ nõ delicti commissi ⁊ per ꝯsequens attẽ
det̃ probatio priuilegiata, sicut attendit̃ sententia priuilegiata
5 vt voluit tex. fin. in. d. l. lege iul. pecu. † Et ex hoc infero vnum
quod tibi videbit̃ nouum, qꝺ lꝫ sit hesitatio nõ modiocris, tam
inter Modernos iurislatores, quam antiquos. Utrum eo casu
quo iudex hꝫ arbitrium ad imponendam penam possit impo-
nere penam mortis vt est glo. instituta de iniurijs. §. in summa.
quam

quam glo. sequit̃ do. meus Jo. de imo. in. c. inquisitionis. de ac cusato. ꝛ in. l. ij. ff. de pub. iudic. ꝛ in. c. ex literis de ꝯstitu. ꝛ ibi do. Abb. seq̃t illam glos. ꝛ alle. tex. in. c. sacrilegia. ff. ad. l. iul. pecu. ꝛ illã sequitur Bal. in. l. i C. de his qui latro. occul. ꝛ in. c. j. §. iniuria de pa. iur. fir. ꝛ in. l. fi. ff. de re. diui. ꝛ in. c. j. de pa ce tenen. in vsi. feu. ꝛ ibi dixit qd illo casu poterit imponere pe nam publicationis bonoꝝ. Tamen do. Car. in. d. c. ex literis dicit esse casum quẽ Alb. de ro. alle. pro sin. in. l. j. ff. de furi. bal. ꝛ est ẽt gl. in. c. inq̃sitiõis ꝑalle. quã gl. allegauit ꝓ sin. d. Ant. in. c. de causis. de of. dele. ꝛ refert, Lu. ro. in cõmẽto rub. ff. de ar bi. Facit gl. multũ solẽnis in. c. dictum. lxxxi. dist. que dicit qd poterit arbitrari penã perpetui carceris. ergo videt̃ quod non poterit arbitrari penam mortis.

Facit elegans dictum Bal. in. l. de submersis. C. de naufra. lib. xj. qui dicit qd in casu illius. l. pena est arbitra ria. ꝛ poterit iudex arbitrari penã deportationis, ꝛ non aliam, ꝛ ideo videtur articulus valde dubitabilis, sed non hoc ista si bi tempus spectacula poscit, qꝛ hmõi conflictus non hꝫ locũ in
6 principe. † qꝛ quo ad eũ omnis pena est arbitraria, ꝛ ideo pote rit arbitrari penã mõ suo, ꝛ ꝑ hoc limitabitur materia predi cta tene menti. ꝛ ꝑ hoc non est dubitandum vt dubitauit Jo. de san. in. d. c. presul. Nec est ẽt asserẽdũ illud qd in mediũ at tulit Domi. de. s. Gemi. ibi vbi dixit ꝙ qualitas supueniẽs mu tat effectum introductũ antea in his que essent incompassibilia vel incõdecentia ipsi statuti supuenienti. sicut est ꝙ clericus ꝯue niatur corã laico, ꝛ ita procedat. d. Jo de san. ibi. dictũ vero Archi. procedat qñ non essent incompassibilia statui mutato. vt tunc puniatur pena que veniebat antea imponenda, qꝛ dictũ suum non procedit considerata doc. Bar. in. d. l. i. ꝛ Guil. de cu. in. d. l. penul. qꝛ siue sint compassibilia siue non attenditur hoc casu dignitas cardinalatus, ꝛ sic tp̃s sentẽtie ferende. ꝛ ꝑ consequens requiritur numerus testium concessus a iure in. d. c. presul. ꝛ si dicatur qd papa non potuit disponere contra ius diuinum, quo cauetur in ore duoꝝ, vel trium stet omne verbum Deuterono. xix. c. ꝛ. c. in omni negotio. de test. l. iusiurandi. C. eo. c. cum esses. ꝛ cũ simi. de testa. iuncto. c. sunt quidam. ꝛ. c. que ad perpetuam. xv. q. i. ꝛ quod not. v. ꝛ. vi. di. Quia ad h rñdeo qd illa auctoritas refertur prohibitiue ad minorẽ nu merum non aũt ad maiorẽ, vnde intelligitur in ore duoꝝ, ꝛ non paucioꝝ. bene tamen possunt esse plures cause exigents mul to plus vltra tres, vt in casu nostro, ꝛ in. l. si vnus. ꝛ. l. iubemus
7 . C. de testa. ꝛ in. l. fi. C. de fideicõ. † Uel põt dici qd in ore duo rum, vel trium stet omne verbum. s. vt eis credatur non tamen vt ex eis feratur sententia semꝑ, qꝛ quedam sunt alie cause que requirunt plures testes, cum effectus condemnationis ꝛ sentẽ tie sit introductus a iure positiuo. ideo eius respectu papa po terit disponere de numero testium, ꝛ in nullo facit contra ius diuinum, cuꝫ non disponat qd eis nõ credatur quo ad facti ve ritatem. ꝛ si dicatur contra hanc doc. immo papa fecit contra ius diuinũ, qꝛ statuit qd staret̃ dicto suo solius vt est casus me lior de corpe iuris in. c. cum a nobis. de test. ꝛ ꝑ hoc multi du bitant qd Papa non potuerit hoc facere, vide que ibi dixi. vl̃ potest dici quod fauore certaꝝ personarum Roma. pontifex potest in hoc distinguere ius diuinum, pro hoc facit tex. valde singu. in. c. quicunq̃. xi. q. i. vbi vꝫ cõstitutio principis, vt stet̃ dicto solius epi. pro quo dicto vide Inno. in. c. nouit de iudi. ꝛ sic nõ est mirum si ꝑ excellentiam Cardinalium auctus est nu merus testiũ illo mõ, maxime attẽta cã quare hoc fuit introdu ctum, qꝛ ꝑ hereticos accusantes cardinales, vt dictũ fuit. ¶ Nec ob. l. i. ff. de pen. ꝛ dictũ archi. qꝛ ibi erat pena certa a lege, ideo attenditur tempus delicti, hic autem erat pena arbi traria ex quo veniebat inferenda ab ipso papa vt dictuꝫ est er go. ꝛ ita ẽt posset responderi ad. l. fi. §. sed cum antiquitas. C. de cura. furi. qꝛ ꝓcedit eo casu quo pena erat certo modo statuta a lege secus si non esset certa pena statuta a lege, sed veniret i ponenda arbitrio iudicantis, ꝛ inquantũ allegat singu. ille tex. quod furiosus potest exheredari, ꝛ intelligitur ille tex. in de licto commisso ante furorem, ꝛ ita alleg. illum tex. excelsus do ctor, ꝛ dominus ꝛ preceptor meus Jo. de imol.

8 Tu pondera quia † Ray. de forli. quẽ re fert Nic. de neapoli i l. si furioso puberi. §. his cõseq̃ns. ff. de cur. furi. per quẽ tex. dicebat qd pater poterat exheredare filium furiosum ex eo so lo, qꝛ furiosus est, relinquẽdo tñ sibi alimenta. ꝛ in hoc dicit il lum casum fore singu. ꝛ non alibi, qd est mirabile ẽm Nico. de neapoli ibi. Nec connumerat̃ in. §. causas. in auc. vt cum de ap pel. cog. qd dictum ꝓcedit ẽm Nic. de neapo. qñ nepotes ex filio furioso, secus si extraneum institueret, ꝛ iste videtur tex. i. d. §. his consequens, ꝛ ita intelligendo. d. §. sed cũ antiquitas ñ probat illud ad quod allegauit eum contra Bal. ꝛ pondera ac curate. d. §. his consequens, qꝛ non loquitur in furioso, sed in ꝓ digo. ꝛ videtur aliud esse dicendum in prodigo, ꝛ aliud in furio so, qꝛ prodigus vitio suo effectus est ꝓdigus. nõ autẽ est sic in fu rioso, ꝛ ꝑ consequẽs ille tex. non probat doctri. Ray. de forli. nec Nico. de neapo. lꝫ in. l. mutum. §. is cui. transuerit cum do ctri. Ray. ꝛ Nico. de acqui. here. ¶ Et ad dictũ Bal. in. d. l. furiosum dico qd procedit qñ pena non est statuta a lege secꝰ si esset certo modo a. l. statuta vt est tex. iñ. d. l. i. ꝛ ita posset sal uari doc. Bal. lꝫ Ludo. roma. in. d. l. furiosum illum reproba uerit. ¶ Faciat ẽt. d. c. presul. vbi tex. indistincte requirit ad de positionem cardinalis numerum testium ibi expressum quan docunq̃ fuerit delictum perpetratum videtur requiri ille nu merus si accusatio est contra Cardinalẽ instituta, vnde ibi tex. dicit. non damnet̃ nisi cum. lxxij. testib. Quinimmo plus dico ꝙ dato ꝙ pena esset certa, ꝛ statuta a lege, nec esset deponen dus per papam, nihilominus non posset damnari, aut deponi nisi cum illo numero per illum tex. prohibitiue loquentem duꝫ dicit Cardinalem epm non condemnari nisi cum illo numero,
9 vnde reassumitur regula negatiua, † Fateor tñ qd sanctissimus dñs noster Papa si vellet in crimine heresis vel scismatis, (qꝛ sunt delicta grauia) condemnare cardinalem cuꝫ minori nume ro testium posset, vt est glo. in cle. ne roma. de elec. ꝛ in. c. j. de scismaticis lib. vj. bene facit tex. in. §. fin. ij. q. iiij. quẽ superius allega. Quinimmo ẽt hoc casu cardinalis poterit comparere per procuratorem, nec dꝫ personaliter comparere vt pulchre dicit Spe. in ti. de actore. §. j. versi. item de illustribus. ¶ Fa cit. l. pe. cum auc. sua. C. de procu. vbi persona illustris dꝫ con stituere procuratorem in iudicio, nec dꝫ citari verbaliter, sed re quiritur scriptura ad citandum Cardi. vt est tex. no. in. l. quo ties. C. de di. lib. xij. ꝛ ẽt posset litigare per procuratorẽ in cau sa iniuriarum. vt est tex. in. l. fi. C. de iniu. nec ẽt vicarius pape hꝫ iurisdictionem in cardinales, per tex. in. d. c. nullã. ij. q. iiij. ꝛ. c. i. in fi. de officio ord. li. vj. vbi pꝫ. l. generaliter dicentẽ vica rios habere illam iurisdictionem quam habẽt ordinarij consti tuentes restringi, vt non intelligatur eis concessa iurisdictio in ꝑsonã ꝯstitutã in aliquo gradu dignitatis. vñ illustris, vicarius episcopi non intelligitur habere iurisdictionem in ꝑsona episco pi, ita vicarius pape non habebit iurisdictionẽ in cardinalibꝰ. Quinimmo plus dixit do. Cardi. in. d. cle. ne romani de elec.
10 qd ẽt † vicarius pape nõ hꝫ iurisdictionẽ in subditos, ꝛ familia res do. Cardi. sed ẽm consuetudinem remittuntur ad eorũ vi carios. ¶ Et ex istis elicitur conclusio prima vꝫ ꝙ. d. Cardi. in delictis commissis añ cardinalatum gaudent priuilegio. d. c. presul. posito quod pena esset a iure determinata. ¶ Secũ da conclusio, ꝙ Papa potuit priuilegiare eos in numero te stium. ¶ Ex qua infertur vnum corrolariuꝫ quod papa potuit iusta causa suadente derogare illi eorum priuilegio. ¶ Tertia conclusio, ꝙ papa solus est iudex cardinalium excluso eius vi cario. ¶ Quarta conclusio, quod idonei, ꝛ bone opinio. testes sunt sufficientes ad depositionem cardinalium.

SVMMARIVM

1 Cardinalis nunqd possit retinere ep̃atum in titulum. 3.
Incompatibilia adinuicem concurrere an possint.
2 Statutum viduis fauens comprehendit eã que inutili nupsit.
Episcopatus dignitas appellatione quando veniat.
4 Cardinalis potest esse canonicus, ꝛ an possit in episcopum po stulari. 5.
5 Dignitates quales in eodem subiecto possint cadere.
6 Donatio inter principem ꝛ filium valet, nec eget mortis con firmatione.
7 Leges illud censent quod verbis exprimunt.
8 Papa dispensans super incompatibilitate beneficiorum nun quid dispensare videatur super residentia per substitutum.
Dispensatio, licet stricti iuris sit, an ꝛ quando ad consecutiua extendatur.
9 Minora beneficia nunqd vacent per promotionem in epm.
10 Correctio iurium per subauditiones an inducenda.
Cardinalis nunquid possit in titulum ecclesiam parochia quam ante habebat retinere.

11 Papa statuens vel mandans, se iuribus in dubio intelligitur confirmare.
Cardinalatus nunquid in inuitum concedi possit.
Cogi nunquid quis possit ad publicam vtilitatem contra priuatam. 16.
12 Infidelis an cogi possit ad fidem.
Causa est conditioni proxima.
13 Translatus nihil habet commune cum prima ecclesia.
Clausule in fauorem apposite renuntiari potest.
14 Actus pure facti conditiones tacite recipiunt.
Papa inuitum potest absoluere a vinculo ex causa.
15 Episcopus ad cardinalatum promotus nunquid interim episcopalia exercere possit.
Amicus ex mentis preparatione deprehenditur.
16 Cogi qui possint in inuitum.

¶ Duodecima questio Basilica prime partis.



Duodecima erit questio
1 in ore disputanda. † Utrum eps, vel archieps promotus in cardinalē possit retinere in titulū cardinalatū, & epatū seu archiepatū. Et vr̄ dōm qd nō, p tex. valde no. in. c. bone memorie el. j. de post. pre. vbi promotus in cardinalem nō dz retinere epatū saltem in titulū. naz ibi cardinalis fuit postulatus in archiepm, & Papa nō admisit talē postulationē, ergo. Secundo duo incompatibilia non possunt concurrere circa vnū. c. sanctorum. lxx. di. c. de multa. de preben. c. dudū. ecclesia Rothomagensis, de ele. cle. gratie de rescrip. & qd no. Bal. in. §. ideoqz. C. de nouo. C. componē. sed ista sunt adinuicez incompatibilia qd quis sit cardinalis, & eps seu archieps, non autē loquor de multis cardinalibus existentibus epis, vt est eps Host. illustris dominatio tua que est eps Tusculanus, de quibus dicetur in questione ɔtinente numerum cardinalium. Dz enim cardinalis assistere pape, & esse coadiutor sacerdotalis officij, vt in. c. fundamenta. §. decet. de ele. li. vj. & in. c. per venerabilem. §. rationibus, qui fi. sint legi. nec pōt exire curiā. Quinimmo hz alas ligatas ad se absentandū sine licentia pape vt no. Host. in. c. ecclesia vestra. el. ij. de elec. sz ēt eps requirit continuam residentiaz. dux. n. esse dimittere ecclesiam sine spōso. Paria enim sunt non habere sponsum, vel habere & prorsus inutilem. c. iij. de trāsla. prela. Ideo dixit gl.
2 sing. fm Bal. C. de plagiarijs. l. fi. qd † statutū editū in fauorez vidue hz locum in ea que hz maritū prorsus inutilez que est diligenter notāda pro statuto Bononiē. disponēte qd in causis viduarum potestas teneatur sequi equitatem, sed ista nō possunt insimul stare ergo sequitur qd nō poterit retinere epatum & cardinalatū. Unde oportuisset vel deserere curiā Romanaz vel deserere epatū, qdcūqz istorum est incōueniēs, ergo cardinalatus, & epatus in eadē psona concurrens sunt incōpatibilia. ¶ Tertio faciat si de quo minus videt̄ inesse, & tñ inest. ergo & de quo magis. c. cū in cunctis. & ibi in glo. sunt concordantie de elec. sed minus videt̄ inesse qd vacent priora beneficia pp promotionem in epatū. nam epatus hodie est minor cardinalatu, vt in prima questio. satis accumulate dictū fuit. est enim cardinalatus maior dignitas que sit in ecclesia post papatum hodie secundū no. p doc. in. c. dilectus el. i. de prebē. & tamen vacant beneficia priora. vt est tex. in. d. c. cum in cunctis. ergo multomagis dz vacare epatus pp promotionem in cardinalatum. ¶ Quarto appellatione dignitatis in materia fauorabili comprehenditur epatus, & cardinalatus, secus in materia odiosa vt est glo. fin. in. c. ij. de preben. in. vi. & in supioribus qōnibus ample dictum fuit. Sed. d. c. de multa loquit̄ de dignitate. & est materia fauorabilis que ibi disponit̄, qz p illā dispositionē fauetur ecclesijs vt beneficiati in eorum beneficijs. ergo sequit̄ qp habebit locum in episcopatu, & cardinalatu, & per consequēs
3 vacabit epatus pp adeptionem cardinalatus. † Et ideo preclarus doctor dñs & ɔsiculus meus Abb. in. d. c. ecclesia vestra de elec. dicebat quod nec poterit retinere episcopatum, alias beneficium habens, curam animarum vel rectoriam ecclesie, immo vacat ipso facto postq̄ assumitur in cardinalem. ¶ Quinto quoties lato sumpto vocabulo, duo sic se habēt qp vnum venit appellatione alterius, & est eadem ratio, & exprimitur in. l. dispositio in vno, lz sit penalis cōprehendit reliquuz sepenumero, tradita est regula in superioribus qōnibus p gl. in cle. auditor. de rescrip. & in cle. j. eo. ti. & in cle. j. de elec. Sed lato sumpto vocabulo appellatione beneficij seu dignitatis venit epatus. p no. per glo. in. c. ij. de prebendis. in. vj. ergo necessario sequitur qd dispositio iurium loquentium de pluralitate beneficiorum nedum habebit locum in beneficijs & dignitatibus, sed ēt in episcopatu & cardinalatu. cum maior ratio sit in eis quam in dignitatibus inferioribus.

¶ Sexto faciat. c. ecclesia el. ij. de elec. vbi videt̄ text. qd qs pōt esse canonicus & cardinalis, & sic non vacat canonicatus p promotionem in cardinalem, vt videt̄ esse casus spālis ex eo, qz canonicatus non habet administrationem, nec curam animarum ergo secus erit i episcopatu pp curā, & sollicitudinē pastoralē, & ideo epatus vacabit pp promotionem in cardinalem.
4 ¶ † Septimo istam partē tenuit excelsus. d. Abb. in. d. c. bone. & idem videtur tenere in. d. c. ecclesia vestra. Refert tamē in. d. c. bone. se vidisse in contingentia facti plura consilia emanasse in contrarium, vcz qd possit retinere & episcopatuz & cardinalatum. Limita tamen nisi papa aliter disponeret, vt iaz disposuit in multis vt in cardinali sancti Marcelli quē bone memorie Martinus dispēsauit vt posset retinere in titulum epatum Senensem & cardinalatum. Idem fecit erga religiosissimum virum do. Cardi. sancte Crucis vt posset retinere epatū Bononien. & cardinalatum. faciat tex. in. §. quia vero in extrauaganti execrabilis.

Et quāq̄ ista pulchra & apparētia satis esse videantur, attamen contraria conclusio videtur de iure sustentabilior, vcz quod possit retinere episcopatum & cardinalatum in titulum. Et moueor hac ratione. Cardi. potest promoueri in episcopuz olim. vt est tex. in. c. dilectus, el. j. de preben. & in. d. ecclesia vestra. Si ergo pōt cardinalis promoueri in epz & tenere vtrūqz in titulū. eadē rōne dicemus qd poterit de epo promoueri in cardinalem, & retinere epatū, qz non est dare rationez diuersitatis inter ista, si potest cardinalis promoueri in epz & tenere insimul epatuz, pariformiter poterit eps promoueri in cardinalem, & tenere vtrumqz.
¶ Secundo faciat tex. fin. qui non est alibi in. d. c. ecclesia ve
5 stra. el. ij. de elec. † vbi erat quis canonicus & cardinalis. & potuit postulari in episcopū vt est tex. in. d. c. bone. Qua ergo rōne pōt esse canonicus & cardi. & tenere vtrumqz in titulum. eadem rōe poterit tenere episcopatum in titulū & cardinalatū. ¶ Tertio ille dignitates possunt in vno eodemqz subiecto cadere que adinuicem se compatiuntur. ita no. in. c. ex literis. de proba. & in. §. ideoqz. C. de nouo. C. cōpo. & ibi Bal. & in §. illud in auc. vt indi. sine quo. suffra. Sed epatus, & cardinalatus cōpatiuntur se adinuicē, vt est casus in. d. c. bone el. i. vbi fuit postulatus in archiepm cardinalis, ergo pñt ɔcurrere in eodem subiecto. ¶ Quarto nō est cautū qp quis non possit esse eps, & cardinalis. ergo erubescimus cū sine. l. loquimur ne sede vacā. & c. illa. §. consideramus, in auc. de trien. & semis. ¶ Quinto faciat. iura generalia loquentia in casu phibitiuo nunq̄ cōprehēdunt cardinales, & eos qui sunt membra & pars corporis pape, Unde tex. valde sing. in. l. pe. C. de do. int. vi. & vxo. pbat qp lz iura in cōi phibeāt donationē int. vi. & vxo. non tamen habent locum in augusta. & est rō, qz est pars corporis imperatoris, & radiat radijs imperatoris, & ideo iura loquentia de vxore non habent locū in augusta. Ita in pposito iura loquētia de dignitatibus non haben locum in cardinalibus, qz Cardinales sunt mēbra & pars corporis pape. Et ideo dixit Bald. in. c. i. §. itez
6 sacramenta de pa. iur. fir. in vsi. feu. † qp lz donatio inter patrē & filium non teneat, tamen tz inter principem, & filium eius, nec requirit confirmationē per mortem, & illud est ex quo est pars corporis eius, & mouetur arg. d. l. pe. & fuit originaliter dictum Old. consi. ccl. Sed cardinales sunt pars corporis pape, vt in capi. felicis. de pe. in. vi. ergo iura probibentia aliquem habere duas dignitates non comprehendunt cardinales. Consueuit enim papa in constitutione sua quando vult comprehendere cardinales facere expressaz mentionē de illis venerādis patribus. c. i. de scisma. lib. vi. ¶ Sexto faciat ad eum casum nō adaptatur constitutio ad quem casum non adaptantur verba sua. l. qp constitutum. ff. de testa. mili. c. indemnitatibus. §. lz cū eas de elect. lib. vi. cum simi. Sz verba. c. de multa de prebē. & d. c. dudū, & illius extrauagā. execrabilis non adaptant̄ ad cardinales. ergo non habent locum in eis per. s. dicta, ergo nō debemus extendere illa iura ad cardinales. l. nominis & rei. §. verbū ex legibus. ff. de verbo. sig. l. si seruus. ver. non dixit pretor. ff. de acqui. here. & si dicatur qp lz verba illa nō exprimāt de cardinalibus

cardinalibus, tamen mens illorum iurium hoc patitur. ⁊ attendenda est mens. l. si quis filium in versi. vbi manifestissimus ē sensus existat. C. de libe. prete. l. cum mulier. ff. solu. mat. clem. j. de iureiur. Nō. n. in folijs, sed in sensu consistit euangelium.
7 j. q. i. c. marchion ⁊ basilides, q2 istud nullo modo obstat. † Illud enim est voluisse illa iura qđ verbis expresserūt. l. labeo. ff. de suppel. lega. ⁊. d. §. verbum ex legibus. ⁊. l. ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de lega. iij. Uoces enim sunt signa earum que sunt in anima passionum note. vt inquit philosophus primo periarmenias, ergo talem dicemus fuisse mentem illorum iuriū qualem sua v̄ba ostēdunt. sciuisset eniz papa illud exprimere si voluisset. c. maiores. de baptismo. l. i. ad fi. C. de cadu. tollē. c. ad audientiam. de decimis. Nec est presumendum quod illa iura voluerint ita disponere propter excellentiam cardinalium.

Preterea faciat quod dixit

Jo. an. in. c. i. de homici. lib. vi. qđ pp periculum anime constitutio illa exorbitans loquens de principe h3 locum in principe maximi gradus, ergo vbicunq3 est constitutio exorbitans q̄ non emanauit propter periculum animarum loquens de dignitate non habebit locum in dignitate maxima, que est dignitas cardinalium regentium ⁊ gubernantium mundum cum ipso papa, ⁊ nocte, ⁊ die insudant, intendunt, incumbūt, ⁊ insistūt laboribus multis, ⁊ cōsilijs varijs circa gubernationez orbis. Debent ergo habere dignam sua prerogatiua fortunam. l. bene a zenone. C. de quad. pres. Nec ob. cum allegat̄. d. c. bone. q2 non ideo papa nō admisit illā postulationē, q2 cardinalis nō potuisset habere in titulum illum archiepatū. Sed q2 illa postulatio non fuit celebrata in forma solenni, vt ibi apparet. ergo non ob. Et cum dicitur ꝙ d3 stare die, ⁊ nocte in curia concedo. ⁊ cum dicitur ergo non possunt deseruire epatui. Rn̄deo
8 ꝙ potuerunt deseruire per substitutum. † facit glo. multum solennis in. c. q2 intantū. de prebē. vbi quoties Papa dispensat vt quis possit habere duo beneficia incompatibilia, vr̄ in consequentiam dispensare vt possit residere p substitutū, ⁊ sic licet dispēsatio sit stricti iuris, nec sit extēdenda. vt in. c. j. ⁊. ij. de fi. presby. in. vj. tamen extenditur ad consecutiua ꝙ mirabile. Faciat gl. in. c. si quis in clero. vij. q. j. ⁊ ideo si quis h3 dispensationem vt in minori etate habeat ecclesiam curatam vr̄ dispensatum vt non faciat se promoueri intra annū. iuxta not. in. c. l3 canon. de elec. lib. vi. Faciat ēt gl. fin. in. c. non pōt de prebē. lib. vi. que vult ꝙ illo casu videtur secum dispensatum vt resideat psonaliter in qua ecclesia voluerit, quaz limito procedere quando ecclesie sunt equales, sed si vna esset alia principalior teneret̄ stare in principaliori, ita dixit do. Ant. vt refert, ⁊ seqt̄ do. Domi. in. d. c. non potest, ⁊ hoc p tex. valde no. in. c. extirpande. §. q2 vero. de preben. Quantomagis in casu nostro qn̄ d̄ iure cōi quis pōt habere duas dignitates videt̄ dispensatum secum vt resideat in digniori personaliter, ⁊ in alia per vicariuz aut substitutum resideat. ⁊ ideo cardinalis tenebitur residere ī curia respectu cardinalatus, ⁊ in epatu residebit per substitutum. Et ex hoc tollitur illud inconueniens allegatum in c̄riū, ⁊ sic poterunt cardinales deseruiri facere illi ecclesie p substitutum ƀm consuetum modū regendi illam ecclesiam ne patiat̄ defectum in ministris, ⁊ similibus. faciat. c. de monachis. d̄ pben. ⁊ ibi arguit Inno. c̄ cardinales habentes ecclesias, nec facientes illis deseruire in cultu diuino, ⁊ alijs ministerijs h3 solitum statum ecclesie, facit qđ not. in. c. in lateranēsi. de prebē.
9 † Nec ob. cum dr̄ qđ vacāt inferiora beneficia pp promotionē in Epm. ergo multomagis vacabit epatus pp promotionē in cardinalem, q2 istud non sequitur, q2 eptus non est tanta dignitas hodie quanta est cardinalatus, vt supius dictum est. Unde concedo qđ vacant beneficia inferiora qn̄ quis promouetur in epm, q2 d3 esse vir vnius sponse, vt no. in. d. c. cuz in cunctis. tamen in cardinali, hoc non procedit pp consilium quotidianum qđ prestat ecclesie vniuersali. ⁊ ideo speciale est in eis. ¶ Nec ob. cum dicitur quod ista est materia fauorabilis, q2 concedo quo ad casus in quibus iura illa loquuntur, non autez in cardinalatu, q2 immo est exorbitans. tum q2 illud procedit ī dubio, fallit nisi aliter esset iure expressum vt in cardinali, q po test promoueri in epm, hoc dicunt iura superius alleg. ergo nō potest colligi argumentum aliquod ex. c. de multa, ⁊ similib9. vel ex identitate rationis, q2 sequeret̄ correctio multoꝝ iuriuz, vc3. d. c. vestra. ⁊. d. c. bone. ⁊. d. c. dilectus, ⁊ q2 p subauditiones non d3 induci correctio iuriuz vt est gl. sing. in. c. cupiētes. §. qđ si p viginti. de elec. in. vj. immo p subauditiones d3 exclu di correctio vt est gl. singu. in auc. ex testa. C. de collatio. ⁊ sunt tria iura meliora de corpore iuris. l. si serui vestri. C. de noxa. c. cū dilectus, de consuetudine. c. causam que d̄ rescri. c. j. d̄ feudi cogni. l. penul. C. qui testa. fa. pos. Nec obst. cum dr̄ qđ lato
10 sumpto vocabulo † appellatione dignitatis venit cardinalat9 q2 c̄cedo quo ad ea que sunt fauorabilia ipsis cardinalibus, nō autem ad ea que sunt preiudicialia. Nec est inducenda iurium correctio, q2 regulam habemus quod cardinalis potest postulari in episcopum, ergo non est sumendum argumentum p idētitatem rationis ad corrigendum illa iura.

Et ex istis elicio conclusionez

talem ꝙ eps promotus in cardinalem potest retinere epatum in titulū cum cardinalatu. Ex quo infert̄ correlarium, qđ multomagis poterit retinere in titulum ecclesiam parochialē vel alia similia beneficia, nec vacant pp promotionē in cardinalē. ¶ Infert̄ ⁊ ƀm correlarium quod poterit illi ecclesie deseruire per substitutum seruando solitum ordinem diuinoꝝ in illa ecclesia obseruatum. ¶ Et ad predicta optime applicanda est questio que fuit olim in persona do. Anaroli epi Florē. promoti in cardinalem, fuit facta pp hoc prouisio de epatu Floren. alteri. qui do. Anarolus eps predictus pmotus in cardinalē voluit incumbere possessioni. ⁊ dicebat nolle acceptare cardinalatum, an licite contradicat illi qui fuit promotus ad illum epatum, ⁊ valeant interim gesta per eū, ardua fuit olim questio. ⁊ subtilissimus doctor. d. Gaspar de caldari. elegantissime consuluit hoc modo. Premittitq3 istud dubium cum sit de maioribus determinādū esse p ipsuz papā. c. maiores de baptismo. tamen q2 d̄ intētione pape scribentis agit̄. c. cum venissent de iudi. Unde stante hoc probabili dubio ille erit in possessione tuendus donec de intentione Pape constaret. viij. q. iiij. c. nō ne. c. volumus. xvj. q. i. alias. iiij. Unde si eps ista nō acceptauit, vel non vult acceptare capellū, vel cardinalatus officium,
11 desinit esse eps. q2 hoc nō est de mēte Pape. † In oibus enim que papa statuit vel mandat intelligitur, nisi aliud appareat fiē dum secundum iuris dispositionē. videt̄ enim in dubio se iuribus conformare. l. si qn̄. C. de inoffi. testa. insti. quib. mo. testa. infir. §. fi. c. causam que de rescri. ⁊ ēt verba impropriando. c. super eo. de offi. deleg. Sed iura volunt quod id quod fit per gratiam alicuius non retorqueatur sibi in damnum. c. qm̄ ob gratiaz. de reg. iur. in. vi. l. qđ fauore. C. de leg. l. non eo minus. C. de procu. Beneficio enim nos iuuari non decipi oportet. c. j. de commodato. l. fi. C. de iur. delib. nec papa intendit per sua mandata aliquē grauare. c. ad aures de rescrip. c. ex multiplici. de decimis. Esset autez deceptio grauamen siue lesio quod ab inuito beneficium auferatur. lvi. di. c. satis peruersum. xvi. q. vij. c. inuentus. ¶ Unde dicit. l. id qđ nostrum est a nobis inuitis tolli non potest. l. ius nostrum. ff. de reg. iur. c. que in ecclesiarum de consti. l. fi. C. si contra ius vel vtili. pub. Beneficium aūt dr̄ suū. s. eius q in eo h3 canonicū titulū. c. si tibi absenti. de prebē. in. vi. c. j. de re. pmu. eo. lib. ⁊ pcedit h l3 auferat̄ seu tollat̄ sibi beneficiū vt ipse augeat̄, ⁊ pmoueat̄ ad maius, q2 tale augmentum de iure non fit in inuitū. ff. de decu. l. ij. C. de appel. l. hi qui ad ciuilia. lxxxiiij. di. c. j. ⁊. ij. ¶ Faciunt no. in. c. l3 canō. de elec. lib. vi. ⁊ si dicatur h fit pp publicam vtilitatē cū de eo qđ l3 publica vtilitas sit preferenda priuate. c. bone. de postu. prela. l. i. ad fi. C. de cadu. tollē. tn̄ de iure ad publicā n̄ cogit̄ quis c̄ priuatā. xix. q. j. c. c̄ priuatā, qđ. c. loqt̄
12 ēt in sp̄ualib9. † Unde ad fidem suscipiēdā quis nō cogit̄. xlv. di. c. d̄ iudeis. xxiij. q. v. ad fidē. ex eo ꝙ illa n̄ esset meritoria. liberi enim arbitrij ⁊c. de pe. di. ij. si enim. ibi liberi. et ideo beneficium non confertur in inuitum. l. inuito. ff. de regu. iur. Ex his sequitur quod l3 in literis epi promoti papa dicat illum absoluisse a vinculo ecclesie pp pmotionē quā de eo fecit ad cardinalatum. tn̄ illa verba sunt interpretanda secundum iuris dispositionem, vt vc3 habeāt effectum a volēte. Ex hoc ēt infert qđ promotio facta de alio ad epatum non t3, q2 dicta absolutio ⁊ translatio facta sunt ob cām, cā non secuta caret effectu. Unde refert legistas dicere qđ cā est proxima c̄ditioni. vt sicut necesse est purificari conditionem sic ⁊ causam. puta cum pp cāz legaui alias non legaturus sic no. in. l. si sic de leg. i. Cū ergo do. Papa nō fuisset pmoturus illū ad epatū nisi epatus vacaret, q2 hoc ēt esset c̄riū iuri vt in. c. i. de c̄ces. pbe. ⁊ epatus nō vacet illo non acceptante cardinalatum. ergo sequitur quod ille promotus ad episcopatum antequam ille renunciet non erit episcopus.

Confirmantur predicta p.c.si tibi absenti ꝺ
preb.in.vj.ibi pꝫ qꝺ bñficiũ
non dicit̃ illius cui confertur nisi acceptet.⁊ rõ est qꝛ sicut i ma
trimonio reqrit̃ consensus vtriusqꝫ ꝯbentiũ.xxvij.q.ij.suffici⸗
at.c.cũ locũ,de spon.sic in spirituali.de elec.inter canonicos.
ergo cũ iste promotus ad cardinalatũ nõdũ acceptauerit ca⸗
pellum,⁊ sic cardinalatũ.ergo nõ desijt esse eps.Ista ꝯclusio
13 ꝓbat̃.xxj.q.ij.c.si quis iam translatus,† vbi dr̃ ꝙ translatus
nihil hꝫ cõe cum prima ecclesia,⁊ glo.ibi dicit translatus ꝯfir⸗
matus ⁊ possessionẽ adeptus,ad quod bene facit qꝺ not.in.c.
cum in cunctis de elec.⁊ in.c.lꝫ Eps.de preben.in.vj.⁊ facit
qꝺ no.Inn.in.c.j.de conces.prebẽ.eo.lib.⁊ ibi Jo.an.sup ꝟ
sicu.facultatẽ,⁊ Jo.mo.in.c.statutũ,de prebẽ.in.vi.qui dicũt
quod habens literas pape cum clausula decreti tunc demum
hꝫ effectum clausule vt facta contra non valeant cũ vult vti li⸗
teris suis,⁊ tamen clausula illa insinuabat volũtatẽ pape quod
nolebat valere gesta in contrarium,⁊ tamen valent si ille pati
tur vel cõsentiat illa in contrarium facta valere.⁊ est rõ,quia
eius fauore clausula fuit apposita,⁊ cuilibet lꝫ renũtiare ei qꝺ
in sui fauorẽ introductum est.c.ad apostolicã.⁊.c.porrectuꝫ.
de regularibus.l.si quis in conscribẽdo.C.de pac.vij.q.j.c.qꝫ
ꝑiculosum.facit quod no.Jo.an.in.c.pe.de prebẽ.in.vj.in ꝟ
sicu.auferre.vbi dicit qꝺ si habens clausulaꝫ anteferri nõ vult
vti illa clausula in fauorẽ suũ apposita põt illa nõ vti.⁊ sic pro⸗
motio istius secundi ad epatũ tunc demũ dꝫ habere effectum,
qñ eps acceptat promotionẽ ad cardinalatum. ¶ Preterea
videt̃ non incongrue posse probari qꝺ ꝑ assumptionẽ ad cardi
nalatum nõ vacaret epatus,nisi ad cardinalatũ assumeret̃ qui
esset eps,qꝛ cardinalatus nõ est similis epatui,⁊ qꝛ potius est
officium,nec per illum efficitur spõsus alicuius ecclesie,vt no.
Host.in.c.ecclesia el.ij.de elec.⁊ presbyteri ⁊ diaconi cardi⸗
nales retinẽt priora beneficia.Unde potius ꝑꝑ ꝯmodum ec⸗
clesiarum cathedralium in quibus maius est ꝑiculũ non ꝯsue⸗
uerũt oliꝫ epi promoti ad cardinalatũ retinere epatũ. Dicit tñ
14 se scire qꝺ curia Roma.tꝫ contrariũ,† Ad idẽ ẽt facit qꝛ etiaꝫ
actus qui fiunt pure tacite recipiunt ꝯditiones,nec effectũ ha⸗
bent nisi adueniente.c.ne quis arbitret̃.xxij.q.ij.c.quẽadmo⸗
dũ.de iureiur.ex quo ergo iste promotus ad cardinalatũ non
consentit,nec vꝫ alia promotio cũ hec ꝯditio debuit subintelli
gi.Ad idem optime facit qꝺ dicit Joã.mo.in.c.gratie.de re⸗
scri.in.vj.vbi tꝫ qꝺ si aliquis hꝫ regalia in ecclesia cathedrali
tꝑe vacationis qꝺ si eps transfert̃,qꝺ ille non consequitur rega
lia anteqꝫ translatus consentiat,cuꝫ non vacet ecclesia ante il⸗
lius consensum,⁊ dicit se vidisse sic plures declarari.⁊ placet
hec opiñ.Jo.an.in regula qꝺ ob gratiaꝫ.lib.vj.Fatetur tamẽ
quod papa põt absoluere inuitũ ex cã a vinculo quo tenet̃,imo
plus dicit ẽt sine cã lꝫ illud non esset debitum vel honestũ.Sꝫ
dicit qꝺ vbi aliud non apparet ꝭm casum ꝓpositũ non dꝫ intel
ligi,nec presumi Papam voluisse promouere istũ episcopum
ad cardinalatum vbi ipse non vult vel non habet ratum,⁊ sic
translatio facta de alio ad epatum caret effectu.⁊ ex hoc rñde
tur ad illud qꝺ allegari posset in contrariũ ꝙ velit nolit iste dꝫ
transire ex quo papa promouit,qꝛ fatet̃ hoc procedere qñ pa⸗
pa vellet ẽt inuitũ promouere,sed secus est in casu dubij vt di⸗
ctũ est. ¶ Nõ ob.qꝺ papa statim ꝯtulit bñficia ꝓmoti in epm,
vt no.gl.in.c.j.vt lit.pen.qꝛ dico qꝺ est illud ꝯ iura vt ibi dicit
glo. ¶ Uel ideo iste stilus inualuit qꝺ cõiter promoti in epos
non denegant,sed consentiũt.⁊ ideo Papa presumit illũ vel⸗
le promoueri ꝑꝑ quã presumptionem confert beneficia illius.
Et sic cõcludit qꝺ iste eps licite incumbit possessioni donec ap
15 pareat de mente Pape precisa.† ⁊ sic interim potest exercere
ea que ad possessionis commodum pertinent que ẽt statim nõ
amittitur,vt no.in.c.apostolice.de excepti.⁊ sic poterit inte⸗
rim iste promotus ad cardinalatum tãqꝫ verus episcopus sol⸗
uere,⁊ ligare ordines ⁊ beneficia conferre pro ecclesia contra⸗
here,⁊ soluentes liberare ⁊ in spiritualibus,⁊ tẽporalibus ꝑut,
⁊ sicut poterat ante promotioneꝫ in cardinalatum.⁊ istud fuit
elegantissimum consiliũ tanti doctoris ꝙ interuit in tit.de trãs
la.prela.cõsi.j.alias.ij.qꝺ ꝯsil.sequitur Jo.de fantu.⁊ Lau.
de pinu. ¶ Tu pondera primo inquantum ipse voluit cardi⸗
nalatum esse officium,qꝛ salua reuerentia tanti doctoris immo
est dignitas prima hodie post papatum.late dictum fuit ꝺ hoc
.s.in questione prima. ¶ Adde secundo quod ex quo papa ꝓ⸗
mouit alium ad episcopatuꝫ istius videtur de mente precisa pa
pe quod voluerit istum inuitum transferre.Animus enim co⸗
gnoscitur ex preparatione mentis,vt est gl.melior de iure in.l.
apud celsum.in prin.ff.de doli excep.de qua fecit festum An⸗
gel.in.l.i.ff.ꝺ eo ꝑ quẽ factũ erit.⁊ est gl.optima in.l.dolũ.C.ꝺ
do.et in.l.quero ad fi.⁊ ibi bo.tex.ff.de edil.edic.⁊ in.l.fulci⸗
nius.§.hic autem.ff.ex quib.cau.in pos.eatur.⁊ in.l.cum pro⸗
ponas.C.de bo.auto.iudi.pos.gl.in.c.ij.de renũ.lib.vi.⁊ per
Saly.in.l.ẽt.C.ad.l.fal.⁊ per Bal.i.l.ij.C.de ser.qui a nõ do
mino manumit.⁊ ꝑ Ang.in.l.si fugitiui.C.ꝺ ser.fugi.† Nã q
6 vult vnum videtur velle id per qꝺ deuenit̃ ad illud.c.preterea
capi.suspitionis.de offi.deleg.l.ij.ff.de iuris.om.iudic.cum si.
cum ergo Papa contulerit episcopatum huic nec potest con⸗
sequi effectum nisi ille alius acceptet cardinalatum ergo seqt̃
necessario qꝺ Papa voluit transferre istum inuitum. Adde
ẽt inquãtum dixit qꝺ quis non cogitur contra priuatam vtilita
tẽ acceptare publicam vide glo.in.l.liberto.ff.sol.mat.quod si
aliquis eligitur a temporali officio sue ciuitatis per principem
est compellendus acceptare indistincte ergo sequitur quod ẽt
contra suam vtilitatem tenetur acceptare.facit.l.ij.ff.qꝺ qsqꝫ
iuris.Faciat in simili.electus in sindicum ad defensionem cãe
loci sui vel ad eius prosecutionem compellitur acceptare.l.mu⸗
nerum.§.defensores.ff.de mune.⁊ hono.Faciat ẽt electus ad
officium legationis compellit̃ acceptare.l.sciendum.§.fi.ff.ꝺ le
gatio.Idem ẽt in eo qui eligitur ad rectoriam loci compellitur
acceptare.in auctẽ.de defenso.ciui.§.interim.Idem in electo
ad officium iudicandi.d.l.munerum.§.iudicandi,⁊ no.in.c.pa
storalis.de offi.ordi.intantum qꝺ potest inuitus extrahi ꝺ do
mo vt acceptet.tex.est fin.in.l.ex omnibus.C.de decu.li.x.qꝺ
est mirabile ad limitationem.l.pleriqꝫ.ff.de in ius voc.posset ta
men tanta esse vtilitas priuata quod quis haberet iustam cãm
recusandi ⁊ ista menti commenda,⁊ per ista cuꝫ laude Dei sit
finis presentis Tractatus. Laus Deo.

F I N I S

Gondisalui Uilladiego cau⸗

sarꝫ olim palatij Apostolici Auditoris Tractatus,
de origine,ac dignitate,⁊ potestate.S.R.
E.Cardinalium,eiusqꝫ Uicecan⸗
cellarij in Epithoma nu⸗
per redactum.



S V M M A R I V M

1 Cardinalium institutio vnde originem habent.
2 Cardinales ad quid instituti fuerint.
3 Cardinalium genera tria sunt.
Cardinalis Hostiensis alijs dignior est.
Episcopi cardinales non denominantur per titulum,secus in
presbyteris cardinalibus.
4 Cardinalis sine titulo esse potest.
5 Episcopus non cardinalis an assumatur in titulum presbytera
lem cardinalatus.
6 Papa cardinalibus scribens quomodo eos appellet.
7 Cardinales in suis titulis iurisdictionem episcopalem habẽt.
8 Cardinales faciunt collegium.
9 Cardinales sunt pape coadiutores.
10 Cardinalium consilia libera esse debent.
11 Cardinales pars corporis pape dicuntur.
12 Cardinales pape assistere debent.
Et vnde dicantur.
13 Cardinali sine licentia sanguis non minuitur.
14 Cardinales presbyteri ⁊ diaconi pape fidelitatem non iurant,
alij sic.
15 Cardinales cauere debent,ne male consulendo papam erra⸗
re faciant.
16 Cardinales videntes aliquid esse in ecclesie preiudicium tace
re non debent.
17 Cardinalis ad episcopatum postulari non elligi debet.
18 Cardinales soli papam elligunt.
Imperatori quare alias fuit data potestas eligendi papam.
Imperator in spiritualibus se non intromittit.
19 Papa successorem sibi eligere non possit,⁊ quare.
20 Papa cum cardinalibus in vita de eligendo successore tra⸗
ctare potest.

21 Cardinales

21 Cardinales quare in conclavi in communi stare debeant nullo pariete intermedio.
22 Pactum an valeat super electione pape.
23 Cardinales absentes post obitum pape per decem expectantur dies.
Papa an & quando a duabus partibus vel a maiori parte cardinalium eligatur.
24 Electus in papã a voce quã alteri dedit recedere potest & electioni de se facte addere.
Cardinalis quilibet in electione pape tres nominare potest.
25 Pape electio non vitiatur, licet cardinales eligentes excommunicati sint.
26 Cardinalium collegium in vno tantum remanere potest.
Quid si omnes perirent.
27 Cardinalis in electione pape voci sue renuntiare potest.
28 Electio per metum facta non valet.
Matrimonium metu contractum non valet.
29 Voluntatis latitudo impediri debet.
Metus levis in electione pape sufficit.
30 Cardinales ne in electione pape erretur providere debent.
In papam eligendus qualis esse debeat.
31 Cardinales vnum de collegio potius q̃ alium eligere debẽt.
Electus a duabus partibus cardinalium pro papa habendus est, limita vt ibi.
32 Papa ius naturale vel divinum tollere non potest.
Electio pape, licet simoniacha non vitiatur.
33 Electio pape habentis vxorem valet.
Matrimonium spirituale sine electi consensu non contrahit.
Monachus Abbate invito in papam eligi non põt, & quare.
34 Iurisdictio papalis sede vacante in cardinalium collegium non transit.
35 Cardinales intrusum in papatu excommunicare possunt.
Cardinales sede vacante quando legatum creare possint.
Cardinales sede vacante novum cardinalem creare non possunt, nec legatum revocare.
36 Papa sine cardinalium consilio ardua non explicat.
37 Papa iniustitiam alijs facere non debet.
38 Papa sine cardinalium consensu sine iusta causa res ecclesie non alienat nec in turpes vsus convertit.
Papa rerum ecclesie est dispensator & non dominus.
39 Cardinales hodie in privilegijs pape non se subscribunt, olim secus.
40 In cardinalem eligendus qualis esse debeat.
Papa cum cardinalium consilio ardua determinat.
41 Papa in cardinalem ob sanguinem aliquo modo summi non debet.
42 Cardinales cavere debent, ne suo exemplo alios corrũpant.
43 Cardinales quomodo in cibo & potu se habere debeant.
44 Religiosi effecti cardinales habitũ sue religionis defferre tenentur, & que alia servare teneantur & que non.
45 Cardinales in familia & pompa domus humilitatem servare debent.
Clerici fructus beneficiorum, qui sunt pauperum, consumentes restituere tenentur.
46 Cardinalibus maxima Reverentia debetur ideo Reverendissimi dicuntur.
47 Cardinales de beneficijs tantum habere debent vnde vivere possint.
48 Cardinales honestam familiam secum habere debent.
49 Cardinalis legatus absens sibi confessorem elligit.
Cardinalis de rebus intuitu persone acquisitis testari potest, secus si ecclesie intuitu.
50 Consuetudo concedens cardinalibus testandi facultatem non valet.
51 Cardinalis a papa licentiam testandi habens sine causa de rebus intuitu ecclesie acquisitis in foro ɔsciẽtie tutus nõ ẽ.
52 Cardinalis vbi sepeliri debeat.
Episcopus vbi sepeliri debeat.
53 Cardinales in suo habitu speliendi sunt.
Cardinalium exequie quando p̃ eorũ heredes fieri debeant.
54 Cardinalatum appetere non licet.
55 Cardinalis quo ad administrationem ep̃o maior est.
56 Cardinali nõ episcopo maior est episcopus in ordinatione.
Et quare papa se episcopum appellet.
57 Dispositio vel lex de clericis loquens an & quando cardinales comprehendat.
58 Princeps quo ad vim directivam lege arctatur.
59 Cardinalium cetus senatorum cetui equiparatur.
60 Cardinales legati mare transeũtes vestibus rubeis, palafreno albo, freno, & calcaribus deauratis vtuntur.
61 Cardinali non creditur si dicat sibi aliquid specialiter concessum, quod in generali legatione non comprehenditur.
62 Cardinali creditur, si delegatum pape se dicat.
Cardinales in curia residentes a residentibus in suis beneficijs excusantur, & quare.
63 Cardinalium familiares excusant̃ a residentia in suis beneficijs facienda.
Cardinales contra offensores suos privilegiati sunt.
64 Cardinalis obvians ducto ad mortem eum a morte liberare potest nisi in tribus casibus.
65 Cardinalis delegatus pape alijs suas vices delegat, diffinitiva sententia sibi reservata.
66 Cardinalium collegium fame potest infames restituere.
Cardinales presbyteri insignijs episcopalibus vtuntur, & minores ordines conferunt.
67 Cardinalis legatus in exemptos iurisdictionem habet.
68 Cardinalis legatus excommunicatos pro manuum iniectione etiam enormi absolvere potest.
Et beneficia conferre potest.
69 Cardinalium appellatione veniunt cardinales sancte Romane ecclesie.
70 Vicecancellarius ob humilitatem non vocat se cancellarius.
Officia principalium post papam in curia Roma. sunt tria.
71 Vicecancellarius administrationi iustitie preest.
Camerarius erario pape & ecclesie patrimonio preest.
Penitentiarius exercitio curie penitentialis preest.
Vicecancellarius camerario, & penitentiario maior est.
72 Vicecancellarij officio vero audientie sacri palatij ptinet.
73 Vicecancellarius operaʒ dare debet, vt locus iudicij debite regatur.
74 Vicecancellarius omnes causas que sunt de communi iustitia committere potest ad curiã devolutas, & causas beneficiorum etiam ad curiam non devolutas.
75 Vicecãcellarius signaturas pape offendit eas interpretãdo.
76 Vicecancellarius per regulas cancel. multas habet facultates a papa concessas.

¶ Prima questio, in qua queritur vnde habuit ortum Cardinalatus dignitas.



1 Institutio Cardinalium † figuraliter habuit ortum ab institutione Divina, exemplariter autem a Christo.

¶ Expressa autem fuit facta tempore Põtiani, & Marcelli Ro. po. propter baptisma, & sepulturas mortuorum.

¶ Secunda questio, in qua queritur de necessitate huius dignitatis.

2 ¶ † Principalius tamen fuerunt cardinales instituti ad cooperandum Ro. po. in gubernatione totius vniversalis ecclesie, & consulendum in quo potissimum est eorum officium, & papa, qui habet ex Divina Institutione supremam potestateʒ in ecclesia Dei, & ad quem gubernatio tanq̃ ad caput pertinet, necesse habuit ex divina eadem Institutione saltem figuraliter & exemplariter cooperatores, & consultores sibi iniungere, naʒ integrum est iudicium, quod plurimorum sententijs ɔfirmat̃.

¶ Tertia questio, in qua queritur de distinctione Cardinalium.

3 ¶ † Cardinalium triplex est distinctio, nam quidam sunt. Episcopi, quidam presbyteri, & quidam diaconi.
¶ Cardinalis Host. inter ceteros cardinales dignior est, ipse eniʒ primus post papam sedet in generali concilio, papam consecrat, & imperatorem inungit.
¶ Episcopi cardinales non denominãtur per titulũ, sed sim-

pliciter, Presbyteri autez Cardinales sic. Solus tñ Cardinalis Basilice. xij. Apostoloꝝ, quamuis sit Presbyter, sine titulo denominat̃, quod etiam est in diaconis Cardinalibus.

4 ¶ † Potest etiã cardinalis esse sine titulo, ꝛ hoc cõtigit petro columne, qui existens diu sine titulo, vocabat se. s. Ro. ec. cardinalẽ, donec adeptus fuit titulũ. s. Angeli, quem obtinuit ante de eo factam depositionẽ, nam primo fuerunt cardinales, quam tituli essent eis assignati, ꝛ ideo quandoqꝫ dicunt̃ simpliciter cardinales.

5 ¶ † Olim Episcopus, qui non erat cardinalis, non assumebatur in titulum presbyteralem cardinalatus, hodie autem aliter obseruatur.

6 ¶ † Propter mixturam Episcoporum, que est inter cardinales, qñ Papa scribit, vel loquitur eis in cõmuni, appellat illos fratres, qñ in particulari epos fratres, ceteros vero filios.

7 ¶ † Cardinales in titulis suis iurisdictionem habent episcopalem, ꝛ ideo vicarius vrbis nõ cognoscit de causis subditoꝝ titulis cardinalium.

¶ Quarta qõ, in qua queritur, an cardinales faciant collegium.

8 ¶ Cardinales faciunt collegiũ, ꝛ dr̃ sacrum, quod patet, nam arcbam habent cõmunem, ꝛ specialem camerariũ loco sindici, qui oblata inter eos diuidit, tota die cõmuniter conueniunt, que omnia sunt collegij signa.

¶ Quinta questio, in qua queritur in quo versetur cardinalium officium.

9 ¶ † Cardinales sunt coadiutores, ꝛ cooperatores Ro. po. ꝛ ꝯsilijs oportunis sibi assistũt in gubernatiõe totius vl'is eccle.

10 ¶ Consilia cardinalium debent esse libera, ita ꝙ nõ sit in eis aliqua ꝺ illis quatuoꝛ passionibus, que humanũ solent iudiciũ ꝑuertere, ꝛ animã captiuare vcꝫ timoꝛ, odiũ, amoꝛ, aut cupiditas habendi, ꝛ debent esse matura, ꝛ considerata.

¶ Papa debet vota cardinalium, ꝛ consilium eoꝛum intendere, ꝛ ex illis finalẽ resolutionẽ sibi reseruare.

11 ¶ † Papa nõ debet ꝑmittere cardinales a se separari ꝑꝑ eorum ꝯsilium habendum, sed cõtinue debet cũ eis versari, nam collaterales ei, ꝛ de latere eius, ꝛ pars coꝛporis ipsius dicũt̃.

12 ¶ † Cardinales debent assistere Pape, in curia Rom. continue cõmorantes, ꝛ inde dicti sunt a cardine, qꝛ queadmodũ ĩ cardine vertitur hostiũ, ita in eis vertitur administratio, ꝛ gubernatio totius vniuersalis ecclesie.

13 ¶ Papa, qꝛ dꝫ adhibere maximam diligentiã de salute cardinalium, ideo si cardinalis infirmetur, nõ sibi sanguis minuit̃ sine eius Pape expressa licentia.

14 ¶ † Cardinales presbyteri, ꝛ diaconi tempore assumptionis sue, Pape nõ prestant iuramentum fidelitatis, qꝛ sunt mẽbra ipsius, ꝛ a seipso papa nõ exigit, episcopi autẽ cardinales tale iuramẽtum prestãt, nõ qꝛ sint ab hac vnitate seclusi, sed tanq̃ ceteri Episcopi.

15 ¶ † Cardinales diligẽter cauere dñt, ꝛ attẽdere ne male cõsulendo papã errare faciant, nam imputatur male consulenti, sicut male facienti, qꝛ vbi consilium dat causam delicto tenet̃ consulens sicut faciens. Quod procedit, nedum si scienter, ſꝫ etiam si ꝑ ignoꝛatiam male cõsulerēt, nã acceptando illud officium, quod principaliter (vt dictum est) in consulendo versatur tacite videnr̃ fateri se esse peritos, ꝛ sufficientes ad illud, vnde imputatur eis, si aliquid postea per imperitiam faciunt.

16 ¶ † Cardinales, qñ vident aliquid tendere in pernitiem ecclesie, vel alias esse iniustum, tacere nõ debent, sed expresse ꝯtradicere, alias peccant. Nam tacẽtes hoc casu cum ad hoc sint assumpti, vt recte consulant, cẽsent̃ id quod agitur, approbare, ꝛ error, cui non resistitur, approbatur.

17 ¶ † Cardinalis ad Episcopatum debet postulari, ꝛ non per viam electionis assumi, qcqd dixerint nonnulli doc.

¶ Episcopus dr̃ alligatus vinculo matrimoniali sue ecclesie, ꝛ ideo non possunt eligentes in eum consentire tanq̃ in alienum maritum, ꝛ ideo ꝯfugiunt ad subsidium postulationis.

18 ¶ † Cardinales. s. Ro. eccle. indistincte soli papã eligunt nouissime ex conciliorum auctoritate.

¶ Olim per papaꝫ fuit data potestas eligendi Roma. ponti. Imperatori, ꝛ hoc factum exitit ad reprimẽduꝫ insultus hereticorum, ꝛ scismaticorum.

¶ Impatores postea renũciauerunt omnibus priuilegijs sibi concessis super dicta electione, ꝛ Ludouicus imperator hanc facultatem Ro. po. cõcessit, ꝛ in euꝫ transtulit.

¶ Auctoritate postea Nicolai pape fuit inductum vt electio Ro. po. non a cardinalibus solũ, verũetiam ab alijs religiosis clericis fieret, nouissime autem auctoritate cõciliorum soli cardinales eligunt, vt dictum est.

¶ Impator, vel alij laici nõ dñt se intromittere in sp̃ualibus.

19 ¶ † Papa nõ potest post moꝛtem suam sibi eligere successorem, ꝛ ꝑ cõsequens illa vice tollere a cardinalibus facultatem eligendi, quia statum vniuersalis ecclesie immutare nõ potest neqꝫ electionem pape, que tangit vniuersalem ecclesiam sine iusta, ꝛ notoria causa immutare, ꝛ si hoc faceret, non esset sibi parendũ, ꝛ ideo sine causa nõ posset priuare collegium cardinaliũ facultate eligẽdi Ro. po. eãdẽ ꝑtatẽ i alios trãsferẽdo.

20 ¶ Papa in vita põt tractare cum cardinalibus de eligendo successoꝛe etiam nominando personam, que sibi apta videtur.

¶ Cardinales de consensu pape in cõi inter se possunt tractare de electione Ro. po. dũmodo non deliberent de persona, nec pactis, vel promissionibus ad certum quid se obligẽt.

21 ¶ Propter cõuenticula, ꝛ damnabiles tractatus tollendos fuit prouisum, ꝙ in conclaui non fieret aliqua separatio ꝑ parietes, sed omnes cardinales essent palam in communi.

22 ¶ † Quamuis super electione Ro. po. pacisci non liceat, tñ si iusta de causa hoc facerent, talia pacta valerẽt, neqꝫ paciscentes punirentur.

¶ Olim tractatus electionis vsqꝫ ad tertium diem post moꝛtem pape differrebat̃, hodie tamen statim post moꝛtem ipsius tractatum facere licet.

23 ¶ Cardinales absentes post moꝛtem pape per. x. dies expectantur, postea non.

¶ Electio Ro. po. est ab oĩ forma iuris exempta. sufficit eniꝫ ꝙ a duabus partibus cardinalium sit aliquis nominatus.

¶ Ad hoc vt ad illas duas partes cõmodius perueniri possit, optima est pratica, ꝙ cardinales oꝛdinent inter se, quando conueniunt ad electionem, ꝙ valeat electio facta a maioꝛi parte, nam tunc electus a maioꝛi, censebitur electus ab omnibus.

¶ In electione Ro. po. accessus hꝫ locũ pẽdente scrutinio, ꝛ dicitur pendere, donec de ꝯsensu cardinalium fuerit ruptum, vel ad alios actus diuertant, secus tamẽ in alijs electionibus.

24 ¶ Ipsemet, qui est electus in papam, potest recedere a voce, quam dedit alteri, ꝛ accedere ad electionem de se factam, vt ꝑueniatur ad illas duas partes.

¶ Quilibet cardinalis potest in electione nominare tres, in quos cõsistit, ꝛ quilibet nominatoꝝ vnã vocẽ acquirit ita ꝙ hac voce computata si habuerit duas partes, obtinebit, si tamen hac voce computata quilibet nominatoꝝ haberet duas ꝑtes, tunc primo nominatus obtinebit.

25 ¶ † Cardinales eligentes papam, ẽt si sint excommunicati, vl alias inhabiles, non propter hoc vitiatur electio.

¶ Etiam si cardinales sint negligentes in eligendo Ro. po. ad nullum alium illa potestas deuoluitur, quia iure non reperitur expressum.

26 ¶ † Si omnes cardinales deficerent, vno tantum remanente in illo ius collegij remaneret.

¶ Sed si omnes perierint, tunc electio Ro. po. est per generale concilium fienda, ꝛ isto casu concilium congregatur ꝑ imperatoꝛem, lꝫ alias sine papa congregari non possit.

27 ¶ † Cardinalis potest renũtiare voci sue in electiõe Ro. po. quicquid dixerit Host. in. c. cum pridem de renun.

¶ Cardinales cauere debẽt nec in tali loco ad electionem cõueniant vbi non habeant plenam eligendi libertatem, cum electio debeat esse libera.

28 ¶ † Si electio sit facta per metum, cum libera esse debeat, ipso iure non valet, sicut de matrimonio dicitur.

¶ Matrimonium debet habere liberum consensum, vnde si metus intercedat pro eo, ꝙ libertas tollitur, contractus matrimonij ipso iure non tenet.

29 ¶ † Latitudo voluntatis impediri non debet, ꝛ ideo siue electores compellantur eligere quem certum, siue de certo genere idem est, cum in vtroqꝫ casu eadem militet ratio, cum volũtas debeat esse libera.

¶ Quamuis metus alias debet esse talis, qui cadere possit in constantem viruꝫ, ad hoc vt excuset, tamen in electione pape sufficit leuis metus.

30 ¶ † Cardinales debent pro viribus elaboꝛare ne in electione eius,

eius qui supra omnes constituitur, erretur, alias male eligentes cum sint in culpa, sibi attribuant quicquid electus in male administrando committit.

¶ In papam eligendus dz cunctos ceteros charitate, scientia sanctitate, constantia, & discretione precellere, & si oẽs predicte, & similes qlitates in vno nõ reperiantur, sed vnus vnã, alius aliaz habet, eligendus foret, qui haberet qualitates, que magis necessarie sunt ad ecclesie gubernationem.

31 ¶ †Cardinales potius debent eligere vnum de collegio in papam, q̃ alium extra dummodo idoneus ibi reperiatur, & hoc licitum est facere, etiam si extra magis idoneus reperiretur.

¶ Sufficit eligere vnum de collegio, qui idoneus sit, licet idoneor ibi reperiatur, & ista idoneitas non debet considerari simpliciter, sed secundum quod. i. quantum ad ecclesie regimen, & gubernationem.

32 ¶ †Electus a duabus partibus cardinalium, talis, non obstante aliqua exceptione, habendus est pro Ro. po. hoc tamen intelligendum est, quãdo exceptio insurgeret de iure positiuo, secus tamen si descenderet ex iure naturali, vel diuino, vtputa si electus esset hereticus, furiosus, & similia, qui etiam si papa vellet, ius naturale, vel diuinum tollere non posset.

¶ Etiam si quis sit electus in papam per simoniam, non per h vitiatur electio de eo facta, vt dicatur nulla, cardinalis tamen, q eum per simoniam eligit, conuictus de hoc deponitur. Hoc tamen hodie correctum est.

33 ¶ †Habens vxorem si eligitur in papam, tenet electio de ipso facta, & si illa non potest induci ad continentiam, tenebitur maritus papa ei debitum reddere.

¶ Matrimonium spirituale non contrahitur sine consensu electi, & ideo infertur, q monachus, qui non habet neq velle, neq nolle, & sic consensum habet alligatum in manu Abbatis, quem vice Dei posuit supra caput suum, non potest, absq Abbatis licentia, & inuito eo eligi in papam, & si eligatur, non acquirit ius papatus, nisi Abbatis consensu accedente.

¶ Sexta questio, in qua queritur quam potestatem, seu iurisdictionem babeat collegium cardinaliũ sede vacante.

34 ¶ †Iurisdictio papalis non transit in collegium cardinalium sede vacante, neq in aliquo possunt se intromittere, nisi occurreris casus tante necessitatis, cui oporteret sine dilatione occurri, additur etiam eis facultas subrogandi camerarium, & penitentiarios.

35 ¶ Cardinales possunt excõicare eũ, qui se intrudit in papatu.

¶ Etiam in casibus, in quibus possunt se intromittere, sede vacante, cardinalẽ Legatũ creare ad eos expediendos possunt, si per alium negocio commode consuli non possit, & eum etiam inuitum extra curiam mittere, nam cum a iure talem potestatẽ habeant, videntur per consequens omnem necessariam compulsionem, & remedium ad hoc habere.

¶ Cardinales non possunt sede vacante nouum cardinalẽ creare, neq Legatum a papa creatum reuocare.

¶ Septima questio, in qua queritur, an papa possit ardua expedire sine consilio cardinalium.

36 ¶ †Papa non debet ardua expedire sine consilio cardinaliũ, & ita etiam se habet consuetudo.

¶ Tamen si secus faceret, non ideo dicendum esset illud nõ valere, cum ipse habeat plenitudinem potestatis, & sit supra omnia iura positiua, & sic quemadmodum & iuri, ita & consuetudini derogare possit.

¶ Sed tamen papa hoc facere non deberet, quia non debet vti illa plenitudine potestatis, quam habet indifferenter, sed tantũ vbi iusta causa intercedit.

37 ¶ †Papa nõ dz iniustitiam alijs facere, cũ sit positus ad iura reddendũ, ne inde proueniat iniurie, vnde iura nascuntur.

¶ Et secundum premissa intelligẽdũ est illud, quod tenuit Hostien. vcz, q solus Papa non possit deponere cardinalem, vel non consueuerit eum sine consilio cardinalium excommunicare. & illud quod dixit Arcbi. q Papa non possit alienare rem ecclesie sine consensu cardinalium, nam omnia ista intelliguntur. i. non debet, non q non possit.

38 ¶ †Neq cum consensu cardinalium papa potest sine iusta causa alienare, nec res ex ecclesia prouenientes in turpes vsus conuertere, vel consanguineis suis dare, vt eos diuites faciat, vt palatia cõstruat. & si sec⁹ fecerit, mortaliter peccat, & grauius q̃ alij quo magis ei incũbit ex exemplo alijs viã rectitudinis ostẽdere.

¶ Quamuis enim res ecclesie sint eius, vt principalis dispensatoris, non tamen sunt eius, vt domini, & possessoris.

39 ¶ †Cardinales, lz olim in priuilegijs pape se subscriberent, tamen hodie secus est.

¶ Octaua questio, in qua queritur qualis esse debeat eligendus in cardinalem.

40 ¶ †Eligendus in cardinalem qualis esse debeat, & postea qualem se prebere, demonstrant iste doc. in. viij. q. prin. ij. & iij. col. & etiam dicit, q iuuenes ad cardinalatum non sunt apti, cum careant experiẽtia, que summopere in cardinalibus requiritur ad bene consulẽdũ, nã qui expertus non est, pauca recognoscit.

¶ Quanteq literature, prudentie, & circunspectionis debeant ẽt esse, ex eo cognosci potest, cum papa omnes arduas questiones eorum consilio determinare debeat, & sic eorum consilio tota vniuersalis ecclesia regatur, & gubernetur.

41 ¶ †Papa neminem dz assumere in cardinalem pp sanguinez, aut carnem, exemplo Moysi, qui non filios secundum carnem, sed eum, quem spiritum Dei habere cognouit, in populi administratione prefecit.

¶ Quia per sinistra consilia multa aduersa contingere possunt ideo aduertendum est in electione Cardinalium, quorũ hoc est officium, vt illi qui eligunt, summe integritatis sint.

¶ Nona questio, in qua queritur qualiter cardinales se habere debeant in conuersatione.

42 ¶ †Cum id qđ a prelatis agitur, facile a subditis trahatur in exemplum, cauere debent cardinales ne suo exemplo alios corrumpant, qr eorum damnationi communicarent, & tot mortibus ipsi essent digni, quot mala exẽpla ad alios transmitterent.

43 ¶ Cardinales quomodo in cibo, & potu se modeste habere debeant, apparet. xxxv. di. per totum. & xliiij.

¶ In vestibus autem vtuntur pileo rubeo, ad designandum, q sunt parati effundere sanguinem suum pro defensione nominis christi, & fidei christiane. & Cõstantinus eis concessit, q pretiosis vestibus vti possint, non autem ad pompã, sed ad laudẽ Dei sed cultui vestium actionis ornamenta conuenire debent.

44 ¶ †Religiosi effecti cardinales, tenentur deferre habitum sue religionis, per nullam enim dignitatem religiosus dimittit habitum religionis, nisi per papatum.

¶ In alijs autem obseruantijs religionis incompatibilibus cuz cardinalatu non tenentur, vtpote ad obedientiam, cum sint immediate pape subiecti, ad alia vero compatibilia tenẽtur, vt seruare castitatẽ, & paupertatem, ad ieiunia autem, & non esum carnium, & lineam camisiam non deferendam, quatenus commode & sine scandalo aliorum facere possint.

¶ Eximuntur ẽt in officio Diuino, qr tenentur sequi officiuz ecclesie Roma. cui cardinales debent se conformare, & non religioni, sed ecclesijs suis acquirunt.

¶ Religiosi cauere debent, ne huiusmodi dignitates procurent pp acquirendam libertatem, aut ambitionem honoris, sed tantum propter Deũ, & maiorẽ vtilitatẽ ecclesie impendendã, alias censerentur fractores voti, qđ in professione fecerunt.

45 ¶ †Cardinales in familiarum apparatu, & pompa domus humilitatem potius, q̃ superbiam sequi oportet, in his autem vsus, & consuetudo bonorum viroꝝ, qui sue dignitatis, & professionis sunt, inter quos viuunt, & conseruantur attendenda est, habetur tamen distinctio nobilitatis, & doctrine.

¶ Non est mirandum, si aliqua pompa permittatur, & hoc contrarium videat̃ primitiue ecclesie, nã status ecclesie hodie alius est, & honor eius etiam augumentatus est.

¶ Quicquid ecclesiastici viri de fructibus beneficiorum voluptuose, vel in vsus illicitos consumunt, restituere tenentur, nam pauperum sunt.

46 ¶ †Cardinalibus propter summam eorum dignitatem maxima reuerentia exhiberi debet, vnde Reuerendissimi dicũtur, & hoc procedit siue mali, siue boni sint, nam si mali propter excel-

lentiam dignitatis, si boni propter dignitatem, & personam, nam bonus prelatus dupliciter est honorandus. Sciant tamen cardinales quod prelationes ecclesiastice precipuum fundamentum in humilitate habent.

¶ In publico autem prelatus debet maiestatem sue dignitatis ostendere, in camera, ut socius cum inferioribus se gerere.

47 ¶ †Cardinales, sicut ceteri clerici, de beneficijs tantum habere debent, ut commode sustentari valeant. & si depositionibus, aut beneficijs residentiam non requirentibus, eis provideri posset, tutius esset, quia nullum dispendium ecclesijs propter eorum absentiam immineret. Si tamen iuxta eorum necessitatem de predictis subveniri non posset, tunc dispensative plura etiam incompatibilia usque ad sufficientiam obtinere debent.

48 ¶ †Cardinales debent secum habere honestam familiam. iuxta illud cum sancto sanctus eris, & eo maxime cum soleant familiares ad dignitates, & beneficia promovere. Debent enim tales habere, in quos sine periculo anime possint talia beneficia collocare, non tamen per hoc infertur, quod principaliter debeant dare propter servitium beneficia, nam tunc simonia saltem mentealis committeretur, si cardinalis confereret beneficium alicui familiari principaliter propter servitium, & idem esset ex parte familiaris, si principaliter serviret domino propter habenda ab eo beneficia. Secundario tamen si ista considararentur, tunc non esse simonia, nec aliquid illicitum, dummodo persona familiaris sit digna, & servitium, quod impendit sit honestum, predicta sunt intelligenda hoc modo, videlicet, quod huiusmodi obsequium non debet excitare ad conferendum beneficium, sed ad cognoscendum merita prestantis obsequium, quibus cognitis dandum est beneficium pro ipsius meritis, non pro servitio, dummodo predicta in pactum non deducantur, quia tunc simonia esset expressa.

¶ Servitium impensum prelato censetur impensum ecclesie, & ideo de rebus eius mobilibus prelatus aliquid potest servitoribus elargiri.

49 ¶ †Cardinalis, si ex causa legationis absfuerit, sibi potest eligere confessorem, alias cessante tali, vel simili necessitate, debet a papa licentiam eligendi obtinere, quod secus est in episcopo cardinali.

¶ Cardinalis libere testari potest de illis rebus, que intuitu persone acquisiuit, secus autem de illis, que acquisiuit intuitu ecclesiarum.

50 ¶ †Consuetudo, que gravamen ecclesijs inducit, a iure reprobatur, & ideo non valeret, seu induci posset consuetudo, que concederet facultatem testandi Cardinalibus, seu alijs Prelatis de rebus acquisitis intuitu ecclesie, nisi forte testarentur in minimis, quia tunc posset salvari opinio Innocen. in capi. in officijs de testamentis.

51 ¶ †Cardinalis, qui habuit licentiam testandi a Papa de rebus intuitu ecclesie acquisitis, quamvis sit tutus, quo ad forum iudiciale, quia de factis Pape nullus iudicare potest, non tamen est tutus, quo ad Deum, si papa sine causa dedit.

52 ¶ †Cardinalis sepeliendus est in eo loco, ubi sepulturam elegit, & ultra quam unicuique regulariter sit licitum sepulturam sibi eligere, confirmatur etiam hoc, quia episcopus etiam potest eligere sepulturam extra cathedralem ecclesiam.

¶ Si autem decessit non electa sepultura, tunc sepeliri debet in ecclesia tituli sui, in qua iurisdictionem habet episcopalem, ut dictum est, quemadmodum dicimus de episcopo, qui non electa sepultura decessit, nam in sua cathedrali ecclesia sepeliendus est.

53 ¶ †In sepeliendis cardinalibus quo ad sepulturas, & pompam exequiarum, attendendus est mos, qui servatur, & sepeliri debet in eo habitu, qui eis, viventibus ipsis, competebat.

¶ Exequiarum vero impense fiunt per heredem, si ad huiusmodi onera sufficeret, si vero non, vel alias heredem non haberent eorum ecclesia ad huiusmodi onera tenetur, sed omnibus istis deficientibus, tunc camera Apostolica teneretur, sicut tenetur in vita eos sustentare, si egeant.

¶ Decima questio, in qua queritur, an licitum sit appetere cardinalatum.

54 ¶ †Cardinalatum appetere, vel ad illam dignitatem consequendam operam dare non licet, quoniam dignitatem illicite quis apetit, & magis illicite petit, aut procurat, quia nullus debet ad prelationem suo appetitu pervenire, sed solum dei iudicio.

¶ Undecima questio, in qua queritur, an episcopus sit maior cardinali, & cui eorum maior reverentia debeatur.

55 ¶ †Cardinalis maior est episcopo, quo ad administrationem, nam cardinales faciunt unum corpus cum Papa in gubernatione universalis ecclesie, & ita intelligenda sunt omnia iura, que dicunt, & induci possunt, quod Cardinalis sit maior episcopo.

¶ Sed episcopus maior est cardinali non episcopo in ordinatione, nam supra episcopalem nullus est ordo, & ideo papa appellat se episcopum.

56 ¶ †Et ex istis elicitur decisio, cui sit maior honor exhibendus nam in celebratione pontificalium officiorum maior honor episcopo exhiberi deberet, quam Cardinali, qui non est episcopus, quia in illis maior est illo. In alijs vero publicis honoribus, & ecclesiasticis provenientibus secus esset ex supra deductis.

¶ Cardinalibus, quia dignitatem suam auxerunt, maxima laus est, nam & etiam preses provincie debet ingenio dignitatem suam augere, dicit Iureconsultus.

¶ Duodecima questio, in qua queritur, an in generali dispositione comprehendantur cardinales.

57 ¶ †Generalis dispositio, vel lex loquens de clericis includit etiam cardinales, si privilegiative loquatur, utpote illi, qui in vinea domini laborantes, & Ro. po. cooperantes, maioribus debeant attolli favoribus.

¶ Si tamen dispositio loquatur, penam imponendo, & tunc, aut odium est rationabile, & extenditur ad Cardinales, aut est irrationabile, & tunc, aut non loquitur generaliter, & Cardinales non comprehenduntur, aut loquitur generaliter, & tunc etiam Cardinales comprehenduntur, cum sint subiecti Pape, & lex generaliter loquens omnes subiectos comprehendat, nec propter eminentiam dignitatis excusantur, quin legibus astringantur, cum hoc solius Principis sit, ut legibus sit solutus.

58 ¶ †Quinimmo, & ipse Princeps arctatur lege, & si non, quo ad vim coactivam, saltem quo ad vim directivam. Unde si Papa facit contra canonem, licet non ligetur pena temporali per canonem inflicta, quia tamen ratio si naturalis est, super qua lex fundata est, illum ligat, peccat contra faciendo.

¶ Et notandum est, quod ubicunque ageretur de violando privilegio Cardinalium, quantumcunque generalis dispositio esset, tamen non comprehenderet eos, nisi specifica de ipsis mentionem faceret.

59 ¶ †Et ideo cum cetus Cardinalium amplissimo senatorum cetui equiparetur, & eisdem gaudeat privilegijs, & iure cautum sit, quod senatores ad extraordinaria munera, & alias similes impositiones non teneantur, dicendum est, quod sub quacunque generali impositione decime, vel subsidij, vel similium extraordinariorum munerum, non includantur cardinales, nisi de eis nominatim, & specifice mentio fiat.

¶ Decimatertia questio, in qua queritur de privilegijs cardinalium.

60 **Cardinales †ut Legati** sedis Apostolice mare transeuntes utuntur vestibus rubeis, palafreno albo, freno, & calcharibus deauratis, & sine litteris Cardinali creditur, asserenti se Legatum sedis Apostolice. Secus est in alijs nuntijs, & legatis, Quia illis non creditur, nisi facultatem suam notam faciant.

61 ¶ †Cardinalis, si diceret aliquid sibi per specialem facultatem esse

esse concessum, quod in generali legatione non comprehendit, non creditur sibi, nisi per literas fidem plenam faciat. Si tamē pluries huiusmodi actus fecerit, presumitur, q habuerit man datum, & sua gesta valent.

62 ¶ † Cardinalis, si asserat se delegatum Pape, sibi credendū est, si tamen attestaretur vltra generalem commissionem in pre iudicium partis, non esset sibi credendum.

¶ Cardinales in curia romana residentes excusantur a residētia in suis beneficijs facienda, cum enim assistant Pape, & sint eius cooperatores in gubernatione vniuersalis ecclesie, singulis ecclesijs seruire intelliguntur, & in suis beneficijs residere censentur.

63 ¶ † Familiares etiam cardinalium excusantur a residētia suorum beneficiorum, nam & ipsi hoc priuilegio gaudent, & sic de consuetudine obseruatur, non quia ipsi de iure habeant, sed q singulariter super hoc cardinalibus fuerit concessum.

¶ Cardinales sunt priuilegiati cōtra offensores suos, & si sunt episcopi, etiam quo ad decretum videlicet, vt in sententijs generalibus suspensionis ipsi non includantur, & gaudent priuilegijs, quibus Episcopi, que multa sunt, licet super hoc iste doctor satis dubitet.

¶ Habent etiam priuilegium pro suis familiaribus continuis comensalibus, vt in officio diuino possint se conformare cardinalibus.

64 ¶ † Item si cardinales obuiant ei qui ducitur ad mortem, habent ex consuetudine priuilegiū, q possint eum a morte liberare, q tñ fallit in duobus casibus, videlicet in crimine lese maiestatis, & heresis, & in eo, qui delictum geminauit.

65 ¶ † Et q̄uis de stilo curie sit, q delegatus apostolicus, qui in romana curia cognoscit de causa, debeat illam per se cognoscere, & non subdelegare, tamen cardinalis, quando causa ex apostolica dlegatione sibi cōmittitur, delegat vices suas alijs, quo ad audientiam cause, reseruata sibi sententia diffinitiua.

66 ¶ † Collegium cardinalium potest infames restituere fame, nam cum ipsi equiparentur senatoribus, & ideo ecclesia senatuz habere dicatur, & senatores hoc facere possint, nimirum si etiaz ipsis permittatur.

¶ Presbyteri cardinales, licet super sacerdotalem ordinem nullam benedictionem habeant, vtuntur tamen episcopalibus insignijs, & minores ordines conferuntur, & solēniter bñdicūt.

67 ¶ † Cardinalis legatus habet iurisdictionem etiam in exemptos, quam nō haberet alius legatus, nisi a papa hoc illi de speciali gratia concederetur, & ideo electiones episcoporum, & aliorum exemptorum confirmare potest, quod alius legatus facere non posset, nisi specialiter hoc sibi fuisset concessum.

68 ¶ † Item presente legato de latere, minor legatus officiuz suū non exercet, & legatus cardinalis absoluere potest excommunicatos pro violenta manuum iniectione etiam enormi, que sedi apostolice reseruata extaret, & taz in prouincia sibi decreta, q̄ extra, & taz in subditos, q̄ in extraneos, alij aūt non possent.

¶ Et etiam legatus Cardinalis potest conferre beneficia propter prerogatiuaz sue dignitatis, quod tamen alius non posset.

69 ¶ † Quod autem dictum est de Cardinalibus, & eorum priuilegijs, intelligitur de Cardinalibus sancte Romane ecclesie, non Rauenañ. vel Compostelañ de quibus facit mentionem glo. in capitulo pudor, trigesimasecunda questione secūda, & in clementina dignum, de celebratione missarum, & ista sunt, que continentur in prima parte.

¶ Sequitur secunda.

¶ De officio vicecancellarij.

70 Vicecancellarius † propter humilitatē, nō cācellariuz, sed vice se appellat, sicut facit Papa, qui licet sit supremus omnium Christianorū Princeps in terra, tamen ex maxima humilitate, se seruum seruorum Dei appellat. quicquid dixerit cardinalis, & nonnulli alij doctores.

¶ In curia Romana post Papam, sunt tria officia principalia, scilicet Vicecancellarius, Camerarius, & Penitentiarius maior.

71 ¶ † Vicecancellarius preponitur administrationi institie Camerarius erario, & fisco Pape, ac ecclesie patrimonio.

¶ Penitentiarius vero exercitio cure penitentialis.

¶ Inter istos vero vicecancellarius maior est ratione administrationis iustitie, que inter ista supremum obtinet locum, nam principalior est illa pars, que iustitiam colit, & etiam cum tanto quis maior esse dicatur, quanto maioribus, & dignioribus preest, nam honor subditorum, & eminentia eorum auget, & extollit dignitatem superiorum, sed iste preest omnibus principalioribus curie officialibus, ergo ex hoc amplior in eo excellētia arguitur.

72 ¶ † Ad officium vero ipsius pertinet cura, gubernatio, & directio audientie sacri palatij, & cum hoc magni ponderis sit, vtpote vbi supremum tribunal iustitie totius Christianitatis existit, vgilem debet adhibere diligentiam in promouendis dignis viris. Debet enim interesse in auditoriandi examine publico, & secreto, & Pape referre, cuius postea relatione Papa ad auditoriatum promouet, vel diffinit promouere. Unde aduertere debet, ne mala fiat electio, nam ipse de illicitis per eum commissis teneretur.

73 ¶ † Debet etiam operam adhibere, vt locus ille iudicij debite regatur, tam in auditoribus, quam in notarijs, & cursoribus, vnde si in his aliquid indebite committeretur, etiam eo ignorante, non excusaretur, cum hoc inquirere teneatur inuigilare etiam debet circa bullas, vt in expeditione illarum stilus cancellarie seruetur, nam alias bulla falsa censeretur, & etiaz ne ab abbreuiatoribus in illis aliquid illicitum perpetretur.

¶ Eos insuper, qui bullis taxandis, & alijs officijs cancellarie sunt prepositi, taliter debet constringere, q vltra debitum non exigant, aliter ipse teneretur tanquam qui per negligentiam discipliue occasionem delinquendi illis tribueret.

74 ¶ † Habet etiam facultatem committendi omnes causas, que sunt de communi iustitia, dummodo sint ad curiam deuolute. Hodie tamen causas beneficiales potest committere, etiam si ad Romanam curiam non sint legitime deuolute. Debet tamen in his signaturis diligenter attendere, ne aliquid contra ius concedat, cum ipse tanquam inferior non possit tollere ius superioris in aliquo, nisi expresse reperiatur concessum, vel nisi esset de stilo, nam stilus potest augere eius dignitatem.

75 ¶ †, Habet etiam in signaturis Pape, que fiunt per placet, magnam potestatem, quia eas extendit non addendo, sed eius mentem interpretando, cui interpretationi standum est. Unde vt huiusmodi extensiones debite fiant, debet diligenter inspicere quid pars petierit, & quid a Papa sibi fuerit concessum, vt sic recte fiat extensio.

76 ¶ † Habet insuper multas facultates sibi concessas a Romano Pontifice per regulas cancellarie, prout ex his patet, & potest signare supplicationes duorum referendariorum manibus signatas de nouis prouisionibus si neutri, & subrogationibus pro collitigātibus sine restrictione aut determinatione alicuius taxe, iuxta tenorem vnius regule, que loquit̄ indistincte, & sibi istā facultatem concedit, quicquid dixerit Ludouicus Romanus in consilio suo. ccclxxix. per vnam aliam regulam que in contrarium facere videbatur, cui iste Doctor cumulate respondet.

FINIS

Tractatus domini Andree Barbatie siculi legum splendoris de Cardinalibus legatis a latere.

SVMMARIVM

1 Legatus quis dicatur, & eius appellatione qui contineantur. numero. 4.

2 Legatus qualis mittendus.

Petrus de piperno Cardinalis visibiliter a Diabolo in ecclesia fuit occisus.

Legatorum ad regendas prouincias tria sunt genera.

3 Legati de latere qui proprie sint.

4 Ampliatio ad. c. si. de offi. vica. lib. vj.

5 Cardinalis legatus an conferre possit.

6 Frequentia actus quicquam vltra operatur.

¶ Preludium.

TRactaturus de cardinalibus, inquantū mittunt̄ legati de latere principis, tanquã aliqua preludia, † vc3 quis sit legatus
1 ꝛ ſm Spec. in ti. de leg. in prin. est quicunq3 ab alio missus est. l. di. c. presbyterū. xxij. q. j. c. satagendū. iij. q. vj. c. hoc quippe. xcvij. dis. c. nobilissimus. xciiij. dist. c. si qs legatione. j. di. c. insgentiū. l. j. ꝛ. ij. ꝛ l. sciendu3. §. fi. ff. de lega. l. legatus. ff. de offi. ꝓcon. siue mittat̄ a principe siue a papa ad alios, vt. l. diē functo. ff. de offi. asseſſ. siue ab aliqua ecclesia ad papã, in auc. de sanc. epiſ. §. si vero episcopi. siue ab aliqua ciuitate vel ꝓuincia ad ꝑncipē vel ad aliã, vt. C. de lega. per totū. siue a ꝓcōſule. l. obseruare. §. fi. ꝛ. l. legatus. cū. l. seq. ff. de offi. ꝓcon. sed hic capimus legatū prout mittit̄ ad gubernandū certã prouinciam, vt in. c. j. ꝛ in. c. nouit. cū. c. seq. de offi. leg. qui appellat̄ missus dñicus. c. ij. de reg. Sūt et legati oēs epi. nam Christi legatione funguntur, vt late dixi in trac. de prestant. cardi. q. j. ꝛ ēt sacerdotes legati sunt Christi. Unde illoꝝ iniuria ad Christum pertinet cuius legatione fun-
2 gunt̄. c. in nouo. xxj. dis. c. accusatio. ad fi. ij. q. vij. † Et talis d3 legatus mitti, qui in semetipso habeat spiritu3 Dei ꝛ precepta eius in ꝯspectu suo sint, ꝛ qui Moysi. i. pape sit valde notus ꝛ familiaris, id est, in quo sit charitas eius ꝛ legis scientia, vt possint eū audire filij Israel. viij. q. j. si ergo in fi. vñ legit̄ in exod. c. xviij. qđ Moyses viros Deū timētes qbus erat veritas, ꝛ q oderãt munera ꝯstituit tribunos ꝛ centuriones, vt populū iudicarent, quod accurate notabis contra do. Pet. de piperno, qui fuit cardinalis sancte Marie noue, de quo fecit mentione3 glo. in. c. pñti. de offi. leg. lib. vj. ꝛ ibi dicit Pau. vt refert do. Domi. ibi, qđ fuit vnus barataroꝝ, ꝛ fuit occisus a diabolo visibiliter in ecclesia, dū se inclinaret ad vidēdū corpus dñi, ita retulerunt diaboli cuidã sancto Heremite, vt ibi refert Pau. ꝙ pro Deo cauete. ¶ Et hoꝝ legatoꝝ missoꝝ ad regendas prouincias sunt tria genera, qdaz sunt legati ꝯstituti seu missi qbus cōmitit̄ officium legationis, non tñ mittunt̄ de latere pape. vij. q. j. c. placuit, de offi. leg. c. volentes. qdam sunt legati nati. iō ita dicti, qꝛ eis non cōmittit̄ officium legationis, sed ex annexū tali dignitati tale officiū, vt est archieps Canaturiēsis ꝛ similes. de quo per glo. in. c. j. de offi. leg. qdam sunt legati ð latere pape.
3 ꝛ hmōi sunt venerãdi patres dñi cardinales. ¶ † Pōt tñ dici de latere pape missus, ēt si non sit cardinalis, puta aliquis officialis eius, vel capellanus, vel familiaris, vel ēt extraneus dūmodo hoc exprimatur in literis sue legationis, sed vsus romane ecclesie solos cardinales legatos de latere vocat. c. volētes. de offi. leg. c. j. eo. ti. lib. vj. c. ad eminentiã. de sen. excō. ꝛ allego ego duos tex. quos alibi nescio in decre. ꝓbantes ꝙ nedum de iure moderno, s3 ēt de iure antiquo vocabant̄ legati de latere in. c. decreto. in ver. legatos nostros de latere missos. ꝛ in. c. si eps. in ver. monuit romanū epm vt de latere suo mittat presbyteros. ij. q. vj. quos tex. tene menti perpetuo. Est tñ veꝝ ꝙ do. Spec. allegauit illū tex. in. c. decreto. in loco supius allegato.
4 tene menti ꝑpetuo. ¶ † Et accurate ēt pondera ꝙ appōne legatoꝝ ꝯtinet̄ oīs species legatoꝝ, ita dixit tex. valde elegãs in c. j. de offi. leg. lib. vj. ꝙ bene notabis pp ꝗstōnes loquētes de legatis. De legatis autem missis aut natis non intendo aliquid hoc loco dicere sed duntaxat de legatis cardinalibus. ¶ Est ēt summa diligētia ꝯſiderandū qđ Bal. in. l. aliqñ. in. xiiij. q. ff. de offi. procon. dixit cardinalē posse ꝯstitui vicarium, ꝛ non legatum. ¶ Pone inquit ꝙ apostolicus quosda3 fecit vicarios in aliqua patria, ꝛ non legatos, que dr̄ia erit inter ista. Decidit legatos cardinales posse ꝯferre beneficia ex generali auctoritate legationis. facit. c. i. de offi. leg. in. vj. sed cardinales solu3 vicarios ex gñali auctoritate vicariatus non posse ꝯferre beneficia, alleg. c. fi. de offi. vic. lib. vi. allegat ēt in arg. l. prohibere. §. plane. ff. ꝙ vi aut clã. ꝙ tene mēti qꝛ est mirabile dictū, ꝛ magna ampliatio est ad. d. c. fi. qꝛ loquit̄ de vicario epi vt habeat locum in cardinali effecto vicario quod tene menti, qꝛ sepenumero papa constituit cardinalem vicarium. Et l3 auctoritas tã ti doctoris grandis sit, attñ in ꝯrium vr̄ veritas ꝛ inconuincibi-
5 liter hoc modo probo. † Eoipso quod cardinalis est legatus potest ꝯferre, vt dicit tex. in. d. c. j. de off. leg. lib. vj. ꝛ hoc in prerogatiuam cardinalatus, sed vicarius dr̄ legatus, vt in. l. vicarius. ff. de lega. ꝛ not. Spec. in ti. de offi. leg. in prin. ergo sequitur ꝙ eoipso qđ ꝯstituit̄ vicarius poterit ꝯferre. ¶ Scđo sicut cum cardinalis ꝯstituit̄ legatus gaudet prerogatiua honoris vltra alios legatos, vt in. d. c. j. ita d3 gaudere prerogatiua honoris vltra alios vicarios qñ ipse cardinalis ꝯstituit̄ vicarius ergo. d. c. fi. de offi. vic. lib. vj. non habebit locū in cardinali ꝯstituto vicario. ¶ Tertio ꝯferre beneficia magis sibi cōpetit gratia prerogatiue ꝗ̃ gratia legationis ꝙ apparet qꝛ alij legati nō cōferunt beneficia, vt in. d. c. j. sed eadē prerogatiua inest qñ cardinalis ꝯstituit̄ vicarius sicut qñ ꝯstituit̄ legatus, ergo erit eadem iuris dispositio. c. inter corporalia. de trãsla. prela. cū si. ¶ Et si dicat̄ quare. c. i. de offi. leg. in. vi. expressit qñ cardinalis ꝯstituit̄ legatus vt possit ꝯferre ꝛ non expressit qñ constituit̄
6 vicarius, † qꝛ rñdeo ꝙ hoc accidit ex frequētia actus, qꝛ cardinales frequentius constituuntur legati ꝗ̃ vicarij, ꝛ ideo ide3 expressisset quando ꝯstituunt̄ vicarij. facit glo. in cle. i. ð rescript. ꝛ in. c. ij. de confes. in. vj. ꝛ in. l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. ꝛ ex istis expedita sunt preludia huius tractatus.

SVMMARIVM

1 Legato an sit credendum sine ostensione literarum legationis. numero. 3. 12.
2 Alienatio rerum ciuitatis non vr̄ mãdata sine expressione.
3 Consuetudinarium semp in dubio vr̄ esse mandatum.
Cardinalis qūo dicat̄ habere ligatas alas.
4 Legatus gerens officium vr̄ se asserere esse legatum.
Legati iurisdictio an sit ordinaria.
Legati insignia.
Nuncio noto an credendum sine literis.
5 Presumptio sine probatione in quibus nihil operetur.
Officium habere an quis presumendus nisi probet.
6 Litere officij cui innotescere debeant.
7 Iurisdictio ordinaria an probanda.
8 Mandatum principis est insinuandum in prouincia.
Prouisio de beneficio nunquid probari possit per testes.
9 Gratia facta super iurisdictione nunquid possit sine sacris apicibus probari.
Uicarius vtrum possit per testes vicarium probare.
10 Cardinalis dicto sine alia probatione an ꝛ qñ standum. 11.
Intellectus. c. nobilissimus. xcvij. dist.
11 Procurator cum cautione de rato dimittitur, vbi est dubium de mandato.
12 Excusari nunquid quis possit credendo nobili.

¶ Prima questio basilica.

PRima questio. Cardinalis si facit aliqđ, ꝛ asserit facere illud tanꝗ̃ legatus, nec aliter docet ꝑ literas papales de sua legatione † an sit sibi credendū, de qua qōne vide glo. in. c. sicut. de sen. excom. ꝛ in. c. apostolice. de re iudi. lib. vi. ꝛ in. c. cū olim esse. mus. de priui. per Spec. in tit. de lega. §. superest. vers. quid si delegatus, ꝛ in ti. de teste. §. i. ver. qđ si aduocatus. glo. ꝛ Archi. in. c. nobilissimus. xcvij. dist. Innoc. in. c. cum dilectus. de accu. Jo. and. in. c. ad eminentiam. de sen. excō. ꝛ in. c. ꝯstitutus. de appel. ꝛ in. c. i. alias. ij. de offi. le. lib. vi. do. Ant. ꝛ omnes mod. in. c. ꝙ super his. de fi. instru. ꝛ plene do. Pe. de ancha. in cle. i. de proba. ꝛ per Cap. alleg. xv. ꝛ alleg. xxxiij. ꝛ alleg. lxxxix. Bar. in. l. i. C. de mand. prin. ꝛ in. l. i. C. de superind. vbi dicit esse casum ꝯ canones. lib. x. ꝛ in. l. prohibitū. C. de iure fis. eo. lib. vide Bal. in. l. exemplo. C. de proba. in. l. iurisiurandi. C. de testi. in. l. si qua per calumniam. C. de epis. ꝛ cle. in. l. i. C. de mand. princi. in. l. aliquando. de offi. procon. ꝛ in. l. prohibitum. preallega. ꝛ in. c. i. §. item sacramenta. in versi. quero nunquid possit. de pace iura. firman. in vsib. feud. ꝛ Ange. consil. clxxix. ꝛ inꝗtum in precedenti questione Bald. allegauit ipse in argu. d. l. prohibere. §. plane. reuera nō obstat, loquitur eni3
2 in alienatione rerum ciuitatis. † que non videtur mandata nisi expresse dicatur. Et ibi dicit Bart. se consuluisse quod legatus de latere non potuit concedere castra Camarine ciuitatis spectantia ad ecclesiam romanam, nisi expresse fuerit cōmissum. ꝛ idem dicit Bal. in. c. i. in fi. prime col. alias. ij. in ti. qui feuda. poss. Et mouetur qꝛ hoc non competit sibi de iure communi,

ni. ergo ei nõ attribuitur nisi probetur. & alleg. Archi. in c. amputato. xxv. q. ij. & ipse alleg. tex. in auc. ppetua. in ver. qbus hoc assignat lege. C. de sacrosan. eccles. sed collatio beneficioꝝ nõ est sic, qꝛ pp hoc non alienãtur res ecclesie. Beneficia eñ necessario gferẽda sunt, vt no. in c. relatũ. de prebẽ. ¶ Et diuide istã q. in tria mẽbra. Primũ erit vtrum credatur cardinali asserẽti se fore legatum, lꝫ non ostẽdat literas sue legationis. Scõm est, posito qđ ostẽdat literas sue legationis, si vltra hoc asserat se oraculo viue vocis habuisse ptãtẽ dispensandi cũ inhabilibus a papa, nec tendit hoc principaliter in preiudicium alicuius, an credatur sibi. ¶ Tertiũ erit, quid si asserat se habere specialem cõmissionẽ in preiudiciũ alicuius, an credatur sibi, si nõ ostendat specialẽ cõmissionẽ. Et istis tribus accurate pensatis & examinatis apparebit indubitata veritas, & maxima vtilitas presentis questionis.

Capio nunc primũ membrũ.

3 †Et videtur ꝙ stari debeat dicto cardinalis asserentis se fore legatũ. Primo p tex. elegantissimũ in c. nobilissimus. in ver. nullã epistolã iuxta gsuetudinẽ a vobis nostro pontificio detulisse. lꝫ nũꝙ apostolice sedis modus fuerit absqꝫ signatis apicibus vñcunqꝫ legationẽ suscipere, nihilominus eum sicut decuit suscepimus & ei, sicut honestũ fuit, credimus. xcvij. di. vbi creditur viro nobilissimo asserenti se legatũ, ergo multofortius credetur cardinali asserenti se legatũ cũ dicatur patritius in diademate principis descriptus, & habeat illã gloriã & illud culmen ꝙ olim habuerũt senatores, vt in c. constãtinus. xcvj. di. & late dixi. s. in j. q. prime partis. & iõ dixit gl. notã. in d. c. & nihilominus loquẽdo illatiue p dictionẽ ergo cardinali eẽ credendũ. & hoc tꝫ ibi Archi. & idẽ dixit in c. apostolice. de re iudi. li. vj. & Jo. an. in c. j. de offi. leg. eo. li. & ibi Domi. ¶ Scdo illud qđ est gsuetudinariũ semp in dubio vr̃ eẽ mãdatũ. l. excepto. C. loca. l. gñaliter. C. đ fideiuss. l. si prius. §. recte placuit. ff. de aqua plu. arc. l. dñis. C. de agri. & cẽsi. li. xj. l. q semisses. ff. de vsur. l. vel vniversoꝝ. ff. de pign. act. Sꝫ cardinalẽ abesse a curia romana nõ gtingit nisi causa legationis. & sic ita fieri cõsueuit. ita dixit gl. solẽnis in d. c. nobilissimus. Et iõ dicebat Hosti. in c. eccl'ia. el. ij. de elec. qđ Cardinalis hꝫ alas ligatas, vt non possit exire curiã nisi lñia pape, nec cõsueuit exire nisi vt legatus. alleg. gl. in c. nobilissimus. & ita tꝫ do. Abb. in c. quod super his. de fi. instru. & Joã. de imo. & idem tenet Jo. an. in d. c. ad apostolice. & in c. ad eminentiã. de senten. excom. Pet. de ancha. in cle. j. de pbat.

4 † Et iõ Lapus allegatione. xv. dicit qđ nõ est necessariũ pbare quẽ eẽ legatũ. qꝛ eo qđ fuit legatus ẽ notoriũ, & qꝛ ex gsuetudine creditur ei asserẽti. alleg. d. c. nobilissimus. alleg. Spec. in tit. đ legatis. §. sugest. ver. si qd si. & addit qđ eoipso qđ facit actũ in puincia dicens se legatũ, lꝫ nõ adijciat se eẽ legatũ illius puincie, nihilominus vr̃ asserere se legatũ illius puincie, quod ẽ bene notandũ p pratica. ¶ Tertio iurisdictio legati est ordinaria. c. j. c. quod transla. c. fi. de offi. leg. c. j. eo. ti. li. j. l. j. & ij. ff. de offi. p consu. l. q ordinariũ. C. de offic. rect. puin. ergo eoipso qđ legatus ẽ in quasi possessione legationis portẽdo crucẽ ante se, palafrenũ albũ, calcaria, & frenũ deauratũ, & pãnos rubeos, que sunt insignia legatoꝝ, vt in c. antiqua. & ibi p Hosti. de priuile. ergo sequitur qđ si presumitur p eo, nõ erit pbãda legatio. Et istã partẽ sequitur cõmunis opi. scribẽtiũ. & do. Ant. in d. c. qđ sup his. vbi dicit se credere qđ si psona est honesta & nota, pñt presumitur, si asserat se esse legatũ, creditur. Faciat in simili dictum Bar. in l. palatinos. C. de colla. fun. fisca. li. xj. vtrũ credatur nuncio sine literis, si est notus. & istud tenuit Ludo. ro. in l. sciendum. ff. đ verbo. oblig. & praticus doctor do. Joã. de pla. in l. phibitũ. C. de iure fisci. li. x. vbi lꝫ non credatur officiali sine literis. fallit in psona nobilissima auc. & honesta. vt est cardinalis sꝫ eũ. alle. d. c. nobilissimus. Idẽ tenuit Ang. gsi. clxxix. Et sic pene tota antiqua & moderna iuris prudentia sequitur istam opinio.

5 ¶ † Nihilominus gtria pars videtur sustentabilior hoc modo Illud qđ nõ inest alicui ex dispositione iuris cõmunis, nõ presumitur, nisi pbetur. Jõ dixit Archi. in c. amputato. xxv. q. ij. quod illud qđ nõ inest alicui de iure cõmuni nõ presumitur nisi pbetur cantum. c. porro. de priuil. ex eo enim quod non est insertũ presumitur abrogatum. c. ad audientiam. de deci. l. doli clausula. ff. de verbo. obligatio. xxiiij. q. iij. c. si habes. sꝫ Vincẽ. q ita not. in c. illa. đ insti. & hoc dixit Bal. in c. j. q feu. dare pñt. supius allegato. Sꝫ qđ cardinalis sit legatus non competit sibi a iure communi, nisi per papam gstituatur delegatus, iuxta not. in c. j. de offi. de leg. lib. vj. ergo si non oñdit per lr̃as se esse legatũ, non presumitur, & p gñs non stabitur sue assertioni. ¶ Scdo esse legatũ est officiũ. c. ij. de off. leg. lib. vj. & in l. absenti. ff. de lega. sed qs non presumitur habere officium, nisi probet. l. prohibitũ. C. de iu. fis. lib. x. vbi officialibus principis nõ creditur sine literis, & ibi dixit Bar. ꝙ tex. melior de corpore iuris declarat, cui debeãt innotescere litere officij in §. eos. auc. de colla.

6 † vcꝫ qꝛ dꝫ fieri notum in curia presidis prouincie, quo facto creditur illi officiali p totam illam puinciam, & ibi dixit Bar. ꝙ oẽs officiales dẽnt portare insignia officialium, ex qbus cognoscantur, & per hoc tenementi illum tex. in ver. cum literis nostris cognouerit non ex arbitrio suo officiales, ergo legatus debet ostẽdere literas sue legationis. ¶ Tertio faciat tex. in l. j. C. de superind. lib. x. & ibi Bar. dicit illũ tex. facere gtra canonistas dicẽtes ꝙ cardinalibus, & qbusdã precellẽtibus creditur, ẽt si literas nõ ostẽdant, nec hr̃e se dicant, qđ dicit esse gtra illũ tex. vbi non creditur prefecto ptorio, ergo sequitur qđ ẽt nõ credetur cardinalibus. Et per illum tex. infringitur dictum Jo. cal. in ti. de offi. leg. cõsil. ij. de trãsla. prel. Pone inqt ꝙ cardinalis reputabatur legatus in puincia, nec aliter probatur eius ptãs, an valeat collatio beneficij facta per eũ. Et dicit ꝙ sic, pp honestatem eoꝝ creditur cardinalibus, alleg. d. c. nobilissimus. nec dicit esse verisimile, qđ gtulisset, si ptãtẽ non habuisset, tñ ẽt qꝛ ex quo cõiter sic reputabatur, error cõis facit valere gesta, lꝫ in veritate potestatem non haberet. l. barbarius philippus. ff. de offic. pret. c. querelam. de elec. c. gsultationibus. de iu. pat. cũ si. ¶ Nec obstat sm eum. c. cum in iure peritus. de offic. delega. quia loquitur in delegato.

7 † sed legatus est ordinarius, & istud voluit Lap. alleg. xxxix. Et ideo dixit Bald. in l. si qua per calũniam. C. de epis. & cle. ꝙ si loqmur de iurisdictione legati iure ordinario non est pbanda iurisdictio, sufficit enim ꝙ sit in quasi possessione, qꝛ cũ sit ordinaria, non est pbanda, & sic doctores isti sequuntur primam partẽ. ¶ Nihilominus lꝫ Bar. mordeat canonistas per illam. l. j. non merentur morderi per illam. l. qꝛ illa. l. non loquitur gtra gclusionẽ canonistaꝝ, loquitur. n. in his, que sunt reseruata principi, qꝛ prefectus pretorio dicebat ibi se habere cõmissionem a principe ad imponendũ supindictum. Et opinio canonistaꝝ loqtur qñ cardinalis asserebat se legatum, non autem qñ asserebat se habere cõmissionẽ specialem gtra ius cõe. Et ideo dicit text. in d. l. j. nihil ad solas prefecture literas soluat ergo. ¶ Quarto faciat tex. in l. j. C. de mand. prin. in ver. nemini quicqꝫ, nisi ꝙ scriptis probauerit esse credẽdũ, ne vllius dignitate terreni siue ille tribuni siue comitis siue notarij preferat dignitatem. Et sic ille tex. vr̃ comprehendere dignitatem prefecti pretorio, ex quo loquitur ita generaliter vllius dignitate, & per gñs comprehendit cardinalem, arg. l. j. & quod ibi not. Bal. ff. de offi. prefe. preto. & sic nedum ille tex. habet locum in nuncijs pape aut imperatoris, sed etiam habebit locum, vt dixit ibi Bar. in prefecto pretorio cardinalibus & similibus. faciat. l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. xij. in ver. per manus nostras. & l. missi opinatores. C. de exac. tribu. lib. xij. in ver. cum delegatorijs.

8 † vbi mãdatum principis est insinuandum in prouincia cũ aliquis sub illo pretextu aliquid facere conatur. ¶ Quinto faciat tex. in auc. de mand. prin. §. si quis autem. vbi nullus asserens se habere mandatũ per aliquos est suscipiendus nisi per pragmaticam formam. & ideo Azo in summa ponit aperte & clare qđ nulli venienti de curia principis causa legationis est credendũ, nisi ostendat lr̃as sue legationis. Facit glo. in c. institutionis. xxv. q. j. alias. ij. ¶ Sexto faciat quod not. Bald. in d. l. prohibitum, vbi dicit, vbi iurisdictio ordinaria gfertur per viã electionis instrũ est fiendũ, & aliter facta non valet, alleg. casum in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. hec oia. in fi. ꝙ dicit esse valde notandũ, qđ eps nec electionem de se factã nec puisionem de beneficio poterit probare per testes, sed solũ p publicum instrumentũ. & ibi dicit ꝙ si cõmittitur exercitium iurisdictionis in certo loco est ordinarius vere, & iõ in scriptis đbet hoc pbari, & allegat. d. l. j. C. de mãd. prin. & dicit ꝙ loquitur qñ iurisdictio fuit collata motu proprio principis, qꝛ loquitur in mãdato, & pprie mãdatũ venit ad motũ mandantis. nã volẽti & petenti potius gceditur, quam mandatur. & dicit pone exemplem in legato pape vel imperatoris. & sic gcludit ꝙ legatus debet probare in scriptis suam legationẽ. ¶ Septimo faciat ꝙ no. idẽ Bal. in c. j. §. itẽ sacra. in tit. de pa. iura. fir. in vsibus feudorum. in versicu. quero nunquid possit probari

9 gratia facta super iurisdictione sine sacris apicibus. † & decidit quod non alleg. d. l. j. & licet ibi aperiat, an hoc procedat in iurisdictione ordinaria an delegata, nihilominus videtur loqui de ordinaria per. d. l. j. quam allegat. & ideo idem Bal. in preal leg. l. aliquando. queritur an vicarius possit probare per testes suum vicariatum, & videtur quod non per. d. l. probibitum. & per. d. l. j. quod dicit procedere quando vult explicare in absentia cōmittentis, secus si in presentia cōmittentis. & remittit ad no. per Jac. de bel. in. d. l. j. & sic videtur dare solénem, & nouam limitationem, quod quando de facili potest haberi presentia pape, stabitur dicto legati asserentis se legatum. Si autem est extra presentiam pape, tunc debebit probare per literas quod est nouum dictum a tanto doctore. & bene faciat dictum subtilissimi doctoris Raph. fulg. in. d. l. j. vbi dicit sibi videri, si dubitatur de mādato iurisdictionis ad partes vbi iurisdictio debet exerceri, tunc debet probari per literas, per. d. l. probatorias. Si vero dubitatur in curia, tunc pōt cognoscere oraculo viue vocis, alleg. §. j. in auc. in medio litis non fieri sacras iussiones. & miror de tanto doctore quod nō allegauerit Bal. cuius hec doctrina fuit originaria in preal leg. l. aliquando. faciat etiam quod dixit do. meus Joā. de imo. in. d. c. quod sup his. de fi. instru. vbi inquantum doctores tangunt, vtrum credatur cardinali legato asserenti se oraculo viue vocis habuisse in cōmissione aliquid a papa. Et sunt opin. doctorum

10 ibi, sed reducit ad concordiam † quod si cardinalis est in curia, ita quod de facili pōt haberi recursus ad papam pro veritate, stabitur dicto cardinalis. Si vero est extra curiā, & de facili non pōt haberi recursus ad papā pro veritate, non stabitur dicto suo, nisi illud probet per illud quod no. Spec. in ti. de proba. §. videndum. vers. quid de auditoribus. Bene fecisset allegare doctri. Bald. in. d. l. aliquando. & Rapha. in. d. l. j. ¶ Octauo non est iure cautum quod stetur legato asserenti se legatum, ergo erubescimus, cum sine lege loquimur, in. §. consideremus. in auc. de trien. & semis. cum similib. ¶ Nec ob. d. c. nobilissimus. quia nō probat illud ad quod cōis prudentia doc. allegat. ¶ Primo ibi non fuit apposita aliqua contradictio. Et ideo si fuisset oppositum quod non erat legatus, vt in casu nostro videretur secus, vide ibi doc. ¶ Secundo ille tex. loquitur de honestate, vt patet in ver. decuit & honestum fuit, ergo nō inducit iurisdictionē. ¶ Tertio quia loquitur in papa, papa acceptauit illum in legatum qui omnia pōt. c. nouit. de iud. cum si. & ideo non probat opi. doct. de necessitate. ¶ Quarto non loquitur in cardinali, quinimo dixit ibi glo. quod tunc ille tex. procedit in cardinali legato, quando persona cardinalis est bene cognita, & sic sentit illa glo. quod non sequitur quod indistincte stetur cardinali asserēti se legatum, sed ita, si persona sua est bene cognita, quod intelligo quo ad bonitatem, mores, honestatē, & similia, & illo casu non est dubium quod statur dicto boni viri, glo. est not. in. c. cum olim essemus. de priuile. & ibi do. Abb. fecit festum de illa glo. quia extendit. d. c. nobilissimus. ad quemlibet bonum virum notum. facit glo. multum

11 solénis, in. l. titio cui fundus. ff. de cōdit. & demō. ¶ † Nono si aliter diceremus sequeretur quod iste testificaretur in cā propria quod esse non debet. l. j. C. ne quis in sua cā. cum simi. & per contrarium sensum videtur quod ista sit verior conclusio. ¶ Posset nihilominus dari equa distinctio. aut cardinalis legatus vadit ad partes vicinas curie romane, ex quibus de facili pōt haberi accessus ad papam, & asserit se legatum, & tunc licet aliter non probet legationem suam, stabitur dicto suo, arg. c. quanto. & c. quosdā. de presump. & l. si vicinis. C. de nup. & l. iiij. §. si tam vicinum. ff. de dam. infec. & arg. eius quod dixit Bal. in. d. l. aliquando. & Raph. in. d. l. j. & Jo. de imo. in d. c. quod sup his. & facit not. dictum Ang. in. l. mutus. §. is qui. ff. de procu. vbi quando est dubium de mandato, dimittit procurator cum cautione de rato, vt. l. non solum. §. qui alieno. ff. de procur. cum si. quia illud est verum quando dominus est absens, secus si est presens per tex. in. d. §. is qui. quod vt singulare menti cōmenda. Aut cardinalis est legatus in partibus longinquis, & tunc si constat, quod exiuit de curia, exiuit cum cruce, equo albo, pannis rubeis, que sunt insignia legatorum, vt habetur in. d. c. antiqua. de priuile. & ita cum istis insignijs venit ad locum in quo asserit se legatum, & tunc ex quo est in quasi possessione legationis, & est iudex ordinarius, vt superius dictum fuit, & papa sciuit & tolerauit istum exire cum insignijs legatorum, & tunc credatur sibi. Faciat quod superius dictum fuit & quod voluit Bal. in. d. l. si qua per calūniam, & Jo. cal.

12 in. d. quaestione. ij. de trāsla. prela. † Aut legatus cardinalis non exiuit de curia cum insignijs legati nec vt legatus trāsiuit. sed quando fuit in loco dicit se legatum & vult quod recipiatur vt legatus, & vult capere insignia legatorum, & tunc videtur quod non stetur dicto suo, nisi per literas probet legationem, per iura que pro ista parte superius allegaui. Sed si forte esset nobilissimus & honestus, & notus, forte staretur dicto suo, per illud quod dixit glo. in. d. c. nobilissimus. & in. d. l. titio fundus. & per. l. si a bonefidei. ff. de rei ven. & per id quod not. ibi Ang. & per not. dictum Jo. an. in tit. de loca. in addi. Spec. in rub. vbi comes tempore guerre accomodauit castrum cuidā militi custodiendum, qui miles cōmisit custodiā cuidā alteri, & ille talis perdidit castrum & vendidit inimicis, comes egit contra militem, refert Jo. and. ibi se audiuisse fuisse determinatum in curia romana, quod si ille talis cui miles cōmisit custodiā erat nobilis, quod excusatur si credidit nobili. ¶ Tu allg. sing. glo. in. c. illud. xl. di. & isto modo cum laude Dei posset iste dubitabilis passus decidi & terminari, quod bene notabis propter reuerētiam dominorum cardinalium quando constituuntur legati.

SVMMARIVM

1 Cardinali legatum se asserenti nunquid credendum sine alia probatione. 2. 3. 5.

Mandatum principis nunquid prima frōte regrat scripturā.

Nobili an credendum simplici verbo.

3 Cardinalis sine speciali pape licentia vtrum possit absoluere a voto transmarino.

4 Argumentum a contrario sensu quatenus procedat.

6 Cardinales sine legatione curiam non exeunt.

Intellectus. c. nobilissimus. xcvij. dist.

8 Cardinali legato vtrum credatur in preiudicium alterius.

Legatus de latere nunquid veniat sedis apostolice appellatione. 13.

9 Episcopo asserenti se expulsum de diocesi a suis subditis nunquid standum.

10 Pape in temporalibus an sit credendum nudo verbo in preiudicium aliorum. 11.

11 Innocentij inuerecundum ingenium in reticendo nomine aliorum vnde furatus est.

12 Intellectus. c. dei omnipotentis. ij. q. j.

Judex in actibus gerendis nunquid per omnia adhibere notarium, & testes teneatur.

13 Sedes apostolica in & de quo verificetur.

Intellectus. c. cum a nobis. de testi.

14 Penitentiarij papam absoluere an possint, cuius absolutionem reseruauit sibi papa.

Circa secundum membrum, videlicet quando legatus cardinalis facit aliqua non ex vi generalis legationis, sed asserit se specialē commissionē habere a papa oraculo viue vocis an sibi credatur, puta asserēdo se habere potestatem dispēsandi cum inhabilibus seu irregularibus. Et ad hoc vt questio ista procedat

1 oportet presupponere prius † quod cardinali asserenti se legatum credatur, & est bellissima quod in terminis mixtum in modum trita ab Ange. consilio. clxxix. incip. in Christi noīe amē. Mandatum principis prima frōte, vbi refert reuerendiss. patrē dominum dominum Agabitum de colūna cardinalē in partibus Brixie asserentē se legatum apostolicum & habere spālem cōmissionē dispēsandi super irregularitate, an sit sibi credendum, licet instrumentum sue cōmissionis non ostēdat, nec illud retineat in prouincia sue legationis, & dicit mādatum principis prima fronte scripturā requirere, allegat. l. j. C. de mand. prin. & l. probibitum. C. de iu. fis. lib. x. & in auc. de colla. §. eos autem. & l. missi opinatores. C. de exact. trib. lib. x. Postea arguit in contrarium, videlicet quia dictus do. Agabit. erat tempore sue vite princeps romanus nobilissimus genere necnon cardinalis, & sic legatus de latere & cognitus in prouincia. Unde cum asserat se spālem cōmissionem habere ratione sue nobilitatis, dicit esse credendum suo simplici verbo. & alleg. c. nobilissimus. xcvij. dis. Et dicit hoc assertiue tenere Jo. and. in. d. c. ad apostolice. de re iudi. lib. vj. ¶ Dicit tamen quod Jo. and. non allegat iura in contrarium facientia nec ad ea respondet. Unde dicit quod non pōt sup hoc puncto sine dubio pertrāsiri, & refert decretistas sic indiscusse

2 procedere super hoc pūcto. Ipse dicit finaliter se credere † quod quandocunque legatus quantumcunque de latere, vel quiuis alio quocunque alio pollens honore aut dignitatis fulgore asserit se habere mandatum principis, aut pape super his que directe concernunt preiudicium alienum, & tunc nullo modo creditur sibi sine literis sue legationis. Et ita intelliguntur iura in contrarium allegata. Quandoque asserit se habere mandatum super eo quod principaliter non ordinatur, nec tendit in preiudicium alienum, sed ad incōmodum Pape, vel principis, & ad commodum alienum sine alieno dispendio, videlicet quod possit dispensare

dispensare cum inhabilibus, et tūc credit̄ sibi sine literis q̄ di-
cit procedere in legato cardinali, secus si esset inferior ipso car
dinali legato. et est rō q̄r satis est verisimile q̄d hanc cōmissio-
nem habeat ex quo sic asserit, et sic dicit intelligi debere glo. in
d. c. nobilissimus. et ita dicit se intelligere dictum Innoc. in. c.
cum in iure peritus. de offi. deleg. in prin. sed vbi asserit aliqd
q̄ nullatenus est verisimile, tunc absq̄ literis non crederet̄, vt
est tex. in. d. c. nobilissimus. in rōne sui. et ideo dicit q̄ cum ta-
lis ptās dispensandi nemini sit nociua sed presumit̄ attributa
ad cōmodū subditoꝝ, verisimile est dn̄m Papā dictā cōmis-
sionem fecisse, et eo magis cum predictus do. Agabitus fuerit
nobilis et cardinalis, et in prouincia notus quod standum fuit
verbis suis, et p̄ ꝯn̄s dicta dispensatio vr̄ facta auctoritate apo
stolica, et ita ibi resider. ¶ Et indicio meo bellissima est ꝯclu-
3 sio sua et excelso et p̄stanti doc. digna. † nec vsq̄ ad tpa sua fuit
ita mature pensata. et de isto do. Agabito fecit expressam men-
tionē Iac. de bel. in proe. auc. in prin. vbi refert se ad preces
et multam instantiam venerabilium, et nobilium viroꝝ dn̄oꝝ
Iac. et Agabi. fratrum, et filioꝝ magnifici et potentis viri dn̄i
Stepha. de columna romanoꝝ procōsulis in Bonon̄. studio
tunc residentium operam illi cōmento prestitisse. et hanc opin.
reperio tenuisse summum doctorē modernum do. Abb. in. c.
quod super his. de fi. instru. vbi dicit q̄ cum credat̄ cardinali
circa maiora, vc3 q̄r creditur sibi cum asserit se legatū, et sic cre
ditur circa totum, ergo multofortius credetur circa partem cū
dicit se habere specialem cōmissionem, arg. c. pastoralis. ver.
item cum totum. de offi. deleg. l. que de tota. ff. de rei ven. Na3
cardinalis non pōt absoluere a voto vltramarino sine speciali
licentia pape de qua non fiebat fides in. d. c. q̄ super his. sed
stabitur literis dūtaxat cardinalium asserentium se habuisse il
la3 cōmissionē, et maxime q̄r he cōmissiones quotidie fiunt car
dinalibus in curia. Si tn̄ vltra ḡnalem cōmissionē aliquid at-
testaretur in preiudiciu3 partis, tunc non crederet̄, alleg. not.
glo. in. c. sicut. de sen. excom. et istud vltimū examinabit̄ in se-
quenti membro. Tu vero pondera, q̄r arg. do. Abb. non pro-
cedit. Licet enim credat̄ cardinali asserenti se legatū, istud est
ꝯsuetum, q̄r non ꝯsueuit cardinalis exire curiam regl'r, nisi cū
legationis, vt dictum fuit in precedenti mēbro, sed credere car
dinali legato asserenti se habere specialem cōmissionē dispen
sandi cum inhabilibus et irregularibus, nō est ꝯsuetu3 imo est
contra ius. et ideo tūc succedit regula Archi. in. c. amputatio.
xxv. q. j. de qua dixi. s̄. in precedē. membro, q̄r non presumitur
nisi probetur. et ideo ad formam argumenti sui responde hoc
modo, quod non est eadem ratio in parte que est in toto, ergo
argumentum suum non militat. ¶ Pondera et̄ q̄r. c. sup his
non probat dictum eius, q̄r ibi cardinalis non erat legatus, im
mo erat delegatus, et quod fuerit delegatus l3 expresse Ludo.
7 ro. in. l. sciendū. ff. de ver. ob. ¶ † Pondera et̄ q̄r ille tex. non
probat dictum eius nisi a contrario sensu in delegato, quod ar
gumentum a contrario sensu contradicit regule, et Inno. in. c.
cum in iure peritus. de off. deleg. ¶ Pondera et̄ q̄r. d. c. q̄d
super his. loquitur qn̄ cōmissio fuit facta in curia cardinali a
papa, quo casu potest de facili haberi recursus ad papam. Et
propter hoc creditur tunc sibi, vt voluit Bal. in. l. aliqn̄. de of
fi. pcon. et Raph. in. l. j. C. de mand. prin. Et pro dicto eorum
est casus sing. et nouus in. d. c. q̄d super his. et p̄p hoc iste pas-
sus adhuc est dubius. Bal. tn̄ in. l. exemplo. C. d̄ proba. ad fi.
inquit. Cardinalis tāq̄ de latere legatus asserit se habere cer
tas speciales cōmissiones, puta ad restituendum fame, proce-
dit ad executionem, tn̄ litere apostolice de mandato non appa
rent, reuocatur in dubium an teneat quod factum est, decidit
quod si publice facti sunt huiusmodi actus non semel sed plu-
ries, presumitur q̄ habuit mandatum quod asserit, et valēt ge-
sta non ratione erroris cōis, s3 rōne presumpte veritatis, et as-
sertionis talis et tanti viri, allegat no. in. c. tn̄ ex literis. de in in
teg. resti. et sic Bal. limitat doctrinam Ang. qn̄ actus gesti.
sunt pluries et publice. Et sic sentit q̄ ante factum non crede-
retur, et hoc modo deberet intelligi elegans dictum eiusdem
Bal. in. l. iurisiurādi. C. de testi. vbi querit vtrū credat̄ dicto
5 cardinalis. † et refert doc. dicere q̄ sic in cōmissis sibi per pa-
pam. alleg. doc. in. c. cum olim essemus. de priuil. ita et̄ debe-
ret intelligi q̄ notauit idem Bal. in. l. si qua per calūniā. C. de
epis. et cle. vbi dixit q̄ quoties legatus facit aliquid ex cōmis-
sione speciali est necesse probare mandatum, allegat. l. j. C. de
man. prin. Sed illustris doc. do. Pet. de anch. in cle. j. de p̄
ba. in ver. secundo quero vtrum credatur assertioni cardina-
lium sicut pape, et refert glo. que ibi loqtur de legato dicentez
q̄ non, salua consuetudine curie que adhibet sibi fidez, vt no.
in. c. ꝯstitutus. de appel. in nouella super ver. creditori. vbi re-
mittit ad Spec. in ti. de teste. §. j. ver. quid si aduocatus. et ad
ducit in medium do. Pet. ibi questionem prefati do. Agabi
ti legati, qui absoluit ab irregularitate quēdam clericum, nar-
rans in dispensatione q̄ habebat super hoc mandatum a pa-
pa, an debeat sibi credi, et refert illud ꝯsil. Ang. et doctrinam
Ioā. and. in. d. c. ꝯstitutus. dicentis q̄ de iuris rigore sibi non
creditur, sed de consuetudine curie sic. et in hoc Ange. est va-
rius a dicto Io. and. et finaliter non placet do. Pet. consiliu3
Ang. q̄r legati non possunt dispensare contra iura. nec cum ir
regularibus, nec cum alijs ad quos sua iurisdictio se non exten
dit, et dicit se credere nō posse iure probari, q̄ debeat credi sim
pliciter verbo suo in his ad que sua iurisdictio nō extenditur.
6 † Nam qua ratione crederet̄ sibi super potestate dispensandi
cum irregularibus, eadem ratione crederetur sibi super pote-
state transferendi et deponendi episcopos, et alia exercēdi spe-
cialiter summo pontifici reseruata, de qua habetur in. c. quod
translatione. de offi. deleg. quod est durum sentire ƀm eu3, nec
d. c. nobilissimus. multum vrget, q̄r ibi creditur sibi asserēti es-
se legatum, q̄r non consueuerunt cardinales exire curiam sine
legatione, ideo ex hac consuetudine presumendum est eos es-
se tales vt se asserunt in recipiendos eos vt legatos. Sed si vl-
tra officium legationis aliam potestatē pretendant in casibus
reseruatis romano pontifici, arbitratur non esse tutum eis cre
dere, et ita residet, nullam tamen faciendo mentionē de Bal.
in locis. s̄. alleg. de quo est permaxime mirandum, cum fuerit
discipulus suus, et lacte scientie sue fuerit enutritus. ¶ Nihi-
lominus posset defensari consi. Ang. per tex. valde expressu3
hoc modo inducendo in. d. c. nobilissimus. in versi. nihilomi-
nus eum vt debuit suscepimus, et ei sicut honestum fuit credi-
dimus, vnde nedum statur assertioni cardinalis asserentis se
legatum, sed etia3 creditur ei in sibi cōmissis considerata qua-
litate persone sue. Et si quispiam dixerit q̄ ille text. loquitur
7 de cōmissis ex natura legationis, q̄r ad hoc respondeo. † Nā
non fuisset opus q̄ ille tex. exprimeret, q̄r eoipso q̄ recipitur
vt legatus, videtur admitti cum omnibus illis que ex consue-
tudine legationis transeunt in ipsum legatum, q̄r eoipso vr̄, si
hi cōmissa illa, que ꝯsueuerunt romani pontifices mādare car
dinalibus, qn̄ constituunt eos legatos. Facit q̄ hr̄ in. d. c. q̄d
translatione. et ideo illa verba credidimus, si referantur ad ea
que ex consuetudine transeunt in legatos, sequeretur q̄ super
fluo fuissent apposita, q̄d non est dicendum, arg. c. si papa. de
priuile. in. vj. c. si romanoꝝ. xix. dist. l. si qn̄. C. de inoffi. test.
fateor tn̄ q̄ si essent ita ardua, puta deponere vel trāsferre epi
scopos et similia non credo q̄ staret̄ p̄p arduitatē negocioꝝ, et
q̄r ageret̄ de damno subditoꝝ. et hoc modo posset limitari do-
ctrina Ang. arg. eius quod not. in. c. edoceri. de rescrip. pos-
set tamen ad. c. nobilissimus respōderi, q̄r l3 dicat̄ sicut hone-
stum fuit credidimus q̄ non intelligatur de preiudicio alicu-
ius. Ite3 q̄ loquatur de honestate non tn̄ de iuris necessitate.
Ite3 q̄r loquit̄ in papa. Item et̄ q̄r loquit̄ qn̄ aliqs non ꝯdixit,
ergo secus si ꝯtradiceretur. et ideo posset dari equa distinctio
hoc modo, aut cardinalis legatus est in curia vel vicinus cu-
rie, et tunc siue dicat se habere ptātem dispēsandi ꝯ ius cōe ex
speciali cōmissione pape anteq̄ dispēset siue post actus dispē
satos ab eo, tunc creditur assertioni sue simplici ex quo de fa-
cili pōt haberi accessus ad papam pro veritate, per ea que di-
cta fuerunt. s̄. in preced. membro. Aut cardinalis legatus est
in partibus remotis a curia, et tunc aut asserit se hr̄e cōmissio-
nem in his que cōiter mandari ꝯsueuerunt legatis cardinali-
bus, et tūc stet̄ assertioni eius per. d. c. nobilissimus, et per not.
in. d. c. q̄ transla. et istis duobus casibus recte p̄cedat dictum
Angel. aut cardinalis legatus facit ea que cōiter cardinales
legati facere nō ꝯsueuerūt, sed sunt ꝯ ius, et spāliter reseruata
romano pōtifi. et tunc nō sunt nimis ardua, et tūc stet̄ assertiōi
sue vt est in dispēsando cū inhabilibus q̄ tēdunt ad cōmodum
subditoꝝ. et tūc et̄ p̄cedat ꝯsil. Ang. et iō dispēsatio facta per
ptātū do. Agabi. valeat et teneat, arg. d. c. nobilissimus. et no.
ibi p̄ glo. aut sunt nimis ardua puta in trāsferēdo epos a pro-
pria sede aut in deponēdo, et tūc aut añ factū, et nō stet̄ assertio
ni eoꝝ, aut post factū vc3 post plures actus publice gestos. p̄
eū, et tūc p̄p assertionē tāti viri credat̄ et stet̄ assertioni sue per
illud quod dixit Bal. in p̄alle. l. exemplo. C. de probat. et ita
poterunt reduci ad ꝯcordiam hi famosi patres iuris.

8 **Circa tertium** membrum† vtrum credatur cardinali legato in preiudicium alterius. Et vr̃ dñm q̄ non, vt pbat tex. in. d. l. j. C. de superind. lib. x. 7 l. phibitū. C. de iu. fis. co. lib. cū si. s̄. alleg. in. j. mēbro, 7 hoc tz glo. in. c. sicut. de sen. excō. 7 istud ibi sequitur do. Abb. in. c. qḋ sup his. de fi. instru. 7 in. c. olim essemus. ō priuil. 7 in. c. ad eminentiā. de sen. excō. 7 Jo. and. in. c. ꝯstitutus. de appel. Et si dicat̄ in. c. ꝯstitutus. est casus in ꝯrium Hosti. ibi arguit de. c. cū a nobis. de testi. vbi vr̃ pbari q̄ non credit̄. Et rñdet ad. d. c. ꝯstitutus. qḋ ibi partes acqeuerunt assertioni legati. Jo. an. aliter ibi soluit q̄ est speciale in legato de latere ex ꝯsuetudine gñali, vt credat̄ relationi illius, sed de iure cōi est secus, vt pnunciauit Papa Clemens, vt refert Spec. in ti. de teste. §. j. ver. sed nunqd aduocatus. sed Lud. ro. in. l. sciendū. de ver. ob. arguit in ꝯriū q̄ nullo mō stet̄ dcō cardinalis in piudiciū alterius, ergo in ꝯrium est ius cōe. l. ius singulare. de legi. 7 allegat. l. iusiurādi. in ver. 7 si preclare curie honore pfulgeat. C. de testi. Quinimo eleuauit vocē cōtra ipsum romanū pōtificē q̄ ēt dicto suo solius nō est stādū in pⁿiudicium alterius, vt ex inferius dicēdis liquido apparebit.

¶ Tu vero pondera, q̄z ꝯria ꝯclusio vr̃ sustētabilior vcz q̄ ēt de iure cōi nedum de ꝯsuetudine romane curie est standū assertioni cardinalis legati in preiudiciū alterius, 7 hoc p text. in. d. c. cū a nobis. in fi. dū dicit, salua in oībus sedis apostol. auctoritate, sed applōne sedis apostolice venit legatus de latere, vt est casus in. c. si abbatē. de elect. lib. vj. ergo sequit̄ qḋ sicut stat̄ dicto sedis apostolice solius, ita standū erit dicto solius legati de latere, qui censet̄ sedes apostolica in puincia sibi decreta. ¶ †Scdo facit. d. c. constitutus. in ver. intellecto

9 igit̄. vbi stat̄ assertioni cardinalis in preiudiciū alterius, ergo faciat qḋ hr̃ in cle. j. de fo. cōpe. per glo. 7 doc. q̄ stat̄ ēpo asserenti se expulsum de diocesi sua a suis subditis, ergo multomagis erit stādū dicto cardinalis legati. ¶ Tertio faciat. c. qcūqz. xj. q. j. vbi est casus sing. q̄ statutum impatoris, qḋ stetur dicto solius epi, valet 7 tz, ergo multomagis in casu nostro cōsuetudo romane curie potuit facere q̄ credat̄ dicto cardinalis legati, vt voluit Jo. an. in. d. c. ꝯstitutus. 7 idē dicemus in iure cōi, 7 iō. d. c. ꝯstitutus. pcedat de iure cōi. Nec obst. tex. in. d. c. cū a nobis. ver. q̄tecūqz sit auctoritatis. q̄z illa verba non vñr cōprehēdere dignitates cardinalatus pp duo, q̄z sermo gñalis appositus in. l. regulariter non cōprehendit cardinalē nisi specifice 7 expresse fiat de eo mētio per no. in. c. j. ō scisma. lib. vj. 7 per illud qḋ ꝯsuluit Pet. de anch. vt late dixi. s̄. in. j. parte huius trac. 7 ēt q̄z cardinalatus est dignitas dignitatū, vt ibi expresse dixi per glos. que allegat̄ pro singulari loquēte ō epatu in. c. ij. de preb. lib. vj. Et si dicat̄ qño credet̄ cardinali in preiudicium alterius, q̄z Xp̄s noluit, qḋ sibi crederet̄, imo voluit se ꝯformare legi diuine dicēti, in ore duoꝝ vel trium stet omne verbū. xviij. c. Deutero. c. cū esses. de testa. quare inqt non accipitis testimonium patris mei. ij. q. iiij. §. j. 7 ēt voluit se ꝯformare legi positiue, vt in. c. Deus oipotens. ij. q. j. 7 in. c. qlr̄ 7 qñ. el. ij. de accu. Lud. tñ ro. in cōmē. l. sciē

10 dū. ff. de ver. ob. in. xxij. col. in ver. pterea aduertēdū ōt †q̄ ēt pape nō est credēdū. in tpalibus, in qbus nō hz ptātē iurisdictiōis amplā. iuxta no. in. c. inqsitiōis. ō sen. exc. 7 ibi p Jnn. 7 per glo. in. c. ad apostolice. de re iudi. lib. v. 7 ideo si papa diceret aliqd in preiudiciū alterius, non esset sibi credendū, 7 monet̄ per tex. in. d. §. j. vbi tex. refert verbū Xp̄i dicētis. Si duoꝝ hoim veꝝ est testimoniū q̄re testimoniū meū 7 pr̄is nō recipitis. si ḡ ipse Xp̄s noluit sibi credi, ergo multominus nec vicario suo. Nā ois Xp̄i actio nr̄a fuit instructio. c. signasti. de elec. alleg. ēt. d. c. Deus oipotens. ibi dū dicit. Deus eniz oium cognitor noluit prius credere peccata nec punire, q̄z fidelibus testibus inuestigaret, 7 que audiuerat opere cōprobaret. Ecce ergo q̄ ex solo suo testimonio noluit sniam ferre. dicit tñ se hoc non dicere decisiue. ¶ Nec ob. d. c. a nobis. hm eum, q̄z procedit in spūalibus in qbus papa hz plenariā ptātē 7 est supra omne ius. c. proposuit. de ꝯcel. preb. cle. ij. vt li. pēdē. intm̄ q̄ ꝯctus super spūalibus celebratos lz de gētium sint nudo verbo tollere pōt, sed super rebus tpalibus factos non, vt in cle. dudū. §. verbū. de sepul. dicit tñ se tremulentū hoc dicere, nec hoc asserit, nec hoc firmat, sed subdit se hoc dicere, vt daret mām inuestigationis, 7 ita residet tantus doctor. Lōge mirandū est de eo q aliorꝝ sibi appropriauit ingeniū, 7 eorū tacuit nomē. Nam excelsus doctor do. Abb. in. d. c. cū a nobis. dicit illū tex. pcedere in eo in quo papa hz liberā ptātez, vt in beneficialibus spiritualibus 7 similibus, sed in alijs puta in casibus prophanis laicoꝝ, 7 alijs in quibus nō pōt vti potestate absoluta, dicit se dubitare per not. per Jnno. in. d. c. inq

11 sitioni. †Et ideo dicit nō credi nudo verbo pape in pⁿiudiciuz alioꝝ. allegat illud qḋ hr̃ Jo. viij. c. transumptiue. in. d. §. j. ij. q. iiij. allegat ēt in simili q̄ hr̃ in. d. c. Deus omnipotens. nec in lege diuina reperit̄ aliqs casus exceptus, nec reperit̄ alibi in ꝯrium, 7 ad tex. d. c. cū a nobis. rñdet qḋ loquit̄ in his a qbus papa hz plenitudinē ptātis. Dicit tñ posse argui de. c. qcunqz. xj. q. j. prealle. sed rñdet q̄ illud est priuilegiū imperatoris, vt no. Jnno. in. c. nup. ō testi. 7 loquit̄ ille tex. qñ eps deponit in forma testimonij, 7 sup hoc reliquit cogitādū, nec fuit ausus decidere, 7 esset magna restrictio ad illā decretalē cū a nobis. Nec dicta, nec excogitata per aliquē nisi per eum vsqz ad tpa sua lz tacito authore Lud. ro. sibi appropriauerit.

¶ Sed indubitanter doctrina cōis est verior ad illud. c. cū a nobis. q̄ pbo inconuincibiliter hoc modo. Si credit̄ pape in spūalibus, 7 sic in eo q̄ est maius, ergo multofortius credetur pape in tpalibus, 7 sic in eo q̄ est minus, 7 ad hoc allego tex. qui ꝯsueuit reputari singu. in. c. per venerabilē. qui fi. sint legi. vbi papa arguit, qḋ si ipse pōt dispēsare in spūalibus, ergo multomagis poterit dispēsare in tpalibus. Spiritualia enim potentiora sunt tpalibus. c. inter corporalia. de transla. prela. Et lz stet̄ dicto pape in tpalibus, nō tñ papa disponit in tpalibus tūc, lex enim ꝯfidit se ō dicto pape. nā merita Petri aut sanctū videt, aut sanctū faciūt. xl. di. c. j. ¶ Nec ob. cū allegatur illa auctoritas, q̄z Xp̄s voluit se ꝯformare legi diuine dicēti, in ore duoꝝ vel triū 7c. ad hoc vt illi iudei iducerent̄ ad credendū sibi, sicut alibi dr̄, q̄ soluit Xp̄s tributū, subijciēdo se le

12 gi, ne orier̄ scandalum. Nec obst. d. c. Deus omnipotens. †q̄z Deus illud fecit ad hoc vt iudices terre caperēt exēpluz a iudicio suo, 7 sic. c. cū a nobis. pcedit simpliciter 7 indistincte in papa. in legato vero cardinali durū mihi vr̃, q̄ stet̄ dicto suo in preiudicium alterius ex dispōne iuris cōis, q̄z aut nos loqmur in iudicialibus gestis corā eo, 7 tunc non stabit̄ dicto suo solius, 7 hoc per tex. in. c. qm̄ ꝯ. de pba. non enim potuit tollere ordinē iudiciariū, vt dicit glo. in cle. sepe. de ver. sig. 7 in. c. fi. de heret. lib. vj. Sed q̄ iudex teneat̄ adhibere notariū 7 testes in actibus gerēdis corā eo, est ō ordine iudiciario, vt in d. c. qm̄ ꝯ, ergo sequit̄ qḋ cardinalis legatus ligat̄ dispōne. d. c. qm̄ ꝯtra. 7 sic non stabit̄ dicto suo solius. Aut loquimur in extraiudicialibus, 7 tunc aut sunt magni preiudicij, 7 tunc non credat̄ per not. per glo. in. d. c. sicut. 7 per iura superius allegata, aut sunt parui preiudicij, 7 tunc credet̄, arg. auc. nisi breuiores. C. de sen. ex peri. rec. 7. l. leuia. ff. de accus. 7 pcedit hoc siue illa minimi preiudicij sint iudicialia siue non. Facit in simili q̄ dixit Bar. in. l. iubemus. §. sane. C. de sac. san. eccle. 7 in. d. auc. nisi breuiores. 7 in. l. nemo. C. de asses. q̄ in causis breuibus stat̄ dcō iudicis absqz notario. 7 ibi ēt dixit, q̄ si dat̄ ptās arbitro ferendi sniam in scriptis siue sine scriptis, q̄ stabitur dicto suo de omnibus agitatis coram eo, 7 cū illo dicto transiuit do. Ant. in. c. qm̄ ꝯtra. de probat. 7 in. c. cuz ad sedem. de resti. spol. 7 Jo. de imo. in. c. j. de iudi. 7 do. Abb. in. c. ex literis. de probat. licet Ange. in. d. auc. nisi breuiores, dicat illud dictum Bart. periculosum satis, 7 nunq̄ sibi placuisse. 7 do. Ant. in. c. quintauallis. de iureiur. reprehendat illud dictum Bar. distinguit tñ procedere quo ad acta ordinatoria iudicij, sed quo ad acta decisoria non. Et cum illa concordia transeat Ludo. roma. in cōmento. d. l. sciendum. de ver. obli. Nihilominus in cardinali legato credo dictum Bart. indubitatissime verum. De consuetudine tamen statur dicto legati cardinalis, vt voluit Jo. and. in. d. c. constitutus.

Ex predictis habuistis qño 7 qualiter stetur assertiōibus dñoꝝ cardinaliū legatoꝝ. ¶ Nec obs. cū supius

13 induxi. d. c. cum a nobis. inducendo† q̄ applōne sedis apostolice veniat legatus de latere, q̄z contra illud facit quod no. Jo. an. in. c. quod trāslat. de offi. leg. sup glo. j. 7 in cle. q̄ ꝯtingit. de relig. do. sup ver. apostolice sedis, vbi per sedē apostolicā intelligit̄ papa, 7 nō legatus ipsius ēt de latere. ¶ Circa hoc q̄z quotidianū est, dicas hoc mō, scz ꝯsideranda est materia super qua proferuntur illa verba, sedes ap̄lica. Quia aut de maioribus vel reseruatis pape illa verba ꝯcepta sunt, 7 tūc verificant̄ in papa dūtaxat, 7 nō in eius legato ēt de latere, ita pbat̄ in. d. cle. q̄ ꝯtingit. Nam ibi disponit̄ de mutatione testamēti qḋ pro lege seruari debet. xiij. q. ij. c. vltima volūtas. cum

eum simi. ¶ Unde sicut legatus de latere non pōt mutare legem cōem, vt in.c.dilectus.el.j.de preben. ita non pōt mutare voluntatem testōris. Et ideo per illa verba intelligit̄ solus Papa qui est.s.ius.c.significasti.de elec.c.pposuit.de concess.preb.ꝛ ita pcedat qđ hr̄ in.d.c.q trāslat.qꝛ loqt̄ in reseruatis pape.aut illa vba, sedes apostolica, exprimunt̄ cū his que nō sunt de maioribus, vel de reseruatis pape, ꝛ tūc appellatione sedis apostolice venit ēt legatus ipsius de latere. vt in d.c.si abbate.ꝛ in.c.i.ð offi.lega.ꝛ in.c.auctoritate.§.phibemus.ð puileg.li.vj.ꝛ in.c.veniēs.ð vbo.signi.ꝛ qđ hr̄ in.c.j.al's penul.p Inno.ꝛ Hosti.de filijs psbyter.facit.c.fundamenta.§.proinde.de elec.lib.vj.ꝛ in.c.j.de gce.preb.eo.lib. ita dixit Lap.in.d.c.si abbate.ꝛ limitat istud, dictū idē Lap. in cle.grauis.de sen.exc.pcedere qñ simpl'r dr̄ sedes apostolica. Sȝ si illis vbis adderet̄ dictio restrictiua puta dðc apostolice sedis dūtaxat, qđ tūc nō cōprehēderet legat⁹ ēt ð latere, ꝛ ita sequit̄ Pau.in.d.c.si abbate.secus si diceret̄ sine licētia pape, qꝛ tunc nō sufficeret ēt legatus de latere, imo papa esset necessarius isto casu.c.cupientes.de elect.lib.vj.ex quo
14 †infert Grasias q si papa dicit, nobis reseruamus absolōnez taliū excōicatoꝝ q penitētiarij pape absoluere nequeūt illuz talē bm Pau.in.d.c.si abbate.ꝛ sequit̄ ibi Dñi.ꝛ pdie ꝯsultus rūdi. Quidā appellauerat ad sedē apostolicā, ꝛ ad sanctissimum dñm nostrū Nico.papā qntū, dubitabat̄ si cōprehenderet̄ legatus de latere.ꝛ per ista apparet clarus intellectus. d.c.cū a nobis.dum dixit salua sedis apostolice auctoritate.

SVMMARIVM

1 Probari contrarium contra dictum legati in preiudicium alterius nunquid possit. 17.
2 Statutū de saltuario credēdo in dcō suo qūo interptandū. 3.
Ignorantie probatio iuramento cuius diluenda.
4 Constitutio peccatum fouens est nulla.
Statutorum generalia verba ad impossibilia statuenti non adaptantur.
5 Statutum de stādo dicto familie ptātis qūo interpretandū.
Ueritas inquiritur post iuramentum de veritate.
6 Probari contrarium contra statuta in preiudiciū alterius disponentia in quibus casibus in iure possit. 8.
7 Statutū interpretanduȝ vt non resultet absonus intellectus.
Iuramentum omne post delationem effectum hȝ.
Iurans inducitur vt testis.
8 Compromissum de stando iudicis dicto nunquid viam appellationi precludat.
9 Intellectus auc.nouo iure.C.de pena iudi.teme.iudi.
Contumax ad accipiendum terminum purgationis pro confesso habetur.
10 Peritorum dicto quando standum. Et quales esse debeant periti in arte.
Snīa ex medicoꝝ dicto lata vtrum retractari facile possit.
11 Sententia ad consilium sapientis lata per sapientioris consilium retractari potest.
Uerbum stari in materia probationum prolatum quam recipiat interpretationem.
12 Statutum de dicto creditoris contra suspitionem debitoris quomodo intelligendum.
Episcopi sola allegatio sufficere an possit sine probatione.
13 Statutum ad iuris terminos est reducendum.
14 Statutum de homicidio proprijs manibus facto nunquid includat occidi mandantem.
15 Statutum istis verbis p se loquēs psonaliter est intelligēdū.
Substitutus in quibus iuris casibus locum non habeat.
Iuramentū testis nunqd per pcuratorē prestari possit.
16 Constō aduenas neqȝ in dāno, neqȝ in cōmodo minime ligat.
18 Statutum de credendo debitore per iuramentum quam admittat limitationem.
Cardinalis dicto etiam legati licet stetur, probari tamē in cōtrarium potest.
Testatoris volūtas vt stet̄ dicto alicuius qualiter iterptāda.
19 Cardinali sine iuramento vt testi an sit credendum.
Sanctis viris etiaȝ in ecclesie fauorem an credēdū sine iurō.
Cardinalis iniurati dictū an solā inducat presumptionem.
Testis iniuratus an ꝛ quis esse possit.
20 Cardinalis vt testis qñ sine iuramento recipi possit.
Iudex testes quando recipere possit non iuratos.

¶ Secunda questio basilica.

Sequitur in ordine secunda questio

disputanda, vcȝ posito q stetur dicto legati de latere in preiudiciū alterius de stilo romane curie vt
1 dictū est, †vtrum possit probari ꝯrium, nec reperio istam qōnem quo ad legatum de latere per aliquem scribentē vsqȝ ad hos dies tactam. Sed questio ista habebit duo capita, vcȝ in dispōne statutaria. Statuto cauet̄, q de damno dato stet̄ iuramento damnum passi, an poterit probari ꝯrium eius qđ damnum patiens iurauit. Et ex decisione huius eliciet̄ indubitata decisio qōnis proposite, ꝛ principaliter Ang.in.l.qui bona.§. damni.ff.de dam.infe.venit ad hanc decisionem, vcȝ aut statutum disponit, qđ stet̄ iuramento partis, ꝛ tunc possit pbari cōtrarium. Aut statutum disponit q stet̄ iuramento officialis, ꝛ tunc nullo modo poterit probari contrarium, postq̄ enim officialis iurauit, iudex non hȝ vlterius inquirere, sed dȝ stare cōtentus probatione inducta ex dispositione statuti, sed indebite ꝯdemnatus habebit actionem in factum ad interesse ꝯ ipsum officialem indebite iurantem. Et originaliter fuit opi. Jac.de are.in.l.j.C.si aduer.lib.ꝛ mouet̄ arg.illius.l.ꝛ eum sequit̄ doctor subtilis do. Raph.fulg.ibi.
2 †Nam dūt statuto cauet̄ qđ saltuario debeat credi. modo ille denūciat aliquos iniuste, qđ denunciatus poterit agere de dolo vel actione in factū contra eum, ꝛ qꝛ falsum cōmisit poterit ciuiliter ꝛ criminaliter de falso conueniri, ꝛ ibi dixit Jac.prefatus quod vbicūqȝ debet stari dicto officialis, impossibile est qđ reuocet̄ eius dictum, arg. illius.l.ipse tū officialis punietur de falso criminaliter ꝛ ciuiliter. Sed re vera ista doctrina non est vera quod multifarie pbo. Nam tex.in.c.proposuisti.de proba.in ver.videtur, iuncta glo.iij.ꝛ in.c.continebat̄.de despon.impub.vbi statur iuramento mariti an cognouerit vxorem, nihilominus vxor poterit probare contrarium, ꝛ dixit reuerendus do. Abb.in.d. c.proposuisti.q si ex forma statuti standum est iuramento alicuius q illi non credetur si ex aduerso probetur contrarium. ꝛ idem voluit in.d.c.continebatur, quod si statutum disponit stari iuramento alicuius officialis super maleficio debet intelligi nisi accusatus vel denunciatus probet contrarium. Idem etiam voluit do. Gaspar.de calde.ibi. ¶ Secundo faciat ad hoc glo.singu.in.c.ij.in ver.affectata.de tempo.ordi.lib.vj. lȝ ad probandam ignorantiam debeamus stare iuramento iurantis ignorasse, vt in.c.si vero.de sen.excom.insti.de acti.§. alie.l.si cui.§.ijsdem.ff.de accusa.tū admittitur probatio in cōtrarium bm illam glo. ita dicamus in proposita questione.
¶ Tertio faciat glo.valde singu.in.l.j.ff.de iureiur.que dicit q quando lex vel statutum defert iuramentuȝ, potest queri de periurio.ꝛ ibi Saly.dicit per illam glo.ꝛ inducit ad questionem.
3 †Statuto cauetur q stetur saltuarijs iurantibus super denunciationibus damnorum datoꝝ, qꝛ eis stabitur, donec de periurio doceatur, ꝛ ibi multum eleganter dixit Bald. q aut lex defert iuramentum, ꝛ vltra procedit permittendo vel phibendo queri de periurio, ꝛ tunc statur dispositioni legali, allegat auc.nouo iure.C.de pe.iudi.qui mal.iud. Aut lex non pcedit vltra nisi qđ defert iuramentū, ꝛ tunc dicit esse vnā glos. valde sing.bm eum in.c.statutum.§.cum vero.de rescrip.lib. vj.que dicit non credi iuramento, nisi in defectum aliaꝝ probationum, ita ergo dicamus in casu nostro. ¶ Quarto faciat q voluit Inno.ꝛ Jo.and.in.c.qꝛ propter.§.illud.de elec.qđ lȝ impedimentum probetur iuramento impediti, tū postea poterit probari contrarium per illuȝ tex. ¶ Quinto faciat quod no. Jo.and.in addi.Spec.in tit.de offi.iudi.ad fi.ꝛ in.c.statutum preallega.vbi licet in casu illius.c.stetur iuramento iurantis, tamen poterit probari contrarium. ¶ Sexto faciat ratio inconuincibilis, aut de damno vel delicto nihil apparet, ꝛ tunc satis est vt statutum faciat q voluntarium iuramentum ipsius officialis inducat probationem, sed vbi alias esset certum delictum non fore cōmissum vel damnum non esse illatum, videtur q nullo modo deberet stari iuramento illius. Nam ta-
4 le statutum contrarium disponens est peccati nutritiuum, †lȝ constitutio peccati inductiua est ipso iure nulla, vt in.c.fin.de consue.in.c.literas.in ver.non potest.ꝛ ibi glo.de resti.spol. iiij.distin.§.erit autem lex. Bald.in.l.cam quam.C.de fideicommissis. Hostien.in summa qui filij sint legi.§.nunc videndum.versi.quid si imperator. ¶ Septimo non est verisimile quod istud statutum in suis verbis generalibus istum ca-

sum comprehendere voluerit, vez q si apparere pot damnum non esse illatu, quod stet iuro officialis damnum fuisse illatu, et ideo multum eleganter dixit Bal. in l. fi. §. in coputatione. in verbis finalibus. C. de iu. delib. q generalia verba statutorum non adaptantur ad impossibilia ipsi statuenti, et originaliter fuit doctrina Jo. mo. in c. vt animax. de consti. lib. vj. retulit do. Ant. in c. ecclesia sancte Marie. de osti. not. Jo. an. in c. eos. de immu. eccle. lib. vj. vnde vr nunc q si zrium probari pot non stabitur nec dicto, nec iurameto legati de latere. ¶ Octavo faciat ratio que nullo modo deleri posset, nulla est ostitutio inducens probationem superfluaz, casus est singu. et melior de iure. in c. ij. de proba. ergo multofortius erit nulla, qn inducit iuramentum ad plenam probatione, ex qua euidenter induceretur periurium. Nec est verisimile statuentes voluisse illaqueare animas subditorum periurijs in l. ij. C. de indi. vidui. l. ne in arbitris. in prin. C. de arbi. l. que sub oditio. ff. de condi. insti. ergo. ¶ Nono faciat q voluit Jac. bu. in l. j.

5 . C. de re iud. vbi dixit † statuto cauet, q debeat stari dicto familie ptatis, an aliquis fuerit inuetus cu armis, tn poterit probari zriu, et ibi dixit Saly. statuto cauet, q si qs fuerit inuentus ludere ad azardu, soluat. x. et de hoc stetur dicto familie ptatis, decidit qd ptas poterit recipere pbationes in zrium, per illum tex. cum sua glo. ¶ Decimo faciat sing. dictum Inno. in c. fi. qd met. cau. vbi lz stet iuramento passi violentia de rebus amissis. et in l. si quando. C. vn vi. nihilominus poterit probari zrium. ¶ Undecimo faciat tex. in auc. sed hodie. de repud. et in prealleg. auc. nouo iure. et ibi dixit Ang. q post iuramentum de veritate ingrit veritas, et veritate coperta snia lata pretextu iuramenti remittit, alleg. no. in l. j. C. de iureiur. ¶ Faciat qd dixit Bal. in l. si tutor. C. de picul. tuto. vbi dicit q qn lex mandat stari dicto alicuius vel scripture alicuius, q illa est quodamodo probatio iuris et de iure. et dicit q recipit probatione in zrium, qn verbum stari prefertur in materia pbationum, secus si materia dispositiua, alleg. Ja. de are. in d. l. j. et Jac. but. in lect. noua. in l. j. C. de re iud. Nam et ius diuinum dicit q in ore duox vel trium stet omne verbum. Deutero. viij. c. et in c. cum esses. cu si. de testa. tn testes possunt reprobari. Idem dicit statutuz disponit, qd stetur publice fame z magnates, tn poterit illa publica fama reprobari probando zrium. et idem voluit in l. qui accusare. C. de edendo. et in l. diuus. de test. mili. et in l. fi. ff. de fer. et do. Pet. de anch. in commen. c. j. de consti. et osului z sinodalem qstonem epatus Bo

6 non. ¶ † Faciat et q dixit idem Bal. in c. j. in ti. si de inuest. inter do. et vas. lis oria. in vsi. feu. vez statutum disponit q stet iuramento alicuius, nisi statutum figat pedes qd non possit qri de periurio, et in l. cotra negantem. C. ad l. aquil. dixit idem Bal. dictat statutum q in dano dato stet iuro accusatoris, ac cusatus dicit dne eatis ad videndu, qz ex aspectu apparet qd nullum dannum est illatu, et iudex dicit, ego no possum recedere a statuto. ¶ Refert ibi Azo. dicere in summa. eo. ti. q iudex dz inspicere, et illud qd apparet p aspectu dz pnunciare, ergo aspectus derogat cuicuqz alij generi pbationis. et ide voluit Ang. in l. qui vas. ff. de fur. vbi dixit p illu tex. q lz de iure coi vel ex forma cesure municipalis d estimatione furti vel robarie stari debeat sacro furtu passi, tn si accusatus pbat de estimatione vera, non est stadu sacro, sz veritati. Ille et dicit, q si statutum disponit, q stet sacro saltuarij sup damno dato, q probata veritate recedet a sacro. Idem et voluit ide Ang. in l. qui restituere. ff. de rei ven. vbi per illuz tex. iuncta glo. voluit, cauet statuto q de damno dato credat iuramento accusatoris, sicut est Perusij, q nihilominus iuramentum refrenari

7 potest per iudicem, cum non audiat iurans imoderate, † recipit enim tale statutum interpretatione illa, ne resultet absonus intellectus, et trahat ad iniquum copendiu, qnimo et si totu apparet iudici caluniose iuratu, nullatenus dz credere, nec via est aperieda periurijs fm eum, nec hominu malitijs est indulgendu. l. in fundo. ff. de rei vend. faciat et q voluit ide Ange. in d. auc. nouo iure. vbi dicit q post iurm de veritate ingrit veritas, et veritate coperta snia lata pretextu iuramenti remittit, vt superius dixi. Faciat et qd voluit Bal. in l. iij. ff. d iureiur. vbi dicit q omne iurm, siue iudiciariu, siue qnetionale. siue necessariu, ita demu hz effectum si fuerit delatuz, vt ibi. et io dicit statuto cauet, q de damno dato stetur iuramento dannum passi, q non intelligit de eo iuramento, qd qs pstat absqz iudicis delatione, nec et de iuro q prestat ab initio, sed de eo q pstat post terminu datu ad pbadu. Ita et tenuit i simili materia doctor illustris Jo. an. in c. vltra tertia. de testi. et Bar. in quoda osi. suo incip. in qone. vbi ita demum impedimentu pbat per iuramentu si hmoi iurm appareat delatu. et ratio est quare reqrit delatio, qz ille qui iurat inducit vt testis, vt l. fin. C. de fideicom. Sed testis qui sponte se ingerit est suspectus. l. que oia. ff. de procu. l. post legatu. §. his vero. ff. de his qui. vt indi. et tene menti hoc dictum, qz est declaratio et pratica omnium precedentiu dictox. et fm istam partem osultus in facto ter ita osului. et hoc et tenuit Lud. ro. in repe. l. admonendi. ff. de iureiur. danato dicto Bar. ibi. sed do. meus Joa. de imo. in d. l. qui bona. §. q dani. et latius ibi, idem Lud. in hac dubia

8 qone veniunt ad hanc distonem, vez aut † statutu dicit debere stari dicto alicuius, aut sacro, aut osciencie. Primo casu dicit esse tenendu dictu Jac. but. tanqz verius. ¶ Tu pondera q in zrium facit. l. diem pferre. §. stari. ff. de arbi. vbi dicit lex stari debere snie arbitri, et tn ab ea no appellatur, ita dicamus in proposito statuto disponente standum esse dicto alicuius intelligit tenaciter adheredu dicto illius adeo q no poterit cotrarium pbari. faciat q voluit ide Lud. in repe. rub. de arbi. in ij. col. q si partes copromittunt stare dicto iudicis q nullo modo poterunt appellare, alleg. Inno. in c. fi. de fer. ergo sequit q dictu istox no est vex. faciat sing. dictu Bart. in d. §. stari. vbi dixit q si partes copromittunt in arbitru, vt decidat fm ius, et ipse decidit zriu, qd laudu erit ipso iure nullu, ex eo qz qnetio partiu dz aliqd operari. l. si qn. ff. de leg. i. c. si papa. de priuil. in vj. ita dicemus in isto statuto disponete q stet dicto alicuius, ad hoc vt aliqd operet. ¶ Facit q voluit glo. in l. iij. §. si re. ff. de leg. ij. et in l. no solu. ff. de rei ven. et in l. si cum militaribus. C. de in inte. resti. militu. et auc. de exhi. re. §. j.

Nihilominus istis non obsta. dictu Jac. but. et sequaciu est verius, et moneor ex elegati dicto Bar. in l. fi. ff. de pret. stip. vbi dixit, ptes dnt velle stare dicto alicuius, qd nihilomins si ille iniuste dixerit pnt petere reductione ad arbitriu boni viri. Et ide voluit Bal. in l. si qs in oscribedo. C. de pac. ergo multomagis hoc facere poterut, qn statutu arctat, vt stet dicto alterius, arg. c. arbitris. de of. deleg. li. vj. l. si dictu. §. si copromisero. in verbo, cogete. ff. de euict. et l. si qs maior. in vbo nullo cogete impio. C. de trasac. ¶ Scdo casu dnt, aut statutu dicit debere stari sacro, pcedete alicuius otumacia, et tunc zriu pbari non possit, et ad hoc alle. tex. in d. auc. nouo iure. ¶ Tu pondera, qz ibi tex. loquitur qd eo casu quo deferes non probat, si delatus iurat se no recipisse pecunia vel pmissione, absoluit, tn post sniam poterit de corruptela doceri, et sic est ibi casus, quod accusatore no pbante statur accusati iuramento, et tn post snias poterit doceri de corruptela, lz ergo accusans no probauerit, et stetur iuramento accusatoris, tn probatio admit-

9 tit in zrium, et sic isto modo erit ibi casus pro eis. ¶ † Pondera etiam, qz illa auc. loquitur eo casu quo ille qui dz se purgare iuramento si est otumax in purgando se habetur pro cofesso. Et sic nedum concurrit assertio accusatoris, sed et ocurrit assertio accusati presumpta a lege, et sic non probat hic dictum eorum. Et vnum tene menti qd erit nouuz pro intellectu illius auc. q ita habetur pro ofesso ille qui est otumax ad accipiendu terminu ad se purgandum, sicut ille qui accepit terminum et se non purgauit, iste est casus sing. et vnicus in c. tuanos. de cohab. cle. et mulie. Et ideo videt inherendu dicto illius grandeui patris Inn. in c. super eo. prealleg. vbi dicit q non obstante otumacia poterit doceri de veritate contra iuramentum, qd tu eleuato ingenio limites nisi concurreret psumpta confessio legis, vt est tex. in d. auc. sed nouo iure. Aut statutum dicit debere stari iuramento alicuius in defectum aliarum pbationum, et tunc pbari pot contrarium cum in eax locum succedat z quas admissa fuisset pbatio in zrium. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. aut statutum dicit q stet sacramento et sumus in causis spualibus, et semp pot pbari otrarium ne quis consequatur spiritualia cum fraude cum in illis exuberet iudicis officiuz. Aut sumus in alijs casibus, et tunc concludit ibi Lud. aut statutum procedit vltra prohibendo expresse probationem in contrarium, et tunc obserua statutum. l. prospexit. ff. qui et a qui. aut procedit idem disponendo tacite, et tunc idem dicitur tacite disponere, vez quando statutum diceret q iuramentum illius habeatur pro plenaria probatione, qz probatio plenaria dicitur illa contra quam non admittitur probatio in contrarium, glo. est sing. in cle. j. de proba. aut statutum vltra non procedit disponendo, et tunc concludit q quicquid dicat

Ang.

Ang.in dicto.§.qui damni.iudex debet de veritate inquirere.

20 † Tu adde q iura volunt standum esse dicto peritorum in arte,⁊ isti periti vel a principio tempore assumpti officij,vel tempore quo deponunt debent esse iurati,vt habetur in.l.hac edictali.§.is illud.C.de secun.nup.⁊ in.l.comparationes C.de fid.instru.l.iurisiurandi.C.de testi.in auct.de non alie.§.qđ aűt.⁊ est tex.melior de iure q ad hoc cóiter non allegat in auct.de naut. vsur.prope princip.qué tex.allegauit Nico.de neapo.in.l.i.§.i.ff.de ven.inspi.⁊ per Ioá.and.in.c.fraternitatis.de frigidis. ⁊ per do.Anto.in.c.proposuisti.de pba.⁊ Ang.in.d.§.quod aűt.⁊ in repeti.l.si vacátia C.de bonis vacá.lib.x.⁊ p Bal.in.l.nemini.C.de aduo.diuer.iudi.⁊ in proemio.ffo.⁊ in.d.l.comparationes.⁊.d.§.is illud.⁊ in.d.l.iurisiurandi.⁊ per Barto.in.l.j.§.j.ff.de ven.inspi.⁊ in prima constitutione ffo. Sed ego habeo quod sententia lata ex dictu medicorum potest cótinuo retractari. Hoc fuit singulare dictum Bal.in.l.ab hostibus.§.si vir vxo.ff.solu.matri. Et idem voluit Ange.in.l.qđ si nolit.§.si mancipium.ff.de edil.edic.allegando dnm suum Bal. Et cum ista questio fuisset de facto fuit exhumatum corpus,⁊ iterű traditum medicis cognoscendum.ita dixit Bal.in addi.Spe.ti.de confes.⁊ ita etiam dicit in.l.si quis testibus.C.de testi. Et idé ét refert illustris doctor Saly.Bonoń.in questióe facti fuisse exhumatum corpus sed reuera hoc dictű fuit Guid.de suza. Ita refert illud luminarie iuris Io.an.in Spe.de homici.in prin. ⁊ refert ⁊ sequitur do.Anto.in.d.c.proposuisti.⁊ ibi addit vnű

21 nouum idem esse in sententia lata fm consilium sapientis, † qr continue poterit retractari per consilium sapientioris. Et licet reuerendus pater dominus Abbas ibi reprehendat istam communem doctrinam doctorum in.d.c.proposuisti, tamen non bene reuerentia sua salua,quia contra eum pro communi opinione dico fore tex.ad quem illustre ingenium antiquorum non aduertit in.l.diui fratres.ff.de iurepatro.⁊ sic sequitur qđ licet statutum,vel lex mádent stari dicto iurato alicuius nihilominus potest probari contrarium. ¶ Tertio casu si is cuius conscientie aliquid committitur infert mihi magnum preiudiciuz aut parum Primo casu admittitur probatio in contrarium.⁊ ita loquitur glo.que reputatur singu.in clemen.j.de iure patro. Secundo modo non.⁊ ita loquitur glo.que etiam reputatur sing. in.c.statutum.§.assessorem.de rescri.in.vj.⁊ ita reduxit ad concordiam illas glo.Bar.in.l.i.C.de iureiur. Tu vide pro concordia Dominicum in.d.§.assessorem.⁊ scribentes in cle.j.de iurepa. ¶ Et pondera quia glo.in.d.§.assessorem.nó loquitur in teste, sed loquitur in iudic.⁊ ad.l.i.C.si aduer.liber.alle.per Iac.de are.rńdet q cótra cóem doctriná nihil facit.loquit.n. in libertate soléniter collata executioni manda.que nó potest reuocari,ergo in ótrarium erit in alijs casibus. Et rńde ad dictű.§.stari,qr non procedit in materia probationű vbicunq enim verbű stari prefertur in materia pbationum recipit illam interpretationé nisi ótrarium probetur.iuxta illud qđ dr,in ore duorum vel trium stet omne verbű,⁊ tń potest probari contrariuz. ¶ Faciat ad predicta gl.multű not.in.l.j.§.iuste.ff.si cui plus q per.l.falci.⁊ ibi dixit Ange.statuto cauet q de suspitione debi-

22 toris stetur dicto creditoris, qr † tale statutű dz intelligi de dicto a lege regulato.⁊ sic de iusto dicto,de quo facit ibi festű do. meus Io.de imo. ¶ Faciat no.dictű Ang.in.l.apertissimi.C.de iudi.vbi per gl.in verbo,putaré,dixit qđ si statutű disponit q de suspitione debitoris stet ei qđ creditor putauerit,alias secus.Iac.butri.⁊ Iac.de arena.⁊ ita intelligat tex.in.d.l.si creditores.in ver.putant.ff.de priuile.cre.⁊ ista méti commenda.

Sed vnum profecto est qđ in presenti qóne facit dubiuz nó modicre, vcz glo.in.c.nó est de ósue.lib.vj.vbi gl. arguit q sola allegatio epi nó sufficit,qr sibi non creditur,sed requiritur pbatio.⁊ ex gl.ibi fatetur illud ótrium. Ex qua gl.colligit ibi do.Dńicus q lz statutű dicat qđ si pp hoc statutű non intendit q stetur soli allegationi,⁊ dicto solius allegantis nisi aliter pbauerit illud qđ dixerit.facit gl.in cle.j.de in integ.resti. gl.in.l.j.ff.si quadru.pau.fe.dica.que supple.⁊ verum sit.⁊ gl. multuz no.in.l.magis puto.§.illud.⁊ ibi per Bal.ff.de reb.eo. ⁊.l.ne quid.ff.de inceu.rui.naufra.⁊.l.pretor ait in prin.ff.vi bono.rapto.facit.c.cű super.de ócess.preb.⁊.c.ad decimas.de resti.spo.in.vj.c.a nobis.de decimis.c.que in ecclesiarű.in ver. pbabiliter allegauerit de constitu.in.l.si qui adulterij.in versi. non debere credi.C.de adul.⁊.l.doce ancillam.C.de rei vé.⁊.l. pretor ait.§.docere.vi bono.rapto.⁊ in.c.ij.de consue.in.vj.ergo sequit q lz statuto cauetur qđ stet dicto damnum passi intel-

13 ligitur de dicto probato,qr † statutum est reducendű ad terminos iuris communis,vt est gl.in.l.fi.§.in computatione.C.de iure delibe.⁊ text.melior de iure in.l.si serui vestri.C.de noxali.⁊ tex.in.c.cű dilectus.de ósue.qui reputatur bonus loquit in consuetudine. Et tex.in.c.cámq.de rescri.loquit tń in rescripto,⁊ ad hoc est melior de iure,⁊ tex.in.c.dilecto filio.de ver.sign.in indulgentia.⁊ ad hoc est tex.sing.⁊ tex.in.c.ex parte.i.ultimo. de ver.signi.loquit in statuto.facit.c.j.de feud.cogni.⁊ in.c.j. de gradi.in vsi.feu.⁊ in.l.si qń.C.de inoffi.testa.loquit in priuilegio, ⁊ pro ista videtur destrui communis doctrina doc. Sed rńde q istud procedit in dubio,secus si aliter de mente ⁊ intentione statuti appareret vt in casu statuti prefati. Et limita statutum predictum procedere qń ageretur contra damnum inferentem.secus si ageretur contra tertiuz qui non intulit damnű. Pone exemplű. Statuto cauetur q ciuitas teneatur de robaria ⁊ violentia illatis in comitatu,qđ isto casu nó stabitur iuramento damnum passi contra ipsam ciuitatem que non deliquit ita dixit Cy.in.l.j.ff.qń ex fac.tuto.⁊ ibi Cy.in addi.⁊ Nico. de neap.ita dixit Bal.⁊ Saly.in.l.si qń.C.vń vi.⁊ do.Anto. in.c.fi.q met.cau.⁊ do.Petr.de anch.in.c.sicut.el.ij.de iureiur.⁊.in.c.dilecti de fo.ópe.⁊ Bar.in.l.ne qd de incen.rui. ⁊ in.l.j.furt.aduer.nau.facit qđ hr in.l.j.§.si cista.ff.depositi. ¶ Limita secundo qń iurat ipse qui passus est damnuz,secus si iuraret per procuratoré.hoc dico per tex.valde aureuz.in.d.l. fi.q metus causa.in ver.pprio iuramento.ergo.sequitur q ex-

14 cludit iuramentum procuratoris. ¶ † Facit notabile dictű Io. an.in.d.c.sicut dignum de homici.vbi dixit statuto cauetur qđ si quis suis manibus occiderit aliquem puniatur certa pena q nó habebit locum pena illius statuti si per alium occiderit, de quo dicto fecit festum Domi.l.dist.in.c.si quis viduam,⁊ omnes dńi canoniste attribuunt Ioan.istud dictű,sed re vera fuit Ia.de bel.vt refert ⁊ sequit Bal.in.c.j.§.furtum.de pace iur. fir. Facit tex.melior de iure de peni.dis.j.periculose.vbi é tex. in ver.proprijs manibus quem placeat vobis videre omnino. Facit.l.singulos.in ver.proprio chyrographo.ff.de testi. Et ibi gl.dicit q quis non potest se subscribere pro alio in testamento ex quo tex.dicit proprio chyrographo.facit qđ voluit do.Car. in cle.j.de iureiur.in ver.per manus nostras.vbi dixit qđ quoties in rescripto, vel in statuto dr aliquid debere fieri per manus nostras non potest fieri per substitutum ⁊ dicit de hoc fore gl.singu.in cle.j.de vita ⁊ hone.cleri. ¶ Tu allega text.meliorem de iure in.l.pbatorias.in ver.manu principis.C.de diuer. offi.lib.xij.⁊ ibi dixit Bar.statuto cauet qđ instrumentuz scriptű manu publici notarij habeat executioné paratam qđ nó hébit locű si instrumentum est exemplatum ab instruméto scripto manu publici notarij. ¶ Facit tex.v.q.iij.in criminalibus.vbi per illum tex.dicit ibi Dńicus q vbicunq statutuz vtitur istis

15 verbis per se intelligit personaliter † ⁊ non per interpositam psonam.facit.l.fi.C.de iure emphy.⁊ auc.hodie.C.de pena iudi. Faciat.l.per hanc.C.de erro.mi.anno.li.xij.in verbo,sz vbi stipendiarius dz capere stipendia sua per se ⁊ sic non per substitutum.⁊ ibi dicit Bar.no.in doctore legente,vt personaliter teneatur recipere stipédia sua quasi equiparet militi.l.aduocati. C.de aduo.di.iudi.facit q no.tex.in.l.nulli.in ver.p sua ósciétia.C.de epis.⁊ cle.⁊ ibi dixit Bal.q vbicunq aliqs dz dispésare fm suam ósciéntiam non potest illud facere per substitutum quod bene est notandű pro bullis apostolicis quibus dr tuam cóscientiam oneramus. Facit glo.singu.in.l.sicuti.ff.de arbi.⁊ vidi dubitari pridie. Testator in testaméto mandauerat q in sua capella edificanda capellanus celebraret diebus óruis ⁊ vsus fuerat hoc verbo ipse,cói,q capellanus debebat esse actu sacerdos,quia testator elegerat industriam ipsius capellani,⁊ allegaui tex.in.l.sepe audiui.in verbo,ipse.ff.de offic.presi. Ita dicamus in proposito,⁊ si dicatur q iuramentuz testis potest prestari per procuratorem,vt voluit Ioan.and.in.c.vt circa de elect. in.vj.in nouella.⁊ idem determinant do.de rota.vt refert Ludo.in suis no.in.ij.col.lz Bal.tenuerit ótrium in rub.ff.de iureiur.⁊ do.Anto.in.c.licet de testi.qr ipsi loquuntur in iuri testis regularis, sed in casu nostro iste est testis irregularis inductus a statuto contra regulaz iuris arg.l.maritus.ff.de qónibus ⁊ in.l.j.C.ne quis in sua causa,⁊ ideo dz restringi in casu suo pro-

16 prio. ¶ Tertio limita nó habere locű illud statutű in forése † qr sicut ostitutio non ligat forenses in concernentibus eorű dáńű. ita nec óprehendit eos in his que concernunt in eorum omodű nisi tantum sint iurisdictionis voluntarie,vt plene per Bart.in.l. cűctos populos.C.de sum.tri.post.Iac.de arc.⁊ Bald.in.l.si

nō speciali. C. testa. ita dixit Ang. in ḡsi. inci. cui dicta actio sine cessione. allegat ad hoc duo iura vcꝫ. c. ecclesie sancte Marie. de ḡsti. t n. 7 l. j. ad fi. ff. de tuto. 7 cura. dat. ab his. Et ideo cōsuluit elegans doc. Ludo. roma. in consi. incip. ista captura facta de Gratiolo debitore q̄ statutum Florentinum permittens capere debitorem debitoris non hꝫ locū q̄n capit̄ debitor debitoris ad petitionē creditoris forēsis, 7 verissimus iuris interpres do. Pan. de cast. in ḡsi. incip. statutum. s̄. relatum, 7 est in ordine. cccxliij. vbi consuluit q̄ stante statuto prefato de damnuꝫ passo non hꝫ locū in forēsi, q2 sicut nō patitur onera ciuitatis, ita non gaudet commodis 7 beneficio statuti ipsius ciuitatis. arg. l. si vir. §. si vnus. ff. pro socio. 7 l. manifestissimi. §. cū in secunda de furt. a contrario sensu q2 statuentes voluerunt prouidere subiectis. ex quo supportat onera ciuitatis non autem extraneis. ¶ Quarto limita nisi ipse passus damnū fuerit periurus. tex. ē singu. in. c. paruuli. xxij. q. v. facit gl. no. in. d. c. si. quod metus cau. que dicit quod persona est inspicienda, an sit diues, an pauper. ar. l. legitimos. ff. de legi. tutoribus, 7 quantitas etiam negotiorum consideranda est, an sit magnum negotium non spectās

17 ad iurantem. † Et ex istis infert̄ quod lꝫ stetur dicto legati de latere, tn̄ poterit probari contrarium, 7 ad hoc allego tex. in cle. j. de probatio. vbi assertio pape continet probationem plenariā 7 ibi gl. exponit. i. iuris 7 de iure. ergo sequitur q̄ tunc statur dicto alicuius nec potest probari contrarium q̄n lex exprimit q̄d illud dictum habeat pro probatione plenaria, sed nullibi legimus q̄ dictum legati de latere inducat probationē plenariam. ergo sequit̄ q̄d licet stetur dicto eius. tn̄ poterit probari cōtrarium, 7 ad hoc ille tex. ita pōderatus est nouus 7 destruit ex toto opi. Jac. de are. 7 sequacium. Secundo pōt induci alio mō sic spāle est in romano pontifice, vt est ibi casus. ergo in ḡtrariū est ius cōe in inferioribus. l. ius singulare. l. q̄d vero. ff. de lega. facit q̄d voluit ibi gl. 7 p hoc tollitur q̄d voluit Host. in sum. de offi. deleg. §. quot species. vbi dixit q̄ cardinales legati sunt maxime auctoritatis, nec est credendū q̄ aliter iudicent q̄̄ ipse papa faceret, vt in. c. nouit. de appel. 7 in. l. vnica. ff. de offi. p̄fect. pro. q2 non pp hoc inducitur presumptio iuris 7 de iure.

Et ex istis elicitur ḡclusio prima, q̄ stāte statuto q̄d stet̄ iuramēto dānum passi poterit probari ḡrium, siue sit pars, siue sit iudex, seu officialis. ¶ Secunda conclusio, q̄ tale statutum non vendicat sibi locum in forense. ¶ Tertia ḡclusio, q̄ stante notorietate fa

18 cti non stabit̄ iuro damnū passi volentis iurare ḡrium. ¶ † Ex hoc infertur correlarium, q̄d stante statuto quod si creditor non petierit debitum. ī. decennium stetur iuramēto debitoris vel heredis, q̄d ipse soluerit debitum creditori, vt est in magnifica vrbe Lucana. nihilominus si constat aut constare potest q̄d debitor non soluerit non stabit̄ iuramento debitoris, alias hmōi constitutio tanq̄̄ peccati nutritiua erit nullius momenti, 7 ita in cōtingentia facti cōsului super illo statuto Lucano. ¶ Sequitur ex predictis tertiū correlariū, q̄ licet de stilo Romane curie stetur dicto cardinalis, nihilominus poterit probari contrarium. Alia conclusio, vbicunq̄ lex vel cōstitutio disponit q̄ ex dicto alicuius inducatur probatio plenaria oritur presumptio iuris 7 de iure. adeo q̄ non poterit probari contrarium. Sed an cardinalis debeat iurare stante cōclusione q̄d stetur dicto suo. Bar. in. l. theopompus. ff. de dote preleg. dicit testator mandauit soluti debentibus aliquid recipere ab eo. 7 de hoc stet̄ simplici verbo Titij fratris sui, an valeat illud relictū concludit q̄ sic, 7 importat q̄d stetur assertiōi eius, an debeat iurare vel non, 7 vr̄ ibi tex. quod sic dt. n. iuratus scripsit. ipse vero distinguit hoc modo, q̄nq̄ testator dicit stādū dicto alicuius de eo q̄ ipse testator sibi dixit, 7 tūc q2 dictum illius est quodam testimonium voluntatis defuncti magis q̄̄ iudiciū deponentis, tūc dꝫ deponere iuratus, vt testis, vt ibi. 7 l. iurisiurādi. C. de testi. Q̄nq̄ testator dicit standū dicto alicuius. i. volūtati eius, de eo q̄d sibi videbit̄, tunc in casu isto, iste nō est testis, sed magis est quidam arbitrator. ideo non dꝫ iurare argu. l. j. de arbi. q̄d dicit esse verū quando talis est assumptus a testatore vel a parte simpliciter, secus si assumeretur tāq̄̄ peritus in arte, vt in medico, q2 tūc deberet iurare, vt no. in. l. comparationes. C. de fid. instru. Facit q̄d no.

19 Ang. in repetitio. l. si vacātia. C. de bo. vaca. lib. x. ¶ † Est ergo ḡsiderandꝫ nunc an cardinalis deponat vt testis. an de eo q̄d sibi vr̄. 7 gl. multū sing. in. c. cum olim. el. i. de priui. tenuit, q̄ cardinali non creditur vt testi sine iuramēto, nisi sic crederet̄ bono viro ad inducendam quādam presumptionē, ex qua glos. infertur q̄d in quacunq̄ dignitate q̄s ḡstitutus sit nō p̄t ad plenam probationem deponere sine iuramento, 7 idē vr̄ dōm in viris religiosis quātumcunq̄ honestis 7 sanctis, vt eis non credatur sine iuro ēt in fauorē ecclesie, vt est melior tex. de iure in. c. nuper. de testi. facit q̄d hr̄ in. l. iusiuran. C. eo. Innocē. tn̄ in. d. c. cum olim. dicit assertionibus cardinaliꝫ credendū sine iuro, sed do. Anto. 7 do. Abb. ibi tenent illaꝫ gl. 7 intelligunt dictuꝫ Inno. vt credatur dicto cardinalis non iuranti ad inducendam presumptionem, non autem quo ad probationem faciendaꝫ, facit. c. quoties. de testibus. 7. d. l. iurisiurādi. ¶ Tu pondera q̄ pro dicto Inno. est tex in. c. ḡstitutus. de ap. vbi creditur assertioni cardinalis, nec aliquid ibi dicit̄ de iuramento, 7 ideo verior doctrina ē q̄ si cardinalis deponit vt testis teneat̄ iurare, q̄d intelligo illo casu sufficere si ponātur ante eū euangelia. hōc colligo ex gl. in. d. l. iurisiurandi. que dicit q̄ eps̄ cum producit̄ in testem non iurat, sed ponunt̄ ante eum euangelia, ergo multo magis erit idē in cardinali cum sit pars corporis pape, vt in. c. felicis. de penis. in. vj. 7 habeat maximam prerogatiuam vltra ep̄m, vt dixi late in tracta. de p̄stan. cardi. in prima par. in prin. ¶ Si vero nō deponit, vt testis. sed deponit de eo quod sibi vr̄ tunc non requirit̄ nec iuramentū, nec quod euangeliū ponat̄ ante

20 eū. ¶ † Sed pone q̄d statuto caueat̄ q̄ potestas possit procedere in causis nulla iuris solēnitate seruata. an eo casu cardinalis poterit non iuratus recipi in testem. 7 Bald. in. l. milites. C. de testa. mil. dixit q̄d nō, q2 iuramentū est de iure naturali 7 diuino. vt voluit Bar. in extrauaganti ad reprimendam. in ver. sine figura. Et istud sequitur Jo. de imo. in. l. filiussa. ff. de dona. lꝫ Bar. voluerit cōtrariū. Sequit̄ etiam ibi Lud. ro. 7 in rub. ff. de arbi. 7 limita nisi iudex reciperet testes ad informationem curie, q2 tunc posset recipere testes non iuratos. glo. est singu. 7 vnica in. c. j. §. si duo. de pace tenen. s̄m Bal. ibi. vel nisi reciperet testes ad se informandum quando delictum est ḡmittendum, quia tunc posset inquirere non precedente infamia, 7 recipere testes non iuratos, singu. dictum fuit Inno. in. c. j. de post. prela. Idē etiam dicas nisi partes remitterent tale iur̄m. ita dixit gl. in. l. j. ff. de fer. 7 in. c. iij. loco. de proba. facit quod habetur in. d. l. iurisiurandi. Idem etiaꝫ dicas nisi factum esset notorium, vt no. in. c. tua nos. de coha. cleri. 7 mulierum.

SVMMARIVM.

1 Legatus vtrum suspectus allegari possit.
Sinodus tota potest allegari vt suspecta, 7 quando. 12.
2 Recusatio iudicis suspecti cuius iuris sit, 7 quādo recusari possit numero. 4.
Recusatio 7 appellatio pari passu ambulant.
3 Recusationis exceptio vtrum suspendat iurisdictionem legati citra remedium appellationis. Et quid de iudice.
4 Laudum arbitri quando retractetur.
5 Exceptio contra processum iudicis apposita quid operet̄ etiaꝫ si iudex ad vlteriora tendat.
Committere est iurisdictionem exercere.
6 Delegatus p̄cedēdo ad vlteriora vr̄ exceptionē illi oppositā reijcere, 7 tacite super illa pronuntiare, nec corruit processus.
Exceptio recusationis plus operari non dꝫ q̄̄ appellationis interpositio. Et de iudicis p̄cessu nō obstāte recusatiōe f̄cō.
7 Acta iudicis ēt ḡtra ius litigatoris valent donec reuocentur.
8 Processus factus coram iudice recusato, an teneat 7 q̄n.
Et quid coram legato. 14. 15. 22. 26.
Recusatio iudicis sola an sufficiat sine appellatione. 9. 14.
Vnus in actu duos requirente non satisfacit.
9 Iudex testis 7 accusator in quo parificentur.
10 Inimicorum iudicium declinare est naturale.
11 Iudex allegatus suspectus, an desinat esse iudex.
Processus ḡtra solitum ordinem iudiciarium factus corruit.
12 Iurisdictionem a recusato ius abdicat, 7 in aliū transfundit.
Vicarius ordinarij suspecti, an sit suspectus 7 quando.
13 Subdelegare est vti iurisdictione.
14 Dubitabilia sunt disputabilia.
Intellectus. l. apertissimi. C. de iudi.
Arbitri delegati iuris equiparantur vicario.
16 Appellans ab interlocutoria iudicem nunquid pretendat suspectum.
17 Iudicem recusatum de iure canonico que faciant iurisdictione carere. Et quid de ciuili. 23.
18 Iudex ignorans recusationem an possit procedere.
Ordo iuris notorijs non requisitus.

19 Appellatio

19 Appellatio ab interlocutoria vtrum processum reddat nullu3, ⁊ quando.
Iudex recusatus quando non censeatur remotus. 22.
20 Iurisdictionis exercitium nunquid ex sola recusationis propositione suspendatur.
21 Iudicem recusare post litem conte. an liceat.
Negatio precedens verbum potest quid importet.
23 Iudex delegatus nunquid de iure ciuili recusari possit, recusationis causa non probata. Et quid de ordinario.
24 Recusationis sola propositio cum legitima causa suspendit iurisdictionem ad eneruanda inde gesta.
Appellatio, recusatio, ⁊ relatio simul intitulantur.
Excommunicatio post appellationem, aut recusationem nõ t3.
25 Iudex recusatus an possit de recusatione cognoscere.
Appellatio ast indiuisibilis.
26 Processus parte inaudita factus an validus.
Appellans an videatur iudicem recusare.
Recusatio nunquid videatur remota appellatione oblata.
27 Recusatio negotium principale protendit.
28 Exceptio suspitionis aduersus iudicem impedit exercitium iurisdictionis tam ordinarij q̃ delegati ẜm vtraq3 iura.
Processus factus a legato cardinali in forma recusato est nullus contra Innoc.
29 Stipulationis penalis commissio nunquid impediatur sententia iudicis reddita nulla.
30 Grauari a iudice, vel suspectum habere differunt.
31 Iudex in causa propria quis esse potest in facto notorio.
32 Iudex ex sola recusatione prouocatur ad iram.
33 Exceptio suspitionis nunquid proponi possit prouocato in inimicitiam iudici. ⁊ quomodo super hoc procedendum.
Lites debent procedere sine tabellionis suspitione.
Notarius põt partem ledere, l3 parti teneatur ad interesse.

¶ Tertia questio basilica.

1 **Est at tertia in ordine que**stio. an † legatus cardinalis possit allegari suspectus in causa in qua cognoscit vt legatus. ¶ Et ex ista questione latissima erit hesitatio allegato cardinali leto suspecto in causa ipse processit in causa, non obstante recusatione allegata, vtrum processus corã eo habitus sit ipso iure nullus. ¶ Quo ad primum quod possit allegari vt suspectus videtur esse indubitatum. tota synodus potest allegari vt suspecta. ita firmant docto. in. c. j. de iudicijs. licet aliter dixerit glo. ibi. ⁊ facit. c. licet. de foro competenti. vbi tota vniuersitas potest recusari, vt suspecta. ¶ Facit clementi. pastoralis. §. pisana quoq3 ciuitas. d̃ re iudi. vbi tota ciuitas p̃t recusari, vt suspecta ex cã. Facit gl. in. c. in singulis. de statu regularium. que vult q̃d vniuersitas iudicũ possit ex cã recusari. imo plus dicit Vincen. sinodu3 recusari posse q̃n metropolitanus vel maiores qui p̃sunt sinodo sunt suspecti. capi. q̃sulti. de procura. iij. q. v. c. q̃ suspecti. Facit. l. j. C. si quacũq3 preditus ptã. vbi si ptãs est suspectus põt tota familia allegari suspecta. ergo si sinodus ⁊ vniuersitas p̃nt allegari, vt suspecte ergo multomagis legatus de latere. ¶ Facit. c. nouit. de appellatio. vbi legatus de latere fuit recusatus, vt suspectus. Est tñ verũ q̃d nõ de facili põt vt suspectus recusari, sed requiritur quod honeste ⁊ in forma debita recusetur pulchre dixit Hostiẽ. in. c. ad petitio. de accusatio. ⁊ ibi do.
2 Anto. ⁊ docto. ⁊ probatur rõne vtiua. † Recusatio iudicis suspecti est de iure naturali, vt est tex. in. c. ij. requiris. in versi. ipsa namq3 ratio naturalis dictat. de appella. ⁊ in. c. q̃ suspecti. preallegato in ver. nam quodãmodo naturale est suspectorum iudicium insidias vel recusare, ⁊ ibi vr̃ tex. no. contra gl. in. c. j. de iudi. que voluit q̃d q̃ciliũ nõ possit, vt suspectũ recusari, si ergo est de iure naturali recusare iudicem suspectum, ergo legatus cardinalis poterit vt suspectus recusari, q̃ iura naturalia, sunt immutabilia. j. dist. c. ius naturale. institu. de iure naturali §. sed naturalia cum simi. ergo. Faciat etiam recusatio ⁊ appellatio paribus incedunt gradibus, vt no. Lappus in allegationibus suis allegatione prima. ⁊ no. in. c. cum speciali. de appella. Sed a sententia cardinalis legati appellat, vt in. c. raynutius. ⁊. c. raynaldus. de testa. Sicut ego põt p̃poni appellatio a sententia sua ita poterit p̃poni recusatio suspitionis. ⁊ istud vr̃ indubitatum. Sed dubitatio non mediocris stat nũc q̃ posita recusatione honeste ⁊ in debita forma legatus de latere p̃cedit in causa, dubitatur vtrũ p̃cessus sit ipso iure nullus. Et vr̃ q̃ sic. ⁊ ita tenuit Bar. in. l. q̃ poterat. ff. ad treb. ⁊ monetur ad hoc ex tex. fin. in. l. i. C. si quacunq3 predi. pote. p̃realle. l3 Inn. in. d. c. cũ spãli. dixerit se non legisse casum. l. de hoc dicens necessariũ fore appellationẽ. vt in. d. c. cum speciali. Et dicit q̃ in casu illius. l. j. est speciale. vt per eũdẽ. in. c. insinuante. de offi. deleg.

Consistit ergo Questio ista in hoc vtrũ exceptio recusationis suspendat ipso iure iurisdictionẽ legati circa appellationis remedium.
3 ¶ † Et vr̃ q̃ nõ, imo est opus appellatione, ita vr̃ p̃bari in tex. c. sup q̃onum ad fi. de offi. deleg. vbi dr̃ q̃d si delegatus principis q̃pellit partẽ litigare sub delegato suspecto q̃ licite ab illo grauamine põt appellari ad papa3, ⁊ quicquid fuerit attentatũ post hmõi appl'onẽ erit irritũ ⁊ inane. ⁊ sic põderat ibi tex. appellationẽ ad irritationẽ processus. Et idem vr̃ velle tex. in. c. quoties. ij. q. vj. l3 gl. ibi sentiat q̃triũ. Secundo hoc vr̃ p̃bari per tex. valde elegantẽ in. l. nõ distinguemus. §. cũ quidam. ff. de arbi. in versi. inimicus manifeste apparuisset testationibus conuentus. iñcto ver. posse eũ vti doli mali exceptione. vbi arbiter fuit recusatus tanq̃ inimicus, ⁊ nihilominus ipse tulit laudum, q̃ si vigore illius laudi agit̃ ad penam obstabit exceptio doli, ergo ex laudo lato ab arbitro recusato orit̃ actio, q̃ alias nõ daretur exceptio, que est actionis exclusio. c. cum dilectus. de ordi. cogn. ergo idẽ dicemus in iudice q̃d ex sentẽtia lata a iudice recusato orieẗ actio. ¶ Arbitria. n. redacta sunt ad istar iudiciorum. l. j. ff. de arbi. l. rẽ non nouã. C. de iudi. Et põdera accurate
4 q̃ ibi est casus † q̃ laudũ arbitri retractat̃ illo casu vide singulare dictũ hosti. in. c. ij. de arbi. ⁊ gl. sing. in. c. a iudicibus. ij. q. vj. ¶ Tertio faciat. c. iudex. in fi. de offi. deleg. lib. vj. vbi dn3 dicit tunc iudicẽ recusatũ ob suspectũ, ⁊ ob propositã recusationẽ atq3 probatã iurisdictionẽ in ea oino prodit̃ cũ super ea recusatione pronunciatio facta fuerit. Igitur a contrario sensu q̃ns est vt sola recusationis atq3 suspitionis cã allegata non facit eũ desinere esse iudicẽ, ⁊ q̃nr p̃cessus corã eo factus oino nõ ẽ nullus. ¶ Quarto faciat. c. ij. requiris. §. iij. postulas. ver. q̃ si corã dicens tũc demũ iudicẽ recusatũ in cause principalis cognitione supsedere debere, cũ recusationis atq3 suspitionis allegatio sine p̃batione ad tollendũ iurisdictionẽ iudicis non sufficit. ergo est ibi casus aptus q̃ sola allegatio recusationis non tollit seu suspendit iurisdictionẽ iudicis. ¶ Quinto faciat. d. c. si iudex. vbi dicit q̃ iudex recusatus põt q̃mittere cãm de recusatoris assensu. ergo non desinit ipso iure oino esse iudex, q̃ alias p̃ uatorum q̃sensus nõ posset eũ facere iudicẽ. c. significãtibus. d̃ offi. deleg. l. priuato3. C. de iur. om. iud. Et sic p3 q̃ habebat habitum iurisdictionis. l3 q̃ exercitium iurisdictionis possit obijci exceptio. hoc vr̃ posse colligi, ex eo q̃d ibi dr̃ in fine q̃d lata sententia super accusatione pro ipso recusante t3, ⁊ intelligo a qua non fuit appellatum, vt ibi intelligit Lap. argu. l. j. ff. ad turpil. oino desinit esse iudex. ergo manifeste innuit q̃ ante sententia3 non omnino desierat esse iudex. Et sic vr̃ q̃ ex quo h3 habitum iurisdictionis ante latam sententiam super recusatione, licet obijci exceptio q̃ si procedat non obstante exceptione licet grauet partẽ debeat tenere p̃cessus si non contra exercitium possit fuit appellatũ, ⁊ sic ille tex. hoc modo inductus probat opinio
5 ne3 Inno. † q̃ regulariter vbi potest opponi exceptio q̃ processum iudicis vel exercitium iurisdictionis eius, q̃d si obijciatur ⁊ illa non obstante p̃cedat̃ ad vlteriora vr̃ tacite pronuntiasse super exceptione, tũc tenebit p̃cessus si nõ appelletur, vt in. c. ex parte. M. de appel. ⁊. l. p̃cedẽte. C. d̃ dilatio. Et si dicat̃ q̃d tũc obstat q̃d hr̃ in. c. p̃rudẽtiã. de offi. dele. vbi non d3 p̃cessus vnius ex duobus iudicibus delegatis sine cl'a vel ẽt cum cl'a q̃d si ambo añ verificationem clausule, q̃ non h3 exercitiu3 iurisdictionis processus gestus per eũ non v3, l3 vterq3 dicatur habere iurisdictionẽ insolidum, vt tetigit Bar. in. l. põponius. ff. de re iudi. Qr ad hoc rñderi põt q̃ ideo illud q̃tingit ibi, q̃ nunq̃ ab ipso principio alter tantũ habuit exercitiũ iurisdictionis insolidũ, sed hic ab initio habuit exercitium iurisdictionis insolidũ. Et si non obijciebatur exceptio non est dubiũ q̃d tenuisset p̃cessus. Facit quod no. gl. in cle. ij. vt lite penden. Et ex quo habuit exercitium, l3 potuerit elidi exceptiõe, nihilominus sumus sub illa regula, de qua hr̃. i. d. c. ex parte. M. ⁊ i. d. l. a p̃cedẽte ¶ Et ista sit sexta ratio pro ista parte q̃ ita formauit. d. meus Jo. de imo. in q̃mento. l. q̃nidam q̃sulebant. ff. de re iudi. ⁊ in. d. c. iudex. l3 do. Dñicus ibi tollat dicens, q̃ ex quo exceptio recusationis totaliter impedit exercitiũ iurisdictionis, habitu tamen non priuat, ⁊ hoc voluit ille tex. Committere enim est exer

cere iurisdictionem, vt dixit gl. in d. c. iudex. ergo si recusans, consentit totaliter tollitur obstaculum impediens exercitiũ iurisdictionis, ꝛ sic poterit cõmittere, sed illo non ꝯsentiente non põt ꝯmittere, ꝛ sic nec iurisdictionẽ exercere, ꝛ ꝑ ꝯsequens habitus sine actu ꝛ exercitio nihil poterit operari, ꝛ ꝑ ꝯñs ille tex.
6 nullo mõ obstat ẽm Dñi. ibi. ¶ † Septimo faciat. c. cũ spãlis de appella. ꝛ c. si quis contra clericum. de foro competen. vbi tenet processus factus a iudice delegato licet contra exercitium sue iurisdictionis ꝯpetat exceptio, ꝛ lꝫ grauauerit talis iudex non admittendo exceptionẽ recusationis, tñ imputandum est parti quare non appellauit, qꝛ ꝓcedendo ad vlteriora vr̃ exceptionẽ rijcere, ꝛ tacite pronunciare super illa exceptione, ꝛ tꝫ processus, vt in d. l. a procedente. facit qđ no. gl. in cle. vnica. de dolo ꝛ contu. ꝛ Inno. in c. pastoralis. §. preterea. de offi. deleg. Si enim appellat̃ ab interlocutoria ꝛ iudex pronũciat illaꝫ esse friuolam, ꝛ ab hac pronũtiatione non appellatur, prima appellatio est deserta, neqꝫ tenebit ꝓcessus, postea per iudicẽ initus. Idem vr̃ dõm multofortius in recusatione, ꝓcedendo enim ad vlteriora vr̃ pronunciare illã friuolam, ꝛ imputet sibi pars quare non appellauit. ¶ Octauo non dꝫ plus operari recusatiõis exceptio q̃ appellationis interpositio. ar. c. super eo. el. ij. đ appel. ꝛ qđ no. gl. in d. c. si ꝯtra vnũ. de off. deleg. lib. vj. sed gestũ post appellationẽ ab interlocutoria non est nulluꝫ ipso iure, sed pendet ex futuro euentu. vt in c. nõ solum. de appel. lib. vj. nisi precesserit inhibitio iudicis ad quem, vt ibi ergo multofortius, gestum post exceptionẽ recusationis nõ dꝫ corruere ipso iure.
7 ¶ Nono regulã habemus † qđ gestum a iudice valet ꝛ tꝫ, licet fecerit ꝯtra ius litigatoris donec reuocetur. vt in c. cũ inter. de re iudi. ergo sequit̃ qđ factũ a iudice recusato valebit, ꝛ tenebit tanquam factum contra ius litigatoris cum nec probetur iure expresso iurisdictionem fore suspensam per solam recusationeꝫ. ¶ Decimo speciale est in casu. l. j. C. si quacũqꝫ predi. potesta. propter enormitatẽ delicti. ergo in ꝯ̃rium erit ius cõe. l. ius singulare. l. quod vero. ff. đ legi. ¶ Ultimo istã partẽ tenuit gl. or. in c. qñ ꝯtra. in versi. recusationes. de proba. ꝛ eam sequit̃ ibi Jo. de imo. Idẽ tenuit Inno. in d. c. cũ speciali. sequit̃ ibi do. Ant. ꝛ ẽt do. Card. Idẽ voluit Ang. in l. qꝛ poterat. ff. ad treb. ꝛ in l. apertissimi. C. de iud. vbi dixit qđ processus nõ est nullus factus corã iudice recusato, nisi iurisdictio sit ad alium deuoluta puta, qꝛ superior incepit de causa suspitionis cognoscere vel electi sunt arbitri. Idem tenuit Spec. in tit. de recusa. §. qualiter. ver. quid si subdelegatus. Idẽ etiam tenuit do. meus Jo. đ imo. i. d. c. iudex. ꝛ in d. l. qꝛ poterat. Sꝫ i repe. l. qdã ꝯsulebãt, posuit nouã opi. de q̃ multũ se ꝯmẽdat asserẽs fore suã ꝛ inauditã. Sꝫ i veritate nõ fuit sua, sꝫ opi. noua subtilis. doc. do. Mat. de mathesilanis de Boñ. quã ipse posuit. in c. insinuãte. đ off. deleg. ꝛ illã retulit apud legistas Ludo. ro. in d. l. qꝛ poterat. ꝛ i quodã ꝯsilio suo de quo inferius dicet̃, ꝛ ex istis elicit̃ ꝯclusio.

Proposita recusatione contra legatuꝫ de latere citra

8 appellationem † processus inde gestus valet ꝛ tꝫ. ¶ Duodecimo faciat ꝓ sustentanda dicta ꝯclusione. vbicunqꝫ aliquis putat se grauari a iudice dꝫ appellare. tex. est in c. si quis putauerit. ij. quest. vj. Sed ille qui proponit recusationem iudicis suspecti dr̃ grauari iudice ꝓcedente, vt in d. c. qꝛ suspecti. iij. q. v. ergo sequitur quod sola propositio recusationis non sufficit, nisi sequat̃ appellatio. ¶ Decimotertio vbicũqꝫ in actu aliquo requiruntur duo per interuentum vnius non est satisfactum legi. l. si heredi plures. ff. de cõdi. insti. sed ille qui hꝫ iudicem suspectũ tenetur ad duo, videlicet recusare ꝛ appellare. tex. est in d. c. quoties. ij. q. vj. in ver. mox romanam sedeꝫ appellent, ꝛ nullus eos aut excommunicare, vel sedes eorum surripere p̃sumat, quod si aliter a quoquam presumptum fuerit nihil erit, sed viribus carebit, ꝛ sic requirit duo ꝙ recuset ꝛ appellet ad hoc vt inde gestum sit ipso iure nullum ergo sola propositio non sufficit. ¶ Decimoquarto faciat tex. in d. c. qꝛ suspecti. in versi. sed solum cum vocaret̃ ad sinodum ꝙ inimicus esset ipso qui indicabat clamauit vbi cum aliquis conuenit̃ corã inimico dꝫ clamare, ergo requiritur nedum propositio recusationis, sed acclamatio, ergo appellatio. Et sic verior videtur doctrina Inno. ¶ Decimoquinto faciat. c. accedẽs. el. ij. vt lite nõ cõtesta. in ver. vel post appel̃onem ex premissis causis interpositam vos attestationes huiusmodi decernatis irritas ꝛ inanes vbi ẽ casus, ꝙuit proposita recusatio propter capitales inimicos. Et ponderat ibi tex. quod debuit appellare. Et si post appellationem fue-
9 rint recepti testes talis receptio decernatur inanis. † ergo sequitur quod actus non est nullus ipso iure propter recusationẽ propositam, nisi sequatur appellatio. Et pondera etiaꝫ, quia inquãtum tex. ibi dicit decernatis irritas, sequitur quod illa receptio tenuit etiam facta post appellationem, quia alias non diceret̃ decernatis irritas, qꝛ priuatio presupponit habitum. l. x. de ver. obli. c. ad dissoluendum. de despon. impub. nisi respondeas ꝙ verbum irritas intelligitur quatenus de facto processit. ¶ Decimosexto pondera. d. c. qꝛ suspecti vbi dr̃ inimicus aut suspectus non debẽt esse iudices, vñ multa fieri non debẽt q̃ tñ facta valent. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. licet ergo iudex proposita recusatione non debuerit ꝓcedere, tñ si processit ꝓcessus tenet. ¶ Et ex hoc poterit inferri noua doctrina ꝙ ante factum procedat opinio Hostiẽ. ꝛ Bar. ꝛ sequacium, sed post factum procedat opinio Inno.

Et licet rationes huiusmodi co

lorate ꝛ apparẽtes cuiqꝫ exercitato ingenio vise sint, tñ ꝯ̃ria cõclusio vr̃ đ iure sustẽtabilior, vcꝫ qđ ꝓcessus sit ipso iure nullus. ¶ Et arguo sic, iudex accusator ꝛ testis eqparant̃ quo ad accusandũ ꝛ quo ad testificãdũ. tex. est in c. accusatores. in ver. aut accusator. aut iudex. iij. q. v. sed accusatio vel testimonium inimicoꝝ ꝛ suspectorum est ipso iure nulla, vt est tex. in c. ꝯstituimus. in versi. nullatenus ad accusationẽ vel testimoniũ sint admittẽdi. ꝛ in c. suspectos. in ver. apostolici nr̃i ꝓhibuerũt. iij. q. v. ergo sequit̃ ꝙ iudicium factum a iudice recusato vt suspecto est ipso iure nullum, lꝫ ab eo nõ fuerit appellatũ. ¶ Scđo na-
10 turale est † declinare iudiciũ inimicoꝝ. d. c. ij. requiris. ꝛ c. qꝛ suspecti. ergo eoipso qđ iudex recusatus, vt suspectus procedit vr̃ ꝓcedere ꝯ̃ dispositionẽ iuris naturalis, ergo actus est ipso iure nullus. x. d. c. vides fili charissime. ¶ Tertio appellatio, ꝛ recusatio ꝓcedunt a pari, qđ apparet ex eo, qꝛ isimul intitulant̃ vt in rub. de appel. ꝛ recusat. ꝛ tex. in c. sup eo. el. ij. de appel. ꝛ optimus tex. in c. quoties in ver. grauari aut suspectos haberi. ij. q. vj. Sicut ergo non tꝫ actus post appellationẽ legitimã, cũ per eam suspendat̃ iurisdictio ipso facto ex quo in veritate ẽ legitima, vt in c. super questionũ. in fi. de offi. deleg. ꝛ in c. si a iudice. ꝛ in c. non solum. de appella. lib. vj. ꝛ in c. per tuas. de sen. exc. ꝛ in c. cũ ꝯtingat. de offi. deleg. ita nec tꝫ actus gestus post recusationẽ. ¶ Quarto faciat. d. c. qꝛ suspecti. in ver. ideꝫ enim antistes tertio euocatus, qꝛ non occurrit a patriarcha suo canonice ꝯdemnatus exiterit, sed solum cũ vocaret̃ ad sinoduꝫ ꝙ ipse qui iudicabat inimicus esset clamauit a sancta Calcedonensi sinodo ad causas illatas sibi examinãdas reseruatur, vbi vr̃ casus dãnatus a iudice suspecto canonice ẽ dãnatus si suspitionẽ ꝛ recusationẽ non allegauit, sed si illam allegauit iudiciuꝫ reseruat̃ sinodo ꝛ sic superiori, ergo si iudex recusatus vt suspectus procedit in causa actus est ipso iure nullus ex eo, qꝛ lex reseruat iudiciũ alteri, ꝛ sic superiori, ergo quo ad illam causaꝫ ipse non dicitur amplius iudex. ¶ Et ideo argumentuꝫ posset sic
11 formari. ¶ † Processus gestus ab incompetenti est ipso iure nullus per totum tit. C. si a non compe. iudi. sed iudex allegatus suspectus desinit esse iudex, vt est tex. in d. ver. ideꝫ enim. ergo processus erit nullus. Et si ꝯsideratur ille tex. probat opinionẽ Bal. nouam in ista materia in l. j. C. si quacunqꝫ preditus ptãte. ¶ Quinto faciat qđ no. Inno. in c. iij. de rescri. vbi' dicit ꝙ si reuocatur in dubium de validitate rescriptoꝝ, ita ꝙ iudices dẽant ꝓcedere ad electionẽ arbitroꝝ ẽm practicã. c. pastoralis. đ rescri. si iudices hũc ordinẽ ꝓ̃termittũt ꝛ ꝓcedũt in ꝑncipali, nõ tenet processus, qꝛ est irritus ꝯtra solitũ ordinẽ iudiciariũ. ij. q. vj. §. item sententia. l. prolatam C. de sen. ꝛ interlocu. om. iudi. ita dicamus in casu isto. Si iudex recusatus nõ procedit ad arbitroꝝ electiõeꝫ hꝫ ꝙ iura disponũt, vt in c. suspitiõis. de off. dele. ꝛ i. d. c. cũ spãli. ꝛ i. d. c. ij. reqris, sꝫ ꝓcedit in ꝑncipali nõ dꝫ tenere processus facit quod voluit glo. in l. apertissimi. C. de iudi. ¶ Sexto faciat dictum. c. qꝛ suspecti. in versi. si athanasius a patriarcha suo depositus, qꝛ de inimicitia conquestus est iterato ad iudicium renouandum dirigitur. vbi est casus ꝙ iudicium agitatum cum iudice recusato vt suspecto renouatur coraꝫ supiore. g̃ fuit ipso iure nulla. ¶ Septio faciat tex. sing. ꝛ melior de iure in l. j. si quacunqꝫ pred. pote. vbi iudex ꝯpellẽs quẽ ad matrimoniũ ꝯ̃hendum ẽt a iure nõ interdictum punit̃ certa pena, ꝛ dat̃ facultas compulso cum tota familia sua illius iuris-
12 dictionẽ euitandi ꝛ ꝯfertur alteri iurisdictio, † ꝛ sic ipso iure de facto ius abdicat iurisdictionem a recusato in aliũ transfundẽdo, ergo quicquid est gestum ab illo est ipso iure nullũ tanq̃ gestum a non iudice. de qua. l. fecit festum Bar. in d. l. qꝛ poterat

ꝛ pondera

⁊ pondera bñ illã. l. quia est ibi casus ꝙ si ordinarius est suspe-
ctus eius vicarius non est suspectus, nisi eadem causa suspitio-
nis reperiatur in vicario, puta consilium vel consensus, vt ibi ē
tex. ꝑꝫ Bal. vel nisi vicarius esset ꝯstitutus ab eodē officiali, se
cus si esset datus vicarius a superiore ẜm Saly. ibi. Et ita intel
ligo qđ dixi superius ꝙ tota sinodus potest recusari si maiores
sunt suspecti, ⁊ loquit̃ illa. l. j. ẜm Saly. ibi qñ recusatio est ge-
neralis ⁊ vl'is in omnibus suis negotijs adeo qđ. Illa facta pro
testatione seu recusatione facit sic ꝓstantē exemptũ a iurisdi-
ctione. ¶ Octauo faciat tex. in. d. c. qꝛ suspecti. in ver. nisi de-
nuo ꝯuinceret̃ recipere ecclesiam propriã iudicat vbi est casus.
Eps fuit ꝯdēnatus iustitia mediante a iudice recusato, postea
sinodus cognouit, ⁊ epm illum denuo ꝯdēnauit. ideo nõ dꝫ reci
pere ecclesiam a qua fuerat priuatus per illũ iudicē recusatũ.
Unde dicit ibi tex. qđ nisi denuo fuisset ꝯuictus a sinodo pos-
set ecclesiam recipere ergo sequit̃ ꝙ illa ꝯdēnatio facta ab illo
iudice recusato fuit nulla. ¶ Nono faciat. c. iudex. de offi. de-
leg. lib. vj. vbi dicit̃ iudicē nõ posse post recusationē propositã
ꝯmittere sine recusatoris ꝯsensu. ergo multofortius nõ dꝫ in ne
gotio principali posse ꝓcedere. arg. auc. multomagis. C. de sac.
23 san. eccle. ⁊. c. cũ in cunctis. de elec. † Nã ⁊ subdelegare est vti
iurisdictione. l. more. ff. de iurisdi. om. iudi. Et gl. in. d. c. iudex.
¶ Nam facilius permittit̃ delegatio cause super ꝯmisso q̃ꝫ sup
principali processu. c. si quis contra clericum. de fo. ꝯpe. Sed
primum nõ permittitur indistincte iudice recusato. ergo multo-
fortius non permittetur ẜm vt ꝓcedat per se in negotio princi
pali. Licet enim recusatus non desinat esse iudex per solam re
cusationis ꝓpositionē, tñ exercitiũ iurisdictionis vr̃ sibi interdi
ctum, vt ibi. ⁊ in. d. c. si iudex. ⁊ in. d. c. suspitionis. ⁊ in. d. c. ij.
regris. ꝑꝑ qđ vr̃ ꝙ ꝓcessus nullo mõ teneat interim gestus. ar.
preal. c. prudentiam. ¶ Decimo faciat. l. apertissimi. C. de iu-
di. in ver. anteq̃ꝫ lis inchoetur eũ recusari posse vt ad alium re-
curratur. vbi eoipso ꝙ recusat̃ quis vt suspectus recurritur ad
alium. ergo primus recusatus interim nõ est iudex, ⁊ per ꝯñs ꝓ
cessus inde sequutus erit nullius effectus. ¶ Undecimo pon-
deret̃. c. cũ speciali superius allegatũ in ver. causa suspitionis le
gitima corã ipsis. ĩ. ꝯpetentem terminum nõ ꝓbata sua iurisdi-
ctione vtatur, ergo sequit̃ ꝙ interim dũ est allegatus suspectus
non poterit iurisdictionē exercere. ⁊ per hoc actus erit nullus.
¶ Duodecimo ista fuit opinio gl. in. c. quoties. ij. q. vj. ⁊ in. c.
qꝛ suspecti. iij. q. v. ⁊ Host. in. d. c. cum speciali. ⁊ Bar. in. d. l.
qꝛ poterat. lꝫ Jo. de imo. ibi sequatur aliam opinionem de qua
dicet̃ inferius, lꝫ aliter dixerim supra pro conclusione ꝯtraria.
Idem sequutus est Pet. de ancha. in. d. c. iudex per illũ tex. ⁊
p. d. l. j. C. si quacunq; predi. potesta. ⁊ iõ non immerito passus
24 iste est dubitabilis. † ⁊ per consequens disputabilis.

Et ex supradictis apparet duas fuisse opiniones inuicem ꝯ̃rias. Prima fuit Inno. ⁊ sequaciũ vcꝫ ꝙ proces-
sus valeat nisi appellet̃. ¶ Scđa fuit gl. ⁊ Hosti. ꝙ ꝓcessus sit
ipso iure nullus. ¶ Tertia fuit opi. Bal. in. d. l. j. C. si quacũq;
ꝑd. po. vcꝫ ꝙ vbicũq; allegata suspitiõe ꝯ̃ iudicē lex si trãsfert
iurisdictionē in aliũ iudicem ipso iure ratione suspitionis ⁊ re-
cusationis, tũc ꝓcessus recusati ipso iure nõ tenet, ⁊ ita sit casus
in. d. l. j. Et est ratio formalis, qꝛ processus vr̃ gestus a iudice ca
rente iurisdictione. Et isto modo ꝓcedat opinio gl. Hostieñ. ⁊
sequacium. Aut iurisdictio ipso iure in aliũ nõ transfertur, sed
sunt eligendi arbitri, iuxta materiã. l. aptissimi ꝑallegate, ⁊ di-
cit. c. suspitionis. Nã in casu. d. l. aptissimi iudici ordinario alle
gato suspecto ciuitatis eps adiũgit̃, vt in auc. si vero. C. de iudic.
⁊ tũc si sunt eligendi, ⁊ adhuc nõ sunt electi, ⁊ tũc interim rema-
nent iudex, ⁊ sic valet ꝓcessus, ⁊ tñ potest appellari, ⁊ ita saluat
ibi Bal. dictum Inno. ⁊ hoc inducit ad qđ. Statuto cauet̃ ꝙ
petito ꝯpromisso debeant eligi arbitri, queritur vtrũ iudex ca-
use possit ad vlteriora ꝓcedere. ⁊ dicit illũ tex. facere ꝙ nõ, qꝛ
illi arbitri eqparantur vicario, de quo loquit̃ ibi. nã isti arbitri
sunt delegati iuris. l. fi. C. de iudi. Dicit postea in ꝯ̃rium facere
dictum Inno. ⁊ ad illud dictum rñdet ꝙ Inno. loquitur qñ ad
transferendam iurisdictionem aliquid est probandum puta su-
spitio, sed in casu isto de quo loquit̃ nil est probandum nec re-
quiritur ꝙ pronuntietur causa compromittenda, ⁊ ideo anteq̃ꝫ
sic pronuntiet̃ est iudex cause, postea vero non nisi in executio-
ne petiti compromissi, ⁊ istud etiã vr̃ sequi Ang. in. d. l. apertissi
25 mi. † vbi dicit ꝙ ꝓcessus non est nullus factus corã iudice recu
sato, nisi iurisdictio sit ad aliũ deuoluta, puta qꝛ superior ince-
pit de cã suspitionis cognoscere, vel sunt electi arbitri. ¶ Tu
pondera ꝙ eo casu quo iudex allegat̃ suspectus vr̃ translata iu
risdictio in aliũ vt vr̃ tex. i. d. c. qꝛ suspecti. nec. d. l. j. ponit casũ
specialem in hoc, vel eligendi sunt arbitri, vt in. d. c. suspitionis
⁊ similibus. ergo semper erit verũ dicere ꝙ ꝓcessus interim ge
stus ab eo erit nullus, ⁊ per ꝯsequens vr̃ ꝙ doctrina sua non ꝓ
cedat, ⁊ inquantũ dictum est qđ iudici ordinario allegato suspe
cto adiungit̃ eps ciuitatis, vt in. d. auc. si vero. pone qđ sunt di-
scordes, qꝛ ordinarius non vult accedere ad domũ, seu ad tribu
nal episcopi, nec episcopus vult accedere ad tribunal iudicis
ordinarij quid erit fiendum. Istã qõnem tetigit Nico. de neap.
in. l. fi. ff. de insti. ⁊ iure. ⁊ eã non determinauit, sed dixit sup ea
fore cogitandũ, quid iuris apparebit ex. ĩ. dicendis. ¶ Quarta
fuit opi. Lapi. in. d. c. iudex, dicentis processus validitatẽ inte
rim fore in pendenti. Nam si pro recusante pronunciabit̃, con-
sequens erit vt processus non valuerit, econtra autem erit si cõ
tra eum fuerit pronunciatum. ¶ Facit ad hec decisio eius qđ
determinat̃ in simili in. c. non solũ de appel. lib. vj. ⁊ in. c. exhi-
bita. de iudic. vbi dr̃ an valuerint attentata per iudicem a quo
post appellationē ab interlocutoria interpositam ⁊ ante inhibi
tionē factam ex futuro pendet euentu, nam si pro appellante ꝓ
nuntiabit̃, irrita erit ⁊ nulla. Si autem pronuntiabitur ꝯ̃ appel-
lantē erunt valida, nec dꝫ plus ista recusatio operari, q̃ꝫ ipsa ap
26 pellatio ab interlocutoria. † nã ⁊ appellans ab eadem iudicem
suspectum pretendit. c. ad hec. de appella. Facit quod in simi-
li no. gl. in. c. cũ venerabilis. de exceptio. faciat ēt qđ dicimus
in simili de appella. an suspendat, an extinguat, ex futuro pen-
det euentu, qꝛ si ꝯfirmat̃ prima sentẽtia, tũc appellatio suspẽdit,
Si vero ꝯfirmatur, extinguit de quo p Ang. in. l. tale pactum.
§. qui prouocauit. ff. de pac. ⁊ per Jo. de imo. in rub. ff. de app. ⁊
per scribentes in. c. venientes. de iurein. ¶ Quinta fuit opinio
quã sibi approbauit do. meus Jo. de imo. in repetitio. l. quidam
ꝯsulebant. ff. de re iudi. Sed Lud. roma. in. d. l. qꝛ poterat. ⁊ in
quodam suo eleganti ꝯsilio incipiente. Circa primũ ꝯsultatio-
nis articulũ. ver. quo ad ẜm. dixit illã fuisse do. Mat. de mat.
in. c. insinuante. de offi. deleg. ⁊ ēt reuerendus pater do. Abb.
in quadã sua eleganti disputatione que incipit. Duo clericali or
dine insigniti quam disputauit in celebri vrbe senarũ in scđo du
bio dicit hanc opinionē fuisse quorũdã modernoꝝ, credo ꝙ vo-
luit allegare prefatum do. Matth. ⁊ distinxit hoc modo ꝙ de
iure ciuili sola recusationis aut suspitionis allegatio reddat ꝓ-
cessum factũ ipso iure nullũ, quod probat, qꝛ tantum operat̃ de
iure ciuili sola predictoꝝ allegatio absq; alia ꝓbatione, quantũ
opat̃ allegatio iũcta ꝓbatiõe a snĩa de iure cano. vt pꝫ in. d. l. ap
tissimi. cũ ibi no. ⁊ i. d. l. qꝛ poterat. vbi dr̃ solã allegationē absq;
27 alia ꝓbatiõe sufficere ad eneruãdã iudicis recusati iurisdõnem.
Sed † de iure cano. recusatio iuncta cũ ꝓbatione ⁊ snĩa faciũt
iudicem recusatum ipso iure carere iurisdictione, ⁊ consequen-
ter eius processum nullum. vt in. d. c. si iudex ergo de iure ciuili
idem operat̃ sola recusationis allegatio, ⁊ p ꝯsequens ꝓcessus
erit ipso iure nullus factus coram iudice allegato suspecto ẜm
dispositionē iuris ciuilis. Aut loquimur de iure canonico, ⁊ tũc
sola ꝓpositio iudicis recusati non reddit iudicium nullũ, qꝛ al-
legatio illa duntaxat non aufert sibi iurisdictionem, sed requiri
tur probatio ⁊ sententia. vt. d. c. iudex. Et iõ opinio gl. Hostiē.
Bar. ⁊ alioꝝ procedit de iure ciuili, sed opi. Inno. ⁊ sequaciũ
procedit de iure canonico. Et hanc opinio. sequit̃ do. Lud. per
tex. in. d. c. iudex. ad fi. ⁊ per dictum versi. quod si coram, ⁊ per
superius allegata per Inno. dicit tñ Ludo. in. d. consilio proce
dere hoc nisi ex forma statuti aliquis esset prohibitus recusare
iudicem vt suspectum, vt est constitutio in ciuitate Senarũ ẜm
quã ipse consuluit. Sed hoc dictũ suũ vr̃ dubiũ qꝛ recusatio su
specti est de iure naturali. vt in. d. c. qꝛ suspecti. ergo cõstitutio
Senensis non potuit disponere. argu. §. sed naturalia. insti. de
iure natu. gen. ⁊ ciui. de quo dicã inferius. ¶ Dominicus vero
in illo capitulo quoties, ⁊ in illo. c. iudex. reduxit opiniones ad
concordiam hoc modo videlicet. Aut nondũ est proposita que
stio recusationis corã eo, ⁊ valet processus etiã si in veritate es-
set suspectus, qꝛ ante illã propositionē remanet iudex habitu ⁊
actu, seu potentia ⁊ exercitio. vt in. d. c. iudex. ¶ Tu pondera
circa hoc, qꝛ procedit istud qñ sciuit illũ sibi fore suspectũ ⁊ non
28 recusauit. † Sed si ignorauit, dic ꝙ lꝫ iudex potuerit ꝓcedere,
tñ nõ debuit. per tex. in. d. c. qꝛ suspecti. iij. q. v. Aut est ꝓpo-
sita coram eo causa recusationis, ⁊ ꝑꝑ non admissionē est appel
latũ vel itineratũ ad papã tunc non vꝫ processus, ⁊ ita potest in
telligi. d. c. quoties. cum gl. Aut non est itineratum nec appel
latum, sed est proposita exceptio, ⁊ electi sunt arbitri qui de illa

debent cognoscere, et tunc non valet processus, quia cognitio est transfusa in arbitros. et ita videtur sentire Host. in c. legitima. de appel. et pro suo dicto videtur tex. in d. c. ij. requiris. ibi tunc demum. Aut non sunt electi arbitri et tunc sunt opiniones, sed ipse credit opi. Host. veram per d. c. index. et per gl. in d. c. quia suspecti, Credit tamen quod si pars proponens recusationem post illam prosequitur litem coram illo iudice, quod valeat processus. quia de consensu eius recuperat index recusatus iurisdictionem. ut vult text. in d. c. si iudex. Et h. d. esse verum nisi index reijceret exceptionem recusationis tanquam notorie falsam, exprimendo hoc in repulsione, quia postea valeret processus iudicis cum in notorijs non requiratur ordo iuris, ut in c. euidentia. de accusa. et allegat ad hoc dictum Lapi de castelliono in suis allegationibus allegatione prima.

Sed reverendus do. Abb. in preallegata sua disputatione longe melius, et subtilius quam aliquis usque ad istos dies tetigit istum passum. Et refert prefatum do. Mat. dixisse quod etiam si appellaret non corrueret processus ipso facto de iure cano. quia

19 † appellatio ab interlocutoria non reddit processum nullum ex hoc solo quod est appellatum, si non est factus post inhibitionem iudicis ad quem. per ea que habentur. in d. c. non solum. de appel. lib. vj. et sic multominus ex hoc solo quod facta est recusatio non debet processus postea factus esse nullus nisi hoc detegatur ex postfacto probata veritate cause et lata sententia pro recusante. Ipso vero contra hanc opinio. non videri veram indistincte non si appellatio est legitima et probabilis incontinenti suspenditur iurisdictio iudicis. ut in c. si a iudice. de appella. libr. vj. nec tenet postea gestum, ut in d. c. super quonum in fine. et in c. per tuas. de sen. exco. licet gestum non debeat reuocari nisi postquam constiterit illam causam esse veram, et ita loquitur d. c. non solum. Item quod si post propositam recusationem recusans comparet coram recusato. nam secundum hanc opi. do. Mat. de iure ciui. adhuc non valeret processus, quia si incontinenti desinit esse iudex priuatorum consensus non potest facere illum iudicem. l. priuatorum. C. de iurisd. om. iudi. Et hoc videtur contra mentem. l. cum speciali. C. de iudi. versi. illud. nam de mente illius tex. videtur quod si recusans intra triduum non eligit arbitrum vel arbitros qui cognoscant de principali quod primus iudex recusatus non censetur remotus, imo debet coram illo litigari. Item possit attentari secundum do. Abb. ibi quod et si causa recusationis sit non vera, ex quo tamen hoc non constat in quo causa est de se probabilis et legitima quod non valebit processus postea gestus licet constet ex postfacto illam causam non fuisse

20 veram. † tamen quia ex sola propositione recusationis exercitium iurisdictionis videtur suspensum. ut in d. c. cum speciali. et d. c. ij. requiris. et d. c. iudex. et d. c. suspitionis. que iura aperte innuunt iudicem non debere procedere in principali nisi postquam constiterit causam recusationis non esse legitimam. tum quia processus initus post propositam recusationem est attentatus contra solitum ordinem iudiciorum cum iura velint arbitros debere eligi et prius discuti causam suspitionis. Unde cum iste ordo fuerit omissus, processus vitiatur. arg. l. prolatam. C. de senten. et interlo. om. iud. et in §. item sententia. ij. q. vj. et ar. eius quod no. Inn. in c. ceterum. de rescrip. Et ista non militant in causa appellationis, quia si causa non sit vera non suspenditur iurisdictio iudicis, nec reperitur processus attentatus contra ordinem iudiciorum. ut d. c. non solum. ¶ Et ex hoc dicit posse elici unum notandum, ut quo ad istum effectum plus operetur recusatio quam appellatio interposita ab aliquo grauamine. allegat in ar. c. exhibita. de iudi. et c. interposita. de appellatio. ut sicut hunc effectum operatur sola probationis oblatio. ita et hoc casu sola recusationis propositio propter ordinem peruersum et exercitium iurisdictionis suspensum. Unde dicit ita esse distinguendum in hoc articulo. s. aut recusatione non proposita processum iam gestum et sententiam forte latam nititur quis pretextu suspitionis de nouo detecte retractare. gl. sing. secundum eum. c. cum inter. de excep. colligit ar. ex illo tex. quod sententia teneat sed debeat retractari per hoc quia non fuit de mente pape illam causam committere iudici suspecto. ¶ Facit quod no. in c. eam te. de eta. et quali. et ita sentit gl. in d. c. quia suspecti,

21 et bene facit ibi tex. etiam in ordinario. † Facit etiam quia post lit. contest. non licet iudicem recusare. ut d. l. cum speciali. et in auc. offeratur. C. de li. conte. tamen si oritur de nouo vel ex postfacto venit ad notitiam potest proponi. ut in d. c. insinuante. et no. Jo. calde. in c. ij. de ordi. cogni. dummodo prius fuerit sollicitus inquirendo. ar. c. pastoralis. de exceptione. Unum tamen indubitatum est secundum eum, quod si ante propositam recusationem delegatus subdelegat causam in totum respectu suspitionis non potest commissio reuocari, secus si aliquid sibi de causa reseruauit. ut dixit tex. in d. c. iudex, aut proposita fuit recusatio et pariter in delegato et ordinario dicit esse suspensam iurisdictionem iudicis in principali siue fuerit in arbitros compromissum, ut probatur in d. c. legitima siue non, ex quo poterat compromitti, ut probatur in d. c. suspitionis. in fi. d. c. ij. requiris. c. cum speciali. licet enim delegati iurisdictio non extinguatur prorsus ante pronuntiationem super

suspitione tamen per solam recusationis propositionem exercitium iurisdictionis suspenditur, licet in eo remaneat habitus, ut in d. iuri. et maxime in d. c. iudex. ubi dicitur quod non potest causam committere nisi de recusatoris consensu. Unde pondera accurate quod negotio precedit verbum potest, quo casu importat solennitatem, ut dixit gl. solennis. in c. j. de reg. iu. in vi. Unde si committere non potest ergo nec per se cognoscere. arg. dicti. c. si quis contra clericum, simile habetur in. c. pastoralis. de rescrip. ibi enim delegatus habet iurisdictionem in contentos sub clausula generali, sed non habet iurisdictionis exercitium

22 antequam persone exprimatur. Facit dictum. c. legitima. in fi. † ubi dicitur quod ex tunc. s. lapso termino statuto arbitro iudex non omittat procedere in principali, et sic post lapsum termini recuperat exercitium iurisdictionis, ante. n. non habet, unde si antea procederet non tenebit processus ex defectu exercitij tanquam talis processus gestus sit contra dispositionem legis. l. non dubium. C. de legi. cum si. Aut opponens recusationem postea comparet sponte coram iudice recusato vel ad ipsius citationem factam super processu cause principalis, et tunc tenet processus in dubio, quia iudex videtur super ea pronuntiasse procedendo ad ulteriora per id quod habetur. in. l. a procedente. C. de dilatio. et superius dictum fuit. Aut non comparuit ad citationem iudicis factam super principali. Et concludit processum non tenere, quia cum exercitium iurisdictionis sit iudici interdictum ut dictum est, ergo non potuit citare, et per consequens citatio non arctauit citatum cum prius debeat discuti recusationis articulus, ergo processus postea gestus non tenet, cle. pastoralis. §. pisana quoque ciuitas. de re iudi. Item ex quo proposuit exceptionem recusationis presumitur in ea perseuerare. arg. c. maiores. de baptismo. l. sancimus. C. de test. Tamen etiam quia ex quo ista citatio habet notoriam iniustitiam non debet arctare citatum per id quod no. Inno. in c. ij. de dila. et multomagis procedit hoc si comparuit, et exceptionem recusationis proposuit iterum coram eo, quia cum suspensum sit exercitium iurisdictionis non potuit procedere sine partium

23 consensu in principali causa, ut in iuribus preallega. † Et hoc puto procedere tam de iure ciui. quam canonico nisi quod de iu. ciui. gesta post recusationem in dubio retrahuntur incontinenti de iu. cano. potest probabiliter dubitari per supradicta, tamen putat idem esse quod processus sit ipso iure nullus, et debet reuocari etiam antequam constet causam recusationis esse veram. Sed quo ad effectum abdicandi iurisdictionem funditus erit differentia tantum tam in ordinario quam in delegato, quia ordinarius de iure ciuili non recusatur. ut in auc. si vero. C. de iudi. et gl. in. d. l. apertissimi. sed de iure cano. potest recusari, nec datur coadiunctus sicut fit de iure ciuili. ut in d. c. cum speciali. ¶ Idem de iure ciuili recusatur delegatus etiam si non probetur causa recusationis. ut in d. l. apertissimi. sed de iure cano. debet probari iusta causa alias iudex reassumit iurisdictionem. ut. d. c. suspitionis. et in alijs iuribus preallegatis.

Puto tamen quod de iure ciuili si ordinarius procedit post propositam recusationem antequam detur sibi adiunctus quod processus corruat ipso facto, secus de iure canonico, quia interdictum est sibi exercitium iurisdictionis. ut in d. auc. si vero pronuntiatum est super recusatione, tunc delegatus desinit prorsus esse iudex. ut. d. c. iudex. quo casu processus postea gestus per eum corruit etiam si consensus partium aliter disponeret, quia consensus priuatorum non tribuit iurisdictionem. ut. d. l. priuatorum. Si vero est ordinarius tunc dubium pendet ex eo an desinat esse iudex per pronuntiationem, et breuiter putat quod non per. d. c. cum speciali. et d. c. si quis contra clericum, et per gl. in d. c. ij. requiris. et in hoc dicit esse distinguendum prout in membro precedenti distinxit quando non est pronuntiatum, et ista sunt que breuiter in hoc articulo dicit se sentire profundissimus iuris interpres do.

24 Abb. in prefata disputatione. ¶ † Sed Lapus in allegationibus suis allegatione prima tetigit questionem hanc an sola propositio recusationis cum legitima causa suspendat iurisdictionem adeo quod processus inde sequutus sit ipse iure nullus. Et arguit primo quod non suspendat per dictum Inno. in d. c. cum speciali. postea allegat in contrarium glo. Bernar. ibi. et in d. c. suspitionis. Et dictum Hostien. in d. c. cum speciali. et in summa de legato. §. sed nec illud. et in. §. quid sit effectus. et Jo. and. post Hostien. in d. c. legitima qui dicit quod appellatio, recusatio, et relatio simul intitulantur, quia cuiusque pendentia iurisdi. iudicis suspendit, quia sicut excommunicatio non tenet post appellationem sic nec post recusationem quod dicit esse nota. dignum. et allegat tex. in d. l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbitris. et alleg. Specul. in titu. de recusa. §. qualiter. ver. quid si subdelegatus qui in hoc articulo fuit varius. ut ibi habetur. Sed quod sufficiat formalis propositio Lapus ibi allegat gl. in d. c. quoties, et in d. c. quia suspecti. Postea excipit unum casum nisi iudex reijciat recusationem tanquam notorie falsam, quia in notorijs non est

est seruandus ordo iuris per.c.ad nostrã de iureiuran. Debet
tamen secundum eum iudex exprimere causam repulsionis, sc3
q2 notorie est falsa, ⁊ allegat dictum Pau.in cle.ei quez de cõ-
ces.preben.⁊ finaliter sequit̃ ex toto opi.gl. Host.⁊ sequacium.
¶ Postea monet aliam dubitationẽ, presupposita inquit opi-
nione quod sit necesse nedum proponere recusationem sed ap-
pellare an ꝓposita exceptione recusationis, q2 non admittitur
est appellatum, postea vero deserit̃ appellatio, an processus in-
terim habitus conualidetur propter sequutam desertionẽ ap-
pellationis, an vero remaneat nullus. †Et videt̃ quod ꝓcessus
25 sit aliquis ex quo non fuit oblata probatio per.c.interposita.de
appel.⁊.c.ex parte. A.de testibus postea vero decidit ꝯtrariũ
quod imo processus remaneat nullus, q2 ipse de recusatione nõ
h3 cognoscere, s3 arbitri sunt eligẽdi. vt in.d.c.suspitionis.⁊ in.
d.c.cum speciali.⁊.c.ij.requiris.⁊ ex eo q̃ non voluit ordinẽ
obseruare, p3 q̃ grauauit partẽ ⁊ fecit contra iura ⁊ licuit ap-
pellare ⁊ appellatio fuit licita. Et pondera bñ q2 ista fuit potissi
ma ratio mouens do. Abb.ad tenendum ꝯ Inno.⁊ alios, licet
de Lapo nullam fecerit mentionez, secus in alijs exceptiõibus
quarũ cognitio spectat ad ipsum q2 licite repellit si eas non pu-
tat veras.⁊ hoc casu nõ iustificat̃ appellatio nisi probentur ex-
ceptiones.vt.d.c.ex parte. A.deserta vero appellatione pro-
cessus remanebit nullus, q2 iusta appellatio transfert iurisdictio
nẽ in iudicẽ ad quem, ⁊ sic nõ remanet penes iudicẽ a quo q2 in
diuisibilis est ⁊ penes duos esse non potest.c.j.de iure pa.gl.j.
c.prudentiã.de offi.deleg.actus ergo nullus nõ suscitat̃ ex de-
sertione appellationis. ¶ Nec ob.c.cũ sit romana de appel.
cũ si.q2 loquit̃ in appellatione interposita post actũ. qui nõ red
dit ꝓcessum ipso iure nullũ. alleg.gl.in.c.l3.de sen.excõ.in.vj.
⁊ Archi.ibi qui allegat.c.ad nostrã.de ꝯsuetu.⁊ totũ titu.si a
non compe.iudi. Pe.⁊ Abb.in.c.cũ venissent.de eo qui mit
titur in possessionẽ. Joã.an.in.d.c.l3.⁊ in.c.auditis.de elec.⁊
in.c.sepe de ap. Et ita formaliter residet ibi Lapus. ¶ Et pon
dera diligenter.quia Lapus iste vr̃ infringere ex toto opinionẽ
Lapi Abb.in preallegato.c.iudex qui voluit quod processus
staret interim in pendenti. Et ex superius relatis apparet cuiq3
experto viro hanc questionem esse satis dubitabilem.
26 **Sed clementissimi dei** omni postulato ꝓsidio † indubitan-
ter illa cõclusio vr̃ de iure verior ⁊ sustentabilior, sc3 q̃ sit ipso
iure nullus. Quod põt suaderi hoc mõ. Omnis actus gestus a
iudice parte inaudita ⁊ indefensa, est nullus.c.j.de cau.pos.⁊
proprie.in versi.contra inauditam partẽ aliquid diffinire non
possumus nec dẽmus.l.fi.in ver.conditionaliter.C.de legi.l.nã
ita diuus.ff.de adop.merita enim causarũ partium pandantur
assertione.l.fi.C.si per vim vel alio modo.c.tum ex literis.de in
integ.resti.sed exceptio recusationis est defensio vt est gl.solen
nis in cle.sepe.de verb.signi.⁊ est tex.melior de iure in.c.cũ in
ter de excep.⁊ facit quod habet̃ in.c.qm̃ contra falsam.de pro
ba.ergo sequitur q̃ iudex non põt procedere reiecta recusatio
nis exceptione, quia tunc videtur tollere defensionem parti.
¶ Secundo appellans videtur iudicem recusare.ita probatur
in.l.apertissimi.C.de iudi.in versicu.nec appellare nec recusa-
re, ⁊ ita colligit ibi Salyce.ex illo tex.⁊ ideo dixit gl.no.in.l.fi.
C.de sen.⁊ interlo.om.iudic.q̃ remota appellatione censetur
remota recusatio de quo plene ibi per Bar. Bal.⁊ Saly.⁊ ꝑ
Bart.⁊ Ange.in.l.j.§.interdum.ff.a quibus appel.non licet.
⁊ probatur.in.c.super eo.de appel. Sed processus gestus post
appellationẽ per iudicẽ est nullus. vt in.c.ꝑ tuas.de sen.excõ.
pariter ergo erit nullus post propositã recusationẽ. Et ideo non
immerito dicebat gl.in.d.l.apertissimi in ver.executore q̃ re-
cusatus desinit esse iudex, ergo. ¶ Tertio dico ꝺ hoc fore tex.
apertum in auc.offeratur.C.de lit.contest.in versic.petat alium
associari vel recusat eum ꝯiuncto ver.litis ergo contestatio cõ-
tra istius.l.censura3 facta pro nulla penitus habeat̃ vbi tex.for
maliter probat iudicẽ recusatũ non posse in causa ꝓcedere, ⁊ vt
meis detur audacia verbis.hoc firmat ibi Saly. Bononi.ꝑ il-
27 lum tex. ¶ †Quarto hoc probat tex.in.d.c.suspitionis in ver.
ne huius occasione principale negotium plus debito, prorogeẽ
vbi eo ipso q̃ proposita est recusatio iudicis negotium principa
le est prorogatũ, ergo non est iudex amplius in illo negotio prin
cipali, ⁊ reseruat ibi papa iudici recusato exercitium iurisdictio
nis quo ad hoc vt ꝯpellat arbitros in vnam concordiaz ad hoc
vt procedat in negotio principali ergo in alijs censetur sibi pro-
hibitum.l.maritus.C.de procura.c.nonne de presump.cum si.
¶ Quinto pondera tex.in.d.l.apertissimi.in ver.statutum est
necessitatem imponi iudice recusato partibus ad eligendos ar
bitros venire, ⁊ subaudiẽtia eoꝝ sua iura ꝓponere vbi vr̃ casus
apertus q̃ proposita recusatiõe cognitio est deuoluta arbitris
quos partes necesse h3 eligere, ergo sequitur q̃ iudex interim
non est iudex, ⁊ sic ꝓcessus interim non erit aliquis. ¶ Sexto
ponderet̃ etiam ibi tex.in ver.quia sine suspitione oẽs lites pro
cedere nobis cordi est. Vñ probat ille tex.quod intentio impe-
ratoris est q̃ lites procedant sine suspitione. Sed si proposita
recusatione iudex procederet in causa ⁊ processus valeret seque
retur quod lites procederent cum suspitione quod est ꝯtra ex-
pressam mentem illius tex. ¶ Septimo faciat tex.in.l.cum spe
cialis.C.de iudi.in ver.ne ⁊ datus iudex remoueatur, ⁊ alter nõ
eligat̃, vbi est casus q̃ eoipso ꝙ iudex est recusatus censetur re
motus quo ad illam cãm. Et ideo necesse est illico arbitrum eli
gere vt ibi. Si ergo amplius non est iudex, quo colore poterit
in causa procedere. ¶ Octauo faciat tex.in auc.si vero.C.de iu
di.in ver.tũc episcopus locorum, ⁊ ipse ambo dissoluant.vbi est
28 casus q̃ eoipso q̃ iudex est recusatus vt suspectus est deuolu-
tum negocium ad episcopum ⁊ ad ipsum simul, ergo si solus ꝓ-
cedat actus erit nullus ipso iure per no.in.c.prudentiam de of
fi.deleg. Et ex istis elicitur conclusio vera ⁊ indubitata, q̃ ex-
ceptio suspitionis ꝯ iudicem ꝓposita impedit exercitiũ iurisdi-
ctionis siue sit ordinarius siue delegatus ẽm ius canonicũ ⁊ ciui
le. ¶ Ex qua infert̃ correlariũ, q̃ processus ide gestus ẽ ipso iu
re nullus, ⁊ per ꝯñs ꝓcessus factus a legato cardinali in forma
honesta recusato est ipso iure nullus contra Inno.⁊ sequaces.
Nec obstant in contrariũ allegata pri mo cum alle
gatur.c.super questionũ, q2 rñdetur q̃ ibi naratur factũ vt ap-
paret ex ver.precedenti. Itẽ delegatus subdelegans cõpelle-
bat ibi partem ad litigandum coram iudice suspecto. Unde vt
euitaret grauamen saltem facti vtile fuit appellare. Licet eni3
per recusationem propositam suspendatur iudicis iurisdictio,
nil tñ deuoluitur ad superiorem sicut per appellationẽ, sicut p3
ex eo q2 eliguntur arbitri, vñ vtile est appellare si iudex non ad-
mittit recusationẽ, sed quo ad inualiditatẽ ꝓcessus super princi
pali sufficit sola recusatio modo predicto. ¶ Põt etiã ⁊ aliter
responderi q̃ ibi põderat̃ appellatio ad effectũ iudicandi irri-
tum ⁊ inane postea gestũ nõ solũ respectu iudicis subdelegati,
s3 ẽt respectu subdelegantis.nam ibi subdelegans nõ in totum
ꝯpellebat litigare corã subdelegato suspecto, ⁊ ab h grauamine
appellat̃ ad papam. Unde si bene ponderetur ibi tex.non ap-
pellat̃ a recusato s3 a subdelegãte ꝯpellẽte. Vñ virtute appel
latiõis iudicabit̃ irritũ ⁊ inane qcqd fuerit gestũ ẽt ꝑ subdelegã
tẽ, l3 ipe nõ fuerit recusatus s3 eius subdelegatus, q̃ ẽt p3 ex eo
q2 ibi appellat̃ ad papã, ꝯ nõ appl'abit̃ a subdelegato, q2 tũc fuis
set appellatũ ad subdelegãtẽ, ex quo nõ subdelegauerat in totũ
vt in.d.c.sup qõnũ.§.porro. ¶ Nec ob.d.l.nõ distinguemus.
§.cũ quidã, q2 ibi loquit̃ in arbitro ex cuius sñia nõ agebat̃, sed
29 ex stipulatione penali. †Et ideo l3 alias sentẽtia iudicis reddat̃
nulla nõ per hoc ipedit̃ ipso iure ꝯmissio stipulationis penalis
vt p3 ex.l.ita demũ.eo.ti.vbi l3 arbiter tulerit sñiam ꝑ pecuniã
quo casu sñia esset ipso iure nulla in iudice.ij.q̃.vj.diffinitiua.
ver.venales.C.qñ prouo.nõ est necesse.tñ ꝯmittitur de mero iu
ris rigore stipulatio penalis.l3 obstet exceptio.⁊ sic p3 q̃ eo ca
su iudicis sñia redderet̃ nulla.eo casu obstabit exceptio petitio
ni qñ sñia fuit lata ꝑ arbitrũ. ¶ Nec ob.tertiũ q2 l3 iudex nõ dsi
nat habere iurisdictionẽ, tamen ꝑdit exercitium per exceptionẽ
recusationis.vt.in.d.c.iudex.⁊ in.d.c.cum speciali.⁊.d.c.sus-
pitiõis.⁊.d.l.apertissimi.⁊.d.auc.si vero, nec erit opus appel
lare. ¶ Ad quartũ ẽt rñdetur quod quo ad effectum annullan
di ꝓcessum plus operat̃ recusatio ꝙ appellationis interpositio
per iura allegata superius. Nec.d.l.vnica.C.si quacunq3 pred.
potesta.ponit casum spẽlem vt voluit Inno.in preallega.c.in-
sinuante ⁊ hoc ꝓpter acerbitatẽ delicti eximit̃ ꝯpulsus cum to-
ta sua familia a iurisdictione illius iudicis, q2 si sic esset sequere
tur quod idem possemus dicere in omni legitima causa recusa-
tionis.arg.d.l.apertissimi.⁊.d.c.cum speciali cum ius tantum
requirat vt cognoscat̃, an causa recusationis sit vera. Et idẽ vr̃
ꝺdm in casu.d.l.vnice quo ad hoc vt illius.l.dispositio vẽdicet
sibi locum. Nec est ponenda differentia inter ius canonicum ⁊
ciuile.arg.c.ecclesia vestra.de elec.⁊.c.cum expediat.eo.tit.
lib.vi.⁊.l.j.C.de inoffi.doti. ¶ Nec obstat.c.si iudex ⁊ alia iu-
ra superius allegata, q2 ex.s̃.dictis apparet respõsio clarissima.
Nec obst.c.si quis putauerit, q2 non loquitur in eo qui alllegat
iudicem sibi suspectum. Loquitur enim in eo qui putat se graua

30 ria proprio Metropolitano,† sed ista sunt diuersa grauari a iudice vel suspectum habere, vt est text. in. c. quoties. ij. q. vj. in versi. pregrauare. aut suspectos habere. ¶ Nec obstat cum dr̃ qd̃ duo requiruntur, scz allegare suspectum ꝛ appellare, qꝛ hoc non est verũ imo sufficit ꝓponere recusationẽ per iura superius allegata. ¶ Nec ob. d. c. qꝛ suspecti inquantũ dicit grauauit qꝛ intelligitur quod recusationem proposuit, non enim infert necessario quod appellauerit. Nec ob. d. c. accedens, qꝛ non probat ibi tex. qd̃ fuit opus appellare, sed denotat facti accidentiã qꝛ appellauit. ¶ Nec ob. cũ dr̃ qd̃ multa fieri nõ debẽt q̃ facta tenent, qꝛ hoc est verũ in casibus expressis in iure, sed i casu nostro est expressum ꝯtrium qd̃ ꝓcessus factus a iudice recusato ẽ nullus. ergo sequit̃ qd̃ stabimus sub illa regula qd̃ factũ ꝯ dispositionẽ legis hr̃ ꝓ infecto. x. dist. c. vides. l. non dubiũ. C. de leg. j. sed iudices non debent esse suspecti, ergo si procedant allegata suspitione ꝓcessus inde factus erit nullius momenti. Et ista pars iudicio meo est verior, ꝛ in iure sustẽtabilior. Et limita nisi delictũ esset notoriũ, qꝛ tũc nõ posset allegari suspitio ꝯ iudicẽ. c. ꝓposuit. de appel. hoc voluit ibi Inn. ꝛ doc. ꝛ apud legistas reuelauit Bal. in prealleg. l. apertissimi. Ad quid enim tũc posset allegari suspitio. Et ideo multum eleganter dixit Inno. in.
31 c. ex parte de ver. signi. † qd̃ in facto notorio quis potest esse iudex in cã ꝓpria retulit Bal. in. d. l. aptissimi. ꝛ voluit Cy. i. l. j. C. ne quis in sua causa ꝛ ibi per alios. ꝛ voluit Bar. in. l. si quis forte. ff. de penis. que dicta vera sunt ꝛ procedunt qñ pro tali delicto notorio est determinata pena a lege, lꝫ enim tunc iudex esset suspectus, non tñ posset grauare partẽ, qꝛ tenet̃ iudicare ſm legẽ in auc. iusiurandũ qd̃ prestatur ab his. Inno. in. c. j. de cõsti. Sed si pena nõ esset determinata a lege sed veniret iponẽda iudicis arbitrio, qꝛ tunc in arbitrando posset partem grauare iõ tunc valeret exceptio recusationis ꝯ eum apposita q̃ꝫ delictũ esset notoriũ hoc bellissime voluit Archi. in prealleg. c. qꝛ suspecti. ꝛ originaliter fuit dictũ Hostiẽ. in prealleg. c. cũ speciali sequit̃ ibi Jo. an. Et idẽ ẽt voluit do. Anto. ꝛ Moderni. in. d. c. ꝓposuit de app. Tene mẽti qꝛ est doctrina solennis. Limita ẽt nisi hmõi suspitio accidisset dolo ꝛ culpa partis opponentis, ꝛ non iudicis, qꝛ tunc non esset iusta causa iudicem recusandi, ꝛ ꝑ ꝯñs ꝓcessus inde gestus esset aliquis ꝛ non ipso iure nullus, hoc sentit gl. multum elegans. in. c. vt debitus de appel. Et idem ẽt sentit ibi Jo. and. qui allegat. l. itaqꝫ fullo. ff. de fur. vbi dr̃ quod ex improbitate sua nemo debet actionẽ consequi. Sed do. Anto. ibi ausus est tenere ꝯtriũ, ꝛ monet, qꝛ nõ est curandũ vnde ꝓcesserit suspitio, dũmodo alias legitime sit parti suspectus. Sequitur ibi do. Abb. ꝛ refert se dixisse in. c. ij. requiris. d̃ appel. ꝛ allegat. l. nec timorẽ. ff. quod met. cau. vbi excusat̃ quis ab his que gessit per metũ, lꝫ culpa sua dederit causam metui, allegat quod no. in. c. veniens. de spõsali. Et idẽ do. Abb. in. d. c. ij. regris reddit rõnem quare recurrit̃ ad arbitros. vt in casu. l. apertissimi. ꝛ. l. cũ spãlis. C. de iudi. ꝛ. d. c. suspitionis. Et dicit ideo
32 est † qꝛ iudex ex recusatiõe sola solet ꝓuocari ad irã ar. d. c. vt debitus. ꝛ. l. litigatores. ff. de arbi. vnde timet pars ne iudex ꝓuocatus noceat. ¶ Tu addẽ qꝛ ꝓ h̃ facit qd̃ ad iducẽdã inimicitiã non attendit iusta an iniusta causa, sed solũ attẽditur, an habuerit mouere animum alterius ad odium. c. meminimus. ꝛ. c. repellant̃. de accu. xxiij. q. v. c. non est crudelis. vbi iudex qñqꝫ incurrit odiũ ex administratiõe iustitie. Facit. c. qualiter. el. ij. de accusa. Mihi aũt vr̃ qd̃ dictũ gl. ꝛ Jo. an. sit verius, ꝛ ad hoc moueor ex tex. multũ eleganti in. l. j. §. cũ quis. ff. de questio. vbi si dolo ꝛ culpa mea induxi aliquẽ mihi ad inimicitiã ad hoc vt repelleret̃ a testimonio ferendo ꝯtra me quod postea non possum repellere illum in testem. Ita dicamus in proposito si prouocauit iudicem dolo ad inimicitiam vt repellem eum a iudicãdo, non potero opponere contra euꝫ exceptionẽ suspitionis. Faciat dictum Bar. in. l. cum in tabulis. §. j. ff. de his quib. vt indigni. vbi dixit qd̃ si post conditũ testamentũ orta est inimicitia inter testatoreꝫ ꝛ legatarium ꝛ testator fuit causa illius inimicitie qd̃ propter hoc nõ videtur reuocatum legatũ faciat elegans doctrina Cy. in. l. miles. §. fi. ff. de adul. ꝛ illam refert ꝛ sequit̃ ibi Bar. ꝛ sequit̃ Bal. in. l. j. C. de his que pene nomine in finalibus verbis. Aliquis legauit centum ecclesie si ibi sepeliat̃, postea culpa ꝛ dolo suo non potest in ecclesia sepeliri, puta qꝛ est excõicatus qd̃ ꝑꝑ hoc ecclesia non dꝫ perdere legatũ. Faciat ẽt speciale est in casu singulari ꝛ vnico iũcta gl. sua in. l. athlete. §. dat remissionem. ff. de excusa. tuto. vbi si aliquis fuit inimicus meus non potest esse tutor filij mei, posito quod illa inimicitia ꝓcesserit culpa ꝛ dolo meo, ꝛ hoc propter fauorem pupilli, ergo in ꝯtrarium erit ius commune. l. ius sing. l. quod vero. ff. de leg. faciat etiam quod habetur in. d. c. suspitionis. ꝛ in dicto capi. cum speciali. ꝛ similibus superius allegatis. † vbi si allego iudicem suspectum eliguntur arbitri ad cognoscendum vtrum causa suspitionis sit legitima, ꝛ vera, ꝛ si cognouerit non esse veram nec legitimam iudex recusatus reassumit cognitionem super negotio principali, ꝛ tamen ꝑꝑ propositam recusationem prouocatus est. vt in prealleg. c. vt debitus, ꝛ prouenit ista prouocatio culpa partis, nihilominus non prodest sibi nunc iracũdia iudicis vt recuset eius iudicium. ergo sequitur quod si culpa partis acciderit ista suspitio nihilominus iudex q̃ꝫ suspectus procedit in causa, ꝛ per consequens processus inde gestus erit validus, quicquid dixerit do. Ant. ꝛ do. Abb. ꝛ si aliter diceremus sequeret̃ absurdũ quod ex dolo ꝛ culpa sua iste dolosus sequeret̃ premium, quod esse nõ debet. c. ex tenore literarũ. c. sedes apostolica. de rescrip. Et si quispiam dubitaret quid in notario an possit allegari suspectus dicas qd̃ sic, quia sicut lites debẽt ꝓcedere sine suspitione iudicis. vt in. d. c. suspitionis. ꝛ in. d. l. apertissimi ꝛ simili. ita debent procedere sine suspitione tabellionis, ita pulchre dixit Bal. in prealleg. l. apertissimi. allegat qd̃ habet̃ in auc. de triẽ. ꝛ semis. §. hec omnia sepe, ꝛ facit qꝛ notarius põt ledere parteꝫ, lꝫ teneat̃ parti ad interesse, vt est tex. in. l. fi. C. de magist. conuen. quẽ allegauit pro singulari Bal. in rub. C. de pena iudi. qui male iud. Sed re vera est tex. valde aureus in. l. fi. ff. si mes. fal. mod. dixe. vide Bar. in. l. fi. ff. de tabu. exhiben. ꝛ late dixi in repetitione rubrice de fide instru.

SVMMARIVM

1 Legato de latere cã vtrum possit ꝯmitti recusatione remota.
2 Exceptio recusationis est rationabilis.
3 Imperator causam potest committere appellatione remota.
Defensio an possit per principem tolli, ꝛ que.
4 Clausule ex certa scientia a papa vel principe effectus.
Papa cõmittere de potestatis plenitudine causaꝫ iudici suspecto siue recusandi facultatem an possit.
Papam in beneficialibus plenissimã habere potestatem quo modo intelligendum.
5 Recusatio iudicis qꝛ iuris naturalis est sine causa tolli nõ põt.
Celestinus papa de mane vni gratiam conferebat, ꝛ de sero auferebat.
6 Princeps dictamine rationis est ligatus.
Notarius quando videatur esse rogatus apponere clausulas consuetudinarias.
7 Clausula appellatione remota non tollit legitimas appłones.
Dubia iuris ad papam spectat declarare.
Exceptio recusationis est defensio.
8 Recusationis legitima causa nec in genere nec in specie nec in tẽporalibus nec in beneficialibus potest per principeꝫ tolli.
Princeps non est dominus morum.
9 Inimicis nulla negotia committenda.
10 Malum non solũ vitandũ, sed quod etiaꝫ mali apparentiã hꝫ.
Princeps habilitare nõ põt inhabilem ex nature dispositiõe.
Inimicitiarum ꝛ ire effectus.
11 Intellectus. l. j. ff. a quibus appel. non li.
12 Causa iusta quando presumatur pro principe.
Iudici suspecto cã iusta remota recusatione cõmitti qñ possit.

¶ Quarta questio basilica.

Ed ad prime applicat̃ qstio pulchra. Princeps cõmisit cãm legato de latere, q in veritate erat suspectus, apposita cła qd̃ nõ possit opponi exceptio recusationis,
1 † vtrũ possit hoc fieri, ꝛ ex hoc infert̃ ad statutũ Senẽse. Quo cauet̃ qd̃ iudex nõ possit recusari vt suspectus de cuius validitate ꝯsuluit elegãs doctor Lud. ro. in ꝯsilio allegato in ꝓcedenti disputatiõe Inn. i. c. ex transmissa. d̃ fo. ꝯpe. dixit qd̃ lꝫ papa ex certa scia ꝯmiserit cãm iudici suspecto, tñ poterit recusari qꝛ nõ apparet iusta cã quare papa velit auferre parti ltimaꝫ cãm recusandi nisi dicat, nõ obstãte exceptiõe recusatiõis. Et sic sentit Inno. qd̃ poterit papa ꝯmittere cãm iudici suspecto remota recusatione. Idẽ firmauit Host. in. c. cũ iter. d̃ excep. ꝛ allegat c. ex pte. el. ij. d̃ offi. deleg. vbi papa põt ꝯmittere cãm iudici remouẽdo exceptiões rõnabiles, lꝫ nõ ꝓsumat̃ facere nisi exꝑmat̃ in rescripto, sed exceptio recusationis est rõnabilis. vt. in. d. c. quia

quia suspecti, ergo sequitur quod poterit committi recusatione remota. Dicit tñ Host. hoc nõ decere papã, qꝛ sic posset de facili grauari, ꝛ dãnari innocens qḋ esset iniquũ. l. absentez. ff. de penis, nec inde debet nasci iniurie vnde iura ipsa nascunt̃, vt. l. meminerint. C. vnde vi. ꝛ in c. qualiter ꝛ qñ. el. ij. de accu. ꝛ ita residet. Sed solẽnis doctor do. meus Jo. de imo. in d. l. j. §. interdũ. ff. a quib. appel. nõ licet in. x. col. tangit questionem post Angel. ꝛ nulla facta mẽtione Inno. ꝛ Host. dicit se putare qḋ de iure ciuili valeat cõmissio cause facta per principẽ recusatio
2 ne remota per id qḋ hr̃ in simili in illo tex. † nam ibi imperatoꝛ põt cõmittere cãm appellatione remota, ita ꝑm eum poterit cõmittere cãm recusatione remota. Sed indubitanter dictũ suũ nõ vr̃ verũ in proposito per illũ tex. Licet. n. appellatio ꝛ recusatio in aliquibus conueniant, tamen quo ad istum casum nulla erit conuenientia, quia maioꝛ ratio prohibitionis est in tollendo recusationem iudicis suspecti quã in tollẽdo appellatione, nã ꝯ suspectũ de facili iura ꝑsumũt. vt. d. l. apertissimi, ꝛ similibus nõ ita in iudice a cuius sententia appellari nõ põt. nã recusare iudicẽ inimicũ ꝛ suspectũ est de rõne naturali. vt in. d. c. ij. requiris. nõ aũt est sic in iudice a cuius snĩa non appellat̃. Moueť ꝛ scḋo ꝑ glo. ad hoc elegãtẽ. in. l. apertissimi. C. de iudi. sed tu dicas qḋ est gl. singu. ꝛ melioꝛ de iure in ꝯriũ in. c. ad hec de rescrip. Licet ergo auctoritas Accursij maxima fuerit tñ auctoritas Bernardi nõ fuit minoꝛ. Dicit ẽt qḋ effectus dicte clausule erit qḋ iudex delegatus nõ poterit aliquo modo recusari ex quo simpliciter recusatio est remota per illã glo. nec poterit recusari ante litis ꝯtesta. nec post, nec ẽt erit alius ei associãdus, qꝛ imperatoꝛ vr̃ habuisse ꝑsonã iudicis dlegati ꝓ idonea ꝛ reputasse ipsum iudicẽ sine aliqua suspitione. per no. in. l. j. ff. de offi. prefe. preto. Et ideo tũc solũ vr̃ esse reseruatũ remediũ supplicãdi. Idẽ voluit Saly. in. l. fi. C. de senten. ꝛ interlo.
3 omniũ iud. Et idẽ ẽt ꝯcludit esse de iure cano. ¶ † Nec ob. ꝫ eum si dicat̃ qḋ princeps nõ põt tollere defensionẽ. vt cle. pastoralis. de re iudi. qꝛ istud ꝓcedit in defensione introducta de iure naturali, secus dicit esse in defensione introducta a iure ciuili, vt est apppellatio ꝛ similes faciat ad hoc qḋ dixit Bal. in. l. vt vim. ff. de insti. ꝛ iur. vbi voluit statutũ posse tollere defensionẽ introductã a iure positiuo allegat tex. in. l. fi. in ver. iudicio ꝓhibito. ff. de decre. ab ordi. facien. nõ aũt probat do. meus qḋ exceptio suspitionis est introducta a iure positiuo. ¶ Tu pondera qꝛ vr̃ hoc probari in. d. l. apertissimi in verbo, sine suspitione lites procedere nobis cordi est. ꝛ in ver. anteꝗ̃ lis inchoetur, vbi probat̃ qḋ exceptio suspitionis essentialiter ꝛ etiã formaliter est introducta a iure positiuo, inquãtum disponit qḋ opponat̃ ante litis cõtesta. ꝛ sic nedũ ius ciuile dedit essentiam illi exceptioni, sed ẽt modũ ꝛ formã opponẽdi, qꝛ ante litẽ ꝯte. Sed elegantissimus pater do. Abb. in. d. c. ad hec reputat illã glo. sing. qḋ certa sciẽtia pape importat idẽ qḋ plenitudo potestatis pape Et infert qḋ vbicunꝗ̃ in materia requirit̃ plenitudo potestatis principis, satis est princpẽ dicere qḋ illud facit ex certa scientia, qḋ dicit esse singulare. ꝛ alleg. singu. dictũ Innoc. in. c. innotuit de electio. qḋ papa nõ dꝫ sine cã vti plenitu
4 dine potestatis. † Et infert ex illa gl. qḋ papa nõ põt ḋ plenitudine potestatis cõmittere cãm iudici suspecto sine facultate recusandi. ¶ Tu adde glo. singu. que fuit sibi incognita in. l. Eos in prin. C. de appel. que querit an dñs Papa possit committere appellationez ab interlocutoria iudici a quo ex certa scientia. Et decidit qḋ sic ꝛ ibi dicit Bal. not. qḋ certa scientia pape operatur idẽ qḋ operat̃ plenitudo ptãtis pape. Tẽpora tñ hoc vcꝫ dũmodo circa scientia exprimat̃ in literis ꝛ allegat gl. que reputatur singu. in cle. ij. de rescri. sed est dare aliã in. c. statutũ in ver. literarũ de rescrip. in. vj. ꝛ tex. in. l. item Vlpia. in ver. significantis. de excusa. tuto. Pondera tñ qꝛ licet illa gl. dicat qḋ papa possit cõmittere causam iudici suspecto ex certa scientia qꝛ satis est suspectus si causam appellationis cõmittit iudici a quo, nõ tñ negat illa gl. qḋ nõ possit oppõi exceptio recusationis, ꝛ sic nõ ꝯdicit Bernar. in. d. c. ad hec. Sed ideꝫ do. Abb. in. d. c. cũ inter dato longioꝛi studio venit ad hanc distinctionem qḋ aut papa cõmittit causam cuius decisio pendet a potestate sua, ꝛ tunc dicit procedere dictum Host. ꝛ Innocẽ. ꝛ allegat ad hoc qḋ not. in. c. veniens. de iureiuran.

Tu pone exemplum in bñficialibus in quibus papa habet plenissimã ptãtẽ. vt in. c. innotuit. de cleri. in. c. proposuit. de cõces. preb. in. c. ꝑ venerabilẽ qui filij sint legi. Aut nõ dependet a potestate pape qꝛ agit̃ de statu ꝑsone, vel de rebus tẽporalibus inter laicos, ꝛ tũc putat ꝙ sine causa rationabili nõ posset
5 cãm cõmittere parte ꝯdicẽte, † qꝛ recusatio iudicis est de iure naturali allegat. d. c. qꝛ suspecti. ꝛ. d. c. ij. requiris. ꝛ sine cã tolli nõ posset. vt. d. cle. pastoralis. ꝛ. d. §. sed naturalia. instit. de iure natu. ꝛ hoc dicit sentire gl. in. d. c. ad hec. In dubio tñ forte ꝑm eũ semper presumit̃ iusta cã adesse in principe. alleg. Inn. in. c. que in ecclesiaꝝ de ꝯsti. ꝛ doc. in. l. fi. C. si cõtra ius. ꝛ ad hac distinctionẽ dicit intelligendũ esse tex. in. d. c. ex parte. el. ij. de offi. delega. ¶ Tu vero pondera qꝛ inquãtũ ipse loquitur in his cuius decisio pẽdet a ptãte pape vt in beneficialibus qꝛ aut nos loquimur in eo qui accusauit beneficiũ ꝛ papa committit illã cãm bñficialẽ iudici suspecto remota recusatione. dico qḋ hoc fieri nõ põt, qꝛ licet papa habeat plenitudinẽ potestatis in beneficialibus intelligit̃ anteꝗ̃ sint collecta, sed postꝗ̃ iusto titulo collata sunt, nõ poterit papa tollere ius quesitũ illi. Et ideo dixit Bal. in. c. j. de natura feudi qḋ male faciebat Celestinus q de mane ꝯferebat vni gratiã ꝛ de sero auferebat ꝛ alteri ꝯferebat, licet. n. princeps nõ sit ligatus lege, tñ est ligatus dictamine rationis, qꝛ est animal rationale politicũ, hoc modo loquẽdi vtit̃ Bal. in. l. ij. C. de serui. Licet. n. princeps sit dñs legũ nõ tñ est dñs moꝝ ꝑm Bal. in extractis iuris canonici. Et isto modo nõ credo qḋ bene dicat do. Abb. sed procedit dictũ suũ anteꝗ̃ sint collata. per id qḋ hr̃ in. c. relatũ de
6 preben. ¶ † Faciat in simili nouũ dictũ Bal. in repetitione rubrice. C. de reuocan. his que in frau. credi. vbi dixit qḋ licet notarius videat̃ rogatus apponere clausulas consuetudinarias, vt est tex. melioꝛ de iure in. l. generaliter. C. de fideiusso. procedit qñ ꝯtractus est in fieri nõ aũt qñ est in facto esse. Sed gl. in. c. si quis in quocũꝗ̃. ij. q. vj. dicit qḋ vbicũꝗ̃ inhibet̃ recusatio intelligit̃ de vaga. ꝛ expresse nõ põt inhiberi remediũ recusationis. allegat. d. l. fi. de sen. ꝛ interlo. om. iudi. Dominicus vero de sancto gemi. in. c. iudex in. v. col. de offi. deleg. lib. vj. versi. quero quid si est datus iudex cũ clausula qḋ nõ possit reuocari allegat Lappuꝫ Abbatem dicẽtem quod aut datur cum clausula generali videlicet quod ex aliqua causa recusari non possit, ꝛ tunc poterit recusari, aut prohibetur expresse causa recusationis, puta quod propter talem causam recusari non possit, ꝛ tunc pretextu illius cause recusari non poterit. alle gat Guil. in Specula. de recu. §. primo, versic. quid si sit causa, ꝛ ita residet ibi Lappus, ipse vero distinguit hoc mõ, aut remediũ recusationis remoueť ꝑ inferiorẽ a principe, ꝛ tũc non possit qꝛ inferioꝛ a principe nõ põt tollere remediũ appellandi. c. sup questionũ de offi. deleg. ꝛ istud dicit tenere Spec. in. d. versi. quid si sit causa. Aut princeps vult aufferre remedium recusandi, ꝛ tũc aut aufert gñaliter remediũ recusandi ꝛ pt, qꝛ intelligitur de iniusta recusatione, sicut dr̃ de clausula appellatiõe remota
7 † que non tollit legitimas appellationes. vt no. gl. in. c. cũ questione de resti. spo. ꝛ in. c. vt debitus de appel. ꝛ ita dicit tenere Spe. in loco superius allegato. aut aufert spãliter ꝛ tũc aut illa clausula suspitiõis ẽ dubia i iure an sit legitima vel ne, quo ad recusationẽ ꝛ papa precise prohibet illam opponere, ꝛ tunc dicit se credere qḋ possit, ꝛ ita intelligendũ esse dictuꝫ Lappi, ꝛ Specu. qꝛ ad papã spectat dclarare dubia iuris. c. ꝑ venerabilẽ qui filij sint legi. vñ illã excludẽdo vr̃ declarare causaꝫ nõ fore legitimã. Aut cã est certa ꝛ determinata a lege, ꝛ tũc credit qḋ princeps nõ possit illã tollere. ꝛ ita dt se intelligere gl. in. d. c. si qs in quacũꝗ̃ ꝛ alleg. rõnẽ qꝛ exceptio recusatiõis tãꝗ̃ cõcedens defensionẽ est de iure naturali. alleg. d. c. quia suspecti. ¶ Tu vide gl. in cle. sepe. ḋ vb. sig. ꝛ tex. in. d. cũ inter. vbi ꝓbat̃ qḋ exceptio recusatiõis est dfensio. ꝛ istã defensionẽ nãlem princeps tollere non põt, vt in. d. cle. pastoralis. ꝛ sic ꝯcludit ꝙ princeps nõ poterit specifice illã tollere. ꝛ ita residet. ¶ Ex cuius dicto elicit̃ talis ꝯclusio. qḋ lꝫ princeps possit tollere in gñe exceptionẽ recusationis, nõ tñ in specie poterit tollere legitimã causam recusationis a iure approbatam. secus si esset dubia.

Quid ergo in tãto varietatis doctoꝝ pelago declames, aut quibus vbis huius excitationis decesionẽ aggrediar, soluat ipse Deus. nihilominus dicam
8 † quod sentio. ꝛ vr̃ mihi ꝯclusio in iure vissima, † qḋ nec in gñe, nec in specie, põt pnceps tollere legitimã causaꝫ recusationis, nec in tẽporalibus, nec in beneficialibꝰ. ꝛ ad hõ ꝑsuppono textũ in cle. pastoralis §. esto igit̃. vbi. hec que de iure timent̃ hec de more vitant̃. hec refugit ratio. abhorret natura de re iudica. ¶ Tunc arguo hoc modo. Ois dispositio principis que est cõtra ius, ꝯtra morẽ, cõtra rationẽ, ꝛ ꝯtra naturã, est nullius momenti. Dꝫ enim dispositio sua esse rationabilis. iiij. distin. erit

autem lex.l.quod nõ ratione.ff.de legi.ꝛ ↄformis nature. cle.j. de elec.ꝛ ẽt conformis moribus. Et ideo dicit Bal. vt heri allegabam qd̃ licet princeps sit dñs legũ, nõ aũt est dñs morum vt voluit in extractis iuris canonici. sed ista commissio facta de iudice suspecto sine facultate recusandi est contra ius, ↄtra mores, contra rationem, ꝛ contra naturam, vt ꝑbat dictus ꝟ. hec que ergo sequitur quod talis commissio erit nullius momẽti. ¶ Scd̃o papa non põt admittere ad accusandum eos qui suã fidem preuaricantur. ꝛ est ratio qꝛ non presumunt̃ esse fideles erga homines qui non sunt fideles Deo. hoc probat tex. formalis in.c.alieni erroris in ver. nõ possumus nec debemus iuncto. c. nõ põt. ij. q. vij. Et sic ideo nõ põt papa admittere illum talẽ ad accusandũ. qꝛ ꝓsumptio est qd̃ infideliter accusabit. sed maior ꝛ fortior ꝓsumptio est in iudice inimico ꝛ suspecto qd̃ infideliter ꝛ irate ꝛ cũ animi passione iudicabit ↄtra inimicuꝫ. vt in.d.c.scd̃o requiris. de appel. ergo sequit̃ necessario qd̃ non poterit iudici suspecto ꝛ inimico sublata potestate recusandi. ¶ Tertio faciat qd̃ scripsit facũdissimis Pelagius papa. hereticoꝶ pugnator fortissimus. cuius verba refert Gratianus in

9 d.c.suspecti. vbi dicit † inimicoꝶ iudicio nec humana nec ecclesiastica negocia sunt cõmittẽda. ergo nec tẽporalia, nec ecclesiastica cõmittãda sunt suspecto, ꝛ ꝑ illũ tex. delet̃ doctrina do. Abba. superius recitata inquantum voluit quod Papa potest committere iudici suspecto illa quorum decisio pendet a potestate sua, quia si, nec humana, nec ecclesiastica cõmittẽda sunt inimico, ergo dictum eius non procedit. ¶ Quarto faciat tex. in.l.eos in prin. in ver. non occasione aliqua remittere negotium ad iudicem suum ꝓbas sit. vbi est casus quod non est licitum remittere causam appellationis ad iudicem a quo fuit appellatum ex eo qꝛ est suspectus. si non est ꝓbas ergo nedum est contra ius humanum sed diuinum. ergo sequitur quod committere causam iudici suspecto sine spe recusandi est contra ius diuinum. Sed nulla potestas imperialis nec apostolica potest disponere contra ius diuinum, vt in.c.qui resistit. xj. q. iij. cum simili. ergo. ¶ Quinto omnis constitutio, vel cõmissio que est aliena a generalibus constitutionibus, ꝛ a dictis sanctorum patrum est nulla. c. dixit dominus. c. iulianus. xi. qõ. iij. no. in. c. cum esses. de testa. sed talis amssio est aliena a dictis sanctoruꝫ patrum. ergo hoc probat tex. in.d.c.qꝛ suspecti in versi. Joã. os aureum consilij contra se congregati tenuit intrare collegiũ, ergo. ¶ Sexto illud qd̃ est decens censetur impossibile. late dixi in prima parte huius tractatus in principio facit.l.nepos proculo. de verboruꝫ significatio.l.si filius.ff.de conditio. insti. c.faciat homo. xxij. q. j. sed non decet principem committere causam iudici suspecto remota legitima causa recusationis, vt voluit Hostien. in.d.c.cum inter. ꝛ probatur in.d.c.ex parte. el. ij. de offi. delega. ergo sequitur qd̃ erit impossibile. ¶ † Se-

10 ptimo ab omni eo quod est malum vel habet apparentiam mali iubet apostolus abstinere. c. cum ab omni de vita ꝛ honestate clericorum. sed committere causam iudici suspecto ꝛ iniquo remota legitima causa recusationis est malum ꝛ habet apparẽtiam mali, vt probat tex. valde solẽnis in.c.grauibus. iij. q. vij. in versicu. irati animus procul dubio ad deteriora prouocat̃. ergo sequit̃ qd̃ nullo modo poterit cõmitere. ¶ Octauo vbicũqꝫ qs ex dispõne nãe nõ põt esse iudex princeps nõ põt habilitare illũ ad iudicãdũ vt dicimus in ꝑpetuo furioso. §. tria sunt. iij. q. vij. l. cum pretor. ff. de iudi. ¶ Et ideo reprobata fuit consuetudo tanq̃ corruptela quod ad dictum sapientũ insipiẽtũ sñia feratur. c. ad nostram. de consue. sed ex dispositione naturali inimicus non potest esse iudex vt in.d.c.qꝛ suspecti in versi. naturale est suspectorum iudicum insidias declinare, ꝛ inimicoꝛuꝫ iudicum velle refugere. ergo sequitur quod princeps non poterit reijcere legitimam causam recusandi in iudice suspecto. ¶ Nono faciat. c. constituimus. in versi. suspectos, ꝛ inimicos ad accusationem vel testimonium nullatenus admittendos, vnde probat ille tex. propter dictionem nullatenus ibi appositaꝫ quod constitutio inferioris non potest disponere contrarium, videtur enim tollere potestatem dispensandi. ista est glo. singularis in clemen. hi qui de eta. ꝛ qualitate, facit quod habetur in.l.fi.C.de testamẽ. milita. ergo multofortius non poterit facere statutum quod inimicus possit iudicare inimicum reiecta facultate legitime recusationis. ¶ Decimo faciat qd̃ not. Bal. Saly. ꝛ doc. in.l.fi C. de senten. ꝛ interlo. omniũ iudi. Nec obstat glo. in.d.l.apertissimi qꝛ glo. ibi mouetur ex.l.non probante rationem suam. allegat enim.l.j. ad fin. ff. a quibus appella.

11 non licet. † quia ille tex. loquitur in appellatione, sed nõ in recusatione, ꝛ sic non probatur iure expresso dictuꝫ suuꝫ. ¶ Nec obst. d. c. ex parte qꝛ licet ibi dicatur papam posse tollere exceptiones rationabiles, tamen non est decens. ergo est impossibile vt superius dictũ est. Iteꝫ nõ sequitur licet possit tollere exceptiones rationabiles nõ tamen illas per quas innocens puniatur. l. absenteꝫ. ff. de penis sed iratus de facili prouocatur cõtra innocentem, vt in.d.c.in grauibus. ¶ Item licet possit tollere exceptiones rationabiles non tamen illas que descendũt ex iure naturali. vt est legitima recusatio. vt. d. c. qꝛ suspecti. d. c. ij. requiris. ¶ Item licet princeps possit tollere exceptiones rationabiles non tamen illas in quibus a iure contrariũ est expressum. ¶ Nec obst. cum allegatur quod exceptio recusationis est introducta a iure positiuo. vt. d. l. apertissimi, qꝛ respondeo illud ꝓcedere approbatiue, dispositiue aũt fuit introducta a iure nature. vt. d. c. ij. regres. ¶ Uel rñde sic qd̃ fuit introducta a iure positiuo quo ad modũ ꝛ formã opponẽdi. ꝛ iõ dr̃ ibi qd̃ dꝫ opponi ante lit. ↄtesta. de quo ꝑ Bar. in.l.quidã ↄsulebãt. ff. de re iudi. essentialiter aũt ꝛ substãtialiter fuit introducta iure naturali. ¶ Nec ob. cũ dr̃ qd̃ presumit̃ pro principe q̄

12 iusta cã motus fecerit. Quia ad hoc respondeo. † aut princeps ↄdit legẽ generalẽ vel motu proprio disponit in re particulari, ꝛ tunc presumitur qd̃ iusta cã motus fecerit, aut ad instantiã alterius, ꝛ tũc nõ presumit̃ ex iusta cã facere, ita not. d. Anto. in. c. que in ecclesiaꝶ de ↄstit. Cyn. in.l.rescripta. C. de preci. ipe. offe. ꝛ in.l.fi.C.si ↄtra ius. Posset tñ sustineri opi. ↄtraria qñ delictũ esset notoriũ ꝛ pena esset determinata a lege, qꝛ tũc bene posset cõmitti cã iudici suspecto reiecta recusatione per no. in.c.proposuit. de appel. ꝛ superius dictũ fuit. ¶ Et ex istis elicitur conculsio qd̃ siue cã sit tẽporalis, siue ecclesiastica non poterit princeps cõmittere cãm iudici suspecto remota legitima causa recusandi. ¶ Ex qua infertur correlarium quod multominus constitutio inferioris poterit hoc facere.

SVMMARIVM

1 Delegatus ante rescripti receptioneꝫ nunquid recusari possit.
Probatio post conclusionẽ in causa an ꝛ qñ admitti possit. 2.
2 Sententia est grauioris preiudicij q̃ alij actus.
3 Exceptio iudicis recusatoria est dilatoria. Et quando proponi debeat ꝛ possit.
Exceptio recusationis in causa, post conclusionem in causa opponi vtrum possit. 5.
4 Exceptio excõmunicationis post conclusionem in causa nunquid possit opponi.
5 Conclusio in causa que acta fieri impediat, ꝛ cuius effectus sit. ꝛ numero preceden. 7. 6.
Opponi post conclusionem in causa quid possit in vtroqꝫ iure.
7 Sententia nunquid retractanda detecta suspitione.
8 Exceptio incompetentie iudicis post sententiam opponi vtrum possit.
9 Actus agentium necessaria consequentia inferunt.
Exceptio recusationis conditionalis est.
Cautela pro exceptionibus recusationis, ꝛ incompetentie opponendis.
10 Libellus coram legato de latere nunquid offerendus, ꝛ oblatus vim litis contestate an habeat.
Libellus pape, aut imperatori oblatus vim litis contestate habet ꝛ perpetuat actionem.
11 Episcopus quãdo disponere possit cõtra ius commune. ꝛ quid de legato de latere.
12 Episcopus potest diminuere penitentiam a Papa iniunctam.
Procurator potest ex causa reuocare mandatum domini.
Iudex an semper in scriptis teneatur sententiam proferre.
Legati de latere sunt illustres, ꝛ veniunt appl̃one principis.
Appellari a sententia legati de latere an possit.
Cardinales sine speciali pape mandato omnimodam audiendi nunquid habeant potestatem.
14 Iurisdictio ordinaria est difficilioris suspensionis q̃ delegata.
15 Processus nõ diluto prius recusationis titulo an valeat.
Actus non seruata forma quando valeat, ꝛ quando non.
16 Processus omne grauamen per quod subleuandum.
Internallum in actibus gerendis an ꝛ quando noceat.
17 Cã in libello nõ specificata nũqd in ꝓcessu specificari possit.
18 Legatus nunquid possit habere officiales suos armatos.
Legati de latere dicuntur proconsules, ꝛ quantam iurisdictionem habeant.

19 Armorum

19 Armorum vsus quatenus prohibitus, ⁊ quibus concessus, ⁊ quibus non. 10. 12.
20 Armorum appellatione que veniant. 17. 18.
Gladium gestans nunquid incidat in penam statuti de armorum portu.
21 Percutiens aliquem cum vitro vini nunquid incidat in penã statuti de offendentibus cum armis. Et quid de percutientibus cum alijs rebus.
Licentia de armis gestandis quam habeat limitationem.
22 Arma quibus locis gestari nõ debeant etiam cum licentiam.
Occidens manu vacua an puniendus ac si gladio percussisset.
23 Armorum gestatio ex quatuor iuribus pulchre considerata.
24 Rustici arma portare an possint ⁊ debeant.
Arma portans animum malum habere presumitur.
25 Absolutio plus posse debet in criminalibus cum est dubium quam condemnatio.
26 Armorum pena nunquid cum vulnere confundatur.
Statuta de portu armorum quomodo consideranda, ⁊ interpretanda.
Arma venenata portans nunquid plus puniendus q̃ statutuz de portu armorum dictet.
27 Veneno occidens quomodo ex vi statuti puniendus.
Iudex leges quando transgredi possit.
Vngues nunquid veniant armorum appellatione.
28 Armorum offensibilium appellatione quid veniat.
Rustici nunquid baculos non ferratos portare possint propter canes, licet armorum portatio sit interdicta.
29 Acus veniunt armorum appellatione.

¶ Quinta questio Basilica.

q
Uid si recusatur delegat⁹

3 antequaz receperit rescriptũ delegationis† an possit recusari Lapus Abb. in. d. c. iudex quem refert Dñicus ꝯcludit q̃ sic tũc ꝓbabit cã recusationis corã papa si ipse dabat illũ delegatũ vel legatũ, allegat q̃ not. in. c. ltima. de appel. lib. vj. ⁊ refert idẽ tenuisse. d. Fede. de senis. Sed an semꝑ durante iudicio poterit recusari. soluit Lapus q̃ sic vsq; ad ꝯclusionẽ in cã, post vero ꝯclusionẽ in cã nõ, q2 cũ requirat cãe cognitio sup recusatione, ⁊ post cõclusionẽ in cã nõ admittitur probatio, vt in. c. auditis. de procur. ⁊ in. c. postulastis. de cau. pos. ⁊ proprie. ⁊ in. c. cũ dilectus. de fide instru. ergo q̃ limitat esse verũ nisi opponat̃ exceptio notoria que nõ requireret probationem, q2 tũc admitteret̃ licet cã esset ꝯclusa. c. qm̃. de filijs presby. c. peruenit. ⁊. c. proposuit. de appel. ⁊ per hoc dicit se semel in questione facti vidisse q̃ lapsis primo ⁊ secũdo fatalibus datis appellanti ad prosequẽdã appellationẽ fuisset datus iudex super appellatione ⁊ recusatus vt suspectus succubuit recusans ex eo solo q̃ nõ tẽpore ꝯgruo recusauit, q2 cũ nõ restabat nisi pronuntiari tẽpora ꝓsecutionis fore decursa ⁊ ita ibi residet Lapus Abb. Primũ dictũ Lapi limitat verũ Jo. de imo. in. d. c. iudex. vt refert ibi Dñi. q2 lectu. ibi Jo. de imo. nõ repẽrit̃ nisi exceptio recusationis habeat ortũ post ꝯclusionem factã in causa, q2 tũc posset recusari. ar. c. insinuãte. ð offi.
2 deleg. bene facit q̃ hr̃ in. l. ij. C. de cõsor. eiusdẽ litis. † Nam cũ habeat postea proferre sñiam que grauioris est preiudicij q̃ alij actus iudiciales in illa magis expedit habere iudicẽ nõ suspectũ q̃ in alijs. arg. c. ꝯsuluit, ⁊ q̃ ibi no. de of. dele. ¶ Nec ob. q̃ probatio nõ recipiat̃ post ꝯclusionẽ in cã q2 fatet̃ verum nisi legitima cã subsistẽte. ar. c. pastoralis. de except. vel forte saltez ex clausula generali restitutio peti poterit per not. in. d. c. cũ dilectus. de fide instru. ¶ Dominus vero Dñicus reducit eos ad cõcordiã hoc modo. aut causa est talis, in qua iudex põt ex eius arbitrio moderari sñiam, puta q2 nõ est pena certa a iure statuta quo casu staur arbitrio iudicis vt in. c. de causis. de officio delega. ⁊ tunc dicit procedere dictum Joan. de imol. ex eo, quia posset male arbitrari, q2 posset eum grauare. sicut in simili voluit Archi. in. c. q2 suspecti. iij. q. v. q2 in tali casu poterit iudex recusari etiã in cã notoria. Aut iudex nõ põt suo arbitro moderari penã q2 certa est a iure imposita, ⁊ tũc dicit procedere dictũ Lapi, q2 cũ hz ꝓnũciare ꝭm acta, ⁊ ꝓbata, vt not. glo. in. c. j. de offi. ordi. ergo nõ poterit eũ grauare. ⁊ si pur postea grauaret nõ deficit sibi remediũ appellandi. ⁊ ita ibi residet. Bar. vero in. l. j. ff. de excep. dicit q̃ qñcũq; cõpetit exceptio opponi põt. ⁊ sic sentit q̃ si post ꝯclusionẽ in cã orit̃, poterit opponi, sz si bñ ponderet̃ dictũ eius ibi loquit̃ de exce. perẽptoria, ⁊ nõ de excep. ind. recusatoria q̃ est dilatoria, ⁊ ita ẽt sentit Aug. ibi. Saly. vero i. d. l. aptissimi. vbi ẽ tex. q̃ exceptio
3 recusationis dz ꝓponi añ lit. ꝯte. † Limita nisi post lit. ꝯte. supueniat suspitio. q2 tũc poterit opponi. alle. ibi Cyn. ⁊ in ar. all. l. ij. C. ð ꝯsor. eiusdẽ litis. ⁊. l. nõ distinguem⁹. §. cũ qdã. ff. ð arb. idẽ dicit se credere si cã suspitionis erat antiq̃ ⁊ recusans illaz ignorabat ⁊ venit sibi ad notiã post lit. ꝯte. ar. d. l. ij. ⁊. l. fi. C. de spon. ⁊. l. error. iũcta gl. C. de iur. ⁊ fac. igno. facit. c. pastoralis. de exce. c. vt circa de ele. li. vj. nihil aũt dicit qñ orit̃ post ꝯclusũ i cã, Tu vero põdera q̃ mihi vr̃ q̃ si exceptio recusatiõis oriat̃ post ꝯclõnẽ in cã nullo mõ possit opponi. ⁊ sic opi. Lapi erit de iure verior. Primo ꝑ id q̃ no. Jo. an. ⁊ oẽs scri. sequũtur in. c. pastoralis. de exce. vbi volũt q̃ lz exceptio oriat̃ post ꝯclusionẽ in cã nõ tñ poterit opponi. ne nimiũ in longũ ꝓtrahatur iudiciũ. Faciat q̃ notauit Jo. de imo. ⁊ scribẽ. oẽs in. c. fi. de ꝯsti. vbi dicũt q̃ ꝯstitutio q̃ de nouo emanauit cuz clausula q̃ cõprehẽdat p̃terita, ⁊ p̃sentia. si ẽ ꝯclusuz in cã nõ cõprehẽdit illa p̃sentia q̃ bñ nota ꝓ limitatione eius q̃ scripsit Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iu. ⁊ iure, ⁊ scribẽ. in. c. ij. ⁊. c. fi. de cõsti.

Faciat elegans dictum do. Car. florẽ. in cle. j. de ex-
4 cep. vbi, dicit q̃ † licet exceptio excõicationis possit opponi in qualibet parte litis. vt in. c. pia deuotiõe fideliũ. de excep. lib. vj. non tñ poterit opponi post cõclusum in cã. Faciat. c. cũ dilectus de fide instru. qñ est conclusum in cã nõ pñt ꝓduci instrumẽta nisi iudex ex officio suo hoc faceret. q2 lz esset cõclusum in causa posset facere q̃ ꝓducerent̃ instrumẽta ad fundãdã intentionẽ partis. ita singulariter dixit do. Anto. se in questione facti cõsuluisse in. c. j. de iudic. per text. in. c. cũ Joãnes heremita de fide instru. fallit ẽt nisi cã esset criminalis. duo text. sunt in iure singu. in. l. diui fratres. ff. de penis. ⁊. l. j. §. fi. ff. de q̃stio. facit glo. sing. de qua fecit festũ Bald. in. l. ij. alias. l. fi. C. de vsu. rei. iudic. in. l. si rẽ. §. quolz tpe. ff. de euic. vbi denũtiatio que dz fieri ꝑ venditorẽ emptori nõ põt fieri post cõclusum in cã q̃ bene not. pro intellectu gl. in. c. cãz de elec. ⁊ tex. in. l. j. C. de peri. ⁊ cõmo. rei vend. ⁊ Barto. in. l. non solũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. faciat tex. in. c. auditis. de procu. q̃ si est cõclusum in cã ⁊ procurator reuocat̃. valet sñia lata cũ illo ꝓcuratore reuocato q̃ bene nota pro intellectu eoꝝ. que not. in. l. j. C. de satisdando ⁊ in. l. dispẽsatorẽ. ff. de solu. faciat elegãs dictũ Bar. in. l. si ma
5 ter. §. candem. ff. de excep. rei iudic. vbi dixit q̃ † si ius superueniat agenti post conclusionem in causa, nõ sufficit sibi ad victoriam in illa instantia. facit quod nota. Joã. and. in. c. dilectus. de ordine cogni. vbi dicit q̃ si allegatur iudex suspectus post conclusionem in causa non debet reuocari. Et clarum est quod Joã. and. ibi seutit eo casu quo suspitio fuit orta post cõclusum in causa. faciat q̃ pulchre dixit Bart. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. vbi dicit q̃ licet inscriptio ad penã talionis possit opponi ꝯtra accusatorẽ alias accusatio nõ ꝓcedit, q̃ nihilominus si fuit ꝓducta accusatio sine illa inscriptione nec fuit oppositum q̃ post cõclusionẽ in cã nõ põt opponi ⁊ ꝓcedat accusatio. facit q̃ habet̃ in. c. pastoralis. de caus. poss. ⁊ ꝓprie. q̃ lz possessoriũ suspendat petitoriũ nõ tñ hz locũ si possessoriũ superueniat post cõclusum in cã. facit tex. sing. in. l. quãuis. C. de adul. vbi lz in cã criminali nõ possit interuenire ꝓcurator. vt in. c. veniens. de accusa. ⁊ in. l. penul. §. ad crimen. de pub. iudi. nihilominus post cõclusum in cã põt interuenire vt ibi est casus. facit nota. dictũ Cy. ⁊ Guil. de cug. in. l. si q ex cõsensu. C. de episco. audi. q̃ si partes fuerũt p̃sentes vsq; ad cõclusionẽ cause corã arbitratore q̃ poterit ferri sñia seu arbitramentũ partibus absentibus ⁊ non citatis ꝑ tex. singu. d. l. quãuis. voluit franciscus de albergotis in cõmẽto. l. si qs arbitratu de verbo. oblig. facit elegans dictũ domi. Dominici de santo Gemi. in. c. j. de cõfessis.
6 libro. vi. † ius ꝑmittat actori ⁊ reo facere positiones, nihilominus intelligitur ante q̃ sit cõclusum in cã, secus post cõclusionẽ cause. faciat elegãs dictũ Bal. in. l. error. C. de iur. ⁊ fac. igno. vbi dicit q̃ lz erronea cõfessio possit reuocari vt not. ibi, nõ tñ poterit reuocari post q̃ ex cõclusum in causa. faciat ẽt conclusio in cã est terminus disceptionis adeo quod post eam dicitur cognitũ esse non amplius debere cognosci. nec etiam quicquã iuris vel facti allegari. ita dixit Inno. in. c. pastoralis. de caus. pos. ⁊ ꝓprie. ⁊ Joã. and. in. c. j. de tutel. resti. lib. vi. i nouella. vbi ẽt idẽ voluit exp̃sse Bald. in. d. l. error. faciat ẽt qa perinde est post cõclusum in cã aliquid allegari ac si post sententiã allegaret̃, ita dixit Bar. in. d. l. si mater. §. candẽ in fi. q ad hoc al-

leg. d. l. si rē. §. quolibet tpe, ergo sequit̄ ex istis salua reuerētia dñi mei qd̄ lȝ exceptio recusationis habeat ortū post cōclusum in causa nō poterit opponi. Pondera etiā aut nos loquimur de iure ciuili in iudice ordinario ⁊ iste non petitur remoueri, sȝ petitur sibi associari episcopus, vt in auc. si vero. C. de indi. vel alius vt in auc. offerat̄. C. de litis ɔte. Si vero est delegatus sufficit allegare suspitionē ⁊ eligere arbitros qui cognoscēt de pn̄cipali negotio vt. l. apertissimi. C. de indi. ⁊ isto casu q2 nō est necessaria cause suspitionis cognitio nec examinatio, videret̄ qd̄ tūc si suspitio legittima superueniat post cōclusuȝ in cā poterit opponi, q2 pp̄ hoc nō dilatat̄ negotiū, nec requirunt̄ aliȷ̄ actus iudiciales. Et isto mō forte posset ꝓcedere ⁊ saluari opinio dñi mei Jo. de imo. Si vero loquimur de iure cano. quo casu req̄rit̄ allegatio cause legittime ⁊ eius cognitio, ⁊ examinatio. vt in d. c. suspitionis. ⁊ in. d. c. cū speciali. ⁊ tūc procedat dubitatio an possit opponi post ɔclusum in causa si tunc oriat̄. ⁊ isto casu
7 valde obstāt allegata per me superius. † Sed glo. in. c. cū inter de excep. dicit. Pone qd̄ lata sentētia per iudicē delegatū detegit̄ suspitio an debeat sentētia retractari. Et ɔcludit qd̄ sic, q2 litere sic obtēte nullā ɔferre vident̄ iurisdictionē, ⁊ loquit̄ in iudice delegato. Idē dr̄ notare gl. in. c. quoties. ij. q. vij. in iudice ordinario. ℭ Et sic vr̄ ꝙ si suspitio potest allegari post lataȝ sentētiā ad illā retractādā. ergo multomagis poterit allegari post ɔclusionē in causa, ⁊ sic facit ɔ̄ superius allegata. Sȝ hoc nō vr̄ verū, q2 suspitio nō reddit processuȝ nullū si nō opponat̄. ℭ Unde vr̄ qd̄ nec in ordinario, nec in delegato, ex hac sola cā possit sentētia lata retractari. Si. n. credebat sentētiā iniquam debuit appellari ideo sibi imputet si sentētie acquieuit. c. ad cōsultationē de re iud. c. cū. J. ⁊. A. eo. ti. c. sicut. de testi. ita dicit do. Abb. in. d. c. cū inter. ⁊ sic sentit qd̄ ɔ̄ sniam nō pōt opponi recusatio ad retractādū ipsam sentētiā si post sententiam detegat̄. ergo pariformiter dicemus qd̄ nō possit opponi post conclusionē in cā p̄ illā regulā superius allegatā qd̄ illud qd̄ nō pōt opponi post sententiaȝ non potest apponi post ɔclusionē in causa licet idem domi. Abba. dixerit contrarium in disputatione allegata superius ⁊ sic cuȝ exceptio suspitionis debeat opponi ante lit. contesta. vt in. d. l. apertissimi. ⁊ per Barto. in l. ɔsulebāt. ff. de re iudi. ⁊ per gl. ⁊ doc. in. c. inter monasterium eo. tit. licet possit opponi post conclusionē in causa.

8 **Et ex istis elicitur** talis ɔclusio † qd̄ si ltima exceptio suspitionis oriat̄ ɔ̄ legatū post ɔclōne in cā nō poterit opponi ɔ̄ Jo. de imo. ⁊ sequaces ℭ Quid aūt si q̄s opponat exceptionē incōpetētie iudicis, ⁊ iudex pronunciat se iudicē cōpetētē, qd̄ pōt q2 de hac exceptione cognoscere pōt. vt. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. poterit ne post hanc pronunciationē opponere exceptionē recusationis ⁊ vr̄ qd̄ nō q2 in eū cōsensisse vr̄ ab initio si cōpetēs appareat. ergo recusari nō pōt per id qd̄ not. Inno. in. d. l. quidā cōsulebant. sed Saly. in. d. l. cū specialis. C. de iudi. putat ɔ̄riū q2 exceptio incōpetētie nō attingit vllo mō negotiū principale, sȝ iudicis legitimationē. l. si queramus. ff. de test. C. si a nō cōpe. iudi. p̄ totū. ideo supponit iurisdictionē nō esse, ⁊ si nō est recusari nō pōt arg. l. actor. C. de ꝓba. ⁊ recusatio presupponit iurisdictionē preesse. vnde ɔsentit qd̄ de eius incōpetētia prius cōstet licet ius disponat qd̄ ipse super hoc cognitionē habeat ipse opponēte inuito. Preterea ordo iuris ⁊ nature est vt prius essentia rei querat̄ siue inuestiget̄, q̄ȝ de ipsius dubie vel ignote qualitatis natura disputet̄ q̄lis est eius suspitio. l. nec vlla. §. si q̄s. ff. de peti. here. l. eius qui in ꝓuincia ad fi. ff. si cer. peta. ⁊ si ad hunc ordinē seruādū necessitat̄, sequit̄ qd̄ cōsentire nō vr̄. arg. l. nō vr̄. ff. de iudi. Preterea q̄ñ pōt quis ɔsentire in aliquē vt aliquid faciat dum exceptionē proponit per quā eū a faciendo
9 excludat, certe dicit se nō videre, † q2 actus agētiū nō inferunt nisi cōseq̄nēs necessariū. C. de ꝓba. l. ad ꝓbationē. ⁊. l. neq̄ natales. l. nō ab hoc. C. vn̄ cognati. tuȝ ēt q2 nō extēdit̄ vltra intētionē agentis. l. ij. ad fi. C. de iura. calū. l. nō omnis. ff. si cer. pet. ℭ Quid erit si recusatio primo proponat̄ exceptio incōpetentie proposita implicite intelligit̄ ex ordine intellectus primo ꝓposita, cū recusatio in se cōditionē ɔtineat si cōpetēs est iudex ⁊ per ɔ̄ns si cōpetēs eū nō recusat. ℭ Unde de cōpetentia vel incōpetētia p̄te volēte prius cognosci dȝ vt dr̄ i appl̄one i qua ⁊ causa nullitatis inest. vt. l. quedā mulier. ff. fami. hercis. l. carmelia pia. ff. de inrepatro. ℭ Cautela tn̄ est vt ambe exceptiones simul ⁊ successiue opponant̄. vt puta dico vos iudicē incōpetētē ⁊ si inq̄nantū vos sitis competēs ex nūc vos in suspectū recuso. Et per hoc accedit qd̄ not. in. l. si quidē C. de exce. ⁊ p̄ doc.

in. l. j. C. q̄ñ prouo. nō est necesse. vbi dicūt qd̄ ista appellatio p̄cedit dico sniā nullā ⁊ si qua est appello, ita pulchre dixit Saly. in. d. l. cū specialis. ⁊ iudicio meo si doctrina sua esset vera, sequeretur qd̄ negotiū nimis dilararet̄, ⁊ euitandus est circuitus inutilis, vt in clemē. auditor de rescrip. vnde ad quid debet ventilari iudiciū super cōpetētia, ego intēdo recusare iudicem tanq̄ȝ suspectū. ℭ Et ideo ante omnia videret̄ opponendaȝ esse
10 exceptionē recusationis. ℭ † Sed an corā legato de latere sit offerēdus libellus, certe sic, sed nō habebit vim litis cōtestate tex. est in. l. j. C. de offi. prefe. preto. illi. ⁊ orien. hoc tȝ ibi Bar. vbi equiparat libellum porrectum regi, ⁊ porrectū legato vt nō habeāt vim lit. cōtesta. secus si offerat̄ principi seu inperatori, vel Pape, q2 tūc hȝ vim litis cōtestate, ⁊ perpetuat actionem l. j. C. q̄ñ libellus principi datur. ⁊ sic sequit̄ qd̄ libellus oblatus legato de latere nō perpetuat actionē queadmodū si porrigat̄ principi. ℭ Sed pone qd̄ legatus de latere vult ꝓcedere omisso libello ⁊ nō seruato ordine iudiciario, vel vult negociū delegare sine solēnitate, ⁊ iuris ordine an hoc facere poterit. Glo. in. c. fi. de here. in. vj. cōcludit ista duo. qd̄ ipse nō pōt ordine iuris pretermisso procedere, nec ēt delegare omissa iuris solēnitate, quā glo. reputauit singularē dn̄s meus. in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. in. l. j. §. interdū. ff. a quib. appel. nō licet. ⁊ reuera hoc fuit originaliter dictū Spe. in titu. de legato. §. superest in fi. j. col. ⁊ allegat iura allegata postea per glo. Jo. and. in. d. c. fin. ⁊ est gl. in. c. indēnitatibus. §. si vero de elec. lib. vj. ⁊ in clemē. sepe de ver. sig. Est tamen verum qd̄ glo. in. d. c. fin. est magistra in iure que mirum in moduȝ disputat ibi istum articulum.

Tu vero limita procedere nisi ex cā vrgenti ⁊ necessaria legatus hoc faceret, vel hoc cōmitteret. ℭ Et moueor per singulare dictū Bal. in. l. oēs populi. ff. de insti. ⁊ iure
11 vbi dixit, † qd̄ pōt episcopus per suā ɔstitutionē disponere cōtra ius cōmune ex causa vrgēti, ⁊ necessaria ⁊ sic limita. c. ij. de cōstitutio. lib. vj. ⁊ not. in. c. fin. de officio archipresbi. ⁊ in clene romani de electio. ℭ Unde si episcopus potest ex causa facere constitutionem contra canones, ergo multomagis legatus de latere poterit ex causa ordine iuris nō seruato procedere, ⁊ mouetur ibi Bal. per. l. mirabilem. in. l. si hominem. ff. mandati. Faciat elegans dictum eiusdem Bal. in rub. C. qui admitti. vbi dicit potestas iurauit seruare statuta dictat statutum quod nemo possit portare arma, accidit guerra, vel partialitas in ciuitate. adeo qd̄ homines inermes stant in graui periculo an poterit potestas venire cōtra tale statutum iuratum ⁊ permittere quod apportant arma. videtur quod non per text. meliorē de corpore iuris in. §. quibus in prima constitutione. C. nihilominus ibi determinat contrarium ex causa necessaria. Facit quod voluit idem Bal. in. d. §. quibus. vbi allegat eandem. l. si hominem. facit quod habetur in. c. penulti. de cleri. non residen. ⁊ in. c. ex multiplici de decimis. ⁊ in. l. ex facto. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ergo sequitur quod multomagis legatus de latere hoc facere poterit. Faciat singula. dictum dominorum de Rota relatum a reuerēdo dño Abba. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. vbi voluit qd̄ eo casu quo episcopus nō poterit dispensare contra ius canonicum, poterit legitima ⁊ necessaria suadente causa, ita ⁊ multofortius dicemus, idem in legato de latere. Faciat glossa aurea in capitulo ⁊ tempora plenitudinis. xxvj.
12 q. vj. que dicit † quod episcopus potest diminuere penitentiā iniunctam a papa. sicut procurator potest ex cā reuocare mandatum domini. ⁊ monet̄ ibi gloss. per. d. l. si hominē licet glo. in. d. c. lator. xxxiij. q. ij. dixerit qd̄ episcopus habuit de hoc mandatum a papa. sed glo. j. est verior ⁊ cōmunior. Limita etiā nō habere locū in casu. l. ij. C. de senten. ex pericu. recit. ⁊. c. fi. de re iudic. lib. vj. vbi licet iudex teneat̄ ꝓferre sentētiā in scriptis, tamen fallit in personis illustribus vt ibi. sed legati de latere sunt illustres. vt. l. j. ff. de offic. prefec. adeo qd̄ veniunt appellatione principis. vt est text. meliorē de iure in. c. si abbatē. de elect. lib. vj. ergo. ℭ Sed an possit appellari a sentētia legati de latere, Bald. in. l. ij. C. de appel. decidit qd̄ appellari pōt, q2 princeps nunq̄ȝ videt̄ remouere appellationē, nisi expresse ⁊ nominatim hoc dicat. Faciat ad hoc. c. raynaldus. ⁊. c. raynutius. de testamen. vbi ꝓbat̄ formaliter hec doctrina. ⁊ pōt ēt euidēti ratione probari hoc modo. Legatus de latere pōt vt suspectus recusari, vt ample dictū fuit supra, ergo poterit appellari q̄a recusatio ⁊ appellatio pari incedunt gradu vt ēt dictū fuit superius. ⁊ lȝ glo. Accur. aliter sentire videatur. l. i. ff. de offi. prefe. pretor. nō bene q̄a iura sunt expresse in ɔ̄riū. Est ergo intelligenda q̄ñ papa cōmisit

pa cōmisit causam Cardinali appellatione remota, q: tunc nullo modo est licitū appellare propter dignitatem cardinalatus, nec potest cardinalis legatus cōtra ius prohibitoriū aliquid disponere, vt not. in c. nemo deinceps de elec. lib. vj. in nouella.
13 ita refert Bal. in preelleg. l. j. ⁊ ibi dicit † qḋ proprie in ecclesia Dei, nemo est similis prefecto pretorio qui ab omnibus appellatꝰ qui sub Papa sunt nisi per speciale rescriptum Papa aliter ordinaret. Et iō dixit Spe. in tit. de libel. obla. §. nūc videndū in. j. col. circa princi. ver. cardinales. ꝙ cardinales nō habēt omnē iurisdictionē audiēdi nisi a papa specialiter eis committatꝰ, vel nisi iure ꝓprio ꝯpetat. puta respectu epatus vel tituli ad eos spectātiū ꝺm Spec. in dicto loco. ⁊ sic a sentētia legati cardinalis appellabitꝰ nisi fuerit cōmissa sibi causa appellationis remota. Faciat qḋ dicit Sali. in. l. fi. C. de senten. ⁊ interlo. vbi dixit qḋ nec cardinalis nec legatus de latere pōt decidere cām appellatione remota p. l. ne quicq̄. §. fi. ff. de offi. procons. nisi ex speciali priuilegio hoc haberet. ⁊ illo casu non posset alijs delegare appellatione remota lꝫ ipse posset procedere ⁊ decidere appellatione remota, q: potius illud priuilegiū vr̄ ꝯcessuꝫ ex industria ⁊ excellētia dignitatis sue. allegat not. in c. pastoralis. de appella. ita ponit Bal. in. d. l. ij. qui allegat Bernar. in. d. c. pastoralis. §. fi. ⁊ idē voluit Joā. de imol. in. l. j. §. interdum. ff. a quib. appel. nō lꝫ. Et inquātū superius late dictū fuit an processus factus corā iudice recusato sit ipso iure nullus, ⁊ illustris doc. Bal. Perusinus in. c. suspitionis. de offi. delega. in. ij. col. ver. quero nunquid opposita exceptione suspitionis, ⁊ iudex recusatus est, ⁊ nihilominus procedit, vtrū talis processus, sit nullus ipso iure, ⁊ rn̄det qḋ sic si est recusatus a lege, ⁊ ipso iure, sed si ipso iure nō est recusatus a lege, sed per sn̄iam refert Inno. dicere qḋ oportet appellare, sed ꝯtrium vr̄, q: iurisdictio statim est suspensa. ⁊ dicit hoc procedere qñ recusatꝰ iudex delegatus, sed si recusatꝰ iudex ordinarius tūc est necesse appellare. ⁊ ita dicit se intelligere dictū Inno. ⁊ reddit rationem,
24 † q: difficilius est suspendere iurisdictionē ordinariā, q̄ iurisdictionē delegatā, nec vllo iure cauetꝰ ꝺm eū qḋ processus ordinarij sit nullus ipso iure. Unde stamus regule que dicit si grauaris appel. vj. C. si sepius in integ. resti. postu. l. j. ⁊ sic est noua opinio, qḋ opinio Host. gl. Bar. ⁊ sequaciū procedat in iudice ordinario. tene mēti, q: nemo modernorū illud allegauit. Adde eundē Bal. in. c. cū speciali de appella. in. v. col. in ver. modo quero ego nunquid allegata suspitione statim, ⁊ ipso iure debeat quiescere iudicis recusati iurisdictio an vero valeat processus, sed oporteat appellare, ⁊ qḋ debeat appellari vr̄ probari ꝑ tex. ibi. in ver. declinare, q: nulla declinatoria reddit processuꝫ ipso iure nulluꝫ postea arguit qḋ imo vr̄ ablata sibi iurisdictio. ⁊ allegat tex. in. d. l. j. si quacū. predi. pote. refert Inno. variasse. Nam in lectura dixit vnū. s. qḋ oportet appellari. sed disputando dixit ꝯtrium. s. qḋ ipso iure nō valeat processus nisi primo dirimatꝰ articulus recusationis, ⁊ hoc tꝫ Host. Porro de natura huius articuli est inficere quicquid a suspecto fit. Si vis qḋ processus valeat habes simile si tutor excusat se a tutela suscipiēda, ⁊ iudex nihilominus decreuit eū tutorem necessaria est appellatio. l. scire oportet. in prin. ff. de excu. tuto. ⁊ sic decretuꝫ tutele tenet. Si vero vis tenere qḋ ipso iure nō valeat habes ar. qḋ iste iudex recusatus interim dꝫ dubitare de sua iurisdictione de qua omnis iudex dꝫ esse certus. vt. l. quero. ff. de eo qui pro tuto. hec aūt in versi. ꝯstare liquere pretori. ff. ex qui. ca. in pos. eatur. l. generaliter in versi. postq̄ hec intimata fuerit pretori.
25 **Secundo in hoc articulo** † pōt sic distingui, ꝺm eum aut proposita excusatione statim proponēs discedit nō expectato responso aliquo ⁊ tunc valet processus, nec ēt pōt appellari, vt in. d. c. dilecto. de appella. Aut iudex nihil voluit respondere nisi, q: dixit faciemus tibi iustitiam. ⁊ tūc aut cā suspitionis est notoria, ⁊ nō vꝫ processus. Aut est dubia, ⁊ tūc refert, aut res nō est integra puta q: postea sunt electi arbitri, ⁊ idē, q: nō pōt derogari processui arbitroꝝ electoꝝ. translatus est aūt, aut. n. res est integra puta q: arbitri nō sunt electi. ⁊ tūc tꝫ processus iudicis recusati, sed pōt appellari, ⁊ iustificatꝰ appellatio eo ipso qḋ processum est ꝯ formam ordinis illius decretalis cū specialis. arg. l. ait pretor. §. permittitꝰ. ff. de min. C. de appel. l. j. ¶ Dicet aliquid si est ꝯ formā, ergo ipso iure non valet l. prolatam. C. de sententijs. Respōdet qñq; formą cadit inter duo quoꝝ quolibet est in sua specie perfectū, ⁊ tūc oportet appellari. qñq; cadit inter ea que requirūtur ad constitutionem ipsius esse, ⁊ tunc si forma non seruatꝰ ipso iure actus inficitur.

Restat respondere ꝺm eum ad illam. l. j. C. si quacūq; predi. pote. per quā tenuit Bar. indistincte nō valere processum. Bal. vero respōdet tripliciter, vel ibi erat notoriū facti, ⁊ ꝯstitutionis vel qḋ vltra lex procedit prohibēdo, vel ibi de iure ciui. vbi allegatio suspitionis trahit secū suā executionē, q: nō opꝫ pro-
16 bari de suspitione, secus de iure canonico. † Et datur regula ꝙ omne grauamē processus dꝫ subleuari per appellationē ⁊ nō ꝑ exceptionē. ⁊ sic cū do. meus Jo. de imo. in. d. l. quidā consulebat dixit se dare nouā opinio. videlicet qḋ aliter de iure ciuili, aliter de iure canonico vt superius retuli, quam opinionem Ludoui. roma. in consilio allegato superius attribuit do. Matthe. de mathesi. ⁊ etiam do. Abb. in dicta disputatione attribuit quibusdam Modernioribus, sed mirum est quod isti patres non viderunt Bal. in. d. c. cum speciali, cuius fuit opinio. ⁊ ex his infert ibi Bal. ad questionem. ecce dicit in recusatione debet inferi causa. ¶ Pono quod vno die recuso iudicem. alia die infero causam recusationis quodlibet istorum in se est imperfectum, nunquid simul complexa faciunt vnuꝫ perfectū. Responde quedā sunt statuta pro forma secūde tenute ad vnā determinationem, ⁊ oportet quod interueniant actu continuo, vt puta interrogatio, ⁊ responsio in stipulatione. l. continuus. in prin. ff. de ver. ob. nō loquor in formulis preābulis sicut ē tractatus ad alienationē, q: lꝫ primus actus sit directus ad alterū non tñ sunt eiusdeꝫ ꝯsiderationis ⁊ eiusdē speciei. vt in. c. dudū. de rebus eccle. non alienan. Quedam sunt deputata pro causa ⁊ ista debent precedere, vt in. c. dilecto. de appellatio. Quedam pro modo extrinseco effectum consequendo. ⁊ ista sequuntur. l. vniuersa. C. de precibus imperato. offeren. Quedam sunt introducta pro confirmatione actus, ⁊ ista possunt interuenire ex interuallo vt electio, ⁊ eius confirmatio. Item negotium gestum ⁊ eius ratificatio. vt in. c. cura. de iure patrona. Quidā sunt que habent se per modum vnius supplentis alterum. et ista suppletio sicut emmēdatio potest fieri etiam vltima die si tempora suffragantur. C. de appellatio. l. si quis libellos, ⁊ ita est etiam in
17 questione proposita. † Unde in libellorum conceptione dicimus qḋ si causa nō est specificata in libello pōt specificari in processu. ⁊ vr̄ inesse ipsi libello q: pars eius est. imo dic nō valere, q: appellatio nulla est, q: non habet sua essentialia que debent complexiue vno contextu interuenire, ⁊ secus est in libello conuentionali. Unde si appellatio fuisset solēnis, ⁊ cū causa ⁊ libellus iudicialis qui postea sequitur non exprimeret causaꝫ tūc bene posset causa libelli deduci in processu. Item libellus tenet sed appellatio informis nulla esset, ⁊ qḋ nulluꝫ est non recipit fomentū, ita bellissime inquit ille iuris pater Bal. in. d. c. cum speciali. ⁊ ista menti commenda perpetuo.

Sed quid de officialibus dn̄i legati possunt esse armati, dic ꝙ sic per not. tex. l. nā ad salutē. §. fin. ff. de offi. prefec. vigi. vbi officiales possunt ⁊ debent portare arma. ⁊ idem dixit Bal. idem in familia episcopi cū ipse habeat merum officium in sua diocesi, ergo multomagis legatus cardinalis qui dicitur illustris. Archiepiscopi vero ⁊ episcopi dicuntur spectabiles sicut comites, vt. l. j. ⁊ ibi Bal. ff. de offi. prefec. preto. Facit. l. si in aliquam. §. cū plenissimā. ff. de offi. pro-
18 consu. vbi not. Bal. per illū tex. † ꝙ legati de latere qui dicuntꝰ procōsules habēt tātā iurisdictionē quātā habēt patriarche, archiepiscopi, epi, ⁊ omnes in prouincia sibi cōmissa ⁊ ēt maioreꝫ omnibus. Si ergo episcopus pōt habere officiales armatos, ergo multomagis legatus de latere. Regulariter aūt prohibitū est tam laicis q̄ clericis portare arma. c. clerici. de vita ⁊ honesta. clerico. xxiij. quest. viij. c. conuenit. C. vt armoꝝ vsus inscio principe interdictus sit in rubro, ⁊ nigro. Solet tamen secundū Hostien. in. d. c. clerici. princeps ad inspiciendos agros vel ꝑ aliam iustam causam permittere queꝫ apportare arma sine tñ offensione alterius. allegat. l. fin. C. de proxi. sacro. scri. lib. xij. ⁊ ibi in illa. l. fi. dixit Nico. de neapo. qḋ si quis vult ire foras ad vidēdū possessiones suas pōt apportare arma. ⁊ And. de iser. in. c. j. §. si qs de pace tenen. qḋ nobiles ꝺposita administratiōe pn̄t portare enseꝫ ad vidēdū agros suos. ¶ Idē dicas si qs apportaret arma ligata vt est tex. singula. in. d. §. si quis. ¶ Idē dicas si quis apportaret gladiū ad incidēdū panem vel ad pennaꝝ temperationē seu preparationem. vt est glo. quam oēs allegant pro singulari. in auc. de armis. §. ꝓhibemus in ꝟsi. permittimus cultellos minores qbus nullus in prelijs vtitꝰ. q: ex illo text. potest inferri qḋ si regulariter quis vteretꝰ gladio ad ꝑcutiēdū, qḋ nihilominus ille puniretꝰ posito ꝙ ille gla-

dius esset aptus ad incidēdū penā, ⁊ ad illū finē regulariter fue
rit fabricatus, ⁊ ita limito tibi illā gl. per illū tex. vide qđ not.
19 Bar. in. l. j. ff. ad. l. iul. de vi publica. ¶ † Idē dicas si quis por
taret arma ad interficiēdū bānitū stante statuto φ bānitus pos
sit ipune occidi ita dixit Bal. in. d. c. j. §. si quis ar. c. sane. ⁊. c.
preterea. de offi. dele. ⁊. l. ij. ff. de iur. om. iu. ¶ Idē dicas in cle
ricis si trāseāt p loca piculosa, qꝛ tūc licitū est eis defensionis cā
arma portare nō vt percutiāt s; ad terrorē ƀm do. Ant. ⁊ alios
in. d. c. clerici. ⁊ ibi dicūt qđ vbicūqꝫ agit̃ de piculo psone licitū
est clerico apportare arma ad terrorē nō vt pcutiat. ¶ Idē ēt
dicas nisi ptās ex cā litima pmitteret qđ ciues apportarēt arma
puta pp partialitatē, vel pp guerrā q̄ esset i ciuitate l; statutum
fuerit iuratū ab eo qđ nullus apportet arma. hoc fuit sing. dcm̄
Bal. in. in cōmēto rub. C. qui admit. ad bo. pos. pūt. ⁊ l; cōiter
doc. allegēt gl. sing. in. d. auc. de armis qđ licitū est portare gla
diū paruū ad incidēdū panē, ⁊ preparandas penas, ego allego
de hoc tex. in. c. lator. de homi. ⁊ adde Bar. in. l. pediculis. §.
argēto. ff. de au. ⁊ ar. leg. vbi dicit statuto caueť qđ portās arma
offensibilia puniať certa pena. modo quidā portat arma q̄ pos-
sunt esse offensibilia, ⁊ defendibilia, vt tabulariū qđ tunc inspi-
ciť consuetudo ad quē actū quis vtiť illis armis, ⁊ sic inspicitur
ꝯsuetudo, ita ēt dixit Bar. in. l. j. ff. de vi publica. Faciat ēt qđ li
cet appellatione armorū veniāt saxa lapides ⁊ similia, vt. l. ar-
morū. ff. de ver. sig. ⁊. l. iij. §. iij. ff. de vi ⁊ vi arma. Dixit tū Ang.
in. l. si pignore. §. fur ē. ff. de furt. qđ l; preallegata iura dicāt ta-
lia ꝯtineri apppellatione armorū, tū hoc est improprie. nō tū de
stricta significatione, qꝛ appellatione armorū veniūt ea que pn
cipaliter inuenta sunt ad vsum offendendi, qđ bene notabis pp
20 statuta terrarꝫ penalia loquētia đ armis. ¶ † Sed pone quod
aliquis insultauit aliū sine armis postea vero offendit eū cū ar-
mis. an hēbit locū pena statuti. Ang. i. d. l. iij. §. j. ff. đ vi ⁊ vi ar-
ma. dicit φ statutū puniēs insultantē cū armis nō ꝯtinentē in-
sultantē primo sine armis, qꝛ tale statutū considerauit principiū
secus aūt si ꝯsiderauit finē. puta qꝛ dicat si quis offenderit ali
quē cū armis. nā tūc l; quis insultauerit inermis ex quo postea
offendit armatus incidit in penā statuti, vt est casus multū not.
in. d. §. j. Quid si statutū dicit qđ portās lanceā, vel percutiens
cū lancea puniať certa pena, an habeat locū in deferente bastā
vel percutiēte cū basta. Et dicit qđ nō vt est tex. ƀ; eū in. d. §. j.
¶ Sed an veniāt frombule, vel fonde. dic φ sic ƀm Ang. p il-
lū tex. ibi ⁊ talibus vsus fuit Dauid ꝯ Goliā secūdū eum ibi.
¶ Idē ēt dicit qđ appellatione armorum ꝯtinenť omnes res
apte ad nocēdū, secus si naturaliter sunt inuente ad aliu; vsu;.
Et ita dicit Ang. se ibi in questione facti vidisse in percutiente
cū pane, ⁊ cū sanguinis effusione in extrahente caponē de ma-
nibus alterius cuius caponis respectu alter dilaniauit manum
alterius. Nā neutrū illorꝫ est inuentū ad nocendū. Et ideo nō
21 vř facta violētia cū armis. l. is q. ff. de vi publica, † qđ illa res di
ciť cōtineri appellatione armorꝫ que inuēta est ad nocendū, qđ
dicit esse notandū pro statuto Perusino qđ punctaliter dicit
si quis offenderit aliquē cū armis, vel cu; re aliqua apta ad no
cēdū nō obstāte φ ꝯcordiā habuerit si sanguis exiuerit, tanta
pena puniatur qđ tātū cōprehēdit res que principaliter est or
dinata ad nocēdū, ⁊ ideo si quis percusserit aliquē cū amphō-
ra plena vino vel cū vase vitreo, vel terreo, vel ēt cū cipho quē
haberet in manu non dicitur percussisse cū re apta ad nocēdū.
Et ideo habendo pacem absoluiť in totū. Et ita dicit se vidisse
practicari in questione facti. ⁊ maxime in quodā percusso cum
quadā pera in facie cū cicatrice. ⁊ intellige ƀm eum in pera in
qua erat panis. vide singularē tex. in. l. omne delictū. §. si quis
cōmilitonē. ff. de re mili. vbi aliquis habebat accinctum ensem
nō percussit aliū cū ense sed cum lapide an secuta morte punia
tur ac si cū ense, ⁊ sic armis percussisset. vide ibi qꝛ est tex. val-
de mirabilis. Dicit ēt Ang. in. d. l. armatos qđ habēs licentiā
deferendi arma nō debet illa deferre prope iudicem sed debet
deponere. vide ibi per eū. ¶ Idē etiā dicit qđ habēs licētiam
portandi arma nō d; ea defferre in congregatione vel in cōmuē
tu scholarium. ¶ Ponit exēplum in scholaribus qui erant in
pallatio Gregoriano. ¶ Tu vide pro dicto Ange. text. in. §. si
quis rusticus in titu. de pace tenen. in vsib. feu. vbi precipitur
qđ miles ad palatiu; comitis arma non portet ⁊ ibi dixit Bal.
quod ad palatium cōmunis florētie quod est in Italia magne
excellētie nemo potest portare arma, sicut nec ad palatium co-
mitis. Et sic Ange. determinat quod posito quod habebat li-
centiam portandi non poterit portare ad locum, vbi est iudex,
ergo multominus ad palatium principis.

22 **Et inquantum superius dixi** † qđ lici-
tum erat portare gladium pro occidendo bānitū. Adde singu-
larē textum in. c. ille gladiū accipit qui nulla superiori ori ac le-
gitima potestate, vel iubēte vel cōcedēte in sanguine; alienius
armauit. ⁊ ibi dicit glo. j. iniuste. xxiij. q. v. capiēs ergo gladiu;
iuste nō dř capere gradiū. ⁊ hoc mode intelligiť illa auctoritas
clementissimi dñi nostri IESV Christi dum dixit Petro.
Pone gladiu; tuū in vaginā. Omnes qui acceperint gladiū
gladio peribunt. qꝛ intelligit de gladio iniuste accepto. ¶ Ui
di dubitari de facto. Quidam interfecit aliquē manu vacua.
an puniatur ac si gladio interfecisset. ⁊ allegauit textum valde
singu. in. l. qua actione. §. j. ff. ad. l. aquil. quem tex. ad hoc pon-
derauit Iac. but. vt refert Bal. in. c. j. §. furtū. de pace iur. fir.
Et adeo quo ad ista arma considerāda est qualitas persone. fa
cit illud qđ scribitur apud Uirgilium in primo eneidos.
¶ Ia; faces, ⁊ saxa volant, furor arma ministrat. ⁊ illud quod
scribitur in prima tragedia de Hercule furente. Armatus ve
nit Leone ⁊ Idra. vide qđ scribit glo. sing. in. l. nepos proculo.
de ver. sig. φ arma scholaris sunt libri. ⁊ alibi dř. arma clerico
rum sunt lachrime, ⁊ orationes. ⁊ alibi dř. arma nostre militie
non carnalia, sed spiritualia sunt. ⁊ pondera qꝛ in ista materia
delationis armorꝫ est reperire quatuor iura que diuerso tēpo-
re emanarūt. ¶ Primū fuit ius fforꝫ de quo hř. ff. ad. l. iul. de
23 vi publica. ⁊ hoc iure statutū † qđ si quis vult apportare arma
extra ciuitatē eūdo per itinera potest aut vult portare per ciui
tatem, vel in loco vbi fit adunatio gentium, vel in foro iudicij ⁊
nō pōt. l. ij. §. j. ⁊. l. q dolo. §. j. ff. de publica. ¶ Secūda fuit ius
C. qui indistincte phibita est delatio armorꝫ nisi pncipis lnia
interueniat. C. vt armorꝫ vsus inscio principe. ¶ Tertiū fuit ius
auctēticorꝫ quo plus disponiť ve; vt nō liceat ēt portare arma
defendibilia, vt in. §. pe. in auc. de armis. ¶ Quartum fuit ius
nouissimū de quo loquiť. §. si quis rusticus de pace tenē. in vsi.
feud. ⁊ hoc iure statutū est qđ itinerātibus licitū est deferre ar
ma debito modo ad se defendendū a predonibus. non aute; ad
nocendū alijs. ⁊ sic quo ad itinerantes cōcordat cum iure fforꝫ
de quo in. l. j. ff. de vi publica, ⁊ ita hodie seruat cōsuetudo. ¶ Et
pondera qꝛ tex. in. d. §. si quis rusticus prohibet rusticū porta-
re arma ⁊ de alijs non facit mētionē, ergo sequiť qđ rustici nō
possunt portare. ⁊ stabitur illi iuri tanqꝫ nouissimo, qꝛ ex quo p
hibet rusticos vř ꝯcedere alijs. l. maritus. C. de procu. l. cū pre-
tor. ff. de iudi. c. nōne de presum. xxv. dist. c. qualis reuerende,
24 † qđ l; loquať de rusticis specialiter nō fecit hoc legislator se-
riose, ⁊ dispositiue. sed vt ēt prohiberet alijs ⁊ locutus est de ru
sticis specifice qꝛ rustici magis frequētař hoc soliti erāt. ¶ Fa
cit gl. in. c. clemēti. j. de rescr. ⁊ in. c. ij. de ꝯfes. in. vj. ⁊ in cle. j.
de supplē. neg. prela. ⁊ in. c. j. de rerꝫ permu. lib. vj. ⁊ in. l. tale
pactū. §. fi. ff. de pac. ¶ Et ēt pondera qꝛ portans arma presu-
mitur habere malum animū ⁊ d; ea perdere. vide glo. in. d. §. si
quis rusticus. Quid si statuto caueť qđ nemo portet gladiū de
nocte, reperiuntur quidā in porticu habētes gladiū in terra pe
nes pedes eorꝫ, an puniant̃ pena statuti. videť tales nō esse pu-
niendos, qꝛ nō reperiunť portare arma, ergo absolui debent ex
quo nō cōprehēdunť sub verbis statuti. ar. l. j. §. si is qui naue;.
ff. de exercito. Itē cū dubiū sit, an ipsi proiecerint vel alij illum
gladiū, ergo sunt absoluendi. maxime in criminalibus. l. scien-
tiam. §. sed cū stramēta. ff. ad. l. aquil. facit. c. ex literis. de pro-
ba. Melius est. n. nocētē absoluere qꝫ innocētē cōdēnare. l. ab
sentē. ff. de penis. In ꝯtrium vř veritas qđ immo iudex possit ex
eis vnū eligere ad puniēdū ⁊ habeat locū gratificatio. argu. l. si
quis seruū. §. inter duos. ff. de lega. ij. l. si plures. ff. de accu. Al-
be. de rosa. in solēni. tractatu statutorꝫ in. ij. parte refert fuisse
decisum qđ omnes teneanť per. l. j. §. fi. cum. l. seq. ff. de his qui
deie. vel effude. ⁊. l. itē mella. §. si plures ad. l. aquil. que decisio
est mala secundum Albe. per iura primo loco allegata.

Nec obstāt leges in contrariu;
25 allegate. † qꝛ licet ignoretur a quo illorū fuerit cōmissum deli-
ctū. tū diuersi sunt illi casus ab isto, qꝛ hic ignoratur an ipsi p
iecerint illa arma ad terrā. Unde in hoc dubio potius debe-
mus absoluere ar. c. ex literis. de pb. ⁊. c. dño guerrā. §. prom
ptiores in tit. hic finiť lex incipiunt cōstitutiones. l. arrianus. ff.
de ac. ⁊ ob. faciat glo. in. d. §. si plures. ⁊ ita dicit tenēdum esse
Lud. roma. in. l. j. §. hoc rescriptū. ff. ad sille. Bal. vero in. d. l.
nam salutem. §. primo tenent quod omnes puniātur, allegant
d. §. sed si plures. Et dicit qđ de pena pecuniaria agitur non de
corporali.

corporalia. allegat. d. l. j. & refert quosdam dixisse quod cũ qua tuor homines sub porticu essent & veniens familia potestatis in uenit gladiũ sub pedibus eorũ. & nescitur quis deiecerit, qđ oẽs condemnent̃, vno tamẽ soluente omnes liberabuntur. ¶ Sed in contrarium facit quod hr̃ in. d. §. si plures secundũ Osbertuz de Cremona. Ego allego glo. singu. in. c. cupientes. §. ceterum de elec. & ibi dicit do. Pet. se per illam glo. in cõtingentia facti liberasse quosdã. Statuto cauebatur quod pro vno homicidio vnus decapitaretur. & accidit qđ tres percusserunt vnum, nec habebat nisi vnum ictũ, nec potuit probari quis fuerit percutiens, qđ propter hoc omnes fuerunt liberati. ita videtur dicendũ in questione proposita cum essent plura & haberent vnuz gladium in pedibus, nec potuit apparere quis proiecerit quod omnes veniunt liberãdi. ¶ Forte tamen bonus iudex considerare deberet qualitatem personarum si forte inter illas personas esset aliqua persona consueta apportare gladiũ, q2 tũc esset presumendũ contra illam, & propter hoc posset deueniri ad tormenta. ar. l. j. C. si quis imperator. maledi. & l. fi. ff. de here. insti.
26 & ita videretur dicendũ in questione ista. ¶ † Sed an pena armorum confundatur cum vulnere. vide Bal. in. l. aduersus. C. de furtis. ad fi. vbi dicit. ¶ Pone quidam est accusatus sub hac forma qđ percussit. & insultauit Titium & testes hoc probant formaliter, dubitat̃ vtrũ reus possit condemnari de vtroqz videtur qđ sic, q2 illud qđ est priũs in conscriptura presumitur esse prius in ordine temporis. ar. l. quoties. ff. de vsufr. ¶ Sed contrarium determinat ibi Bald. q2 ista occasio est incerta, & ideo fit interpretatio in partez mitiorez. & predicta dicit facere ad questionẽ statuti punientis portantem arma. & Titius percussit Sempronium cum armis vtrum veniat puniendus de delatione armorum, & percussione cũ armis, & sic arma considerẽtur & percussio ẽt consideret̃ per se. Et decidit qđ non, sed imo vtrũqz simul consideratur, & sic resultat vnicũ crimen tantum. arg. l. illud. §. fi. ad. l. aquil. quod est perpetuo notandum.
¶ Pone statutum imponit certam penam portanti arma. & aliquis apportat arma venenata vt sepenumero in contingentia facti docuit experientia an veniat puniẽdus pena statuti duntaxat, an vero acerbior, & asperior pena sibi veniat imponenda. ¶ Et vr̃ dicendum ꝙ pena debet imponi maior. & ad hoc allego in simili not. dictum Bal. in. l. nemo. C. de sum. tri. & fide catho. vbi dixit ꝙ ille qui occidit aliquem venenando eum dicit̃ proditorie illum occidere & sic videtur puniendus vt proditor & vt homicida. facit not. tex. in. l. j. C. de male. & mathema. & ibi
27 per illũ tex. dixit Jac. but. ¶ † Statuto cauet̃ vt homicida nõ possit accusari de homicidio post lapsum duorum mensium, modo quidam cõmisit homicidiũ mediante veneno, quod nihilominus post lapsum duorum mensium poterit accusari tanq̃ nõ comprehendatur in statuto. ¶ Sequitur ibi do. Bar. de sali. sicut ergo statutum loquens de homicidio non videtur cõprehendere homicidium qualificatum quo ad mitiorem penaz imponendam. ita etiam non comprehẽditur apportans arma qualificata. s. arma venenata. Quinimo asperior esset pena imponẽda q̃ si simpliciter arma portaret. Facit sing. dictũ Inno. in. c. j. de consti. vbi voluit licitũ esse iudici transgredi leges propter atrocitatem delicti, voluit Bal. in auc. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in. l. seuerior. C. ex quib. cau. infra. irro. bene facit qđ voluit do. Pet. de anch. in. c. cũ non ab homine. de iudi. & in repeti. c. ea que. de re. iu. in. vj. & in. c. j. de homi. & refert domi. Abb. in. c. at si clerici. de iudi. disputasse sub do. Petro ꝙ statutum loquens simpliciter de homicidio non habet locum in homicidio qualificato quando veniret mitior pena imponenda lz aliter voluerit do. Bal. in. l. data. C. de dona. & hoc tene mẽti propter multos ribaldos qui hodiernis temporibus vtuntur armis venenatis. ¶ Et adde ẽt Ang. in. d. l. si pignore. §. furez de fur. qđ appellatione armorũ veniunt illa que secundum ordinem nature sunt inuenta ad nocendũ, alias modica sunt que nocere non possunt, & illud dicit se vidisse in questione facti in ciuitate Perusij in quodã statuto puniente percutientem cuz sanguine in platea cum re apta ad noncendum sub pena perditionis manus, & quidam in platea Perusij per vim rapiendo vnũ par caponum de manibus cuiusdam rustici scisit manum rustici cum vnguibus, fuit sententiatum eum non debere manu priuari, q2 illa vnguis non est naturaliter ordinata ad nocendum.
28 ¶ † Idez in percutiente cum vno pane. pro quo allegat quod habetur in. d. auc. de armis, vbi appellatione armorum offensibilium non continentur arma que non sunt principaliter inuenta ad offensam, & allegat illam glo. singu. ſm eum ibi. ¶ Et ad de etiam inquantum superius dictũ est ꝙ appellatione armorũ veniunt fustes, an habeat locum in rusticis. & sic in casu. c. j. §. si quis rusticis. de pace tenen. comprehendantur fustes adeo qđ rusticus sit prohibitus portare talia arma. Andre. de iser. ibi voluit ꝙ quãtum ad ea que dicuntur in illo. §. non comprehenduntur fustes, & ideo rusticus poterit illos portare. licet regulariter alias comprehendantur appellatione armorum. vt. l. iij. §. j. ff. de vi & vi arma. Et ideo inoleuit consuetudo terraruz vt isti rustici & cõmitatenses possint portare baculos sine ferro. Sed certe videtur quod dictuz Andre. de iser. non procedat, immo cõprehendant̃ fustes ex eo q2 sunt apti ad nocendũ. per text. in l. armatos. & in. l. penul. in fi. ff. de vi publica. & per text. in. d. l. iij. §. j. tuz ẽt q2 mediantibus fustibus violatur pax. vt est text. in. c. j. §. si quis aliquem. in tit. de pace tenen. Unde videtur ꝙ iudex debeat arbitrari qualitatem fustium. Si autem esset vna maza ferrata vel aliquod aliud lignum nodosum magistraliter fabricatũ non minus aptuz ad nocendum q̃ vna daga, seu sica, quare nõ deberet puniri ? cum eadem seu maior subsit ratio. tũ etiam q2 prohibitum est portare arma defensibilia vt superius dictum est quare non magis ista. ¶ Facit glo. xxiij. q. one fina. c. clerici. Et ideo videtur quod similia sint relinquenda in arbi
29 trio & discretione iudicantis. † Et audiui de quodam fortissimo viro solito pugnare in duello qui solebat portare acus longas & acutas, ad hoc vt cum illis posset habilius percutere inimicũ per paruula foramina existentia in elmeto, q2 clarum est ꝙ talia arbitrio cuiuscunqz iudicis comprehendentur appellatione armorum, cum principaliter facta fuerint ad nocendum & offendendum. ¶ Et ista sunt que breuissime sentiebam in hac materia armorum, est tamen aliena ab isto opere cardinalium, tamen q2 vtilis & quotidiana decreui eaz interserere in hoc opere commendabili. ¶ Et sic sequitur quod legatus potest habere officiales suos armatos, & ista menti commenda perpetuo.

FINIS

Tractatus de potestate legati a latere in Gallia editus a Nicola. Boe. Juriscon. claris. in gratiam Gregorij ab Ambasia archiepiscopi Rothomageñ. necnõ ecclesie roma. presbyteri Card. & sedis aposto. p Galliã legati.

Ad reuerendissimum in Christo pa. dñm, do. Greg. de Ambasia miseratione diuina titu. sci Sixti sacrosancte rom. eccle. presbyterũ cardinalẽ Rothomageñ. nuncupatũ in regno Francie & alijs prouincijs eidem adiacentibus de latere sedis apostolice legatũ, Nicola. Boe. iuris vtriusqz licen. de monte Pesulano, Ac domini nostri Francorum principis in suo maiori sacro consistorio consiliarius ordinarius. S. P. D.



Multe sunt reuereñ. pa. & dñe, ingenuaruz artiũ institutiones qbus mortales ad altos gradus sũmosqz honores cũ nominis & fame gloria extollunt̃, iter ceteras pfessiones cesaree pontificieqz cẽsure institutio altũ & eminẽte locũ tz. Nã pter mẽtis illustrationẽ iter ad honores cardinalatus ac magratus fasces cũ magna clementia facile aperit, rerũqz puatarũ, & publicarũ, administrationẽ cũ dignitate & glĩa cõparat q in hac disciplina ↄspicui, vt tua venerã. pñitas eua dũt patrie parẽtibusqz claritatẽ ↄferũt publici puatiqz decoris specimen gerũt vrbes populos eqtate iustitiaqz moderant̃. In administrãda augẽdaqz repu. iustitie eqlibrio innocẽter & sine cuiusq̃ iniuria versari norũt iuris peritiã nõ modo in publicis actionibus, sed ẽt in priuatis qbuscũqz negotijs in amicorũ suffragijs in cõmertijs cũ hominibus obeũdis esse q̃ maxime necessariũ liquet iurispruđẽtia ad cõponẽdas hoiuz volũtates sub iusti, & eq obseruãtia, nõ qdẽ mortaliũ institutis, sz diuina suggestione pcessit, cicero. n. i. ij. de. ll. sapiẽtissimorũ hoiuz sniaz fuisse affirmat. Nõ hoiuz ingenijs excogitatas, nec scitũ aliqđ esse populorũ, lz eternũ quoddã quo iperãdi phibendiqz sapientia vniuersus mũdus regeret̃. tua. n. venerãda pñitas in oi fortuna vnica ꝙ ð camillo Liuius ingt nãe opus mirabile & virtutũ

viua imago recte principandi scientiaȝ calles. Est in te optima in gubernando legationis officio ratio, in regendo constantia, in publicis ac priuatis rebus munificentia, librata in iure reddendo equitas mixta seueritati misericordia, ⁊ in facile ignoscendo naturalis clementia. Mira est tibi in cogitando prudentia, in deliberando grauitas, in apparendo diligentia, in ꝯficiēdo celeritas. Que a te sapienter prouisa sunt prudentius excogitata celeberrime ac fortissime confecta vniuersus pene orbis ⁊ predicat ⁊ admiratur, omnem regni Francie molem altissima prudentia, ⁊ prestantissimo tuo ac colendissimi domini mei dñi Francie cancellarij consilij ita modeste ⁊ integre Christianissimus francoꝝ Rex, Dux mediolanēsis, ⁊ Iannēsiū dñs, ac supremus dñs meus administrat, vt in Octauiani aut Antonij imperatoris felicia tempora redijsse credamur. Nec tātū Francie ditioni bene consulis, sed vniuerse Italie prospexisti quā ex grauissimi belloꝝ discrimine ⁊ ex vasto incendio ereptā ad solidā pacem ⁊ trāquillitatem redegisti. Quamobrē (reuere. p. ⁊. d.) hūc partū tractatū de officio ⁊ potestate dignitatis legationis tue nomini tuo dicatū cui longe maiora a me debentur, ꝗ̄ aduersus nōnulli (vbi profecto hesitatū nō est) dubitant, ea frontis hilaritate qua soles accipere digneris, quamquidem emendare ⁊ corrigere excellentissima Paternitas dignetur. Uale reuerendissime pater, ⁊ do. mihi honorandissime.

¶ Facultas ꝯferendi ⁊ cōmendandi beneficia ēt reseruata ⁊c.



Lexander episcopus seruus seruoꝝ Dei dilecto filio Georgio tituli sancti Sixti cardinali Rothomageñ. in regno Francie nostro ⁊ apostolice sedis legato salutē, ⁊ apostolicam benedictionē. Cum nos hodie te in regno Francie pro nōnullis magnis ⁊ arduis vniuersalis ecclesie, ⁊ totius reipublice Christiane negotijs legatū nostrū de latere de fratrū nostroꝝ sancte Roma. eccle. cardinaliū ꝯcilio duxerimus cōstituēdū. Nos volētes ea tibi cōcedere, ꝑ que personis dicti regni te possis reddere gratiosum, circumspectionis tue, de qua in his ⁊ alijs specialē in dño fiduciā obtinemus, in eodem regno ⁊ limitibus legationis tue existēdo ipsa legatione durante omnia ⁊ singula ēt quecūqȝ quotcunqȝ ⁊ qualiacūqȝ beneficia ecclesiastica, secularia, ⁊ ordinū quoꝝcūqȝ regularia cuȝ cura, ⁊ sine cura cuiuscūqȝ annui valoris, illoꝝ fructus redditus, ⁊ prouentus fuerint, intra limites tue legationis constituta, ēt si canonicatus ⁊ prebēde dignitates personatus administrationes, ⁊ officia in cathedralibus ēt metropolitanis, vel collegiatis ecclesijs dignitatis ipse in cathedralibus, ēt metropolitanis post pontificales maiores, aut collegiatis ecclesijs hmōi principales aut prioratus prepositure ēt ꝯuentuales, seu officia etiā claustralia, ⁊ ad eos eas vel ea consueuerint qui per electioneȝ assumi, eisqȝ cura immineat animaꝝ, ac dispositioni apostolice atqȝ nostre ex quauis causa etiam rōne persone illa obtinētis, vel qualitatis ipsoꝝ beneficioꝝ, aut alias quomodolibet etiaȝ cū decreto irritante ꝑnaliter vel specialiter illis que apud sedē apostolicam, aut per promotionem quoꝝcūqȝ ad quascūqȝ metropolitanas, seu cathedrales ecclesias, ⁊ monasteria vacare contigerit, aut que per gratias, expectatiuas, vel speciales reseruationes ꝯtēplatione per nos pro quibuscūqȝ reseruauimus aut in posteꝝ reseruabimus dūtaxat exceptis, reseruata vel affecta fuerint ēt si eoꝝ collatio iuxta Lateraneñ. statuta concilij ad sedē predictam deuoluta extiterint per obitū seu liberā illa obtinētium reseruationē ⁊ cessionē in manibus tuis seu etiā coram notario publico ⁊ testibus citra Romanam curiam sponte faciendam vel alias quouismodo ēt in quibuscūqȝ mensibus vacantia simul vel successiue vacatura, verū ⁊ vltimū illorū vacationis ac reseruationis modum presentibus pro expressis habētes quibuscūqȝ personis secularibus, ⁊ quorūuis ordinū regularibus quecūqȝ quotcūqȝ ⁊ qualiacūqȝ similia beneficia cum cura, ⁊ sine cura ēt ex qbusuis dispensationibus apostolicis obtinendis ⁊ expectantibus cū omnibus iuribus ⁊ pertineñ. suis conferendi, ⁊ de illis etiam prouidendi, ⁊ quatenus tibi videbitur ea eisdē ꝑsonis, qō vixerint, ēt vna cū oibus iuribus ⁊ pertineñ. suis, ac oibus ⁊ singulis monasterijs prioratibus ēt cōuentualibus prepositurꝭ dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, ⁊ prebendis, ac beneficijs, similibus, supra dignitatis, que in titulū vel cōmēdā quomodolibet obtinent, ⁊ in posterū obtinebūt tenēda, regēda, ⁊ gubernāda. Ita quod liceat isis personis de illoꝝ fructibus redditibus ⁊ prouentibus disponere sicuti eoꝝ veri possessores disponere potuerunt, seu ēt debuerūt. Alienatione tñ quoꝝcūqȝ bonoꝝ immobiliū ⁊ preciosoꝝ mobilium illoꝝ eis penitus interdicta cōmēdandi illas quoqȝ ex personis regularibus que pro collationibus per te eis faciendis translatione indigebūt de ordine ad ordinem monasterio ad monasterium siue loco ad locuȝ ecclesia ad ecclesiam vt oportunum fuerit tranferrendi ipsasqȝ in monasterijs siue regularibus locis ad que illas transtuleris in monachos siue religiosos recipi ⁊ i fratres ac syncera in domino charitate tractari faciendi necnon ēt quecūqȝ quotcūqȝ ⁊ qualiacūqȝ beneficia, vt. ꝯ. qualificata per cessuȝ vel decessuȝ, seu quauis aliā dimissionē ēt cessantibus cōmēdis eoꝝ que cōmendata forēt collationi ⁊ dispositioni tue specialiter ⁊ expresse cū inhibitionibus oportunis irritantibusqȝ decretis reseruādi, illaqȝ ēt ex nūc ꝯferendi, ⁊ cōmēdādi, vt. ꝯ. ac inducendi per te vel aliū seu alias personas predictas, vel illarū procuratores ad hoc ab eis constitutos in corporalem possessionē beneficioruȝ iuriūqȝ ⁊ pertineñ. predictoꝝ, ⁊ inductos defendendi amotis quibuslibet detētoribus ab eisdē ⁊ ad illa vt moris est admitti, ⁊ si cannonicatus ⁊ prebende aliqua ex eis fuerint ad prebēdas hmōi in ecclesijs in quibus sunt in canonicis recipi, ⁊ in fratres stalo sibi in choro, ⁊ loco in. c. cuiuslibet earūdē ecclesiarū cū plenitudine iuris canonici assignatis sibiqȝ de canonicatū ⁊ prebēdaꝝ ac beneficioꝝ hmōi fructibus redditibus, prouentionibus, iuribus, ⁊ obuentionibus, integre responderi. contradictores quoqȝ auctoritate nostra per censuras ecclesiasticas, ⁊ alia iuris remedia. appellatione postposita compescendi, ceteraqȝ omnia, ⁊ singula in premissis, ⁊ circa ea quomodolibet necessaria ⁊ oportuna faciendi, ⁊ exequendi plenam ⁊ liberā auctoritate apostolica tenore presentium concedimus facultateȝ, non obstantibus constitutionibus, ⁊ ordinationibus apostolicis, ac de certo canonicoꝝ numero ⁊ quibuslibet alijs ecclesiarum, monasterioꝝ, prioratuuȝ, ⁊ locoꝝ in quibus beneficia huiusmodi forsam fuerint, ⁊ a quibus fortasse dependere noscunt, ⁊ ipsoꝝ beneficioꝝ statutis, ⁊ cōstitutionibus iuramento confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia roboratis. necnon specialibus, vel generalibus per nos, vel sedem predictas de beneficio hmōi quomodolibet factis, seu faciendis reseruationibus, necnon priuilegijs, ⁊ indultis Cluniacensis, ⁊ alioꝝ ordinū quoꝝcūqȝ ēt quibus fortasse cauet qō prioratus aliaqȝ beneficia eorundē nullis nisi solis sancte Roma. ecclesie cardinalibus ⁊ ordines ipsos expresse professis duntaxat exceptis, ⁊ nisi de consensu Abbatū, ⁊ ꝯuentū monasterioꝝ ordinē eorūdem cōmendari possint. Ac cancellarie apostolice regulis. de quibus omnibus specialis specifica expressa, ⁊ indiuidua mentio habenda foret. Et quas pro presentibus pro sufficienter expressis, ⁊ insertis habere volumus ⁊ quibus inquantum preiudicent effectui presentiū seu preiudicare possent derogamus, ⁊ derogatū esse volumus. Seu si locoꝝ ordinarijs ⁊ dilectis filijs capitulis ecclesiaꝝ ⁊ ꝯuētibus monasterioꝝ, ⁊ locoꝝ predictorum vel quibusuis alijs cōiter vel diuisim a dicta sit sede indultum qō ad receptionē vel prouisionē alicuius minime teneant, ⁊ ad id cōpelli, aut qō interdici, suspendi, vel excōmunicari nō possint, quodqȝ de hmōi vel alijs beneficijs ecclesiasticis ad eorum collationem coniunctim vel separatiȝ spectātibus nulli valeat prouideri, seu cōmenda fieri per literas apostolicas, nō facientes plenā ⁊ expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, ⁊ qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunqȝ tenoris existat per quā presentibus non expressaȝ vel totaliter non insertam effectus earū impediri valeat quomodolibet, vel differri. Et de qua cuiuscunqȝ toto tenore habenda sit in nostris literis mētio specialis, aut si persone hmōi presentes non fuerint ad prestandū de obseruandis statutis, ⁊ ꝯsuetudinibus ecclesiaꝝ predictaꝝ in quibus beneficia huiusmodi forsan fuerint solita iuramēta dūmodo in absentia sua per procuratores idoneos, ⁊ cū ad ecclesias ipsas accesserint corporaliter illa prestent ceterisqȝ ꝯrijs quibuscūqȝ. ⁊ insuper ex nunc irritum decernimus, ⁊ inane, si secus super his a quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignoranter attemptatum forsan est hactenus, vel in posterum contingerit attemptari, volumus autem quod de nominibus, vel cognominibus personarum quibus huiusmodi beneficia contuleris ⁊ beneficioꝝ ac diebus collationum hmōi gentes camere apostolice, vel collatores fructuum, redditum, ⁊ prouentuum eidem camere debitorum in illis partibus pro tempore existētes certificare procures.

cures. Datum Rome apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominice. M.ccccci. Nonas Aprilis, pontificatus nostri anno primo. Hadrianus. B. Morini.

SVMMARIVM

1 Deus in principio cuiusq; rei inuocandus.
2 Legatus quis dicatur.
3 Legato Pape obediendum est non secus atq; ipsi Pape sub pena excommunicationis.
4 Legatus qua forma constituatur.
5 Legatum generalem papa mittere non debet sine consilio collegij cardinalium.
6 Papa nihil arduum tentare debet sine ꝯsensu cardinalium.
7 Acta per papam contra consilium cardinaliū an sint valida.
8 Legati litere specialem cām cōmissionis continere debent.
9 Legatorum genera quot sint.
10 Legati constituti qui dicantur.
11 Legati nati qui sint.
12 Legati laterales qui sint.
13 De, prepositio substantiam significat.
14 Apostolice sedis appellatione continetur legatus a latere.
15 Legati a latere officium ac potestas quam late pateat, ꝛ numero. 25. et numero. 66.
16 Legatus omnia vř posse que papa specialiter non reseruat.
17 Legatus a latere ꝓuinciā sibi decretā interdicto ferire potest.
18 Legatus a latere regē ꝛ reginā ex cā separare potest.
19 Beneficia vacantia, ex Lateranensi. concilij statuto ad sedem apostolicam deuoluta legatus a latere conferre potest.
20 Legatus a latere concurrit cum ordinario loci, ac preuentioni locus est inter eos.
21 Motus proprius legati a latere non minus operatur, quaz motus proprius pape.
22 Legatus a latare an possit conferre beneficium spectās ad presentationem patroni laici eo inuito.
23 Casus pape reseruati cuiusmodi sint.
24 Generali legationis commissione non transeunt casus reseruati Pape.
26 Legatus a latere merum ꝛ mixtum imperium habet.
27 Legatus a latere an possit dispensare cum simoniacis.
28 Legatus non ante recipiendus est ꝗ̄ literas sue legationis exhibuerit, ꝛ numero. 31.
29 Literis falsis a cancellaria Pape emanantibus non debent prelati obedire.
30 Notario examinanti testes ex delegatione superioris non creditur, nisi literas commissionis ostendat.
31 Litere legati a latere in Gallia solēt in sup̄ma curia registrari.
32 Legati in gratijs quas concedunt debent inserere literas sue legationis.
33 Generali concessione non continentur ea que quis specialiter non esset concessurus.
34 Dispōni iuris cōis relinquuntur ea que non exprimuntur.
35 Generalibus verbis non sufficit fieri quod specialibus verbis fieri debet.
36 Filius qui generaliter dicit se ꝯtentū his que a patre ei relicta sunt, non excludit a petitione supplementi legitime.
37 Generalis renūciatio legatoꝝ non extendit̄ ad legatū dotis.
38 Exceptiones sigillatim proponende sunt, nec sufficit eas generaliter opponere.
39 Legatum factum vxori in cōpensationem eoꝝ que ei a viro debent̄, an intelligat̄ factum animo cōpensandi cum dote.
40 Rescripta principum quantum possibile est, ſm ius commune sunt interpretanda.
41 Rescriptum continens generalem clausulam, non obstante nō censetur derogare priuilegijs concessis vniuersitati vel collegio decurionum.
42 Fortuitos casus in se generaliter recipiēs maiores casus cōprehendisse non intelligitur, nisi spālis mentio de eis facta sit.
43 Testamentum posterius, factum ab eo qui in priore testamento protestatus fuerat se nolle aliud testamentum cōdere, an ꝛ quando valeat.
44 Legatus a latere non potest contra constitutiones, ꝛ statuta romane ecclesie dispensare.
45 Legatus a latere ordinem iudiciarium tollere non potest.
46 Legatus cui concessum est, vt cognoscat appellatione remota, an idem suo delegato possit concedere.
47 Speciei per genus non derogatur, licet generi per speciem derogetur.
48 Promittens aliquem iudicio sistere, non propterea cēsetur renunciare priuilegio fori.
49 Appellare generaliter a grauamine nihil profuerit, nisi specialiter grauamen scripto comprehendatur.
50 Legatus a latere non potest castra concedere ad ecclesiaz Romanam pertinentia.
51 Episcopus magis adstringitur canonibus, quam princeps secularis legibus.
52 Principes perpetuum officium habentes possunt in suo territorio statuta condere iuri communi derogantia.
53 Legati a latere iuri communi derogare possunt, si specialez ad hoc commissionem habeant.
54 Clausula per quam permittitur delegato defectum iuris supplere quam interpretationem recipiat.
55 Papa iniuriam sibi facit, cum statuta predecessorum suorum perturbat.
56 Princeps facilius monetur ad dispensandum contra constitutionem nimis seueram, ꝗ̄ contra minus seueram.
57 Priuilegium quantumuis generale etiam pio loco concessum nunꝗ̄ id complectit̄ qꝺ publicā vtilitatē lederet. ꝛ nu. 109.
58 Legatum a latere posse nominatim regulis apostolice cancellarie derogare.
Concessio vnius tacitam eorum concessionem complectitur, que ei connexa ꝛ coniuncta sunt.
50 Iudex datus ad cognoscendum de iniurijs duntaxat notorijs, etiam hoc summarie ingrere pōt iniuria sit necne notoria.
60 Procurator ea agere potest, que mandati sunt preparatoria, ēt si in mandato non sint expressa.
61 Procurator constitutus ad vendendum an possit fidem habere de precio.
62 Dies est obligationis bona pars.
63 Creditor constitutus procurator ad vendendam rem debitoris vt sibi satisfaciat, potest habere fidem de precio.
64 Verba nonnunꝗ̄ improprie sumuntur, vt valeat dispositio.
65 Legatus a latere gerit vices pape.
67 Legatus a latere vicem presidis seu proconsulis obtinet.
68 Verba priuilegij sic interpretari debent, vt aliquid operentur. ꝛ numero. 70.
69 Mens potius est attendenda, quam verba.
71 Genere permisso censetur permissa quelibet species, ꝛ eo prohibito censet̄ etiam prohibita quelibet eius species.
72 Prohibito vno censetur prohibitum omne id per quod ad illud peruenitur.
73 Interpretatio in dubio, ita fieri debet, vt actus potius valeat quam pereat.
74 Translatus ēx certa scientia Principis in aliud domicilium, censetur liberatus ab oneribus prioris domicilij.
75 Audiri quis non debet aduersus ea, que princeps fecit ex certa scientia.
76 Legatus a latere represalias concedere potest.
77 Errorem in rescripto pretendens potest eum allegare non obstante clausula, ex certa scientia ꝛc. ibidem apposita.
78 Clausula, ex certa scientia ꝛc. rescripto non apposita an ꝛ quādo tacite subintelligatur.
79 Clausule apposite in instrumento vel testamento censentur apposite de voluntate contrahentium vel testatoris.
80 Reseruata principi, que longo tempore principaliter concesse fuere postmodum ex ea diuturna concessione transeunt ēt sine speciali concessione.
81 Papa cōmittens cām alicui adiecta hac clausula non obstantibus quibuscunq; legibus, vř cum eo dispensare.
82 Clausula ḡnalis in vltima parte posita interpretationem sumit ex his que specialiter in p̄cedētibus sunt expressa. ꝛ nu. 84.
83 Renunciās generaliter omni auxilio iuris renunciasse videtur beneficio cedendarum actionum.
85 Verba intelligenda sunt secundum personam vel ad materiaz ad quam referuntur.
86 Regule cancellarie apostolice non sunt constitutiones generales, nec ligant successores pape.
87 Regule standum ꝛ adherendum est.
88 Potestate legis condende concessa, an videatur concessa facultas derogandi aut corrigendi.
89 Prohibitio dispensationis contra constitutiones de quibus constitutionibus sit intelligenda.

90 Regule cancellarie apostolice ab Innocentio .viij. edite fuerunt citra concilij auctoritatem.
91 Rescripta in quibus adiecta est clausula generalis, non obstan. &c. valent contra decretales epistolas, non tamen contra constitutiones concilij.
92 Episcopus potest ex magna & rationabili causa aduersus canones dispensare.
93 Potestas ex causa pot venire contra statuta etiam iurata.
94 Legatus a latere maiorē ptātem habet q̄ vicarius pape.
95 Clausula generalis derogatoria tollit omnes cōstitutiones de quibus in genere fit mentio. & nume. 100.
96 Derogatorij iuris natura quatenus se extendat.
97 Comes cui cōcessa est a principe potestas legitimādi spurios, cum clausula generali, non obstantibus. ll. potest eosdē spurios libere legitimare.
98 Consuetudines generales nemini licet ignorare.
Dñs alicuius loci presumitur scire consuetudinē illius loci.
99 Renunciatio generalis omnium iurium sibi competentium extenditur ad iura cognita non etiam ad iura ignorata.
101 Commissarius generalis non h3 potestatē derogandi his que a superior facta sunt, nisi ei specialis derogādi ptās facta sit.
102 Verbis derogatorijs quotupliciter contingat fieri mentionem constitutionum quibus derogatur.
103 Motus proprius principis qua ratione deprehendatur.
104 Verba liberam, & plenam ptātem, qd operentur in rescriptis.
105 Contractus censentur in dubio fieri ɓm consuetudinem loci, etiam si id non exprimatur.
106 Princeps facere pot qd exprimenda habeant p expressis.
107 Legatus a latere an possit derogare regule, si quis infirmitate &c. in preiudicium pragmatice sanctionis.
108 Prouisio facta per papā cōtra conciliū Basiliense est nulla.
110 Beneficia permutata vel simpliciter resignata non cadūt sub nominatione vel gradu.
111 Generale edictum generaliter est interpretandum, nec est distinguendum vbi lex non distinguit.
112 Resignatio facta ad commodum alicuius an sit simoniaca. & nu. 115. & 119. & 123. & 130.
113 Symonia quid sit.
114 Symoniā in curia romana locum non habere.
Symoniā canonistis idē significare q̄ ambitū iurisconsultis.
116 Donatio quando presumatur simulata.
117 Permutatio facta pacto precedente censetur symoniaca.
118 Pape auctoritas an & quando a symonia excuset.
120 Canonicus vadens ad ecclesiam propter distributiones non propter officium diuinum committit symoniam mentalem.
121 Renunciatio beneficij cū retētiōe pensionis an sit symoniaca.
122 Pensio in beneficijs licite constitui potest.
124 Renunciatio facta in fauorem illius cum quo renuncians pactionē aliq̄ non gratuitam fecit, censetur symoniaca.
125 Collatio beneficij in remunerationem seruitiorum facta an sit symoniaca.
126 Legatus a latere dispensare cum symoniacis potest.
127 Renunciatio beneficij in fauorem alterius quomodo fieri soleat. & nume. 129.
128 Actus qui & vitiose & non vitiose interpretari pot, in eā potius partem est accipiendus, que vitio caret.
131 Clausule apposite ex impitia notarior, ptibus nocere nō dñt.
132 Clausula retentionis pensionis in renunciatione beneficij apponi solita approbatur in curia romana.
133 Dispensandi super pluralitate beneficiorum potestatē habens an possit dispensare sine causa.
134 Pensionem ex beneficio soluturum se promittens etiam si bulle non fuerint expedite, an ex tali promissione efficaciter obligetur bullis non expeditis.



E throno Dei procedūt fulgura, vocēs atq; tonitrua, & in circuitu eius die ac nocte clamant animalia senas alas habentia, vt Apocali. iiij. c. & .xciij. disti. c. legimus. circa medium. ibi filius tonitrui &c. & de pe. dis. ij. c. pennata. & in. c. scriptum est. in prin. & ibi Inno. Bal. & Abb. sicu. de elec. nam thronus Dei ecclesia est a qua procedunt fulgura miraculorum voces mandatorum, & suasionum atq; tonitrua cōminationum que verba singulariter exponunt per Jo. fauēti. in sua lect. decre. & clericus per Spe. & Jo. an. in addi. in. j. parte sui operis, in prin. Cunq; (Reuerendissime pater & dñe) omnis tua officij legationis ptas de throno Dei procedat, quam sine sacrilegij scrupulo nemo in dubium reuocare potest. xvij. q̄. iiij. c. que aūt. & l. sacrilegij. C. de diuer. rescrip. & in. l. disputari. C. de cri. sal. igitur. q. sequentes circa quas nō nulli hesitāt nec est admiratione dignum q2 vt dicit Philosophus in. iij. de anima, propter diuersa fantasmata quotidie generantur in nobis diuerse intellectiones, ideo paucis sub correctione reuerendissime paternitatis tue absoluam.

Primo ergo queritur vtrum tua vene. pa. ex legationis officio derogare possit regulis romane curie maxime regule. si quis in infirmitate constitutus &c. que est in ordine impressar, & p Inno. viij. collectar. xviij. visis tue facultatis literis ac in eisdē contenta amplissima ac generali derogandi ptāte, que in his sequentibus contineē verbis. Ceteraq; omnia & singula in premissis, & circa ea quōlibet necessaria & oportuna faciendi, & exequēdi plenā & liberam auctoritate apostolica tenore presentium cōcedimus facultatē, non obstā. cōstōnibus & ordinationibus apostolicis &c. Et ibi ac cancellarie apostolice regulis de qbus omnibus spālis specifica expressa & indiuidua mētio hñda foret. & quas pro pntibus pro sufficienter expressis & insertis hri volumus, & qbus in q̄tū effectui pntium preiudicent, seu preiudicare possent, derogamus, & derogatum esse volumus &c.

Secundo vtrum resignatio ad cōmodum & vtilitatē alicuius, & non aliter, nec alias facta. & per ipsum reuerendissimum dñm legatū admissa valeat, quēadmodum si per Romanum pontificem fuisset admissa, absq; eo qd censeatur esse simoniaca.

Christi benedicti ac gloriose virginis Marie nominibus prius ex animo inuocatis dicere possum illud qd preclare scribit. ij. lib. paralipo. c. ij. da mihi sapientiā & intelligentiam, vt ingrediar & egrediar coram populo tuo. & illud Bal. in prin. trac. scisma. quem posuit post ti. si qs aliquē testari prohi. C. Domine Deus qui illuminas oēm hoiem venientem in hunc mūdum, digneris illuminare oculos meos, & intellectum meum in viam dirigere veritatis. Causa enim tua agitur Deus qm de throno tuo, & nos introducere in cubiculum tuum aperireq; nobis ostium veritatis digneris, vt in. q. propositis que voluminū prolixitate indigerent respōsa nostra sint talia qualia desideramus. i. iusta, equa, nemini insidentia, & clara q̄tum patit materie altitudo, & ɓm mentē iuris habito solo respectu ad maiestatem veritatis que per doctores consulentes fideliter est enuncianda. Ne statera iustitie quam gestant in manibus sit dolosa, vt monet Bal. in cōsi. incip. verba testamenti. & Bartho. soci. in cōsi. cl. vol. j. ac sancte & recte respondeam.
1 †Et omnia recte gerimus si pncipiū sit decēs & amabile Deo, auc. qño opor. episc. in prin. col. j. Nam dñs vt inquit Psalmista prope est inuocantibus eum. & Plato scribit. j. Thi. in minimis quoq; rebus diuinum debemus auxilium implorare. & ij. reg. dr. Nolite loqui sublimia gloriantes, quoniā Deus est sciētiarum dñs. Sed q2 maiores nostri illud quemq; scire arbitrati sunt q̄ ratione optima demonstrasset. Quāobrē visis ad plenum reuerendiss. pater & dñe tue dignitatis legationis literis & clausulis in eisdē contentis & specificatis aliqua pmo quo ad predictas dubitationes particularia circa ptātem officij legationis substantia breuiter premittam esse videnda q2 veritas cōsistit in paucis. Item & sermones circa vniuersalia sunt faciliores, & circa particularia sunt veriores, vt inquit Philoso. ij. ethi. ¶ Et q2 prius persona q̄ ratio est querenda. l. qdam referunt. ff. de iure codic. & c. ad dissoluendū. de despon. impu. & a primordio tituli posterior formatur euētus. l. j. C. de impo. lucra. descri. nam inqt iuriscō. Vlpi. tit. de reb. cred. l. j. hñ est priusq̄ ad verbor interptationē pueniamus pauca de signatiōe ipsius ti. referre.

2 **Et primo quis sit legatus,** † & ɓm Specula. tit. de lega. §. j. dici pot qcunq; ab alio missus est. c. presbyterum. l. di. & c. satagē. xxv. q. j. & l. j. & ij. & l. sciendum. §. fi. ff. de lega. siue a principe, vel papa ad alios mittat, vt. ff. de offi. asse. l. diem. siue ab aliqua ecclesia ad papā, vt in auc. de san. episco. §. si vero episcopi. col. ix. siue ab aliqua ciuitate vel puincia ad principem vel alium, vt. C. de lega. per totum. lib. x. & ibi super rub.

rub. plene per Jo. de pla. ⁊ Luc. de pen. ⁊ Specul. vbi. s. ⁊ per Goffre. ⁊ Hosti. in summa, ⁊ Archi. in c. j. xcvij. dist. ⁊ Card. alex. in c. valde. §. legatum. xciiij. dist. ⁊ Albe. de rosa. in l. legatis. ff. ex quib. cau. maio. ⁊ doc. in c. j. de appel. ⁊ glo. in pra-
3 gma. in proe. in §. iij. in verbo nuncios. † Et tali legato obediendu3 est tanq̄ pape. c. cum parati. de appel. ⁊ c. si abbatē. ⁊ ibi doc. de elec. lib. vj. ⁊ j. latius dicā al's inobedientes excōicari debent, vt. d. §. legatū. ⁊ c. sequen. xciiij. di. ⁊ ibi Archi. ⁊ Card. alex. ⁊ in c. iusgentium. j. dist. q2 de throno Dei procedit ⁊c.

4 Secundo est premittendum † qualiter ⁊ q̄bus formis ↄstituat̄, de quo per Spec. vbi. s. ⁊ Jo. and. in addi. ⁊ in §. qualiter autem ↄstituat̄ ⁊c. vbi Spec. dicit q̄ ad nos non ptinet tractare, q2 hoc ex mittentis illu3 depēdet arbitrio, tū ex virtute literarum ptās dependet ipsius, vt. c. porro. de pri-
5 uile. l. vnica. ⁊ ibi pulchre Pau. de ca. C. de man. prin. † Et legatus generalis de ↄsilio collegij cardinalium, ⁊ non aliter per papa3 est mittendus, ⁊ hoc clare pbat̄ in l. pen. ⁊ fi. ⁊ ibi Bar. Jo. de pla. ⁊ Luc. de pen. C. de lega. lib. x. vbi d̄r q̄ preses pro legato erga principem mittendo d3 facere ↄgregare gn̄ale consilium seu parlamentū totius prouincie, vnde ᵬm And. de baru. ⁊ Bar. Lu. de pen. ⁊ Jo. de pla. in fi. q̄n ambasiatores mit-
6 tendi sunt a ciuitatibus, exigit̄ ↄsensus maioris partis illoꝝ de consilio. † Nam papa in arduis ⁊ magni valoris nihil facit sine ↄsensu cardinalium ᵬm Bal. in l. fi. C. de diuers. rescrip. ⁊ in l. pen. C. de bon. q̄ vbi alleg. Archid. in c. cum redēptor. xij. q. ij. ⁊ Barbat. in ↄsi. j. col. x. in prin. vol. j. ⁊ facit glo. Jo. mon. in c. super eo. de here. lib. vj. que dicit collegium cardinalium esse in quasi possessione q̄ papa non possit ardua expedire sine ↄsilio eoꝝ, ⁊ idem Abb. sicu. per illum tex. in c. per venerabile3. ver. rōnibus. qui fi. sint legi. ⁊ in c. quesiuit. de his que fi. a ma. par. cap. ⁊ in c. j. in fi. de offi. deleg. ⁊ in c. literas. de resti tu. spo. Jo. and. in c. antiqua. de priuileg. ⁊ Ant. de but. in c. regsiti. de testa. ⁊ Domi. de. s. ge. in c. j. de renunc. lib. vj. ⁊ in iuribus in tertio preludio alle. ⁊ Card. alex. in c. j. col. ij. in pn cip. epm vel abba. vel abbatissam vel dn̄m plebis feu. da. non posse. in vsi. feud. q2 ᵬm eum intelligitur q̄ ↄsensus cardinaliū exigat̄ per viam ↄsilij non q̄d sit necessarius ad validitatem ac-
7 tus, adeo vt si ipsoꝝ consilia non sequat̄ actus non valeat, † na3 si non sequatur ipsoꝝ ↄsilia actus valebit per regulam traditā in c. cū olim. de arbi. ⁊ c. cū in veteri. de elect. ⁊ p Bar. in l. i. §. si plures. ff. de exerci. act. ⁊ que dixi in §. iiij. in glo. ij. de ↄsuetu. iuri. sta. perso. lib. consuet. bitu. de quo vide Cardi. alexan. vbi. s. ⁊ in c. sinodo. col. ij. lxiiij. dist. ⁊ in c. in istis. col. j. iiij. di. ⁊ Fely. super rub. de ↄsti. post prin. ver. adde elegās ↄsiliū ⁊c.
8 ⁊ Abb. in c. j. in fi. de offi. leg. † Et d3 continere litera legationis, ᵬm Spec. vbi. s. principalem cām cōmissionis legati. ij. q. j. c. in primis. quā secum portare tenetur ᵬm Spec. eodē. §. iiij. vers. potest etiam. ⁊ seq. ⁊ Barto. in l. ij. ff. de lega. de quo latius dicam in v. prelud. ⁊ q̄plura pulcherrima ᵬm Jo. and. in addi. Spec. vbi. s. hn̄t que videri possunt in formulario vel stilo romane curie sub tit. de lega. vbi etiam forme multaꝝ gratiarum que solent ↄcedi dn̄is legatis per diuersas literas describūtur. Sed ᵬm ipsum ↄcedunt̄ hodie multo plures, vt in vj. prelud. dicam cum de throno Dei procedat ⁊c.

9 Tertio † quot sunt genera legatoꝝ ⁊ sunt tria. tex. cu3 glo. in c. officij. in ver. legati. de of. leg. lib. vj. ⁊ ibi Domi. ⁊ Philip. fran. ⁊ Albe. de ros. in suo dictionario. in litera legatus. Goffre. ⁊ Hosti. in sum. eo. ti. ⁊ Abb. sicu. in rub. eo. ⁊ Spec. in ti. eo. §. sequit̄ videre, vc3 laterales. nati, ⁊ ratiōe persone ↄstituti, vt. c. excōicatis. ⁊ ibi glo. Bal.
10 Abb. sicu. de offi. lega. † nam ↄstituti sunt qui non emanant de latere, sed eis cōmittit̄ legationis officium. vij. q. j. placuit. ⁊ hi sunt minoris auctoritatis. c. volentes. de offi. leg. ⁊ ibi Abb. ⁊ isti ᵬm Bald. in d. c. excōicatis. dn̄r a latere, ⁊ ibi vide. Alij
11 sunt nati † siue electi, qui nec emanant, nec eis specialiter cōmittitur, sed officium in hoc est eoꝝ dignitati annexū, ⁊ hi sunt magne auctoritatis. c. j. de offi. leg. ⁊ c. j. de appel. ⁊ ibi per doct. ⁊ c. j. de fi. presby. vt sunt Archieps Cantuarieñ. Eboraceñ. ⁊ ambo in Anglia, remensis in Frācia, ⁊ in Jtalia solus archiepiscopus Pisanus, vt not. per doct. in iuribus. s. allega. ⁊ per Jnno. in d. c. volentes. ⁊ Philip. fran. in c. j. eo. lib. vj. ⁊ la-
12 terales † sunt qui a latere dn̄i Pape emanāt, ⁊ hos legatos romane vs̄us ecclesie solos cardinales ᵬm Abb. sicu. in d. c. j. in fi. de offi. leg. ⁊ Spec. in d. §. sequit̄. de latere vocat. ij. q. vj. c. decreto. ⁊ c. ad eminentia3. de sen. excom. ⁊ d. c. volentes. de offi. leg. Qui legati de latere dn̄r quasi de substantia sedis apo-
13 stolice, † q2 dictio siue prepositio, de, denotat substantiam. l. j. §. nunc videamus. ff. de ↄiungen. cum emancip. ⁊ l. j. deposi. ⁊ dixi in trac. meo dictionum, ⁊ sunt illustres ⁊ pp refulgentiam dignitatis maiora merent̄, q2 vtilitas augetur per dignitate3. ff. de iudi. l. si longius. §. fi. ⁊ l. falsa. §. j. de ↄdi. ⁊ demon. l. j. C. de propositis laba. lib. xij. ibi dum dicit quos nostri lateris comitatus
14 illustrat. † ⁊ ideo appellatione sedis apostolice cōtinet̄ legatus de latere, per ea que not. doc. in d. c. j. de offi. leg. ⁊ c. auctorita. §. iubemus. de priuileg. eo. lib. ⁊ c. veniens. de ver. sig. eod. lib. ⁊ ita t3 Jo. de ana. in ↄsi. xciij. col. iij. in prin. ver. hinc est q̄ appel. ⁊ Card. alex. in c. regula. §. porro. iij. dist. isti enim summo pontifici in consilijs ⁊ arduis negocijs assistunt. c. venerabili. de off. deleg. c. exposuit. in fi. de dila. c. pisanis. in fi. de resti tu. spo. ⁊ c. cū ioānes. prope fi. de fi. instr. ⁊ C. de iusti. C. cōfir. l. vnica. ⁊ de cad. tol. l. vna. j. rñ. q2 pars corporis censent̄. xvj. q. j. §. verum. ver. si quis militibus. ⁊ l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. de quo per Spec. in d. §. sequit̄. ⁊ hmōi legatus de latere emanans excedit legatum natū in quatuor ᵬm Spec. ibi, ⁊ Jo. and. in addi. sup verbo antiqua. ⁊ Hosti. Jo. and. Abb. Jo. de ana. in c. antiqua. de priui. ⁊ Jo. and. in nouel. ⁊ Philip. frā. in c. j. eo. lib. vj. col. ij. sunt ⁊ alij nuncij ⁊ cursores de quibus p Spec. ⁊ doc. s. in locis alleg. ⁊ in c. iusgentiū. j. dist. ⁊ xcvij. di. per totum. Jgitur de throno Dei procedit.

Quarto quid ad eiusdem legati pertineat offi-
15 cium. † ⁊ que sit eius ptās plene per Spe. in §. superest. ⁊ in §. nunc tractemus. ⁊ §. nunc ostendendū. ⁊ §. nunc dicamus. vbi infinitos enumerat casus. eo. ti. ⁊ ibi Jo. and. ⁊ Bal. in addit. de, ⁊ in quibus de iure ⁊ consuetudine legatus de latere in eius prouincia ex officio generali legationis cognoscere ⁊ dispēsare absq̄ speciali cōmissione potest, ⁊ in quibus non potest, vt. j. dicam. ⁊ inter alia potest ᵬm equitate3 procedere q̄n sibi v̄r. c. fi. de transa. Multa enim pōt facere, vt per Bart. in l. quintus. ff. mand. ⁊ Bal. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. procon. ⁊ leg. ⁊ Fely. in c. ex parte. in vlti. de offi. deleg. ⁊ apostolus cuius loco legatus est dicit. j. ad Corint. vj. ⁊ x. c. omnia mihi li-
16 cent. xj. q. j. aliud. † Nam legatus omnia v̄r posse que papa sibi specialiter non reseruat, q2 vices eius gerit. c. cum venerabilis. de consue. ⁊ c. j. de offi. leg. vt j. dicam, ⁊ tenet Spec. vbi. s. ⁊ in §. nunc ostendendum. vers. legatus. imo ᵬm Spec. in d. §. superest. col. vij. ver. potest etiam legatus interpretari mandatum dn̄i Pape. c. j. de postu. prela. ver. nec valet. ⁊ ibi per Jn-
17 no. ⁊ Abb. sicu. † Et pariter ex officio legationis potest interdicere totam terram regi Francie adherentem, prout ibi not. Et pariter ēt cōmendat̄ eius pcessus ↄtra ipsum rege3 Francie factus post appel. a rege interposita3, ⁊ post causas recusationis propositas, vt. c. nouit. ⁊ ibi Preposi. Mediola. nunc Cardi. alex. de appel. q̄ fuit tp̄e Philippi augusti qui Jngebergam vxorem dimiserat. Hinc est q̄ legatus potest ᵬm Spec. vbi. s. col. x. vers. hinc ⁊c. ratione pacis comitis Tholose precepta ⁊ statuta facere perpetuo duratura. tex. est. c. super quibusdam. §. fi. de ver. sig. ⁊ c. fi. ⁊ ibi Jnno. Bal. ⁊ Abb. sicu. de offi. le-
18 ga. ⁊ j. dicam. † Potest pariter legatus etiam de non latere regē ⁊ reginam male ↄiunctos separare. c. per venerabilem. §. verum. ⁊ ibi Abb. ⁊ Card. alex. qui fi. sint legi. vbi remensis archieps sedis apostolice legatus natus separauit regē Carolu3 pulchrum a regina Blancha ob affinitatis impedimentum vt ibi, sic ēt reuerendissimus dn̄s nunc legatus separauit christianissimum dn̄m nostrum regem Ludouicum. xij. a Joanna sorore defuncti regis Caroli. viij. propter ↄsanguinitatis ⁊ cogna-
19 tionis sp̄ualis impedimenta, ⁊ alia plura legitima. † Necnō cōferre potest ex vi ⁊ officio legationis beneficia illa que tanto tēpore vacauerunt q̄ ᵬm statuta Lateranen. consilij eorum collatio est ad sedem apostolicam deuoluta. c. venerabili. de preb. ⁊ idem Spec. ⁊ Jo. and. ibi in addi. eod. §. nunc tractemus. post prin. ⁊ glo. in c. j. ⁊ ibi Pet. de anch. ⁊ Domi. ⁊ Philip. frā. col. ij. eo. ti. lib. vj. ⁊ c. presenti. eo. ti. ⁊ in c. fi. de offi. vica. eo. lib. ⁊ Bal. in l. aliq̄n. ff. de offi. procon. ⁊ facit cle. j. si de benefi cio. ⁊ ibi glo. antepe. ⁊ Card. de 3aba. de prebeu. ⁊ Marti. lauden. in trac. suo de lega. maxime prin. ver. xiij. glo. in c. nouit. ⁊ c. excōicatis. ⁊ ibi Bal. ⁊ Abb. sicu. eod. titu. in antiquis. ⁊ Card. in cle. ij. in q. iij. de offi. ord. Sed hodie cōiter ᵬm Joā. and. in addi. Spec. vbi. s. in d. c. j. eo. lib. vj. quem sequuntur ibi doct. insuper Philip. fran. datur legatis de latere lr̄a spe-

cialis super hoc vt dicit apparere in stilo curie sub ti. de legat. vt. s. dictum est. Et hanc dicit habuisse do. lgatum cardi. sancti

20 Martini in montibus, † et concurrit legatus cum ordinario in sua prouincia secundum Abb. sicu. in d. §. j. in iij. not. de offi. leg. et erit locus preuentioni inter eos, vt not. glo. fi. in fi. et ibi doc. maxime Philip. fran. col. vlti. de offi. leg. lib. vj. imo est maior quolibet ordinario. c. sane. de offi. deleg. et per Cardi. zaba. in c. studuisti. in iiij. no. de offi. leg. et glo. in pragma. san. ti. de colla. §. neque collationes per preuentionem etc. Ex quo sequitur quod si vnus haberet prouisionem a papa, et alius a legato motu proprio eadem

21 die quod preferetur habens motu proprio a legato, † quia motus proprius legati operatur vt motus proprius pape, vt not. glo. ij. in c. fi. et ibi Archi. do. Pet. de anch. et Philip. fran. de offi. leg. et gl. in regu. cancel. apostolice. xv. per illam regulam. et Calde. consil. iij. tit. de preben. et potest legatus pape delegare causas ad eum deuolutas ac coram eo motas. tex. in c. fi. et ibi Abb. in iij. no.

22 de offi. leg. † Sed an possit conferre preben. vel ecclesiam spectantem ad presentationem laici patroni illo inuito, Spec. vbi. s. proxi. alleg. col. ij. in ver. sed nunquid etc. Arguit primo quod non possit per tex. in c. cum dilectus. de iure pat. et c. cum dilectus. il. iij. de preben. et hoc tenent Bar. et Goffre. et fere omnes, quia nec episcopus hoc potest. c. decernimus. xvj. q. vij. et hanc opi. patroni laici in regno Francie secundum Spec. defendunt, et idem tenet Domi. in c. deliberatione. §. volentes. col. vlti. eo. tit. et latius in c. j. col. fi. de re. permu. et Cardi. de zaba. in consi. xv. col. ij. in fine ver. quantum autem. sed tamen secundum ipsum Spec. siue sit clericus siue laicus, qui ius patronatus vel alia iura specialia obtinet, semper de illo domino Pape, et eius legato respondere tenetur. de indi. c. quanto. hinc est quod plus iuris habet in concessione prelatus quam in presentatione patronus. c. dilectus. et ibi Bal. et Abb. post Imo. de offi. leg. et hanc opi. secundum ipsum Spec. sequi voluit Nicolaus papa, conferendo prebendam, quam ipse ante suam promotionem in ecclesia Lugdunen. habuerat. Rex tamen Francie dicebat collationem ipsius prebende ad se pertinere, et alij de facto contulit illam que collatio secundum Jo. and. ibi in addi. fieri non potest nisi ex priuilegio papali de quo vide not. xvj. q. vij. in fi. summe. et distin. x. c. imperium. et ibi Card. alex. et Bal. et doc. insuper Fely. in d. c. quanto. de indi. et que dixi in lib. consue. Biturigum. tit. de consue. prescrip. §. j. et Specu. tit. de preben. ad fin. et ibi Jo. and. et Abb. in c. quod sicut. de elec. et in c. ij. de preben. lib. vj. et plene Fely. in trac. suo qualiter litere apostolice noceant patronis ecclesiarum qui incipit, Hodie mecum eris in paradiso. quem posui post ti. vt li. non conte. et Cald. consi. ij. ti. de re. permu. et Fede. consi. lxv. et Goff. et Hosti. in summa, et Abb. in d. c. dilectus. de offi. leg. et in c. fi. de confir. vti. vel inuti. et Archi. in c. de ecclesiasticis. xxvj. q. ij. et glo. in reg. cancella. apostolice. xl. et in prag. ti. de col. §. item circa clausulam. in ver. respectiue. et melius in ver. legatorum. et Specu. eo. ti. §. nunc ostendendum est. vbi enumerat. lxxxix. casus, quos sibi specialiter in signum generalis dominij sedes apostolica reseruauit, et in generali legationis mandato non transeunt in legatum, nisi specialiter committantur

23 xxv. q. ij. seruatis. et c. quod translationem. de offi. leg. † Nam videbatur quod solum pape essent. xi. casus reseruati, vt patet per ver. restituit papa solus deponit, et ipse diuidit ac vnit eximit atque probat, articulos soluit, sinodum facit generalem, transfert et mutat, appellat nullus ab ipso. c. sicut vnire. de exces. prela. et c. ij. de transla. episco. et glo. et doct. in d. c. quod translationem. eo. ti. sed Raynal. in sum. ponit. xxiiij. casus. et Hosti. in sum. ponit. lx. casus reseruatos romano ponti. quos in versibus sequen. comprehendit. Si sit catholicus papa non iudicat vllus, erigit, et subijcit, cathedras, et diuidit, vnit, mutat vota crucis, restaurat, et eximit, ad se maiores cause referuntur, limitatque promouet, appellare vetat, prohibet profiteri, deponit, transfert, supple que, renunciat illi presul, et exemptus Simon iurans anathema vel proprium vel legati vel lex vtriusque nequaquam participans si quem sponte salutat. Quem canon damnat, sibi soli quando reseruat, soluitur a papa necnon quem regula damnat. Addas suspensum casum cum fertur ad ipsum rescriptum fidei dubiumque soluit, confert bona plura, irritat infectum legem condit generalem. Approbat imperium, firmat, deponit, et vngit, consilium generale facit sanctit quoque sanctos. Ens non esse facit, non ens fore, pallia semper portat, concedit, legi nec subditur illi. Appellatur ad hunc medio sine, iudiciumque est pro lege suum, monachum, reuocat renuentem maius adulterio soluit generaliter, arctat et laxat quicquid sponsis nocet, ordinat extra tempora dando sacrum promotum promouet idem. Ordinat atque die qua consecratur, et ipse

viuentisque locum concedit, iure que priuat. Insignit laico, sacra donat chrisma ministro. Summa sede sedet plenusque vicarius extat. Et hos versus etiam ponit Hosti. in c. j. eo. lib. vj. quos singulariter exponit vt ibi, sed maiores ponit Spec. vt. s. dictum

24 est. † Et ideo generalis legationis commissione non transeunt. d. c. j. et ibi Domi. et Philip. fran. eo. titu. lib. vi. et ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. i. c. nisi specialis. de offi. delega. et Cardi. alex. post glo. in c. regula. §. porro. ante fi. iij. dist. ad idem accidit. ff. de his que in frau. cred. l. si pater. et ff. de dona. l. filius. et ff. de procu. l. pompo. et l. mandato. et tenet Ang. in l. si queramus. ff. de test. et Marti. lau. in trac. de lega. ver. vlti. nisi tamen sup premissis priuilegium et concessionem habeat specialem, arg. c. por

25 ro. et c. sane. de priuil. ¶ † Alia autem quecunque exercere potest legatus, nisi papa sibiipsi specialiter reseruauerit. c. ij. et c. quod translationem. eo. et Goffre. in sum. eo. ver. ingressus. et Hosti. in c. i. in fi. eo. ti. et Spec. in d. §. nunc ostendendum. vers. premissa. et doc. in c. nuper. de sen. excom. et idem glo. in c. que de causa. ij. q. v. et glo. in c. si abbatem. de elec. lib. vi. et Jo. de ana. in consi. xciij. col. ij. ver. quod etiam sit ostenden. et pro hoc facit. l. procurator cui cum. l. sequen. ff. de procu. sicut dicimus quod omnia reseruata imperatori sunt regalia, vt in c. j. que sint reg. colla.

26 x. † Legatus enim plenissimam iurisdictionem habet cui adheret merum et mixtum imperium, sicut et procon. ff. de offi. procons. l. si in aliam. §. fi. et Ang. in rub. de offi. procon. et in l. i. de offi. prefi. et Barb. in c. i. in fi. pen. col. de loca. in trac. de prest. cardi. et d. c. si abbatem. de elec. lib. vi. vt. j. dicam. et Abb. in c. excommunicatis. de offi. leg. col. ij. ver. et sepe fui interrogatus. vbi dicit quod potest exercere et vti insignijs legationis ad instar proconsulis.

27 l. i. et ij. ff. de offi. procon. † sed an legatus possit ex officio legationis absque speciali commissione dispensare cum symoniacis, Spe. vbi. s. nunc ostendendum. col. iiij. ver. xxiij. dicit quod cum symonia co in ordine papa solus dispensat. i. q. i. si quis a symoniacis. Sed in beneficio secus, quia siue sit beneficium simplex nedum legatus potest dispensare, sed etiam profecto episcopus, vel capitulum episcopo consentiente. c. si alicuius. in fi. et c. ex insinuatione. de symo. siue sit dignitas vel prelatura veluti plebeia, aut beneficium curatum. i. q. v. c. presentium. et c. quicunque. et per Inno. Bal. et Abb. sicu. in c. quod translationem. et c. excommunicatis. de offic. leg. et in c. ea noscitur. de sen. excom. Nam legatus regulariter potest absoluere ab omni excommunicatione etiam pape reseruata, vt no. Fely. in c. ad eminentiam. de sen. excom. nisi in. viij. casibus per ipsum not. et aliquid dicam. j. eo. in ij. q. quia de throno Dei procedit etc.

Quinto est similiter presupponendum quod primo inspicienda sunt pri

28 uilegia legati. c. fi. de vsu pal. et c. porro. de priuileg. † Nam prius est tanquam legatus recipiendus, et tractandus, nisi prio visis sue legationis literis. c. ego. de iureiu. nunquam apostolice sedis moris fuit absque apicibus vndecunque legationem suscipere. c. nobilissimus. xcvij. dist. et ibi Card. alex. si igitur sedes apostolica alios legatos sine literis non suscipit, nec alij etiam sine literis suos recipere coguntur. nam quod quisque iuris in alium statuerit ipse eodem iure vti debet. l. j. ff. quod quisque iu. c. cum omnes. de consti. qui enim petit se admitti vt talis, debet probare se talem. c. cum iure peritus. cum ibi not. de offi. dele. et l. vnica. et ibi Pau. de cast. C. de man. prin. l. prohibitum. C. de iure fis. lib. x. quamobrem. dicit

29 Ang. in consi. ccxix. col. v. ver. sexta ratio est etc. † quod prelati aut subditi non debent obedire falsis aut iniquis literis de cancellaria pontificali emanantibus vel cesarea. l. iij. C. si contra ius vel vti. et l. nec damnosa. de preci. impe. offe. facit. l. si qua per calumniam. ibi plene per Bal. et Saly. C. de epis. et cle. et alibi dicitur placuit omnibus iudicibus nostris, qui minores vel medias administrationes gerunt, siue inter correctores siue inter consulares siue inter spectabiles ordinentur, non solum codicillos dare etc. vt in auc. de mand. prin. colla. iij. et Old. consi. cccxxiiij. col. ij. in fi. cum

30 seq. ver. iiij. † Nam licet index possit committere notorio cause examinationem testium vel alium actum iudicialem de consensu partium, vt not. Bar. et doc. in auc. post eloquentissimum. C. de fi. instru. et Ang. in l. indices. eo. ti. et Alex. in consi. ciiij. ver. iij. vol. v. tamen non sufficit quod in scriptura eiusdem notarij enunciatione dicatur quod ipse examinauit testes ex commissione iudicis, nisi probetur de illa commissione, vt in auc. si quis in aliquo. C. de eden. et doc. insuper. et Lanfran. de oria. in c. quoniam contra falsam. de pro

31 ba. et licet Alexan. in d. consil. ciiij. col. vlti. ver. iiij. etc. † Hoc amplius videtur quod institutio vel collatio aliter probari non possit quam per literas aucteticas superioris a quo dicta institutio collatio vel alius talis canonicus titulus processit per ea que not. Jo. and.

Archi.

Archi. ⁊ Domi. de sancto Ge. in proe. lib. vj. Bal. ⁊ Mod. insuper. Jas. in. l. humanũ. C. de legi. Abb. sicu. in. c. qualiter. de elec. ⁊ in. c. cũ iandudũ. de preben. volentes ꝙ gratia pape non põt ꝓbari nisi per literas bullatas, ẽt si agereť in curia ro⸗ mana, ⁊ pro ipsis est regula cancella. aposto. xxv. liij. et. lxix. et ibi per glo. ⁊ facit. l. probatorias. ⁊ ibi Jo. de pla. ⁊ Luc. de pe. C. de diuer. offi. lib. xij. ⁊. l. ij. de cohorta. l. iij. de agen. in reb. l. neminem. de re mil. C. eo. lib. in q̄bus iuribus ꝓbatur ꝙ neces⸗ sarie sunt litere ad probandũ officium alicui per principẽ fuisse ꝯcessum ⁊ donatum ad idẽ. l. fi. C. de ꝯsu. lib. xij. in auc. constit. que de dig. col. vj. ⁊ ibi Ang. ⁊ insti. qui. mod. ius pat. pot. sol. §. filiusfami. ibi imperialibus codicillis prestitis ⁊c. ⁊ ibi Joã. fab. ⁊ Ang. are. ⁊ tex. in terminis in. c. ad eminentiam. de sen. excom. ibi, cum ijdem legati mãdatum super hoc non ostẽdant expressum, ⁊ ibi Fely. in prin. vbi ponit regulam negatiuam, qd̓ non creditur, ⁊ tres fallen. ⁊ demum distinguit, ⁊ ibi per eum. ⁊ tex. melior ⁊ plenior de mundo enumerans multos casus, in q̄⸗ bus de essentia ꝓbatoria requiritur scriptura, in extraua. Bo⸗ nifacij octaui incip. Jniuncte. que hodie est prima in ordine im pressarum. ti. de elec. ⁊ glo. ⁊ doc. in. c. j. de censi. lib. vj. Bal. Saly. Ang. Albe. de ros. ⁊ Jas. in. l. j. C. de iure emphi. Quia ẽt si legatus diceret vocis oraculo habere hoc a papa, sibi in p̄⸗ iudicium alterius non crederetur, glo. est singul. que hoc sentit rñdendo ad. c. nobilissimus. xcvij. dist. in. c. sunt. ⁊ ibi Fely. de sen. excom. probať aperte in. c. a nobis. ⁊ ibi Abb. sicu. ⁊ Fely. ⁊. c. ex quadam. ⁊. c. lz vniuersis. de testi. ⁊ Abb. in. c. ꝙ trãsla tionem. in fi. de offi. leg. ⁊ in consi. xviij. col. j. vol. ij. vbi loquiť de reuerendissimo patre do. card. Neapo. tunc legato in parti bus Rechanati, ⁊ Auximi. ⁊ idem tz Ang. in ꝯsi. lxxxij. vbi di cit ꝙ legato cardinali de latere asserenti se hr̃e cõmissionez spe cialem super eo ꝙ directo respicit alienum preiudicium nõ cre datur sine pragmate sue legationis, secus in his que ad nullius preiudicium tendunt sed ad cõmodum pape, ⁊ ita dicit intelli⸗ gere Jnno. in. c. cum in iure. de offi. deleg. licet videať tex. ⁊ ibi glo. ⁊ de Zaba. in cle. dudũ. §. pen. de sepul. ⁊ Archi. in proe. vj. ꝙ priuilegiũ vel gratia apostolica valeat sine scriptura ⁊ ꝙ ipsis credatur facit. c. constitutis. de appel. ⁊ ibi ad hoc sequũ tur Jo. and. Hosti. ⁊ Abb. sicu. ⁊ Spec. de testi. §. j. ver. quod si aduocatus, vbi dicit, ꝙ Clemens papa ꝓnunciauit hoc ex ge nerali ꝯsuetudine potiusq̄ȝ de iure mero procedere, ⁊ ꝙ credať optime etiam facit. c. super his. de voto. ibi enim sigilla illorũ cardinaliũ erant ignota. ideo non fuit eis creditum, secus si fuis sent nota. vt ibi legiť. ad idẽ facit. d. c. nobilissimus. ⁊ ibi glo. ⁊ Card. alex. ⁊ Domi. xcvij. vbi ſm cõem intellectum doc. ⁊ ma xime Card. alex. si asserit se legatum, ⁊ sic in attribuẽdo sibi of⸗ ficium ordinariũ, ⁊ honorabile, ac concupiscibile, ergo fortius dz credi si asserit in bullis ⁊ dispensationibus hr̃e ptãtem dero⸗ gandi regulis cancellarie apostolice. Nam de eius ptãte dz si⸗ bi magis credi rõne dignitatis legatiõis. l. liquet. in fi. C. de sum ma tri. ⁊. l. epali. C. de epis. aud. xj. q. j. quicq̄ȝ. ⁊ qd̓ no. Jnno. ⁊ Fely. in. c. nuper. de testi. Abb. in. d. consi. xviij. col. ij. post me dium. ⁊ Jo. and. in addi. Spec. ti. de lega. §. tertio superest. co lum. iiij. ver. inq̄ȝtum dicunt ⁊c. vbi dicit ꝙ indistincte eis cre⸗ ditur, ⁊ raro videmus de ipsorum peti copiam ptãte, ⁊ pulchre Bal. in. c. cum de in iure peritus, ⁊ ibi Felyn. de offi. delega. ⁊ Marti. de lau. in trac. leg. maxime princi. ver. viij. ⁊ tz Jo. an. in. c. cum in literis. de in integ. resti. ⁊ idem Marti. de laudẽ. vbi. s̄. ver. xxxiiij. ⁊ Cald. ꝯsi. ij. ti. de offi. leg. Alex. consi. cvj. col. vij. ver. de cõmissione. lib. ij. ⁊ hoc verum nisi velit vti reser uatis pape, ⁊ sic transcendere officium legationis, tunc dz pro⸗ bare per literas vt sibi credatur ſm Jo. and. ⁊ Philip. fran. in d. c. j. col. ij. eo. lib. vj. ⁊ per glo. in pragma. ti. de subla. cle. lite ris. in ver. quibuscunq̄ȝ ⁊ pp̄ hoc apostolice sedis legati in in⸗ gressu decrete sibi prouincie solent legationis sue literas publi care. Ne quis deinceps possit ignorantiam allegare. xvj. di. ꝙ dicitis. ⁊. c. j. de postu. prela. vt not. Bar. in. d. l. prohibitum. vbi dicit ꝙ cõmissarij debẽt suas cõmissiones priusq̄ȝ illas exe quanť curie presidis insinuare, ⁊ decis. capel. tholo. q. ccccxxiij. ⁊ ita seruať hic in regno Francie, qꝛ anteq̄ȝ intret regnum, ⁊ suo vtať legationis officio, iurat seruare iura regni itacta, ⁊ ordina⸗
31 tiones regias ac sacra Basilien. consilia. † Et eius potestas so let in suprema parlamenti Parisien. curia registrari. Ut exin de eius ptãs perpetueť ſm Spec. in. §. superest. col. iiij. ver. ꝙ si de legati iurisdictione. ⁊ in. §. finiť. tñ ſm Jo. and. in. d. §. sup⸗ est. in ver. perpetueť. Hoc non expedit. c. ij. eo. li. vj. nisi respi⸗ ceret specialiter cõmissa. ⁊ hoc sentit Bal. in. c. j. per illuz tex. ibi non ignoretis. de off. leg. ⁊ dať ſm Jo. and. litera legatis, ꝙ q̄ȝcito exiuerint ro. curiam ipsoꝝ iurisdictio sit perpetuata quo ad omnia sibi cõmissa, ⁊ hoc habuit dñs suus do. Carnonẽ. q̄ȝ⸗ obrem ꝯsuluit Spec. in. d. §. superest. col. iiij. versi. consulo ⁊c.
32 † Quod qui aliquid a legato recipit, ꝙ ad eum iure legationis pertinet, siue fuerit dispẽsatio, vel aliud, habẽt sub manu publi⸗ ca tenorẽ lr̃e ꝑ q̄ȝ talis ptãs ipsi legato est specialiter commissa, idẽ tz Bal. ibi in addi. ⁊ ꝙ cõiter legati in talibus ponũt ⁊ in⸗ serunt in gratia q̄ȝ faciunt totam literã cõmissionis eis facte de illis ꝙ tñ non seruat dictus re. d. leg. sed solet dare copiã ⁊ du⸗ plũ ptãtis sue ad partẽ vel pro his hñdis recurri ad supremam Parisien. curiã ꝯsuetũ est vbi oĩs eius facultas est registrata.

Sexto ⁊ vltimo est premittendũ

ꝙ legato in regno Francie ꝯstituto, de iure ꝯsueuerũt spãliter cõmitti Uieneñ. Lugduneñ. ⁊ Bisuntineñ. ꝓuincie. c. nouit. in fi. ⁊ ibi Bal. ⁊ Abb. sicu. de offi. leg. ⁊ Spec. eo. ti. §. ij. ver. hoc scias ⁊c. Tñ hodie maiores ꝓuincias vltra p̄dictas ex spe ciali cõmissione hz. d. reue. d. vt apparet ꝑ eiusdem ptãtis lite ras, ⁊ non solũ Papa xp̄ianissimo regi Frãc. adheret ⁊ bene⸗ uolo prosequiť fauore, vt in extraua. Clemẽ. v. incip. meruit ti. de priuil. sed ẽt ꝓfecto legati in regno Frãcie solẽt adherere re⸗ gi Frãcie. c. j. de post. prela. ibi qui regi tũc tp̄is adherebat. tñ in. d. c. nouit non adherebat regi Francie, imo erat sibi multũ suspectus, lz non posset recusari, vt. c. nouit. de appel. ⁊ Phil. fran. in. d. c. j. col. j. de offi. leg. lib. vj. ⁊ plures in Francia com perio fuisse legatos. ⁊ primo de ep̃o Arelatẽsi qui fuit legatus in Galliã ⁊ Britanniã. c. in galliaꝝ. xxv. q. ij. qui olim erat ep̃s ⁊ suffraganeus archiep̃i Nerboñ. vt. c. artaldus. viij. q. iij. nũc vero archiep̃s. d. c. in galliarum, ⁊ tex. in. c. per venerabilẽ. in prin. ⁊ ibi glo. qui fi. sint legi. Scd̓o q̄dam cardinalis de quo in d. c. j. de postu. prela. ⁊. c. nouit. de offi. leg. ⁊. c. nouit. de app. Tertio remẽsis archiep̃s, ⁊ iste est legatus natus. d. c. per ve⸗ nerabilẽ. §. veꝝ. q fil. sint legi. de quo dixi. s̄. in. iij. prelu. Quar⸗ to fuit q̄dã cardinalis de quo in. d. c. sup q̄busdã. §. fi. de ver. si gni. ⁊ de ipso feci mentionẽ. s̄. in. iiij. prelu. ver. hinc est ꝙ lega⸗ tus ⁊c. Quinto cardinalis Albañ. prout refert Jo. and. in ad⸗ di. ad Spec. ti. de offi. le. §. qualiter aũt. in addi. in prin. nescio si loqui velit de illo Albano legato de quo loquiť. c. venerabi⸗ lis. de ꝯfir. vtili. ⁊ credo ꝙ ille in regno Ciprie, sed iste in Fran cia. Sexto fuit q̄dã Ambianẽsis tp̄e Caroli. vj. qui fuit auctor augendi census ⁊ tributi, ⁊ tãdem fuit (exportato ingenti thesau ro quem sibi ex publico contraxerat) apud Auinionem, ⁊ plu⸗ res alij legati maxime cardinalis Lunẽsis tp̄e Caroli sexti pre⸗ dicti, necnon Guili. de stoteuillo Rothomageñ. cardinalis ad regem Carolum. vij. missus tp̄e quo Constantinopolis a turcis capta fuit ⁊ qui reformauit scholam Parisien. ⁊ post ip̃m do. cardinalis Petri ad vincula nunc sanctissimus papa moder⸗ nus. Ac vltimo loco dictus reue. do. legatus.

¶ Sequitur prima questio.

Et his pro preludio habitis ⁊

veniendo ad. j. q. pretactã vr̃ ꝙ per dictã clausulam derogato⸗ riam dictus reue. do. non possit in specie vel nominatim dero⸗
33 gare regulis cãcellarie apostolice, † nam que gñaliter ꝯcedunť ⁊ fiunt nisi specialiter cõmendantur vñr neglecta seu cõmissa. l. apud labeonez. §. hoc edictum. ff. de iniur. qꝛ in gñali ꝯcessione non veniunt ea que quis verisimiliter in specie non esset ꝯcessu rus. c. j. de offi. vica. lib. vj. Dy. in regula, in gñali, ⁊ que ibi di⸗ xi in addi. de reg. iu. lib. vj. ⁊ Lud. ro. in consi. ccccxxxvj. colũ. ij. ver. qꝛ gñalis. Nam fines mandati diligẽter sunt attendẽdi, ⁊ non vltra extẽdẽdi. l. diligenter. ff. man. c. cũ oliz. de offi. dele. qꝛ forma dat esse rei ⁊ conseruat rẽ in esse, ⁊ id̓ dicit Phs vnũ⸗ quodq̄ȝ ens existit per suam formam ⁊ materiã. l. hijs qui. §. que
34 dam. ff. ad. l. fal. ⁊ Barba. in consi. xl. col. viij. vol. j. † Nam ꝙ non exprimiť, dispositioni iuris cõis subijciť. l. si cum dotẽ. ff. so. mat. ⁊. l. cõmodissime. ff. de lib. ⁊ posthu. nec valet ꝯñtia, dero⸗ gat maiori obstaculo, ergo minori, qꝛ in his que sunt stricti iuris non tz ꝯñtia de expresso ad non expressum. l. q̄cq̄d astringende. ff. de ver. ob. de quo per Bal. eius ꝯsi. xv. col. iij. in fi. cum se⸗ quen. ⁊ in ꝯsi. c. col. ij. in fi. vol. ij. Preterea pro hac parte pñt adduci ea, que not. Bar. ⁊ doc. signanter Jas. colũ. iiij. vers. in glo. in verbo specialiter. ff. si quis in ius voc. non ie. vbi adducit aliqua singularia dicta, primo illud quod vult Bal. in. l. illud.

§.j.ff.de mino.vbi querit an ad hoc vt procurator dicatur habere speciale mandatū ad petendā restōnem in integrum sit necesse specificare in quo actu ꝛ cā, an sufficiat solū dicere ꝙ est ꝯstitutus ad petēdū restōnem in integ. ꝛ tenet illud ꝫm sufficere ꝙ requiratur specificatio.cle.ij.de ꝓcur.† Scḋo adduxit glo.in cle.j.in verbo specialiter.de iudi.que vult ꝙ qñ aliqd dꝫ fieri verbis specialibus,non sufficit ꝙ fiat verbis ḡnalibus,idem tꝫ Jo.and.in.c.j.de excep.in.vj.Tertio glo.valde singul.in.c. inquisitores.in ver.expresse.de heret.in.vj.que vult ꝙ vbi respectu certe ꝑsone dꝫ fieri mētio expressa non sufficit ꝙ fiat mētio verbis ḡnalibus ꝯ quascunqꝫ ꝑsonas cuiuscunqꝫ qualitatis gradus aut ꝯditionis existant,sed dꝫ fieri singularis mētio per denominationē ꝑsone,qꝛ ꝫm Ant.de but.in ꝯsil.xviij.incip.qꝛ hic agitur in.viij.col.illud dr̄ expresse fieri,qḋ simpliciter ꝛ nominatiꝫ fit.†Quarto adduxit tex.in.l.si qñ.§.ꝛ generaliter.C.ḋ inoffi.testa.per quem tex.in ver.specialiter dn̄t Guili.de cun. Bal.ꝛ Saly.ibi ꝙ si mortuo patre vnus filius vocat se tacituꝫ ꝛ ꝯtentū de relictis sibi factis a pr̄e pro oi ꝛ toto eo ꝙ sibi debetur in bonis patris,non per hoc excludit̄ ad petendū supplemētum legitime.prout ēt tꝫ Albe.de rosa.in.l.de hijs.ff.ḋ transa. ꝛ est tex.in.§.cete℞.in auc.vt cum de appel.cog.ꝛ hoc tꝫ Jas. plenius imo.§.ꝛ generaliter.in.ij.not.vbi ēt in col.ij.ver.adde singulariter ꝛc.Dicit idē esse respectu dotis,qḋ in generali†renunciatione facta de omnibus legatis sibi in testō relictis, non includit̄ legatum dotis nisi nominatim exprimat̄ sicut nec legitima,ꝛ ita alleg.Pau.de ca.tenere in ꝯsi.cxxix.inci.lꝫ ista dn̄a Alixia.qḋ est ꝫm eū repetitū ꝯsi.ccxxxiij.qḋ limitat ibi Jas.ꝛ in.l.sed si qs.§.quesitū.col.vlti.ff.si quis cau.nisi in ḡnali renunciatiōe interueniret iurm̄,qꝛ iurm̄ hꝫ vim exp̄ssi ꝫm Bal.in.l.j. in.ij.q.C.cōmo.ꝛc.ꝛ qd importet cl'a, qua pr̄ voluit filias esse tacitas ꝛ ꝯtentas vide Bal.in ꝯsi.iij.incip.Gregoriū,post ꝑn. ver.nā est.cū seq.vol.j.ꝛ Ang.in ꝯsi.ccxxix.ꝛ Bal.in.l.ij.ad fi.C.de iu.dot.ꝛ Bar.in.l.vt iusiuran.§.si liberi.in vlti.q.ff.de ope.lib.ꝛ Fabi.de giochijs.in repe.auc.nouissima.car.x.col. j.in fi.ver.ꝛ circa quā.q.querit̄ de inoffi.test.Quinto adduxit tex.in.l.si.§.oēm.in ver.specialiter.C.de admi.tu.per quē tex. dicit Bar.in.l.legitimos.circa fin.ff.de legi.tuto.ꝛ in.l.pretor ait in prin.ff.de ope.no.nun.ꝙ vidit cassari multas tutalas, eo qꝛ tutor nominatim non ꝓmiserat suscipere defensionem pupilli,prout ibi reqrit tex.in ver.specialiter.† Sexto tex.in.l.scire opꝫ.§.sufficit.in ver.in specie.ff.de excu.tu.per quē tex.not.ibi Bal.ꝙ non sufficit ḡnaliter dicere ꝓpono exceptiones meas sed debent ꝓponi specifice.facit glo.in.c.pastoralis.de excep. que notabiliter vult,ꝙ nō sufficit dicere,oppono talē exceptionem,saluis mihi alijs cōpetentibus,sed dꝫ illas specialiter exprimere,ꝛ ꝫm ista dicit Jas.in.d.l.j.se ꝯsuluisse in ciuitate Brixie,in qōne in qua †dubitat̄ de relictis factis vxori ꝑ satisfaciēdis debitis,an intelliget̄ debitū dotis ipsius vxoris,vt sic tale relictū intelligat̄ factū animo cōpēsandi cū dote.ꝛ ꝯsuluit ꝙ non, eo qꝛ tex.vult ꝙ ad hoc vt legatū factū vxori intelligat̄ factum aio cōpēsandi,reqrit̄ ꝙ sp̄aliter dicat̄,tex.est in.l.vnica.§.sciendum.C.de rei vxo.actio.ꝛ tꝫ Bartho.soci.in ꝯsi.x.col.ij.ver. circa scḋam.q.cū seq.vol.j.vt.s̄.dixi,tñ principis†rescripta ꝗtū possibile est sunt ad dispōnē iuris cōis reducenda.c.cāmqꝫ. de rescrip.l.si qñ.C.de inof.test.ꝛ.l.ēt si ius.ff.de bo.lib.ēt vbi impropriāda essent,vt ad ius cōe dispō reducat̄, ꝛ ius cōpetēs tertio nō auferat̄,pro hoc est casus in.c.sup eo.de offi.delega. vbi pꝫ ꝙ si papa delegato.cōmittat.q.de iure p̄ntādi.cum hac cl'a,vt si ꝯstiterit ius patro.ad alterā ptē ꝑtinere, ad p̄ntationē illius de ꝑsona idonea ordinet ecclesiā ꝛc.Jlla ꝟba ordinet,nō intelligunt̄ dare ptātem delegato instituendi p̄ntatū,sed improprie exponunt̄.i.ꝓnunciet ordinādū ab illo,ad quē ius instituēdi cōpetit,ꝛ hoc tꝫ Lud.ḋ ro.in ꝯsi.cccxxiiij.igit̄ ꝛc.qꝛ dispensans sup aliquo non intelligit̄ dispēsare sup alio, vt not.Jnno. in.c.dudū.de elec.tex.in.c.taꝫ literis.de testi.ꝛ Barba.in cōsil.lv.col.xij.lib.j.† Tūc facit tex.sing.in.l.ḋcurionibus.C.de silēt.lib.xij.q ꝫm intellectū glo.j.quā Jo.de pla.ꝛ Luc.de pe. sequunt̄, dicit ꝙ per qualecūqꝫ rescriptū ḡnales cl'as nō obstāte,hn̄s nō censet̄ derogatū ꝑuilegijs ꝯcessis vniuersitati vel collegio decurionū,ꝛ idē Lud.de ro.ꝯsi.ccccxxxv.ꝛ ꝯsil.ccccxcvij.ꝛ que ibi ipe pro hac pte adducit,ꝛ que no.Fely.in.c.j.co. ꝟ.scḋo dispō ꝯria.de rescrip.qꝛ liberū arbitriū aliqbus sapiētibus ꝯcessum nūqꝫ extēdit se,ꝙ ipsi possint derogare priuilegio alterius,vt not.Bar.ꝑ illū tex.in.l.dotalē.ff.de test.mil. vbi dicit ita ꝯsuluisse,ꝛ idem tꝫ ibi Bal.in fi.q alleg.illā.l.decurionibus.de silent.Jta igit̄ in ꝓposito nō poterit hic dictus reue.in vim iam dicte cl'e derogare regulis apostolice cancellarie.†Jtē si qs ḡnaliter oēm casum fortuitū in se receperit nō extendit ad casus maiores nisi specialis mētio extiterit facta.l.lꝫ ꝛ si qs.§.qūtū.ꝛ ibi Bar.Bal.Pau.Alex.ꝛ Jas.ff.si qs caut. qꝛ nō vr̄ alicui casui fortuito nominatim renūciasse,nisi expresse noiatim illis renūciauerit,ꝛ tñ in illa sp̄ali renūciatione cōprehendunt̄ solū similes casus,ꝛ nō maiores,vt ibi dr̄.ꝛ.l.incēdiū, ꝛ ibi Cy.Bal.ꝛ Saly.C.si cer.pe.imo ꝫm Ang.ꝛ Alex.in.d. §.quesitū.ēt si renūciatio fuisset facta cū cl'a, ꝙ habeant̄ ꝓ expressis,vt dr̄ in predicta cl'a,sed an hoc sit ve℞.j̄.latius, in fi.dicā.ꝛ per Sign.de homo.in ꝯsi.ciij.ꝛ in ꝯsi.clxxviij.ꝛ Ang.in ꝯsi.cccxiij.Nam cl'e ḡnales non debēt opari ꝯ sp̄ales, imo potius ecōtra ꝫm de Zaba.in ꝯsi.lij.col.iij.ver.iij.ꝛ Bartho.soci.in ꝯsi.ccxiij.ver.ꝯfirmant̄ p̄missa vol.ij.ꝛ Alex.in ꝯsi.xxij. ante fi.vol.j.†Tum si qs in testō per cl'am expresserit se aliud nolle ꝯdere testm̄ ꝛc.ꝛ ꝯtingat scḋm testm̄ fieri in quo de illa cl'a derogatoria in.j.testō inserta mentionē non fecerit expressam,ipsum ꝫm testm̄ est nullū.l.si mihi.§.in legatis.ꝛ ibi Alex. Bartho.soci.Pau.ꝛ Jas.ff.de leg.j.ꝛ Bar.plene,ꝛ doc.moder.in.l.si qs.in prin.ff.de leg.iij.Dy.ꝛ Philip.fran.in regu. ꝙ semel placuit.ꝛ ꝙ ibi dixi,in addi.ad Dy.de reg.in.lib.vj. igit̄ ꝛc.Tū ēt facit theorica.glo.ordi.xxv.q.ij.in summa dicentis semp sumi debere priuilegiū p̄nsi non existere reuocatū, qñ de eius reuocatione pp aliā posteriorē ꝗstōnem orit̄ dubitatio. ꝛ illius glo.s̄niam ea non allegata.seqtur Fede.in ꝯsi.ccxxvij. ꝗ Lud.de ro.in ꝯsil.cccxvij.in prin.ad hoc singu.alleg.ꝛ pro quo allego tex.in.l.nā ꝛ posteriores.ff.de legi.ꝛ in.c.ij.de ꝯsti. lib.vj.ꝛ Barb.in ꝯsil.xxxiij.col.antepe.vol.ij.†preterea legatus non pōt ꝯ leges ꝛ ꝯstōnes ac statuta Romane ecclesie dispensare nec venire.c.sign̄asti.cū ibi no.de elec.ꝛ hoc tꝫ Speti.de leg.§.nūc ostendēdū.ver.xviij.ꝛ ver.xvij.ꝛ glo.in.c.si abba.in ver.trāsēndi.de elec.lib.vj.ꝛ in.c.pro illo℞.de preb.ergo vr̄ ꝙ nō possit dictus do.reue.regule cācellarie aposto.nominatim derogare,cū sint ꝯstōnes ꝛc.Sed an hoc ꝓcedat.j̄.dicā,ꝛ Ant.de but.in ꝯsi.lxij.col.vlti.ꝛ Jo.ḋ ana.in ꝯsi.lj.lꝫ.n. legatus possit facere statuta ꝛ ꝯstōnes,nō tñ pōt ꝯ ius cōe derogare,ꝑm Jnno.Bal.Jo.de imo.ꝛ Abb.sicu.in.c.fi.de off. leg.ꝛ Card.alex.in.c.regu.§.porro.col.ij.iij.di.ꝛ Lud.de ro. in ꝯsi.ij.ꝛ Alex.in ꝯsi.xvj.vol.ij.ꝛ ꝑ hoc est sing.tex.in.l.formā.C.de offi.prefe.preto.orientis.vbi princeps ꝯcedendo prefecto pretorio ptāte legis ꝯdende, non vr̄ ꝯcedere ptātē derogandi iuribus ꝛ ꝯstōnibus,ꝛ idē Bartho.soci.in ꝯsi.lix.colū. j.vol.j.Ergo idē dōm est de.d.reue.do.lega.cū ꝓcedat ab eq paratis iuxta tex.ꝛ not.per doc.in.c.trāslatio.de ꝯsti.Si dicamus cardinales legatos eqparari prefectis ꝑtorio,vt vult glo. in.l.j.ꝛ ibi Ang.ff.de offi.pref.pret.ꝛ Bal.in.c.cū accessissent de ꝯsti.ꝛ de hoc latius.j̄.dicā.†nā legatus nō p̄t tollere ordineꝫ iudiciariū,vt no.Fely.in.c.j.ver.legatus.de rescrip.ꝛ in.c.nō nulli.in prin.ver.xiij.ꝯclusio.per glo.in.c.fi.in verbo figura. ꝛ ibi Domi.ꝛ Philip.fran.de here.lib.vj.ꝛ Alex.post imo. in.l.nemo.col.j.de leg.j.ꝛ Ang.are.in.§.tripli.col.j.de acti. ꝛ Uitalis in trac.suo de cl'is.ꝛ Mar.soci.in ꝯsi.xcvj.colū.ij. post prin.vol.j.†imo si Papa ꝯcessisset legato legationē cum cl'a,appl'one remota,ꝙ lꝫ operet̄ quo ad s̄nias per eū ferēdas, nō tñ pōt legatus ꝯcedere hoc suo ḋlegato,vt tꝫ Bal.in.l.ij.C. de appel.ꝛ Fely.in.c.j.col.j.ver.ampliant̄ ista ēt de ꝯsti.igitur ꝛc.† Tū qꝛ speciei ꝑ genus nō derogat̄ tex.ad literā,in.d. c.studuisti.ꝛ ibi Jnno.ꝛ Abb.sicu.de offi.leg.vbi legatus ḡnalis de latere non pōt se intromittere de causis,q̄ de legatis specialiter per Papā cōmittunt̄,sed bene eꝯ generi ꝑ spēm derogat̄,vt in regula generi ꝑ speciē,ꝛ ibi dixi post Dy.in addit.de reg.in.lib.vj.qꝛ Papa a specie dēbat prius incohare,ꝛ postea deuenire ad genus.l.ij.C.de pig.que nō est alibi ꝫm Bal.in.d. c.studuisti.col.ij.ver.mō q̄ro.Ergo ꝑ illā ḡnalē cl'am non pōt derogare sp̄aliter regulis apostolice cācellarie.† Tū priuilegiatus fideiubens ꝓ aliquo de iudicio sisti,vel de rep̄ntando,nō ꝑ hoc ꝓrogat iurisdictionem illius iudicis, nec ēt renūciat declinatorie fori,nisi sp̄aliter se submittat vel renūciet priuilegio fori,tex.est celebris in.l.j.ibi nisi suo ꝑuilegio sp̄aliter renūciauerit,ꝛ ibi.Bar.Bal.Ang.Pau.de ca.Jas.in.ij.no.ff.si quis in ius vo.nō ie.nisi ꝫm ipsos se submitteret parere mādatis curie,tūc censet̄ se submittere illi iudici,qꝛ talia verba nihil aliud p̄nt importare,vt volūt Pau.de ca.ꝛ doc.ibi.Certū est enim ꝙ ḡnalis appellatio†a grauamine est nullius momenti , nisi in scriptis noiatim ꝛ sigillatiꝫ legitimū fuerit grauamē baptizatū. c.cordi.ꝛ ibi Pet.de anc.ꝛ Philip.frā.de appel.lib.vi.nec alia

alia preter nominatiz proposita deducere, nec allegare pōt cle. appellāti. ₇ ibi Jo. de Jmol. ₇ de Zaba. ō appel. ₇ Ang. in. d. l. ȝ si qs. §. q̄sitū. ₇ Bal. i. l. minoribus post gl. ibi. C. de q. bis vt indi. ₇ Bar. in. l. ij. ff. de appel. Sȝ in appel. ab elec. iterposita fortius arctant̄ appellātes. vt. c. vt circa. ₇. c. q̄stitutionem. de elec. li. vj. ₇ cle. q̄sti. e. ti. ₇ plene p Mādag. in. iij. pte. sui trac. de elec. ₇ ibi dixi. in addi. ₇ Jason. in. d. l. j. col. pē. i fi. vš. iiij.
50 adō. Si qs in ius vocatus. Preterea † sicut reges duces ₇ similes nō pñt q̄cedere castra. ab eoꝝ regno ₇ ducatu dpēdētia ₇ ptinētia ita nec legatus de latere q̄cedere pōt castra ad eccleſiā romanā ptinētia vt no. Bar. ₇ ibi Alex. in addi. in. l. phibere. §. plane. ff. qō vi aut clam. ₇. l. nemo. colū. j. ff. de legi. j. Et Bar. in q̄s. clvj. col. j. incip. ciuitati Camereñ. puincie ₇c. vbi loqt̄ de do. Simbaldo cardi. s. Laurētij i Lucina legato. in puincia Marchie Anchone, q postea factus fuit papa. ₇ vocatus Jnno. iij. tñ ƀm Bar. dictus Jnno. papa q̄firmauit dictaȝ donationē, q̄ vȝ vt. d. l. phibere. §. plane ꝟ. ȝ si a principe. ₇ tȝ Bal. in. l. j. §. initio. col. iiij. cū seq. de offi. prefe. vrb. ₇ Jac. alua. in. c. j. col. vlti. tit. qui feu. da. pos. nisi ƀm ipsos hoc sibi sit q̄cessuȝ. alleg. no. p Archi. xxv. q. ij. in. c. de ecclīa. ₇ p glo. in pbe. prag. sanctio. in ꝟsi. depereūt. ₇ Bal. idē in. c. nisi spectabilis. de offi. lega. ₇ Fely. in. c. ad audiētiā. col. iij. ꝟ. ₇ not. de pscrip. ₇ Alex. in q̄si. j. col. xj. in prin. ꝟ. nō obstat. volu. v. q alleg. Pau. de ca. in q̄si. ccxxv. incip. Jn xp̄i nomine. sup primo dubio vr̄ dōm. in. iiij. col. qō q̄dem non potui in antiq. nec in nouis repire q ƀm Alex. tȝ ꝙ legatus de latere ₇ similes nō pñt vti clā non obstāte lege. Et sic nō pōt derogari legi, vt not. in. d. c. fi. de heret. in. vj. ₇ in cle. ne romani. de elec. nā ad ea q̄ sunt supreme ptātis non dȝ extēdere manum, q̄z vnus est tñ supremus ƀm Philo. xij. metaphi. tñ dixit Alex. in. d. q̄si. j. ƀm Pau. de ca. hoc esse veꝝ in inferiore magistratu, qui hȝ officiū tpale nō ppetuū, vel si haberet ppetuū, esset ecclesiasticū, vt est
51 eps, qui magis† astringit̄ canonibus, vt. xxv. q. vi. c. institutionis, q̄z principes seculares legibus. l. oēs populi. cū ibi not. ff. ō iustit. ₇ iure. Et hec est ratio ꝙ ecclesiastici habeāt minorē ptātē in tollēdo iura q̄z seculares. vide Alex. ₇ doc. in. d. l. nemo. ₇
52 Fely. in. c. qō sup his. col. ij. de maio. ₇ obe. Si ꝟo † haberet officiū ppetuū, ₇ nō tēporale, ₇ tūc in suo territorio haberet̄ loco principis, vt sunt ƀm Pau. de cast. vt refert Alex. vbi. š. proxime, reges duces comites ₇ similes, tunc secus sicut videmus in populis, quoꝝ nō dȝ esse maior auctoritas, cū nō sint digniores nec tā digni, ₇ tñ in eoꝝ territorio possint facere sua statuta
53 iuri cōi derogatoria, vt. d. l. oēs populi. ₇ multo fortius † debēt posse specialē cōmissionē habentes ꝯ ius facere. alleg. in arg. ea que not. Hosti. in sum. q filij sint legitimi. in pe. col. ꝟ. quid sit imperator. ₇ hāc sniam tȝ Ludo. de ro. in q̄si. l. in. v. ₇. vj. dubio. nisi ƀm Roma. ibi ex speciali pontificis cōmissione licituȝ sit, vt. š. dcm̄ est. Et in hoc q̄ueniunt doct. ₇ Bal. in. c. i. de vasallo. q q̄tra q̄stitutionē lota. ₇ p Fely. in. c. i. col. ij. in prin. ꝟ. modo declara predicta. de q̄sti. Q̄r tunc Romanū pontificem
54 representat vt infra dicā. Tñ quoties † Romanus pontifex cōmittit alicui aliq̄z cause cognitionē cū clausula, ꝙ possit defectū de plenitudine ptātis, si qs fuerit defectus, supplere, ₇ circa ipsum dispēsare, ꝙ intelligit̄ solū data dispēsandi ptās circa solēnia iuris, nō aūt circa excōicationē, vel illegitimationē, vel aliū notabilē defectū. ₇ idē Barb. in q̄si. lv. col. xij. vol. i. ₇ in cōsi. xxvi. cū seq. ₇ in q̄si. xxiij. cū seq. vol. ij. Nā tunc necessaria erit expressa clausula dispēsandi. arg. de offi. leg. c. ex parte. ₇ tenet Spec. titu. de offi. deleg. §. nūc ostēdēdū. col. iiij. ꝟ. xviij. ₇ gl. ₇ Fran. de Zaba. in cle. pastoralis. ad fi. ꝟ. ceterū defectus. ₇ ꝟ. seq. de re iudi. ₇ Barth. sozi. in q̄si. clxiij. col. vlt. ꝟ. nō obstat clausula. ₇ gl. in reg. Cancel. xxxix. ₇ Fely. in. c. fi. col. vlt.
55 ꝟsi. iiij. limita de simo. Ceterū dr̄ † tex. in psona pape loquēs, iniuriā mihi facio, cū pdecessoꝝ statuta pturbo. xxv. q. ij. qō vero. Nō est aūt dubiū difficiliorē reddi summū pontificē ad iniuriandū sibijpsi, ꝙ q̄tingit, cū sine cā derogat q̄stit. predecessoꝝ. Et. n. alibi dicit tex. in psona ēt pape loquēs. Tpibus nostris addi potius summi pōti. reuerentie cupimus, qō q̄tingit, cū eorum statuta (vt q̄uenit) custodiunus, q̄z ea que olim statuta sunt immutare. xxv. q. ij. quecūq̄z. Nam ab initio in ptāte principis est quē modū bñficijs velit addicere dixit tex. in. l. neratius. ff. ō reg. iur. si papa noiatim voluisset, ꝙ derogare posset, hoc exps-
56 sisset, † q̄z nō est dubiū papā vel principē facilius moueri ad dispensandū ꝯ q̄stōnem nimis rigorosam atq̄z seuerā, ₇ difficilius moueri ad dispēsandū ꝯ minus rigorosam. Primū pȝ. l. dist. c. vt q̄stitueret. ix. q. j. c. ordinationes. in fi. ff. de cada. punitoꝝ. l. si qs insulam. ₇. l. iij. §. qō ergo. ff. de contra. iudi. tutel. ibi si q̄dē non postulauerit a ptore, ꝙ facile erat impetrari sibi iputet ₇c. Scōm pȝ. vj. q. iiij. in canone. qō bñ. ₇. l. si qñ. in prin. C. de inoffi. testa. ₇. c. ecclesia vestra. de elec. ₇ melius in. l. qui cū maior. in fi. prin. ff. de bo. lib. ibi alteꝝ facile non impetret̄. ₇. ff. ad tertul. l. ij. §. tractari ibi. Cui non q̄siderans a principe q̄ditionē remitti. ₇ puto non esse imputandū ₇c. Sed nimis est rigorosa regula. Si qs in infirmitate q̄stitutus cū illa resignātē. xx. dierū spacio viuere astringat. Nā si idē possent legati cardinales, ꝙ papa, per oia non est dr̄ia nisi nominis, ₇ multi essent pape, qō
57 falsum est ƀm glo. ₇ Bal. in. c. j. de offi. leg. † Preterea priuilegium q̄ītūcunq̄z gñale alicui, aut pio loco ad priuatā vtilitatē q̄cessum nunq̄z illud includit cuius inclusione publice derogat̄ vtilitati. C. de sa. ec. l. iubemus nullam. vbi ita formaliter illum notat casuȝ Bal. ₇ in. l. j. ₇ ibi Jo. de pla. ₇ Luc. de pe. C. nemi. liceat in emptio. specieꝝ excusa. lib. xij. ₇. l. iubemus. C. ō naui. nō excus. lib. xj. ₇. l. nullus. C. de cur. publi. lib. xij. ₇. c. non minus. de immu. eccl. ₇ qō no. Dy. in. l. si ex toto. ff. ō leg. j. cuius ꝟba refert Jo. an. in addi. Spec. ti. de censi. §. nūc dōm. in addi. que incip. Per hanc. l. ₇c. Sed si legatus derogare posset eneruaret̄ prag. sanct. ac diminuerent̄ iura diocesanoꝝ, ₇ inferret̄ eis preiudiciū non modicū. c. fi. de q̄fir. vti. vel inuti. ₇ Fed. de se. q̄si. cxc. ₇ tȝ Abb. sic. in. c. sicut vnire. de excess. prela. vt j. dicā in fi. ₇ pfecto q̄z q̄z hec ₇ multa alia, que potuissent allegari pro hac pte, que breuitatis cā subticui. videant̄ multum vrgere, tñ si qs recte omnia inspexerit, ₇ maxime in vnū. j. dicen. coniunxerit facilē habebit huius. q. solōnē ꝙ do. reue. š. dictis nō
58 obstan. † possit nominatim regulis apostolice cancellarie derogare. ₇ primo facit. c. in causis. de elect. iuncta glo. in verbo, q̄z vero. in fi. vbi colligit̄ ꝙ data ptāte eligēdi per cōpromissuȝ vr̄ tacite data ptās postulādi, q̄z omnia que sunt vicina ₇ q̄iuncta mandato tacite veniūt, vt ibi, ₇ idē tȝ Guil. mādag. in trac. suo, de elec. in. c. xv. ₇. c. xlvij. ₇ ibi dixi in addi. Jtē facit quod in simili hr̄ in iudicio ordinario vel ōlegato cui data est ptās super principali iure. Jntelligit̄ accessorie data in cognoscendo an illa cā ad suā ptātem pertineat, vt. l. si quis ex aliena. ₇ ibi Bar. Bal. ₇ Ang. ff. de iudi. ₇. l. ij. ₇ ibi Bar. Bal. Ang. Pau. de ca. Alex. ₇ Jas. ff. si quis in ius voc. non ie. ₇. c. sup literis. ₇ ibi per Jnno. ₇ Abb. sicu. de rescri. ₇ Fely. in. c. si qs clericū. col. ij. de fo. cōpe. ₇ dixi in addi. ad Dy. in regu. ea que fiunt a iudice. in vlti. addi. de reg. iu. lib. vj. ₇ Bar. in trac. suo circa cā q̄ debēt seruare iudices in cognit. hinc dicit glo. not. in. c. j. de of-
59 fi. deleg. lib. vj. ꝙ lȝ q̄seruator† datus per papam in fauorē alicuius ecclesie vel vniuersitatis nequeat de iure cognoscere, nisi de iniurijs notorijs, vt. c. fi. de offi. dele. lib. vj. tñ si negat̄ per ptem iniuriā esse notoriā, poterit super hoc summarie cognoscere, ₇ super hoc pronunciare, lȝ simpliciter sit datus super notorio. ad idē tex. iuncta glo. in. c. cum psone. de priuil. lib. vj. ₇ in c. j. de pe. eo. lib. vbi ēt per glo. ₇ Abb. sicu. in q̄si. lxij. vol. ij. ₇ facit tex. in. c. ex parte. in vlti. ₇ ibi Abb. ₇ Fely. de offi. deleg. ꝙ si simpliciter scribat̄ delegato certa forma expressa dȝ nihilo minus exceptiones rōnabiles admittere, lȝ de ipsis rescriptum
60 nihil dicat vt ibi. † Preterea lȝ mandatū non extēdat̄ vltra cōprehensa in mandato, quinimo loquat̄ per verba taxatiua, dicens ꝙ pcurator ad illa solūmodo intelligat̄ q̄stitutus, q̄ in cōmissionis literis inueniūt̄ expressa, vt in. d. l. diligenter. ₇. c. cū olim. ₇ ibi Fely. de offi. deleg. Tñ pōt pcurator agere ea, que sunt preparatoria mādati, lȝ non sint in mādato expressa, vt no. in. l. ad rem mobilem. ₇. l. ad legatuȝ. ff. de procu. itē pt exercere id, qō est prope mandatū, vt. d. c. in causis. ₇. c. post translationem. de renū. ₇. l. iam. §. vlti. ff. iudi. sol. itē prōgare pōt mandatum ad accessoria ipsius siue sequelam, vt. ff. de insti. actio. l. cuicunq̄z. §. si ei ₇ apud quē. ergo idem dōm est in casu presenti. Et
61 per hoc† vr̄ ꝙ pcurator q̄stitutus ad vendendum possit hr̄e fidem de precio. per. d. l. cuicūq̄z. sed Bar. in. l. a diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudi. distinguit, aut est pcurator gñalis, aut specialis. Si generalis, tunc pōt habere fidem de pcio, vt. d. l. cuicunq̄z. ₇ in hoc q̄ueniunt oēs ibi, ₇ in. d. §. sed si emptor. ₇ Cyn. Bal. ₇ Saly. in. l. in ciuile. C. de rei vend. ₇ Jo. fab. ₇ Ang. de are. in. §. vendite quoq̄z res. insti. de re. diui. in pcura. vero speciali tȝ Cy. in. d. l. in ciuile. ₇ Guil. in. d. l. cuicūq̄z. ꝙ non pt habere fidem de precio per tex. in. §. sed si emptor, ₇ idē Rapha. ibi. ₇ Ang. de are. in. d. §. vendite. Sed Bar. aliter distinguit, quem ibi sequunt̄ vterq̄z Jmo. ₇ Mod. ꝙ aut q̄stituit̄ procurator cum limitatione, vt vendat fundum pro centū, ₇ sic limitato precio, ₇ tunc non potest habere fidem de precio, sed psenti pe-

cunia debet vendere, q2 vendere rem non presenti pecunia, sed
soluenda ad tps, est vendere rem minori precio, vt. l. idem si in
62 diem. in fi. ff. de in diem addi. † ꝛ dies est magna pars obligatio
nis ꝛ precij, vt. l. j. ff. de eden. ꝛ. l. si seruus. ff. de ɋdi. fur. ꝛ. l. fun
di partem. ff. de ɋben. emp. ꝛ in. c. in aliqbus, ꝛ ibi doc. de deci.
ꝛ Mari. soci. in ɋsi. xv. col. xix. ver. preterea taciturnitas. vol.
j. vbi alleg. tex. in. c. cum ioan. de fi. instru. ꝛ not. per ipsum ibi
in. vij. no. vbi tex. dicit ꝙ res minus valet ratione oneris adie
cti. Sed si procurator vendit minus, ꝗ̄ habeat in mandatis, nō
vz. d. l. diligenter. Si vero esset ꝓcurator ɋstitutus ad venden
dum precio non limitato, sed cū adiecta vt satisfaceret credito
ribus, ꝛ tunc non potest hr̄e fidem de precio, vt. d. §. si emptor.
aut habebat simplex mandatum, ꝛ indeterminatum de venden
do, ꝛ tunc pōt regl'r vendere habita fide de precio, vt. l. qui fun
dum. §. qui ꝓcurator tuus. ff. pro emp. ꝛ. l. j. §. j. ff. de execu. reruz
vēd. ꝛ tradi. idē tz Bal. ꝛ Saly. in. d. l. in ciuile. ꝛ Jo. fa. in. d.
§. vendite. in fi. q2 ɓm ipsum talis ꝓcurator pōt facere ɋditionē
dn̄i deteriorem, ꝛ ideo caueat sibi dn̄s, q2 ex ɋctu procuratoris
dn̄s obligat̄, ꝛ est tex. in. l. venditio. ff. de euic. ꝛ. l. iulia. §. si pro
curator. ff. de ac. emp. ꝛ in. l. procuratores. ff. de trib. act. ꝛ Bar
tho. soci. in ɋsi. cxxv. col. ij. ver. ij. fundamentum. vol. j. ꝛ istud
tenent Abb. sicu. ꝛ consicu. And. barba. in. c. ij. de precar. Et
ista est cōis opi. ꝛ idem Albe. de rosa. in. d. l. cuicūqꝫ. §. sed ei.
ꝛ Ang. in. l. ij. de iurisd. om. iud. Sed vnum est in hac. q. nota.
63 † dignum, ꝙ vbi creditor ɋstituit̄ procurator ad vendendum rē
debitoris pro ipsimet creditori satisfaciendo ꝛ pagando, pōt ha
bere fidem de precio cum ad ipsum precium specter ꝛ pertineat
vt. l. elegāter. §. si vendiderit. ꝛ ibi Guili. de cu. Albe. de rosa.
Bar. Bal. ꝛ Pau. de ca. ff. de pig. act. vbi creditor qui vēdit
rem iure creditoris, pōt hr̄e fidem de precio, ꝛ facere terminuz
de soluendo, ꝛ tenebitur debitor habere ratum. ꝛ idem Alex.
in. d. §. sed si emptor. col. iij. an̄ fi. ver. istis adde ꝙ creditor ꝛc.
Ergo a fortiori vbi creditor vltra facultatem quaz hz a iure de
vendendo, vt. l. si ɋuenerit. il. j. ff. de pig. act. ɋstituatur procura
tor ad vendendū simpl'r ꝛ indeterminate, ꝙ possit hr̄e fidem de
precio quēadmodum verus dn̄s, vt. d. §. si venditor. ꝛ. l. si pigno
ra. §. fi. ꝛ ibi expsse Pau. de ca. ff. de pig. act. vbi ēt dicit ꝙ idē
procurator potest ɋsentire ꝙ in instr̄o venditionis apponantur
clausule, ꝛ renunciationes per notarios apponi ɋsuere, que no
cebunt dn̄o, de quo per doc. in locis. s̄. alleg. ꝛc. Et adduci pn̄t
plura alia not. per Abb. in. d. c. ij. de preca. que per te vide, ꝛ
de Zaba. in ɋsi. lxxxix. ante fi. ꝛ per And. barb. in ɋsi. xvij. lib.
ij. Tum principaliter facit, q2 in dubio dz fieri interpretatio, vt
dispōnes, seu dispensationes per ipsum reuerendum facte te
64 neant, vt. l. quoties. ff. de ver. ob. ꝛ. c. abbatez. de ver. sig. † hinc
est ꝙ verba impropriant̄ vltra vim propriam, vt salua sit dispo
sitio, vt clare probat̄ in. c. si sn̄ia. de sen. excom. lib. vj. q2 si inde
terminate loquant̄, plena est in eisdem facienda interpretatio.
c. olim. de ver. sig. cum dilecti. de dona. l. j. ff. de consti. princi. ꝛ
tz Spec. tit. de lega. §. superest. col. pe. ver. quid si litere. quin
imo si papa interrogaret̄ ita deberet interpretari, ergo pro ex
presso debet haberi. ff. de pac. l. tale pactum. §. fi. ꝛ Bal. in. c. j.
65 de off. leg. † Legatus enim gerit vices do. pape. c. venerabilis,
de ɋsue. ꝛ. c. j. ꝛ Abb. sicu. in vlti. not. de offi. leg. Spec. de le
ga. §. nunc ostendendū. ver. legatus. ꝛ est imago ipsius princi
pis, vt. c. volentes. eo. ti. Ac sancti dn̄r, vt. l. j. ff. ō lega. ꝛ Ang.
in. l. ij. §. legatis. ff. de iudi. ꝛ Marti. lau. in trac. de leg. maxime
princi. ver. xxxj. ꝛ ver. xxxvij. ꝛ. c. in memoriam. ad fi. xix. dis. ꝛ
c. j. ꝛ ibi Card. alex. xcvij. dist. vbi exponit idest assecurati iure
gentium. l. fi. ff. de lega. vel dn̄r a sanguinibus, idest a quibusdaz
herbis saturegijs quas in signum ne offendantur legati Roma
ni populi ferre solebāt, sicut legati Grecoruz ferebant teritia. l.
sanctum. ff. de re. diui. ꝛ ibi Bal. ꝛ Ang. vel dn̄r a sanctione. i.
firmitate, q2 eorum immunitas sancita ꝛ statuta est, vt. d. l. fi. de
leg. in cuius felici aduentu letātur prouinciales. l. obseruare. §.
obseruare. ff. de offi. procon. ꝛ Bal. in rub. extra de offi. leg. Et
minor legatus executionem sui officij dimittit. c. volentes. ꝛ ibi
Inno. Bal. ꝛ Abb. sicu. de offi. leg. nam eoipso ꝙ princeps vi
ces suas vel plene legationis officium alicui cōmittit in aliqua
prouincia videtur illi omnem iurisdictionem, ꝛ omne imperiuz
cōmisisse in illa, vt. c. valde. in prin. ꝛ. §. legatum. ꝛ ibi Archid.
xciiij. dist. ꝛ. c. mandata. de prescrip. c. si abbatē. ꝛ ibi Archi.
Pet. de ancha. Domi. ꝛ Philip. fran. de elec. lib. vj. ꝛ ꝙ id
qꝺ facit legatus in prouincia, censetur facere auctoritate sum
mi potificis, vt not. Card. alex. in. c. regula. §. porro. in prin. iij.
66 dist. vt supra in tertio preludio dixi, nam legator † potestas pro
fecto est magna ɓm Abb. sicu. in rub. de confir. vti. vel inutili.
q2 in generali potestate recepit dispensandi potestatem in om
nibus casibus in quibus dispensant episcopi archiepiscopi pri
mates, ꝛ patriarche, ꝛ in omnibus preter reseruatos pape, vt
c. ij. ꝛ ibi Pet. de ancha. Domi. ꝛ Philip. fran. de offi. lega.
lib. vj. ꝛ Abb. sicu. in. c. j. de offi. leg. in. iij. not. ꝛ in. c. fi. de trā
sac. ꝛ Spec. in tit. de dispen. §. sequitur, vt. s̄. dictum est, in. iiij.
presuppositione, in fi. ꝛ maius imperium habet in prouincia si
bi decreta omnibus alijs post principem. ff. eo. tit. l. ꝛ ideo, ꝛ. ff.
de offi. presi. l. iiij. Nec quicꝗ̄ est in ea prouincia quod per eum
expediri non possit. l. nec quicꝗ̄. in prin. de offi. ꝓcon. Innoc.
ꝛ Bal. in ca. quod translationem, de offi. leg. vel per eius vica
67 rium, q2 ordinarius est ca. ij. eo. lib. vj. † Nam ipse vicem pro
consulis, ꝛ presidis prouincie obtinet ca. ex parte, de offi. lega.
de quo fuit sumptum. d. c. ij. eo. lib. vj. ꝛ ibi per glo. ꝛ Bal. in
rub. extra eo. tit. in ca. nisi spectabilis. ver. merum imerium, eo
dē tit. qui constituere possunt vicarios ibi, quemadmodum ep̄s
sibi constituit vicarium, de offi. vicari. lib. vj. Et tenet Abb. in
d. c. nouit, col. j. in fi. de offi. leg. Ergo in regno Francie Del
phinatu, ꝛ alijs sue legationis prouincijs poterit derogare regu
lis cancellarie apostolice, cum hoc habeat ex speciali cōmissio
ne, vt. j̄. amplius Deo duce clare demonstrabitur, de quo enim
operarentur predicta verba ꝛ regulis cācellarie apostolice, de
quibus specialis specifica expressa ꝛ indiuidua mentio haben
da foret ꝛc. frustra ponerentur nisi de aliquo operarent̄. l. si qn̄.
ff. de leg. j. c. si papa. de priuileg. lib. vj. vel aliquid addāt. l. ca
tamen adiectio. ff. de leg. iij. ꝛ pulchre Fely. in. c. solite. col. pe.
68 de maio. ꝛ obe. † Et verba priuilegij ꝛ rescrip. debent aliquid
operari, vt per Fely. in. c. j. col. iiij. ver. priuilegium continens.
de rescrip. ꝛ cum effectu sunt accipienda. l. si per alium. §. doce
69 re. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi. imo mens potentior † est
ꝗ̄ verba, vt. l. sed ꝛ si possessori. §. sed ꝛ si rerum. ff. de iureiur. ibi
effectum iurisiurandi seruandum ꝛc. ꝛ Bal. in. c. j. de offi. leg.
ꝛ And. barb. in consi. iiij. col. ix. ꝛ in ɋsi. xxiij. col. xij. vol. j. vbi
vide. ꝛ. l. si quis filiu. C. de lib. prete. ibi vbi manifestissimus est
sensus testatoris nusꝗ̄ interpretatio verborum tantum valet, vt
melior sensus existat, opus est ergo verba ꝛ mentem literarum fa
cultatis dicti reue. ac ipsius Roma. pontificis concedētis am
plecti. Nam verba ꝛ mens ipsarum important ꝙ dictus do. re
ue. legatus possit derogare regulis apostolicis, facit qꝺ Pau
lus apostolus scribit ad corint. iij. c. versi. scriptura. non attra
mento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabu
lis cordis, ꝛ ver. nos fieri ministros noui testamenti non litera,
sed spiritu. Litera eniz occidit ꝛ spiritus viuificat, ꝛ sic vult idē
magnanimus Paulus debere attendi ad mētem potius ꝗ̄ ad
literam. l. cum mulier. ff. sol. mat. l. scire. ff. de lega. Nam licitum
est nobis offendere verba, vt deseruiamus menti. l. non dubiuz.
C. de legibus. ꝛ. l. pater seuerinam. §. conditionum verba. ff. de
conditio. ꝛ demonstratio. Extendimus enim legem, vt serue
mus mentem legis, quia mens legis, ꝛ ratio legis idem sunt, vt
dicta. l. cum mulier. ꝛ per Dynum, ꝛ que ibi dixi in additio. in
regu. vltima. de regulis iuris libro sexto. Ideo vbicunqꝫ po
test nobis constare de mente, vel ratione legis per eandem le
gem vel aliam possumus, ꝛ debemus adaptare ad id ad quod
ratio se extendit, vt dicta. l. non dubium. ibi amplexus ꝛc. Igi
tur non possunt verba, ꝛ mens clausule, ac regulis apostolice
cancellarie ꝛc. ad aliud adaptari, nisi ꝙ resignationes bene
ficiorum admittantur ipsum Reuerend. do. cum derogatione
70 clausularum. igitur ꝛc. Nam clausula † in rescrip. vel alibi po
sita ita debet intelligi vt non sit sine effectu, vt dicit Fran. de za
ba. in consi. lxix. col. ij. ver. oportet ergo clausulam ꝛc. ꝛ Bar.
soci. in consi. clxxix. col. iiij. vers. conferantur. premissa vol. ij.
sed ad alium effectum non potest dici ꝙ emanauerint, nisi cau
sa derogandi nominatim reg. apostolice cancel. igitur ꝛc. Tū
71 alia ratione ꝙ̄ permisso genere † derogandi regulis apostolice
cancellarie videtur permissa quelibet species generis derogā
di. Et econtra prohibito genere, prohibita est quelibet species
sui generis, cum sit idem iuris de genere quam de specie. text.
est ad literam. in. c. deliberatione. §. ꝓhibemus. ꝛ ibi gl. Pet.
de anch. do. Philip. Fran. de offi. leg. lib. vj. ꝛ Dy. que ibi
dixi in regula. cum quid vna via. de reg. iur. lib. vi. Quia sicut
72 † prohibito vno simpliciter censet̄ prohibitū omne id ꝑ qꝺ de
uenit̄ ad illud, vt. d. §. prohibemus. ꝛ. c. tue. de procur. ꝛ. l. ora
tio. ff. de spon. ꝛ sic econtra vno concesso seu permisso videntur
oia esse concessa sine quibus ꝛc. l. ij. de iuris. om. iud. ꝺ quo per
Fely. in. c. cum ex officij. in. iiij. col. ver. inquantū. de prescrip.

73 ⁊ in dubio† d3 fieri interpretatio, vt potius valeat q̄ pereat. l. quoties, el. ij. ff. de reb. dub. Tū ēt predicta clausula, q̄ ꝓcessit ex certa scientia Ro. po. cū in ipsis dicitur, cū nos hodie te in regno Francie ⁊c. que plerūq̄ in rescrip. ⁊ in priuilegijs princi pum apponit, idem operat̄ ꝙ clausula, non obstan. ⁊c. l. quidā consulebant, ⁊ ibi oēs Mod. post antiq. ff. de re iudi. l. idē Ul-
74 pianus, de excu. tut. vbi Bal. per illū tex. no. ꝙ† translatus ꝑ principē ex certa sciētia ad aliud domiciliū videt̄ liberatus ab oneribus primi domicilij, per hoc est text. iuncta sua glo. ⁊ ibi Ang. in. l. disputari. C. de cri. sacri. vbi de assumptis scienter ꝑ papā vel principem non est disputandum, q2 sp intelligit̄ cū eis sup oīum macula dispensatuz, qn̄ est de pertinentibus ad ipsuz principem, alias dicerent̄ intrusi sicut fuerunt prelati facti ꝑ imperatorem Fede. vt dicit ibi gl. que clausula ēt operat̄ plenitudinē potestatis, glo. in. c. ad hec. in vlt. gl. ⁊ ibi Fely. post Abba. sic. de rescrip. ⁊ Fely. in. c. nōnulli. in. j. regula. ꝟ. iiij. ⁊ vlt. facit ⁊c. ⁊ in. ij. reg. versi. fallit. v. eo. ti. ⁊ Bal. in ꝯs. cclv. ver. ij. est dicendū, ⁊ in ꝯsi. ccxxviij. ⁊ in ꝯsi. ccxxxij. ⁊ ꝯsi. ccxxxvij. vol. iij. ⁊ Alex. in ꝯsi. ij. col. iij. ⁊ cōsi. lix. col. iij. ꝟ. nec ob. vol. j. ⁊ And. barb. in ꝯs. xxvj. cū seq. vol. ij. que cl'a tollit legez cō trariā seu ius ciuile, vt no. gl. i. l. quoties, ⁊ ibi oēs scribētes. C. de ꝓci. impe. of. ⁊ And. de iser. ti. si de feu. fue. ꝯtr. ⁊ Paris de puteo in trac. sindi. in litera inq̄sitio. c. ij. ante fi. ⁊ Alex. in ꝯs. xxx. col. iij. circa med. ver. tn̄, vol. v. ⁊ bar. Jo. de pla. ⁊ Lucā de pē. in. l. vacuatis. C. de decu. li. x. ⁊ Abb. sic. in. c. j. ꝺ immu. ec. ⁊ Bal. in ꝓe. feu. xiij. col. in fi. j. diuisionis, ⁊ de pa. cō stan. in verbo, nō admittimus, vbi† dixit per illum text. ꝙ quis
75 nō d3 audiri ꝯ illud qđ princeps facit ex certa sciē. immo deb3 imponi ꝑpetuū silētiū, ⁊ idē dicit in. l. eos, in prin. ⁊ in col. xiiij. ver. si quis aūt. C. de app. Nā inquit. l. quis tante supbie fastigio tumidus est, vt regalē sensuz regat. l. fi. C. de leg. ⁊ idē Barba. in ꝯsi. xliij. col. xxj. li. i. ⁊ in ꝯsi. xxvi. ⁊ latius in ꝯs. xxvij. volu. ij. ⁊ fa. q̄ no. Bar. in. d. ꝯs. cxvi. qđ inci. ciuitati in. ij. dubio vbi ꝙ qn̄ papa aliquid fa. ex certa scientia vr̄ tollere oīa obstacula, idē di. Maria. Soci. in ꝯs. cliij. ver. ꝯfirmat̄ ista opi. ⁊ i ꝯs. cclxxij. col. pe. ꝟ. ꝑterea. vol. ij. ⁊ Jo. an. ⁊ doc. in. c. i. ꝺ excess. pla. ⁊ Ale. in. l. iij. §. s3 is ꝑ quo. ff. qđ ꝗsq3 iur. ⁊ Fely. in. c. nōnulli, in. ij. reg. ver. fallit. iiij. de rescri. ⁊ Jo. ꝺ ana. i ꝯs. xciij.
76 col. iij. ꝟ. ꝑterea, ⁊ ibi Lud. bol. in addi. vbi † Jo. ꝺ ana. ēt cō cludit ꝙ legatus de latere pōt cōcedere represalias, ⁊ ibi vide, ⁊ Archi. in. c. si eo tpe. de rescrip. li. vi. ⁊ Mart. de laud. in. d. trac. ꝺ leg. prin. ver. xxix. tū q2 si i instr̄o ponat̄ clausula, ꝙ ꝗs fecit ꝯsulte ⁊ deliberate ex certa sciētia, ⁊ nō ꝑ errorē ⁊c.
77 qđ si pars errorē† ꝑtēdat iteruenisse nihilominus, nō obst. tali cl'a poterit errorē, q nō ꝯꝑhēdit̄ allegare ꝭm doc. isup Alex. i l. ꝗ rome. §. duo fratres. ff. ꝺ ver. obl. ⁊ Alex. in. l. dari. eo. ti. ⁊ Bal. Ang. Alex. ⁊ Moder. i. d. l. s3, ⁊ si ꝗs. §. q̄sitū. si ꝗs cau. ⁊ Bar. soci. in ꝯsi. ccxiiij. col. v. ver. s3 iterū mōstrare videbat̄
78 li. ij. ⁊ si ꝑ q2 nō inserat̄ † in ꝑtāte legationis, ex certa sciētia, ꝓsumit̄ tū qn̄ aliqđ exꝑsse cōmittit̄ vl' ꝯcedit̄, vt no. gl. Jnn. abb. sicu. ⁊ Fely. in. c. ꝑterea. §. j. ꝺ testi. cog. reprehēdēdo gl. vlt. i cle. ⁊ si ꝑncipalis. ꝺ rescri. ⁊ Barb. in. d. ꝯs. xxvij. col. ij. q2 satis ē ꝙ ex serie cōmissiōis ꝯstet ꝺ certa sciā. ⁊ t3 Abb. i. d. c. ad h. i fi. ꝺ rescri. ⁊ Jo. an. i. c. nōnulli. eo. ti. ⁊ frā. ꝺ are. i ꝯsi. lviij. col. ij. ver. nō obst. iij. ⁊ gl. i. c. pastoralis. §. ꝑter ea. i ver. ex certa sciētia, ⁊ ibi Abb. ⁊ Fely. ꝺ offi. ꝺleg. ⁊ Lud. ꝺ ro. ꝯsi cccxxvij. col. ij. ver. modo. ⁊ Bal. in. l. impetrata. C. sen. resci. nō posse. ⁊ Ol. ꝯsi. cclxxxvij. ⁊ ꝯsi. cccxciij. ⁊ i. d. l. idē vlpia. §. sunt ⁊ alij. ff. ꝺ excu. tu. ⁊ Bar. in. d. ꝯsi. cxcvj. i. ij. dub. ꝟ. ꝑterea. ⁊ Abb. sic. in. c. cū inter. ⁊ ibi amplissime Fely. col. j. de excep. Et ista ēst cōis opinio, l3 gl. in. c. statutū. in ꝟbo, literaꝝ ⁊ ibi Ludo. bolo. i ꝑmis interpret. ꝺ rescrip. li. vj. teneat ꝯriū, ⁊ gl. in. d. cle. ⁊ si ꝑncipalis, ⁊ ibi Lud. bolo. vol. eo. ꝗnimo dicit Jo. de imol. in. l. filio ꝑterito. in. xv. col. ff. ꝺ iur. codi. ⁊ in. c.
79 ꝗntauallis. circa antep. char. de iureiur. ꝙ qn̄† reꝑiunt̄ in instrumēto vel testamento aut codicillis certe clausule, ꝓsumunt̄ apposite de mente testatoris, vel ꝯhentiū ꝑut sonat, ⁊ canit instrumētū. ꝑ id qđ no. in. l. cū ꝓcibus. C. ꝺ ꝓba. ⁊. l. labeo. ff. ꝺ supellec. lega. ⁊ ꝑ id qđ habet̄ in. l. ꝙ si nolit. §. ꝗ assidua. ff. ꝺ edi. edic. ⁊ in. l. si presens. §. recte placuit. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ q̄ dixi in addi. ad Dy. in regula, nō est sine culpa, de reg. iur. li. vi. ⁊ idē t3 Alex. de imo. in ꝯsi. j. col. viij. in fi. cum seq. vol. v.
80 Nā reseruata† ꝑin. si diu ꝑncipaliter ꝯcedunt̄, vident̄ illa trāsire sine speciali cōcessione quasi ex diuturna ꝯcessione videatur princeps illa velle cōicare inferioribus, ⁊ sic liceāt sine spāli ꝯcessione, tex. est quē ibi faciunt singularē Jnno. Abb. sic. i. c. qđ translationē, ver. no. ver. ⁊ si quedā ⁊c. de offi. leg. S3 dictus reue. ex ꝯcessione diuturna vsus est derogatione clausule si quis in infirmitate ⁊c. ⁊ alijs cum fuerit cōmissus legatus in Franciam, ⁊ in prouincias sibi decretas per Alex. ⁊ Piuz ac Julium modernū Romanos ponti. de cōsi. Cardi. deputatus Jgitur ⁊c. Pro hoc adducit Abbas sicu. vbi. s̄. l. fin. C. de fide instru. vbi dicitur, ꝙ si aliqua cōsueuerint diu exprimi inter cō trahentes si postmodum in aliquo contractus specialiter non exprimuntur habentur pro expressis, vt ibi per Bald. ⁊ precipue cuz papa hoc de facto comprobet. Jdeo pro certo iure habetur, igitur ⁊c. ⁊ infra dicam, immo fortius vult, ⁊ tenet Frā.
81 de are. in dicto consi. lviij. col. iij. ver. Restat† igitur ꝙ si papa committat causam alicui sacerdoti adiecta clausula, nō obstantibus quibuscunq3 legibus ⁊c. Uidetur dispensare secum per no. in. c. archiepiscopatu, de rapto. vbi rex certas causas archiepō Panor. ⁊ alijs epis delegauerat in quibus pena ordinaria erat mors, vt ibi dicit glo. ⁊ bene, ⁊ tamen dixit tex. ꝭm intellectum Host. ⁊ cōiter doc. ꝙ hanc penam mortis isti delegati ex causa possunt cōmutare in penā mitiorē, alias essent sine iurisdictione, ⁊ per ꝯn̄s nullam possent frre sententiam. ergo in presenti casu prefatus Reue. visa dicta clausula derogatoria ꝑterit derogare regule de viginti diebus. si quis in infirmitate ⁊c. Jmmo papa derogat ⁊ derogatum esse voluit ⁊ ipsas regulas de plenitudine potestatis pro sufficienter expressis ⁊ insertis habere voluit, vt. j̄. latius dicam. Tuz q2 dicta clausula vniuersalis ponitur post plures speciales ⁊ expressas ac profecto maiores ⁊ grauiores clausulas prouidendi eidem reue. concessas, que intelligi d3 ꝙ possit derogare ꝭm clausulas precedentes expressas ꝭm Jnno. in. c. dilectus filius, de capel. monachorum. facit cle. non potest, de procur. ⁊ ibi glo. pe. ⁊ fi. ⁊ Car. zaba. in consi. ccxxvj. col. iij. ver. ij. ⁊ in. c. sedes, ⁊ ibi Fely. ꝺ rescri. l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino triti. ⁊ oleo lega. ⁊ no. in. c. qui ad agendū. §. j. ⁊. c. qui generaliter, de ꝓcur. li. vi. ⁊. c. bona fi-
82 des, depositi, clausula† enim generalis, in vlt. parte posita regulat̄ ꝭ3 ea que in prima parte fuerunt specialiter concessa, ⁊ trahitur ad oēs, que quoquomodo sub generalibus verbis includi possunt, vt. d. §. quesitū, ⁊. l. doli clausula. ff. de ver. obli. ⁊ l. talis scriptura, ⁊ ibi Bar. ⁊ Mod. ff. de lega. j. ⁊ Fely. in. c. nōnulli. ver. xvj. conclu. de rescri. ⁊ Lud. de ro. consi. xvj. col. ij. Jo. de imo. in consi. cxx. ⁊ Ang. in ꝯs. xxviij. ⁊ Fran. de zaba. in ꝯsi. lxviij. col. ij. igitur ⁊c. ⁊ in iuribus. s̄. pro parte nega-
83 tiua alle. Nam renūtiās generaliter †omni iuris ⁊ legum auxilio, que verba sunt vniuersalia, renuntiasse vr̄ beneficio cedē daꝝ actionum. Cui beneficio renuntiari nominatim pōt, vt ꝓbatur in. l. si fideiussor. §. fi. ff. de fideius. ⁊ t3 gl. in. l. nisi. ff. de pa. ⁊ Bar. in. l. modestinus. ff. de solu. ⁊ tū est auxiliū legis, vt patet ex dicitis iuribus, ⁊ hoc t3 Barth. Soci. in ꝯsi. cc. col. penul. ver. vij. certū ē. vol. ij. de qua clausula dixi in. §. vj. i gl. vl. ꝺ ꝯsue. iuris sta. pso. ⁊ idē t3 Lud. de ro. consi. cccclxxij. inci. i eo q2 queritur, col. ij. tamen dicta renunciatio operat̄, vt quis pro delicto personaliter capi possit ꝭm Matheum de Matthe. in suis sing. faciunt no. per Fely. in rub. de rescri. colū. iij.
84 cū seq. † Tū q2 quotiescūq3 aliqua ratio suadet ꝙ clausula, in fine posita ad aliqua referri non debeat, tunc nunq̄ ad illa in ꝗbus ratio oppositum suadet, referenda est istam doctrinā tradit imperator in. l. i. C. de lib. ꝑtere. ⁊ idē Bar. in. d. l. talis scriptura. §. ij. ff. de leg. i. ⁊ Jo. de imo. in consi. cxij. ⁊ Ludo. de ro. in consi. cxxxi. in fin. ⁊ Ludo. de ro. in consi. cxij. ⁊ decisio capelle Tholo. q. clxxxiij. sed in casu nostro, rationes. s̄. allegate, ⁊ infra demonstrande suadent ꝯriuꝫ ꝙ derogandi clausula ad omnes regulas nominatiz referatur. Pria aūt ratio hoc suadēs est illa, ꝙ si dicta cl'a non referret̄ nominatim ad regulas Cancellarie apl'ice, esset inutilis, ⁊ resignationes beneficioꝝ essent pariter inutiles, ⁊ nō sortirentur effectum. Si resignantes intra viginti dies decederent, ⁊ frustrati essent illi quibus per ipsum reue. dn̄m Legatū collata essent, nisi eidem regule de viginti diebus derogatum esset. Jtem extat secūda ratio suadens clausulam prefatam derogandi extendi, ⁊ relationem fieri debere ad omnes in specie regulas, q2 si non fieret resultaret absurdum vc3, ꝙ visa clausula iam dicta Romanus pōtifex derogandi potestatem nominatim regulis eidem reuerendissimo concedendi non haberet facultatem, ꝙ contrarium dicere est ridiculum nulli nō p3, vt vtar verbis iurisċōsul. in. l. fi. ff. de here. insti. Qua rōne hoc sequitur Fede. de senis in cōsi. xlvi. allegās. c. qui sepe. de electio. lib. vj. c. vt officium, de hereti. eod. lib. ⁊. c. Alma. de sen
85 tē. excō. Jtem verba† intelligēda sunt ꝭm materiā vel ꝑsonam

ad quam referunt. ff. de vsu & habit. l. plenã. §. eqtij. ff. de tes. mi.
l. ex militari. l. & si susceperit. §. libertũ. ff. de iudi. & Lud. de ro-
ma. in consi. xvi. in prin. & Bal. in. c. lz in fi. de offi. lega. cõstat
aũt verba literaꝝ legationis prefati reue. d. de regulis aposto
lice sedis d derogandi ptãte loquẽtia referri ad oẽs nominatĩ
regulas Ro. Cãcellarie ergo verbũ illud derogãdi de oibus
pretacte Cãcellarie regulis in genere, & in specie intelligit vt il
lud in potiori significato intelligamus. §. ius aũt ciuile. versi.
quoties. insti. de iure natu. & Abb. sicul. in. d. c. lz de offi. lega.
86 † Preterea regule cancellarie apostolice non sunt cõstitutões
gñales, nec ligant successores pape nisi cõfirment, nec pariter li
gant existentes extra curiã, qz nõ intimantur bz formã auc. noue
facte consti. vt no. Fely. in. c. ij. col. vlt. ver. si regule Cãcella-
rie, de rescrip. qui alleg. Pet. de ancha. & Cardi. in certis cõ
si. ita tenere. Nam regule Cancellarie loquẽtes de papa non
habent locum in legato. qui sunt exorbitantes a iure cõi, vt no.
glo. in regula Cancel. apostolice. xxviij. col. i. sed ẽm Fely. vbi
supra hodie extra curiam in causis allegant, & fides eis p liter-
ras vicecancellarij pape adhibet, & in concernentibus potesta
tẽ legatoꝝ & vires expectatiuaꝝ & reseruationum vbiqz addu-
cuntur, vt. ll. generales & de eis iudicatur vt de alijs canonib⁹,
& ibi per Fely. & idem dicit gl. in rub. regulaꝝ apostolice Can
cellarie, exceptis illis regulis que concernũt expeditiones lite
raꝝ, & tex. cũ gl. in prag. ti. de reserua. §. ipsas oẽs, in ver. regu
las, & Jo. de pauinis in preludio extrauag. reg. Cancel. & deci
87 sio rote. col. ij. profecto regule standũ & adherẽdum est velut
Bononien. carocio. vt dicit glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de re-
gu. iur. & Bal. in cõsi. cv. col. ij. ver. po. ro. vol. j. & deci. capel
le Tholo. q. cccclilij. & hoc tz expresse Lud. de ro. i consi. xxx-
vj. per quatuor rationes, nisi ẽm ipsum a sede aposto. sibi com
missum fuit. pro quo allega. text. celebrẽ. & ibi hoc summe not.
Bar. in. l. hoc quoqz necessario. §. sed si quis earundẽ cõstitutio
num, ibi dum dicit, quod & ipsum specialiter &c. C. de offi. pref.
preto. sed voluit allegare. l. hec que necessario. §. quibus specia
liter premisimus &c. & que sequuntur, & ver. sed si que. C. d no-
uo. C. facien. qui tex. decidit formaliter hanc. q. vbi Bar. col.
88 pe. ver. extra gl. quero datũ est arbitriũ &c. Dicit † q data cõ
dendi legẽ potestate non videt corrigendi, aut derogandi con
cessa potestas, nisi spãliter in genere mandet, prout fuit hic cõ
cessa specialiter derogandi regulis apostolicis potestas, & idẽ
tz Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decretis ab ordine faciẽ. & Pau.
de ca. in. d. §. quibus. co. ij. ver. in. iij. parte. vbi dicit ita de fa-
cto pusĳ vidisse in. q. si data fuerit potestas aliquibus dñis re
formãdi statuta ciuitatis, q non possint derogare statutis nisi
specialiter det potestas derogãdi p illum text. & hoc tenet ex-
psse gl. in prag. ti. de coll. §. itẽ dicta cõgregatio. in verbo, Ro.
ponti. vbi ante fi. dicit q ea que gerunt a legato ex speciali mã
dato pape vident fieri a papa. c. cũ olim. de cõsue. & idẽ cõsuluit
Bal. in consi. cccxxxv. incip. potestas cõcessa vol. ij. vt, j, latius
dicã. Tñ posito q predicte regule seruent. p consti. generali-
bus, põt tñ dictus do. reue. eisdẽ derogare cũ sint cõstitutiones
solũ a papa edite, lz essent a sacro consilio etiã approbate dictũ
est celebre Feli. in. c. j. co. ij. ad fi. ver. ex quo collegi põt &c. d
89 spon. vbi dicit † q lz phibitus dispensare ꝯ cõstitutiones, put
eps ẽm glo. in. c. cũ dilecta. in verbo, etate, & ibi Abb. col. v.
de elec. & gl. in. c. cõsqs. in vbo, fiat. & i. c. significasti, & vtrobiqz
p Abb. eo. de elec. vel etiã legatus d latere. p. c. dilecti. el. j. d
pbẽ. iuncto. c. ij. de cõces. pben. & Ludo. bolog. in. c. fi. d here,
li. vj. in primis interpreta. tũc poterit dispẽsare ꝯ cõstitutiones,
que vident edite principaliter a cõsilio, & cõfirmate a papa, se-
cus in cõstitutiõibus editis a papa, & approbatis a cõsi. quales
sunt habentes in. š. scrip. nomen pape put ibi vide. Sed patet
90 † q regule apostolice Cãcellarie sunt ab Inno. papa. viij. edi
te, & nõ a cõsi. approbate cũ nõ dicat in. š. scrip. sacro cõsi. appro
bãte. c. sacro ibi sacro approbãte cõsil. de elec. & vbi approbate
essent a cõci. adhuc posset ẽm Fely. igitur &c. & idem tenet ar-
chid. in. c. j. de cõsti. li. vj. & Bal. l. humanũ. C. de. ll. vbi dicũt
91 q lz † valẽt rescripta. ꝯ dcreta. epistolas, cũ clausula generali
nõ obstante tñ nõ valent ꝯ cõstitu. consiliares, nisi apponatur
clausula derogatoria specialis sequitur Barba. in consi. j. col,
xi. & consil. lvij. ad fin. volumi. j. Quinimo ex magna causa, &
92 rationabili † potest legatus & etiam episcopus statuere & dis-
pensare cõtra iura. & cõsti. canonicas ẽm doc. š. p cõtraria par
te alle. & Fel. in. d. c. j. col. iiij. & Bal. in. l. oẽs populi. ff. de iust.
& iure. p tex. in. l. si hominẽ. ff. manda. vbi pcurator generalis
ex causa magna potest inhibere pcuratori speciali, & p illũ tex.
93 dicit, etiã Bal. † in rub. C. q admitti ad bo. pos. in prin. q ptãs
ex magna euidenti causa potest venire cõtra statuta iurata. d
quo plene p Fely. post antiq. in. c. j. col. xv. ver. fallit. vij. d cõ
sti. vbi plura singularia dicta adducit. & per Barbat. in cõsil.
94 xxiij. col. iiij. vol. j. legatus enim pape † plus potest q̃ eiusdem
pape generalis vicarius, vt tz Bal. in. l. aliqñ. ff. de offi. pcõ-
sul. in. xiiij. q. vbi querit q si papa facit aliquẽ Cardinalẽ vica
rium in aliqua puincia nõ potest cõferre bñficia sicut legatus
qui iure legationis cõfert, & vicarius non, & idem tz Barb. in
95 consi. xlix. col. ij. vol. i. tum qz † ois clausula generalis derogã
di de qua in literis legationis fit mẽtio tollit oẽs constitutiões
seu regulas aposto. sedis, dũ de ipsis fit mẽtio in genere tex. in
cle. statutũ, de elec. ibi consuetudine qualibet contraria nõ ob
stante &c. & ibi de Zaba. & in cle. vt hi qui. §. fi. ibi nõ obstan-
tibus quibuslibet cõsue. vel statu. &c. de etate & qua. & in cle. i.
§. sacre ibi quacũqz nõ ob. cõsue. & cle. ij. in fi. de sta. mo. & cle.
qz cõtingit. §. vt aũt, & §. pe. de reli. do. & in cle. i. in prin. & in fi.
de iurepa. ibi nõ obstã. exẽptionib⁹, aut alijs qbuslibet priuile
gijs cõsuetudinib⁹ vel statutis, q̃ circa pmissa vel eoꝝ aliqd reli
giosis ipsis aut alijs in nullo volum⁹ suffragari, & sic̃s ẽ tex. in
cle. i. i fi. de sen. exc. Sz celebrior, & melior de mũdo p hac pte
& decisio huius. q. ẽ in cle. dudũ. §. pen. d sepul. q ponit clausu
lã qsi nrẽ clausule similẽ cui⁹ verba hic insero. Nos etenim vt i
cunctis equaliter & pacifice fauẽte dño pcedat, vniuersa priui
legia, gratias, indulgẽtias, verbo, seu rescripto sub quacũqz for
ma, vel expressione, seu conceptione verboꝝ a nobis vel prede
cessoribus nostris Roma. pon. cuicunqz ordinũ predictoꝝ cõ-
cessa, necnon consuetudines, conuentiones, statuta, & pacta in-
quãtũ sunt premissis vel alicui premissorum cõtraria, ea penit⁹
reuocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus &c. per quã qui-
dem clausulaz derogatoriam derogatur constitutionibus, & cõ
sue. specialibus ẽm Pau. de liaza. Joã. de imo. & de zaba. ibi
ac si de ipsis nominatim & in specie facta fuisset mentio, qz intẽ
tio litere est derogare cuicunqz dispensationi, & regule speciali
contrarie, dũ dicit, inquãtũ effectui presentium preiudicent seu
preiudicare possent derogamus &c. & papa ex serie literaꝝ pre
dictaꝝ facultatis nominatim derogandi regulis concessisse vi-
det cũ de illis mẽtionẽ fecerit, & oia iura & constitutiones sedis
aposto. in scrinio pectoris habeat vt infra dicã. Quare sufficit
clausula gñalis ẽm Bal. in auc. nauigia. C. de furtis. p illũ tex.
ibi sublata penitus omnium locorum consue. que huic aduersa
tur sanctioni &c. & Pau. de cast. in. l. humanũ, in. j. no. C. d leg.
& hoc clare tz Bar. in extrauag. ad repri. in verbo, non obstã.
& Bal. in consi. clxxiiij. ver. querit vol. j. & Alex. consi. ij. col.
vij. ver. princeps, & in consi. cj. vol. i. & in cõsi. i. col. pe. vol. iiij.
& pro hac decisio. est ẽt clarus & oportunus tex. ad literam in. l.
j. §. fi. ad fi. & ibi Bal. singu. C. de lat. libe. tol. ibi taceat. l. iulia,
& si qua alia obstat, & ibi ea inefficax q̃tuz in eã ptẽ emanat &c.
& vbi sing. Bal. ẽt dicit q predicta clausula derogatoria legis,
vel statuti contrarij derogat eatenus quatenus repugnãs repi
tur, & non in alio, vt. l. sancimus. C. de testamẽ. l. precipimus. C.
de appellatio. & Bartho. Soci. in consi. clxix. col. iij. in prin.
96 vol. ij. Nã ista † est natura iuris derogatorij, qd eatenus dero-
get quatenus contradicit, & nõ legi aut regule, idẽ disponenti, q
pulchre And. barb. i cõs. xxiij. col. x. vol. i. queadmodũ cõtinet
i clausula literaꝝ ptãtis dicti reue. d. Legati igit &c. & idez te-
net ibi Lud. bolog. in suis scdis interpta. in. d. l. j. §. fi. & Lud.
de ro. in cõsi. lvij. qui allegat vltra dictum tex. gl. fin. in auc. d
here. ab intest. circa princ. versi. vocantibus. & idẽ tenet Frã.
de zaba. in cõsi. lij. & in cons. cxxxvi. col. iiij. ver. itẽ principes, &
col. v. ver. tñ ex pmissis p pñtibus. & Fely. in. c. nõnulli. col.
vij. ver. fallit, ij. &c. & in. x. & xvj. cõclusionibus. de rescri. Et
p hac decisione est etiã clarus tex. in. §. cũqz. hoc Deo ppitio
in proe. instit. ibi mandamus specialiter vt ipsi auc. nostra nos-
trisqz suasionibus institutiones componerẽt &c. Et ibi idem te
net Ang. are. q alleg. tex. sing. in. l. ij. §. postea ne diutius hoc
fieret, placuit publica auctoritate decẽ cõstitui viros &c. Et ibi,
datũqz est eis ius in eo anno in ciuitate sũmũ, vti leges corri-
gerẽt, & si opus esset interpretarent &c. ff. d orig. iur. & p hoc tex.
est in. l. ij. C. d offic. pfec. oriẽ. & illyri. & tex. i. pe. Greg. i fi. vbi
dicit ne qs psumet aliã facere absqz aucte sedis aplice spãli. &
tex. i. l. fi. C. d idict. viduẽ. i ver. expssũ. quẽ alleg. Ludo. d ro. i
auc. sir. C. ad. l. falc. & tex. in. l. fi. §. oẽ. ver. spãliter. C. de admi.
tut. & Barb. in cõsi. xlix. col. v. vol. j. & in cõsi. xxxvij. col. vi. i fi.
vol. ij. igit sileãt volẽtes tenere cõtrũ, qm pdictis iuribus pfec-
cio rñdere nescirẽt &c. Quinimo si clericus ẽm de zab. in. d. §.
penul.

penul.col.iij.in prin.ver.pone &c. Super Abbate Clunia-
ceñ.impetrauit q sibi puideat de primo beneficio nõ obstãte
q de beneficijs.d. Abba.puideri nõ possit p literas apostoli
cas non facientes plenã de indultu huiusmodi mentionem sine
qualibet alia sedis apostolice indulgentia cuiuscunq tenoris p
quẽ effectus presentium impediri valeat vel differri, & de qua ĩ
nostris literis mentionẽ oporteat fieri specialẽ, & oĩa inquantũ
sint nostre intentioni contraria &c. Qd tales litere derogant p
uilegio Cluniaceñ.monasterij, alias secus si nõ diceret in ip-
sis literis, & oĩa inquãtũ sint nostre intentioni contraria &c. tũc
nõ derogarẽt priuilegio, & idẽ dicit in.d.cõs.lij.vbi inserit quod
dã priuilegiũ p papã Greg.xi.abbati, & cõuentui monasterij.s.
Marie de mon.Oliueto ordinis.s.Bñdi.aretine diocel.cõ-
cessum, & idẽ tz Cy.& Doc.in.l.vnica.C.qñ impator inter pup.
vel viduã.& Lud.de ro.in cõs.cccxxvij.col.iij.ver.ij.rñdeo, &
maxie qñ pcessit motu pprio pricipis. Sz ĩ literis.ptãtis lega-
tiõis dicti do.reue.ponit cl'a inquãtũ effectui psentiũ preiudi-
cẽt &c. & facit sing.qd no.And.barba.in consi.xxxiiij.col.vi.
97 in prin.vol.ij.q si† princeps cõcesserit priuilegiũ alicui palati-
no in quo exprimit nõ obstantibus aliquibus legibus qbus ca
neť q naturales bastardi spurij incestuosi cupulatine vel disiũ
ctiue vel aliqui cõũq de illicito coitu procreati vel pcreãdi nõ
possint legitimari &c. quibus legib⁹, & ciuilibus ipsa volumus
expsse, & certa sciẽtia derogare ẽt non obst. in predictis aliqui
bus.ll.alijs ẽt si tales essent que deberent exprimi & de eis fie-
ri mentio spãlis quibus ex certa scientia, & d plenitudine pote-
statis impialis totaliter derogamus &c. q tz q talis comes po
test legitimare cũ derogatione non obstan.ll.vt ibi p eũ, qd est
sing. que clausula est relatiua quo ad oẽs regulas, & inductiua
ac peremptoria ad aliud.s.derogandi vt possit cõferre bñficia
resignata ipsis nõ obstã.regule si quis in infirmitate cõstitutus
&c. ac ceteris sue collationi & dispensationi iurijs expresse dero
gãdo igit &c. vnde sufficiunt generales clausule derogatorie iu-
rium seu regula predicta, cũ nõ cõsistãt in facto, sz in iure & p
cõñs nõ possunt p papã ignorari.c.j.de consti.li.vj.& l.omniũ
.C.de testi.facit dictũ Bal.in.l.ij.in fi.C.q sit lon.cõsue.vbi di-
cit q cõsue.multũ vulgares princeps psumit scire, sic limitat.
98 d.c.j.de consti.in.vj.vnde dicit† Bal. in rub. de cõsue. recti
feudi.q cõsue.generales, nõ lz ignorare sicut nec leges gene-
rales, & dicit Bar.in.l.cunctos populos col.vj.de sum.tri. &
in.l.interdũ.§.lz.ff.d pub.& in.l.qd nerua.ff.depo. q forẽses ñ
excusantur ab ignorantia statuto, que cõiter solẽt esse p oẽs
ciuitates, & bene facit q no.Bal.in.l.cũ pponas.ff.de nauti-
co feno.& dicit Bar.in.d.extraua.ad repri.ver.nõ obstã. ad
fi.q dñs particularis alicuius loci presumit scire cõsuetudinẽ
illius loci de quo plene vide Fely.in.c.j.col.ij.versic. amplia
tertio.de re iud.& Barb.in cõs.xij.col.ij.vol.j.& Jo.de imo.
99 cõsilio.xxiij.hinc †dicunt docto.insuper Ful.Paul.de cast.&
Jas.in.l.de his.ff.de transa.q si renũtiatũ fuerit gñaliter omni
iuri cõpeten.ex quacunq cã que dici aut excogitari posset &c.
Qd solũ includunt iura, que sciunt & non que ignorant. & idem
Car.zaba.in cõs.xcij.col.vi.ver.itẽ ẽt si valuisset. & Cepol.in
cõs.xxi.col.iij.circa fi.& Bar.Soci.in cõs.ccxiiij.col.vi.ver.
ex qua cõi theorica volu.ij.igit &c. Prout nec ẽt futura con-
prehendunt ſm Bal.in cõs.cciiij.ver.vi.rõ.lib.ij.& dixi in.§.
xij.col.iij.de testa.lib.cõsue.biturigũ.& hoc expresse tz.d. An
to.in addi.suis quas fecit ad lecturã.c.cũ instã.de cẽsi. & hoc
sentit Bar.in.l.fi.ad fi.C.si contra ius vel vtili.publi. volẽdo
q cl'a, nõ obstã.aliqua.l.in cõtrium faciẽ.posita in rescripto suf
ficiat contra legẽ, nec est necesse dicere ſm eũ, nõ obstã.tali le
ge.& ibi eũ sequunt doc.insup Jas.idẽ tz Bar.in extrauag.ad
repri.ver.nõ obstã.& in.l.i.ff.de vul.& pupil.& Bal.de pa.cõ-
stan.§.libellarie.col.i.ver.& hic collige.arg.&c.& glo.in regu-
la Cancelle.xxx.col.iij.& Alex.in addi.ad Bal.in.l.oẽs.C.
de prescri.xxx.anno.qui alle.vnã gl.singula.quã nullus hz ip
sum alleg.in auc.de nõ eligẽ.secũdo nub.§.si vero intestatus.i
100 ver.firme.cella.i.q in legibus† & in iuribus derogãdis nõ re
griť expressa derogatio faciẽdo mentionẽ de lege.& Pau.de
ca.in cõs.iij.vol.antiq.col.ij.ver.sed mẽtio specialis &c.dicen
do q clausula non obstã.alijs priuilegijs, & qbuscunq verbis
derogatorijs in eisdẽ appositis derogat oibus alijs precedenti
bus priuilegijs ẽt habentibus clausulã derogatoriã, & idẽ An
to.de but.in cõs.ij.in fi.dicens q hoc cõfirmat stilus curie ro-
ma.appositione clausule nõ ob.priuilegijs &c. Quia hec verba
generalia eqpollẽt expressioni de verbo ad verbũ, ex quo hãc
illius loco subrogat, & idẽ Car.zaba.in cõs.xxv.col.vlt.versi.
item dico pro quibus facit tex.singu.in.c.cum aliquibus, & ibi
Archi.Jo.an.do.& Phili.Fran.de rescri.lib.vj.ibi non ob
stã.eiusdẽ ecclesie priuilegijs cõsue.vel statutis iuramẽto cõ-
firmatione apostolica & quacunq firmitate alia roboratis, sz
hic dr q noiatim regulis apostolice Cancellarie possit dero-
gare, vt.l.hec que necessario.§.quibus spãliter pmisimus, & v
101 si.si qui &c.de nouo.C.confir.qz ea† que sunt a supiore facta,
nõ potest generalis cõmissarius detrahere, corrigere, vel dro
gare, nisi eidẽ spãliter derogandi oibus & singulis legibus, aut
statutis, vel cõstitutionibus potestas cõmittat, & tz ibi Bal.in.
v.no.vt.s.dixi, qz ſm Pau.de cast.in.d.cõs.iij.tripliciter po-
102 test fieri† mentio.s.generaliter, & ista nõ sufficit, qñ pcedũt v
ba derogatoria, & de isto loquuntur iura in cõtrũ alleg.&.d.l.si
quis.in princi.de leg.iij. Itẽ.ij.spãliter faciendo mẽtionẽ d v
bis derogatorijs in genere vt in presenti casu fit mẽtio spãlis in
genere de oibus regulis apostolice Cãcellarie, q sufficit p.d.
cle.dudũ.§.pe.cum ex certa sciẽtia, & pprio motu pape proce-
dat, vt.s.dictũ est qui motus proprius principis equipollet ẽt
clausule, nõ obstan.&c.vt plene per fely.in.d.c. nõnulli.in.ij.
regula.ver.fallit tertio.& põt probari †motus aliter q̃ per ex
103 pressionẽ, puta ex cõiecturis maximis, vna inter alias, qñ pui
deť psone existẽti in loco remotissimo, vt tenẽt.d.de Ro.deci.
xxvij.titu.de rescrip.in nouis, vel qñ princeps secundo conce-
dit aliud priuilegiũ, vt hic post legationem concessit motu pro
prio & ex certa sciẽntia speciales literas prouidendi bñficijs ei
dem Reue.de quo per fely.in.c.si qñ, col.vlt.de rescrip.& in.
c.cum inter.col.iij.in fi.de excep.& Bal.in cõsi.cclv. colũ.ij.
ver.j.qz illud.vol.iij. Tertio singulariter faciẽdo mẽtionẽ de
oibus regulis, & ista nõ fuit, nec est necessaria. que distictio fuit
Bar.in.d.l.si quis.in prin.col.iiij.versi.quid sit testator.ff.de
leg.ij.& idẽ de zaba.in cõsi.cxxxvi.col.v.post priu.& in cõs.xx
vij.col.ij.ver.nã vba &c.vbi dicit q clausula, qñq hz effectũ
derogatoriẽ ptãtis, qñq volũtaris, qñq derogatorie forme, vt
ibi, & Bart.in.l.j.in gl.in ver.spãliter quã ibi sequunt doc.in-
super Alex.& Jas.ff.si quis in ius voc.nõ ierit.& Bar. & Jas.
i.l.fi.circa fi.C.si cõ ius vel vtili.publi.& Ang.& Mod.pcipue
Bar.Soci.in.l.si mihi.& tibi.§.in legatis.ff.de leg.j.qd not.
Bal.in.c.cũ dilecta, ad fi.de rescri.dũ querit, q̃ sunt verba ge
neralia, & q̃ spãlia, & dixi ĩ addi.ad Dy.in.d.regula, qd semel.
& idẽ Spe.ti.d iudice delegato.§.v.ver.sz nũqd põt, & istã cõ-
clusionẽ tz Bal.in.l.humanũ.col.i.in.ij.no.C.de legi. & in.l.si
nõ spãli.& ibi oẽs Mod.& in auc.hoc iter liberos.col.j.ad fi.
ver.clausula aũt &c.C.de testa.& Alex.in cõs.ciij.lib.iiij.& bal.
in.d.l.fi.col.ij.in.iiij.q.si cõ ius vel vti.& plene Jo.& doc.in.c.
j.de excep.pla.in.vj.& Abb.sic.& cõsicu.And.barb.& copiose
fely.in.c.nõnulli.d rescr.vbi fely.col.iij.in fi.ver.tractat hic
Abb.ponit duas regulas multipliciter limitatas ampliatas &
declaratas vsq ad ver.restãt in quo finaliter ponit.xviij. con-
clusiones singulares ad quẽ recurrendũ est. Tũ qz plenã & li-
berã eidẽ cõferendi tribuit facultatẽ non obstãtibus cõstitutio
nibus &c. que verba, plenã, & liberã, sunt notãda, qz si nõ posset
derogare regulis, nõ diceret pfecto hre plenã, & liberã facul-
tatẽ cõferẽdi, q̃ dictio libera exponit sine aliqua difficultate aut
cõdictione, vt in extraua. Jo.xxij.execrabilis.§.statuimus, &.§.
porro.ita exponit gl.in.c.j.§.simoniace.in verbo, libere.d ele.
in prag.& And.barba.in.c.i.p illũ tex.de offi.or.& in cõsil.iij.
col.vij.& cõs.xlvij.col.v.lib.i. Abb.& Fely.in.c.i.de rescrip.
104 Nã ista† verba plenã, & liberã & alie verbo cõnationes dant
plenitudinẽ ptãtis, vt cle.i.vt lit.pen.ibi salua tñ &c.& que se-
quunt vbi est casus melior, q repiat in iure, vt papa solus ha-
beat liberã & plenã ptãtẽ administrandi, & cõferẽdi, & plene per
And.barba.in cõsi.i.col.xxiiij.vol.i.& in cõsi.cciiij.col. vij.
vol.ij.q pro hoc adducit more suo plures celebres tex. quã q-
dem plenã, & liberã ptãtem idem Roma.ponti.eidẽ reue.do.
Legato concessit, & sic p consequens nõ possit ipsa facultas cõ
ferendi eidẽ cõcessa intelligi, nisi q bñficia resignata possit cũ
drogatione regula contraria conferre. Omnis.n.facultas
circa oia & singula in resignationibus admittẽdis quõdolibet
necessaria & oportuna faciẽdi & exequẽdi ac derogãdi regulis
cõcessa vr cũ de illis expressam facit mẽtionẽ. Nec põt negari
quin per clausulã, non obstãtibus, & constitutionibus & ordina
tionibus apostolicis &c. Cancellarie apostolice regulis sit po-
testas derogãdi cõcessa, ſm oẽs doc.in locis.j.&.s.alle. Igit &c.
Tum & q̃ maxime cũ papa regulas Cancellarie voluerit ha-
beri pro pñtibus pro sufficienter expressis.& insertis &c. q̃ clau
sula ẽ tãte vtutis & potẽtie q habent ac si d vbo ad vbũ no-

minatim expresse fuissent, vt colligitur ex no. p Bar. in. d. l. si quis in prin. testamenti. de leg. iij. ꝛ no. d. Ant. ď but. in. c. i. ď consti. ꝛ plenissime. in ꝯs. ij. vbi dicit, ꝙ papa ad vtilitatē act⁹ gesti fingere pōt expressuz, qḋ expressum non est, vt in. c. illa. ď elec. ꝛ in. c. i. de transac. dicens ꝙ stilus curie Roma. ita se hꝫ ꝙ in literis apostolicis, ꝛ ꝯfirmatiōib⁹ apponere ꝯsuevit clausulas istas, vel similes, cuius tenorē volumus haberi pro expressis ꝛc. Nam alibi hꝫ ipsum est scriptū, ꝙ qñ ad aliqḋ fit relatio preinde censet̄ ac si expressa fuisset specifice scriptura ad quā alia refert̄. l. ait pretor. §. si iudex. ꝛ ibi doc. ff. de re iudi. versi. si accipiendū est quasi ꝗtitatē numerauerit ꝛc. ꝛ. l. si ita scripserō. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. cū si. p eū alle. vnde stilus facit presumere pro literis concessis, qñ sunt ƀm stilū vel ꝫ, qñ deuiant a stilo, vt no. pulchre Hely. i. c. ij. col. vi. ver. stilus curie. de rescri. ꝛ deci. capelle Tholose. q. cxv. qꝛ a stilo palatij nō est recedēdū. iuxta. l. iij. §. fi. ff. de testi. ꝛ in. l. ij. ꝛ ibi Bart. ꝛ Moder. C. queād. testa. ape. ꝛ oēs in. l. de quibus. ff. de leg. ꝛ Jo. fab. Ange. de peru. ꝛ Ang. de are. in. §. ex nō scripto. insti. de iure na. gen. ꝛc. ꝛ Cepo. in cōsi. lxvj. in fi. immo dicit Hely. in. c. cum. M. Ferra. col. ij. no. iiij. diligēter ꝛc. de ꝯsti. ꝙ clausula solita apponi de stilo curie dꝫ subintelligi ēt si casus nō fuisset expssus p illū tex. ibi sicut ꝯsuevit ꝛc. sic † dōm in ꝯctibus vt videā

105 tur geri ƀm consue. lꝫ hoc non exprimat̄ in contractu. l. qḋ si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edic. ꝛ no. Bar. in. l. nemo est q nesciat. ff. de duob. reis, de quo vide p Abb. sic. ꝛ Felyn. vbi. ş. qui multis modis confirmat. ꝛ que dixi in addi. ad Dy. in regula contra eū. de reg. iur. li. vj. vt. ş. dixi. ꝛ ꝙ dicte regule habeant̄ p expressis, tenēt. d. de Ro. ꝯclu. xx. ti. de rescript. in nouis. ꝛ Bal. in. c. sup literis. col. vj. de rescri. ꝛ est gl. in extraua. execrabilis. Jo. xxij. in verbo, ꝑsonaꝝ. que dicit, ꝙ predicta clausula tollit vitiū surreptionis, vnde Roma. pō. tollere potuit regulas ꝯrias legationis literis, qbus constat Roma. ponti. derogare voluisse pp illā clausulā, qꝛ voluit habere pro expressis, ꝛ idē voluit Ang. in consi. cclxxx. inci. Bonifa. eps, ꝛ singulariter Bar. Soci. in consi. cclxvi. col. vlt. ver. vlt. Nico. qꝛ nemini dubiū est, ꝙ si regule vel alique ipsaꝝ fuissent expresse, ꝛ facta fuisset expssa mētio, ꝙ eidem reue. derogādi ptās ꝯcessa extitisset, vt ꝯcludūt doc. in. c. i. de rescrip. ꝛ in. d. c. veniēs, sꝫ papa fingit ipsas expssas, igit̄ tollunt̄, ac si fuissent expresse, vt ꝯcludūt doc. in locis ꝑxime alleg. ꝛ idē Bar. Soci. in ꝯsilio.

106 cclxxij. col. pe. ver. ꝑterea. hoc idē eo. vo. vbi † dt ꝙ princeps vꝫ velle, ꝛ pōt ꝙ exprimēda habeant̄ pre expressis allegādo p hoc tex. ꝛ bene, ꝛ ibi Ang. in. l. oēs. C. de prescri. xxx. anno. ibi in tex. tāꝗ p hac. l. spāliter nominatiꝫ fuissent enumerate, vbi Ang. dicit ꝙ ita vidit praticari. ꝛ idē tꝫ singu. Bal. col. i. ꝛ in eius ꝯsi. cccxij. inci. qdā vxoratus ante fi. vol. ij. ꝛ Ale. i. ꝯsil. xxx. col. iij. in prin. ver. ꝛ ita ēt colligit̄ vol. i. ꝛ Ang. in. §. ꝗsitū in fi. crebro alleg. vbi dicit ꝙ ꝑdicta cl'a apposita in legib⁹ statutis literis, ꝛ rescrip. gratie, q̄ motu ꝓprio ꝯcedunt̄ ꝯprehendit oēs leges, ꝛ iura. Nā satis, vt inqt, hꝛ̄ p expresso, ꝙ legislator vult haberi. nā ille vere sunt leges, secus est si. d. clausula i renūciationibus, ꝯctū poneret̄, ꝙ nō sufficeret p illuꝫ tex. in. d. §. ꝗsitū, q reqrit expssionē sigillatim, ꝛ eū sequnt̄ ibi Fulgo. Alex. ꝛ Jas. singulariter in. d. §. ꝗsitū, ꝛ in. l. i. col. vl. ꝟ. ij. no. ff. si quis in ius voc. nō ierit, facit qḋ no. Bal. in. d. c. cū dilecta. in vlt. col. de rescri. vbi dicit ꝙ qñ obstat aliqḋ de quo opꝫ spāliter fieri mētionē sufficit ꝙ papa in literis dicat ꝙ tenor obstātiū habeat̄ pro scripto de verbo ad verbū ꝛc. ꝛ ꝑdictā sniam tꝫ Hely. in. d. c. nōnulli. col. vij. cū seq. ver. fallit. ij. vbi dicit, ꝙ satis est, ꝙ simus certi de voluntate principis, ꝙ velit derogare priori legi, ex quo voluit oēs. ll. haberi p spāliter expssis, vnde lꝫ circa actum expressionis introducat̄ qdā fictio, hec tñ fictio nō est cā immediata tollēdi. l. sꝫ volūtas principis. ꝛ hāc opin. dicit tenuisse fran. de are. in. c. i. de rescri. quā feli. vbi supra cōfirmat, ꝛ tripliciter declarat vt ibi vide in ver. addatis prio. q i finita iura, ꝛ singularia doctoꝝ dicta adducit, ad quē me remit

107 to. Sꝫ hic cadit † vnū maximū dubiū, qꝛ lꝫ dictus reue. ď. possit. d. regule, si quis in infirmitate ꝯstitutus, ꝛ alijs regulis derogare, ꝛ ħ sine dubio, vt satis. ş. dictū est, an ħ possit in preiudiciū prag. sanctionis, ac noiatoꝝ, ꝛ graduatoꝝ vniuersitatū Regni francie, ꝛ Delphinatus. vꝫ ꝙ nō sicut nō vꝫ renūciatio fcā in vltimo spū, vel in nimia senectute, q̄ vꝫ facta in fraudē expectantiū, vt no. Bal. ꝛ doc. in. l. filie mee. p illū tex. ff. sol. mat. ꝛ idē Bal. in auc. nisi rogati. C. ad treb. p. c. ij. de renū. li. vj. qḋ ex vtero illius. l. filie. extracū est ƀm Bal. ibi qui subdit idē eē in renūtiātē būficio, ꝛ incōtinēti vxorē ducēte, dixi in addi. ad Dy. in regula, būficiū, fo. viij. de reg. iu. ꝛ in vtroqꝫ casu tenet Paris de puteo in tractatu sindica. in ꝟbo, pena. c. iuxta ꝑdicta. col. ij. ver. ꝛ iō dico ꝛc. facit tex. in. c. fin. ibi sine fraude, ꝛ ibi doc. de re. ꝑmu. li. vi. ꝛ Old. de laude. in ꝯs. cccxxiij. colū. iij. ver. v. Renūciatio fraudulēt, ꝛc. vbi adducit in arg. illud ꝙ dr̄ de socio oim bonoꝝ, q spe successionis sibi primo deferende societati renūtiat. ff. p socio. l. actione. §. dicimus, ꝛ idē de patre adoptiuo emācipāte filiū, vt fratres collatione bonoꝝ priuet, vt. ff. de col. bo. l. i. §. is quoqꝫ. ꝛ. l. si filiū. in fi. ij. rñ̄s. sicut dicit de muliere preueniente diuortiū, manumittēdo seruū, vt illum subtrahat a qōne. ff. q ꝛ a q. ma. li. nō fi. l. sed si maritus, ꝛ pariter de illo q adoptat, ꝑueniēdo tps ꝯfiscationis bonoꝝ, cū iam accusatio imineret. l. cū rō. §. ex bonis. ff. de bo. dā. accedat. de bonis eoꝝ q sibi mortē ꝯsciuerūt. l. vlt. §. i. accedat ēt. l. post cōtractū, cū ibi no. p Bar. ꝛ Mod. ff. ď do. c. ꝑposuisti. ď fo. cōpe. ꝛ de obli. ad raci. cū si. sed resignationes, que fiūt in mortis articu. cū ꝯrogatione regule, si qs in infirmitate, tēdūt ad enervationē iuris noiatoꝝ, ꝛ graduatoꝝ, qḋ habēt in vim prag. sanctio. p iura. ş. p ꝯria parte. i fi. alle. ꝛ maxime p gl. in. c. i. §. itē ꝙ oia predicta būficia in verbo, ꝑmutatiōis. de colla. in prag. fo. xcvij. ꝛ maxime, qꝛ. d. reue. do. iurauit sacra Basilieñ. ꝯsi. seruare vt. ş. dictū est in. v. prelu. Nā ecclesia Gallica. acceptare noluit ꝯsiliū Basilieñ. ꝑmittēs ꝑuētiones ēt aposto. sedis, vel legatoꝝ eiusdē in preiudiciū. d. prag. titu. de colla. §. itē cir

108 ca clausulā positam in ipso decre. ꝛc. ꝛ ibi gl. nā ꝓuisio † ēt fcā p Roma. pon. contra consiliū Basiliē. est nulla, vt not. Lud. de ro. in ꝯsi. cccclxxxiij. col. iiij. ver. ij. querit̄, ꝛ in cōsi. cccxcix. vbi alleg. tex. fin. in. c. videt̄. xxxv. q. vi. dū dicit ibi tex. Nam qḋ contra interdictū, ꝛ ordinē ecclesie factū est ratū nō haberi ꝛc. ꝛ que sequnt̄, ꝛ dixi in addi. ad mādag. c. iij. in ver. ꝑdictoꝝ igit̄ ꝛc. Cum ꝯnalis † dispositio vel derogatio nunꝗ intel

109 ligit̄ derogare publice vtilitati, vt. l. iubemus. ꝛ ibi Bal. C. de sac. san. eccle. ꝛ in. l. si quis in graui. §. hi quoqꝫ. ff. ad sill. vbi ē tex. melior de iure ƀm Bal. ibi quē alleg. pro sing. Saly. in. l. ij. C. de noxa. ꝛ pulchre. And. barba. in consi. lvj. col. xi. vol. ij. igit̄ ꝛc. vt. ş. dixi multa aūt in iure ciuili ꝯtra strictā rōnē disputandi pro vtilitate cōi recepta esse innumerabilibus rebus probari pōt. l. ita vulneratus. §. multa. ff. ad. l. aquil. In ꝯrium vꝫ dicendum, qꝛ beneficia † ꝑmutata vel simpliciter resignata nō ca

110 dunt sub nominatione vel gradu. Nec profecto faciunt turnū. tex. est ad literam in. d. prag. titu. de colla. §. itē ꝙ oia predicta beneficia ꝛc. vbi ꝯgregatio ecclesie Gallicane ordinauit, ꝙ omnia beneficia per ordinarios conferenda quocunqꝫ modo vacauerint alias, ꝗ ex cā permutationis vel simplicis resignationis faciant turnum, ꝛ sic notabiliter vult, ꝙ beneficia simpliciter resignata, vel permutata per ordinarios conferēda non faciāt turnum. Etiam si per viginti dies resignantes non vixerint.

111 † Cum edictum sit generale ꝛ generaliter intelligendū. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. qꝛ vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. l. de pretio. ff. de pub. act. ꝛ sic profecto predicta regula, si quis in infirmitate ꝛc. non potest habere locum in beneficijs simpliciter resignatis vel ꝑmutatis ēt coram ipso. et cum nihil de dicta regula dicatur, non erit opus derogatione, ꝛ si dicatur qḋ dicta regula apostolice sedis loquitur ď resignatione coram ordinario facta per in infirmitate existen. ꝛ p dictum tempus viginti dierum non superuenientem ex qua decessit, secus si ex alia superueniente infirmitate decesserit, ut vide p gl. in ꝑdicta regula si quis, ꝛ qñ quis dicat̄ ex eadē infirmitate vel suꝑueniēte decessisse. vide tex. in. l. huic scripture. §. j. ꝛ ibi florē. in ver. qḋ mortuo eo demū apparuit, ꝛ in. l. ait lex. ꝛ. d. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ꝛ sing. Bar. in quodā tracsuo de ꝑcussi. ꝛ ex quibus moritur quis, ꝛ Bal. in quodam cōsili. inci. In christi nomine, amē, ad euidētiā ꝛc. qḋ posuit post lecturā insti. qḋ reperit̄ in cōsi. cv. ꝛ in consi. cxcv. lib. j. ꝛ in cōsi. cccij. li. ij. ꝛ doc. in. l. i. C. de emenda. seruo. ꝛ Cepo. in ꝯs. xxviij. col. iij. in. ij. dub. ꝛ Abb. ꝛ Fely. in. c. proposuisti, de ꝓba. ꝛ que dixi in li. ꝯsue. §. ij. de iuris. om. iud. vel qḋ būficia fuerīt in curia apostolica resignata. Predicta vero prag. loqt̄ in renūciatiōe alia p sanū mēte ꝛ corpore, ꝛ corā ordinario facta ꝙ dici nō pōt. Tamen hoc non obstat, qꝛ hoc esset diuinare, cum ꝑdicta regula, Si qs in infirmitate, loquat̄ indistincte, que i regno Francie generaliter seruat̄, tamen quicquid sit Romanus ponti. de quo nō dubitat̄ pōt derogare cum omnia beneficia sint in plena eius dispositione. ix. q. iij. per principale, ꝛ oēs i. c. q̄ in ecclesiaꝝ ď ꝯsti. ꝛ dixi i addi. ad Dy. in regu. sine culpa ď re. iur. lib. vj. ꝛ ita fuit iudicatū p curiā supremam parlamēti Parisieñ.

Parisieñ. pro prepositura dingre Carnoteñ. dioces. vt audiui dici a dño meo. d. Cācel. ꝛ pariter dictus reue. d. Lega. q vice eiusdē spāliter cōcessa in hac parte fungit̄, pōt derogare quocunqꝫ modo beneficium resignatum fuerit, vt crebro dictū est. ꝛ nisi vellemus os ponere in celū, contrariū dicere nō possem⁹ ex quo ſm prag. ꝛ consue. ecclesie Gallicane bñficia resignata vel permutata nō faciunt turnū. igit̄ dictus reue. domi. Legatus nō pōt, nec dꝫ impediri exercere suā potestatē circa predictā derogationē regule. Si quis ꝛc. vt. c. si quis autē. xxiiij. di. qꝛ nō derogat, nec preiudicat pragmatice, neqꝫ ordinationi ecclesie Gallicane cum nihil dicatur in eadē, nisi quo ad preuentiones, ꝛ tunc posset aliquod preiudiciū pragmatice afferre ꝛc. Nā predicta regula, si qs in isirmitate, fuit introducta in fauorem expectātiū seu ad beneficia expectatiuas gratias habētiū qui frustrabantur pp resignatiōes p infirmos ꝛ in grabato existentes, vnde non erat locus vacationi. Quamobrem fuit per Ro. po. predicta clausula, si quis condita, ꝛ serenissimo do. nostro regi Francoꝝ transmissa, que p ipsum, ꝛ eius supremā pͥlamenti curiam Parisieñ. acceptata ꝛ registrata per quā regulā cessant omnia arg. que fiebāt anteq̄ regula predicta si qs fuissent per ipsum Ro. ponti. ꝯdita cui sp derogatū fuit p Roma. ponti. ꝛ eius legatos in Francia, cum non sit a consilio approbat, vt. s̄. satis demonstratum est, ꝛ hec mihi dicit ille diuus rerum omnium humanaꝝ, ꝛ diuinaꝝ memor dñs meus. d. Cācel. verus Israelita i quo dolus nō est, ꝛ qui hāc sniā tꝫ cuius tanti viri, ꝛ alioꝝ dñoꝝ doctoꝝ. s̄. allega. snia est sequēda. ꝛ idē tꝫ gl. in. d. regula, si quis in infirmitate ꝛc. Secunda questio.

112 **Quo vero† ad secundam** questionē qua querit̄ vtrū resignatio facta ad ꝯmodū, ꝛ vtilitatē alicuius, vt cōiter fit simoniaca existat in qua nō de gregibus, mancipijs, libertis priuatis, predijs, aut seruitutib⁹, seu vectigalibus, vel de rebus mediocrib⁹, ſꝫ grauissimis, ꝛ maximi pōderis, agit̄, ꝛ vbi mai⁹ piculū ibi cautius est agēdū. c. vbi piculū. ꝺ ele. li. vj. ꝛ presup-
113 ponēdū est qd est simonia. ꝛ est† ſm dñicū. i. q. j. in sum. ver. j. gl. spūali cū precedē. pacto ꝓmissionis, cōditionis, modi, ꝓmij, pretij, vel cuiuslibet tpalitatis receptio seu donatio. c. q̄pio. j. q. ij. vel ſm Cardi. zaba. ꝛ Abb. sicu. in. c. nemo. de simo. Est crimen pp quodcunqꝫ gestum vel ommissum circa spūalia vel spūalibus annexū, a quo aliqd̄ tpale emolumētū pro spūali nō gratuite acceptat̄ vel cōicat̄, ꝛ idē Joā. de ana. ꝛ fely. in rub.
114 de simo. que† qdē in curia Roma. nō hꝫ locū, vt no. glo. in. c. fi. j. q. vj. ꝛ Bar. in. l. j. ff. ad. l. iul. de ambi. vbi dt ꝙ sicut in curia principis non hꝫ locū ambitus, ita nec simonia in curia Roma. ꝛ p Cy. ꝛ Ang. in. l. i. C. ad. l. iul. de ambi. qꝛ simonia apud canonistas, idē est ꝙ ambitus apud legistas, vt dicunt Bar. ꝛ doc. s̄. alle. ꝛ sic vr̄ ꝙ Roma. ponti. nō inuoluat̄ crimine simonie, ꝛ ita tenēt oēs Moder. doct. ꝯ Abb. sicu. in. c. ex parte. el. j. de offi. deleg. ꝛ in. c. j. de simo. ꝛ vtrobiqꝫ vide per Feli. i. c. ad audiētiā. col. ij. cū seq. de rescri. ꝛ p Arch. ꝛ Car. alex. i. c. j. xij. di. ꝛ Bal. in. l. barbarius. col. ij. i fi. ꝛ col. iiij. ꝟ. qd āt, ꝛ ibi Jas. ff. de of. pto. ꝛ Ang. in. §. sanci. i auc. qūo opoꝛ. epos.

115 **Et primo videtur** †ꝙ resignatio facta ad vtilitatē alicuius cū clausula, ꝛ nō aliter, nec alias facta sit simoniaca p gl. celebrē. in. c. ordinatiōes, i prin. j. q. j. q̄ dicit ꝙ resignatio facta vt alicui det̄ si deducatur in pactū, sapit simonie labē. c. dilecto. de preben. Quia spem inde habere est simonia. c. cum pridē. de pac. pro qua est tex. iunctis suis duabus gl. in. d. c. ex parte. el. j. de of. deleg. ibi vellet oīno dimittere. ꝛ ibi glo. in ver. oīno. ꝛ Innoc. ꝛ Abb. sicu. exponunt. i. pure sine pactione, conditione, vel modo, que dictio oīno ponderanda est ſm doc. insuper Felyn. ibi alias taliter sub pacto conditione, vel modo resignatio de bñficio facta censet̄ simoniaca, vt tꝫ gl. ibi in verbo, dimittere. facit tex. in. c. talia. xviij. q. iij. ꝛ. c. veniēs, de testi. ꝛ ibi Abb. i. d. c. cū pridē. ꝛ istud tꝫ Nico. mil⁹ in suo reptoꝛio, i litera renūtiatio bñficij. ꝛ Old. consi. cccxxiiij. col. j. ver. Itē fuit assertū, vbi dicit ꝙ renūtiatio nō dicitur libera, que cū pacto fit, ꝙ deberet retinere bñficiū, donec viueret, vel aliud emolumentum pciperet, qꝛ p talia constat eam nō esse liberam, vt in. l. i. ff. ꝺ dona. ꝛ. c. lꝫ in tua. de rerum pmu. lib. vj. ꝛ d. c. ex parte. facit ꝙ
116 no. Bal. in. l. j. C. de dona. ante nup. vbi† dicit ꝙ donatoꝛ, qui possidet presumitur actum celebrare simulate qñ possidet non mutata cā possessionis, sed qñ cā possessionis est mutata, ꝛ tūc nō presumitur simulatio. ꝛ idē in bñficio resignato, qñ resignās nō mutata cā possessionis tpe mortis reperit̄ possessoꝛ. tex. cū gl. in regula Cancel. apostolice. xxxiij. ꝛ dixi in. §. i. in addi. titu. de dona. li. consue. Biturig. ꝛ idē tꝫ gl. iuris ciuil. in. l. ille autē institutiones. in gl. vlt. ff. de here. insti. que dicit ꝙ ille qui renuntiat prebendam dꝫ libere renuntiare, non exprimēdo ꝙ
117 tali ꝯferatur, quā ibi sequit̄ Bal. quinimmo †ꝑmutatio facta pacto p̄cedente cēset̄ simoniaca. c. maioribus de preben. c. q̄situm. c. cū vniuersoꝝ. cū ibi no. p Abb. sic. de re. ꝑmu. Sed h̄ deducit̄ in pactū, cū dicit̄ in renūciatione, ꝙ ad cōmodū talis, nec aliter, nec alias renūtiat̄ bñficio, ꝛ hāc sniam tenēt Innoc. Abb. sic. in. d. c. cū pridē. hoc clare ꝓbat̄ p extraua. Bonifacij octaui incip. excōicamus. ti. de sen. exc. vbi excōicati sunt, q aliqd̄ pactū fecerint, seu aliqd̄ paruū, vel magnū ꝓmiserint, vl̄ ꝓmissionē recepint, aut ex pacto siue ꝓmissiōe occulta, vl̄ manifesta facta sub ḡnalibus, ꝛ plenarie nō expssis apte verbis qc q̄ dederint, aut receperint magnū, vel ꝓmissionē de quacunqꝫ re, aut vtilitate pp hoc ḡnda fecerint, vel receperint ꝓ aliqua iustitia siue gratia ꝓ se, aut alio ꝛc. q est tex. terribilis, qꝛ simonia est de iure diuino ꝛ humano dānata, vt in extrauag. Pau. ij. inci. cū detestabile. de simo. Quid dōm, dñt quidam ꝙ sola pactio sufficit. c. vt nostrū. vt eccle. bñfi. ꝛ in iuri. s̄. alleg. Sed
118 †glo. in. d. c. cū pridē. de renūtia. in verbo, pactionis. dicit ꝙ in his q̄ sunt ꝓhibita, qꝛ simoniaca vt vēdere sacramenta vl̄ ordinē sacrū, ꝛ ḡnaliter oīa illa, q̄ veteris ꝛ noui testa. simoniaca iudicant̄, ꝙ sufficit sola voluntas. c. quicunqꝫ. j. q. j. ꝛ. d. c. cum pridē, ꝛ in hoc casu nō excusat auctoritas pape. Sed in his q̄ sola cōstitutione sunt simoniaca, vt renūtiare prebēdā, vel bñficiū vt alicui det̄. Nō sufficit sola volūtas vt faciat quē simoniacum, ꝛ isto casu excusat pape auctoritas, ꝛ idē tꝫ Inn. in. c. tua nos. sup gl. fi. de simo. arg. d. c. ex parte. de offi. dele. Sed melioꝛ est tex. in. c. fi. de simo. ꝛ seqt̄ Arch. in. d. c. qcunqꝫ. j. q. j.
119 immo ſm† eū nō est aliqd̄ peccatū renūtiare bñficiū ad opus alterius ēt si ꝓgrediat̄ ad actū renūtiandi, ꝛ idē tꝫ ibi Do. ꝺ. s. Ge. ꝛ Jo. an. Abb. sic. ꝛ Fely. in. d. c. tua. vbi hꝫ ipsos nunq̄ cōmittit̄ aliqua simonia, nisi ꝯcurrat exactio vel extorsio p pactū, modū, vel ꝯditionē, lꝫ sit peccatū qd̄ penitētia delet̄. Tamē ſm ipsos large hoc mō est simonia mētalis solū, quēadmo-
120 dū† dicimus de canonico, q vadit ad ecclesiā pp distributiones, ꝛ nō pp diuinū officiū, ꝙ ꝯmittit simoniā mentalē, vt not. gl. vlt. in fi. in. c. vno. de cle. nō resi. lib. vi. ꝛ ibi Archi. ꝛ in. c. odi. xxiiij. q. i. vbi gl. exclamat ꝯ scholares, q principaliter vadūt ad ecclesiā pp vidēdas amasias, ꝛ idē tꝫ Car. ꝺ zaba. i cle. j. in. vij. no. de cele. mis. ꝛ Jo. de ana. in. c. suā. in. i. no. ꝺ simo. ꝛ Abb. sic. i. d. c. ex parte. ꝛ ibi feli. col. ij. in. fi. cū seq. ꝺ of. ꝺ leg. ꝛ hoc vr̄ velle Abb. sic. in. d. c. cum pridē. col. vlti. ꝛ in. c.
121 non satis. de si. in. iij. q. qua q̄rit qñ† Cardi. renūtiat bñficio reseruata tñ sibi pēsione vtrū sit simonia, ēt si fiat cū auctoritate summi pontifi. vbi dicit ꝙ si prius nō intercessit priuatū pactū non est simonia, vt. d. c. cū vniuersoꝝ. col. i. lꝫ hꝫ ipsum in. d. c. non satis. cautela sit qd̄ papa beneficio renūtiari faciat Cardinalē, ꝛ postea certā pensionē beneficio vacanti soluēdā cardinali annuatim apponat. ꝛ idē tenent Jo. de ana. ꝛ Maria. Soci. in. d. c. non satis, ꝙ renūtiatio predicta retenta pensio-
122 ne vꝫ ꝛ tꝫ, qꝛ pensio† licite constituit̄ p. c. nisi essent. de prebē. vbi pensio ex iusta cā apponit̄ bñficio, ꝛ predictā ꝯclusionē tꝫ Jo. de ana. in. d. c. ex parte. de offi. dele. dicens ꝙ si interueniat inter renuntiantem, ꝛ illud ad opus cuius dictū beneficiū renūtiat̄ pactū gratuitū, ꝙ non est simonia, ꝛ idē tenet Anto. de but. ibi. ꝛ feli. col. ij. circa mediū. versi. subdit hic ꝛc. Quod est ſm fely. limitatio ad glo. ibi, ꝛ iura. s̄. alleg. dicentia ꝙ debet esse libera resignatio absqꝫ pacto mō ꝛ ꝯditione. Nā pura ꝛ libera, ꝛ simplex ēt si ipsa fiat cū pacto gratuito, censet̄, quia ex quo est gratuita, non dicitur simonia, ꝛ valet talis resignatio, vt amplissime tꝫ feli. in. d. ad audiētiam in secunda colum. cum. vi. sequen. de rescrip. vbi ponit sex conclusiones, ꝛ in. iiij.
123 conclusio. dicit† ꝙ in foro conscientie, ꝛ licita conscientia potest quis renuntiare in manibus pape hac conditione, ꝙ papa pēsionem annuam sibi per successorem de fructibus illius beneficij soluendam constituat, etiam si idem renuntians prius tractasset cum ipso amico, cui renuntiat, quod si ipsum beneficium a papa obtinuerit, soluet ei prompte dictam pensionē, lꝫ ipse renuntiās gesserit semper in animo, ꝙ ille amicus habeat statim ei succedere in beneficio renunciato, ꝛ alias nō renuntiasset si secus credidisset. Nā talis tractatus, ꝛ talis spes ſm eū nō inducūt simoniā etiam mentalē, ꝛ ita dicit se consuluisse. ꝛ supradictam sententiam probat iuribus, ꝛ auctoritatibus infinitis, vt ibi per eum, ꝛ hoc tenet gl. in. d. c. ex parte. in verbo

dimittere que dicit, ꝙ in istis prohibitis ex ꝯstitutione ecclesie
si non interuenit pactũ nõ sufficit sola voluntas ad incurrẽdã
simoniam, ⁊ loquit̃ de illo qui renuntiat simpliciter, ⁊ gerit ta-
men firmiter in animo ꝙ titius sit successurus in bñficio, alias
non renuntiaret, ⁊ idẽ tꝫ Host. Ant. ⁊ Mod. in. d. c. fi. de si.
⁊ Old. in. d. ꝯs. ccciiij. col. iiij. in princ. versi. ij. vbi dicit ꝙ sola
porrectio precum in consanguineo, vel quas porrigit ꝯsangui-
neus non inducunt simoniã quã pro digno faciunt, sed constrin
gere se ad aliquid dandum vel remittendum de eo ꝙ futurum
esset suũ sic, vt colligitur ꝓm eum ex ꝯiunctione legũ. C. q̃ sen. si
ne appella. rescin. l. venales, ⁊ ff. ad treb. l. seruo. iuncto. §. cum
pretor. iuncta. l. ij. ⁊. iij. in prin. ff. de calũ. ⁊ idẽ gl. in palleg. tit.
de elec. §. ego enim. in verbo, tpalis, ⁊ in. d. §. qđ si aliter in ꝟ.
ipso iure. per que clarissime apparet ꝙ resignatio pure ⁊ sim-
pliciter absq̃ pẽsione vel cum retẽtione pẽsionis ad opus seu
ꝯmodũ vel vtilitatẽ alicuius, ⁊ nõ aliter, nec alias facta valet,
⁊ tꝫ. Etiam profecto si non dicatur, sub beneplacito tñ Roma
ni põtificis, vel eius in Francia de latere legati, q2 semp supe-
rioris auctoritas excepta intelligit̃ in. c. veniẽtes. de iureiur. ⁊
doc. s. in iuribus alleg. ⁊ in. l. si quis maior. C. ð trãsa. Sepe. n.
ꝯtingit ꝙ quis renũtiat bñficio, vt absen. amico conferat̃, ⁊ sic
aliquam priuatã pactionẽ inter eos precessisse dici non potest
tam respectu resignantis, ⁊ illius cui resignat̃, q̃ ipsius supio-
ris, q2 pactio est duoꝝ plurium ve in idẽ placitũ consensus. l. j.
124 in prin. ff. ð pac. Nã re vera† si interueniret aliqua priuata pa-
ctio vel promissio nõ gratuita, sed sub spe aliquid habẽdi ⁊ re-
cipiendi, aut retinendi beneficium resignatũ, nõ obstante renũ
tiatione nemini dubium quin sit simonia, vel ẽt si quis principa
liter renuntiaret, vel conferret alicui bñficiũ in recõpẽsam seu
remuneratione alicuis rei, aut seruitioꝝ cõmitteret simoniã
125 ꝓm Inno. in. c. tuã. de eta. ⁊ qua. qui pro hoc† exclamat cõtra
epos, ⁊ cardinales ꝯferẽtes vel ꝓcurãtes bñficia seruitoribus
conferri. ⁊ idẽ tꝫ Ange. in. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. ff. de pet.
here. ⁊ Jas. in. l. si nõ sortẽ. §. libertus. col. iiij. ver. v. effectus.
ff. de ꝯdi. inde. ⁊ in. l. ex hoc iure. ff. de iust. ⁊ iu. ⁊ que no. An-
ge. post Cy. in. l. j. C. ad. l. iul. de ambi. sꝫ hoc dictũ est nimis ri
gorosum. q2 ꝯ̃ Inn. ⁊ sequa. vr̃ tex. ⁊ ibi glo. Cyn. Bal. in fi. ⁊
Paul. in. iij. no. in. l. iubemus. in prin. ibi ad seruitia beneficij
collati ⁊c. C. de sac. sanc. eccle. vbi in recompẽsatione seruitio
rum instoꝝ põt alicui conferri beneficium, ⁊ in. c. relatuz el.
ij. §. lꝫ, ⁊ ibi vterq̃ ꝯfici de testa. sed dico ꝙ ibi põt intelligi de
seruitoribus ecclesiarum quibus beneficia vacantia ex statuto
aut priuilegio vel consue. debẽt conferri, vt in pluribus eccle-
sijs Regni Francie seruatur, vtpote in ecclesia maiori Bitu-
riceñ. quo ad prebendas seruas, ⁊ ẽt in sacra capella pallatij
Biturigũ vbi thesaurarius confert habituaris beneficia, ⁊ p̃-
bẽdas in eius collatio. existẽ. ⁊ istud tꝫ gl. celebris in. c. cũ es-
sent, in verbo, promiserat, quam ibi sequunt̃ Abb. Jo. de ana.
Maria. ⁊ Fely. de simo. que dicit, quod quilibet potest serui-
re episcopo vel alij spe future remunerationis, nec simonia cõ
mittitur in tali spe. cũ sine pactione vel conditione seruiat. Et
hoc modo intelliguntur iura. s. in ꝯrium alleg. ⁊ ẽt diffinitio cri
minis simonie conuenit cuꝫ suo diffinito vt. l. omnis diffinitio.
ff. de reg. iur. Sed vbi esset honesta, ⁊ gratuita de renuntian-
do beneficio simpliciter, vel cum retentione pẽsionis ne nimiũ
patiatur detrimentũ, tunc nulla cõmittit̃ simonia. ⁊ maxime cũ
auctoritas pape, vel eius legati excuset, ⁊ talẽ renunciationem
omni simonie suspicionẽ, ac labe carere faciat ꝓm gl. i. d. c. cuꝫ
pridem, quam ibidẽ sequntur Bald. Ant. de bu. Jo. de imol.
⁊ Domini. de. S. Gemi. ⁊ immo quando interuenit pactio non
gratuita papa vel eius Legatus põt dispẽsare, vt tꝫ gl. et doc.
126 prealleg. Nam dictus† reue. do. Legatus non solum de iure
ex officio legationis dispensare potest cum simoniacis in bene
ficia, vt. c. ad eminẽtiam, ⁊ ibi Fely. de sent. excommunicatio.
vt satis supra in quarto preludio dictum est. Sed ẽt ex expres-
se particulari sibi commissione concessa dispensandi cum om-
nibus simoniacis etiam in ordine. Nã multi sunt non intelligẽ
tes resignationes predicto modo in curia Roma. vel in p̃ntia
127 dicti. d. reuerẽ. Legati factas, quia resignãs† vel eius ꝓcura
tor ad resignandum specialiter constitutus renuntiat beneficio
solum in manibus pape, vel domini Legati, qui nullo ad dictã
clausulam, scꝫ ad commodum talis ⁊c. respectu habito confert
dictum beneficium parti vel eius procuratori benigne suppli-
canti sibi conferri predictum beneficium in eius manibus resi
gnatum. ⁊ sic dicta clausula, ad vtilitatẽ talis, est ꝓ nõ adiecta.
hoc tenet Fede. de senis in tractatu permuta. questio. xxix. q2
superior resignationem solum acceptasse videtur. pro hoc facit
elegans dictum Barto. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de
128 no. ope. nun. dicentis quod actus† sonans in vitium, ⁊ in nõ vi
tium interpretatur in non vitium, vt. l. eum actuꝫ. iuncta sua gl.
⁊ ibidem Bar. ⁊ Ange. ff. de neg. gest. ⁊ tꝫ Jason in. d. §. sꝫ vt
probari quem legit simul cum. §. sciendũ. ⁊ fely. in. d. c. ex par-
te. colum. ij. ante finem. vnde dicit Abb. sic. in. c. j. colum. vlti
ma de cle. non residen. ꝙ quando factum potest esse bonum, ⁊
malũ presumitur in dubio bonum. c. estote. de reg. iur. in anti
quis. de quo per Joan. de ana. in. c. cum dilecti. ⁊ ibi Fely. de
accusationibus, ⁊ fely. in. c. j. colum. iiij. in prin. ver. facit text.
de re iudi. Nam illa presumptio preualet, que vitium euitat. c.
129 si. de presump. Hinc† est ꝙ in istis resignationibus, que fiunt
coram domino nostro papa, vel in dicti reuerendissimi domini
Legati presentia procuratores resignantium solent prestare iu
ramentuꝫ ꝙ fraus, dolus, vis, metus, nec aliqua simoniaca cõ
uentio interuenit, qđ intelligit̃ ꝓm Fely. in. d. c. ad audientiam
col. ij. in fi. de conuentione continente plus in dato vel dando
q̃ contineant litere pape. Tum visa dicta clausula non potest
esse, aut comprehendi aliqua pactio, vel promissio de resignan-
do illicita, sed solum plura resignantis voluntas, ⁊ intentio, q2
aliud est pacisci, ⁊ promittere resignare, ⁊ aliud simpliciter resi
gnare, secundum Joan. de anania, ⁊ Maria. Soci. in dicto ca
pitu. non satis. Que voluntas seu resignatio voluntaria facta
non inducit aliquam simoniam. d. capitu. fina. de simo. ⁊ hoc
130 tenet† glo. in dicto. c. ordinationes. que expresse dicit quod re
nuntiare beneficio, vt tali detur nõ est simonia, nec sufficit hec
sola spes, ⁊ istud est de mente omnium doctorum antiquorum,
⁊ Modernorum in locis. s. allega. Quamobrem dicit Jo. an.
in. d. c. tua nos. quod quicquid sit, ⁊ dicatur, tenẽdũ est quod
nunq̃ sola intentio vel voluntas talis resignantis inducit men
talem simoniam in prohibitis per constitutionem ecclesie. pre
131 terea† clausula predicta apponi solet ex imperitia notarioꝝ
tales clausulas iuris non intelligentiũ, que nocere non debent
partibus, secundum glos. quam ibi sequuntur Cyn. ⁊ Salice.
in. l. fina. C. de fide instrumento. ⁊ latius dixi in addi. ⁊ ad By-
in regula non est sine culpa. de regulis iuris in. vj. prout in ve-
ritate non facit per iura, ⁊ rationes supra alleg. Quinimmo di
cit Car. zaba. in consi. cxx. in fi. qđ renuntiationes sepe ponũ
tur in instrumentis cum parua cognitione ⁊ quasi tabelliones
apponunt ex quadam consuetudine quod preiudicare parti-
bus, nec nimium late intelligi debet talis renunciatio secundũ
euꝫ, ⁊ predictas clausulas ex stilo ipsorum apponunt, que nihil
operantur, vt no. Bartol. in. l. j. in. vj. questio. ff. de iure codi.
vbi dicit quod hodie apponit̃ clausula codicillaris ð ꝯsue. no-
tarioꝝ, nec testatores deliberant, quid importet illa clausula, ⁊
sic nihil operat̃ cũ non apponatur ex deliberatione testantis,
⁊ idem tꝫ Barba. in consi. lxij. col. x. ⁊ in consi. xlviij. col. viij.
⁊ in consi. lviij. colum. ix. volumi. j. ⁊ in consilio. xv. in princip.
⁊ in consilo. xxxiiij. columna. xviij. in fine. ⁊ in consilio. xlij. co
132 lumna. ix. volumi. ij. Nam quandoq̃† solent pariter appone-
re clausulam etiam quando fit renuntiatio retenta pensione,
vcꝫ sub beneplacito Romani pontificis vel domini legati po-
nendo negotium in eorum manibus, ⁊ ista clausula est singula-
ris, secundum Joan. de ana. in. c. audiuimus. col. ij. de colla. ⁊
fely. in. c. ad audientiaꝫ. col. iiij. in prin. ⁊ tales resignationes
stilus curie Romane approbat ꝓm Fely. ibi ver. videmus ⁊c.
vbi dicit ꝙ fiũt quotidie in manibus pape resignationes, ⁊ con
ceduntur reseruationes pensionum ipsis renunciantibus, sciẽ
te pape ꝙ ambe partes de hoc prius tractauerũt, ⁊ expediunt̃
eis litere, immo datur eis forma regulaꝝ cãcellarie precipue.
xliij. que dicit ꝙ concessio pensionis nõ valeat, nisi de consen-
su illius, qui dictam pensionem persoluere tunc habebit, vnde
hꝫ fely. si auctoritas pape vel dicti reue. do. Lega. q ẽt spãlem
ꝑratẽ super hoc hꝫ non operaret̃ plenam securitatem in his, ẽt
in foro conscientie non tolerassent ista, nec eis formam dedis-
sent tot Ro. pontifices, queãdmodũ dicit ipse fecerũt Mar-
tinus quintus. Eugenius quartus. Paul. secundus, ⁊ alij in
constitutionibus nouissime editis contra simoniacos in quibus
opportune prouiderunt circa varias species simonie, ⁊ de tali-
bus resignantibus ad commodum, ⁊ vtilitatem alicuius nihil,
vnde dicit Fely. ꝙ stilus predictus curie Roma. versatur pro
religosis, ⁊ alijs integerrimis viris, qbus cũ oner̃ pẽsionis quo
tidie ꝓuidet papa de bñficijs resignatis. Nã si auctoritas pa-
pe nõ redderet eos tutos imineret laqueus valde vniuersalis,
⁊ idem dõm est de dicti reue. do. Legati auctoritate, ⁊ oimo-
da

da plenitudine ptãtis sibi spãliter in hac parte concessis, lz sit
233 †altercatio inter doc. qñ papa mãdat alicui q dispenset cum aliquo sup pluralitate bñficiox, an valeat eius dispensatio ex sola voluntate absq aliqua cã. ꝛ Inn. in. d. c. dudum. in. ij. ante fin. ver. Itẽ si papa. de elec. dicit q non põt legatus dispensare sine cã, vcz q sit sublimis vel literata psona, qꝛ mandatũ pape, ꝛ eius potestas referenda est ad talẽ, p. c. de multa. õ pben. ꝛ idẽ Inn. in. c. cũ ad monasteriũ. col. j. ver. item lz auditori. de sta. mo. ꝛ Bal. in. l. si testm̃ post principiũ. C. de test. lz in hoc ɔdictores plures habeat. õ quo per Jo. an. ꝛ Abb. sic. in. d. c. de multa, ꝛ Fely. in. d. c. ad audientiam. col. v. ante fi. ver. omnia autem. ista procedunt. ꝛ in. c. j. col. vij. in. iiij. fallẽ. de consti. ꝛ latius in. c. postulasti. col. xvij. in prin. vers. iiij. casus. de rescrip. vbi dicit hanc opi. Inno. ꝛ sequa. esse perpetuo notandam in foro contentioso ad infringendas mille dispensationes, quas faciunt legati super incomparabilibus cum psonis indignis. Quas qdẽ dispensationes idẽ reue. do. Legatus talibus indignis personis profecto facere non consueuit, ꝛ qui vidit testimonium perhibet, nec tanq̃ doctor de placebo domino dico, vt inquit gl. in regula apostolice cancellarie. xlviij. ꝛ illud possum afferre in mediũ, q psalmiste celebri venit in ore.
234 loquebar inquit de testimonijs tuis in conspectu regũ, ꝛ nõ cõfundebar quia mandatis tuis credidi. †Quinimmo vult plus glo. predicta in regula. xxv. ante. finem q lz constituens pensionẽ nõ teneat eam soluere nisi bullis expeditis, ꝛ sibi intimatis per. d. regulam. xxv. tamen si se obliget, ꝛ facit instrumentum obligationis ad partem, q est contentus soluere pensionẽ etiam bullis in forma non expeditis predicte regule apostolice renuntiando quod facere potest. l. si quis in conscribendo. C. õ pac. q rõne huiusmodi obligationis tenebit̃ soluere pensionẽ, ac si bulle fuissent in forma publica expedite. Sed nõ eius successor nisi bullis expeditis, nec aliqua ßm gl. ibi cõmittit̃ simonia ex tali pacto. igit̃ ꝛc. ¶ Et hec de presentis articulo cõsultationis dixisse sufficiant, nec me in alijs extẽdere opus est, qm̃ quo ad eum per superius allega. plene consultum est obiecta autem ab intelligentibus de facili per. s̃. dicta tolluntur, ꝛ soluta sunt. Ideo non est vlterius insistẽdũ. Quare dico cũ Joan. õ ana. in consi. lxiij. col. iij. in fi. s̃. alleg. quod suppliciter exoro dominos habẽtes in hac causa iudicare, q ptãtẽ, ac clausulas drogatorias in literis legationis dicti reue. do. Legati õ throno Dei procedentis appositas, ꝛ geminatas ac iura, ꝛ docto. s̃. alleg. videant ꝛ ponderent. Deo gratias, Amen.

FINIS.

Tractatus auctẽticus de officio

quatuor prelatoꝛũ, quibus omnis anima subijcitur, integerrimi ecclesiastici, ac sacrorum canonum ardui professoris do. Joan. Hugonis Selestadieñ. quem nominauit Quadriuiũ ecclesie, illumq dicauit.
R. P. D. Remũdo de Gurgo. S.
R. E. presbytero Cardinali ti
tuli. s. Marie noue, Lega
to õ latere per Ger
maniam.



EPISTOLA



Teste Malachia. cap. ij. Labia sacerdotũ custodiunt scientiam, ꝛ legem Dei ex ore eox requirunt, qm̃ sunt angeli domini exercituum. Sed heu. Quis credit auditui eox, ꝛ brachio dñi qđ ipsis reuelatũ est. Esa. iij. Puto instare ista tpa piculosa, de qbus vas electionis prenũtiauit. ad Thimo. ij. epistola. c. iij. ꝛ. iiij. Erunt inquit in nouissimis diebus, ꝛ instabunt tpa periculosa. in quibus homines sanam doctrinaz non recipient, sed ad fabulas conuertentur. Coacernantes sibi magistros prurientes auribus qui semper discunt, sed ad veritatem non perueniunt, qui legem Dei abijciunt, ꝛ eloquiũ sancti Israel blasphemant. E quoruz numero, plures sunt pastores qui ignorant intelligentiam, omnes in viam suam declinãt, vnusquisq ad auaritiam suam a summo vsq ad nouissimum. Non dicunt vbi est dominus, ꝛ tenentes legem domini nesciũt eum. Michee tertio. Cum prophetis mercede docent, ꝛ in pecunia diuinant. Et quia scientiam Dei repellunt, repelluntur a Deo, ne fungantur sibi sacerdotio. Osee. iiij. Fit ergo tandẽ vt qualis sit sacerdos, talis fiat populus. ꝛ implebitur sermo propheticus. Esa. xxiiij. ꝛ Greg. in pastorali. Causa ruine populi sacerdotes mali insuperq principes populi infideles, Socij furum. Omnes diligunt munera sequuntur retributiones. pupillo non iudicant, ꝛ causa vidue non ingreditur ad illos, iniquas leges condunt, vt in iudicio pauperes opprimant. Esa. j. diuinas leges non attendunt, per quas iudicium verum facerent, oppresso subuenirent, viduamq defenderent. Querunt consiliarios quos Deus non misit, nec vnctione sua vnxit, ꝛ super populum suum principes constituit. Hiere. xiiij. Qui consilia cogitant que non possunt stabilire. Nec prophetam aduertunt qui dicit. Psal. xx. Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, ꝛ reprobat consilia principum. Quomodo ipsis salus cum abinuicem gloriaz querunt, ꝛ gloriam que solius Dei est contemnunt. Joan. v. Gloriantur nobilitate carnis, sed non nobilitate virtutis, honores paternos petunt, sed labores paternos non aduertunt. Quid enim deiecit Ludouicum Regno francie nisi vitium decimaquinta questione prima capi. alius. Et ad illud promouit Pipinum ducem nisi virtus, ꝛ defensio quam impendebat ecclesie. de electio. ꝛ elec. po. capitu. venerabile in glos. Sed quid Carolum magnum eiusdem Pipini filium sedi apostolice reddidit tam gratum vt obtineret sacrum Romanum imperium, nisi quod Dei timorem habuit, Clerum honestauit, ac Romanam ecclesiaz a multiplicibus perturbationibus Astulphi Regis Longobardorum, ac filij eius desiderij liberauit, sed ꝛ Ottonem saxonum ducem clementia quia sedem apostolicam pacificauit, pluresq ecclesias cathedrales fundauit ꝛ instituit pius, ac benignus pupillorum pater ac defensor fuit in Romani imperij Imperatorem sublimauit, ac promouit. Cum autem Moderni principes nostri temporis proprie innituntur prudẽtie, ac constitutiones principum parum attendunt, immo potentie plus inherent quam sapientie. Nec considerant sapientiam viribus preualere. de constitutio. capitulo. ne innitaris. Idcirco reuerendissime Pater ad gloriosissimum, ꝛ inuictissimum domininum, dominum Maximilianum Romanorum Regem semper augustum Tractatulum scribere deliberaui de quatuor prelatis ecclesie principalibus, quibus omnis anima subijcitur, cum sci u ꝛ approbatione Reuerendissimi in CHRISTO Patris ꝛ domini, domini Berchtoldi sancte sedis Maguntiñ. archiepiscopi, Nihilominus tamen vtile, ꝛ proficuum mihi visum est fore, vt idem Tractatulus non tantum approbatione presulis sancte sedis Mag untineñ. dilecte filie sancte Romane ecclesie. Uerum etiam sancte sedis apostolice, ac auctoritate sancte Matris ecclesie Romane. Que caput est, ꝛ magistra omnium ecclesiarum roboretur approbatione. Cum integrum sit iudicium quod plurimorum sentẽtijs confirmatur sexagesimaquarta distinctione. ex conscientia. C. de fideicommis. l. vltima. de offic. lega. capi. prudentiam. Suscipiat igitur eundem vestra paternitas Reuerendissima eũq auctoritate apostolica confirmet, ꝛ roboret, incompleta compleat, incorrecta corriget, superflua ꝛ inutilia resecet, vt pluribus placeat, ac vberes fructus ecclesie Dei ꝛ sacro Romano imperio quod intra ecclesiam est afferet. de summa trinitate, ꝛ fide catholica damnamus. §. in nullo. in fin. Uestra quoq Reuerendissima Paternitas incrementum ecclesie Dei verbo, pariter ꝛ exemplo procuret, vt eidem salus ex inimicis eius, ꝛ de manu omnium qui eam oderunt eruat, ꝛ nos seruuli de manu inimicorum nostrorum liberati, in sanctitate, ꝛ iusticia seruiamus omnipotenti Deo ꝛ domino nostro Jesu Christo omnibus diebus nostris. Cui laus est ꝛ gloria, potestas, ꝛ victoria per infinita seculorum secula.

SUMMARIUM

1 Charitas est precipuum officium pastoris.
2 Charitatis summa laus.
3 Apostolorum piscatio qualis.
4 Sacerdotum potestas ingens.
5 Lex veritatem potius ꝛ simplicitatem diligit quaz subtilitatẽ.

Prologus.



Astoralis Cure
officium seu precipuum ac excellē
1 tissimū ipsa charitas est,† que tan
ta debet esse in pastore, Quod cū
Petro possit dicere. Animaz eā
pono pro te dn̄e. Joan. xiij. Hec ē
enim que ecclesiam edificat, quo
niam scientia inflat, sed charitas
edificat. j. Corin. viij. τ Prouer.
x. Hec est que operit multitudinē
peccatoꝝ, qm̄ vniuersa delicta operit charitas. Hec patiens
est, τ benigna, non emulat̄, non agit perperam. Nec querit
q̄ sua sunt. Sꝫ omnibus omnia cōicat. j. Corin. xiij. Hec omni
bus virtutibus cōparata inuenitur preciosior, quoniam est ista
preciosa Margarita quā inueniens abscondit, τ pro ea vniuer
sa que habet vendit. Matth. xiij. Sine ea cetere virtutes ni
hil sunt, sine ea nemo potest peruenire ad regna celoruꝫ. Quo
niam est vestis nuptialis, qua carens proijcit̄ in tenebras exte
riores Matt. xxij. Hec est que ab alto de sinu patris filiū dei
traxit in vterum virginis, vt a facibus diaboli nos eriperet ne
pderet quos in carne creauerat. Ex charitate eniꝫ dei filius p
nobis natus dolens, τ gemens, qui prius erat pater factus est
frater, τ q pius Deus factus est socius iā in nobis omne ama
bile nos perpetua charitate diligens, ideo attrahēdo miserās
2 Hiere. xxxij. Hec est enim † que hominem Deo conformem
facit, τ est enim Deus charitas, τ q manet in charitate, in deo
manet τ Deus in eo. Jo. iiij. τ. xiij. Per hanc homo cognosci
tur Dei filius. τ discipulus si ab eo vere diligatur eius proxi
mus. Hec est radix omnium bonoꝝ fortis, τ valida sicut mors
de pe. di. ij. c. valida. Hec est illa virtus quā pre ceteris oibus
dn̄s cōmendans Apostolis. Hoc est preceptū meum, vt dili
gatis inuicem sicut dilexi vos. Jo. xv. qm̄ maiorē charitatem
nemo hꝫ, vt animā suam ponat quis pro amicis suis. Matth.
xvij. Hanc ēt Christus tribus discipulis plus ceteris monstra
uit. Luce. vj. Quoniam affectus eius in ipsis plusquaꝫ in alijs
viguit. Nam ipsi pre ceteris electi speciē diuinitatis quā relig
mortali carne circūdati videre non poterāt ipsi videbāt. Sicqꝫ
in charitate radicati, τ fundati alios discipulos verbo pariter,
τ exemplo illuminauerūt. Hi post ascensionē dn̄i recte fidei cū
charitate sumentes, τ in toto orbe terraꝝ sup homines spar
gentes, magnā hominū multitudinē concluserunt, ita qđ rum
peretur, τ cum ipsi essent de ecclesia iudeoꝝ, Alijs socijs qui
3 erant de ecclesia gentiū annuerūt. † Pastoribus vcꝫ, τ presidi
bus. Ceterisqꝫ in delatis doctrina peritis qui labores Aposto
licos sequerentur, vt eos adiuuarēt, in qua multitudine non so
lum vulgares, τ populares, sed τ diuites, τ pauperes seruos τ
liberos, nobiles τ ignobiles, reges atqꝫ principes, ac imperato
reꝫ prendiderunt, τ ita Deus per piscatores lucratus est impe
ratorem, vt fieret socius est domesticus qui prius fuerat exul, τ
alienus, τ p potētiam ecclesiam intrare cōpelleret quos timor
τ charitas nequaquam attraheret. Post. xxiij. q. c. princeps.
Eandem aūt ecclesiam sponsam suam quam ipse Christus sibi
in suo sanguine disponsauit pape ep̄o, τ proprio curato, ac im
peratori regendam commisit tribus primis omnem animā su
bijciēdo in spiritualibus, τ quarto i tp̄alibus, τ hi sunt quatuor
flumina de paradiso terresti egredientia, τ totam terram irri
gantia. Gen. ij. Hi sunt quatuor animalia ante τ retro oculis
plena. Ezech. j. Apoca. iiij. Totam terrā per veritatē doctri
nam ac iustitiam perlustrantia. Naꝫ eoꝝ sonus in omnem ter
ram exiuit. Hi sunt quatuor annuli aurei in quatuor angulis ar
che Dei positi per quos duobus vectibus aureis in eisdem an
nulis inductis tota Dei archa sustentatur portat̄ τ vehit̄. xxv.
4 di. xxxvj. c. qui ecclesiasticis. Ad verbū enim illoꝝ† omne ne
gotium pēdet. τ qui superbierit nolens obedire sacerdotis im
perio, decreto iudicis morietur. Luce. xxij. xci. di. ca. duo i his
plusqꝫ in ceteris dꝫ vigere charitas, vt Deum sup oia, τ pximū
tāqꝫ se immo plusqꝫ se diligant, τ sua non soluꝫ terrena tribuē
tes. Ueꝝ ēt animā, τ corpus pro Deo exponētes τ proximo,
vt vere dicere possint cū Petro. Domine tecum parati sum⁹
τ in carcerē, τ in mortē ire. Hi quadriuiū in inuio, id est in mū
do faciunt, debeant perire eternaliter cū diabolo quos Deus
de lacu baratri voluit redimere suo sanguine precioso. His a
domino spāliter due potestates tanqꝫ duo gladij sunt tradite,
sacra vcꝫ, pontificū auctoritas, τ regalis potestas p quas mun
dus regitur vniuersus. De quibus primo videndū est vnde p
cesserūt. Deinde qualis potestas vnicuiqꝫ sit tradita, τ quali
ter sit charitas p eos augmentanda, atqꝫ ecclesia augenda. ex
de sum. tri. c. damnamus. Stilo quidē cōpaginatus grosso, ꝫ
5 vtili τ vero. † Cū ēt lex non amplexet̄ subtilitatē, sed magis ve
ritatem, τ amicaꝫ simplicitatē. C. de ve. iu. enucle. §. oia. precor
ergo vt lector non contēnat, sed magis errata corrigat τ emen
det, ac incompleta. Cū non sit corrigendus qui sua dicta, aut
malefacta ecclesie subijcit ac nouit emēdāda. est eniꝫ qui factū
emendat subtiliter laudabilior eo qui illud primus adinuenit.

SUMMARIUM

1 Sacerdotij τ imperij origo qualis τ vnde. 4.
Christus dominus e tribu iuda ortus.
2 Christus in hoc mundo vtraqꝫ potestate vsus est.
3 Potestatem mundi binam Christus voluit esse distinctam.
Pontifices legibus imperatorijs quomodo vtantur.
5 Sem filius Noe fuit dictus Melchisedech.
Romanorum reges cur etiam pontifices dicti.
6 Homines sunt in duplici differentia.

De origine sacerdotij τ imperij.

1 b Habent autem sacerdotium, τ impe
rium vnum† principiū
vnde processerunt. x. di. c. ꝯstitutione. in gl. Nam
in veteri testō ante legem sacerdotiū τ impium pri
mogenito cōpetebant. Sed Israel transtulit imperium a Ru
bem primogenito suo ad tribum Juda, vt hr̄ Gen. xlix. τ sacer
dotium translatū est ad tribū Leui. qn̄ populus Israel fuit in
Egypto, vt hr̄ primi Regū. ij. de tribu aūt Juda ortus est do
minus noster IESVS Christus, τ ad eādē ipse trāstulit sacer
dotiū, vt hr̄ Hebꝛe. v. τ extra ꝺ ꝯstitu. c. translato sacerdotio.
Ideoqꝫ ipse Christus vtraqꝫ potestate vsus est. x. di. c. quoniā
2 Idem. † Quedā enim fecit vt imperator, cū vendentes, τ emē
tes de templo flagello eiecit τ cathedras vendentium τ emen
tiuꝫ columbas euertit, τ numulorioꝝ es effudit sui precepti au
ctoritate denuntians, τ dicens. Nolite facer̄ domū patris mei
domū negotiationis. j. q. iij. ex multis. Quedam autem fecit,
vt sacerdos. Qn̄ se obtulit hostiū discipulis dicēs. Hoc est cor
pus meum. Ipse enim sacerdos Dei patris dicitur filius Dei
ꝑm humanitatē. Jn qua se pro nobis acceptabile sacrificium
obtulit Deo patri, vt sit ipse sacerdos qui est sacrificium de cō
sec. di. ij. c. sacerdos. Sed licet Christus vtraqꝫ sit vsus pote
3 state. † Ipsas tamen distinctas esse voluit, quatenus spiritualis
a carnalibus distaret incursibus, τ deo militans minime se ne
gotijs secularibus implicaret. Ac vicissim ille non rebus diui
nis presidere videretur, qui esset secularibus negotijs implica
tus. Christus enim Deus, τ homo τ mediator Dei, τ hominū
actibus proprijs, τ dignitatibus distinctis officia potestatis
vtriusqꝫ discreuit, propria volens medicinali humilitate sursuꝫ
efferri, nō humana superbia rursus in inferno demergi, vt chri
stiani imperatores pro eterna vita pontificibus indigerent, τ
pontifices pro cursu temporalium rerum tantum imperialib⁹
legibus vterentur. x. di. c. quoniā idem. xcvj. distin. cum ad ve
rum. τ. xxj. di. ca. cleros. τ in auc. qn̄o oportet episcopos, τ cle
ricos. in princi. colla. j.
4 Traxit autem originem † sacerdotiū
τ imperium
a Noe τ filijs eius post diluuiū. s. Sem Japhet, τ Chaz, Qui
cum nudatus iaceret in tabernaculo suo, τ a patre Chanaam,
scꝫ Cham derideretur, alij duo filij, Sem τ Japhet, humeris
suis pallium imponentes, τ retrorsum incedentes, operuerunt
verēda patris sui, τ facies eoꝝ erant auerse ne patris virilia vi
derent. Sed cū euigilasset Noe, τ didicisset que filius eius mi
nor sibi fecerat, ipsum maledixit, τ duobus fratribus subiecit.
Sed postqꝫ ad benedicēdū primogenitū suuꝫ scꝫ Sem venis
set, ipsum simpliciter benedixit dicēs. Benedi. deus Sem. sit
Chanaam seruus eius, in ipsum trāsferens imperium τ sacer
dotiū. Bn̄dicendo aūt Japhet. Habitabitqꝫ in tabernaculo
Sem. sit Chanaam seruus eius, vt patet Gene. ix. idem etiaꝫ
Sem, iuxta trāslationē hebraicam alio noie dicebat̄ Melchi
5 sedech. † Qui erat sacerdos dei altissimi, τ vrbē Salē ꝯdidit.
q̄ postea dicta est Hierusalē, vt pꝫ Gene. xiiij. Caūt vt primo
genitus

genitus habuit ſacerdotium, tunc habuit etiam imperiũ. Naꝫ
ante legem ſacerdotium, ⁊ imperiuꝫ primogenito competebãt,
⁊ ab eadem origine proceſſerunt, ideo reges romanoruꝫ non ſo
lum dicebantur reges, ſed etiam pontifices. Nam maiorũ hec
erat conſuetudo, vt rex eſſet ⁊ ſacerdos, ⁊ pontifex, vnde ⁊ ro-
mani imperatores pontifices dicebantur. xxj. diſt. c. cleros. §.
nam ⁊ maiorum. ¶ Cum aũt poſt diluuium a Noe ⁊ filijs eius
ſit diſſeminatum vniuerſum genus humanum ſuper terram, vt
habetur Geñ. ix. ⁊ ab eiſdem traxit originem imperium ſimul
⁊ ſacerdotium, vt habitum eſt. Supereſt nunc cõſequenter vi
dere de tribus ſtatibus hominum ab ipſis deſcendentium, ſci-
6 licet clericoꝝ, nobiliũ, ⁊ ſeruoꝝ. † Eſt aũt aduertenduꝫ. Quod
omnis homo, aut eſt clericus, aut laicus. Sunt autem clerici
quantũ ad preſens ſpectat, per quos mundus vniuerſus regit̃,
Papa, epiſcopus, ⁊ curatus proprius. his tribus ſubijcitur
omnis anima. Laici vero aut liberi ſunt, aut ſerui. ¶ Sed cuꝫ
vniuerſus mundus pontificali, ſeu ſacerdotali auctoritate, ⁊ re-
gali poteſtate regatur. xcvi. diſ. duo. Idcirco aliquid erit in pri
mis dicendũ de pontificali, ſeu ſacerdotali dignitate. Quantuꝫ
ad tres prelatos principales quibus anime ſubijciunt̃. Et Pri
mo, de Papa. Secundo, de epiſcopo. Tertio, de curato.
¶ Secundo erit dicẽdum de legali poteſtate ⁊ eius nobilibus
ſeu officialibus, ac libertate ⁊ tuenda pace. ¶ Tertio erit vi-
dendum de ſeruorum conditione ⁊ eorundem reſpectu ſacerdo
talis auctoritatis. ⁊ regalis poteſtatis ſubiectione.

¶ De officio primi prelati, qui eſt Papa.

¶ Prima pars.



Unc aũt conſequenter vidẽ
dũ eſt in
ſpeciali de ſuperioritate ⁊ officio triuꝫ prelatoruꝫ
ſpiritualiũ. Quibus omnis anima ſubijcit̃, ⁊ q̄r
in eccleſia catholica papa hꝫ principatũ tã ĩ tẽpo
ralibus q̄ꝫ in ſpiritualibus. Idõ primo videndũ eſt de eius ſupe
rioritate. Scdo, de vtriuſqꝫ gladij ptãte. Tertio, de oĩs iuris in
pectore ſuo recõditione. Quarto, de omni animaꝝ ſubiectione.
Quinto, de decimaꝝ decime partis ſubleuatione ⁊ receptione.

SVMMARIVM

1 Papa in eccleſia catholica eſt in ſpiritualibus ⁊ temporali-
bus ſuperior.
2 Papa a quo ⁊ quando iudicari poſſit.
3 Cardinales ſunt fratres pape ⁊ eccleſie Romane ſeruiunt.

¶ De Pape ſuperioritate.

1 e St autẽ † papa ſuperior
in eccleſia catholica tã in ſpiritualibus q̄ꝫ in tẽpora
libus, q̄r hꝫ plenitudinẽ ptãtis. Nã eius ptãs ple-
na eſt. Ideo ꝙ ab eo plena auctoritate ſancitur nullius ↄſuetu
dinis prepediente deciſione ꝓprias ſequendo tantũ volũtates
remoueatur, ſꝫ firmius atqꝫ inconcuſſe teneat̃. xj. di. c. ↄſequẽs
⁊ ĩ gl. ſup ꝟbo, plena. Eſt aũt papa caput omniũ quo ad maio-
ritatem. Nã vnus Deus tantũ eſt caput noſtrũ dñs ſpiritua-
lium ⁊ temporaliũ, quia ipſius eſt orbis ⁊ plenitudo eius. extra
de decimis. c. tua nobis. ⁊ d̃ ma. ⁊ obe. c. ſolite. ⁊ d̃ elec. ⁊ elec.
po. c. ſignificaſti in fine. Dñs autem omnia commiſit Petro
⁊ ſuis ſucceſſoribus. hec Hoſti. in ſumma ti. Qui filij ſint legi-
2 ti. §. qualiter ⁊ a quo. ver. ergo. Ideoqꝫ † oĩa iudicaturus a ne-
mine iudicãdus eſt. neqꝫ. n. ab Auguſto neqꝫ ab oĩ clero, neqꝫ
a regibus, neqꝫ a populo iudicabit̃. ix. q. iij. c. nemo. niſi in cri-
mine hereſis cũ deprehẽdit̃ a fide deuius. xl. diſt. c. ſi papa. ⁊
cũ ſe ſubmittit iudicio alicuius. ij. q. vij. Nos ſi. ⁊ cũ ſe ſubmit-
tit ↄfeſſori ſuo, tenetur ei parere, ⁊ ligabit eũ ſnia illius. ix. qõ.
3 iij. c. nemo. in glo. † Facta. n. ſubditoꝝ iudicant̃ ab eo, ſꝫ facta
ſua iudicant̃ a dño. Et alioꝝ hominũ cauſas Deus voluit per
homines terminare, ſꝫ ſedis iſtius preſulẽ ſuo ſine q̄õne reſer-
uauit arbitrio. e. q. ij. c. facta. ⁊. c. alioꝝ. Regit aũt papa apiceꝫ
chriſtiane religionis conſilio ſuoꝝ cardinaliũ, qui ſunt eius fra
tres, ⁊ ſeruiunt eccleſie Romane. xcvj. diſt. conſtantinus. Et
aſſiſtunt ei coadiutores in executione officij ſacerdotalis. extra
de elec. ⁊ elec. po. ca. fundamenta. §. decet. lib. vi.

SVMMARIVM

1 Papa an ⁊ qualiter vtrunqꝫ gladium dicatur habere.
2 Imperator imperium tenet ab eccleſia Romana.
3 Deuteronomij precepta in nouo teſtõ ſeruare precipiuntur.
4 Excommunicatio morte comparatur.

¶ De duplici pape poteſtate.

b Abet autẽ papa vtrũqꝫ
1 † gladium ſpiritualẽ ſcꝫ ⁊ temporalem, q̄r dñs no-
ſter vtrunqꝫ commiſit Petro, vnde ⁊ dixit. Ecce
duo gladij hic. Ideo ẽt dominus dominoruꝫ non ſine cauſa di-
xit, tibi dabo claues regni celorũ. Non dixit claueꝫ, ſed claues,
ſcilicet duas. vnam qua claudat ⁊ aperiat. i. ligat ⁊ ſoluat quo
ad ſpiritualia. Et aliam qua vtitur ad temporalia. primum per
2 ſe exercet, ſed alium commiſit imperatori. † Nam imperator
ab eccleſia Romana imperium tenet. hec Hoſt. in ſum. titulo
qui filij ſint legiti. §. qualiter ⁊ a quo ſub. §. ergo. ⁊ ſub verſi. tum
auctoritatibus. ⁊ vacante imperio ſupplet defectum imperij ex
tra de foro cõpetent. c. licet. Lideoqꝫ ad eum tanquam ad ſupe
riorem in omnibus cauſis, tam ſecularibus, quam ſpiritualibus
eſt recurſus. extra de elec. ⁊ ele. po. c. licet. in patrimonio nãqꝫ
eccleſie plenam gerit in temporalibus poteſtatem, ac in alijs re
gionibus iuriſdictionem exercet temporalem abſqꝫ preiudicio
alioꝝ, vnde ſicut in Deute. continet̃. Si difficile ⁊ ambiguuꝫ
apud te iudiciũ eſſe perſpexeris, inter ſanguinem, ⁊ ſanguineꝫ,
cauſam, ⁊ cauſam, lepram, ⁊ lepram, iudicium videatur varia-
ri, recurrendũ erit ad ſacerdotes Leuitici generis, ⁊ ad iudiceꝫ
qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt tibi iudicij veritatẽ, ⁊ fa
cies quecũqꝫ dixerint, qui preſunt loco queꝫ elegerit dñs, ſeque
riſqꝫ eorum ſententiam. Qui autem ſuperbierit nolens obedire
ſacerdotis imperio, qui eo tẽpore miniſtrat, domino Deo tuo
decreto iudicis morietur. hec in Deute. xvij. c. que eſt ſecõda
3 lex ex vi vocabuli. † ⁊ q̄d in eodem ↄtinet̃ in nouo teſtamento
ſeruare precipit̃. Sunt autem ſacerdotes Leuitici generis fra
tres noſtri, qui nouis iure Leuitico in executione ſacerdotalis
officij coadiutores exiſtunt. Is vero ſuper eos ſacerdos exiſtit
ſiue iudex cui dominus inquit Petro. Quodcũqꝫ ligaueris ſu
per terram, erit ligatum ⁊ in celis. Eius vicarius qui eſt ſacer
dos in eternum ſecũdum ordinem Melchiſadech conſtitutus
a Deo iudex viuorum ⁊ mortuorum. Tria quippe diſtinguit iu
dicia. primum inter ſanguinem, ⁊ ſanguinem. Per quod crimi
nale intelligitur ⁊ ciuile. Ultimum inter lepram ⁊ lepram, per
quod eccleſiaſticũ ⁊ criminale notat̃. Mediũ quod ad vtrũ re-
fertur tam eccleſiaſticum q̄ꝫ ciuile, in quibus cum aliquid fuerit
difficile, vel ambiguũ ad iudicium eſt ſedis apoſtolice recurrẽ-
dum. Cuius ſententiaꝫ qui ſuperbiens cõtempſerit obſeruare,
4 mori precipitur. † Idem per excõmunicationis ſuiaꝫ velut mor
tuus a cõmunione fideliũ ſuperari. Paulus etiam vt plenitu-
dinem ptãtis exponeret, ad Corin. ſcribens ait. Neſcitis quo-
niam Angelos iudicabitis, q̄ꝫtomagis ſecularia, extra qui filij
ſint legiti. c. per venerabilem. §. rationibus. lxiij. diſt. tibi domi
no. xv. q. vj. alius. ⁊. c. omnes hymnos ſanctorum. ⁊. c. iuratos
j. q. iiij. q̄r preſulatus. xxij. diſt. c. glo. ſuper verbo, celeſtis.

SVMMARIVM

1 Papa poteſt ſupra ius diſpenſare diuinum.
2 Papa dicitur celeſte arbitrium ⁊ facit de nullo aliquid.
3 Statuta humana temporum mutabilitati ſunt ſubdita.
Iura quando varientur.

¶ De ſummi pontificis oraculo.

ſ Unt auteꝫ omnia iura in
1 ſcrinio pectoris † pape recõdita. xviij. di. c. qm̃ qui
dem. in glo. extra de ↄſti. c. lꝫ. li. vj. Et. ſ. ius põt di
ſpenſare de plenitudine ptãtis diuine. extra de ↄceſ. prebẽ. vel
eccle. non vac. c. propoſuit. ⁊ eſt vicarius Dei in terris. extra
qui filij ſint legi. c. per venerabilẽ. §. rationibus. Nam locum
eius obtinet, extra vt ec. benefi. ſine diminu. ↄfe. ⁊ extra de trã
2 ſla. c. inter corporalia. §. epi. ⁊. c. quãto. ⁊. c. lꝫ. † Unde papa
dr̃ celeſte arbitriũ vt. C. de ſum. tri. l. j. in fi. ⁊ ideo ẽt naturã re-

rum immutat substantialia vnius rei alteri applicando. arg. C. cõia. de leg. ij. ⁊ de nullo põt aliquid facere. C. de rei vxo. act. l. vna. in prin. ⁊ de ↄ̃se. di. ij. c. reuera. ⁊ sniam que nulla est facit aliquã. iij. q. vj. c. hoc quippe. qꝛ in his que vult est eidẽ pro rõne volũtas, vt insti. de iur. nat. §. sed qđ principi. Nec est qui ei dicat cur ita facis. de pe. di. iij. §. ex persona. Idẽ ẽt de iniustitia põt facere iustitiã, corrigẽdo iura, ⁊ mutãdo. extra de ap-
3 pel. c. vt debitus. ⁊ extra de ↄ̃san. ⁊ af. c. nõ dꝫ. † vnde si ꝰꝫ veritatẽ tẽpoꝝ statuta, q̃nqꝫ varient̃ humana reprehẽsibile nõ dꝫ iudicari presertiꝫ cũ vrgẽs necessitas, vel euidẽs vtilitas id exposcit. Q̃m ipse Deus ex his que in veteri testõ statuerat, nõnulla mutauit in nouo. Nã ꝰm varietatẽ ꝑsonaꝝ, cãrũ, locoꝝ, ⁊ tẽpoꝝ, ↄ̃tingit q̃nqꝫ iura variari. xxix. di. sciẽdũ. iiij. di. erit ãt xxxij. q. iiij. c. qs ignoret. ⁊. c. obijciũt̃. ⁊. xxiij. q. viij. c. occidit ⁊ đ trã. c. vl. ⁊ đ se. ex. c. sup. e. ij. ex̃ đ trã. c. q̃to. sup v̄. vicẽ. i gl.

SVMMARIVM

1 Pape omnes anime a Deo sunt cõmisse.
Papa dr̃ pater pauperũ, ⁊ eoꝝ cã ad eũ principaliter spectat.
2 Blandicijs impij nõnũqꝫ sunt conuertendi.
3 Pena temporalis quando ⁊ apud quos locum teneat.
4 Principes seculi ad quid constituti.

Quod pape sunt omnes anime commisse.

c Ommisse autẽ sunt pape
1 omnes anime a Deo. † Q̃m in persona Petri sibi dictũ est a dño Jo. xxj. Pasce oues meas. Ex illa cõmẽdatione seu cõmissione pater pauperũ dr̃. Nã cã pauperũ specialiter spectat ad eũ. extra de pres. c. nihil ideoqꝫ debẽt sibi oẽs anime subijci. aut ꝑ mãsuetudinẽ, ⁊ hoc ꝑ sacerdotes. Que. n. sincera intentione extraneos a Christiana religione ad
2 fidẽ rectã cupiũt reducere, † debẽt blãdimentis non asperitatibus studere, ne quoꝝ mentẽ reddita a plano ratio poterat ꝓuocarre, pellat ꝓcul aduersitas. Nã quicũqꝫ aliter agunt ⁊ eos sub hoc velamine a ↄ̃sueta ritus sui cultura volũt emoueř, suas illic magis q̃ꝫ Dei ꝓbant̃ causas attẽdere. xlv. dist. c. qui sincera, aut per rigorẽ, ⁊ hoc ꝑ nobiles fieri dꝫ, vt malus q̃nqꝫ timẽdo, qđ nõ vult pati, vel relinquat ipediẽtẽ animositatẽ, vel ignoratã cõpellat̃ cognoscere veritatẽ, vt timẽs vel respuat falsum de quo ↄ̃tẽdebat, vel querat veꝝ qđ nesciebat, ⁊ volẽs iam te-
3 neat qđ nolebat. xxij. q. vj. c. vides. † Expedit nãqꝫ vt tẽporalis pena cohibeat, quos timor Dei a malo nõ reuocat, extra de vita ⁊ hone. cle. c. vt clericoꝝ, ⁊ adducat pena quos hucusqꝫ cohibuit culpa, vt filij perditi redirent, qui alios cogere tẽtabant vt perirẽt. Nã ad magnã cenã cõuiuas dñs iubet cogi, exite inquit in vias, ⁊ sepes, ⁊ quoscũqꝫ inueneritis cogite intrare. e. q. vj. c. scismatici. Sũt. n. principes seculi ad hoc constituti, vt in-
4 tra † ecclesiã adepte ptãtis culmine disciplina ecclesiasticã muniãt, q̃m intra ecclesiã ptãtes necessarie nõ essent, nisi vt qđ nõ preualẽt sacerdotes efficere per doctrine sermonem, potestas hoc imperet per discipline terrorẽ. Q̃m sepe regnũ terrenũ celeste regnũ proficit, vt qui intra ecclesiã positi contra fideꝫ ⁊ disciplinã agunt, rigore principũ ↄ̃terant̃, ipsamqꝫ disciplinã, quã ecclesie vtilitas exercere nõ preualet, ceruicibus superboꝝ potestas principalis imponat. xxiij. q. v. c. principes seculi.

SVMMARIVM

1 Pastoris ecclesie cura erga oues Christi, qualis sit.
2 Papa cur ab omnibus sacerdotibus decimaꝫ decime capiat.
3 Clerici quibus debeant decimas.
Intellectus. c. nouum. de decimis.
4 Decime a quibus, ⁊ de quibus persoluende.
5 Jus diuinũ dissuetudine inũbratũ debet per papam illuminari.
Judicantium officium.

Quod papa habet subleuare decimam decime.

c Um autem pape (vt predictũ est) sint a Deo, oẽs anime cõmisse, ⁊ sibi debeãt subijci, aut rigore, aut
1 masuetudine. † Debet eas amore paterno custodire, ne lupus rapax gregem inuadat, nõ dilaniare, neqꝫ excoriare. eas ẽt pascere dꝫ, ne ꝓp inopiã ⁊ penuriã verbũ veritatis, ⁊ nomen Dei periurent, ⁊ non solũ illas que nobis amici verũ ẽt ⁊ illas que sunt nobis inimici, iuxta dominicã exortationẽ, que dicit. Benefacite his qui vos oderunt. Mathe. v. ac ẽt apostoli dicentis. Si inimicus tuus esurierit, ciba illũ. Si sitit, potum da illi. ad Rom. xij. vt verus possit esse vicarius in terris illius qui solẽ suum facit oriri super bonos ⁊ malos, ⁊ pluit sup iustos, ⁊ iniustos. Math. v. vt aũt eisdẽ ouibus Christi pabu-
2 lum possit ministrare, ⁊ eas defendere. † Tunc iure diuino hꝫ subleuare ab oibus sacerdotibus decimã parteꝫ decime de vniuersis decimis, que sacerdotibus offerunt̃. Cũ. n. dñs Aaron ⁊ filios eius in sacerdotiũ vocasset, vt iugiter sibi in tabernaculo ministrarẽt, ⁊ peccata, ⁊ iniq̃tates sanctuarij simul ⁊ sacerdotij sui portarẽt, ⁊ sustinerent, ⁊ ꝓ quotidiana ministratione decimas, ⁊ primitias q̃s ipse Deus in signũ vl̃is dñij sibi retinuerat, sacerdotibus dari disposuisset. ⁊ leuitis preceptum fuit. qđ postq̃ꝫ leuite ⁊ sacerdotes decimas subleuassent primitias eoꝝ dño offerre deberẽt. i. decimã partem decime, tam de areis, q̃ꝫ de torcularibus, ⁊ vniuersis quoꝝ decimas accipiebãt. primitias offerre debebãt, ⁊ illud offerre debebant de cunctis optimis, ⁊ electis, ⁊ dare Aaron summo sacerdoti, vt patet. Num.
3 xviij. † Equales tñ clerici nõ debẽt equalibus dare decimas, cũ ab ipsis non recipiũt ecclesiastica sacramenta, nec eis subsint. Non enim leuite a leuitis receperunt decimas, sed sacerdotes a leuitis, sic ⁊ inferiores superioribus, quibus subsunt, tenentur soluere decimas de patrimonialibus bonis, ⁊ alijs ex euentu licite acquisitis, ⁊ hoc manifeste dicit decretalis, extra de decimis, capitulo nouum. que sic exponitur, clerici a clericis. s. nõ subditis sed sibi equalibus. Nõ. n. leuite, sed sacerdotes, ⁊ sic superiores ab inferioribus. extra de deci. c. j. ver. rursus leguntur, ⁊ hoc ideo, qꝛ cũ equales sint, nõ dr̃ alter alteri spiritualia ministrare, neqꝫ ministrat. Ergo superioribus sibi ministrãtibus spiritualia tenent̃ dare. ⁊ hec est ratio, qꝛ illi profecto clerici. s. inferiores patrimoniũ habentes, vel aliũde licite acquirentes, qꝛ clericis superioribus, ⁊ curã animarũ suaꝝ habentibus spiritualiũ ministroꝝ, labores accipiunt. xiij.
4 q. j. §. his ita decimas eis dare debent. † Quia quilibet fidelis Christianus tenet̃ ipsas dare de licite acquisitis. extra de deci. c. ex transmissa. nisi eximat̃ priuilegio speciali, ⁊ pro maiori parte de patrimonialibus sic obseruat̃. Nunquid ergo rectores ecclesiaꝝ, ⁊ alij qui immediate subsunt episcopis tenentur soluere eis decimas de redditibus suis eccle. Et quidẽ ↄ̃suetudo tenet ꝙ nõ. sꝫ de iure cõi planũ ẽ ꝙ tenent̃ soluere ẽt decimã decimarũ. c. j. ꝟsi. rursus. ⁊. c. ij. ⁊. c. ex trãsmissa, qꝛ quilibet tenet̃, nisi specialiter sit exemptus, vt not. ⁊ pro ea. extra de deci. c. a nobis. ⁊. c. ex parte tua. j. ad finẽ. hec Host. in sum. tit. de deci. §. a quibus. ver. ego intelligo. ⁊ ver. nunquid. Hoc ius cũ sit di-
5 uinũ, vt apparet per dissuetudinẽ inũbratũ, † summus pontifex deberet illuminare extra de treu. ⁊ pa. c. innouamus, ⁊ vsqꝫ ad effu. sanguinis defendere. vbi. n. dñs vel eius apostoli, ⁊ eos sequentes sancti patres sententialiter aliquid diffinierũt, ibi non nouã legeꝫ Romanus pontifex dare, sed potius quod predicatum est vsqꝫ ad animã ⁊ sanguinẽ dꝫ ↄ̃firmare. Si. n. qđ docuerunt apostoli ⁊ prophete destruere (qđ absit) niteret̃, nõ sententiam dare, sed magis errare conuinceret̃. xxv. q. j. sunt quidaꝫ. ⁊ qui alios in iustitia debet confouere, suum propriuꝫ ius debet negligere, extra de sup. negli. prelato. c. lꝫ. Nam sicut lex dicit, Parũ est ius esse nisi sit per quẽ ius reddat̃ ⁊ teneat̃. ff. de ori. iuris. l. ij. §. post originẽ. xcvj. di. c. duo sunt i gl. sup ver. quibus.

De officio secundi prelati, qui est Episcopus.

Secunda pars.

s Ecundo nunc consideran-dum erit de secundo prelato cui anime subijciuntur qui est episcopus, sed qꝛ episcopus, imediate subest pape in ecclesia catholica, ideo Primo videndũ est de eius auctoritate. Secundo, qꝛ non dominus, sed procurator est bonorum ecclesie. Tertio, qđ de bonis ecclesie debet egenis, ⁊ pauperibus subuenire. Quarto, qualiter debet ꝑ imperatorẽ ecclesiam suam defendere. Quinto, qualiter habet canonicam portionẽ subleuare. Sexto, an eps canonica portione possit ꝓ̇uari tpis diuturnitate. Septimo, an canonica portiõe possit ꝓ̇uari ex delicto ⁊ iniq̃tate. Octauo, an possit eadẽ ꝓ̇uari ex ↄ̃suetu.

Summarium

SVMMARIVM

1 Episcopi omnes sunt sub papa.
Episcopoꝛum auctoꝛitas est semiplena.
Archidiaconi officium quale sit.
2 Archidiaconus est episcopi oculus.
3 Episcopatum quatenus ambire liceat. s.
Coꝛrumpitur quis premio, prece, aut promissione.
4 Principatus sanguini non deferendus, sed vite integritati.
6 Imperatoꝛ in electionibus episcopoꝝ quando possit interesse.

¶ De auctoꝛitate episcopi, ⁊ eius electione.

1 Sed aduertēduȝ, † qȝ oēs epi sūt sub papa, ⁊ eoꝝ auctoꝛitas ē semiplena, ipsos quoqȝ vocat fratres, ⁊ in partē sollicitudinis sunt vocati, ⁊ nō in plenitudinē ptātis. ij. q. vj. c. decreto, ⁊. c. qui se scit. His in adiutoꝛiū sunt septē Archidiaconi, ab apostolis electi, ⁊ īstituti, vt docēt actus aploꝝ. Act. vij. xcviij. di. c. diaconi. ⁊ seq. Pertinet aūt ad officiū archidiaconi. Cōuersatio clericoꝝ tā in vrbe q̄ꝫ extra positoꝝ. Doctrina ecclesiasticoꝝ, coꝛrectio delinquentiū. De tertio in tertiū annū visitatio p parochiā vniuersaȝ cū eps noa
2 pōt, extra de offi. archi. c. vt archi. xxvj. di. c. perlectis. † Naȝ archidiaconus est oculus epi, vt loco epi p epatū ꝓspiciēs, que coꝛrigēda viderit coꝛrigat, ⁊ emendet, nisi fuerint ardua negocia, qꝫ absqȝ maioꝛis sui pn̄tia nequeāt terminari, extra de offi. ar. c. ad hec. §. itē in epistola. Sit aūt in coꝛrigēdo excessus subditoꝝ, ⁊ maxime clericoꝝ, ad refoꝛmādos moꝛes prudēs, ⁊ diligēter attēdat ne sanguis eoꝛuȝ, de suis manibus requirat̄, extra de offi. archi. c. irrefragabile. vt possit dicere cum Paulo. Mūde sunt manus mee a sanguine oīm vestrū. xliij. di. c. ephesijs. Nā nō admittit̄ excusatio, si lupus comedit oues, ⁊ pastoꝛ
3 nesciat. extra de re. iu. c. q̄uis. † Sed ad epatū nemo p amicitiā, parētelā, vel clamoꝛē populi, aut p pecuniā dȝ promoueri, qm̄ si quis epatū desiderat, data pecunia potētes ꝑsonas minime sibi suffragatrices, adhibeat. Nec ad decretū sibi faciēduȝ clericos, vel ciues ad scribēduȝ adhibito cuiuslibet generis timoꝛe compellat vel premijs qbuslibet exhoꝛtet̄. j. q. vj. c. si qs. Nā premio prece ac promissione sepe populus coꝛrūpit̄. ideoqȝ si qs ita temerarius extiterit, vt talē excusationē asserēs asseueret qꝫ literas populi acceperit a superioꝛi, ꝯfirmari nullatenus dȝ, nec in fine laicā cōionē (nisi de hoc penituerit) accipere. extra de elec. po. c. osius. iō Moyses amicus Dei, cui facie ad facieȝ locutus est Deus, nō potuit vtiqȝ successoꝛes principatus filios suos facere, ⁊ posteris suis propriā relinquere dignitatē. Sed extraneū ꝺ alia tribu eligere. Jesus scȝ Josue, † vt sci
4 remus principatū in populo nō esse deferēdū sanguini, ſȝ vite. At nūc cernimus plurimos hāc reȝ beneficiū facere, vt nō querāt eos in ecclesia colūnas erigere, quos plus cognoscūt ecclesie prodesse. Sed quos ipsi, vel amāt, vel quoꝝ sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maioꝝ quispiā rogauerit, ⁊ vt deterioꝛa taceam, qui vt clerici fierēt muneribus impetrāt. viij. q. j. c. Moyses. ⁊. c. si ergo, qꝛ sicut locus regiminis desiderantibus negādus est, ita fugiētibus offerēdus. e. q. j. c. in scripturis. xl. di. añ oia. ibidē sup xo. fugiētibus. in gl. iō ēt dicit lex. † qȝ ad
5 epatū nemo ꝓmouēdus est p simoniā, ⁊ prece ⁊ nō precio dȝ oꝛdinari, ⁊ eligi ꝑfecto. n. indignus est sacerdotio, nisi fuerit oꝛdinatus inuitus. Sane si qs antistes sedē pecunie interuētu subijsset, aut si qs vt alterū oꝛdinaret, vel eligeret, aliquid accepisse detegit̄, ad instar publici criminis ⁊ lese maiestatis accusatione ꝓposita a gradu sacerdotij retrahat̄. Nec hoc solū deiceps honoꝛe priuari. sed ꝑpetue quoqȝ infamie dānari decernimus, vt eos quos par facinus coingnat, ⁊ equa vtrosqȝ similis pena cōmittet̄. C. de epis. ⁊ cle. l. si quēq̄ꝫ. in auc. de san. epis. §. pre oibus. colla. ix. cōsti. si. iōqȝ cū in electionibus epoꝝ ꝯtingat ali-
6 quā oꝛiri discoꝛdiā, † dȝ imperatoꝛ illuc intrepidus accedere, ne pp eligētiū discoꝛdiā ꝯtingat ecclesiā desolari. Et eos exhoꝛtari vt viduate ꝓuideāt ecclesie, ne pp carētiā pastoꝛis lupus rapax oues inuadat, sicut fecit inclitus imperatoꝛ Valērinianus cū ecclesia Mediola. pastoꝛe careret, fert̄ dixisse suffraganeis eiusdē ecclesie Mediolañ. Talē in sede pontificali ꝯstituere ꝓcuretis, cui ⁊ nos q gubernamus iperiū sincere nostra capita submittamus, ⁊ eius monita cū tanquā homines deliquerimus suscipiamus, necessario velut medicamenta curantis. lxiij. di. c. valentinianus. ⁊ extra de iudi. c. nouit. §. non igitur.

SVMMARIVM

1 Episcopi cura qualis esse debeat.
Episcopus est rerum ecclesie procuratoꝛ.
2 Episcopus an ⁊ qñ possit res ecclesie vendere vel donare.
3 Canonici sunt episcopi membꝛa.
4 Episcopus qualis esse debeat.

¶ Quod eps bonoꝛum ecclesie procuratoꝛ est, non dominus.

1 Debet aūt eps, † nō solū p̄dicationi ⁊ oꝛationi, ⁊ sacroꝝ dispēsationi (qȝ est eius ꝓpꝛia cura) intēdere. Sȝ ēt dȝ res suas, iuxta exigētiā erogare ē. n. reꝝ ecclesie, ⁊ bonoꝝ ecclesiasticoꝝ, sicut ⁊ alij plati ꝓcuratoꝛ, ⁊ nō dn̄s. extra de don. c. fr̄nitatē. xij. q. j. c. vlt. xxiij. q. vij. c. qȝ aūt. ⁊ ꝯditionē ecclesie tenet̄ facere melioꝛē nō deterioꝛē, vt in. c. fraternitatē. extra de in inte. rest. c. reqsiuit. nec res ecclesie dȝ vendere, vel aliena
2 re. vel donare, † irrita. n. erit donatio, vēditio, vel cōmutatio, rei ecclesiastice absqȝ subscriptione, ⁊ collaudatione clericoꝝ, extra de his que fi. a pre. sine con. ca. c. irrita. xij. q. ij. c. nō liceat, ⁊. c. alienationes. ⁊. c. sine exceptione. permittit̄ tñ ei donare rē paruā, seu alienare. xij. q. ij. c. terrulas. extra de do. c. ceterū. ⁊ reꝝ ecclesiasticaꝝ ꝑmutationē facere ꝓ re maioꝛi, vel equali sub pragmatica sanctione. vel si tantū eccl'ie ꝯtulerit. extra de re. ꝑmu. c. si princeps. xij. q. ij. c. si qs q̄libet. Eccl'iam ēt
3 sibi cōmissam regere dȝ ꝯsilio canonicoꝝ, † qui sunt eius membꝛa, vñ nō decet epm̄ omissis mēbris in ecclesie negotijs alioꝝ ꝯsilio vti. extra de his q̄ fi. a pla. si ꝯsen. ca. c. nouit. ⁊. c. q̄ꝫto. ⁊ cū hoc dȝ eps speculari moꝛes ⁊ vitaȝ populi, sibi subiecti, ⁊ intendere ad eoꝝ salutē. Vñ eps hoc negligēs est in peccato moꝛtali, ⁊ dr̄ canis impudicus. ij. q. vij. c. qui nec. Dȝ ēt vitare familiaritatē praui hoīs, iō presbyteros diacones ⁊ clericos boni testimonij dȝ penes se habere, qꝛ vita pastoꝛis dȝ esse in exemplū disciplinis. e. q. vij. c. peruenit. ⁊. c. epi. ⁊. c. cum pastoꝛis.
4 † Nam ſm sanctoꝛum patruȝ instituta dȝ irreprehēsibilis inueniri. cū opoꝛteat epm̄ irreprehensibileȝ esse. j. Thimo. iij. ex officio enim suspecto nō licentiam peccandi, sed necessitateȝ bene viuendi se sciat assecutū. xl. dist. c. opoꝛtet.

SVMMARIVM

1 Episcopus nihil agit sine eleemosina.
Liberalitas cuiuslibet modum habere debet.
2 Episcopo non est satis bene velle, sed ⁊ benefacere.
3 Vita pecunie preferenda.
4 Sacre res quando alienabiles.

¶ De subuentione pauperum per episcopos.

1 Episcopus aūt locū, ⁊ mentē dȝ mutare. † Nec solū lectionē, ⁊ oꝛonē dȝ credere sibi sufficere, vt remotus nihil studeat ꝺ manu fructificare, sed manū largā habeat necessitatem patiētibus occurrat, alienā inopiā suā credat, qꝛ si hoc nō hȝ, vacuū nomē epi poꝛtat. In ipsa tñ liberalitate modus adhibēdus est reꝝ ⁊ ꝑsonaꝝ. Reꝝ, vt nō oia vni, sed singulis qdā ꝑstent̄, vt pluribus ꝓdesse possimus, iuxta illud ꝓphete, psal. cxj. Dispersit dedit pauperibus. Personaꝝ vt ꝑmū iustis de
2 inde peccatoꝛibus subueniat̄. † Non qȝ peccatoꝛes, sed qꝛ homines sunt. lxxxvj. dist. c. fratrē nostrū. Non. n. satis est epo bene velle, ſȝ ⁊ bene facere. Eps nāqȝ pauperibus, ⁊ infirmis q debilitate faciēte suis manibus laboꝛare nō pn̄t victū ⁊ vestitū inquātū sibi possibilitas fuerit dȝ largiri. di. lxxxij. c. eps. est . n. grādis culpa epo, si eo sciēte egeat fidelis. Si ipm̄ sciat esse sine sumptu ⁊ famē tollerare ac erūnā perpeti. Qui presertim egere erubescit. Si in captiuitate, vel in carcere penis, ⁊ supplicijs pp debitū iustus aliqs excrutiet̄. Si tpe periculi sui quo
3 rapit̄ ad moꝛtē nō adiuuet. † Plus. n. dȝ valere apud epm̄ moꝛituri vita, q̄ꝫ propria pecunia. lxxxvj. di. c. nō satis. Jtē dn̄s nō vult simul effundi opes, sed dispēsari. Pulchꝛa est. n. liberalitas in ipso quoqȝ pauperis dato mensuram tenere. e. di. c. non satis. ⁊. c. se. nec ad hoc solū dȝ propriā effundere pecuniā. sed ēt vasa mystica, ⁊ dn̄ica ꝯfringere. e. di. est ēt. in fi. xij. qō. ij. c. auꝝ. Pro redēptione nāqȝ captiuoꝝ, iuxta traditionē sacroꝝ canonū ⁊ legaliū statutoꝝ licite sacre res, ⁊ vasa mystica ven-

4 dunt. xij. q. ij. c. vt sacrorum. & c. sacrorum canonum. † Sacre. n. res que rite p pótificé ꝯsecrate sunt, veluti edes sacre & dona que rite ad ministeriũ Dei dedicate sunt, p ꝯstitutioné imperialem alienari phibent, preterq̃ȝ in cã redéptionis captiuorum & famis insti. de re. diui. §. sacre res. C. de sac. san. eccle. l. sancimus. §. excepta. Sed curã paupe nõ p se, sed per archipresbyterum, vel archidiaconũ gerere dȝ. lxxxviij. dist. c. episcopus gubernationem. lxxxiij. dist. c. peruenit. in gl. super verbo pauperes.

SVMMARIVM

1 Episcopus aduersus insidias & calũnias vigilare debet.
2 Ecclesia quando debeat tributum imperatori.

De episcopo ecclesiam defendente.

1 Ecclesiã quoqȝ sibi cõmissaȝ † ab insidiatoribus, & calũniãtibus eps auxilio imperatoris dȝ defendere. Naȝ ad hoc tributũ dȝ ecclesia soluere imperatori, & subsi-
2 diũ prestare p pace, & quiete, quia eã tenet defensare. † Agri. n. ecclesie soluere debét tributũ, quos si imperator desiderat vẽdicãdi ptãté hȝ. xj. q. j. c. si tributũ. & c. magnuȝ. xxiij. q. vni. c. tributũ. Sȝ hoc verum é de illis agris, & pdijs i qbus ecclesia fundata nõ é. nã agri, & pdia i qbus eccl'a fũdata est libera sunt negligétia merito culpãda. e. q. iiij. c. q pót & c. iustũ. & c. maximia.

SVMMARIVM

1 Prebende qualiter, & quibus per episcopum dispensande.
2 Episcopus tertiã partẽ oblationũ & reddituũ dȝ percipere. 4.
3 Canonica portio de relictis defunctorum debetur episcopo. Et de quibus non possit deduci. 5.
Canonica portio parochialis non impedit canonicaȝ episcopi, nec econtra.

De canonica portione.

1 Sicut episcopus cũ bonis ecclesie tenet paupibus subuenire, ac ecclesiã sibi cõmissaȝ cũ auxilio imperatoris defendere. † Sic tenet singulis clericis, & fratribus pbẽdas ministrare, & vnicuiqȝ sicut cuiqȝ opus fuerit, & nõ equaliter oĩbus, qꝛ nõ equaliter valét oés. nã ecclesiasticarum rerũ ptãté hȝ ad dispensandũ. xij. q. j. c. eps ecclesiasticarum. Jõqȝ canonicã antiqtus sibi a sanctis patribus assignatã nõ dȝ amittere. Nam eãdé portioné hȝ recipere (ƀm qd ponit Host.) in sum. de sepul. c. an licitũ sit. ver. vetus. q. sub. §. an hec canonica portio (nec hoc negari pót.) p iura decretorum, decretaliũ, &
2 naturaliũ rationũ. † Jure decretorum, nã ƀm decreta eps dȝ p cipere tertiã partẽ oĩm oblationũ, & reddituũ vndecũqȝ proueniãt. x. q. j. c. de his. & c. decernimus. xvj. q. j. c. ꝯstituũ. & lȝ iura predicta dicãt de tertia parte danda, & aliqua de medietate x. q. j. c. de his. & c. decernimus. Hodie tñ tm̃ hȝ recipere quartã, & aliã quartã relinquit fabrice, ne videat lumé ecclesie & sarta tecta auferre, & si sua sibi nõ sufficiãt, eandé qrtã pót in vsuȝ suũ ꝯuertere, dũ tñ velit onus fabrice subire. x. qõ. iij. c. vnico. hec Host. in sum. §. vbi. s. Jure decretaliũ, quarum aliqe dñt
3 † qꝛ de relictis defunctorum debet canonica portio. extra de test. c. officij. & c. requisisti. & extra de deci. c. qm̃. Jure naturaliũ rõnũ. xiiij. q. j. ecclesias. §. qꝛ ergo nos intra muros. vsqȝ ad §. ad hoc. Mirũ. n. vr & ꝯ oém esse rõné, & mãsuetudiné si eps cui est cõmissa cura, & sollicitudo totius diocesis nihil emolumẽ ti perciperet. Jté cũ pater carnalis in hereditate tpalis filij carnalis habeat ltimã, a qua exheredari nõ pót, nisi ex cã in iure scripta. Quare eps spiritualis pater nõ habeat suã ltimã de re
4 licto filij spiritualis. hec Host. vbi. s. † Jté eps de oĩbus oblationibus, & redditibus rõne altaris pueniétibus hȝ canonicã portioné, ét de onerose acquisitis spiritualiter indistincte. Host. eo. tit. §. & de quibus, siue sint oblationes, siue mortuaria, si ue iudicia anime nũcupata, vel legata, vel relicta, in infirmitate de qua legãs obijt, vel ét cã mortis, vel pro aia, vel pij loci relicta fuerit. Secus si obtẽtu psone, quãuis ecclesiastice, dum tñ in fraudé nõ fiat, extra de sepul. c. ij. & c. de his. & c. in nostra.
5 Et licet eps sit portionarius oĩum oblationũ. † de relictis tñ ad diuinũ cultũ in ornamẽtis, vel pro eius fabrica, luminaribus, anniuersario. vij. xx. xxx. canonica deduci nõ dȝ, dũmodo in fraudé nõ fiat. Nec ét canonica parochialis impedit canonicã portioné epi. Nec ecõtra. Hec Host. de sepul. §. vtrũ. dr̃ tñ in cle. de sepul. qꝛ religiosi de ordine mẽdicantiũ. de omnibus indistincte debét dare canonicã portioné, de quibus tñ alias de iure canonica nõ dȝ exigi portio. de sepul. c. dudũ. §. verũ in clemen.

SVMMARIVM

1 Canonica portio nunquid possit prescribi.
2 Prescriptio quadragenaria nunquid cõtenta sit bonafide sine titulo.
3 Juri episcopali nullatenus derogatur.
Decime sunt tributa egentium animarum.
4 Taciturnitas & longa patientia in causa pauperum successori preiudicium non generat.
5 Prescriptionem que tempora retardant.

De prescriptione canonice portionis.

Cum aũt eps sit portionarius oĩuȝ oblationũ, decimarum, ac aliorũ emolumentorum, vt. s. habitũ est. Consequenter erit vidédũ † an
1 canonica portione possit priuari ex tẽporis diuturnitate, vel prescriptione. est ergo ꝯsiderãdũ, qꝛ sicut dr̃ de presc. in. c. de quarta. q clericus ab impetitione epi pót se defendere super quarta decimarum & oblatione defunctorũ quadragenaria prescriptione, nisi ecclesia caruisset pastore, qꝛ iura ecclesie exigere debuisset. Qñ tñ ius cõe est pro ecclesia, & epo, & presumptio est ꝯ possidenté, tũc oportet possidété allegare titulũ & probare, per qué talis presumptio tollat, & cũ hoc habere bonã fi-
2 dé. † Et licet bonafides ad prescriptioné quadragenariã sufficiat. Cum ius cõe, vel presumptio nõ obsistit. Ubi tñ ei vnũ illorum resistit, tũc ad prescriptioné nõ sufficit bonafides. Sed requirit ét titulus qui possessori cãm tribuat prescribendi ni alleget tanti tẽporis prescriptio, cuius ꝯrij memoria nõ existat, vt patet extra de prescri. c. j. li. vj. Sed lȝ in parte qñqȝ prescribat titulũ, & bonafides. Jta q eps p prescriptioné quadragenariaȝ in oblatione defunctorum, & quarta decimarum nõ pót ꝯsequi canonicã portioné, Jn alijs tñ que ad ius episcopale pertinent ꝯsequit ius suũ & canonicã portioné. extra de prescri. c. cũ olim. in
3 fine. Sed tũ potius credédũ est, † q eps in quarta decimarũ, & oblatione defunctorum merito debeat ꝯ sequi suã canonicaȝ portioné, cũ de iure cõi spectãt ad ius episcopale. Naȝ iuri episcopali nullatenus derogatur, etiã si auctenticũ appareret. extra de deci. c. dudũ. nos igit. & decime sunt tributa egétiuȝ animarum. extra de deci. c. tua nobis. Et eps erga pauperes curã gerere dȝ. vt. lxxxvj. di. c. fratré nostrũ. Et papa nõ patit, vt ecclesiarum, & clericorum iura qualibet presumptione minuant, nec aliqua cõmissione ledant. e. c. §. qm̃. & de ꝯfir. vti. vel inuti. c. vlt.
4 §. cũ igit. † Et taciturnitas & longa patiẽtia in cã pauperum successori preiudiciũ nõ generat. de pres. c. nihil. & multa p patientiã tollerant. q̃ si in iudiciũ deducerent, exigéte iustitia nõ tollerant, ex ꝯ pb. & di. c. cũ iã dudũ. nõ. n. sp hȝ locũ pscriptio. Nã
5 Pa. i. c. trãsmissa. distiguit nouẽ tpa, i qb⁹ prescriptio nõ currit, sed dormit. † Et sunt tps Hostilitatis, Carẽtie pastoris, aut cũ hȝ inutilé prelatũ, puta excõicatũ, suspẽsum, captiuũ, dilapidantem, aut male alienãté. Res ét ignorãtis prescribi non pót, vt tȝ Pet. de Peru. hec Ang. in sum. de pres. §. xxvij. habetur hec etiam. de pres. c. cũ non liceat. in gl. super ver. obstãte.

SVMMARIVM

1 Episcopus ex delicto nũquid canonica portione possit priuari.
2 Decime, primitie, & oblationes propter clericorum improbitatem tolli minime debent.
3 Ecclesia contra ecclesiam quibus modis obtineat.
4 Decime personales cui ecclesie persoluende.
5 Parochia semel constituta nunquid destrui possit.

De priuatione canonice portionis.

Sed nec ex delicto & iniquitate suã canonicã potest amittere cũ nõ rõne psone, sed ecclesie eãdem habeat subleuare. † Nã delictũ psone nõ dȝ in incõ-
1 modum

modum ecclesie redundare. extra de re iud. c. delictum lib. vj. xvj. qō. xj. c. si epm. extra de excep. c. cū venerabilis. Licet. n. aliqui vitā clericalē detestnt̄ tanq̄ abominabilē, nullatenus tñ ius ecclesiasticū possunt imutare aut diminuere. Cuz pretextu
2 nequiciei clericoꝝ † nulli licet, neq̄ oblationes, neq̄ primitias, neq̄ decimas, nisi quibus ex mādato diuino debet̄ pro suo libito erogare cū nō sit licitū aliena cuiq̄ ɔceder̄ pter sui dñi volūtatē. extra de deci. c. tua nobis. §. nōnulli. ⁊ seq. de rebus. n. ecclesie laici nihil retinere pñt, cū spiritualia sine periculo animarū nō pñt possidere. extra de deci. c. prohibemus. xvj. q. vij. c. decimas. ⁊ extra de pres. c. cām que. Nisi papa, eps, vel archiepiscopus auctoritatē prestaret. extra de trāsa. c. statuimus. se
3 cus tñ est in spiritualibus. † Naz ecclesia ɔ̄ ecclesiam obtinet. Qñq̄ ɔsuetudine. Qñq̄ pacto. Qñq̄ priuilegio. Qñq̄ prescriptione. ¶ De ɔsuetudine colonus pōt dare decimā illi ecclesie in cuius parochia sita sunt predia, vel illi in qua percipit ecclesiastica sacramēta. de deci. c. cū sint hoies. ¶ Cōuētiones ēt seu pacta sup decimas facte veniūt obseruāde, nec ipsis per priuilegiū ex post impetratū derogat̄, nisi de hoc specialem faciat mentionē eo. ti. c. ex multiplici. ¶ Prescriptione similiter. nam vna ecclesia ɔ̄ aliquā. xl. an. spacio decimas pscribit. extra de pres. c. ad aures. ¶ Priuilegiū ēt in decimis soluendis obstat. Nō solū in bonis prius cultis, verū ēt in noualibus. Nam cui maius ɔcedit̄, minus ɔcessuz esse vr̄. ti. de deci. c. ex
4 parte scđa. † Personales tñ decime semper sunt illi ecclesie soluēde, in qua quis diuina percipit sacramēta. ti. de deci. c. ad apostolice, sic ēt canonica portio cū sit de iure ecclesiastico, ⁊ a sanctis patribus epo rōnabiliter assignata. Liquet ꝙ pretextu nequitie nō pōt epo denegari. est enim petēda ab omni ecclesia. ī. ppriā diocesim ɔstituta. extra de of. or. c. ɔquerēte, ⁊ de testa. c. offi. ⁊. c. requisiuisti. siue sit cappella, siue sit collegiata, siue parochia, hec Aug. in sum. est aūt status parochiaꝝ imutabilis. Nō. n. pñt parochie aliqua rōne ɔuelli, ne p ɔsuetudinē pessimā exēpli mali temeritate crescēte vl'is confusio nasceret̄. Nec aliqua presumptione status eoꝝ q ppetuitatis firmitate
5 durauerit patit̄ imutari. † Cū nec negligētia pōtificū, nec tpalis obiectio q̄ p incuriā forte generat̄, neq̄ ignauia faciēte ɔsensus adhibitus, nec sub repēte receptio supplicatione pōt diuellere diocesim semel ɔstitutā, ex qua semper ad regenerationez atq̄ epi ɔsignationē plebs deuote ɔuenerit. xvj. qō. iij. c. licet.

SVMMARIVM

1 Canonica portio epi nunquid possit ɔsuetudine vitiari.
Cōsuetudo, ⁊ vsus nunq̄ veritati ⁊ legi preiudicare possunt.
2 Discrepātia ad ius cōmune reducenda.
3 Prescriptio contra obedientiam non currit.
4 Abbates quatenus instituere possint.
5 Eps circa correctionem subditoruz qualiter procedere debeat. item ⁊ reformationem.

¶ Qđ eps nō pōt priuari canonica portione ex ɔ̄ria consuetu.

Simpliciter cōtra canoni-
1 cam portionē † epi nō valet ɔsuetudo in ɔ̄riū allegata, cū de iure sibi debet̄. cōsuetudo. n. ⁊ vsus licet maxime sint auctoritatis, nūq̄ tñ veritati ⁊ legi pīudicare possunt, extra de sen. ⁊ re iud. c. cū cā. ēt ɔsuetudo, q̄ canonicis obuiat institutis nullius est momēti. extra de cōsue. ad audiētiaz, ⁊ ɔsuetudo q̄ canonibus est inimica dr̄ corruptela eo. ti. c. cum
2 venerabilis, vbi. n. aliquid a iure cōi discrepare vr̄, † tūc reducendū est ad ius cōe si fieri pōt ne pereat. Quia pmptū est iura iuribus ɔcordare, vt. C. de inof. dona. l. vnica. ⁊ ēt Augu. cōcordat euāgelistas, de peni. di. j. c. periculose. extra de ɔsue. c. cū dilectus. sup ver. nec iure cōi, in glo. Sunt aūt epi priuilegia.
3 ¶ Obediētia, subiectio, Reuerētia. † Nā ɔ̄ obediētiā nō currit prescriptio. xviij. q. ij. c. abbatibus. Similiter ēt ɔ̄ neruū ecclesiastice discipline nō vz ɔsuetudo, nec prescriptio. extra de ɔsue. c. cū inter vos. ⁊ de psc. cū nō liceat. ⁊ de elec. ⁊ ele. po. c. cū cām, ⁊ hec est rō, q̄z semp est in malafide. C. de ser. fug. ⁊ de regula. c. fi. sic nobis, in gl. de regula. Hec Angel. in summa. ¶ Institutio. De iure cōi eps pōt instituere. xvj. q. vij. c. nullus. ⁊. q. ij. c. sane. sed sede vacāte pōt capitulū instituere. de insti. ⁊ si capitulū. lib. vj. Itē q hz ex delegatione. de insti. ex frequentibus. itē qui hz de ɔsue. c. cū venissent. de insti. Itē Ab-
4 bates † in ecclesijs sibi pleno iure subiectis pñt sine presentatione epo facta instituere. xij. q. ij. c. visis, tñ institutus nō dz administrare nisi d̄ ɔsensu diocesis ⁊ eius auctoritate. insti. ex frequenti. ¶ Destitutio. Sicut ad epm pertinet institutio. Sic ⁊ destitutio, renūciatio, ⁊ permutatio, extra de renū. c. admonet. ⁊ de reꝝ permu. c. quesitū. ⁊ presbyteri per monachos ad curā epo presentati nō debēt eo inconsulto ab ipsis ecclesijs amoueri. de capel. mona. li. vj. c. vnico. ¶ Correctio, eps dz corrigere excessus subditoꝝ ⁊ maxime clericoꝝ, ⁊ eoꝝ mores reforma
5 re, ⁊ in his prudenter, ⁊ diligenter attendere. † Ne sanguis eorum de manibus suis requirat̄. de offi. iud. or. c. irrefragabile. vt possit dicerere cū Paulo, Munde sunt manus mee, a sanguine oium vestrū. xliij. dist. c. ephesijs, q̄z nō admittit̄ excusatio si lupus comedat oues, ⁊ pastor nesciat. extra d̄ re. iuris. c. quāuis. Sed hoc facere dz per Archi. qui est oculus epi, vt. ꝫ. patet, ⁊ de offi. archi. c. ad hec. Per cēsurā ecclesiasticā nō solum intelligit̄ sententia interdicti. veruz ēt suspēsionis, ⁊ excōicationis. extra de ver. signi. c. querenti. ¶ Reformatio. Naz iudex ordinarius est eps in sua diocesi, tam monachoruz quam alioꝝ. xj. q. j. c. de psona. que fit de solēnitate. de qua hr̄. l. dist. c. in capite, ⁊ ēt illa que sic nō fit, sed in facie ecclesie. hec Hostien. ¶ Censura ecclesiastica ordinaria cāꝝ oium ad foꝝ ecclesiasticū de iure spectantiū. Sicut est homicidiū, sacrilegiuz, incēdiū, oppressio pueroꝝ, ⁊ ɔsimiliū. ¶ Penitētia publica, ⁊ alioꝝ criminū, sicut est ordinis sacerdotalis, Confirmationis, Consecratio Chrismatis, ⁊ extreme vnctionis, quo ad ɔsecrationē dedicatio ecclesiaꝝ, ⁊ altariū deducatio, vel consecratio, ⁊ aliorum ornamentorum, ad cultum diuinum pertinentium.

SVMMARIVM

1 Episcopus quid pro sacramentoꝝ collatione exigere possit.
Cathedraticū, ⁊ Synodaticum quid dicatur.
2 Mortuarium quid sit.
3 Uisitatio quando per episcopum fieri possit.

¶ De exactione episcopi.

Ex collatis sacramentis
1 duos solidos petere pōt † eps a q̄libet ecclesia sue dioce. nomine cathedratici, pterq̄ a monasterijs. x. q. iij. inter cetera, ⁊ dat̄ pro honore cathedre. x. q. iij. placuit, ⁊ vocat̄ ēt Synodaticū, q̄z in synodo dat̄. extra de censi. c. oliz. Synodaticū, vel cathedraticū, vcz duos solidos. De ista quarta hr̄. x. q. iij. vnico. ⁊. xij. q. ij. vulterane. ⁊. c. nobis. ⁊. c. con-
2 cesso. ¶ † Mortuariū dr̄ ꝙ quis relinquit pro aia sua, in morte, de istis hr̄ extra de test. c. officij. ⁊. c. requisiuisti. ⁊ hāc quartam percipiebat episcopus de ɔsuetudi. ⁊ iō super his duabus fuit necessaria probatio, sed nō sup iuribus, que ipso iure debebant̄, sed ista quarta mortuarioꝝ potius pertinet ad ius epale,
3 vt in. c. officij. ⁊. c. requisiuisti. ¶ † Sic semel in anno pōt visitare eps ecclesias. x. q. j. decernimus. ⁊. c. epm. ⁊. c. placuit. alibi dr̄ ꝙ bis in anno. extra de censi. cū venerabilis. extra de here. excōicamus. §. adijcimus. alibi dr̄ ꝙ visitabit quoties necessitas fuerit. x. q. j. regēda. xviij. q. ij. nō semel, hec in gl. ¶ Iuxta facultates faciendi sunt sumptus. extra de censi. c. cū nup. ⁊. c. sospite. ne longi tēporis victū breuis mora cōsumat. de censib. cū apostolus, ⁊ ne ad exinanitionē extreme virtutis ecclesie perducant̄. x. q. iij. inter cetera. ⁊. c. illud. Itē q̄z ipsi episcopo, eodem cōmuni iuri subsint cuz alijs capellis eodem debent iure censeri. xij. q. ij. cognonimus, ⁊ de dedecimis, cum in tua, ⁊ dignū est, vt qui similē cum alijs suscipiunt vitam, similem sentiāt in legibus disciplinā. de sta. regu. recolentes, nec dz fieri alijs remissio, ⁊ alijs tribulatio. xxv. q. j. his ita. circa fin. super ver. ceteris. de offi. ordi. c. conquerente.

¶ De tertio prelato qui est curatus.

¶ Tertia pars.

Tertio nūc cōsiderandum occurrit de tertio prelato spirituali cui anime subijciuntur. Qui est curatus, siue proprius sacerdos. est autem proprius sacerdos, siue curatus, sub episcopo. Nam ad

regimen animarum eius auctoritate debet institui. Ideo primo videndũ erit. Qualiter populum sibi cõmissum auxilio ⁊ cõsilio capellanoꝝ habet regere, ⁊ prouidere. Secũdo, qꝛ in populũ sibi cõmissum, ⁊ subiectum, ⁊ in clericos hꝫ sententiã excõmunicationis proferre. Tertio, qꝛ dꝫ esse institutus episcopi auctoritate. Quarto, ꝙ bona eius debent apud ecclesiam suaꝫ permanere. Quinto, ꝙ de bonis ecclesie tenet̃ rõneꝫ reddere. Sexto, ꝙ de bonis ecclesie tenetur quatuor portiones facere. Septimo, ꝙ tenetur hospitalitateꝫ seruare. Octauo, ꝙ debet quatuor matriculas habere.

SVMMARIVM

1 Rector immediate subest episcopo.
2 Episcopi successerunt loco apostolorum, ⁊ rectores loco discipulorum.
3 Uicarij parochie officium quale. 4.
5 Sortilege artis quis fuerit inuentor.

De regendo populo.

f Ed est aduertendum, qđ
1 curatus, † siue proprius sacerdos immediate subest epõ. Naꝫ dñs noster IESVS Christus post baptismum, ⁊ ieiuniũ in tricesimoprimo anno, sicut hr̃ Mathei. x. Marci. iij. Luce. vj. Joan. j. vocauit discipulos, ⁊ elegit ex eis duodecim, quos vocauit apostolos, ⁊ misit eos p̃dicare, ⁊ infirmos curare. Ad quoꝝ locũ successerũt episcopi. xciij. dist. c. legimus. post quos designauit dñs Jesus, ⁊ alios septuaginta
2 duos discipulos. Luce. x. in quoꝝ loco successerũt curati, † siue rectores vel pastores parochiaꝝ. xxj. di. c. in nouo. Et hoc factũ fuit iuxta figurã, sicut Jacob intrauit in Egyptũ cũ. lxx. animabus. Gen. xlvj. ⁊ iuxta figurã sicut filij Israel post exitũ de Egipto cũ venissent in Helym, inuenerũt duodecim fontes aq̃rũ, ⁊ septuaginta palmas. exodi. xvj. ⁊ iuxta figurã sicut Moyses elegit. lxx. iudices. Numeri. xj. Sic dicit Cyrillus, sup Lucã. c. x. Hic cũ capellanis ecclesie dꝫ facere prouisionẽ populi, aut cũ vicarijs eius. Nã ꝑsonis ⁊ ecclesie tenent̃ vicarij deseruire. extra de offi. vicari. c. ꝓuideas. §. qꝛ. Cũ. n. dꝫ infirmus inungi dꝫ sibi astare ad minus vnus clericus. Sꝫ † necessitate in
3 stante solus põt sacr̃m extreme vnctionis ministrare. extra de v̾bo. signi. c. quesiuit. Sic ẽt benedictiones nubentiũ ꝑ capellanos põt ministrare. extra de secũ. nup. c. capellanũ. ⁊ de ferijs. c. capellanus. Similiter ꝙ in administratione alioꝝ sacrorum capellani sibi debeãt astare, Sicut ⁊ baptismi, Eucharistie, ⁊ penitẽtie que ad salutẽ hoĩs sunt magis necessaria. Cũ in similibus idẽ iudicium sit habẽdũ. extra de sentẽ. ⁊ re indica. c. in causis. ⁊ de frigi. ⁊ malefi. c. ꝯsultationi. in synodo quoq̃ postq̃ eṗs ꝯgruã allocutionẽ fecerit, sibi aũt septẽ viris, quos
4 ad hoc deputauerit denũciare dꝫ, † quicquid nouerit, aut audierit fieri ꝯ̃ Dei volũtatẽ, ⁊ totã Christianitatẽ, inquantũ sapit, ⁊ nouit, ⁊ hoc nec ꝑꝑ amorẽ, nec ꝑꝑ timorẽ, nec ꝑꝑ pretiũ, nec ꝑꝑ parẽtelã, aliquo modo dꝫ celare. xxxv. q. v. c. eṗs. x. q. j. c. placuit. ⁊. c. epm̃. Omnibus. n. viribus cũ sit minister epi dꝫ elaborare, vt subditi diuersa crimina, idest adulteriũ, homicidiũ, periuriũ, falsum testimoniũ, ⁊ reliqua peccata mortifera, ⁊ errores
5 idoloꝝ fugiant. Maxime pestiferã ⁊ pernitiosam, † ẽt a zabulo inuentã, sortilegã, ⁊ magicã artẽ ex parochia eradicet. ⁊ si aliquẽ virũ, aut mulierẽ huiusmodi sceleris sectatorem inuenerit turpiter eijciat. x. q. j. placuit. ⁊. xxvj. q. v. c. episcopi.

SVMMARIVM

1 Rector nunquid potestatem habeat excommunicandi. 2.
3 Consuetudo dat iurisdictionem ordinariam.

De soluendi ligandiq̃ officio.

e T vlterius est aduertẽdũ
1 qđ curatus, siue proprius sacerdos nõ solũ potestatẽ ligãdi, ⁊ soluẽdi, hꝫ in foro penitẽtia. † verũ ẽt potestatẽ, ⁊ iurisdictionẽ hꝫ cognoscẽdi, ⁊ excõicandi, sicut alij prelati inferiores. Puta Abbates ⁊ archidiaconi, cum sit ordinarius iudex in populo suo. extra de iudi. c. decernimus. xv. qõ. iiij. c. j. Nã illa nõ sunt ordinis, sed potius iurisdictionis quam quilibet prelatus siue minor prelatus hꝫ, qui est electus a collegio, siue vniuersitate, vel ab eo qui hꝫ administratiõe cũ iuris-
2 dictione, puta epo. † Jdq̃ si in clericos, aut parochianos suos interdicti, vel excõicationis sñiam rõnabiliter tulerit, dꝫ ab episcopo inuiolabiliter obseruari. Nec sine ꝯgrua satisfactione ⁊ absq̃ eiusdẽ plebani ꝯscientia per epm̃ relaxari, extra de offi. ordi. c. cũ ab ecclesiaꝝ. Potest ẽt dici ꝙ oẽs ministri ecclesie qui per electiõe creant̃, iurisdictiõe ordinariã hꝫ, ex quo administratiõe ꝯsequunt nisi ꝯsuetudo ꝯ̃riũ operet̃. Quod Hostien. credit veꝝ ꝑm Joan. Sed tales iudices ordinarios nõ cõ
3 stituũt in auc. de manda. prin. §. eos aũt. colla. iij. † Jtẽ ꝯsuetudo dat iurisdictiõe ordinariã. extra eo. duo simul. ix. q. iij. cõquestus. de offi. archi. c. fi. adeo ꝙ si ꝯsuetudo sit, quilibet põt esse ordinarius familie sue. extra de foro cõpe. cũ ꝯtingat ad finem. Ad idẽ. C. de emancipa. l. j. ⁊ fi. Hec Host. in sum. tit. de offi. ordi. §. quis possit. ver. iten vniuersitas ⁊ seq. Similiter ⁊ lex. ff. de iurisdic. om. iud. l. ⁊ quia.

SVMMARIVM

1 Curati in parochijs ab epõ sunt instituendi.
Beneficia ad tempus non conferenda.
2 Filios habere temporales nõ expedit.
3 Episcopus in collatione plus iuris habet quã patronus in presentatione.
4 Regimen breue subditis nescit parcere.
5 Pensio proprio sacerdoti de prouidentibus ecclesie pro beneficio non conferenda.

De curati institutione.

d Ebet autem curatus esse
1 † perpetuus ⁊ ad curã animarũ, auctoritate episcopi institutus. extra de cap. monacho. c. vnico. li. vj. Nõ enim debent beneficia ad tempus ꝯferri. lv. dist. c. precepta. ⁊. lxx. dist. c. sanctoꝝ. ⁊ de filijs presbyte. c. veniens. Nam inter ipsum beneficiũ, vel capellam ꝯ̃hit̃ quodãmodo matrimoniũ spirituale. ⁊ sicut carnale matrimoniũ ad tempus non contrahit̃, sic nec dꝫ contrahi matrimoniũ spirituale. extra de condi. apposi. c. vlti. Nec legitimi actus recipiunt diem. ⁊ reg.
2 iur. c. actus. † Nec moribus nostris expedit tẽporales habere filios. ff. de adop. quesitum. Hec Joan. ant. extra de capel. monacho. c. presbyteri. in glo. debet tamen episcopo per patronũ presentari, vel eius officialibus q̃ hoc possunt ď iure. extra de insti. c. ex frequentibus. Nullus enim instituendus est nisi presentetur a patrono. extra de iure patrona. c. illud. ⁊. c. ex insinuatione. xvj. q. vij. c. decernimus. Nam quãtũcunq̃ quis instituatur ab illo qui hoc habet de consuetudine, nunquã tñ administrare debet nisi de ꝯsensu diocesani ⁊ eius auctoritate. eo. tit. c. ex frequentibus. ⁊ de renũ. c. admonet. † Plus enim iu-
3 ris habet episcopus, seu prelatus in collatione, siue institutione quã patronus in presentatione. extra de offi. leg. c. dilectus. ⁊ de iurepatro. c. vltimo. §. ꝯsultationi. Quoniaꝫ plebes sunt episcopis subiecte. extra de ver. signi. c. veniens. §. illud locũ in fine. lib. vj. Sed nec debet sub annuo pretio statui, aut conduci. Quia dum sacerdotium sub huiusmodi mercede venale disponitur ad eterne retributionis premium consideratio non habetur. extra Ne prela. vices suas sub annuo cen. con. c. qm̃. ij.
4 † Et etiam nescit populis parcere regimẽ breue. de peni. dist. iij. Jnter hec hirchũ. xvj. q. j. Hinc est in glo. super ver. detrimentũ. ecclesie etiam ad quam institutus est ⁊ intitulatus non per vicarium, sed per seipsum deseruiat in ordine quem ipsius ecclesie cura requirit. extra de cleri. nõ rescin. c. qꝛ nonnulli. §. cum igitur. ⁊. c. relatũ. nisi forte de licentia suoꝝ prelatoruꝫ, vel studio literaꝝ. Uel pro alijs honestis causis contingit eum abesse. Uel nisi forte dignitati, vel prebende parochialis ecclesia sit annexa. Jn quo casu conceditur vt qui habet prebendã vel dignitatẽ cũ oporteat eũ in maiori ecclesia deseruire. Jn quo casu potest in eadem ecclesia parochialie per idoneũ, ⁊ perpetuũ vicarium deseruire. Qui de prouentibus ecclesie congruam de-
5 bet habere portionem. Sed nec dꝫ de prouentibus ecclesie q̃ curam debet habere proprij sacerdotes pensionem alij quasi ꝓ beneficio conferre. extra de preben. ⁊ digni. c. extirpande. hoc enim posset in posterum esse perniciosum ecclesie. extra de ar. c. peruenit.

c. peruenit. quia ecclesia videretur censualis, et portio presbyteri diminueretur quod esse non debet. extra de prebē. et digni. c. auaritia. Similiter si morbo lepre fuerit percussus aut alio morbo icurabili sine sua culpa infectus dādus est coadiutor, qui curā habeat animarum, et hic erit prelatus in totum. extra de cleri. egro. vel debili. c. tua nos. super ver. administrationis. Sed ipse rector quandiu vixerit de facultatibus ecclesie congruā recipiet portionē eo. tit. c. de rectoribus. et c. tua nos. et c. consultationibus.

SVMMARIVM

1 Curati bona ad quē peruenire debeant.
2 Curati quid, quibus, et quō de bonis proprijs donare possint.
3 Clericus in quo differat ab vsufructuario. 5.
4 Clerici vsuario comparantur.
6 Episcopi bona ecclesie in malos vsus expendere non debent.

Quod bona curati debēt apud ecclesiā suam manere.

1 Curatus etiā omnia bona que acquirit rōne ecclesie † debet relinquere eclesie. extra de pecu. cle. vt vnusquisque. extra de testa. c. quia nos. et c. requisisti. et est arg. quod teneor tibi restituere quod occasione rei tue peruenit ad me. extra de iniuri. c. ad nostram. et de pe. cle. vt vnusquisque in gl. super ver. acquisierit. Ideo de bonis beneficij vltra necessitatem exercentibus de iure testari nō pōt. extra de test. c. quia nos. Similiter et alij clerici beneficiati. Possunt tamen viuētes et sui cōpotes aliqua de bonis ipsis dona-
2 re intuitu eleemosyne, †donum sunt egritudine constituti non rōne testamēti. de testa. c. ad hec. secus tamen est de bonis ex hereditate artificio aut doctrina acquisitis que pñt distribui pro arbitrio decedētis. eo. ti. de testa. c. relatū. ij. §. ceterum, clerici enim cōparantur vsufructuario. Nam et morte finitur vsusfructus. institu. de vsufru. §. finitur. Similiter morte clerici. Sed nō per omnia cō-
3 parātur clerici vsufructuario † quia de terra aratoria pōt clericus facere vineam, quod illi nō licet. ff. de vsufru. quamuis. et l. vsufructuarius. Item vsufructuarius percipiendo fructus facit suos et inde pōt testari, quod nō pōt clericus. de testa. quia nos. xij. q. v. quia Ioā. Nisi cum quodā moderamine quod hr̄ de testa. c. ad
4 hec. et c. relatū. §. licet. imo potius clerici pñt cōparari † vsurario quibus tantū ad vsum quotidianum vti licet. insti. de vsu. et ha. §. j. extra de pe. cleri. c. vlti. in gl. sup verbo obitus. Sed est sciēdū quod Io. an. in gl. de offi. ordi. c. presenti. li. vj. talē facit distinctionē. quod clericus aut habet administrationem, aut simplex beneficiū. Si habet administrationē tūc in vita cōparatur vsufructuario. Et quādiu viuit et sanus est pōt aliquid dare moderate tamen, cū autem incipit infirmari cōparatur vsuario. Et ita nihil habet nisi vsum tamen eleemosynam tamen facere pōt. extra de testam. c. ad
5 hec. testari nō pōt. eo. ti. cū nō officijs. † Si vero sit clericus nō habēs administrationē, sed personaliter et simpliciter beneficiatus, et in vita, et in morte cōparatur vsufructuario quantū ad faciendū fructus suos, et de ipsis pōt testari. ecclesia tamen succedit in eis ab itestato. Et hoc generalis consuetudo approbat. Intelligendū tamen hoc est de fructibus perceptis, et recōditis. Alij vero per iura allegata ad ecclesiā pertinebūt. dicit etiam Hostiē.
6 in sum. tit. de dona. §. et quid. ver. consuetudo generalis. † consuetudo tamen quod prelati sani, et sui cōpotes, pecuniā, equos, fructus et res se mouētes donare possunt pro libito, siue voluntaris, sed nec ad malos vsus debet expendere, maxime focarijs ne eleemosyna vnius alterius peccatum fiat. extra de re. permu. c. iniustum. nam semel Deo dicatū ad humanos vsus amplius transferri nō debet. xij. q. ij. nulli liceat extra de re. do. c. ad hoc. et de re. permu. c. mancipia. et seq. et de conse. dist. i. c. ligna.

SVMMARIVM

1 Bñficiatus an et cui rationē singulis annis teneatur reddere. 3.
2 Patroni ad que intendere debeant.
4 Prelatus rerum ecclesiasticarum maiorem habet administrationem quam simplex procurator.

De reddenda per curatum ratione.

1 Quilibet etiam clericus bñficiatus rōnem singulis annis † de redditibus et possessionibus sui beneficij tenetur reddere epō per Archidiaconū. Ne in nihilū cōtingat redigi aut alias dilabi. ita quod ab vno loco eleemosyne datū est alterius pctm̄ fiat cū hoc sit iniustū ex. de re. per. c. institutū. Curatus autem duplicē tenetur reddere rōnē, vnā de
2 tēporalibus suis patronis, siue collatoribus. † Nā ad hoc tenētur respicere patroni, ne quis dilapidet bona ecclesie, vel vi opprimat. xvij. q. vij. c. filijs. Aliā tenetur facere episcopo de spiritualibus. extra de preben. et digni. c. in lateraneñ. et de priuileg. c. cum et plantare. Nisi de priuilegio speciali ecclesie pleno iure locis religiosis essent subiecte. Tunc enim rationem debet reddere de temporalibus, et spiritualibus his quibus ecclesie sunt pleno iure subiecte eo. titu. et c. in lateraneñ. et c. cum et plantare. et c. quoniam. potest autem demonstrari quod possibilis sit vt fiat singulis annis auctoritate iuris. Dicitur enim. x. q. iij. ca. placuit quod singulis annis episcopo fiat ratio de singulis redditibus et possessionibus ecclesie, et ibidem in glo. super versi. ratio. idem
3 habetur † quod ratio singulis annis ab Archidiaco. episcopo fiat. xxv. dist. prelectis. auctoritate rationis. Nam ad rationē tenetur episcopus, est enim rerum ecclesiasticarum procurator non dominus. xij. q. j. c. vlti. Si quis priuatum. extra de donatio. c. fraternitatem, immo omnes prelati sunt procuratores rerum ecclesiasticarū non domini. xxiij. q. vij. c. quod autem in glo. super ver. procurationem. Tamen licet prelatus dicatur procurator rerū
4 ecclesiasticarum magis tamen habet † administrationem quam simplex procurator. Unde aliquantulum potest dare si hoc habet consuetudo regionis. extra de dona. c. ij. de testa. c. relatū.

SVMMARIVM

1 Beneficiatus de beneficij prouentu quas partes facere teneatur. numero. 2.
2 Ecclesie omnes ad onera legatorum et nuntiorum sedis apostolice tenentur.
3 Vicarius et reuerenter et decenter debet tractari.

De diuisione bonorum ecclesiasticorum.

1 De singulis quoque prouentibus, et redditibus ecclesie quilibet † curatus tenetur facere quatuor portiones. Quarū vna sit pontificis, altera clericorum. Tertia pauperum. Quarta fabrice. probantur hec. xij. q. ij. c. concesso in fi. Sunt et et alia ad que tenetur, scilicet ad honera hospitalitatis legatorum et nunciorū sedis apostolice et reliquis similibus. extra de offi. ordi. c. presenti. super versi. oneribus in gl. Io. an. li. vj. Nā ad onera legatorum et nuntiorum sedis apostolice oēs ecclesie tenentur, et eos expensare extra de censi. c. cū instātia. Nec aliqua est exēpta nisi per patentes literas apostolicas ob aliquā cām legitimā in cle. de cen
2 si. et pcu. c. cū sit nature. et extra de prescrip. c. accedētes. † Similiter ad onera epalia hospitalitatis fabrice, et reliquis. extra de prebē. et digni. c. de monachis. eo. tit. c. j. li. vj. Suscepti. et decimis. c. ij. statuto §. vbi autem in tex. et in glo. sup ver. onera. et in cle. de iure patro. c. vt constitutio. et extra de supplen. negligē. prela. c. sicut. Ideo non debet tantum nouis pensionibus grauari, quod non possit episcopo in episcopalibus respondere. Sed ita debet prouideri, vt omnia onera ecclesie incumbentia honeste valeat expedire, et se cōmode sustentare. extra de preben. et digni. c. de monachis. et c. susceptis regiminis. li. vj. et c. extirpā
3 de. §. cum igitur. † et reuerēter, et decenter debet tractari. extra in cle. de iurepatro. c. vt constitutio. §. sane in prioratuum. in fi. In ecclesijs autem prioratuum, vel aliorum tam regularium quam secularium locorum quibus religiosi vel alij ad quos eorum redditus pertinere noscuntur onera predicta consueuerunt onera portare premissa nullatenus obseruentur. Sed onera omnia que ecclesiarum ipsarū perpetuis presbyteris aut vicarijs incumberent, si dicta eis assignatio facta esset religiosi, vel alij supradicti plene subiere. Ac presbyteros seu vicarios decenter tractare, necnon sustentationē eis prestare sufficientē et congruam teneantur. in cle. de iurepa. c. vt constitutio. §. sane.

SVMMARIVM

1 Beneficiati super omnia hospitalitatem seruare debent.
2 Clerici solertiam secularium negotiorum habere debent.
3 Dare beatius est quam accipere.

4 Infideles quomodo ad fidem alliciendi.

℄ De hospitalitate seruanda.

S Uper omnia debet cura-
1 tus hospitalitatem seruare, † ⁊ pauperes de bonis
eccl'ie sustẽtare, ex quo bona eccl'ie ⁊ bona clericoꝝ
sunt bona paupeꝝ, ⁊ eis tpe necessitatis, ⁊ famis, ⁊ sterilitatis
cõmunicanda. xlvij. di. c. sicut hi. xvj. q. ij. c. qm̃ quicquid. in
tex. ⁊ in gl. xij. q. ij. c. aurũ. ⁊ hoc exẽplo Christi facere debet.
Qui turbã sequentem non solum docebat, aut sanabat, sed etiã
corporali alimento reficiebat, vt aũt illud plene perficere pos-
sit seculariũ negotiorum ipsum opꝫ habere solertiã, ⁊ peritiam
2 † vt eius cautela ecclesia seruet̃ indennis, ⁊ vnicuiqꝫ necessaria
ꝓ suo mõ subministrent̃ ꝓbant̃ hec. xxxix. dis. c. ecce plenarie i
tex. ⁊ in glo. est enim humanitatis prospicere, ⁊ operaꝫ dare vt
egenis, ⁊ pauperibus non desint alimenta. C. de sac. san. eccle. l.
priuilegia. §. omnes. nam nemo omnino indigens ⁊ mẽdicus sit
inter vos. Deutero. xv. Ideo dominus IESVS pecuniam ha
buit a fidelibus oblatã, quã ꝯseruabat ⁊ seruoꝝ necessitatibus
⁊ alijs indigẽtibus tribuebat. xij. q. j. c. habebat dñs, ea. q. j. c.
exemplũ. Et predicator apostolus dicebat ad apostolos, opꝫ
3 vos meminisse verbi dñi q dixit. † Beatius est magis dare quã
accipere. Act. xx. xvj. q. j. c. predicator. extra de cele. missa. c.
cum marthe. Ad hoc ẽt idẽ predicator discipulũ suũ Thimo-
theũ dñ ꝯsecrauit eũ epm̃ ⁊ pastorem ecclesie dicebat. Exerce
te ad pietatẽ. nã exercitatio corporalis ad modicũ vtilis est. pie
tas aũt ad oia vꝫ, ad Thi. iiij. xlij. di. c. ordinãdus. Ap'li ẽt ma
gistri sui vestigia imitãtes nunqꝫ alicui alimẽta negabãt cuius-
cũqꝫ ẽt professionis essent homines. j. q. ij. c. qꝫ pio. Sic ẽt Sil
uester ꝓmisit munera baptizari volẽtibus. Sicut ergo in fide-
4 les muneribus pecunia blãdimẽtis, ⁊ nõ asperitatibus † ad fi-
dem sunt allicicẽdi. xlv. dist. c. qui scincera i tex. ⁊ in gl. xxij. q.
iiij. c. dꝫ in gl. ea. q. vij. c. qḋ aũt. Sic magis in fide fideles sunt
muneribus, ⁊ pecunia substẽtãdi. Nã si quis suoꝝ ⁊ maxie do-
mesticoꝝ fidei curã nõ habuerit, fidẽ negauit, ⁊ est infideli de-
terior. j. ad Thi. v. lxxxvj. di. c. nõ satis. Et honestũ est vt qs
relinquet bona sua ecclesie propter defectum filiorum, qḋ ec-
clesia ei restituat bona si ceperit habere filios. xvij. q. iiij. c. vlt.
⁊ xij. q. ij. c. si quis irascitur. in glo.

SVMMARIVM

1 Matriculas quot habere debeat curatus.
Excõicatus maiori põt in extremis a suo presbytero absolui.
2 Decime tam prediales qꝫ personales ad quid persoluende.
3 Decime de quibus rebus soluende.
4 Decima de licite acquisitis danda in quibus locum habeat.
5 Decima de illicite acquisitis an ⁊ quomodo recipienda.
Ius parocihiale quotuplex sit.
6 Iudei ad quas decimas teneantur.
7 Primitiarum quantitas arbitraria.
Oblationum tres sunt species ⁊ que.
8 Offerre in missa quilibet tenetur.
9 Terragium nunquid pro mortuo inferendo persoluendum.
10 Ecclesia a nubentibus quid recipiat.
11 Sumptus ad sustentationem accipere licet.
Laici compellendi ad obseruationem laudabilis consuetudi-
nis per episcopum.

℄ De matriculis Curati.

I T autem curatus omnia
⁊ singulis onera ecclesie icũbẽtia ꝑ legatis ⁊ nũcijs
sedis ap'lice epõ clericis fabrica, ⁊ paupib⁹ ꝺbite va
1 leat expedire. Opus ẽ vt hẽat quatuor mr̃iculas. † Unã ꝑ ba-
ptizatis ꝺ q̃ hr̃. l. di. ꝯtumaces. ⁊. ij. q. j. c. nomẽ. i gl. Scḋaꝫ ꝑ
decedẽtib⁹, vt sciat̃ si ꝑ decedẽte sit orãdũ, ⁊ eleemosyna faciẽ-
da. extra de sen. ex. c. a nobis. ij. nã in extremis põt excõicatus
maiori excõi. a suo p̃sbytero absolui. extra ꝺ sepul. c. vlt. Ter-
tiã ꝑ ꝯhentibus, vt si ꝑ hostiles incursus, aut incẽdia subditi di
spergant̃ ipsos tpe quietis recolligere possit. ac ipsis testimo-
niũ ꝑ literas ꝓprio sigillo parochie sigillatas de fide, ⁊ mr̃imo-
nio dare possit. de qb⁹ literis hr̃. de ꝯse. di. v. c. nõ opꝫ. Quartã
ꝑ illis qbus de bonis eccl'ie subuenit, vt ita ecclesie possint ser-
uari indẽnes, ⁊ ꝯcessa, ⁊ mutuata tpe famis sterilitatis, ⁊ neces-
sitatis possint repeti tpe abundantie, ⁊ fertilitatis, vt afflictis ⁊
2 alijs miserabilib⁹ ꝑsonis pari mõ i suis necessita. subueniat̃. † ad
hoc. n. iubent̃ ꝺcime tã ꝑdiales qꝫ ꝑsonales ex integro solui. nã
sunt tributa egẽtiũ aiaꝝ de qb⁹ pauperibus subsidia fieri debẽt.
extra de deci. c. tua nobis. §. nõnulli. xvj. q. j. c. decime. ⁊ lꝫ sa-
cerdos ꝺ decimis parochiano, vel subdito nihil mutuauerit, tẽ-
porale tñ ab eo exigit ac si mutuasset. hec Host. in sum. ti. de de
ci. §. ⁊ vtrũ ꝑscribi possit. sub ver. sꝫ ⁊ si. Quare decime taqꝫ de-
bitũ exigi pñt q̃ a dño institute sunt in signũ vniuersalis dñij. ex
3 tra ꝺ deci. c. parochianos. † Ergo ꝺ oibus rebus solui debẽt. s.
blado leguminibus taꝫ maioribus qꝫ minimis, de pascuis, de
pẽsionibus domoꝝ, de ꝓuentibus ipsoꝝ molẽdinoꝝ. Et ẽt ad-
uẽtu piscarioꝝ affictis, siue cẽsibus, vel seruitijs, Lana, Feno,
Apib⁹, Furnis, Balneis, Fullonicis, Argẽtifodinis, Lapici-
dinis, Metallinis, Fructibus arborum. Pecoribus, Hortis,
Negociatione, Artificio, de ipsa militia. Et generaliter ꝺ oi lu
cro licite acqsito. e. ti. de deci. c. ex multiplici, ⁊ quatuor sequẽ.
⁊. c. ex pte canonicoꝝ. cũ duo. cap. seq. xvj. q. j. c. decime. ⁊. q.
vij. c. qcũqꝫ. ⁊. c. oẽs decime. ⁊ ẽt de tẽpo. de ꝯse. dist. v. c. qua-
dragesima. Itẽ de oibus fructibus ex diuersis ẽt seminibus ꝑ-
ceptis, siue simul, siue diuersis tpibus decima solui dꝫ, vt in. c.
ex parte canonicorũ, ⁊ cui soluit̃ de vno, ⁊ de alio eidẽ solui dꝫ ⁊
nõ alij. Quia nõ dꝫ vna, ⁊ eadem ecclesia diuerso iure censeri.
ergo nõ erit possibile, vt vna ecclesia decimã bladi habeat, ⁊ al
tera decimã vini. sicut quidã seruãt de parua ꝯsuetudine. extra
eo. cõmissuꝫ. ⁊. c. cũ in tua. extra de priuile. ⁊ qꝛ circa. xij. q. ij.
4 c. cognouimus in fi. extra de offi. archi. c. vlt. ad finẽ † qḋ deci
ma dãda sit de licite acquisitis, locũ hꝫ in oibus trãslatis in alte
ruꝫ, ita ꝙ repetitio nõ cõpetat. ⁊ sicut colonus, ꝺ parte fructuũ
que sibi remanet rõne culture, sic ⁊ dñs de portione quã perci-
pit rõne terre decimã reddere sine diminutione tenet̃. extra de
deci. c. tua nobis. De illicite ẽt acquisitis vbi dñium transfer-
tur ⁊ repetitio non cõpetit dꝫ decima dari. Sed ecclesia nõ dꝫ
5 suscipere interim ꝙ persona est in scelere, † ne videatur pec-
catum eius approbare. titulo de decimis. c. ex transmissa. in gl.
super ver. licite. Debent enim hoies sibi facere amicos, de
mãmona iniquitatis, ⁊ de malo acquisito facere bonuꝫ. xiiij. q.
v. c. q habetis. §. j. ⁊. c. nõ sane. Jus parochiale vero, aut est de
iure, aut de consuetudine. de iure, ⁊ hoc taꝫ diuino qꝫ positiuo.
De iure diuino, ⁊ positiuo, ⁊ hoc est dupliciter. Aut de rebus,
⁊ ꝑsonis. De rebus, ⁊ hoc tripliciter. Aut i decimis ⁊ he sunt
triplices. s. prediales, ꝑsonales, ⁊ mixte. prediales ⁊ he dantur
de omnibus fructibus arboꝝ, ⁊ terenascentium. extra de deci.
6 c. nõ est, ⁊ ad illas ẽt tenent̃ † iudei cũ terrã colunt. eo. ti. de de
cimis. c. de terris. ꝑsonalis, ⁊ iste dantur ꝺ omni artificiõ nego
ciatione, ⁊ lucro licite acquisito. eo. tit. de deci. c. ex multiplici
⁊ quatuor seq. ⁊. c. ex parte canonicorũ cũ duo. c. seq. xvj. q. j. c.
decime. ⁊ ẽt de tẽporibus. de ꝯse. di. v. c. qdragesima. Mixte
⁊ he dantur de animalibus, ⁊ fetibus coꝝ, sicut sunt sub virga
pastoris que partim sunt prediales a predijs vnde viuunt, par-
tim personales pp custodiã, ⁊ coꝝ curam. De hoc hr̃ in. c. ad
apostolice. ⁊ in. c. pastoralis. de deci. ⁊ parochijs. c. fi. hec An
7 ge. in sum. tit. de deci. † Primitijs, ⁊ he nõ sunt speciali nomi-
ne diffinite, sed arbitrio offerẽtiũ derelicte. de deci. c. j. sed. xl.
pars ad maius. xl. pars ad minus. In oblationibus seu offerto
rijs. Ubi sciendũ ꝙ oblationum tres sunt species. Prima est
alicuius rei donatio Deo vel ecclesie inter viuos sponte facta.
Scḋa est alicuius rei Deo vel ecclesie cã mortis facta hec ad
instar ⁊ exemplũ legatoꝝ hodie redacta est, vt idem iuris sit in
vtrisqꝫ insti. de do. c. ij. Tertia est quotidiana, ⁊ vsualis, quam
faciũt fideles ad altare, vel manũ sacerdotis, ⁊ hec presbytero
ꝓchiali soluẽda est, q dꝫ orare ꝑ pp'lo. ⁊ ad illas i ꝑcipuis fe-
stiuitatibus quis tenet̃, ⁊ põt cogi cũ sit quasi generalis ꝯsuetu
do hic ⁊ vbiqꝫ terraꝝ, ⁊ hoc est qḋ dicit. c. ꝺ ꝯse. di. j. c. si qs ẽt
8 extra parochias. ⁊ h̃ idẽ dicit. e. di. c. ois † xpianus ꝓcuret ad
missaꝝ solẽnia aliqd Deo offerre, ⁊ ducere ad memoriã qḋ dñs
ꝑ Moysen dixit. Nõ apparebis in ꝯspectu meo vacuus. hec
Host. in sum. tit. de parochijs ⁊ alienis parochia. §. in qbus cõ
sistit ius parochiale. ver. in oblationibus. ver. hic tñ hm. ⁊ ver.
tu dicas. In veteri testamento in tribus festiuitatibus quilibet
debebat in ꝯspectu dñi cõparere, ⁊ offerre scḋm qḋ habebat iu
xta benedictionẽ domini Dei sui, quam dederat ei, vt patet De
uterono. xvj. Ad minus tamen quartam partem Sicli iuxta
pondus sanctuarij. j. Regum. xix. erat ẽt preceptum in veteri
lege

lege q quando procedebant ad bellū, dabat quiuis preciū pro anima sua ad ostium tabernaculi iuxta pōdus sanctuarij dimidiū siclū. Exo. xxx. Hodie stat ꝯsuetudini. De ꝑsonis aūt, ad hos qui decedunt rōne quoꝝ ad stipes tabernaculi dat quarta
9 pars solidi iuxta pondus sanctuarij illi † parochie in qua decedit siue in eadē sepeliat siue nō vel siue ibi domiciliū fouerit siue non ⁊ diuina audierit, siue non. Et ad illud pretiū diues non addet aut pauper aliqd minuet. Exo. xxx. ⁊ illud ptiū ꝯsequit ecclesia a regeneratis per sacramenta qui ꝯsequuntur ius primogeniture per Christū qꝛ liberati a peccato, ⁊ serui facti deo habent genus regiū ⁊ sacerdotale. j. Petri. ij. In veteri testō fuit institutū a deo vt primogenita boiū que deo santificabant de oibus tribubus Israel debebant redimi quinqꝫ Siclis vt pꝫ Exo. xiij. Ab his qui solēnizant matrimoniū a quibus ecclesia recipit ius parochiale iuxta pondus sanctuarij. Quia per ecclesiam contrahentes ⁊ matrimonium solennizantes hereditatē in linea ascendentium descendētium ⁊ collateralium consequunt.
10 nā illegitimi ab hereditate excluduntur. † Similiter ecclesia recipit ab eisdem prandiū vel escam vel aliquid tale iuxta ꝯsuetudinē introductā ⁊ obseruatam loco primitiarū, ⁊ hoc iō qꝛ ꝯiunges ꝑ ecclesiam aut sacerdotē loco dei ꝯsequunt ⁊ acqrunt plenū vsum ⁊ dñium oium vegetabiliū ⁊ terre nascentium. Geñ. i. Similiter oium animantiū ad occidendū ⁊ mactandū tā in piscibus ꝙ in reptilibus. Geñ. ix. ¶ Iura parochialia que dant de ꝯsuetudine iuxta arbitrium dantis vel ecclesie ꝯsuetudinem obseruatam, de ꝯfessionibus, de puerperis introducendis. De mitre depositione in recenter natis ⁊ ceteris alijs. hec non soluꝫ dantur iuxta laudabilem ꝯsuetudinē prescriptā ⁊ obseruatam. Verū etiā iuxta diuini iuris ꝯstitutionē. Nam vacua manu nemo audebat ꝯparere in ꝯspectu dñi Exo. xxxiiij. ⁊. xxxiij. ⁊ de conse. dist. i. oīs Christianus. Nec aliquis ausus fuit ꝯsulere ꝓphetas aut accedere vacua manu. vt pꝫ. j. Reg. ix. de Saule, ⁊ seruo eius. Similiter. iij. Reg. xiiij. in his ⁊ similibus plus sunt attendendi sumptus ꝓphetie ꝙ donū ꝓphetie. j. q. j. c. iudices Similiter stirpes magis estimande sunt quā munera prophe.
11 ea. q. ⁊. c. † sumptus. n. ad sustentationē accipere lꝫ extra de simo. cū sit. xxiij. q. v. c. dicat. ff. de off. ꝓcon. solent. de offi. prela. plebiscito. j. q. c. iudices. super ver. sumptus. in glo. De sacramentorum administratione sicut est, eucharistie ⁊ extreme vnctionis tempore necessitatis. Licet aūt oia sacramenta sine pactione ⁊ exactione sint ministrāda. Similiter benedictiones nubentiū, exequie mortuoꝝ, extra de simo. c. suaꝫ nobis. ⁊. c. ad audientiā. Sunt tñ per epm loci laici compellendi ad obseruātiā laudabilis cōsuetudinis. extra de simo. c. ad apostolicā, ꝯgruit enim vt qlibet in egressu ecclesie tm̄ relinquat ecclesie ꝙtuꝫ per eā recipit in ingressu. Cū iure qlibet tenet restituere alteri ꝙtū occasione rei sue peruenit ad eum. extra de iureiur. c. ad nr̄am. Nec est magnū si metamus carnalia dū seminamus spūalia. j. Cor. ix. xiij. q. j. c. ecclesias. §. his ita. de cō. di. v. c. nūꝙ. extra de ꝑscri. c. cū ex officij. de paro. c. fi. de offi. or. c. si eps. li. vj. dꝫ eniꝫ cathecizatus cōicare cathecizanti in oibus bonis ad Gal. vj. qm̄ dignus est operarius mercede sua. Luce decimo.

¶ De quarto prelato qui est imperator. Quarta pars.

Expedito iam de tribus prelatis spiritualibus q bus ois aia subijcit. Qñ a deo ꝯstituti sunt sup gentes ⁊ regna vt euellent ⁊ destruāt dissipent ⁊ disperdant, edificent, ⁊ plantent. extra de ma. ⁊ obe. c. solite. §. potuisses. Qualiter ecclesiam dei habeant regere ⁊ bona eius absqꝫ indēnitate eiusdē pauperibus erogare. Cū ecclesia aurū nō hꝫ vt seruet, sed vt eroget, ⁊ in necessitatibus pauperibus subueniat. xij. q. ij. c. aurū. nā bona ec. sunt bona pauperū, ꝯñter erit erit videndum de quarto prelato ecclesie, qui est imperator cui anime sunt subiecte in tēporalibus. Qui est princeps ⁊ dñs totius mūdi. vij. q. i. c. in apibus. Qualiter dꝫ ecclesiā defensare, iura, immunitates, ac priuilegia eius ꝯseruare, viduas pupillos, ⁊ orphanos de manu fortiorum ⁊ vi calumniantium eripere.

¶ Primo ergo erit videndum qualis sit imperator, vel quid.
¶ Secundo apud quos consistit imperium.
¶ Tertio que sint in quibus consistit imperium.
¶ Quarto qd imperium ⁊ regiam dignitatem transtulit Constantinus in ecclesiam in personam Siluestri.
¶ Quinto an eadem donatio valuit.
¶ Sexto qualis sit imperator factus ex donatione facta ecclesie in personam Siluestri.
¶ Se ptimo qd imperator de ecclesiasticis nihil pt disponere.
¶ Octauo quod imperator non est dignior sacerdote.
¶ Nono d ducibus seu officialibus, vel nobilibus iperatoris.
¶ Decimo quales debēt eē iudices seu nobiles quos ꝯstituat.
¶ Undecimo quales officiales ante conuersionem habuit.
¶ Duodecio qd officiales seu nobiles sunt sustētādi ab ecclia.
¶ Decimotertio de tributo imperiali quid sit.
¶ Decimoquarto quid sit secundum leges.
¶ Decimoquinto qui merentur excusationem a tributis.
¶ Decimosexto que sint regalie.
¶ Decimoseptimo ꝑ quid crescit ⁊ augmētatur imperium.
¶ Decimooctauo quid sit libertas.
¶ Decimonono qd iure gentiū tria ceperunt esse gña hoium.
¶ Uicesimo quot modis manumissio fiat.
¶ Uicesimo primo quod tripartitus est status libertatis.
¶ Uicesimosecundo quot modis libertas amittatur.
¶ Uicesimotertio de libertate diuina quā ipse deus instituit.
¶ Uicesimoquarto de ciuitatibus refugij i qbus erat libertas.
¶ Uicesimoquinto quod imperium conseruatur ꝑ religionē.
¶ Uicesimosexto quod imperium conseruatur per pacem.
¶ Uicesimoseptimo quod omnes homines debent seruare pacem, ⁊ de pena violantium.
¶ Uicesimooctauo vñ ꝯtraxerunt origiñē sacramenta pacis.
¶ Uicesimonono quod violatores pacis debent excōicari.

SVMMARIVM

1 Imperator dominus totius mundi dicitur.
Disciplina militaris legi maxime congruit.
2 Hereditates ⁊ possessiones quo iure possideantur.
3 Legem quibus modis imperator constituat.

¶ Qualis sit Imperator.

1 Est autem imperator, † princeps, ⁊ dñs totius mundi. vij. q. i. c. in apibus. Nā oēs reges in diuersis mundi partibus sub eo sunt. vj. q. iij. c. scitote sub eo sunt etiā oēs ꝓuincie. lxiij. dist. c. adrianus. ⁊ etiā sub eo sunt oēs nationes. vi. xj. q. j. in. §. hec si quis. versi. volu. ⁊ etiā iudei sunt sub eo. C. de iudeis. iudei. ⁊ oia sunt in ptāte imperatoris. viij. dist. c. quo iure. xxiij. q. viij. c. conuenior. C. de quadrien. prescrip. l. bñ a zenone. extra de elec. ⁊ elec. po. c. venerabilem super ver. in Germanos. in glo. ⁊ oia debēt regi ⁊ seruari per militarē disciplinam. xxiij. q. v. dicat aliquid. idcirco quicunqꝫ non vult esse sub iperio nec hrditatē habere pt nec alia q de iure humano ꝯnumerant. viij.
2 dist. quo iure. ⁊ di. j. c. ius quiritū in glo. † Nam iure imperiali ⁊ humano hereditates ⁊ possessiones possident ⁊ quilibet iure humano ⁊ imperiali dicit hec villa mea est. Hic ager meus est, ⁊ qcunqꝫ dixerit. Quid mihi ⁊ imperatori. Huic rñdet Augusti. Quid tūc tibi ⁊ possessioni. Apostolus voluit seruiri regibus, honorari reges, noli ergo dicere. Quid mihi ⁊ regi, per iura regum possidentur possessiones. dixisti quid mihi ⁊ regi. noli dicere possessiones tuas qꝛ ipsa iura renunciasti humana quibus possessiones possident. viij. di. quo iure. Similiter ⁊ imperator oia iura hꝫ recōdita in pectore suo, iō quicqd sibi plꝫ legis hꝫ vigorē. Cum lege regia que de eius iperio lata est populus
3 ei ⁊ in eo omne imperiū suū, ⁊ ptātem ꝯcessit. † Qōcunqꝫ igitur imperator per epl̄am ꝯstituit vel cognoscens decreuit vel edicto percipit, lēgē esse ꝯstat. insti. de iure na. §. sed ⁊ qd prin. ff. de ꝯsti. principū. l. quod prin. est tñ princeps solutus legibus. Et lꝫ lex imperij solēnibus iuris imperatorē soluerit, nihil tñ tā proprium imperij est ꝙ legibus viuere. nā de auctoritate iuris imperatoris pēdet auctoritas. C. de leg. ⁊ ꝯsti. l. digna vox. C. de test. l. ex imperfecto. ff. de le. ⁊ sena. consul. l. princeps. ff. de leg. iij. l. ex imperfecto. insti. quibus mo. testa. infir. in fi.

SVMMARIVM

1 Imperium Romanum apud quos sit.
2 Papa electores vt imperio vacante eligant priuare nequit.
Germani habent imperium Romanum.
3 Francorum primitus fuit imperium Romanum.
4 Ecclesia Romana ab Astulpho oppressa a quibus petijt ⁊ habuit auxilium.

5 Imperatores renūtiauerūt priuilegio eligēdi summū pontificē.
6 Otho primus benedictū e sede expellit, et Leonē octauū reponit inuitis Romanis quē sequutus otho nepos Grego. v. a Crescente expulsum restituit. 7.
7 Pape a sede expulsi et ab imperatoribus restituti qui fuerunt.

¶ Apud quos consistit imperium Romanum.

1 Sed et imperiū † Romanum est apō Germanos et theutonicos, apud quos sunt septem principes electores q habēt eligere regē Romanorū post modū pmouēdū in imperatorē, quorum ɔsilio et auxilio defendere dz sacrū Romanū imperiū. Ex his electoribus tres sunt clerici. et sacri Romani iperij archicancellarij, videlz Archieps Maguntineñ. qui est archicancellarius Germanie. Archieps Colonieñ. qui ē archicācellarius Italie. archieps Treuereñ. q est archicācellarius Gallie. Et quattor sunt laici videlz Comes Rheni, Dux Saxonie, Marchio brandenburgeñ, et rex Bohemie qui oliz erat Dux. Nā comes Rheni est dapifer, Marchio camerarius, Dux Saxōie portat ensez, Rex Bohemie est pincerna. ꝟ. Maguntineñ. Treuerensis, Coloniensis, Quilibet imperij fit cācellarius horum. Et palatinus dapifer Dux portitor ensis, Marchio ppositus camere, pincerna Bohemus. Hi faciunt dñm cunctis p secula summū. Hec Jaco. de aluarotis in ɔsti. feu. ti. Quis dicat comes. §. qz principe. ꝟ. quero qualiter. eligat imperator. Et dicūt aliqui. qȯ rex Bohemie de necessitate ad electionē regis Romanorum vocandus non sit nisi cum alij
2 discordāt. † Et tz Bem. ꝙ papa nō pōt priuare electores vacāte imperio p se eligere, dūmodo ipsi velint eligere. hec Jo. an. de sen. et re iudi. ad apostolice dignitatis. li. vi. sup ꝟ. illi aūt in glo. Et sic Germani theutonici habēt Romanū imperiū et regnū totius mundi. Et de iure antiqua ɔsuetudine noscit ad eos pertinere ius, et ptās eligendi regem postmodū in imperatorē pmouendum. extra de elec. et elec. po. c. venerabilem. et in glo. eo. c. sup ver. in Germanos, et in cle. de iureiur. in. c. romāi p̄n
3 cipes, † fuit autem imperium prius Francorum, sed postea theutonici virtutibus promeruerunt imperium. xxviij. q. j. §. ex his. Quia Romani in ipsos imperiū transtulerunt. extra de elec. et elec. po. c. venerabilem. dist. lxiij. c. qñ super ver. Francorum. in glo. sed Theutonici merito obtinuerunt imperiū cū oēs sint de vero germine nati, et vere nobiles, extra de prebē. et digni. c. venerabilis. et de elec. et elec. po. c. venerabilē. xxxiiij. di. c. quorundam in gl. super ver. Germanos, translatū est autē sacrum Romanū imperiū ad Germanos Theutonicos pp multiplicem defensionē quā impenderunt ecclesie Romane. Legit. n.
4 in Chronicis. qȯ cū † ecclesia Romana opprimeret ab Astulpho rege Longobardorū, petijt auxilium a Constantino et Leone filio eius imperatoribus Cōstantinopolitanis. Et cuz nollēt patrocinari ecclesie Romane que petebat auxilium eorum Stephanus papa scōs natione Romanus transtulit imperium ad Carolū qui fuit filius Pipini. quē Zacharias predecessor eius substituerat Ludouico regi Frācorum, quē deposuerat. de quo legit. xv. q. vj. alius. et illa translatio facta est Anno dñi septingētesimo. lxxvj. q Carolus coronatus est a Leone papa. iij. Elapsis de post quindecim annis. ī. eo. ti. de elec. et elec. po. c. venerabilem super ver. trāstulit in gl. habēt aūt Theutonici non solum imperiū sed et regimē Romane ecclesie. de con. dist. v. c. in die circa finē idcirco aliquibus imperatoribus datū est ius et ptās eligendi summū pontificē et ordinandi sedē apostolicam. illud ius primo datū fuit Carolo magno. vt. lxiij. di. c. adrianus. Item Ottoni primo. simile ius datū est a Leone. viij. et suis suc
5 cessoribus. ea. di. c. in synodo. Huic † priuilegio successores imperatores eligendi summum pontificē seu ordinandi sedē aplicam ex pie mentis affectu quem erga Romanam ecclesiā hūt renuntiauerunt. vt dicit Gratianus. lxij. dist. §. veruz. et ad hoc fa. ea. di. c. vt nullus. Sed ante hoc priuilegium habuerunt imperatores ex more vel ɔsuetudine dispositiōis sedis apostolice intantū quod post electionez Romani pontificis decretū electionis pape presentabatur imperatoribus. Et postea cuz eorum ɔscientia et iussione ordinatio Romani pontificis procedebat, vt pz in Canone. lxiij. dist. agatho. Et dicit Leopoldus de laude Germanorum in. c. viij. qȯ nec in canonibus, nec historijs, nec Chronicis reperit imperatores huic priuilegio vel mori renunciasse. Sed reperit ꝙ quidam Imperator pecuniā que erat dari solita imperatoribus in ordinatione Romani pontificis re-
6 mittebat. ea. dist. et ca. agatho. Sic † Otho primus de natione Saxonum Germanorum tpe Leonis pape octaui cum Romani Benedictum romane ecclesie diaconum de facto eligere in papam presumpserunt Romam venit cum magno exercitu ac eā tā in diu obsedit quousqz ciues Romani fame ac obsidioni constricti portas vrbis in vigilia precursoris domini aperuerūt, ac imperatorie potestati Benedictum sacrilegum tradunt, quem imperator a sede apostolica deposuit et predictum Leonem in sedem apostolicam restituit. De post predictum Benedictum archiepo Bremensi ɔmisit, a quo Saxoniam perductus vita decessit sub Anno dñi. dcccclxiij. Hec in historia Francorum, Gotfridi et Martini, Chronicis colligunt. ¶ Idez etiā Otho primus. xiij. ex maioribus Romanorū excepto prefecto vrbis q aufugerat qui expulsionis Joānis pape. xiij. ab vrbe auctores fuerāt iussit sub anno dñi. dcccclxvij. suspēdio iterire ac p̄dictū Joānē in sedē restituit. Quāplures vero alios q in facto expulsionis p̄dicte culpabiles extiterant ad partes Saxonie, i exiliū relegauit. Hec ex historia Frācorum, et chronica Martini plenius
7 ɔtinent. Itē † Otto tertius p̄dicti Ottonis primi nepos. Crescētium ɔsule Romanorum pro eo ꝙ Gregoriū papā quintū ab vrbe Romana expulit, et Joan. placē. epm in papatū intrusit romaz pperās Castrū. s. Angeli tā diu obsedit, quousqz ipsuz sub Anno dñi. dcccccxxviij. cū castro captū decollari et decollatū p pedes loqueo suspendi precepit, ac p̄dictum Grego. sedi apostolice restituit. Joannes vero predictus Grego. papa et Ottone Romā appropinquātibus fugit, quē qdā insequētes apprehenderunt et ne ab Ottone impunitus abiret linguā, et nares ei abscinderunt, et oculos penitus eruerunt. Hec in historia Francorum, et chronica Marti. plenius ɔtinent. Itē Hericus tertius adhuc rex existēs dū in ecclesia Romana tribus aplicam sedē occupantibus. quorum vnus Bñdictus, alter Grego. vj. tertius Siluester vocatus graue videret ɔfusionem exortā Romā sub anno do. M. xlvj. pegre festinauit. vbi oēs tres sinodalr sunt depositi. Ideqz iperator Smiggerū Babēbergēsez, hm epm p vim ɔstituit in Papatū, ac ab ipso vnctionē et coronationē iperialē accepit. et de hoc fcō nota. xxiij. di. in noie dñi i gl. sup ꝟ. adeo. Et in chronicis Eusebij et Goffredi, et Martini plenius ɔtinetur. Qui quidē Smiggerrus vocatus est, Clemens scōs.

SVMMARIVM

1 Imperatoria maiestas in quibus consistat.
2 Imperator quibus coronis et vbi coronetur.
Aurum argentum et ferrum quid moraliter significent.
3 Imperator cur gladium portet.
4 Imperatorem maxime decet clementia.
5 Ecclesiastica iura imperiali iudicio non possunt dissolui.

¶ Que sint in quibus consistit imperium romanum.

1 Consistit aūt regalis, et iperialis † maiestas in corona, Sceptro, Gladio, et legibus q̄ qdē leges significant p Globū, p quē itelligit ptās quā hz iperator in terra et aquis vt iustitiaz faciat et pacē ɔseruet. Nā iperatoriā maiestatē non solū armis decoratā, sz et legibus decet eē armatā. Ut vtrūqz tps bellorum et pacis recte possit gubernari, et princeps roman[us] victor existat nō solū i hostilibus plijs, sz et p lrimos tramites calūniātiū iniqtates expellat, et fiat tā iuris religiosissimus ꝙ victis hostibus triūphator magnificus. insti. in pemio. ¶ Sz ē aduertēdū ꝙ
2 † iperator triplici corona coronat. Pria ē Ferrea et illa coronatur i Aqsgrano vbi ē caput regni, idē locus ē celebris i quo cōsueuerūt ɔsilia celebrari. xxxvj. q. c. fi. hec Host. i summa ti. de pe. et re. sub. §. cui ɔtitēdū. ꝟ. cui iperator, et ibi coronat ab Archiepo Colonieñ. eiusdē dio. Et significat fortitudinē qua vincere dz rebelles, et infideles ɔculcare. Scda ē argētea, quā ingressus Italiā accipit ab Archiepo Medio. i villa Modicē. argētum designat munditiā et claritatē significās ipsum principē sic esse debere. Tertia est de auro quā accipit a papa in ecclesia sancti Petri ad altare. s. Mauricij. Et significat ipsum imperatorē oibus alijs regibus et principibus i potētatu, et iustitia excellentiorē eē debere i cle. de iureiur. c. romani principes
3 i gl. vestigijs. Jo. an Gladio ad domādū rebelles, † Minister eniz dei ē et vindex i oi mali agēti, iō nō sine cā gladiū portat ad Ro. xiij. Hec i corrigēdo dz esse negligēs, qm si tardus et negligens fuerit peccat, et irā dei ɔtra se maxime prouocat. Ac pestilentiam

ftilentiam, famez, guerram, & alia flagella in populum dei eueni re procurat hec Hostien. in summa de pe. & re §. cui imperator sub versi. peccat aūt. xxiij. q. iiij. si quis igiť violētos. & q. v. regum. De nullo enim magis pōt placere deo, q̄ si iustitiaz exerceat, compescendo eos qui in suam & aliorum perniciem debacchantur. xxiij. q. v. c. quali nos. Sceptro ad ostendendū signuz clementie iustis & innocentibus eosq; contra insidiatores defendendo vt inter improbos tuta sit innocentia. iiij. distin. c. facte. exemplo Assueri qui virgam auream prebebat, ad osculandum summitatem eius, qui in ↄspectu suo gratiam inueniebat, vt patet. Hester. c. x. reges eniz Israel clemētes sunt. iij. Regū. xx.
4 † nullum enim ex oibus magis decet principem q̄ clementia. Seneca in lib. de clementia ad Neronē. Legibus vt ius suum vnicuiq; reddat. Que quidem leges diuinis legibus subsunt, nā leges non dedignantur imitari sacros canones sicut imperator dicit. extra de iudi. c. clerici. & de iur. calū. c. j. & de no. ope. nūcia. c. intelleximus. & in auc. vt clerici apud ꝓpriū epi. ↄuenian. §. pe. colla. vj. ij. q. iij. c. euthimium, & lex imperatorū non est. s.
5 dei legē, sed subtus. † & imperiali iudicio iura ecclesiastica non possunt dissolui. x. dist. c. lege. §. idem lex imperatorum.

SVMMARIVM

1 Constantinus imperator quid ecclesie transtulerit per donationem Siluestro factam.
2 Imperiū ex donatione Cōstantini nō fuit diminutū sed auctū. Decime sunt tributa egentiū aīarum. Et qūo sint dispensande.
3 Decime cum omni integritate solui debent.
4 Constantinum imperatorem sequuti sunt posteri in donationibus ecclesiarum.

De translatione imperij in ecclesiam.

1 b Ec autem omnia scilicet † regiaz dignitatē & coronam imperialē imperator Constantinus quarta die sui baptismi apostolico concessit & ecclesie subiecit, vna cum oibus satrapis & vniuerso senatu optimatibus etiā & cuncto populo in persona beati Siluestri, & etiam ecclesias permisit fabricari, & predia donari. xcvj. dist. Cōstantinus. xij. q. j. c. futuram. extra de elec. & elec. po. c. fundamenta. libr. vj. Et licet ecclesie concesserit, & donauerit, & subiecerit. Per hoc
2 tū † imperium non minuit, sed magis augmētauit. Nam ex illa concessione & subiectione bona clericoꝝ que deus in signū vniuersalis dominij sibi retinuit, & sacerdotibus pro quotidiana ministratione dari disposuit, lꝫ decime & primitie facta sunt bona pauperū. xij. q. ij. c. aurū. Nā decime sunt tributa egentiū aiarum. extra de decimis. tua nobis. §. nōnulli. xvj. q. j. c. decime. Que nunq̄ in vsum pauperum transire potuissent, si ab imperatore ecclesia tēporalia non recepisset. Debent tū decime cuz tali moderamine dispensari, vt ecclesie indēnes ↄseruentur, & vnicuiq; necessaria pro suo modo subministrentur. xxxix. distinc.
3 ecce plenarie in text. & in glos. & † debent decime cum omni integritate solui. Nam lꝫ inueniatur aliqua ecclesia que ad cibuz ministrorum sufficientiā habeat. Nulla tū inueniť quo pro hospitibus & pauperibus q de decimis sustentandi sunt sufficientiam hꝫ. hec Host. in summa tit. de decimis. §. vtrū ꝯscribi possit sub ver. itē duplex est cibus. Itē ex ↄcessione Cōstantini imperiū nō potuit minui cū in pristinū statū redibat. Nā ab vno & eodē origine initium traxerunt sacerdotium simul & imperium, in auc. qūo opꝫ epos & cleri. in prin. colla. i. res enim non lediť cum in pristinum suum redit. lxiij. dist. ego Ludoui. in. §. vinculis. in gl. ff. de pactis si vnus. §. pactus. & xxxv. dist. ab exordio. §. ad ea. in gl. nec fit rei iniuria si restituiť in pristinū statū. ff. de
4 pac. si vnus ꝙ in spē dotis. † Illius āt Cōstantini vestigia imitati sunt alij principes & viri religiosi, qui non solū possessiones, & ꝑdia que possidebāt sed ēt semetipsos dño ↄsecrarūt edificantes Basilicas in suis fundis in honore sanctoꝝ Martyrum p ciuitates & monasteria innumera in quibus cetus domino seruientium conuenirent. xij. q. i. c. futuram in fine.

SVMMARIVM

1 Donatio facta ecclesie per Constantinum an fuerit valida.
2 Imperator nunquid donationem a Constantino ecclesie factaz reuocare possit.
3 Donationum imperatoris excessus est mensura. Proprietas ab ecclesia nunq̄ separatur.
4 Donatio facta ecclesie sine scriptura an & quando valeat. Testatoris voluntas quatenus adimplenda.
5 Falcidia cui & quo iure competat. Heredem Deum instituere & filium exheredare nemo debet.
6 Constantinus cur totum imperium ecclesie subiecit. Xenodochiū quid sit. Item Nosochomiū, Orphanotrophium, Ptochotrophium, Gerontoconium, & Brephotrophium.
7 Religiosa loca qualiter p diocesanū regenda & tractanda.

De donatione Constantini ecclesie.

f Ed sunt aliqui qui tenent quod donatio fcā ecclesie Romane p Constantinum sit inualida. Jō querunt & disputant, an donatio p Constantinū fcā ecclesie Romāe in ꝑsonā beati Siluestri de qua legiť. xcvi. di. Constantinus, palea est, valuerit. Et an successor illā reuoca-
1 re poterit. Accursius, lꝫ ꝙ † donatio nō valuit cū sit immensa donatio in auc. quomodo opꝫ epos post prin. col. ij. sed Joan. A. Qui hoc notauit. lxiij. dist. ego Ludo. ꝙ valuerit & qđ sit irreuocabilis ꝓbat per Cle. in ca. romani principes de iureiu. & de elec. & elec. po. c. fundamenta. li. vi. §. ne aūt. Hec Joā. an. in glo. clementi. de iureiurā. sup ꝟ. Constantinū. Et ad hoc facit quod notat Host. in summa de immu. eccle §. penult. ver. non poterat, vbi sic querit, nunqd ꝑtātē & dignitatē q̄ Constantinus dedit ecclesie Romane, vt papa cunctis sacerdotibus & totius mundi princeps existat, & eius iudicio que ad Dei cultū vel fidem Christianoꝝ vel stabilitatē ꝓcurādā fuerint, dispo-
2 nant. xcvi. dist. Constantinus. sed an idē † iperator hodie posset reuocare. Certe nec imperatori, nec cuilibet laico de electione summi pontificis vel de rebus ecclesiasticis lꝫ decernere auctoritate ꝓpria, imo quecunq; ab eis ↄstituta sunt, p infectis habenda sunt, nisi subscriptione Romani pontificis fuerint roborata. xcvj. di. §. i. per totum. & xcvi. di. per totum. Et qñ imperatoř eccľie donat optima mensura est immensitas, Jdeo dicit imperator quid causetur imperator ne meliora det. Cui plurima Deus dedit habere. & multoꝝ dñm esse, & facile dare, & maxime in sanctissimis ecclesijs. in quibus optima mēsura est dona
3 taꝝ eis reꝝ † immēsitas, in auc. de nō auc. reb. eccle. §. sinimus colla. ij. Jdeo permittit imperator, vt vnusquisq; decedens catholico venerabiliq; collegio bonoꝝ qđ optauerit poterit relinquere. Nec sint eius iudicia cassa. C. de sac. san. eccl. l. i. & iubet vt res immobiles ecclesie donatas vel que censenť immobiles, vt ascriptitij vel annone ciuiles nullo titulo debent ab ecclesia alienari, sed coli & pro posse augmētari & ↄseruari, & sic cōtingit interdū res ecclesie in aliū trāsferri quo ad vsumfructū ad certū tps dū p pactū sit ↄuentū ꝙ rē restituet ↄuento finito adhuc ꝓprietas eiusdē pdij manet apud ecclesiā nā ꝓprietas ab ecclesia nunq̄ separať. C. de sac. san. eccle. l. iubemus. ij. §. sane. ff. de ver. signi. interdum. & de iudi. l. si de vi. & de rei vēdi. l. quoties. & ő. pba. l. ij. ita dicit Accursius in gl. l. iubemus. C. de sac. san.
4 eccle. super ver. proprietate. & dicit Imperator ꝙ † donatiões facte ecclesijs in quibuscunq; rebus quis fecerit vsq; ad quingētos solides valeāt sine scriptura, lꝫ aliqui dicāt ꝙ valeāt vsq; ad octingētos solidos sine scriptura. Sed ille donatiōes q̄ sunt amplioris q̄titatis, non aliter valeāt nisi in actis sint insinuate. Ab illis aūt excipiť imperialis donatio. Cuius optima mēsura in sanctissimis ecclesijs est immensitas. C. de sac. san. eccle. l. illud. & ibidem Accur. in glo. super ver. alia causa. & in auc. vt non fiant pigno. sup ver. nisi tantūmodo in glo. col. v. quilibet etiam heres tenetur adimplere voluntatē testatoris defuncti, si id quod precipiť legitimū sit, aut si illud aliqua lex non ꝓhibeat in auc. de here. & falci. l. occupatis. §. his igitur & sequen. Et et
5 in omni legato venit detrahenda quarta falcidia, † que competit legitimo heredi que est debita iure nature. dist. ij. c. quedam in fi. nemo enim dꝫ deū heredem instituere, & filium exheredare, alium pro ↄsilio querat, & recipiat non Aug. xvij. q. iiij. c. si. hec Accur. in gl. de epis. & cle. l. si quis ad declinandā sup ver. simili modo. Jdcirco tenēdū ꝙ si priuate persone ex licētia imperatoris bona eoꝝ q̄ possidēt, pijs locis donare pūt, cuz illud qđ possident ab iperatore possidēt. viij. di. quo iure. cū oia sint iperatoris. xxiij. q. v. c. dicat aliquid sic imperator multo plus possit dare. Cū oia sint in ꝑtāte imperatoris. xxiij. q. viij. c. con
6 uenior. † Sed quare imperator totuz imperiū ecclesie subiece-

rit, et tot bona sibi dederit. Ad hoc vero esse factum, ne pauperibus et egenis desint alimẽta. Nam dt imperator, humanitatis nostre est egenis pspicere, ac operã dare vt pauperibus alimẽta nõ desint. C. d sac. san. eccle. l. priuilagia. §. oẽs. iõ imperator plures domos religiosas et hospitalia pmisit fabricari ac multis puilegijs et imunitatibus dotauit et remunerauit. Sicut, ẽ Xenodochiũ, et est locus religiosus vbi exules et pegrini suscipiuntur. et est Nosochomiũ in quo egroti curant. et est Orphanotrophium vbi pueri vtroqꝫ parente orbati nutriunt et aluntur. et est Ptochotrophiũ vbi pauperes et pp solã senectutẽ infirmi homines curant. et est Gerontocomiuz vbi senes et valetudinarij et pp senectutẽ solã ifirmi hoĩes curant. et ẽ Brephotrophiũ vbi
7 infantes paupuz alunt. He domus † religiose et loca ad curã epi ptinẽt in cuius Dio. sunt gstructe. Qui curare dz vt officiuz ad quod deputate sunt exequant. extra de relig. domi. c. de Xenodochijs. nec dz pati qp ex quo semel seruitio ddicate sunt ad humanos vsus reuertant. e. ti. c. ad hec. de his locis religiosis hr j. q. vij. c. si qs oẽm añ fin. et C. de sac. san. eccle. l. vlti. C. de epis. et cle. Orphanotrophos. et. l. oĩa puilegia. i anc. d reb. eccle. nõ alie. §. j. colla. ij. et d ecclia. tit. §. fi. colla. ix. et Host. in summa d relig. domi. §. qs dicat locus religiosus. ver. dr. et ver. he sunt.

SVMMARIVM

1 Imperator per donationẽ Constantini qualis factus sit. 2. 4.
Imperator subest episcopis.
2 Imperator est minister dei.
3 Ecclesia pro defensione sua tributum dat imperatori.
Christus cur tributum soluere voluit.

Qualis sit factus imperator ex donatione Constantini.

c EX illa autem donatione qua imperator se et sua donauit et subiecit ecclesie cum oĩbus satrapis et vniuerso senatu
1 † factus ẽ filius ecclesie si. n. iperator catholicus est (qd salua pace eius dr) nõ psul est ecclesie sed filius, et qp ad religionẽ gpetit discere ei guenit et nõ docere. xcvj. di. si catholic⁹. nec aliquid honorificentius ẽ imperatori quã qp dicatur esse filiũ ecclesie. xxiij. q. viij. c. conuenior. subest etiã imperator epo. Nam ab epo põt excõicari. xcvj. di. c. duo. x. di. c. certuz in gl. inclinabit ẽt caput suũ epis. lxiij. dist. c. valentinianus. extra de iudi. c. nouit. Uicarius dei nõ. n. sine cã gladium portat. Minister enim dei est et vindex in irã ei q male agit. ad Roma. xiij.
2 † dz itaqꝫ punire malefactores, et phibere furta et adulteria. impios de terra perdere, parricidas et periuros nõ sinere viuere. Filios suos non sinere impie agere. xxiij. q. v. rex dz. Et dr feudatarius ecclesie. Oia. n. bona recipit ab ecclia vt feudatarius iõ tenet eã defensare ac pauperes et orphanos eius ab insidiatoribus et vi eos calũniantiũ defendere iudiciũ et iustitiã facere. hoc ẽ eniz officiũ boni principis. xcvj. di. c. boni principis. xxiij. q. v. c. Regũ. et. c. admistratores. hec Host. in summa d elec. et
3 elec. po. §. quis põt eligi. sub ver. item captio. bonus enim † imperator querit auxiliũ ecclesie et non refutat. xxiij. q. viij. c. conuenior. iõ ecclesia p defensione sua tributũ dat imperatori, cuz in ecclesia dei nemo teneatur proprijs militare stipendijs. xj. q. j. c. magnum. extra de preben. et digni. c. cum sm Apostoluz ad hoc etiam Christus soluit tributum imperatori. xj. q. j. magnum non tamen ex debito, sed ne scandalizaret alios. xxviij. q. j. c. iam nunc. Uidetur etiam qp ad defensionẽ suam ecclesia Romana prestat tributũ imperatori. xxv. q. j. c. satagendum in gl. nemo enim excusatur ab angarijs vel perangarijs, plaustris vel quolibet munere, cuz ad felicissimã expeditionẽ iter arripit, quin debeat solita ministeria exhibere, lz ad sacrosanctas ecclesias possessiones pertineant. C. de sacrosan. eccle. l. neminem.
4 † Factus est etiam imperator et dicitur princeps et dominus totius mundi. Nam oẽs reges et principes sub imperatore sunt, nec est extra ecclesiã imperium. xxiiij. q. j. §. sed istud, oĩa enim sunt in potestate imperatoris, quo ad iurisdictionem et defensionem. xxiij. q. viij. c. conuenior in glo.

SVMMARIVM

1 Imperator an possit de ecclesiasticis disponere.
2 Constitutio imperatoris super rebus ecclesiasticis an et quando valeat.

Quod imperator de ecclesiasticis nihil potest disponere.

l LIcet autem imperator sit
1 dñs totius mundi, † cui oẽs laici tenentur obedire. extra de censi. omnis anima. Et ẽt clerici exteriora id est salaria. xxiij. q. vlti. c. tributũ. de cen. omnis anima in gl. nam papa non negat quin imperator excellat eos in temporalibus qui ab eo recipiunt temporalia. extra de ma. et ob. c. solite. agri tñ et predia ecclesiarũ in quibus fundate sunt ecclesie nullum seruitiũ preter ecclesiasticũ prestare debent, qr talia libera sunt. Sed de alijs bonis et agris prestatur seruitiũ. extra de censi. c. sancitum. de rebus tamen ecclestiacis et personis earundez nihil potest disponere. Nec aliqua gstitutio imperatorum va-
2 luisset super rebus ecclesiasticis. † Nisi postea ab ecclesia confirmata fuisset. xcvi. dist. c. bene quidẽ. viij. dist. c. quo iure super ver. leges in gl. nec etiam possunt res ecclesiastice aut psone earũ p gmunitates vel personas publicas vel priuatas colle. exactionibus, Angarijs, vel perangarijs aliquatenus aggrauari. C. de sac. san. epi. et cle. l. iij. laicis enim et religiosis disponẽdi de rebus ecclesiasticis nulla est attributa potestas, quos sub sequendi manet necessitas. extra de consti. c. ecclesie. et de reb. eccle. nõ alie. c. cũ laicis. xvj. q. vlti. c. laici. et. c. non placuit.

SVMMARIVM

1 Imperator nunquid sit dignior sacerdote.
Sacerdotali dignitate nulla alia comparanda.
2 Regalis potestas recipit auctoritatem a sacerdotali.
Lex secularis seruire debet canonice.
3 Episcopi Leuitica portione contenti qui sint.
4 Prelati decimis et primitijs non gtenti tributa debẽt Cesari.
Tributi prestatio est subiectionis probatio.

Quod imperator non est dignior sacerdote.

q QUamuis etiaz imperator sit dñs et princeps totius mundi, et oĩa sint in potesta
1 te imperatoris † quo ad iurisdictionẽ et defensionẽ. C. de quadrien. prescri. l. bene a zenone. xxiij. q. viij. c. guenior. in gl. non est tñ dignior sacerdote. Dignitas enim sacerdotalis est tanta, vt nulla alia ei valeat equiparari. Naz si iperator fiat sacerdos aut monachus, tunc desinit esse imperator. xxvij. q. ij. c. scripsit nobis in gl. similiter si comes factus fuerit clericus, tñc desinit esse comes. xx. q. iiij. c. pñs in gl. sicut. n. sol excedit lunã, sic dignitas sacerdotalis excedit iperialẽ. xcvj. di. c. duo sunt. et extra de ma. et obe. c. solite. Nam pontificalis apex qui in ore capitis ecclesie preeminet subijci regibus non põt. xxiij. q. viij. c. tributũ. sicut. n. luna recipit claritatẽ a sole, non sol a
2 luna. Sic † regalis potestas recipit auctoritatẽ a sacerdotali, non econtra. Et sicut sol illuminat mundum per lunam, qñ p se non potest, scilicet de nocte. Sic sacerdotalis dignitas pacificat mundum per regalem quando per se non potest. s. vbi agit de vindicta sanguinis. Nam lex secularis dz seruire canonice. x. di. lege extra de priuile. c. ij. hec Hosti. in summa tit. qui filij sint legiti. §. qualiter et a quo. ver. que verba. et sequẽ. Papa tamen non negat, quin precellat imperator in temporalibus illos duntaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia. Sed in spũalibus pontifex longe antecellit. extra de ma. et obe. c. solite. §. verũ circa mediũ. Sunt ẽt aliqui † epi Leuitica tantũ portione conten
3 ti. Qui sicut in dei sortem enumerant, sic ipsuz solũ deum in hereditatem accipiunt dicentes. Dñs pars hereditatis mee est. His nihil est cõe cuz principibus seculi, qr temporalia penitus abijciunt ne eoꝝ occasionibus legibus imperatoruz obnoxij teneantur. Talibus nulla occasio relinquit secularis militie occupatiõis. Qr cũ de decimis et primitijs viuũt in omni regno a terrenis exactionibus liberi sunt, ita vt dicere valeant, Uenit princeps mũdi huius, et in nobis nõ hz quicqꝫ. Porro alij sunt q nõ
4 gtenti † decimis et primitijs, predia, villas, et castella, et ciuitates possidẽt, ex qbus cesari debẽt tributa, nisi iperiali benignitate immunitatem ab hmõi promeruerint, quibus a dño dr reddite que sunt cesaris cesari, et que sunt dei deo. xxiij. q. viij. c. si i mortem. §. ecce, sed cum tributa soluunt, ideo se subiectos imperatori recognoscunt. Cũ tributi prestatio sit subiectionis probatio. extra de censi. et procu. c. omnis anima.

Summarium

SVMMARIVM

1 Imperator quales iudices et officiales constituere debet.
Principibus, et ab eo missis obediendum.
2 Vidue facilius opprimuntur a potestatibus.
3 Reges quibus occupati esse debent.
Leges que hominum constringunt vitas ab omnibus intelligi debent.
4 Militare propter predam peccatum est.
Militie summa.
5 Milites christiani seruierunt Juliano imperatori ethnico.

De iudicibus, vel officialibus, vel nobilibus imperatoris.

Sed cuz imperator qui est princeps et dñs totius mundi vbiqz terrarū habeat defendere ecclesiam et iura eius, nec pōt hoc efficere in propria persona.
1 † Necesse est vt tales constituat iudices et officiales, qui ei ɔsilio et auxilio pñt pdesse pro defensione rei publice et ecclesie. Hos aūt ɔstituit ordinarios iudices, qui sunt Duces, Comites, Marchiones, Barones, Lantgrauios, et similes. Et his obediendū est ex precepto dñi sicut ecclesiasticis extra de ma. et obed. c. solite. et c. omnes. et de censi. et procu. c. ois anima. hec Hosti. in summa de offi. ordi. §. quis possit ɔstituere sub ver. principes. horum officiū ppriū ē facere iudiciū et iustitiā, et liberare de manu calūniantium vi oppressos, peregrino
2 pupilloqz et vidue † que facilius opprimunt a potestatibus prebere auxilium, vt curā eis preceptorum dei maiorē inijceret, pphe ta intulit. Nolite ɔtristari, vt non solū eripiatis, sed nec patia mini qdē vt vestra ɔniuentia eueniat eos ɔtristari, et sanguinem inocēte nō effundatis i loco isto, homicidas. n. et sacrilegos et c. Et post pauca. si inquit hoc feceritis O reges Juda pristinā te nebitis prātem. ipsis. n. principibus et prātibus fidē et reuerentiam seruari opz, quā qui nō exhibuerit, apud deū pmia inueni re nō poterit. xxiij. q. v. c. regū et seq. ilios ēt iperator plus vult scrire arma q̄ iura, sicut et milites suos. C. de iu. delibe. l. scimus
3 in prin. Nā † armis et non priuatis negotijs occupati esse eē de bent vt muneri et signis suis iugiter inherētes, rē publicā ab oi bellorum necessitate defendant. C. de loca. et ɔdu. l. milites. nec tñ pbet imperator quin ēt leges scire debeant. Nam leges sacratissime q̄ constringunt hoium vitas ab oibus intelligi debent. C. de. ll. et ɔsti. l. leges. iij. nec pmittit aliquē ignorare vel dissimulare ɔstitutiones principū. C. de iuris et igno. fac. l. ɔstitutiões, Armis tñ non debēt pp predaz militare, nā militare nō est de
4 lictū sed propter predaz † militare peccatū est. xxiij. q. j. c. militare, neqz rempublicā gerere criminosum est. Sed ideo agere rempublicam vt diuitias augeas damnabile eo. tit. et. ca. summa ergo militie inter alia bona merita hec est. Obedientiā rei publice vtilitatibus exhibere. xxiij. q. j. c. summa. debent autez militare vel bellare ex necessitate, ita qd hostē pugnantē deprimat necessitas non voluntas, et in bellando debent esse pacifici, vt eos quos expugnant ad pacis vnitatē vincendo perducant. Beati enim pacifici ait dñs, quoniam filij dei vocabunť. xxiij. q. j. c. nemo. Ipsi quidem Imperatoris preceptuz debent perficere, et omnipotentis dei mandata non negligere, et distinguere deum eternum a dño temporali, sicut fecerunt milites Christiani qui seruiebant sub Juliano imperatore infideli. quam
5 uis enim Julianus † imperator eēt apostata infidelis et iniquus idololatra. Habuit tñ sub se Xp̄ianos milites. vbi veniebant ad causam Christi non agnoscebant nisi illum qui in celo erat qñ volebat vt idola colerent et thurificarent, pponebant illi deuz. Quando autem dicebat producite aciem, ite contra illaz gentez statim obtemperabant, non tamen in Christianos arma produ cebāt cum iubebat, sed tunc imperatorez celi cognoscebant. xj. q. iij. c. iulianus. et. c. imperatores. §. iulianus.

SVMMARIVM

1 Judices a principibus creati quales esse debeant, et quod officium habeant.
2 Prelatus quilibet est ordinarius iudex in populo suo.
3 Clerici debent esse eruditi.
Ignorantia mater errorum sacerdotibus vitanda.
4 Scientia in sacerdote competens est toleranda.

Quales debent esse iudices quos imperator constituit.

1 Debet autem imperator tales constituere † iudices viros, scz prouidos et timētes deū in qbus ē veritas et q oderūt auaritiā exēplo Moysi q sup ppl'z dei d ɔsilio Jetro cognati sui ɔstituit tribunos et cēturiones et decanos vt p; Exod. xviij. dz ēt tales ordinare exēplo regis Josaphat regis Juda, q totū ppl'm p idololatriam seductū a Bersabe vsqz Ephraim reduxit ad dñm. Constituens in oibus ciuitatibus Juda iudices, pcipiens eis et dicēs, videte qd faciatis. Nō. n. hois exercetis iudiciū, sz dñi, et qdcunqz iudicaueritis in vos redūdabit. Sit timor dñi vobiscū et cū diligētia cūcta facite. Nō. n. est apud deū nr̄m iniquitas nec psonarū acceptio, nec cupido munerū. ij. Paralip. xix. dz ēt diligentiā adhibere vt nō solū iudices seculares puidos et timētes deū ɔstituat. Verū ēt in ecclesijs in qbus obtinet ius pa tronatus tales ad inestiendū representet, q iudicare possint po
2 pulū dei, et eis ostēdere iter salutis eterne. † Cū qlibet plātus sit ordinarius iudex i pplo suo, extra d offi. or. c. cū ab ecclesiarū platis, nec cecus ceco ducatū prestet, et ad hoc suos comites et pn cipes hortari dz. Ne pp ɔsanguinitatē aut affinitatē, aut auari tiā, tales ad inuestiendum epis aut eorum loco ordinarijs seu Archidiaconis pñtēt, qui ad regimē aiarum nō sufficiant seu tales qui plus ea que sua sunt q̄ que Jesu Christi querūt. viij. q. i. c. sunt in ecclesia. Sed prouidos honestos sciētia et moribus pditos. Nō tales de qbus ɔqueriť dñs dicēs. Qr tu scientiam repulisti a te, et ego te repellaz ne fungaris sacerdotio mihi. xxxviij. dist. c. oēs psallentes in fi. oportet enim euz qui docet et in
3 struit aias rudes talē esse, † vt p ingenio dicentiū semetipsum possit aptare, et verbi ordinē p audientis capacitate dirigere. Jō dz apprime esse eruditus et doctus, irrephēsibilis, maturus, puidus. viij. q. i. c. opz nā inscitia laicis est dānosa, magis i clericis. xxxviij. di. c. si in laicis. nā ignorantia mr̄ cūctorum est errorum maxie in sacerdotibus dei vitāda ē, q docēdi officiū i pplo dei susceperūt ea. dist. c. ignorātia, et lz in sacerdote vel pastore
4 sit desideranda eminēs scientia † tñ est ɔpetēs tolerāda. Quia ſm Apostolū, sciētia inflat, charitas āt edificat, et iō imperfectum scientie pōt supplere perfectio charitatis. extra de renū. c. nisi cū pridē. §. p defectu quoqz sciētie circa fi. grane. n. est inexpertos obsequijs hoiz sociari. Quanto grauius est iprobos ad dei seruiciū applicare. xix. q. iij. c. monasterijs. naz ars artiū est regimē aiarum. extra de eta. et quali. et ordi. prefici. c. cuz sit. Videtur. n. qd ad hoc patronus qui hz pñtare habeat tps quadrimestre. extra de iure patro. c. quoniam. et. c. cum propter.

SVMMARIVM

1 Officiales imperatorum gentilium olim quales erant.
2 Patriarche in quorum locum sint suffecti.
3 Episcopi dignitatem suam vt vilescat permittere non debent.
4 Subditi exempla superiorum sequuntur.

Quales officiales imperator ante conuersionem habuit.

1 Erat etiam olim apud gentiles † officiales siue iudices, vel sacerdotes quos gētiles etiam pro maioribus negotijs appellabāt, et hi dicebanť primates atqz primi legis doctores seu primi flamines Aliquos ēt habebant quos archiflamines nominabāt, quos tñ minores q̄ primates tenuerūt. Aliquos ēt habuerūt quos flamines noiabāt hi. n. i capite hēbāt pileum in quo erat breuis virga sup habens lane aliqd Qd cum per estuz ferre nō possent, filū tm̄ in capite ceperūt. Nā nudis eos capitibus icedere nephas erat. xxj. di. c. clero. sub ipsis aūt erāt parochi. Qui legatis rei publice iter faciētibꝰ alimēta ministrabāt sal vcz et ligna. vt dt Jo. ianuē. in Catholicō. In illis āt locis vrbibus et ciuitatibus in qbus oliz pmates presidebant
2 seu primi flamines. s. Petrus † primates seu patriarchas, instituī precepit. ad quos eporū negotia, salua tñ in omnibus autoritate apostolica et maiores cause post apostolicā sedem sunt referēde ac negotia fidei. in illis aūt locis vbi erāt Archiflāmines precepit institui Archiepos, in singulis vo reliqs ciuitatibus singulos et nō plures ɔstitui precepit, qui eporum tñ vocabulo potirenť. Sz in reliqs ciuitatibus modicis et castellis presbyteri ab epis debēt ordinari et poni singuli tñ p singulos titulos. vt. lxxx. d. c. vrbes. et. c. in illis. et. c. episcopi. et. c. illud.

non autem debent episcopi in castellis & modicis ciuitatibus in
3 stitui, ne vilescat dignitas episcopalis. qm̃ † eoꝝ gubernacula
nõ nisi in frequentioribus ciuitatibus & maioribus populis opꝫ
presidere. ea. dist. c. illud. & c. non debere. & extra de priui. & ex
cess. priui. c. episcopalia. Cuꝫ aũt predicte dignitates, scꝫ prima
tuum, vel primorũ flamminũ, Archiflamminũ, flamminũ, & pa
rochi. ad ecclesiasticã peruenerunt dignitatẽ. Apparet ꝙ sub
ipsis vcꝫ episcopali & sacerdotali dignitate sit imperialis maie
stas. Cum sacerdotalis longe maior sit q̃ꝫ imperialis, extra de
ma. & obe. c. solite. quare vr̃ ꝙ ipse imperator sacerdotalẽ di
gnitatẽ in honore & reuerẽtia tenuerit. Maior ipsis sacerdoti
bus a subditis reuerentia exhibet̃, & maior imperatori subiectio
4 prestabit̃. Nam † facile trahit̃ in exemplũ a subditis qđ a maio
ribus agit̃ & prelatis. extra de voto & vo. redẽ. c. magne. Ma
ximam. enim sollicitudinem circa vera Dei dogmata, & circa
sacerdotũ honestatem dꝫ habere imperator. Nec aliquid adeo
studiũ dꝫ esse ĩperatoribus sicut sacerdotũ honestas. Cuꝫ vtiq;
& pro illis ipsi semper Deo supplicẽt. in auc. quomodo opꝫ epi
scopos & cleri. in prin. §. nos igitur. colla. j.

SVMMARIVM

1 Milites qui ecclesiam defendunt ab illa sunt alendi, item & pa
troni & illius fundatores. 4.
2 Patronus ecclesie per que quis efficitur.
3 Clericus ab episcopo sine presentatione nunq̃ instituendus.
Fundatores ecclesiarum curam in presentatione qualem ha
bere debeant.
4 Fundatorum filij ab ecclesia fundata quando ali debeant.

Quod principes ac nobiles sunt sustentandi ab ecclesia cuꝫ
protegunt & defendunt eam.

1 Sunt autem principes comi
tes † & alij nobiles sustentandi ab ecclesia inquãtuꝫ ipsi pro
tegunt & defendant eam & pugnãt pro ea cũ in eccle
sia proprijs stipendijs nemo cogatur militare, extra de prebẽ. &
digni. j. c. cũ ꝫm apostolum, & ẽt cũ ad inopiã vergunt. Licet. n.
ecclesia oĩbus pauperibus teneat̃ ꝓuidere abundantius tñ eis
qui bona sua ecclesijs ꝯtulerunt ꝯsideratis facultatibus eccle
sie & dignitate ꝑsone extra de iure patro. c. nobis fuit. extra de
testa. cũ in officijs. xvi. q. vij. c. pie mentis in gl. nõ solũ aũt nobi
les qui pugnant pro ecclesia & qui bona sua cõtulerunt ecclesie
2 sunt sustentandi ab ea verũ ẽt & alij patroni & fundatores † effi
citur aũt aliquis patronus ecclesie, per hoc qđ eam aut fundat,
aut dotat, aut ꝯstruit. ver. patronũ faciunt, dos, edificatio, fun
dus. Et hec tria ꝯsequitur ab ecclesia, scꝫ onus, honorẽ, & vtili
tatẽ. Onus in defendendo ne quis dilapidet vel opprimat eaꝫ.
xvj. q. vij. c. filijs. multominus nec ipe dꝫ eã opprimere. extra đ
iure pa. c. ꝑterea. Nam ad hoc ꝯstituti sunt principes vt eccle
siã defendãt. xxiij. q. v. c. principes in gl. quicũq;. n. ꝯstruxerit,
vł dotauit ecclesiã hãc dꝫ hr̃e solertiã vt si sacerdotẽ aliqđ đ col
latis rebus defraudare ꝓuiderit aut honesta ꝯuentiõe ꝯpescat
aut epõ vel iudice corrigẽda denuntiet, qđ si epš talia agere cõ
temnat metropolitano eius hoc insinuare ꝓcuret. Si ãt metro
politanus talia neglexerit hoc auribus intimare non differat ip
sis tñ heredibus in eisdẽ rebus non liceat quasi ꝓprij iuris ꝓtã
tẽ preferre. Nõ rapinã & fraudẽ iungere non violẽtiã quãcũq;
presumere. Sed hoc solũ in salutarẽ solicitudinẽ adhibere, qđ
aut nullã operatio noxã nocens attingat aut inuitã vel aliquam
partẽ salutaris mercedis assumat. xxvj. q. vij. c. filijs honorẽ in
3 p̃ntando. † Nullus. n. clericus est ab epõ instituẽdus nisi eidẽ
ꝑsentet̃ a patrono saltẽ in ecclesijs non collegiatis alias erit re
monẽdus. extra de iure pa. c. illud. debẽt. n. fundatores eccle
siarũ q̃zdiu in hac vita superstites fuerint curã habere solicitaꝫ
vt rctores idoneos i eisdẽ basilicis epõ offerãt ordinãdos. xvi.
q. vij. c. decernimus. i collegiata ãt ecclesia cũ ibi platus eligen
dus est, nõ requirit̃ in electiõe facienda ꝯsensus ꝑroni, sꝫ facta
presentat̃ vt suũ voluerit prestet assensum, nec impedit̃ nec irri
tat̃ electio si dissenserit. extra đ ele. & ele. po. c. cũ terra. & c. qđ
sicut. & i. c. sacrosancta. & c. messana. hec Host. in summa đ iu.
patro. §. qđ ꝯpetit patro. Utilitate in ꝓuidendo vnde si vergit
4 ad inopiã prouidebit ei ecclesia. † nã quicunq; fidelium ꝓpria
deuotione de facultatibus suis aliquid ecclesie ꝯtulerint si for
te ipsi aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadẽ eccle
sia suffragia vite pro temporis vsu percipiant. xvj. q. vij. c. qui
cunq; in tex. in glo. & c. ꝫ sanctorum. & c. pie mentis in gl. & ex
tra de iure pa. nobis. §. pro fundatione. lꝫ. n. ecclesia teneat̃ oĩ
bus pauperibus subuenire abundantius illi qui bona sua ꝯtu
lit ecclesie extra đ test. c. cũ in officijs, & melius ꝓuidebit ei qui
q̃nq; fuit diues q̃z pauperi. vt. xlj. dist. c. nõ cogant̃, sed hoc in
telligendũ est q̃n patronus in summam egestatem ductus est, &
quando ecclesie superest. xxxv. q. ij. c. ita nos. §. vlt. ad fin. xxj.
q. vij. c. quicunq; in glo. super ver. ad inopiam.

SVMMARIVM

1 Tributa romani qualiter statuerunt persoluenda.
Lustrum quid sit, item indictio.
2 Augustus cesar cur orbis descriptionem fecerit.
3 Denarius quid sit & vnde dictus.
4 Parochi qui dicebantur in tributis olim recipiendis.
Bastagarij qui sint.
5 Eulogia que munera sint.

Tributi imperialis a romanis institutio.

Cum autem romani monarchiã quasi to
tius mũdi obtinuissent ac to
1 ti orbi pacifice dominarent̃ & presiderent, † statue
runt vt eis singulis annis tributa persoluerentur,
sed quia difficile erat singulis annis adire romã & tributa per
soluere. Statutũ erat vt saltem de quinquẽnio in quinquenniũ
tributa persoluerentur, & illud quinquennium vocabatur lustrũ
& durabat ad quindecim annos, & vocabat̃ indictio soluebatur
autem in primo quinquennio ferrum pro armis fabricandis. In
secundo quinquennio argentũ ad stipendium pro militibus ero
gandum. In tertio soluebatur aurũ erario deputandum, vt ne
cessitatis tempore pro rei publice defensione expẽderetur. hec
Specu. de instru. edi. §. post annos. & Joan. an. de fide instru.
c. inter dilectos in gl. sup ver. indictio. & in cle. de iureiuran. c.
romani principes sup ver. vestigijs in fi. & Host. in summa tit.
2 de fi. instru. §. quibus instrumentis. sub ver. curauerunt † insup
Octauianus Augustus, sub quo dñs noster Jesus Christus est
natus statuit vt mũdus describeret̃ vniuersus, vt sciret quot ci
uitates, quot castra, quot ville, quot hoĩes essent in toto mũdo,
& quilibet ad locũ vnde traxit originem pergeret, & censuꝫ capi
tis persolueret. Debebat ãt quiuis argẽteũ, q valebat decẽ nũ
mos vsuales presidi prouincie, & tradẽdo ꝓfitebat̃ se subditum
romano imperio. nam idẽ argenteus hẽbat imaginẽ cesaris, &
superscriptionẽ noĩs. Hec in scholastica historia. Et qꝛ valebat
decẽ nũmos vsuales denarius appellabat̃. vt dicit Hier. super
3 Matt. xxij. c. est. n. † cẽsus ꝓbatio subiectiõis. extra. đ cẽsi. c.
oĩs. x. q. iij. c. illud. Justũ censum & hoc tributũ ipse Christus ĩ
peratori solui iussit, vt hr̃ Matth. xxij. & ẽt eũdẽ cẽsum ipse sol
uit. xj. q. j. c. magnũ. & xxiij. q. vlti. c. tributũ. Non solũ aũt tri
butũ ĩperiale in ferro argẽto & auro fuit ꝑsolutũ, sed dũ monar
chia mũdi fuit apud grecos & egyptios, solutũ fuit tributũ in sa
le totũ precium. in seminibus tertiã partẽ, in lignis remisit dimi
diã, similiter ẽt & pecoꝝ. Dabat̃ aũt in seminibus quinta pars.
In aĩalibus aũt & pecoribus quintũ animal, siue quintũ pecus.
Et ħ tributũ ortũ habuit a Joseph filio Israel i Egypto qñ fa
mes totã terrã ꝑ septẽniũ oppsserat. Et hoĩes cogebant̃ vẽdere
res, bona, possiones, pecora, & seipsos i seruitutẽ regiã, ne fame
perirẽt. Quibus i sexto anno dabant̃ semĩa đ publicis horreis
vt agros sererẽt, & quintã ꝑtẽ regi darẽt. Siľr & pecora, vt qntũ
aĩal siue pecus regi darẽt vt pꝫ Gẽn. xlvij. Hi aũt q recipiebãt
4 dicebant̃ † ꝑochi q legatis reipublice iter faciẽtibus alimenta
ministrabãt cũ ꝑochijs ꝑerat, vel dicebãt bastagarij. Et hẽbãt
rusticos angariare vt ꝓ reparatione dñici vel fiscalis regis vel
corporis humani quintũ animal darent. C. de muri. l. qđ ad pre
sens. lib. xj. Et hi erãt de familia ĩperatoris, nec vnq̃z militiam
suã deserere poterãt, nisi eã implenissent eo. titu. l. eternã. Sed
si a suo collegio liberari volebant, ea sub aspectu comitis sacra
rũ largitionũ idoneũ substituebãt adhuc tñ manebãt obnoxij si
substitutus male egisset, q tñ prior ꝯueniẽdus erat eo. tit. l. si qs
ex corpore. & in gl. ibidẽ. sup ver. obtutibus. & sup ꝟ. obnoxiã.
De grege dñi vr̃ eẽ iumentũ epi de quo hr̃. xviij. dist. c. qm̃ qui
dem. Ubi dicitur quod episcopus cum vocatus fuerit ad sino
dum, potest secum ducere iumentum siue aliquam aliam spe
ciem, de quibus Metripolitanus aliquid expetẽdi nõ habebit
licentiam.

5 licentiam. Et † dicuntur talia munera Eulogia, certum tamen
non statuitur quod secum ducere debeat. ea. distinctio. c. de eu
logijs. similiter de eodem iumento episcopi videatur qđ habe-
tur Actuum. xviij. vbi habetur quod sacerdos Jouis, qui erat
ante ciuitatem Lystris, thauros ⁊ coronas afferens cum popu
lis ante ianuas domus, in qua Paulus ⁊ Barnabas morabā
tus, volebat sacrificare. Quod vbi audierunt apostoli Barna
bas ⁊ Paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas cla-
mantes. Viri quid hec facitis, ⁊ nos mortales sumus similes
vobis homines enuntiantes vobis ab his vanis cuerti ad deū
viuum. Actuum vbi supra. De grege dominico si quis subtra-
xerit equum, vel equam in vna libra auri punit nisi sponte resti
tuerit. Sed si de priuato grege aliquid occupauerit. in sex auri
vncijs fisci iuribus inferendis condemnatus sustinebit. C. de
grege domi. l. propositis. libr. xij.

SVMMARIVM

1 Tributum quid sit, ⁊ in quo ab annona differat.
2 Tributum de predijs ⁊ granis quomodo prestetur.
3 Munus quotuplex sit.
4 Munera personalia ordinem pro modo fortune considerant.
5 Munerum vacatio tria requirit.

Quid sit ributum ſm Leges.

Est autem tributum quic-
1 quid † tribuitur. specialiter tamen dicitur tributū,
quod principi tribuitur. Differt aūt tributū ab an-
nona, nā annona daṫ in spēbus. Sed tributū daṫ in auro argē-
to ⁊ ere. Et est sciendū qđ tributū aliud est capitis vt. ff. de cēsi.
l. fi. aliud est agrorū. C. de anno. ⁊ tribu. l. j. lib. x. Et illud nō ꝑ
sonis sed rebus indici solet eo. titu. l. ij. vtrumq̄ tributum Jta-
licis ⁊ quibusdam alijs remittitur. ff. de censi. l. j. ⁊ fi. C. de epis. ⁊
cle. l. de his, ⁊ est notandum quod ſm. P. tributum capitis ꝑ
mare est integer aureus, pro femina medius vt argu. ff. de cēsi. l.
fi. Sed Py. dixit mediū per eandē scʒ legem quodāmodo tē-
perandum vel perequandum, ⁊ pro eo de agri. ⁊ censi. l. fi. cum
2 † antea noie predij ꝑstatur in q̄ntitate frumēti qnquagesima, or
dei quadragesima, vini ⁊ lardi, vicesima in partibus nō remotis
sʒ i ꝑtibus remotis cā frumēti ⁊ ordei, q̄dragesima, ⁊ vini lardi
qndecima pars dari precipitur, naʒ tantū noie tributi dʒ dari.
C. de susce. prepo. l. modios. §. ⁊ submotis, ⁊ de anno. ⁊ tribu. in
rub. Dicitur ēt tributū munus quod principi offertur. Vn-
de sciendū qđ triplex est munus personale, matrimoniale, ⁊ mi-
xtum, ⁊ hec omnia sunt ciuilia. ff. de mune. patri. l. fin. §. penulti.
3 † ꝑsonale ē q̄ fit cū solicitudine p̄rimoniale qđ fit cū dispendio
rerū mixtū qđ fit cū vtroq̄ vt. ff. eo. l. j. ⁊. l. fi. in ꝓn. §. p̄rimoniorū
⁊. §. mixta. Personalia respiciunt publicam vtilitatem princi-
paliter, vt legatio ad census, vel priuatam principaliter, vt tute
la. Jteʒ patrimoniale, aliud indicitur personis pro rebus, ⁊ hoc
tantū ciuibus ⁊ incolis, aliud in possessionibus ⁊ hoc in alienige
nis qui modo hic aliquid possident. ff. eo. l. rescripto. §. fin. C. de
anno. a tribu. l. ij. ⁊ ibidem in rub. Et est notandum qđ a perso-
nalibus multis modis quis excusaṫ per. l. scriptam vt. ff. de va-
ca. mune. per totum. ⁊ de iure immu. per totum. C. de decu. va-
4 cuatis in gl. lib. x. nam in personalibus est † ordo pro modo for
tune idest prout fortuna reddit aliqueʒ diuitē vel prouidū vt. C.
de decurio. ad subeunda. ⁊. ff. de decu. l. honores. ⁊. ff. ⁊ C. đ mu.
l. honor. §. de honoribus. ⁊ de albo scri. l. j. idē est de mixtis vt.
ff. eo. titu. l. iij. §. preses. ⁊. l. honores. At vero patrimonialia nō
euitāt aliq vt. ff. de vaca. mu. Sūt munera cū ꝯcor. nisi spāli bn̄-
ficio ꝓncipis vt ibi. C. đ his đ pricipe vaca. l. j. lib. x. vel lege scri
pta spāliter đ munere patrimoniali dāte immunitatē vt. C. de epi
sco. ⁊ cleri. l. j. non autem sufficit si lex vel princeps dicat immu
nem esse, scilicet quo ad patrimonij immunitatē. C. de mune. pa
trimo. l. iij. item nec munus personale scilicet magistratus con-
tinetur in remissione publici muneris vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. cui pu
bli. C. de immu. nemi. conce. l. j. ⁊ ad idem de anno. ⁊ tribu. l. in
5 fraudem. ⁊ de decurio. l. nullus. † Tria enim debent subesse vt
vacatio a munere valeat, scilicet vt princeps concedat, iteʒ tem
poralia concedat. iteʒ vt sit causa necessitatis probata. C. de his
qui a prin. vaca. l. j. in glo. ⁊ de decurio. l. nemo. Si enim cuili-
bet affectandi concederetur, non esset qui munera subiret. ff. de
vac. mu. l. j. in prin. C. de agri. ⁊ cēsi. l. immunitates. Et hoc ve-
rum est q̄ nō valet hmōi concessio in preiudicium fisci. Sed be
ne vʒ in preiudiciū ꝯcedētiū. Et ad hoc facit. ff. de pac. inter de
bitorē ⁊ vendi. l. epistola. §. pactū. C. de decurio. l. vacuatis i gl.

SVMMARIVM

1 Munerum executio quibus tribuenda ⁊ quorum. 2. 4.
Excusatio munerum quotuplex sit.
2 Pontifex a patrimonialibus muneribus non excusatur.
Decime ⁊ primitie ex lege dei sunt.
3 Mulieres cur a muneribus excusentur.
Poete nulla immunitatis iuuantur prerogatiua.
4 Artifices qui a muneribus excusentur.
5 Munera a quibus nemo excusatur, que sint.
Regalie que sint, ⁊ ad quem pertineant.
Armandie que gabelle sint.
6 Vie publice que sint, ⁊ an ⁊ quando alterari possint.
Molendinum quomodo in flumine nauigabili construendum, remissiue.
7 Portus descriptio.
Ripatica que gabelle sint.
Vectigalia que gabelle dicantur.
8 Monetaria est de regalibus, ⁊ ad solum spectat imperatorem.
Multa a pena in quo differat.
9 Fiscus in bonis vacātibus qūo succedat, aut idignis auferat.
10 Hereditas heredi auferri quando nequeat.
Nuptias incestas ꝯtrahentibus quā penā lex ciuilis statuerit.
11 Bona damnatorum quibus veniant.
Angarie ⁊ perangarie que munera sint.
12 Fiscus sumens naues aut plaustra subditorum nunquid pro eis quicq̄ soluere debeat.
Superindictum quod munus sit, ⁊ per quem imponi possit.
13 Magistratuum creandorum facultas est de regalibus.
Argentaria est regale munus.
14 Palatia ciuitatum pro iustitia administranda nunquid per nō vsum intelligantur prescripta.
Piscationes in quibus aquis sint communes.
15 Crimen lese maiestatis quomodo contrahatur.
16 Thesaurus quid sit, ⁊ inuentus cui acquiratur, ⁊ quibus modis inueniatur.
17 Sceptrum cur imperator portet, item ⁊ gladium.
18 Juris summa in duo genera reducta.

De munerum excusatione.

Merentur autem aliqui ex-
1 cusationem munerū. † Sed hoc tantū in personali-
bus, nam in immunitate generaliter concessa intelli
guntur personalia munera remitti. C. de excu. mune. per totuʒ.
ff. de iure immu. ⁊ vaca. mune. per totum sed non patrimonia-
lia. Vnde sciendum q̄ excusatio alia est plena, vt cum a mu
neribus personalibus tantum excusantur, non autem ab oneri-
bus, alia plenior cū excusanṫ ab oneribus non tamen patrimo-
nialibus. ff. de vac. mune. l. ij §. iij. ⁊. §. que patrimoniorum. ⁊. l.
pe. §. duo. alia plenissima que est quando a quibusdam patrimo
nialibus excusatur. vt. ff. eo. his honoribus. §. angariorū. de mu
ne. ⁊ ho. l. fina. §. pe. porro ab omnibus excusari non meminit.
P. se legisse. Cum etiam imperator, ⁊ augusta quedam talia
subijt. C. de quibus mune. l. ij. ⁊. s. eod. lib. vt nemini. li. in empt.
2 specu. se excu. † naʒ a patrimonialibus nec pōtifex excusaṫ. ff. de
mu. ⁊ ho. l. munerum §. patrimoniorum. Sic etiam nō excusan
tur clerici a muneribus patrimonialibus, q̄ vt ꝑdia possideant
a ꝯstitutiōe humana ē. Sed decime, ⁊ primitie ex lege dei sunt
ff. de mu. ⁊ ho. l. munerum. §. patrimoniorum in glo. super ver.
pontifex. a muneribus aūt excusantur decuriones ⁊ illi illustris
simi vna cum substantijs ⁊ liberis que post viri ante administra
tionē habuerunt, duʒ sunt in administratione ⁊ post. C. de decu.
l. pe. ⁊ vlti. Jtē ꝯsistoriani comites, notarij, cubilarij, excubita-
rij, ⁊ qui in sacro palatio militāt. C. de excu. mu. l. maxima. ij. C.
đ priui. eo. q i sa. pa. mi. l. ij. itē athlete. C. đ athletis. l. j. itē vete
rani. C. đ deserto. l. i. ff. de priui. vete. C. q eta. se excu. l. vlti. itē q
vtrūq̄ oculū amisit, itē articulari morbo debilitatus. itē poda-
gre detentus iustis allegationibus probatis corā rectore prouin
3 cie cum fidem adesse prospexerit. C. qui morbo. itē † mulieres
propter sexus cōditionē a personalibus excusantur. Sicut vi-

ri quinque superstitum liberorum numero. C. de his qui nu. libe. item qui omnes facultates in filiū contulit. eo. ti. l. cū facul. item gramatici, oratores, medici, archiatri, et professores aliarū literarū. Doctores legum vna cū vxoribus. Necnon etiā rebus suis. C. de professo. et medi. l. medicos. et. l. grāmaticos. a doctoribus et professoribus literarum excipiūtur poete, qui nulla immunitatis prerogatiua iuuantur. eo. titu. l. poetas. Item epi et clerici. C. de epis. et cle. l. j. Item negotiatores qui annonam vrbis adiuuant. et nauicularij qui annone vrbis seruiunt quamdiu in huiusmodi actu sunt. C. de excu. mu. l. negotiantes. ff. de iure immu. l. semp. §. negotiatores
4 item et † artifices artium sicut architecti, medici, pictores, statuarij, marmorarij, lecticarij, seu arcarij, clauicarij, quadrigarij, vel quadratarij, structores. i. edificatores, sculptores, signarij, musinarij, deauratores, albini, quos greci coniatas appellant, argētarij, barbaricarij, diatretarij, erarij, fusores. lignarij, bracarij atque libratores, figuli, aurifices, vitriarij, plumbarij, specularij, eborarij, pelliones, fullones, carpentarij, sculptores, dealbatores. clusores, trigarij, brattearij. id est petalurgi. C. de excusa. artific. l. artifices. et. l. sequen. vbi imperator Mathematicos, Geometras, Architectos qui diuisiones partiū omnium incisionesque seruant, mensurisque, et institutis opera fabricationibus stringunt. et eos qui aquarum inuentos ductus etiam modos docili libratione ostendūt, immunitatibus vult gaudere eo. tit. l. mathematicos, et licet predicti excusentur a muneribus hoc tñ tantum est de personalibus, et etiam ab aliquibus patri-
5 monialibus non tñ ab omnibus. † sunt enim quedam munera a quibus nemo excusatur nisi de speciali beneficio principis. ff. de vaca. mune. l. sunt munera. C. de mune. patri. l. qui immunitatē. et in glo. ibidem. ¶ Regalie que proprie sunt res regni, et specialiter pertinentes ad ipsum regem vel imperatorē, vt dicit Jaco. de aluarotis super vsi. feu. l. regalie sunt he. et est nomen certe gabelle ita denominate secundum vsum patrie forte que debebatur ex armento animaliū iuxta. l. i. §. de abigeis. Armendie sunt et incerte gabelle que soluuntur ex licentia faciendi arma quod solum
6 principi, licet, vt in auc. de armis in prin. ¶ † Quid sint vie publice declaratur. ff. ne qd in loco publico. l. ij. §. viam vez quod est certū solum limitatum per directū certis finibus latitudinis, et publicatur per principē pro vsu meandi qui habet ius publicandi et tales vie publice tanquam ad principem spectantes, non possunt alterari sine iussu suo. arg. in. l. quod principis cū ibi no. ff. de aqua plu. arcen. et in. d. l. ij. in. §. ait pretor. ¶ Flumina nauigabilia iuris publici sunt, et ideo nullus pōt ea impedire sine licentia imperatoris vt probatur in. l. quominus. ff. de flu. quō autem possunt diuidi et quō in eis molēdinū fiat ponit Bar. i. d. l. quominus. et Bar. super rubri. et in. l. ij. ff. de re. diui. ¶ Portus est locus
7 † conclusus vbi rates morantur, et in quo merces portantur, et inde exportantur ita describitur per tex. coniuncta gl. in. l. portus. ff. de verborum significa. vnde redditus siue vectigal huius portus prouenien ex dictis mercibus est de regalibus. l. iter public. §. fin. de ver. signi. ¶ Ripatica id est gabelle quas soluunt transeuntes cū naui portum alicuius fluminis de vna ripa ad aliam, vnde non est intelligendū quod ripe sint de regalibus quia earum vsus est publicus. insti. de re. diui. §. riparum. Sed quantū ad protectionē, vt probatur in rub. ff. ne quid in flumi. publi. ripa veius etc. ¶ Vectigalia que vulgo thelonia dicunt sunt gabelle que soluuntur de mercibus que portantur de loco ad locum. Ideo sic dicta quia prestantur de rebus que vehuntur. gl. super rub. C. de vectigalibus vulgariter appellata Theolonia. De illis datur octaua pars. C. de vectigalibus. l. ex prestatiōe. De ista octaua parte due pertinent fisco. ¶ Tertia pars ciuitati. eo. titu. l. ex-
8 ceptis. ¶ Monetaria id est † auctoritas cudendi et formandi Monetas publicas est de regalibus et ad solū imperatorē spectat. ff. de contrahē. emp. l. j. sed tñ et alij reges in suo regno hoc faciunt. vt in. c. quanto extra de iureiuran. Et ceteri principes et comites. Et hi vel habent ex auctoritate, vel ex priuilegio principis. C. de veteri nūmis. po. l. j. lib. xj. ff. de auro et argē. legato. l. quęuis. §. penul. vel ex consuetudine, quia hodie imperatores nō fabricant monetā ad sufficientiam. vt no. gl. l. penul. C. de fal. mone. ¶ Compendia multarum id est solutiones penarum et multarum. C. de mo. multa. l. multarum. Sed que sit differentia inter multā et penā. dic vt. in. l. si quis pena. ff. de ver. sig. nā pena regulariter est declarata a lege multa vero non. Et omnes iste pene, et multe sunt de regalibus et fisco applicantur vt hic. et no. ff. si quis in ius vo. non ierit. l. ij. §. i. ff. si quis ius di. non obtē. in. l. j.
9 ¶ † Bona vacantia idest in bonis in quibus non extat aliquis heres, quia vltimo loco succedit fiscus in auc. de here. et falci. §. si vero institutio. C. de bo. vacan. libr. x. Nec etiam eadem bona ex priuilegio ciuitatis possunt occupari, et si eadem bona occupauerint, tunc ab eis debent auferri C. de bo. vacan. l. j. sic dicit Bar. ibidem. ¶ Indignis auferenda sicut heres qui non vendicauit necem defuncti cuius heres est. C. de his quibus vt indignis hered. aufer. heres enim qui non vindicauit necem defuncti, conuictus de negligentia tenetur restituere hereditatem fisco vna cū fructibus integris, sicut male fidei possessor, et etiam tenetur a die litis mote ad vsuras semisses pecuniarū redactarū ex venditione rerū hereditariarū. eo. ti. l. j. sed serui qui erāt sub eodē tecto in quo dominus fuit occisus, vel presentes vel in quocūque alio loco, vbi vocem clamātis audire poterunt et auxilium nō prestiterunt, capite puniuntur. C. de his qui. vt indignis here. aufe. l. vlti. ff. ad senatusconsul. sil. l. j. §. impuberes. et. l. excipiuntur.
10 ¶ Ex specialiter concessis nō auferetur hereditas † heredi si nō vēdicauerit necem defuncti sui heredis, cū autores necis reperiri non potuerunt C. de his quib. vt indig. l. si ideo. Nec auferetur ab eo qui testamentū de falso accusauerit si non vsque ad sententiam perseuerauerit. Secus autem si perseuerarct, nam tunc succederet fiscus cū sustinet contrariam sententiā iudicis. eo. tit. l. alia causa. Sic etiam minoribus annis qui necē defuncti heredis nō vindicauerint non auferetur hereditas sed maioribus, et appellationē interpositam tenetur minor annis prosequi ex pietate, Maior vero ex necessitate. eo. ti. l. minoribus. ¶ Dicit imperator, qui cōtra legē precepta, vel contra mandata constitutionesque principū forte contraxerit, nihil ex eodem matrimonio siue ante nuptias donatū siue deinceps quoquomodo datū fuerit consequitur, idque totum quod ab alterius liberalitate in alterū processerit vt indigno indigneue sublatū fisco vendicare sancimus. C. de incest. et inutili. nup. l. cū ancillis. l. qui contra. in auc. de incestis et nepha. nup. §. j. colla. iij. constitu. j. nisi etas sexus vel iusta ignorantia excuset eo. titul. l. qui contra. et si quidem in agro hoc factum est fundus cum mancipijs, et pecoribus ceterisque rebus que cultui rustico sustinentur fisci iuribus vēdicentur. Si vero in ciuitate factū est dimidia pars bonorum confiscatur. l. cum ancilis. sed auc. de incest. et neph. nup. dicit
11 penam omniū confiscationem tam dotis quam aliorum. ¶ † Bona damnatorum seu proscriptorum non fiunt lucrū iudicibus aut eorum officijs neque secundum veteres leges fisco applicātur, sed vel ascendētibus et descendentibus et ex latere vsque ad tertium gradū si superstes sint vxores eorum dotem et ante nuptias donationē accipiunt. Si vero sine dote sint de substantia viri accipiunt partem legibus definitam sed et si neminē predictorum habent qui deliquerint eorum bona fisco sociantur. C. de bo. proscri. in auc. vt nulli. §. fi. ¶ Angarie, et perangarie ista sunt, quedam munera, que tenentur prouinciales exhibere imperatori dum transitum facit per loca cū expeditione, et est angaria munus mere personale, vez vt quis seruiat iperatori in expensis iperatoris. Sed perangaria est onus mixtum, scilicet vt seruiat imperatori in expensis proprijs. ff. de mu. et ho. l. patrimoniorum. C. de sac. san. eccle. l. neminē. extra de im-
12 mu. eccle. c. non minus in gl. ¶ † Subditi tenentur exhibere naues et plaustra ipsi imperatori in sua expeditione pro portandis et vehendis armis et rebus de loco ad locum, vt probatur in dicta. l. neminem. et in. l. ij. et in. l. cursum. C. de cursu pub. libr. xij. virū autem quando fiscus ex aliqua causa necessaria accipit plaustra, vel naues subditorum debeat eis soluere, dic quod sic secundum Andr. de iser. in. l. si locus. ff. quēadmodū serui. amit. et de capt. in bello. §. si deportatum. ¶ Extraordinaria collatio vt quando imperator propter aliquam imminentē necessitatem publicam vult indicere et ponere aliquā collectam extraordinariā pro defensione imperij, et istud tale impositum vocatur superindictum, et censetur inter regalia, quia soli imperatori licet imponere per suū rescriptum. C. de superindicto lib. x. et est munus extraordinarium, vt ibi no. gl. super rubrica. Et sic est extraordinaria collatio, vt in hoc tex. et in dicta. l. neminem, non tamen est intelligendum quod si vassalli indictum soluant dominis eorum quod etiam teneantur soluere iperatori ne duplici onere grauentur. l. nauis onuste in. §. tum autem. ff. ad. l. rhod. de iac. cū ibi no. secundum Andr. de iser. hec Jaco. de aluarotis. ¶ Potestas faciēdi magistratus est de re-
13 galibus, † quoniam ex lege regia populus romanus transtulit in principem oēm ptātem suam, vt. l. post princ. ff. de offi. prefec. preto. et. l. j. in. iiij. col. C. de veteri iu. enucl. et quod hec potestas sit apud principem probatur in auc. de defen. ciui. per totum. et de pa. in. fir. in. §. iudices cum ibi no. in gl. et de pa. te. in. §. index. in consti. feudo. ¶ Argentaria est de regalibus vt in quocunque predio priuato fodiatur argentum, aurum, vel aliud metallum princeps vel eius fiscus habeat certam partem. C. de metallarijs. l. j. et. l.

j.⁊.l.cuncti.⁊.l.per annos.ff.de ver.sig.l.inter publica,vbi dicit decimã ptẽ fisco applicandã nisi ǫsuetudo esset in ǫtrium.

14 ¶ †Dicit Bal.de palatijs in ciuitatibus deputatis pro iustitia exhibenda.ʒ And.de iser.intelligit de domibus quas impator in ciuitatibus consueuit habere.C.de ope.publ.l.pretoria. Utrum autem predicta palatia p nõ vsum intelligant̃ prescripta,dicit An.q nõ p.l.prescrip.in eo.titu.de ope.publi. facit qd no.in.c.nõ liceat.extra de prescri.⁊ qd hr in.l.fi.C.d sac.san.eccle. ¶ Piscationũ redditus subaudiendum est cõsuetus,vt qr fiscus exigit publicũ vectigal piscationũ. Sũt piscationes cõmunes tam in mari q̃ in fluminibus publicis.ff.de re.diui.l.ij.⁊.l.j.lʒ piscationes sint cõmunes in mari ⁊ in fluminibus tñ earum iurisdictio ⁊ protectio spectat ad principem, vt no.in.d.l.ij.d re.diui. ¶ Salinarum scʒ publicarum.ff.qd vniuscuiusqʒ vniuer.l.i.in prin.vel ex quibus dʒ solui publicũ vecti
15 gal.in.d.l.inter publica in fi.de vb.sig. ¶ †Oia bona delinquentis crimen lese maiesta.cõfiscant̃.in auc.vt nulli iudicum in fi. Unde q ǫspirat in principẽ,vel eos qui sunt ad latus ei9 incidit in crimẽ lese maie.sola ordinatiõe ⁊ tractu,lʒ nõ sequatur euentus ⁊ vltore gladio dʒ puniri ⁊ bona efficiunt̃ fisci. vide de hoc Bal.in.l.quisqs.C.ad.l.iul.maie.vide ẽt plene per Barto.in apparatu suo sup extrauagan.ad repri. ¶ Thesaurus est pecunia ab ignotis dñis vetustiori tpe abscõdita.C.de thesauris.l.i.lib.x.dpositio pecunie cuius memoria nõ extat. ff.de acqu.re.domi.l.nũq̃.§.thesaurus,qñqʒ proprie dicit̃.ff. de acqui.pos.l.peregri.in prin.⁊.ff.ad exhiben.l.thesaurus.insti.de re.diui.in glo. ¶ Aliqñ inuenit̃ in loco cesaris,id est in re patrimoniali.s.a casu ⁊ nõ data opa,tũc medietas est inuentoris ⁊ alia imperatoris. Sic ẽt de thesauro in loco religioso inuento vt hic in tex.dicit̃,lʒ aliqui dicãt qd thesaurus inuentus in loco religioso totus sit inuentoris, instit.de rerum diuisio. §.thesauros.xiiij.q.v.c.si quid inuenisti.in gl. ¶ Unde ǫclu
16 ditur in hac materia q interdũ †thesaurus repit̃ arte magica, ⁊ improbata,⁊ tũc siue qs repiat in suo fundo siue in alieno totũ acquirit̃ fisco.C.de thesau.l.i.⁊ ipse q̃rẽs punit̃ vt ibi qr phibetur talis scientia.C.de maleficijs p totũ. ¶ In suo fundo vel re sua ⁊ tunc est totũ suũ siue repiat data opera siue a casu dũmõ nõ arte reprobata,vt in.d.l.i.C.de thesauris. ¶ In fundo alieno,⁊ tunc a casu,aut arãdo,vel aliter quocunqʒ casu ⁊ non studio pscrutandi data opa ⁊ tunc medietas est inuẽtoris. alia vero medietas dʒ esse dñi illius loci vbi reptus est thesaurus, vt.d.§.thesauros,⁊ in.d.l.i.in fi.de the. Si vero repit̃ in fundo alieno data opera ẽt non magica,⁊ tũc inuentor nihil dʒ habere siue hunc thesaurum qsierit dño volẽte seu ignorãte,vl eo inuito,vt in.d.l.i.C.de thesau.circa med.ʒ totus acquirit̃ ipsi dño loci,vt ibi no.gl.⁊ in.d.l.thesau. ¶ In loco pprio Cesaris ⁊ tunc si data opera nihil lucrat̃,sed in totũ acqrit̃ cesari.si vero repit a casu ⁊ tũc lucrat̃ medietatẽ,alia vero medietas est Cesaris.vt h.⁊ in.d.l.iij.§.fi.ff.de iu.fis.eodẽ mõ distinguẽdũ est,qñ quis repiret thesaurum in locis fiscalibus,vel in locis publicis,vel in locis religiosis,vel in monumentis. Quia aũt data opera ⁊ tũc totũ acquiritur fisco seu illi ciuitati cuius erat locus publicus,vt in.d.§.thesauros. Aut a casu,⁊ tũc medietas erit fisci. Altera aũt reptoris,vt probat̃ in.d.l.iij.in.§.lʒ qdam voluerũt dicere q thesaurus repertus a casu in loco religioso sit totũ reptoris p.d.§.thesauros,qd nõ est verum in isto tex.⁊ ad hoc vide gl.in.d.locis,⁊ in.l.i.in princ.ff.de re.diui. Aut in loco a casu q nullius boni est ⁊ tunc in totũ inuẽtoris est vt tenet Cy.⁊ Bal.in.l.lapilli.ff.de re.diui.ʒ p quã actionem petatur thesaurus reptus dic vt in.d.§.thesauros.⁊ in.d.l.i.de thesau
17 ris,hec Ja.de aluar.sup vsus feud. ¶ †Impator hʒ sceptrum cum quo dʒ ostẽdere clementiã iustis ⁊ innocentibus vt inter improbos tuta sit innocẽtia.iij.di.facte,⁊ reos ad se fugientes a seuitia dominorum liberare.instit.de his qui sui vel alie iu.pacem seruare ⁊ libertatẽ dare,⁊ vt hoc possint hʒ. ¶ Pedagiũ qd datur a trãseuntibus in locis ǫstitutis a principe,vel ab eo qui hʒ auctoritatẽ. Guidagiũ qd dat̃ pro ducatu p terram alicuius vt securus vadat. Salinariũ qd dat̃ p sale vt scʒ possint vẽdere vel emere,hec in.c.sup quibusdã,de verbo.sig. Tributũ psonale qd indicit̃ psonis ⁊ in hoc est ordo p modo fortune ⁊ fit cũ solicitudine. Patrimoniale qd fit cũ dispendio rerum ⁊ indicit̃ possessionibus. Mixtũ qd fit cũ vtroqʒ. Gladium vt iustitiam faciat ⁊ vnicuiqʒ ius suũ reddat,⁊ delinquẽtes puniat,⁊ in corrigẽdo nõ dʒ esse negligens ne irã dei ǫ se prouocet. xxiij.q.iiij.c.si quos. Unicuiqʒ ẽt ius suũ conseruet. Nam in re humano dicit hec villa mea est,hec domus mea est.vij.dis.
18 c.quo iure. ¶ †Summa aũt iuris in duo genera deducitur. Aut enim in rem sunt,aut in psonã,aut eniʒ agit vnusquisqʒ cũ eo qui ei obligat̃ ex ǫtu vel ex maleficio. Quo casu prodite sunt actiones in psonas per quas actor intẽdit aduersariuʒ dare,aut facere oportere,⁊ alijs quibusdam modis. Aut cum eo agit q nullo iure ei obligat9 est. Mouet tñ alicui de alia re cõtrouersiam quo casu pdite actiones in rem sunt. Ueluti si rem corporalẽ possideat quã Titius suã esse affirmat.insti.de act.

SUMMARIUM

1 Imperium quomodo augeatur.
Romuli ⁊ Remi cautela pro augendo imperio.
2 Immunitas que regna auxerit.

¶ De auctu imperij.

C Rescit autem ⁊ augetur
1 †Imperiũ Roma.per libertatẽ quã impator Romanus hʒ ⁊ põt dar̃ ⁊ reos ⁊ impios a noxa liberare ⁊ honori ⁊ fame restituere.sic.n.Rem9 ⁊ Romulus fecisse leguntur.Cũ.n.Romulus ciuitateʒ ǫdiderat quã ex noie suo Romã nominauerat Asylũ vna cũ Remo ǫstituisse phibet̃. quo ǫsqs ǫfugeret ab omni noxa liber esset augere cupiẽs,⁊ q̃rẽs creãde multitudinẽ ciuitatis.Cũ aũt ad Asylũ fugiẽtibus pollicitus esset magnam finitimorum multitudinẽ q aliquã apud suos cõciues offensam ǫtraxerant,ad se fugientes in ciuitateʒ recepit. Deniqʒ latini tuscíqʒ pastores,⁊ ẽt transmarini Phriges q sub Enea ⁊ Archades sub Euãdro duce influxerant ⁊ ita ex varijs quasi elementis congregauit corpus,vt vnũ populũ Romanũ efficeret.hec Aug.lib.j.de ciuitate dei.c.xxxiiij. ⁊ Eutropius lib.j.de romulo,vt hr in glos.ibidẽ.⁊ idẽ narrat
2 Titus Liuius de vrbis origine. Sic ẽt fecisse legit̃ †Nin9 Belus rex Assyriorum,qui mortuo patre in solatiũ doloris imaginẽ patris sibi fecit,cui tãtã reuerentiaʒ exhibebat,vt quibuscũqʒ reis q ad eã confugissent parceret. Sicqʒ populũ augmẽtauit, ⁊ ciuitatẽ ãpliauit,vt esset ciuitas itiner̃ triũ dierum. Hec in scholastica histo.i li.Geñ.c.xxviij.⁊ Jone.iij. Sic ẽt Judas Machabeus ⁊ tota Judea puenit ad societatẽ ⁊ amicitiã Romanorum,⁊ ad impiũ. Qm videbãt q nullus apud Roma.neqʒ coronã,neqʒ purpurã,neqʒ diadema,portabat pp supbiã,⁊ apd oẽs qui eos in pace recipiebãt libertatẽ,⁊ pacẽ seruabãt,⁊ qr curiam fecerunt sibi,⁊ quotidie consulebant trecentos viginti, conciliũ agentes semper de multitudine,vt que digna sunt gerant.⁊ cõmittant vni hominũ magistratũ suuʒ per singulos annos dominari vniuerse terre sue.⁊ oẽs obediunt vni.⁊ non est inuidia neqʒ zelus inter eos.j.Macha.viij.

SUMMARIUM

1 Libertatis diffinitio. Et de laude eius.
2 Seruitus cuius iuris sit,⁊ vnde prodijt.
3 Uinum fuit causa seruitutis.
Seruitus incepit sub Pharaone.

¶ Quid sit libertas.

E St autem libertas natu-
1 ralis†facultas eius qd cuiqʒ facere libet nisi qd vi aut iure phibet̃.insti.de iu.pso.ff.de sta.ho.l.libertas,⁊ est libertas res inestimabilis.insti.de his q manumit.ñ possunt.§.sed cũ libertas,de reg.iur.l.j.nam eius estimatio est infinita eo.titu.non est.§.infinitas,⁊ ẽt oibus rebus fauorabilior.e.titu.l.libertas.ij. Jsta.l.primo,oẽs homines liberi nascebant,cũ seruitus esset incognita,insti.de liber.§.q̃ res,ʒ postq̃ seruitus inuasit ingenuitatẽ seu libertatẽ secutũ est bñficiũ manumissionis,Est aũt seruitus de iure gentium,nõ qd eã primo adinuenit. Sed q eã approbauit.d.c.ius militare in gl.sup
2 ver.seruitutes. Uidet̃ aũt†seruitus esse inducta ex pscriptiõe septẽnij,vt di.vij.in gl. Que incipit a iudicijs sup illo verbo,iustificationibus,vbi hr qd dñs dixit per Moysen filijs Jsrael. Si emeris seruum hebreum.s.q ante seruus non fuit sex annis seruiat tibi,nisi annus Jubileus interueniat. Septimo anno egrediet̃ liber,⁊ gratis cũ quali veste intrauit. Si prius ha

buerit vxorē cū filijs & liberis & vxore exeat, si dñs dedit ei vxorē cū filijs mulier erit dñi. Sed si elegerit seruus manere cum dño amore dñi, vel vxoris, vel filiorum. Offerat eum dñs dijs .i. sacerdotibus, & applicabit ad ostiū tabernaculi, & pforabit aurē eius subula in signū ppetue seruitutis, & erit seruus eis vsq3 dum viuet seu vsq3 dū ad annū Jubileū. Exod. xxi. Uidet et
3 q inducta sit † seruitus ex ebrietate. manebat enim anteq3 vinum inueniret omnibus inconcussa libertas nemo scibat a consorte nature sue obsequia seruitutis exigere. Hodie seruitus ñ esset si ebrietas nō fuisset. xxxv. di. c. sexto die. & di. j. c. ius gentiū in gl. sup ver. seruitutes. Seruitus incepit sub rege Pharaone in Egypto. Qñ fames tota terram oppresserat, p septēniū & homines cogebantur vendere pecunia res mobiles, pecora, & iumenta, agros & possessiones & seipsos in seruitutē regiam, ne fame perirent. Gene. xlvij.

SVMMARIVM

1 Hominum tria genera secundum ius gentium.
2 Serui vnde denominati.
3 Manumissio quid sit.

¶ Quod iure gentium tria ceperunt esse genera hominum.

1 Sed cum vno cōi nomine oēs homines appellarent † iure gētiū tria ceperunt eē genera hominū. liberti. s. & his ɔ̄riū serui. & tertium genus libertini q desierāt esse serui. insti. de liber. §. q res in seruorum conditione nulla est differētia. in liberis autē multe, aut enim ingenui, aut libertini. ingenuus est is q statim vt nat⁹ est liber est siue ex duobus ingenuis matrimonio ɔ̄stāte natus est, siue libertinis duobus, siue ex altero libertino, & altero ingenuo, sed & is qui ex matre nascit libera, patre vero seruo ingenuus nihilominus nascit. Seruus aūt est is qui alieno dño
2 ɔ̄ naturā subijcit, serui aūt ex eo appellati sunt † q impatores captiuos vēdere iubent. Ac p hoc seruare, nec occidere solēt, & alio nomine mācipia dicta sunt, eo q ab hostibus manu capiunt, serui ēt, aut nascunt, aut fiunt. Nascunt aūt ex ancillis nostris. fiunt aūt iure gentiū .i. ex captiuitate aut iure ciuili, vt cum liber homo maior. xx. an. ad pretiū pticipādū sese venundari passus est. insti. de ingenuis. & insti. de iure psonarum. Libertini q ex iusta seruitute manumissi sunt, est aūt manumissio
3 datio libertatis. † Nā q̄diu aliqs in seruitute est manui, & potestati suppositus est, & manumissus liberatur a dñi potestate. insti. de liberti. l. liberti. §. manumissio autem.

SVMMARIVM

1 Manumissio quot modis fieri soleat. 2.
Serui libertas quomodo donabatur.
Uindicta pretoris quid sit.

¶ Quot modis manumissio fiat.

1 Multis autem modis manumissio pcedit. † Aut ex sacris ɔ̄stitutionib⁹ in sac. sanc. eccle. sc3 sub aspectu populi, & antistitis qualicūq3 scriptura vice actorū interueniēte. C. de his q in ecclia dei manumit. l. i. & ij. Aut vidicta, id est causa cognita corā ptore que ideo dr dari vidicta. Quia vindex qdā seruus in vice illorum primo sic fuit māumissus. ff. de origine iuris. l. j. & ij. §. initiū. Uel vt qdā dicunt fm Boetiū. Uindicta erat virga pretoris qua ter pcutiebat māumissus. & dicebat ptor, ter aio te liberū. Aut inter amicos, & ad h erāt necessarij qnq3 testes. vt. C. d lati. lib. leg. §. s3 scimus, & §. s3 si qs aut p epistolā. Aut p testamēta. Aut alia qualibet vlti. volū.
2 † s3 & alijs modis libertas seruo ɔ̄petere pōt q tā ex veteribus q̄ ex nostris constitutionibus introducti sunt. serui vero a dominis sepe manumitti solent adeo vt vel in transitu manumittātur veluti cum pretor, aut preses, aut proconsul in balneū vel theatrum ibant. insti. de liber. §. serui vero.

SVMMARIVM

1 Libertas trimembris est.
2 Libertas qualis a primordio vrbis Rome fuerit.
3 Jus aureorum annulorum quibus competat.
Dominorum seuitia in seruos reprehenditur.
4 Libertas maior que sit.
5 Romanorum mos in recipiendis hostibus vltro sese dantibus qualis.
6 Paulus apostolus qualiter ciuis romanus fuerit factus. Et quid esse romanum sibi profuerit.

¶ De libertatis diuisione.

1 Tripartitus est autē status † libertatis, inferior, minor, & maior. inferior. n. fiebat ex. l. eliescētia, & ɔ̄ditiorum numero, & hi erāt omni tpe vite sue serui, & cū moriebant fiebant liberi, qd pderat eis, q3 bona vt peculiū a domino occupant. Sed hec qdē conditio pessima iam ex multis tpibus in dessuetudinē abijt. insti. de libe. §. libertinorum, & seq. Minor & fiebat ex. l. iunia Norbana & erat latinorum. & hi vt liberi totā vitā suā peragebant. attamen ipso vltimo spiritu simul animā atq3 libertatem amittebant, & quasi seruorum ita bona eorum iure quodāmodo peculij ex. l. iunia & Largiano senatuscōsulto manumissores ɔ̄tinebāt. Sed hec conditio & nomē non frequētabat, ideoq3 pietas imperialis oia augere & in meliorē statum reducere desiderans
2 duabus constitutionibus hoc emēdauit. C. de dediti. lib. tol. C. de lati. liber. tollen. l. i. & in pristinum statum reduxit. † Quia & a primis vrbis Rome cunabulis vna atq3 simplex libertas competebat. Id est eadē quā habebat manumissor nisi q. s. libertinus sit qui manumittitur. L3 manumissor ingenuus sit. Sicq3 his ɔ̄ditionibus ac. l. iunia & senatusconsulto Largiano. & edicto diui Traiani imperatoris in ppetuū deletis. oēs libertos ciuitate Roma decorauit, & vt ciuitate Roma. fruātur concessit, vt. s. ciues romani efficerentur impetrādo ius aureorum annulorum vel natales. insti. de liberti. §. libertinorum, & ɔ̄ succes. lib. §. vlti. S3 impetrare ius aureorum annulorum, aut natales non est inuito patrono faciendū. ff. de natali. resti. l. ij. in. fi. & l. pe. & l. fi. Hodie tamen liberti aureo annulo non egent. † S3
3 cū ciues romani fuerint denūtiati & libertati donati subsequēter habebunt ius aureorum annulorum & regenerationis. Tenent tamen seruare reuerentiā eis qui ad talē eos perduxerunt honorē, Eruntq3 perpetui liberi & ingenui si manumissoribus eorūq3 filijs in cōfusam, & liberā suā venerationē & reuerentiam deuotionēq3 seruauerint. Quibus vc3 cōseruatis nūq3 ad priorē relabent fortunā. in auc. vt liberti. de cete. §. habeant. Hoc ēt tpe nullis hominibus qui sub imperio nostro sunt liceat sine cā cognita legibus in seruos suos. s. modum seuire. Nā ex nostra ɔ̄stitutione diui pij Antonij. Qui sine cā seruū suū occiderit, non minus puniri iubetur, q̄ si alienū seruū occiderit. Maior ēt asperitas dñorum eiusdē principis ɔ̄stitutione cohercetur. Nam Anto. ɔ̄sultus a quibusdā presidibus puinciarum de his seruis qui ad sacrā edē vel ad statuā principis ɔ̄fugiunt pcepit. Ut si intolerabilis videat seuitia dñorum, cogant seruos suos bonis ɔ̄ditionibus vēdere, vt pretium dominis daretur. insti. de his qui sui vel alie. iuris sunt. §. sed hoc tpe. Maior &
4 † iusta libertas. & hec est cum quis efficitur, aut nascitur ciuis Roma. insti. de liber. §. libertinorum. & hi summa libertate gaudebant, nec a quoquam poterant incarcerari, aut flagellari, nec in vinculis detineri aut condēnari, nisi presentes haberēt accusatores, & locū defendendi recipent ad abluenda crimina que eis obijcerent vt p3 Actuum. xxv. Et qñcūq3 tales cesarē adhibāt. Fert. n. Roma. hāc fuisse ɔ̄suetudinē qñ monarchiā totius quasi orbis acquirebāt, vt quecūq3 gens cū pace & coronis eis occurrissent, darent eis libertatē, intātum vt fratres illorum dicerentur, ciuesq3 romani appellarent. Habantq3 ptātē edificandi curiam, & habendi consules sicut & ipsi habebant.
5 † Pater ergo Pauli de giscali oppido inde vbi natus fuerat translatus in Tharsum Cilicie, quodā tpe venientibus romanis per Ciliciā occurrit eis ipse cū alijs Tharsensibus, vt pote nobilibus exceptuntq3 eos cū pace. Tunc romani ɔ̄cessere runt eis predicta. Ibiq3 pater Pauli penulā accepit. Post cuius mortē ob recordationē eius hanc vestē sibi Paulus retinuit. Hec in gl. ordi. super epistola Pauli. ij. Thimo. iiij. sup ver. penulā, & sunt verba Hierony. Sic Paulus fuit ciuis Ro. natus, & penulā vestē ɔ̄sularē a patre hereditario iure possedit. x. di. c. Si adiutoriū in gl. sup ver. ciuē. Ideo cum in Philippis

in Philippis que est prima pars Macedonie ipse et Sylas capti essent, et multas plagas sustinuissent, et occulte eos eijcere voluissent, dicebat Paulus† cesos nos publice indenatos homines Ro. miserunt in carcerem, qui audientes timuerunt et deprecati sunt eos, vt p3 Act. xvj. Similiter cum in Hierusalem sit per tribunum iussus flagellari, dixit centurioni. si hominem romanum indenatum, l3 flagellari, quo audito recesserunt qui erant eum torturi, et timuit tribunus postquam rescivit quod civis romanus esset eo quod alligasset eum, vt p3 Act. xxij. Paulus et cum in Cesarea apud festum presidem in custodia servaretur. et eo sedente pro tribunali cum a iudeis accusaretur, dixit ad tribunal Cesaris ibi me oportet iudicari Cesarem appellans et dicens, Cesarem appello. Festus autem cum concilio respondit Cesarem appellasti, Cesarem adibis, sic et cum apud Agrippam festo preside presente staret testificaturus maiori, et minori de Christo, festus querens quid Augusto scribere deberet. Cum sine ratione sibi videretur fore vinctum mittere, et causas non significare, demum Agrippa dixit festo, dimitti poterat homo hic, si non appellasset, vt p3 Act. xxv. et xxvi.

SVMMARIVM

1 Libertas quot modis perdatur.
2 Venundari se permittenti sex requiruntur.
3 Restitutionis locus non est statu rei mutato.
Capitis diminutio quotuplex sit.

Quot modis libertas amittitur.

e Vanescit autem et perimitur
1 † libertas per capitis diminutionem. i. per status commutationem. est enim capitis diminutio, prioris status commutatio, accidit autem tribus modis. est. n. quedam capitis diminutio, et est cum aliquis simul et civitatem, et libertatem amittit. quod accidit in his qui servi pene efficiuntur atrocitate sue. S3 hodie propter has penas nemo ingenuus fit servus, in auct. de nup. §. si vero. colla. iij. et §. quod autem, sic dicit Accur. institu. de ca. dimi. in gl. sup ver. Maxima atrocitate vel libertis vt ingratis circa patronos condenatis, vel qui se ad pretium participandum venundari
2 passi sunt. et hoc fit iure civili. Ad hoc tamen† sex requiruntur. Primum quod sit maior. xx. an. vt. C. de libe. cau. l. si ministerium. Secundum vt sit eius animi vt pretium participet. C. de libe. cau. non ideo. Tertium quod in veritate participet. ff. quibus ad libe. procla. non l3. l. ij. Quarto quod emptor credat, ipsum servum. ff. de libe. cau. libe. §. si quis sciens. et. l. qui sciens. Quintum vt is qui venditur sciat suam conditionem. ff. quibus ad libe. proclama. non l3. l. his qui se. Sexto quod venditor sciat ipsum esse liberum. ff. quibus ad libe. procla. non lic. l. iiij. si aliquid istorum deficiat iuri communi provocat ingenuitatem, alias non et si manumittitur, vt. ff. de sta. ho. l. hoc liber. ff. de liber. cau. l. si pariter nisi redderet pretium, et dominus sponte susciperet, nec et dominus com-
3 pellitur, quia non est mutanda solemnitas† quia cum status rei mutatus sit, non est locus restitutioni. ff. de mi. Si ex causa §. papinianus. ff. de in integ. resti. divus hec Host. in sum. titu. de ser. non ord. §. qualiter servus liber fiat, versi. aut iure civili, et seq. institu. de iure pso. sup ver. maior. in glos. aut amittitur libertas iuregentium. i. ex captivitate, puta quia in bello iusto capiuntur et spolians dominus rei fit. xxiij. questio. v. dicat, distinctio. i. ius naturale. ff. de acquiren. rerum domi. l. naturalem. §. penul. hec Hostien. in summa. de treu. et pace. §. quid sit iustum bellum. Minor sive media capitis diminutio est cum civitas quidem admittitur, libertas vero retinetur, quod accidit ei cui aqua et ignis interdictus fuerit, vel ei qui in insulam deportatus est, minima est cum civitas retinetur, et libertas, sed status hominis commutatur. Quod accidit in his qui cum sui iuris fuerit ceperunt alieno iuri subiecti esse, vel econtra. Veluti si filiusfamilas a patre emancipatus fuerit, et est capite diminutus. instituta de capi. diminu.

SVMMARIVM

1 Libertas divina que sit.
2 Iubileus annus quam libertatem inducebat.
3 Servitutis laxatio qualiter fiebat in iubileo.
4 Sacerdotes vocantur dij.

De libertate divina.

1 e St et alia libertas, et hec est de iure divino. quam † Deus instituit, et filijs Israel per Moysen servum suum servari precepit. et hec est in parte aliqua maior quam sit imperialis, quia non tantum est de personis, sed et de rebus, et possessionibus. De rebus, quantum ad debitorum remissionem. De possessionibus, quantum ad pristine cognationis reversionem. De personis, quantum ad servitutis relaxationem. Sed imperialis tantum est de personis, in alia autem parte libertas divina est minor quam sit imperialis, quia libertas divino solummodo poterat acquiri in septimo anno et Iubileo. S3 imperialis semper poterat acquiri, vt prehabitum est de manumissione tactum est. De libertate divina, quantum ad debitorum remissionem est sciendum, quod in anno septimo sicut precepit Deus iudei non debebant arare, nec seminare, nec metere, nec fructus ex olivetis, aut vineis colligere, vt dicit Augu-
2 stinus sup exod. xxiij. † et in eodem anno erat debitorum remissio in quo ab amico vel proximo, aut fratre, nemo quicquam poterat repetere, aut exigere. Nam in eodem erant impotentibus debita dimissa, ab extraneis autem poterant debita repeti, et exigi, vt p3 Exod. xxiij. Levi. xxv. et Deut. xv. De reversione, vel remissione possessionum erat a domino institutus iubileus, id est quinquagesimus, in quo omnes possessiones redibant ad pristinam cognitionem. Non. n. poterat terra vendi in perpetuum, sed tantum vsque ad iubileum, quia domini erant, et iudei erant advene, et coloni, et ideo quicunque possessionem suam vendiderat tantum vsque ad iubileum vendere poterat, sic erat de agris. S3 si quis domum intra muros vendiderat licentiam redimendi habuit donec vnus annus impleatur. Sed si non redemerat et anni circulus evolutus erat emptor possidebat eam, et posteri eius in perpetuum, nec et in iubileo redimi poterat. Sed si domus in villa erat que muros non habebat agrorum iure vendebatur, et si ante iubileum redempta non fuerat in iubileo revertebatur, vt p3 Le-
3 vi. xxv. de personis quantum ad† servitutis relaxationem precepit namque dominus, quia si quis hebreus, vel iudeus, venditus fuerit sex an. servire deberet, nisi iubileus intervenires. In. vij. anno deberet dimitti liber, et quemcunque libertati donaret vacuum abire non deberet permittere. Sed de torculari gregibus et area viaticum dare debebat, vt p3 Exod. xxj. Deute. xv. et hec libertas non solum dabatur in anno. vij. sed et in quinquagesimo, id est in iubileo, in quo erat summa et perfecta libertas. Et remittebantur debita, et servitutes et vnusquisque ad pristinam familiam redibat. et et exules permittebantur ire ad terram suam vt p3 Levitici. xxv. si autem servus ob dilectionem domini vel vxoris vel liberorum elegerat manere cum domi-
4 no, offerebat eum dominus† dijs, idest sacerdotibus et applicabat ad hostium tabernaculi, et perforabat eum subula in aure, in signum perpetue servitutis et erat servus eius vsque in perpetuum, vsque dum viveret, seu vsque ad annum iubileum, vt p3. Exod. xxi. et Deu. xv. Hanc libertatem quantum ad servitutis relaxationem cum iudei non servarent, et servos, et ancillas, libertati non donarent. Ipsi in captivitatem et servitutem incidebant, vt p3 Hiere. lxxxiiij.

SVMMARIVM

1 Vita homicide olim servabatur.
Homicidium casuale an sit puniendum.

De civitatibus refugij in quibus erat libertas.

f Ed et ex precepto Dei levitis erant constitute vrbes sex ad inhabitandum cum suburbanis, in quibus erat libertas, et erant in fugitivorum auxilia separata, vt in eis animam suam salvaret, et vitam qui nolens sanguinem funderet, et ad vnam earum fugeret, aut proximum suum nescius occideret. Hec autem erat. l. ho-
1 micide† cuius vita erat servanda. Qui percusserit proximum suum nesciens, et qui heri et nudius tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur cum ad vnam harum civitatum confugierit stabitque ante portam civitatis et loquetur senioribus vrbis illius eaque se comprobent innocentem. sicque suscipient eum et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque vltor sanguinis eum fuerit persecutus non tradent in manus eius, quia ignorans percussit proximum eius, nec ante biduum, triduum ve eius probatur inimicus, et habitavit in civitate illa donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore, tunc revertetur homicida, et ingredietur civitatem et domum, de qua fugerat, vt patet Exod. xxi. Nume. xxxv. Deute. xix. et. xxiij. et Iosue. xx.

SVMMARIVM

1 Imperium per religionem conſeruatur.
2 Eccleſiaſtice res a pedagijs, ⁊ guidagijs ſunt immunes.
3 Clerici cum rebus ſuis qua gaudeant immunitate.
4 Priuilegia eccleſiarum ⁊ eccleſiaſticorum ſunt ex conſtitutio
ne etiam diuina.

De conſeruatione imperij.

Viſo iam de tributo imperiali, qđ in ſignū
ſubiectionis impij fuit inſtitutū ad ꝑſoluēdū, ſi-
mulq̄ viſo ꝑ qđ impiū augmentetur, reſtat iam vi-
1 dere ꝑ quid impiū ꝯſeruet᷑. Cōſeruatur autem † imperium
ꝑ religionē, vnde dicit impator, rē publicā magis religionibus
quā officijs ⁊ laboribus corꝑis ꝯtineri. Ideo ſtatuit ꝙ in quali-
bet ciuitate, in quolibet oppido, vel vico, vel caſtello, vel muni-
cipio, quicunq̄ voto chriſtiane religionis meritū eximie ſingu-
lariſq̄ virtutis oibus intimauerit, ſecuritate potiri debeat ꝑpe
tua, ⁊ ex fide gloriari ⁊ gaudere, vniuerſos inſuper quos conſti
terit cuſtodes animaꝝ, vel eccleſiaꝝ eſſe, ⁊ ſanctoꝝ locoꝝ, ac re
ligioſis obſequijs deſeruire, attentationis moleſtiā non ſuſtine
re. xxiij. q. viij. c. in qualibet ciuitate. Non ſolum autē gaudēt
cuſtodes animaꝝ, vel eccleſiaꝝ ſecuritate corꝑū, ſꝫ ēt reꝝ. naꝫ
2 † eccleſiaſtice ꝑſone cū rebus, quas nō negotiādi cā deferunt,
vel deferri faciūt, vel tranſmittūt, neq̄ guidagijs, neq̄ peda-
gijs, quo quomō debent grauari. extra de cēſi. ⁊ ꝓcura. c. q̄q̄
pedagioꝝ, inſuꝑ ēt eccleſie ꝑ collectas, vel taleas a laicis, neq̄-
q̄ debent moleſtari. extra de immu. eccle. c. qꝛ nōnulli. §. ſane.
lib. vj. extra de verb. ſigni. c. ſuꝑ quibuſdā. C. vt noua vecti. in-
ſti. non poſſe. l. i. ⁊. ij. ⁊ de ſacroſanc. eccle. l. placet. De ꝯcernē
tibus tn̄ pietatē, vt eſt inſtructio viaꝝ ⁊ pontiū. Innoc. dicit, qꝛ
eccleſia tenet᷑ ꝑ. l. ad inſtructionem. C. de ſac. ſan. eccl. Veꝝ ſi
qn̄ forte epiſcopos ſimul cū clericis tantā neceſſitatem, ⁊ vtili-
tatem ꝓſpexerit, vt abſq̄ vlla coactione ad releuādas vtilita-
tes, vel neceſſitates cōes. Vbi laicoꝝ nō ſuppetūt facultates
ſubſidia duxerit ꝑ eccleſias ꝯferēda laici humiliter, ⁊ deuote
recipiāt cum gratiarum actione, ſed ꝓꝑ imprudētiā quorūdam
prius dꝫ Ro. ponti. ꝯſuli, cuius intereſt cōibus vtilitatibus ꝓ-
3 uider᷑. † Vlterius eccleſie, aut eccleſiaſtice ꝑſone tallijs, col
lectis, aut ceteris exactionibus ſub pena excōicationis nequa-
quā debent ꝑgrauari. Debent ēt eccleſie ⁊ earū ꝑſone cū
ꝑ loca trāſit imꝑtor in angarijs, vel ꝑangarijs ſubuenire. C. đ ſa
croſanc. eccle. l. neminē. Subſequēter oia priuilegia, que gene
ralibus ꝯſtitutionibus, vniuerſis ſacroſanctis eccleſijs ortho-
doxe religionis retro principes preſtiterūt, firma ⁊ illibata in ꝑ
petuū, ⁊ omnia ſtatuta, ⁊ ꝯſuetudines ꝯ̄ libertates eccleſie, ⁊ ea
rum ꝑſonas inductas caſſa, ⁊ irrita haberi. C. de ſac. ſan. eccl. l.
priuilegia. ⁊. l. caſſa. C. de epiſ. ⁊ cle. l. omnia priuilegia. Habēt
4 autē † eccleſie, ⁊ eaꝝ ꝑſone libertates ⁊ priuilegia nō tm̄ ex ꝯſti
tutione humana, ſꝫ ēt ex ꝯſtitutione diuina. Nā cū fames totā
terrā Egypti oppreſſerat rex Pharao, q diuine. l. notiam non
habebat. Omnibus alijs ſeruitute ſubactis, ſacerdots ⁊ poſſeſ-
ſiones eoꝝ in priſtinas libertates dimiſit, ⁊ eis alimoniā de pu
blico miniſtrauit, dn̄o ex tūc pronuntiante ſacerdotes in omni
gente liberos eſſe debere, extra de immu. eccle. c. non minus.
xxiij. q. viij. c. tributum. §. quamuis.

SVMMARIVM

1 Imperium conſeruatur etiam pace.
2 Bellare vnus contra alium, an licitum ⁊ quando.
3 Armorum vſus inſcio principe interdictus.
4 Violentiam inferre an ⁊ quando permiſſum.
5 Gladium vnum altero egere quomodo dicatur.

De alia imperij conſeruatione.

Non ſolum aūt ꝯſeruatur
1 † imperiū ꝑ religionē, ſed ēt ꝑ pacem. Non enim
licet hominē homini inſidiari, cum. n. natura inter
nos quoddā genus cognationis inſtituerit, hominē homini iſi
diari, nephas eſt. ff. de iuſti. ⁊ iur. vt vim. ⁊ hoc ius ꝑ pactū re-
nuntiari nō pōt. ff. de pac. ius agnationi. C. de pa. po. l. abdica-
tio. ff. de regu. iur. l. iura ſanguinis, ēt ſi adinuicem principes cō
ſentiant. ff. de pac. ius publicū. Nā ciuilis rō naturalia ꝑimere
non pōt. v. di. §. i. ff. de capi. dimi. l. eas. inſti. de iur. nat. gen. ⁊
ciuil. §. ſed naturalia. vnde videt᷑ qđ bellū qđ tota die exercent
principes noſtri tꝑis iniuſtū ſit. hec Hoſt. in ſum. de treu. ⁊ pa
2 ce. §. qđ ſit iuſtū bellū. ver. l. aūt. nullus ēt pōt † bellare ꝯ̄ alium
niſi illud fiat auctoritate principis. xxiij. q. i. c. qđ culpat᷑. i glo.
ſuꝑ ver. principes. C. vt armorum vſus. l. i. lib. xj. Nā natura-
lis ordo mortalis mortaliū paci accōmodatus h̄ poſcit, vt ſuſci
piēdi belli auctoritas atq̄ ꝯſiliū penes principes ſit. xxiij. q. j.
c. quid culpat᷑, qꝛ poteſtas gladij tm̄ a principe hr̄. e. q. j. c. mi-
litare. ⁊. q. ij. c. j. ⁊. q. iij. c. ille gladiū, ſuꝑ ver. poteſtate. i gl. ſo
lum ergo bellū, qꝛ ex ꝑpetuo edicto principis de rebus repeten
dis, aut pulſandoꝝ hominū cā geritur iuſtū cenſet᷑. xxiij. qō. ij.
c. iuſtū. c. dn̄s noſter. §. cum ergo. Et breuiter q auctoritate ſui
iudicis, recte interueniente accipit gladium, ſiue iubentis, ſiue
conſentientis, iuſtum eſt. xxiij. q. iiij. ille gladiū, ⁊. q. v. c. miles.
⁊. c. ſeq. ⁊. c. dicat. §. preterea. ⁊ q auctoritate ꝓpria accipit gla
dium gladio feriendus eſt. xxiij. q. j. §. i. ⁊ qui iniuſſa, ideſt ſine
iuſſu principis, bellū ingerit tenet᷑. l. iul. maieſtatis. ff. ad. l. iul.
maieſtatis. l. iij. ad idē. in auc. de mād. princi. colla. iij. ⁊ de ar-
3 mis colla. vi. † Nec ēt lꝫ mouere vel portare arma inſcio prīci
pe. C. vt armoꝝ vſus inſci. pri. iterdi. ſit i rubro, ⁊ nigro. lib. xj.
q̄uis neceſſitate iminēte ſufficiat auctoritas magiſtri offoꝝ ſi-
cut tradit᷑. C. de fabricē. l. fi. li. vi. Solet tn̄ princeps aliq̄bus cō
cedere qn̄ ad aſpiciendos agros, vel ob aliā cām proficiſcunt᷑,
ꝙ cingulo poſſunt vti, cū tn̄ ad nullius leſionē aſpicere videat᷑.
C. de ꝑpo. ſacr. cubi. l. fina. li. xij. Nulli ēt lꝫ arma ſumere, aut
aliū impugnare ſine auctoritate iuris. Nemo tn̄ dꝫ in ꝓpria cā
iudex eſſe, dꝫ aūt recurrere ad iudicē, cuius copiam ſi q̄s non
poterit habere, recurrat ad principē, alias illicite aget. Nec ēt
4 ꝓꝑ ꝑiculū, dꝫ aliquis † violētiā inferre ſine auctoritate iudicis,
niſi immineret ꝑiculū mortis. Nā oēs. ll. ⁊ omnia iura permit
tunt vim vi incontinenti repellere cū moderamine inculpate tu
tele. extra de homi. c. ſignificaſti. ij. ēt de ſen. exc. c. ſi vero. naꝫ
alias vr̄ violētia inferri. ff. qđ met. cā quare ꝯſuluit Hoſt. i ſum
ma. de treu. ⁊ pa. §. quid ſit iuſtū bellū. ver. ſi ergo. qđ ſi dn̄s q
imediate ſubeſt principi đ vaſſallo ꝓprio ꝯquerat᷑, ⁊ velit tutio
rem viam eligere, quo ad animā ꝙ non dicat ſibi ius, ſed aucto
ritate principis gladiū aſſumat, vel ad dioceſanū vaſſalli recur
rat. Ad cuius monitionē ſi obedire noluerit excōicabit᷑ ratio-
ne peccati, extra de iudi. c. nouit. ⁊ ſi per annū excōicatus ſtete
ri, ex tunc dioceſanus ipſum ⁊ res eius exponat. argu. xi. q. iij.
5 rurſus. ⁊. c. quicunq̄. extra de here. excōicamus. §. i. † Sic re-
currere dꝫ brachiū ſeculare ad eccleſiaſticū, ſicut ecōuerſo fit,
extra de iudi. c. cū non ab homine. §. vlt. ⁊ de exceſ. prela. c. tā
ta. in fi. ⁊ in hoc caſu ēt videt᷑ loqui. extra de homi. c. poſtula-
ſti. hoc eſt ꝙ forte innuitur, qn̄ dicit᷑ ꝙ vnus gladius ſemꝑ alte
ro eget. x. di. c. ſi in adiutorium. ⁊. c. ſeq. xcvi. di. c. cū ad veꝝ.
⁊. c. duo ſunt. hec Hoſt. in ſum. vbi. ſ.

SVMMARIVM

1 Pacis violatorum pena. 2.
3 Pena pauperum eſt corporalis.

De obſeruatione pacis.

Tenentur aūt oēs homi-
1 nes ſeruare † pacē, tā clerici q̄ laici. Si enim cleri
cus de pace violata pulſatus fuerit, aut pacis vio-
latorem in cōtubernio ſuo habuerit ⁊ coram epo ſuo ſufficienti
teſtimonio cōuictꝰ, comiti in cuius comitatu hoc facinus ꝑpe-
trauerit. xx. lib. perſoluat, ⁊ de tanto exceſſu ſm̄ ſtatuta cano-
num epo ſatiſfaciat, ⁊ ſi inobediēs fuerit officio, ⁊ beneficio pri
uetur, ⁊ vt proſcriptus habeat᷑ in ꝯſti. feu. de pace tene. Et vt
inuiolata inter oēs ſeruet᷑, duces, comites, marchiones, valua-
ſores, ⁊ oium locoꝝ rectores cū oibus locoꝝ primatibus ⁊ ple
beis a decimooctauo anno vſq̄ ad ſeptuageſimū iureiurando
aſtringant᷑, vt pacē teneāt, ⁊ locorum rectores adiuuēt in pace
tuenda, ⁊ in fine vniuſcuiuſq̄ quinquennij oium ſacramenta re
2 nouent᷑ de pace tenē. † ſi quis igit᷑ aliqđ ius de quacūq̄ re, vel
facto ꝯ̄ aliquē ſe habere putauerit, ⁊ iudicialē adeat ꝑtātē ⁊ ꝑ
eā ſibi ius ꝯpetens exequat᷑. ſi quis vero temerario auſu predi
ctā pacē violare preſumpſerit ſi ciuitas eſt pena centū lib. auri
camere.

camere nostre inferenda puniatur, oppidū vero. xx. lib. mulctetur, duces vero marchiones, & comites, quinquaginta lib. auri prestent, capitanei quoqꝫ maiores, valuasores. xx. lib. auri puniantur. Minores autē valuasores & oēs predicte pacis violatores. iij. lib. auri inferre cogantur, & dānū passo ƀꝫ leges sarciant. Judices vero seu locoꝝ defensores, vel quicunqꝫ magistratus ab imꝑatore vel eius volūtate ꝯstituti, seu confirmati ꝗ iustitiam facere neglexerint, & pacē violatā vindicare supsederit dānū omne ac iniuriā passo resarcire cōpellantur. Insuper si maior iudex est sacrario erario penam. x. lib. auri prestet. ma
3 ior aūt pena triū libraꝝ auri mulcteť. †Qui vero ad predictam penam ꝑsoluēdā dignoscitur inopia laborare, corporis cohertionem cū verberibus patiatur, & procul ab eo loco quē inhabitat. l. miliara ꝑ quinquennium vitā agat, ꝗnēticulas quoqꝫ omnesqꝫ coniurationes in ciuitatibus, & extra occasione parentele & inter ciuitatem, & ciuitatē, & inter ꝑsonam & ꝑsonam, siue inter ciuitatē, & ꝑsonā omnibus modis fieri prohibemus. Et in preteritum factas cassamus singulis coniuratorum pena vnius libre auri puniendus. in constit. feu. de pa. iura. fir. seruan. te.

SVMMARIVM

1 Innouatio sacramentorum pacis est quinquennalis, & vnde habuerit originem.
2 Reges olim ter inungebantur.

¶ De origine sacramentorum pacis.

Vlterius aūt est aduertendum ꝙ nouatio sacramentoꝝ de pace iur. fir. ser. ꝗ de quinquennio in quinquennium fieri dꝫ, put dictum est, nō solum ƀꝫ originē, & auctoritatem ex. l. impiali, ſꝫ ēt
1 ex. l. diuina. †Nam in veteri testō in. vij. anno, ꝗ erat annus remissionis in quo seruitutes relaxabanť, & debita remittebantur sicut dictum est. xxiiij. c. Legebatur. l. cunctis audientibus, vt pꝫ Deute. xxxj. Similiter fiebat innouatio legis & regni, quando rex eligebať. Nā sicut legitur de rege Saul, ꝗ ter fuit inunctus in regē sup populū Jsrael. Primo in Ramatha, vbi fuit domus Samuelis. j. Regum. x. Scđo fuit vnctus in regē in Masphat, vbi Samuel summus sacerdos & propheta ꝯgregauit populū, & predixit eis ius regni, & innouauit regū. j. Regū. xj. Tertio fuit vnctus in regē Galgala, vbi populus immolabat, & Samuel regē Saul inungebat corā archa dñi, & ibidē
2 regnū innouauit. j. Regū. xi. Eodē modo rex Dauid ter † inunctus fuit in regē. Primo in domo patris eius. j. regum. xvi. Secundo in Hebron, sup tribū Juda. ij. regū. ij. Tertio iterū in Hebron, sup totum populum Jsrael. ij. reg. v. & tunc innouauit regnum cum senioribus Jsrael, cum quibus percussit fedus coram dño. ij. regū. v. Hoc quoqꝫ mō rex Josias innouauit regnū, & legē cū sacerdotibus Leuitis & ꝓphetis, & senioribus populi, & stetit rex in gradu suo, & legit rex omnia verba libri federis qui inuentus est in domo dñi. & ꝑcussit fedus corā domino adiurauitqꝫ omnes qui reperti fuerant, iuxta pactū dñi dei patrū suoꝝ, vt ambularent post dñm & custodirent precepta eius. iiij. regū. xxiij. & Paralipome. xxiij. Sic ēt, & Esdras post captiuitatē Babylonicā regū & legē innouauit, qñ stetit sup gradū ligneum quem ad loquendum fecerat, & sacerdotes & leuite cum eo, & legit librum legis domini cunctis audientibus, vt habetur Neemie. viij.

SVMMARIVM

1 Jmperialis solertia circa que versari debeat.
Prelati sibi mutuum debent impartiri, & auxilium & consiliū.
2 Equitas rigorem precedere debet.
3 Episcopi ad principum voluntatem non possunt redigi.
Receptatores equali pena cum receptatis feriendi.

¶ De excōicatione violatorum pacis.

Sed decet imperialem solertiam
1 †ita reipublice curā gerere, & subiectoꝝ cōmoda inuestigare, vt regni vtilitas incorrupta ꝑsistat, & singuloꝝ status seruet illesus in cōsti. feu. alie. ꝑ ſe. l. imperialē, ideo nō solum iudices, seu locoꝝ defensores, aut alij magistratus ab imꝑatore, vel eius volūtate cōstituti, seu cōfirmati violatores pacis debent vindicare, & in eos iustitiā ministrare. Verum ēt epī & prelati ecclesiaꝝ violatores pacis debent ecclesiastica censura, donec ad satisfactionē veniāt cohercere, vt in cōsti. feu. de pa. iur. fir. §. epos. Qua de re debent epī & prelati sibi mutuū imꝑtiri auxiliū & ꝯsiliū. extra de treu. & pa. c. i. §. si qs & de transac. c. fi. in princi. Nec hoc alicuius amore, vel odio preter mittere debent, qđ si quis in hoc opere dei tepidus inuētus fuerit, dānum proprie dignitatis incurrat. xc. distinctio. c.
2 precipimus. †Debet enim quilibet prelatus, & maxime episcopus prius de plano & absqꝫ coactione. Postmodum autem in iurisdictione & potestate discordantias ad concordiam reuocare nonagesima distinctio. c. j. & v. q. ij. c. si primates. & litigantes reconciliare. ff. de vsufruc. l. si vsufruc. §. equissimū. ff. de offi. ꝓsi. l. illicitas. §. ne potentiores. hec Host. in sum. ti. de treu. & pac. §. quid operatur. sub versicu. in summa. hoc sciendum. & si quē pacis violatorem, seu treugas pacis non seruantem post tertiā admonitionem excommunicauerit, tunc eandem sententiam in scriptam ceteris vicinis episcopis denuntiare debet, quorum nullus excommunicatum in communionem recipiat, immo scriptam sententiā quisqꝫ confirmet & si quis hoc violare presumpserit ordinis sui periculo subiaceat, extra de treu. & pa. capi.
3 j. non enim possunt †episcopi ad voluntatem principum, seu regum redigi. Sed reges & principes ex illorum pendēt iudicio. Talibus igitur institutis talibusqꝫ fulti auctoritatibus, plerisqꝫ pontificū, alij reges alij imperatores excōmunicauerūt. xcvi. distin. c. duo. Sed nec dicunt tantummodo excommunicari & banno imperiali subiacere violatores pacis, verum etiam receptatores eorundem. Et receptatorum genus est pessimum, naꝫ sine illis nemo diu latere potest, & perinde debent puniri sicut latrones. ff. de recepta. l. fina. & ideo offi. presidis. l. congruit, & idem forte esset si eos non reciperent, sed cum eos possent apprehendere accepta pecunia vel parte surreptorum eos dimiserint cum in pari causa videantur esse cum eis. ff. de recep. l. i. in fi. immo iure Longobardorum, si postꝙ deprehēderint eos dimiserint omne damnum, pro quo deprehensi fuerint tenentur emendare, vt in Lombar. de fur. & ser. fu. l. si quis furem. similiter & de eorum predam ementibus (vt dicit imperator) nostram indignationem subeunt & eiusdem penis sunt feriendi, & preterea bona publicentur, & domus destruantur. in constitu. feu. de pa. te. & iur. fir. §. episcopos.

¶ De officio subditorum.

¶ Quinta pars.

Postquam determinatuꝫ est de quarto prelato ecclesie, cui anime sunt subiecte in temporalibus, ꝗ est imperator, qualiter ecclesiā ƀꝫ defendere, ac iura & priuilegia eius conseruare, viduas quoqꝫ & orphanos ab insidiatoribus, & vi calumniantiū defensare, Jam quinto erit videndum de inferioribus & subiectis, & seruis, vnde processerunt, & qualiter maioribus & superioribus debeant exhibere reuerentiam, & obedientiam. Similiter qualiter vice versa maiores, & superiores inferioribus debent impendere dilectionem, sic enim adinuicem connectuntur maior & minor, prelatus & subditus, vt si maior minori non exhibuerit dilectionem, nec minor debet ei exhibere reuerentiā. xcvi. di. c. esto subiectus. Primo ergo erit videndū de laicalis, & seruilis status origine. Scđo de eiusdē erga sacerdotes subiectiōe. Tertio, qualiter laici & inferiores sacerdotibus debent honorem exhibere. Quarto, qualiter laici & inferiores dominis temporalibus debēt subesse. Quinto, qualiter laici & inferiores dominis tpalibus debent obedire. Sexto, qualiter vice versa maiores & superiores minoribus debent dilectionē impēdere. Septimo, qualiter maiores & superiores, inferiores & minores debent defendere, & illicita prohibere. Octauo, qualiter in diuersitate graduum ecclesia habet consistere.

SVMMARIVM

1 Seruilis conditio vnde ortum habuerit.
2 Seruorum bonorum laudes & priuilegia.
3 Ars magica quem habuerit inuentorem.

¶ De laicis ꝛ seruilis status origine.

d Escendit autē status seu
1 †conditio seruilis a Cham, filio Noe minore, hic fuit a patre maledictus, ꝛ in seruitutem duobus fratribus subiectus ex eo ꝙ patrē derisit, postꝙ inebriatus in tabernaculo nudatus iacuit, vt hꝫ Gen. ix. iustū enim fuit, vt seruituti subijceret, ne vlterius insurgeret ꝛ iustos, ꝛ bonos ꝺrideret, sicut. n. virga ꝛ onus cōueniūt asino, sic panis ꝛ disciplina, ꝛ opus seruo. Seruū. n. inclināt opationes assidue, ꝛ in opa dꝫ ꝯstitui, sic enim ꝯdecet illū. Nam seruo maliuolo tortura ꝛ cōpedes. ecclesiastici. xxxiij. Sꝫ hoc de seruis indisciplinatis re-
2 bellibus ꝛ inobedientibus, †qm̄ de seruis bonis, ꝛ obediētibꝰ dicitur. seruus senatus sit tibi dilectus, quasi anima tua, non ꝺfraudes illū libertate, neqꝫ inopē ꝺrelinquas illū, si est tibi seruus fidelis sit tibi quasi anima tua, quasi fratrē, sic eū tracta. Ecclesiastici. vij. ꝛ. xxxiij. Seruus ab ebrietate sumpsit exordiū. Manebat. n. anteꝙ vinuz inueniretur omnibus incōcussa libertas, nemo sciebat a ꝯsorte nature sue obsequia seruitutis exigere. Nō esset hodie seruitus, si ebrietas nō fuisset. obrepserat qdē iam fraterne platiōis inuidia. Manebat tñ adhuc paterne pietatis reuerētia, lesa est pietas dū ꝺridet ebrietas.
3 xxxv. di. c. vi. die. Ab †eodē Chā, filio Noe, minore inuēta ē Ars magica ꝛ regnabat in Bracia, ꝛ dicebatꝰ Zoroastes, q ēt septē artes liberales in. xiiij. colūnis scripsit, septē eneis, ꝛ septē latericijs contra vtrūqꝫ iudicium, vt dicit in Scolastica historia. xxxvij. c. Gene.

SVMMARIVM

1 Sacerdotibus obediētia ꝛ reuerētia prestanda ab oibus.
2 Laici de rebus eccl'iasticis pro libito suo disponere nō debēt.
Reges nunquid ad decimas teneantur.

¶ De laicis erga sacerdotes.

o Mnes aūt homines siue
1 liberi, siue serui, sunt† subiecti sacerdotali dignitati ꝛ ei tenētur obedire, ꝛ reuerētiā exhibere. Nā oēs hoīes, ꝛ oēs pricipes epis obedire, bea. Pet. pcipiebat. extra ꝺ ma. ꝛ obe. c. oēs pricipes. ꝛ. c. solite ꝛ. xcvi. di. duo sunt. Lex enim Christi oēs homines sacerdotali subiecit potestati. x. di. suscipitis. Dedit. n. Christus sacerdotibus principatū multo pfectiorē pricipatui terreno. Iniustū. n. videtꝰ si spiritus cedat carni, si a terrenis celestia supantꝰ, ꝛ diuinis pferātꝰ humana. c. di. c. iō sacerdotibus ꝺcimas primitias ꝛ oblationes ex ꝯstitutione diuina (que Deus in signū vniuersalis dn̄ij sibi retinuit, tā prediales ꝙ psonales) tāꝙ Deo dare tenentꝰ de oibus ꝛ sin-
2 gulis bonis que possidēt. Nec† eas quoquomō in aliū vsuz cōuertere, aut paupibus ꝑ sua voluntate conferre, lꝫ vitam clericoꝝ detestentꝰ tanꝙ abhominabilem, extra ꝺ ꝺci. c. tua nobis. Ad quas soluēdas non solū vulgares ꝛ populares, veꝝ ēt reges ꝛ alij nobiles tenentꝰ. xvi. q. i. c. reuertimini. ꝛ. c. decime. xxiij. q. v. c. dicat aliquis, de consec. di. v. c. xl. vbi dicitꝰ ꝙ ita qs tenetꝰ ad decimas reꝝ sicut tenetꝰ ad decimas dieꝝ. hec Host. i sum. ti. de pe. ꝛ re. §. cui confitēdū sub. §. cui reꝝ. in fi. in versi. ix. Unde qui nō soluit decimā dei, reuertetur ad ꝺcimam diaboli, ꝛ bannum domini pape incurrit. xvj. q. i. c. statuimus, ꝛ ꝺ tollit fiscus qđ non tollit Christus. xvi. q. vij. c. maiores.

SVMMARIVM

1 Subditi qualiter se habere debeant erga superiores, maxime presbyteros.
2 Sacerdotes ad quid a deo instituti.
3 Sacerdotes arguere, aut iudicare nunquid liceat laicis.
4 Constantinus quā reuerentiam habuit erga sacerdotium.

¶ De sacerdotij reuerentia.

s Imiliter subditi ꝛ inferiores maioribus nō solum debent exhibere obedien-
1 tiam, sed ēt honorem ꝛ reuerētiam, †sacerdotibus specialiter. Ipsi enim sacerdotes pro populo interpellant, ꝛ peccata populi comedūt, qꝛ suis precibus ea delent ꝛ ꝯsumūt. i. q. i. c. ipsi sacerdotes. ꝛ non solū pro populo, sed ēt pro regibus ꝛ imperatoribus, in auc. qūo opꝫ epos ꝛ cleri. collatio. i. Sunt enim sacerdotes a Deo ad hoc instituti, vt portent iniquitates sanctuarij, ꝛ peccata populi. Nume. xviij. Ideo ab omnibus sunt venerandi, honorandi. obediendi, ꝛ timendi, non dilacerandi, aut ꝺtrahend, quia ab his a quibus se populus benedici, saluari ꝛ in-
2 strui cupit, †nullatenus dꝫ eos arguere, aut iudicare. vi. qō. i. c. sacerdotes. Populus enim ab eis docendus est ꝛ corrigēdus, non ipsi ab eo, qꝛ discipulus non est. s. magistrū. Dei ergo ordinationē accusat, q eos q ab eo ꝯstituūtur sacerdotes accusare vel damnare cupit. sicut enim supnacuis laborat impēdijs qui solem certat facibus adiuuare, sic si aliquis putat se Deo i hoc placere quod seruos suos accusat, vt meliores fiant, dicit se hoc agere in vanuz laborat, ꝛ plus inuidie agitatꝰ stimulis ꝙ charitatis. c. q. c. si omnia. Oues enim suū pastorē nō dn̄t reprehēdere, nec vulgus dn̄m arguere, qꝛ nō est discipulus super magistrū. Peius enim malū fore nō estimo ꝙ christianos suis
3 inuidere sacerdotibus. c. q. i. c. sunt plurimi. in fi. † Qualis. n. condemnatio eis imminet qui in patres peccant diuina scriptura ostendit. Si enim Cham qui nō operuit pudēda patris, maledictus est, multo ampliori ꝯdēnatione sunt digni, qui patribꝰ legatione dei fungētibus ꝯtumeliā inferunt. ij. qō. vij. c. qualis cōdemnatio. Ideoqꝫ inferiores ꝛ laici sacerdotes tāꝙ patres legatione dei fungentes venerari dn̄t, et si mali fuerint. Exemplo Christi qui mundatos a lepra iussit sacerdotes accersiri, ꝛ in testimonium mundationis sacrificiū in. l. ꝯstitutū offerri, vt habetꝰ Matthe. viij. ꝛ Luce. xvij. Debent ēt attendere reuerētiā, ꝛ honorem Constantini principis, quā habuit erga sacerdo-
4 tium. † Cui cum in scripto oblate accusationes contra epm̄ fuissent. Libellos quidem accusationis accepit ꝛ eosdē quos accepit, incēdit, dicens, Ite ꝛ inter vos causas vestras disponite, qꝛ indignum est vt nos iudicemus deos. Fertur quoqꝫ eundem dixisse. Uere si proprijs oculis vidissem sacerdotem Dei, aut aliquem eorum qui in monachali habitu circum amicti sunt peccantem, clamidem meam expoliarem, ꝛ cooperirem eum ne ab aliquo videretur. xcvi. distinctio. c. in scripturis. ꝛ. xi. questione. i. c. sacerdotibus.

SVMMARIVM

1 Laici quibus parere ꝛ obsequi debeant.
2 Christiani sublimioribus mundi potestatibus quomodo obedire teneantur.
3 Potestates in mundo ad quid a deo ordinate.

¶ De obedientia inferiorum ad superiores.

c Onsequenter ēt subditi ꝛ inferiores nō solū debēt obedirꝰ sacerdotibus ꝛ eis
1 esse subiecti. Sed ēt† regibus principibus, ac alijs dn̄is tpalibus, sic eniz princeps apostoloꝝ Petrus scripsit, dicens. Subditi estote omni humane creature pp Deū, siue regi tanꝙ precellenti, siue ducibus tanꝙ ab eo missis ad vindictā malefactoꝝ laudē vero bonoꝝ extra de ma. ꝛ obe. c. solite. Ois. n. anima potestatibus sublimioribus sit subdita, qm̄ nō est potestas, nisi a Deo, que aūt a Deo sunt, ordinata sunt. Itaqꝫ q potestati resistit, dei ordinationi resistit. Qui aūt resistūt, sibiipsi damnationez acquirunt. Nā principes nō timori boni operis, sed mali, ideo enim ꝛ tributa prestāt. ad Roma. xiij. est autem tributum probatio subiectionis. extra de cen. c. omnis ani-
2 ma. † Magnum quidem ꝛ speciale est documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti, ne quis constitutionem terreni regis putet esse soluendā xi. q. i. magnum. Illud exemplo Christi soluere exortantꝰ. Nā censum Cesaris quem solui iussit, ipse soluit. Cum enim Christus venissent Capharnaum, tunc accesserunt qui didragmam accipiebāt ad Petrum, ꝛ dixerūt ei, magister vester nō soluit didragmam. Quod cū Petrus intimare vellet Christo, ab eo preuētus iussus est mare hamū mittere, ꝛ primum piscem quez extraheret ore apto ꝛ statere inuēto ꝑ tributo soluere vt habetꝰ Matt. xvij. xxviij. q. vij. c. tributū. Dedit aūt Christus eundem censum non ex debito, sed ne scādalizaret alios. xxviij. q. i. iam nunc. xi. q. i. c. magnū. sup ver. soluit. in gl. Nō soluz aūt

Christus

Christus imperiale tributum soluit, verum et ptatem imperia
3 lem comedabat, ac eande a Deo traditam ostendebat, † cum no sit potestas, nisi a Deo ordinata ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum, ideoque Pilato dicebat. Non haberes ptate aduersus me vllam, nisi tibi datu esset desup Joan. xix. Similemque potestatem tradidit Deus famulo suo Moysi vt puniret noxios et ofenderet iustos na dixit Moysi. Maleficos ne patiaris viuere. Exo. xxij. Sed de iustis et innocentibus ne occiderent, aut caluniam sustinerent aliqua dicebat. Insontem iustum non occides, quia aduersor impium. Exo. xxiij.

SVMMARIVM

1 Reuerentia per subditos quibus et qualiter exhibenda.
2 Administratorum secularium dignitatum munus et cura.
3 Male viuentes per sacerdotes prius monendi, demum per magistratus coercendi.

De inferiorum reuerentia ad dominos.

1 Regibus et principibus sicut † obedietia subditi, et inferiores debent exhibere. Sic et honore et reuerentiam ex precepto domini, vt ecclesiasticis. ita dicit Host. in summa. de offic. ordi. §. qs possit constituere, sub ver. principes. Tenent enim principes intra ecclesiam adepte potestatis culmina, vt per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Sepe enim per regnum terrenum celeste proficit, vt qui intra ecclesiam positi contra fide agut, et disciplina rigore principum conterantur, qui ergo sunt administratores seculariu dignitatu, et ad tuitionem eccle
2 siarum pupillorum, ac viduarum protectionem † rapaciumque refrenationem constituti sunt, proculdubio quoties ab epis et ecclesiasticis viris conuenti fuerint eorum querimonias attetius audiant, et sm qd necessitas expetierit absque negligetia examinet et diligenti studio corigant, sed si venerationem velint mereri, prius debent virtutem impartiri. xxiij. q. v. c. principes seculi, et c. administratores. Debet et principibus honor, et reuerentia pp tranquillitate, et pacem, qua debet ecclesiam dei pacificare et tueri. Ipsis namque principibus a Christo ecclesia dei e comissa, vt ea tueant et defendant, et siue augeat pax, et disciplina ecclesie per fideles principes, siue soluat ille ab eis rationem exigit, qui eorum potestati suam ecclesiam credidit comittedam. Cognoscant ergo principes seculi deo se debere rationem esse reddituros pp ecclesia, qua a Christo tueda suscipiunt. Sunt
3 enim plures incestuosi, parricide, homicide, † sed aliqui ex illis sacerdotum nolunt ammonitionibus aurem accomodare, voletes in pristinis pdurare criminibus, quos opus per secularis potentiam discipline a tam praua consuetudine coherceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuerti. e. q. v. c. pncipes. et c. incestuosi. Quo enim pot esse fidelis in substantia dei, qui fidem exhibere non potuit dno Carnali. Discat ergo subditi fidem, reuerentia, et obedietia dnis tpalibus exhibere. Nam si apud carnales dnos in minimis fideles fuerint, incipient eis apud Deu premia maiora comitti, na ornat doctrina dni q ea q cditioi sue apta sunt facit. e. q. v. c. si apo carnales.

SVMMARIVM

1 Maiores inferioribus dilectionem debent.
2 Fidelitatis vices sunt reciproce.
3 Pastores exemplo esse debent gregi.

De superiorum dilectione in subditos.

1 Iam nunc viceuersa qliter † maiores et superiores minoribus et inferioribus debeant impendere dilectionem. epi sacerdotibus, vt ipsis epis quasi epis honor deferatur, cu epi se scire debeat esse sacerdotes dnos. xcv. di. c. esto subiectus. sacerdotaliter et no crudeliter in ipsos deseruire. cu scriptu sit. Forma estote gregi no vt dnantes in clerum. x. q. iij. c. quia cognouimus. Nec a subditis debent exigere aurum vel argentu, sed potius erudire. Nam beatius est dare q accipere. Nec debent filij thesaurizare parentibus, sed parentes filijs, sed attedere dictu apostoli Petri, dicetis. Pascite qui in vobis est grege dni no coacte, sed spontanei sm Deu no turpis lucri ca, neque vt dnantes i clero. Sed forma facti gregi ex animo, et cu apparuerit princeps pastorum pcipietis immarcessibile glorie corona. e. di. et c. xvj. q. j. c. pdicator. Illod †
2 animo diligenter ptractates, qd easde vices fidelitatis tenent ipsis, quas si no reddiderint merito cesent malefici, sicut ille q in eorum preuaricatione, vel faciendo, vel gsentiendo, deprehensus fuerit pfidus et piurus. xx. q. v. c. de forma fidelitatis. in fi. ac verbu recoletes Domicij cur te habeam vt principe, cu tu me no habeas senatore. di. xcvi. c. esto. Sicut. n. sacerdotes ministri Christi, et dispensatores ministeriorum dei. j. Cor. iiij. ideo oem cura subinferentes debet ministrare in fide virtute, in virtute scientiam, in scientia abstinetiam, in abstinentia patientia, in patientia pietatem, in pietate amore fraternitatis, in amore fratris charitate. Hec. n. si ipsis assint et superent non vacuos, et sine fructu constituent in dni nri IESV Christi cognitione, cui enim no presto sunt hec, cecus est et manu tentans obliuione accipiens purgationis veterum delictorum suorum. ij. Pet. i.
3 Ad hoc et hortat Paulus Thimo. dicens. † Exemplu esto fideliu, in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castita. i. Thimo. iiij. Illud pro certo scientes, iuxta dictum beati Grego. Qd si prelati puersa vnque ppetrat tot mortibus digni sunt quot in subditos suos pditionis exepla trasmittut. Deterius qppe in populis prelati delinquunt. Ac per hoc ipsi grauius q ceteri puniunt, vnde necesse est vt tato se cautius a culpa custodiat, qto per praua q faciut n soli moriunt. xi. q. iij. c. pcipue.

SVMMARIVM

1 Superiores defendere subditos tenentur.
2 Statuta legi diuine contraria sunt nullius momenti.
3 Mensuras esse iustas et pondera est de cura superioris.
4 Annonam vilius ementes vt carius vendant de teplo sunt expelledi. et de annone dispositione. 5.
6 Monopolistarum pena. 8.
7 Pauperum delectus qualiter habendus.
Ludo quatenus vtendum et quibus.

De tuendis subditis a maioribus.

Sicut supiores qui spirituales in ferioribus, et minoribus debent impendere dilectione et erudi-
1 tionem. † Sicut principes, comites, ac alij nobiles ipsis debent impendere defensione. Facere iudiciu et iustitiam et liberare de manu caluniantiu vi oppressos, ac peregrino, pupillo et vidue que a potestatibus facilius opprimunt prebere auxiliu. xxiij. q. v. c. regu. Neque debent gdere. ll. gstitutiones vel precepta, que diuine legi essent gria, aut que forent g libertate ecclesiasticam. ij. q. i. c. deus oipotes, et extra de elec. c. significasti. Quoniam omnis Christi actio est nostra instructio. hec Jac. de aluar. super vsus feu. de pa. tene. et eius violatori-
2 bus, super ver. regni. Si enim † statuta, aut. ll. vel precepta coderent que diuine legi essent gria no esset eis obediendu. xi. q. iij. c. si is qui preest. et duobus. c. seq. Similiter si statuta vel leges g ecclesiastica libertate gderent, vel gsuetudines g eande obseruari mandarent, de facto sunt excoicati, et .j. duos meses de eorum capitularibus debet deleri, extra de sen. exc. c. nouit. Nec debent subditos tallijs et exactionibus indebitis grauare. xiiij. q. v. c. no sane. Nec eos gcutere aut tyrannicam rabiem g eos exercere, sp ante oculos sniam Joa. habetes Luc. iij. dicentis. Neminem concutiatis, neque calunia faciatis, sed estote contenti stipendijs vestris. xxiij. q. i. c. paratus. ad fi. et c. militare. in fi. et lxxxvi. di. c. non satis. in fi. hec Host. in summa titu. de pe. et re. §. cui miles. debent et diligenter aspicere,
3 vt in terris eorum dominio subiectis iusta sint † pondera et mesure, nec eas aliquis lucri ca mutare presumat, aut traseuntibus carius qcque q mercato vendere possit vendere presumat, extra de emp. et ve. c. placuit. et c. vt mesure. Prohibere quoque dnt homicidia, sacrilegia, adulteria, furta, vsuras, et rapinas. Nec cu eisde quoquomo participare qn potius illa dnt cohibere, cu ad hoc gstituti sint. xxiij. q. v. c. incestuosi. Nam tales punire no est effusio sanguinis, sed legu ministeriu. e. q. c. homicidas. Qui enim pot obuiare et pturbare aduersos et non facit. nihil alid est q fauere pietati eorum, cu no careat scrupulo societatis occulte, q manifesto facinori dsinit obuiar. e. q. iij. c. q po

test. Sed et diligenter attendere debent ne quis turpis lucri cã tpe messis, vindemie, pp cupiditatem, & non pp necessitatẽ aut pp rempublicam annonam cõparat, vel vinum vilius, vt
4 vendat † carius. xiiij. q. v. c. quicũq3. tales. n. expellẽdi sunt, & de templo dei eiyciendi, cũ abbominabiles existimant, & iustitiam dei minime considerantes, per immoderatũ pecunie ambitum polluuntur, merces suas plus periurijs onerando q̃3 pretijs. lxxxviij. di. eijciens. & c. q̃m. & c. quid aliud. talibus dardanarijs qui annonam vexare & attemptare solent pp auaritiã obuiã itum est, tam mandatis q̃3 constitutionibus. Mandatis deniq3 ita cauet. Preterea debebis custodire ne dardani vllius mercis sint, ne aut ab his q coemptas merces supprimũt, aut a locupletioribus qui fructus suos equis pretijs vendere nollẽt, dũ minus vberes prouentus expectãt ne annona onerentur. Pena aũt in hoc varia statuitur. Nã plerũq3 si negotiantes sint negotiatio interdicitur, interdũ relegari solẽt, & onerantes annonam adulterinis stateris diuus Adrianus in eos penam. l. cornelie statuit. ff. ad. l. cor. de fal. l. penul. §. si venditor.
5 Jdeo in consti. de feu. dicitur, † q quilibet comes cum. vij. viris boni testimonij post natalem. s. Marie, quos sibi eligat & ẽ qualibet prouincia cũ ipsis sagaciter disponat q̃to pretio ẽm qualitatem tpis sit annona videnda vtiliter puideat. Quicũq3 vero ꝯ deliberationem ipsius. J. anni terminum altius modium & carius vendere presumpserit tanq̃3 violator pacis habeatur & totidẽ. xx. libras comiti exoluat quãti modios siue malidios altius vendidisse conuictus fuerit. de pace tenẽda, & eius viola. §. post natalẽ. pariterq3 attẽdant ne quis cuiuscunq3 vestis vl piscis, vel pectinũ forte aũt echini, vel cuiuslibet alterius ad victum, vel ad quẽcũq3 vsum pertinẽtis speciei, vel cuiuslibet materie, vel sacro, iam elicito, aut in posterũ eliciẽdo rescripto aut ez pragmatica sanctione, vel sacra nostre pietatis annotatiõe monopolium audeat exercere ne ve quis illicitus habitis conuentionibus coniuret, aut paciscat, vt species diuersorum corporum negotiationis nõ minoris q̃3 inter se statuerint venũdetur. Edificiorũq3 artifices, vel erga labi aliorũq3 diuersoꝝ operũ pfessores, & balneatores penitus arceant pacta inter se cõponere, vt ne quis qd̃ alteri cõmissum sit opus ipleat, aut iniũctam alteri solicitudinẽ alter intercipiat, data lnia vnicuiq3 ab altero incohoatũ derelictũ opus per alterum sine aliquo timore oiaq3 hmõi facinore denũtiãdi, sine vlla formidine, & sine iu
6 diciarijs sumptibus. † si quis aũt monopoliũ ausus fuerit exercere bonis proprijs expoliatus ppetuitate dãnet exilij. Ceteꝝ professionũ primatus. Si in posterũ, aut sup taxãdis reꝝ pretijs, aut sup cuiuslibet illicitis placitis, aut si fuerint ꝯueniẽtes hmõi se pactis constringere. xl. lib. auri solutione pcelli decernimus, quos si punire neglexerint in. l. libris auri puniri debẽt C. de monopol. l. vni. Similiter ẽt cunctos quos in publicũ q̃stum incerta mendicitas vocauerit inspiciant, ac in singulis integritatẽ corporis, & robur annoꝝ considerent, vt mẽdicitate, vel illicito questu victum, & amictũ sibi non procurent. Cũ laboris & artificio sibi prouidere possunt, quos si inuenerint sup
7 eos dñũ ꝯsequantur † ac seruituti subijciãt. C. de vali. mendican. l. vnica. lib. xj. Maledicos ẽt qui ꝯ Deum vel aliquẽ sanctoꝝ suoꝝ, & maxime beatã virginẽ linguam in blasphemiam relaxare presumpserint punire nõ pretermittãt. Si diues fuerit. xl. solidoꝝ alioqn. xxx. siue. xx. & si ad id nõ sufficiat quq3 solidoꝝ vsualis monete pena mulctet nullam in hoc misericordiã habiturus, extra de maledi. c. statuimus. §. pterea. Jdeoq3 ludum prohibeãt. Nã per ludu3 homines q̃nq3 blasphemare deo & maledicere conant & instrumenta ꝯficere, nec admitãt vt q̃ticunq3 quis diues vnũ solidũ ludat, vt dicit noua. l. Justiniani. C. de relig. & sump. fune. l. aleaꝝ vsus. Jn via enim publica ne quid in ea fiat quo deterius sit. Similiter & in flumine, ripa ve quo iter nauigij deterius sit fiat cauet debẽt. ff. de via publi. l. pretor. ff. de flu. l. ait pretor. presbyteris ẽt, & monachis, colonis, agricolis, rusticis, & mercatoribus, ac eoꝝ animalibus, q bus arant, vel semina portant ad agrum congruam securitatẽ extra de treu. & pa. c. innouamus, sed & si q̃nq3 iustitia exigente aliquos delinquentes debent punire illos asperis verberibus & doloribus, iuxta eoꝝ placitũ non subijciãt. Nedũ incaute subdita percutiant membra ipsi sibi debitam reuerentiã sub-
8 trahant, iuxta illa qd̃ quidã sapiens dicit. † Leuiter castigatus reuerẽtiã exhibet castiganti, asperitatis aũt nimie increpatio, nec increpationem recipit, nec salute3. xlv. di. c. cũ beatus. est enim in penis semper benignior interpretatio facienda, extra de reg. iur. c. in penis. lib. j. ff. eo. l. factum cuiq3. §. in penalib9. Jlla enim sunt digniora imitatione, que sunt excellentiora pietate. ix. di. c. vlt. Sana quippe ratio. Nam plus d3 agere erga corrigendos beniuolẽtia, q̃3 seueritas. xlv. di. c. l3 plerũq3.

SVMMARIVM

1 Ordinis habenda ratio est in ecclesia.
2 Membrorum officia sunt distincta.
3 Natura ius quoddam cognationis inter homines instituit.

De ordinum distinctione in ecclesia.

1 Ed cu3 vnaqueq3 creatura in vno statu viuere, & manere nõ potest † cũ corporum natura in vno statu manere non possit, sed aut semper crescit, aut decrescit, de consecra. dist. c. v. ne tales, & sensus, & cogitatio humani cordis ad malum proni sunt ab adolescentia sua. Gen. viij. Necessariu3 fuit vt ecclesia diuersos gradus, & ordines distinctos institueret, quia nec aliter ecclesia subsistere posset, vt sicut varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat & pulchritudinẽ representat, ita varietas personarum per diuersa nihilominus distributa officia, & fortitudinem, & venustatem sancte dei ecclesie manifestat. Sicut enim in vno corpore mul-
2 ta membra habemus. † Omnia autem membra non eundem actum habent. Jta in ecclesia multa membra sunt secundu3 veridicam Pauli sententiam in vno eodem spirituali corpore, conferendum est hoc officium vni, alij committẽdum est illud. Neq3 enim quantumlibet exercitate vni persone vno tempore duarum rerum officia committenda sunt, quia si totum corpus est oculus vbi auditus? & sicut indecorum est in corpe humano, vt alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium simulq3 turpissimum est si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa. lxxxix. di. c. singula. Ad hoc igitur dispensationis prouisio gradus & ordines diuersos constituit esse distinctos, cum vnaqueq3 creatura in vna eademq3 qualitate gubernari vel viuere non poterit. Ad exẽplum celestium militiarum nos instruit. Dũ sunt angeli, sunt & archangeli in potestate & ordine differentes, vt dum reuerentiam minorẽ potioribus dilectionem impenderent, ex quibus tandem fieret pax & concordia & ex diuersitate contextio, & recte officiorum gereretur singulorum administratio. lxxxix. dis.
3 c. ad hoc. † quia natura inter nos ius cognationis instituit. ff. de iust. & iur. vt vim, vt sic tandem ipsum qui est rex regum p quẽ reges regnant, & vera pax, & salus omnium sempiterna & indeficiens letitia sine fine videre mereamur, q ad nos de celis dignatus est descendere & pacem inter Deum, & homines reformare IESVS Christus dominus noster qui est benedictus in seculorum secula. Amen.

FINIS

Tractatus de Episcopis consummatissimi Jurium doctoris do. Joannis Bertachini de Firmo, feliciter exorditur.

Piscoporum materiam passim per sacri iuris codices descriptam in vno colligendam esse duxi reuerende domine, quã summis vigilijs, breui tamẽ tempore sub hoc nõ longo libello clausi, ego Joan. Bertachinus de Firmo, minimus Juris doctor, seruus tuus, existimans alijs non minorem expletionem ob varios vtriusq3 iuris articulos miro quodam ordine declaratos, quã vtilitatẽ ob epoꝝ frequẽtem necessariumq3 Christiane religioni vsum, ptinus allaturam. Libellum igitur almo nomini tuo dicaui, quẽ reuerenda dñatio tua libens suscipiat, corrigat & emendet. Quippe si ore tuo laudatus vel emendatus extiterit, ceteroꝝ reprehẽsiones nõ metuens, ppetuũ autori nomen acqret. Jtaq3 munusculũ h libẽs suscipe, qd̃ reuerẽ. do. tue seruus libens offero, ratus seruitutis mee futuꝝ apud eã perpetuum pignus. Sed nec libelli ordo legentẽ lateat, scias velim reuerẽ. dñe opusculũ ipsu3 in quatuor libros esse distinctum.

Causam

Causam em̄ efficientem ꝯtinet primus, in quo qn̄, vbi ⁊ a qbus creetur ep̄s plene tractatur. ¶ Scd̄s mãem causam complectēs, qs possit ⁊ debeat, vl' nō creari ep̄s apte dictabit. ¶ Tertius formalē causam perstrigens, qualiter creetur, cōfirmetur, ꝯsecreturqꝫ ep̄s enarrabit. ¶ Quartus vero de finali cā tractans, q̄ꝫta sit ep̄orum ptās, auctoritas, dignitas, ⁊ priuilegia copiose ostēdet, degradationesqꝫ eorum simul attingens. Rubrice autem per singulos libros singulorum distinctiones materiamqꝫ monstrabunt. In primis pleraqꝫ premittam, que mihi necessaria visa sunt pro intelligentia dicendorum, que qdem ēt ad decorē tractatus plurimum conferre videbuntur.

SVMMARIVM

1 Petrus primam sedem apud Antiochos locauit.
2 Episcopus primus quis fuerit.
3 Presbyter primo ordinatus quis fuerit.
4 Episcopi ab apostolis processerunt.
5 Metropolitanus quis dicatur.
6 Ciuitas metrapolitana que sit.
7 Pontifex maximus dicitur princeps sacerdotum.
8 Clericus vnde dicatur.
9 Clericorum species multe.
10 Episcopus dicitur caput diocesis.
11 Episcopus iurisdictionem habens in sua diocsie nunquid eam perdat per aduentum cardinalis legati in prouinciam.
12 Episcopus an puniat delinquentes in sua diocesi, si alias erat exemptus.
13 Archiepiscopus in prouincia existens dicitur ordinarius episcoporum.
14 Ep̄s in sua diocesi potest dici pontifex ⁊ summus sacerdos.
15 Appellatione episcopi an veniat presbyter ⁊ alij inferiores.

¶ Preludia.



Ucētesimetertie olympiadis anno secundo regnante Tiberio Cesare legimus cruce affixum dn̄m nr̄m IESVM christum, qui viuens in humanis sacerdotes istituit apostolos suos, ⁊ eorum principem Petrum dum dixit. Tu es Petrus, ⁊ sup hanc petram edificabo ecclesiam meam. xxj. dist. in nouo. ⁊ seq. l. dis. ꝯsiderandum. xxiiij. q. j. manet. ⁊ c. quodcunqꝫ. vel verius cum dixit, Petre si diligis me, pasce oues meas. c. significasti. de electio. ⁊ glo. in. d. c. in nouo. ⁊ pbat̄ in epistola inter claras. Apostoli vero cū essent. xij. in multa messe pauci, rogatus fuit dn̄s messis vt mitteret alios operarios in messem suam, quo factum fuit. lxxij. discipuli sint superadditi quoꝝ typū seu figurā gererēt presbyteri per diuersas ciuitates ⁊ orbis loca dispersi. d. c. in nouo. in fi. Sic ꝯstat in nouo testō fuisse primitus institutum ordinem sacerdotalē, quē ēt fuisse in testō veteri non negamus, q2 legimus Moysen, ⁊ Aaron cū filijs eius primos fuisse sacerdotes a Deo optimo maximo institutos. xxj. dis. in princ. xxij.
1 dist. sacrosancta. exod. xxxj. c. ¶ † Petrus aūt princeps apostoloꝝ ordinatus, primam apud Antiochos sedē locauit, quaꝫ vij. annos sub nomine Christi suo titulo gubernauit. Ubi primum nomen christianoꝝ fuit exortum, vt legit̄ in. d. c. sacrosancta. xxij. dist. ⁊. vij. q. j. mutationes. ¶ Fideles eniꝫ prius discipuli dn̄i nr̄i IESV Christi vel fratres appellabant̄, postea vero ꝯgregato apostoloꝝ ꝯcilio in Antiochia apud eoꝝ principem, ⁊ eius mandato, christiani a Christo ex ipsoꝝ decreto appellati decetero extiterūt. Petrus igit̄ a dn̄o IESV per angelum iussus, vt romanam superstitionem perimeret, Antiochenis Ignatium dimisit ep̄m, ipse vero Romam ꝯtendit, vbi annos. xxv. mēses. vij. dies. viij. cathedrā regēs ep̄alem, tandē feritate Neronis romanā sedē suo sanguine martyrioqꝫ ꝯsecrauit, anno. xxxix. post obitū Christi, cum quo Paulus vas electionis anno p̄mo dn̄ice passionis ꝯuersus eadē die ꝓ Xp̄o sanguinē fudit. xxj. dist. q̄uis. xxij. dis. sacrosanctā. ij. q. vij. beati.
2 Primum episcopū † legimus fuisse Jacobum qui iustus dicebat̄ a Petro, Jacobo, ⁊ Joāne apostolis in Hierosolymitana ecclesia institutum. lxvj. dis. porro. de ꝯsec. di. j. Jacobus frater.
3 ¶ † Postea vero Mathiā fuisse primū presbyteꝝ ordinatum refert Isido. xxj. di. cleros. in prin. cū glo. Uidēs aūt Petrus xp̄ianaꝝ ouiū custos in singulis ciuitatibus ad verā fidē ꝯuersis necessariū esse pastorē, facta distōne prelatoꝝ loco primatū, seu primi flaminū, qui ante Xp̄i aduentū ciuitatibus presidebāt patriarchas ꝯstituit, vbi vero archiflamines fuerant, p̄fecit archiep̄os, in alijs vero ciuitatibus ep̄os ordinauit. lxxx. dist. vrbes. ⁊ in. c. in illis. xcvj. dist. ꝓuincia. Erant enim primitus ꝓuincie ante Xp̄i aduentū, vt. s̄. distincte. d. c. ꝓuincie. dioceses vero fuisse distinctas tp̄e Dionysij, docet ibi glo. per. c. j. xiij. q. j. ⁊ in glo. que intelligit dioceses. i. parochias. Nec obs. c. j. lxxx. dist. vbi ēt glo. sed castellis ⁊ paruis ciuitatibus solū presbyteri non ep̄i preponebant̄. lxxx. dist. ep̄i non in castellis. c. illud. ⁊. c. seq. nec sunt dandi ep̄i locis inter se ꝓpinquis, sed destinet arbitrio boni viri. ead. distinc. §. semel. ⁊. c. seq. cum glo.
4 ¶ † Ex predictis plane ostensum est ab apostolis ep̄os processisse, quoꝝ loco successiue ep̄os legit̄. in. c. quoꝝ. lxviij. distin. ⁊ xij. q. j. vidētes. xxj. dist. in nouo. ⁊ glo. in. d. c. porro. lxvj. dist. Erat etiam in primis ordo vel vsus corep̄oꝝ, qui minores ep̄is minutis locis preerāt, ⁊ solos minores ordines ꝯferebāt. lxviij. dist. inter ep̄os. ⁊. c. seq. hi ob insolentiam ep̄oꝝ officia vsurpātes, ⁊ ne tertius ordo in primitiua ecclesia poneret̄ qn̄quidē inter discipulos dn̄i geminus fuerat scꝫ apostoloꝝ. xij. ⁊ discipuloꝝ. lxxij. ab ecclesia reprobati, ab aula recesserunt. lxviij. dist.
5 §. hi vero. ⁊. c. corep̄i. ¶ † Diximus. s̄. triplicē esse ordinē prelatoꝝ primitus institutum. s. patriarchalē, archiep̄aleꝫ, ⁊ ep̄alem, hic addo ꝙ ēt alius reperitur qui dr̄ metropolitanus, ep̄is prouincie presidens. xxij. dist. cleros. versi. ordo. Patriarcha aūt summus patrū interpretat̄ Romanus fuerat Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolimitanus, ⁊ Cōstātinopolitanus. d. c. cleros. cū glo. ⁊ melius p Spe. in ti. d̄ disp̄ē. §. sunt quoqꝫ. circa prin. Archiep̄s dr̄ summus ep̄oꝝ, presidens oībus ep̄is, ⁊ metropolitanis, sed metropolitanus a mēsura ciuitatū interpretat̄, qui presideat prouincie. x. vel. xj. ciuitates hn̄ti. d. c. cle
6 ros. ⁊ not. vj. q̄ō. iiij. scitote. ¶ † Dr̄ aūt ciuitas metrapolitana que hꝫ archiep̄m vel patriarcham ꝺm Bar. in. l. j. C. de metropo. beri. lib. xj. Item ⁊ que maxima est habens ep̄m metropolitanum, ꝺm Nic. de nea. in. l. si duas. §. grāmatici. ff. de exc. tut. Que vero ep̄m hꝫ, non dr̄ metropolitana, vt tꝫ Bar. in. d. l. j. Ep̄s dr̄ quasi superintēdens curam. s. subditoꝝ ferens quasi speculator in ecclesia positus ad speculandū mores ⁊ vitā subditoꝝ. d. c. cleros. ex quo pꝫ ꝙ ep̄s nomē est opis, nō honoris viij. q. j. q ep̄atū. ⁊ tꝫ Azo in summa. C. de epis. ⁊ cle. in princ. ⁊ in rub. ⁊ Spec. ti. de instru. edi. §. xiiij. ver. de ep̄o. in fi.
7 Omnium vero † superior dr̄ pontifex, qui princeps sacerdotum, summus sacerdos, vel pontifex maximus nuncupat̄. d. c. cleros. ver. pontifex. hic ēt papa dictus est a pape, q̄ꝫ est dictio admiratiua, quasi admirabiliter in terris, cum Dei vices gerat ꝺm glo. in proe. cle. §. nec sane. Is caput est ⁊ cardo ecclesie christiane tenens locum Petri, cui ēt in ptāte successit. xxij. dist. sacrosanc. ver. hic vero. xxj. dist. in prin. ⁊ in. c. in nouo. ¶ Et q2 primos ordines ecclesie declarauimus, ꝯn̄s est vt de minoribus subnecta-
8 mus. † Est eniꝫ clericus gn̄ale nomen, dictus a cleros grece, latine sors, eo ꝙ Mathias primus clericus fuit sorte electus. d. c. cleros. in princ. cum glo. ⁊ glo. in. c. porro. lxvj. dist. ⁊ glo. in auc. presbyteros. C. de epis. ⁊ cle. xij. q. j. duo sunt. vbi ēt dicitur clericū dici regem, q2 se ⁊ alios virtutibus regat, ⁊ sic in deo regnum habent clerici, q̄ō significat̄ per coronam capitis. i. clericam in signum futuri regni, q̄ō in Christo expectāt. Rasio vero capitis est temporalium depositio, cum solo victu debeant esse contenti clerici, vt ibi not. Ideo vero dixi. s̄. generale nomen esse, q2 clericoꝝ appl'one, veniunt presbyteri ⁊ diaconi. xj. q. j. de ꝑsona. Itē alij minores ordines, vt ibi in fi. lxxij. dist. c. pen. not. in. d. c. cleros. in prin. ⁊ in. d. auc. presbyteros. ⁊ in Spec. de instru. edi. §. xiiij. ver. quid de prepositis ⁊c. Ep̄s aūt nō venit appl'one clericoꝝ. ꝺm Spec. in ti. de rescrip. present. §. filij. ver. qd si in rescripto. ⁊ in ti. de lega. §. postremo. ver. quid si dispensatum. ⁊ arg. in. c. fi. de pre. ⁊ di. ⁊ in. c. solet. de sen. excō. Itē nec monachi, not. in. l. omnes. §. preterea. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. gn̄aliter. in prin. eo. ti. xvi. q. i. legi. in Spec. de rescri. presenta. §. fi. ver. itē nota, ꝙ si litere, vbi ēt Jo. and. in addi. dicit
9 idē in ꝯuersis monastery. † Clericoꝝ vero species sunt multe, vꝫ sacerdos dictus quasi sacrū dans. Presbyter qui senior interpretat̄, nedū etate, sed dignitate ⁊ honore. Antistes q̄si ante

stans, supra se neminem hñs. Uates a vi mētis. Flamines a flamine seu filo quē diebus festis deponebāt, et pileo vtebant pro eminentia dignitatis. Leuite dicti a leui inuentore, qui dñr diacones .i. ministri. de qbus no. xcij. dist. diaconi. et c. seq. subdiaconi vero sunt qui sub preceptis diaconoꝝ esse debēt, quos greci vocant hypodiacones, hebrei nathineos .i. latores aquarū. Lectores a legendo dicti. Psalmiste a psalmis canēdis. Cantores a cantu. Precentor qui primus in cantu vocem emittit. Succentor dr̃ q subseqt̃ primū, lz ɔcentor q simul canit. Acolythi dñr ceriferi, q cereos ferūt in sacrificijs, et dū euangeliū decantat̃. Exorcista, est q per nomen dñi IESV Christi adiurat super hñtes spiritū imūdū. Ostiarij dñr ab ostio tēpli, ad cuius custodiā positi sunt, vt infideles reijciant a limine templi, et fideles admittant, lz omnia declarant̃ in. d. c. cleros.

10 **Juxta predicta** premittendū est ēt† eps̄ dr̃ caput diocesis siue cuius mēbra dñr subditi. not. in. c. cū non liceat. de prescrip. quod est verū, ēt si subditi sunt canonici, sed alij in dignitate ɔstituti, cū oēs ei debent exhibere reuerentiam ꝭm doc. ibidem. ¶ Itē dr̃ caput cleri, sicut ptās dr̃ caput laicoꝝ ꝭm Bar. in. l. nulli. ff. qd̃ cuiuſ. vni. no. ¶ Itē dr̃ preses ciuitatis. not. in. l. illicitas. §. q vniuersas. ff. de offi. presi. et tꝫ Bal. in. l. siue pars. in fi. C. de dilati. vbi ēt dicit epm̄ dici de maioribus magistratibus ciuitatis rei competere merum et mixtum imperium, quod ēt tꝫ Bal. in auc. cā que. C. d̄ epiſ. et cle. et in marg. ver. vniuersitatis. ver. iij. ij. q. vij. si qs eps̄. et Spec. de iur. om. iud. ver. ij. not. ꝙ eps̄. facit. c. cū eps̄. de offi. ord. li. vj. xxv. di. plectis. xj. q. j. de psona, et alias. ĩ. dicet̃. Ideoqꝫ pōt eps̄ clericos carcerare ꝭm Bar. in. d. auct. cā. carceratio. n. est meri imperij si fiat ad penā, sed si ad custodiam cū hanc faciant minores iudices, ꝭm Bar. in. l. imperiū. iij. col. ff. de iuriſ. om. iud. Item eps̄ solus dr̃ diocesanus in tota diocesi. c. cum olim. et ibi doc. de prescri. c. cū eps̄. de offi. ordi. in. vj. et glo. in cle. j. de vi. et ho. cle. Non tñ qlꝫ ordinarius dici pōt diocesanus ꝭm doc. in. d. c. cū olim. et in. d. cle. j. et tex. cū glo. in. c. ordinarij. de offi. ordi. lib. vj. nec ordinarius dr̃ nisi q per electionē creat̃. c. cū ab ecclesiaꝝ. et ibi glo. et doc. de offi. ordi. c. decernimus. de iudi. et Spec. de offi. ordi. §. j. et. ij. †Sciē-
11
dum est aūt ꝙ eps̄ hñs iurisdictionē in sua diocesi, vt prediximus, eā non perdit per aduētum cardinalis legati in ꝓuinciam ꝭm Bar. in. l. fi. ff. de offi. procō. et leg. et ideo eius subditi debēt corā epo, nō corā legato litigare. ꝭm Bar. vero in. l. iij. C. de meta. et epi. lib. xij. de quo vide no. in. c. volētes. de off. leg. †Sed
12
an eps̄ puniat delinquentes in sua diocesi, si alias erat exemptus, vide glo. ord. vj. q. iij. placuit. et not. in. c. cum capella. de pri. et. c. tuarum. et ibi in. c. significationibus. de fer. et in ca. ad abolendam. de heret. et. ĩ. dicetur in. iiij. lib.

13 **Predictis** adde† ꝙ archieps̄ in ꝓuincia existēs dr̃ ordinarius epoꝝ, vt in Spec. de snia. §. vj. ver. qd si eps̄. vbi dicit epm̄ senē vel debilē qui manus iniecit in clericū posse absolui a metrapolitano tāqꝫ ordinario suo, vel ēt a capitulo vacante sede metrapolitana, per. c. cū olim. de maio. et obe. et no. ix. q. iij. c. ij. et ꝑ totū. Nec omitto ꝙ eps̄ non pōt excōicare archiepm̄ delinquentē in sua diocesi ꝭm Bal. in Marg. ver. eps̄. ver. xiij. et qd̄ per Inno. in. c. a nobis. de sen. excō. Nec ēt est pretereūdum hic ꝙ cardinalis in titulo suo hꝫ iurisdictionē epalē. no. in. c. cū in ecclesijs. de ma. et obe. et in. c. j. eod. titu. lib. vj. et doc. in. c. cum te. de re iudi. Qui cardinalis dr̃ quasi cardo, qui est sub ostio, qd̄ ostiū repn̄tat papā ꝭm Archi. xxij. dist. sacrosancta. de quo pluries. ĩ. cū sermo incidet per
14
tractabo. ¶ †Ulterius est premittēdū ꝙ eps̄ in diocesi sua dici pōt pōtifex. et sūmus sacerdos. xj. q. j. inolita. et. c. de psona. Spec. de iuriſ. om. iud. ver. ꝭm canones. ꝙ intellige rōne ordinis, non rōne iurisdictionis, vt ibi tꝫ Spec. sed ēt rōne ordinis respectu inferioꝝ. de sac. vnc. c. j. §. fronte. de ɔse. di. v. de eis. et seq. ij. q. vij. accusatio. xviij. diſ. si eps̄. ꝭm Spec. eo. ti. ver. si tñ scias. alias vero secus est. xcix. di. ¶ Dr̃ ēt eps̄ psona egregia ad quē volētē testificare mitti dꝫ infr̄m ad domū ꝭm glo. in. l. ad egregias. ff. de iureiur. et no. in auc. sed iudex. et ibi Bal. C. de epiſ. et cle. iō aūt dixi volētē ꝙ inuitus non cogit̃ p. l. nec honore. cum auc. sed index. preallega. xj. q. j. nec honore. et seq. ¶ Itē eps̄ dr̃ psona illustris. ꝭm Bar. in. l. oēs populi. iiij. q. j. ꝑncipalis. ff. de insti. et iu. sed Bald. in. l. ad similitudinē. C. de epiſ. et cle. dicit epm̄ similē psone illustri, non tñ esse illustrē, cū simile non sit idē, cardinalis vero dr̃ illustris ꝭm Bal. ibi. et in. l. j. ff. de offi. prefe. vi. imo dicitur superillustris ꝭm Spe. de iurisd. om. iudi. in. §. j. ver. maxime. et ver. ꝭm cañ.

15 **Postremo** †premitto ꝙ appellatione epi venit presbyter, et alij iferiores. xciij. di. legimus. in fi. et tꝫ Spec. tit. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. ver. lxxvij. qd de prepositis. ¶ Itē venit Dux, Comes, Rex, ꝭm Spec. ti. de rescrip. presen. §. fi. ver. sed nunqd expresso. ¶ Sacerdotis vero appellatione ɔtinent̃ diaconi, subdiaconi, et reliq clerici ꝭm Spec. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. verſ. qd de prepositis. per. c. si qsqꝫ. de coha. cle. et mu. et. c. sane. de cler. coniug. vsus tñ cōis loquēdi hoc nō tolerat. ¶ Itē venit eps̄, qꝛ sacer est. xxxj. dist. cleros. qd̄ est veꝝ, preterqꝫ in materia odiosa vel penali, ꝭm doc. et Abb. sicu. in. c. non pōt. de re iud. et in rub. d̄ vi. et ho. cle. ¶ Et qꝛ. ſ. numerati sunt ordines clericoꝝ et prelatorum, addendi sunt duo alij. s. archidiaconus, et archipresbyter, qui sub eo est, quoꝝ officia et alioꝝ quos. ſ. memorauimus q̄ dicantur, ponitur. xxvj. disti. in. c. perlectis. et de singulis infra in tractatu multa dicemus. His ergo premissis ad rem ipsam de qua disserere statuimus, deueniamus.

¶ Finis preludiorum.

SVMMARIVM

1 Episcopus ob quam causam sit eligendus.
2 Electio episcopi intra quantum tempus fieri debeat.
3 Epo nundum mortuo vel non sepulto an alius sit eligendus.
4 Fama si sit de morte episcopi qui tamen viuit, an electio de altero facta valeat.
5 Capitulum si intra tres menses non elegit episcopum, intra q̄ntum tempus debeat eligere superior.
6 Tps̄ trium mensiū datū ad eligendū epm̄ an sit vtile vel continuum, et a quo tpe currat dictum tempus. 7.
8 Capitulum canonicorum si est prohibitum a papa eligere episcopum sine licentia, an ei currat tempus trium mensiū ad eligendum datum.
9 Eps̄ si est depositus, intra q̄ntum tps̄ eligi debeat alius.
10 Electio episcopi commissa ad certum tempus, nunquid possit fieri post illud tempus. et ante illud tempus. 11.
12 Electio episcopi nunquid die feriato fieri possit, et quid de sententia. numero. 13.
14 Tempore feriato procedi potest in criminalibus.
15 Testes an cogant̃ die feriata deponere.
16 Decretum iudicis an die feriata possit interponi. Et quid de citatione. numero. 17.
18 Instra per nūcios an fieri possint feriata die in Dei honorem.
19 Usuraria causa, matrimonialis, decimalis, et alimentaria an possit diebus feriatis tractari.
20 Ferie messium vel vindemiarum an prosint reis non occupatis in messibus vel vindemijs.
21 Dies rogationum an sint feriati.
22 Pendente compromisso facto de electione episcopi an currat tempus trium mensium prefixum ad eligendum.
23 Compromissum an principaliter suspendat instantiam cause.
24 Compromissum de cā appl̄onis nunquid tollat iurisdictionem iudici appl̄onis, cū pars penā cōpromissi soluere possit.
25 Compromissū an suspendat terminū ꝓbatoriū ꝑfixū a iudice.
26 Electionarij epi priuati ꝑp electionē indigni restituti per Papam, an habeant integrū tempus ad iteꝝ eligendum.
27 Canonici intra quantum tempus iterum eligant, si prima electio non valuit.
28 Eps̄ an eligi possit administratore per papā dato ecclesie.

¶ De causa efficienti.

¶ Primus liber.


Rimus hic liber titulo cause efficientis inscriptus in tres partes diuiditur. In prima. n. qñ sit eps̄ eligendus. In scd̄a vbi sit eligndus. In tertia a qbus sit eligendus plene tractabit̃. et qm̄ quelibet electio qnqꝫ reqrit ad sui validitatem. s. cām validā, humilitatē eligentis, habilitatē electi, deliberationem, et formam electionis, secundum Barto. post glosam in. l. serui electione. in princip. ff. de legatis primo.

1 **Quero primo** †qñ et ob quam cām sit eligendus eps̄. Rñ. ꝙ tunc eligi dꝫ qñ vacat sedes

sedes episcopalis & ecclesia est ordinata pastore, ne damnũ ecclesie inferratur, vt no. in c. vt circa. in princi. & in c. que sit. in principio de elec. in. vi. & in c. cupientes. eodem titulo. & libro, & tenet Specula. de elec. §. primo. circa principium.

2 ¶ † Secundo quero intra quantum tẽpus debeat fieri electio episcopi. Respon. q intra tres menses a die vacationis, siue p mortem, siue per renunciationem vacat ecclesia. c. ne pro defectu, & ibi glo. & doc. & in c. cuz in cunctis. de elec. l. dist. post q̃. lxiij. dist. obeuntibus, quod veruz est, nisi electores sint intra dictum terminum impediti, ẽm glo. in d. c. ne pro defectu. que dicit dictum tempus impeditis non currere si precedat eorum protestatio, maxime quando per Papam sunt impediti, vt ibi per glo. & doc. & j. plene dicemus. confirmatio vero & cõsecratio intra quantum tempus fieri debeat dicetur j. in. iij. lib.

3 ¶ † Tertio q̃ro, an nũdũ mortuo vel nõ sepulto eps sit alius eligendus. Respon. q non, imo electio facta nõ tenet. c. bone. el. ij. ibi glo. & doc. de elec. lxxix. dist. nullus. el. ij. nec dicit̃ eps is qui loco viuentis electus est. vij. q. j. nouatianus. & c. non furem. imo talis debet deponi. vij. q. j. eum q. iij. q. ij. audiuimus. ij. q. j. in primis. Quinetiam eligentes eum perditionem acquirant apud Deum. vij. q. j. deniq3. predicta vera sunt nisi eps viuens infirmus aliuz sibi petat surrogari, vt ɔtigit in beato Gregorio qui fuit assumptus ad epatum viuente epo, cui successit. vij. q. i. §. ecce bis. & c. seq. & se. & §. ecce qd. Põt aũt dari epo seni coadiutor, qui ei succedat. vij. q. j. petisti. & c. seq. ¶ Et nota. q si quis epo viuo substituatur, q2 sua auctoritate transiuerit ad aliã ecclesiam contra formam canonum substitutus d3 ei succedere. vij. q. j. §. est etiam qdam. & c. eos sacerdotes.

¶ Sciendum est autem q capitulum potest aliũ postulare prelatum, quando episcopus est tali morbo comprehensus, vt factus sit prorsus inutilis, ẽm Bar. in l. post susceptam. ff. de excu. tu. & qd no. per Inno. in c. licet hely. de simo. Et hic domini Veneti videntes Franciscum foscari Ducem tali senio ɔfectum, vt esset inutilis, aliũ sibi Ducẽ creauerunt, quo factũ fuit vt Franciscus dux ex dolore, vt aiunt, paucos post dies pierit.

4 ¶ † Quarto quero quid si sit fama de morte epi qui tamen viuit, an tũc electio facta de altero valeat. Rñ. quod non. immo scdo si primus postea nominatur non cõualescit electio que fuerit facta ab initio nulla, ex quo ecclesia non vacabat, ẽm Ang. in l. si quis bona. §. sed vtrum. in fine. ff. de acquiren. hered. per capi. ea. & cap. constitutus. de rescriptis.

5 ¶ † Quinto quero, si capitulũ intra tres menses non elegit episcopum propter quod eligendi potestas transfertur in superiorez, vt dicemus j. in. iij. par. huius primi lib. & no. in c. ne p defectu. de elec. Intra q̃tum tps debeat supior eligere. rñ. q intra tres menses. tex. est & ibi glo. & doc. in d. c. ne pro defectu.

6 ¶ † Sexto quero an tempus trium mensium datum ad eligendum sit vtile vel continuum. rñd. q est vtile, ẽm glo. in d. c. ne pro defectu. vbi vide per doc. ¶ Sciendum autem q in quocunq3 actu tempus prefixuz, aut est vtile, aut continuũ ẽm glo. ordi. in cle. j. de resti. in integ. In appellationibus vero tempora sunt continua. l. ij. & ibi doc. C. de tempo. ap. & tenet Bal. in addi. Spec. de appe. ver. tempora. sed in statutis tempus debet esse vtile, ẽm Bal. in l. siue pars. in fi. C. de dila. & in l. ij. C. de edil. act. Alias in dubio semper intelligit̃ continuũ ẽm glo. & doc. in rub. ff. de diuer. & temp. prescrip. Bal. in l. j. C. de fer. glo. & Bal. in l. in pecuniarijs. ff. eo. tit. q verum est siue prefigatur ante litem contesta. siue post ẽm Bar. ibi in. iij. col. & in Spec. de dila. §. j. ¶ Item vex est nisi in totum sit feriatuz ẽm Bal. in l. si quando. C. de testi. vel pro maiori parte, ẽm Bal. ibidem. & Hosti. in c. l3 cãm. de pba. & Lanfran. Brixi. in c. qm̃ ɔtra. ver. dilationes. v. col. de probat. q est notandũ.

7 ¶ † Septimo quero a q̃uo tempore currat tẽpus dictox triuz mensium. Rñ. q a die scientie vacationis, nõ a die vacationis ecclesie, ẽm Inno. & doc. in d. c. ne pro defectu. de elec. & tenet Bal. in marg. ver. tempus. ver. v. vbi idem dicit in tẽpore presentandi, quod no. Idem in tempore appellandi glo. & doct. in auc. hodie. C. de appel. not. in l. iij. C. quo. & quan. iud. in l. j. §. biduum. ff. qñ appel. sit ibi Spec. de appel. §. restat. ver. sed nũquid hoc tempus. glo. in c. j. & in c. cõcertationi. eo. ti. lib. vj. q intellige vt currat a die vere scientie non consumpte, vt qñ quis est citatus ad domũ ex quo presumitur scire sententiã, quo casu potest appellare etiam post decem dies a die notificationis per edictum facte ad domum, sed ẽm do. de Rota in decis. cclxiiij. item cum iura. & Philip. de fran. in c. bone. de appel. versi. viij. debet vt dicit verum nisi citatio ad domum procedat que facta sit ad sententiam, quia illa iuncta cum notificatione facta post sententiam ad domum inducit veram scientia3 adeo quod ab ea notificatione currit tempus appellandi, vt ibi quod bene not. & adde not. per Bal. in l. j. in fi. C. ex quibus cau. maio. Et intellige currere dictum tempus a die scientie facta computatione de momento ad momentum. no. in d. auct. hodie. & in d. c. concertationi. & ibi glo. & doct. in clemen. sicut. eo. tit. & in Spec. eo. tit. ver. sed nunquid hoc tempus. & versi. sed nunquid dies. in d. §. restat. & not. in c. quo ad consultationem. de re iudi. ij. q. vij. anterior. ¶ Item intellige verum etiam si non habuit copiam sententie, ẽm Bal. in addi. Specu. de appella. versi. tempus a ppellandi. sed in Specu. tenet contra in versicu. sed nunquid hoc. & Bald. & Pet. de sunci. in l. iij. C. quo. & quando iudex, qui dicunt currere tale tempus a die presentationis sententie ad domũ suam si abest in loco propinquo, alias secus, vt ibi Bar. not. in l. non solum. §. morte. de ope. no. nuncia. per clemen. causam. de elect. & Ioan. papi. in summa. titu. de appella. a diffi. versi. coram vobis. Dicunt q debet fieri notificatio sententie in publica forma, vt currat talis terminus appellandi. ¶ Item verum appellans habuit copiam iudicis a quo, etia3 si habere non potuit in publico non currit ei tempus dummodo protestetur, secundum Speculatorem v3 supra dicto versi. sed nunquid hoc tempus, & tenet domi. Philip. in c. ex ratione. in princ. & in c. si. ver. x. queritur. de appel.

Item verum nisi sententia fuerit lata contra procuratorem, q2 tempus appellandi currit statim a die sententie. l. j. §. fi. & ibi Bar. ff. quando appel. sit. Inno. But. & Imo. in c. j. vt lit. non contest. Ange. in consi. tutor, &c. Spec. de appel. §. j. ver. ceterum. & §. restat. ver. j. in fi. q est verum, si pcurator est factus dominus litis ẽm do. Gemi. & Lap. in c. ij. de confess. in vj. Tu etiam vide decis. Rote. cclxiij. ex hoc insurrexit Inno. in c. bone. de appel. & per Bal. in l. vbi. ff. de eden. ¶ Item vex qñ notificatio fuit facta per publicum officialem, cui d3 credi, ẽm Bal. & Pet. & de sun. in l. j. C. de temp. app. & adde q citatus ad sñiam non presumitur scire sñiam ɔtra se latam ẽm Bal. & Pet. de sun. in d. l. j. Sed heredi alicuius cõdemnati qñ currat tps appellandi, dic q a die scientie & adite hereditatis. l. fi. & ibi Cy. Bal. & Saly. in l. fi. C. si pen. appel. mors inter. vbi doc. predicti dicunt tempus appellãdi non currere hereditate iacente vel intra tempora deliberandi. Ide3 in tpe nullitatis ẽm Bal. in d. l. fi. quod Saly. ibi dicit esse verũ nisi nullitas incidenter deducta sit simul cum appellatione. secus si principaliter & separatim, vt ibi per eos, quod no. Et intellige q heres habet solum tps q restat defuncto, ẽm Bal. in d. l. fi. & Philip. in d. c. ex ratione. vlti. car. Idem dic in tempore appellationis prosequende vt currat heredi a die scientie sue, et si defunctus sciuerit ẽm Bal. no. in addi. Spec. de ap. ver. no. q heredi. & est tex. sing. in d. l. fi. C. si pen. app. mors inter. ẽm doc. q no. tps aũt appellandi ab interlocutoria qñ currat, dic q si iudex interloquendo grauat d3 appellari j. x. dies a die illati grauaminis. d. c. concertationi. & tenet Spec. in d. §. restat. ver. sed quid dices. in prin. de app. & ita ẽm eum d3 intelligi q no. Host. in c. vt debitus. in fi. de ap. ver. maioribus. Tale enim grauamen h3 vim diffinitiue. l. si qs iusiurandũ. cuz glo. C. de re. cre. & Hosti. & Spec. vbi. s. merito d3 appellari ab eo. j. x. dies. sicut a diffinitiua. Si vero iudex non interloquẽdo tacite sed expresse grauat vt exequẽdo, capiẽdo, carcerãdo, vel detinendo. põt appellari post. x. dies a die cepti grauaminis, q2 tũc grauamen censet̃ hr̃e cãm successiuam, cum dici non possit q medium vel finis grauaminis veniat ad executionem premij. Nam cum vero processit declaratio de sic faciendo, sed incepit a facto eque principali mediũ & finis grauaminis est sicut principiũ nulluq3 eox preualet alteri, vnde non solũ principium grauat, sed et mediũ & finis. Itaq3 l3 sit exclusum ab appellãdo a grauamine medio vel finali a qbus nundũ elapsi sunt. x. dies. ideo potest hodie appellari, ẽm Hosti. & doc. in c. romana. de appel. in. vj. & Spec. in d. §. restat. ver. qd dices. & Archi. in. c. ɔcertationi. eo. ti. facit glo. in l. ij. C. de ser. & aqua. ibi, alij dñt q et, & quod no. per glo. & Bar. in l. mariti. §. sex mẽsium. ff. de adul. & in l. eum q. §. in popularibus. ff. de iniur. & q per Bart. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. circa medium. ff. ex quibus. cau. mai. ibi, p cuius euidẽtia debes scire &c. Pau. de ca. consi. xxv. & Bar. in l. ij. si qs in ius voc. nõ ie. Phil. in c. sup eo. de appel. Bal. in l. ij. C. de epis. aud. & Bal. in addi. Spe. de ap. ver. a grauamine. q semp est in fi. & in vers. iudex. quod

est verum nisi iudex pnuntiauerit iuste captũ, qꝛ tunc intra .x. dies a die pnuncie dꝫ appellare si sciuit nec potest appellare post tanq̃ a pñti grauamine, ex tunc cũ appellat ẜm Bal. not. in additio. Spec. de appel. ver. iudex. ⁊ Bal. in .c. i. de testi. ⁊ Phi. in .c. ex parte. de appel. quod tene menti.

8 ¶ † Octauo quero, si capitulũ canonicoꝝ est prohibitum a papa eligere episcopum sine licentia, vel etiam ex consuetudine, an currat ei tempus trium mensiũ, de quo .s. dic quod sic, si fuit in mora petendi licentiam, alias non, vt in .c. fi. de elec. dꝫ em̃ tunc capitulum petere licentiaꝫ, vt ibi, terminus ergo currit impedito si potuit obuiare impedimento ⁊ nõ obuiauit, vt ibi no. ⁊ in .l. quibus diebus. in prin. ⁊ ibi doc. ff. de cõdi. ⁊ demonstra. Et intellige. s. ante elec. debere peti licentiã, que dꝫ actũ precedere ẜꝫ Bal. in .l. i. pen. col. C. qui admit. ⁊ dicemus .j. in .iiij. li. Scias aũt q̃ talis licẽtia dꝫ prestari causa cognita, alias actus non vꝫ ẜm Bal. Pau. de ca. ⁊ Jo. de mon. sperl. in .l. sed si lege. §. pretor. ff. de in ius voc. q̃ no. Idem ⁊ in decreto dr̃ q̃ cause cognitionem requirit, ẜm Bar. doc. ⁊ Pau. de ca. in .l. cum hi. §. vult igitur. ff. de transac. l. sed si hac. §. pe. ⁊ ibi Bar. de in ius voc. vbi dicit veꝝ, nisi in his que sunt voluntarie iurisdictionis, qđ no. Adde ẽt in decreto iudicis causam requiri, que dꝫ allegari ⁊ pbari ẜm Pau. de ca. in .d. §. vult igitur. ẽt Bar. in .l. i. C. de predi. cur. li. xi. glo. ⁊ Bar. in .l. iteꝫ si suspectus. ff. de pcura. glo. in .c. si q̃n. de rescript. Nec talis cause cognitio pbat per assertionem nuntij. vt tꝫ Pau. de ca. ꝯsi. lxix. ⁊ ibi Specu. de pcura. §. x. sed quid si solutioni. dꝫ enim probari per instrumentum de tali cognitione ꝯfectum. vt ibi. ⁊ Pau. de cast. in d. l. cum hi. §. si pretor. cõtra Specu. in tit. de emp. ⁊ ven. §. nũc dõm. ver. ⁊ hic. ⁊ quod no. in .l. sciendũ. per doc. ⁊ Jo. de por. ff. de verboꝝ obliga. ideo Bal. in marg. ver. differunt dꝫ scripturam requiri ad pbandum cause cognitionẽ in decreto adhibitã, quod no. in practica. ¶ Post longũ vo tẽpus presumit adhibitam in decreto cause cognitionẽ ẜm Angel. in .l. qui in aliena. §. j. ff. de acquiren. heredi. facit quod not. in .l. si filius. C. de petitio. heredi. Sed si decretum sine cause cognitione interponatur, est nullum. l. j. §. hoc autem. ff. ne vis fi. ei. l. cum vero. §. subuentum. ⁊ ibi Bar. ff. de fideicom. Bar. in .l. j. C. de predi. cur. lib. xi. no. in .c. i. de rebus eccle. non alie. xij. q. ij. sine exceptione. ⁊ Fed. de se. in consi. cxxxvij. ⁊ sequenti. Idem ⁊ si ex falsa causa sit interposiũ ẜm Bar. in .l. seie egresse. ff. de tut. ⁊ cura. da. ab his. vbi dicit verũ etiã si falsa causa non sit expressa. per. l. j. §. hec verba. ff. ne vis fiat ei. ⁊ tꝫ Bar. in .l. qui testõ. ff. de excu. tut. ⁊ no. in .d. §. subuẽtũ. ⁊ in .l. iuste. ff. đ acqui. pos. ⁊ in .l. si is ad quem. de acquir. heredi. ⁊ in .l. ⁊ si preses. C. de pdi. mino. Pau. de ca. in .d. l. cum hi. §. si pretor. Que omnia tene menti quia quotidiana sunt.

9 ¶ † Nono quero si ep̃s est depositus intra quantuꝫ tẽpus debeat alius eligi. Rñ. q̃ intra tres mẽses numerãdos a die depositionis dũmodo nõ eligat intra tres dies a depositione, casus est no. in .c. nullus. el. ij. lxxix. dist. vbi vide.

10 Decimo quero an electio † epi cõmissa ad certũ tempus possit fieri post illud tẽpus. Rñ. qđ nõ, qꝛ pmissuꝫ ad tempus vr̃ phibitum post tempus. l. si quis ita. ff. de vulga. ⁊ pupil. l. statuliberum. §. stichum. ⁊ ibi Bar. de leg. ij. ⁊ Bar. in .l. scire. §. ꝯñs. de excu. tu. ⁊ in consi. suo a dño Cy. ⁊c. Bar. in .l. post mortem. C. de fideicom. ⁊ Pau. de ca. in consil. lxj. Illud tñ no. q̃ snia lata hora none, lꝫ citatio ad summã fuerit sicut p hora ante nonam, valet ẜm Bar. in ꝯsilio pluries ꝯtingit ⁊c.

11 ¶ † Undecimo quero, an electio episcopi commissa ad certuꝫ tempus possit fieri ante tempus illud. Respon. q̃ nõ, vt tenet Barto. in .l. cum pater. §. a filia. de lega. secundo.

12 ¶ † Duodecimo quero, an electio episcopi fieri possit tempore feriato. Respon. q̃ sic, vt tenet Spec. ti. de fer. §. ij. vers. qd de causis. per not. in .c. oblate. in fi. de appel. vcꝫ pp periculuꝫ more, vt ibi, ⁊ in .c. postq̃. l. dist. ⁊ .c. ne pro defectu. de elec. qđ est verum etiam in causa electionis vt tractari possit tẽpore feriato, si ex officio procedatur. no. si in forma iudicij ẜm Spec. vbi .s. §. j. Potest etiam tpe feriato tractari causa ex causa miserabilium personaꝝ, qꝛ in operibus misericordie non fit distinctio temporum. arg. lxxvij. dist. vtinam. de ꝯse. dist. iiij. nunq̃. ⁊ tenet Spec. in .d. §. ij. post prin. ⁊ ita pridie de facto consului pro ecclesia sancti Francisci de monte actoñ. Idem in his que pertinent ad pacem ⁊ ꝯcordiam ẜm Spec. vbi .s. qui idem dicit in his que appellationeꝫ non admittunt, ⁊ in his que dilationẽ non capiunt vt absolutio ab excõicatione. per. c. qua fronte. de appel. Potest etiam tempore feriato fieri appellatio, non tamen appellationis causa tractari ẜm Spec. vbi .s. j. col. ⁊ tenet Hosti. Butr. ⁊ Imo. in .c. preterea. đ dila. l. j. ⁊ ibi doc. ⁊ Bal. C. de fer. vbi etiam Bar. ⁊ in .l. omnis. ff. de fer. ⁊ Bal. in rubrica. C. de in ius vocan. ⁊ .l. ij. C. de tempo. appel. ¶ Quid de nũciatione noui operis, glos. tenet fieri posse in .l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nun. vide ibi per Bar. ⁊ doct. ⁊ Jo. and. singulariter in addi. Spec. de fer. §. ij. in addi. M. ¶ Quid de libello an potest die feriato offerri. Specu. idem tenet q̃ sic per .l. miles. §. sexaginta. ⁊ ibi vide. ff. de adult. Bal. tenet in .l. prima. C. de ferijs. ⁊ Ludo. pon. in .l. prima. ff. de in ius vocan. ⁊ Lanfrã. in clemen. sepe. versi. de plano. de verborum signi. quod est verum etiam in causa appellationis. ẜm Hostien. Butr. ⁊ Imo. in .d. c. preterea. ⁊ Bar. in additio. Specu. de appella. titu. ij. ver. fi. sed vide omnino Bal. in .l. prima. iij. colum. C. qui admitti.

13 ¶ Quid de sententia, † dic eam regulariter non valere, si feratur die feriata. l. si vt proponis. la prima. ⁊ ibi doc. C. quomodo ⁊ quando iudex. quod verum est in diffinitiua, secus est eniꝫ in interlocutoria, ẜm Bald. in .l. in minorum. ij. colũ. C. in quibus causis in integrum restitutio. non est necess.

¶ Item nisi quando statutum permittit procedi sine iuris solẽnitate ẜm Barto. in .l. prima. ff. de testamen. milit. ⁊ in .l. filius. ff. de dona. ⁊ Bald. in .l. milites. C. de testamen. milita.

¶ Item nisi instantia sit peritura, quia die vltima etiam feriata ferri potest sententia ẜm glo. in .c. fi. de iudi. vbi vide per docto. ⁊ Spec. vbi .s. ver. quid si causa. vbi dicit veruꝫ in ferijs rusticis non in solẽnibus, nec quando culpa cõmissa est, vt ibi per Jo. in additio. item nisi pro causa pia ⁊ miserabilium personarum, vt .s. dictum est ẜm Specu. in .d. §. ij. versi. primo.

Item verum si sententia iudicis, vel arbitri, secus in laudo arbitratoris. l. fi. ⁊ ibi doc. ⁊ Bal. C. de fer. ⁊ Bal. in .l. fina. iij. q. C. de contrahen. emp. ⁊ Bald. in .c. j. de fer. ⁊ in .l. j. ff. eo. tit. Bar. ⁊ doct. in .l. si feriatis. ff. de arbi. in Spec. eo. tit. §. fi. ver. sed nunquid amicabilis. versi. sed secundum premissa. ⁊ ver. quid si arbiter. Hosti. in summa. eo. tit. §. in quibus. versi. item dies feriata. ⁊ vers. item obstat. ⁊ Lanfran. in tractatu de arbitro. v. parte. x. q. Et adeo si est lata die feriata est nulla extra dictos casus, vt precium concessum confirmari non possit,

14 ẜm Bal. post Cy. in .l. pen. C. de arbi. † Et adde q̃ in criminalibus tempore feriato procedi potest. l. prouinciarum. ⁊ ibi docto. C. de fer. vbi etiam Bart. dicit per statutum posse disponi quod in criminalibus tempore feriato procedatur, ⁊ ita cõmuniter per Italiam statuta disponunt. Idem ⁊ in ciuilibus in his que sunt voluntarie iurisdictionis. l. actus. C. de fer. sed contentiose si actus est fauorabilis vt datio tutoris, constitutio alimentorum, ⁊ si. per. l. ij. ff. eo. Idem si actus non est fauorabilis, sed res est peritura. l. j. ij. ⁊ .iij. ff. eo. predicta vera in ferijs in vtilitatem hominuꝫ inductis ẜm docto. post glos. in .d. l. actus. ⁊ Cy. in .l. fi. C. eo. ti. Secus si res non sit tempore peritura, qꝛ nõ potest procedi nisi de consensu partium tempore feriato in necessitatem hominum. l. j. ff. de fer. ⁊ .l. si feriatis. nisi in appellatione que quali die potest interponi. l. j. C. eo. ti. .s. dixi. ita tenet Bar. in .l. omnes. ff. eo. tit. Predictis adde q̃ ferie non obstãt in causa spoliationis, ẜm Bald. in additio. Spec. de peti. ⁊ pos. ver. primo. Nec in causis publicis, ⁊ Funerarioꝝ. l. publicas. C. de fer. Nec in causa criminali quãdo reus est in carcere, secus si non est in carcere. l. diuus. ff. de feri. quod verum si velit reus carceratus ẜm Ang. ⁊ Pau. de cast. Nec contra famosos latrones etiam si non sint in carcere. d. l. prouinciarum. ⁊ ibi doc. C. eo. titu. Nec capture vel executioni. l. omnes. per Bart. C. eo. ti. Nec in causa potestatis admittendi vel non, ẜm Bar. in .l. si pater. si tempore appel. mors inter. Nec in causa cõtra cõtumacem suspectum ẜm glos. ⁊ Barto. in .l. ij. ff. de ferijs. Nec in bonorum possessione, ẜm Baldum in .l. prima. in .iiij. columna. C. qui admitti. Nec in examinatione testium, sed in iuramẽto eorum sic. nota. in .l. si quando. ⁊ ibi Bar. ⁊ doc. C. de testi. in Specu. de ferijs. §. sequitur. versicu. quid si tunc testis. ⁊ seq. ⁊ ibi Bald. in additio. versic. secundo. ⁊ Lanfran. in clemen. sepe. versi. de plano. de verbo. sign. ⁊ in .c. quoniam contra. vers. testes. x. colum. de probatio. ⁊ glo. in clemen. iudices. de offic. dele.

15 ¶ † Illud autem not. quod testes non coguntur die feriata deponere secundum glo. ⁊ doct. ⁊ Pau. de cast. in .l. prima. in prin. ff. de ferijs. q̃ veruꝫ est etiam si litigantes renunciauerunt ferijs, secundum Paul. de cast. idem per glo. fin. ⁊ ibi Bal. in .l. omnes. la. ij. C. eo. titu. quod est notan.

¶ Nunc

16 Nunc quero quid †de decreto iudicis an die feriata possit interponi. respondeo q non super alienationibus rerum minoris & si. sed secus est in transactionibus de alimentis. Primum pbatur in l. actus. per Bal. C. de fer. & ibi. l. pen. Pau. de cast. ff. eo. titu. & Spec. vbi. s. ver. si. etiam probat in l. cū hi. in prin. per Paul.
17 de cast. ff. de transa. † Item quero quid de citatione: Respondeo q cōmissio de citando facta die feriata per iudicez non valet, sed actus nuncij seu insinuatio citatiōis & relatio sic scilicet vt compareat die non feriata, sm Bal. in l. fi. C. de feri. Idem Bar. in l. iiij. C. de dona. ante nup. dicit non valere cōmissionē citationis ad comparendum die feriata, secus pro die non feriata. Citatio ergo die feriata non arctat citatum. l. i. & ibi doc. ff. de feri. glo. in c. bone. el. ij. de elect. quod verum est in ferijs Dei honore inductis, non in ferijs hominum causa inductis, sz Bar. in l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nunc. Tu vide ad predicta Spec. tit. de cita. §. i. & ibi Bal. in addi. ver. iiij. & Bal. in marg. ver. citatio. ver. xxvi. & Tancre. in summa de citat. v. q. cum seq. & Lanfran. in c. quoniam contra. versi. citationes. de proba. & Pau. de cast. in l. i. §. i. ff. de fer. vbi dicit esse nullaz ipso iure, adeo q non interrumpit prescriptionem per l. si mater. de sta. defunc. nec perpetuat iurisdictionem. sm Pau. ibi. & in consi. lxxix. per. c. cum plures. de offi. deleg. in. vi. q tene men
18 ti. ¶ † Sed quero an instrumenta per nuncios fieri possint die feriata in Dei honorez, siue de contractibus initis inter partes siue de testamentis. Respon. q sic, sm Specu. titu. de fer. §. ij. ver. quid si in ferijs. vbi dicit q l. actus. C. de fer. non ob. cuz intelligatur de actibus contentiose non volūtarie iurisdictionis.
19 ¶ † Quid autem de causa vsuraria matrimoniali, decimali, & alimentaria, an possint diebus feriatis tractari, vide plene per Spec. in d. §. ij. ¶ Ultimo adde hic in materia feriarum duo
20 dicta singularia. † Primum est q ferie messium vel vindemiarum non prosunt reis nō occupatis in messibus vel vindemijs, sm Bar. in l. j. C. de agri. & censi. lib. xj. lz Inno. in c. fi. de fer. contra teneat. sed Spec. eo. ti. §. j. ver. item no. q ferie, dicit dictas ferias prodesse alijs q̄z rusticis & colonis, sed militibus, artificibus, clericis, & alijs, qm̄ lz personaliter non intendant, tn̄ p alios sc3 colonos, & factores vacāt vindemijs, & messibus, sic q in eis sunt occupati, vnde eis prosunt ferie. & hoc modo pōt intelligi dictum Inno. dictuz vero Bar. militabit in istis qui nec per se nec pro alijs sunt occupati circa curam messium vel vin
21 demiarum. † Secundū est q dies rogationū sunt feriati de mane tn̄, qm̄ fiunt rogationes, & letanie, sm Bal. & Ioā. de monte sperel. in l. in ius voca. per glo. in fi. versi. pontificem. de in ius vocā. q facit pro statuto firmano quo disponitur esse feriatam diem qua fit cernita, & non de sero, & ita praticatur.
22 ¶ † Tertiodecimo quero, an pendēte cōpromisso facto de electione epi currat tps trium mensium prefixū ad eligendū. Rn̄. q sic, vt. c. si cōpromissarius. de elec. lib. vj. & glo. in cle. q̄zdiu. de appel. q est mirabile, cū alias compromissum suspendat terminum instantie appellationis. in auc. si tamen. & ibi doct. C. de temp. ap. in cle. q̄zdiu. de appel. & Bal. in l. properandum. C. de iudi. q est verum si factū sit a dn̄o litis, vel a pcuratore hn̄te speciale mandatū ēt ante litem ɔtest. sm doct. vbi. s. item veruz si cōpromissum sit acceptatū per arbitrum, nam an̄ acceptationem non dr̄ cōpromissum factum. l. si cū dies. in prin. cuz glo. ff. de arbi. vnde ante acceptationem cōpromissi currit instātia appellationis vt ibi, imo ēt requiritur q cā appellationis incipiat agitari corā arbitro intra tpa que supererant de causa appellationis per tex. in auc. de his qui ingredi. ad ap. circa prin. Nec ob. cle. q̄zdiu. qz loquitur de iure canonico, & seruari debet in foro suo, & ita consuluit Rapha. ful. in consi. lata sententia diffinitiua &c. Quez refert & sequitur Lanfran. in tracta. de arbit. vij. parte. xlix. q. quod est notandū. Intellige aūt suspēsionē fieri, modo vc3, qz compromissum facit subduci de medio instantie tēpus quo durauit compromissum, ita q finito cōpromisso ɔiūgit tps precedens cum seq. d. auc. si tamen. & ibi doc. & d. cle. quādiu. in glo. ver. currere. ¶ Item intellige verum q cōpromissum suspendit terminum hominis iuris. tex. est singu. in d. cle. q̄zdiu. sm Philip. in c. ex ratione. ix. colū. de appel. ¶ Item verum q suspendit instantiam appellationis si fiat compromissum de negocio principali, sm Bal. in l. eos. §. super his. C. de appel. & not. in d. cle. q̄zdiu. & Philip. in d. c. ex ratiōe. q. iiij. ¶ Item verum qz suspendit etiam terminum prefixum ad petēdum vel recipiendu3 apostolos sm Bal. in l. eos apostolos. C. de appel. & Philip. vbi. s. v. q. ¶ Item vez nisi ex forma statuti prefigentis terminum cause appellationis constet vel deprehendatur instantiam prorogari non posse, qz tunc cōpromissum non suspendit instantiam, sm Fede. de sen. in consi. cclxxvij. qd incip. Io. and. voluit q cōmissum &c. & tamen Bald. in addit. Spec. de appel. ver. constitutio episcopi. vbi vide q no. singulariter ad limitationem. d. auc. si tamen, & simi. q etiam tz Io. and. in addi. Spec. de appel. ver. illud autem. in addi. M. in fi. But. Imol. Sicu. & Philip. in d. c. ex ratione. vj. q.
¶ Item verum si compromissum fiat in arbitrum, secus si in arbitratorem, qz tunc currit instantia sicut si esset factum pactum extra iudicium sm glo. no. in d. cle. quandiu. vt tenet Philip. in d. c. ex ratione. vlti. q. ver. postremo queritur contra Fede. in d. consi. sed certe glo. in d. cle. quandiu probat contra. vnde
23 credo q do. Philip. errauit, vel lr̄a est corrupta. ¶ † An autem cōpromissum suspendat instātiam cause principaliter, communis conclusio doc. est quod non in d. auc. si tamen. & in l. properandum. & ibi Bal. q est verum etiam si iuramentum accedat sm glo. & doc. in d. l. properandum. & Lanfran. in tract. de arbi. vij. parte. q. xlix. vbi etiam dicit quosdaz putare instantiā predictam posse prorogari si partes iurent non opponere exceptionez de lapsu instantie, sm doc. ibi, quod procedit nisi iudex ex actis perpendat de lapsu instantie, quia tunc potest pronunciare instantiam peremptam, etiam si partes non apponerent, quia dicitur ei esse notoriam si constet ex actis, & in notorijs iudex supplet ex officio etiam parte non instante, sm Inno. in c. ex insinuatione. de appel. & in c. per tuas. de testi. Ang. in l. fi. ff. si pars here. pe. & in l. si pars. ff. de inoffi. test. ¶ Sciendum
24 est aūt circa predicta † q compromissuz de cā appellationis nō tollit iurisdictionem iudici appellationis, cum pars possit soluere penam compromissi, & redire ad iudicem appellationis. glo. est singu. in d. cle. quandiu. & in c. significationibus. de offi. deleg. & in l. si quis rez. de arbi. Philip. in d. c. ex ratione. vij. q. Ang. in auc. de iudi. §. qz vero. in fi. qz coram arbitro non inducit litis pendētia. d. l. si quis rē. qd perpetuo no. ¶ Adde etiam in clem. verum esse etiam si appellatione facto compromisso succubuerit per laudum qz potest soluere penam & nō stare laudo. Sed litigare coram iudice appellationis prosequendo appellationem laudo non obstante, sm glo. sing. in d. cle. q̄zdiu. ibi, & idem puto, q sit verum est nisi sit clausula toties quoties &c. sm Lap. & Cardi. in q. v. & Philip. in d. c. ex ratione. vlti. q. ¶ Item verum nisi laudu3 sit emologatum tacite vel expresse, sm Bal. in d. auc. si tn̄. de temp. appel. ¶ Item vez in arbitro non in arbitratore, sm Bal. in d. l. eos. §. apostolos. de appel. & Bal. in d. l. si qs rem. ff. de arbi. Ang. in l. qui fidē. ff. de transa. & Philip. in d. c. ex ratione, vel vltimo queritur, ibi, vl
25 timo limitatur. in. xiij. col. ¶ † Postremo notandum est q cōpromissum suspēdit ēt terminū pbatorium prefixū a iudice, sm do. de Ro. in deci. ccclx. Itē fuit dubitatuz vtrum cursus &c. & But. in c. lz cām. de pba. vj. colū. versi. quero an cursus &c. & Phili. in d. c. ex rōne. vj. q. q̄ oia bn̄ no. qz sunt vtilia & quoti.
26 ¶ † Decimoquarto & penultimo quero, an electionarij episcopi priuati propter electionem indigni restituti per Papam habeant integrum tempus ad iterum eligendum. Respon. q sic, sm glo. & doc. in c. si electio. de electio. libro sexto.
27 ¶ † Decimoquinto quero, intra quantum tempus eligant canonici iterum si electus primo non consentit, vel renunciat, vel monitus vel non tenet electio. Respon. intra alios tres mēses. c. si electio. & ibi glo. & doc. de electio. in sexto.
28 ¶ † Ultimo quero, an dato per papam administratore ecclesie possit episcopus eligi dic q nō. glo. est in c. is cui. de electio. in. vj. & infra dicet. ij. lib. q. xliiij. vbi vide plenius.

SVMMARIVM

1 Episcopi electio an in ecclesia fieri debeat, & an alibi possit fieri. 2. Et qualiter possit mutari locus. 3.
4 Electio episcopi an possit fieri in terra tyranni.
5 Electio pape mortui an possit fieri in terra vicina mari.

¶ In quo loco fiat electio episcopi.

¶ Secunda pars.



Equitur scda pars principalis primi libri in qua videndum est in quo loco sit celebranda electio episcopi.

1 Primo igitur quero † vtrum electio episcopi fieri debeat in ecclesia. Rñ. q sic. c. cũ terra. r. c. q sicut. de elec. r Spe. eo. ti. §. j. ver. debet aũt. in. iiij. col. Nec mirũ qr r alij actus seu cõtractus pij pñt in ecclesia celebrari scdm doc. r Bar. in. l. nemo. C. de sac. san. ecle. r in auc. q. mo. na. effi. legi. §. quãdocunq; vero. colla. vj. lib. j. r. ij. C. de his qui in eccle. mann. ¶ Idẽ dico de contractibus inter viuos q nõ pñt tute de ecclesia egredi ẽm Bar. r doc. in. d. l. nemo. p. l. presenti. §. cũ aũt. C. de his qui ad eccle. ɔfu. Idẽ r in creatione sindici ẽ3 Bal. in. d. l. nemo. Idẽ ĩ reformatione statutoꝝ. Idez in citatione nuntij verbali. Idez in datione tutoris ẽm Bal. in. d. l. nemo. r Benedic. caprã. in c. decet. in prima car. de immu. eccle. Idẽ in iuramẽto testis ẽ3 Bal. post Bar. in. d. l. nemo. Cũ actus iurandi seu iuramentum sit quid spirituale, r ita seruatũ in practica, de iuramẽto autem partis est minus dubium, qr iurare põt pars sup altari, ergo in ecclesia. l. generaliter. C. de re. cre. r Bal. in. d. l. nemo. Idem in examinatione testium que fieri potest in ecclesia ẽm doc. Bar. r Bal. in. d. l. nemo. r doc. in. d. c. decet. ¶ S3 sciẽdum est q alij contractus non pñt in ecclesia celebrari. d. c. decet. ¶ Nam dñs noster IESVS Christus emẽtes r vẽdẽtes eiecit de templo, qr domus sua debebat esse domus orationis non domus negotiationis. prima. q. iij. ex multis. lxviij. dist. cõsequens. r t3 Bar. r Bal. in. d. l. nemo. r no. in. l. basilicaꝝ. C. d oper. publi. Si tamen contractus in ecclesia celebretur v3, licet contrahentes peccent mortaliter. r. d. c. decet. r tenet Bart. in d. l. nemo. quod no. ¶ Adde predictis q nec habitatio in ecclesia permissa est ẽm Bal. in. d. l. nemo. ¶ Itez nec conuiuia etiam a clericis fieri possunt in ecclesia nisi forte hospitij penuria vrgeat viatores, qui tunc possunt in ecclesia hospitari r conuiuari. xliij. distin. nulli. r. c. precedenti. ¶ Sed quid de laudo arbitratoris lato in ecclesia. Respon. q valet cum magis accedat contractui q̃ iudicio, in auc. vt diffe. iudi. §. si vero cõtingeret, vt tenet Bal. in. d. l. nemo. contra Jo. and. in. c. decet.

¶ Sententia vero arbitri vel iudicis in ecclesia lata non tenet ẽm Jo. and. r doc. vbi. s. r Lanfran. Brixi. in. c. quoniam contra. de proba. in summa sua de arbi. v. parte. x. q. in fi. ¶ Alia autem acta iudicialia in ecclesia facta non valent si sunt secularia r contemptiosa, secus si voluntaria ẽm doc. r Bart. in. d. l. nemo. Predicta vera sunt coram iudice laico. nam iudex ecclesiasticus potest indistincte ius reddere in ecclesia de qualibet causa. d. c. decet. r tenet Bal. in. d. l. nemo. ¶ Ultimo no. q citatio verbaliter in ecclesia fieri posset, non realis ẽm Bal. in. l. etiam. vij. col. C. de execu. rei iud. l. presente. r ibi Bart. C. de his qui ad eccle. confu. l. pleriq;. per doc. de in ius voc. sed ibi Ang. tenet ɔ̃rium, r male, r tenet Bal. in. d. l. nemo. r. s. dixi. ver. idẽ in citatione nuncij verbalis. que omnia tene menti.

2 ¶ † Secundo quero an electio episcopi possit alibi fieri quam in ecclesia. Respon. q sic, videlicet in ciuitate vel extra dummodo locus sit idoneus, r in ecclesia non possit capitulum commode conuenire. xiij. distinctio. quanto. xxiij. distinctio. in nomine. c. cum terra. r ibi glo. r docto. r. c. quod sicut. r. c. cumana. de elec. r tenet Spe. eo. tit. §. j. in. iiij. colum.

3 ¶ † Tertio quero si locus mutatur vt quia electio in ecclesia fieri non possit debeat in citatione locus inseri r causa mutati loci. Respon. q sic, ẽm Spec. de elec. §. j. col. iiij. arg. c. bone. el. j. de elec. c. j. de dila. r. c. fi. de rescrip. in alijs vero citationibus aliorum iudicum ad alios actus valet citatio sine loci expressione quando citans est ordinarius, r habet certum tribunal. alias secus ẽm Bar. Ang. r doc. in. l. si vt proponis. la. ij. C. quo. r qñ iud. Ang. in. l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus. per. l. falci. c. cum parati. de appel. quia debet talis citatio intelligi de loco consueto. l. pen. ff. de iusti. r iu. citatio vero delegati non tenet nisi cum certi expressione ẽm doc. r Bar. in. d. l. si vt proponis. de quo per Bal. in. l. vt perfectius. C. de anna. except. r in Spec. de cita. §. j. ver. item quod citans est delegatus. no. in c. fi. r ibi glo. de rescrip. r Lap. in deci. xlviij. circa fi. q est verum nisi certus locus sit ei solitus ad iudicandum ẽm glo. r docto. in dicto. c. fi. facit. l. si locus. cum simi. ff. de iudi.

4 ¶ † Quarto quero an electio episcopi fieri possit in terra tyranni. Respon. q sic, si ibi sit maior pars capituli, ẽm Innoc. in. c. cum ex iniuncto. de oper. no. nun. Bald. in auc. decernimus. in fi. C. de sa. san. eccle. r in Marg. ver. tyrãnus. vbi dicit q si tyrannus occupat ciuitatem de qua canonici recedant pro maiori parte ob metum tyranni, r non potest sine periculo vel metu pars forinseca ire ad intrinsecos, r facere electionem in ecclesia, r loco solito, tũc pars intrinseca deberet ire ad extrinsecos, r facere electionem in alio loco congruo, si autem forinseci possunt cum bona honestate, r pace venire ad intrinsecos, r facere electionẽ in loco tuto, r solito, debent accedere ad intrinsecos. Sed si maior pars est intrinseca, r tũc si forinseca timet sibi vim inferri, non tenetur ire nec mittere, si vero timet offensam circa personam non circa actum electionis, tenetur mittere procuratorem, alias eis imputatur, quod nota.

5 ¶ † Quinto r vltimo quero incidenter, vtru3 electio pape mortui in mari possit fieri in terra vicina mari. Respondeo q sic, ẽm Joannem and. in. c. vbi periculum. de electio. libro sexto, r Angelus, r in. l. sane. ff. de iniurijs. r plene ponit domi. meus dominus Bartholo. cepol. Ueronensis in titulo de seruit. rusti. titu. de mare, r alias infra dicen.

SVMMARIUM

1 Jus eligendi episcopum ad quem primitus pertinebat.
2 Clericus cu3 canonicis an debeat interesse electioni episcopi.
3 Dignitates duas vel officia habens in capitulo, an etiam habeat duas voces.
4 Capitulum nunquid possit admittere in electione epi aliquem qui de iure vel consuetudine interesse non põt. 5. 6.
7 Canonici an prescribant ius eligendi episcopum per quadraginta annos. 8.
9 Canonici absentes an sint requirendi in electione episcopi.
10 Citatio canonicoꝝ existentium in ciuitate qualiter fienda.
11 Citatio canonicorum absentium quo in loco fieri debeat, r ad quam domum. 12.
13 Citatio ad domum semper fieri potest quando citatus prius, etiam semel, fuerit in iudicio.
14 Canonicus vagabundus an citari debeat ad electione3 epi.
15 Uagabundus quis dicatur.
16 Canonicus pupillus an ad electionem epi sit citandus.
17 Canonicus nundum in sacris constitutus an possit dare voce3 in electione episcopi.
18 Canonicus si tempore quo vacauit ecclesia non erat in sacris, tempore vero electionis fiende sic, an sit vocandus ad electionem episcopi.
19 Conuersi an sint vocandi ad electionem episcopi vel prelati, r an dicantur religiosi. 20.
21 Canonicus supnumerarius an ad epi electionẽ sit vocãdus.
22 Canonicus supnumerarius nunqd debeat hr̃e quotidianas distributiones ex fructibus crescẽtibus eoꝝ q hñt prebẽdas.
23 Canonici supernumerarij surrogantur in loco numerarij decedentis ẽm ordinẽ quo quilibet eoꝝ fuerunt primo creati.
24 Canonici absentes quos ɔstat non posse venire cõmode vel sine periculo an sint citandi ad electionem episcopi.
25 Canonici absentes an possint alteri cõmittere vices suas.
26 Canonicus absens an possit dare vocem per literas in electione episcopi.
27 Uoces canonicoꝝ absentium an accrescant presentibus.
28 Canonici absentes requisiti r nolentes interesse electioni episcopi, an possint priuari vocibus suis.
29 Hora certa diei qua fieri debet electio episcopi an in citatione canonicorum absentium debeat inseri. 30.
31 Canonici absentes moniti vel citati si sunt contumaces, an possint de benignitate expectari.
32 Electio episcopi an possit fieri per arbitros specialiter electos a capitulo ad eligendum prelatum.
33 Electio epi an fieri possit per superiorem vel papam. 34.
35 Arbitris non eligentibus intra terminu3 iuris nunquid ius eligendi episcopum deuoluatur ad superiorem. 36.
37 Capitulum vtrum perdat ius eligendi episcopum ex eo q longissimo tempore non elegit.
38 Electionarius an seipsum possit eligere.
39 Canonici absentes citati r contumaces an possint electionem episcopi, factam a presentibus ratificare.
40 Canonici electionarij epi facta electione, an possint variare.
41 Jure eligendi an priuent canonici sciẽter indignũ eligẽtes. 42.
43 Electio potestatis si est cõmissa prioribus, r priores fecerũt electionem inualidam, poterunt iterum eligere.
44 Canonici eligentes an presumãtur scire qualitates electi.
45 Electio epi an fieri possit per extraneum etiã cui non sit cõmissa a capitulo, saltem capitulo pñte r non ɔ̃dicente.
46 Unus ex his quibus est commissa electio an possit cõmittere, eligere,

eligere, vel pronunciare electionem si alij nolint.
47 Canonicus excōicatus an possit eligere episcopum.
48 Electio Episcopi si pluribus est commissa, an debeant simul eligere.
49 Canonicis discordantibus, an superior debeat eligere, ⁊ an eligere debeat cum eisdem qualitatibus cum quibus canonici eligere debebant. 50.
51 Papa si reseruauit sibi prouisionem de episcopo, an canonici possint eligere.
52 Canonici an dicantur esse in quasi possessione iuris eligendi.
53 Electionarij an possint eligere sub cōditione vel alternatiue.
54 Canonicus existens in peccato mortali an possit eligere.
55 Canonici an possint iterum eligere quando electus non consentit electioni.
56 Episcopus viuens an successorem possit sibi eligere.
57 Electio episcopi an possit fieri per canonicos sine patriarche superioris consensu.
58 Electio episcopi an possit fieri ab interdictis vel suspensis. Et an ab hereticis vel non catholicis. 59.
60 Canonici absentes citati quo casu non fuerant citandi an debeant expectari.
61 Electio episcopi an fieri possit per vnum tantum si alij canonici ad certam diem citati non comparuerunt.
62 Electio episcopi facta per eum qui violenter quasi possidebat ius eligendi an valeat. 65.
63 Electio episcopi an fieri possit per procuratorem falsum.
64 Canonicus si successit in nouam dignitatem que cōcedi consueuerat non canonico, an habeat duas voces in electione.
66 Cautela singularis circa missionem in possessionem non rite factam.
67 Tenuta ex inordinato processu concessa, nunquid retineri potest loco pignoris donec satisfiat de primo debito. 68.
69 Canonicus an possit interesse electioni episcopi si re vera non sit canonicus, sed episcopus ei per literas scripsit tanquam canonico, qui tamen episcopus eum postea negauit esse canonicum. nume. 70.
71 Electio facta per canonicum possessorem iuris eligendi, an cassetur si canonicus eligēs succumbat in causa sibi mota super canonicatu, vel iure eligendi.
72 Canonicus in electione an possit dare vocem pro frē vel filio.
73 Electio facta a canonicis si vnus eorū qui interesse debebat ex necessitate recessit, sed cum licentia, an valeat.
74 Electio episcopi si fiat vno contempto qui citari debuerat, an valeat ipso iure.
75 Electio episcopi facta a duobus, quorū alter non habebat ius eligendi, an valeat.
76 Principes laici an adesse possint in electionibus epōrum.
77 Suspensus an possit eligere.
78 Episcopus an possit ordinari a rege vel principe.

¶ A quibus eligatur episcopus.

¶ Tertia pars.


Nunc ad tertiam partē principalem huius primi libri transeamus, in qua plene videndum est a quibus sit eligendus episcopus.

1 Primo igitur quero † ad quem primitus pertinebat ius eligēdi epū. Rñ. q ad papā spectabat. xxij. di. c. j. ⁊ ib gl. in. c. q̄uis. de elec. lib. vj. Postea vero aliter fuit prouisum ſm. d. glo. qꝛ concessū fuit ius eligendi epm canonicis ecclesie cathedralis, vt in. c. in genesi. c. ecclesia. el. ij. de elec. c. cumana. c. cū in veteri. c. cōgregato. ⁊. c. bone. el. ij. de elec. c. cum ecclesia. de causa pos. ⁊ propr. ⁊. c. cōstitutis. de appel. ⁊ Spec. de elec. §. j. circa prin. hinc dr̄ q epūs vel prelatus debet esse electus, ⁊ non datiuus. ſm Bal. in. l. quicunq̄. C. de bonisq̄ libe.

2 ¶ † Secundo quero an clericus cum canonicis debeat interesse electioni epi. Respon. q non, nisi consuetudo sit in contrariū c. cū ecclesia. de cau. pos. ⁊ propri. c. j. ⁊. c. cumana. de elec. c. constitutis. de appel. ⁊ glo. c. cum ecclesijs. de preb. in. vj. Canonici enim soli de iure solum habent in electionibus, non alij etiam habentes dignitatem sine canonica ſm Inno. in. c. ij. de insti. ⁊ Sicu. in. c. cum olim. de re iudi. vbi dicit verum nisi consuetudo sit in contrarium, vt etiam infra dicetur. Olim vero sine consilio cleri non poterat epūs eligi. lxiij. dist. c. si.

3 ¶ † Sed an habēs in capitulo duas dignitates, vel officia, habeat etiam duas voces, vide glo. Inno. Jo. and. But. Sicu. ⁊ doc. in. d. c. cum olim. de re iudi. Ad excludendum autē clerum ab electione episcopi vel actibus capitularibus competit canonicis actio negatoria in qua libellus instituatur, ⁊ in eo negetur clericis ius eligendi competere vna cū canonicis episcoporum in ecclesia concludatur, que eis inhiberi ne in futurum vtantur iure eligendi, ⁊ eis silentium imponi. ſm Spec. in titu. de cau. pos. ⁊ prop. §. sequitur. ver. negatoria. in prin. quod no. in pratica. Quinimo clerici qui electioni episcopi interesse non debent possunt per capitulum expelli de capitulo tanq̄ turbatores iuris eligendi, vt tenet Bar. in. l. j. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq̄ priua. Et bene aduertant canonici ne patiant̄ alios eligere episcopum, qꝛ patiendo perderent, ipsi possessionem iuris eligendi, que tamen non perditur si semel non eligāt ipsi ad quos pertineat ius eligendi si alij non eligant, vt tenet Flo. not. in. l. si sit constituta. ff. quemad. ser. amit. ⁊ Inno. in. c. querelā. de elec. Item perdit̄ possessio iuris eligendi. si cano. q̄primum non agant cōturbant, nisi sint impediti agere, qꝛ iudicem non habent, vel si iudex fuit infirmus ſm Inno. in. c. ij. de resti. in integrum. ⁊ Flo. in. l. loci. §. sciendum. ff. si ser. ven. quod bene no.

4 ¶ † Tertio quero nunquid capitulum possit admittere in electione episcopi aliquem qui de iure interesse non potest, vel de consuetudine. Respon. q sic, vt. c. scriptum. de elect. quod est verum ſm Compost. ibi. singul. vt refert Joan. in nouel. dummodo vnus de capitulo non contradicat, qꝛ admitti debet nemine discrepante non aliter, vt ibi. quod etiam sequitur Lu. pon. in singu. ver. collegium. ver. omnes.

5 ¶ † Quarto quero an possint admitti in electione episcopi clerici, qui alias interesse non debent cum protestatione eis facta a canonicis, qđ vox eoꝝ non valeat si de iure non debeant interesse. Rñ. q sic, vt in. c. cumana. ⁊ ibi do. Card. de elec.

6 ¶ † Quinto quero an ex cōsuetudine admittant̄ q alias admitti non debent in electione epi. Respon. q sic, si consuetudo pbetur. c. cumana. cum glo. ⁊ ibi doc. de elec. que consuetudo intelligitur. s. per. xl. annos. vt ibi cum glo. in. c. cum ecclesia. de cā pos. ⁊ prop. consuetudo enim tribuit ius eligendi, vt. d. c. cumana. ⁊. d. c. cum ecclesia. ⁊ tenet glos. in. c. cum ecclesijs. de preben. in. vj. ⁊ est tex. cum glo. in. c. querelā. co. ti. c. bone. de postu. prel. ⁊. c. ea noscit̄. d his que fi. a ma. par. ca. ⁊ ibi per doc.

7 ¶ † Sexto subsequenter quero vtrū canonici prescribant ius eligendi episcopum per. xl. an. Respōdeo q sic, vt. s̄. proxi. q. dictum est. ſm glo. ⁊ doc. in. d. c. cumana. ⁊ tamen Inno. in. c. quod ad consultationem. de re iudic. ⁊ Bal. in. l. ij. iij. col. C. de ser. ⁊ aqua. vbi dicit Bal. hoc ideo esse, quia omnia iura spiritualia, ⁊ eis annexa prescribuntur spacio. xl. anno. non attenta causa continua vel discontinua. c. de quarta. de prescrip. ⁊ Inno. vbi. s̄. ⁊ Flo. in. l. seruitutes. viij. col. ff. de serui. Intellige tamen verum si electiones per dictum tempus facte fuerint confirmate per superiorem omnes vel saltem vnica tantum, qꝛ sola electio sine confirmatione non acquirit electoribus ius eligendi seu possessionem dicti iuris. Sed saltem vnica confirmatio requiritur in contradictorio iudicio ſm Inno. in. c. cum venissent. de resti. in integ. ⁊ Bal. in marg. ver. electio. ver. j. Idem etiam tenet Bal. in. c. si vassallus. quid sit inuesti. in vsi. feud. vbi dicit vnicam electionem confirmatam acquirere quasi possessionem iuris eligendi, vel duas, vel tres non confirmatas, vt ibi per Bal. Idem tamen Bal. in. l. ij. xvij. colum. C. de serui. ⁊ aqua. tenet non requiri confirmationē, sed sufficere quod canonici habeant eum pro electo vel passi sint eligi secundum Innocen. in. c. in literis. de restitutio. spolia. ⁊ ibi vide.

8 ¶ † Illud tamen notatur q si vna electio facta sit dicto tempore, possunt canonici dicere quando altera fieri debet esse in qua si possessione iuris eligendi, quia iam alias tali anno eligerunt talem ⁊ sufficit eis, vt tenet Bar. in. l. prima. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuq̄, potest facere quod in simili tenet Spec. tit. de iuris. om. iudi. ver. ⁊ sunt hic in argumentum, vbi dicit q iurisdictio non dicitur prescripta contra eum qui longissimo tempore non exercuit eā si casus non occurrit in quo exercere potuisset. per not. in. c. ij. de cap. mona. ⁊ alias. j. dicemus in alia. q.

9 ¶ † Septimo quero an canonici absentes sint requirēdi in electione episcopi. Respondeo q sic, quia canonicus licet absens debet vocari ad omnes actus capituli. not. in auc. hoc ius porrectum. ⁊ ibi doc. ⁊ Bar. C. de sacro. edi. Ange. in auc. de ali.

⁊ emphy. §. hoc etiã colla. ix. ⁊ probat̃ in. d. c. cũ ecclesia. ⁊ in c. querelam. ⁊ in. c. cumana. ⁊ in. c. cũ inter vniuer. ⁊ ibi glo. nota. ꝺ elec. ⁊ Spe. eo. ti. §. j. j. col. plus enĩ nocet ɔ̃tẽptus vnius quam ɔ̃dictio multoꝝ. c. ꝙ sicut. ⁊. c. venerabilẽ. ⁊. c. bone. de elec. ij. eo. tit. ⁊. c. bone. el. ij. de postu. prela. pro quo facit q᷑ ẽt canonici non residentes hñt vocem in electionibus, vt tz Inno. in. c. clericos. de cle. non resid. ⁊ Bal. in marga. ver. clericus. ver. ⁊. ix. Intellige tñ ꝙ saltem per vnicam citationem sunt requirendi ßm Inno. in. c. cũ nobis. de elec. ⁊ Ang. in. l. ij. C. qño ⁊ qñ iud. ⁊ do. meus do. Pe. de sun. in. l. ea que. eo. tit. ⁊ alter do. meus do. Jo. de prato in. l. si is qui. ff. de procu. Item intellige veꝝ nisi periculum sit in mora, q᷑ tunc ẽt eis non citatis fieri põt electio. glo. est not. xvij. q. vlti. c. nul. xxvj. q. vj. aurelius.

¶ Debet autem absentibus prefigi terminus habilis ad comparendum inspecta loci distantia, qualitate ꝑsonaruz ⁊ tpis, argu. c. j. de dila. nõ tñ nimis longus ne periculum sit in mora. c. cum inter. ⁊. c. ne pro defectu. de elec. ßm Spec. vbi supra.

¶ Sed de quo loco absentes sunt citandi. Rñdeo ꝙ de prouincia si sunt in ea cum pro presentibus habeãtur ßm glo. in. c. q᷑ propter. de elec. ⁊ est tex. ⁊ ibi Bal. Ang. ⁊ doc. in. l. fi. C. de prescrip. longi tempo. Quod tamen intellige si sit consuetudo. d. c. in genesi. ßm glo. in. c. cum inter. eodem titu.

¶ Item verum si absentes possunt vnire sine periculo secundũ dictam glo. ⁊. c. quod sicut. §. si autem. eodem titulo.

¶ Item ẽt extra prouinciam sunt citãdi si cõmode venire possunt, vt tz glo. in. c. cũ in ecclesijs. de prebẽ. in. vj. ꝑ. c. corã, ⁊ in glo. de corã. non ßm iuris paritatẽ, sed ßm cõem vsum loquẽdi. Que aũt dicat̃ ꝓuincia alias dicemus. Stãdũ est de ꝑsona remoto loco citentur absentes ßm glo. in. d. c. cum in ecclesijs. ꝑ. c. in genesi. ⁊ glo. in. d. c. cum inter. ⁊ vbiq; per doc. Quinetiaz dicit glo. in. d. c. cũ in ecclesijs. qꝺ citatio absentiũ nõ est de substantia electionis per. c. ecclesia. de elect. ⁊ ideo cõsuetudo seruat an citent̃, vel nõ ꝑ. c. cum ɔ̃tingat. de fo. cõpe. ꝙ bene not.

10 ¶ † Sed qño fiat citatio canonicorum existentium in ciuitate. Respondeo ꝙ per cãpanam est ɔ̃suetudo. c. in causis. de elec. extra ciuitatem vero stantes citant̃ per literas vel per nunciuz ßm glo. ⁊ doc. in. d. c. coram. ⁊. c. cumana. eo. titu. Sic ⁊ alias ɔ̃siliarij citantur per campanam ad concilium ßm Bar. in. l. ij. C. de decu. lib. x. Bal. ⁊ Pau. de cast. in. l. j. ff. de procu.

¶ Et no. ꝙ si vnus ex canonicis noluit interesse termino assignationis quem faciunt pñtibus abñtibus ad cõparendum electioni tali die fiende, tñ dz ad electionem citari nisi fraude latitauerit ßm Spec. de elec. §. j. ⁊ ibi Jo. an. in addi. Hi vo q fuerunt pñtes in assignatione termini non sunt amplius ad electionem citãdi, arg. l. j. ff. de act. emp. q᷑ certus certiorari nõ debet, vt ibi, ⁊ tz glo. ⁊ Bar. in. l. nomẽ. C. que res pig. obl. pos. l. fi. de trans. l. emptor. C. de euic. Bar. in. l. ꝗdem. §. fi. ff. de admi. tut. ⁊ in regula eum qui certus. lib. vj. Spec. tñ vbi. s. in. iiij. col. ver. item licet absens. consuluit citari debere absentem ẽt qui sciat mortem epi. imo citatio fieri dz publice in domo habitationis qñ canonicus ꝑ doluz latitat nolens interesse electioni, vt Spec. ⁊ adde no. per glo. in. c. inter vniuersas. de elec.

11 ¶ † Congruẽter hic queri põt in quo loco fieri debeat citatio canonicoꝝ absentiuz. Rñdeo ꝙ aut scitur vbi canonicus est, ⁊ ibi citari dz vbi est, aut ignoratur, ⁊ tunc in loco vbi ɔ̃suenit morari citandus est per edictum. c. fin. de eo qui mit. in pos. cã rei ser. c. ex parte. ⁊. c. tue. de cle. non resi. c. ex parte. de fo. cõpe. ⁊ tz Spec. de cita. §. seq. ver. illud ẽt. ⁊ ver. seq. ⁊ in ti. de elec. §. j. ij. col. Pro quo facto, q᷑ citandus si põt reperiri dz personaliter reqri, alias dr̃ perquiri, quo non inuento citetur ad domum, quã si non hz vtẽt proclama, vt no. tradit Bal. in. l. fin. C. de in. do. impe. Ideo Bar. no. in. l. si tñ. de lega. ij. docet cautelam in pratica vt nuncius referat se diligenter perquisisse, ⁊ nõ inueniße, ideoq; citasse, ad domũ solite habitationis, ꝙ not.

12 ¶ † Posset aũt dubitari ad quaz domũ sit fiẽda citatio. Si citandus plures domos habeat, in quaꝝ vna habitabat tpe hyemis, in altera tpe estatis, ⁊ rñdeo ꝙ ad vtrãq;. Itẽ sufficere põt quoq; relatio simpl͛r. Item ꝙ ad domũ citauerit, ẽt si non exp̃mat ad quã ßm Bar. in. l. qꝺ si dubiteẽ. in fi. ff. de acq. her. alš aũt citatio sufficit ad domũ in qua habitat ꝑ maiori parte anni, vt not. per Bar. in. l. cum delanionis. §. sab. ff. de fun. instru.

13 ¶ † Nec preterea ꝙ citatio ad domũ semp fieri pt qñ citatus prius ẽt semel fuerit in iudicio ßm Bar. in. l. iij. §. ait pretor. ff. ꝺ dam. infe. sed idem Bar. in. l. scire. §. oportet. ff. de excu. tu. dicit ꝙ citatio ad domuz sufficit in subsidium, ꝙ maxime veꝝ est post litem contest. ßm Bal. in. c. j. vj. col. de mil. vassal. qui cõ tra. est. in vsi. feu. ⁊ Cy. in auc. sed si quis. C. ꝺ testi. ⁊. c. si aduersarius, ⁊ ibi per Inno. de eo q mit. in pos. de hoc tñ articulo, vide etiam per Bar. in. l. j. §. j. ff. de lib. agno. ⁊ in. d. §. ait pretor. ⁊ per Bal. in addi. Specu. de cita. versi. quicquid. ⁊ in Spec. ⁊ plenius per Bal. in. l. vt perfectius. C. de anna. excep. ⁊ in suo ɔ̃silio. Quidam nomine bellus. ⁊ Ang. in auc. vt spon. lar. §. ad hoc. colla. ix. ⁊ in. l. iiij. per glo. ⁊ doc. ⁊ Pe. de sun. C. qño ⁊ qñ iud. Flor. in. l. in lege aquilia. si deletuz. ff. ad. l. aquil. ⁊ Lanfrã. in. c. quoniaz contra. versi. citationes. de proba. Subdi potest alia questio predictis contermina. s. vtrũ citatio ad domum presumatur innotuisse citato, dic ꝙ sic ßm glo. ⁊ Bar. in. l. si tutor. C. de pericu. tu. glo. in. l. ⁊ si legibus. C. de epis. aud. facit. l. quinquaginta. de excu. tut. ⁊. l. scire. §. oportet. ⁊ ibi Bal. ff. eo. titu. Bar. in. l. quidam decedens. in fi. ff. de admi. tut. ⁊ Philip. in c. bone. iij. col. de appel. ¶ Extra dicit, ergo citatione domi facta inducitur ex presumpta scientia ⁊ nõ vera. Ideo ẽt post decem dies põt citatus domi appellare, vt singulariter tenẽt dñi de Rota in deci. cccl xiiij. ¶ Item cum iura vbi etiam dr̃ idem in citato per edicta, vt dixi supra prima par. vij. q. vbi vide omnino. ¶ Potest autem citatus domi iurare sibi non innotuisse citationem ßm Nic. de neap. singulariter in. l. scire. §. sufficit. ff. de excu. tuto. Concluditur ergo valere citationem ad domum etiam si citatio non innotuit vt supradictum est, ⁊ no. in. l. licet. ⁊ ibi Bar. C. de repud. Bal. ⁊ doc. in. l. dissentientibus. eo. titu. l. vt perfectius. C. de anna. except. l. iiij. §. ait pretor. ⁊ ibi Dy. ⁊ Bar. ff. de dam. infe. Bar. Ang. ⁊ Pet. de sun. in. l. ab eo. C. quomo. ⁊ qñ iud. Jo. and. in mercu. in regula, presumitur, ⁊ in. c. ex tue. post Inno. de cle. non resid. ꝙ tñ verũ est si fiat in scriptis cum schedula, vel coram nuncio, ⁊ testibus, nõ si nudo verbo ßm Bal. in. d. l. vt perfectius. qui dicit veꝝ esse etiam in criminalibus, ⁊ tenet Spec. de cita. §. sequitur. versi. sed nunquid sufficit, ⁊ Innoc. in. d. c. si aduersarius. ⁊ Bald. in. l. consentaneum. C. quo. ⁊ quan. iud. ⁊ in marga. ver. citatio. ver. xxxiiij.

¶ Item vtrũ ex forma statuti citatio debeat innotescere citato ßm Bal. in. d. l. dissentiẽtibus. per gl. not. in. l. ij. §. si aduersus. C. quando appellan. sit. Item verum nisi citatio fiat ad summã excõmunicationis, ßm Inno. in. d. c. si aduersarius. ⁊ Bald. in d. l. vt perfectius. vbi vide. In inquisitione vero non sufficit citatio ad domum de iure cõmuni ßm Bal. in addi. Spec. de cita. ver. quicquid dicat Inno. ⁊c. Item nec quando examinatio testiũ fit ad ꝑpetuã rei memoriã ßm Bal. in marg. ver. citatio. ver. xj. ⁊ Inno. in. c. significauit. de testi. vide Bal. in. d. versi. quicquid dicat. ⁊ per Bart. in. d. §. ait pretor. ¶ Clericus vero citandus est ad domũ sui beneficij, ⁊ hoc omnes, ⁊ ibi Bal. c. de epis. ⁊ cle. ⁊ Bal. in. l. ab eo. C. quomodo ⁊ quando iud. licet Inn. aliter loquatur. ⁊ Bal. in. d. l. vt perfectius, vbi vide.

¶ Item ⁊ absens causa reipublice potest citari ad domum secundum Bald. in. l. prima. C. ex quibus causis maio.

¶ Carceratus autem potest citari ad domum, ⁊ ad carcerem. l. secunda. ⁊ ibi Baldus. C. eodem titulo. ex quibus cau. maio. vbi etiam subdit quod citatio ad carcerem eum non arctat, q᷑ restituitur aduersus processum, quod bene nota.

14 ¶ † Octauo quero vtrum canonicus vagabũdus debeat citari ad electionem epi, rñdeo ꝙ non, ẽt si intra terminum electioni prefixum fuerit aliqñ intra fines diocesis, tutius tñ est eum citari ad domum ßm Spec. de elec. §. j. ij. col. ad fi. In alijs vero actibus vagabũdus vbi citandus sit, dic ꝙ ad domum ꝗ̃ dimiserit. s. per edictum ßm Bal. in. d. l. vt perfectius. iij. col. ⁊ Inno. in. d. c. si aduersarius. Ang. in. l. heres. §. j. iiij. col. ff. de indi. Spec. ti. de acto. ver. sed qd si debitor vagat̃. ⁊ Jo. papi. in summa vero in termino, in libro rei. ¶ Sed quis dr̃ vagabundus. † Rñdeo is qui non hz domuz propriam vel ɔ̃ductã. glo. singu. l. iiij. §. ait pretor. de dam. infe. doc. Ang. ⁊ Pet. de sun. in. l. heres absens. §. j. ff. de iud. sed Bar. in. l. j. C. de tyroñ. lib. xij. dicit contra. d. glo. quam sequitur Bal. in. l. j. C. vbi de cri. agi opz. dicit enim Bar. ꝙ is dr̃ vagabundus qui propriaz habitationem non hz. ¶ Item is dicitur qui non stat firmus in loco. d. l. j. ⁊ ibi Bar. C. de tyroni. ¶ Item qui terras deserit ßm Bar. in. l. quisquis. C. de agric. ⁊ censi. lib. xj. ¶ Itẽ qui vagat̃ orbẽ. l. ij. ⁊ ibi Bar. C. de colo. pale. li. xj. l. j. eo. tit. Ang. in. d. l. heres. §. j. ⁊ Pau. de ca. in. l. scriniarios. C. de testa. mili. põt autẽ vagabundus vbicunq; conueniri tam pro causis ciuilibus ꝗ̃ criminalibus, vt per Bar. in. l. si qs. ff. ad municip. in. d. l. heres absens. §. j. ⁊ ibi doc. de indi. per Bal. in. l. cum longi. C. de prescrip. lon. temp. ⁊ in. l. j. C. vbi de cri. agi oportet. ⁊ in addit. Spec. de compe. iudi. adi. ver. vagabundus.

15 ¶ † Nono

16 ¶ Nono quer. † an canonicus pupillus.i.minor.xiiij.annis sit citandus ad electionē epi. Rñdeo q̄ nō, vt.c.ex eo.de elec.i.vj. ꝛ Jo.and.in addi.Spe.ð ele.§.j.iij.col.ꝛ ibi Spe.ꝟ.an pueri no.in.c.ij.de eta.ꝛ qua.Bal.ꝛ Pau.de ca.in.l.fi.C.de testa. mili.vbi dicunt pupillū nō habere vocē in capitulo,qđ ē veruꝫ ēt in creatiōe sindici. Sed adultus.i.maior.xiiij.sic vt i.d.iuri. ꝛ tenet Bal.in addi.Spec.de sindi.ver.pupilli.Jnn.in.c.cuꝫ ex iniuncto.de ope.no.nun.vbi dicit q̄ egressus pupillarē eta teꝫ potest dare vocē in capitulo. Cy.no.in.l.j.§.j.ff.de decu.di cit q̄ maior.xxv.anno.hꝫ vocem in capitulo, nō minor.tu tene qđ prius dixi. ¶ Et adde q̄ in alijs ꝯcilijs publicis minor.xxv. annis adesse non lꝫ.licet gl.contrarium dicat.f.q̄ minor.xvij. annis non hꝫ vocem in concilio,sed maior sic,ꝛ hoc modo intel lige opi.Cy.ƀm Bal.in.l.administrantes.§.eorum.ff.de excu sa.tuto.ꝛ Bal.in.l.exigendi.C.de procurato.in penul.colum. ꝛ per Bar.post Cy.in.l.de pupillo.in prin.ff.de ope.no.nun. contra gl.ibi per.l.spurij.§.minores.ff.de decurio.vbi Bar.tñ contra.ꝛ per.l.ad rempublicam.ff.de mune.ꝛ hono.ꝛ in Spe. de sindi.§.j.versi.sed cuius etatis.

17 Decimo quero † an canonicus nondum in sacris constitutus possit dare vocem in electionē episcopi. Rñdeo q̄ non, q2 non hꝫ voceꝫ in capitulo ƀm Ange.in auc.de alie.ꝛ emphy.§.hoc etiam.ij.col. contra colla.ix.ꝛ in cle.vt hi qui.in princ.de eta.ꝛ quali.ꝛ ibi per doc.vbi dicit q̄ canonicus saltē debet esse subdiaconus vt possit dare vocem in electionibus. ¶ † Sed hic q̄ri pt quid si canonicus tpe quo vacauit ecclesia non erat in sacris, tempore vero electionis fiende sic. Rñdeo q̄ admittit̄, q2 tēpus electionis inspicitur.gl.est no.ꝛ ibi doc.in cle.vt hi qui.vers.constitutus.de eta.ꝛ quali.ꝛ no.in.cuꝫ inter.R.in fi.de ele.ꝛ in.c.apostolice.de excep. Pro hoc facit.q2 testis conditio inspicit̄ qualis sit tempore iuramenti,non qualis fuerit tēpore actus de quo debeat testificare si culpa sua statum,vel conditionem mutauit ƀm gl.in.l.iij.§.due cause.ff.ad carbo.Bal.ꝛ doc.in.l.j.C.de te sti.ꝛ Bald.in.c.i.qui test.sint neces.in vsi.feu.ꝛ Azo in sum. de testa.circa fi. Et p̄ dicta potest determinari questio Bar. in.l.precipimus.§.sane C.de appel.q̄ si per statutum diuersificantur salaria consultoribus danda, vcꝫ maius doctori q̄ꝫ non doctori, ꝛ aliquis non erat doctor tpe quo consilio suo cā fuit commissa,sed tpe consilij factus fuerit doctor,debebit ei presta re salarium maius inspecto tempore consilij, facit etiaꝫ Bart. no.ibi.dicit inspecienda verba statuti.quod not. Supradicta procedunt in electoribus. Jn electo vero requiritur capacitas omni tempore,maxime tempore electionis.glo.est in.c.dudū. de elec.c.cum bone.de eta.ꝛ quali.c.postulasti.de cleri.excō. mini.ꝛ tenet Bal.in rubri.C.de condi.ob turp.cau.per.l.fratres.ff.de penis.dicens q̄ electus debet esse hilaris tempore quo insacculatur,ꝛ tempore quo de sacculo extrahitur ad officium, qđ nō.contra rectores terrarum,qui cum ex forma statuti ciuitatis debeant esse milites vel doctores,acceptant electionem ante assumptam militiam,vel doctoratum,quia de iure debent esse milites vel doctores tempore electionis,sicut tempore quo subeunt magistratum per predicta.

19 ¶ † Undecimo quero an conuersi sint vocandi ad electionem epi vel prelati. Respondeo quod non ƀm Ange.in auc.de ali. ꝛ emphy.§.hoc etiam.colla.ix.ꝛ no.in.c.ex eo.de elec.in.vj. vide etiam per Jnno.in.c.cum M.de consti.ꝛ Jo.an.in.c.j. de procu.in no.Fride.de señ.in ꝯsi.cxvij.no.in.c.ꝛ si Christus de iureiur.per doc.in.c.cū olim.de arbi.p̄ doc.in auc.hoc ius porrectum.C.de sac.san.eccle.ꝛ in Spe.de sindi.§.j.ver.quid de conuersis.ꝛ Ludo.pon.in sing.ver.capitulum.

20 ¶ † Conuersi enim non dñr religiosi,sed pñt ꝯhere matrimonium ꝛ testari ƀm Bal.in auc.ingressi.i.q.C.de sac.san.ec.de quo vide etiā Bal.in.l.placet C.de sac.ec.ꝛ in suo ꝯsilio. Sup hoc puncto duo sunt vidēda ꝛc.ꝛ in ꝯsilio tria puncta ꝛc.ꝛ per glo.in cle.i.de reli.do.qđ intellige verū in ꝯuerso ecclesie secularis,qui pōt reseruare sibi bona ꝛ ꝯtrahere ƀm Bar.vbi.s.ſꝫ an ꝯuersus possit eē testis sine licētia superioris.dic q̄ non.vt tꝫ Bal.in addi.Spec.de teste.ver.monachus vel canonicus. ¶ Scias aūt q̄ ꝯuersa vel monialis non pōt ꝯhere matrimonium ƀm glo.in.l.mulieri.ꝛ titio.de ꝯdi.ꝛ de demō.ꝛ Bal.in auc.nisi rogati.j.col.C.ad treb.vbi etiam dicit Bal.q̄ ꝯuerse sancti Fran.non dicuntur p̄prie deo dicate ꝛ si.ibi,si qua earuꝫ est grauata fideicō.succedit substitutus. Non autē ecclesia vel conuentus fratrum,qui non habetur pro filio sicut alia monasteria.vt ibi Bart.in fi.quod not.ꝛ dic.vt.s.per Bar.

21 ¶ † Duodecimo quero qđ de canonico supernumerario. Rñ. qđ dꝫ in electione epi vocē dare lꝫ non habeat prebendam ƀm Jnn.in.c.cū M.de ꝯsti.ꝛ Bal.in marg.ver.canonicus ver. ij.non tñ hꝫ alia priuilegia canonicoꝝ ƀm Bar.in.l.si duas.§. grāmatici.in fi.ff.de excu.tu.sed an talis canonicus possit opponere ex tunc contra electū a papa no.per doc.in.c.relatum.de

22 preben. Jllud p̄petuo no.† q̄ canonicus supernumerarius dꝫ habere quotidianas distributiōes ex fructibus crescentibus in dustria eoꝝ qui habent p̄bendas ƀm Jnno.post gl.in.d.c.cū. M.de consti.quem sequit̄ Bal.in Margari.ver.canonicus. versicu.ij.ꝛ in.l.fi.in fi.C.de alluuioni.

23 ¶ † Ultimo adde hic qđ canonici supernumerarij surrogātur in loco numerarij decedētis ƀm ordinē quo quilibet eoꝝ fuerūt primo creati,vt qui prior fuit creatus prior intret locū moriētis ƀm Bar.in.l.nō quicūq̄.C.de p̄xi.sac.scri.lib.xij.ꝛ Nico.de nea.in.l.si is qui.ff.de excu.tuto.ita practicatur ꝛ bene.

24 ¶ † Decimotertio quero an citandi sint ad electionē epi canonici absentes quos ꝯstet non posse venire ꝯmode vel sine periculo. Rñ.q̄ sic p.c.q̄ sicut.§.si āt.de elec.ꝛ.c.cū inter vniuersas.eo.ti.ꝛ ex.gl.ꝛ doc.in.c.q2 pp.eo.ti.vide etiā gl.ꝛ doc.in. c.cū in ecclesijs.de prebē.pñt.n.tales alteri voces suas ꝯmittere ƀm Jo.an.in addi.Spec.ð ele.§.j.iij.co.i addi.Solet addi Bal.tñ i.l.j.añpe.col.C.q admit.dī nō esse citandos abñtes qui sine periculo venire nō pñt.qđ tñ intellige si sine periculo citari nō pñt ƀm gl.in.d.c.cuꝫ inter vniuer.ꝛ p̄batur in.d.c.qđ sicut,ibi. Si tamen sine periculo.dic vt ibi per docto.ꝛ in dicto.c.quia propter.in fi.ꝛ infra.q.xiiij.

25 ¶ † Decioquarto q̄ro vtrū absentes canonici possint alteri voces suas ꝯmittere. Rñdeo q̄ sic.c.scriptū.cum gl.ꝛ.c.q2 pp,ꝛ ꝛ gl.in.c.cū nobis.ꝛ.c.ꝯgregato.de elec.ꝛ Jo.an.in.d.addi. Solet addi q̄ verum in absente iuste impedito vel etiā iniuste, dūmodo presentes ꝯsentiāt delegationi vocis ƀm doc.ꝛ Jmo. in.d.c.scriptū.ꝛ.d.c.q2 pp.ꝛ in.c.si quis iustus.eo.titu.in.vj. ꝛ Phillp.in.c.ꝯstitutus.de ap. ¶ Jteꝫ verū si est absens in loco de quo citari debeat.d.c.quia propter.

¶ Jtem verum si vocem ꝯmittat vni de capitulo.d.c.quia propter.ꝛ dicto capitulo.congregato.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.non autem extraneo inuitis canonicis p̄sentibus.d.c.si quis iusto.§.fi.ꝛ Sicu.ꝛ Philip.in.d.c.constitutus pro quo facit,quia surrogans aliuꝫ debet eque idoneum surrogare ƀm Bar.in.l.j.C.de princi.agen.in reb.lib.xij.ꝛ Bald.in.l.parabolani.C.de episco.ꝛ cleri.l.nemo.cum glo.C.loca.

¶ Jtem verum est in omni actu capituli secundum Joan.and. in regula quod alicui.in.vj.

¶ Jtē verū in oī vniuersitate ƀm Abb.sicu.in.d.c.ꝯstitutus.

¶ Et sciendū q̄ si nullus de capitulo velit acceptare mādatū vocis vr̄ absens indirecte contemni ƀm gl.in.d.c.qua propter. An autem procurator absentis ad eligenduꝫ ꝯstitutus habeat duas voces,scꝫ suā ꝛ delegatā. Rñdeo sic,quinetiā potest eas diuidere ꝛ vni dare vnā alteri alterā,qñ duo concurrunt in electione,vterq̄ est dignus,quod tñ verū est,maxime si absens cuius vices gerit procurator habeat vnum magis acceptum q̄ꝫ alterum de eligendis ƀm gl.ꝛ doc.in.d.c.quia propter.

¶ Sed limita verum esse si procurator habeat speciale mandatum ad eligendum certam personam,alias secus,vt est casus in.c.si quis iusto.§.porro.de electio.libro sexto.

¶ Qualiter autem eligat talem procurator. Respondeo q̄ dicit eligere noīe suo,ꝛ noīe eius cuius vicem gerit,dꝫ ꝯsentire in talem secundum glo.in dicto.c.quapropter.ꝛ ibi docto.

¶ Sed que sint iusta impedimenta, Respondeo vel quod timeat in ciuitate vbi fieri debet electio.d.c.bone.el.j.vel quia sit infirmus.ij.questio.iij.si egrotans, vel si citatus ad tribunal maius.l.contra pupillum.§.qui ad maius.ff.de re iudica.vel aliter iuxta not.in.l.ij.ff.si quis cau.ita dicit gl.ordina.ꝛ doc.in dicto.c.quapropter.

26 ¶ † Quintodecimo quero an canonicus absens possit dare vocem per literas in electione episcopi. Respon.quod non,vt.c. si quis iusto.ꝛ ibi doc.de elec.lib.vj.quod no. Jn alijs vero casibus potest prestari consensus etiam per nuntium vel per epistolam,ƀm gl.ꝛ doc.ꝛ Jmo.in.l.si cum dotem.§.si patri.ff.solu. matri.vbi etiam per Ange.Bar.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.de acquiren.here.in.l.j.ff.de contrahen.emp.ꝛ in.l.filius ff.de dona.in fi.not.in.l.honores.ff.de decur.ꝛ in.l.titius.ff.de consti.pecu.quod verū est si nuntius sit specialiter ad hoc missus,non si generaliter nisi in consensu donantis, vel donatarij secundum Bal.singulariter in rub.C.de ꝯfes.ꝛ Archi.iij.que

stione.v.illud.vide glos.in.l.consensu.de actio.& obligatio.& Ludoui.pon.in sing.versi.consensus.

27 ¶ †Sextodecimo quero an voces canonicorum absentium accrescant presentibus. Respondeo quod sic secundum Bal.in.l.j.C.quando non pet.part. vbi dicit verum quod in vocibus habet locum ius aut morte suspensione,& priuatione,& ideo qui nolunt congregari possunt eorum voce suspendi & priuari,& sic non erunt de numero electorum si sunt ex iusta causa suspensi propter contumaciam.de constitutio.c.ex literis.de fideicō.lib.l.si legauero.§.j.& sic pōt facere rector studij si due partes scholarium nolint congregari,quia pōt priuare cōtumaces vocibus que presentibus accrescent,sicque facta vniuersitatis expedientis canonice secundum Bal.vbi.s.quē etiam vide in.l.ij.§.j.iij.col.C.comu.de leg.in lec.anti.vbi tenet idem quod in vocibus habeat locum ius accrescendi.quod not.

28 ¶ †Sed vtrum absentes requisiti & nolētes interesse electiōi possint priuari vocibus suis. Bal.tenet quod sic.in.d.l.j.vlti.colum.C.quando non pe.par.per.c.ex literis.de consti.& dixi.s.proxime.

¶ Adde et hic quod non pōt cardinalis existens in electione pape renuntiare voci sue secundum Host.& Jo.an.in.c.nisi cum pridem.de renun.quod non,licet sit de raro contingentibus.

29 ¶ †Decimoseptimo quero vtrum in citatione canonicorum absentium debeat inseri certa hora diei qua fieri dēat electio epi. Respondeo quod sic.secundum Jo.an.in addi. Specu.de elec.§.j.in prima forma.iij.colum.dicit tamen ibi quod si fiat citatio sine hore expressione intelligitur pro hora de mane consueta celebrāde electionis, vt dicit se plene dixisse.in.c.cum nobis.de elec.in gl.nunquid.versi.sed nunquid.& tamen Inno.ibidē.& in.c.consuluit.de offi.deleg.& ibi Abb.sicu.in.ij.col.& Jo.de imo.in.l.miles.§.decem.de verb.obli.& Philip.in.c.cum parati.iij.q.secunde principalis.de appel.& Bal.in.l.si vt proponis.la.ij.quomodo & quando iudex.

¶ Sciendum est autem quod si in illa hora vnus tantum veniat,alij non poterit secunda per illum solum fieri electio epi secundum Inno.in dicto.c.cum nobis.& alias infra dicetur.

30 ¶ †Predictis addo quod si fiat citatio pro certa die ad aliquem actum iuridicum,intelligitur pro secunda hora iuris.s.de sero.non pro prima scilicet de mane cum debeat expectari per totā diem.ar.no.per Bar.in.l.miles.§.decem.de verb.ob.& Bal.in.l.j.&.i.d.l.si vt pponis.quō & quando iud.& Phili.in.d.c.cum parati.x.col.quod verum si ius bis in die reddatur ex forma statuti vel consuetudinis,sed si semel tamen quia citatio intelligitur pro hora iuris,nec debet citatus expectari per totā diē,& sic post horā iuris secundum Bar.i.d.l.si vt pponis.& Jo.an.in.c.cum nobis.& in.d.c.consuluit.quod not.

31 ¶ †Decimooctauo quero si canonici absentes moniti vel citati sunt contumaces,an possint de benignitate expectari. Respondeo quod sic,secundum Abba.in.c.cum nobis.de elec.& Bal.in marg.ver.vocan.gl.tamen ordi.in.d.c.cum nobis.concludit quod presentes possunt eligere si volunt.& hoc est vtilius ecclesie propter moram si electio vitanda est vt periculum non contingat per not.in.c.ne pro defectu.de elec.&.c.vt circa.&.c.quamquam sit.eo.titu.lib.vj.

32 ¶ †Decimonono quero an electio episcopi fieri possit per arbitros spāliter electos a capitulo ad eligendum prelatum. Respondeo quod sic.de elec.c.cum in causis,cum dilectis.cum iniur.cām.cum in veteri &.c.q.quia pp.eo.tit.in.vj.c.si cōpromissarius.c.sicut.&.c.translationē.de renūtia.& in Spec.de elec.§.ij.in pn.& p totum.& talis de electio pinde habetur ac si esset facta a compromittētibus secundum Inno.in.d.c.causam.& Bal.in marg.ver.electio.versi.vij.

¶ Potest autem tale compromissum fieri in vnum solum,vel in plures idoneos & etiam extra capitulum & non canonicos,per dictum capitu.causam & capi.cum in veteri.cum glo.& Specu.eodem titulo.§.primo.versicu.quid si ille.& est casus cum glo.in dicto capit.si compromissarius.& glo.in dicto capitu.quia propter.non tamen in laicos secundum Innocen.in capitulo contingit.de arbi.& Bal.in marg.ver.compromissum.versi.iij.dicit tamen Bal.ibi versi.iiij.quod causa electionis potest laico mandari, sed non potest committi in laicum,& tamen Inno.in.c.cum causam.de elec.& ibi vide per docto.

33 Uigesimo quero an electio episcopi fieri possit per superiorem vel papam. Respondeo quod sic canonicis negligentibus capitu.bone.el.j.in fin.de electio.c.ne pro defectu.eo.titu.Specu.eo.titu.§.fi.in fi.& ibi Jo.and.in addi.versi.fi. Jus enim eligēdi,tunc deuoluitur ad proximum superiorem.d.c.ne pro defectu,non ad papam,nisi quando eligunt scienter indignum, vt ibi per Spec.&.c.quamquam.& ibi gl.& doc.eo.titu.in.vj. Jo.an.in addi.d.§.fi.vide gl.& doc.in.d.c.bone.& in.d.c.ne pro defectu.sic etiā alius executor testamenti post annum deuoluitur ad epm ex negligētia testamentarij executoris.l.nulli.de epis.& cle.& plenius infra dicetur in.iiij.libr.in materia executorum.

¶ Intellige autem negligentiam committi per canonicos intra tres menses.d.c.ne pro defectu.& glo.in.d.c.quamquam.l.di.postquam & alias supra dixi prima parte.ij.q. Superior vero in eligendo negligēs priuatur ptāte eligendi pro illa vice tantum,& forte pro alia vel arbitrio iudicis punitur secundum gl.in.d.c.ne pro defectu.

34 ¶ †Circa predicta vero quod ius eligendi pauperes Christi concessum Titio a testatore nō deuoluitur ad episcopum sicut executio testamenti si intra annum non fiat electio secundum Bar.in.l.cum quidā.la.ij.ff.de leg.ij.& in.l.ij.§.sed & si quis.in fi.C.cōmu.de lega.& in.l.executorē.C.de execu.rei iudi.& Butr.in.c.vos quidem.de testa.de quo etiam vide Bal.aliter loquentem in.l.captatorias.C.de testa.mili.& in.l.illa institutio.de here.insti.& in.l.id quod pauperibus.C.de epis.& cleri.& quod.d.M.Fran.de capi.li.in.l.quandiu.C.qui admit.& dicam infra in materia executorum.

35 ¶ †Uigesimoprimo quero an arbitris non eligentibus intra terminum iuris eligendi epm deuoluatur ad superiorē. Respondeo quod sic Sed si per eos eligatur indignus,ptās deuoluitur ad compromittentes nisi sciēter ratificauerint electionē indigni.& idem si electus non acceptat electionē.d.c.si compromissarius.& ibi gl.& doc.vbi ē vide quō puniantur arbitri sciēter eligentes indignum.

¶ Sciendum est etiam iuxta premissa quod electio canonicorum ad prebendas non distinctas non deuoluitur ad episcopum ex mora capituli secundum Inno.in.c.cum in ecclesia.de elec.quem sequitur Bal.in marg.ver.prebenda.versi.j.

¶ Quid autem si electores imperatoris morā committant in eligendo. Respondeo quod eis negligentibus vel etiam discordantibus ad papam deuoluitur ius eligēdi secundum Inno.in.c.cum.M.de consti.Bal.in.l.fi.C.de qua.prescrip.& gl.in.c.ad apostolice.de re iudi.in.vj.que etiam dicit quod nō dicuntur negligere nisi moneantur per papā ex quo eis non est tempus prefixum quod not.

36 ¶ †Uigesimosecundo quero pone quod pars capituli in numero pari post terminum prefixum eligit pars altera noluit eligere sed terminum prorogauit & in termino prorogato alterum elegit,quero que electio preualeat.an vero electio deuoluatur ad superiorem. Respondeo quod prima videtur vt firmat post multa.Jo.an.in addi.Spe.de elec.§.j.circa prin.in addi.M.quam vide.

37 ¶ †Uigesimotertio quero,vtrum capitulum pdat ius eligēdi epm ex eo quod longissimo tpe non elegit,quia ecclesia nō vacauit. Respondeo quod non et si per centum annos non elegit,quia prelatus semper vixerit secundum Flo.in.l.inter sepulchro.ff.quēad.ser.amit.& in.l.arboribus.§.de illo.ff.de vsufru.& pbatur in.l.mihi filij.& ibi Bart.C.de decu.lib.x.vbi et no.dicit Bar.quod ciuitas obligata facere exercitum quando facit princeps,si pnceps p cētum annos nō fecit exercitum non perdit ius suum quod habet in ciuitatē sibi obligatā ad exercitum faciendum,quod etiam tenet Bar.in.l.cum scimus.C.de agri.& censi.lib.xj.& Floria.in.d.§.de illo.

¶ Pro quo etiā facit quia iurisdictio diu nō exercitata,quia casus exercēdi nō occurrit,nō perditur ex prescriptione secundum Spe.in ti.de iuris.om.iudi.ver.& sunt hic in argu.& alias diximus.s.eo.quod tene menti perpetuo. ¶ Facit etiam quia si facultas vtendi priuilegio non contingit prolatio lapsus termini non arguit renuntiationē priuilegij secundum Bal.in marg.ver.statutum.versi.vj.quod est notandum,quia si alias priuilegiatus non vtitur priuilegio videtur ei renuntiare et intra.x.annos.l.j.& ibi Bar.ff.de nundi.& in.l.bñficium.de consti.prin.de quo etiam vide per Cy.in.l.voluntarie.C.de excu.tuto.in.ij.q.& in.iij.q.Fran.albergo.in con.magister Licchinus.& Bar.in.l.ij.§.fi.ff.de decu.in.l.j.&.ij.ff.de re.au.in.l.priuilegio.de decu.per Bal.in.l.ij.C.de iure do.impe.in.l.parentes.C.de testi.in.l.libertos.eo.tit.in.l.alia.C.de his qui.vt indig.& in marga.ver.statutum.versi.vj.Bar.in.l.j.C.de his qui spon.mu.ibi glo.& docto.in.c.cum accessissent.de consti.& in.c.de terra.de priuile.

¶ Hic non omitto quod si diocesis stetit sine episcopo etiam per mille annos, dummodo constet alias habuisse episcopum non perdit ius habendi,& ideo potest denuo petere sibi de episcopo prouideri.glo.est not.xvj.q.j.felix.per.c.licet.xvi.quō.iij.quod tamen verum est nisi populus occiderit duos episcopos suos.tex.est sing.xxv.q.ij.ita nos.

38 ¶ †Uigesimoquarto quero vtrum electionarius possit eligere seipsum. Respondeo quod non secundum gl.Jo.an.& doc.in.c.cum in iure.& ibi no.de elect.glo.viij.q.i.qui episcopatum.& in.c.fi.de insti.gl.in.c.bone.el.i.de elec.viij.q.i.in scripturis.xxiiij.quō.i.didicimus.de iurepatro.per vestras.que iura allegantur p.d.gl.Idem tenet

tenet Albe. de rosa. in trac. statutoꝝ. q. clxxiiij. not. in. l. plane. ⁊ ibi Bar. ff. qḋ cuius. vniuersita. nomi. ⁊ in. l. si mandauero. §. si titulo. ⁊ ibi Martinus sillim. ⁊ Bar. ff. mandati. quod est verū si solus est. Secus aūt si sibi ⁊ alijs est ꝯmissa electio ſm Bar. in. d. l. plane. ⁊ in. l. si ꝯside. in fi. ff. de adop. tūc. n. pōt se coeligere vt ibi. ⁊ in. d. c. cum in iure. ⁊ glo. in. d. c. qui episcopatum. Sed an qs pōt ꝯsentire electioni de se facte p alios. dic quod sic etiā si ipse prius aliū eligit, q2 pōt variare ⁊ ꝯsentire electioni postea de se facte per alios, ſm Jo. an. But. ⁊ docto. in. d. c. cū in iure. ⁊ Bar. cep. in caut. clxxvij. nota tu scholaris ⁊c.

¶ Quid aūt si voces sunt pares, an vox sui ipsius faciat maiorē partem. Rñ. ꝙ vox sua non computatur in maiori parte ſm gl. in. d. c. lꝫ de elec. vide glo. in. d. c. cum in iure. que ponit quid si electus alium elegit, an augeat numerum electorum. dic vt ibi, ⁊ per glo. in. c. cumana. eo. titu. que dicit ꝙ ex quo ipse nō fuit in scrutinio non auget numerū electoꝝ, ⁊ per gl. in. c. ecclesia vestra. eo. titu. que dicit ꝙ auget numerum electorum qñ ipse dedit vocem suam alteri electo postea ratificando ⁊ consentiendo electioni alterius, vide plenius ibi per docto.

39 ¶ † Uigesimoquinto quero vtrum canonici absentes citati, ⁊ contumaces possint electionem epi factam a presentibus ratificare. Rñ. ꝙ non. vt no. in. c. auditis. de elec. ⁊ Bal. in. l. si vxorem. ij. col. C. de condi. inser. Ideo dr̄ ꝙ absentes etiā si ratificent non computantur in numero eligentiū ſm Inno. in genesi. de elec. ⁊ tenet Bal. in marg. ver. ratificatio. ver. j. Rñ. reddi potest, quia non tenet ratificatio post tp̄s intra qḋ actus debet geri. l. bonorum. ff. rem hab. ⁊ tenet Spe. in titu. de ap. §. j. ver. porro. ⁊ Bal. in. l. si vxorem C. de condi. inser. ⁊ in. l. j. vij. qō. C. qui admitti. Et intellige electionem ratificari non posse, scꝫ qñ a principio nulla est ipso iure, secus si ope exceptiōis annullāda putat propter contemptum, quo casu ratificari potest gl. est in. c. ecclesia vestra, la. ij. ⁊ in. c. auditis. de elec. ⁊ in. c. cum in ecclesijs. de preben. in. vj. per. c. quod sicut. de electio. vbi etiam gl. idem tenet. ⁊ no. in. c. bone. de postu. prela. quod bene not.

40 ¶ † Uigesimosexto quero an canonici electōarij epi facta electione possint variare. Rñ. ꝙ non. c. cum inter. ⁊. c. publicato, ⁊ ibi doc. de elec. viij. q. ij. c. si. cum gl. xxxij. q. v. horrendus. cū si. alleg. per gl. ⁊ doc. ⁊ Pet. de sun. in. l. qui ad ciuilia. C. de appel. ⁊ plene per Bar. in. l. absenti. ff. de do. quod tamen est verū facta publicatione scrutinij. d. c. publicato. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. Querit. n. ius electo publicatiōe fcā post scrutiniū, ergo variatio nō admittet̄. d. c. publicatio. ⁊ ibi gl. ⁊. c. ꝙ sicut p gl. e. tit. Quinetiā non facta publicatione cōpetit electo publicato officiū iudicis qui coram superiore petat compelli eos ad eligendum qui consenserunt in ipsum in scrutinio. d. c. publicato. cum glo. que dicit verum esse si totum capitulū vel maior pars ⁊ sanior ꝯsensit in eum. ad quod etiam vide glo. no. lxiij. distin. c. quanto.

¶ Et scias ꝙ si commissa est electio pluribus quoꝝ vnus elegit quendā, ipse vero sic electus ab alijs, poterit variare ⁊ electioni de se facte ꝯsentire ſm Jo. an. ⁊ ibi doc. in. c. cū in iure. de elec. ⁊ Bar. cepo. in cautela. clxxvij. ⁊. dixi. s. eod. in. xxiiij. q.

¶ Circa materiam variationis notandū est ꝙ habenti electionem ex vltima voluntate variatio non est permissa. l. huius. §. stichum. ⁊ ibi Barto. de lega. j. ⁊ in. l. statuliberum. §. stichum. ⁊ ibi Barto. de lega. ij. In contractibus vero secus est. l. si quis stipulatus. ⁊ idem docto. de verbo. obligatio.

¶ Itē nō admittit̄ variatio in actu qui secū trahit executiōeꝫ vt electio. l. apud aufidiū. ⁊ ibi Bar. ff. ḋ opt. leg. l. si is cui. ḋ le. ij.

¶ Itē nec i casu. l. fi. ⁊ ibi doc. C. ḋ testi. s. qñ testes examinati coram arbitro ꝑducunt̄, coram iudice eoꝝ attestationes, is eligit contra quem producuntur an velit eis stare vel testes repeti, vt ibi per Bald. ⁊ docto.

¶ Itē nec circa reuocationē ſm Bal. in. l. j. vlti. col. C. de fur.

¶ Item nec circa declarationē ſm Bal. in. l. fi. iiij. colū. C. de codi. ⁊ in. l. serui electione. ⁊ in. l. huiusmodi. §. stichum. de leg. j. ⁊ Angel. in. l. quod iussit. ff. de re iudi. vnde dicit verum si ius declarandi competat parti secus si iudici ſm Phili. in. c. cum cessante. versicu. limita de appel.

¶ Item nec circa intellectum vel connexa, licet admittur circa protinus diuersa secundum Dy. in regula mutare consiliū. lib. vj. ⁊ Floria. in. l. si cui. ff. de serui. in fin. ⁊ Bald. in. l. quidaꝫ. iiij. oppo. C. de iure deliberan.

¶ Item nec admittitur circa loci electionem dicta. l. si cui. ⁊ ibi Barto. ff. de seruitu. Ex quo sequitur ꝙ electa via per vnā partem fundi seruientis non pōt mutari. l. si cui per fundum, ⁊ ibi Bar. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. ⁊. d. l. si cui, quod est verum ꝑ eum cui seruitus vie debet̄ vt ibi. Sed dñs predij seruientis pōt petere ꝙ via mutet̄ sine incōmodo predij dominātis, p. l. ij. §. pen. ff. de releg. ⁊ tñ Bar. in. d. l. si cui. quem etiā sequitur. d. meus Bar. cep. in trac. de ser. vrba. c. xxiij. ⁊ de serui. rusti. c. i.

¶ Item nec admittet̄ variatio circa electionē rectoris ecclesie vel altari factā a clerico pꝛono, lꝫ secus q̄rit̄ si fcā sit a pꝛono laico. c. cū aūt. de iurepa. ſm doc. in. c. cum bertoldus de re iudi.

¶ Item nec admittitur in eadem instantia, sed in diuersa. sic in diuersis personis non in eisdeꝫ, si in prima succubuit secundum Bar. in. l. papi. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. test. In obligationibus vero alternatiuis annuis admittetur variatio quolibet anno. l. si sterilis. §. cū ꝑ. ⁊ ibi Bar. ff. ḋ actio. emp. qḋ tene mēti. Sꝫ an ⁊ qñ variatio admittat̄ vltra ꝓdicta. vide p Bar. in. l. de reb. ff. rerū amo. Bal. in. l. si qs ius. C. ḋ rebus credi. ⁊ i auc. habita. ix. col. C. ne fi. ꝓ pa. ⁊ in. l. fi. C. de testi. ⁊ in. l. nōnūꝗ de colla. bo. gl. ⁊ doc. in. l. qcquā. de ver. obli. ⁊ i. l. in cāe. ḋ ꝑcu. l. fi. §. plane. ff. de eo p quē fac. erit. l. si fundus. §. elegāter. de. l. cōmi. l. gñaliter. de nū nu. pecū. l. ꝫ maiores. de inoffi. test. l. papi. §. pꝛscribere. e. tit. l. si sterilis. §. fi. de ac. ⁊ emp. l. fi. de diuor. Dy. in regula qḋ semel. lib. vj. Jo. an. ⁊ doc. in. c. ꝯtinebat̄. de his. que fi. a prela. glo. ⁊ doc. in. c. bone. de postu. prela.

41 ¶ † Uigesimoseptimo quero vtrū canonici eligentes sciēter indignū priuent̄ iure eligendi. Rñ. sic, vt. c. ꝗꝗ. de elec. in. vj. ⁊. c. ne pro defectu. eo. tit. in anti. ⁊ leg. ⁊ no. qḋ est verū si electio fuerit pꝛfecta, alias nō. c. ꝑpetue. eo. tit. in. vj. ⁊ in. c. si ꝯpromissarius. eo. ti. ⁊ li. vbi vero qḋ sufficit elegisse vt qs dicat̄ functus officio suo ſm Bal. i. l. post aditā. C. ḋ impu. ⁊ alijs sub. facit gl. in. c. cām q̄ de ele. ꝙ eps habēs a monialibus auctoritatē eligēdi abbatissā si eligit inhabilē, iteruꝫ non eligit vt ibi, qḋ nota.

¶ Qḋ āt dixi si electio ē pꝛfecta, intellige qḋ si eligēs ꝯtempserit appellationē aduersarij perdit vocem suā ⁊ ius eligendi, ēt si electio nō fuit perfecta ḋ effectū nō habuit ſm doc. ⁊ Phi. in. c. constitutus. in presentia. de appel. quod tene menti.

¶ Item qḋ dixi electionarias priuari iure eligēdi, intellige ipso iure. p. c. cū in cūctis. de elec. ſm gl. ⁊ in. c. ꝯgregato. eo. tit. Si non fiat electio forma nō seruata non priuant̄ ipso iure, ſm gl. or. ⁊ doc. in. d. c. ꝯgregato. ⁊ in. c. qsquis. eo. tit. Predictis adde idē eē dōm in epo ꝓmouēte indignū ad sacros ordines. c. nihil. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. de elec. ⁊ alias. j. dicemus. Jō aūt. s. dixi si sciēter elegerint indignū vt priuent̄ iure eligendi per dicta iura. ⁊ no. in. l. cū qdā. la. ij. ⁊ ibi Bar. ḋ le. ij. ⁊ i. l. ij. §. data. ff. de op. leg. p Bar. q2 secus est si ignorāter ſm Bar. i. d. §. data. q idē tꝫ in. l. sextū. ff. ḋ vaca. mu. ⁊ in. d. c. ꝗꝗ. ⁊ ibi doc. ⁊ gl. quo casu ptās eligēdi ad eos reuertit̄, vt ibi p gl. p. c. electio. eo. ti. in. vj. ⁊. c. cū terra. e. ti. i anti. Predicta vā sunt si electio alia ꝗꝗ de plato peccat in pria ele. nā si peccat i forma, q2 nō sit icōgrue facta hr̄ ꝓ nō facta, ⁊ pt iterū fieri. l. si tibi. §. vnius. ⁊ ibi Bar. ff. de op. leg. ⁊ tꝫ Bar. i. d. c. data nec distinguit̄ an electio non solēnis fuerit fcā sciēter vel ignorāter ſm Bar. ibi q dt verū eē pterꝗ in electiōe plata, q2 talia facta non seruatis seruādis est nulla, si sciēter fcā est, nō si ignoranter p no. in. c. q2 pp. de elec. gl. in. c. c. ecclesia vestra. la. ij. eo. ti. dt esse nullā indistincte qñ forma non est seruata. vide ibi per doc. ⁊ p Bar. in. d. l. sextum.

42 ¶ Et not. † ꝙ si canonici scienter eligunt indignū potestas eligendi deuoluit̄ ad papā nō ad ꝓximū superiorē. c. ꝗꝗ. de ele. in. vi. vbi dicitur secus esse in casu negligētie. ⁊ est glo. in. c. per inqsitionē. eo. ti. Si tñ papa remittat ex gratia habet integrū tempus ad iterū eligēdum. glo. est in. c. si electio. eo. ti. lib. vj.

¶ Adde ēt ꝙ si maior pars capituli delinquit in eligendo. ius eligendi trāsfert̄ ad minorē partē que nō deliquit. c. bone. el. j. ⁊ ibi glo. ⁊. c. cū vintoñ. de ele. qḋ est verum ēt si vnus tm̄ fuerit qui nō deliquit. c. bone. el. ij. eo. ti. ſm. d. glo. vcꝫ si sciēter electus est indignus. nō si ignorāter. glo. est in. c. scriptū. ḋ ele. ⁊ ibi not. p. c. innotuit. eo. ti. Sꝫ ⁊ si secūda pars minor peccat in eligendo ius deuoluit̄ ad superiorē nō ad partē maiorē que prius elegit, ⁊ in elctione peccauit ſm glo. in. d. c. bone. el. j. lꝫ videatur probari ꝯtrariū in. c. cū vintoñ. ⁊ ibi vide p gl. ⁊ docto.

43 ¶ † Sed iuxta premissa sciendū est qḋ si electio potestatis cōmissa est prioribus, ⁊ priores fecerūt electionē inualidā, potuerūt iterū eligere. vt tꝫ Guli. de cug. ⁊ Bar. in. l. qui p salutem ff. de iureiurā. Dy. ⁊ Bar. in. l. serui electione. de leg. j. Sed melius iudicio meo loqt̄ Bar. in. l. ij. §. data. ff. de op. leg. vbi dicit ꝙ electio nō potest iterū fieri nisi poribus sit data potestas prouidēdi de potestate. quo casu nō dr̄ ꝓuisum nisi sit cū effectu prouisum. vñ sepius poterūt eligere, qḋ ēt tꝫ Bal. in. l. post aditā. C. de impu. ⁊ ali. substi. facit glo. no. in cle. si. ver. ꝓuisio

ni. de elec. ꝛ adde qd̃ not. Innoc. in. c. in l̃ris. de offic. deleg. ꝛ Cy. in. l. fi. C. de ꝯtraben. emp. ¶ Ultimo not. circa pdicta ꝙ eligẽtes bigamum scienter nõ priuantur iure eligẽdi. not. in. c. cum in cunctis. de elec. ꝛ docto. in. c. tam literis. de testi.

¶ Quid de patrono presentante indignũ dicemus. ĩ. iiij. lib. in. q. vtrum eps̃ teneatur confirmare presentatum sibi a patrono.

44 ¶ † Uigesimooctauo quero, vtrum canonici eligentes presumant scire qualitates electi. R̃ñ. ꝙ sic, ẜm Inno. in. c. cum inter. de ele. quẽ refert Bal. in marg. ver. electio. ꝟ. ix. ꝛ Bar. in. l. si patronus. ff. de ꝯfir. tu. vbi etiam dicit ꝙ eligens indignũ priuat̃ iure eligendi cum presumatur scire qualitatẽ electi ꝛ elegisse scienter. qd̃ no. ad ea q̃ diximus. s̃. in proxima. q. facit tex. cum glo. in. c. cum innotuit. de elec. vbi dicitur ꝙ eligentes illegitime natum puniuntur nisi ꝓbent ignorantiam per iuramentũ vel probent adhibitam diligentiam, quod no. Sint ergo cauti electionarij vt prius q̃ꝫ eligant inquirant de qualitatibus eligẽdi scꝫ ab his qui possunt eas notas facere. gl. est no. in. d. c. innotuit. per. c. vlti. xxxvij. dist. de reg. iur. c. penul. de iur. ꝛ fac. igno. l. regula. Et constito de tali diligentia adhibita probatur ignorantia ẜm. d. glos. tenet Bal. in. l. j. C. ad mace. vbi dicit ꝙ ignorãtiã non presumit̃ vbi requiritur inquisitio diligens nisi cõstet de diligenti inquisitione. Quod facit contra sindicos castrorum vel villarum non denunciantes delicta vt si diligẽter inquisiuerint presumantur ignorare, ꝛ per consequens non denuntiantes delictum per ignorantiam, non incidunt in penam, alias sic secundum Bal. ibi quod est not.

¶ Probatur etiam ignorantia per iuramentum ẜm. d. gl. per c. presentiũ. de testi. c. pastoralis. de exce. ꝛ arg. in. c. j. de scrutinio. tu adde glo. in. l. si cui. ẟ. hisdẽ criminibus. ff. de accu. ꝛ gl. ꝛ Bar. in. l. at qui natura. ẟ. cum me absente. ff. de neg. ge. Et limita verũ esse scilicet quando ignorãtia est verisimilis. no. in. c. vt circa. de elec. in. vj. ꝛ in. d. c. pastoralis.

¶ Itẽ verum nisi ꝯ notarium ẜm dominos Rote in deci. clvij.

¶ Itẽ nisi sit publica vox, ꝛ fama gl. est in. c. nulli. ꝟ. versimiliter de elec, in. vj. Bal. pro gl. in. c. conuenticulas. j. col. de pa. iur. fir. vbi dicunt ꝙ receptans famosum malefactorem, etiam cum iuramento non excusat dolum suum, quod perpetuo. no.

¶ Item nisi sit ignorantia iustitie, que non probat iuramentuꝫ, licet, ignorantia sit ẜm Cy. ꝛ Bal. in. l. j. C. qui admittit. ꝛ no. in d. c. pastoralis. de exce. Et adde ꝙ alias ignorantia probat̃ eo ipso quod non probat̃ scientia. l. super seruis. ꝛ ibi Bart. C. qui mil. pos. lib. xij. ꝛ Bar. in. l. si cui. ẟ. i. ff. de accusatio.

¶ Et supradictum est eligentes presumi scire qualitates electi dic idẽ in ꝯhente qui presumitur scire qualitatẽ eius cũ quo contrahit ꝛ eũ hẽre notũ. l. ciuile. ꝛ ibi Bal. C. de furt. l. qui cũ alio. ff. de reg. iur. imo non dꝫ esse ignarus cõditionis eius, vt tꝫ Specu. in tit. de ꝯsist. ver. ꝛ nota. Sed sibi imputet si de eius conditione non explorauit. d. l. qui cum alio. ẜm Bal. in. c. i. ẟ. personam per quos fi. inue. vbi dicit verum si dubitabat. Secus vero si omnino ignorabat eius conditionẽ, vide omnino Pau. de cast. consi. xxxij. Sed an presumat̃ scire esse minorẽ. vide Bal. in. l. j. in fi. C. si aduer. credito. vbi bene loquitur.

45 ¶ † Uigesimonono quero an electio episcopi fieri possit ꝑ extraneum etiam cui non sit commissa a capitulo, saltem capitulo presente ꝛ non contradicente. Respon. ꝙ sic ẜm Specu. in tit. de elec. ẟ. j. ver. publicatione autem facta. ꝛ ibi Jo. an. in addi. ꝛ ver. dibus aũt. vbi dicit ꝙ si extra capitulũ sunt alij qui de cõsuetudine debent interesse electioni, possunt fieri scrutatores in ea facit, quia qui tacet videtur mandare. l. qui patitur. ff. mandati, ꝛ alias dicit̃ ꝙ tacens v̄r ꝯsentire. l. j. ꝛ ibi Bar. ꝛ doc. C. de rela. Rapha. ful. ꝛ Petr. de sun. in. l. ij. C. q̃no ꝛ q̃ñ iudi. ꝛ quod per Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arb. Item ꝛ taciturnitas cũ scientia h̄r pro consensu. l. in sponsalibus. ẟ. j. ꝛ ibi Bart. ff. de spon. l. si seruus. ẟ. fi. ff. de do. inter vir. ꝛ vxo. Item ꝛ taciturnitas eoꝝ qui possent impedire actũ geri habetur pro ꝯsensu alias secus ẜm Bar. in. l. que dotis. solu. matri. ꝛ in. l. titia. ẟ. lucia. post glo. de leg. ij. ꝛ Bal. in. l. si sine. C. ad velle. Saly. in. l. inuitus. C. de ꝑcu. no. in. l. gaius. ff. de pig. ac. cuꝫ simi. ꝛ ibi doc.

46 **Trigesimo quero** † an vnus ex his quibus est commissa electio possit ꝯmittere, eligere, vel pronuntiare electionem si alij nolint dic ꝙ non, ꝛ si eligit non valet electio, sed ipse non punitur. in Spec. de elec. ẟ. j. ver. sed quid si omnes. vbi vide.

47 ¶ † Trigesimoprimo q̃ro an canonicus excõicatus possit eligere epm̃. R̃ñ. ꝙ sic, si ab alijs canonicis fuit deputatus ad eligendũ, sed solus non potest dare vocem electioni, vt tꝫ Specu. de elec. ẟ. j. ver. porro si is. hoc tñ intellige de excõicatione maiori non de minori, que non impedit electionẽ actiue loquendo ẜm gl. ꝛ doc. in. c. perpetuus. de elec. in. vj. ꝛ gl. ꝛ doc. in. c. illa eo. tit. in anti. q̃ dicit rõnem esse, qꝛ excõicatio minor non excludit nisi a sacris p. c. a nobis. õ excep. iij. q. iiij. c. fi. passiue ꝟo secus est, qꝛ eligi non potest ẜm. d. gl. ꝛ ĩ. dicetur in. ij. lib. facit ẽt, qꝛ excõicatus non potest exercere spiritualia, ideoqꝫ ius eligendi non habet ẜm Host. ꝛ Inno. in. c. cũ dilectus, ꝛ ibi gl. de consuetu. ꝛ in. c. j. de postu. prela. per. gl. ꝛ in Spe. de libel. ꝯcep. ẟ. fi. ad fi. vbi etiam dicit de excõicato ꝛ suspenso licet ꝯ teneat Abb. antiquus in. c. ex tue. de cle. non resi. vt refert Bald. in marga. versi. excõicatus. ver. j. Sed intellige dictũ Inn. in excõicato publicato ẜm Bal. vbi. s̃. ver. x. de suspenso. vide. ĩ. eo. in vlti. q. vbi plene. Idẽ dicit q̃ñ excõicatus est suspensus, quia est inhabilis ad eligendũ actiue ꝛ passiue ẜm doc. post gl. in. c. constitutis. in presentia. de appel. ꝛ not. in. d. c. cum dilectus. Bal. vero. in. d. ver. excõicatus. ver. ij. refert Inno. in. d. c. cũ dilectus tenere qd̃ excõicatus occulte nõ põt eligere nec eligi. Sciendũ qd̃ canonici excõicati ab episcopo si eligunt non perduntvocem in scrutinio secundum Bald. in. l. j. C. si re. pronin.

¶ Quid aũt si maior ꝑs capituli sit excõicata, an electio facta ab alia parte valeat dic quod non ẜm gl. in. c. fina. ix. q. j. arg. c. quoniam diuersum. de concessio. prebend.

¶ Sed quid si vnus tantũ est excommunicatus, an tota electio viciet̃. Respon. ꝙ sic, si alij communicant consentiendo. argu. c. ad probandũ. de re iudi. vbi non tꝫ summa iudicũ quorum alter est excõicatus facit. c. cũ sup. de offi. deleg. arg. tñ contra, qꝛ tutor falsus, ꝯcurrit cũ vero. l. j. ẟ. j. ff. quod fal. tu. au. primã opi. puto veram, qꝛ excommunicatio sufficit, non autem decretum falsum. glo. tamẽ in. d. c. fi. arguit pro ꝛ contra, ꝛ se non firmat. vide idem per docto. ꝛ archi.

48 ¶ † Trigesimosecũdo pluribus est ꝯmissa electio episcopi, an debeant simul eligere, an non possint separatim quilibet eorum eligere. Respondeo ꝙ fieri debet electio ab omnibus simul eodem loco constitutis, ẜm Bar. in. l. si tibi. ẟ. vnius. ff. de op. leg. ꝛ plenius Bal. in. l. ij. ẟ. j. ij. col. in lec. ant. C. cõmu. de leg. not. in. c. in genesi. ꝛ in. c. bone. cum gl. de elec. gl. ꝛ doc. in. c. q̃ꝫ eo. titu. in. vi. ꝛ quod per Bal. in. l. j. antepe. col. C. qui admit. vbi ponit formam electionis episcopi. per. d. c. in genesi. ꝛ. c. ecclesia. eo. tit. dicit. n. ibi. Bal. quod canonici capitulares non singulares eligere debẽt per dicta iura. Quibus accedit ꝙ colligati q̃ñ debent aliquid facere non possunt domi singula vota sua reddere in his que pertinent ad plures vt vniuersos, qꝛ tũc requiritur simul omnium consensus. l. ij. C. de decu. lib. x.

¶ Idem etiam dõm est quando per actum qui geritur fieret ꝑ iudiciũ minori parti. l. iurisgẽ. ẟ. fi. ff. de pac. ꝛ ita tradidit Bar. in. l. omnes populi. iij. q. ij. q. principalis. de iusti. ꝛ iure. Ex q̃bus ego hoc anno gerens preturam cassie hunere ꝛ beneficio. Reuer. d. vestre de facto iudicaui qd̃ licẽtia ꝯcessa Jocobo de vezzano per massarios frensani ostiatiꝫ e diuersis locis ꝛ tẽporibus a singulis eoꝝ de accipienda calce cõmunis non valebat, sedꝫ dictũ Jaco. a pena furti excusabat. arg. l. igit̃. ff. de libe. cau. l. j. in fi. ff. de abige. l. plagij. C. de plagia. vbi d̄r quem excusari a pena ẽt ex causa iniusta pro quo facit qꝛ offendẽs clericum bãnitum a iudice laico excusat̃ propter auctoritatem bannientis, licet fuerit incõpetens ẜm Bal. no. in addi. Spe. de cita. ver. citatio. nec processus quod no. ad multa ꝛ signa.

49 ¶ † Trigesimotertio quero vtrum canonicis discordantibus eligere dẽant adire superiorem. R̃ñ. ꝙ sic ẜm Bar. in. l. in vẽditione. ẟ. fi. ff. de bo. aut. iudi. pos. ꝛ arg. in. l. iij. ff. de admi. tuto. Sic ꝛ discordantibus partibus in eligiendo consultorem iudex eligit ẜm Bar. i. d. ẟ. fi. By. ꝛ Ray. de for. ꝛ Bar. in. l. j. ẟ. itẽ pretor. ff. de ven. inspi. ꝛ in Spe. de req. ꝯsi. ẟ. j. ver. secus igitur. Idem in estimatoribus qui debent per iudicẽ eligi si partes discordant, vt inquit Bal. in. l. ij. C. de rescin. ven. in pe. col. Idẽ si partes discordent in puncto formando cũ queri dꝫ consilium sapientis. l. insiurandũ ꝛ ad pecunias. ẟ. si de qualitate. per Bar. ff. de iureiur. ꝛ Bar. in. d. l. in venditione. ẟ. fi. ꝛ quod ꝑ Bart. in. l. ij. C. de rela. adde idẽ esse si ꝯsultores discordẽt, qꝛ iudex eligit ꝯsiliũ qd̃ sibi iustius v̄r ẜm Bar. in. l. duo. in fi. ff. de re iudi.

¶ Item adde ꝙ si duo arbitri discordant in electione tertij, iudex ipse eligit tertiuꝫ qui partibus non displiceat ẜm Pau. de cast. in consi. cccxxxvi. ꝛ not. ca. si vnus. ẟ. principaliter. de arbi. que omnia bene no.

50 ¶ † Trigesimoquarto quero retento themate precedentis q̃stionis an superior debeat eligere cum eisdem qualitatibus cuꝫ

quibus

quibus canonici eligere debeant. dic q sic bm glo. & doc. in cle. j. de sup. negli. prela. & Jo. an. in regula contra eũ. in. vj. in mercu. Pro quo facit quia surrogatus debet esse similis surrogãti adeo q forensis nõ potest in officio surrogari a quo forensis est phibitus ex forma statuti bm Bal. in. l. parabolani. C. de episc. & cle. Ex quo infertur q doctor conductus ad legendũ nõ põt legere per scholarem substitutum, sed per aliũ doctorem sic bm Bar. in. l. j. C. de prepo. agen. in re lib. xij. quod adde ad nota. in. l. nemo. ff. de duob. re. & in. l. inter artifices. ff. de solu.

51 ¶ † Trigesimoquinto quero si papa reseruauit sibi prouisionẽ de epõ an canonici possint eligere, si papa reseruando vt. s. phibuit & decreuit. Rñ. non, nec propterea vicarij electio prius facta vt est casus cum gl. in. c. si eo tpe. de elec. in. vj. & tz Inno. & Jo. an. in. c. inter dilectos. de exces. prela. & no. in. c. vintoñ. de elec. & Philip. in. c. vt nostrum. vlti. colum. de appel.

52 ¶ † Trigesimosexto quero an canonici dicant esse in quasi possessione iuris eligendi. Rñ. q sic bm Bal. in. l. ij. v. q. C. de serui. Probant autem se esse in quasi possessione iuris eligendi si pbent se primam electionẽ fecisse et si anni. xxx. sint elapsi bm Bar. i. l. i. §. hoc iterdicto. ff. d iti. actuq priua. & alias. s. dictũ ẽ.

53 ¶ † Trigesimoseptimo quero vtrum electionarij possint eligere sub cõditione vel alternatiue. Rñ. q nõ quo eoꝝ vota reprobant reduntq in puris. c. in electionibus. de elec. lib. vi. p quo facit, q actus legitimi ↄditionẽ nõ recipiunt. l. actus de reg. in. & tz Bar. in. l. serui electione. in princ. de lega. i. hoc tñ fallit in electione Cardina. bm gl. in. d. c. i electiõibus. ỽ. alternatiua.

¶ Quid de electione incerta. l. captatozia. vt eligo illũ quẽ talis eliget. Rñ. non valet. d. c. in electiõibus. & ibi gl. & doc. vbi vide. Põt tñ fieri electio si talis non obtinebit, & sic sub conditione bm glo. in. c. cum terra. & ibi doc. eod. titulo.

¶ Itẽ põt fieri cũ ↄsilio certe psone. c. cum inter. eod. titu.

54 ¶ † Trigesimooctauo quero an canonicus existens in peccato mortali possit eligere. Respon. q sic capitu. perpetue. & ibi gl. de elec. lib. vj. vbi etiam vide per doct. de quo dici potest. quis est vestrum sine peccato, arguat me &c.

55 ¶ † Trigesimonono quero † an canonici possint iterum eligere qñ electus non ↄsentit electioni, vel qñ post ↄsensum renũtiat vel qñ moritur, vel qñ non tz electio pp crimen occultum electi Rñ. q sic dũmodo id sine fraude fecerint. c. si electio. & ibi gl. & doc. de elec. in. vj. vide no. per Bar. in. l. sextũ. ff. de vac. mu. qui aliter loquitur qñ electus renun. dicit enim ad superiorẽ deuolui ius eligendi. de quo dic bm doc. in. d. c. si electio.

56 Quadragesimo quero † an episcopus viuens possit sibi eligere successorem sicut fecit Moyses qui filios suos principatus successores ↄstituit, & tñ fuit amicus dei, loquẽs cum deo facie ad faciem. viij. q. j. Moyses. Respõdeo q non. viij. q. i. episcopus. & seq. & c. apostolica. & §. his omnibus.

¶ Quid de papa. Rñ. q non põt sibi eligere successorez etiam si cardinales hoc statuant bm Pau. de laza. & Cardi. in cle. ne roma. de elec. ver. iiij. nec exemplũ beati Petri trahendũ est ad alios, bm gl. in. c. si trãsitus. lxxix. dist. Petrus. n. Ignatiũ sibi successorem dimisit in Antiochia cũ Romaz conscendit, vt. s. diximus in preludijs circa medium. i. colum.

¶ Quid de imperatore vel rege, dicemus. j. in alia questione.

57 ¶ † Quadragesimoprimo qro an electio episcopi fieri possit p canonicos sine consensu patriarche superioris. Respondeo qd sic, vt. c. cum terra. & ibi doc. de ele. potest tamen eius consensus requiri post electionem vt ibi.

58 ¶ † Quadragesimosecundo quero an electio fieri possit ab interdictis vel suspensis. Rñ. q nõ vt. c. cum inter. R. & ibi glo. & doc. de elec. & gl. in. c. i. de postu. pla. que dicit suspensuz tãq irregularẽ nõ posse eligere. & gl. in. c. fi. ix. q. i. c. cũ dilectus. de ↄsue. c. cũ bone. de eta. & qual. qd verũ est et si maior pars capituli sit suspensa non excõicata, q minor pars nõ pt eligere. arg. c. qm diuersis. de ↄces. pbẽ. bm gl. ix. q. i. c. fi. & s. dictũ ẽ i alia. q. xxxi. vbi etiã diximus suspensuz non eligere bm Spe. de lib. concep. §. fi. ad fi. & dicetur. j. eod. vlti. q. vbi plenius.

59 ¶ † Quadragesimotertio quero an electio episcopi fieri potest ab hereticis vel non catholicis Respon. q non. ix. q. i. c. vlti.

60 ¶ † Quadragesimoquarto qro an canonici absentes citati casu quo non fuerant citandi debeant expectari. Rñ. sic si periculum non sit in mora, alias electio fieri potest etiam bis nõ expectatis. glo. & doc. in. c. cum inter vni. de elec. quod adde ad no. supra eo. q. xiij. vbi de materia diximus.

61 ¶ † Quadragesimoquinto quero an electio epi fieri possit per vnũ tantũ, si alij canonici ad certã horaz citati non cõparuerũt, Respon. quod sic bm Inno. in. c. cũ nobis. de elec. & Tancre. in sua vlti. parte. ver. xvi. queritur. in fi. vbi dicit se vidisse hoc seruari in pract. & tenet Bart. cepo. in cautela. cxxxix. vbi dat cautelam ad excludendum alios vt fiat citatio pro certa hora, & dixi supra in questione. xvij.

¶ Pro hoc facto, quia si appellans non vadat certa hora sibi pfixa a iudice ad recipienduz apostolos, dicitur appellatio deserta secundum dominum Matthe. mathesil. in suo nota. xx. no. practicam qua vti potest iudex &c. & Bartho. cepo. in cautela. xcij. si tn iudex &c.

62 ¶ † Quadragesimosexto quero, an electio valeat facta per euz qui violenter quasi possideat ius eligendi. Respondeo qd ipso iure valet. Sed ipsa electio põt cassari secundum Innocẽ. in c. in literis. de resti. spol. & Bar. in. l. ij. penul. colũ. C. de serui. & aqua qd est verũ in quocũq violento possessore carẽte titulo & bonafide bm Bald. ibi. ¶ Sed an talis electus a malefidei possessore faciat fructus suos. vide per Inno. i. d. c. cum in literis. & ibi etiam per docto.

63 ¶ † Quadragesimoseptimo quero an electio episcopi fieri possit per procuratorẽ falsum. Respon. q nõ, bm Bal. in. l. ij. antepe. col. C. de serui. & aqua. & adde. s. xiiij. q. de gestis vero per falsum procuratorem, alias. j. dicemus.

64 ¶ † Quadragesimooctauo quero si vnus canonicus successit i nonam dignitatem que concedi consueuerat non canonico. an habeat duas voces in electione. Respondeo q sic, vnam tanquam canonicus, alteram pro dignitate in quã successit. Qui tñ consueuerit interesse electioni episcopi bm Jo. an. & But. in. c. cum olim. de re iudica. vbi dicit Joã. and. sic se consuluisse in ecclesia florentina in questione de facto.

65 ¶ † Quadragesimonono quero an teneat electio facta ab eo qui est in malafide in quasi possessione iuris eligendi. sic tñ per superiorem pronuntiatum esse canonicũ. Respon. sic bm Inno. in. c. ↄsultationibus. de iure papali. & Bart. in. l. ij. ãtepe. col. C. de serui. vbi dicit verũ si sentẽtia p eo lata sup canonicatu sit rite lata, secus si nõ rite, q missus in possessionem inordinate nõ lucratur fructus vt ibi Bar. qui allegat Inno.

66 ¶ Et adde hic incidenter vnum singulare dictum qd est quotidianum, & alias fecit mihi honorem cũ florẽtie assiderem. † vcz qd missio in possessionem nõ rite facta fuit, q pp debitũ de quo constet nõ debet reuocari tanq non rite facta, ex quo de nouo esset cõcedenda bm Ang. post gl. in. l. si finita. in prin. ff. de dã. infec. vbi Pau. d cast. no. dicit q iudex potest eam annullare, & dicere in sententia, reuoco tenutam. Sed quia de nouo esset concedenda. concedo & confirmo.

¶ Itẽ dicit ibi Jo. de imo. in captura prime. f. qd dz iterum de nouo ↄcedi per predicta. Itẽ etiam tz Imo. in. c. sicut. de app.

¶ Sed audio ab aduocatis q Imo. in. l. a diuo pio. §. in venditione. de re iudi. tz cõtrariũ cuius lectu. videre non potui. Sed Ludo. pont. in. d. l. si finita. in prin. qui dicit nõ reuocari capturã non rite factam qñ debitor potest esse iterũ capiendus cũ cõstet de debito. qd etiã tenet Pau. de ca. in ↄsi. xxxvij. ad fi. qd perpetuo tene menti. addit tamen q in tenuta reali de qua. s. diximus contra Ange. vbi supra. tz Ludo. pon. & Pau. de cast. in. d. l. si finita. in princ. vbi allegant Bald. in. l. fi. vij. op. C. de edi. diui adri. tol. dicit. n. ibi Bal. missionem primo reuocandam & denuo concedendam si prima inordinate facta est per. c. qualiter. de accu. & tenet Bal. in. l. i. C. ad carb & in. l. fin. ff. qd metus causa. Idem tamen Ludo. in addi. nouis. & Salyce. in dicta. l. finali. C. de edi. diui adri. tollend. dicunt dictum Bald. non esse verum, ego de facto iudicaui secundum opinio. Ange. & Pau. de cast. in dicto consi. xxxvij.

67 ¶ † Subdo hic aliud singulare dictum, vcz q tenuta ex inordinato processu concessa potest retineri loco pignoris donec satisfiat de primo debito, si ipsa res in tenutam accepta erat per prius hypothecata pro debito bm Bal. singu. in. l. fundus qui Lucij Titij. ff. de rescin. vendi. Bartho. cep. in singu. suis. ver. lxxxv. quod perpetuo tene menti.

68 Quinquagesimo quero † si canonici passi sunt aliũ eligere, dicit q non quia per solam patientiam commiserunt eligere, sed alius non elegerit, quia tunc non amisissent ius eligẽdi, ideo possent episcopum eligere. ita dicit Flo. no. in. l. si sit cõstituta. ff. quemad. ser. amit. Inno. in. c. querelam. de elec. & dixi. s. in. ij. q. huius tertie partis.

69 ¶ † Quinquagesimoprimo quero an canonicus possit interes-

se electioni epi si re vera non sit canonicus sed episcopus ei per prius scripsit literas tanq̄ canonico qui tn̄ episcopus eū postea negauit esse canonicum. Respondeo non iure. no. per Bal. in l. iubemus. in fi. C. de libe. cau.

¶ Sed an ciuitas ex eo fecit q̄ꝺ papa vel imperator scribat castro vt ciuitati. vide per Inno. & Joan. in. c. cū ab ecclesiarū. de offi. ordi. & Bal. in marga. ver. castrum. ver. iij. & per Bart. in extrauagan. ad repri. ver. ciuitas vbi vide omnino.

70 ¶ Quinquagesimosecundo quero vtrum post lit. contest. canonicum super canonicatu vel iure eligendi possit canonicus bona fide existens in quasi possessione iuris eligendi eligere. Respon. q̄ sic s̄m Inno. in. c. ꝯsultationibus. de iure papali qui refert Bal. in l. ij. penul. col. C. de serui. & a qua. vbi dicit idem in patrono presentante, quod bene not.

71 ¶ †Quinquagesimotertio quero an electio facta per canonicū possessorem iuris eligendi cassetur si canonicus eligēs succūbat in causa sibi mota super canonicatu vel iure eligendi. Respon. non s̄m Bal. in l. ij. penul. col. C. de serui. & aqua. vbi dicit verū esse si possunt dici q̄ de iure sit euicta. vide ibi.

72 ¶ †Quinquagesimoquarto quero, an canonicus in electione possit dare vocē pro fratre vel filio. Rn̄. sic. l. illud in prin. & ibi Barto. ff. quod cuiusq̄ vni. no.

73 ¶ †Quinquagesimoquinto quero an valeat electio facta a canonicis si vnus eoꝝ qui interesse debebat ex necessitate recessit sed cū licentia. Rn̄. q̄ non s̄m Inno. in. c. considerauimus. de elc. & ibi doc. & Bal. refert. & seqtur in marg. ver. electio. xxij.

74 ¶ †Quinquagesimosexto quero, an si fiat electio epi vno ꝯtēpto qui citari debuerit valeat ipso iure. Respon. q̄ sic sed irritatur ope exceptionis, vnde ipso iure non est nulla. gl. est in. c. quapropter. de ele. per. c. auditis. & ibi glo. eo. titu. & not. in. c. ecclesia vestra. eo. titu. & diximus. s. eod.

75 ¶ †Quinquagesimoseptimo q̄ro vtruꝫ electio facta a duobus quoꝝ alter nō habeat ius eligendi valeat, vt q̄ laicus dedit vocē cuꝫ canonico. & Bar. tꝫ q̄ nō in. l. ij. in princ. ff. q̄ꝺ fal. tu. au. per. c. massana. de elec. Secus tn̄ est in tutela administrationis per duos quorū vnus sit verus, alter falsus. d. l. ij. §. j. & ibi glos. ix. q. j. c. vltimo. vide Joan. an. in regula vtile. lib. vj.

¶ Sed quid in sententia duorum iudicum quorum alter est infamis vel alter inhabilis. Respondeo quod non tꝫ s̄m Barto. in. l. ij. in princip. ff. quod fal. tu. au.

¶ Quid de instrumento ꝯfecto a duobus notarijs quorū alter est inhabilis. Rn̄. q̄ꝺ valet, q̄ sumit vires ab vno qui est habilis s̄m Bal. sing. in. l. imperator. ff. de sta. ho. per tex. sing. in. l. si quis ex argen. §. sed cū oēs. ff. de eden. ego addo similē tex. in d. l. ij. ver. quid enim. ff. quod fal. tu. au. quod bene no.

76 ¶ Quinquagesimooctauo q̄ro an principes laici possint adesse in electionibus epoꝝum. Respon. q̄ꝺ nō. vt no. lxiij. dist. c. j. ij. & iij. & per totum. & dicetur. j. eo. & iij. lib. q. xxxj. vbi vide.

77 ¶ †Quinquagesimonono quero, an suspensus possit eligere. Respon. non. c. cum dilectus. & ibi glo. ordi. & doc. in. c. ꝯsue. glo. in. c. quorūdam. de elec. & in. c. j. de postu. prela. q̄ꝺ est verum in suspenso ab homine per sententiā, non autem in suspenso per sententiam legis, quia tale elegit s̄m glo. in. c. apostolice. de excep. & ita dꝫ intelligi dictum Inno. in. c. cum in cunctis. de elec. Quem refert Bal. in marg. ver. suspensus. versicu. viij. tenuisse suspensum posse eligere & non eligi.

¶ Pro dicta distinctione facta, q̄ suspensus a iure celebrans non dꝫ deponi, secus si ab homine secundum Abb. anti. in. c. vt clericorum. de vi. & ho. cleri.

¶ Itē suspensus a iure celebrans nō fit irregularis, secus si ab homine s̄m Inno. in. c. fina. de cleri. excommuni. mini. pro quo vid̄ Bal. in marg. ℞. suspēsus. ver. j. vbi. & ix. & in ver. excōicatus. ver. xvj. & per doc. in. c. cū medicinalis. de sen. excō. li. vj. & dixi. s. eo. xxxj. q. j. & adde q̄ꝺ dicet infra. ij. lib. q. v. vbi vide.

78 Sexagesimo quero † vtrum episcopus possit ordinari a rege, vel principe. Respon. non. xvj. q. vij. si quis deinceps. & seq. immo episcopi alij talem inter eos recipiendo sunt excommunicati. lxiij. dist. si per ordinationem. & c. qualiter.

¶ Immo rex vel princeps inuestiens aliqueꝫ tanq̄ epm̄ de aliqua ecclesia excommunicationis censure subiacet. d. c. si quis & seq. quinimmo & talis eps̄ debet deponi. ea. q. si quis episcopus. & seq. lxiij. distin. omnis. Nec etiam potest interesse princeps laicus cum canonicis eligentibus episcopum vt coeligant disponant, vel precipiant. c. massana. de elect. lxiij. dist. laici. c. nullus. c. adrianus. & c. valentinianus alias vero sic, & in Spe. de instru. edi. §. vij. ver. quid ergo si tabellio. vide glo. in. c. nobis. de iure patr. & in. c. cum terra. de elec. & gl. in. c. quisquis. eo titu. que dicit q̄ꝺ canonici patiētes laicū assistere cū eis in electione epi suspendi. predicta vera etiā si ꝯsuetudo sit in ꝯtrariū q̄ nō valet cū sit corruptela. d. c. massana. adde etiā no. in. d. c. nobis. per glo. & doc. & glo. in. c. sacrosancta. de electione.

FINIS PRIMI LIBRI.

SVMMARIVM

1 Episcopus quis vel qualis eligi debeat.
2 Electus in epm̄ an debeat esse talis in quo fieri possit collatio numeri ad numerū, meriti ad meritū, & zeli ad zelum. Et an talis collatio fieri debeat quando vnus tantum eligitur. 3.
4 Excōmunicatus an possit eligi episcopus. Et an suspensus. 5. Et an concubinarius. 6.
7 Meretricem qui in vxorem duxit, an in episcopū possit eligi. Et quid de filiofami. 8.
9 Episcopus filiusfami. nunqd excludat curiā a successione pr̄is.
10 Episcopus filiusfamil. an teneatur patrem suum honorare, & eum sibi preponere.
11 Sacerdotiū simplex an soluat ius patrie potestatis. Et an monachatio. 12.
13 Inuitus an eligatur episcopus.
14 Eps̄ nunqd possit eligi is qui episcopatū quesiuit data opera.
15 Eligi in episcopum an possit is qui fecit aliquod pactum iuratum canonicis electoribus.
16 Episcopus an debeat eligi is qui si promoueretur in superbiā prosiliret.
17 Promoueri ad episcopatum an quis per simoniam possit. Preces an inducant simoniam.
18 Elligi an possit quis episcopus per fauorem alicuius.
19 Cōstitutus in minoribus ordinibus an possit eligi episcopus.
20 Eligendus an sit episcopus vnus de numero canicorum.
21 Potestas eligendi episcopū, si aliqbus data est, an illi postulare possint.
22 Episcopus si sit vnus electus extra capitulū, vtrū eius supior sit postulandus an concedat eum vel non.
23 Episcopus electus p̄ papā an possit a populo sibi inimico tanq̄ suspectus recusari.
24 Episcopus an possit eligi is q̄ alterum habet episcopatum.
25 Beneficia plura habens an possit eligi episcopus.
26 Clericus retinere volens duo beneficia curata perdit vtrūq̄.
27 Ecclesias curatas duas retinens ꝯ iuris dispositionē, nunqd cōfiteri, & absoluere possit prioris ecclesie parochianos.
28 Prebēdas duas nunquid possit quis habere.
29 Dignitates vel personatus an alicui liceat habere.
30 Animarū curā habens in ecclesia si est dispēsatus ad aliud beneficium etiam si sit personatus similem curā nō habēs, an possit retinere archidiaconatum.
31 Eps̄ an habeat auctoritatem dispēsandi cum clericis habentibus duo beneficia curata.
32 Dispensatio concessa habenti plura beneficia e quibus vnum erat occupatum, & tacito de illo super alijs obtinuit dispensationem nunquid valeat.
33 Beneficium curatum quod dicatur.
34 Eps̄ nunqd possit habere prebendā annexam dignitati ep̄ali.
35 Episcopus an possit creari sine titulo episcopali.
36 Statutum puniens turbātē aliquē in possessione in pena. cl. librarum & ad restitutionem possessionis ablate in quo non habeat locum.
37 Satutum dicēs q̄ testis falsū deponēs puniat̄ in pena cētū librarū & ad interesse parti lese in duplum, an sit validū. 38.
39 Filios habens an possit creari episcopus.
40 Filios episcopi an possit habere prebedam in ecclesia patris.
41 Episcopatui an q̄s renuntiare possit vt det consanguineo suo.
42 Mācbus corpore vl̄ aliter vitiatus an possit eligi episcopus.
43 Bigamus an possit episcopus eligi.
44 Bigami an sint in ecclesia iterum benedicendi cum matrimonium contrahunt.
45 Bigami carent omni priuilegio.
46 Absens an in episcopum eligi possit.
47 Religiosus disparis cultus an possit eligi episcopus ecclesie.
48 Electus si irritatur q̄ factus sit ordine non seruato, an ipse electus erit infamis.

49 Electus episcopus an possit renuntiare episcopatum, vt euitet onera et eorum prestationem. 50.
51 Vicinus renuncians vsui putei vel clibani vt non teneat ad collectam pro refectione, nunquid talis renuntiatio teneat.
52 Papa si anteq̃ eligeretur promisit cu3 iuramẽto dominis cardinalibus renuntiare, an sit astrictus iuramento.
53 Electus in episcopũ nunquid possit renũtiare anteq̃ acceptet.
54 Minor. xxx. annorum an possit eligi episcopus.
55 Ministri ecclesie cuius etatis esse debeant.
56 Monachari quis non debet ante. xiiij. annum.
57 Infans an possit esse de consilio vel de prioribus.
58 Episcopus an eligi possit existens in peccato mortali.
59 Usurarius an possit in episcopũ eligi. Et quid de periuro. 60.
61 Apostata nunquid eligi possit eps. Et quid de homicida. 62.
63 Mandator homicidij an repellatur ab episcopatu.
64 Statutum de homicida an habeat locum in mandante.
65 Mendicans nunquid possit eligi vel postulari ad aliquẽ episcopatum vel archiepiscopatum diuitem.
66 Monachus rector ecclesie parochialis vtrum possit eligi episcopus a minori parte canonicorum.
67 Monachus an possit eligi episcopus. 72.
68 Monachus factus eps an sit solutus a regula monastica.
69 Monachus episcopus factus cui ecclesie acquirat.
70 Nouitius et nondum professus an possit eligi abbas.
71 Eps si factus ẽ monachus vt q2 trãsiuit ad monasteriũ dimisso epatu, an possit postea redire ad alium epatum q̃ dimisisset.
73 Cardinalis an possit eligi ad epatũ, et sic ad inferiorẽ dignitatẽ.
74 Monachus vel canonicus rlaris an possit creari cardinalis.
75 Abbas vnius monasterij an possit eligi episcopus.
76 Licentia transeundi ad episcopatum an possit cõcedi Abbati electo per capitulum sede vacante, cui abbas est subiectus.
77 Episcopus an possit eligi is qui fuit inimicus hospitalitatis.
78 Uisitatore vel administratore ecclesie cathedrali dato per papam an possint eum canonici episcopum eligere.
79 Episcopus an quis possit eligi ad clamorem populi.
80 Schismaticus nunquid in episcopum possit eligi.
81 Bastardus vel aliter illegitime natus an possit eligi eps.
82 Episcopus an possit dispensare cum illegitime nato eum ad sacros ordines promouendo.
83 Illegitime nati non possunt ad sacros ordines promoueri.
84 Literarum ignarus an possit eligi episcopus.
85 Operam dans libris poeticis an debeat in episcopum eligi.
86 Episcopi de iure sunt cancellarij studiorũ, ad quos pertinet cura inueniendi magistros qui literas doceant.
87 Episcopus an aliquis eligi possit extra diocesim.
88 Clericus de aliena diocesi electus episcopus an possit ad episcopatum transire sine licentia sui episcopi.
89 Postulandus si eligitur episcopus vel eligendus postulatur, an valeat electio vel postulatio.
90 Electio an valeat de eo cuius status questio orit̃ ex postfacto.
91 Superior ex iure electionis ad ipsu3 deuoluto, nunqd dẽat eligere cũ eisde qualitatibus qbus canonici eligere debuissent.
92 Electio prelati si alicui cõmittatur, quis per eum debeat eligi.
93 Titius si eligit̃ alio cognomine non expresso, an valeat electio.
94 Eligi an possit alter post depositionẽ primi electi, si electio secũdi facta fuit ante presentatas literas restitutionis.
95 Infirmus ex morbo epilentico an possit eligi in episcopum.
96 Demoniacus promoueri an possit.
97 Canonicus qui scienter eligit indignum an possit promoueri in episcopum.
98 Clericus secularis nunquid possit eligi episcopus regularium.
99 Episcopatu qui est dignus an possit eligi ad archiepiscopatum vel maiorem dignitatem.
100 Episcopus nunquid possit eligi is qui ante electionem fuerat requisitus, et consensit electioni de se fiende.
101 Histrio an eligi possit episcopus.
102 Clericus histrio vel buffonus seu mimus vel ioculator non gaudet priuilegijs clericalibus.
103 Episcopus an eligi possit de qualibet natione.
104 Imperator teutonicus debet esse ex iure electionis, non ex iure successionis.
105 Expectatiuam primi epatus vacaturi si quis h3 ad papã, an sibi preiudicetur per renuntiationem beneficij factam in fraudẽ sui vt cogatur acceptare beneficium renuntiatũ, ne forte habeat primo vacaturum per mortem quod erit pinguius.
106 Seruus an possit eligi episcopus vel ad sacerdotiũ ꝓmoueri.
107 Episcopi plures an in vna ecclesia eligi possint.
108 Episcopus vnus an duabus ecclesijs dari possit.
109 Eremita an possit eligi episcopus.
110 Uita communis preualet vite eremitice.
111 Ambitiosus in episcopum an possit eligi.
112 Episcopatum quem quis habet an possit deserere et ad aliũ maiorem transire, mediocritate prioris despecta.
113 Clericus de licentia epi põt de vna ecclesia transire ad aliam.
114 Episcopus nunquid renuntiare possit episcopatui propter infestationem pauperum.

¶ De causa materiali episcopi.

¶ Quis esse possit vel non episcopus.

¶ Liber secundus.



Upra ostẽdimus in primo libro a quibus, vbi, et quando episcopus eligatur. Nunc vidẽdum est quis possit vel non ad epatum assumi vt sic cã materialis huius nr̃i tractat⁹ ꝑ ordinẽ absoluat.

Primo igitur quero gñaliter
1 †quis seu qualis eligi dẽat eps. Rñ. ꝙ eligẽdus ẽ vir bone vite lr̃atus, cõstitutus in sacris, ex ltimo matrimonio natus, in tpalibus circũspectus, et in spũalibus, q possit iura ecclesie tueri, prudẽs docilis, tẽperatus, castus, sobrius, cautus, humilis, affabilis, misericors, in lege dei instructus, in scripturarũ sensibus acutus, in dogmatibus ecclesiasticis, exercitatus, doctus, pauidus, maturus, et qui reprehendi non possit. Deo, et hoibus placẽs, hospitalis, moribus ornatus, et mãsuetus. hec oia ꝓbant. lxi. di. epm nõ op3. c. cũ in cũctis in prin. de ele. c. nisi cũ pridẽ. §. ꝑ defectu de renũ. lj. vi. c. si. xxxvij. et. xxxviij. di. ꝑ totũ. lxxxvj. di. fratrẽ. c. cõstitutus. el. ij. ð ap. xxiij. di. q eps. viij. q. j. c. op3 et seq. xxv. di. §. nũc aũt. et in Specu. de electio. §. j. versic. celebrata. et ver. et etiam potest in auc. quo. opor. epis. §. j. et hec de deo. q̃ oia bene no. et j. singulariter prestringemus de singulis. ¶ Cardinalis vero qualis esse debeat ponit Host. in sum. de peni. §. cui cõsidendum ver. cui cardinales, vbi vide tametsi pauca cõcurrãt in aliquibus et forte dici potest quis est hic et laudabimus eum.

2 ¶ †Scdo quero an electus dẽat eẽ talis i quo fieri possit collatio numeri ad numerũ, meriti ad meritũ, et zeli ad zelũ. Rñ. sic. c. q2 pp. c. in genesi. c. ecclesia. el. ij. de elec. et Spec. eo. tit. §. j. ver. publicatiõe. ¶ Collatio ãt numeri ad numerũ fit, q2 ð duobus vel pluribus in elec. cõcurrentibus d3 ꝑferri is i quo maior numerus canonicoꝝ cõsensit. Sed meriti ad meritũ collatio fit, si electoꝝ vnus est maioris meriti quã alter vt ille ꝑferrat̃. Collatio vero zeli ad zelũ fieri dr̃ inspecto zelo, in vtraq3 parte canonicoꝝ eligẽtiũ diuersos, vt ea pars ꝑferat̃ q̃ est maioris auctoritatis, et maiori zelo in eligẽdo ducta est, et que digniorem elegit vt plene ponit Specu. vbi. s̃. du3 ponit exempla de apostolis q elegerunt Mathiã et non Ioseph iustũ, l3 cõsanguineum eoru3. ¶ Ex quo nota, qð magis idoneus eligi debet, vt in. d. in. et tenet Inno. in. c. cũ olim. de testi. ꝼm Bal. in marg. versi. electio. ver. idoneum. et infra dicemus in alia. q.

3 ¶ †Tertio q̃ro an talis collatio fieri dẽat qñ vnus tantum eligit̃. Respon. sic ꝼm Io. an. in addi. Spec. de elec. §. j. ver. publicatione. et in. c. q2 propter. ver. omnes. et in. c. ecclesia. in gl. no. ꝼm Inno. de elec. vc3 ꝙ fiat tunc collatio zeli ad zelũ et meriti ad meritum, non autem numeri ad numerũ, licet Specu. vbi. s̃. indistincte dixerit non fieri collationem.

4 ¶ †Quarto q̃ro vtrũ excõicatus possit eligi eps. Respõ. non. ꝼm Spe. de lib. concep. §. fi. ad fi. c. postulasti. de cle. excõmu. mi. gl. et doc. in. c. per inquisitionẽ. et. c. illa. de elec. gl. docto. et Philip. in. c. cõstitutis. in presentin. de ap. no. in. c. cũ dilectus et ibi doc. de cõsue. gl. et doc. in. c. si forte. in prin. de elec. in. vi. ꝑ Archi. lxiij. dist. nullus. ¶ Excõicatus. n. non recipit titulũ dignitatis spũaliter ꝼm Bar. in. l. barbarius. x. col. ff. de offi. ꝑsi. et Bal. in marga. ver. excõicatus. ver. ij. quod verũ est etiã si ẽ excommunicatus minori excommunicatione, q2 non potest eligi licet possit eligere ꝼm gl. in. d. c. illa. et dixi. s̃. primo lib. tertia parte. xxxi. q. ¶ Quinetiam talis electus non posset confirma

ri ꝭm Bar. in. d. l. barbarius. x. col. dum dicit quod auctoritas non tȝ ad ꝯfirmandū excōicatū, lȝ aliter loquat̄ in. v. col. de hoc tñ vide per doc. post Inno. in. c. post electionē. de ꝯces. prebē. ⁊ dicemus. ʒ. iij. lib. ij. parte. ¶ Potest autem excōicatus monachari ꝭm Bal. in. l. cui sub pretextu. C. de sac. san. eccl. ⁊ Jo. an. in mercu. c. delictū ꝑsone in. vj. ¶ Pōt ne imperator eligi ꝗ est excōicatus. no. in. c. venerabilē. de ele. ⁊ ibi vide ēt ꝑ doc.

5 ¶ †Quinto q̄ro an suspēsus possit eligi eps, Rñ. ꝙ nō, imo postulari per gl. ⁊ doc. in. illa. de elec. ⁊ no. in. c. cū dilectus. ⁊ idē gl. de ꝯsuetu. q̄ irregularis censet̄. no. in. c. j. cum gl. de postu. prela. ⁊ no. in. c. fi. de exces. prela. qd̄ verum est siue sit suspensus a beneficio, vt. c. qui inquisitionem. cū gl. de elec. siue ab officio. c. cum dilectus. de ꝯsue. ꝭm. d. gl. per. c. cū bone. de eta. ⁊ qua. ⁊ ibi etiā vide ꝙ suspensus non pōt eligi. Idē ⁊ si interdictum non seruat ꝭm. d. glo. in. c. per inquisitionē. per. c. ad hec. de postu. vbi no. ⁊ tenet glo. in. d. c. illa. de electio.

¶ Idem dicit in eo q est suspendendus, q̄ eius opi. grauata est apud bonos ⁊ graues ꝭm. d. glo. per. c. laici. xxxij. di. quod no. ¶ Aduerte tñ q̄ Bal. in marg. ver. suspensus. ver. viij. refert Inno. in. c. cū in cunctis. de electio. qd̄ suspēsus pōt eligere sed non eligi q̄ dȝ intelligi ꝙ possit eligere. s. si est suspensus ꝑ sententiam legis non sic per sñiam hominis gl. est in. c. apostolice. de exce. ⁊ ita dȝ intelligi. c. cuȝ dilectus. de ꝯsue. ⁊ dixi. ʒ. primo lib. vlti. q. tertie partis. ⁊. xxxj. q. Predictis adde ꝙ suspēsus ingerens se diuinis sit irregularis. c. is cui. de sen. excom. in. vj. ⁊. c. j. eo. titu. ⁊ lib. qd̄ verum est si sit suspensus ab officio, nō si a beneficio ꝭm Bal. in marga. suspensus. ver. v. ¶ Et dȝ absolui a solo papa. no. in. d. c. j. ⁊. c. is cui. ꝭm docto. ⁊ Philip. in. c. reprehensibilis. j. col. de ap. ⁊ Inno. in. c. cum J. de re iudi.

¶ Illud no. ꝙ suspendi quis non pōt nisi prius moneat̄. d. c. reprehensibilis. ⁊ ibi doc. sicut nec excommunicari nec interdici, vt ibi, quod est verum quando fertur ab homine ꝑꝑ ꝯtumaciā. ¶ Secus si propter crimen ⁊ in penā criminis, tunc enim monitio non requiritur ꝭm Inno. sing. in. c. j. de exces. prela. ⁊ in. c. ad hoc. qm̄. de appella. ⁊ probat̄ in. c. tam literis. de testi. facit. c. romana. §. sed nec de appella. lib. vj. ¶ Quid autem differat suspensus ꝑꝑ crimen a suspēso propter criminis infamiā. vide per Abb. anti. in tit. de infa. in. c. cū decorē. de vita ⁊ hone. cleri. ⁊ Bal. in marga. ver. suspensus. ver. fi. Ultimo scias ꝙ suspēsio episcopi afficit etiam eius vicarium quo ad iurisdictionē ꝭm gl. ⁊ doc. in. c. j. de offi. vica. lib. vj. ⁊ dicet̄. ʒ. iiij. lib.

6 ¶ †Sexto quero an concubinarius possit eligi eps, ⁊ ministrare diuina. Respon. ꝙ non. xxxij. dist. c. vlti. ⁊ in sententia ⁊. c. maritum. ⁊ ibi. gl. xxxiij. dist. curandum. ⁊. c. precipimus. xxx. q. v. c. qualis. secundum. d. glo. in. d. c. maritum. quod no.

7 ¶ †Septimo quero an qui duxit meretricē in vxorē possit eligi. Respon. non. xxxiij. dist. maritū. Scias tñ ꝙ non est culpādus qui meretricem accepit in vxorē sicut fecit Oseas ꝑpheta. xxxij. q. i. non est culpandus. qd̄ no. ꝑ his q ex voto putant deo placere matrimonio contracto cum meretrice.

8 ¶ †Octauo quero an filiusfa. possit eligi in epm̄. Respon. sic. Sed liberatus a patria potestate quam soluit dignitas epalis. in auc. sed dignitas. ⁊ ibi doc. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in auc. constitutio que de digni. §. illud. nota. in. c. indecorum. ⁊ ibi gl. de eta. ⁊ quali. per Bal. in. l. sacrosancta. de epis. ⁊ cle. in. l. si maritus. de patria potesta. Bar. in. l. ij. ⁊ in. l. patre. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. quod verū est quo ad fauorem, non quo ad odiū ꝭm Barto. in. d. l. ij. in fi. ⁊ in. l. patris. ff. de in ius vocan.

9 †Ex quo Bar. not. infert in. d. l. ij. in fine. ꝙ stante statuto vel ꝯsuetudine quod curia succedat decedēti sine filijs in potestate ꝯstitutis non succedit curia p̄ri epi, cū sui fauore. i. ꝑꝑ successionem ꝯstituatur eps in ptāte patris manere. Sicq̄ eps filiusfa. excludet curiā, qd̄ tȝ ēt Bal. in. l. apud hostes. in fi. C. de suis ⁊ legi. ⁊ Pau. de cast. in. l. omnes populi. de insti. ⁊ iure. ⁊ Lud. pon. in sing. ver statutum. ver. quero nunqd̄. Item infert̄ quod filiusfa. clericus transmittit ius deliberandi, q̄ agit̄ de suo cōmodo, ideo retinet suitatem ꝭm Bal. in. d. l. apud hostes.

10 ¶ †Sed hic quero an episcopus filiusfami. teneatur p̄rem suū honorare ⁊ eum sibi preponere. Rñ. ꝙ sic, cū etiā papa hoc facere debeat ꝭm Bal. ⁊ Ludo. pon. in. l. pretor ait in fin. ff. de in ius vocan. quod ego puto verū in his q̄ domi, nō que foris fiūt ne sit ꝯ quod tȝ Bal. in. l. seniū. v. col. C. qui test. facere pos. vbi dicit maiorem esse auctoritatē magistratus quā paternā qd̄ no. ¶ Diximus per epalē dignitatē solui ius patrie ptātis. ꝯgruū

11 est hoc addere. q. † qd de simplici sacerdotio, ⁊ dic nō solui sicut nec per prelaturā inferiorē ab epali ꝭm Bal. in marg. prelatus. versi. vij. nota. in. d. l. sacrosancte. ⁊ ibi Bar. de sac. san. eccle. ⁊ docto. in. d. c. indecoruȝ. de etate ⁊ quali. licet Barto. aliter loquat̄ in. d. l. si patre furioso. de his qui sunt sui vel alieni iu. Bald. tñ. in. l. apud hostes. preallegi. dicit idē qd̄ in episcopali qd̄ nota.

12 ¶ †An autem per monachationem soluatur dic qd̄ sic, ꝭm glo. ⁊ Bar. in. l. si ex causa. §. papi. ff. de mino. Bar. in auc. idē. C. de bo. que lib. ⁊ Bal. in. d. l. apud hostes. ⁊ in dicta. l. si maritus. de patria potesta. Rō est ꝭm Bart. q̄ monachus transit in potestatē alterius. s. monasterij, ergo nō dȝ remanere sub potestate patris. ego credo reddi posse aliā rōnem q̄ cum monachus sit mortuus mundo, nisi quantū ad comedēdum. l. deo nobis. de episcopis, ⁊ cleri. ⁊ Barto. in. d. l. patre furioso. ⁊ Bal. in auc. excipitur. de bo. que libe. nō pōt dici qd̄ sit in potestate, cum mortuis. s. esse vel dominari inutile sit. ⁊ predicta vera de monachatione filij. ¶ Idē tñ est si pater fiat monachus, quia perdit patriā potestatem ꝭm Barto. in. d. l. patre. si vero pater fiat episcopus, nō perdit patriā ptātem si filios habet ꝭm Bal. in. l. fina. §. necessitatem. j. co. C. de bonis que libe. ¶ Itē predicta vera sunt qñ dignitates predicte, scȝ episcopalis, monachalis, ⁊ sacerdotalis sunt perfecte collate filiosfami. q̄ per solā electionem ad episcopalem dignitatem nō dicitur sublata paterna potestas. glo. est nota. in. l. ex eo tēpore. de testamē. mili. Sola enim electio dignitatē nō tribuit, vt plenius dicetur infra tertio lib. secunda parte. ⁊ tertia principali. ¶ Nō omitto ꝙ per dignitatem militarem vel doctoralē nō finit̄ patria potestas. nota. in. l. si maritus. ⁊ ibi Bald. C. de pa. pote. ¶ Idem puto dicendum de alijs dignitatibus secularibus vt insti. q. mo. ius. pa. po. sol. §. filiusfa. nisi in casibus no. iij. l. fi. C. de decur. lib. x. ⁊ ꝑ tex. in auc. cōstitutio que de dignita. §. j. ⁊. §. generaliter. ⁊ hoc tenet glo. in. d. §. filiusfa.

13 ¶ †Nono quero an inuitus eligatur episcopus. Rñ. ꝙ non, vt no. lxxiiij. distin. vbi. c. honoratus. ⁊. c. gesta, not. Bal. in. l. nec emere. C. de iure delib. ⁊ per Bal. ⁊ Pe. de suncino. in. l. si ad scribatuȝ. C. de appel. no. in auc. quomo. opor. episcopos. §. sed etiā. no. vij. q. omnis etiam per Joan. an. ⁊ But. in. c. fi. de postu. prela. ¶ Idem ⁊ in clerico qui inuitus non creatur. lxxiiij. distin. c. j. ⁊ per totuȝ. ⁊ melius in. c. queris de etate ⁊ qualitate. Immo episcopus promouens inuitum ⁊ reluctantem debet deponi. d. c. vbi. ⁊ glo. c. nihil. de electio. alias etiā dicitur qd̄ episcopus promouens clericum inuitum debet suspendi per annuȝ. lxxiiij. di. c. j. licet tamen inuitus quis non promoueatur tamen quasi inuitus promouendus est. viij. q. j. qui episcopatum. ⁊ in. c. in scripturis. glo. fi. in. c. licet. de procu. in. vj. j. q. sicut. ⁊ idem gl. l. si quemq̄. ⁊ ibi doct. ⁊ Bal. C. de epis. ⁊ cleri. vnde debet quis velle si sit coactus. vt ibi, ⁊ tenet glo. in auc. quomodo oportet episcopos. §. j. vbi vide.

14 **Decimo quero** † an eligi possit eps is qui quesiuit episcopatū data opera. Rñ deo. nō. l. si quemq̄. ⁊ ibi Bal. ʒ. de epis. ⁊ cle. ⁊ in auc. quomo. opor. episcopos. §. j. non enim per ambitionem fieri dȝ episcopus. j. q. i. nullus itaq̄. i. q. vi. sicut. ⁊. d. l. si quemq̄. ⁊ ibi dicemus in alia. q. ¶ Sic ergo non debet quis precibus epatū obtinere, vt. d. iuri. ⁊. ix. q. j. in scripturis. gl. in. c. cū in veteri. de elec. ⁊. c. per inquisitionē. eo. tit. j. q. j. ordinationes. Pro quo est q̄ ambasiatores data opera electi non gaudēt priuilegijs. l. vniuersi, ⁊ ibi Bar. C. de leg. li. x. quod no. ꝯtra prelatos nostri temporis quia nimia opera ⁊ ambitiosa procurauerunt cardinalatum, sed deus ipse bene prouidit.

15 ¶ †Undecimo quero an eligi possit episcopus is qui fecit aliqd̄ pactum iuratū canonicis electoribus. Respon. ꝙ nō vt. c. ꝑ inquisitionē. ⁊ ibi gl. de elec. viij. q. iij. c. j. ⁊. ij. gl. in. c. venerabilē. de elec. quod est verum si dictum pactū cū iuro faciunt anteq̄ fiat electio. sequit̄. c. si post. d. c. j. ⁊. ij. vbi vide Bal. tñ in l. ab anastasio. C. mandati. dicit prelatuȝ ꝯmittere simoniā etiā si post promotionem donat promotori, quod not. sed credo falsum esse per nota. in. d. c. j. ⁊. ij. Et hoc facit contra pontifices qui vt eligantur promittunt ⁊ iurant dominis cardinalibus maria ⁊ montes, ⁊ similiter contra prelatos.

16 ¶ †Duodecimo quero vtrum possit eligi episcopus is qui si ꝑmoueretur in superbiam prosiliret. Respon. non. xl. distin. c. j. lxiij. dist. valentinianus. vbi dr̄ ꝙ Ambrosius ideo fuit electus q̄ cessauit causa in eo, ex qua fuit prohibitus neophitus. i. qui nouiter venit ad religionem christianam. s. superbia futura. vt ibi. ⁊. lxj. dist. §. his omnibus. ⁊ tȝ gl. in. c. officij de elec. Scias autem Ambrosium fuisse postulatum ab imperatore ante susceptum baptisma. lxj. distinctione. sic beatus.

¶ Decimotertio

17 ¶ Decimotertio quero † vtrum per simoniam quis possit promoueri ad episcopatum. Respondeo non. c. per inquisitionez. et ibi glo. et docto. de electio. viij. q. j. Moyses. viij. q. ij. c. j. l. si quemq́, et ibi Bal. et docto. C. de episco. et cleri. in aucten. quo modo oportet episcopos. §. j. lj. distin. c. fina. Idē etiam in promotionem clerici dicendum est. j. q. j. quibusdaz. et capi. pueri. ¶ Item nec ecclesia debet pecunia queri. vij. q. j. sancituz est. Sed an preces inducant simoniam. Respondeo sic. d. c. moyses. et ibi glo. j. q. j. sunt nonnulli, quod est verū nisi preces fundantur pro digno. i. q. i. quibusdam in fi. secundum. d. glo. quo casu et pro consanguineo digno porrecte non inducunt simoniā. i. q. i. latorem. et ibi not. Imo. nec etiam pro seipso si dignus est c. tua. de simonia. nec est contra. c. tua. de eta. et qualita. si bene inspiciatur. vide ibi per docto. et omnino per glo. i. q. i. ordinationes. et. c. seq. ¶ Circa predicta etiam not. q̄ papa recipiens aliquid pro promotione alicuius licite recipit, nec dicitur committere simoniam, licet dans turpiter det et de simonia teneatur secundum Bar. in. l. barbarius. ij. col. de officio preto. vbi etiā dicit in. v. colum. q̄ electus per simoniam potest confirmari. ¶ Committitur autem simonia manu precibus et obsequio. i. q. i. sunt nonnulli. viij. q. i. moyses. intellige manu siue detur pecunia, siue quicquid aliud. i. q. ij. per totum.

18 ¶ Decimoquarto quero † vtrum quis eligi possit ep̄s p̄ fauorē alicuius. R̄n. nō. viij. q. ij. c. i. lxiij. di. ois electus. xviij. q̄ō. vij. si quis deinceps et se. imo elect⁹ dz ōponi. vt dicem⁹. ī. iiij. li.

19 ¶ Decimoquinto quero † vtrum constitutus in minoribus ordinibus possit eligi episcopus. Respon. q̄ olim non, sed hodie sic. xxiiij. dist. §. ecce. cū glo. lxxvij. distin. c. j. de eta. et qualita. c. a multis. Inno. Abb. et doc. in. c. cū olim. in glo. ij. de re iud. not. in. c. cum in cunctis. §. inferiora. et. c. dudum. de elec. c. licet canon. eo. titu. in. vj. Bal. in marg. ver. clericus. ver. xxvj. ¶ Si autem non est in sacris constitutus, eligi non potest. d. c. dudum. et ibi per glo. et in glo. in. c. cum in cunctis. eod. titu. lx. distin. c. fina. lxj. distin. c. i. et. c. osius. et. §. secundum aliud est. Potest tamen postulari, vt ibi et glo. in. d. c. dudū. Sic imo laicus non potest eligi in episcopum, sed postulari. d. c. i. et in summa. lxj. dist. et gl. in. c. literas. lxiij. dist. per. c. innotuit. de elec. quod est verum nisi laicus sit talis bone vite que clericalem vitam transcendat. exēplo beati Nicolai qui ex laico fuit electus episcopus, et Seueri q̄ ex lanificio fuit assumptus ad archiepiscopatuz. et Ambrosij qui nondum baptizatus fuit electus archiepiscopus. lxi. dis. §. his auctoritatibus. et. c. seq. ¶ Sed q̄z gradatim quis est ad sacros ordines promouendus. xlviij. dist. in princi. et. c. i. et. c. sicut. et ibi glo. lxi. dist. nepotibus. que spacia temporum debeant esse intermedia. ponit text. nota. lxxvij. dist. in singulis. et. c. seq. vbi vide. ¶ Cardinalis vero non pōt creari nisi saltē sit diaconus, et sit in sacris cōstitutus scd̄m glo. et docto. in cle. ij. de eta. et quali. et Host. in. c. ij. de offi. archid.

20 ¶ Decimosexto quero † an eligendus sit episcopus vnus de numero canonicorum. Respondeo sic, si in. c. quis idoneus reperiat̄ alias vnus extra capi. eligi pōt et dz. c. ne pro defectu. et. c. cum inter canonicos. et ibi docto. de electio. Syn. in. l. diuus marcus. ff. de tuto. et curato. da. ab his. Quinetiaz valet electio de eo qui est extra capitulū, lz in. c. sit alius eque idoneus scd̄m glo. et doco. in. d. c. cum inter. et in. c. in causis. eodem titu. cum glo. vbi dr̄ quod capitulū pōt huic fauori renunciare et aliuz eligere de aliena ecclesia quamuis in proprio capitulo sit alius dignus. et not. in. c. cum vintoniensis. eo. tit. quod no. ad. c. in nomine dn̄i. xxiij. dist. cū glo. et ibi doc. et hoc in. c. nullus inuitus. lxj. dist. et in. d. c. cum inter canonicos. ¶ Sed quid si pars capituli maior eligat vnū extra capi. pars vero minor eligat aliuz ex capitu. quis preferatur. Respondeo, quod electus a maiori parte secundū docto. et hoc in. d. c. nullus inuitus. cōtra glo. ibi et glo. in. c. fi. de cleri. peregri. et tenent docto. post glo. in. d. c. cum inter. ¶ Idem est ēt si vnus de. c. eligat vnum de. c. alij vero eligant extra capitulum, quia prefertur electus extra capitulum secundum. d. glo. in. c. nullus inuitus. quod not.

21 ¶ Decimoseptimo quero † quid si data est potestas eligendi ep̄m aliq̄bus an illi possint postulare. R̄ndeo q̄ sic, q̄z postulatio est contermina electioni mandare f̄m glo. nota. in. d. c. nullus in fine. ¶ Ex qua not. q̄ mandatarius potest ex se gerere actū vicinū mandatū f̄m. d. gl. per. l. iam tn̄. §. fi. ff. iudi. solui. q̄ō not. ad. l. diligenter. ff. mandati cum concordantijs.

22 ¶ Decimooctauo quero si electus sit episcopus vnus extra capi. q̄ō fieri pōt. vt. s̄. dictū est in. xvj. q. Utrū superior eius sit postulandus an concedat eum vel non. r̄ndeo sic. lxxxv. distin. c. fina. et in glo. lxiij. distin. literas. cum glo. quin cogi debet cōcedere talis superior glo. est in. c. in causis. de electio. et in. d. c. literas. not. vij. q. i. omnes qui gemebant. ix. q. iij. nūc vero. de iure patro. c. nullus. predictis adde q̄ō papa debet eligi vnus de collegio cardinaliū. lxxix di. oportebat. Sed talis exceptio hodie contra papam opponi non potest secundū docto. et Abb. sicu. in. c. licet de electione. ver. vide.

23 ¶ Decimonono quero † an episcopus electus per papam possit a populo sibi inimico recusari tanquam suspectus. respon. sic, secunduz Innocē. in. c. super his. de accusationibus. immo talis electus qui sit causa scandali in populo cogitur renunciare, vel cum altero permutare. c. nisi cum pridem. §. i. et ibi doct. et Inno. de renūciationibus. tenet Lud. pont. in singu. versicu. episcopus. versicu. post etc.

24 Uigesimo quero † an eligi possit ep̄s is qui habet alterum episcopatuz. respon. quod non, sed bene potest postulari. c. i. et ibi docto. de postula. prelato. et si eligatur non valet electio, cum sine licentia pape non habeat liberum volatum, licet secus sit in Abbatibus et alijs inferioribus prelatis. iuxta. c. si abbatē. de elec. in. vj. et ibi glo. per. c. nisi cum pridem. de renun. vbi est speciale in episcopis et est glo. in. c. in causis. de elec. et dicit duo requiri scilicet q̄ō postulet̄ et ex causa vtili vel necessaria. vij. q̄ō. i. omnes qui in fi. sed q̄n postulat̄ non potest trāsire sine speciali licentia pape, cū trāslatio episcopoz sit de reseruatis pape. c. q̄ trāslationem. de offi. lega. et glo. et doc. in. d. c. si abbatē. ¶ Et adde scd̄m Bar. in. l. i. C. de metropoli. li. xi. q̄ō nō est nostrū si vnus episcopus habeat duos episcopatus vel plures. econtra vero sic dicetur. ī. eodem. in alia questione.

25 ¶ Uigesimoprimo quero † an habens plura beneficia possit eligi episcopus. Respondeo quod sic, sed acceptando episcopatum, videtur alia beneficia renunciare secundum Innocen. in. c. in nostra. de rescrip. quem sequitur Bal. in marga. versi. episcopus. versi. ij. et notatur in. c. dudum. de electio. et in. c. nō potest. de preben. in. vj. cum glo. et Joan. de imo. in. c. ex literis. in prin. de probationibus. in. c. cum in cunctis. de electio. ¶ Si tamen episcopus habens duos episcopatus nolit alterum renunciare priuatur vtroq̄z. c. de multa. et ibi glo. et docto. de preben. et not. in. c. dudum. et in. c. cum venerabilis. de consuetudine. nisi habeat vnitos. c. sicut de exces. prelatorum. et dicetur. ī. eodem. ¶ Nec mirum quia non potest clericus habere plura beneficia curata. c. dudum. de elec. et. c. nemo. eo. tit. in. vj. lxxx. distin. episcopi non. lxx. distinctio. sanctorum, q̄ō est verum nisi sint vnita, notatur in. c. de multa. de preben. et in. d. c. sicut. in extrauagan. Joan. execrabilis. Bal. in prima constitutio. C. in fi. in Specula. de dispen. §. videndum. in versi. illud vsq̄z ad finem. x. q. iij. vnio. ¶ Item nisi vnū pēdeat ab altero. c. eam te. de etate, et qualitate. c. extirpande. de preben. c. dudum. §. insuper. de electio. glo. ordi. xxi. q. i. in summa. Item nisi vnam ecclesiam habeat in titulum, alteram in commendam f̄m. d. glo. et not. in. d. c. dudum. xxi. questio. i. qui plures. et ibi glo. et glo. lxx. distinctio. sanctorum. commendare vero ecclesie dicit̄ procurator nō prelatus. lxi. distin. obituz. et. c. catanensis. Item nisi propter hominum raritatem. xxi. q̄ō. i. c. i. et glo. in summa. et. d. c. dudū. ¶ Item nisi ecclesia adhereat prebende f̄m. d. glo. in summa. et in. c. extirpande. §. qui vero. de preben. ¶ Itē nisi ecclesie sint tenues que singule rectorem de p̄ se non inuenirent. d. c. de multa. per docto. et in. d. c. dudum. x. q. iij. vnio. glo. ordina. in summa, vbi supra. ¶ Dicūtur vero tenues quando ad sustentationem non sufficiunt. glo. est notabil. et ibi docto. in. d. c. dudum. quod est arbitrarium et consuetudo inspicitur. glo. est ordinaria. in. c. i. xxi. questione. i. ¶ Item nisi ex dispensatione a Papa obtenta. d. c. de multa. et ibi glo. notabilis. et docto. et. d. c. dudum. et dicto capi. sanctorum. xxi. q̄ō. i. relatio. ¶ Et scias quod valet dispensatio, quod promotus ad episcopatū habeat beneficia de iurepatrona. f̄z Rotā in deci. cccxxxiiij. supposito in no. habens autē expectatiuā vacaturaz dicitur habere beneficiū. et ideo est capax alterius f̄m Rotam in deci. cccccl. si legatus. in notabilibus. ¶ Nec sufficit dispēsatio ab archiepiscopo secundum glo. in. d. c. dudum. nisi ambo beneficia essent exigua f̄m docto. in. d. c. de multa. et in Spec. de dispēsationibus. §. videndū. ver. illud. et ibi Bal. i addi. ver. q̄n in pluralitate. et per glo. ordinariam. in. xxi. q. ij. si quis iam translatus, quam vide omnino quia plene disputat, an solus Papa vel episcopus dispenset in pluralitate episcoporuz, et in Spec. vbi. s̄. ver. duplex. et seq. et. ī. dicetur in alia questio. in

26 iiij. lib. vbi vide omnino. ¶ Circa predicta notãdũ est † qđ clericus volẽs retinere duo beneficia curata perdit vtrunq;. d. c. dudum, de electio. ⁊ ibi doc. ⁊ c. de multa. de preben. ⁊ c. cum venerabilis. de consuetu. ⁊ .s. diximus.

¶ Sed an perdat priora beneficia statim ꝙ recipit aliud nouum. R̃n. sic. d. c. de multa. ⁊ plenius per glo. ordinariã in. d. c. si quis iam translatũ, qđ in episcopo non procedit, q2 electus vel ꝯfirmatus nõ pdit priora beneficia nisi adeptus sit possessionem epatus ₛm. d. gl. ordinariã. per. c. cũ in cunctis. de electio. ⁊ c. si qui episcopi. xcij. dist. ⁊ tꝫ glo. in. d. c. de multa que dicit non perdi priora beneficia nisi decurso tempore expresso ad ꝯsecrandũ episcopũ per. c. cũ in cũctis, vel nisi perfecta trã-
27 slatione secuta per. d. c. si qs iã trãslatũ. † Juxta predicta quero nunquid retinẽs duas ecclesias curatas cõtra iuris dispositionem possit confiteri ⁊ absoluere prioris ecclesie parochianos. Respondeo non, q2 iudex eax animax esse desijt statim ꝙ secũdum beneficium acceptauit. tex. est notabi. cũ gl. in. d. c. dudũ. Ultimo nota ꝙ vacãt priora beneficia ẽt si quis sciens se inhabilẽ facit se in episcopũ ꝯsecrari. glo. est notabi. in. c. eũ qui. de
28 pbẽ. li. vj. ¶ † Quero ẽt nũqd possit qs habere duas pbẽdas. R̃n. nõ, vt. c. literas. de ꝯces. pbẽ. gl. in. d. c. dudũ. ⁊ no. i. d. c. de multa. gl. ⁊ Bar. in. l. cũ plures. C. qui milita. possunt. li. xij. ⁊ in. c. cũ iam dudũ. ⁊ ibi gl. Inno. ⁊ doc. de prebẽ. ⁊. ꝗ. lxvij. qđ.
29 ¶ † Sed nũquid liceat habere plures dignitates vel personatus. R̃n. nõ. d. c. dudũ. ver. licet autem. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. ⁊. d. c. cũ iam dudũ. in. d. c. de multa, vbi dr̃ vex in eadẽ ecclesia ẽt si
30 curã nõ habẽt animax. qđ not. ¶ † Consequẽter quero an habens curã animax in ecclesia si est dispẽsatus ad aliud beneficiũ ẽt si sit personatus similem curã nõ habens possit retinere archidiaconatũ. dic ꝙ nõ licet archidiaconatus curã habeat, sed nõ similẽ cure parochialis ecclesie, vt tenet gl. in. c. nõ põt. de preben. in. vj. ⁊ Specu. de dispen. §. videndũ. ver. quid si habens ecclesiã. ¶ Sed an dispensatio cõprehendat vt in neutro bñficio debeat residere. dic ꝙ nõ nisi expresse actũ sit. vnde debet in altero residere, vcꝫ nũc in vno, nũc i alio ₚꝫ gl. ⁊ doc. i. d. c. nõ põt. ⁊ in Spec. vbi. s. ver. quid si indulgeẽ. ¶ Et not. qđ si in dispensatione continetur qđ si in beneficio nõ residẽat debeat cõmode seruire, valet dispensatio ẽt si non seruiat, sed põt priuari glo. est in. d. c. nõ põt. Jnno. Hostien. Compost. ⁊ docto. in. d. c. dudũ. de presum. c. fi. ⁊ in Spe. vbi. s. ver. quid si indulgentia. ⁊ in. c. relatũ. de cleri. non residen. ¶ Ultimo circa
31 predicta sciendũ est † qđ episcopus habẽs auctoritatem dispẽsandi cũ clericis habentibus duo beneficia curata nõ põt dispẽsare cũ clericis nõ habẽtibus duo beneficia curata ₛm Flor. in l. iiij. §. modũ. ff. de serui. Archi. Joan. an. ⁊ doc. in. c. non põt.
32 de preben. ¶ † Nec pretereo ꝙ nõ tenet dispensatio concessa habenti plura beneficia de quibus vnũ erat occupatum, ⁊ tacito de illo super alijs obtinuit dispensationẽ. gl. no. in. c. eũ qui. de preb. in. vj. Quinetiã impetratio secundi beneficij non valet si non sit facta mentio de primo ꝙ impetrans tenebat iniuste se
33 cundũ. d. gl. ⁊ ibi doc. ¶ † Sed qđ dr̃ beneficiũ curatũ. R̃n. quod illud cui inest inquirere, corrigere, reformare, precipere, interdicere, suspendere, excõmunicare, absoluere, secundũ Specu. titu. de dispensationibus. §. videndũ. ver. sed quere qđ beneficium. vbi vide. ¶ Ad cardinalatum vero potest promoueri qui habet inferiora beneficia, nec illa vacare intelliguntur secũdũ cõem opinionem docto. Hostien. Jo. an. ⁊ Butr. in. c. ecclesia. el. ij. de electio. licet ibi Siculus contradicat, ⁊ male sit locutus ad emulationem, q2 cardinalis esse cupiebat, ⁊ ita seruat vsus curie Romane. Quinetiam retinet episcopatum ⁊ archiepiscopatum, qui fit cardinalis ₛm Hostien. ⁊ But. ibi
34 contra Jo. de imo. ⁊ Abb. facit gl. j. xciij. di. qđ. not. ¶ † Sed nunquid episcopus possit habere prebendã annexam dignitati episcopali. Responde sic, si est consuetudo vel constitutio. c. ex literis. ⁊ ibi Joan. de imol. de probatio. c. qđ nostris. c. postulasti. de concessione preben. ⁊ in. c. penul. de prela. libro. vj. que omnia tene menti.
35 ¶ Uigesimosecundo quero † an episcopus possit creari sine titulo episcopali. Respondeo nõ. lxx. dist. sanctorũ. ¶ Jtẽ si habeat titulum vel ecclesiã, que tñ careat populo Christiano ⁊ clero. secus altero tm̃, vt in cle. vt plerisq;. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. de elec. quandoq; ẽt episcopus de facto est, vt in barbaria ₛm Jnno. c. literas. de ꝯces. preb. ⁊ Bal. in marga. ver. prelatus. ver. xij. ¶ Ciuitati vero submerse potest dare episcopus. vt tꝫ Bal. in titulo de pace constan. ij. colum. Quẽ ẽt vide in. §. nos romanorũ. ij. col. vbi ponit an ratione diocesis dicatur episcopus is qui datus est ciuitati submerse per papã insciũ de submersione. sed populo qui nunq; habuit episcopũ non potest dari episcopus. xvj. q. j. felix. qđ est verũ ₛm gl. ibi. nisi auctoritate pape, vt ibi in. c. frater vester. in fine. ⁊ c. precipimus. ⁊ ita fecit Pius secundus pontifex maximus temporibus nostris, qui Corsignano ville vnde in agro Senensi originẽ traxit epm̃ de nouo creauit, voluitq; Piensiam appellari. ¶ Jtem põt eps̃ dari populo qui episcopũ habuit ante milesimũ annũ, si per dictũ tempus mediũ episcopo nõ curauit ex crimine suo. xvj. q. iij. lꝫ secundũ glo. in. d. c. felix. ⁊ alia. s. diximus. ¶ Et no. ꝙ is q patit̃ se eligi episcopũ ecclesie carẽtis clero, ⁊ populo christiano punit̃, scilicet demũ si ꝯsecretur nõ si eligat̃ tantũ. tex. est cũ gl. in. d. cle. in plerisq;. nam illa ꝯstitutio est penalis plura requirens ad pene cõmissionẽ, scilicet ꝙ eligatur ⁊ ꝯsecret̃, vnde altero deficiẽte pena nõ cõmitit̃ vt ibi. ⁊. l. mãcipia. cũ gl. C. đ ser. fugi. l. si heredi plures. de ꝯdi. insti. glo. xxxiij. q. v. notificasti. ¶ Pro-
36 pter quã legẽ mancipia. Ja. but. posuit ibi not. qõnẽ † ꝙ statutum puniens turbantẽ aliquẽ in possessione in pena. cl. librax. ⁊ ad restitutionẽ possessionis ablate nõ hꝫ locũ in eo qui turbauit ⁊ non abstulit possessionẽ q2 deficit alterũ de requisitis a statuto, scilicet ablatio possessionis, merito nõ hꝫ locũ pena, ar. d. c. qđ ẽt, tꝫ ibi Raph. Fulgo. dicens se alias de facto ꝯsuluisse. ⁊ Saly. ⁊ do. Cato Papiẽsis ꝯ Bal. ibi. ¶ Cõtra quẽ ẽt tenet Ludo. pon. in fi. ver. delictũ, ver. statutũ ⁊c. ¶ Ubi ẽt dicit se de facto obtinuisse in simili. q. vcꝫ dicit constitutio episcopalis qđ executor testamenti annum nõ exequens excõicetur ⁊ restituat episcopo bona distribuenda. Talis ꝯstitutio non habet locũ in eo qui bona non habuit ab herede. vt sic talis intra annũ nõ exequens nõ debeat excõmunicari, qđ perpetuo tenementi. ad hec facit. c. vbi periculũ. §. cetex de electio. in. vj. vbi in electione requirit̃ libertas ⁊ voluntas, ⁊ tenet Pau. de castro i ꝯsi. cix. vbi dicit cessare legis vel statuti dispositionẽ si desit altex de requisitis in ea. sed vide Ang. ⁊ Jmol. in rub. sol. ij. in gl. fi. ⁊ Pau. de cast. in. l. j. cũ gl. ff. quox bonox. ¶ Et mihi superioribus diebus occurrit questio similis in qua ꝯsului ⁊ multi pclari doc. maxime dñs Petruspaulus đ sancta Anatolia vicarius episcopi firmani, dñs Ber. Lippus Aretinus aduocatus curie generalis prouincie Anconitane se subscripse
37 runt. dicit enim statutũ Firmanũ † ꝙ testis falsũ deponens puniat̃ in pena centũ librax. ⁊ ad interesse parti lese in duplũ, ꝯsului habere locũ ꝯ Cõstantinũ ⁊ socios qui falsũ deposuerũt in causa criminali in qua ex eox attestationibus ẽt si fuissent vere nõ inscribat̃ preiudiciũ parti idest fisco cum quo causa agitabatur, ex quo fuerunt in causa appellationis producti super articulo contrario ad instantiã partis, quod de iure fieri nõ debuit ₛm Bar. not. in auc. qui semel. C. de approbationibus. ⁊ Bal. in marga. ver. testis. ij. col. licet ex officio iudicis produci potuissent secundum Barto. in. l. ij. §. si ex publico. ff. de adulte. in §. fina. de questionibus. in. l. vnius. §. cogniturum. eodem titulo. ⁊ in. l. diui fratres. ff. de penis. ⁊ Bal. in. l. j. C. sen. rescin. nõ pos. in. l. edita. ⁊. ix. col. C. de edẽ. in. l. pbr̃yteri. de epis. ⁊ clẽ. in addi. Specu. de inqsitione. ver. antepe. qđ not. ¶ Cõclusi ergo statutũ nõ habere locũ ex quo cessabat alterũ de requisitis ad pene cõmissionẽ. s. interesse partis lese. ar. tñ ꝯ in. l. iij. §. sed si alius. ff. ad sille. vbi Bar. not. ꝙ ad penã pluribus factis impositã nõ requirit̃ ꝯcursus omniũ factox, sed in casu nostro fuit apposita pena vni facto. s. falso testimonio reqrẽti plures qualitates, ⁊ non pluribus factis, igit̃ nõ obstat tene mẽti perpetuo.
38 ¶ † Sed in qõne statuti de turbante de qua. s. dixi. adde singu. qđ illud statutũ hꝫ locũ ẽt si per vnũ actũ turbantur plures possessiones in vna re, quia omnes accusant ⁊ plures pene sunt imponẽde, q2 quot sunt persone turbate, tot turbationes dicuntur ⁊ totidem pene sunt exigende secundum Barto. not. in. l. j. §. si ad plures. ff. de sepulch. viola. vbi etiaꝫ dicit quod tot dicuntur insultus quot sunt persone insultate, quod etiam nota. institu. de iniurijs. ff. patitur. versicu. itaq;. ⁊. §. sicut. ⁊ ibi docto. quod liga tibi ad digitum.
39 ¶ Uigesimotertio quero † vtrum qui habet filios possit creari episcopus. Respondeo quod sic, secundum glo. xxviij. distinctio. de syracusane. que dicit verum si longa continentia precesserit, per. c. prius. ⁊ ibi glo. ead. distinctio. probat. viij. questione prima moyses. ibi potuit itaq; successores principatus filios suos creare. xij. q. j. sunt manifeste. xij. q. ij. episcopus q filios in aucten. quomodo oportet episcopos. §. j. col. j. vbi loquitur tex. de nepotibus epi. Quod verum ẽt intelligi debet nisi nimis tenere eos diligat, vt presumatur eorum causa bona ecclesie dilapidare.

lapidare. alias enim non prohibetur secundũ dicta iura. ⁊ glo. in. d. c. de syracusane, que dicit idem in habẽte patrem, vel fratrem de quibus etiam sit timor, qđ nota. licet nõ seruetur in vsu hoc etiam docent exempla quotidiana cum in curia videamus multos episcopos habere filios vt est tẽpore nostro episcopus Caietanus. s. Franciscus patritius Senensis. ⁊ Archiepiscopus Candie nobilis VENETVS, ⁊ alij plures. Scimus ẽt Jo. an. fuisse filiũ clerici natũ tamen ante patris clericatum vt ipse refert in addi. Spe. tit. de fil. presby. ℂ Et nota quod habens filios cum promouetur debet cauere ne bona ecclesie dilapidet propter filios ⁊ inuentarium conficere. d. c. sint mari. ⁊ tenet glo. lxvj. distin. cateniensis. ⁊ est text. in. d. c. syracusane.

40 ℂ † Nunquid filius episcopi possit habere prebendam in ecclesia patris. Respondeo quod sic, si est legitimus ẜm gl. viij. q. j. apostolica. Illegitimus vero in eadem ecclesia seculari nõ potest esse canonicus vt ibi per glo. aliud tamen beneficium filius etiam legitimus habere non potest in ecclesia patris, ⁊ idẽ in certis descendentibus. ar. c. ꝯsuluit, de iure patrona. ⁊ de in institutione. c. ad decorẽ. forte aliud in transuersalibus ⁊ ascendentibus argu. de peni. distin. j. c. bone. secundum dictam glo.

41 ℂ † Successiue quero an possit quis renuntiare episcopatui vt detur cõsanguineo suo. Rñdeo sic, ẜm. d. glo. viij. di. q. j. apostolica, ⁊ ita faciũt hodie multi cardina. volẽtes. bñfacere suis.

42 ℂ Uigesimoquarto quero † an mãcbus vel aliter vitiatus possit eligi episcopus. Respondeo non. c. j. ij. iij. ⁊ seq. de corpo. vitia. lv. distin. qui partem, ⁊ per totum. c. si quis a medicis. ⁊. c. si euangelica. de cleri. egrotante. c. ij. de cleri. pugnãte in duello. c. ij. in Spec. de cor. vitia. ℂ Dicuntur autem corpore vitiati nõ casu sed propria voluntate abscissi. lv. distin. corpore. vnde qui sibi amputat virilia etiam, vt caste viuat nesciens aliter viuere caste, non potest esse episcopus vel sacerdos cap. si quis ⁊ seq. eadem distin. ℂ Idem etiam si sibi volens digituʒ abscindat, non si casu. d. c. qui parum. sed eunuchus sic. ea. dist. eunuchus. quod nota. ℂ Item castratus a medico vel secatus pedẽ in infirmitate potest eligi episcopus ⁊ ꝯsecrari. ea. di. c. si quis in infirmitate. non tamen debet ire ad altare cum baculo secũdum glo. ibi per. c. nullus episcopus. de consecra. dist. j. ℂ Itẽ ⁊ qui ab hostibus abscinditur digitus. c. lator eadem distin. Infirmitas vero superueniens post infirmitatem non impedit ea. c. precepta. ℂ Quid de ceco an potest eligi episcopus. dic qđ non. lv. distin. c. fi. xlix. distin. hinc ⁊ enim. hic etiam adde singulariter quod is qui parum mancbus est corpore, potest promoueri, licet supradictum sit mancbus non posse ad episcopatũ promoueri, vt tenet Bal. in. l. euidẽs. ff. de edil. edic. Laud. de san. in. l. in quorum. xxvij. col. de pignoribus facit in argumentum. xij. q. ij. terrulas ⁊ glo. in auctẽ. minoris debito. C. quando mulier tuto. officio fungi potest. adde hic omnino text. notabilem. xcix. distinctio. hinc ⁊ enim. ⁊ not. in Spec. de dispensatio. §. iuxta. versi. item in testamento.

43 ℂ Uigesimoquinto quero † an bigamus possit eligi episcopus. Respondeo non. lj. distin. c. j. xxviij. q. vlti. de biga. c. j. ij. iij. ⁊. c. iiij. xxxiij. distin. maritum. c. laici. ⁊ in Spe. de biga. vbi dicit verum secundum docto. etiam cum dispensatione Pape, sed gl. in. c. lector. xxxiiij. dist. per. c. nuper. de biga. l. distin. si quis viduam, tenet contrarium. ⁊ dicit. d. glo. semel fuisse dispẽsatum cum archiepiscopo Panormitano. ℂ Ideʒ dic ⁊ in cardinali qui bigamus esse non potest nisi papa cum eo dispenset secundum Bald. in. c. at si clerici. de iudicijs. Et propterea dominus Antonius rosellus monarcha nostri temporis non potuit obtinere cardinalatum sibi promissum ab eugenio pontifice. quem dominus Antonius defendit in concilio Basiliensi. Eugenius enim nolens seruare fidem excusabat se quia dominus Antonius fuerat bigamus, ⁊ cum requisitus esset de dispẽsatione. Respondit domino Antonio allegante pro se dictum glo. ⁊ doctrinam Bal. vbi. ꝭ. se nolle dispensare. ex quo Speculato. negabat posse, sic quod fuit delusus, propter quod dominus Antonius indignatus composuit pulchrum libellum cõtra prelatos, ⁊ ex curia aufugit ad studium Paduanum vbi multos annos legit me audiente, ⁊ tandem obijt non credens aliquid esse supra tecta domorum. ℂ Idem etiaʒ dicitur de domino Joan. de ligna. qui cum fuerit bigamus nõ potuit esse cardinalis, vt audio intellige autem bigamum ineligibilem etiam si vnam vxorem habuit ante baptismum, alteram post. xxviij. q. iiij. c. fina. sed in. c. j. ⁊ in summa dicitur contrarium secundũ Hieronymum. vide ibi potest tamen bigamus ex causa esse subdiaconus. d. c. lector. Ratio autem quare bigamus non potest eligi quadruplex est, scilicet propter sacramenti vnitatis defectum ex quo carnem diuisit. Item propter prorogatiuam ordinum. Item propter signum incontinentie. Iteʒ quia non habet fontem hortandi vel suadendi viduitatem iuxta illud. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Itaqꝫ dicit glo. ordina. xxvj. distinctio. in princi. ℂ Potest auteʒ bigamus monachari secundum Bald. in. l. cui sua pretext. C. de sacrosan. eccle. sicut excommunicatus, vt ibi ⁊ Joan. an. in regula delictum persone. in mercuria. ℂ Sed clericus in sacris nõ põt fieri bigamus. xxxiiij. distinctio. precipimus. ⁊. §. prohibeantur. ⁊. c. cognoscamus. ℂ Item nec rector vniuersitatis secundum Bal. in auc. habita. penul. col. C. ne filius pro patre.

44 ℂ † Quero nunquid bigami sint in ecclesia iterum benedicendi cum matrimoniuʒ contrahunt. Respondeo quod non, vt. c. vir autem. de secundis nup. vbi dicitur quod qꝛ in primo matrimonio fuerint benedicendi, non debet eis benedictio iterari. de quo etiam in. c. j. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. eo. tit. vbi etiam dicit glo. posse iterari sacra. s. pnie extreme vnctionis ⁊ manus impositionis. j. q. j. manus. ⁊. c. quod quidam. vide de consecra. dist. iiij. secus est in sacramento baptismi. ea. dist. ostendimus. ⁊. c. ne san. bap. reite. dicemus. ĩ. eo. iij. libro. vlti. parte principali.

45 ℂ † Ultimo not. ꝙ bigami carent omni priuilegio ⁊ dicuntur esse de foro seculari etiam si consuetudo sit in contrariuʒ. c. j. de biga. lib. vj. ⁊ tenet Specula. tit. de cleri. coniug. ver. bigami.

46 ℂ Uigesimosexto quero † vtrum absens potest in episcopum eligi. Respondeo sic, etiam si non sit citatus. not. lxiij. distin. sacrorum, ⁊ tenet Bal. in. l. fi. iij. q. C. de ꝯtraben. emptio. ⁊ in. l. vt perfectius. C. de anna. exce. per. c. qꝛ propter. de electio. sed melius probatur in. c. innotuit. eodem titu. facit. l. vnum ex familia. ⁊ ibi Bar. de leg. ij. ℂ Nec mirum quia dignitas etiam absenti potest conferri. argu. l. cum furiosus, ⁊ ibi doc. ⁊ Pet. de sun. de iudi. ⁊. l. j. C. de dig. lib. xij. Item ⁊ prebenda secundũ Bal. in. l. scimus. §. sed ⁊ si quis. C. de la. liber. tol.

47 ℂ Uigesimoseptimo quero † an religiosus disparis cultus possit eligi episcopus ecclesie. Respondeo sic. cle. j. §. fina. cũ glo. ⁊ docto. de electione. quod verũ nisi in discordia fiat electio, qꝛ tunc non valet. c. quorundam. eodem titulo. in. vj. nisi opponatur contra discordantes exceptio excomunicationis, vel si. quia etiam si concordarent cum alijs non valeret votum eorum. igitur tunc tenet electio secundum glo. ibi vero discordia. ⁊ ibi per docto. ℂ Secus tamen est in abbate ⁊ alijs inferioribus prelatis, quia eligi non potest ex dispari religione dicta clementina. j. in primo responso. vide not. in. c. cum monasterium. cum glo. ⁊ ibi docto. de electione.

48 ℂ Uigesimooctauo quero † si electus irritatur. quia factus sit ordine non seruato an electus erit infamis. Respondeo non, secundum Innocen. in. c. cum post. de electione. ⁊ Bald. in margari. ver. electio. versi. xxv. ⁊ est tex. in. c. considerauimus. ⁊. c. super eo. ⁊ ibi docto. de electio. Secus si electio irritetur propter vitium prime electionis. d. capi. super eo. vnde talis potest eligi in ecclesia nisi fuerit prima electio irritata vitio persone dicto capi. super eo. ⁊ docto.

49 ℂ Uigesimonono quero † vtrũ electus eṗs possit renũciare. Rñ. sic cũ ꝯsensu superioris. alias nõ ẜʒ doc. ⁊ bal. in. l. si ascribat. C. de appel. qđ est verũ siue sit ꝯfirmatus, siue nõ. c. iter corporalia. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. in ṗn. ver. vñ cũ nõ maius ꝺ trãsla. ṗl. ⁊ gl. i. c. cũ i cũctis. ꝺ ele. multofor. si ẽ ꝯsecra. d. c. iter corpalia. de quo ẽt no. p gl. lxiij. di. ꝗto. ⁊ in. c. ij. de re. in inte. ⁊ p bal. in mar. ver. electio. ver. fi. vbi dr̃ qđ electus añ ꝯfirmationẽ renũtiat in manibus eligẽtiũ p. d. c. ij. nã post dʒ renũciare in manibus superioris. c. admonet. ⁊. c. qđ in dubijs, ⁊ vbiqꝫ p glo. ⁊ doc. de renũ. qđ no. ℂ Itẽ verũ ẽt si electus ṗmo ꝯsensit ẜʒ gl. doc. ⁊ Philip. in. c. ꝯstitutus. in fi. de ap. ſʒ plenius ponit gl. in. c. si electio. de elec. in. vj. bal. tñ rub. C. de fi. istr. ij. col. dicit ꝙ electio nõ arctat inuitũ nisi acceptet. ℂ No. tñ qđ si electus refutauit põt postea acceptare si electores ia cadẽ volũtate psistãt. gl. in. c. lʒ. in fi. de ṗcu. in. vj. ℂ Sed vtrũ electus possit relinquere eccľiã, vel epatũ ⁊ trãsire ad monasteriũ sine lnia pape. Rñ. nõ vt i. c. nisi cũ pridẽ. de renũ. ⁊ gl. in. d. c. admonet. q̃ dicit ꝙ ratio est, qꝛ maior fructus inest cure pastorali q̃ʒ religioni. p. c. in scripturis. viij. q. j. ⁊. c. suggestũ. ⁊. c. sciscitari. ea. q. adde no. electus aũt ad epatũ dʒ intra mẽseʒ post presentationẽ electionis acceptare, alias ipso iure priuať bñficio electionis, nisi sit talis persona que non posset sine superioris licentia ꝯsentire, quo casu debet requiri superior, quo intra congruum tempus licentia non procedente poterunt iterum electores elige-

re.c.q̄ꝫ sit.de elec.ꝛ in extrava.si religiosis, secundum Specu. ꝛ Jo.an.in addi.de elec.§.j.ver.celebrata.iij.col. Illud ēt scire debes ꝙ electus sciēs se idoneū peccat mortaliter cū renunciat ẜm Archi.ꝛ Jo.an. i nouella.i.c.si electio. de elec.in.vj. ꝛ Pet.de sun.in.l.qui ad ciuilia.C.de appel.ꝛ.s.dixi ꝙ tū verꝫ esse intelligo si sine cā renunciat cū nō possit quis sine cā renunciare ẜm gl.ꝛ doc. Bar.ꝛ Jo.de bel.in.l.dotē in fi.ff.solu.ma. per not.in.c.qꝛ pp.de elec.ꝛ in.c.j.de his q̄ fi.a ma.par.cap. per que iura dicit Jo.de imo.cām requiri in renunciatione qñ electio fuit facta a maio.par.cap.alias enim esset inualida vt ibi ꝛ in.c.auditis.eo.tit.ꝛ.l.ꝙ maior ad muni. ℂ Et qđ dictuꝫ est de episcopo, locū habet ēt in abbate exēpto electo ad abbatiā, qꝛ nō pōt renūciare sine licentia Pape, vt in.c.fi.de renū.

50 ℂ † Incidenter hic quero an eps electus possit renūtiare epatū vt euitet onera ꝛ eoꝝ prestationē.not.x.q.iij.vnio, dic vt ibi ꝛ in simili.q.de vassallo an renuntiet feudo vt ad seruitia dño teneat.gl.est ordi.ꝛ not.in.c.i.§.similiter.de capi.qui cur.ven. vbi ɔcludit ꝙ nō, ꝛ ꝑ gl.Jo.de bel.ꝛ Nico.de nea.ꝛ doc.in.c. i.de vas.qui ɔ̄ ɔsti.lo.feu.alie.in vsib.feud.glo. ꝛ doc. in.c.ecclesiaꝝ.de ɔsti.ꝛ in Spe.de feudo.§.qm̄.ver.xxviij.ꝑ Bal.in c.i.§.calidis.de ꝓhi.feu.alie. Dyn.ꝛ Bar.in.l.is cum quo.ff. de aqua plu.arcē.ꝛ ꝑ Flo.in.l.si absente.ꝛ in.l.cū fructus.ff.de

51 vsufruc. ℂ † Quid de vicino renunciante vsui putei, vel clibani vt non teneat ad collectam pro refectione, dic ꝙ aut refectio iminet pro tpe preterito aut pro futuro. ℂ Primo casu dꝫ fieri ɔtributio, qꝛ nō tꝫ renūciatio in dānū vicinie, cum ipse iaꝫ preceperit cōmodū sicut alij vicini vnde sentiat ꝛ incōmodū.l.ẜm naturā.ff.de reg.iur.c.qui sentit.eo.tit.lib.vi. ℂ Secūdo casu si nō vult vti puteo, vel clibano cōi, qꝛ habeat suū in domo, ꝛ idem qꝛ onus est iniunctū domo non personis. arg.l.ediles.ff.ð via publica. ℂ Itē qꝛ puteus est cōis vt vniuersitatis nō vt singuloꝝ. Ideo attenditur volūtas maioris partis nō singuloꝝ.l. quod maior.ff.ad muni. ℂ Si vero velit mutare habitationeꝫ, ꝛ inde recedere, ꝛ non vti puteo, tunc nō est obligatus ratione futuri temporis.ita ɔcludit.d.meus Bartho.cepo.tit.de ser. vrba.c.xlvij. Sed Alberi.de rosa.in tracta.statutoꝝ prima parte.cxxxv.ꝛ Flo.in.d.l.cū fructuarius videntur indistincte velle eū teneri ad ɔtribuēdū.de quo ēt ꝑ Bal.in.d.l.cum fructuarius.Dyn.in.l.imperator.§.si centū.de lega.i.Ja.de are. in.l.pretor.§.hoc edicto.ff.de dā.infe.in Spe.de cēsi.§.i.ꝟ.itē pone.ꝙ vicinia.ꝛ Bar.in cōsi.quedā ɔuicinia.ꝛ pridie consului apud castrum montis guidonis. ℂ Et qꝛ dixi.s.de renūcia-

52 tione epatus † quero quid si papa anteq̄ꝫ eligeret promisit ēt cum iuramento dñis cardinalibus renunciare dic non valere ꝑ missionē ꝛ iuramentum ẜm Bal.not.in.c.venerabilem.de electione. Cardinalis non potest renunciare cardinalatui per no. in.c.j.de renun.lib.vj. ℂ Sed hoc nunquam vel raro ɔtingit.

53 Trigesimo quero † vtrū electus in epm possit renūciare anteq̄ꝫ acceptet. Rñ.nō.no.in.c.cū inter.ꝛ.c.publicato.de elec.ꝛ tꝫ glo. not.in.c.fi.ver.ɔ̄xit.de procura.lib.vj.per.d.c.publicato.ꝛ. d.c.cū inter.ꝛ.c.inter corporalia.de transla.prela.qđ verum si sit facta publicatio ex qua queriꝛ electo ius vt reuocari nō possit ẜm glo.not.ꝛ doc.in.c.qđ sicut de electione. ℂ Not. tñ ꝙ electus indignus nō ɔfirmatus pōt reuocare ẜm Bar. in.l.ex eo.ff.de testa.mili. ℂ Dic ergo per electionem ius acquiri electo, siue in re corporali, siue incorporali ẜm Bald. in.l.ij.§.j.in fi.C.cōia de leg.qđ est verū vt reuocari nō possit, alias secus hꝫ Bar.in.l.sed reprobari.in prin.ff.de excu.tut.hꝫ enim electus iurisdictionem si nō ingrediat officiū ẜm Bar.in.l.priuatorum .C.de iureiur.sed idē Bar.in.l.publius.ff.de condi. ꝛ demon. dicit queri dignitatem per acceptationem electionis. in.l.scimus.la.ij.C.de ɔsul.ꝛ nō spar.li.xij.dicit ꝙ electio non querit ius electo, nisi post presentationē electionis vt ante reuocari non possit.sed melius loquitur idem Bar.in.d.l.ex eo.dicens ꝙ per solam electionem quis nō consequitur dignitatē vt ibi ꝓbat in tex.ꝛ glo. nisi in casibus spiritualibus in quibus ex sola electione acceptatione secuta queriꝛ ius, vt.l.fi.de procu.insti. quib.mod.ius pa.pot.sol.§.filius.vide tñ plenius per Bar. in.l.absenti.ff.de dona. Ang.in auc.de colla.ꝛ alijs capi.§.prohibemus.colla.ix. Pet.de sun.in.l.qui ad ciuilia. in fin.C.de appella.ꝛ per Ang.cōsi.ccxxix. Dy.ꝛ doc.in.l.si ita.§.si domus.de leg.j.ꝛ doc.post gl.in.c.cū bertoldus.de re iud. ꝛ per Joan.an.ꝛ doc.in.c.ij.de translatio.prela.

54 ℂ Trigesimoprimo quero † vtrū minor.xxx.annorum. possit eligi eps. Rñ.non.c.cū nobis.ꝛ.c.cū in cūtis.de electio.c.lꝫ. eo.ti.li.vj.lj.dist.c.fi.lxxvij.dis.in veteri, ꝛ vbiq̄ꝫ per gl.ꝛ doc. ℂ Intelliege tñ ꝙ annus trigesimus dꝫ esse perfectus non inchoatus tm̄.d.c.cuꝫ in cunctis.ꝛ ibi glo.ꝛ gl.in.c.licet.vbi dicit secus esse in alijs dignitatibus in quibus annus ceptus habetur pro completo ꝛ tenet glo.in.c.j.de eta.ꝛ quali. in.vj.de quo etiam vide glo.or.lxxvij.dis.subdiaconus.que dicit idem in omnibus ecclesiasticis dignitatibus quod in episcopali per. d.cum in cunctis. Secus in muneribus ciuilibus per.l.ad rem publicam.ff.de mu.ꝛ hono. ℂ Item secus in prescriptionibus. ff.de diuer.ꝛ tempor.prescrip.l.in vsucapione. ℂ Item secus quo ad testandū.l.qua etate.ꝛ ibi docto.ff.de testa. ℂ Sꝫ quo ad excusationeꝫ numeri, annus debet esse cōpletus.l.maiores. ff.de iure immu. ℂ Idem in restitutione in integ.in qua fit cōputatio de momēto ad momentum.l.iij.§.minorē.ꝛ ibi gl.ꝛ docto.ff.de mino.ita dicit.d.glo. ordi.in.d.c.subdiaconus. adde glo.in.l.j.C.qui etate.lib.x.ꝛ not.in.l.ij.ff.de an.leg.ꝛ.l.nō putabam. de condi.ꝛ demon.in.l.qui filiuꝫ.§.sabinus.ff.ad treb. in.l.si cui legetur in prin.ꝛ ibi Barto. de leg.j.ꝛ vide omnino Bald.in.l.ex his.C.quando dies lega.cede. ℂ De iure tñ ciui.quod in hoc non seruatur debet episcopus esse maior.xxxv. annorum.in auc.de sanctis.episco.§.hoc quoq̄ꝫ.ꝛ.§.cleri. ꝛ ibi glo. ℂ Aduerte autem ꝙ solus Papa dispensat super etate clerici minoris ẜm.d.glo.per.c.preterea.de etate ꝛ qualitate. ℂ Utrum aūt episcopus minor electus possit confirmari. di-

55 cetur.j.iij.lib.secūda parte principali. ℂ † Inferiores vero ministri, s.decanus, archidiaconus, sacerdos ecclesie ꝛ, rector habens curam animarum debet esse etatis.xv.annorum.d.c.cuꝫ in cunctis.§.inferior, nisi moruꝫ probitas suppleat defectū etatis glo.est in.c.indecorum.de eta.ꝛ quali.per.c.vlti.lxxvij.di. sed de iure ciuili presbyter debet esse etatis.xxv.an. sicut episcopus.in auc.de sanctis.episco.§.presbyteri.colla.ix. De iure autem canonico antiquo etas.xxx.anno. in eo requiriꝛ sicut in episcopo.lxxvij.dist. episcopis. ver. presbyterū. At diaconus minor.xxv.annis consecrari nō debet.lxxvij.distin.placuit Subdiaconus vero maior.xx.ann.esse dꝫ ea.dis.subdiaconus.

56 ℂ † Quid de monacho. Rñ.ꝙ ante.xiiij.annum monachari quis non potest ẜm Inno.in.c.cum in conscribendis. de tempo.ordinan.ꝛ Bal.in marga.ver.monachus.ver.v. Infans enim non potest fieri monachus.c.j.ꝛ.ij.de regu.in.vj. ꝛ tenet Bar.in.l.etiam.ff.de adop.Cyn.in auc.in genesi.de sac.san. ec.si tñ infans ingrediaꝛ religionem pōt penitere vsq̄ꝫ ad.xiiij. an.c.ij.ꝛ.c.vtrū.ð reg.hꝫ bar.i.l.in pupillari.ff.ð vul.ꝛ pu.nec ēt pōt infans ad sacros ordi.ꝓmoueri.c.fi.ð tēpo.or.i.vj. pōt tñ infās ingredi religionē, vt.s.sꝫ nō obligaꝛ pcise ẜm gl.i.c.fi. ꝛ ibi no.ꝑ alle.in.c.is q.nō solū.ꝛ.c.seq.ð reg. ℂ Itē pōt infanti tōsura ɔferri hꝫ gl.i.d.c.fi.xviij.di.ð his.lxxvij.di. i singulis, ꝛ ita hodie practicaꝛ ꝓ bñficijs ipetrādis q̄ habere pñt infantes, sꝫ cū dicit nō platuras.c.idecoꝝ.ð eta.ꝛ qua.hꝫ gl.in. d.c.ð his vide.j.q.j.pueris.c.sup ordiata.ꝛ ibi doc.ð ph. Itē pñt hr̄e canonicatū.ex eo.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ð elec.i.vj. ꝛ no.i.c. si eo tpe.ð res.i.vj. Itē ꝛ bñficia nō curata ēt si sit ꝓcuratus ẜm Fed.ð se.i ɔsi.cxxvij. Casus talis est, ɔdā ē canonicat⁹. ℂ Itē bñficia nō curata q̄ sacros ord.ex ꝓuilegio ɔsuetudine vel ɔstitutionē ñ reqrāt.d.c.si eo.i fi.cū gl.curata ꝟo nō.d.c.idecoꝝ ꝛ.c.sup ordinata.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ꝛ ita dꝫ intelligi Bal.in mar. ver.homicida.ꝛ gl.in.c.fi.de iudi.in.vj.q̄ dicit ꝙ infans non pōt hr̄e bñficiū nisi cū dispēsatione pape, qꝛ dꝫ intelligi de curato, vt.s.alias sic. Ideo pōt hr̄e ꝓbēdā hꝫ Bal.i.l.administrātes.§.eoꝝ.ff.de excu.tu. Minor aūt.xxv.annoꝝ nō pōt hr̄e ecclesiā parochialē.lꝫ canō.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ð elec.in.vj. ꝛ no.i.c. cū in cūctis.§.inferiora.eo.tit.in anti.vñ si fiat collatio ecclesie minori nō vꝫ tanq̄ꝫ fcā inhabili ẜm Bal.in.l.ij.C.ð his ɋ ve. eta.impe. Quinetiā collatio ei facta nō ɔualescit si lite pendēte fiat maior, ꝛ habilis.ẜm Bar.in.l.excusanꝛ in ꝓn.ff.de excu. tut.alias.n.est ipso iure nulla electio minoris ad bñficia vel officia hꝫ Bal.in addi.Spe.ð appel.ꝟ.cuius etas. ℂ Itē talis minor nō admittiꝛ ad honores.l.ad rēpublicā.ð mu.ꝛ ho.ꝛ Bar.i.l.ð etate.j.col.ff.ð mino. Itē minor.xvij.an.nō pōt esse doctor.l.j.§.pueritiā.ꝛ ibi Bar.ff.de postu. Itē minor.xx.an. nō pōt esse rector vniuersitatis hꝫ Bal.i auc.habita.pen.col. .C.ne fi.ꝑ pa. ℂ Itē minor.xiiij.annis nō pōt esse notarius.l. impuberē.in ꝓn.ꝛ ibi bar.ff.de fal.ꝛ bal.in trac. ð tabel.xv.q. qđ verꝫ ēt vt factus pubes exerceat officiū tabellionat⁹ hꝫ bar. ꝛ bal.vbi.s.qđ facit ɔ̄ me.quē.xij.annoꝝ creauit notariuꝫ dñs Octauianus de ɔfratris de mōte florū, lꝫ officium ipsum nunq̄ꝫ exercuerim. ℂ Item minor.xiiij.annis non potest esse index

secundum

secundum Specu. tit. de iud. dele. §. viij. ver. item qui &c. ¶ Circa predicta queri pōt † vtrū infans possit esse de cōsilio vel de 57
prioribus, & Bar. in. l. i. C. de mu. & hono. nō cōti. iter pa. & fil. li. x. tenet q̄ sic. & Bal. in. l. fi. C. de test. mili. vbi ēt dicit q̄d pōt esse caput collegij, nō tñ pōt officiū exercere. & not. in. l. spurij. §. j. & ibi gl. & Sy. de deci. Bal. in. l. administrantes. §. eorū. & ibi Bar. in. §. q̄ corporis. ff. de excu. tu. & adde. s. dictis Bald. in. d. auc. habita. pe. col. Sed pōt infans creari miles, vt tenet Bar. i. l. j. x. col. C. d dig. li. xij. ¶ Itē pōt de feudo inuestiri sm̄ Bal. in. l. eā quā. xiiij. col. C. de fideicō. Potest ēt infans esse rex & coronari sm̄ Bar. in. d. l. j. C. de mu. & ho. q̄ infans vel ēt vēter succedit in regno patris quo ad titulū, & dignitatē, nō quo ad administrationem, cū dandus sit ei, vel ventri tutor, vel curator qui administret, sm̄ Bal. in. l. fi. C. de test. mili. & l. cōsilio. de cura. fur. & ita oportebit facere nunc cū supersit ex excellētissimo Duce galeaz Maria duce Mediolani supioribus diebus trucidato in ecclesia sancti Stephani de mediolano filius etatis annoꝝ nouē vel circa. ¶ Sic & alias dandus est curator regi fatuo vel coadiutor sm̄ Bal. in tit. de succes. feu. in fi. princ. in ver. fi. & Anto. rosel. in trac. de suc. ab intest. xl. col. & not. in ca. ij. de sup. neg. prela. in. vj. iuncta. l. fulcinius. §. adeo. in fi. ff. ex quib. cau. in posses. ea. Debet aūt talis curator dari per patritios regni sm̄ Bal. in. l. fi. de test. mili. vc̄ seruata solēnitate de qua in. l. j. de tuto. & cura. in. l. personaꝝ. ¶ Debet ēt dari curator regi qui nescit regnū gubernare, vel qñ nō seruat iustitiā & pacē, presertim locis pijs & pauperibus, vel si pia loca nesciat reparare sm̄ Inno. in. c. gerēdi. de sup. neg. prela. vbi ēt ponit a quo sit dandus talis curator, vel tutor, & in marga. ver. iij. Idē ēt est qñ rex est factus prorsus inutilis, q̄ dandus est ei coadiutor sm̄ Bar. & doc. in. l. post scriptā. de excu. tut. vbi ēt dicunt regi dandū esse tutorē, vel curatorē auctoritate Pape. ¶ Et q̄ dixi. s. rege pupillo adde q̄d de regno cuius Rex puer est, cū senior Rex magis expediat, vt inquit Bal. in. l. cum antiquioribus. C. de iure deliberan.

58 ¶ Trigesimosecūdo quero † vtrū existens in peccato mortali possit eligi eps̄. Rñ. q̄ aliqñ sic. c. sicut. de iureiur. & gl. in. c. ꝑpetue. de elec. in. vj. quinimo dicit Inno. in. d. c. sicut. q̄ nō dz ꝓpterea deponi. q̄d ēt tz Bal. i marga. ver. promotus. ver. iiij. lz aliter olim erat, vt hr̄. lxxxj. di. c. j. lj. di. c. fi. lxj. di. bene nouit. xxv. di. c. primū. & ibi glo. & per glo. ij. q. vij. ver. hodie tñ tollit̄ oīs opinio antiquoꝝ que multiplex fuit sm̄ glo. ordi. in. d. c. primū. & in. c. ex tenore. de tēpo. ordi. q̄ est facta noua decisio de qua in. c. vlti. eo. ti. de tēp. ordi. q̄ peccatū occultū nō enorme post peractam penitentiaz non impedit ordines susceptos, nec suscipiendos. In enormibus vero secus est, q̄ illa impediūt vt ibi. Sunt aūt enormia que ponit gl. no. in. c. nisi cū pridē. de renun. vc̄ homicidiū, q̄d est indispēsabile. l. dis. miror. Item crimen notoriū de facto vel de iure. d. c. fi. de tēpo. ordi. Itē simonia. j. q. j. ergo simoniacos. i. q. vij. si qs oēs. de simonia. c. tanta. Itē si excōicatus in cōtēptū clauiū celebrauit. xj. q. iij. si qs eps̄ dānatus. Itē omne delictū q̄d ipso facto inducit ciuilē infamiā. Itē infamia descēdēs ex delicto declarato ꝑ sniam sm̄ gl. ordi. que dicit in dictis casibus nō dispēsari tanq̄ in enormibus vide ibi ēt per doc. & bene no. Est ergo cautela vt qui vult promoueri, vel i sacris ordinari prius sacerdoti cōfiteat oīa sua peccata & penitentiā peragat vt sit capax ordinationis. ꝑ. d. c. vlt. de tēpo. ordi. & ita fieri faciūt epi Deū timētes, q̄ non admittunt ad ordines sacros clericos prius nō confessos peccata.

59 ¶ Trigesimotertio quero † vtrum vsurarius possit eligi eps̄. Rñ. q̄ nō. xlix. dist. de petro. imo si factus eps̄ vsuras extrahat, dz deponi. ea. di. eps̄ nec pōt sacris se imiscere. ea. distin. quis cū glo. imo dz degradari, vt ibi. & xiiij. q. iij. quum. & per glo. not. xxxiij. di. maritū, q̄d bene not. cōtra clericos vsurarios. & dicetur. j. eo. in. iiij. lib. vlti. parte, in materia degradationis.

60 ¶ Trigesimoquarto quero † quid de periuro. Rñ. q̄ si peniteat pōt eligi eps̄, aliter nō. sm̄ gl. vero. lxxxv. di. rusticus. & ita dz intelligi gl. in. c. si forte. de ele. in. vj. que dicit q̄ periurus, homicida, excōicatus, & similes nō p̄nt promoueri, q̄ intelligit̄ de periuro qui non peniteat sm̄ glo. in. d. c. rusticus. not. lj. di. capi. vlt. in prin. ideo dicit periurū priuari beneficio ecclesiastico sm̄ Bal. in. l. j. ij. col. C. de reb. credi. & iureiur. per. l. quoties. C. de dignita. lib. xij. nec pōt periurus regere ecclesiam. c. querelā de iureiur. glo. in. c. fi. eo. tit. lib. vj. Et q̄d dictū est de periuro si peniteat, dic idē quo ad testimoniū perhibendum vt periurus a testimonio repellat̄ si penitētiā nō peregit. alias sic sm̄ Bar. in. l. imperialis. §. j. C. de secū. nup. gl. tñ in. c. fi. de iure iur. lib. vj. dicit q̄, vt ēt peracta penitentia periurus a testimonio repellat̄. ꝑ. c. testimoniū. de testi. & c. paruuli. xxij. q. vbi dicit vt ibi. & in. l. lucius. ff. de infa. per Bal. in. d. auc. si dicatur vlti. col. C. de test. & in. l. si veteris. ff. de fide instr. vbi dicit eū ēt non cōdēnatū repelli a testimonio, vide ēt gl. & Bar. in. l. iij. §. lege iul. ff. de testib. & in. d. l. lucius. & ibi Angel. & per Bald. in mar. ver. si. crimen. ver. fin. Lanfran. in. c. qm̄ contra. versi. testes. ver. subsequenter querit̄ de ꝓba. & plene dixi in repertorio meo in ver. periurus. & in ver. testes. cū dispensatione vero pape periurus pōt esse testis. arg. c. cū. I. & A. de regu. iur. q̄ & in multis maioribus dispensat per gl. in. c. qui trāslationem. de offi. deleg. in Specu. de testi. §. j. ver. sed queritur. Jo. pap. in summa de forma iuramenti testiū. ver. protestationis. ij. col. Illud ēt tene mēti q̄d periurus est ab officio deponendus. l. ij. §. militū. ff. de infami. & Bal. in. l. ij. de rebus credi. nisi in sex casibus in quibus quis nō cogitur seruare iuramētū, cū in eis possit cōuenire ēt non absolutus per episcopuz, nec priuatur tūc beneficio, dignitate, vel bonis secunduz Bal. singulariter in. l. iiij. in fine. C. eodem titulo.

61 ¶ Trigesimoquinto quero † an apostata possit eligi eps̄. Rñ. nō ēt per papā ignorātē, sed per scientē sic, q̄ videt̄ cū eo dispēsare. Barto. in. l. barbarius. j. col. ff. d officio preto. vbi ēt dicit Barto. q̄ interim nō est eps̄, sed eius gesta valēt donec remoueatur ex quo cōi errore reputat̄ eps̄. ar. not. ibi q̄ non. Apostata vero doctor creari nō pōt sicut nec infamis vel iudens sm̄ Bar. in. j. cōstitutione codicis. §. his q̄ necessario. licet ibi bal. cōtrariū teneat, q̄ doctoratus nō est proprie dignitas sm̄ eū, de quo per Bal. in. j. constitutione digestorum. & l. ex eo. de testa. mili. & in. c. quanto. de magistris.

62 ¶ Trigesimosexto quero † quid de homicida. Rñdeo non pōt eligi eps̄. lxj. di. c. vl. lx. di. si qs viduam. ver. similiter. vbi dicit verum esse, siue facto, siue cōsilio, siue auxilio sit tali crimine irretitus. xxv. dist. c. fi. cū glo. lxxxj. dist. c. j. c. vlt. de tēpo. ordi. ¶ Notandū tñ sm̄ Bar. in. d. l. barbarius. j. col. q̄ homicida potest per papam promoueri ad epatum, adeo q̄d interim donec promouet̄ est eps̄ & eius gesta valēt q̄d dicit teneri ꝑ Inno. in. c. cū nostris. de conces. preb. & intellige verū qñ Papa ignorans eum promouet. secus si sciens, q̄ tunc videtur cuz eo dispensare. per not. in. l. quidē qui solebat. de re iud. sm̄ bar. in. d. l. barbarius. j. col. & no. in. l. di. miror. & alias. j. dicet̄ i. iiij. libro. i materia degradationis. ¶ Nec omitto q̄ homicida iste retinet beneficiū, & dignitatē donec deponatur, lz secus sit in oīno incapace, sicut est illiteratus, & mulier sm̄ Inn. in. d. c. cū nostris. & Bal. in marg. versicu. homicida, & hoc est q̄d voluit Bar. in. d. l. barbarius. Sed quid de medico vel chyrurgico in cuius manibus, & cura decessit vulneratus, vel infirmus an possit promoueri. Hoff. in sum. de homicidio dicit q̄ sic, si ipse medendo canonice habuit cōscientiā saluam per nota. in. c. ad aures. de eta. & quali. sed vide per Spe. in tit. de dispensatione. §. iuxta. ver. item exercens. & seq. An autem homicida possit esse tutor. dic q̄ nō sm̄ Jo. de ligna. in consi. in. q. premissa duo occurrūt &c. ¶ Utrum autez possit esse testis. Bal. in auctē. si dicatur. C. de testi. dicit q̄ sic in causa graui cum tortura tñ, tāquam vilis persona. de quo vide in Spe. de testi. §. j. ver. item accipit̄ q̄ est fur. & not. per docto. in. c. testimonium. de testi.

63 ¶ † Sed an repellat̄ ab episcopatu mandator homicidij. Rñ. sic. d. c. si quis viduā. q̄d est no. q̄ alias in statutis appellatione homicide non venit mandator homicidij sm̄ Bal. in. l. non dubium. C. de legi. ij. col. Itē nec veneficus sm̄ Saly. in. l. j. C.

64 de male. & mathe. ¶ † An aūt statutū de homicida habeat locū in mandante. Bal. tenet q̄ nō in. c. i. vlt. col. de pace iura. fir. sed vide Bal. in. l. gallus. §. quid si tantū. de libe. & posthu. & in. l. si seruū. §. pretor ait. de acqui. here. Saly. in. l. non ideo minus. vj. q. C. de accu. Floria. in. l. ita vulneratus. vlti. colū. ff. ad. l. acquil. & Bar. in. l. is qui pro emptore. xix. col. ff. de vsu. in. l. aut qui aliter. §. fi. ff. quod vi aut clam. in. l. hec verba. ff. de adul. & in. l. transigere. in fi. & ibi Bal. C. de trāsa. & Ang. are. in trac. maleficiorum. ver. mandatorem. xiij. q.

65 ¶ Trigesimoseptimo quero † an mēdicās possit eligi, vel postulari ad aliquē epatum vel archiepiscopatū diuitez. Rñ. nō. c. quorūdā. de electio. in. vj. q̄d intellige qñ in discordia postulatur, vt ibi, & intelligo mendicantes religiosos. s. ordinis predicatorū, minoꝝ, heremitanorum. s. Augustini, & aliorum ordinū mendicantiū vt nō possit quis ex dictis mēdicantibus eligi vel postulari ad prelaturā in discordia, vt est tex. ibi. & intellige in discordia celebrari electionem, siue due vel plures fiant, siue tñ

contradicentibus aliquibus ex his ad quos electio pertinet secundum glo. ibi per c. cupientes. §. si vero. de elec. in. vj.

66 ¶ Trigesimooctauo quero † vtrum monachus rector ecclesie parochialis possit eligi episcopus a minori parte canonicorum, et sic in discordia. Respon. nō. glo. est. in. c. quorundam. ad fin. de electio. in. vj. et ibi per doc. quod an sit verum quando in concordia eligitur dicemus infra proxima questio.

67 ¶ Trigesimonono quero † vtrum monachus possit eligi eps. Rñ. sic. c. nullus religiosus. de elec. in. vj. Inn. in. c. post trāslationē. de renū. et Bal. in mar. ver. monachus. versi. iiij. xvj. q. j. vos autē. vij. q. j. in scripturis. xviij. q. j. c. j. gl. vij. q. j. hic ne quaquā, qđ est verū nisi prius fuerit eps quā monachus, quia non pōt iterum fieri eps. d. c. hic nequaquā. qđ limita verū nisi in casibus de quibus in. c. post trāslationē de renū. Itē verū secundum gl. in. d. c. nullus. et si nō sit pfessus sed nouitius. Itē verū si suus superior cōsentiat ei acceptanti electionē de se factā, aliter non monachus electus nō pōt cōsentire secundum gl. in. d. c. nullus. et est tex. in. c. si religiosus. eo. tit. et li. et in. c. quā sit. et in. c. quorūdā. Sic ergo patet qđ monachus pōt pmoueri ad dignitates seculares. d. c. nullus. cū si. s. alle. et. xv. q. j. sic viue. et. c. clericatus. et gl. in. c. officij de elec. ¶ Itē pōt canonicus regularis fieri canonicus ecclesie secularis. gl. est et ibi doc. in. c. deus qui. in fi. de vi. et ho.

68 cleri. ¶ † Sed querit an monachus factus eps sit solutus a regula monastica. Et rñdeo qđ sic secundum Bar. in. l. idē vlpianus. §. sunt et alij de excu. tut. Bal. vero in addi. Spe. de statu mona. ver. qui querat, dicit qđ adhuc est monachus et testari non pōt qđ et tenet ibi Spe. contra Martinū de fano. ¶ Adde et qđ quo ad habitū durat mōachus, quia licet vt vr̄ epi debeāt regl'r vti rocheto sup vestibus siue in eccle. siue ex, tñ mōachus eps eo nō vtit, sed habitū suū retinet tex. est no. in vtroque in. c. pe. §. fi. de vi. et ho. cle. Ex quo patet quod monachus factus eps nō in totū absoluit a regula monachali. pōt aūt eps monachus comedere carnes quorū vsus est monacho prohibitus. glo. est not. de cōse. dis. v. car-

69 nē. et. ſ. dicet. in. iiij. lib. prime partis pn. ¶ † Querit et cui ecclesie acquirat monachus factus eps. Rñ. quod prius quesita pertinēt ad monasteriū. Quesita vero post epatū adēptum censent quesita ecclesie epali, secundum Spe. de sta. mona. ver. xxiij. quero p c. j. ver. viij. q. j. ij. q. ij. Abba. de of. ord. c. quāto. et qđ no. Spe. eo. tit. ver. vj. ver. xlj. et se q. et ibi Bal. in addi. ver. cui querat.

70 ¶ † Iuxta predicta querit nunquid nouitius, et nōdū pfessus possit eligi Abb. Rñ. nō, sed possit eligi eps vt predixi, debet enim prius instrui in regula. s. saltē per tres mēses ne fiat prius magister quā discipulus, et si eligit Abb. ante tres mēses, debet cassari electio quando tū fieri poterit post tres mēses, vt in. c. officij. cū gl. de elec. sed debet fieri pfessus post tres mēses antequā iterum eligat. c. cū in magistrū. eo. tit. et in. c. cū cām. et in. c. cū ad nostra. eo. ti. facit qđ hr̄ in. c. j. et in. c. sicut. cū glo. xlviij. dist. et in. c. neophitus. xlj. dist.

71 ¶ † Itē quero si eps factus est monachus vt quia trāsiuit ad monasteriū dimisso epatu, an pōt postea redire ad epatū aliū quā dimissum. Rñ. nō, nisi in certis casibus notatis. in. c. post trāslationē. de renū. videlicet si vt liberaret ab infirmitate, vel si vt euitaret psecutiones ex quibus apprime infestabat, quia liberatus ab his pōt iterum ad epatū assumi. ¶ Item si indoctus literarum fecit se monachū vt in monasterio melius studeret, quia pōt post adeptā sciētiam iterū pmoueri. ¶ Itē si cupiditate parētū ignorās fuerit ad epatū assumptus, nō pōt epatū renūciare cū auctoritate superioris et monasteriū ingredi de quo pōt postea promoueri ad aliū epatū. d. c. post trāslationē, vbi et vide an eps in monasterio inclusus ad pniam peracta penitētia possit iterū pmoueri, vide ibi, desinit aūt quis esse eps, Rex, vel Impreator statim quod fit monachus. xxvij. q. ij. c. scripsi. et ibi gl. not. et est arg. vij. q. j. hoc nequaquā. Cū vero rex fit monachus, regnū nō trāsit ad monasteriū, sed ad successores eius gl. est no. xxvij. q. scri-

72 psit. et Bal. i. l. deo nobis. §. hoc et. j. col. C. de epi. et cle. ¶ † Vltimo scias quod monachus pōt epo pñtari per patronū ecclesie, et presentatus debet institui, et cōfirmari si subest cā necessaria et vtilis glo. est not. xvj. q. j. in parochia, et not. in. c. cū pro vtilitate. ea. q. lv. di. c. priscis. Pōt. n. monachus esse rector ecclesie. vt ibi no. et in. c. quorūdā. de elec. in. vj. qđ semper intellige. s. cum licentia sui superioris. p. c. si religiosus. et ibi p doc. eo. tit. et lib.

73 Quadragesimo quero † an Cardinalis possit eligi, ad epatū, et sic ad inferiorē dignitatē Rñ. quod sic secundum Joan. and. But. et Sy. in. c. ecclesia vestra. el. ij. de elec. qđ dicūt verū, si est presayter, vel diaconus cardinalis. Si vero est eps, postulādus tūc est. Sed Jo. de imo. et Jo. de lig. dicūt indistincte po-

74 stulandū esse, et sic seruat vsus secundum Jo. de lig. ¶ † Sed an monachus vel canonicus regularis possit creari cardinalis. Rñ. qđ sic, secundum Bal. i auc. licētia. j. col. in fi. C. de epis. et cle. qui firmat eū nō posse testari, vnde presupponit posse esse cardinalē.

75 ¶ Quadragesimoprimo † quero vtrū Abb. vnius monasterij possit eligi eps. Rñ. quod sic. c. si abb. de elec. in. vj. et. c. cū in veteri. eo. tit. nō tñ idē pōt ipse electus trāsire ad epatū sine licentia pape, vel legati de latere. si est imediate subiectus pape, secus si subiectus epo, quia cū epi licētia pōt trāsire secundum glo. et doct. in. d. c. si abbatē. Cōfirmatio vero sue electionis similiter fieri debet per papā vel legatū de latere vel aliū quēlibet legatū habentem speciale mādatū quando epatus erat pape immediate subiectus secundum glo. et docto. ibidē. et not. in. c. quod sicut. eo. titu. in antiquis. Joan. and. in addi. Spe. de legatis. §. iiij. ver. sed quid dices, et ibi Spe. per. c. venerabilē. de electio. et dicam. ſ. iij. libro. secū-

76 de partis principalis. ¶ † Quero incidenter an licentia transeundi ad episcopatum possit concedi abbati electo per capitulum sede vacante. cui abbas est subiectus. Respondeo, sic, secundum glo. Joan. mona. in dicto. c. si abbatem. per. c. j. de maiorita. et obedien. libro. vj. quod intellige secundum dictam glo. quando Abbas est electus episcopus alterius ecclesie quā eius cui ipse est subiectus. Nam si eligatur episcopus ecclesie cui subest, non potest sibi licentia transeundi concedi per capitulum a quo fuit prius electus, ne capitulum fungatur duplici officio secundum dictam glo. argumen. l. nemo. C. de asses. quin etiam dicit dictam glo. Joan. quam multi libri non habent, quod hoc casu non requiritur licentia, quia Abbas non transit, sed de filio fit pater ecclesie cui subditus erat, vel legatus de latere pro ea debet adiri, vel saltem Papa, non autem metropolitanus, qui non potest nisi id quod sibi a iure vel consuetudine permissum est. ix. q. iij. conquestus. plus dicit ibi gl. Jo. an. in ver sicu. transeundi. quod si abbatia non est exempta sed habet priuilegium, quia abbas non promoueatur, sine licentia Pape, potest legatus de latere dare dictam licentiam trāseūdi abbati electo ad episcopatum, quia illud priuilegium sic intelligitur scilicet, vt etiam legatum de latere possit dare licentiam transeūdi reseruatum pape per priuilegium. quod non perpetuo.

77 ¶ Quadragesimosecundo quero † an possit eligi episcopus is qui fuit inimicus hospitalitatis. Respondeo nō. lxxxv. distin. in summa. et. c. j. lj. distinc. c. vlti. xlij. distin. §. j. domus enim clerici debet esse communis omnibus. xvj. q. j. quoniam qui. qđ intellige. s. sine personarum acceptione. d. §. j. et dixi. ſ. in. j. questio. huius secundi libri circa qualitates episcopi.

78 ¶ Quadragesimotertio quero † vtrum dato visitatore vel administratore ecclesie cathedrali per Papam possint canonici eligere episcopum. Respondeo non, et si eligant non tenet electio glo. est nota. in. c. is cui. de electio. lib. vj. que tamen dicit hoc de iure non comprobari sed per conspe. notari. in cap. cum nobis olim eo. tit. in anti. qui dicit sic fuisse alias in curia iudicatum, hec tamen questio melius cadit. ſ. in. j. libro. in prima parte, et ibi additur.

79 ¶ Quadragesimoquarto quero † an eligi possit episcopus is quē populus exclamat, et sic ad clamorem populi. Respondeo nō, et not. in. c. osius. et ibi glo. et docto. de elec. lxxix. di. si quis. qđ verum est si populus clamās incutiat metum electoribus, et electio fiat principaliter propter metum, alias secus, vt concludit Bal. in. l. ij. §. sed et si qs. vlti. colum. C. commu. delega. in. d. l. omnē ad fi. C. ad tertul. et in tracta. schismatis. Et propterea concludit ipse valuisse electionē Vrbani pontificis que attulit schisma in ecclesia Dei facta a Cardinalibus ad rumores populi cridantis. Romano lo volemo. Italiano lo volemo. valet et electio licet populus clamet, fiat, fiat, secundum Bal. i. d. trac. schismatis. xij. col. nō tñ valeret electio pape p metū quā si cū metu dñi Cardinales dispēsarēt secundum Bal. ibi, in. ij. col. per cle. romani. de electio. Creditur autem eis dicentibus quod per metum elegerint, vt ibi per Bal. in. x. col. quod not. perpetuo.

80 ¶ Quadragesimoquinto quero † vtrum schismaticus possit eligi episcopus respondeo non, nisi reuersus sit ad lumen fidei. c. quia diligentia. de electio. tunc ergo potest eligi, quod intellige scilicet cum dispensatione. alias non secundum glo. nota. et docto. xij. distin. c. nos consuetudinem cum ibi nota. Ideo Bal. in tracta. schismatis. decimatertia colū. dicit electionem schismatici, vel heretici, non dici canonicam, sed an confirmetur dicetur infra secunda parte tertij libri. ¶ Et not. quod quando schismaticus reuersus ad fidem eligitur, episcopus debet iterum ordinari. j. q. vij. daibertum. ¶ Quid si hereticus vel schismaticus

cus eligatur papa. Respondeo dicendus est apostaticus non apostolicus secundũ Bald. vbi. s. ⁊ debet deponi. xl. dist. si papa. ⁊ tenet glo. in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. Idez de imperatore dicendum est, qui debet esse Christianus. vt in. c. venerabilem. de elec. no. Bar. in rub. digestoꝝ. alias. ꝭ. plene dicemus. Et qḋ. s. dixi de dispẽsatione intellige ad epatũ, q si fuisset dispẽsat⁹ ad sacerdotiũ vel ad aliũ ordinẽ minorẽ epali, ñ potest promoueri ad maiorẽ glo. est not. xij. dist. nos ꝯsuetudinẽ. ⁊ not. xxiij. di. lector. j. q. v. c. j. ⁊. j. q. ij. saluberrimũ. Dispensatio enim circa vnum defunctum non porrigitur ad alium. l. cum propter, ⁊ ibi Bar. ff. de lega. prestan.

81 ¶ Quadragesimosexto quero † an bastardus, vel aliter illegitime natus possit eligi eps. Resp. ꝙ nõ hodie, licet olim secus erat. lvj. dist. c. pen. inductũ est enim ius nouũ quo prohibẽtur promoueri qui nati sunt ex illicito coitu. c. cũ in cũctis. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. c. cũ sup eo. c. cũ nobis. ⁊. c. innotuit. de elec. in Spe. de lib. cõcep. §. fin. ad fi. qḋ est veꝝ nisi dispẽset̃ cũ eo in. d. c. innotuit ⁊ ibi glo. ⁊ doc. ꝙ fieri põt ẽt post ꝯfirmationẽ ẽm glo. ibi per. c. nisi cũ pridẽ. de renũ. ⁊ maxime veꝝ est si ipse ꝯfiteat̃ se nõ esse legitime natũ. lvj. di. c. apostolica. ⁊. c. cenomanensem. ⁊. c. que simpliciter. Hec aũt dispẽsatio per solũ papaz fieri dꝫ nõ per metropolitanũ ẽm glo. fi. ⁊ doc. c. innotuit. per. c. scḋꝫ. de corpo. vitia. Tacite aũt fieri per papã intelligit̃ dicta dispẽsatio ex eo, ꝙ sciẽter eũ ꝓmouet, vt tꝫ Bald. in. l. rescripta. C. ḋ preci. impe. offerẽ. ⁊ in. l. imperialis. C. de nup. ar. l. quidã ꝯsulebat. de re iud. põt tñ postulari licet nõ eligi, qui est illegitime natus. d. c. innotuit. cũ gl. ꝑ. c. fi. de postu. pla. qḋ nõ ꝓcedit in aliter indignis, puta in suspẽsis, ⁊ simi. qꝛ postulari non pñt nec eligi vt. d. gl. ⁊ in. d. c. j. de postu. pla. vbi vide. ¶ Not. hic ẽt ꝙ bastardus põt esse monachus. c. j. ⁊ ibi Inno. de fil. presby. ⁊ Bal. in mar. ver. natus. ver. j. qui põt ad sacros ordi. ꝓmoueri, ⁊ habere beneficia nõ curata. d. c. j. ⁊ fi. de fil. presb. ẽm do. Ant. de rosel. in trac. legitimationis. iij. li. in fi. Quinimo ltiat⁹ ꝑ ingressuz religionis vt tꝫ gl. in. c. j. de fil. presb. ⁊ Anto. ro. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in. l. j. ad fi. C. de sac. san. eccle. dũ dicũt patrẽ posse instituere filiũ naturalẽ, si monasteriũ ingrediat̃, vt ibi ꝑ Ar. post Guil. ꝫ Bal. ibi in spurio sentit ꝯtrũ ⁊ male ẽm. d. Anto.

82 ro. vbi. s. qḋ no. ¶ † Sed q̃ro incidẽter an eps possit dispẽsare cũ illegitime nato, eũ ad ordines sacros ꝓmouẽdo. Inn. in. c. ꝑ venerabilẽ. qui fil. sint leg. sentit qḋ sic. ꝯtrũ cõiter tenet̃ in casibus positis in. c. pe. ⁊ fi. de fil. pres. ẽm. d. Ant. ro. i trac. legitimatio. ij. li. in ꝑn. viij. col. qꝛ ad papã ꝑtinet dispẽsatio ꝑdicta, vt ibi, ⁊ tꝫ Spe. de dispẽsationibus. §. fi. ver. curia. ⁊ ibi Bal. in addi. Spe. ver. cũ illegitime natis. ⁊ est tex. gl. ⁊ doc. in. d. c. fi. de fil. ꝑsby. vbi dr̃ qḋ ꝑsonatus, dignitates, ⁊ beneficia curata ꝯferri nõ pñt his q sunt illegitime nati, cũ qbus papa non dispẽsauerit. In alijs vero casibus tꝫ in gl. sufficere dispẽsationẽ epi, puta in bñficijs nõ curatis, vt ꝯferri possint bastardo ẽt ꝑ epm dispẽsato. de quo tñ dic vt ibi ꝑ doc. ¶ Ultimo scire de

83 bes † ꝙ illegime nati nõ pñt ad sacros ordines ꝓmoueri. c. j. ⁊ ibi doc. de fil. ꝑsby. Illegitimus aũt dispẽsatus ꝑ papã vt ꝓmoueri possit vsqꝫ ad cardinalatũ nõ intelligit̃ dispensatus ad cardinalatũ qꝛ dispẽsatio est stricti iuris. Ergo dictio vsqꝫ, stat exclusiue, ⁊ qꝛ papa cõiter nõ dispẽsat ad cardinalatũ, lꝫ possit ꝫ Abba. siculũ in. c. dilectus. de exces. prelato. Sic ⁊ legitimatus simpliciter nõ intelligit̃ ltimatus ad regiã dignitatẽ ꝫ bar. in. l. eã quã. C. de fideicõ. Predictis adde qḋ si papa mandat alicui de beneficio ꝓuideri, intelligit̃. s. si sit legitime natus ẽm Bal. in. l. neqꝫ in fine. C. de proba. per. c. innotuit, de electio. que omnia tene menti perpetuo.

84 ¶ Quadragesimotertio quero † an ignarus literaꝝ possit eligi episcopus. Respõ. ꝙ nõ, imo debet episcopus esse literatus, ⁊ bone scientie capi. cum in cunctis. ⁊ ibi glo. ⁊ docto. capi. cuꝫ nobis. ⁊. c. ꝯgregato. de elec. lj. dist. c. fi. in auc. de san. epis. ⁊ cle. §. clericos. colla. ix. alias dꝫ deponi. c. fi. ḋ eta. ⁊ qua. ꝫ. d. in. d. c. cũ in cunctis. ¶ Sed qualis sciẽtia ⁊ quãta in epo req̃ratur. Respondeo, non eminens sed sufficiens requiritur. dicto. c. cum nobis. ⁊ ibi glo. ⁊ tenet glo. in. d. l. congregato. ¶ Itẽ req̃rit̃ in eo sciẽtia, ⁊ scripture sacre, ⁊ seculares. xxxvj. di. qui ecclesiasticus. ⁊. §. eccle. xxxvj. di. c. oẽs. ⁊. c. seq. dꝫ. n. Deo reddere rõnẽ eps sue administrationis. d. §. ecce. ⁊ tenet. d. gl. j. ¶ Itẽ dꝫ eps docere doctrinã fidei Christiane populũ suũ. xxv. di. audire. lxxxvj. di. cũ multa. nõ aũt grãmaticã vt ibi ⁊ si episcopus sciat, ⁊ nolit docere doctrinam fidei, ꝯsecrari nõ dꝫ. xxxvj. dis. oẽs. ad fi. Si vero ignorat eã, dr̃ Christũ ignorare. xxvj. dist. si iuxta. Est aũt in arbitrio superioris iudicare q̃ꝫ ta scientia in epo rquirat̃. gl. est in. c. ecclesia vestra. el. ij. de electio. vide. xxiij. dist. qui episcopus. xxxviij. dist. que ipsis, vbi

85 ponit que scientia in epo requirat̃. ¶ Incidenter hic q̃ro † qd de episcopo dante operã libris poeticis, vt multos facere videmus, ⁊ maxime Sipontinũ, ⁊ Cãpanũ, ⁊ Modrusiensem, viros nostra etate doctissimos. Respondeo qḋ videt̃ corripiendos esse cecum legamus Hieronymuz ab Angelo Dei correptum dũ legisset libros Ciceronis gratia delectationis. xxxvij. dist. legimus de beato. sed ibi in. §. sed ecõtra ponunt̃ multa exempla ꝯria. Tu dic vt in. §. cur ergo. ⁊. c. legibus. aliqua vt nõ liceat episcopis studere libris poetarũ gratia delectationis, sed solũ pro habẽda scientia ne ignorent, ⁊ vt priscorum facta sciãt nec aliqua negligant, ⁊ bona imitent̃ exẽpla, vt ibi. ⁊ probatur. xxxvij. di. turbat. vbi ponitur exẽplũ Moysi eruditi in literis Chaldeis, hebraicis, ⁊ egyptiacis. Itẽ ⁊ exẽplũ Pauli apostoli qui fuit doctor gentiũ, ⁊ tñ i scripturis suis includit versus poetaꝝ, de quo legit̃ ꝙ cũ vidisset in Athenis arã magni Dei ignoti in qua titulus inerat. Hec est ara ignoti Dei in quo viuimus, morimur, ⁊ sumus. incepit predicare sumens exordiuz ab illis verbis prosequens de Deo nostro ⁊ suo dño IESV Christo, dicẽs de eo intelligi dicta vba, qꝛ erat Deus ignotus, quo predicãte occurrit quidã cecus, tuncqꝫ Dyonisius areopagita dixit Paulo se crediturum in Jesum illũ de quo Paulus predicabat, si ipse illũ cecũ illuminaret. Paulus inuocato nomine crucifixi IESV Christi cecũ illuminauit. qḋ factum est vt Dyonisius crediderit q̃ꝫprimũ vt refert gl. in. d. c. turbat, que etiam enumerat qḋ Paulus in pluribus locis allegauit dicta poetarũ, ꝙ ẽt Augustinũ, Hieronymũ ⁊ alios orthodoxe fidei doctores fecisse testant̃ eoꝝ scripture maxime tex. in. c. nec mirũ. xxvj. q. v. vbi Augustinus allegat versum Lucani, Mens hausti nulla sanie polluta veneni. Hieronymus ẽt Uirgilij carmina decantauit. de ꝯse. di. v. c. nunquid vbi dicit videlicet. Ecce supercilio cliuosi tramitus vndam elicit illa cadens raucum per deuia murmur. Saxa ciet scatebrisqꝫ arẽtia tẽperat arua. Est autem necessaria scientia secularium literarum pro intelligentia sacrarum scripturaruz. xxxvij. distinctio. relatum. ⁊. c. si quis grammaticam. Item vt possint melius increpari errores infidelium ⁊ hereticorum exemplo Danielis ⁊ Moysi qui non potuissent insurgere contra Mathematicos si matheseos imperiti fuissent. nec contra philosophos disputare ausi essent, nisi philosophorum dogmata didicissent. xxxvij. di. qui de mensa prohibentur aut episcopi, ⁊ Christiani legere poetarum figmenta, si per oblectationẽ nimiuz mentes excitent ad libidinez. eadem distinctio. c. ideo prohibentur. non autem prohibentur si causa discendi ignorantiaz pellant secularibus literis imbuãtur vt dictum est. ⁊ probatur in. c. vt itaqꝫ. ⁊. c. sequen. eadem distin. quinetiam non debet episcopus erubescere a doctis discere etiam si sit senex. xxxix. distin. nullus. xxiiij. q. i. si habes. vbi Augustinus dicit se fuisse paratum discere a puero etiam anniculo. alias qui hoc recusat stultus est. xxij. distin. de constantinopolitane. fuit lex apud Julianum de fideicomis. liber. vbi iuriscõsultus dixit se velle discere ẽt si pedẽ teneret i fouea.

86 ¶ Postremo predictis adde † ꝙ episcopi iure sunt cancellarij studiorum ad quos pertinet cura inueniendi magistros qui literas docent. xxxij. distin. de quibusdam preterea debet esse peritus episcopus ne fallatur in eligẽdo magistros studij imperitos, ne cecus cecum ducens in foueam cadat cum ductore. xxxvij. distinctio. itaqꝫ, que omnia not.

87 ¶ Quadragesimooctauo quero † vtrum eligi possit episcopus aliquis extra diocesim. Respondeo sic, si in diocesi non sit idoneus. lxiij. distin. sacrorum. sic ergo prius debet fieri examinatio omnium de diocesi q̃ꝫ extraneus eligatur secundum glo. ⁊ ibi ⁊ in. c. nullus. lxi. distin. ⁊ debet eligi is qui dignus videtur sine personarum acceptione. d. c. sacrorum. ⁊. viij. q. ij. dilectissimi. de institutione. c. ad decorem. ⁊. s. dixi.

88 ¶ Quadragesimonono quero † an clericus de aliena diocesi electus episcopus possit ad episcopatum transire sine licentia sui episcopi. Dic ꝙ non secundum glo. ordi. ⁊ docto. in. c. fina. de postu. prela. vij. q. i. eos. ⁊. c. si quis presbyter. de renunciatio. c. admonet. lxij. distin. literas cum glo. potest tñ fieri monachus etiam inuito episcopo suo. xix. qḋ. ij. c. i. ratio differentie est, quia clericus ad episcopatum transit ad commodum suum, ad monasterium non. glo. est in dicto. c. literas. ⁊. viij. q. i. sciẽdum. sed quid si talis scientia transeundi per episcopum denegetur. vide glo. in dicto capitu. literas. ⁊ in dicto capi. in causis. de electio. septima questione prima. omnes qui. ⁊. s. eodez.

89 Quinquagesimo quero † vtrum si postulandus eligitur episcopus, vel eligendus postulatur valeat electio, vel postulatio. Respon. non. c. fina. de postula. prelato. c. innotuit. de elec. glo. in. c. j. de postulatio. prelato. in tex. Est enim differentia secundum. d. glo. quia electio nititur de iure cõmuni. c. publicato. de electio. Sed postulatio ascribitur gratie. c. bone. & capi. penultimo. de postulatione prelatorum. ¶ Item qui postulat non consentit vt in vnum, sed qui elegit sic secundum. d. glo. in versi. eligo postulando. ¶ Item postulatio est gratie petitio a superiore, sed electio est illius persone ad prelationem, vel societatem fraternam canonice facta vocatio secundum gl. in dicto. c. j. versicu. postulatio. Et predicta vera sunt etiam si sequatur confirmatio per quam talis electio non conualescit. glo. est in dicto capi. j. de postulatio. prelatio. in. vj. per. c. dudum. & c. vt dictis. de electio. xvj. q. iij. potest. versi. ab inuito. de regu. iur. in. vj. c. non firmatur. & j. iij. libro.

90 ¶ Quinquagesimoprimo quero † an valeat electio de eo cuius status questio oriatur ex postfacto. Respõ. q electio vitiatur secundum Innocen. singulariter. in. c. super his de accusa. & Butrius in capi. si ex causa. de electio. & Ludoui. in singula. ver. electio. versi. vitiatur.

91 ¶ Quinquagesimosecundo quero † an superior ex iure electionis ad ipsum deuoluto debeat eligere cum eisdem qualitatibus. & sic talem qualem canonici eligere debuissent. Respondeo qd sic, vt plene dixi supra primo libro. tertia parte. iij. questione prima. vbi vide.

92 ¶ Quinquagesimotertio quero † si cõmittatur alicui electio prelati quis possit per eum eligi. Respondeo quod idoneus eligi debet secundum Bald. in aucten. habita. penul. colum. C. ne filius pro patre. per. l. vt gradatim. ff. de mune. & honori. qd verum est si inhabilis potuerit eligi per cõmittentem secundũ Bar. in. l. q̃ĝ. ff. de ritu nuptia. si tamen fiat electio de digno. licet fieri potuerit de digniori valet, & non vitiatur secundũ gl. & Barto. in. l. cum quidam. el. ij. de lega. ij. lxiij. distinctio. metropolitano. xxxv. distinctio. §. nunc autem. vbi dicitur q debet eligi optimus. tamen tenet electio si eligitur non malus. c. cum inter canonicos. & ibi glo. & docto. de electio. & c. cum dilectus. eodem titulo. xvj. questio. vlti. c. monasterium. & glo. in dicto. c. licet. viij. q. j. per glo. ordinariã. & not. de offi. custo. c. fina. de electio. c. ecclesia. & c. dudum. el. j. & ita intellige qd dicitur inspici debere quis melior, & dignior, & prestantior.

93 ¶ Quinquagesimoquarto quero † si Titius eligitur alio cognomine non expresso an valeat electio. Respondeo q non, nisi constet de quo senserint eligentes, quorum declarationi standum est per. c. cum dilectus, de electio. secundum Barto. in. l. quidam in fine prin. de reb. dub. facit. l. duo sunt titij. de testa. tute. Item nisi sit vnus tantum vocatus dicto nomine, q tunc valet electio tanquam certa, vt de illo intelligatur qui tali nomine solus nuncupatur, vt per Barto. in. l. si in rem. ff. de rei vendicatio. quod maxime verum est si nomen sit singulare, & est gl. loquens de gallo presso. & ibi doc. in. l. hac consul. C. qui testamen. facere possunt. Barto. in. l. demonstratio. in princi. de cõditio. & demonstratio. & in. l. j. de liberis & posthu. & Bal. in additio. Specu. de libe. cõcep. ver. accuso titium. & ibi per Specula. ¶ Item nisi sint plures eiusdem nominis vnus tamen solus sit capax, q de eo intelligitur facta electio sicut in simili dicitur q sententia lata cõtra Titium valet. & intelligitur de Titio capace delicti per quod sententia lata est quando de duobus Titijs alter est capax delicti. alter non secundum Bald. in. d. l. hac consul. quod not. debet ergo spectare nomen electi per alias demonstrationes, & qualitates, vt eligo Joã. Jacobũ de bertachinis de smitillo &c. per not. in. d. l. hac cõsultissima. & in. d. l. demonstratio. not. etiam quod per nomen matris quandoq fieri potest demonstratio, vt Joan. lucretie. l. iij. in princ. & ibi Barto. & docto. de liberis & posthu. & not. in. l. si in rez. in fine per Barto. de rei vendi.

94 ¶ Quinquagesimoquinto quero † vtruz possit eligi alter post depositionem primi electi si electio secundi facta fuit ante presentatas literas restitutionis. certe dicemus. j. iiij. libro. in materia depositionis vbi vide omnino.

95 ¶ Quinquagesimosexto quero † an infirmus ex morbo epilentico possit eligi per episcopum. Respondeo non. c. cum inter. & ibi glo. & docto. de electio. xxxiij. distinctio. maritum. c. clerici. & c. communiter, quod est verum etiam si semel tantum ceciderit ante electionem secundum glo. in. d. c. communiter. per. d. c. maritum. Si vero post superueniat ei morbus non potest episcopus celebrare si frequenter cadat ex morbo. vij. q. j. c. j. Sed si raro cadere consueuerit potest celebrare socio sibi assistente qui cadentez subleuet. vij. q. j. c. illud. vij. q. j. c. j. & ij. & glo. in. d. c. cõmuniter. Idem dic in eo qui habet vocem confusam propter morbum, vt in dictis glossis & iuribus que not. perpetuo.

96 ¶ Quinquagesimoseptimo quero † an demoniacus possit promoueri. Respondeo q non. xxxiij. distin. maritum. c. communiter. & c. clerici. potest tamen exercere diuina episcopus qui factus est demoniacus scilicet post annum qui non fuerit vexatus a spiritu demoniaco. vt ibi cum glo. & per doc.

97 ¶ Quinquagesimooctauo quero † an canonicus qui scienter elegit indignum possit promoueri in episcopuz. Respon. quod non per. c. per inquisitionem. & ibi glo. & docto. de electio. ratio est quia per triennium debet suspendi a beneficijs, & dignitatibus secundum glo. ibi. & not. in. c. cum in cunctis. eo. titu. non tamen ab officijs secundum glo. in. d. c. cum in cunctis. & ibi docto. intellige ergo quod promoueri potest intra trienninm non post per predicta.

98 ¶ Quinquagesimonono quero † an clericus secularis possit eligi episcopus regularium. Respondeo sic, licet non possit esse Abbas Prepositus, vel prior. not. in. c. cum causam. & ibi gl. & docto. de electio. Et quod dixi eum non posse in Abbatem postulari. intellige etiam si sit instructus in regula monachali, secundum glo. ibi per. c. officij. & ibi glo. eo. tit. requiritur eniz in eo experientia sicut doctrina, secundum glo. & docto. in dicto capi. officij. & s. dixi.

99 Sexagesimo quero † vtrum qui dignus est episcopatu, possit eligi ad archiepiscopatum vel maiorem dignitatez. Respondeo nõ si non est dignus ad vtrãq, q possibile est q quis sit dignus minori dignitati, & nõ maiori. xxiiij. dist. lector. xij. dist. nos consuetudinez. xv. q. iij. qui admiserit. c. si quis presbyter. & c. hi qui. & glo. in. c. scriptum. de electio. vbi etiam vide scriptores.

100 ¶ Sexagesimoprimo quero † an possit episcopus eligi is q ante electionem fuerit requisitus, & consensit electioni de se fiende. Respon. non, immo debet electio postea facta cassari. capi. post de electio. qd intellige secundum glo. pe. & fina. ibi qd sola eius requisitio non sufficiat, nisi etiam consensus suus accesserit. Ratio autem quare non tenet talis electio est, q si prius cõsenserit diceretur ambitiosus, sola vero requisitio non facit euz ambitiosum. xv. q. vij. per laicos. c. officij. & c. cum ad nostraz. secundum glo. vbi. s. qd not. Est etiam alia ratio, q processus electionis est inordinatus cum post electionem requiratur consensus elec. c. cum post. & c. cum inter canonicos de electio. ergo electio non subsistit. Pro quo facit q ordo iuris, vel legis debet seruari. l. in testamento. & ibi Bald. C. de suis & legiti. heredi. & tenet Bald. in aucten. hoc amplius. v. colum. C. de fideicom. & l. non dubium. & ibi Bal. C. de legi. & in. l. ambiguitates. C. de testa. nisi quando Papa confirmat sententiam secũdum Inno. in. c. j. de confir. vtil. vel inuti. & Abba. in. c. ea que. de re iudic. ¶ Item nisi in sententia principis ẽm Bald. in. c. j. iij. col. si inter do. & va. lis ori. Inn. & Jo. an. in. c. in causis. de re iud. & q. s. dixi non valere actũ forma iuris nõ seruata, est verũ ẽt si lex vltra nõ pcedat annullãdo actũ ẽm Bart. in. l. qd ait. ff. de diuor. qd maxime verũ est si statutũ vel lex tradendo formã actui penam imponat, vt tenet Bart. in. l. j. ff. de his qui pro nõ scrip. habẽ. in fi. sed de hoc vide plene p Bar. & Bal. in. d. l. nõ dubiũ. C. de legi. & in. l. vniuersa. C. de pres. impera. offeren. & Bald. in. l. j. ff. de libe. & posthu. & in. l. comparationes. C. de fi. instru. & in. l. fi. xiij. op. C. de edic. diui adria. tollen. & in. l. si tutor. C. in quib. cau. in integ. resti. nõ est neces. & in. l. fina. vlti. colum. C. de fideicõ. & in addi. Specu. de execu. sen. ver. bannum. & j. dicetur. ¶ Non est pretereũdũ silẽtio ad propositũ questionis. s. formate aliud simile, q nõ tenet actus factus ante relationẽ nuntij. que relatio debuit actũ precedere ẽm Barto. not. in. l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. & in. l. multũ. de conditio. & demon. & in. l. hoc autem. §. j. ff. ex qui. causis in possessio. ea. & in. l. generaliter. §. his de presentibus. & ibi Bal. & Per. de sun. de rebus cre. & Bal. in. l. ij. in fi. C. de pcura. in. l. ij. C. de sportu. que etiam vide in. l. falsus. C. de fur. x. col. vbi dicit verum nisi periculum sit in mora pronũciandi, q statutum arctat iudicem, & forte nuntius erat corruptus, vt non referret. ¶ Item nisi iudex ex presumptione sciat citationem esse factam secundum Bal. ibi, quod perpetuo tene menti.

¶ Sexagesimosecundo

101 ¶ †Sexagesimoscd̄o quero, an histrio possit eligi eps. Rñd. ꝙ non. xxxiij. dist. maritũ. ⁊ gl. lxxxvj. di. donare. Quinimo histrio non potest corpus Christi accipere. de conse. dist. ij. ꝑ dilectione. Ratio est, qꝛ est infamis notorie, cui non est concedenda eucharistia sicut nec existenti in peccato mortali, scd̄m glo. ibi. Quod aũt histrio sit infamis tꝫ ibi gl. ⁊ not. iiij. q. j. c. j. ⁊ l. ij. §. ait pretor. ff. de infamib.

102 ¶ †Et no. ꝙ clericus histrio, vel buffonus, seu mimus, vel ioculator nõ gaudet priuilegijs clericalibus. gl. est in. c. si iudex laicus. de sen. excom. in. vj. ⁊ tenet Ange. in auc. de monachis. col. j. Adde ēt predictis ꝙ neduꝫ est a iure vetitum histrionem esse epm, vt. s. sed ēt si eps, vel clericus intersit conuiuio in quo superueniat histrio, vel ioculator dꝫ recedere ne videat geri ludos obscenos. de conse. dist. v. nõ opꝫ ministros. xxxiiij. dist. presbyteri. Hoc tamen non faciunt pleriqꝫ prelati qui mimos ⁊ ioculatores domi retinent ⁊ fouent ⁊ in cõuiuijs plurimũ eos exercent. Quinetiam dico ꝙ in cõuiuijs prelatoꝝ sunt prohibiti turpes ludi, ꝯfabulationes, cantationes, plausus, ⁊ risus inconditi, ⁊ larue, cum his vti diabolicũ sit, vt dicit no. tex. de ꝯse. dist. v. nullus presbyteroꝝ. xxj. q. j. clericum. Debent autem prelati in conuiuijs vti lectionibus sacrarum scripturarum, vt fabule ociose non interponantur, ⁊ vt anime ad bonum edificentur. tex. est not. xl. dist. pro reuerentia. Debet etiam in mensa prelatorum vcꝫ in principio fieri benedictio ⁊ in fine actio gratiarum. ea. dist. c. non liceat. ⁊ ita cõmuniter seruant prelati. Debet ⁊ eorum prandium esse in hora tertiarum, non ante. d. c. non licet. Non tamen debent prelati lautis epulis ⁊ multo labore quesitis vti, nec inter epulas ⁊ conuiuia affluere, nec inter delitias alias tanq̃ immemores domini nr̃i IESV Christi crucifixi nudi pauperis ⁊ esurientis sunt in tenebris exterioribus mittendi vbi fletus est ⁊ stridor dẽtiuꝫ, vt dicit tex. not. nõ seruatus in vsu. in. c. ecclesie ꝑnceps. xxxv. dist. quinetiam corripiendi sunt episcopi qui conuiuijs inuigilant ⁊ occupantur. xliiij. dist. multis ⁊ seq. maxime ex simbolis. i. quando pro rata conferunt ad conuiuia facienda. ea. disti. c. non oportet. ⁊ alias. j. dicet᷑ in. iij. lib. j. parte principali. hec cuꝫ reuerentia dicta esse velim et conscientia suggerente.

103 ¶ Sexagesimotertio quero, an episcopus eligi possit de qualibet ratione. Respon. ꝙ sic, sicut ⁊ papa, dummodo non sit infidelis vel hereticus ꝭm Bal. in tracta. scismati. xiij. col.

104 ¶ †Imperator vero esse dꝫ theutonicus ex iure electionis nõ ex iure successionis. c. venerabilem. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. de elec. vnde imperium translatũ est ad eos vt ibi, qꝛ hñt theutonici regimina ecclesie romane. ð ꝯse. di. v. in die ex quo seq̄t᷑ ꝙ impator Grecoꝝ impropꝛie dicit᷑ imperator, vt in. d. glo. per. c. solite. de maio. ⁊ obe. Itē debet esse christianus non paganus. d. c. venerabilem. ⁊ tenet Barto. in rubri. digestorum.

105 ¶ †Sexagesimoquarto quero, si quis hꝫ expectatiuam primi episcopatus vacaturi ad papam, an sibi preiudicetur per renũciationem beneficij factam in fraudeꝫ sui vt cogatur acceptare beneficium renunciatum, ne forte habeat primo vacaturuꝫ per mortem ꝙ erit pinguius. Respõ. ꝙ non, ꝭm Bal. ⁊ Imo. in. l. filie mee. ff. sol. mat. quod no. etiam pro alijs beneficijs inferioribus quorum quis habeat expectatiuam.

106 ¶ †Sexagesimoquīto quero, an seruus possit eligi episcopus vel ad sacerdotium promoueri. respon. ꝙ non. liij. dist. nullus. ⁊ c. nulli. nec mirum, qꝛ prohibetur esse in iudice, quod est minus. l. seruus. C. de iudi. nisi in casibus ibi not. per glo. ¶ Item non potest esse tutor, insti. de tuto. §. est auteꝫ. ibi, capite libero, quod est verum nisi in testamento dummodo non prohibeatur esse liber. insti. qui dare tuto. pos. etiaꝫ si sit alienus dummodo in testamẽto detur sub conditione si fiat liber, vt ibi, vide Bartolum in. l. si hereditas. §. fina. ff. de testamen. tute.

107 ¶ †Sexagesimosexto quero, an plures episcopi in vna ecclesia eligi possint. Respon. ꝙ non, sed singuli in singulis ecclesijs esse debent. lxxx. dist. c. in illis. in fi. ⁊ c. seq. xiij. q. i. c. i. ⁊ i. q. ij. sicut. vij. q. i. in apibus. qꝛ vnus est princeps inter apes, vna grus inter plures, vnus rex vel impator Rome, princeps vnus altero interempto, iuxta illud Lucani. Fraterno primi maduerunt sanguine muri. ⁊ l. fi. ff. de rerum diui. hec omnia probãtur in. d. c. sicut. sic nec plures metropolitani esse possunt in eadeꝫ prouincia. c. i. centesima distinctio. vbi vide ⁊ nota.

¶ Item nec duo ad vnam prebendam eliguntur, ꝭm Bal. in. c. pretrea. de probi. feu. aliena. per Fede. de quo in. c. maioribus. de preben. Io. an. in. c. in duobus. de rescrip. in. vi.

108 ¶ †Sexagesimoseptimo quero quid econtra an vnus eps dari possit duabus ecclesijs. Rñ. ꝙ non. lxx. di. sanctoꝝ. ⁊ ibi gl. ordi. in. d. c. in illis. ⁊. j. q. j. c. j. ⁊. ij. de elec. c. dudũ. ⁊ in. c. nemo. eo. tit. lib. vj. c. de multa. de prebẽ. sic nec vnus abbas dari põt duobus monasterijs. xxj. q. vj. vnum abbatẽ. gl. tꝫ ⁊ Bar. in. l. j. C. de metropo. lib. xj. dicunt duos epos dari vni ecclesie esse monstrum, non econtra. s. vnuꝫ dari duabus ecclesijs. vide tamen qđ plenius dixi. s. e. xx. q. cum se. Sed nec vnus põt habere plures prebendas ꝭm gl. in. c. dudum. de elec. ⁊ Bar. in l. eis. C. qui mil. pos. li. xij. post gl. ibi. ⁊ ꝑ Inno. c. cũ iampridẽ. de prebend. ⁊. s. xxj. q. ⁊. c. literas. de conces. preben.

109 ¶ †Sexagesimooctauo quero an Eremita possit eligi episcopus. Rñ. ꝙ sic, ꝭm glo. no. xvj. q. j. qui vere. ꝑ. c. cũ monasterium. de elec. ¶ Et no. ꝙ habent priuilegia clericoꝝ ꝭm. d. gl. Differt autem eremita a monacho, qꝛ eremita proprijs bonis non renuntiat, ꝭm. d. gl. per. §. econtra. xix. q. iij. secus in monacho, vt ibi, ⁊ no. xvj. q. j. placuit. Item eremite subsunt episcopo. xciij. dist. nulla ratione. xj. q. iij. si autem. xvj. q. j. qui vere. cum gl. sicqꝫ censentur ꝑsone ecclesiastice vt ibi, ⁊ per glo. in. l. ij. ff. de in ius voc. Inno. in. d. c. cum monasterium. ð elec. ⁊ no. in. c. ij. de exces. prelato.

110 ¶ †Sciendum aũt ꝙ plus vꝫ vita cõis q̃ eremitica, ideo eremita potest fieri monachus nõ econtra, nisi de licentia abbatis ratione debilitatis ꝭm glo. in. c. si clericatus. xvj. q. j. xx. q. iiij. monachum. ¶ Adde ꝙ eremita prohibitus exire claustrum non põt citari sed suus prelatus sic pro eo, vt tꝫ Bar. in. l. ij. ff. ð in ius voc. ¶ Item adde ꝙ eremita nõ ligatur voto castitatis ⁊ põt ꝯhere matrimonium ꝭm Ludo. pon. in sing. vt eremita. versic. eremite. sunt ꝑsone. vbi alleg. gl. in. c. ex parte. ð cle. cõiugat. vbi etiam ibi per doc. ¶ Item nec voto paupertatis cuꝫ possit habere propriuꝫ ⁊ testari de bonis suis, sicut fecit Paulus primus eremita qui collobium suum. i. vestem sine manicis qua vtebant᷑ olim virgines ⁊ diaconi. ⁊ que hodie est dalmatica reliquit in testamento Anastasio epo alexandrino, tunicam vero reliquit beato Antonio. xix. q. iij. econtra Paulus. ⁊ gl. in. c. cum monasterium. de ele. ¶ Plus dico ꝙ eremita non potest creari abbas sicut nec episcopus, cum nisi professus possit ad abbatiam promoueri. ita dicit glo. in. d. c. cum monasterium. per. c. causaꝫ. e. ti. ⁊ ibi optime probat᷑ qđ not. ¶ Scias etiam ꝙ eremita est ciuis loci in quo cõmorat᷑ ꝭm Bal. in. l. in adoptione. ij. col. C. de adop. quod not. ad id. quod traditur in. l. j. ff. ad municip. vbi ponit an ⁊ quando ⁊ qui dicant᷑ ciues.

111 ¶ †Sexagesimonono quero an ambitiosus possit eligi episcopus. Rñ. non. i. q. i. nullus itaqꝫ. i. q. vi. sicut. l. si quemquã. ⁊ ibi Bal. C. de epi. ⁊ cle. ⁊. s. dictum est in alia. q. Dicitur aũt ambitiosus is qui desiderat preesse, non prodesse. Nam qui desiderat episcopatum vt prosit non vt presit bonum opus desiderat. viij. q. i. qui episcopatum. Ideo Hieronymus sanctus dixisse fertur ꝙ tunc fuit laudabile episcopatum appetere quando dubium non erat per hunc ad martyrij gloriam peruenire. Et adde quod. j. dicetur in proxima. q. ix.

112 Septuagesimo quero † an quis possit episcopatum quẽ habet deserere ⁊ ad alium maiorem transire, mediocritate prioris despecta. Rñ. nõ. vij. q. i. §. ambitionis. c. non oportet. ⁊. c. episcopus. debet enim episcopus stare contentus suo episcopatu vt ibi. ⁊. c. episcopum. ⁊. c. pp. ⁊ se. per totum. quinimo si causa ambitionis, vel cupiditatis trãseat dꝫ vtraqꝫ carere ecclesia. ea. q. c. eos. c. si quis episcopus. ⁊ seq. ⁊ est glo. in. d. §. ambitionis. qđ no. contra multos qui hodie vnum episcopatum renunciant ⁊ alium pinguiorem acquirunt, ⁊ cras alterum ⁊ nunq̃ saciantur, semper cupientes pinguioreꝫ. dicitur aũt certis casibus quis episcopatum suum relinquere ⁊ transire ad aliuꝫ quos ponit. d. glo. vcꝫ ex causa leuitatis, ⁊ ex causa necessitatis, ⁊ ex causa vtilitatis, ⁊ ex causa humilitatis, ⁊ ex causa cupiditatis. Nota ꝙ si causa necessitatis transit cessante causa recuperat priorẽ ecclesiam. ea. q. c. pastoralis. facit. c. cum cessante. de appel. si vero transeat causa cupiditatis priuatur vtraqꝫ ecclesia, sed põt repeti a priori ecclesia cui debet restitui. c. nõ oportet. ⁊. c. si qs vero. Idem si causa leuitatis vt priuari possit si prius admoneatur ꝭm dictam glo. nam non videtur absens ab ecclesia habere eam pro derelicta, cum ex iusta causa possit abesse. c. quoniam frequenter. vt lite non contest. ⁊ no. in. c. ex tue. de cleric. nõ resi. Si vero ex causa vtilitatis communis transierit, dic licuisse. Nam Petrus princeps apostolorum episcopus antiochenus cum incepisset Rome vigere primum caput superstitionis contra nouellam Christi religionem cupiens ibidem fieri primum caput sanctitatis Ignatium episcopum dimisit Antiochenis.

Ipse vero Romam contendit, vbi post. xxv. annum simul cum Paulo doctore gentium romanam sedem suo sanguine consecrauit. vij. q. j. mutationes. xxij. dis. sacrosancta. ⁊ diximus. s. in prelud. huius tracta. Sed intellige quod causa vtilitatis communis translatus episcopus non cogatur ad priorem redire ecclesiam. vij. q. j. §. qz vero. adde quod si necessitas subest quod episcopus transeat debet inuitus trāsire necessitate cogēte. ea. q. c. scias. At qui causa humilitatis dimisit episcopatum ad monasticam domum conuersus non potest ad episcopatum redire. ea. q. hic nequaquam. ⁊ c. seq. nisi de licētia superioris secundum glo. ibi, potest tamen creari Abb. secundum. d. glo. per. c. ad supplicationem. de renū. xvj. q. j. si vos. ⁊ c. parochia. not. etiam quod qui fuit plebanus si fiat monachus potest postea redire ad plebaniam. d. c. si quos. quod est mirum, ⁊ facit pro plebano montis fortini qui superiori anno dimissa plebe ingressus est religionem minorum. Nec omitto quod si cesset ambitio potest ex causa vtilitatis ecclesie qs auctoritate synodali transire ad alium episcopatum. vij. q. j. epi
113 scopus de loco. † Clericus vero de licentia episcopi potest de vna ecclesia transire ad aliam. d. c. episcopus. de loco. in fi. ¶ Sed an cogatur per episcopum clericus transire, videtur quod sic, arg. c. sicut. de exces. prela. facit. c. queris. de eta. ⁊ qualit.
114 arg. cōtra in. c. gesta. lxxiiij. dist. cogita. ¶ † An autem episcopus ob infestationem pauperum possit renunciare episcopatui. Respondeo non. vij. q. j. suggestum, quia in persecutionibus nō debet episcopus ecclesiam suam deserere. ead. q. c. sciscitaris. ⁊ seq. quando autem liceat episcopo subditos relinquere. not. ead. q. ibi adunato. vbi vide. ⁊ no. in. c. post translationem. de renuncia. que omnia tene menti.

FINIS SECVNDI LIBRI.

¶ De causa formali episcopi.

¶ Tertius liber.

SVMMARIVM

1 Canonici coadunati quid in primis facere debeant pro electione episcopi celebranda.
2 Forma scrutinij in electione episcopi fienda qualis esse debeat ⁊ quid facere debent scrutatores. 3.
4 Canonici singuli an debeant se subscribere instrumento electionis scrutatorum. 5. 6.
7 Collatio numeri, zeli, ⁊ meriti qualiter fienda.
8 Collatio facta aliquibus absentibus an possit ratificari.
9 Electio episcopi quot vicibus ⁊ locis sit publicanda.
10 Scrutator publicans electionem an debeat vti verbo singularis vel pluralis numeri.
11 Canonici si in pronunciando episcopi electionem discordant, que pars preferri debeat.
12 Electio episcopi si sit facta non seruata forma constitutionis sinodalis an valeat.
13 Episcopus an possit eligi populo acclamante.
14 Publicatione facta populo de electione episcopi ⁊ decantato hymno, quid vltra faciendum.
15 Episcopus electus portatus, ⁊ inthronizatus an puniatur de tali pompa tanquam ambitiosus.
16 Prelati splendide viuentes, ⁊ cum solita pompa, an possint reprehendi.
17 Episcopus electus ⁊ intronizatus ad altare, an impune possit populum benedicere.
18 Electo in episcopum inthronizato, quid est vlterius faciēdum.
19 Subscriptio quid sit.
20 Sigillum an obliget sigillantem si non legerit ⁊ sciuerit contenta in scriptura cui sigillum apponit. 21.
22 Sigillum solum an probet.
23 Sigillum an possit alteri committi, ⁊ an habeat vim cōmissionis. numero. 24.
25 Scriptura priuata an debeat de necessitate sigillari.
26 Judicis sigillum an sit necessarium in literis citatorijs.
27 Sigillans si nō dicat se sigillū apposuisse an sufficiat sigillatio.
28 Sigillatio nunquid possit fieri cum sigillo alieno.
29 Sigillo communis vel alterius magni domini an credatur. Et an sigillo episcopi. 30.
31 Sigillum commune an auctenticet scripturas priuatas alias inualidas.
32 Sigilum si negetur esse alicui quomodo probetur.
33 Capitulum, vel populus, vel alius dominus nunquid possit habere plura sigilla.
34 Sigillum sociorum quo vsi sunt mercatores socij durante societate apud quem remanere debeat.
35 Castellanus arcis an credere debeat nuncio portanti generale signum domini arcis, ⁊ ei restituere.
36 Sigillū si quis remoueat de lrīs alterius, an teneatur de falso.
37 Falsas literas portans nunquid teneatur de crimine falsi.
38 Literas alterius retinens an teneatur de mora si periculum cōtingit ex mora ex interesse.
39 Literas alteri scriptas qui lacerauit aut combussit, an de crimine falsi teneatur.
40 Sigillum doctoris an dicatur publicum.
41 Rem si quis restituat alicui portanti sigillum domini cuius res est, an restituens liberetur.
42 Sigillum communis non potest negari.
43 Sigillum pape quale esse debeat.
44 Forma sigilli imperatoris qualis esse debeat.
45 Sigillum auctoritatis est multiplex, ⁊ sigillum pape, episcopi, ⁊ aliorum dominorum.
46 Electio facta sub hac forma eligo postulandum, vel postulo eligendum an valeat.
47 Electio an valeat per hec verba, eligo ⁊ postulo, vt melius de iure naturali potest.
48 Electio prima si fuit nulla, an secunda valeat priore nō cassata.
49 Electione facta per procuratorem an ius eligendi consumetur sicut quando fit per principales.
50 Electio an possit fieri per verba, volo eligere.
51 Uerba, volo relinquere an importent redditum.
52 Aditio hereditatis an importetur per verba, volo adire.
53 Scriptura non est necessaria ad substantiam gratie papalis, licet secus quo ad probationem.
54 Electio facta per metum nunquid valeat.
55 Electio an fieri debeat per omnes electionarios simul ⁊ semel.
56 Electio nunquid sit presentanda electo.
57 Electio facta per verbum eligo, an valeat, licet non dicatur in episcopum.
58 Electio an valeat si omnes canonici non sunt presentes in scriptura.
59 Electio cōmissa aliquibus an fieri debeat noīe cōmittentium.
60 Canonica electio an requirat dispensationem.
61 Electio prelati nunquid scribi possit per notarium laicum.
62 Clericus in minoribus constitutus si fiat tabellio perdit beneficium quod habet.
63 Laici an possint interesse electioni prelati simul cum canonicis.
64 Libellus generalis, peto electionem tanquam minus legitime factam cassari, an valeat.
65 Generalis libellus, Titius est mihi obligatus, non expressa quantitate vel causa an procedat.
66 Libellus peto cassari electionem episcopi contra consuetudinem factam nunquid valeat.
67 Nomen dn̄i nostri IESV Christi ⁊ spiritussancti gratia nunquid in electione episcopi sit inuocandum.
68 Electio facta per impetum vel iracundiam an valeat. Et an clandestine facta. 69.
70 Forma tradita in electione Episcopi, an sit seruanda in electione prepositi, decani, Archipresbyteri plebani, ⁊ similium personatuum.
71 Appellari an possit ab electione fienda vt impediatur ne fiat.
72 Appellatio an valeat ne excommunicatus absoluatur.
73 Appellatio nunquid valeat ne relapsus in heresim tradatur iudici seculari.
74 Appellari an possit a futuro grauamine.
75 Electio episcopi cuius expensis fiat.
76 Sumptus quos facit tutor accusatus de suspecto in cā suspecti ei mota per pupillum vel aliū pro pupillo qs cōpēsabit.
77 Electus in epm antequam consecretur quid iurare debeat.
78 Scrutinio facto ⁊ collatione an debeat electio episcopi publicari. numero. 79.
80 Unus si habuit quinque voces, alius quatuor, alius tres de duodecim canonicis, an preferatur is qui habuit plures voces.
81 Electio in qua fuit omissa collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, ⁊ zeli ad zelum que fieri debuit post scrutinij publicationem nunquid valeat.
82 Electio facta de idoneo non seruata forma mandati ad eligendum,

dum, an sit valida.
83 Consilium alicuius si ex pacto requiritur in aliquo actu & non fuit requisitum, an actus valeat.
84 Consilium eius a quo requirendum fuit, & fuit requisitum, an se quendum.
85 Consilium alicuius si requiratur qui de iure nõ põt admitti aliquod officium an eius consilium sit sequendum.
86 Iudex an teneatur sequi consilium in sententiando. 87.
88 Sententia lata per iudicem anteq̃ reddatur consilium petitũ & eo non expectato an valeat.
89 Causa donec pendet a consilio sapientis apud quem sunt acta cause, non currit instantia.
90 Causa si de consensu partium commissa sit consilio sapientis, põt per iudicem reuocari, etiam inuitis partibus.
91 Consilium si fuit requisitum post tempus quo requiri debuit, vz post tractatum electionis, an valeat electio.
92 Consensus epi si fuit requisitus in aliquo actu, non potest adhiberi post actum. Et quid si requirit licentiam. 93.
94 Electio epi, an possit aliter fieri q̃ per scrutinium. 100.
95 Arbitri in electione episcopi qualiter procedere debeant. Et que sit forma verborum. 96.
97 Electio episcopi per inspirationem quomodo fiat.
98 Canonici cum episcopum eligunt per inspirationem an debeat quilibet dicere, eligo, vel eligimus.
99 Electio per inspirationem an impediatur per contradictionem vnius tantum.
101 Electus in epm qualiter possessionem episcopatus acquirat.
102 Imperator qualiter acquirat possessionem imperij.
103 Episcopus electus an debeat corporaliter apprehendere possessionem bonorum.
104 Possessio sine apprehensione non transit in ecclesiam ex contractu permutationis, vel alio titulo particulari.
105 Possessio sine apprehensione an transeat in filiuz. Et quid de monasterio. 106.
107 Bona dotalia an transeant in virum sine possessionis apprehensione. Et quid de emptore. 108.
109 Possessio sine traditione transit in ecclesiã ex vi ɔsuetudinis.
110 Possessio ciuilissima que dicatur.
111 Possessionem epatus adeptam an episcopus retineat si forte per tyrannum expellatur.

¶ Qualiter eligatur episcopus.

¶ Prima pars.



Iam causa forma lis in hoc tertio libro formanda est & tripliciter. Naz primo que sit eligendi forma videbimus. Secũdo confirmationis electi. Tertio ɔsecratiõis eius materiã attingemus.

1 Primo igitur q̃ro, † quid facere debeant in primis canonici coadunati in ecclesia, vel alio loco iuxta ea que plene dicta sunt in. j. lib. ij. parte principali, pro electione epi celebranda. Rñ. q debẽt primum deliberare de mõ eligendi, vz an per viam scrutinij eligere, an vero per viam compromissi. & de ipsa deliberatione facta dz instrumentum confici, quo cõfecto si deliberauerint scrutiniuz facere tres eligant de capitulo, vt ca. q2 pp. ď elec. vel tres extra capitulũ, qui tñ possint de consuetudine electioni interesse, vel plures tribus, vel etiam pauciores prout eis videbitur, dũmodo vnus tm̃ non eligatur, qui scrutatores dicunt̃, & de dicta electione fiat publicum instrumentum vt tradit Specu. ti. de elect. §. primo. ℣. omnibus autem. Bal. in. l. prima. in antepenult. col. C. qui admit. ad bo. posses. pñt. dum ponit formã electionis epi sub breuibus verbis. glo. tamen in dicto. c. q2 propter. dicit tres eligẽdos esse scrutatores non plures nec pauciores, aliquid tamen non allegat.

2 ¶ † Secundo quero de forma scrutinij, rñdeo, q debent dicti scrutatores contrahere in angulo ecclesie. c. q sicut. in prin. de elec. & c. qua fronte. de appellationibus. & ibi singulos canonicos separatim conuocare incipiendo ab eo qui primam vocem habet in electione. per. c. auditis. de elect. eosq3 admonere q remotis ab eis odio, timore, amore, pretio, prece, iuxta. c. accusatores. iiij. q. v. & c. quatuor. xj. q. iij. vij. dist. si qs pecuniã. c. cum eterni. de re iudi. in. vj. de testi. quoties. cum simi. in eum cõsentiat, qui magis ecclesie vtilis & idoneus eis videat̃. & eos adiurent per Deum viuum & in virtute spiritussancti & sub anime sue periculo, qđ in eum consentiant, vt. s. quo facto quilibet canonicus respondeat, credo, talem esse meliorem, & eum eligo & nomino in pastorem & episcopum, que omnia in publicam formaz redigantur. s. monitio, adiuratio, & recisio vt no. in. c. cum iter. de elec. & tradit Spe. plenius. in. d. §. j. ver. hoc confecto.

3 ¶ † Tertio quero quid vltra sit faciendum a scrutatoribus. Rñ. q inter se facere debent collationem de his canonicis qui eligendi videantur de merito ad meritum, de numero ad numerum, de zelo ad zelum, qua collatione facta eum eligant in quez inuenient omnes ad maiorem partez capituli consensisse, iuxta c. q2 ꝓpter. & c. in genesi. de elec. ¶ Postea vero vnus ex ipsis scrutatoribus de mandato vel consensu sociorum electuz publicet coram capitulo, de quo mandato fiat instrumentum publicum expresso nomine publicandi electi, ne publicans alium per fraudẽ nominet, vt tenet Spec. vbi. s. ver. is igitur. Hosti. tamen in. c. iij. de proba. & glo. in. c. cum ab vno. de re iudi. magis credi duobus dicentibus de alio fuisse cõclusum q̃ vni aliũ publicanti. Sed cautior est opi. Spec. quam tene. & nota q talis publicatio debet fieri in scriptis ƀm consuetudinem, cum de iure non sit cautum requiri scripturam ƀm Specu. vbi. s. versi. quo facto, & dicit probari in. c. dilectus. de elec. & est tex. glo. & doc. in. c. quia propter. eod. titu. vbi vide.

4 ¶ † Quarto quero, an singuli canonici debeant se subscribere instrumento electionis scrutatorum. Respon. sic, in Spec. de elec. §. j. ver. & huic instrumẽto. sed ibi Jo. an. in addi. tenet cõtrarium dicens de consuetudine non seruari, q2 in magno capitulo esset nimis longa mora si fieret subscriptio singulorum, predicta tamen intellige quando in votis esset discordia.

5 ¶ † Quinto quero, quid si in votis esset concordia, q2 totũ capitulum consentit de vno eligendo. Respon. q scrutatores soluz scrutari debent vota singulorum & scribere ea, & in cõmuni publicare. Collatio vero, electio, & solennizatio fient per alios canonicos. c. in genesi. de elec. & in Spec. vbi. s. ver. si vero capitulum. Hosti. in summa eo. tit. §. qualiter. ver. eligant.

6 ¶ † Sexto quero, dictum est. s. in. iij. q. q vnus ex scrutatoribus cõpleto scrutinio debet de mandato sociorum vota singulorum publicare, an ad hanc publicationez requiratur voluntas aliorum canonicorum, dic q sic, in Spec. vbi. s. ver. completo. & probatur in. d. c. q2 propter. & subdo hic q facta dicta publicatione fieri debet electio per capitulum si non sit actuz q fiat per scrutatores, quinetiam & per alios fieri potest tacente capitulo ƀm Spec. in ver. publicationez. & not. in. d. c. q2 propter. in. d. c. in genesi. & per Bal. in. l. j. antepe. col. C. qui admit.

7 ¶ Septimo quero quomodo fiat collatio numeri zeli & meriti, dic vt. s. ij. lib. ij. q. vbi plene.

8 ¶ † Octauo quero, an collatio facta aliquibus absentibus possit ratificari. Respon. sic, no. in. d. c. in genesi. & tenet Specul. ver. si collatio. alias ver. publicatione. in fi.

9 ¶ † Nono quero, quot vicibus & locis sit publicanda electio. Respon. q in duabus, vz in. c. coram canonicis. c. in causis. circa prin. & c. cum inter canonicos. eo. ti. d. c. q2 propter. secũdo pulsata campana ibidem per alium ex scrutatoribus publicetur electio coram clero, & populo ad sonum campane conuocato. c. cum inter. & in. c. in causis. viij. q. j. licet.

¶ Sed quero quid vltra fieri debet post publicationes predictas, respon. q debet cantari hymnus, Te Deum laudamus, Te dominum confitemur, vt tradit spec. vbi. s. ver. consequenter autem. & ibi ponitur forma publicationis. & dicit specu. vbi supra ver. & no. q fieri potest per ipsum capitulum publicatio de qua. s. si tamen non fiat ea publicatio non vitiatur electio q2 publicatio ad capitulum non est de substantia, dummodo non sit electio clandestine facta ƀm Spec. ante ver. celebrata.

¶ Pro predictis facit q2 omissio ordinis vel leuis solẽnitatis non vitiat actum. l. j. §. fi. & ibi Bar. ff. de ven. inspi. & Bal. in. l. fi. §. j. iiij. col. C. de iu. delib. & in rub. C. de succes. edic. & in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. po. & in. l. rem non nouã. post glo. ibi. C. de iudi. & no. in. l. diuus. iij. col. ff. de resti. in inte. & in. l. ij. §. prius. de vulg. & pup. in. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transa. & in l. j. §. si plures. vij. col. ff. de exerci. & scias q talis publicatio fieri debet populo ad finem habendi consensum populi expressuz vel tacitum scilicet per taciturnitatez sine contradictione. lxij.

dist. c. nulla. cum glo. & no. in. d. c. licet. viij. q. j. Inducitur aũt consensus populi etiam ex testimonio lato per populuz pro electo. xxiiij. di. c. j. lxvij. di. reliqui populi. ergo consensus requiritur vt supra dictum est. & no. in. c. quãdo. c. plebs. & c. nosce. c. clerici. & in. §. electiones. ea. dist. quod no.

10 **Decimo quero** † an scrutator publicans electionem debeat vti verbo singularis numeri eligo, vel verbo pluralis numeri, eligimus. Rñd. q verbo singularis numeri. c. sicut. de elec. in. vj. c. cũ ab vno. cum glo. & doc. de re iudi. in. vj. vbi etiam dicitur verum esse, si ue electio fiat per scrutinium, siue per compromissum, & tz Jo. and. contra Spec. in. d. §. j. ver. & no. q si aliquis. secus tamen est dicendum in sententia plurium iudicum pnunciata per vnũ ex ipsis. d. c. cum ab vno. de re iud. in. vj. quam not. in prati.

11 ¶ † Undecimo quero quid si canonici in pronunciando discordant. Respon. maior pars debet preferri ƀm Specu. in. d. §. j. ver. quid si canonici. & glo. in. c. cum ab vno. de re iudic. in. vj. post Hosti. in. c. iij. de proba. & §. dicetur.

12 ¶ † Duodecimo quero quid si electio episcopi sit facta nõ seruata forma constitutionis sinodalis emanate per prius circa citationes absentium. Respon. q valet ƀm Jo. and. in addi. spe cu. de electio. super rub. ad finem, est autem nulla electio facta non seruata forma tradita per concilium generale Lateranense. c. ecclesia vestra. de electio. c. cum post. capi. ecclesia. capi. cumana. & c. congregata. eodem titu.

13 ¶ † Decimotertio quero, an possit eligi episcopus populo acclamante. Respon. vt supra. ij. lib. q. xliiij.

14 ¶ † Decimoquarto quero facta publicatione populo, & decantato hymno, vt. s. quid vltra sit faciendũ. Respon. q dum cãtatur hymnus, debet electus si presens est portari ad altare ecclesie cathedralis, ibiqz est inthronizatus in sede episcopali. c. ecclesia vestra. de elec. tenet Spec. vbi. s. versi. consequenter. & ibi Joan. and. in addi. & Jo. and. in. c. qualiter. eo. titu.

15 ¶ † Sed nunquid electus sic portatus & inthronizatus puniatur de tali pompa tanq̃ ambitiosus, seu pomposus. Respon. non, qz talis consuetudo eum excusat que fit ratione dignitatis, & canone permittente. d. c. ecclesia. & tenet Jo. and. vbi. s. in addit. in sede episcopali, facit lex gracchus. C. de adul. & q dixi de cõsuetudine non est mirum, qz etiaz in electionibus seruanda est. l. illud. in prin. & ibi Bar. ff. q cuiusqz vni. no. Que consuetudo excusat a pena. l. quid sit fugitiuus. §. apud labeonem. ff. de edi. edi. glo. ordi. iiij. dist. deniqz. & ideo Bar. in. d. §. apud labeonem. notabiliter dicit q celebrans contractuz alias de iure vsurarium, non punitur si talis contractus sit in freq̃nti vsu in patria, quod etiam tenet do. meus Barth. cep. in trac. de ɔtrac. simu. in prin. v. col. & Bal. in. l. j. xj. col. C. de his que pe. no. cõsuetudo enim potest approbare & improbare ɔctum, ƀm Bal. in. l. per diuersas. j. col. C. man. & ideo not. dicit Flo. in. l. si quis donaturus. de vsuf. q contractus penalis consuetus est pmissus etiam si statuto caueatur q in contractibus pena non possit apponi, alias autez bene & male, in auc. omnes. C. cõmu. de succes. dixit q consuetudo non excusat a pena. contrariũ enim verius est, vt supradictuz est, & est glo. not. in. c. cum venerabilis. de consue. que dicit consuetudinem excusari a pena electum se ingerentem administrationi anteq̃ confirmetur, & est glo. in. c. sane. de tempo. ordi. que dicit consuetudinem excusari a pena temporali, non ab eterna. ¶ Idem in his que sunt contra ius positiuum non contra ius naturali, vide etiam Pet. de anch. in. d. c. cum venerabilis. & Bartho. cep. in singul. suis. cxxvij. q bene not. & nedum electus pro dicta pompa non tenetur ad penam, vt. s. sed nec etiam in foro conscientie peccat ƀm Inno. in. c. j. de treu. & pa. dum dicit q consuetudo excusat a peccato. sed contrarium dixit in. c. j. de consue. ƀm Bal. in margar. ver. consuetudo. ver. j. & hoc vltimum confirmat glo. no. & singu. in. d. c. deniqz. iiij. disti. que dicit consuetudinem excusari a pena temporali non gehenne. In casu tamen nostro credo electum non peccare in. d. c. pompa inthronizationis cum fiat ratione dignitatis, non ratione sue persone, igitur &c. Dicta ergo glo. procedit in his que sapiunt peccatũ de sui natura, vt in his consuetudo non tollat penam gehenne. ¶ Adde predictis q consuetudo peccatum auget non minuit. xxiiij. q. j. scisma. ver. nec enim leuiat. xxxij. q. vij. flagitia cum glo. de simo. c. non satis, in fi. cum glo. & ideo veniale peccatum sit mortale dum placet. xxv. dist. criminis, & tenet glo. not. in. d. c. non satis. Quandoqz tamen consuetudo delictum excusat, maxime propter peccantium multitudinem. c. sane. & ibi glo. C. de tempo. ordi. Sz intellige quo ad penam temporalem, non quo ad peccatum per

16 supradicta. & adde. xxxij. q. iiij. obijciũtur. ¶ † Ex qbus inferri potest q prelati splendide viuentes, & cum solita pompa reprehendi non possunt, prout etiam tenet expresse Jo. an. in additio. Specu. prealleg. ibi. q si popinat vel si splẽdide viuat nõ est locus pene. contrarium tamen not. in. c. ecclesie principes. xxxv. disti. vt plenius dixi. s. ij. lib. in. lxij. vbi vide omnino que dicta sunt de vita prelatorum.

¶ Hic tamen addo quod omisi circa modum vestiendi & reliqua. vcz q eps debet habere vilem suppellectilem, mensam ac victum pauperem, & hospitiolum prope ecclesiam. xlv. di. eps. cum glo. que dicit hodie non seruari. s. tpe glossatoris, & multo minus hodie temporibus istis. & potest dici quod illud oliz erat s. quo tempore reges erant pastores ouium.

¶ Adde etiam quod corripiẽdus est eps qui lasciuit in vestibus. xxj. q. iij. omnis iactantia. cum glo. & c. percipimus. quod dicit ibi glo. verum esse si facit ad voluptatem, alias secus, potest tamen vti eis episcopus ƀm consuetudinem regionis ne vilescat dignitas episcopalis. Sed non potest episcopus habere vestes de pannis rebeis, vel viridibus quas gerere debet desuper clausas. hec omnia probantur in. c. clerici. de vi. & ho. cler.

¶ Purpura vero & cendato vti potest episcopus exẽplo Christi, qui & purpurea veste vtebatur. Gregorius tamen dicit q si vsus purpurearum vestium non esset in culpa, sermo Dei non tam manifeste exprimeret quod diues indutus purpura & bysso descendit ad inferos. ¶ An autem episcopi possint vti vestibus laicorum, dicit q non, cum extra domum ire non debeant sine proprio habitu. xxj. q. iiij. episcopi. c. sine ornatu. & seq.

¶ Ex quo infertur q nec possunt episcopi, vel clerici larnis se exercere, vt ẽt melius probatur in. c. cuz decorẽ. d vi. & ho. cle. in. l. minime. C. de epis. aud. in auc. de san. epis. §. fi. colũ. ix. imo larnas ad se venientes admittere prohibentur. de conse. disti. v. nullus. que omnia no. contra multos curiales. ¶ Illud etiaz non est omittendum q multis displicet qui pompis inuigilant, videlicet q episcopi debẽt vti rocheto, seu camisia linea super vestibus, nisi sit episcopus, vel alius prelatus monachus qui retinet habitum suum, & rochetum ferre non potest tex. est nota. in. c. clerici. de vita & honest. cleri.

17 ¶ † Decimoquinto quero vtrum episcopus electus, & inthronizatus ad altare, vt. s. possit impune populum benedicere, respon. duplex est benedictio, vna scilicet communis que simpliciter fit cum signo crucis, quaz faciunt episcopi, abbates, & omnes alij sacerdotes celebrãtes. vt in. c. j. de conse. dist. j. & c. sea. di. xxv. di. §. ecce. & hãc facere pōt electus die inthronizationis, quia non est administrationis. Alia est benedictio solennis que fit cũ verbis. Sit nomen domini benedictuz &c. de hac benedictione intelligitur. c. ministrare. vt ibi. Sed episcopus sic, vt dicto capitulo ministrare. & capitulo conuenit. in fine. de consecratione distinctio. v. ¶ Item nec eaz facit abbas nisi ex priuilegio a papa obtento. c. abbates. de priuileg. in. vj. per cuius concessionem ei factam a papa non videtur concessa sibi exemptio in restitutione ordinarij nec fieri prouidendum ordinario, si ue cum protestatione siue sine. c. inter monasterium. & ibi Joan. & Abb. de re iudi. Et hanc benedictionem solennem nõ potest facere electus ante confirmationem & consecrationem cum illa pertineat ad ordinem episcopalem, merito non venit nisi ex consecratione episcopi iuxta glo. in. c. trãsmissam. de electione. & not. in. c. sicut. §. preterea. eo. titu. & in. c. inter. corporalia. de trãsla. prela. ita vero dicit Jo. an. in addi. Spe. de ele. §. j. ver. querit. in addi. M. vbi sic dicit fuisse alias in curia iudicatum.

¶ Quid de cardinali non episcopo. Respon. q etiã solennem benedictionem facere pōt doc. in. c. j. de sup. negli. prelato. vbi etiam dicunt q is potest vti insignijs episcopalibus.

¶ Circa predicta ẽt scire debes q non dz sacerdos missam celebrans assistente episcopo benedictionẽ facere nisi eps benedicere nolit. gl. est no. de conce. dist. j. missas. & not. in. §. ecclesie. xcv. dist. qd no. vt scias reddere rõnez quare in fine misse sacerdos non benedixit sed eps & qñqz sacerdos & non episcopus.

18 ¶ † Decimosexto quero inthronizato electo qd sit vlterius faciendum. Rñ. capitulũ dz scribere superiori. s. metropolitano si sit, vel alteri qui superior si nõ sit dz pape scribere literas sigillo capitulĩ & singulorũ munitas & a canonicis subscriptas, q̃ litere decretum appellant, in quo electio facta seriatim narretur, & ɔfirmatio petatur sub forma quã tradit Spe. de elec. §. j. versi. celebrata igitur. & probat. in. c. innotuit. & in. c. cum inter canonico. ti. ita tñ q in subscriptione quilibet dicat. Ego T. supradictis

ctis oibus ⁊ singulis cõsensi ⁊ consentio, ⁊ manu propria signo ⁊ subscribo. Nec ðbet dicere interfui, vt tenet Spe. vt. s̃. iiij. col. ⁊ no. in. d. c. cum inter. ¶ Subscribere vero prior debet qui primam vocez habet ratiõe dignitatis vel ordinis. de ma. ⁊ obe. c. j. ⁊. c. per tuas. ⁊. c. statuimus. xvij. dist. §. hic. ⁊. c. se. vel q maior est inter omnes, secundum Specu. vbi supra.

¶ Item in subscriptione debet aliquod signuz apponere, puta vel aliud ante ⁊ retro, vt ibi tenet Spec. de quo etiam no. in. c. cum inter nos. de re iud. pro eo vero q scribere nescit aliud subscribat ⁊ mẽtionẽ faciat ꝙ scribit ꝑ T. nesciẽte scribere, vt no. in. c. cum inter nos. ⁊ Spec. vbi. s̃. ⁊ dicetur. j̃. eo. tit. in materia subscriptiõis in fine, intus dicat. Acta sunt predicta tali anno, tali loco, ⁊ die, vt ibi sequit̃ Spec. ¶ Qualiter aũt fiat instrumentuz electionis. vide Spec. in. d. §. j. ver. liquet. vbi ẽt ponit formam libellorũ quando confirmatio petitur electionis in cõcordia celebrate, vt ibi, ver. ceteruz, si electione, vel in discordia, vt in ver. si vero due. ¶ Et qm̃ de subscriptione supra fecimus mentionem conuenienter hic addemus quedam circa materiã subscriptionis silentio non pretereunda, cum materia sit vtilis, ⁊ quotidiana vt pratica docet.

19 ¶ † Sciendum est igit̃ ꝙ subscriptio dr̃ testimonium quasi testificari videatur, qui subscribit. l. fi. ⁊ ibi Bal. C. si cer. pet. vnde subscribẽs nõ obligat̃ qñ subscribit vt testis, vel vt notarius, secus si tãq̃ pars principalis. l. gaius. ff. de pig. act. l. fideiussor. §. pater. ⁊ ibi Bar. de pign. l. emptor. §. lucius. ⁊ ibi Pau. de cast. ff. de pac. l. ita stipulatus. §. grisogonus. de ver. ob. l. si pater. ⁊ ibi Bal. C. de fideius. Bar. in. l. sicut. §. non vr̃. quib. mo. pig. sol. ⁊ in. l. que dotis. sol. mat. Nocet ergo subscriptio ei q se subscribit vt principalis, vt. s̃. dcm̃ est, qð est verũ ẽt si tota superior scriptura sit facta per aliuz, qꝛ subscriptio obligat ac si totã scripsisset subscribens, sm Bal. in. d. §. lucius. ⁊ tex. Bar. ⁊. doc. in. d. §. grisogonus. ⁊ in. l. hac consultissima. ⁊ ibi not. C. de testa. ⁊ in. l. fi. C. de re. alie. nõ alie. facit. d. l. fideiussor. §. j. de pigno. ⁊ Pau. de cas. in. d. §. lucius. ꝙ est verum, si subscribẽs legit ⁊ sciuerit contenta in scriptura precedenti, cui subscribat nõ aliter. l. fi. ⁊ ibi Bal. C. plus valere quod agitur. ⁊ Pau. de ca. in consi. cccxlviij. ⁊. j̃. dicetur in materia sigilli.

¶ Quod not. pro his qui se subscribunt in folio puro albo non scripto qꝛ lz postea scribat̃ superius non obligat̃ qui prius subscripsit, ⁊ ita pluries ꝯsultus respondi, maxime in ciuitate mea a quodam magno ciue in causa graui que dormit.

Accedit predictis ꝙ subscriptio facta a populis obsessis in carta alba sibi transmissa a tyranno obsidente, qui postea scribat capitula ⁊ pacta que vult non obligat populos, qꝛ in ea cessat verus consensus, imo constat metus instantis discriminis. Item qꝛ totus contractus est collatus in voluntatem alterius partis tantum contra. l. pen. ⁊ fi. C. de contrahen. emp. ita singu. dixit do. meus Jo. de prato in. l. si procuratorem absentem. ⁊ ibi Ange. ff. de procu. ⁊ in. l. si qua per calumniam. C. de epis. ⁊ cler. insup tene menti qð subscribens vt principaliter non vt notarius vel testis videtur consentire ⁊ presumitur scienter facere nisi contrarium probetur, secus si subscribit vt testis vel notarius, cum tunc non obligetur. d. l. sicut. §. non videtur. ⁊ per Bart. ⁊ ideo Bal. in. l. mutue. C. si cer. pet. dixit ꝙ subscriptio nõ nocet subscribenti si fiat ad probationem actus, qꝛ non videtur fieri animo obligandi, secus tamen si fiat ad esse contractus, per dictaz l. fideiussor. §. pater. de pignoribus.

¶ Subscriptio autem sine sigillo non nocet, ⁊ econtra in causam. l. ad testiuz. §. si quis. ⁊ ibi Bar. ff. de testi. ¶ Habet ⁊ subscriptio vim depositionis, sm Bal. in. l. fi. v. oppo. C. de edi. di. adri. tol. ⁊. l. fi. ⁊ ibi Bal. C. si cer. petatur.

¶ Et adde ꝙ subscriptio etiam vnica sufficit licet noua sigillatio fiat. l. si testamentum. ⁊ ibi Bart. de testa. ¶ Item subscriptio trahitur ad tempus sigillationis, sm Bar. ibidem, vbi etiã dicit ꝙ ⁊ illa trahitur ad suuz tp̃s quicquid ante actum est, ⁊ vide ꝙ not. in. l. tribunus. §. j. ff. de testa. mil. Item trahit ad suum tp̃s depositionẽ testiũ subscriptoꝝ, sm Bal. in. d. l. fi. v. oppo. ¶ Predictis subdendum est ꝙ subscriptio non requiritur in scriptura propria manu facta. l. cum antiquitas. ⁊ ibi Bald. C. de testa. ⁊. l. cum tabernam. §. idem quesiit. ff. de pig. ꝙ est verũ nisi in doctore ꝯsulente qui debet consilium ẽt sua manu scriptũ subscribere, sm Pau. de cast. in. d. l. cum antiquitas. in fi. vbi idẽ dicit in instrumento notarij ꝙ not. Et tene menti ꝙ subscriptio facta per errorem non nocet. l. titius. de rescin. ven. l. fi. ⁊ ibi Bal. C. plus valere ꝙ agitur. Ideoq̃ dici potest suspectum instrumentum ẽt ab eo qui se subscripsit si de errore constet, sm Bar. in. l. j. §. fi. ff. quemad. test. ape. alias non subscribentẽ obligat, sm Bal. in tract. scisma. xviij. col. ⁊ sciendum ꝙ si subscriptio fiat a domino habet vim mandati. l. etiam. ⁊ ibi Bal. C. ꝙ cum eo. Nec tacendum est ꝙ subscriptio facta a testibus facit eos presumi fuisse rogatos, lz aliter non constet, sed Bar. in. l. domitius. ff. de test. ꝙ tamen limita vt ibi per Jo. de imo.

¶ Adde ẽt ꝙ subscriptio facta per aliũ de mandato debitoris qui scribere nesciat, obligat mandantẽ sm Abb. ⁊ Imol. in. c. cum inter. de re iud. qð no. qꝛ est vtile ⁊ quotidianum.

20 ¶ † Vltimo sing. not. ꝙ si cõmune deputauit bancherium ad exigendas collectas, ⁊ notarium qui scriberet singulas solutiones in libro, si aliquis soluit bancherio qui se subscripsit in libro talis, subscriptio probat pro debitore iterum conuento ad soluendum fisco contra ipsum bancherium. l. fisco. ⁊ ibi Bar. C. de conue. fis. debi. lib. x. que omnia tene menti.

21 **Nunc tractemus** † aliqua de materia sigilli contermina subscriptioni adeo qdem vt multa superius dicta de subscriptione locum habeant ⁊ in sigillantem, nam ⁊ sigillum non obligat sigillantem, nisi legerit ⁊ sciuerit contenta in scriptura cui sigillum apponit, sicut nunc subscriptio. l. ij. ⁊ ibi Bar. ⁊ Bal. C. de reb. alie. nõ alie. ⁊ tenet Jo. de prato in. l. qui procuratorem. in fi. ff. de procura. Inno. in. c. ij. de fi. instru. ⁊ Bal. in marg. vers. sigillum. ver. verum. ⁊ Pau. de cast. consi. ccclxviij. nam ⁊ si ignorãter sigillat, non obligatur, secus si ex certa scientia, sm glo. ⁊ Bal. in. d. l. que dotis. sol. mat. ⁊ in. l. in fraudem. §. sicut. de test. mili. ⁊ in. l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. sol. ⁊ Pau. de cast. in. d. consi. aduerte tamen ꝙ Inno. in. c. quanto. de his que fi. a prela. dicit sigillari posse etiam schedulam non lectam, vt refert Bal. in marg. ver. sigillum. ver. pen. ego de hoc dubito ꝑ ea que supra proxime dixi, ⁊ in materia subscriptionis cogita. Et quod dictum est. s̃. sine sigillo non nocere subscriptionẽ in casu. l. ad testium. §. si quis ⁊ ibi Bar. ff. de testa. dicit verũ esse sm Bar. ibi etiam in mercatoribus, quod etiam tenet Bart. in. j. consti. ff. ij. col. Bald. tamen aliter loquitur in. l. ij. in fi. C. de re. alie. non alie. quem etiam vide in. l. cõtractus. iij. col. C. de fide. instru. ⁊ in. l. falsis. in fi. C. de fur. vbi dicit ꝙ sigilluz sub scriptura est solus ⁊ mutus testis.

22 ¶ † Etiam adde ꝙ solum sigillũ non probat mandatũ sm Inn. in. d. c. quanto. ⁊ Jo. de prato. in. d. l. si procuratorẽ. ⁊ Bald. ⁊ doc. in. l. fi. vlti. col. C. de ꝓcu. nisi sit ꝓductũ a persona domestica eius cuius est sigillũ, quo casu semiplene tñ ꝓbat sm Jo. an. singulariter per Hostien. in. c. ij. de sol. alias non probat. vt. s̃. maxime si sine scriptura productuz sit sm Jo. an. in. c. q̃uis. de ꝓcu. lib. vj. in nouel. In practica tamen vidi seruatũ contrariuz qꝛ comitatini veniũt cũ prioribus ciuitatis noie cõitatis eoꝝ cũ sigillo tantũ, ⁊ creditur eis, sic etiam faciunt plerunq̃ cancellarij magnorum principum in curia romana cum habentes solum sigillum dominorum suorum expediunt eorum negotia.

23 ¶ † Quero an sigillũ possit alteri ꝯmitti. Rñ. ꝙ sic, sm Bal. in. l. ij. C. de re. alie. nõ alie. qð est verũ. s. ꝑsone fideli sm Inno. in. c. ij. de fide. instru. ⁊ Bal. in marga. ver. sigillũ. ver. penul.

24 ¶ † Quero etiam an sigillum habeat vim ꝯmissionis Respon. ꝙ sic. immo etiam vim habet confirmationis sm Bal. in. c. j. ij. col. de pace constan. Barto. in. l. in fraudem. §. sicut. de test. mili. per. l. tribunus. §. j. eodem titu.

25 **Quero an scriptura** priuata debeat de necessitate sigillari. rñ. non, imo nec etiam litere missiue, sm Bar. in. l. cum tabernaz. §. idem quesiit. ff. de pign. ꝙ dicit verum qñ est scriptura ꝓpria manu confecta, vide etiaz Bar. in. j. consti. ff. ij. col. ⁊ in. d. l. ad testium. §. si quis. si tamen addatur sigillum, facit dici scripturã indubitatã, sm Bal. in. l. in bonefidei. iiij. col. C. de reb. cre. ⁊ iureiur. Sed an sigillum superioris sit necessarium in approbatione legis. Respon. non, sm Bal. in. c. j. ij. col. de pa. constan. ⁊ Jo. de prato in. d. l. si procuratorem. quod tamen non seruãt hodie rectores prouinciarum confirmantes statuta terrarum, qꝛ sigillant ea forte potius pro lucro q̃ pro necessitate.

26 ¶ † Item quero an sigillum iudicis sit necessariuz in citatorijs literis. Respon. non, quando sunt scripte per manum publicã, alias sic sm Bal. in addi. Spec. de cita. ver. litere. facit tamẽ presumi cõmissionem citationis quando citatio fit a nuncio cuz literis sigillatis, sm Joan. and. ⁊ docto. in. c. quoniam contra. de probatio. sed in hoc seruatur stilus.

27 ¶ † Vlterius no. perpetuo ꝙ si sigillans dicat se sigillum ap-

posuisse non sufficit sigillatio, ẜm Inno. in. c. ij. de fi. instru. quẽ sequitur Bal. in marg. ver. sigillum. ver. vj. ⁊ probat̃ in. d. l. ad testium. §. si quis. ⁊ hinc inoleuit pratica qua dr̃. Et nostri sigilli fecimus impressione muniri, qua et vtimur ꝯsultores, dum in ꝯsilio dicimus, ⁊ solito sigillo sigillaui. ❡ Juxta predicta sciendum etiam dici sigillatum ꝙ est inuolutum in carta. i. in alia re sigillata. d. l. ad testium. §. fi. ⁊ ibi Barto.

28 ❡ † Pot̃ ẽt sigillatio fieri cuꝫ sigil o alieno. d. §. fi. ⁊ ibi Bar. Jo. de pra. post Bar. in. d. l. si ꝓcuratorẽ. glo. no. xcvij. di. nobilissimus. Inno. in. c. significauit. de appel. Bal. in. l. fi. §. j. C. de iu. delib. Pet. de peru. in trac. de duo. frat. xj. par. xxviij. col. ꝙ est verũ si cõmittat̃, alias non ẜm Bal. in rub. C. pro soc. ❡ Item verũ si fiat expressa mẽtio ꝙ sit alienũ, ẜm Bar. vbi. s̃. ⁊ in Spec. de ꝓba. §. vidẽdũ. ver. sed no. ⁊ Phil. in. d. c. significauit. ❡ Item verũ ẽt in rebus ecclesiasticis, argu. c. cũ inter. de re iudi. ⁊ doc. ⁊ Goffre. in. d. c. significauit. ❡ Item verum si non hꝫ sigillum suũ, alias secus in Spec. de instru. edi. §. viij. ver. item ꝙ sigillum. vbi vide omnino. ⁊ glo. not. in. d. c. nobilissimus. xcvij. dist. ⁊. d. c. significauit. lxv. dist. episcopus.

❡ Hic tñ adde ꝙ si quis sigillat cũ sigillo superioris absentis, vel ignorantis, nõ dr̃ falsarius si ꝯsueuit sigillare in persona dñi ẜm Bal. in rub. C. de fi. instru. v. col. ⁊ no. in. c. ij. e. ti. in nouo.

29 **Nunc quero** † an credat̃ sigillo cõis, vel alterius magni dñi. Rñ. ꝙ sic, si est notũ, al's non. Sed literis priuatis ẽt sigillatis non credit̃ nisi ꝓbent̃ scriptas sigillatasqꝫ per illum talẽ, ⁊ hoc siue per iudicẽ siue ꝑ aduersariũ, ẜm Jo. de pra. post gl. ⁊ doc. in. d. l. ꝓcuratorẽ. v. col. de procu. ⁊ ibi Bar. qui ẽt addit probari eo ipso ꝙ notarius attestatur sigillum positum ad roboris firmitatem, quod no.

30 ❡ † Quid de sigillo epi, dic ei credẽdũ esse. l. si qua per calumniam. ⁊ ibi doc. ⁊ Bar. C. de epis. ⁊ cle. imo ẽt aucten̄ticat scripturas ꝑtinentes ad officiũ epi, ẽt sine testibus, ẜm do. de Ro. in deci. xxij. fuit dubitatũ ⁊c. in no. ⁊ in iurisdictionẽ, non aũt testamenta nisi sit cõsuetudo, ẜm Bal. in. l. fi. pen. col. C. de fidei com. Inno. vero in. c. post cessionem. de proba. vt refert Bal. in marg. ver. credulitas. ver. iiij. dicit in extraiudicialibus tantum credi literis episcopi sigillatis.

❡ Tu adde eis credi etiam de sacerdotio clerici, ẜm Bal. in. l. eam quam. C. de fideicõ. in. iiij. col. ⁊ not. in. d. l. si qua per calumniam. ❡ Item ⁊ de nominibus excõicatoꝝ que dꝫ episcopus populo notificare ꝑ literas sigillatas ⁊ edicta in locis publicis, ⁊ per literas episcopis vicinis. xj. q. iij. cure. cum glo.

❡ Adde sing. ꝙ per literas episcopi institutionẽ in beneficio continẽtes probatur preambula presentatio facta a patro. ẜm Rotam in decis. ccccxxvij. sed retento in no.

31 ❡ † Quid de sigillo cõis an auctẽticet scripturas priuatas al's inualidas, dic ꝙ non, nisi sit ex publico ad id spãliter deputatũ apud certũ officialẽ, ẜm Bal. no. in rub. C. de fi. instr. vlti. car. ver. Hemi. ⁊c. ❡ Sed sigillũ regis põt auctẽticare scripturas regi fauorabiles, puta sniam pro eo latã, ẜm Bal. in. l. nec exẽplo. de ꝓba. ❡ Sigillũ vero priuatũ nullaꝫ fidẽ facit. d. c. post cessionẽ. ⁊ ibi not. ❡ No. tñ ꝙ sigillũ probat ꝯtractum vbi deficit notarius. no. in. c. ij. de fo. cõpe. in. vj. in nouel. ⁊ in. l. hac ꝯsultissima. C. qui testa. fa. pos. in fi. ẜm Bal. in. c. j. ij. col. ꝺ pa. cõ

32 stan. ⁊ Jo. de pra. vbi. s̃. ❡ † Quero si negetur sigillũ esse talis qũo ꝓbet̃. Rñ. ꝓbari per testes qui dicant illud vidisse sigillari, ẜm Bar. in. l. si qs ex signatoribus. ff. quẽad. te. ape. ⁊ Philip. in. c. significauit. de appel. alias dr̃ ꝙ sigillum presumit̃ esse eius qui dubitat an sit suum qꝛ forte illud non recognoscat. glo.

33 est not. in. l. j. in fi. quemad. test. ape. ❡ † Quero an capitulum vel populus vel alius dñs possit hr̃e plura sigilla. Rñ. ꝙ sic. s. ad diuersos effectus vel actus deputata, ita tñ ꝙ deputata ad vnũ actũ nõ possit apponi in altero vt fideꝫ faciat. d. c. significauit. ⁊. c. ad nr̃am. ⁊. c. suggestũ. de appel. ❡ Et iõ cõe Firmi hꝫ tria sigilla scꝫ maximũ ad sigillandũ electiones pretoꝝ, maius ad signandũ exitus cõis ꝙ est apud regulatores cõis. Tertiuꝫ est minus vel paruũ quo vtunt̃ priores populi ad sigillãdũ literas quotidianas quoꝝ quodlibet habet diuersas formas, ⁊ eorum officia non permiscentur.

34 **Ulterius quero** † apud quẽ sociorũ remaneat sigillum quo vsi sunt mercatores socij durante societate. respon. etiam apud maiorem parteꝫ eoꝝ non remanere post diuisionem ẜm Bal. in rub. C. pro soc.

35 ❡ † Quero vtrum castellanus arcis credere debeat nũcio portanti sĩnale sigillum dñi arcis, ⁊ ei restituere arcẽ. Rñd. non, qꝛ ꝯ signuꝫ speciale requirit̃, ẜm Bal. sing. in. c. significauit. ⁊ ibi Philip. de ap. ⁊ ibi But. Abb. ⁊ glo. alias est. c. significãte. ⁊ Bar. in. l. si quis vxori. §. apud labeo. ff. de fur. ⁊ in. l. lucius. ff. de fideins. ⁊ Jo. de prato in. d. l. si procuratorem.

36 ❡ † Quero qd si quis sigillum remoueat de literis alterius. respon. ꝙ tenet̃ de falso, ẜm Bar. in. l. paulus. ff. de fals. ⁊ ita fuit punitus ser Giruti⁹ de monte sancto qui amouit sigillũ de literis reuerendissimi do. Cardinalis Firmani germani tui, tũc legati prouincie nostre. ❡ Sed Bar. in. l. qui testiuꝫ. ff. de fal. dicit eum puniri de falso si literas dissigillatas a se ostendit aduersario scribentis vel extraordi. si nõ ostẽdit. ❡ Ideꝫ ẽt tꝫ Bar. post glo. in. l. titia. in prin. ad muni. per quem tex. dixit Bal. in

37 rub. C. de fi. instru. vlti. car. † ꝙ falsi crimine tenet̃ etiam q falsas literas prauat, ꝙ no. ❡ † Et adde sing. ꝙ si quis literas al-

38 terius retinet, tenetur de mora si periculum ꝯtingit ex mora ad interesse, tex. est sing. in. l. fi. C. de fabricen. lib. xj. ⁊ Jo. de pra. in. d. l. si procuratorem, quod no. ❡ Et qđ dixi de aperiẽte literas alienas, intellige si in eis aliquid erat scriptum ꝙ scribenti preiudicare posset, alias secus, ẜm Bal. in. l. si hinc. de iniu. te.

39 ❡ † Itẽ no. ꝙ falsi crimine tenet̃ qui literas alteri scriptas lacerauit vel combussit, ẜm Abb. sicu. in. c. cũ olim. de offi. dele. ❡ Item scire debes ꝙ si quis sigillum non dolo amouit sed casu forte nizzam fregit, literas tñ non legit, non dr̃ literas apuisse, ⁊ nõ punit̃, Bar. in. l. iij. §. si quis tabulas. ⁊ ibi no. ff. ad sille. ⁊ ita ꝯsultus ab auditoribus legati pridie respõdi, pro quo etiã est glo. not. xcvij. dist. nobilissimus. que dicit dici sigillatas literas quarum sigillum non est ex toto fractum, per. l. ij. §. si linũ. ff. de secun. tab. que omnia bene no.

40 **Postremo quero** an sigillum doctoris † dicatur publicum. Rñ. ꝙ non sed sigilla epoꝝ ⁊ vniuersitatum sic, vt tenet Bal. in. l. si qua

41 per calumniam. in fi. C. de epis. ⁊ cle. ❡ † Quero etiam qd si ꝯs rem restituat alicui portanti sigillum dñi cuius res est, an restituens liberetur. Rñ. ꝙ sic, ẜm glo. But. ⁊ Sicu. in. c. significãte. de appel. ꝙ est verũ ẜm Bal. ibi, ⁊ Philip. qñ portat sigillum spãle deputatũ ad illum actũ, non si ĝnale, vt. s̃. diximus in qđ. de castellano arcis. ❡ Item verum ẜm but. Sicu. ⁊ Philip. ibi nisi esset prima domestica vel alia que de facili potuisset dño sigillum subtrahere. arg. not. in. c. ecclesia. el. ij. vt li. pẽd. ⁊ in. l. j. C. de lati. lib. tol. ❡ Item verum ẜm butri. ibi qñ cõmittens erat solitus mittere talia signa, vel ẜm Sicu. ibi qñ erat cõsuetum mittendi talia signa per famulum. ❡ Item veruꝫ in his que sunt parui preiudicij. Alias enim etiam cum sigillo non est credendum. arg. c. literas. de prescrip. Inno. in. c. qꝛ verisimilis. eo. tit. ⁊ tenet Abb. ⁊ Philip. vbi. s̃. vcꝫ bal. in. l. si is qui. C.

42 de fur. ⁊ in tit. de pa. constan. ver. sigillo. ❡ † Circa materiã sigillum cõis non põt negari, ẜm bal. in repe. C. de fi. instru. pen. col. Sed si negetur sigillum in testimonio in scriptis appositum, an sit suspitio contra testamentum, vide in. l. j. §. si quis neget. ⁊ ibi glo. ⁊ bar. ff. quemad. te. ape. fit aũt sigillum per caracteres in anulo. l. ad testium. §. signum. ff. de testa. Et appellatur sigillũ de iure canonico, qđ appellatur anulus de iure ciuili, ẜm Inno. in. c. ij. de fi. instru. ⁊ bal. in marg. ver. sigillum. ver. iij.

❡ Quid autem operet̃ sigilli deguastatio, vide in. l. ad testium. §. si signa. ⁊ ibi bar. de testamen.

❡ Quid si verũ sigillum ponitur in scriptura falsa. Rñ. vtroqꝫ casu dicit̃ falsus procurator ẜm bal. in. l. falsus. in fi. C. de fur.

❡ Item iterata sigillatio quid operetur, vide bar. in. l. in fraudem. §. sicut. ff. de test. mili. ⁊ in. l. tribunus. §. fi. eo. ti. ⁊ in. l. que dotis. sol. mat. Sed sigillum in schedula vacua quid operetur, vide Innocen. in. c. ij. de fide instrumentorum.

❡ † Pulchrum est scire quale debeat esse sigillum pape, ⁊ di-

43 co ꝙ ab vna parte bulle debet esse scriptum nomẽ pape, cũ circuitu orbiculari pũctato cum sex rosis ex altera parte dꝫ esse caput caluum Pauli hyrsuti, cum barba prolixa, ⁊ caput Petri granatũ ⁊ pilosum cum barba rotunda ⁊ granata, ⁊ vtrumqꝫ caput circũdat̃ pũctis cũ prolixa. †. inter capita, habẽte vnũ punctum in summitate, ⁊ alterum in stipite, ⁊ supra capita dꝫ esse limita literarum, vcꝫ. s. Pau. s. Pet. ⁊ in dicta parte est circulus de punctis hoc ponit Spec. tit. de rescrip. presen. §. j. ver. fiat autem. ⁊ ibi Jo. and. in additio. successionum.

❡ † Quero de forma sigilli imperatoris. Rñ. ꝙ in circulo ha-

44 bet literas orbiculares scꝫ Federici roma. imperatoris, ⁊ sempꝰ Augusti. Intra circuluꝫ vero sit sculptura scꝫ imago imperatoris sedẽtis in sede cum diademate in capite ⁊ cuꝫ sceptro in manu dextra, in sinistra vro pomũ rotũdum, ita dicit Spec. vbi. s̃. ver. porro. que oia sunt vtilia qñ bulle sunt vere vel false ad cognoscendum,

gnoscendum, ⁊ vide plenius Spec. eo. tit. §. j. igitur per multos
45 versiculos. ¶ † Ultimo scias ꝙ multiplex est sigillum auctori-
tatis, ⁊ sigillu3 pape, epi, ⁊ aliorum dñorum. Aliud est solenni-
tatis vt sigillum testiũ in testamento, aliud testimoniale, de quo
in. l. si qua per calumniã. C. de episc. ⁊ cleri. aliud sc3 consensus,
de quo in. l. fideiussor. de pi. aliud ratificationis, de quo in. l. fi.
C. de reb. alie. non alie. Hec oĩa colligunt̃ ex premissis, ⁊ ponit
46 Bal. in mar. ver. sigillum. ¶ † Item quero an electio valeat ꝑ
verba, eligo postulando, vel postulo eligendo, vel eligo postulã
dum, vel postulo eligendum. Respõdeo non, vt in. c. primo. de
postulatione prelato. in sexto. ⁊ ibi vide.
47 ¶ † Decimooctauo quero, an valeat electio facta sub hac for-
ma, eligo vel postulo, vt melius de iure naturali potest. Rñ. ꝙ
sic, si sit incertu3 an quis debeat eligi, vel postulari, alias secus.
c. j. §. fi. de postu. prela. lib. vj. Sed taliter electus d3 eligere tẽ
pore acceptationis viam electionis vel postulationis in qua va
riare non põt. d. c. j. in fi. põt autem esse dubium, ẽm glo. ibi, q2
forte electus non sit legitime etatis. xxx. anno. iuxta. c. cũ in cũ
ctis. de elec. vel q2 dubitat̃ de monacho assumendo ad prelatu-
ram an sit professus expresse, iuxta. c. nullus. de electi. in. vj. q2
tunc potest eligi, ⁊ postulari prout melius de iure poterit ẽm gl.
not. ibi vero. vbi ẽt per doc. ¶ Et adde ꝙ nisi electus eligat, vt
supra, non tenet electio. tex. test cũ glo. pen. in. d. c. i. vbi vide.
48 ¶ † Decimonono quero, si prima electio fuit nulla, an secunda
valeat facta priore non cassata. Respon. ꝙ non, vt. c. ꝯstitutis.
⁊ ibi doc. de appel. c. cõsiderauimus. c. ꝯgregato. ⁊. c. auditis.
de elec. ⁊ ibi glo. dicit verum si vna post aliam ex interuallo fa-
cta est, ⁊ de effectu prime dubitatur. Sed si prima est euidenter
nulla, põt fieri secũda, vt q2 ꝑma est facta ab excõicatis vel sus-
pẽsis, vel nõ vocatis vocãdis, vel q2 electus est ineligibilis, q2
tũc prima non impedit secundã ẽm. d. glo. ⁊ ibi per doc. ⁊ ibi t3
glo. in. c. ꝯgregato: ⁊ ita loqt̃ Bal. in mar. ver. electio. ꝟ. viij.
¶ Et adde ꝙ si incontinenti facte sunt due electiones, h3 locũ
collatio numeri zeli ⁊ meriti ẽm. d. gl. in. d. c. auditis. ⁊ ibi doc.
¶ Item predictis adde ꝙ sicut pendente electione alia electio
fieri non potest, per. d. c. auditis. ⁊. c. considerauimus. ita nec
postulatione pendente alia postulatio fieri non potest, secundũ
glo. in. c. in causis. eodem titulo.
49 Uigesimo quero † an facta electione per pro-
curatorem ꝯsumetur ius eli-
gendi sicut quando fit per principales, dic ꝙ sic, ar. l. si is qui. ⁊
ibi Bar. ff. de procurato. vbi vide.
50 ¶ † Uigesimoprimo quero vtru3 electio fieri possit per verba
volo eligere. Respon. ꝙ non ẽm Bar. in. l. apud aufidiu3. ff. de
opti. leg. in. l. serui electione. in princi. de leg. j. ꝙ limita verum
esse nisi sit datus terminus ad deliberandum quid velit eligere,
q2 rñdens volo eligere, vr̃ tunc eligere, ẽm Bar. in. d. l. serui.
¶ Item verum nisi quis ad alterius responsionẽ, rñderet volo
eligere, vt ibidẽ per Bar. sed an per verbum volo. Respon. ꝙ
non, nisi aliud adiungatur, vt volo talem, ẽm Bar. in. d. l. apud
aufidium. ⁊ in. d. l. serui. de quo etiam per Bal. in. c. j. ij. col. ꝺ
mil. vas. qui contu. est. in vsi. feud. ¶ Addo predictis in. q. ꝓ-
posita. de electione prelati per verbum volo eligere, cum talis
electio debeat statim perfici tale verbũ nõ disponit, alias secus
est, puta in vltimis voluntatibus, vel ẽt alijs actibus qui ex futu
ro dependent. l. pamphilo. §. propositum. de leg. iij. ⁊ ibi hoc t3
Bar. que3 ẽt vide in repe. l. j. C. de sum. tri. ⁊ fi. cath. ⁊ in. l. j. ff.
mand. ⁊ in. d. l. serui electione. in prin. ⁊ per Bal. in. l. verbum
volo. C. de fideicõ. ⁊ in. l. in ementis. v. q. C. de ꝯhen. emp.
51 ¶ Quero incidenter hic de quotidiana ⁊ vtili. q. † an per ver-
ba volo relinquere, importet̃ redditum. Rñd. ꝙ sic. l. pamphi-
lo. §. propositu3. de leg. iij. ẽm Bar. in. d. l. serui electione. vlti.
col. vbi. licet sic simpliciter teneat, tñ tu intellige verũ esse si te-
stator proferens dicta verba erat in actu testandi, vt q2 amicos
vocauerat, ⁊ ita procedit casus in. d. §. ꝓpositũ. alias secus est,
ita intelligit ipsemet Bar. no. in. l. erit. iiij. col. ff. de acq. he. vbi
dicit se non bñ intellexisse. d. §. ꝓpositũ. in. l. serui electione. hoc
ẽt sequit̃ Ang. in. d. l. gerit. ⁊ Jo. de por. ⁊ Mod. in. d. l. serui.
⁊ Pau. de ca. in consi. clxxviij. ⁊ sic ego alias consului.
52 ¶ Quero successiue ad propositũ † an aditio hereditatis impor
tetur per verba, volo adire. Respon. ꝙ sic, si sunt prolata ꝯuo-
catis amicis, per. d. §. ꝓpositum. ẽm Ang. ⁊ doc. post Bar. in.
d. l. gerit. ⁊ in. d. l. serui. Bar. tñ aliter loquit̃ in. l. facta. §. si sub
conditione. ff. ad treb. ⁊ Pau. de ca. in. l. potuit. C. de iure deli.
⁊ in. l. fi. §. i. eo. tit. q dicit ꝙ si literas actualiter adeat per dicta
verba importat̃ aditio, alias non, quod no. Ego cum essem scho
laris cogitaui concordiam dictar̃ opi. que non displicuit domi
no meo Jo. de pra. imo viua voce in scholis me summopere lau
dauit de tali ꝯcordia a nemine cogitata, dicebã eni3 opi. Bar.
⁊ Ang. in. d. l. gerit. procedere ante lapsu3 anni. nam si post ꝓ-
lata dicta verba labatur annus inducit̃ repudiatio, ẽm Paul.
de ca. not. in. l. fi. C. de repudi. here. pro. l. filij ad titulum. ⁊ hoc
casu verificatur opi. contraria, quod no. vltimo ad materiã ad
de ꝙ electio importatur per verbu3 eligo, etiam si addatur, ẽm
Bar. in. l. vnum ex familia. in prin. ff. de leg. ij.
53 ¶ † Uigesimosecundo quero, an valeat electio prelati per pa-
pam qui pronunciauit talem epm̃ talis ecclesie, ⁊ morte preuen-
tus papa bullas seu literas non ꝯcessit, an non expirauerit ele-
ctio ipsa morte pape. Respon. ꝙ valet, q2 scriptura non est ne-
cessaria ad substantiam gratie papalis, sed tñ ad probationem.
xxv. q. ⁊ institutionis. ⁊ tenet Bal. in. l. humanum. in fi. C. de le
gi. ⁊ ibi refert Arcbid. in proe. vj. lib. ⁊ ibi Joã. and. in nouel.
vnde litere fieri debent per successorem in quibus fiat mentio ꝺ
dispositione predecessoris, ẽm Bal. ibi, quod no. ⁊ adde dictu3
Inno. in. c. constitutus. de appel. que3 sequitur Bal. in marg.
ver. gratia. ꝙ gratia pape valeat ẽt sine literis. Bal. tamen in.
c. ij. col. x. per quos fiat inue. in vsi. feu. dixit scripturam regri
in gratia pape, ⁊ in. l. falsus. xj. colũ. C. de fur. de quo plenius ꝑ
do. Gemi. in proe. vj. lib. in. §. vniuersi. ⁊ per dominos Rote in
decis. xxij. in antiq. idem tenet glo. in. d. c. institutionis. dicens
principem sine scriptura principalem dare, ⁊ causas delegare.
in auc. de legi. §. omnes. non tamen cõmittit legatione3 sine scri
ptura ẽm. d. glo. ⁊. l. j. C. de mã. prin. per. c. nobilissimus. xcvij.
dist. ⁊ ibi glo. sed cardinalibus legatis ẽt sine literis credendu3
est ẽm dictam glo. ⁊ Bartol. in. l. j. C. de superindi. Bal. in. l. si
qua per calumniam. C. de epis. ⁊ cle. Lud. pont. in. l. sciendum.
de verbo. obliga. ⁊ not. in. d. c. nobilissimus.
54 ¶ † Uigesimotertio quero, an electio facta per metu3 valeat.
respon. ꝙ non, ẽm Bal. in. l. ij. §. sed ⁊ si quis. vlti. col. C. cõmu.
de leg. ⁊ in trac. scisma. x. col. ꝙ est verum, qm̃ metus fuit cau-
sa finalis. i. q2 eligentes aliter non elegissent, ẽm Bal. in. d. §. s3
⁊ si quis. ¶ Item verum est etia3 si addatur verbum, sponte eli
go, ẽm Bal. in. d. trac. x. col. ⁊ facit talis metus electum cense
ri tyrannum, vt ibi per Bal. iiij. colũ. Sic ⁊ alias metus vitiat
omne consuetum, ẽm Bal. in. d. trac. xj. col. ⁊ Inno. in. c. cum
locum. de sponsa. ¶ Item vitiat matrimonium ẽm Bal. vbi. s.
vj. col. ⁊ glo. in. l. j. in fi. ff. de auc. tut. c. consanguinei. ⁊ ibi doct.
de re indi. c. locum. de sponsa. ⁊ Bartho. cep. in rub. de testa.
xxij. col. ⁊. c. veniens. el. ij. in fi. de sponsal. glo. ⁊ doct. in. c. ab-
bas. ꝙ met. cau. glo. xv. q. j. miror. xv. q. vj. auctoritate. xxxiij.
q. v. notificasti. per glo. ⁊ in. l. si mulier. §. si dos. ff. ꝙ met. causa.
per glo. ꝙ est verum etiam si ipse metus precesserit tempus cõ
tracti matrimonij, ẽm Inno. in. c. causam matrimonij. de offic.
deleg. Uitiat etiam metus contractum dotis. d. l. si mulier. §. si
dos. ⁊ ibi Bar. ꝙ me. cau. ¶ Item ⁊ arbitramentum ẽm bal.
in. l. ij. §. sed ⁊ si quis. C. cõmu. de leg. ¶ Item ⁊ transactione3. l.
interpositas. ⁊ ibi doc. C. de transac. ¶ Item ⁊ iuramentum li-
cet contractus in quo est appositus veniat annullandus per au
ten. ꝙ met. cau. ẽm Bal. in. §. inter sacramenta. in prin. de pa
ce iura. fir. ⁊ Inno. c. de his. de sen. excom. ⁊ in. c. si vero. de iu
reiuran. Arcbid. in. c. ij. de pac. in. vj. ⁊ ibi doc. qui metus pre-
sumitur tam in iuramento q3 in ꝯctu iurato, ẽm Bart. in. l. fi. §.
idem quesijt. ff. de condi. inde. facit. l. doli. §. diuersum. de noua.
l. fi. C. ad velleia. ¶ Item vitiat contractum ipso iure, ẽm glo. ⁊
Bal. in. l. iij. C. ꝙ met. cau. vide glo. ⁊ Cy. in. l. j. C. de rescindẽ.
ven. ꝙ est verum, maxime in contractu mandati, scd̃m Inno. ⁊
Hosti. in. c. quoniam abbas. de offi. deleg. per. c. accedens. de
procu. in. vj. ⁊ Bal. in. l. dolo. C. de inuti. stip. ¶ Item vitiat iu
dicium. glo. est in. l. nulla. §. fi. de auc. tut. ⁊ Bal. in. l. sub prete
xtu. C. de here. acti. vlti etiam dicitur idem in his in quibus au-
ctoritas requiritur. ¶ Item vitiat alienationem rei ecclesie in
causa permissa. glo. est in cle. j. ver. abbates. de exces. prela. se-
cundum Lud. pon. in singu. ver. metus. ver. alienatio. ¶ Item
vitiat additionem. l. si metus. ⁊ ibi Bar. ff. de acqui. here.
¶ Item ⁊ sñiam cẽsure excõmunicationis ⁊ absolutionis. c. j.
quod metus causa in sexto.
¶ Non tamen alias sententias scd̃m Ludo. pon. in sing. vers.
sententia lata per metum. glo. singu. xi. q. vlt. c. quatuor. que di
cit sententiam metu latam valere, sed irritari ope exceptionis,
per. c. omne. xxv. q. i. ⁊ vide bal. in. l. i. C. de sen. ex peri. recit. ⁊
in. l. fi. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. ¶ Item vitiat testamentum.
glo. est in. l. i. C. si quis ali. te. pro. Jo. de imo. in. l. i. ff. eo. ti. ⁊ gl.

in.l.i.in fi.ff.de auc.tut.& est opi.communis licet Pau.de ca. in.l.j.C.si qs ali.dicat cõ.sed reprobat per doc.in.l.j.& in.l.j.ff. Jo.de anaeo.ti.& And.barb.& Cep.in rub.de testa.xxij.col.

55 ¶ †Uigesimoquarto quero an electio fieri debeat per omnes electionarios simul & semel, an non sufficiat q omnes diversis diebus eligant, licet in uno concordent. Respon.q debet simul fieri uno loco & tempore assistentibus, secundum Bald.in.l.sit ibi.§.unius.ff.de optio.leg.& s.dixi plenius in principio primi libri, tertia parte.xxxij.questio.

56 ¶ Uigesimoquinto quero, an electio sit presentanda electo. respon.sic, fm Bar.in.l.ij.in fi.C.de decu.lib.x.& in Spec.de electio.§.j.ver.celebrata.iij.col.per.c.qz sit.& ibi no.eo.titu. Qui electus etiam iuste impeditus non veniens non debet expectari, fm Bal.in.c.j.viij.col.de mil.vas.qui contu.est per.c.cum inter universas.de elect.debet autem electus presentatam sibi electionem acceptare vel renunciare facta sibi declaratione voluntatis sue.c.cum inter canonicos.& ibi glo.de elect.que etiaz dicit nudam voluntatem non sufficere.ad quod est simile de voluntate adeundi que facta debet declarari, fm doct.in.l.gerit.& l.pro herede.de acqui.here.Sed intra quantum tempus debet electus acceptare. Respon.q intra mensem, alias perdit ius sibi quesitum ex electione, nisi talis propria sit que non posset sine consensu superioris consentire.d.c.qz sit.de elec.in.vj.& in Specu.eo.ti.§.j.ver.ulterius sic.& not.in.c.cũ inter canonicos.eo.ti.cũ glo.& ibi p doc.dicet.j.in materia confirmationis.

57 ¶ †Uigesimosexto quero, an valeat electio per verbum eligo, licet non dicatur in epm. Respõ.sic, qz subaudit nomine dignitatis de qua fit electio, arg.glo.not.iuncto rex.in.l.qd aũt.ff.de iu.do.ubi in stipulatione facta per virginem subaudit cã dotis quod etiam tenet Bal.in.l.iiij.C.de iu.do. Idem est in legato simpliciter facto virgini, quia intelligitur scz pro dote.sed Bar.in.d.l.q autem.& Bald.in.d.l.nulla.& Jo.de pra.in.l.hoc edicto.de condi.& demon. Accedat aliud simile qz institutio Titij valet; & in ea subintelligitur verbum heres, quando testator dicit, instituo Titium lz non dicat heredem.l.j.ante fi.ff.de here.insti.& tenet Bar.in.l.filium.§.sed si portio.ff.de lega.prestan.quod not.pro testamento sustinendo.

58 ¶ †Uigesimoseptimo quero utrũ electio valeat si non sunt presentes in scriptura omnes canonici. Respon.non, imo ratificatio non sufficit, ut tenet Bal.in.l.si uxorem.ij.col.C.de condit.inser.& not.in.c.auditis.de elec.ubi probat, licet Bal.eligat.c.in causis.eo.tit.sed ibi non probatur, vide.s.j.lib.iij.parte in q.x/v.ubi plenius diximus ad hanc.q.

59 ¶ †Uigesimooctauo quero, an electio cõmissa aliquibus fieri debeat nomine committentium. Respondeo q non, sed debet fieri in nomine eius cui cõmissa est, fm Inno.in.c.in causis.de elect.ut refert Bal.in marg.versi.electio.ver.xiij.& in Spec.eo.tit.§.primo.ubi plenius.

60 ¶ †Uigesimonono quero, an canonica electio requirat dispensationem. Respondeo non, secundum Innocen.in.c.cuz te.de cleri.peregri.& Bal.in marg.ver.electio.ver.pen.

61 Trigesimo quero an electio plati possit scribi per notarium laicũ. R̃n. non, fm Inno.in.c.qua propter.de elec.& refert Spec.in tit.de instru.edic.§.vij.versi.quid ergo si tabellio.sed ibi Jo.and.dicit q Inno.non dicit de laico.sed loquitur de notario extraneo, ut rogari possit de electiõe.& ibi Spe.tz q nõ, & alle. Inn. Goffre.& Roffre.sic tenuisse, tu vide Jo.and.in.c.qz pp in nouel.super glo.per ipsos, & in summa, & Hosti.in sum.de elec.§.qualiter.ver.in scriptis. Ego credo q notarius laicus non possit rogari de electione prelati, qz notarius laicus non potest conficere instrumentum de re spirituali, & si conficit non valet instrumentum, fm Hosti.singu.in.c.contingit.de arbit.ut refert do.Lanfran.Brixi.in trac.de arbi.ij.parte.ulti.col.ubi etiaz infert not.ex dicta theorica q non põt notarius laicus conficere instrumentuz de usuris, nec de decimis, nec de primitijs, nec de matrimonio, sed de dote sic, qz causa dotis est ciuilis, & agitãda coram iudice laico, fm Inno.in.c.de prudentia.de dona.inter vir.& uxo.Ang.in.l.diuortio.solu.mat.& Bart.in.l.ij.ff.de an.leg. Nec mirum q supradixi de notario laico, qz etiam laicus non põt esse delegatus in causa spirituali etiam simul cum cle.fm Hosti.in sum.de offi.deleg.c.ij.ver.quid si delegato.& Ant.de but.in.c.decernimus.de iude.q est veruz & bene notandum, licet alias dicat q laicus põt esse arbiter simul cũ clerico de causa spirituali, cum auctoritate tamen superioris, fm rlo.not.in.d.c.contingit.de arbi.But.in.c.per tuas.eo.tit.& Hosti.in sum.de arbi.§.de qua re.vers.sed & iuxta.licet Jo.de imol.in.d.c.decernimus.de iude.velit cõpromissum de causa spirituali posse fieri in laicum simul cum clerico, & vel dicat de auctoritate superioris, & idem Spec.de arbi.§.potest.j.opi.verior est. Facit ad predicta q laicus nõ põt esse economus ecclesie.d.c.decernimus.& ibi But. Imo.& doc. Posset tñ esse rector hospitalis, fm Bal.in.l.orphanotrophos.C.de epis.& cle. Ang.in auc.eo.tit.§.sed neqz.el.iij.colla.ix.& not.in clem.ij.de relig.do.& Bar.in.l.q constitutum.de testa.mil.ubi etiam dicit q nõ vr̃ exemptus exempta ecclesia, qd secus esset si esset clericus, q no. ¶ Itẽ adde q laicus nõ põt esse vicarius epi, sz consultor & adiutor sic, fm Inn.But.Jo.& doc.i.d.c.decernimus.
¶ Item nec laicus põt esse procurator ecclesie ad vendendum res ecclesie ẽt seruatis solẽnitatibus iuris fm But.& Imo.ubi.s.
¶ Ex predictis ego concludo meliorem esse opinionem, q notarius laicus non possit rogari ã electione prelati. Sic ergo notarius clericus qui de causa spirituali & ciuili potest instrumenta conficere, ut in Spec.de instru.edic.§.restat.ver.sed cuz dixeris.in fi. Nec obstat si dicatur q clericus prohibetur exercere officium tabellionatus per.c.sicut.ne cler.vel mona.& tenet Spec.in.d.ver.quid ergo.quia respondeo q nihilominus valent instrumenta per eum confecta, fm doc.in.d.c.sicut.& Bar.in.l.uniuersos.C.de decu.lib.x. Et quod dixi clericum non posse exercere officium tabellionatus, intellige verum si sibi sit tale officium interdictum fm Spec.ubi.s.ver.sed cum dixeris.& de statu mona.versi.xxvij.& in.d.versi.sed cum dixeris. Pauper enim notarius clericus exercet officium nisi sit prohibitus.ut ibi not.& tenet Lanfran.in trac.de arbi.vj.par.in fi. Monachus vero indistincte non potest instrumenta conficere, potest tamen prius facta perficere, fm glo.in.c.ut officium.de hereti.in.vj.que alleg.Spec.de sta.mona.ver.xxvij.& tenet Bar.in.l.seruus.ff.de testa.quem etiam vide in.l.j.§.huius studij.ff.de iust.& iu. Predictis omnino adde q notarius clericus in curia pape vel episcopi potest exercere officium tabellionatus, fm Inno.But.& Abb.in.d.c.sicut.& Lanfran.ubi.s.& ita praticat.

62 ¶ †Ultimo notandum est circa predicta q clericus in minoribus constitutus si fiat tabellio perdit beneficiuz q habet, fm Uincen.& But.in.d.c.sicut.& Lanfran.ubi.s.

63 ¶ †Trigesimoprimo quero, an laici possint interesse electioni prelati simul cum canonicis. Respon.q non, ut coeligant, sed quod plenius diximus.s.in.j.lib.iij.parte.lx.q.

64 ¶ †Trigesimosecundo quero, an valeat libellus generalis, peto electionem tanq̃ minus legitime factam cassari. Respond. sic, etiam si non specificentur in libello defectus circa electionẽ cõmissi, quos tamen potest, & debet agens in processu deducere & liquidare, fm Spec.de lib.conce.§.si.ad fi. Sic & alias videmus valere libellum in uniuersalibus iudicijs sine declaratione rerum, licet secus in generalibus nisi in prima instantia fiat declaratio rerum administratarũ, fm Bar.in.l.j.ff.de eden.qui etiam dicit ibi q vz libellus peto te condemnari ad reddenduz rationem administrationis & reliqua, etiam rebus nõ specificatis, quod etiam tenet Bar.in.l.j.C.si aduer.rem iudi.ubi etiaz dicitur valere si certa quantitas rerum exprimatur, quinetiam dicit Bart.in.d.l.j.de eden.valere libellum, peto fundum cum fructibus, licet quantitas fructuum non exprimatur, quod ẽt tenet Bar.in.l.ex diuerso.ff.de rei ven.Cy.in.l.cuz propo.C.si quis alte.vel sibi.glo.in.l.si mihi.de excep.Ang.in.l.si rem.de rei ven.Inno.in.c.quorũdã.de ele. ¶ Ualet ẽt libellus incertus super interesse, vel sup conseruatione indẽnitatis, vel qñ petit merum fundum, fm Bal.in.l.qq.C.de sen.que sine cer.quãti.profe. ¶ Itez valet incertus super eo q a principio est incertuz, sed propterea venit certificandũ.l.pluribus.§.& si placeat.ff.de verbo.obligat. Quinetiam semper libellum incertum admittit quando actor iurat non posse certum deducere in iudicio fm Pau.de cast.in.l.ij.§.si iudex.de re iudi.

¶ Super iure etiam episcopali valet libellus incertus.c.cum olim.de prescriptio.& not.in.c.secundo.de libell.oblatis.& in capitu.conquerente.de offic.ordina.& in Specul.eodem titu.versicu.episcopus.valet quoqz incertus libellus quando petitur iurisdictio vel districtus, quia fines in tali libello de necessitate non requiruntur.c.cum ad sedem.& ibi Innocentius de restitutione spoliatorum, Bald.& Philip.capitu.significantibus.de appellationibus.

¶ Admittitur etiaz incerta petitio hereditatis qñ dubium est de heredum numero nundum natorum cum plures nasci possunt.l.j.§.interdum.& ibi Bar.ff.si pars hered.pet.

¶ Quod

¶ Quod autem plures nasci possint ex vno ventre ēt quinq3, testatur gaius iuriscōsul.tpe suo vidisse natos ex scrupia alexādrina.in.l.vix.§.i.Quinetiam septem nasci posse vno partu,l3 non vno impetu testatur Pau.iuriscōsul.in.l.antiqui.ff.si ps here.pet . vbi ēt pluries ɔtigisse de tribus ⁊ quatuor attestat̃. Tu aũt vide in.l.i.§.fi.ff.eo.titu.⁊ in.l.sed ⁊ si.§.fi.ff.de iudi. ⁊ in.l.si pater.de solu.⁊ multa singularia exēpla ponit Plinius de naturali historia lib.vij.c.xi.⁊ Solinus in.c.de mulierib⁹. ver.cato. ¶ Et q̃r.s̄.posui multos casus in qbus admittitur libellus incertus,adde ve⁊ esse nisi opponat̃,gl.est no.in.l.fi.C. de anna.exce.Bar.in.d.l.i.ff.de eden.Ange.in.l.ij.C.de sententen.que sine cer.quā.prof.c.abbate sane.de re iud.⁊ sic d3 intelligi gl.in.l.ij.§.circa.ff.de doli exce.⁊ no.in.c.fi.de lib.obl. nisi actor sit incertus ex facto rei,quo casu valent ēt si opponatur ẜm Inno.in.c.significantibus.de lib.obl.Ang.post Barto.in.d.l.i.ff.de eden.⁊ in.l.i.§.i.ff.quo⁊ leg.

¶ Scias tamē libellũ incertũ admitti vsq3 ad sñia3 exclusiue, nam nisi in processu sit declaratus p probationes ⁊ acta non valet sñia super eo.gl.est not.in.l.i.§.si quis argen.ff.depositi. qñ ante sententiam potest declarari qñcunq3 ẜ3 gl.doc.⁊ Joan.de por.in.l.inter stipulantem.§.i.ff.de ver.obli.Nec obliuiscaris q̄ qñ opponit̃ de generalitate,d3 statim declarari,al's potest appellari.c.significantibus.de appel.

65 ¶ †Sed an procedat generalis libellus.Titius est mihi obligatus nō expressa q̄titate,vel cā.Bar.t3 sic,i.l.fi.C.de anna. excep.qđ no. ¶ Quid aũt si actor nolit incertũ libellũ declarare.Rñ.potest appellari vt.s̄.dictum est.

¶ Item non cogitur reus respondere, vt tenet Bal.in.l.fin. iiij.columna.C.de codicil.vbi etiam subdit q̄ facta declaratio ne non est locus penitentie.

¶ Utrum vero in rei vendi.procedat libellus incertus. Rñ. qđ non,nisi actor iusta de cā ignoret p quota parte agat.l. que de tota.§.incerta de rei ven.In dote aũt admittitur libellus incertus , l3 certa quantitas non exprimatur ẜm Bart.in.l.i.in rub.ff.soluto matrimonio.ad fi.⁊ in.l.fin.C.de senten. que sine certa quantitate profe.

66 ¶ †Trigesimotertio quero an valeat libellus peto cassari electionem episcopi factam contra consuetudinē.Rñ.sic vt tenet Spē.in titu.de consue.in prin.nā ⁊ cōsuetudo in electione episcopi seruanda est,vt alias.s̄.dixi.

67 ¶ †Trigesimoquarto quero vtrum in electione epī sit inuocādum nomen domini nostri IESV Christi,⁊ sp iritus sancti gratia.dic q̄ sic.c.cũ terra.⁊.c.cum inter vniuersas.de elect. gl.in.c.qđ sicut.e.ti.⁊ in.c.cũ ecclesia.de cau.pos.⁊ proprie. in omni nāq3 actu d3 fieri diui nominis inuocatio.xxiij.dist.in noīe dñi.in auc.de.q.⁊ in auc.de armis in prin.C.de offi.pfe. afri.l.in nomine dñi.Bal.in.pe.iiij.li.C.⁊ doc.i.pe.isti.C.⁊.ff.

¶ Operat̃ aũt talis inuocatio tres effectus.s.bonũ principiũ, melius mediũ,⁊ optimũ finē.In auc.q̄uo op3 epis.in princi. ⁊ Bar.in.l.i.ɔsti.ff.in prin.Nota q̄ inuocatio nois domini nostri Jesu Christi non pōt fieri a iudeo vel pagano,nē sit suspitio qđ inuocent illud ad contemptũ ẜm Bar.no.in.i.consti.ff. i prin. A notario vero xpiano fieri d3 in istrumento ēt inter iudeos inito ẜm Bar.ibi.⁊ in.i.constituio.C.

¶ Aduerte tñ q̄ talis inuocatio inter iudeos est de solēnitate nō de substantia instrumenti.ẜm Ang.in auc.iusiurandũ.§.i. colla.ij.⁊ idem in instrumentis inter christianos ẜm Bal.no. in.l.i.C.de no.codi.ɔfir.q̃r talis ommissio nō vitiat instrumenta.vt t3 Pau.de ca.post Bal. in.l.iurisgē.§.si paciscar.ff.de pac.qđ adde no.in.l.generali.C.de tabu.lib.x.

¶ Idē in omissione signi.†.in inuētario cũ sit leuis solēnitas ẜm Bar.in.l.i.§.fi.ff.de vē.inspi.⁊ in.l.cum hi.§.si pretor.ff.đ transac.⁊ in.l.fi.§.cũ igitur,⁊ ibi Bal.C.de iure delib.Bar.⁊ Joā.de imo.in.l.ij.§.prius.ff.de vul.⁊ pup.⁊ in Spe.de istru. edi.§.fi.ver.h aũt,⁊ ibi Jo.an.in addi.qđ est no.⁊ al's.s̄.dicet̃.

68 ¶ †Trigesimoquinto quero an electio facta p impetũ vel iracundiā valeat.Rñ.non.c.auditis ibi,prorupit.đ elec.nec mirum q̃r iracũdia facit contractum non valere.l.q̄ calore.de re iud. ¶ Itē impedit diuortiũ.l.ij.ff.de diuor. ¶ Itē licitationē, vel licitatio in prin.de pub. ¶ Itē votũ gl.est in.c.dudũ.đ cōuersi.ɔiug.sed gl.est contraria in.c.sunt qui opes.xvij.q.iiij.

¶ Item in ɔfessionem.gl.est in.c.ex literis.de diuor.Jo.de Imo.in.c.fi.de ɔfes. ¶ Itē facit accusationē aboleri.l.ij.C.de aboli. ¶ Itē facit delictũ mitius puniri.l.i.C.si qs impera.mal. no.in.l.famosi.C.ad.l.iul.ma.ij.q.iij.§.notādũ,in fi.⁊ ibi gl.⁊. c.si quis iratus.no.xiij.q.si quis irascit̃.xvij.q.iiij.sunt q opes ⁊ in.d.l.ij.C.de aboli.Aduerte tñ q̄ iracũdia non excusat đlictum in totum.l.si non conuitij.C.de iniur.s3 an excuset a pena verbo⁊ iniurioso⁊,vide ibi ⁊ in Spe.de accusa.⁊ ibi Bald.i addi.ij.car. ¶ Et no.q̄ iracũdia p iuramentum non purgat̃. no.in.l.ij.C.ad.l.iul.ma.doc.in.c.sicut.el.i.de iurein.Nec est silētio pretereũdũ iracundia nō impedit donationē ad cā3 piā factā per patrē iratũ cũ filijs,casus est singu.xvij.q.iiij.sunt q opes,qđ facit p ecclesia Firmana,cui vicia mea donauit i despectum heredis Ant.carite.quod bene no.

69 ¶ †Trigesimosexto quero vtrum electio clādestine facta valeat.Rñ.non v3 ipso iure.c.q̃r pp.§.fi.⁊ ibi gl.⁊ doc.de elect. secus tñ est in matrimonio,q̄ l3 fieri nō debeat clā, tñ v3 factũ ẜm gl.ibi p.c.ex literis.de cla.despon.qđ aũt dicat̃ matrimonium clādestinũ,vide gl.Jo.and.⁊ doc.in.c.i.⁊.c.inhibitio.đ clā.despon.electio vero vel alius actus dicit̃ clā fieri qñ fit nō seruata consuetudine,vel consueta solēnitate,l3 fiat corā testibus ẜm Bar.in.l.ij.C.de his qui ex pu.ratio.ver. v.in.l.fi.ff.đ ritu nup. ¶ Itē qñ fit sine eo cuius presentia reqrit̃ in actu,puta sine iudice ẜm Bar.in.d.l.ij.⁊ in.l.i.C.de predi.cu.li.xi.

¶ Itē qñ non pōt venire in notitiam aduersarij ẜm Bart.i.l. phibere.ff.qđ vi aut clā.⁊ in.l.clā possidere.de acq.pos.⁊ in.l. non intelligit̃.§.tacita.de iure fis. ¶ Itē qñ testibus ⁊ notario imponit̃ silentiũ,vt nihil dicant ẜm Bar.in.l.in fraudē in pn. ff.de his qui.vt indig. ¶ Itē qđ fit parte nō citata ẜm Jnn. in cap.cũ olim.de re in.⁊ bal.in mar.ver.litera.ver.viij. ¶ Itē nō citato eo qui posset contradicere ẜm Bar.in.l.alio lega.

¶ Itē quod fit per scripturam priuatam non per publicum instrumentum ẜm Bar.in.l.in tacitis.de lega.i.⁊ adde clam dici fieri ɔ̄ eũ ad quē negotiũ vere pertinet,nō ex opinione.l.aut qui aliter.§.si quis dñ.ff.qđ vi aut cla3.que omnino sunt vtilia.

70 ¶ Trigesimoseptimo quero incidēter an forma tradita in electione episcopi sit seruanda in electione prepositi, decani, archipresbyteri plebani,⁊ similium personatuum . Rñdeo sic si eorum ecclesie habeant clericos habentes ius eligendi rectorem ecclesie,⁊ collegium clericorum,⁊ tantum ⁊ tale quod possit dictam formam seruare glo.est in capitu.quia propter.⁊ in capitu.primo de electio . ¶ Item verum si tales dignitates sunt extra ecclesiam cathedralem,secus si sunt in choro ecclesie secundum.d.gl.⁊ ibi per doc.

71 ¶ Trigesimooctauo quero vtrum possit appellari ab electione fienda,vt impediatur ne fiat.Rñ.q̄ non.c.cum inter vni. de elec.c.q̃r propter.⁊ ibi glo.in Spe.de appel.§.ij.potest autem appellari si non fiat canonice.c.cũ nobis.eo.titu.⁊ glo.in dicto.c.q̃r propter. ¶ Item potest appellari ne fiat nisi a toto capitulo vel maiori parte ẜm.d.gl.per.c.bone,⁊ ibi per doc. eo.titu.Sed adde q̄ etiam non potest appellari ne fiat missio in pos.l.quisquis,⁊ ibi Bar.C.quo⁊ appel.non reci.⁊ in Specu.de appel.§.ij.Item nec appellatione testium aperiatur.d. l.quisquis,⁊ ibi Bar.⁊ Spe.in.d.§.ij.nisi cā exprimat̃,vt per Bar.in.l.fi.ff.de ap.reci.

72 ¶ †Utru3 autem valeat appellatio ne excommunicatus absoluatur,vel ne frumentum detur exercitui,vel ne fiat quod ppetuo contineatur edicto,vel ne pignus vendatur,vel ne dfunctus sepeliatur,vide omnino in Specula . de appellatio.§.secundo post versicu.v.

73 ¶ Item an valeat appellatio ne relapsus in heresim tradatur iudici seculari,vel ne procuretur vtilitas ecclesie,vide in Specula.vbi.s̄.post versi.ad huius mer.vel ne molestetur in possessione ecclesie.in versi.ceterum,⁊ seq.vel ne visitetur,vel ne inquiratur contra eum,vel ne corrigatur.vide in Spe.de inqui. §.iij.ver.quid si prelatus,vel ne quis in sua ecclesia residere teneatur.in titu.de appel.§.ij.

74 ¶ †Sed nunquid appellatio fieri possit a futuro grauamine. Respondeo q̄ sic.c.cum cessante,⁊ ibi doc.de ap.⁊ ibi gl.no. in.c.dilecti.⁊ ibi doc.de app.⁊ in.c.bone.eo.ti.in.c.officij.de elec.in.c.per tuas.de senten.excommunicatio.in capitu.solet eodem titu.in.vj.in.c.contingat.de offi.delega.Pau.de ca. consil.lxxxij.⁊ consi.xxv.⁊ no.in.l.si quis adulterij.C.de adulterijs cum similibus.

75 ¶ †Trigesimonono quero cuius expensis fiat electio.Rñd. q̄ electi adeo q̄ capitulum expēdens repetit ab eo.c. vt preterite,⁊ ibi gl. ⁊ doc.de elec.⁊ t3 Bal.in.l.i.C.de bo.ma.

¶ Sed quid de expēsis factis p capitulum p ɔfirmatione electi vide Jnno.⁊ doc.ibidē.Si tñ ex consuetudine ptinent ad capitulũ,nō cōpensatur cũ fructibus pceptis a cap.de quo vide omnino Bal.in.d.l.i.C.de bo.ma.Idē dic in qbuscũq3 ex-

pensis factis in alio negotio ecclesie ƀƺ gl. in. d. c. vt preterite. per. c. cum pro cā. de proc. ⁊ in. c. ex parte ꝺ accu. ⁊ in. c. olī. §. fi. e. ti. Idem dic in ꝓsequente negotia publica. ff. qꝺ cuius. vni. no. l. si quis mācipiū. in prin. Idem ⁊ in socio expendente in cā cōi. ff. de neg. gest. l. qui aliena. §. fi. qꝺ veꝝ nisi alter sociꝰ protestetur socio expendēti ne expedat. l. fi. ⁊ ibi doc. C. de ne go. gest. ⁊ intellige ꝙ socius litigans de re cōi repetit expēsas litis pro rata socij a socio. d. §. fin. in. l. ex parte. ff. fami. her. vcƺ q̄ntum plus expēdit q̄ȝ expēdisset in cā ꝓpria ƀƺ Bar. ibi. ⁊ i. §. vendi. ea. l. vbi ēt dicit Bar. post gl. ꝙ in dubio p̄sumit̄ so cius plus expēdisse ꝓ rata nisi alter socius ꝓbet ꝯriū. Idē i ex pensis factis ꝑ legatariū in funere vel in infirmitate testatoris q̄ꝛ repetunt̄ ƀm Bar. in. l. j. C. de relig. ⁊ sump. fune.

Idem in expensis factis pro inuenienda re alterius ꝑdita, q̄ꝛ repetunt̄ act. neg. ges. ƀƺ bar. in. l. falsus. §. q alienū. ff. ꝺ fur.

Idē in ꝓcuratore expēdēte ꝓ dn̄o in lite. l. i. ⁊ ibi Bald. C. mād. ⁊ ēt. l. ꝓcuratorē. eo. ti. ⁊ in. l. ideo q̄ȝ. §. idē labeo, ⁊ ibi bar to. ff. eo. titu. qꝺ veꝝ est nisi improbe fecerit. l. si ꝯ, ⁊ ibi Bal. c. eo. Idē in depositario qui sumptus repetit ꝑ attentionem ꝺ positi ƀƺ Bal. post gl. in. l. si quis vel pecunias. C. depositi. ⁊ ēt l. si in asiā, ⁊ ibi Bar. in prin. ff. e. ti. Idē in ꝯductore vel co lono expēdēte in re ꝯducta. l. colonus, ⁊ ibi Bart. ff. de publi. Idē in expēdēte in re aliena ne pereat. l. si pupilli. §. si titij. ff. ꝺ neg. gest. Idē in herede expēdēte pro ꝯfectione inuentarij, q̄ꝛ tales expense fiunt de hereditate. l. fi. §. in ꝯputatione, ⁊ ibi Bart. ⁊ Doc. C. de iure deli. Idē in sumptibus funeris. d. §. in ꝯputatione, ⁊ ibi Bar. Idē in expensis factis ꝑ maritum ꝑ vxore versis in vtilitatē vxoris. l. si ꝓprijs, ⁊ ibi bar. C. de do nat. inter. vi. ⁊ vxo. Ideƺ in expensis magnis factis in dotē si fructus dotis supabundant oneribus matrimonij, q̄ꝛ tūc ex pense non minuunt dotem, ƀm Bal. in. l. ꝑ diuersas. vi. qꝺ. C. man. de quo tn̄ vide gl. ord. ⁊ Doc. in. l. i. ff. de impē. in re. do. fa. ꝑ Bal. in. l. iij. C. de fal. cā adiec. leg. in. l. i. ⁊ ibi Bar. C. ꝺ bo. mat. ⁊ in addi. Spe. de expē. ver. cessionarius. Bar. in. l. menio. §. fi. de leg. ij. Jo. de por. in. l. domos. de leg. i. bal. in. l. ij. C. de act. ⁊ obli. ⁊ doc. in. l. neq̄ȝ stipendiū. ff. de impen. in re. do. fac. Idē i expendēte in ꝓcuranda re infirma. l. si seruuƺ, ⁊ ibi doc. C. de neg. gest. l. in rebus. §. fi. ff. cōmo. Idē in fra tre expēdente in rebus sororis. l. si negotium, ⁊ ibi bar. C. de ne go. gest. Idē in ꝓcuratore, vel alio expendente in petēdo tu torē pupillo. l. ij. ⁊ ibideƺ. C. eo. ti. nisi sit amicus patris mortui, qui ex affectione presumat̄ petijsse tutorē filio quōdā amici sui, q̄ꝛ tūc nō repetit ƀm barto. in. d. l. ij.

Idē in matre petente tutorē filio pupillo ƀm bar. ibidē licƺ bal. ibi dicat ꝯrium anteq̄ȝ referat opi. bar. sƺ hoc maxime ve rum est, si mater protestat̄ ꝙ vult repetere dictas expensas ƀƺ bar. ⁊ doc. ibi vbi ēt barto. ⁊ Bal. addunt ꝙ mater succūbens in petitione tutoris ēt si fecit. d. prestationē nō repetit sumptꝰ in lite factas. qꝺ no. expēsas vero factas in cā suspecti tutoris non repetit mater. l. i. ⁊ ibi doc. C. de neg. gest.

76 Quero ēt quid de sumptibus quos facit tutor accusatus ꝺē suspecto in cā suspecti ei mota ꝑ pupillū vel aliū pro pupillo. Rn̄. eos sibi tutor cōputat in ratione. l. i. §. si pupillum, ꝑ doc. Bart. ⁊ Nico. de nea. ff. de tu. ⁊ ra. di. Idē si tutor expendit in alimentis pro matre vel sorore pupilli. l. tutor ƀm. §. fina. ff. de administratio. tu. ⁊ in. l. i. §. i. ff. de tu. ⁊ ra. di. per Nic. de nea. Idē ⁊ in oībus sumptibus que facit tutor pro pupillo. l. a tute la. ff. de contra. iudi. tu. l. sumptus. C. de admini. tut. dummodo probet tutor quot ⁊ q̄ntum. l. ij. ⁊ ibi Bal. C. eo. titu. Idē in ambasiatore expendente de suo. l. Item eoꝝ. §. actor ⁊ ibi bal. ff. ꝙ cui. vni. no. que omnia no.

77 Quadragesimo quero †qd debeat iu rare electus in epm̄ anteq̄ȝ ꝯsecretur. rn̄. ꝙ dƺ iurare de obseruanda fide ca tholica, ⁊ de obseruandis canonibus. xxiij. di. q̄ȝq̄ȝ cū gl.

Item iuste ⁊ pie viuere ⁊ suis superioribus obedire, cū sciat se aliquibus esse prepositum non moleste ferat aliquē se esse ꝑ latū, sƺ obedientiā quā exigit ēt ipse dependat. d. c. q̄ȝq̄ȝ.

Item debet iurare ⁊ cauere de indēnitate reꝝ ecclesie. xx viij. di. de siracusane. cū glo. item de immoderata exactione. x. q. vlti. c. i. ⁊. c. fina. item de infidelitate. c. ego eps. de iureiu ran. item de obedientia si est suspectus de inobedientia. c. cuƺ ecclesijs in fi. de maio. ⁊ obe. secus si non suspectus. c. legeba tur eod. titu. ita dicit glo. ordi. in. d. c. q̄ȝq̄ȝ. tu adde etiam for mam de qua in. c. ego preal.

78 Quadragesimoprimo quero an facto scrutinio ⁊ collatione debeat electio publicari. Rn̄. sic. c. q̄ꝛ ꝑꝑ in fi. ⁊ ibi doct. in. c. cum post petitam, ⁊ gl. in. c. ecclesia vestra. de elec. ⁊ intellige statim. i. anteq̄ȝ per canonicos diuertat̄ ad extraneos actus, alias. n. electio diuideret̄ ⁊ nō valeret vt ibi, ⁊ tƺ gl. in. d. c. cū post. Idē dicitur in stipulatione vt eius continētia nō diuidat̄, ⁊ si secus fiat non valeat. l. i. §. i. ff. de ver. ob. insti. eo. ti. in prin. Si enim responsio sequat̄ ex interuallo non dicit̄ stipulatio, sƺ constitutum vt tƺ Bal. in rub. C. de consti. pec. vlt. col. Idem ⁊ in testamento quod in vno contextu dƺ fieri non auteƺ diuer tendo ad actus extraneos. l. cum cōsul. §. in omnibus, ⁊ ibi do cto. ⁊ gl. C. de testa. l. heredes palam. §. fi. ff. eo. nisi ex cā neces saria diuertatur. l. cum antiquitas. C. eo. titu.

79 †Quadragesimosecūdo quero vtrum facto scrutinio ⁊ col latione de eligendo, si nō fecit electus valeat qꝺ factū est in fa uorem eligēdi. Rn̄deo non ēt si sit ad altare inthronizatus hic de quo fuit facta collatio. c. ecclesia vestra. de elec. requiritur enim electio ⁊ incontinenti post collationē vt. s. diximus in pre cedenti. q. ⁊ gl. ⁊ doc. in. d. c. ecclesia vestra.

80 †Quadragesimotertio quero quid si vnus habuit a q̄nq̄ȝ vo ces, alius a quatuor, alius a tribus. de. xij. canonicis, an prefe ratur is q habuit plures voces. Rn̄. non, q̄ꝛ nō hƺ voces a ma iori parte capituli, quod requiritur. c. q̄ꝛ propter de elec. licet sit maior pars respectu vacantium, q̄ꝛ hoc non sufficit. d. c. ec clesia vestra, ⁊ ibi gl. ⁊ docto. de ele. Sed si vnus sit electus a quatuor vel minori parte capituli, alter vero non fuerit electus licet habuerit vota plurium ⁊ maioris partis capituli preferri dƺ is qui fuit electus secundum glo. in. d. c. ecclesia. ꝑ. c. bone. de postul. prela. c. gratum. eo. titu. ⁊. c. bone memorie mag. ⁊ c. cum in cunctis. de electio.

81 †Quadragesimoquarto quero vtrum valeat electio in qua fuit omissa collatio numeri ad numerū, meriti ad meritū, ⁊ ze li. ad zelum, que fieri debuit post scrutinij publicationē. iuxta. c. q̄ꝛ ꝑꝑ. ꝺ elec. rn̄. nō, vt. c. cumana, ⁊ ibi gl. de elec. immo ele ctores priuātur iure eligendi pro illa vice ex quo collationem omiserunt. d. c. cumana. in fi. ⁊ ibi doc. de elect.

82 Quadragesimoq̄nto quero† an valeat electio facta de ido neo non seruata forma mandati ad eligendū, vt q̄ꝛ consiliū cer te persone requirendū in ea nō fuit requisitum. Rn̄. nō. c. cuƺ in veteri. de ele. ⁊ ꝑ Uincen. in. c. ex parte. de consti. no. in. c. cum olim. de arbi. Joā. an. in. c. ex parte. in nouel. ⁊ in. c. j. ne sede vac. lib. vi. diligenter enim fines mādati custodiēdi sunt. l. diligenter. ff. mand. Pro hoc facit, q̄ꝛ si testator mandat he redi qꝺ soluat legata de ꝯsil. Titij nō potest heres ea soluere nisi Titius requisitus nolit ꝯsiliū prestare. Et dƺ requisitus cō gruo tp̄e expectare. in Spec. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. sed qd si dixi sic facio ⁊c. ⁊ ibi Jo. an. in addi.

83 Et hoc facit in argu. ad. q. † ꝙ si ex pacto req̄rit̄ consiliuƺ alicuius in aliquo actu, ⁊ ꝯsiliū nō fuit req̄sitū, actus nō vƺ. lƺ i pacto dictū nō fuerit ꝙ sine ꝯsilio actus esset nullus, lƺ secꝰ q̄n ꝯsiliū req̄rit̄ in actu ex forma statuti vel legis, q̄ꝛ actus valeret sine ꝯsilio si lex vl' statutū vltra nō ꝓcedeꝛt annullādo actū, ita dicūt singulariter Hos. ⁊ doc. in. c. cū oliƺ. ꝺ arbi. Jo. an. i ad di. spe. ꝺ act. seu peti. §. iiij. v. qd si iuris, ꝓ quo facit, q̄ꝛ forma tradita ab hoīe nō seruata actꝰ ē nullus. secus si a. l. vel statuto ƀƺ bal. in auc. ingressi. ij. col. C. ꝺ sac. san. ec. Bar. vo in. l. i. §. si plures. vij. col. ff. de exer. dīt simpl'r nō valere actū, puta sniaƺ sine ꝯsilio req̄sito a statuto. de quo ēt vide bal. in rub. C. ꝺ exer

84 cito. in. iij. col. †Sƺ ħ incidēter quero an sequēdū sit ꝯsiliuƺ eius a quo req̄rēdū fuit, ⁊ fuit req̄sitū. rn̄. sic al's snia vel actus nō tƺ ƀm Bar. in. l. impuberibus, i prin. ff. ꝺ suspe. tu. ꝺ ħ tn̄ vi de vlterius ꝑ Bar. in. d. §. si plures. j. q. ⁊ bal. in rub. C. ꝺ exer

85 cito. † Unum nō ommitto, ꝙ si requirat̄ ꝯsiliū alicuius q ꝺ iure non pōt admitti ad aliqꝺ offiū. puta ad executoriā testa mēti, vt frater minor. s. Franci. ꝑ cle. exiui ꝺ paradiso. de ver. sig. nō est eius ꝯsiliū sequēdū ƀm Bar. in. d. §. nō plures. vꝰ. si. ij. casu q̄n dr̄ cū ꝯsilio, ⁊ bal. in. d. rub. iij. col. qꝺ est veꝝ ēt si te stator vltra ꝓcedat annullādo actū si ꝯsiliū talis fratris mino ris nō adhibeatur ƀm Bar. vbi verum tamen vbi. s. tenet con trariū. ⁊ in auc. ingressi. ij. col. C. de sac. san. eccle.

86 †An aūt iudex teneat̄ sequi ꝯsilium in sniando. dic ꝙ non si est iniquū, ēt si de ꝯsensu piuꝫ sit electus ꝯsultor, nisi partes ꝓmiserint stare dicto cōsilio. Item nisi ꝑ statutum disponatur ꝙ stet̄ dicto ꝯsilio ƀm Bar. no. in. l. si ꝯuenerit. ff. de re iu. vbi dicit ꝙ his casibus iudex in syndicatu nō tenet̄ si iudicat ƀm ꝯsiliū. qꝺ ēt tƺ Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. xxxi. q. ff. de offi. ꝓcōsul. ⁊ lega. ⁊ i. l. fi. §. pe. i fi. C. ꝺ fur. ⁊ in. l. iuris. C. q ad mit. ⁊ in

mit.⁊ in addi.Spe.de reqsi.ꝯsi.ver.iij.de quo ēt ꝑ Bar.i.l.
bonoꝝ.ff.de bo.pos.⁊ Pau.de ca.ꝯsi.lxxxv.⁊ in Spe.de re-
quisi.consi.⁊ per Innoc.in.c.super,⁊ in.c.si pro debilitate.de
offi.deleg.⁊ ibi Jo.an.in nouel.Sꝫ si consilia sunt contraria,
potest iudex sequi qᷝ equius sibi videtur ẜm Pau.de cas.in.
l.⁊ suum.§.hodie.ff.de pac.que omnia bene no.

87 ¶ †Quadragesimosexto quero retento themate precedentis
qōnis.s.ꝙ fuerit ꝯmissa electio fienda de consilio talis abba-
tis.si ꝯsilium fuit requisitū,⁊ anteꝗ̄ fuisset redditum fuit facta
electio,an valeat.Rn̄deo non,qꝛ non sufficit esse requisitū ꝯsi-
lium si nō expectat̄ rn̄sum.c.cū in veteri,⁊ ibi gl.⁊ doc.de ele.
⁊ tꝫ Spe.⁊ ibi Jo.an.in addi.de instru.edi.§.nūc vero aliqua
ver.sed quid si dixit sic.vbi infert qᷝ dꝫ heres requirere ꝯsiliū
Titij ⁊ expectare ꝯgruo tp̄e anteꝗ̄ soluat legata que testator
88 solui iussit de ꝯsilio titij.¶ Ex his infertur ad.q.† snīa lata ꝑ
iudicem anteꝗ̄ reddatur consilium petitum,⁊ eo nō expecta-
to non valeat,ꝑ tex.⁊ glo.in.d.c.cū in veteri,⁊ tꝫ Bal.in.l.ex
illo.C.de ap.Bal.⁊ Phi.in.c.intimasti.e.ti.Bar.vero in.
l.j.C.de rela.dicit tunc appellationē esse necessariā,⁊ ibi ꝑ gl.
⁊ doc.qᷝ vꝫ interim snīa lata presentibus vel citatis partibus,
qᷝ etiam tenet Bal.in addi.Spe.de exe.sentē.ver.sed pone
iudex.Sed an acta valeant interim facta.vide Bar.in.l.j.§.
si plures.ff.de exercito.⁊ in.c.cū plures.per Archi.de offi.
delega.lib.vj.

89 ¶ †Scias autē ꝙ donec causa pendet a ꝯsilio sapientis apud
quem sunt acta cause,nō currit instantia ẜm.d.Francis.de vi-
terbo ꝯsilio vt dies ⁊c.immo non pōt interim iudex recipere
nouas ꝓbationes ẜm Bar.in.d.l.ex illo.qꝛ pēdente consilio
nihil dꝫ innouari ẜm Bar.in.l.j.ff.nil no.ap.pē.qᷝ verū est
tā ꝑ cōmittentē vt ibi,ꝗ̄ ēt per ꝯsultorem,q nō potest recipere
ꝓbationes ẜm Bar in.l.j.§.quesitū.ff.de ap.⁊ in.l.j.⁊ ibi doc.
Pe.de sun.C.de rela.⁊ vide Bar.in.d.l.ex illo.vbi tꝫ idē,⁊
plenius ꝑ Bar.in.d.l.i.§.si plures.ff.de exercito.snīa tn̄ inte-
rim lata tꝫ ẜm Bar.sed vide Bal.in addi.Spe.de exec.sen.
90 ver.sed pone iudex,⁊.s̄.eo.¶ Omittendum non est ꝙ † si cau
sa de consensu partium commissa sit consilio sapientis,potest ꝑ
iudicem reuocari etiam inuitis partibus secundum bal.in.d.l.
ex illo.bar.⁊ Ang.in.l.ad principem.ff.eo.ti.Pau.de ca.cō
sil.lxxv.⁊ Phi.in.c.cum cessante.vij.col.de appel.⁊ in.c.vt
debitus.xxxvj.col.eo.ti.Sed bald.contra.in.l.i.C.de rela.⁊
in.c.intimasti.⁊ ibi Phil.de appel.

91 ¶ †Quadragesimoseptio q̄ro circa idē thema qd si ꝯsiliū fuit
reqsitum post tp̄s quo requiri debuit,vcꝫ post tractatū electio
nis,an valeat electio.Rn̄.non.c.cū in veteri.de elec.⁊ ibi gl.
⁊ doc.qᷝ facit ad.q.de qua ꝑ Bald.in rub.C.de exercito.iiij.
col.qᷝ ꝯsiliū ex forma statuti requisitum in contractu dꝫ adhi
beri in ipso actu nō post,ꝑ.d.c.cū in veteri.Idē tꝫ Bal.in.l.i.
antepe.col.C.qui admit.vbi etiam tꝫ ante actū posse prestari.

92 ¶ †Idem facit ꝙ ꝯsensus epi reqsitus in aliquo actu nō pos-
sit adhiberi post actū ẜm Bal.in.l.quicꝗ̄.C.de bo.que libe.⁊
in.l.fi.§.necessitatē.vij.col.⁊ in.§.si autem es alienum.eo t it.
⁊ in.l.si vxorē.C.de ꝯdi.inser.Cōsensus.n.dicitur simul sensus
ideo reqritur in ipso actu hꝫ Bal.in.l.fi.C.ad mace.Unde se
quit̄ ꝙ statutum reqrens ꝯsensum in ꝯctu minoꝝ vel mulierꝫ
intelligitur,ꝙ ꝯsensus tp̄e contractus accedat.Nec sufficit ꝙ
accedat post actum,⁊ ratificatio non hꝫ locū ẜm Bart.in.l.q
habet.§.si pupillus.ff.de tute.⁊ in.l.obligari.§.tutor.de aucto.
prestan.Bal.in.l.si vxorem.ij.col.C.de cōdi.inser.⁊ in rub.C.
de instito.iiij.col.in.l.i.antepe.col.C.qui admit.⁊ ibi plenius.
in.d.§.necessitatem.⁊ in.d.§.si aūt es alie.⁊ in.d.l.quicūqꝫ.⁊ i
l.cū ipse.C.de contrahen.emp.Bar.vero in.l.si quis mihi bo
na.§.iussum.ff.de acqui.here.dicit etiam post actū incōtinenti
sufficere consensum prestari.de quo ēt ibi plenius ꝑ doc.⁊ An
ge.⁊ ꝑ Inn.de offi.dele.c.prudentiaꝫ,Bal.in mar.ver.solē-
nitas.ver.i.⁊ in Spe.de his que fi.a prela.sine consensu ca.⁊
in titu.de emp.⁊ ven.§.iij.ver.si non absens.

93 ¶ †Quid autem si statutum requirit licentiam.Rn̄.intelligi
tur ꝙ precedat scd̄m Bal.in.d.l.i.pe.co.C.qui admit.quē ēt
vide in rub.C.de insisto.iiij.col.⁊ in.l.vniuersa.C.de preci.im-
per.of.ꝑ Bar.in.l.i.ff.de test.⁊ Ang.in.l.is qui.§.neqꝫ filius.
ff.de acqui.here.¶ Quid si statutū requirat auctoritatem.rn̄.
quod in ipso actu debet prestari nō post scd̄m Bal.in.d.l.i.pe
nul.col.C.qui admit.

94 ¶ †Quadragesimooctauo quero an electio episcopi fieri pos
sit aliter ꝗ̄ ꝑ scrutiniū vt.s̄.Rn̄.sic.s.per compromissarios seu
arbitros,⁊ sic per viaꝫ cōpromissi.Rn̄d.sic,per.c.in causis.c.
cum dilectus.c.cū in iure.⁊.c.cum in veteri.⁊.c.quia propter
⁊ vbiqꝫ per docto.de electio.

95 ¶ †Quadragesimonono quero quomodo procedere debe-
ant arbitri in electione.Rn̄.ꝙ facto in eos compromisso solē-
ni trahant se ad partes secretas.d.c.in causis,⁊ ibi deliberēt
⁊ concludant de persona habili ⁊ idonea,⁊ concordes redeāt
ad capitulum in quo vnus eorum electionem pronuntiet.iuxta
capi.in genesi.s.per verba singularis numeri,eligo non per ꝟ
bum pluralis numeri eligimus,alias esset electio nulla secun-
dum Spe.in.d.§.ij.ij.col.de ele.⁊ no.in.c.sicut eo.tit.in.vi.
⁊ in.c.cum ab vno.de re iudi.eo.lib.
¶ Aduerte tn̄ ꝙ si de tribus arbitris ille vnus in publico pro
nuntiet vnum,alij vero duo dicant de alio fuisse inter eos con-
clusum in secreto credetur duobus potius ꝗ̄ vni gl.est in.d.c.
cum ab vno.Sed cautela est ꝙ prius fiat inter eos instrumen
tum mandati ad nominandum tale vt alias plenius diximus.
.s̄.eo.in.iij.q.vbi vide omnino.

96 **Quinquagesimo quero** †de forma ꝟboꝝ arbitri.
Rn̄.dicere dꝫ ꝓuideo de T.in episcopum,⁊ pastorē ecclesie.
c.qꝛ ꝑꝑ.ibi prouideant.de elect.vel dicat eligo scd̄m Specu.
vbi.s̄.ver.fiet ergo.in fi.ante ver.electione.

97 ¶ †Quinquagesimoprimo quero de tertio modo eligendi epi
copum.s.ꝑ inspirationē qn̄o fiat.rn̄.qn̄ canonici intrantes i lo
co pro electione episcopi celebranda sine aliquo tractatu prece
dente omnes repente consentiunt in certā ꝑsonā,⁊ quasi diui-
na reuelatione omnes simul illum nominant,que electio dicit̄
per inspirationem,⁊ vꝫ.vt tꝫ Spe.de elec.§.fi.in prin.⁊ est ca-
sus in.d.c.qꝛ ꝑꝑ hanc formam hodie non esse in pratica.sole-
bat dicere.d.Nico.de capranica nepos tuus ⁊ episcopus Fir
manus cuius anima requiescat in pace.

98 ¶ †Quinquagesimosecundo quero an cuꝫ canonici eligunt ꝑ
inspirationē debeat quilibet dicere,eligo,vel eligimus.Respō
deo vtrūqꝫ dici posse,vt in Spe.de ele.§.fi.in prin.secus quan
do fit electio ꝑ cōpromissum,vel per scrutinium.c.cuꝫ ab vno.
cum gl.de re iudi.in.vi.⁊ in.c.sicut.de elec.in.vi.⁊ alias su-
pradictum est in.q.iij.⁊ in.q.xlix.vbi vide.

99 ¶ †Quinquagesimotertio quero vtrum electio per inspiratio
neꝫ impediatur ꝑ contradictionē vnius tm̄.Rn̄.sic,sicut ⁊ qn̄
per ꝯpromissum fienda esset.c.qꝛ ꝑꝑ,⁊ ver.seq.de elec.⁊ tenet
Jo.an.in addi.Spe.de ele.§.fi.in addi.hoc verbum.⁊ ibi spe
cu.ver.⁊ no.qᷝ vno,vbi dicitur ꝙ vno contradicente non dici
tur electio inspirata.Pro quo facit qᷝ non dicitur in concor-
dia canonici si vnus discordat,non si a maiori parte fiat secun-
dum Abb.in.c.non potest.de re iud.per.c.in causis de elect.
gl.in.c.cupientes.§.ad hoc.e.titu.in.vi.⁊ in cle.ne romani.⁊
ibi Jo.de imo.de appel.⁊ adde.qᷝ in alia materia verbū ꝯcor
dia impropriatur,⁊ dicit̄ ēt si pars maior cōcordet.tex.est sin-
gu.ẜm Sicu.⁊ doc.cū gl.in.c.cū olim.in fi.de re iudi.proprie
vero dicitur.i.discrepanter vt ibi,qᷝ no.

100 ¶ †Quinquagesimoquarto quero an alio modo fieri possit
electio epi.Rn̄.ꝙ sic,vcꝫ quasi ꝑ inspirationē ⁊ sic isto modo
que fit qn̄ canonici nō simul sentiunt ⁊ nominant,sed separatiꝫ
precedente tractatu vel nominatione alicuius,quo casu dꝫ fie-
ri compromissum in aliquos qui vicem omnium eligant,alias
electio singularis non valeret.c.in genesi.de elec.⁊ tꝫ Spec.
eo.titu.§.fi.ver.si aūt ⁊ ibi ēt ponit formam decreti ꝓ ꝯfirma-
tione petenda de taliter electo.dic vt ibi.

101 ¶ †Quinquagesimoquinto quero,qualiter electus acquirat
possessionem ep̄atus.Rn̄deo ꝙ ꝑ installationē in sede ep̄ali se
cundū Inn.in.c.in literis.de resti.spol.⁊ Bal.in.l.ij.xv.col.
C.de serui.vbi dicit veꝝ esse nisi ꝯsuetudo aliter se habeat.idē
in canonico cui querit̄ possessio canonicatus per installationeꝫ
in choro ⁊ loco per capitulū sibi assignato ẜm Bald.in.d.l.ij.
xvij.col.ver.super secundo,⁊ est tex.⁊ gl.⁊ doc.in.c.in genesi.
de elec.in.c.relatū.de preben.⁊ in.c.cū.M.de consti.
¶ Sciendum est aūt ꝙ possessio beneficij trāsfertur in prela-
tū sine apprehensione ꝑ inuestituram factā de eo in ꝯspectu bn̄
ficij ẜm Compost.Jo.an.in.c.ij.de ꝯsue.⁊ in.c.trāsmissaꝫ.de
ele.Sicu.in.c.cū aliqb[9],de re iud.doc.in.c.cū bertold[9].e.ti.
¶ Sed quomodo canonicus ꝯdēnatus ꝑ sententiā ꝑdat pos-
sessionē canonicatus.Rn̄.debet descalari de choro,⁊ sic per
actū ꝯriū stallationi hꝫ In.in.d.c.i literis.bal.vero in.d.l.ij.i
j.col.dicit sufficere ꝙ nō vtatur actibus canonicalibus,quos
exercere non potest statim ꝙ est condēnatus,quod no.

102 ¶ †Successiue quero qn̄o acqrat possessionē impij.Rn̄.qᷝ

per installationē factā rome in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauritij, ſm gl. in cle. i. de iureiuran. non antē in alio loco vrbis, vt contingit in Herico impatore ſm Inn. in. d. c. in literis, ꝛ Bal. in. d. l. ij. in. vij. col. C. de serui. vbi tñ dicit Bal. sufficere ei generalē ꝛ notoriam iurisdictionē, lꝫ nō sit in possessione, qꝛ plus operatur veritas ꝙ possessio qñ constat de iurisdictione ſm Inn. in. c. olim. de resti. spo. Requirit ergo apprehensio, alias non acquiritur possessio imperij ſꝫ Bal. in mar. ver. possessio. ver. octauo, ꝛ ideo ibi Bal. in ver. ix. dicit imperatorē statim quod est coronatus habere vlem possessionē, lꝫ loca imperij vniuersa non attigerit, que omnia no.

103 ¶ †Quinquagesimosexto quero an eps electus debeat corpaliter apphēdere possessionē bonoꝝ. Rñ. nō, qꝛ in ipsuꝫ ipso iure censetur translata possessio reꝝ ecclesie, qꝛ ecclesia nō desijt possidere ſm Bar. ꝛ doc. in. l. cū heredes. ff. de acqui. pos. ꝛ i. l. i. §. fi. ꝛ ibi Pau. de cast. eo. tit. ꝛ Inno. in. c. in officijs. ꝺ testa. mortuo enim prelato vacat possessio prelature, nō possessio bonoꝝ ecclesie, qꝛ ecclesia possidet ſm Inn. in. c. ex parte. de arbi. Bal. in. l. fi. ij. col. C. de edi. di. adri. tol. ꝛ in Spe. de pe ti. ꝛ pos. §. i. sed possessione vacante, qꝺ est verum ēt in prelato ecclesie collegiate ſm Inn. ibi. ꝛ Bal. in mar. versic. mortuo. ꝛ nedum possessio bonoꝝ est apud ipsaꝫ ecclesiā cuius sunt bona, sed ēt apud ecclesiā vniuersalē quā Christus dicitur possidere ſm Bar. in. l. sicut. §. fi. ff. ꝙ cuiuſ. vni. no. Bal. in. l. fi. ij. col. C. de edi. di. adri. tol. ꝛ Inn. in. c. cū super. de restitu. spol. Heres vero dicitur qꝺ dꝫ apprehendere possessionem rerum hereditariarum, que alias in eum non transit. l. cum heredes. ꝛ ibi docto. ff. de acquiren. posses. ꝛ in aucten. ingressi. iij. colū. C. de sac. san. eccl. ꝑ Bal. ꝛ in. l. in suis, de lib. ꝛ posthu. Inn. in. c. cū olim. de priui. in Spe. de suc. ab inte. ver. an possessio, quod est veꝝ, siue sit suus siue extraneus ſm Bald. in. l. fi. col. penul. l. cum miles, in princi. ff. ex quib. cau. ma. qꝺ est veꝝ, nisi quo ad perficiendum vsucapionem, que perficitur etiam hereditate iacente. d. l. cum miles, ꝛ ibi Bar. ꝛ Bal. ꝛ Bar. in. l. in suis. de lib. ꝛ post. ¶ Itē nisi in feudis, qꝛ filius viuo patre dicitur feudum possidere, vnde noua inuestitura, vel possessionis aprehensio non requiritur. c. fi. de feu. cog. ꝛ tꝫ Bal. in. l. cum antiquioribus. viij. colum. C. de iure delib. Itē verū est ēt si heres sit ecclesia, qꝛ possessionem apprehendere dꝫ ſꝫ Bal. post glo. in. l. fi. iiij. colum. C. de sac. sanc. eccl. ¶ In legatariuꝫ vero possessio legati sine apprehēsione non transit. l. j. ꝛ ibi docto. C. quorum lega. ꝛ Bal. in. l. pe. §. fi. C. ad treb. vbi dicit verum etiam si sit ecclesia, vel pauperes. ¶ Item nec in fideicōmissarium transit possessio sine apprehensione ſm glo. ꝛ doct. in. l. i. §. de illo. ff. ad treb. ꝛ no. in. l. i. quorum lega. ꝛ in. d. l. pen. §. fi. ꝛ ibi Bal. C. ad treb. trāseunt tñ iura vtilia sine restitutione certis casibus, ꝛ maxime in ecclesiaꝫ vt ibi ꝛ per Bald. in.

104 d. l. fina. de sac. sanc. eccle. †Et adde quod ex contractu permutationis vel alio titulo particulari non transit in ecclesiam possessio sine apprehensione vt tꝫ Bal. in. l. i. C. de re. permu. ꝛ in marg. ver. possessio. ver. viij. ꝛ in. d. l. fi. post gl. ꝛ Inn. in. c. in presentia, de proba. qui dicit ex solo titulo nā transire possessionem in ecclesiam sine traditione, lꝫ transeat dominiū. d. l. fi. ꝛ tꝫ gl. in. d. l. si ager. Bar. ꝛ doc. in. l. traditiōibus. C. ꝺ pac.

105 ¶ †Sed queritur an in filium transeat possessio sine apprehēsione. Respondeo nō. l. cum duobus idem respondit. ff. ꝓ so. l. fi. de bo. va. lib. x. gl. ꝛ Bar. in. l. fi. C. de sac. sanc. eccle. Bal. in. c. i. iij. col. quid sit inue. in vsi. feu. ꝛ Bal. in mar. ver. possessio. versicu. octauo.

106 ¶ †Quid de monasterio. respon. speciale est vt in ipsum transeat sine apprehensione possessio. bonorum ingressi. gl. est not. xix. q. vlt. c. si qua mulier. ꝛ Bar. in auc. si qua mulier. C. ꝺ sacrosan. eccle. ꝛ in. l. qui vniuersas. §. aut si is qui. ff. de acq. pos. ꝛ in. l. si adoptauero. ff. de prec. Ang. in. l. hereditas. C. de pac. conuen. Bal. in auc. nisi rogati. in fi. C. ad treb. Inn. in. c. presentia. in Spe. de statu mona. ver. vi. argu. d. l. si adoptauero vbi dicitur ꝙ possessio rerum adoptati transit in adoptantem sine apprehensione.

107 ¶ †Idem queritur quid de bonis dotalibus, an transeat eoꝝ possessio in virum sine apprehensione. Rñ. non. immo non dominium sine traditione transfertur ſm Bal. in. l. nulla. C. de iure do. ꝛ Jo. de imo. in. l. de ditione. ff. sol. mat. vbi dicit veꝝ ēt si omnia bona dentur in dotem, ꝑ glos. not. in. l. i. ff. pro do. ꝛ in Spe. de act. seu. pe. §. ij. ver. alios sufficere autē sola inductio ꝛ sic naturaliter solo possessio. l. si fundum, cum gl. ff. de fun. dota. In vxorem autem, sol. ma. retransit dominium sine traditione. l. in rebus. ꝛ ibi doc. C. de iure do. ꝛ tꝫ Bar. in. l. i. ff. de fun. do. ꝛ in. l. si dotis. C. de iure do. ꝛ Bal. in. d. l. iij. C. eo. titu.

108 ¶ †Successiue quero quid de emptore. Rñ. nō transit in eū possessio ex solo contractu nisi mittat in possessionē rei quā ꝓpria auto. capere nō pōt. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. posse. presumitur vero emptor intrasse possessionē de licentia venditoris si venditor vendit ꝛ nō contradixit ſm Paul. de cas. ibi

109 Predictis †adde qꝺ possessio sine traditione transit in ecclesiam ex vi consuetudinis, no. in. c. ij. ꝛ ibi doc. de ꝯsue. vbi per Inno. ꝛ Bal. tꝫ idem in. l. pe. §. fi. in fi. C. ad treb. in auc. ingressi. iij. col. de sac. sanc. eccle. ꝛ in. l. j. pe. co. C. cōia ꝺ leg. in. l. i. C. ꝺ re. ꝑmu. ꝛ i. l. fi. iiij. col. C. ꝺ sac. san. ec. ꝛ i. l. traditiōibꝰ, i fi. C. ꝺ pac. ꝛ in mar. ver. ꝯsuetudo. Flo. in. l. seruitutes. iiij. col. ff. ꝺ serui. Ang. in. l. si vacātia. in lec. C. de bo. va. li. x. ¶ Idē ēt ex vi statuti dicentis q ꝺ possessio transeat sine possessione scdꝫ Bal. in. d. l. fi. ꝛ in. d. l. traditionibus. Flo. ꝛ Ang. vbi. s. licet Bal. in. d. l. i. C. cōmunia de leg. dicat per statutum non transferri veram possessionem sine corporali apprehensione nisi saltem ficta traditio interueniat.

110 ¶ †Dicitur autem possessio ciuilissima que transfertur vigore dicti statuti, ſm Bal. in. d. l. fi. ꝛ in. l. s. alle. ꝛ in. l. i. C. si plu. vna sen. fue. condē. ꝛ in. l. lꝫ, ꝛ ibi Ang. C. de acqui. pos. Bal. ꝛ Cy. in. l. ea lege. C. de condi. ob cām. Ang. ꝛ Imo. in. l. q vniuersas. §. i. ff. ꝺ acqui. pos. Pau. de ca. in. l. seruum. C. de rei vēdi. ꝛ in. l. si sorori. C. de iure delib. ꝛ Lud. pon. in. l. i. ff. de acqui. pos. per. l. raptores. C. de epis. ꝛ cleri. l. quisquis. ꝛ. l. si quis argentum. C. de donatio.

¶ Et scias ꝙ dicta ficta ciuilissima possessio non tribuit inter dona. recuperan. sed adipi. pos. ſm Bal. in. l. defuncto. C. ad tertul. que omnia nota, quia sunt vtilia.

111 ¶ †Quinquagesimoseptimo quero an possessionem episcopꝰ adeptam vt. s. episcopus retineat si forte per tyrannum expellatur. Rñ. ꝙ solo animo, ac etiam excōicando eum expulsorem, ꝛ alias censuras ecclesiasticas inferendo ſm Bar. no. in. d. l. ij. xxij. col. C. de serui. ꝛ aqua. quod est notandum.

¶ Finis prime partis principalis tertij libri.

¶ De confirmatione electi episcopi.

¶ Secunda pars principalis tertij libri. De causa efficienti.



Equitur nunc videre secundo loco de confirmatione episcopi, vt sic secundam partē principalem huius tertij libri per ordinem absoluamus, quaꝫ similiter in quatuor partibus diuidere visum est.

¶ In prima enim causa efficiens ponenda est, vcꝫ quādo, ꝛ vbi ꝛ a qbus confirmari dꝫ electus.

¶ In secūda de causa materiali dicemus, vcꝫ quis electus sit confirmandus vel non.

¶ In tertia de formali cā tractandū erit, in qua qualiter petat ꝛ fieri debeat ꝯfirmatio, ꝗliter ve ne fiat ipugnet seriatim videbimus. ¶ In quarta vero cā finalis tractabit, vcꝫ ꝺ effectu cōfirmationis electi, ꝛ in singulis ptibꝰ ꝑ questiones ꝓcedemus.

SVMMARIVM

1 Confirmatio electi episcopi quando sit facienda.
2 Cōfirmatio electi episcopi an prius fieri debeat ꝙ ꝯsecratio.
3 Confirmatio epi electi an fieri possit post mortē eligentiū quorum loco alij suppositi sunt.
4 Electio nondum facta an possit confirmari.
5 Cōfirmatio an prius peti possit ꝙ petatur cassatio electionis alterius.

¶ Confirmatio electionis episcopi quando fiat.

¶ Prima pars prime secunde principalis.

1 Primo igitur circa cāꝫ efficiētē q̄ro qñ †sit electi ꝯfirmatio fienda. rñ. qꝺ fieri dꝫ itra. iij. mēses pꝰ acceptatiōeꝫ electiōis numerādos, vt. c. ꝙ sit, ꝺ elc. li. vj. ꝛ ibi do. ꝛ tꝫ spe. i ti. ꝺ dila. §.

dila.§.i.ver.sunt & alie inducie. ¶ Cõsecratio vero fieri dz intra tres alios menses post ɔfirmationē.c.dist.qm̃ qdã.lxxv.di.& gl.in.c.ne pro defectu.& in.c.cũ in cũctis,de ele.alias ipso iure priuať epatu.d.c.qm̃ in fi.centesime di.& tz gl.in.c.lz canon.de ele.in.vi.qḋ intellige nisi sit legitime impeditus, qz tũc sibi non currit tps,vt.d.c.qm̃.lxxv.di.&.xxviij.di.de siracusane.&.d.c.ne pro ḋfectu. Acceptatio aũt dz fieri intra mẽsem per electum,alias perdit ius ex electione sibi quesitũ. nisi sit tale qui non possit sine superioris licentia consentire.d.c.q̃ sit,cum glo.& Spe.in titu.de ele.§.i.ver.vel sic,& diximus.§.in primo lib.j.parte.etiam.ij.q.

2 ¶ †Secundo quero vtrũ confirmatio electi fieri debeat prius q̃ consecratio. Rñ.qḋ sic.prouida,& ibi gl.& doc.ibi,& no.in.c.cum olim.de dolo,& contu.vbi vide.

3 ¶ †Tertio quero an ɔfirmatio fieri possit post mortē eligentiũ quoꝝ loco alij suppositi sint. Rñ.sic,ꝑz doc.& Pe.ḋ sun.& in.l.ꝑponebať.ff.de iudi.& Bar.in.l.si ita.§.si domꝰ.ff.ḋ leg.i.

4 ¶ †Quarto quero an electio nõdũ facta possit cõfirmari anteq̃ fiat. Rñ.forte sic ꝑm Bal.in.l.ex placito.C.de reꝝ pmu.in.l.fine in initio.C.de codi.vbi dicit qḋ confirmatio potest precedere confirmabile,sed aptius sequetur q̃ precedat, ex quo Bal.ibi infert qḋ eps potest cõfirmare electionem fiendam p patronos ecclesie,quod no.

5 ¶ †Quinto quero an cõfirmatio prius peti possit q̃ petať cassatio electionis alterius.rñ.non,ꝑm Spe.titu.de ele.§.i.& ibi bal.i addi.ver.pe.& qḋ no.i.c.cõgregato,& ibi gl.& doc.e.ti.

SVMMARIVM

1 Electi episcopi confirmatio vbi fieri debeat.
2 Confirmatio episcopi an possit fieri in domo laicorum.

¶ Vbi fiat confirmatio electionis episcopi.

¶ Secunda pars prime secunde principalis.

S Ecundo videndũ est vbi
1 cõfirmatio electi fieri†possit.et rñdeo qḋ vbiq̃ fieri potest ꝑm Bald.in.l.si vt ꝑponis.la.ij.C.qũo & qñ iudex,vnde potest fieri in ecclesia,in palatio,ad solitum tribunal,in camera, si talis locus pro tribunali eligatur,lz tutius sit eam fieri in loco solito tribunali secũdũ Jo.de imo.& Phi.in.c.qua fronte.de appellatio.

2 ¶ †Sed an fieri possit in domo laicorum. Rñ.non,ꝑm doc.Inno.Host.Bal.& Phi.in.d.c.qua fronte,vbi etiam dicũt factam in domo laici tenere.

SVMMARIVM

1 Electus episcopus an confirmeť per archiepiscopum superiorem sibi immediatum.
2 Confirmatio episcopi an possit fieri per capitulum.
3 Abbas electus in episcopum per quem confirmandus.
4 Scismaticus eps electus post abiuratũ scisma,an possit dispensatiue confirmari per legatum de latere.

¶ A quibus fiat confirmatio electionis episcopi.

¶ Tertia pars prime secunde principalis.

T Ertio tractandum est a qbus fieri debeat vel possit ɔfirmatio electi,vt sic tota.j.pars huius secunde principalis p ordinē expediatur.

1 Primo igitur quero †an electus ɔfirmetur p archiepm superiorem sibi immediatũ.rñ.sic,ēt si archieps sit electus, & cõfirmatus,lz nõdũ sit consecratus,gl.est not.in.c.qm̃.c.dis.argu.c.nosti.de ele.& de transla.c.cum ex illo.

2 ¶ †Secundo quero an possit confirmatio fieriꝑ capitulũ. Respondeo,ꝙ sic,ꝑm.d.glos.argu.c.ad abolendam.de hereti.&.c.nulla.de conces.preb.lz alias dicatur ꝙ solus papa possit.xxiiij.distin.presbyteri.de conces.preben.qz diuersitatem.versi.non obstante cõfirmatione a sede apostolica &c.vide ibi,sed intellige de capitulo ecclesie electi.quod cum elegerit ɔfirmari non potest ne fungatur officio duplici vt alias.§.diximus & ita loquatur.d.glo.

3 ¶ †Tertio quero per quem cõfirmetur abbas electus in episcopum Rñ.per papam vel per legatum de latere.c.si abbatē,& ibi glo.& doc.de elec.in.vj.& in.c.cum inter vni.e.titu.in antiq.quod est verum si episcopatus est exemptus,qz etiam legatus de latere confirmat electum.c.ꝙ sicut.e.titu.quod verum etiam si adiurato scismate ad ecclesie redijt vnitatē, vt in Specu.de legato.§.sequitur,ver.legatus quoq̃. ¶ Item & legatꝰ de causa electionis cognoscit.d.c.si abbatem,& ibi glo.& doct.& Jo.an.in addi.Spe.de leg.§.iiij.ver.sed quid dices, vbi ēt dicit Specula.ꝙ causa episcopalis est de maioribus. Idez tenet Specu.ibi per.c.venerabilem.de elec.dicens legatum de latere posse confirmare electionē archiepiscopi,cuius electionem etiam potest examinare per.c.lz.de offic.leg. ¶ Et scias ꝙ confirmatus per papam dicitur creatus a papa non a capitulo eligente,ideo potest reuocari a papa non a capitulo secũdum Ange.in aucten.de defen. ciui.§.decetero.colla.iij. vbi dicit idem in quocunq̃ officiali electo per vnum & confirmato per aliuz. Rñ.est qz confirma.dat vt ibi,&.l.& qz.& Bar.in.l.more.ff.de iuris.om.iud.Bal. plene in.l.ex placito.iiij.col.C.de rei ven.& in.l.i.C.de cõdi.dum dicit ꝙ confirmans inualidũ dicitur de nouo relinquere,quod bene no. Item scias ꝙ confirmatus a papa potest conueniri coram inferiore si contra personam agatur de simonia,secus si contra confirmationem scdm Jnn.in.c.ḋcetero.de re iu.& Bal.in mar.ver.ɔfirmatio. &.v.

4 ¶ †Quarto q̃ro vtꝝ scismaticus electꝰ post abiuratũ scisma quo casu.§.alias diximus electionē valere, possit dispensatiue confirmari p legatũ de latere.rñ.ꝙ sic.per.c.qz diligentia de elec.ꝑm Spe.ti.de leg.§.iiij.ver.electionem quoq̃,lz arg.cõtra.xij.di.nos consuetudinē,& ibi vide solutionem. Quinetiam oĩs electio epoꝝ,& archiepoꝝ põt legatus de latere examinare & ɔfirmare ꝑm Spe.vbi.§.ver.si quid dices,& ibi Jo.an.in addi.& dixi.§.eo.iij.q.i.c.lz,de offi.lega.ꝑm Spe.vbi vide.

SVMMARIVM

1 Electus quis in episcopum confirmari debeat.
2 Confirmãdus an sit is qui presumptiue fuit canonice electus.
3 Electus quondam scismaticus an possit confirmari.
4 Electus ad vnã ecclesiam si electio sit cassata & demũ eligatur ad aliam ecclesiã vel ad eandē,in qua debeat confirmari.
5 Electus nulliter vel indignus an possit confirmari.
6 Minor.xxx.annis in epm electus nũqd ɔfirmari possit.
7 Episcopus electus per arbitros an debeat confirmari.
8 Electio per inspirationē an indigeat confirmatione.
9 Electus per quasi inspirationem an confirmari debeat.
10 Electus per verba,eligo postulandum,vel postulo eligenduz, an sit confirmandus.
11 Cõfirmari an possit electus carēs dispēsatiõe q̃ sit necessaria.
12 Electus an possit confirmari si electionarij mortui sunt, quorũ loco alij sunt suppositi.
13 Electus in epm an possit cõfirmari si electioni nõ interfuerũt due partes capituli de consuetudie.
14 Electio facta contra ius publicum an sit confirmanda.
15 Eligendus an possit confirmari anteq̃ eligatur.
16 Electus a violēto possessore iuris eligēdi an sit ɔfirmandus.
17 Electus a possessore bonefidei ɔ quem lis est contracta super canonicatu vel iure eligendi an sit confirmandus.
18 Bastardus electus in episcopum an possit cõfirmari, & an electus per simoniam. 19.
20 Irregularis in epm electus an debeat confirmari.
21 Electi si sint duo ad eundem episcopatũ,quis cõfirmari debeat per superiorem. 22.
23 Vnus ex electis si semp fuit bonus,alter vero fuit malus, sed effectus bonus,quis eorum cõfirmari debeat.
24 Apostata in epm electus an debeat confirmari.

¶ De causa materiali confirmationis.

¶ Secunda pars scḋe principalis. Quis electꝰ ɔfirmeť eps.

N Unc de causa mãli circa ɔfirmationem epi tractaturus.
1 ¶ †Primo q̃ro qs electus in epz debeat cõfirmari.rñ.ꝙ is in quē multa ɔcurrũt ɔfirmandus est post si electio

sit facta canonice, sc3 vacāte ecclesia p mortē, vel cessionē alterius. ¶ Item q sit facta electio ab his qui erant in quasi possessione iuris eligendi. ¶ Item q sit facta maiori parte canonicorum, de quo etiam alias.j.dicemus. ¶ Ite3 q maior pars requisiuerit minorem vt concordaret secum maiori ad eligendum. ¶ Item q totum capitulū sunt.x.canonici vel tot, τ qd tot qui elegerunt sunt maior pars. ¶ Itē qd alicui postea ratificauerint si ratificatio facta est. Ita vero tradit Spe.tit. de pos.§.v.ver.in secundo quoq3 exēplo. Tu adde etiam alia requiri de quibus dixi.s.secūdo li.i.q.ij.τ p totū.que omnia si cōcurrant confirmatio fieri debeat.

2 ¶ † Secundo quero an sit confirmandus is qui presumptiue fuit canonice electus, vc3 qui diu sterit in quasi possessione prelature.rñ.sic, bm Ang.in.l.qui in aliena.§.i.ff.de acq.here.qd no.q2 ex diutina q̄si possessione plature p̄sumit̄ canonica elect.

3 ¶ † Tertio quero an electus quondam scismaticus possit cōfirmari. Respon.sic si nō fuit ordinatus a scismatico, τ electio fuit solēniter celebrata, alias nō.c.q2 diligētia.τ ibi glo.τ doc. de ele. qd intellige cum dispensatione nō sine bm glo.ibi p.c. nos cōsuetudinem.xij.dist.τ dixi.s.proxima parte.q.i.

4 ¶ † Quarto quero an electus ad vnam ecclesiam si electio sit cassata, τ demum eligatur ad aliam ecclesian, vel ad eandem debeat cōfirmari. Respon.sic.nisi prima electio cassata fuerit vitio persone, vt q2 electus erat irregularis, vel criminosus, vel nō legitime natus, secus si vitio electionis.c.super eo. τ ibi gl. de elec.

5 ¶ † Quinto quero an nulliter electus vel indignus possit cōfirmari, rñ.nō, imo electus repellet, τ ɔfirmans punit̄.c.nihil est τ glo.in.c.cū nobis.τ vbiq3 per doc.de elec.τ.dixi.s.proxima q.qd est verum, etiā si postea fiat habilis bm Syn.in.l.ij.§.j. i princ.ff.de excusa. tuto. Punit̄ autē cōfirmās si neglexit inquirere, q2 priuatur potestate confirmādi p alia vice. Si vero scienter cōfirmauit indignū, debet deponi bm gl.in.d.c.nihil. per.c.tantis.lxxxj.di.qd nota.τ dicemus.j.iiij.lib.

6 ¶ † Sexto quero an minor.xxx. annis electus in episcopum possit cōfirmari, rñ.quod sic dummodo cōsecratio cōseruetur in etate legitima.gl.est no. τ ibi doc.in.c.cum nobis.ad fi. de elec.τ q possit cōfirmari t3 Bal.in addi.Spec. de appel.℣. cuius etas.vbi dicit verū causa cognita, τ errore nō expresso. Et intellige q cū episcopo minore solus papa dispensat.gl.est in.c.cū dilectus.de consue.vbi etiam per doc.

7 ¶ † Septimo quero an electus per arbitros debeat cōfirmari.respōdeo q sic, bm Spe.plenius in ti.d ele.§.ij.ver.electione vero. vbi etiam vide formam decreti circa petitionem confirmationis. Et subdit ibi Spe.ver.hoc autē.q procuratores sufficientes sunt ad superiorē destinandi, qui decretum porrent τ confirmationem petant, τ licet procurator sit sufficiēs, tñ si dispensatio requirat̄ audiri non debet, nisi ad eam petendam habeat speciale mandatum.argu.c.innotuit.de elect. τ.c. coram, de resti.in integ.τ Specu.ibi.s.ver. l3 autem procurator, immo τ alij bene instructi de qualitatibus electi τ de modo electionis sunt mittendi vt superiorem informent, alias non debet confirmatio concedi, nota.in.d.capitu. innotuit.τ capitu. nihil.de elec.τ in Spec.d.versi.l3 autem procurator, vbi etiam dicit in fi.seruandam esse formam.c.cupientes. de elec.in.vj. in ecclesijs cathedralibus τ regularib⁹ immediate subiectis pape.Sed si i forma iudicij fiat confirmatio de electo que sit forma petendi.vide in Spe.de elec.§.ij.vers.fi.vbi plenius vide.

8 ¶ † Octauo quero vtrum electio per inspirationem indigeat confirmatione. Respondeo non, quando constat de inspiratione, quia que spiritu dei aguntur, sub.l.non sunt.c.nisi cum pridem.§.verum.de renun.in dubio non debet confirmari, quia fragilitas humana non facile discernit an sit vera inspiratio, cum quandoq3 virtus nobis apparens nō sit virtus apud deū. de peni.di.ij.titius.xli.di.sepe.de here.c.excommunicamus. versi.q2 vero.facit quod τ miracula fieri per malos homines quandoq3 contingit.i.q.i.teneamus.de reli.τ vene. san.c.i.τ tenet Specu.de elec.§.fi.in prin.vbi etiam in versi.sic ergo ponit formam decreti per confirmationem talis elec.

9 ¶ † Nono quero an electus per quasi inspirationem debeat confirmari.rñdeo sic bm Spe.de elec.§.fi.ver.si aūt.in fi.

10 **Decimo quero** an electus † p verba eligo postulandum, vel postulo eligendum, sit confirmandus.rñ.q non secundum glo.τ Doc.in.c. j.de postu.prela.in.vi.q2 quod a principio fuit nullum confirmari non potest.de elec.c.dudum.τ.c.auditis.regula non cō firmatur, τ ibi Dy.in.vi.τ Bar.in.l.si tibi.§.pactus.ff.de pa.

¶ Item quod est ab initio male ordinatum, non potest postea efficaciam sumere.l.quidam, τ ibi Bal.C.de fideicomm.

¶ Itē q2 qd nullū est funditus non potest conualescere, b3 Inno.in.c.prudentiam.de offi.dele.τ Bal. in.l.fi.§.necessitatē. vj.col.C.de bo.que lib.τ ideo notanter dixit Dy.in.l.ij.in pri. ff.de excusa.ta.qd ɔfirmatio electi tpe inhabili fieri non pōt. pro quo facit, q2 coronatio non v3 qn̄ electio fuit inualida bm Bald.in.l.si mulier.C.ad velle.τ in.l.sancimus.§.quid homi i.C.de lat.lib.tol.τ adde.j.eo.

11 ¶ † Undecimo quero an ɔfirmari possit electus carens dispēsatione que necessaria sit. Rñdeo q non, bm Bal.in marg.℣ si.confirmatio.ver.ij.τ Jo.papi.in summa, de exc.contra instrumenta.ver.alterius confirmatorium.

12 ¶ Duodecimo quero an confirmari possit electus, si electionarij mortui sunt, quorū tñ loco alij sunt suppositi. vide Bart. in.l.si ita.§.si domus.de leg.i.τ doc.τ Pet.de sun. in.l.ppo nebantur, de iud.q sic.τ dixi.s.iij.q.sub rubri. qn̄ confirmatio fieri debeat.

13 ¶ † Tertiodecimo quero an electus possit ɔfirmari si electioni nō inter fuerūt due partes capituli de consuetudine. rñdeo nō bm Bal.in marg.ver.ɔsuetudo.ver.pe.post Inno.

14 ¶ † Decimoquarto quero an electio facta cōtra ius publicū sit confirmanda.rñ.non, b3 Bald.in.l.oēm ad fi.C.ad tertul.

15 ¶ † Decimoquinto quero an eligendus possit confirmari anteq3 eligat, vide.q.i.sub rub.qn̄ confirmatio fieri debet.

16 ¶ † Decimosexto quero, an electus a violento possessore iuris eligendi sit ɔfirmandus.rñ. sic, b3 Bal.in.l.ij.pe.col.C.d ser. τ Inno.in.c.in literis.in prin.de resti.spo. Nam electio facta a predone t3 ipso iure, s3 d3 cassari q3primū ɔstet q inique possidet nō ante.τ ideo d3 in dubio ɔfirmari b3 Inn.τ Bal.vbi s.

17 ¶ † Decimoseptimo quero an electus a possessore bone fidei contra quē lis est ɔcta sup canonicatu vel iure eligendi sit ɔfirmandus quando electio ipsa facta sit post lit.ɔte. Rñ. sic secundum Innocen.in.c.consultationibus, de iurepatro. τ Bald. in.l.ij.pe.col.C.de serui.

18 ¶ † Decimooctauo quero an bastardus electus possit confirmari.rñ.sic, dispensatiue bm glo.in.c.innotuit.de elec. per.c. nisi cum pridē.de renū.qd maxime ve℞ est si ipse confiteatur defectum sue natiuitatis.lvi.di.apostolica.c.cenomanensem. τ.c.q2 simpliciter.bm dictam gl.τ intellige q cum eo dispenset papa, non autem Metropolitanus.gl.est in.d.c.innotuit. in fi.arg.c.ij.de cor.viti.vbi vide.

19 ¶ † Decimonono quero an electus per simoniā possit confirmari.rñ sic bm Bar.in.l.barbarius.v.col.ff.de offi.preto.argu.l.i.§.item pom.ff.qd fal.tu.au.facit qd no. Arch.viij.q.i. i scripturis.τ p Inn.τ doc.i.c.cū nostris.d ɔces.pb.vbi vid.

20 **Uigesimo quero** † an irregularis electus possit ɔfirmari.rñ.sic.b3 Barto.i.l.barbarius.v.col.ff.de offi.pre.vbi alleg.no. p Archid. viij.q.i.in scripturis, τ Inn.in.c.cū nostris.de ɔces.pb. idem in excōicato bm Inn.in.c.post electionē.de ɔces.pb. Bart. tñ in.d.l.barbarius.x.col.dicit ɔtrariū.vc3 q electus excōicatus nō potest ɔfirmari vt ibi.ver.sed quid dicemus in his, τ dixi.s.eo.in.ij.lib.in.q.de excōicato vide ibi.

21 ¶ † Uigesimoprimo quero si duo sint electi ad eundē epatu3 quis debeat per superiorem confirmari.rñ.q is qui maiorib⁹ moribus iuuat̄ τ plurimo℞ assensu approbat̄.c.qm̄ in ɔbusdā. de iurepa.lxiij.di.si forte.τ ibi gl.S3 ceteris paribus.i.quando vota τ merita sunt paria locus est gratificationi, sed glo.in. c.venerabilē.τ ibi doc.de ele.τ gl.in.c.q2 pp.eo.ti.p.c.si episcopus.de paroch.τ.c.cū aduocatus.de iurep.τ.l.fi.ff.de reli. l3 alias dicat̄ q tūc supior potest mādare ite℞ eligi p.c.si duo. lxxj.di.vt dicit.d.gl.in.d.c.q2 propter.

22 ¶ † Quod facit ad.q.duo℞ equo℞ simul tangentiū palliū, vt tunc iterum currere debeant oēs equi, nō solū illi duo primi pares, vt t3 Bar.τ doc.in.l.i.§.cete℞.ff.de acq.pos. Bar.τ ang. post Dy.in.l.q filiabus.§.i.de leg.j.τ in.l.eum qui.τ ibi Joā. d imo.ff.ad treb.de quo ēt vide p Ang.in.l.si quis in fundi vocabulo.de leg.i.τ Joā. de por.τ Moder.post Bald.in.l.ex duobus.de vulg.τ pupil.p Bar.in.l.hoc articulo.de hered. insti.doc.post Dy.in.l.qui duos.ff.de reb.dub. τ p Bald.in proemio.ff.veteris.§.disciplina.τ Barth. cep. in.l.labeo.§.rē amisisse.ff.de ver.signi.

23 ¶ † Uigesimoscdo quero si vnus ex electis semp fuit bonus alter vero fuit malus, s3 effectus est bonus, qs eo℞ sit ɔfirmādus.

dus.rñ.q͏ is qui semp fuit bonus ẽm Archi.xij.dist.nos con. suetudinem.p.c.statuimus.⁊.c.nec ex meritis.lxij.di.gl.tñ tꝫ contrarium.l.di.fidelioꝛ.p illũ tex.qui dicit q͏ fidelioꝛ factus est Petrus postq͏ꝫ fidem se perdidisse defleuit,atq͏ꝫ ideo maiorem gratiam reperit quam amisit,quod bene no.

24 ¶ †Uigesimotertio quero nunquid apostata electus debeat ꝯfirmari,rñdeo sic si papa facit scienter,non si ignoꝛanter, ẽm Bar.in.l.barbarius.x.col.ff.de offi.preto. vbi vide omnino.

SVMMARIVM

1 Confirmatio electionis episcopi quo iure petatur.
2 Libellus an requiratur in petendo confirmationẽ electionis episcopi.⁊ an talis petitio procedat,peto me,vel electionẽ de me factam confirmari.3.
4 Litis contestatio an requiratur in cã confirmationis epi.
5 Terminus an sit dandus in cã cõfirmationis episcopi ad pꝛobandũ de iuribus suis,lꝫ libellus nullus sit oblatus.
6 Electus in epm quid facere debeat ꝯfirmari volens.
7 Inquisitio nunquid sit facienda de psona electi episcopi añq͏ꝫ confirmetur.8.Et in quo loco fieri debeat talis inquisitio. 9.Et a quibus personis.10.Et per queꝫ.11.Et quomodo fieri debeat.12.
13 Confirmatio electi epi an fieri possit non citatis his quoꝛuꝫ interest,⁊ causa non cognita.
14 Electi episcopi confirmatio nunquid fieri possit sine strepitu, ⁊ figura iudicij.
15 Electus eps immediate pape subiectus an ire debeat psonaliter ad papam pꝛo confirmatione obtinenda.
16 Electus in epm si comparuit in cã confirmationis p pꝛocuratorem verba sententie qualiter sint cõcipienda.⁊ quid de defensoꝛe.17.⁊ quid de coniuncta persona.18.
19 Causa ꝯfirmationis an finiat̃ morte electi epi iterim ꝯtigẽte.
20 Cõfirmatio si fiat p erroꝛẽ,an confirmatus remoueatur.
21 Confirmatio electi episcopi si canonice non fuit facta, nunquid valeat.
22 Confirmatio episcopi facta per metuꝫ an valeat,vel vitiet spõtaneam electionem.
23 Confirmatus semel in epm,an iterum possit confirmari. ⁊ qd de sacra vnctione.24.
25 Audiendus an sit qui intra terminum edicti nõ comparuit ad opponendum.26.
27 Electus in epm contra quẽ opponitur ne ꝯfirmationẽ obtineat an possit se defendere sumptibus pꝛelature.
28 Opponens aliquis an admittatur contra electionẽ ad impediendum confirmationem.
29 Electionẽ facta de pꝛelato nõ reqsito eo qui debuit interesse si fiat alia electio eo reqsito an possit ipediri p illũ ꝯfirmatio.
30 Exceptio notarij defectus si ꝯ electũ,vel eligendũ opponit̃ ad impediendum electionẽ,postulationẽ,vel confirmationem, an opponens possit penitere ⁊ ab exceptione recedere.
31 Appellans ab electione epi pꝛo suo interesse ad impediendũ confirmationem,an possit renuntiare appellationi.

¶ De causa foꝛmali confirmationis.

¶ Tertia pars.ij.pꝛincipalis. Qualiter petatur ⁊ fiat confirmatio episcopi.



Estat nunc tractare de causa foꝛmali circa cõfirmationẽ electionis epi.
1 ¶ †Pꝛimo igit̃ quero quo iure petat̃ ꝯfirmatio electionis. Rñdeo q͏ per offm̃ iudicis ẽꝫ doc to.⁊ Jo.an.in.c.i.vt lite pendẽ.in nouel.ad fi. ⁊ Bal.in.l.si quis sepulchꝛũ.de religi.qd intellige qñ electio fuit cõcoꝛs, vt tꝫ Spe.de offi.iud.§.fi.ver.itẽ qñ petit̃,p.c.postq͏ꝫ.de electi. xlvij.di.de Petro.xxi.q.i.relatio.c.nihil.c.cũ nobis de ele. p Jo.an.in.c.ij.de oꝛdi.cog.in gl.hãc exceptionẽ, ver.h ẽt.⁊ in.c.cum ecclesia.in gl.ij.de causa po.⁊ pꝛopꝛie.vbi vide, ⁊ in Spe.de ele.§.i.ver.celebꝛata,⁊ versic.liquet igitur. vbi ponit foꝛmam libelli ad petendum confirmationem,siue electio sit facta in concoꝛdia,siue in discoꝛdia.
2 ¶ †Secundo quero an libellus requirat̃ in petẽdo ꝯfirmationem electionis. Rñ.q͏ non,si nullus est ꝯdictoꝛ ẽm Spe.de libe.ꝯcep.§.x.ver.vi.⁊ ver.xxxij.alias vero sic.ẽꝫ Jo. an.in.c. j.vt lit.pen.in nouella.Foꝛmã vero libelli pꝛedicti vide in spe. de elec.§.i.ver celebꝛata,⁊ ver.liquet igit̃, vbi plenius loquit̃.
3 ¶ †Tertio quero an pcedat talis petitio.peto me, vel electionem de me factã ꝯfirmari. Rñ.sic q͏ꝛ vr̃ petere omni iure quo melius potest ẽm Jnnoc.in.c.cũ ecclesia.de cã pos. ⁊ pꝛop. ⁊ Bal.in mar.versi.petitio.vers.vij.pꝛo quo facit, q͏ꝛ vr̃ petere quis omne id ad qd petitio põt extẽdi de iure.l.si qs intẽtione. ff.de iud.libellus enim dꝫ interpꝛetari qñocũq͏ꝫ põt vt pcedat ẽm Jnn.in.c.examinata.de iud.qd maxime vex est in criminalibus ẽꝫ Bald.in.l.polla.C.de his qui.vt indig.Si tñ est ineptus nõ innat̃ ẽt ex pbationibus aptis ẽm Jo.an.in.d.c.examinata,in nouel.⁊ Bal.in addi.Spe.de offi.iud.℞.si index ⁊ ibi Spe.in.§.de ser.℞.qd si libellus,⁊ Bald.in.l.edita.xij. col.C.de eden.⁊ in.l.ij.C.ꝺ rescin.ven.⁊ in.l.i.ff.si mes.fal.mo. di.quod est not.
4 ¶ †Quarto quero an litis ꝯtestatio reqratur in cã ꝯfirmationis. Rñ.q͏ nõ,p cle.sepe.de re iud.iuncta cle. dispendiosam. de iud.⁊ doc.contra gl.in.c.ad pbandũ.de re iud.
5 ¶ †Quinto quero an in causa confirmationis dandus sit terminus ad pꝛobandũ de iuribus suis,lꝫ libellus oblatus sit. rñ. sic ẽm Bal.in.l.ij.xiij.di.C.de serui.⁊ aqua.
6 ¶ †Sexto quero quid facere debet electus volens confirmari.respon.quod siue electio sit facta in concoꝛdia,siue in discoꝛdia debet poni edictuꝫ generale in ecclesia cathedrali in qua facta sit electio ⁊ in eo terminus peremptoꝛius assignetur quibuscunq͏ꝫ volentibus contradicere ne confirmatio concedatur, ⁊ hoc verum si nullus est certus contradictoꝛ.nã si quis vel coelectus vel alius contradictoꝛ appareat hic citandus est nominatim.c.fi.de electio.in.vi.⁊ ita seruatur in pꝛatica nedũ in electionibus episcopoꝛum,sed pꝛesentationibus factis per patronos ecclesiarum secundum glo.⁊ Docto.ibi hoc etiam pꝛobatur in.c.i.de postulãdo,⁊ in.c.statuimus.de sen. excommuni. ⁊ dixi.§.de edicto generali quando non est certus contradictoꝛ pꝛocedit,alias ẽt de iure ciuili,q͏ꝛ debet fieri citatio per pꝛoclama si aduersarius non est certus,⁊ in auc.si omnes, ⁊ ibi doct. C.vt si se ab here.absti.Bal.⁊ Pau.de cast.in.l.si curatoꝛis. C.de iure delib.Ang.in.l.i.§.ex stipulatio.ff.si cui pulsq͏ꝫ p.l. falci.Bal.in.l.fi.q.iiij.C.de edi.diui adria.tol.⁊ in.l.certũ.vi. col.vnde cogna.⁊ in.l.publicati.vi.q.C.de testa. ⁊ Bart.in.l. de etate.ij.q.ff.de mino.Jnno.in.c.cum in tua.qui ma.acc.possunt,⁊ pꝛo batur in.c.fi.de re.per.
¶ Adde hic not.qd per pꝛoclama generale compꝛehendit ẽt clericos,⁊ dicitur citatio causatiua ⁊ conditionalis non pꝛecisa scdm Pau.de ca.consi.xlij.
7 ¶ †Septimo quero an sit facienda inquisitio de persona electi antequam confirmetur.respon.sic,capi.postq͏ꝫ,de electio. quod est verum ex officio superioꝛis qui cõfirmare debet etiam nulla infamia vel denuntiatione pꝛecedente.
¶ Jtem debet inquisitio fieri ꝺ validitate vel inualiditate electionis.c.cum nobis.⁊ ibi glo.eo.titu. xlvij. distinctio. de petro.cum glo.lxj.distin.catinensis in Specu.de alle,⁊ dispu.§. fi.ver.⁊ breuiter.xxiiij.distinctio.episcopi.c.venerabileꝫ.⁊.c. scriptũ.⁊.c.nullus.§.ceterum.de ele.xciij. distinctio. petrus. lxi.di.miramur.in Specu.de inqui.§.iij.ver.in summa. Pꝛedicta vera sunt nisi electus sit notus,quia de ignoto nõ ꝺ cognito fieri debet inquisitio ẽm glo.in.d.c.de petro,⁊ gl.in.c. nullus.xxiij.di.valde.de pꝛesum.c.mãdata,vnde ⁊ notus sine pꝛobatione recipit̃ in monsterio.de reli.c.ad apostolicam , ⁊ gl.i. c.de petro,hoc tñ non pcedit in ꝯsecratione,q͏ꝛ consecrandus, lꝫ sit notus,tñ inquiri de eo dꝫ.xxiij.di.q eps,cũ gl.⁊ glo.in.d. c.de petro,⁊ dicemus.j.in materia consecrationis, est añt faciẽda inquisitio ante electionem.c.dudũ,⁊.c.in genesi.de ele.xxiiij.di.epi.viij.q.ij.dilectissimi.¶ Jtem ⁊ ante postulationem de postulãdo.c.i.in pꝛin.de trãslatiõibus cap.fi.in Spe.de iꝯsitiõe.§.iij.ver.in sum.¶ Jtẽ ⁊ in oꝛdinatione clericox añq͏ꝫ fiat,gl.est in.c.null⁹.i.q.i.si q epi,ꝺ pur.ca.c. ꝯstitutus alias eps priuat̃ oꝛdine illo quẽ confert non inquisito.d.§.si qui epi. Ubi glo.dicit verum si scienter oꝛdinauit indignuꝫ,q͏ꝛ erat criminosus notoꝛie,vel aliter inhabilis, alias eniꝫ nõ potuisset eũ repellere ab oꝛdinatione capitu.ex tenoꝛe.de temp.oꝛdi.secũdum glo.⁊ doc.quod no.
8 ¶ †Jdẽ in doc.rõne scholaris,q͏ꝛ precedet̃ dꝫ examinatio fiẽda,saltem p.vij.doc.l.si quis.C.de pꝛofes.⁊ me.lib.x.qui omnes debent esse concoꝛdes in appꝛobando , nec sufficit maioꝛ pars vt est gl.⁊ ibi doc.⁊ Sicu.in.c.non potest. de re iudica. Jdẽ in ꝯfirmotione rectoꝛis episcopo pꝛesentati per patronos

q2 eps non dz eum confirmare si prius non inquirat, ꝛ idoneuz esse inueniat ƀm Ange. in auc. vt cle. qui rece. colla. v. ꝛ dicemus. j. in. iiij. lib. ꝛ adde ꝙ si post confirmationem quis reperiatur inhabilis, potest remoueri ƀm Inno. c. lz Hely. de symonia. vbi loquitur de abbate.

9 ¶ † Octauo quero in quo loco debeat fieri talis inquisitio. rñdeo qđ fieri dz loco in quo sit quersatus is qui cõfirmationem petit. c. postq̃. cum gl. ꝛ. c. scriptum. de ele. di. xxiij. illud. cuz gl. xxiiij. q. i. pudenda.

10 ¶ † Nouo quero a q̃bus psonis inquisitio predicta fieri debeat. Rñdeo ꝙ ab his q electi q̃litates notas hñt. xxvij. di. c. vlti. ꝛ de reg. in. c. pe. de iu. ꝛ fac. igno. l. regula. gl. in. c. innotuit de elec. ꝛ. c. scriptũ. cum gl. eo. ti. ꝛ ibi per doc.

11 Decimo quero † p quẽ fieri dz dicta inq̃sitio. rñ. ꝙ p supiorem vel metropolitanum, ꝛ episcopos metropolis. xxiiij. di. epi.

12 ¶ † Undecimo quero qũo fieri debeat talis inquisitio. Rñdeo quod nõ rigide, sed cum tpamento quodam. s. vt non requratur nimia pfectio, sed sufficiat etas legitima, literatura sufficiens ꝛ moꝝ honestas. gl. est no. loquẽs de examinatione ordinandoꝝ. in. c. quando. xxiij. di. per nota. in. c. cum in cunctis. de elec. que gl. ẽt subdit ꝙ dz deponi qui sup predictis non est examinatus per. c. nobis. de elec. reliqua vero que veniunt in examinatione vide in. c. constitutus. de pur. cano. ꝛ dixi. s. in. j. q. secundi libri, ꝛ per totum.

13 ¶ † Duodecimo quero an ꝯfirmatio electi fieri possit non citatis his quoꝝ interest, ꝛ cã nõ cognita. Rñ. non ƀm In. in. c. de ꝯfirmationibus, de confir. vti. vel inuti. c. fi. de elect. in. vj. Bald. in marg. ver. confirmatio. ver. vij. ꝛ Pau. ꝺ ca. ꝯsi. lj. lz aliter dixerit Inn. in. c. fi. de eo qui mit. in pos. fa. l. de vnoquoq̃. de re iud. l. nã ita diuus. ff. de adop. c. q̃m ꝯ. de proba.

14 ¶ † Decimotertio quero an ꝯfirmatio fieri possz sine strepitu ꝛ figura iudicij. Rñ. sic, cle. dispendiosam. de iu.

15 ¶ † Decimoquarto quero an electus subiectus papa immediate debeat ire psonaliter ad papã pro ꝯfirmatione obtinenda. Rñdeo ꝙ sic, si cõmode põt, alias nõ tenet ire, maxime si sit extra Italiã. c. nec nibil. §. fi. ꝛ ibi glo. ꝛ doc. de elec. Primo casu mitter dz pcuratores bene instructos de qualitate electionis ꝛ electi a quibus inq̃sitio haberi possit. d. §. fi. vbi vide.

16 ¶ † Decimoquinto quero si electus comparuit in causa cõfirmationis per procuratorem qualiter verba sententie sint concipiẽda. Respondeo ꝙ in personam domini. i. electi secundum gl. ordina. in. c. querelam. de elec. Idem dicit ibi gl. in. c. agitata p procuratorẽ, de matrimonio. p. c. tua de pcurato. glos. ꝛ Barto. in. l. nihil. C. eo. titu. Idem in causa criminali secundũ glos. ꝛ Bart. in. d. l. nihil. ꝛ glo. in. d. c. querelã. ¶ Idem in q̃cunq̃ causa spirituali secundum. d. glo. idem ꝛ in cã in qua dominus comparuit ab initio vt ibi per glo. sed vide per Pau. ꝺ cast. consi. cccxv. alias autem possunt verba sententie concipi in psonam procuratoris. l. j. ꝛ ibi Bart. Bal. ꝛ doct. C. de senten. ꝛ in. l. si quis cum procuratorio. ꝛ ibi Bart. ff. de pcu. Quo casu forma est vcz condemno Titiuz procuratorẽ seij vel procuratorio nomine seij ƀm Bart. ibi, ꝛ in. l. lz. §. si plures. eo. titu. vbi dicit verum tam in procuratore actoris q̃ rei. ¶ Item verum est in absolutoria p gl. in. l. si remunerãdi. §. maritus. ff. mãda. no. in. c. inter dilectos. de fid. instru. ꝛ lz Bal. in. d. l. i. C. ꝺ sen. ꝛ Ludo. pon. in sing. versicu. sententia. versi. dicit tex. in. l. j. ¶ Itẽ veꝝ ẽt in procuratore constituto post litem contest. secundum Bar. post gl. in. l. qui proprio. ꝛ in. l. si quis cum procura. ꝛ p Paul. de cast. in. d. consilio. ¶ Item veꝝ ẽt si dñs est mortuus lite pendente, q2 concipiunt verba sententie in psonaz procuratoris quondã talis ƀm Raph. ful. post Bar. ꝛ docto. in. l. nulla. C. de procur. lz Bal. ibi dicat concipi ꝯ procuratorẽ tanq̃ heredis vel hereditatis, qđ no. Sed quid si dñs est presens tpe sententie, ꝛ pcurator agitauit iudiciũ, vide Bart. in. d. l. i. C. de senten. vbi ẽt ponit quid si dñs tpe sententie misit nouum pcuratorem. vide ibi. ¶ Nec preterea qđ verba sẽtẽtie concipi possunt in psonã vtrinsq̃ simul ƀm gl. ꝛ Bar. in. d. l. i. vcz condẽno. T. dñm ꝛ eius procuratorem. ꝛ hoc quo ad reũ. Sed quo ad actorem sic formatur, condemno. T. procuratori actoris ad soluẽdũ actori dño ƀm Bar. ibi vbi ẽt ponit formaz libelli. Predicta vera sunt vbi in cã pcedat summarie ꝛ de plano ƀm Bar. in extrauag. ad repri. ver. sine figura.

17 ¶ † Quid de defensore. Rñdeo qđ dz concipi sententia in ei9 psona ẽt si post lit. ꝯte. ꝯparuit ƀm Inn. in. c. cũ sup, de re iud. ꝛ Bart. in. l. liberto. §. litem. ff. de neg. gest. ꝛ. l. cũ apud iud. sol. ꝛ in. d. l. i. C. de sen. vbi vide omnino, qđ verum est nisi defensor allegauerit causas absentie, quo casu pricipali dz cõdemnari, lz sententia lata contra absentem sit nulla si causa absentie pbetur secunduz Bar. in. d. §. litẽ. ¶ Itẽ veꝝ ẽt si minor sit talis ꝺfensor ƀm Bar. in. l. exigendi. C. de procur.

18 ¶ † Sed quid de coniuncta psona. Rñdeo ꝙ sententia cõtra eam proferri dz, sed executio contra principalem fienda est, lz Bart. no. in. d. l. i. In ecclesiam vero concipitur sententia, licz sindicus iudicium agitauerit ƀm Bar. in. d. l. fi. Sz in cã pupilli agitata p pcuratorẽ potest sententia concipi in psonã pupilli ƀm Bar. in. d. l. i. Itẽ ꝛ in psonã tutoris ƀz gl. ꝛ Bar. i. l. lz. §. si plures. ff. de procur. quod est verum ẽt si libellus sit cõceptus in psonã pupilli ƀm Bar. in. l. i. §. sufficit. ad fin. ff. de admini. tu. que omnia tene menti pro pratica.

19 ¶ † Decimosexto quero an cã cõfirmatiõis finiat morte electi interim contingente. Respon. sic ƀm doc. ꝛ Bar. in. l. si pater. C. si pen. app. mors. inter.

20 ¶ † Decimoseptimo quero, si confirmatio fiat per errorẽ, an confirmatus remoueatur. Rñ. sic arg. l. si per errorẽ. ff. de iurisdictio. omnium iudi. cum simi.

21 ¶ † Decimooctauo quero si ꝯfirmatio electi facta sit nõ canonice, an valeat. Rñ. ꝙ sic, dũtamen error cõis sit p ꝯfirmato ƀm Inno. in. c. nihil. de elec. ꝛ Bal. in mar. ver. eps. ver. iij.

22 ¶ † Decimonono quero an ꝯfirmatio facta p metũ valeat vel vitiet spontaneam electionẽ rñ. ꝙ nõ vz, sed nec ƀm Bal. in. l. cum te. C. de pig. pro quo fa. regula vtile p inutile. lib. vj. ꝛ ibi Dy. l. i. §. i. de ver. obli. ꝛ ibi in. l. certi. §. q̃m. si cer. peta. ꝛ in. l. seruum filij. §. pe. de leg. i. in. l. qui testõ. de leg. ij. ꝛ in. l. ij. §. generaliter, ꝛ ibi gl. ff. de do. int. vi. ꝛ vxo. cum concor.

23 Uigesimo quero † an semel confirmatus possit iteꝝ confirmari. Ista qđ melius cadit. s. in rub. de causa mate. circa ꝯfirma. Sed dic ꝙ sic p gl. no. in. c. fi. iij. q. iiij. que alleg. c. qđ predecessor. xi. qõ. iij. Itẽ excõicato qui põt iterum excõicari ƀm. d. gl. in. c. fi. iij. q. iiij. ꝛ ibi est tex. ꝛ. xi. q. iij. excellentissimus. c. i. ꝛ ibi gl. quod me. cã. in. vi. de postu. prela. ad hoc. xij. q. ij. de viro. ꝛ Bart. in. l. aut damna. §. fi. ff. de pe. ꝛ in. l. de pupillo. §. si in pluribus ꝺ renũ. vbi ẽt Bar. ponit quẽ posse pluries exbãniri, qđ ẽt pbatur in. l. ij. C. vt. j. cer. tem. qđ cri. termi. ꝛ Bal. in. l. nihil. i fi. c. de ma. vin. ꝛ no. in. c. ita quorũdam. ꝺ iud. Sufficit aũt vnica absolutio pro oĩbus ƀm Bal. in. l. fi. C. de nup. ꝛ plenius loquitur Bar. in. d. §. si pluribus. ꝛ p Ange. in. l. si heres. ꝛ in. l. si domus. ꝺ serui. vrb. pre. ꝛ Flo. in. l. p fundũ. de serui. ru. pre. sed Spe. ti. de rescri. presen. §. pe. ver. Itẽ qđ litere. dicit verũ si oẽs cause exprimantur, alias secus, ꝛ est casus in. c. cũ causa, ꝛ ibi per cano. de sen. excommunica.

24 ¶ † Quid de sacra vnctio. Rñ. iteret. glo. est no. in. c. vir. de secũ. nup. sicut. ꝛ penitentia, vt ibi, sed secus est in bñdictione scdarum nuptia. d. c. vir. ꝛ. c. i. eo. titu. nisi scda vxor sit virgo, sola dz benedici vt ibi per gl. si sic se hz consuetudo vt ibi, ꝛ lz Car. ꝛ Alex. de vincen. ibi, qđ est veꝝ ẽt si sit corrupta sponsa, q2 benedici dz Jo. an. ꝛ Alex. ibi. Host. in sum. de secun. nup. §. an licitũ. ver. sed qd si duo. vbi vide.

25 ¶ † Uigesimoprimo quero quid si quis intra termi. edicti nõ cõparuit ad opponẽdum, an sit postea audiendus. rñ. dõm est, vt no. in. c. cuz in tua. q ma. acc. pos. vbi pbat quod nõ, officium tñ iudicis sup his non conquiescit. c. cũ nobis. de elect. ꝛ glo. no. in. c. fi. eo. titu. in. vi. ꝛ adde ad materiam ƀm legistas ꝙ ad agendũ, vel aliquid faciendũ põt terminus prefigi p iudicem, quo elapso non audiatur is cui datus fuit terminus. l. diffamari. C. de inge. ma. l. titia. de accu. l. si ea. ꝛ ibi Cy. docto. ꝛ Saly C. qui accu. non pos. l. si eo tpe. de remis. pig. l. fina. ꝛ ibi Bar. C. de vsu. pupil. l. i. C. vt ne. inui. ꝛ in. l. pap. §. si quis. el. i. de inoffi. testa. Bald. ꝛ Sicu. in. c. q̃m. vt lit. nõ ꝯte. Ange. ꝛ Imo. in. l. quãdiu. de acqui. here. Bar. in. l. mancipiorum. de op. leg. Bal. in auc. ad hec. pen. col. C. de vsur. ꝛ in. l. j. iij. colum. de mil. va. qui ꝯtu. est Inn. ꝛ doc. in. d. c. cum tua. q mat. ac. pos. ¶ Predicta vera intellige si post termini assignationem iudex bis monuit ptẽ ad agendũ vel excipiendum in termino, sola eniz termini assignatio ius partis non perimit, cum bina iudicis monitio requiratur ƀm Ang. singulariter in auc. de here. ꝛ fal. §. si quis autem. col. j.

¶ Item verum ꝙ post terminum non auditur si iudex pronunciet post terminum lapsum quod decetero non audiatur secundum Angel. not. in. l. q̃diu. ff. de acquirenda heredita. Bald. in capi. i. de mili. vas. qui contu. est, Innocen. in. c. cum in tua. ꝛ Ang.

z Ange.are.insti.de exc.in rub.ver.deueniendũ est ad zriũ.z in.§.idem iuris.pe.car. ¶ Posset etiam hic queri an post terminũ probatoriũ possint instra produci.vide in.c.cũ dilectus. de fide instru.doc.in.d.c.cũ in tua.per Bar.in.d.l.mancipiorum.in Spe.de dila.§.videndũ.ver.quid si data.z seq.z in cle. sepe.z ibi Lanfran.de ver.signi.

26 ¶ Uigesimosecundo quero † si quis zparet in termino ad apponendum z zfirmationem electo concessam vel si est appellatio extraiudicialis interposita,an electus confirmatus debeat consequi possessionẽ.Respon.q sic non obstante excõmunicatione,vel appellatione extraiudiciali.c.cnosti.el.ij.z ibi doct. de appel.vbi vide. ¶ Et scias q qui potior est electus preferatur in possessione acquirenda alijs post nominatis in electione vt tenet Bal.in.l.j.C.de edic.diui adria.tollen.

27 ¶ † Uigesimotertio qro an electus ztra quẽ opponit̃ ne zfirmationẽ obtineat possit se defendere sumptibus prelature.Rñdeo sic.sed Ange.z Pau.de cast.in.l.fi.§.in cõputatione.C. de iur.delib.z not.in.c.vt preterite,z ibi Inno.de elec.qui ponit quid iuris si capitulum succumbit in causa z adde hic dictuz Bal.in.l.j.C.de bonis mater.

28 ¶ †Uigesimoquarto quero vtrũ admittatur aliquis opponẽs z electionẽ ad impediendũ confirmationem.rñdeo sic,vt patet ex his que diximus.s.in pluribus questionibus precedentibus, z probatur in.c.cum in ecclesijs.de prebẽ.in.vj. z intellige ad mitti aliquem ex canonicis agendo ad cassationem electi vel opponendo z electionẽ pro interesse ecclesie sue.Itẽ ẽt aliquez ex laicis saltẽ denuntiando superiori propter periculum animarum secundum Specu.titu.de elec.§.j.ver.Inno.xxiij.distin. qui episcopus in fine,z ibi glo.z in.c.illud.z ibi glo.

29 ¶ Uigesimoquinto quero † an facta electiõe prelati nõ requisito eo qui debuit interesse si fiat alia electio eo requisito possit impediri confirmatio per illum scilicet vt petat primaz electionem cassari.rñdeo sic,ꝑm Glo.in.l.seruitute.ff.quẽad.ser.amit.

30 ¶ Uigesimosexto quero † si ztra electũ vel eligẽdũ opponit̃ exceptio notorij defectus ad impediendu electionẽ vel stipulationẽ,vel zfirmationẽ, vtrũ opponẽs possit penitere z ab exceptione recedere.rñdeo qd nõ,vt.c.ab eo.z ibi doc.de ele.li. vj.post glo.ex quo not.q excipiens non põt penitere z a iudicio recedere ad preiudicium aliorũ.vt ibi qd adde ad no.in.l. destitisse.de iudi.alias etiam dicitur q excipiens non debet recedere a iudicio nisi iudex admittat vel respuat exceptionem se

31 cundum Bal.in marga.versi.appellatio.ver.xlviij. ¶ †Sed vtrũ appellans ab electione episcopi pro suo interesse ad impediendum confirmationem possit renuntiare appellationi.Rñ. non.c.quãuis.de elec.in.vj.ꝑm Ang.z Pet.de sun.in.l.si qs libellus.C.d appella.vnde apparet qd appellari potest etiam a confirmatione,vel consecratione electi,sicut ab electione vt supra,z tz Spe.tit.de appel.§.v.ver.sed quid dices.vbi vide.

SVMMARIVM

1 Electus nondum confirmatus an dicatur episcopus.
2 Confirmatio an habeat vim sñie diffinitiue vel interlocutorie.
3 Electus nõdũ zfirmatus an possit administrare bona ecclesie. Et quid de papa.4.
5 Imperator aut Rex an ante coronationẽ habeãt auctoritatẽ z iurisdictionem.
6 Electus an possit administrare pendente lite mota z electionẽ.
7 Metropolitanus confirmatus an possit administrare ante pallium receptum.
8 Eps confirmatus anteq̃ consecretur quid possit facere.
9 Abbas nondum benedictus an zferat ordines psalmistarum.
10 Confirmatio electi episcopi an prosit canonicis electoribus. Et prosit electo.11.
12 Sententia lata contra electum in causa cõfirmationis an noceat electoribus.
13 Cõfirmatio an ius tribuat qñ dispensatio requisita deficeret.
14 Confirmatio si est obtenta in forma cõmuni,an quando non tribuit ius tribuat facultatem prescribendi.
15 Electus in episcopum confirmatus per papam nunquid conueniri possit coram inferiore.
16 Electio an remaneat valida si confirmatio sit inutilis,z casset̃.
17 Cõfirmatus an zsequi debeat possessionẽ quando excõmunicatio z zfirmationẽ opposita est,vel appellatio iterposita.18.
19 Electus in episcopum an possit inuestire anteq̃ confirmetur,z an iuramenta fidelitatis recipere.
20 Electio inualida an validetur per confirmationem.
21 Confirmatio rite facta an perficiat electionem z prelaturam.
22 Electus z zfirmatus in epm an zcedere possit indulgẽtias.
23 Cõfirmatus non canonice an possit remoueri si error communis habeat eum pro confirmato.
24 Electus in episcopũ z zfirmatus nõ autem zsecratus an possit cognoscere de causa criminali minorum suorum clericorũ.
25 Excipiens de crimine contra electum z confirmatum,nunquid debeat se obligare ad penam.

¶ Ultimo de causa finali confirmationis episcopi.

¶ Quarta pars secunde principalis.

¶ De effectu confirmationis.



VLtimo de causa finali confirmationis tractaturus.

1 ¶ †Quero primo an electus nondum zfirmatus dicatur eps.z dic q non,cũ illud nomen veniat ex confirmatione non ex sola electione,z intellige si confirmationi accedat,etiam si consecratio, vt not.in. c.ij.de trãsla.prela.z in.c.nisi.de auto.z vsu pal. ¶ Et hinc not.dixit Bal.in.l.si nondũ.C.de fur. q non dicitur occidisse epm qui occidit electum nondum consecratum, facit.lxij.dist. nulla ratio,vbi dicitur quod non est inter epos habẽdus qui ab episcopis prouincialibus simul cum iudicio metropolitano non est consecratus. Abbas vero electus ẽt nondum benedictus dicit̃ Abbas,z põt vti baculo pastorali,z mitra ꝑm Abb. z Hostien.in.c.iter monasteriũ.d re iud.z Jo.an.z Jo.de ligna. in cle.attendente.§.statuimus. de statu monacho. not. in.c.j.de eta.z qualita.z in.c.meminimus.de accu.

2 ¶ †Secundo quero an confirmatio habeat vim sñie diffinitiue vel interlocutorie.Rñ.q si est facta causa cognita citatis citandis,hz vim diffinitiue,intantum q appellatio ab illa si interponit̃ dz regulari tanq̃ appellatio a diffinitiua. Si vero est facta sine cause cognitione,z tunc habet vim interlocutorie ꝑm glo.not.in.c.fi.de elec.in.vj.per not.in.c.cum olim. de do. z contu.z in.c.constitutis.el.ij.de appel.z tenet Bald.in addi. Spe.de appel.ver per diffinitiuã.vbi ẽt dicit q facta in zdictorio iudicio zfirmat electionem ẽt nullã,secus si fiat de plano.de hoc vide per Joan.de imo.z Phil.in.c.zstitutus,z ibi But.de appel.z per Jo.and.in.c.auaritie.de ele. lib.vj.z ad de quod si zfirmatio facta sit per errorez,quia credidit zfirmatos fuisse citatos citandos per superiorẽ cuius officium est z nõ partis excusatur a pena.d.c.auaritie.z.c.qualiter. de accusa. secus est si sit erratum in iure vt est gl.no.in.d.c.fi.quam not.

3 ¶ †Tertio quero an electus nõdũ zfirmatus possit administrare bona ecclesie.Respon.nõ.c.qualiter.z ibi glo.z doc. in c.cũ in cunctis.cũ glo.c.nostri.z.c.nihil.z vbiq ꝑ doc.de ele. z.c.auaritie.eo.tit.in.vj.z in.c.cum iam dudum. z ibi glo. de preben.z Bal.in.l.si tutor.C.in quib.cau.in integ.resti. nõ est neces.vbi dicit non valere gesta per non confirmatum,imo propterea dicendũ est.d.c.qualiter.z.d.c.nostri.cum glo.z tenet Jo.and.in addi.Spe.de elec.§.j.ver. consequenter. in addi. M.ante fi.q est verum nisi electus in concordia sit valde remotus a curia romana.i.extra Italiam,ne periculum sit in mora.d.l.nihil.z ibi gl.z doc.vide ẽt per gl.in.c.vex de fo.cõpe. ¶ Itẽ vex si sit imediate subiectus pape ꝑz.d.gl.in.d.c.nihil. ¶ Item verum etiam in spiritualibus vt ibi per glo. z docto. ¶ Item verum etiam in suffraganeo secundum.d.glo. ¶ Item verũ nisi alienet res tempore perituras ꝑm glo.in.d. c.qualiter,qd põt,dispensatiue vt ibi z gl.in.d.c.nostri. Sic z alias vacante ecclesia reseruant̃ prelato futuro bona z fructus. c.cũ nos.de offi.ordi.cum glo.xij.q.ij.hoc eius placiti nisi res periture vt fructus,qz vendi debent ꝑm.d.glo.quã not. Potest tñ electus nõdũ zfirmatus vtilia ecclesie facere , que facta tenet etiam si electio casset̃,vt est glo.in.d.§.nihil.qd est veruz ẽt si sit intrusus nõ canonice electus,vt ibi per glo.z docto.qui dicunt per intrusum ecclesie queri potuisse, qd not. ¶ Et scias qd soluẽs pẽsionẽ Abb.itruso a quo zduxit rẽ liberat̃,secus si zduxit ab Abb.vero vel monacho,nisi Abb.ille itrusus fuisset per superiorẽ zfirmatus,cũ zfirmatio sit iusta causa credendi eum esse vex Abbatẽ ꝑm Inno.z doc.in.d.c.nihil.z Bar. in.l.si vrbana.ff.de zdi.inde. Nõ tñ põt intrusus inutilia facere.ꝑm Bal.in.c.j.q suc.di.z Inn.in.c.zuenit.de arb. z qd.s.

dixi electū nō ꝯfirmatū puniri si administret, ⁊ intellige vex̄ ni si ꝯsuetudo aliter se habeat, q̄ eā excusat a pena ꝑm gl. ⁊ Pet. de anch. in. c. cū venerabilis. de ꝯsue. facit gl. in. c. sane. de tē. or. ⁊ alias plenius diximus. s. in. j. parte huius. iij. li. ¶ Ex p̄di ctis ergo collige ꝙ ꝯfirmatio trāsfert plenā administrationē. i mo ēt ius ꝯiugale, vt in. c. inter corporalia ď trās. pla. ⁊ gl. in. d. c. nostri. ⁊ ibi doc. de quo ēt vide p Jnn. in. c. venerabilē. ď p̄sc. ⁊ p Bal. in. c. j. q suc. di. ⁊ iterū p Jnn. in. c. j. de maio. ⁊ obe.

4 ¶ † Juxta predicta queri pōt quid de papa. dic ꝙ cū eligit̄ vr̄ ꝯfirmari ideoq3 statim administret. c. vbi periculū. de ele. i. vj. xxiij. dist. in noie dn̄i. glo. in. d. c. nibil. de elec. Bal. in. l. fi. C. de qua. pres. ⁊ in. c. j. qui feu. da. pos. Jo. an. in nouel. de an. ⁊ vsu pal. ⁊ Spe. tit. de rescri. pre. §. fi. ver. itē qđ obtētū. per. c. si quis pecuniā. lxxix. di. cū si. ⁊ subdit ibi ꝙ tūc vtit̄ media bul la. s. cū capitib⁹ apostoloꝝ sine suo nomine, ⁊ h an̄ coronationē. ¶ Jtē subdit ibi de donatione ciuitatis Bononie. ⁊ prouincie Romādiole facta ecclesie per Rodulphum regem Alama nie non coronatum valuerit, qđ not.

5 ¶ † Quid de imperatore vel rege ante coronationē hābeāt auctoritatē vel iurisdictionē. Rn̄. sic. l. bene a zenone. ⁊ ibi glo. Cy. ⁊ doc. de qua. prescri. ⁊ Bart. in. l. ex eo. ff. de test. mil. ⁊ in. l. sed reprobari. in p̄n. ff. de excu. tut. ⁊ in extraua. ad repri. ver. reges. ⁊ Bal. in tit. de pa. cōstan. §. hoc qđ nos. ⁊ Pan. de cast. ꝯsil. cv. ¶ Jtē impera tor ante coronationē vtit̄ media bulla ꝑm Bal. in addi. Spe. de rescri. pre. ver. donatio. ⁊ ibi p Spe. §. fi. ver. itē ꝙ obtentū. ¶ Jtē ⁊ tūc dr̄ rex romanoꝝ nō imperator ꝑm Bar. in. j. ꝯsti. ff. in fin. prin. ⁊ predictis adde not. p Spe. §. fi. ver. itē qđ obtē tum. ⁊ Jnno. in. c. venerabilē. de elec. ⁊ in. c. cū. M. de ꝯsti. ⁊ per Jo. an. in addi. Spe. de suc. ab inte. §. j. ver. sed ex facto. ⁊ in. d. §. l. fi. in addi. M. vbi dicit ꝙ potest imperator non coro natus legitimare. de quo ēt p. d. Anto. rosel. in trac. legitima tionis. ij. li. xj. col. ꝯ Saly. ⁊. d. l. bene a zenone. ⁊ in. q. medio laneñ. quidā ⁊c. Et p Pa. de cast. ꝯsi. ccxxj. facit ēt. q2 ius im perij. trāsit ab electione, adeo ꝙ cōmittēs ꝯ eū tenet̄. l. iul. ma. ꝑm Bar. in. d. ver. reges. Jmmo plus dicit Bar. p gl. in cle. j. de iureiur. ꝙ si duo iperatores electi sunt in discordia, vterq3 h3 administrationē donec vnius electio ꝯfirmet̄. Unde siue in ꝯcordia, siue in discordia quis electus sit imperator, administra tionē h3, ēt ante ꝯfirmationē, vt dicit ibi gl. ⁊ Bar. vbi. s. ⁊ gl. in. c. ꝗto. lxiij. disti. ⁊ gl. in. c. legimus. xciij. distin. ⁊. c. auari tie. de electio. in. vj. que omnia not.

6 ¶ † Quarto quero an electus possit administrare pendente li te mota ꝯ electionē. Rn̄. sic si pacificā ecclesie possessionē acq siuit. c. ꝯsti. el. ij. de appel. ⁊ no. in. d. c. nibil. de elec. Quod fa cit pro potestate ciuitatis qui pōt ꝓsequi officiū si incepit, alias nō pendēte lite ꝯ ipsum mota de officio, vt in spec. de cēsi. §. pe. ver. pone. T. imo nō d3 mitti in possessionē pendente lite con tra electionem motam secundum Joan. an. ibi in addi. qđ not.

7 ¶ † Quinto quero an metropolitanus ꝯfirmatus possit admi nistrare ante palliū receptū. Rn̄. sic. c. suffraganeus metropo litani ꝯfirmati ante susceptū palium potest episcopum subie ctum metropolitano consecrare de mandato metropolitani. ⁊ est glo. in. c. j. c. dist. que dicit verū intra tres menses post ele ctionem sui non post per tex. in. d. c. j.

8 ¶ † Sexto quero quid possit facere ep̄s ꝯfirmatus anteq̄ cō secretur. Rn̄. ꝙ pōt omnia que sunt iurisdictionis, vc3 iudicare excōicare, corrigere, iuramēta recipere a vassallis, ꝯfirmare, in uestire, beneficia ꝯferre. ⁊ sic. c. nostri. de elec. c. j. de trāsla. ⁊ glo. ordi. ⁊ doc. in. c. trāsmissa. de elec. vbi dicit ꝙ hec oia ve niunt ex ꝯfirmatione, per quam ēt trāsfert̄ dn̄ium prelature ꝑm Jnno. in. c. ex parte. de arbi. ⁊ Bal. in marg. ver. electio. ver. iij. ⁊. j. Potest ēt electus ꝯfirmatus iurare indēnitatē ecclesie pro rebus eius. viij. q. ⁊. c. fi. xxviij. di. de siracusane. cū gl. Nō tn̄ pōt ep̄s ꝯfirmatus anteq̄ ꝯsecret̄ exercere ea que sunt ordi nis. s. ordinare clericos, chrismare, deponere, benedicere, vir gines ꝯsecrare ecclesias, ⁊ altaria, cū predicta veniāt ex ꝯsecra tione ꝑm. d. glo. in. d. c. trāsmissa. per. c. sicut. §. preterea. eo. ti. ⁊ ar. c. inter corporalia de trāsla. ⁊ qđ dixi de ordinatione, intel lige. s. clero astante. xxiiij. distin. ep̄s. ¶ Jtē intellige facta exa minatione de personis ordinandis alias. n. ordinatus confessus crimen, vel ꝯuictus abijciēdus est a clero. xxiiij. di. si quis pre sby. Quod dixi de chrismate adde qđ clerici a ꝓprio episcopo debēt accipere oleū pro chrismate. xcv. dist. §. chrisma. ¶ Jn cidenter quero

9 † de abbate nondū benedicto, an conferat ordi nes psalmistarū. Rn̄. nō ꝑm Jnn. in. c. j. de suplen. negli. pla. ⁊ Bar. in mar. ver. abbas. ver. ij. potest tn̄ benedicere mona chos. c. statuimus. de sup. negli. prela. ⁊ glo. in. c. alienatio nes. xij. q. ij. que ēt dicit quod Abbas non consecratur nisi cū ordinatur in sacerdotē, sed tanq̄ abbas benedicitur, ⁊ manus ei imponitur ab episcopo secundum dictam glo.

10 ¶ † Septimo quero an ꝯfirmatio electi prosit canonicis. ele ctoribus. Rn̄. sic q2 eis acquirit quasi possessionē iuris eligen di ꝑm Jnno. in. c. cū venissent. de resti. in integ. ⁊ Bal. in mar. ver. electio. ver. j. vide ēt Bal. in. l. ij. xvij. col. C. de ser. ⁊ in. c. si vassallus, quid sit inue. in vsi. feu. Jnno. in. c. in literis. de re. spo. ⁊ i. c. cū ecclesia. ⁊ ibi doc. ď cā pos. ⁊ ꝓprie. ⁊ alias. s. dixi.

11 ¶ † Octauo quero an ꝯfirmatio prosit electo. Respondeo sic, q2 acquirit ei dn̄ium prelature ꝑm Jnno. in. c. ex parte. de arbi. ⁊ Bal. in marga. ver. electio. ver. iij. Jte3 prodest q2 transfert in eum potestatem administrandi, vt supra plene diximus in. iij. iiij. v. q. vbi vide.

12 ¶ † Nono quero quid econtra an sententia lata contra electū in causa ꝯfirmationis noceat electoribus. Rn̄. nō. ꝑm Jnn. in. c. querelā. in prin. de elec. ⁊ Pet. de sun. in. l. j. C. quibus res iudi. nō no. Bal. vero in. l. si fine. C. ad velleia. dicit nocere si in iudicio est disputatū de nō iure eligentiū, alias secus, qđ not.

13 **Decimo quero** † an cōfirmatio tribuat ius q̄ñ dispēsatio reqsita deficeret, dic ꝙ nō b3 Bal. in mar. ver. ꝯfirmatio. ver. ij. ⁊ Jo. papi. in sum. de exc. contra instrumenta ver. vlterius confirmatorium.

14 ¶ † Undecimo quero si ꝯfirmatio est obtenta in forma cōi an q̄ñ nō tribuit ius tribuat facultatē p̄scribēdi. Respon. sic. ꝑm Abba. anti. in. c. dudū. de elec. quē refert Bal. in mar. versi. electio. ver. fi. ⁊ Jnno. in. c. j. de deci. qđ ego alias allegabam in cā ardua que vigebat inter cōe Firmi ⁊ dn̄m Juliū dn̄m Ca merini ꝯ quem dicebam cucurisse prescriptionem in territorio castri Sismundi prius confirmatione tituli obtēta in forma cō muni per cōmune Firmi a pontificibus ⁊ legatis. Aliud aute3 ius non tribuit talis ꝯfirmatio. c. fi. de ꝯfirma. vti. vel inuti. b3 Spe. tit. de leg. §. nūc ondendū. ver. xj. de appel. c. j. de preb. c. dilectus ⁊ vide de tali confirmatione in forma communi ob tenta in Spe. de rescrip. pre. §. iiij. ver. sequitur.

15 ¶ † Duodecimo quero vtrum electus confirmatus per Pa pam possit ꝯueniri corā inferiore. Rn̄deo sic, si ꝯtra personam electi agat̄ de simonia, secus si agat̄ ꝯ ꝯfirmationē b3 doc. post Jnn. i. c. decetero. de re iu. ⁊ Bal. in mar. ꝟ. ꝯfirmatio. ꝟ. v.

16 ¶ † Decimotertio quero an electio remaneat valida si con firmatio sit inutilis, ⁊ cassat̄. Rn̄. sic, nisi iudex infringens ad det cām ex vitio electionis, vt tenet Bal. in. l. quidem. §. sed cū veteres. C. de neces. here. insti. ⁊ est casus in. d. c. ad probandū. de re iudica. ⁊ ibi docto. ⁊ not. per glo. ⁊ docto. in. c. si confir matione. de elec. in. vj.

17 ¶ † Decimoquarto quero an confirmatus ꝯsequi debeat pos sessionem quando excomunicatio ꝯ ꝯfirmationē opposita est, vel appellatio interposita. Rn̄. sic. c. ꝯstit. el. ij. ⁊ ibi doc. ď ap.

18 ¶ † Decimoquinto quero an electus petens ꝯfirmationē te neatur criminū ambitus. Rn̄. nō. c. cupiētes. de elec. in. vj. ꝑm Bar. in. l. barbarius. ij. col. ff. de offi. preto. facit. n. lege permit tente. ergo non tenetur. l. gracchus. C. de adul.

19 ¶ † Decimosexto quero an electus possit inuestire anteq̄ ꝯfir met̄, ⁊ an iuramēta fidelitatis recipere. Rn̄. nō, q2 nō pertinet ad iurisdictionē que non peruenit nisi ex ꝯfirmatione ꝑm glo. in. c. transmissa de electio. ⁊ per Bal. in. c. j. q suc. di. in vsi. fe. adde no. in. c. cū olim. de re iu. ⁊ dixi. s. eo. q. vj.

20 ¶ † Decimoseptimo quero vtrū electio inualida validet̄ per ꝯfirmationē. Rn̄. nō. si est inualida respectu persone electi, q2 validat ꝯfirmationē p. l. si ꝯstat de appel. secus si est inualida rō ne eligentiū. Jdem est per. l. ex ꝯsensu. §. j. eo. titu. Si vero est nulla ratione forme ⁊ eligens est talis qui posset illud munus ꝯcedere validatur si ꝯfirmatio fiat ex certa scient, alias non, b3 si non posset eligens illud ꝯcedere nō validat̄ per ꝯfirmationē ab eo factā ꝑm Jnno. in. c. nibil. de elec. Bar. in. d. l. si ꝯstat. ⁊ Pet. de sun. post Bal. l. nominationes. C. de appel. Bal. ve ro. in. l. quicūq3. C. de bo. q̄ li. dicit qđ electio nō canonica a p̄n. nō pōt. ꝯfirmari ēt si ecclesie expediat per. c. auditis. de elec. idē t3 Bal. in addi. Spe. de appel. ver. per diffinitiuā, dicit ꝙ electio quacūq3 rōne nulla validat̄ per ꝯfirmationē factam in contradictorio iudicio, ⁊ hoc est vex̄, secus si fiatt de plano, q2 tūc distinguitur ꝑm Jnno. in. d. c. nibil. ⁊ Joan. an. in. c. fin. de elec. in. vj. in nota. ꝑm Bal. vbi. s. vide etiam Bal. in additio. Spe. de elec. ver. cuius etas.

21 ¶ Decimooctauo quero vtrum ꝯfirmatio rite facta perficiat electionem

electionem ꝛ prelaturā. Respondeo sic. nota. in auc. de defen. ciui. §. interim. ꝛ in. c. trāsmissa. de elec. ꝛ tenet Bal. in. l. ij. xx. col. C. de ser. vbi dicit quod electio non indigens cōfirmatione perficit prelaturam, quod not.

22 ¶ † Decimonono quero an electus cōfirmatus possit ɔcedere indulgentias. Rñdeo sic ꝑm Host. in sum. de pe. ꝛ re. §. si quis possit. ver. sed nunquid, vbi dicit ꝙ melius facit si abstinet a tali concessione anteꝗ̄ consecretur, vide etiam per glo. ꝛ doc. in. c. accedentibus. de exces. prela. in glo. nunquid. Sed. quas indulgentias possit episcopus ɔsecratus, ɔcedere. Spe. in ti. de pen. ꝛ re. ver. porro. dicit ꝙ pōt ɔcedere pro. v. xxx. ꝛ. xl. diebus, ꝛ vsqꝫ ad certū tēpus per. c. cū ex eo. eo. tit. ¶ Itē in aliqbus vigilijs, ꝛ festis, vel de vespera ad vesperas, ꝛ iter octauas quadragesima de quo ēt not. in. c. fi. de of. dele. ¶ Et scias ꝙ in ɔsecratione ecclesie nō pōt indulgentia poni vltra annum ēt si a pluribus episcopis ɔsecrat̄. d. c. cū eo. ꝛ tenet Spe. vbi. s. ꝛ dicit ibi Joan. an. in addi. verū esse ēt si legatus ɔsecrat. ꝛ in Sepe. de leg. §. superest ver. pōt ēt indulgentiā. ꝛ ver. seq. vbi dicit verū nisi habeat i literis vel viue vocis oraculo a Papa maiorem potestatem.

23 Uigesimo quero † vtrū ɔfirmatus nō canonice possit remoueri si error cōmunis habeat eū ꝓ confirmato. Respondeo non, secundū Inno. in. d. c. nihil. de elec. ꝛ tenet Bal. in marga. versi. episcopus. ver. iiij. ꝛ alias supra dixi.

24 ¶ † Uigesimoprimo quero ꝛ penultimo an electus ꝛ ɔfirmatus, non aūt ɔsecratus possit cognoscere de cā criminali minorum clericorum suorū. Respondeo nō, ꝑm glo. not. in. d. c. transmissa de elec. ꝛ ibi per doc. q꞉ sicut nō pōt eos ordinare, ita nec punire, cū etiā minores clerici possint qñqꝫ deponi. xj. q. iij. episcopus. xv. q. vij. si aūt ꝑm. d. glo. que ēt subdit in fin. ꝙ de crimine per modū exceptionis opposite potest cognoscere, ꝛ iudicare episcopus non consecratus. quod not.

25 ¶ † Uigesimosecundo ꝛ vltimo quero an cum quis excipit de crimine contra electum ꝛ confirmatum, debeat se obligare ad penam. Respondeo sic, scilicet ad extraordi. c. super his. de accusa. secundum Specu. de lib. concep. §. xv. j. col.

¶ De consecratione episcopi.

¶ Tertia pars principalis tertij lib.

Uperest nunc de consecratione episcopi ɔtractare, in qua eodē ordine procedemus quo confirmationis materiā explicauimus. ¶ Nā primo de de causa efficiēti. Secundo de causa materiali. Tertio de cā formali. Quarto de cā finali seriatim est ostendendum. ¶ Circa primā videbibimus quando, vbi, ꝛ a quibus consecrandus sit episcopus. ¶ Circa secundam quis possit consecrari vel non. ¶ Circa tertiam qualiter consecretur. ¶ Circa quartam vero de effectu consecrationis plura subdemus.

SVMMARIVM

1 Consecratio an fieri debeat post confirmationem electi.
2 Eps intra quantum tempus debeat consecrari.
3 Consecratio episcopi an differatur propter pallium metropolitano non traditum.
4 Episcopus quo tempore debeat consecrari.
5 Epi confirmatio qua die fieri debet, ꝛ qua hora. 6.
7 Eps qui consecratur an debeat esse ieiunus.
8 Uirgines quo tempore consecrari debeant.

¶ Quando fiat consecratio episcopi.

¶ Prima pars tertie.

Rimo igitur tractaturus qñ sit consecrandus episcopus.

1 ¶ Quero primo † an consecratio fieri debeat post confirmationē electi. Rñ. sic. c. prouida. de elec. in vj. quin si primus fiat nō vꝫ hꝫ glo. not. ꝛ doc. ibi. not. in. c. cum olim. de do. ꝛ contu. ꝛ dixi. s. in materia cōfirmationis.

2 ¶ Scd̄o quero † intra ꝙ̄tū tps debeat eps ɔsecrari. Rñ. qd̄ intra tres menses numerandos a ɔfirmatione. centesima. di. c. qm̄ qdā. lxxv. di. qm̄. ꝛ glo. in. c. cū in cunctis. ꝛ in. c. ne ꝓ dfe. de elec. que dicit vex ꝓ dicta iura, nisi sit impeditus legitime. ꝛ not. xxviij. di. de syracusane. ꝛ dixi plenius. s. in materia ɔfirmationis sub. rub. quando. confir. epi fie. debe. j. q.

3 ¶ † Tertio quero an ɔsecratio epi differatur, ꝑꝑ pallium metropolitano non traditū. Rñ. sic. si metropolitanus fuit in mora petendi palliū, ꝛ sic post tres mēses. c. di. qm̄ ɔdam. cū glo. ord. ꝛ tꝫ glo. in. c. suffraganeis. de elec. vnde ante morā cōmissaꝫ pōt ipse suffraganeis committere epi consecrationē. ꝛ ita loquitur. d. c. suffraganeis. quinetiam dicit gl. in. d. c. qm̄ quidaꝫ ꝙ electus cōsecratus ante susceptū palliū non potest iura episcopalia exercere nec virgines ɔsecrare vel clericos, nec synodum celebrare, per. c. qd̄ sicut. in fi. de elec. ꝛ. c. significasti. eo. tit. ꝛ gl. in. c. palliū. c. di. imo tūc dicet̄ ecclesia viduata ꝑ. c. inter corporalia. de trāsla. ꝑm gl. in. d. c. sicut. §. preterea. vbi ēt dicitur ꝙ non potest alienare bona ecclesie vt ibi in fi. qd̄ not.

4 ¶ † Quarto quero quo tempore debeat episcopus ɔsecrari. Rñ. ꝙ inter solēnia missarū. s. inter epistolā, ꝛ inter euāgeliū. c. qd̄ sicut. §. super eo. de elec. papa vero ɔsecrat̄ anteꝗ̄ cantet̄ hymnus angelicus Gloria in excelsis Deo ꝛc. vt ibidē ꝛ alias infra dicetur.

5 ¶ † Quinto quero qua die fieri dꝫ epi cōfirmatio. respondeo. quod die dominica. lj. dist. c. fi. lxxv. dist. c. quod die.

6 ¶ Sexto quero qua hora. rñ. qd̄ hora tertiarum ꝑm gl. in. d. c. fi. lj. di. ꝛ est tex. in. c. tēpus. ꝛ. c. ordinationes. ꝛ ibi glo. xlv. dist. vbi glo. reddit rationes, vcꝫ q꞉ eadem hora spiritussanctus superuenit apostolis. de ɔse. dist. j. nocte. ¶ Itē q꞉ eadem hora Xps deus noster fuit in cruce affixus vt ibi. ¶ Itē ꝛ q꞉ eadē hora Paulus ꝛ Barnabas fuerūt ordinati. d. c. qd̄ die. Ad de tñ qd̄ hora nō est de substantia consecrationis, ꝛ ideo si fiat parum ante vel post horam tertiarum nō vitiat̄. c. sane. de tēp. ordi. ꝛ tenet gl. in. c. ordinationes. sic ēt nō est de substantia tēpus misse de qua. s. diximus. q꞉ etiam sine missa potest eps ɔsecrari ꝛ sine vnctione que supplet̄ nec vitiat ꝑm. d. glo. ordina.

7 ¶ † Septimo quero an eps qui ɔsecrat̄ debeat esse ieiunus. respondeo sic. lxxv. dist. in prin. Itē ꝛ per epm ieiunū ɔsecrari dꝫ ꝛ sic ante prandiū, nō post. ea. dist. qd̄ a patribus. ꝛ glo. in. c. sa

8 cramenta. de conse. dist. j. qd̄ not. † Sed quo tempore virgines consecrantur. vide. xx. q. j. virgines.

SVMMARIVM

1 Episcopus quo in loco sit consecrandus. Et an possit consecrari vbi est papa. 2.
3 Consecratio episcopi an in ecclesia debeat fieri.
4 Consecratio mandata per papam fieri in vna ecclesia, an possit fieri in alia.

¶ Ubi fiat consecratio.

¶ Secunda pars.

1 Ecundo Uideamus vbi fiat consecratio episcopi. ¶ † Unde primo querit̄ quo loco sit ɔsecrandus. rñdeo qd̄ metropolitanus dꝫ cōsecrari in ciuitate metropoli. ꝛ non alibi

2 lxij. dist. c. vlt. ꝛ ibi glo. xvj. dist. c. j. ¶ † Scd̄o quero an possit ɔsecrari vbi est papa. respon. sic, qñ papa sibi cōscripsit ius cōsecrandi talē metropolitanū, qd̄ pōt. xxiiij. q. j. pudenda, ꝛ glo.

3 in. d. c. vlti. ¶ † Tertio quero an consecratio fieri debeat in ec

4 clesia. respon. sic, vt in. §. super eo. in. c. sicut. de ele. ¶ † Quarto quero an ɔsecratio mandata per papam fieri in vna ecclesia possit fieri in alia. vide per And. de iser. in. c. quo tempore mi. in vsibus feudo.

SVMMARIVM

1 Eps per papam creatus a quo consecrari debeat.
2 Eps electus per capitulū an possit ɔsecrari ꝓ metropolitanuꝫ.
3 Electus in epm subditus metropolitano, an possit cōsecrari ꝓ ipsius metropolitani suffraganeū ꝺ mādato metropolitani.
4 Metropolitanus an possit consecrari a suffraganeis suis.
5 Epi vicine prouincie an sint regrendi in consecratiōe metropolitani qñ in propria ꝓuincia desunt episcopi.
6 Consecratio epi inchoata ꝑ vnū, an possit ab alio compleri.
7 Epi quot requirantur in ɔsecratione episcopi.

8 Eps nunquid possit ordinare clericos aliene diocesis.
9 Episcopus solus an valeat clericos ordinare.
10 Eps an possit ordinare clericū inuitum nolētē ꝓmoueri ad maiores ordines ex conscientia ob peccatum occultum.
11 Cardinalis non eps an possit conferre minores ordines.
12 Consecratio epi an requirat populi consensum.
13 Consecratio episcopi facta ab excommunicatis, hereticis, vel schismaticis, an valeat.
14 Excōmunicati ꝛ heretici sacramenta conferunt, ꝛ verꝫ corpus Christi conficiunt.
15 Sacerdos excōmunicatus an possit priuatum officiū dicere.
16 Eps an ire debeat ad papā ꝓ cōsecratione si metropolitanus differat consecrare.
17 Populi consensus an requiratur cum metropolitanus consecratur per suos suffraganeos.

¶ A quo fiat consecratio.

¶ Tertia pars.

1 Tertio declaremus a quibus fieri debeat cōsecratio vt si causa efficiens circa eam prout .s. proposuimus absoluatur.

1 ¶ † Primo igitur quero per quem cōsecretur eps per papam creatus. rñ. qḋ per solum papā, vel eius cōmissariū specialē, nō ꝑ alios inferiores. glo. no. est in. c. si eo tpe. in fi. ḋ elec. in. vj. facit in arg. c. meminimus. de accu.

2 ¶ † Scḋo quero an eps electus per capitulū possit cōsecrari per metropolitanū. rñ. sic. c. inter corporalia. in prin. de transla. lxiiij. dist. c. ij. ꝛ. iij.

3 ¶ † Tertio q̄ro an electus subditus metropolitano possit consecrari ꝑ eius metropolitani suffraganeū de mandato metropolitani. rñ. sic. c. suffraganeis. de elec. ꝙ est verꝫ ante morā commissaꝫ in petēdo palliū, vt. s. diximus in. iiij. q. circa cām efficiētē. s. eo. in materia consecrationis. vbi vide. ꝛ dic verꝫ esse ēt si metropolitanus mādās nondū susceperit pallium, vt ibi.

4 ¶ † Quarto quero vtrꝫ metropolitanus possit cōsecrari a suffraganeis suis. rñ. sic. li. di. c. fi. lxvj. di. c. j. hodie tñ papa prescripsit sibi ius consecrandi metropolitanos ẜm glo. in. d. c. fi. per. c. pudenda. xxiiij. q. j.

5 ¶ † Quinto quero an epi vicine prouincie sint requirēdi in cōsecratione metropolitani qñ in prouincia propria desunt epi. Rñ. sic. s. ab epo qui solus remansit vel populo si eps negligat lxv. dist. si forte. vj. q. j. pontifices. ꝛ tenet. glo. in. c. qm̄ quidā. c. dist. ꝛ in Spe. de prob. §. iij. ver. x. ibi, ꝛ generaliter scias. sed qñ est ꝯsecrādus eps fieri dꝫ requisitio epozum per metropolitanuū. lxv. dist. nō dꝫ. ꝛ tenet Spe. vbi. s. qui epi cōprouinciales debent simul cuꝫ metropolitano epm̄ ꝯsecrare. lxij. dist. nulla ratio. lxiiij. dist. c. ēt. ꝛ. c. qꝛ. lxv. dist. c. j. ij. ꝛ. iij. Episcopus vero solus potest clericū ꝯsecrare. i. sine episcopis alijs, sed cū clero suo. lxvij. dist. in summa. c. j. ꝛ. ij. ꝛ ibi vide. Et alias adde qḋ. s. dixi ꝙ epi aliuꝫ consecrantes debent esse ieiuni. lxxv. dist. ꝙ a patribus. ꝛ glo. in. c. sacramēta. de ꝯse. distin. j. qḋ not.

6 ¶ † Sexto quero an ꝯsecratio epi inchoata per vnū possit per aliū cōpleri. Respon. sic si eps inchoans impeditus sit modo cā perficere, sicut dr̄ in missa. xxiij. dis. quorūdā. ꝛ tenet gl. viij. q. j. nihil de missa vero plenius. ī. dicemus in. iiij. lib.

7 ¶ † Septimo quero quot epi requirantur in ꝯsecratione epi. Respondeo quod tres, sicut tres apostoli Petrus Jacobus, ꝛ Joan. ordinauerunt Jacobum primum archiepiscopum. lxvj. distinctio. porro. lxiiij. distinctio. episcopi. ꝛ. c. cōprouinciales. lxij. dist. in prin. ꝛ in. c. j. lxviij. di. §. qḋ aūt. vbi dr̄ qḋ aliter cōsecratus nō dr̄ eps. ꝛ probat̄. lxxx. dist. epi. nō in castel. versi. episcopus. non ab vno sed a pluribus epis dꝫ ordinari. lj. dist. c. fi. lxxx. dist. c. fraternitatē. qḋ itellige de episcopis cōprouincialibus. d. c. cōprouinciales. ꝛ. c. ordinationes. d. c. epi. si qui vero epi cōprouinciales sunt absentes, possunt ēt ꝑ literas ꝯsensum prestare. d. c. epi. ꝛ. c. ordinationes. lxiiij. dist. c. j. ij. ꝛ. iij. lxv. dist. ¶ Requiritur etiam metropolitanus. lxij. distinctio. nulla ratio. ꝛ. c. extra conscientiam. ꝛ. c. qꝛ. lxij. distin. c. fina. ea. dist. lxv. dist. c. j. ꝛ per totū. Quinetiā requirit̄ ꝯsensus primatis si primas sit in prouincia. lxij. di. §. si autem. ꝛ. c. de psona. qui si nolit consentire, sufficit archieps ẜm glo. in. d. §. si autem. que ēt dicit in confirmatione epi non requiri consensuꝫ primatis. Potest tamē primas incōsulto papa suum suffraganeū consecrare ẜm. d. glo. quaꝫ vide, ꝛ no. Et adde ad hoc ꝙ talis primas non debet interesse concilio metropolitani. xcij. dist. c. pe. xj. q. j. si cle. ꝛ not. glo. xviij. distin. de concilijs.

8 ¶ † Incidēter hic quero vtrꝫ eps possit ordinare clericos aliene diocesis. ꝛ dico quod non. lxx. di. in princip. ꝛ. c. j. ꝛ ꝑ totuꝫ, nisi de licentia ꝓprij epi. c. ij. ꝛ. iij. ea. dist. cuius licentie formā ponit Spec. in titu. de tē. or. ꝛ de cle. pereg.

¶ Item nisi de licentia epi pape. ea. di. c. fraternitatē. Sꝫ aliter ordinatus nō pōt psallere, vel legere in pulpito. xcij. di. nō liceat, nisi a ꝓprio epo suscipiatur qui pōt. ix. q. ij. c. fi. Quinetiaꝫ eps nedum clericos alienos, sed nec altaria in diocesi pōt ꝯsecrare. vij. q. j. eps in diocesi. alias dꝫ deponi ẜm glo. ibi ꝑ. c. nullum. ix. q. ij. nisi dispensatiue ẜm. d. glo. Item nisi vadat rogatus in. d. c. nullum.

9 ¶ † Quero ēt an solus eps valeat clericos ordinare. Rñ. nō, qꝛ clerus astare dꝫ ei. xxiiij. dist. eps sine. ꝛ ibi glo. xv. q. vij. c. fi. vbi intelligitur solus ꝛ sine alijs epis non sine clericis. imo nec pōt cās diffinire sine ꝯsensu capituli. xv. q. vij. eps. Itē nec bñficia ꝯferre. c. ea noscitur. de his que fi. a pre. sine ꝯsensu ca. ꝛ in gl. in. d. c. eps sine.

10 ¶ † Item quero an eps possit ordinare clericum inuitum nolentē ꝓmoueri ad maiores ordines ex conscientia ob peccatum occultū. Rñ. ꝙ sic si est vtilis ecclesie, ꝙ alij minores ei sunt preferendi ꝛ beneficia ꝑdit si nolit dicta de cā ꝓmoueri ꝛ ecclesie nō sit vtile. ꝛ idem si ꝑ voluntate recuset nō ex cā peccati. no. in. c. queris. de eta. ꝛ quali. vbi vide.

11 ¶ † Circa predicta ēt scire debes qḋ cardinalis ēt nō eps pōt cōferre minores ordines ẜꝫ Hosti. ꝛ Jo. an. in. c. j. de sup. neg. prela. de his etiam dicetur. ī. iiij. li.

12 ¶ † Octauo quero an ꝯsecratio epi reqrat populi ꝯsensuꝫ. rñ. sic. no. lxxij. di. nulla ratio. cum gl. viij. q. j. lꝫ. nō tñ cassanda ē ꝯsecratio facta sine dicto ꝯsensu ẜm. d. gl. dr̄ aūt populus ꝯsentire expresse, vel tacite. s. eoipso ꝙ nō dissentit. ẜꝫ. d. gl. per. c. si seruus. liiij. di. ꝛ. ff. solu. matri. l. ij. facit regula que tacet. cuꝫ si.

13 ¶ † Nono quero vtrꝫ ꝯsecratio epi facta ab excōicatis, hereticis, vel schismaticis valeat. Rñ. nō. j. q. vij. daibertū. ix. q. j. c. j. cū gl. qḋ intellige de excōicatis qui nunꝗ̄ fuerūt in gremio ecclesie ꝛ numero catholicorū, nā si prius fuit inter catholicos, si postea fuit excōicatus eius ordinationes ab ecclesia tollerantur. d. c. j. §. sed excōicati. ꝛ se. ꝛ. c. ordinationes. ꝛ sic intellige glo. in. c. fi. de ordi. ab epo qui renū. epi. que dicit qḋ nō dr̄ cōsecratio quo ad executionē, ꝛ dicemus. ī. iiij. lib. Quinetiā dicit.

14 d. glo. † qḋ excōicati ꝛ heretici ꝯferūt sacramēta, ꝛ verꝫ corpus Christi ꝯficiūt, ꝑ not. j. q. j. dñs. ꝛ. c. se. ꝛ ibi per gl. ꝛ. c. nō nocet. ꝛ. c. dictū. §. qḋ vero arg. ꝯ ea. q. odit Deus sacrificia hereticorū. dic vt ibi ꝛ glo. in. c. nos dicimus. ꝛ tex. xxiiij. dist. j. schisma. ibi, nō est Christi corpus qui schismatice ꝯficit si veritatis

15 voce dirigimur. ¶ † Sed nūqd sacerdos excōicatus possit priuatū officiū dicere. Rñ. sic, nō tñ officiando ecclesiā. gl. est no. xxviij. dist. presbyterū. adde. xj. q. iij. si quis eps. Nō aūt pōt spiritualia tractare excōicatus vel suspensus glo. est in. c. cū bone. de eta. ꝛ quali. ꝛ not. in. c. veritatis. de dolo ꝛ contu. ꝛ. ī. dicetur in. iiij. libro. vbi plenius.

16 Decimo quero † an eps possit ire ad papā pro cōsecratione si metropolitanus differat ꝯsecrare. Respon. sic. ix. q. iij. nunc vero. cū papa possit clericos cuiuslibet ecclesie ordinare vt ibi, qḋ no.

17 ¶ † Ultimo q̄ro an populi ꝯsensus reqrat̄ cū metropolitanus ꝯsecrat̄ ꝑ suffraganeos suos. Rñ. sic. lxij. di. metropolitano.

SVMMARIVM

1 Consecrari in epm̄ an aliquis possit non examinatus.
2 Episcopus nō legitime electus an possit consecrari.
3 Consecrari eps an possit ante adeptā possessionē episcopatus.
4 Hereticus ad fidē reuersus factus eps an sit iterꝫ ꝯsecrandus.
5 Eps an tempore schismatis consecrari possit.
6 Eps semel consecratus nunquid iterꝫ possit consecrari.
7 Baptizatus semel, non potest iterum baptizari.
8 Baptismus liberat iudeum a patria potestate.
9 Baptismus an possit laico conferri. Et qd de eucharistia. 10.
11 Baptismus an inuito conferatur. Et an possit conferri in extremo vite. 12.
13 Baptizari an sufficiat in solo capite.
14 Baptismus an cum alio liquore possit fieri ꝗ̄ cum aqua.
15 Seminatus an possit baptizari.
16 Ecclesia semel consecrata an iterum possit consecrari.
17 Casus in quibus ecclesia exigit iteratā consecrationem. 18.

¶ De

¶ De causa materiali.

¶ Quis episcopus consecretur.

¶ Secunda pars tertie prin.

1 **Circa causam** materialez consecrationis quero † an aliquis nō examinatus possit in epm ɔsecrari. Et Rñ. nō. xxiij. di. q eps. cū gl. ₇ est gl. xlvij. di. de petro. ₇ al's ſ. diximus in materia cōfirmationis.

2 ¶ † Scdo quero an consecrari possit eps qui non sit legitime electus. Rñ. nō. lxij. di. nullus. ₇ in gl. j. q. j. si qui. Bal. in. c. j. in fi. qui feu. da. pos. Jo. an. in. c. lȝ. de transla. ₇ iō ɔsecratio nō facit epm, vel papam nisi precedat solennis electio secundū Bal. in. l. dilectus. C. de manu.

3 ¶ † Tertio quero an possit eps ɔsecrari ante adeptā possessionē episcopatus. vide doc. ₇ Inno. in. c. statutum. de ap.

4 ¶ † Quarto quero an hereticus ad fidez reuersus factus eps sit iteꝝ consecrandus. Rñ. sic. j. q. vlti. daibertum. nō tñ est iterum baptizandus ꝭm gl. ₇ Bal. in. l. nihil. C. de manu. vin.

5 ¶ † Quinto quero an eps in schismate ɔsecrari possit. rñ. nō, immo consecratus habet̄ pro nō consecrato. nec ipse pōt alios consecrare. xxiiij. q. j. pudenda.

6 ¶ † Sexto quero an eps semel consecratus possit iterum consecrari. Rñ. non. lxviij. di. in sum. ₇ in. c. j. idē in clerico ɔsecrato a proprio epo vero. secus si sit consecratus ab eo qui vere nō sit eps. ₇ consecrandi ptātē non habuit, qꝛ iteꝝ dȝ a vero episcopo consecrari ea. di. presbyteri quos. ₇ §. quid ergo. ¶ Not. ēt hic ꝙ ordinatus p ignorātiā anteq̃ꝫ baptizet̄ dȝ iterū postea baptizari sȝ ñ dȝ post baptismū iterū ordinari. j. q. j. si qs p ignorātiā.

7 ¶ † Et scias ꝙ baptizatus semel nō potest iterū baptizari. lxviij. di. c. j. ₇ c. eccllesijs. i. q. hanc regulā. C. ne sa. bap. re. p totū. gl. ₇ doc. in. l. nihil. C. d ma. vin. de ɔse. di. iiij. ostēdmus de ɔse. di. i. ecclesijs, qđ verū est nisi de pmo dubitet̄. lxviij. di. §. qđ aūt. Punit̄ vero si scienter rebaptizatur, nō si ignorāter, cū quo dispensat eps. de ɔse. di. iiij. qui bis. ver. vj. vide. Pōt aūt quis baptizari sub ɔditione si nō fuit amplius baptizatus, ₇ ita seruatur in practica in his qui nascunt̄ in periculo vite, ₇ baptizant̄ domi ab obstetricibus. nā postea in ecclesia iterū baptizātur sub ɔditione predicta ꝭm bar. in. l. i. ne sa. bap. re. non

8 aūt sine ɔditione. ij. q. i. qđ quidā. ¶ † Hic ēt adde qđ baptismus liberat iudeū a patria potestate. xxviij. q. i. iudeorum. ₇ glo. in. c. iudei. de iude. nō tñ perdit ius successionis sibi cōpetens in hereditate patris vt ibi qđ not.

9 ¶ † Sed an possit baptismus conferri a laico. Rñ. sic in extremo vite tantū si deficit ei sacerdos. de ɔse. di. iiij. sanctū. xxx. q. i. ad limina. i. qō. i. qđ quidā, vbi ēt dr̄ non esse postea iterādū si ɔualescat. iij. q. iij. su per quibus. imo ēt a femina dicto casu. nō aliter. de ɔse. di. iiij. mulier, sed nō a semetipso ēt in casu necessitatis. gl. est nota. de

10 ɔse. di. iiij. baptismi, qđ not. ¶ † Quid in eucharistia. Rñ. ēt a laico potest ɔfrri i casu necessitatis si desit sacerdos. ar. d. c. sanctū, ₇ est gl. ₇ ibi per doc. in. c. sane. de offi. ordi. p. d. c. sane.

11 ¶ † An aūt baptismus ɔferat̄ inuito. rñ. nō. xlv. di. de iudeis.

12 † Pōt tñ alicui ɔferri baptismus in extremo vite. rñ sic. d. c. sane. sed nō pōt baptizatus i extremis promoueri ad dignitatē epalē vel presbyteralē. lxvij. dist. c. j. ₇ ibi per glo. ₇ doc.

13 **Quero ēt** † an in solo capite sufficiat baptizari Rñ. sic, arg. l. si ex diuersis. ff. de relig. ₇ lȝ Inno. ₇ Jo. an. in. c. debitum. de bap. ₇ gl. de ɔse. di. iiij. proprie.

14 de pe. di. j. vulgaris. † Sed nō pōt fieri baptismus cum alio liquore q̃ꝫ cū aqua. glo. est de conse. di. iiij. baptismi. Et sufficit spargi ēt vnā guttam aque sup corpus lȝ cautius sit sup maiori parte corporis aquā fundi ꝭm Inno. vbi. ſ. ₇ d. glo. quod not.

15 ¶ † Quid autem dices de seminato cuius pars extra corpus matris apparens baptizat̄. Rñ. nō sufficit, cū tunc natus nō dicatur ꝭm Hostien. in sum. de bap. §. que sit forma. ver. hoc dixit. ₇ ver. quid si aqua. vnde eius anima ad inferos destinat̄ vt Christū videre nō possit ob vitiū originalis peccati. de ɔse. di. iiij. nulla preter. ₇. c. firmissime. xxx. q. j. ad limina. Bar. lȝ in l. iij. C. d posth. he. insti. dicit ɔ̃riū allegans canonistas tenere in tit. de bap. ꝙ sufficiat partē corporis baptizari, qđ credo verius.

16 ¶ † Consequenter quero an ecclesia semel cōsecrata possit iterum consecrari. Rñ. non nisi fuerit igne combusta, vel sanguine respersa, vel si in in ea sit facta fornicatio, ēt a viro cū vxore. c. ecclesijs, cū gl. lxvij. di sȝ ɔ̃rium dixit gl. in. c. ecclesijs semel. de ɔse. di. j. que dicit coitū in summo vel cū vxore nō maculari ecclesiā. nec tunc est iterū ɔsecranda. Quod dixi de combustione intellige. s. p maiori pte ꝭm gl. in. d. c. ecclesijs. de cōsecra. dist. j. que glo. idem dicit si comburitur ita ꝙ destruatur interius, vel exterius.

17 **Sunt ergo multi casus** † in qbus ecclesia exigit iteratā consecrationem. ¶ Primus est qñ dubitatur de consecratione. de ɔse. di. j. c. ecclesia, vel altaria. lxviij. di. §. ꝙ ergo. ¶ Secūdo est qñ motum est altare maius ecclesie de ɔse. di. j. si motū. qđ intellige ꝭm glo. ibi si adeo motum est ꝙ formā amiserit per augmentuȝ vel per diminutionem, dūmodo pro maiori parte sit immutatum, alias secus, Idem ₇ fortius si de loco ad locū sit mutatū vt ibi, vel si enormiter fracta est tabula altaris consecrata scdm. d. glo. p. c. ij. de dedica. eccle. ¶ Tertio est si sanguis in ecclesia per homicidā sit effusus. d. c. si motū. ₇. c. ecclesijs semel. ¶ Quarto est si ecclesia sit exusta dicto. c. ecclesijs. ¶ Quinto est si parietes funditus deleti reficiant̄ altari amoto. d. c. si motū. ₇ ibi glo. alias vero salibus tantum exorcizat̄ vt ibi. sed vide melius in. c. de fabrica. ea. di. ₇ gl. in. d. c. ecclesia vel altaria. ¶ Sexto est pp adulterium. in. d. c. si motū. ij. di. c. ecclesijs. ₇. ſ. dixi. ₇. c. significasti. de adul.

18 ¶ † Predictis adde ꝙ qñ in ecclesia sepelitur paganus nō cōsecrata nō pōt illa ecclesia cōsecrari, nec in ea pōt missa celebrari nisi cadauer iactetur foras ₇ mundetur ecclesia. de conse. di. j. in ecclesia. vbi ratio est ꝭm gl. ibi, qꝛ infideles ab ecclesia. expelluntur. xxj. di. cleros. in fi. xxv. di. plectis. §. j. de quo ēt vide de ɔse. di. j. eps nullus. cū gl. vnde ecclesia nō cōicat mortuis quibus nō cōmunicat viuis. §. sacris. de sepul. xxiiij. q. ij. in summa. ₇. c. j. Jōq3 si femina christiana pregnans decesserit nō est in ecclesia sepelienda pp partum quē hȝ in vtero infidelem nō baptizatum mortuum, sed prius partus est excidendus ₇ extra cemiterium sepeliendus vt seruat consuetudo ꝭm dictā glo. q̃ꝫ not. Si vero ecclesia in qua ifidelis sepultus ē sit prius ɔsecrata potest in ea celebrari missa. Sed exhumādūȝ est eius cadauer nisi sit certum an sit fidelis vel infidelis. de cōse. di. j. ecclesiam in qua. ₇ ibi glo. quod tene menti.

SVMMARIVM

1 Episcopus quando est cōsecrandus an requiratur aliqua examinatio vel inquisitio.

2 Forma consecrandi epm que sit.

3 Clericorum singuli ordines qualiter consecrentur.

4 Episcopus cum consecratur nunquid debeat iurare se honoraturum legatum de latere.

¶ De causa formali.

¶ Qualiter episcopus consecretur.

¶ Tertia pars tertie prin.

Restat hoc tertio loco videre de cā formali consecrationis episcoporum.

1 ¶ † Unde quero primo an qñ ɔsecrandus ē eps requirat̄ aliqua examinatio, vel inqsitio. Rñ. sic. xxiij. dist. qui eps. cum glo. ₇ est glo. xlvij. dist. de petro.

2 ¶ † Scdo quero que sit forma ɔsecrandi epm Rñ. quod duo epi debēt ponere ₇ tenere codicem euangeliorūȝ sup caput eius qui consecrat̄ ₇ vno super eum fundente benedictionē reliqui epi assistentes manibus suis eius caput tangant. lxxv. di. ordinationes. ₇ ibi glo. no. ₇. c. eps. xxiij. di. vbi ēt dicit glo. qđ oēs epi assistentes dicunt ɔsecrare nō vnus tm̄, cum ɔsecrare dicat̄ simul sacrare. xxiiij. q. j. pudenda. dicit tñ. d. glo. ꝙ liber euāgeliorum nō est de substanttia consecrationis.

¶ Item dȝ fieri vnctio in capite ɔsecrandi ad instar regum, qꝛ pphete vncti fuerunt. d. c. ordinatus. ₇ ibi glo. que ēt dicit dictam vnctionem non esse de substantia.

¶ Similis est ēt ordinatio presbyteri, qꝛ episcopo eum benedicente ₇ manu sup eius caput tenēte ēt oēs presbyteri assistētes manus suas tenere debēt iuxta manum epi. xxiij. dis. presbyter. Debet autē presbyter ipse stare indutus stola in vtroq3 humero. s. tā tpe sue ordinationis q̃ꝫ tpe consecrationis misse. xxiij. di. §. sicut aūt. ₇. c. ecclesiastica. vbi ēt dicitur quod ₇ sacerdos sumēs eucharistiam etiam tempore infirmitatis dȝ esse

indutus stola sicut & tpe ordinationis, alias subiacet nexui excõmunicationis. d. c. ecclesiastice. in fi. quod no. qz hoc communiter ignoratur & communiter non seruat, sicq moriunt excommunicati fere oẽs dcm̃ canonem non seruantes si vera est lect. gl. ibi que intelligit tex. ibi, aut sacramentum corporis & sanguinis dñi nostri IESV Christi sumpturus. s. q eger sacerdos ibi summat eucharistiaz circundet se stola. si quis autem aliter egit excõmunicationi debite subiacebit. Posset tñ aliter intelligi. s. qñ sacerdos sumit eucharistiam alteri infirmo dandaz, se dz stola circundare, aliter excõmunicationi subiaceat. & hoc qz seruatur in vsu si litera velit hoc dicere, quod non credo, nõ est clericis tam piculosa gstitutio. sed ibi Archi. dicit in hoc standum esse gsuetudini nec audebam hoc prius dicere quod gsuetudo excusaret a pena, qz vt. s. alias diximus, gsuetudo non diminuit penã p gl. or. iiij. di. deniq. quod no. & cogita. Quali-
3 ter † aũt gsecrent singuli clericoꝝ ordines, & de forma ordinationum vide plene. xxiij. di. c. diaconus. & se.
4 ¶ † Tertio quero an eps cum consecratur debeat iurare se honoraturꝝ legatũ de latere. Rñ. sic. c. ego. de iureiu. & alias. s. diximus in prima parte huius tertij libri. & tz Spe. in ti. de leg. §. j. ver. honorãdus. Reliqua circa formam gsecrationis vide supra in proxima rub. per totũ. & in rubrica a quibus fieri dz cum se. per totuz. in qua etiam consuetudo seruat. c. nihil. in fi. & ibi gl. de elec. xxiiij. q. j. pudenda.

SVMMARIVM

1 Eps nõ consecratus an dicat habere ecclesiã pleno iure.
2 Eps consecratus an conferre possit sua prima beneficia.
3 Eps nõ consecratus an possit ordinare clericos suos.
4 Metropolitanus electus & cõfirmatus an ante susceptũ pallium possit iura episcopalia exercere.
5 Eps an quis dicatur ante consecrationem.
6 Consecratio an valeat si electio episcopi fuit inualida.
7 Eps consecratus si reperiatur laborare morbo epiletico seu caduco an possit conficere sacramenta seu celebrare.
8 Eps dum consecratur an possit acolythum ordinare.
9 Eps consecratus si consecrat clericum inhabilem ad ordines sacros qualiter puniatur.

¶ De causa finali.

¶ Quarta pars de effectu consecrationis epi.

V Ltimo De causa finali circa consecrationẽ videmus.

1 ¶ † Primo ergo quero an eps non consecratus dicatur habere ecclesiã pleno iure. Rñ. nõ. sed demũ prius gsecratione, qð pz, qz ã eũ põt excipi tpe gsecrationis. c. super his. de accu. & tz gl. in. c. cũ in cũctis. de elec. vbi ẽt dicit gl. q eps añ gsecrationẽ dr maritus ecclesie, vt sine licentia pape renũciare possit ecclesiã ipsaz. p. c. iter corpalia. de trãsl. pl.
2 ¶ † Scdo quero an eps gsecratus possit sua prima bñficia cõferre Rñ. sic, nõ aũt añ posset. d. c. cũ in cunctis. cũ gl. quo casu dr plenius trãslatus. xxj. q. j. si qs iã trãslatus. xvj. q. i. ne pro cuiuslibet. ¶ Itẽ non potest tunc repelli nisi per accusationem d. c. sup his. & c. qualiter. de accu. & tenet. d. glo. quam not.
3 ¶ † Tertio quero an eps nõ gsecratus possit ordinare clericos suos, chrismare, dponere, benediceř ỽgines, ecclesias, vel altaria gsecrare. rñ. nõ. qz oĩa predicta veniunt ex gsecratiõe. glo. est or. in. c. transmissa. de elec. & c. sicut. §. preterea. eo. tit. c. inter corporalia de transla. prela. & plenius dixi supra in materia confirmationis.
4 ¶ † Quarto quero an electus cõfirmatus metropolitanus ante susceptum palliũ possit iura epalia exercere. rñ. nõ, imo nec virgines gsecrare, nec clericos ordinare, nec sinodũ celebrare. glo. est in. c. qm̃ qdam. c. di. p. c. sicut. in fi. de elec. & c. significasti. eo. ti. & gl. c. di. palliũ. imo tunc dr ecclesia viduata. p. c. inter corporalia. preallega. & alias. s. diximus.
5 ¶ † Quinto q̃ro an dicat eps anteq gsecret. rñ. nõ, imo dicitur electus. c. ij. de transla. c. nisi. de aut. & vsupal. & plenius dixi in materia confirmatio.
6 ¶ † Sexto quero an gsecratio valeat si electio epi fuit inualida. rñ. nõ. lxij. dist. nullus cũ glo. j. q. j. si qui episcopi Bal. in. c. j. in fi. qui feu. da. pos. Jo. an. in. c. lz. de transla. hinc ẽ q cõsecratatio non facit epm, vel papaz, nisi precedat solẽnis electio sm Bal. in. l. directis. C. de manu. testa. & alias. s. diximus.
7 ¶ † Septimo quero an episcopus consecratus si reperiat laborare morbo epiletico seu caduco possit conficere sacramẽta seu celebrare. rñ. nõ, imõ prohibitus est accedere ad altare, sed sue ecclesie dabit visitator. glo. est in. c. cũ inter can. de elec. per. c. j. & iij. vij. q. ij. & plenius dixi. s. ij. lib. fl. 222 n. 92
8 ¶ † Octauo quero an eps dum gsecrat possit acolythũ ordinare. rñ. nõ, qz ipse dz inter solẽnia missaꝝ gsecrari, vcz inter epistolã & euãgeliũ, & similiter acolythus, nec dz acolythũ ordinare ante gsecrationẽ suã ne vnitas diuini officij diuidat. diuideretur aũt p actũ ordinationis acolyti. tex. est not. cũ glo. in. c. q sic. §. super eo. de elec. vbi ẽt dr q solus papa põt die gsecrationis sue alios ordinare, qz ipse cõsecrat anteq in missa cantetur hymnus angelicus. Gloria in excelsis Deo. qua gsecratione facta a papa missaz incipit & perficit solenniter in qua missa põt ordines celebrare vt ibi, qð not. & alias diximus. s. eo. vbi vide.
9 ¶ † Ultimo quero si eps gsecratus gsecrat clericũ inhabilem ad ordines sacros, qũo puniat. rñ. qð perdit ius cõferẽdi illum ordinẽ, nõ alios ẽt maiores. j. q. j. si qui epi. cũ gl. & no. in. c. literas, de tẽp. or. qð est veꝝ sm dictã glo. si scienter ordinauit inhabilẽ notorie, alias enim non potuissent eum repellere ab ordinatione per. c. ex tenore. de tẽpo. ordi. & alia. s. dixi &c.

FINIS TERTII LIBRI

¶ Incipit quartus liber.

¶ De causa finali.


Nunc de causa finali quartus hic liber tractabit, in quo de auctoritate, dignitateq epi, ac de eius degradatione, depositioneq prout in principio proposuimus videndũ est. ¶ Distinguit aũt hic quartus liber in octo partes principales. ¶ In prima enim dicemus qualis debeat esse vita epi. ¶ In secũda que sit epi auctoritas, & potestas circa spiritualia. ¶ In tertia que sit eius potestas circa tẽporalia, vcz circa personas. ¶ In quarta que sit potestas in temporalibus circa res. ¶ In quinta que sit potestas episcopi circa iudicia. ¶ In sexta que sit potestas eius circa vltimas volũtates alienas. In septima videbimus de vicario episcopi. In octaua vero plene tractabimus de episcoporum degradatione. Quã vltimam partem similiter in alias distinguemus.

SVMMARIVM

1 Episcopus creatus, gfirmatus, consecratusq qualiter ciuitatẽ suam ingredi debeat.
2 Episcopus an recedere possit de curia pape iturus ad suã diocesim sine pape licentia.
3 Uita epi in propria diocesi cõmorãti qualis esse debeat.
4 Episcopus quo in loco debeat residere.
5 Eps crucẽ pre se ferẽs ex dignitate epatus an presente legato de latere insignijs vtente debeat crucem dimittere.
6 Eps an cũ mulieribus debeat guersari.
7 Clericus habitans cum cõsanguinea nisi sit mater vel soror carnalis est suspectus de fornicatione.
8 Concubinatus vt sit permissus que requirantur.
9 Uxorem an possit habere episcopus
10 Ludus an sit episcopo permissus.
11 Episcopus nunquid sine peccato possit interesse ludis & spectaculis histrionum.
12 Mense episcopi qualitas qualis esse debeat. Item & qualitas vestimentorum. 13.
14 Episcopus an licite interesse possit in causa sanguinis.
15 Episcopus vnus an alterũ teneatur honorare.
16 Cardinalium quis preferri debeat.
17 Arma quando mouere possit episcopus.
18 Legatus principis secularis an possit esse episcopus.
19 Episcopus an possit excõicare principẽ laicũ sue diocesis.
20 Episcopus an possit esse delegatus iudicis laici.
21 Episcopus vel clericus administrans bona principis laici an possit ab eo carcerari pro ratione reddenda.
22 Clericus vel eps an possit se imiscere in negotijs secularibus, puta in tutelis, Et quid si ante susceptã dignitatẽ epalez vel ordinem

ordinē clericalem erat tutor. 23. Et quid de conuersis. 24.
25 Clerici coguntur ad tutelam miserabilium personarum.
26 Eps vel clericus an possit esse negotiator.
27 Clericus negotiator vel artifex nunquid possit conueniri corā iudice mercatorum vel artis sue.
28 Eps an possit versari in negotijs secularibus.
29 Eps vel clericus an potest esse fideiussor.
30 Clericus fideiussor laici coram episcopo conueniri debet.
31 Eps an possit esse procurator vel aduocatus litium.
32 Laici nunquid clericus possit esse procurator generalis.

¶ Prima pars quarti libri.

¶ De vita episcopi.

1 PRimo Igitur quero circa primam partem principalez huius quarti libri in qua de vita epi dicturi sumus † qualr eps creatus, ɋfirmatus, ɋsecratusqʒ ciuitatē suā ingredi debeat. rñ. qꝫ ei intrāti dʒ clerus ꝛ populus obuiare ꝓcessionaliter ꝛ honorifice eū suscipere, cū epi vice Xpi fungant̃ in terris ac eius dñi nostri legatione. vij. q. j. oēs q. ij. q. vij. accusatio. in fi. xxj. dist. in nouo. ꝛ tʒ Spe. in ti. de leg. §. j. circa prin. vñ sicē dño IESV Christo cū viueret in humanis ꝛ igrederet̃ Hierusalē tāqꝫ sacerdos ꝛ ꝓpheta magnus, obuiauit populus ꝛ pueri cū palmis oliuaꝝ sternētes vestes in terra vt sup eis graderet̃ dñs nr̃. ita ꝛ epis honor est exhibēdus, q̄ Christi legatione fungunt̃ vt. s. ꝛ qꝛ dixi xp̄ʒ intrasse in Hierusalē tāqꝫ sacerdotē, notanter dcm̄ esse velim. ꝑ prius. n. pluries xp̄s intrauerat, nō tñ fuit honorifice susceptus a populo. Sʒ illa die iā nota erāt ꝛ populo manifesta miracula eius. Qui cū fuisset iter sacerdotes ante assumptus ad sacrificandū in tēplo, fuit ex beate virginis matris ei⁹ relatione scriptus in codice, sacerdotū nomina ɋtinente, prout mos erat apud hebreos i Hierusalez sub his verbis. IESVS Christus filius Dei viui ꝛ Marie matris eius ꝟginis. Erat eñ mos hebreoꝝ loco sacerdotis mortui aliuz surrogare. q bonus vir populo videret̃. eiusqʒ nomē i quodā codice scribebat̃ cū nomine patris ꝛ matris, nec fuisset inter sacerdotes scriptus in illo codice ꝓ filio Dei viui ꝛ Marie virginis IESVS xp̄s nisi apprime ꝟificatū esset euidēter apud hebreos qꝫ virgo eēt apparuissetqʒ virgo inspectoribus deputatis ad claustra pudica ꝑspiciēda Maria mater eius. que cū ꝓut asseruerat sacerdotibus se virginē esse que Xp̄m ex Deo viuo pepererat virgo reperta fuerit, tunc nomē IESV Xp̄i fuit inter sacerdotes vt .s. scriptuʒ in codice ꝓ filio Dei ac Marie virginis. posteaqꝫ pluries Jesus sacerdos sacrificauit in tēplo, quod facere nō potuisset in numero sacerdotum, vt refert Josephus. hic codex ꝺ quo supra memorauimus hebreoꝝ ꝑfidia occultatus est ne cōuincant̃, quod ꝛ ipsi Xp̄ʒ ꝓ filio Dei ꝛ virginis approbauerūt, dum eū in codice scripserunt ꝓ tali, ꝛ assumpserunt in sacerdotē. pleriqꝫ tñ hebreoꝝ nō diffitent̃, ꝛ maxime docti q antiquoꝝ historias didicerūt, put ꝛ Philelphus vir nostra etate doctissimus in quadā sua traductione qꝫ fecit in latinū sermonē aperte testatur oia de quibus supra dixi lalissime referens.

Est ꝛ alia ratio quare eps honorifice suscipiendus est, cū suā ciuitatē igredit̃ qꝛ prelati ex vrbe veniētes ob reuerētiā summi pontificis quem tetigerunt ꝛ osculati sunt recedētes ab eo honorandi sunt a populis. c. cū olim essemus. de priuileg. ꝛ tradit Spe. in tit. de lega. §. si queritur videre. circa princi. quod no. vt scias reddere rōnē quare talis honor reddit̃ epis cū itrāt diocesim. ¶ Et adde qꝫ ēt monachi debēt cū clero obuiā ire ꝓcessionaliter epo ꝭʒ Bal. in. l. fi. C. de bo. lib. scdo. alias infra dicet̃ in. q. an monasteria diocesis subsint epo. vide ibi.
2 ¶ Scdo quero † an eps possit recedere de curia Pape iturus ad suā diocesim sine licētia pape. dic qꝫ nō immo nec ēt cardinalis ꝭm Jo. an. in. c. ecclesia. el. ij. de elec. dʒ eñ cardinalis morari in curia pape. ix. di. nobilissimus.
3 ¶ † Tertio quero qualis esse debeat vita epi q̄ nō ꝓpria diocesi cōmorat̃. Rñ. qꝫ dʒ vacare lectioni sacraruz scripturaꝝ, quas ēt docer̃ dēat alios. Jtē ꝛ orationi, secūqꝫ dʒ hr̄e p̄sbyteros, diaconos, ꝛ alios bonos clericos. ij. q. vij. epi. xxxvi. di. c. fi. vbi dr̄ sic fecisse Moysen q semp erat in tabernaculo docēs ꝛ orās sicqꝫ hostes suos vincebat orationibus, lʒ psonaliter ad bellū nō accederet. Jtē dʒ eps oportune, ꝛ importune, ꝛ sine intermissione ecclesiā suā instruere, eāqꝫ prudenter regere, ꝛ amare, vt a vitijs abstineat, ꝛ vitā ɋsequat̃ eternā, ecclesia vero cū magna reuerētia doctrinā epi suscipere dʒ, eū quoqꝫ diligere tanqꝫ Dei legatū ꝛ veritatis ꝓconē. vij. q. j. sicut. ver. eps. ¶ Debet aūt eps docēs in tēplo loqui prudēter ꝛ aptare verba iuxta capacitatē audiētiū, sitqꝫ doctus, irreprehēsibilis, maturus. viij. q. j. opʒ. ¶ Debet ēt apud se eps retinere familiares honestos ꝛ bone vite viros. ij. q. vij. peruenit. Si. n. malos sibi adhibeat ꝛ improbos homines sue vite qualitatē ostendit, cū ex societate qualitas ꝓsumat̃. xxviij. q. j. sepe. xviij. q. ij. diffinimus. lxxxj. dist. clericus, ꝛ tʒ gl. in. d. c. ꝑuenit. ꝛ Bar. in. l. si plures. §. qꝫuis. ꝛ. §. si parēs. ff. de admi. tu. ¶ Subditos ēt dʒ eps oēs eqliter subleuare, iuuare, fouere. viij. q. j. clemēs. ¶ Jtē dʒ pacē ꝓcurar̃ iter subditos, ꝛ amouē discordias. xc. di. studiū. imo pōt excōicare nolētes pacē inire. e. dis. placuit, ꝛ. c. platū. Quinēt epi vicini debēt ei fauer̃ vt pacē ponat iter discordes. c. di. ꝓcipimus ꝺponi aūt pōt q i hoc alicui fauere negligit vt ibi. iij. q. j. nulli. Sʒ si eps mortu⁹ est vel ifirm⁹, tenent̃ alij vicini epi vices supplere. vij. q. j. pōtifices. ꝛ gl. i. d. c. ꝓcipimus.
4 ¶ † Quarto q̄ro vbi debeat eps residere. Rñ. qꝫ i ecclesia sua, saltē i festo nataliū dñi nostri IESV Xp̄i, Epyphanie Pasche, Pentecostesqꝫ, alias aūt ꝑ triēniū a cōione suspēdit̃. vij. q. j. si qs i clero. ¶ Jtē dʒ eps in sua cathedrali ecclesia residere. i. i loco vbi est ecclesia, nō in ipsa ecclesia. de ɋse. dist. iij. eps si. in gl. xlj. di. eps veliʒ. ¶ Jtē dʒ diebus festis dñicalibus iter esse diuinis officijs in sua ecclesia cathedrali. de ɋse. di. iij. eps. Nec pōt ꝑ diocesiʒ vagari, nisi forte cā visitationis. vij. q. j. placuit. Jmmo in re ꝓpria diuitius qꝫ oporteat stare nō dʒ, ne curā ecclesiasticā ɋtēnere videat̃, vt ibi cū ꝓpriā vtilitatē ꝑponere nō debeat vtilitati ecclesie, vt tʒ ibi gl. ꝛ no. xij. q. iiij. qcūqꝫ. Quinimo dʒ eps vagabūdus si monitus nō reuertat̃ i monasterio recludi. e. q. ꝑuenit. qꝺ intelligit gl. si ꝑ sex mēses aberit ab eclesia ꝓpria. ꝑ. c. ex tue. de cle. nō resi. vel ꝑ annū de iure ciuil. vt in. §. illud i auc. qūo opor. epos. Pōt aūt ex cā necessitatis, puta hostilitatis vel pestis relinquere ꝓpriā cathedrā ꝛ alibi in diocesi permanere. ea. q. temporis. ꝛ. §. episcopalium.
5 ¶ † Quinto q̄ro vtrū eps ex dignitate epatus pre se crucez ferens, vt Firmanus, debeat crucē dimittere ꝑsente legato de latere insignijs vtē. Rñ. sic. c. antiqua. ꝺ ꝑui. ꝛ ibi no. ꝛ tʒ Spec. tit. de leg. §. sequit̃. ꝟ. hic ēt no. facit. ar. l. ɋtumaciā. §. q ad maius. de re iud. dʒ. n. eps honorare legatū de latere ex vi iuramēti sui, qꝺ prestare dʒ in ɋsecratione, vt in. c. ego. de iureiur. ꝛ tʒ Spe. in tit. de leg. §. j. ver. honorādus. Et hinc inolenit ɋsuetudo qꝫ epi assistētibus dñis Cardi. nō portāt rochetū, saltē discopertū, nec dñi Cardinales assidēte papa, nec pretores ciuitatuʒ baculū iustitie ferūt assistēte prouincie preside, sed qꝛ epi pre se crucē ferāt. vide gl. in. c. fi. vt lit. pen. ꝛ alias infra dicemus.
6 ¶ † Sexto quero hic vtrū eps possit cū mulieribus ɋuersari. Rñ. nō. l. eū qui. ꝛ ibi doc. C. de epis. ꝛ cle. lxxxj. di. cū oportet. c. in oibus. c. seq. ꝛ ꝑ totū. Spe. idē tʒ in tit. de renū. §. ij. ver. sʒ qlr̄ ꝛc. Jmmo ēt cū ɋsanguineis suis ꝓhibitus est eps ɋuersari nimia ɋsuetudine. xxij. di. iterdixit. Unde Hieronymus. Hospitiolū tuū, aut raro, aut nūquā mulierū pedes terāt qꝫ nō pōt toto corde cū Deo habitare, q feminarum accessibus copulat̃. xxxij. di. hospitiolū. Propterea fert̃ Augu. noluisse habitare cū sorore. lxxxj. di. legit̃. idē ꝓbat̃. xxxiiij. di. c. j. de coha. cle. ꝛ mulie. c. j. ꝛ tradit Spe. vbi. s. qꝺ tñ intellige nisi cū ꝓpria matre, sorore, amita, vel alijs ɋsanguineis in qbus cessat mala suspitio. c. a nobis. ꝺ coha. cle. ꝛ mu. lxxxj. di. volumus. ꝛ qꝺ no. in. c. cū in iuuētute. ꝺ ꝑsum. lxxxj. di. c. cū oibus. ꝛ. c. feminas. Predicta ēt intellige in clericis quibuscūqꝫ, vt i dictis iuribus d. c. volumus. c. cū oibus. c. nō oportet. ꝛ. c. clericus. ꝛ per totū xxxij. dist. interdixit. xxxiiij. dist. c. j. ꝛ. d. c. a nobis. ꝛ. c. j. de cohabi. cle. d. l. eū qui. in auc. de mona. §. his vero. de epis. ꝛ cle. §. epm vero. ꝛ. C. eo. tit. auc. eps. ꝛ Bar. tʒ in. l. ꝛ si ꝯ. C. de nup.
7 Jdeo Ang. in auc. qūo opʒ epos. §. quarta. dixit † clericū habitantē cū ɋsanguinea nisi sit mater vel soror carnalis esse suspectū de fornicatione, qꝺ no. ꝯ clericos foroiulięses ꝛ aprutiones qui retinēt feminas ꝛ ɋcubinas in quibus hodie cadit antiqua qꝺ, an ɋcubina clerici, sequit̃ forꝝ clerici, ꝺ q̄ ꝑ doc. i. c. cū qdā. de iuris. om. iu. vbi dicunt qꝫ sic. secus tñ in ɋcubina laici. l. ꝺ in
8 re. ad fi. ff. ad muni. ¶ † Quot aūt requirant̃ ad hoc vt ɋcubinatus sit ꝑmissus. ponit Bar. in. l. j. ff. de ɋcub. ꝛ Bal. in addi. Spe. de succes. ab intest. ver. naturalis filius. vide ibi, qꝛ nō
9 est de materia. ¶ † Sed an vxorē habere possit eps. Rñ. non hodie. lʒ olim apostoli vxores habuerint nō ad ɋcubitū sʒ ad seruitiū. xxj. di. omnino. hodie nō epis ꝛ clericis ꝓmptioribus ad spiritum carnis qꝫ erāt apostoli ꝓhibitū est ab ecclesia non

extra substātiā ordinis clericalis, sʒ qꝛ ecclesia nō tm̄ ꝗfidit de clericis hodiernis quantū de apostolis, iō ꝓhibiti sunt. lxxxj. di. si quis. ꝛ c. cū olim. ꝛ p totū. ꝛ in tit. de cle. ꝗiu. Si qs autē vxorē accipit, vel ꝗcubinā retinet, ꝑdit ecclesiastica bn̄ficia. c. j. ꝛ p totū. de cle. cōiuga. ℂ Item nō gaudet priuilegijs clericalibus, maxime illo ꝙ cōpetit ex casu si qs suadente diabolo. xvij. q. iiij. vt tʒ simpliciter Joā. an. in. c. j. de cle. ꝗiu. in. vj. Itē a collectis nō est immunis sʒ solū pp crimē euaderet penā mortis ꝭm Ab. anti. in. c. ex pte de cle. ꝗiu. ꝛ Bal. in mar. ℣. clericus. ℣. fi. ꝛ in Spe. de cleri. ꝗiu. in prin. Inn. in. d. c. ex pte. Idē in clerico incedēte sine habitu ꝛ tōsura, qꝛ ēt pōt impune offendi ꝭm gl. in. l. si qs ignorans. ff. loc. ꝛ in. l. item apud labeonem. §. si qs virginem. ff. de iniur. qꝺ not.

10 ℂ † Septimo quero vtꝝ eṗs possit ludere. R̄n. ꝙ nō. in auc. interdicimus. ꝛ ibi doc. C. de epis. ꝛ cle. xxxv. di. eṗs. ꝛ ibi glo. alias dʒ deponi, vt ibi qꝺ est veꝝ in quibuscūq; clericis ꝭm. d. glo. per. c. clerici. ꝺ vi. ꝛ ho. cle. vbi est casus ꝙ nec ludere, nec ludis alioꝝ interesse dn̄t. ℂ Item nec ludi ꝑticeps esse pōt clericus, vt ibi. ꝛ. d. auc. interdicimus. ℂ Item veꝝ in ludis taxillorꝝ vel aleaꝝ ꝛ alijs in quibus verset̄ sola fortuna, vel ēt fortuna ꝛ ingenium vt in dictis iuribus. Ex quo infert̄ ꝙ ludus scachoꝝ qui solo ingenio dr̄ nō est ꝓhibitus clericis ꝛ eṗo ꝭʒ cōem opi. doct. vbi. s. ꝫ Cy. ꝛ Jac. de are. in. d. auc. interdicimus. ꝛ in. l. si quis cū sciret. de vsuca. ꝑ Jac. ꝗ ꝫ tenuerunt cū ꝛ p illum ludū clerici possunt abstrahi a diuinis. hanc opin. clerici tanꝗ inimicam omnino non seruant. qꝺ not.

11 ℂ † Octauo q̄ro na eṗs possit interesse ludis ꝛ spectaculis histrionū. R̄n non. c. clerici. de vita ꝛ honesta. cleri. de cōsecra. dist. v. nō opʒ ministros. xxxiiij. di. presbyteri. Immo recedere dʒ de loco etiam de mensa si spectacula geri incipiant per histriones, vt ibi, ꝛ dixi supra. li. ij. q. lxij. vbi etiam dixi qꝺ nec ipse eṗs potest esse histrio, vel mimus, nec ludos facere. ꝑ. c. maritum. xxxiij. di. gl. c. donare. lxxxj. di. gl. in. c. si iudex laicus. de senten. excom. in. vj. ꝛ Ang. tenet in auc. de mona. j. col. Debet etiam eṗs prohibere fieri ludos in conuiuijs suis ꝛ cantilenas decantari, plausus ꝛ risus inconditos fieri, ꝛ laruas adesse. ꝑ tex. no. de ꝯse. di. x. nullus presbyterorum. xxij. di. j. clericum vt plenius dixi in. d. q. lxij.

12 ℂ † Nono quero de quantitate mense epi. R̄n qꝺ dʒ in principio fieri bn̄dictio mense, ꝛ in fine actio gratiaꝝ. xliiij. di. non liceat. ℂ Item dʒ inter epulandū lectionibus vti sacrarum scriptuꝛaꝝ vt euitent̄ ꝯfabulationes ꝛ anime edificent̄ ad bonuʒ vt dicit tex. not. ea. di. pro reuerentia. ℂ Item dʒ epi prandium fieri hora tertiarum, non ante. d. c. non liceat. Nec debet epulis lautis longo labore quesitis vti, ne videat̄ immemor Christi pauperis esurientis ꝛ nudi. xxxv. distinctio. ecclesie principes. ℂ Item non debet episcopus conuiuijs inuigilare xliij. distin. multis. ꝛ se. maxime ex symbolis. ea. distin. nō oportet. ℂ Itē dʒ habere eṗs supellectilē mense vilē victumq; pauperē. xlv. dist. eṗs. cū glo. que dicit de ꝯsuetudine nō seruari. de quo plenius dixi. s. ij. lib. j. parte. xiij. q. vbi omnino vide.

13 Decimo quero † de qualitate vestimentoꝝ episcopi. ꝛ dic qꝺ corripiendus est episcopus qui lasciuit in fulgidis vestibus. xxj. distin. iij. omnis iactantia, cum glo. ꝛc. precipimus ꝙ glo. dicit verum si facit ad voluptatem, alias non, pōt enim ꝛ debet episcopus vti vestibus secundum consuetudinē regionis ne vilescat dignitas, vt ibi.

ℂ Item debet vti vestibus desuper clausis non tamen de pannis rubeis vel viridibus, vt. d. c. clericus. vbi hec oīa ꝓbantur. ℂ Purpura vero ꝛ cendato potest episcopus vti exēplo Christi qui ꝛ purpura veste vtebatur. Gregorius tamen dicit quod si vsus purpurearuʒ vestium non esset in culpa. sermo Dei non tam manifeste exprimeret quod diues indutus bysso ꝛ purpura descendit ad inferos.

ℂ Et scias ꝙ episcopus non potest vti vestibus laicorum, nec extra domum ire debet sine proprio habitu. xx. q. iiij. episcopi. c. sane ornatu. ꝛ. c. seq. ꝙ facit ꝫ episcopos qui laruis se exornant vtendo vestibus alienis, qꝛ prohibitum est per. c. cum decorem. de vita ꝛ honesta. clerico. l. minime. de episcopa. audiē. in auc. de sanctis. episco. ꝛ cleri. §. fina. colla. ix. Immo lauras ad ipsum venientes expellere debet. de consecra. distin. v. nullus. ℂ Sed quid si episcopus est monachus. Respendeo debet vti vestibus ꝛ habitu monachali, qꝛ retinet habitum suum. Vnde Rocheto vti non potest qui monachis prohibitus est. tex. est no. in. d. c. clerici de vi. ꝛ ho. cle. ℂ De his vide q̄ diximus. s. xiiij. q. prime partis princi. iij. lib. vbi vide omnino.

14 ℂ † Vndecimo quero an episcopus possit interesse causa sanguinis. Respondeo non. c. clericis. ne cleri. vel mona. c. sententiam. eo. titu. c. ex literis. de exces. prelato. c. in archiepiscopatu. de rapto. c. conquestus. de foro compe. ꝛ tenet Specula. de iuris. om. indic. §. fina. ver. ꝛ not. ꝙ episcopus, ꝛ ideo episcopi habentes iurisdictionem temporalem committunt laicis causas sanguinis secundum Specula. vbi. s. ꝛ Bal. in. l. j. ij. col. C. vbi de crimi. agi. oportet. vbi dicunt vero generaliter. sʒ Jo. an. in addi. Specu. ibidem dicit verum etiam specialiter. ꝛ no. in. c. fi. ne cle. vel mo. in. vj. Quinetiam eṗs pōt committere criminis inq̄sitionem ꝭm Archi. in. c. ij. in fin. de offi. vica in. vj. ꝛ est tex. ī. d. c. fi. ℂ Et ita practicauit dn̄s meus dn̄s eṗs Modrusien. gubernator Fani qui cōmisit mihi tunc pretori causam capitalem lese maiesta. illorum de Mondulfo quos tempore mortis Pauli pontificis fecit tres vno ictu gladij decapitari cum magna populi admiratione. ℂ Fit etiam irregularis episcopus si de facto cōparet in causa sanguinis que vertitur coraʒ iudice suo. Respondeo, vcʒ si auctorauit in ea, nō si ex curiositate interfuit secundum Specu. titu. despensa. §. iiij. versi. sed quid de iudice, ꝛ versicu. precedenti. ꝛ versi. quid si episcopus. idē si episcopus interrogatus a suo iudice quid facere debeat de tali criminoso. respondeat quod faciat eum mori, vel si dicit quod est malum si euaserit, quia irregelaris est. secus si dicit ꝙ istantiam faciat vel consulat iurisperitos secundum Specula. iñ. d. ver. quid si episcopus, vide omnino per docto. Inn. ꝛ Joan. and. in. d. c. sententiaʒ. ℂ Ex his patet ꝙ opiscopus potest habere merum imperium, vt ibi, ꝛ in aucten. causa que vt ibi Bald. de episco. ꝛ cleri. secus est autem in alijs prelatis inferioribus secundum Bal. in addi. Spe. de iurisdi. om. iud. versicu. episcopi. ꝛ ibi specu. in versi. secundum canonꝰ. ℂ Ponit que dicantur meri imperij pertinentia ad ediscopum, vcʒ clericoruʒ depositio, vel perpetua suspensio. v. q. v. delatori. de iudi. c. at si cleri. de vita ꝛ hone. cleri. c. vt clericorum. §. si quis de cle. excō. mini. c. latores. ℂ Item excōmunicatio. de offi. ordi. pastoralis. j. respon. ℂ Item purgationis indictio. ij. qꝺ. v. per totum. ℂ Item dispensatio. l. distin. vt constitueretur. ℂ Iteʒ solennis penitētie impositio. l. distin. in capite. ꝛ. c. accedentibus. de exces. prelato. ℂ Item ecclesiarum erectio. de conse. distinctio. j. nemo ecclesiam. ꝛ. c. ecclesias. ℂ Item consecratio virginum. xx. q. j. deuotissi. de elec. c. ꝙ sicut. ℂ Item clericorum ordinatio. c. inter corporalia. de translatio. ꝛ. d. c. ꝙ sicut. ℂ Item chrismatis confectio vt ibidem. ℂ Item ecclesie consecrate reconciliatio. de cōsecratio. eccle. vel alta. c. aqua. hec omnia ponit Spec. vbi. s. ꝛ subdit quod hodie episcopus nihil habet meri imperij, cū omnia valeat delegare etiā ea que sunt ordinis saltem episcopo nisi vsum pallij, ꝛ dicit Spec. hoc tenere Joan. in. c. peruenit. xcv. dist. vide ibi. Ex quibus auteʒ causis episcopus vel clericus fiat irregularis, vide plenius in Spe. de dispen. §. iiij. per totum. que omnia not. perpetuo.

15 ℂ Duodecimo q̄ro an eṗs vnus debeat alterū honorare. r̄n. sic. s. maiorē ꝛ digniorē q̄ est ꝑferēdus. C. de of. mag. l. nemo. ꝛ Host. in sum. post ꝑnci. ꝛ gl. insti. de bo. pos. §. aliā. est. n. vnus maior altero ꝭm dignitatē ecclesie. not. in. c. si forte. in fi. ꝺ ele. in. vj. ij. q. vij. puto. ꝛ tʒ Bal. in. c. j. de ele. q or. fur. su. Spec. de cita. §. iiij. ℣. porro si sunt plures. lxxx. dis. in illis. in fi. xxj. dis. in nouo. ℂ Et no. ꝙ ceteris paribus dʒ ꝯferri prior in ordine eṗatus, ꝛ qui plus alijs laborauit ꝑ ecclesiā Dei. xvij. dist. §. fina. cum glo. de maiorila. ꝛ obedien. c. j. lxxiiij. distinctio. episcoporum. lxxv. distinctione. c. fina. in fine. pro quo facit, qꝛ Jacobus maior dictus est, qꝛ prius adhesit domino IESV Christo, licet postea natus fuerit ꝗ Jacobus minor, vt legit̄ in historia scholastica in testamēto nouo. c. ꝛ cū sedisset. qꝺ verū est nisi sit metropolitanus vel alius superior, qꝛ preferat̄, licet potius fuerit ordinatus, ꝭm glo. in. d. §. fi. ꝛ ibi in preal. c. placuit. Specu. in. d. ℣. porro sicut ꝯcurrit eṗs cum prelatis inferioribus q̄bus prefertur, ēt si pro fuerit ordinatus, vt ibi. Alias dicitur ꝙ preponi debet qui prior in literis pape fuerit nominatus. xlij. distin. sit rector. in fine cū glo. ꝛ tenet Specula. in. d. versi. porro. si sunt plures. qꝺ not. ℂ Nec miruʒ videatur ꝙ episcopus preferri dʒ Cardinali presbytero. nam Augu. episcopus scribens Hieronymo Cardinali pr̄sbytero dixit ꝗꝗ ꝭm vocabula que vsus obtinuit eṗatus sit maior presbitero. Augu. tn̄ Hieronymo minor est. ij. q. vij. quāꝗ certe si Cardinalis vt erat Hieronymus fuisset episcopo preferendus non dixisset Augustinus episcopus se maiorē Hieronymo, sed qꝛ credebat se meritis esse minorē non ex dignitate, ideo talibus verbis vsus q̄ nec mendacium

mendacium dicere potuisset etiã ex humilitate .xxiij.q.ij.cū humilitatis. ſm gl.in.d.c.q̃ꝫq̃ꝫ.hoc tñ hodie nõ seruatur vt docet vsus, ⁊ adde ꝙ omnes episcopi possunt esse pares meritis si puritatem seruent in vita ⁊ in martirij qualitate, sicut contingit in Petro ⁊ Paulo qui capita apostolorū passi sunt Rome vbi erat caput gentilitatis, ⁊ principaliter populus Romanus inimicabat̃ fidei christiane.ij.q.beati.⁊ dixi.s̃.in preludijs.

16 ¶ †Quis ãt ex cardinalibus preferat̃.vide per Host.⁊ But. in.c.antiqua.de priuileg.⁊ ibi etiam per docto.

17 ¶ †Decimotertio quero vtrum episcopus possit arma mouere, ⁊ sic an eius vita possit in armis versari. Respon.nõ.xxiiij. q.viij.in prin.⁊ per totū.quod est verū, nisi contra hostes fidei christiane.ea.q.c.igitur.⁊ in.c.cum pridem.

¶ Item nisi pro defensione ecclesie.xxiij.q.iij.fortitudo.⁊ glo. xxiij.q.viij.quicunqꝫ.qbus casibus potest bellis interesse eps̃. c.igit̃.preallega.xxiij.qõ.iij.maximianus.vbi dr̃ ꝙ Paulus apostolus bello interfuit cõtra hostes fidei.⁊ est gl.in.d.c.igit̃ in fi.arg.contra.xxxvj.dis.c.fi.vbi dr̃ ꝙ Moyses orabat in tẽplo, non autē pugnabat in exercitu, sed illud olim, hodie secus immo punitur episcopus q non aggredit̃ hostes ecclesie ſm gl. in dicto.c.igit̃.in fi.quo bello si moriatur, celi premium consequitur.xxiij.q.viij.omni timore.

¶ Sꝫ an episcopus arma moueat vt recuperet castrū sibi occupatum. Rñ.ꝙ non, qꝛ solus princeps armatus.vt no.in proemio institu.ita tenet Bal.in.l.ij.⁊.iiij.col.ver.sed nūquid põt .C.de serui.credo tñ cõtrarium per predicta.⁊ not.xxiij.q.viij. his ita.c.igitur.⁊.c.hortatu. Alias autem episcopus militare prohibetur.xxiij.q.viij. reprehensibilis. vbi vide. Potest tñ episcopus castrū illud etiam per proditionẽ recuperare si aliter nõ potest.vt tenet Bal.vbi.s̃.ver.sed nunquid episcopus. ⁊ tenet Inno.in.c.olim el.j.de restitu. spolia. vbi dicit furtum rei proprie esse permissum quando aliter recuperari nõ potest si scandalum non oriatur ſm docto.ibi.⁊ in.c.quia pleriqꝫ.de immunita.eccle.per Inno.qui dicit clam, ⁊ furtiue damnis proprijs ꝯsuli posse.facit gl.in.l.si coloni.C.de agri.⁊ censi.li.xj.⁊ tenet Flo.in.l.si seruus.in princi.ff.ad le.aquil. Bald.in.l.si manumissori.in fin .C.de obseq.pa.pre.⁊ tenet dominus meus Alexan.de Vincen.in.c.potuit.de loca.⁊ Ludoui.pon.in fi. versi.furtum.ver. quandocūqꝫ. Facit etiam, qꝛ potest quilibet causam furtiuam furari, ⁊ domino restituere.c.qui cum fure. ⁊ ibi doct.de furtis. ¶ Quinetiam dico ꝙ potest episcopus si suum castrum sibi ablatum recuperare nõ potest alium pro eo. furari, ⁊ illud sibi retinere quousqꝫ sibi suū restituatur ſm Inn. vbi.s̃.quem sequitur Bald.in.d.l.ij.⁊.ix.col.versi.sed quid si nõ potest.⁊ Bal.in Marga.versicul.castrum.ver.fin.docto. in.d.c.olim.⁊ Alexan.vbi.s̃.Flo.in.d.l.si seruus.in princi.in iij.col.vbi dicit ꝙ tunc episcopus non esset irregularis, si ꝯtingeret mors alicuius, episcopo tñ ad hoc nõ aduertente.⁊ no. in.c.postulasti.de homi.⁊ glo.no.xxiij.q.iij. maximianus.⁊.j. dicet̃. ¶ Et subdit notabiliter Bal.vbi.s̃.in.d.c.⁊.v.col.ver. sed nunquid aūt.ꝙ potest episcopus facere sibi per superiorem dari tale castrum pro suo in solutum. qđ etiam tenet Inno.in. d.c.olim. Sed caueat eps̃ vt dum confirmationem vel adiudicationem dicti castri pro suo postulat, non subticeat veritatem, qꝛ sibi adiudicatio nõ prodesset secundum Bal.ibi, qꝛ etiam infert ꝙ partiales terrarum impetrantes a superiore bona exitiorum concessione non gaudent, quod non contra cassianos.

¶ Predictis adde ꝙ eps̃ habens iurisdictionẽ tpalē põt indicere bellum ſm Inno.in.c.qđ in dubijs.de pen.vbi etiã dicit epm̃ nõ fieri irregularem si in bello ꝑ ipsum indicto homicidiū cõmittat̃.nisi ipse cõmittat.vt refert Bal.in Marg.ver.eps̃. ver.xxiiij.⁊.xxiij.q.v.đ occidendis.⁊ glo.xxiij.q.iij.maximianus.vbi idẽ dicit in clerico agẽte cõtra aliquẽ de crimine, si iudex reū morti tradat.per.c.postulasti.de homi. ¶ Quid autẽ si clericus vadit ad bellum cum populo cõtra subditos populi rebelles, dic esse irregularẽ. si ipse aliquem occidat in bello, nõ si lapides proijciat simul cū alijs, licet hic occidatur ſm Inno. in.d.c.olim.de restitu.spol.⁊ Bar.in Marg.ver.congregare.ver.j.in fi.quod not.

18 ¶ Decimoquarto quero †an episcopus possit esse legat⁹ principis secularis. Rñ.ꝙ sic, ⁊ idem in quolibet clerico.c.cū parati.⁊ ibi doct.de appel. Ex quo sequit̃ qđ debet episcopus obedire principi seculari, de quo per Bal.in tit.de pace constã.§. in ciuitate.in prin.⁊ est glo.xxiij.q.viij. reprehensibile.xviij.di. si episcopus. Non tamen potest episcopus ire ad principẽ sine cõsilio metropolitani episcoporū cõprouincialiū.xxiij.q.viij. si quis episcopus. Debet aūt potius pape q̃ꝫ principi obedire episcopus ſm glo.in.d.c.reprehẽsibile, ⁊ ideo iuste fecit alias eps̃ Taruisinus qui iussu Pij pontificis excõicauit ducẽ Stirlich inscio vel inuito illustri dominio Venetorum.

¶ Idẽ dic in clerico, qꝛ dꝫ potius obedire epõ q̃ꝫ pricipi seculari, nisi habeat feudū ab illo.no.per docto.in.d.c.cū parati.per docto.in.c.cum ab homine.de iudi. ¶ Itẽ potest eps̃ esse consiliarius principis secularis no.in auc.habita.per doc.Moder. .C.ne fi.pro patre. Quinetiam potest episcopus prestare homagium principi laico ratione temporalitatis no.in.c.antiqua.de

19 priui.⁊ tenet Specu.de feu.§.ij.circa prin. ¶ †Nunquid autẽ eps̃ possit excõicare principem laicum sue diocesis. Rñ.sic, gl. est.xj.q.iij.si aūt.⁊ glo.in.c.oẽs.de maio.⁊ obe.⁊ gl.xcvj.dis. duo sunt.xviij.dist.qm̃ quidem.lxiij.dist.valentinianus.⁊.c.dilecto.de sen.excõmu.in.vj. Immo si princeps habet plura domicilia sub diuersis episcopis, põt a quolibet excõicari ſm glo. in.d.c.omnes ⁊ gl.in.d.c.si ãt.per.l.assumptio.ff.ad muni.qđ intellige.s.ab eo in cuius diocesi deliquit ſm gl.in.d.c.omnes est.n.obediendum episcopo.c.si quis vero.xj.q.iij.alias Deū offendit qui episcopo non obedit.ea.q.quicunqꝫ.⁊ seq. Immo debet dẽtibus demonis laniari.ea.q.absit.omnes.n.principes Petrus apostolus iussit episcopis obedire.c.oẽs.de maio.⁊ obe. Ideo princeps potest ab episcopo iudicari non econtra.c. imperator.in fi.in summa.xcvj.dist.xj.q.j.sacerdotibus.vbi ẽt dr̃ ꝙ episcopi sunt a regibus honorandi, non iudicandi. Princeps autem epõ non obediẽs est infamis, ⁊ partē regni celestis hẽre nõ p̃t, ⁊ a ꝯsortio fideliū ⁊ ecclesie limine repellendus est. xj.q.iij.si aūt.facit qđ legitur in historia scholastica in lib.Hester, de Alexandro rege Macedonie post captam Tyrum cū iret ad obsidendam vrbem Hierusalem eum exercitu ⁊ obuiaret ei Jadus sacerdos habitu pontificali inductus, ex equo descendit ⁊ summum sacerdotem veneratus est genibus flexis existimans se deum adorare, sicqꝫ furore suo deposito populo pepercit.⁊ hinc dicit Bal.in.l.eã quã.xj.col.C.de fideicõ.ꝙ ecclesia est maior imperatore, sed dꝫ eps̃ cū principe mitius agere q̃ꝫ cū alijs ſm gl.ibi per.c.de reb.xij.q.ij.que oia tene menti.

20 ¶ †Queri etiam potest iuxta predicta vtrum eps̃ possit esse delegatus iudicis laici, ⁊ dico quod sic per.c.in archiepiscopatu de rapto.⁊ doc.in.c.ij.de iudi.

21 ¶ †Sed an episcopus vel clericus administrans bona principis laici possit ab eo carcerari pro ratione reddenda, dic quod non ſm gl.⁊ doc.in.c.dilectis.de appel.quod verū est nisi esset in fuga vel suspectus, qꝛ clericus capi potest, vt presentetur epõ, ⁊ eps̃ vt presentetur pape vel superiori ſm Inno.in.c.vt fame.de sen.excõ. Jo.an.in.c.nullus de pigno.no.in.c.cuꝫ non ab homine.de iudi.⁊ ita intelligitur.c.si clericus.⁊ ibi Jo.an. eo.tit.lib.vj.vbi dr̃ clericū pro debito ciuili capi non posse, sed in crimine dep̃hensus clericus an ⁊ qn̄ capi possit vide ꝑ Bal. in.c.j.§.j.de pace iur.fir.in vsi.feu.⁊ alias infra dicetur.

22 ¶ †Decimoquinto quero, an clericus vel episcopus possit se immiscere in negotijs secularibus, puta in tutelis.⁊ dic qđ sic si velit, quia inuitus non cogitur.lxxxvj.dis.peruenit.⁊ tꝫ Ang. in.l.ij.C.de legiti.tuto.⁊ Bar.in.l.legitimos.§.fi.ff.eo.ti. Sed Spec.in tit.de tutore.§.generaliter.ver.opponit̃ ꝙ est eps̃ dicit ꝙ episcopus vel monachus vel clericus in sacris, vel alius regularis religiosus non põt esse tutor.lxxxviij.dis.neqꝫ apud. xxi.q.iij.Cyprianus.de epis.⁊ cle.l.generaliter.que est canonizata.xvj.q.i.generaliter.⁊ in auc.de sanc.epis.§.deo aūt amabiles.quod est verum in testamentaria vel datiua.

¶ Clericus.n.volens potest legitimam exercere tutelā.d.c. peruenit.⁊ ibi glo.no.lxxxvij.dist.irreligiosam.non tamẽ inuitus cogitur.in auc.presbyteros.C.de episco.⁊ cleri.

¶ Sed episcopus ⁊ regulares ẽt volentes non p̄nt se immiscere tutele legitime.d.auc.presbyteros.in fi.lxxxvij.dist.episcopus gub.vbi dr̃ veruꝫ per seipsum, qꝛ ꝑ aliū põt, Bal.in addi. Spe.de tutore.ver.clerici.dicit ꝙ clerici p̄nt esse legitimi tutores nisi sint monachi vel epi. Põt aūt dici ꝙ eps̃, ⁊ regulares volentes p̄nt esse tutores per.d.c.peruenit.ſm Specu.ibi.

¶ Excusat̃ vero clericus etiam in minoribus constitutus a tutela.vt dixi per.d.auc.presbyteros.⁊ ibi Bal.sed cum vult dꝫ satisdare ſm Barto.in.d.l.legitimos.§.fina.vbi dicit secus in monacho canonico regulari ⁊ episcopo. Clericus autem debet esse tutor filiorum alterius clerici ſm Guil.in dicta aucten.presbiteros, sed ibi Ray.tꝫ ꝯriū.⁊ Bar.in.l.sed milites.in princ. de excus.tu.sed Nic.de nea.in.l.administrãtes.§.q corporis.tꝫ opi.Guil. Quinetiã đt bar.l.d.l.sꝫ milites.ꝙ clericus vsqꝫ ad

q̃nartũ gradũ cogitur esse tutor agnatoꝝ, qđ est verũ si ẽ vagãs ⁊ talis qui nõ vacet diuinis, alias est imunis a tutela ⁊ cura. d. l. generaliter. ⁊ ibi Bar. de epis. ⁊ cle. ¶ Et no. sing. ꝙ clericus extraneus, vt q̄ sit auus pupilli ex filio suo non legitimo nõ p̃t esse tutor eius ẜm Bar. in. c. vanes filius dñi Gualterij ⁊c.

23 ¶ † Sed quid si ante susceptam dignitatem episcopalẽ vel ordinem clericalẽ erat tutor. Rñ. nõ finiri tutelam ante susceptã vt tenet Spe. ti. de tutore. §. generaliter. ver. sed qd si eã, sed ibi Jo. an. in addi. dicit non cogiť eã exercere, ergo põt si vult Angel. in. l. ad agnatos. ff. de suis ⁊ legi. dicit simpliciter non finiri tutelam susceptam ante sacerdotium. quod no.

24 ¶ † Ulterius quero quid de conuersis. Respondeo. ꝙ si sunt professi non possunt esse tutores, alias sic. in Specu. de tutore. versic. quid de conuersis. not. xxvij. q. j. vt lex. c. vt priuilegia. ver. hoc autem de priuileg.

25 ¶ † Ultimo scias circa predicta ꝙ clerici coguntur ad tutelaz miserabiliũ personarũ. d. c. ꝑuenit. lxxxvij. di. c. j. ⁊. ij. lxxxviij. di. c. j. de epis. ⁊ cle. l. orphanotrophos. ⁊ Spe. vbi. s̃. ver. illud aũt. sed ⁊ ibi residet qđ possint sed non cogant̃ que oĩa bñ not.

26 ¶ † Decimosexto quero an eṗs vel clericus possit esse negotiator. Rñ. non. c. fi. de vi. ⁊ hone. cleri. xiiij. q. iij. c. j. Adde ꝙ in negotiatis priuilegium perdit. c. q̃z q̃z. de ꝯsti. in. vj. cle. fi. ⁊ ibi doc. eo. titu. Quinetiam ⁊ in alijs patrimonialibus si interiz nõ desinat negotiari ẜm do. Gemi. in. d. c. q̃z q̃z. ⁊ tz do. meus Jo. de prato in consilio omnipotẽtis dei postulato suffragio. vij. colum. Non tamen perdit priuilegium canonis si quis suadente. xvij. q. ix. ẜm Inno. in. c. ioannes. de cleri. coniuga.

¶ Predicta vera nisi clericus sit inops, q̄ põt artem aliquam exercere ⁊ negotiari licite tamen. c. i. ne cle. vel mo. xcj. di. clericus. ⁊ gl. in. d. c. clerici. xiiij. q. iiij. vide gl. vj. q. j. vos autem.

27 ¶ † Sed nũquid clericus negotiator vel artifex possit ꝯueniri coraz iudice mercatoꝝ vel artis sue. Rñ. sic ẜm Bal. no. in addi. Specu. de reo. versicu. scholaris clericus. ⁊ in tit. de cleri. ꝯiuga. ver. ij. vbi etiaz dicit ꝙ nec hz immunitates ꝯcessas alijs clericis. qđ nõ. ꝑpetuo. Et dic idẽ esse in clerico buffono vel mimo q priuilegijs nõ gaudet clericalibus, ẜm gl. in. c. si iudex laicus. de sen. excõ. in. vj. ⁊ Ang. in auc. de mona. ⁊ alias. s̃. dixi.

28 ¶ † Decimoseptimo q̃ro circa vitã epi. an possit eṗs versari i negotijs secularibꝰ. Rñ. ꝙ nõ, nisi quatenus spectẽt ad ecclesiã suam. xj. q. j. te quidẽ cũ glo. xxiij. q. vlti. sepe. ⁊. c. bis a q̃bus.

29 ¶ † Ex quo infertur ꝙ episcopus vel clericus non potest esse fideiussor. d. c. te quidem. ⁊. c. clericus de fideius. quod verum nisi ex necessitate, q̄ causa pietatis tenetur subuenire. lxxxvj. distin. non satis secundum. d. glo.

¶ Item nisi pro ecclesia sua. in auc. de san. epis. §. alium. colla. ix. ⁊ glo. in. l. curialis. C. loca.

¶ Itẽ nisi iter se vicissiz fideiubeãt. l. oẽs. §. i hac. C. đ epi. ⁊ cle.

¶ Item nisi fideiubens renuntiet priuilegio ẜm. d. glo. que tñ ꝯcludit qđ clericus non dz fideiubere, valet tñ fideiussio facta ab eo. per. c. penulti. ⁊ vlti. de fideiusso.

¶ Item nisi clericus fideiubeat. iudi. sol. quod potest, non autẽ de iudicio sisti secundum Bar. in. l. iij. ff. de fideiusso.

¶ Item nec pro gabellarijs secundum Ange. in. d. §. alium.

30 ¶ † Predictis adde clericũ fideiussorẽ laici dẽre corã eṗo cõueniri ẜm Bar. in. d. l. j. §. si qs in ius voc. nõ. ⁊ Bal. in addi. Spe. de compe. iudi. adi. ver. laicus. ⁊ alias. ĩ. dicemus ꝙ not.

31 ¶ † Decimooctauo quero an eṗs possit esse ꝓcurator vel aduocatus litiũ. Rñ. non. d. c. te quidẽ. ⁊ ibi gl. xj. q. j. Sicut nec clericus ẜm. d. gl. ⁊ no. xvij. q. v. deniq̃z. xv. q. ij. c. j. vide not. i. l. placet. ⁊ in. l. repetita. de epis. ⁊ cle. in. c. j. ⁊ per totum. de postu. ⁊ Ludo. in singu. versi. procurator. in. ver. clericus.

32 ¶ † Sz nunq̃d clericus possit esse procurator laici gñalis. Rñ. ꝙ nõ. xxj. q. iij. Cyprianus. ⁊ in. c. per venerabilẽ. qui fi. sint legiti. vide etiam per Inno. c. j. de obli. ad ratio. ⁊ in. c. sacerdotibus. ⁊ in. c. sed nec. ne cle. vel mona. ⁊ doc. i. c. j. ⁊. ij. de postu. ⁊ in. c. ꝯstitutus. ꝑ do. Phili. de app. ⁊ Fride. đ se. ꝯsi. cclxiij. ⁊ in. l. plz. C. de epis. ⁊ cle. Pro ecclesia vero vel ꝑsona ecclesiastica corã iudice ecclesiastico põt esse procurator. d. c. ꝯstitutis. in presentia. ⁊ ibi doc. de appel. alias regulariter secus. cle. religiosus. de ꝓcura. ⁊ ibi ꝑ doc. ⁊ ꝓcedit regula. d. c. ꝯstitutus. ẽt in clerico in dignitate ꝯstituto per. c. accedentes. ⁊ ibi doc. de p̃scrip. c. in nostra. de procu. ⁊. d. cle. religiosus. ⁊ ibi doct. Potest tamen clericus artificio se immiscere ⁊ teneť operas impendere pro ecclesia. glo. est in. c. vos aũt. xvj. q. j. que gl. etiã đt in fi. ꝙ si legatio deferť alicui de ecclesia, teneť eam suscipere. iij. q. j. nulli. cum glo. quod adde ad no. s̃. xvj. q.

SVMMARIVM

1 Episcopus nunquid habeat potestatem soluendi animas a nexibus peccatorum.
2 Penitentibus in extremo vite pena imponitur arbitrio sacerdotis vel episcopi.
3 Absolutionem a iuramento contractui apposito an episcopus concedere possit.
4 Episcopus a quo petiť absolutio a iuramẽto ꝯtractus vsurarij vel simulati, nũquid possit de deliberatione vel vsuraria prauitate contractus cognoscere. 5.
5 Judex an sit episcopus inter laicos ratione peccati.
6 Casus in quibus episcopus cognoscere potest inter laicos.
7 Judex laicus an cognoscat de delicto laici commisso in clericũ vel in ecclesia.
8 Remissio iniurie facta ab offenso non tollit ius fisci.
9 Offenso non creditur in articulo mortis constituto excusante offensorem.
10 Casus in quibus percutiens clericum non teneť ire ad papam, vt absoluatur.
11 Uisitationem per diocesim suam an teneatur facere episcopus quolibet anno.
12 Episcopus visitans quid inquirere debeat.
13 Episcopus visitans diocesim an possit propria auctoritate rumpere ostia domorum ⁊ intrare causa hospitandi.
14 Eṗs accedẽs extra suã diocesim in aliaz ad chrismãdũ vel ꝯsecrãdũ, nũq̃d dẽat hẽre sumptus ab eo i cuius diocesiz vadit.
15 Juramentum cum sit quid spirituale, eṗs qualiter illud prestet.
16 Laicus qualiter iurare debeat.
17 Juramentum per deos alienos an sit licitum. Et an valeat si iudeus iurat per euangelia, vel per Jesum Christum. 18.
19 Cardinali testificanti an credatur sine iuramento.
20 Creare ⁊ priuare canonicum ad ius spirituale pertinet.
21 Episcopus si litigat cũ abbate de iure episcopali, ⁊ vterq̃z ꝓbat possessionem dicti iuris, que probatio preualeat.
22 Episcopus si petit ecclesiam sitam intra diocesim suam contra presbyterum, cui incumbat probatio.
23 Canonici an episcopo reuerentiam debeant.
24 Eṗo furioso nunquid capitulum coadiutorem dare possit.
25 Eṗo viuente si quis substituať eo qđ ad aliã ecclesiaz sua auctoritate trãsiuit, nunq̃d ipse substitutus succedet in ecclesia.
26 Penitentia iniuncta per episcopum alicui confitenti an possit diminui per sacerdotem inferiorem.
27 Penitentiam a papa iniunctam an eṗs permutare possit.
28 Constitutiones nunquid eṗs possit facere in sua diocesi.
29 Constitutio episcopi, etiam si penam excommunicationis iniungat, non requirit scripturam de necessitate.
30 Constitutio episcopi non trahitur ad casus veteres.
31 Cardinalis an ꝯstitutiones facere possit. Et q̃d de legato. 32.
33 Episcopus an suis constitutionibus ligetur.
34 Excommunicationem si episcopus incurrit ex participatione, non potest seipsum absoluere.
35 Imperator est solutus legibus.
36 Reges omnes subsunt imperatori.
37 Pape nunquid omnes reges subsint.
38 Ptãs ciuitatis ꝯdens statuta simul cũ populo an eis ligetur.
39 Excõicare an possit episcopus scientes furtũ ⁊ non reuelantes.
40 Furẽ reuelans per incantationẽ an teneať actionẽ iniuriarum.
41 Incantator qui incantat ꝓ sanãdo corpore infirmo vel ad remouendam aeris tempestatem ne fructus perdanť, an puniať.
42 Excõicare an possit eṗs subditũ suum extra diocesim. Et quid de statuto circa solemnitatem testamenti. 43.
44 Statutum excludens feminas extantibus masculis an habeat locum extra territorium.
45 Statutum circa litis decisionem non porrigitur ad ea que fiunt extra territorium.
46 Statutum puniens homicidam in centum, an habeat locum ĩ subditum delinquentem etiam extra territorium.
47 Statutum ꝙ non valeat instrumentum sine certa solẽnitate nõ habet locum extra territorium.
48 Statutum prohibens alienari in forensem an habeat locum in subdito existente extra territorium.
49 Statutum ꝙ filiusfamilias possit testari nunquid intelligatur de bonis sitis extra territorium.
50 Statutum disponens ꝙ primogenitus succedat patri, an habeat locum in bonis alibi sitis.

51 Statutum

51 Statutum puniens delicta regulariter an liget delinquentem extra territorium. 52.
53 Pertinentia ad dignitatem epalem in spūalibus que sint.
54 Eps an prescribat ↄtra libertatem ecclesie inferioris existētis.
55 Ecclesiam suā ⁊ iurisdictionem totā a se abdicare eā alteri cōcedere nunquid possit episcopus.
56 Episcopus decimas possidens in aliena diocesi an iuuetur sua quasi possessione.
57 Beneficium ecclesiasticum qd̄ vacauit in curia pape an episcopus possit conferre.
Episcopus an pro se retinere possit beneficia vacantia.
58 Episcopus scienter promouēs excommunicatum ad ordines sacros an cum eo videatur dispensare.
59 Clausula ex certa scientia quid operetur.
60 Item clausula non obstantibus. 61.
62 Nullum a principio, non conualescit ex post facto.
63 Eps an debeat instituere vl' ↄfirmare p̄sentatū patrono ecclīe.
64 Questio patronatus si nō finitur intra quatuor menses, an episcopus eligere possit lite pendente.
65 Eps si non confirmat presentatum a patrono deponi debet.
66 Questio de patronatu si sit inter epm ⁊ patronum, an eps lite pendente ponat economū in bñficio ꝑ fructibus ↄseruādis.
67 Episcopus prohibens solui decimas plebano, an teneatur interdicto vnde vi.
68 Excōmunicatum nūquid absoluere pōt episcopus motu ꝓprio
69 Eps an possit absoluere ab omni excōmunicatione lata a iure.
70 Ius an perdat eps in clerico ecclesie exempte, sicut in ecclesia excepta.
71 Licentiam celebrandi diuina in loco interdicto an concedere possit episcopus.
72 Interdictum an possit fieri contra singulares personas.
73 Interdictum pro delicto alieno an ferri possit contra populū.
74 Interdictum latum cōtra populū non afficit clerꝫ, nec econtra.
75 Clero interdicto, non dicuntur ecclesie interdicte.
76 Interdictum potest suspendi ad tempus.
77 Clericus celebrans cōtra interdictum qualiter puniatur.
78 Dignitatem nouā in ecclesia an possit solus episcopus creare sine consensu capituli.
79 Eps nunquid possit ecclesias parochiales facere ↄuentuales.
80 Monasteria diocesis an subsint episcopo.
81 Casus in quibus transfertur ecclesia de loco ad locum.
82 Abbas quas ob res possit per episcopum deponi.
83 Excōmunicationis sententia episcopi an sit timenda.
84 Excōicatus iniuste nunquid sit vitandus in extraiudicialibus si prius appellauit.
85 Clerici forenses an sine licentia episcopi possint in sua diocesi exercere officia sacerdotalia.
86 Archidiaconus vel archipresbyter, prepositus vel decanus an possit alicui conferre curam animarū vel p̄bendas ecclesie.
87 Ecclesiam vnam an possit episcopus alteri subijcere.
88 Ecclesias sue diocesis an possit episcopus vnire.
89 Laico nunquid eps possit locare commoditatem decimarum.
90 Possidens decimas in aliena diocesi nō iuuatur ex quasi possessione nisi de titulo vel priuilegio doceat.
91 Decime dicuntur esse in bonis eccle. sicut oblationes.
92 Decime nunquid sint soluende in ipso fundo.
93 Iudei compelluntur soluere decimas ex predijs suis.
94 Epo debetur quarta pars decimarum de iure cōmuni.
Eps cū missaꝫ celebrat si cadit ex aliquo morbo ita ꝙ non possit missam perficere, an alius sacerdos eam complere possit. Et an supplens debeat esse ieiunus. 96.
97 Ieiunus quis dicatur.
98 Sacerdos celebrans nunquid debeat esse ieiunus a peccato mortali.
99 Episcopus vel sacerdos an possit sine causa necessaria dimittere missam inchoatam imperfectam.
100 Episcopus vel sacerdos dum celebrat missam an possit stare capite cooperto.
101 Episcopus non pōt missam celebrare sine presentia saltē trium diaconorum, ⁊ aliorum presbiterorum, ⁊ ministrorum.
102 Metropolitanus quam potestatem habeat.
103 Episcopus sine consensu metropolitani an possit ordinare clericos sue diocesis cuiuscunqꝫ gradus.
104 Ius ordinandi ecclesias sibi subditas an ad episcopū spectet.
105 Episcopus qui fundauit ecclesiam in aliena diocesi an eā possit consecrare.
106 Sacerdotales ordines an ↄferre possit episcopus excōicatus.
107 Casus. clxxij. in quibus episcopus potest dispensare, descripti ab hoc nu. vsqꝫ ad nu. 114.
115 Cardinalis legatꝰ an absoluere possit capiētē ipsuꝫ cardinalē.
130 Pena matricide inducta de iure ciuili que sit.
131 Prohibitus edere carnes, an possit edere oua, caseum, ⁊ lac.
132 Lardum nunquid veniat appellatione carnis.
144 Episcopus an dispenset cū homicida. Et in quibus causis non possit dispensare. 145. 146. 147.
148 Priuilegia episcoporum numerantur. 149. 150.

¶ De potestate ⁊ auctoritate episcopi circa spiritualia.

¶ Secunda pars quarti libri.

Equitur scd̄a pars principalis huius quarti libri, in qua videbimus de auctoritate ⁊ potestate episcopi circa spiritualia.

1 ¶ † Primo igitur quero vtrum episcopus habeat ptātem soluendi ⁊ liberandi animas a nexibus peccatorꝫ. Rñ. ꝙ sic vcꝫ ex ptāte per Christum dñm nostruꝫ Petro tributa dū dixit ei tu es Petrus, ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam, ⁊ quodcūqꝫ ligaueris super terram, erit ligatū ⁊ in celis, ⁊ quodcunqꝫ solueris super terrā, erit solutū ⁊ in celis. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. ⁊. c. manet. xxiiij. q. ij. legatur. in fi. ⁊ in euange. Mathei. xvj. c. qd̄ intellige verū de alio peccato preter quaꝫ de peccato in spiritumsanctum, quod est irremissibile tam in hoc ꝙ̃ in altero seculo. de peni. dist. j. potest etiam. ⁊ ibi glo. ordi. tex. ⁊ glo. xxv. dist. qualis. ⁊ tꝫ Barto. in. l. qui ea mente. ff. de fur. qd̄ intelligitur de eo qd̄ finalis in penitentia dr̄ que in spiritūsanctuꝫ blasphemia nuncupatur. cum sine delectatione peccati siue desperatiōe venie vsqꝫ ad mortē inclusiue quisqꝫ in peccato ꝑseueret. Quo casu iustum est vt sine fine puniatur, qui sine fine peccauit, de quo loquitur Aug. voluissent iniqui si potuissent sine fine viuere vt potuissent sine fine peccare. Ostendunt qꝛ in peccato semper viuere cupiunt qui nunꝙ̃ desinunt peccare dū viuūt. Ad magnam ergo iustitiam indicātis pertinet vt nunꝙ̃ careāt supplicio, qui nunꝙ̃ voluerunt carere peccato. naꝫ assidue peccantium non misereť deus. xciij. dist. diaconi sunt in fi. ⁊ ibi gl. Vulnus enim iteratum tardius sanať de peni. dist. iij. inanis. ¶ Itē nec venia dať īpenitēti. xxiiij. q. ij. legať. iōqꝫ semꝑ obnoxius pene ꝑsistit. de pe. dist. vij. in fi. ibi, q operať finē peccādi, ob hoc ēt sine fine torqueť q nunꝙ̃ virtute dicať ⁊c. Cetera vero peccata in spiritūsanctū q̄ multipliciter dñr ꝯm gl. ord. in. d. c. pōt remissibilia sunt lꝫ cuꝫ maiori difficultate remittanť. d. c. qualiter. cū gl. no. ¶ Item intellige verū ꝙ eps hꝫ dictā auctoritatē circa peccata in vita peccatoris, nō post mortē. xxiiij. q. ij. in summa. ⁊. c. j. ⁊. ij. ⁊ de sen. excō. a nobis. lo. ij. vbi dr̄ verū nisi ↄstitutus in extremis excōicatus qui ꝑ papā viuus erat absoluendus ante mortē petierit penitētiā quā nō habuit morte ꝓuentus, tunc. enim pōt per epm absolui mortuus. d. c. nobis. ⁊ gl. xxj. q. vj. si aliquis. ¶ Sunt aūt recipiendi ēt hi qui in articulo mortis penitent. xxvj. q. vj. cognouimus. c. de his. c. his q. ⁊ seq. ⁊ ꝑ totū, qꝛ latro vnius momēti penitētia meruit esse in paradiso cuꝫ Xp̄o. ea. q. si p̄sbyter. Non. n. ↄsideranda est mēsura tꝑis, sed doloris. de peni. di. j. mēsurā. dicit tñ Augu. ꝙ sero penitētibus penitentiā dare possumus nō securitatē ⁊ dicit ipse se nō dicere ꝙ dānabitur, sed nec dicere qd̄ liberať. de peni. di. j. nemo. ⁊ gl. ⁊ in. d. c. si p̄sbiter. vbi etiā subdit glo. ꝙ raptori ēt penitenti deneganda est sepultura. per. c. super. de rap.

2 Sed circa predicta scias † qd̄ talibus in extremo penitentibus pena imponiť ex arbitrio sacerdotis vel epi. xxvj. q. vij. tempora penitudinis. c. seq. ⁊. c. penitentibus. ⁊ seq. ⁊ infra diceť. si tamen pena ei iniuncta non sit sufficiens in alio seculo suppleť in purgatorio ꝯꝫ theologos, ita tꝫ ꝙ ꝑ quolibet peccato mortali septem annorum penitentia peragatur. xxiiij. q. ij. hoc ipsuꝫ. vbi ratio redditur quia soror Aaron prophetissa duꝫ murmurasset aduersus Moysen fratrē patris sui, lepra ex voluntate dei percussa est, cūqꝫ Moyses patruus rogasset dominū pro ea mādauit ei dñs eam extra castra septē diebus egredi, sicqꝫ mundata extitit, hec fuit figura vt pro septē diebus septem anni darentur ad purgationem peccati, vt ibi. redditur tamen ⁊ alia ratio per theologos, scꝫ qꝛ propter peccatum septiformis gratia spiritussancti amittiť, igitur per septēneꝫ penitentiā recupereť ꝯm

gl. ibi, tu limita verum esse nisi enormitas criminis vel persone dignitas aliud suaderet. xxxiij. q. ij. §. hoc autem. et gl. xxx. q. iiij. si pater. et in d. §. hoc autem. que tandem concludit penam esse arbitrariam per d. c. tempora. et c. mensuram. ¶ Casus autem epo reservati in quibus absolvit penitentem ponuntur per glos. ordi. in c. ij. de pe. et remis. lib. vj. et ibi etiam vide per docto.

3 ¶ †Secundo quero an eps possit concedere absolutionem a iuramento contractui apposito. Rn. sic, sed non debet de facili concedere ne sit auctor periurij. c. si vero. et ibi docto. et Butriga. de iureiuran. Sed talis absolutio non est necessaria quando iuramentum non est obligatorium, quo casu nec petenda est absolutio secundum Bal. in l. iiij. C. de rebus credi. Item nec quando contractus est simulatus secundum Bal. in l. nec patronus. C. de iure deliberan. glo. et doc. in l. emptore. C. plus vale. quod agitur. But. in c. cum contingat. de iureiur. ubi dicit verum quando fuit actum quod contractus non valeret Secus si fuit actum quod unus contractus haberetur pro alio, quod est notandum. ¶ Item nec peti debet per heredem iurantis mortui secundum Ange. in auc. de iureiur. a mo. presti. §. j. colla. v. Bal. in auc. ad hoc. C. de usu. in l. iij. C. plus. vale. quod agit. Innoc. in c. veritatis. de iureiur. Jo. an. in c. fi. de fo. compe. in nouella.

¶ Item nec quando neutra pars peccat. d. c. cum contingat. et Pau. de cast. consi. lxviij. in fi. ubi vide.

¶ Item nec quando quis venit contra laudum si compromissum iuratum non fuit registratum secundum formam statuti, secundum Jo. Pet. de peru. in consi. in Christi nomine amen. Casus talis est, quidam magnificus dns Gualdo etc. illud tene menti quod eps non debet concedere absolutionem a iuramento posito super contractu usurario, nisi prius constet sibi saltem semiplene quod contractus sit usurarius secundum Frideri. de sen. in consilio, factum tale proponitur etc. Debet etiam episcopus absoluere mulierem. et rusticum a iuramento tanquam captioso secundum Bal. in rubrica. C. de rer. permuta. Nec est omittendum quod quando conceditur talis absolutio, debet pars citari que ledi potest et cause cognitio adhiberi secundum Glo. no. in l. in lege aquil. si deletum. vi. colum. ad le. aquil. que cause cognitio etiam summaria sufficit secundum Bal. in l. fi. C. de non nume. pecu. licet Pau. de ca. in consil. ccxxiiij. dicat partis citationem non esse necessariam. de quo vide per Ant. de but. in c. j. et in ca. debitores. de iureiur. que omnia no.

4 ¶ †Tertio successive quero utrum eps a quo petitur absolutio a iuramento contractus usurarij, vel simulati, possit de deliberatione, vel usuraria pravitate contractus cognoscere. Rn. quod sic. nec iudex laicus se de predictis intromittit, ut idem sit iudex iudicij preparatis, et preparati secundum Bal. singu. in l. ordinarij. i. col. C. de rei vendica. et Pet. de sun. Patauinus in l. fi. de vi. ff. de iudi. et Jo. de pra. in l. qui proprio. §. item queritur. ff. de procura. Alias tamen petens absolutionem a iuramento non potest petere totam causam remitti ad episcopum secundum Pau. de ca. not. consil. lxix. ubi etiam notabiliter dicit quod eps imploratus pro absolutione iuramenti in compromisso adiecti non potest totam causam ad se aduocare ratione iuramenti, quod intellige nisi de contractu simulato vel usurario, ut. s. Ex predictis ergo patet quando eps sit iudex inter laicos de contractu vallato per iuramentum, quod etiam tenet Bald. in auc. sacramenta. iij. col. C. si aduer. ven. et in l. liberti ad fin. C. de ope. liber. et in l. j. C. de rebus credit. et in c. item sacramenta de pace iura. fir. et in additio. Specu. de compe. iudi. adi. ver. iuramentum. et Alex. de vincen. in c. potuit de loca. Jo. an. in c. fi. de foro compe. in vj. in nouel. no. in c. nouit. de iudi. quod verum est in epo loci, in quo instrumentum est celebratum cum iuramento secundum bal. in l. in contractibus. §. in omni. C. de non nu. pecu. Item verum inter contrahentes non inter heredes secundum Bal. in d. auc. sacramenta. et Joan. an. ubi. s.

¶ Item verum etiam in causa feudali propter iuramentum fidelitatis secundum Bal. in d. l. liberti. ulti. col. que omnia no.

5 ¶ †Quarto queritur an eps sit iudex inter laicos ratione peccati. Rn. sic. c. nouit. de iudi. no. in c. ij. de excep. i. vj. et in c. mulieres. eo. tit. de iureiur. ex quo Bal. no. infert in auc. ad hoc. v. col. C. de usur. quod si debitor est tutus prescriptione, potest creditor adire epm qui imploratus cogat debitorem ut exeat de peccato et hoc per remedium denuntiationis. quod tamen doc. communiter et Joan. de imo. reprobant. in c. fi. de prescrip. Quinetiam ipse bald. more suo sibi contrarius ob ingenij sui altum acumen diversis temporibus diversa fundamenta et contraria facientis contrarium tenuit. in c. si quis per triginta. si de feu. fue. contro. in usi. feu. dixit. n. ibi quod si statutum dicit debitorem post. x. an. non molestandum si debitor se tueatur prescriptione statuti non potest epo denuntiari, et per eum cogi ad soluendum, et ita alias de facto consului secutus communem opi. doc. in d. c. fi. quam etiam corroboraui addendo quod prescriptio etiam in foro conscientie procedit secundum Anto. de but. Jo. de imo. in c. fi. eo. titu. Inno. in c. cura. de iurepa. et in c. quia plerique. de immu. eccle. et per barto. et doc. in l. sequar. §. si viam. ff. de usuca. et bal. in l. ij. C. de serui. et in c. j. ulti. col. de conten. lit. inter do. et fide. in usi. feu. et in d. §. si quis per. xxx. si de feu. fue. contro. in usi. feu. et Jo. de prato. in l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. et demon. Et quia dixi de denuntiatione euangelica, sciendum est quod ea tripliciter fit. Prima fit soli deo. Secunda fit debitori cum uno teste. Tertia fit ecclesie, et in iudicio. i. coram epo. ij. q. j. si peccauerit in te frater tuus. et no. Bal. in d. auc. ad hoc. ubi etiam dicit primam probari iuramento denuntiantis, secundam iuramento eiusdem cum uno teste. ut ibi in ulti. col. et Jo. an. in c. omni. de test. in nouella. fieri autem potest denuntiatio ipsa tam per nuntium quam etiam per literas, si ad debitorem non sit tutus accessus, ut ibi per Bal. in ulti. col. ubi etiam subdit fieri posse universitati et collegio. Sed aduerte quia fieri non potest nisi prius debitor extra iudicium moneatur, ut tenet Pau. de ca. in l. quidam hyberus. ff. de ser. verba. predi. per. d. c. nouit. Nec sit sine libello licet ordo iudicij non requiratur, ut ibi per Bal. in iij. col. Fit autem contra debitorem ad consequendum interesse, ut nisi id soluatur non absoluatur debitor excommunicatus secundum Bal. ibi.

¶ Item fit ad consequendum debitum ex pacto nudo. Si debitor sit clericus vel subditus iurisdictioni episcopi etiam quo ad temporalia non in alijs nisi denuntiatus sciat vel scire debeat se teneri, et sic sit in peccato non soluens debitum. et idem si est debitor ex stipulatione facta per nuntium vel epistolam secundum Bal. ibidem.

¶ Et no. quod si debitor dicat se non habere conscientiam lesam. et alleg. causam probabilem, sufficit sibi ne cogatur soluere, alias vero cogitur, ut ibi per Bal.

¶ Item talis denuntiatio debitoris coram episcopo fieri potest etiam si debitor prescripserit debitum ut ibi per Bal. v. co. Sed de hoc dixi plenius. s. proxime contra Bald.

¶ Item potest fieri talis denuntiatio pro emendatione damni, et prescripti, licet non pro pena prescripta secundum bald. ibidem. in. vj. colum.

¶ Item fieri potest pro pena conuentionali vel pro pena iudicis oraculo imposita quatenus interesse concernit non ultra secundum baldum. ibidem.

¶ Item et contra pupillum doli capacem tutum prescriptione secundum bal. ibi, sed ut. s. dixi communis opinio cano. est in contrarium etiam contra maiorem.

¶ Item fieri potest etiam contra heredem debitoris secundum bald. ibi. in. vij. col. ¶ Non tamen fieri potest contra liberatum prescriptione a redhibitoria vel quanto minoris nisi per fraudem sit liberatus, ut ibi per bal. in. vj. columna.

¶ Item nec contra heredem ob falaciam deductam contra tacitam mentem defuncti secundum bal. ibi in. viij. colum.

¶ Item nec contra absolutum per sniam vel laudum iniustum nisi de dolo constet, vel nisi ipse pro quo lata est iniustitiam fateatur, ut ibi per bal.

¶ Item nec contra venditionem qui vendidit rem plus iusto pretio ut restituat illud plus si non est lesio ultra dimidiam iusti pretij secundum bal. ibi in penul. colum.

¶ Item nec contra medicum vel aduocatum qui nimis magna salaria receperunt, quia sine peccato receperunt propter consensum partis soluentis secundum bal. ibi, et Inno. in d. c. quia plerique. de immu. eccle. facit quod no. Inno. in c. cum olim. de censi.

¶ Item nec fieri potest contra filiumfami. tutum excep. macedo.

¶ Item nec contra mulierem tutam excep. vell. secundum bar. in extrauagan. ad reprimendam. versic. denuntiatione. doc. in d. c. quia plerique. et in d. c. nouit. et in d. c. fi. de prescrip. ubi vide de materia denuntiationis. et quod per bal. in l. iubemus C. de proba. et in l. iuris. C. de testi. quam breuiter supra posui.

6 ¶ †Quinto quero iuxta premissam. q. in quibus casibus eps possit cognoscere inter laicos ultra casum. s. positum. Rn. quod in multis alijs casibus, et maxime quando habet dominium temporale. no. in c. veniens. de iureiur. et in c. fi. ne cle. vel mona. ¶ Item et de causis matrimonialibus, de causis spiritualibus, et de decimalibus, de ord. cog. tuam. qui filij sint legiti. causam. de decimis. c. quoniam. ¶ Item de criminibus ecclesiasticis. c. cum sit. de foro compe. et c. fi. eo. ti. in. vj. ¶ Item de causa sibi delegata per iudicem laicum. c. in archiepatu. de raptore. et Bal. in auc. si quis litigantium. C. de epi. audi. ubi etiam dicit tunc appellari ab eius snia ad delegantem non ad papam. Item in causa reconuentionis. iij. q. viij. cuius in agendo. et alias. j. dicemus. ¶ Item inter laicos familiares episcopi. viij. q. c. indicatum.

¶ Item quando iudex laicus est negligens. de fo. compe. ex transmissa. et c. licet ex suscepto. xxiij. q. v. administratores. ita dicit gl. ordina. ponens dictos casus in c. fi. de excep. li. vi. et ibi per doc.

¶ Tu adde idem si iudex laicus denegat iustitiam vel sui copiam non facit secundum Bal. in l. in contractibus. §. in omni. C. de non nume. pecu. Sed hic casus recidit in alium de quo supra proxime.

¶ Item

¶ Item & in causa dotis in defectū iudicis laici, quo casu etiam principalis cognoscit episcopus. alias aūt. j. questio. qñ causa dotis incidit cause matrimoniali, pōt indistincte eps etiā de ea cognoscere bm Bal. in. d. §. in omni. in fi. & est casus in. c. fi. de iudi. in. vi. & in. c. iij. de donatio. inter virum & vxo. & tenet dñs meus Joan. de pra. in. l. filius. in prin. ff. de procur.

¶ Item cognoscit de causa rusticorum ecclesie. d. c. iudicatum & de appel. c. si duobus.

¶ Item contra raptorem vel furem rei ecclesie. c. fina. de foro compe. & s. eodem. xxiiij. questione. iij. si quis de.

¶ Item si iudex laicus est suspectus. in auc. vt diffe. iudi. §. j. & penul. & est glo. ordi. xv. q. j. in summa. quam vide.

¶ Item & de delicto laici commisso contra clericum vel monachum, siue absoluendo, siue condemnando se iudex ecclesiasticus intromittat, qz pōt bm Bal. in consilio. In Christi nomine amē facta est inquisitio &c. In fi. per. c. fi. cū gl. de excep. in. vj.

¶ Item de conuenticula laicorum. c. conuenticulas. & ibi Bal. j. colum. de pace iura. firman. in vsi. feu.

¶ Item facit solui dotem eps etiam ex pacto nudo bm Bald. in. l. j. C. de do. promis. Hostien. Inno. & Joan. in. c. de prudentia de dona. inter virum & vxorem.

¶ Item & in crimine ecclesiastico potest episcopus indicere purgationem, alias non bm Innocen. in. c. nos inter. de pur. cañ. & Bal. in marg. ver. episcopus. ver. xxv. & adde quod per Inn. in. c. recipimus. de priuileg.

7 Sed quid † econtra an iudex laicus cognoscat de delicto laici cōmisso in clericum, vel in ecclesia. Rñ. sic. l. si quis in hoc genus. & ibi doc. de episco. & cleri. & Bar. tenet in. l. si cui. §. fi. ff. de accu. tex. & Ang. in anc. vt lice. ma. & auie. §. fi. col. viij. Intellige tamē quod si est tale delictum quod habeat duo capita, vt qz laicus occidit hominē i ecclesia dr̄ semel cōmissum homicidium & sacrilegium, nam de homicidio punit iudex laicus, de sacrilegio vero eps. ita dicit Bar. in l. senatus. circa prin. de accu. & Saly. in. l. qui de crimine. ver. opponitur tertio ad eandem partem. C. eo. titu. & Ang. areti. in tracta. maleficiorum. ver. scalis. versi. circa princ. & sic iudicaui hoc anno in pretura Cassiana cū questio mihi de facto occurreret nam puniui bm formā statuti vnū qui in ecclesia percusserit alium, non obstante q episcopus Spoletanus diceret cognitionem ad se pertinere, quod ego non negabam quo ad caput sacrilegij, sed vide per doct. cano. in. d. c. cum sit. de foro cōpe. Aduerte etiam quod iudex laicus punit de delicto contra clericum vel in ecclesia commisso vt supra. Etiam si episcopus remittat faciendo pacem vel concordiam cum delinquente secundum Bal. in. l. si quis in hoc genus. preallega.

8 Nec mirum † quia per pacem & remissionem iniurie factam ab offenso non tollitur ius fisci. s. pena bm Bal. ibidem. & est gl. singu. in. l. diuus. ff. ad silleia. & Ange. in. l. athletas. §. fi. ff. de infamibus. & Lanfran. tit. de arbi. quarta parte. j. col. & quod per Bar. in. l. damni. §. sabinus. de dā. infec. Bal. in. l. ij C. de lib. & eo. liber. Jo. de por. in. §. cato. in fi. ff. de verbo. oblig. & per Barto. in. l. j. §. si ea. ff. si ven. no. in pos. mit. & in. l. si tibi. §. quedam. ff. de pact. & in. l. non solum. §. i. & in. l. sed si vnius. §. si ea mente. ff. de iniur. per Bal. in. l. quos prohibet. ff. de postu. & in. c. j. §. iniuria. de pa. iur. fir. in vsi. feu. Inno. in. c. in nostra. de iureiu. Jo. an. in addi. Spe. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. per hoc videtur solui qō.

¶ † Et predicta vera ēt si in testamento per offensum sit facta pax bm Bal. in. l. j. in fi. C. cōmu. de lega. imo inuito offenso pcedi potest contra offensorem bm Innocē. in. c. qz. U. de iudi.

9 † Nec creditur offenso etiam in articulo mortis constituto excusante offensorem, bm Bald. in articulo mortis constituto excusante offensorem, bm Bald. in marga. ver. maleficium, se idem Bal. in. l. j. in fi. C. cōmu. de lega. dicit prodesse vt non torqueatur, nisi liquido constet de crimine commisso, sed vide not. in. l.

10 ij. ff. ad silleia. & no. ¶ Sed cōgrue queri potest ad predicta † qbus casibus percutiens clericū non teneatur ire ad papā vt absoluatur a pena cañ. si quis suadente. xvij. q. iiij. & respondeo q tenet ire si sit senex, vel mulier, vel puer. c. q̄uis. de sen. excō.

¶ Item nec qñ monachi vel canonici regulares inuicē se percutiant, qz absoluuntur per abbatē cū cōsensu epi, secus si pcutiant clericū secularem. c. illorum. & c. de monialibus. de sen. excom.

¶ Item & qñ percutiens clericum hz inimicitiam capitalem ob quā nō posset ire tutus ad papā. d. c. q̄uis. & c. decetero. eo. ti.

¶ Item si modica fuit offensa, quod est in arbitrio episcopi. c. peruenit eo. titu. & Inno. in. c. veniens. eod. titu.

¶ Item & in mortis articulo. d. c. quamuis.

¶ Item ēt si percutiens est inops qui non possit ire ad papam d. c. q̄uis. & ibi per doc. de predictis que omnia bene no.

11 ¶ † Sexto queritur An episcopus teneatur facere visitationē per diocesim suam quolibet anno. Respon. sic. s. semel vel pluries prout expedit tam per se quam per alium nomine suo. c. si episcopus. & ibi glo. & doc. de offic. ordi. lib. vj. x. q. j. episcopum vbi etiā dr̄ qō eps infirmus vel occupatus alios mittere debet ad visitandum. & in. §. si aūt. ea. qō. licet Bal. in. l. i §. ne aūt. ij. col. C. de cadu. tol. dicat quod in officio visitandi non pōt alius substitui quod est verū nisi iure ordinario bm glo. in. d. c. si eps. & doc. & Inno. in. c. inter cetera. eo. titu. in anti. vbi vide.

12 ¶ † Septimo quero successiue quid inquirere debeat eps visitans. Respon. qō inquirere debet quo ordine clerici baptizent vel missam dicāt. Et qualiter singula officia peragant in ecclia.

¶ Item dz docere ignaros & laudare doctos, iuxta illud Ouidij. Excitat auditor studiū laudataqz virtus Crescit, & immensum gloria calcar habet.

¶ Item dz docere simbolum apostolorum. i. credo in deum, & hoc prima die visitationis facere debet in qualibet ecclesia. Secunda vero die debet conuocare plebem, eamqz docere vt errores fugiat idolorum & crimina, vz adulteriū, homicidiū, periuriū testimonium falsum, & reliqua peccata mortifera, & ne quis faciat qō sibi fieri non velit, & vt credat quisqz futurū iudicium & vltimam resurrectionem, quo facto de vna ecclesia, ad aliā pficiscatur. hec doctrina ponit. x. q. i. placuit ex quibus pz quod eps visitās dz in populo predicare. vt ibi. & c. j. de censi. & glo. in. d. c. si eps. de offi. ordi. & scias qō talis visitatio dr̄ militatio. c. cum ex officij. de prescrip. iuri autem visitandi non pōt episcopus renunciare, sed procurationi debite propter visitationē sic, bm Inno. in. d. c. cum ex officij. & Floria. in. l. labeo. ff. quemad. serui. amit. ¶ Nec est silentio inuoluendū quod cōtra visitationem & procurationem debitam pro ea non potest per subditos prescribi etiam spatio tanti tēporis qō nō sit memoria in cōtrarium. d. c. cū ex officij. Sz bñ pōt cōscribi ius visitādi ab eo cui ñ cōpetit ꝯ epm cui cōpetit, vt ibi no. ēt si pscribēs sit subditus epi sicut ē plebanus Pontiani q subiacet epo firmano vt ibidē. Tūc āt nō intelligit pscriptū ius recipiēdi pcurationē gl. ē no. in regula odia. lib. vi. pōt āt epo negligēte fieri visitatio p archiepm. c. i. & fi. de cēsi. lib. vi. & doc. in. d. c. cū ex officij. ¶ Et no. q archieps pfert epo in officio visitādi bm Inn. in. d. c. cū ex officij. & Host. i. c. ad aures. de tēpo. ordi. ¶ Ordo vo tenēdus p archiepm in visitatione ponit. in. d. c. i. de censi. lib. vi. vbi plene.

13 ¶ † Predictis sing. adde qō eps visitās diocesim nō pt ppria auctoritate rūpere ostia domorum & itrare cā hospitādi, sz bñ pt ppria auctoritate repellere resistētes sibi ne itrēt qñ hospitiū sibi ex oblōne dbet bz Inn. & doc. i. c. i. d imu. eccle. & Flo. i. l. i. §. i. ff. de ser. vrb. predio. & Bar. cep. in trac. de serui. c. xxx. qō nota.

14 ¶ † Octauo quero vtrum episcopus accedens extra suam diocesim in alienam ad chrismandum vel consecrandū debeat habere sumptus ab eo in cuius diocesim vadit. respond. q sic, bm glo. Onil. & doc. in. c. si eps. de offi. ord. lib. vj. xij. q. ij. charitatem. in fi. cum glo. sic etiam vicario episcopi sunt sumptus ministrādi, bm glo. in. d. c. si eps. vide no. in. c. inter cetera. eo. ti. in anti. per doc. Debent autem expense fieri moderate bm cuiusqz loci qualitatem, sicut & epo visitanti. x. q. iij. illud. & ij. dicet.

¶ Debentur etiam expense iudici eunti extra ciuitatem, vel territorium ad examinandū testes ad instātiam partis, glo. est no. in. c. ij. de iudi. lib. vj. & glo. xij. q. ij. charitatem. alias vero nō, vt est glo. ordi. in. c. non licet. xj. q. iij. ¶ Item & testibus qui pducuntur sunt sumptus prestandi per producentem. l. quoniam liberi. & ibi doc. prius. glo. C. de testi. l. testium. §. gabino. ff. eo. titu. l. eos. §. si quis. & ibi Bar. C. de appel. q est verum tam in cā ciuili q̄z in criminali si producantur de loco ad locum, bm doc. in. d. l. qm̄. ¶ Item verum etiam si testes deponant pro vtraqz parte, qz a solo producente cōsequi dz expensas, glo. est in. c. statutum. de rescri. lib. vj. bm doc. in. d. l. qm̄ propter. q alias determinaui, qō iudici examinanti testes ad instantiam vnius partis non debeat aliquid solui pro examinatione facta super interrogatorijs productis per partem aduersam, quod no.

¶ Item vero q sumptus sunt testibus soluendi ante q̄z de eorum domicilio recedāt. d. l. qm̄. ibi, vēturis, & ibi, pducēdi. Si tamē plus eis daret q̄z expēderint ad restitutionē tenent bm doc. in. d. l. qm̄. per glo. in. c. si qui testiū. de testi. ¶ Item si testes per vtraqz partē producant ab vtraqz sunt sumptus prestandi & pinguiores quā si ab vna tantū producerentur bm Bal. & Pe. de sun. in. d. l. eos. §. si quis. C. de ap. ¶ Itē debet eis solui tam pro

victu q̄ pro interesse operarum perditarum ƀm Cyn. ⁊ doc. in. d.l. qm̄. ⁊ Flo. in.l. ex hac. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. ⁊ i. d.l. testium. §. gabina. ⁊ Jac. bu. in.l. si quando. C. eo. titu.

¶ Item dicti sumptus a testibus peti possunt etiam in foro ad quem sunt perducti. licet alias sit forus eis ꝯpetens ƀm Pet. de sun. post doc. in.l. heres absens. §. i. ff. de iudi. per gl. in. c. statutū. §. insuper. de rescrip. in. vj.

¶ Item verum. s. deducto q̄tum testes domi expenderent ƀm Inn. no. in. c. finē litibus. de dolo. ⁊ ꝯtu. vt refert Bal. in mar ga. ver. expense. ver. iiij. ⁊ Bar. tenet in.l. eum quem temere. ff. de iudi. per.l. sed si hereditas. §. j. ff. ad exhiben.

¶ Item verum etiam si coacti deponant. vt in Specu. de recu sa. §. vj. versicu. sed quis prouidebit.

¶ Item verū secundum qualitatem personarum, vt si sit testis digna persona debeatur etiam sibi pro vectura equi, secus si sit rusticus solitus ire pedester ƀm gl. no. in.l. idemq̄. §. itē labeo. ff. man. ⁊ tenet Bal. in. d.l. quoniam. ⁊ in.l. etiam. C. mandati. ⁊ Bar. in.l. si seruus. in prin. de leg. j. ⁊ in.l. j. ff. de ali. lega.

¶ Item in procuratore eunte extra ciuitatē, q̄ ei sumptus de bentur ⁊ vecture equorum ƀm Bal. in. d.l. etiam. idem in tutore eunte extra territorium pro negotijs pupilli, q̄ sumptibus pupilli debet ire equester vel pedester secundum persone sue quali tatem ƀm Nic. de nea. in.l. j. §. si pupillus. ff. de tu. ⁊ ra. di. quod no. per redditionē rationis tutele vt ei dicti sumptus ꝯputent̄.

¶ Ultimo scias circa predicta q̄ si plus expenderet̄ in ꝓductione testiū q̄ esset valor cause ꝯmittenda esset testiū examina tio iudici loci in quo sunt testes. ƀm Bart. vero. in.l. mediterra nee. C. de anno. ⁊ trib. lib. x. ⁊ ita pluries practicaui.

15 ¶ † Nono quero quia iuramentū est quid spirituale qualiter illud prestet episcopus. Rñ. q̄ non tenetur librum vel scripturā manibus tangere, cum sola eius probatio coram eo facta sufficit de iura. cal.l. fi. in auc. de san. epis. §. nulli. col. ix. xj. q. j. nō flagitatur. ver. nec honore. quod est verū siue iuret de calū. siue de veritate. vt. ꝯ. tꝫ Spe. de iur. cal. §. pe. ver. item no. q̄ cū episco pus. ¶ Item verū nisi episcopus reuertat̄ ab heresi vel schis mate. Quo casu iurans debet tangere scripturas. j. q. vij. quo ties cordi. vbi vide formam talis iuramenti valde solennem.

¶ Itē verū nisi quando absoluitur ab excōicatione vel suspen sione. de senten. excommu. c. venerabili.

¶ Item verum nisi causa sit sua propria, q̄ tunc in ea debet iu rare sicut in alijs, nisi de iudi. sisti. ⁊ iudi. sol. ꝑmittat. l. cū cleri cus. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊ Jo. an. in addi. Specu. vbi. ꝯ.

¶ Item nisi in causa ecclesie ciuili in qua iurare dꝫ per procu ratorē, non per se, secus in spirituali. argu. c. j. ⁊ pe. de iur. cal. v. q. iij. q̄ episcopus. iij. q. ix. cum scimus. sed Specu. vbi. ꝯ. fir mat practicaꝫ. de qua in. d. c. fi. de iura. calū. ⁊ qd̄ iuret inspiciē do librū sibi ꝓpositū, ⁊ hoc indistincte. Et scias qd̄ cū eps iurat fidelitatē dꝫ sacra tangere ƀm gl. in cle. i. de iureiur. vide etiam glo. in. c. dudum. de elec. ¶ Illud etiam no. quod episcopus iu rans tactis scripturis cum non debet, venialiter peccat quasi te mere iurans. xxij. q. iiij. §. illicitum. Nec dꝫ excludi electus si cut temere iurans si peniteat ƀm gl. in. §. rusticus. lxxxiij. dist. q̄ gl. etiā dicit temerariū dici iuramentum, qd̄ sine necessitate ꝑ statur. per. c. ⁊ si christus. de iureiur. qd̄ no. ꝯtra solitos interlo quendum. ¶ No. etiam quod temerarium iuramentū nō exclu dit a beneficio. c. solicite. de resti. spolia. ƀm. d. glo. Nec etiam a testimonio. de testi. cog. c. peruenit.

16 Incidenter quero quomodo † debeat iurare laicus. Rñ. qd̄ dꝫ tangere euangelicas scripturas mani bus ⁊ nō cubito vel pedibus glo. est in. c. vt circa. ver. corpora li. de elec. in. vi. ⁊ in cle. j. ver. tacta. de hereti. vel quālibet aliā scripturam ƀm consuetudinem per glo. in.l. iurisiurandi. C. de te sti. ⁊ Cy. C. eo. ti.l. testiū. j. q. ij. Bal. in auc. sacramenta. C. si ad uer. vendi. ⁊ in. §. item sacramenta. iij. col. de pa. iur. fir. in vsi. feu. Nec ꝓbatur iuramentū esse per verba notarij, talis iurabit nisi dicatur tactis manu scripturis ƀm glo. no. in. d. c. vt circa. ⁊ Lanfran. hix. ⁊ doc. in.l. sciendū. ff. de verbo. obli. lꝫ Bart. ꝯ. in. c. ij. quid sit inuesti. in vsi. feu. Et ideo iuramentū in voce nō dicitur iuramentum cum requiratur tactus scripturarū. no. in auc. de man. princ. §. sed neq̄. ƀm Bal. in. d. §. item sacramen ta, ⁊ in. d. auc. sacramenta. ¶ In dubio vero quando defertur dꝫ intelligi q̄ iuretur tactis scripturis ƀm Bal. no. in.l. genera liter. §. in omnibus. C. de re. credit. ⁊ iureiur. Sed an valeat iu ramentum per reliquias sanctorum, per lignū crucis, vel super altari. Rñ. sic ƀm Bal. in. c. j. de no. for. fide. ⁊ in. d. §. item sa cramenta post glo. ⁊ idem dicit si iuratur super tabula pictā ad imaginē virginis Marie vel sanctorū, vel super biblia, vel alio libro sacre pagine valet etiam iuramentū clerici per caput vel clericam suā, secus in laicis ƀm Bal. in. d. auc. sacramenta, nō tamen valet iuramentum per caput, per capillos, vel ꝑ alia mē bra dei. xxij. questione. i. si quis per capillum. glos. in. d. §. item sacramenta. ⁊ Bar. in.l. ait pretor. §. iurati. ff. de iureiuran. per

17 auctenti. ne luxu. contra naturam. ¶ † Item quero an iuramē tum per deos alienos sit licitum. Respon. q̄ sic. xxij. q. j. ⁊ iura bunt. xj. q. j. sacerdotibus de hereti. cū ex iniūcto. ƀm Lud. pō.

18 in sing. ver. iuramentū. ver. licitū ⁊c. ¶ † Quid aūt si iudeus iu rat per euangelia, vel per Jesum christum. Rñ. non valet iura mentū, q̄ iudei non credunt in Xp̄m, nec in euāgelijs ƀm Bar. in.l. ait pretor. §. iurari. ff. de iureiur. ⁊ in.l. spadonem. §. iam aūt. de excu. tu. Cogit̄ tn̄ iudeus seruare tale iuramentum, nec chri stianus recipiens illud peccat, ƀm Inno. in. c. ⁊ si Christus. de iureiur. ⁊ Bar. in. j. consti. ff. in prin. per. c. mouet. xxij. q. i. in dubitanter ēt tenet iuramentum per legē Moysi, vel per Deū ƀm Bar. in.l. iusiurandi. §. ait pretor. in fi. ff. de iureiur. vel sup. x. ꝓceptis legis diuine, seu Moysi per.l. si que. C. d' iude. vel si iurat per Deum omnipotentē Sabaoth, vel per Deū qui ap paruit Moysi in rubo, vel ꝑ adonai patrē, vel ꝑ Deū heloy, vt probat̄ in. d. c. mouet. Uel sic, si periuras tu iudeus sis disper sus inter gentes ⁊ moriaris in terra inimicoꝝ tuoꝝ, terra te ab sorbeat, sicut Dathan, ⁊ Abyron, ⁊ Judeus rñdeat, amen, hec not. vij. q. i. deniq̄. ⁊ de elec. c. lꝫ, vel sic, te lepra apprehendat, sicut Amā syrū. j. q. i. qui studet. Uel sic, fiat habitatio tua de serta. arg. xxiij. di. In noīe. ꝑpe fi. vel sic, veniāt sup caput tuū omnia peccata tua, ⁊ parentū tuoꝝ, ⁊ oēs maledictiones q̄ sunt scripte in lege Moysi, ⁊ prophetaꝝ, ⁊ semp tecū maneant, ⁊ iu deus ad oia rñdeat, amen, hoc ꝓbat̄ Deutero. xxviij. ⁊ in psal. Deus laudē ⁊c. vel sic. Det Deus in maledictionē, ⁊ exēplum cūcto populo suo. ij. q. v. hoc aūt. ita tradit Spe. in ti. de iura. cal. §. restat. ver. pe. ⁊ no. in. d. c. ⁊ si xp̄s. que oia bū no. ¶ Sꝫ

19 hic incidenter dubitat̄ † de iuramento cardinalis, vꝫ an ei cre datur sine iuramēto testificāti. ¶ Et rñdeo q̄ sic, ƀm Inn. in. c. cum olim. el. j. de priui. lꝫ Ant. de but. dicat ibi q̄ veꝝ est quo ad presumptionē, nō quo ad ꝓbationē, vide no. in. c. cum a no bis. de testi. ⁊ in. c. q̄ super. de fi. instru. Cap. in deci. xxxiij. di cit q̄ cardinali credit̄ de eo q̄ dicit factum esse a papa viue vo cis oraculo. But. in. d. c. q̄ super his. de fi. instru. ⁊ in. c. cum literis. de in integ. resti. Jo. and. in. c. i. de offi. leg. in. vi. in. c. constitutus. de appel. per Hosti. ⁊ Jo. and. ⁊ doc.

20 Decimo quero † q̄ ad ius sp̄ale pertinet creare ⁊ ꝓuare canonicū, vt infra di cet̄ in alia parte, si eps scripsit alicui vt canonico an postea pos sit ei referre questionē domini vel canonicatus, ⁊ negare eū es se canonicum. Respon. q̄ sic ƀm Bal. in.l. iubemus. in fi C. de libe. cau. Si vero non refert questionem vt supra videtur cum fecisse canonicum, scribendo ei vt canonico, sicut papa scribēs alicui castro vt ciuitati, videtur creare ciuitatem ƀm Joan. an. post Inn. in. c. cum ab ecclesiarum. de offic. ordina. ⁊ quod per Bar. in extraua. ad reprimendum. ver. ciuitas. ⁊ Bal. in mar ga. ver. castrum. ver. iij. potest autem papa sic scribens postea referre questionem ⁊ negare esse ciuitatem, sicut potest episco pus vt. ꝯ. dictum est, hoc tamen raro contingit.

21 ¶ † Undecimo quero si eps litigat cum abbate de iure epāli, ⁊ vterq̄ ꝓbat possessionem dicti iuris, quero que probatio preua leat. Rñ. q̄ ꝓualet ꝓbatio epi hn̄tis ꝓ se iuris ꝓsumptionē, q̄ iura epalia ꝓsumuntur epi nō abbatis ƀm Inno. Imo. ⁊ Sicu. in. c. auditis. de ꝓscrip. vbi ēt addūt rōnabiliter q̄ si testes viri usq̄ partis probant. s. q̄ eps possedit omnia iura. ⁊ q̄ Abbas possedit oia iura, preualent testes epi, ⁊ idem si probatur q̄ qui libet possedit insolidū, quo casu nō tꝫ ꝓbatio, iō snia dꝫ ꝑ episco po ferri ꝑ quo ius presumit. Secus si ꝓbat̄ qd̄ vterq̄ possedit, q̄ vterq̄ dꝫ obtinere. Sed si abbas probet se possedisse oia iu ra, ⁊ eps probet possedisse iura abbas in cā obtinebit ƀm Inno.

22 ⁊ doc. vbi. ꝯ. ¶ † Predictis adiunge q̄ si eps petit ecclesiā si tam intra diocesim, ꝯ p̄sbyterū incūbit onus ꝓbandi non epo, sed priori qui habet presumptionē contra se nam presumptio est pro epo, vt tenet Spe. de proba. §. j. ver. secundū. per. c. ꝯstitu tis. ⁊ seq. de reli. domi. xvj. q. vij. oēs basilice. vbi dr̄ q̄ oēs ec clesie q̄ per diuersa loca ꝯstructa sunt vel quotidie cōstruuntur in epi potestate ꝯsistant, in cuius territorio ꝯstruuntur, vt etiam tenet ibi glo. que allegat multas concor. ⁊ no. in. c. cū nō liceat de prescrip. presumptio enim trāsfert onus ꝓbandi in aduersa rium

rium ẽm Spe. vbi.§.⁊ tenet Bald. in.l. siue possidetis. in prin.⁊ in.iij.col.C.de pba. Immo releuat ab onere pbandi ẽm Bar. in.l.cũ de indebito.⁊ in.l.ei.de proba. Itẽ afficit duriori probatione eũ ꝯ quẽ pſumptio militat.l.fi.⁊ ibi Bar.ff.qđ me.cau.⁊ Bal.in.d.l.siue.qđ no. Sꝫ an ꝓcedat tũc libellus, peto ecclesiam talẽ sitã intra diocesiꝫ meã. Rñ. sic, secus si ecclesia sit sita extra diocesim, qꝛ non tꝫ libellus nisi cã expſſa ꝑ quã ecclesia ꝑtineat ad ipsaꝫ.ſ.ex pſcriptione vel simili, vt tꝫ Spec. de libel. ꝯce.§.xv. versi. si aũt episcopus. per.c.fi. de libel. obla. qđ not.

23 ¶ † Duodecimo quero an epõ canonici reuerentiaꝫ debeant. Rñ. sic.⁊ principaliter. capitulo vero accessorie nisi sede vacante, quo tpe etiã principaliter eam capitulo prestare debeat.c.cũ nõ liceat.⁊ ibi doc.⁊ Sicu. de prescrip. ¶ Quid de monachis dicetˀ.j. in alia qõne. ¶ Itẽ queritur quid ecõtra, an epŝ debeat honorare canonicos vel pſbyterũ,⁊ dic ꝙ sic, quia non dꝫ episcopus sedens pati presbyterum stare.xcv. distin. epŝ in quolibet. Itẽ dꝫ eũ in domo habere collegã, sed in ecclesia dꝫ epŝ sedere sublimior. in itinere vero dꝫ epŝ ꝓcedere ⁊ pſbyter seq. ea. di. nõ opꝫ. sicqꝫ debẽt se inuicẽ honorare. ea. di. esto subiectus. qđ no. cõtra epõs elatos. ¶ Sed an dꝫ epŝ honorare laicum. Respon. sic. qꝛ loquẽs vel scribẽs ei literas, dꝫ eũ appellare fratrẽ nõ filiũ ẽm glo. in.d.c. esto subiectus. viij.q.j. quid ãt. Itẽ ⁊ sociũ ẽm.d.gl. per.c. cauendũ.x.q.ij. ipse autem epõs a laico debet appellari pater vel dñs, non frater.c.cũ clerici. de verb. signi.⁊.c. grauẽ. de exces. prela. Papa vero dꝫ Cardinalẽ appellare fratrem si mixtim loquatur. Sed si separatim dꝫ appellare filiũ, nisi sit epŝ cardinalis qui semper est appellandus frater.c.i.⁊ ibi gl. no. de offi. lega. in.vj.⁊ Host. in.c. ad liberandum. de iudeis, sed si scribat excõicatis, eos nec fratres, nec filios appellet. in Specu. de rescrip. presen.§.iiij. versicu.⁊ not.

24 ¶ † Tertiodecimo quero an epõ furioso capitulum possit dare coadiutorẽ vnũ vel duos qui spñalia ⁊ reliqua administret. Respon. sic.c.j.§.j. de cleri. egro. in.vi. ¶ Idẽ si epŝ est senex, inutilis, vel ꝑpetuo morbo grauatus, quo tñ casu si recusat acceptare coadiutorẽ papa est ꝯsulendus.d.c.i.§. si aũt. nec põt deponi vt ibi.⁊.vij.q.i. scripsit.c. presentiũ.⁊.c. pontifices,⁊ seqẽ. Immo nõ ẽ epŝ qui loco viuentis creatus est. ea.q. nouatianus ⁊.c. nõ furẽ. sed deponi dꝫ.vij.q.i. eũ q.iij.q.ij. audiuimus.ij.q.i. in primis.⁊ qui aliũ epm faciunt loco vivẽtis apud deũ perduntur. ea.q. deniqꝫ. Predicta vera nisi epŝ viuens eger aliuꝫ petat loco sui surrogari, vt ꝯtigit in beato Greg. qui fuit assumptus ad epatũ viuente epõ cui successit.vij.q.i.§. ecce his.⁊ se.⁊ seq.⁊.§. ecce qđ. Itẽ adde dandũ coadiutorẽ epõ seni qui adiutor succedat ei mortuo.vij.q.i. petisti.⁊ seq.

25 ¶ † Circa predicta etiam sciendũ est ꝙ si quis substituatˀ epõ viuenti, qꝛ epŝ ad aliã ecclesiam sua auctoritate transiuit cõtra canones substitutus in ecclesia sua succedit.vij.q.i. est etiam quidam.⁊.c. eos. vbi vide. Et subde ꝙ dato coadiutore epõ infirmo, si epŝ moriatur, administratio deuoluitur ad capitulꝫ ẽm Barto. in.d.l. solet. ff. de tute. Ang. in.l.i.C. qui pe. tu. Et no. ꝙ coadiutores debẽt habere sumptus moderatos ab ecclesia,⁊ alienare non possunt bona ecclesie, sed rõnẽ administrationis reddere debent.d.c.i.§.fi. de cleri. egro. lib.vi. Nec est ignorandũ qđ capitulũ ꝑt postulare aliũ prelatum qñ prelatus suus est tali morbo ꝯfectus, vt sit factus prorsus inutilis ẽm Bart. in.l. post susceptum.ff. de excu. tu. facit qđ no. per Inn. in.c. lꝫ bely. de simo.⁊ adde que.ſ. dicta sunt ad primam questionem prime partis primi libri.

26 ¶ † Decimoquarto quero an penitentia iniuncta per episcopũ alicui cõfitenti possit diminui per sacerdotẽ inferiorẽ. Rñ. nõ. c.cũ inferior. de ma.⁊ obe.⁊ tꝫ Spe. de pe.⁊ remis. ver. fi. inferior eniꝫ nõ habet potestatẽ in superiorẽ.d.c. cum inferior.xxi. dist. inferior.c. veniens. de iureiuran.⁊ tenet Bald. in auc. sed nouo iure C. de ser. fugi. vbi dicit propterea qđ statuta inferiorꝫ non limitant iurisdictionem superioris. qđ no. Limita tñ qđ dixi nisi maior se inferiori subijciat.xi.q.i. peruenit.l. ille a quo.§. tempestiue. ad trebel.l. est receptum.ff. de iurisd. om. indi. Potest autem superior etiam papa se submittere simplici sacerdoti in confessione peccatorum penitentiali, quo casu non põt papa de penitentia sibi iniuncta minuere sine cõsensu sacerdotis, quo casu censetur superior cum papa se ei submiserit. ẽm Spe. ibi ver. pe.

27 ¶ † Dubitari posset an epŝ possit permutare pniaꝫ a papa iniunctam, puta de eundo ad sanctum Jacobum de galitia. Rñ. qđ sic ex cã. gl. est sing. xxvi.q.ij. tempora penitudinis arg.l. hominẽ.ff. mandati. que dicit quod procurator potest mãdare contrarium eius ꝙ dñs mandauit quod no.

28 ¶ † Decimo quinto quero an epŝ possit facere constitu. in sua diocesi. Rñ. sic.c. vt aiarum.⁊ ibi glo.⁊ doc. de constitu. in.vi.⁊ in.c.ij. de ma.⁊ obe. Bar. tꝫ. in.l.i. in prin.ff. quod quisqꝫ iu.⁊ in.l. oẽs populi.ix.q. prime.q. prin. de iusti.⁊ iure. qđ intellige verũ cum cõsensu capituli.d.c. vt animarum.⁊ Inno. in.c. in nostra. de loca. Item verum nisi sint ambitiose, irrationabiles,⁊ nõ grosse ẽm Bal. in.l. nulli.C. de sen.⁊ per cano. vbi.ſ. Item verum nisi ad alterandum voluntates defunctorũ ẽm Bal. in.l. voluntatis. vlti. col.C. de fideicõ. Sed ad imponendum penas executoribus testamentorũ sic ẽm Bal. in.l.i. vlti.q.C. de his que pene no. Item verum ẽt cũ impositione pene specialiter adiecte tẽporali ẽm Bal. in.l. si quis seruo.C. de fur. Item verum ẽt ab epõ putatiuo.ſ. donec remoueatˀ, qꝛ post nõ valent eius ꝯstõnes ẽm Bar. in.l. barbarius.xi. col.ff. de offic. ꝑcto. vbi etiã dicit secus in ꝓcessibus corã eo factis. Itẽ verũ etiam ad inducendũ faciliorẽ modũ probandi ꝯtra vsurarios quam sit de iure cõmuni. sicut est ꝯstitutio facta ꝑ episcopũ Firmanũ per quã disponitur sufficere testes de publica fama ꝙ quis sit vsurarius iuncta assertione dicẽtis se ei soluisse vsuras ẽm Bal. in.l. eos.§. super .C. de vsur. qđ bene no. ꝯtra vsurarios. nõ tñ potest episcopus facere cõstitutiones in preiudicium subditoꝝ. ẽm do. Pau. đ cast. cõsil. cxlvij. post Inno. in.c.fi. de offic. deleg.⁊ Jo. an. in. c.fi. de appel. in.vi. in nouella.iij. co. Item nec ꝯtra ius cõe. vt per docto. in.c.fi. de offic. archipresby. Scias aũt ꝙ ꝯstitutio epi dicitur ius pretorium ẽm Bal. in.l. siue pars. in fi C. de dila.⁊ in.l.fi. de edil. ac.⁊. in marga. versi. episcopus. versi.xx. vbi etiam dicit qđ ideo est temporale nõ naturale.

29 ¶ † Plus not. qđ cõstitutio episcopi etiã si penam excõmunicationis iniungat nõ requirit scripturam de necessitate secũdum Bal. in addi. Spec. de lega. ver. penul. Item aduerte ꝙ cõstitutio episcopalis contra fures intelligitur de furtis vere perfectis ẽm Bartol. in.d.l. si quis seruo.C. de fur. Item dicitur in alijs statutis, qꝛ intelligitur de delictis perfectis,⁊ cõsummatis secunduꝫ Bal. in.l. si qs nõ dicam.C. de epis.⁊ cle.. in.l. iij.C. de ser. fugi.⁊ in.l.iij.C. de nau. feno. Bart. in.l.i.⁊ in.l. si i rixa.ff. de sica.⁊ in.l. si quis id qđ.§.fi. de iur. om. iud. Ang. in l.⁊ si certis.§. si vnus.ff. ad sil. Flo. in.l. in lege. ad leg. aquil.

30 **Circa predicta etiam** † sciendum est qđ constitutio episcopi non trahitur ad casus veteres ẽm Bal. in.d.l. si quis seruo.⁊ Pau. de cast. consi. lxxxvij. vbi dicit verũ, etiam si in ea dicatur quod extendatur, qꝛ talis clausula intelligitur, scꝫ ad preterita pendentia nõ omnino finita. vt ibi. per Bar. in.l. omnes populi.v.q. princi.ff. de iusti.⁊ iur.⁊ per Barto. in.l. lucius.§. que marito. de lega.ij.⁊ in.l.i.§. fina.ff. ad tertul.⁊ in.l.fi.C. senten. rescin. non pos.⁊ in.l. causas.C. de transactio.⁊ in.l. cuꝫ lex.ff. de legi. Jo. de lig. in.c. cum dilectus. de ꝯsue.⁊ est casus in.d.l. casus. vide per Pau. de cast. in consil. cclxxxvi.

¶ Sed an constitutio episcopi liget successorem eius. Respõ. non.lxiij. distinctio. adrianus. secundum Joan. de ligna. in tracta. de senten. excommu. in.iiij. charta.

¶ Quid si facit epŝ constitutionem contra sacrilegos. Rñ. illa debet intellligi contra sacrilegos ẽm ius canonicum. Sed si statutum sit a laicis de sacrilegio, intelligitur de sacrilegio ẽm ius ciuile, vt tenet Bal. in.d.l. si nondum.C. de furtis.

31 ¶ † Successiue quero an cardinalis possit facere constitutiones. Respon. ꝙ sic, quia equiparatur prefecto pretorio. no. in. l.i.ff. de offi. prefec. preto.⁊ quia est de sublimioribus magistratibus.⁊ ita firmat Barto. in.l.i. in princip.ff. quod quisqꝫ iuris. Item dicit in rege secundum Bart. ibidem populus vero Romanus hodie quo tempore caret imperio non potest facere constitutiones vel statuta vt olim secundum Bal. in.l.ij.C. de adoptio.

32 ¶ † Sed quero quid de legato. Respõ. quod potest facere constitutiones in prouincia.c.fi. de offic. lega.⁊ glo. nota. in dicto capi. t vanimarum. de constitu. in.vi.⁊ in Spec. de leg.§. superest. versi. potest etiam legatus. quod verum est in his que pertinent ad suam iurisdictionem ẽm Innocen. in.c. veniens. de offi. deleg. Abb. antiq. in.c. primo. de loca.⁊ Bald. in marga. versi. legatus. Item verum nisi contra ius commune secundum Joan. de imo. in capitu. fina. de offi. lega. qui tex. sic limitatur. Bart. vero simpliciter dicit quod potest facere leges vel statuta in.l. prima in principio.ff. quod quisqꝫ iuris.⁊ in.l. omnes populi.iiij.q. prime principa.ff. de iusti.⁊ iur.ij. colum.

¶ Et not. quod constitutiones facte per legatum durant post mortem vel recessum suum, nisi per papam vel successoreꝫ reuocentur ẽm glo.⁊ docto. in.d.c. vt animarum. per.c.fi. de offic. leg. not. glo. in.c. nouit eodem titu.

33 ¶ †Decimosexto quero an episcopus ligetur constitutionibus suis. Bal. tenet quod non in auc. quibuscunq. in fi. de sac. san. eccle. & in. l. digna vox. C. de legi. & in. l. cum ipse. C. de cõtrahē. empt. de hoc plenius loquitur Bal. in. l. volūtatis. iiij. colum. in lectu. in anti. C. de fideicom. & in. l. scimus. §. similiq; modo. C. de lati. liber. tol. & in. §. ad hec. v. col. de pa. iu. fir. vbi aliter cõcludit. & ibi in. vj. col. subdit episcopum receptantem furem incidere in excommunicationem vigore constitutionis disponentis quod furans sit excommunicatus, & hoc dicit Bal. etiam in directe. s. propter participationem cum excommunicato. quod etiaz tenet Bal. in. d. l. digna vox. & refert Jo. an. sic disputasse in questione Bononiensis eps. licet Archid. in. c. i. de consti. in. vi. dicat episcopum ligari etiam directe, qr constitutio sua innititur auctoritati canonis, quod tñ Jo. an. reprobat. & Bald. vbi. s. cum etiam statutum principis innitatur iure cõmuni & auctoritate dei, & tamen princeps non ligatur suo statuto. d. l. digna vox. Idē tenet Barto. in. l. lucius. §. titius. de fideicom. lib. dicens q eps contrafaciens sue constitutioni imponenti penam excõicationis non incurrit excommunicationem per illum tex. Host. in summa. de sen. excom. §. quid valeat. tenet idē, & Cy. in. d. l. cum ipse. lz idē Cy. in auc. quibuscunq. de sacrosan. eccle. dixerit ɔ̃rium post Pet. de bel. Jo. an. in reg. cuilibet. in. vi. tz idem qd. s. vcz q nec eps, nec archieps ligetur. Jo. de lig. in tracta. de sen. excõ. iij. charta. versi. sed circa hoc consueuit dubitari &c. refert multas opiniones, & tandē distinguit pro cõcordia earum, q aut eps ɔtrafacit vt eps & non ligat, aut tanq̃ priuatus ɔtrafacit, vt si ludat stante ɔstitutione sua penali contra ludentes. Et tunc ligatur. vide ibi plene per eum.

34 **Nec obliuiscaris eius** †quod dicit Bal. in. d. l. cum ipse, qr quando episcopus incurrit excommunicationem ex participatione. vt. s. non potest seipsuz absoluere. ¶ Quid de papa, Rñ. eum non ligari constitutione sua. vt. s. dixi. & tz Bal. in. d. l. digna gl. & Vin. in. c. nulli. de sen. excõ. vbi etiam p Hof. & Phi lip. & gl. in. c. si aliquem. eo. titu. de elec. c. innotuit. gl. xciij. di. si inimicus. que dicit papā participantē cum excõicato non incidere in excõicationē, cū nõ ligetur canone. & in. c. statuimus. de sen. excõ. i. vj. Jo. de lig. vbi. s. lz secus sit in epo. vt. s. diximus. quod no.

35 ¶ †Quero etiam quid de imperatore. Rñ. qd est solutus legibus. l. princeps. ff. de leg. de equitate vero debet viuere legibus suis. d. l. digna. & ibi Bal. & doc. dz tñ seruare ɔsuetudines suas ḃm Bal. in. c. i. de natura feu. Itez tenetur seruare pacta & ɔ̃ctus suos ḃm Cyn. Barto. & docto. in. d. l. digna. Bal. in. d. c. j. & no. in. l. cesar. ff. de pub. Idez dic in rege qui in regno suo dicitur imperator ḃm Bal. in. l. nec exemplo. C. de pba. Itē assimilatur imperatori. vt dicit Bal. in. c. j. §. si vassallus. de pace iura. fir. & Old. in ɔsi. ccl. quod est verum si est comes. ḃm Bal. in. l. receptitia. C. de non nu. pecu. Item rex dicitur exceptus a iuramento sicut imperator ḃm Bal. in. c. fi. vlt. col. de probi. feu. alie. per Federi.

36 ¶ †Et not. q oēs reges sunt sub imperatore. l. in noīe dñi. C. de offi. prefec. preto. vij. q. j. in apibus. quod est verum etiam in rege Francorum qui subest imperio Romano ḃm glo. & Bald. in c. j. §. j. de pace iur. fir. in vsi. feu. & Bar. in. l. si duas. §. grāmatici. de excusa. tu. Bal. tñ. in. c. j. de inuesti. in ma. fac. dicit qd rex Francoꝝ non recognoscit superiorē, & ideo in causis suis pt constituere iudicē ordinarium, sed hoc est verum de facto nõ de iure, & sic potest saluare Bal. contrarium. vel dic ḃm Spe. tit. de appel. §. iij. ver. pe. qd rex Francorum in tpalibus non recognoscit superiorem per. c. venerabilem. qui fi. sint legi. Ideo ab eius sententia non appellatur vt ibi per Specu. & in. §. iiij. in prin. eo. tit. ideoq; rex Francoꝝ & quilibet alius rex potest esse index in causa propria, & potest se submittere pari, vel minori secundum Barto. in. l. & est receptum. ff. de iurisdi. om. iudi.

37 ¶ †Predictis adde quod omnes reges subsunt pape ḃm Innoc. in. d. c. per venerabilem, nec mirum, quia si est hereticus, rex perdit regnū & illud fit occupantis si papa ɔcedit, vel remanet ecclesie ḃm Bal. in. l. j. xiij. col. C. de emā. lib. Ex quo pz qd regnū Hierusalē potuit p papā cõcedi regi Carolo q̃uis illud esset in manibus saracenoꝝ qr ad ecclesiam pertinebat secundum Bar. in. l. id qd apud hostes. ff. de leg. j. Regnū vero Sicilie vel Apulie iure directi dominij pertinet ad ecclesiaz Romanā. c. ad apostolice. de re indi. in vsi. & in cle. pastoralis. eo. tit. & Bal. in. l. j. C. vnde cogna. vbi dicit qd totū regnū feudale est ecclesie licet singula feuda regni Apulie sint regis quo ad directum dominium. Fuit autem dictum regnuz Sicilie & Apulie concessum in feudum per papam Clementem quartum. iiij. Calē. Junij pontificij sui anno primo regi Carolo comiti Andegauēsi, filio Ludouici regis Francoꝝ fratri. s. Ludouici regis Francoꝝ anno dñi. Mcclxiij. vt refert Bal. in. l. cum anti quioribus. C. de iure delib. Et hinc est q reges dicti regni Sicilie non habentes iustū titulū ab ecclesia Romana incidūt in crimen lese maiesta. ḃm Bar. in. l. lex. xij. tabu. ff. ad. l. iuliam maie. Qñ aūt rex recipit titulum ab ecclesia vñr sibi ɔcedi per papam omnia regalia. vt tenet Bal. in. c. j. in fi. que sint rega. in vsi. feu. & per ɔ̃ns ius gabellarum vt ibi, & tz do. meus Bar. cepo. in. l. eū qui vectigal. ff. de ver. signi. in tracta. de serui. rusti. titu. de portu. ¶ Adde ēt ad. s. dicta q rex Anglie, & rex Ungarie in eoꝝ regnis ɔferunt p̄bēdas & beneficia ex priuilegio pape ḃm Bal. in rub. C. de preci. impe. offe. vlt. col. Quod. s. dixi de rege vt possit facere ɔstitutiones intellige ēt de comite q in comitatu suo dr̃ p̄ses. gl. est in. c. j. si de inue. inter do. & vassallis oria. in vsib. feu. & Bar. cepo. in. d. l. eū qui vectigal. de verbo. sign. Itē assimilatur principi ḃm Bal. in. d. l. receptitia. de ɔsti. pec. & do. meus do. Ange. de vbaldis nepos Angeli antiqui. de peru. in rub C. qui admit. & ideo potest ɔdere statuta ḃm Bar. in. d. l. omnes populi. iiij. q. i. principali. ff. de iusti. & iur. & in. l. i. in prin. ff. quod quisq; iur. per. c. ij. de ma. & obe. c. ij. d cõsti. in. vi. Quibus statutis dico ipsum non ligari, sicut nec regez vel imperatorem per predicta. quod not.

38 ¶ †Ultimo dic q potestas ciuitatis condens statuta simul cū populo ligatur eis, secundum gl. & Bar. in. l. i. in princ. ff. quod quisq; iuris. & ibi per Modernio.

39 ¶ †Decimoseptimo quero vtrum episcopus possit excommunicare scientes furtum & non reuelantes. Rñ. q sic, sed non pt excõicare scientes furtum, & reuelantes ḃm Barto. & Bal. in. l. ciuile. C. de fur. Sed an qs cogatur indicare furtum. Rñ. sic. l. idem est. §. si tibi. ff. de ɔdi. fur. & in. c. qui fures. de fur. Bar. & Bal. in. d. l. ciuile.

40 †an autem reuelans furem per incantationem teneatur actione iniuriarum. dic qd nõ. vt est glo. in. l. nemo. C. de male. & mathe. per. l. itē apud labe. §. si quis astrologuz. ff. de iudi. Punitur vero incātator predictus de iure ciuili pena mortis. d. l. nemo. & ibi gl. & doc. sed de iure canoni. punitur pena fustigationis si sapiat heresim & persona est vilis. alias vero pena est carceratio perpetua. xxvi. questio. v. contra idolorum. & Ludo. pon. tenet in singu. ver. pena. ver. qua pena.

41 ¶ †Quid de incantatore qui incantat pro sanādo corpore infirmo, vel pro remouenda aeris tempestate ne fructus perdantur dic quod non puniuntur. tex. est no. in. l. eorum. in fi. ibi. Azo in summa. C. de mal. & mathe. Ideo Bar. ibidē dt notabiliter nõ puniri eū qui malitias dissoluit, sed de iure canonico puniuntur tales etiam ad finem boni vtentes incantationibus. xxvi. q. ij. illos. ḃm Saly. no. in. d. l. eorum. Quinetiā de iure ciuili sunt p̄hibite incantationes etiam ad finem boni, puta pro thesauris reperiendis. l. j. C. de thesau. lib. x. Nec omitto qd incātatores nõ veniūt appellatiōe medicoꝝ. l. j. & ibi Bar. ff. de var. & extraor. cogni. quod no. p statutis de medicis, nec est mirum, qr incantationes non prosunt in ɔfirmationibus. xxvj. q. vij. admoneant, vbi dicit Augu. eas esse laqueos & insidias diaboli. Quibus ille perfidus humanū genus decipere nitit̄, adeo qd clericus eas exercens dz degradari, laicus vero anathematizandus.

42 ¶ †Decimooctauo quero an episcopus possit excõicare extra diocesim subditū suuz. Rñ. q sic, gl. no. ix. q. ij. episcopuz. per. c. si episcopus. xj. q. iij. & c. si qs presbyter. & c. si qui vero. Hostien. in. c. j. de raptore. & Jo. de ligna. in tracta. de sen. excom. vij. parte. & versi. consequēter queritur nunqd superior. Inno. in. c. fi. de foro compe. Pau. de cast. in. l. fi. ff. de iuris. om. iud. Sed in statuto. Bald. tenet contra in. l. cunctos populos. vlti. char. de summa trini. & fide catho. per. c. vt animaruz. de consti. in. vj. vbi est casus, q ɔstitutio episcopi imponens ɔ̃ furez penam excõicationis non ligat subditū furantē extra diocesim, quod etiam tenet Pau. de cast. in. d. l. fi. pro quo facit, qr statutum Firmanum disponens qd percutiens Firmanū puniatur pena dupli, non hz locum contra percutientem firmanuz extra territoriuz firmi ḃm Bar. in. l. ne quid in fi. ff. de incen. rui. nau. Pau. de ca. in. d. l. fi. Joan. de lig. vbi. s. ver. ɔsequenter queritur. Quid de statuto quod procedit etiā si statutū vltra p̄cedat vcz quod percutiens firmanum etiā extra territorium puniatur quia non habet locum nisi quo ad bona sita in territorio secundum Angel. singu. in. l. j. vlti. col. §. i. ff. de indi. Adde hic etiaz dictum Baldum. in. l. actor. in fi. C. de proba. q per statutum puniens agentem extra territorium, punitur ēt eius agēs extra territorium

territorium ex quo statutum expresse punit agentem. quod not.

43 ¶ †Quero etiam quid de statuto circa solẽnitatem testamẽti. Rñ. q habet locum quo ad bona sita in loco statuti tantum, nõ quo ad sita alibi que pertinebunt ad veniẽtes ab intestato, non ad heredem scriptum in testõ cõdito ſm solennitatem dicti statuti, vt tenet Barto. in. l. si arrogator. vlt. col. ff. de adop. qui tñ aliter ꝛ plenius loquitur in. l. cũctos populos. vbi vide oino. C. de sum. trini. ꝛ adde no. in. l. si nõ speciali. C. de testa. Itez nõ ligat subditũ testantez extra territoriũ ſm Jo. d lig. vbi supra in trac. de sen. excõ. viij. char. ver. examinando ꝛc. per. l. ij. in fi. ff. d testa. ꝛ. l. j. C. de emãci. lib.

44 Predictis adde no. † quod statutum excludens feminas extantibus masculis non hꝫ locum extra territorium, qꝛ talis filia femina succedit in bonis sitis extra territorium, ſm Baldum in. d. l. cũctos populos. xvij. col. versi. subsequenter queritur, ꝛ ibi Bar. in. iij. col. vj. c. lꝫ. Ant. ros. monarcha sui tpis in tractatu de succes. ab intesta. vlti. q. ver. vltimo restat. disputando teneat contrarium. tu no. tene opi. Bart. quam etiam sequitur Pau. de cast. doc. veritatis, in consil. ccxxij.

46 ¶ †Subdo etiam ad predicta q statutum circa litis decisionẽ non porrigitur ad ea que fiunt extra territoriuz, secus in his que recipiunt litis ordinationez, vt tradit no. Bar. in. d. l. cunctos.

45 ix. q. in fi. †Item statutum puniens homicidam in centum, hꝫ locum contra subditum delinquentez etiam extra territorium, scilicet vt ꝯtra eum procedatur eo modo quo dicit statutum facere orig. Sed punitur iure cõi vel statuto fori in quo deliquit, ſm Bar. in. d. l. cunctos. ix. q. vbi sic concludit post multa, qd no.

47 ¶ †Item statutuz q non valeat instrm̃ sine certa solẽnitate, nõ hꝫ locum extra territorium, secus si statutũ prohibet alienari rẽ extra ꝯsortes, vel si prohibet maiorẽ ꝯhere vel testari, qꝛ hꝫ locum etiam extra territoriũ, ſm Bart. in. d. l. cunctos. vj. q. j. in prin. ꝛ Jo. de lig. vbi. s. ver. quoniam qꝛ quid de statuto. in. viij.

48 car. ver. examinando an statuta, †vbi dicit etiam statutũ prohibens alienari in forensem habere locũ etiam in subdito existente extra territorium, per. l. j. ff. de fun. do. insti. qui. ali. nõ licet. §. j. l. cum lege. C. de condi. ob cau. adde etiam q statutum prohibens aduocare non ligat subditum extra territorium. l. ex ea. ff. de postu. c. si sententia. de sen. excõ. in. vj. ꝛ Jo. de lig. vbi. s.

49 ¶ †Item statutum q filiusfa. possit testari, non intelligitur de bonis sitis extra territorium, ſm Jo. de lig. ibidem. vers. aliqua statuta permittunt, ꝛ Bart. in dicta. l. cunctos. vij. q. vbi etiam dicit statutum q spurius possit institui non habere locum extra territorium, quod nota.

50 ¶ †Quero autez quid de statuto q primogenitus succedat patri an habeat locuz in bonis alibi sitis. Bar. in. d. l. ver. sed posset dubitari. in. x. q. ꝯcludit q si statutum concipit verba in bonis, vt q bona veniant ad primogenitum, ꝛ tunc intelligitur de sitis in loco statuti, sed si concipit verba in persona primogeniti vt qd primogenitus succedat, ꝛ tunc si decedens non erat de loco statuti, lꝫ ibi haberet bona, tñ statutum non porrigitur ad eũ nec ad eius filios, si autem erat de loco statuti, ꝛ tunc primogenitus succedit in bonis sitis in loco statuti vigore statuti, in alijs

51 vero de iure cõi, quod tene menti. ¶ †Postremo scire debes q statutum puniens delicta regulariter non ligat delinquentez extra territorium etiaz si expressim dicatur in eo q delinquens extra territorium puniatur, qꝛ tunc nec valet nec effectum habet, vt tenet Bar. in. d. l. cunctos. viij. q. q dicit verũ nisi in capientibus ex naufragio. Item nisi in loco confederato. Item nisi qñ non vindicatur a iudice loci cõmissi delicti, sed Bar. ibidem in vlti. car. ver. viso an forensis. post multa dicit q aut statutũ expresse dicit de subdito extra territoriuz delinquente, ꝛ valet, aut simpliciter disponit non faciendo mentionem de subdito delinquente extra territoriuz, ꝛ tunc si de iure cõi est delictum, debet delinquens puniri, si vero est delictum de iure municipali tantum, ꝛ tunc secus in temporalibus, sed in spiritualibus sic per dictum capitulum vt animarum, de hac tñ questio. vide etiaz per Bal. in. l. mercatores. C. de merca. ꝛ cõmer. ꝛ in. l. ij. d eunuch. ꝛ in. l. si quis in hoc genus. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ Ang. in. l. si vacantia. ix. carta. de bonis vacant. lib. x.

¶ Non est omittendum hic vnum singulare verbum Bal. in.

52 l. fi. C. si a non cõpe. iud. †q si ex forma statuti quis esset capiendus qui de iure cõi capi nõ posset, ꝛ iudex loci statuti scribat ad alium iudicẽ q talem capiat, vel q exequatur talẽ sñiam que de iure cõi nõ haberet paratam executionem, sed ex forma statuti, tñ non tenetur tunc ille iudex capere vel exequi qui alias teneretur si captura subsisteret de iure cõi. Nunc vero qꝛ soluz permittitur a iure municipali q non sortitur effectum extra territorium, secus dicendum est ſm Bald. vbi, quod no. perpetuo ad not. in. l. a diuo. §. j. ꝛ ibi per Bar. ꝛ doc. ff. de re iudi.

53 ¶ †Decimonono quero, que sint pertinẽtia ad dignitatem episcopalem in spiritualibus. Respond. q plura sunt, vcꝫ chrisma oleum sanctũ. lxxxv. dis. chrisma. ꝛ. c. seq. de cel. mis. te referente. c. q sicut. de elec. c. inter corporalia. de transla. prela. Item ꝯsecratio altaris vel ecclesie ꝛ clericorum ordinatio. lxxviij. di. Quis cor epis. de ꝯsec. dist. j. nemo ecclesiam. ꝛ. c. ecclesias. d. c. q sicut. ꝛ. c. inter corporalia. Itez consecratio virginũ. xv. q. j. deuotis. Item ecclesie ꝯsecrate reconciliatio. de ꝯsec. ecc. vel alta. c. aqua. Item clericoꝝ depositio vel suspẽsio. v. q. v. de latori. de iudi. c. at si clerici. de vi. ꝛ ho. cle. c. vt clericoꝝ. §. si qs. de cle. excõ. mi. latores. Item excõicatio. c. pastoralis. j. rñ. de offi. ord. Item purgationis indictio. ij. q. v. per totum. Item dispensatio. l. dist. vt constitueretur. Item solẽnis penitentie impositio. l. di. in capite. ꝛ. c. accedentibus. de exces. prela. ꝛ hec omnia plene ponit Spec. in ti. de iur. om. iu. vers. ſm cano. ꝛ dixi supra in rub. de vita epi. xj. q. ꝛ no. in. c. qñto. de ꝯsue. ꝛ in. d. c. Quis. Sed limita verum esse nisi eps sit hereticus. xxxij. dis. §. verum. in fi. ꝛ de prescri. cum nõ liceat. itẽ nisi sit interdictus, suspensus vel excõicatus. d. §. veruz. ꝛ. c. q sedem. de offi. ord. itẽ nisi episcopus non velit ea ministrare nisi per simoniam. j. q. q; busdam. c. per tuas. el. ij. de simo. ꝛ Inno. in. c. j. de scism. ꝛ ibi vide per doc. item verum si sit consecratus, vt plene diximus. s. iij. lib. in materia consecrationis. iiij. parte. vbi vide omnino, ꝛ de singulis. j. dicemus. ꝛ de multis dictum est. s.

54 Uigesimo quero an episcopus prescribat contra libertatem ecclesie inferioris existentis. Rñd. sic scꝫ pater. xl. annoꝝ, lꝫ non ad preiudicium eccle. romane, ſm doc. Sicu. ꝛ Bal. de peru. in. c. ad audientiam. de prescri. Prelatura vero nullo tpe prescribi potest, ſm Bal. in. l. j. iij. col. C. de emanci. libe. ¶ Sed prelatus inferior ab epo an prescribat sibi ius interdicendi, excõicandi, vel absoluendi in ecclesia seculari. Respõ. sic, etiam quo ad clericos sibi non subditos. c. cũ olim. ꝛ ibi Sicu. ꝛ doc. de prescri. vbi etiam dicunt prelatuz posse subditos suos excõicare vel absoluere. c. cum in ecclesia. de maio. ꝛ obedien.

55 ¶ †Uigesimoprimo quero vtrum eps possit ecclesiam suam, ꝛ iurisdictionem totam a se abdicare, ꝛ eam alteri ꝯcedere. Respondeo q non, nisi hoc fiat per sententiam. c. cum inter. ꝛ ibi doctores, ꝛ Abb. sicu. de re iudicata, ꝛ dicetur in materia de vicario episcopi, vbi plenius.

56 ¶ Uigesimosecundo quero an episcopus possidens decimas in aliena diocesi iuuetur sua quasi possessione. Respon. non, nisi de titulo vel priuilegio doceat. c. si ad decimas. de resti. spol. in. vj. ꝛ tenet Bal. in. l. vis eius. in fi. C. de probat. Et adde hic q si episcopus dicit aliquam ecclesiam sitam extra diocesim esse suam, vel personam aliquam potest conueniri negatoria, ſm Bal. in. l. ij. xiiij. q. C. de seruitu.

57 ¶ †Uigesimotertio quero, an episcopus possit cõferre beneficium ecclesiasticum quod vacauit in curia pape. Respon. non, ſm Bar. in. l. j. ff. de testa. tut. ꝛ ita seruat vsus.

¶ Uigesimoquarto quero, an episcopus possit pro se retinere beneficia vacantia. Respon. non, sed dꝫ ea alijs conferre. c. fi. de insti. ꝛ. c. relatum. de preb. ꝛ tenet do. Lau. de fano. in rub. de re. eccle. non alie. in. vj. xxiiij. q. vbi dicit verum scꝫ cum cõsensu capituli, non sine. Sed papa ꝛ legatus de latere conferũt beneficia etiam sine consensu capituli. c. j. ꝛ. ij. de offic. leg. lib. vj. Bal. vero in marg. ver. eps. ver. ij. dicit q solus episcopus confert beneficia ꝛ prebendas, non autez prelati inferiores, ſm Inno. in. c. cum satis. de offic. archi. Idem dicit Bal. ibidem. in ver. xix. q solus episcopus in ecclesijs minoribus habet ius instituendi ꝛ destituendi, ſm Innoc. in. c. nouit. de his que fi. a prela. que omnia tene menti, ꝛ intellige, vt. s.

58 ¶ †Uigesimoquinto quero, an eps promouens scienter excõicatum ad ordines sacros videatur cum eo dispensare ? Respõ. q non, ſm Inno. in. cum sup. de offi. deleg. ꝛ Jo. papi. in summa, in libel. scdo ver. nec fuisse iudicẽ cõpetentẽ, qꝛ eps faciens aliquid scienter contra ius, non vr̃ in dubio dispensare, ꝛ tenet Bal. in addi. Spec. de dispen. §. qualiter. ver. nunquid supior, ꝛ ibi Spec. dicunt autem. ꝛ ver. nunquid. Nam ꝛ factum superioris temerariũ non potest dici dispensatio, ſm Bal. in. l. bonorũ. C. qui admit. ꝛ ibi Spec. ver. dñt aũt. ad fi. prealleg. Requiritur ergo ſm Spec. q constet per instrumentuz vel per te-

stes q eps voluit dispensare, alias promouendo scienter indignum non intelligit dispensare, quod est notandum perpetuo. imperator autem cedens scienter incapaci vr cum eo dispensa re. l. qdam gsulebat. et ibi doc. de re iud. l. fi. per glo. et doct. C. si gtra ius vel vtil. publi. l. imperialez. C. de nup. per Inno. in. c. veniens. de fi. presby. glo. et doc. in. c. cum ecclesias. de excep. Bal. in addi. Spec. vbi. s. ver. nunqd superior. in fi. cum si. idem in papa qui scienter promouens indignum, puta homicidam, vel apostatam, vr cum eo dispensare, fm Bart. in. l. barbarius. v. col. ff. de offi. preto. glo. et doc. in. d. c. cum ecclesias. et Bald. in d. l. imperialis. vbi dicit q papa promouens spurium ad epatu vr cum eo dispensari, ideo autem dixi scieter, q si facit ignorans, non dr velle. l. si per errorem. de iuris. om. iud. vnde si scribat p indigno, presumit circumuentus, vt tz Inno. in. c. cum te. de rescrip. et Bal. in marg. ver. papa. vers. iiij.

59 ¶ †Et no. q dz fieri mentio in literis de scientia pape, vel principis, alias scia eius nihil operat, fm Bal. no. in prelu. feu. in. xv. colu. Hic solet in literis poni clausula non obstante tali lege, que operatur dispensationez cum inhabili per no. in. c. j. de gsti. in. vj. et in. c. ei cui. de preb. eo. lib. item talis clausula facit presumi papam facere de plenitudine ptatis qn facit gtra ius cum sine dicta clausula cesset dicta presumptio, vt tz not. Bal. in. l. si testm. C. de testa. ideo dic in clausula ex certa scientia que facit presumi papa facere de plenitudine ptatis, no tn q videat tollere ius tertij, sed tn ius gcedentis. Nam ad tollendum ius tertij requirit clausula specialis, fm Bal. in auct. hoc inter liberos. C. de testa. et io pot suspecto cam delegare scieter, et intelligit recusatio tuc partibus sublata, fm glo. in. c. ad hoc. de rescrip. de quo vide in. c. cum olim. et ibi doc. de offi. deleg. et in. c. cum inter. de excep. et Philip. in. c. postremo. de appel. et alias j. dicet, illud et tene menti circa predicta, q clausula non obstante tali lege non est in literis necessaria quando est clausula ex certa scientia, q dicit clausule sunt paris potentie, fm Bar. in. l. idem vlpi. §. sunt et alij. ff. de excu. tu. et ibi Nico. de neapo. et Bar. in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. vbi dicit sufficere clausulam, non obstante aliqua, vel vide etiam Bar. in auc. quod sine. C. de testa.

60 ¶ †No. etiam perpetuo q clausula ex certa scientia operatur vt in dubium reuocari non possit concessio, fm Bar. in. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iure codicil. vide etiam Pau. de cast. in gsi. cv. Adde de clausula non obstantibus, q tam gnalis no operat qn plura obstant, sed tunc requirit spalis non obstate tali et tali, vt dicit Bal. in. l. j. pen. col. C. de fur. et in. l. j. C. d serui. q est vex, nisi in rescripto principis qui non tenet scire singula res gstones, et ideo sufficit clausula gnalis, vt dicit Bal. in auc.

61 nauigio. C. de fur. q no. ¶ †Nec pretereo q clausula non obstantibus, si venit ad destructionem canonu, vel gciliox, dz specialiter canonem nominare, si vero ad destructionem decretaliuz, sufficit generalis sine specificatione decretalis, fm Archi. in. c. j. de consti. lib. vj. et Bal. in. l. humanum. C. de legi. Ja. alua. in. c. j. de gsti. anti. in vsi. feu. Sed si venit ad destructionez alicuius legis sufficit gnalis non obstante aliqua lege in cotrarium faciente, nec requirit specificatio legis. Nec tamen sufficit clausula non obstante aliqua lege, si vltra non procedat, fm Bar. in. d. l. fi. C. si c ius vel vti. pub. vide in. l. si non speciali. C. de testa. et in. l. j. C. de natu. lib. et Bal. in. l. fi. si contra ius. et in. l. omnes. C. de quadri. prescri. et in. l. omnes. C. de prescrip. xxx. anno. et quod per Bal. in rub. C. de preci. impe. offe.

62 ¶ †Uigesimosexto quero, si eps intra tempus presentandi patrono ecclesie copetens instituat aliquem in beneficio patronato, et patronus intra tempus nullum presentet epo, an valeat institutio, seu collectio facta per epm. Respond. q nec valet, nec conualescit, ex eo q neminem intra tps presentauit patronus. no. in. c. illud. de iure pat. Et tenent dni de ro. in decis. cclvij. et in decis. cccix. que incip. Item q permutatio. et tz Sicul. in. c. cum bertoldus. de re iud. pro quo facit, q qd nullum est principio non gualescit ex postfacto, fm Innoc. in. c. prudentiam. de offi. deleg. et Bal. in. l. fi. §. necessitatem. vj. col. C. de bo. q lib. et in. l. quidam. C. de fideicom. et hoc tene meti, q sepe gtingit.

63 ¶ †Uigesimoseptimo quero, vtrum eps debeat instituere, vel gfirmare pntatum patrono ecclesie. Respond. q sic, si reperit eum esse idoneum. xvj. q. vij. monasterium. in. c. decernimus. et Inno. et doc. in. c. cum bertoldus. de re iud. vbi dicit q aliu no opz instituere, et institutus non dz gfirmari, sed cassari et si proprio motu instituat, et non ad presentationem veri patroni. d. c. decernimus. et no. in. c. ex frequentibus. de insti. et not. in. d. c. illud, et dni de ro. in dictis decis. cclvij. et Sicu. in. d. c. cu bertoldus, vbi et dicit q eps in beneficio pot instituere clericum a patrono non presentatum, si ad epm sit deuolutum ius ex delicto patroni, q non idoneum vel indignu pntauit, sed tps est elapsum per. c. cuz vos. de offi. ord. vel per negligentiam patroni. c. j. ij. et. iij. et. c. eam te. de iure patr. et doc. in. d. c. cum bertoldus. quod tene menti. Et q dixi de indigno presentato per patronum, intellige q ad epm ius deuoluat si tps pntandi est elapsum, alias enim patronus presentans indignum non pdit ius itex pntandi si tps sibi adhuc supersit. no. in. d. c. cum vos. per Inno. et Bal. in marg. patronus. ver. j. facit. c. cum in cunctis, de elec. et quod no. in. c. tam literis. et ibi doct. de testi. et ita debet intelligi dictum Ang. in auc. de san. epis. et cle. §. si quis orator. qui dicit ibi esse tex. q patronus presentans indignu priuat iure presentandi. ¶ Item q dixi de negligetia patroni, intellige scz intra quatuor menses si patronus est laicus, vel intra sex, si clericus. c. j. et ibi glo. et doc. de iure patr. in. vj. et glo. in. d. c. cum vos. si vero sunt duo patroni scz laicus et ecclesia, vel clericus ratione societatis hnt sex menses ad presentandu, et sic laicus gaudet priuilegio socij clerici. c. cum patroni. glo. not. et ibi doc. in. d. c. j. de iure patr. in. vj. et tz Flo. in. l. si coem. ff. quead. ser. amit. arg. illius. l. vbi vero. et socius gaudet priuilegio socij i indiuiduis coibus, et not. in. l. administrantes. §. eox. ff. de excu. tu. et Bar. in. l. j. C. si in coi ea. q ca in inte. resti. po. Quod no. pro patronatu altaris in ecclesia sancti Angeli de firmo, cuius patroni sunt prior dicte ecclesie, et Jacobus Bertachinus genitor meus vt tps pntandi sit semestre ambobus per predicta.

64 ¶ †Adde predictis q si questio patronatus no finit intra quatuor menses eps eligit lite pendente sine preiudicio tn obtinentis vel obtenturi in ca q alia vice. c. qm. et. c. cum propter. de iure pat. et ibi per doc. q tene meti. Sed pone q patronus eligit intra tps, sed non presentat epo electuz, q electus moriat intra tps, an priuet iure eligendi. Respon. non, fm Py. in. l. j. §. eleganter. ff. de lib. agn. facit. l. inter. ff. de mino. l. lucius. de pet. here. et. l. gtra maiores. de inoffi. test. q et not. ¶ Quero retento

65 dicto themate principalis qonis† qd iuris sit, si eps no gfirmat presentatum a patrono. Rn. q eps dz deponi, fm glo. no. xxj. q. ij. c. j. vbi vide oino per doc. et est tex. xvj. q. vij. decernimus.

66 ¶ †Postremo dubitat si sit qo de patronatu inter epm, et patronum, an eps lite pendente ponat economum in beneficio p fructibus gseruandis. Rn. sic, per. c. cu vos. de offi. ord. et glo. no. in. c. eaz te. de iure pat. et vbiq per doc. que omnia tene meti, q sunt de pane lucrando. Nec omitto de patrono q ali dz d bonis ecclesie sue si aliunde viuere non potest. xvj. q. vij. contra sanctorum. et. c. seq. c. nobis. de iure patro. videlicet de fructibus superfluis, fm docto. et Ang. in. l. competens. C. de alen. a paren. li. Py. et Bar. in. l. filius. §. fi. de lib. ag.

67 ¶ †Uigesimooctauo quero, an eps prohibens solui decimas plebano teneat interdicto vnde vi. Respon. sic, fm Inno. in. c. querelam. de elect. et Flo. in. l. seruitutis. pen. col. ff. quead. ser. amit. q intellige ad interesse pecuniariu ipsi plebano, vt ibi per Flo. per. c. certificari. de sepul. q interesse est iuramento pbandum, fm Flori. ibidem per. c. in primis. j. q. j. Quinetiam cogit eps talem prohibitione reuocare q fecit parochianis plebani, et mandare eis q soluant plebano sicut prius soluebat, fm Flo. vbi. s. et Jo. and. in. c. gquerente. de resti. spo. in nouel. Sed no pot eps dicta de causa vel alia in ius vocari duz sacra colit. fm Spec. in ti. de reo. ver. ite episcopus. vbi vide et signa.

68 ¶ †Uigesimonono quero, an eps possit absoluere excoicatuz proprio motu. Rn. sic, fm Bal. in. l. si pacto quo penam. pen. col. C. de pac. vbi dicit vex et nemine citato, secus tn si eum excomunicauit ad instantiam partis, idem dicit ibi Bal. in tenuta vel captura facta parte non citata, vt reuocari debeat et sine citatione. facit glo. not. in. l. minor. ff. de euic. glo. et Ludo. pon. in. l. iij. §. si procurator. ff. si quis ius dic. non obtemp. Ang. in. l. ij. et Pet. de sun. in. l. ea que. C. quomodo et quando iud.

69 Trigesimo quero †an eps possit absoluere ab omni excoicatione lata a iure. Rn. sic, nisi sit reseruata pape. c. nup. et ibi doc. de sent. exco. Quo casu et cardinalis legatus d latere pot absoluere, lz non absoluat excoicatum ab hoie, fm Bal. post glo. in. c. post translationem. de offi. leg. et adde q eps ordinarius pot absoluere excoicatu ipso iure, no si per sniam alterius, cum talis absolui debeat ab excoicante vel eius superiore in eadem iurisdictione, fm Inno. in. c. prudentiam. de offi. dele. et Bal. in mar. ver. absolutio. ver. ix. Archi. in. c. ij. de sen. exco. in. vj. et no. in d. c. nup. vbi vide per doc. aduerte tn q excoicatus ipso iure si sit denun-

sit denũtiatus p epm d3 absolui p papã. alias solus eps põt ab soluere. no. in. c. tua. de sen. exc. 7 ibi doc. Omittendũ nõ est q excõicatus p delegantẽ nõ põt absolui p delegatum, sed excõicatus per vnum delegatum põt absolui p aliũ delegatũ 7 p delegãtẽ, fz Inno. in. d. c. prudẽtiã. 7 Bal. vbi. s. ꝟ. x. quod not.

70 ¶ † Trigesimoprimo quero an eps pdat ius in clerico ecclesie exempte, sicut in ecclesia exẽpta Respon. sic fm Inno. in. c. recepimus. de priui. 7 Bal. in mar. ver. in ecclesia. ver. xj.

71 ¶ † Trigesimosecundo quero an eps possit ɔcedere licentiam celebrandi diuina in loco interdicto. Respõ. nõ, fm glo. 7 doc. Philip. in. c. ad hec. de appel. ver. si ipse violat interdictũ est ipso iure suspensum ab officio, 7 iurisdictione, nec põt excõicare, 7 eius snia est nulla. c. tanta. de exces. prelat. Secus tñ est in papa, fm glo. 7 doc. in. d. c. ad hec. Potest autẽ eps facere sibi celebrari tpe interdicti. no. in. c. qm̃ eps. de priuile. 7 ibi Jo. an. in nouel. 7 doc. ibidem. Item scias posse epos celebrare diuina tpe interdicti clausis tñ ianuis, 7 voce submissa, nec pulsatis cãpanis, nisi ipsi fuerint cã interdicti. c. qd̃ nõnullis. de priuile. sed non põt papa ɔcedere licentiã excõmunicato, vel interdicto celebrãdi diuina fm Inno. in. c. preterea. de app. dũ allegat. c. nulli. de sen. excõ. 7 ibi per doc. qd̃ est mirabile. ¶ † Et

72 not. q interdictũ ferri nõ põt ɔtra singulares psonas, s3 demum cõtra vniuersitatẽ. excõicatio vero ẽt ꝯ singulares psonas fert c. qua frõte. 7 ibi doc. de ap. 7. c. is cui. de sen. excõ. in. vj. Nec ferri põt nisi pcedẽte monitione. c. reprehẽsibilis. 7 ibi doc. de app. 7 priuat a sacramẽtis eccl̃e fm Bal. in. c. j. v. vol. C. de here. insti. 7 p glo. in. c. qd̃ in te. de penis. S3 si interdictũ ponat ꝯ ciuitatẽ, afficit ẽt suburbia, sicut interdicta ecclesia ẽt cimiteria 7 cappelle censent interdicta. c. si ciuitas. 7 ibi no. de sentẽ.

73 excommu. in. vj. ¶ † An aũt interdictũ p delicto alieno ferri possit ꝯ populũ. Rñ. sic. c. si snia. de sen. excõ. in. vj. licet secus sit in excõicatione fz Inno. in. c. graue. eo. ti. in anti. ¶ Plus

74 addo † hic qd̃ interdictũ latũ ꝯ populũ nõ afficit clerũ nec ecõtra. c. si snia. de sen. excõ. in. vj. 7 Pau. de ca. ɔsi. ccxcvj. Et id pñt 7 debẽt singulis diebus in ecclesijs 7 monasterijs misse celebrari ianuis clausis, voce submissa, 7 cãpanis nõ pulsatis, exclusis secularibus interdictis, vel excõmunicatis, adeo quod canonici, vel clerici non celebrãtes non consequunt quotidianas distributiones. c. alma. §. addicimus. de sent. excõ. in. vj. 7 pdictus ordo seruari d3 singulis diebus, exceptis festiuis. s. pasche, natalis, Pentecostes, 7 assumptionis. Quibus apertis ianuis alta voce 7 pulsatis campanis celebrant diuina officia, exclusis excõicatis, admissis tñ interdictis, dumtñ ab altari arceant cui cã3 interdicto dederũt. d. c. alma. §. in festiuitatibus. Et si superueniat excõmunicatus dũ celebrant diuina, d3 missa suspendi fm Bal. in. l. casus. C. de testa. 7 p Inno. in. c. vt fame. de sent. excõ. ¶ Aduertas ẽt qd̃ interdũ sunt de ecclesia deijciendi. d. c. alma. Immo ẽt nõ interdicti, cũ oẽs afficiat interdictũ nisi prelatos. vt t3 ibi glo. ver. interdictis. q̃ not. ¶ Quod dixi de festiuitatibus pasche, natalis, Pentecostes, 7 assumptionis, intellige. s. incipiendo a vesperis vigilie vsq3 ad vesperas diei festiui tm̃. fm glo. no. in. d. c. alma. ver. assumptionis. que glo. ẽt ibi no. esse maius festũ, festũ assumptionis, q̃ natiuitatis virginis, quod bene not.

75 ¶ † Predictis adde qd̃ interdicto clero nõ dicunt interdicte ecclesie, 7 ideo potest in eis p alios clericos celebrari. glos. est in. c. si snia. de senten. excõm. in. vj. 7 not. in. c. per exẽptionez. de priuileg. eo. lib. Licet autem sit interdictus populus pñt ei ciues audire diuina extra ciuitatem in alio loco nõ interdicto. d. c. si snia. §. j. nisi 7 ipsi fuerint interdicti, vt ibidẽ in tex. 7 glo. 7 per doc. 7 vide in. d. c. q nullus. de priuileg. vbi etia3 p doc. ¶ Nec debet forensis admitti in ecclesia qñ tpe interdicti celebrantur diuina ianuis clausis, 7 voce submissa, nisi priuilegiati sint vt admittant. d. c. licet. in prin. de priuileg. in. vj. ¶ Quod priuilegium certe persone puta epo duci, baroni, vel militi concessum etiam ad eius familiam debet extendi. d. c. licet. §. j. qd̃ verum, nisi ad hunc finem aliquem sibi de familia fecerit q non erat, fm glo. not. ibi, quam tene menti.

¶ Ulterius scias q tpe interdicti chrisma die cene ɔfici põt. i. die iouis sancta qua dñs noster IESVS Christus moriturus de proximo vltima vice cenauit cum discipulis suis. c. quoniã. de sen. excõ. in. vj. ¶ Potest ẽt tpe iterdicti ɔcedi baptismus 7 ɔfirmatio. d. c. qm̃. 7 ibi glo. que ẽt dicit annuati3 die cene cõficiendum esse nouum chrisma, 7 vetus cremãdũ, per. c. literis.

76 de conse. dist. iij. vbi casus. ¶ Circa predicta ẽt not. † q interdictũ potest suspendi ad tps, qua suspẽsione sublata non dr̃ nouum interdictum, qr durat primũ q interim non cessauit tpe suspensionis, fm Inno. in. c. cũ inter. de ɔsue. 7 Bal. in. l. iiij. §. fi. ff. de serui. 7 in Mar. ver. suspẽsus. vbi ẽt dicit Bal. effectum esse talẽ, qr tpe suspensionis non põt appellari, qd̃ posset si esset nouum, 7 dicit ibi Bal. hanc. q. occurrisse sibi de facto tpe dñi Jo. de eulogio, qui sepultus est in ecclesia Firmana in sua ferrata capella iuxta altare maius, Facit in simili, qr saluusɔductus suspendit bãnum q etiam durat tpe saluiconductus, fm Bal. ibi, quod no. ¶ † Sed clericus celebrans ꝯ interdictũ qñõ pu-

77 niat. Inno. in. c. j. de postu. prela. dicit eum priuari beneficio 7 fieri irregularem, 7 in. c. irrefragabili. de offi. or. vide not. in. c. si ciuitas. de sen. excõ. lib. vj. ¶ An autẽ clericus suspẽsus lucretur fructus medij tpis, vide Bar. in. l. cum allegas. C. de remil. lib. xij. qui arg. illius. l. dicit q non. Sed quid de excõicato, vide Inno. in. c. ex insinuatione. de appel. 7 Bal. in marg. ver. clericus. ver. xxvij. 7 tene menti predicta.

78 ¶ † Trigemotertio quero, an solus eps possit in ecclesia dignitatem nouã creare sine ɔsensu capituli. Rñ. non, sed cũ ɔsensu capituli sic, fm Compost. Inno. 7 Hosti. in. c. cũ accessissent. de consuetudi. quod verum nisi de mandato Pape, quia solus potest, fm Bald. in. c. cum olim. eodem titulo.

79 ¶ † Trigesimoquarto quero vtrum eps possit ecclesias parochiales facere ɔuentuales. Respon. sic dũmodo facultates ecclesiarum sufficiant, fm Abb. anti. in. c. cum venissent. de consti. 7 Bal. refert in marga. ver. episcopus. ver. fi.

80 ¶ † Trigesimoqnto quero, an mõasteria diocesis subsint epo. Rñ. sic, quo ad legẽ iurisdictionalẽ, vc3 quo ad canonicã subiectionem, obedientiã, reuerẽtiã, instõnem, correctionẽ, reformationẽ, iurisdictionẽ, cãrum pniam, 7 oium sacrorum collationẽ. not. in. c. ɔquerente. ver. nos aũt. de offi. ordi. 7 in. c. dilectus. eo. ti. no. xvj. q. j. peruenit. 7. c. interdicimus. vbi dicit q monachi recipiunt ab epo chrisma, oleum, ɔsecrationes altariũ, 7 ordinationes. xviij. q. ij. hoc tm̃. 7. c. seq. 7. c. monasteria. xij. dist. de his. cũ glo. 7. c. cũ persone. de priuile. in. vj. Item ẽt quo ad visitationẽ. d. c. monasteria. Subsunt ẽt monasteria metropolitano quo ad ordinẽ psallendi in ecclesia seruandum. xij. di. de his. 7 ibi glo. que dicit secus quo ad ordinẽ viuẽdi qui ptinet ad abbates, vt ibi, 7 no. xviij. q. ij. nullã. Itẽ 7 quo ad aliud, qr non pñt decime solui monachis, vel ecclesijs, dari sine cõsensu epi. xvj. q. vij. decimas. Itẽ nec põt monasteriũ trãsferri de loco ad locum cã vtilitatis nisi cu ɔsensu epi. xvj. q. vlti. c. si quis vult. 7

81 ibi glo. not. ¶ † Ex quo no. casus transferendi ecclesias de loco ad locũ sc3 ob vtilitatem vt ibi. Alie cause ponunt de cõsec. dist. j. tribus. vc3 cum necessitas persecutorũ inest ad onus locorum. Item cum difficultas locorũ fuerit. Item 7 cũ malorũ subtilitate grauant, vt ibi cũ glo. 7 no. xxv. q. ij. ita nos. Itẽ pp aeris intẽperiem. lxxiij. dist. quorũdã. alias regl'r secus. xix. q. iij. que semel. 7 ibi glo. que omnia dicit in fi. q si ecclesia dstruat locus remanet sacer. per. l. ede sacra. de ɔtrahen. empt. glo. in. d. c. si quis vult. dicit q prior ecclesia perdit priuilegiũ suum, per. c. 7 hoc dicimus. xvj. q. vij. vide no. in. l. inter stipu. §. sacrã. de ver. ob. Sed qd de lignis ecclesie dirute an possint poni in edificijs priuatis, dic q non a laicis, sed a clericis sic, in edificijs tñ alterius ecclesie vel rei ecclesiastice, fm. d. glo. in. d. c. que semel. p ca. ligna. de ɔse. dist. j. q no. tu qui edificas. ¶ Et qr. s. dixi de iurisdictione epi in monachos, scias epm esse iudicem ordinarium ẽt monachis. d. c. ɔquerente. ver. nos aũt. cũ glo. de offi. ord. not. xj. q. j. de persona, q intellige quo ad legẽ iurisdictionalẽ, qua ẽt monasteria, 7 eorũ capelle sicut 7 ecclesie seculares subsunt epo qui põt vigore dicte legis conferre oia sacra, coercere delicta, 7 de causis cognoscere. l. dist. accedens. xviij. q. ij. hoc tm̃. xiij. q. j. interdicimus. ¶ Itẽ intellige q corrigere põt eps monachorũ delicta abbate negligẽte ad quẽ prius pertinet correctio monachorũ, ad epm vero subsidiaria tm̃. c. q̃to. de offi. ord. c. j. cũ glo. de sta. monac. Quinẽt valet ɔsuetudo q eps corrigat monachos quos de iure debeat corrigere abbas. c. nõ

82 est. de ɔsue. li. vj. ¶ † No. ẽt ad predicta q põt abbas incautus negligens, supbus, fornicator, indiscretus, crudelis, vel ebrius, deponi per epm, 7 vicinos abbates. xviij. q. ij. si quis abbas. cũ glo. qr in epi ptãte ẽt abbates sunt, ea. q. c. abbates. 7. c. monasteria. qr ois cura diocesis ad eũ ptinet ẽt in monasterijs. ix. q. iij. c. ij. xciij. dist. nulla. 7 t3 glo. in. d. c. abbates. qd̃ itellige de poni posse ab abbatia, non ab ordine. xvi. q. vij. inuentũ. xv. q. vij. in sum. qd̃ rñ non pcedit in abbate ordinis Cistercieñ. fm glo. in. d. c. si qs abbas. ¶ Subsunt ẽt monasteria epis, qr fundari non pñt sine licẽtia epi. xviij. q. ij. quidã. 7. §. monasteriũ.

c. de monachis. 7 c. seq. de cōse. di. ij. nemo. qđ verū est qñ fit de nouo. nō qñ destructū reparat̃ ƀm glo. in. d. c. de monachis. xvj. q. vlti. si quis vult. de iude. C. ō iudi. cū ibi no. Quo aūt ad legē diocesanā nō subsunt epis monasteria, ꝗ lex ꝯsistit in exactione cathedratici in tertia, vel quarta decimarū 7 in hospitio, qꝛ oēs ecclesie preter monasteria subsunt epo quo ad predicta. xvj. q. j. cū ꝓ vtilitate. x. q. iij. inter cetera. Capelle tñ monachoꝝ subsunt huic legi. d. c. cōquerente. xv. q. iij. statuēdū. nisi monasteria sint exēpta cum capellis. ƀm glo. ordi. in. d. c. dilectus. ꝙ not. ꝑpetuo Aduerte aūt ꝙ seruitia debēt epis monasteria exhibere, que ex antiquo prestare ꝯsueuerint. xviij. q. vlti. seruitiū. Itē 7 censum ordinatū. xviij. q. ij. eleutherius. ƀm. d. glo. 7 aliam ordi. glo. que oia ponit. x. q. j. in prin. Quinēt epo obuiā cū clero debēt ire ꝓcessionaliter monasteria ēt exēpta, vt tȝ Bal. in l. fi. C. de bo. lib. ℂ Adde predictis nō posse epm reuocare que ꝯcessit monasterio. xij. q. vlti. qꝛ iō. Itē adde ꝙ abbas ꝗ non vult subesse epo non dȝ habere ab eo iura epalia, nec ab alio. xviij. q. ij. abbatibus. ℂ Postremo scire opȝ ꝙ si eps ꝯcedit curā monacho pōt reuocare ƀm Bal. in Mar. ver. eps. ver. xxiij. ℂ Sed nūquid eps possit in monasterio publice missam celebra. Rñ. nō, nisi de lnia abbatis. xviij. q. ij. abbas. 7 c. seq. 7 c. luminoso. 7 hoc ne ꝑ id oñdat̃ monasteriū eē sibi subiectū, ꝙ ex eo ꝑsumeret̃ ƀȝ gl. ibi. 7. vij. q. j. pōtific. ℂ Ultimo scias ad predicta ꝙ non pōt abbas relinquere monasteriū sine licentia epi. xviij. q. ij. abbas. Item nec alius prelatus prelaturā suam, vt ibi per glo. de renūc. c. admonet. xvj. q. vlti. c. fi. lxxj. vist. c. j. et. c. ij. vbi vide, 7 tene menti.

83 ℂ † Trigesimosexto quero an epi snia excōicationis iniusta timenda sit. Rñ. sic. xij. q. iij. snia. 7 c. eps. §. si ergo. 7 §. cū autē. 7 c. qbus epi. de sen. exc. gl. in. c. j. de offi. or. in. vj. 7 in. c. j. in prin. quod me. cā. 7 tȝ Bal. in addit. Spec. de app. ver. appellans. Nam excōicatio afficit corpus 7 animā. xj. q. iij. audi deniꝗ. quod intellige nisi qñ lata est post appellationē, qđ fieri pōt ƀm Pau. de ca. in rubrica. ff. de re iud. i. fi. 7 per Bal. 7 doc. in. l. fi. C. si a nō cōpe. iud. 7 ꝑ Inno. in. c. ad hec. de appe. ℂ Itē nisi ꝯtineat errorē intolerabilē, ƀm glo. in. d. c. snia. ꝑ ca. ꝑ tuas. de sen. excō. ℂ Itē nisi lata sit ꝓ indebitis exactionibus. ꝑ. c. cū ad quorundā. de exces. prela. ƀm. d. gl. ℂ Et no. ꝙ iniusta excōicatio nocet ad participandū ƀm Angel. in. §. nullū. in auc. ō san. epi. col. ix. Caueat tñ eps ne iniuste vel ꝓ cā leui excōicet sacerdotes, qꝛ tūc ꝑ vicinos episcopos dȝ suspendi vsꝗ ad tēpus synodi si prius fuerit monitus. xi. q. iij. epi si sacerdotali. Alias dr̃ ꝙ eps iniuste aliū excōmunicās vr̃ seipsū excōicare. xxiiij. q. iij. cōcipimus. ℂ Sȝ qua pena puniatur eps iniuste excōicans. no. xxiiij. q. iij. de illicita. 7 in. d. c. epi si sacerdotali. qꝛ a sacra cōione dȝ abstinere ꝙdiu supiori videat̃. d. c. de illicita. hodie vero ƀm glo. ibi dȝ tantū ab ingressu ecclesie coerceri. ꝑ. c. sacro. de senten. excom. vbi vide ēt ꝑ doct. ℂ † Sed nūqd excōicatus iniuste sit vitādus in extraiudicialibus si prius appellauit. dico ꝙ nō secundū glo. in. c. dilectis. de appel. 7 not. in. c. solet. ij. Rñ. de sentē. excōmunica. in sexto. cū gl. no. vbi vide, 7 signa ꝑdicta.

84

85 ℂ † Trigesimoseptimo quero an sine licentia epi possint clerici forenses in sua diocesi exercere officia sacerdotalia. Rñ. nō. xvj. q. i. cunctis. vñ nec missas celebrare publice nec baptizare pñs sine iussu epi vt ibi cum gl. que dicit verū, nisi ab alijs presbyteris inuitent̃ ꝑ. c. epi. vij. q. j. 7 c. nullus primas. ix. q. ij. priuatim tñ possunt celebrare. c. fi. de cle. pere. ƀm. d. gloss. ℂ Et aduertat eps ne admittat clericū peregrinū nō habentē literas testimoniales ꝓprij epi, qꝛ alias punit̃. xxi. q. ij. c. j. cū gl. quibus adde no. in. l. si qua per cal. C. de episc. 7 cle.

86 ℂ † Trigesimooctauo quero an sine ꝯsensu epi possit archidiaconus, vel archipresbyter, prepositus vel decanus, cōferre alicui curā animaꝝ vel prebendas ecclesie. Rñ. nō, alias qui contra facit dȝ excōmunicari. xvi. q. vij. nullus omnino. 7 ibi ꝑ gl. ordi. que dicit verum nisi de mādato epi, ꝑ. c. si in plebibus lxiij. di. ad epm. ergo predicta pertinent vt ibi. 7 in. c. inuētū. ea. q. 7. i. q. iij. c. ij. x. q. i. c. ij. 7. c. regēda. xij. q. i. precipimus. 7. c. vendētes. xij. questione secunda. quisquis.

87 ℂ † Trigesimonono quero an eps possit vnā ecclesiam alteri subijcere. Rñ. sic. c. sicut. de exces. prela. glo. in. c. abbas. xvi. q. ij. vbi ēt dicit gl. in fi. ꝙ vna ecclesia pōt se subijcere alteri sine piudicio epi. per. c. inter. de do. vbi omnino vide doc.

88 Quadragesimo quero † successiue an episcopus possit vnire ecclesias sue diocesis. Rñ. quod sic, sicut papa vnit epatus. c. sicut. 7 ibi nota. de exces. prela. ℂ Solus enim papa potest vnire epatus, nō tamen legatus habens generale mandatum vt ibi cum glo. 7 glo. 7 doc. in. c. j. de transla. prela. xvj. q. i. c. 7 tpis. 7 seq. xxi. q. j. relatio. lȝ āt eps possit vnire ecclesias. d. c. sicut. nō tñ pt res vnius ecclesie dare alteri ecclesie. c. j. de reb. eccle. non alie. ƀm. d. gl. ℂ Nec pretereo ꝙ si ecclesie subdite vni epo, puta que sunt ab eo edificate, sunt in diocesi alterius epi, fieri dȝ institutio, consecratio, 7 vnio per epm in cuius diocesi sunt situate dicte ecclesie. glo. est no. in. d. c. sicut. ꝑ. c. si qui episcoporum. xvj. q. v. quod. no.

89 ℂ † Quadragesimoprimo quero nunquid eps possit locare laico cōmoditatē decimarum. dic ꝙ sic. glo. est. j. q. iij. peruenit. 7 firmant Bal. 7 Jo. de imo. in. l. vsufructu. ff. so. matri. qđ intellige quo ad commoditatē, nō quo ad ius spirituale. d. c. peruenit. 7. c. altare. 7 doc. vbi supra. 7 no. in. c. ij. ō loca. in. c. causam. de ꝑscripti. in. c. ij. c. ꝙuis. 7. c. ꝓhibemus. de decimis. 7 tenet dñs Lau. de fano. in. l. in quoꝝ. v. col. ff. de pigno. Jo. de imol. in. d. c. nostra. in. iij. col. de loca. vbi dicit ꝙ potest laico locari decima ad modicū tps, qꝛ intelligit̃ locatus fructus decime non ius spirituale, qđ ēt ad modicum tps ꝯcedi non pōt, vt ibi ꝑ glo. fructus vero ecclesie locari pñt. d. c. nr̃a. 7 ibi doc. Item. 7 vendi. c. fi. ne prela. vi. su. 7 ita seruat̃ in vsu a magnis prelatis curialibus locantibus fructus beneficiorum suorum. Pñt autem per papam laico ꝯcedi decime ex priuilegio. c. ꝙuis. de deci. not. in. c. ij. de prebē. in. vj. doc. in. c. causam. de ꝑscrip. xcvj. di. bene quidē. qđ verum ēt ꝯnexis, vcȝ qꝛ ꝑ laicos possidere non possunt, nisi eis ex priuilegio ꝯcedant̃ per papā. de iurepa. c. de iure. 7. c. cū dilectus. Nec etiam prescribi. secundū doc. in. d. c. cām. Jo. an. in. c. j. de censi. 7 Fed. de señ. in consi. laicus de predio 7c. ℂ Possent ēt per epm concedi decime in alimoniā alicui pauperi. nota. x. q. i. c. pe. 7 fi. 7 doc. in. c. cām. que. de prescrip. vbi dicunt verum respectu fructuū 7 ad tempus. Bal. tñ in auc. excipit̃. in fin. C. de bo. que libe. dicit ꝯcessionē decimaꝝ alicui factam intelligi pro omnibus annis, non ꝓ vno tm̃. ℂ Et no. ꝙ cū cōmoditas decimarum 7 fructus ꝯcedit̃ laico, non transit concessio ad heredē. c. ad hoc. 7 ibi gl. 7 doc. de decimis. 7 glo. in. c. ꝑuenit. i. q. iij. Nec omitto, clericis decime dande sunt. c. i. de deci. xvi. q. i. reuertimini. qđ est verū ēt de redditibus molēdini. c. ex transmissa. 7 ibi doc. de deci. ℂ Itē verum ēt de operibus artificialibus 7 negotiationibus que substātiales dicunt̃. ℂ Item de fructibus predioꝝ, qꝛ prediales appellant̃. ℂ Itē ex fructibus animalium, vt. c. ad apl̃icam. 7 ibi gl. ordi. 7 doc. de deci. qđ dixi de fructibus intellige. scȝ collectis, non pro colligendis. i. qui colligi debuerunt ƀȝ Bal. sing. in. l. pe. vij. col. in lect. antiqua. C. de condi. inser. Et intellige decimas solui debere ꝑ possessorem fundi, lȝ euictus sit ei facto suo ƀm Bal. 7 Jo. de imo. in l. cum mulier. la. ij. ff. solu. mat. ℂ Item intellige soluēdas de fructibus non deductis expensis ƀm Bar. Bal. Imo. Jo. de por. 7 doc. in. l. fructus. eo. ti. 7 Bal. in. l. i. i. col. C. de fru. 7 li. expen. qđ intellige de predialibus in qua debent̃ ex fructibus predioꝝ, non in decimis ꝑsonalibus. i. que debent̃ ex artificio 7 industria ꝑsone, qꝛ ille debent̃ deductis expensis scđȝ Bal. in Mar. ver. decime. ver. ij. 7 ver. fi. ꝑ. l. si a parte. §. fi. ff. de peti. here. qđ bene notat̃. ℂ Predictis adde ꝙ decime in dubio ꝑstari debēt ecclesie parochiali. c. cū ꝯtingat. 7. c. ad apostolice. de decimis. Si tñ essent due ecclesie. vna. s. baptismalis. i. matrix. altera vero specialis in dubio debēt prestari baptismali 7 matrici ecclesie nisi ꝯsuetudo sit in ꝯtriū ꝓ alia ecclia. c. ex trāsmissa. de deci. 7 tȝ sing. Jo. an. in addi. Spe. de deci. 7 in addi. mag. vbi refert multas opi. 7 dt̃ hanc seruari. Et ego ꝑridie ƀm hāc iudicaui de facto hic Cesene in cā mihi cōmissa ꝑ reuerendiss. dñm gubernatorē 7 epm Cesene do. Jo. de veturelis de amelia. Adde no. in. c. ij. de resti. spolia. 7 in. c. i. de ꝑscrip. li. vi.

90 ℂ † Et not. ꝙ qui possidet decimas in aliena diocesi non iuuat̃ ex quasi possessione, nisi de titulo vel priuilegio doceat. c. si ad decimas. de resti. spol. in. vi. ƀȝ Bal. in. l. vis eius. in fi. C. de ꝓba. plus scire debes qđ decime preteriti tpis solui debent ꝑ antiquū possessorem, non ꝑ emptorem fundi ƀm glo. in. c. tue. de deci. 7 doc. in. l. imperatores. ff. de publica. Sȝ Fede. de sen. in. d. consil. laicus de predio 7c. Tȝ esse in electione clerici contra quem eas petat, qđ est notandū perpetuo.

91 ℂ † Sciendum ēt ꝙ decime dicunt̃ esse in bonis ecclesie sicut oblationes. c. causa. de ver. sig. 7 tȝ Spec. tit. de deci. in. i. col. Quinetiam inter immobilia cōputant̃ ƀm glo. in. c. i. de cōtro. inter

inter vas.⁊ epm.in vsi.feu.Et intantum decime debent eccle-sie,qd potest ecclesia pro suo interesse decimaꝝ agere ꝯ eū qui incenderit fructus in cāpis etiam suis ſm Flor.in.l.equissimū.
92 §.fructuarius.ff.de vsufru. ¶ †Insup no.ꝙ decime sunt sol-uende in ipso fundo,ſm Bal.in.l.j.pen.col.C.de fruc.⁊ li.ex pen.quē ēt vide in.l.fi.ij.col.C.de ꝯdi.inser.si tñ clericus ve-lit eas sibi portari ad domum vel ad horreū,pōt cogere debi-torem.xvj.q.j.reuertimini,⁊ ibi glo.⁊ tȝ do.meus Barth.ce-po.in trac.de serui.cau.lxxij.pōt ēt ire ad fundum,vt.s.⁊ fun dum ingredi pro decimis recipiendis ēt inuito dño fundi, ſm do.Barth.cep.in ti.de serui.rustic.c.j.⁊ Spec.tit.de deci. ver.fi.vbi ēt dicit eas ad horreū ferendas si clericus velit.qd no.Nec omitto ꝙ ēt de palea que ēt est in fructu solui dȝ deci ma sicut de alijs fructibus,vt tȝ Spec.in.d.ver.fi.⁊ Bal.in. l.fi.iij.col.in lec.antiq.C.de ꝯdi.inser.ꝙ est notādū.De hor-to etiam solui dȝ decima.per.c.ex parte.el.j.de decimis, ſm Bartho.cep.in trac.de serui.ti.de horreo.vbi vide.
93 ¶ †Predicta vera sunt ēt in iudeis,q̄r decimas soluere com pelluntur ex predijs suis.c.de terris,de iude.Et scias ꝙ q sol-uere recusat decimas post trinā monitionē,pōt excōicari.xvj. q.vij.omnes.Punit̄ aūt laicus recipiens decimas dispendio damnationis eterne,⁊ sacrilegus dr̄.xvj.q.vij.decimas.quin-etiam dȝ ecclesiastica sepultura carere.c.prohibemus.de de-cimis.⁊ tȝ glo.not.in.c.ad hoc.de deci.⁊ in.c.causam.de pre scrip.Nec pñt decime tolli per statutum,ſm Bal.in.l.fi.C.si-ne censu vel reli.Et scire debes ꝙ clericus non tenet̄ ad deci-mas qui fructus amisit ex incursu hostium,ſm Bal.in.l.acce ptam.in fi.C.de vsu.Quomodo aūt decima det̄ in feudū,vide Bal.in.c.j.de ꝯsue.re.feu.in vsi.feu. ¶ Postremo ꝙ deci-marum prestatio diutina ius acquirit ſm glo.⁊ Bar.in.l.cum de in rem verso.iij.col.ff.de vsu.de quo in.c.j.de prescript.in. vj. ¶ Decimarum vero prestatio non prescribit̄,ſm Bar.in.
94 l.comperit.C.de prescripti.xxx.anno. ¶ †Ultimo tene menti ꝙ decime non censentur remisse per papam clericis quibus cō cessit eos excommunicari non posse pro decimis non solutis, ſm Bald.in.l.omnibus.C.de vectig.⁊ cōmis.Nec ignores ꝙ de decimis quarta pars debetur episcopo de iure communi.c. de quarta.de prescrip.cum ibi not.que omnia tene menti.
95 ¶ †Quadragesimosecundo quero,si eps donec missas cele-brat cadit ex aliquo morbo,ita ꝙ non pōt missam perficere an possit alius sacerdos eaȝ cōplere.Respon.ꝙ sic.vij.q.j.illud ⁊.c.nihil.xxv.di.c.j.⁊ ideo epilentici prohibent̄ celebrare mis sam.vij.q.j.c.pen.⁊ fi. ¶ Intellige tñ ꝙ missa de nouo nō in-choet̄,sed incohata per epm qui ceciderit perficiat̄ scȝ ꝓseqnē do in loco in quo deficit eps vel alius sacerdos qui celebrādo ceciderit nisi oratio cepta sit,q̄r ea dȝ a principio incohari per alium. ¶ Idem in ꝯsecratione que ēt in principio dȝ incohari ſm glo.no.in.d.c.nihil. ¶ Idez dicit.d.glo.de baptis.vt in-cohatus per vnuȝ possit per alium cōpleri. ¶ Idem in ordina
96 tione sacerdotis.xxiij.dis.quorundā.ſm.d.glo.† Sed an tale supplens debeat esse ieiunus.d.glo.tȝ ꝙ sic,q̄r idem dicit nota biliter talem misse suppletionē fieri posse vsq; ad horā nonam. Matutinū ꝟo ⁊ vespertinū officiū ceptū p vnuȝ pōt q̄ncūq; per aliū ꝓfici ſm.d.glo.ꝙ dixi de ieiuno, itellige veꝝ,q̄r sacerdos nō pt nisi ieiunus dicere missaȝ alias est excōicatus.d.c.nihil. ⁊ dȝ esse ieiunus a cibo ⁊ potu,vt ibi,⁊ de ꝯsec.dist.ij.ligdo. ¶ Idē ēt in baptismo,q̄r a ieiuno fieri dȝ.,ō ꝯse.di.v.vt epi.ni si ieiuni.quod tñ in hac patria nō seruatur in qua baptisma cōi ter fiunt post prandium,sed Senis fiunt de mane,⁊ a ieiunis,⁊ in ecclesia sancti Joan. ¶ Idem ⁊ in ordinum collatione ⁊ re-ceptione.lxxv.di.qd a partibus.⁊ glo.in.c.sacr̄a.de ꝯse.di.j.
97 ¶ †Sed qñ quis dr̄ ieiunus.Rñ.si cōmedit ante mediam no ctem,ſm glo.in.d.c.nihil. ¶ Item si facta est digestio sumpti cibi de ꝯsec.di.ij.tribus.ſm glo.in.d.c.sacr̄a.vnde si clericus sentiat sibi cibum in stomacho non digestū,abstinere dȝ a cele-bratione misse.d.c.tribus.⁊ glo.in.d.c.nihil.ꝙ multi non ser-uant,vel ex ignorantia,vel ex ꝯtemptu canonis. Dr̄ aūt ieiu-nus ēt si cepit medicinam nō si aquā calidā,ſm glo.in.d.c.ni-hil.per.c.ex parte.de cele.mis.Sic ergo medicina nō rūpit ie iunium,ſm.d.glo.⁊ tȝ Tho.de aqui.ij.ij.q.xliij.arti.vj.Sed ꝯ not.in.c.ꝯria.de ꝯsec.dis.v.sed tu ꝯcorda ꝙ prima opi.ꝓce dit si sumat̄ medicina pro infirmitate repellēda.Scd̄a ꝟo opi nio ꝓcedit qñ medicina sumit̄ pro sanitate ꝯseruanda.
98 ¶ †Nunqd aūt sacerdos celebrans debeat esse ieiunus a pec-cato mortali.Respon.sic,de cele.mis.c.de hoie.⁊ glo.in.d.c. nihil.quam ēt dicit not.ꝙ si dum celebrat occurrit sibi memo-ria peccati mortalis,dȝ missam ꝑficere,⁊ postea ꝯfiteri,lȝ pec-cet tunc ꝯficiēdo illud corpus dñi nr̄i IESV Christi sacratissi mum.Quod qui manducat indigne,iudiciū sibi manducat.
99 ¶ †Quadragesimotertio quero successiue,nūqd eps vel sacer dos possit sine cā necessaria dimittere missam incohatā imper fectā.Rñ.ꝙ nō,al's est excōicatus.d.c.nihil.vij.q.j.ex cā ve ro pōt,vt q̄r sibi aliqua cā passionis superueniat. Uel q̄r videat puerum morientem sine baptismo,potest.n.tunc baptizare mis sis solēnibus intermissis,sed nō sine cā.Alias suspendi dȝ a cō munione.de ꝯse.dist.j.nullus eps cū glo.vbi vide oino.Dr̄ au tem missa imperfecta.s.añq̄ȝ det̄ benedictio.de ꝯse.di.j.missas.
100 ¶ †Accessorie hic quero,an eps vel sacerdos dū celebrat mis sam possit stare cū capite cooperto,dic ꝙ non,alias cōione pri uatur.d.c.nullus episcopus.vij.q.i.illud.xxiiij.q.v.mulier. Quinetiam qui missas audit dum euangelium legit̄, debet sta-re non sedere.de consecra.distin.j.apostolica.
¶ Item dȝ aliqd Deo offerre in altari qui audit missam solen-nem ad instar sanctoꝝ patrū quos ad hoc monuit Moyses lo quens ex verbo dñi,nō apparebis in ꝯspectu meo vacuus, de ꝯse.di.j.omnis xp̄ianus.Nec preterea ꝙ excōicandus est qui die solēni missam nō audiuit vt ad spectādū vadat.de ꝯse.dis. j.qui die.Tenet̄ enim qlibet audire missaȝ ⁊ perfectā,seu inte-gram quolibet die solēni,alias dȝ cōione priuari.de ꝯsec.dis.j.
101 omnes fideles.c.missas.⁊.c.celebrandas.quod no. ¶ †Pre-dictis adde ꝙ non pōt eps missam celebrare sine pñtia saltem triū diaconoꝝ,⁊ alioꝝ presbyteroꝝ,⁊ ministroꝝ.de ꝯsec.di.j. eps deo.⁊ in.c.iubemus. ¶ Sacerdos auteȝ non dȝ celebrare missam nisi saltē duo intersint,alias vero non verificarent̄ ver-ba sua.Dñs vobiscū.c.hoc quoq;.de ꝯsec.di.j.sed imo pōt ēt vno astāte.vij.q.j.illud.⁊ est glo.in.d.c.hoc quoq;.⁊ no.de fi. presby.c.ꝓposuit.de vi.⁊ ho.cle.c.vt qsq;.Sed ⁊ solus qs in clusus pōt missam dicere cū pñtia Dei suppleat pro oibus ſm d.glo.quā ꝑpetuo no.Et q̄r supradixi de verbis.Dñs vobiscū scias vsum dictoꝝ verboꝝ fuisse figuratuȝ in veteri testō in quo legit̄ Booz sic salutasse messores suos.Rñsio vero.Et cuȝ spū tuo,sumpta est ex epistola Pauli ad Timotheū. ¶ Aduer-tat tñ eps ne cū primo salutat populū dicat.Dñs vobiscū,sȝ di cat,pax vobis,vt imitet̄ Christum,qui per resurrectionem pri-mam vocem dixit discipulis,pax vobis,postea vero dicat Do minus vobiscū vt se ostendat in numero sacerdotū.Quibus in-iunctū est sic populū salutare,hoc dicit.d.glo.not.quaȝ signa, vt scias ꝯfabulari ⁊ rationem reddere de his.
102 ¶ †Quadragesimoquarto quero, quam potestatem habeat metropolitanus.Rñ.ꝙ est superior ⁊ ordinarius in prouincia. vij.q.vij.ꝑ singulas.el.j.⁊ lo.ij.⁊ ibi glo.Itē hȝ ꝓcurationeȝ ⁊ visitationē.c.cū ex offi.de prescrip.⁊ alias.s.diximus in.q.de epo visitāte diocesim.Non tñ potest inconsulto epo sua suffra-ganeo de causis subditoꝝ ei⁹ se intromittere.ix.q.iij.ꝯquestus. nisi in casibus exceptis.c.pastoralis.de offi.ord.videlȝ qñ eps est actor.vt ibi glo.in.d.c.ꝯquestus.que secus dicit si eps est reus.Quo casu metropolitanus est iudex intra epm ⁊ clericū. xi.q.i.si clericus.vi.q.ij.c.ij.ſm.d.glo. ¶ Nec valet snīa la-ta per eū nisi in cā appellationis.d.c.ꝯquestus.⁊ ibi glo.xj.q. j.ꝑuenit.de offi.deleg.c.cū ignoremus.ſm.d.glo.de offi.ord. c.quesitū.⁊.c.seq.ſm glo.in.d.c.per singulas.Potest tñ co-gnoscere de cā sui suffraganei rei per solam querelā ſm.d.glo. per.c.si clericus aduersus.xj.q.j. ¶ Itē ei debet̄ honor ⁊ reue rentia ab epis suis.d.c.per singulas.lo.j.cū glo.Metropoli tani vero cā cū subdito dȝ corā papa cognosci ⁊ decidi.ij.q.vij. metropolitanum.Pñt ēt epi suffraganei metrapolitanū suum corrigere.xj.q.iij.saluo.lxiij.dist.salonitane.Quod intellige. s.cū charitate reprehendere.ij.q.xij.presumūt.⁊ glo.in.c.si au teȝ.ix.q.iij. ¶ Sed an pōt metropolitanus ordinare clericos, vel economos quos eps suffraganeus recusauerit ordinare.re spon.sic.ix.q.iij.cū scimus.glo.in summa.Non tñ pōt cās cle ricales epi cognoscer̄ sine alioꝝ suffraganeoꝝ ꝯsensu.ix.q.iij. saluo.⁊.c.archieps.⁊.c.si aūt.⁊.c.nullus primas.xj.q.j.si cle ricus.⁊ vide.xvj.dist.c.j.x.q.iij.q̄r ⁊ per glo.vij.q.ij.eps.non pōt metropolitanus absoluere excōicatum a suffraganeo.d.c. nullus primas.cū glo.que tȝ epm posse absoluere excōicatū ab archidiacono qui dr̄ vicarius epi.de offi.archid.c.j.vide glo. xxv.di.perlectis.pōt tñ metropolitanus absoluere si eps qui excōicauit recuset.c.qua fronte.de appel.c.ad reprimendaȝ. de off.or.⁊ glo.ord.in.d.c.ꝯquestus.xi.q.iij. ¶ Subest ēt me tropolitano qlibet eps suffraganeus quo ad ordinē psallendi ⁊ cantādi seruandū in qualibet diocesi,qui seruat̄ in ecclesia me-

tropolitana.xij.dist.de his.ꝙ veꝝ est ēt in monasterijs, vt ibi. ¶ Item subest vt non possit suffraganeus a presbyteris parochialibus aliqd exigere preter solituꝫ.x.q.iij.qꝛ cognouimus.c.cauendum.c.inter cetera.⁊.c.relatuꝫ. ¶ Circa predicta ēt no.ꝙ pōt metropolitanus cogere subditū epi quē ipse absoluit parere epo.d.c.ad reprimendā.de offi.ord.⁊ glo.tꝫ in.d.c.ꝯquestus. ¶ Item pōt sniam epi notorie iniustā corrigere.c.sollicitudinem.de appel.ſm.d.glo. Reliquos casus in quibus epi subsunt ei, vide per Archi.in.d.c.ꝯquestus.post.d.glo.insuper addo ꝙ metropolitanus eisdeꝫ casibus subest patriarchis, primatibus ꝓuincie, in qbus epi subsunt metropolitano, de qbus.s̄.dictum est, vt.d.c.ꝯquestus.vbi ēt dr̄ ꝙ epo mortuo pōt patriarcha res episcopi dispensare.i.res ecclesie quod sibi non licet viuente episcopo.xij.q.ij.non liceat.⁊ sciēdum posse episcopum eximi a iurisdictione metropolitani apostolica auctoritate.xvij.questione.j.frater.

103 ¶ †Quadragesimoquinto quero, an ep̄s sine ꝯsensu metrapolitani possit ordinare clericos sue diocesis cuiuscunqꝫ gradus, ⁊ de causis cognoscere. Rn̄.sic.ix.qō.iij.c.per singulas.lo.ij. Item potest subditos anathematizare, ſm glos.ibi, licet olim secus.xj.qō.iij.nemo episcoporum, alia vero non potest cum metropolitanus sit superior, vt.s̄.in proxima.q.

104 ¶ †Quadragesimosexto quero, an ad ep̄ꝫ spectet ius ordinādi ecclesias sibi subditas. Rn̄.sic.lxx.dis.sanctoꝝ.glo.⁊ doc.in.c.sicut.de exces.prela.ꝙ veꝝ est ēt si fundator ecclesie laicus ꝯtrarium disposuerit cū ecclesia cū dotibus suis ad epi ordinationem ptineat.x.q.j.c.j.ij.iij.et.iiij.imo fundator nullū ius hꝫ in ea.ea.q.monuerit.et adde veꝝ est vt laici nō possint ēt de oblationibus ecclesie factis se īpedire eas retinendo sub dn̄io suo, cū apud clericos eē dēant.ea.q.c.fi.imo laicus eas auferens de ecclesia est excōicatus.d.c.sanctoꝝ.quod no.

105 ¶ †Quadragesimoseptimo quero, an ep̄s q fundauit ecclesiā in aliena diocesi possit eam ꝯsecrare. Rn̄d.ꝙ non. Sed bene pōt in ea p̄ntare rectorē, quē velit instituendū ⁊ ꝯfirmadū per ep̄m diocesis, ad quē ēt pertinet ꝯsecratio illius ecclesie.xvj.q.v.si quis presbyterorum, ⁊ alias supradixi.

106 ¶ †Quadragesimooctauo q̄ro, an ep̄s excōicatus possit conferre sacros ordines. Rn̄.sic, lꝫ sit excōicatus, ⁊ sit extra gremiū ecclesie, sicut ⁊ hereticus.ix.q.j.ab excōicatis.⁊.c.ordinationes.ꝙ tn̄ intellige, vt dixi.s̄.iij.lib.in.iij.parte principali sub rub.a quibus fi.consecra.epi.ix.q.vbi vide oīno.

107 Quadragesimonono q̄ro † In qbus casib⁹ possit episcopus dispensare. Respond.ꝙ in omnibus quos ponit Spec.tit.de dispen.§.nunc de episcoporum.per totum.

Et primo dispensat ep̄s cū ordinato extra tpa statuta a iure.c.ꝯsultationis.⁊ ibi glo.⁊ doct.de temp.or.maxime ex sp̄ali mādato pape ſm quosdā.c.cū qdam.eo.ti.sed alijs ꝯ̄ ſm Spec.eo.ti.§.nūc ostendendū.vers.lij.vbi ēt dicit solū papā posse vltra statuta tpa ordinare ēt in diebus dn̄icis vel si.per.c.j.de tēp.or.⁊.c.de eo.eo.tit.⁊ si alius hoc fecerit, papa solus dispēsat cū ordinato, ⁊ cū ordināte.c.cū qdā.eo.ti.⁊ arg.c.cū dilectus.eo.tit. Quinēt ordinatus extra tpa statuta ab alio q̄ꝫ a papa vel aliter illicite si celebret an̄ dispensationē obtentā, solus papa cū eo dispēsat, ſm Specu.ibi quē ēt vide in tit.de dispen.§.nūc de epoꝝ.ver.ꝓhibet̄.ibi, cū illo q extra quatuor.vbi vide oīno. ¶ Scd̄o dispēsat vt qs habeat plura bn̄ficia curata qn̄ in dispēsatione ꝯsiderat̄ vtilitas, ⁊ necessitas ecclesie vel ꝑsonaꝝ ipsius. Non aūt si ꝯsiderātur merita vel fauor seu excellētia persone, ꝙ solus papa dispēsat, ita dicit Spec.post multas opi.ti.de dispen.§.videndū.ver.sꝫ nunqd ep̄s, vbi ēt subdit in ver.sed nūqd poterit, ꝙ pōt ep̄s dispensare ad habēdum vnū beneficium duplex, ⁊ aliud simplex, de hac tamen materia dixi.s̄.ij.lib.

¶ Tertio dispēsat ep̄s cū ordinatis ab alieno epo icōsulto, vel ꝯtēpto ꝓprio epo.de of.archi.significasti.lxxj.dis.c.j.ij.⁊.iij.vbi vide.ix.q.ij.lugdun̄.⁊ tꝫ Spec.in.d.§.nūc de epoꝝ.ꝟ.iij.

¶ Quarto dispensat cū ordinatis nō sciēter ab epo excōicato.c.fi.de ordi.ab epo qui epis.re.non si scienter, ſm glo.ibi per.c.j.in fi.eo.titu.⁊.c.ordinationes.ix.q.j. ¶ Ex quo no.ꝙ ep̄s excōicatus pōt clericos ordinare in sacris vel sit extra gremiū ecclesie sicut hereticus.ix.q.j.ab excōicatis.⁊.c.ordinatiōes.⁊ dixi.s̄.pxi.q.⁊ in mā ꝯsecr.iij.par.ix.q.vbi vide. Nō tn̄ pōt

108 excōicar̄ alios epos excōicat⁹, †qꝛ cū sit ex̄ ecclesiā, nō pt aliū eijcere ꝺ eccl'ia.xxiij.q.j.audiuim⁹.⁊ gl.no.i.d.c.fi.⁊ ibi doc.

¶ Quinto dispēsat cū ordinatis ignorāter ab epo q renūciauit ep̄ali dignitati.c.j.de ord.ab epo qui epis.renū.⁊ ibi vide oīno qd si renūciauit ep̄atui tm̄, vel ep̄atui.i.loco ⁊ dignitati simul.⁊ tenet Specu.vbi supra versicu.quinto.

¶ Sexto dispēsat, vt duo eligant̄ ad vnā p̄bendā.no.in.c.tue, de preb.⁊ ibi glo.⁊ doc.⁊ Spe.vbi.s̄.ꝟ.i. ¶ Sed an ⁊ qn̄ vna prebēda diuidi possit ⁊ qn̄o, ⁊ an de vna fieri possint due, vel de duabus vna, vide glo.ord.⁊ doc.in.d.c.tue.q̄ glo.ēt ponit an parochia vna diuidat̄ in duas vide ibi, ⁊ in.c.precipimus.xvj.questione.j.x.q.iij.vnio.de consecratione distinctio.j.omnes.⁊ in.c.ad audientiam.de eccle.edifican.⁊ ibi docto.

¶ Septimo dispēsat cū clerico ꝑ ep̄m suspēso ab officio ⁊ bn̄ficio ꝑꝑ crimē vsure.c.ꝑterea.de vsu.⁊ tꝫ Spec.vbi.s̄.versi.vij.

¶ Octauo dispēsat cū adultero, ⁊ in alijs minorib⁹ criminib⁹ irretito si pn̄ia sit pacta.c.at si clerici.§.de adul.ff.ꝺ iud.xxiiij.di.firmitatis.⁊ spec.vbi.s̄.ꝟ.viij.⁊ pleni⁹ i.c.ex tenor̄.ꝺ tē.or.

¶ Nono cū pugnāte in duello.c.i.de cor.viti.c.j.de cle.pug.in due.ꝙ verū est dūmō mors vel mutilatio nō sequat̄.xxiij.q.viij.his a qbus.⁊ Spec.vbi.s̄.versi.ix.vbi ēt dicit, ⁊ tunc posse ep̄m in beneficio dispēsare per.c.ij.eo.ti.lj.dis.studeat.ad fi.

109 Decimo † dispensat in multum enormi ⁊ notorio crimine.no.in.c.j.de cor.viti.⁊ ar.in.c.ij.de aposta. Item ⁊ in capitalibus occultis.lj di.eis.⁊ plenius in d.c.ex tenore.de tēpo.ordi.⁊ ibi per glo.⁊ in Spec.vbi.s̄.ver.x.sed plenius loquitur Spec. eod.titu.§.qualiter.versi.hoc quoqꝫ notandum.vbi vide omnino.

¶ Undecimo cū sacerdote simul plures cōcubinas habēte.de biga.c.qꝛ de.xxxiiij.dist.fraternitatis.⁊ Spe.vbi.s̄.ver.xj.

¶ Duodecimo cū alienigena instituto in ecclesia ꝑ eū qui instituer̄ nō poterat.ꝺ cle.peg.c.fi.⁊ ibi doc.⁊ spe.vbi.s̄.ꝟ.xij.

¶ Decimotertio cū presbytero qui de facto ꝯtraxit mr̄imoniū cū virgine, scꝫ quo ad executionem sui officij.c.sane.el.ij.⁊ ibi gl.ꝺ cle.ꝯiug.adde not.in.c.nup.ꝺ biga.vbi dr̄ ꝙ laicus habēs vxorē si postea sacerdos ꝯtrahat dr̄ bigamus.⁊ cum eo nō pōt ep̄s dispensare vt.s̄.ibi, secus si ꝯtrahat quis post sacerdotium cū virgine.d.c.sane.cū gl.adde not.in.c.fi.de biga.⁊ tꝫ Spe.lꝫ breuius in.d.ver.xiij.vbi ēt dicit idē cū diacono qui ꝯtraxit matrimoniū pōt peracta penitentia omissa vxore per ep̄m dispēsari.c.j.qui clerici.vel vouē.qd̄ veꝝ intelligit Spe.vbi supra, nisi bis ꝯtrahat.per.c.presbyterū.xxviij.dist.vel nisi contrahat cum corrupta.per.c.fi.de biga.

¶ Decimoquarto cū diacono qui diaconum vulnerauit ⁊ mr̄imoniū de facto contraxit, qꝛ peracta prius penitentia cū eo dispensat ep̄s vt possit in presbyterū ordinari.d.c.j.qui cler.vel vo.⁊ tenet Spe.vbi.s̄.ver.xiiij.⁊ ibi vide per Jo.an.in addi.

110 ¶ †Decimoquinto dispensat cū monacho ⁊ cū canonico regulari vt possint in ecclesia seculari ministrare diuina.xvj.q.j.doctos.⁊.c.ex auctoritate.j.q.vij.§.nisi.sꝫ qn̄ possit monach⁹ vel canonicus regularis prefici ecclesie seculari.vide in.c.ij.⁊ in.c.ꝙ Dei.de statu.monac.vbi per glo.ordi.⁊ doc.in Spe.vbi.s̄.versi.xv.⁊ in.§.sunt quoqꝫ.versicu.x.de capel.mo.c.ex parte.⁊.c.ad audientiam.

¶ Decimosexto dispēsat ep̄s cū eo q excōmunicatus recipit beneficium.de cle.excom.mini.c.postulastis.in prin.⁊ ibi per Inno.⁊ Jo.and.in.iij.glo.ꝙ est veꝝ nisi fuerit excōicatus per papā ob ꝯtemptū sedis apostolice.c.bone.de eta.⁊ quali.vbi dr̄ tali excōicato nō posse bn̄ficiū ꝯferri, ⁊ ibi ꝑ glo.⁊ doc. Idē in suspēso, ſm glo.ibidē, que ēt dicit cū eo nō posse ep̄m dispēsare, qd̄ ēt tꝫ Spec.vbi.s̄.ver.xvj. Quinēt dicit.d.glo.non posse suspēsum tractare sp̄ualia, vt ibi, sicut nec excōicatus al's dꝫ deponi per.c.veritatis.de do.⁊ ꝯtu. Nec omitto ꝙ excōicatus q per annū ⁊ vltra stetit in excōicatione dꝫ officio suo priuari.xi.q.iij.rursus.ſm glo.no.in.d.c.cū bone.que oīa bene no.

¶ Decimoseptimo cum clerico per saltuꝫ promoto.c.j.de cle.per saltum promo.lij.dist.c.j.⁊ Spec.vbi.s̄.vers.xvij.

¶ Decimooctauo cū nō ordinato ministrāte.s.ad bn̄ficiū, ⁊ vt post biēnium vel trienniū in ordine suscepto ministret, nō vt ad superiorem ꝓmoueat̄.c.ij.⁊ ibi no.de cler.nō ordi.mi.⁊ predicta in Spe.vbi.s̄.ver.xviij.vbi vide, qꝛ oīa dicit ꝙ no.ꝙ is qui caret ordinibus sacris irregularis est si diuinū exercet officiuꝫ.⁊ idē dicit q hꝫ vnū ordinē se in maiori exerceat, qꝛ cum talibus solus papa dispēsat vt toleret̄ in ordine suo ad supiores ascendat.xj.q.iij.paruulis.xxv.q.sic decet.sed Spe.ibi refert quosdam voluisse ꝙ ēt ep̄s dispēset.arg.no.in.c.i.et.ij.ꝺ cle.excōmi.⁊ ibi ꝑ glo.Jo.an.⁊ doc.vide ēt no.in.c.at si clerici.ꝺ iud.

111 ¶ †Decimonono dispēsat ep̄s cū diacono missam scꝫ peracta pn̄ia vt beneficium retineat, ⁊ ēt vt post biēnium vel triennium

exerceat

exerceat officium diaconatus non vt ad sacerdotium ꝓmoueatur, ad qđ solus papa dispensat. not. in. c. j. et. ij. de cler. excō. mi. ꝛ ibi glo. Jo. an. ꝛ doc. ꝛ Spec. vbi. s. ver. xix.

℄ Uigesimoprimo cū religioso vt ad religionē transeat mitiorem. de reg. ꝛ transe. ad reli. c. significatū. ꝛ. c. ex parte. ꝺ tēp. ord. ꝛ tȝ Spe. vbi. s. ver. xx. Inno. in. c. fi. de renū. ꝛ ibi Jo. an. in nouel. sup. iij. glo. ꝛ in. d. c. significatum. per Jo. and. ꝛ Archid. in. c. si religiosus. de electio. in. vj. ꝛ Joan. and. in addi. Specu. de dispen. §. sunt quoqꝫ. versicu. xxiiij.

℄ Uigesimosecūdo dispēsat in cōmutatione prebendarum ꝛ ꝑsonarū. c. quesitum. de re. permu. ꝛ ibi per Joan. an. ꝛ doc. ꝛ gl. in cle. j. eo. titu. ꝛ Specu. vbi. s. versi. xxj.

℄ Uigesimotertio cum eo qui bigamum ordinauit. de biga. c. j. ꝛ tenet Specu. vbi. s. versi. xxij.

℄ Uigesimoquarto cum eo qui irregulares promouit. Spec. ibidem. Inno. ꝛ Jo. an. in. c. dilectus. de epis. ordi.

℄ Uigesimoquinto cum falsario. scȝ vt vel carceret eū, vel ad papā remittat. xix. di. in memoriā. ꝛ Spec. vbi. s. versicu. xxiij. Et no. ꝙ si certum est clericum esse falsariū, dȝ deponi. l. dis. si eps. ꝛ in. c. falsarioꝝ. de cri. fal. tȝ glo. in. d. c. ad memoriam. vbi ēt ponit gl. or. quot ꝛ quibus modis dici possit carta falsa.

℄ Uigesimosexto in dispensatione ordinū ecclesiasticorū quorum eps est preordinator. xxj. di. cleros. xxv. dist. c. j. xxiij. dis. tales. Spec. vbi. s. versi. xxiiij.

℄ Uigesimoseptimo, vt clericus coniugatus habeat simplex bñficium. xxviij. dist. de his. ꝛ. c. decernimus. Jo. an. in. c. Joānes. ꝛ cle. qui. ꝛ Spec. vbi. s. versi. xxv.

℄ Uigesimooctauo, vt clericus ꝯcubinarius finita pnīa ꝓmoueat̄. xxxiiij. dis. firmitas. nisi fuerit per sniam dānatus vel infamis de ipso ordine. c. quesitum. Specul. vbi. s. versic. xxvj. ꝛ. §. iuxta. versicu. in suspensis autem.

112 ℄ †Uigesimonono cū idiota ꝓmoto vt remaneat ꝛ non deponatur sed doceat̄. x. q. j. placuit. xxxviij. dist. nullus. ꝛ. c. sedulo. qđ vex nisi sit omnino illiteratus. in Spec. eo. §. ver. ꝓhibetur. Non tū dispensat vt illiteratus ꝓmoueat̄. l. di. non ꝯfidat. ꝛ Spec. vbi. s. versi. xxvij. ꝛ in. d. §. iuxta. versi. ꝯhit̄. ibi. item illiterati. qđ bene notent episcopi vt cogant clericos illiteratos addiscere literas. sed melius faciūt si eos nō ꝓmoueāt. xxxvj. dis. illiteratos. vbi eps ꝓhibet̄ ad ordines sacros ꝓmouere clericum literarum ignarū, cū talis nō sit aptus diuinis officijs. Quinēt ignorātia mater cunctoꝝ erroꝝ, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qꝛ docēdi officium susceperunt in populo Dei. Sacerdotes eēm legere sacras scripturas admonentur. Paulo dicēte ad Timotheū. Attende lectioni, exhortationi, ꝛ doctrine, ꝛ semp mane in his. Sciāt ergo sacerdotes scripturas sacras ꝛ canones, ꝛ oē opus eorūȝ in predicatione ꝛ doctrina consistat, atqꝫ edificent cunctos tam fidei scientia ꝙ̄ operum disciplina. tex. est not. xxxviij. dist. quem parum curat do. Petrus epi. canonicus Firmanus, literarum ignarus.

113 **Trigesimo** †dispensat eps in penitētijs imponendis. xlv. dist. lȝ. ꝛ per totū. xxvj. q. vij. tpa. ꝛ eū allegant, qđ intellige. s. cū rōne ꝛ modestia, alias non. de peni. di. v. falsas. xxiij. q. iiij. si is qui adeo. ꝙ pōt eps mitigare canones pniales. xxvj. q. vij. tpa. de peni. dis. j. pene. ꝛ. c. verbū dei. ꝛ. c. medicinā. c. mēsurā. ꝛ. c. index. Itē dȝ pniaȝ pōderare. de ꝯse. di. iij. de penitētibus. de pe. ꝛ re. c. significauit. ꝛ. c. quesitū. nisi ei a canone ꝓhibeat̄. xxiij. q. vlti. pessimaȝ. ita tȝ Spec. vbi. s. ver. xxviij. vbi ēt subdit. ꝛ in ver. ꝓhibet̄. ꝙ non pōt eps dispēsare ad ꝓmouēdū penitētes. lj. dist. ex penitentibus. c. ꝯfirmādū. ꝛ. c. nō ꝯfidat. lxj. dist. sacerdotibus. ver. ꝓferens. arg. ꝯ. xxix. dist. presbyter. ꝛ. c. quesitū. de pe. ꝛ re. sed dic vt ibi per doct. ℄ Hic adde ꝯgruēter casus spāliter reseruatos epō in penitētijs quos ponit glo. sing. in. c. ij. de pe. ꝛ re. in. vj. vcȝ absolutio excōicati maiori excōicatione, qđ nō lȝ simplici sacerdoti. c. nup. de sen. exc. Itē in blasphematore Dei ꝛ sanctoꝝ publico. c. nullus. e. ti. Itē in sortilego. e. ti. c. ij. Itē in cōmutatione voti. c. j. de voto. Itē in dispōne male ablatoꝝ in certoꝝ vel certoꝝ si non extāt hi qbus restitutio fieri dȝ. de iudi. c. cū sint. Itē circa matrimoniū ꝯtūm clā vel ꝯ interdictuȝ ecclesie. Itē in oī publico crimine enormi. Itē in oppressione filioꝝ. Itē in homicidio. Itē i falso testimonio. Itē i falso instrō. Itē in periurio. Itē in incestu. Itē in corruptione monialium. Itē in coeūte cū brutis. ꝭm. d. gl. quā no. ꝛ ibi ꝑ doc. in singlis.

114 ℄ †Trigesimoprimo dispēsat eps cū sacrileg. l. di. si qs ꝑsbyter. de fur. c. fi. ꝛ Spec. vbi. s. ver. xxix. vbi ēt subdit esse sacrilegū q cap it, vel capi facit cardinalē. c. ad apostolice. de re iu. Quinēt graues penas incurrit, vt. c. felicis. ꝺ pe. in. vj. ꝭm Jo. an. in addi. Spec. vbi. s. offendēs vero ꝑsonā cardinalis tenet̄. l. iul. maie. c. felicis. ꝑalle. sȝ ꝺ offendēte epm, vide i cle. j. e. ti.

115 ℄ †Sȝ hic insurgit dubiū nūqd possit cardinalis legatus absoluere capiētē ipm cardinalē, ꝛ dicit breuiter ꝙ sic, ēt i nō mortis articulo, qꝛ lȝ qs suspectus index videat̄ ad vlciscēdū iniuriā ꝓpriā. xxiij. q. j. c. j. iij. q. v. qꝛ suspecti. l. j. C. ne qs in sua cā. cuȝ si. tū qꝛ excōicatus nō pōt absolui nisi petat absolutionē. xj. q. iij. c. plerūqꝫ. ꝛ. c. cū aliqs. de eo qui duxit in matrimoniū. c. significasti. pro quo facit illud Bātis aldegerij. Absoluer nō se po, chi nō se pēte, petēdo se absolui a legato quē cepit vel capi fecit, vr̄ in eū tanqꝫ in iudicē cōpetētē ꝯsentire ꝛ suspitio cessat de re iudi. c. inter. cū si. ꝛ ita ꝯcludit Jo. and. in addi. Spec. in ti. de lega. §. nūc dicimus. ver. sed querit̄ vtrū legatus. ꝛ sic intelligit̄ tex. in. d. c. felicis. ꝛ in. c. si qs suadēte. xvij. q. iiij. Et intellige predicta ꝓcedere qn̄ cardinalis captus est legatus, alr̄s enim nō pōt absoluere cū careat iurisdictione, ꝛ sic ad papā recurrēdū esset ꝓ absolōne ꝑterqꝫ in articulo mortis, ꝛ sic loqtur d. c. felicis. Et qꝛ dixi nō posse absolui q nō petit, dic idē ꝓbari in. c. ꝙ qdam. de pe. ꝛ re. sed pōt qs qnqꝫ inuitus ꝛ impenitēs absolui, puta testis vt testimoniū dicat in cā ne principale negociū retardet̄. c. veniēs. in fi. ꝛ ibi glo. But. doc. de testi. el. ij. ꝛ ibi Jo. de imo. ꝛ not. in. c. ab excōicato. de rescrip. ꝛ Philip. de fran. in. c. ad hec. de appel. Tunc tamen remanet vinculuȝ peccati lȝ tollatur vinculum excōicationis ꝭm doc. per. c. quod quidam. de pe. ꝛ remis. ꝙ est verum ꝛ notandum.

116 ℄ †Trigesimoscdo dispēsat eps cū homicida in beneficio tātū ne mendicet. c. studeat. l. di. c. ij. de cle. pug. in du. ꝛ spec. vbi. s. ver. xl. vbi secus dicit quo ad officium. l. dist. miror.

℄ Trigesimotertio cum seruo promoto si velit euȝ redimere. liiij. dist. generaliter. ꝛ spec. vbi. s. versi. xlj.

℄ Trigesimoquarto cū seruo monasterij, vt ꝓmoueat̄. liiij. di. multos. ꝺ ser. nō or. c. ꝺ famulis. ꝛ. c. eo. ꝛ tȝ spec. vbi. s. ꝟ. xlij.

℄ Trigesimoquinto cuȝ clericis vt promoueant̄ inuiti. lxxiiij. di. c. fi. ꝛ specu. vbi. s. versi. xliij.

℄ Trigesimosexto cum assumpto de sua diocesi in epm vt remaneat in primo beneficio si non admittat̄ ad epatum ad queȝ fuit promotus. xcij. dist. si quis eps. ꝛ spec. ver. xliiij.

℄ Trigesimoseptimo cū hr̄tico ꝯuerso. l. di. ꝑsbyteros qui. de here. c. ad abolēdā. de ꝯse. di. ij. ego Berēgari⁹, ꝛ spe. ꝟ. xlv.

℄ Trigesimooctauo cum scismatico quinquagesima distinct. vt constitueretur. ꝛ specu. versi. xlvj.

℄ Trigesimonono dispēsat eps cū raptore quo ad viaticum ei ꝯcedendū. de rap. c. sup eo. §. vero. predonibus enim dispēsatiue cōicamus. xxiij. q. ij. sane. ꝛ tȝ specu. ver. xlvij.

Quadragesimo vt recipiatur ex cā minor ꝓcuratio ꝙ̄ solita sit. v. q. ij. relatum. ꝛ. c. felicis. de censi. in. vj. ꝛ spec. ver. xlviij.

℄ Quadragesimoprimo in minoratione tertie vel quarte decimarum ex causa. v. q. ij. priscis. ꝛ. c. vino. xij. q. iij. c. fi. ꝛ Specu. versi. xlix. ꝛ plenius in ver. lxxvi.

℄ Quadragesimosecundo in executione sententie differenda. xi. q. iij. cum apud. ꝛ Spec. versi. l.

117 ℄ †Quadragesimotertio cum sortilego clerico qui pro furto reperiendo ad astrolabij inspectionem recurrit qui de iure per annum celebrare non debet. de sorti. c. ex tuarum. xxvi. q. v. cōtra idoloꝝum. ꝛ. c. peruenit. ꝛ specu. versi. li.

℄ Quadragesimoquarto vt monachus vnius religiōis possit possidere monasteria alterius religionis. de elec. c. cum monasterium. spec. in ver. lij. ꝛ in. §. ꝯsequēter. ver. legatus. vbi plenius, ꝛ in tit. de leg. §. nunc ostendēdum. ver. lxix. ꝛ no. in. c. officij. ꝛ ibi doc. de elec. ꝛ in. c. cum in mag. eo. ti. xvi. q. ix.

℄ Quadragesimoquinto cū clerico post. xxiiij. annos, ꝛ nō ante, vel ēt si patiat̄ defectū in scientia dūtamen non sit nimis rudis, vel ēt in ordinibus dūtū sit in minoribus, ꝛ in breui possit ꝓmoueri ad sacros, ꝛ h quo ad regimē ecclesie parochialis, seu plebis, vel quo ad dignitates. de elec. c. dudum. de eta. ꝛ quali. c. preterea. ꝛ. c. indecoꝝ. ꝛ plenius ꝑ Jo. an. post spe. in addi. spe. vbi. s. ver. iiij. vbi vide oīno. ꝛ in. c. j. ꝺ eta. ꝛ qua. in. v.

℄ Quadragesimosexto cū eo qui bñficiū renūtiat vt sibi victū ꝯcedat in eo. arg. xvij. q. j. ꝙ̄uis. de renū. ad supplicationem etiam si ob culpam remoueatur ꝭm spec. in ver. liij.

℄ Quadragesimoseptimo cū eo qui petit cessionē scȝ vt vel cedat, vel remaneat. ꝺ renū. c. j. c. admōet. ꝛ. c. qdā. ꝛ spc. ꝟ. lv.

118 ℄ Quadragesimooctauo ꝙ monachus in minoribus ꝯstitutus fiat Abb. de eta. ꝛ qual. c. tuā. ꝛ in spec. ver. lvj. vbi omni

no vide Jo.and.in addi.dum refert antiquitatem.

¶ Quadragesimonono cum illis dz eps dispensare quos sine titulo dispensatiue promouit ad sacros ordines, vt victum habeant.de eta.& qual.c.accepimus.de preben.c.cum ꝭm.c.nõ liceat.& c.episcopus.& spec.versi.lvij.

Quinquagesimo dispensat cum sectis in cunabulis vel a dñis, alias a barbaris vel castrati motu lepre, vel ita nati sunt scz vt pmoueãtur vel promoti remaneant in suis ordinibus.de cor.vitia.c.ex parte B.& c.ex parte M.l.disti.si quis pro egritudine.& c.eunuchus.Sed si quis hoc sponte, vel pp Deũ fecisset, vel sibi fieri affectasset, non dispẽsat cũ eo nisi per papã.lv.dist.q partem.de cor.viti.signauit.Sic & cũ hñte maculã in oculo dispensari dz p solũ papã, ꝭm Inn.& doc.in.c.ij.& Jo.an.in.c.signasti.in glo.fi.eo.ti.& Jo.an.in addi.spec.vbi.s.ver.lviij.ꝙ no.

119 ¶ †Quinquagesimoprimo cum sacerdote extraneo vt occulte celebret si literas vel testes non habeat fidem facientes de sua ordinatione.de cleri.peregri.c.fi.ad fin.lxxj.per totum.lxxij.dist.per totum.& Specu.versi.lix.

¶ Quinquagesimosecundo quod prelatus faciat perpetuũ vicarium.de offi.vica.ad hoc.quia prelatus debet in propria persona seruire in beneficio ꝙ ei datur propter officium.lxxxj.di.eos.c.preced.& c.seq.& in Spec.ver.lx.& ver.clx.

¶ Quinquagesimotertio ꝙ prelati inferiores possint suos subditos excõicare.de offi.ord.c.si sacerdos.& c.cũ ab ecclesiar, qꝛ de iure cõi nõ possent id facere, ꝭm Jo.de deo.in.c.cũ satis.de offi.archi.& c.archidiaconus.eo.tit.de fo.cpe.c.cũ ctingat.nisi de consuetudine.licet possint ex causa interdicere diuinum officium, & ecclesiastica sacramenta.d.c.si sacerdos.ij.q.j.nemo.& Spec.versicu.lxj.

¶ Quinquagesimoquarto dispensat eps cum clerico pensiore.c.j.de cle.percus.vide ibi per doc.& not.xlv.di.in summa.xlvj.di.seditionarios.j.q.vij.si quis omnez.& Spe.ver.lxij.

¶ Quinquagesimoquinto cum rectoribus ad synodum nõ venientibus.de maio.& obe.super eo.possunt enim puniri nisi veniant.xviij.dist.de eulogijs.& c.pen.& Spec.ver.lxiij.

120 ¶ †Quinquagesimosexto vt sine vitio fiat transactio super decimis.de transa.c.statuimus.de re.permu.c.j.et.ij.idem & in beneficio.c.decetero.de transac.& Spec.vbi.s.ver.lxiiij.

¶ Quinquagesimoseptimo debet eps dispẽsare cũ clerico deposito ne laico iudici tradat̃.c.cũ nõ ab hoie.de iud.qꝛ semp in eo remanet caracter, & viuere dz clericaliter.lj.dis.accedens.lxxxj.di.dictũ.ideo vero reordinat̃ si restituat̃.xj.q.iij.si eps.& Spec.vbi.s.ver.lxv.& dicet̃.j.in materia degradationis.

¶ Quinquagesimooctauo vt contumax non sit contumax.de offi.delega.consuluit.de do.& contu.c.j.& c.cum dilecti.& c.cum olim.v.q.iij.presenti.& Spec.ver.lxvj.& dicetur.

¶ Quinquagesimonono põt eps ex causa ante sententiam sequestrare fructus.de seque.c.pen.& fi.licet sequestratio sit regulariter interdicta.C.de probi.seques.l.j.& Spec.versi.lxvij.

Sexagesimo cum suspecto de crimine ne condẽnetur de presump.c.literas.de do.& contu.c.cum dilecti.& Spec.ver.lxviij.

121 ¶ †Sexagesimoprimo ꝙ vir & vxor separatim viuant ne deterius inter eos ctingat.c.tua nos.de iureiu.lz z̃.dicat̃.xxvij.q.ij.si vir & vxor.& Spe.ṽ.lxix.qð est verum si vterqz vellit castitatẽ obseruare, alias alterum cogit eps ad alterr redire p vinculum excõicationis.d.c.tua nos.Quinimo posset vxor propria auctoritate redire ad virum, nec expectare tenet̃ auctoritatem epi, ꝭm glo.in.d.c.tua nos.ꝙ no.Adde ꝙ non pñt coniuges se separare etiam vt ad religionem trãseant nisi eps prestet assensum, nec soluitur matrimoniũ altero volẽte religionez ingredi si alter dissentiat.d.c.si vir.vbi glo.& docto.verum dicunt nisi alter postea ratificet ingressum alterius, argu.xxxij.questione.v.mulier.quod nota.

¶ Sexagesimosecundo potest eps cogere clericum vel monachum ratione iuramenti esse loco obsidum.de iureiur.c.ex rescrip.& Spec.vbi supra versi.lxx.

¶ Et no.posse clericum vel monachum obsides dari per eorũ superiorem.d.c.ex rescripto.& c.vt pridẽ.p glo.xxiij.q.viij.

¶ Sexagesimotertio si prelatus diffidit de iure suo, põt rẽ quaz ecclesia possidet dimittere ꝭm quosdã.ar.c.bone.el.ij.ð post.prela.ṽ.ꝙ si ɔ̃dicentibus.vbi vide oino.& Spec.ver.lxxj.

122 ¶ † Sexagesimoquarto dispensat eps in correctione morum & in dispensatione rerum ecclesiasticarum duce ratione.xij.q.j.precipimus.xvj.qð.vij.c.j.non autem sine ratione & iustitia.xj.q.iij.quomodo.& c.illud.& c.plerumqz.xij.q.iij.qꝛ cognouimus.& Spec.vbi.s.ver.lxxij.

¶ Sexagesimoquinto cuz fure rei ecclesiastice, vt sibi pena mitigetur.xij.q.ij.firmitatis.xiiij.q.vj.si res.l.dist.si quis presbyter.xvij.q.iiij.si forte.& ꝙ possunt peractã penitentiam vel partem eius possit ad sacros ordines promoueri.c.fin.de furtis.& Specu.versicu.lxxiiij.

¶ Sexagesimosexto vt seruus ecclesie benemeritus cum peculio manumittatur.xij.q.ij.si quos de seruis.& c.cum redẽptor, & Specu.versi.lxxiiij.

¶ Sexagesimoseptimo ꝙ res ecclesie tempore charistie vendantur pro eleemosyna pauperum, & pro redemptione captiuorum.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.c.auarum.& c.gloria.c.sacrorum.& sequen.& Spec.versi.lxxv.

¶ Sexagesimooctauo cum ecclesia parochiali, vel sacerdoti eius rectore dimittendo ei quartam decimarum sibi debitam.c.de quarta.de prescrip.xij.q.iij.episcopus si tertiam.x.q.iij.relatum.& Specu.vbi supra versic.lxxvj.vbi etiam dicit, idem & alijs iuribus spiritualibus, seu episcopalibus per.c.pastoralem.de donatio.& ibi dicetur.Et quod per Joan.and.in.c.cũ venerabilem.de censib.in glo.ij.in nouel.Quod intellige cum consensu capituli non aliter.de his que fiunt a prelat.c.nouit.& tenet Specu.vbi supra.

123 ¶ †Sexagesimonono si pater exheredato filio instituerit ecclesiã põt eps restituere filio hereditatẽ.xiij.q.ij.si quis irascitur.& spec.vbi.s.ver.lxxvij.vbi ẽt dicit idẽ si pater credidit se non habiturum filios ecclesie contulit bona sua vsufructu sibi retento, & postea sibi filius nascat̃.xvij.q.iiij.quicunqz.

Septuagesimo vt suspensus in quo signa penitudinis apparuerunt apud ecclesiam sepeliatur.xiij.q.ij.quicunqz.secundo si fuerit impenitens.xxiij.q.v.placuit, ꝭm specu.vbi.s.ver.lxxviij.

¶ Septuagesimoprimo ꝙ sacerdos in causa ciuili testimoniũ ferat.xiiij.q.ij.ꝗꝗ.& spec.vbi.s.ver.lxxix.alias.j.dicetur.

¶ Septuagesimosecundo ꝭm quosdaz in iuramento metu extorto, ꝭm spec.ver.lxxx.Et plenius tit.de leg.§.nunc ostendẽdum.ver.xxiiij.vbi vide omnino.

¶ Septuagesimotertio ꝙ vna ecclesia ex cã faciat alteri ecclesie partem de decimis & primitijs.xvj.q.j.§.sicut dico.& c.statuimus.ꝭm spec.ver.lxxxj.vide gl.in cle.cstitutus.de rel.do.

¶ Septuagesimoquarto ꝙ conferat decimas monasterio patronus male detentas a laicis, in quarum possessione non erat ecclesia.xvj.q.j.c.fi.de his que fiunt a prela.c.cum apostolica.& specu.versic.lxxxij.

124 ¶ †Septuagesimoquinto vt presentatus ab episcopo patrono ecclesie admittatur sine examinatione.Spec.versi.lxxxiij.vbi dicit presumi pro eo.

¶ Septuagesimosexto, vt Abbas conferat inuestituraz in ecclesijs p eum sibi collatis.xvj.q.ij.visis.& Spec.ver.lxxxiiij.

¶ Septuagesimoseptimo vt ecclesia det clericis ad vitam eorum de suis possessionibus.xvij.q.iiij.clerici.& c.si episcopus.xij.q.ij.sepe.& spec.ver.lxxxvj.vbi ẽt dicit ꝙ ẽt eps de possessionibus ecclesie sue dat seruitoribus suis ad vitam eorum, & p prijs in perpetuum.xvi.q.vi.illud.qꝛ & successor eos alere tenetur.xij.q.ij.hoc ius.& spec.ibidem, & alias.j.dicetur.

¶ Septuagesimooctauo dispensat episcopus in pena pro immunitate ecclesie violate.xvij.q.iiij.si quis contumax.arg.xij.q.iiij.de viro.& specu.ver.lxxxvi.

¶ Septuagesimonono in separando ex suo arbitrio monasteria duplicia.xviij.q.iiij.nullo.& c.diffinimus.& spe.ṽ.lxxxvij.

Octuagesimo cum monasterijs in tributis sibi dandis.xviij.q.ij.eleutherius.& specul.ver.lxxxviij.

¶ Octuagesimoprimo cum clerico suo vt possit ad alterius episcopatum electus transire.xix.q.ij.due a contrario sensu.lxxj.& lxxij.distinc.per totum.

125 ¶ †Octuagesimoscðo cũ monachis vt habere possint cellulas intra claustrũ.xviij.q.ij.de monachis.c.cellulas.& nullus qð ẽt põt abbas facere cũ bñmeritis.xx.q.vlt.c.fi.& spe.ver.xc.

¶ Octuagesimotertio in tpe veladi virgines.de tẽp.or.c.fin.& spe.ver.lxxxj.& glo.or.in.d.c.fi.vbi plenius, al's nõ, nisi ex cã preterqꝫ in certis festiuitatibus.xx.q.i.de votis.spe.ibidem.

¶ Octuagesimoquarto potest episcopus mitigare penam ꝭm modum canonum.xxiij.q.ij.forte.de peni.distin.vi.c.j.in fin.de offi.leg.nisi, & spec.ver.xcij.

¶ Octuagesimoquinto dissimulãdo vel correctionem dilatando ex

do ex causa.xxiiij.q.iiij.non potest.⁊ spec.ver.xciij.

¶ Octuagesimosexto parcendo testi ne personaliter puniat̃. xxiij.q.v.c.j.ad finem.⁊ spec.ver.xciiij.

¶ Octuagesimoseptimo relenãdo excõicationẽ. ne plus debito negotium principale retardet̃, de excep.c. apostolice. de testi.veniens.in fi.sed secus in interdicto vie loci.c. presenti.de sen.excõ.in.vj.qđ intellige de interdicto loci non põt ꝺm Jo.and.in addi.Spec.ver.xcv.

¶ Et no.ex predictis ꝙ ne ꝓbatio pereat possunt absolui testes excõicati.d.c.veniẽs.in fi.⁊ ibi gl.⁊ doc. qđ verum est si fuerũt excõicati post appellationẽ, alias secus ꝺm.d.glo.Que ẽt dicit verũ esse si aliter veritas ꝓbari non possit, alias secus, vt ibi, ⁊ dixi.s̃.ver.xxxi.vbi vide, ⁊ adde hec.d.⁊ nor.ꝑpetuo.

126 ¶ †Octuagesimooctauo dispensat in modica iniuria si iniurians ex sententia sit infamis.de re iudi.c. cum te.ij.q.iiij.notandum.⁊ Spec.ver.xcvi.

¶ Octuagesimonono põt dispensatiue eṗs differre friuole appellationi ꝓpter scandalũ euitanduꝫ.de appel.c. constitutus. ij.q.vij. appellatione pendente. qđ de iure facere non tenet̃. immo si defert punitur in.xx.lib. argenti.ij.q.vi.§. sunt etiam quoqꝫ.ver.si quis etiam.⁊ Spec.ver.xcvij.

Nonagesimo dispensat eṗs in transformatione habitus ex causa. de vita ⁊ hone.c.clerici.⁊.c.deus.⁊ Spec.ver.xcviij.

¶ Nonagesimoprimo cum clericis cõcubinarijs.de coha.cleri.⁊ mu.c.clericos.⁊.c.vestra. nisi irregulares effecti sint. in spec.vbi.s̃.ver.xcix.⁊ eo.ti.§.iuxta.ver.in suspensis.

¶ Nonagesimoscđo cũ clericis non residentibus in ecc̃lia.de cle.nõ resi.c.ex ṗte.c.tua.⁊.c.fi. ⁊ Spe. vbi.s̃.cẽtesimo ṽsi.

¶ Nonagesimotertio cũ duobus in discordia electis, vt vnus habeat dignitatem, alter vero aliquid vltra solitum.c. nisi. de preben.lxi.di.osius.xij.q.i.illa.⁊ in spec.ver.ci.

¶ Nonagesimoquarto, vt aliqui campanas habeant. de priuileg.c.patentibus.⁊ spec.ver.cij.

127 ¶ Nonagesimoquinto † vt ex vna prebenda fiant due ex cã.c.vacante.c.maioribus.⁊.c.dilecto.de preben.j.q.iij.c. fin.⁊ Spec.versi.ciij.

¶ Nonagesimosexto vt capelle vniantur pro augmẽto prebẽdarũ.c.exposuisti.de preben.⁊ spe.ver.ciiij.vbi vide.

¶ Nonagesimoseptimo ꝙ ex iusta cã clerici peregrini in sua diocesi recipiant̃, ⁊ sine literis cõmendatitijs celebrẽt.c. ad decorẽ.de instit.c.fi.de cle.pereg.de ↄ̃se.dis.i.vnicuiqꝫ.⁊.c.clericos.alias e͛.lxxij.di.c.i.⁊.ij.spec.ver.cv.⁊ ver.lxxxix.

¶ Nonagesimooctauo põt dispẽsatiue ratificare gesta predecessoris, lꝫ inualida ꝑꝑ defectum consensus capituli.c. cũ vos.⁊.c.apostolice.de his que fi.a prela.⁊ spec.ver.cvi.

¶ Nonagesimonono põt ex cã retinere fructus beneficij vacantis.c.j.ad fi.vt eccle.benefi.⁊ Spe.ver.cvij.qđ multoties faciunt prelati ⁊ papa forte potius ob auaritiã q̃ꝫ ob aliã cãm, sed vide ibi per Joan.and.in nouel.super vlti.col. ⁊ qđ no.in cle.si vna.de re.ec.non alie.

128 Centesimo † põt eṗs dare monasterijs priuilegia exẽptionis.c.cum olim.⁊.c.ex ore.de priuileg.xvi.q.i.peruenit.Spec.ver.cviij.

¶ Centesimoprimo põt capellas concedere monachis.c. pastoralis.de dona.⁊ spec.ver.cix.

¶ Centesimosecundo dispensat eṗs breuiando pniam decem annorũ sacrilegorum, qui contraxit matrimonium cum moniali.xxvij.q.ij.virginem.⁊ spec.ver.cx.

¶ Centesimotertio dispensat cum fornicante cum moniali. xxvij.q.i.eos.⁊ spec.ver.cxi.

¶ Centesimoquarto cuꝫ frequenter nubentibus.xxxi.q.i. de his.cum gl.⁊ spec.ver.cxij.

¶ Centesimoquinto vt adultera ponat̃ in monasterio quã vir nolit recipere.xxxij.q.i. de benedicto. adulteros vero potest excõicare.xxxij.q.v.preceptum.⁊ spec.ver.cxiij.

¶ Centesimosexto põt eṗs separare maleficiatos post triennium.xxxiij.q.i.si per sortiarias.de frigi.⁊ malefi.c.fi.⁊ alias plenius.ĩ.dicetur.

129 ¶ †Centesimoseptimo in mitigãdo penã matricide.xxxiij.q.ij.latorem.⁊ in spe.ver.cxv.qđ intellige de pena iuris canonici q̃ est ꝙ stet ꝑ annũ ante portã ecclesie, nec intus gradiatur, post annũ intret, sed nõ cõicet nisi post trienniũ.quo finito per septẽ annos oblationes faciat, qbus tṗibus carnẽ non edat, ⁊ vinũ nõ bibat nisi diebus dñicis, atqꝫ festiuis, ⁊ a pascha vsqꝫ ad pentecostẽ. Jtẽ semꝑ vadat pedester ⁊ arma nõ portet nisi ↄ̃ saracenos ⁊ ieiunet tribus diebus ꝑ hebdomadaꝫ, ab vxore non separet̃, ne fornicationẽ cõmittat. Corporis Christi particeps fiat ante mortẽ ꝑ tres annos.d.c.latorẽ.de qbus põt eṗs relaxare ex cã.vt ibi in fi.qđ no.qꝛ ꝺm gl.ibi põt eṗs diminuere pniam iniunctã a papa vt ibi ꝓbatur.sed illud est ideo qꝛ papa ibi permittit expresse, alias secus esset vt alias.s̃.diximus. Sed vide plenius in spec.de leg.§.nunc ostendendũ. versicu. xxvij.⁊ ibi.Jo.and.in addi.l.di.accedens.

130 ¶ †De iure tñ ciuili diuersa est pena ↄ̃ matricidã inducta.s. vt insutus culeo cum cane, ⁊ gallo gallinaceo, vipera, ⁊ simia in mare vel in flumine ꝓijciat̃.insti.de pub.iudi.§.alia demõstratio. Pena vero occidẽtis vxoreꝫ de iure cano. statuta ponit̃. xxxiij.q.ij.admonere.sed de iure ciuili ponit̃ in.l.i.ff.de parrici.Bar.in.l.cũ pr̃.ff.eo.ti.⁊ insti.ver.s̃.Jdẽ dr̃ in occidẽte spõsam ꝺm Bar.in.d.l.cũ pr̃.qꝛ appellatione vxoris ⁊ sponsa cõtinet̃ vt ibi, qđ est verũ ẽt in mã successiõis.l.nõ sine.⁊ ibi bal. C.de bo.q̃ liberis.vbi Bar.dicit esse verũ ẽt ex interpretatione intẽsiua.⁊ facit qꝛ sponsi ↄ̃iuges dicunt̃.xxvij.q.ij. coniuges. ⁊.c.ↄ̃iunx.alias spõsos ꝓ genero intelligit̃.ea.q.c. egressus. qđ no.pro statutis. Sed alius homicida voluntarius semper .i.horis debitis iacere dꝫ ad ianuaꝫ tẽpli ⁊ cõione carere vsqꝫ ad finẽ vite.pro casu vero occidens.v.annis penitere dꝫ.i.di. eos vero.⁊.c.si quis voluntarie.Et qꝛ.s̃.dixi matricidã debere ab esu carnium carere vel abstinere.

131 ¶ †Quero incidẽter an ꝓhibitus edere carnes possit edere oua ⁊ caseũ seu lac.R̃n.qđ nõ, qꝛ ouũ dr̃ caro liquida, ⁊ lac dr̃ sanguis colore mutato.gl.est singu.in.d.c.admonere.ver.carnẽ.Jõ ieiunãs a carne non dꝫ comedere oua vel caseũ seu lac. iiij.dist.deniqꝫ.qui probant̃.lxxxij.di.p̃sby.ibi, sine carne.iuncta gl.in ver.sagimine, vt intelligatur posse recreari cum lardo, lacte, ⁊ ouis qui non põt edere carnes ⁊.ĩ.dicetur. Jtẽ ieiunantes a carne non pñt edere pisces magnos sed paruos ad saturitatem vt ibi.hoc tamen non seruat vsus.

132 ¶ †Quid de lardo nunqd veniat appellatiõe carnis.R̃n.nõ in mã de qua loquimur, qꝛ ꝓhibitus edere carnẽ põt edere sagimẽ.s.lardũ ꝺm gl.in.d.c.admonere.⁊ ꝓbat̃ in.d.c. presby. lxxxij.di.vbi iuncta glo.in versi.sagimẽ, dr̃ ꝙ qñ lꝫ comedere oua ⁊ lac lꝫ comedere lardum seu sagimẽ, q̃uis ꝓhibita sit comestio carnis, vt ibi dr̃ in presbytero deprehenso in fornicatione cuius pena ponit̃ in.d.c.presby. Ex quo pꝫ qđ die veneris ⁊ sabbati quibus comedere oua ⁊ caseũ non prohibemur, possumus comedere lardũ qđ permissum est his qbus ouoruꝫ ⁊ casei vsus ꝑmissus est, vt dicit tex.no.cũ glo.in.d.c. presby. hoc ẽt non seruat vsus, sed scire pulchrũ est cã collationis si qñ de mã sermo incideret corã magnatibus. Nec prretereo ꝙ tex. no.in.l.j.C.de ero.mil.anno.lib.xij.ponit lardũ ⁊ carnẽ tanq̃ꝫ diuersa, ⁊ sic vr̃ probare lardũ non esse carnẽ, ⁊ iõ Jo. de imo. dicebat in qõne de facto ꝙ vendens lardũ die festiuo non punit̃ pena statuti punientis venditorẽ carniũ. sed Ludo. pon.tenebat ↄ̃rium ⁊ respondebat ad.d.l.i.qꝛ loquit̃ ibi tex.de carne verueciua, ⁊ non de carne simpliciter. Jdeo larduꝫ ponitur ibi tanq̃ꝫ spẽs separatim.s.a carne veruecina non a carne simpliciter.sed statutũ loquebat̃ simpliciter de carne, igit̃ ⁊c.⁊ ita retulit in schol̃.do.meus Bar.cepo.qui tunc scholaris do.Jo. de imo.interfuit allegationibus eorũ in.q.de facto. ego ꝓ nũc approbo opi.Ludo.que ẽt domino meo placebat.

133 ¶ †Redeo nunc ad materiã dispẽsationis ⁊ dico ꝙ ẽt eṗs dispensat cũ solenniter penitente.s.cũ incestuoso in matrimonio contrahendo.xxxij.q.ij.si quis cum duabus.⁊.c.in adolescentia.⁊.c.antiqui.spe.vbi.s̃.versi.cxvi.

¶ Centesimonono cũ eo qui per errorẽ cognouit sororem sue vxoris.xxxiiij.q.ij.in lectum.⁊ spec.versi.cxvij.

Cẽtesimodecimo dispẽsat cũ incestuoso simpliciter.de eo q cog.ↄ̃san.vxo.sue.c.ex l̃ris.xxxv.q.iij.de incestuosis. ad fi.⁊.q.vij.de gradibus.⁊.c.h̃ salubriter.ad fi.⁊ in.c.incestuosi.⁊ spe.vbi.s̃

¶ Centesimoundecimo dispẽsat vt cognoscẽs matrẽ spõse possit cũ filia ↄ̃here.c.ij.de eo q du.in ma.quã pol.ꝑ adul. ⁊ no. in.d.c.si qs cũ duabus.xxvij.q.i.virginẽ.⁊ spe.in.d.versi.

¶ Centesimoduodecimo vt qui separat̃ ab vxore propter cõsanguinitatis impedimentum, possit cũ alia contrahere.xxxv. q.vi.ab isto die.⁊ spec.vbi.s̃.

¶ Centesimodecimotertio dispẽsat ↄ̃ sñiam q̃ trãsiuit in rem iudi.ea.q.§.i.de in integ.resti.c.ex l̃ris.⁊ spec.ver.cxviij.

134 ¶ †Cẽtesimodecimoquarto cũ raptoribus mulieruꝫ. vt euadant penam legalem, ⁊ acta penitentia contrahant cum ra-

ptis.xxxvj.q.j.7.q.ij.c.tria.de rapto.c.i.7 in spec.cxix.

¶ Cẽtesimodecimoquinto sup statu ecclesiarũ vt eas faciat numero pauciores si plures sunt, vel ẽt minores numero si neqãt de ꝓprijs fructibus sustẽtari. de consec. distin.j. oẽs basilice. 7 spec. versi.cxx.

¶ Cẽtesimodecimosexto ꝙ numerus canonicorũ minuat̃ vel augeat̃.de ꝯstit.c.ex pte.a ꝯrio sensu.de ver.sig.7.c.fi. de insti.c.i.7.ij.de ꝯces.ꝑben.c.ex parte.7 spec.in.d. versi.

¶ Cẽtesimodecimoseptimo ꝙ nouus personatus fiat in ecclesia, de ꝯsue.c.cum olim.7 ibidem Spec.

¶ Cẽtesimodecimooctauo, ꝙ missa cantet̃ in oratorijs.de cõse.di.j.ꝯcedimus.c.clericus.7.c.si qs.7 spec.ver.cxxj.

¶ Cẽtesimodecimonono cũ pſbr̃o q sub vno canone duas missas celebrauit.de ꝯse.di.ij.c.relatũ. 7.c.ꝯperimus. 7 in spec. vbi.s.versi.cxxij.

¶ Ex quo no.ꝙ nõ est permissum sacerdoti dicere plures missas 7 in vna tñ corpus Christi assumere.d.c.relatũ.Jtẽ nec in vna missa põt corpus Christi assumere dimisso sanguine.d.c. comperimus.

¶ Centesimouigesimo dispẽsat eps in mitigãdo penã sacerdoti, cuius negligẽtia mures roserint eucharistiã, quo casu pniaꝫ.xl.dierũ agere dꝫ, vel si tota vel eius pars ꝑdita sit, quo casu.xxx.dies penitere dꝫ.de ꝯse.di.ij.q bene.7 Spe.ver.cxxiij.si vero sanguis in terrã spargat̃.xl.dierũ pnia peragi dꝫ.ea.dis. si per negligentiam.vbi omnino vide plures casus. 7 quid agẽdum sit cum sanguis effundatur.

135 ¶ †Cẽtesimouigesimoprimo dispẽsat eps vt alius sacerdos celebret missam in altari in quo ipse eps eadẽ die missam celebrauit, de ꝯse.di.ij.c.fi.in gl.nã de iure secus est. vt ibi in tex. 7 tꝫ Spec.in ver.cxxiiij.p.c.j.de ꝯse.di.j. sed errauit in quota.qꝛ tex.cum glo.est in.d.c.fi.quod incipit, in altari.

¶ Centesimouigesimosecũdo vt iudeus statim ex cã baptizet̃ de ꝯse.di.iiij.ne quid absit.7 spec.ver.cxxv.Tu adde ꝙ dꝫ iudeus tunc in baptismo per se respõdere si loq põt, alias nõ tꝫ baptismus cũ dr̃, Joannes vis baptizari? volo, 7 reliqua, lꝫ in paruulis loqui per se non valentibus admittatur responsio per alium.de conse.dist.iiij.cum pro paruulis.

¶ Cẽtesimouigesimotertio cũ ignorãter rebaptizato cum esset paruulus, si necessitas 7 illius merita 7 ecclesie vtilitas postulet, de ꝯse.di.iiij.qui bis. 7 spe. ver.cxxvj. secus si scienter qs fuerit iterũ baptizatus.q̃ casu.vij.an.dꝫ penitere.d.c.q bis.

¶ Cẽtesimouigesimoquarto cũ pena pſbyteri baptizãtis cum veteri chrismate.ea.di.si qs de alio.7 spec.ver.cxxvij.Dꝫ eñ singulis annis chrisma nouũ ꝯfici, 7 p singulos annos p diocesim destinari ad singulos rectores ecclesiarũ.ea.dist.c.oi tpe.

136 ¶ Cẽtesimouigesimoqnto †qð alius presbyter signet in frõte puerũ quẽ eps baptizauit, si oẽs ipse pp multitudinẽ signare non põt.d.c.oi tpe.xxv.di.c.fi.7 Spec.ver.cxxviij. vbi ẽt subdit ꝙ ipse solus eps põt infantes in frõte chrismare.de cõsue.c.quãto.de ꝯse.di.v.manus.de sacr.vnc.c.v.ver. qꝛ ꝟo.

¶ Cẽtesimouigesimosexto cũ monacho sciẽter extra claustrũ carnes comedẽte, de ꝯse.di.v. carnẽ.7 Spe.ver.cxxix.est eñ vsus carnis monacho interdictus vt ibi, alias p sex menses reclusus pniaꝫ facere dꝫ.vt dicit ibi tex.qð est verũ nisi sit factus eps, qꝛ tunc non subiacet regule monachali ꝭm glo.ibi, 7 alias dixi.s.in.ij.lib.in qõ.de monacho electo ad epatum, vbi vide. Sed an vinũ possit bibere monialis. Respõ.non, imo ẽt sacerdos prohibet̃, qm̃ violentum apl's dãnat, 7 vetus lex ꝓhibet sacerdotes qui ministrant in tẽplo dei vinũ 7 siceram bibere, ne crapula 7 ebrietate grauent̃ corda eorũ. Sicera aũt dr̃ lingua hebrea ois potio qua quis põt inebriari.xxxv.q.j. vinolentuꝫ. Quinetiã vinũ nutrit luxuriã si pcipiat̃ vltra mensurã.ea.q.luxuriã. cuius vini primus inuentor fuit Noe qui prior vineam plantauit, 7 cũ ignoraret vini nãm supra modũ bibens primus inebriatus est. Sic pꝫ ꝙ vinũ autori suo non pepercit.xxxv.q. j.sexto die, sed quis primus in Jtaliã vinũ adduxit. Plinius lib.iiij.refert qui in lib.vij.c.xxij. ẽt Staphiluꝫ dicit primum aquã vino miscuisse.qð no.Et adde ꝙ ebrietas maxime vetat̃ que omniũ fomes est vitiorum, ac si quis ebrius fiat, a cõione spatio.xxx.dierũ submoueat̃, aut ictibus feriat̃.ea.q.c.ante oia.vbi dicit gl.no.ꝙ non põt eps verberationẽ clerici cõmittere laico p.c.vniuersitatis.de sen.excõ.nisi sit incorrigibilis. c.vt factũ.eo.tit.7 limita verũ esse nisi vnica fuerit ꝭm Spec. de accu.lxxxij.ver.7 no.vbi dicit ꝙ ob vnicam ebrietatem clericus non põt suspendi vel deponi.Et supplendo ad materiaꝫ ebrietatis scias ꝙ ebrietas est leuis culpa. glos. est in.l.fi.§.fi. C.de repu.vnde facit delictum mitius puniri ꝭm Bart. in.l. respiciendũ.§.delinquunt.7 in.l.aut facta.in prin.ff.de penis. 7 in.l.diuus.ff.de offi.presi. Quod intellige si ebrietas est magna, qꝛ tunc delictũ attenuat, non si parua, qꝛ tunc delictũ non excusat, vt inquit Bal.no.in.l.data opera.C.q accu. non pos. facit.l.omne delictum.§.ij.ff.de re mil. in casu vero.l.j.C. si qs impera.maledi.ebrietas excusat ꝭm Ang. ibi. 7 adde hic ad materiam de vino 7 ebrietate qð pulchre no. Plinius de naturali historia.lib.xiiij.c.xxij.

137 ¶ †Centesimouigesimoseptimo dispensat episcopus cũ clerico vt vadat in peregrinationem.de conse.dist.v.non oportet. de voto.c.magne.ad fi.c.pe.7 fi.7 Spec.ver.cxxx. nam sine licentia epi non põt clericus peregrinari.d.c.non opꝫ, el.ij.7 no.in.l.si qua per cal'.ad fi.C.de episco.7 cleri.

¶ Centesimouigesimooctauo ꝙ clerici iaceant in proprijs domibus 7 ibi comedant.7 no.s.de vi. 7 hone.cle.c. quoniã a cõtrario sensu, 7 no.j.q.ij.sacerdos, 7 ibi glo.lꝫ olim ꝯ.xij.qõ.i. necessaria, de ꝯse.di.v.in oibus, 7 vbiqꝫ p gl.7 Spe.ꝟo.cxxxi.

¶ Centesimouigesimonono reducit episcopus dispẽsatiue fugitiuos ad claustrum.de reg.c.fina.xviij.q.ij. abbates.7 spe. versi.cxxxij.

¶ Centesimotrigesimo dispensat episcopus quod ea que simpliciter se vouit deo velum assumens, non tamen professa, matrimonium contrahat, ne deterius faciat.c.consuluit. qui cle. vel vo. Sed vide melius eo.titu.c.rursus.7 in.c.i. de voto.in vi.7 in.c.fi.xxij.q.iiij.7 in spec.ver.cxxxiij.

¶ Centesimotrigesimoprimo dispensat in voto, vt in melius commutet̃.de voto.c.i.7.c. ex multa. quod verum nisi in hierosolymitano.eo.ti.c.per tuas.7.c.ex parte.7.c.magne. Jtẽ nisi in voto continentie.eo.tit.c.j.7 spec.ver.cxxxiiij.

¶ Centesimotrigesimosecundo dispensat episcopus vt in defectũ regularium monasterium de secularibus clericis ordinetur.de reli.do.c.inter quatuor.7 ibi omnino vide Joã. and.in nouella, super glo.i.7 in text.qꝛ aliter no.xix.q.iij. que semel. de rebus eccle.non alienan.possessiones.7 Specu.vbi supra. versi.cxxxv.

138 ¶ †Cent esimotrigesimotertio recipiendo secundum presentatum a patrono ecclesie vel altaris primo omisso. de iurepatro.c.cum aũt.7.c.pastoralis.7 in spec.vbi.s.ver.cxxxvi.

¶ Centesimotrigesimoquarto dispensat cũ sacerdote incauto qui peccat in officio.de celebra.mis.c.fi.7 in spe.ver.cxxxvij.

¶ Centesimotrigesimoquinto quod infirmus vel alia causa vrgente quis comedat carnes in diebus ieiuniorum.de obserua. ieiu.c.consilium.7 spec.ver.cxxxviij.

¶ Centesimotrigesimosexto vt ecclesia parrochialis fiat monasterium.de eccle.edi.c.ad audientiam.xij. questio.ij. bone de do.c.apostolice.7 specu.ver.cxxxix.

¶ Centesimotrigesimoseptimo quod sponsi de futuro se absoluant ne deterius contingat.c.preterea. de spon. 7 spec. versi. cxl. Secus est aũt in sponsalibus de presenti qui non possunt dissolui, qꝛ quos deus coniunxit, homo non separet.xxxiij.q. ij.§.quos enim.7.c.quos deus.

¶ Centesimotrigesimooctauo vt puella nubilis dimittat spõsum minorem.xiiij.annis 7 contrahat cũ alio, ne fiat deterius. c.ex literis.de despon.impu.lꝫ contra non.eo. titu.c.a nobis. 7.c.de illo.7 in specu.ver.cxli.

¶ Centesimotrigesimonono vt confirmet vel impediat sponsalia ixta formam.c.cum in tua.de spon.7 spe.ver.cxlij.

139 ¶ Centesimoquadragesimo † cum filijs presbyterorum vt alantur a parentibus.c.cuꝫ haberet.in fi.de eo qui du. in ma. lꝫ aliter no.xxxv.q.iij.c.ij.7.q.vij.c.j.C.de natu.li.auc. lꝫ patri.7 in.c.per venerabilem.in fi.qui filij sint legi.

¶ Centesimoquadragesimoprimo vt valeat dispensatio ex falsa cã obtenta, que alias non valeret.de consang.7 affi.c.qꝛ circa.7 spec.vbi.s.ver.cxliij.

¶ Centesimoquadragesimosecundo cum adulterio confessato spõte a muliere nisi perseueret in illo.c.ex literis. de diuor. in spec.versi.cxlv.

¶ Centesimoquadragesimotertio cum accusatore non probãte mitius puniendo.ij.q.iij.paulum.7.§. notandum. de cal'.c. cum dilectus.de electio.in.vi.c.statuimus.in fine. 7 specula. versi.cxlvi.sed omnino vide in specula.eodem.§.versi. sed nũ quid cum accusatore.vbi plenius loquitur.

¶ Centesimoquadragesimoquarto in numero 7 qualitate cõpurgatorum.de simo.c.insinuante.ij.q.v. omnibus. de purgcano.c.ex tuarum.7 in specu.ver.cxlvij.

¶ Centesimo

¶ Centesimoquadragesimoquinto cũ eo qui simpliciter facit homagium pp beneficium. de simo. capi. ex diligenti. ¶ Sed quis dispensat cum directe simoniaco. vide plenius in spec. de leg. §. nunc ostendendum. ver. xxiij.
¶ Cẽtesimoquadragesimosexto vt cleric⁹ scholaris vel ꝑegrinus locet ad tempus fructus beneficij sui. c. fi. ne prela. vi. su. c. fi. de voto. ⁊ in specu. ver. cxlix.
140 ¶ †Cẽtesimoquadragesimoseptimo cũ homicidis ⁊ parricidis quod ꝓhant matrimonia. de his qui fil. occi. c. j. xxxiij. q. ij. seculares. c. interfectores. ⁊. c. in adolescẽtia. ⁊ in spe. ꝟ. cl.
¶ Centesimoquadragesimooctauo põt ep̃s ecclesias parrochiales diuidere ⁊ vnire de ꝯsensu eorũ quorum interest, dũ tñ non appelletur. de exces. prela. sicut vnire. alias secus. xvj. q. j. §. sicut, duo. x. distin. c. j. de relig. do. c. constitutus. ⁊ in spec. ver. cli. vide quod no. xvi. q. i. quicq̃.
¶ Centesimoquadragesimonono põt ep̃s dare priuilegiũ monachis de non dandis decimis episcopalibus que consistunt in quarta. s. preteritis, presentibus ⁊ futuris. de priuileg. c. qz. c. ex ore. ⁊. c. cum olim. xvi. q. i. peruenit. ⁊ in spe. ver. clij.
¶ Cẽtesimoquinquagesimo cũ filijs patronorũ occidentiũ rectorẽ ecclesie. s. qđ possint in monasterijs ad honorez assumi. c. in quibusdã. de penis. xxiij. q. viij. si quis membrorũ. ⁊ ar. xvij. q. iiij. de fi. presbytero. s. admittendo eos per actum contrariũ scz ad electionem ⁊ alios actus ꝺm Spec. ver. cliij.
¶ Centesimoquinquagesimoprimo cũ criminoso publice celebrãte ꝺm Inn. in. c. i. de cle. peregri. ⁊ in Spe. ver. cliiij.
¶ Centesimoquinquagesimosecũdo cũ excõicato ministrante quo ad beneficium. de cle. excõ. mi. postulastis. i. rñso. ⁊. c. ij. Inno. in. d. c. dilectus. de tẽp. or. ꝺm Spec. ver. clv. dicit. d. c. postulastis. nõ loq hoc casu, sꝫ qñ excõicatus bñficiũ recepit. ⁊ tꝫ spe. ver. xvi. nec ẽt facit. d. c. ij. ꝺm spe. ⁊ vide. s. ver. xvi.
141 ¶ †Cẽtesimoqnquagesimotertio põt ex cã diminuere pniam iniunctã a papa ꝺm spec. ver. clvi. ⁊ plenius in tit. de leg. §. nũc ostẽdẽdũ. ver. xxvij. ⁊ ibi Jo. an. in addi. ⁊ dixi. s. ver. cvij. vide l. di. accedẽs. xxxij. q. ij. latorẽ. ⁊ i auc. iterdicim⁹. đ epi. ⁊ cle.
¶ Centesimoquinquagesimoquarto vt clericus absoluat̃ ab ecclesia in qua ordinatus est, ⁊ in alia collocetur. lxxiiij. distin. quorundam. ⁊ ibi spec. ver. clvij.
¶ Cẽtesimoqnquagesimoqnto cũ presbytero casualiter homicida ꝺm quosdã. ⁊ no. in. c. ad audientiã. de homicidio. ⁊ in. c. fi. de cleri. pu. in du. ⁊ spe. in ver. clviij. sed plenius loquit̃ eo. ti. §. iuxta. pe. col. ver. qñ aũt. vbi dicit qđ ep̃s dispensat cũ eo qui vulnerauit animo occidendi, lꝫ non occiderit.
¶ Cẽtesimoqnquagesimosexto cũ dictatore vindicte sanguinis si sanguis exiuit circa mẽbri mutilationẽ. c. i. de cle. pu. in du. c. sñiaz ne cle. vel mo. spe. in. d. ver. qñ aũt alias solus papa dispẽsat vt ibi p. c. i. de cor. vi. de cle. egro. p̃sbyterũ. Sꝫ papa ẽt nõ dispẽsat cũ homicida volũtario ꝺm spe. ver. qñ aũt palleg. ⁊ plenius eo. ti. §. nũc habet̃. ver. v. cum homicida. vbi vide.
¶ Centesimoquinquagesimoseptimo ne quis ad tp̃s teneatur residere in ecclesia parrochiali. c. lꝫ canon. de ele. in. vi. in. §. fi. ⁊ in spec. vbi. s. §. nunc de episcoporum. ver. clix.
¶ Centesimoquinquagesimooctauo dispẽsat episcopus circa penam. d. c. lꝫ canon. super tardando sacerdotio per. vij. annos ꝺm formam. c. cum ex eo. ti. ⁊ li. ⁊ Spec. vbi. s.
142 ¶ †Cẽtesimoqnquagesimonono vt qs i maiori eccl'ia ꝓsonal'r sꝫ p vicariũ seruiat in eccl'ia prochiali, dignitate annexa. đ pb. c. extirpãde. de eta. ⁊ q̃. c. eã te. ⁊ in spe. ver. clx. ⁊ dixi. s. ꝟ. lij.
¶ Cẽtesimosexagesimo dispẽsat cũ eo q factus sit ineligibilis, qz receperit electionẽ factã p abusuz secularis ptãtis. c. qsqs. de ele. ⁊ i spec. ver. clxi. ⁊ i. §. iuxta. ver. sunt quoq̃. ibi. xv. ⁊c.
¶ Cẽtesimosexagesimoprimo dispẽsat ep̃s vt corpa sanctoruz trãsferant̃ de loco ad locũ. de ꝯse. di. i. corpa. ⁊ spe. ver. clxij.
¶ Cẽtesimosexagesimosecũdo vt reliquie sanctoꝝ ex cã de ecclesia extrahant̃, ⁊ ne diuina celebrent̃ in ea. c. ij. de iurepa. ⁊ economum ponere in ea. de offi. or. c. cũ nos. ⁊ spe. vbi. s.
¶ Cẽtesimosexagesimotertio cũ electo ad sacerdotiũ p parentum incuriã qui pecunia sacerdotiũ filio quesierunt inuito. i. q. v. presentium. ⁊. c. quicunq̃.
¶ Cẽtesimosexagesimoquarto cum monacho vt vagetur, ꝺm Inno. in. c. fi. de renun. ⁊ Bal. in mar. ver. abbas. ver. ij.
¶ Cẽtesimosexagesimoquinto cũ minoribus vel adultis regulariter nisi qñ prohibitum reperiat̃ ꝺm doc. ⁊ Archi. in. c. at si cleri. de iudi.
¶ Centesimosexagesimosexto in pena quã electus nondũ confirmatus põt imponere ꝺm Archi. vbi. s.
¶ Centesimosexagesimoseptimo. in notorio crimine qñq̃ ꝺm inno. in. c. j. de cor. vi. ⁊ Bal. in mar. ver. ep̃s. versi. v.
143 ¶ †Centesimosexagesimooctauo cum clerico prohibito ordinari post prohibitionem ordinato furtim si velit ad religionem transire. c. fi. de eo qui fur. or. su.
¶ Cẽtesimosexagesimonono cũ instituto per simoniã eo ignorante cõmissam, qz statim ꝙ eã cognouit dꝫ renũtiare. i. q. v. ꝑsentiuz. de simo. c. ex insinuatione. c. de reg. ⁊. c. nobis. de ele. c. pe. qua renuntiatione libere facta põt ep̃s cũ eo dispensare, vt in eodẽ bñficio recipiat̃. d. c. presentium, ꝺm glo. vero in. c. ad nostrã. de fi. que ẽt dicit solum papam dispensare cũ simoniaco scienter. per. d. c. nobis. in fi. ⁊. c. pe. eo. tit.

Centesimoseptuagesimo cũ eo q sola intẽtiõe

ꝯmisit simoniã. gl. est no. in. c. tua. in fi. de simo. q dicit ꝙ sola intentio facit simoniacum sicut ⁊ sola spes facit vsurariũ. xiiij. q. iij. c. i. ⁊ ar. de vsu. c. cõsuluit. ⁊ tꝫ Bald. in rub. C. de vsu. ij. col. vbi vide ꝙ dicit vsurariũ teneri ad restitutionẽ vsurarum ⁊ mentalium per no. in. d. c. consultus.
¶ Centesimoseptuagesimoprimo dispensat episcopus cũ clericis depositis cõdẽnatis vel degradatis ꝓsolo verbo. vt plene in spe. de leg. §. nunc ostendendũ. ver. ix. vide gl. l. di. miror.
¶ Centesimoseptuagesimosecundo dispensat in casibus positis. lxviij. dist. quãuis. ⁊. c. corepi. hos casus pro maiori parte ponit Spec. vbi. s. ⁊. d. Bonaguida de ari. in suo trac. de dispen. sed Spec. in titu. de leg. §. nunc de episcoporũ. ver. ꝓhibet. ⁊ glo. ordi. in. d. c. miror. l. di. ponunt casus in quibus non
144 põt ep̃s dispensare, quos breuiter ꝑstringamus. † Hic ergo ꝙ ep̃s nõ dispẽsat cũ homicida. d. c. miror. ꝙ itellige vt dixi. s. v. clv. ⁊ p. d. gl. Itẽ nec in legitimis q̃ ad dignitates, ꝑsonat⁹ ⁊ bñficia curata ꝺꝫ Spe. in. d. §. ꝟ. vtrũ aũt. ⁊ in. c. j. đ fil. p̃sby. in. vj. Itẽ nec i minore. xiiij. an. ad dignitates. vt. s. ꝟ. xlv. Itẽ nec cũ corpe vitiatis. lv. di. si qs. ⁊. s. ꝟ. l. Itẽ nec cum bigamis ⁊ viduaꝝ maritis. de biga. c. j. xxxiiij. di. lector. ⁊. s. ꝟ. xiij. Itẽ nec cũ eo q duxit duas vxores, vel q duas nuptias đ facto ꝯxit ꝺꝫ spe. ibi. itẽ nec cũ p̃sbytero duas nuptias bñdicẽte. de secũ. nup. c. i. qz talis bñdictio ẽ ꝓhibita. vt ibi. ⁊. c. vir. e. ti. alias. s. plene dixim⁹ in. iij. li. itẽ nec cũ faciẽte duellũ ex quo mors vel mutilatio fuerit secuta, ꝺꝫ Spe. in. d. ꝟ. ꝓhibet̃. ⁊. s. ver. xi. itẽ nec cũ eo q đ iniusta excõicatiõe ꝯquerit̃ corã iudice seculari. xxi. q. vlt. c. pe. itẽ nec cũ simoniaco. i. q. i. ergo valet in ordine ꝺꝫ Spe. ibi. ⁊ in ti. đ le. §. nũc ostẽdẽdũ. ꝟ. xxiij. itẽ nec cũ infamib⁹. ij. q. iij. §. hinc colligit̃. ⁊. §. notãdũ. itẽ nec cũ ignobili eligendo in canonicũ ꝯ formã ꝯstõnis ꝺm Arch. in. c. lꝫ canõ. de elec. in. vi. nisi ex cã iusta ꝺꝫ Jo. de li. in. c. at si clerici. de iud. ⁊ dños Rote in deci. nouis. vt refert Lud. pon. in sing. ver. dispẽsatio. ver. pone in eccl'ia. Itẽ nec vt qs habeat duas prebẽdas in vna eccl'ia. c. literas. de cõces. prebẽ. ⁊ in Spe. vbi. s. d. c. ꝓhibet̃. ⁊ ibi Jo. an. i addi. Itẽ nec ꝙ monachus habeat administrationẽ alterius monasterij vel offiñ. Jo. an. ibi vide. no. in. c. cũ singula. đ preben. in. vi. sꝫ vide. s. ver. xliiij. Itẽ nec cum penitus illiterato vt fiat clericus ꝺm Spe. vbi. s. ⁊ dixi. s.
145 ver. xxix. † Itẽ nec cũ solẽniter penitẽtibus, vt ibidẽ dixi. Itẽ nec cũ seruis ⁊ obligatis certis cõditionibus. l. dist. non confidat. liiij. dist. per totum. Itẽ nec cũ obligatis ad ratiocinia prestanda iuxta di. c. i. de obli. ad rõ. vbi vide. Itẽ nec ꝙ quis ordines sacros assumat sine tẽporis interuallo. d. c. non cõfidat, secus de maioribus. de eo. de temp. or. itẽ nec in his que sunt maiora adulterio. de iudi. c. at si clerici. §. in adulterijs. ⁊ spec. vbi. s. ver. verum vt. itẽ nec circa canones imponentes penam depositionis vel suspensionis in enormibus. l. dist. miror. xij. q. ij. de viro. de accu. c. inquisitionis. i. respõ. quibus not. in. c. nihil. de cle. itẽ nec in criminibus in quibus post peractã penitẽtiã impedit̃ executio officij. de quibus in Specu. de dispen. §. iuxta. ver. sunt quoq̃. nisi forte reperiat̃ ei expresse permissuz. d. c. at si clerici. ꝺm Spec. in. d. §. nunc de eporum. ver. prohibetur. i. col. item ne chrismet pueros aliene diocesis. de relig. do. c. i. item nec cũ non ordinato ministrante vt ascendat ad ordines superiores vt dixi. s. ver. xviij. itẽ nec ꝙ quis plures ordines sacros recipiat, sed si susceperit ab alio põt episcopus dispensare cum ordinante ⁊ ordinato extra tẽpora statuta, vt. d. ver. prohibet̃. ij. col. ⁊ in titu. de lega. §. nunc ostendendũ. ver. lij. ⁊ se. ⁊ dixi. s. eo. ver. i. itẽ nec cũ suspenso a papa vel cõmissario pape. xxi. di. cũ inferior. ⁊ Spec. d. ver. prohibet̃. ij. col. item nec cũ ordinato sine dispensatione qui canonicum impe-
146 dimentũ habebat. lxxi. dist. si quis sine. † Item nec cum reli-

gioso vel plebano leges vel phisicam audiente, sed Spe. in. d. §. nunc de epoꝝ. ver. prohibeť, ꝛ in. §. nũc ostendendum. ver. lxxxvi. preal. Jtē nec ꝙ duo equaliter presint vni ecclesie, ꝛ in q. ij. c. pe. Jtē nec cũ suspēso in ɔcilio pp inordinatã collationē bñficioꝝ, quo casu solus papa, ꝛ quatuor principales patriarche dispensant. c. graue. in fi. de prebē. Jtē nec in his que spāliter sedi apostolice reseruanť in priuilegium spāle in qbus solus papa dispēsat de ɔsan. ꝛ affi. c. nõ dꝫ, ꝛ. c. cũ dilectio. quos vide in Spe. e. titu. §. nũc breuiter. Jtē nec in his in quibꝰ papa nõ dispēsat. d. §. nũc breuiter. ꝛ Spec. in. d. ver. ꝓhibeť. ij. col. Jtē nec cũ postulatis. c. fi. de postu. prela. p Jnn. ꝛ Bal. i mar. ver. eṗs. ver. iij. Jtē nec in ordinibus ƀm Jnn. in. c. fi. de obli. ad ratioci. ꝛ Bal. vbi. s̄. ver. vij. Jtē nec cum non residēte vt habeat fructus prebēde. Jnn. tꝫ in. c. clerico. de cle. non resi. ꝛ Bal. vbi. s̄. ver. vij. Jtē nec dispensat archieps cũ suffraganeo. qȯ alter suffraganeus trāseat ad aliã ecclesiaꝫ. in Spe. vbi. s̄. ver. verum vt tāta. Jtē nec ɔ canones nisi irregularitatem inducentes. in Spe. ibidē. ver. sed queriť ƀm eũ vbi vide.

147 Jtē nec cũ patiētibus defectũ, vt ibidē. ver. ſꝫ cũ eṗs. † Jtem nec cũ excōicato maiori excōicatione ministrante scienter, nec cũ interdicto cũ qbus scienter ministrātibꝰ nõ dispensat ēt legatus nec synodus. xi. q. iij. si qs eṗs dãnatus. ꝛ. c. seq. ꝛ. c. placuit. de cle. excõi. mi. c. illud. de eo qui fur. or. susce. c. i. ij. qȯ. v. qua de cã. Sed solus papa potest cũ talibus dispensare. de sen. excom. c. cũ medicina. §. fi. de re iudi. c. cũ eterni. lib. vi. ꝛ not. ꝙ tales sunt irregulares ꝛ remouendi ab officijs vel beneficijs. de cleri. excom. mi. c. latores. ꝛ per totum. ꝛ Spec. vbi. s̄. ver. sed nunquid potest eṗs, vel legatus, secus si ignoranter probabili ignorantia. c. apostolice. eo. ti. quia cum talibus dispensat eṗs quo ad penitentiam imponendã ƀm Spec. vbi. s̄. per. d. c. de illis. Jteꝫ nec dispensat cũ electo tacente defectus suos ꝛ ɔfirmato si sunt duo electi, ne alteri fiat preiudicium ex dispensatione ƀm Spe. ver. qd si electus in eṗm. vbi vide omnino. Jtē nec cũ illegitimis vt patri suo succedant in beneficio ƀm quosdã, vt refert Spe. vbi. s̄. ver. ceterũ prohibeť, vbi vide opi. hincinde. Legati vero de latere qbus casibus dispensent, vide plenius in Spe. eo. ti. §. ɔ̄ns aliqua. Sed de dispensationibus pŕiarchatus, vide in. §. sunt ꝗꝙ nõnulli. ꝛ ibi archiepis. ꝟ. archieps aũt. De dispēsatiōibus vero abbatũ, vide eo. §. ꝟ. abbas ꝗꝙ. Et õ foꝛa dispēsatiōis, vide plenius. e. ti. §. ꝗlꝛ aũt.

148 ¶ Centesimoseptuagesimotertio quero † ꝗ sint priuilegia epoꝝ. Rñ. vltra ea ꝗ dicta sunt. s̄. in ꝓxima. q. multa esse. ꝛ primo nõ pȯt ecclesia ɔstrui nisi prius eṗs ponat crucē in loco vbi est ɔstruēda, atriũ designet, ꝛ primũ lapidē ponat. de ɔse. di. j. nemo. ꝛ Spec. de dispē. §. nunc de epoꝝ. ꝟsi. ɔ̄naliter aũt. Jtem pȯt ipse ɔsecrare, recōciliare, pnias solēnes imponere, indulgētias ɔcedere, de causis mr̄imonialibus cognoscere, ordinare ꝛ chrismare. de ɔsu. c. quāto. de exces. prela. accedētibus. xvj. q. j. interdicimus. de pe. ꝛ re. cũ ex eo. in fi. de ɔse. ecc. vel al. ɔsuluisti. ꝛ. c. aqua. l. di. in capite. Jtē pȯt ɔnquagesimã vel cētesimã dare de dona. c. apostolice. xij. q. ij. bone. de his ꝗ fi. a prela. sine ɔsen. ca. c. pastoralis. Jtē pȯt solēniter excōicare. xj. q. iij. debēt. Jtē lr̄as dimissorias dare, aliter nõ vꝫ ordinatio ab epo facta. vij. q. ij. illud. ꝛ. c. dilectissimi. de offi. archi. c. vt nostrũ. Jtē pȯt annulũ aureũ portare in digito, de vi. ꝛ ho. cle. c. clerici. Jtē pȯt duos de suis canonicis secũ hr̄e. de cle. non resi. c. ad audiētiã. Jtē pȯt procbias limitare, ꝛ cimiteria ordinare. xiij. q. ecclesias. ꝛ. d. c. pastoralis. Jtē ɔstitutiones facere in sua diocesi. de ɔsē. di. j. oēs basilice. xvj. q. vij. oēs. õ fer. c. fi. xj. di. catholica. ꝛ Spe. vbi. s̄. Jo. and. in. c. fi. de ap. lib. vij. no. in gl. fi. in fi. Jtē pȯt ɔ̄nalē synodũ facere. xviij. di. eṗs. de ma. ꝛ obe. c. qȯ sup. Jtē pȯt hr̄ticos ɔdēnare. de hr̄ti. c. ad abolendã. §. is. ꝛ ɔ eos ingrere. eo. titu. c. excōicamus. §. fi. nec hic p̄tās ipsius admittiť, lꝫ inqſitio alteri cõmittať. not. in. c. p hoc. de hr̄ticis. in. vj. j. respȯ. ꝛ in Spec. vbi. s̄. ꝛ hoc vltimum

149 tꝫ Bal. in auc. habita. C. ne filius ꝓ p̄re. † Jtē pȯt facere ecclesias cēsuales. de iurepa. c. p̄terea. de cēsi. c. sciētes. Jtē pȯt instituere ꝛ destituere clericos. de fil. presby. c. ex tua. de insti. c. ex frequētibus. de his ꝗ fi. a prela. c. nouit. Jtē non incurrit sniam excōicationis, suspensionis, ꝛ interdicti sicut alie p̄sone. de sen. excõ. c. ꝙ piculosuꝫ. vbi vide oĩo p gl. ꝛ doc. Jtē alias ꝓcediť ɔ eṗm ɔtumacē ꝗ ɔ alios. de priuile. c. ꝙ põtificali. ꝗ ɔstitutio habeť in. c. ij. de offi. dele. in. vj. Jtē in mõ iurandi, vt. s̄. plene dixi in alia qȯ. sub rubri. de p̄tāte epi circa spiritualia. Jtē nec cogiť testificare de iure ca. c. fi. xj. qȯ. j. nec honore. in auc. de sanc. epis. §. nulli. Jtē tp̄e ɔ̄nalis interdicti pȯt eṗs audire diuina. de priuile. c. nonnulli. ꝛ. c. qm̄. ꝛ ibi doc. ꝛ Jo. an. in nouel. itē pȯt sibi quē vult eligere ɔfessorē. de peni. ꝛ re. c. fi. itē non cogiť subire iudiciũ nisi precedat iussio impialis ƀm Azo. in sum C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in Spe. vbi. s̄. itē liber est a p̄ria p̄tāte ƀm Pet. ibidē. ꝛ plenius dixi. s̄. in. ij. li. no. de eta. ꝛ qli. c. indecoꝛũ. liiij. di. si seruus. itē hꝫ priuilegia de qbus. xj. q. j. quicꝙ. itē ɔ eũ plures testes reqruntť. ij. q. iiij. presul. ꝛ seq. ꝛ diceť. j. ti. de degrada. Alia priuilegia vide p io. and. in addi. Spe. vbi. s̄. ꝛ adde alia. vcꝫ ꝙ snia suspēsionis non ɔprehendit eṗos nisi expresse actũ sit. c. ꝙ piculosum. de sen. exc. ver. snie.

150 p gl. no. † itē ꝙ qs non pȯt hr̄e cãpanã publice nisi de licētia epi. de priuile. c. patētibus. itē in altari quo ipse missam cātauit nullus eadē die pȯt missam dicere. de ɔse. dist. ij. in altari. itē si sit discordia de iurepat. vel idoneus rector non presentať p patronos, pȯt eṗs de illa ecclesia tollere religas ꝛ ostia claudere, ꝛ inhibere ne celebreť in ea, ꝛ ibi ɔstituere economũ qui ɔseruet fructus donec de rectore ꝓuideať. c. ij. de iurepa. ꝛ. c. cũ vos. de of. or. itē cognoscit de causis mr̄imonialibus, ꝛ alijs spũalibus de exces. p̄l. c. accedētibus. xxj. dis. plectis. Hos. in sum. de diuor. §. fi. de qbus abbates cognitionē nõ hñt. d. c. accedētibus. vbi vide. itē sine libello cognoscit inter clericos nõ subditos de cã ciuili p no. in Spe. de lib. ɔce. §. x. ver. iiij. item ꝛ qñ audit cãm iudicis fugientis ne rationē reddat in Spe. vbi. s̄. ver. v. itē ꝛ qñ agiť de non canonice obtētis sine ɔscia diocesani, vel de diutina vacatione, vel de alijs grauaminibus ecclesiarũ, ꝛ qñ ex officio ꝓcedit. e. §. ver. viij. itē ꝛ qñ appellatur a snia epi, non pȯt in libello appellationis dici sic in alijs ꝙ per personã iudicauit, vt in Spec. de appella. §. x. ver. sciendum. Reliqua priuilegia epoꝛum que multa sunt, vide late per totuꝫ hunc tractatum ꝛ in singulis questionibus.

SVMMARIVM

1 Episcopus clericum sibi subditum ab alio detentum repetere nunquid possit. 2.
3 Clericum carcerare an possit episcopus.
4 Relaxari quis dꝫ prestans fideiussorē vel pignora ēt stāte statuto ꝙ quis de carcere non relaxeť nisi satisfaciat creditori.
5 Cleriᶜ carceratꝰ si moriať i carcē, an eṗs efficiať irregularis.
6 Manus iniȷ̇cē ɔ clericũ an possit eṗs vt eũ capiat vel castiget.
7 Eṗs nunquid subditũ suũ repertũ in curia pape citare possit.
8 Rome vel in curia pape nunquid episcopus possit clericum suum sibi subditum ordinare.
9 Eṗs sine capitulo an possit corrigere clericos suos.
10 Personis infamibus an possit eṗs infamiam remittere.
11 Collegium cardinalium an possit cum infami dispensare. Et quid de papa. 12. Et quid de rege. 13. Quid deniꝙ de populo vel ciuitate. 14.
15 Restituere ad honores an possit episcopus.
16 Epo nunquid credatur de clerico suo quem forte reperit a iudice laico ꝛ asserit eum esse clericum.
17 Eṗs an succedat in gubernio scholariũ collegatoꝝ mortuo gubernatore testamentario relicto a fundatore collegij.
18 Agere an possit eṗs pro iniuria illata suo vicario vel subdito.
19 Excõmunicare quē ꝗ an possit episcopus pro propria iniuria.
20 Pater an possit agere pro iniuria illata filio.
21 Remittere iniuriam illatam clerico an possit episcopus.
22 Jniuriam filio illatam an pater remittere possit.
23 Corpus vsurarij defuncti an eṗs possit sequestrare quousꝙ heredes caueant de vsuris restituendis.
24 Cadauer debitoris non pȯt a sepultura suspendi vel sequestrari ad instantiam creditoꝛum.
25 Reus criminis mortuꝰ lite pēdēte an dēat a sepultura suspēdi.
26 Cadauer missum in alieno sepulchro non potest exhumari sine licentia episcopi.
27 Rector ecclesie an possit sepulchrum vnius concedere alteri.
28 Filiusfamilias licet non possit testari, tamen potest sibi sepulturam in vltima voluntate eligere.
29 Sepultura vbiꝙ potest esse.
30 Sepulchrum nunquid probetur esse alicuius ex literis super eo insculptis vel pictis.
31 Successores an cogant̄ sepelire d̄functũ ēt hr̄ditate nõ adita.
32 Clericum aliene diocesis an episcopus possit punire delinquētem in sua diocesi.
33 Correctio qualis per eṗm fieri debeat clericis.
34 Eṗs an puniat exemptum delinquentem in sua diocesi.

35 Tueri

35 Tueri an debeat eps implorantes auxiliū suum ꝛ ecclesie.
36 Monachos an episcopus corrigere possit.
37 Episcopus tanq̄ pater pauperum an debeat eorum curaz habere ꝛ eos alere.
38 Eps an trāsigat de clerico vel de conuerso sine decreto.
39 Clericus an obses ab epo dari possit.

¶ De potestate, ꝛ auctoritate epi in tpalibus circa personas.

¶ Tertia pars quarti Libri.



Videmus tertio loco de potestate, ꝛ auctoritate episcopi in temporalibus circa personas, prout in principio quarti libri decreuimus.

1 ¶ † Primo igitur quero an episcopus possit repetere clericū sibi subditū ab alio detentū. Rñ. sic. c. dilectis. ꝛ ibi doc. ð appel. c. si iudex laicus, ꝛ ibi gl. de sen. exc. in. vi. est ver̄ ēt inuitum quē defendere ꝛ repetere pōt, ēt a iudice laico ꝑm Bald. ꝛ Pe. de sun. in. l. i. ff. de rei vē. ꝛ Bar. in. l. precepit. C. de cano. sta. li. x. itē ver̄ nisi clericus suus sit factus monachus. xix. q. i. c. i. ꝛ. q. ij. c. i.

2 ¶ Sed qd de ciuitate. † Rñ. q̄ pōt ciuem, vel comitatum suū ab alio detentū repetere scd̄ʒ gl. in auct. de man. prin. §. patrocinia. col. iij. ꝛ gl. ꝛ doc. in. d. c. si iudex. not. in. l. i. §. ꝑ hāc. ꝑ Bar. ꝛ doc. ff. de rei ven. vbi dicit q̄ villa habens massarios obligatos ad onera, pōt eos vendicare cā adiecta. l. de iure. ad muni. ꝛ Inn. ꝛ Imo. in. d. c. dilectis. vbi ibidē dicunt in quolibet superiore cuius subditus obligatus ad onera ꝑ aliū detineatur. Itē pōt ciuitas ꝛ superior petere iustitiaz fieri suo ciui vel subdito, ꝛ violenter ablata restitui. xxiij. qō. ij. dñs. Idē in patre, q̄ꝛ pōt repetere filiū. c. fi. ð quer. isfide. ꝛ gl. in. d. c. si index. Itē no. in pratica q̄ tūc libellus dʒ concipi in ꝑsonā detētatoris nō ꝯ ipsum subditū ꝑm Bart. in. l. deniq̄ʒ. §. i. de lib. exhi. ꝛ in. d. l. i. ꝑ hāc. Inn. ꝛ Jo. an. in. d. c. auditis. ꝛ i. c. cū oliʒ. de ap. Inn. ꝛ doc. in. c. cū inter. de re iudi. ꝑ. c. inter quatuor de ma. ꝛ obe. Sʒ pōt dari libel. ꝯ subditos. no. in. d. c. cū inter, ꝛ. c. super eo. qō ver̄ est qñ subditus a nemine detinetur ꝑm Bar. in. d. l. deniq̄ʒ. §. i. quod no. in pratica.

3 ¶ † Secundo quero vtrum eps possit clericū carcerare. Rñ. sic ꝑm Bal. in auc. cāq̄ʒ. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ q̄ꝛ carceratio qñ fit ad penā est meri imperij nō qñ ad custodiā cū tūc ēt pedaneis iudicibus ꝑmissa sit ꝑm Bal. in. l. imperiū. iij. col. ff. de iur. om. iud. ꝛ alias. s. diximus. eps aūt hʒ merū imperiū. d. auc. cāq̄ʒ. ꝛ ibi Bald. ꝛ dixi. s. eo. li. igitur ꝛc. Intellige aūt q̄ pōt eps clericū carcerare nisi velit clericus fideiubere de iudicio sisti. de sen. exc. c. si clericos, ꝛ gl. in. c. si eps. de offi. ordi. in. vi. Idem ēt est in laico qui volens fideiubere nō potest carcerari qñ fideiussoribus est relaxādus, vt ꝑ Bar. in. l. i. ff. de custo. reo. ꝛ in. l. ij. de publi. iudi. Ang. in. l. ij. ff. de exe. rei in. l. nemo carcerem. C. de exacto. tribu. lib. x. Lud. pon. in. l. i. ff. qui satis. cog. Ange. are. in tracta. malefi. ver. q̄ fama. in materia capture. x. q. nisi sit captus quis per bañ ꝑm And. in apostil. in. l. lege cor. ꝛ ibi no. ff. ad sille. Itē ver̄ nisi alias aufugerit de carcere scd̄m glo. ibi. no. ꝛ doc. no. ꝛ qō dixi de fideiussione. Idē est si captꝰ velit prestare pignora, q̄ꝛ nō dʒ carcerari, gl. est sin. ꝑm Pau. de ca. in. l. more. ff. de ferijs. Predictis addo q̄ si iudex nolit relaxare volētē fideiubere vel pignus prestare, tenetur ei act. iniuriarum scd̄m Bar. no. in. l. si vero. §. qui pro rei. C. q satisd. cog.

4 ¶ † Postremo no. q̄ dʒ qs relaxari prestās fideiussorem vel pignora ēt stante statuto q̄ qs de carcere nō relaxetᷣ nisi satisfaciat creditori no. in. l. statulibe. §. rōnes. ff. de statuli. Nec mirum, q̄ꝛ verbum satisfacere prolatū a. l. vel statuto intelligitᷣ cū pignore vel fideiussore, sed prolatū ab hoīe intelligitᷣ de vera ꝛ effectuali satisfactione ꝑm Bal. no. in. l. i. ff. q satis. cogan. Bal. tñ in. l. per diuersas. xij. q. C. mā. dicit q̄ satisfacerᷣ dicitᷣ q prestat fideiussorē, per auc. si qñ. C. de consti. pecu. ꝛ. l. promissor. ff. eo. Sed distingue vt. s. ꝛ tene menti perpetuo.

5 ¶ † Tertio quero si clericus carceratus moriatur in carcere, an eps efficiatur irregularis. rñd. non, scd̄m Bald. in. l. i. in fi. C. qui ad lib. perue. non pos. ꝛ plenius in. l. pe. C. ad. l. aquil. vbi dicit ver̄ nisi ponat eum in loco arcto in quo aerem carceratus nō videat, vel de facili mori possit. qō no. ꝯ epos crudeles.

6 ¶ † Quarto quero an eps possit manus inijcere ꝯ clericū vt eum capiat vel castiget. rñ. q̄ non, q̄ꝛ dʒ alij mandare q clericum capiat vel verberet. lxxxv. di. non liceat. C. de epi. ꝛ clerí. l. sed neq̄ gl. in. c. cū eps. de offi. ordi. in. vi. ꝛ intellige qō nō dʒ laico cōmitti clericoꝝ verberatio in penā. c. vniuersitatis, ð sen. excō. nisi sit clericus incorrigibilis. c. vt fame. e. ti. ꝛ est gl. in fi. xxxv. q. i. ¶ Not. aūt q̄ capiēs clericū de mandato epi i excōicationē nō incidit scd̄m gl. in. d. c. cū eps, per. c. vt fame. de sen. excom. in. vi. c. si clericos. eo. ti. lib. vi. qō ver̄ est scd̄m gl. in. d. c. non liceat si capiens sit clericus, secus si laicus ꝑ. d. c. vniuersitatis. ꝛ adde q̄ potest eps proprijs manibus capere vel verberare clericum si non habet alium clericum per quem id fieri faciat secundum dictam glo.

7 ¶ † Quinto quero an eps possit citare subditū suū repertuz in curia pape. rñ. sic scd̄m Abb. in. c. meminimus. de app. qō est veruz Bal. ibi. ꝛ doc. ꝛ Philip. ibi ēt realiter. i. faciendo eū capi ꝛ carcerari. Itē ver̄ ēt extra Romā in quocunq̄ʒ loco sit papa ꝑ. c. ij. ð appel. in. vi. Inn. in. c. ego ð iureiu. ꝛ Phi. vbi. s. Roma enim dʒ omnis locꝰ in quo est curia pape. d. c. ij. ð appel. ꝛ Inn. vbi. s. Qñ aūt curia pape est rome, qō. s. dictum est forte procedit, q̄ꝛ Roma est cōis patria. l. roma. ad muni. ꝛ docto. in. l. ij. §. oīs. ff. de indi. l. sed ꝛ ꝑbari. §. lʒ. ꝑ Bar. ff. de exec. tu. qō est ver̄ quo ad clericos rome residētes ꝑʒ Nico. ð nea. ibidē, ꝛ tʒ But. in. c. fi. de foro cōpe. vbi dicit qō. l. roma. ff. ad muni. hodie est correcta, q̄ꝛ ꝑcedebat olim cū Roma erat ipatoris, vel qñ dominabatur toto orbi, hodie vero est in dñio pape. c. fundamenta, de elec. in. vi. gl. ꝛ Bar. in. l. i. §. cū vrbeʒ. ff. de offi. prefec. vr. ꝛ Bal. in rub. imperator Loth. in vsi. feu. iō hodie secus, ꝑʒ Jo. ð imo. in. d. c. fi. tʒ ꝯ, vcʒ q̄ ēt hodie sit cōis patria, ꝑ. c. cum expediat, de elec. in. vi. ꝛ hoc mihi magis placet, cū hodie non minus iurisdictionis habeat papa in vrbe roma, quam habuerit olim impator in ea, ergo idē iuris esse dʒ, argu. l. illud. ff. ad. l. aquil. itē ver̄ ēt quo ad laicos pape nō subditos, vt Rome possint ꝯuenire ꝑm Jo. ð imo. ꝯ But. in. d. c. fi. qō ver̄ est ēt ꝑsonaliter scd̄m Bal. no. in. d. c. meminimus. ð ap. ꝛ dicas idem de curia imperatoris in quo oēs conueniri possunt tanq̄ Rome scd̄m gl. ꝛ doc. in. c. fi. de foro cōp. Predicta vero nedū in episcopo, sed ēt in quocunq̄ʒ superiore reperiente subditum suum Rome vel in curia secundum Abba. ꝛ Phi. in. d. c. meminimus. qō no.

8 ¶ † Sexto quero iuxta predicta nunquid possit episcopus rome vel in curia pape ordinare clericum suum sibi subditum. rñdeo sic secundum Abba. antiq. in. c. omnibus. de appellatio. quem refert ꝛ sequitur Bal. in marg. versicu. episcopus versicu. penul. quod no.

9 ¶ † Septimo vtrum episcopus sine capitulo possit corrigere clericos suos. respon. non. c. nouit. de his que fi. a prela. ꝛ. c. i. de exces. prela. quod est verum nisi consuetudo sit in contrarium, vt ibi, ꝛ in. c. non est. de cōsue. li. vi. vbi ēt monachos corrigere posse episcopum de consuetudine traditur, ꝛ tʒ Lud. pōta. in sing. ver. prescriptio, ver. quero vtrum requisitioni ꝛc. secus in abbate. vt in. c. ioannes, ꝛ ibi doc. ꝛ Jo. an. de reg. iur. ꝛ in. c. q̄to. de offi. or. xiiij. q. ij. c. nullā, nisi qñ esset nimis seuerus, q̄ꝛ dʒ tūc sibi capitulum adiungi. c. reprehēsibilis, ꝛ ibi docto. de appel. ꝛ intellige quod tūc Abbas debet corrigere secundum rationem, non autem ex vi iurisdictionis, vt tʒ Bal. in. l. si filius. C. de patria potestate. ¶ Adde quod non potest episcopus sine capitulo causas diffinire. xv. qō. vij. episcopus. item nec beneficia conferre. c. ea noscitur, de his que fiunt a ꝑla. ꝛ ibi per docto. item nec clericos ordinare. xxiiij. distinctio. episcopus sine. Sciendum est aūt quod episcopus qui non potest corrigere clericum non potest corrigere laicos ꝛ populuz. viij. q. i. quid autem. Finaliter subde quod bene pōt eps concedere inuestituram sine capitulo ꝑm Bal. in. l. pe. in prin. C. ad treb. Sed quid possit facere episcopus sine capitulo no. lxxv. di. si quis. xij. q. ij. sine. c. alienationes, ꝛ. c. nos. xv. qō. ij. eps. c. nullus, ꝛ in tit. de his que fiunt a prela. sine ꝯsensu capituli. per totum, vbi vide ꝛ infra dicetur.

10 ¶ † Octauo quero nunquid episcopus possit personis infamibus infamiaz remittere. respōdeo sic, videlicet omni casu quo potest dispensare, gl. est no. l. distinctio. domino sancto. i gl. ex hoc verbo. ij. q. iij. §. hinc autem, ꝛ gl. xv. q. viij. hi qui. in spec. sine proba. §. id autem, Jo. de imo. in. c. cum te. de re iud. quod est verum accessorie ꝑm Abb. sicu. ibi contra Host. in. d. c. cū te, ꝛ ideo episcopus dispensando cum adultero videtur ēt cuz infamia dispensare. c. at si clerici. §. in adulterijs. de iudicijs, ꝛ nota quod abolita infamia, cessant omnes alie pene ꝑm Bal. in. l. si qua illustris. C. ad tertul.

11 ¶ † Sed an collegiuʒ cardinalium possit cū infamia dispensare. Respon. qō sic vacante se-

de apostolica bz Bar. in. l. infamē. in fi. ff. de pub. iudi. Innoc. ꝛ doc. in. d. c. cum te. ꝛ Ang. de amelia in ꝗsi. Reuerendissimus in Christo Pater ꝛc. Bar. in. l. i. §. de qua re. ff. de postulan. qđ est verū quo ad spiritualia, vel ēt quo ad tpalia in his q̄ sunt subditi ecclesie, alias nō ꝭm Bar. in. d. §. de qua re. ꝛ Inno. in. d. c. cum te. ꝛ ibi doc.

12 † Quid de papa. r̄n. qđ pōt cum infamia dispensare in terris ecclesie bz Bar. in. d. §. de qua re. ꝛ ibi Bar. in. d. l. infamē. in fi. idem dic in imperatore. Secus tamen est in rege vt ibi per Bar.

13 † qui dicit verū si rex superiorē recognoscat, alias pōt ꝛ ipse cū infamia dispēsare, ꝑ doc. post Inno. in. d. c. cum te. Sed est mirum, qꝛ rex ēt superiorē recognoscens potest longe maiora ꝛ equiparatur prefecto bz Barto. in. l. i. in prin. ff. qđ quisꝗ iuris. ꝛ dicitur imperator in regno suo, vt dicit Bal. in. l. nec exceptio. C. de proba. immo assimilatur imperatori. c. i. §. si vassallus. de pace iur. fir. in vsi. feu. ꝛ propterea credo eum posse restituere ad famam sicut ꝛ imperator potest. Cogita tamen qꝛ non audeo concludere ꝯ Barto. vbi. s̄.

14 ¶ † Quid dices de populo vel ciuitate. R̄n qđ si nō recognoscit supiorē vt in Tuscia pōt cū infamia dispēsare, alias non ꝭm doc. ꝛ But. in. d. c. cū te. ꝛ Bar. in. d. l. infamē. in fi. ꝛ in. d. §. de qua re vbi ēt dicit Bar. quod ciuitas dispēsat cum infamia irrogata ex forma sui statuti, non cum irrogata de iure cōi. Bal. vero in. c. iniuria. de pa. iur. fir. in vsib. feu. dicit populū nō restituere infamē ꝑ viam indulgētie, sed ꝑ viā restitutionis in integrū. qđ no. in pratica.

15 ¶ † Utrū autem eps̄ possit restituere ad honores. r̄n. nō ꝭm Host. ꝛ doc. in. d. c. cū te.

16 ¶ † Nono quero vtrum episcopo credatur de clerico suo quē forte repetat a iudice laico ꝛ asserat eum esse clericū. R̄n. sic, si per literas suas facit ei fidem de clericatu, vel si ꝓnuntiauit eum esse clericum, nō aūt si literas missiuas ꝛ testimoniales miserit ꝭm Bal. in. l. si qua ꝑ calumniam. C. de epis. ꝛ cle. vbi vide quod ēt dicit credi probationibus de clericatu factis coraꝫ episcopo qui dꝫ de questione incidenti clericatus cognoscere. ꝛ interim iudex laicus detinens nō dꝫ innouare ꝯ detentum, vt ibi ꝑ Bal. ꝛ no. in. c. si iudex laicus. de sen. excom. in. vj. Debet aūt iudex statim remittere si captus incedens in habitu, ꝛ tonsura alleg. se clericū. Alias nō nisi cā cognita de clericatu d. c. si iudex, ꝛ Bal. vbi. s̄. Cū vero remittitur ad epꝫ dꝫ remitti sub fida custodia ꝭm Ang. ꝛ Pet. de sun. in. l. eos. §. super his. C. de appel. ¶ Et scias qđ si est clericus ioculator, vel buffonus, qui ꝑ annū artē illā exercuerit, ꝛ tertio monitus non destitit, vel si est clericus vxoratus nō incedens in habitu ꝛ tonsura, vel bigamus, vel degradatus, qui omnes non gaudent priuilegijs, non est ad epm̄ remittendus. de vi. ꝛ bone. cler. c. i. in sexto de cle. ꝯiug. c. i. de big. c. i. de pen. c. fin. in fi. in. vi. ꝛ ita tꝫ glo. ordi. in. d. c. si iudex.

17 **Decimo quero** † an eps̄ succedat in gubernio scholarium colligatorū mortuo gubernatore testamentario relicto a fundatore collegij. R̄nd. sic ꝭm Pau. de ca. in consil. cxliij. qui sic iudicauit in questione de facto Padue cum esset contentio de rectore collegij vel sancto edificati a reuerendissimo dn̄o Pileo cardinali Rauēnatis.

18 ¶ † Undecimo quero an eps̄ possit agere ꝑ iniuriā illatam suo vicario vel subdito. R̄n. sic, ꝭm Innoc. in. c. dilectis, ꝛ doc. de appella. c. contingit. de sen. exc. Jo. and. in. c. ad apostolice. de re iud. in. vi. in nouel. ꝛ Bal. in marg. ver. clericus. ver. xi. qđ est verū si iniuria fuit facta in contumeliā epi. alias non secundum Barto. in. l. i. §. fi. ff. de iniur. ¶ Idem dicit ibi Bart. in ciuitate vel domino vt agere possit pro iniuria illata ciui vel subdito suo vel officiali, si ꝯtumeliam dn̄i facta sit, non alias qđ ēt tꝫ Lud. pon. in. l. sed si hac. §. liberos. in fin. ff. de in ius voc. Idem tꝫ Inn. in. d. c. dilectis. ꝛ Bal. in mar. ver. dominus. ver. fi. Sed limita verum esse nisi pro iniuria bursali ꝑ qua non agit dn̄s ꝭm Bal. in. c. iniuriarum. i. col. de pace iur. fir. in vsi. feu. Predictis adde qđ iniuria illata clerico vel ecclesie nedū pōt ꝑ epm̄ vindicari vt. s̄. sed ēt per quēlibet de populo pōt iudicium deduci tanꝗ̄ publicū crimē. l. si quis i hoc genus ꝛ ibi Bar. C. de epis. ꝛ cleri. Itē pōt ex officio iudicis nō implorato inquiri ꝛ puniri vt ibi, ꝛ intellige qđ pōt in iudicium deduci a quolibet. s. qui sit de illo loco de quo est clericus al's non, ꝛ ideo si iniuria est illata clerico, ville vel castri, potest quilibet de illo castro vel villa agere pro ea, nō quilibet de ciuitate pro ea agere. Itē ita sing. dicit Bal. ꝛ Paul. de cast. in. l. i. §. huius studij. in fi. ff. de iust. ꝛ iur. vbi idē dicit de iniuria illata iudici quod no. insup tene menti quod eps̄ agere pōt ꝑ iniuria ꝛ damno dato ecclesie sue ꝭm Archi. in. c. olim. in prin. de iniur. ꝛ damno dato. Sed nō agit pro iniuria illata precessori suo ꝭm Bal. in. l. fi. §. necessitatem. i. col. C. de bo. que lib. Nec dr̄ iudex in cā ꝓpria qñ cognscit de iniuria illata ecclesie sue secundum Inn. irrefraga. de offi. ordi. ¶ Illud no. ꝙ eps̄ nō potest

19 † excōicare quēquā pro propria iniuria. xxvij. q. iiij. inter querelas.

20 ¶ Successiue dubitat̄ † an pater possit agere pro iniuria illata filio. R̄n. sic. l. ait pretor. §. filio. ff. de iniu. l. filiusfamilias, in prin. ꝛ ibi Jo. de pra. ij. col. ff. de pro. dicens verum esse si pater agat tanꝗ̄ administrator legitimus, sed si agat pro iniuria sua que resultat ex iniuria filij agere dꝫ noie proprio, ꝑ not. in. l. i. §. vsꝗ adeo. ff. de iniu. ꝛ dicit verū etiam si filius est bannitus, arg. d. §. vsꝗ adeo. in. l. non solū. §. ꝗꝗ. eod. titu. sed vide Cy. in consi. cauetur. l. municipali quod querela ꝛc. iniuria. n. facta filio censetur facta patri ēt principaliter ꝭm Bar. not. i. l. ambitiosa. iij. col. ff. de decre. ab or. faci. ¶ Potest tū filius pro ea agere patre absente. l. si libertus, ꝛ ibi Bart. ff. de in ius vo. qđ est verū si pater ꝓcuratorē non dimisit vel procurator noluit agere vel si pater est presens ꝛ suspecte vite. Sed si est p̄ns ꝛ bone vite ꝛ non vult agere, filius non agit solus bz do. Joan. vbi. s̄. in. d. l. filiusfa. in prin. ff d̄ ꝓc. ¶ Predictis adde ꝙ iniuria fcā vxori dr̄ fcā viro. insti. de interdictis. §. pariter. ꝛ tꝫ bal. i. l. i. C. d̄ in ius vo. ¶ Itē iniuria illata ꝓcuratori vr̄ illata dn̄o. s. ab eo qui ꝓcuratorē impediuit ꝭm Bal. in. l. ossa. ff. de relig. Item iniuria facta monacho videtur facta abbati ꝛ monasterio, ꝛ ei competit actio ꝭm Bal. in. l. preses. in fi. C. de transac. Idem in quocunꝗ superiore secundum Inn. in. d. c. contingit. de sen. excommu. Intellige tamem ꝙ ꝛ monachus agit pro iniuria sibi illata si prelatus est absens ꝛ non dimisit procuratorē gl. est no. xij. q. i. nō dicatis, quia facit pro eo quod. s̄. dixi de filiofami. ꝭm domi. Jo. de pra. ꝛ vide quod dicit Innocen. in. c. non dubium. de sente n. excommu.

21 ¶ † Duodecimo quero successiue nunquid eps̄ possit remittere iniuriam illatam clerico vel subdito suo, ꝛ dic ꝙ sic, cū consensu capituli, sicut ꝛ Abb. ꝭm Bar. in. l. preses. ad fi. C. d̄ trāsac. Immo nec illatam sibi remittit eps̄ sine capitulo. not. in. c. non dubium. de sen. excom. ꝭm Jo. de pra. in. d. l. filiusfa. in p̄ncip. de procur. Ergo multominus remittit illatam sibi ꝛ. c. vt ꝑ Jo. an. i. c. cū ꝯsideres. de sen. exc. in nouel. ꝛ Bal. in. c. i. vi. col. q̄ feu. da. pos. illatā vero ecclesie sue remittit eps̄ inquantū concernit ꝑsonā suā tm̄ ꝭm Inn. in. c. olim. de iniur. ꝛ dāno dato, sed intellige, vt. s̄. ¶ Sciendum tū qđ de insultu ꝛ dāno subditorum non potest dn̄s facere remissionem ꝭm Bal. in mar. ver. dn̄s. vers. fi. ꝛ ꝗuis eps̄ remittat iniuriam non tamen tollitur inquisitio iudicis laici ꝑmissa ex dispositione legis si qs in hoc genus. de epi. ꝛ cle. ꝭm Bal. ibi, vbi ēt subdit Bal. idem in quolibet iudice inquirente vt per remissionē iniurie factam ab offenso nō tollat̄ inquisitio ne fiat preiudicium fisco, ꝛ alias ī. plene dicemus in alia. q. ¶ Adde not. ꝙ pater spiritualis, vel dn̄s tpalis nō pōt nō accusando remittere iniuriam subdito illatā vel filio spūali ꝭm Inn. in. d. c. contingit. vt refert do. Jo. de pra. in. l. filiusfa. ij. col. ff. de procur. Dicitur aūt eps̄ remittere iniuriam salutando iniuriantē viua voce ꝑ literas, ꝛ eā sibi a principio ad animū nō reuocauit, alias secus ꝭm Innoc. ibidē. Itē ꝛ alias ꝑ tactū manuū, ꝑ risum reciprocū, ꝑ cōputationem, ꝛ per ꝯuersationem multum dicitur iniuria remitti. l. i ipsius. fami. her. gl. insti. de iniur. §. in sum. Pau. de cast. in. l. j. ff. de pac. ꝛ Bal. in. l. vt in epistola. C. de fideicō. ꝛ in aucté. si dicat̄. C. de testi. vel si vnus constituatur tutor ab altero. l. ablete. §. dant remisionē, ꝛ. §. inimicitie. ꝛ ibi gl. ꝛ Bart. ff. de excu. tuto. ꝛ gl. insti. eo. ti. §. inimicitie. Itē ꝑ indicia vt qui alteri seruiuit ꝭm Bal. in. d. l. in ipsius. Itē ꝑ venditionē feudi ꝑ vassallū factā inimico suo, ꝑ quā presumitur prius facta recōciliatio ꝭm Bal. singulariter in. c. i. iiij. colū. de probi. feu. alie. ꝑ fede. ꝑ. l. creditor. §. i. ff. man. ꝛ sic der quēquā ꝯctum celebratum inter inimicos ꝓbatur presumptiue remissio iniuriarū bz Bal. ibi, ꝛ no. Item per legatum factum ab vno alteri scđm Bal. in. d. l. ipsius. in fi. ꝛ no. in. l. iij. §. fi. ꝛ ibi Bar. ff. de adi. lega. q̄

22 omnia tene menti. ¶ Subsequenter quero † an pater possit remittere iniuriam filio illatā, ꝛ dico ꝙ sic ꝭm Bart. post. gl. in. l. in personā. ff. de pac. l. sed si vnius. §. filiusfa. ff. de iniur. ꝛ in cōsil. in. q. qua querit̄. qđ veruꝫ est nisi pater sit vilis persona ꝭm gl. ꝛ doc. in. d. l. in ꝑsonam. ꝛ Bar. in. l. lucius. ff. sol. mat. Itē veruꝫ nisi filius fuerit iniuriatus a coniuncta persona secundum Bar. in. d. l. lucius, quod bene no.

23 ¶ † Decimotertio quero an eps̄ possit sequestrare corpus vsurarij d̄functi ne sepeliat̄ quousꝗ h̄redes caueāt d̄ vsuris restituēdis. R̄n.

dis. Rñ. qđ sic, vt tz Ang. in auc. vt defunc. a cred. non do. co
24 lum. v. ¶ † Accessorie hoc infero quod cadauer debitoris nõ potest a sepultura suspẽdi vel sequestrari ad instantiam creditorum. in auc. vt cum de appel. cog. §. meminimus, ꝛ no. in. l. si quis sepulchrum. §. hoc dictũ, ꝛ ibi Bal. C. de reli. Nec potest approbari vt quis non sepeliatur. in Spe. de ap. vers. viij. §. ij. Cadauera enim sepulture interdici regulariter non possunt nisi in casibus expressis in iure, vt ibi p Bal. quibus adde ꝙ occidens seipsum carere dꝫ ecclesiastica sepultura. xxv. q. v. placuit, ꝛ ibi glo. dicit ꝙ dꝫ ei concedi canina sepultura, ꝛ tz glos. in. c. ex parte de sepul. Secus si casualiter se perimat. d. c. ex
25 parte. ¶ † Sed quid de reo criminis mortuo lite pẽdente. rñ. non dꝫ a sepultura suspẽdi. l. i. §. quoties, ꝛ ibi Imo. ff. de iniur. per. c. mulier. xvi. q. i. ꝛ no. in. c. inter monasterium. §. i. de sta. mona. per Cy. in. l. ij. C. qui test. face. pos. Ang. ꝛ Imol. in. l. ð functo. ff. de publi. iud. ꝛ Ang. are. in trac. male. ver. inquisiti non cõparent. Bal. vero in. l. i. penul. col. C. vt ex delic. ðfuncto. dicit qđ nõ potest sepeliri nisi habita licentia a iudice qui
26 eum condemnauit. ¶ † Ulterius no. hic qđ cadauer missuꝫ in alieno sepulchro non potest exhumari sine licentia epi ẽm baldum notabiliter in. l. ossa. ff. de religi. Excõicato vero ꝯfesso ꝛ absoluto in articulo mortis a simplici sacerdote qđ fieri potest ẽm Inno. in. c. decetero. ð sen. excõ. Abb. antiq. in. c. fi. ð sepul. ꝛ Bal. in mar. ver. sacerdos. c. pastoralis. de offi. ordina. Bart. in. l. i. iij. q. princi. in prin. ver. de tempore. de sa. san. eccle. ꝛ alias. s. diximus non potest interdici sepultura, lꝫ non satisfecerit ẽm Abb. in. d. c. fina. ꝛ Bal. vbi. s. si tñ excõicatus non sit confessus si fuerit de facto sepultus non potest exhumari nisi esset sepultus contra edictum ecclesie ẽm Bart. no. i. l. principaliter. C. de lib. cau. Nec fit irregularis sacerdos sepeliens excõmunicatum etiam scienter, lꝫ grauiter peccet. vt tz Spe. ti. ð dispẽsa. §. iiij. ꝟ. qd de illo. Sꝫ vide no. in. c. epoꝝ. de priui. in. vi. vbi pꝫ quod ab ingressu ecclesie remouetur, ꝛ in clemen. eos q. de sepul. vbi dicit ꝙ ipso iure est excommunicatus. ꝛ ideo iuste felicis memorie cardinalis Firmanus qui cuꝫ esset legatus prouincie nostre Marchie anchonitane puniuit priorem sancti Saluatoris de Firmo qui proprio ausu sepeliuit cadauer circupelloni suspensi per comitem franciscum Sforciam, ꝛ vt aiunt in puncto mortis desperatus diabolum inuocauit, propter quod non fuit in ecclesia sepeliendus per predi-
27 cta. ¶ † Sed an possit rector ecclesie sepulchrum vnius concedere alteri. dic qđ nõ ẽꝫ Bar. in. l. i. §. i. ff. de opib. publi. nisi ex iusta cã, vt qꝛ cõmode alibi sepeliri non potest ẽm Archi. quẽ refert ꝛ sequitur Lud. pon. in sing. sepulchruꝫ. ver. quero nun quid prelatus. Potest tamen in testamento quis legare sepulchrum alteri ẽm doc. Bar. in. l. iij. §. si quis hereditarium. ff. ð sepul. vio. Non aũt ius sepulchri venit in fideicomis. ẽm bald. in. l. cũ virum. vlt. col. C. de fideicõ. ¶ Circa predicta sciendũ
28 † est qđ lꝫ filiusfa. non pssit testari, tñ potest sibi sepulturã in vltima voluntate eligere. c. lꝫ. de sepul. in. vi. ꝛ Bart. in. l. filiusfamil. la. ij. ff. de test. ꝛ in. l. qui in potestate. eo. titu. Sic ꝛ quilibet potest eligere sibi sepulturam vbicꝫ ꝛ in quacũqꝫ ecclesia. xiij. q. ij. c. soror. c. seq. ꝛ. c. ebrð. salua tñ quarta parochiali ecclesie debita. c. de his. ꝛ. c. cũ super. de sepul. c. fi. eo. tit. i. vi. ꝛ cle. dudum. §. verum. eo. titu. ꝛ no. variatio nõ admittatur in electione sepulchri ẽm Spe. de instru. edi. §. xij. ver. quid si qs iurauit, ꝛ in ti. de sepul. ver. ꝛ no. qđ intellige si electio fuit facta cũ iuramẽto vt ibi, sed an põt eligi sepultura in ecclesia interdicta. vide Inno. in. c. vt plura. de priui. Itẽ an per monachum eligi possit in alia ecclesia extra monasterium suum. vide Inno. in. c. nimis. de excep. prela. Uiri autem ꝛ vxoris vna dꝫ esse sepultura. d. c. ebron. ꝛ. c. seq. de sepul. c. de vxore. ꝛ. c.
29 si quis. eo. titu. lib. vi. ¶ † Item no. quod sepultura potest esse vbicꝫ, qꝛ domini est terra ꝛ plenitudo eius. xiij. q. v. vbicũqꝫ no. in. c. sacrum. de sepul. ꝛ flo. in rub. ff. de relig. ꝛ Bar. cepo. de serui. vrb. c. fi. in fi. Sed in dubio dꝫ quis sepeliri in ecclesia in qua recepit sacramenta ꝛ audit diuina officia. c. i. ꝛ. c. nostra de sepul. ꝛ. c. is qui. eo. titu. lib. vi. ꝛ gl. xiij. qđ. ij. nunc. ꝛ. d. c. vbicũqꝫ. filius autem etiam non heres patris hꝫ ius sepulchri.
30 l. que, ꝛ ibi Bar. ff. de releg. ¶ † Nunquid autem sepulchrum probetur esse alicuius ex literis super eo insculptis vel pictis. Bar. tz ꝙ nõ in. d. l. vel que. ꝛ no. in. l. monumentoꝝ. C. eo. ti. An autem sepulchrũ sit in cõmercio, dic ꝙ sic ꝛ potest obligari, nisi sit factum religiosum p immissionẽ cadaueris in monu-
31 mento, ꝛ ibi Bal. C. que res pig. da. pos. ¶ † Quero vlterius an successores cogant sepelire ðfunctũ ẽt nõ adita hereditate. Rñ. sic, ẽt per officium iu di. l. qui erat, ꝛ ibi Bar. ff. fa. her. nõ tamen inducitur aditio ex eo ꝙ filius vel heres fecerit sepelire defunctum ꝛ maxime si protestatur ꝙ non facit animo adeũdi. l. scriptus, ꝛ ibi Bar. ff. de reli. qđ bene no. ꝛ alias. s. diximus.
32 ¶ † Decimoquarto quero an eps possit punire clericum alie diocesis delinquentẽ in sua diocesi. Rñ. sic. adeo ꝙ euitari ñ potest forus delicti per eum cõmissi, lꝫ in laico secus sit ẽꝫ bal. in auc. qua prouincia. iiij. col. C. vbi de crimi. agi opꝫ. not. in. c. romana. §. contrahentes. de fo. cõpe. lib. vi. cũ gl. qꝛ ratione ð licti sortitur ibi forum. c. i. de rap. c. postulasti. de fo. cõpeten. ¶ Et no. si clericus habens beneficium in vna diocesi delinquat in aliena, potest cõdemnari ab epo diocesis in qua deliqt sed executio pertinet ad epm in cuius diocesi beneficium habeat. d. c. postulasti. ꝛ ibi doc. ꝛ Imo. ð fo. cõp. qđ no. Scias autem ꝙ clericus priuatus beneficio pp homicidiũ, furtũ, ꝛ piuriũ. c. cũ non ab hoie. de iude. ꝛ Jo. de imo. in. d. c. postulasti. in prin. ꝛ subdit ibi Jo. ð imol. qđ eps exequit̃ sñiam latã p iudicem laicũ ꝯ clericum reconuentum ad instantiam iudicis laici pnũtiantis, qđ ẽt tz ibi Abb. sic. ꝛ no. in. c. romana. §. contrahentes, de fo. cõpe. in. vi. ꝛ Jo. an. in. c. i. de mutu. peti. ꝛ hoc est tutius, lꝫ qdã dicant qđ hoc ẽt fieri posset p laicũ in patrimonialib⁹ clerici, vt tz Jo. ð imo. vbi. s. ꝛ do. in. d. c. i. ꝙ no.
33 ¶ † Decimoquinto quero qualis correctio p epm fieri debeat clericis. Rñ. qđ potius verbalis ꝙ̃ realis. i. nõ verberibus sed verbis. xlv. di. in sum. c. i. ij. ꝛ. iij. quinimmo dꝫ deponi eps qui querit timeri potius verberibus ꝙ̃ verbis. ea. di. epꝫ. Sit tñ prudens eps vt statim non credat, sed veritatem prius ingrat nec a correctione incipiat. lxxxvi. di. si quid vero. Sed an examinet presentibus clericis, vide ibi glos. ꝛ no. alias. j. dicemus. Illud tñ tene mẽti qđ põt eps subditũ alterius epi excõicare ob predã factã in diocesi excõicãtis, vel alibi factã in illi⁹ diocesim adductã. vi. q. iij. c. vlt. ꝛ. c. i. de rapt. ¶ † An autẽ
34 eps puniat exẽptũ delinquẽtẽ in sua diocesi. dic ꝙ sic, p. d. infra, ꝛ in. c. i. iij. q. vi. de here. c. ad abolendã. in fin. vbi dicit̃ ꝙ nullũ priuilegium iuuat delinquentẽ, ꝛ de priui. c. tuaꝝ. in fi. ꝛ quia rõe ðlicti rũpit̃ priuilegiũ. xi. q. iij. priui. C. vbi se. vel clar. l. i. C. vbi de crimi. agi opꝫ. auc. qua in prouincia. ꝛ qđ p Inno. in. c. irrefragabilis. ꝛ in. c. pastoralis. de offi. or. ꝛ. d. c. romana. §. ꝯhentes, ꝛ hoc verũ si delinquit circa rẽ nõ exẽptã, vt qꝛ ꝯhit vel delinqt. si vero delinquit circa rẽ exẽptã, puta male gerendo se in officio suo vel alienãdo res ecclesie, gaudet priuilegio exemptionis ꝛ a solo papa punit̃, non ab epo ẽꝫ gl. no. c. fi. vi. q. iij. per. c. cum capella. de priui. ꝛ. c. significanttibus. de fer. vbi ẽt vide per doc. ꝛ hoc adde ad. q. s. proximam.
35 ¶ † Decimosexto quero vtrum eps debeat tueri implorantes auxiliũ suũ ꝛ ecclesie. Rñ. sic. s. viduas ꝛ pupillos. lxxxvij. di. c. i. ꝛ in sum. ꝛ per totũ. lxxxviij. di. in sum. ꝛ. c. i. curã vero viduaꝝ, ꝛ orphanoꝝ nõ dꝫ eps p se agere, sꝫ p aliũ. lxxxviij. dist. eps gubernationẽ, quinetiã dꝫ eps ꝛ quilibet sacerdos refutare dona opprimentium pauperes, pupillos, ꝛ viduas. xc. dist.
36 eorum. ¶ † Decimoseptimo q̃ro nũqd eps possit corrigere monachos, vt plene notaui. s. ð auctoritate epi circa spũalia. qđ.
37 xxxv. vbi vide. ¶ † Decimooctauo q̃ro an eps tanꝙ̃ pater pauperũ dꝫ habere eoꝝ curã ꝛ eos alere. rñd. vt plene dixi infra proxima parte. ij. q. vbi omnino. ꝛ in. q. xv.
38 ¶ † Penultimo q̃ro an eps transigat de clerico vel ꝯuerso ecclesie sine decreto. Rñ. nõ ẽm Bal. in. l. si hrdes. C. ð tes. ma.
39 ¶ † Ultimo quero an eps possit in obsidẽ dare clericum suũ. rñ. non, nisi cum auctoritate pape. c. ex rescripto. de iureiurã. xxviij. q. viij. ꝛ predictam glo. cum no.

SVMMARIVM

1 Dominus ecclesie sue an dicatur episcopus.
2 Episcopus cũ sua familia nũqd debeat de bonis eccl'ie sue ali.
3 Clericus nõ põt salua ꝯsciẽtia de fructibus sui bñficij ꝓuider̃.
4 Testari an possit eps. ꝛ qd de cardinali regulari. 5.
6 Bona epi presumunt̃ esse ecclesie nisi contrarium probetur.
7 Uidue bona que statim acquisiuit mortuo viro, presumuntur de bonis viri.
7 Filius presumitur in dubio acquisiuisse de bonis patris.
9 Quesita ex bonis ecclesie ꝛ ex bonis clerici proprijs sunt diuidenda p rata patrimonij inter heredes ꝛ ecclesiam.
10 Bona de domo episcopi vel clerici mortui transportata p consanguineos eius in domibus eorum ante propalatam mortẽ defuncti presumitur esse ecclesie.

11 Episcopus monachus an possit testari.
Et quid de simplici monacho. 12.
13 Testamentum conditum ante ingressum monasterij an rumpat͂ p ingressum. ⁊ quid si in testamento facto ante ingressuz est heres aliqs institutus, ⁊ nihil est monasterio relictũ. 14.
15 Ingressus monasterium an possit testamentum prius factum corrigere vel reuocare.
16 Templarij an olim testari poterant. ⁊ quid de eremita. 17. ⁊ nunquid etiam clericus. 18.
19 Episcopo vel clerico quis succedat ab intestato.
20 Episcopus si patitur prescribi rem ecclesie, an teneatur conseruare indemnem ecclesiam suam.
21 Prelatus an possit renuntiare prescriptioni in preiudiciuz ecclesie sue prescribentis.
22 Appellationi an prelatus possit renuntiare in preiudicium ecclesie vel capituli cuius est procurator. 23.
24 Legatum si fit epo simpliciter de re quã possidet, an debeat illud restituere ecclesie.
25 Episcopus vel clericus si instituat͂ heres simpliciter vel expresse contemplatione ecclesie an teneatur conficere inuẽtariũ.
26 Repudiare an possit episcopus legatum factum ecclesie vel sibi contemplatione ecclesie.
27 Eps suspectus de rerum ecclesie dilapidatione an sit remouẽdus. ⁊ quid de legato suspecto. 28.
29 Aliqs nõ remouet͂ ab offõ donec de cã suspitionis cognoscit͂.
30 Cause suspitionis multiplices.
31 Causa non omnis sufficiens ad recusandum delegatum, sufficit contra ordinarium.
32 Iudex delegatus cũ clausula, recusatione remota potest ex cã recusari si notorie erat suspectus.
33 Recusatio iudicis causam requirit ẽt stãte statuto ꝙ iudex possit tanq̃ suspectus recusari.
34 Inuentarium an teneatur eps facere de rebus ecclesie.
35 Heres an teneatur conficere inuentarium.
36 Heres si omissit facere inuẽtariũ presumit͂ adire hereditatem lucrosam, ⁊ tenetur vltra vires hereditarias.
37 Procurator an inuetariũ ꝯficere teneat͂. ⁊ qd đ curatore. 38.
Quid etiaz de executore testamenti. 39.
40 Fiscus an inuẽtariũ teneat͂ ꝯficere. ⁊ quid de ecclesia. 41.
42 Pater legitimus administrator bonoꝝ filij an teneatur ꝯficere inuentarium.
43 Monasterium an teneatur conficere inuentarium de bonis ingressi. ⁊ quid de fideicommissario. 44.
45 Hospitalarius tenetur conficere inuentarium.
46 Eps solus sine capitulo nunquid possit recipere canonem post tẽpus ab embpyteota qui cecidit a iure suo propter canonẽ non solutum in tempore.
47 Feloniam vassallo an episcopus remittere possit.
48 Exceptio canonis non soluti non potest opponi per tertium, sꝫ sed solum per dominum.
49 Ecclesia an per actus episcopales gestos ab episcpo dicat͂ esseni quasi possessione iuris episcopalis.
50 Eps an possit inquirere pro legatis pijs factis pauperibus.
51 Transigere de rebus ecclesie nunqd eps possit sine decreto.
52 Remittere an possit episcopus quartam sibi debitam de relictis pijs factis a testatore.
53 Casus in quibus quarta non debetur episcopo.
54 Quarta episcopalis peti dꝫ per episcopum ab ecclesijs quibus sunt facta relicta non ab heredibus testatoris.
55 Episcopus solus sine capitulo an possit aliquez inuestire đ feudo antiquo vel emphyteosi.
56 Eps an emphyteosim dare possit cũ pacto ꝙ emphyteota nõ cadat a iure emphyteotico ob canonem non solutum.
57 Emphyteosim antiquam finitam an episcopus teneat͂ concedere successoribus eiusdẽ emphyteote.
58 Fundũ ecclesie melioratum an eps auferre possit colono ⁊ alteri locare maiorem pensionem offerenti.
59 Censum vel pensionẽ an augere possit eps colono vel emphyteote pro fundo meliorato idustria emphyteote vel coloni.
60 Consanguineis an possit eps dare feudũ vel embpyteosim.
61 Prelatus concedens in emphyteosim an possit adducere pacta contra naturam contractus emphy.
62 Emphyteosis ecclesiastica dari consueta per episcopũ ad tertiam generationẽ masculinam, an possit dari ad tertiaz masculinam, ⁊ femininam.
63 Rem solutam emphyteoticari ad tempus, an episcopus concedere possit in perpetuum.
64 Res non solitas dari in emphyteosim an eps possit ꝯcedere.
65 Agere an possit eps pro rebus ecclesie sibi subiecte.
66 Ingrere nũqd potest eps ꝓ rebus ecclesiarum ꝯ detentores.
67 Episcopus concedens castruz cũ iuribus suis, an videat͂ ẽt cõcedere iura spiritualia.
68 Venditio fundi non comprehendit ecclesiam, etiam si non sit aditus ad eam nisi per fundum.
69 Iuspatronatus ecclesie an veniat in gñali ꝯfiscatione bonoꝝ.
70 Concessio castri facta per principẽ quomodo intelligatur.
71 Relictum factum ad certum pium vsum, an episcopus conuertere possit in alium pium vsum.
72 Testator si reliquit mille dispensanda pro male ablatis, si male ablata non ascendant ad hanc summam, residuuz in quibus debeat conuerti. 73.
74 Relictum si sit factum pauperibus, an possit illud episcopus conuertere in fabricam ecclesie.
75 Relictum pro virginibus maritandis factuz an possit per episcopum conuerti in alium pium vsum.
76 Relictum pro ecclesia construenda potest per episcopum conuerti in vsum ecclesie iam constructe.
77 Testator si reliquis certam quantitatem pro ecclesia construẽda, an si ibi non possit construi, possit legatum in alium piuz vsum conuerti.
78 Relictum tali ecclesie pro missis canendis, quãdo in aliũ vsuz possit conuerti.
79 Legatum factum pro pauperum sustentatione an possit cõuerti in redemptionem captiuorum.
80 Legatum factum hospitali cõstructo sine epi auctoritate, an possit per episcopum conuerti in alimentis pauperum.
81 Legatum pium si fiat caducum, nunquid conuertatur in aliuz pium vsum.
82 Legata pia que ⁊ quot modis dicantur.
83 Legata ad piam causam facta per vsurarium non prestita cautione de restituendis vsuris, vel facta per criminosum non gaudent priuilegijs indultis a iure relictis ad piam causaz.
84 Legata pia ante omnia deducuntur tanq̃ es alienum.
85 Alimenta si sunt legata pauperibus ab vsurario, qui ẽt reliquit pro restitutione vsurarum, an legatum alimentorum detrahetur ante omnia. 86.
87 Quilibet de populo petere potest pia legata persolui.
88 Legatum factum incapaci, si fiat monachus vel conuersus debetur ei.
89 Legata pia in testamento non continente heredis institutionem an valeant.
90 Legatum si fiat arbitrio tertij nõ expresso ad quid, cui debet͂.
91 Captatoria voluntas ad piã cãm ꝙ valeat qũo intelligatur.
92 Legata pia in testamento imperfecto facta an debeant͂.
93 Legata pia an vitient͂ ex cã preteritionis vel exheredationis.
94 Legata pia an diminuant legitimã filio debitã iure nature.
95 Falcidia an detrahat͂ de legatis pijs. ⁊ qd đ trebellianica. 96.
97 Iura vtilia ipso iure an transeant in ecclesiam substitutam heredi, ẽt non facta restitutione per heredem.
98 Executor ad piam causam datus an possit nondũ facta restitutione fideicommissi agere ꝯ debitores hereditatis.
99 Fideicõmissum ad piã cãm an debeat͂ nõ adita hereditate.
100 Fideicõmissum validũ in legato inualido conseruatur.
101 Fauore pie cause mulier prohibita alienare sine consensu propinquoꝝ. põt alienare sine dicto consensu in piam causam.
102 Pretia rerum venalium an eps possit taxare.
103 Eps an cogat ab obseruantiam ꝯctus non solẽniter celebrati eum qui cum ecclesia contraxit non seruatis seruandis.
104 Auctoritas epi nunquid requiratur in alienatione rerum ecclesiasticarum quam facit capitulum vel inferior.
105 Prelatus inferior ab epo an possit auctorari in alienatiõe rei ecclesie sibi subiecte pleno iure.
106 Auctoritas episcopi nunquid requiratur tempore contractus in alienatione rei ecclesie.
107 Auctoritas vbi requiritur, dꝫ adhiberi in ipso actu.
108 Res ecclesie pretiosas eps an possit alienare sine ꝯsen. capli.
109 Alienatio rei ecclesie aliam hodie requirit solẽnitatem q̃ꝫ inductam a iure ciuili.
110 Auctoritas ⁊ solẽnitas iuris in alienatione rei sterilis ⁊ minime an requiratur.
111 Papa sine consensu cardinalim an dare possit in feudum ciuitates ecclesie.

112 Bona ecclesie quibus ex causis possit episcopus alienare.
113 Tractatus an requiratur in alienatione rerum ecclesiasticarū.
114 Licentia alienandi concedenda episcopo per papam, vel clerico per episcopum an debeat esse specialis.
115 Alienatio rei ecclesiastice solenniter facta per episcopum vel clericum in casu prohibito an valeat.
116 Episcopus vel clericus alienans res ecclesie casu quo non teneat contractus sed rescindatur, an debeat restituere pretiū emptori.
117 Emens rem fideicommissi subiectam que vendi non potest regulariter, an repetat pretium si res euincatur ab eo.
118 Statutum dicens ꝙ forēsis non acquirat immobilia, si ipse forensis emat, an perdat pretium.
119 Emens rem alienam scienter, pretium non repetit, nec de euictione agit.
120 Heretici bona si quis emit que postea vendicat inquisitor heretice prauitatis, vtrū pretium debeat emptori restitui.
121 Executor testamenti si vendidit rem heredis in casu non pmisso trāsfert in emptorem vsucapiendi cōditionē & publicianā.
122 Prelatus vel clericus alienans res ecclesie contra formā iuris, an contrauenient possit propria auctoritate apprehendere possessionem rei quā alienauit.
123 Maritus alienans fundum dotalem, an possit contrauenire.
124 Venditor potest venire contra contractum simulatum.
125 Venire contra factum suum quis non potest etiam ex persona alterius.
126 Alienationi consentiens, an contra venire possit.
127 Vxor que consensit viro obliganti rem suā creditori, pōt vendicare rem ab emptore etiam pretio non restituto.
128 Rex immoderate donans iura regni, contrauenire potest.
129 Procurator falsus qui egit, non potest dicere se non esse procuratorem quando prospere cessit domino.
130 Prelatus vendens rē ecclesie, an possit habere fidē de pretio.
131 Executor testamenti vendēs pro satisfactione cause pie non potest habere fidem de pretio. Et quid de factore mercatorum seu institore. 132.
133 Creditor vendens pignus an possit habere fidem de pretio.
134 Fides de pretio quando dicatur haberi.
135 Vēdēs si dicat emptori, ego cōfido de te vsq; ad. x. dies & nō vltra, reuertitur dñium ad ipsum vendentē post. x. dies sine retraditione rei, pretio non soluto intra illud tempus.
136 Episcopus an possit mutuare pecuniā ecclesie sine auctoritate superioris.
137 Pecuniam ecclesie recipiens mutuo, si emat predium ex ea, an sibi acquirat.
138 Res empta pūmit̄ de pecunia peruenta ad manus emptoris.
139 Res empta de pecunia dotis censetur dotalis.
140 Res empta de pecunia vxoris donata viro, vendicari potest.
141 Creditoris efficitur res empta ex pretio pignoris venditi per creditorem.
142 Pecunia est res mobilis que alienari potest sine decreto.
143 Episcopus iurans non alienare bona ecclesie an possit ea donare capitulo.
144 Prohibitus alienare an possit consentire alienanti.
145 Alienare prohibitus an possit actiones in iudicio intentare.
146 Prohibitus alienare per contractū, nunquid alienare possit per vltimam voluntatem.
147 Alienare prohibitus, an possit alienare in ecclesiā vel clericū.
148 Prohibitus alienare an teneat̄ curare ne p alium alienetur.
149 Repudiare hereditatem an possit prohibitus alienare.
150 Permutare nunquid possit alienare prohibitus.
151 Prohibitus alienare an irreuocabiliter in extraneum alienare possit.
152 Iuramentum deferre nunquid possit prohibitus alienare.
153 Rem certam alienare prohibitus, an de ea possit transigere.
154 Alienare prohibitus non potest vsufructuarium constituere etiam per mensem.
155 Prescriptionem nunquid patiatur alienare prohibitus.
156 Heredem instituere an possit prohibitus alienare.
157 Prohibitus alienare an ex causa necessitatis possit alienare.
158 Preceptum factum hrēdi de non alienando non nocet si nō est sibi datus substitutus ad quem res perueniat.
159 Episcopus si iurauit non alienare bona ecclesie an possit vēdere fructus possessionum ecclesie ad. x. vel. xx. annos.
160 Gesta per episcopum intrusum an valeant.
161 Excommunicatio lata ab eo qui est in quasi possessione prelature an sit valida.
162 Vsurarium an cogat episcopus ad restitutionem vsurarum sibi remissarum.
163 Feudum nunquid perdat episcopus feudatarius committens feloniam.
164 Ecclesie an noceat delictum prelati.
165 Episcopus nō soluens quod debet priuari debet feudo in vita sua tantum.
166 Delictum patris an noceat filio in feudo.
167 Patris delictū in maiestatē principis in quibus noceat filijs.
168 Episcopus quando habeatur loco filij & quando excludat substitutum. 169.
170 Ecclesia cuius rector clericus est a patre institutus & grauatus fideicommisso, si decedat sine filijs, habetur pro filio & excludit substitutum.
171 Exigere an episcopus possit aliquid a suis subditis preter solitum vel preter ius.
172 Episcopus nunquid in ecclesia habere debeat economum qui bona ministret & dispenset.
173 Episcopus vel rector ecclesie an obligetur per procuratorē qui recipit mutuum pro ecclesia. Et an confessio dicti procuratoris sufficiat. 174.
175 Confessio de recepto facta a procuratore non valet in preiudicium domini nisi re vera procurator recepit.
176 Eps succedens in epatu an teneatur stare locationi ad centum annos facte per predecessorem de re ecclesiastica.
177 Prelatus non potest locare res ecclesie nisi ad modicum tps.
178 Prelatus si vendat fructus ecclesie non ad modicū tempus, & statim recipit pecuniam, an contractus valeat sine solennitate iuris.
179 Concessio episcopi non tenet in preiudicium successoris.
180 Prelatus si locauit nomine ecclesie sed inutiliter, vel etiā vtiliter forma tamen non seruata, an possit successor reuocare.
181 Locatio non dicitur alienatio nisi fiat in perpetuum.
182 Prelatus an teneatur stare colono precessoris sui.
183 Successor an teneatur stare infeudationi sui precessoris.
184 Rex succedens in regno tenetur stare infeudationi precessoris sui.
185 Successor in ecclesia tenetur ratificare gesta precessoris.
186 Canonicus an teneatur stare locationi precessoris sui.
187 Successor an oblige̅t ex cōtractu precessoris ad debitū & ad forum etiam si in eo fuit renuntiatum priuilegio fori.
188 Successor in prelatura an possit ratificare gesta nomine prelati precessoris. Et quid de successore in iurisdictione, vel castro. 189.
190 Compromisso precessoris nunquid episcopus stare teneatur.
191 Episcopus successor tenetur exequi & obseruare preceptum factum precessori suo per papam.
192 Episcopus an succedat in legato facto precessori sub nomine dignitatis.
193 Prelatus successor tenetur ad funeralia, & ad sumptus infirmitatis sui precessoris.
194 Prelatus cuius ecclesia est heres instituta cum onere fideicōmissi facti de restituendo alteri ecclesie, an restituere possit sine capitulo.
195 Episcopus vel ecclesia sua habens bona communia cum alio an ea possit diuidere.
196 Pupilli si habeant socium maiorem qui eos prouocet ad diuisionem, qualiter sunt diuidendi.
197 Episcopus bona sue ecclesie an possit emere. Et quid in executore testamenti. 198.
199 Episcopus qualiter dicatur possidere bona ecclesie. Et quid de vsufructuario. 200.
Quid etiam de emphyteota. 201.
202 Episcopus an presumatur facere cum consensu capituli.
203 Ignorantia iuris an excusetur episcopus.
204 Rusticum non excusat ignorantia iuris in his que sunt ad conseruandum iuris rigorem.
205 Episcopus potest alicui concedere ad vitam de bonis ecclesie pro benemeritis.
206 Executio laudi si petatur, quod producitur sine compromisso, non potest petens obtinere.
207 Prelatus non potest concedere de bonis ecclesie nisi meritis precedentibus.
208 Merita precedentia faciunt presumi donationem.
209 Curam rerum ecclesiasticarum vel officiorū nunquid episco-

pus committere possit alicui laico.
210 Agere an possit eps pro quarta sibi debita ex legatis pijs.
211 Eps si iurauit non alienare bona ecclesie papa inconsulto, an alienare poterit bona que desierunt esse de mensa.

¶ De potestate episcopi in temporalibus circa res ecclesiarū.

¶ Quarta pars.

Superest quarto loco tractare de ptāte epi in temporalibus circa res.
1 ¶ † Igitur primo quero an episcopus dicat̄ dn̄s ecclesie sue. Rn̄. q̄ non. vt in Spe. de procu. §. ij. ⁊. c. ij. ḋ don̄. sed dicitur procurator. xij. q. j. c. fi. xij. q. ij. sine excō. x. q. ij. casellas. xxiij. q. vij. qḋ aūt. ⁊ ibi gl. ⁊ in. d. c. ij. de do. Item dicitur defensor ꝫm. d. glo. Item dicitur legitimus administrator ⁊ quasi ordinarius. c. is cui. ⁊ ibi gl. de elec. in. vj. cum nobis. in fi. eo. ti. v. q. iij. c. fi. in glo. an. in fin. ⁊ in Specu. de actore ab vniuer. ver. Item quod excedit. Item quandoqꝫ dr̄ maritus ecclesie. in Specula. de actore. ver. item contra prelatum. Hinc est quod in morte episcopi dicitur vidua ta ecclesia. c. qꝛ propter de elec. sed non morte canonici ꝫm glo. ibi, que ēt dicit dici viduatā morte plebani vel archipresbyteri. Item morte decani vel prepositi si habent ecclesias de per se si nō sunt in choro ecclesie cathedralis vt ibidem. Itē dicitur minister rerum ecclesia. glo. est no. in rub. C. de epis. ⁊ cle. Non tn̄ potest donare vel alienare de illis nisi modica sit consuetudo. c. ceterum. de do. glo. in. c. is cui. de elec. in. vi. ⁊. d. c. cum nobis. in fi. q̄ est verum etiā nepotibus suis ꝫm Bal. ⁊ doc. in. l. i. in fi. prin. ff. de tu. ⁊ ra. di. ⁊ auc. qbuscunqꝫ. C. de sa. san. eccle. ⁊ tenet gl. in. d. c. quod autem. ⁊. j. plenius dicetur in alia. q.
2 Secundo quero† an episcopus cum sua familia debet ali cum bonis ecclesie sue. Respōdeo. sic. xij. q. j. illi autez qui. xvj. q. j. qm̄ quicqd. j. q. ij. clericos. ⁊. c. pastoralis. ⁊ Spe. in titulo qui filij sint legi. ver. econ̄. qḋ verū si bona prioralia non sufficiāt si bi alias enim debet de illis viuere. d. c. pastoralis. quod tamen pro nunc non firmo, ⁊ ideo notabiliter Bal. in auc. excipere. in fi. C. de bo. que libe. dicit q̄ non lucrat̄ fructus beneficij nisi q̄ tum sufficiat pro victu ⁊ vestitu. xliij. dist. in prin. ver. sacerdos cum gl. Et propterea si episcopus expendat in rebus ecclesie, computantur fructus in expensis ꝫm Bal. ibi quod not. Superflua vo a victu, ⁊ vestitu debet episcopus erogare pauperibus. xxij. q. iiij. sic nō sunt. ⁊ quod per Inn. in. c. indecoruz. de eta. ⁊ quali. ⁊ p doc. post glo. in. c. ij. de prescrip. ⁊ in. c. ij. per docto. ⁊ Joā. an. in nouel. de don. ⁊ alias. j. dicemus. ¶ Hinc dicit̄ qḋ eps debet ꝓuidere generaliter oibus pauperibus, ⁊ infirmis, ⁊ his qui suo labore viuere non possunt. lxxxij. di. in principio. vi. qḋ. cum glo. lxxxvij. dist. c. i. ⁊. ij. nō autem pauperi qui laborare potest. v. q. v. non omnis secundum dictam glo. facit. l. i. C. de mēdi. vali. li. xij. Immo iustius fecerit episcopus si iniuste petē tem corrigat vt dixit dn̄s noster Jesus ꝫm Matth. Et bene ad uertat episcopus ne patiatur pauperem fame perire, qꝛ homicida esset acsi mortem manibus inferret. lxxxvij. dist. c. i. in prin. cum glo. ⁊. l. necare. ⁊ ibi Bart. ff. de lib. agno. Debet autem episcopus dare pluribus pauperibus ⁊ nō vni tm̄ oia. lxxxi. di. §. in ipsa. Nec dicitur episcopus si pauperibus non subueniat ea. di. c. fratrem. ⁊ potius debet pauperibus q̄ parietibus ecclesie ruentibus prouidere. xij. q. ij. gloria. Nec debet episcopus de bonis ecclesie dare histriōibus, ⁊ venatoribus, cantatoribus, ⁊ citharizantibus. lxxxvj. dist. donare. ⁊ ibi glo. ⁊. c. qui venatoribus. alias enim grauiter peccat ꝫm gl. in. d. c. donare. que ēt dicit no. quod prelatus nō debet audire cantilenas vel sonos tāgere causa delectationis, sed causa recreationis vel infirmitatitis secus est, ipse autem cantando dn̄ populum verbis delectat, Deum manibus stimulat. xcij. di. in sancta. Et nedū eps tenet̄ alere pauperes, sed ⁊ cogere potest diuitē ad dandū panē vel eleemosinam pauperi esurienti. s. facta denūtiatione ecclesie q̄ tūc diuitem coget non aūt si pauper de directo petat a diuite gl. est no. xlvij. di. sicut hi. j. q. vij. exigūt in gl. no. xij. q. ij. dulcissimus ⁊ i Spe. ḋ instr. edi. §. nūc vo aliqua. v. lxviij. qḋ no.
3 Redeundo ad materiam † addo qḋ clericus nō pōt salua conscientia de fructibus prouidere, cū nō sint proprij ꝫm veritatē, sed communes. i. pauperibus erogandi vel in vtilitatem sue ecclesie conuertendi qui subsunt sibi a victu. xvj. qḋ. vltima. c. fi. xxxj. dist. omnino. cum gl. l. dist. studeat. in fi. cum gl. lxxxvj. dis. non satis. ver. Itē est alia probanda. xij. q. j. quia tue. in fi. per Archidia. ⁊ doc. in. c. statutū. §. accessores. de rescrip. in. vj. Jo. an. in. c. fi. de offi. ordi. eo. lib. Et alias infra dicemus in alia questio. pro predictis facit, qꝛ clericus hꝫ solum vsum non proprietatez in rebus ecclesie ꝫm Archi. vbi. s. ⁊ no. xij. questio. ij. sine exceptione vbi dicitur, eis vtitur tanq̄ commodatis non tanq̄ proprijs alias dicitur q̄ eis vtitur tanq̄ sibi ad dispensandum creditis, non vt suis. xiiij. q. j. c. j. ⁊ tenet Archi. vbi. s. ideo eps tenet̄ omnia in iure ecclesie conseruare quecunqꝫ fuerint de prouisiōe sue ecclesie. siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus. xij. q. j. epi. de rebus. ⁊. §. fin. ergo lꝫ ꝫm quosdam ⁊ Archi. in. d. §. accessorem. clericus faciat fructus suos. per no. in. c. consuetudinum. circa fi. de cleri. nō residen. in. vj. ⁊ ibi per Archi. pro quo est gl. no. Joā. xij. q. j. duo sunt in glo. rerū que dicit q̄ dominus est dn̄s fructuū collector non tn̄ potest in morte sua fructuum proprietatē largiri, nisi cōsuetudo sit in ꝯrium, per. c. ad hoc. de testa. Pōt tn̄ clericus in infirmitate constitutus non iure testamenti, sed intuitu eleemosine de dictis fructibus erogare. d. c. ad hoc qḋ etiam intellige inter cognatos, amicos, ⁊ familiares, et pauperes ꝫm gl. ibi per. c. non satis. lxxxvj. di. vel benemeritis ⁊ seruientibus. c. relatū. §. lꝫ aūt eo. ti. de testa. ⁊ ideo Spec. in tit. de statu mona. ver. lviij. dicit epꝫ posse testari de fructibus ecclesie ⁊ relinquere seruitoribus, ⁊ pro mercede non tamen consanguineis etiam ꝑ benemeritis, quod bene no. ⁊ infra dicetur sequen. q.
¶ Potest etiam libere dare vt dictū est ꝯsanguineis pauperibus ꝫm Abb. anti. in. c. exhibendum. de cohabi. cle. ⁊ muli. ⁊ Bal. in marg. ver. clericus. ver. xvi. ⁊ est no. x. q. ij. episcopus in prin. ij. q. j. ex his. non aūt ꝯsanguineis non indigentibus, vt ibi, vbi etiam dicit glo. q̄ dando ꝯsanguineis presumitur dare ex amore carnali sicut ⁊ alias dr̄ q̄ papa presumit̄ ꝓmouere cōsanguineos ex instinctu carnis ⁊ sanguinis, non ex instinctu spiritussancti secundum Bar. in. l. tutor petitur. §. j. in prin. ff. de excu. tu. Predictis accedit, qꝛ ꝫm Bart. in. l. sacrosancte. s. C. de epi. ⁊ cleri. Clericus secularis potest de fructu sue probēde dare ⁊ cui vult, nō autez monachus, sed intellige. vt. s. adde no. in. c. peruenit. de fideiuś. ⁊ in. c. ceteruz. de dona. ⁊ adde. j. qḋ. seq.
¶ Sed hic est addendū q̄ clericus nō dr̄ dn̄s rerū acquisitarū de bonis ecclesie. xij. q. j. res ecclesie. vbi dicit gl. Jo. q̄ id solū qḋ acquiritur occasione ecclesie est clericoꝝ, ⁊ qḋ probabili vsu ꝯsumunt. Ex quo infert. d. gl. q̄ equus emptus de bonis eccle sie nō dr̄ clerici ementis sed ecclesie. qḋ hn̄ no. ⁊ facit. xliij. di. in prin. vo. sacerdos. in gl. que ḋt q̄ clerico sufficit viuere de altari ⁊ habere victum ⁊ vestitū. no. xij. q. i. eps ꝑ gl. xxi. q. i. c. i.
No. ergo q̄ si clericus regularis emit, acquirit ecclesie, secularis vero clericus acqrit sibi ⁊ heredibus, dumtn̄ ecclesia de cuius bonis acqrit ꝯseruet̄ indēnis Alioquin ecclesia vēdicat in subsidiū rē emptā de pecunia sua quocunqꝫ cātet instr̄m. Sed si emit noie ecclesie acquirit ecclesie dn̄iū ⁊ possessionē. In dubio aūt ꝓsumit̄ noie ecclesie, ⁊ ipso mortuo pōt ecclesia ingredi possessionē ꝓpria auctoritate nisi heres clerici prius ingressus sit, quo casu via ordinaria agendū ē. At si clericus reliquit heredi noiatim pōt heres ꝓpria auctoritate occupare impune, nec dr̄ malafide versari, nec ecclesiam spoliare voluisse. Sed cautius est q̄ heres capiat possessionē saluo iure ecclesie, qꝛ tūc nihil potest sibi impingi. Itē dicit Bal. fin. in. l. cū ipse. C. de ꝯhē. emp. post Inno. in. c. cū i officijs. ḋ test. ⁊ adde no. ꝑ Bal. in. l. iij. C. si qs alteri vel sibi, ⁊ in. l. si vt ꝓponis. C. de rei vē. ⁊ in. l. ēt. C. de fideicō. ⁊ in. c. i. iij. co. q feu. da. pos.
4 ¶ † Tertio quero nunquid eps possit testari. Rn̄. nō. c. cuz in officijs. ⁊ ibi gl. doc. ⁊ Jo. an. ḋ test. xij. q. i. sint māifeste. xij. q. v. nulli dubiū. ⁊. c. obitū cū gl. ⁊. c. fixum. vbi dr̄ verū esse. s. de acqsitis post adeptū epatū. Nā secus ē de acquisitis an̄ ꝯsitā ecclesiam, vel post hereditariā successionē. Itē verū est taz de bonis ecclesie. q̄ de ꝯsitis intuitu ecclesie cū ⁊ illa dicant̄ bona ecclesie ꝫm glo. in. d. c. cū in officijs. per. c. inquirendū. de pecu. cle. gl. in. c. ij. ⁊. iij. de pecu. cleri. c. requisisti. de test. sed vide in Specu. de sta. mona. ver. xxiij. ⁊ in auc. de eccle. ti. §. interdicimus. ⁊ in auc. licētiā. ⁊ ibi doc. ⁊ gl. C. de epis. ⁊ cle. in. c. qꝛ nos de testa. xiij. q. ij. quicunqꝫ. xij. q. v. fixum. gl. ordi. in. d. c. ij. de succes. ab intestato. Ang. in. d. §. interdicimus. dicit q̄ etiaz de iure canonico pōt episcopus testari de quesitis non ab ecclesia nec intuitu ecclesie. per. c. i. de succes. ab intesta. ⁊. c. j. de pec. cle. de fructibus vero ⁊ mobilibus sibi ab ecclesia quesitis potest episcopus testari relinquēdo vel donādo seruitoribus suis pro mercede dūmodo fraus absit, vt in Spe. sta. mo. ver. lviij. ⁊. c.

⁊.c.fi.de pe.cle.c.relatum.el.ij.de testa.xij.qō.ij.hoc ius pla-citi.c.charitatē.⁊.c.quicunq̄ suffragio.⁊.c.se.de sac.san.ec. l.iubemus nulli.⁊.l.vicissitudinē.⁊ dixi.s̄.proxima.q. ¶ Adde qō cū eps acquirat ecclesie nō pōt alteri dare, sed successor aufert quicquid precessor dedit f̄m Spec.tit.de pecu.cleri.in prin.
5 ¶ †Cardinalis vero regularis non pōt testari f̄m Bal. in auc.licentiā.j.col.C.de epis.⁊ cle.vel non regularis sine licētia pape f̄m Hostien.in sum.de pe.§.confitendū.ver.cum cardinalis.sed in hoc consuetudo seruanda est.
6 † Presumuntur, autem bona episcopi esse ecclesie nisi ꝯrium probetur f̄m Archi.d.c.statutū.de rescri.⁊ Inn.in.c.cū in officijs.de testa.⁊ ē tex.in.c.j.⁊.ij.cum glo.⁊.c.iij.de pecu.cleri.Hostien.in sum. eo.tit.§.fi.Bal.in.l.si quis presbyter.C.de epis.⁊ cle.⁊ in auc. licentiam.⁊ gl.eo.tit.glo.in.l.etiam.C.de do.inter virū ⁊ vxo. in Specu.de statu mo.ver.lviij.q.iiij.c.j.⁊ Bar.in.l.facultas in fi.C.de iure fis.lib.x.⁊ Bal.in.c.j.de content.inter do.⁊ fide.in vsi.feu.quod est verum nisi sint acquisita ex opera sua,q2 sibi acquirit prelatus non ecclesie secundum Inno.in.d.c.cum in officijs.Item verum etiam si bona sint feudalia f̄m Bal.in. c.j.in fi.de cle.qui inue.fe.vide Bal.in.l.cum ipse.C.de contraben.emp. ¶ Sed onus probandi res esse ecclesie vel nō cui incumbat,dic secundum gl.xij.qō.j.sint manifeste.quod si post mortē epi ecclesia possidere inueniatur,tūc incūbit heredibus probatio,sed si heredes episcopi possident,ecclesia debet probare.per.c.j.in fi.xij.q.v.ibi nec ei sine cognitiōe de his q̄ possidet quicunq̄ auferre,quod no.alias in simili dicitur ꝙ vxor p̄sumitur acquisiuisse de bonis mariti,ne presumatur turpis questus,⁊ ideo acquirit marito nisi contrarium doceatur.d.l.etiam ⁊.l.quintus cum gl.ff.eo.titu.⁊ Bar.in.l.cum op3.in prin.C.de bo.que lib.⁊ Bal.in.l.si vxorem.C.de condi.inser.vbi dicit qō bona possessa per vxorem presumuntur esse vxoris in possessorio.l.fi.C.quorum bonorum.Item in petitorio,si ante matrimonium habuit possessionem eorum secus si post,⁊ questio est cu3 viro vel herede viri,secus si cum alio,q2 presumuntur esse vxoris,vide etiam doc.post glos.in.l.ij.C.ne vxor pro mar.⁊ in.l.i. C.de priui.fis. Potest autē ꝯrium probari si forte habuit vxor pecuniam a consanguineis suis,q2 ex ea presumit̄ quesiuisse f̄m Bal.in.l.cum oportet.pe.col.⁊ ibi glo.C.de bo.que libe.vel si fuit negotiatrix,q2 ex negotiatione presumitur quesiuisse, nō de
7 bonis viri f̄m Bal.ibi in.v.col. ¶ †Idem ⁊ in vidua si statim mortuo viro acquirat vel emat,q2 presumitur de bonis viri,non si ex interuallo f̄m Albe.de rosa.in.d.l.etiam,⁊ Ange.in consi.clxi.quod incipit,mulier so.ma.emit ⁊c.⁊ Bartho.cepo.in sing.ver.iiij.quod tene menti perpetuo.Et no.quod vxor ante adulterium cōmissum presumitur acquisiuisse de bonis viri vel soceri,secus est tamē in quesitis post adulteriū f̄m Bal.in.d. l.cum oportet.iiij.col.ver.ide3 dicit in ꝯcubina,qō ēt t3 Bal. in.l.i.C.de nat.lib.⁊ in.d.l.etiam, ⁊ in mar.versicul.prelatus.
8 ver.ij. ¶ †Filius vero presumitur in dubio acquisiuisse de bonis patris.in.d.l.cū oportet.in prin.Angel.§.interdicimus.in
9 auc.de eccle.tit.colla.ix. ¶ †Circa bona episcopi vel clericorum singulariter tene mēti ꝙ quesita ex bonis ecclesie ⁊ ex bonis clericis proprijs sunt diuidenda ꝓ rata patrimonij inter heredes eius ⁊ ecclesiam.tex.est sing.f̄m lec.gl.in.c.sacerdotis xij.q.iiij.gl.in.c.ij.de pec.cle.⁊ Lud.pon.in sing.ver.platus. ver.gl.in auc.licentia,sed si clericus habeat plures ecclesias, diuidentur bona quesita pro rata vt tantum reddatur cuilibet ecclesie q̄tum verisimiliter recepit ex qualibet f̄m Ang.sing.
10 in.d.§.interdicimus.in auc.de eccle.tit. ¶ †Adde ⁊ aliud singulare dictum ꝙ bona de domo epi vel clerici mortui transportata ꝑ ꝯsanguineos eius ad eoꝝ domos an̄ ꝓpalatā mortē defuncti presumunt̄ esse ecclesie f̄m Iac.but.in.d.auc.licentia.⁊
11 Bart.cep.in.c.j.de testa. ¶ †Successiue quero quid de epo monacho an possit testari.dic ꝙ nō f̄m Bal.in addi.Spe.de sta.mo.ver.cui querat.vbi t3 ꝯtra Mart.de fano qui dixit contrariū.cuius opi.reprobat etiā Specu.ibi ver.xxiij.vbi vide.
12 Item quero † quid de simplici monacho.Rn̄.qō non potest testari nisi cū licētia pape f̄m glo.Bar.⁊ doc.in auc.si qua mulier.C.de sac.sanc.eccl.⁊ Bar.in.l.i.C.q testa.fa.pos.in auc.de monachis.§.illud quoq̄ ⁊ in auc.ingressi.⁊ ibi doc.C.de sac.san.eccle.xix.qō.vlti.nunc aūt.⁊ in Spe.de sta.mo.ver.l.⁊ ver.liij.cū seq.⁊ Bal.in.l.certum.iiij.colū.C.vnde cog.ver.etiam dicit quod si testator sine licentia pape ⁊ monasterio nihil relinquat rumpit̄ testm̄.Sed ꝯualescit per licentiā superuenientem,qō etia3 tenet Pau.de cast.in.l.⁊ militibus.C.de test.mili.Et intelligit̄ monachus pos

se testari cū licentia pape de bonis que de facto possidet,cu3 de iure possidere non possit f̄m Bal.in.l.i.C.si seruus extero.Et predicta intellige de iā ingresso.Testm̄ vero factū an̄ ingressu3 valet vt.d.iuri.qō intellige si factū est ex interuallo ante ingressum,alias non,q2 ingrediēdo nō pōt testari f̄m bar.no.in auc.si qua mulier.iiij.col.nisi ad piā cām f̄m Bar.no.in.l.i.C.eo.ti.
13 de sac.san.eccle. ¶ †Sed an testamentum conditum ante ingressum rūpatur per ingressu3.Rn̄.post multas opi.qō Bar. in.d.auc.si qua mulier.i.q.⁊ ibi Bal.in.iiij.col.post Ia.but. Iac.de bel.⁊ Odof.dicūt ꝙ si testādo cogitauit de ingressu testamētū non rūpitur ꝑ ingressu3,sed si nō cogitauit rūpit̄ tanq̄ per nouam voluntatem in dubio vero dicit ibi Bal.in.iiij.col. presumi cogitatum de ingressu incontinenti post testamentū secuto non ex interuallo,quod no.Quando autē est ingressus monasterium mendicantium,puta fratrum minorum vel predicatorum ⁊ sit incapax indistincte,non rūpitur ꝑ ingressu3 f̄m Bal. ibidem ⁊ in addi.Spe.ver.an per ingressum.vide tamen oīno qō no.in.c.in presentia.de proba.per But.⁊ doc.in Spe.vbi .s̄.ver.i.⁊ sequen.⁊ per Bar.in.l.i.ff.de test.⁊ Ioā.de por.in.l.
14 in pupillari.ff.de vul.⁊ pupil. ¶ †Sed quid si in testamento facto ante ingressum est heres aliquis institutus,⁊ nihil monasterio relictū est dicit idem quod.s̄.in precedenti.q.⁊ tenet Bar. post gl.in.d.auc.si qua mulier.ij.q.de sac.sanc.eccle.
15 Subsequenter queritur † an ingressus possit testamētu3 prius factū corrigere vel reuocare.Rn̄.non ,si ingressus est religionē mendicantiū secus si sit ingressus alienā religionē capacē bonoꝝ,q2 pōt reuocare quosq̄ viuit f̄m Bar.in.d.l.i.ff. de testa.⁊ in trac.minoricarū.iij.lib.⁊ in.l.sed si mors.de dō. inter vi.⁊ vxo.⁊ in.l.res vxoris.C.eo.tit.⁊ ibi Angel.dicit verum quo ad legata tantum non aliter, nisi de facto actualiter casset testm̄,qō no.⁊ vide Bar.in auc.si qua mulier.v.col.ver. iuxta hoc quero ⁊ ibi Bal.vi.colla.ver.quero vtru3 testm̄,vbi aliter loquit̄ circa hoc h3 mēbrū.Adde circa predicta ꝙ testm̄ ingressi non v3 si testm̄ ipsum non ꝯtineat relictum legitime fa-
16 ctu3 parentibus,qō no. ¶ †Ulterius querit̄ quid de militibus gaudentibus crucesignatis qui dicunt̄ milites tēpli an possint testari.Rn̄.sic f̄m Io.an.in addi.Spe.de pec.cle.in fi.rubr. Idem dic in ꝯuersis f̄m Bar.in.d.auc.ingressi.i.q.q2 non dicunt̄ religiosi,ꝑꝑ quod etiam matrimonium contrahunt, vt ibi ⁊ in consi.in dubium reuocatur,⁊ per Bal.in.l.placet.de sac. sanc.eccle.vbi etiam dicit quod non sunt ꝓprie persone ecclesiastice,⁊ tenet gl.in cle.i.de relig.do.⁊ Bal.in consi.super hoc puncto duo sunt videnda.⁊ Io.de ligna.in consilio,tria puncta
17 ⁊ alias.s̄.diximus. ¶ Quid de eremita.† Respondeo.testari potest.xix.q.ij.econtra.Pau.vbi dicit̄ qō Paulus primus eremita in testō suo collobiū suū reliquit Anastasio epo Alexandrino,tunicam vero reliquit beato Antonio,de quo.s̄.plenius dixi.
18 ¶ †Ultimo quero quid de clerico.Rn̄.ꝙ si est clericus habens administrationem ecclesie sue,⁊ bonoꝝ ecclesie,nō potest de bonis ecclesie testari,nec de fructibus,sed in vita pōt donare moderate cū viuens sanus sit vsufructuarius, infirmus vero incipit esse vsuarius vnde non potest nisi elemosinam facere sed non testari per.c.cum in officijs de testa.Si autem clericus administrationem non habet,sed personaliter ⁊ simpliciter est beneficiatus,⁊ in vita ⁊ in morte dicitur vsufructuarius. Et sic potest testari de fructibus.s.ꝑceptis ⁊ recollectis seu reconditis non de alijs quia alij pertinent ad ecclesia3.Ita tradit glo.ordi.in.c.fi.de offi.ordi.lib.vj.que allegat multa iura maxime dixit probari.in.c.requisisti.§.illud de testa.⁊ allegat Hostien.in.c.si quis de pe.cle.⁊ dicit sic de consuetudine obseruari.vide etiam in Spe.de fru.⁊ inter.§.j.ver.sed pone prelatus ⁊ in ti.de acto.ver.rector.vbi dicit qō p̄t testari de fructibus a solo separatis gl.tamen tenet contrariu3.xij.q.j.episcopi de rebus.per.c.quia vos de testa. ¶ Potest aūt clericus testari de bonis patrimonialibus,⁊ de q̄sitis ex artificio vel doctrina sua. c.q2 vos.⁊.c.relatum.de testa.q2 ⁊ in eis proximiores ab intestato succedunt exclusa ecclesia.d.c.relatum.c.j.⁊.ij.de succes. ab intesta.⁊ ibi doc.predictis adde no.per Bal.in auc.licētia C.de epis.⁊ cle.⁊ in.l.ꝯnali.⁊ ibi Bar.in.l.sa.san.C.de sacrosanc.eccle.⁊ in.l.cū cleri.de epi.⁊ cle.⁊ Imo.⁊ Sicu.in.c.fi. de pe.cle.qō dixi.s̄.eod.in.q.p̄rece.Nec obmitto ꝙ valet cōsuetudo ꝙ canonicus testet̄ de fructibus anni futuri post mortē suam vt inquit Io.an.in mer.in regula,nemo potest.in.vj. ¶ Subdo ad thema huius principalis q̄onis ꝙ sicut eps testari nō pōt de bonis ecclesie vt.s̄.ostendimus.ita nec de prelatu-

ra,qr nō pt sibi ɔstituere successorē in ecclesia.viij.q.j.c.j.vsqꝫ ad.c.olim.ꝛ alias.ſ.diximus.in.j.lib. ¶ Ulterius sciendū est ꝙ mortuo episcopo vel clerico,vel in extremis laborāte, non lz de eius domo bona subtrahere.xij.q.ij.phi.ꝛ.c.de laicis.qđ est verum etiā vt nō liceat metropolitano ea que non liceant,đ bēt aūt eius bona etiam minima p clericos describi, non subtrabi,alias furti datur actio.xij.q.vl.sicubi.ꝛ que subrabuntur presumuntur esse ecclesie vt.ſ.dixi ẜm Jac.bu.in.d.auc.licentia.C.de episco.ꝛ cle.

19 ¶ †Quarto quero ex quo diximus de testamento episcopi vel clerici,quid de successione ab intestato.Rñ.ꝙ eis ecclesia succedit.xij.q.vl.c.fi.c.j.de succes.ab intest.gl.or.in.c.ij.eo.ti. qđ verum est non extantibus legitimis.illi nāqꝫ in rebus proprijs episcopi vel clerici preferuntur ecclesia si bona sunt manifesta.xij.q.i.manifesta.in dubio vero pro ecclesia presumitur que in totum succedit.xij.q.iij.quicūqꝫ.sed si est certum ꝙ habuerit,sed non q̄tū fiet diuisio,qr quarta epo,quarta pauperibus,quarta ecclesie,ꝛ quarta pauperibus dari dꝫ,qui si nō sunt idonei capiet eam eps pro fabrica.c.ij.de succe.ab intesta.Ita dicit ibi glo.or.q̄ꝫ no.sed vide ibi omnino per doc.

20 ¶ †Quinto quero si eps patiatur pscribi rez ecclesie an teneat̄ ɔseruare indēnem ecclesiā suā.Rñ.sic.gl.est no.xvj.q.iij.placuit.el.ij.xij.q.iij.quicunqꝫ.cum glo.xij.q.ij.monemus.gloss. in.l.qcqd.C.arbi.tu.ꝛ Sicu.in.c.auditis.de prescript.Adeo ꝙ bona sua ꝓpria sunt obligata ecclesie sue.glo.est in.c.ex literis.de pigno.ꝛ Bal.tenet in.l.si quis presbyter.in prin.C.đ epi.ꝛ cle.Si.n.male agat episcopus tenetur ecclesie ad interesse ẜm glo.Bal.Ang.ꝛ doc.in.l.non est ignotum.C.de admi. tu.vbi ipsi dicunt si male agat causam ecclesie vt cōdemnaretur in expēsis,ꝛ patiatur excusationem in bonis proprijs.

21 ¶ †Sexto quero an prelatus possit renūtiare prescriptioni in preiudiciū ecclesie sue prescrbētis.dic ꝙ sic cū ɔsensu capituli c.veniēs.ꝛ ibi glo.doc.ꝛ Jo.and.de prescri.Solus autem non potest exp̄sse, vel tacice renūtiare iura ecclesie.c.ij.de do.c.accedentibus.de exces.prela.nisi renuntiatio paruz lederet ecclesiā.de do.c.ceterū.xij.q.ij.terrulas.c.vnā.ꝛ.c.veniens.ꝛ no. in.c.ij.de his que fi.a prela.Item nisi renuntiatio fiat ex cā puta ad euitandam superioris indignationem ẜm Inn.ꝛ docto.ꝛ Jo.an.in.d.c.veniēs.lz Imol.dicat hoc sibi non placere.Itez nisi renuntiando redeat ad ius commune ẜm Inn.ꝛ Sicu.ibidem.ꝛ Fede.de se.consi.cxij.ad fi.qđ bene no.

22 ¶ †Septimo accessorie quero an prelatus possit renūtiare appellationi in preiudicium ecclesie,vel capituli cuius est procurator.Rñ.non ẜm Bal.ꝛ Pet.de sun.in.l.fin.§.fi.C. de tempo.appel.per.c.ij.de doñ.qđ est verum expresse.sed tacite potest.s.non prosequendo vt ibi no.ij.q.vj.biduum.ꝛ in.c.sepe.đ appella.glo.ꝛ doct.in.c.j.vt lit.non conte.Idem in procuratore qui appellans ab interlocutoria tenetur eam prosequi, nec potest ei renuntiare ẜm Bar.in.l.inuitus.C.de procurato.p.l. si quis ad rem.ꝛ.l.ad legatum.ff.de procur.ꝛ Bar.in.l.cum ꝓcurator.in fi.princi.ff.de operis noui nuntiatio.ꝛ.l.non cogendum.§.fi.ff.de procur.ꝛ Pau.de castr.consilio.xxvj.Idem in appellatione a diffinitiua,qr eam procurator non potest expresse renuntiare,sed tacite sic.i.non appellando vel non prosequēdo,qr tunc dño nocet ẜm Bal.ꝛ Pe.de sun.in.d.l.fi.§.fi.docto.post glo.in.c.j.vt lite non ɔte.ꝛ in.c.sepe.de appe.Tenet̄ tñ dño ad interesse ꝓcurator si est soluēdo q nō appellat,vel nō prosequitur dolo,vel negligētia.nec tūc dñs restituit̄ ad fatalia decursa,sed si non est soluendo procu.restituitur dominus vt tz Spe.tit.de appel.§.non videndum.ver.quid si pars.Ange.ꝛ Imo.in.l.ab executione.in fi.de appel.per no.per Inn.ꝛ Joā. an.in.c.cum olim abbas.de offi.dele.But.Abb.ꝛ Phil.in c.ex ratione.de appel.ꝛ.Cardi.zaba.in clem.sicut.eo.ti.quod semper no.Sed quid dices in tutore.Rñ.si cā pupilli est iusta tenetur appellare ꝛ prosequi, alias tenetur ad interesse.l.si bonam.C.de administra.tuto.secus si causa est iniusta.l.nō est eodem titu.Idem in emptore qui in causa euictionis tenetur appella. prosequi si fouet iustitiam.alias non secundum Barto.post glo.in.l.herennius.§.gaia.ff.de euic.ibi tamen dicit glos.quod non tenetur prosequi.ꝛ per Bal.in.l.inuitus.penultima col.C. de procura.sed Specul.de appel.§.j.ver.sed nunquid emptor. dicit ꝙ tenet̄ prosequi nisi aliud actum sit, quod etiam tenet ibi Bal.in additio.ver.emptor quod tenetur.ꝛ ideo bene aduertas in instrumento venditionis.

23 ¶ †No.tamen perpetuo ꝙ non tenet̄ emptor appellare si sententia sit lata presente venditore ẜm Jo.an.ibi, in aditionibus ꝛ ita alias de facto obtinui.

24 ¶ †Octauo querit̄ episcopo sit legatum simpliciter rei quam possidet,an dꝫ illud ecclesie restituere.Rñ.sic si non probet factum esse sibi intuitu suo,non ɔtēplatione ecclesie,cum presumptio sit pro ecclesia,vt ɔtemplatione ecclesie factum videat̄.c. requisisti.de test.xij.q.iij.pontifices,ꝛ tz Spec.titu.de proba. §.j.versi.ij.ꝛ.l.annua.§.a titia.ꝛ ibi Barto.ff.de an.legat.l.in ea.ꝛ ibi Bal.C.de compen.vbi dicunt legatum factum sacerdoti vr̄ factum ecclesie sue.Item concessio iuris eundi per fundum vicini facta clerico vr̄ facta ecclesie ẜm Bart.no.in.l.ij.ff. de re.du.sic ꝛ legatum factum monacho videtur factum monasterio ẜm Bal.ꝛ Jo.de pra.in.l.filiofa.ff.de ɔdi.ꝛ demon.qđ est verum ēt si sit factum monacho filio vel aliter coniuncto,qr primū dr̄ ꝛ ecclesie querit̄ ẜm Bal.no.in auc.similiter.C.ad.l. falci.lz prima facie arguat in contrarium per.l.qui bꝫ.ff.de tutel.Item legatum factum ministris reipub.vr̄ factum reipub. d.l.in ea.ꝛ ibi Bal.C.de compen.item legatum factum seruo vr̄ factuz dño ɔtemplatione ẜm Bal.in auc.similiter.ad.l.falci.Item legatum filiofa.vr̄ factum intuitu patris.d.l.filiofa.ꝛ ibi doc.de condi.ꝛ demon.Alias vero dr̄ ꝙ legatuz presumit̄ factū contēplatione legatarij non alterius vt tz Bal.l.iij.C.quibus ad libe.procla.non licet.que omnia tene mēti perpetuo.

25 ¶ †Nono quero si eps, vel clericus instituatur heres simpliciter vel expresse contemplatione ecclesie,an teneatur conficere inuentarium.Rñ.non,nec tenetur insolidum pro eo non confecto,qr tunc censet̄ iure militis,sed secus est qñ instituit̄ intuitu suo,vel sanguinis vel amicitie,qr tunc censet̄ iure priuati. Ideo tenetur insolidum inuentario non confecto ẜm Bar.no.in.l.j. iiij.q.iiij.prin.C.de sac.sanc.eccle.ꝛ in.l.fi.§.fina.C.de iure delibe.quem eiam vide in auc.sed cuz testator.C.ad.l.fal.Ex quo infert̄ ꝙ ecclesia heres instituta non tenetur conficere inuentarium.Immo potest hereditatem dimitere sine resti.in inte.ẜm Bal.in.l.fi.in prin.v.col.C.de iure delib.quē etiā vide in auc. sicut alienatio.C.de sac.san.eccle idem tz Ang.in auc.de alie. ꝛ emphi.§.si vero quidam,qui tamen aliter loquitur in auc.de her.ꝛ fal.§.fi.colla.j.ꝛ ibi alias dicemus in alia questione.

26 **Decimo quero** † vtrum eps possit repudiare legatū factū ecclesie vel sibi contēplatione ecclesie.Rñ.sic.qr non dr̄ tūc alienare,sed dr̄ lucrū nō querere ẜm Fede.de se.ɔsilio,casus talis est,res aliqua immobilis.ꝛ Lap.in alle.xxvj.ꝛ Lau.de fano.in rub.de re.eccl. non alie.in.ij.q.prin.ij.car.vbi dicit esse veriorem opi.ꝛ in iure melius fundatam,sed Bald.sin.tenet ɔ̄rium,vcꝫ ꝙ eps non possit repudiare etiam si non sit agnitū,sicut nec tutor in.l.ſ iuris.§.si curator.ff.de pac.per.l.magis puto.§.fundum.ff.de re. eo.pro quo facit.c.delictum persone de reg.iur.in.vj.Facit ēt qr Abbas non potest repudiare hereditatē monacho delatam inuito monacho ẜm Bal.in.l.j.x.q.C.qui admitti.licet in.l.bonorum.eo.titu.dicat quod potest abbas cum capitulo repudiare.vide etiam per Bald.in.l.ex repudiatione C.de fideicō.ꝛ p Bar.in.l.tutor.ff.de bono.pos. ¶ Et sciendū ꝙ prelatus ecclesie collegiate potest repudiare hereditatem ecclesie dānosam ꝛ sine ɔsensu superioris,sed cum consensu capituli scđm Bal.in. l.pupillorum.C.de repu.here.Itē scire debes non posse epm̄ legata facta ecclesie repudiare,qr ea semper esse debent ad vsum pauperū alias est periurus scđm Bald.in.c.j.vij.col.qui fen. da.pos.Tutor etiam pōt repudiare legatum vel hereditatē pupillo delatā dānosam cū ɔsensu ꝓpinquoꝝ pupilli ꝛ iudicis auctoritate scđm gl.ꝛ Bar.in.d.l.tutor.ꝛ Pau.de ca.post bal. d.l.bonoꝝ.ꝛ per bal.in.d.§.si curator.ff.de pac.que oīa bñ no.

27 ¶ †Undecimo quero vtrū eps suspectus de rerū ecclesie dissipatione remoueat̄.Rñ.sic p.c.licet hely.de simo.ꝛ.c.se.de testi.c.constitutis.de accusa.c.qualiter.el secundo.ꝛ.c.inquisitionis.iij.q.ij.qr ea.ꝛ tz Spe.de instr.edi.§.xiiij.ver.qđ si executor est suspectus.Aduerte tñ qđ non remouetur ab administratione pendēte cā suspitionis.d.c.lz hely.ꝛ ibi no.ꝛ in.c.venerabili.de offi.delega.imo est ei dandus adiunctus scđm bar. in.l.ꝙ si forte.§.sunt quidam.ff.de solu.

28 Sed† an delegatus suspectus remoueatur.Rñ.ꝙ sic.c.insinuante.de offi.dele.ꝛ.c. cum super.eo.titu.iij.q.v.qr suspecti qđ est veruz si suspitio est probabilis,alias nō.ij.q.j.c.j.Itē verum post lit.contest.scđm doc.in.l.ꝛ qr.de iur.om.iud.per.l.iudicium soluitur.ff.de iudi. Itē verū ēt si est delegatus principis cuiuscūqꝫ sit dignitatis.s. cum causa.c.cum olim.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.de offi.dele.vbi dicūt verū etiā si sit datus proprio motu ẜm.d.Philip.in.c.postremo. vij.q.C.de ap.ꝙ est verum nisi princeps sciens cām suspitionis eam

ea in delegaverit ẽm glo. in. c. ad hoc. de rescrip. de quo tñ vide doc. ⁊ Sicu. in. d. c. cum olim. ⁊ in. c. cũ inter. de excep. ẽm Jn no. in. c. ex transmissa. de fo. ɔpe. ⁊ Ubi. in. d. c. postremo. iiij. col. ⁊ in. vj. q. de appel. dicunt ꝙ etiam tunc pōt recusari, dele gatus. n. dari pōt et ꝗ est notorie. suspectus si nō recusatur. d. c. postremo. ⁊ ibi doc. ⁊ Philip. ergo. pōt recusari. Jtē verũ taz in delegato vniuersali ꝗ̃ speciali. c. cum speciali. ⁊. c. suspitiōis de offi. ordi. c. ij. requiris. de appel. c. legitimam. eo. tit. in. vj. c. iij. de fo. ɔpe. no. in. l. apertissimi. ⁊ in. l. fi. ⁊ ibi Bal. C. de iudi. Jtem verũ ēt si in vna cā sit aduersarius meus, qꝛ in alia mea cā delegatus potest recusari ẽm But. in. c. j. de iudi. ⁊ gl. in. c. cũ super. de offi. deleg. ⁊ Lud. pon. in sing. ver. iudi. per. versi. pt. Jdem si sit ɔsanguineus ipetrantis vel aduocatus in cā. d. c. po stremo. ⁊ ibi doc. ⁊ Bar. in. l. pretoꝛ. ff. de iu. om. ind. Secus tñ si sit aduocatus impetrātis in alia cā ẽm doc. ⁊ Phili. in. d. c. postremo. Jdē in executore qui tanꝗ̃ suspectus remoueri pōt vt in spec. de instr. edi. §. xiiij. ver. quid si executoꝛ est suspectus, ⁊ ver. lv. in fi. vbi dicit veruz etiā ex offi. iudicis neminē accusan te ad instar tutoris. Et intellige remouendũ esse ꝑ sñiam sicut tu toꝛ ẽm Bal. in auc. hoc amplius. iiij. col. C. de fideicō. per gl. in l. lz. C. in qui. cau. haben. tu. quo casu cũ remouet̃ officiũ suũ ac crescit ɔsocio si habeat, alias per epm dat̃ alius ad piā cām exe quendā, non alias ẽm Bal. in. d. auc. hoc amplius. i. col. quod no. Jn executore vero sñie vel alio dic ꝙ si est merus executoꝛ, recusari nō pōt ẽm doct. in. l. epale. C. de epis. audi. ⁊ Petr. de sun. in. l. non distin. §. cum quidā. ff. de arbi. no. in. c. nouit. de ap pel. ⁊ Lanfran. ti. de arbi. vij. parte. xxxiiij. q. in fi. Secus si est mixtus per no. vbi. s. lz Bal. aliter loquatur in. l. id qō pauperi bus. xxiiij. qō. C. de epis. ⁊ cle. sed credo lectu. esse corruptā, dic vt per gl. ⁊ doc. in. d. c. nouit. Jllud tene menti ꝙ executoꝛ in cā beneficiali qui pōt ledere partē pt recusari tanꝗ̃ suspectus ẽm But. doc. ⁊ Philip. in. d. c. nouit. in notoꝛijs vero pōt execu toꝛ tanꝗ̃ suspectus remoueri ẽm Philip. in. c. proposuit. in fi. de appel. Jdem dic in ɔsultore ẽm Ange. in ɔsi. cxcij. statuto ci uitatis Ferrarie ⁊c. ⁊ in Spe. de requi. consi. §. j. ver. sed nunqd isti ɔsiliarij. Ubi. in. c. cuz speciali. xvj. q. de appel. ⁊ Bal. in c. super questionũ. ij. col. de offi. deleg. ⁊ in. l. j. C. de relat. vbi dt ꝙ ɔsultoꝛ non dz per iudicem eligi nisi prius citentur partes ad dandũ suspectos ⁊ ɔfidatos, qbus datis pōt iudex eligere aliuz etiā non datum pro confidato si non sit datus pro suspecto, vt tz Jo. an. in. c. statutũ. §. assessorem. de rescrip. in. vj. ⁊ Philip. in d. c. cũ speciali. xvj. q. ⁊ Bal. in addi. Spec. de requi. ɔsi. ver. sufficit. ⁊ ita practicatur. Assessoꝛ etiam tanꝗ̃ suspectus recusa tur. d. statutum. §. assessorem. ⁊ ibi doc. ⁊ Jo. an. ⁊ tz Phili. in. d. c. cũ spāli. xvj. q. Jdē ēt dic in examinatore testiuz ẽm gl. no. in aucte. de trien. ⁊ semis. ⁊ Bald. in. l. apertissimi. C. de iude. ⁊ Lanfran. in. c. qm̄ contra. in versi. recusationes. de proba. Jdē in arbitro ex causa superueniente. l. non dist. §. cum quidam. ⁊ ibi doc. ff. de arbi. ⁊ Lanfran. vbi. s. ⁊ in trac. de arbitro. vij. par te. xxxiiij. q. vbi dicunt secus in arbitratore ẽm Guiliel. de cun. in. l. episcopale. C. de epis. audien. ⁊ quod dixi de arbitro. intelli ge etiam post lit. contesta. ẽm Pet. de sun. in. d. §. cum quidā. Non tamen post conclusum in causa ẽm Jo. and. sing. in. c. cuz dilectus de ordi. cogni. idem in tutore, ⁊ curatore suspectis q re mouendi sunt ẽm Specu. de instru. edi. §. xiiij. ver. quid si exe cutoꝛ. per. l. j. §. ostendamus. ⁊. l. iij. §. ꝓterea. de suspe. tuto. ⁊. l. iij. per Bar. C. de procu. ⁊ in. l. fi. per Nico. de neap. ff. vbi pu. edu. de quo casu remotus non tenet̃ actione tutele ẽm Bar. in l. iusiurandum. §. procuratoꝛ. ff. de iureiur. per. l. pe. de suspe. tu. Et intellige verum nisi tutoꝛ sit consanguineus pupilli, qꝛ tūc nō remouet̃ sed sibi dat̃ adiunctus. l. si tutoꝛ ab aliquo, ⁊ ibi Bar. ff. de suspe. tu. nisi fideiussit quo casu etiā adiunctus nō est ei dā dus vt dicit no. Bar. in. l. si quis inter. §. j. ff. de excu. tuto. ⁊ pri die consului in. q. de facto apud oppidum montis sancte Ma

29 rie in gallo. illud etiam no. † ꝙ donec de cā suspitionis cogno scitur nō remouetur ab officio. l. qō si forte. §. sunt quidam. ⁊ ibi Bar. ff. de solu. ⁊ in. d. l. si tutoꝛ. ⁊ Lud. pon. in. l. j. ff. de in ius vo can. ⁊ Jo. de pra. in. l. que oīa. §. si aduersarius. ff. de procu. quod bene no. Procuratoꝛ etiam suspectus remoueri potest. c. ij. de procu. in. vj. l. post litem. ff. eo. titu. ⁊ tenet Spe. in. d. ver. quid si executoꝛ quod intellige ex offi. iudicis ẽm Bald. in. l. iij. C. de ꝓcu. ⁊ in. l. mancipia. C. de ser. fugi. Jtē intellige si sit suspectus, ꝓpter contumaciam suam non si ob aliam causam ẽm Bal. in. d. l. iij. ⁊ in. l. mandatum. j. quest. C. man. si tamen sponte se in gerat pro inuito est suspectus. l. que omnia. §. j. ⁊ ibi docto. ff. de ꝓcu. ⁊ no. ꝙ pendente cā suspitionis nō pōt ꝓcu. exercere man datũ. d. l. que omnia. §. si aduersarius. ⁊ ibi Bar. ⁊ Jo. de pra. nec potest alius per iudicem surrogari loco procuratoris suspe cti ẽm Bal. in auc. hoc amplius. j. col. C. de fideicom. per. l. cū qui. C. de procu. item ⁊ pōt iudex ordinarius suspectus recusari de iure canonico cum causa legitima. c. suspitionis. ⁊. c. cū spāli de offi. deleg. c. ij. requiris. de ap. c. legitima. eod. titu. in. vj. c. iij. de fo. cōpe. c. inter monasteriuz. de re indi. ⁊ Pau. de cast. ɔsi. xxxviij. j. col. ij. q. vi. placuit. Spe. de recu. §. j. in prin. lz de iure ciuili causa non requiratur. l. apertissimi. C. de iude. vbi tñ gl. ⁊ doc. dummodo iuret̃ de suspitione ẽm gl. Bal. ⁊ Ang. ibi ⁊ tz Bar. in. l. qꝛ poterat. ff. ad tre. nisi qñ quis tenet̃ cām allega re ⁊ agere de preiudicio graui, ẽm doc. ⁊ Bal. in. d. l. apertissi mi. qō no. Cardinalis vero non de facili pōt recusari suspectus ꝑꝑ eius iustitiam ⁊ fidem approbatam ẽm Hostien. Joan. and. ⁊ But. in. c. ad petitionem. de accu. tene menti.

30 **Cause autem** † suspitionis multe sunt. ¶ Prima est si iudex sit indiscretus ⁊ cōsuetus esse iniquus ẽm Bal. in. c. ad nostram. in fi. de proba. ⁊ Philip. in. c. postremo. ad fi. de appella.

¶ Secunda si est ɔpater partis tantum gl. est. in. c. cum R. de off. dele. sed Jo. an. in. c. romana. §. ꝙ si obijciatur de ap. in. vj. dicit ꝙ talis cā non est de iure determinata, sed est dubia, tñ est ꝓbabilis, ⁊ tz spe. tit. de ap. §. nunc dicamus. ij. col. Jo. de imo. per Jo. an. in. d. c. cũ spāli. viij. col. ⁊ Jmo. in. c. prudentiam. de offi. deleg. ⁊ Philip. in. d. c. postremo. vltima colum.

¶ Tertia si est patruus vnius partis secundum Specula. ibi.

¶ Quarta si iudex extraiudicialiter processit iniuste. Naz si po stea procedit iudicialiter est suspectus ẽm Philip. in. d. c. po stremo. xiiij. col. facit gl. in. d. c. statutum. de rescri. in. vj.

¶ Quinta si iudex assumpsit defensionem sue iurisdictionis, qꝛ non pōt cognoscere an sua sit iurisditio ẽm Abb. in. c. conque rente. de resti. spolia. per glo. ibi. in. iij. col. ⁊ Philip. vbi. s.

¶ Sexta si pretium recepit vel si heres est institutus vel lega tarius ab impetrante, vt in spec. de iudi. deleg. §. vij. versi. itē qꝛ pretium. ⁊ Jo. an. in. c. legitimam. de appel. in. vj.

¶ Septima si iudex prime cāe ē surrogatus loco iudicis appel lationis. l. eos. in prin. ⁊ ibi gl. C. de ap. ⁊ gl. in. c. querelā de ele. spe. vbi. s. §. itē si primus. ⁊ i ti. de ap. §. nūc tractemus. circa fi.

¶ Octaua si causa incipit ad iudicem pertinere. ij. q. vi. biduũ secundum specu. vbi. s. versicu. item si causa.

¶ Nona si iudex est fideiussoꝛ partis, non si est frater vel cōiũ ctus fideiussoris ẽm specu. vbi. s. §. superest. ad fi.

Decima si iudex est inimicus etiaz inimicitia nō graui sed leui tñ ꝓbabili. c. cũ super de offi. deleg. iij. q. v. qꝛ suspecti. gl. ⁊ Gemi. in. c. ij. de procu. in. vj. quo casu dz exprimi cā spālis inimicitie ẽm Jo. an. in. d. c. legitima. ⁊ in addi. spe. vbi. s. ver. item si est inimicus. nec inspicit cā inimici tie an processerit ex veritate vel falsitate a partibus vel a tertio ẽm Jnno. in. c. cũ J. de re iudi. ¶ Undecima si iudex est inimi cus dñi alterius partis ẽm Spec. vbi. s. versi. item si est inimi cus dñi. ⁊ Jo. an. in. d. c. ltima. ¶ Duodecima si ē amicus ini mici alterius partis. no. in. d. c. accedēs ẽm Philip. vbi. s. pe nul. col. sed Bar. tz ɔtrium in. l. j. C. si qua predi. po. ¶ Decima tertia si iudex fuit inimicus ēt recōciliatus. iij. q. v. accusatores. el. j. ⁊ spec. vbi. s. ver. itē qō quondam. de quo etiam per Bar. in. l. iiij. ff. de adi. lega. ⁊ Bal. in. l. prescriptione. C. si contra ius vel vtili. pub. qi nec pōt esse testis ẽm doc. vbi. s. ⁊ Jnnoc. in. c. cum J. de re indi. lz Bal. contra in auc. si dicat̃. C. de testi. quē etiam vide in marga. ver. testis. v. col. ⁊ per Ang. in auc. de te sti. §. si vero libertis. ¶ Decimaquarta si iudex prelatus nō ad misit partem ad osculum pacis ẽm gl. ⁊ doc. in. d. c. cum super ⁊ no. xiij. di. c. adrianus. el. ij. vbi est no. gl. ꝙ inimicus dr̃ q nō vult alloqui, qō est notandũ ad materiam testiuz, ⁊ est quotidia nũ. ¶ Decimaquinta si iudex dixit qō libēter nocere pti bz gl. ⁊ doc. i. d. cũ sup. ¶ Decimasexta si iudex hz litē cũ altera par tiuz. in spe. vbi. s. ver. idē est si cũ altera. ⁊ Jo. an. in. d. c. ltima. quod est verũ etiā si dicta lis sit cum iudice sub dignitatis nomi ne ẽm gl. ⁊ Jmo. in. d. c. cum super. ¶ Decimaseptima si ꝓcu ranit iudex sibi cām ɔmitti ẽm Joan. an. d. c. legitima. ⁊ specu. vbi. s. versi. item si ipse. ¶ Decimaoctaua si iudex est datus ad partis petitionē in spe. vbi. s. ver. itē si ad petitionē. ⁊ Jo. an. ⁊ Archi. in. c. si contra vnum. de offi. delega. in. vj. in. l. obseruan dum. ff. de indi. ⁊ tz Bal. in. d. c. causis. vij. col. de offi. delega.

¶ Decimanona si est doctoꝛ scholaris sui nisi contra aliũ suum scholarē ꝑꝑ parem affectionē ad vtrūꝗ ẽm specu. vbi. s. versi cu. quid de magistro. sed Jo. an. in. c. causam de offi. delega. ⁊

Bal. in auc. habita. C. ne fi. ꝓ pa. tenet cõtrarium ꝙ imo magister indistincte possit esse iudex irrecusabilis.

Vigesima si vnus est iudex alterius ⁊ inuicē ẜm spe. vbi. s. ver. item si vnus. ⁊ Joã. an. in. d. c. legitima. ¶ Vigesimaprima si iudex fuit aduocatus in ipsa cã vel procura. vel etiaꝫ in causa ꝯnexa. d. c. postremo. ⁊ ibi doc. ⁊ Spe. vbi. s. ver. item si fuerit. nisi appellans euꝫ impetret ẜm Joan. an. ibi in addi. ¶ Vigesimasecũda si fuit ꝯsultor in cã ẜm doc. ⁊ Jo. an. in. c. irrefragabili. de offi. ordi. circa prin. ⁊ doc. in. d. c. postremo. ¶ Vigesimatertia si delegatus fuit ꝯsanguineus impetrantis prelati litigantis de causa ecclesie ẜm Jo. an. in addi. Spe. de off. deleg. §. superest. ver. quid si prelatus. per tex. sing. in. c. insinuante. ⁊ ibi But. sicu. Jmo. ⁊ doc. de off. deleg. ⁊ Host. in. c. iudex. eo. ti. in. vi. contra Spe. ibidem. qđ verum est etiam si prelatus litigat per procuratorem scđm Philip. in. d. c. postremo. x. col. ¶ Vigesimaquarta si est canonicus delegatus in cã canonici, vel de collegio in cã collegiati. c. cũ R. de offi. deleg. ⁊ spe. vbi. s. in versi. Jtē si est canonicatus nisi causa esset inter duos de collegio, vel etiam propter parem affectionē ẜm gl. ⁊ Philip. in. d. c. postremo. xj. col. facit. l. nõ solum. de rit. nup. ⁊ in Spe. de recu. §. causas. circa medium.

¶ Vigesimaquinta si alter đ familia fuit iudicis aduocatus in cã ⁊ iudex nimis faueret cãm eius ẜm doc. ⁊ Phi. i. d. c. postremo. x. col. alias non. i. si non minus faueat ẜm gl. Jnno. But. ⁊ doc. in. c. ex insinuatione. de appel. ¶ Vigesimasexta si filius iudicis sit aduocatus in cã vel ꝓcurator vnius ptis ẜm. d. Phili. vbi. s. qđ no. ¶ Vigesimaseptima si iudex delegatus ē vassallus impetrantis ẜm spe. in. d. §. superest. ver. j. in prin. ¶ Vigesimaoctaua si est clericus impetrãtis ẜm Jo. an. in. d. c. ltima. ¶ Vigesimanona si iudex est ꝯmensalis inimici alterius ptis ẜm Spe. ver. item si est familiaris. Jo. an. in. d. c. legitima. ⁊. d. c. accedens. ⁊ ibi But. Abb. ⁊ doc. vt lit. non conte.

Trigesima si ē subditus inimici alterius ptis. d. c. accedēs, ⁊ ibi Abb. ¶ Trigesimaprima si est delegatus in cã inter ꝯciuē ⁊ forensem, nõ si est ordinarius d. c. accedens. per Abb. sicu. licet ibi But. dicat esse arbitrarium ex qualitate persone iudicis. ⁊ tenet spe. vt. s. ver. iteꝫ si sit de terra. qđ no. ¶ Trigesimasecunda si ē est iudex nimis fauorabilis vni parti. d. c. accedēs. ⁊ in. c. ad hoc. de rescrip. ⁊ Jo. an. in. d. c. legitima. nisi iudex reducat factũ ad memoriã partis ẜm Cy. in. l. j. C. vt ꝗ desunt aduoc. par. ⁊ Jmo. in. l. iiij. §. hoc ãt iudiciũ. in fi. ff. de dam. infec. Relinquit tñ arbitrio iudicis qñ quis dicatur esse nimis fauorabilis vni parti ẜm Butri. ⁊ sicu. in. d. c. accedens. sed dꝫ tunc exprimi spãlis cã fauoris in recusatione, vt ibi per Joan. and. ⁊ in. d. c. ltima. dr autem nimis fauere quando multum animose procedit in preiudicium partis. c. ij. ⁊ ibi Jmo. ⁊ sicu. de resti. in inte. qđ no. ꝑpetuo. ¶ Trigesimatertia si iudex est ꝯsanguineus vnius partis vel affinis ẜꝫ specu. ver. itē si sit ꝯsanguineus. ⁊ no. in. d. c. postremo. iij. q. ix. absens. el. ij. ⁊ spe. ver. quid si nõ est. l. aut affinitate. ff. de procu. nisi sit religiosus bone obseruantie. vt Chartusien. scđm Vincē. ⁊ doc. i. d. c. postremo. ⁊ spe. vbi. s. itē nisi sit papa scđm Phi. ibi. vj. q. facit. c. j. in fi. cũ gl. de ꝯce. p̃b. li. vj. Host. ⁊ Jo. an. ⁊ sic. j. gl. in. c. ꝗrelã. de elec. ¶ Trigesimaquarta si iudex ē suffraganeus alterius partis. d. c. accedens. ⁊ Spe. vbi. s. ver. itē si est suffraganeus. ⁊ ibi Jo. an. dicit verum etiã si suffraganeus hꝫ cãm cũ subdito suffraganei sui coram suffraganeo suo, qꝛ potest suffraganeus recusari ẜm Joan. an. in addi. ver. sed si conqueror. contra spe. ibi. ¶ Trigesimaquinta si iudex delegatus est superior alterius partis. c. cãm que. ⁊ ibi Jnn. ⁊ doc. de offi. deleg. nisi sit superior vtriusqꝫ partis, vt ibi. ¶ Trigesimasexta si fuit socius in domo alterius partis ẜm sic. in. d. c. accedēs. ⁊ no. in. d. c. insinuante. de offi. deleg. ẜm spe. vbi supra ver. quid si socius limitat verum esse durante societate, non post.

¶ Trigesimaseptima si iudex hꝫ cũ alio similem causam. c. cũ causa. ⁊ ibi Sicu. de iudi. vbi ēt declarat qñ dicit esse similitudo. ¶ Trigesimaoctaua si iudex fuit ꝯmensalis alterius partis vel familiaris. c. insinuãte. de offi. dele. iij. q. v. accusatores. ¶ Trigesimanona si pars loquat iudici ad aureꝫ ẜm Spe. i disputa. ⁊ allega. in fi. ⁊ Jo. de imo. in. d. c. accedens nisi in causa procedatur sine strepitu, qꝛ tunc potest pars alloqui iudiceꝫ ad aurem ẜm Bar. no. in extrauag. ad reprimendam ver. sine strepitu. ⁊ Lanfrau. in cle. sepe. de ver. signi. ver. sine strepitu. Jteꝫ nisi iudex reuelet id qđ pars sibi dixit ad aurē, qꝛ tunc nõ est suspectus, vt in spe. depositi. versi. vij. §. quid si poneres. ⁊ Butr. ⁊ doc. in. d. accedens. quod not.

Quadragesima si fuit testis in causa nõ potest postea esse iudex in cadeꝫ ẜm spe. ꝟ. Jtē si fuit. ¶ Quadragesimaprima si iudex ē comes aduersarij vel pars sit de familia iudicis scđm spe. ver. item si comes. ⁊ Jo. an. in. d. c. legitima. ¶ Quadragesimasecunda si iudex est de grossero. i. impeditus ẜm Bal. in. l. fi. xvj. q. C. de here. insti. Cy. in. l. certi. C. loca. Joan. ⁊ Gemi. in. c. statuto. §. assessorē. đ rescri. i. vi. ¶ Quadragesimatertia si pars appellauit a snia iudicis in alia causa. c. proposuit. ⁊. c. ad hoc. de appel. ⁊ Jo. Pe. papi. in sum. in libello recusa. ver. frater dicti. Andr. vbi vide oino. ¶ Quadragesimaquarta quando subest cã maior. causis in iure expressis ad recusandũ ẜm Jnno. in. d. c. cum spãlis. ⁊ Lanfrã. in. c. qm̃ ꝯ. ver. recusatio. de proba. ¶ Quadragesimaquinta qñ subest aliqua cã sufficiens ad recusandũ arbitrũ vel ꝓcuratorē, qꝛ sufficit ēt ꝯ iudicē ẜm gl. in. d. c. insinuãte. ⁊ spe. vbi. s. ꝟ. fi. ¶ Quadragesimasexta si iudex ē victricus, vel priuignus vnius partis ẜm spec. in ver. Jtem si sit ꝯsanguineus. ¶ Quadragesimaseptima si iudex est in causa ꝓpria vel suoꝝ. l. i. C. vt ne. in causa sua ⁊ spe. ver. item si velit frater.

¶ Quadragesimaoctaua si aduersarius iudex ex causa timeat, vel mulieres diligat ẜm spe. ver. iteꝫ si sit inimicus. ⁊ ibi Jo. an. in addi. per. c. quatuor. xj. q. iij. ⁊. c. cũ eterni. de re iudi. in. vj. ꝟ. caueat. ⁊ seq. iij. q. v. qꝛ suspecti. ad fi. ¶ Quadragesimanona si iudex est de minoribus qui de tãta sũma non valeat cognoscere, vt in specu. vbi supra ver. item quod est de minoribus.

Quinquagesima si agenduꝫ priuilegio pape, qꝛ alius non valet de eo cognoscere. c. cũ venisset. đ indi. i spe. vbi. s. ꝟ. itē si agit. ¶ Quinquagesimaprima si cã est iniuriaruꝫ ⁊ iudex est socer, vel gener. vel agnatus, vel cognatus ẜꝫ spe. ꝟ. itē i. l. cor. ¶ Quinquagesimasecunda si iudex est pater, vel filius, patronus, vel maritus, ⁊ est causa criminalis ẜm specu. ver. item si maritus. Non in causa ciuili in qua filius potest esse iudex in causa patris ⁊ econtra ẜm specu. ibi per. l. in priuatis. ff. de iud. iij. q. v. tria. in fi. versi. cognitores. Quod intellige saltē vsqꝫ ad lit. contest. per. l. senatus. de offi. presi. Jteꝫ intellige. s. delegatus nõ ordinarius ẜm specu. ꝑ. l. qui iurisdictionē. ff. de iu. om. iud. sed Jo. an. ibi in addit. aliter loquit. s. qđ in cõtentiosis nõ potest esse iudex, in volũtarijs sic, ⁊ hoc magis placet. ¶ Quinquagesimotertio si iudex est vicarius epi recusari. qꝛ etiam ipse suspectus est ẜm Jo. an. de. imo. in. c. insinuante. de offi. dele. ⁊ Phili. in. d. c. postremo. xj. col. đ appel. ⁊. c. si cõtra vnũ. in fi. de offi. deleg. nõ ecõtra. vt ibi, lꝫ Bal. cõtra. in. l. j. C. si quacũ. predi. po. ⁊ Phili. in. c. dilicti. xiiij. q. de ap. si tñ vicarius recusatur adiri dꝫ eps qui de causa suspitionis cognoscat, nec tũc arbitri eligũtur. c. ij. de cõsue. lib. vj. ⁊. d. c. si cõtra vnum. Ange. ⁊ Pet. de sun. in. l. precipim⁹. C. de app. ¶ Quinquagesimaquarta si eius antecessor in officio fuit recusatus. ⁊ sic dignitas, qꝛ tũc ēt successor ē suspectus, vt qꝛ etiam pertineat ad dignitatem ẜm Bal. no. in. c. de causis. viij. col. de offi. deleg. ⁊ Phili. in. d. c. postremo. x. col. ¶ Quinquagesimaquinta si iudex ꝯminat parti ẜꝫ Pan. de ca. ꝯsi. xxij. ⁊ Host. ⁊ Jo. an. in. c. cũ cessante. de app. quas causas tene mēti, qꝛ alibi non inuenies ita plene collectas. scias

31 aũt † ꝙ nõ omnis cã sufficiēs ad recusandum delegatum sufficit ꝯ ordinarium, ẜm specu. de recusa. §. causa. Jteꝫ scire debes ꝙ iudex datus de ꝯsensu partium non potest recusari nisi ex causa orta post ꝯsensuꝫ. d. c. insinuante. de offi. deleg. sed tunc bene potest appellari. c. causam. de re iud. ꝙ no. Recusatio etiã suspendit iurisdictionē sicut appellatio. tex. est no. cũ gl. ij. q. vi. quoties. el. j. ⁊ no. in. c. sup eo. de appel. Quinimo ꝓcessus post recusationē factus nõ vꝫ ipso iure. gl. ē i. d. cũ iter. đ exce. ⁊ no. in. c. i. de app. ⁊ ꝑ Bal. in. l. qꝛ poterat. ff. ad treb. vbi Ang. aliter loquit, ⁊ tꝫ Archi. in. c. cũ plures de off. dele. i. vi. ⁊ Pau. de ca. in ꝯsi. xxij. Jnno. tñ dixit valere ꝓcessum si nõ appellat. in. c. cũ sup. ⁊ in. c. suspitiõis. de off. đle. ⁊ spe. ti. de recu. §. qualiter. ver. pe. ⁊ vide. ij. q. vi. quoties. ⁊ no. in. d. c. ltima. ⁊ Jnn. in. c. vt debitus. eo. tit. ⁊ in. c. sicut de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. Nec ommitto ꝙ ꝓcessus corã iudice ēt notorie suspecto vꝫ, si nõ fuit recusatus. no. in. d. c. postremo. ⁊ ibi doc. ⁊ Phi. de

32 ap. tene † menti perpetuo ꝙ iudex delegatus cũ clausula, recusatione remota, põt ex cã recusari si notorie erat suspectus, ẜm Jnn. sin. in. c. ex trãsmissa. de fo. ꝯpe. Quinimo non tollit recusatio facta delegatiõe cũ cl'a appellatione remota. d. c. postremo. a ibi Jo. an. sicu. ⁊ Phi. bar. ⁊ doc. i. l. fi. C. de sen. Jo. an. i. c. sup eo. el. ij. de app. ⁊ dicit Sicu. post gl. sing. in. c. ad hoc de rescri. ꝙ delegari nõ põt cũ clausula recusatione remota. qđ

etiam

etiam t3 Gemi.in.c.iudex.de offi.delega.in.vj.⁊ glo.ij.q.vi.si quis in quacunqꝫ.⁊ Phili.in.d.c.postremo.iij.col.q tñ i.iiij. col.firmat ɔtrium. Illud ẽt addit ꝙ recusatio iudicis fieri potest ẽt per tertiũ.c.cũ super.⁊ ibi doc.de offi.dele. Et aduerte q: si minor iudicem nõ recuset qui recusari põt, restituitur in integrũ ꝭm Imo.in.c.ex parte.el.ij.de offi.deleg. Que recusatio in cã reconuentionis fieri nõ potest ꝭm Bar.gl.⁊ doc.in auc.⁊ qua re.C.de sen. Illud tene mẽti ꝙ recusationis causa probata si iu dex pronuntiat cãm esse non legitimã sñia est ipso iure nulla. se cus si pronuntiat recusantem non esse audiendum ⁊ cã recusa tionis, q: sñia v3 nisi appelletur ꝭm Inn.singu.in.c.cum specia li.de appel.qđ est verũ si causa fuit vna de expssis in iure, alias non ꝭm Lanfran.in.c.qm̃ contra.ver.recusatio. Adde predic tis ꝙ recusatio iudicis excusat a pena ꝓmissa de stando eius sententie secundum Barto.consil.ꝙ recusatio excuset ⁊c.

33 ¶ † Postremo sciendum est ꝙ recusatio iudicis cãm requirit ẽt stãte statuto ꝙ iudex possit tãqꝫ suspectus recusari s3 bal.in l.iij.circa prin.ff.solu.ma.item d3 fieri in scriptis ꝭm gl.⁊ doct. in.c.ij.requiris.de appel.⁊ no.in.l.fi.⁊ in.l.apertissimi.C.de iu di.⁊ Lanfran.vbi supra que recusatio si non admittatur potest appellari non ante, quia a suspecto iudice non appellatur.c.no uit.⁊ ibi docto.de appella.

34 **Duodecimo quero** † vtrum eps teneatur facere inuẽtarium de re bus eccl'ie. Rñ.sic.xxviij.q.de syracusane.xij.q.j. manifesta.⁊ t3 Spe.đ instru.edi.§.fi.xiiij.ver.s3 an tenet inuẽtariũ.idẽ dic qñ episcopus est executor testamẽtorum, q: conficere d3 inuẽta rium ẽt coram iudice laico, ꝭm Ang.in.l.j.§.hec stipulatio.xv. col.ff.si cui plusqꝫ per.l.falci.idẽ in tutore s3 Spe.vbi.s.⁊.l.tu tor q reptoriũ.ff.de admi.tu.l.fi.C.arb.tutel.⁊ Ang.in.d.§.hec stipulatio.qđ est verũ ẽt die feriata in.l.actus.C.de fer.itẽ verũ ẽt anteqꝫ satisdet s3 Bal.in.l.fi.§.j.C.de iure deli.per.l.fin.C. de tu.qui sa.non de. Itẽ verum cũ decreto iudicis siue in prin. siue in fine inuentarij posito ꝭm Bal.in.l.si tu.C.de magi.que. itẽ verum etiam si fiat sine citatione absentium nisi qñ ex inuẽta rio essent ɔueniendi ꝭm Bal.in.l.fi.§.cũ igit.v.col.C.de iu.de li.item verũ etiam sine citatione creditorum pupi.ꝭm gl.⁊ bar. in.l.tutores.C.de admi.tu. Itẽ verũ in iudicio ⁊ qꝫprimũ potest etiã p vnũ notariũ scđm gl.⁊ Bar.in.d.l.tutores.⁊ Bar.in.l. fi.§.cũ igit.de iu.delib.itẽ verũ ẽt si vilissima bona habeat pu pil.ꝭm Jo.an.in addi.Spe.de actore.ab vniuer.ver.puberes sed bar.ɔ.in.l.mediteranee.C.de anno.⁊ tribu.lib.x. Itẽ verũ nisi testator ei remiserit confectionẽ.l.fi.C.arbi.tute.⁊ ibi Cy.⁊ doc.⁊ Bar.in.l.ɔfirmanda.ff.de ɔfir.tu.⁊ in spe.de tut.§.fi.ṽ. aũt.⁊ ibi Joã.an.in addi. Que remissio v3 ẽt si ex forma statuti tutor teneatur facere inuentarium secundum Bald.ibi qđ no. ⁊ vide Barto.Ang.⁊ Rapha.⁊ Joã.de por.in.l.nemo potest de leg.j. Et intelligitur facta remissio ẽt tutori ltimo ꝭm gl.in. d.l.tutores vide ẽt Bar.in.d.l.in ɔfirmãdo ꝙ iudex põt si pu pillo viderit expedire tutorem cogere ad inuentarij ɔfectione3 ẽt si testator remiserit, ⁊ t3 Bart.in.l.tutor qui repertorium.ij. col.vbi etiam dicit posse ex causa remitti etiam per iudice3, qđ bene no.⁊ tene menti ꝙ inuentarium non legitime factum p tu torem non irritat tutelam.l.fi.⁊ ibi Bar.C.de magi.que. Di citur autem inuentarium tutoris esse pfectu3 qñ a tutore est ha bitum ꝓ pfecto etiam si sit in eo clausula protestans in eo pone ro quo de nouo apparet ꝭm Bar.no.in.d.l.tutor qui ver.ni hil nocet, ⁊ inuentariũ tutori si ɔtinet bona tutoris ꝓ bonis pu pil.l.fi.ij.responso.C.arbi.tu.qđ est verum etiam si in eo sit ꝓ testatio ꝙ posita nõ ponẽda habeant ꝓ nõ positis ꝭm bar.no. in.l.j.§.itẽ solẽt.in fi.ff.de offi.prefec.vrb. Non tñ tenet tutor si omisit ponere in inuentario rem minimã ꝭm Bart.in.d.l.j.§. item solent. secus est aũt in inuentario heredis, q: vna res omis sa facit heredem priuari beneficio fal.sed non facit teneri vltra vires hrditarias ꝭm Ang.in.l.paulus.ff.ad leg.fal. Jo.đ imo. in.l.creditoribus.eo.tit. Bar.vero.in.l.rescriptũ.ff.de his qui.vt indi.dicit ꝙ priuatur beneficio fal.⁊ in totum perdit be neficiũ inuẽtarij, tu dic pro ɔcordia ꝙ aut omisit p dolũ ⁊ in to tum perdit beneficium, aut culpa vel errore, ⁊ tunc secus secun dum Bal.in auc.sed cum testator.C.ad.l.fal.vel alias quia aut res est minima procedit vna opi.aut est magna ⁊ procedit alia opinio.secundum Barto.in dicta.l.item solent Barto.tamen in dicta.l.paulus.dicit ꝙ in totum perdit heres beneficium in uentarij.idem Bal.in.l.fi.§.cum igit.C.de iure deliberan.di stinguit ꝙ aut bona fide heres omisit, ⁊ non priuatur, aut dolo, ⁊ tunc secus.⁊.s.proxime dixi.

35 **Quero etiam** † quid de herede an teneat ɔficere inuentariũ. Respon.sic, si non vult teneri vltra vires hereditarias.d.l.fi.⁊ ibi doc.C.de iu.deli.ꝙ heres põt conficere ẽt ante additionem de volũtate, non de ne cessitate ꝭm Bal.in.d.l.fi.§.j. Itẽ verũ siue sit heres in totũ si ue pro parte.d.§.fi.⁊ Bar.t3 in tra.inuentarij.in prin.⁊ Ang. in.l.j.§.hec stipulatio.si cui plusqꝫ per.l.falci. Tps aũt ɔficien di inuentarij de quo in.d.l.fi.currit heredi a die additionis nisi malitiose distulerit adire, quo casu etiam ante additionem tps currit ꝭm Bar.in.d.§.cũ igitur.j.col.⁊ ibi per Bald.⁊ doc.⁊ Bar.in.l.sta tuliberos.§.si quis.ff.de statulib.⁊ in Spe.de in

36 stru.edi.§.fi.ver.in huius.⁊ ibi Jo.an.in addi. ¶ † Et no.ꝙ si heres omisit ɔficere inuentariũ, presumit adire hrditatẽ lucro sam ⁊ tenet vltra vires hrditarias ꝭm Bal.in.l.filium quẽ ha bentẽ.vlti.car.C.fami.her.nõ tñ tũc pdit ltimam ꝭm gl.⁊ doc. in auc.hoc amplius.C.de fideicom.⁊ per Bal.in auc.sed cum testator.C.ad.l.fal.⁊ in auc.de here.⁊ fal.§.si vero.col.j.⁊ Lu do.pon.in auc.similiter.C.eo.tit.⁊ in.l.fi.§.sinautem C.de iure

37 delibe.⁊ Pau.de cast.consi.xc.qđ no. ¶ † Successiue quero quid de ꝓcuratore an teneatur cõficere inuentarium. Rñ.sic, ratione administrationis reddende, non ratione officij, ꝭm bal. in auc.sed cũ tastator.preal.⁊ per Bar.in.d.§.cum igitur, quo casu ab ipso ꝓcuratore debet subscribi ꝭm Bart.⁊ Bal.in.d. l.fi.§.j.quod est verũ si quid ad eũ ex administratione pertene rit vt tenet Bal.in.l.nulli.iij.col.C.de epis.⁊ cleri.

38 **Consequenter quero** † quid de curatore. Rñ.ꝙ curator bo norꝫ tenet ɔficere inuentarium ꝭm Bal.in.d.auc.sed cũ testa tor.adeo qđ pt ei obijci exceptio inuẽtarij nõ cõfecti ꝭm Bal. ibi, ⁊ ego alias de facto obtinui, vt no.in.l.j.§.fi.⁊ ibi Barto. ff.de ven.in posses.mit. Ange.in auc.vt lice.ma.⁊ auie.in pñ. col.viij.qđ est verum nisi sit curator ad vnam rẽ tantũ ꝭm spec. de instru.edi.§.xiiij.ver.sed an teneatur inuẽtatariũ, ⁊ in tit.de actore.ver.puberes. Et idẽ si est datus hrditati iacẽti, q: ẽt tũc d3 apud acta insinuari ꝭm Bald. in aucten.si oẽs.C.si vt se ab be.absti.si vero est curator ad litem nõ tenet ɔficere inuenta riũ nisi post inceptã administrationẽ, d3 tñ cauere rẽ pupi.sal. fore.ꝭm Bar.in.l.j.ff.de cur.bo.dan. Ang.in.l.j.C.qui pe.tu. Bal.in addi.Spe.de cur.℣.j.vide gl.bal.⁊ doc.in.l.de crea tionibus.C.de epis.⁊ cle.⁊ Bal.in.d.l.nulli.iij.col.eo.ti.bar. in.l.si vacãtia.de bo.vacã.lib.x.⁊ in.l.tutor q repertoriũ.j.co. vbi t3 simpliciter ꝙ curator nõ tenet facere inuentariũ.⁊ in.l.si hereditas.in fi.prin.ff.de testa.tu.⁊ in.l.ij.si ad speciẽ.ff.rẽ pu. sal.fore.vide in spe.vbi.s.d.ver puberes.⁊ ibi Jo.an.in addi.

39 qđ nõ teneat, qđ no. ¶ † Ulterius q̃ro qd de executore testa mẽti. Rñ.ꝙ tenet ɔficere inuentariũ si eit datus ad distributio nẽ vniuersorꝫ bonorꝫ nõ si ad certã rẽ s3 spe.de instr.edi.§.xiiij. ℣.sed an teneat inuẽtariũ, ⁊ ibi Bal.i addi.℣.executor tenet sed bal.in.d.l.nulli.iij.col.C.de epis.⁊ cle.dt qđ tenet facere đ perceptis tantũ, si tamen non faciat, non tenetur vltra vires si cut heres, quod est verũ nec iure fori nec iure poli.i.in foro cõ sciẽtie scđm Ang.in.l.j.in prin.§.hec stipulatio.s.al.⁊ Jo.an.i addi.Spe.vbi.s.ver.an teneatur inuentariũ.ꝙ no. ¶ Itẽ que ro an actor tutoris teneatur conficere inuentarium. Rñ.non scđm Bar.in.d.l.tutor qui repertoriũ.de admi.tu. Coadiutor

40 vero tutoris sic, scđm Bar.ibidẽ. ¶ Quid dicemus † de fisco. dic ꝙ nõ tenet scđm Bar.in.l.j.§.an bona.ff.de iur.fis.qđ est verũ qñ bona perueniunt ad fiscum ex confiscatione, vt ibi, ⁊ t3 Ang.in.d.§.hec stipulatio.⁊ Bal.in.l.fi.iiij.q.C.đ iure dlibe. vbi dicit fiscũ nõ teneri conficere inuentariũ siue succedat ex de licto siue in bonis vacantibus. secus si succedit vt heres, qđ si nõ cõficit pdit falcidiam ⁊ tenetur ad integra legata, tex.est cũ gl.⁊ ibi Ang.in auc. de here.⁊ falci.§.fi. colla.j.⁊ t3 Ang.in. d.§.hec stipalatio.j.col.restituit tñ in integrum fiscus sicut mi nor si nõ cõficit inuentariũ s3 Ang.in auc.vt cũ de app.cogno. §.si vnum Bal.tñ in.l.iij.C.ad.l.falci.simpliciter dicit fiscũ nõ teneri ad inuentarij cõfectionẽ, q: nõ tenet vltra vires bonorꝫ, ⁊ ideo cedendo hereditati liberatur. sed in.l.j.C.de here.ven. dicit quod non tenetur conficere inuentarium.

¶ Predictis adde ꝙ si hereditas pueniat ad fiscũ nõ vt hrdi tas sed bo.fiscus nõ tenetur vltra vires bonorũ etiã si nõ cõfe cit inuentarium vt t3 Bar.in rub.ff.de aqui.here.⁊ Bal.in.l.

41 si infanti.ij.col.de iur.deli. ¶ Quero † quid de ecclesia. Rñ.ꝙ nõ tenetur conficere inuentarium de hereditate delata ad eam, quia potest adire damnosam etiam sine beneficio legis ⁊ inuẽ tarij, ⁊ tñ non tenet vltra vires.in auc.sicut alienatio, ⁊ ibi bal.

.C.de sac.san.eccle.imo pōt eam dimittere sine beneficio restitutionis in integrum, vt tz Bal.in.l.fi.v.colū.de iure delibe.& Ange.in.d.l.j.ff.hec stipulatio.& in auc.de al.& emphy.§.si vero quidam.de here.& fal.§.fi.& Bar.in.l.i.iiij.q.quarte principalis.C.de sac.san.ecc.vbi dicit idē in pauperibus vel clericis institutis intuitu ecclesie vt non teneātur vltra vires etiā si non fecerint inuentariū idē tenet Bar.in ecclesia & ecclesiastica psona in.l.fi.§.fi.C.de iure delib.& in auc.sed cuz testator.C.ad.l.fal.vbi arguit pro & contra.

42 Ulterius quero †quid de patre legitimo administratore bonoꝝ filij. Rñ. ꝙ non tenetur cōficere inuentariū qñ in bonis hz vsumfructū ꝑm Marti.sil.in.l.cū opz.§.ne aūt.ver.rōcinia.& ibi bal.in princ.C.de bo.que lib.& tz bal.in auct.causa que fit.de epis.& cleri. Ang.in.d.§.hec stipulatio.& Cy.in.d.l.cū opz.iiij.q.& Fran.por.in tractatu de duo.fra.i.parte.q.xlix.Spec.tz ɔ̃riū in tit.de instru.edi.§.fi.ver.quid de patre, qꝛ lz nō teneaṫ reddere rōnē, tñ non pōt alienare & subdit in Spe.ꝙ si nō hz vsumfructū indubitāter teneṫ ɔficere inuētariū ꝓ filijs tutoris, est op.spe.lz nō sit cōis. Si tñ pater succedat filio non teneṫ facere inuentarium, nec etiam de bonis arrogati ꝑm Bal.in.l.iubemus.vlti.col.C.ad trebel. Item nec filius qui solā legitimam acceptauit ꝑm Bal.in.l.j.vij.col.C.quando non pe.par.

43 ¶ †Quero etiam an monasterium teneaṫ ɔficere inuentarium de bonis ingressi. Rñ. non ꝑm bal.in.d.l.iubemus.vlti.col.C.ad treb.& Ange.in.d.§.hec stipulatio.in.ij.col.

44 ¶ †Quid dices de fideicōmissario. Rñ. ꝙ teneṫ ɔficere illud alias teneṫ vltra vires hereditatis ꝑm Ange.in.d.§.hec stipulatio & in.l.i.§.is qui quadringenta.ff.ad treb.Bal.& doc.in.l.fi.C.de iure delibe.& bal.l.filium quē habentē.pe.col.fa.her.& Spe.de instru.edi.§.fi.ver.quid si heres.& seq.& ibi Jo.an.in additio.vide Barto.in.l.in ratione.§.quod vulgo.ad.l.fal.& in.l.prima.§.finali.C.de iure deliberan. Et adde ꝙ fideicommissarius vniuersalis dz ɔficere inuētariū intra tres mēses ꝑm Bal.in.l.cū ꝑm.C.de fideicō.ꝙ tp̄s currit ei a die cedeñ.fideicō.ita ꝙ peti possit nisi per heredē difficulatas ingeraṫ, qꝛ recuset restituere currit.n.tunc tp̄s a die recusationis ꝑm Jo.an.no.in addi.Spe.vbi.s̄.d.ver.quid si heres.qd̄ no. Sed an fideicō.gaudeat beneficio inuentarij ɔfecti ab herede.vide per bar.in.d.l.in ratione.§.qd̄ vulgo.& Ang.in.d.§.hec stipulatio & in auc.de her.& fal.§.hinc nobis.xij.q.& Bal.in.l.filiū quez pe.col.C.fami.hercis.& in.l.fi.§.j.vij.col.& Pau.de cast.in.§.& si prefatā.de iu.delibe.bal.in auc.sed cū testator.ad.l.fal.in spe.vbi.s̄.§.fi.ver.quid si heres rogatus.& ibi Jo.an.in addi.

45 ¶ †Ultimo ad materiam addo ꝙ hospitalarius tenetur conficere inuentariū, alias nō pōt agere in iudicio.l.orphanotrophos.& ibi bal.C.de epis.& cle.& spec.in.d.§.fi.ver.orpha.sunt ēt orphanotrophi, & ibi Jo.an.in addi.que omnia tene menti.

46 ¶ †Decimotertio q̄ro an ep̄s solus sine capitulo possit recipere canonē post tp̄s ab emphiteota q cecidit a iure suo pp cano.non solutū in tp̄e. Rñ. ꝙ non ad preiudiciū ecclesie, que poterit emphyteotā expellere nisi capitulū postea ratificauerit solutionē factā epō.c.pastoralis.de his que fi.a pla.sed spe.tit.de loc.§.vj.ver.xxvj.tz ꝙ imo preiudicet arg.l.aduersus C.d̄ vsu.ibi Bal.dicit non preiudicari ecclesie si episcopus recipit minorem canonem quod no.bene.

47 ¶ †Sed vtrū ep̄s possit remittere feloniā vassallo vide ꝑ bal.in.c.j.vj.col.qui feu.da.pos.in vsi.feu. Adde ꝙ emphiteota ecclesie non cadit a iure suo pp canonem nō solutū nisi ecclesia velit ꝑm Bar.in auc.qui rem.C.de sac.san.eccle.& plenius in.l.ij.C.de iure emphy.& Bal.post spe.in addi.spec.ver.loca.emphyteota cadit.& Ang.in auc.de non alie.§.si vero.col.ij.idem est in emphyteota prima o ꝑm Bal.vbi.s̄.& bar.in.l.j.ff.si

48 ager.vecti.& in.d.l.ij.C.de iu.emphy. Ex quo inferṫ † ꝙ exceptio canonis nō soluti non potest opponi per tertium sed solum per dñm ꝑm Bar.in.d.l.ij.j.q.& in.d.l.j.& in tractatu represa.v.q.prin.& Bal.in addi.specu.de loca.ver.exceptionē canonis.& ibi spec.§.vj.ver.lxvj.& seq.& Bal.ibi in ver.si emphyteota cecidit.& plenius in.l.solēnibus.C.de rei ven.& in.d.auc.qui rem.de sac.sanc.ec.& Jmo.in.c.potuit.de loc.& in.c.fi.x.car.de prescri.vide Ang.in.d.§.si vero. Potest tamen ꝑ tertium ɔpponi exceptio empyteosis finite ꝑm Bald.in addi.vbi.s̄.versi.si emphyteota cecidit.quod no.

49 ¶ †Decimoquarto quero an per actus ep̄ales gestos ab epō dicaṫ ecclesia sita esse in q̄si possessione iuris ep̄alis. Rñd. sic hz Bal.in.l.ij.xvj.colū.versi.sed pone ꝙ episcopus.C.de serui.& aqua.quod nota pro articulis.

50 ¶ †Decimoquinto quero an episcopus possit inquirere pro legatis pijs factis pauperibus. Rñ. sic.licet inquisitio non cadat in causis ciuilibus ꝑm bar.in.l.si vacātia.& ibi Ang.in ver.preses prouincie.C.de bo.vac.li.x. Ratio est, qꝛ dr̄ ep̄s pater pauperuz.vt dicit Bal.in.l.precibus.xx.col.C.de impu.& ali.substi. vñ ad ipsum tanq̄ȝ ad patrē pertinet cura filioꝝ, argu.l.fi.C.de bo.que lib.& l.j.C.de bo.ma.& dicemus.ĩ.in materia executoꝝ.

51 ¶ †Decimosexto quero, vtrum episcopus possit sine decreto transigere de rebus ecclesie. Rñ. sic, si hz plenam administrationem, vt tenet Bal.in.l.quoties.C.de fideicom. Barto.no.in.l.nulli.ff.de transac.dicit ꝙ pōt episcopus transigere si res apud ipsum remaneat per transactionem licet per ea det vel faciat aliquid non si rem tradat alteri, quod dicit verum si ipse possideat rem secus si aduersarius bal.autem in.l.preses.C.de transac.dicit ꝙ episcopus pōt transigere de rebus ecclesie non incorporatis.i.que non sunt de mensa, & sine decreto superioris sed secus dicit in rebus corporatis que sunt de mensa & ab episcopo bonafide possessa, & pacifice, quia inconsulto papa non possunt per episcopum alienari propter iuramentum quod prestant episcopi generaliter in promotione eoruz ꝑm Hostien.in.c.vt super.de reb.eccle.non alie.& bal.in.d.l.preses.vide tamē Jnn.& doc.in.d.c.decetero.de trans.illud etiaȝ perpetuo nota qd̄ dixit bal.in marg.ver.rector.ver.j.post Jnno.in.c.veniēs de transac.vcz, ꝙ episcopi auctoritas requiritur in transactione rectoria ecclesie duratura post eius mortem.

52 ¶ †Decimoseptimo quero an ep̄s possit remittere quartam sibi debitam de relictis pijs factis a testatore. Respond.sic, qꝛ illa sibi debeṫ, vt.s̄.nō vt ecclesie ꝑm bal.in.l.preses.C.de trāsa. Quartā vero doctrinarum sibi debitaȝ non pōt donare sine cōsensu capituli ꝑm gl.doc.& Hosti.in.d.c.de quarta.de prescri.& gl.iij.q.iij.c.j.i fi.no.xij.q.iij.c.fi.& in.c.pastoralis.d̄ dona. Scias autem ꝙ episcopalis pars regulariter debeṫ epō de relictis factis ad pium vsum ex dispositione canonū, ideoq̄ȝ canonica est appellata, probatur.x.q.j.de his.&.c.antiquos.xij.q.ij.nobis.c.vulterane.&.c.ɔcesso.c.quatuor.c.de redditibus.& c.cognouimus.xvj.q.j.ɔstitutus.&.c.ad hec.de off.or.c.ɔquerente.de testa.c.officij.&.c.requisisti.& ibi per Jnnocē.c.fi.de succes.ab intest.c.de quarta.de prescri. Que pars episcopo debeṫ ex lege iurisdictionis ꝑm Jnno.in.c.j.de statu mo. Debeṫ autem in compensatione oneruz que fuffert a singulis ecclesijs sue dioce.vcz ꝙ episcopi onus est in celebrando ordinis ɔferendo, chrisma conficiendo, oleum sacrum benedicendo, basilicas dedicando, moniales benedicendo, predicando, penitentias iniungendo, & alia exercendo que pertinent ad eius officiū, vt plene ponit Spe.in.d.c.j.& Pe.de peru.in tra.canonice episcopa.i.c. Jtē scias ꝙ de iure cōi dicta pars canonica est quarta.d.c.vulterane.&.c.nobis.c.ɔcessio.&.c.de redditib⁹.c.d̄ quarta.&.c.ɔquerente.& ibi Hosti.& Jo.an.ɔtra gl.dicunt verū nisi consuetudo aliter se habeat, qꝛ eam alterat, & tenet Jo.an.in.d.c.requisisti.& hoc verū hodie oliȝ vero erat tertia.xiij.q.i.de his.&.c.decernimus.xvi.q.i.ɔstitutus. Aliqñ erat medietas.x.q.i.antiquos.hec tenet Pet.vbi.s̄.c.ij.in prin. Nec ignores dictā canonicam deberi episcopo de relicto facto ecclesie sue diocesis etiam si idem testator episcopo reliquit aliud qꝛ relictum ipsum in quarta non cōputatur.no.in.c.i.de offi.testa.& tenet.d.meus Jo.de por.in.l.si cum dotē.§.si pater.ff.so.ma.vide tñ oino Pet.in.d.c.ij.i.q. Jtem debeṫ ei quarta canonica de relictis factis hospitali auctoritate episcopi constructo scdm̄ bald.in.l.orphanotrophos.C.de epis.& cle.& in.l.si quis ad declinā.§.in omnibus.eo.titu.xiij.col.vbi vide omnino.& in auct.hoc ius porrectum.de sac.san.eccle.& in suo consi. Jn Christi nomine amen. Quidam ciues ameliani &c. Non aūt qñ ɔstructū fuit sine auctoritate epi scdm̄ bal.vbi supra in dubio vero nec hospitale soluere dz si per tp̄s qd̄ non sit memoria in contrariū se tuetur quod non soluerit, alias secus vt firmat bal.in.d.§.in omnibus.xv.col.ver.ij.questio.hec est.vbi vide oino. Sed plenius loquiṫ do. Pe.vbi.s̄.iiij.c.xiiij.q.ibi, decimotertio &c.ver.quo ad primam.q.& ver.quo ad secundum.q.& per Jo.an.in.d.c.requisisti.de test.ver.pijs locis vbi dicit quod potest episcopus petere quartā de relictis hospitali nisi relicta sint ad priuilegiatos vsus de quibus in.c.fi.de testa. Jtem debeṫ episcopo quarta delegato ad pium vsum lz res legata nō sit apta ad piuȝ vsuȝ scdm̄ bal.in.l.si filius.C.fami.her. Jtē debetur etiā de relictis factis monasterijs exemptis scdm̄ Jnn.in.d.c.i.de statu mo.& bal.in.d.§.in omnibus.xv.col.vbi dicit verum qñ monasteriū habet

habet exemptionem canonicam & generalem, non sic propriam & specialem, per quã locus eximitur a lege diocesana, & a lege iurisdictionis. sed vide plenius per Pet. vbi. s. iiij. c. q. v. cum se quen. & seq. Itẽ debet episcopus eam habere etiam si in testamento non sit nominatus secundũ Bal. in. d. §. in omnibus. ij. col. per. l. fideicom. §. interdum. de lega. iij. Itez episcopo quarta debetur etiam de his que testator infirmus inter viuos dispẽsat. tex. est cum glo. in cle. dudum. versi. indirecte. de sepultu. Pet. vbi. s. c. iij. Item de relictis factis pro mortuarijs & funeralibus, & de omnibus que pro anima perueniunt ad ecclesiam parochialem secundũ Bal. in. d. §. in omnibus. ix. col. ver. ad tertium. respondet episcopus q̃ est verum ẽt de candelis, que dantur ad manus distributim in funere. glo. est no. in. d. cle. dudum. ver. funeralibus. & dic esse casum in. c. conquerẽte. de offi. ordi. & in. c. offi. de testa. q̃ de mortuarijs debetur quarta episcopo. & Pet. vbi. s. vij. c. vlt. car. ver. quid si relinquatur pro mortuarijs. & ibi declarat mortuaria dici que quis pro anima sua reliquit in morte secundũ Jo. an. in. d. c. conquerente. Itez & ea que offerunt pro mortuis vt ibi per Jo. de ligna. Funeralia vero dicuntur ea que cum funere deferuntur. d. cle. dudum ver. funeralibus. & Pet. vbi. s. item quarta debet̃ de quarta parochiali debita ecclesie secũdũ Jo. an. in. c. certificari. de sepul. & Bald. in. d. §. in omnibus. x. col. vbi dicit verũ nisi ecclesia parochialis sit extra diocesim, vt ibi versi. & hoc est verum. xj. col. & Fed. de senis in consi. vj. Item quarta debet̃ episcopo de relictis factis ecclesie etiam non curate secundũ bal. vbi. s. xj. col. ver. sed hic queritur. Itẽ quarta debetur vnica ambobus episcopis de relicto facto ecclesie site in confinibus duarũ diocesum ẽm bal. ibi ver. vlterius querit̃ an si. Itez debetur de relictis factis hospitali pro male ablatis, nisi aliud obstet epõ scdm bal. in. d. §. in omnibus. xvj. col. ver. sed nunc incidenter. item de relicto facto vultui sancto vel imagini virginis picte in aliquo certo loco scdm bal. ibi. xij. col. ver. vlti. circa hanc. itez debetur quarta episcopo de relictis factis ecclesie fratrum minorum sancti francisci scdm Pet. vbi. s. c. iiij. ad fi. vbi concludit ꝯ Fede. de sen. in consi. cxlvj. cũ aliqui boni viri &c. sed bal. in. d. §. in oibus. iij. col. tz opi. Fed. in. d. consi. in quo casu tpe meo fuit iudicatũ & consultum ꝯ bone memorie do. Nic. de caprানica episcopũ firmanũ pro ecclesia annuntiãte pro hereditate Antonij luce, inter quos ẽt ego ad instantiã fratris Jaco. de monte brandino sancte vite viri consului satis diffuse pro dicta ecclesia. item debet̃ quarta de relictis fraternitati scopatorum vel alteri fraternitati vt vr̃ ꝯcludere bal. i. d. §. in omnibus. xij. col. ver. denno queritur. vbi plene, sed plenius vide per Pet. vbi. s. iiij. c. xiiij. q. ver. quo ad quartã q̃õnẽ, vbi vide. itẽ debet̃ quarta de relicto facto pauperibus certi loci vel hospitalis nõ si factũ est pauperibus in genere ẽm bal. ibi. xiiij. col. versi. ego enim dico scdm Pet. vbi. s. v. c. vj. q. dicit q̃ vtroq̃ casu debetur quarta nisi legatũ factũ sit pauperibus vt singularibus personis, puta cuilibet pauperi pro tunica q̃r tunc non debet̃ quarta epõ. Alios multos casus in quibus episcopo quarta debet̃ de pijs relictis vide latius per do. Pet. in trac. canonice.

53 ¶ † Sed subdendi sunt plerique casus in quibus quarta nõ debetur, vcz de relicto facto pauperibus in genere. c. requisisti. de testa. & tz Pet. vbi. s. c. ix. ver. itẽ si executor datus. & Fed. de sen. ꝯsi. xlvj. & Pau. in. l. id q̃õ pauperibus. xvij. q. & in auc. similiter. ad fi. C. ad. l. fal. vbi dicit verũ, maxime si certis personis nominatim relictũ sit. q̃õ ẽt dixi. s. proxi. scdm do. Pe. itez nec a nõ subditis episcopo scdm Jo. an. in. c. cuz in officijs. de test. & bal. in mar. ver. libel. ver. i. & in. d. §. in oibus. iij. col. vbi vide. Item nec de relicto facto vni ex fratribus minoribus pro libris vel alimentis scdm bal. in. d. §. in oibus. v. col. itez nec de relicto pro missis dicendis secundum glo. in. d. cle. dudũ. de sepultu. & bal. vbi. s. ver. & per hoc apparet q̃ opi. & plenius per Pet. vbi. s. vij. c. p̃ncipali. itẽ nec de relicto ad fabricam, vel alium certum vsum scdm bal. vbi. s. v. col. ver. secũda conclusio est. q̃õ est verũ ẽt si relictum ipsum sit factum arbitrio Titij, & Titius arbitretur de eo super fabricam scdm bar. not. in. l. vnũ ex familia. §. i. de leg. ij. Item nec de relicto nullo facto fratribus minoribus sancti Francisci scdm bal. vbi. s. v. col. ver. tertia conclusio est. Itez nec de relicto pro fabrica facto fratribus predicatoribus nisi aliter inter eos & episcopum pactum sit initum secundũ bal. vbi. s. vj. col. ver. venio ergo ad questionem. Ita nec de relictis factis ecclesie sue extra dioce. suam secundũ bal. ibi. xi. col. ver. vlterius queritur &c. Itẽ nec de relictis factis vniuersitati scholarium vel mercatorum secundum bal. ibi xij. col. in fi. item nec de relictis ad certos vsus. c. fi. de testa. & bar. tenet in. d. l. vnũ. §. i. de leg. ij. item nec de relicto facto ecclesie, non pro anima, sed ob magnum seruitium ab ecclesia testatori collatum secundum Inno. in. c. officij. de testa. & bal. vbi supra. xvj. col. versi. adde dicit Inno. item nec de relicto vidue facto, & per eam postea donato hospitali vel ecclesie secundum bal. ibi. ver. sed pone. item nec pro relicto facto ad pingendum imaginem Christi vel sanctorũ, vel pro calice & si. secundũ bal. ibi. xvij. col. ver. si autem relinquatur. & Pet. vbi. s. vij. c. principali vbi plenius. Reliquos casus in quibus cesset quarta episcopalis, vide latius per do. Pe. in dicto tracta. & maxime in. vij. c. in principio.

54 ¶ † Circa predicta sciendum est q̃ quarta episcopalis peti debet per episcopum ab ecclesijs quibus sunt facta relicta, non ab heredibus testatoris ẽm bal. in. d. §. in oibus. ij. col. sed aliter loquitur do. Pet. vbi. s. in. d. c. iij. principali. vbi vide. idem tamen Pet. in consi. cum queritur an ante annũ dicit quartam esse petendam ab executoribus, sed solutis legatis debet peti a legatarijs ecclesijs, & allegat Hostien. & Joã. and. in. c. de his. de sepul. & hec magis placet. Reliqua circa materiã quarte episcopalis. vide per Pet. in. d. tracta. & bal. in. d. §. in omnibus. & Pau. de cast. in consi. ccxlj. cuz seq. vbi ponit an de relicto fructuum ad cultũ certe capelle debeatur quarta episcopo. vide ibi.

55 ¶ † Decimooctauo quero vtrum solus episcopus sine capitulo possit aliquem inuestiri de feudo antiquo vel emphi. Rñ. q̃ sic, q̃r tunc non dicitur alienare ẽm Abba. ant in. c. ij. de feud. bal. in mar. ver. prelatus. ver. fi. Et ideo dr̃ q̃õ solus prelatus sine capitulo potest concedere inuestituram vt tenet bald. in. l. pe. in prin. C. ad velle. q̃õ verum est post confirmationem sui nõ ante ẽm bar. in. c. trãsmissa. de elec. & bal. in. c. j. qui succes. fe. in vsi. feu. nõ tñ põt epũs inuestire de feudo nouo sine ꝯsensu capituli secundum Pau. de cast. con. clx. in primo dubio. ij. col. vide ẽt per bal. in. c. ij. qui feu. da. pos. ij. col. & ibi etiaz vide an superior possit dare in feudũ res ecclesie habentis aliũ prelatum inferiorem immediatũ. vide per eum in. iiij. col.

¶ Pro predicta deci. facit q̃r emphi. iterum dari potest alicui sine solẽnitatibus qñ res fuit solita dari in emphi. alias non secundum bar. in auc. qui rem. C. de sac. san. eccle. An aũt concedat feudum masculo & femine simul stante cõstitutione vel cõsuetudine q̃õ feudum detur masculo. vide per bal. in. c. j. versi. consuetudo. qui feu. da. pos. in vsib. feu. vbi plene.

56 ¶ † Decimonono quero an possit epũs dare emphi. cũ pacto q̃ emphiteota nõ cadat a iure emphi. ob canonẽ nõ solutũ. Rñ. sic, q̃r & tũc oĩno emphiteota cogitur soluere canonem. ita tenet barto. in. l. fundi. C. de fun. patri. li. xj. & in. l. ij. iij. q̃õ. C. de iure emphi. & bal. in addi. Spe. de loca. ver. an valeat. post Spe. ibi, & Pau. de cast. in consi. cxxxvij.

57 Uigesimo quero † an episcopus antiquã emphi. finitam teneat̃ concedere successoribus eiusdẽ emphiteote, & sic illis de quarta generatione. Respondeo sic, exclusis extraneis secundũ barto. in. l. prima. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & esti. & in. l. j. de priuile. credi. & l. si mihi & Titio. de verbo. obligatio. Ludo. ponta. in l. i. iij. col. & in ius voca. vt eant. & bal. in additio. Spe. de locatio. ver. emphi. debet potius, & ibi Specu. quod est verum nisi descendens ille sit pauper miles, vel minor secundum Joan. de imol. post Joan. and. in. c. potuit. de loca. Et intellige predicta in descendentes, non in agnatis emphiteote, in cuius patria finita est emphiteosis, nec in ascendente vt sentit Barto. in. d. §. permittitur, q̃r loquitur per verum descendentem, non per verum proximiorem vel fi. idem sentit bal. in. dicto versi. emphiteo. vbi dicit de posteris, & solennis docto. do. Anto. de gradania de facto consuluit qui refert. Pet. de anch. in consi. plene & subtiliter consultũ reperi &c. & ita hoc anno consultus respõdi cuidam ciui Cesenensi. quod tene menti, q̃r alij non tangunt, in inquilino autem secus est cui finito tempore non cogitur dñs domum locare licet de vrbanitate locare deberet ẽm Hostien. Joan. an. & But. in. c. j. de loc. & est casus in. l. ne cui. & ibi bal. C. loca. vbi dicit verũ nisi eisdẽ sit permissa relocatio. q̃õ not.

58 ¶ † Uigesimoprimo quero an põt episcopus auferre colono fundum ecclesie melioratum & alteri locare maiorem pensionẽ offerenti. Respon. q̃ nõ vt tenet Pau. de cast. consi. lxj.

59 ¶ † Uigesimosecundo quero an possit epũs augere censum vel pensionẽ colono vel emphiteote pro fundo meliorato industria emphiteote vel coloni. Respon. nõ scdm bal. in. l. fi. C. de alluuio. & bar. in. l. quicũq̃. C. de omni agro deser. lib. xj. q̃õ not.

60 ¶ † Uigesimotertio quero nunquid possit eps consanguineis dare feudū, vel emphi. Respon. qđ non, aut perpetuum, sed ad tempus sic. vcz vsqz ad tertiā generationem secundum Bart. not. in auc. quibuscūqz. vbi vide p Bal. C. de sac. san. eccle. ꝛ p Bal. in. c. j. vlti. col. qui feu. da. pos. ꝛ in. c. i. post glo. vlti. col. si inter dn̄. ꝛ vas. lis ori. imo si in perpetuū ꝯcedat intelligit̄. s. in tertiā generationē ꝛ nō vltra ꝓm Albe. de rosa. singulariter in proemio. C. ver. perpetui. quod semper not.

¶ Predicta intellige nisi concedat̄ descendentibus in infinitum expressim, quod potest fieri, non autem extraneis heredibus in infinitū, q̄ꝛ tunc non egreditur tertiam generationem secundum Bal. in auc. de functo. C. ad tertul. quod not.

61 ¶ † Uigesimoquarto quero an prelatus concedens in emphiteosim possit adducere pacta ꝯ naturā contractus emphi. rn̄. non, ꝓm Pau. de cast. in consi. clx. qđ tene menti, pōt tn̄ ꝯcedere in emphi. casarenū ecclesie cū pacto qđ edificet̄ domus in eo, ꝛ post certū tempus ad ecclesiam reuertatur, vt tenet Bar. in. l. iubemus. §. sane. C. de sac. san. eccle. sed pro quanta pensione pōt dare in emphi. casarenū, vel res ecclesie ruinosas ꝛ steriles, vide Bar. ꝛ doc. in auc. perpetua. C. de sac. san. eccle. ꝛ in auc. qui rem. eo. tit. vbi dicit ꝙ pōt concedi talis res cum diminutione sexte partis pensionis si plus non inuenitur, alias secus vt detur restitutio in integrum. per. c. j. de in integ. restitu.

62 ¶ † Uigesimoquinto quero an emphit. ecclesiastica consueta dari p epm ad tertiā generationē masculinam possit dari ad tertiam masculinā ꝛ femininā. rn̄. ꝙ nō, vt tenet Bar. in. d. auc. q rē. cui adde no. p Bal. in. c. j. ꝟ. ꝯsuetudo. q fe. da. po. i vs. fe.

63 ¶ † Uigesimosexto quero nunquid eps rē solitā emphiteoticari ad tp̄s possit ꝯcedere in perpetuū. rn̄. nō, secundū Bart. in. d. auc. qui rem. C. de sac. san. eccle. quod not.

64 ¶ † Uigesimoseptimo quero an eps possit res ecclesie nō solitas dari in emphi. concedere. rn̄. non, q̄ꝛ solum consuetas dare pōt in emphi. c. j. de feu. ꝛ in tit. episcopū vel Abb. in vsib. feu. ꝛ Bar. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. ꝛ doct. in. c. potuit. de loca. ꝛ Pau. ꝯsi. cxxxvj. quinetiam rem emphiteoticari solitā nō tenet̄ eps amplius dare si eam apud se retinuit eamqz de mensa effecit ꝓm Bar. in. d. l. si vacantia. dr̄ antē de mensa res esse effecta seu incorporata qn̄ descripta est in libro continēte res mensales, vel qn̄ eps declarauerit rem esse de mēsa ꝓm Bar. ibidem, vbi dicit esse casum, vel statim ꝙ arma epi sunt imposita rei dr̄ esse mensalis ꝓm Ang. not. in. d. l. si vacantia. vide tn̄ per cano. ꝛ Inn. in. c. vt super. de reb. eccle. nō alienan. ꝛ ibi Jo. de imol. qui tenet contra Inno. in eo qđ dicit rem retentam a predecessore per annum dici mensalem.

65 ¶ † Uigesimooctauo quero nunquid episcopus possit agere pro rebus ecclesie sibi subiecte. rn̄. ꝙ sic, scz nomine ecclesie nō suo ꝓm Bar. Bal. ꝛ doc. post gl. in. l. sciendū. C. de sac. san. eccle. ratio est q̄ꝛ eps hꝫ interesse generale in rebus ecclesiarum oim̄ sue dioce. ꝛ facit qđ not. in. c. cū olim. de restit. spolia. per Inno. vbi dicit eū agere posse pro iniuria ꝛ dāno dato ecclesie ꝛ qđ not. in. c. dilectus. de appel. ꝛ in. c. ex parte. de rescr. ꝛ in. c. cū dilectus. de succes. ab inte. qđ vex si ecclesia vacat, vt ibi not. ꝛ tenet Spec. tit. de actore. ver. itē episcopus. ꝛ quilibet. vlt. col. ꝛ ideo si ecclesia vel altare nō vacat nō prefertur rectori eius habenti speciale interesse ꝓm Bar. ꝛ Bal. vbi. s. Item verum si episcopus esset suspectus de dilapidatione q̄ꝛ nō admittitur ad agendū nisi caueat ꝓm spe. vbi. s. ver. in summa notandū. Agit ēt eps pro suo capitulo cum cautione de rato etiā si bona sunt diuisa ꝓm Bal. in mar. ver. prelatus. ver. vj. post glo. ꝛ Inno. in. c. edoceri. de rescrip. ¶ Et not. ꝙ rectorias petit nomine suo, sed res ecclesie nomine ecclesie ꝓm Inno. in. c. literis. de resti. spolia. ꝛ Bal. vbi. s. ver. x. ꝛ intellige ꝙ episcopus dꝫ agere per procuratorem nō per se. xiiij. q. j. c. j. cum gl. v. q. in. c. fi. nec agens pro re ecclesie dꝫ soluere decimaꝫ vigore statuti ꝓm Bal. not. in auc. sed hodie. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Bal. in. l. nulli. eo. tit. arguēdo de forense ad clericū, sed prima opin. verior est iudicio meo. Scias aūt ꝙ sicut eps dꝫ agere nomine ecclesie ita ꝛ tutor noīe pupilli, vcz tutorio nomine ꝓm Bart. in l. j. §. sufficit. de admini. tut. l. si quis. §. j. ind. sol.

66 ¶ † Uigesimonono quero nunquid episcopus possit inquirere pro rebus ecclesiaꝝ ꝯ detētatores. Rn̄. ꝙ sic, licet in ciuilibus alias inquisitor nō admittat̄ de iuribus singulariū psonaꝝ. scđꝫ Inn. in. c. ad nostrā. el. ij. de iureiur. ꝛ Bar. in. l. scimus. C. de sac. san. eccle. ꝛ in. l. inciuile. C. de fur. qđ not. q̄ꝛ regulariter inquisitio est prohibita in ciuilibus vt. s. ꝛ. l. rescripto. §. si quis. ff. de mu. ꝛ ho. ꝛ Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. de adu. nisi in casibus not. in. c. j. vt ecclesia. bene. per gl. ꝛ Bal. in. l. iubemus. C. de prob. ꝛ per Ang. in. l. si vacantia. C. de bon. vacan. lib. x. ꝛ per Inno. in. d. c. ad nostrā. vbi dicit papā posse inquirere omni casu. Idē ꝛ qn̄ aliquid cōmittit̄ si res ecclesie ꝓm Inno. in. c. qm̄ frequenter. §. sunt ꝛ alij. vt lit. non ꝯtest. ꝛ Bald. in. d. l. sancimus. ꝛ in mar. ver. inquisitio. ver. iij. Idē ꝛ ratione publice vtilitatis. l. j. §. ius publicuꝫ. ff. de iustitia ꝛ iure. i. dist. ius publicū. ꝛ Bald. in. d. versi. iij. ꝛ Barto. in. d. l. si vacātia. Idē ēt ratione miserabiliū personaꝝ in earū vtilitate. l. ne quicqꝫ. §. aduocatos. de offi. pcō. ꝛ leg. ꝛ Bar. in. l. iiij. §. hoc aūt. de dam. infe. ꝛ Lud. pon. in sing. ver. inquisitio. vbi Inn. dubitat. Idem et ratione pie cāe ꝓm Bal. in. l. ij. C. si manci. ve. ne prosti. ꝛ bar. in. d. l. si vacantia. si ꝯ tenentes bona distribuēda in piā cām, qđ not. idē in odiū vsurariorum secundum Bald. in. c. iniuria. v. col. de pa. iur. fir. in vsib. feu. que omnia not.

67 Trigesimo quero † an eps ꝯcedens castruꝫ cū iuribus suis videat̄ ēt ꝯcedere iura spiritualia. rn̄. nō, scđm Inno. in. c. ex literis. de iure patro. vbi dicit ꝙ non videtur ꝯcedere ius ꝯferendi beneficia nec ius colligendi decimas, nec alia spiritualia vt refert Lud. ponta. in sing. versi. eps. Jus vero patronatus annexum castro venit in venditione castri scđm Inn. in. d. c. ex literis. ꝛ Bal. in mar. ver. castrū. ver. j. glo. in. l. in modicis. ff. de ꝯhen. emptio. in. l. quedā. de acqui. rer. do. ꝛ Bar. in. l. hanc legē. de ꝯhen. emp. doc. in. d. c. ex literis. Pau. de ca. in ꝯsi. lv. idē dicit in feudo, ꝛ emphi. nō in locatione castri, vel ville. Itē venit ꝛ in pignore castri. c. cū bertoldus. de iud. Nō tn̄ potest specialiter pignorari vt ibi, sed patronatus liberti sic ex cā scđm bar. in. l. si his qui. §. iura. ff. de pi. Itē pōt dictū ius patro. locari. d. c. ex literis. ꝛ ibi doc. Itē pōt vendi cū vniuersitate. c. cū scđm eo. tit. ꝛ bal. in. l. j. in fi. C. de bo. lib. ꝛ in. l. fi. pen. col. C. de edi. diui adri. tol. doc. ꝛ Pau. de cast. in. l. i. in fi. prin. ff. đ offi. eius cui man. est iuris. Nō aūt specialiter. c. de iure. de iurepa. sicut nec donari sine epi lnia, sed cū lnia sic, scđm Fede. de senis ꝯsi. ccxvij. qđ incipit, si opinio. Jo. ꝛ not. in. d. c. ex literis. ꝛ ibi Inno. ꝛ per gl. in cle. fi. eo. tit. ver. relicti. Nec ēt venit in donatione oium iuriū scđm bal. in. d. l. fi. pen. col. vbi plene, ꝛ adde ꝙ not. bal. in. l. j. C. de iu. pat. ꝛ in. l. a procuratore. C. mandati. sciēdū ēt ꝙ licet ius patronatus cuꝫ hereditate trāseat in heredem ēt anteqꝫ heres sit missus in possessionē bonoꝝ possit heres ꝓsentare ꝓm bal. in. d. l. pe. col. tn̄ in fideicō. nō venit vt tꝫ bal. in l. cū viꝝ. v. qō. in lec. anti. ꝛ in lec. noua. vlt. col. de fideicō. ꝛ in. d. l. fi. qđ est mirabile. Transit ēt ad heredē extraneū gl. est in. l. si operaꝝ. ff. de op. lib. ꝛ bal. in. c. decedēti. ij. col. qui feu. da. pos. ꝛ in. l. venia. C. de in ius voc. ꝛ gl. ꝛ Arch. xvi. q. vij. cōsiderādū. doc. in. c. i. ꝛ in cle. fi. eo. tit. đ iurepa. nō tn̄ trāsit ad filium nō heredē, nec ad filiā dotatā per statutum exclusam ob existētiam masculi secūdū Fed. de sen. in consi. cxxxix. Itē queritur an filius ꝛc. sed bene transit ad bonoꝝ possessorē ꝓm Federi. in. d. ꝯsi. ccxvij. vbi dicit illud posse in codicillis relinqui, qđ est no. ꝛ scias ꝙ iuspa. nō venit in vēditione palatij in quo est ecclesia patronata ꝓm Inno. in. d. c. ex literis. ꝛ bal. i mar. ver. castrū. ver. i. sed bar. in. l. si mercedē. §. i. ff. de act. emp. notabiliter dicit iuspa. ecclesie non venire in venditione fundi in quo est ecclesia ad quā fit aditus ex via publica, ꝛ nō ex fundo vide gl. in. l. si vēditor. ff. de reli. ꝛ sum. fu. ꝛ qđ per bal. in. l. cui fundus. ff. de priui. cre. ꝛ Lud. pon. in sing. ver. venditio facta đ

68 fundo. † Tenementi qđ venditio fundi non comprehendit ecclesiam ēt si non sit aditus ad eam nisi per fundum secundum bal. in. l. fi. penul. col. C. de edic. diui adria. tol.

69 ¶ † Sed quero vtrū in ꝯnali cōfiscatione bonoꝝ veniat iuspatro. ecclesie. Rn̄. nō, scđm gl. But. ꝛ doc. in. c. pastoralis. de re iud. lꝫ bar. brixien. teneat ꝯrium. xvj. q. vij. filijs. ꝛ predicta vera si ꝯfiscatio est facta per iudicē secularem vt. s. secus si per ecclesiasticum scđm Jo. de imo. in. l. in insulam. ff. sol. ma. vbi loquitur sub dubio forte, ar. no. per gl. in. c. q̄ꝛ diuersitatē. de cōces. preb. Flor. vero in. l. iam. §. si fundus. ff. de serui. indistincte loquēs tenet iuspa. in ꝯfiscatione cōprehendi.

70 ¶ † Incidenter queri pōt qn̄o intelligat̄ cōcessio castri fcā per principē. Rn̄. ꝙ intelligit̄ cū oibus iuribus suis cū iurisdictione ꝛ auctoritate sua scđm bar. ꝛ Ang. in. l. ij. in fi. C. de bo. vac. lib. x. By. in. l. i. §. damus. ff. de suspec. tu. bar. in. l. imperiuꝫ. de iur. om. iud. in. l. ij. de verbo. signi. ꝛ in. l. i. vlt. col. de iurisdict. omium iud. ꝛ in. l. i. §. i. de offi. prefec. vrb. ꝛ bal. in. l. fina. in pn. C. de bo. que libe. ꝛ in. §. iteꝫ si is. qui. mod. feu. amit. ꝛ in. d. c. i. de ca. q cu. vē. ꝛ in. c. i. de ꝯtro. inuest. ꝛ Jo. in addi. Spe. de iuris.

iurisd.om.iud. Inno.in.c.ex literis.de iurepa.⁊ Bal.in.l.pe. ij.col.C.de ꝯdi.inser.vbi dicit ꝙ iurisdictio venit in venditione castri ⁊ intellige de iurisdictione que describit̄ a territorio, nō de ea que esset concessa in priuilegiū ꝑsonale alicui forte ꝓcessori vēdētis. Idē Bal.in.c.ad hec.iij.col.de pa.iu.fir. dicit ꝙ iurisdictio nō venit tacite, sed demū expresse nisi talis sit iurisdictio ibi ꝑscripta, q̄ ēt tacite venit in qualibet castri ꝯcessione ēt simplici. idē Bal.in.l.a ꝓcuratore.C.mandati. dicit ꝙ vēdito fundo cū oībus iuribus nō cōprehēdit̄ iurisdictio coherens fundo in quo furce sunt erecte. qđ bene no. Itē no. ꝙ talis ꝯcessio castri simpl'r intelligit̄ facta saluo iure tertij ibi vassalloꝝ ſm Bal.in.l.cū nō solū.in prin.C.de bo.que lib. Itē intelligit̄.s.cū oībus pertinētijs ſm Bal.in.l.bonesi.ff.de ꝯstitu. prin.⁊ Barth.cepo.in trac.de ser.rusti.tit.de mare. Itē intelligit̄.s.cū iuribus iurisdictionalibus, ⁊ cū honorificētia ſ3 bal. in.l.si.pe.col.de edi.di.adri.tol. Itē itelligit̄.s.cū mero ⁊ mixto impe.ſm Pa.de cast.ꝯsi.cxxxij.j.col. Itē intelligit̄ sc3 cū tota supellectili armoꝝ ſm Bal.in.c.j.§.si quis de manso.iij. col.de ꝯtro.inue. Barth.cep.de ser.ru.tit.de fluminibus, q̄ oīa no. sed practica seruat ꝙ oīa pdcā specificent̄ in ꝯcessione.

71 ¶ †Trigesimoprimo quero vtrū eps possit relictū factum ad certū piū vsum ꝯuertere in aliū piū vsum. Rn̄. ſm Bal. ꝙ nō in.l.si quis ad decli.§.in oībus.v.col.ver.iuxta hoc querit Jabut.de epis.⁊ cle.vbi dicit sic fuisse indicatū per legistas, ⁊ canonistas.⁊ Bal.in.l.j.ad fi.C.de his que pe.no.⁊ Pa.de ca. in ꝯsi.xvj.⁊ not.in cle.q̄ ꝯtingit.in prin.de re.do.ver. solū auctoritate pape fieri posse tradit̄, qđ intellige de plenitudine potestatis qua nūq̄ vti v̄r nisi adijciat clausula nō obstāte, ita qđ clare appareat de eius mente.⁊ sic d3 intelligi.d.cle. ſ3 Bal. no.in.l.si testamētū.ff.de test.vbi ēt dicit id per papā fieri non posse de ordinaria potestate per illū tex.qđ veꝝ est nisi qn̄ inferioribus esset ꝯcessū3 id facere, q̄ ⁊ tūc papa idē pōt de ordinaria potestate ſm Bal.ibi, inferior aūt vt eps non pōt alterare relicta nisi de cā liqueat vocatis his quoꝝ interest. vt ibi per Bal. itē nisi relictū ad certū piū vsum, pur ad fabrica3 capelle nō sufficiat, q̄ pōt in aliū ꝯuerti secūdū bal.in.d.l.j. ad fi.C.de his que pe.no.⁊ no.in.l.legatū.⁊ ibi Bar.ff.de admi.re. ad ciuita.perti.⁊ Ang.in.l.si seruus.ff.ad.l.fal. vbi dicit hanc qō. posse terminari per.l.ḡnaliter.§.si quis alienū.ff.de fideicō. li. nec tunc potest eps cogere heredes ad suplendū id qđ deficit. scđm Bal.in.d.l.j.per.l.qui aliena.§.libertus.ff.de neg. gest. Sed quid si superfit. Rn̄. ꝙ illud plus debeat ꝑ executores testamenti restitui heredibus, nō aūt ꝯuerti in aliū pium vsum secūdū Ang.in.l.i.§.de impensa.ff.ad.l.fal.ad illius tex.sed melius probatur in.l.lucius.§.a te.de lega.ij.ver. Gyn. dicit notanter qđ ambasiator qui recipit pecuniam pro sumptibus pro vno mense, si expediuit ante mensem ⁊ reuersus est, d3 residuū3 pecunie restituere, ꝙ tene mēti, dictū vero Ang. intellige quādo simpliciter fuit factū relictū pro fabrica capelle de centū. nā si aliter factū sit, puta q̄ testator reliquit centū Titio vt ꝯstrueret capellā, id qđ superest nō d3 restitui heredi, sed apud legatarium remanet, ⁊ de eo residuo falcidia detrahit̄, q̄ nō d̄r ad piū vsu3 ſm Ang. singulariter in.l.si seruus. cū.l.iu.ff.ad.l.fal.

72 **Circa predicta** † addc ꝙ si testator relīq̄ mille dispēsanda pro ma e abla is si male ablata nō ascēdāt ad istā summā d3 residuū ꝯuerti ad aliū piu3 vsum, dūmodo testator nō prohibuerit, q̄ tūc e t here di restituēdū ſm Bal.in.d.l.si quis ad decli.vlt.col.C.de epi.

73 ⁊ cle. †Quid si capella nō pōt ꝯstrui in loco in quo testator iussit, ⁊ ꝓpea reliquit, an possit ꝯuerti per epm̄ in fabricam capelle in alio loco ꝯstruēde. Rn̄. sic, sed si posset ꝯstrui in loco a testatore designato non posset ꝯuertere eps vel alterari vt alibi ꝯstruat̄ secundū Bal.in.l.j.vlt.col.C.de his que pe.no.in.d. l.si quis ad decli.iiij.col.⁊ in mar.ver.capella.⁊ in.l.dicta3.C. de ꝯdi.ob cām.ver.dicit verū.nisi testator aliud iusserit cuius voluntas seruanda est si in loco deputato fieri non possit, vide

74 per Inn.in.c.nos quidē.de testa. †Sed quid si sit factum relictum pauperibus, an potest eps illud ꝯuertere in fabricā ecclesie. dic ꝙ sic ſm Bal.in.d.c.si quis ad decli.iiij.col.⁊ Jo.an. in.c.fi.de test.lib.vj.in nouel.idē tenet Bal.in.l.oēs.j.col.C. de epis.⁊ cle.cum ⁊ appellatione pauperum ecclesia continetur vt ibi, nec dicit̄ tūc alterari vel mutari relictū, vt ibi ⁊ hoc allegaui in questione de facto corā Reuerēdo dn̄o meo epo Firmano qui iuste motus coegit heredes Russicti de belmonte ad soluēdū cētū flore.i fabricā turris ecclesie cathedra. quos testator relīq̄ mōti pietatis ad vsu3 paupeꝝ. Idē ⁊ si i picturā ꝯuertat̄ qđ pōt, q̄ pictura ⁊ fabrica eq̄parant̄ ſ3 Bal.in.d.l.si quis ad decli.§.in oībus.vj.col. Si vero sit factū relictū diuiti pro alimentis. potest etiam pro episcopo conuerti in alium piū vsum secūdū Bar.in.l.j.ij.q.ij.prin.C.de sa.san.eccle. qđ no. Rector autem hospitalis nō potest mutare in alios vsus relicta facta hospitali nisi cū auctoritate pontificis secundū Bal. in.l.orphanotrophos.C.de episco.⁊ cleri. doc. in.c. conquestus.de foro compe.per cle.q̄ contingit.de reli.do.

75 ¶ †Querit̄ ēt an relictū pro virginibus maritādis factū possit per epm̄ ꝯuerti in alium piū vsum. Rn̄. nō, ſm Bald.in.l.j.in vlti.col.C.de his que sub mo.imo nec ēt per testamenti executores scđm Bal.in auc.nisi rogati.iij.col.C.ad treb.

76 ¶ †Sed ēt scias ꝙ relictū pro ecclesia ꝯstruēda pōt per epm̄ conuerti in vsum ecclesie iam ꝯstructe secundum Bar.in fin.ff. de ope.pub.⁊ sic not. ꝙ tale relictum valet. vt ibi per.l.si seruos.de ali.le. Quid de relicto facto certis fraticellis qui postea per Papam sunt reprobati. Rn̄. pōt per superiorē ꝯuerti in aliū pium vsum. Bal.in.l.monumenta.C.de lega. secus si sunt trāsmutati ad aliū locū, q̄ eos sequit̄ relictū, vt ibi ꝑ Bal. sed si reprobantur relictum debetur ecclesie romane scđm bal. ibidē vel etiam pape scđm bal.in.l.post mortem.pe.col.C.de sideicō.vbi dicit monasterio destructo legata ei facta pape danda. Ex quo dici pōt idem esse de legato facto monti pietatis, vt monte sublato debeat in aliū pium vsum conuerti. ar.nota. per bal.ibi quod etiam habui de facto, ⁊ ita consultus respondi.

77 **Subsequenter quero** † si testator relīq̄ domos ad ꝯstruēdā ecclesiā vel certā q̄titatē reliquit pro ecclesia tali certo loco ꝯstruēda a fratribus mendicantibus, an si ibi non possit construi ecclesia, q̄ episcopus nolit, possit legatum in alium pium vsum conuerti dic ꝙ sic, vc3 vt fratres ipsi in ecclesia q̄ habent capellam construant pro anima testatoris scđm bal.in.l.cū alienam.C.de leg. sed bar.in.l.legatutū.de vsufru.leg.dicit in aliū pium vsum posse ꝯuerti. bal.not.reprobat loquēs ꝯ bar. in aucten.ingressi vij.col.ver.iuxta hoc quero.C.de sac.san. eccle. vide ēt Bar.in aliquibus lectu.in.d.l.cū alienā.⁊ in.l.apud iulia.§.cōstat.de leg.j.in.l.j.vij.op.C.de insti.⁊ substi.vbi vide.

78 ¶ †Alterius quero quid de relicto pro missis canēdis in tali ecclesia. Rn̄. ꝙ si misse cantari non possunt propter interdictū pōt relictū in aliū piū vsum cōuerti scđm bar. in.d.l.legatu3. ⁊ in.l.j.ff.de condi.insti.bal.in.l.ab eo.in fi.C.de fidecom.

79 ¶ †Quid de legato facto pauperibus pro eoꝝ sustentatione, an pōt ꝯuerti in redēptionē captiuoꝝ, dic ꝙ nō scđm bal.in.l. si quis ad decli.ver.vlterius no.de epis.⁊ cle. Itē nec per statutū potest ꝯuerti relictum ad vnum pium vsum in alterū, vt tenet bal.in.l.si testamentū.C.de testa.⁊ ideo relictum pauperibus solitū dari certe ecclesie non potest per statutum disponi, ꝙ detur alteri.per.c.ad apostolicam.de simo.scđm bart. in.l. priuilegia.de sac.san.eccle.⁊ Joan.an.in addi.Spe.de instr. edi.§.nūc vero aliqua.⁊ Lud.in sing.ver.statutū. ver. pone ꝙ populus. Sed an per executores testamēti. Rn̄. non, etiam si habent a testatore potestatem conuertendi secūdū Bald. in.l. executorē.ij.col.C.de execu.rei iud.sed Bar.in.l.captatorias. in fi.de test.mili.dicit qđ executor d3 heredē requirere qn̄ testatoris voluntatē vult mutare in aliū vsum. qđ dictū vel non procedit si verū est ꝙ prius dixi.s.qđ executor nō possit mutare. vel verius est dictum bar. ꝙ etiam posset intelligi limitare dictum Bal.cogita. Potest tamen executor generalis datus ad piam causam destribuere pro refectione domus eius qui est pauper secundum do.Bartho.cepo.de ser.vrb.c.lix.in fi. sed non potest legatum factum pro puellis maritandis distribuere executor inter puellas nondum nubiles, vt tenet Bald.in.l. sancimus.C.de nuptijs.

80 ¶ †Queri pōt an legatū factū hospitali constructo sine epi auctoritate possit per episcopum ꝯuerti pro alimentis pauperu3 Bal.tenet qđ sic, in.l.deleri.C.de fideicom.lib.vbi etiam dicit ꝙ si fiat legatū pro construendo hospitali intelligitur, scilicet si eps autoret ⁊ debet̄ etiam si piscopus noluit autorari.

81 ¶ †Postremo querit̄ si legatū piū fiat caducū, an ꝯuertat̄ in aliū piū vsu3. Rn̄. ꝙ aut testōr p̄ncipaliter cā3 respexit, q̄ i aliū piū vsu3 relīq̄ respectu certe ꝑsone, ⁊ tūc nō fit caducū legatū, sed ꝯuertit̄ i aliū vsu3 si postea impleri nō pōt.d.l.legatū.⁊.c. nos quidē.de test.vbi oīno vide ꝑ gl.no.⁊ doc.⁊ idē si relictum sit factū ꝓ aīa certe ꝑsone, q̄ si nō esset testōr reliquisset alteri, ⁊ tūc ea ꝑsona defuncta legatū dabit̄ alijs paupib' ꝑ.d.iura, aut est scđm relictū vni ꝑsone vel collegio magis respectu collegij q̄

cause, ⁊ tūc fit caducū legatū, ⁊ remanet apud heredē grauatū. l. pater. §. tusculanus. de leg. ij. vbi sic ad literā dicit Bar. quē ēt vide in l. j. iij. q. vj. prin. C. de sac. san. eccle. ⁊ in l. cū pater. §. a filia. de leg. ij. ⁊ bal. in l. post mortē. pe. col. C. de fideicō. ⁊ addit bar. in d. §. tusculanus. in fi. q si in legato est expressa cā ⁊ persona magis psumitur factū relictum respectu etiam fauore religionis quam persone quod not.

¶ Ulterius predicta in hoc articulo an ⁊ quando legatum ad vnum pium vsum possit conuerti ad aliū. vide omnino p Pet. de peru. in trac. canonice epalis. vij. c. in. iiij. car. vbi plene.

82 **Congruenter** † hic dicēdū est que ⁊ quot modis dicant̄ legata pia. dicūtur. n. pmo si sit legatū pro virginibus maritādis, qz Deo factū vr̄ fz Bal. in l. post mortē. pe. col. C. de fideicō. Itē si fiat pro via faciēda vel reficiēda ponte vel fonte fm gl. in l. j. §. ad municipiū. ff. ad l. falcidiā. Bal. in auc. similiter eo. ti. ⁊ Pet. in trac. canonice epa. x. c. qd relictū ēt incertū vz fz Bal. in l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. ⁊ bar. in l. si cui annuū. de an. leg. ⁊ in l. qdā testamēto. de le. ij. vbi dicit tm̄ venire in legato quātū sufficiat, dūmodo nō sit magna impēsa. Itē si fiat viduis, pupillis, peregrinis, infirmis, vel senibus, si sunt pauperes, non si diuites, vt tz Spe. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. ver. lxiij. ⁊ scias qd. Itē si fiat pauperi p refectione domus sue. l. si qs p redēptione. §. fi. de don. ⁊ tz Bar. cep. de ser. vr. c. lxix. Itē si fiat pro aia fm Bal. in l. iiij. C. ad l. fal. ⁊ in l. eā quā. C. de fidecō. ⁊ in auc. similiter. C. ad l. fal. ⁊ in §. donare. q feu. al. da. pos. in vsi. feu. ⁊ Bar. in auc. sed in eadem. C. ad l. fal. ⁊ Pe. de peru. vbi. s. p l. nemini. C. de sac. san. ecc. ⁊ gl. in l. si qs titio. de le. ij. ⁊ intelligit̄ qd tūc det̄ ecclesie pauperibus fm pet. vbi. s. qd no. Itē pro quocūq actu vergēte in salutē aie principaliter fm Bar. in l. j. iiij. col. C. cōia de le. ⁊ in d. §. donare. ⁊ in mar. ver. testator. ⁊ in addi. Spe. de instru. edi. ver. que dicant̄. ⁊ Bar. in l. j. q. ij. pn. C. de sac. san. eccle. ⁊ in q. iij. Itē si fiat monasterio ecclesie vel pio loco. c. fi. de test. qd ver est ēt si simpliciter fiat non expresso pro aia fm Ang. in auctē. de san. epis. ⁊ cle. §. si qs el. v. ⁊ Bal. in mar. ver. testator. ⁊ in l. illud. de sac. san. eccle. ⁊ in auc. similiter. C. ad l. fal. ⁊ no. in c. reqsisti. de test. Dicunt̄ aūt pia loca ecclesie vel hospitalia, in quibus infirmi senes ⁊ miserabiles, ⁊ pauperes habent̄. l. si quis ad decl. ⁊ l. orphanotrophos. de epis. ⁊ cle. ⁊ Pet. vbi. s. Itē si fiat miserabilibus personis fm Pet. ibi ⁊ Bal. in d. auc. similiter. ⁊ in d. §. testator. Itē si fiat religiosis ⁊ ecclesiasticis personis, vt ibi p Pet. Itē si fiat ad custodiā ciuitatis secūdū quosdā ar. c. j. ⁊ ij. de imu. ecc. C. de do. l. pen. ⁊ Bal. in d. auc. similiter. Sed ar. contra. in l. illud. de sacrosan. eccle. scdm Pet. vbi. s. Item si fiat pro ornamētis ecclesie, vel p fabrica, vel pro luminaribus ecclesie, vel pro alijs necessarijs ad cultū diuinū. d. c. fi. fz Pe. vbi. s. ⁊ Bal. in d. l. si quis ad decli. ij. co. de epi. ⁊ cle. Itē si fiat pro incertis male ablatis scdz bar. in l. i. iij. q. ij. prin. de sa. san. ecc. vbi ēt dicit tūc nō detrahi falc. si probet̄ vere dēri, ⁊ c. cui fiat restitutio, alias sic p quo vide in l. si vxori. de au. ⁊ ar. leg. vbi aliter loqt̄. ⁊ est ver q dixi dūmodo fiat pauperibus vel ecclesijs, nō si fiat vxori, amicis, vel cōiūctis, vel vicinis, scdz gl. in d. l. illud. ⁊ Pet. vbi. s. ⁊ Jo. an. in addi. Spe. in d. ver. ⁊ scias. ⁊ Ang. in l. nā ⁊ si parētibus. de inof. te. Sed Jo. an. vbi. s. dicit ver nisi tales psone coniūcte vel vicine sint pauperes ēt si sit mater. qd ēt tz gl. in c. ij. de sepul. ⁊ Bal. in l. j. ij. col. C. de sac. san. ecc. Itē si fiat altari, gl. est in l. titia. §. seia. de au. ⁊ ar. leg. Itē si fiat p sepultura fienda cū sit ad decus ecclesie, ⁊ ideo nō patiat̄ fal. scdm Ang. in l. i. ff. de impē. ff. ad l. falc. Quod legatū p fabrica sepulchri debet̄ ēt si testator dcessit excōicatus, nō si intestabilis, vt tz Bal. in l. i. in fi. C. de his q pe. no. Itē si fiat meretrici vt exeat de meretricio scdm Bal. in l. iperialis. i. colū. C. de nup. Itē si fiat simpliciter legatū nō expressa cā nec persona. qz intelligit̄ factū pauperibus ⁊ p aia scdm Jo. an. in addi. vt. s. ⁊ Pet. vbi. s. Itē si fiat p alimētis. l. si cui. ff. de ali. le. ⁊ Pet. vbi. s. ⁊ glo. ⁊ doc. in d. l. si quis titio. de leg. ij. qd ver est si fiat pauperibus, nō si certe psone diuiti scdm d. glo. ⁊ Bar. in l. diuus. ff. ad l. fal. la. i. ⁊ in l. alio. ff. de ali. le. ⁊ in l. i. ij. q. ij. prin. C. de sac. san. ecc. Bal. in auc. similiter. ⁊ ibi Lu. pon. C. ad l. fal. Ang. i auc. vt cū de ap. co. §. si qs vel ēt si fiat filio monacho scdm Bal. in d. auc. similiter. Itē si fiat p redēptione captiuor. l. nulli. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in l. si qs p redēptione. d dona. Bal. i. d. l. illud. ⁊ Pet. vbi. s. qd ver ēt si sint carcerati p maleficio scdm Bal. in d. auc. similiter. ⁊ in d. l. illud. ⁊ in l. qnis. sol. ma. ⁊ no. in auc. de eccle. titu. §. interdicimus. col. ix.

Itē si fiat p ecclesia fabricāda, vel reparāda, vel p pictura i ecclesia faciēda scdm gl. ⁊ doc. in d. auc. similiter. Bar. in l. lineca. §. fi. ff. ad l. fal. vbi dicit falcidiā nō detrahi. Bal. in mar. ver. testator. Ang. in l. j. §. ad muni. ff. ad l. fal. ⁊ Pet. vbi. s. itē si fiat p remissione peccator. c. cquestus. de fo. cōpe. itē si fiat deo simpliciter. d. §. ad muni. scdm Pet. vbi. s. Itē p mortuario. c. cquerēte. de offi. or. Itē p oblationibus, ⁊ maxime tpe infirmitatis de qua decedit scdm Pet. vbi. s. ⁊ Host. in sum. de sepul. §. de quibus. Itē si fiat prelato ⁊ extraneo, qz intuitu ecclesie dr̄ factū. d. c. reqsisti. xij. q. ij. pontifices, qd ver ēt si exprimat̄ nomē ppriū ⁊ nomē dignitatis scdm Pe. ⁊ Abba. in. d. c. reqsisti. ⁊ Pe. de peru. vbi. s. i fi. Itē si relinquat̄ csanguineo pauperi, nō si diuiti scdm Bal. in d. l. illud vbi dicit qd magis inspicit̄ cā q psona, ⁊ cā cgruit psone, qre psona sit inops, ⁊ ibi est gl. p quā limitat̄ alia gl. no. in c. ij. de sepul. scdm bal. in l. j. ij. col. de sa. san. ecc. Idē ēt tz Bal. in d. auc. similiter. ⁊ Bar. in d. l. diuus. ⁊ in d. l. alio. qd tū intellige si testator credidit eū esse diuitē cui legauit, nā si credidit eū esse inopē cū sit diues, ēt dr̄ ad piū vsū, ⁊ idē si est diues inops tū scdm qualitatē suā, vt qz sit nobilis erubescēs mēdicare scdm Bar. in l. i. ij. q. ij. pncipa. C. de sac. san. eccle. Idē si relinquat̄ fraternitati scopator, qz dz expēdi in opera pietatis ne decipiat̄ volūtas testatoris scdm Bal. i. d. l. si quis ad decli. §. in oibus. xiij. col. lz idē Bal. ɔrium dixerit in d. l. illud. i. col. Ualet etiā tale legatum secundum Bar. in l. cum senatus. ff. de reb. dub.

Nunc videamus accessorie que dam spālia legator pior que passim p corpus iuris inueniūn-
83 tur. ¶ † No. ergo in primis legata ad piā cām modis pdictis facta p vsurariū nō pstita cautione de restituēdis vsuris, vel facta p occisū in crimine vel furto deprehēsū, vel per occidētem seipsū vel p mortuū in peccato mortali, nō gaudēt priuilegijs indultis a iure relictis ad piā cām scdm Bar. in l. i. vi. q. ⁊ in. iij. q. ij. prin. C. de sac. san. ecc. Itē ⁊ aliud scire debes qd legata pia debent̄ a quocūq successore qualitercūq succedat secūdū Bal. in l. eā quā. v. col. C. de fideicō. ⁊ petēda sunt offi. epi vel iudicis tm̄ laici cōiunctim vel diuisim scdm bal. in l. solēt. ff. de ali. leg. Nec requirūt aditionē hereditatis talia que dilationē nō recipiūt, vt pro sepultura, vel pro infirmis scdm Bal. in. d. l. eā quā. v. col. Nec ēt alia. s. cū sola morte cfirment̄ scdz bal. in auc. si qua mulier. vlt. col. C. de sac. san. ec. ⁊ in l. fi. v. col. C. de cod. nisi sit relicta p aia certo pauperi qz requirit̄ aditio fm Bal. in auc. hoc amplius. iiij. col. de fideicō. adeo qd p legatis pijs ante aditionē datur officiū iudicis. Sed post dant̄ alie actiones prodite pro alijs legatis scdm Bal. no. in l. i. iij. col. C. cōia de le. de hoc tū articulo, vide p Bal. plene. in d. l. eā q in lec. anti. vij. col. ⁊ in lec. noua. iij. ⁊. v. col. ⁊ Ang. in l. qui filiū. §. seruo. de here. inst. vbi dicit qd nō debent̄ legata pia nisi aditio fiat ex testō vel ab intestato. itē Ang. i. l. si qs omissa. ff. si quis omis. cā testa. dicit qd de iure canonico debent̄ qn nō fit aditio ex testamento, sed idē Ang. in l. qz aūt. §. certe. eo. tit. dicit q si heres tz tanq bona vacantia, tenet̄ ad oia legata, etiā nō pia, per tex. sing. ibi. tu vide Bal. in l. j. C. si quis omis. cā testa. in addi. Spe. de instru. edi. ver. an non adita. ⁊ ibi Speculi versi. sed pone quod ex eo. ⁊ per Barto. in l. i. in lectu. ⁊ in repe. iiij. q. vj. prin. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit quod non requirit̄ aditio per. d. l. i. ⁊ bar. in l. i. C. de bo. vac. li. x. ⁊ i auctē. si captiui. C. de epis. ⁊ cle. vbi idē tz, ⁊ hoc est verius.

84 **Sciendum est etiam** † qd legata pia ante omnia deducunt̄ tanquā es alienū, ēt si alijs legatis bona nō sufficiant scdm Oldra. in csi. cc. ⁊ Pau. de cast. in l. si quis testamento. §. apud iul. ff. de leg. i. sed Bar. tenet ɔrium, in auc. sed in eadē. C. ad l. falci. Item ⁊ legatū dotis deducit̄ tanq es alienum scdm Bar. in l. ij. §. j. ff. de priuile. credi. ⁊ Jo. de por. in d. §. apud iul. licet regulariter secus sit, qz alia legata diminuunt pro rata vt omnibus sufficiāt. d. §. apud iul. ⁊ ibi doc. qd est verum etiam si vnum sit in specie. aliud in quātitate scdm Dy. Ang. ⁊ Jo. de por. in l. qrebat̄. ad l. fal. ⁊ Rap. cu. i. l. filiusfa. §. apd marcellū. d leg. i.

85 ¶ † Sed quid si sunt legata alimēta pauperibus ab vsurario q ēt reliquit pro restitutione vsurarū, an legatū alimentor detrahat ante oia. vide Dy. ⁊ Ang. in l. doli clausula. de ver. oblig.

86 ¶ † Aduerte tū ad vnū qd nūc de facto vertit̄ de hr̄ditate Antonij ser Martini q heredes instituit suos nepotes ex fratre, filie vero maritate legauit quartā partē bonor suor, dubitat̄ an filia teneatur ad onera hereditaria pro rata. Ego cōsului eam non

nõ teneri, sed legatum sibi deberi añ oĩa deductum ex quo legata est quarta pars bonorum, secus si esset legata quarta pars hereditatis. casus est no. in. l. si quis seruum. §. fi. cũ. l. seq. que incipit, cũ aũt. de leg. j. ꝛ ibi Bar. quem etiam vide in. l. cũ filius. §. lucio. e. ti. quidã tñ aduocatus ex nostris parum studens dicebat cõtrarium, nihil tñ allegans, sed postea mutauit opi. quod not.

87 ¶ †Redeo ad materiã ꝛ subdo ꝙ quilibet de populo põt petere pia legata persolui. l. si quid relictum, ꝛ ibi Bar. de le. i. ꝛ. l. ciuitatibus. eo. ti. Sed an possint legata pia p testatorẽ viuum soluta peti ab herede iterũ solui. dic qᵭ nõ. l. lucius. ꝛ ibi Bar. de le. ij. possunt aũt pia legata minui p dote. ꝛ dona. pp nupt. ẽm Bal. in auc. res que. pe. col. C. cõmu. de le. nõ tñ pp expẽsas nuptiales, vt ibi per Bal. quod not.

88 ¶ †Et sciendum qᵭ legatum factum incapaci debetur ei si fiat monachus vel conuersus. Et hoc fauore pie cause ẽm Bald. in. l. intercidit. in fin. ff. de condi. ꝛ demonstra.

89 ¶ †Dubitari potest an valeant legata pia in testamento non cõtinẽte instõnem heredis, sed testõr iussit oĩa sua bona distribui inter pauperes. dic qᵭ sic, qꝛ etiam testũ valet. sed Pau. de ca. in consi. cxlv. In xp̃i noĩe amen. super p̃mo pũcto. j. col. ꝛ bar. in. l. j. iiij. q. vj. q. princip. de sacrosan. ec. qᵭ not. Pone qᵭ testator mortuus miraculose resurgat vt ꝯtingit in Lazaro. an possit reuocare legata pia facta in testõ ante mortem. bar. tenet qᵭ sic. in. l. j. iiij. q. v. q. princip. C. de sac. san. eccle.

90 ¶ †Quid si legatum fuit arbitrio tertij non expresso ad quid. Respon. qᵭ in dubio dꝫ intelligi ad piam cãm, qꝛ sic debet bonus vir arbitrari ꝛ valet tale legatuꝫ, nec dicitur captatorium. c. cum tibi. de test. Sed legatum ad voluntatem tertij non valet tãꝗ captatorium, etiaꝫ si exprimat̃ ad pias causas ẽm bar. in. d. l. j. iij. q. v. prin. de sac. san. eccle.

91 ¶ †Et pro hoc declaratur quo debeat intelligi qᵭ voluntas captatoria ad piam causam vꝫ, vt tenet Bar. in. d. l. j. iij. q. p. d. c. cũ tibi. ꝛ ibi doct. ꝛ Cy. ꝛ bar. in. l. captatorie. ᵭ le. j. ꝛ in. l. theopompus. de dote ple. ꝛ bal. in. l. captatorias. ᵭ test. mili. qꝛ verum est quo ad distribuendum hereditatem, nõ quo ad instituẽdum, ꝛ sic intelligit Inno. in. d. c. cum tibi. quem sequitur Bal. in. l. vt in epistola. C. de fiedicõ. dicens ẽm veram lec. d. c. cum tibi. qᵭ vꝫ institutio dicẽtis vltimam voluntatem meam cõmitto dispositioni Titij, qꝛ Titius intelligitur heres p pauperibus nõ pro se. ꝛ limitat. d. Bar. vt intelligatur de voluntate distributoria, nõ quod possit facere aliquem heredem ad faciendum heredem vniuersalem testõri. Idẽ ẽt tenet Bald. in mar. ver. testator. ver. j. Quinetiam tenet institutio pauperum eligẽdorum p tertiũ ẽm Bar. in. l. illa institutio. de here. insti. ꝛ in. l. captatorias. eo. ti. ꝛ in. l. captatorie. de leg. j. ꝛ in. l. captatorias. C. de te. mi. lꝫ regulariter institutio certi heredis nõ valeat. l. quoties. la. ij. ꝛ ibi Bar. ff. de here. instit. ꝛ plenius in. l. quidã. in prin. de re. du. Possunt aũt legata pia peti vsqꝫ ad. xl. an. vt. §. pro talibus. in auc. de ec. ti. col. ix. ꝛ Bal. in addi. Spe. de instr. edi. ver. no. qᵭ relicta. ꝛ debent indicari ẽm ius canonicũ nõ obst. aliqua lege ciuili. coꝛ. vel speciali vel statuto secundum Bar. in. l. j. in fi. rep. C. de sac. san. eccle.

92 ¶ Ultimo nota† hic qᵭ legata etiam pia in testamento imꝑfecto facta nõ debentur ẽm Bal. in. l. ex ea. in prin. ff. de testa. Ualeant autem pia legata corã duobus testibus facta. c. relatum. el. j. de testa. in Spec. de instru. edi. §. compẽdiose. ver. Itẽ per ius canonicũ. ꝛ sentit Bar. in. l. j. in fi. ff. de his que p nõ scrip. ha. vbi dicit secus esse in alijs legatis cum. v. testes ad probationem eorum requirantur vt ibi, ꝛ tꝫ Pau. de ca. in cõsi. cxlv. no. in. l. fi. §. fi. de codic. ꝛ in. d. c. relatũ. Et ideo not. dicit Bart. in. d. l. j. in fi. qᵭ legatum coram duobus testibus factum Titio cũ onere scꝫ qᵭ mortuo Titio reuertatur ad ecclesiam nõ debetur Titio ex quo. v. testes nõ affuerunt, sed remanet apud heredem cũ illo onere, in cuius oneris ꝓbatione suffi. duo testes qꝛ onus est in piam causam, quod singu. not.

93 ¶ †Sed an legata pia vitientur ex causa preteritionis vel exheredationis, vide bar. in. d. l. j. ij. q. vj. prin. C. de sac. sã. eccle. ¶ Addo hic aliud fauore pie cause inductũ, qꝛ si socius iussit in domo cõmuni fieri ecclesiam vel hospitale per heredẽ, cogit̃ alter socius vendere partẽ suã ne impediat̃ constructio ecclesie vel hospitalis ꝫ bal. no. i. l. fi. C. de cõmu. ser. ma. qᵭ not. ad. l. nec emere. C. de iu. deli. ex quo infert̃ ꝙ socius põt rem cõeꝫ legare ad piã cãꝫ. vt ibi no. ꝛ i. l. locũ. ᵭ vsuf. ꝛ i. l. si qs sepulchrũ de reli. qᵭ adde ad. l. nemo. ff. p so. Idẽ adde aliud qꝛ tꝫ piũ legatũ, lꝫ executor datus sit inhabilis, qꝛ eps̃ supplet ꝫ Jo. an. in addi. Spe. ᵭ loca. §. nũc vero aliqua. ver. lxxvj. ¶ Itẽ no. ꝙ femina põt esse executrix ad piã cãꝫ ꝫ Bal. in. l. id qᵭ pauperibus. ij. col. C. de epis. ꝛ cle. ᵭ quo ẽt vide Bar. i. l. a filio. ff. ᵭ ali. le. ꝛ in. l. femine. de re. iur. ꝛ Lãfrã. i tra. de arb. ij. pte. in p̃nci.

94 # Quero post predicta

†an legata pia diminuãt ltimã filio debitã iure nature. rñ. nõ, ẽt de iure cano. qꝛ pr̃ volẽs filios suos exheredare, ꝛ instituere ecclesiã, aliũ p ꝯsilio qrat ꝗ August. no. in. l. si qs ad decli. de epis. ꝛ cle. xvij. q. iiij. c. fi. Et iõ pr̃ non põt ltimã filio auferre vt det p Deo, vel ad piã cãm, ꝛ sic ltima detrahit̃ relictis pijs, ꝛ tꝫ Bal. in auc. si qua mulier. ver. ſꝫ no. de sac. san. ecc. qᵭ tene mẽti ꝛ facit, qꝛ nõ dꝫ qs discoꝑire vnũ altare vt alterꝫ cooperiat. l. ij. §. sed ꝛ si quis. ꝛ ibi Bal. iiij. col. C. cõia de leg. ꝛ in auc. nisi. ij. col. C. ad tre. gl. in auc. qño opꝫ epõs. §. sed neqꝫ. l. si aũt. §. fi. de aqua plu. ar. no. in. l. assiduis. q po. in pig. ha. ꝛ tꝫ Bar. i. l. j. in. q. vj. p̃n. de sac. san. eccle. ꝛ in auc. sed in eadẽ in. q. fi. C. ad. l. fal. vbi dicit ꝙ legata pia minuũtur p ltimã. Idẽ dic i ltima patri debita ꝫ bar. in. d. l. i. qᵭ no.

95 ¶ †Quero ẽt an de legatis pijs falcidia detrahatur, ꝛ dic ꝙ non in auc. similiter ꝛ ibi doc. ꝛ Bal. C. ad. l. falci. ꝛ in. l. iiij. eo. ti. ꝛ in. l. vt in epistola. p bal. C. de fideicõ. ꝙ est verꝫ nisi eidẽ ꝑsone sit factũ legatũ nõ piũ. qꝛ tũc falci. detrahat̃ ꝫ Ang. fin. in. l. si seruus. ad. l. fal. ꝛ in. l. nõ est. in fi. ꝛ in. l. qᵭ ecclesiastica. in fi. prin. eo. tit. secus si alteri ẽm Ang. in. d. l. nõ est ꝯ gl. ibi. ꝛ est gl. ibi ꝛ doc. in. d. auc. similiter. Itẽ verꝫ nisi de relicto pio aliqd susꝑit qꝛ de residuo falcidia detrahit̃ ꝫ Ang. fin. i. l. si seruus. ꝛ in. l. iul. eo. ti. Itẽ verꝫ nisi alius pius locus sit heres, qꝛ detrahit fal. ᵭ legatis factis alijs pijs locis ꝫ Ang. fin. in auc. de epis. ꝛ cle. §. sed hoc de p̃nti. ꝛ Lu. pon. in. d. auc. sil̃r. Itẽ verũ siue heres sit in mora siue nõ ꝫ bal. in. d. auc. sil̃r. Miror tñ ꝙ bal. in. l. j. ꝛ in legatis. eo. tit. dicat ꝙ falcidia nõ detrahit̃ de legato facto sicut nec de legato facto p̃ncipi vt ibi cũ legatũ factũ Deo dicat̃ ad piã cãꝫ. l. i. §. ad municipiũ. ff. eo. tit. sed i hoc casu caruerunt due rõnes. s. pia cã, ꝛ eqparatio ad p̃nci. ꝙ no.

96 ¶ †Successiue quid de trebellia. Rñ. secundũ cõeꝫ opi. doc. ꝙ nõ detrahit̃ de fideicõ. pio. ꝫ Pa. de ca. ꝯsi. cxxxi. vl. car. ad fi. ꝛ bar. in auc. sed in eadẽ. C. ad. l. fal. ꝛ i. l. marcellus. ꝛ ibi Ang. ꝛ doc. ff. ad treb. ꝛ Ang. i auc. de here. ꝛ fal. §. si vero expressim. col. i. v. col. ꝛ bal. in. l. vt in ep̃la. C. de fideicõ. ꝛ in auc. similiter. C. ad. l. fal. ꝛ in. l. si qs ad decli. de epis. ꝛ cle. ꝛ in addi. Spe. de instru. edi. ver. in relictis. Cy. ꝛ doc. in auc. ſꝫ cũ testator. ad. l. fal. Idẽ tꝫ bar. in mar. ver. filius. ver. pe. in fi. dicit p c. si pr̃ ᵭ test. in. vi. ꝙ dicta cõis opi. nõ hꝫ locũ qñ filius est heres grauatus fideicõ. pio. qꝛ tũc detrahit treb. ſꝫ tꝫ bal. in. l. pcibus. xx. col. ver. seqñs. q. C. de ipu. ꝛ al. sub. dicẽs ꝙ substitutio pauperũ fcã pupil. est directa ꝛ treb. nõ detrahit̃, sed ltima tñ ex ꝑsona filij, sed vide Pau. de cast. ꝯsi. cclxviij. sed an detrahatur trebellianica de fideicõ. facto hospitali constructo sine auctoritate episcopi. vide Pau. de cast. consi. ccxcv.

97 # Consequenter quero

† an in ecclesiã substitutã heredi transeant iura vtilia ipso iure, ẽt nõ facta restitutione p heredẽ. rñ. ꝙ sic ex speciali fauore pie cãe ẽm bal. not. in. l. pe. §. fi. C. ad trebel. l. fi. C. de sac. san. eccle. ꝛ ibi bal. v. col. ꝛ in addi. Spe. de test. ver. fina. ꝛ in. l. fi. ij. q. C. de edic. di. adria. tol. ꝛ in. l. fi. C. de codi. ꝛ bar. in. l. fi. C. de sac. san. ecc. ꝛ in. l. i. vi. q. vi. q. prin. eo. tit. ꝛ in. q. Titius filium ꝛc. ꝛ doc. in. l. i. §. de illo. ff. ad trebel. ꝛ Pau. de cast. in consi. cxxxi. Alias autem requiritur restitutio scdm doc. vbi. s. ꝛ. l. restituta. ff. ad treb. ꝛ in. l. penul. C. eo. titu. Requirit̃ aũt traditio, alias in ecclesiã nõ transfertur possessio fideicõ. ꝛ bonorum scdm bal. in. d. l. penul. ad fin. Nam ex solo titulo nõ q̃rit̃ possessio eccle. si traditor nõ accedit ꝫ Inn. in. c. in presentia. de preb. ꝛ bal. in marga. versi. possessio. versi. viij. ꝛ in. d. l. fina. iiij. colum. C. de sac. san. eccle. ꝛ in. l. i. C. de rerum permu. Quod est veruꝫ nisi quando quis ingreditur monasterium dedicans se ꝛ sua bona qꝛ tũc transit dominium ꝛ possessio in monasterium ipso iure secundum bal. in auc. ingressi. iij. colũ. C. de sacro san. eccle. videlicet si ingressus habet vtrunqꝫ apud se. ꝛ tꝫ Bal. in auc. nisi rogati. in fi. ꝛ in. l. hereditas. C. de pac. conuen. ꝛ in. l. i. C. cõia de leg. ꝛ bar. in. l. si adoptauero. ff. de preca. ꝛ in. l. vniuersas. §. aut si is. de acqui. pos. ꝛ flo. in. l. seruitutes. iiij. col. ff. de ser. ꝛ quod per bar. in aucten. si qua mulier pe. col. C. de sac. san. ec. Itẽ verũ nisi ex consuetudine per quam in inuestitura transfertur quedã ficta possessio ẽm bal. in. d. l. i. C. cõia de leg. ꝛ in. d. l. pe. in fi. de sa. san. ec. p tex. in. c. ex pte. de ꝯsue. ꝛ ibi doc. ꝛ flo. vbi. s. ꝛ alias plene diximus. s. i alio lib.

98 Ulterius quero † an executoꝛ ad piã cauſam datus poſſit nondũ facta reſti
tutione fideicõ. agere contra debitoꝛes hereditatis. Rñ. ſic, ſ3
Bar. in. q. Titius filiũ ⁊c. ⁊ Bal. in. l. fi. v. col. C. de ſac. ſan.
eccle. ⁊ ſi velit vẽdere nõ põt habere fidẽ de pꝛetio niſi habeat
liberã ſm Bar. in. l. alio. ff. de ali. leg. que ẽt vide in. l. a diuo. §.
ſed ſi emptoꝛ. ff. de iud. ⁊ Bal. in. l. in ciuile. C. de rei vendi. vbi
dicit verũ niſi de minima parte pꝛetij, alias nõ ſm Bal. in. l. fi.
§. ſinaũt leg. C. de bo. que lib. vide ẽt Bal. in addi Spe. de em
99 pto. ⁊ vendi. ver. qñ cõmiſſarij. ⁊. j. alias dicemus. ¶ † Quero
ẽt an fideicõ. ad piã cãm debeat̃ nõ adita hereditate. Rñ. ſic,
ſm Bal. in. l. eã quã. vij. col. ⁊ in. xiiij. q. in lec. an. C. de fidei-
cõ. ⁊ in. l. fi. v. co. ver. itẽ no. C. de codi. Quinetiã dicit Bal. in.
d. l. eã quã. vij. q. in cle. anti. ꝙ fideicõ. ad piam cãm v3 ẽt ſi he
res moꝛiat̃ viuo teſtatoꝛe. ⁊ pꝛobatur in. l. tractabat̃. ff. de teſta.
mili. ⁊ ꝑ Bar. in. l. j. xij. col. ver. vlterius quero. ⁊ in. l. ſi pater
iij. op. de vulg. ⁊ pup. ⁊ bonus tex. in. l. thais. §. ſplẽdophoꝛus.
ff. de fideicõ. lib. ⁊ per Bar. in. l. lex coꝛ. ad fi. ff. de vul. ⁊ pup.
100 ⁊ Pau. de caſt. in cõſi. cxlvj. ⁊ habeo nunc de facto. ¶ † In-
ſuper no. ꝙ fideicõ. pium iniunctũ legato facto coꝛã duobus te
ſtibus ⁊ ſic inualido remanet inualidũ, ⁊ debeat̃ ab herede cui
legatũ remanſit, ⁊ ſic eſt mirabile ꝙ in ſtipite ſicco ſint virides
rami, q2 in legato inualido ꝯſeruat̃ fideicõ. validũ ſm bar. ſing.
in. l. j. in fi. ff. de his que pꝛo non ſcrip. ha. ⁊ dixi. ſ. ea. q. qꝺ not.
perpetuo. Ultra pꝛedicta liga tibi ad digitũ ꝙ fideicõ. piũ im
poꝛtat̃ per verba teſtatoꝛis, pono bona mea, ⁊ animam meam
in manibus heredis ſecũdũ Innocẽ. ⁊ Abb. anti. in. c. cũ tibi.
de teſt. ⁊ Bal. in marga. ver. teſtatoꝛ. in pꝛin. vbi ẽt dicit ꝙ fi-
deicõ. pium põt reſtitui ſpurio teſtatoꝛis ſi pauper ſit. ſ. pꝛo ali
101 mentis non ſi ſit diues nec tanꝗ̃ filio, qꝺ bene no. ¶ † Pꝛedi
ctis adde ꝙ fauoꝛe pie cauſe mulier pꝛohibita alienare ſine cõ
ſenſu pꝛopinquoꝝ põt alienare ſine dicto ꝯſenſu in piam cãm,
q2 ſtatutũ inducens ſolẽnitates in donationibus vel teſtamen-
tis, nõ h3 locũ in teſtamentis, vel donationibus pijs, not. in. l.
illud. ⁊ ibi Bal. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ Bal. in. l. generaliter. eo
dem tit. glo. in. l. ſancimus. de don. ⁊ Pau. de caſt. ꝯſil. xxx. ⁊
ꝯſil. cccij. ſic ẽt ſolẽnitas alias requiſita, puta inſinuationis nõ
h3 locũ in ꝯ̃tribus pijs. d. l. illud. per Bal. qui ẽt in. d. l. j. col.
ſubdit ꝙ donatio pia fieri põt ẽt nemine ſtipulante pꝛo paupe-
ribus ꝯ̃ gl. ibi. Hec pꝛo nunc dicta ſufficiãt ad materia3 pie cãe
incidenter hic deductam. pꝛo reliquis vide Bar. in. d. l. j. C. de
ſac. ſan. eccle. ⁊ Lud. in. d. auc. ſimiliter. ⁊ doc. in. d. c. cum ti-
bi. ⁊. c. relatum. el. j. de teſta.
102 ¶ † Trigeſimoſecundo quero an ep̃s poſſit taxare pꝛetia reꝝ
venaliũ, puta pannoꝝ ⁊ victualiũ ne nimis care vendat̃. Rñ.
ꝙ ſic, q2 cũ ſit pater pauperũ, ad eũ pertinet cura eoꝛũ ſm bal.
not. in. l. j. C. de epiſ. au. Idẽ ẽt fieri ꝑ ſtatutũ tp̃e cariſtie vt ple
ne per Bar. in. l. cura carnis. ff. de offi. pꝛefe. vꝛb. not. in. l. nego
tiatoꝛes. ⁊ ibi Bar. C. de epi. aud. ⁊ t3 glo. in. l. ſi pẽdentes. §. ſi
quid cloacarij. ff. de vſufr. qꝺ eſt verum niſi tale ſtatutũ fiat ꝯ̃ de
curiones. l. decuriones. de admi. re. ad ciui. perti. ſm Ludo.
pon. in ſingu. ver. ciuitas ratione cariſtie. Quinetiã dico ꝙ ep̃s
põt punire cõmittẽtes fraudẽ in arte ſua ſm Jo. an. An. ⁊ Ab
ba. in. l. j. in fi. de emp. ⁊ ven. ⁊ Lud. in ſing. ver. ep̃s vult ⁊c.
103 ¶ † Trigeſimotertio quero an ep̃s cogat ad obſeruãtiã ꝯ̃ctus
nõ ſolẽniter celebꝛati eũ qui cum eccleſia ꝯ̃xit non ſeruatis ſer-
uandis. Sed ꝯ̃ctus eſt vtilis eccleſie pꝛeſuppoſito ꝙ ep̃s velit
cõtractum ꝯfirmare. Rñ. ꝙ ſic, ſm Inno. in. c. j. de his que fi.
a pꝛela. ſine ꝯſenſu capituli. facit glo. in. c. j. ne ſed. vacan. ⁊ in.
l. cum hi. §. eã. de trãſac. ⁊ Lau. de fano in rub. de rebus eccle.
nõ alienan. xvj. q. li. vj. quod perpetuo not.
104 ¶ † Trigeſimoquarto quero an auctoꝛitas ep̃i requirat̃ in alie
natione rerũ eccleſiaſticarum quã facit capitulũ vel inferioꝛ.
Rñ. ſic. xix. q. ⁊ nullã, ⁊ tenet Bal. in. l. quacũꝗ. C. de bo. que
lib. xvij. q. iiij. in vẽditionibus. xij. q. ij. placuit. ⁊. c. abbatibus.
⁊. c. paſtoꝛalis. de pꝛiui. ⁊ in Spe. de emp. ⁊ vendi. §. nũc dicen
dum reſtat. ad fi. ⁊ in ti. de re. permu. c. i. ver. ceteꝝ. Ep̃o tamẽ
abſente ſufficit auctoꝛitas iudicis laici ſm gl. not. xij. q. ij. c. ſine
exceptione, facit. l. bonoꝝ. C. qui admit. l. vbi abſunt. ff. de tut. ⁊
cu. da. ab his. qꝺ not. Requirit̃ aũt auctoꝛitas illius ep̃i qui eſt
immediate ſuperioꝛ eccleſie cuius res alienatur. i. qui debet de
rectoꝛe eccleſie pꝛouidere, nõ aũt auctoꝛitas maioꝛis ſuperioꝛis
ſm Bar. in auc. hoc ius poꝛ. C. de ſac. ſan. eccle. qꝺ verum niſi
auctoꝛitas pape accedat, q2 tũc v3 alienatio ẽt ſi ep̃s nõ auctoꝛe
tur ſm Bal. in. l. illud. C. qñ decre. opus nõ eſt. Item intellige
vtrinſꝗ ep̃i auctoꝛitatẽ requiri qñ res eſt ſita in aliena dioceſi
ſm Bal. in. l. ſi pꝛediũ. C. de pꝛedi. mi. vc3 ad cautelã nõ de ne-
ceſſitate vt ibi ẽt per Cyn. ⁊ doc. ⁊ Ang. poſt Alber. in. l. j. C.
vbi pe. tu. ⁊ Nico. de nea. in. l. iuriſperitos. §. j. ff. de exc. ⁊ tẽp.
eo. ⁊ Alber. de roſa. in rub. C. de in li. dan. tu. Bal. vero in. l. j.
. C. de ꝯ̃hen. emptio. dicit ꝙ requirit̃ ſaltẽ decretũ iudicis vel
ep̃i loci in quo ꝯ̃hit̃, ⁊ ſubdit ſufficere decretũ vtriuſꝗ diuiſim
Nic. de neapo. vbi. ſ. dicit ꝙ imo requiritur decretũ iudicis lo
ci in quo eſt res que alienat̃, ⁊ licet loquatur in alienatione rei
minoꝛis, tñ idẽ eſt in re eccleſiaſtica cũ doc. in hoc argumenta-
tiue ⁊ mixtim loquantur, ſed Bar. in. d. l. ſi pꝛediũ, dicit ſuffi-
cere decretũ cuiuſlibet de ꝑ ſe. ſ. vnũ ſine altero. Guil. de mõte
lau. dicit in cle. j. de re. eccle. nõ alie. ꝙ ſufficit auctoꝛitas epi-
copi cui ſubeſt clericus alienãs ẽt quo ad res alibi ſitas. Pa.
vero de leaza. ibi dicit ꝙ cũ petitur licentia pꝛelati qui non eſt
epiſcopus non curat̃ an ſit eius dioceſis vel alterius, ſed ſi etiã
querẽda eſſet auctoꝛitas ep̃i refert multas opi. ¶ Pꝛima fuit
Jo. x. q. ij. hoc ius poꝛ. xvij. q. iiij. in venditionibus. vbi Joan.
dixit petẽdã eſſe licẽtiam epiſcopi in cuius dioceſi ſitum eſt pꝛe
dium. per. d. l. ſi pꝛediũ. de pꝛed. mi. ⁊. c. ſane. de foꝛo compe.
¶ Secunda fuit opin. Inn. ⁊ Hoſt. in. c. paſtoꝛalis. de pꝛiuil.
que dixerũt requiri licẽtiã eius in cuius dioceſi res ſita ſit eccle
ſia cuius res alienantur. ¶ Tertia eſt opi. alioꝝ qui voluerũt
vtriuſꝗ decretũ eſſe neceſſarium. ar. l. iuriſperitos. de exco. tu.
Iſta opi. tutioꝛ eſt a qua non recedo, ſed Pau. vbi. ſ. tenet opi.
Inno. ⁊ Hoſti. q2 non intereſt pꝛelati in cuius dioceſi res ſita
eſt, ſed pꝛelati cui ſubeſt eccleſia rei patrona. cũ ad eum ſpe-
ctet cura eccleſie cũ dote ⁊ rebus ſuis. x. q. j. regẽda. ⁊. c. decre
tũ. l3 enim poſſit eccleſia pꝛo ipſa re conueniri coꝛam epiſcopo
loci in quo res ſita eſt. d. c. ſane. tñ conueniri poteſt etiam coꝛã
iudice domicilij. C. vbi in rem actio. l. fi. no. de reſ. c. dilectus.
el. ij. ⁊ in. c. fi. glo. pe. de fo. compe. Nec ob. ſm Pau. d. l. ſi
pꝛedium, q2 loquitur in minoꝛe in quo alia ſolẽnitas requiritur
ꝗ̃ in eccleſia cum requiratur decretũ qꝺ eſt iudiciale ⁊ in ipſo
actu pꝛeſtat̃. not. de ꝯſue. c. cum conſuetudinis. ⁊. c. j. eo. tit. ⁊
li. ⁊ in Spe. eo. tit. §. nunc dicendũ. ver. hoc quoꝗ. ſed in eccle
ſia ſufficit conſenſus ſuperioꝛis qui pꝛecedere debet alienatio-
nem ſecundum Archidia. in. c. j. de reb. eccle. non alie. in. vj.
Unde non eſt mirũ ſi in alienatione minoꝛis requiritur decre-
tum iudicis vbi eſt ſita res, cum ipſe ſit qui poteſt de ea iudica-
re. Sed in alienatione rei eccleſie conſenſus ſuperioꝛis requi-
ritur ad relaxandam poteſtatem inferioꝛis que relaxatio cum
non ſit iudicialis poteſt omni tempoꝛe fieri. de hac tamen que-
ſtione vide etiam not. per. d. M. d. Lau. de fano in rub. de re
bus eccle. non alie. in. vj. xxiiij. q.

Redeundo ad queſtionẽ pꝛepoſitã ad de reqri au-
ctoꝛitatem ep̃i in alienationibus reꝝ hoſpitalis ꝯſtructi aucto-
ritate ep̃i. gl. i auc. ꝺ nõ alie. col. ij. ſecus no. i. c. iter dilectos. ꝺ
do. Itẽ reqrit̃ auctoꝛitas ep̃i in trãſactione facta ꝑ rectoꝛẽ ec-
cleſie, vt trãſactio valeat vltra tempus vite rectoꝛis, vt t3 Inn.
in. c. veniẽs. ꝺ trãſ. ſm Bal. in mar. ver. teſtatoꝛ. ꝟ. i. itẽ reqri
tur auctoꝛitas ep̃i in alinatione rei eccleſie etiã habẽtis ꝯuen-
tum ſm gl. in. c. i. de reb. eccl. non alie. in cle. per. c. placuit. ⁊
c. abbatibus. xij. q. ij. ⁊. c. in venditionibus. xvij. q. iiij. Nõ tñ
requiritur auctoꝛitas epiſcopi in venditone fructum nec in lo-
catione vel oblatione eoꝛum ſecundum Bar. contra Jo. in. c.
alienationes. xij. q. ij. qꝺ intellige ad modicum tempus ſicut
dicitur in tutoꝛe qui eos ſine iudicis decreto poteſt alienare. l.
lex que tutoꝛes. C. de admi. tuto. Itẽ nec poteſt minoꝛ pꝛelatus
emere bona ſue eccleſie cũ auctoꝛitate maioꝛis p̃lati ſue eccle-
ſie, vt t3 Bal. in. l. cum ipſe. C. de cõtrahẽ. emp. Itẽ nec in alie
natione q̃ fit cũ auctoꝛitate legati etiã ſi alienãs iurauit nõ alie
nare ſine auctoꝛitate epiſcopi ſecundum Bal. in addi. Spec.
de diſpẽ. ver. q iurauit. Itẽ nec requiritur auctoꝛitas archiep̃i
quãdo ep̃s vel capi. alienat res ſue eccleſie cathedralis ſ3 In-
no. in. c. j. de his que fiũt a p̃la. ⁊ in. c. ſtatutũ. ꝺ trãſa. ⁊ Bal.
in marg. ver. ep̃s. ver. xiiij. qꝺ verũ eſt niſi obſtet iuramẽtũ ſm
Bal. in marg. verſi. auctoꝛitas. ver. fi. ſ3 gl. in. c. j. ꝺ reb. eccle
ſie nõ alie. in. vj. dicit ꝯ̃riũ. ſ. ꝙ ſi ep̃s alienet rẽ mẽſe ſue, reqrit̃
ꝯſenſus capi. ⁊ auctoꝛitas Archi. qꝺ ẽt t3 Bal. in auc. hoc ius
poꝛ. iiij. col. C. de ſac. ſan. eccl. vbi etiam dicit requiri auctoꝛita
tem pape ſi ep̃s non habet archiepiſcopu3. ſ. ſe. ⁊ ideo Bald.
ibi firmat nõ poſſe epiſcopum vendẽtem rem ſue eccleſie ſuo
ꝯtractui auctoꝛare ꝯtra Inno. in. c. ſtatuimus. de trãſa. Quin
etiã nõ põt ep̃s cõſentire alienationi rei eccleſie in ipſum facte
ſ3 Ang. no. in auc. ꝺ ec. re imobili. ali. col. v. Auctas. n. in fa-

cto

cto proprio non perficitur.l.j.§.sed si actor.ff.de auc.tut.x.q.ij.
hic versus in fi.de insti.c.fi.⁊ glo.ordi.in cle.fi.de reb.ecc.nō
alie.in Spe.de his que fi.a prela.in fi.qđ verū est nisi quis pa
lam ⁊ bona fide contrahat ⁊ auctoretur.i.presenti iudice ⁊ ami
cis,vel ꝓpinquis eius cum quo contrahit ƀm Barto. no. in.l.
frater a fratre.iij.q.xvj.col.ff.đ condi.inde.⁊ Lud pon.in.l.j.
§.fuit quesitū.ff.ad treb.Bar.in.l.fi.ff.quod met.cā.⁊ in.l.trā
sactione.⁊ ibi Bal.C.de transact.⁊ Bal.in.l.polla.C.đ his q.
vt indig.⁊ in.c.Item sacramenta.iiij.col.de pa.iur.fir.Itē ve
ruʒ nisi cum prior collegij creatur procurator collegij đ consen
su ⁊ auctoritate sua ƀm Bal.singu.in.l.filiussa.§.veterani.de
procur.⁊ Lu.pon.in sing.ver.tu scis ⁊c.Et Archi.in.c.pre-
sentiū.de test.in.vj.Pōt tū tutor autorari ēt in eo in quo in cō
sequentiā hʒ cōmodū ƀm Bar.in.l.ij.ij.col.ff.si quis in ius vo.
nō ie.Sed nō pōt dici autorari in donatione cā mortis facta si-
bi,vel filio suo per filiā suā ƀm Bar.in.l.si vxorē.j.col.C.de cō
di.inser.Cōfessus vero pōt prestari ad cōmoduʒ proprium ƀm
Bal.in.l.j.⁊ in.l.bonoꝝ.C.qui admi.quē ēt vide in.l.j.C.vnde
vir ⁊ vxor.⁊ in.l.j.si furiosi.C.de nup.⁊ qđ not. in.l.fistulas.§.q
fundū.de ꝯhen.emptio.⁊ in.l.si ꝯsul.ff.de ado.⁊ Pau. de ca.
ꝯsi.ccclxx. vbi tenet patrē posse renūciationi filie ꝯsentire , qđ
semꝑ no. Non aūt pōt laicus habēs in feudū decimā ab eccle-
sia ꝯcedere eā epo,ne eps in facto ꝓprio auctoret.sed bene pōt
eā ꝯcedere.c.cum auctoritate epi.glo.no.in cle.fi.de reb. ec-
105 cle.non alie.¶ †Sed nunquid prelatus inferior ab epo sicut
est plebanus sancte Marie de ponzano Firmane diocesis pos
sit auctorari in alienatione rei ecclesie sibi subiecte pleno iure.
Rū.sic, ƀm gl.no.in.cle.j.de re.eccle.nō alie.que alleg.Inn.
in.c.instituimus.de trāsac.facit qđ hr in cle.attendentes. cir-
ca prin.de sta.mona.⁊ in auc.de ali.⁊ emphi.in prin.ratio etiā
qꝛ hʒ iurisdictionē epalē vel quasi.c.abbates.de priui. in fi. li.
vj.⁊ ita seruatur in practica ƀm.d.gl. que facit pro ser Anto.
de monte giberto in causa compromissa per eum in manibus re
uerendissimi domini episcopi Firmani.

106 ¶ †Trigesimoquinto quero ⁊ successiue vtrum episcopi au-
ctoritas reqrat tpe ꝯtus in alienatione rei ec.Rū.ꝙ sic, alias
aūt alienatio est ipso iure nulla,ēt si est vtilis ecclesie , vt tenet
Bal.in.l.fi.§.necessitatē.vij.col.C.de bo.que lib. ⁊ Arc.xix.
q.ij.nullā ⁊ per doc.post gl.in.c.dudū.de reb.eccle.nō alie. ⁊
Lau.de fa.in rub.eo.tit.lib.vj.⁊.xxix.q.⁊ in.v.q.⁊ plenius ꝑ
Bu.in.c.cū vos.de his que fi.a prela.Sed Pa.de cast.post
glo.in.l.cū hi.§.si pretor.ff.de trāsa.⁊ in.l.ij.§.i.ff.de of. eius cui
man.est iur.dicit valere ali.rei eccle.ēt sine solennitate iuris si
facta sit melior conditio ecclesie.Secus aūt dr in re minoris ꝑ
glo.in.l.si fundus.ff.de reb.eo.intantū ꝙ cōfirmatio episcopi
sequens ꝯfirmat contractum initū sua auctoritate si vtile est ec
clesie vt tenet Bal.in.l.quecūqʒ.j.col.C.de bo.que li.sed idē
Bal.in auc.res que.in fi.C.cōmu.deleg.dicit sing.valere alie
nationē si conditio ecclesie sit facta melior,per not.in.c.vt sup.
107 de reb.eccle.nō alie.⁊ alias.j.dicemus.¶ †Sed nō omitto ꝙ
vbi auctoritas requirit dʒ adhiberi in ipso actu.vt dicit Bal.
in.l.si vxori.i.col.C.de ꝯdi.inser. ⁊ in rub.C.de instito. vide ēt
per Bal.in.l.si decretū.C.de cō.ser.ma.⁊ in mar.ver.differūt
vbi dicit qđ in prin.actus dʒ auctoritas prestari.Bar.no.in.l.
obligari.§.tutor.ff.de au. prestan.dicit idem.⁊ subdit qđ ēt pa-
rum ante pōt prestari nō post interueniente actu contrario. gl.
in.l.ait pretor.§.nō solū,de mino.dicit ꝙ auctoritas dʒ inconti-
nenti ⁊ ex parte ante prestari.⁊ ita consuluit Dyn. per.l.illud.
§.decuriones.ff.qđ cu.vni.no.l.obseruare.§.pe.⁊ ibi doc.de of
fi.proc.⁊ leg.⁊ Bal.in.l.i.pe.col.C.qui admitti.Ang.tū in.l.
si quis mihi.§.iussuʒ.ff.de acqui.here.dicit ꝙ stante statuto ꝙ
auctoritas requiratur certo actu pōt interponi in ipso actu vel
incontinenti post,predictis adde not.per Bar.in.l.qui habet.
§.si pupil.ff.de tut.⁊ Butri.in dicto capi.cum vos.e Lau. de
fa.vbi.s.⁊ alias diximus.s.eo.

108 ¶ †Trigesimosexto quero an episcopus ipse possit alienare
res ecclesie pretiosas sine ꝯsensu capituli.Rū.non per.c.i. de
his que fi.a prela.xij.q.ij.sine exceptione,⁊ in Spe. de his q̄
fi.a prela.in prin.ꝙ intellige si ecclesia capitulū habeat quo ca
su requirit ꝯsensus canonicorum,vcʒ subscriptione eorum acce
dente.d.c.i.⁊ ibi Jo.an.Alias vero cū requiritur subscriptio
ƀm Archi.⁊ Jo.fa.in.d.c.sine.vide per Lau.in.d. rubri. de
reb.eccle.nō alie.ix.⁊.xvij.q.Ubi ēt dicit veꝝ si canonici sunt
presentes,qꝛ subscriptio absentiū non requirit.x.q.ij. hoc ius
por.⁊ qđ ꝑ Inn.in.c.ij.de ope.no.nū.Sed si ecclesia nō hʒ ca
pitulū,vt ecclesia Tusculana,sunt adhibendi honestiores cle-
rici sue diocesis.xij.qō.ij.placuit de offi.ord.pastoralis.đ ap-
pel.c.fi.facit.l.vbi absunt.de tu.⁊ cu.da.ab his.⁊ tenet Lau.
de sano in.d.rub.xviij.q.Item intellige nisi magna necessitas
subsit ecclesie,qꝛ tunc ēt pretiosas pōt alienare eps res sine cō-
sensu capituli ƀm Archi.xij.q.ij.terrulas,vt refert ⁊ sequitur
bal.in.c.i.vij.col.qui feu. da. pos. in vsi.feu.vbi ēt ponit bal.
qui prela.possint inconsulto papa alienare,⁊ qui nō.Iteʒ intel
lige nisi ꝯsuetudo aliter se habeat que facit valere contractum
alienationis rei ecclesie.cum minori solennitate q̄ʒ a iure sit in-
troducta ƀm Inno.in.c.statuimus.de trāsac.Archi. ⁊ doct.
post glo.in.d.c.dudū.de reb.eccle.nō.alienā.in.vj. Hoff. in
summa ƀm Bal.aliter loquitur in auc. hoc ius por.iiij. col.C.
de sac.san.eccle.vbi vide.⁊ per Inno.in.c.cū cām.de re iud.
⁊ per glo.in cle.fi.de reb.eccle.non alie.⁊ not.in.c.ea noscit.
de his que fiunt a prela. ⁊ in.c.iij.de ꝯsue.⁊ qđ per Pau. de
109 cast.in.l.diuturna.ff.de legi. Et predictis adde † ꝙ hodie de
iure canonico alienatio rei ecclesie requirit aliā solēnitatē q̄ʒ in
ductam a iure ciuili per auc.hoc ius por.de sac.san.eccle.cum
requiratur forma tradita in.c.sine exceptione.xij.q.ij. ⁊ in.c.
i.cum glo.de reb.eccle.non alie.in.vj.vt dicit bar.in auc.hoc
ius por. ¶ Et not. dictam solēnitatē non requiri in alienatio-
nibus rerum ecclesiasticarum fratrum predicatorū sancti Do-
minici ƀm Archi.xxvij.q.i.viduis.⁊ bal.in.c.cum cā.de re iu
dica.⁊ in auc.si qua mulier.v.col.⁊ in auc.hoc ius por.vij.col.
.C.de sac.san.eccle.Secus tū dicit in alienatione rei ecclesie
fratrum sanct Augu.vt dicit Ange.in auc.de non alienā.§.vt
aūt.hodie tū per consti.Pauli non indifferenter prouisum est
vt nullatenus teneat alienatio rerū cuiuscūqʒ ecc. constitutio
110 vbiqʒ seruatur.¶ †Sed requiratur auctoritas ⁊ solēnitas iu-
ris in alienatione rei sterilis ⁊ minime.dic qđ si necessitas sub-
sit.xij.q.ij.terrulas.imo eps alienans rem minimam non puni
tur vt ibi not.per glo.in.c.i.vij.q.iiij.que dicit verū si res ipsa
licet minima sit inutilis eccle sie. nam si vtilis sit quoquomodo
puniendus est alienans vt dicit.d.c.i.⁊ sic ꝯcordatur cum.d.
c.terrulas.qđ bene no.Minoris tū predium etiam sterilis nō
pōt alienari ƀʒ Bar. no.in.l.ij.C.de agri.⁊ cēsi. lib.xj. Adde
priuandū esse administratione prelatū qui sine solēnitate res ec
clesie distrahit.l.iubemus,⁊ ibi Bar.⁊ doc.C.de sac. san. ecc.
111 vide in.c.ij.de re.ecc.non alie.in.vj.⁊.j.dicetur. ¶ †Inciden
ter queritur an papa possit sine ꝯsensu cardinaliū dare in feu-
dum ciuitates ecclesie.Rū.nō.sed castra sic.ƀm Bal.in.l.pe
nul.C.de bonis que lib.vbi ēt subdit posse papam vēdere de re
bus eccle.nō alie.nō tū ad impinguandū ꝯsanguineos suos.
Et adde qđ pōt papa ꝯcedere in feudū res cuiuscūqʒ ecclesie
secūdū Bal.in.c.i.pe.col.qui feu.da.pos.Quinetiā pōt pa-
pa sine ꝯsensu cardinaliū alienare de bonis ecclesie,vt no.i.c.
ad audiētiā,⁊ ibi doc.de pscr.licet ꝯtrium no.xij.q.ij.nō liceat
pape,⁊ ibi vide plene ꝑ Archi.⁊ per Jo.an.in.c.super eo.de
here.in.vj.Potest ēt solus papa ꝯcedere laico iurisdictionē
tēporalē ⁊ alia iura pertinētia ad romanam ecclesiam.d.c.ad
audientiā.⁊ ibi doc.dixit tū Pa.de cast.in.l.i.ff.de leg. ꝙ pa
pa nihil graue facere pōt sine cardinalibus,sed hodie prouisuʒ
est aliter per constitutiones sacri consistorij quas an papa ser
uet ignoro.An aūt solus papa possit sine cardinalibus facere
negotia ardua.Joan.an.in.d.c.super eo.de here.in.vi. dicit
qđ nō.qđ est verū de potestate ordinaria,secus vero de pote-
state absoluta,qꝛ omnia pōt vt tenet Albe. de ros. in.d.rub.ff.
de legi.⁊ do.Hemi.in.d.c.super eo.⁊ Pau.de cas.vbi.s.que
omnia not.perpetuo licet de his nihil ad nos.

112 ¶ †Trigesimoseptimo quero ex quibus ca.possit episcopus
alienare bona ecclesie.Rū.ꝙ ex causa necessitatis , qꝛ debitū
vrgeat.Itē ex cā pietatis vt pro redēptione captiuoruʒ vel pro
alimonia pauperū.Itē ex causa vtilitatis.Item ex causa incō
moditatis.glo.est ordi.xij.q.ij.in summa que ēt dicit omnes
alias causas posse reduci ad istas tanq̄ʒ principales , ⁊ tenet
Lau.de fa.in.d.rub.de reb.eccle.non alie.Aliter vero non
est permissa alienatio.xij.q.ij.monemus.quod not.

113 ¶ †Trigesimooctauo quero an tractatus requiratur in alie-
natione rerum ecclesiasticaꝝ.Rū.sic,saltem vnicus.de reb.ec
cle.nō alie.in.vj.c.j.⁊ ibi doc.facit gl.in cle.cāʒ.§.veꝝ.in glo.
lʒ error.de elec.⁊ tʒ Jo.an.in addi.Spe.de loca.§.sequit.ver.
scias,vbi dicit verū nisi in monachis nigris sancti Būdicti vi-
gore ꝯstitutionū dicti ordinis requirētiū tractatus duorū dierū
interpolatoꝝ.Sed que sit forma tractatus.vide in Spe.vbi.s.
ēt dicit ꝙ debet instrumentum fieri de per se de ipso tractatu.
vt ibi in ver.scias.⁊ Pau.de ca.cōsi.lxxxix.⁊ Lau.in clemē.

j. de re. eccle. non alie. & alias dicemus. ¶ Not. tamen q in alienationibus temporalibus, vel ad vitam non requiritur tractatus, secundu Host. & Jo. mon. qn causa pietatis conceditur alicui ad vitā aliqua possessio. imo tūc nulla solēnitas requiritur secūdū eos per .c. possessiones. xvj. q. j. & c. illud. ij. q. vj. quin immo solus eps sine. c. eas facit secūdū Archi. in. d. c. possessiones, nisi faciat in fraudē ecclesie. xij. q. ij. eps. & Archi. vbi supra. Itē nisi cōcedant spiritualia. per. c. ea noscit. de his que fiunt a prela. qd intellige et in concessione beneficij ecclesiastici quā non facit eps sine consensu capitu. sed papa vel legatus sic. c. si abbatē. de elec. de offi. leg. c. dilectus. c. j. & ij. eo. titu. lib. vj. de ver. signi. c. j. j. respon. fm La. & Abba. ita dicit. d. Lau. in. d. rub. de reb. eccle. nō alie. xxiiij. q. vbi firmat concessionem spiritualiū, & tēporalium fieri debere per prelatum cum expresso cōsensu capituli, adeo q nō sufficit presentia per gl. in. c. j. ver. perpetuis. de reb. eccle. nō alie. in. vj. & Archid. xxiij. q. v. in summa. Ualet tn cōsuetudo qd eps solus alienet res ecclesie si pretium recipiat & cōuertat in vtilitatē ecclesie de cuius necessitate cōstet. not. in. c. cū causa. & ibi Sicu. & docto. de re iudi. Sed nō valet cōsuetudo q fiat alienatio sine solēnitate. c. sine excep. xij. q. ij. vt ibi qd not. sed in hoc vltimo aliter diximus. s. q. xxxvj. vbi vide omnino.

114 ¶ † Trigesimonono quero an licentia alienandi concedenda epo p papā vel clerico per epm debeat esse specialis. Rn. sic, qr generalis nō sufficit. c. ij. de re. ecc. non alie. in. vj. facit. c. ij. de preb. eo. lib. & c. qui ad agendū. de procu. eo. li. glo. in cle. j. de offi. ordi. in. c. ne captande. de cōces. pbē. in. vj. & in. l. magis §. ne tn. ff. de re. eorū. in. l. ob es. C. de pred. mi. & Lau. de fa. in. d. rub. in. iiij. q. ideo Bar. in. l. in pupillorum. §. si pretor. ff. de rebus eor. dicit qd male facit eps si cōcedit licētiā alienandi rē minus damnosam nisi rem specificet, vel saltem dz eps concedere pure dictā licentiam, que concessio valet fm Bar. ibidē.

115 **Quadragesimo quero** † an valeat alienatio rei ecclesiastice solēniter facta per epm vel clericū in casu phibito. rn. nō, fm verā opi. & cōez Ant. de. but. in. c. j. de in inte. rest. per. c. in ratione. de reb. eccle. non alienā. in. vj. & idē tenet Joan. de imo. per. c. ij. eo. tit. in. vj. ibi in forma & casibus. & Archi. in. d. c. ij. licet glo. Jo. teneat cōtrariū. xij. q. ij. in sum. & c. sine. p. c. fi. de reb. eccle. nō alie. in. vj. iij. q. Tu potes saluare gl. Jo. fm But. in. d. c. j. & in. c. cum vos. & in. c. tua. de his que fi. a prela. vt teneat alienatio que cōi opi. reputabatur esse vtilis ecclesie, licet non esset, fuit tn facta solēniter, & ita procedat. d. gl. alias vero pcedat opi. but. Jmo. & alior q est notādū ppetuo.

116 ¶ † Quadragesimoprimo quero vtrū eps vel clericus alienās res ecclesie casu quo nō teneat cōtractus sed rescindatur debeat restituere pretiū emptori, de hoc not. in. c. si qua de reb. xij. q. ij. dic fm Jo. de imo. in. c. si quis presbyteror. de reb. eccle. nō alie. qd si eps hz bona propria tenetur de euictione emptori rei ecclesie sine solēnitate ementis ab ipso episcopo, & sic eps emptori debet de bonis proprijs pretiū restituere siue emptor fuerit bone fidei siue male. Sed glo. in. c. vulterane. xij. q. ij. distinguit inter bonam fidem emptoris, & malā, vt emptor bone fidei repetat pretiū, nō aūt si est male fidei, & licet emens rem ecclesie sine solēnitate iuris semper dicatur male fidei, qr cōtra iura mercatus, vt in regula qui contra iura. in. vj. l. quēadmodū. C. de agri. & cēsi. lib. xj. glo. in. l. j. C. de fide instru. & in. ha. fis. li. x. & tz Bal. in. l. qui a quolibet. de cōtrahen. emptio. ver est scdm gl. vbi. s. quo ad vsucapionē, vt rē emptam non prescribat. nō aūt vt ingressus cōtra vēditorē non habeat hāc distinctionē de bona & mala fide, & tenet glo. & Joan. an. in. c. ad audientiā. de reb. eccle. non alie. & Uin. Odof. & Lau. in. d. c. vulterane. & Jnno. in. d. c. si quis presbyteror. & glo. & Bal. in. l. iubemus. §. lana. vbi vide de sac. san. eccle. Pe. de anc. in. d. c. si quis dubitans se nō firmat. sed in. d. c. ad audientiam. tenet qd indistincte agat ad pretium, & ibi idem tenet But. qui in. d. c. si quis sequitur preal. distin. & ideo Jnno. vbi. s. subdit quosdā tenere & nō male q cōductores rerum ecclesiasticarum si sunt bonefidei habeāt actionē cōtra locatores. Alias nō, nisi sibi de euictione prospexerint, facit. l. j. & ij. C. ne rei do. vel tēp. de hoc tn latius loquitur. d. m. d.

117 Lau. in. d. rub. in. j. carta. vbi vide. ¶ † Sed quero incidenter quid si quis emat rem fideicō. subiectā que vēdi nō pōt regulariter. iuxta auc. res que. C. cōmunia deleg. an repetat pretium si res euincatur ab eo. Rn. q sic etiam si scienter emit, sed ad duplam non agit et si sit stipulatus, quin et perdit meliora menta, si vero bonafide emit, agit ad duplam & repetit melioramenta, casus est not. in. l. fi. §. fi. C. cōmunia delega. licet ergo cōtra legem mercatus sit, tn pretiū nō perdit, vt ibi licet secus sit fauore ecclesie, qr perdit pretium. l. iubemus. §. economus. & ibi doc. & Bal. C. de sac. san. eccle. & s. diximus. ¶ Ex quibus in

118 fertur ad. q. que de facto mihi occurrit. † dicit statutū ciuitatis Firmane q forensis nō acquirat imobilia, certe forēsis emēs nō perdit pretiū lz emptio non valeat vt firmat singulariter Bal. in. d. l. fi. §. fi. C. cōmu. dele. qd tene menti. Idē dico in casu alterius statuti Firmani disponētis non valere cōtractum nō insinuatū qr si fiat venditio nō seruata forma statuti quo casu est nulla. pōt tn pretiū repeti per predicta, qd similiter not. & facit q emptor ex cōtractu a lege reprobato re sibi euicta pretium repetit si illud fuerit sibi stipulatus in casu euictionis fm Bar. not. in. l. j. in fi. C. in quib. cau. colo. cen. lib. xj. alias illud perdit. l. i. C. de prescrip. xxx. anno. vbi emens a fisco rem vt alienā nō repetit pretiū rei sibi euicte. vide ibi glo. Bar. & docto. An autez & qn emptor perdat pretiū cum venditio rescinditur, vide vltra predicta tex. not. & Bar. in. l. iij. ff. de his qui in frau. credito. & per Bal. in. c. i. §. notādū. qui feu. da. pos. & in. c. i. ver. demum. de probi. feu. aliena. per Federi. & in. l. habi. §. si ita. de lega. i.

119 ¶ † Predictis adde qd emens scienter rem alienā et pretium nō repetit, nec de euictione agit fm Bal. in. l. nō dubitatur. C. de euic. & in. l. si fundus eo. tit. sed bene agit ex capite rei nō defen

120 se ad interesse fm Bal. in. l. si status. in fi. C. de euic. ¶ † Sed pone qd quis emit bona heretici que postea vendicat inquisitor heretice prauitatis, vtrū pretiū debeat emptori restitui. Rn. qd nō fm Bal. in. l. fi. §. fi. C. cōia delega. Sed Bar. in. d. l. ij. in fin. ff. de his que in frau. credi. distinguit q aut pretium fuit conuersum in vtilitatē venditoris, & tunc tenetur inquisitor restituere emptori rem & pretium, aut non, & tunc secus, idem tenet Barto. in. l. chyrographis. §. fi. de admini. tuto. dicit simpliciter pretiū non restitui. de hoc et vide per Cy. & Moder.

121 in. l. fi. C. ad. l. iul. maiesta. ¶ † Postremo singulariter not. q si executor testamenti vendidit rem heredis in casu nō permisso, transfert in emptorē vsucapiēdi cōditionē, & publicianaz. & si pretium est cōuersum in vtilitatē heredis, nō tenetur emptor restituere heredi rem nisi precium ei restituat heres, vt tenet bal. in. l. fi. C. de vxo. mili. vbi refert se hec audiuisse a Bar. viue vocis oraculo, ideo tene menti perpetuo.

122 ¶ † Quadragesimosecundo quero vtrū prelatus vel clericus alienans contra formam iuris res ecclesie sue, possit propria auctoritate cōueniens apprehendere possessionē rei quā alienauit dic q sic, vt i auc. vt decetero cōmu. rerū eccle. §. decetero. collatio. v. & tenet Lau. in. d. rub. de reb. eccle. non alie. in. vj. xv. q. vbi vide. Quod verum est in economo qui potest pro ecclesia occupare propria auctoritate rem permutatam, etiam cum principe qui eam transtulerit in alium, vt in Spec. de actore. versi. item q vult nono. Potest autē prelatus alienans contra uenire. l. iubemus. §. sane. & ibi gl. Bar. Bal. & doct. C. de sac. san. eccle. & Pau. de cast. in consi. cxxxiiij. & in. c. si quis presbyteror. de re. ec. nō ali. qd est ver et si iurauit. c. itellecto. de iureiur. & Lau. vbi. s. xiij. q. nec mirū, qr potest quis venire contra suum cōtractum qui de iure nont tenuit. l. j. & ibi Car. & docto. & Bar. C. de lib. cau. c. nostri. & ibi glo. de elec. qd verū est pro interesse alterius. nō pro suo vt ibi, & l. si is qui. §. fi. ff. de exe. rei iudi. licet glo. in. l. modestinus. ff. de exec. & ita tenet Flo. in. l. venditor. in fin. princi. ff. cōmunia pred. de quo per Bar. in. l. post mortem. ff. de adoptio.

123 ¶ † Quid de marito alienante fundum dotalē. Respō. potest conuenire secundum glo. not. insti. qui. ali. non licet. l. j. §. & cuz lex. & ibi Cy. C. de rei vxo. ac. & bar. cōtra glo. in. l. cum vir. ff. de vsuca. Idē & in minore qui contrauenienes non repellitur exceptione dolij, sicut nec prelatus contrauenienes fm bar. in. l. si alienā. ff. sol. mat. & in. d. l. iubemus. §. j. & bar. in auc. hoc ius por. C. de

124 sac. san. eccle. † Uenditor etiam pōt venire contra contractū simulatū fm barto. in. l. emptor. ff. de aqua plu. ar. & in. l. quemadmodū. C. de agri. & cen. lib. xj. licet aliter loquatur bar. in. l. sicut. §. superuacuū. in fi. ff. quib. mo. pig. sol. vbi vide. Quid de probibito alienare. Rn. q pōt venire cōtra alienationē a se factam. l. quoties & ibi bal. C. de fideicō. & Pau. de cast. cōsi. xiij. vbi dicit verum in probibito a lege, non a testatore, & vide etiā per Pau. de cast. in consi. xvij. & qd not. in. l. j. C. de contra. iudi. & in. l. fi. C. si ma. fac. Quid dices de donatione. dic q nō potes opponere de exceptione simulati cōtractus, sed extraneus sic, fm bar. in consi. Martinus de eugubio &c. in fi. Idem dic in alienantem rez litigiosam, qr nō potest reuocare alienationē

secundum

secundum Innoc. in c. inter dilectos. de dona.
125 ¶ † No. tamen q cōtra factū suum quis venire non potest etiam ex persona alterius. l. si nō fer. §. si filius. & ibi Barto. ff. de condi. inde. Sed an venditor possit euincere rem venditā. Rñ. non. l. seruum. & ibi Bar. ff. man. qđ est verum etiam si dominiū sibi superuenerit ꝺ Bal. in. l. j. C. de her. ven. ¶ Et sciēdum quod si ius est alteri quesitum, non pōt quis venire cōtra factū suū. l. si quis ius. & ibi Bald. C. de reb. cre. Nec pōt qui actū facit solēniter allegare nullū ꝺ Dy. ꝯsi. xij.
126 ¶ † Sed qd de cōsentiēte alienationi, an possit venire ꝯ eā. Bar. post gl. in. l. cū pater. §. libertis. de le. ij. dicit notabilr q sic, q est ve nisi dolose ꝯsenserit, q tūc nō admittit ad reuocādū alienatiōez cui dolose ꝯsenserit ꝺ bal. i. l. q̄ties C. d fideicō. & ita ꝯsultus rñdi socio meo dño Prospero aduocato insigni.
127 ¶ Adde † ēt q vxor que ꝯsensit viro obligāti rē suā creditori, pōt vēdicare rē ab emptore ēt pretio nō restituto. quod etiā pōt heres matris. l. si sciēs. & ibi Bal. C. ad velle. Pone qđ nullus cōtrahētiū soluit gabellā an possit quilibet eo opponere de nullitate ꝯtractus. Respō. sic ꝺm Bald. no. in. l. acceptā. xij. q. C. de vsu. vbi dicit hoc esse rōne publici fauoris, ꝯ ꝯ in. l. cū mulier. & ibi doc. ff. so. ma. & in. l. fi. §. pe. ff. eo p quē fac. erit. ¶ Et sciēdū q nō pōt qs allegare vel excipere q nō iure exercuit officiū, q sufficit de facto exercuisse. l. j. & ibi Frā. de capi. li. post Bal. in. vj. col. de edē. q est notādū.
128 ¶ † Postremo querit qd de rege q imoderate donauit iura regni. Rñ. q pōt ꝯtrauenire ꝺ Pau. de ca. in ꝯsi. lxxij.
129 ¶ Ultimo not. ad ppositum q † pcurator falsus q egit non pōt dicere se nō esse pcuratorē qñ successit dño, vt dicit Bar. no. in. l. modestinus. ff. de excep.

130 **Quadragesimotertio** quero † vtrū platus vēdēs rē ecclesie possit hr̄e fidē de pretio. Rñ. non ꝺm Bal. in. l. in ciuile. C. de rei ven. idē tꝫ ibi Bal. in pcuratore fisci, p. l. si procu. §. si ab eo. ff. de iure fis. qđ ēt tꝫ Bal. in. l. in ꝯtibus. §. sed qm. C. de non nume. pecu. vbi idem dicit in procuratore minoris vel ecclesie. Idem in procuratore priuati speciali, non in generali, q specialis procurator vendēs non pōt hr̄e fidem de pretio. sed generalis sic, nisi sit ei probibitū ꝺm Bar. in. l. j. ff. de offi. pcu. cesa. & in. l. j. ff. de vsu. rei iudi. & in. l. a diuo. §. sed si emptor. ff. de re iudi. vbi ēt dicit qđ procura. specialis ad vendēdū certū fundū pro certo pretio non pōt hr̄e fidē de pretio, nec aliter transfert dñium in emptorem, sicut nec vendendo pro minori pretio q̄ habeat in mādato, sed si non hꝫ mādatū limitatū ad pretiuꝫ distinguit, vt per Bar. in. d. §. sed si emptor. & Bald. in. d. l. in ciuile. qđ aut erat expressa cā que ex pretio erat de presenti implenda, & tunc nisi impleat non pōt hr̄e fidē de pretio, aut non erat adiecta cā, & tunc pōt, dūmodo bona fides adsit, vt q reꝫ carius vendat ad vtilitatē dñi, q tūc perinde est ac si haberet speciale mandatū nisi in procuratore fisci ecclesie & minoris, vt per doc. vbi. s. & dictum est. s.
131 ¶ † Sed quid de executore testamenti vēdente pro satisfactione cause pie. Rñd. q non pōt hr̄e fidem de pretio ꝺm bart. in d. §. sed si emptor. de re iu. & bal. in. d. l. in ciuile. & in addi. spe. de emp. & vēdi. ver. qñ cōmissarij ꝯ Spec. ibi, ver. interdum. quod est verū nisi habeat liberā ꝺm bar. in. l. alio. ff. de ali. & ci. leg. Et predicta vera ēt si habeat fides de minima parte pretij, q non transfert dñium in emptorem ꝺm bal. in. d. l. in ciuile. & sentit bar. in. l. fistulas. §. qui fundum. ff. de ꝯhen. emp. & dicit bal. vbi. s. ꝯtum valere, & ex eo agi posse. vide oino ibi. & tꝫ bal. in. l. cum vendente. C. vbi cau. fis. sed idem bald. in. l. fi. §. si aūt legata. C. de bo. que libe. dicit qđ talis executor non potest hr̄e fidē de pretio, & si habeat, non tꝫ contractus. Pūt tñ dicti executores vendētes confiteri recepisse pretiū ꝺm Spe. vbi. s. quod intellige ꝺm bar. in. d. §. sed si emptor. si in instr̄o dr quod habuit & recepit dictum pretium, vel si constet pretium conuersum esse in cām ob quā fuit facta venditio, q tunc confessio tanquā vera vꝫ ꝺm bart. ibidem, qui subdit sufficere si in instr̄o dr qđ recepit pretium, qđ confessus est verū esse in talem cām, lꝫ alias non constet de conuersione in illam cām, si cā in mandato fuit expressa, vel ēt si cā vere subeat vt ibi p bart. quod no. Idem dic de procuratore fisci cuius confessio de recepisse sufficit ꝺm bar. in. d. l. si procurator. §. si ab eo. ff. de iure fisci. per. l. ij. §. fi. C. de quad. prescri. ¶ Adde circa predicta plene not. p bar. in. l. iij. §. non tm̄. ff. de instito. & Pau. de castro. in. l. sinaūt. ff. de pac. & not. per Jo. pe. papi. in summa de execu. sen. ver.
132 per publicū nuntium. Quid † de factore mercatorum seu institore. dic eum posse habere fidem de pretio cū vendit, nisi sit ei prohibitum, vel nisi dolo verset vendendo alicui recessuro vel de fuga suspecto, vel cui diligens paterfa. non venderet nisi psenti pecunia vt firmat bal. in. d. l. in ciuile. quod bene no.
133 ¶ † Subsequenter quero quid de creditore vendēte pignus. Respon. quod pōt habere fidē de pretio per. l. elegāter. §. si vēdiderit. ff. de pig. ac. & ibi bar. rō est, q pretium ipse habiturus est, ergo pōt expectare quantum vult ex quo sequitur quod de residuo quod restituere dꝫ debitori non posset habere fidem, q cessaret tunc dicta rō. & per hoc credo posse limitari qđ dr in. d. §. si vendiderit. In tutore vero dic idem quod in procuratore minoris, vt. s. dictum est.
134 ¶ † Qñ aūt dicatur hr̄i fides de pretio. Rñ. q tūc. s. quando actū est qđ pretiū soluatur ad certū terminū. Nā de pretio qđ quis se statim recepturū putauit non dr habita fides. l. iij. & ibi bar. ff. de pig. act. vbi bal. notabiliter dicit fidē non dici habitā ab eo q decipit. qđ not. & hec semp exclamabat in scholis do. Jo. de pra. Item nec qñ actum est inter cōtrahentes q pretiuꝫ incontinenti soluat ꝺm gl. & bal. in. l. in ciuile. C. de rei ven. vide ēt gl. in. §. vendite. insti. de contrahen. emp.
135 ¶ † Et no. qđ si vendēs dicit emptori, ego confido de te vsq ad. x. dies & non vltra, reuertit dñium ad ipsum vendētē post. x. dies sine retraditione rei pretio non soluto intra. x. dies. gl. est no. ꝺm bal. in. d. l. in ciuile. qđ semper no.

136 **Quadragesimoquarto** quero † vtruꝫ ep̄s possit mutuare pecuniā ecclesie sine auctoritate supioris bal. tꝫ q sic in. l. ēt C. de fideicō. immo nulla solēnitas requirit in eius alienatione ꝺm gl. xij. q. ij. in summa. p. l. lex que tutores. §. fi. C. de admi. tu. l. fi. C. qñ dec. opus non est. xcvi. di. hn̄. Scias aūt qđ in dubio presumit mutuū fauore ecclesie cui expedit q dominiuꝫ transeat in recipiētē pp periculū qđ posset ꝯtingere ꝺm bal. in d. l. ēt. Sed aduertat prelatus, q peccat mortaliter mutuando pecuniā ecclesie, quinēt excōicatus ꝺm Archi. & Jo. fantu. in c. qui xp̄i. xij. q. ij. itē punit mutuans pecuniā fiscalē qui deportat. & bona ꝯfiscant. l. ij. C. de his qui ex pu. rō. mu. pe. ac. li. x. Recipiēs vero pena quadrupli punit. l. i. eo. ti. fiscus aūt & ecclesia equiparant. l. fi. C. de sac. san. ec. & c. j. de in inte. resti. in vj. & tꝫ Lau. de fano in. d. rub. de reb. eccle. non alie. in. vj. ix. qđ. quod not.
137 ¶ † Incidenter quero si recipiēs mutuā pecuniā ecclie emat predium ex ea an sibi acquirat. dic q sic non aūt acqrit ecclesie. Secus si prelatus vel monachus emat de pecunia ecclesie, q ecclesie acquirit ēt ipsis inuitis & ꝯriū paciscentibus cū venditore, vt tꝫ bal. in. d. l. ēt. ad fi. vbi ēt subdit non valere contractū emptionis & venditionis cū pecunia ecclesie scientibus emptore & vēditore, sed recipiens pecuniā ecclesie pro pretio non cōmittit furtū, vt ibi, qđ no. Sed an res empta de pecunia ecclesie sit ecclesie. Rñ. sic per predicta, nisi pecunia ecclesie fuerit alteri mutuata, q p mutuū transiuit pecunie dñium in recipientē, qui postea emens ex ea sibi acquirit non ecclesie, secus vero si emat de pecunia ecclesie non mutuata ꝺm bal. no. in. d. l. ēt. & s. proxime dictū est. Un̄ si cardinalis mutuat pecuniam nepoti ad emendū posses. nepos emēs ex ea sibi acquirit, vt tꝫ bal. in. c. ecclesia. vt lit. pē. qđ verū credo nisi ꝯstet de fraude. l. fraus. de legi. l. mācipia. C. si quis alteri vel sibi. secus si pecunia esset ecclesie per. l. quoties. C. de rei ven. Idem dic in re empta de pecunia pupi. q efficit pu. sed empta ex pecunia redacta ex venditione rerū pupilli non est pupilli. no. in. l. titium & meuiū. §. altero. & ibi bar. ff. de admi. tu. & per bart. in. l. circa. eo. ti. & in. l. imperator. §. fi. de leg. ij. & in. l. ij. qñ ex facto tut. & in. l. q̄uis. C. de pig. & no. in. l. patruus. C. cōia vtri. iud. & bar. cep. in. l. labeo. §. itē si dñs. de ver. sig. qđ intellige si empta sit a tutore, non si a negotiorū gestore. l. filie de sol. ꝺm bar. in. d. §. altero. & in. d. l. ij. qñ ex facto tu. itē intellige esse in electione pupil. an velit pecuniā repetere vel velit vēdere rē emptaꝫ ex ea. l. curator. C. arb. tut. & si velit rē ꝯpetit sibi p ea vtilis rei vēdicatio. itē & hypothecā pōt eligere ꝺm gl. & bar. in. l. idēq. ff. qui po. in pig. ha. & not. in. d. l. q̄uis. qđ not. q specialis est in pupil. idem in ecclesia ꝺm gl. & bal. in. l. si tutor. C. de cōi. seru. manu. in alijs enim secus est, si res empta ex pecunia aliena nō sit spāliter hypothecata, q non datur hypotheca ad rē ipsam dño pecunie. d. l. q̄uis. & ibi bar. & bal. vide tñ in. l. lꝫ. & ibi docto. & Ang. C. qui pot. in pig. ha. vbi dr non dari hypothecam in re nisi expresse sit constituta, & sic dꝫ intelligi. d. l. lꝫ ꝺm gl. & Bar. in. d. l. idemq. quod no. Datur aūt hypothecaria si ad

emptionem ipsius rei fuit pecunia mutuata. l. fi. & ibi Bar. C. de pig. Facit etiã, q res empta de vsuris est hypothecata ei a quo fuerunt extorte vsure per emptore, si vsurarius est effectus non soluendo, fm Specu. de vsuris. §. i. ver. pone vsurarius. & ibi Bal. in addi. & Cap. in alle. lxxviij. & Bar. cep. in. d. §. Jtẽ si dominus. v. q.

138 ¶ †Circa predicta sciendũ q res empta presumitur de pecunia peruenta ad manus emptoris fm bart. in. l. imperator. §. fi. de leg. ij. per. l. fi. C. de pig. & bar. in. l. fi. §. fi. C. ad mace. qd intellige. s. de ea que peruenit ad eum parum ante emptioné per no. in. l. si ventri. §. fi. & ibi bar. ff. de priui. credi.

139 ¶ †Queritur ẽt quid de re empta de pecunia dotis. Rñ. q censet dotalis vere vel putatiue bz ea q erat pecunia ipsa dos vera vel putatiua. no. in. l. si constante. ff. de iure do. & tz bar. in. l. si cum dotem. §. fi. ff. sol. mat. lz contrarium no. in. l. ex pecunia. C. de iure do. Sed gl. ibi concordat. vbi vide.

140 ¶ †Predictis adde qd res empta de pecunia vxoris donata viro pot vẽdicari. l. vxor marito. ff. de dona. inter virum. & ibi bar. Jtẽ adde q res empta de pecunia mea noie alterius, non est mea sed emẽtis vel eius hrdis. l. ad pbationem. la prima. & ibi bal. C. de proba. Sed an res empta de pecunia peculij fiat peculiaris. dic q sic, & ideo inter fratres diuidenda sicut reliquum peculiarium fm bal. in. l. certum. iij. col. ff. fami. her.

141 ¶ †Jtẽ queri pot qd de re empta ex pretio pignoris venditi p creditoré. Rñ. q efficit creditoris. l. fi. & ibi bald. C. de distra. pig. Sed qd de re empta p vxoré de pecunia viri. Rñ. no pot vendicari p hrdes viri cũ ad pretium detur eis actio. l. j. & ibi bal. C. si quis alteri vel sibi. Res vero p filiũ empta de residuis fructibus fundi paterni assignati filio pro alimẽtis dr profectitia & querit patri, nisi filius esset emancipatus fm bar. in. l. cũ opz in princi. ij. col. C. de bo. que liber. qd no. Et qz. s. in princi. huius. q. diximus posse prelatum mutuare pecuniã ecclesie si

142 ne solẽnitate, quero de rõne. † & rñdeo qz pecunia est res mobilis que pot alienari sine decreto. Jta dicit bald. in. d. l. ẽt. C. de fideicõ. & no. in. l. j. §. fuit questiũ. & ibi doct. Ludo. pon. ff. ad trebel. & est no. tex. in. l. iulia. ff. de peti. hrdi. & Ang. in auc. de nup. §. & qz parũ. & qd p bar. in. l. vxoré. §. legauerat. de leg. iij. gl. & bar. in. l. interdũ. ff. de condi. inde. Tñ seruãdo seruari pot pecunia fm gl. in. d. §. fuit questiũ. & Ang. in. l. j. ff. sol. mat. qd verum. s. vt conseruet ad oculũ non vt afferat vtilitatem ad vsum ad qué destinata est fm Bar. in. d. §. fuit. & sic dz intelligi. d. l. iulia. vide bar. in. l. pot. ff. de auc. tut. Et not. q sine decreto pot alienari pecunia. l. lex que tu. C. de administratio. tuto. nisi ad emptioné predij sit destinata. l. quid ergo. §. quid ergo. de rõio indi. tut. Raynal. Bal. & Ang. in. l. cetera. §. sed si parauerit. de leg. j. & Ludo. in. d. §. quid ergo. & in singu. ver. tutor. ver. pecunia. vbi ẽt dicit per. d. §. qd ergo. q non pot tutor sibi satisfacere de pecunia pupil. desti. ad emp. pdij. lz posset alias propria auctoritate. arg. l. fistulas. §. j. de rõben. emp. Dicunt tamen Bal. & Ang. in. d. §. sed si parauerit. q statutũ loquens de bonis mobilibus bz locum ẽt in pecunia destinata ad emptioné predij, quod est no. Et quod dictum est pecuniam censeri rem mobilé, intellige verum ẽt si est redacta ex venditione rei immobilis, vt tz bald. in. l. ea demum. C. de coll. quod tene menti perpetuo.

143 Quadragesimoquinto quero †vtrum eps iurans no alienare bona ecclesie possit ea donare capitulo. bal. in. l. volũtas. in lectu. antiqua. C. de fideicõ. & in. l. dudũ. C. de rõbé. emp. tz qd sic, facit qd no. in cle. fin. de reb. eccle. non ali. Jmmo ẽt in canonico vni de capitulo pot eps donare vt ibi no. fm bald. in. d. l. dudũ. Pro quo facit. qz probibitus alienare pot alienare in consortes. l. fi. C. non lice. habi. metro. li. xj. §. cũ pater. §. xv. & ibi bar. de leg. ij. & in. l. si domus. §. fi. de leg. j. & in. l. si mibi titio. de ver. obli. & in. l. volũtas. & ibi bart. C. de fideicõ. qd est verũ fm bal. ibi in. i. col. nisi sit eadem rõ probibitionis, qd no. Et adde q probibitus vendere extra familiaz pot donare vni de familia, puta sorori fm bal. in. d. l. volunt. i. col. Quinẽt pot dare in doté sorori sue vel eius viro, vel ẽt constituere sibi dote pot femina probibita alienare fm bal. ibi. ij. col. vide no. in auc. res que. C. cõia de leg. & Pau. de cast. csi. xiij. vbi ponit an certa res pbibita alienari a testatore possit in dotem dari. Nota tñ qd probibitus alienare extra familiã si alienat liberatur solués penã quã si non soluat familie debet res alienata secundum bal. no. in. l. i. xi. q C. de bis que pe. no. pot aũt probibitus alienare extra familiã, alienare partez alterius p ipsum redẽptã. d. §. xv. & ibi bar. qd. s. no. & J. Item pot alienare in eũ qui fuit de familia tẽpore mortis vel tẽpore testi. fm bal. in. d. l. voluntas. in fi. Jtẽ pot alienare in extraneũ si in familia nullus sit nisi alienans, qz non sit qui reuocare possit fm Pau. de castro. csi. xliij. Jtẽ pot alienare de consensu illorũ de familia in quẽcũqz extraneũ. l. qui rome. §. coberedes. & ibi Sy. bart. & docto. de verborũ obliga. facit. l. nibil. §. oibus. de legat. j. l. quoties. & ibi bar. & doct. C. de fideicom. Jtem pot alienare partẽ sibi aliter quesitam qz per ius accresceñ. vt tz bald. Jmol. & Joan. de por. in. l. si testamento. in prin. de vul. & pu. Jtẽ si alienetur primo in vnum de familia, pot ille secundo in extraneũ alienare. d. §. xv. & ibi bar. & tz bald. in. d. l. voluntas. & s. dixi. Jdeoqz Ray. de for. in. d. §. xv. dat cautelã q probibitus alienare alienet in vnũ de familia, qz tunc postea pot in extraneum alienari. quod no.

144 ¶ †Sed nũquid probibitus alienare possit cõsentire alienãti. Respon. q aut quis est probibitus alienare ratione iuris vt vsufr. & pot consentire proprietario alienanti fundum in quo sibi debet vsusfructus. C. de vsur. l. nibil. Aut est probibitus rõne imbecillitatis. vt qz minor. l. mili. & tunc pot consentire alienanti, sicut nec alienare vt tz bar. no. post gl. Cyn. in. l. si fundus. §. fi. ff. de pig. vide ẽt bar. in. l. fi. ij. col. C. de pac. & in. l. cũ pater. §. libertis. post gl. de lega. ij. & in. l. iubemus. C. ad velle. & quod per bal. in. d. l. volũtas. & melius in. l. ij. C. si aduer. do. vbi dicit post Jaco. but. q statutũ probibens minori alienationem bonorũ suorum, videtur ẽt probibere ne consentiat alteri alienanti, quod est notandum.

145 Quero etiam vtrũ probibitus † alienare possit actiones in iudicio intentare. Respõ. non. l. ait pretor. §. i. ff. de iure delib. Sed excipere pot fm bar. in. l. libertus. in fi. ff. de in ius voc. Sed an probibitus alienare nisi in legitimos videat tacite grauatus de restituẽdo legitimis. bal. tz q sic, in. l. j. in fi. C. de dona. cã mor. Jdẽ & si testator probibeat hrdem alienare, qz vr tacite eos inuicem grauare de restituendo alter alteri. gl. est singu. fm doct. in. l. codici. §. institutor. ver. suis. de leg. ij. & tz bar. in. l. vel sing. de vulg. & pupil. & bal. in. l. ab eo. C. de fideicom.

146 ¶ †Quero an probibitus per rõctũ possit alienare per vltimã voluntaté, dic q non fm bal. in. c. qz. v. de iud. & Lau. de fa. in. l. in quorũ. C. de pign. xvij. col. vide oino p bal. in. l. ea lege. ij. q. C. de rõdi. ob cãm. & in. l. si qs. §. certũ. C. de secũ. nup. & in. l. cũ seruus. §. fi. de leg. j. & gl. in rub. C. non lice. habita. me. lib. xi. & per bal. in. l. si ita. §. ea lege. de ver. obliga. & no. in. l. pe. §. iul. de leg. ij. & J. eo.

147 ¶ †Quero ẽt an probibitus alienare, possit alienare in ecclesiam vel clericũ. Rñ. q sic. qz talis probibitio ẽt per statutum inducta intelligit de forensi, vt in eũ non possit alienari, qd statutũ vz preteeqz quo ad ecclesias vel clericos fm bar. no. in. l. filiusfa. §. diui. iij. col. de leg. j. & in. l. i. C. non licere habi. me. & in. l. dudũ. de rõben. empt. & in. l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obliga. & per bal. in. l. ea lege. vi. q. C. de rõdi. ob cãm. & in. l. voluntas. de fideicõ. & in. l. iubemus. & in. l. fi. v. col. de sacrosan. eccle. Pau. de ca. in csi. cxciij. Fede. de se. csi. lxxix. Joã. de pla. in. l. ij. C. de pred. naui. lib. xi. & alias boc anno csului in ardua. q. vertente de hrditate. d. Catharine de seruigliano relicta bospitali de amãdula. qd veniẽtes ab intestato tentarũt excludere vigore statuti Firmani pbibẽtis foréses acqrere in territorio ciuitatis, lz qdã alij sequetes csiliũ solẽnis doc. domini Cataldini de visso tentauerunt rõriũ & male & rõ oém sniaz doc. vbi. s. quã ẽt tz Pau. de ca. in csi. cccxcvi. & bar. in. d. l. fin. de sac. san. eccl. Jo. an. in. c. fi. de immu. eccle. & doc. cañ. in. c. ecclesia sancte Marie. de csti. quod maxime concludebã qd tale statutũ non ob. quin saltẽ estimatio rerũ probibite acquirere debeat. lz ipsas relictas sibi acquirere, & acquisitas tenere nõ posset vigore statuti. vt tz bar. no. in. l. filius. §. si quid de lega. j. & bal. in. l. cũ questio. in fi. C. de lega. & in. l. cũ seruus. §. fi. de leg. i. & d. Lau. in. l. in quorũ. de pig. Adde q predictũ statutum non bz locum contra filios, qui cũ debeant nominatim exberedari. l. nominatim, de lib. & postbu. & dictũ statutũ sapiat quandam exberedationem filiorum forensium succedere pbibitorum, tenendum est eos non cõprebendi a statuto expresse non loquẽte de filijs, vt tenuit Joã. de imo. in. d. l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obli. qué consulendo refert & sequitur clarissimus doc. d. Benedictus capra in consilio suo fm q ego consultus pluries respondi de facto.

148 Iuxta predicta queri potest † an ꝓhibitus alienare teneatur curare ẽt ne per aliũ alienet. Rñ. sic, vt no. in. d. §. ea lege. ꝛ per Bal. in rub. C. q admit. in fi. ꝙ no. Immo. nõ põt dare occasionẽ qd̃ alienetur ƀƺ Bal in. l. quoties. C. de fideic. ꝑ tex. sing. in. c. j. §. fina. de inuesti. de re. al. fac. in vsi feu. ꝛ gl. in. d. §. ea lege. Itẽ q̃ro an ꝓhibitus alienare possit h̃ere res pro de relictis. Rñ. nõ per no. in. l. seruus. ff. de stip. ser. ƀƺ bal. in. d. l. volũtas in fi. Quõ aũt intelligit̃ probibitio alienãdi extra familiã. Rñ. intelligi. s. vsq; ad quartũ gradũ. tex est singu. ꝛ ibi Iac. de bel. in auc. de resti. fideic. per quẽ do. meus Ioan. de Prato sic de facto consuluit.

149 ¶ Successiue querit̃ † an probibitus alienare possit repudiare hereditatẽ. Rñ. sic. l. qui aũt. de his que in frau. cre. l. si spõsus. §. si maritus. de dona. inter vir. scd̃m Pau. de cast. in ꝯsi. cccvij. quod not.

150 ¶ † Nunqd ꝓhibitus alienare possit permutare Rñ. nõ ƀm Bald. in auc. res que. pe. colũ. C. cõmunia de leg. vide tñ per Io. an. in addi. Spe. de rerũ permuta. vlti. colum. ꝛ Pau. de cast. in cõsi. xvj.

151 ¶ † Itẽ queri põt nunquid probibitus alienare possit irreuocabiliter alienare in extraneũ. Respon. qd̃ sic, si ipse instituit heredem vnum de familia testatoris grauantis. Secus antẽ si instituat extraneum ƀm gl. no. ꝛ Bar. in. l. peto. §. prediũ. de leg. ij. ꝛ refert ꝛ sequitur Ange. in repertorio super ver. alienatio probibita. aũ fi. ꝛ hoc adducebã in causa polonij de molíano anno preterito.

152 ¶ † Potest ẽt dubitari nunqd probibitus alienare possit iuramẽtum deferre. ꝛ dic qd̃ nõ. l. iusiurandũ ex conuentione. §. pupil. ꝛ ibi Bar. de iureiuran. Qd̃ testator probibeat res ecclesie legatas alienari. Respondeo ꝙ intelligitur etiam de solennitate iuris vt alienari non possint ƀm Pau. de cast. in. d. ꝯsi. xv. An aũt probibitus alienare in potentiorem possit alienare in filium proprij corporis. Rñ. quod sic, sed non in adoptiuum. Itẽ ꝛ in patrẽ ƀm Bal. in. l. ea lege. v. q. C. de ꝯdi. ob cã. vbi vide oĩo in. ix. col. Itẽ an probibitus alienare possit obligari ad alienandũ. Rñdeo non. l. si resoluendam. ꝛ ibi Bart. C. de predi. mi. Sed an possit permittere. Rñd. ꝙ sic. qꝫ compromittere non est alienare ƀm Bald. in. l. ij. §. fina. C. communia de lega. quod nota.

153 ¶ † Dubitari posset an probibitus alienare certaꝫ rem possit de ea transigere. ꝛ dico quod sic, ẽt dimittendo rem parti cum qua transigit, qꝫ tunc non dr̃ alienare ƀm Bal. singu. in. c. j. in fin. de contro. inter vas. ꝛ ali. in vsi. feud. sed in. l. quoties. C. de fideicõ. dicit ꝙ nõ si prouocat ad iudiciũ. secus si prouocatus, ꝛ si hƺ plenã administrationẽ vt vasallus prelatus ꝛ tutor, alias nunq̃ tƺ transactio. Et adde qd̃ alienationis appellatione venit trãsactio. l. j. ff. si quid in frau. patro. ƀƺ bal. in. l. i. C. si aduer. transac. qd̃ est verũ si res tradat̃ non alias ƀm bar. in. l. nulli. ff. de transac. quod facit ꝯ dictum Bar. in. d. c. i. in fi.

154 Circa predicta tenementi † ꝙ ꝓhibit⁹ alienare non põt vsumfruc. ꝯstituere, ẽt ꝓmẽsem, sed bene põt eũ locare ad tp̃s non longũ. Itẽ põt permittere fructus dare ꝛ ad centũ annos ƀm bal. in. c. i. vij. col. qui feu. da. pos. Ang. vero in auc. de non alie. §. hoc igit̃. col. ij. aliter loquit̃. vide Bar. ꝛ bal. in. l. codicil. §. instit. de lega. ij. vbi dicũt ꝙ probibitus alienare põt ꝓmittere vel vendere fructus rei ad mille annos nisi vẽdẽdo fructus ꝯstituat emptor ius vsusfructus ƀm bart. ibi, ꝛ est tex. in. l. fi. C. de re. alie. non alie. ꝙ nec vsumfructũ ꝯstituit qui non põt alienare. vt. s̃. dixi ƀm bal. in. d. vij. col. põt tñ fructus alienare. d. l. fi. ꝛ bar. tƺ in. d. §. instituto. ꝛ bal. in. c. i. §. donare. in prin. qualiter feu. ol. po. al. Nec omitto ꝙ probibitus alienare sub pena põt impune ꝯstituere hypothecã verbalem, sed non pignus tradere ƀm bal. in. c. i. §. rursus. vlti. col. q. mo. feu. amit. sed bar. in. l. q hẽbat. de leg. iij. dicit ꝙ põt pignorare dũmõ non pignoret pro tãta q̃titate, vt non sit spes luitionis. Idẽ tƺ bar. in. l. legata. §. fi. de sup. leg. ꝛ in. l. rẽ legatam. in fi. ff. de adi. lega. ꝛ bal. in. l. volũtas. pe. col. C. de fideicõ. ꝛ in. l. si C. de re. al. non ali. Adde ẽt ꝙ probibitus alienare non põt in ꝯctu fideiubere pro alienãte ƀm Bal. in. l. exceptione. C. de euict. Itẽ adde ꝙ probibitus alienare ꝑ testatorem põt renunciare fauori probibitionis sui cã introducte. vt tƺ Pau. de ca. consi. xvi. ꝛ Io. and. in. c. raynutius. de testa. ꝛ no.

155 ¶ † Sed nũquid probibitus alienare patiat̃ ꝑscriptionẽ. glo. no. in. l. i. C. si aduer. vẽ. tƺ ꝙ nõ. ꝛ est tex. cũ gl. ꝛ ibi bart. in. l. alienationis. de ver. sig. ꝛ bal. post glo. in. l. ij. de vsuc. ꝓ emp. ꝛ Pau. de ca. in ꝯsi. xvi. bar. in. l. vbi lex. ꝛ ibi vide. ff. de vsuc. ꝛ plenius ꝑ bal. in. l. filiusfa. §. diui. de leg. i. in fi. ꝛ ibi dicit ꝙ res ꝓhibita alienari si alienet̃ põt ꝑscribi qñ res est maioris, non qñ est minoris. vide ẽt ꝑ do. Sicu. ꝛ. d. Balio. in. c. cũ non liceat. de ꝑscri. ꝛ qd̃ ꝑ bal. in. l. fi. pe. col. C. in q. cau. in integ. resti. nõ est neces. ꝛ in. l. acceptã. xxij. q. de vsur. Illud ẽt tenemẽti qd̃ dicit bal. in. l. voluntas. iij. col. C. de fideicõ. ꝙ probibitus alienare non põt inuestire corporaliter sed per annulum sic, nisi in corporalibus.

156 ¶ † Post predicta quero vtrũ probibitus alienare possit hr̃edẽ instituere, ꝛ dic ꝙ non. l. si qs. §. certũ. ꝛ ibi bal. C. de fideic. li. ꝛ bal. in. l. humanitatis. ij. col. C. de impu. ꝛ ali. substi. quod verũ, nisi quo ad effectũ mutandi iudicij, qꝫ tũc non dr̃ alienare qs instituẽdo hr̃dem. l. ex hoc. §. alienare. ꝛ ibi bart. ff. de al'. iu. mu. cã facit. Itẽ nec põt transferre ab intestato. l. codicillis. §. mr̃e. ꝛ ibi bar. de leg. ij. de quo tñ vide bar. in. l. quẽadmodum. C. de agri. ꝛ cen. li. xi. ꝛ plene ꝑ bal. in. l. ea lege. iij. q. viij. col. C. de ꝯdi. ob cau. vbi dicit ꝙ aut ꝓhibitio exprimit ab intestato succedẽtiũ qualitatẽ, ꝛ tũc vident̃ ꝓhibiti ẽt ab intestato succedere. aut ꝓhibitio nõ facit mẽtionem de talibus q̃bus a iure defert̃, ꝛ in eos non vr̃ extẽdi ꝓhibitio. ꝛ vide bart. in rub. C. q admit. ad fi. vbi ẽt dicit ꝙ ꝓhibitio alienãdi, intelligit̃ ẽt ne qs ab intestato succedat, ꝛ ꝑ ꝯt. Idẽ in. l. emãcipati. pen. col. C. de col. tƺ ꝙ ꝓhibitus alienare tenet̃ ꝓuidere ne sibi ꝑ ꝯtab. succedat̃. Sed bar. in. d. l. qnẽadmo. dicit ꝙ probibitus alienare in certas ꝑsonas nõ põt eis ex testõ relinquere nec legare. Itẽ dƺ curare ne ab intestato ꝑueniat, secus si alienatio sit simplr̃ probibita ꝛ indistincte, qꝫ põt probibitus relinq̃re ex testõ. vt ibi ꝑ bar. ꝛ vide oĩo Pau. de cast. consi. cclxxix.

157 Iuxta premissa queritur † nũqd ꝓhibitus alienare, possit alienare ex cã necessitatis. Rñ. sic. l. pr̃ filiũ. in prin. ꝛ ibi bar. de le. iij. no. ff. de fun. do. in. l. i. ꝛ ibi bar. C. ꝺ ꝑdi. mino. l. alienationes. fami. her. ꝑ bar. in. l. filiusfa. §. diui. de leg. i. in. l. peto. §. ꝑdiũ. de leg. ij. vbi dr̃ posse ꝑꝑ debita testatoris vide ẽt ꝑ Alb. de rosa. in trac. statutorũ. ij. parte. ij. q. vbi tƺ idẽ. Itẽ ẽt ꝑꝑ dotẽ vel donationẽ ꝑꝑ nup. ƀm barto. in. d. §. diui. ꝛ tex. bar. ꝛ doc. in auc. res q̃. C. cõia de lega. ꝛ ꝑ bal. in. l. ij. in fi. C. si aduer. ven. pigno. vbi dicit posse de iure cano. vendi ꝑ vxorem creditricẽ viri defuncti relictas domos pro ꝯstruẽdo hospitali ꝛ alienari probibitas a testatore, sed hospitale fieri dƺ alibi facta mutatione loci arbitrio epi, qd̃ est notandũ. Sed limita ƀm bal. in auc. hoc ius porrectũ. de sacrosanc. eccl. vt verũ sit si nõ sint alia bona testatoris de q̃bus possit vxori vel creditoribus satisfieri. Quinẽt dicit ibi Bal. ꝙ ex quo relicta est domus ad certũ piũ vsum, puta ad hospitalitatẽ ibi tenendam, non põt in aliũ vsum mutari auctoritate pape, ꝛ sic non põt creditor eãs distrahere, qd̃ no. ad id qd̃. s̃. proxime dixi ƀm bald. in. d. l. ij. ꝛ vide tex. cũ gl. no. in auc. de al. ꝛ emphy. §. sanctissimas. vbi ꝯtrariũ probat̃ de iure ciuili. s. qd̃ non possit ẽt in casu necessitatis distrahi res alienari probibita, qd̃ maxime ꝓcedit in relicto facto ecclesie cum probibitione de non alienando, qꝫ vt verba testatoris aliqd operent̃ iuxta. l. si qñ. de lega. j. intelligit̃ facta probibitio ẽt in casibus a iure ꝑmissis ƀm. d. Bar. cep. in rub. ff. de ver. sig. xiiij. col. ꝑ. d. §. sanctissimas. col. ix. vide ibi ang. in. §. hoc ẽt. iij. col. vbi dicit veritatẽ esse ꝙ si sunt alie res ecclesie quas alienãdo possit satisfieri non poterit res relicta eccle. cũ probibitione de non alienãdo alienari, vt sic intelligat̃ dictũ Inno. in. c. raynaldus. de testa. ꝛ qd̃ no. in. d. §. sanctissimas. ꝛ in. c. verũ de ꝯditio. appo. ꝛ sentit bal. in. d. vltima col. vbi. s̃. sed si alia bona desint, probibitio non astringit. d. l. pr̃ filiũ. de leg. iij. qd̃ no. ¶ Adde alias cãs necessitatis ex q̃bus põt probibitus alienare. s. ꝑꝑ famẽ. l. ij. C. de pa. qui fil. di. Item ꝛ ꝑꝑ cãm remunerationis ƀm bar. in. j. ꝯsti. ff. in prin. vlti. col. per. l. iubemus nullũ. C. de sac. san. ecc. ꝛ adde no. ꝑ bal. in. l. imperialẽ. de probi. feu. ali. ꝑ Fede. ꝛ in. §. liuellarie. quibus mo. feu. amit. ꝛ in. l. hac edictali. §. his illud. C. de secũ. nup. Subde ad mãm predictã ꝙ probibitio alienandi cũ cã dr̃ facta qñ apponitur ꝑsona in quã res deueniat si ꝯ ꝓhibitionem alienet̃, alias eñ dr̃ nuda ƀm Cy. in. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob cãm bar. in. l. filius. §. diui. de leg. j. ꝛ in. l. pr̃. §. iul. agrippa. de lega. iij. ꝛ in. l. iij. §. sed si non ꝯstat. ff. vbi pupil. ed. deb. ꝛ in. l. lucius. in prin. de leg. iij. ꝛ in. l. quoties. ꝛ ibi bal. ꝛ doc. C. de fideic. ꝛ Pau. de ca. consi. ccxxxij. in. iij. col. ꝛ in consil. xciij.

158 ¶ † Ultimo scias ꝙ nõ nocet preceptũ factũ hr̃di de nõ alie-

nādo si non est datus sibi substitutus ad quē res pueniat. Casu quo alienatio fiat vt ɔsuluit Ang. no. ɔsi. In dei noie amē. pū ctus talis est Andreas ꝛc. Secus si sit datus sibi coheres per gl. sing. ꝛ doc. in d. l. codicillis §. instituto. de leg. ij. ꝛ bar. in l. vxorē. §. heres. de leg. iij. ꝛ in ɔsil. pponit̄ q̄ in testō ꝛc. ꝛ vide bal. in auc. cui relictū. iij. col. C. de indi. vi. tol. ꝛ in l. j. vij. q. C. de his q̄ pe. no. Ang. in auc. de nup. §. pfate. Pau. de cast. in l. inter oēs. ff. q satisd. cog. in spec. de testa. §. pe. ver. Itē quid si institutus. bar. in l. pfsa. in fi. ff. de here. instit. ꝛ in l. vxorē. §. heres. de lega. iij. in quibus iuribus decidit̄ qd̄ similis. vꝫ cui debeat̄ hereditas alicui relicta sub ɔditione non dato sibi substituto vel coherede in defectum conditionis.

159 ¶ Quadragesimosexto quero † si eps̄ iurauit non alienare bona ecclesie, an possit vēdere fructus possessionū ecclesie ad x. vel xx. annos. Rn̄. sic. ſm Archi. ꝛ Jo. fan. in c. abbatibus. xij. q. ij. p. gl. pe. §. querit̄. de lega. ij. ꝛ tꝫ Lau. de fa. in rub. de reb. eccl. non alie. vi. q. lib. vi. Et adde qd̄ tale iur̄m dꝫ intelligi de bonis mēse epalis, nō de feudalibus. vel emphyteoticis ſm bal. in auc. hoc ius porrectū. iiij. col. C. de sac. sanc. ecc. per no. in c. vt sup. de reb. eccl. nō alie. ꝛ in c. ij. de feu. qd̄ est no.

160 ¶ Quadragesimoseptimo quero † an gesta p epm̄ intrusuꝫ valeant. Rn̄. aut loquimur de his que non fiunt p modū iurisdictionis vt ɔctus qui non valent facti ab intruso de facto, nec a schismatico. xij. q. ij. alienationes. cū glo. Jō bal. in l. si is q. ff. de eo qui pro tu. singu. dixit q̄ prelatus intrusus in quasi possessione prelature ēt cū auctoritate superioris nō pōt alienare, qd̄ veꝝ credo nisi ex cōi errore habeat̄ pro legitimo. vt. j. dicet̄. aut loquimur qn̄ auctoritas supioris inualida interuenit, vt q̄z excōicatus fuerat ɔfirmatus qui erat inhabilis ad spūalia, ſm Inno. in c. nihil. de elec. Si actus erat necessarius, vꝫ, si volūtarius ɔcernēs proprietatē rerum, non vꝫ, secus si vsumfructū, q̄z vꝫ celebratus a prelato bonefidei ꝛ habēte administrationē facti, lꝫ non iuris, seu ius plenū. Ita tradit bar. in l. barbarius. x. col. ff. de offi. preto. vbi ēt subdit q̄ gesta p prelatū apostataꝫ promptū p papā ignoranter valent, lꝫ vere non valeat pmotio ꝛ non sit eps̄, q̄z cōis error eū approbat. Secus tn̄ in homicida qui promotus ad epatū est eps̄ donec remoueatur ſm bart. ibi post Inno. in c. cū nr̄is. de ɔces. prebē. si tn̄ predicti scienter pmoueant̄ p papā, vr̄ cū eis dispensatū. ꝛ indistincte valent gesta eoꝝ ſm bal. vbi. s. Quinēt bar. post gl. in l. iusiurandum ex ɔuentione. §. i. ad fi. de iureiu. dicit q̄ ɔctus prelati non legitime electi non vꝫ, sed ex cōi errore habeat̄ pro prelato, quo casu valent eius gesta vt. s. dixi ſm bar. in d. l. barbarius. Et ideꝫ si a prin. tenuit elec. vel instō prelati. sed ex postfacto fuit ex iusta rōne cassata, q̄z prius gesta tenent, ſm bar. in d. §. j. in fi. ꝛ in l. quoties. ff. de acqui. hrd̄. ꝛ in d. l. barbarius. adde ēt no. in d. §. i. in l. ij. ff. qd̄ fal. tu. ꝛ p bal. post glo. in d. l. si tutor C. in qui. cau. in inte. Nec pretereo dictū bar. in l. barbarius. xi. col. q̄ processus factus corā epō putatiuo vꝫ ēt eo remoto. lꝫ secus sit in eius ɔstōnibus, sed processus factus cū prelato vel epō putatiuo non vꝫ, lꝫ secus sit cū putatiuo tutore, qd̄ ppetuo not. ſꝫ an excōicatus a falso prelato si celebrat fiat irregularis sciēs euꝫ esse falsum platū. vide p bar. in l. ij. C. de serui. Et scias qd̄ eps̄ non canonice ɔfirmatus non remouet̄, q̄z sufficit error cōis ſm Inno. in c. nihil. de elec. ꝛ bal. in marg. ver. eps̄. ver. iiij.

161 ¶ † Quid de excōicatione lata ab eo qui est in quasi possessione plature. Rn̄. nō vꝫ, si vere nō est platus ſm Inn. in c. cū dilectus. de ɔsue. ꝛ Flo. in l. seruitutes. vij. col. ff. de seru. dr̄ eniꝫ lata ab incōpetenti iudice q̄ est nulla. c. i. §. cos. de priui. in vi. ij. q. i. in primis. de ɔsue. ad audientiā. de iud. at si clerici. l. i. si a non ɔpe. iu. ſꝫ bar. in d. l. barbarius. xl. col. tꝫ ɔtrū in spūalibus tm̄. Pōt aūt eps̄ non canonice electus ſꝫ toleratus ordinare clericos. i. q. i. si qui. ſꝫ an eps̄ nō legitime institutus possit auctorari alienationibus rerū ecclesiasticarū, quas faciunt clerici. credo q̄ non, q̄z phibitus alienare non pōt alienāti cōsentire. l. si fundus. §. i. ꝛ ibi bar. ff. de pig. ꝛ p bar. in l. fin. C. de pac. ꝛ in l. ij. C. si aduer. ven. pig. ꝛ in l. voluntas. C. de fideicō. ꝛ in l. cū pr̄. §. libertis. de leg. ij. ꝛ dixi. s. in alia. q. xlv. cogita. sciendū tn̄ qd̄ p̄sumit̄ p eo qui din fuit in quasi possessiōe platu re ſꝫ Ang. no. in l. q in aliena. §. i. ff. de acqui. her. qd̄ no.

162 ¶ Quadragesimooctauo quero † an eps̄ cogat vsurariū ad restitutionē vsuraꝝ ei remissarum. Rn̄. qd̄ sic. vꝫ vt eas soluat paupibus ſm Bal. sing. in auc. habita. C. ne fil. p pa. ꝛ Lud. pon. in sing. ver. vsurarius. ver. cōis ɔclusio ꝛc. Quod no.

163 ¶ Quadragesimonono quero † vtrum eps̄ feudatarius ɔmittens feloniā perdat feuduꝫ. Rn̄. q̄ sic in vita sua tm̄ cum post mortē eius feudū ad eius ecclesiam reuertat̄, cui nocere non dꝫ delictū prelati ſm doc. post Archi. in c. verū. de foro compe. Ex quo pꝫ q̄ delictum prelati viuentis nocet ecclesie, non aūt post mortem prelati. qd̄ ēt tꝫ bal. in l. meminerint. C. vn̄ vi. vbi simpliciter dicit delictū prelati non nocere ecclesie, cuius bona confiscari non pn̄t ob delictum prelati. Tu dic verum esse, nisi delictū sit ɔmissum a prelato ꝛ ɔuentu. q̄z illud nocet ecclesie cui non noceret delictū solius prelati. gl. est no. in c. ij. de ordi. cog. xvi. q. vi. si epm̄. ꝛ c. placuit. ꝛ §. si ergo. xxv. qd̄. ij. ita nos. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus. ꝛ qd̄ p bal. in prelud. feu. vlt. col. Delictū vero prelati ɔmissuꝫ ante prelaturā an noceat ecclesie. vide p bal. in c. i. de cap. cor. Sed cōmissum post prelaturā vtrum noceat. vide vltra predicta ēt per bal. in c. i. qualiter do. ppri. in vsi. feu. Et no. q̄ in acquirendis feudis factuꝫ prelati nocet ecclesie, ꝛ maxime in penis querendis ſm bal. in c. finitur. in fi. de probi. feu. al. per Fede. quod dicit veruꝫ nisi magnum preiudicium ecclesie verteretur.

164 ¶ † Et vltra pdicta an delictū prelati noceat ecclesie. vide gl. bar. ꝛ doc. in l. si quis in tantaꝫ. C. vn̄ vi. ꝛ in d. l. meminerint. eo. ti. ꝛ in d. l. iubemus. in fi. per bar. bal. ꝛ doct.

165 ¶ † Quid si eps̄ non soluat qd̄ dꝫ. Rn̄d. eum priuari feudo in vita sua tm̄ ſm bal. in c. j. §. fi. de cap. cor. in vsi. feu. ꝛ. s. dictuꝫ est. Sed an preiudicet ecclesie eps̄ recipiendo canonē ab emphyteota iā priuato. vide in Spec. de loca. §. nūc vero aliqua. ver. xxvi. ꝛ seq. ꝛ ibi bal. in addi. ver. si prelatus. vbi tꝫ q̄ sic sicut sindicus cōis preiudicat hoc casu cōi. vt ibi p Spec. ꝛ bal. qd̄ no. Idē in priuato dn̄o recipiente canonē, q̄z vr̄ sibi reconciliare emphyteotā priuatū. vt ibi p bal. ver. eoipso. ꝛ Specu. ver. xxiij. ꝛ ver. xxiiij. vbi dicit verū si sciens receperit. Secus si ignorans, vel cum protestatione, saluo iure suo ꝛc.

166 ¶ † Accessorie querit̄ an delictū patris noceat filio in feudo. ꝛ dic qd̄ non si feudū fuerit antiquū. s. de quo auus fuerit inuestitus, sed si incepit a pr̄e, ꝛ tunc aut pr̄ stipulatus est illud p se ꝛ filijs suis. ꝛ dōm est q̄z cū sit ex ɔctu quesitū ius filio, delictuꝫ patris non nocet filio. ar. l. fi. de pactis. Secus si simpliciter, q̄z tunc feudū transit ad filiū. c. cū vero conradus. qui feu. da. pos. qd̄ verū si sit heres patris, vt in ti. an agna. vel fi. ꝛ tūc delictū patris nocet filio de iure ciuili. de ɔsuetudine vero feudorū dic q̄ si delictū ɔcernit personā dn̄i, vt q̄z inconsulto domino alienauit, vel feloniā in dn̄m ɔmisit, vel inuestiturā non petijt, ꝛ tunc nocet filio indistincte. d. §. deniq̄z. Secus si non concernit personam dn̄i, q̄z tunc aut fuit concessum pro se ꝛ filijs ꝛ non nocet filijs indistincte ſm Cy. ꝛ Pe. bal. ꝛ bar. in l. ij. C. de li. ꝛ eoꝝ lib. aut simpl'r quo casu ad descēdētes trāsit in infinitū ꝛ nocet filijs, non aūt agnatis qui venire poterant in defectū filioꝝ. d. c. si vasallus culpā. ꝛ. c. j. si vasallus feu. pri. Ita dicit Pau. de cast. in d. l. adoptiuū. Sed tu ēt vide bal. in l. qui se patris. viij. col. C. vn̄ lib. vbi dicit q̄ delictuꝫ patris viuo auo ɔmissuꝫ non nocet filio, q̄z nepos ex eo succedit auo in feudū, lꝫ pater sit eo priuatus facto suo, qd̄ not. ꝛ vide oīno Bal. in c. i. de censi. iiij. col. qui feu. da. po. ꝛ in c. i. vi. col. qui. mo. feu. amit. ꝛ in c. j. §. j. de suc. feu. ꝛ plenius in d. c. i. si vas. feu. priue. ꝛ Bal. in l. i. de re. diui. ꝛ in l. adoptiuū. de in ius voc. ꝛ in l. i. de bo. li. ꝛ in c. insup. iij. col. de probi. feu. ali. p Fed. p bar. in l. emācipatū. §. j. de senatore. ꝛ in l. diui. de iurepa. ꝛ in l. ij. de interdic. ꝛ rele. Dy. in regula, non dꝫ. in vi. Hosti. in sum. de feu. ti. qb. mo. feu. amit. Pe. de anch. in regula ea q. in vi. Bald. in d. l. C. de leg. here. ꝛ in l. fi. C. de lib. cā. ꝛ in c. si vasallus culpā. si de feu. fue. ɔtro. ꝛ in Spe. de feu. §. nunc dicamus. ver. Pau. de ca. in ɔs. clx. ꝛ Lud. in d. l. adoptiuū.

167 ¶ † Itē quero quid de delicto pr̄is in maiestatem principis. Rn̄. nocet filijs masculis vt repellant̄ ab oium ꝛ extraneorum successione. l. qsqs. ver. filij. ꝛ ibi doc. ꝛ Salice. C. ad. l. iul. maie. sed filiabus feminis non nocet quo ad successionē paternaꝫ ꝛ maternā, nisi in legitima. d. l. quisquis. ver. ad filias. non aūt quo ad successionē extraneoꝝ omnimodā. vt ibi p Salic. delictū vero fratris non nocet alteri in portione innocētis ſm bal. in l. eam quam. v. col. C. de fideicom. quod bene no.

168 **Quinquagesimo quero** † vtrum eps̄ habeat̄ loco filij, ita q̄ excludat substitutū qn̄ volens ingredi monasterium professus est in manibus epi, non inuento monasterio quod eū reciperet. Rn̄. sic, sicut ꝛ monasterium ſm Bal. in auc. nisi rogati. in fi. C. ad treb. qd̄ intellige verū nisi locus pius sit substitutus ſm Ang. in auc. de sanctis. epis. §. sed hoc de presenti. in prin. col. ix. tex. ꝛ Bal. in auc. nisi rogati. ꝛ ibi gl. Bar. ꝛ doc.

Item

Item verum nisi in casibus in iure expressis tantum, vt ibi per Bal. ver. x. quero. in auc. si qua mulier. ij. col. C. de sacrosan. eccle. Itē verum nisi fuerit dictū de filijs de proprio corpore natis ſz docto. ibidē. z Bald. in. l. deo nobis. C. de epi. z cleri. z Bar. in ꝯsil. narnensis quidē. Itē nisi sit dictum sine herede masculo, q2 monasteriū nō habetur loco heredis masculi. z iō nō habet̃ loco filij nec excludit substitutū ſm Bal. ibi in pen. col. Itē nisi dictū sit, si filiū nō genuerit ſm Bal. ibidē. Itē nisi ponens dictā conditionem si sine liberis decesserit loquatur de seipso. nam si ipse ingreditur monasterium, tunc substituens vel legatarius vel donatarius succedit prout disposuit. nec tūc monasterium habetur loco filij. cum persona cui apposita est cōditio sit eadez cum persona apponente non diuersa. vt sing. dicit Ioā. an. in addi. Spec. de sta. mo. versi. v. in addi. m. z Bal. in. d. auc. nisi rogati. vltima colū. Itē habetur pro filio z excludit substitutum ēt a bonis sibi reseruatis per heredem ingressum tpe ingressus ſm Bal. ibi. Item nisi heres grauatus ingrediatur monasterium vltimo vite spiritu, vel quando ingrediatur in vltima sua senecta. ſm Bal. ibi vlti. col. imo reuocatoria actio competit substituto contra monasterium. vt ibi. qḋ not. Item nisi in monasterio sororum tertij ordinis, qḋ nō habetur pro filio, z substitutuz non excludit secūdum Bal. ibi ad fi. Itē in monasterio fratrum minorum sancti Frācisci qḋ est incapax successionis, z pro filio non habetur ſm Bald. sing. in ver. substitutio. Itē nisi quoad emphyteosim ingressi, in qua monasterium nō habet̃ loco filij cum in eā nō succedat nisi in vita monachi cuius fuerat ſz Inn. in. c. in presentia. de ꝓba. z Bal. in. d. auc. nisi rogati. iij. col. quē ēt vide oino in auc. ingressi. z ibi Bar. de sac. san. eccle. z in Spe. de loca. §. nūc vero aliqua. ꝟ. no. z bal. in. c. j. de eo q ar. bel. de. z Bar. in. l. si ita qs. §. ea. l. ḋ ver. ob. z Flo. in. l. an vsufr. ff. de vsufr. Itez nisi in trebellianica debita ingressa quā tāquā filius eius nō detrahit monasteriū ſz Ang. sing. l. marcellus. §. fi. ff. ad treb. Itē vex ꝙ habet̃ ꝓ filio z excludit substitutū ēt si testator prohibuit ſz Bal. ibi. ij. colum. Itē nisi conditio filioruz sit apposita in ꝯtractu, q2 tūc nō habet̃ monasteriū pro filio ſz Bal. ibi. iij. col. ver. itē si eccl'ia. per gl. per. l. si ita. qs. §. ea lege. de verbo. ob. z in. c. j. de mili. vas. qui ꝯtu. est. in vsi. feu. ꝙ verū ēt in contractu emphyteotico vel feudali. vt q2 qs stipulat̃ emphyteosim vel feu. pro se vel filijs, non intelligit̃ de monasterio ſm Bal. in. d. auc. iij. col. se. z plenius in auc. ingressi. vij. col. z. s̃. dixi. Itē nisi in his q̃ sui nā non trāseūt ad heredē extraneū vt feudū in quo monasteriū pro filio nō habet̃ ſm Bal. in. d. auc. nisi rogati. ver. extra no. z vide Bal. in. l. qui se patris. j. col. C. vnde lib. z in. d. auc. ingressi. versi. qd de feudo. z in. d. c. j. de eo qui ar. bel. Item nisi quando succedēdum est in certis rebus non in vniuersis scḋm Bald. in. d. auc. nisi rogati. iiij. col. Itē nisi quo ad reuocandum donationem ſz
169 Bal. ibi in vlti. colum. ¶ Predictis sing. † adde ꝙ grauatus fideicō. si sine filijs decesserit si ante ingressus testatus z partē bonorum reliquit extraneo partem monasterio, substitutus admittit̃ ad ꝑtē extranei, nō ad partē monasterij ſz bal. ibi in vlti.
170 col. ¶ Ultimo adde hic † ꝙ ecclesia cuius rector clericus est a patre instituts z grauatus fideicomis. si decedat sine filijs, habetur pro filio z excludit substitutum. vt not. dicit Barto. in. l. heredibus. §. titius. ff. ad treb. que omnia tene menti perpetuo.

171 ¶ Quinquagesimoprimo quero † an episcopus possit exigere a suis subditis aliquid preter solitum, vel preter ius, Respon. non. xvj. q. j. nulli episcoporuz. z. c. predicator alias sibi de iure resisti potest, nisi ostendat sibi a iure concessum esse quod petit scḋm glo. ibi per. c. hoc tantum. z. c. eleutherius. xviij. q. ij. ix. q. iij. c. cōquestus. Quinetiam de iure sue diocesis non potest eṗs quicquam minuere. xvi. q. j. ꝯstitutū. sicut nec imperator q dicit̃ semꝑ augustus. no. in proemio insti. ff. z. C. per gl. z docto.

172 ¶ Quinquagesimosecundo quero † an episcopus debeat habere in ecclesia economū qui bona ministret z dispenset. Rū. sic. xvi. q. vij. qm̄ in quibusdaz. z ibi gl. ord. Qui economus dz per ipsum eṗm eligi. ix. q. cum scimus. de epis. z cleri. l. oē. z ibi vide oino ꝑ bal. nisi ꝯsuetudo sit ꝙ capitulū eligat. c. cū cāz. de elect. ſz. d. gl. Et pōt dari economus ēt eccl'ie ꝯuētuali. d. c. cū scimus. z tz. d. gl. Dicit̃ aūt economus cui res ecclesie gubernāde mādant̃. l. iubemus. §. economus. de sacrosan. eccle. Pōt vero economus ꝯstitui in perpetuū z ad tēpus ſm Innocen. in c. ad hec de rescrip. post Hosti. Et no. ꝙ proprie dr̃ economus in rebus canonicorum. nā in episcopalibus dicit̃ vicedominus ſz Bal. in addi. Spe. de his q ab. no. in iud. dene. in ver. economus, z gl. in. d. c. qm̄ in qbusdā. lxxxix. di. volumus. Itē no. quod economus debet esse de clero. d. c. quoniam. z ibi glo. nec potest esse laicus. ea. q. in. ix. vbi vide.

173 ¶ Quinquagesimotertio quero † vtrum eṗs vel rector eccl'ie obligetur per procuratorem qui recipit mutuū pro ecclesia. Respon. nō, nisi in tribus casibus. ¶ Primo quando procurator habet mandatum speciale ad recipiendum mutuum. ¶ Scḋo quādo est prepositus cōtractibus seu negotijs ecclesie. ¶ Tertio quando est procurator generalis cum libera. alias vero nō obligatur dn̄s nisi sit versuz in eius vtilitatē. Et propterea mutuās factori vel proposito ad recolligendū fructus, vel ad custodiam locorū, non repetit a domino nisi sit versum in eius vtilitatē. Ita dicit no. Bal. in auc. hoc ius por. vj. col. C. de sacrosan. eccl. post Inn. in. c. post qbusdā. de fideius. vbi vide oino.
174 ¶ † Sed nunquid ꝯfessio dicti procuratoris sufficiat. Rū. ſm bal. z bar. in. d. auc. hoc ius porre. qḋ si procurator hz mandatū ad recipiendū mutuū ꝓ alio ꝓ aliqua cā sufficit ꝯfessio de recepto, lz mentiat̃ ꝯfitens. Secus si hz mādatū gn̄ale, q2 nō sufficit ꝯfessio ad obligandū dn̄m, sed requirit̃ probatio ꝑ coniecturas. Si vero nullū hz mandatū, z tunc requirit̃ vera probatio ꝯuerse pecunie mutue in vtilitatē dn̄i, cū ꝯfessio sola reci-
175 piētis non sufficiat, vt ibi, qḋ no. ¶ † Adde ēt ꝙ ꝯfessio de recepto facta a procuratore non vz ad preiudiciū dn̄i, nisi re vera ꝓcurator recipit ſm bal. no. in. l. ad hoc. C. de quad. p̃scrip. qḋ est verū si ꝓcurator hz mādatū ad recipiēdū mutuū, vel ēt ad ꝯfitendū, q2 intelligit̃. s. ad ꝯfitēdū de recepta tm̄. vt singulariter tz bar. in. l. ij. in fi. ff. si cer. pe. z in. l. non abstulit. C. de noua. vbi vide oino. Secus tū esset in procuratore habente mandatū pinguius. s. ad confitendū recepisse ēt si re vera non receperit per no. vbi. s̃. quod perpetuo no.

176 ¶ † Quinquagesimoquarto quero vtrū eṗs succedēs in epatu teneat̃ stare locationi ad cētū annos facte ꝑ precessorem de re ecclesiastica. Rū. non, ſz bal. in. c. j. ver. ꝯsuetudo. qui feu. da. pos. in vsi. feu. qḋ credo verū nisi talis locatio facta sit cuz solēnitatibus requisitis in alienationibus rerū ecclesiasticarū, cū locatio rei ecclesie ad cētū annos sit alienatio ſz Dy. z bar. ꝯ̃ gl. in. l. codicillis. §. instituto. de leg. ij. Ioā. de imol. in. l. si filio. §. fi. ff. solu. mat. gl. in cle. j. de rebus eccle. non alie. z iō prohibita est. immo ēt ad. xxiiij. annos, nisi ex cā vtilitatis. in auc. de alie. z emp. §. locationis. ſm bal. in. l. quecūq3. in princ. C. de bo. q̃ lib. alias em̄ fieri non pōt. z facta irritat̃ in totū ſm bal. ibidē. Et cū permissa est requirit̃ solēnitas iuris in alienationibus requisita. c. alienationes. xij. q. ij. ſm bal. vt. s̃.
177 ¶ † Aduertas ēt ꝙ p̄latus non pōt locare res ecclesie in ꝑpetuū vel ad vitā suā vel cōductoris, q2 non pōt locare nisi ad modicū tṗs ſm doc. z Io. de imo. in. l. si filio. §. fi. ff. sol. mat. z no. in cle. j. de reb. eccl. non ali. z bal. in. l. iubemus. in prin. de sa. sanc. eccl. hoc verū est nisi cū solennitate iuris. s. cū ꝯsensu superioris z ꝯuentus si sit ꝑ cle. j. §. si quis aūt. z ibi Stepha. de reb. eccle. non alie. z Lau. in rub. eo. tit. lib. vi. vlti. q. z. s̃. dixi. Itē pōt locare in quinquēnium in clausula qḋ finito vno quinquēnio aliud incipiat ſm Lapū in decisi. xij. z butri. z in. c. ad apostolice. de dona. z bal. in tit. qui feu. da. pos. in vsi. feu. iiij. col. Itē pōt locare ad nonē annos ſm bald. in. d. l. iubemus. z doc. z Imo. in. d. §. fi. qḋ verū ēt ꝯsanguineis suis qbus ad longū tṗs locare non pōt, nec in emphy. dare. nec aliter alienare, nec pecunias ecclesie ꝯcedere ſm bal. in auc. quibuscunq3. C. de sac. sanc. eccl. Et qḋ. s̃. dixi in ꝑpetuū intellige. s. de. xxx. annis. que locatio ad. xxx. annos dr̃ ꝑpetua non aūt locatio ad. xxix. annos ſm Bal. in addi. Spec. de loca. ver. locatio. ad. xxix. annos. que ēt non permittitur. vt. s̃. diximus.
178 ¶ † Sed qd si prelatus vendat fructus ecclesie non ad modicū tṗs, z statim recipit pecuniā, an ꝯ̃ctus valeat sine solēnitate iuris. Rū. ꝙ non, si prelatus vēdit ius percipiendi fructus ad longū tṗs vel locat. Non ob. cle. i. s̃. alle. q2 ad euadenduz penā sufficit superioris licentia, non aūt ad ꝯtractus validitatez. Sed si prelatus vendat fructus percipiēdos ꝑ ipsum z tradendos religioso, sufficit forma. d. cle. i. in laico vero tz alienatio in preiudicium alienantis, nō in preiudiciū successoris. c. fi. ne p̄la. vi. suas. z ita Paulus in. d. cle. z do. Lau. vbi tz. s̃. vlt. q.
179 ¶ † Nunquid aūt possit eṗs concedere ad vitam pro pensione quatuor librarum quandā rem cuidam tanq3 benemerito, q ecclesiam in futurū promittat defendere. Rū. non tz concessio in preiudiciū successoris ſm Old. in consi. ccxxiij. quem sequit̃ domi. Lau. vbi. s̃. in. xxviij. q. quod no.
180 ¶ † Queri pōt an si prelatus locauit noie ecclesie, sed inutiliter vel ēt vtiliter, forma tū non seruata, possit successor reuo-

care. Inno. ꝛ Hosti. dicunt ꝙ sic in. c. cū vos. de his que fi. a prela. de procu. c. ij. Sed si fuit solennitas seruata ꝛ ꝯtus nō fuit vtilis. tȝ ꝯtractus, sed restitutio in integrū datur. c. pe. de in integ. resti. Jo. fan. in. c. abbatibus. ꝛ in. c. sine exceptione. xij. qō. ij. distinguit, ꝙ aut contractus est factus noie ecclesie, aut noie proprio. primo casu aut in vtilitate ecclesie aut non, si in vtilitatē, ꝛ tunc aut interuenit auctoritas epi, aut non, si vero non in vtilitatē ecclesie, ꝛ tunc aut fuit seruata solennitas, aut nō, primo casu est nulla. scdo casu non teneť successor stare ꝯctui. ita refert do. Lau. vbi. s. vij. q. quinēt vide in. iij. q.

181 Juxta predicta †ēt subnectendū est ꝙ locatio non dicit̃ alienatio nisi fiat in ꝑpetuū ꝑ modica pēsiōe ƀm bal. in. c. j. §. donare. ql. feu. po. al.

182 ¶ †Sed pōt dubitari an platus teneať stare colono precessoris sui. dic ꝙ non, ar. l. si filio. §. i. ꝛ ibi doc. ff. sol. mat. ƀm bald. in. l. iubemus. in prin. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. l. i. §. cunqȝ ex stipulatu. de rei vxo. ac. vide no. in. l. emptionem. ꝑ doc. C. loca. ¶ Adde predictis locationē factā per prebendariū finiri morte locantis. no. in. c. querelā. ne prela. vi. su. ꝛ tȝ Bald. in. l. si quis domū. in prin. in. iij. no. ff. loca. ꝛ. j. dicetur. An aūt eps teneat stare infeudationi facte per suū precessorē. dic ꝙ sic. vt ꝑ Archi. xxv. q. ij. decessorū. ꝛ Bal. in. c. i. in ver. marchio. qui feu. da. pos. qō verum si infeudatio fuit perfecta. secus si inchoata. qꝛ successor eā perficere non teneť ƀm Bald. in. c. i. q suc. di. Idem ꝛ si precessori ꝯcessa fuerit per papā licentia infeudandi, qꝛ non tenetur successor infeudare ƀm bal. in. d. ver. marchio. Quinēt successor prelati non teneť inuestire de feudo eueniente dic illum cui precessor concessit feudum ꝛ inuestiuit de feudo duraturo vsqȝ ad illā diem ƀm Bal. no. in. c. j. ij. col. qd iu. si post alie. feu. inue. de feudo in vsi. feud.

183 ¶ †Sed nūquid successor teneať stare infeudationi sui precessoris deponendi oino a prelatura ꝛ beneficio. vide Bal. in d. c. i. vbi ēt dicit ꝙ prelatus superior mediatus pōt reuocare infeudationē illicite factā ꝑ prelatū inferiorē de re ecclesiastica. Sed an supior mediatus infeudet. vide bal. in. c. i. iiij. col. q feu. da. pos. in vsi. feu. Itē an platus possit remittere feloniā vasallo ecclīe. vide bal. in. c. i. vi. col. q feu. da. pos. in vsi. feu.

184 ¶ †Quid de rege successore in regno. dic eū teneri stare infeudationi ꝑcessoris ƀm bal. in. d. c. i. vlt. col. q feu. da. pos. ꝛ no. in. c. nouit. de iud. Pōt tn̄ rex successor reuocare donationes factas a precessore enormiter regnum ledentes. non alias ƀm Spec. de instru. edi. §. nunc aūt in fi. ꝛ ibi Bald. versi. quid si rex. ꝛ Pau. de cast. ꝯsi. lxxij. vbi ēt dicit ꝙ ipsemet rex donās hoc pōt. qō no. ꝯ pontifices immoderate donantes iura ecclesiastica. alias dixi. s. Qn̄ aūt rex ligeť pacto precessoris, ponit Bal. in. l. digna vox. C. de lega.

185 ¶ †Circa predicta ēt sciendum est ꝙ successor in ecclesia teneť ratificare gesta precessoris ƀm Archi. in. d. c. decessorum. ꝛ bal. in. c. i. j. col. qui suc. di. rō est qꝛ succedit in onere ꝛ honore ƀm bal. in marg. ver. dignitas. ver. i. sed male gesta tenetur reuocare ƀm bal. in. l. quecūqȝ. C. de bo. que lib. vbi ēt dicit in papa qui pōt rescindere gesta precessoris ꝯ statutū ecclesie. ꝛ

186 . j. dicet. ¶ †Quero quid de canonico, dic eū non teneri stare locationi precessoris. c. fi. ꝛ ibi no. ne prela. vi. su. ꝛ ibi gl. ꝛ doct0. ꝛ gl. in. c. alienationes. xij. q. ij. ꝛ ibi Archi. dicit verū qn̄ fundus locatus erat fertilis. secus si sterilis. idē tȝ Host. in. c. nulli. de reb. eccl. non alie. bal. in. l. emptorem. C. loca. ꝛ in. l. si quis domum. ff. eo. titu. ꝛ in. l. i. C. de iure emphy. ꝛ in consi. qui canonicus successor, Itē teneť stare ꝯductori ƀm bal. in. d. l. i. in. i. col. ꝛ doc. in. l. si filio. §. fi. solu. mat. sed intellige vt. s. Creditor vero missus in possessionē ex scdo decre. teneť stare colono ƀm bar. in. l. in vēditiōe. §. i. ff. de bo. auc. iud. pos. qō no.

187 Queri potest subsequenter † an successor obligeť ex ꝯctu precessoris ad debitū ꝛ ad forū, ēt si in eo fuit renuntiatū priuilegio fori. Bart. tȝ ꝙ sic in c. j. qui suc. di. vbi vide oino. ꝛ no. in. c. dilecti. ꝛ ibi doc. de fo. ꝯpet. ꝛ gl. no. in. c. fi. de pac. in. vi. per. c. i. de solu. quod ligať pacto precessoris, qō verū ē si debitū fuit ꝯctū ꝑ vtilitatē ecclesie, alias non. per no. c. i. ꝛ. ij. de solu. ꝛ gl. in. c. fi. de offi. ordi. in. vi. ꝛ Abb. anti. in. d. c. i. ꝛ bal. in marga. ver. successor. ꝛ in . l. ij. C. de lib. prete. ꝛ no. in. c. dilecti. Pau. de ca. ꝯsi. li. ꝛ Jo. de imo. in. d. l. si filio. §. fi. vide ēt ꝑ Innoc. in. c. cū ƀm. de preben. ꝛ in. d. c. fi. ne prela. vi. su. ꝛ Bal. in marg. ver. prelatus. ver. iiij. vbi dicit post Inno. in. d. c. fi. ꝙ si prelatus ꝯxit nomine proprio, non obligať successor. si vero ꝯxit noie officij vel dignitatis, obligať successor, qō procedit ēt in rectore ecclesie. rō est, qꝛ vtriqȝ loco vsufructuarij ꝛ procuratoris habeť. secus dicit in prebendario qui tn̄ loco vsufructuarij habeť. Ideo non obligať ex ꝯtractu precessoris. ƀm Innoc. ꝛ bal. vbi. s. ꝛ tȝ bal. in. c. i. i. col. qui suc. de. ꝛ in. l. ij. C. de libe. prete. quod not. Et adde bald. in. d. ver. iij. ꝙ successor in prelatura bene teneť ex contractu precessoris legitimo non in preiudicium ecclesie. secus si in vtilitatē proprie persone redundauit, qꝛ tunc tenetur successor. Ad penā vero iniunctam ꝛ cōmissam ꝯ prelatuȝ precessorem teneť successor. ita demū si ad eā teneať precessor nomine prelature non si noie proprio ex proprio delicto, tunc eīn successor non teneť nisi quatenus sua prelatura sit locupleta ƀȝ bar. in. l. j. ff. §. de priua. delic. ꝑ not. in. c. dilecti. de ordi. cog. qō no. ¶ Sed an teneať successor stare ꝯctui in diē vel ꝯditionali facto per precessorē bal. tȝ ꝙ nō. in. c. i. quid iuris. si alľ. fue. in ue. de feu. ꝛ. s. ¶ Et qꝛ tetigi pauloante de ratificatione. q̄ro

188 hic † an successor in prelatura possit ratificare gesta noie prelati precessoris, ꝛ dic ꝙ sic in dubio. vel si sunt gesta noie tanꝗ̄ prelati ꝛ noie ecclesie secus si noie tanꝗ̄ prelati ƀm bar. no. in . l. bonorū. ad fi. ff. rē ra. ha. de quo ēt ꝑ bar. in. l. si quis. §. si creditor. ff. de sol. ꝛ Dy. in regula, ratū. in. vi. secus tn̄ dicit bar. in d. l. bonoruȝ. in canonico cuius noie gesta non pn̄t ratificari ꝑ successorē in canonicatu, qꝛ successor succedit in prebendā, sed in iuribus canonicatus succedit capitulū ƀm bart. ibi, ꝛ Dyn. vbi. s. ꝛ quod per Inno. in. c. quod sicut. de electio.

189 ¶ Ulterius q̄ro † quid de successore in iurisdictiōe vel castro dic ꝙ non teneať stare colono ƀm bal. in. l. si filio. ff. sol. matri.

190 Postremo queritur † nūquid eps teneať stare cōpromisso precessoris. ꝛ dic ꝙ sic. no. in. c. ꝑsentata. ꝛ ibi doc. ꝛ Imo. de testi. qō est verum si sit vtile ecclesie, alias non, vt tȝ Spec. ti. de arbitro. §. finitur ver. quid si prelatus. ꝛ Lanfran. brixi. eodem titu. vi. parte. i. colum.

191 ¶ Quinēt no. post predicta † ꝙ eps successor teneť exequi ꝛ obseruare preceptū seu cōmissionē factam precessori suo ꝑ papā ƀm doc. post gl. in. l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. Non aūt successor succedit in tutelā nec in cōpromissuȝ delatā precessori ƀȝ bal. no. in. l. ij. §. sed ꝛ si qs. iij. col. C. cōia de leg. quod adde ad no. in. c. qm̄ abbas. de offi. dele. ꝛ ꝑ doc. in. l. qui liberis. §. hec verba. de vulga. ꝛ pup. cū simi. Sed an succedat in officio executorie testi delate precessori. vide Spec. de instru. edi. §. xiiij. ver. sed quid erit in prelato. ꝛ bar. in. d. §. hec verba. q tȝ ꝙ sic si fuit appositū nomē appellatiuū. vide ēt ꝑ bart. in. l. a filio in prin. ff. de ali. leg. ꝛ bal. in. l. fi. xxvi. q. C. de here. insti. quē etiaȝ vide in. l. cū proponas. C. de fideicō. lib. ꝛ per Lanfran. tit. de arbi. vi. parte. ij. col. ꝛ. j. dicetur tit. de episcopo executore.

192 ¶ † Successiue dubitať an eps succedat in legato facto precessori sub noie dignitatis. ꝛ dico ꝙ sic ꝑ. l. qō principi. de leg. ij. nisi factū sit vicario epi ƀm bar. ibi in fine. qō no. Sed an rescriptū impetratū ꝯ precessorem afficit successorē. vide in spec. de rescrip. presenta. §. ij. Itē quid de citatione a precessore. vide in Spec. de cita. §. iiij. ver. ꝛ no.

193 ¶ † Ultimo non est silentio inuoluendū ꝙ prelatus successor teneť ad funeralia ꝛ ad sumptus infirmitatis sui precessoris, qꝛ ecclesia arctatur ad id onus cū ex bonis ecclesie sit alendus ꝑlatus. xij. q. pre. illi aūt q. xvi. q. i. qm̄ ꝙcquid. i. q. ij. clericos. Itē dȝ de eisdē curari infirmus. c. i. ꝛ. c. de rectoribus. de cle. egro. facit. l. verbo victus. de verb. signi. ꝛ qō no. in. l. alimenta C. de neg. gest. Itē ꝛ dȝ sepeliri platus vel rector sumptibus ecclesie, ēt si velit eps vel prelatus ipse pro hoc largiri centesimam bonorum ecclesie. xij. q. ij. bone rei. de donatio. c. apostolice. quod intellige. s. in vita. qꝛ id non pōt in testamento disponere pro magnificando sepulchro suo ƀm Joā. an. ꝛ doc. in. d. c. apostolice. quod tn̄ non est in prelato inferiori, qꝛ tm̄ largiri non pōt vt. s. Et intellige sepeliri debere sumptibus mense sue ēt separatis a mensa capituli ƀm do. Pet. de perusio. in tractatu canonice paro. c. viij. vbi ēt plene vide, quid de papa, qd de cardinali, ꝛ quid de abbate, ꝛ quid de alijs clericis cuius sumptibus sint sepeliendi.

194 ¶ † Quinquagesimoquinto quero an prelatus cuius ecclesia est heres instituta cū onere fideicom. facti de restituendo alteri ecclesie possit restituere sine capitulo. Bal. dicit ꝙ sic. in. l. penul. in prin. C. ad treb. vbi ēt dicit posse restitui ēt soli plato ecclesie cui fieri dȝ talis restitutio. qō est perpetuo notandum.

195 ¶ † Quinquagesimosexto quero an eps vel ecclesia sua hn̄s bona cōmunia cum alio possit diuidere ea. Respon. ꝙ non, nisi prouocetur ad diuisionē a socio ƀm Bar. ꝛ Bal. in. l. iubemus.

mus.C.de sacrosanc.eccle.glo.⁊ doc.in.l.j.C.de fun.do.Item nisi expediat ecclesie, vt q2 habeat socium rixosum ẜm Bart. vbi.s.⁊ Ang.in.d.l.ij. Item verum nisi in bonis stabilibus, secus in fructibus quos pōt indistincte diuidere, vt ibi p Bar. sicut ⁊ minor ẜ3 Jo.an.in addi. Spe.d cur.in.j.addi.⁊ Lau. de fano in ru.de reb.eccl.nō alie.li.vj.in.xiiij.qō. Et que dicta sunt de epō ⁊ ecclesia intellige nisi bona habeant cōia cum alia ecclesia, qui eam pōt ad diuisionē prouocare ẜm Bal.no. in.l.fi.C.cōi diui. Itē intellige nisi fructus dilapidentur per socium, ita q predium esset quodam mō inutile ecclesie, ⁊ maxie si socius ecclesie sit vir potens scdm Guil.⁊ Sali.in.d.l.iubemus.qđ not. Ite3 nisi socius sit inhonestus, q2 inducat mulieres in predium cōmune, arg.glo.no.in.l.non aliter.ff.de vsu ⁊ habi. Predicta locum habēt ēt in pupillo vt prouocari possit ad diuisionē non prouocare nisi sibi expediat.d.l.fi.⁊ ibi doc. ⁊ bar.in.d.l.iubemus.⁊.l.si pupillorū.ff.de rebus eoꝝ.vel q2 hēat sociū rixosu3 ẜm bal. in.d.l.fi.⁊ Ang.in.d.l.ij.C.de fun. dota. Bar.in.l.inter pupillos.de auct.prestā.⁊ in.l.qđ dr̄.de tutelis.⁊ in.d.l.iubemus. ⁊ in.l.si cōuenerit.ff.pro socio.⁊ bal. in cōsilio.diuisio facta a princip. Ubi ēt dicit quod diuisio facta sine decreto iudicis non t3 per.l.nō solu3.⁊.l.ēt vectigale. de predi.mi.

196 ¶ †Et no.perpetuo q si pupilli habeant socium maiore3 qui eos prouocet ad diuisionē d3 fieri diuisio nedū inter ipsos ⁊ socium, sed ēt inter ipsos pupillos secundum Barto. in dicta .l.inter pupillos.ad fi.

197 ¶ Quinquagesimoseptimo q̄ro † an episcopus possit emere bona sue ecclesie. Respon. non, etiam palā ⁊ bona fide ẜm Cy.in auc.quibuscūq3.C.de sacrosan.eccle.⁊ Ludo. in sing. versic.tutor.ver.administrans ⁊c.qđ est veru3 ẜm Cyn.ibi ēt cu3 auctoritate sui superioris.⁊ Bal.in.l.cu3 ipse.C.de cōhen. emp. Secus tamē dōm est in tutorē qui pōt palā ⁊ bona fide emere bona pupil.cu3 auctoritate tutoris scdm docto.⁊ Lud. vbi supra per glo.no.in.l.neq3.C.de procur.l.pupillus.§.item ipse.⁊ ibi Bar.⁊ doc.in.l.tutores.ff.de auc.tuto.⁊ no.in.d.l. cum ipse.⁊ ibi Bal.docto. ⁊ Bart.dicunt verū palā ⁊ bona fide idest pro iusto pretio ⁊ contractus sit pupillo vtilis. idem not.in.l.si in emptione.§.fi.⁊ ibi glos.⁊ docto.ff.eo.ti.⁊ Lud. pon.in.l.j.§.fuit.quesitū.ff.ad treb.

198 ¶ † Quid aūt in executore testamēti.dic en3 posse emere ab altero suo collega in executoria factis subhastationibus palā ⁊ bona fide pro iusto pretio, nō autē gratis accipere ẜm bal.in d.l.cū ipse.⁊ in.d.auc.qbuscūq3 ⁊ Bar.in.l.alio.de ali.lega. ⁊.in.d.l.si emptiōe.§.tutor.⁊ Jo.an.in addi.Spe.de loca.§. nūc vero aliqua.ver.s3 quid erit.in addi.m.quod no. Alius. vero administrator pōt emere palā ⁊ bona fide ẜ3 Bar.in.d. auc.quibuscūq3. Pōt aute3 epūs emere a capitulo sine decreto superioris ẜ3 Bal.in.l.volūtas.in prin.C.de fideic.⁊ Joā. an.in mercu.in regula, qui tacet.

199 ¶ † Quinquagesimooctauo quero an ⁊ qualiter episcopus dicatur possidere bona ecclesie. Respond.quod nomine suo dr̄ habere naturalem possessionem, sed nomine ecclesie naturalem ⁊ ciuilem ẜm Inno. in.c.in literis.de restitu. spoliato. ⁊ Flo.in.l.seruitutes.v.colum.ff.de seruitu. Bal.in.l.ij.xix.

200 colum.C.eo.ti. Quid †de vsufructuario. Respon.dicitur possidere naturaliter in Specu. de loca.§.j.versi.illud.l.naturaliter.in princip.ff.de acquiren.possessio.⁊ Barto.in.l.si fur. ff.de vsufruc. Et ideo fructus non cedunt vsufructuario nisi sint a solo separati per ipsum vel alium eius nomine. vt ibi ⁊ not.in.l.j.§.interdum. Et per Barto. in.l.ide3 est.§.vnde.vi. ff.de vi ⁊ vi arma .in.l.⁊ si quis in tantam.C.vnde vi.s3 vsufructuarius dicitur possidere ciuiliter ⁊ naturaliter secundu3 gl. ⁊ Barto. in.l.si plures.§.deiectum.ff.de vi ⁊ vi arma. glos.⁊ Barto.in.l.ait pretor.§.is autem.ff.ex quib.cau.maio.⁊ in dicta.l.naturaliter. Bald.in.l.j.C.communia de successio. et Angel.in repertorio.versicu.vsufructuarius. Colonus autē non dicitur possidere.l.si pignus.⁊ ibi gloss.ff.de pigno. act. glos.⁊ Barto.⁊ docto.in.l.j.C.communia de vsufruct.l.peregre.§.quibus.de acquirend. possessio.glos.⁊ Barto.in.l.nō solum.§.quod vulgo.ff.de vsu. Barto.in.l. qui legatorum.§. qui vulgo.de vsucap.pro herede.quod est verum pro se, nam pro domino dicitur possidere.d.§.quibus, ⁊ tenet Barto. in d.l.si quis in tantam. Tutor etiam non dicitur possidere scdm Barto.in.l.j.penult. colum. versicu.sed pone in tutore.ff.de acqui.posses. Item nec conductor vel inquilinus.in Spec.de loca.§.v.versi.sed nūquid finito.⁊.§.vj.versi.iiij. Creditor autē cui pos.corpalis pignoris tradita est, dicitur possidere naturaliter ⁊ ciuiliter ẜm Pau.de cast.in.l.j.§.per seruū.el.ij.de acquiren.posses.no.in.l.iij.§.fi.ff.eo.ti.⁊ in.l.sciendum.versi. Creditor.ff.qui satisda.cogan.

201 ¶ †Quid de emphyteota.dic q dr̄ habere possessionē naturalem ⁊ dominus ciuile3 ẜm Barto.in.l.ij.j.q.C.de iur.emā. in.l.si vt certo.§.si duobus.in fi.ff.commo. Monachus vero ⁊ seruus non dicunt̄ possidere.l.a possidētibus.⁊ ibi Bal.C.de rei vendi. Presumit̄ vero possidere noie eccl'ie ẜm Inn.in.c. cum officijs.de testa.⁊ Bal.in auc.licētia.C.de epis.⁊ cle.

202 ¶ Quinquagesimonono † quero an episcopus presumat̄ facere cū consensu capituli. Respon.non ẜm Bart.in.l.actor. ad fi.ff.rē ra.ha.de quo vide Inno.⁊ doc.in.c.ea noscitur.de his que fi.a prela.vbi est casus glo.q non pōt prelatus inferior sine capitulo presentare epō.⁊ no.in.c.nouit eo.ti. Possunt aūt esse in eadē ecclesia plures plati.s.superior ⁊ inferior, ⁊ vnus sub altero q subalternetur alteri ẜ3 Inn.in.c.cū ecclesia.de pre. Bal.in marg.v.prelatus.ver.xi.

203 Sexagesimo quero † an epūs excuset̄ ignorantia iuris, dic q nō ẜm Inno.in.c.constitutus.de appel.⁊ Bald.in mar.ver.beneficium.ver.iiij.⁊ ideo dicitur q episcopus d3 esse literatus sufficienter.c.cum in cunctis. de elec.⁊ plene dixi.s.in lib.ij. Sed an excuset alios ignorantia iuris in lucro vel quasi. Rn̄. non.l.si emancipata.⁊ ibi Bart C.de iur.⁊ fa.igno. Ite3 nec mulieres vltra q̄3 masculos nisi in casibus a iure expressis ẜm Bart.in.l.nec passim.C.eo.ti. Nec in illis excusat si potuit consulere peritiores. alias sic.l.iuris.⁊ ibi Bal.⁊ doc.C.qui admitti.vbi etiam dicit Bal.post Barto.presumi pro ea vbi non est copia peritorum.s.q non potuerit consulere peritiores, alias secus quod not. Item neminem excusat ignorantia iuris etiam vilicum si clam facit actum ẜm glos.in.l.j.C.de interdic. matrimonio.⁊ in.l.qui contra.C.de incest.nup.⁊ Lu. pon.in singu.ver.ignorantia.ver.nullus.l.ij.⁊ ibi Barto.ff.si quis in ius voc.non ie.⁊ in.l.si quis id quod. ver.doli mali.ff. de iuri.om.iud. Item nec rusticum stantem in ciuitate vel prope ad quam commode venire potest, secus si stat in montibus ⁊ non conuersetur in ciuitate vel loco vbi est copia peritorum ẜm glo.no.in.l.athlete.ff.de excu.tuto.⁊ tenet Bald.⁊ doc. in.d.l.iuris ignorantia.C.qui admitti.⁊ Bald. in.l. scripture C.de fide instru.vbi refert se alias tenuisse non excusari rusticum qui potuit consulere peritiorem ⁊ non consuluit.licet contrarium tenet Rapha.in.d.l.iuris.⁊ ibi Franc.de capi.liste. ⁊ idem si consuluit imperitum potuerit cōsulere peritores cu3 ẜm Bald.ibi.vide Barto. in.l.bonorum.ff.de bono. posses.

204 ¶ †Et nota rusticum non excusari ignorātia iuris in his que fiunt ad conseruādum iuris rigorem.l.ambiguitate.⁊ ibi doc. ⁊ glo.C.de testa . Bal.⁊ Pau.de cast.in.d.l.iuris ⁊ iō dicit ibi Bald.no.emissionem forme a rustico factam vitiare, licet per errorem omissa sit, quod tene menti. Item sciendum quod non excusat rusticitas in his que sunt contra honestatem secundum Bald.in.l.quicunq3.pen.col.C.de ser.fugi. Presumitur autem pro rustico idest q ignoret ius ẜm Bald.in.l.ij. .C.de fideic.per.l.pater.in prin.ff.de doli exce.

205 ¶ Sexagesimoprimo queritur † nō est dubium q episcopus potest concedere ad vita3 alicui pro bene meritis de bonis ecclesie.xvij.q.j.possessionis.⁊ alias plene diximus in alia questione, An si hoc dicitur in instrumento sit satis absq3 eo q aliter merita probentur. Respon.non, q2 speciale est fauore ecclesie.j.de reb.eccle.non alie. Lau.de fano.in rubri.eo.tit.in vj.q. Et ideo instrumentum in quo dicitur precedente tractatu legitimo non probat in preiudicium ecclesie nisi aliter ɔstet de tractatu per aliud instrumentum.qđ etia3 tenet Spec.de loca.§.sequitur.ver.scias.⁊ Pau.de cast.cōsi.lxxxix.⁊ bar. in auc.si quis in aliquo.ad fi C.de rel.⁊ alias dixi.s.in.q.de tractatu. Sic in simili dicitur q instrumentum sententie non probat in verbis viso libello lit.conte.⁊ nisi aliter constet de libello ⁊ alijs actis ẜm doct.⁊ bel.plene in dicta auct.si quis in aliquo.iij.col.⁊ Bart.⁊ doc.in.l.sciendum.de verb.obl.⁊ docto.in.c. quoniam.contra.de proba.quod est verum quo ad partes non quo ad iudicem qui cum non posset iudicare nisi nouerit acta, satis dicitur acta nouisse si in sua sententia sint illa verba, visis actis, sicq3 sententia tenet que sine illis verbis esset nulla ẜm Bar.⁊ doc.in.l.ij.ff.de iud.ēt si sententia esset iusta ẜm Bar.doc.⁊ Jo.de pra.in.l. multum.ff.de condi.⁊ de mon.bar.in.l.properandum.§.⁊ si quidem.C. de iud. ⁊ in.l.ij.

.C.de eden.⁊ not.in.l.j.C.de rela. quod est notandum quando opponitur de nullitate sñie ꝙ iudex acta non viderit. si autem opponitur contra.d. sententia etiã continet dictam clausulã. Visis ⁊c. dicens dicta acta non precessisse obtinent quãuis dicta clausula esset in sñia, qꝛ non probantur acta per illa verba. Visis ⁊c. vt.s. dictũ est nisi trãsiuerit in rem iud. quo casu pro ea presumit̃ et quo ad acta ex verbis sñie, visis actis ẽm Inn. ⁊ doct.in.c. bone.el.j.de elec. ⁊ Compost.in.c.in presentia. de renun.⁊ do.de ro.in deci.lxxxij. Pau.de cast.in consi.iij. ⁊.d.m. Fran.de capi.liste.in.d.auc.si quis in aliquo.⁊ qđ per Bal.in.l.emancipatione.C.de fide instru. Pro sñia enim que transiuit in rem iudi.presumitur ꝙ fuerit lata rite, ⁊ recte et si acta non producant̃.no.in.c.cum inter.⁊ ibi doct.⁊ Capra de re iudi. Sicu.in.c.sicut eo.tit.⁊ Innoc.in.d.c. bone. Item verum ẽm Pau.de ca.in.d.consilio.iij. nisi in sententia sit clausula viso libello, cuius tenor talis est. vcꝫ qꝛ si tenor actorum ⁊ libelli sit registratus in sententia probantur acta per sententiã, quod no. perpetuo. Item verum nisi addatur in sententia. viso libello lit. contest. ⁊ actis de quibus ego notarius rogatus sum ẽm Lanfran. brix. singu. post Hosti. in.c. quoniam contra falsam. de proba. xix.col. Item nec sententia lata esset parte presente ⁊ non ꝯdicente vel et contra absentem citatum ⁊ contumacem ẽm Pau.de cast. in dicto consi.iij. Innocen. in.d.c. cum in iure.de of.deleg. Bar.in.l.fi.ff.quando appel.sit.⁊ in.l.j.⁊ ibi Pet.de sun.C.de rela.⁊ Barto. in auc.si quis in aliquo.in fi.⁊ Ange.in.l.optimam.C.de contrahen. ⁊ cõmit.sti. ⁊ in auc.vt spon.largi.⁊ hoc insuper.iij.col.doct. Moder.in.l.sciendũ.de verb.ob.⁊ Bal.in Mar.ver.sententia.v.col. ⁊ in addi. Spec.de app.versi.⁊ quando. Secus aũt si sit lata contra absentem non contumacẽ, qꝛ acta non presumuntur nisi producantur ẽm Innocen.in.d.c.cum in iure.⁊ in.c.innotuit. de eo qui fur.or.su.lꝫ But.ꝯ.⁊ male.in.c. in presentia.de renun.qui dicit idem si contra absentem ⁊ contumacem, sed primum verius ẽm Pau.de cast.in.d. consil.iij. ⁊ videtur sequi Bar.in.d.l.i.C.de rela. quod not. Item nisi sit sententia antiqua, qꝛ pro ea presumitur et quoad acta ex verbis visis actis, non sine dictis verbis, nisi sint alia verba, vcꝫ sententialiter promulgata que idem important ẽm Paul.in.d.consi.ij.col. Innoc.in.d.c.cum in iure.⁊ Bar.in.l.admonendi.x.col.ff. de iureiur. Cy.⁊ Bald.in.l.emancipatione.C. de fide instru. insti. de fideicom.§.fi. Abb.⁊ doc.in.d.c.cum inter.de re iudi. Jo. and.in.d.§.qm̃ contra.de proba. Joan.pe.papi.in summa tit. de sñia.ver.visa lit.contest. Dicitur aũt sñia antiqua.s. lata ꝑ biennium ante, ẽm Hosti.⁊ doct.in.d.c.cum inter. quod not. perpetuo.⁊ ita intelligitur dictum Bar.in.l.illud.ff.de acquirere.dum dicit acta non presumi.lꝫ sñia producatur.

206 ¶ † Predictis sin. adde quod si petat̃ executio laudi qđ producitur sine compromisso. non põt petens obtinere ẽm Bal. singulariter in Marg.ver.lit.cõtest.ver.lis mota. Sꝫ Ang. ⁊ Inno.dicunt contrarium in.l.sciendũ.de verb.ob.tu intellige dictum Bal. verum si latum fuit laudũ parte absente. Si eñ pars fuit presens, procedit opi. Ang.⁊ Jmol. vel aliter potes concordare opi.s. vt procedat opi. Bald. in laudo nouiter lato, in antiquo vero procedat opi. Ang.⁊ Jmo.⁊ ita tꝫ Bal. ipse sing.in consil. In christi nomine amen. qꝛ in priuilegio ⁊c. quod no.perpetuo ad intellectum eius qđ dicit Bal. in addi. Spec.de appel.ver.⁊ quando formatum.in fi. vbi dicit presumi pro laudo.⁊ tenet Dyn.in consi. Tholomeus manentis.facit.l.berennius.§.gaia.ff.de euic. Pro predicta concordia facit, qꝛ delegatio presumitur ex sententia antiqua in qua tenor delegationis est insertus ex sententia de recenti si opponatur ẽm doc.⁊ Inno.in.d.c.cum in iure.⁊ Jo.pe.papi. in sum.de sententia diffi.ver.cuius quidem tenor.

207 ¶ † Redeo nunc ad materiã huius questionis principalis de meritis probandis aliter quam per confessionem prelati donãtis de bonis ecclesie pro benemeritis, dic rationem esse, qꝛ prelatus aliter non posset concedere de bonis ecclesie.i. sine meritis precedentibus, merito sua confessio non probat materiam precessisse, cum alias sola confessio donantis sufficeret qñ donator esset talis qui nullis precedentibus meritis posset donare ẽm Bal.no.in.l.si forte.ff.de ca.pe.⁊ ita intellige plene no. de probatione meritorum per bal.in.l.ij.C.ne li.po.antepe.q. ⁊ in.l.si donatione.C.de coll.⁊ in prelud.feu.v.char. versi.dubitatur de tali qđ.⁊ in.l.liberi de inoffi.testa. ⁊ in.l.illud.C.de sac.san.eccle.⁊ per bar.in.l.si tibi.§.si pactum.ff.de pac.⁊ in.l. per diuersas.C.man. Pro conclusione predicta qua dixi confessionem prelati circa merita non nocere ecclesie, facit, qꝛ ⁊ confessio administratoris reipublice vel curatoris nõ nocet reipublice vel minori quod recepit pecuniam cõmunis seu in causam communis vel minoris si aliter de vera numeratione non constet ẽm bar.in.l.a diuo pio.§.sed si emptor de re iudi.in.l.si procurator.ff.de iure fisci.⁊ in.l.ciuitas.si cer.pet. ⁊ in.l.ambitiosa.de dec.ab or.faci. vbi etiam dixit confessionẽ prelati nõ nocere ecclesie, ⁊ alias dixi.s.eo.

208 ¶ † Ultimo predictis est subnectendum qđ merita precedentia faciunt presumi donationem ẽm bal.in.c. si cautio. de fide instru.⁊ in.l.ij.de iure do.⁊ Pau.de ca.in.l.traditionibus.C. de pactis.quẽ casum adde ad bar.post glo.in.l.que dotis.sol. matri.dum enumerat casus in quibus donatio presumitur.

209 ¶ † Sexagesimosecundo quero nunquid eṗs possit committere curam rerum ecclesiasticarũ vel officiorũ alicui laico, ⁊ dic qđ nõ.lxxxix.di.indicatum.⁊ maxime propinquis.⁊ ibi ⁊ in.§. propinquis.⁊ in.c.decẽter.qđ no.contra episcopum recanatẽ sem.d. And. de fano qui res ecclesie sancte Marie de loreto cõmisit Alberto fratri suo ꝯ dictos canoñ. Et adde qđ nõ põt episcopus de bonis ecclesie dare consanguineis suis nisi pro sustentatione.x.q.ij.episcopus.⁊ dixi plenius.s.in alia.q.

210 ¶ † Sexagesimotertio quero an eṗs agere possit pro quarta sibi debita ex legatis pijs. Respon.sic, vcꝫ contra executores testamentarios pro legatis nondũ solutis, sed pro solutis agit contra legatarios ẽm do. Pe.de Peru.in consi. cum querit̃ an ante annum.⁊ Hosti.⁊ Jo.an.in.c.de his. de sepul. ⁊ dixi .s.in.q.de quarta episcopali.q.xvij.in fi.vbi vide omnino.

211 ¶ † Sexagesimoquarto ⁊ vltimo quero si episcopus iurauit non alienare bona ecclesie papa inconsulto, an põt alienare bona que desierunt esse de mensa. Respon.sic, qꝛ dictum iuramẽtum intelligitur de bonis mensalibus tantum, non de alijs.cã est in.c.fi.de feu.⁊ tꝫ.d. Pau.de cast.in consi.cxxxiiij.

SVMMARIVM

1 Episcopus agens pro ecclesia sua an repellatur exceptione ꝙ non sit episcopus legitime electus vel confirmatus.
2 Episcopus admittitur cum cautione de rato cũ dubitatur de eius prelatura.
3 Tutor vel alia persona agens nomine alieno ante lit. contest. debet se ostendere talem quali nomine agit.
4 Procurator habens duo mãdata scꝫ generale ⁊ speciale, qualiter ea producere dꝫ.
5 Procurator contra quem non est opposita exceptio mandati ante lit.contest.cogitur iudicis officio post lit. contest.non vi exceptionis producere mandatum.
6 Statutum de procuratore ꝙ ostendat mandatum. intelligitur etiam de tutore ⁊ curatore.
7 Episcopus qualiter probet se esse eṗm vel prelatum quando sibi opponitur exceptio ꝙ non sit episcopus.
8 Tabellio quomodo quis probetur esse.
9 Eṗs an possit in causa ecclesie constituere procuratorem post lit.contest.vel ante. Et quid de patre ⁊ marito. 10. 11.
12 Pater vel mater potest procuratorẽ constituere in causa matrimoniali filij sui. Et quid de curatore. 13.
14 Episcopus an possit esse procurator capituli.
15 Episcopus solus an possit reuocare procuratorem constitutũ ab ipso ⁊ a capitulo.
16 Testis an possit esse episcopus in causa ecclesie sue.
17 Quilibet de capitulo nunquid possit esse testis in causa eṗi vel capituli. Et nunquid dictis testibus aliquid diminuatur de fide ratione presumpte affectionis. 18.
19 Judex an possit esse episcopus in causa ecclesie sue. Et an arbiter. 20.
21 Notarius si creatur doctor, perdit officium notarij, ita qđ non potest instrumenta conficere, sed confecta bene valent.
22 Episcopus an possit iudicare de his que fecit vna cum canonicis tempore sui canonicatus.
23 Judicare secundum suam conscientiam an debeat episcopus.
24 Judex quãdo inspicere vult locum litis debet monere partes vel citari facere vt intersint tali die ⁊ loco.
25 Episcopus existens extra diocesim nunquid causam alicui delegare possit.
26 Criminosum quando episcopus condemnat, an possit in sententia sibi penas applicare.
27 Judex scholarium in locis studiorum an sit episcopus.

28 Episcopus agens pro rebus ecclesie an teneatur soluere sportu las, stante statuto q agens soluat sportulas.
29 Eps loci an sit adiūgēdus laico ordinario recusato p suspecto.
30 Unus ex pluribus iudicibus recusari potest, nedum quando solus est in causa.
31 Appellare an possit episcopus pro populo vel subditis condē natis sine speciali mandato.
32 Libellus qualiter concipiatur quando episcopus agit ad iura episcopalia.
33 Sede vacante quod geritur contra episcopum an valeat.
34 Episcopus agens an tanq̃ episcopus teneatur respōdere quā do reconuenitur.
35 Ecclesiam suam tenetur defendere episcopus.
36 Episcopus non debet propria auctoritate ecclesias ab alio detentas occupare.
37 Tutor q debeat defendere pupillum qualiter intelligatur.
38 Restitutionem in integrum an episcopus sine mandato speciali petat pro ecclesia.
39 Procurator an causam restitutionis in integr. tractare possit.
40 Procurator qualis requiratur, ad petendā restitōnem in integ.
41 Juramentum episcopi super contractu an impediat restitutionem in integrum pro ecclesia.
42 Consensus episcopi an requiratur in prorogatione iurisdictionis quam facit clericus.
43 Episcopus nunquid possit interpretari statuta, & alia dubia occurrentia coram episcopo.
44 Statutum quando dicatur recipere interpretationē a iure cōi.
45 Jurisdictio episcopi an sit firmior quā vicarij sui iurisdictio.
46 Episcopus an cogatur punire clericum ꝯdemnatū a iudice seculari pro crimine anteq̃ efficeretur clericus.
47 Judex laicus non potest condemnare clericum nisi ratione preuente iurisdictionis ante clericatum.
48 Clericuꝫ in fraudem factum non potest laicus in corpus punire de facto, nisi prius eum degradet episcopus.
49 Clericus pendente lite factus executioneꝫ non cognitionem iudicis laici euitat.
50 Clericus in minoribus constitutus iurisdictioneꝫ laici declinās si postea vxoratur deposito habitu clericali a quo puniet̄.
51 Episcopus an teneat̄ exequi sententiam iudicis laici.
52 Debitor factus clericus perdit beneficium statuti concedentis inducias quinquennales.
53 Episcopus an possit venire contra compositionem factam cum vicario suo de pena depositionis in pecuniariam transmutata pro crimine.
54 Episcopus si vicario cōcedit licentiam componendi, de quibus delictis intelligatur.
55 Eps tanq̃ superior an exequi possit sniam archidiaconi.
56 Exceptio nullitatis non impedit executionem sententie qn̄ sententia ex forma statuti habet executionem paratam.
57 Episcopus pro obedientia sua an possit agere.
58 Episcopus clericū suum repertū in curia pape an possit citare.
59 Cognoscere nunqd possit eps de cā delegata suo vicario.
60 Compromissum factum in episcopum, vel abbatem an transeat ad successorem.
61 Aduocare an possit episcopus ad se causam coram suo vicario vertentem.
62 Episcopus si agit contra abbateꝫ ad iura episcopalia nunquid in iudicio veniant tam iura que debet abbas & monasteriuꝫ, q̃ iura que debent laici.
63 Eps an prohibere possit iudici laico ne procedat contra clericum qui falsum deposuit testimoniū corā ipso iudice laico.
64 Laicus falsum deponens coram non suo iudice, an per eum puniatur. numero. 65.
66 Judici laico an eps possit prohibere sub pena excōicationis ne exequatur testamentum in quo incestuosus sit heres.
67 Episcopus nunquid in integrum restituat aduersus sententiam sui vicarij.
68 Restitutio in integrum a quo debeat concedi.
69 Episcopus qui duos vicarios insolidum constituit, potest adherere sententie vnius cui vult, qn̄ illi ꝯrias protulerunt.
70 Tribunal an episcopus possit eligere in quocunq̃ loco sue diocesis. & quid de iudice laico. 71.
72 Arbitri suspitionis cā electi sibi eligunt tribunal, nec cogunt̄ iudicare in loco iudicis recusati, dūmodo ꝺputēt locū idoneū.
73 Reductio ad arbitriū boni viri a laudo lato per duos arbitros quoꝝ vnus sit clericus, alter laicus, an petat̄ coram epo.
74 Episcopus an possit agere in iudicio pro iniuria illata vicario suo vel alteri subdito.
75 Agere an possit episcopus pro rebus ecclesie.
76 Snia iudicis laici an eps obseruet & eam exequatur.
77 Episcopus cui papa commisit casum sibi reseruatuꝫ, an dicatur delegatus vel ordinarius.
78 Delegatus in cā sibi ordinaria an delegat⁹ dicat̄ vel ordinari⁹.
79 Consensus epi an requiratur qn̄ clericus vel canonicus agit in iudicio. & quid de monacho. nu. 80.
81 Filiusfamilias an in iudicio possit stare sine ꝯsensu patris.
82 Pater si est absens filiusfamilias agit etiam in aduentitijs dūmodo caueat de rato.
83 Consensus si sit prestitus in vna causa filij, & generaliter in qualibet alia causa, qualiter intelligatur.
84 Consensus non prestatur per solā pn̄tiam, sed p verbū ꝯsentio.
85 Uiuere quis presumit̄ nisi de morte constet.
86 Processu publicato si opponit̄ de patria ptāte, actor potest pbare de morte patris.
87 Ratihabitio patris non validat iudicium factum per filiumfamilias sine consensu patris.
88 Episcopus an agere possit sine consensu capituli.
89 Consensus episcopi an requiratur qn̄ capitulum agit.
90 Capl̄m litigās sine plato, eqparat̄ minori litigāti sine curatore.
91 Episcopus si est de crimine inquisitus vel accusatus, nunquid potest defendere probando innocentiam suam per suos familiares & domesticos.
Testes domestici regulariter non admittunt̄. 92.
93 Testes domestici qui dicantur.
94 Eps an sit iudex totius collegij in quo sunt clerici & laici.
95 Eps an ad forum iudicis secularis trahi possit.
96 Clericus si sit executor testamenti dꝫ inuentariū facere coram laico iudice.
97 Clericus p laico fideiubēs an possit corā iudice laico ꝯueniri.
98 Clericus corā laico ꝯueniri non potest, ēt si papa faciat legem generalem quod clerici conueniri possint in curia seculari.
99 Episcopus si expellatur an agat interdicto recuperande possessionis, vel qualiter.
100 Interdictū vti possidetis dat̄ ꝯ iudicē occupātē pmā iurisdic.

¶ De potestate & auctoritate episcopi circa iudicia.

¶ Quinta pars quarti libri.



Nunc quinto loco videamus de ptāte & auctoritate epoꝝ circa iudicia.
1 ¶ † Primo igit̄ quero, an eps agens pro ecclesia sua repellat̄ exceptione q non sit eps legitime electus vel ꝯfirmatus. Respon. sic. xliij. disti. in mandatis. xxiij. q. iiij. c. tres psonas. vij. qō. j. nouatianus. & c. factus. lxij. dist. c. j. et. ij. xij. q. ij. alienationes. de elec. c. qualiter. c. per inquisitionem. c. nostri. & c. bone. el. j. viij. q. iij. c. talia. & seq. & tꝫ Spec. tit. de actore. §. j. ver. item ꝯtra prelatuꝫ. ¶ Aduerte tn̄ ad formam excōicationis ꝯtra prelatum agentē, qꝛ non dꝫ dici tu es eps, sed debet dici tu non es eps, nec in quasi possessione epatus, nec haberis pro epo, quo casu dꝫ ipse ante lit. ꝯtest. docere se esse epm, & de sua possessione vel quasi, ƀm Spec. vbi. s. ver. sed pone qdaꝫ in fi. vbi sic ꝯcludit reiectis multis opi. aliorum qui dicebant posse pbari vsq̃ ad sniam se esse epm, vide tn̄ per Bal. in. l. ij. xx. col. C. de serui. vbi dicit q agens nomine ecclesie dꝫ pbare se esse epm & canonice institutū, nec sufficit quasi possessio, sed si agit nomine suo sic, vt ibi, & per Jnn. in. c. in literis. de resti. spol. dꝫ ergo oīno ostendere electionem, & prelaturam suam, alias succumbit, & tꝫ glo. & doct. in. l. ij. C. de eo qui pro tutor. Adde tn̄ q eps vel prelatus ex possessione presumit̄ eps qn̄ lis non est instituta de platura vel d̄ ecclesia, sed de alia re agat vt prelatus, ƀm Bal. no. in addi. Spec. de arbit. vers. sed quid si cōpromittit̄ cā donationis, ƀm Ang. in. l. q aliena. §. j. ff. de acq. he. dicit q prelatus qui diu fuit in quasi possessione
2 prelature presumit̄ fuisse canonice institutus. ¶ † No. ēt q cū dubitat̄ de eius platura, admittit̄ cū cautione de rato, ƀꝫ Ang. in. l. tutores. C. de admi. tu. clericus vero agēs ad bn̄ficiū dꝫ probare se clericū aliter q̃ p possessionē habitus & tōsure, vt tenet
3 Glo. in. l. si cui. §. si querat̄. ff. si ser. vē. q no. ¶ † Sed q̄ro qd de tutore, vel alijs psonis agentibus nomine alieno. Rn̄d. q ante lit. conte. ostendere dꝫ se esse talem quali nomine agit, ƀꝫ Spe.

vbi.s.ver.sed pone.vbi idem dicit in economo,sindico & procuratore,nec mirũ,q2 de psonis primo querẽdũ est.l.si queramus.ff.de testa.l.cõficiunt.ff.de iure codi.Et ideo procurator dz añ lit.conte.producere mandatum.l.licet.& ibi doc.C.de procu.& Bar.in.l.dãni.§.qui alieno.ff.de dam.infe.qd̃ est ver̃ et si sit procurator in rẽ suã.i.cessionarius intentans actiones directas,nõ si vtiles,vt.s.fm Bal.in.l.j.iiij.q.in fi.C.de ac.& ob.& Bar.in l.qui stipendia.C.de procu.& sic dz intelligi Spe.vbi.s.qui dixit cessionarium posse post lit.conte.ostendere cessionem,qd̃ intelligitur.s.si intentat vtilem,quod no. Procurator tamen põt qñcunq3 vsq3 ad sniam producere mandatum & iudiciu3 validatur nisi sit via preclusa ad producendum vt dicit statutũ q̃ pcurator ante li.cõte.producat mandatũ,vt dicit statutum ciuitatis Firmi fm Bal.no.in.l.falsus.xiij.col.C.de furtis.& in.l.si vxorẽ.ij.col.C.de condi.inser.q2 statutum non intelligit̃ de procuratore in rẽ sua3 fm Bal.no.in.l.j.C.de act.& ob.qd̃ ppetuo
4 tene menti in practica. ¶ †Et pulchre no.q̃ procurator habẽs duo mandata.s.generale & speciale,si pducat generale in causa requirẽte speciale v3 iudicium si postea producatur speciale,tpe tamen quo non sit preclusa via preclusioni,fm Bal.no.in
5 d.l.falsus.ver.ad tertium. ¶ †Nec preterco q̃ procurator cõtra quem non est opposita exceptio mandati ante li.cõte.cogit̃ iudicis officio post li.cõte.non vi exceptionis producere mãdatum,l3 pars petierit copiam mandati dũtaxat.glo.est singu.in c.j.de elec.in.vj.fm Bal.in.l.exceptione3.ij.col.C.de proba. Curator vero dz ostendere mandatum seu curam ad instantia3 actoris,fm Spe.de instru.edi.§.xvij.ver.pe.& §.xvj.ver.item
6 cautus.†Quinimo statutum de procuratore qd̃ ostendat mandatum intelligit̃ etiam de tutore & curatore.vt t3 no.Bald.in.l.q̃ si nollit.§.q̃ in procuratore.ff.de edi.edic.pro quo facit quia curator equiparatur procuratori.l.neq3.& ibi Bar.C.de procu.& Bart.in.l.cum semel.in fi.ff.de tute.ergo statutũ de vno habet locum in altero equiparator̃ per glo.sing.fm Pe.de anc.in.c.si postq̃.§.fi.de elec.in.vj.facit gl.in cle.Abbates.de rescrip.& in.c.ij.de confessis.li.vj.q̃ no.In pcuratore nõ in rem suã dictum statutũ non h3 locum,vt.s.proxime diximus secũdu3 Bal.in.l.j.C.de ac.& ob.tenet menti omnia predicta.

7 **Secundo successiue** †quero quomodo eps probet se esse epm,vel prelatum qñ sibi opponit̃ exceptio q̃ non sit eps.Rñ.q̃ multipliciter.s.per bullas seu literas electionis.vt plene in Spe.de ele.§.j.Item per ordinis collationem sibi factam,que similiter scripturam exigit.ij.q.j.legum.glos.ij.qd̃.vj.in summa.& tenet Abbas sic.in.c.bone.el.ij.de elec.Item tertio probat̃ prelatura per cõmunẽ opi.q̃ pro prelato habeatur,vt tenet Spec.de proba.§.j.ver.qualiter autem aliquis.Item ex diuturnitate tẽporis que facit presumi prelatum canonice promotum fuisse fm Ang.in.l.qui aliena.§.j.ff.d acqui.here.& Inno.in.c.bone.de elec.nisi defectus constet ex inspectione scripture fm Inno.in c.proposuisti.de pba.& Pau.de cas.in ɔsi.xlviij.& Bar.in.l.hi qui ad ciuilia.C.de appel.Non autem probatur prelatura p prescriptionem,cũ nullo tempore prescribatur fm Bal.no.in l.j.iiij.col.C.de emã.lib.hic etiam repete dicta.s.proxima.q.in
8 j.col. ¶ †Sed incidenter quero de qõne simili.vc3 quomodo quis probetur esse tabellio.Et respõdeo qd̃ multipliciter. Primo per instr̃m sue creationis a principe,scd̃m Inno.in.c.cum P.tabellio.de fi.instru.vel ab inferioribus hñtibus ptãtem a principe.vt hodie videmus in comitibus palatinis.ar.l.j.C.de eman.li.c.accedentibus.de conces.prebẽ.Inno.& Hosti.in.c.S.perpetuus.de fi.instru.& Bal.in mar.ver.notarius.versi.xvj.& in.l.i.vi.q.C.de testa.& Bar.in.l.i.ff.de offi.procõ.& leg.vel a regibus supremam ptãtem habentibus fm Inno.in.d.c.cum P.tabellio.vel a quolibet superiore habẽte subditos,q2 potest eos creare notarios fm Jac.de bel.in.d.auc.de tabel.ar.§.vt tamen.eo.ti.Bar.in.l.nec ei.§.fi.ff.de adop.no.in auc.de defenso.ciui.§.idẽ.& in auc.de iudi.§.vnoquoq3.col.vi.no.in.l.ex prouinciali.C.de falsa mone.C.de offi.comi.largi.l.precepit.& Bal.in mar.ver.notarius.ver.v.l3 idem Bal.in trac.de tabel.teneat contrarium in.i.q.vide Inno.vbi.s.& Ange.in auc.de tabel.in prin.Non tamen potest notarius creari a iudice,fm Bald.in rub.C.de fi.instru.i.col.sed a populo,vel ciuitate sic,qui tamen non potest extra territorium instrumenta cõficere,sed facta in territorio valẽt vbiq3 locor̃ fm Bar.in.d.l.nec ei.§.eorum.& in.l.j.s.de offi.procõ.& leg.& Joã.de ligna.in trac.de sen.excom.ix.car.ver.secundo dicebam.Item probat̃ quem esse notarium per testes deponentes qd̃ talis publice fungebatur officio tabellionatus,& qd̃ plura instrumenta confecit pluribus personis fm Inno.in.d.c.fi.de fi.instru.Bart.post Guil.de cu.& Ja.de bel.in.l.barbarius.ff.de offi.pret.& Bal.in trac.de tab.iij.q.quem etiã vide in addi.Spe.de instru.edi.ver.cõsuetudo.ver.ex sola.& ver.licet quis.Ang.in auc.de tabel.in prin.& in auc.de here.& fal.§.hinc nobis.col.j.Item probatur per famam publicam & cõmunẽ opi.q̃ sit habitus & reputatus per no.fm Bal.in.d.l.iij.q.& in.d.ver.l3 quis.maxime iuncto exercitio fm Inno.in.c.j.de fi.instru.& Bal.in marga.notarius.ver.xiiij.Azo,in sum.de fi.instru.Bart.in.d.l.barbarius.in fi.vide Bal.in.d.l.j.vj.q.C.de testa.vbi etiam dicit q̃ qui nõ est notarius si gerat se pro notario,tenet̃ d falso per.l.eos.§.qui se.ff.de fal.Nec tũc valent instr̃a per eum confecta p l.si aliquid.C.de suscep.& arch.li.xij.& Bar.in.d.l.barbarius.ix.colũ.vbi etiam dicit qd̃ tunc tenetur partibus ad interesse,q̃ no.Ite3 probatur presumptiue qd̃ fuerit notarius qñ instr̃m est antiquissimum,fm Inno.not.in.c.veniens.de ver.sig.& Bal.in auc.quas actiones.ad fi.C.de sac.san.eccle.qd̃ tene menti p instrumentis antiquis.Non tamen probatur q̃ sit notarius ex sua quasi assertione in instrumento,Et ego.T.notarius &c.fm Bal.not.in.d.versi.licet quis.Item nec per quasi possessione3 tabellionatus quando fuit prohibitus esse notarius,fm Bald.in.d.iij.q.& vide Bar.in.l.herẽnius.ff.de decu.Item nec p matricula fm doc.Bal.& Pau.de ca.l.scriniarios.C.de test.mili.Bar.in.l.ex eo.in fi.ff.eo.tit.nisi alia accedant vt exercitium officij qd̃ iniunctum matricule probat fz Bar.in.l.scriniarios.& in.l.petitionem.de aduo.diuer.iud.per Bal.qui tamẽ in.d.l.scriniarios.sentit contrariu3 per.l.si solẽnibus.C.de fi.instru.dum dicit presumi pro matricula.vide Bar.in.l.matriculam.C.de prepo.ag.in re.lib.xij.

9 ¶ †Tertio quero,an eps possit in cã ecclesie cõstituere pcuratorẽ post li.ɔtes.vel añ.Rñ.q̃ sic,fm Spe.ti.de pcu.§.ij.ver.Itẽ q̃ fuit ɔstitutus vbi plene.& ibi Bal.in addi.ver.pz añ lit.ɔtest.non potest,& Bar.in.l.j.C.de bo.ma.& in.l.nec ciuitatis.ff.de pcu.glo.ordi.v.q.iij.c.fi.Ratio est,q2 h3 eps plenam nõ nudã administratione3 vt ibi.& alias diximus.Bar.in.l.j.ff.de procu.dicit simpliciter qd̃ potest eps pro ecclesia constituere p curatorem vel sindicũ.& no.in.c.petitio.de procu.Sed & actorem cum auctoritate superioris fm glo.in.l.item eoru3.§.actor.
10 ff.quod cuiusq3 vniuersi.nomine. ¶ †Quero etiam quid de patre.rñ.q̃ tanq̃ legitimus administrator & habens vsumfructu3 potest constituere procuratorem,& ante lit.contesta.vc3 vt agat ad vsumfructũ sibi debitum in bonis filij,non si ad proprietate3,que cum spectet ad filiũ nõ h3 pater ius agendi,merito tñ post lit.ɔtest.ɔstituit pcuratorẽ nõ ante fz Spe.vbi.s.l3 qñ poterit.& ibi Jo.an.& Bal.ibi in addi.v.pater.& Lud.pon.in ɔsi.cc xxxvij.spectabilis.d.&c.q̃ no.ad gl.in.l.j.C.de bo.mater.& d.And.Zaffi.de Pisis in ɔsi.in.q.qua queritur an hoc modo.& sing.subdit Lud.pon.ɔsi.prealleg.q̃ iudiciũ est nullum nisi filius maior infante post ɔsentiat iudicio & ɔstitutioni dicti pcuratoris per.l.cũ non solũ.ver.vbi añt in vnũ.C.de bo.lib.Pater vero ante li.ɔtest.non põt pcuratorẽ ɔstituere p filio nisi,vt.s.dictũ est,sicut nec alia ɔiuncta psona,fm Bal.in addit.Spec.vbi.s.& t3 Spec.in.d.§.ij.ver.qd si canonicus.Cy.in.l.exigendo.viij.q.C.de pcu.& Lud.in.d.ɔsi.Ex qbus infert̃ ad qõne3,
11 †que nunc de facto vertit̃ in foro Firmano in cã pauline,cuius maritus ɔstituit pcuratorẽ ante lit.ɔtesta.ad agendũ in cã non dotali nec parafrenali,cũ vxor nõ ɔsenserit administrationem marito de bonis suis non dotalibus,& sic de tertia specie bonorum,qd̃ est de qua loqtur Bar.in.l.maritus C.d pcu.& in.l.fi.C.de pac.ɔuen.dico.n.q̃ ɔstituere non potuit talẽ pcuratorẽ ante lit.ɔtest.non tanq̃ ɔiuncta psona,arg.l.l3 & he.in prin.ff.d pcu.que ɔiuncta psona non ɔstituit pcuratorẽ pro ɔiuncta ante li.ɔtest.vt.s.dictũ est.Itẽ non tanq̃ administrator legitimus q̃ posset si hrẽt administrationẽ.Unde cũ non sit administrator,fatuũ est dicere q̃ possit ɔstituere pcuratorẽ cũ hoc casu sit maritus tanq̃ psona extranea,que sine mãdato non ɔstituit pcuratorẽ p alio,per no.in.l.maritus.C.d pcu.& pz,q̃ pcurator non põt aliũ ɔstituere nisi post lit.ɔtest.q2 fit tũc dñs litis.l.nihil.& l.nulla.& l.qd̃ qs,& ibi doc.C.de pcu.& in.l.ante litem.ff.
12 eo.tit.q̃ no.ppetuo. ¶ Aliud notabile dictũ addo hic,† q̃ pr vel mater põt pcuratore3 ɔstituere in cã matrimoniali filij sui.
13 c.accedens.& ibi doc.de procu.†Quid d curatore ? Respõ.q̃ ante lit.ɔtest.non potest ex psona sua ɔstituere procuratorem,sed debet auctorari minori constituenti.l.neq3.& ibi Bar.C.de procu.sed post lit.ɔtest.potest ex persona sua.vt ibi. Item verum

rum in actione hereditaria, secus in actione quesita ex cõtractu suo, vt per Bar. in. l. ij. ff. de cur. bo. dã. ꝛ vide de hoc in Spec. de instru. edi. §. xiiij. ver. sed nunquid ante lit. contest.

14 ¶ † Quarto quero an eps possit esse procurator capituli. Rñ. sic. c. presentium. de testib. ꝛ Joan. de prato tenet in. l. licet. §. is cui. ff. de procuratoribus.

15 ¶ † Quinto quero, an solus eps possit reuocare procuratorem constitutum ab ipso ꝛ a capitulo. rñ. qd sic, ẜm Bar. not. in. l. si per epistolam. ff. de acqui. here. quod est notandum.

16 ¶ † Sexto quero, an eps possit esse testis in causa ecclesie sue. rñ. sic. c. insuper. de testi. quod verū est nisi causaz agat per se, quia non potest esse actor ꝛ testis. c. fi. de iura. cal. vnde cautela est qd causam per alium agat per. d. c. insuper. ꝛ tenet spec. ti. de teste. §. j. ver. sed nunquid rector. Jo. an. in. c. presentiũ de testi. lib. vj. Jtem non potest esse testis in causa in qua ipse agit post reuocationem procuratoris nisi alium procuratorẽ constituat ad eam agitandum, ẜm Hosti. ꝛ Jo. an. in. d. c. presentiuz. in nouella in prima col. ꝛ nota. in. d. c. insuper. ꝛ in. c. cum nuncius. de testi. sed potest esse testis de contractu per ipsum celebrato pro ecclesia ẜm Archi. in. c. fi. de testi. lib. vj. ꝛ Jo. an. in nouella. ꝛ in Spe. eo. tit. §. j. ver. sed pone qd administrator. ꝛ ibi Jo. and. in addit. quem vide omnino, ꝛ maxime circa. q. an administrator ecclesie finito officio possit esse testiz pro ecclesia de contractu per eum celebrato, qꝛ distinguit plures casus. vide Pau. de leaza. ibi in dicto cap. insuper. ꝛ in. c. cũ nuncius. Quando autem bona sunt distincta potest eps esse testis in causa ecclesie ẜm Bal. in. l. parẽtes. C. de test. Quid de abbate dic qd potest esse testis in causa monasterij si ipse cum capitulo constituit procuratorem ad causam, non si ipse solum, vel ipse causam agitat. d. c. presentium. de testi. in. vj. ꝛ Spe. vbi. s. ver. sed nunquid rector. ꝛ Bar. in. l. qui testa. in prin. ff. de testamẽ. licet Bal. in addi. Spe. de iura. cal. ver. abbas. indistincte dixerit Abb. esse testẽ in cã monasterij, sed intellige vt. s. ꝛ tene menti.

17 ¶ † Septimo quero nunqd qlibet de capitulo possit esse testis in causa episcopi, vel capituli. Rñ. sic. xiiij. q. ij. super prudẽtiã. de testib. c. insuper. ꝛ. c. tuis. ꝛ. c. veniens. el. ij. quod est verum tam in causa criminali q̃ȝ ciuili vt ibi, ꝛ in. c. cuȝ nuntius. eo. tit. ij. q. vij. lator. de accu. olim. de simonia. c. lz. ꝛ tenet Spe. de teste. §. j. ver. sed nunquid in causa, quod verum in defectum aliorum non aliter ẜm Spec. ibi per. c. ꝛ si Christus. in fi. de iureiuran. ꝛ Bal. ibi in addi. ver. ij. xij. q. ij. c. j. in fi. Jtem veruȝ nisi testis de capitulo sentiat cõmodum particulare vt singuli ẜm Jo. an. ibi in addi. d. ver. sed nunquid. ꝛ in. d. c. cuȝ nuntius. in nouella. doc. ꝛ Bar. in. l. intantũ. §. vniuersitatis. ff. de re. diui. ꝛ in. l. sed si hac. §. q manumittit. ff. de in ius voc. Et ideo Bal. in. l. parentes. C. de testi. dicit quod si testis sentit cõmodũ bursale, repellitur in causa vniuersitatis, alias non. idem Bal. in. l. j. §. cum autem. C. de cadu. tol. dicit qd qñ agitur de publica vtilitate principali, licet de priuata in cõsequentiam testes admittunt, qꝛ non debet publica vtilitas impediri rõne ꝓuate, qd no. Jtem admittunt singuli de vniuersitate in his que sciri nõ p̄nt nisi per illos de capitulo, vt ɔstitutio sindici, electio prelati ꝛ similia, ẜm Bar. in. l. si librarius. in fi. de re. iur. in. c. veniens. de testi. not. in. l. ex consensu. C. de re. pub. ꝛ Bar. in. d. §. vniuersitatis.

18 ¶ † Aduerte tamen quod dictis testibus diminuitur aliquãtulum de fide ratione presumpte affectionis ẜm Jo. and. in addi. Spe. vbi. s. quem refert ꝛ sequitur Bal. in. d. §. vniuersitatis. dicens de fide diminui pro motu ꝛ arbitrio iudicis quando non concernit cõmodum singulorum, qd etiam tenet But. in c. cum nuntius. de testi. ꝛ Barth. cep. in tractu de serui. rusti. tit. de serui. pascendi. vbi singulariter loquit in hoc articu. Si tamen concurrunt cum alijs extra capitulum eorum fides preferẽ testibus de capitulo, ẜm Odof. singu. in. l. j. C. vti pos. ꝛ Ludo. de Jteranẽ. in consi. Jn Dei nomine amen Jn accusatione predicta ꝛc. Jn instrumento autẽ sindicatus possunt esse testes illi de capitulo, ẜz Bal. in. d. §. vniuersitatis. ꝛ Bar. in. d. l. si librarius. in fi. ¶ Nec est omittendum qd potest reus inducere pro se testes de vniuersitate, quãdo actor eis vsus est, ne plus videatur licere actori quã reo. glo. est not. in. d. c. cum nuntius. per. l. non debet. de regu. iur. Jn criminali vero causa contra capitulum possunt subditi testificare etiam si accusetur ab vno de capitulo, ẜm Spec. in. d. ver. sed nunquid in causa. per. c. in omni. in prin. eo. ti. ar. ij. q. vij. lator. ꝛ. c. ex parte. de accu. c. ꝑ inquisitionẽ. de elec. Secus si vnus de vniuersitate accusat extraneum, qꝛ nõ potest vti testibus de vniuersitate, vt tz Spe. ibidẽ per. c. super. xiiij. q. ij. ꝛ. c. de accusatoribus vero. ꝛ. c. accusato res. iij. q. v. de accu. c. repellantur. quod est no.

19 ¶ † Octauo quero nunquid eps possit esse iudex in causa ecclesie sue. Rñ. sic, ẜz doc. Bar. ꝛ Bal. in. l. j. C. ne quis in sua causa. ꝛ Bar. in. l. est receptũ. ff. de iuris. om. iud. c. si clericus laicũ. in fi. de fo. ɔpe. ꝛ tenet Spe. ti. de arbi. §. sequit. ver. sed nũquid. Abbas Sic. ꝛ Bal. in. c. cũ oliz. de prescri. ꝛ Jo. de imo. in. c. cum venissent. de iud. ꝛ in Spe. de deleg. §. superest. ver. qd si prelatus alicuius ecclesie. ꝛ per Hosti. in summa de sen. ꝛ re iu. §. quis dz. ver. sed nunqd potest eps. Jo. an. in. c. venerabili. de censi. ante fi. glo. M. Sed potest eps recusari tanq̃ȝ suspectus sicut consanguineus epi ẜm glo. ꝛ doc. in. c. cũ super. de offi. deleg. ꝛ in. d. c. cũ venissent. Cy. ꝛ Pe. in. d. l. j. Jo. and. Butri. ꝛ Jmo. ꝛ Abb. in. c. insinuante. de offi. deleg. ꝛ Phi. in. c. postremo. de ap. Jtem potest eps esse iudex in causa sui officialis conuenti corã eo ẜm Bal. in addi. Spe. de cõpe. iud. adi. ver. offilius. Non tñ dicitur iudex in causa propria qñ cognoscit de cã, vel iniuria ecclesie ẜm Jnno. in. c. irrefragabili. in fi. de offi. or. Jtẽ ꝛ papa potest esse iudex in causa propria per se vel delegatum suum ẜz Bar. in. d. l. ꝛ est receptũ. de iuris. om. iudi. ꝛ Bal. in. l. cũ antiquioribus. C. de iure deli. Jdẽ in rege ẜz Bar. vbi. s. ꝛ Jnno. in. c. ex parte. de verb. signi. Jdẽ in comite vel barono, vt ibi per Bar. ideȝ in imperatore. l. proxime. ꝛ ibi Barto. ff. de his que in testa. delen. l. ꝛ hoc ita. §. tiberius. ꝛ ibi Bartolus. ff. de heredibus instituend. ꝛ in. d. l. ꝛ est receptum, ꝛ in. l. spadonem. §. si ciuitatis. ff. de excusatione tuto. ꝛ Bald. in dicta. l. cum antiquioribus. Jdem in ciuitate non recognoscente superiorem, ẜm Bart. in dicto. l. proxime. ꝛ in. d. §. tiberius. ꝛ in. l. j. C. ne quis in sua causa. Jdem in dño feudi si est in quasi possessione vasallagij, vt in causa propria contra vasallum iudicet ẜm Bal. in additio. Spe. tit. de feu. sed in. c. fi. j. col. de probi. feu. alien. ꝑ Fede. dicit q̄ pares curie. i. alij vasalli cũ iuramento iudicant, vel papa quando dñs nõ recognoscit superiorẽ, ꝛ vasalli magis fauent domino, videlicet qñ iustitia deficit inter vasallos vero dominus iudex est ẜm Bal. in. d. c. fin. per. c. si clericus. de foro competen. ꝛ adde domi. Bald. in. c. ad hoc. ad fi. de pace iura. firman. in vsi. feudo.

20 ¶ † Nono queritur successiue nunquid eps possit esse arbiter de causa ecclesie. Rñ. sic, sed etiam arbitrator ẜm But. ꝛ doc. in. c. cum olim. de prescri. ꝛ in Spe. de arbitro. §. sequitur. ver. sed nunquid. Abbas ꝛ Jo. an. in. c. insuper. de test. quod not. quia cõpromissum de causa ecclesie fieri potest in epm. Jtem ẽt in rectore ecclesie fieri potest de re ecclesie sue. d. c. cum olim. ꝛ ibi doc. ꝛ Jo. an. ꝛ Spe. vbi. s. Nec finitur cõpromissum factuȝ in epm qui postea fiat archiepiscopus ẜz Jo. an. no. in additio. Spe. de leg. §. restat. vbi idem dicit in delegatiõe. ꝛ Jo. de pra. in. l. falsa. de conditi. ꝛ demon. quod est notanduȝ.

21 ¶ † Aduerte tamen quod si notarius creatur doctor perdit officium notarij, ita quod non potest instrumenta conficere, sed confecta bene valẽt ẜm Bar. in. l. vniuersos. C. de decu. lib. x. ꝛ. l. ij. C. de tabul. eo. lib. l. iij. eo. tit. ꝛ quod no. in. l. si quis decursor. C. de falsis. Sed intellige qd perdit exercitium, non enim desinit esse notarius sicut nec doctor factus comes, vel miles desinit esse doctor. Jdeo admittitur ad priores dignitates, ẜm Bar. in. l. alexandrinis. C. de decurio. libro. x. ꝛ Joan. de prato in. l. falsa. de condi. ꝛ demon. ꝑ hoc facit qꝛ forensis factus ciuis non perdit beneficium quod prius habebat ẜm Jo. de pra. ibi. argu. d. l.

22 **Decimo quero** † an episcopus possit iudicare de his que fecit vna cum canonicis dum ipse erat canonicus. Barto. tenet qd sic, in. l. j. §. solent. ff. quando appellandum sit. Bar. in. c. cum in literis. de in reiu. Jnno. in. c. irrefragabili. de offi. ordi. no. in. c. postulasti. de conces. preben. vbi vide per docto.

23 ¶ † Undecimo quero an episcopus debeat iudicare secunduȝ conscientiam suam. Respondeo non, sed secundum acta secundum Bald. in. c. sacramentum. in fine. de consuetu. rec. feu. in vsi. feud. ꝛ Joan. and. in nouella post Jnnocen. in. c. venerabili. de censi. licet Bald. in. l. eam quam. iiij. colum. C. de fideicõmis. dicat episcopum iudicare debere secundum veritatẽ, Papa vero ꝛ imperator qui sunt supra legem possunt iudicare secũdum conscientiam secundum Barto. in. l. j. in fine. C. vt que de sunt aduo. par. sed iudices inferiores debet iudicare secundum acta. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. presi. ꝛ tenet Bald. in. l. ij. in fi. C. de senten. ex peri. reci. docto. in. l. apud. C. de fide instru. Ange. in auc. de testi. in princi. glos. ꝛ docto. ꝛ Hemi. in. c. j. de re iudi. in. vj. ꝛ glos. institu. de acti. §. penul. quod verũ nisi quãdo iudex iudicat de etate, qꝛ tunc secundum suam conscientiam

etatez alterius existimare potest. l. minor. xxv. an. ex aspectu. ff.
de mino. ⁊ ibi Bar. Item nisi iudicet de notorio etiam per acta
non improbato secundum Bal. in. d. §. veritas. per not. in. l. j. ⁊
ibi glo. C. qui ⁊ aduersus quos. Et subdit ibi Bald. quod iudex
probationē factā debet seruare licet probatio fieri nō debuerit,
quod etiam tenet Inno. in. c. cum bertoldus. de re iudi. in glo.
Item verum nisi iudicet in causa confiniū. l. ad officium. fi. re-
gun. vbi no. dicit Bar. quod iudex debet accedere ad locuz de
quo est qō confinium quando opus est, ⁊ oculis inspicere, ⁊ sibi
creditur, in finalibus enim iudicijs oculata fides multum ope-
ratur. l. penul. ff. finium regun. intantū quod ceteris probationi-
bus preualet probatio per inspectionem oculoꝝ, secundū Azo.
not. in sum. C. ad. l. aquil. ⁊ Bal. in. l. j. C. si aduer. lib. ⁊ in. l. con
tra negantez. C. ad. l. aquil. ⁊ Pau. de ca. in consi. xlviij. ⁊ con-
sil. clxxviij. ⁊ qō per Inno. in. c. proposuisti. de proba. ⁊ qō per
Bal. in rub. C. eo. tit. j. col. Plus dico quod talis pbatio ocu-
lata potest fieri qñcunq3 etiā post publicatas attestationes, im
mo etiam post conclusum in causa secundum Bal. singu. in. l. j.
C. qñ prouo. non est ne. quod nota ad limitationem no. in. c. fra
24 ternitatis. de testi. cum simi. ¶ † Adde singulariter quod qñ iu
dex vult ire ad inspiciendum oculis locum litis, d3 partes mo-
nere vel citari facere ad interessendū tali die ⁊ loco, scd3 Bar.
no. in. l. qui bona. §. huic stipulationi. ff. de dam. infec. itē dicta
regula de qua supra q iudex iudicare debet scdm acta procedit
nisi iudex videat aliquem arma portare, q2 potest eum punire si
ne alia probatione scdm Bal. no. in. l. ad officiuz preal. Et sciē
dum qō iudex iudicat scdm conscientiam in his que constant si
bi vt iudici ex actis, non vt priuato scdm Bart. in. d. §. veritas.
Nec pretereo qō iudex si videt coram se delictum cōmitti, pōt
illud punire etiam si delictum aliter non probet scdm Ange. in
l. ij. ff. de fer. sed Pau. de ca. tenet contra in consi. cxcvj. vide
quod dicit glo. in. d. l. j. C. qui ⁊ aduer. quos. Ego tñ in pratica
semp sum sequutus opinio. Ang. ne delicta remaneant ipuni-
ta, ⁊ maxime puniui plures blasphemos ex solo auditu meo.
25 ¶ † Duodecimo quero an eps existens extra diocesim possit
delegare causam alicui. Spe. ti. de rescript. presenta. §. vj. in fi.
t3 qō non, ar. l. iij. ff. de off. presi. l. fi. ff. de iuris. om. iu. l. fi. de offi.
prefe. vigi. c. excommunicatis. ⁊ c. fi. de offi. lega. sed Jo. an. in
addi. ibi tenet contrariū per. c. nouit. de offi. lega. Tu adde qō
eps delegando cām vr eam abdicare a suo vicario per no. per
Innocen. in. c. romana. de appel. secundum do. Philip. in. c.
dilecti. ij. q. eod. titu. quod no.
26 ¶ † Decimotertio quero qñ eps cōdēnat criminosum, an pos-
sit in snia sibi penas applicare. Bal. t3 qō non, in auc. bona dā-
natoꝝ. C. de bo. dam. ⁊ Ange. in auc. vt nul. iudi. §. vt autem. in
princ. Quinetiam dicit Bal. in. l. ij. C. de episco. audien. qō nō
d3 episcopus penam sue camare applicare qñ de iure debet eā
inter pauperes erogare, alias sic, quod bene notent episcopi ne
perditū eant animas suas, de iure enim debent omnes penas in
pios vsus conuertere, non sibi vel sue camere appllicare nisi ex
cā necessitatis scdm Jo. an. in. c. irrefragabili. ⁊ c. dilectos. de
offi. ordi. in nouella. ⁊ Angel. vbi supra qui dicit per episcopos
hodie seruari contrarium.
27 ¶ † Decimoquarto quero an eps sit iudex scholarium in locis
studioꝝ. Rñ. sic, auc. habita. C. ne filius pro patre. quod est ve-
rum scdm Bal. in. v. col. si conueniant. non si agant. Item veꝝ
in causis ciuilibus, non in criminalibus. Item verum simul cum
rectore studij ⁊ ptāte ciuitatis quibus tamen maior intelligitur,
vt ibi per Bald. in. vj. q. versicu. si dubitatur. Adde quod tale
officium ⁊ quodlibet aliud attributū episcopo trāsit ad eius suc
cessorē in prelatura, secunduz Bal. in. l. fi. in. xxv. q. C. de here.
insti. ⁊ no. in. c. qm̄ abbas, de officio delega. ⁊ alias diximus. s̄.
28 ¶ † Decimoquinto quero an eps agēs p rebus ecclesie teneat
soluere sportulas, vel capita soldorum stante statuto quod agēs
soluat sportulas. Rñ. non, fm Bal. in auc. s3 hodie. C. de epis.
⁊ cle. s3 contrarium t3 Bal. in. l. cū clericis. eo. tit. Idem tamē
Bal. in. l. nulli. eo. tit. tenet cum opinione Bar. statuta. n. lai-
corum clericos non afficiunt. no. in auc. cassa. C. de sac. san. ec. ⁊
no. per Bar. in. l. cunctos populos. vj. q. C. de sum. tri. ⁊ fide ca
tho. ⁊ Pau. de ca. cōsi. ccxcvj. Et ideo statutum de declināte
forum laici clericū non comprehendit fm Bar. in. l. si quis sub
conditione. in fi. ff. de condi. insti. quod bene no.
29 ¶ † Decimosexto quero an eps loci sit adiungēdus iudici lai-
co ordinario recusato pro suspecto. rñ. sic. auc. si vero. C. d ind. ⁊
no. in. l. aptissimi. eo. ti. in Spec. de recusa. §. ij. circa prin. ⁊ Lā
fran. in. c. qm̄ contra. ver. recusationes. ij. col. de proba. ordina
rius enim iure ciuili non potest tanq3 suspectus remoueri. S3 si
bi datur adiunctus. d. auc. si contigerit. qō fallit in casu. l. j. C. si
qua predi. po. vc3 qñ iudex infert parti iniuriam fieri, q2 tūc fa-
cta protestatione de tali iniuria contra eum potest in totum, ta3
ipse q3 tota sua familia recusari. casus est singu. fz doc. ⁊ Bar.
in. d. l. j. ⁊ tenet Bar. hoc declarans in. l. si quis. C. de appella.
¶ Fallit secūdo qñ ordinarius succedit alteri ex litigatoribus.
l. iul. ff. de iudi. ¶ Tertio quando infirmitate perpetua infirma
tur. l. si longius. ff. eo. ti. non si febre, fm doc. ⁊ Pet. d sun. ibi p
l. fi. ff. de vaca. mune. ¶ Quarto si fuit in causa aduocatus, fm
Bal. in. d. l. apertissimi. ij. col. ⁊ doc. in. l. ptor. ff. de iurisdi. om.
iudi. ⁊ Pe. de sun. in. d. l. iul. ¶ Quinto quando est suspitio q
sit sibi contrarius. l. omnes. de appell. ⁊ Bal. in. d. l. apertissi-
mi. ⁊ Lanfran. vbi. s̄. de iure vero canonico etia3 ordinarius cū
causa recusatur. c. suspitionis. ⁊ c. cum speciali. de offi. delega.
c. secundo requiris. de appel. c. legitimam. eo. tit. in. vj. c. inter
monasterium. de re iudi. c. iij. de foro compe. Et quod diximus
supra epm adiungendum esse ordinario seculari recusato, intel-
lige nisi causa sit episcopi agētis. quo casu alter iudex associabi
tur argu. in auc. de epis. §. scimus. de foro compe. c. si quis con-
tra, vel ad superiorem recurritur. xj. q. j. peruenit, vel ad arbi-
tros. xj. q. j. si clericus. scdm Spe. de recusa. §. j. ver. sed cū di-
ximus. Quod diximus de legato intellige etia3 ad vniuersitatē
causarum, fm Bal. in. l. fi. C. de iudi. contra glo. ibi in delegato
vero speciali idem est per capitulum suspitionis. cu3 similibus.
Quinto etiam dico q delegatus in vna causa si sit aduersarius
meus in alia causa potest recusari fm But. in. c. j. de iudi. ⁊ gl.
30 in. c. cum super. de offi. delega. ¶ † Adde predictis q etiam
vnus ex pluribus iudicibus potest recusari, nedum qñ solus est
in causa. c. causam. de offi. deleg. ⁊ c. cum super. eo. tit. ⁊ tenet
Phili. in. c. postremo. vlti. col. de appel. Potest etiam iudex
indiscretus ⁊ qui consueuerit esse iniquus recusari fm Bald. in
c. ad nostram. in fi. de proba. S3 ⁊ cōpater patris qui iudex est
potest recusari. glo. est in. c. cum R. de offi. delega. sed Jo. an.
in. c. romana. §. quod si obijciatur. de. appel. in. vj. dicit talē cā3
non esse determinata3 a iure, sed esse dubiam. vide Jo. an. ⁊ In
no. in. viij. col. ⁊ Sicu. in. d. c. speciali. ⁊ in Spe. de appella. §.
nunc dicamus. j. col. ⁊ Imo. in. c. prudentiam. de offi. delega. ⁊
Phili. in. d. c. postremo. vlti. col. Et not. q recusatio iudicis
fieri potest etiam per tertium. c. cum sup. ⁊ ibi doc. de offi. dele
ga. Potest etiam impetrans ignorāter delegatū recusare qui
sit coniunctus alteri parti fm Jo. an. ⁊ Imo. ⁊ Phi. in. d. c. po
stremo. quod no. Reliqua plene dicta circa materia3 recusatio
nis diximus. s̄. eo. in alia. q. vbi vide omnino.
31 ¶ † Decimoseptimo quero an eps possit sine mandato specia-
li appellare p populo suo, vel subditis cōdemnatus. Rñ. sic. c.
dilectis. prope princip. de appel. ⁊ tenet Spe. eo. ti. §. j. ver. pe
nul. ⁊ ibi Bal. in addi. ver. eps. ⁊ quilibet. Idem dicit in quo-
cunq3 superiore qui potest sine mandato pro subditis appella-
re, argumen. d. c. dilectis. ⁊ c. consuluit. el. iij. eo. tit. ij. q. vj. nō
solent. ⁊ Spe. vbi. s̄. qui dicit verum, quod appellare potest ta3
nomine proprio q3 suoꝝ. Idē dicit Spe. in. c. vt appellare pos-
sit pro epo negligente, per. c. dilecti. de ma. ⁊ obe. Alius aute3
pro alio regulariter in causa ciuili non potest appellare sine mā
dato, ⁊ si ratum habeat is pro quo appellatur. d. c. non solēt. ⁊
c. dilecto. de preben. ⁊ Spe. vbi. s̄. ver. item dixerunt. licet ide3
Spe. eo. tit. ⁊. §. in ver. porro. dicat contra. quod alius pro alio
possit appellare, ⁊ is pro quo appellat ratū h3 intra tpa appel-
landi. l. bonorum. ff. rem ra. ha. in criminalibus vero dic qō qui
libet de populo potest appellare sine mandato pro condemna-
to ad mortē. l. non tantum. ⁊ ibi doc. ⁊ Bar. ff. de appel. l. abdi-
tos. C. eo. ti. ⁊ de epis. aud. per Bal. qō est verum etiam si con-
dēnatus renunciauit appellationi, q2 renunciatio non nocet ex-
traneo fm Bar. in. d. l. abditos. C. de epis. audi. Item verū etiā
per clericum in Spe. de aduo. §. j. versi. in causa autem crimi-
nali. no. in. c. sniam. de cle. vel mona. Ang. ⁊ Imo. in. d. l. nō tā
tum. de appel. Item verum tam nomine condēnati q3 appella-
tionis, vel simpliciter, secundum Bar. ⁊ Imo. in. d. l. nō tantū.
Item verum etiam si sit condemnatus ad mortem ciuilem, vel
ad mutilationem membri sub conditione, vt per Barto. in. l. sti
chum. ff. de pec. lega. Bald. in. l. fi. ff. de nego. gest. ⁊ Angelus
arc. in tracta. maleficiorum. ver. appellante. j. col. vbi etiam po
nit an si condemnatus ad mortem appellauit possit tertius pro-
sequi, de quo ibi, ⁊ per Joan. de imo. in dicta. l. non tantum. ⁊
Bal. in. d. l. abditos. vbi vide.
32 ¶ † Decimooctauo quero quomodo libellus cōcipiat qñ eps
agit

agit ad iura episcopalia Rñ. si peto talem condẽnari ad prestã dum mihi epo talis ecclesie iura epalia cõpetentia in tali eccle sia &c. vel sic. qñ eps vult petere ecclesiaȝ aliq̃ȝ cũ iuribus suis, dico talem ecclesiam ad me pertinere tanq̃ȝ epm talis ecclesie, vez in tpalibus & spũalibus q̃ȝ tȝ occupatam indebite Titius. Quare peto eũ ꝯdẽnari ad restituendũ mihi dictã ecclesiam cũ omnibus dotibus, decimis, possessionibus, & iurib⁹ suis. ita tra dit Spe. in tit. de offi. ordi. ver. eps. sed vide plenius in Spe. de relig. do. vbi ponit formã petendi ecclesias & iura ecclesiarũ & dignitatis, forma aũt de qua supra ꝓcedit nõ obstãte ꝗnalitate, cũ libellus ꝗnalis sup iure epali admittat. c. oliȝ. ꝺ pscrip. c. ij. de libel. obla. c. ꝯquerẽte. de offi. or. Sȝ qũo formet libellus qñ est q̃ inter duos epos de quadã ecclesia. vide in Specu. de procu. ver. quid si sit. & in titu. de relig. do. vbi plene.

33 ¶ †Decimonono quero an valeat q̃ gerit sede vacante ꝯtra epatũ. Rñ. nõ, sed est reuocandũ, qȝ ecclesia fungit vice minoris. de in integ. resti. c. j. xij. q. ij. si qua de rebus. de iureiur. c. sicut. ꝭm Spe. ti. ne se. vac. ver. & not. vbi ẽt subdit posse tũc ꝓcuratorem, vel visitatoreȝ ꝯstitui qui tractet cãs & negotia epatus. l xj. di. obitũ. &. c. seq. vij. q. j. ꝯstitutũ. in hoc tñ capitulum ꝓuidet de ꝯsuetudine creãdo ꝓcuratorẽ p. c. is qui. ꝺ ma. & ob. ꝭm Spec. vbi. s. & Jo. an. in. c. j. ne se. vac. in. vj. Philip. in. c. bone. de ap. & Ray. de for. in. l. a tutorib⁹. §. fi. ff. ꝺ admi. tut. potest ẽt ipsum capitulũ habere curã & custodiã reꝝ ecclesie vacãtis ꝭm Inno. in. c. j. vt ecclesia benefi. & Bal. in mar. ꝯ. mors. ver. fi. Nec mirũ, qȝ tũc iurisdictio ẽ apud capitulũ Bar. in. l. vbi absunt. ff. de tuto. & cura. da. ab his. non tñ quo ad collatio nem beneficioꝝ ꝭm doc. & Jo. an. in. c. j. ne sede vac. Collegiũ vero cardinalium sede papali vacãte hȝ iurisdictionẽ si ꝑiculũ iminet & in causis arduis ꝭm glo. & doc. in. c. j. de scisma. in. vj. vide gl. in cle. ne romani. de ele. & p doc. in. c. cũ ex eo. de preben. Põt ẽt caplm ꝯfirmare electũ subditũ epo, vel metropolitano sede vacãte. c. cũ olim. & ibi gl. & doc. de ma. & ob. sȝ vide glo. or. in. c. his. eo. tit. que ponit oĩa que potest capitulum sede vac. & no. eod. titu. c. cum olim. & de here. c. ad abolendam. & de effi. ordi. c. irrefragabili.

34 Uigesimo quero †an eps agens teneat respõdere tanq̃ȝ eps quare reconuenit. Rñ. sic, vt tȝ Spe. ti. ꝺ actore. ver. itẽ ꝯ prelatũ. ar. l. qui neq̃ȝ. ff. de re. eo. &. c. cũ deputati. de iud. Sed si nolit rñ. nõ iõ remouebit ꝭm Spec. ti. de reo. ver. & nunqd erit Secus tñ est in tutore, vel curatore nolentibus rñ, qȝ tũc remoueri põt ab officio ꝭm Spe. ibi. ver. item tutor. p. l. iij. C. de procur. qd est verũ ꝭm Jo. an. ibi. si iudici videat, lȝ secus sit in patre, qȝ cogit oĩno defendere cũ remoueri nõ possit ꝭm Spe. vbi. s. ver. sed quare, vtꝝ pater. in fi. ¶ Aduerte tñ q̃ eps dum sacra colit non põt citari ꝭm Bar. & doc. & Fran. Padua. in. l. ij. ff. de in ius voc. & alias dixi. s. eo. Illud tñ nota. q̃ eps repetens male alienata non potest reconueniri ꝭm Spe. tit. de reconuen. & doc. in. c. j. de mutu. peti. immo potest eps propria auctoritate ingredi possessionem rei ecclesie que fuerit alienata non seruata iuris forma. in auctẽ. vt decetero permu. non fi. §. decetero. colum. v. & Lau. de fano. in rub. de reb. eccle. non alie. in. vj. xv. q. &. s. eo. quarta parte. quia. q.

35 ¶ †Uigesimoprimoquero vtꝝ eps teneat defendere suã ecclesiã, dic q̃ sic. c. pe. de iura. cal. & Spec. tȝ in tit. de restitu. in integ. §. ij. ver. sed nunquid prelatus. immo dȝ mortem subire ꝓ defensione sue ecclesie & fidei christiane. gl. est no. xxiij. q. viij. conuenior. qd intellige ecclesiam defendere cum iustitiam fo ueat, alias non, imo peccat si negligit ecclesiam defendere cum iustitiam fouet, nisi verisimiliter speret ad tps posse sine lite reȝ ecclesie recuperare, ꝭm Inno. & Abb. in. c. nihil. de prescri. vbi no. q̃ eps põt licite dimittere iura ecclesie vel pauperum quando non põt sine ꝯtentioso iudicio recuperare. Et adde q̃ eps & clericus tenent patrocinari in causis & negocijs ecclesie sue. gl. est not. iij. q. j. nulli. Iteȝ & alias operas impendere, puta fabriles si sciat. glo. est not. xvj. q. j. vos aũt. qd not. Sed an debeat defendere ecclesiã vacantẽ. vide in Spec. de acto. ver. itẽ eps. vbi plene q̃ sic, & no. in. c. cũ dilectus. de suc. ab intes. Peccat ẽt eps si iniuste exigat pro ecclesia. xiiij. q. ij. q̃ dbet. & gl. ea. q. c. j. qdicit q̃ non dȝ eps agere malã cãm ecclesie. iõ doc. Inn. & But. post glo. in. c. fi. de prescri. & glo. in. c. bone. de post. prela. el. ij. & in. c. ꝗnalis. liiij. dist. & ibi Archi. dũt q̃ prelatus non tenet ꝯ ꝯscientiã, & ꝯ iustitiã tueri iura ecclesie si notoria est iniustitia, imo põt solus rem per ecclesiã iniuste possessaȝ restituere si ecclesia hȝ rẽ sine cã, vel ex cã lucratiua, nõ si ex onerosa qȝ emerit, quo casu dȝ dño denunciare vel ecclesia agat postea de euictione, nec tũc debet restituere ꝭm Inn. in. d. c. fi. sȝ si est notoria iniustitia & solus prelatus sciat, nõ dȝ restituere sed tacere, nec tunc retinẽdo peccat, nec defendendo, ꝭm Archid. vbi. s. si vero & alij sciant, non potest solus prelatus restituere nisi cũ cõsensu capituli, ꝭm Hosti. in summa. de prescript. rei imobilis. §. que exiguntur, & si capituluȝ ꝯdicat repetitioni que fit per dñm prelatus dȝ lauare manus suas, & dimittere defensionem capitulo, ꝭm Jo. de imo. & do. Bal. de Peru. in. d. c. fi. quod not.

36 †Et scias q̃ non debet episcopus occupare propria auctoritate ecclesias ab alio detentas, alias perdit ius suum. xvj. q. vj. placuit. vbi etiam per glos. Predicta cardinalis facere potest non per se, cum litigare debeat per procuratorem, vt in Spec. de actore. ver. item in illustribus. & not. in. l. pen. cum auc. C. de procurat. Sed an potestas vel defensor vniuersitatis teneatur eam defendere. Respon. sic, ꝭm Specu. de restit. in integ. §. ij. ver. sed nunquid prelatus. & no. in. l. defensores. C. de defen. ciui. & in. l. eum qui. C. de procur. Sic etiam tutor debet pupillum defendere etiaȝ si pro alio prius fuit aduocatus in causa illa. vt in Spec. de aduo. §. j. ver. sed nunquid clericus. &. §. iij. ver. penul. Dicitur autẽ tutor non defendere quando non facit ea que faceret quilibet se defendens. l. generaliter. & ibi Bar. ff. de administ. tuto. vt si non soluat salarium iudici, procuratori, aduocato, vel notario, ꝭm Bar. ibi. q̃ no.

37 ¶ †Et no. q̃ tutor promittens defendere pupillum, intelligitur scilicet in causa iusta, ꝭm Bal. in. l. fi. §. defensionem. C. de admi. tut. Debet autem tutor promittere defendere pupillum sine vlla cunctatione, ꝭm doc. & Bar. in. l. j. in prin. ff. de tu. & ra. dist. quo casu debet repromittere rem pupil. saluam fore, ꝭm Bal. in. d. §. defensioneȝ. illud etiam scire debes q̃ prelatus & pretor vniuersitatis funguntur vice tutoris, vt in Spec. vbi. s. ver. prelatus. ideo quilibet tenetur ad defensionem, vt. s. plene ostensum est.

38 ¶ †Uigesimosecundo quero, an episcopus sine mandato speciali petat restitutionem in integrũ pro ecclesia. Respond. sic, ꝭm Spec. de resti. in inte. ver. ij. ver. prelatus autẽ nomine. idẽ dic in actore vniuersitatis, patre, tutore, curatore, & quolibȝ alio legitimo administratore, ꝭm Bar. in. l. j. C. etiã per procu. cãm resti. in integ. agi pos. per. l. pater. ff. de resti. in integ. & Specu. vbi. s. vbi ẽt dicit idẽ in sindico, & tenet glo. in. l. respublica. C. ex qui. cau. ma. Bar. & Bal. in. d. l. j. Secus tñ est in ꝯiuncta ꝑsona que sine speciali mandato non potest petere restitutionem in integrum pro ꝯiuncta per. l. procurator. ff. de mino. ꝭm Spe.

39 vbi. s. ¶ †Sed hic quero incidenter an ꝓcurator possit tractare cãm restitutionis in integ. Rñ. sic, si est specialis, qȝ ex parte actoris, nam ex parte rei etiã procurator generalis dictam cãm

40 tractat, ꝭm Spe. ibi. ver. verum cã. ¶ †Successiue quero qualis procurator requiratur ad petẽdam restitutionem in integ. Respon. q̃ generalis sufficit restitutio si incidenter petat, vt ibi per Spec. ver. sed nunquid ꝓcurator. & ibi Jo. and. in addi. & not. in. c. suscitata. de resti. in inte. & tȝ Bar. & Bal. in. d. l. j. C. etiã per procu. & Bar. in. l. illud. §. si talis. ff. ꝺ mino. & Pau. de ca. ꝯsi. xxvj. & Jo. Pet. papi. in summa in libel. rei ver. simon procurator. Ang. in. l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. de acqui. here. not. in. l. coram. de resti. in integ. in Spec. de procu. §. ratione igit. sed alias requirit speciale mandatũ. s. qñ principaliter petenda est vt dictis iuribus, & tȝ Bar. in. l. indebitã. ff. de ꝯdi. & demon. & in. l. cũ procuratorio. in prin. de op. no. nũ. Bar. tñ in. d. §. si talis. dicit semper requiri spãle mandatũ, de quo si dubitet sufficit ratihabitio seu cautio. qd no. Et intellige verum ẽt si petat aduersus interlocutoriã que grauat ẽt post. x. dies, ꝭm Jo. an. s. in. d. c. corã. q̃ no. Dic aũt esse spãle mãdatũ qñ exprimit. s. in tali cã ꝯtra talem, ꝭm doc. & Bar. in. d. §. si talis. & in. d. l. j. & in. l. titius. in prin. de lib. & posth. & in. l. ꝗnali. ꝺ ri. nupt. in. d. §. sed vtrum. & per Bar. in. l. filiusfa. §. j. ff. de dona. sic aliter dȝ spãle mandatum ad ꝯhendum matrimoniũ nisi exprimatur ꝑsona cũ qua ꝯhatur. c. fi. ꝺ procu. in. vj. l. generali. & ibi Bar. ff. de ritu nup. que omnia tene menti perpetuo.

41 ¶ †Uigesimotertio quero, an episcopi iurãm sup contractu impediat restitutionem in integ. pro ecclesia. Rñ. non, qȝ imo ecclesia restituit aduersus ꝯctum epi etiã iuratũ. c. j. cũ glo. de resti. in integ. in. vj. & ibi doc. & in. c. grauis. ꝺ depo. in nouel. & tȝ Bar. in. l. generaliter. in princ. C. de re. cre. & iureiur. & in. §. iteȝ sacra. iiij. col. de pa. iur. fir. in vsi. feu. Secus tñ dicendum est in iuramento sindici vniuersitatis, ꝭm Bal. in. d. l. generaliter, idem in iurõ minoris qui non restituitur aduersus contractum iuramento vallatum, ꝭm Bar. in auct. sacramenta. C. si aduer

sus ven.⁊ in.l.nam ⁊ postea.§.si minor.ff.de iureiur.⁊ Bart.in
d.c.item sacra.in prin.de pa.iur.fir.in vsi.feu.quod est notan
dum,q2 est vnus de casibus in quibus ecclesia ⁊ minor equipa-
rantur cum alias secus sit,vt alias.s.diximus.
42 ¶ †Uigesimoquarto quero an cōsensus episcopi, vel licentia
reqrat̃ in prorogatione iurisdictionis q̃ facit clericus.rñ.sic.s.
in expressa,nō in tacita,vt tz Pau.de ca.in.l.j.ff.si quis in ius
vo.nō ie.⁊ no.in.c.dilecto.⁊ ibi per Inno.de offi.archi.sic er-
go clericus expressim non potest prorogare iurisdictionem al-
terius iudicis sine expresso consensu epi.c.significasti.⁊.c.ro-
mana.de foro cōpe.glo.⁊ Bar.in.l.j.ff.d indi.⁊ Bal.in mar.
ver.clericus.versi.xxj.quod verum est qñ iudex est omnino nō
suus.secus si omnino non est incōpetens ꝺm Inno.in.d.c.dile
cto.vt refert.d.Lud.pon.in sing.ver.clericus non potest.
43 ¶ †Uigesimoquinto quero nunqd eps possit interpretari sta-
tuta ⁊ alia dubia occurrentia corā epo.Rñ.sic.no.xvij.dis.nec
licuit.⁊.c.inter alia.de sen.exc.⁊ tz Bar.cepo.in rub.de ver.
sig.vlti.parte principali.q.iiij.Alias dr̃ ꝙ interpretatio statu
toꝝ fit a conductoribus ꝺm Bar.in.l.oēs populi.iij.q.vj.prin
cipali.xvij.col.ff.de iusti.⁊ iur.Dicitur autem fieri interpreta-
tio statuti qñ fit extensio,vel rescriptio ꝺm Bal.in rub.C.d ꝟ.
signific.in prin.de qua materia vide plenius p Bar.in.l.oēs
populi.vj.q.principali.de iust.⁊ iure.⁊ Pau.de ca.consi.lj.
⁊ in consi.cxcvj.Et nota ꝙ corā papa, vel imperatore non pōt
fieri statutoꝝ interpretatio ꝺm Bal.in.l.cum de nouo.C.d leg.
44 ⁊ Bar.cepo.vbi.s.ver.quero tertio qñ.†Item nota ꝙ statutū
dicit̃ recipere interpretationē a iure cōmuni nisi qñ p aliud sta-
tutum probibeat̃ ꝺm Bal.in.l.maximum vitium.v.col.C.d li-
be.prete.vel ꝓhibeat̃ p.l.sz Bal.in.l.iubemus.§.fi.C.ad treb.
Intellige tñ ꝙ statutum remouens interpretationē intelligatur
de extrinseca que potest cicunscribi, nō de intrinseca sz Bal.
in.l.iij.C.de libe.prete.Item intellige de friuola ꝺm Barto.⁊
Bal.in.d.l.oēs populi.vbi dicunt posse fieri interpretationez
passiuā a iure cōmuni, ēt stante dicto statuto vt ibi.⁊ tenet do.
Anto.rosel.in arbo.consan.lxxv.col.Operatur tñ predictum
statutum ꝙ argui non possit ex mente interpretata, vt tz Bar.
in.l.labeo.ff.de sup.leg.⁊ Bal.in.l.non dubiū.C.d legi.itē ope
rat̃ ꝙ cōis vsus loquēdi nō admittat̃ ꝺm Bar.in.d.l.labeo.itē
operatur ꝙ statuta non extendantur ex identitate rationis ꝺm
Bal.in.l.ij.C.de pat.qui fil.distra.Item ꝙ expressa vulgaris
non contineat tacitā pupillarē ꝺm Bal.in.l.precibus.C.de im
pube.⁊ ali.subst.⁊ Pet.de ancha.in.c.j.vlti.col.de consti.in
vj.vcz qñ in statuto dr̃ ꝙ verba intelligant̃ ad literam sz Bal.
vbi.s.Item operat̃ vt in alijs statutis non habeat locum argu-
mentū a contrario sensu ꝺm Bal.in.l.cum patrē.C.de condi.
inser.Item intelligit̃ de interpretatione extensiua non de restri
ctiua ꝺm Bal.in.l.non dubium.vij.col.de legi.quod no.
45 ¶ †Uigesimosexto quero an epi iurisdictio sit firmior q̃ iuris
dictio vicarij sui.Rñ.ꝙ sic,nisi in casibus no.in.c.ij.de offi.vi-
car.in qbus regulariter dz vicarius adijci,vt dicit Ange.in al-
phabeto suo.ver.vicarius.habēt tñ ambo eandē iurisdictionez
in qua tñ eps dicitur esse maior.ideoq3 potest ꝓhibere ne dele-
gatus sui vicarij procedat in causa ꝺm Bar.in.l.iudicium sol-
uit.ff.de indi.⁊ dicetur.j.in rub.de vica.episcopi.
47 ¶ †Uigesimoseptimo quero an eps cogat̃ punire clericum cō
demnatū a iudice seculari pro crimine ante q̃ efficeretur cleri-
cus.Bar.tz ꝙ sic.in.l.cuz quedā.in prin.de iur.om.iu.⁊ Cy.
in.l.ꝑperandum.§.finautē.C.de iudi.Inno.in.c.j.de offic.or.
dicit ꝙ sic,sed non cogit̃ a laico,sed laicus ab epo cogit̃ exeq.
47 ꝙ not.j.q.xlij.¶ †Circa hanc.q.scias ꝙ iudex laicus non po
test condemnare clericū nisi rōne preuente iurisdictionis ante
clericatū,⁊ ideo sibi non ꝓdest si captus per laicū fiat clericus
cū captura sit citatio realis que inducit preuētionem, vt tz Jo.
an.in.c.j.de obli.⁊ ratioci.⁊ tz Bar.in.l.j.ff.de pen.Itē nisi ra
tione degradationis subsecute actualiter iuxta no.in.c.ij.de pe
nis.in.vj.vcz qñ degradatio est facta non pro termino pene sed
pro preābulo alterius pene ꝺm Jac.but.in.l.j.si ex noxa.causa
aga.Item nisi in fraudem ordo clericalis assumat̃,vt tz Bald.
in.l.officiales.C.de epis.⁊ cle.Presumitur vero in fraudez qñ
donec est in carcere fit clericus, vel qñ de crimine diffamatus
ꝺm Bar.in.d.l.j.ff.d penis.vel qñ est accusatus vt ibidē,quod
48 no.¶ †Et sciendū ꝙ qñ clericus fit in fraudē nō pōt eū laicus
punire in corpus de facto nisi prius eū degradet eps ꝺm Bal.
in.l.officiales.⁊ in auc.causa que.eo.tit.vbi dicit Cyñ.⁊ Dy.
audiuisse hoc in voce a Joā.an.in scholis,⁊ lz Barto.in.l.ne-
mo.l.j.ff.de regul.iur.⁊ in.d.l.j.ff.de penis.⁊ Bald.in.l.j.C.an
seruus ex facto suo.Ante clericatū non condemnatus per lai-
cum non eximitur ab eius iurisdictione sz Bar.in.d.l.cū que
dam.quem ēt vide in.l.j.de penis.vbi dicit ꝙ factus clericus
post sniaz non eximitur a iurisdictione laici si ad clericatū per-
uenit suo proprio motu,secus si tractus sit a superiore,vt sic pos
sit fieri executio in rebus suis.Primo casu qñ proprio motu,
alias nō.In psonā vero nūq̃ fit executio nisi precedat degra-
datio,vt.s.dixi ꝺm Jo.an.⁊ Bar.Et adde qd Bal.in.d.l.cū
quedam.dicit scholarē si fiat clericus post delictū nō euitare iu
risdictionē laici nisi ante delictum fecerit votū de se clericādo,
q2 tunc si clericatus post euitat penam ⁊ iurisdictionem laici.⁊
49 per Bald.in.l.j.in fi.C.an seruus ex facto suo.¶ †Nec prete-
reo hic qd clericus pendente lite factus euitat executionem nō
cognitionem iudicis laici.⁊ tz Bal.in addi.Spec.tit.de reo.
ver.si lite pendente.⁊ ibi Spe.ver.sed quid si est.vbi loquitur
in criminalibus.⁊ supra dixi.sed etiam vide not.per Bar.in.l.
si quis post ea.⁊ ibi Pet.de sun.ff.de indi.⁊ Bald.in.d.l.j.⁊
50 Tancre.in summa.de iurisdi.q.iij.¶ †Illud etiam not.ꝙ cle
ricus in minoribus constitutus declinans iurisdictionem laici si
postea vxoratur deposito habitu clericali, non potest puniri a
iudice,sz dz puniri per epm cui tpe delicti subditus erat,vt sin-
51 gu.tz Bal.in.l.affinitatis.C.cōia de succes.¶ †An autez eps
teneatur exequi sententiam iudicis laici,Bal.tenet ꝙ nō.in.l.
j.C.de execu.rei iudica.predicta in criminalibus.In ciuilibus
vero dic ꝙ clericatus assumptus in fraudem nō liberat debito-
rem ab obligatione prius contracta.l.officiales.⁊ ibi Bal.C.d
epis.⁊ cler.⁊ in auc.causa que.eo.tit.⁊ not.in.d.c.j.⁊ ibi Jo.
an.in nouella.de oblig.ad ratioci.⁊ in Spe.de reo.versicu.sz
quid si pendente.vbi dicit causam esse finiendam coram iudice
laico,coram quo fuit cepta ante clericatum assumptum, quod
si scinisset compater meus ser Jacobus grassus procurator filio
rum morbide de moliano,non fecisset eos clericari post senten-
tias latas contra eos a iudice seculari, propter qd postea fuit
52 occisus.¶ †Et nota in proposito ꝙ debitor factus clericus ꝑ-
dit beneficiū statuti cōcedentis inducias quinquēnales ꝺm Jo.
and.in.c.fi.de excep.in.vj.in nouella.
53 ¶ †Uigesimooctauo quero,an episcopus possit venire cōtra
compositionem factam cum vicario suo de pena depositionis
in pecuniariam transmutata pro crimine.Respondeo ꝙ sic,vt
firmat Pau.de cast.consil.cxvij.j.col.vbi dicit ꝙ compositio
ne per vicarium facta non obstante potest episcopus de nouo
inquirere,⁊ eum conuictum deponere,quia pena depositionis
non potest in pecuniariam transmutari nisi per eum qui habe-
bat potestatem dispensandi de crimine.c.licet.⁊ ibi glo.de pe-
nis.per Hosti.in.l.in archiepiscopatu.de rapto.de coll.dete.
c.j.per glo.⁊ Inno.Nec intelligitur vicario in dubio concessa
potestas dispensandi de criminibus ꝺm Pau.de cast.in dicto
consilio.Quinetiam episcopus dispensando sine causa cum pe
na depositionis peccarent transmutando eam in pecuniariam.
c.irrefragabili.de offi.ord.C.de deserto.l.j.lib.xij.⁊ Innocen.
in.c.diuersis.de cleri.qui.⁊ in.c.veniens.de fil.presbyterorū.
Que compositio de crimine an ⁊ quando fieri possit,vide glos.
nota.q.ij.si primates.Adde quia dispensatio in crimine cau-
sam requirit.c.innotuit.de electio.j.q.vij.nisi.licet de iure sola
voluntas Pape vel principis dispensantis habeatur pro cau-
sa.c.cum nostris.vers.quid vero.de concess.preben.ꝺm Bal.
in.l.rescripta.C.de preci.imper.offeren.⁊ Anto.rose.in tracta
tu legitimatio.ij.lib.in causa formali.in.iiij.colum.quod no.
54 ¶ †Postremo sciendum ꝙ si episcopus concedit vicario li-
centiam componendi, intelligitur, scilicet de delictis leuibus,
⁊ in quibus pena est arbitraria,non in grauibus in quibus pe-
na est a iure taxata.nota in.c.dilectus.de officio ordina.de pe
nis.capitu.primo.⁊ Paul.de castro tenet in dicto consilio.
quod semper nota.
55 ¶ †Uigesimonono quero vtrum episcopus tanquam superior
exequi possit sententiam Archidiaconi, dic ꝙ sic, immo po-
test etiam de nullitate cognoscere exequendo,⁊ restitutionez in
integrum concedere rescindendo eam,vt in Specu.de execut.
senten.§.nunc videndum.versi.vt autez.Scias autem ꝙ alias
executor sententie non tenetur seruare ordinez iuris, secundum
Innocen.in.c.ex ratione.de appella.⁊ in.c.ad petitionem.de
accusato.⁊ Baldus in.l.prima.penulti.columna ⁊ finali.C.de
iuris ⁊ facti ignoran.⁊ Baldus in margari.versicu.executio.
versic.ix.⁊ sequenti.Debet tamen prius videre sententiam q̃
exequi,ꝺm docto.⁊ Pet.de sun.in.l.si pretor.ff.de indic.Sed
an executor cognoscat de viribus sententie.vide in.c.pastora-
lis.⁊

lis.ꝛ in.c.ad audientiam.de offi.deleg. Item an cognoscat de errore sententie, vide Bart.in.l.pen.in fi.ff.de confes. Non tñ potest executor pronunciare super exceptione nullitatis. Sed dꝫ remittere ad iudicem primuꝫ. Secus in alijs exceptionibus que possunt opponi post sñiam, ƀm Bart.in.d.l.pen.in fi.ff.de confes.ꝛ Inno.in.d.c.cum in iure.de offi.dele. Ang.in.l.si vt proponis.la.ij.C.quo.ꝛ quan.iud. Quod autem exceptio nullitatis opponi possit coram executore etiam delegato ad exequendum.not.in.c.decetero.ꝛ ibi glo.ꝛ doc.de re iud.ꝛ in.l.j.ꝛ ibi Bar.C.de execu.rei iud. Sed an talis exceptio nullitatis impediat executionem sententie, vide Bar.in.l.iiij.§.ꝯdemnatũ.de re iudi.in.l.si pretor.in fi.ff.de iudi.in.l.j.ff.ꝙ vi aut clam.in.l.j.C.qñ prouoc.non est nec.ꝛ in.l.j.C.ne lice.in vna cau.tertio prouo.in.l.fi.C.si ex fal.instru.in extrauag.ad repri.vers.summarie.ꝛ Bal.in auc.que supplicatio.C.de precib.impe.offe.ꝛ in addi.Spec.de execu.sent.ver.sed qũo possunt.ꝛ in marga.ver.iudex a quo.Ang.in.l.j.ff.nil no.ap.pen.ꝛ in.d.l.j.quando prouo.non est nec.ꝛ plenius per Pau.de cast.in.l.si feriatis.ff.de fer.ꝛ in ꝯsi.lxxj.ꝛ Lanfrã.in cle.sepe.ver.summarie.de ver.sig.ꝛ in.c.qñ contra.ver.sententia.ver.videamus hic, de proba.ꝛ in ver.exceptiones.vbi plenius.

56 ¶ †Sed vnuꝫ singulare hic non omitto, ꝙ exceptio nullitatis non impedit executionem sententie quando sententia ex forma statuti habet executionem paratam, ƀm Pan.de cast.in.d.cõsil.lxxj.vbi alleg. Ang.singu.hoc dicentem in.d.§.condemnatum.de re iudi.quod no.pro statuto Firmano.

57 **Trigesimo quero** †an eps̃ agere possit pro obedientia sua. Respon. sic, ƀm Innocen.in.c.edoceri.de rescrip.ꝛ tenet Bal.in mar.ver.prelatus.ver.vj.vbi vide.

58 ¶ †Trigesimoprimo quero, an eps̃ possit citare clericũ suũ repertum in curia pape.dic vt.s̃.iij.par.huius.iiij.lib.v.q.

59 ¶ †Trigesimosecundo quero vtruꝫ eps̃ possit cognoscere de causa delegata suo vicario. Respon. sic, si est delegata sub nomine dignitatis tñ, non si sub proprio nomine tñ, vel sub nomine ꝓprio ꝛ dignitatis, qꝛ cognoscit eps̃ vicario remoto vel mortuo si sub nomine dignitatis tantum causa fuit vicario suo commissa, vt.s̃.si non econtra, qꝛ vicarius non cognoscit de causa delegata epo.ita Inno.in.c.cuꝫ te.de rescrip.sed vide doc.in.c.quoniam.abbas.de offi.deleg.ꝛ in.c.statutum.ꝛ ibi glo.in pñci.de rescrip.in.vj.ꝛ in cle.ij.eo.ti.ꝛ in Spec.de leg.§.fi.ver.quid si causa.ꝛ Philip.in.c.dilecti.v.q.de appel. Hic addit ꝙ delegatio facta alicui sub nomine dignitatis trãsit ad successoreꝫ eius ƀm Bar.ꝛ doc.in.l.qui liberis.§.hec verba.de vul.ꝛ pup.ꝛ Bal.in.l.fi.xxvj.q.C.de he.insti.ꝛ in.d.l.qm̃ abbas.ꝛ ibi doc.de offi.deleg.idem tñ Bal.aliter loquitur in.l.ij.§.ſꝫ ꝛ si quis.ij.col.C.cõia de leg.ꝛ in.l.si plures.pe.col.C.de cõdi.inser.per.c.statutum.de rescrip.in.vj.vide glo.in.l.tale.§.fi.ff.de pac. Bal.in.l.cum proponas.C.de fideicom.lib.dicit ꝙ cõmissio facta alicui sub nomine dignitatis etiam expresso nomine proprio transit ad successorem, in dubio autem presumit̃ facta sub proprio nomine.l.cuius bonis.ff.de cur.furi.l.antepe.ff.de tut. Bal. Ang.ꝛ Inno.in.l.maritum.ff.solu.mat. ¶ Iuxta

60 predicta quero†quid de compromisso facto in epm̃ vel abbatẽ an transeat ad successorẽ, ꝛ dic ꝙ non, etiã si sit factum sub nomine dignitatis, ƀm Bar.in.d.l.q liberis.§.hec verba.ꝛ Bal.in.d.l.fi.xxvj.q.ꝛ in.d.§.ſꝫ ꝛ.si qs.ij.col.vide tñ Bal.in.d.c.j.§.marchio.qui feu.da.pos.ꝛ in.l.cum proponas.C.de fideic.lib.in auc.si tamen.C.de tempo.ap.ꝛ in tit.de inuestit.in mari.fac.in vsi.feu.ꝛ Flo.in.l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro so.ꝑ Bar.in.l.more.ff.de iuris.om.iud. Inno.in.c.fi.de offi.deleg.ꝛ plene per Lanfrã.in trac.de arbi.vj.par.ij.col.ꝛ adde ꝙ cõpromissum factum in regem non transit ad successoreꝫ in regno ƀm Bal.in.d.l.ij.§.sed ꝛ si quis.ij.col.C.cõia de leg.quem etiã vide in.vj.col.ver.querit hic Pet.ꝛc. Officium vero executoris cõmissum alicui sub nomine dignitatis transit ad successorẽ ƀm Bar.ꝛ doc.in.d.l.qui liberis.§.hec verba.quod no.

61 ¶ †Trigesimotertio quero vtrum eps̃ possit aduocare ad se cãm vertentem corã suo vicario. Respon. sic, secus est tñ in causa vertente coram alio inferiore ordinario.s.archi.vel abbate.c.pen.de fo.compe.ꝛ tꝫ Archi.xj.q.j.de persona. Io.de imo.in.c.pastoralis.de offi.ord. Philip.in.c.vt nostrũ.iij.no.ꝛ in ver.vlti.de appel.predicta decisio est vera, qꝛ eps̃ põt ex toto reuocare vicarium suum ad libitum suum in cle.ij.de rescript.ꝛ glo.in cle.fi.de procu.ꝛ Philip.in.c.dilecti.ij.q.de ap.ergo multofortius põt ei auferre partẽ iurisdictionis.i.notioneꝫ vnius cause tñ, ƀm Inno.in.c.romana.de app. Phil.vbi.s̃.ꝛ doc.ꝛ Pet.de sun.in.l.iudiciũ soluit̃.ff.de iudi.ꝙ tene mẽti.

62 ¶ †Trigesimoquarto quero, si episcopus agit contra abbateꝫ ad iura episcopalia, an iudicio veniant tam iura que debet abbas, ꝛ monasterium, qꝫ iura que debent laici Bal.tenet ꝙ sic, in.l.si ex multis.C.de anna.excep.

63 ¶ †Trigesimoquinto quero, an possit eps̃ ꝓhibere iudici laico ne ꝓcedat ꝯtra clericũ qui falsum deposuit testimonium coram ipso laico. Rñ.ꝙ nõ, ƀm Bal.ꝛ Pet.de sun.in.l.j.C.qũo ꝛ qñ iud.glo. Pet.de sun.ꝛ doc.in.l.nullum.C.de testi. Ang.in.l.si vacantia.ix.car.C.de bo.vac.lib.x. Lanfrã.in.c.qm̃ cõtra.ver.confessiones.vj.col.de proba.ꝛ Ang.are.in trac.malefi.ver.falsario.Fed.de se.consi.lxxxviij. Archi.ꝛ Io.de paradiso magister Io.and.in.c.presbyter.el.ij.sed But.ꝛ Hosti.in.d.c.verum.tenent contrariuꝫ.ꝛ Ludo.pon.in sing.vers.testis.vers.post iudex post rationem Io.and.in.c.at si clerici.de iud.ꝛ in.c.j.de mutu.peti. Inno.in.c.pen.de pe.ꝛ in.c.verum.de fo.compe.ꝛ hoc credo verius per no.in.l.si quis in cõscribendo.C.de pac.ꝛ in.c.si diligenti.de fo.cõpe.ꝛ in auc.statuimus.de epis.ꝛ cle. Sed retenta prima opi.not.ꝙ licet clericus pro delicto non possit puniri per laicum.xj.qõ.j.clericus.nullus.xcvj.dist.in scripturis.c.si iudex.de sent.excom.in.vj.nisi in casibus ibi not.per glo.ꝛ alias.s̃.diximus, tamen ẽt fallit qñ clericus delinquit coram ipso laico iudice falsum deponendo, vt.s̃.dictum est, ꝛ sic ratione periurij cõmissi coraꝫ laico ƀm doc.ꝛ Bal.post Cy.in.d.l.nulluꝫ. ¶ Incidenter queri potest

64 †quid de laico deponente falsum coram non suo iudice, an per eum puniant̃, lꝫ alias non esset cõpetens, ꝛ dico ꝙ sic, ƀm doct.ꝛ Bar.in.d.l.nullum.vbi dicit posse puniri testem falsum a iudice causarum ciuilium coram quo falsum deposuit, quod ẽt tꝫ Bar.in.l.pen.C.de ꝓba.ꝛ in.l.diuus.la.ij.ff.d fal.ꝛ per glo.in l.simili.C.eo.ti.ꝛ per Ang.in.l.si vacãtia.ver.sed tunc quero.

65 de bo.vac.lib.x.ꝛ Ang.are.vbi.s̃.in.vj.col. †Et no.perpetuo ꝙ testis Anconitanus examinatus per iudicẽ Firmanũ ad instantiã capitanei Anconitani põt puniri ꝑ iudicẽ Firmanũ examinantẽ, ꝛ per capitaneũ Ancoñ.cõmittentẽ, ꝗnẽt per pretorẽ Ancone inter quos tres hꝫ locũ preuentio, lꝫ si vtrobiqꝫ fiat cõdẽnatio, potior est ꝯditio exequentis.ita dicit sing. Bald.in.l.nullum.sed Io. Pet. Papiẽ.in sum.de iuro testis.ver.falsitatẽ.in fi.aliter loqtur dicens ꝙ pena extraordinaria imponit̃ per examinationẽ, sed ordinaria ꝑ cõmittẽtẽ, qḋ adde ad Bal.in.d.l.nullum.ꝛ scias ꝙ dicta regula non ꝓcedit in arbitro examinante, qꝛ testẽ falsarium non põt punire, vt tꝫ Spec.tit.de teste.in prin.ver.itẽ excipit̃ ꝙ est corruptus, delegatus vero punire eum põt sicut ordinarius.d.l.nullũ.ꝛ ibi doct.ꝛ Cy.ꝛ Io.pap.vbi.s̃.sed qua pena puniat̃. Rñ.ꝙ extraordinaria.i.arbitrũ ƀm glo.ꝛ doc.in.d.l.nullũ.ꝛ Io.pa.vbi.s̃.intellige ꝙ si arbitraria sit minor quã ordinaria, suppleat̃ per ordinariaꝫ, ƀm glo.ꝛ docto.ꝛ Pet.de sun.in.l.nullũ.contra Pet.ꝛ Cy.ibi.

66 ¶ †Trigesimosexto quero successiue an eps̃ possit ꝓhibere iudici laico sub pena excõmunicationis ne exequatur testamentũ in quo incestuosus sit heres institutus. Rñ.sic, ƀm Bald.in.l.consulta.C.de test. Item ꝛ ne exequatur testm̃ vsurarij vt ibideꝫ per Bal.item potest prohibere iudici laico ne procedat in causa clerici litigãtis corã ipso laico ƀm Inno.in.c.ꝯtingit.de sen.excõ.ꝛ tꝫ Bal.in marg.ver.iudex.ver.lxxix. Bal.ꝛ Pet.de sun.in.l.j.ff.de rei vẽ.vbi ẽt dñt ꝙ põt eps̃ eum repetere, ꝛ aꝉs supra diximus plene. Alias tñ Bal.in.l.j.ij.col.C.quo.ꝛ quã.iud.dicit ꝙ non potest eps̃ iudicem laicum excõicare, qḋ non credo semper verum per predicta, ꝛ quod per Inno.in.c.j.de offi.ord.ꝛ Bal.in marg.ver.iudex.ver.xxj.ꝛ.s̃.dixi in alia.q.tene menti predicta, qꝛ quotidiana.

67 ¶ †Trigesimoseptimo quero vtrum eps̃ restituat in integruꝫ aduersus sñiam sui vicarij, lꝫ sit idem tribunal, ꝛ appellatio de vno ad alium non permittat̃ per.c.ij.de consue.in.vj. Rñ.sic, ƀm doc.ꝛ Philip.in.c.dilecti.ix.q.de appel.ꝛ Abb.in.c.ex literis.vj.col.de resti.in integ. Ang.in reperto.ver.vicarius.ꝛ Pet.de sun.in.l.a proconsulis.C.de app. Item restituit eps̃ aduersus sñiam suam.c.pen.de resti.in inte.ꝛ doc.in.c.cũ bertoldus.de re iud. Itẽ ecõtra vicarius restituit aduersus sñiam epi ƀm Ang.vbi.s̃.facit.l.prefecti.de mino.ꝛ.l.fi.C.vbi ꝛ apud quẽ.ꝛ no.in.d.c.ex literis. Phi.in.d.c.dilecti.x.q.ꝫ abbatẽ d.c.ex lr̃is.i.col.ratio est, qꝛ est vtriusqꝫ idẽ tribunal ꝛ par iurisdictio.d.c.ij.de ꝯsue. Alias etiam dr̃ ꝙ ideꝫ iudex restituit aduersus sententiaꝫ suam.d.l.prefecti.ꝛ.d.c.pe. Legatus vero aduersus sñiam pape nõ restituit, sed aduersus suam sic.d.c.

68 ex literis. & glo. & doc. in d. c. cum bertoldus. ¶ †Et no. quod regulariter restitutio in integrum debet concedi a pretore ciuitatis. l. j. & ibi doc. C. vbi & apud quem. & per Ang. in l. cum pretor. ff. de iudi. & in l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x. & Bar. in l. j. de offi. pre. vr. & in l. j. de offi. consu. & per Bal. in l. quod in rerum. §. si quis post. de leg. j. quod verum est in laico non autem in clerico minore qui etiam pro bonis patrimonialibus petit restitutionem in integrum coram epo per tex. singu. in c. constitutus. de restit. in integ. quod est mirabile cum alias regulariter clericus non sit priuilegiatus in rebus suis patrimonialibus secundum glo. no. xvj. q. iiij. possessiones. Item fallit in collectis. c. quamquam. de censi. in vj. & ibi doc. & Archi. Item fallit in alijs casibus expressis in iure secundum Bu tri. Jmo. & sicu. in c. si diligenti. de prescrip. per no. in spec. de resti. in integ. §. sed qualiter. ver. sed nunquid. & in c. pe. de iudi. & in c. cum dilectus. de consue. & in c. ecclesia. de consti. in c. fi. & ibi glo. de vi. & ho. cleri. in c. ex literis. & ibi gl. de pig. in c. j. de cleri. coniug. in vj. & Jo. de imo. in c. fi. in fi. repe. de prescrip. & quia supra dixi vnum esse tribunal vicarij & epi & idem officium, dic adeo verum esse, quia excommunicatio, vel suspensio de epo afficit vicarium eius secundum glo. & doc. in c. j. de offi. vica. in vj. quinetiam recusatio epi afficit eius officiales secundum Jmo. in c. insinuante. de offi. deleg. Quod autem facit vicarius dicitur facere eps glo. est in c. j. de capel. mo. in vj. Et potest eps cognoscere de nullitate sententie vicarij sui & econtra secundum Bal. in d. c. dilecti. & ibi Phi. xj. q. de appel. Item potest eps reuocare interlocutoriam sui vicarij sicut posset ipse vicarius secundum Bal. in d. c. dilecti. & ibi Philip. xij. q. & gl. in c. j. de consue. in vj. quod intellige quando vicarius posset non alias secundum do. Philip. per no. in c. cum cessante. de appella. Item potest eps reuocare admissionem appellationis per vicarium factam omni casu quo posset ipse vicarius & econtra secundum do. Philip. in d. c. dilecti.

96 in. xiij. q. per not. in d. c. ij. de consuetu. in vi. ¶ †Ultimo no. quod eps qui duos vicarios insolidum constituit potest adherere sententie vnius cui vult quando illi contrarias protulerunt secundum Bald. in d. c. dilecti. vlti. col. & Phi. xv. q. quod no.

70 ¶ †Trigesimooctauo quero an eps possit eligere sibi tribunal in quocunque loco sue diocesis. Responsio sic. c. cum eps. de offi. ordi. in vj. & tamen Bal. in l. testa. C. de testa. nota. in c. qua fronte. de appella. vbi etiam dicitur verum siue in ecclesia siue in palatio. Jta & in camera sua secundum doc. in d. c. cum eps. Predicta vera si eligat pro loco iuridico, secundum doct. & Archidi. ibidem & facit. ij. q. ij. preceptum. non tamen in domibus laicorum quando causa est spiritualis, vt confirmatio electionis & si que tamen confirmatio facta etiam in domo laici valet secundum Jnno. Hosti. & doc. in d. c. qua fronte. & ibi Bal. & Philip. & dixi supra in materia confirmationis. ij. parte principali. Scire autem debes quod deputatio loci ad ius reddendum dicitur interlocutoria, que reuocari & mutari potest si partibus innotescat, secundum Bal. in c. fi. pen. col. de probi. feu. alie. per Fed. in

71 vsi. feu. ¶ †Sed quero quid de iudice laico ordinario. Responsio deo quod debet ius reddere in loco consueto, glo. est in l. ij. ff. de arbit. & in l. pen. & ibi Bar. de iust. & iu. & per Bar. in l. cum sententiam. C. de sent. & in l. j. C. de sent. ex peri. reci. & in l. j. C. de confes. quod est verum nisi consensu partium aliter prouideat, quod fieri potest etiam extra territorium nisi alter iudex illius loci prohibeat secundum Bar. in d. l. penul. & j. Item nisi ex necessaria causa, vt quia ruinam minetur locus solitus iuris. c. statuimus. de offi. or. in vj. Item nisi ex causa procedatur de plano quia tunc in quolibet loco ius reddi potest, & sententia ferri secundum Bar. in l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. procon. & lega. & in l. j. ij. col. C. de confes. Item verum nisi sit iudex non habens certum tribunal, vt barisellus vel capitaneus montanee secundum Bal. in d. l. penult. & Ange. in trac. maleficiorum. ver. ad banchum iuris. & Bal. in c. fi. pen. col. de probi. feu. ali. per Fed. per gl. in l. cum sententiam. C. de sen. & vide Bal. in l. testamenta. C. de testa. Item verum nisi partibus placeat alius locus. quia loci prorogatio fieri potest secundum Bar. Bal. Ang. & Pet. de sun. in d. l. cum sententiam. & Bald. in d. c. fi. penulti. col. de probi. feu. alie. per Fride. & Bar. in l. penul. de iusti. & iure. Lanfran. in c. quoniam contra. versi. sententia. vers. preterea est de solennitate. de probat. & dixi supra proxime. Jn delegato dic quod ipse locum eligit qui partibus non sit incognitus. l. si locus. ff. de iudi. quod intellige. s. in territorio delegantis ad quem partes possint cum honestate venire secundum doc. ibi. & Spe. de rescri. presenta. §. fi. ver. pe. vide etiam in §. j. v. quid si vagatur. Arbiter autem debet laudare in loco expresso in compromisso si locus est expressus. l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbi. Quinetiam locus potest quandocunque a partibus eligi in quo arbitri cognoscant & laudent secundum doc. ibi. & in Spe. de arbi. §. fi. ver. de loco. ad fi. Jn dubio vero locus facti compromissi debet seruari, vt ibi, & doc. & Pet. de sun. in d. §. si arbiter. & intellige de loco in genere. i. de ciuitate & territorio, non de loco stricte, vt de domo secundum doct. vbi supra & Lud. in sing. ver. sententia arbitri. Item intellige vel in continentibus edificijs. d. §. si arbiter. & ibi Bar. Item intellige de loco compromissi si partes ibi domicilium habeant, alias tacite videtur actum de loco domicilij partium secundum Guil. & docto. ibi. ¶ †Et no. quod arbitri suspitionis causa electi

72 eligunt sibi tribunal nec coguntur iudicare in loco iudicis recusati dummodo deputent locum idoneum, secundum Bal. in singu. in d. c. fi. pen. col. de probi. feu. alie. per Fed. Arbiter vero laicus in ecclesia non potest locum eligere sed clericus sic, secundum Bal. in l. ij. ad fi. C. de sac. sanc. eccle. Et predicta procedunt quo ad acta & sententiam. Executio autem sententie corporalis debet fieri loco solito & non alibi etiam in loco confederato secundum Bal. no. in rub. C. de fide instru. in fi. & in l. executorem. xiij. col. C. de execu. rei iud. nisi ex causa fieret alibi secundum Bal. in d. rub. in fi. quod no. pro pratica.

73 ¶ †Trigesimonono quero vtrum reductio ad arbitrium boni viri a laudo lato per duos arbitros quorum vnus sit clericus alter laicus petatur coram epo. Et respon. quod sic, secundum Bal. & Pet. de sun. in l. precipimus. vlti. col. C. de app. & Lanfran. in tract. de arbit. vij. par. q. xliij. vbi plene. Jdem & quando laudum est iuratum, quia ratione iuramenti in dubio petitur coram episcopo. nor. in c. cum. L. laicus. de fo. compet. in vj. & in c. venerabilem. de elec. & tenet But. & Capra. in c. quintauallis. de iureiur. Item si laudum sit latum super matrimonio vel alia re spirituali. d. c. quintauallis. & ibi doc. Item si laudum nutriat euidens peccatum. c. nouit. de iudi. c. ij. de arbi. Item si pro parte ecclesie petatur reductio, quia episcopus est iudex cum ecclesia reum trahat ad forum suum. c. cum sit generale. de fo. compe. secundum doc. & Capra. in d. c. quintauallis. ver. circa quartum. vbi plene.

74 **Quadragesimo quero** †an episcopus possit agere in iudicio pro iniuria illata vicario suo vel alteri subdito. Responsio vt dixi supra eo. lib. iij. par. xj. q. vbi vide.

75 ¶ †Quadragesimoprimo quero, an episcopus possit agere pro rebus ecclesie. vide supra eo. lib. iiij. par. xxviij. q.

76 ¶ †Quadragesimosecundo quero, an episcopus obseruet sententiam iudicis laici & exequatur eam. Jnnoc. tenet quod sic, in d. c. j. de offi. or. quem sequitur Bal. in marg. ver. index. ver. xxj. sed Bal. in l. j. C. de execu. rei iudi. dicit quod non tenetur exequi. quod verum scilicet cogente iudice laico, sed econtra sic, secundum Jnno. in d. c. j. quod no. sed an eps cogat ad aliquid iudicem laicum per ecclesiasticam censuram diximus supra eo. in alia. q.

77 ¶ †Quadragesimotertio quero, an eps cui papa commisit casum sibi reseruatum. i. epo dicatur delegatus vel ordinarius. Respon. aut commissio est facta persone, & dicitur non ordinarius, sed delegatus, aut est facta dignitati, & dicitur ordinarius. ita tamen Spec. tit. de leg. §. finitur. ver. pone ergo, & ibi Bal. in addi. ver. legatus est. vbi etiam dicit Bal. quod si commissio sit facta alicui non habenti territorium dicitur delegatus, legatus vero dicitur ordinarius, adeo quod eius iurisdictio non finitur morte pontificis, secundum bal. ibi, qui dicit idem in iurisdictione epi vel presidenti. Gerit autem legatus vices pape. c. cum venerabilis. de consue. & c. mandata. de presump. & omnia potest nisi que papa sibi reseruauit. c. ij. & c. quod translationem. de offi. leg. vnde non potest reuocare sententias delegatorum. c. ij. eo. ti. Nec retractat negocia ad superiorem delata per relationem. c. licet tamen eo. ti. vel per appellationem. c. constitutus. de appel. nec promittit non vacantes ecclesias, vel prebendas. de preben. c. dilectus. ita tenet gl. & ibi per eos. in d. c. quod translationem. Item potest legatus quicquid potest eps in sua diocesi, arg. c. j. et. ij. de off. leg. & in Spec. de leg. §. xxix. & seq. & Ang. de amelia in consi. reuerendissimus in Christo pater. Item maior est omnibus in sua prouincia post principem. l. ideo. de offi. procon. & leg. l. iiij. de offi. presi.

78 ¶ †Quero incidenter an delegatus in causa sibi ordinaria dicatur delegatus vel ordinarius. Respon. quod est delegatus etiam si in delegatione sint verba preceptiua. glo. est in d. c. cum aliquibus. de rescrip. in vj. & ibi per doc. Item verum si dicitur in rescripto auctoritate nostra procedas, vel si quid additur vel detrahitur quod alias posset tanquam ordinarius. Alias vero dicitur ordinarius, & commissio dicitur suscitatio iurisdictionis, secundum Ang. & Lud. pon. in l. j. §. si quis simpliciter. de ver. ob. & Abb. in c. licet in corrigendis. & ibi no. de offi. ord. Sed & tunc fungitur vice delegantis in causa delegata, etiam in qua sit alius ordinarius. l. & si pretor. & ibi Bar. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. alias est. l. ij. §. & si

⁊ si pretor. ⁊ ibi Ange. vide Guil. de cu. post glo. in. l. sepe. de re iudi. ⁊ Bald. in addi. Spec. de lega. ver. sed quid si commissio. vbi dicit q in cognoscendo erit delegatus, in iudicando erit ordinarius, propter hoc infert cum commissio sit episcopo a processu debet appellari ad papam, sed a sententia ad metropolitanum scdm Jac. but. in. l. qui procuratorem dat. ff. de procur. Sed Bal. concludit in totum esse delegatum ne diuerso iure censeantur. l. eum qui. de vsucap. ex cuius opi. infero qd ei sportule debentur que ex forma statuti vel consuetudinis debentur delegato, licet ordinario non debeantur, quod not. perpetuo.

79 ¶ †Quadragesimoquarto quero vtrū ꝯsensus epi requiratur qñ clericus vel canonicus, qui possunt habere proprium. xij. q. j. certe agit in iudicio. Rñ. nō, vt no. in. c. ex literis. de proba. ⁊ tenet Spec. tit. de actore. §. j. ver. sed nunquid Abbas monacho, ⁊ plenius in ver. quid de clericis ꝯuētualiū ecclesiarū. glo. no. in cle. j. de re. eccle. nō alie. dicit q Inno. tenet in. c. cū ⁊ plantare. §. in ecclesijs. ⁊ ibi Host. de priui. q presbyteri nō possunt agere magnas causas sine ꝯsensu patronorū exemptorum, qꝛ tales gerūt vices epoꝝ. arg. xij. q. ij. si qua. ⁊. c. placuit. vbi vide omnino. ⁊ Jo. de imo. in. d. c. ex literis. qui dicit nō requiri ꝯsensū epi qñ clericus agit ꝯ aliū clericū, secus si ꝯ extraneum nomine ecclesie. residet tñ Imol. finaliter ēt tūc eum agere posse sine ꝯsensu epi. qd not. Pōt ēt clericus cōpromittere sine ꝯsensu epi ƀm Bal. fin. in. l. j. §. ⁊ post operis. ff. de no. ope. nun. in apostillis. Non tñ prorogat clericus iurisdictionem iudicis secularis sine licentia epi. c. significasti. ⁊. c. romana. de fo. cōp. gl. ⁊ Bar. in. l. i. ff. de iudi. Bal. in mar. ver. clericus. ver. xxj. qd est veꝝ qñ ille est penitus incōpetēs iudex. alias secus. ƀm Inn. in. c. dilectus. de offi. archi. ⁊ alias dixi. s. Itē verum in prorogatione expressa, in tacita enim non requiritur epi cōsensus. no. in. c. dilecti. de foro cōpe. ⁊ Pa. de ca. in. l. j. §. si quis in ius voc. non ie. ⁊ ideo Spec. in tit. de cōpe. iud. adi. §. j. ver. in clericis autē ad fi. ⁊ ibi Jo. and. in addi. dicunt qd clericus in non suū iudicē cōsentire potest quatuor ꝯcurrentibus. Primo q ille sit ordinarius. Secundo q sit ecclesiastica persona. Tertio cum consensu epi sui. Quarto cū ꝯsensu vtriusq partis. Non aūt eps cogit clericū ad prorogandū iurisdictionem iudicis nō sui ƀm gl. ⁊ doc. in. d. c. significasti. de fo. cōpe.

80 Quero †quid de monacho. Rñ. nec agere nec conueniri pōt in iudicio sine ꝯsensu abbatis, ⁊ idē dico de canonico regulari, vel quocūq subdito obedientie alterius. c. j. de syndico. vj. q. j. monachi. qꝛ pro mortuo hr monachus, ⁊ nihil habet. xvj. q. i. c. i. ⁊. ij. q. vij. placuit. in auctē. de monachis. §. illud quoq. ⁊. §. si vero. xij. q. i. nō dicatis. ⁊ in auten. apud quos oportet cām dice. mo. col. vij. de sta. mo. c. cū ad mona. l. repetita. in fi. de epis. ⁊ cle. ⁊ Spe. in tit. de actore. §. i. ver. itē excipit ꝯ actorē. qd est veꝝ nisi sit in studio cū licentia abbatis, qꝛ pōt ibi stare in iudicio sine licētia abbatis pro ꝯ ctu inito cā studij, vel pro iniuria sibi facta in studio ƀm Spec. ibi glo. ⁊ Bar. in. l. si longius. §. si filius. ff. de iudi. ⁊ Bal. in auten. habita. C. ne fi. pro pa. ⁊ qd no. in. c. ex parte tua. de accu. recte dictū est cū licentia, qꝛ sine licentia Abbatis existens in studio est excōicatus ƀm Jo. an. vbi. s. in addi. ⁊ tex. cum gl. in c. ij. ne cle. vel mo. lib. vi. qd tene menti. Itē nisi monachus accusetur ƀm Bal. in. l. fi. §. necessitatem. v. col. C. de bo. que libe-
81 ris. qd not. ¶ †Nunc quero quid de ardua ⁊ vtili. q. vtrū filiusfa. possit stare in iudicio sine ꝯsensu patris. Rñ q non post lit. ꝯtest. l. fi. §. necessitatē. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. C. de bo. que libe. naꝫ in lit. contes. necessarius est patris ꝯsensus non ante si non opponatur scdm bal. ibi. ⁊ in. l. i. C. qui admit. Et sufficit vnicus cōsensus in lit. contest. pro tota causa scdm Bal. ibi. vi. col. ⁊ ibi Bar. ⁊ tenet Pan. de cast. cōsi. lij. ⁊ in spec. vbi. s. ver. sed nū quid sufficit. ⁊. j. dicet. qd est veꝝ ēt si prestetur curatori filiofa. minori. quia sufficit in toto iudicio ⁊ in executione scdꝫ bal. in. d. l. fi. §. si aūt. eo. tit. quo casu si qñ curator agit ēt pater dꝫ consentire vt ibi, ⁊. j. dicet. Et procedit dicta regula q ꝯsensus requiratur in causis in quibus pater nō hꝫ vsumfructum, qꝛ non vult quo casu in signū ēt requiritur consensus scdm bar. in. d. §. necessitatem. ⁊ in spe. de actore. ver. hoc quoq. ⁊ ibi Jo. and. in addi. inter quos, vbi ēt dicit in fi. qd qñcūq prestari potest dicto casu, ⁊ ita de facto vidi pluries practicari, ⁊ sic dꝫ intelligi glo. no. in. l. iij. §. si filio. ff. cōi diui. ⁊ qd per bar. in. l. iij. §. vsuras. ff. de ꝯtra. iudi. tu. ⁊ in. l. quoties. ff. de noxa. ⁊ gl. in. d. §. necessitatē. Si vero pater non habet vsumfructū qꝛ non pōt ⁊ tūc eius consensus non requiritur scdm bar. ibi. ⁊ est expressum in. c. fi. in fi. de indi. in. vj. ⁊ tenet Bar. in. l. inter liberos. §. fi. ff. de adul. vide in specu. vbi. s. ver. sed quid si dubitat̄. Item procedit dicta regula qñ filius agit nomine ꝓprio, nō si nomine alieno tanq procurator alterius, qꝛ patris ꝯsensus non requiritur c. qui generaliter. de procu. in. vi. ⁊ Bar. in. l. filiusfami. §. ipse quoq. ff. de procu. ⁊ in. l. si longius. §. si filius. ff. de iudi. post gl. ⁊ in. d. §. necessitatē. ⁊ Spe. de actore. versi. sed an egeat. ⁊ ibi Jo. and. in addi. ⁊ glo. in. c. fi. in fi. de iudi. in. vi. quod facit filiusfa. etiam inuito patre, vt tꝫ bal. in. d. §. necessitatē. ij. col. idē si agat filiusfa. tanq tutor alterius, qꝛ nec tunc ꝯsensus requiritur, tenet Spe. vbi. s. ver. sed nunquid tutor, ⁊ ibi Jo. an. in addi. ⁊ Bal. in. d. §. necessitatē. iiij. col. ⁊ ibi Bar. post glo. quod est verū etiam si agat contra suum patrē tanq tutor alterius, quo casu pōt agere sine consensu patris, ēt venia non petita ƀꝫ Bal. in. d. §. necessitatē. iij. colum. qd no. Item procedit dicta regula si filius agat iure actionis, ⁊ sic iure ordinario, secus est ex officio iudicis non implorato in forma iudicij, vt in bonorum possessione. l. i. per Ray. Bart. ⁊ Bal. C. qui admit. ⁊ ibi glo. no. ⁊ sing. scdm Lud. in. l. i. iiij. col. ff. de arbi. Itē veꝝ nisi in casibus in quibus minor pōt agere sine tutoris vel curatoris auctoritate, qꝛ in his agit sine ꝯsensu patris filiusfa. scdm spec. vbi. s. ver. sed nunquid in casibus. ⁊ ibi Jo. an. in addit. ⁊ Lud. in fin. ver. filiusfa. pōt. Casus vero ꝑdicti ponunt̄ in. c. ex parte. de restitu. spolia. vbi vide per doc. Itē veꝝ nisi in filia pro dote materna vel aduentitia vel absente patre in auc. quod locū, ⁊ ibi Bar. Bal. ⁊ doc. C. de colla. ⁊ Bal. in. d. §. necessitatem. i. col. Non aūt pro sua dote repetenda. vt in Spec. vbi. s. ver. itē filia fuit. Item nisi in causa criminali ad se defendendū compareat filiusfa. l. noxali iudicio. ⁊ ibi bar. in. l. quoties. ff. de noxa. ⁊ Bar. in. d. l. si longius. §. j. ⁊ Bal. in. d. §. necessitatē. Sed nec agendo requirit̄ consensus in cā matrimoniali siue in crimine publico siue in priuato ƀm bal. ibi. v. colū. in. l. si longius. §. j. preallег. ⁊ bar. post glo. in. d. §. necessitatē. ⁊ Spe. in. d. ver. sed quid si dubitatur. ad fi. ⁊ ver. sed nunquid in publicis. ⁊ bar. in. l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. nisi in cā iniuriaꝝ ciuili ƀm bal. vbi. s. ⁊ vide in Spe. vbi. s. ver. quid si filiusfa. egit iniuriaꝝ. Et qd dixi de cā criminali intellige veꝝ nisi statuto caueat̄ q pater teneat̄ pro delicto filij ƀm bal. in. d. v. col. qd not. Itē veꝝ nisi in compromisso quod facit filiusfa. sine ꝯsensu patris, sed corā arbitro non ligat sine ꝯsensu ƀm bar. ⁊ Ange. in. d. §. necessitatē. Sed ibi bal. in. vj. col. tenet ꝯtrarium post glo. s. q non requiratur corā arbitro cōsensus patris. Jo. an. in addi. Specu. de iuris. om. iud. §. expedito. vbi tenet q ēt postea non requirit̄ consensus. ⁊ tenet Host. in summa de arbitro. §. de qua re. ver. impeditur ⁊ tenet Spe. tit. de actore. ver. sed an filio. vbi vide Jo. an. in addi. vbi distinguit inter arbitrū ⁊ arbitratorem. Corā arbitratore vero indistincte non requiritur consensus ƀm Inn. in. c. quintauallis. de iureiu. ⁊ bar. in. l. si societatē. §. arbitroꝝ pro socio. ⁊ ita alias de facto consului ⁊ adde qd in. l. licet. §. sed ⁊ si. in lectura noua. ff. de pac. dicit quod filiusfa. pōt cōpromittere sine consensu patris per illū tex. ⁊ ibi Guil. de cu. glo. ⁊ bal. in. d. §. necessitatē. vbi bal. dicit verū ēt si statutū disponat qd filiusfa. nō possit obligari sine cōsensu patris. Si tñ filiusfa. agat ex laudo lato, requiritur consensus patris, secus si agat ex ꝯtractu ƀm bar. in. d. §. sed ⁊ si. Itē veꝝ nisi filiusfa. agat pro viatico absente patre, vel pro furto, vel actione in factū. l. in factū. ⁊ ibi bar. de actio. ⁊ obli. ⁊. j. dicetur. Item nisi agat de peculio. l. vsq ad macedo. ⁊ tꝫ spec. vbi. s. ver. itē cū agit. vbi plene, ⁊ ibi Jo. an. in addi. Item nisi in interdicto qd vi aut clam, in actione depositi, ⁊ in actione cōmodati, ⁊ in actione iniuriarum, ƀm spe. vbi. s. versi. sed in alijs quatuor, per. l. filiusfa. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ in. l. lex cor. §. in lege. ff. de iniur. in. l. si longius. de iud. Itē nisi pater sit vilis persona vel bannitus ƀm Jo. and. in addi. Spec. vbi. s. ver. sed ⁊ filius. per. l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. mat. Itē nisi in castrē. vel quasi. gl. est in. d. c. fi. in fi. de iu. in. vj. l. filiusfa. in princi. ⁊ ibi bar. ⁊ docto. de procu. ⁊ ibi Jo. de pra. ⁊ Spe. vbi. s. versi. hoc quoq. ⁊ ver. sed quid si filiusfa. qui vult quo casu si filius est minor. datur ei curator ad litē seu bonis non persone ibi per Spec. ⁊ Jo. de pra. in. d. l. filiusfa. qd not. in practica. Itē nisi in bonis clerici. qui agit ad quesita sibi etiā sine iussu patris vel consensu. d. c. fi. §. fi. bal. in. d. §. necessitatem. iiij. col. ⁊ Spec. vbi. s. versi. sed cum clericorum. Item in causa beneficiali. d. c. fi. de indi. in. vj. ⁊ Joā. de pra. vbi. s. item nisi pater sit furiosus. tex. est sing. scdm bar. in. l. cum heres. ff. de acqui. here. item nisi filiusfa. sit in studio, qꝛ videtur pater ei consensisse, vt ageret

secundum glo. ꝛ bar. in. d. l. si longius. §. si filius. sicut diximus supra de monacho in alia. q. ꝛ Spe. ver. item excipitur contra actorem. item nisi pater sit absens in longinquis partibus. d. l. si longius. §. j. ff. de iudi. ꝛ ibi per bar. ꝛ doc. ꝛ bal. in. d. §. necessitatē. iij. col. ꝛ in auc. qđ locū. in prin. de colla. quo casu filiusfa. minori datur curator ad litē nō persone hʒ bar. in. d. §. i. ꝛ in l. si infanti. C. de iure deli. ꝛ in spe. ver. quid si scholaris minor. qđ verū in causis spiritualibus vel criminalibus in quibus pater nō auctoratur cū sibi nihil queratur fm Bar. in. l. ꝛ si infanti. ꝛ idē qñ pater nō hʒ vsumfructum, qꝛ ꝛ tūc filio minori dandus est curator ad litē. l. fi. §. finaūt. ꝛ ibi Bar. de bo. que lib. ꝛ. s̄. eo. siue pater sit presens, siue absens fm bal. in. d. §. necessitatē. in prin. qđ no. Et scias qđ curatorē predictū petit filiusfa. sibi dari ēt sine ꝯsensu patris fm bal. in. d. §. necessitatē. iij. col. idē in alijs preparatorijs iudicij vt ibi qđ est notandum.

82 Et circa predicta sciendū est † qđ si pater est absens, filiusfa. agit ēt i aduentitijs dūmodo caueat de rota scđm Bal. in. l. j. C. de bo. mater. Quod dixi de curatore dando filiofa. minori. dic verū tam in causa criminali, q̃ ciuili vt pater, ꝛ curator simul liti adsint secūdū Spe. s̄. eo. ver. sed quid si dubitat̃ ad fi. vbi vide omnino ꝛ ibi bal. in addi. ver. qñ ꝯuenit̃. ꝛ ibi Spe ver. quid si scholaris. vbi tenet ꝙ nō admittitur sine curatore, ꝛ tenet bal. in. d. §. j. col. itē nisi pater nolit ꝯsetire, ꝛ cām instā nō hʒ scđm bal. in. d. auc. qđ locū. nisi pr̃ reperiri nō possit. d. §. si filius. ꝛ ibi bar. itē nisi in cā spirituali scđm bar. in. d. l. si infanti. itez nisi sit tutor, aduocatus, assessor, magistratus, ꝛ executor testamēti, que omnia potest sine patris ꝯsensu scđm bar. post glo. ꝛ bald. d. §. necessitatē. ij. ꝛ. iiij. col. ꝛ. s̄. eo. tetigimus. itē nisi filiusfa. petat executionez snie pro eo late si in primo iudicio pater consensit. vt ibi per bal. pe. col. item nisi filiusfa. sit ꝯtumax in iudicio ꝛ latitet, qꝛ pōt banniri ēt sine patris consensu, vt ibi per bald. iiij. col. ꝛ Pau. de ca. ꝯsi. lij. itē patitur missionē in possessionē ēt sine ꝯsensu patris filius ꝯtumax. sed cautela est ꝙ pater tūc citet̃ scđm spec. vbi. s̄. ver. sed quid si ꝯuenitur. itē nisi in petitione insinuationis ne currat prescriptio statuti ad insinuādū scđm bal. in. xxj. oppo. C. qui admit. ꝛ bal. in. d. §. penul. col. ꝛ domi. Tinda. in trac. insinua. vj. q. in fi. itē nisi ad interrumpendum prescriptionē qñ sufficit sola citatio, nō qñ lit. cōte. ēt querit̃ hʒ bal. in. d. §. pe. col. ꝛ in. d. l. j. ij. col. vbi tñ simpliciter loquitur. Itē nisi in interdictis si filius caueat de rato pro patre ꝛ agat de profectitijs, non de aduentitijs scđm bal. in. d. §. vlti. col. per l. j. C. si per vim vel alio modo. Itē nisi filiusfa. minor heres extranei petat curatorē dari hereditati dūmodo sit saltē pupillus doli capax. scđm bal. in. l. fi. §. finautē. C. de bo. que lib. Itē nisi in cā reconuentionis filij si in prima causa conuentionis pater consentit scđm bal. in. d. §. necessitatē. pe. col. Itez nisi in causa appellationis si prestitus sit in causa prin. bal. in. d. pe. col. scđʒ Ray. de for. tenet ꝯ in consi. casus talis est, an si fuerit adhibitus. Itē nisi in extraordinarijs patre absente scđm bal. ibidez. itē nisi filiusfa. agat ꝯ patrē quo casu dandus est curator liti, qꝛ finita cessat cura fm Spec. vbi. s̄. versi. quid si filiusfa. ꝯ ipsum ꝛ glo. bar. ꝛ doc. in. d. §. necessitatem. sed quibus casibus agere possit filius ꝯ patrē, vide glo. in. c. si. in fi. de iud. in. vj. ꝛ no. in. l. lis nulla. ff. de iudi. ꝛ ibi doc. Item nisi filiusfa. recipiat preceptū si pater sit extra prouinciā, vl si filius mentitus sit de patria potestate, vel si est in quasi possessione sui iuris scđm bald. sing. in. d. §. v. col. licet ibi bar. aliter loquat̃. sed Spe. in versi. sed nunquid tenet preceptū. dicit simpliciter preceptū fieri nō posse filiofa. sine cōsensu patris. bal. in addi. Spe. de sen. ver. filius dicit idē in precepto simplici, sed guarentigiatū dicit valere sine patris ꝯsensu. vide bal. in addi. Spe. tit. de appel. ver. minori. xxv. annis. vbi loquitur aliter. Item nisi pater sit monachus, qꝛ caret ꝯsensu ꝛ est mortuus mundo. quinēt ꝑ ingressum amisit patriā ptātē fm Spe. de sta. mona. ver. xij. qđ no. Consensus aūt patris incipit esse necessarius in contest. lit. nō ante. fm bal. in. d. §. iij. col. ꝛ in. d. l. j. ij. col. qui admitti. vbi dicit qđ in preparatorijs iudicij non requirit̃ ꝯsensus, sed in lit. contes. vel ante. orta tñ causa litis nondum mote potest prestari scđm Bald. in. d. §. vij. col. qđ no. si tñ superueniat post, non valet hʒ bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussu. de acqui. here. sed in. d. §. necessitatē. residet in contraria opi. qđ sufficiat qñcūqʒ prestari qđ ēt firmat Jo. an. post Spe. in addi. tit. de actore, ver. sed pone ꝙ lit. ꝯtest. ꝛ. s̄. dixi. ꝛ per glo. ꝛ Jo. de pra. in. l. filiusfa. ff. de procu. ꝛ Pet. de sun. in. l. licet. de iudi. vera opi. est qđ pōt pater postea consentire si a princi. litis fuit absens fm glo. singu. ꝛ Jo. de pra. ꝛ doc. in. l. filius. de ꝓcu. que gl. ēt no. vult hʒ Ange. ꝛ bal. ꝛ Jo. de pra. ibi ꝙ si pater reuersus non ꝯsentit iudicium non valet, qđ est notādū. Nō tñ pōt pater reuersus retractare iudiciū scđm Spe. vbi. s̄. ver. sed pone quod filius.

83 Illud etiam nota † ꝙ si consensus sit prestitus in vna cā filij, ꝛ generaliter in qualibet alia cā intelligit̃ de cā presente nō de futura nisi expressim ꝛ de futuris dictū sit scđm bal. in. d. §. necessitatez. vij. col. dꝫ aūt prestari cōsensus ēt ambobus filijs inuicē litigātibus. nō tñ pōt pater litem cōtestari pro ꝛ cōtra scđm bal. ibi pe. col. ꝛ sufficit ꝯsensus ēt generalis nisi in criminalibus. Itez nisi ad petendū restitutionē in integrū. Itē nisi in his que requirunt speciale mādatū. Itē nisi qñ indefinita nō equipollet vniuersali fm bal. ibi vlti. col. ꝛ in Spe. ver. sed quid si pater filio ꝛ ibi vide omnino ꝑ Jo. an. in addi. ꝛ in ver. sed nunquid sufficit bar. ꝛ bal. in. §. necessi. ꝛ Pau. de cast. in. d. cōsi. lij. pōt ēt prestari consensus a patre per nuntium, vel epistolam fm glo. Jmo. Ang. ꝛ doc. in. l. si cū dotē. l. si patri. so. ma. ꝛ bart. i. d. §. iussu. ꝛ in. l. filius. in fi. de dona. l. honores. de decu. ꝛ bald. in auc. cā que. C. de epis. ꝛ cle. vbi sing. dicit vez si filiusfa. est maior. xv. annis. alias. n. requiritur ꝙ presens ꝯsentiat, idem firmat bar. ꝛ bal. in. d. §. necessitatē. ꝛ tenet Spe. ver. sed nunqđ poterit ꝙ intellige scđm Jo. an. in addi. si pater est nō presens in iudicio nā si est absens extra prouinciā nō requirit̃ eius consensus, vt. s̄. dictū est, qđ dixi de nuntio, intellige ēt de nō speciali fm bal. no. in rub. C. de ꝯfessis. ꝛ Lud. pon. in fin. ver. ꝯsensus. ver. gl. ordi. ꝛc.
84 †Et scias ꝯsensuʒ nō prestari ꝑ solā presentiā, sed solū ꝑ verbū cōsentio fm bal. in. d. §. viij. col. Alias dꝫ prestari presumptiue, qꝛ pater absens presumit̃, in dubio consentire filio agenti scđm bar. in. l. j. in fi. C. de decur. lib. x. ꝛ Ang. in. d. §. si pater. Itē importatur per alia signa, vt qꝛ pater fauet cause filij cū aduocatis scđm bal. vbi. s̄. Itē si simul agant pater ꝛ filius scđm bal. in. l. fi. C. ad mace. ꝛ bar. in. l. cū pater. §. libertus. de leg. ij. item ꝛ si pater pro filio fideiubeat de iudicio sisti scđm Jo. and. in addi. spe. de actore. ver. sed quid si presente. Idē si pater dedit ei generale vel speciale mandatū scđm spec. ver. sed quid si pater filio. Nō pōt aūt pater reuocare consensum iaʒ prestitū scđm bal. in. d. §. v. col. Sed an cogat̃ pater cōsentire. d c ꝙ sic. s. captis pignoribus, ꝛ mulcta indicta fm gl. bar. ꝛ doc. in. d. §. necessitatē. ꝛ ibi bal. qui ēt dicit ꝛ ꝑ bannum cogi. ꝛ tenet Spe. vbi. s̄. ver. sed quid si pater nolit, ꝛ ibi Joan. an. in addi. qđ est vez ēt si pater iurauit nō ꝯsentire, vt ibi. ver sicu. sed quid si iurauit. Idē ꝛ si iurauit filius ēt cū pene promissione renūtiādo dispositioni. d. §. necessitatē. s. litigare sine ꝯsensu patris scđm spe. ver. sed nūqđ filiusfa. pōt pacto. ꝛ ver. seq. Itē vez nisi iusta cā ꝓponat̃ ex qua pater nolit ꝯsentire hʒ spe. vbi. s̄. ver. sed qđ si pater. in fi. At si pater nolit ꝯsentire tꝫ iudiciū, maxime si iudex interloquat̃ ꝓcedēdū esse vel se ratificaturū totū iudiciū hʒ bal. lꝫ nō firmet in. d. §. ꝛ Jo. an. in addi. ver. sed quid si pater not.

85 Circa predictā materiam singulariter † adde ꝙ ex quo qs presumit̃ viuere nisi ꝯstet de morte ꝓsumit̃ ꝯlitigās esse filiusfa. cuius pater viuere ꝓsumit̃ hʒ gl. ꝛ bar. no. in. l. hʒ si de sua. in prin. de acq. here. ꝛ Fed. de senis ꝯsi. ccix. Et idō iudiciū agitatū per Titiū tanq̃ heres patris est nullū nisi ꝓbet de morte patris, cū pater viuere ꝓsumat̃. no. in. l. nec nos. ꝛ ibi bal. C. de capt. ad ꝙ adde no. per bal. in. d. §. necessitatē. in fi. ꝛ ita hoc anno de facto obtinui ꝑ Antonio de offida. Predicta tñ vera sunt nisi agēs esset in quasi possessione sui iuris per longū tp̄s, qꝛ pater eius ꝓsumit̃ mortuus ꝛ iudiciū vꝫ hʒ spe. ver. sed si iste ē alienigena. vbi ēt dicit ꝙ si pater ē alienigena nō pōt filio agēti exceptio obijci de ꝯsensu patris deficiēte cū ēt patre absente de lōginquo filius agat vt ibi. ꝛ. s̄. dixi plenius. Quin ēt dicit ibi Spec. ꝙ pōt de morte patris doceri per famā. quod no.

86 ¶ †Et no. vltra ꝑdicta ꝙ ēt si publicato ꝓcessu opponit̃ de patria ptāte pōt actor ꝓbare de morte patris qꝛ articulus est diuersus fm spec. vbi. s̄. ver. quid si post q̃ qđ no. in practica si forte cōtingat ꝙ cautus aduocatus rei opponat paulo ante sniam ꝯ processum actoris de nullitate rōne ꝯsensus paterni deficientis, cū pater actoris viuus presumat̃ vt sic faciat ruere iudiciuꝫ aduocatus actoris statim probet mortem patris actoris, ꝛ obtinebit per predicta. Sed hoc vez esset nisi per statutū esset preclusa via ꝓbādi post publicationē processus, tunc enim nō posset mors probari nisi forte dicas etiam posse cum nouus sit articulus, vt. s̄. dixi scđm spe. ꝛ hoc credo verius, tñ cogita. Cau

tius

tius tamen est ꝙ actor in termino probatorio probet esse libe-
rum a patria potestate per mortem patris vel aliter ne sibi po-
stea opponatur presumptio vite paterne ad ruinam iudicij per
87 predicta. ¶ † Postremo no. ꝙ quandocūq; pōt opponi exce
ptio de consensu patris deficiente in iudicio maxime si reus a
principio ignorauit ſm Spe. vbi.s̄.ver. sed quid si presente. ⁊
ver. se. ⁊ doct. in. d. §. necessitatē. de qua exceptione vide plene
in Spe. de excep. §. dicta. ver. quid de illa non habes. Adde
vltimo ꝙ ratihabitio patris non validat iudiciū factum per
filiūfa. sine consensu patris ſm glos. ⁊ doct. in. d. §. necessitatē.
quam sequuntur doc. ⁊ Pet. de sun. in. l. l3. ff. de iudi. Jo. de
pla. in. l. filiusfa. ff. de ꝓcur. ⁊ Bar. in. l. qui bona. §. iussum. de
acqui. here. quod verū est si pater est ꝑsens, secus si fuit absens
q² pōt qñcunq; reuersus ratificare ⁊ consentire. vt tenet glos. ⁊
doc. in. d. l. filius. ⁊. s̄. dixi. Itē verū nisi interdictis scdm Bal.
in. d. §. necessitatē. vlti. col. Itē nisi ratificet in signū repudiati
vsusfructus secūdum Joā. an. in addi. Spe. de actore in addi.
inter quos. ⁊ Bar. in. d. §. necessitatē. ⁊ in. d. §. iussū. ꝙ bñ no.
88 ¶ Quadragesimoquinto quero † an eps agere possit sine ꝯsen
su capituli. dic vt plene no. in. c. edoceri. ⁊ ibi per doct. de re-
scrip. in. c. cām. de iudi. ⁊ in spe. de accu. ver. itē si vnus. ⁊ se. ⁊
Lau. de fa. i rub. ꝺ eccle. nō alie. i. vj. xxvij. q. vbi t3 ꝙ nō, spe.
tit. de actore. ver. itē obijcit prelato agenti. refert multas opi.
ꝯrias quas concordat in ver. cū prelatus. dicens ꝙ sic agit suo
nomine puta prosequendo causam electionis sue. ⁊ potest age-
re tam per se q̄3 per procuratorē sine consensu capituli. Si vero
agat nomine ecclesie per se ⁊ causa ad ipsum tm̄ pertinet, non
requiritur cōsensus capituli, nec ēt cautio rati. si aūt cā est cōis
epō ⁊ capitulo tunc agit pro parte sua sine consensu capi. Ide3
ēt pro parte capituli, sed cū cautione rati. qñ aūt causa est cōis
sibi ⁊ capi. agit eps sine consensu capi. tm̄ post lit. cōtest. si vult
agere per procuratorē, ⁊ idē qñ cā spectat ad ipsum tm̄. vel qñ
pro parte sua vult procuratorē ꝯstituere. Sed si pro parte capi
tuli, vel qñ cā tota pertinet ad capitulū post lit. cōtest. pōt con-
stituere ꝓcuratorem non ante, ⁊ hec vera sunt qñ eps velit age
re. Sed cū velit defendere pōt sine cōsensu capituli, siue causa
sit tantum sua siue cōis. In causa vero que solū pertinet ad ca
pitulū vel si est cōis pro parte capituli tantum, pōt defendere si
ne mādato, prestita tm̄ cautione de rato sicut posset qlibet alius
vel clericus illius ecclesie, hec est summa verborū. Spe. vbi. s̄.
qui ēt subdit in ver. vr̄ aūt ꝙ epi abbates, prelati, ⁊ oēs perso-
ne habentes legitimā administrationē vt tutores, ⁊ curatores
possunt agere ⁊ conueniri sine consensu alterius, siue sint bona
diuisa, siue cōia inter epm ⁊ capitulū. Cum episcopus vel prela
tus sit omniū administrator, ⁊ eorū que cedūt in vsum capituli,
nisi capitulū habeat aliū economū vel administratorē perpetuū
vel temporalē ad agendas causas vel nisi ꝯsuetudo vel ꝯstitu-
tio aliter disponat ꝑ no. i. c. ex literis. de prob. Arduas tm̄ cās
nō pōt prelatus tractare sine consensu capi. ar. de ma. ⁊ obe. c.
humilis. ⁊ not. in. c. j. de procu. scdm Spec. vbi. s̄. Preterea
dū nō est ꝙ si eps succūbit, ⁊ negligit appellare, capitulū apel-
lat ēt sine mandato. vt in Spe. de appel. §. j. ver. si. per. c. dile-
cti. de ma. ⁊ ob. qꝺ no. Finaliter tene menti ꝙ in omni actu ēt si
sit talis qui conueniat soli epō, subintelligit capitulum cū epō.
scdm Bal. not. in. l. j. C. de ꝯtrabu. no. in. c. ij. de accu. in. vj. per
Archi. ⁊ doc. sic ⁊ canonici intelliguntur. i. totū capitulum gl.
est in. c. ij. de offi. ordi. in. vj. qꝺ not. pro delegationibus.
89 ¶ † Quadragesimosexto quero econtra. an cōsensus epi requi
ratur qñ capitulū agit. ⁊ dico ꝙ sic. c. causa3 que. de iudi. ⁊ no.
in. d. c. edoceri. de res. ⁊ t3 spe. de actore. ver. sequit̄ videre an
capitulum ratio est, q² prelatus dr̄ caput ecclesie. vij. q. j. scire.
vnde nihil potest sine eo. c. nouit. de his que fi. a prela. c. cū nō
liceat. de prescrip. vide Host. in summa de rescrip. §. que pos-
90 sunt obijci. in. §. j. versic. xcix. ⁊ seq. ¶ † Et no. ꝙ capitulum li-
tigans sine prelato equiparatur minori litigāti sine curatore. c.
cām. ⁊ ibi doc. in fi. de iudi. ⁊ glo. in. c. significāte. de appel. qꝺ
est vex ſm Bal. Abba. ⁊ Phi. ibi quo ad lesionē, vt restitui
possit in integrū sicut minor. ⁊ vide gl. v. q. iij. c. fi. Potest aūt
capitulū litigare cū suo prelato sine eius consensu, ac ēt tunc si-
bi creare syndicū. d. c. edoceri. ⁊ tenet Bal. in. l. si ita. C. de cōi
ser. man. ⁊. c. significante. ⁊ ibi doc. de appel. c. cū ecclesia vul-
terana. de elec. not. in. d. c. fi. v. q. iij. facit. c. dilectionū. de te-
sti. cog. c. cū olim de cā pos. ⁊ proprie. c. cū super abbatia. de of
fi. deleg. ⁊. c. dilecti. de appel. Adde ēt ꝙ capitulū dr̄ esse vbi
est maior pars capituli, creare procuratorē in cā vertente inter
ipsos de capitulo, sc3 inter maiorē partē, ⁊ minorē. qui tm̄ ꝓcu-
rator sumptibus maioris partis. i. cōstituētiū non totius capi-
tuli cām agat. Sed qñ cā est cum extraneo, d3 procurator ꝯsti-
tui cū ꝯsensu omnium de capitulo. nec tunc maior pars sufficit
gl. est no. ⁊ ordi. in. c. cum inter cano. in prin. de elec. quam no.
⁊ ibi etiam vide per docto.
91 ¶ † Quadragesimoseptimo quero si eps est de crimine inquisi
tus, vel accusatus, an pōt se defendere probando innocentiam
suā ꝑ suos familiares, ⁊ domesticos. Rñ. sic, ſm Bal. in addi.
spe. de inquisi. ver. eps. post spec. ibi. sic. ergo domestici epoꝝ,
q² sunt persone graues, ⁊ honeste, ⁊ in dignitate ꝯstitute admit
tuntur ad testimoniū pro epō in criminibus, vt ibi. ⁊ not. doc. in
l. ēt. C. de testi. vbi tm̄ Bar. ⁊ Bal. dicunt esse in arbitrio iudi-
cis, qꝺ nō displicet mihi ne īdifferēter credamus famulis eius
ad custodiam equoꝝ deputatis, ⁊ capellano epi, vel camerario
secus est dicendū in famulis scholariū, vel artificū, vel officia-
liū vt non admittant̄ ſm Bal. in. d. l. ēt regulariter vero testes
domestici nō admittuntur. d. l. ēt. ⁊. ff. eo. l. pe. c. in literis. eod.
tit. iiij. q. iij. c. j. iij. q. v. §. j. ⁊ in summa. ⁊. c. j. ij. ⁊. iij. de accu. c.
cū. P. de proba. c. instrumenta. de testibus. §. in testibus. C. q
accu. non pos. l. pe. lxxj. dist. c. cū omnibus. xiiij. q. ij. §. j. ⁊. ij. ⁊.
c. j. ⁊ tenet spec. tit. de teste. §. j. ver. itē excipit̄ est domesticus.
¶ Fallit primo in domesticis epoꝝ. vt. s̄. dictū est. qꝺ intellige
nisi stent cū epō pro solis sumptibus vite, q² eis nō creditur in-
distincte ſm Car. zaba. in. c. insinuante. de offi. delega. ⁊ Lan-
fran. in. c. qm̄ cōtra. ver. testes. ver. quero ergo. de probatio.
¶ Secundo fallit in crimine lese maiesta. ſm doc. ⁊ Pet. de
sun. in. d. l. etiam. per glo. in summa. xiiij. q. ij. quam ibi allegat
do. Pet. est etiam glo. ordina. ⁊ vide eadem questio. §. de eo.
in capi. quisquis. ⁊ infra dicetur.
¶ Tertio fallit in casibus in quibus veritas aliter nō pōt ha-
beri q̄3 ꝑ domesticos. l. consensu. ⁊ ibi doc. ⁊ Bal. C. de repu.
⁊ specu. vbi. s̄. per. c. veniens. el. ij. de test. in fi. ⁊ probat̄ in. c. ⁊
si Christus. in fi. de iureiu. ⁊ in. c. peruenit. de testib. xiiij. q. ij.
q̄3q̄3. ⁊ doc. in. c. insuper. de testi. l. lex q̄ tutores. ⁊ ibi Bald. C.
de admi. tut. ⁊ Bal. in. l. parētes. C. de testi. vbi dicit idē in vxo
re ⁊ fratre, ⁊ Bal. in. l. fi. §. licētiā. C. de iu. delib. vbi idē dicit in
familiaribus. ⁊ Bar. i. l. in tm̄. §. vniuersitatis. de reru3 diuisio.
Ang. in. d. l. consensu. C. de repud. dicit esse verū in tribus tātū
casibus. s. in crimine lese maiesta. adulterij, ⁊ plagij, sed doc. cō
muniter dicūt idē in oibus criminibus saly. vero in. l. fi. C. de si-
ca. dicit domesticos posse testificare de criminibus domestici,
vt qꝺ quis voluerit vxorē necare ⁊ si. sed quis probet aliter veri
tatē haberi non posse. Respon. qꝺ is qui probauit per domesti
cos, vt dicūt Ant. de but. Imo. ⁊ Gemi. in. c. dilectionū. de te-
sti. cog. Et intelligitur in his que solita sunt pertractari solū in
ter domesticos nō alias, q² sic esset in potestate inquirentis alle
gare carentiam testium fidedignorū, ⁊ recipere nō idoneos. i.
domesticos ſm do. Jo. frā. do. Ang. de guidonibus de peru.
in ꝯsi. perlectis ac visis scripturis. ⁊ But. cōsi. vr̄ primo nō ad
mittendā ⁊c. in fi. cuius verba sunt hec, vc3. Nō obstant iura q̄
dicūt testē recipi posse vbi alia probatio deficit, q² loquit̄ in cau
sis in quibus habitu, ⁊ actu attēto cōi cursu testes alij nō habē-
tur, vt q² cōiter gerunt̄ alijs exclusis, sed vbi actus attento cō-
muni cursu, sic se exhibeat qꝺ de eo alij testes haberi possint
licet forte nō habeant̄ in actu non recipiunt̄ testes nō integri,
q² pars allegaret se alios testes nō habere, facit pro hoc glo. ij.
in. c. iij. de prob. hec but.
¶ Quarto fallit regula. d. l. etiam in probatione supellectiliu3,
q² etiam per domesticos fieri potest secundum Bar. Bald. ⁊
Ange. in. d. l. lex que tutores. ⁊ ibi not.
¶ Quinto fallit in probatione infirmitatis secundum Barto.
in. l. quesitum. in fine de re iudica.
¶ Sexto fallit in factis antiquis deficientibus alijs probatio-
nibus ſm Bal. in. c. vassallus. ad fi. si de feu. fuer. controuer.
¶ Septimo fallit in estimatione rerum derobatarum ſm bar.
in. l. si qñ. vlti. col. C. vnde vi. qꝺ intellige simul cum iuramento
derobati sine quo testes domestici facerent solum indicium cō
tra derobantem secundum Bal. singu. in marga. versi. testes.
iij. col. per tex. sing. in. d. l. si quando. quod not. perpetuo.
¶ Octauo fallit in probatione defensionis, vt in spec. de inqui
sitio. §. j. ver. sed nunquid reus, ⁊ Bal. in. d. l. parentes.
¶ Nono fallit in probatione immissorum in nauim, vel in do-
mum, ⁊ sit contrarium dñi nauis, vel domus secundu3 Bar.
in. l. quoties. C. de naufrag. lib. xj. ⁊ in. l. fin. §. licentia. C. de iure
delibe. ⁊ specu. tit. de test. §. j. ver. quid si aduersarius, vbi dicit
semper contra dominum admitti domesticum, ⁊ cogi nisi dome

sticus debeat reuerentiam sicut libertus, ꝛ vxor.

Decimo fallit ad probandũ pro motu ꝛ ad interpretandũ signa eius ẜm Bart. in. d. l. mulum. in prin. de acqui. here.

ℭ Undecimo fallit in instrumẽtis, qꝛ placuit ptibus eos adhiberi ẜm Bal. ꝛ doc. in. d. l. ẽt. ꝛ Lanfrã. in. c. qm̃ ꝯ. de pb. xiij. car. ver. testes. vbi nihil allegat nisi qꝛ cessat suspitio. ex quo ptibus placuit. faciũt no. p Bal. in. l. instrumẽta. in fi. C. de pb.

ℭ Duodecimo fallit qñ agit̃ de pbatione subtractionis rerum post confectionem inuentarij per heredem secundum Bal. in aucten. sed cum testator ad leg. falci.

ℭ Decimotertio fallit fauore ecclesie, qꝛ admittunt̃ domestici clericorum secundum glo. in. §. de eo. xiiij. q. ij. per. c. insuper. de testi. ꝛ dixi supra in alia questio.

ℭ Decimoquarto fallit qñ pariter est domesticus vtriqꝫ parti, qꝛ indistincte admittit̃ ẜm glo. ꝛ doc. in. d. l. ẽt. ꝛ ibi bar. ꝛ bal. dum dicit admitti testẽ domesticũ qñ est qd inter domesticos. ꝛ tꝫ bal. in. c. postremos. ꝛ ibi do. Phi. in. ix. col. de appel. facit. l. nõ solũ. de ritu nup. vide Bal. in. l. instrumẽta. C. de pba.

ℭ Decimoquinto quando testis deponit pro vtraqꝫ parte ẜm doc. ꝛ Pet. de sun. in. d. l. etiam. ℭ Decimosexto si pars videns produci testẽ domesticum tacuit quia dꝫ stare dicto eius Spe. de testa. §. j. ver. quid si vidit testem. ꝛ ibi Jo. an. in addi. vbi dicit verum ꝙ stabitur eius dicto lꝫ sit domesticus. potest tñ vt falsus reprobari. qd no. Sed Bal. ꝛ doc. in. d. l. etiã post Nico. de mat. dicunt contrarium scilicet qd etiam parte non opponente repelluntur domestici. cogita.

ℭ Decimoseptimo fallit cum canonici accusant prelatum. ij. q. vij. lator. ẜm glo. not. in. §. de eo. xiiij. q. ij.

ℭ Decimooctauo fallit qñ accusat̃ matrimoniũ pp ꝯsanguinitatẽ. xxxv. q. vj. c. j. ẜm. d. glo. intellige aũt dictã regulã. l. etiã. siue sint proprie domestici vt filius ꝛ seruus, siue improprie, vt familiares, siue impropriissime, vt coloni, ꝛ laboratores, ꝛ mercenarij ẜm gl. in summa. xiiij. q. ij. doc. ꝛ Albe. in. d. l. ẽt. ꝛ gl. in. §. in testibus. insti. de testa. itẽ intellige vt si plures domestici probẽt plene, vnus vero faciat indiciũ ẜm bar. sing. i. l. ij. in pn. ff. de excu. tut. Jtẽ intellige vt si dubitet̃ an sit domesticus recipiat̃ eius dictũ discutiendũ tpe allegationis ẜm Jo. an. in addi. tit. de teste. §. i. ver. quid si dubitet̃. Jtẽ intellige si aduersarius sciat esse domesticũ, nã eo ignorãte nõ facit presumptionẽ eius dictũ vt ex eo deferatur iuramẽtũ in supplementũ pbationis ẜꝫ Specu. vbi. s. ver. quid si testis domesticus. Jtẽ intellige si tpe testimonij ꝛ iuramẽti erat domesticus. qꝛ nõ probet, ẽt de his ꝙ vidit ante vt p bar. in. l. j. §. itẽ si seruus. ff. de questi. bar. bald. ꝛ docto. in. d. l. ẽt. ꝛ p bar. in. l. vnius. §. ẽt. s. de qd. Joan. an. post Spe. in addi. vbi. s. ver. quid si tpe quo. Ang. in ꝯsi. j. Ange. ꝛ Saly. in. l. seruos. C. de quest. ꝛ Lanfrã. in. c. qm̃ ꝯ. ver. testes.

92 de pba. ver. quero ergo. † Et ideo cautela tradit̃, vt testis abijciat̃ de modo dũmodo nõ per fraudẽ fiat, que deprehenditur si

93 post testimoniũ incõtinẽti reuertat̃ in domũ ẜm doc. vbi. s. † Dicunt̃ vero testes domestici seruus colonus, ascriptitiꝰ, mercenarius, cliens, ꝛ alij viuentes sumptibus producẽtis, vt in Spec. de teste. §. j. ver. itẽ excipit̃ ꝙ est domesticus, ꝛ ver. sed nũquid agnati vbi idẽ dicit in agnatis ꝛ cognatis ꝛ bar. in. l. j. ad sil. itẽ oẽs de familia pducẽtis, siue liberi, siue serui. Jtẽ largo modo ꝛ oẽs cohabitantes. Jtẽ vir ꝛ vxor pater ꝛ filius, vt. d. ver. sed nunquid agnati. ꝛ ver. seq. Jtẽ ꝛ sponsa ẜm doc. bal. post gl. in. d. l. ẽt. ꝛ ibi bar. qui idẽ dicit in viro predicta ẽt probant̃ in. l. respiciendũ. §. furta. ff. de fur. ꝛ in. l. lecta. in prin. p gl. ff. si cer. pet. ꝛ in. l. presente. §. scribi. C. de his qui ad eccle. cõfu. bar. in. l. i. in prin. ff. ad sil. glo. in dicto. §. in testibus. ꝛ in. c. in literis. de testibus. per glosaꝫ, ꝛ Jnno. nec dicũtur domestici nisi stent in domo ẜm bar. in. d. §. furta. Sed idẽ bar. in. d. l. ẽt dicit esse domesticos omnes habitãtes in eadẽ domo ꝛ familia. Jdeo ẜm bal. ibi dicuntur domestici. i. quos contingit domus status, intelligendo per domum omnes presidentes ꝛ subiacentes, ꝛ seruitores. que omnia bene not.

94 ℭ † Quadragesimooctauo quero an eps sit iudex totius collegij in quo sint clerici ꝛ laici. Rñ. sic, ẜm Bald. in addi. Spec. de ap. ver. magis dubiũ, ꝛ hoc facit pro rectore vniuersitatis in qua sunt legiste ꝛ canoniste vt debeat eẽ clericꝰ talis rector ẜm Bar. i. l. cũ senatus. ff. de reb. dub. ꝛ in. l. fi. ff. de coll̃. illic. ꝛ ibi. subdit ꝙ si pur fiat laicus nõ tenent̃ clerici de vniuersitate ei inrare obediẽtiã, ſꝫ laici sic. ꝛ vide Bal. in auc. habita. pe. col. C. ne fil̃. p patre. Sed an dꝫ esse legista. Rñdeo sic, si maior pars scholarium sint legiste. alias sit canonista secũdum Ange. post Bar. in. d. l. fi. ff. de coll̃. illi. quod est notandum ad multa.

95 ℭ † Quadragesimonono vtrũ eps trahi possit ad forũ iudicis secularis. Rñ. nõ. xj. q. j. c. j. ꝛ. c. ꝯtinua. imo nec ẽt corã pñcipe. xxj. q. v. c. fi. qd verũ est siue p cã ciuili siue p criminali. xj. q. j. nullus eps. Jtẽ verũ ẽt si sit depositus. ea. q. c. ij. p gl. lxxxi. di. c. dictũ. Jtẽ in clerico. d. c. i. ij. iiij. v. c. si qs. c. xpianus. c. siluester. c. relatũ. c. si qs cũ clerico. c. de psona, ꝛ p totũ, qd verũ est hodie ẽt cũ ꝯsensu epi ẜm gl. i. d. c. ij. p. c. si diligẽti, ð fo. cõpe. ꝛ pbat̃. xi. q. i. clericus nullus subaudiẽdo ibi verũ maxie. Jtẽ verũ ẽt cũ ꝯsensu suo. d. c. si diligẽti. l. ñ plures. C. ð sac. san. ec. not. in. l. pen. cũ gl. C. de pac. nisi qñ nõ icedit in habitu ꝛ tõsura ẜm Ray. in sũma de aposta. Jtẽ verũ ẽt si vxoratus est post delictũ ꝛ fori secularis declinationẽ, qꝛ tpe delicti erat i minoribus ꝯstitutus ꝛ sub epo ẜm Bal. no. i. l. affinitatis, in fi. C. cõia de succes. Jtẽ verũ nisi p cã feudi. c. verũ, ꝛ ibi doc. post Jnn. de fo. cõpe. ꝛ Bal. in marg. ver. clericus, ver. xxij. ꝛ i. c. i. iij. col. de ꝯtro. feu. iter pa. ꝛ in auc. clericus. C. de epi. ꝛ cle. nõ tñ põt clericus vasallus ẽt rebellis capi p dñꝫ suũ ẜm doc. ꝛ Arch. i. d. c. verũ. Jtẽ verũ nisi sit incorrigibilis. xvij. di. nec licuit, ꝛ ibi glo. or. xi. q. i. si qs sacerdotũ in glo. ꝛ no. de iudi. c. cũ nõ ab homine, ꝛ in. c. dictũ. lxxxi. di. ꝛ glo. ordi. xxiij. q. v. pñcipes. Jtẽ verũ nisi sit schismaticus ꝛ excõicatꝰ ꝯtẽnat. xxiij. q. v. de liguribꝰ, ꝛ gl. in. d. c. principes. Jtẽ verũ nisi sit ãbitiosus. lxxix. dis. si qs pecunia, ꝛ tꝫ. d. gl. Jtẽ verũ nisi fidẽ velit subuertet̃. d. c. nec licuit. lxxxi. di. quo iure, ꝛ in. c. i. xxiij. q. ꝛ gl. vbi. s. Jtẽ verũ nisi cũ tributũ petat ab eccl̃ia ẜm. d. glo. p. c. ꝯuenior. xxiij. q. viij. Jtẽ verũ nisi in cã recõuẽtionis. iij. q. viij. cuius i agẽdo, doc. i. c. i. de mu. peti. glo. in summa. xi. q. i. Quo casu clericus succũbẽs in cã recõuẽtionis appellat ad supiorẽ laici ẜm Arch. ij. q. vi. nõ ita, ſꝫ Jnn. ꝯ qd imo dẽat ad epm appellare in. c. lꝫ ex suscepto. ver. tuã de foro ꝯpe. ẜm do. Phi. i. c. duobꝰ. §. deniqꝫ vl. col. ð app. Jtẽ verũ pp negligẽtiã iudicis ecclesiastici. c. qualiter, in fi. de accu. ꝛ gl. in sũma. xi. q. i. Jtẽ verũ nisi pp defectũ ptãtis eccle. xxiij. q. v. de liguribus, ꝛ gl. in. d. c. nec licuit, ꝛ in. d. c. pncipes. Jtẽ verũ nisi sit eps inobediẽs vl̃ ei ꝯuitia vel iniuriã inferat vel paret insidias. xi. q. i. si qs sacerdotũ cũ glo. Jtẽ verũ nisi ex cã falsitatis deposite corã iudice laico, vt plene dixi. s. in alia. q. xxxv. vbi vide. Jtẽ verũ nisi clericus assumat in se iudiciũ euictionis, qꝛ corã iudice litigat ẜm quosdã doc. ꝛ Jnn. c. qm̃ frequẽter. §. in alijs, vt lit. nõ ꝯte. ꝛ Bald. in. l. j. C. vbi in rẽ ac. ꝛ Lãfran. in tractatu de arbi. vij. pte. q. iiij. de quo ẽt p bal. in. l. emptori. C. de euic. ꝛ doc. post glo. in. l. vẽditor. ff. de iudi. ſꝫ ꝯtrariũ i hoc tꝫ Spe. titu. de pmo ꝛ scdo decreto. §. restat ver. qd si vẽditor clericus est, ꝛ glo. in. d. c. clericũ nullus, lꝫ qdã referẽtes dicãt. d. glo. tenere ꝯriũ. Audio qd Archi. in. d. c. clericũ nullus p ꝯcordia opinionũ dicit pmã opinionẽ pcedet̃ qñ licẽtia epi data ẽ, alias pcedit scdã opi. p hac ꝯcordia ego adduco tex. xiiij. q. ij. ꝗꝗ, vbi clericus qñ de ꝟitate alr̃ nõ appa ret põt eẽ testis in cã laici corã iudice laico de licẽtia epi nõ alr̃ qd no. Jtẽ verũ nisi clericus sit heres laici, qꝛ corã iudice seculari dꝫ citari ad insinuationẽ testi si p statutũ deputatus est iudex laicus ad insinuãdũ ẜm Bal. in. l. testamẽta. C. de testa. Jtem

96 verũ nisi clericus † sit executor testi, qꝛ dꝫ inuẽtariũ facere corã laico iudice ẜm Ang. q loquit̃ de epo i. l. j. §. hec stipulatio. xv. col. ff. si cui pluscꝫ p. l. fal. ꝛ. s. diximus in. q. de inuẽtario. Jtem verũ nisi succedat pdoni laico, qꝛ corã iudice laico põt clericus heres pdonis ꝯueniri ad restõnẽ rei puate ẜm Bal. in. l. fi. vj. q. C. de edi. di. adria. tol. nõ tñ p alijs causis, ẽt si testator mãdauerit ẜm Bal. in. l. ij. C. vt in pos. leg. ꝛ Pe. de sun. post Bar. in. l. heres absens, in prin. ff. de iud. Sꝫ ẽt p collectis pdiorũ nõ pro personalibus. s. intelligendo qd iudex laicus capiat res p colecta nõ personã clerici. l. de his, ꝛ ibi Bal. C. de epis. ꝛ cle. itẽ verũ nisi clericus sit pro quo laicus fideiussit ꝛ fideiussor coactus est soluere per secularẽ, qꝛ põt idẽ iudex ẽt clericũ cogere vt soluat ẜm Bal. Ang. ꝛ Pe. de sun. in. l. fi. C. de vsur. rei iud. Clericus tñ pro laico fideiubens in casibus a iure permissis nõ põt corã laico ꝯueniri ẜm Bal. no. in addi. Spe. de cõpe. iudi. adi. ver. laicus. ꝛ Bar. in. l. j. §. si quis in ius voc. non ie. item nisi sit artifex vel negociator, qꝛ corã ꝯsulibus artis vel mercatorũ ꝯueniri põt clericus, qꝛ tũc nõ gaudet imunitatibus, vt tenet Bal. in addi. Spe. de reo. ver. scholaris clericus. ꝛ de cle. ꝯiug. ver. ij. Et predicta vera sunt adeo qd clericus litigans in predictis casibus coraꝫ iudice seculari ligat̃ statutis secularium limitantibus tẽpora instantie ẜm Anto. de but. sing. c. qd clericus. viij. col. de foro. cõpe. ꝛ ibi Jo. de imo. j. col. Jtẽ ꝛ alijs statutis laicorũ ligatur clericus si eorũ viam eligat, qꝛ sibi imputet

imputet ex quo potuit eligere viam iuris cōis scdm Bal. in. l. edicto. C. de edic. di. adria. tol. & in. l. j. in fi. C. de ꝫhē. emptio. & in. l. omni nouatione. C. de sac. san. eccle. & in. l. de quibus. ff. de leg. & Marchus de peru. in cōsi. queritur nunquid prescriptio. Idē in ecclesia dicēdū est ꝫm Bal. in. l. & in legatis. C. ad leg. falci. Adde qd clericus nō seruās formā statutorum non gaudet eorum beneficijs, vt tz Bal. in. l. fi. §. si vero. C. de iure deliberan. Sed an clericus gaudeat beneficio statutorum fauorabiliū, vide Bar. & Pa. de ca. in. l. oēs populi. de iu. & iur. & Pa. de ca. consi. ccxcvj. vbi tenet qd sic. Ligatur ēt clericus litigans in foro laici ꝯsuetudine laicorū & fori secularis ꝫ bal. in. l. cū clericus. de epis. & cle. & qd dixi. s. non posse clericū ꝯsentire in iudicē laicū dic verū esse. sed in aliū cōpetētez sic quatuor cōcurrētibus de quibus loquitur Spe. in tit. de cōpe. iudi. adi. §. j. ver. in clericis autem. & ibi Joan. an. in addi. & s. dixi in alia questio.

98 **Iuxta premissa sciendum est** † qd clericus corā laico cōueniri nō pōt ēt si papa faciat legē generalem qd clerici ꝯueniri possint in curia seculari ꝫm Car. zaba. in. c. perpendimus. de sen. excō. in repe. quē refert & sequitur Lud. pon. in sing. ver. papa. ver. quero nunquid &c. Quinimo clericus nō declinās forū laici punitur extraordinaria pena quasi trāsgressor canonis ꝫ Bal. in. l. j. ad fi. C. de indi. vid. tol. qui dicit ibi verum ēt si p statutū declinare prohibeatur sub pena, qr nō valet qd not. Nō aūt dicitur clericus declinare forū laici qñ eps illum ad se reuocat de curia seculari. adeo qd nō incurrit pena statuti de declinante forum laici, & maxime si protestetur qd ipse reuocatus nō intendit declinare forum, vt tenet Bal. not. in. l. ab administratione. C. de legi. & qd per Ang. in. l. nolle adire. de acqui. here. vide ēt per Barth. cep. in cautela. cciij. que incipit in ciuitate Florētie. sed Ange. tenet ꝯ in ꝯsilio, statuto cauetur Florētino. Ang. in. d. l. nolle. & Barth. cepo. vbi. s. dicunt qd clericus cōpareat corā laico, & dicat se paratū subire iudiciū si possit, qr tunc iudex laicus tenetur eū remittere ad epm. per ca. si iudex laicus. de sen. excō. Sed declinare dz forum laicus statiz qui ei ostēdit habitū, & tōsuram, licet cautius facit qñ ei protestatur qui intēdit declinare forum ipsius vt inquit bal. i. l. j. C. de natu. lib.

99 **Quinquagesimo quero** † si eps expellatur an agat interdicto recu. pos. vel qñ. Rñ. qui restitutionē iuris epalis vel prelature petere dz noie suo, sed restitutionē bonorum petet noie ecclesie ꝫm bal. in. l. ij. xviij. col. C. de serui. post Inn. in. c. in literis. de resti. spolia. Sed an habeat interdictū adipiscēde, vt mittatur in possessionē dignitatis & prelature. Rñ. nō, sed habet officium iudicis. secus est in canonico cui cōpetit interdictū adipiscēde vtile ꝫ Bal. in. d. l. ij. xviij. col. ver. sed iuxta hoc. Hic adde qd interdictū vtile, vti possi. datur quasi possessori iuris ne turbetur in quasi possessione sui iuris. c. licet cām. in prin. & in fi. de proba. facit. l. sicuti. §. aristo. & l. si quis diuturno. ff. si ser. vē. & tz Pan. de cast. i ꝯsi. v. qd no. & qr. s. dixi d interdicto recuperāde, intellige in eo requiri ordinē iuris ēt ꝯ ꝯtumacē. c. ij. vt lit. nō ꝯtest. & sic patet qd requiritur libellus lit. ꝯtesta. & si. scdm Bar. post gl. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. pos. & no. in cle. ij. in prin. vt lit. pen. doc. & Imo. in. c. dilecti. de maio. & ob. & Phil. in. c. bone. de appel. In interdicto vero vti possi. qñ quis timet ne turbetur in possessione nō requiritur libellus & ordo iudicij probata possessione sua coram iudice secundum bal. in. l. fi. ij. col. C. de edic. diui adria. tollen.

100 ¶ Ultimo scias interdictum vti pos. dari ēt contra iudicē occupātem primā iurisdictionē ꝫm bar. in. l. fi. ff. vti possi. qd not. ¶ Reliqua ēt circa hāc materiā vcz qualiter eps se habeat circa iudicia. supple per ea que diximus. s. in. q. de priui. eporum. in. ij. parte principali huius quarti libri, ad fi. vbi vide omnino.

SVMMARIVM

1 Episcopus nunquid intromittere se potest in vltimis voluntatibus decedentium in sua diocesi.
2 Testator ꝯstituens executorē in suo testamento an possit surrogare alium loco eius si moreretur.
Executoriā testamēti ad episcopum deuolutam per lapsum anni, an ipse alteri cōmittere possit.
4 Testamentatriūs executor merus nō pōt exequi p substitutū.
5 Executores testamētarij si plures sint, an possit vnus alteri cōmittere vices suas. 6.
7 Episcopus nunquid possit aliū surrogare loco executoris priuati propter male gestum officium.
8 Testamentarius executor si est inhabilis succedit ei episcopus ne pereant pia legata.
9 Episcopus nunquid hereditatem vel legatum pauperibus relictum debeat inter pauperes distribuere.
10 Restitutio male ablatorum incertorum & rapinarum a quo dēat fieri.
11 Executor testamēti nunquid possit distribuere bona inter pauperes cuiuscūqz alterius loci qz in quo facte sunt rapine.
12 Eps an possit exequi testamentum in quo non est datus alius executor si testator in testamēto prohibuit episcopū exequi.
13 Uendere nunquid possit eps bona stabilia vt distribuat inter pauperes si testator prohibuit ea vendi.
14 Executor testamenti nunquid possit vendere de bonis hereditarijs pro satisfactione testamenti.
15 Executor vendens an teneatur promittere de euictione.
16 Dominium non transfertur ex venditione executoris.
17 Eps distributor bonorū inter pauperes an habeat actiones hereditarias sicut heres & executor testamentarius.
18 Executor nōn habet rei vendicationem, sed officium iudicis.
19 Cogere an possit episcopus executorē testamentariū ad vendendum & distribuendū in piā cām. Et qualiter cogi possit. 20.
21 Legatum si est factum pauperibus post mortem heredis, an si heres soluit illud in vita sua possit episcopus iterum cogere ad soluendum post mortem heredis.
22 Heres si sine executore soluit legatum, an cogatur per episcopum iterum soluere.
23 Testamentarios executores discordes nunquid eps cogat ad se concordandum & exequendum.
24 Uoluntas executoris consanguinei testatoris, prefertur voluntati alterius non consanguinei. 25.
26 Executor si male arbitratur in exequendo, an eps corrigat.
27 Eps an post annū possit declarare si is cui testator cōmisit declarationem intra annū nō declarauit personas quibus aliquid dandum erat vel vsuras restitui.
28 Episcopus contra quem agere debeat ad quartam sibi debitā de pijs legatis.
29 Eps an curare teneatur ne fraus comittatur per testamentarios executores. 30.
31 Executores testamentarij nunquid possint sibi applicare de bonis, & inter se distribuere.
32 Executor in testamento an episcopus possit dari.
33 Fratres minores ordinis sancti Francisci nūquid creari possint executores testamentorum in testamento.
34 Religiosus licet sine superioris voluntate fuerit executor cōstitutus potest tamen exequi.
35 Episcopus executor testamētarius an debeat conficere inuentarium coram iudice laico.
36 Episcopo alleganti testamētariū executorem non fecisse executionem intra annū, & sic ius exequendi ad eum esse deuolutum an ipsi incūbat onus probandi negatiuam.
37 Hereditatē distribuendā inter pauperes nunquid episcopus dare possit spurio testatoris.
38 Spurius an possit creari executor testamenti paterni.
39 Executor testamētarius an possit eligere spurium testatoris & ei restituere hereditatem inter pauperes distribuendam.
40 Pauperes nūquid post annū eligere possit eps non electos intra annū per habentem ius eligendi eos ex testamento.
41 Executor an sit episcopus ad distribuendū male incerta ablata, si non apparet is cui fuerit ablatum.
42 Citandus an sit eps ad defensionē inuentarij fiendi per heredē, scriptū in testamēto ꝯtinēte relicta in piam causam facta.
43 Executor testamenti per vsurariū facti non prestita cautione de restituendis vsuris, an possit episcopus esse.
44 Usurarius post prestitā cautionē interpellatus vt vsuras restituta si sit in mora habetur perinde ac si non cauisset.
54 Usurario promittenti sacerdoti restituere vsuras in mortis articulo queritur actio & exceptio eis qbus restitutio fieri dz. 46.
47 Eps an cogat ad restitutionem vsurarum etiam socium vsurarij qui participauit de vsuris.
48 Furnū vel molēdinū si quis habet & mutuat personis vt ibi vadant, vsuram dicitur exercere.
49 Restitutio vsurarum qualiter fieri debeat.
50 Bona peregrini mortui intestati an possit episcopus inter pauperes distribuere. 51.
52 Unus de tribus vel quatuor executoribus testamētarijs si mortuus sit an episcopus alium surroget in locum illius, an vero

alij superstites subsequantur pro eo.
53 Executoribus absentibus nunquid episcopus exequetur. Et quid si vnus tantum datus est & decessit. 54.
55 Episcopus executor an cogat filios testatoris soluere quando testator reliquit pro anima arbitrio filiorum.
56 Heres si nolit exigere a debitoribus hereditarijs, quo succurratur pauperibus legatarijs.
57 Executor coram quo iudice aget contra heredem vel debitorē hereditarium.
58 Executor testamenti an rationē reddere debeat episcopo.
59 Tutores vel executores si plures sunt, nō potest vnus reddere rationem sine altero.
60 Requisita in redditione rationis que sint.
61 Ratio cum redditur, probatur nihil esse subtractum episcopo q non probatur contrarium.
62 Rationem qui debet reddere potest petere poni calculatores qui reuideant & iudicent de reliquis.
63 Pater an teneatur reddere rationē administrationis filio de aduentitijs.
64 Filius curator patris furiosi an teneatur reddere rationem.
65 Libro executoris cuius iuramento testator iussit stari, nunquid standum sit.
66 Successor episcopi testamentarij executoris an succedat etiam in officio executoris.
67 Episcopus executor testamenti an distribuendo bona possit de illis ecclesie sue dare.
68 Mortuo episcopo executore legitimo, an succedat capitulum in officium exequendi.
69 Testatore mortuo si episcopus loci in quo testator decessit cepit distribuere nunquid possit postea episcopus originis impedire.
70 Testamentum illius qui in mari decessit quis exequetur. 71.
72 Eps si mādat executori testamentario ad piam causam cōstituto qd exequatur in tribus terminis & executor sit contumax in tertio termino an priuet potestate exequēdi intra annuz.
73 Executor per mortē testatoris, moneri debet ad exequendum.
74 Epo qprimum constat de malitia executoris nolentis exequi, non est expectandus sicut nec alius cōtumax manifestus. Et quid si statutum breuiat tale tempus. 75.
76 Episcopo dicenti se perdidisse memoriale sibi datum continēs quātitatem restituendam de bonis testatoris an credatur.
77 Alimenta inter pauperes qualiter eps distribuere debeat.
78 Executor in testamento datus an preferatur episcopo ad restituenda omnia bona tanq male ablata inuenta.
79 Eps vel executor an exequi possit absente vel inuito herede.
80 Distribuere pro anima testatoris an debeat episcopus si non constet quod fuerit christianus.
81 Executor si renūtiat officium episcopo, an possit penitere.
82 Episcopus executor an possit dare fundum pauperibus quem testator iussit vendi & eis dari.
83 Fraternitatibus an episcopus possit dare legatum factum ad pium vsum.
84 Episcopus pro pauperibus substitutus populo an excludat matrem pupilli.

Sexta pars.

De auctoritate & potestate episcopi circa vltimas voluntates alienas.

1 Transeamus nunc ad sextam partem principalē huius quarti libri, in qua de potestate & auctoritate episcopi circa vltimas voluntates alienas, & testamenta defunctorum videndum est.

1 Primo igitur quero † vtrū eps possit se imtromittere in vltimis volūtatibus decedētiū i sua diocesi. Et rñ. q sic. vcz post annū. si itra annū executor testamentarius non impleuit officiū suū. l. nulli. & ibi doc. & Bal. C. de episco. & cle. c. nos quidē. de testa. & ibi ēt p doct. q est vex siue in ciuitate siue in castris vel villis sue diocesis bz Bal. in. d. l. nulli. iij. col. in fi. dz. n. eps esse fautor testamentorum. not. in. d. l. nulli. & tenet Bal. in. l. j. vlti. qō. C. de his que pe. nomi. Itē vex nisi qualitas officij duret post annū bm bal. in. d. l. nulli. ij. col. & in. l. id qd pauperibus. i. q. eo. tit. vbi dicit in. iiij. col. qd si fieri debet monasteriū qd intra annum non pōt construi, durabit executoris officiū ēt post annū bz Fede. de se. in cōsi. xxiiij. alias. j. dicet in alia. q. Itē vex nisi post annū sit a testatore prouisum. vt. j. dicemus in proxima qō. vbi vide oino. Itē vex in his tm que pertinēt ad causas pias, non in alijs. l. ij. §. sed & si quis. & ibi Bal. iiij. col. C. cōia delega. Itē si executor testamentarius sit de iure vel facto impeditus, qr tunc dz eps exequi bm Specu. tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. versi. xl. & ibi Bal. in addi. ver. vbi executor. & Bal. in. l. ij. §. sed & si quis. v. col. C. cōmu. de lega. Quibus omnibus casibus debet episcopus exequi cū forma tradita executori testamentario, puta de ɋsilio guardiani bm Bal. not. in. l. fi. C. si manci. ita fuer. alie. pro quo facit qr licet sit recessum a persona pp demerita, non tñ vr remissum a forma cle. qr regulares. de supplen. neg. prela. & adde not. per Jo. an. in. c. publicatio. de elec.

2 † Secūdo quero nūquid testator ɋstituens executorē in suo testamēto possit surrogare aliū loco eius si moreretur. Rñ. nō bm Jo. an. in. c. j. de procu. in. vj. in nouel. & Bal. in. l. executorem. ij. col. C. de exe. rei iud. posset tñ disponere qd eo non exequente intra annū alius, puta Titius, exequat, vt sic eps excludatur post annū de officio exequendi bm Bal. in auc. licet de epis. & cle. & in. l. j. C. de cadu. tol. & in. l. si fundū. §. stichuz. & ibi Raph. & Jo. de por. de leg. j. qd not. & adde ad id qd diximus. s. proxi. q. intellige vex nisi ipsemet primus executor sit sibi substitutus post annuz scilicet quoties executor esse desierit, toties denuo incipiat bm Bal. sing. in. d. l. j. vnde dubitat. quod no.

3 † Tertio quero vtrū eps possit executoriā testamēti deuolutam ad se per lapsum anni cōmittere alteri. Rñ. quod sic, bm Bal. in. l. ij. §. sed & si quis. ij. col. C. cōmu. de leg. in lectu. antiqua. & in. l. j. C. de bo. ma. vbi dicit q eps est loco dñi. Ideoq potest ad exequēdū cōstruere procuratorem. & tenet Joan. an. in addi. Specu. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. versi. lxxxj. in addi. in ver. querit ēt Nico. de mat. &c. & ibi dicit qd sic si executor sit episcopus vel alius vir magne dignitatis.

4 † Sed quid de alio. Rñ. q testamentarius executor merus non pōt exequi per substitutū. not. in. c. ioannes. de test. & Archi. in. c. fi. eo. tit. in. vj. & Bal. in. d. l. nulli. ij. col. & Jo. an. in addi. vbi. s. ver. sed nūquid ante lit. cōtest. ratio est qr datus est executor sub nomine proprio bm Jo. and. in. c. vt circa. de ele. in. vj. not. in. c. tua. de testa. Oldra. tenet in ɋsi. xcv. Lud. pōta. in sing. ver. executor. ver. quero vtrū. & Jo. de por. in. l. qui liberis. §. hec verba. de vulg. & pupi. qd est verū nisi ad piā cām, vel qñ nō est merus executor bm Pa. de ca. no. in cōsi. cxlvj. vbi tenet qd tūc pōt facere procuratorē ad exequēdū. s. ad pias cām, vel qñ est talis qui ab ipso testatore habeat actionē ad exequendū quibus casibus pōt ante lit. contesta. constituere procuratorē talis executor bm Pau. in dicto ɋsi. & Joā. an. in addi. Spe. vbi. s. ver. sed nunquid ante lit. conte. & ibi Bal. in addi. ver. executor ad pias causas. & Bal. in. l. id q pauperibus. vj. q. C. de epis. & cle. in. v. col. & in. d. l. nulli. & Jo. de pra. in. d. l. j. ff. de procu. Idē tñ Bal. in. d. l. nulli. dicit qd nō pōt executor exequi per substitutū nisi certū quid qd ipse declarauerit sic fieri debere. & sic cum certa forma substitutio data ad exequendum bm Jo. and. in nouel. post Archi. in. c. fi. de testa. in. vj. & ita dz intelligi. c. tua. de testa. bm bal. ibi qd not. Predicta vera sunt in executore testamentorū. in alijs vero dic idē qñ commissio de exequendo simpliciter est vcz exequaris. Secus si dicatur in ea compellas vel prouideri facias qr tunc substitutus admittitur secundum Inno. & Joā. and. in. c. fi. de offi. delega. & bal. in marga. ver. forma.

5 † Sed nunquid si plures sunt executores testamētarij possit vnus alteri cōmittere vices suas & dic q sic bm barto. post Dyn. in. l. in vēditione. §. fi. ff. de bo. auc. iudi. possi. qd est vex bm bar. ibi qñ talis executor bz potestatē substituēdi sibi aliū in officio suo qd qñ sit. diximus. s. proxime. & vide qd no. in. c. fi. in fi. de testa. in. vj.

6 † Subdēduz est notāter qd si duo executores cōmittant vni cōsocio vices eorum spāli forma. s. qd sic exequatur, & ille aliter exeqtur, sz dicit sic executum magis credit illis duobus glo. est not. in. c. cū ab vno. de re iud. lib. vj. & ibi vide doc.

7 † Quarto quero nunquid eps possit aliū surrogare loco executoris priuati propter male gestū officiū, & dic qd sic ad piam cām tm scdm Bal. in aucten. hoc amplius. j. co. C. de fideicō mis. Quinetiam potest episcopus cogere executorem emendare qd male gessit. c. tua. de testa. bm Specu. in. d. §. nunc vero aliqua. ver. lv. vbi etiaz dicit qd episcopus potest remouere executorem suspectum & nemine accusante ad instar tutores, immo potest episcopus ac heres testatoris, vel legatarius, vel quilibet

bet cuius interest impedire malam administrationem testamē tarij executoris ꝑm Spe. vbi.s̄. An aūt possit episcopus repro bare statim malos executores ad piā cām datos, vel demuȝ cū incipiunt male exequi. vide Bal.i.l.ij.§.sed ꝛ si quis.in lectu.
8 anti.C.cōmunia de lega. ¶ †Et not. qd̄ si testamentarius exe cutor est inhabilis succedit ei episcopus ne pereant pia legata scd̄m Jo. and.in addi. Spe. vbi.s̄.§.nunc vero aliqua.versic. lxxvj.in addi.per.c.nos quidem.de test.ꝛ auc.de eccle. titu. §.sinautem.colla.ix.
9 ¶ †Quinto q̄ro an eṗs hereditatē vel legatū paupibus reli ctū debeat inter pauperes distribuere. Rū. sic.l.si quis ad de clinādā.ꝛ ibi Bar.ꝛ Doc.C.de epi.ꝛ cler.ꝛ per Inn. in.c.cū tibi.de testa.ꝛ Bal.in Marga.versi.testator.versicu.tertio. Quinetiam si simpliciter est relicta hereditas quā executor di stribuat intelligit̄.s.ad pias causas pro aīa testatoris inter pau peres.vt tenet Bal. in.l.executorem.ij.col.C.de executio. rei iudica.vbi dicit de hoc esse casum not.in.d.c.cū tibi.qd̄ no. Et intellige predicta de pauperibus loci in quo testamentum fa ctum est ꝛ vsure extorte vel alia male ablata ꝑm Bald.in.l.j. .C.de bo.auc.iud.possi.vide tamen in Specu.vt.s̄.versi.lxv.ꝛ
10 ibi Jo.an.in addi. ¶ †Et ideo not. dicit Bal. in.c.iniuria.ij. col.de pace iura.fir.qd̄ restitutio male ablatorum incertoruȝ ꝛ rapinaruȝ debet fieri per episcopos locorū in quibus rapine fa cte sunt.ꝛ tenet Bald. in.d.l.j. Quinimo dicit Bald.in.d ij. col. ꝙ bona sunt dictis episcopis cōsignāda ad distribuenduȝ, non vt hi ea sibi retineant. Debent etiam dicti episcopi ea di stribuere in alimenta pauperum,vel in redemptionem captiuo rum,vel in sustentationem filiorum illius predonis vel vsurarij si sunt inopes ꝛ eṗo videat̄ ꝑm Bal. vbi.s̄.ꝛ Ray. in summa.
11 ¶ †Sed nunquid executor testamēti possit distribuere bona inter pauperes cuiuscūq̄ alterius loci quam in quo sunt facte rapine. Bal.in.d.l.id qd̄ pauperibus.xiij.qd̄.tenet qd̄ sic, q2 non refert quibus pauperibus dentur dicta bona ꝑm Fede.de se.consi.xxxj.ꝛ per Bar.in auc.omnes peregrini.C.cōmunia de succes.ꝛ Ange.in repertorio.ver.vsure.ꝛ.j.dicet̄ in alia qō ne,licet Host.contra in.c.cū tu.de vsur.vbi dicit esse distribuē da inter pauperes loci in quo extorte fuerunt vsure,qd̄ no. nec preterea ꝙ legatum factum pauperibus pro alimentis debet̄ pauperibus hospitalis si in loco testamenti conditi sit hospi tale,alias eṗs debet erogare inter alios pauperes qui sunt in loco conditi testamenti.ꝑm Ang.in auc.de eccle.titu.§.si quis aūt pro.col.ix.per tex.nota.in.l.si quis ad declinandā.de epi. ꝛ cle.ꝛ Joan.de pra.in.l.que conditio.§.cum ita.ff.de condi. ꝛ demon.Bal.in.d.l.si quis.Ange.in questione, Astensis mi les ꝛc.ꝛ Jo.and.in.c.j.de testa.lib.vj.ꝛ intellige de hospitali pauperiore.d.l.si quis.ꝛ ibi barto.qui dicit hodie hoc esse arbi trio episcopi,quod est notandum.
12 ¶ †Sexto quero an episcopus possit exequi testamentum in quo non est datus alius executor si testator in testamento prohi buit episcopum exequi. Respondeo sic,ꝑm Ang.in auc. de ec cle.titu.colla.ix.in.§.si quis aūt pro.qd̄ est verū nisi heres pre uenerit episcopuȝ in exequendo ꝑm bal.in.d.l.nulli.ij.col. vbi ēt dicit qd̄ potest episcopus exequi si non sit datus alius execu tor a testatore,sed taxata sunt per testatorem bona distribuēda nisi heres preuenerit in exequendo,quod no.
13 ¶ †Septimo quero nunquid eṗs possit vendere bona stabilia vt distribuat inter pauperes si testator ea prohibuit vēdi. dicit ꝙ sic,tenet Bal.in.d.l.si quis ad declinandam.ij.col. ꝛ ibi ēt vide Bar.de epis.ꝛ cle.quod intellige verū si desunt nomina debitorum ꝛ bona mobilia in quibus primo debet executor po nere manum, videlicet prius a nominibus debitoruȝ est inchoā dum q̄ȝ ad mobilia veniēdū pro satisfactione testōruȝ ꝭȝ Nico. de neapo.in.l.magis puto.§.in primis.ff.de reb. co.scd̄o ad mo bilia priusq̄ȝ ad immobilia ꝭȝ bal. in.l.fi.§.si aūt leg.C.de bonis que lib.ꝛ barto.in.l.alio.ff.de alimen.ꝛ ciba.lega. Nec potest eṗs vel executor testamenti plus de bonis vendere q̄ȝ sit opus de satisfactione testamenti.d.§.si aūt legata.ꝛ ibi bal.vbi etiaȝ not.quod pro paruo debito non debet executor ponere manū ad res magnas qd̄ ēt tenet Ange.in aucten.de alie. ꝛ emphy. §.hoc etiam.v.col.colla.ix.ꝛ in.l.iij.C.quādo decre. opus nō est.ꝛ ibi glo. que sic debet intelligi alias reprobatur per.l.ma gis.§.idem.ff.de rebus eorum,ꝑm Barto. ibi.ꝛ Nico. de nea po.in.l.j.in prin.ff.eodem vbi dicit ꝙ non potest vendere rem
14 meliorem. ¶ †Sed nunquid executor testamenti possit vende re de bonis hereditarijs pro satisfactione testamēti.ꝛ dic regu lariter ꝙ non ꝑm bar.in.d.l.alio.fallit qñ executor esset heres vniuersalis. Itē ꝛ qñ nō posset aliter satisfieri voluntati testato ris ꝑm Specu.vbi.s̄.ver.sed an executor.ꝛ ver.quid si nō.ꝛ ibi bal.in addi.ver.an executor vltime. Itē fallit qñ testator dedit licentiam vendendi de bonis suis ꝑm bar.ꝛ Nico.de neapo.in l.j.§.j.ff.de rebus eorum.quo casu venditio facta per executorē permissu testatoris potest ratificari per heredem ꝑm bal. sing. in aucten.si captiui.vlti.col.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ ita de facto consu lui. Ex his patet quomodo debeat intelligi dictum Joan. an. in addi.Specu.vbi.s̄.ver.sed quid erit vbi tenet executorē te stamenti posse vendere de bonis hereditarijs pro satisfactione legatorum. Sed an possit executor vendere coniunctis suis.rū deo sic.s.palaȝ ꝛ bona fide ꝑm bal.in.d.l.id quod pauperibus. vj.q.quē ēt vide in.c.j.vlt.col.si inter do. ꝛ vassal. lis oria.in
15 vsib.feud. ¶ †Dubitari ēt pōt an executor vendens teneatur promittere de euictione.ꝛ dic ꝙ non.l.qui erat. ꝛ ibi bar.ff.fa mi.hercis. Itē nec tenetur de euictione ꝑm bar.in.l.alio. de ali mē.leg.i fi.nisi cū vēdit. nō oñdit se esse executorē,q2 tūc tenet̄ de euictione ꝑm bal.no.in.l.j.C.credi.euic.pigno.nō de. alias
16 aūt tenet̄ heres de euictione ꝑm bar.not.in.d.l.alio.in fi.† Et tene menti quod ex vēditione executoris non transfertur domi nium, nec possessio in emptorem si heres rem venditam possi det ꝛ contradicit venditioni, sed potest agere actor ex contra ctu contra heredem ad consequendum dominium ꝛ possessionē iudice inducente.nec potest per vim expellere heredem possi dentem.vt tenet singu.bal.in.d.l.id quod pauperibus.viij.q. vide bar.in.d.l.alio.in.iij.col.vnde concludat in libello ad dā dum,ꝛ tradendum.
17 ¶ †Octauo quero vtrum episcopus distributor bonorum inter pauperes habeat actiones hereditarias sicut heres ꝛ executor testamentarius. Respondeo sic,secundum barto.in.d.l.si quis ad decli. in.iij.col. propterea dicit episcopum esse mittendum in possessionem hereditatis relicte pauperibus ad distribuen dum.quod intellige.s.ex beneficio.l.fina.C.de edic.diui adria. tollen.secundum barto.in.d.l.fina.vij.col.qui ideȝ dicit in exe cutore ad piam causam.qd̄ etiam tenet bal.ibidem in margar. ver.testator vbi dicit verum si executor est datus alias episco pus mitti debet in possessionem pro pauperibus secundum In no.in.c.cū tibi.de testa. Adde ꝙ episcopus cogit ex officio im plorato per supplicationem ei porrectam solui legatum pictan tie factum fratribus secundum bal.in.l.j.ij.col.C.de fideicom. ꝛ in.l.eā q̄ȝ.iij.colū.C.eodem titu.vbi dicit ꝙ pia legata petunt̄ officio epi, vel ēt officio iudicis secularis. vt tȝ bar.i.l.solēt.ff.ō alimen.lega. Nec preterea quod procurator episcopi mitti po test in possessionē hereditatis,sic vt episcopus etiaȝ per vicariū ipsius episcopi secundum bal.in.d.l.si quis ad decli.ij.col.vbi dicit sic practicari.ꝛ tenet bal.in addi.Spec.de testa. versicu. sed quid de episcopo,vbi etiam dicit ꝛ coram ipso episcopo pos se procuratorem eius agere cuȝ possit tunc episcopus esse index ꝛ pars in causa pauperum. Sed an executor testamētarius ha beat actioneȝ ad consequendum bona hereditaria distribuen da per ipsum. Respon. ꝙ sic.secunduȝ barto.in.d.l.si quis ad decli.ꝛ in.l.si quis titio.de lega.ij.ꝛ in.d.l.alio.ꝛ Bal. in.d.l. nulli.j.col.ꝛ in.d.l.id quod pauperibus.v.col.ꝛ Pau. consi. cxlvj. Sed Bar.in.d.l.si quis titio.dicit ꝙ quando executor non habet actionem,habet officium iudicis per.l.quintus.ff.de
18 an.leg.† Scias tamen ꝙ executor non habet rei vēditionē,sed officium iudicis secundum Bal.in.l.ij.in prin.C.cōmunia de le ga.ꝛ Ange.in.l.lucius.§.meuia.ff.ad trebel.vbi simpliciter di cit dari officium iudicis. pro legatis vero pijs ꝛ alimentoruȝ hȝ executor actionem sine dubio secundum gl.ꝛ docto.in.d.§.me uia qd̄ est verum etiam in mero executo,vel etiam si habet mā datum secundum Spec.in.d.§.nunc vero aliqua. ver. ꝛ scias. Et adde qd̄ executor hȝ actionē demum eueniente ꝯditione nō ante.l.quidam testamento.§.si scriptus.ꝛ ibi Bar.de legatis. j. Item intellige quod executor habet exercitium actionū que competunt legatarijs,non autem habet nouas actiones secun dum Bartol. in.d.l.si quis titio. sed vtrum executor habeat actionem pro legato pio soluto per heredem qui preuenit exe cutorē in exequendo Bar.querit ꝛ non soluit in.l.cum quidaȝ. de fideicom.liber.ego credo quod non,arg.not.per Bal.in.l. post morteȝ.pe. col.C.de fideicom.licet.arg.contra ex not.per Bar.in.l.cū pater.§.a filia.de leg.ij.ꝛ.j.dicet̄ in alia.q.cogita.
19 ¶ †Nono quero an episcopus cogere possit executorem testa mentarium ad vendendum,ꝛ distribuendum in piam causam. Respondeo ꝙ sic,vt tenet Spec.in.d.§.nūc vero aliqua. ver. ix.ꝛ Vsi.lvij.ibi, coget̄ autē per tex.in auc.de eccle. titu.§.si q̄s

edificantem. col. ix. et tenet Bal. in d. l. id quod pauperibus. vlti. col. de episcopis et clericis, vbi dicit esse verum etiam vsque ad. xl. annos per tex. in auc. vbi. s. §. pro temporalibus. Item verum etiam si executor sit religiosus exemptus non obstante fori priuilegio secundum Bal. in. l. interdum. §. senator. ff. de iudi. Quinimmo et quilibet de populo potest denuntiare legata ad piam causam facta secundum Bal. in. d. l. nulli. ij. col. quod est verum etiam si sit religiosus exemptus. vt. s. proxime dixi secundum Bart. et nedum potest denuntiare, sed etiam petere heredem cogi ad persoluendum pia legata secundum Ange. in aucten. de ecclesia. titu. §. sinantem sanctis. et in Specu. vbi. s. ver. lxvj. ibi, sed non ne quidem etc. imo etiam executorem cogi petit quicquam secundum spe. ibi. ver. sed nec cuilibet. et Bar. in. l. ciuitatibus. de leg. j.

20 ¶ † Quomodo autem cogatur executor. Rn. quod causatiue, quia perdit commodum ex testamento sibi prouenientem quod simul cum officio transit ad episcopum. d. l. nulli. et Spe. ver. lviij. in princi. vbi dicit verum nisi testator fuisset illi alias relicturus, alias vero cogitur executor monitione premissa per episcopum. c. tua. et. c. Joannes. de testa. xij. q. ij. indigne. Item cogitur per sententiam excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti secundum negotij qualitatem. de verbo. significatio. c. quærenti. c. ij. de penis de sen. excom. in. vj. c. cum medicinalis. et. c. sacro. eo. tit. de offi. delega. c. sane. et. c. pastoralis. Item cogitur arbitrio episcopi per quemcunque modum sibi videatur siue mulcta indicta, siue carceratione, siue captis, et distractis pignoribus secundum Specu. in. d. ver. lviij. ibique dicit Jo. an. in addi. quod durante contumacia executoris potest episcopus exequi. quod not. Requiritur tamen libellus. et ordo iudicij si proponitur contra executorem conditio ex. l. nulli. de epis. et cle. siue actio ex testamento, siue actio in factum, siue officium iudicis nisi petatur cogi monitione premissa ad exequendum quo casu non requiritur libellus nisi iuste contradicat executor secundum Spe. in. d. ver. lviij. quod not.

21 Decimo quero † si legatum est factum pauperibus post mortem heredis, an si heres soluit illud in vita sua possit iterum episcopus cogere ad soluendum post mortem heredis. et dic quod sic. vt dicit Bar. l. cum pater. §. a filia. de lega. ij. sed contrarium tenet Bal. in. l. post mortem. penul. col. de fideicom. vbi plene et ibi concludit quod potest heres in vita de consilio episcopi eligere pauperes et prestare legatum quod sit prestandum post mortem suam. ex quo ibi Bal. Secundo notabiliter infert, quod vxor heres in vita sua grauata post mortem distributioni bonorum inter puellas nobiles potest in vita sua puellas eligere, et maritare. Item dicit ibi Bal. quod heres potest in vita sua monasterio dare hereditatem quam testator reliquit monasterio post mortem heredis. Scias autem quod executor datus ad distribuendum post mortem heredis non potest distribuere viuo herede. secundum Ange. not. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. el. ij. ff. ad treb. Ang. vbi dicit verum nisi de consensu

22 heredis. et tenet Bal. in. l. post mortem. ¶ † Sed quid si heres siue executor soluit legatum, an cogatur per episcopum iterum soluere. Respondeo sic. si soluit legatum pium, non diuisum per testatorem. Secus si soluit iuxta diuisionem testatoris scilicet quantum cuique testator reliquit secundum Spec. vbi. s. ver. lxij. denuo queritur etc. vbi etiam dicit non cogi heredem iterum soluere si ipse bene ordinauit, et vtiliter, et discrete. i. quantum quisque prudens et deuotus fideicommissarius facere potuisset, alias non, ne videatur vsurpasse officium alienum per. c. tua. de bo. et in regu. non est lib. vj. et. l. culpa est. ff. de regu. iur. quod tene menti perpetuo, quia vtile est.

23 ¶ † Undecimo quero nunquid episcopus cogat testamentarios executores discordes ad se concordandum et exequendum. Respondeo sic. videlicet termino eis prefixo ad concordandum, quo elapso, et eis discordantibus ipse exequitur secundum Bal. in. l. id quod pauperibus. ver. iij. quero. v. col. C. de episco. et cleri. quod est verum in relictis pijs, non in alijs in quibus preses. i. episcopus loci est diffinitor secundum Bal. in. l. ij. §. j. C. communi. de lega. Item potest tunc episcopus cui vult gratificare secundum Bal. et Pau. de cast. in. l. et suum. §. hodie. ff. de pac. et Bal. in addi. Spe. de instru. edic. ver. inter executores. et ibi Spe. §. nunc vero aliqua. ver. quid si plures. et ver. sed quid erit. et Bal. in ver. si executores. eo. titu. quod dicit verum si partes discordantes sunt equales. alias maiori parti standum est secundum Bal. in. d. ver. inter executores. quem etiam vide in. l. vidue. C. de nup. vbi aliter loquitur et limita secundum Spec. vbi. s. ver. lij. sed quid erit quod verum sit nisi minor pars opponat et probet aliquid rationabile, et dicit ibi Joan. in addi. quod tertius de tribus impedit actum duorum, prohibendo. Sed tunc iudex est adeundus qui iudicet que causa sit potior secundum Lamber. quod not. ad. l.

24 duo ex tribus. de re iudica. cum simi. ¶ † Circa predicta tamen not. quod prefertur voluntas executoris consanguinei secundum Salyce. singulariter in. l. imperator. ff. de pac. quem refert Ludoui. pon. in singu. verbo, executor. ver. si executores.

25 ¶ † Ultimo non obliuiscaris quod si sunt executores testamentarij quorum vnus concordet cum voluntate heredis in transmutando locum ecclesie construende iussu testatoris, quia si heres et vnus executor nolit transmutari prefertur eorum voluntas voluntati duorum executorum volentium locum mutare secundum Jo. an. singulariter in addi. vbi. s. ver. lxv. in addi. vide quod ibi.

26 ¶ † Duodecimo quero si executor male arbitratur in exequendo, an episcopus corrigat. Rn. sic. secundum Bal. in addi. Spe. de instru. edi. ver. executor si male. et ibi spe. ver. quid si male. Ideo bal. in. l. ij. §. j. C. communia delega. dicit not. arbitrium executorum corrigi arbitrio iudicis. et alleg. Spe. vbi. s. tu intellige de episcopo vt dictum est. Et adde quod pot episcopus surrogare alium si executor testamentarius ad pias causas non sit sufficiens. secundum Ang. in aucten. de eccle. tit. §. si quis edificium. col. ix. et alias. s. diximus.

27 ¶ † Decimotertio quero an episcopus possit declarare post annum si is cui testator commisit declarationem intra annum non declarauit personas quibus aliquid dandum erat vel vsuras restitui. Respondeo sic, vt tenet Bal. in. l. ij. §. sed et si quis. iiij. colum. C. communia delega.

28 ¶ † Decimoquarto quero contra quem agat episcopus ad quartam sibi debitam de pijs legatis. Respondeo quod agere debet contra executores testamentarios pro legatis nondum solutis, alias contra legatarios secundum Pet. de peru. in consi. cum queritur, an ante annum. et Hostien. et Joan. and. in. c. de his. de sepul. et alias. s. dixi in questione de quarta episcopali.

29 ¶ † Decimoquinto quero an episcopus curare teneatur ne committatur fraus per testamentarios executores. Rn. quod sic. imo si ad ipsum deuoluitur executio non debet fraudem committere nec sibi aliquid applicare. vt tenet Bal. et Flo. in. l. altius. ff. si ser. ven. cum enim sit merus executor, non debet aliquid lucrari

30 secundum Bal. ibi qui dicit, quod episcopi hoc male obseruant. ¶ † Et no. quod Jo. an. in addi. Spe. vbi. s. ver. sed quid erit. in addi. m. dicit episcopum emere posse de bonis expositis venalibus palam tamen et bona fide, non clam et mala fide. et ita dicit seruare dominos cardinales qui sunt executores testamentorum aliorum cardinalium.

31 ¶ † Sed nunquid executores testamentarij possint sibi applicare de bonis et inter se distribuere, dic quod non etiam si sunt pauperes secundum Odofre. et Bal. in. l. si mandauero. §. si tibi centum. ff. mandati. et Bal. in. l. ei qui. C. de distra. pig. et in. l. si quis ad decli. §. in omnibus. C. de epis. et cle. et in. l. id quod pauperibus. eo. tit. et in l. si is. C. de fur. et Flo. in. d. l. altius. Item nec coniunctis suis nisi sint pauperes, et bona fide dent secundum Bal. in. d. l. id quod pauperibus. vij. q. et in. c. j. vlt. col. si inter do. et vassal. lis oria. et Joan. an. in addi. m. et Bar. in. l. tutor petitus. §. j. ff. de excu. tuto. vbi dicit quod nec filijs suis executor potest dare nisi sint pauperes, et pater ipse dans non habeat vsumfructum in his que dat.

32 ¶ † Decimosexto quero an episcopus possit dari executor in testamento. Rn. quod sic. siue ad piam causam, siue ad prophanam secundum spe. vbi. s. ver. lxxxviij. de episcopo autem. et ibi idem dicit in archiepiscopo patriarcha et cardinali. et in extrauaganti Joan. frangi panem. in prin. Ex quo not. quod episcopus et alij superiores prelati possunt se immiscere negotijs secularibus, vt ibi quod est verum nisi in causa sanguinis et in alijs prohibitis. xxiij. q. ij. sepe. xv. q. iiij. c. i. in fi. de rapto. in archiepatu. et spec. vbi. s. vnde pot esse iudex et arbiter de consensu partium. de epis. aud. l. epale. et. l. si qui ex consensu. c. ex parte. de arbi. Item pot episcopus gerere curam carceratorum et pauperum. d. l. nulli. de epis. et cle. d. l. si quis ad decli. eo. tit. et propterea dicitur episcopus. i. superintendens vel specu. xxi. dist. cleros. et dixi. s. in prelud. In alijs vero secularibus negotijs si se immiscet episcopus reijciendus est a clero. lxxxviij. dist. episcopus. nec de causis secularibus se intromittere ne vilescat dignitas episcopalis. ea. di. prelatum. Item nec debet tuitionem testamentorum assumere nisi tanquam ordinarius. c. nos quidem. et. c. tua. et. c. ioannes. de testa. nec etiam causis ratiocinorum se debet inuoluere, vt plene per spe. in. d. ver. de episcopo autem. et dixi. s. in alia. q.

33 ¶ † Incidenter queritur nunquid fratres minores ordinis. s. Francisci possint creari executores testamentorum in testamento. et dico quod non per cle. exiui de paradiso. de verbo. signi. et tenet Bar. in. l. a filio. de ali. lega. et in. l. j. iij. col. de leg. ij. possunt tamen dari consultores executoribus secundum Bal. in auc. ingressi. ij. colum. C. de sac.

de sac.san.ecele.sm Bar.in.l.j.§.si plures.v.co.ff.de exercito. dicit contrarium scz quod nisi consultores dari possunt, ⁊ si dantur non valet datio, imo potest executor sine eoꝝ ꝯsi.exequi qd etiã tenet Bal.in rub.de insti.iij.col.nisi testator vltra processerit annullando actum executoris exequentis sine ꝯsilio dictorum fratrum sm Bal.ibi in.iiij.colũ.vide tñ Bart.in.ij.lib. minoricarum.⁊ in.l.quidã.§.papi.ff.de admini.tu.⁊ in.l.cũ pater.§.hereditatem.de leg.ij.⁊ Bal.in.d.l.id quod pauperibus iiij.col.C.de epis.⁊ cle.quod no. Alij vero religiosi non possunt sine licentia superioris executoꝝ officio fungi.c.religiosus.de testamen.in.vj. Pau.de cast.consi.cxlvj. Sed monachus nõ potest esse executor nisi ad piam causaz ⁊ de licentia Abbatis. c.fi.de testa.in.vj.⁊ Spe.de instr.edi.§.nunc vero aliqua.versi.lxxiiij.vbi plene, ⁊ ibi Jo.an.in addi.hoc firmat dicẽs ꝙ vacante monasterio requiritur licentia episcopi, quod nota. Idez dic de canonico regulari sm Spe.vbi.s.ver.lxxv. Abbas vero ⁊ prelati inferiores possunt executores creari sm Spec.ver. lxxvj.⁊ Pau.vbi.s.seruus aũt executor dari non pt sm Jo. and.in addi.vbi.s.⁊ Bal.in.d.l.id quod pauperibus.si tamen fiat legatum pium, valet, quãuis executor datus esse nõ possit. vt ibidem per Joan.and.

34 ¶ †Et not.ꝙ licet sine superioris voluntate fuerit religiosus executor constitutus potest tamen exequi sm Fride.de se.ꝯsi. xcix.⁊ consi.xxvj.⁊ Ludo.pon.in singu.

35 ¶ †Decimoseptimo quero nunquid eps executor testamentarius debeat ꝯficere inuentariũ corã iudice laico.⁊ dic ꝙ sic sm Ange.in.l.j.§.hec stipulatio.ff.si cui plusquã ꝑ.l.fal.xv.colum.⁊ specu.vbi.s.ver.lvij.ibi cogetur aũt.⁊ versi.lxxxv.sed nunquid iudex.per.d.l.nulli.ij.respon.⁊ alias dixi.

36 ¶ †Decimooctauo quero an episcopo alleganti testamẽtariũ executorẽ non fecisse executionẽ intra annũ ⁊ sic ius exequendi esse deuolutum ad eum incumbat onus probandi negatiuam. Rñ.ꝙ sic sm bal.⁊ doc.in.l.fi.in fi.ff.vbi pu.edu.deb.pro quo facit, qr negatiua dz probari per allegantẽ qñ est causa intentionis sue sm Inno.in.c.supꝑ his.de accu.⁊ bar.⁊ doc.in.l.in illa. ⁊ in hoc iure de ver.obli.⁊ bar.in.l.ergo.ff.ex q.cau.ma.⁊ in.l. si ꝑ aliũ.§.docere.ff.ne qs eũ.⁊ in.l.ei.⁊ in.l.ab ea.ff.de ꝓba.⁊ i ꝯsi. Marti.ḋ eugubio.⁊ i.l.si qs.C.ḋ fabri.lib.xj.⁊ in.l.ij.post Cy.C.de iu.emp hy.⁊ in.l.actor.ꝑ bal.C.de ꝓba.⁊ alias dixi.s.

37 ¶ †Decimonono quero vtrũ eps possit hereditatez distribuẽdam inter pauperes dare spurio testatoris. Rñ.non etiam pro alimentis, licet alimenta spurio debeanť ꝑ.c.cũ haberet.de eo qui du.in vxo.qd est verũ ẽt si testator ꝓhibuit suo spurio alimẽta prestari sm bal.in.d.l.id qd pauperibus.vlti.col.ver.vlti.q̃rit. Ita determinat bal.in.d.l.in penul.col.ver.quero vlterius facit.l.fi.ff.de excep. Si tñ eps spurio ꝯcessit nõ pt fiscus eam ei anferre tanquã ab indigno, sed ipse eps sic sm bal.vbi.s.ꝑ no. per Inn.in.c.in literis.de offi.deleg. Nec spurius pt ꝑscribere res sibi datas ẽt per longuz tempus, qr titulus suus est reprobatus, sed longissimo tẽpore sic propter bonam fidẽ presumpta auctoritate superioris, arg.l.⁊ gñaliter.ff.de noxa.vt tz bal.vbi .s.qd no.ꝑpetuo. Et subdit bal.ꝙ coniunctorum appellatione spurij non continentur sm Hy.consi.xviij. In Christi nomine. Considerata ⁊c.vide gl.in.cle.j.de baptis. Inno.in.c.nonnulli de rescri.⁊ Bar.in.l.j.de accusa.

38 ¶ †Sed queritur nũquid spurius potest creari executor testamẽti paterni. Rñ.sic sm Bal.in.l.eã quã.xv.q.C.de fideicõ. in lectu.anti.⁊ in.l.si quis ad decli.vlti.col.C.de epis.⁊ cle.

39 ¶ †Item queri pt vtrum executor testamẽtarius possit eligere spuriũ testatoris ⁊ ei restituere hereditatẽ inter pauperes distribuendam. Rñ.ꝙ non.sicut nec eps.vt.s.dixi.vt tz Bal.in. d.l.id quod paupe.antepe.col.C.de epis.⁊ cle.vide tñ not.per Bar.⁊ Ange.in.l.lucius.§.in testõ.de le.j. Jo.an.in addi.m. Idẽ nisi sit pauper, quo casu ei vt pauperi nõ vt filio pt dari de bonis distribuendis si nõ demeruit.qd no. Potest tñ executor eligere filiũ testatoris legitimũ si est pauper, non alias sm bal. no.in.c.j.§.iniuria.iiij.col.de pace iura.fir.in vsi.feu.

40 Uigesimo quero †vtrum eps post annũ possit eligere pauperes intra annũ non electos per habentẽ ius eligendi eos ex testõ. Rñ.non, sed dz distribuere bona inter pauperes electos ab executore post annũ, licet executor sit priuatus ob nõ factã executionẽ.i.distributionem sm Bar.in.l.ij.sed ⁊ si quis.in fi.com.deleg.⁊ bal. in.l.cum quidam.la.ij.de leg.ij.⁊ in.l.executorem.C.de execu. rei iudi.⁊ But.in.c.nos quidẽ de testa.sed Bal.ipse aliter loquitur in.l.captatorias.de test.mili.⁊ in.l.illa institutio.de here.insti.⁊ in.l.id qd pauperibus.de epis.⁊ cle.⁊ in.d.§.sed ⁊ si quis.ver.quero testator.⁊ Fran.de cap.liste.in.l.quãdiu.C.q admitti.vbi dicit post Bar.vbi.s.ꝙ executor priuatus per lapsuz anni potestate exequendi potest eligere post annum ⁊ episcopus debet inter electos dispensare dicta bona.tu dic vt per cano.in.d.c.nos quidem.⁊ per Pau.de cast.in consi.cxlv.in fi. Hic etiam subdo ꝙ eps post annũ elapsum ⁊ qui declarare debeat vigore testamenti cum monasterio deberetur legatum dz declarare fauore pie cause alias.n.heres dz declarare sm bal. no.in.l.ij.§.sed ⁊ si quis.iiij.col.C.commu.delega.quod est no. ⁊ tenet Bal.in.d.l.captatorias.

41 ¶ †Uigesimoprimo an episcopus sit executor ad distribuendũ male incerta ablata, si non apparet is cui fuerit oblatum. Rñ. sic sm Bal.in auc.alearum vsus in prin.C.de alea.quo casu dz fieri distributio inter pauperes loci in quo rapine facte sunt sm Bal.in.l.j.C.de bo.aut.iudi.pos.

42 ¶ †Uigesimosecundo quero vtrum eps sit citanuds ad defensionem inuentarij fiendi per heredem scriptum in testamẽto cõtinente relicta in piam cãm facta. Ang.tenet ꝙ sic in auctẽ.de here.⁊ fal.§.si vero expressim.col.j.in.x.col.vbi etiã ponit formã dicte citationis. Quinetiam episcopus videns heredes non exequi testamenta, potest eis bona cuz fructibus interdicere, vt voluntas defuncti penitus impleatur.c.si heredes.de testa.qd intellige si post annum non ante sm gl.ibi per auc.hoc amplius .C.de fideicom.⁊ in auc.de eccle.ti.§.si quis edificationem.colum.ix.alias heres priuatur cum se facit indignum qui non obedit iussibus testatoris.xj.qõ.j.silnester.ibi, vt indignis hereditas ⁊c. Et hinc dicitur ꝙ eps dz esse fautor testamentorum sm Bal.in.l.j.vlti.q.C.de his que pe.no.vel etiam dicitur defensor testamentorum.d.c.si heredes.⁊ ibi glo.in.l.hereditas.§.si defuncto.de peti.heredi.⁊ glos.in.d.§.nos quidem.de testa. Item dicitur tutor vltimarum voluntatum qui non dz pati laicos occupare spiritualitatem.vt inquit Bald.in.l.si testamentum.C.de testa.quod not.

43 ¶ †Uigesimotertio quero vtrum episcopus possit esse executor testamẽti ꝑ vsurariũ facti nõ ꝑstita cautione de restituendis vsuris. Rñdeo.nõ, vt tenet Bald.in.l.executorez.iij.col.C.de execu.rei iudi.vbi etiaz dicit Bal.ꝙ episcopus non pt dare licentiam vsurario vt testetur cautione nõ prestita, quod no.qr nõ valet testamẽtũ vsurarij nisi ꝑstetur dicta cautio vel nisi ipse restituat antequã testeť.c.quãquã.⁊ ibi doc.de vsur.in.vj.de quo plenius vide ꝑ Pau.de cast.cõsil.ccclxxxiij.⁊ Ang.in.l.gallus.§.j.⁊.§.forsitan.de libe.⁊.⁊ post h.in suo repertorio.ver.testamẽtũ.⁊ Jo.de imo.in.l.filio ꝑterito.in repet.ff.de iniusto testa.⁊ Bal.in.l.falsus.v.col.C.de fur.⁊ in.§.fi.C.si a nõ ꝯpe.iudi.⁊ in.l.pactum inter heredes.C.de pac.⁊ in.d.l.executorem, ⁊ Bar.in.l.palam.§.non solum.ff.de ritu nup.⁊ in.l.quid si fugitiuus.in prin.C.de edi.edic.⁊ in consi.existẽtes ⁊c. Pau.de cast.in.l.pretor.§.si dñs.ff.de eden. Predicta vera in vsurario manifesto.d.c.quãquã.⁊ tenet Bar.in.l.ij.in prin.ff.de fur. Item verũ etiam ad pias causas vt tz Bar.in.l.j.vj.q.C.de sac.san. ec.in repe. Item verum ẽt si habeat licentiam testandi ab epo sine dicta cautione secundum Bal.in.d.l.executorem. Itẽ nec valet testamentum etiam cum dicta cautione si postea testator perseueret in exercendis vsuris sm Bal.in.d.l.executorẽ.viij. col.⁊ Jac.but.in consi.super facto nostre questionis, qd verum nisi clam faciat vsuras sm Bal.vbi.s.confirmatur autẽ testamentum vsurarij per superuenientẽ cautionem predictã sm veram ⁊ cõem opi.doc.⁊ Bal.in.l.ij.C.de cõtra tab.⁊ in.l.seruis. .C.de lega.⁊ in.l.ex libera.in fi.C.de suis ⁊ legi.⁊ in.l.vniuersa. .C.de preci.impera.offe.⁊ in.l.j.§.filiussa.post Cyn.in apostillis.de leg.iij.⁊ in.d.l.executorem.⁊ in addi.Spe.de testa.versicu.j.⁊ Bar.in.l.qui soluendo.de here.insti.⁊ in.d.l.filio preterito.pe.col.⁊ fi.⁊ ibi Jo.de imo.in.l.si filiussa.la.ij.per bar. de teste. Nic.de mata.in ꝯsi.cũ in confectione. Ange.in auc. de nup.§.j.quidẽ.col.iiij. Jo.an.⁊ doc.in.d.c.quãquã.⁊ in cle.j. de vsu.⁊ Lau.de fa.in.l.in quoꝝ.xvij.col.ff.de pig.q̃ cõis opi. procedat potius de equitate quã de rigore iuris, ⁊ est vera ẽt si dicta cautio presteť in articulo mortis ⁊ sic post testamentum sm Jo.and.in.d.c.quãquã.⁊ Bal.in.d.l.executorem.viij.col. Testamentum vere non vsurarij vel vsurarij nõ manifesteti rumpiť si post testator incipiat fenerari sm bal.no.in.l.ij.in fi.ḋ ꝯtrab.

44 ¶ †Et no.qd si vsurarius post prestitam cautionem interpellatus vt vsuras restituat sit in mora, habeť perinde ac si non cauisset sm Bal.in aucten.cui relictum.iij.col.de indi.vi.tollẽ. Debet autem cauere vsurarius volens testari.d.c.quãquã.etiam

si habet priuilegium a papa de libere testando ẜm Bart. in. l. si quando. §. illud. C. de inoffi. testa. Quam cautionem potest vsurarius prestare etiam corã honestis personis quando aliter staret per episcopum vel sacerdotem quin eam prestet, vel quando esset apud barbaros vbi non esset episcopus vel sacerdos scdm Bal. in. d. l. executorem. vbi etiaʒ vide per Bal. quid iuris sit quando vsurarius non inuenit fideiussorem, potest tamen vsurarius testari prohibitus non prestita cautione donare causa mortis vel inter viuos omnia sua bona secũdum Bal. in. d. l. executorem. iij. col. ⁊ Pau. de ca. in consi. ccclxxxi. vbi etiã singulariter dicit domi. Pau. de ca. qđ. d. c. q̃q̃. habet locuʒ in mero vsurario. i. in eo qui mutuat ad vsuram qui proprie dr̃ vsurarius ẜm Hostien. in summa. de vsur. in prin. Non autẽ in mercatoribus vendentibus ad terminum in credentiam pro pretio cariori vel alios ꝯtus vsurarios celebrantibus ex quo principale proposito eorum est mercari non fenerari, quod tene menti.

45 ℂ † Sciendum est etiam quod vsurario promittente sacerdoti restituere vsuras in articulo mortis querit̃ actio. ⁊ exceptio eis quibus restitutio fieri debet no. in. d. c. q̃q̃. ⁊ Spec. tenet. vbi. s̃. ver. item pone cum quidam.

46 ℂ † Subsequenter notandũ est quod potest vsurarius in testamento facto nõ seruata forma. c. q̃q̃. constituere executorẽ ẽt si omnia bona sint restituenda pro vsuris qui executor pferri dʒ episcopo nisi ꝯtrario sit in ꝯtrariũ, vel nisi fraudis suspitio deprehendatur vt tenet Bal. in. d. l. nulli. ij. col. ⁊ Pau. de cast. in consi. ccclxxxij. in fi. Sed quid de substitutione pupillari facta pupillo vsurario non seruata forma. d. c. q̃q̃. Bal. in. l. humanitatis. vlti. col. C. de impu. ⁊ ali. substi. tenet eã valere in bonis substituendis, non in alijs, quod est notandum. Postremo scire debes qđ non põt vsurarius vẽdere bona sua nisi saluo iure hypothece in eis pro restitutione vsurarum vt tʒ Bal. in. d. l. executorem. j. colum. C. de executio. rei iudi. quod nota.

47 ℂ † Uigesimoquarto quero vtrum eps̃ cogat ad restitutioneʒ vsurarũ etiã sociũ vsurarij qui participauit de vsuris, Bal. tʒ ꝙ sic. in. l. j. xv. q. C. pro soc. quod veruʒ intellige scʒ in loco in quo vsure extorte sunt ẜm Pau. de cast. in. l. ait pretor. §. sed si dominus. de eden. Item verũ id est personis a quibus extorte sunt si certe sunt ⁊ compareant vel heredes alias pauperibus sunt dãde scʒ loci in quo extorte sunt ẜm Pau. de cast. in. d. §. sed si dominus. ⁊ Fede. de se. in consi. xxij. ⁊ no. in. c. cuʒ tu. ⁊ ibi Joan. an. de vsuris. de qua restitutione vide plene per glo. ordi. in regula pactum. lib. vj. Ange. tamen in repertorio. ver. vsure. dicit posse restitui paupibus cuiuscũq; loci. facit. xij. q. j. c. ex his ⁊ alias. s̃. diximus, idẽ si vagabũdus sit is cui fieri dʒ restitutio, q꞉ pro eo pauperibus sunt restituende si expẽse itineris excederent q̃titatem vsurarũ ẜm gl. in. d. c. cũ tu. ⁊ ibi per doc. Idem ⁊ si is a quo sunt extorte non repetat ẜm An. no. in. c. ij. de vsu. ⁊ Ang. in. d. ver. vsure, Dʒ aũt restitutio fieri ꝑ vsurariũ. d. c. cũ tu. ⁊. c. sicut dignũ. §. ecce. de homicidio. xiiij. q. v. c. pe. Inn. in. c. pleriq; de imu. eccle. facit. j. q. j. non est. vel etiã ꝑ epm̃ loci in subsidiũ. no. in. d. c. ij. de vsu. in. vj. ⁊ Host. in. d. c. cũ tu. cuius dictũ nisi intelligat̃ sic. s. in subsidiũ, nõ esset verũ ẜʒ Ange. vbi. s̃. ⁊ Archi. in. d. c. ij. ⁊ ibi Jo. an. in nouel. ⁊ Pau. in cõsil. cxlvj.

48 ℂ † Circa predicta nõ est omittendũ ꝙ si qs hʒ furnũ vel molendinũ ⁊ mutuat ꝑsonis vt vadãt ad furnũ vel molendinum suũ, dr̃ vsuram exercere, ⁊ dʒ fieri restitutio talis vsure estimande ẜm q̃titatẽ accessus ⁊ lucri pauperibus illius loci nõ ꝑsonis qbus mutuauit, vt no. Jo. cal. in. c. fi. de vsu. quẽ refert ⁊ sequit̃ Pet. de peru. in trac. de societate. iiij. parte. ix. col. versic. sed nunquid si dñs qđ no. perpetuo q꞉ quotidie de facto contingit.

49 ℂ † Pro practica vero sciendũ est ꝙ qñ fit restitutio vsuraruʒ dʒ edictũ gñale ꝑponi vt ꝯpareant oẽs q soluerint vsuras tali, ⁊ hoc si certi non sunt hi a qbus extorte fuerũt, alias. n. noiatim sunt citandi. no. in. c. ij. de vsu. in. vj. Inn. i. c. significauit ꝺ testa. ⁊ Ang. in. d. ver. vsure. Judei ẽt pñt cogi ad restõnẽ vsurarũ ꝑ idirectũ. s. priuãdo eos cõione Christianoꝝ. gl. est in. c. de terris ꝺ deci. ꝑ. c. post miserabilẽ. ꝺ vsu. vbi vide, lʒ nõ seruat̃.

50 ℂ † Uigesimoquinto an eps̃ possit distribuere inter pauperes bona peregrini mortui intestati. ⁊ dico ꝙ sic, ꝑ tex. in aucte. oẽs peregrini. C. cõia de suc. vñ no. ꝙ eps̃ ẽt cãe intestati est distributor ẜm Bal. ibi, qđ est verũ si nõ sint agnati vel legitimi heredes vt ibidẽ. Dr̃ aũt peregrinus is q est extra suã patriam. in auc. vt diffe. iud. in prin. ⁊ ibi Jac. de bel. in lec. ⁊ no. i. l. ciues. i fi. C. de incol. lib. x. Itẽ qñ non est in loco vbi habitat ẜm bart. in. l. j. §. habitare. ff. de his qui deie. vel effu. Et põt tanq̃ vagabundus vbiq; ꝯueniri bal. in. l. cũ longi. C. de longi. temp. pscri.

Sed q꞉ auc. loquit̃ ẽt de aduenis, scias ꝙ aduena dr̃ quasi incola. l. pupillus. §. aduena. de ver. signi. ⁊ no. in. l. heres absens. §. si quis tutela. ff. de iudi. Intellige tñ de incola qui recessurus est ẜm Flo. post gl. in. l. in lege aquil. si deletum. ff. ad legẽ aquil.

51 ℂ Et ꝑptera in questione de facto tenui alias simul cuʒ vicario reuerendissimi dñi epi firmani ꝯtra cõe firmi † ꝙ eps̃ tanq̃ distributor bonoꝝ succedere debeat cuidã Lombardo qui intestatus decessit in firmana diocesi, ⁊ sine agnatis, lʒ habitauerit in diocesi per duos annos q꞉ proprie aduena dicebat̃. i. quasi incola nõ ꝑprie incola, q꞉ recessurus per predicta. Aduene vero veniunt appellatione popularium ẜm Bal. no. in. c. j. de forma fide. in vsi. feu. per tex. sing. in auc. de questore.

52 ℂ † Uigesimosexto quero si vnus de tribus vel quatuor executoribus testamentarijs mortuus sit, an eps̃ aliũ surroget in locũ illius, an vero alij suꝑstites exequant̃ pro eo. Rñ. ꝙ fauore vltimarũ volũtatũ alij exequunt̃, siue vnus sit mortuus, siue absens in remotis, siue nolit exequi. c. si. in fi. de testa. in. vj. qđ est verũ nisi testator aliud iusserit. vt ibi. ⁊ bar. in. l. q ꝑprio. §. si duobus. ff. de ꝑcu. sed bal. in. l. nulli. vlti. col. de epis. ⁊ cle. dicit idẽ, ⁊ addit ꝙ nõ põt eps̃ aliũ loco mortui surrogare, nec se illi adiungere, q꞉ non supplet in casu fortuito, sed in dolo ⁊ negligentia sic, Spe. in. d. §. nũc vero aliqua. ver. quid si sunt plures dicit ꝙ si testator mãdauit executoribus solui certas res certis personis, pñt cõsocij executores defuncti vel absentes soluere, lʒ male faciant si modo requirant absentem, sed si mandauit res vendi, vel pecuniam distribui arbitrio executorum, non potest vnus sine altero exequi, si vero iussit testator fundari ecclesiã vel aliud opes nouum fieri ad piam causam debent omnes non vnus sine altero interuenire, si tñ vnus discordet debet episcopus cogere omnes, nec debet tunc vnus alium surrogare etiam altero mortuo, omnibus tamen discordantibus vel negligentibus. Episcopus gratificat illis qui pauperibus locis vel personis prouidere intendunt. ita tradit spe. vbi. s̃. ⁊ ibi Jo. an. in addi. ⁊ Bald. in addi. ver. inter executores. Itẽ ibi Jo. an. in addi. prima dicit ꝙ vno mortuo absente, vel nolente exequi alter requiritur, nisi testator altercauerit. d. c. si. in fi. de testa. in. vj. vbi ẽt glo. ⁊ doc.

53 † Sed an executoribus absentibus episcopus exequatur, vide Bal. in. c. si facta. si de feu. fue. contro. in vsi. feu. Itẽ qd si de duobus tantum executoribus alter decesserit, Spec. vbi. s̃. ver. xlix. dicit post multas opi. ꝙ si testator eos constituit coniunctim vel simul ⁊ insolidum, distributio accrescit alteri. Secus si disiunctim ⁊ in partem, q꞉ loco defuncti alius ꝑ epm̃ surrogatur q nõ tenet̃ cauere sicut nec si fuisset testamẽtarius, dũmodo surrogationi ipsius consenserint legatarij. Jo. and. in addi. refert opi. Ja. de are. qđ solus superstes nõ possit nisi ꝯstet de contraria voluntate testatoris, licet in tutoribus sit spãle, qđ no. si tamen de quatuor duo sint mortui possunt superstites exequi secundum Pau. de castro. consi. cxlvj. per rationem. c. si. ⁊ ibi doc. de testa. in sexto.

54 ℂ † Quid autem si vnus tantum executor datus est ⁊ decessit. Rñdeo si decessit re integra episcopus succedit, ⁊ exequitur, alias heres executoris, vt tenet Specu. versi. lxxxi. ⁊ ibi Joã. an. in additio. vbi etiam Bald. in versi. si omnes, vbi dicit episcopum exequi si omnes sunt mortui qui dati fuerunt executores ẜm Specu. in versic. l. dicit quod si solus datus est ⁊ decessit, vel plures ⁊ omnes mortui sunt, exequit̃ heres, qui si non est certus, dʒ episcopus tanq̃ legitimus executor exequi, sed nullo dato executore episcopus deputabit, scdm vero quosdaʒ Specu. ibi versicu. lxxxi. dicit in fine ꝙ mortuo executore potest episcopus alium surrogare vt ibi. ⁊ in versiculo. lxix. sed si aliter. ⁊ versicu. sequen. An autem vnus executor possit sine altero exequi Bal. in additio. Specu. vbi. s̃. versicu. inter executores, dicit quod debent simul omnes conuenire, sed vno nolente potest alter exequi. c. si. de testamen. in. vj. ẜm Bar. in. l. qui proprio. §. si duobus. ff. de procu. ⁊ tenet Joan. and. in addi. in versi. an executor. tu ẽt vide Bal. in. d. l. nulli. ⁊. l. si apud. ⁊ ibi Petr. de sun. C. de appella. ⁊ in. l. ij. §. j. C. commu. delega. ⁊ Hy. in. l. si plures. ff. de admini. tuto. Sed an executio potest diuidi inter eos. vide An. bo. in apostillis in. l. si quis titio. de le. ij. vbi dicit fieri, secundum quod no. in. l. in venditione. §. fi. ff. de bo. aut. iudi. pos. ⁊ insti. de suspec. tu. §. quod sine. Et sciendũ ꝙ mortuo executore incertoꝝ restituendorum succedit episcopus eius loco ẜm Bal. in addi. Specu. vbi. s̃. ver. si moritur. ⁊ ibi Spec. ver. sed pone. ⁊ versi. sed quid erit quod no.

55 ℂ † Uigesimoseptimo quero vtrũ eps̃ executor cogat filios testatoris soluere qñ testator reliqt ꝑ anima arbitrio filioꝝ. Rñ. sic, non

sic nō obstā. quod in legato nō sit expressa q̄ntitas, vt tenet spe. in. d. §. nunc vero aliqua. ver. xxvj. quod intelligit ibi Joā. an. in addi. vt peti possit inspecta ɔditione persone, numero filiorum, ⁊ facultatibus defuncti, quod nō. q: speciale est hoc casu vt valeat legatum incertum fauore pie cause. ⁊ tenet Bal. in. l. nulli. ij. col. C. de epis. ⁊ cleri.

56 ¶ † Uigesimooctauo quero vtrum si heres nolit exigere a debitoribus hereditarijs q̄liter succurratur pauperibus vel legatarijs. R̄ndeo quod episcopus cogere debet ad agendū ne volūtas defuncti impediatur. vt in Specu. vbi. s. versi. xxxix. vbi ēt dicit cogi posse offi. iudi. vel condi. ex. l. nulli, de. epis. ⁊ cler. ad instantiā legatariorū, quod not. Et adde quod si heres conuentus per executorem testamenti excipit cōtra eum quod agere nō possit aliqua de causa, cogitur mero officio episcopi, vel proris tradere rem legatam legatario ſm Specu. in versi. xlj. ibi vide, ⁊ ita de facto vidi seruari.

57 ¶ † Quero corā quo iudice agat executor cōtra heredem, vel debitorem hereditarium, vel etiam legatarius cōtra eosdem, vel cōtra executorem. R̄ndeo q coram epō loci in quo defunctus domiciliū habuit. vel originis, vel etiā corā iudice lacio vtriusq3 loci ſm Specul. vbi. s. versic. xliiij. vbi vide omnino. ⁊ in ver. lxxxvij. quid si eps in cuius, ⁊. c. seq. quod intellige ſm Jo. an. ibi in addi. in prin. diuisim nō cōiunctim. i. simul, ⁊ semel. Idem etiā dicit ibi Jo. in episcopis, q: quilibet exequetur in sua diocesi q̄n testator bona possedit in diuersis locis sub diuersis episcopis, qd̄ itellige si habuit bona in diocesi originis ⁊ in diocesi domicilij, si vero in neutra, sed in tertia, ⁊ tunc prefertur eps originis. Sed si diocesis originis est dubia prefertur eps domicilij, de quo etiam si dubitat̄ preferetur eps loci inquo defunctus est ſm Jo. an. ibi per dictam. l. nulli quod bene nota.

58 ¶ † Uigesimonono quero vtrū executor testamēti debeat reddere rōnem epō. R̄n. sic ſm Bal. in addi. specu. de instr. edi. ver. omnis executor. ⁊ in. d. l. id q pauperibus. vlti. col. de epi. ⁊ cle. ⁊ plenius in. l. nulli. iij. col. eo. ti. ⁊ ibi Spe. ver. xlvij. qd̄ dicit verum presentibus heredibus ⁊ legatarijs ēt quibus non sit integre solutum cū ipsorum intersit. Idē in tutore, curatore, ⁊ gestore negotiorum ſm Spe. ibidē per. l. ij. ff. de neg. gest. in. l. j. in princi. de tu. ⁊ cu. ⁊ da. ab his. l. actus. ff. de admi. tu. C. eo. titu. l. rōnes. C. de arbi. tu. l. tutorem. cū si. qd̄ no. Et intellige q ratio addi d3 epō. vt. s. per cle. eos qui de testa. per quam p3 etiam exemptos nedū subditos teneri ⁊ posse p epm delinquentes puniri, imo tenent̄ offerre rationis redditionē etiā non petitam, vt ibi per glo. ⁊ tenet Jo. and. in addi. in. d. ver. xlvij. quod etiam no. Et subdit ibi Jo. an. q etiā officio nōdū finito tenet̄ reddere rōnem de male gestis. licet secus sit in tutore. l. si finita ⁊ ibi bar. ō tu. ⁊ rat. distr. l. aduersus. ⁊. l. rationes. C. de admi. tu. l. j. §. finito. de ɔtra. iudi. tu. Bar. in. l. j. in prin. ff. iudi. sol. ⁊ in. l. iij. §. ij. eo. titu. ⁊ Joan. an. ibi dicit qd̄ est veru3 etiam si sit suspectus ⁊ habet adiunctum ſm glo. ⁊ bart. in. l. si tutor §. si tutori. ff. de tute. ⁊ rō. distrahē. secus tamen in curatore vt ibi ⁊. l. cū curatore ⁊ ibi Bar. de admi. tu. Et sciendum ſm Jo. an. in addi. q tutor vel curator de gestis ante tutelam vel curā potest conueniri durante tutela vel cura ⁊ alter ɔtutor vel curator auctorizat, sed si consocium non h3, dandus est curator, pro gestis vero tempore tutele vel cure extra officium vt p furto vel iniuria oritur actio durante officio, que tū non intentat̄ nisi finito officio, si vero actus ɔcerneret officiū, nō nascit̄ actio pro eo nisi finito officio.

59 ¶ † Nec ꝑtereo qd̄ si sunt plures tutores vel executores, non pōt vnus reddere rōnē sine altero, ne ratio diuidatur cum simul tota reddi debeat ab omnibus ſm Bal. no. in. l. si plures vij. col. C. de ɔdi. inser. Et d3 ratio reddi nedum pupillo, sed ēt agnatis eius heredibus ab intestato. l. si pater. ⁊ ibi bal. C. cōia de suc. Nec d3 reddi amplius q̄ semel si is q reddidit h3 apocham de ratione reddita. l. semel. ⁊ ibi bar. C. de apo. pu. lib. x.

60 **Requiruntur** † aūt in redditione ratiōis plura. ¶ Primo q carte rōnum exhibeant̄ ⁊ pupillo reddātur. l. fi. §. inter cetera. ⁊ ibi bar. ff. de libe. lega. l. si ita fuerit. ⁊ ibi bar. ō ma. testa. i. §. q̄rit̄. l. si cui libertas ⁊. l. cū seruus. in fi. ⁊ ibi bar. ⁊ Jo. de pra. de condi. ⁊ demon. ⁊ Jo. de pra. in. l. j. §. officio. ⁊ ibi bar. ff. de tu. ⁊ ra. distra.

¶ Secundo q reddatur quicquid pupillo soluendū est. l. non solū. §. is qui reddidit. de libe. leg. l. si qs ita. §. duo. de sta. libe. l. q̄uus de condi. ⁊ demon. l. cum testamento. ff. de ma. testa.

¶ Tertio q ostendantur debitores pupilli fuisse idoneos tempore contractus initi cum eis a tutore.

¶ Quarto q ei cuius patrimonium administratū est ratio reddatur, ostendatur, ⁊ computetur. d. l. cum seruus.

¶ Quinto q reddatur ratio de non gestis que geri debuerunt sicut ⁊ de gestis, ⁊ sit certus q tutor ex cā fideiussionis agnouit. C. de here. tut. l. pe. l. qui heredes. ⁊. l. aduersus.

¶ Sexto q instrumenta reddant̄ pupillo pro q̄bus pōt in litē iurare contra heredes tutoris dolo vel lata culpa non restituentis. l. aduersus. ⁊. l. is qui. C. de in lit. iur.

¶ Septimo q etiam fructuum ⁊ redditū ratio habeatur ſm qd̄ cōiter pcipi potuissent. ff. de admi. tu. l. si sine. §. modestinus. el. ij. Ita tradit no. Lud. pon. in consi. omnipotentis dei postulato suffragio, quo ad primum ⁊c. quod vide. ⁊ omnino p glo. ⁊ per Bal. in. l. cum testamento. C. de testamen. manu.

¶ Octauo adde requiri q ratio reddat̄ plene, ⁊ bona fide ſm Bal. in. l. penul. vij. col. C. de condi. inser.

¶ Nono q ostendatur primo introitus q̄ exitus ſm Nico. de nea. in. l. spadonem. §. ratiocinatio. ff. de excu. tuto.

61 **Predictis** † adde q cū ratio redditur, probatur nihil esse subtractū eoipso q non probat̄ ɔrium ſm bar. in. l. qui sub ɔditione. de ɔdi. ⁊ demon. D3 autem reddita rō q̄n pōt iuuari benigna ⁊ pbabili supletione ſm bal. in. l. j. vij. col. C. de ser. fugi. ⁊ sciendū q rōnis redditio pōt a testatore remitti. l. cū necessitatem. ⁊ ibi bar. C. de fideicō. l. aurelius. ⁊ ibi bar. de lib. leg. D3 vero reddi ratio in loco vbi gesta est. C. vbi de ratioci. agi opor. l. j. ⁊ ibi gl. doc. ⁊ bal.

62 ¶ † Et no. q is q d3 rōnem reddere potest petere poni calculatores qui reuideant ⁊ iudicent de reliquis. l. sicut libertas. ⁊ ibi bar. ff. de ɔdi. ⁊ demon. Et q: s. proxime dictū est q pōt remitti redditio rationis. dic talē remissionem nō operari liberatione3 ab eo q debet̄ nec a dolo. l. si seruus vetitus. ⁊ ibi bar. de leg. j. ⁊ Jo. an. in addi. Spe. vbi. s. ver. notandū. in addi. q̄ est in fine forme ibi posite circa ɔstitutionē executoris, qd̄ tene menti, q: quotidie de facto occurrit. Operat̄ aūt talis remissio dumtaxat ne scrupulosa fiat exactio ſm bar. no. in. l. ne quicq̄. §. de plano ff. de offi. procon. ⁊ le. Idē est etiam q̄n testator cōmittit ɔsciētie executorum ſm Joan. and. singu. in addi. Spe. vbi. s. versi. xlviij. ⁊ bald. in. d. l. nulli.

63 ¶ † Sed an pater teneat̄ reddere rōnē administrationis filio de aduētitijs. R̄n. nō. l. cū op3. §. nō aūt. ⁊ ibi docto. ⁊ bar. C. de bo. que. lib. l. cum non solū. §. hoc proculdubio. eo. titu. qd̄ verum est nisi administrauerit vt datiuus. l. si superstite. C. de dolo l. aurelius. §. titio. ff. de lib. leg. ſm Lud. pon. in sing. ver. rō vero quero vtrū pater. Itē nisi sit tutor filij emancipati ſm Bal. in. d. l. si superstite. ⁊ in. l. l3. in fi. ad. l. fal. ⁊ in auc. eisdem de secun. nup. in. l. cū op3. §. fin. de bo. q̄ lib. ⁊ hoc voluit dicere Ludo. vbi. s. vide tū Bal. i. l. orphanotrophos. C. ō epi. ⁊ cle. ⁊ gl. ⁊ bar. i. l. si is q. in prin. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. ⁊ Ang. in auc. ō nup. §. sed qd̄ sci. col. iiij.

64 ¶ † Quid er3 an filius curator pr̄is furiosi teneatur reddere rōnem gl. t3 q sic in. d. l. si is qui. ſm Ludo. pon. vbi. s. idē dic in matre tutrice que teneat̄ reddere rōnē l. hac edictali. §. is illud. de secun. nup. l. ij. C. q̄n mu. tu. offi. fun. po. l. sciāt. C. de suis ⁊ leg. cū si. Supra diximus q executor tenetur reddere rōnem epō, sed an ɔsocio executori. Jo. an t3 q sic in. d. addi. m. in Spec. vbi. s. ver. an executor per. l. iij. §. j. de admi. tut. vbi ɔtutor rōnē exigit a ɔtutore qd̄ dixit verū. s. extra iudiciū. nō in iudicio p. l. ij. C. de admi. tuto. vbi no. q curator a cōcuratore rōnē nō exigit. ⁊. l. actus. ff. eo. tit. Executores ergo debent sibi inuicē actus cōicare quos faciūt, alias qui non facit vel qui non cōicat socio administrationem pōt vt suspectus deferri, que accusatio est publica ⁊ cuilibet competit fauore pie cause, vc3 q̄n executor vnus non admitteret socium ad exequendū in piam cām, ⁊ maxime si ipse non fideliter exequeretur. Idē ēt esset quo ad alia relicta non pia ratione priorum ſm Jo. an. vbi. s. in fi. ⁊ tenet Bald. in addi. d. ver. inter executores. vide etiam Bar. in. l. qui ppriō. §. si duobus. ff. de procu. tex. glo. ⁊ doct. in. c. fi. de testa. in. vj. vbi est no. casus.

65 ¶ † Sed nunquid sit standū libro executoris cuius infro testator stari iussit spec. t3 q sic in versi. xlviij. vbi dicit verū nisi male gesserit in officio ⁊ de mēdacio arguat, qd̄ no. Probat aūt liber executorum in nūmis nō in magnis expensis, vt t3 Bal. in. l. id quod pauperibus. vlti. col. C. de epis. ⁊ cle. Probat etiam eius iuramentū si epō videatur ſm bal. ibidē. qd̄ est verū in nūmis, vt dicit idē bal. in. l. nulli. iij. col. eo. ti. quē etiā vide in rub. C. de fide instr. ⁊ Pan. de cast. ɔsi. xv. vbi bene loquit̄ ⁊ By. in. l. j. §. de officio. ff. de tu. ⁊ ra. dist. que oia tene mēti perpetuo.

66 **Trigesimo quero** † an successor episcopi testamētarij executoris suc-

cedat etiam in officio executoris. Specu. in. d. §. nūc vero aliqua. versic. sed quid erit in prelato. tenet ꝙ sic, ⁊ allegat multa iura, vel scdm eum potest distingui ꝙ si factus est executor testamēti episcopus expresso nomine proprio sine nomine dignitatis non transit eius officiū ad successorem, si vero est expressum nomē dignitatis sine nomine ꝓprio, ⁊ tūc transit cum successor succedat in onere, ⁊ honore, sed si vtrumqꝫ nomē est expressum, ⁊ tūc idem. s. vt nō succedat in tali officio ꝫm Joan. and. ibi in addi. vbi addit hunc tertium casum. Bar. tū in. l. qui liberis. §. hec verba, de vulga. ⁊ pup. ⁊ in. l. a filio. in princi. ff. de ali. leg. ⁊ Bal. in. l. fi. xxvi. qō. C. de heredi. institu. dicunt cōtrarium in hoc tertio membro. s. vt transeat ad successorē tale officium, si fuit appositū nomē appellatiuū, de quo ēt vide p Bald. in. l. cū proponas. C. de fideicō. lib. ⁊ Lanfrā. in tractatu de arbitro. vj. parte. ij. col. Potest etiā distingui scdm Specu. vbi. s. quod si testator erat extraneus prelato videatur habitus respectus ad dignitatem, ⁊ per ꝯñs successor admittit̄, si vero erat ꝯiunctus, ⁊ tūc secus, cū respectu sanguinis potius quā dignitatis ꝓsumatur eius officiū a testatore ꝯmissum. Ita etiam tenet glo. not. in c. fina. §. fi. ad fi. de testa. in. vj. per. c. requisisti. de testa. xij. q. ij. pontifices. que distinctio satis placet ⁊ bona est.

67 ¶ † Trigesimoprimo quero an episcopus executor testamenti possit distribuendo bona, de illis ecclesie sue dare. Respōd. sic si habet consocium, quo casu etiam sibi, ⁊ cōiuncto suo pauperi ⁊ ecclesie sue dare posset, nō si sit solus, nisi valde indigentibus ꝫm Joan. an. in addi. vbi. s. hic, sed quid erit in addi. in. quod sing. not. de excutore autem quid iuris dixi. s.

68 ¶ † Trigesimosecundo quero an mortuo episcopo executore legitimo succedat capitulū in officium exequendi. Specu. tꝫ qō nō, ⁊ Joan. and. in addi. vbi. s. versiculo, item circa legitimos d quo etiam p Joan. and. in. c. Joannes. de testa. in nouella. ver. diocesanum. Item dic verū esse episcopo infirmo vel absente secundū Specu. ⁊ Joan. and. vbi. s. ver. quid si episcopus. Archiepiscopus vero nō succedit in. d. officium episcopo mortuo, vel absente, sed demum episcopo negligēte ꝫm. c. pe. vbi. s. ver. item nunquid archiepiscopus. Sciendū tū est ꝙ episcopo mortuo succedit capitulum in officio cōpellendi executores ad exequendum, qō officiū competebat episcopo, qꝛ talis compulsio est iurisdictionis in quam succedit capitulū sede vacante. vt tꝫ Joan. and. in. d. c. Joannes. ⁊ in. d. addi. ꝙ no. Judex etiam secularis implere potest officium exequendi episcopo mortuo vel absente ꝫm Specu. vbi. s. ver. sed nunquid iudex secularis. quod tene cordi.

69 ¶ † Trigesimotertio quero si testtaore mortuo cepit distribuere episcopus loci in quo testator decessit, nunquid possit postea episcopus originis impedire. Rñdeo non, sed quilibet eoꝝ admittitur cum habeant parem potestatem, per. l. nulli. de epis. ⁊ cleri. Nec vnus potest retractare qō alter legitime fecit ꝫm Spec. vbi. s. ver. quid si episcopus in cuius. item ⁊ episcopus loci originis, ⁊ episcopus domicilij habet parem potestatem distribuēdi. d. l. nulli. presupposito ꝙ testator natus in vno loco habeat domicilium in altero scdm quosdam. Alij vero dixerūt episcopum domicilij preferendū nisi in loco originis sint facultates defuncti distribuēde. vt tꝫ Spe. ibi. ver. sed qd si fuit natus, Tu dic ꝫm Jo. an. ibi in addi. alterum episcopum cogi ad exequendum literas alterius epi pronuntiātis. Bal. aūt in. d. l. nulli. vlti. col. post. glo. dicit ꝙ si bona sunt in vtraqꝫ diocesi, scꝫ originis, ⁊ domicilij, vterqꝫ episcopus exequitur quisqꝫ res sitas in sua diocesi, si in vna tm̄ ille solus exequit̄, si vero in neutra, sed in tertia, ⁊ tūc prefertur eps originis si certa est, sed si est dubia prefertur eps domicilij, qō si est dubiū exequit̄ eps loci in quo decessit ꝫ Jac. de bel. ꝫm bal. ibi ꝯcludit ꝓferri eū q clericus exequitur, ⁊ sic locus est ꝓuentioni, qō est notādū ꝑpetuo.

70 ¶ † Trigesimoquarto quero quid si quis in mari decessit quis exequet̄ eius testamentum. Et Rñdeo. ꝙ episcopus ciuitatis per quem locus maris regitur. arg. l. insule. ff. de iudi. l. pupil. §. territoriū. de ver. sig. sed si locus maris nō distringat̄ per aliquā ciuitatem, episcopus viciniores ciuitatis exequi potest ꝫm Joā. and. in addi. Spe. vbi. s. ver. quid si episcopus in cuius diocesi. facit gl. no. in. c. vbi periculum. de elec. in. vj. qō tū limitat Jo. an. verū esse in his que testator moriens in mari secum haberet in naui, ⁊ nisi domiciliū suū esset vicinū, sed in loco remoto haberetur ratio loci in quo sunt res testantis, vt ibi, quod nota.

71 ¶ † Ex predictis infertur ꝙ cum hodie Veneti distringāt hoc mare Adriaticū, saltē ex prescriptione tanti temporis quod nō sit memoria in ꝯrium, que prescriptio sufficit eis ad querendam iurisdictionē maris, vt no. in. d. c. vbi periculū. versi. territoriū ⁊ tenet Bal. in rub. ff. de re. diui. ij. col. Bar. ⁊ Ang. in. l. sane. ff. de iniur. ⁊ Ang. in ꝯsi. thema super quo ꝯsiliū queritur. ⁊. d. m. Bartho. cepo. in trac. de ser. rusti. c. de mare.

¶ Patriarcha VENETIARVM erit executor testamētorum omnium qui in adriatico mari decedunt, qō tū intelligo nisi quis in mari decesserit prope aliquod littus vel oppidum per cētum miliaria, quo casu iurisdictio specialis in mari competat populo vicino ꝫm Bar. sing. in trac. tiberia. ij. parte. de insula. in prin. ꝓpter qō dictū audiui do. meū. Bar. cep. in voce se de facto obtinuisse ꝯtra Januēses, qō nauis Januensiū capta in mari prope Modonum per octoginta miliaria fuit iuste capta per Venetos modoni dominos, ⁊ sic dominos loci martimi. s. in octuagesimo miliario prope modonum. sic in. q. nostra dicendum puto episcopum loci ciuitatis vicine mari debere exequi testamentum defuncti intra centum miliaria prope littus vicine ciuitatis per predicta not. ⁊ cogita.

72 ¶ † Trigesimoquinto quero episcopus mandat executori testamentario ad piam cām ꝯstituto ꝙ exequatur in tribus terminis an si executor sit ꝯtumax in tertio termino, priuet̄ p̄tāte exequendi intra annū Bal. tenet ꝙ sic. in. l. iij. C. de ꝓcu. Nā si per epm moneat̄ hꝫ annū ad exequēdū. l. nolli. ⁊ ibi doc. ⁊ Bal. de epis. ⁊ cle. ⁊. c. nos quidē. de test. Annus vero currit executori a die scie, nō ignorāti ꝫm bar. ⁊ Bal. in. l. quinquaginta. de exec. tu. quod est verum etiam si in constitutione episcopi dicatur ꝙ annus currat ei a die mortis, qꝛ subandit̄ ⁊ sciētie ꝫm Bal. in addi. Spec. vbi. s. ver. executor dꝫ exequi. in fi. vbi vide omnino, ⁊ per Bar. in. l. genero. ff. de infamibus, ⁊ in consilio Camerinēsis episcopus, ⁊ Bal. in. l. i. iij. col. C. de cad. tal. vbi dicit valere constitutionem predictam contra scientes vel supine ignorantes, non contra ignorantes iuste. etiam si expresse contrariū dicat. quod ēt tenet Pau. de cast. cōsi. cxlv. ij. col. Bal. in. l. id ꝙ pauperibus. j. iij. ⁊. iiij. colū. dicit ꝙ per monitionem inducetur scientia, vel per constitutionē absqꝫ alia monitione, qō etiam vide p Bal. in. c. j. vlti. col. quo tempore mil. ⁊ in. d. l. j. de cadu. tol. sed in. l. captatorias. de testa. mili. dicit executorem ignorantem, ⁊ absentem excludi post annum per ca. fi. d procu. in. vj. vide etiā per Frā. de pap. in. l. quamdiu. C. qui admit. ⁊ oino per Bal. in addi. Spec. d. ver. executor debet exequi. Currit aūt annus ignoranti si ignorantia fuit supina. vt dicit Bal. in. l. iij. C. de libe. cau. vt qꝛ fuit presens testamento in quo creatus fuit executor, ⁊ est constitutio episcopalis qō intra annum fiat executio, quā ignorare supinū est secundum Pa. de cast. in. d. cōsil. iij. col. Item non currit annus si legata pia sunt in diem, vel sub conditione ꝫm Bar. ⁊ Bal. in. l. quidam testamento. §. sticbus. de lega. j. ⁊ Bal. in. d. l. id quod pauperibus. ij. q. iiij. col. vbi dicit ꝙ si legat̄ ad pias causas post mortem filij, non currit tempus executori interim, sed demum mortuo filio, qō no. Itē currit si executor simulauit se ignorare ꝫm Ang. in. l. j. ff. si quis omis. cau. testa.

73 ¶ † Predictis adde ꝙ executor p mortē testatoris monet̄ ad exequendū ꝫm bar. in auc. hoc amplius. iiij. col. C. de fidei. qō. s. dictū ē de anno. intellige ꝫm bal. in. d. l. nulli. ij. col. si qualitas executionis fiēde patit̄ ꝙ ēt tꝫ bal. in. d. l. id qō paupibus. j. q. iij. co. dū dt ꝙ si fieri dꝫ monasteriū qō itra annū impossibile est fieri, durat officiū executoris ēt post annū ꝫm Fride. d se. ꝯsi. xxv. ⁊ dixi. s. in. j. q. vide oino spe. vbi. s. ꝟ. pe. vbi dt idē. ⁊ subdit ꝙ i pijs legatis sex mēses sūt ad exequēdū numerādi ab isinuatiōe testamēti p tex. i auc. si āt legatū. d ec. tit. co. ix. vl a tpe bine monitiōis fiēdē executori ꝫ spe. ibi. ⁊. s. dixit, itē dt in spe. ꝫm alios terminū ad exequēdū tanqꝫ a iure nō taxatū esse arbitrio epi vel iudicis, imo si bis monitus nō exequat̄, priuat̄ officio ꝫm Spe. ibi. ⁊ Bal. in. l. iij. C. de procu. ⁊. s. dixi qō not.

74 ¶ † Vltio subdit spe. ibi in fi. ꝙ ꝯprimū epo ꝯstat de malitia executoris nolētis exeq, nō est expectandus, sicut nec alias contumax manifestus p. c. ibi. de iudi. ⁊. l. fi. de tēpo. app. Potest tū ex cā terminus prorogari per epm executori ꝫm Bal. in. d. l. nulli. ij. col. in fi. videlicet ex causa.

75 ¶ † Sed qd si statutū breuiat tale tps. Rū. ꝙ breuiatū vl ꝓrogatū intelligit̄ cū prioribus qualitatibus. l. supuacuā. ⁊ ibi bal. C. de tempo. in integrum restit. pe. ⁊. l. contractibus. de non nume. pecu. ⁊ alias. s. diximus in alia. q.

76 ¶ † Trigesimosexto quero si eps dicit se ꝑdidisse memoriale sibi datū cōtinens quantitatē restituendā de bonis testatoris, ⁊ ꝑsonas quibus restitutio fieri debebat, ⁊ vult ipse distribuere, ⁊ exequi tanquam in casu incerto, an audiatur. dic quod nō, nisi

cōiecture

cõiecture suadeāt quid & qbus sit restituendū ſm Bal.in.d.l. id quod pauperibus.xij.q.

77 ¶ † Trigesimoseptimo qũo eps distribuat alimenta inter pauperes, an det vni quantuz alteri, & dic qđ sic, vcz de cibo, & potu etiā si vnus plus q̃ alter comedat, & bibat. vestimenta vero dz prestare ſm quātitatē personarum. vt tz singu.do.m.Bart. cepo.in tractatu de ser.rusti.ti.de aqueductu.iij.q.prin.vide omnino, & tene menti perpetuo.

78 ¶ † Trigesimooctauo an episcopo preferatᷣ executor in testamēto datus etiam ad restituenda omnia bona tanq̃ male ablata inuenta. Bal.tz qđ sic in.d.l.nulli.ij.col.C.de epis.& cle. Jo. an.in.c.fi.de test.in.vj.in nouella.qđ est notandum.

79 ¶ † Trigesimonono quero an episcopus vel executor exequi possit absente vel inuito herede. Bal.tz qđ sic in.d.l.nulli.cū pro sua ɔscientia nō heredis debeat distribuere.& tz By.in.l. legatum.ff.de vsufruc.lega.sed qũo distribuant si testator non declarauerit summā distribuendā. R̄n.qđ est in arbitrio epi vl executoris inspecta dignitate persone testatoris, numero filioꝝ & facultate bonorum scđm Bald.in.d.l.nulli.vbi alleg. Jac. de are.in tractatu executoꝝ sic tenuisse, quod no.& tz Spec. vbi.s̄.versi.xxvj.& Joan.and.ibi in addi.quod est notandum.

80 **Quadragesimo quero** † an episcopus đ beat distribuere ꝓ anima testatoris si nō cōstet quod fuerit christianus. R̄n. sic scđm Bald.in.d.l.nulli.iij.col.

81 ¶ † Quadragesimoprimo quero si executor renuntiat officiū episcopo, an possit penitere. Respō.sic vcz re integra, alias nō vt tz Bald.in.l.deleri.C.de fideicō.li.& in.l.ij.§.sed, & si quis iij.q.C.communia de lega.

82 ¶ † Quadragesimosecundo quero an episcopus executor possit dare fundū pauperibus quē testator iussit vendi, & dari pauperibus. R̄n.nō, nisi forte emptorez nō reperiat, vt tz Bal.in l.voluntas.in fi.C.de fideicō.in lectu.anti.q̃ est no. Pro quo facit, qz potestas obligatus dare balistas cōmunitati.nō potest dare pretium earum, nec dādo illud liberatur, quia non potest dare aliud ꝓ alio ſm Bar.not.in.l.j.C.de fabri.libr.xj. Ego tñ i multis preturis meis feci ɔ̄triū.sed tu no.qz facit ad multa.

83 ¶ † Quadragesimotertio q̃ro an episcopus possit dare fraternitatibus legatum factum ad pium vsum. R̄ndeo sic, siue fuerit expressus pius vsus, siue nō, qz subintelligitᷣ ſm Bald.in.l. id quod pauperibus.xxj.q.de epis.& cle. Sed legatum factū pauperibus in genere eps distribuit tanq̃ pater pauperum ꝓut vult.vt tz Bald.in.l.si quis ad decli.in prin.iij.col.eo.titu. facit quod no.in.c.ij.de sepul.& in.c.si pater.de testa.in.vj.

84 ¶ † Quadragesimoquarto q̃ro nũqd eps ꝓ pauperibus substitutus pupillo excludat matrē pupilli. R̄n.sic, scđm Bar.in.l. centurio.ff.de vulg.& pup.sed Bal.tz cōtrariū in.d.l.si quis ad decli.iiij.col.quē vide plenius loquentē in.l.precibus.ver. ꝓcedo vlterius.C.đ impu.& alijs substi.dic vt ibi p Bal.& doc.

SVMMARIVM

1 Vicarius episcopi an dicatur ordinarius vel delegatus.
2 Vicarius episcopi an alium vicarium creare possit.
3 Vicarius episcopi nunquid dicatur habere eandez iurisdictionem quam habet episcopus.
4 Vicarius epi an cognoscat de causa delegata epo, & econtra.
5 Vicarius curam animarum nunquid dicatur habere.
6 Vicarius episcopi mortuo episcopo, an perficere possit causas iam incohatas viuo episcopo.
7 Episcopus an teneatur de imperitia vicarij sui. Et quid de potestate ciuitatis.8.
9 Potestas non tenetur de gestis extra officium per suos officiales nisi ad exhibendum eos si potest.
10 Gesta per vicarium an valeant si de eius mandato nō constat.
11 Vicarius qualiter a delegato discernatur.
12 Vicarius archiepiscopi, an habeat iurisdictionem in suffraganeos eius.
13 Eps si est priuilegiatus vt ab eius sententia non possit appellari, an suus vicarius eodem priuilegio gaudeat.
14 Vicarius episcopi an possit remoueri ad libitum episcopi.
15 Generalis vicarius epi an possit cognoscere de criminibus.
16 Vicarius an possit ferre sententias corporales sine potestate.
17 Vicarius episcopi nunquid dispensare pssit cū clerico adultero vel in casibus in quibus potest episcopus.
18 Recusatio episcopi an includat recusationem vicarij sui.
19 Vicario suspecto nunquid etiam episcopus est suspectus.
20 Vicarij si sint duo insolidum constituti per epm qui in causa ꝓferant contrarias sententias, que preualebit.
21 Gñalis vicarius epi nũquid ɔferre possit ecclesiastica bñficia.
22 Laicus an possit esse vicarius episcopi.
23 Vicarius episcopi nunquid succedat in legato facto suo predecessori sub nomine dignitatis.
24 Vicarius epi primus an censeatur reuocatus per ɔstitutionem secundi. Et quid in procuratoribus.25.
26 Procurator vnus si habet mandatuz generale & alter speciale quod preualebit. Et quid in legatis pape.27.
28 Delegatus primus an videatur reuocatus per vltimum. Quid de ordinarijs.29. Item de tutoribus.30. Et quid de executoribus vltimarum voluntatum.31.
32 Consensus vicarij epi absentis nunquid sufficiat in collatione beneficij eclesiastici, qñ sine consensu episcopi fieri nō potest
33 Vicarius epi an possit eligere sibi tribunal in causis agitandis etiam in ecclesia de consuetudine.
34 Vicarius epi absentis nunquid possit cognoscere de causa suspitionis allegate contra delegatum episcopi.
35 Vicarius archiepiscopi nunquid cognoscet de appellationibus interpositis ad archiepiscopum.
36 Vicarius epi si sententiaz protulit, an ad episcopum sit appellandum.38.
37 Vicarius epi potest ne restituere in integrum aduersus sentētiam suam sicut potest episcopus.
39 Vicari⁹ epi an vigorᷣ rescripti papalis possit ɔueniri ex̄ diocesiz.
40 Cognoscere nũquid possit vicarius episcopi de causa beneficiali ciuiliter mota.
41 Sententia an possit dici perperam lata in libello appellationis, quando appellatur a sententia episcopi.
42 Episcopus nũquid causam vertentem coram suo vicario possit ad se aduocare.
43 Episcopus an possit agere per priuilegia illata vicario suo.

¶ De vicario episcopi.

¶ Septima pars quarti libri.

1 **Iam restat tractare** septimo loco de vicario episcopi. † Utrum vicarius episcopi dicatur ordinarius vel delegatus. R̄n.qđ dr ordinarius scđm no.in.c.ij.de ɔsue.lib.vj.& ibi glo.& docto. in.c.licet de offic. vica.eo.lib.& glo.xxv.distin.perlectis.& in cle.ij.de rescrip.& ibi per doc.in specu.de offi.ordi.§.j.versi.ij.argu.c.romana.in prin.de appella.in.vj.& Jo.and.vbi.s̄.in addi.contra Goffre. vbi videas.

2 ¶ † Secundo quero an vicarius epi possit creare alterum vicariū, & dico qđ non, licet sit ordinarius ſm Host.in c.clericos.de offi.vica.& tenet Bal.in marga.versi.vicarius

3 ¶ † Tertio quero an vicarius episcopi dicatᷣ habere eandem iurisdictionem quam habet episcopus.& dic qđ sic, lz sit maius imperium episcopi quam vicarij quinimmo si vicarius delegat causam alicui, potest episcopus prohibere delegato ne ꝓcedat in causa vt tz Bar.in.l.iudicium soluitᷣ.ff.de iudi. Adde qđ vicarius absentis vel mortui dz habere iurisdictionē ordinariam non delegatā ſm Bar.in.l.ne quicq̃ §.vbi decretum.ff.de offi.procon.& lega.& in.l.j.iij.col.de offi.eius cui man.est in. Jo vicarius interponit decreta voluntaria & contentiosa ſm Inn. in.c.S.perpetuus.de fide instru.& bal.in marg.ver.vicarius. ver.ij. Ideo etiam vicarij iurisdictio dr suspensa epo suspenso, vel excōmunicato ſm gl.& doc.in.c.j.de offi.vica.in.vj.secus in delegato excommunicati.vt ibi per Archi.in fi.vbi etiā per doc.& alias de hac materia plenius dixi.s̄.eo.

4 ¶ † Quarto quero an vicarius episcopi cognoscat de causa delegata episcopo & ecōtra. R̄n.nō, vnde episcopus nō cognoscit de causa delegata suo vicario sub nomine proprio & dignitatis vel proprio tantū. Secus si sub noīe dignitatis tantuz, quia cognoscit episcopus vicario mortuo vel remoto.vt per Innocen. in eam te.de rescrip.& per doc.in.c.quoniam abbas.de offi.de lega.& in.c.statutum.& ibi gl.de rescrip.in.vj.& glo.in cle.ij.de rescrip.& in specu.de delega.§.fi.ver.quid si causa.& Philip. in.c.dilecti.v.q.de appel.& supra pluries diximus in pluribus questionibus similibus.vbi vide.

5 ¶ † Quinto q̃ro an vicarius dicatᷣ hēre curam aiarū.glo.tz.qđ sic.& docto.in.c.super eo.de preben.in.vi.in versic.annexe.&

no.in.c.ex parte.de offi.vica.⁊ in.c.dudũ.el.ij.de electio.
6 ¶ †Sexto quero an vicarius episcopi possit mortuo episcopo
perficere causas iam inchoatas viuo epõ. Rñ. qđ non, p no.in
spe.de offi.or.§.j.ver.auditores aũt palatij.vbi loquit̃ in audi-
toribus palatij pape, vt viuo papa dicant̃ ordinarij, ⁊ tñ mortuo
papa nõ pñt expedire causas inchoatas vt ibi, ⁊ firmat ibi bal.
in addi.ver.ij. Nec mirũ qr perdit vicarius iurisdictionẽ mor-
te epi vt ibi ⁊ tʒ Archi.in.c.j.in fi.de offi.vica.in.vj. Idem in
delegato cuius iurisdictio ꝯquiescit morte delegãtis.l.⁊ qr.⁊ ibi
doc.ff.de iu.om.iu.vbi p bar.⁊ tʒ gl.in.l.vẽditor.§.j.ff.de iudi.
7 ¶ †Septimo quero an eps teneatur de imperitia vicarij sui.
Respon.non, ẜm bal.in rubric.C.de pena iudi.qui ma.iud.⁊.
c.cum venerabilis.de excep.vbi no. ẜm Pau.de cast.consil.
cxvij.sed idem Bal.in marga.ver.eps.ver.ix.đt post Inno.
in.c.ad hec.de offi.Archi.quod episcopus tenet̃ de facto sui
vicarij, quia sibi imputet cur talem elegerit.
8 ¶ †Quid dices de potestate ciuitatis. Rñ.non tenetur de im
peritia assessoris sui, sed de dolo ⁊ culpa sic, ẜm bal.vbi.s.in.d.
rub.vbi plene loquit̃. Dr̃ aũt esse in culpa ptãs qui ꝯducit asses
sorem imperitũ.no.in.l.j.§.fi.⁊ ibi Angel.de perig.ff.de publi.
9 ¶ †Et no.qđ potestas non tenetur de gestis extra officiuʒ per
suos officiales, nisi ad exhibendum eos si potest, vel nisi mãda-
uerit, vel nisi ratũ habuerit ẜm Bal.vbi.s.⁊ plenius in.l.obser-
uare.§.proficisci.de off.pcon.⁊ lega.⁊ p Bar.in.l.j.§.familie.
ff.de publica. Itẽ nisi ptãs ex pcõ expsso se obligauerit p fami
lia qñ in officio delinquit, vel etiam qñ extra officium gessit se-
cundum Bal.no.in.d.rubri.⁊ ita communiter practicatur ex
forma electionũ. Tenetur aũt potestas in dubio pro familia qñ
in officio delinquit, nõ vt tenet Bar.in.l.dʒ.in prin.ff.nau.cau.
stabu. Tenet̃ etiã de delictis, furto, barataria, vel concussione
commissis per officiales quos potestas misit in comitatum se-
cundũ Bar.in.l.j.C.de execu.⁊ exacto.lib.xij.⁊ ideo potestas
non debet esse leuis officialibus suis, nec etiam subditis.l.obser
uandum.⁊ ibi Bar.ff.de offi.presi.
10 ¶ †Octauo quero an gesta per vicariũ valeant si de eius mã-
dato nõ cõstet. Bal.tenet qđ nõ in.c.j.§.j.in fi.si iter do.⁊ va.
de inuesti.lis ori. Idem dic in delegato qui nõ potest citare ni-
si cũ copia sue delegationis scđm Inno.in.c.pastoralis.de re-
scrip.⁊ no.in.c.preterea.de dila. Bart.in.l.ij.ff.si quis in ius
voca.nõ ie.⁊ in.auc.q semel.C.quõ, ⁊ qñ iud.in.l.si quis ex alie
na.⁊ in.l.cũ furiosus.ff.de iudi. Pau.de cast.consi.xlviij.⁊ in
Spe.de cita.§.iam de citatione. Inn.in.c.cum in iure.de offi.
dele. Ludo.in sing.ver.habes.in.c.ij.
11 ¶ †Nono quero quõ cognoscatur vicarius a delegato. Rñd.
secundum Bar.in.l.j.in fi.ff.quis, ⁊ a quo appel.q đ vicarius
intelligit̃ is q gerit vices ordinarij in eodẽ loco, ⁊ tribunali, quo
consueuit ordinarius, nec de vno ad alium appellatur. Dele-
gans vero dicitur cui cõmittitur vniuersitas causarũ a quo ap-
pellatur ad delegantem, qr est idẽ auditorium secundum Bar
ibi qui hoc colligit ex dictis Inno.in.c.romana.de offi.ordi.⁊
vide Bar.in.l.ij.C.de offi.eius qui vi.al.ge.⁊ alias.j.dicetur.
sed melius allegasset Bar.not.in.c.romana.de ap.in.vj.⁊ in.
c.ij.de consue.eo.lib.⁊.j.declarabitur.

12 **Decimo quero** †an vicarius archiepiscopi hẽat iurisdictionem in suffraganeos
eius. Respondeo.non, si archiepiscopus sit in prouincia.⁊ hoc
propter reuerentiam dignitatis episcopalis.casus est cum glo.
in.c.j.§.fin.⁊ ibi docto. de offi.ordi.lib.vj. idem dicit ibi glo.
in eius delegato, ⁊ multofortius cum maior sit iurisdictio vica-
rij quam delegati, ⁊ pp indemnitatẽ tribunalis vel auditorij.p
no.in.c.romana.j. responso.de appel.in.vj. Nec pretero qđ
sentẽtia p vicarium archiepiscopi suspendentis, interdicẽtis, vl'
excõmunicantis suffraganeũ in casu predicto vʒ ⁊ ligat ẜm gl.
in.d.c.j.versic.attentẽt.de offi.ordi.in.vj.que subdit qđ tunc
vicarius est puniendus.
13 ¶ †Undecimo quero si episcopus est priuilegiatus vt ab eius
sentẽtia nõ possit appellari an vicari⁹ suus gaudeat eodẽ priui
legio.⁊ Rñ.qđ nõ scđm Bar.⁊ doc.post glo.in.l.a proconsu
libus.C.de app.vbi etiã dicũt idẽ si ex forma statuti a sententia
potestatis phibita est appellatio vt nõ itelligat̃ prohibita a sen
tẽtia vicarij ptãtis.qđ ẽt tʒ.d. Phi.in.c.dilecti.vj.q.de ap.
quod perpetuo tene menti.
14 ¶ †Duodecimo quero an vicarius episcopi possit remoueri
ad libitum episcopi.⁊ dic qđ sic.not.in cle.ij.de rescrip.⁊ tʒ
Bald.in.l.solet.§.sicut.ff.de offic.consu.vbi idem dicit in quo
libet vicario cuiuscunqʒ superioris, qđ etiã tʒ Gemi.in.c.j.de
offi.vi.in.vj.⁊ Phi.in.c.vt nostrũ de ap.qđ est verũ etiã si sit
cõstitutus cũ iuramento de nõ reuocando ẜm Inno.in.c.dile-
cto.⁊ ibi Jo.an.de preben.⁊ tʒ Pau.de cast.no.in cõsi.lv.qđ
not. Sed an eius gesta valeant ante reuocationẽ.dic qđ sic ẜm
Inno.in.c.intimasti.de appe.⁊ Bal.in.d.l.solet.§.sicut.ff.de
offic.consu.vide omnino.
15 ¶ †Decimotertio quero an vicarius generalis epi possit co-
gnoscere de criminibus. Bar.dicit qđ nõ.nisi hẽat spãlem cõ-
missionem.in.l.j.§.cũ vrbem.ff.de offi.prefec.vrb. Sed põt in-
telligere ꝙ vicarius põt inquirere de criminibus vt referat epõ
nõ vt puniat scđm Ange.in repertorio.ver.vicarius.per not.
in.c.ij.de offi.vica.lib.vj.⁊ in.c.laicus de foro ꝯpe.⁊.c.ad no
stram.el.ij.de iurein.per Joan.an.post Inn.⁊ Hosti.cautela
est ergo ꝙ eps cũ vicarium ꝯstituit det ei plenã auctoritatẽ ⁊ in
quirendi ⁊ puniendi de criminibus, ⁊ ita de facto seruat̃. Et qđ
dixi de spãli ꝯmissione, intellige.s.qđ in ea sint expressa crimina
vel aliqua epõ spãliter reseruata, ⁊ postea sit adiecta cl'a gñã-
lis scđm gl.no.in.c.ij.de offi.vica.lib.vj.post Hosti.in.c.signi
ficasti, de offi.archi.⁊ per not.in.l.sed ⁊ si quis.§.quesitum.ff.si
quis cau.⁊ no.in.c.i.de ꝯmodato.⁊ in.c.sedes.de rescri.⁊ in.
c.qui ad agendũ.§.j.de procu.in.vj. Ex predictis patet quõ de
beat intelligi dictũ Bal.in auc.⁊ omnino.C.ne vxor p ma.vbi.
in.iij.col.dixit vicariũ gñalẽ posse expedire omnes causas.j.san
guinem per.l.suggerente.C.de offi.eius qui vi.al.ge. Quinetiã
ẜm Bal.ibi põt ꝯcedere represalias.qđ no. Adde predictis qđ
vicarius officialis pncipis oĩa põt pter mẽbri abscissionẽ ẜʒ bar.
16 in.l.obseruare.ff.de offi.procon.⁊ leg.† Sed an vicarius possit
ferre sentẽtias corporales sine ptãte dic qđ nõ nisi ptãte absen-
te.no.in.l.ij.cũ glo.C.de offi.eius qui vi.alte.ge.⁊ tʒ Bar.in.
d.l.obseruare, ⁊ propterea superioribus diebus irritaui sñiaʒ vi
carij potestatis terre sancti Archangeli latã contra incendia-
rium, de qua ꝯmissione mihi facta per reuerẽdissimũ.d.Jo.de
Amelia epm ⁊ gubernatorẽ Cesene dñm meũ precipuũ lucra-
tus fui pro sportulis.xx.aureos. Aduerte tñ qr aliter dr̃ ꝙ ge-
sta per vicariũ dñr gesta p superiorẽ vel epʒ.gl.est in.c.j.⁊ ibi
doc.de ca.monacho.lib.vj.itẽ vicarius dr̃ omnia posse que põt
is cuius vices gerit ẜm Archi.i.c.fi.đ off.vica.li.vj.maxie qr
vtriusqʒ est idẽ tribunal.no.in.c.ij.de ꝯsue.in.vj.⁊ in.c.roma-
na.in prin.de appel.eo.lib.⁊.s.alias diximus pluries i alijs.q.
17 ¶ †Decimoquarto quero an vi carius episcopi possit dispen-
sare cũ clerico adultero vel in casibus in quibus põt episcopus,
Rñ.nõ ẜm Pau.đ ca.ꝯsi.cxvij.vbi ẽt đt no.qđ si vicarius hʒ
ab epõ auctoritatẽ ꝯponẽdi penas, nõ põt ꝯponere qñ pena est
a iure taxata, nec in delictis grauibus.⁊ alias.s.plene diximus
18 in alia parte vt tabula docet. ¶ †Decimoquinto quero an re-
cusatio epi includat recusationẽ vicarij sui. Rñ.sic.c.insinuãte
⁊ ibi doc.đ off.dele.lʒ bal.ꝯ ⁊ male.in.l.j C.si quacũqʒ pdi.po
te.nisi salues bal.⁊ eius dcm̃ pcedat qñ vicarius est ꝯstitutus
ab alio quã a suo ordinario, nisi eadẽ cã suspitiõis eẽt in vtroqʒ
19 ⁊ ita đt.d. Phi.in.d.c.dilecti.xiiij.q.đ ap. ¶ †Sʒ qd eẽ an
suspecto vicario sit ẽt suspectus eps. Rñ.nõ.c.si ꝯ vnũ.đ offi.
đle.i.vj.đ hic dixi.s.i alia.q.i q plene posui mãm recusatiõis.
20 ¶ †Decimosexto quero si duo sunt vicarij insoliduʒ ꝯstituti p
epm qui in cã proferant ꝯrias sentẽtias. Rñ.qđ ea preualet qͣ
confirmat eps ẜm Bal.in.c.dilecti.vlti.col.⁊ ibi Phi.xv.q.
21 de appel.quod est notan. ¶ †Decimoseptimo quero nunquid
vicarius epi ẽt gñalis possit ꝯferre ecclesiastica bñficia. Rñd.
non nisi habeat spãlem cõmissionẽ.c.cũ in gñali.de offi.vi.in.
vj. Potest tñ vicarius instituere psentatuʒ a patrono ecclesie.
c.ex frequentibus.⁊ ibi docto.post gl.de institu.⁊ tʒ Lud.põ.
in singu.ver.rector.ver.fundatores.⁊ ita de facto seruatur.
22 ¶ †Decimooctauo quero an vicarius epi possit esse laic⁹.dic
ꝙ nõ, sed assessor vel cõsultor sic, secundum Innocen. Butr.⁊
Imol.in.c.decernimus.de iudi.⁊ Lanfran.titu.de arbitro.
secunda parte.ad fin.⁊ ego alias.s.plene dixi.
23 ¶ †Decimonono quero an vicarius epi succedat in legato fa
cto suo precessori sub nomine dignitatis, Bar.tʒ quod nõ.in.l.
quod principi.de lega.ij.⁊ dixi.s.

Uigesimo quero an vicarius episcopi possit cognoscere đ causa matrimo
niali.⁊ spñalii. Rñdeo qđ sic.c.penul.in fi.de restit.in integ.⁊
tenet Ange.in repertorio.versi.vi carius.
24 ¶ †Uigesimoprimo qro an vicarius epi primus cẽseatur re-
uocatus p cõsttutionẽ secũdi. Rñ.qđ sic.ẜʒ Jo.an.in.c.sua.đ
offi.vica.in nouella.⁊ doc. Mod.i.c.j.eo.ti.i.vi.facit.l.si qs
cũ procuratorio.§.fi.ff.de procu.⁊.c.nõ iniuste.eo.ti. Ex quo in-
fertur

ferť qđ collatio bñficij ecclesiastici facta per primũ vicarium de speciali mãdato episcopi non tʒ facta post constitutioné secũdi vicarij, ſʒ dic verũ si facta fuit pᵒ notificationé factã prio vicario de reuocatione sua, vel de ꝯstitutione secũdi. Alias tʒ vt cõclu dit.d.m.Jo.de pra.in.d.l.si quis cuʒ.§.fi.vbi dicit sic fuisse de facto determinatũ Padue in questione tunc occurenti per.l.si forte.ff.de offi.pcõ. Quinetiã dicit verũ esse nisi pus fuisset amo tus culpa sua, qꝛ nõ teneret collatio vel alia gesta p eũ ẽt ignorã tẽ de cõstitutione secũdi p tex.sing.a canonistis nõ pôderatũ in. c.j.§.adijciebať.de ꝯcesſ.pb.in.vj. Sed canoniste ad hoc alle. Inn.in.§.ꝯliter ꝛ qñ.de acc.ꝛ in.c.veritati.de do.ꝛ ꝯtu.ꝙ no.
25 ꝑpetuo. ¶ †Sed quid in ꝓcuratoribus.ꝛ dic idé.s.qđ p ꝯstitu tioné pmus intelligiť reuocatus.d.l.si qs cũ ꝓcuratore.§.fi.ff.đ ꝓcu.ꝛ ibi doc.in.c.nõ iniuste.eo.ti.ꝛ in spe.eo.ti.§.i.ver.item qđ est reuocatus.ꝛ in.§.ratione autem forme.ver.sed cũ dato. ꝛ in ti.de legato.§.finiť.ver.in summa.qđ est veꝝ si secũdus sit ꝯstitutus ad idé ꝯtra eandem personaꝫ, secus si ad aliud vel cõ tra aliꝫ ẽm doc.ꝛ Jo.de pra.in.d.§.fi.ꝛ ibi Pau.de ca.ꝛ gl. in.l.cũ semel.ff.de tutel. Jté verum nisi sit constitutus scđs citra reuocationé primi ẽm doc.ꝛ Pau.de ca.in.d.§.fi.si vero non sit dictum in constitutione secundi non reuocando primuꝫ vel si tunc censetur primus reuocatus etiam si scđs renuntiauerit mã dato institu.quib.mod.testa.infir.§.posteriore.ꝛ in specu.de ꝓ cura.§.ratione ãt forme.ver.sed cuꝫ dato.ꝛ gl.in.c.si duo.eo. tit.lib.vi.ꝛ dñi de Rota in deci.suis.ꝛ Pau.de ca.ꝛ Joã.de pra.in.d.§.fi.ꝛ Jo.an.in addi.d.ver.sed cum data. Jté verum ẽt si ꝯstitutio secundi procuratoris sit nulla ipso iure ẽm Joan. de pra.in.d.§.fina.per nota.in.l.plane.de leg.i.ꝛ qꝛ voluntas inutilis voluntas est.l.fina.ff.de bo.eorum.
26 ¶ †Quid aũt si vnus habet mandatum generale, alter specia le. Respõ.ẽm preualet ẽm dominos de Rota in deci.ccxcix.ꝛ Pau.de castr.in.l.non iniuste.de procu.
27 ¶ †Jté queriť qd in legatis pape dic qđ primus p ꝯstitutioné scđi non reuocať.c.volẽtes.de offi.lega.ꝛ gl.singu.xxv.q.ij.in gallia.ꝝ ꝛ tʒ Spe.ti.de offi.deleg.§.finiť ver.in summa.ꝛ doc. Moder.in.d.l.si quis cum procuratorio.§.fina.ff.de procura.
28 ¶ †Quid in delegatis, an p vltimũ videať reuocatus primus. dic ꝙ sic.c.pastoralis.§.preterea.ꝛ ibi doc.de offi.delega.ꝛ tʒ Ang.in.d.l.si quis.§.fi.p no.in.l.cũ pretoꝛ.ff.de iudi.sed.Jo. de pra.ibi distinguit qđ aut i scđo rescripto fit mẽtio đ primo.ꝛ ꝓcedit qđ dcm̃ ẽ.alias nõ q̃ distinctio ꝓbať i.c.ceterũ đ rescri.
29 ¶ †Quid de ordinarijs.dic qđ primus nõ dř reuocatus etiam si bʒ generalem iurisdictioné.ꝛ scđs spãlem, vt.l.i.C.de offi.pre fec.v.ꝛ no.in.c.studuisti.de offi.deleg.ꝛ Joan.and.in addi. specu.de compe.iu.adi.§.i.ꝛ quod hř in.c.prudentiaꝫ.de offi. delega.ꝛ tʒ Jo.de pra.in.d.l.si quis eũ.§.fi.vide omnino sing. per Bal.in.l.i.§.vbi autem.C.de cad.tol.ꝛ Pau.de ca.in.d. §.fi.ꝛ in.l.quod in reruꝫ.§.si quis post.ff.de leg.i.ꝛ quod p bar. in.l.i sacris.C.de proxi.sac.scri.li.ij.ꝛ per bal.in auc.habita.C. ne filius pro pa.in.q.de inquisitore.ꝛ alias.s̄.dixi.
30 ¶ †Penultimo quero successiue qd in tutoribus. Rñ.qđ pri mus nõ reuocať per ꝯstitutioné secundi.l.ij.C.de testa.tu.glo.ꝛ doc.in.d.l.si quis cũ.§.fi.ff.de procu.Spec.in.d.§.finiť.ver.in
31 summa.ꝛ gl.in.d.l.galliarũ. ¶ †Ultimo idé dic in executori bus vltimarũ voluntatũ, qꝛ per donationé secũdi in codicillis fa ctã non censetur reuocatus primus in testõ datus ẽm Ange.ꝛ Jo.de pra.in.d.§.fi.arg.gl.ꝛ ibi per no.in.c.fi.de testa.in.vi.
32 ¶ †Uigesimosecundo quero nunquid sufficiat consensus vica rij episcopi absentis in collatione beneficij ecclesiastici qñ sine ꝯsensu epi fieri nõ possit forte pp ꝯsuetudiné. Rñ.sic ẽm Ar chi.qui dicit se sic in curia roma.de facto obtinuisse.in.c.rea tina.lxiij.di.per tex.in.c.ex frequẽtibus.de insti.sed Fride.de se.in ꝯsi.cclvij.alias ꝯsi.xcv.tʒ ꝯtrium per.c.j.in fi.ne sede va cãte in.vj.vt refert Ludo.pon.in sing.ver.vicarius.ver.ex an tiqua.sed iudicio meo.tex.in.d.c.j.in fi.potius facit ꝓ Arch. nisi velis itelligere ꝙ de ꝯsensu vicarij, nihil đt imo tʒ collatio si ne ꝯsensu abñtis epi, nec đt ꝙ sufficiat ꝯsensus vicarij ſʒ nõ seqť collatio fieri põt sine ꝯsensu epi absentis nõ pt ꝯsentire.cogita.
33 ¶ Uigesimotertio quero an vicarius epi possit eligere sibi tri bunal in causis agitãdis, etiã in ecclesia de ꝯsuetudine. Rñ.sic. no.in.c.qua fronte.ꝛ ibi doc.ꝛ Phi.de appel.ꝛ alias.s̄.dixi.
34 ¶ †Uigesimoquarto q̃ro vtrũ vicarius episcopi absentis pos sit cognoscere de causa suspitionis allegate ꝯtra delegatum epi scopi [illegible] dic qđ sic si episcopus est absens in longinquo loco non si est presens vel absens in loco propinquo ẽm Jo.an.ꝛ Abb. in.c.si contra vnum.de offi.deleg.lib.vj.quod no.

35 ¶ †Uigesimoquinto quero nũquid vicarius archiepiscopi co gnoscat de appellationibus interpositis ad archiepm̃. Respõ. sic.c.dilecti.ꝛ.c.dilectis.ꝛ ibi doc.de appella. Jdem dic in vi cario episcopi vt ibi.ꝛ tenet Phili.in.d.c.dilecti.ij.q.
36 ¶ Uigesimosexto quero si vicarius episcopi sententiam protu lit, an ad episcopũ sit appellandũ.ꝛ dic ꝙ nõ, sed ad superioré epi ẽt si ꝯsuetudo sit in ꝯriũ, qꝛ vtriusqꝫ est idé tribunal.vt in.c. ij.de ꝯsue.lib.vj.ꝛ.l.precipimus.in princ.ibi, vel vicarius.ꝛ ibi doc.C.de appel.qđ est verũ si vicarius est ꝯnalis, nõ sit specia lis tunc.n.ad epm̃ tanq̃ ad delegantẽ est appellandũ cũ non sit tunc idem tribunal ẽm glo.in.d.c.ij.ꝛ ibi not.in.c.romana.de appellatio.eo.lib.Jo.an.in.cle.ij.de rescrip.Hosti.in summa de appellatio.in regula a quo.ꝛ ad queꝫ.in.§.vt aũt. Quod in tellige nisi ꝯstet de fraude episcopi qui ideo fecerit specialé cõ missioné vicario vt ad epm̃ appelleť, nõ ad archiepm̃. Unde si eps committit specialiter vicario suo collationé alicuius benefi cij vel aliũ articulũ, debet appellari ad ipsum episcopũ ẽm do minos de Rota in deci.ccclxxi.ité si eps.ꝛ Gemi.in.d.c.ij.de ꝯsue in.vi.ꝛ Phi.in.d.c.dilecti.iij.q.nisi vt dictũ est ꝯstet de fraude etiã pp cõiecturas.iuxta no.in.c.ij.de renun.in.vj.tũc nisi nõ appellareť ad ipsum ẽm doc.vbi.s̄.tʒ spe.tit.de appel.§. nunc tractemus.ver.sed ẽm premissa.ꝛ Abb.in.d.c.dilecti.in fi.Lap.ꝛ Gemi.ꝛ Jo.mo.in.c.romana.in prin.de app.in.vj. dicentes qđ vʒ sententia excommunicationis in forma ꝯstitutio nis lata per archiepm̃ ꝯtra ordinarios hmõi fraudeꝫ ꝯmitten tes ẽm spe.vbi.s̄.qđ not.perpetuo. A sententia vero inferioris prelati ad epm̃ fieri potest, vel ad eius vicariũ ẽʒ Jo.an.ꝛ doc. in.d.c.ij.de consue.lib.vj.ꝛ Phi.in.d.c.dilecti.iiij.q.item a delegato vicarij appellať ad episcopum ẽm Archi.in.c.ij.de ap.i.vj.ꝛ tenẽt dñi đ Rota in deci.xxxv.ité lʒ.ꝛ Phi.i.d.c. dilecti.iiij.q.qđ no. Et subdc qđ regulariter appellatio a vica rio ꝯnali nõ põt fieri ad eũ cuius vices gerit, sed a superioré dñi sui tã de iure ciuili quã canonico.gl.est in.l.i.ff.de ap.p.l.pcipi mus.C.eo.tit.ꝛ bar.in.l.j.§.i.ff.si qs ꝛ a quo app.ꝛ Philip.in. d.c.dilecti.viij.q.ſʒ vide i.l.a ꝓcõsulibus p bal.ꝛ in.d.l.pcipi mus.p bar.ꝛ vbiqꝫ p Saly.i.l.abditos.C.đ epis.audi.ꝛ de ap pel.ꝛ Phi.vbi.s̄.ij.q.ꝛ tʒ Ang.in repertorio.versi.vicarius.
37 ¶ †Uigesimoseptimo quero vtrũ vicarius epi possit restituere in integ.aduersus senténtiã suam sicut potest eps. Rñdeo.sic, p no.in.l.perfecti.ff.de mino.ꝛ tenet Abb.in.c.ex literis.de re sti.in integ.ꝛ Phi.in.d.c.dilecti.ix.q.ꝛ Ang.vbi.s̄.item po test episcopus ipse restituere aduersus sententiam sui vicarij, lʒ in appellatione secus sit secundum no.in.d.c.ij.de ꝯsue.in.vj. ita tenent doc.ꝛ Phi.in.d.c.dilecti.ix.q.ꝛ Pe.de sun.in.d. l.a procõsulibus.idem ꝛ ecõtra.qꝛ vicarius restituit aduersus sñiam sui episcopi ẽm Phi.in.x.q.per.l.fi.C.vbi ꝛ apud qué. sed Abba.tenet contrarium in.c.cũ ex literis.de rest.in integ.
38 ¶ †Ultimo scias qđ lʒ a sñia vicarij nõ appelleť ad epm̃.vt .s̄.dictũ est p.d.c.ij.de consan.tamẽ vicarius de nullitate sñie late per episcopũ, ꝛ contra cognoscit ẽm Bal.singu.ꝛ Phi. i.d.c.dilecti.xj.q.qđ no.ꝑpetuo ad litatioré.d.c.ij.đ ꝯsuetu.
39 ¶ †Uigesimooctauo q̃ro an vicariᵒ epi vigoř rescripti papalis possit cõueniri extra diocesim. Rñdeo.sic.s.in loco vicino ẽm Joan.and.ꝛ docto.in.c.statutum.§.si vero.de rescrip.in.vj.ꝛ Ange.in repertorio.versi.vicarius.
40 ¶ †Uigesimonono quero nũquid vicarius epi possit cogno scere de causa beneficiali ciuiliter mota. Rñ.sic, nõ tamen quã do criminaliter agitur ad priuationem beneficij ẽm Joan.an. in.c.ij.đ offi.vica.i.vj.ſʒ lapus ibi tʒ ꝯ.s.vt vicarius nõ cogno scat đ institutiõe facta p epm̃ sine speciali cõmissiõe epi.xxj.di. inferioꝛ.ꝛ ibi Archid.de elect.cle.ne romani.in prin.facit.c. dudũ.§.nos igiť.đ pbẽ.i.vj.ꝛ Ang.in repertorio.ꝟ.vicarius.
41 Trigesimo quero †qñ appellať a sñia epi scopi an in bello appellatio nis dici possit qđ sñia ꝑperã lata sit.sicut dicitur qñ appellatur a sñia alioꝝ iudicũ inferioꝝ vel vicarij.dic ꝙ nõ, vt tʒ spec.in ti.de appel.§.sequitur.ver.sciendũ.ꝛ dixi.s̄.in.q.de priuilegijs episcoporum.vbi vide.
42 ¶ †Trigesimoprimo quero an episcopus possit causam ver tenté coraꝫ suo vicario ad se aduocare. Rñdeo.vt plene dixi.s̄. de potestate episcopi circa iudicia.vbi dixi quod sic, scõm.d. Phili.in.c.vt nostrum.de appel.
43 ¶ †Trigesimosecundo quero an episcopus possit agere per priuilegia illata vicario suo. Respon.vt supra dixi in rubri.de auctoritate, ꝛ potestate episcopi in temporalibus circa perso nas.vbi vide.

SVMMARIVM

1 Degradatio quid sit.
2 Degradatio est duplex.

¶ De degradatione & depositione episcopi.
¶ Octaua pars quarti libri.

Aggredimur nunc octauã partem principalẽ huius quarti libri i qua ð degradatiõe epi p quattuor cãs .s. efficientem, materialẽ, formalẽ, & finalem, prout .s. fecimus procedemus. ¶ Primo ergo videbimus a quibus fiat degradatio, cum hoc ptinet ad causam efficientez. ¶ Scdo quis eps vel clericus sit degradandus, idest ex quibus causis, cũ hoc pertineat ad causam materialem. ¶ Tertio qualiter fiat degradatio, cum hoc spectet ad causam formalem. ¶ Quarto vero de effectu degradatiõis, vt sic explicetur cã finalis. Singule vero partes .j. per rubricas demõstrabunt. ¶ † Sed pmitto in primis qð degradatio ẽ priuilegiorũ & ordinũ sacrorũ amotio vl' puatio ob crimẽ atrox facta gtra clericũ gstitutũ in sacris, probatur in .c. .ij. de penis .in .vj. & in .c. nouimus .de ṽ .signi. in .c. cũ nõ ab homine de iudi. & in .c. qualiter & qñ .de accu. Sed dispositio est a dignitatibus & honoribus amotio, vt in spe. de accu. §. .ij. ver. vel dici potest. & probatur in iuribus .s. alle. Differũt ergo degradatio & depositio, qz degradatio proprie est ab ordinibus depositio vero ab honoribus & dignitatibus ẽm spe. ibidem. itẽ depositio dr verbalis degradatio, sed degradatio est actualis scdm Spec. vbi .s. versi. deponitur autem, & ver. degradatus. & .j. melius declarabo. Itẽ differt degradatio non solẽnis a depositione solenni, qz in maioribus criminibus solennitas adhibetur, vcz per insignium amotionẽ, alias nõ sed incarcerat. itẽ cũ solenniter deposito solus papa dispẽsat, alias vero eps ẽm Spe. vbi .s. ṽ. episcopus.
2 ¶ † Ulterius premitto qð duplex est degradatio .s. verbalis, & actualis, formas vero earum ponemus infra in tertia parte principali sub rubrica, qualiter fiat degradatio episcopi.

SVMMARIVM

1 Degradatio an per papam vel eius gmissarium fieri possit.
2 Episcopus an possit deponi per legatuz. Et quid si in prouincia non sint tot episcopi quot requiruntur. 3.
Et quis numerus requiratur. 4.
5 Epoꝝ qs numerus requirat in snia vel in actuali degradatiõe.
6 Sententia episcoporum contra episcopum si oẽs non sunt concordes an valeat.
7 Solus episcopus cũ abbatibus vicinis deponit abbatez ab abbatia non ab ordine, & quam ob rem possit deponi.
8 Episcopi quot requirantur in causa depositionis diaconi & subdiaconi, & quot in depositione presbyteri. 9.
Item quot in depositione clerici in minoribus constituti. 10.
11 Imparator a quo deponi debeat.
12 Imperator incorrigibilis potest pro quolibet peccato deponi.
13 Papa an possit ab imperatore iudicari.

¶ Prima pars de degradatione & depositione episcopi, de causa efficienti, a quibus fiat.

b His premissis veniamus ad materiam cause efficientis in qua, vt .s. proposuimus tractandum est a quibus fiat degradatio.
1 ¶ † Primo igit qro an p papã, vel eius gmissariũ fieri possit, & dico qð sic .ix. q. .ij. per principalẽ .i. q. p principalẽ .v. q. .iiij. §. qð vero .iij. q. .viij. cuius in agẽdo .ij. q. .vj. quis .& .c. dudũ .v. q. .iiij. .c. .xij. & tz Abba. in .c. non põt de re iudi. & Specu. in titu. de delegato. §. nunc ostendendum. versi. .xvij. vbi plene. Causa tñ talis dz in publica sinodo agitari .v. q. .iiij. nullus episcopus. item dz per .xij. epos cognosci dummodo sententia sedi apostolice reseruet .d. .c. duodecim. & .d. §. qð vero. & .d. .c. cuius in agendo. de transla. prela. .c. inter corporalia. .iij. q. .vi. accusatus. & .c. quis. & .c. dudũ. lz ex causa qñq3 ecclesia tolerauit aliter fieri. ea. qð .bi quippe. reglr vero pcedit qð proprius dictuz est nisi papa de mandato speciali aliter puideat ẽm gl. no. in summa .v. q. .iiij. predicta procedunt in episcopo cõsecrato in cuius cã requirunt .xij. episcopi. vt .s. & .iij. q. .viij. .c. si. .ij. q. .v. nullã dãnationem. gl. & doc. in .d. .c. non potest. qð intellige .s. pter propriũ metropolitanũ .xv. qð. .vij. .c. .j. & .ij. & .c. si qs timidus .c. felix. & .c. si aũt .l. dist. studeat .ix. q. .iij. saluo. & .d. .c. inter corporalia. & tenet spe. de accu. §. .iiij. versi. illud. & .d. .c. hoc quippe. si vero episcopus nõ est gsecratus sex epi sufficiũt in sua causa cognoscenda .xxiij. dist. .c. illud. & ibi gl. no. Archi. .iij. q. .viij. in sum. sicu. & Balio. & doc. in .d. non põt. Cardinalis aũt a solo papa deponi nõ põt, nisi & collegiũ cardinaliũ prestet assensum ẽm Inno. in .c. ex gestis. de cle. nõ resi. qð verũ de potestate ordinaria, secus de absoluta. & ita procedit opi. Abb. ibi gtria, quod est notandũ.
2 ¶ † Secundo quero an eps possit deponi per legatũ. Rñ. sic accedentibus alijs epis. vt .s. ẽm spec. in titu. deleg. §. nunc ostendendũ versi .xvij. ibi idem dicit in patriarcha.
3 ¶ † Tertio qro qd si in puincia non sint tot epi quot .s. diximus esse necessario. Rñ. tũc vocãdos esse epos vicinos .lxv. di. si forte .vj. q. .iiij. .c. .j. & .ij. alioquin fieri nõ potest ẽm gl. in .c. fi. .iij. q. .viij. qð no.
4 ¶ † Quarto quero an dictus numerus episcoporum requiratur indistincte. Rñ. non, sed demum qñ cã principaliter agit gtra eum per viam accusationis, non si p viaz exceptionis, quo casu sufficit maior numerus cuz causa per procuratorem agi possit ẽm gl. in .d. .c. illud.
5 ¶ † Quinto quero an dictus numerus epoꝝ requirat in sententia vel in actuali degradatione. Rñ. qꝫ in snia requiritur, vt tz Spe. ti. de accu. §. .ij. ver. & est notandũ qꝫ in hac executione. & no. in .c. non potest. de re iudi. & ibi Abb. & Balio. & in .c. .ij. de pe. lib. .vj. & ibi Jo. an. & doc. vide plene. sed idẽ spe. vide .s. ṽ. degradari nõ ab ordinibus. dt qꝫ qñ fit degradatio ab ordinibus est necessaria presentia epoꝝ & alia solẽnia. qð ẽt tz. contit. §. .iiij. ceterũ cũ. & ibi plene. & no. i. .c. latores. de cle. excõ. mi.
6 ¶ † Sexto quero an valeat snia epoꝝ contra epm si oẽs non sunt gcordes. Rñ. non, lz enim in alijs iudicibus sufficiat maioris partis concordia, tamen speciale est in hoc que enim concordia requirit .vi. q. .iiij. .c. .j. .ij. .iij. & .iiij. & Spe. ti. ð accu. §. .iiij. ver. sed nunquid. & tunc debet sententia proferri per metropolitanũ vicine prouincie .d. .c. .i. & .ij. alias ad primatem prouincie. recurrendum est .ea. q. .c. si inter episcopos.
7 ¶ † Septimo quero de depositione abbatis. Rñ. qꝫ solus eps cum abbatibus vicinis deponit abbatem ab abbatia, non ab ordine, si est negligens abbas deponẽdus, vel si est superbus, fornicator vel crudelis .xviij. q. .ij. si quis abbas. cum glo.
8 ¶ † Octauo qro quot epi regrant in cã depositionis diaconi & subdiaconi. Rñ. qꝫ tres ð fer. nõ ord. .c. miramur. & ibi gl. & doc.
9 ¶ † Nono quero quot epi regrant in depositione pſbyteri, dic qð sex, nisi qñ fit pp heresim, qz vnus tñ sufficit, guocatis tñ abbatibus, plãtis, religiosis, & lrãtis diocesis .c. .j. ð her. .i. .vj. & ibi gl. & doc. & sicu. & Balio. .i. .d. .c. nõ pt. gl. .xv. q. .vij. si ãt & seq. .c. eps. .xvij. q. .ij. nullã. gl. in .d. .c. .ij. de pe. in .vj. & spe. de accu. §. .ij. ver. degradatio. & in §. .iiij. ṽ. illud. & intellige ẽm doc. vbi .s. qꝫ eps prope diocesim non cõputat in dicto numero .xv. q. .vij. felix. & §. si autẽ. .c. seq. & spe. in .d. §. .iiij. ver. illud. vbi vide ð hoc.
10 Decimo quero † quot episcopi requirantur in depositione clerici in minoribus cõstituti. Respon. vnus tantum sufficit .d. .c. .ij. in prin. & de pe. in .vj. & doc. in .d. .c. non potest. quod est verum cum presentia sui capituli secundũ glo. in .d. .c. .ij. p. .c. qualiter. el. .ij. de accu. & .c. .j. de exces. prela. .xv. q. .vij. episcopus. nisi consuetudo sit in contrariũ .c. .ij. de cõsue. & glo. in .d. .c. .ij. Solus vero episcopus nõ cognoscit contra constitutum in sacris .d. .c. felix. & se. .d. .c. non potest. in Spe. titu. de senten. in §. .viij. ver. .j. & .s. dixi.
11 ¶ Ultimo quero † incidẽrer a quo deponi debet iperator. glo. no. in .c. ad apostolice. ð re iud. in .vj. tz qꝫ a papa. idẽ tz Bal. in .l. fi. .C. de legi. & Bal. in .l. rescripta .C. de preci. impe. offe. & Spe. in ti. de legato. §. nũc ostẽdendum. ver. .xx. Item a populo romano a quo habuit potestatem ẽm Bart. post Guil. ð cu. in .l. non ambigitur .ff. de legi. & vide Bal. post glo. in .c. .j. vlti. col. si inter do. & vasal. lis oria. in vsi. feudo. & Bar. in .l. sed reprobari. in prin. .ff. de excu. tu.
12 ¶ Et no. quod † imperator incorrigibilis põt pro quolibet peccato deponi. glo. est no. .xl. dist. si papa. in glo. M. in fi. papa vero pp heresim deponitur .d. .c. si papa. cũ gl. & in .c. ad apostolice. de re iud. qꝫ ẽ verũ si nõ velit corrigi alias secus ẽz .d. gl. .i. .d. .c. si papa. nõ tñ pp insufficiẽtiã. lz ob eã alij prelati possint ðponi, vt est gl. in .c. .j. de renũ. in .vj. Et qð dictũ est de papa heretico, verũ est ẽt si papa statuerit se nõ posse ðponi pp heresim vel accusari ẽz gl. in .d. .c. si papa.
13 ¶ Sz nũqd † papa possit ab impatore iudicari. Rñ. nõ .xcvj. dist. in scripturis. Itez nec ab alio, qz superiorem non habet .ix. q. .iij. patet. & per totum .ij. qõ. .iij. mandastis. & per glos. per .c. aliorum.

alioꝝ.ix.q.iij.ꝛ.c.nemo.ea.q. Pōt tñ se subijcere ɔcilio gñali ij.q.vij.nos si incōpetēter.ꝛ doc.post Bar.i.l.ꝛ est receptū.ff. de iurisd.om.iud. Alias ab eo iudicari nō pt fm gl.i.d.c.nemo. ꝛ in.d.c.mādastis.p.§.hinc ēt.xvij.di.ꝛ i.d.c.si papa.xl.dist.

SVMMARIVM

1 Eps in enormibus criminibus irretitus an deponi debeat.
2 Incantationes quod prodesse infirmitatibus possint credere nemo debet.3.
4 Remediū ɔtra maliā impedientē matrimonij copulā quod sit.
5 Depositio epi vel clerici sacrati fit propter incorrigibilitatem.
6 Deponit̄ quis ꝑpter homicidiū,ꝛ in monasteriū detrudit̄.10.
7 Transactio de crimine habet vim confessionis.8.
9 Transactione prohibita per statutū super furto intelligitur de pena criminali,non de restitutione rei.
11 Citatio nō requirit̄ in notorijs si ɔstet nō cōpetere defensionē.
12 Depositio fit propter falsum testimonium prolatū,vel propter falsitatem in aliqua quarta commissam.
13 Episcopus deponitur propter ebrietatem si non abstineat.
14 Superior si episcopum non rite electum consecrat,consecrans ꝛ consecratus deponendi sunt.15.
16 Superior deponi debet qui confirmat electū nō confirmandū.
17 Episcopus conferens dignitatem indigno vel inhabili ratione etatis priuatur potestate conferendi.
18 Superior promouens dignum inuitū ꝛ reluctantē deponitur.
19 Recusans venire ad synodum quando vocatus est a metropolitano,(si causa iusta sibi non adest) deponitur a cōmunione.
20 Episcopus vel clericus frequentans tabernas est deponēdus. Item si vsuras exercet.21.
22 Episcopus qui in adipiscendo episcopatu est vsus regio fauore vel seculari potestate,deponi debet.
23 Corripiēdus est eps circa pauperum defensionē negligens.
24 Deponi debet episcopus qui in aliena diocesi clericos ordinat vel altaria cōsecrat nisi sit rogatus a metropolitano ꝛ episcopis prouincie.
25 Clericum forensem non debet episcopus in ecclesia sue diocesis instituere proprij episcopi literas dimissorias non habentē.
26 Episcopus visitans alium episcopum in eius diocesim,debet a visitato suscipi honorifice iuxta sui qualitatem.
27 Episcopus querens promoueri loco viuētis deponi debet. Itē communicans excommunicatis.28. Item propter sui simplicitatem.29. Et etiam propter negligentiam.30.
31 Episcopus pro crimine notorio deponitur. Item pro crimine capitali.32.
33 Episcopus monialem carnaliter cognoscens,aut filiā spiritualem venit deponendus.34.
35 Clericus ob adulterium ciuiliter conuentus beneficio priuandus est,sed criminaliter conuentus,ab ordine deponi debet.
36 Episcopus vel sacerdos ob reuelationem confessionis ei facte in forma penitentie de peccatis deponendus est.
37 Episcopus qui querit timeri verberibus potius quam verbis deponi debet.
38 Episcopus assumens curas ꝛ negotia secularia est deponēdus. Item ordinans clericum per simoniam.39.
40 Oblata voluntarie recipere potest episcopus.
41 Notarius episcopi an possit aliquid recipere pro scriptura ordinationis a clerico ordinato.
42 Notarius potest recipere mercedem tam pro protocollo quā etiā pro extensione protocolli vel instrumenti publicatione.
43 Mercedem notario quis ex contrahentibus soluere debeat.
44 Pecunie verbum in scriptis prolatum qualiter intelligatur.
45 Pecunia an veniat appellatione auri ꝛ argenti.
46 Episcopus non seruans constitutiones concilij vel ecclesie romane,an deponi debeat.
47 Pena episcopi alienantis que sit.48.49.
50 Episcopus excommunicatus celebrans deponitur.

¶ De causa materiali degradationis,vel depositionis. Quis deponi debeat ꝛ quare.
Secunda pars.

d Iteamus nūc secundo loco de causa materiali degradationis,vel quis degradari vel deponi possit,ꝛ sic ex quibus causis. ¶ Circa

1 hoc igitur quero † an episcopus in enormibus criminibus irretitus deponatur,ꝛ respon.sic,qꝛ sine causa nūq̄ fieri potest degradatio vel depositio,vt.e.nō potest. Et ibi doc.de re iud.fit ergo ꝑpter crimina enormia.de verb.sig.nouimus.c.qualiter ꝛ qñ.de accusa.ꝛ.c.tua.de pe.vt puta ꝑpter crimē heresis.c. ad abolendā de here.ꝛ ibi Butri.ꝛ doct.c.excōmunicamus. eo.tit. Itē propter falsitatem cōmissam in literis apostolice sedis.c.ad falsarioꝝ.de falsis. Itē propter coniurationē contra epm.xj.q.j.sacerdotum.ꝛ.c.cōiurationū.ꝛ seq.sed ꝛ talis alia pena punitur.ea.q.c.statuimus.in prin.ij.q.iiij.clericus. Itē propter sortilegiū.xvj.q.vij.admoneāt.ꝛ tenet Spec.de cōpe. iudi.adi.§.j.versi.in quibusdā. Itē si sit incantator.d.c.admoneant. Itē si cōsuluit incantatores,magos,vel aruspices.xxvj. questio.v.si quis episcopus.vbi dicitur qd̄ debet deponi,imo ꝛ degradari.d.c.admoneant.pertinet enim ad curā episcoporū extirpare incantatores ꝛ sortilegos.xxvj.q.v.contra idoloꝝ. ꝛ.c.episcopi eorum. Qui vero dicantur magici,qui nigromantici,qui idromantici,qui augures,qui prestiges,qui aruspices, vide plene per tex.nota.xxvj.questio.v.nec mirum.

2 ¶ Predictis † adde non esse seruandos dies egyptiacos seu hereticos vel calendas ꝛ certa tēpora.xxvj.q.vij.non obseruetis.c.si quis calen.ꝛ.c.nō lꝫ.ꝛ.c.quis existimaret. Nec credat quis incantationes posse infirmitatibus prodesse.c.admoneāt. preal.licitum est tñ infirmis vti herbis ꝛ lapidibus virtuosis. ea.q.c.si.iuxta illud,in herbis ꝛ lapidibus sunt virtutes.vt plene ponit Plinius de naturali historia per totum,ꝛ maxime in vltimis libris,ꝛ similiter Solinus ꝛ alij naturales.

3 Quero hic incidenter † de questione de facto vertente in curia reuerendi dñi mei episcopi Firmani.dno,scꝫ vir ꝛ vxor simul steterunt per bienniū nec vnquā obstante malia potuerunt ɔsummare matrimoniū,adeo qd̄ se inuicem odiunt vsq̄ ad mortē,ꝛ thori querunt separationem,non esse eis ante triennium ɔcedendā p episcopū.ex quo statim de impedimento copule non ɔstat,qꝛ non sunt frigidi naturaliter,sed sunt per accidens maleficiati,quo casu debent per trienniū conari ad coitū,ꝛ si interim copula carnalis sequi non possit,ꝛ ambo sic asserant ꝛ iurent,accedente etiam iuramento septem propinquoꝝ si sint,vel septē vicinoꝝ in defectū propinquorum,qui iurent se credere qd̄ coniuges asseruerunt.s.simul carnaliter nō potuisse coire,pronunciandū est p episcopum eis licere cū alijs contrahere.tex.est cū glo.no.in.c.laudabilē.de frigi.ꝛ ma.c.fi.eo.titu.ꝛ in Spe.eo.titu.xxxiij.q.j.in summa.

4 ꝛ.c.requisisti.ꝛ.c.si per sortiarias. ¶ Sed † qd̄ sit remedium contra.d.maliā impedientē matrimonij copulā. Specu.refert ridiculosū dictū Hof.qui antiquos incantatores dicit mādasse cuidā maleficiato tenere p diem ꝛ noctē braghas suas in capite. Ego didici aliud a Sbardelato de sancta victoria,nostri tēporis incantatore famoso,qui a me tūc dicti oppidi pretore captus ꝛ in tortura examinatus,inter cetera confessus fuit se liberasse a dicta malia Dominicū Bartolini de petritulo,qui per trienniū cū vxore coire nō potuerat.mandauit enim qd̄ Dominicus ꝛ vxor in aurora diei(quā hic nō insero)soli recedētes de domo irent ad molendinū,nec se vnq̄ retrouoluerent,statimq̄ molendinū molere facerēt,ꝛ ante molā sic coirent.iussus se fecisse. Dominicus retulit,ꝛ diabolicū hoc remediū sibi profuisse asseruit,additis certis iniquis verbis que hic nō insero,ne quis discat,ꝛ tali remedio forte vtatur in preiudiciū anime mee,que in eternū de mala doctrina cruciaret̄,sicut in eternum scriptura doceret ꝛ loqueret̄ iuxta no.in Spe.de exce.ꝛ repli.§.iiij.vers. itē no.scd̄m Ober.ij.col.vbi plene loquit̄ ɔ̄ scribentes malā doctrinā. Salubre vero ꝛ licitum remediū est quod prodit Ignatius Triem.archiepiscopus,videlicet qd̄ coniuges sic impediti corde cōtrito ꝛ spiritu humiliato deo ꝛ sacerdoti sua peccata singula ɔfiteantur,ꝛ profusis lachrymis largioribus elemosynis orationibus ꝛ ieiunijs dño satisfaciant,qui vel liberabūtur sicut domus Abimelech orationibus Abrahe,vel epo permittente separabunt̄ vt pulchre ponit̄ in.d.c.si quis per sortiarias qd̄ bene not.

5 † Item fit depositio epi vel clerici sacrati pp incorrigibilitatem.c.cum nō ab homine.de iud.xvij.di.nec licuit secundū Spe.in.d.§.j.ver.in quibusdam.de cōpet.iudi.addi.ꝛ doc.in.d.c.ij.de pe.in.vj.ꝛ glo.or.in.c.ad reprimendā.ɔ̄ offi. ordi.ꝛ Ang.are.in tractatu maleficioꝝ.ver.caput.sed nō statim pro prima cōtumacia scd̄m glo.lxxxj.dist.c.j.

6 † Itē pp homicidiū quis deponit̄,ꝛ in monasteriū dtrudit̄.c.si quis viduā. ꝛ.c.si eps.l.di.ꝛ in.c.j.cū gl.de homicidio.ij.q.vij.§.qꝛ ergo. ꝛ glo.in.d.c.j.qd̄ est verū ēt si pp iram sit cōmissum.licet ani-

mus occidēdi defuerit.l.dist.§.si vero.⁊.c.studeat.non si ꝑ ca-
sum, tunc enim clericus homicida nō deponit̄ ab ordine.l.dist.
clerico.⁊.c.seq.alias sic.vt.s̄.q꞉ dꝫ eṗs vel sacerdos cauere ne
se morti aliene immisceat.xxiij.q.viij.si in mort.hinc dr̄ qđ cle-
ricus homicida nō pōt exercere officiū sacerdotale.l.di.miror.
Et predicta vera ēt si quis homicidiū cōmisit ante baptismū di
cto facto auxilio vel mādato, q꞉ si post fiat, clericus deijci dꝫ.d.
c.si quis viduā.l.dist. Jtē vera sunt verbaliter intelligendo, nō
actualiter scd̄m But.post Host.in.c.at si clerici.de iudi.c.ij.
7 de homici.ꝑ Hosti. ¶ Et no.† qđ si eṗs confessus est se dedisse
vel ꝓmisisse centū Titio, ne ipsū accuset de homicidio nō opor
tet deponi, q꞉ presumit̄ dedisse vel promisisse causa vitāde vexa-
tionis scd̄m Bal.in.c.iniuria.vij.col.de pa.iu.firman.in vsi.
feud. Jo.and.in.c.j.de accusa.in.vj.in nouella.⁊ ibi Jo.mo.ꝓ
quo facit, q꞉ metu future litis lꝫ de lite trāsigere.l.ij.⁊.l.trāsige-
re.⁊ ibi Bar.⁊ doc.C.de trāsac.qđ verū est nisi in crimine adul
terij, vt ibi.⁊ Pau.de ca.ꝯsi.cxvij.de quo ēt vide gl.in auc.vt
lice.ma.⁊ auie.§.fi. Jtē nisi crimē sit tale ꝓ quo de iure est pena
corporalis, sed ex forma statuti est pecuniaria scd̄m Cy.⁊ Bal.
ibi.in.vij.col.⁊ Bar.i.l.lꝫ.§.idē.vlti.col.i lec.noua.ff.de pecu.
8 †Et sciendū est qđ trāsactio de crimine hꝫ vim ꝯfessionis ꝑ gl.
in.l.si duo.ff.de iureiur.⁊ in.l.qm̄.ff.de infami.⁊ ꝑ Ber.in.d.l.
transigere.qđ verū nisi transigat de ꝓsequenda lite corā tali iu-
dice.c.quāuis.de elec.in.vj.⁊ tꝫ Ang.in repertorio.ver.trāsa
ctio. Nec retinendū est qđ trāsactio de crimine qn̄ fieri pōt nō
impedit inquisitionē a statuto ꝑmissam de delictis scd̄m Bar.
⁊ Bald.in.d.l.transigere.ix.col.licet in.vj.col. Bart.referat
Jac.de belui.disputasse contrariū, accusationem vero impedit
indubitanter, vt tenet Bar.in.l.accusationis.C.quod me.cau.
9 **Ultimo scias** †qđ ꝓhibita trāsactione ꝑ statutū
super furto intelligitur de pena cri-
minali, nō de restitutiōe rei hꝫ Bal.sing.l.iurisgē.§.si paciscar.
10 ff.de pac. ¶ Redeo ad materiā homicidij † ⁊ dico qđ ꝓpter ho
micidiū fit depositio, vt.s̄.s.ꝑ sentētiā, nō ipso iure, ēt si fit noto-
riū ſm Bal.in.l.cū fratrē.C.ad sil. Notoriū enim requirit sniā
c.cū sit romana.§.j.de appel.⁊ Bart.in.l.emptorē.§.j.de act.
emp.⁊ Bal.in.c.j.qualiter do.ꝓprie.priue.vbi dicit qđ lꝫ cul-
pa sit notoria, reqrit̄ snia, q꞉ notoriū pro snia nō habet̄ qn̄ requi-
ritur iudicis ministeriū ad priuandū vel puniendū, vt tꝫ Bald.
in.l.j.C.ne fi.ꝓ pa.dū dicit patrē ꝓ filio obligatū ꝓ filio teneri
demū lata snia, ⁊ qđ notoriū nō tꝫ pro sententia.qbus adde no.
11 in.c.ꝓposuit.de appel.†Citatio vero nō requirit̄ in notorijs si
cōstet nō cōpetere defensionē.alias sic.c.fi.de offi.dele.in.vj.
Jnno.in.c.tua.de coha.cle.⁊ mul. Sicu.in.c.cū olim.d̄ re iu.
Phi.in.c.ex insinuatione.in fi.de appel.gl.i.c.ad nostrā.el.
iij.de iur.iu.no.in.c.iij.de testi.cog. Jnno.in.c.in tua.qui ma.
accu.pos.⁊ in.c.ꝑ inqsitionē.de elec.⁊ Bal.in.d.l.cū fratrē.C.
ad sille.⁊ in marg.ver.notoriū.ver.iij.gl.in.l.j.C.q ⁊ aduersus
12 quos.cū si.†itē fit depositio ꝓpter falsum testimoniū ꝓlatū, vel
propter falsitatē in aliqua charta cōmissam.c.si eṗs.cū gl.l.di.
13 xix.di.in memoriā.v.q.vj.presbyteri.†itēꝫ propter ebrietatem
si nō abstineat.xxxv.dist.eṗs.nō tn̄ ꝓpter vnicā tm̄ scd̄ꝫ Spe.
ti.de accu.§.ij.ver.⁊ no.itē ꝓpter ludū vt ibidē, sed neutrū isto-
14 rum seruat̄.†itē si episcopū nō iure electū superior ꝯsecrat.quo
casu cōsecrans ⁊ cōsecrandus deponendi sunt.lxij.dist.nullus.
15 ⁊ ibi glo.cū si.ibi alleg.†itē qui ꝯsecrat indignū.l.di.ex penitē
tibus.lj.di.aliquātos.⁊ gl.in.c.illud.xxiij.dist.ꝯsecrans vero
sacerdotē ⁊ habilē priuatur eo ordine quē inhabili ꝯtulit.j.q.j.
16 si qui eṗi.⁊ ibi gl.⁊ dixi.s̄.in.iij.lib.tertia parte principali.† Jtē
⁊ superior dꝫ deponi qui ꝯfirmat electū non ꝯfirmandū, q꞉ sit in
dignus, non idoneus, vel aliter electio nō subsistat si scienter cō-
firmauit.lxxxj.dist.tantis.scd̄m glo.in.c.nihil.de elec.que re-
fert varias penas prorogatas ꝯ̃ promouentes indignum. Quia
qn̄qꝫ priuatur potestate iterū ꝯferendi ordinē illū quē illicite cō
cessit alteri.j.q.j.si q eṗi.xxxvj.dist.qui ecclesiasticis.l.dist.ex
penitentibus. Qn̄qꝫ suspendit̄ a celebratione misse ꝑ annū.l.di.
17 nullus. Qn̄qꝫ deponit̄.lxxxj.di.tantis.†Et scias qđ eṗs confe-
rens dignitatē indigno vel inhabili ratione etatis priuatur po-
testate ꝯferendi que deuoluitur ad capitulū, vel ad metropolita
num.c.cū in cunctis.⁊ ibi gl.⁊ doc.de elec. Et qm̄ supradixi de
confirmante nō confirmandū, adde qđ si fuit negligens in inqui
rendo de qualitate electionis ⁊ electi, priuatur potestate confir
mandi successorē ꝯfirmati. Jtē ⁊ suspēdit̄ a beneficio suo donec
18 restituat̄.d.c.nihil.⁊ ibi doc.†itē deponit̄ superior promouens
19 dignū inuitū ⁊ reluctantē.d.c.nihil.ꝑ glo.lxxxiiij.di.vbi.†itēꝫ
deponit̄ a cōione qui recusat venire ad synodū qn̄ vocatus est a
metropolitano si causa sibi iusta nō adest.xviij.dist.si qs episco
porum. Quinetiā excōmunicandus est eṗs per duos menses si
clero suo non cōicat ea que gesta sunt in synodo metropolitani.
20 xviij.di.c.vlti.†itē deponi debet episcopus vel clericus qui re-
tinet vel frequētat tabernas.xliiij.di.nulli licet.⁊.c.pe.de vi.⁊
hone.cleri.qđ verū est nisi causa necessitatis, vt cū sit in itinere.
21 d.c.pe.⁊ ea.dist.cleri.† Jtē deponitur si vsuras exerceat.xlvij.
di.eṗs.⁊ se.⁊ gl.in.c.maritū.xxxiij.di.quo casu ēt debet degra
dari.xlvij.dist.si quis.⁊.c.qm̄.xiiij.q.iiij.qm̄ imo non potest se
sacramentis immiscere.d.c.si quis.cū glo. Cum talibus tn̄ mi-
tius egit qn̄qꝫ reuerendissimus do.meus episcopus Firmanus
22 hoc anno, cū pius sit in suos.† Jtēꝫ debet deponi episcopus qui
in adipiscēdo episcopatū est vsus regio fauore vel seculari pote-
state.lxiij.di.omnis electio.xvj.q.vij.si quis deinceps.⁊ se. Jtē
q ꝯsentit vel tolerat fornicationes clericis suis.lxxxiij.dist.si qs
eṗs.⁊ ibi gl. Quinetiā dr̄ canis impudicus qui suorū clericorū
delicta cōsentit, cū ⁊ clerici sub nomine sanctitatis delinquētes
dicant̄ ecclesiā matrē destruere.ea.di.nemo. Nā error cui non
resistit̄ approbat̄.ea.dist.error.⁊ in.c.negligere.ij.q.vij. Nec
sufficit eṗo bene viuere quo ad se, si vitia subditorū nō corrigat.
ea.di.quid enim.dr̄ aūt consentire eṗs qui nō corrigit corrigen
da.ea.dist.c.cōsentire.sed ēt dr̄ miserrimus episcopus qui glo-
riatur laudari a subditis delinquentibus, sicqꝫ parcit eorū deli-
ctis vt delinquētes ipꝫ laudēt ne corrigant̄, cū pastor nullus pla
cere possit lupis ⁊ gregibus.tex.est not.in.c.fi.ea.dist.qđ not.
23 **Predictis adde** q†corripiēdus est eṗs negli-
gens circa pauperū defensio-
nem releuationē oppressorū, tuitionē ecclesiarū, ⁊ delinquētium
subditorū correctionē.lxxxiiij.di.in summa.⁊ in.c.j.⁊.ij.idē ⁊ si
tolerat in ecclesia fieri spectacula, laruasqꝫ ingredi tēpla, ēt sub
pretextu spectaculoꝝ.c.cū ad decorē.de vi.⁊ ho.cleri.qđ verū
est nisi spectacula fiāt ad pias causas, vtputa representatio pas-
sionis dn̄i nostri Jesu Christi, magoꝝ, ⁊ similes memoriā veterū
actuū renouātes ſm glo.ibi.quā no.perpetuo. Quinetiā larua
re se nō debēt clerici, vt ibi.nec ēt seculares vti debēt habitu cle
ricali vel monachali.l.mime.C.de epis.au.⁊ in auc.de san.epi.
§.fi.imo nec cōuiuijs interesse possunt eṗi vel clerici in quibus
choree, saltationes, cātatiōes, ⁊ corporū motus obsceni exerceā
tur.xxxiiij.di.presbyteri. Sed de ꝯuiuio recedere debēt cū pre
dicta geri incipiāt ⁊ ioculatores superueniūt.de ꝯse.dist.v.non
oportet.ergo nec ipse choreas ducere pōt clericus vt ibi a for-
tiori.arg.multomagis.C.de sac.san.ec.⁊ dixi.s̄.in rubri.de vita
24 eṗi.vbi plenius vide.† Jtēꝫ deponi dꝫ eṗs qui in aliena diocesi
clericos ordinat, vel altaria cōsecrat, nisi rogatus sit a metropo
litano ⁊ eṗis prouincie.ix.q.iij.c.j.⁊.ij.c.eṗm.c.eṗi.c.pe.⁊.c.
nullū.vj.q.j.eṗs in diocesi.vbi dr̄ qđ ex dispensatione ꝑ annū
suspendit̄ ſm glo.ibi dū ꝯcordat dicta iura in penis ꝯ̃ria. Non
enim dꝫ eṗs disponere ecclesiā aliene diocesis.sicut nec vir de-
bet alienā vxorē adulterare.ea.q.c.sicut. Quinetiā i ꝓpria dio
cesi non potest eṗs alienos clericos ordinare sine literis proprij
diocesani.glo.est no.ix.q.ij.in summa.ꝑ.c.j.⁊ ꝑ totū.xvij.dist.
dixi.s̄.in rub.de potestate eṗi in spiritua. Nec ad hoc sufficiunt
litere archidiaconi.c.significasti.el.iij.de offic.archi. Pōt tn̄
eṗs superior clerici ordinati ab alio eṗo ipsum clericū suscipere
in diocesi, maxime ratificādo ordinationē factā ꝑ aliū eṗm.c.fi.
cū glo.ordi.ix.q.ij.qđ not. Adde predictis qđ non pōt eṗs ec-
clesiam ab ipso fundatā in aliena diocesi ꝯsecrare.xvj.q.v.si qs
⁊.c.lator.omnes enim ecclesie diocesis subsunt episcopo dioce-
sano.xvj.q.vij.omnes basilice.lxj.di.obitū.x.q.j.c.iij.ix.q.iij.
xvij.q.ij.abbates.⁊ ibi glo.x.q.ij.episcopus habeat.qꝫ est verū
nisi in his ecclesijs que ex priuilegio speciali sunt exēpte.de pri-
ui.c.cū ⁊ plātare.⁊ gl.in.d.c.omnes.⁊ alias.s̄.dixi.iuxta predi
25 cta scire debes† qđ nō dꝫ eṗs clericū forensem i ecclesia sue dio-
cesis instituere proprij eṗi dimissorias literas non habentē.xxj.
q.ij.c.j.lxxj.dist.c.j.ij.⁊.iij. Alias punit̄ episcopus vel excōi-
catione vel ad tēpus depositionis scd̄m glo.ibi.que etiam dicit
requiri literas nec sufficere tacitū consensum, qui tamen sufficit
quando clericus transit ad aliam ecclesiam eiusdem diocesis.
26 **Ultimo adde** circa predicta† qꝫ eṗs visitans aliū
episcopum in eius diocesim debet a
visitato suscipi honorifice iuxta qualitatē sui, de cuius visitati li-
centia pōt eṗs visitās missaꝫ celebrare, ⁊ verbū dei predicare in
ecclesia visitati.vij.q.j.eṗi.vbi idem dicit̄ in presbyteris qđ no.
27 †itē dꝫ deponi eṗs qui querit promoueri loco viuentis.vij.q.j.
28 cū qui.iij.q.ij.audiuimus.ij.q.j.in primis.post principiū.†itēꝫ
⁊ qui cōmunicat excōmunicatis.xj.q.iij.theugaldum.⁊.c.qui
cōmunicauit.

29 cõmunicauit.†itẽ ꝛ propter sui simplicitatem.xviij.q.ij.si quis
30 abbas.cũ glo.lxxiiij.di.epm̃.itẽ†ꝑpter negligentiã.lxxj.dist.
dictũ.ꝼm.d.glo.Abbas vero ex cã minima põt deponi.d.c.si
quis abbas.de simo.c.ꝑ tuas.ꝛ.c.lꝫ bely.ꝼm.d.gl.vt qꝛ sit in-
cautus,crudelis,impius,fornicator,ebrius,superbus,dicto.c.si
31 quis abbas.itẽ deponit†episcopus pro crimine notorio.xxx.q.
32 j.c.fi.in gl.†itẽ ꝑ crimine capitali.l.di.si qs eps.Itẽ ꝑ crimini
bus tñ a iure expressis.nõ ꝑ alijs.glo.est ordi.in summa.xv.q.
viij.ꝛ vide.lxxxj.di.c.j.ꝛ ibi gl.de tẽpo.or.c.ex tenore.ꝛ.c.fi.
33 ꝛ.c.sicut de ele.†itẽ deponi dꝫ eps carnaliter cognoscens mo-
nialẽ,qd ẽt in clerico statutũ est.xxvij.q.j.si qs episcopus.xxx.
q.j.sacerdos,quo casu laicus dꝫ excõicari.d.c.si quis eps.ꝛ ibi
34 ꝑ gl.qd bene notẽt hi qui cũ monialibus quotidie coeunt.†Itẽ
dꝫ deponi eps carnaliter cognoscẽs filiã spiritualẽ ac.xv.annis
penitentiã agere dꝫ peregrinando,demũ in monasteriũ clausus
dꝫ deo semp seruire.d.c.si quis sacerdos.ꝛ.c.non dꝫ.vbi etiam
dr̃ de presbytero qui fornicans cũ filia spirituali dꝫ deponi ꝛ pe
regrinari.xij.annis.si crimẽ fuerit notoriũ populo.Si vero epi
scopus fornicat̃ cũ vxore aliena.x.annis penitẽtiã facere debet
ꝼm glo.in.d.c.non debet.sed femina laica perdit bona que sunt
pauperibus erogãda.ꝛ in monasterio reclusa dꝫ perpetuo deo
seruire.d.c.si quis.Dicit̃ autẽ filia spiritualis.i.que baptizata
35 est ab eo.Itẽ que ei sua peccata ꝯfitetur.xxx.q.j.§.filia.†Cle-
ricus vero ob adulteriũ ciuiliter ꝯuentus beneficio priuandus
est,sed criminaliter cõuentus dꝫ deponi ab ordine.c.qualiter ꝛ
qñ.§.fi.de accu.qd verũ ẽt si illud non cõmisit,sed iactauerit se
cõmisisse ex quo scandalũ sit secutũ.c.quã sit.de exces.pre.iun-
ctis no.ꝑ Inno.i.c.bone.de eta.ꝛ qua.facit.lxxxj.di.si qs eps
ꝛ.c.si qs sacerdotũ.ꝛ Pau.de cast.in ꝯsi.cxvij.vbi ẽt dicit qd
eps delinquit si nõ deponit clericũ adulterũ cũ quo dispẽset per
mutãdo penã depositionis in pecuniariã.de offi.or.c.irrefraga
bili.ꝛ gl.v.q.ij.si primates.nec pt vicarius epi cõponere de di-
cto crimine ꝑ pecunia vt ibi ꝑ Pau.i.d.ꝯsi.Quinetiã dicit ibi
Pau.qꝫ eps possit dispẽsare cũ simplici adulterio,vel cũ leni-
bus criminibꝰ.ꝑ.c.at si clerici.ꝺ in.d.c.qliter.i pñ.j.q.j.notũ.

36 **Itẽ deponendus** †est eps vel sacerdos ob re nelationẽ ꝯfessionis de pec-
catis ei facte in forma penitentie.de peni.di.vj.sacerdos.iij.q.
vij.c.fi.in prin.cũ gl.qd verũ est si qs cõfessus est ei,vt deo,non
si vt sibi soli,ꝼm gl.in.d.c.sacerdos.ꝛ in.c.fi.vj.q.ij.ad idẽ est
qd not.in.c.si sacerdos.de offi.or.ꝛ in.c.omnis vtriusqꝫ sexus.
ver.caueãt.de pe.ꝛ re.Inno.in.c.qm̃.de testi.ꝛ in.c.qualiter.
de accu.ꝛ Bal.in mar.ver.sacerdos.ver.iiij.itẽ est verꝫ nisi de
cõsensu cõfitentis ꝼm Jo.and.in.c.cõsanguinei.de re iu.sed an
sacerdos debeat vel possit reuelare proditionẽ sibi reuelataꝫ in
cõfessione penitẽtiali.dic qꝫ nõ in specie,sed in genere sic,vcꝫ di
cendo primatibus loci fieri tractatũ,non tñ specificãdo ꝑsonas
ꝼm doc.ꝛ But.in.d.c.omnis.Tenet̃ tñ sacerdos cõfessus cri-
men epo illud reuelare vigore excõicatiõis facte de crimine illo
reuelando scd̃m glo.ꝛ doc.in.d.c.sacerdos.qd intellige vt eps
37 prosit,nõ vt noceat,vt ibi.†Itẽ deponi dꝫ eps qui querit timeri
potius verberibus quã verbis.xlv.di.epm̃.in fi.ꝛ in sum.ꝛ no.
38 in.c.j.ij.ꝛ.iij.†Itẽ ꝛ q assumit curas ꝛ negotia sclaria.lxxxviij.
di.eps aũt.ꝛ.c.prelatũ.xxj.q.iij.in summa.ꝛ.c.j.ij.ꝛ.iij.ꝛ per
totũ,qꝛ nemo militãs deo se negotijs secularibus implicet.d.c.
j.ꝛ.ij.vbi idẽ dr̃ de clericis.ꝛ.s̃.alias diximus.ꝛ probat̃.xj.q.j.
te quidẽ.Quinimo tãqꝫ pestis est fugiẽdus clericus negotiator
lxxxviij.di.negotiatorẽ.Põt tñ ꝛ dꝫ clericus viuere ex artifi-
cio dũmodo vacet officio ꝛ beneficio,cui nõ dꝫ detrimentũ au-
ferri ꝑ artificiũ clerici.xcj.dist.clericus.ꝛ.c.seq.ꝛ alias.s̃.dixi.
39 †Itẽ dꝫ deponi eps ordinans clericũ ꝑ simoniã.j.q.j.si qs eps.
ꝛ.c.sicut epm̃.j.q.ij.ꝛ.c.ex multis.ij.q.iij.imo etiã ordinatus ꝑ
simoniã habetur pro non ordinato,vt ibi.ꝛ.c.ordinationes.ꝛ.c.
placuit.j.q.j.ea que.j.q.iij.j.q.j.quicunqꝫ studet.Nõ enim dr̃
bonus pastor ouibus qui simoniacus est.j.q.j.c.refert̃.ꝛ.c.vul
40 nerato.†Põt tñ eps voluntarie oblata recipere.d.c.sicut epi
scopũ.q.j.quicquid.Et dr̃ simonia etiã si det̃ post ordinationeꝫ
vel promotionẽ ꝼm Bal.in.l.ab anastasio.§.abbati.Fit aũt tri
bus modis simonia,vcꝫ manu dando pecuniã vel rem quãcũqꝫ.
Itẽ obsequio.Itẽ lingua.j.q.j.sunt nõnulli.ꝛ itellige obsequio
qñ indignus est vel dignus si seruit indigne,si alias omnino ser-
uiret dignus digna seruiens,nõ dr̃ simoniã cõmittere nisi ex pa
cto seruiat ꝼm glo.ibi ꝑ.c.venerabilis.de simo.qd dixi de lin-
gua,intellige de precibus quibus ẽt fit simonia,vt in.d.glo.ꝛ in
c.moyses.viij.q.j.ꝛ vide gl.j.q.j.in prin.ꝛ alias.s̃.plenius dixi
41 in.ij.lib.†Sed an notarius epi possit aliqd recipere pro scriptu
ra ordinationis a clerico ordinato.ꝛ dic qd nõ.imo etiã nec ar-
chidiaconus pro examinatione ordinãdorum.d.c.sicut epm̃.j.
q.ij.Debet autẽ scriptura confici de ordinatiõe clericoꝝ.ij.q.j.
legũ.ꝛ gl.in.d.c.sicut.ꝛ tꝫ Abb.Sicu.in.c.bone.el.ij.de elec.
Quod dictũ est de notario epi intellige verũ si sit salariatus ex
publico scd̃m glo.vbi.s̃.alias ergo licite recipit.ꝛ ideo Inn.in.
c.j.de simo.ꝛ Bal.in mar.ver.soluere.i fi.dicit qd nõ est simo
nia soluere notario pro mercede.Alias aũt notario debet̃ mer-
ces pro qualibet scriptura vt ibi,nec sine mercede cogeretur no
tarius rogari de contractibus vel testamentis.l.pretor.in prin.
cũ glo.ff.de edẽ.ꝛ vide omnino Bar.in.l.j.C.de tab.lib.x.ꝛ in.
l.j.§.j.ff.fur.aduer.nau.cau.sta.ꝛ i.l.munerũ.§.j.ff.de mu.ꝛ ho.
ꝛ Bal.in.l.prouidendũ.C.de postu.Sed cogitur notarius a iu
dice non a parte ꝼm Bar.in.l.qui testamento.§.fi.ff.de testa.

42 **Et nota** qꝫ†notarius põt recipere mercedẽ tã ꝑ pro-tocollo quã ẽt pro extensione ꝑtocolli vel in-
strumenti publicatione,quã petere põt officio iudicis,ꝛ actione
ex locato scd̃m Bar.in.l.argentarius.in prin.ff.de eden.ꝛ not.
in.l.fi.C.de princ.agen.in re.ꝛ in.l.in sacris.in fi.C.de proxi.sa.
scri.lib.xij.ꝛ Guil.de cug.in.d.l.argentarius.vide ẽt Bal.in
tractatu de tabel.ix.q.ꝛ intellige dari sibi actionẽ vtilẽ ex loca.
43 scd̃m Bar.in.l.j.§.j.ff.de va.ꝛ extraordi.cogni.†Sed quis sol
uat mercedẽ notario ex ꝯtrahentibus.Rñdeo venditor,nisi sit ec-
clesia scd̃m Ang.in auc.de alie.ꝛ emphy.§.hoc ẽt.col.ix.vide
Cy.ꝛ Bal.in.l.eos.C.de vsu.l.dꝫ.ff.de edi.edic.tene mẽti.Itẽ
eps vendẽs ecclesiastica beneficia,prebẽdas vel altaria ꝑ simo
niam cõcedens,dꝫ suspendi.j.q.iij.si quis eps.ꝛ.c.quesitũ.cum
glo.sed hoc de cõsuetudine nõ seruatur scd̃m Archi.x.q.j.san-
ctorũ.vt refert Lud.pon.in sin.ver.oblig.ver.fructus.Et intel
lige simoniam cõmiti,siue detur pecunia,siue alie res quecunqꝫ
sint.j.q.iij.totum.vbi dicitur qd pecunie appellatione veniunt
omnia que in terra sunt.ꝛ tꝫ Bar.in.l.j.§.an potest.ff.de cõsti.
pe.ꝛ in.l.quisquis.de leg.iij.l.pecunie.de verbo.signi.bona.§.
fi.ff.ad trebel.imo ẽt iura.d.l.pecunie.ꝛ glo.in.d.c.totũ.Itẽ ꝛ
species.d.l.quisquis.ꝼm.d.glo.Itẽ ꝛ que consistunt pondere,
numero vel mẽsura.l.talis scriptura.in prin.ꝛ ibi Bar.de leg.
j.Non tñ pecunia in sacculo signata vel in archa,sed numerata
tantũ ꝼm Bar.vbi.s̃.Itẽ nec pecunia reprobata.l.eleganter.§.
qui reprobos.de cõdi.inde.ꝛ Bar.in.l.quãuis.de auro ꝛ arg.
lega.Sed ꝼm cõmuneꝫ vsum loquendi venit pecunia.i.nummi
tantũ ꝼm Bar.in.d.l.talis.qd verũ est in mutuo.l.iij.§.mutui.
ff.qd cũ eo.Dicit̃ vero quis recipere pecuniã quocũqꝫ recipiat
cõmodũ bursale.l.j.§.pecunia.ꝛ ibi Bart.ff.ꝺ calum.Dicta est
aũt pecunia,qꝛ nota pecudum primo fuit signata scd̃m Plini.
de natura.histo.lib.xxxiij.c.iij.ꝛ ibi ponit que prior fuit forma
in ere,ꝛ quare denarius,ꝛ quare quinarius,ꝛ quare sextertium
fuerint dicta.ꝛ qñ primus fuit inuentus aureus.vide ibi.

44 **Predictis adde** qꝫ†verbuꝫ pecunie in scriptis prolatũ intelligitur stricte ꝼm
Inno.in.c.sedes.in fi.de rescrip.ꝛ Lud.pon.in singu.ver.pe-
cunia.ver.verbũ pecunie.Itẽ scias qd appellatiõe pecunie ve-
niunt ẽt debita nonduꝫ exacta.vt tꝫ singu.Flo.in.l.procul.ff.de
vsufru.ꝛ sic nomina debitorum.vt ibi.Et glo.in.d.c.totum.Itẽ
ꝛ totum patrimonium.l.cogi.in princi.ꝛ ibi Bar.ff.ad trebel.ꝛ
in.d.l.talis.hinc est qd qui habet pecuniaꝫ dicitur habere oia.
l.ij.ꝛ ibi Bal.C.de consti.pec.Alias dicitur pecuniam esse vi-
tam hominis scd̃m Bal.in.l.si tuis.de oper.lib.per no.in.l.ad
uocati.de aduo.diuer.iud.ꝛ Bal.in.d.l.ij.Itẽ ꝛ pecunia dicit̃
45 fideiussor in necessitatibus,vt ibi,ꝛ hec practica docet.†Non
tamen pecunia venit appellatione auri vel argenti si sculpta est
si potest expẽdi,secus si pecunia est antiqua,vel testator non hꝫ
aliud argentũ vel aurũ ꝼm Bar.in.l.quintus.ff.de auro ꝛ arg.
lega.qd no.perpetuo.De hac Propertius Elegiã pulchram
condidit.Ergo solicite tu causa pecunia es,Per te immaturũ
mortis adimus iter.Tu vitijs hominum crudelia pabula pre-
bes.Semina curarum de capite orta tuo.Tu petũ ad phariuꝫ
tũdenteꝫ linthea portus.Obruis insano terque quaterqꝫ mari.
Nã dũ te sequitur primo miser excidit ore.Et noua longinquis
piscibus esca natat.ꝛc.De eadeꝫ pecunia ego alias ad fratrem
meũ Antoniũ Bertachinum Elegiã edidi ex Cassia in qua sic
dixi.Carmina pro nummis cantantur si mihi nummi.Sunt nũ-
mis cedant carmina vana seris.Sunt nũmi fratres,sunt nũmi
vita salusqꝫ.Est nũmus sanguis deliticqꝫ hominum.Cui desunt
nũmi quisquis sit gloria ꝛ omnis.Deficit indigenis deficit om-
nis honos.Nec incidenter dicta esse velim.¶ Sed redeo ad
46 materiam ꝛ dico†qd episcopus debet etiã deponi si non seruat

constitutiones concilij vel ecclesie romane, si credat ecclesiã romanã potuisse sic statuere, sed ipse cõtẽnat pro libito voluntatis. iiij. dist. §. fi. Sed si credat ecclesiã romanã non potuisse sic statuere, punitur vt hereticus. xix. dist. nulli fas. Ita tradidit glo. no. in c. generali de electio. in vj. & gl. ij. q. vij. sacerdotes. & §. hoc & si legibus. iiij. dist. vbi no. Item deponi debet si palã alienet res ecclesie cathedralis vel alterius sibi subiecte que rectorem habeat, nõ si claз scdm Archi. xij. q. ij. monemus. per tex. in c. vlti. ij. q. vlti. quod Joan. fabri. dicit verũ, nisi rem alienatam incontinenti restituat ecclesie. Vguitio autem dicit eum eo
47 dispensandum si reз ecclesie cito restituat. † Sic ergo pena epi alienantis est depositio. d. c. monemus. c. apostolicos. & c. dyaconi. glo. in c. si quis presbyterorũ. de re. eccle. non alie. x. q. ij. si quis episcopus. & ibi glo. xij. q. ij. vulterane. & c. abbatibus. xvij. q. iiij. c. j. & c. nullus. xiiij. q. iiij. c. j. de re. eccle. nõ alienã. c. nulli. c. ij. eo. tit. in. vj. l. iubemus. §. economus. de sac. san. eccle. quod verũ nisi celeriter restitutio fiat ecclesie, vt. s. diximus. & d. c. si quis presbyterorum. Celer vero restitutio dicit᷑ quãprimum ab ecclesia interpellat᷑ ad restituendũ. ar. d. c. si qs. xxxv. q. ix. qd quis de ele. c. nosti. scdm d. Lau. in rub. de reb. eccle. non alienan. in. vj. xiij. q. & glo. in d. c. si quis presbyterorum.
48 **Illud tamen** no. † qd si necessitas instat alienandi & alienatio celeritatẽ requirit vt cõsensus capituli de facili & statim haberi nõ possit vel ẽt auctoritas postulari & impetrari non hꝫ locum pena ꝯ alienantẽ inducta scdm Pau. in cle. j. de foro compe. & Lau. tꝫ in d. rubri. q. xxxix. in fi. facit qd no. xij. q. ij. placuit. glo. in l. diuus. de peti. here. & in l. tutor qui repertoriũ. de admini. tuto. tex. in l. si longius. ff. de iudi. & in l. si cum dotẽ. §. si pater. ff. solu. ma. quod no. pro excusatione prelati vel clerici alienantis nõ solẽniter de bonis ecclesie. Adde idẽ esse quãdo alienatur res inutilis & vilis, qꝛ non punitur scdm glo. no. in c. j. xvij. q. iiij. xij. q. ij. terrulas. vide Ang. in auc. d ali. & emphy. §. hoc ẽt. col. ix. & Lau. de fa. in dicta rub. & in l. in quorũ. xxviij. col. ff. d pig. & alias dixi. s. eo.
49 † Hic subde quod episcopus alienans nedũ dꝫ deponi, sed etiaꝫ dꝫ res alienatas in casu prohibito restituere ecclesie. x. q. ij. c. vlti. & no. in c. fi. de reb. eccle. nõ alie. in vj. Nec põt eps alienare bona ecclesie sine consensu rectoris illius ecclesie. d. c. fi. & ibi glos. xij. q. ij. placuit. & c. abbatibus. Sede vero episcopali vacante non põt res ecclesie alienare. xij. q. ij. si qua de rebus. & c. nouit. ne sede vacan. sed vacante sacerdote sic cũ auctoritate epi scdm gl. in d. c. fi. p. c. fraternitatẽ. xxj. dist. x. q. j. decretũ. hec oĩa no. & adde. s. in rub. de auctoritate epi in temporalibus circa res in questionibus de alienatione reꝝ ecclesiasticaꝝ, vbi plene. Ex his declarata est secũda pars principalis. s. cã mate
50 rialis depositionis, per versiculos lꝫ nõ ꝑ questiones. ¶ † Quibus adde aliuм casum. s. qñ excõmunicatus celebrat, qꝛ deponi debet ẽm Spe. titu. de accusa. §. v. versi. porro. vbi vide.

SVMMARIVM

1 Degradatio verbalis qualiter fiat.
2 Episcopus degradans an debeat stare indutus habitu pontificali tempore degradationis.
3 Testes quot requirantur in causa criminali ad deponendũ episcopum. Et quid de alijs actibus. 4.
5 Casus in quibus vnicus testis sufficit.
6 Cardinalis legatus si asserat se habere certas cõmissiones nec ostendit literas, an ei credatur.

¶ De causa formali degradationis qualiter fiat.
¶ Tertia pars.



1 **De causa formali degradationis** nũc disseramus. ¶ Quero igit᷑ † primo degradatio verbalis cũ supra in principio huius partis octaue principalis dixerimus esse duplicem scilicet verbalẽ & actualẽ. & dic quod verbalis degradatio fit solo verbo, vt cũ hoc crimen vel causam aliquaꝫ de quibus. s. proxime diximus, sentẽtia depositionis ꝑfertur, sicut fecit Clemens papa quartus qui publice tulit sententiã depositionis cõtra. xj. episcopos presentes qui adheserãt Manfredo principi Tarẽtino qui regnum Sicilie occupauerat, & eius coronationi interfuerũt, vt refert Spec. in ti. de accu. §. j. ver. & no. quod qñ forma est huiusmodi, vꝫ. Et qꝛ nobis constat te tale crimẽ flagitiosum cõmisisse, ideo te sententialiter ab omni clericali ordine dicimus deponẽdũ vt tradit Spe. eo. §. ver. itẽ querit᷑. & probatur in c. nouimus. de ver. signi. & in c. accedens. l. di. & c. xj. q. iij. eps. & in c. veritatis. de dolo & cõtu. & in c. qualiter & qñ. de accu. Intellige tñ qd crimẽ in sententia declaret secundũ Spe. vbi. s. Actualis vero degradatio fit qñ post sententiã verbalẽ. de qua. s. diximus insignia ordinũ sibi solẽniter detrahunt᷑. & hec dr̃ depositio solẽnis de qua habet᷑. xj. q. iij. eps. & in c. ij. de pe. in vj. & in Spec. vbi. s. versi. degradat᷑ in §. ij. Huius forma est, qꝛ superior degradandi corã iudice seculari cui tradi dꝫ degradandus publice primo tondat ei caput, deinde abradat cũ vitro vel ferro loca capitis & manuũ in qbus vnctio facta fuit tpe ordinationis, demũ detrahat ei inducto omnia insignia que collata fuerũt tpe ordinationis exuatq; habitum clericalem & induat laicaleꝫ, & dicat iudici laico qd eum recipiat in suum forum.

Primo autem auferat ei vestimentũ quod datũ fuit ordinato. post vero alias vestes & gradatim vsq; ad vestẽ quã habuit in susceptione tonsure. sic ergo patet qd degradãdus primo vestiri debet habitu clericali cũ ornamentis ẽm qualitatẽ sue dignitatis & ordinũ suoruꝫ. vcꝫ qd presbyter induat᷑ cũ calice in manu ac si vellet dicere missam. diaconus vero vestit᷑ vt diaconus, subdiaconus vt subdiaconus. eps vt eps. & sic de singulis. Et cũ ei exuitur vestis dicat eps exuens ad terrorẽ alioꝝ nõ ad substantiam degradationis, presbyter exuimus vel auferimus tibi vestẽ sacerdotalẽ & te honore sacerdotali priuamus, & similibus verbis vtat᷑ in ablatione alioꝝ insigniũ. In remotione vero vltime vestis dicat. auctoritate dei omnipotẽtis patris & filij & spiritussancti ac nostra auferimus tibi habitũ clericalẽ, deponimus, degradamus, exuimus & spoliamus te omni ordine & priuilegio clericali. hec forma probatur in c. ij. de pe. in vj. & tradit Spe. in versi. degradatio.

2 **Secundo quero** † an eps degradãs dꝫ stare indutus habitu pontificali tempore degradationis. Respon. nõ, de necessitate, sed potest si velit scdm Spec. & §. ij. ver. item non est vis de accusa. quod not.

3 **Tertio quero** † quot testes requirantur in cã criminali ad deponendũ episcopuꝫ. Respon. qd duo vel tres sufficiunt, qꝛ in ore duoꝝ vel trium stat omne verbũ. ij. q. iiij. §. ex premissis. c. j. c. placuit. & c. in omni. de testibus. c. nouit. de iud. c. cũ esses. & c. relatũ. de testamentis. l. vbi numerus. ff. de testi. Sed ꝯ cardinaleꝫ episcopũ requirunt᷑. lxxij. ꝯ cardinalẽ presbyterũ requirunt᷑. lxiiij. ꝯ diaconũ requirunt᷑. xxvj. ꝯ subdiaconũ. vij. c. nullã. & c. presul. ij. q. iiij. & tꝫ Spe. in ti. de teste. §. restat. de numero. in prin. Qui qdẽ testes debent iurare de quinq;. ¶ Primo dicere veritatem. iij. q. ix. horta. ¶ Secundo pro vtraq; parte. xiiij. q. v. nõ sane. ¶ Tertio qd nõ admiscẽat falsitatẽ. d. c. nullã. ij. q. iiij. ¶ Quarto qd nec odio, nec amore, nec pro cõmodo ꝓprio testificent᷑. de test. c. quoties. ¶ Quinto qd dicat quicquid de re ipsa nouerit, ẽt si nõ fuerit interrogatus. c. cũ dilectus. de accu. ita tradit not. gl. in d. c. nullam. quã no. pro forma iuramenti testiũ. Cõtra papã vero duo testes sufficiunt secundũ glo. in d. c. presul. in prin. per no. de pe. di. ij. principiũ. quod no. qꝛ in hoc papa deterioris est cõditionis quã cardinalis. Quod dictũ est de cardinali intellige ẽt si sit questio cõtra ipsum de cõmisso crimine etiã ante cardinalatũ adeptũ, qꝛ d. c. presul. loquit᷑ indistincte ẽm quosdam. Archi. tñ ibi tenet contrariũ, sed non ꝓcedit in crimine heresis vel scismatis, qꝛ tali priuilegio non gaudet cardinalis glo. est in c. j. de scisma. lib. vj. in versi. cardinalis. Itẽ intellige verũ de rigore iuris, & qñ testes non sunt vsq; adeo idonei. nã si sunt idonei & vite laudate ac immutande de equitate duo sufficiũt. d. c. nullam. §. sed hoc. & tenet Jo. an. in c. licet vniuersi. de testi. & tenet Lud. pon. in singu. versi. testis. ver. duo testes. Pro purgatione vero episcopi requiruntur. xij. testes. ij. q. v. omnibus. in fin. sed in purgatione presbyteri. vij. in purgatione diaconi tres requiruntur. ea. q. si legitimi. & Spe. in d. §. in ij. col. quod no.

4 **Sed quid de alijs** † actibus, quot testes requirantur. Respondeo qd regulariter duo testes sufficiunt. d. l. vbi numerus. quod est veruꝫ nisi expressim in aliquo casu maior numerus requirat᷑, vt in testõ in quo regulariter requirunt᷑ septẽ. l. hac ꝯsul. C. de testa. lꝫ inter liberos duo sufficiãt. in auc. hoc inter liberos. eo. ti. Idẽ in pijs volũtatibus. c. relatũ. el. j. de testa. Idem in codicillis legatis & donatiõibus cã mor. in qbus quinq; testes sunt necessarij. l. fi. C. de codi. l. fi. C. de dona. cã mor. Alios vero casus quãplures in qbus requirunt᷑ vltra duos testes vide omnino in Spec. vbi. s. d. §.

d.§.restat.de numero per duas colūnas.vbi vide qđ dixi de codicillis ꝛ donationibus,est verū nisi ꝑ statutū testium numerus minor requirat̄ in eis,vel ēt in testamētis,qđ statutū requirens duos testes in testō hȝ locū ēt in dona.cau.mor.secundū Bal. in.l.fi.C.de testa.sed ɔ̄riū sensit in hoc Bal.in.d.l.hac ɔsul.iiij. col.vers.sed quero nūquid.C.q testa.face.pos.ꝛ Bar.in.l.ij.in
5 fi.ff.de leg.j.vbi vide ꝛ no.† In casibus tñ vnicus testis sufficit. primo si ɔcurrūt cū eo alia indicia vel adminicula,vt iuramentū partis.l.admonēdi.ff.đ iur.in.l.in bonefidei.C.eo.ti.c.fi.eo.ti. Itē in causis paruis si testis est honesta ꝑsona ꝭm Inn.in.c.prudentiā.de offic.dele.Itē qñ in loco nō est nisi vnus in arte peritus.l.semel.C.de re mili.lib.xij.ꝛ Bar.in.j.cōsti.ff.Itē ꝛ qñ testator mādat stari dicto vnius ꝭm Bar.i.l.theopōpus.ff.đ do. prele.Itē in nuntio vt ibidē.ꝛ ꝑ Bar.in.l.a diuo.§.si sup rebus de re iudi.Inno.in.c.qm̄ ɔ̄.de proba.Itē ꝛ qñ dubitatur an aliquod instrumentū esset scriptū manu alicuius notarij,qꝛ ei creditur an scripserit.l.si qs decurio.C.de fal.ꝛ Petr.de sun.in.l. iurisiurādi.C.de testib.Itē qñ vnicus est partibus confidatus si partes cōsentiant in eius persona ꝛ dicto.qꝛ tunc plene probat. secus si in persona tantum,qꝛ tunc semiplene scđm Bal.in.d.l. in bonefidei.v.col.ꝛ in Spe.de teste.§.hic restat.vers.hoc tñ. Itē soli principi creditur ēt in facto proprio ꝛ sine die ꝛ consule scđm Bal.in.l.ex his.vlti.col.C.de test.mili.l.quero.in fi.ff.de edi.edi.ꝛ Pau.de ca.consi.xxxiij.Itē creditur soli regi scđm Pau.in.d.ɔsi.ꝛ.c.nobilissimus.xcvij.dist.ꝛ Bald.in.l.j.ff.de offi.prefec.Itē vnus expertus probat cōsuetudinē scđm Bar. in.l.de qbus.de legi.Itē soli cardinali credēdū est scđm Bal. in marg.ver.credulitas.vbi alleg.Inn.in.c.cū olim.de priuil. quod est verū in cōmissis sibi a papa scđm Bal.in.l.iurisiurandi.C.de testi.ꝛ probat̄ in.d.c.nobilissimus.ꝛ gl.in.c.ad apostolice.de re iud.in.vj.qđ credat̄ cardinali legato ēt literas cōmissionis non ostendenti,quod ēt tenet Bar.in.l.j.C.de superindi. lib.x.ꝛ Bal.in.l.si qua per cal.de epis.ꝛ cle.ꝛ alias.s̄.dixi.

6 Et adde qđ si †cardinalis legatus asserat se habere certas cōmissiones,puta legitimandi,creādi notarios,restituēdi infames ꝛ si.nec ostendit literas,sed publice facit tales actus,presumit̄ qđ mādatū habuit ꝛ valent actus rōne cōis erroris ꝛ ei creditur presumptiue scđm Bal.in.l.exēplo.in fi.C.de ꝓba.ꝛ no.in.c.ex literis.de resti.in integ.Itē vni testi credit̄ đ insidijs factis ꝑ papā.lxxix.di.si qs papa.vj.q.j.§.vez.ꝛ Spe.in.d.§.restat de numero.iiij.col.Itē credit̄ soli pape.gl.est in.c.j.de renū.ꝛ i.c.ad apostolice.de re iu.in.vj.p.c.cū nobis.in fi.de testi.ꝛ ibi Bal.lȝ Ang.ɔ̄ in.l.iurisiurādi.C.de test.Itē ꝛ de reuocatione mādati credit̄ parti cū iuramēto ꝛ vno teste.c.ex insinuatiōe.de ꝓcu.Itē creditori tñ credit̄ sup eo qđ est superfluū ꝓtio rei vēdite.l.fi.§.si vero.C.de iure do.impe.Itē qñ quis ꝓbabiliter ignorauit.de sen.excom. c.si vero.el.ij.argu.tñ ɔ̄ in.c.pe.de presump.sed ibi non erat cā probabilis.itē credit̄ dicto vnius abbatis ɔ̄ epm qui messem vicini exarauit ante misse celebratiōnē vel solēnia.lxxxvj.di.tanta.itē credit̄ vni extra iudiciuȝ seu tanq̄ȝ socio.xxij.q.iiij.innocens.itē ad ꝓbandū baptismū vel ecclesie ɔsecratiōnē.de ɔsec. dist.iiij.c.cū itaqȝ.ꝛ.c.paruulos.ꝛ dist.j.solēnitates.itē cū dubitatur de voluntate muti vel morientis,arg.xxvj.q.vj.q recedunt.ꝛ.c.seq.Itē dictū vnius testis reddit sigillū dubiū in testō positū.l.j.§.fi.ff.queadmo.testa.ape.Itē in probatione terminorum credit̄ soli venditori.l.eos.ff.fini.regū.scđȝ vnā lec.ꝛ ita seruatur.itē ad impediendū matrimoniū ɔ̄hendū.de testi.c.super eo.de sponsa.c.preterea.el.ij.itē ad faciendū iudicij purgationem.de purga.canoni.c.cū in iuuentute.itē creditur soli sacerdoti qđ aliquis penitentiā fecerit.de simonia.capi.nemo.ꝛ ar. de testi.c.testimoniū.de pe.ꝛ re.c.ois vtriusqȝ.Itē vni tanquā recitatori ꝓpter eius fidē indubitatā.viij.q.ij.talia.xxviij.di. de syracusane.xxiij.q.iiij.inter querelas.scđm vnā lectu.Item creditur soli executori.de appel.c.cū parati.ff.de re.eorū.l.magis.§.ne tñ.ꝛ in Spe.de accu.§.j.ad fi.ꝛ de cita.§.sequitur.

Item patri solo creditur asserenti filiū inuitum esse factū monachum.xx.q.iij. presens.Itē olim credebatur soli epo.xj.q.j.quicūqȝ.vide.vj. q.j.si tm̄.ꝛ seq.Itē vnus testis facit presumptionem.l.ij.in fi.ff. queadmo.testa.aper.l.theopōpus.de do.prele.Itē credit̄ vni testi,cū fama.vt plene in Spe.de teste.§.restat.de numero.iiij. col.versi.xxv.Itē vnus testis proficit sed nō sufficit,qꝛ clericus vni militi ab hostibus remisso suffragantibus meritis vite prioris.l.desertorē.§.is qui ad.l.nō omnes.§.a barbaris.ff.de re mi. Item vni creditur cuȝ iuramento si dicat se per vim perdidisse, probata prius violentia.c.fin.quod met.cau.l.si qñ.C.vnde vi. Item creditur iuramento vnius circa fraudem aduersarij.de in integ.resti.c.ex literis.de re iu.c.cū bertoldus.Itē vni testi creditur in cā denuntiationis.de testib.c.in omni.de iudi.c.nouit. Itē vnus testis probat semiplene in Spe.de proba.§.fi.hos casus ponit Spe.in.d.§.restat.iij.ꝛ.iiij.col.tu adde scđm Bald. in.l.ne in arbitris.C.de arbi.in.iij.col.Itē ad probanduȝ quod clericus fuerit percussus a laico.c.peruenit.de testi.cogen.Itē ꝛ causa absentie probatur per vnum testem cum iuramento partis.c.insinuatione.de resti.in integ.secundum Bald.vbi.s̄.qui etiam ponit octo alios casus de supradictis.quos not.

SUMMARIUM

1 Degradatio ad quem finem fiat.
2 Percutiens degradatum an incidat in canonē.si quis suadente.xvij.q.iiij.
3 Degradatus si consecrat de facto,an conficiat verum corpus Christi dicendo verba consecrationis.
4 Constitutus in mortis articulo penitentiam accipere potest ēt ab heretico.
5 Degradatio an remoueat caracteres de anima.
6 Mortuus si resurgat an recuperet omnia bona sua.
7 Doctor priuatus ob delictum,doctorari iterum non potest.
8 Episcopus depositus an repetat expēsas factas in rebus ecclesie ante depositionem.
9 Depositus ad quem iudicem debeat appellare.
10 Episcopus an possit accusari a suis subditis vt deponatur.
11 Iudeus,paganus,aut hereticus an possit accusare christianū.
12 Laici an possint accusare clericos ꝛ testificari contra eos.
13 Episcopus vel sacerdos pendente accusatione de crimine facta ad finem depositionis an possit ministrare diuina.
14 Episcopus accusatus de dilapidatione non potest lite pendente agere vel conueniri.
15 Episcopus si fuit depositus,deinde fuit restitutus per papā,sed ante presentationē literaruȝ restitutionis fuit alter electus a capitulo nunquid in preiudicium restituti subsistat electio.
16 Epo deposito propter delictum,iurisdictio ad quē reuertatur.
17 Episcopus depositus an possit aliquid declarare super contractibus initis per ipsum tempore prelature.
18 Episcopus an possit priuari prelatura ꝛ rebus,ꝛ puniri personaliter pro delicto.
19 Gesta per episcopum depositum vel translatum,qui ignorat suā depositionem vel translationem an valeant.
20 Gesta per procuratorē reuocatū ēt ignorantē quando valeant.
21 Notificatio reuocationis fieri potest per procuratorem cū speciali mandato.

¶ De causa finali ꝛ effectu degradationis.
¶ Quarta pars.

Vltimo causa finalis de-
1 gradationis est attingenda cū qua huius operis finem concludemus.Quero igitur primo†ad quem finem degradatio fiat.Respon.vt degradatus tradatur iudici seculari puniendus.c.nouimus.de verbo.significa.c.ij.de pe. in.vj.ꝛ Bal.in.l.j.C.an seruus ex facto suo.tunc enim traditus dicitur factus de foro seculari.de iudi.c.cum non ab homine.c. nouimus.de senten.excommuni.nam antequam tradatur iudici seculari est de foro ecclesiastico.c.at si clerici.in fi.de iudi.in tantum quod debet viuere clericaliter ꝛ horas dicere.lxxj.dist. dictum.ꝛ Specul.de compe.in.ad.§.j.versicu.in quibusdam.
2 ¶ Secundo quero†an percutiens degradatū incidat in cano. si quis suadente.xvij.q.iiij.Respon.sic,vt per glo.ꝛ doct.in.c. ij.de pe.in.vj.ꝛ vide glo.l.dist.accedens.liiij.distin.c.ij.lxxxj.
3 dist.dictum.¶ Tertio†quero si degradatus consecrat de facto,an conficiat corpus verum Christi dicendo verba.Hoc est enim.ꝛc.glo.tenet quod non.in.d.c.ij.in fi.sed vide plenius ꝑ glo.in.c.ij.de cleri.excommunica.mi.ꝛ in summa.ix.q.j.depositus non conficit sicut hereticus secundum glo.j.q.j.nos dicimus.ꝛ glos.ix.q.j.c.j.in fi.glos.in.sed reprobatur per Ber.ꝛ docto.Item si conficit illud sacerdos criminosus toleratur.xv.
4 q.vlti.c.vlti.¶ Et†quod constitutus in mortis articulo potest accipere penitentiam etiam ab heretico.xiiij.q.j.si quem.vide ea.q.c.penul.ꝛ fina.Item ꝛ a laico.de consecra.dist.in.iiij.san-

ctum. non tamen a seipso scdm glo. de consec. dist. iiij. baptismi.
5 τ alias. s. dixi in alio li. ¶ Quarto† quero an degradatio remo
ueat caracteres de anima. dic q non. τ ideo si degradatus mo-
riatur τ miraculose resurgat, non dz iterum ordinari fm Sicu.
τ doc. in. c. non potest. de re iu. per gl. in. c. ij. xxxij. q. vij. τ no.
6 in. d. c. ij. de pen. in. vj. pro quo facit. † qr mortuus si resurgat re
cuperat omnia bona sua fm Flo. in. l. seruitutem. §. si sublatū. ff.
de serui. vrba. predi. τ Bar. post glo. in. l. iij. ff. de legi. vbi etiaz
dicit Bar. qd τ tunc recuperat filios sed non vxorez. quod not.
licet sit de raro contingentibus. Addo etiaz quod degradatus
si restituatur non debet iterū ordinari. xj. q. iij. si episcopus. fm
Spec. de dispen. §. nunc de episcoporum. versic. lxv. quod not.
7 ¶ Sed scias quod† doctor priuatus ob delictū non potest ite-
rum doctorari fm Bal. in. l. ij. in fi. C. de liber. τ eorum libe.

8 **Quinto quero** †an episcopus depositus repe-
tat expensas factas in rebus ec-
clesie ante depositionez. Respon. sic, fm Sy. τ Nico. de neap.
in. l. a tutela. ff. de contra. ind. tut. Idem in qualibet administra
tione deposita administratione fm Sy. τ Nic. ibidem, qd not.
Et intellige verum nisi sumptus sit maior quaz res in qua facta
sunt fm glo. τ Bar. in. l. siue hereditaria. ff. de nego. gest. Idem
in procuratore qui repetit sumptus litis per ipsuz factos pro do
mino. l. j. τ ibi Bal. C. manda. l. procuratorē. eo. ti. tex. τ Bar.
in. l. idemqz. §. idē labeo. ff. eo. titu. Pro quibus sumptibus pos-
sunt retineri instrumenta cause. l. que omnia. §. plane. per Bar.
ff. de procu. l. sumptus. ff. de pac. l. in rem. §. fi. τ. l. qui proprio. §.
fina. ff. de procu. glo. in. l. j. ff. de proxene. τ in. l. si non sor. §. si cen
tum. ff. de condi. inde. itē datur actio mandati. d. l. j. C. mandati.
Et predicta vera nisi improbe facti sunt. l. si z. τ ibi Bald. C. eo.
titu. idem in tutore qui expendit de suo. d. l. a tutela. quod not.
9 ¶ Sexto quero† ad quem iudicem debeat depositus appella-
re. Respon. q ad papam. ij. q. v. omnes episcopi. c. ad romanā
τ seq. iij. q. vj. accusatur.
10 ¶ Septimo quero† an episcopus possit accusari a suis subditis
vt deponatur. Respon. sic. ij. q. vij. si quis. τ §. ex his. τ. c. pau-
lus. c. lator. c. seq. quapropter. τ. c. si quid. qd verum nisi a cri-
minosis. ij. q. vij. presumunt. item intellige facta prius examina
tione de eis. ea. q. clericos. adde omnino ad predicta. vj. q. j. ex
merito. Possunt etiam prelati a subditis suis reprehendi. ij. q.
11 vij. admonēdi. † Sed an iudeus, vel paganus, vel hereticus pos
sit accusare christianum, Respon. non. ij. q. vij. pagani. c. si he-
reticus. τ. c. non potest. item nec tales possunt esse testes cōtra
christianum. d. c. non potest. τ tenet Bald. in. l. qui accusare. C.
de eden. l. quoniam. τ ibi docto. C. de here. Ange. tenet in auc.
iusiuran. quod presta. §. j. quod est verum, nisi cum alio idoneo,
vel nisi aliud adminiculum cum eo concurrat sicut infamis qui
cū idoneis admittitur fm Jac. τ Bal. in. l. si quis ex ar. in prin.
ff. de eden. τ Bal. in. l. j. C. de sum. trini. τ in. l. j. C. de testa. τ in.
l. ij. C. de tab. τ Pau. de ca. consi. xcj. Item verum si ex aduer-
so sunt alij testes idonei, quia tunc iudeus repellitur, alias secus
12 fm Bal. in addi. Spe. de accu. ver. infamis. ¶ † Sed an laici
possint accusare clericos τ testificari contra eos. dic fm Cano.
q non. in. c. ipsi apostoli. τ. c. testes. ij. q. vij. quod no.

13 **Dubitari potest** †an eps vel sacerdos penden
te accusatione predicta de cri
mine facta ad finē depositionis possit ministrare diuina. Resp.
nō. ij. q. iij. presbyter si a plebe. sz Fran. de capi. liste in. l. reū. C.
de procu. idē in clerico qui tū interim nō pōt priuari beneficio.
d. c. presbyter. cū glo. τ intellige vsqz ad purgationē. i. executio
nem suā cū iuramento corā epo τ septē clericis vocatis ab epo.
vt ibi. An aūt interim ministret tpalia. no. i. c. nihil. §. fi. de ele.
τ in. c. qstitutus. de appel. itē an deponendus anteqz deponat
possit infeudare. vide Bal. in. c. j. qd iur. si al'. de feu. fue. inue.
in vsi. feu. Tutor vero accusatus de suspecto pōt pendente lite
administrare. l. qd si forte. §. sunt qdā. τ ibi Bar. ff. de sol. τ alias
14 s. diximus. ¶ † Et no. ppetuo q eps accusatus de dilapidatio
ne nō pōt lite pendēte agere vel conueniri fm do. Fran. in. d. l.
reū. Adde q prodigus vel dilapidator bonoꝝ. ēt notorie nō pri
uatur ipso iure ab administratione bonoꝝ. sed p sententiā iudi-
cis fm Bal. in addi. Spe. de actore. ver. lex nō interdicit. vbi
vide omnino. τ per Bal. in. l. cū fratrē. C. ad sil. vbi dicit q pōt
contrahere τ testari nisi sententia sit cōtra eū lata. vide omnino
Bar. in. l. tres. §. nō solū. de admi. tut. τ in. l. is cui lege. post gl.
de testa. τ in. l. si quis cū sciret. ff. pro empt. τ in. l. is cui bonis. de
verb. obli. τ no. in. c. ex parte. de cōsue. que omnia tene menti.
15 ¶ † Octauo qro eps fuit depositus, deinde fuit restitutus p pa
pam. sz anteqz psentaret capitulo literas restitutionis fuit alter
electus a capitulo. an i piudiciū restituti subsistat electio. dic q
nō fm gl. τ doc. in. c. innotuit. de ele. arg. tex. ibi añ susceptionē
literaꝝ. τ no. viij. q. vlt. ar. vij. q. j. eōs. τ. c. trāsmissa. d renū. l. j.
C. de māda. prin. l. neqz. C. d nup. l. ij. ff. de decu. τ dixi. s. i. ij. lib.
16 ¶ † Nono quero episcopo deposito propter delictuz ad quem
reuertatur iurisdictio. Respon. q ad papam non ad archiepi-
scopum fm Hosti. τ Jo. and. post glo. τ ibi doct. in. c. veniens.
de prescript. vbi vide omnino.

17 **Decimo quero** †an eps depositus possit aliqd
declarare sup actibus initis p
ipsum tpe prelature. Rñ. non fm Bal. c. j. ij. col. in fi. qui suc.
di. in vsibus feu. τ Jo. an. in. c. ex parte. de verb. sig. in nouella.
qd not. Et adde hic no. q eps suspensus a pontificali dignitate
per annū potest celebrare nec fit irregularis. vt tz Spe. titu. de
dispē. §. iiij. ver. quid si eps. Sed quibus modis zhat irregula-
ritas. vide plene ibi per Spec. in. §. iuxta. per totum. vbi ponit
multos casus expressos in iure. Nā irregularitas nō zhitur nisi
in casibus in iure expressis. tex. est sing. in. c. is qui. de sen. excō.
lib. vj. fm But. τ Phil. in. c. dilectis. de appel. quod no.
18 ¶ Undecimo quero† an eps possit priuari prelatura τ rebus τ
puniri psonaliter pro delicto. Rñdeo sic, fm Bar. in. l. j. §. item
solēt. ff. de offi. pfec. vrb. τ no. in. c. ij. d pe. in. vj. τ dixi. s. eo. j. q.
19 ¶ † Duodecimo τ vltimo quero an gesta p epm depositum vel
translatū, qui ignoret suā depositionē vel translationez valeant.
Bal. tz q sic in. l. falsus. xj. col. C. de fur. τ Bar. i. l. barbarius.
xij. col. ff. de offi. preto. ar. c. audita. de restitu. in integ. idē in ge
stis per nuntiū reuocatū insciū sue reuocationis, si improprie est
nuntius, secus si proprie fm Bal. in. d. l. falsus. xij. col. quem ēt
vide in. l. si liberā. C. qd cuz eo. τ in. l. mandatū. C. mandati. Ge-
sta ēt per iudicē reuocatū insciū reuocationis valent. l. si forte. ff.
de offi. procōs. quod verū est nisi esset reuocatus propter suum
delictū, qr tunc eius gesta non valerent ēt si ignorauit constitu-
tionem secundi, casus est singu. in. c. j. §. adijciebatur. de conces.
preben. lib. vj. τ Inno. in. c. qualiter τ qñ. de accu. τ in. c. verita
tis. de do. τ cōtu. τ Joan. de pra. in. l. si quis cū procuratorio. §.
vnius. ff. de pcu. adde no. in. l. meminisse. de offi. procon. τ lega.
τ per Bal. in. d. l. falsus. xj. col. in procuratore vero dic ēt eius
gesta valere anteqz sibi reuocetur reuocatio sui. qd intellige. s.
quo ad obligandū dñm, non quo ad dominij translationez re in-
tegra. secus si procurator sit obligatus ad tradendū fm Bald.
no. in. d. l. si libera. quod cū eo. quē ēt vide in. d. l. mandatū. iiij.
q. τ per Bar. in. l. j. C. de satisdādo. τ omnino per Pau. de ca.
20 consi. lv. in. iiij. q. vbi† dicit notanter quod gesta per procurato
rem reuocatū ēt ignorantem non valent si quatuor concurrant.
¶ Primo q sit constitutus ad actus extraiudiciales. ¶ Se-
cundo qd actus gestus sit talis q geri non possit sine expressa vo
luntate dñi. ¶ Tertio q reuocatio non redundet in dānum pe
cuniariū tertij vel procuratoris. ¶ Quarto qd si sit talis actus
quem dñs de necessitate facere non habeat, τ hec sunt vera nisi
in casu cle. cū illusio. de renun. ita Pau. vbi. s. per not. per Cy.
Jac. τ doc. in. d. l. mandatum. Est autez notificanda reuocatio
mandati fm glo. τ Bar. in. l. si pecuniā. §. si seruū. de condit. ob
cau. Sy. in. l. si pr. de manumis. vindi. Cy. τ Bal. in. d. l. māda
tum. τ. l. si mandassem. τ ibi Bart. ff. eo. ti. τ in. l. si procuratorē.
τ ibi glo. Bar. τ doc. ff. de procu. Bar. in. l. si quis mihi. §. fi. de
acqui. here. Marti. syl. in qsi. factū tale est. Pet. d ponte. τc.
glo. in. c. j. de renun. τ in. c. quāuis. de procura. in. vj. Bald. in
addi. Spec. eo. ti. ver. qñ reuocatur. quod intellige. maxime ne
soluatur procuratori a debitore creditoris. vt per Bart. in. l. si
non sor. §. qui filio. ff. de condi. indebi. itē intellige quod fiat noti
ficatio per edicta in locis publicis affixa fm Bal. in. d. l. māda
tum. vlti. col. videlicet qñ persona est incerta. alias ei debet no-
tificari fm Bar. in. l. qui hominē. §. si titius. ff. de sol. item debet
fieri talis notificatio iudici τ parti ante conclusum in causa non
post, quo casu valet sentētia. c. auditis. de procur. τ Jo. de pra.
in. l. ante litem. iij. col. ff. de procura. τ Lud. pon. in singula. ver.
procurator. versi. si procurator. itē dic verū ēt si mandatum erat
ad maleficium cōmittendum non nominando certam personā,
quia ei debet notificari reuocatio cui factum fuit mandatuz fm
Inno. in. c. ad audientiā. de homicid. τ Bal. in. d. l. mandatuz.
ad fin. qd no. idē est in consilio dato ad maleficiū cōmittenduz,
quia qtraria dissuasione reuocari debet secundū Inno. τ Bal.
vbi. s. Sic τ notificatio reuocate delegationis fieri debet dele-
gato secundum Bal. in. l. mandatum. vj. col. s. alleg. τ Ange. τ
Pet. de sun. in. l. iudex datus. ff. de indi.

21 Et nota † q talis notificatio renocationis fieri potest per procuratorē cum speciali mādato. vt per glo. ꝛ Bar. in. l. j. §. j. ff. de libe. agno. Scienti aūt de necessitate fieri nō dʒ nisi fieri deberet vt sciens aliquid faceret vel non faceret. l. itē veniunt. §. petitam. ꝛ ibi Bar. ff. de peti. here. ꝛ tenet Bar. in. l. ij. §. fi. ff. solu. ma. quem etiam vide in. l. quidam decedens. ff. de admi. tut. ꝛ in. l. nomen. C. que res pig. oblig. pos. qꝺ no. Et hic sit finis huius tractatus, cum laude ꝛ gloria Dei optimi maximi, ac virginis intemerate matris eius. Amen.

FINIS

Tractatus de legato editus a Magistro Gondissalno de Villadiego sacri Palatij Apostolici causarum Auditore, incipit.

Post tractatū nuper editum de Cardinalibus ꝛ eorum excellentia ac dignitate, quoniaʒ sepe contingit q ipsi a sede apostolica destinantur legati dignum duxi, de legato quoqʒ aliqua in presentiarū breuiter annotare, ꝛ qm̄ legatus generaliter dicitur quicunqʒ ab alio missus est, vt. l. di. presbyterū. iij. q. vj. hec quippe. xcvij. dist. nobilissimus. lxiij. dist. ego ad fi. xciij. dist. si quis legationē. j. dist. ius gentiū. ff. de legat. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. sciendū. §. fi. pro quo vide bo. glo. C. de lega. li. x. in rubrica. Ideo vt de singulis agamus, placuit presentē tractatum in tres principales partes diuidere. In prima agetur de legatis sedis apostolice. In secunda de legatis aliorum inferiorum. In tertia vero de nūtijs qui ad inferiora ministeria, in iudicio ꝛ extra deputantur, disseremus.

SVMMARIVM

1 Legatus de consilio collegij cardinalium, ꝛ non aliter, mittendus est.
2 Papa in arduis cardinalium consilium requirere debet.
3 Cardinalium cetus sede vacante an possit aliquem cardinalem creare legatum, ꝛ eum inuitum extra curiam mittere.
4 Quid de alio legato non cardinali.

Questio prima.



PRo expeditione primi articuli † quero an papa solus sine cōsilio Cardinaliū possit deputare legatū. Ad hoc rn̄det Spe. ti. de lega. §. qualiter. ver. vlti. q de cō silio collegij cardinaliū, ꝛ non aliter est mittendus. pro quo est text. C. de lega. l. fi. vbi dicitur. quotiens legatio destinatur vniuersos curiales, q in vrbe sunt si nō egritudine, vel alia ineuitabili necessitate excusant̄, in locum curie precipimus conuenire. ꝛc. hoc tamen ego intelligereʒ, quotiens super re ardua legatus mittendus esset. † Nam in solis arduis papa debet cōsilium Cardinalium requirere. iuxta no. per Jo. mo. in. c. super eo. de here. lib. vj. ꝛ per docto. in. c. ex gestis. de cleri. non resi. pro quo est tex. in. c. p venerabilē. §. rationibus qui fi. sunt legi. secus ergo vbi super rebus, que non forent graues, legatus mittendus foret, tunc enim per solū Papā posset destinari. † Sed quero iuxta hoc, an cetus Cardinaliū sede vacāte possit aliquē Cardinalē creare legatum, ꝛ mittere eū extra cu. ro. eo inuito, ꝛ cōtradicente, ꝛ videtur q sic, sicut episcopus pro vtilitate ecclesie potest precipere clerico, vt peregrinetur. vt not. vij. q. j. Quis. in contrariū facit, qꝛ nemo est priuādus iure suo sine causa. de consti. c. ij. ꝛ. c. quesiuit de his que fi. a maio. parte. c. ꝛ. l. sancimus. C. de peni. quod eueniret, si iste inuitus cogeretur legationem suscipere, ꝛ istam partem tenet Pau. de leaza. ꝛ do. car. in cle. ne romani. de elec. ego tamen crederē, q vbi occurreret casus instantis necessitatis super occurrendo rebus rom. eccle. qui non reciperet dilationē. ꝛ consuli non posset cōmode negotio per aliū, q̄ꝫ per Cardinalem missum legatū, q tunc ad hanc legationem inuitus cogi posset. Nam cum hoc casu habeant potestatem se intromittendi de rebus sedis apostolice, vt in c. vbi periculum. §. idemqʒ. de elec. libr. vj. videntur per consequens omnem necessariam compulsionem ad hoc habere vt. c. preterea. ꝛ. c. ex literis. de offi. delega. ꝛ ita sentit Jo. de imo. in dicta cle. ꝛ tota difficultas huius questionis ꝯsistit propter vocem, quam habet Cardinalis in electione Ro. pont. ne priuet̄ ea inuitus.
4 † ex quo sequit̄, q in alio non Cardinali res esset sine dubio, q collegium posset eum compellere. vbi administratio ad ipsos spectaret sede vacante.

SVMMARIVM

1 Legatus qualis esse debeat, ꝛ. ꝟ. nu. seq.
2 Animus irati pronocatur, si is, qui displicet, ad intercedendum mittitur.

Questio secunda.

1 SEcundo quero, † qualis debeat esse legatus. Ad hoc sciendū, q talis dʒ esse, qui in semetipso habeat spiritum dei, ꝛ precepta eius in conspectu suo sint, ꝛ qui pape sit notus, ꝛ familiaris, in quo sit vite claritas, ꝛ legis scientia. vt possint eum audire filij Israel. vt. vij. q. j. si ergo. legitur enim Exo. xviij. q ex precepto dei moyses elegit ad populū regendum viros deuʒ timentes, in quibus erat veritas, ꝛ qui oderant auariciam, ꝛ ex illis constituit tribunos, ꝛ centuriones, vt populum iudicarent. Ita dicit Specu. titu. de lega. §. j. versi. debet quoqʒ. sit quoqʒ, de quo per experientiā omnimoda fidelitas cōprobetur, vtpote qui in magnis rebus fideliter se gessit. vt in. c. xciij. distinc. quod intellige, quando ad magna foret destinandus. Itē ꝛ qui sit amicus illi, ad quem mittitur, ꝛ sibi acceptus vt in. c. ad apostolice. de reg. in. lib. vj. vbi text. cum glo. vel ad minus non sit ei odiosus.
2 † quia dum is, qui displicet, ad intercedendū mittitur. irati animus ad deteriora prouocatur. xlix. distin. §. j. ꝛ. iij. q. vij. iudicet. adde ad predicta id quod Bernardus dicit in lib. de consideratione ad Eugenium, legatione siquidem pro Christo fungi debent, quotiens opus erit, q nec iussi renuant, nec nō iussi affectent. Qui quod verecunde excusant, obstinatius non recusent, qui missi post aurum non eant, sed Christuʒ sequantur, qui questum legationeʒ non extiment, nec requirant datum, sed fructū. Qui Regibus Joannem exibeant, egiptijs Moysen. fornicantibus finees, Eliam idolatris, Heliseum auaris, Petruʒ mentientibus, Paulum blassemantibus, negociatoribus Christuʒ. qui vulgus non spernant, sed doceant. diuites non palpent, sed terreant, pauperes non grauent, sed foueant. minas principum non paueant, sed contemnant. qui non cum turba intrent, nec cū ira exeant. qui ecclesias, non spolient, sed emendent. qui marsupia non exhauriant, sed corda refitiant, ꝛ crimina corrigant, fame prouideant sue, nec inuideant aliene. qui orandi studium gerant, ꝛ vsum habeant, ac de omni re orationi potius fidāt, q̄ꝫ sue industrie, vel labori. Quorum ingressus pacificus, molestus exitus sit, quorum sermo edificatio, quorum vita iusta, quorum presentia grata, quorum memoria in benedictione, qui se amabiles prebeant non verbo sed opere, reuerendos se exhibeant, sed actu non fastu. qui humiles cum humilibus, ꝛ cum innocētibus innocentes, duros dure redarguant, malignantes cohereceant, reddant retributioneʒ superbis. qui non de dote vidue ꝛ patrimonio crucifixi se vel suos ditare festinent. gratis dantes, quod gratis acceperunt, gratis facientes iudicium iniuriam pacienti bus, vindictam in nationibus, increpationes in populis. qui de dei spiritu instar illorum septuaginta Moysi accepisse cernantur. per quem siue absentes, siue presentes ꝯtendant Deo ꝛ pape placere. qui ad eum redeant fatigati quideʒ, sed non subfarcinati, simul ꝛ gloriantes, non q curiosa seu preciosa queqʒ terrarum attulerint, sed q reliquerint pacem regnis. legem barbaris, quietem monasterijs, ecclesijs ordinem, clericis disciplinaʒ, deo populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

SVMMARIVM

1 Legatorum apostolicorum tres sunt species.
2 Legatus non cardinalis, an dicatur nuntius, vel legatus.
3 Legati de latere qui dicantur.
4 Legati de latere non sunt cubicularij pape.

Legati nati qui dicantur.
Legati missi qui sint.

Questio tertia.

1 Ertio quero † quot sunt spe... torum apostol... cas ꝙ tres, quidam enim dicuntur legat... alij legati nati, alij legati missi. pro quo tex... munica. de offic. lega. ⁊ eo. titu. c. j. lib. vj. ⁊ quoniam istud nomen est omnibus tribus commune, si fiat simpliciter mentio de legato in aliqua dispositione, comprehenditur nedum legatus de latere, sed etiam legatus natus, ⁊ missus vt voluit glo. c. statutum. de rescriptio. lib. vj. in princ. ⁊ c. priuilegium. de verbo.
2 significa. lib. vj. † ex quo deciditur vnum de quo alias vidi dubitari, missus fuit quidam prothonotarius ad quandam prouintiã a sede apostolica legatus cum amplissimis facultatibus, ipse faciebat se appellari legatũ, erant tamen, qui sibi detrahebant dicentes, ꝙ cũ nõ esset de latere legatus deberet se appellare nuncium sedis apostolice, ⁊ non legatũ, sed per predicta cõuincitur
3 istos euidenter errasse. † dubitabatur tñ olim qui dicantur legati de latere, ⁊ glo. in. c. j. de offi. lega. variauit. nã super. versic. legationis. dixit Cardinales dici de latere, quasi innueret, non alios inferiores. postea in glo. fina. tenuit etiam eos qui ex latere pape mittuntur preter Cardinales appellari legatos de latere, sed in. c. excommunicatis. eo. ti. latius assumpsit hunc articulum, ⁊ recitatis varijs opinionibus finaliter resedit in hac sententia, ꝙ soli Cardinales dicantur de latere legati. Idem tz in. c. dilectus. de fil. presby. ⁊ istud hodie probatur aperte p. c.
4 j. eo. tit. lib. vj. † Itaqz licet cubicularij pape dicantur de penetralibus eius. vt. l. cubicularios. C. de prepo. sacri cubi. libr. xij. non tamen sunt de latere legati, nati dicuntur qui intuitu suarũ dignitatũ sunt legati, vt est archiepiscopus Canturieñ. de quo in. d. c. j. de offi. lega. ⁊ dicuntur nati quia statim vt adipiscũtur dignitatẽ sunt legati, ceteri vero a predictis dicunt̃ legati missi.

SVMMARIVM

1 Legatus vnus an in multis prouintijs deputari possit.
2 Legatus in regno Francie simpliciter deputatus an dicatur legatus prouintie Vienen. Lugdunen. ⁊ Bisontinen. vide. j. nume. 4.
3 Adiacentiarum appellatione quid comprehendatur, ⁊ nu. 5.
6 Legatus in aliqua prouintia deputatus, que postea diuisa est, an sit legatus quo ad illam partem, que ab antiqua prouintia detracta est.
7 Qualitas que a principio erat in attribuenda iurisdictione attẽdi debet.
8 Legatus alicuius prouintie an ad territoria adiecta se extẽdat.
9 Pronomina demonstratiua ad futura non se extendunt.
10 Legati iurisditio extraordinaria est.
11 Legatus diuersarum prouintiarum an in vna possit negotia alterius expedire.
Legatus proconsuli equiparatur.
12 Trahi quis potest coram delegato extra prouintiam suam.
13 Legatum in diuersis prouintijs papa deputat.
14 Rex Anglie causas Basconie sibi subiecte in Anglia expedire non potest.
15 Prouintia regno adiũcta an secundũ leges regni regi debeat.

Questio quarta.

1 Varto quero † vtrum legatus vnus possit deputari in multis prouintijs, ⁊ dicendũ est ꝙ sic, eundez enim plures legationes suscipere prohibitũ non est, si ⁊ sumptus ⁊ itineris compendium suadet. vt. ff. de lega. l. eundem. ad quod etiam facit tex. c. nouit. de offic. lega. ibi non solum in regno Francie. ⁊c. ⁊ ex illo tex. colligitur ꝙ prouintia Vienneñ.
2 ⁊ Lugduneñ. ⁊ Bisuntiñ. non sunt de Regno francie. † vnde si quis deputaret̃ legatus in Regno francie simpliciter, non censeretur legatus in predictis prouintijs per predicta. Verum qꝛ hodie inoleuit multum in literis legationis apponi istam clausulam. destinamus te legatum ad Regnum francie, ⁊ adiacen-
3 tes ei prouintias, † Queritur quid nomine adiacentiarum comprehendatur, ego crederem, quod venirent ille prouintie, que consueuerunt in legatione cuz illa principali annecti. vtpote dicit Specula. titu. de legato. §. qualiter. versic. hoc autem scias. ꝙ cuz deputatur legatus in Francia consueuerunt ille tres pro-
4 uintie nominatim expresse sibi concedi. † dicerem ergo, ꝙ vbi simpliciter quis deputaretur legatus in Regno Francie ⁊ adiacentibus prouintijs venirent ille tres, etiam si specialiter non forent nominate. confirmatur etiam hoc per id quod in simili dicimus in contractibus tacite venire ea, que consueuerunt in eis adijci. vt in. l. ꝙ si nolit. §. quia assidua. de edilic. edicto. ⁊ in. l. licet ⁊. l. excepto. cum sua glo. C. loca. ad quod faciunt nota. per Barto. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. rei. preterea induco ad hoc text. expressum. capitu. cum. m. de constit. vbi in literis apostolicis super confirmatione certi numeri canonicorũ emanatis, subintelligitur tacite illa clausula que consueuit exprimi, videlicet nisi in tantum excreuerint ecclesie facultates. ⁊c. vlterius etiam venirent ille prouintie, que principali corone regni essent accessorie de iure, consuetudine, vel statuto, ad quod induco not. per Innocen. in simili de restitutio. spoliato. cum ad sedem in princip. Idem si alio titulo iuxta nota. ibi per Hostien. ⁊ Joan. andr. secus autem si non ratione Regni pertinerent ad eum, sed ratione persone sue, vtpote si ab aliquo sibi obuenissent ex testamento vel ab intestato tanꝗ proximiori aut alias si donationis titulo, que persone intuitu, ⁊ non dignitatis regie sibi fieret ad eum pertinerent, tales enim prouintie cum ad personam principis pertineant, ⁊ non sint de regni corona, minime dici possunt regno adiacentia. Idem dicerem si nouas prouintias rex acquireret armorum potentia que alias ad regni coronam
5 non pertinebant ratione predicta. † Insule etiam maritime, que ad regnum predictũ pertinent, vel si de nouo apparerent, ⁊ illi regno proximiores essent adiacentie prouintie dicerentur, ratione enim vicinitatis ad illum spectarent. vt in. l. insule. ff. de iudi. ⁊ ibi tenet Angel. idem tenet Bartol. in. l. vnica. C. de class. lib. xj. facit ad hoc. l. cesar. ff. de publi. ⁊ veti. ⁊ ideo in predicta legatione comprehenderentur.
6 † Sed iuxta hoc dubitatur, pone ꝙ Papa deputauit aliquem legatum in aliqua prouintia, demum illa prouintia diuisa est in duas auctoritate principis, quod fieri potest, vt in. l. si eadem. ff. de offici. assesso. ⁊ in. l. vnica. C. de metropolita. beri. libro. xj. nunquid quo ad illam partem, que ab antiqua prouintia detracta est, cesset potestas legati, ⁊ videretur ꝙ sic quia iaz non est de illa prouintia, ad quam iste destinatus est legatus. Item hoc videtur probari, per textum, in dicta. l. si eadem. sed his non obstantibus ego tenerem contrarium, nam ad mutabilitatem necessitatum mundanarum dei ecclesia mutari non debet diuisionesqꝫ perpeti, quas pro suis faciendis honoribus duxerit Imperator. vt in capitu. lege. x. distinctio. ⁊ in capit. peruenit. cj. distinctio. facit capit. querimoniam. de iure patrona.
7 hoc etiam confirmatur, † quoniam in attribuenda iurisdictione debet attendi qualitas, que inerat a principio iuxta glo. capitu. statutum. in princi. de rescriptis. lib. vj. ⁊ in cle. ⁊ si principalis. eo. titu. Item quia facultas legati pendet a voluntate Pape, que respectu principij, quãdo scilicet legatio fuit iniuncta, debet considerari, cuz non sit verisimile ꝙ de futuro diuinarit, ad hoc etiam multum faciunt no. per Joan. and. in addit. ad Spec. ti. de conces. preben. circa finem, vbi tractat illã materiam de extimatione librarum adiectarum in literis expectatiuis apostoli-
8 cis. † ⁊ per predicta etiã posset dici ꝙ si fuit legatus deputatus in certa prouintia, ⁊ aliqua dominia vel territoria fuerunt ei adiecta, ꝙ ad illa minime se extenderet predicta legatio. quod dico procedere etiam si dictũ fuisset in creatione legati, creamus te legatũ in tali regno, ⁊ prouintijs illi adiacentibus, debet eniz intelligi de his que adiacebant tpe huiusmodi creationis, ⁊ non
9 de futuris. † ista enim pronomina demonstratiua demõstrant id quod est de presenti, nec ad futura se extendũt. vt in. l. si ita. ff. de auro ⁊ ar. lega. Item qꝛ qualitas adiecta verbo intelligit̃ secundum tempus verbi cui adijcit̃. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. cuz ergo illa qualitas adiacentie adijciat̃ verbo creamus, qđ est de presenti, intelligit̃ de illis que tpe creationis erant ad-
10 iecta. † preterea cũ iurisdictio legati sit extraordinaria, ⁊ non naturalis, ac superinducta, ⁊ ordinarie preiudicans ptãti stricta in ea dz fieri interpretatio. fm gl. cle. ij. de offi. ordi. ex quo sequit̃, ꝙ ad eas prouintias, que de nouo acquirunt̃, nõ extendet̃ iuxta no. in simili p Cy. in. l. fi. C. que res pigno. obli. po. ad quod etiã faciunt no. p Hosti. ⁊ Jo. andr. ⁊ cõiter docto. in. c. cũ capella. de priuileg. in illa questione, an exemptio concessa monasterio cuz capellis suis extendat se ad capellas nouiter acquirendas.

11 † Vlterius

11 ¶ † Ulterius quero, an iste legatus in diversis provintijs deputatus poterit facta unius provintie in alia expedire, & si illa sint voluntarie iurisdictionis proculdubio poterit expedire, quia extra provintiam talia expediri possunt per proconsulem, ut in l. ij. ff. de offi. proconsu. ergo & per legatum sedis apostolice, qui ei equiparatur, ut est tex. capi. ij. de offi. lega. lib. vj. si vero illa sint contentiose iurisdictionis adhuc idem erit dicendum, pro quo est optimus tex. de offi. lega. capi. nouit, & ibi glo. & docto. Abbas tamen siculus dicit ibi, quod si reus trahatur ad iudicium extra suam provintiam poterit declinare iurisdictionem legati cum nemo extra provintiam invitus ad iudicium trahi queat ut capitu. neminem. iij. q. vj. ego tamen crederem hoc non esse
12 verum. † reperimus enim quod coram delegato pape potest quis trahi extra provintiam suam, & licet in hoc sint opi. varie, tamen ista opinio est magis communis, & melius iure fundatur per capitu. olim. de iniu. & capitu. fina. de iudi. iuncta suprascript. hoc etiam tenet glo. in dicto capi. neminem, & domi. in capitu. statutum, in §. cum autem de rescriptis. libro. vj. & do. Anto. & idemmet Abb. in dicto capi. fina. de iudi. & hanc servat usus & communis observantia. si ergo in delegato pape hoc permittitur, quare non sic in legato ipsius? non video rationem diversitatis in hoc, immo ubi in delegato pape velles tenere opi. contrariam quo ad ipsum tamen legatum deberes sequi quod predixi, licet enim quis non debeat trahi extra provintiam, ubi tamen princeps ex certa scientia hoc iuberet, cum sit supra iura & possit eis derogare cum vult, standum esset principis vo-
13 luntati. † constat autem quod per hoc quod papa deputat legatum in diversis provintijs, videt velle quod negocia & iudicia unius expediat in alia ut est tex. expressus in dicto capit. nouit, igitur hoc indubitanter est sequendum. In alio autem iudice vel principe seculari, qui teneret diversas provintias que ad invicem non ad-
14 hererent, non esset sic. † unde quando rex Anglie habebat ducatum Gasconie sibi subiectum ex eo quod erat ducatus de per se, non autem erat pars regni Anglie, non poterat extra Gasconiam, videlicet in Anglia, causas Gasconie expedire, sed debebat expedire per vicarios vel delegatos per eum constitutos in Gasconia quia iste iurisdictiones sunt omnino separate ad hoc est glo. no. in l. iij. ff. de offi. presi. & ibi tenet latius & clarius Bal. ad idem facit quod no. Bar. in l. si convenerit. la. ij. §.
15 si nuda. ff. de pigno. actio. † ubi dicit quod quando regno adijcitur provintia non accessorie non debet regi secundum leges regni, sed secundum suas leges proprias, quia non est pars regni sed diversa provintia, & ponit exemplum in comitatu Tolosano respectu regni francie.

SUMMARIUM

1 Legatus apostolicus papalibus insignijs utitur.
2 Et ubi eis utatur, & j. sub. nu. 3.
Legatus quando urbem exire dicatur.
3 Legatus an crucem ante se, antequam intret provinciam, deferri facere possit, & j. nume. 7.
4 Crucis delatio an superioritatem iurisdictionalem sapiat.
5 Archiepiscopus in provintia extranea in pontificalibus celebrare, & celebrari facere potest.
6 Archiepiscopus in aliena provintia crucem ante se defferre non potest.

¶ Questio Quinta.

1 Quinto quero † quibus insignijs utatur legatus sedis apostolice, & ubi. Ad primum respondeo quod utitur insignijs, quibus papa utitur, ut in capitu. antiqua. §. dominice de privile. quod intelligit ibi hostien. cum transierit mare, tunc enim secundum eum utitur vestibus rubeis, palafredo albo, et freno & calcaribus deauratis. sed tu dic etiam si mare non transierit, usus obtinuit, quod legatus de latere facit ante se crucem defferri, sicut & papa, & cum recipitur a clero & populo processionaliter intrat civitates, & oppida sub palio. que cerimonie alijs
2 inferioribus legatis non consueverunt fieri. † Ad secundum questitum scilicet ubi eis utatur, dicas quod statim cum urbem Romanam egreditur insignia assumit, ut in l. j. ff. de offi. proconsu. & intelligitur exire urbem, cum primum exit portam urbis, ut dicit tex. in l. fina. eo. titu. facit ad idem tex. in l. ij. ff. de verbo. signi. & continuabit usum predictorum quousque portam Rome urbis
3 intret, ut in dicta l. finali. ¶ † Sed dubitari posset, an crucem possit deferri facere coram se antequam intret provintiam sibi decretam, vel postquam ipsam exierit, & ratio dubitationis insurgit ex hoc, quoniam communis opi. habet quod extra territorium potest quis uti insignibus non denotantibus superioritatem iurisditionalem in loco, non tamen illis que huiusmodi superioritatem designant. hanc doctrinam sensit hosti. in capit. j. ut lit. pen. quem multi sequuntur, idem sequutus est ibi Abbas siculus & in dic. §. dominice capi. antiqu. Idem etiam tenet do. car. in clemen.
4 Archiepiscopo. de privi. stat igitur difficultas in hoc. † Utrum delatio crucis sapiat superioritatem iurisdictionalem an non & laudu. & zen. & stephanus, in dicta cle. Archiepiscopo, tenuerunt quod non saperet talem superioritatem, sed do. car. tenet contrarium, ad quod probandum inducit literam illius cle. ibi duximus concedendum, quasi per privilegium illud concedatur per
5 illum tex. sed ille tex. iudicio meo hoc non probat. † ponit enim ibi alia in simul cum delatione crucis, que sine privilegio Archiepiscopus posset, nedum in locis exemptis sue provintie, sed extra suam provintiam ut est illud divina officia privatim vel publice audire, & ea in pontificalibus celebrare, vel coram se facere celebrari. quod etiam potest in extranea provintia, prout voluit hostien. in capi. ex tuarum de aucto. & usu palij, & glo. & docto. in dicta cle. & si dicatur quid ergo concessit ibi papa per privilegium? dicas quod hoc quia derogavit cuicunque privilegio competen. exemptis super predictis, quod patet ibi quovis contrario privilegio non obstante, sed hoc non obstante ego tenerem opi. domi. car. non tamen per illum tex. sed induco ad hoc tex. in dic. §. dominice cap. antiqu. ubi patriarche conceditur quod possit crucem ante se defferre ubicunque, excepto in urbe Romana & coram papa, aut ubi fuerit legatus utens insignijs apostolice dignitatis, igitur non sibi alias competebat. Nam quod iure communi alicui competit frustra precibus impetratur, ut in l. unica. C. de thesau. lib. x. & in l. j. in fi. ff. ad munici. & quod illud concedatur patriarche ex privilegio, patet ex titulo in qua illa decre. situatur, quia in titulo de privile. hoc etiam edocemur con-
6 tinua observantia † non enim permitteretur quod aliquis archiepiscopus in aliena provintia crucem ante se defferret, immo nec de iure posset, nisi privilegium aut consuetudo hoc sibi dedissent, ut probat tex. expresse cum glo. in dicto capi. j. ut lit. pen-
7 den. † ex quibus concludo quod legatus non poterit ante se crucem defferri facere, antequam intret provintiam sibi decretam, sive postquam exinde exierit, hoc tamen fallit in his, qui habent privilegium a papa, quod ipsi censeantur legati in omnibus locis ad que eos declinare contigerit, prout in bullis duorum Cardinalium legatorum sedis apostolice, ego alias vidi, tales enim ubicunque fuerint censentur esse in sua legatione, & ideo poterunt crucem ante se defferri facere.

SUMMARIUM

1 Legatus priusquam provintiam intret, presidenti provintie de suo adventu scribere debet.
2 Legatus tempore ingressus ad quam ecclesiam declinare debeat.
3 Legatus civitates ingrediens antequam domum eat, ecclesiam visitet.
4 Legatus tempore ingressus debet pati orationes sibi a populis fieri.
5 Legatus quilibet in via cum signo crucis benedicere solet.
6 Legatus an in loco interdicto benedictionem facere possit.
7 Irregularitas, nisi in casibus a iure expressis, non contrahitur.
8 Benedicere solenniter populum ordini annexum non est.
9 Legatus quot dierum indulgentias concedere possit.
10 Cardinales hodie centum dies indulgentiarum concedunt.
11 Romana eccle. in indulgentijs concedendis hodie modum excessit.
12 Legati indulgentias cum moderamine concedere debetur.
13 Legati familiares an participent de indulgentijs interessentibus concessis.
14 Statutum dans premium capienti bannitum, de capientibus sponte, & libere intelligi debet.
15 Legatus legationis literas habere debet.
16 Legatus cui literas legationis ostendere debeat.
17 Legati in provintie sue ingressu literas sue legationis ostendere solent.
18 Legato cardinali an sine literis credatur, & in nu. 21.
19 Impetrans a legato aliquid quod ad eum ex legationis officio pertinet, debet habere tenorem literarum, per quas id specialiter legato conceditur.
20 Legatus pluries aliquem actum faciens, presumitur quod mandatum habeat.
22 Legatus an possit fidem facere de literis legationis perditis.

23 Testes quomodo deponere debeant de legationis veritate, quando litere deperdite sunt.
24 Iuramentum decisorium locum nõ habet vbi scriptura ad probationem requiritur.
25 Legatus coram quo tenorem literarum legationis perditaruz probare debeat.
26 Exemptus coram ordinario exẽptionẽ ad informationẽ ꝓbat.
27 Gesta per se gerentem pro legato, qui tamen non sit, sed reputatur, an valeant.
28 Instrumenta facta per gerentem se pro notario an teneant.
29 Gesta per gerentem se pro legato, si papa hoc sciebat, valent.

¶ Questio Sexta.

1 Exto quero † quem ordinem debeat tenere
legatus intrando prouintiam sibi decretam, ad hoc dicendum, ꝙ anteꝗ̃ intret prouintiam, debet literas suas mittere ad illum, qui prouintie preest, in quibus ei de aduentu suo significet, ꝛ si quam cum ipso familiaritatem, aut necessitudinem habuit eisdem literis hoc debet inserere, vt ipsius captet beniuolentiam. Ingressum quoqꝫ per eum locum prouintie facere debet, per quem ingredi legatum moris est, magni enim faciunt prouintiales seruari sibi consuetudinem istam, nec impudenter appetat occursum multorum, ꝛ mundanos honores, sed nec vltro oblatos respuat, iuxta decentiam sui status, hec omnia probat tex. in. l. ob
2 seruare. §. anteꝗ̃. ꝛ. §. ingressum. ff. de offi. proconsu. † ꝛ ex hoc
vltimo infertur ꝙ debet ad eam ecclesiam declinare tempore ingressus, ad quam consuetum est declinare legatos, ꝛ vbi de hoc non esset consuetudo vtpote, quia nunquã ibi fuit legatus, de quo sit memoria tunc ad digniorem, vtpote ad Cathedralem si ibi sit, vel si non fuerit ad collegiatam, ꝛ inter collegiatas ad principaliorem, sic enim defferendi sunt honores, vt maioribus exhibeantur, iuxta. l. j. ff. de albo scriben. ꝛ capitu. j. ꝛ cap.
3 statuimus. de maio. ꝛ obedien. † cunqꝫ ciuitates vel opida ingreditur conueniens est vt anteꝗ̃ ad hospitium declinet ecclesiam visitet, sicut ꝛ Christus fecit cum hierosolimam cum processione in die ramispalmaruz ingressus est, vt habetur mathe. xxj. Crisostomus inquit, hoc erat proprium boni filij, vt ad domum curreret patris, ꝛ illi honorẽ redderet, ꝛ tu imitator christi factus cum ingressus fueris aliquam ciuitatem, primo ad ec
4 clesiam curras. † Et si in aliquam insignem ciuitatem vel prouintie caput aduenerit legatus pati debet orationes ꝛ arẽgas a populis ꝛ collegijs sibi obuiam exeuntibus coram eo fieri, ciuitatemqꝫ aut prouintiam sibi commẽdari, laudesqꝫ suas id est legati vel ciuitatis cum grauitate audire, cum honori suo prouintiales id vendicent, vt probat tex. in. l. si aliꝗ̃. ff. de offi. procon. in prin. cum sua glo. ex quibus habes quid huiusmodi orationes que in talibus actibus fiunt, debeant continere, laudes scilicet legati ꝛ principis seu ciuitatis, que eum admittit, adiungereqꝫ poterit orator mentem, ꝛ animi promptitudinem, ac deuotionem ipsius recipientis, erga legatum, qui recipitur, vltimo quoqꝫ loco commendet ei ciuitatem, vel prouintiam, ꝛ do
5 minum terre, quam ingredit. † legatus vero cum per viam incedit, si sit de latere, ꝛ etiam si non sit de latere, dum tamen sit episcopus, solet benedicere cum signo crucis eos, quos in via obuiam reperit, ac cum ad ecclesias declinat solemnem illam benedictionem facere episcopalem que incipit sit nomen domi
6 ni benedictum. ¶ † Sed iuxta hoc quero, an in loco interdicto possit hanc benedictionem facere, ꝛ loquor de illa solemni, que incipit. Sit nomen domini benedictum, quia de alia nõ solemni nulla est dubitatio, quin possit. Pau. mouet questionez in cle. archiepiscopo de priuile. ꝛ dicit, ꝙ tutũ est abstinere ab eadem, maxime vbi populus est interdictus, quia tũc homines non sunt capaces illius gratie, si tamen fiat contra non est irre
7 gularis contrafaciens, † quia irregularitas non contrahit̃ nisi in casibus expressis in iure, vt in capi. is qui, cum capi. sequen. de sentẽ. excom. lib. vj. Idem sequuntur ibi do. car. ꝛ Ioan. de Imo. ego tenerem indubitanter istam partem, solum enim qs incurrit irregularitatem ex administratione diuinorum tempore interdicti quando exercet actum reseruatum certo ordini, vt no. Innocen. in capi. tanta de exce. prela. quem sequuntur cõ
8 muniter docto. † hoc tamen notum ꝙ benedicere populum solemniter non est annexum ordini, quia sacerdos non potest talem benedictionem facere cum episcopo reseruetur, vt capitu. ministrare. xxvj. questio. vj. ꝛ capitu. conuenit de conse. distin.
v. nec episcopo competit ratione ordinis, sed iurisdictiõis, ꝛ dignitatis, qđ patet quia inferioribus potest ex iure speciali competere, vt in capitu. abbates. de priuile. lib. vj. per que relinquitur ista questio indubitata in qua tamen docto. scrupulum faciebant. Peracta benedictione vnus assistẽtium de ipsius mãdato indulgentias per ipsum interessentibus concessas, publi
9 ce denunciat. ¶ † Sed queritur quot dierum indulgentias cõcedere possit, ꝛ dicendum ꝙ de iure communi quicunqꝫ sit ille, non poterit concedere vltra. xl. dies, vt in capitu. nostro de peni. ꝛ remis. ꝛ ibi glo. no. que de legato sedis apostolice loquitur, nullus enim preter papam, numerum predictum indulgentiarum excedere potest capitu. cum ex eo. in fi. co. titu. nec ẽt archiepiscopus, vt in capitu. romana. §. fi. de peni. ꝛ remi. lib. vj. fallit tamẽ in dedicationibus ecclesiarum, in quibus annus concedi potest, etiam ab inferioribus a papa vt dicit tex. in di
10 cto capitu. cum ex eo. §. ad hec † hodie tamen Cardinales siue sint legati, siue non, habent de more ꝛ credo ex apostolico priuilegio, vt concedant centum dies indulgentiarum, ꝛ ita cottidie videmus obseruari, modernis etiam temporibus legati de latere consueuerunt ex speciali concessione obtinere a papa, vt multorum annorum indulgentias ꝯcedere possint immo in cer
11 tis casibus, plenariam remissionem. † ꝛ adeo hodie Ro. ec. in indulgentijs concedendis modum excessit, ꝙ vltra inconueniẽtia que narrat generale concilium in dicto capitu. cum ex eo. ex istis immoderatis indulgentijs sequi videmus ꝛ ecclesie thesaurum qui indulgentijs concessis dispensatur propter effusam ipsius dispersionem etiam a rudibus hominibus contemni, ꝛ ri
12 sui haberi. † vñ legati prefati, ꝛ si ex pape largitate predictas indulgentias concedere possent, debent tamen cum moderatione illas concedere, propter inconuenientia predicta vitanda, ꝛ has indulgentias possunt predicti prelati ꝛ legati concedere etiam si presbiteri non existant, ac electi confirmati in episcopos etiam ante consecrationem, vt tenet abbas siculus de elec. suffraganeis, nam ista sunt iurisdictionis, ꝛ non ordinis, vt in capitu. accedentibus, de excep. prelato. Idem tenet sanctus
13 Tho. iiij. sen. di. xx. arti. iiij. ¶ † Sed quero quando predicte indulgentie interessentibus conceduntur, an familiares legati, qui de necessitate sibi assistunt, interessentes huiusmodi benedictioni participent huiusmodi indulgentias, ꝛ videretur ꝙ nõ.
14 ar. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. ad silcia. † vbi per illum tex. dicit Bar. ꝙ si statutum proponit aliqđ premium capienti exbãnitum, debet intelligi de capientibus sponte ꝛ libere. Unde qui necessitatus necessitate iuris vel facti illum caperet, nõ gauderet premio per statutum delato. Idez ipse tenet in. l. nulla. C. de delato. lib. x. Sed ego non ita stricte hoc acciperem, cum in hijs de nullius preiudicio agat̃, ꝛ ideo nõ est in eis fienda amara iterpretatio, iuxta glo. in cle. si dominum. de reli. ꝛ vene. sancto. circa fi. secus autem est in salario soluendo, de quo supra arguebamus cum ex illius prestatione grauetur, qui illud soluere
15 tenetur, exinde ostendere debet literas sue legationis. † quoniã legatus debet habere literas legationis, vt est tex. in capi. nobilissimus. xcvij. di. ꝛ. l. prohibitũ. C. de iure fisci. ꝛ. l. ij. C. de co
16 la. fun. fisca. lib. xj. ꝛ in. l. vnica. C. de mãda. prin. ¶ † Sed quero cui debeat istas literas ostendere ꝛ tex. in dicta. l. prohibitũ dicit ꝙ illis, quorum interest sed tex. in aucten. de cola. §. post eos colum. ix. declarat melius ꝗ̃ alibi ꝙ hoc debet fieri notuz in curia presidis prouintie, quo facto creditur illi per totã pro
17 uintiam. Ita tenet Bar. in dicta. l. prohibitum, † ꝛ propterea dicit spe. titu. de lega. §. superest versi. premissis autem ꝙ apostolice sedis legati in ingressu prouintie sibi decrete. solent legationis sue literas publicare, ne quis deinceps possit ignorantiã
18 aliꝗ̃ allegare. xvj. di. qđ dicitis, de postu. prela. ca. j. † ꝛ subiungit quosdam dicere ꝙ legato Cardinali, vel alij noto, ꝛ nõ suspecto, etiam absqꝫ literarum ostensione credendum est ar. predicti capi. nobilissimus, ꝛ. ij. questio. v. que de causa, ad qđ etiam ego allego glo. in dicto capitu. nobilissimus, ꝛ in capitu. ego enim. de iure iuran. ꝛ in capitu. ad apostolice de re iudica. libro. vj. ꝛ capitu. cum olim essemus, de priui. Idem tenet Innocen. capitu. cum in iure. de offi. dele. ꝛ Bar. in dicta. l. prohibitum. ꝛ in dicta. l. ij. C. de cola. fun. patri. hoc tamen limita dummodo non agatur de alterius preiudicio, vbi enim de alterius ageretur preiudicio non crederetur legato Cardinali nec alij quantuncunqꝫ esset notus ad hoc induco glo. valde not. in capitu. sicut. de sententi. excommu. que communiter approbatur, limita etiaz secundo, per ea que dicit specu. vbi supra ꝙ credatur legatis predictis quo ad ipsam legationem, ꝛ quo ad ea
que

que ad legatum pertinent ex officio legationis de iure cōmuni,
19 secus autem quo ad alia que speciale mādatum requirunt. † ꝛ
ideo consulit, ꝙ qcūqꝫ aliqd a legato obtinet ꝙ ad eū ex officio
legationis non pertinet, habeat sub manu publica tenorem lite
re, per quaꝫ talis potestas legato specialiter est cōmissa. ar. de
ber. cū ex iniuncto. §. ꝙ si forte. Idem tenet Joan. an. in noue.
20 de offi. lega. ca. j. lib. vj. ꝛ ibi domi. † adde tamen ꝙ si legatus
publice fecit huiusmodi actus nō semel sed pluries, presumit,
ꝙ habeat mādatum, qđ asserit, nō ratione communis erroris,
sed ratione presumpte veritatis, ꝛ assertione talis, ꝛ tanti viri,
ad quod allegantur. not. per Joan. an. in capi. cum ex literis,
de in inte. resti. in nouella. hanc conclusionem ponit Bald. in.
l. exemplo. C. de proba. sed ego multum dubito de hoc, ꝙ aucto
ritas legati ad hoc sufficiat. ꝛ intelligerem illud fore verum, vbi
non ageretur de alicuius preiuditio, alias secus per glo. not. in
dicto cap. sicut. Sed vidi bullas duorum legatorum de latere,
quibus concedebatur, ꝙ non tenerentur inserere tenores facul
tatum specialium sibi concessarum in literis per eos expedien-
dis, immo ꝙ crederetur eorum simplici assertioni super premis
21 sis, neqꝫ aliquod aliud adminiculum requireret. ¶ † Hinc sum
pta occasione quero quid ista verba importent. ego crederem
ꝙ importent, ꝙ debeat ei credi, vbi non agitur de alterius pre-
iuditio. generalis enim illa locutio ciuiliter est intelligenda. ff.
de seruitu. l. si cui. ff. de testi. l. j. nec cum alterius incomodo, seu
preiudicio debet intelligi. ff. neqd in loco pu. l. ij. §. si quis a prin
cipe ꝛ §. merito ꝛ capitu. cum olim de consue. ꝛ capi. super eo.
de offic. deleg. ꝛ per Innocen. in capit. cum dilecti. de dona. ꝛ
Joan. an. in capitu. cum olim. de verbo. signi. ꝛ Bar. in. l. fi. ff.
de consti. prin. hoc etiam cōfirmatur per capitu. nobilissimus.
xcvij. di. iuncta glo. in dicto capi. sicut. probatur enim in dicto
capi. nobilissimus. ꝙ creditur legato nato. tamen glo. in dicto
capitu. sicut. intelligit illam generalitatem dum tamen de alte
rius preiudicio non agatur. Ita igitur in proposito dicendum
est, nec obstat si dicatur ꝙ illa verba induli manent inania, qꝛ
immo alias de magno possunt seruire in multis que illi cui con
22 ceduntur possunt esse vtilia, ꝛ alteri non preiudicialia. † sed po
ne ꝙ litere legationis fuerunt perdite, ꝛ legatus vult de hoc fi
dem facere, an sit admittendus. glo. in dicto capitu. nobilissi-
mus. tenet ꝙ sic. non tamen sufficit probare tenorem litere, nisi
ꝛ probetur illam sine vitio fuisse. de priuile. capi. cum olim esse
mus ꝛ ibi glo. ꝛ tex. in. l. fina. C. de fide instrumen. sed glo. in di
cto capitu. cum olim tenet contrarium ar. in dicta. l. vnica. de
man. princi. ꝛ de offi. delega. cum in iure. si tamē esset honestus
ꝛ notus, ei crederetur vt predictum est. ꝛ sic transit specu. in ti.
de lega. in dicto. §. superest versi. sed quid si legationis. ꝛ versi.
sed nunquid sufficit, ego putarem ꝙ probata perditione instru-
menti seu bulle legationis, satis esset probare tenorem ipsius p
testes. supposito ꝙ teneamus, ꝙ de substantia probationis sit
in legatione, vt debeat probari per scripturam. vt late superius
dictum est. ꝛ pro hoc allego tex. expressum. in. l. testium. §. fi. C.
23 de testi. † testes tamen non sufficerent qualescunqꝫ, si non depo
nerent de veritate legationis. sed tantum dicerent se vidisse te-
norem instrumēti, seu bulle legationis, sed debent esse periti vt
pote famosi aduocati, vel practici notarij, ꝛ similes expti in hu
iusmodi. qui sciant discernere, an instrumentum, seu bulla ha-
buisset omnia solemnia, ꝛ substantialia. ꝛ ꝙ non esset scriptura
suspecta ex carta, vel rasura, vel similibus iuxta no. per Bart.
l. sicut iniquum. C. de fide instrumento. ꝛ in aucten. si quis mihi
aliquo documento. C. de eden. ꝛ in. l. ij. §. diuus. ff. de iure fisci.
vbi tamen non essent sic practici ꝛ periti, eorum dictum faceret
semiplenam probationem tantum. Itaqꝫ cum illis posset defer
24 ri iuramentum decisorium. iuxta glo. no. in dicta. l. sicut. † ꝛ si
dicas cum hic requiratur scriptura ad probationem non habe
bit locum iuramentum decisorium. immo dico ꝙ habebit locū,
ꝛ si aduersarius confiteatur. illud sufficit. nō solum eo casu quo
agitur perdita iam bulla legationis. verum etiam si ageretur
de ea probanda sine aliqua amissione precedenti. ad qđ induco
ea que pulchre no. Bal. in auctē. sed nouo iure. C. si certum pe
25 tatur. † sed tenentes opi. contrariam obijciunt coram quo iste
legatus probabit predicta cum non habeat superiorem in pro-
uintia, ad hoc respondemus ꝙ poterit probare coram quocūqꝫ
iurisdictionem habente. nō eniꝫ requiritur ꝙ sit superior suus.
ad quod facit in simili capitu. cum persone. de priuile. libro. vj.
26 † vbi exemptus inducit probationes exemptionis ad informa
tionem tantum ꝛ non ad diffiniendum coram ordinario. qui nō
est iudex suus. ad idē tex. in. l. nequid. §. de hijs. ff. de incen. rui.
ꝛ nau. ꝛ in. l. ij. C. de naufra. lib. xj. Ita in proposito producet le
gatus istas probationes ad informationem prouintialium, ꝛ ad
hoc vt tanqꝫ legatus admittatur. licet super hoc sententia non
27 feratur. cum desit qui ad hoc iurisdictionē habeat. † Sed quid
si aliquis gerit se pro legato, cum non sit, communiter tamen re
putatur legatus, an gesta per eum valeant, ꝛ quidam dicebant
ꝙ sic, ratione communis erroris. iij. q. vij. §. tria. ff. de offi. preto
ris. barbarius. ꝛ in auctē. de tabellio. §. vt tamē. colum. v. ff. ad
macedo. l. iij. ꝛ cum hoc transit specu. titu. de leg. dicto. §. super
est versi. quid igitur. sed contrarium ego putarem fore de iure
verum. nam vbi deest fundamētum auctoritatis superioris tol
28 lerantia communis ꝛ error nihil operantur. † si quis enim cum
non habuisset tabellionatū a superiore, gerebat se pro notario,
ꝛ communiter reputabatur notarius, instrumenta per eum fa-
cta non tenent. hanc conclusionem tenet Innocē. capitu. nihil.
de elec. idem Bar. in repetit. dicte. l. barbarius. qꝫqꝫ in lectu-
ra prius tenuisset contrarium ꝛ male. idem tenet bal. in dicta. l.
barbarius. ꝛ in. l. j. C. de testa. confirmatur ista pars per tex. in.
l. actuarios. C. de numerarijs. libro. xij. licet tenentes opi. con-
trariam nitātur respondere ad illum tex. dicentes ꝙ ille est ca-
sus specialis. non tamen fundant istam specialitatem, immo ra
tio illius tex. est communis ꝛ generalis. quid enim communis
error facere potest, vbi nullum penitus reperit fundamentum,
ad iura contraria stat responsio. ꝙ loquuntur quādo aderat au
ctoritas superioris. licet ex alio officium non fuisset iuridice de
29 latum. † vnum tamen dicerē, ꝙ vbi superior ad quem spectat.
puta papa in casu nostro. sciret istum se gerere pro legato sedis
apostolice ꝛ talem in prouintia reputari communiter, ꝛ patere
tur, ꝛ dissimularet tunc gesta cum eo tenerent per tex. in. l. ticia
nus. ff. quod cum eo ꝛ in. l. iij. ff. ad macedo. qđ bene no. ad limi-
tationem eorum que vltimo diximus.

SVMMARIVM

1 Legati de latere, ꝛ alij nuntij pape honorari debent.
2 Episcopi legatis, ꝛ nuntijs apostolicis necessitatem patienti-
bus prouidere debent.
3 Legati, ꝛ nuntij apostolici vti vices gerentes pape benigne tra
ctandi sunt.
4 Legatus pape, sicut ipse, honorandus est.
5 Legatis pape prouintiales obuiam ire debent.
6 Ciuitas per legatorum ingressuꝫ turbari non debet, ꝛ artifices
sua officia dimittere non debēt nec apothece claudi.
7 Populus legatis ciuitatem ingredientibus debet acclamare,
viuat talis.
Legato processionaliter clerus obuiam ire debet.
8 Clerus quem ordinem in processione tenere debet.
9 Canonici ecclesie cathedralis dicuntur clerici primi gradus.
10 Fratres predicatores quare in processione alios mendicantes
precedere debeant.
11 Episcopi, ꝛ superiores in processione locū primū tenere debēt.
12 Dignitates habentium appellatione episcopi non veniunt.
13 Locus honorabilior in processione, ꝛ in sedendo, quis dicatur.
14 Precedentie contentio in processione in introitu legati si oria
tur, quomodo legatus se habere debeat.
15 Legatus quomodo in processione preferat, si de iure partinꝫ in
tam breui tempore constare non potest.
16 Cruci maior reuerentie debetur, qꝫ sanctorum reliquijs.
17 Legati an gratis a prelatis, ꝛ clericis, ad quos declinant, ho-
spitandi sint.
18 Barisselli, quando per comitatum eunt, gratis hospitari non
debent.
19 Principes soli gratis hospitia habere debent.
Dominus domus qualiter eam cum hospite partiri debeat.
20 Clerici parsimoniam seruare debent.
21 Facultates hospitis ꝯsiderande sunt ne vltra modū grauetur.
Prescriptio non currit circa procurationem legatis dandam.
22 Legatorum litere an derogētur priuilegio vt monasterium non
teneatur legatum procurare, ꝛ. J. nu. 25.
23 Priuilegia, statuta, ꝛ consuetudines per verba generalia ple-
nissime reuocantur.
24 Priuilegiorum clausule considerande sunt, ꝛ secundum eas iu
dicandum est.
26 Clausula derogatoria testamenti primi tale testamentū tollit.
27 Derogatio generalis ad priuilegia impetranda non tollit pri-
uilegium postea motu proprio concessum.

28 Clausula derogatoria tollens simplex, compositum, vel qualificatum non tollit.
29 Derogatio generalis posita in secundo priuilegio quando primum priuilegium tollat.
30 Coniecture per quas priuilegium primum per scd̄m reuocat.
31 Priuilegium super materia non impetrabili obtentum falsū ꝫ presumitur.
32 Priuilegium primum si contineat, ꝙ vult sic iudicari, ⁊ priuilegia in contrarium impetrata non valeant, an secundum admittatur.
33 Priuilegium an de actis sit.
34 Priuilegio primo potius standum est, quando non potest discerni, an primum per secundum reuocetur.
35 Derogatio ita exacta non requiritur in .l. derogante priuilegijs prius concessis quanta in secundo priuilegio contra primum requiritur.
36 Legatus, etiam legatione deposita honorandus est.
37 Legatus an punire possit legationem, ⁊ iurisdictionem suam impedientes.
38 Legatum in legatione impediens quomodo puniatur.

¶ Questio Septima.

1 Septimo quero † qualiter debeat legatus honorari in prouintia sibi decreta, ⁊ quem modum debeant tenere prouintiales in recipiendo eundem, quādo prouintiam suam ingreditur. Ad primum dico secundum specu. titu. de lega. §. superest versicu. hoc etiam sciendum, ꝙ legati de latere pape missi ⁊ alij honorabiles nuncij puta Episcopi ⁊ Abbates ⁊ Cappellani sui, decenter recipiendi sunt ⁊ honorandi, alijs autem minoribus ⁊ apostolice sedis nuncijs, debet tantum in necessarijs pro equis ⁊ personis eorum in domibus prelatorum prouideri. ego tamen dicerem ꝙ cum hodie camera apostolica in salarijs competenter legatis, ⁊ nuncijs suis soleat prouidere pro necessarijs expen. non debent prouintiales grauare, nisi aliqua inopinata necessitas occurrisset eisdem, aut salarium cōstitutum eis
2 fuisset reuocatum, sicut interdum fieri consueuit. † episcopi vero qui per sedem apostolicam promouentur, ex iuramento prestito tenentur legatis ⁊ nūcijs sedis apostolice necessitatem patientibus prouidere, ⁊ eos honorifice tractare, etiam si ad eos, vel ipsorum prouintias non essent destinati vt probat tex. capi. ego. de iure iuran. dicit etiam specu. in dic. titu. de lega. §. pri-
3 mo versicu. j. † ꝙ honorandus est legatus ⁊ nuncius sedis apostolice ⁊ deuote ac benigne tractandus tanꝙ domini pape vicem gerens, ⁊ si quis secus tirānice presumpserit, a proprio gradu repulsus vltimus omnium in ordine, in ordine suo fiat. xciiij. di. capitu. fina. ⁊ eundo ⁊ redeūdo in suis etiam necessitatibus adiuuandus est, vt in dicto capitu. ego, ⁊ de prescriptio. acce-
4 dentes. † ꝙ autem legatus domini pape sicut ipse sit honorandus probatur. C. de offi. prefec. preto. africe. l. vnica. ibi credidit enim princeps ⁊c. ⁊. xciiij. di. capitu. j. ⁊. C. de summa trini. l. liquet. de quo vide glo. ij. questio. v. que de causa, iuxta enim illud euangelij dicere potest papa de eisdem, qui vos audit me
5 audit, ⁊ qui vos spernit, me spernit. † Ad secundum membrum principale questionis possumus dicere ꝙ prouintiales debent obuiam exire legatis pape pro quo facit tex. ff. de offic. proconsu. l. obseruare. §. anteꝗ̄, quod intellige de legatis honorabili-
6 bus, de quibus in isto articulo superius diximus † nō tamē propter eorum ingressum debet ciuitas turbari vt in. §. recte. eiusdē legis est dicere ꝙ artesani ciuitatis non debēt propter hoc dimittere officia ⁊ artes suas exercere, neꝗ apothece debent
7 claudi. † Et pro vlteriori honore eis exhibēdo populus debet ipsis acclamare viuat talis legatus, pro quo tex. cum glo. in. l. vnica. C. de questio. libro. xij. in ar. ⁊. l. iustissimos. C. de offi. recto. prouin. ecclesiastici etiam viri debent processionaliter eis obuiare, ad quam processionem ad iussionem episcopi compelluntur conuenire, nedum clerici ⁊ religiosi subiecti episcopo, sed etiā exempti vt pote fratres predicatores, ⁊ minores, ⁊ huiusmodi, ad qd̄ facit tex. in capitu. nimis praua de exce. prela. ibi ex leui causa a contrario sensu, ⁊ ibi tenent etiam communi-
8 ter docto. ad idem faciunt no. per archi. xxxviij. di. quādo presbiteri. † sed quem ordinem tenebunt in hac processione, ⁊ qui precedent respondeo, ꝙ illi quorum antiquior est institutio, precedere debent, vt in. l. j. ff. de albo scriben. ⁊ capi. primo de maiorita. ⁊ obedien. ⁊ glo. in capitu. quorundam de electio. libro.

vj. ex quo infertur ꝙ inter omnes, clerici seculares debent tenere primum locum, ⁊ inter eos, canonici ecclesie Cathedralis
9 debent preferri, † quia dicuntur clerici primi gradus, alij vero clerici aliarum ecclesiarum dicuntur clerici secundi gradus, vt no. Innoce. de rescriptis, sedes. ad quod etiam faciunt no. per eum de sepul. fraternitatem. inter alios autem clericos inferiorum ecclesiarum, qui sunt digniorum ecclesiarum preferuntur vtpote canonici ecclesiarum collegiatarum, rectoribus simplicium parrochialium ar. capitu. licet canon. iuncto capitu. statutum de electio. libro. vj. postea vero rectores parrochiales postea vero ceteri clerici seculares, deinde monachi sancti benedicti, ⁊ postea alij monachi iuxta antiquiorem institutionem
10 post istos vero, fratres mendicantes, † inter quos fratres predicatores debent precedere, vtpote antiquiores inter mendicātes, vt tenet glo. in dicto capitu. quorundaꝫ, deinde fratres minores postea heremite sancti Augustini demum carmelite, ⁊ inter illos qui sunt eiusdem ordinis vel professionis, illi qui sunt maiores dignitate debent magis honorari iuxta tex. in capitu. statuimus de maiorita. ⁊ obedien. ⁊ in. l. ij. ff. de albo. scriben. ⁊ inter equales gradu ⁊ dignitate, antiquiores nō dico etate, sed receptione in ecclesia vel monasterio iuxta tex. in dicto capitu. j. de maiorita. ⁊ obedien. ⁊ in dicta. l. j. de albo. scriben. sic eniꝫ in istis consideratur antiquitas, vt not. glo. capitu. fin. de con-
11 sue. libro. vj. † Inter omnes autem certum est ꝙ non facta distinctione antiquitatis vel religionis, episcopi ⁊ superiores debent primum locum tenere, cum propter sui eminētiam fratres eos appellet papa vt in capitu. ꝗ̄ graui de crim. fal. ⁊ in clem. si quis suadente de peni. ⁊ post illos abbates monasteriorum,
12 † qui etiam propter sui excellentiam sub generali appellatione habentium dignitates non comprehenduntur vt voluit glo. in capitu. ij. de preben. lib. vj. ad quod etiā faciunt no. per lapum in alle. lxxxiiij. inter episcopos autem antiquiores in promotione preferuntur. xvij. di. §. Episcopos, ⁊ inter Abbates idem erit seruandum si sint eiusdem ordinis, si vero sint diuerse religionis, tunc qui sunt antiquioris religionis preferuntur, iuxta
13 ea que superius diximus. † sed quem dicemus honorabiliorem locum in processione vel alias in sedendo dicimus fore illum q̄ est propinquior domino, vel principaliori ad qd̄ allego gl. in. §.
14 alia auctē. insti. de bono. posse. † sed pone ꝙ oritur noua contentio super precedendo inter aliquos improuiso in ipso introitu legati, quemadmodum sepius contingit, vbi nec locus, nec tempus longam deliberationem aut cause cognitionem permittit, qualiter se habebit legatus, dicendum ad hoc, ꝙ in continēti iubebit partibus ante se docere de iure suo sine mora, nec requiritur aliqua tela iudiciaria, ⁊ huius ratio est, quia agitur de re que non capit dilationem sed in breuissimo tempore peritura, pro quo est tex. secundum vnum intellectum glo. in. l. vnica. ff. de glande legen. ⁊ ibi Bar. Idem tenet Bar. in. l. si prius. circa fin. ff. de no. oper. nunci. ⁊ propter predictam causam adhuc non requirerentur ita exacte probationes, vt voluit glo. in
15 dicta. l. vnica. † ⁊ vbi alias non posset sic in breui de iure partium constare, vtpote quia vna religio, vel ecclesia dicit de priuilegio, vel consuetudine debere alij preferri, non tamen tunc docet, deberet legatus illum preferre, qui de iure communi preferendus est ar. optimum in capitu. cum persone de priuilegi. libro. vj. ⁊ si vellet addijcere ista verba saluo iure alterius partis si quod in rei veritate sibi competit, satis esset cautum, ne pars altera tantum scandalizaretur, vbi autem armorum scandalum timeretur posset legatus vtrosꝗ contendentes repellere pro illa vice, per ea que in simili not. Innocen. in capitu. in presentia de probat. ⁊ postꝗ̄ processio peruenit ad legatum, cōsueuerunt etiam offerri adorande legato reliquie aut crux. sed conuenientius est adorare crucem ꝗ̄ sanctorum reliquias, vel ad minus prius debet adorare crucem deinde aliorum sancto-
16 rum reliquias, † nam cruci maior reuerētia debetur, quia adoratur adoratione latrie pro eo ꝙ imago Christi penden. vt dicit Tho. iij. parte questio. xxv. articu. iiij. reliquie vero sanctorum, adoratione dulie sicut ⁊ ipsi sancti quorum sunt reliquie, vt
17 idem dicit. xvij. questio. arti. vj. ¶ † Quero vtrum legati sedis apostolice sint hospitandi gratis a prelatis, ⁊ clericis, ⁊ religiosis, ad quos declinant, respondeo ꝙ sic. ad quod induco tex. in capitu. cum instantia de censi. circa fin. vbi dicitur, ꝙ legatis ⁊ nuncijs sedis apostolice debet in necessarijs prouideri ad idem capitu. ego de iure iuran. ibi in suis necessitatibus, sed inter necessitates itinerāriū nemo dubitat hospitiū annumerari, ⁊ ex q̄litate illorū verborū apparet qd̄ oībus necessarijs eis puidēdū

est iuxta

est, iuxta tamen possibilitatē eorum qui eos procurant, vt in di.
18 ca. cū instātia. † nec ob. l. obseruare. in prin. ff. de offi. proconsu. vbi dicitur, ꝙ proconsul non debet in hospitijs onerare prouinciam, illa enim loquitur in officialibus secularibus; ⁊ facit ille tex. secundum Bald. ibi ꝙ quando barigeli vadunt per comitatum causa purgandi ipsum malis hominibus, non debent cōpellere subditos ꝙ hospitent eos gratis, sed mercede congrua recepta, ⁊ si sunt hospitia publica, non debent accedere ad priuata, si tamen gratiose modica eis exenia offerantur, recipere
19 possunt vt in. l. solent. §. fina. eod. titu. † soli enim principi licet gratis habere hospitia. vt in. l. ij. C. de meta. libro. xij. vbi ponitur qualiter debeat dominus domus, eam partiri cum hospite in cibo autem, ⁊ in potu, non ita acriter, ⁊ dure tractabitur, sicut Jo. dicebat qui lac dabat eis ad bibēdum, ⁊ ne biberent vltra tertiam vicem volebat, lardum quoqꝫ ad comedendum, vel carnes cum aceto. ⁊ paleam ad iacendum, sed iuxta conditionem ⁊ qualitatem personarum, predicta eis administrabūtur, vt innuit glo. in dicto capi. cum instantia, per tex. capi. non cogantur. xlj. distin. ad idem in. l. Sed ⁊ si quid. §. j. ff. de vsufruc.
20 † nec in istis, ecclesiasticos viros decet excedere, quinimo parsimoniam seruare, vt in capi. parsimoniam. xlj. di. nec enim de numero eorum esse debemus, de quibus dicit apostolus ad phili. iij. ꝙ sunt inimici crucis christi propterea ꝙ eorum deus venter est, a quibus docet nos cauere, ⁊ alibi dicit, esca ventri, ⁊ venter escis, deus autem, ⁊ hunc, ⁊ illas destruet, huiusmodi enim homines, ⁊ si viui, ⁊ nitido colore videantur, mortui tamen interius iacent, spiritum, qui ex deo est viuificans, in se non habentes, iuxta illud apostoli. i. ad thi. v. vidua que in delitijs est, vi-
21 uens mortua est in semetipsa. † considerande sunt etiam in hijs facultates exhibentis, ne vltra debitum grauetur, vt dicit tex. cum glo. in dicto capitu. cum instantia, ne longi temporis victū breuis hora consumat, de censi. cum apostolus, ⁊ in tātum sunt ista debita predictis nuncijs, ⁊ legatis sedis apostolice, ꝙ nullus se potest iuuare aliqua prescriptione contra horum priuationem, vt in dicto capitu. cum instantia, ⁊ capitu. accedentes, de prescriptio. qui tex. fundat ꝙ nedum contra ipsos prescriptio non procedit, quinimo nec inter inferiores procedit, vt quidam sint exempti, ⁊ alijs totum onus incumbat, ⁊ ita tenet Abbas siculus, in dicto capitu. accedentes, impugnando Joan. de ligna. ⁊ do. an. qui contrarium tenuerant, priuilegium tamē sedis apostolice valet a p̄dictis eximere, vt in dictis iuribus eui-
22 denter probat. ¶ † Sed iuxta hoc queritur de questione cotidiana, papa concessit priuilegium cuidam monasterio monialium, vt non tenerentur ad procurationem legatorum, etiam si in literis eorum dicatur, vt tam exempti q̄ȝ non exempti teneantur ad hoc onus, nisi de isto indulto concesso monasterio fiat mentio de verbo ad verbum, demum papa concessit legato, vt possit exigere procurationem a quibuscūqꝫ personis etiam exēptis, ⁊ priuilegiatis, q̄ūis talia sint eorū priuilegia, de quibus fienda sit mentio de verbo ad verbū, que voluit in illis literis haberi pro expressis, an per has literas legatorum sit derogatum illi priuilegio. questio videtur satis dubia, vnde Fed. de seni. consi. ccxxxiij. tenuit primum priuilegium non esse sublatum per secundas literas, quia de priuilegio debet fieri mentio, vt illi derogetur, vt in capi. veniens. de prescrip. ⁊ plene no. xxv. q. ij. in summa ⁊ in capitu. j. de rescriptis, nec sufficit mentio generalis, sed requiritur specifica, vt in capi. ij. de dolo, ⁊ contuma. Itē si diceremus oppositum primum priuilegium esset inutile, cum papa semper concedat plenissimas literas legatis ⁊ nun-
23 cijs, sed idem fe. tenet contrarium consi. xlvij. † nam per verba generalia plenissima reuocantur omnia priuilegia statuta ⁊ cōsuetudines, vt est tex. in clemen. dudum. in fi. de sepul. Item si diceremus cōtrarium, indirecte diminueretur potestas pape, nam cum priuilegia consistant in facto, ⁊ papa non habeat omnium memoriam. impossibile foret, ꝙ de omnibus habentibus priuilegia faceret mentionem de verbo ad verbum. vnde satis est ꝙ appareat de voluntate sua volentis reuocare omnia priuilegia. Abbas siculus. relatis istis opin. in dicto capitu. cum
24 instantia. † cōcludit ꝙ tam in hac materia q̄ȝ in alia, debemus semper considerare clausulas tam primi q̄ȝ secundi priuilegij, ⁊ secundum earum vim iudicandum est vel pro priuilegio vel pro reuocatione. Idem in effectu voluerunt Pau. ⁊ Jo. de Imo. in dicta clemen. dudum. in fi. etiam si verba derogatoria posita in primo non exprimantur in secundo. cum enim forte papa propter multitudinem negociorum non recordetur priorū verborum positorum in primo priuilegio, non debemus eum censere illaqueatum taliter, ꝙ ab eo recedere nequeat. xxvij. quest. j. de viduis. nec potest quis sibi legem imponere, a qua non li-
25 ceat recedere. in. l. si quis. in princi. de lega. iij. † Aduerte tamen quia per ista generalia non videtur soluta questio proposita principaliter. an. s. illud priuilegium monialium sit sublatū. vnde ego crederem ꝙ sic, per rationes inductas in secundo cōsilio fede. de quo supra, ⁊ per doctrinaȝ superius datā p̄ Pau. ⁊ Joan. de Imo. in dicta clemen. dudum. ad idem induco notata. per Barthol. in. l. si quis in princi. ff. de lega. iij. vbi in simili materia dicit satis esse ꝙ dicatur in secundo testamento, nō obstante priori testamento vel cassans ⁊ irritans quodcūqꝫ aliud testamentum per me factum cum quibusuis clausulis derogatorijs, idem tenet in extraua. ad reprimendam. in versi. non obstan. idem in suis consilijs consilio. xxj. in fortioribus terminis,
26 † vbi clausula derogatoria primi testamenti habebat non valere secundum testamentum cum quibusuis clausulis derogatorijs nisi in eo contineretur, pater noster, ⁊ aue maria. dicit enim per talia verba generaliter derogatoria esse sublatum huiusmodi testamentum primum, qḋ fortius procederet, vbi secundum
27 priuilegium foret proprio motu concessum, † nam per generalem derogationem ad priuilegia impetranda non tollitur priuilegium qḋ postea motu proprio conceditur, vt probat tex. in. l. j. C. de bo. vacan. lib. x. secundum Bar. ibi. Idem tex. ⁊ Bar.
28 in. l. j. C. de petit. bono. subla. eo. lib. ad idem facit † nam derogatoria clausula que tollit simplex, non videtur tollere compositum siue qualificatum, iuxta glo. capitu. cum non deceat. de elec. libro. vj. ⁊ clemen. dudum. in fi. de sepul. facit in ar. tex. capitu. licet canon. de elec. libro. vj. iuncto capitu. statutum eod. titu. ⁊ li. ⁊ illa vulgaria. ꝙ in odiosis appellatione simplicis nō
29 venit mixtum que causa breuitatis ommitto. † In hac tamē materia derogationum illa regula generalis est precipua quā ponit Joān. an. in capi. vnico. de excep. prela. libro. vj. videlicet ꝙ derogatoria generalis posita in secundo priuilegio tollit primum priuilegiū, si verisimile est, ꝙ princeps illud ꝑm ꝯcedens hoc voluerit, ista tn̄ regula licet sit vera, est tn̄ difficilis practi-
30 ce, q᷑ stat in terminis nimis generalibus, † verūtn̄ ex p̄dictis poteris assumere coniecturā, quando per secundum priuilegium videatur fuisse de mente concedentis reuocasse primum, ista etiam mens posset ex alijs comprehendi. videlicet ex consuetudine principis qui faciliter solebat concessa reuocare, arguitur enim mens patrisfamilias, ex hijs que consueuit facere, vt in. l. si seruus plurium. in fi. ff. de lega. j. ⁊ in. l. vel vniuersorum. ff. de pig. actio. ⁊ l. si negocia. ff. de nego. gestis, ⁊ §. ceruos. insti. de re. diui. Item ex causa propter quam secundum concessit., vt si fauorem rei publice continebat, tunc enim etiam sub verbis generalibus vr̄ primū ēt habens clausulā derogatoriā, tollere voluisse, vt eleganter voluit Bart. in dicta extraua. in versi. non obstan. Idem etiam erit per contrarium, vt si primum priuilegium concernebat fauorem publicum, ⁊ secundum continet fauorem priuatum, in dubio non presumatur reuocatum primū, nisi clausule ⁊ verba in secundo posita hoc euidenter ostendāt, ⁊ hoc ratione predicta. faciūt in simili. no. per cy. in. l. vnica. C.
31 quando impera. inter pupi. ⁊ vi. † Idem vbi secundum priuilegium esset obtentum super materia non impetrabili, ⁊ multum exorbitanti, cum presumatur falsum vt de confir. vti. vel inuti. porrecta. ⁊ in aucte. de man. prin. §. illud colum. iij. vel si deuiaret a communi stilo, vt in capitu. ij. de rescriptis, ⁊ in capitu. q̄ȝ graui. de crimi. fal. ⁊ per glo. in capitu. causam que. lo. ij. de testi. potius in dubio esset standum primo q̄ȝ secundo, ⁊ vbi verba secundi essent multum aperta ⁊ clara in derogationem primi in casibus premissis, adhuc esset expectanda secunda iussio. vt in dictis iuribus, ⁊ in aucten. vt nulli indi. §. ⁊ hoc vero iubemus. colum. ix. ad quod faciunt not. per Joan. an. in dicto capitu. vnico, de exce. prela. in noue. qḋ ad multa trahere pote-
32 ris, † adde tamen, ꝙ si in primo priuilegio ponerentur illa verba, que interdum vltra clausulas derogatorias cōsueuerunt apponi videlicet, ⁊ sic voluit per quoscūqꝫ iudices, ⁊ auditores iudicari, ⁊ ꝙ impetrata in contrarium priuilegia per eos non admittantur, tunc qualitercūqꝫ secūdum priuilegium fuisset impetratum, nisi nominatim de ista clausula fieret mentio, index non debebit tale priuilegium admittere, immo iuste poterit dicere secundo impetranti, fateor priuilegium tuum valere, sed ego nō possum illud admittere. Ita determinat Bar. in. l. fi. C. de cano. fru. vr. Rome lib. xj. cōsulerem tn̄ ego illi iudici, vt nō iudicaret in fauorē primi ip̄etrātis, q᷑ faceret ꝯtra ꝯscientiā, cū cōstet sibi de potiori iure secūdi, sed potius supsederet, vel cau-

sam remitteret ad superiorē, si pars eū inquietaret, vel subdelegaret eā, ꝛ vbi nō eēt ita scrupulosus, posset iudicare sm̄ pm̄ꝫ priuilegium † quia secundum priuilegium non est de actis, obstante illa clausula per quam non poterat illud admittere, ꝛ iudex debet iuxta allegata ꝛ probata iudicare, iuxta glo. in capi. pastoralis. §. quia vero. de offi. deleg. ꝛ in capitu. j. de offi. or. ꝛ in capit. iudicet. iij. quest. vj. pro quo tex. in. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presidis, ꝛ per sanctum Tho. secunda secunde quest. lxvij. articu. ij. † In dubio tamen vbi non potest discerni an primum priuilegium reuocetur per secundum, potius standum est primo priuilegio, iuxta glo. xxv. quest. ij. in summa, ꝛ per bart. in. l. quisquis. ff. de lega. iij. ego tamen consulerem in tali casu recurrendum fore ad interpretationem concedentis, vt in capit. inter alia de senten. excom. ꝛ capi. cum venissent, de iudi. ꝛ. l. cum de nouo. C. de legi. tex. apertus cap. ordinarij. §. si vero de offi. or. lib. vj. † vbi tamen lex secundo edita derogaret priuilegijs prius concessis, non crederem tam exactam derogationez in ea requiri, quanta requiritur in secundo priuilegio cōtra primum, immo magis generalis sufficeret, vt probatur in dic. cle. dudum in fi. de sepul. ꝛ in capi. cum non deceat, de elec. lib. vj. ꝛ in. l. omnes. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. ꝛ ratio potest esse, quia cum lex debeat esse omnibus communis, ꝛ omnes debeat astringere, vt in. l. cunctos populos. C. de summa trini. ꝛ i capi. j. ꝛ ca. fina. de consti. non est verisimile ꝙ princeps aliquos ab eius obseruantia voluit eximere, ꝛ predicta bene nota quia sunt cottidiana. † Et aduerte quia ille qui fuit legatus, ēt deposito legationis munere in memoriaz pristine dignitatis est honorandus vt in. l. fina. ff. de decu. in. l. seruos. C. de questioni. ꝛ in. l. vnius. §. seruus. ff. eod. qđ intellige, dum tamen bene ꝛ honeste in legationis officio se gesserit, si autem perperam se habuerit, nedum honorādus ex illo munere non est, quinimo permittitur prouintialibus publicis clamoribus eum vituperare, vt probat tex. C. de offic. recto. prouin. l. iustissimos. ꝛ predicta de honore pristine dignitatis retinēdo, intellige vbi gradus ex toto non mutatur in alium. Ita ꝙ loco superioris gradus inferior substituitur vtpote si per papam Archiepiscopus transferetur ad episcopatum, ille enim non retineret honorem dignitatis archiepiscopalis, vt voluit Bal. in. l. cum te. C. de nupti.

37 ¶ † Quero vlterius an legatus possit punire impediētes eius legationem, ꝛ iurisdictionem, ꝛ qua pena. Ad primum respondet specu. titu. de lega. §. j. ver. sed nunquid, ꝙ legatus potest vlcisci iniuriam manifeste sibi, vel suis illataz ar. l. senatus. ff. de offi. presidis. ꝛ de foro compe. cum contingat, ꝛ de offi. Arch. capi. fina. ver. fi. ꝛ potest suam iurisdictionem impediētes ꝛ sibi non obedientes, punire, de peni. romana. lib. vj. alias delusoria videretur sua iurisdictio, si cohertionem non haberet, de offi. delega. cap. j. ꝛ capitu. preterea, ꝛ capitu. ex literis ꝛ. l. fi. ff. de offi. eius cui man. est iuris. potius enim in hoc prosequitur iniuriam Roma. ec. quam suam, vt. ij. quest. vij. accusatio. secundum ea que no. de sen. exco. contingit. tu dicas latius ꝙ aut querimus, an possit procedere contra impedientes iurisdictionem suam, ꝛ exercitium sue legationis, ꝛ indubitate dicas, ꝙ sic ꝛ hoc procedit siue illud impedimentum sit notorium siue nō. ꝛ hoc tenet Innocen. in capitu. j. de offi. delega. ad quod induco tex. ibi qui hoc probat. Idem probat tex. in dicto capitu. ex literis vbi non constat ꝙ illud impedimentum prestitum patriarche fuisset notorium, tamen potuit contra impedientē suā iurisdictionem procedere, ꝛ mandatur sententiam eius seruari vsqꝫ ad condignam satisfactionē. Si vero iniuria infertur alias sibi vel suis, ex qua eorum iurisdictio non impeditur, tunc aut est notoria, aut non. si est notoria poterit de ea cognoscere, qꝛ tunc non iudex, quin potius iuris executor fore censetur, vt voluit Innocen. in capitu. ex parte de verbo. signifi. ꝛ in capitu. nosci. de elec. ꝛ glo. in dic. capi. romana. predicta omnia intellige vera, dummodo per subditos suos fuerit impedimentum prestitum, siue iniuria illata, secus si per alios, qui non essent de prouintia, ad qđ facit tex. in dic. capi. Romana. §. fina. vbi ex speciali concessione papa hoc concedit archiepiscopis iniuriatis cum exercent iurisdictionem in prouintia ex eo ꝙ in ea non habent iurisdictionem ordinariā, nisi in certis casibus, ergo in alijs, in contrarium est ius commune, ꝛ ista restrictio ad notoriam iniuriam habet locum, si illa iniuria concerneret personā suam, secus autem si concerneret legationem, qꝛ cūz tunc papā mittentem potius ꝙ̄ ipsum concernere videretur, posset illam vindicare, siue esset notoria, siue occulta. ad quod faciunt not. in simili per glo. in capitu. si quis erga. ij. quest. vij. ꝛ in capit. ꝛ qui emendat. xlv. di. ꝛ per Innocen. in dicto capitu. ex parte ad quod tex. in capitu. guilisarius. xxiij. quest. iiij. ꝛ capitu. accusatio. ꝛ capitu. si quis ab episcopo in glo. ij. quest. vij. † Ad secundam vero partem questionis qua queritur qua pena debeat puniri, dicas ꝙ est excommunicandus, ꝛ per excommunicationem a communione aliorum, ꝛ a liminibus ecclesie arcendus ꝛ merito, qui enim legationem impedit non vnius, sed multorum profectum auertit, ꝛ sicut multis nocet, ita a multis arguendus est, ꝛ bonorum societate priuandus, ꝛ quia dei causaz impedit, ꝛ statum ꝯturbat ecclesie, ideo ab eius liminibus arceatur, neqꝫ ad communionem vsqꝫ ad debitam satisfactionem est admittendus, vt in capitu. si quis autem legationem. xciiij. di. ꝛ rebellionem illorum, ꝛ pertinaciam poterit etiam per alia remedia punire si hoc meruerit proteruitas contumacis ar. c. quoniam frequenter. §. fina. vt lit. non cont. hodie etiam est extrauagans Jo. xxij. super gentes ꝛ regna, que contra impedientes ingressum legatorum in prouintias, imponit sententiam excommunicationis ipso facto, cuiuscunqꝫ status, ꝛ excellentie illi existant, ꝛ ciuitates, ꝛ oppida subijcit interdicto.

SVMMARIVM

1 Legatus per simplicem querelam causas subditorum an audire possit, ꝛ nu. seq. ꝛ nu. 6.

2 Legatus post principem maius imperium omnibus habet.

3 Legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere potest.

4 Legatus causam coram ordinario pendentem ad se aduocare non potest.

Episcopus causas coram inferioribus pendentes ad se aduocare non potest.

5 Legatus de temporali iurisdictione episcopi, etiam vacante sede, se impedire non potest.

7 Legatus an possit se intromittere de causa per papam delegato commissa.

8 Arbitrium generale si detur officialibus super statutis ciuitatis, an possint tollere statuta specialiter edita.

9 Legatus quādo possit se intromittere de causa specialiter delegato commissa.

10 Ademptum vni non videtur qđ alteri est cōcessum in his, que ad plures insolidum esse possunt.

11 Iurisdictio generalis, quam habet potestas, non tollitur p̄ officialem specialem datum super damnis datis.

12 Capitu. studuisti de offici. lega. quomodo loquatur, ꝛ J. nu. 14.

13 Imperium si vni datum est, ꝛ alteri cause ciuilis cognitio, vnus de iurisdictione alterius se intromittere non poterit.

Delegatus ad vniuersitatem causarum ordinario equiparat̄.

15 Delegatus ferens sententiam, an legatum compellat, vt causa exequatur.

16 Legatus an causam criminalem contra episcopum diffinire possit.

17 Concilium causam criminalē episcopi, an examinet, ꝛ diffiniat.

18 Pronuntiare qui potest aliquem, ꝛ potest pronuntiare liberandum fore.

19 Legatus causas criminales inferiorum prelatorū audire, ꝛ diffinire potest.

20 Legatus de latere iurisdictionem in exemptos habet.

21 Legatus iurisdictionem in exemptos exercere non potest in illis casibus, in quibus a iure episcopo iurisdictio in ipsos exēptos datur.

22 Legatus in potestate cum quocūqꝫ prelato prouincie ꝯcurrit.

23 Ordinarius in quibus casibus sine speciali commissione iurisdictionem in exemptos habeat.

24 Legatus an per appellationem, vel simplicem querelam inter duos de episcopatu litigantes cognoscere possit.

25 Uisitator examinare potest, quis ex electis melior sit.

26 Legatus antequā prouintiam ingrediatur causas in prouintia delegare potest.

Delegatus non potest de causa sibi per legatum commissa, antequā legatus prouintiam ingrediatur.

Legatus quomodo commissiones causarum facere possit.

27 Legatus an possit committere causas, vel eas per se simpliciter, ꝛ de plano cognoscere.

Principi soli reseruatum est iuris solēnitates tollere.

28 Legatus causam appellatione remota committere nō potest.

Delegatus legati an subdelegare possit.

Legati

Legati proconsulibus equiparantur.
29 Delegatus ad vniuersitatem causarum vnam, vel aliquam ex illis subdelegare potest.
30 Delegatus solus a principe subdelegare potest.
31 Delegatus nudam testium receptionem, et sic articulum nõ iurisditionalem subdelegare potest.
32 Appellari ad legatum medio ommisso an possit.
33 Appellatione ad legatum super aliquo grauamine interposita an de consensu partium ommisso illo articulo in principali procedere possit.
34 Legatus pape de causa coram episcopo incohoata se intromittere non potest.
35 L. si conuenerit. ff. de iurisdi. om. iudi. quomodo procedat.
36 Appellari an possit ab archiepiscopo legato nato ad ipsum vti legatum a sententia per eum vti archiepiscopum lata.
37 Appellatio si sit ad archiepiscopum vel legatum, vel ad papã facta reseruata optione, coram quo voluerit prosequi, papa de hac appella. cognoscit.
38 Appellatio si per vnam partem ad archiepiscopum, et per alterã ad legatum interposita sit, que appositio teneat.
38 Appellatio si interposita sit ab archidiacono ad episcopũ, vel ad archiepiscopum, an solum ad episcopum appellatum sit.
39 Appellatio de episcopo ad archiepiscopum, vel papam valet, si in. x. dies declaret, quem elligat.
Quid si non declaret.
40 Iudex ad quem appellatur, in appellatione exprimi nõ debet.
Citatio ad locum incertum non arctat.
41 Apostoli quomodo per iudicem a quo dandi, quando incertũ est, ad quem sit appellatum.
42 Iurisdictio maior minorem absorbet.
43 Legatus de appellatione ad papam interposita an se intromittere possit, et. ij. nume. sequen.
45 Appellatio interposita a legato, qui non est de latere ad legatum de latere valet.

¶ Questio Octaua.



1 Ctauo † quero de potestate legati circa iudicialia exercẽda hoc decidit secũdũ glo. in. c. j. de offi. lega. sed latius ponit spec. ti. de lega. §. superest. ver. Itẽ ad officiũ legati. vbi dicit quod per simplicem querelã poterit audire causas prouintialium suorum, quod quidã intelligebãt de immediate subiectis sedi apostolice, vel alias exemptis, secus si agat cõtra subiectũ alicui ordinario, nã tunc corã ordinario debet agi ca. xxv. q. ij. in galiarum sicut et in metropolitano seruat. ix. q. iij. cõquestus, de offic. or. duo simul. nisi forte de partium cõsensu. ij. q. vj. a iudicibus, et de foro cõpe. significasti, nec ob. secũdũ eos. c. j. de offi. lega. preall. quia ibi ille archiepiscopus erat nedũ legatus, sed et ordinarius. Addunt adhuc aliã ratiõẽ dicẽtes quod istud est spãle priuilegium dñi pape. ij. q. vj. ad romanã. ix. q. iij. cuncta per mundum, spec. tñ dicit cõtrarium fore verũ immo quod legatus passim potest in prouintia sibi decreta cognoscere per simplicẽ querelam de omni questione ad forum ecclesiasticũ pertinente, ommisso quolibet ordinario, † ipse enim habet plenissimã iurisdictionem et maius imperium omnibus post principem, sed cõtra predicta facit tex. xj. q. j. peruenit, sed ad illum tex. respondet, quod loquitur in defensore non in legato, vel loquitur in legato cogente subditos prelatorum corã se litigare ommissis ordinarijs suis et contemptis, vel loquitur quando legatus de temporali iurisdictione ad episcopum ptinente, cognoscere cõtendebat quod facere non debebat, cum ratione illius nõ sibi sed regi forte subesset. viij. di. quo iure, concludit ergo † quod legatus poterit passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere et idem tenet archi. in dic. capi. peruenit, et. ij. q. vj. capi. iij. et hostien. in dicto capitu. j. de offic. lega. et ibi communiter doctores, hoc probat aperte tex. in dicto. capi. j. et ibi glo. et probat tex. capitu. ij. de offic. lega. lib. vj. vbi dicitur quod legati sedis apostolice ad instar proconsulum et c. habent iurisdictionem ordinariam in prouintia sibi decreta, si ergo habent iurisdictionem ordinariam quid vetat quo minus per viam simplicis querele possint de causis cognoscere sed hoc intellige, quando a principio ipsi adeuntur, si vero causa esset iam incohoata coram alio iudice competenti, non possent de ea se intromittere propter preuentionem iurisdictionis, facit ad hoc, de foro competen. proposuisti, et de appe. vt debitus, et. l. si quis postea. ff. de iudi. et quod not. Ioan. and. de offi. ordi. pastoralis super prima glo. ad idem tex. in dicto cap. peruenit. xj. quest. j. et hanc conclusionem sequitur domi. in ca:
4 Romana. in princi. de foro compe. lib. vj. † Ex predictis infertur quod causam pendentem coram ordinario non poterit legatus ad se aduocare, quod etiam confirmatur per vnam de solutionibus, quas superius specu. dederat ad capi. peruenit. xj. quest. j. Idem tenet Abbas siculus, de offic. lega. capitu. j. ad hoc et induco vnam theoricam, quod tunc demum superior potest aduocare causam ab inferiore iudice, quotiens ille inferior habet ab eo iurisdictionem, secus autem si ab eo non habet iurisdictionẽ, pro quo est glo. no. in capi. qui resistit. xj. quest. iij. et inde est, quod episcopus non potest aduocare causas pendentes coram inferioribus prelatis, quia non habent ab eo iurisdictionem, hoc tenet Innocen. in capi. fina. de offi. archidia. Idem archi. in ca.
5 de persona. xi. questio. j. † Ex dictis etiam superius per specu. infertur quod si episcopus habet temporalem iurisdictionem in loco, non poterit legatus de huiusmodi temporali iurisdictione se intromittere, probatur etiam hoc, quoniã iura dant iurisdictionem episcopalem capitu. se. vacan. non tamen illa generalitas se extendit ad ea, que iure speciali ad episcopum spectant, vt est communis sententia docto. in capi. cum olim, de maio. et obed. et capitu. vnico eod. titu. libro. vj. et inde est quod de tali temporalitate se intromittere non potest sede vacan. vt voluit Ioan. and. et communiter docto. capitu. verum, de foro compe. Ita dicendum in proposito, quod in generalitate iurisdictionis data legato, non veniunt ista, que iure speciali competunt episcopo, de istis enim non videtur papa cogitasse, cum sint facti et in facto consistant, et verisimiliter pape sint ignota, de consti. capitu. j. libro. vj. nec ob. §. debet capitu. Romana de appe. lib. vj. quia illud inducit necessitas appellationis que sui natura debet interponi ad superiorem in iurisdictione cuiusmodi illo casu est archiepiscopus, que necessitas in hoc casu cessat ex toto, et illo casu posset etiam ad legatum appellari, cum concurrat in iurisdictione
6 cum eo vt in sequentibus demonstrabit, † sed hijs non obstantibus teneas quod legatus in terris ecclesie potest adiri, etiam per viam simplicis querele contra laicos, vt est tex. in capitu. cum venissent, de eo qui mi. in po. cau. rei seruan. et ibi tenet Ioan. an. in alijs autem terris, etiam vacante regno vel imperio non poterit se contra laicos in causis prophanis intromittere, secun-
7 dum specu. titu. de lega. §. nunc ostendendum. versi. xix. † De causa autem commissa delegato per papam, etiam si delegatus non peruenisset in cognitione, non se poterit legatus intromittere, per hoc enim quod delegato committitur, a iurisdictione le-
8 gati videtur erepta vt in capitu. studuisti. de offi. lega. † ex quo infertur, quod si detur certis officialibus plenum, et generale arbitrium super statu ciuitatis, vel studij, vel alio huiusmodi, nõ possunt isti tollere statuta specialiter edita, licet de nouo possint prouisionem facere, nisi causa noua, et a principio non considerata emergat, secundum Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or.
9 fa. † ex quibus infertur secundum Abbatem siculum, in dic. c. studuisti, quod ex causa nouiter orta et a principio per papam verisimiliter non cogitata, poterit legatus generalis se intromittere de causa specialiter delegato commissa, pro quo facit optimus tex. in ar. in. l. si hominem. ff. manda. per quod habes optimã
10 limitationem ad dictũ capi. studuisti, † sed contra predicta videtur vna doctrina Bart. in. l. quociens. §. fina. ff. de admi. tu. vbi dixit, quod in hijs, que possunt esse apud plures insolidum, vt est iurisdictio, non videtur ademptum vni quod est alteri concessum, ex quo sequitur secundum eum, quod si aliquis ad regendam terram, vel castrum, que, vel quod de nouo adiungitur territorio ciuitatis deputatur singularis rector, quod nihilominus generalis iudex idest potestas habet in illa terra vel castro iurisdictionem, ad quod inducit in articu. tex. in d. §. fina. Idem tenuit
11 Barto. in. l. j. C. de offi. prefec. vr. † vbi dixit quod licet in ciuitate fiat vnus officialis specialis super damnis datis, vel super habundantia, non tamen propter hoc tollitur iurisdictio, quã habet potestas que habet generalem iurisdictionem. Idem tenet Ange. in auctẽ. vt defun. seu fune. colum. v. et in. l. iij. §. illud. C. de canon. largi. lib. x. licet ibi nõ bene se firmet, et pro predictis facit tex. in dicta. l. prima. C. de offi. prefec. vr. et tex. iuncta glo. in. l. fina. C. de iur. omnium iudicum, et ista dic. Bart. et angeli
12 sunt vera per iura predicta, † nec ob. tex. in dic. capitu. studuisti, quia ibi erat diuersa species iurisdictionis, quia vna erat delegata, alia ordinaria puta legati, vt in capitu. ij. de offic. legati. vj. secus aũt vbi vtraque esset ordinaria, et sic itelligerẽ iura pro alia parte inducta, et ita ego intelligerẽ istã materiã. Idẽ repio

13 teneт Bal.i.l.vnica.§.vbi aūt.C.de cadu.to.† ex quo infert, ꝙ si vni datū ē impiū, alteri cognitio ciuilis cāe, vnus nō se poterit de iurisdictiōe alterius itromitteř.ff.de iudi.solemus.§.latrūculator. Idē dicit si iurisdictiones sunt diuise ꝑ sūmas, vt not.in.l. placet.C.de peda.iudi. Idē vbicūqꝫ iurisdictio est cōcessa vni. ita ꝙ eā solus exerceat, puta iudici isinuationū ꝑ formā statuti. Idez dicit qñ in fauorē particularis ꝑsone deputať iudex spālis, vtputa dicit statutū ꝙ de causis hospitalis misericordie sūmati cognoscat collateralis ptātis, qꝛ ille solus pōt cognoscere. hoc sentit Ja.de are.ff.de le.j.l.qđ in reꝫ.§.si qs, cuius rō est, qꝛ ista cōmissio nedū est in specie, sed in indiuiduo.ij.ꝑ hoc vltimū poteris limitare id, qđ inferius dicā de legato ad vniuersitatem causaꝝ, nec ꝑdictis ob.tex.i.d.§.illō, nā ibi tm̄ disponiť ne creatis illis officialibus exactoribus, rectores ꝓuintiaꝝ q eos creauerūt minuāt exactionē, nec illos remoueant, aut alios deputēt ad illud officiū exigēdi, ⁊ sic ille tex.nō tāgit ꝓpositū nr̄m, licet
14 multū faceret ibi vacillare do.ange.† ⁊ qđ dixi.dic.c.studuisti intelligi in delegato, limita veꝝ, nisi sit ad vniuersitatē causaꝝ, nā tunc idē in eo ꝙ in ordinario dicere poteris, ꝓ quo est tex.i. c.ꝑ hoc, in pri.de here.li.vj.⁊ ibi glo.q̄ sic limitat dic.c.studuisti, ⁊ pōt esse rō, qꝛ talis delegatus eqparať ordinario, vt est gl.
15 in.l.cū spālis.C.de iudi.⁊.c.cū causam de appel.¶ † Sed pone ꝙ delegatus tulit sniaz, an poterit cōpellere legatū, vt eā mādet executioni glo.in dic.c.studuisti.mouet q̄stionē ⁊ finaliter cōcludit, ꝙ ꝑcibus dꝫ instare apud eū sup executione, nō tm̄ ipsum poterit cōpelleř, ⁊ idē sequiť ibi hosti.⁊ alij cōiter, sed Abbas siculus dicit, ꝙ lꝫ ista opi.sit equior, tm̄ de iuris rigore verior est opi.quorūdā, q tenēt, ꝙ possit eū cōpellere, qꝛ in illa causa representat ꝑsonā pape, vt in.c.cū olim.ij.de offi.dele.ad qđ
16 facit.c.sane.ij.eo.ti.¶ † Sed quero vtruz causam criminalē ꝯ epm possit diffinire legatus, ⁊ glo.in.c.j.de offi.leg.dicit ꝙ nō pōt epm deponere, qꝛ hoc est de reseruatis pape, sed spe.tit.de leg.§.superest.ver.lꝫ nunqđ legatus, latius ꝓsequiť dicēs, ꝙ vr̄ ꝙ possit, ⁊ ꝙ sit hoc spāle in eo.ar.ad hoc.xvj.q.j.frater noster, sed ipse tenet ꝯtra, ꝑ tex.ff.de offi.ꝓcōsul.l.solent.ff.de offi. eius cui man.est iurisd.l.j.nisi hoc habeat ex speciali cōmissione. ij.q.vj.decreto.cōcludit tādē ꝙ possit cognoscere, lꝫ nō possit eā diffinire, nam ⁊ procōsul cognoscit de omnibus, vt.ff.de offi. procōsul.l.j.licet nō possit penam grauiorez imponere.C.eo.ti.
17 l.j.† ⁊ cōcilium examinat causam criminalem epi, sed diffinire nō potest.iij.q.vj.q̄uis, ⁊.c.multum stupeo.tu vero teneas indubitāter, ꝙ si agitur de crimine ꝙ nō inducat depositionē epi sed minorē penā, poterit nedū cognoscere de causa, sed ēt diffinire, ad hoc facit ꝙ no.Jo.an.in.c.vt litigātes de offi.or.li.vj.in nouella, qui hoc tenet in archiepiscopo respectu epi, si autez sit crimen, quod penā depositionis exigat, tunc cognoscere poterit de causa, nō tamē eam diffinire, prout dicit spe.sed hoc limitat Abbas siculus in.d.c.j.de offi.leg.dicēs ꝙ nō poterit eū deponere ꝑ sentētiā, sed poterit ꝓnunciare eū deponēdum, ad quod inducit glo.q̄ hoc idē dicit de archiepo respectu epi in.§. biduū.ver.si quod.ij.q.vj.⁊ istud placet mihi, ad qđ induco gl. no.q̄ hoc tenet in.d.c.frater noster.ad idem faciunt no.per gl. ⁊ bar.in.l.j.C.si aduer.liber.que dicit qđ aliud est pronunciare
18 quē liberum, aliud liberandum, † ⁊ qui non potest secundum iurisdictionem suam pronunciare aliquem liberum, pronunciare potest eum fore liberandum. Idem tenet glo.⁊ Bart.in.l.fi.C. vbi ⁊ apud quos, ⁊ sequitur Bal.in.d.l.j.qui dicit longam fore inter istas sententias differentiam, nam illa que pronunciat de presenti habet statim executionem paratam nō sic autem in illa, que pronunciat in futurum, puta aliquem liberandum vel deponendum ⁊c.licet tamen non deponit episcopum ipse legatus, poterit tamen eum detrudere in carcerem ⁊ sub competenti custodia mittere eum ad papam, per text.in auc.de defenso.
19 ciui.§.audient, † sed an causas criminales inferiorum prelatorū ⁊ clericorum, etiam exigen.depositionem poterit audire ⁊ diffinire, ⁊ dicendum ꝙ sic secundum glo.in.dic.c.j.de offi.lega.q̄s sequuntur docto.quia hoc non est de reseruatis pape, que a iurisdictione legati videntur excepta, vt in.c.nisi specialis, ⁊.c.ꝙ
20 translationem de offi.lega.¶ † Sed querit, an legatus habeat iurisdictionem in exemptos, dicas secundum glo.in.d.ca.j.ꝙ nō, nisi sit legatus de latere, ⁊ hec opi.approbatur hodie, in.c. veniens de verbo.signi.lib.vj.⁊ in.c.si Abbatem, de elec.eo.
21 li.† Sed an illis casibus, quibus a iure datur iurisdictio ordinario super exemptos, possit eā exercere legatus. Lapus, in cle. cum ex eo.de sen.exco.tenet ꝙ non, quem sequitur do.car. ratio est, quia illo casu est delegatus ordinarius, vnde legatus de

tali causa se non potest intromittere, per dic.capi.studuisti, sed ego crederem contrarium propter generalem doctrinam, que
22 habet † ꝙ legatus concurrit in potestate cum quocunqꝫ prelato sue prouintie, vt not.specu.titu.de lega.§.nunc ostendendum ver.legatus, nec ob.dic.capi.studuisti, quia non procedit in delegato ad vniuersitatem causarum cuiusmodi est ordinarius in casu predicto, quam limitationem ad illum tex.dedit glo.in.c.
23 per hoc de here.lib.vj.† sunt etiam aliqui casus in quibus sine speciali iuris commissione potest ordinarius procedere contra exemptos. Et primus est, si notorie esset excommunicatus exēptus a iure vel ab homine posset illum denunciare ordinarius excommunicatum, ⁊ facere eum vitari, dum tamē denunciando non cognoscat, nec iudicet, sed declaret hoc disputando tenuit Stephanus prouincialis, ad qđ allegat.xij.di.preceptis, ⁊ de rescri.cum cōtingat.ff.de acqui.re.domi.l.adeo.§.cū qs. ff.de testa.heredes palam.§.primo ad qđ faciunt not.per hosti.capi.nouit, de offi.lega. Idem sequitur Jo.an.in noue.⁊ domi.in.c.j.§.j.de priui.lib.vj.⁊ tenet domi.in.c.episcoporum, eo.titu.ad qđ optime facit tex.de appella.solicitudinem.§.si vero. Idem tenet Jo.de Jmo.in cle.ad compescēdas, de sequest. posse.⁊ fruc.⁊ in cle.j.de offi.ordi. Est ⁊ alius scilicet in assignatione termini, si enim exemptus deliquit in dioc.episcopi poterit ei episcopus prefigere terminum, infra quem debeat se presentare coram suo superiore ar.tex.c.q̄uis.§.inferiores, de ele. lib.vj.⁊ ibi tenet domi. Item est tertius casus in casibus.c.j.de priui.lib.vj.nisi eorum priuilegia ampliorem exemptionem contra illum tex.eis concederent. In omnibus istis legatus, etiam si non sit de latere, se poterit intromittere, per rationem de qua
24 supra, quia concurrit in potestate cum ordinario. ¶ † Quero vlterius, duo litigant super episcopatu.vtrum de hac causa poterit legatus cognoscere, vel per appellationem, vel per simplicē querelam ⁊ videtur ꝙ non.quia ista est de maioribus causis, quas sibi sedes apostolica reseruauit, contrarium tenet spec.in dic.§.superest ver.sed quid dices, ad quod inducit.c.constitutus, de appe.⁊ de elec.qꝛ diligentia ibi cum dicit, permittimus non dicit mādamus, cum hoc etiam possit metropolitanus er-
25 go ⁊ legatus, vt eo.titu.§.nunc ostendendum.ver.legatus, † nā ⁊ visitator potest examinare quis ex electis melior sit.lxxxv.di. florentinum, ⁊ satis est hoc expressum in consti.Gregorij.x.que incipit, q̄uis que constitutio ipso procurante fuit edita in concilio Lugdunen.de quo est hodie tex.c.q̄uis, de elect.libro.vj.
26 ¶ † Sed vtrum legatus anteq̄ ingrediatur prouintiam poterit causas in prouintia delegare, glo.in.c.nouit, de offi.lega.dicit ꝙ sic, quia istud non requirit cause cognitionem, ad quod facit.l.fina.ff.de offi.prefec.vr.non tamen secundum glo.poterit complere renitentem suscipere delegationem, cum iudiciariam cognitionem aut compulsionem non habeat, priusq̄ prouintiā ingrediatur, ego etiam putarem ꝙ delegatus ille non posset de causa cognoscere, anteq̄ legatus prouinciam intraret, cum enī tunc legatus non habeat exercitium iurisdictionis, non potest alteri dare illud, ad hoc tex.in.l.obseruare.§.pen.ff.de offi.procōsu. Commissiones autem causarum debet quo ad personas ⁊ loca facere, seruata forma.c.statutum, de rescriptis li.vj.vt pro-
27 bat ibi tex.in prin.¶ † Sed an possit cōmittere causas, vel de eis per semetipsum cognoscere simpliciter ⁊ de plano ⁊c.glo. assumit late hunc articulum, in.c.fin.de here.lib.vj.⁊ arguit ꝓ ⁊ contra, finaliter tamen concludit ad partem negatiuam, quia soli principi reseruatum est tollere iuris solemnitates, cum ipse sit supra iura, vt in.c.proposuit, de conce.preben. Idem sequit
28 glo.in cle.sepe.de verbo.signi.† ⁊ ex hoc etiam dicimus ꝙ nō poterit causam committere appellatione remota, quoniam soli principi hoc est reseruatum.ff.a qui.appe.non licet.l.j.in fine. Sed an delegatus legati possit subdelegare.archi.in ca.ij.de offi.lega.lib.vj.arguit primo ꝙ sic, nam delegatus proconsulis hoc potest.ff.de offi.proconsu.l.legatus, sed legati equiparātur proconsulibus in.dic.cap.ij.ergo ⁊c.sed concludit contrarium, per.ca.cum causam de appe.ad fi.ibi non nisi delegatus ⁊c.dicit tamen ꝙ vnum articulum poterit subdelegare vtputa
29 citationem, per not.per hosti.de offi.dele.pastoralis, † si tamen esset delegatus ad vniuersitatem causarum posset vnam vel aliquas ex illis subdelegare vt not.glo.in.d.l.legatus, ⁊ in.c.super questionum.§.si vero.de offi.dele.⁊ in.d.capi.cum causam de appe. Idem sequitur Jo.an.in noue.in.d.c.ij.⁊ idem innuit Inno.in.c.cum Bertoldus, de re iudi.dando intellectum ad illum tex. Abbas tamen siculus tenet ibi contrarium per illum tex.⁊ quia legatus proconsulis hoc potest, vt supra, ⁊ idē tenet Bal.

Bal.in.l.a iudice.C.de iudi.sed ego teneo opi.contrariam de
30 qua.§.que cõmunis est.† naz generale est,ꝙ solus delegatus a principe subdelegare potest,vt in.l.a iudice prealleg.ꝛ in.d.c. cum causam.ꝛ in.c.pastoralis.in prin.de offi.deleg.que regula in legato non reperit viciata.nec obs.d.c.cum bertoldus.qz loqtur in articulo non iurisdictionali,puta nuda receptione testium,quam delegatus inferioris etiam facere potest,iuxta tex. c.super qõnum.§.j.de offi.deleg.ꝛ glo.in cle.indices.eo.tit.ꝛ
31 sic intelligit illum tex.ibi Inno.ꝛ cõiter doc.† ad.l.legatus.dico ꝙ imo facit contra.si habeas literam negatiuam sicut multi habent,ꝛ ego habeo,sed supposito ꝙ habeas affirmatiuam,vt alij habent,dicas ꝙ ille tex.loqtur in legato,qui hз vniuersitatem causarum,de quo non est dubium,quin possit subdelegare, vt prediximus,non tñ loqtur in delegato proconsulis ad vnam causam particularem,ꝛ de hoc est titulus qõnis nostre,ꝛ istum
32 etiam intellectum amplectitur ibi glo.¶ † Nunc autem queritur de appellatione interponendo ad legatum,an ad eum possit appellari omisso medio,ꝛ Spec.in.d.§.sequit.refert Jo.in c.si quis verum.ij.q.vj.tenuisse ꝙ non,qz hoc est speciale priuilegium dñi pape,tñ dicit ipse ꝯtrarium de facto seruari,qz vices pape gerit de quo remittit ad no.per eũ plenius.de appel. §.nunc tractemus.ver.ꝛ nunquid est,sed glo.in.d.c.j.de offi. leg.indistincte tenuit posse ad legatuz appellari omisso medio, quam sequit ibi Abb.sicu.ad quod facit quedam doc.no.quã ponit Spec.in.d.tit.de lega.§.nunc ostendendũ.ver.legatus. vbi tз ꝙ legatus ꝯcurrit cũ quolibet ordinario in prouincia sibi decreta,siue sit maior ordinarius,siue minor,sicut ergo põt ab archidiacono appellari ad epm,ita poterit ad legatum,ex quo cum eo ꝯcurrit in iurisdictione,nec dicetur proprie omisso medio appellari,ex quo censet eps pp cõcursum,quem hз cũ quo-
33 libet ordinario in prouincia,vt predictũ est.¶ † Sed iuxta hoc quero,an appellatione interposita ad legatum sup aliquo grauamine,possit ille omisso articulo grauaminis de consensu partium pcedere in negocio principali,ꝛ glo.in.c.romana.in pn. de fo.compet.lib.vj.dicit ꝙ sic,ex eo ꝙ per viam querele ipse potest adiri.Idem tenet ibi Hosti.ꝛ Jo.and.in nouel.sed Jo. de fantu.quem sequit Domi.tз ꝯtrarium,qz ex quo alius pre
34 uenit ipsũ in iurisdictione,super ipsa causa adiri nõ põt,† facit de fo.compe.proposuisti.ꝛ de appel.vt debitus.ꝛ.xj.q.j.peruenit.qui tex.expresse loquit in legato pape,vt non se possit intromittere de causa incohoata coram epo sue prouincie,ad hoc etiam facit,qz iurisdictio non sui iudicis non potest ꝓrogari per ecclesiasticam personam ex solo ꝯsensu partium,sed reqrit proprij epi licentia siue ꝯsensus de fo.compe.significasti,ꝛ in.d.c. romana.in princ.sed Egi.de bellame.decis.dcviij.dicit ꝙ ista opi.non placuit do.de Ro.primo qz nõ est verũ ꝙ preuẽtio admit iurisdictionem alias habenti ipso iure,lз paret exceptionez contra preuentum,ꝛ lз ad hoc fundandũ,nil alleget,ego tñ allego no.per Inno.ꝛ Compost.in.c.cum.m.de constit.vbi expresse hoc tenent,hic autem facultas excipiẽdi tollit,qz vtraqз
35 pars consensit,† sed obijcies,poterit pars penitere ante lit.cõtest.per.l.si conuenerit.ff.de iuris.om.iud.sed dicas ꝙ non,qñ illa lex loquitur qñ agitur de iurisdictione nouiter danda,secus si de iurisdictione non declinanda,vt hic,pro quo est text.scdm vnum intellectum.in.c.j.de iudi.ꝛ ibi tenent doc.ex quo limitatur illa lex.non obst.c.significasti.ꝛ.c.romana.quarte.de cõsensu epi requirendo loquuntur,qz loquunt in prorogatione iurisdictionis in non suum iudicem,secus aũt in legato,qui iudex
36 est,licet hoc casu eius iurisdictio declinari possit,† sed dubitari posset aliquis ordinarius, vtpote archiepiscopus Cantuarieñ. est legatus natus,vtrum a sententia quam profert tanq̃ archiepiscopus,possit appellari ad eum tanq̃ ad legatum,ꝛ colec.de ci.ro.deci.cccxvj.tenet ꝙ non,qz censeretur ab eodem ad eundem appellari,quod est reprobatum,vt in.c.romana.in princ. de appel.lib.vj.in tantum ꝙ consuetudine illud induci non potest in.c.non putamus.de consue.eo.lib.nec ob.fm eum.c.postulasti.de conce.preb.ꝛ.c.a collatione.de appel.lib.vj.qz ibi eps vt canonicus non processit solus,sed cuz alijs,ꝛ ideo potest appellari ad eum,qui procedit solus tanq̃ eps,at in proposito vtroqз casu processit solus,sed ego credo contrarium fore veruз de iure,pro quo induco glo.in.c.querelam in.j.glo.de elect.ꝛ in.§.tria.ver.quamuis.ij.q.vij.que cõmuniter approbantur a doc.quia tamẽ iste esset suspectus qui primo iudicauit,debet in secunda instantia causam delegare,vt dicunt ille glo.arg.l.pretor.ff.de iurisd.om.ind.alias posset recusari vt suspectus,iuxta glo.d.§.tria.pro qua bene facit tex.in.c.ad hec.si in vna.ð ap

37 pel.† Sed pone ꝙ quis ita dicit appello ad archiepiscopum, vel ad legatum,vel ad papam reseruans mihi optionem,coram quo magis vellem prosequi appellationem.Item quid si appellatur a suffraganeo per vtranqз partez,ꝛ vna pars appellat ad archiepiscopum alia ad legatum,quis cognoscet de ista appellatione.Spec.in tit.de appel.§.nunc tractemus.ver.sed pone aliquis.dicit in prima questione fuisse obtentum,ꝙ papa de huiusmodi appellatione cognoscet,ad queз omissis medijs appellatur.ff.de re iudi.contra pupillum,ꝛ.c.si duobus.de appel.qdam tamen dixerunt talem appellationem non valere propter incertitudinem.c.ij.de elec.lib.vj.ꝛ.ff.de inter.ac.l.de etate.§.
38 nihil interest.ff.de iniur.pretor edixit.in prin.† Quo ad secundam questionem dicit,tenere appellationem,que interponitur ad legatuз,sicut dicitur in papa,per.d.c.si duobus,quod dicit fore verum,si ei indeterminate legatio fuerit cõmissa,quoniam tunc plenissima est interpretatio facienda.de donat.cum dilectus.de verbo.signi.olim,alias autem non debet ꝓhibere subiecto episcopi,ne coram ipso respondeat,ꝛ sic non contradicit. xj.q.j.peruenit.sed Jo.and.ibi in addi.dicit ꝙ infra tempus appellationis interponende poterit vnum ex istis eligere remittit tamen ad not.per se in regula in alternatiuis.de re iudi.lib. vj.in mercu.vbi distinguit qz aut querimus de iure ciuili,aut de iure canonico,si de iure ciuili,indubitate appellatio tз,quia lex dat iudicem appellationis certum scilicet imediatum superiorẽ .ff.de appel.l.imperatores.C.eo.ti.precipimus.ergo ad illũ in-
39 telligitur appellatum.† ꝛ idem dicimus de iure canonico si appellatur ab archidiacono ad episcopuз,vel ad archiepiscopũ, quia tunc intelligitur appellatum ad episcopum,cum ad archiepiscopum non potuerit appellari omisso medio,nisi consuetudo esset in contrarium,tunc enim diceres,vt in sequẽtibus,si vero appellatur de episcopo ad archiepiscopum,vel ad papam, tunc si infra decem dies declarat quem istorum eligat,valebit appellatio.Idem si non declarat habet tamen probabilem causam dubitandi.per.c.vnicum.de postu.prela.lib.vj.si vero nõ habet probabilem causam appellatio non tenet,quia iudex ad quem debet esse certus.ij.q.vj.propter.ꝛ.c.ab eo.Idem tenet glo.in.c.si is cui.de offi.delega.lib.vj.do.de Ro.decis.ccxiij. tenent isto vltimo casu contrarium,nam in minus dubitabili casu admittitur libellus alternatiuus.de in integ.resti.c.constitutus.nec est necesse ꝙ infra decem dies declaret ad quem iudicem appellat,quia satis declarat quando prosequitur causam appellationis,ꝛ per citationem satis certificat aduersarium,ꝛ per hec cessant rationes Jo.and.in contrarium.Domini.in.§. post datam.ij.q.vj.vbi Archid.tenet talem appellationem nõ tenere,reduxit opiniones ad cõcor.isto vltimo casu,dicens ꝙ si appellatio est recepta a iudice,vel approbata a parte,ꝛ iudex terminum assignauit appellationi prosequende cum illa termini assignatio vicem peremptorij obtineat,procedit opin.Joan. and.interest enim illo casu appellati scire coram quo iudice debeat comparere,sufficeretur tamẽ si tempore assignationis termini,appellans declararet sibi iudicem appellationis,quia ex hoc esset ille certificatus,si vero predicta termini assignatio nõ est facta tunc procedat opi.do.de Ro.non enim sine citatione poterit procedi,iuxta not.in.d.c.sepe.quo casu ex citatione satis certificabitur appellatus coram quo iudice debeat comparere,ꝛ sic etiam ipse Domi.transit.in.d.c.si is cui.de offi.delega.lib.vj.Ego salua correctione crederez appellationem alter
40 natiuam tenere.† ad quod induco talem rationẽ,nullo iure cautum reperitur,ꝙ debeat in appellatione exprimi iudex ad queз appellatur,sed satis est,ꝙ quis appellet,ad quod iudicio meo, facit tex.in.l.imperatores.in prin.ff.de appella.vbi si appellatur ad principem omisso medio,licet sit contra ius,cum leges non admittant appellationem omisso medio,non tamen vitiatur propterea appellatio.sed de ea cognoscet competẽs iudex, hoc est immediatus superior,ecce ꝙ non est de substantia appellationis expressio iudicis ad quem,alias in casu premisso vitiata fuisset appellatio,non obst.si dicatur eo casu esset incõueniens,si terminus esset prefixus a iudice a quo ad appellationẽ prosequendam,cum ille terminus vicez peremptorij obtineat, vt in.d.c.sepe.nam dico ꝙ hoc casu dispositio illius.c.non haberet locum,cum propter incertitudineз iudicis ad quem,talis citatio non arctaret ad quod faciunt not.in simili per Bart.de citatione ad locuз omnino incertum,in.l.si vt proponis.la.ij.C. quo.ꝛ quando iud.nisi a principio appellans declarasset iudicem ad quem,ꝛ si dicas pone ꝙ appellans differt in primo fatali prosequi appellationem,ꝛ appellatus circa finem eiusdem

vult illam prosequi, iuxta tex. in auc. ei qui. C. de temp. appel. & in. c. oblate. de appel. dico q poterit eligere vnum de illis superioribus, coram quo prosequatur, sicut appellans potuisset, nam appellatio, tunc est effecta communis. C. de appel. si quis libel-
41 los. & c. interposita. §. ille deniq. eo. tit. † Rursus si obijciatur data incertitudine qualiter iudex a quo cõcedet apostolos, ad hoc dicendum, q dabit illos ad iudicem competentem licet nõ declaret ad quem, prout voluit Bal. in. l. cum proponas. C. de bon. auc. iudi. pos. predicta intelligerem fore vera, quando appellatio foret interposita alternatiue, si vero foret copulatiue, vtpote ad archiepiscopum, & ad papam, vel sic ad archiepiscopum, & ad legatum, tunc ad eum qui est supior inter hos expres sos censeretur interposita. pro quo iudicio meo facit tex. in. c. si duobus. in prin. de appe. & licet ibi a diuersis fuisset appellatio
42 interposita, nulla ratio diuersitatis est quando ab eodem. † Iurisdictio enim maior absorbet ad se illam minorẽ, vt ibi, pro quo est bo. tex. in ar. in. l. contra pupillum. ff. de re iud. nisi talis appellans addijceret ad vnum eorum, quem duxero eligenduz, nã ante eius electionem non censetur determinate ad supremum istorum appellatum, vnde tenendus foret modus qui in appel-
43 latione alternatiua propter eius incertitudinez. ¶ † Ulterius quero, an de appellatione interposita ad papam legatus possit se intromittere, glo. in. c. constitutus. de appel. dicit q non, nisi partes consentirent. Idem tenet in. c. cupientes. in prin. de electio. lib. vj. nam per hunc consensuz videntur renunciare appellationi sue, sed Specu. tit. de lega. §. nunc ostendendum. versi. xxxiij. dicit hoc fore verum, si velit eam diffinire, si tamen vult tantum de ea cognoscere ad effectum, vt eam magis instructaz transmittat ad papam, licite hoc facit, vt probatur expresse per tex. in. d. c. constitutus. allegat ipse ad idem. c. ad petitionem. de accus. & ij. q. vj. decreto. ij. q. j. nomen, & de sta. regu. ea que quod verum est nisi causam iam examinatam ipse remisisset ad papam, quia cum per remissionem iam desierit esse iudex, amplius de ea intromittere se non poterit, vt in. c. licet. de offi. lega. & c. intimasti. de appel. & C. de relatio. l. j. & hoc est spãle in legato propter coniunctionem quam habet cum papa, quia representat personam eius, secus autem est in alio iudice inferiore, cum iure non reperiatur cautum, ita tenet Abb. sicul. in. d. c. constitutus. Aduerte tamen q generaliter est verum in quocunq iudice etiam inferiore, sm Spec. vbi. s. videlicet q si appellatus prosequitur ius suum coram iudice inferiore, & appellans opponit super illo fore appellatum ad superiorem, & q propterea non debet se de causa intromittere appellatus autez si appellationem negat, vel dicit eam non legitime interpositã, vel ei fuisse renunciatum, aut fuisse desertam iudex ille inferior audire poterit partium allegationes, & probationes super eis. argu. de appel. romana. §. si vero vocatis. lib. vj. nisi forte superior iam inceperit de causa appellationis cognoscere, quia tunc inferior nullo modo debet nec potest se de ea intromittere, sed vbi istud cessaret bene posset, in tantum q sententia super hoc lata, partibus preiudicaret nisi ab ea appellaretur. ff. de iudic. si quis ex aliena. & de appel. c. sollicitudinem. & sic dicit se processisse in causa que vertebatur inter archiepiscopum Pisanum, & cõmune ciuitatis Pisane, licet pro parte cõmunitatis dicere tur fuisse apppellatum ad sedem apostolicam, & licet Spec. nõ alleget, habuit tamen omnia predicta ab Inno. in. d. c. constitutus. de quo vide eundem de offi. deleg. pastoralis. vbi latissime
44 prosequitur istum articulum. † Adde alium casum in quo legatus se posset intromittere de appellatione interposita ad papaz scilicet vt obuietur scandalo, arg. l. equissimum. ff. de vsufru. hec
45 fuit sententia Hosti. in. d. c. constitutus. de appel. † Quid si legatus, qui non est d latere pronunciauit, & appellat ab eo ad legatũ de latere, qui est in prouincia, an hec appellatio tenebit, & Uincen. dicebat q non, qz sunt pares, sed Spec. tit. de lega. §. superest. ver. quid si lata. tenet contrarium, quia legatus de latere maior est, vt in. c. j. de offi. leg. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Legatus que beneficia conferre possit. J. annum sue legationis, & que non.
2 Legatus nõ cardinalis cum potestate legati de latere an beneficia conferre possit.
3 Uerba generaliter posita cum alterius preiudicio intelligi non debent.
4 Legatus de latere beneficia in curia vacantia ɔferre non põt.
5 Legatus de latere an beneficia deuoluta conferre possit, & infra numero. 6.
Executor apostolicus beneficia deuoluta conferre potest.
A legato emanata non dicuntur ab apostolica sede emanata.
6 Legatus non de latere beneficia deuoluta non confert.
7 Legatus de latere an sit aliud, & aliud sedes apostolica.
8 Absolui non potest a legato ille, cuius absolutionem sibi Papa reseruauit.
9 Legatus etiam de latere appellatione Romani Pontificis non venit.
Iurans non alienare bona ecclesie pontifice incõsulto, cum cõsensu legati alienare non poterit.
10 Legatus si beneficia conferre negligat, an ei tempus lateranẽsis concilij currat, & j. nu. 12.
11 Legato quando incipiat currere semestre ad beneficia conferenda.
13 Collatores si in die eadem concurrant, ita q de prioritate bore non appareat, quid erit agendum.
14 Legatus si ex speciali pape cõmissione concessit cuidam, vt in certo monasterio in monachum reciperetur, an probationis annus monasterio reseruetur.
15 Legati mandatum de recipiendo aliquem in monachum, quod nõ fuit adimpletũ per receptionẽ, an finita legatiõe expiret.
16 Legatus de latere an hospitalia conferre possit, & j. nu. 19.
Hospitalia an in titulum dari possint.
17 Hospitalia quando veniant ecclesiarũ appellatione.
18 Legatus de latere administrationes beneficiales concedere potest.
Argumentum a contrario sensu locuz non habet, vbi in iure cõtrarium habetur.
20 Collatio beneficiorum inter fructus episcopatus ɔnumeratˀ.
21 Iurisdictio legati vti extraordinaria, & non naturalis in conferendis beneficijs stricte interpretanda est.
22 Legatus de latere an beneficia patronalia conferre possit.
23 Consuetudo an ius patronatus tribuere possit.
24 Superior vbi ex inferioris negligẽtia de beneficijs prouidet, in sequentibus ordinario collatori non preiudicat.
25 Legatus an conferre possit hospitalia sancti Ioannis.
26 Ius patronatus beguinarum ecclesiasticum, & non patrimoniale censetur.
27 Papa si mandat prouideri de beneficio spectante ad collationem patronorum laicoꝝ non veniunt hospitalia. s. Ioannis.
28 Legatus an conferat beneficium, quod ad clerici, & laici presentationem spectet.
29 Legatus an possit se intromittere de beneficijs spectãtibus ad collationem laici.
30 Legatus an possit conferre beneficia iure speciali ad aliquam personam ecclesiasticam quo ad collationem spectantia.
Uerbum, auctoritate nostra, delegationem sapit.
31 Legatus beneficia conferens habenti alia de eis mentionez facere debet.
32 Mentio specialis que dicatur.
Mentio expressa vbi requiritur, generalis non sufficit.
33 Legatus cõferens beneficia vigore specialis facultatis sibi cõcesse, an debeat facere mentionem de beneficijs que prouisus obtinet.
34 Legatus quando beneficia in vim specialis commissionis confert, formam circa personam, cui prouidet tenere debet.
35 Legatus motu proprio conferens beneficium si de alio, quod obtinet mentionem non fecerit, an teneat collatio.
36 Prouisio d beneficio facta habẽti aliud quare surreptitia sit.
37 Legatus de latere, an de beneficijs vacaturis se intromittere possit.
Quid de legato inferiore.
38 Legatus an finita prima reseruatione possit secundã facere.
39 Legatus missus licet ordinariam habeat iurisdictionem mittẽtis tamen formam seruare debet.
40 Legatus quas ecclesias reseruare non possit.
41 Legatus an possit in ecclesia non collegiata multa reseruare beneficia.
42 Ecclesia collegiata que dicatur.
43 Collegij ius in vno reseruatur.
44 Collegij in possessione aliquem esse quomodo cognoscatur.
Uniuersitates signa que sint.
45 Plures quando insimul conueniunt an vt collegium, vel vt singuli conuenire dicantur.

46 Legatus

46 Legatus an possit simul reseruare duo bñficia ad alicuius collationem, vel institutionem spectantia, vel vnum ad presentationem, aliud ad institutionem eiusdem.
47 Institutio est de iurisdictione, vide .i. nu. 49.
Collectio, collatio, presentatio, ⁊ institutio adeo diuersa sunt, vt vno expresso aliud non veniat.
48 Legatorum facultas circa reseruationes, quantum restringi debeat.
50 Legatus si reseruauit beneficium, quod ad episcopi collationē spectat, ⁊ hac pēdente reseruatione, aliud, quod ad ipsius, ⁊ alterius collationem spectet reseruet, an reseruatio valeat.
51 Beneficium monoculare quando in gratia expectantis comprehendatur.
52 Legatus lite super prima reseruatione pendente, an aliam facere possit.
53 Maioritas in ecclesijs quomodo consideretur.
54 Prepositura an ⁊ quare sit in ecclesia post episcopum maior.
Maioritatis signa que sint.
55 Titulus ecclesie parochialis non vacat ob id, quod ad tempus datur, prout est commenda.
56 Parochialis ecclesie vicariatum ad tempus habens ad ordines accipiendos non arctatur.
Casus euentitij ɔsiderandi nō sunt.
57 Curatorum appellatione personatus eiusdem ecclesie non curatus non comprehenditur.
58 Legatus an se impedire possit in duabus dignitatibus, que ita equalem in capitulo maioritatem habent, ꝙ que sit post episcopum maior, apparere non possit, ⁊ nu. seq.
60 Consuetudo multū valet, vt illa maior dignitas reputetur, que in prouincia communiter maior reputatur.
61 Legatus an reseruationem primi vacantis, cum clausula, quod duxerit acceptandum facere possit.
62 Decretum appositum in expectatiua data cum beneficio acceptandi ante acceptationem non ligat.
63 Legati decretum in reseruationibus, vel alijs dispositionibus positum an ignorantes liget.
64 Legatus de latere supra, vel contra ius disponere non potest.
65 Legatus collationi sue reseruare, inhibere, ⁊ decernere pōt.
66 Legati hodie in suis literis ponunt illa verba scienter, vel ignoranter, sicut papa.
Decretum solius pape ignorantes ligat.
67 Legati decretum annullat quicquid per scientem in contrarium fit.
68 Decretum quare ignorantes afficiat.
69 Decretum vim sententie late cum cause cognitione habet.
70 Inferior facere non potest, quod non sententia vim sententie habeat.
71 Legati reseruationes nullum ius ei, cui conferunt, tribuunt.
72 Reseruatio, quam legatus facit, quandiu duret.
73 Iurisdictio an perpetuata videatur, si executor per legatum deputatus in reseruatione processum fulminauit, vel potestatē suam intimauit.
74 Legatus si canonicatum cōferat sub reseruatione prebende vacature, an illa reseruatio expiret.
75 Reseruatio an expiret per legati reuocationem.
Res integra non dicitur si executor literas recepit.
76 Legatus si reseruauit beneficium alicuius collationi pertinēs, ⁊ executores dedit, qui processum fecerunt, demum beneficium vacat, quod legatus alteri confert, ⁊ executores contulerunt ei, pro quo reseruatum erat, quis potior erit.
77 Ordinarius iurisdictionem, quam alij dedit, reuocare potest.
Legatus nullum ius ad beneficium vacaturum dare potest.
Legatus reseruationem beneficij vacaturi factā reuocare pōt.
78 Legatus si finita prima reseruatione secundam facit, an de prima mentionem facere debeat, ⁊ .i. nu. 79.
Legatus in beneficiorum concessionibus seruare debet, quod Papa seruat.
80 Motus proprius contra intentionem concedentis non operatur.
81 Expectantium auctoritate Pape, ⁊ auctoritate legati respectu vacaturarum quis preferatur.
82 Legatus de latere an ecclesias sue legationis vnire possit, vide infra sub nu. 84. et. 88.
83 Legati de latere potestas in mutatione, seu alteratione ecclesiarum modica est.
84 Legatus de latere secularem ecclesiam religiosam facere non potest.
Legatus res ecclesie alienare non potest.
85 Legatus quo iure beneficiorum collationem habeat.
86 Unio aliquando ad ecclesiarum fauorem fit.
87 Cle. si vna de reb. eccle. non alien. limitatur.
89 Iure suo sine culpa, cum causa tamen priuari potest.
90 Legatus an in permutationibus ecclesiarum auctoritatem interponere possit.
91 Legatus nunquid se intromittere possit de ecclesia collegiata habitu tantum, sed non actu.
92 Legatus ecclesiarum collegiatarum status alterare non pōt.
93 Legatus aliquam dignitatem in ecclesia supprimere aut extinguere, nec ad tempus, nec in perpetuum potest.
Legatus fructus beneficiorum vacantium ad aliquod tempus episcopo vel fabrice ecclesie applicare potest.
94 Legatus quam potestatem habeat circa electionum confirmationes.
95 Que ecclesie hodie per regulas cancellarie reseruate sint.
96 Legatus beneficiorum resignationem recipere non potest.
97 Legatus an alicui facultatem recipiendi beneficiorum resignationes committere possit.
98 Confessio qualificata separari non potest.
99 Legatus an possit committere renunciationem recipiendam, ⁊ collationem faciendam de beneficijs ex causa permut.

¶ Questio nona.



NOno quero de potestate legati circa beneficia conferenda. †ad quod
1 respondetur ꝙ legatus de latere potest ex sue legationis officio infra suam legationem beneficia conferre, dum tamen non sint ecclesie cathedrales, aut regulares, aut collegiate, seu principales dignitates post pontificales in cathedralibus, dummodo ille sint electiue, vt in. c. de liberatione. de offi. leg. lib. vj. legati autem inferiores puta nati siue missi, hoc non possunt, nisi eis specialiter concedatur, vt pro
2 bat tex. in. c. j. de offi. lega. lib. vj. ¶ †Sed vidi dubitari, sepe contingit ꝙ Papa deputat aliquem non cardinalem legatum suum cum potestate legati de latere. Utrum iste possit beneficia conferre, ⁊ videtur ꝙ sic, ex quo enim legatus de latere hoc potest, ⁊ iste datur cum potestate legati de latere, proculdubio videtur ꝙ ipse possit, ⁊ istam partem sequuntur in pratica do. de Ro. ⁊ ita vidi ibidem iudicari, ⁊ dicebant antiqui patres inter eos semper de stilo fuisse sic obseruatū, ⁊ propterea esset difficile in iudicio obtinere contrarium, sed de iuris rigore ego tūc dicebam contrarium, ⁊ multi ex dominis inclinabant in hanc partem, pro quo facit text. in. d. c. j. in diuersis partibus. primo ibi cum dicit, quantumcunq plenariam legationem obtineat, non enim potuisset magis exagerare, si enim dixisset plenam legationem, veniret quicquid in. c. includi potest. sicut dicimus de plena proprietate, vt est tex. in. l. femine. §. illud. C. de secun. nup. sed vt magis exagerareт, adiecit adhuc, quātumcunq, probat etiam hoc ille tex. in sequentibus ibi, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum, si ergo specialiter non indulgeatur, quantumcunq generalis, ⁊ amplissima potestas ei concedatur, huiusmodi facultas non comprehenditur, vt in. c. qui ad agendum de procu. lib. vj. ⁊ in cle. non potest. eo. tit. ⁊ in. l. pomponius. ff. de procurato. ad quod facit quia que speciali nota digna sunt ⁊c. vt in. l. item apud labeonem. §. ait pretor. ff. de iniur.
3 †Preterea verba generaliter posita non debent intelligi cum alterius preiudicio, vt in. c. super eo. de offi. deleg. ⁊. c. ex tua, de aucto. ⁊ vsup. ⁊. l. ij. §. si quis a principe. ⁊. §. merito. ff. ne quid in loco publico. igitur non debent illa verba cum potestate legati de latere intelligi, vt includant potestatem conferendi beneficia, cum hoc cederet in preiudicium ordinariorum collatorum, ⁊ in eorum scandalum, ad quod euitandum fuit edita dispositio. d. c. j. hoc idem fundat ille tex. in fi. vbi dicit, qui sicut honoris prerogatiua letantur, ex quibus verbis innuitur ꝙ illud fuit concessum legatis cardinalibus propter prerogatiuam tanti culminis, que ratio cessat in quocunq inferiori etiam dato cum illa clausula, ⁊ quacunq alia amplissima, cum ipse digni-
4 tatem ⁊ culmen cardinalatus non obtineat. † Aduerte tamen ꝙ legatus etiam de latere beneficia vacantia in curia non poterit conferre. in. c. ij. de preben. lib. vj. Idē si sint alias quomodolibet sedi apostolice reseruata, quia ad talia officiū legati se

non extendit, de offi. lega. c. nisi specialis. ⁊ c. quod translatio-
nem. ⁊ c. vt nostrum. de appel. idem tenent do. de Ro. decis.
5 cxxi. †Sed quid de beneficijs deuolutis. glos. in. d. c. j. tenuit
ꝙ legatus illa poterit conferre. idem tenet glo. in clem. si de be
neficio. de prebend. quia executor apostolicus, qui est delega-
tus, potest illa conferre per illum textum, ergo ⁊ legatus. Spe
cu. titu. de lega. §. nunc tractemus. versi. sed nunquid. latius as
sumit hunc articulum, ⁊ primo dicit videri, ꝙ non possit, q2 non
ipse, sed Papa est apostolica sedes. ar. xciij. distinc. legimus.
prope finem. immo aliud est sedes apostolica, ⁊ aliud est lega-
tus. arg. de senten. excom. ꝙ de his, ⁊ aliud est romana eccle-
sia, aliud eius legatus. eod. titu. ea noscitur. nec dicitur emana
re a sede apostolica, quod ab eius legato emanat, vt not. Inno.
de fil. presbytero. c. pen. ⁊ ex quo papa sibi aliquid reseruauit,
6 non venit in generali legatione. †sed tandem ipse concludit cō-
trarium, per. c. venerabilis. de preben. ⁊ arg. de presump. man
data. quia ⁊ quod metropolitanus facit sedes apostolica dici-
tur facere. lxiiij. dist. ordinationes. legatus autem qui non esset
de latere, hoc non posset, per. d. c. j. nec obst. c. literas. de sup-
plen. negli. prela. quia illud ibi contingit virtute mandati apo-
stolici, non autem ex officio legationis, ⁊ ex his dic. Spec. ha-
bes pro ⁊ contra, an nomine sedis apostolice comprehendatur
7 legatus vel non. †⁊ quia iste articulus incidit hic, ⁊ est no. ideo
pro veritate huius articuli est dicendum, ꝙ aut querimus, vbi
agitur de reseruatis pape, ⁊ tunc nomine sedis apostolice non
venit legatus, sic intelligitur tex. cũ in clem. quia contingit. de
reli. domi. aut sumus in non reseruatis, ⁊ tunc comprehenditur
legatus, pro hoc est glo. in. c. cupientes. in princip. de electio.
lib. vj. facit tex. de verbo. signi. veniens. in prin. eo. lib. sed hoc
limita nisi apposita esset dictio taxatiua tantum, vel dumtaxat,
vt in clem. grauis. de senten. excom. nam tunc non veniret lega
tus, vt dicit ibi Lap. hoc tamen est indubitatum ꝙ appellatio-
8 ne pape non comprehenditur legatus etiam de latere. †ex quo
infertur, ꝙ si papa dicit, reseruamus nobis absolutionem talis
excommunicati, nec penitentiarij eius neqꝫ legati sedis aposto
lice illum absoluere poterunt, ita distinguit hunc articulũ Do-
9 mi. in. c. si abbatem. de electio. lib. vj. †Adde etiam ꝙ appel-
latione Romani pontificis non comprehenditur legatus etiã
de latere, vt not. Lap. ⁊ Joan. de imo. in cle. cum ex eo. de sen-
ten. excom. ad quod allegant. c. j. et. ij. cum ibi not. de feu. vbi
Joā. and. tenet ꝙ qui iurauit non alienare res ecclesie Roma.
ponti. inconsulto, non poterit alienare cum consensu legati, in
his autem que ex speciali cōmissione pape legatus exercet, ap
pellatione sedis apostolice venit legatus, quia quod ipse facit,
eo casu papa facere videtur, iuxta glo. c. dilectus. de fil. presby
terorum. ⁊ ex his poteris sumere praticam, quia quando lega-
tus exercet aliquid, qḋ venit in generali legationis officio, tunc
nō dicet se facere auctoritate pape, sed dicet auctoritate nostre
legationis, vbi vero illud sibi competeret tantum ex speciali cō
missiōe sibi facta, tūc dicet se illud facere auctoritate sedis apo
stolice, ad quod optime facit glo. in. c. literis. de rescrip.
10 ¶ †Juxta premissa dubitabatur, an legato negligenti conferre
beneficium currat tempus Lateranen. concilij, Lap. in. d. cle.
si de beneficio. tenet ꝙ sic, quia legatus est ordinarius. in. c. ij.
de offi. leg. lib. vj. sed ordinario currit tempus Lateranen. con-
cilij. in. c. ij. de conces. preben. igitur ⁊ legato. fatetur tamen ꝙ
licet sibi currat tempus, tamen poterit cōferre, donec prelatus
sue legationis iure proprio, vel deuoluto potest conferre, post-
ꝙ autem deuoluta esset collatio ad prelatum extra suam lega-
tionẽ, tunc quousqꝫ ad papam sit deuoluta collatio, legatus nō
poterit conferre, per. d. clem. si de beneficio. ⁊ ita tenet ibi Jo.
11 de imo. †Sed illud semestre a quo tempore incipiet currere le-
gato ꝯ dicas ꝙ ab eo tēpore quo inferiori ordinario collatori. ra
tio est, quia ipse concurrit cum quolibet ordinario collatore, ⁊
quod supra dixi legatum conferre posse beneficia ad collatio-
12 nem ordinariorum sue prouincie spectantia, †limita verũ, dum
modo spectent ad eos iure proprio, secus si iure deuoluto, quia
nullo iure reperitur, ꝙ in his concurrat cũ ordinario, sicut nec
in his capitulum supplet negligentiam episcopi, prout not. Jn-
no. in. c. cum in cunctis. de elect. super versi. capitulum. ⁊ Ar-
chid. in. c. vnico. de sede vac. lib. vj. ⁊ Joan. an. in nouel. in. c.
ꝙꝙ. de elec. lib. vj. ista duo vltimo dicta tenent do. de Ro. de
cis. cccxvj. istud secundum est satis dubium, sed propter aucto-
ritatem Deci. seruaret in pratica. ⁊ secundum predicta possent
tres collatores concurrere in beneficio vacante scilicet papa, ⁊
13 legatus, ⁊ ordinarius. †quid autem si concurrerent in eadē die,
ita ꝙ non appareret de prioritate hore ꝯ dicendum ad hoc ꝙ si
confessione aduersarij de hoc constaret, illud sufficeret, licet eẽ
titulus beneficij ex integro non possit probari per confessionẽ,
iuxta not. per Joan. and. in. c. eum qui. de eo qui mit. in pos. li.
vj. in nouel. potest tamen probatio ipsius tituli per confessionẽ
coadunari, de quo habemus glo. singularem. c. duobus. de re-
scrip. lib. vj. Jdem ⁊ a fortiori vbi per testes, vel instrumēta de
preuentione hore constaret, vbi autem ista cessarent, tunc si in-
strumentum vnius collationis haberet horam, ⁊ aliud non ha-
beret, illud quod habet horam, preferretur, cum habeat magis
claram ⁊ determinatam probationem. Jta voluit Bal. in. l. de
rebus. C. de dona. ante nup. vbi vero omnia ista cessarent recur
rendum esset ad dispositionem. c. si a sede. de preben. lib. vj.
14 ¶ †Sed quero de questione, que fuit disputata per fratrē Ja-
cobum, quam sic proponebat. legatus cui specialiter papa com
misit, vt auctoritate apostolica posset in quolibet monasterio sue
legationis vnum monachum ponere, concessit cuidam, vt reci-
peretur in certo monasterio in monachum, ⁊ in fratrem, queri-
tur vtrum annus probationis monasterio reseruetur. arguebat
pro ⁊ contra, ⁊ finaliter concludebat ꝙ beneficiũ annualis pro-
bationis reseruatur monasterio, non tamen cōpetit eis illa vo-
luntaria repulsio, que competeret, si legatus non scripsisset. ad
mandatum ergo legati illum recipient, ad quod alias non tene-
rentur, ⁊ in hoc valet gratia legati, sed si probabunt iustam cau
sam repulsionis, illum minime compelluntur recipere, ⁊ sic gra
tia satis confert, ⁊ ius commune non leditur, ⁊ sic tenuit Joan.
and. in regula indultum, de regu. iur. lib. vj. in mercu. ⁊ hoc est
not. ad intellectum ⁊ praticam facultatum quas hodie commu
niter habent legati de conferendis beneficijs regularibus in
titulum, vbi enim haberent facultatem etiam conferendi in cō-
mendam, non esset opus in commenda hoc praticare. †An
15 autem huiusmodi mandatum de recipiendo aliquem in mo-
nachum, quod non fuit adimpletum per realem ipsius rece-
ptionem expiret legatione finita, licet executor super hoc fulmi
nauerit censuras, Federi. de sen. consil. ccxcvij. tenet ꝙ sic, ab
idētitate rationis. c. presenti. de offi. lega. lib. vj.
16 ¶ †Ulterius quero vtrum legatus de latere possit cōferre ho
spitalia, ⁊ facit dubium, quoniaꝫ hospitalia prohibentur dari in
titulum beneficialem, preterꝙ in duobus casibus qui habentur
in cle. quia contingit. §. vt autem. de reli. domi. glo. in clem. per
literas. de preben. tenet, ꝙ legatus non possit talia hospitalia
conferre. Lap. de caste. in tractatu de sinodo. qō. xij. dicit ꝙ si
spectant ad patronatum laicorum, non poterit conferre, secus
si ad patronatum clericorũ, sed dicit ꝙ de facto legati indistin
cte conferunt. Domi. in. c. fi. de offi. leg. lib. vj. in hac materia
facit longam distinctionem, ꝙ aut ecclesia est principalis, ⁊ ho
spitale est accessorium, ⁊ tunc si ecclesia est de illis, que non ca
dunt in potestatem legati, de quibus in. c. deliberatione. eo. tit.
⁊ planum est, ꝙ legatus non poterit, aut hospitale est principa-
le, ⁊ ecclesia est accessoria, ⁊ tunc dic vt dicetur infra de hospita
li penitus separato, ex quo autem cognoscatur quod istorum sit
principale, ⁊ quod accessorium, ego remitto ad glos. valde not.
in. d. clem. per literas. aut neutrum est accessoriũ, sed sunt eque
principalia, ⁊ simul vnita, ⁊ tunc si ecclesia non caderet in pote-
state legati, nec hospitale poterit conferre, vt probat glo. in di.
clem. literas. aut hospitale est totaliter de per se sine ecclesia, ⁊
tunc si est collegiatum, quod esse potest, vt in. c. cũ olim. de ar-
bit. ⁊ de dona. inter dilectos. nō poterit legatus de illo se intro
mittere, sicut nec de ecclesia collegiata potest, per. d. c. delibe-
17 ratione, †nā appellatione ecclesiarum veniunt hospitalia in ma
teria proportionali vtriusqꝫ, vt not. Jo. and. in. c. j. de in integr.
resti. ratio tamen quare legatus non confert ecclesias collegia
tas est, quia non presumitur ꝙ multitudo que habet eligere in
collegiata, exhorbitet sicut vnus qui habet prouidere in non
collegiata, que ratio etiam in hospitalibus eque militat, aut ho
spitale non est collegiatum, ⁊ si est de patronatu laicorum, non
poterit conferre, aut non est patronatum, vel est de patronatu
clericorum, ⁊ tunc poterit conferre, vt sensit Joan. and. in dicto
18 cap. fi. †nam habemus regulam, ꝙ legatus de latere potest cō
cedere istas administrationes beneficiales, a qua regula nō re-
perimus istum casum exceptum, ergo ⁊c. nec obst. d. clemē. per
literas, per quam se fundat ibi glo. quia illud ibi probatur a cō
trario sensu qui sensus contrarius non habet locum, vbi habe-
mus in iure contrarium, vt voluit glosa in. c. significasti. de foro
competen. ⁊ c. permittimus. de eta. ⁊ qualitate, libro sexto, hic
autem habemus contrarium tex. in dicto. c. primo, Jo. de imo.

in dicta

in dicta clementina per literas, sequitur simpliciter illam glos.
19 nullum fundamentum ad hoc allegans. † ego in hoc, saluo iudi
cio meliori distinguerez, quia aut prouidetur de hospitali, vt de
beneficio, quod tantum habet locuz in illis duobus casibus, de
quibus in dicta clementina quia contingit. ⁊ tunc legatus de il-
lo non poterit se intromittere pro hoc glosa in dicta clementina
literas, ⁊ probat ille textus qui in principio dat regulam, quod
per literas sedis apostolice, aut legatorum eiusdem non intelli-
gatur prouideri de hospitali, postmodum excipit ab hac regu-
la, nisi in literis sedis apostolice hoc caueatur expresse, ⁊ sic in
hac exceptione non facit mētionem de legato, vnde tacite omit
tendo videtur de eo denegare, vt in. l. cum pretor. ff. de iudicijs.
⁊ in capitulo afferte, de presumptionibus. potest etiam, ⁊ aliter
fundari per illum textum a contrario sensu. Nec obstat si dica-
tur quod illud argumentum non habet locum cum contrarium
reperiatur in iure scilicet in capitulo primo, de officio legati, li-
bro sexto, dicendum ꝙ ille textus hoc non disponit, nam solum
dat legato de latere potestatem conferendi beneficia, constat
autem quod sub hac generalitate non veniunt hospitalia, vt in
dicta clementina literas, ergo illud capitulum primuz, non pro-
bat de hospitalibus, nec in hac materia est agenda larga inter-
pretatio, cum ex ea fieret preiudicium ordinarijs, quo casu etiaz
facultate conferendi licet vtilitas veniat in alium deriuanda fit
stricta interpretatio, vt est textus notabilis in capitulo is cui.
20 de preben. libro sexto, ⁊ ibi tenet Dominicus. † Collatio enim
beneficiorum inter fructus episcopatus computatur, iuxta glo-
sam in capitulo cum olim. de maioritate ⁊ obedientia, non ergo
ad eam legatus debet extendere manus, nisi quatenus sibi a iu-
re expresso conceditur. Item quia suscitaretur inter eos ⁊ lega-
tos scandalum, ad quod obuiandum fuit editum illud capitulū
21 primum, vt ibi supponitur in principio. † Item quia iurisdictio
⁊ potestas legati etiam in conferendis beneficijs est stricte in-
terpretanda tanquam non naturalis sed extraordinaria, ⁊ super
inducta, prout in istis terminis voluit glosa in clementina secun
da, de officio ordinario, aut agitur de hospitali disponendo ali-
ter, quam vt de beneficio puta deputando in eo rectorez, ⁊ tūc
cum hoc spectet ad ordinarium, vt in dicta clementina quia cō
tingit, ⁊ in capitulo đ xenodochijs, de religiosis domibus, lega
tus idem facere poterit, cum concurrat cum eo in potestate, iu-
22 xta theoricam superius traditam. † Aduertendum tamen ꝙ ⁊
si legatus de latere habeat potestatem conferēdi beneficia, hoc
tamen fallit in his, que sunt de iure patronatus laicorum, illa
enim non potest conferre, vt in capitulo dilectus, de officio le-
gati, ⁊ in capitulo cum dilectus, de iure patronatus. quod limi-
ta verum si ad eos spectet ex fundatione illud ius patronatus,
secus autem si ex alio titulo, quia cessat tūc ratio prohibitionis,
que est, ne laici retrahantur a fundatione ecclesiarum, ita vo-
luit Federicus de senis consilio sexagesimoquinto, ⁊ dominus
Cardina. in dicto capitulo dilectus, ⁊ in dicta clementina per
literas, qđ est valde notabil. ad istos parrochianos, qui in mul
tis locis pretendunt ius patronatus ad se expectare ex consue-
tudine, ⁊ licet inducant quandam presumptam fundationē, non
tamen est presumptio omnino concludens, cum nō omnes par-
rochiales ecclesie fundētur per parrochianos. Item quia licet
ipsi fundarent tanquā singulares, non propterea alij parrochia
ni, qui non essent eorum heredes succederent in tali patronatu,
vnde relinquendum est illud magis consuetudini, ⁊ sic secunduz
predicta de talibus porrochialibus posset legatus prouidere,
23 quod esset notandum. † An autem consuetudo predicta possit
eis dare ius patronatus non est presentis speculationis, sed vi-
de de hoc per Archidiaconum septuagesimaprima distinctio-
ne, hortamur, ⁊ per Joannem andream in regula. quod alicui
gratiose, de regulis iuris libro sexto, in mercurialib. ponit Ab-
bas siculus in sua disputatione que incipit, augerius, ⁊ in capi-
tulo querelam, de electionibus, ⁊ dicitur spectare ad ius patro
natus laici, etiam, si spectet ad clericum, dum tamen non ratio-
ne ecclesie, sed ratione patrimonij, vel alias ad eum spectaret,
vt probat tex. in dicto capitulo cum dilectus. de iure patrona-
tus, si tamen spectaret ad presentationez persone ecclesiastice,
tunc legatus bene poterit illud conferre, vt in dicto capitulo di
lectus, ⁊ in dicto capitulo cum dilectus, non tamen ex hoc pre-
iudicaretur patrono quo minus occurrente alia vacatione pos-
24 sit presentare, vt in dicto capitulo dilectus. † sic etiam dicimus
vbi superior ex negligentia inferioris prouidet de beneficio, nō
enim in sequentibus preiudicatur ordinario collatori, vt in capi
25 tulo sicut, in fine de supplenda negligentia prelatorum. † Sed
vidi dubitari, quid si spectet ad istos hospitalarios sancti Joan
nis, ⁊ dubium facit quia eorum hospitalia saltem in materia
odiosa non veniunt appellatione ecclesiarum vt voluit glosa in
c. cupientes. in prin. de elec. lib. vj. ⁊ sic ius patronatus eorum
non debeat censeri ius patronatus ecclesie, sed contrarium est
verum. ex quo enim non competit eis ratione personarum siue
patrimonij, iudicari debet ratione ecclesie ad eos pertinere. ad
26 quod in simili facit deci. ro. cciij. in antiquis. † que dicit qđ si
iste beguine habent ius patronatus non censetur patrimonia-
le, sed potius ecclesiasticum, ex quo ratione personarum eis nō
competit. ex quibus inferrem limitationē ad ea que no. glo. in
dic. cle. per literas, ⁊ per doct. in. c. cum in illis. §. j. de preben.
27 lib. vj. † ꝙ vbi papa mandat prouideri de beneficio spectante
ad presentationem laicorum patronorum, nisi hoc exprimat in
concessione, nō debetur huiusmodi beneficium, vt intelligatur
eo tantum casu, quo illi laici ex fundatione, cōstructione, vel do
tatione essent patroni, secus autem alias si ex prescriptione, vel
28 consuetudine, vel priuilegio. † quid tamen si spectet ad presen-
tationem clerici ⁊ laici simul, an legatus poterit illud cōferre.
Gaspar de cal. in dicto. c. dilectus. tenet alias fuisse consultum
ꝙ sic, vt potius attendatur causa permittens, quam prohibens,
dicit etiam quod alias fuit consultum, ⁊ decisum contrarium, ⁊
hanc vltimam opinionez, sequitur Abbas siculus, vbi ad quod
inducit not. per glosam, in capitulo vnico de iure patro. libro.
vj. facit. l. si communem. ff. quemadmo. seruus amit. vbi maior
retinet seruitutem ex persona minoris, ad idem capitu. sacris
de sepulturis, cum similibus, sed contrarium tenent domini de
Rota decisione ducentesimasexagesimasexta in antiquis, in si-
mili materia videlicet in casu capitu. secun. de prebendis, libro
sexto, vt licet illa reseruatio non extendatur ad beneficium spe-
ctans ad ius patronatus laici, iuxta glosam ibi, secus si spectet
insimul ad ius patronatus laici ⁊ clerici, quia magis dignum
trahit ad se minus dignum ⁊c. ⁊ argumentuz eorum que textus
dicit de arbitris laico, ⁊ clerico in causa spirituali, in capitu. per
tuas, de arbitris, sed licet propter auctoritatem Rote forte in
practica istud obtineret in terminis, in quibus loquitur, tamē đ
iure verior videtur opinio contraria ad quam etiam facit id qđ
notat Bartolus in. l. ateyus. de aqua pluuia. arcenda, de diru
ptione domus cuius pars superior est non delinquentis, ⁊ pars
inferior est delinquentis, nec obstat fundamenta deci. quia non
loquūtur vbi agitur de extendendo penam de vno ad alterum
prout est in proposito, ⁊ istam etiam partez tenet Federicus de
senis consilio sexagesimoquinto, ⁊ hec sunt menti tenenda.
29 ¶ † Sed pone quod beneficium non spectat ad presentationez
laici, sed ad collationem eiusdem, prout interdum contingit in
regibus, qui ex priuilegio apostolico interdum habent benefi-
cia aliquarum ecclesiarum conferre, vt dixit glosa decimasexta
questione septima in summa, ⁊ in capitulo imperium decima di
stinctione, ⁊ textus in capitulo dilectus, clementina tertia, de
prebendis, an legatus poterit se de istis intromittere, ⁊ tenerez
ꝙ sic, ꝙ satis concluditur ex predictis, ad idem faciunt notata
per Archidiaconum, ⁊ Joannem andream in nouella, in capi-
tulo secundo, de prebendis, libro sexto, vbi tenēt huiusmodi be
neficia comprehendi in generali reseruatione facta de vacanti-
bus in curia per illum textum, licet interdum Romani pontifi-
ces ab his conferendis abstinuerunt propter scandalum vitan-
dum. hoc idem sensit dominus Nicolaus papa tertius de quo
refert Speculator titulo de legato. §. nunc tractemus. versicu-
lo sed nunquid legatus, ꝙ assumptus ad pontificatum contulit
prebendam quam ipse ante suam promotionem obtinebat in ec
clesia Landuneñ. rex tamen Francie dicens collationem illius
ad se spectare, eam alij contulit de facto. consulo tamen quod
propter scandalum vitandum legatus ab horum collatione ab-
stineat, quemadmodum in Papa dicunt Joannes monachus,
⁊ Joannes andreas in nouella, in dicto capitulo secundo, de
30 prebendis. ¶ † Ulterius quero pone quod ad aliquem eccle-
siasticum pertinet collatio beneficij de iure speciali, puta ex pri
uilegio, vel prescriptione, nūquid legatus possit talia beneficia
conferre, Federicus de senis consilio sexagesimoquinto, tenet
ꝙ sic, nam presentatio pertinet ad patronum de iure speciali, ⁊
de gratia, vt in capitulo quoniam. de iure patronatus, nihilo-
minus legatus confert talia beneficia, vt predictum est. sed Ab
bas siculus in dicto capitulo dilectus. dicit istud fore verum in
priuilegio generali, secus si papa contulisset alicui priuilegium

speciale, vt posset certa beneficia conferre, de illis enim legatus se non posset intromittere, quia specialis prouisio derogat generali, vt in capitulo studuisti. de officio legati. et capitulo dudum, de prebendis, libro sexto, sed ego indistincte teneo opinionem Federici, quia textus in dicto capitulo primo, de officio legati, libro sexto, indistincte dat facultatem legato de latere conferendi beneficia intra suam prouinciam vacantia. Nec obstant iura in contrarium allegata, quia loquuntur in eo qui ex speciali facultate Pape habet potestatem conferendi beneficia in genere, tunc enim si alius habeat ab eodem facultatem magis specialem generi derogatur per speciem, secus tamen est in legato qui iure ordinarie sue potestatis, potest beneficia conferre, non enim eius potestas tollitur, etiam si papa mandet alij specialiter prouideri, sicut nec alterius ordinarij collatoris, vt in capitulo dilectus. clementina secunda de prebendis, nisi esset appositum decretum in mandato speciali, vel inhibitio intimata ordinario collatori, aut reseruatio fuisset facta, vel alij modi afficiendi beneficium interuenissent, de quibus in capitulo primo, et capitulo si capitulo, et capitulo si soli, vbi glosa longa et magistra, de concessione prebend. libro sexto, et capitulo si postquam. de prebendis, eodem libro, et per glosam, et doctores in capitulo si eo tempore. de electio. eodem libro capitulo studuisti. non loquitur in collatione beneficiorum, et sic sumus extra casum illum, nec inde possunt trahi argumenta contra iura que superius induximus que expresse in casu nostro disponunt. Et presertim quia illo casu adhuc opus esset illi, qui vult declinare iurisdictionem legati, quod exciperet causam fore de legato specialiter commissam, per ea que notat Innocentius in capitulo ceterum. et capitulo cum contingat. de rescriptis. et capitulo primo. de concessione prebend. libro sexto. Nec obstat dictum capitulum dudum. quod multum videtur in contrarium vrgere, nam ibi potestas recipiendi resignationes, et conferendi beneficia resignata competebat legato ex potestate delegata, quia ibi ponitur verbum auctoritate nostra, quod verbum sapit delegationem, iuxta glosam in capitulo vnico, de clericis egro. libro

31 sexto. † Sed aduertendum quod in collatione, quam facit legatus alias obtinenti beneficia debet facere mentionem de beneficijs, que ille obtinet alias collatio, et prouisio est ipso iure nulla, vt in capitulo finali. de officio legati. libro sexto, et in clementina secunda. eodem titulo. hoc tamen in permutatione non procedit, et sic limita predicta iura, quod patet, quia loquuntur in libera collatione, illa autem que fit compermutantibus non est libera. cum si fieret alteri tertio foret nulla, vt in clementina vnica, de rerum permutatione. et ita voluit Federicus de senis consilio septuagesimotertio. nec sufficit qualiscunque mentio, sed re-

32 quiritur specialis, vt ibi dicit textus, † sed quam dices specialem mentionem, dicas non sufficere mentionem in genere, vt pote si dicat, confero tali beneficium non obstante quod habeat alia beneficia, prout voluit glosa in dicta clementina secunda, allegando textum in dicto capitulo non potest. §. finali. de prebendis. simile dicimus quod vbi requiritur expressa mentio non sufficit in genere haberi mentionem, iuxta glosam in capitulo si episcopus. de prebendis, libro sexto, et in capitulo inquisitores. de hereticis. eodem libro, et in clementina per literas. de prebend. quod valet ad ista priuilegia hodierna que habent huiusmodi clausulas derogatorias, de expressa mentione requirenda, de quo remitto ad ea que superius in eodem tractatu dixi questione septima.

33 ¶ † Sed dubium est quid si legatus confert beneficia vigore specialis facultatis sibi a papa concesse, vtpote, quia iure legationis non potest conferre, vel quia non est de latere, vel si est tamen beneficia sunt reseruata, an in horum collatione debeat facere mentionem de beneficijs, que obtinet is cui prouidet, Archidiaconus, et Joannes andreas in capitulo is cui. de prebendis, libro sexto, sentiunt quod sic, et pro eorum dicto facit, quia delegatus debet facere, sicut delegans fecisset, vt in capitulo super literis. de rescriptis, in fine, ad idem facit glosa in dicta clementina secunda, que vult, quod sicut ordinarij non tenentur facere mentionem, vt ibi, ita nec eorum delegati. Idem dicas per contrarium, vt ex quo Papa facit, vt in capitulo si motu proprio. de prebendis libro sexto, sic et eius delegati. sed Dominicus licet sub dubio in dicto capitulo is cui, videtur sentire contrarium, per textum in dicta clementina secunda, que tantum hoc onus exprimendi imponit legatis, alijs autem sine hac expressione facultatem conferendi concedit igitur iste legatus qui non confert iure legationis, poterit sine hac expressione conferre. Item quia iste expressiones non sunt fiende, nisi in casibus expressis in iure, iuxta glosam in clementina prima, de prebendis, non tamen reperitur in iure quod hoc casu debeat huiusmodi expressio fieri. ego tamen tenerem opinionem contrariam de qua supra. propter motiua pro illa parte inducta, et ita sentit glosa in dicta clementina secunda, in glosa finali. nec obstat textus in dicta clementina secunda, ibi, in alijs autem etc. nam sub illis verbis delegatus sedis apostolice non potest comprehendi. cum enim fuisset in principio clementine expressus legatus, illa clausula generalis subsequens, in alijs autem etc. non potest comprehendere delegatum Pape, qui est maior legato quo ad sibi commissa, vt in capitulo sedes, de rescriptis, et in clementina non potest. de procuratoribus, et quod sit maior eo. facit de officio lega. studuisti, et capitulo sane, clementina secunda, de officio delegati. et presertim hoc procedit, vbi ex generalitate illa volumus iuris communis dispositionem violare, vt contingit in casu nostro, per predicta, quo casu stricta interpretatio est facienda, iuxta regulam, que a iure de regulis iuris, libro sexto, et per glosam, et doctores, in auctentica quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesi. et per hec respondetur ad secundum motiuum quod in contrarium inducebat Dominicus de glosa, clementina prima, de prebendis, vnum tamen ego putarem quod illo casu non deberet fieri specifica mentio de primis beneficijs, iuxta dispositionem dicte clementi. ij. quia illa loquitur quando confert beneficia iure legationis, non autem quando iure specialis commissionis, vt in casu proposito, quo sufficeret generalis mentio, vt in Papa sufficit, vt in dicto capitulo non potest. §. finali. cuius vices

34 iste gerit. † Aduerte tamen quod quando legatus confert beneficia in vim specialis commissionis debet tenere formam circa personam cui prouidet, de qua in capitulo is cui. de prebendis, libro sexto. et ideo ipsi obtinent a papa apponi in huiusmodi facultate quod possint conferre beneficia idoneis personis quotcunque, et quecunque, et qualiacunque beneficia obtinentibus, vt iam ego vidi, et cum hoc se eximunt ab obseruantia illius capituli.

35 † Quid tamen si legatus motu proprio hoc expresso in literis confert alicui beneficium, de alio quod obtinet non habita mentione, nunquid valebit collatio. sicut valeret, si papa fecisset per capitulum si motu proprio, de prebendis, libro sexto, glosa in dicto capitulo finali. de officio legati, libro sexto, arguit primo quod non quia in Papa est speciale, quia non est ligatus legibus, sicut legatus. C. de legibus. digna vox. et capitulo proposuit. de concessione prebende, ergo aliud in papa, aliud in legato, sed concludit contrarium, nam solum in impetratione beneficij requiritur ista mentio, secus autem in motu proprio, vbi non possumus dicere fore aliquam impetrationem, nec eo casu potest imputari illi, cui facta est collatio, cum ipse predictum beneficium non impetrauerit, et in hac conclusione tandem residet glosa. Et idem tenet glosa in dicta clementina secunda, de officio ordinario. primam partem tenuit Joannes monachus in dicto capitulo fina. et Archidiaconus in dicto capitulo si motu proprio, sed Joannes andreas in nouella, in dicto capitulo finali. videtur sequi illas glosas, Lapus tamen ibi tenet primam opinionem per dictam clementinam secundam, que indistincte loquitur, et tex. in dicto capitulo si motu proprio, loquitur specialiter in papa, et idem tenet Paulus in dicta clementina secunda, Joannes de fantutijs tenet illas glosas, et idem sequitur Dominicus in dicto

36 capitulo finali. ex hoc fundamento, † ideo enim est surreptitia prouisio facta de beneficio habenti alias beneficium, quia non presumitur quod si papa hoc sciuisset, contulisset illi beneficium, vel ad minus non ita facile concessisset, vt notat Innocentius de exceptionibus, cum ecclesiastice, que ratio solum militat contra impetrantem, non autem contra illum, cui fuit prouisum motu proprio, cui propter dictam non expressionem, nihil culpe posset ascribi. Idem tenet dominus Cardin. in dicta clementina secunda, sed Joannes de imola tenet opinionem contrariam, et dicit eam magis communem, et ad hoc inducit, quia nedum aliter facta collatio rueret ex defectu voluntatis, quia non presumitur, quod habenti beneficium contulisset aliud legatus, verum etiam ex defectu potestatis, quia iura dant potestatem legato conferendi beneficia sub hac conditione, et adiecta hac qualitate scilicet dummodo faciat mentionem de beneficijs que ille obtinet, et iura que hoc inducunt generaliter loquuntur, nec distinguunt, an motu proprio, vel ad instantiam legatus prouideat, et ego sequor hanc partem, et precipue ex hoc vltimo fundamento, quod ego fortifico ex alio, quod indicio meo

firmat

firmat ex toto istam conclusionem si enim mentio ista esset fien
da per legatum propter vitandam surreptionem, sufficeret eam
generaliter fieri, vt in dicto capitulo non potest. §. fina. de pre-
bendis, libro sexto, quia tamen non tantum ad hoc inductum
fuit, sed etiam pro forma in collatione legati danda, fuit necesse
quod esset mentio specialis, vt in dicta clementina secunda, de
quo late superius est dictũ, ⁊ hoc etiam coadunat pratica, nun
quam enim legati consueuerunt huiusmodi clausulam motus
proprij in suis prouisionibus apponere, quasi de nullo seruiat.
¶ Verumtamen quoniam multa superius diximus de benefi-
37 cijs vacantibus, ⁊ eorum prouisione fienda per legatos, † super
est inuestigare an de beneficijs vacaturis legatus se poterit in-
tromittere, ⁊ dicendum quod sic, faciendo reseruationẽ de eis-
dem, dum tamen sit legatus de latere, inferior enim legatus, si-
cut non potest conferre, sic nec reseruare, vt dixit glosa in capi-
tu. puncti. de officio lega. libro sexto, adhibita tamen in hoc mo
deratione, vt postquam in aliqua ecclesia cathedrali, vel colle-
giata fecit aliquam reseruationem, illa pendẽte non faciat aliã
in eadem, ⁊ postquam alibi reseruauit beneficium spectans ad
collationem alicuius, inquantum illa pendet non faciat reser-
uationem de alio beneficio quod ad illius spectat collationem
38 in dicto capitulo presenti, de officio legati, libro sexto. † Ex quo
infertur quod illa finita poterit secundam facere, quod etiam
tenet glosa ibi, sed quid si fuit finita per hoc quod ille pro quo
emanauit conseruatio consecutus est beneficium pro ipso reser
uatum, demum legatus ad eandem collationẽ vult facere aliaʒ
reseruationem, an teneatur de prima facere mentioneʒ. Joan-
nes monachus ibi in addit. arguit quod sic. argumen. c. finali.
eo. titulo, ⁊ libro, ⁊ per capitulum mandatum. de rescriptis. cuʒ
capitulis sequentibus, quod eniʒ ibi seruat papa, seruare debet
39 legatus, argu. de rescriptis super literis, in fine. † naʒ licet lega
tus habeat ordinariam iurisdictionem, quia tamen missus est.
seruare debet formam mittentis, subdit tamen quod non dicet.
non obstañ. sicut dicit Papa, sed dicet etiam si pro alio reser-
uationem fecimus, que non pendet, hec dicit vera in vacatura,
sed si vacantem conferret, non est necesse facere aliquam men-
40 tionem. idem sequitur ibi Joannes andreas in nouella. † Nec
etiam quantumcunq; plenariam legationem obtineat, reserua-
re poterit ecclesias cathedrales, vel regulares, aut collegiatas,
aut principales dignitates post pontificales in ecclesijs cathe-
dralibus, dummodo ad eas consueuerint, qui preficiuntur per
viam electionis assumi, vt in capitulo deliberatione. eodem ti-
tulo, ⁊ libro. ¶ Pro declaratione tamen predictorum queri-
41 tur, † an in ecclesia que non est collegiata poterit insimul lega-
tus reseruare multa beneficia, dicas ꝙ sic, quia de iure antiquo
hoc poterat, nisi fuisset eius potestas restricta, vt dicit glosa in
dicto capitulo presenti, igitur stari debet iuri antiquo, vbi non
est mutatum, constat autem ꝙ tex. in dicto capitulo presenti. lo
quitur tantum in ecclesia cathedrali, vel collegiata igitur ⁊c. ⁊
hoc tenet ibi Joannes andreas in nouel. quod intellige nisi ex
alio capite impediretur vt puta, quia spectarent ad collationeʒ
eiusdem, quia tunc non possent, vt in dicto capitulo presenti.
42 † Sed quam dices ecclesiam collegiatam, glo. in capitulo no-
bis. de iure patronatus, tangit sed non bene determinat. ⁊ ideʒ
glo. capitulo statutum. de electio. libro sexto. Innocentius ta-
men in capitulo postulasti. de iure patronatus. ⁊ Hostiẽ. ⁊ Jo-
annes andreas in capitulo nobis. eodem titulo, late assumpse-
runt istum articulum, ex quorum dictis aliquibus additis sic cõ
cludo, quod primo deueniendum est ad primam institutionem
ecclesie, ⁊ si a principio fuit institutuʒ, vt essent ibi plures, vt col
legium erit collegiata ecclesia, ⁊ intellige ꝙ debuerunt institui
ad minus tres, quia pauciores non constituunt collegium, vt vo
luit glosa, decima distinctione, capitulo primo. ⁊ in capitulo pri
mo. de electio. ⁊ in dicto capitulo nobis, pro quibus est textus
43 in. l. neratius. de verborum significatio. † si tamen a principio
fuissent tres, vel plures, ⁊ omnes decessissent excepto vno, non
propterea periret collegium, immo in illo vno conseruaretur
ius collegij, vt in. l. sicut. §. finali. ff. quod cuiusq; vniuersitatis, ⁊
per glosam in capitulo secundo, de postulatione prelatorum, ⁊
in dicto capitulo statutum. libro sexto, immo ⁊ si omnes morirẽ
tur non propterea ius collegij periret, sed aliquo vel aliquibus
ibi postea ibi institutis, resurgeret ius collegij, vt voluit Inno-
centius in dicto capitulo postulasti. ⁊ in capitulo cum ex iniun-
cto. de noui operis nunciatione. Si vero nõ apparet de prime-

na institutione, ⁊ ecclesia habet priuilegium super iure collegij,
censebitur collegiata, ⁊ hoc voluit Federicus de senis consilio
sexagesimoprimo, si vero non habet priuilegium recurrendum
est ad quasi possessionem, vt si sit in quasi possessione collegij, cẽ
44 seatur collegium, alias non, † cognoscetur autem ꝙ sit in quasi
possessione collegij, si exercet iura pertinentia ad collegium, vt
puta quia consueuerũt facere sindicum, ⁊ per eum iurare vel li-
tigare. l. j. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. ⁊ in capitulo imperato-
rum. ⁊ capitulo in pertractandis. de iuramẽ. calumnie. vel ha-
bent sigillum commune, vt in capitulo significante. de appel.
vel consueuerunt eligere prelatum, ⁊ idem in similibus que sunt
signa vniuersitatis, nec est necesse ꝙ habeant inter se aliquem
tanquam caput. non enim est hoc de substantia collegij, vt not.
Innocentius de prebendis. cum non ignores. ad quod facit qꝺ
not. de maioritate ⁊ obedientia, capitulo primo. ⁊ capitulo cum
45 nobis olim. de electio. † Quid tamen in dubio quia forte ex nul
lo predictorum concluditur fore collegiuʒ, dicas ꝙ in ecclesijs
cathedralibus ⁊ regularibus, in dubio presumitur plures con-
uenire vt collegium, vt voluit Hostien. in dicto capitulo nobis
in alijs autem ecclesijs secularibus est secus, per notata per In
nocentium in dicto capitulo postulasti. ⁊ idem tenuerunt domi
ni de Rota decisione. dccclxxviij. in antiquis.
46 ¶ † Subsequẽter quero, an legatus possit simul reseruare duo
beneficia spectantia ad presentationem alicuius, vel etiam ad
institutionem, vel vnum ad presentationem, aliud ad institutio-
nem eiusdem. solutio. videretur ꝙ sic, quia textus in dicto capi
tulo presenti, prohibet de pertinentibus ad collationẽ, ergo se-
cus in presentatione ⁊ institutione, sed Joannes andreas in no-
uella, dicit ꝙ illud sibi non placet attenta mente concedentis,
allegat not. in clementina vnica. de rerum permutatio. in glo-
sa penultima, ⁊ idem sequitur Domini. in dicto capitulo presen
ti, quia papa vult excludere grauamen, quod fiebat ordinarijs,
qui sic grauarentur per reseruationem presentationis sicut col-
47 lationis. † in institutione autem absolute dicit, ꝙ legatus non
possit eam reseruare sibi, quia illa est iurisdictionis, ⁊ legatus
non potest inhibere subditis ordinarij, ne super spectãtibus ad
eius iurisdictionem habeant recursum ad eum. Ego tamen sal
ua correctione in omnibus istis tenerem contrarium, immo ꝙ
legatus de latere possit insimul reseruare plura beneficia spe-
ctantia ad presentationem, vel ad institutionẽ, aut mixtum vnũ
ad presentationem, ⁊ aliud ad institutionem eiusdem, ⁊ ad hoc
induco tale motiuum certuʒ est, ꝙ isti modi prouidendi scilicet
per electionem, collationem, presentationeʒ, ⁊ institutionẽ adeo
sunt diuersi, ꝙ vno expresso non venit alius, vt in capitulo cum
in illis. §. cum autem. de prebendis, libro sexto, constat autem
quod. c. presenti. loquitur de collatione, ergo non debet exten-
di ad alios modos prouidendi. non obst. motiuum Joan. and.
ꝙ de mente Pape conditoris illius decre. fuit idem dispone-
re in casibus predictis. nec etiam obst. glo. in dicta clementina
per eum inducta, que dicit, ꝙ textus in dicto capitulo cum in il
lis. loquitur in materia odiosa, secus autem in materia fauora-
bili, vbi daretur eadem ratio. nam dico ꝙ de hac mente pape
non constat per verba, quia illa ad hoc non seruiunt, vt predixi
mus, non per rationem, quia diuersa ratio est, quod patet, quia
magis grauatur ex reseruatione legati is ad quem spectat col-
latio, ꝙ̃ ad quem spectat presentatio vel institutio, quia collato
ri tollitur plenaria dispositio quam habet in beneficio, quod nõ
est in presentante, vel instituente, ad quod etiam faciat textus
48 de officio legati, dilectus. ibi plus iuris ⁊c. † Rursus, quia vt
paulo superius diximus, sequendo Joan. an. ⁊ glo. in dicto. c.
presenti. restringendo facultatem legatorum circa reseruatio-
nes cum agimus de eorum preiudicio, ⁊ de re exhorbitanti a iu
re, quod ipsis facultatem reseruãdi beneficia indistincte conce
debat. de iure patronatus cum dilectus, vt nõ restringatur hec
facultas vltraq; per dictum. c. presenti. ⁊ deliberatione. repe-
ritur restricta, quo casu debet fieri stricta interpretatio, nec ex-
presso vno modo prouidendi, debemus extendere ad alium, iu-
xta glosam in dicta clementina, quam illi pro contraria parte in
ducebant, ⁊ iuxta textum in dicto. c. cum in illis. §. cum autem.
⁊ quod de institutione dicit Domini. non est verum, ⁊ contra-
49 rium tenet Pau. in dicto capitulo presenti. † Nec obstat ꝙ sit
iurisdictionis, quia non propterea concluditur ꝙ legatus nõ se
possit de illa intromittere, ex quo a iure datur sibi generalis po
testas reseruãdi beneficia, ⁊ in dic. c. presenti. ⁊ deliberatione.

sicut in alijs restrinxerunt hanc facultatē, restrinxissent in hoc si voluissent.

50 ¶ † Quid tamen si reseruauit legatus beneficium quod spectat ad collationem epi, & hac reseruatione pendente reseruat aliud, quod spectet ad collationem ipsius & alterius, nunquid valet reseruatio secūdi, glo. in dicto capitulo presenti. mouet questionem, & concludit quod non, quia licet spectet ad collationē alterius, tamen etiam spectat ad collationē illius, & allegat simile de eo quod dixit de rescriptis. statutum. §. cum vero. in glosa secunda, & qui iurat suum non esse iurat, & sibi commune non esse. ff. de verborum significatio. l. pupillus. §. vltimo. ad hoc. ff. de leg. tertio. l. si quis seruos. vbi testatore legante seruos suos, & qui in totum, & qui in parte sui sunt, legati esse videntur. Nec obstat de prebendis, cum in illis, in fine quia illud induxit intētio pape, qui illum solum grauare intendebat, nec etiam obstat id quod dixit in capitulo cum aliquibus. de rescriptis, libro sexto, quia similitudo & identitas rationis illud inducit, & illā glosam, sequuntur Archidiaconus, & Joannes andreas in nouella, in dicto capitulo presenti. quos etiam sequitur Dominicus,

51 † & ex illa glosa, infertur quod cum de iure sit quod beneficium monoculare in gratia expectantis non comprehendatur, nisi de monocularitate fiat mentio, vt notat Archidiaconus in capitulo si pro clericis pauperibus, de prebendis, libro sexto, & glosa in clementina prima de prebendis, quia non est verisimile, quod papa voluerit grauare eum, qui vnius tantum beneficij habet collationem, quod si quis per se solum habet collationem alicuius beneficij, simul etiam cum alijs habet collationem alterius, quod iste non dicetur monocularis collator, quia quod spectat ad collationem sui, & alterius etiam spectat ad sui collationem, per supradicta & hanc sententiam tenuerunt domi. de Ro. decisione ccxlj. in antiquis, licet non allegent istam glosam.

52 ¶ † Et quia in superioribus dicitur, legatum certis casibus, de quibus in dicto. c. presenti. qui supra ponuntur pendente vna reseruatione non posse aliam facere, quero an si super prima pēdet, lis nunquid possit aliam facere, Archidi. in. d. c. presenti. dicit quod non, quoniam patria adhuc pendet, cum finale iudiciū sit inspiciendum. de frigi. & malefic. fraternitatis, facit clementina prima, vt lite pendente. & facit quod notat Compostellan. de rescriptis, capitulū, super glosa finali. secundum Joannem andream in nouella.

53 ¶ † Rursus quoniam in superioribus diximus, iuxta dictū. c. deliberatione. quod nō poterit reseruare maiores dignitates post pontificales in cathedralibus, dum tamen sint electiue, cū maioritas consideretur circa multa respectu enim ordinis archipresbyter est maior Archidiacono, & respectu administrationis Archidiaconus est maior archipresbytero, de quo per glosam, vigesimaprima distinctione in nouo. Quero de qua maioritate hoc intelligemus, & glo. in dicto. c. deliberatione, intelligit de maioritate prelationis, in qua inspicienda est consuetudo cuiusque ecclesie. circunscripta tamen consuetudine de iure cōmuni, Archidiaconus est maior, vnde ille tex. intelligitur de illo, qui preest capitulo, & conuocat capitulum, addit Joan. andre. ibi in nouella. hoc etiam intelligendum esse de maioritate que sit in actu, non in habitu tantum, licet casualiter deducatur ad

54 actum, † ex quo infert se semel cōsuluisse in ecclesia Taurineñ. preposituram esse maiorem dignitatem in ecclesia post episcopum, quia immediate sedebat, & scribebat post episcopum, & vocabat capitulum, tenebat sigillum non vt minister, sed vt presidens, iubens ex illo literam sigillari, conseruabat priuilegia, & iura capituli velut maior, in collationibus, & correctionibus spectantibus ad capitulum erat maior & primus, hec sunt signa maioritatis, non obstante quod vacante ecclesia archidiaconus gerebat vices episcopi, quo tempore imperabat preposito, quia tūc facit illa vt alius idest vt gerens vices episcopi, ad quod faciūt argu. de tanquam de electio. cum inter canonicos, cum concordan. Item quia temporaliter illa facit, quod est satis ponderan

55 dum. † nam videmus quod id quod habetur ad tempus non facit vacare titulum parrochialis ecclesie, vt patet in commenda de elect. nemo deinceps. lib. vj. quod secus esset si haberetur per

56 petuo. de preben. de multa. † Item videmus quod habens temporalem vicarium ecclesie parrochialis non arctatur ad ordines recipiendos. per. c. licet canon. de electio. libro sexto. quod secus esset si haberet perpetuum, in clemen. vnica. de offi. vica. Item talis gestio venit per casum aduentitiū scilicet mortis. ideo nō debet haberi in consideratione. ff. de in lit. iur. l. j. non enim sunt ponderandi casus euentitij. ff. de re iudicata. l. si quis ab alio. ff. qui & a quibus ma. li. non fi. l. iulianus. cum concordan. facit vigesimatertia questione quinta. de occidendis. de homici. capitulo secundo, & idem tenuit in additio. ad Specul. titu. de pre

57 bendis. † vbi etiam dicit se consuluisse in ecclesia Ferrarieñ. quod appellatione curatorum quo ad extrauagan. execrabilis. Joā. vigesimisecundi, non comprehenditur personatus eiusdem ecclesie alias non curatus, licet sede vacante per statutum ecclesie habeat administrationem spiritualium, & temporalium, possibile enim esset quod habens talem personatum, quandiu viueret exercitium predictum non haberet, vt quia forte sedes suo tēpore non vacaret.

58 ¶ † Sed pone quod in ecclesia sunt due dignitates, que ita habēt in capitulo maioritatem equaliter, quod que sit maior post episcopum apparere non potest, puta quia quilibet in solidū, vel ambo simul maioritatē exercent, vel forsan alternis vicibus, & ambe sunt electiue, nunquid in vtraque impediatur legatus. Joan. and. in dicto capitulo deliberatione. in nouella, dicit ipsum impediri. cum iste due sint vnite quo ad maioritatem, ergo debent censeri pro vna, quo ad illum textum, & si ille textus dixisset dignitatem in singulari maior esset dubitatio, sed dicit dignitates in plurali, & sic videtur includere casum istum. Nec obstat secūdum eum quod ista pluralitas dignitatum videatur respicere pluralitatem ecclesiarum, quoniā non negatur propter hoc quod pluralitas dignitatum possit esse in eadem ecclesia, & sic necessario text. non probat, quod vna tantum dignitas excludatur a potestate legati, & per hoc soluitur contrarium de. c. si pluribus. de prebendis, libro sexto, quia ibi non poterat includi nisi vnū beneficium tantum, & pro ista parte facit capitu. cupientes. §. si vero. de electio. libro sexto, vbi sicut vnus opponens arctatur, sic & duo, nec est differentia, an ius maioritatis consistat in duobus, vel in vno. ff. si certum petatur. singularia. bene facit ratio. l. generaliter. ff. de fideius. quia si dicas alteram solam includi. designare non potes que sit inclusa, cum igitur vtraque sit principalis, in vtraque consistit hoc ius. ff. de solutio. l. si duo. ad finem.

59 ¶ † Sed aduerte quia posset contingere casus, in quo iste maioritates essent inter duos distribute, ita quod quedam earum competeret vni dignitati, quedam alteri, & tunc esset magna dubitatio, que istarum censeretur maior, vt alias contingit in facto. Prepositus vnius ecclesie collegiate, qui assumebatur per electionem, habebat administrationem temporalium illius ecclesie, & prerogatiuam in stallo chori. & primum locum in capitulo, decanus eiusdem ecclesie, qui etiam per electionem assumebatur, habens curam animarum, & iurisdictionē in canonicos ipsum eligentes, & in omnes clericos illius ecclesie, non tamen super prepositum, tenebat sigillum capituli ad causas, & claues, & librum statutorum, habebat etiam primum stallum in choro. in sinistra parte chori, ac regebat chorum in diuinis, conuocabat etiam capitulum, fuit dubitatum quis istorum esset maior. & domi. de Rota coram quibus euenit iste casus, fuerunt varij, quibusdam videbatur quod prepositus esset maior, quia in sedēdo tenebat primum locum, tam in choro, quam in capitulo, & quia in processione precedebat ipsum, finaliter tamen fuit conclusum per omnes dominos decanum prefatum fore maiorem, presertim propter iurisdictionem, & curam quā habet in eligentes, & omnes alios clericos, que magis arguunt maioritatem, quam illa que competebant preposito. hoc tenet decisio rote quadringentesimaquinquagesimasexta, in hoc tamē vt ibi subiungit col

60 lec. deci. † multum valet consuetudo, vt illa reputetur maior dignitas, que in prouincia communiter maior reputatur, iuxta notata per Innocentium de prebendis, de multa. & in capitulo primo. de consuetudine, libro sexto, per Archidiaconum, & Joannem andream in nouella. Et predicta bene notand. ex quibus cognoscitur maioritas dignitatum, quod facit ad regulam cancellarie, que reseruat dignitates maiores post pōtificales in ecclesijs cathedralibus.

61 ¶ † Sed quero iuxta predicta, an legatus possit facere reseruationem primi vacantis cum clausula, quod duxerit acceptandum. solutio. dicit Joan. and. in. c. si eū cui. de preben. lib. vj. in nouel. quod istud videtur dubium, quoniam per talem clausulam impedit ordinarius collator saltē ad tps successiue sup pluribus beneficijs, quod videtur contra mentē. d. c. presenti. Lap. Abb. dicit, quod hoc non est contra mentem illius. c. cum ibi in duabus reseruationibus

nibus legatus intenderet prouidere de duobus beneficijs. hic
autem agitur de reseruatione vnius beneficij tantum, licet cu3
facultate acceptandi nec agitur de potestate auferenda ei, ad
quem spectat collatio, nisi in vno beneficio. sed ibi prohibetur
in pluribus. Idem tenet Ioan. de lig. ⁊ pro hoc facit. c. ex par
te. lo. j. de offic. delega. vbi litere generales apte concludere
plura beneficia, si quo ad rem non includunt nisi vnum benefi-
cium, dicuntur speciales. cum ergo hec forma non grauet ordi
narium nisi in vno, videtur permissa in. d. ca. presenti. ⁊ hanc
partem sequitur etiam domi. in. d. c. si eum cui. ⁊ istam parte3
ego credo fore veram. nec ob. id quod inducebat Ioan. andr.
ꝙ ordinarius collator impeditur saltem ad tempus in libera
collatione vacantis beneficij, nam cum modicu3 sit tempus hu
ius impedimenti, non est habendum in consideratione. quia in
mora modici temporis non est preiudicium. ff. de iudi. si debito
ri, immo forte posset dici. ꝙ etiam durante illo mense dato ad
acceptandum in reseruatione legati antequam expectans ac
62 ceptet poterit ordinarius libere conferre. † de iur. enim rigo-
re data expectatiua cum beneficio acceptādi. decretum in ea
appositum non ligat ante acceptationem. que est euentus
conditionis, vt in capitulo quia cunctis. de conce. preben. li-
bro sexto postea tamen ex quadam equitate fuit inductum.
vt si apponeretur mensis ad acceptationem faciendam, illo du
rante decretum ligaret. vt in cle. cum ei quem. §. secus. de
conces. prebend. ⁊ illud fuit ius nouum exorbitans a iure anti-
quo. ⁊ ita tenuerunt ibi Lau. ⁊ Gui. quos sequuntur do. car. ⁊
Ioan. de Imol. cum ergo ille tex. tantu3 loquatur in papa pre
figente mensem acceptationi, non habebit locum in legato. ne
ius exorbitans extendatur. hoc tamen vltimum non affirmo,
sed cogitandum relinquo.
63 ¶ † Sed quero an decretum legati positum in huiusmodi re-
seruationibus vel alijs dispositionibus afficiat ignorantem. ar
chidia. in. c. si apostolice. de preben. lib. vi. recitat opi. compo
ste. not. de rescrip. ad audientiā. ad fi. ver. Item queritur, vbi
tenet ꝙ decretum eius interpositum super beneficio vacante
64 vel vacaturo non ligat ignorantes. ⁊ est ratio. † q2 alius a pa-
pa etiam legatus de latere non potest supra vel contra ius di-
sponere. de fili. presby. c. penultimo ⁊ vltimo. sed istud est ta-
le, scilicet quod ignorans ligetur decreto. ff. de decre. ab or. fa.
l. fi. ergo legatus hoc non poterit. facit clemen. prima. ⁊. ij. de
elect. ⁊ quod no. lxxxij. di. proposuisti. ad fi. ⁊. xij. questione se-
65 cunda de laicis. In contrarium facit † quia legatus potest sue
collationi reseruare inhibere ⁊ decernere, vt in. d. c. si ad apo-
stolice. ⁊ in. d. c. presenti. ergo eius decretum ligat ignorantes.
⁊ hanc partem tenent Innocen. ⁊ Hostien. in. c. cum dilectus
de inrepatronatus, ⁊ Hostien. in summa. titulo de preben. §. a
quo ad fi. versic. quid si legatus. ⁊ pro hoc videtur text. expres
sus. in dicto capitulo cum dilectus. ⁊ dicto capit. quia cunctis
§. addijciebatur. ⁊. §. ex parte. sed Archidiaco. in dicto capit.
si apostolice qui sentit opi. contrariam respondet ad iura con
traria. ⁊ dicit ꝙ in dicto capitulo cum dilectus. fuit notifica-
tio facta ordinario collatori capitu. quia cunctis. loquitur in
66 decreto pape. † vnde hodie legati in suis literis ponunt illa
verba. scienter vel ignoranter sicut papa. secundum Ioannem
andream, zen. tenet opi. composte. quia de solo decreto pape
reperitur expressu3 ꝙ liget ignorantes Ioan. de lig. tenet opi.
Innocen. ⁊ Hostien. dicens ꝙ hoc non est contra ius. nam li-
gare ignorantem quo ad penam hoc est contra ius. nec etiam
quo ad hunc effectum decretum pape ligat ignorantes. sed li-
gare quo ad annulationem actus contra facti. hoc non est con
tra ius. Lapus abbas in capitu. statutum. de preben. lib. sex-
67 to tenuit opi. contrariam. ⁊ idem Pau. in dicto capit. j. † Ex
his omnibus remanet vna communis cōclusio ⁊ indubitata ꝙ
decretum legati annullat quicquid in contrarium fit; per scien
tem. sed quando per ignorantem. est maximus opi. concursus.
nam compo. zen. ⁊ Pau. ⁊ Archidiaco. tenent ꝙ non liget.
Innocen. Hostien. Ioan. de lig. tenent contrarium. Ioannes
andreas non clare eligit. sed domi. in dicto capitulo si aposto
lice. sequitur istam secundam partem ⁊ inducit tex. in dicto ca
pitulo cum dilectus vbi dicit esse expressum. nec ob. si dicas ꝙ
ibi decretum fuit insinuatum. papa enim non se refert ibi ad in
sinuationem, sed ad decretum. ego tamen crederem opi. com-
poste. ⁊ sequacium fore de iure veriorem. per fundamenta su-
perius pro hac parte inducta. nec est verum ꝙ illa annullatio
non sit pena. quia immo est. cum per tale decretum liget. ⁊ ma
nus ordinarij collatoris ⁊ auferatur ab eo potestas conferen-
68 di que sibi competebat. Ad predicta etiam facit. † nam ratio
quare decretum afficit ignorantes est, quia habet vim senten-
tie late cum cause cognitione. vnde sicut illa ligat ignorante3,
sic ⁊ decretum. nec ob. si dicas decretum ponitur in gratia, vel
reseruatione non adhibita cause cognitione. ergo nō debet ha
69 bere vim sententie. † Nam respondetur ꝙ princeps apponen
do decretum videtur velle ꝙ habeat vim sententie late cum
cause cognitione. hoc tenet Innocen. in capi. j. de conces. pre-
ben. lib. vj. ⁊ in hoc bene dicit. postea tamen male dicit in eo ꝙ
subiungit idem in quocunq3 inferiore. ⁊ reprehendit eum Ho-
70 stien. ibi. ⁊ Ioan. andr. in noue. † quoniam inferior non habet
hanc potestatem, vt non sententiam, faciat obtinere vim sentē
tie. Et ille tex. in. d. c. cum dilectus. vbi domi. facit totum suu3
fundamentu3 non probat id ad quod inducitur. nam ex illo mi
nime probatur ꝙ decretum irritans fuisset appositum in hu-
iusmodi reseruatione. Et ideo consulo ꝙ is in cuius fauorem
emanat huiusmodi reseruatio quāprimum poterit eam faciat
intimari ordinario collatori. ⁊ tunc demum quod in contrariū
fecerit ordinarius prefatus, non tenebit.
71 ¶ † Notandum tamen ꝙ per huiusmodi reseruationes lega-
torum nullum ius nec in re nec ad rem tribuitur ei in cuius fa-
uorem emanant. q2 hoc respectu vacaturorū legatus dare non
potest contra concilium generale. de preben. dilectus. lo secun
do. ⁊ ibi tenet Abbas siculus ⁊ in. d. c. cum dilectus.
72 ¶ † Ulterius quero quandiu duret reseruatio beneficij quam
facit legatus, respondeo durat interim quo legatus est, in offi-
cio, si tamen desit esse legatus antequam in vim reseruationis
esset processum ad collationem beneficij reseruati iam vacan-
tis, censetur reuocata reseruatio, vt in dicto capitulo presenti.
73 † ⁊ per illum textum relinquitur superflua illa questio, quam
mouit Specu. in titu. de lega. §. nunc tractemus. versicu. sed
ecce. qui querit si executor deputatus per legatum in reserua-
tione sua fulminauit processum. vel intimauit potestatē suā ⁊c.
an videatur per hoc sua iurisdictio perpetua. ⁊ quid si in lega-
tione alius sibi succedit. an quo ad successore3 duret prefata le
gatio. totum hoc tollitur per. d. cap. presenti. vbi requiritur ꝙ
sit processum ad collationem beneficij vacantis ad hoc, vt re-
seruatio non expiret. ⁊ ita tenet Io. an. ibi in addi.
74 ¶ † Sed an si conferat legatus canonicatu3 sub reseruatione
prebende vacture an illa reseruatio expiret iuxta formam. d.
c. presenti. ⁊ breuiter licet sint opi. tamē veritas est ꝙ expirat.
nec ex tali collatione canonicatus facta per legatum, afficitur
prebenda. quia non reperitur hoc in iure. sicut nec afficeretur
si fuisset facta per ordinarium. vt no. glo. in. d. c. si soli. de con-
ces. preben. lib. vi. Item ad hoc facit dicta decre. presenti. que
omnes actus affectiuos prebende excludit, si ad collationem
prebende vacantis non sit processum. ⁊ ita tenent ibi Ioan. de
fantu. ⁊ Domi.
75 ¶ † Sed an huiusmodi reseruatio expiret per reuocationē le
gati, est dicere an legatus possit reuocare reseruatione3 per se
factam ad hoc dicit glo. in. d. c. presenti. ꝙ potest eam reuoca
re. sed contra hoc facit questio quam disputauit Stephanus
prouincialis. qui querebat. si metropolitanus dedit executore3
qui conferret Titio beneficium ad se deuolutum, si esset ido-
neus, ⁊ cū executor inchoasset, metropolitanus dedit illud sciē
ter Seio. quis sit potior in beneficio. ⁊ ibi arguit pro ⁊ contra.
finaliter concludit ꝙ contra factum proprium non est licitum
venire. de cle. coniu. diuersis. nec dicitur res integra, ex quo
executor literas recepit. de rescriptis. capitulu3. de conce. pre
ben. si capitulo lib. vj. sed Ioan. andr. ibi in noue. dicit ꝙ ista
questio non est proprie contra gloss. que loquitur de vacatura.
Pet. de ancha. dicit ꝙ si ille pro quo emanauit mandatu3 cō
sensit processui, non potest reuocari. alias sic. nec ob. de prebē.
si tibi absenti. li. vj. q2 loquitur in collatione ordinarij. facit qđ
no. de preben. cum non ignores. Io. de Imo. dicit veritatē hu
ius materie colligi ex no. in. c. in causis. de elec. ⁊ de cōce. pre-
ben. constitutus. q2 si fuit concessa illa facultas executori ani-
mo donandi sibi illam ptātem. sicut fit multotiens, q2 prelati ꝓ
magno dono concedunt facultatem conferendi beneficium va
cans. licet hoc non possint de vacaturo, tunc procedit opinio
Stepha. vt non possit reuocari. secus si fuit concessa potestas
76 fauore ecclesie secundum eu3. ¶ † Sed pone ad declarationē

predictorum q legatus reseruauit collationem siue beneficium pertinens ad collationem alicuius, ꝛ dedit executores, qui fecerunt processum. deinde vacauit beneficium spectans ad illius collationem. legatus contulit alteri. executores vero contulerunt illi, pro quo erat reseruatum, quis erit potior? Lapus abbas dicit q Joan. andr. consultus ab eo respondit sibi illuz fore potiorem, pro quo reseruatio erat facta. nam si pendente reseruatione legatus non potest aliam facere, multo minus poterit collationem facere. sed contra istud dictum facit gloss. dicto capitulo presenti. concludit tamen Lapus, q licet legatus possit ex causa reuocare reseruationem, antequam beneficium vacet, non tamen poterit postea. maxime re non integra ꝛ alteri conferendo etiam sine causa. Joan. de fan. dicit q non videt, quare legatus non possit reuocare reseruationem per se factam, quantumcunq res non sit integra, dum tamen ad collationem alias non sit processum. nec obstat si dicatur q res non est integra, ex quo aliqui processus sunt facti, quia licet impediat reuocationem tacitam, que fieret per mortem legati, nō tamen impedit expressam secundum eum. Joannes andreas in addi. Specula. eodem titulo. §. nunc tractemus circa prin. versicu. Item legatus. tenet q reseruatio potest reuocari. sed prouisio non, sed domi. dicit q possunt opinio. reduci ad concor. q aut legatus confert ignorans primam reseruationem vel non facta mentione de illa. ꝛ procedat opinio Lapi. quia non est verisimile q voluit illam reuocare in dubio, non facta mentione de illa. argu. de re. iudi. cum olim, aut facit scienter, quia exprimit non obstat tali reseruatione, ꝛ tunc procedat opinio Joannis de fantu. quia videtur reseruationem reuocare, quod potest, ꝛ idem tenuit Joannes calde. in dicto capitulo cum dilectus. de iurepatronatus ꝛ Abbas siculus. in capitulo cum olim de re. iudi. ꝛ hanc partem ego crederem fore veram. cum vna limitatione ad id quod dicitur q si non facta mentione de prima reseruatione contulit beneficium reseruatum alteri, non teneat prefata collatio. quia presumitur circunuentus. vt in dicto capitulo cum olim. hoc enim non procederet si non diu ante fecerat hanc reseruationem. nam in facto proprio non presumitur ignorantia. de rescrip. capi. ab excommunicato nec obliuio si est de recenti. de sententia excommunicationis cum illorum. ꝛ pro hac conclusione probanda facio talem considerationem. ista enim reseruatio non impeditur reuocari propter executorem, quia illi nullum ius ex tali facultate confertur, cum vtilitas veniat deriuanda in tertium. ꝛ presertim vbi de beneficio vacaturo fieret reseruatio. Idem si

77 de vacante. † cum ordinarius possit reuocare iurisdictionem quam alicui dedit. siue res sit integra siue non, vt in lege iudicium soluitur. ff. de iudi. rursus nec impeditur reuocatio propter illum in cuius fauorem emanauit quando est de vacaturo. quia ad vacaturum beneficium nullum ius poterit penitus legatus dare. vt in dicto capitulo dilectus. lo. secundo de preben. ex quo infertur q expresse ꝛ etiam tacite potest legatus reuocare reseruationem quam fecit de beneficio vacaturo.

78 † quid tamen si finita prima reseruatione legatus facit secundam. an debeat facere mentionez de prima? Joan. mo. in dicto capitulo presenti in addi. arguit q sic. ad quod inducit capitulū finale eodem titulo iuncto capitulo mandatum. cuz capitu. sequen. desertis. nam quod seruat papa seruare debet legatus in concessionibus beneficiorum. de rescrip. super literis in fi. ꝛ licet legatus habeat ordinariam ꝛ latissimam, quia tamen missus est debet seruare formam mittentis. tamen dicit q non est necesse q dicat non obstat sicut dicit papa. sed satis est q dicat. etiam si pro alio reseruationem fecimus que non pendet.

79 Predicta vera dicit in vacatura. † si enim vacantem confert, non est necesse aliquam facere mentionem. secundum Joannē andream ibi in noue. Joan. de fantu. dicit q si prima fuit reuocata antequam esset sortita effectum non est necesse de ea fieri mentionem. non ob. capitu. mandatum. ꝛ alia iura in contrarium inducta. quia disponunt mentionem fieri debere de his que sunt valida. vbi tamen prima reseruatio fuisset sortita effectum, necesse est de ea fieri mentionem per dictū capitulū mandatum, quia non est verisimile legatum voluisse grauare ordinarium duplici reseruatione. ꝛ ista opinio placet domi. nisi reseruatio fuisset facta motu proprio per legatum. nam in ea non posset notari surreptio per dictū capitulū si motu proprio. sed

80 hoc non credo verum. † nam motus proprius licet tollat surreptionem, non tamen operatur contra intentionem concedentis. iuxta gloss. in clemen. per literas. ꝛ in clemē. si Romanus. de preben. ꝛ per Joannem andream in dicto capitulo si motu proprio. In presenti autem articulo non est verisimile fuisse de mente concedentis grauare ordinarium in duplici collatione vt prediximus. predicta ego intelligo vera, vbi ageretur de vacatura. si tamen legatus conferret vacantem teneo opinio. Joannis andree de qua supra. naz in hoc casu cessat odium, quod est in reseruatione.

81 ¶ † Sed cum possint esse spectantes auctoritate pape, ꝛ auctoritate legati respectu vacaturarum, prout late in superioribus diximus. Queritur qui preferantur. hoc est hodie clare decisum per capitulum his, qui de preben. libro sexto. vbi disponitur, q illi qui expectant auctoritate apostolica preferuntur. nisi legatus non ex officio legationis, sed ex facultate sibi data a sede apostolica hoc fecisset. nam tunc auctoritate pape fecisse videretur, vt dicit ibi text. ꝛ in capitulo si apostolice eodem titulo ꝛ lib. additur idem esse si reseruationem legati papa confirmasset, quia omnia nostra facimus quibus auctoritatem impartimur. C. de vete. iur. enu. l. j.

82 ¶ † Et vlterius q̄ro an legatus ꝛ presertim de latere possit ad inuicem vnire ecclesias sue legationis, vel vnam alteri subijcere, sicut episcopus potest. vt in capitulo sicut vnire. de excep. prela. questio ista est satis difficilis. Hostien. in capitulo finali de confirma. vti. vel inuti. sentit q non, ꝛ ad hoc induxit text. ibi. Innocen. posuit duas opiniones. Prima, q possit in preiudicium ecclesie vnire, licet non in preiudicium diocesani. ponit secundam opinionem que sibi plus placet, vt nullo modo possit legatus vnire. per illum textum nam si valuisset illa concessio de qua in text. illo, verba concessionis importabant plenam exemptionem, quia contulit legatus ille in spiritualibus ꝛ temporalibus. Specu. titu. de lega. §. nunc ostendenduz versiculo quinto tenet sub dubio forte legatum posse vnire duas ecclesias, dummodo preiudicium ex hoc non inferatur ordinario dioce. sed Joannes andreas ibi in addi. hoc tenet sine dubio forte. dicens legatum posse vnire beneficium spectans ad collationem episcopi. etiam mense episcopi seu ecclesie Cathedralis. ꝛ hanc opinionem sequuti sunt domi. de ro. decisione. lxj. ꝛ decisio. cxxi. ꝛ ad textum in dicto capitulo finali dicunt q ibi fuit vnio facta exemptis, ꝛ sic magnum preiudicium inferebatur ordinario loci. secus vbi vnio fieret ecclesie subiecte, ꝛ pro hac opinio. multum facit illud vulgare dictum Specu. sepius repetitum in hac materia. in titulo de lega. §. nunc ostendendum. vbi dicit legatum in sua legatione concurrere cum quolibet ordinario siue sit Archiepiscopus siue Episcopus siue alius inferior. ita q quicquid isti possunt, siue de iure siue de consuetudine poterit legatus. † sed Federi. de senis consi-

83 lio. cxcv. videtur concludere q nulla vel modica est potestas legati de latere in mutatione siue alteratione status ecclesiarum. non enim secundum eum potest vnire vnam ecclesiam alteri in perpetuum preiudicium iuris ordinarij. vt in dicto capitulo finali. si enim valeret vnio priuaretur ordinarius in perpetuum iure conferendi illam ecclesiam, † nec etiam potest secun-

84 dum eum ecclesiam secularem facere religiosam. iuxta formaz capituli ad audientiam. lo. secundo de ecclesia. edifi. nec obst. secundum eum, q episcopus hoc potest. non enim sequitur ergo ꝛ legatus. nam episcopus alienat rem ecclesie tamen cum consensu capituli, quod non potest facere legatus secundum eum. argumē. duodecima questione secunda sine exceptione. nec episcopus potest alienationem facere cum auctoritate legati sine consensu capituli sui. per capituluz pastoralis. de his que fi. a prela. do. Car. tz q sine preiudicio ordinarij legatus vnire possit. ꝛ dicit se vidisse consilium collegij papieñ. illud cōclusisse. do. an. in dic. c. fin. simpliciter transit recitando alios. ꝛ vltimo transit cum secunda opinio. Innocen. Abbas sicu. distinguit quod aut est legatus non de latere, ꝛ non poterit. cum enim non possit conferre beneficia. vt in capitulo primo de offi. lega. libro sexto nec vnire poterit, cum maius preiudicium irrogetur episcopo ex vnione, quam ex collatione. si vero est legatus cardinalis ꝛ ecclesias collegiatas vnire vel subijcere non poterit, per capitulū pe. de offi. lega. libro sexto vbi generaliter interdicitur sibi potestas conferendi vel aliter dispo-

85 nendi de dictis ecclesijs. aut sunt ecclesie nō collegiate, † ꝛ tūc attento q legatus habet collationem beneficiorum non ex iure legationis,

re legationis, quia ad hoc non se extendit legatio. sed in quandam prerogatiuam ex speciali priuilegio, vt dicit tex. in dicto capitulo primo hec potestas tanquam extraordinaria, & super inducta debet restringi. vt voluit gloss. in clemen. secunda de officio ordina. licet ergo posset conferre, non poterit vnire propter perpetuum preiudicium quod infertur diocesano in eo quod aufertur sibi collatio in perpetuum. postea tamen inclinat in partem contrariam, quia tex. in dicto capitulo finali non impugnat vnionem, sed dicit quod per eam non preiudicetur ordinarij
86 iuribus. ad hoc etiam facit, † quia interdum vnio fit in fauorem ecclesiarum vnde est necessaria decima questione tertia. vnio. & in cle. ne in agro. §. ad hec de sta. regu. cum ergo legatus habeat ordinariam iurisdictionem in loco, poterit prouidere necessitatibus & vtilitatibus ecclesiarum, & ista pars secundum eum est verior de iure, licet alia sit equior, & quod possit vnire sequitur ipse in capitulo sicut vnire. de excep. prela. in tantum quod secundum eum etiam mense episcopali vel mense capituli ecclesie
87 Cathedralis vnire poterit. † ex quo habes limitationem ad clemen. si vna. de re. ecclesia. nam in legato cessat ratio illius clemen. & idem tenuerunt Domi. de ro. decisio. cxxi. ego in ecclesijs non Cathedralibus collegiatis vel regularibus tenerem illam partem quod legatus possit illas vnire. per fundamenta pro hac parte inducta, que etiam concludunt in legato, qui non est de latere. & si obijciatur, quod qui non est de latere, non potest beneficia conferre vt in dicto capitulo primo, dico quod hoc non concludit. per ea que no. per doct. in capitulo sicut vnire. de exce. prela. signanter per Abbatem sicu. & per domi. in capitulo si tibi absenti de preben. libro sexto sufficit enim ad hoc, quia legatus habet iurisdictionem ordinariam episcopalem, & concurrit cum quolibet ordinario, vt in superioribus diximus. ratione cuius hoc expeditur vt in dicto capitulo sicut vnire. nec est neces
88 se quod habeat facultatem conferendi beneficia. † si vero ecclesia est Cathedralis aut regularis siue collegiata legatus non poterit eam vnire vt voluit Fede. in all. consilio. cuius ratio est quia nedum prefatas ecclesias legatus non potest conferre, immo nec de eis quouismodo disponere. vt in dicto capitulo deliberatione. restat respondere ad dictum capitulum fin. de confir. vti. vel inuti. quod est fundamentum omnium contrarium tenentium, & stat responsio. quia ibi non dicitur, quod vnio facta per legatum non teneat, sed quod per eam non preiudicatur ordinario in iuribus suis. nec enim ibi vertebatur in dubium de validitate vnionis, cum auctoritate pape fuisset confirmata, sed de effectu eiusdem quo ad preiudicandum iuribus ordinarij, tantum dubitabatur. & si obijcias vlterius, preiudicatur ordinario quo ad collationem. respondeo hoc esse ex natura vnionis, alias autem desineret esse vnio. satis autem est quod in alio iura sua remanent illesa & ex hoc dicitur releuatus a preiudicio. vt in capitu
89 lo secundo de religi. domi. † nec etiam est nouum quod iure suo quis priuetur etiam sine culpa dummodo subsit causa. prout in capitulo renouantes. xxij. di. de quo est ibi gloss. no. & in c. ij. de consti. & in. c. antiqua de priuile.
90 ¶ † Ex predictis infertur ad questionem, an in huiusmodi ecclesijs poterit legatus quo ad illas interponere auctoritatem in permutationibus, que de illis fiunt. & dicendum quod non per predicta, quia tex. in dicto capitulo prohibet omnem dispositionem & hoc tenet Fede. in dicto consilio. in alijs autem beneficijs secus erit dicendum, cum habeat iurisdictionem ordinariam concurrentem cum quolibet ordinario in prouincia sibi decreta, vt dicit Fede. consilio. lxxiij.
91 ¶ † Sed pone quod ecclesia est collegiata habitu tantum, sed non actu, nunquid legatus poterit de ea se intromittere. solutio Lap. abba. dicit quod videtur quod sic. puta si omnes de collegio sunt mortui. ad hoc. xvi. questione. vij. & hoc diximus, in contrarium facit quod not. Joan. & Archidia. in dicto capitulo & hoc diximus. & Innocen. in dicto capitulo secundo de no. operis nuntiatione, & gloss. capitulo statutum. de electio. libro sexto, & hanc vltimam partem tenet Lapus in dicto capitulo deliberatione. istud tamen dictum Lapi limita. nisi auctoritate superioris desierit esse collegiata. nam eo casu nullum vestigium nec spes collegij remanet iuxta no. per Innocen. in dicto capi
92 tulo secundo de noui operis nuntiatione. † Infertur etiam ex predictis, quod legatus non poterit alterare statum huiusmodi ecclesiarum, de quibus in dicto capitulo deliberatione. in principio. Itaque non poterit aliquam ecclesiam ex predictis de seculari efficere regularem, iuxta capitulum ad audientiam lo. ij. de ecclesi. edi. & ita tenuit Federi. de senis in dicto consilio.
93 cxcv. † nec etiam poterit aliquam dignitatem supprimere aut extinguere in ecclesia ad tempus vel in perpetuum. cum hoc sit solius pape. de consti. cum accessissent & ibi no. & xxij. distinc. omnes, ex causa tamen poterit ad aliquod tempus fructus dignitatum vel beneficiorum vacantium applicare episcopo vel fabrice ecclesie, prout ordinarius potest. vt not. per gloss. & docto. in capitulo vnico. vt ecclesia benefi. in fin. & in capitulo si propter tua debita desertis libro sexto & hoc tenet Specu. tit. de lega. §. nunc tractemus. ver. penul.
94 ¶ † Quero quam potestatem habeat legatus circa confirmationes electionum. dicendum quod si est de latere & intra prouinciam, poterit confirmare electiones archiepiscoporum & episcoporum, & aliorum inferiorum exemptorum, vt in capitulo si abbatem. de electio. libro sexto. & pondera tex. ibi intra prouinciam, si enim exiuisset ex toto prouinciam, non posset has confirmationes facere. vt in illo tex. a contrario sensu. si tamen esset intra terminos legationis, etiam si esset extra prouinciam, vbi est ecclesia, in qua fuit facta electio, bene posset confirmare per capitulum nouit. de offi. lega. Ita tenet gloss. in dicto capitu
95 lo si abbatem. † hodie tamen cum ecclesie Cathedrales & metropolitane ac collegiate, & etiam monasteria virorum que excedunt certam summam sint reseruata per regulas cancellarie, non se posset legatus de illis intromittere. per ea que supradiximus de reseruatis, nisi specialem facultatem desuper haberet.
96 ¶ † Superest nunc querere de facultate legati circa recipiendam resignationem beneficiorum. & quod per se possit eam recipere non est dubitatio, cum pertineat ad ordinarium. vt in capitulo admonet. & capitulo quod in dubijs. de renuntia. & intelligo de ordinario qui potest inuitum destituere, vt not. Innocen. in dicto capitulo quod in dubijs, & gloss. in clemen. vnica. de renuntia. cuiusmodi est legatus, quia concurrit cum quolibet or-
97 dinario vt sepius est dictum. † sed dubium est an possit committere alicui facultatem recipiendi resignationes beneficiorum, & Archidia. in dicto capitulo deliberatione. §. prohibemus. tenet quod non per illum tex. sed Joan. andr. in noue. dicit quod contra Archidia. facit ille text. qui non vitiat commissionem, sed concessionem, nec istud est inconueniens, quia renuntiatio potest esse sine collatione. & in renuntiando nullum est peccatum. tamen pro & contra facit de tempore. ordi. literas in fi. ipse tamen tenet opinio. Archidia. & ad illum textum in dec. §. prohibemus. respondet quod si illud verbum concessionem intelligeretur. i. collationem. facere pro opi. contraria. sed potest intelligi pro concessione huius potestatis, scilicet receptionis renuntiationis, & collationis faciende. & sic debet intelligi. & tunc facit pro Archidia. & idem tenet ibi Paul. cum quibus recitando solummodo transit domi. licet tamen ista videatur opinio communis, ego tamen dubito an sit vera. primo quoniam dictus. §. prohibemus, non ponit istos duos articulos de receptione resignationis & collatione fienda fuisse commissos per legatum distincte, immo presupponit coniuncte. inquantum dicit quod legatus non poterit committere quod recepta resignatione ab hijs qui eam facere voluerint, possit conferre. Itaque sub vno constructo ponit ista, & illud de receptione resignationis venit qualifi-
98 catiue ad commissionem de conferendo. † quo casu ista separatio fieri non potest per nota. de confessione qualificata per Barto. in. l. Aurelius. §. idem quesijt. ff. de libe. lega. & per bal. in. l. vnica. C. de confe. & per gloss. & Bald. in. l. secunda. C. de donatio. ante nupt. Item quia in sola commissione receptionis resignationis cessat ratio illius tex. que est, ne detur via ad vacatura conferenda, cum talis potestas conferendi in commissione non fuisset data. c. literas. preal. non facit ad propositum. & hanc conclusionem, scilicet quod disiunctim ista possint committi per legatum. primo committendo facultatem recipiendi resignationem, & ea recepta facultatem conferendi, tenent domi. de Ro. deci. cccc.
99 ¶ † Sed quid si legatus committit renunciationem recipiendam & collationem faciendam de beneficijs ex causa permutationis, an valeat. solutio. Lapus abbas in dict. §. prohibemus tenet quod sic, & est ratio, quia illa non est proprie collatio, cum non sit liberalis saltim in cui dando. vt in clemen. prima de rerum permuta. idem tenet Federi. de senis. in dicto consilio. cxcv. Idem domi. in dicto. §. & pro ea parte inducitur, quia cessat ratio illius tex. scilicet de iure ad vacaturas contra concilium.

SVMMARIVM

1 Legatus an concilium congregare possit.
Concilia presente legato pape celebrata inueniuntur.
2 Papa priuilegium congregandi concilium sibi reseruauit.
3 Legatus si iure legationis concilium prouinciale facit, qui ad illud vocari debentur.
Capitula ecclesiarum cathedralium an ad concilium prouinciale vocanda sint.
4 Episcopi ꝙ veniant ad concilium compelluntur.
5 Abbates episcopo subiecti an ad conciliuz prouinciale venire teneantur.
6 Episcopi, ⁊ alij habentes episcopalia insignia cum eis in concilio, vel sinodo interesse debent.
Archiepiscopus in concilio etiam palium habere dz.
7 Episcopi de consuetudine in presentia legati mitris tantum albis absq; alio ornamento vtuntur.
8 Episcopi semel ad concilium citandi sunt.
Citatio vnica in actu extraiudiciali sufficit.
9 Legatus an statuta in concilio facere possit
10 Consentire videtur, qui vocatus, vt contradicat, tacet.
11 Statuendi facultas ad iurisdictionis limites extenditur.
12 Statuta infra tempus arbitrarium ignorantes ligant.
13 Legatus contra ius commune statuere non potest.
Legatus iuri communi penam addere potest, vide infra sub nume. seq.
14 Legatus per statutum suum facere potest, ꝙ casus dispensandi, qui pape reseruati non sunt, sedi apostolice reseruati sint.
15 Legatus ex iusta causa statutum in subditorum preiudiciuz facere potest.
16 Legatus statuendo statuta legatorum predictorum reuocare potest.
17 Capitulum vacante sede statuta reuocare potest, sicut episcopus.
18 Legatus statuta, ⁊ consuetudines ecclesie vtilia reuocare non debet.
19 Legatus statuendo an contra priuilegia per sedem apostolicaz concessa disponere possit.
20 Legatus non potest derogare numero canonicorum in ecclesia per sedem apostolicam statuto.
21 Legatus an statuta interpretari possit.
22 Capitulum prouinciale de omnibus causis ciuilibus prouincie cognoscere potest.
23 Vocati ad concilium pro negotijs in vocatione nominatis in alijs ius reuocandi domum habent, ⁊ infra nu. 25.
24 Citatio, que fit in causa criminali, omnia, de quibus accusatus impetitur, continere debet, aliter non vz.
26 Concilium prouinciale de causis episcoporuz criminalibus cognoscere, sed non decidere potest.
Accusatio episcopi quando tractatur, quot episcopi interesse debeant.
27 Concilium prouinciale licet episcopus deponere non possit, pronuntiare tamen deponendum potest.
28 Episcopi qui in concilio cuz archiepiscopo ⁊ legato conueniūt, an cum eo ordinarij sint.
29 Concilium prouinciale vt suspectum recusari potest.
30 Concilium generale vt suspectum recusari non potest.
Princeps in causa propria vt suspectus recusari non potest.
31 Sententie, vel mandata, vel ordinationes quomodo in concilio formari debeant.

¶ Questio decima.

1 
Ecimo quero † an legatus possit congregare concilium. Spec. mouet
hanc questionem in titu. de lega. §. superest ver.
sed nunquid legatus, arguit primo, ꝙ etiam generale concilium possit congregare, vt. iij. di. §. porro. xvij. di.
regula. multa enim concilia presente legato pape celebrata inueniuntur. sine presentia domini pape. xvij. di. c. sexta. lviij. di.
c. ij. j. questio. vij. conuenientibus, sed Hugu. ⁊ Lau. ⁊ gloss.
in dicto. §. porro tenent contrarium, nisi haberet speciale mandatum ad hoc, ⁊ secundum hoc intelligunt iura iuuantia legatum posse congregare concilium. ex commissione enim sibi facta potest congregare concilium generale. si de generali fuerit
2 sibi mandatum, ⁊ particulare si de particulari. † priuilegium
enim de concilio congregando sibi Romanus pontifex specialiter reseruauit. ij. q. vj. ideo ⁊ propterea in generali legatione
non transit. ff. de offi. eius cui man. est iuris. l. j. ⁊. l. fina. arg. de
elec. ꝙ sicut in fi. sed in contrarium inducit, quia metropolitanus ⁊ primas suo iure faciunt prouincialia concilia. xviij. di. si
quis episcoporum ⁊ de accusat. sicut olim. ⁊ episcopus facit sinodum suaz. xviij. di. non oportet. xxxviij. di. quando. xij. q. ij.
placuit. ⁊. c. episcopus. non ergo omnibus istis inferior erit legatus Roma. eccle. quo ad hoc. Immo poterit conciliuz prouinciale facere ⁊ particulare cum episcopis sue prouincie. nec
obst. c. ideo in contrarium allegatum, qui loquitur in concilio
generali quod habet fieri vocatis episcopis diuersarum prouinciarum. ⁊ idem tenet Archidiaco. in dicto. §. porro. propter concursum quem habet cum quolibet ordinario vt prediximus.
3 ¶ † Sed quero si iure sue legationis facit concilium prouin
ciale, qui debent vocari ad illud. respondeo ꝙ vt apparet ex
dictis superius per Specu. debet vocare sue prouincie episcopos. Et idem tenet Innocen. in. c. graue. de preben. quem sequuntur communiter docto. de capitulis autem ecclesiarum
Chatedralium dubitatur Innocen. tandem videtur ibi concludere quod nisi specialiter eorum intersit non sunt vocanda.
sed Abbas siculus contrarium dicit per. c. fi. de hijs que fi.
a prela. ⁊ licet ille tex. multum videatur facere pro eo. ego tamen tenerem opi. Innocen. Nam iura que de hac vocatione
loquuntur tantum de episcopis faciunt mentionem. vt in. c.
quoniam quidem ⁊ capi. si episcopus. ⁊. c. placuit. ⁊. c. si quis
episcoporum. xviij. di. ad idem tex. apertus in dic. c. sicut oliz.
ibi cum suffraganeis suis. Item quia iura que de diffinitionibus conciliorum prouincialium loquuntur tantum de episcopis faciunt mentionem, vt patet. ij. q. vj. placuit. ⁊. c. si episcopus. xj. q. iij. si episcopus forte. cum quatuor. c. sequen. vj. q.
iij. scitote. xviij. di. c. j. ⁊. ij. ad illud. c. fi. de hijs que fi. a prel.
est responsio secundum Innocen. in dic. c. graue. ꝙ loquitur
de honestate. vel vbi agitur de eodem preiudicio. confirmatur ista solutio quatenus, dicit de honestate per hoc ꝙ tex. ibi
dicit debeant imitari. quod sonat in quandam vrbanitatem,
4 non autem dicit compelli. † episcopi autem nedum inuitantur, sed compelluntur per penas ⁊ censuras, ꝙ veniant tanquam pars concilij. vt in dictis. c. quoniam quidem. ⁊ si epi-
5 scopus. ⁊ placuit. ⁊ si quis episcoporum. † Sed quid de Abbatibus subiectis episcopo, an ad concilium prouinciale venire teneantur, ⁊ Goffredus in capitulo quod super hijs. de
maioritate ⁊ obedient. tenet quod non, quia episcopi inde
reuersi publicabunt eis, que ibi fuerint acta in suis episcopalibus concilijs decimaoctaua. di. capitulo finali de accusa. sicut olim. nec obstāt iura que dicunt omnes clericos venire debere ad concilium prouinciale, quia intelliguntur de clericis
habentibus causas decimaoctaua distinctione capitulo propter, ⁊ idem tenet ibi Hostien. ⁊ Joan. andre. vbi tamen inter
essent Abbates. si sunt priuilegiati in insignijs episcopalibus
habendis deberent habere mitras iuxta determinationem ca-
6 pitu. vt apostolice de priuilegijs lib. sexto. ex quo text. † colli
ge quod episcopi ⁊ alij habentes insignia episcopalia cum intersunt in concilio prouinciali, aut in sinodo episcopali. debent interesse cum insignijs episcopalibus. archiepiscopus et
cum interest concilio prouinciali vltra insignia episcopalia debet habere palium, ⁊ inde est quod antequam illud habeat nō
potest tale concilium congregare. vt in capitulo quod sicut. §.
7 preterea. de elect. † ex quadam tamen modestia que satis iustificatur ex dic. capitu. vt apostolice inoleuit consuetudo. ꝙ
in presentia legati episcopi vtantur mitris tantum albis absq;
alio ornamento. vt dicit Joan. andreas in noue. in dicto capitulo vt apostolice, ⁊ illud etiam seruatur in capella pape vbi
quando prelati interueniunt in pontificalibus, ipse habet mitram aurificatam. Cardinales vero albas de damasco. ceteri
vero prelati albas de lino tantum deferunt mitras, seruant etiā
episcopi ⁊ alij prelati hanc modestiam coram legato sedis apostolice, ꝙ non deferunt rochetum discoopertum ex toto coraz
eo, sed

eo, sed coopertum clamide vel mantello. quod no.
8 ¶ † Quero quotiens isti epi sint citandi ad concilium. dicas
ꝙ sufficit vnica citatio. ⁊ hoc qꝛ fit ad actum extraiudicialem.
ad quod allego glo. in. d. c. si episcopus. xviij. di. ⁊ in cle. i. de
here. ex quibus sumitur doctrina no. ꝙ ad actum extraiudicia
9 lem sufficit vnica citatio. ¶ † Ulterius q̄ro an legatus in hoc
concilio possit facere statuta. dōm ꝙ nedū in. c. prouinciali, sꝫ
ēt extra poterit statuta condere, que statuta erūt perpetua, ita
ꝙ durabunt ēt, postq̄ ille exierit prouinciā vt in. c. fi. de offi. le
ga. disponere autē habent ista statuta precipue circa excessus
corrigendos, mores reformandos vt in. d. c. sicut olim. ⁊ in. d.
c. qm̄ quidem. hac adhibita diligentia, vt si in eis aliquid tra-
ctet, ꝙ aliorū preiudiciū tangat, illi vocent̄ antequā ad statuen
dum procedat, ad quod text. cū glo. in. d. c. fi. de hijs, que fi. a
prela. ⁊ si est tale, qđ generaliter tangat laicos, ēt illi sunt vo-
candi. vt si ageretur de disponendo super matrimonijs, vel de
nonis ferijs inducendis in festorum obseruatione. vt in. c. j. de
ꝯse. di. iij. ⁊ in. c. fi. de feri. ⁊ glo. in. d. c. fi. de hijs, q̄ fi. a prela.
alias non pn̄t in aliorū preiudiciū statuere. si tn̄ vocati consenti
rent, vel presentes non ꝯdicerent, illud sufficeret. vt dixit Inn.
10 in. c. vestra. de loca. † qn̄ enim quis vocat̄, vt ꝯdicat si velit, ⁊
ipse tacet vr̄ consentire. vt voluit Inno. in. c. j. de hijs, que fi. a
maio. parte ca. ad quod facit. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de inte.
actio. ⁊ c. cū, in positionibus. de iurei. li. vj. in fi. sed de quibus
poterit statuere. glo. in. d. §. porro. iij. di. dicit ꝙ de minoribus
non aūt de maioribus. tu dicas ꝙ de omnibus illis poterit sta-
11 tuere que sub iurisdictione sua cadunt. † nam regula est ꝙ ad
limites iurisdictionis, extendit̄ statuendi facultas vt no. Inno.
c. cum accessissent. de consti. ⁊ Bar. in. l. oēs populi. de insti.
12 ⁊ iur. † ⁊ si queras infra quantū tēpus ligabunt hmōi statuta.
dices ꝙ infra tp̄s arbitrariū ligant ignorantes. nec ob. antē. vt
facte no. consti. in prin. col. v. que dicit de duobus mensibus,
qꝛ obtinet in principe tantū. Ita no. Hosti. in summa tit. de cō
sti. §. qn̄ constitutio. ⁊ Bart. in. d. l. oēs populi. ⁊ dixi de igno-
rantibus, qꝛ scientes statim ligantur, iuxta glo. c. cum singula.
de preben. lib. vj. ⁊ c. hoc consultissimo de re. eccle. non alie.
13 eo. lib. ¶ † An aūt possit legatus statuere contra ius cōe. re-
spondeo ꝙ non. vt in. c. super hijs de maio. ⁊ obe. inferior eniꝫ
non pōt legem superioris tollere. ⁊ intellige, siue velit in totuꝫ
eā reuocare, siue in parte, siue eam limitare, aut aliqd addere,
vt in cle. ne romani. de elec. in prin. tn̄ poterit addere penā ad
ius cōe, vt dicit ibi glo. ⁊ pbat tex. in. c. vt animarū. §. statuto.
de consti. lib. vj. ex quo iustificat̄ id quod no. Hosti. ⁊ Io. an.
14 in. c. cū inhibitio de clande. despon. † vbi tenent ꝙ legatus po
test facere per statutū suum, ꝙ casus dispensandi, qui non sunt
reseruati pape sint sedi apostolice reseruati. qđ est valde no. ⁊
quod diximus de pena augenda. intellige, qn̄ cum pena mane-
ret salua iuris cōis dispositio. secus aūt esset si mutaretur vt in
dic. cle. ibi addere. ⁊ ex hoc infert ꝙ vbi actus de iure cōi est
validus, non poterit decerni nullus ex dispositione statuti. iux.
no. per Io. and. in addi. ad Spec. tit. de elec. de materia hac
vide latius per Io. an. in. c. fi. de offi. archipresby. ⁊ in. c. fi. de
15 appel. lib. vj. in noue. ¶ † Quero an ex iusta cā poterit statu-
tū facere in preiudiciū subditorū. ⁊ quidā putarent ꝙ non, cum
disponere in preiudicium alterius soli principi competat. iuxta
no. p Inno. de consti. que in ecclesiarum. ⁊ c. cum accessissent
sed tene ꝯrium. per tex. in. l. venditor. §. si constat. ff. coram pre-
dio. non ob. in ꝯrium inducta, qꝛ debent intelligi qn̄ per specia
lem dispositionē, vtpote per rescriptum, vel aliquid hmōi vel-
let inferior a principe in alterius preiudicium aliquid dispone-
16 re. vt no. Bar. in. l. antiocē sium. ff. de priuile. credi. ¶ † Sed
dubitari pōt an statuendo possit reuocare statuta aliorū lega-
torū precedentiū vel inferiorū. solutio ꝙ sic, qm̄ precedentes le
gati non potuerunt sequētibus legatis equali auctoritate fun-
cturis legē imponere, qm̄ par in parem non hꝫ imperiū. vt de
elec. innotuit. ⁊ multo minus inferior in superiorē. vt in. c. infe
17 rior sedes. xxi. d. ⁊ c. cū inferior. de maio. ⁊ obe. † facit in simi
li, qm̄ cū capitulū sede vacante succedat in epali iurisdictione,
sicut epūs posset statuta suorū predecessorū reuocare. ita ēt pote
rit capitulum sede vacante, ex quo equali ptāte quo ad iurisdi-
ctionem vtitur reuocare statuta episcopi. Ita not. Joan. and.
in. c. vnico. de maio. ⁊ obe. lib. vi. in noue. ⁊ Lapus ⁊ Domi.
18 ibi. ⁊ Joan. de Imol. in. d. cle. ne Romani. in prin. † consue-
tudines tamen vel statuta ecclesie honorabilia, siue vtilia, non
possunt nec debent reuocare per no. per Inno. in. c. accedenti
19 bus. de priuile. ¶ † Sed an possit statuendo vel alias dispone
re contra priuilegia per sedē apostolicam concessa, in hoc repe
riuntur glo. contrarie. nā glo. in. c. pro illorum de preben. tꝫ ꝙ
non potest. contrarium no. glo. in. c. si abbatem. de elec. li. vi.
dicas pro concordia, ꝙ aut legatus vult directe disponere cō-
tra priuilegium pape tollendo illud in toto vel in parte, ⁊ non
potest, ita procedit gl. in. d. c. pro illorum. aut vult hoc non ve
niendo directe contra priuilegium, sed in hijs que expresse ex
priuilegio permittuntur, ⁊ tūc pōt. ⁊ ita procedit glo. in di. c. si
Abbatē. vbi priuilegiū non prohibet precise abbatē transire,
sed ꝙ possit cum licentia. in contrario tamen precise prohibe-
tur nullum recipi in canonicum. Ita tꝫ domi. in dic. c. si Abba
tem. sed ista concordia in secunda sui parte licet habeat bonuꝫ
sensum, non tamen recte illud explicat, vnde tene simpliciter
glo. dic. c. per illorum. ⁊ ad glo. contrariam. dicas ꝙ ibi daba-
tur facultas expressa legato ex eo ꝙ comprehenditur sub no-
mine sedis apostolice. prout late no. in dic. c. si Abbatem. ⁊
20 diximus supra. † ⁊ ex hijs infertur, ꝙ si ex priuilegio apostoli-
co certus numerus canonicorū est in ecclesia statutus. non po-
21 terit legatus ei derogare, † ⁊ circa interpretationeꝫ statutorum
legati notandum est, ꝙ si de eis aliqua dubitatio oriatur, que
sit ita difficilis, vt merito debeat ad superiorem recurri. tunc si
durat legatio sua, ipse poterit interpretari. vt dicit glo. in. c. ex
parte. cl. iij. de verbo. signifi. qꝛ eius est interpretari, cuius est
condere. vt in. l. cum de nouo. C. de legi. ⁊. c. inter alia de sentē.
excom. c. cum venissent de iudi. c. ordinarij. de offi. ordi. lib. vi.
si tamen finita fuisset legatio, cum iam potestas eius desierit,
non poterit interpretari. vt dicit Ioā. and. in. d. c. ex parte. ad
quod faciunt no. in simili per Bar. in. l. oēs populi. ff. de insti.
⁊ iur. optimum tn̄ est ꝙ papa qn̄ interpretatur, requirat ab eo
qualiter intellexit constitutionem vt iuxta eius mentem, eam
interpretetur. vt fecit papa in. d. c. ex parte, aut dubium est le-
ue, ⁊ tunc iudex, coram quo vertitur causa, poterit interpreta-
ri. sicut dicimus in dubio legis, vel priuilegij, vt voluit Inno. in
22 c. cum speciali. de appel. ¶ † Subsequenter quero de iurisdi-
ctione capituli prouincialis, ad quod est dicendum, ꝙ cogno-
scere pōt de omnibus causis ciuilibus prouincie. nedum p ap-
pellationem, sed per simplicem querelam. vt in. c. j. de iudi. vn
de impetiti super premissis in prouinciali concilio respondere
tenentur, ac si citati essent. xviij. di. propter ecclesiasticas ⁊ c.
quoniam quidem, sed in criminali non tenentur respondere,
nisi ad hoc sint citati. ⁊ nisi in citatione sint exposita omnia su-
per quibus accusantur. ix. q. ij. c. vltimo. quod autem dictū est
de ciuilibus intelligunt quidaꝫ in prouinciali vel episcopali cō
cilio. sed in generali dicunt cuilibet competere ius reuocandi
23 domum. sed contra eos est ar. ij. q. vi. simacus. † hoc tamen te
neas indubitanter ꝙ si ad particulare vel generale concilium
pro aliquibus specialibus negotijs in vocatione nominatis vo
carentur, ꝙ in alijs, ⁊ in criminalibus causis, haberent vocati
ius reuocandi domum. hec fuerunt verba Innoc. in. c. graue.
24 de preben. † Ex quibus notanda sunt aliqua primo qualis de-
beat esse citatio que fit in causa criminali. debet enim contine-
re expresse omnia super quibus accusatus impetitur. alias non
est legitima, nec arctat ad comparendum. ad quod ego allego
25 glo. in. c. iudicas. iij. q. ix. ⁊ tex. in. c. si primates. v. q. ij. † Se-
cundo nota ex predictis quādo vocatus ad concilium. ⁊ ibi cō
uentus, habeat ius reuocandi domum. ⁊ hoc locum habet tam
in concilio generali q̄ in prouinciali. ⁊ circa id quod dicit In
nocen. ꝙ de causis criminalibus pōt concilium cognoscere.
26 † adde ꝙ de causis episcoporuꝫ etiā criminalibus poterit hoc
concilium cognoscere non tamen poterit eas diffinire. iij. qō.
viij. c. j. ⁊ q. vj. quāuis liceat. ⁊ c. dudum ⁊ c. multum stupeo.
⁊ c. accusatus. ⁊ quādo tractat̄ accusatio episcopi, in ipso tra-
ctatu necessarij sunt. xij. episcopi. vt in. d. c. i. iij. q. viij. ⁊ c. hec
quippe. iij. qō. vi. nec in hijs. xij. computatur archiepiscopus.
xv. q. vij. felix. ⁊ similiter nec legatus cum in eius potestate cō
currat. ⁊ predictus numerus est necessarius non solum in cri-
minali accusatione episcopi, sed ēt si ciuiliter de crimine agere
tur. vtpote si excipiatur contra ipsum, vt remoueatur ab epi-
scopatu. xxiij. di. illud. xxxiiij. di. quorundam. nam post talem
ammotionem vel repulsionem adeo remanet infamis, vt inel-
ligibilis sit. vt in. c. super eo. de elect. secus si pro contumacia
episcopus excommunicaretur, vel suspenderetur nam hoc so-
lus archiepiscopus vel legatus facere posset. Ita no. Innocē.
27 in. d. c. graue † lꝫ tamen conciliū prouinciale non possit depo-
nere epm̄, poterit tn̄ pronuntiare eū deponendū. iuxta gl. ij. q.
28 vj. biduum, † sed an isti epi, qui in prouinciali concilio conue-

niunt cum archiepo vel legato. sint ordinarij cum eo. Solutio fm Inno. vbi. s. q sic. ij. q. vj. placuit. & c. si episcopus accusatus. xi. q. iij. si eps forte. & quatuor. c. se. vi. q. iij. c. scitote. xviij. d. c. j. & ij. Idem tz Hosti. in. d. c. graue. & glo. & Archi. iij. q.
29 viij. in summa. † Sed an concilium istud prouinciale poterit vt suspectum recusari. Vinc. in. c. j. de iudi. tz q sic. quem sequuntur cōiter doct. ad idem glo. in. c. in singulis. de sta. re. & text. in cle. pastoralis. §. pisana. de re iudi. qd procedit, nedum si oēs de concilio sint suspecti, sed et si maiores, qui president principalius in concilio prouinciali, sunt suspecti, vt dixit Vincē. ad quod facit in ar. c. fin. de procu. sed qn non essent oēs suspecti. nec principaliores, tunc tota ptās concilij resideret penes habiles & non suspectos. ar. c. cum nobis olim. de elec. & c. cum super Abbatia. de offi. dele. & vbi ageret ad depositionem epi vel priuationem ab ecclesia. quo casu. xij. eporum numerus requirit vt prediximus, vbi propter suspitionem aliqui ex illo numero deessent, tunc fm Inno. vbi supra. metropolitanus vel legatus presidens concilio. alios loco ipsorum eligeret de ea prouincia, si fieri possit. alioquin de vicina. arg. lxv. d. c. si forte.
30 † concilium tn generale minime vt suspectum pōt recusari. pp pter interessentiam pape, cuius iudicium nullus euadere pōt. vt in. c. cuncta per mundum. & c. per principalem. & c. aliorū. ix. q. iij. nam & in causa sua princeps potest esse iudex. nec recusari valet vt suspectus. vt not. glos. in. c. si quis pecunia. lxxix. di. & in. c. consuetudo. xvi. q. v. & Inno. in. c. ex parte. de verb. signi. & legiste in. l. vnica. C. ne quis in sua cā ius si. di. per tex. in. l. proxime. de hijs. que in testa. delen. quanto magis poterit iudicare in aliena. nec remoueri a iudicando pp pter suspitionē.
31 ¶ † Sed que erit forma pronunciandi snias, vel mandata, aut alias ordinationes in prouinciali concilio. ad hoc dicendum, q non est vis. vtrum pronuntiantes dicant. Nos concilium, aut nos archieps, vel legatus de cōsensu nostri concilij fm Arch. qui ita no. xvij. d. §. j. & bal. in. l. j. C. de vindicta manumi.

SVMMARIVM

1 Legatus in alienatione rerum ecclesiasticarum auctoritatem interponere potest.
Quid de prelatis inferioribus.
2 Legatus alienandi licentiam dare pōt abbati, vel priori, qui iurarunt non alienare sine episcopi consensu.
3 Alienatio rerum eccle. Romane in legatione non cōtinetur.
4 Legatus an possit suam auctoritatem interponere in alienatione rei eccle. site extra prouinciam, si ecclesia, cuius res alienatur, est intra prouinciam, & j. nu. 7.
5 Consensus actum precedere & sequi potest.
Decretum in ipso actu prestatur.
6 Consensus episcopi in alienationibus non est actus iudicialis, sed voluntatis expressio.
8 Alienatio rerum ecclesiarum hodie inconsulto Romano pont. interdicta est.
Limita vt j. nu. 10. & 11.
9 Legatus hodie in alienationibus ecclesie sine papa auctoritatem non interponit.
10 Alienatio rerū ecclesiarum ob summā necessitatē q celeritatē desideraret, q pape auctoritas expectari non posset, fieri pōt.

¶ Questio vndecima.

1 Vndecimo quero de facultate legati circa auctoritatem interponendā in alienationibus rerum ecclesiasticarum. † teneas q pōt in rebus ecclesie alienandis suam auctoritatem interponere, qr hoc pōt nedum eps. vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. & c. in venditionibus. xvij. q. iiij. & c. j. & c. cum in apostolica. de hijs. que fi. a prel. verum et inferiores, qui habent ecclesias, pleno iure subiectas. Itaq hnt iurisdictionem epalem in loco. vt contingit sepenumero in abbatibus. Ita tz Inno. in. c. statuimus. de transac. & gl. in cle. i. de rebus ecclesie non alie. ergo & legatus hoc poterit, qr cōcurrit cum eis in iurisdictiōe, & hoc tz expresse Spec. ti. de lega. §. qnter. ver. fi. & Archi. in. c. in venditionibus. xvij. q. iiij. & Jo. an. in. c. de feu. fallit tamē vbi prelatus iurasset non alienare Ro. pon. inconsulto. vt vo-
2 luit Spec. in. d. §. ver. ceterū. & Jo. an. in. d. c. ij. † Sed quid si aliqs prior vel abbas iurat nō alienare sine qsensu dioc. epi vel alicuius abbatis. j. legationem constituti. & in hoc dōm, q legatus huic licentiā dare poterit. ppea qr concurrit cum quolibet ordinario sue prouincie, vt predictū est. secus tn est si non intuitu dignitatis, sed persone, vel amicicie hmōi psonam designasset. Ita no. Spec. in. d. §. qnter. ver. quid si aliquis prior subiugit tn in ver. se. iuxta primū casum hoc verum esse. si ille prelatus qui iuxta formā instri erat consulendus, fuisset de sua legatione. secus tn si esset de extra suā prouinciā, qr tunc vices eius non posset supplere. & hoc idē tenuit Fed. de sen. cōsilio. cxcv. nec putarē illo casu fore necessariū consensum capituli ecclesie Cathedralis. cū ipse non habeat capitulū lz in epo interponente auctoritatē qsensus sui capituli requirat. vt est tex. no. in. d. c. cū in apostolica. si ecclesia tn alienans hret capitulū eius cōsensus requireret. & alie solēnitates reqsite qr non pōt legatus
3 iuris solēnitates tollere vt superius dictum est. † non tn res ecclesie Romane posset alienare. nec in legationis mandato hoc continet. iuxta no. p Bart. in. l. prohibere. §. plane. ff. qd vi aut clam. ad quod facit et. l. mandato generali. & l. procurator to-
4 torū. ff. de procu. ¶ † Sed quero si ecclesia cuius res alienant est intra suam prouinciā. res aūt que alienantur sunt extra. an possit legatus in hijs alienandis suam interponere auctoritatē. & videret q non, per no. p glo. x. q. ij. hoc ius porrectū. & in. d. c. in venditionibus. q dicunt epm in cuius dioc. res sunt, debere interponere auctoritatem, ad qd inducunt. l. si predium. C. de predi. mino. Inno. tn & Hosti. in. c. pastoralis de priuile. dicūt q requirit auctoritas diocesani ecclesie. & p qns sufficeret consensus legati. ad hoc. d. c. in vēditiōibus. alij dicūt, q vtrinsq requirit auctoritas vt no. Jo. and. in. d. c. pastoralis. Pau. tn in cle. j. de re. eccle. non alie. dicit q opi. Inno. & Hostien. est vera. qr ad epm ecclesie spectant iura & dispositio ipsius ecclesie. & qnter dotis & bonorum eius. x. q. i. regenda & c. decretū. nec ob. l. si predium. preal. qr loquit in minore. in cuius rei alie-
5 natione requirit decretum iudiciale. † Sed in ecclesia sufficit consensus qui pōt precedere & sequi. decretum tn prestatur in ipso contractu. vt no. in. c. cum consuetudinis. de consue. & c. dudum de re. eccl. non alie. lib. vi. & ideo nil mirum si iudex in cuius dioc. sita est res pōt illud interponere, qr pōt de illa iu-
6 dicare. † sed consensus epi est quedam ptātis ligate relaxatio. fm quam inferior nil pōt sine licentia, & non est actus iudicialis. sed voluntatis expressio. vnde prestari pōt omni tpe. & quātum ad minorē dicit quosdam legistas dicere, q vterq potest auctorizare, & fm eum hoc est verum. cum vterq possit iudicialiter cognoscere. C. vbi in rem actio. l. fi. de fo. compe. c. sane. & c. fi. & sic recitando transit Jo. de Imo. in. d. cle. sed do. car. tz q vterq eps poterit interponere auctoritatem. & pro epo rerū facit. d. l. si predium. pro epo vero ecclesie. facit. l. magis puto §. illud. ff. de re. eorum. quo ad alienationē tn rerum minorum tutius est q et interueniat decretum iudicis rei site p. d. l. si predium. ego crederē opi. Inno. & Hosti. & Pau. fore veram. ad qd multum stringunt motiua do. Pau. facit et ad idem tex. in. c. nouerit. x. q. j. vbi probat q ad epm spectat cura ecclesie
7 vna cum dote sua. † ex quo inferri poterit, q legatus et quo ad possessiones extra suā puinciam qstitutas poterit interponere auctoritatē suam. quo aūt ad rei minoris alienationem tene q vterq pōt vt supius dixi & tz Bald. in. d. l. si prediū. & in. l. i. C. de ēhen. emp. post Jac. de are. † cōsidera tn circa predicta q
8 hodie et in casibus a iure permissis non lz alienare res cuiusq ecclesie. vel monasterij. aut pij loci inconsulto Romano ponti. & qfacientes grauibus penis inuoluunt. vt in bulla Pauli pa-
9 pe. ij. p viam qstitutionis edita continet. † ex quo infert q in hmōi alienationibus non poterit legatus auctoritatē interponere sine speciali facultate sibi a papa qcessa p no. p Spec. in
10 d. §. qnter. ver. ceterū. & Jo. an. in. d. c. ij. de feu. † qd tn si subesset summa necessitas, que tantā celeritatē desideraret, q cōmode non pōt auctoritas pape expectari, an non obstante dicta qstōne Pauli possit fieri alienatio. dōm q sic. ad hoc gl. no. xij. q. ij. placuit. & tex. ff. de peti. hr. diuus. ff. de admi. tut. l. tutor q repertoriū. §. i. & hoc tz Hugu. & Archi. in. c. Abbatibus. xij. q. ij. & sic disputādo terminauit Pau. in qōne q incipit qdēnatus. in vltimo mēbro. Idem tz do. car. in cle. j. de re.
11 eccle. nō alie. ad qd et facit tex. c. fi. de eccl. edifi. † ex qbus infert limitatio ad iura q exigūt solēnitatē in rebus ecclesie alie. vt intelligant. nisi tāta necessitas & tā vrgēs interueniret, q nō posset obseruātia solēnitatis pdicte obseruari. vt ē tex. cū gl. in d. c. placuit & hoc mō limitabis. d. qstōne Pau. limita et nisi res essent modice, qd satis innuit. d. constitutio, ad quod et facit te. xix. q. ij. terrulas.

Summarium

SUMMARIUM

1 Legatus prouinciam suam visitare potest, & procurationem recipere.
Quid de legato non de latere.
2 Legatus visitando an formam alijs visitatoribus prefixam seruare debeat.
3 Ecclesia roma. contra se & suos priuilegiare non consueuit.
Legatus de latere. iura communia seruare tenetur.
Legatus ordinarius est.
4 Legatus procurationem petit visitatione finita.
5 Legati procurationem, a quocunq; maluerint, petere possunt.
6 Legato non debentur expense que in vecturis equorum fiunt, quando procuratio fit ratione visitationis ecclesiaru3, secus in ea, que fit ratione necessitatis.
7 Legatus pape expensis subditorum alitur, secus in legato Cesaris.
8 Necessitas romanam ecclesiam excusat.
9 Nuntij per archiepiscopum pro negocijs prouincie missi procurandi sunt.
10 Priuilegium in corpore iuris clausum ex rationis identitate extendi debet.
11 Camera apostolica legatis hodie salarium dat, vt subditi a procurationibus releuentur.
12 Absolutio facta post recessum legati de eo, qui ob non procurationem solutam inciderat in censuras, & vt absoluerentur, legatus vices suas commisserat, an valeat.
13 Commissiones tot sunt quot persone absoluende sunt.
14 Legatus, vel eius commissarius non potest post recessum excomunicare, nec absoluere.
15 Excommunicatio contra non soluentes procurationem non ligat eos. qui per impotentiam soluere nequeunt.
16 Excōicatio habentis plura beneficia non comprehendit illu3, qui recepit secundum, cuius fructus alteri debentur.
17 Excōicatio non ligat exemptos a solutione procurationis per apostolicum priuilegium.
18 Excommunicatio lata contra non subditum denegantem procurationem ab eo exactam vltra taxam lateranen. concilij non tenet.
19 Excommunicatio generaliter lata contra non soluentes procurationem an ignorantes liget.

¶ Questio duodecima.

1 Duodecimo quero † an legatus possit visitare prouinciam sua3, & recipere procurationem a locis visitatis. Solutio. q; sic. pro quo est tex. de censi. c. procurationes. facit et ad idem. nam vt superius dictum est concurrit cu3 quolibet ordinario sue prouincie. & si est de latere poterit visitare loca, etiam si sint exempta, q2 exempti sibi subijciuntur. vt in. c. veniens. de verbo. significa. lib. vj. si autem non est de latere hoc non poterit in exemptis. quia sibi non subijciuntur, sed tantum in non exemptis, an autem in casu speciali cle. attendentes. de sta. re. posset sicut ordinario conceditur. decidere poteris per ea que dixi. s. qō. viij. vbi tractaui, an illis casibus specialibus, quibus a iure datur iurisdictio ordinario in exemptos, compe
2 tat illa legatis qui non sunt de latere. † Sed an debeat seruare formam prefixa3 alijs visitatoribus per. c. romana. de censi. li. vj. Solutio est. secundum Hosti. & Jo. and. in. d. c. romana. §. fi. q; nō arctatur illa constitutione. ad quod assignant triplice3 rationem. Prima, quia vices pape gerit. xciij. d. c. fi. Secunda ratio est, q2 maior est episcopo. de offi. delega. sane. qui non includitur sub clausula generali. de sen. excom. q2 periculosu3.
3 ad idem. c. sedes. desertis. † Tertia ratio est. q2 Romana ecclesia contra se & suos priuilegiare non consueuit. de censi. cum instantia. sed Joan. de Jmol. ibi dicit q; iste rationes sunt satis generales. vnde secundum eum posset teneri contrarium. nam legatus etiam de latere tenetur seruare iura communia. nec illa tollere potest. vt in glo. c. fi. de here. lib. vj. & per glos. in cle. sepe. de verbo. significa. & idem tenet ibi domi. nam ille tex. dicit illam formam visitandi ab omnibus ordinarijs seruādam fore. constat autem q; legatus est ordinarius. vt in. c. ij. de offi. lega. lib. vj. & adhuc eius iurisdictio est restringenda tanq̄
4 extraordinaria. vt not. glo. in cle. ij. de offi. ordi. † Et quando petit procurationem ratione visitationis non poterit ea3 petere, nisi visitationis officium fecerit. vt in. d. c. procurationes. secus tñ dicunt ibi Jo. an. & doc. in procuratione que legato debetur non rōne visitationis, sed ad eius onera supportanda. de qua in. c. accedentes. de prescri. & c. cum instantia. de cēsi. illa enim et a locis non visitatis est sibi exhibenda. & idem t3
5 Spe. de senis. cōsi. cxi. † & hmōi procurationē3 de qua proxime diximus poterunt legati, & nuntij sedis apostolice a quocunq; maluerint petere. & qui fuerit requisitus d3 eis super hoc parere adeo q; contumaciter resistentes, poterunt per districtione3 ecclesiasticam ad hoc compelli. si tñ exactus ab eo sentiret se grauatum vltra suam facultate3, poterit agere contra non granatos ad residui restaurationem. vt in. d. c. cum instantia. debentq; illi in hoc esse moderati, q; si necessario debent trahere moram in aliquo loco, ne locus ille ꝑpter ipsos nimium aggrauetur. ab alijs ecclesijs vel personis recipient procurationes q̄ nondum fuerant suis procurationibus aggrauate. vt in. d. c. ꝓcurationes. nec vltra possibilitate3 & facultates, in hoc sunt ecclesie grauande. immo si vna non sufficiat plures debent con-
6 iungi ad procurationem exsoluendam. vt ibi dicit text. † Est & alia differentia inter istas procurationes, qm̄ in prima procuratione. s. que fit ratione visitationis ecclesiarum, non debenť legato expeñ. que fiunt in vecturis equoru3 vel ferraturis, iuxta no. per Jnno. in. d. c. j. de censi. li. vj. Sed in scda procuratiōe que rōne incumbentiū necessitatū eis debeť, oīa ista veniunt. & sic poterit saluari gl. in. c. ij. de censi. eo. li. & ita et t3 ibi Joan.
7 an. in noue. & Spe. de seni. in preal. cōsilio. † Et ex predictis inferť vna dña inter legatū pape & legatū Cesaris. nam legatus pape alimentať expeñ. subditorū vt in predictis iuribus. legatus aūt cesaris expensis ipsius imꝑatoris mittentis. vt in auc. vt nulli iudicū. §. nulli. col. ix. hanc dñam inter istos ponit glo.
8 in. c. inter cetera de offi. or. vbi dicit Hosti. † q; Ro. ecclesia3 excusat necessitas. q2 non posset oībus prouidere. Jtē priuilegium ab antiquo obtentum. qd tñ epi vellent imitari sed nō debent, ar. in. c. j. de tēpo. or. & in. c. in causis. de re. iudi. sed hoc vltimu3 de epo limitat Abbas siculus in. d. c. inter cetera. nisi expensa esset grauis, & eps mitteret pro cōi negotio nuntium. ad quod inducit no. per Jnno. de sta. regu. c. j. ad qd ego indu
9 co no. per Hosti. in. d. c. procurationes. † vbi querit an nuntij quos archieps mittit pro negotio totius prouincie sint ꝓcurandi, & dicit q; sic. allegat de iureiu. ego eni3. & de mai. & obe. dilecti. & de penis. Romana. lib. vi. & idem dicit de archiepo, qui pro negotijs prouincie in aliquo loco moram trahit. vt in. c. vt preterite. de elec. eadē enim rō est in archiepo, q̄ in legato. er-
10 go idē ius. † sed dices l3 vbi est eadē rō sit idem ius, tñ priuilegia non debent extendi per identitatē rōnis, de priuile. c. sane. sed responderi pōt sm eum illud verū in priuilegio corpore iuris non clauso. secus aūt in clauso. vt est in ꝓposito. ide3 sequiť ibi Jo. an. & no. hoc vltimū pro extensione priuilegiorū. ꝓ quo
11 ego induco gl. in. c. cum illorū de sen. excō. † hodie tñ vt subditi releuenť a procurationibus legatorū. consueuit camera apostolica eis salariū constituere. & ponit Jo. an. taxam salarij tam in legatis de latere, q̄ in alijs in. d. c. ꝓcurationes. sed experiētia docet q; hodie est aucta illa taxa. ¶ Sed iuxta predicta q̄
12 rit Spe. in. d. cōsilio † pone q; clerici alicuius ciuitatis qui non soluerunt partē sibi contingentē de ꝓcuratione legati. & sic incurrerunt cēsuras inflictas p legatū, ante recessum legati purgauerunt contumaciā suā, & soluerunt. & legatus cōmisit vices suas alicui, qui absolueret oēs illos. q quidē cōmissarius ante recessum legati. aliquos absoluit. aliquos vero post eius recessum, & sic post finitam legationem, queritur an valeat absolutio facta post recessum legati. & arguit q; sic, ex quo ante recessum legati cepit vti iurisdictione. de offi. lega. c. vltimo. secus si res esset integra ex toto vt ibi. sed in ɔ̄rium inducit, q2 l3 ceperit vti iurisdictione quo ad quosdam, hoc non debet prodesse quo ad
13 alios. vt no. de offi. deleg. l3. † q2 tot videntur esse commissiones quot sunt persone absoluende. ff. de mino. l. etiam. ij. q. iij. abolitio. cum simi. ad hoc optime facit de offi. deleg. c. fi. §. offi
14 cium. li. vi. & de hereti. ne aliqui. a contrario. eo. lib. † Jtem sicut legatus vel eius cōmissarius non pōt excōicare post recessum suū, & sñia p eū lata postea non ligaret, vt no. de sen. excō. a nobis. Jta nec absoluere pōt eius cōmissarius post ipsius recessum. q2 eadē est ratio. si tñ negotium omnium istorum clericorū esset cōnexum, tunc perpetuatio facta quo ad vnū intellige-
15 reť facta quo ad oēs. vt no. Hosti. in. d. c. l3. † Aduerte tamen circa predicta, & tene menti, q; gñalis sñia excōicationis, vel alterius cēsure, aut pene lata ɔ̄ nō soluētes ꝓcurationē, nō

ligat eos, qui propter impotentiam soluere nequeunt. Ita no. Abbas siculus in. c. p. 7. g. de offi. deleg. ad qđ inducit. nam talia verba generalia ciuili mō sunt intelligenda. l. si cui. ff. de
16 seruitu. † Ad qđ ego induco ea que in simili no. Jo. an. in. c. si tibi concesso. de preben. lib. vj. vbi dicit ꝙ si legatus per suam constitutionē excōicet habentē in eadem ciuitate duo bñficia, non incurrit illā excōicationē ille, qui cū hr̄et primum, recepit ſm, cuius fructus alteri debebant. equitas enim que in simili casu excusat a pena concilij generalis. vt in. d. c. si tibi concesso. merito excusabit istum a pena constitutionis legati. Itē qꝛ
17 lex dꝫ esse honesta 7 iusta. † dicas ēt ſm cal. consilio. ix. in tit. de sen. excō. ꝙ talis sñia non ligat exemptos a solutione ꝑ priuilegium apostolicū, qđ procedit ēt si specialiter esset 7 noīatiꝫ lata ꝯ illos, qꝛ legatus hꝫ p̄tatem excōicandi eos qñ essent rebelles 7 contumaces in soluēdo. isti aūt non sunt hmōi, ex quo legitimo priuilegio se tuent̄. sed ego non crederē ꝓpter hoc ex cōis sñiam fore nullam, cum per superiorē 7 in subditum sit lata. loquor qñ esset specialiter lata in aliquem esset tñ iniusta 7 constito de veritate, sine difficultate relaxanda. ad hoc gl. iiij. q. v. quisquis. 7 in. c. ij. de testi. cogen. 7 qđ no. Inno. Hosti. 7 Jo. an. in. c. p. 7. g. de offi. deleg. ad quod ēt induco tex. c. ve-
18 nerabilibus. §. idemqꝫ. de sen. excō. lib. vj. † Item non tꝫ excōicatio lata ꝯ subditum denegantē procurationem exactā ab eo vltra taxam in Lateraneñ. concilio constitutā. vt de exce. pre-
19 la. cum ad quorundam. hoc tñ indubitanter teneas, † ꝙ si sñia excōicationis esset in genere lata ꝯ non soluentes, non ligaret ignorantes. iuxta no. per Jo. and. in noue. in. c. vt animarum. de consti. lib. vj. quod limita, nisi ignorantia fuisset crassa 7 supina vt ibi tex. dicit.

SUMMARIUM

1 Legatus non de latere an absoluere possit ab excommunicatione a iure lata propter violentam in clericum manuum iniectionem.
2 Iniuria enormis que dicatur, 7 ī. nu. 4.
3 Quid de legato de latere.
5 Quid de legato nato.
6 Legatus missus subditos existentes intra prouinciam absoluere potest.
7 Legatus missus subditos extra prouinciā absoluere potest.
8 Potestas de iure cōi competens ad alienum territorium de consensu sui iudicis prorogari potest.
9 Legatus missus subditos alibi excōicationem incurrentes absoluere potest.
10 Legatus missus absoluere pōt non subditos in suam prouinciā venientes, si ibi excōicationem incurrunt.
11 Legatus de latere subditos tam in prouincia q̄ȝ extra absoluere ab excommunicatione potest.
Legatus de latere in quibus ab alijs differat, remissiue.
Legatus de latere in casibus pape reseruatis irregulariter se intromittere non potest.
Legatus de latere absoluere potest in casibus, si absolutio pape non sit reseruata.
13 Legatus missus an absoluere possit ab excommunicatiōe, per hominem lata, 7 nu. seq.
14 Legatus de causis coram alijs pendentibus non se impedit.
15 Excommunicatus satisfacere dꝫ de eo, pro quo excommunicatus est, 7 quomodo. 7 ī. nu. 18.
16 Iniurie satisfactionē quis remittere nō tenet̄, sed rancorē sic.

¶ Questio decimatertia.

Ertiodecimo quero de facultate legati circa absolutionē a sñia excōica. impendendaꝫ. 7 pro veritate huius questionis distingue. qꝛ aut querimus in excōicatio
1 ne lata a iure. aut in lata ab hoie. † Primo casu si est inflicta propter violentā manuū iniectionem in clericū iuxta. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. 7. c. non dubium. 7. c. parrochianos. de sen. excom. 7 percussio non est enormis, legatus poterit absoluere. qm̄ eps illo casu pōt vt in. c. peruenit. 7 in. c. cum illorūꝫ.
2 de sen. excō. aut percussio fuit enormis. † 7 voco enormem, vel ex persona iniuriata. vtpote si in epm vel abbateꝫ sit manus iniecta, vel ex re ipsa. vtpote si ad mutilationem membri, vel maximam sanguinis effusionem fuerit processum. vt est tex. in. d. c. cum illorum. adde quod etiam ex loco dicitur atrox iniuria. vt si in loco publico fuerit illata. vt in. §. atrox. insti. de iniuri. 7 in hoc casu legatus, qui non est de latere, se non pōt intromittere. qꝛ casus est reseruatus pape. vt in dictis. c. peruenit. 7 cum
3 illorum † sed in legato de latere. sunt opi. contrarie nam Hosti. in. c. ad eminentiam. de sen. excom. tꝫ ꝙ pōt. qꝛ tex. ibi loquitur indistincte. 7 indiffinita equipollet vniuersal i iuxta not. in. c. vt circa. de elec. lib. vj. 7 maxime ſm eum probatur. ſcōm aliam literam, que habet dictionem vniuersalem omnis. sed idem Hosti. sentit contrarium in. c. pen. de offi. lega. vbi dicit
4 ꝙ pro enormi iniuria solus papa absoluit. † tamen quo ad legatum appellat enormem iniuriam homicidium 7 membri mutilationem. secus aūt in effusione sanguinis ēt cum effractione ossis. 7 illam opi. Hosti. s. ꝙ in enormi iniuria non possit. secus est Spec. ti. de lega. §. nunc dicamus. ver. ꝙ ēt dixi. sed doct. in. d. c. ad eminentiam. cōmuniter tenent opi. primam. s. ꝙ legatus de latere hoc possit ēt in enormi iniuria. 7 hanc ēt tenent Archi. 7 Jo. and. in. c. eos. de sen. excom. lib. vj. in noue. pro qua facit tex. in. d. c. ad eminentiam. qui generaliter loquitur. est expressus tex. ad idem. in. c. quod translationem de offi. le-
5 ga. † Et circa absolutionem istorum dicendum ꝙ legatus natus, idest qui ratione ecclesie sue legatus est, non pōt tales absoluere, vt in. d. c. excōmunicatis, quod intellige, nisi alias sint ordinarij epi. nam tunc 7 si non possint tanquam legati nati, poterunt saltim tanquam episcopi in non reseruatis pape. non tamen in istis tanquam legati poterunt. lꝫ Abb. sicu. dixerit cōtrarium, 7 male. in. d. c. excōmunicatis. qꝛ tunc nulla esset inter eos 7 missos legatos differentia, cuius contrarium voluit
6 ille tex. † legatus vero missus pōt absoluere subditos existentes intra prouinciam suam. extra prouinciam vero suam extraneos nequeunt absoluere. nec etiam intra prouinciam, vt dicit
7 ibi tex. † sed an subditos suos possit absoluere extra prouinciā Vinc. tenet ibi ꝙ sic. sed contrarium sentit ibi glo. 7 communiter docto. quia tex. indistincte prohibet extra prouinciam absoluere. 7 ita dicit Joan. andr. de facto seruari 7 idem sentit Specu. eo. titu. §. nunc dicamus. ver. circa. quod procedit ſm Hosti. etiam si habeant licentiaꝫ iudicis territorij. qꝛ potestas datur legatis cum limitatione. non ergo debent excedere limites potestatis sibi concesse per priuilegium. de priuile. c. sane.
8 † 7 ex hoc not. ꝙ licet potestas competens de iure communi possit prorogari ad alienum territorium cum consensu iudicis
9 territorij. secus in ea que competit ex priuilegio. † Sed quid si subditi legato alibi. s. extra prouinciam incurrerunt excōmunicationem. an legatus intra prouinciam poterit eos absoluere. 7 Hosti. dicit ibi ꝙ non. per illum tex. qui dicit aliunde contingat accedere. sed Specu. in. d. §. illud refert quosdam tenuisse contrarium. 7 hanc partem tenet Abbas sicu. in. d. c. excōicatis. nam quemadmodum pōt subditos suos punire de delicto alibi commisso. vt in. c. cum contingat de fo. compe. 7 in. l. j. C. vbi de crimi. agi oportet. ita 7 absoluere poterit. ad quod etiam inducit glo. xvi. q. j. c. placuit. 7 ego induco glo. que melius facit in cle. cum ex eo. de sen. excom. in glo. fi. qꝛ glo. indu
10 cta per eum loquitur in foro penitentiali. † Sed quid si non subditi venerunt ad prouinciam 7 ibi incurrerunt excommunicationem. Hosti. tenet ꝙ absoluet eos legatus, quia isti non dicuntur aliunde accedere, cum non veniant excommunicati. ex quo ibi dicebat Abbas antiquus. ꝙ licet scholaris veniēs ad studium excommunicatus non possit absolui ab episcopo loci illius studij, secus tamen esset si ibi incurrisset excommunica-
11 tionem. † si autem queramus de legato de latere. dicas ꝙ absoluere poterit quoscunqꝫ tam subditos q̄ȝ extraneos, tam in prouincia sibi decreta q̄ȝ extra. vt in dic. c. excommunicatis. a contrario sensu 7 ibi tenet glo. ex quibus collige aliquas differentias inter legatum de latere 7 alios legatos. in quibus autē differant vide glo. in. c. j. de offi. lega. lib. vj. 7 ibi Joan. and. in noue. poteris etiam ex discursu huius tractatus differentias
12 inter eos colligere. † Quo ad alios vero casus in quibus a iure infligitur sententia excommunicationis non poterit legatus se intromittere absoluendo si absolutio est reseruata pape. iuxta no. per Joan. and. in dic. c. eos, in noue. Nam de reseruatis pape regulariter se non intromittit, vt in dic. c. ꝙ translationem. 7. c. nisi specialis. eo. titu. si tamen absolutio non esset reseruata pape posset absoluere. quod est in omnibus excommunicationibus inflictis a iure. vbi papa sibi specialiter eam non reseruat, vt. c. nuper. de sententia excommunicatio. quod etiam procedit in sententijs latis per conciliorūꝫ prouincialiū,

aut

aut sinodalium statuta.iuxta no.per Joan.andr.et sequentes
13 in.c.graue.de preben.et per Archi.xvij.distinct.§.j.† aut sumus in secundo membro principali, scz in excommunicatione hominis,et in hoc casu in latis per viam sententie generalis,vt pote si iudex fulminet sententiaz excommunicationis in omnes furtũ facientes,iuxta tex.in.c.ex frequẽtibus.de insti.et not.in. c.a nobis.lo.j.de senten.excõmu.poterit legatus etiam si non sit de latere absoluere,q2 posset episcopus per dicta iura cũ quo ocurrit legatus,si vero per viam sententie particularis siue specialis fuerit lata,et tunc si per papam,non se intromittet legatus de ea absoluendo,quia maior est eo,idem si per ipsius delegatũ lata fuisset,vt.in.c.studuisti.de offi.lega.q2 quo ad illaz cãm sibi omissaz maior est quocunqz ordinario vt.c.sane.lo.ij.eo.tit. si vero per alium inferiorem non poterit se de ea intromittere, nec eam reuocare sine cause cognitione, et secundum tramites iuris de offi.delega.cum contingat de offi.ordi.ad reprimẽdaz de senten.excommu.per tuas,ita tenet Spe.ti.de lega.§.nunc
14 dicamus.ver.quod autem dicitur † forma autem secundũ quã se poterit intromittere in hoc casu,hodie est data expressius,nã si pcessit inferior excommunicans ad partis petitionem,nõ poterit superior se intromittere de absoluendo ab ea nisi ad eũ fuerit appellatum.si vero ex officio suo inferior processit,vtpote p defensione suorum iurium,vel alias,tunc per viam querele etiã se poterit intromittere, vt in.c.venerabilibus.§.j.et.ij.et.iij.de sen.excommu.lib.vj.et licet ille tex.loquatur de Archiepiscopo,idem tamen est in legato,qui de causis coram alijs pendentibus,non se potest impedire via solius querele, sed per tramites iuris,vt no.domi.in.c.romana.in prin.de fo.compe.libro. vj.et latius dixi supra.q.viij.nec tunc absoluet,nisi citata parte, in cuius fauorem emanauit excommunicatio iuxta tex.in.§.sententias.c.romana.de appel.libro.vj.ad quod faciunt no.in.c. qua fronte.de appel.facit etiam gl.in.c.excommunicatos.xj.
15 q.iij.† debet quoqz fieri satisfactio per excõmunicatum.de eo pro quo est excommunicatus,sed de modo satisfaciendi est difficultas,quando est excommunicatio inflicta pro iniuria vel lesione irrogata clerico.quidam enim dicunt q vera satisfactio versatur circa expen.damna et interesse,q2 clericus non debet petere extimationem iniurie,alij vero dicunt,quos sequitur Hosti. in.c.ea noscitur.de sen.excommu.q non sufficit flectere genua et petere veniam,immo iniurians tenetur satisfacere de iniuria illata,que extimabitur iuxta qualitatem persone iniuriate,et qñtitatem iniurie,que emenda dabit iniuriato,vt in.c.olim de iniu.et hec opi.secundum Abbatem siculum, ibi est verior,licet alia sit equior,sed tu dicas latius,quia aut quis est excõmunicatus pro debito,aut pro delicto siue pro contumacia.si pro debito oportet,vt prius de eo satisfaciat si potest si enim impotens esset soluendum absoluetur sine satisfactione prestita cautione vt qñprimũ ad pinguiorez fortunã peruenerit satisfaciat.c.odardus de soluti.aut est excommunicatus pro delicto,vtpote quia manus in clericum intulit violentas,vel aliquid simile,et tunc teneas opi.Hosti.de qua supra.nec ob.si dicatur q clericus non debeat petere satisfactionem iniurie nam hoc est falsum per.d.
16 c.olim † licet enim teneatur dimittere rancorem non tamen iniuriã, hoc est satisfactionez iniurie.xc.di.si quis contristatus, et gl.in.c.j.de male.cleri.immo si iniuria sibi facta cederet in iniuriam ecclesie, non deberet nec posset eaz remittere,iuxta no. in.c.contingit.de sen.excommunica.per gl.et Inno.et per glo. c.parrochianos.eod.titul.et hec satisfactio debet fieri iniuria-
17 to, si est clericus secularis.† si autem esset religiosus, debet fieri non sibi,sed monasterio suo,quia ipse nil proprium habet,sed quicquid hz est monasterij,vt.c.nolo.et.c.non dicatis.xij.q.j.et etiam de iniuria illa actio datur non sibi,sed monasterio de quo vide gl.in.d.c.parrochianos,vbi tamen is qui debet habere satisfactionem,reconciliatus foret, et alias componeret cum excommunicato,ex quo ille reddit se contẽptum,debet fieri abso-
18 lutio,vt in.c.cum desideres.§.fi.eo.tit.† si vero est excõicatus pro otumacia,iterũ subdistingue,q2,aut illa otumacia est in non parẽdo,aut in nõ comparendo,primo casu, si quãdo pro contumacia in non parendo,vtpote q2 iussus noluit maleficiũ,vel offensam emendare,et tunc si offensa est manifesta,nõ debet exhiberi absolutio,nisi prius sufficiens prestetur emenda,si vero dubia est offensa,satis est,q de parendo mandatis excommunicatorum,competens cautio prebeatur,vt in.c.ex parte.lo.j.de ver.signi.si vero est excommunicatus pro cõtumacia in nõ comparendo,et tunc subdistingue,quia aut contumacia est dubia,vt pote,quia ipse excusat eam, dicens se fuisse captum in itinere, cum veniret ad iudicem,vel alio legitimo impedimento detentum,et tunc protinus est sibi iuxta formam ecclesie absolutionis beneficium concedendum,vt in.d.c.venerabilibus.§.idem est secus autem si contumacia non est dubia,sed de ea constat,vel per partis confessionem,vel alias,tunc enim non absoluit, nisi satisfacto de expen.ac pstita cautiõe de stando in iudicio,vt in
19 §.secus eiusdem.c.†Et quoniam sepe contingit,q legati propter remotionem locoꝝ non possunt sufficienter informari, qñta sit satisfactio imponenda excommunicato,cautela erit,q ipsi absoluant,et absolutis iniungant,vt ordinarijs suis, vel alijs, de quibus videbitur se representent,et iuxta eorum mandatũ satisfaciant de eo,pro quo fuerunt excommunicati. et si hoc iuxta mandatum legati cum primum commode poterunt,non adimpleuerint,ipso facto reincidunt in sententiam excommunicationis,qua primo ligati tenebantur.totũ hoc probat tex.in dicto. c.eos.de sen.excommu.li.vj.et sic est ille casus,in quo ante satisfactionem prestitam exhibetur excommunicato absolutiõis beneficium,cum alias regulariter contrarium sit dicendum, vt prediximus.posset etiam in hoc casu teneri alia practica vt cõmitteretur ad partes absolutio fienda et ibi premissa satisfactione fieret per commissarium, et istud solet magis esse in pra-
20 ctica †et in curia romana, et curijs legatorum sedis apostolice, propter premissam rationem solent committi huiusmodi absolutiones in partibus,vt dicit Joan.and.in noue.in.d.c.eos.similiter etiam quando propter periculum mortis instantis, vel aliud impedimentum inferiores absoluunt in casibus reseruatis pape,vel legato,debent eis iniungere in vim iuramenti prestiti vt cũ liberati fuerint ab impedimento,ad ro.ecclesiam vel eius legatum accedant iuxta eorum mandatum satisfacturi,vt in.d. c.ea noscitur,q si illi non faciant qñprimum commode poterũt eo ipso in eandem sententiam excommunicationis reincidũt,vt in dicto capitulo eos.

SVMMARIVM

1 Legatus in omnibus casibus dispensare potest,in quibus ordinarij sue prouincie possunt.
2 Episcopus contra canonem penitentialem dispensare potest.
Penitentie hodie arbitrarie sunt.
3 Penitentie in moderatione sacerdos quem respectum habere debeat.
4 Contritio cordis quid operetur.
5 Penitentie vt medicine infligende sunt.
6 Penitentiaz totam sacerdos iniungere semper non debet que pro peccato debetur.
7 Dispensator tenax esse non debet,si dominus est largus.
8 Episcopus an contra canonem non penitentialem dispensare possit.
9 Papa est supra iura.
10 Jura superioris per dispensationem vulnerantur.
11 Crimina maiora vel minora que dicantur,arbitrio iudicis relinquendum est.
12 Delictum ex contemptu magis grauatur.
Peccans publice ob scandalum magis peccat.
13 Delicti maioritas ex pene maioritate arguitur.
14 Pena maior quare imponatur pro vxoricidio qñ matricidio.
15 Pena maior a.l.imponit in crimine,quod magis bono reipublice nocet,licet quo ad deum minus sit.
16 Pena maior pro furto,qñ pro blassemia imponitur,licet blassemia maior sit.
17 Pena criminum ob tria aggrauatur.
18 Pena maior pro homicidio,qñ pro periurio imponitur,licet piurium maius sit.
19 Delicta ex causa,persona,loco,tempore,qualitate, quantitate, et euentu,grauantur.
20 Delictum in ciuitate commissum magis punitur,qñ in rure cõmissum.
21 Delictorum seu peccatorum grauitas differt eo modo,quo grauitas egritudinum.
22 Episcopus ex magna causa dispensare potest,etiam vbi sibi permissum non est.
23 Episcopus ex causa contra iura statuere potest.
Procurator generalis per dominũ specialiter prouisa ex causa immutare potest.
24 Pena vbi pro aliquo actu imponitur, episcopus dispensare non potest.

25 Episcopus an contra propriã constitutionem dispensare possit.
26 Actus contra iuramentum factus tenet, licet faciens periurus sit.
27 Factum contra iuramentum in spiritualibus tenet.
28 Episcopus dispensare non potest, quando aliquod inopinatũ occurrit, de quo dubitare debeat, sed ad papam dispensationem referre debet.
29 Dispensandi potestas alicui data ad casum non expressum extenditur.
30 Dispensandi facultas data in maiori an in minori data videat̃.
31 Recessus omnis a iure odiosus est.
32 Dispensandi facultas legato concessa ob patrie consuetudinẽ non violandam restringitur.
33 Consuetudo sicut l. communem interpretatur, ita & privilegium legato concessum.
34 Privilegij verba ob scandalum euitandũ restringenda sunt.
Legati apostolici mandata secundum ius commune & scdm vires sue potestatis intelligunt.
35 Privilegiũ de percipiendis decimis concessum an decimas nouales comprehendat.
36 Legatus habens potestatem dispensandi cum spurijs, & cũ incestuosis, an cũ spurio, & incestuoso simul dispensare possit.
37 In dispensationibus respectu dispensati de maiori ad minus nõ arguitur.
38 Dispensatio motu proprio facta late interpretari debet.
39 Dispensatio an ad consecutiua, & connexa trahatur.
40 Electus in episcopũ si super prorogando consecrationẽ vltra tempus iuris habuit dispensationẽ, nunquid per idem tẽpus retinebit beneficia q̃ tpe promotionis obtinebat, an vacabũt statim, cum tempus de consecrandis episcopis lapsũ fuerit.
41 Privilegium alicui concessum, vt plures ecclesias curatas retineat, nunquid secũ videatur dispensatum, vt in earum neutra residere teneatur.
42 Ecclesias plures tenere quare prohibitum sit.
43 Dispensatus ad ordinẽ diaconatũ presbiter esse nõ poterit, & si ad presbyteratum, episcopus esse non poterit.
44 Legatus dispensare cum religiosis potest, in casibus, in q̃bus Abbas potest.
45 Abbas in quibus casibus dispenset remissiue, & s. numero proxi. sequen.
46 Legatus de latere dispensare generaliter potest & penas mitigare vbicunq̃ non prohibetur.
47 Legatus de latere an cum eo dispensare possit qui in excommunicatione celebrauit.
48 Mandato in generali non veniunt specialem denominationẽ desiderantia.
Legatus causam simpliciter, & de plano decidendam committere non potest.
49 Legatus contra concilium generale dispensare non potest.
50 Legatus de reseruatis sedi apostolice se intromittere non põt.
Reseruata sedi apostolice que sint, remissiue.
51 Legatus lite pendente an possit in fauorem alicuius ex litigantibus dispensare in casibus, in quibus dispensatio ei ɔcedit̃.
52 Privilegium nulli preiudicans lite pendẽte impetrari potest.
53 Dispensatio facta in preiudicium eius cui ius quesitum fuerat, non valet.
54 Impetrans contra aliquem, vt beneficio priuetur, & in euentũ sibi de eo prouideatur, an ille possit hoc beneficiũ resignare, & an alius illud impetrare possit.
55 Impetratio conditionata in euentum priuationis, si ob mortẽ priuatio impedita fuit, effectum non habet.
56 Crimen heresis ipso iure de beneficio priuat.
57 Beneficium propter delictum vacans ob mortem vacare non potest.
58 Pronuntia contra mortuum quomodo fiat.
59 Episcopus an cum accusatore dispensare possit.
60 Accusator in accusatione deficiens in minori est delicto, q̃ sit accusatus.
61 Penitentia an ex toto completa esse debeat ad dispensationẽ obtinendam.
62 Papa legem, quam alijs imposuit, pati debet.
63 Legatus vel episcopus an possit cum deposito per sententiam dispensare.
64 Sententia diffinitiua per inferiorem lata etiam si iniusta sit, ex instrumentis nouiter inuentis etiam de partium consensu p ipsum inferiorem reuocari non potest.
65 Iudex inferior videns sententiam criminalem iniustam eã exequi non debet sed principi scribere, vt eam reuocet.
66 Legatus, vel episcopus, si contra sententiam depositionis aliquem clericum restituit, an contra infamiam clericus restitutus sit.
Fame restituere est de principi reseruatis.
67 Clericus depositus a beneficio patronato an inuito patrono restitui possit.
68 Dispensatio an sit nulla, si papa priorem cuiusdam prioratus, q̃ erat de iure patronatus laicorum, ad aliquam cathedralem ecclesiam promouit, & cum eo ante vacationem dicti prioratus motu proprio dispensauit, q̄ prioratum & ecclesiam retinere possit vsq̃ ad sedis apostolice beneplacitum, decernendo ipsum prioratus per consecrationem vel possessionis adeptionem non vacare nulla facta mentione patronatus dicti laici.
69 Impedimenta duo vbi sunt, vno remoto, aliud sublatum non censetur.
70 Beneficia patronata quare sine patronorum consensu non conferantur.
71 Spes firma de futuro de certo effectu trahente consequentiã necessariam ad ipsam causam, quando ex aliqua causa de preterito oritur habetur perinde ac si effectus secutus esset.
72 Spei iuris de futuro preiudicium in principis gratia, quando ponderandum sit.
73 Spes in beneficijs vacaturis illicita est.
Beneficia anteq̃ vacent sperare malitiosum est.
74 Papa in terris iudicem de se iudicantẽ non habet.
75 Legatus vel episcopus an possint super beneficiorum pluralitate dispensare.
76 Per patientiam multa tollerantur, que aliter non tollerarent̃.
77 Dispensatio vtriusq̃ episcopi requiritur, quando plura beneficia simplicia in diuersis diocesibus essent.
78 Beneficia plura simplicia an sine dispẽsatiõe retineri possint.
79 Beneficia duo curata, aut ecclesias duas parrochiales insimul sine dispensatione retineri non possunt.
80 Episcopus an in pluralitate parrochialium dispensare possit.
81 Episcopus ex causa duas ecclesias vnire potest.
82 Ecclesiarum appellatione curate non veniunt.
83 Episcopus in simplici & curato beneficio dispensare potest.
84 Beneficium curatum quod dicatur.
85 Cura quando dicatur esse fori iudicialis.
86 Ecclesia curata non censetur, que parrochianos non habet.
87 Ecclesia, cimiterium, vel ius sepeliendi sine cura habere põt.
Baptizandi ius parrochiam non facit.
88 Curatus non dicitur, qui voluntarie curam exercet.
89 Cura quando apud totum collegium esse censeatur.
90 Beneficium curatum residentiam reperit.
91 Ecclesiarum parrochialiũ pluralitatẽ iura abhorrent, & quare.
92 Sacerdos in incessu grauius esse debet.
93 Mores interiores ex motibus exterioribus iudicantur.
94 Beneficiorum pluralitas canonibus est inimica.
95 Pene que imponantur obtinentibus plures parrochiales sine dispensatione.
Pena. c. licet canon vt locum habeat sufficit q̄ curatus habeat liberum exercitium ciuiũ animarũ, vel maioris partis.
96 Possidere quis dicatur, si quis tenet ecclesiam, & alter campanile, quod est fortalitium.
Possessio nedum de facto sed de iure pacifica esse debet.
97 Beneficia curata plura habens, vel alias incompatibilia cum dispensatione an per vltimi adeptionẽ vacent prima.
98 Clemen. gratie de rescrip. limitatur.
99 Prelatus primi beneficij si nollit habere ratum transitum ad secundum, an primum vacet.
100 Beneficio sine superioris licentia tacite, nec expresse renuntiari non potest.
101 Ordinarij si habentibus dignitates, vel beneficia plura curata aliud ɔferre velint dispensationẽ super primis obtentis exhiberi facere debent.
102 Beneficia plura incompatibilia sine dispensatione obtinẽs ad aliud simile obtinendum inhabilis est.
103 Vacatio an inducat̃ per assecutionem secundi si beneficiũ aliquo tempore pacificum fuit postea litigiosum factum fuit.
104 Venditor rem emptori tradidisse non dicitur, si super eiusdem dominio in limine contractus questio moueatur.
105 Euictio in limine contractus quando imminere dicatur.

106 Beneficium

106 Beneficium secundum pacifice possidens tanto tempore, ꝙ primum vacauerit, si super secũdo lis postea moueatur, ⁊ vinceretur ad primum redire potest.
107 Beneficij possessor si alium, qui sibi litem moueat, submittit iurare compellitur, ꝙ per malitiã sibi litem moueri nõ fecit.
108 Legatus cui conceditur facultas dispensandi super curatorum beneficiorum pluralitate cum literatis, ⁊ sublimibus personis tantum dispensare poterit.
109 Dispensatio super beneficiorum pluralitate intelligitur de his que canonice obtinet.
110 Dispensatio facta super duobus beneficijs curatis obtinẽdis de primis tantum intelligitur.
111 Dispensationes super beneficiorum pluralitate obtente ex quibus surreptitie reddantur.
112 Dispensatio non tenet super beneficijs, si vnum etiam minimum taceatur.
113 Dispensationem super beneficiorum pluralitate ampliare volens de priori mentionem facere debet.
114 Dispensatio secunda de illegitimo super beneficiorum pluralitate de illegitimatis defectu mentionem facere debet.
115 Dispensatio valet si in indulgentia de pluribus beneficijs obtinendis cõtineatur hec clausula, dũmodo in beneficio, in quo non residet, per alium idonee seruiat si hanc conditionẽ non obseruet.
116 Dictio dummodo modum, ⁊ non conditionem, denotat.
117 Beneficia duo incompatibilia habens ex dispensatione si tertium incompatibile sine dispẽsatione recipit, quod ex primis duobus vacet, an ambo.
118 Beneficium obtinens minus canonice si impetrat priuilegium ꝙ illud licite retinere valeat, fructuum mentione non habita nunquid hec dispensatio sibi opituletur.
119 Fructuũ mentio an in impetrationibus beneficioꝝ sit faciẽda.
120 Legatus legationis iure circa gradus prohibitos in matrimonio contrahendo dispensare non potest.
121 Matrimonio in gradu prohibito contracto, si demum dispensatio obtineatur, vtrum requiratur, ꝙ de nouo contrahatur.
122 Legatus siue de latere, siue alius inferior ad belluꝫ gerendum an licite deputet.
Irregularitas est de iure positiuo.
123 Clericis quando arma capere licitum sit.

¶ Questio decimaquarta.

Quartodecimo quero de facultate legati circa dispẽsationes faciẽdas† circa qđ
1 in primis teneas regulam generalem ꝙ legatus potest dispensare in omnibus casibus, in quibus episcopus, siue archiepiscopus, siue patriarcha, vel quilibet alius ordinarius sue prouintie, quia ipse ordinarius est in puinꝛtia sibi decreta, vtpote in ea vices domini pape gerens, ⁊ plenissimam ⁊ maiorem post principem in ea habet potestatem, ita dicit Specu. tit. de lega. §. consequẽter in prin. ad huius ergo materie euidentiam oportet videre, in quibus casibus possint episcopi, ⁊ alij ordinarij dispensare, ⁊ Specu. in hoc articulo. titu. de lega. §. nunc de episcoporum, procedit per casuum enumerationem, ⁊ quoniam ibi casus illos quisqꝫ per se videre poterit ⁊ ne verbosus, ⁊ prolixus existam, cõpendiosior, ⁊ vtilior modus tradendi hanc doctrinam mihi videtur, per talem distinctionẽ, ꝙ aut queritur nunquid possit episcopus dispensare contra ca-
2 nonem superioris, aut contra canonem proprium. † Primo casu aut est canon penitentialis, ⁊ potest ⁊ nedum episcopus, sed quicunqꝫ sacerdos, qui vsum clauium habeat, nam hodie penitentie sunt arbitrarie, vt in c. significauit. ⁊ c. deus qui. de peni ten. ⁊ remi. ⁊ in c. mẽsurã. de peni. distin. i. ⁊ c. de hijs. l. distin. ⁊ c. tempora penitudinis. xxvj. q. vj. de quo est optimus tex. c.
3 quẽ penitet. de peni. dist. j. † ⁊ in hac moderatione ⁊ mitigatiõe debet sacerdos principaliter habere respectum ad quantitateꝫ delicti, de quo magister. iiij. sen. di. xvj. ⁊ magis ad contritioneꝫ delinquentes, tanta enim esse posset eius contritio, ꝙ etiam pro magno crimine leuissimam penitentiam sibi iniungeret, vt in
4 dicto. c. mensura. † contritio enim non tantum operatur ad dimissionem culpe, ⁊ per consequens pene eterne, verum etiam, ⁊ pene temporalis, tanta enim esse possit alicuius penitentis contritio, ꝙ per eam etiam omnis temporalis pena tolleretur, itaqꝫ tunc sacerdos nullam peccatori penitentiã iniungere, iuxta gl. in. c. mensuraꝫ. de peni. dist. j. ⁊ in. c. omnes. xlvij. distinctione.
5 † ⁊ considera in hac iniunctione penitentie quoniam iste pene satisfactorie sunt infligende vt medicine, vnde sicut in arte medicine non sunt medicamina determinata quia non omnibus eadeꝫ competunt, sed varianda sunt secundum arbitrium medici non propriam voluntatem sequẽtis, sed medicine artem, ita pene satisfactorie posite in canone non competunt omnibus, sed variande sunt secundum arbitrium sacerdotis diuino iudicio regulatum, † ⁊ sicut medicus aliquando prudenter non dat medicinaꝫ ita efficacem, que ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem nature maius periculum oriatur, ita sacerdos diuino instinctu motus non semper totam penaꝫ, que peccato debetur iniungit, ne peccator ex magnitudine pene desperet, ⁊ a penitentia totaliter recedat, ita dicit sanctus Tho. iiij. sen. di. xviij. ⁊ in hijs magis ad misericordiam ꝙ̃ ad rigorem est condescedendũ
7 † nam si dominus est largus, dispensator non debet esse tenax, vt in. c. allegant. xxvj. q. vij. sunt tñ aliq casus in qbus sacerdotes inferiores non possent pnias imponere, sed debent superiori scilicet episcopo penitentes remittere de quibus per gl. in. c.
8 ij. de peni. ⁊ remi. lib. vj. † Si vero non est canon penitentialis tũc si expsse indulget, vel negat inferiori dispẽsationẽ, res est clara. seruãda ẽ. n. in hoc dispositio, si ãt nec expsse idulget, nec expsse negat, tũc aut dt expsse dispẽsationẽ posse fieri, lꝫ nõ declaret p quẽ, ⁊ poterit eps dispensare, hoc tꝫ Inn. in. c. dilectus de tempore ordi. ad quod facit glo. in. c. preterea, de eta. ⁊ quali. ⁊ in. c. postulasti, de cle. exco. mini. ⁊ ratio est quia alias illa ver-
9 ba nihil operãtur, nam respectu pape non sunt necessaria, † cuꝫ ipse sit. s. iura, vt in. c. ppsuit de conce. preben. etiam si sint in concilio generali edita. de elec. c. significasti. si vero loquitur constitutio generaliter nil disponendo de dispensatione, ⁊ tunc in delictis dispensare potest in adulterio, ⁊ minoribus criminibus, vbi expresse non reperitur sibi prohibitum. in maioribus vero non potest nisi reperiatur sibi permissum, vt voluit Hostien. in capitu. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. ⁊ probat̃ satis aperte per illum text. in alijs vero delictis, regulariter non dispensat, nisi vbi reperitur sibi dispensatio cõcessa. vt in dicto.
10 §. de adulterijs, vbi cõmuniter hoc tenetur cuius ratio est, † qꝛ per dispensationem vulnerantur iura superioris. xxiij. q. iiij. displicet, quod etiaꝫ patet per diffinitioneꝫ dispensationis que ponitur per glo. in. §. nisi rigor. i. questione. vij. quod vulnus nõ est licitũ inferiori inferre iuri. vt in. c. cum inferior. de maioritate, ⁊ obedien. est tex. expressus in cle. ne romani in princip. de ele.
11 † que autem dicant crimina maiora vel minora, hoc est relinquẽdum arbitrio iudicis, ẽm do. an. in. d. §. de adulterijs, quẽ sequitur abbas siculus, qui in hoc hꝫ ꝯsiderare, an delictum causet irregularitatẽ. ar. c. nisi cum pridem. de renun. dꝫ etiam ꝯside-
12 rari animus delinquentis ⁊ contẽptus. † nam ex contẽptu magis aggrauatur delictum vt est glo. in. c. homo Christianus. xl. dist. ⁊ in. c. cum quidam. de iur. iur. ⁊ qui magis contẽnit, magis peccat. vt dicunt ille gl. ad idem glo. in. c. de homine de ce-
13 le. missa. † que dicit publice peccantem magis peccare propter scandalum quod alijs irrogat ad idem gl. c. nemo. xxxij. q. iiij. alibi etiã datur regula, ꝙ ex maioritate pene arguitur maioritas delicti, vt in. c. non afferamus. xxiiij. q. i. lꝫ casualiter propter pronitatem hominum ad peccandum, qñqꝫ pter minus delictum imponitur maior pena, vt pꝫ in. c. admouere. xxxiij. q.
14 ij. † vbi imponitur maior pena pro vxoricidio, quod est minus ꝙ̃ pro matricidio, quod est maius. ⁊ hoc iõ, quia magis homines sunt inclinati ad occidendum vxores, ꝙ̃ matres, verum est tamen, ꝙ ex grauitate penarum non sufficienter arguitur
15 maioritas criminum propter id quod nouissime diximus. † ⁊ ẽt quoniam in hijs criminibus, que magis nocent quieti ⁊ bono rei publice, imponitur maior pena a lege, licet quo ad deuꝫ sint minora. nam secundum hanc mensuram regulantur pene leguꝫ
16 in re publica. † vnde videmus ꝙ pro furto imponitur maior pena ꝙ̃ pro blassfemia, licet blassfemia sit longe maius delictum. cum habeat deum pro obiecto directe. ꝙ̃ furtum quod habet damnuꝫ in rebus proximi, ad quod facit tex. in. l. aut facta. §. fi. de peni. ibi cum dicit. vbi metalla sunt. nam vt dicit Augustinus de ancona in li. de ecclesiastica potestate. q. xxv. arti. iiij.
17 † pena criminuꝫ aggrauatur propter tria. primo propter peccati maioritatem, ⁊ ea consideratione peccatum infidelitatis grauius debet puniri, ꝙ̃ aliquod aliud. cum nullum peccatũ sit grauius ipso. imo ipsum est grauius omnibus peccatis. opponitur enim immediate bono diuino. vnde exo. xx. statim cuꝫ deus dixit, non habebis deos alienos coram me. nec adorabis idola.

nec coles ipsa, subiunxit. ego enim sum deus fortis ꝛ zelotes.
ad hoc etiam facit. d. c. non afferamus. Scḋo propter peccā-
tis pronitatem. ꝛ sic peccatum scismatis grauiter ꝛ inassueto
modo in iudeis legimus fuisse punitum. quia iudei proni erant
ad contentiones ꝛ scismata excitanda. iuxta illud quid dixit
moyses. deutero. xxxj. ego enim scio contentionem tuam, ꝛ cer
uicem tuam durissimam adhuc viuente me ꝛ ingrediente vobis
cum. semper contentiose egistis contra dominū. quāto magis
cum mortuus fuero ꝛ. i. esdre. iiij. c. scribitur. inuentum fuisse
in libris historiarum antiquorum patrum. ꝙ ciuitas illa puta
Hyerusalē. vbi iudei habitabant a diebus antiquis aduersus
principes rebellabant ꝛ seditiones ꝛ prelia cōcitabantur in ea.
vnde propter hanc pronitatem, Chore ꝛ Datan ꝛ Abiron, cō
citantes scisma aduersus Moysem, pena inassueta puniti sunt
vt patet nume. xvj. Tertio propter nocumenti grauitatem. se-
cundum enim presentem iusticiam quandoqꝫ pro minori culpa
18 grauius quis punitur. † quia grauius nocumentum imminet
hominibus interdum ex minori culpa, q̄ꝫ ex maiori, ꝛ inde est,
ꝙ maior pena imponitur pro homicidio quā pro periurio. non
obstante ꝙ longe maius peccatum est periurium quā homici-
dium ad quod etiam facit tex. in. d. l. aut facta. §. fi. ad idem in-
19 duco tex. in. l. sacularij. §. in egipto. ff. de extraor. crimi. † agra-
uantur etiam generaliter delicta. ex hijs circunstantijs que po
nuntur in. d. l. aut facta. s. causa. persona loco. tempore. quali-
tate, quātitate, euentu que ibi sigilatim tex. ꝓsequitur. quē vi-
20 de † alibi etiam probat tex. ꝙ delictum commissum in ciuitate,
grauius iudicatur q̄ꝫ commissum in rure vt in. l. cum ancillis. C.
de incest. nup. ꝛ ibi Bal. ꝛ vt magis resolute ꝛ medulitus hec
materia intelligatur, dicendum est secundum Tho. prima se-
21 cunde questione. lxxiij. articulo tertio † ꝙ grauius peccatorum
differt eo modo quo grauitas egritudinum, sicut enī bonum sa
nitatis consistit in quadam proportione humorum per conue-
nientiam ad naturam animalis, ita bonum virtutis ꝯsistit prin-
cipaliter in quadam commensuratione humani actus secundū
conuenientiam ad regulam rationis, manifestum est autem ꝙ
tanto est grauior egritudo, quanto per eam tollitur debita hu-
morū ꝯmensuratio ꝓ commensurationē prioris principij, sicut
egritudo q̄ in corpore humano ꝓuenit ex corde, quod est princi
piū vite vel ex aliquo qḋ appropinquat cordi piculosior est, sic ꝛ
peccatū tanto grauius est q̄ꝫto deordinat circa aliquod princi
pium, quod est prius in ordine rationis, ratio autem ordinat om
nia in agibilibus, ex fine, ꝛ ideo quanto peccatum contingit in
actibus humanis ex altiori fine, tanto peccatum est grauius, cō
stat autem ꝙ obiecta actuum, sunt fines eorum ꝛ ideo secundū
diuersitatem obiectorū, attenditur diuersitas grauitatis in pec-
catis, ꝛ quia res exteriores ordinantur ad hominē tanquam ad
finem, homo autem ordinatur vlterius in deum sicut in finē in-
de est ꝙ peccatum quod est circa ipsam substantiam hominis
sicut homicidiū, est grauius peccato quod est circa res exterio
res, sicut furtum, ꝛ adhuc inter omnia grauius est peccatum,
quod immediate ꝛ directe contra deum cōmittitur sicut blasfe-
mia infidelitas ꝛ huiusmodi, horum peccatorum inter se vnū
est grauius altero secundum quod est circa aliquid principa-
lius verbi gratia inter peccata que committuntur circa res pro
ximi, grauius erit quod cōmittitur circa res, que sunt apud eū
cariores, sicut adulterium quod committitur circa vxorem, q̄ꝫ
furtum quod cōmittitur circa res exteriores, que minoris sunt
extimationis, ꝛ quia peccatum habet speciē ex obiecto, inde est
quod differentia grauitatis que attendit̄ penes obiecta, est pri
ma ꝛ principalis, tanquam consequens speciem, alia autē que
aggrauant peccatum puta persona locus ꝛ tempora ꝛc. de qui-
premisimus, aggrauant, non ita principaliter sed per modū cir
cunstantie, nec tamen per hoc credas quodlibet peccatum spi-
rituale, quod immediate tendit in deū, fore magis graue quo-
libet alio peccato, quod non sic directe ꝛ immediate in eum ten
dit possent enim in peccato carnali, vel alio huiusmodi quod in
deum directe non tendit tales ꝛ tante occurrere circunstantie,
quod ex illis efficeretur grauius q̄ꝫ aliquod peccatum spiritua
le, vt dicit Tho. in dicto. q. lxxiij. articulo quinto. sic etiam vi-
demus in egritudinibus corporalibus interdum enim vna infir
mitas que est in membris remotioribus a corde est grauior ꝛ pe
riculosior, q̄ꝫ aliqua que leuiter cordi appropinquat, ꝛ hec sunt
bene notanda, quia nedum ad hanc materiam seruiūt sed ad fo
rum conscientie valent, ꝛ ad sacerdotes penitentias imponen-
22 tes † illud tamen qḋ diximus episcopū nō posse dispensare, nisi
vbi reperitur sibi permissum, limita fore verum, nisi subsit ma-
gna, ꝛ vrgens causa, ꝛ hoc tenent do. de ro. deci. cc. ad quod fa
23 cit. l. si hominē. ff. manda. † ex qua probatur, ꝙ ex causa poterit
episcopus statuere ꝯtra iura ꝛ sic a forciori dispensare, sicut. n.
procurator generalis potest specialiter prouisa per dominū ex
causa immutare vt ibi ita episcopus contra canones ex p̄dicta
causa noua dispensare, sed hoc dicit Abbas siculus in. d. §. de
adulterijs fore verum, quando causa superuenit de nouo, vel si
est antiqua, non fuit alias verisimiliter cogitata per papam, si-
cut intelligitur illa lex in procuratore. vt no. ibi Bar. ꝛ idem te
24 net ipsemet Abbas in. c. cum dilecti. de elec. † Adde tū̄ ꝙ vbi
pena imponitur episcopo ꝓ aliquo actu, ibi minime poterit di-
spensare, ita tenet Host. in. c. j. de suple. negli prela. nisi expres
se hoc ei concessum reperiatur ad idem glo. c. presentium. j. q.
v. facit ad idem cle. si vna de re. eccle. non alie. ꝛ. l. j. ff. de auro.
tu. in quibus probatur, ꝙ non potest quis auctorizare in facto
proprio hoc tamen intellige quando episcopus punitur ꝑpter
actum ipsum super quo occurrit dispensandum, secus autem si
puniretur propter ipsam indiscretam dispensationē, hoc tenet
glo. lxx. distinctione. c. sanctorum.
25 ¶ † Secundo vero membro principali an posset episcopus di-
spensare contra propriam constitutionem Inno. in. c. dilectus
de tempore or. in addi. dicit ꝙ non quem sequitur Archi. in. c.
licet canon de elec. lib. vi. sed contrarium sentit Inno. in. c. cū
ad monasterium. de sta. regu. vbi tē ꝙ conditori canonum li-
cet contra suam constitutionem dispensare etiam sine causa, qꝛ
sicut fuit motus ad condendum, ita ad tollendum seu dispen-
sandum, ꝛ ad hoc secundo dictum facit quod no. Ioan. an. in re
gula generi per speciem. de regu. iur. lib. vj. in mercu. ꝛ in regu
la. cui licet. eo. titu. ꝛ lib. vbi dicit episcopum posse dispensare
contra suam constitutionem, ꝛ hoc dicit seruare vniuersum, ꝛ
minime sunt mutanda, que certam interpretationē semper ha
buerunt hoc tamen limitat dominus An. in dicto. §. de adulte-
rijs nisi constitutio transiuerit in priuilegium vel contractum. ad
hoc facit quod no. Bar. in. l. qḋ semel. ff. de decre. ab or. fa. fal-
lit etiam si constitutio esset iurata, quia tunc stante constitutio-
ne non potest propter iuramentū contra eā venire. vt in. d. c.
dilecto de preben. hoc tū̄ ego non admitterē, licet enī ille esset
periurus in contraueniendo, non tamen propterea dici posset
dispensationem non tenere, ad quod facit text. in. c. sicut ex li-
26 teris de sponsa. † faciunt etiam no. per Innocē. in dicto. c. dile-
cto. de preben. ꝛ per Io. an. in regula. mutare. de regu. iuris. li
bro sexto. in mercu. ꝛ per glo. in. c. fi. de procu. eo. lib. que de re
uocatione procuratorum facta contra iuramentum tractat. in
quibus omnibus habetur, ꝙ actus factus contra iuramentum
tenet, licet faciens sit periurus, ad. c. dilecto. preal. respōdet ibi
Innocen. speciale esse ibi quando actus spiritualis fit contra iu
ramentum, vt non teneat, secus si actus temporalis, sed Io. an.
27 ꝛ communiter docto. ibi reprobant illud dictum. † immo dicūt
etiam in spiritualibus tenere id qḋ fit ꝯtra iuramentū, pro quo
est tex. in. d. c. sicut ex literis. nec ob. tex. in. d. c. dilecto, quia il
la fuit allegatio partis, que licet in decre. sit inserta, non propte
rea facit ius, vt dicit gl. in. c. auditis. de elec. ꝛ in cle. dispēdio-
28 sam de iudi. † Et notandum ꝙ vbicunqꝫ diximus in superiori
bus posse episcopum dispensare, intelligendum est, nisi aliquid
inopinatum in casu illo occurrat, ex quo merito ipse debeat du
bitare, tunc enim potius ad papam debet dispensationem refer
re. iuxta no. per Archidia. in. c. virginem. xxvij. q. j.
29 ¶ † Sed circa predicta quero, an potestas dispensandi data
episcopo vel alij cuicunqꝫ ex iuris dispositione, extendatur ad
casum non expressum ex identitate respondeo ꝙ sic, ad quod in
duco glo. not. in clementi. vnica. de offi. vica. que vult, ꝙ quem
admodum episcopus potest dispensare ad septēnium cū recto
re promoto ad ecclesiam parrochialem iuxta. c. cum ex eo. de
elec. libro sexto. ita per idētitatē rationis poterit eo casu dispen
sare cum vicario perpetuo ecclesie parrochialis, ad idem facit
glo. in capitu. cum illorum. de senten. excommu. ꝛ no. per Ioā.
30 and. in capitu. procurationes de censi. † ꝛ predicta faciunt ad.
q. valde difficilem, an si datur alicui facultas dispensandi in ma
iori, videatur data facultas eidem dispensandi in minori, ꝛ per
predicta videret̄ ꝙ sic ab idētitate imo a maioritate rationis.
Item qꝛ in facultate data alicui dispensandi nemini fit preiudi
cium nisi concedenti, quo casu contra ipsum larga interpretatio
fieri debet iuxta gl. in. c. quia circa. de priui. ꝛ not. Innocen. c.
cum dilecti. de dona. ꝛ. c. dudum. de priuile. facit. c. cum tibi.
ꝛ. c. pe. de verbo. signi. ꝛ tex. iuncta glos. in. c. fi. de simo. Et ꝑ
decisione huius dubij videtur tex. expressus. in. c. per venera-
bilem.

bile3.in prin.qui filij sunt legi.vbi in facultate dispensandi tex. arguit a maiori,sed pro contraria parte facit quod no. Vince. in dicto.§.de adulterijs.7 Archidia.in dicto capitu.virginem.

31 †Item quia omnis recessus a iure communi est odiosus.vt in regula que a iure.de regulis iuris.libro sexto,7 per glo.7 docto. in auctentica quas actiones.C.de sacrosanctis ecclesijs.ad idē glo.in.c.ordinarij.de offi.ordi.libro sexto.7 videtur tex.in.c.is cui.de preben.eod.lib.sed pro concordia dicendum secundum Joan.and.in capit.fi.de simo.quem sequitur Abbas siculus in dicto.§.de adulterijs,ꝙ aut facultas dispensandi consideratur quo ad ius concedentis,7 tunc larga interpretatio est faciē da,vt in.c.cum dilectus de consue.aut consideratur ex parte eius cum quo dispensatur,7 tunc stricte est interpretanda,vt minus recedatur a iure communi , ꝙ̄ fieri possit, in eo enim reperitur odium,quia ius commune cōtradicit,7 ideo satis est ei, ꝙ dispensatio aliquid operetur,argu.optimum in.c.j.7.ij.de fi li.presby.libro sexto,7.c.quod dilecti.de consangui.7 affinita.

32 †Sed contra primum membrum distinctionis facit dictū.c.qđ dilectio.vbi facultas dispensandi concessa legato restringitur propter consuetudinem patrie non violandam facit etiam.d.c. is cui de preben.contra secundum vero membrum facit tex.in. c.ex parte.lo.iij.de deci.vbi respectu eius cui est concessu3 priuilegium de decimis percipiendis in parrochia aliena cōtra iuris communis dispositionem tex.arguit a maiori.ex quibus ista materia redditur valde difficilis sed ad ista contraria potest responderi ad.c.quod dilectio.dicas ꝙ illud facit cōsuetudo que est optima legum interpres.vt in.l.si de interpretatione.ff.de legi.7.c.cum dilectus.de consue.†7 cum interpretetur legē com

33 munē vt in dictis iuribus,sic etiam interpretatur priuilegiu3 legato ɔcessum,quod est lex priuata.iij.distin.priuilegia,7 in hoc est no.ille tex.in dicto.c.quod dilectio.potes etia3 dicere ꝙ il-

34 lud est propter scandalum euitandum vt ibi innuit tex.† ex quo no.ꝙ propter scandalum euitandū restringenda sunt verba priuilegij,7 hec not.pro interpretatione facultatum legati apostolici mandata quoq3 eorum intelliguntur secundum ius commune,7 iuxta vires sue potestatis,vt in.c.super quibusdam.§. preterea.7.§.fi.de verbo.signi.ad.c.is cui stat solutio,ꝙ ibi fit restrictio ex parte eius in quem facultatis effectus venit derināda,7 sic concordat ad ea que supra diximus.ad.c.ex parte.respondeo ꝙ identitas rationis immo maioritas que erat ibi,facit qđ verba capiantur in pleniori sensu, quem possunt habere,

35 †nam priuilegium de pcipiendis decimis concessum abbati de quo ibi , ex suo lato significato bene comprehendebat decimas nouales. 7 ideo a maioritate rationis ad eas extenditur. etiam si materia alias sit odiosa. ex quo verba saltem in lata significatione sumpta ad hoc seruiunt. pro quo glos. not. in.c. quamquam.de vsuris.lib.vj.7 in cle.j.de decimis.

36 ¶ †Ex hijs infertur ad questionem que fuit disputata Bononie per Jo.cal.vt refert Bar.in.l.si ita.ff.de libe.7 postu.legatus habebat potestatem dispensandi cu3 spurijs 7 cum incestuosis,cōtingit ꝙ quidam erat spurius,7 incestuosus simul,an legatus possit cu3 hoc dispensare,7 in hac questione Vincen.in.d. §.de adulterijs.c.at si clerici.tenuit ꝙ nō.per.l.vim passam.§. prescriptiōe.ff.de adulte.vbi l3 quinquēnio prescribebat̄ in crimine adulterij,non tamē qn̄ simul ɔcurrit cū incestu.Idē t3 ibi Jo.an.7 do.an.dicens ꝙ h̄ facultas dispensandi inquantū ius relaxat 7 a iure communi deuiat est stricte interpretanda, 7 pro hac parte dicit fuisse Bononie in predicta disputatione conclusum,7 hanc eādem conclusione3 tenuit Barto.dicto.§.prescriptione.7 in dicta.l.vim passam,sed in.l.secunda in princip.ff.de verbo.obligatio.tenet opi.contrariam,quia hic sumus in beneficijs,in quibus larga debet fieri interpretatio,vt in.l.fi.ff.de cō sti.prin.vnde verba in benignam interpretatione3 sunt redigenda.iuxta quam sub dispositione simplicium cōprehenditur mixtum,vt in dicta.l.si ita.sed hoc non obstāte ego teneo contrariam opi.de qua supra,que est communis pro qua faciunt ea q̄ superius sunt inducta.ad idem facit.l.adeo.§.cū quis.ff.de acqui.rer.domi.vbi mixtum censetur species de per se.ergo non venit in facultate legati,cum sit res separata,nec ob.Solutio. Bart.qui dicit ꝙ ibi mutatur rei substantia.hic non,nam dico ꝙ sumus proprie in terminis illius tex.vbi mixtu3 censetur esse diuersa species quando non pt reduci ad simplicia ɔponentia 7 ita ē hic , quia homo iste nisi dissolueretur 7 desineret ex toto esse non posset esse nisi mixtus 7 si desineret, iam alius crearetur 7 non ipse.ad.l.si ita.quam Bart.allegat pro se dicendum ꝙ immo facit contra eum, quia de rigore iuris tex.ibi dicit sub simplicibus non venire mixtum,sed in illo casu ex benigna equitate iuris consultus voluit contrarium interpretari non ergo illa equitas debet extendi ad casum non expressum contra iuris rigorem per ea que no.in.l.placuit.C.de indi.7 est tex.in.l.j.C. de legi.faciunt no.in.c.fi.de transac.Item ex alio ruit hoc motiuum,qꝛ in dicta.l.si ita licet quo ad quotas hereditatis. Ide3 habeat mater in mixto,sicut in simplici,non tamen habet tantū in quantitate,7 sic nō per oīa est ide3 in simplici quod in mixto. preterea adhuc ex alio motiuum Barto.non stat.nam ista materia tanquam exorbitans a iure ex parte eius cum quo dispensatur,non fauorabilis sed odiosa,non extendenda , sed restrin-

37 genda est,vt late in superioribus diximus † ex predictis infert̄ ꝙ in dispensationibus respectu eius,cum quo dispensatur,non arguitur de maiori ad minus,vnde si est dispensatum cū aliquo in maiori,non videtur cum eo dispensatum in minori,prout no. Hostien.7 Jo.an.in.c.postulasti.de rescrip.7 Spec.titu.de lega.§.videndum.versic.sed nunquid nocet,7 idem tenet ibi Jo. and.in additio.qui hoc limitat nisi illud minus includeretur in maiori,vt si esset dispensatum cum aliquo,vt promoueret̄ in presbyterum , per consequens videretur cum eo dispensatum , ꝙ

38 promoueatur in diaconum.† Adde ad predicta ꝙ quando dispensatio fit motu proprio,debet late interpretari.argu.c.si motu proprio.de preben.libro sexto.pro quo est tex.in.c.si pluribus.eo.titu.7 li.ex quo limitabis omnia predicta 7 hoc t3 Joā. an.in.c.cum in cunctis.§.cum vero de elec.

39 ¶ †Ex predictis infertur ad questionem an dispensatio trahatur ad consecutiua 7 connexa,7 dicendum,ꝙ si illa dispensatio esset inutilis,nisi traheretur ad consecutiua,tunc trahitur ad illa,vnde si papa dispensat cū minore.xxv.annis ad obtinendu3 ecclesiam parrochialem,in consequentiam videtur cum eo dispēsare ne intra annū promoueat̄ in sacerdotē,iuxta.c.licet canon,quia alias esse inutilis illa dispensatio,cum per lapsum anni censeretur priuatus ea.si ordines nō reciperet.iuxta dictū.c. l3 canon,quos tamē stante minori etate recipere nō valeret,ita no.Archi.in.c.cum ex eo.de elec.libr.vj.pro quo facit hodie tex.in clemen.ne in agro.§.ceteru3.de sta.regu.ad predicta facit glo.in.c.quia in tantū.de preben.7.c.non potest.de prebē. lib.vj.vbi vero consecutiua siue connexa non essent huiusmodi tunc dispensatio non traheretur ad illa , nisi fuisset facta motu proprio,quia eo casu vigore huius clausule,esset largo modo interpretanda per predicta.Ita tenet Jo.an.in dicto.§.cum vero

40 c.cum in cunctis † ex quo infertur ad questionem.electus 7 cōfirmatus siue prouisus in episcopum habuit dispensatione3 sup prorogando consecrationem suam vltra tempus iuris,nūquid per idem tempus retinebit beneficia,que tempore promotiōis obtinebat,vel vacabunt,cum primum fuerit elapsum tēpus de consecrandis episcopis a iure prefixum . Jo.an.in dicto.§.cum vero,dicit,ꝙ si dispensatio fuit facta motu proprio , non vacabunt,secus si ad postulationem propter predicta ,sed do.an.dubitat de hoc secundo dicto,quoniam priora beneficia vacant ꝑ consecrationem,vel per negligētiam commissam circa cōsecrationem habendam,constat autem non fore negligentem istum electu3 qui ex apostolica dispensatione differt consecrationem. igitur retinebit priora beneficia,7 ista3 partē sequitur ibi Abbas siculus , sed opi.Jo.and.videtur mihi magis consona iuri quonia3 dictus.§.cu3 vero,dat facultatem conferendi huiusmodi beneficia elapso tempore de consecrandis episcopis,a canonibus diffinito pondera verbum a canonibus,non enim dixit a priuilegio.Item ad idem facit,qꝛ istud fuit concessu3 electis confirmatis in episcopos per speciale priuilegium contra iuris communis regulas , vt pulchre deducit Oldra.consilio decimoquarto , 7 non in penam negligentie eorum in habendo consecrationis munus,ergo teneri debet in suis terminis, 7 sic excluditur motiuum do.An.7 Abbatis,preterea illa dispēsatio super differenda consecratione concessa episcopo satis est ꝙ operetur in hoc ꝙ differendo consecrationem episcopus nō puniatur,nec debet ad alia extendi contra mentem iurium , 7 in damnum ecclesiarum,quas forte ille obtinebat, que per totum tempus illius indulgentie,quod forte esset longum,nō per proprium pastorem,sed per mercenarios gubernarentur.

41 ¶ †Et ex predictis infertur ad aliam questionem indulgēt alicui ꝙ possit plures ecclesias curatas licite retinere,nunquid videatur secum dispensatum,vt in neutra earum teneatur residere,7 videretur ꝙ sic,ne alias intelligendo dispensatio videatur inutilis , 7 hoc tenet glo.vij.que.j.si quis in clero.immo indul

42 gentia hoc principaliter concedere videtur,† illa enim vt̄ causa

prohibitionis, ne quis plures obtineat ecclesias, quia non po-
test in vtraq; residere, & per se curā animarum gerere, sed Spec.
titul. de lega. §. videndum. versi. quid si indulgetur. tenet quod
hmōi indulgentia non liberat eum, quo minus teneatur in ea-
rum altera residere, nisi hoc in ea expresse dicatur. nam ambi-
tiosa est, & ideo restringenda. de preben. quia in tantum. & c. se.
& consulit ipse, quod vt vtriq; satisfaciat, modo in vna modo in
alia resideat. Et hanc opi. sentit glo. in dic. c. non potest. de pre-
ben. que dicit, quod iste poterit eligere vnam ex illis in qua resi
deat. Idem Archi. in dic. c. si quis in clero. & do. car. in cle. j.
de preben. & ego consulerē, quod ipse resideret in maiori, & prin
cipaliori. ar. c. extirpande. §. qui vero. de preben. licet aliquan-
do ad modicum tempus posset personaliter ad minorem se con
ferre. extra predictos autē casus non extēdas dispēsationem de
43 casu ad casum. † vnde si cum illegitimo est dispensatum ad or-
dinē diaconatus, non poterit esse p̄sbiter, & si ad presbiteratū,
non poterit esse episcopus, & sic ascendendo. ita tenet Inno. ad
in. c. dilectus de conces. preben. & pro eo induco glo. c. nos con
suetudinem. xij. distin. & c. scriptum. de elec. † poterit etiam le
44 gatus dispensare cum religiosis, illis casibus, quibus eorū Ab
bas dispensare potest, & hoc propter regulam generalem, quam
in principio huius articuli permisimus. in quibus autem possit
Abbas cum religiosis dispensare vide Specula. titu. de lega.
§. sunt quoq;. versicu. abbas quoq;. & ver. se. vsq; ad ver. probi
45 bet autē † & inter ceteros casus qui ibi enumerantur, est vnus
in quo dispensat. s. in regule obseruantijs remittēdis. vt. xx. q.
iiij. c. fi. & ibi gl. & est tex. de conse. dist. v. carnem saltem in his
que non sunt de substantia regule. contra substantialia enim p
fessionis, puta castitatem, paupertatem, & obedientiam, non po
test Abbas dispensare vt in. c. cum ad monasterium. in fin. de
sta. regu. debet tamen subesse causa iusta dispensandi, alias nō
dispensatio, sed dissipatio diceretur, de quo latius inferius dice
46 mus. † extra casus autem in quibus ordinarij prouincie possunt
dispensare an legatus dispensare possit & Spe. ti. de leg. §. gnr
versi. item legatus. dat in hoc regulam generalē, q legatus de
latere potest generaliter dispensare, & penas mitigare, vbicūq;
non prohibetur, vt in. c. fi. de transac. ad fi. & pro hac conclusio
ne induco glo. in. c. que de causa. ij. q. v. & in. c. dilectus de fili.
presbi. hec tamen doctrina ex superioribus conuincitur falsa, nā
cum dispensando contra ius violetur saltem in parte ius per pa
pam editum, non licet inferiori hoc facere, nisi sit sibi permissū
vt in dicta clementi. ne romani. in prin. & in dicto capi. cum in-
47 ferior. † ad hoc etiam facit quod no. Jo. an. in. c. clerici. de cle
ricis. excom. mini. vbi Hostien. dixerat q legatus de late-
re potest dispensare cum eo qui existens in excommunicatione
celebrauit, dum tamen non in contēptum clauium illud fecerit.
dicit enim Jo. an. hoc dictum potius fore verum de consuetudi
ne, q̄ de iure, cum ei hec facultas a iure non concedatur, idē
48 tenet in. c. j. de senten. excommu. libr. sexto. in noue. † preterea
ista que specialem demandationem desiderant in generali mā-
dato non comprehendunt̄, vt in. l. j. in prin. & l. fi. ff. de offi. eius
cui manda. est iuris. Ad idem etiam facit glo. in. c. fi. de here.
libro sexto. & in clementi. sepe. de verb. significa. que dicunt q
legatus non potest committere causam simpliciter & de plano
49 cognoscendam. † Unum tamen est indubitatum omnino q cō
tra concilium generale legatus minime potest dispensare prout
no. gl. in. c. cum dilecti. de elec. & in. c. dilectus. el. j. de preben.
50 & in clementina prima. de electio. † Aliud etiam indubitatum
existit, quod de reseruatis sedi apostolice se intromittere nō po
test legatus, vt in. c. nisi specialis. & c. quod translationem. de
offi. lega. & que sint illa reseruata ponitur late per Specu. titu.
de lega. §. nunc ostendendum. per totum. & ibi per Jo. an. in ad
51 di. & per Inno. in. c. dilectus de tempore ordi. † Sed quero an
illis casibus quibus conceditur legato dispensare possit lite iā
pendente dispensare in fauorē alicuius ex litigantibus. Ad qd
dicendum est, q respectu accusati poterit dispensare non obstā.
52 litispendentia, dū tamen ex ea alij non fiat preiudiciū. † nam &
priuilegium per quod nulli alteri preiudicatur impetrari potest
lite penden. vt no. Inno. in. c. j. & fi. vt lite penden. secus tamen
si per talem dispensationem alteri colliriganti preiudicaret̄, hoc
tenet Specu. ti. de lega. §. qualiter. versi. sed videtur, & idem tē
Inno. c. dudum. lo. ij. de elec. & ibi per Jo. an. idem tenet Ar-
53 chidia. in. c. si quis presbiter. l. di. † Ex quo infert Jo. de ligna.
in dicto. §. de adulterijs, q si est obtentum contra aliquem impe
titum de crimine, q in euentū, q ille priuaretur beneficijs suis
pp crimina puideret̄ alteri de ipsis nō valeret dispēsatio cū ip

so facta in preiudiciū īpetrantis, cui saltē ius ad rē fuerat q̄situ,
ad quod facit. c. vt cōstitueret̄. l. di. & expsse i. c. cōquis de rescrip.
libro sexto. ex qua ratione concluderem idem esse, etiam si non
dum lis inchoata fuisset propter ius ad rem alteri acquisitum, &
54 hoc per dicta iura. † ex quo ego inferrem ad practicam quoti-
dianam, impetrat quis in forma iuris contra aliquem, vt priue-
tur beneficio, & in euentum sibi de eo prouideat̄, an ille post hoc
possit beneficium resignare, & an alius possit illud impetrare. &
per predicta videtur dicendū q non, sed iuxta hoc vide domi.
An. in cōsi. quadragesimotertio. qui dicit q si solū iste modus
vacationis est adiectus im impetratione primi, tunc vacante be
neficio per resignationem. iste impetrans non haberet per. ca
pitu. susceptum. de rescriptis libro sexto. si tamē scirere signans
impetrationem, videretur in fraudem impetrantis hoc fecisse.
per. c. ij. de renun. libro sexto. sed cōtra do. An. facit tex. in. c.
per tuas lo. j. de simo. in fi. ibi male conscius & cetera & in capi-
tulo dudum. lo. ij. in fi. de electio. potius enim conscientia cri-
minis ductus q̄ alia fraude iste presumitur resignare, quod ma
gis laudandum q̄ vituperandum est. & hoc idem tenet Jo. an.
in additio. ad Speculato. titu. de rerum permutatio. & ita vi-
di sepius determinari in rota. sed tamen ille impetrās haberet
nedū per priuationem, sed etiam si quouis alio modo vacaret
tunc res esset indubitata, q deberetur primo inpetranti etiam
si vacaret per resignationē, preter q̄ si resignatio fieret in curia
per. c. ij. de preben. libro sexto.
55 ¶ † Ex predictis infertur, q si stante impetratione in forma de
qua supra. ille q de crimine accusatur lite pendente moreret̄ ex-
tra curiam, q in vim gratie expectatiue talia beneficia possent
acceptari, nec obstat impetratio, quoniam non habuit effectum
cum esset conditionata in euentum priuationis, que quidem pri
uatio fuit impedita propter mortem superuenientem, quia cri-
mina morte extinguntur. xxiiij. questione secūda. c. primo. & ij.
& l. diffinito. ff. de pu. iudi. & in. l. tertia. C. si pē. appe. & in. l. fi. C.
si reus vel accusa. mor. fue. & hoc vltimum voluerunt do. de ro.
deci. ccccxciij. que incipit titius erat expectans, predicta vero
sunt vbi delictum erat tale propter quod delinquens erat priuā
dus beneficio per sententiam, si tamen esset ipso iure priuatus,
56 † prout est in crimine heresis, quod ipso iure beneficio priuat.
vt in. c. ad abolendam. §. j. de here. & c. quicunq;. eo. tit. lib. se-
xto. eo casu iste criminosus non posset resignare in preiudiciū
impetrantis, quia cum nullum ius habeat, non potest illud per
57 resignationem vacare. † Idem etiam dico si moriatur, nam cū
ante iam per delictum beneficiū vacauerit, non potest amplius
per mortem vacare, & de delicto illius etiam post mortē inqui-
reretur propter beneficiū impetratum, sicut & inquiritur pro-
pter bona, vt in. l. item si verberatum. §. de rei vendi. & ij. q. j. c.
in primis. faciunt ad hoc no. in. c. j. vt lit. pen. li. vj. & quod no.
58 do. de rota in preal. deci. & per Pe. de anch. cōsi. lxiiij. † de mo
do aūt pronunciandi cōtra mortuū in tali casu. vide glo. no. in. §.
59 per contrarium. institu. de here. que ab intesta. deffe. † An
autem possit dispensare cum accusatore, qui non probauit.
Specu. titu. de lega. §. nunc de episcoporum. ver. sed nunquid
cum accusatore. tenet hoc quod non. quem sequuntur Joan.
andre. & domi. and. in dic. §. de adulterijs. tum quia non egit
penitentiam, tū quia puniendus est de presumpta calumnia.
sed do. car. tenet oppositum. quia eadem ratio est in accusato-
re & in accusato. & hoc quatenus dispensatio non tangit interes
se priuatum, sed per hoc non tollit motiuum tenentium opinio-
nem contrariam. Abbas siculus tenet eandem opinionem &
hoc argumento a maiori. si enim dispensat cum accusato, a for-
60 tiori cum accusatore. † quia accusator deficiens in accusatione,
est in minori delicto, quam sit accusatus. tum quia accusatus si
vere commisit delictum, teneretur de vero delicto. sed accusa-
tor teneretur tantum de quadam presumpta calumnia. & pro-
pterea cum ex presumptione contra eum procedatur, mitius
cum eo est agendum. iuxta not. per Innocen. in capitu. quia
verisimile. de presumpt. nec ob. motiuum contrariū, quod iste
non egit penitentiam, quia immo dico, q aget prius penitentiā,
& nedū inchoabit, immo perfecte aget eam iux. tex. in dicto. §.
de adulterijs. vbi dicit post peractā penitentiam &c. & tunc de
mū cū ipso dispensabitur, & nota istud de peragendo penitē-
tiam ante dispensationem, quia est contra do. And. in dicto. §.
qui tenuit sufficere agere partē penitentie. per capitu. ex teno-
re. de tempo. ordi. sed hoc reprobat abbas per dictū. §. de adul
terijs & ad dictū capitulū ex tenore. respōdet q loquitur in alio
casu scilicet quando peccatum erat occultū, & est illud quoddā
consilium,

consilium, secus vero in peccato manifesto, ꝛ in eo casu intelli-
gitur dic. §. de adulterijs, sed aduerte quia iudicio meo contra
opinio. domi. car. ꝛ Abbatis. facit quoniam non digne penite-
ret iste, si persistit in calumniosa accusatione, nec etiam si desti-
tit, est cum eo dispensandum propter preiudicium, quod ex hoc
inferetur accusato, cuius opinionem iste lesit. ꝛ quem iniuste
diffamauit. nisi presupponas, quod iste destitit ab iniusta accu-
satione, ꝛ accusato satisfecit, quo casu posset iustificari istorum
opinio. sed iuxta illam contrarietatem, que est inter domi. and.
61 ꝛ abba. † in hoc an ad dispensationem obtinendam requiratur
penitentiam fore completam ex toto, placet mihi illa distinctio
de qua superius dixit abba. vt distinguatur inter crimen occul-
tum ꝛ publicum, in publico enim vt satisfiat scandalo, caute agē
dum est, vt dicit Innocen. in dic. capitu. ex tenore, ꝛ ideo debet
ex toto esse penitentia completa. ꝛ ex hijs poterunt esse legati
apostolici, ꝛ alij inferiores prelati instructi. vt etiam illis casi-
bus, quibus possunt dispensare, priusquā dispensent, iniungant
penitentiam delinquenti. ꝛ si crimen fuerit publicum siue noto-
rium, faciant quod isti agant ꝛ compleant ex toto penitentiam
iniunctam. ꝛ vt scandalū sedetur apud eos, qui ex crimine sunt
scandalizati, impleatur penitentialiter, quod ad eorum noti-
62 ciam deueniat. iuxta no. per Inno. in dicto. c. ex tenore † ꝛ licet
papa iuribus positiuis, non astringatur, quia tamen pati de-
bet legem, quam alijs imposuit, de consti. cum omnes. deberet
cum dispensat cum criminosis idem facere, presertim, quia
ratio hoc exigit.

63 ¶ † Sed quero iuxta predicta an cum iam deposito per sentē-
tiam possit episcopus vel legatus dispensare, ꝛ in hoc varie re
periuntur glo. nam in. c. ideo. ij. q. vj. glo. distinguit. an sit verba
liter depositus, an actualiter, vt primo casu possit episcopus re
stituere. secundo non possit. alia glosa est in capitulo si quis pres-
biter. vij. q. j. que distinguit depositum ex crimine, ꝛ depositum
ex contumacia, vt primo casu non restituat, secundo sic. alia est
in capitulo si episcopus nona questione tertia que dicit, ꝙ si fue
rit depositus iniuste, puta per falsos testes, episcopus poterit
restituere. alias non, sed videtur loqui in degradato referendo
eam ad tex. glo. in. c. clerici de cleri. excō. mini. videtur conclu
dere, quod non possit restituere depositum. nisi fuisset iniuste de
positus. in capitulo ex tue. de cleri. non resi. tetigit, sed nihil fir
mauit Specu. titu. de lega. §. nūc ostendendum. versiculo nono
latius attingit hunc articulum. tandem concludit, ꝙ aut que-
ritur de degradato actualiter, aut de deposito verbaliter, primo
casu, aut petitur de iure restitutio, vt quia allegatur falsitas te-
stium, vel quid simile, ꝛ potest, vt in preall. capitulo episcopus,
aut de gratia, ꝛ hoc non potest, quia soli principi est reseruatum
vt in dicto capitulo ideo, secundo vero casu, scilicet in verbali-
ter deposito dicit indistincte quod potest, ꝛ ad hoc allegat di-
ctum. §. de adulterijs, ꝛ idem sentit collec. in dicto. §. de adulte
rijs, ꝛ Abbas siculus, quia ille textus loquitur indistincte, ꝛ
quia sequitur post illū. §. si vero, qui loquitur de deposito. ꝛ idē
sentit glosa in capitulo quamuis de rescriptis libro sexto. ꝛ Ar
chidiaco. in capitulo primo. xv. questione vltima. sed ego alle-
go eundēmet Archidiaco. in capitulo cōtumaces. l. distinctio.
qui tꝫ ꝯ opinionē istorū dicens ꝙ si sententia nō est nulla imo tꝫ
nullus inferior a papa poterit depositū restituere, nisi forte ꝯ sen
tentiā iniustaꝫ imploraretur coram inferiore remedium in inte-
grū restitutionis ex iusta causa, ꝛ in casu a iure permisso, ꝛ hec
64 opinio mihi placet † non enim cōceditur inferioribus facultas
reuocandi sententias diffinitiuas per eos latas, etiam si ex in-
strumētis nouiter repertis reperiretur eas fuisse iniustas, in tm̄
ꝙ nec ad hoc consensus vtriusque partis sufficeret, iuxta gl. no
ta in. l. si diuersa. C. de transactio. immo soli principi hoc est re-
65 seruatum quod procedit etiam in causa criminali. † ibi tamen
in tali casu, ne innocens condemnetur, supersedere debet iudex
inferior, qui tulit sententiam, ne eaꝫ exequatur, ꝛ rescribere prin
cipi, vt sententiam reuocet, de quo sunt duo text. not. in. l. prima
§. si quis vltro. ff. de questionibus. ꝛ in. l. diui fratres. ff. de peni-
ten. ad hoc etiam facit dictū capitulū. ideo nec obstat textus in
dicto. §. si vero dicto capitulo. at si clerici. super quo se fundat
Abbas nam ille textus non loquitur in deposito, sed in depo-
nendo, ꝛ tunc sequitur ille. §. de adulterijs limitādo ꝛ determi-
nando illum. §. si vero vt licet conuictus, vel confessus de crimi
ne digno depositione, veniat deponendus si tamen in adulte-
rio, ꝛ in minoribus criminibus, cum eo fuerit per episcopuꝫ di-
spensatum, non veniet tunc deponendus, ꝛ sic loquitur ante sen
tentiaꝫ, si bene ponderetur, ꝛ ita fundat potius istam partem,
ꝛ p cōsequens contrarium eius, ad qḋ Abba. illum inducebat.

66 ¶ † Sed iuxta hoc quero pone quod legatus vel episcopus re
stituit contra sententiam depositionis, quam tulerat contra cle
ricum, an per consequens censeatur restitutus contra infa-
miam, quam ex predicta sententia occasione criminis incur-
rerat. ꝛ Innocentius, ꝛ Hostiensis ꝛ communiter docto. in
capitulo cum te ab. de re iudica. tenent quod non, quia restitue
re fame est de reseruatis principi, sed Abbas siculus ibi, ꝛ in
dicto. §. de adulterijs in hoc casu quo dispensatio non fit princi-
paliter super infamia, sed venit accessorie, tenet opinionē con-
trariam, pro quo inducit textuꝫ. in. l. prima. §. de qua. ff. de postu
latio. ad idem facit glo. in capitulo domino sancto. l. distinctio.
ꝛ in. §. hinc colligitur secunda questione tertia. que dicunt quod
vbicunque episcopus potest dispensare, potest illo casu infamiā
tollere, sed tamen ille glos. sunt intelligende accessorie, ꝛ in con
sequentiam mo do predicto.

67 ¶ † Sed an in bn̄ficio patronato clericus depositus vel priua
tus beneficio possit restitui inuito patrono. glos. mouet questio
nem in dicto capitulo. quamuis. de rescriptis, ꝛ refert varias
opiniones, sed opinio Bartho. brixiensis, fuit quod si deposi
tus appellauit restitui poterit, alias non, ꝛ hec opinio. commu-
niter approbatur per capitulū decernimus. decimasexta que-
stione septima secundum Joannez and. ꝛ idem tenet Joā. cal-
derinus sed domi. facit ibi longam distinctionem, dicens quod
aut restitutio fit per papam, ꝛ tunc si sunt patroni ecclesiastici,
valet argumen. capitulo dilectus. de officio lega. ꝛ capitulo cū
dilectus. de iure patronatus, aut patroni sunt laici, ꝛ tunc aut
facit mentionem de iure patronatus laicorū, ꝛ valet argumen.
dicto capitulo quamuis. in fine ibi nisi aliud exprimatur, aut
non facit mentionem, ꝛ non valet restitutio, quia ex quo iste
est priuatus, iam erat quesitum ius patrono, nec in dubio pa-
pa intendit illi preiudicare, nisi hoc exprimat, quo casu bene
potest sibi preiudicare, vt not. Jo. and. in capitulo secundo. de
prebendis libro sexto. aut fit per inferiorem, ꝛ si per legatum de
latere. in patrono ecclesiastico, valet quia potest sibi preiudica-
re, vt in dicto capitulo dilectus, ꝛ in dicto capitulo cuꝫ dilectus,
secus autem in patrono laico, cui preiudicare non potest, vt no-
tat glosa. in dicto capitulo cum dilectus, aut restitutio fit per
alium ordinarium inferiorem a legato, ꝛ tunc si adhuc retinet
ius, vt quia appellatum est a sententia, ꝛ poterit, vt voluit Bar
tho. brixiensis aut ex toto erat iure suo priuatus, ꝛ tunc non po
terit. per. d. c. decernimus.

68 ¶ † Ex his infertur ad questionē, papa quendam priorem cu-
iusdam prioratus, qui erat de iure patronatus laicorum promo
uit ad aliquam ecclesiam cathedralem ꝛ cum eo tempore pro-
motionis vel cito post, ꝛ ante vacationem dicti prioratus, motu
suo proprio dispensauit, ꝙ dicta promotione non obstante, eun-
dem prioratum cum dicta Cathedrali ecclesia retinere posset
vsque ad beneplacitum sedis apostolice, decernendo ipsuꝫ prio
ratum per munus consecrationis, vel assecutionem possessio-
nis minime vacare, nulla facta de iure patronatus dicti laici
mentione, dubitari posset vtrum huiusmodi gratia siue dispen-
satio fuerit nulla, ꝛ surrepticia, ꝛ domini de Rota. in hac que
stione fuerunt varij, maior tamen pars dicebat eam fore sur-
repticiam, vt habetur decisione. cccxxxiiij. que incipit supposi-
to facto, ꝛ motiua dominorum fuerunt, quia nedum infertur
alicui graue preiudicium, cum tollitur sibi ius quod habet de
presenti, immo cum tollitur sibi spes proxima, ꝛ propinqua iu-
ris habendi, vt in. l. inde neratius. ff. ad. l. acquiliam, ꝛ. l. statius
§. cornelio. ff. de iure fisci. ad idem facit. C. cōmunia delegati. l.
finali, nam que incontinenti fiunt inesse videntur. in. l. lecta. ff. si
certum petatur ꝛ capitu. officij. de electio. de testi. cogen. pre-
terea de restitutio. spo. literas.

69 ¶ † Secundum motiuum eorum est quia vbi sunt duo impedi
menta, vno ammoto, non videtur aliud sublatum. ff. de seruitu.
vrbanorum prediorum. l. si domus. de filijs presbyterorum capi
tulo secundo, libro sexto, de auctorita. ꝛ vsu pali. ex tuarum.
de priuile. pastoralis modo hic videntur duo impedimenta.
vnum capitu. cum in cunctis. de electio. aliud est de iure patro
natus. igitur primo sublato, aliud non videtur sublatum, maxi-
me quia vtrumqꝫ videtur esse supra ius. ꝛ non posse aliter fieri
quam ex plenitudine potestatis. ꝛ in casu presenti licet papa
vtatur plenitudine potestatis in vno casu, non propterea vide-
tur ꝙ velit vti in alio. quia talia tanquam odiosa sunt restrin-
genda. vt in regula que a iure de regulis iuris. libro sexto. non
autem trahenda de casu ad casum. ff. de liberis, ꝛ posthumis. l.

cum quidam de priuilegijs sane. de rescriptis. susceptum. libro sexto.

¶ Tertium motiuum est, quia licet iure suo vtatur episcopus interponendo auctoritatem suam in permutationibus, vt in capitulo quesitum de rerum permutatione, tamen si beneficium est patronatum pro interesse patroni vocare tenetur eundem, vt notat Innocentius de renunc. quod in dubijs, & Ioannes andreas in capitulo vnico, de rerum permutatione libro sexto, & glosa in clementina vnica, eodem titulo. sic ergo in casu isto, qr potuit interesse patroni vt haberet priorem residentem, ad quã residentiam ammodo non tenebitur propter dignitatem episcopalem.

70 ¶ † Quartum propter identitatem rationis, nam ratio quare inductum est, quod beneficia patronata non conferantur sine ꝯsensu patronorum est, ne turbati ex hoc, a fundatione ecclesiarum retrahantur prout legitur, & nota. in capitulo cum dilectus de iure patronatus que ratio militat in proposito propter spem vacandi.

71 ¶ † Quintum motiuuz est quia quando ex aliqua causa de presenti oritur spes firma de futuro, de certo effectu trahente consequentiam necessariam ad causam ipsam, habetur perinde, ac si effectus ipse esset productus, vt. ff. ad. l. aqui. l. huic scripture §. primo. & l. ita vulneratus in princip. eodem titulo. in. l. damni §. sabini. ff. de damno infecto. modo si vacaret beneficium nõ posset sine consensu patroni conferri, ergo idem quando est in huiusmodi proxima dispositione vacandi. preterea, quia princeps in dubio non videtur velle preiudicare iuri in re quesita alteri vt in. l. secunda. §. si quis a principe. & §. merito. ff. ne quid in lo. pu. nec etiam iuri ad rem, vt in capitulo quamuis. de rescriptis. libro sexto. Sed collector deci. qui fuit pro parte cõtraria cum aliquibus dominis, inter quos erat Martinus episcopus Pampilonen. inducit multas rationes efficaces in contrariuz & adducam in medium eas, que mihi videntur efficatiores quarum est vna, † tunc in gratia principis est ponderandum preiudicium spei iuris de futuro, cum spes illa est radicata in aliquo iure de presenti, & non aliter, vt per glos. in. l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis. & ibi Bartol. & per Ioan. an. in regula sine culpa de regulis iuris libro sexto. in mercu. facit. ff. de iniusto. rup. te. l. si quis exheredato. §. irrituz. induco etiã ad idem. l. quod seruius. ff. de condi ob. cau. & l. si vxor. §. diui. ff. de adulte. sed certum est, quod antequam vacet tale beneficiuz non potest dari talis spes, quinimmo reprobatur a iure per tex. in capitulo primo, & secundo, & in terminis est tex. in capitulo fina. de concessione prebende. & per hoc tollitur primum & quintum motiuum tenentium contrarium. Item quia non potest dici ex hoc inferri preiudicium patrono cum non data vacatione nullum ius sibi competat ad presentandum. preterea patronus presentando istum a principio, approbauit semel personaz eius & voluit, quod haberet illud beneficium, non ergo amplius requiritur eius consensus, si papa velit cum illo super beneficio dispensare, cum in hoc iure suo vtatur, iuxta not. per Innocen. in capitulo innotuit. de elect. & capitulo nisi cum pridem. de renun. Adhuc pro ista parte facit decisio questionis supra proxime, vbi dictum, & conclusum est, quod cum deposito qui appellauit, ex eo ꝙ stãte appellatiõe depositio adhuc non habuit effectuz, poterit ordinarius dispensare, etiam si beneficium sit de iure patronatus laicorum inuito vel non vocato patrono. Ita ergo in proposito, ex quo adhuc non vacauit prioratus. Item pro hac parte faciunt ea que not. in capitulo cum ex eo. de elect. libro sexto. pone eniz quod rector parrochialis ecclesie, qui iuxta formam capitul ilicet canon. de elect. eo. lib. debebat facere se promoueri in sacerdotem, alias lapso anno est priuatus ipso iure beneficio, prope finez anni obtinet secum dispensari per ordinarium iuxta formam. d. capi. cũ ex eo. valebit ne dispensatio facta ꝑ ordinariuz etiam inconsulto patrono: si ecclesia est patronata certa sic. vt not. ibi Ioan. an. in noue. ita ergo in proposito erit dicendum, & ista pars videtur verior de iure. post hec autez superuenit Egi. de bellamera, collector deci. qui in deci. dcclij. latissime prosecutus est istam questionem, & tandem conclusit inclinando in primam partem per motiua pro illa parte inducta, & nititur respondere ad fundamenta opi. ꝯtrarie. ad primum motiuum respondet semper persistendo in eo ꝙ pro parte sua fuerat inductum, ꝙ ista spes de futuro est habenda in cõsideratione, qr habet necessariam consequentiam ad ius de preterito, sed iam hoc sublatum est per ea, que induximus nouissime,

73 † cum in beneficijs vacaturis talis spes sit illicita, & nedũ si sperentur vacare per mortem sed etiaz per resignationez, & hoc vltimuz probat text. in capitulo deliberatione. §. prohibemus de offi. lega. libro sexto. est enim ambitio quedam reproba. sperare beneficia antequaz vacent. & ad iustificationem huius facit quod ipse inducit in solutione ad secundum, cum loquitur de legitimatione similiter ad solutionem, quam dat ad dictum Innocen. in dicto capitulo. innotuit. & capitulo nisi cuz pridem. ibi in responsione ad vi. rationem dicendo quod ille rationes concludunt quo ad hoc, an ex tali dispensatione conferatur titulus, vel non conferatur. non autem quo ad validitatem dispensationis prout est in dispensante, preterea & clarius ipse loquitur eo casu, quo nullus titulus est apud eum, cum quo dispensatur. in casu tamen nostro est titulus apud illum, cum quo dispensatur licet speretur de futuro vacare, & sic ille rationes non faciunt ad propositum, immo stant semper illa dicta Innocen. ad illud de dispensatione. capitulo cum ex eo, respondet quod ibi dispensatio fit de iustitia, qr in fauorem ecclesie, ista autem de mera gratia, qui in fauorem persone, sed ista solutio non stat, quia cuz iste sint de iure positiuo, papa libere ex mera gratia potest sine aliqua causa in eis dispensare iuxta not. per Innocen. in capitulo. cum ad monasterium. de sta. regu. quem sequuntur communiter docto. & si diceres contrarium immo causam requiri, quia data est ei potestas in edificationem, & non in destructionem, iuxta illud secunde Corinh. xiij. adhuc dico, quod illud procederet quantum ad Deum. in foro tamen iudiciali staretur tali di-

74 spensationi, † cum papa non habeat in terris iudicem qui de factis suis habeat iudicare vt in capitulo cuncta per mundum. & capitulo, per principalem. nona questione tertia. eo maxime qr in eo semper presumitur causa, iuxta not. per Innocen. & doct. in capitulo. que in ecclesiarum de consti. & per legistas. in. l. finali. C. si contra ius vel vti. pu. & in istam partem ego inclinarez propter fundamenta superius inducta que mihi videntur multum efficacia, & adduco etiam ad idem tex. in argumen. in. l. quotiens. ff. soluto matrimonio. & in. l. cum a socero. C. de iure dotiũ. que iura multum faciunt ad propositum, & ex predictis etiam manet responsum ad fundamenta Egidij, & aliorum tenentium contrariuz, sed in practica obseruaretur deci. roma. propter suã auctoritatem, & quia multe illarum sunt fundate in stilo, & etiaz causauerunt stilum.

75 ¶ Superest nunc tractare de facultate legati circa dispensationem faciendam in pluralitate beneficioruz † circa quod est opi. quorundam quod episcopus & sic per consequens legatus poterit dispensare ꝙ quis plura beneficia simplicia obtineat vt in capitulo pe. de elec. & decimasexta questione prima possessionis, ad idez facit de preben. de multa, vbi papa sibi reseruat facultatem dispensandi super pluribus curatis, igitur super non curatis poterit ordinarius episcopus dispensare. argumen. capitulo nouẽ. de presump. & c. qualis vigesimaquinta distinctione. & l. cum pretor. ff. de iudi. sed quia predictis ob capitulũ sanctorum. lxx. distinctione. vbi interdicitur episcopo facultas dispensandi in pluribus prebendis respondẽt per contrariam consuetudinem fore derogatum illi canoni. quam consuetudinem dominus papa scit & tollerat alij. vero dicunt, ꝙ etiam in duobus simplicibus non poterit episcopus dispensare, per dictũ capitulũ sanctoꝝ. qui canon nõ reperitur expresse reuocatus. stare igitur debet in suo vigore, nam quod non mutatur quare stare prohibetur. vt in. l. precipimus. C. de appel. C. de testa. l. sancimus,

76 nec obstat tollerantia pape in contrarium inducta † quoniam multa per patientia tollerantur & cetera, vt in capitu. cum iam dudum. de preben. & xxxj. questione prima. hac ratione. in fi. & xxxij. q. vij. apostolus ad idem facit gl. in. c. dudũ. lo. ij. de ele. Spec. tamen in dicto tit. de lega. §. videndũ. versi. primo, dicit ꝙ prior opi. est verior & cõiter obseruatur, & hanc opi. Spe. tenet glo. in dicto capi. sanctorum, & illum tex. intelligit quando ille prebende nõ essent in eodẽ episcopatu sed in diuersis. ad ꝙ etiam facit glo. in. c. si quis iam translatus. xxj. q. ij. sed Inno. in. c. fi. de cle. non resi. dat alium intellectũ ad illud. c. sanctorum, dicit enim ꝙ ille tex. non prohibet ꝙ ex dispensatione episcopi quis sit Canonicus in duabus ecclesijs, sed tantummodo prohibet, ne sit prebendatus in duabus ecclesijs hoc est ne percipiat prebendam in duabus, & hanc interpretationẽ vr secundum eum ecclesiã recepisse de facto, & est ratio, quia si perciperet prebendam notaretur in eo cupiditas, vt in dicto capitulo cum iam dudum. Item diminuerentur prebende aliorum, in quorum preiudicium non debet episcopus dispensare, posset etiam addi alia ratio, quia diminueretur cultus diuinus in ecclesia

clesia,sed qd sint canonici tm,⁊ intersint electioni ⁊ alijs ꝯsilijs
honor est ⁊ vtilitas ecclesijs propter multos consiliarios sexa-
77 gesimaquarta distinctione, extra conscientiam. † sed nota il-
las glosas que volunt, quod quando beneficia plura simplicia
essent in diuersis diocesibus,vtriusqꝫ episcopi dispēsatio requi
reretur, ad hoc bonus textus in capitulo cum illorum,de sentē
tia excommunicatio.ex quibus notanter infertur quod in faciē
do dispensationem circa beneficium, inspicitur locus beneficij
⁊ non locus originis illius, cum quo dispensatur, ad quod est
glo.in capitulo cum ex eo,de electio.libro sexto, que hoc dicit
expresse. sed illud quod de pluribus simplicibus dictum est,
limita verum si sint in diuersis ecclesijs, secus autem si sint
in eadem ecclesia,nam in illis episcopus dispensare non posset,
sed solus papa,vt in capitulo literas,de cōcessione prebenda.
⁊ in capitulo primo de consuetudi. libro sexto, vbi damnatur
consuetudo contraria.sed aduerte quia illa iura loquuntur in
duabus dignitatibus,vel officijs,vel in duabus prebendis,si er
go tenet beneficia alterius qualitatis vtpote duas capellanias
vel duo altaria,vel beneficium curatum, ⁊ vnum altare etiam
intra eandem ecclesiam,secus esset,quia illa iura tanquam pe-
nalia non debent extendi ad casum non expressum, ⁊ ista fuit
conclusio Lapi,sua allegatio.centesimadecimasexta. Idem te
net Federicus de senis,consilio centesimouigesimo, ⁊ Abbas
siculus consilio septuagesimo quod magis esset sine dubio,quā
do ille capellanus nullum seruitium arctaretur facere in choro
ecclesie cum alijs canonicis.
78 ¶ †Sed circa premissa quero nunquid de iure communi pote
rit quis plura talia beneficia simplicia sine dispensatione ali-
qua obtinere, ⁊ quia materia hec esset longa ⁊ extra nostrum
propositum, qui tantum in hoc articulo de dispensationibus
agimus,ideo remitto ad ea que notan.per glo.in dicto capitu-
lo dudum. ⁊ in capitulo gratia, de rescriptis libro sexto, ⁊ ibi
per doctores, ⁊ per Innocentiuꝫ in capitulo cum iam dudum.
de prebendis ⁊ per doctores in clemētina gratie de rescriptis.
⁊ per Speculato. in dicto.§.videndum. versiculo illud etiam.
79 † duas autem ecclesias parrochiales siue duo beneficia cura-
ta nullus poterit insimul retinere sine dispensatione vt in dicto
capitulo dudum.⁊ septima questione prima sicut alterius, ⁊ ca
pitulo referentes.⁊ capitulo ad hec.cum sequentibus. de pre-
bendis,immo per adeptionem secundi,vacat ipso iure primuꝫ,
vt in capitulo de multa,de prebendis. ⁊ dicto capi. si quis iaꝫ
translatus.hoc tamen fallit in aliquibus casibus,quibus etiam
sine dispensatione potest vnus plures parrochiales ecclesias
retinere de quibus vide glosaꝫ in dicto capitulo dudum. ⁊ per
Speculato.in dicto.§.videndum.versiculo ⁊ nota.
80 ¶ †Sed an episcopus in pluralitate parrochialium poterit di
spensare,⁊ in hoc inter antiquos fuerunt varie sententie. Ioā-
nes enim glosator decre. in capitulo sanctorum septuagesima
distinctione, ⁊ in dicto capitulo si quis iam translatus tenuit
quod sic,per dictū capitulū sanctorum.nec obstat textus in ca-
pitulo de multa.de prebēdis in fin.vbi dicitur circa sublimes
autem ⁊ literatas personas que maioribus sunt beneficijs ho-
norande cum ratio postulauerit per sedem apostolicam pote-
rit dispensari.ergo non per aliuꝫ,nam respondet quod per hec
verba, tantum indiscreta ⁊ vaga dispensatio interdicitur eis,
quod enim non mutatur quare stare prohibetur, ⁊ idem tenet
Innocentius de temporibus ordinandis capitulo dilectus. sed
Bartholomeus Brixiensis,qui fecit super decreto addi. ad
glo. Ioannes tenet opinioneꝫ contrariam in dicto capitulo san
ctorum.⁊ capitulo si quis iam translatus. Idem tenet glo.in di
cto capitulo de multa.⁊ in dicto capitulo duduꝫ. sed Specu-
lator in dicto.§.videnduꝫ.in dicto versiculo ⁊ nota. distinguit
quia aut in dispensatione consideratur vtilitas ⁊ necessitas ec-
clesie,aut prerogatiua meritorum,⁊ excellentia persone,primo
casu poterit episcopus in tali pluralitate dispēsare, ⁊ sic potest
81 intelligi opinio Ioā.†nam etiā ex hac causa potest vnire duas
ecclesias quod est fortius,vt in capitulo sicut vnire, de excessi.
prelatorum.Secundo vero casu scilicet cum dispensatio fit pro
pter merita persone,tunc solus Papa dispensare potest, ⁊ sic
intelligatur dictū capitulū de multa.ad quod inducit capitu.
innotuit.de electio.in fine.⁊ in hoc casu procedit opinio tenen
tium contrariuꝫ,⁊ hanc opinio.tenēt Petr.⁊ Abb. antiquus,
⁊ Hostien.in dicto capitulo de multa.licet Hostien.dicat cu-
riam tenere quod in omni casu in pluribus curatis Papa so-
lus dispenset,sed Ioan.andre.videtur velle illud etiam esse de
iure,per dictū capitulū de multa.⁊ idem tenet Innocē. in ca-
pitulo dudum lo secundo, de electio. Abbas siculus, dicit ꝙ
de iure placet sibi illa distinctio de qua supra,vt iura iuribus cō
cordentur, videlicet vt distinguatur inter dispensationem,que
fit propter vtilitatem, vel necessitatem ecclesie, ⁊ illam, que
fit propter prerogatiuam persone,⁊ eandem conclusionem te-
net Archidia. in dicto capitulo sanctorum. referens opinionē
Gofre.in dicto capitulo de multa.qui satis audacter in hac ma
teria loquebatur,sed premissis non obstantibus, ego tenerem
hanc dispensationem in duobus curatis soli Pape indistincte
fore reseruatam,⁊ ita stilus curie recipit,⁊ pro hac conclusione
facit tex.apertus dicto capitulo dudum. lo secundo.§.verum.
cum.§.nos vero.de electio.vbi pluralitatem curatorum obie-
ctam contra electum excusabat eius procurator dicens secum
fuisse per Archiepiscopum dispensatum, ⁊ Papa non facta
predicta discussione an propter necessitatem vel vtilitatem ec-
clesiarum,fuisset facta dispensatio,an propter fauorem perso-
ne,statim repulit illam excusationem tanquam friuolam, quod
ideo fecit,vt ibi dicit Innocen.quia notorie erat friuola.ad idē
facit textus in dicto capitulo de multa.in fine. nec obstat tex.
in dicto capitulo sanctorum.vbi contraria opinio videtur habe
re fundamentum,nam posset dici quod non loquitur in duabus
82 ecclesijs curatis,†sed simpliciter dicit in duabus ecclesijs. sub
qua appellatione non comprehenduntur curate, vt est textus
apertissimus.in capitulo cum in illis.de prebendis libro sexto,
in principio,⁊ vbi ille text.dicto capitulo sanctorum, faceret in
contrarium,adhuc possemus dicere esse correctum per ista iu-
83 ra decretalium,que sunt premissa.†in simplici vero ⁊ curato be
ne posset episcopus dispensare,cum in duobus curatis tantum
sit sibi adempta potestas vt patet per supradicta. Ex quibus in
fertur,quod cum hec dispensatio sit reseruata Pape,non po-
84 terit legatus se de ea intromittere.†Sed quod dicemus fore
beneficium curatum? dicas secunduꝫ Innocen. in dicto capi-
tulo de multa quod hic large sumitur cura animaruꝫ,siue in fo
ro penitentiali habeat facultatem audiendi confessiones, ⁊ ab
85 soluendi siue in foro iudiciali. † ⁊ dicitur cura fori iudicialis
quando habet quis facultatem excommunicandi, ⁊ absoluen-
di,siue visitandi ecclesias,⁊ corrigendi,vt est textus nota. in di
cto capitulo dudum.⁊ idem tenet glo.in clementina vnica. de
officio vicaria. Idem tenet Innocentius in capitulo cum satis.
de officio archidiacona. Item non est vis,secundum eum, siue
habeat parrochianos de facto,siue non habeat,dummodo ha
beat parrochiam,in qua habeat ius parrochiale, ⁊ hanc opi-
nionem tenuerunt ibi Ioannes calderi.⁊ multi alij. Idem te-
nuit Speculato.in clementina.§.videnduꝫ. versiculo sed que-
ritur,⁊ dominus Cardina.in clementina vnica.de officio vica-
ria.⁊ in dicto capitulo de multa ⁊ Archidia.capi.licet canō.
de electio.libro sexto. sed Host. ibi ⁊ latius in capitulo ꝙ non
nulli de cleri. non residen. tenuit opinio. contrariam quo ad
86 hoc vltimum dicens, † quod non censetur ecclesia curata ea
que realiter non habet parrochianos, licet alias fuisset parro-
chialis,⁊ idem tenet Federicus de senis consilio centesimotri-
gesimoquinto,⁊ Paulus in dicta clementina vnica, de officio
vicaria.ad quod facit glo.in.c.licet canon.de elec.li.vj.addit
etiam Federi.in.d.consi.ꝙ recepisse aliquos ad sepulturā non
87 facit ecclesiam fore curatam,vel parrochialem †nam sine cura
potest ecclesia habere cimiterium,vel ius sepeliendi.vt no. Ar
chidiaconus de sepul.capitulo primo libro sexto.⁊ hoc ex con-
suetudine vel auctoritate episcopali,ad quod allego glo.in cle-
mentina per literas.de preben. Idem no. Hostiensis de cleri-
cis nō residē. quia nonnulli. nec etiam ius baptizandi facit par
rochiam vt not. Pau.in clementi.vnica de bap.⁊ fre.vbi su-
pra,⁊ hoc vltimum tenet Pau.do.car.in cle.vnica.de bapti-
88 smo.†Adde etiā ꝙ si aliquis voluntarie exercet curam, ita ꝙ
nec ipse arctatur eam exercere,nec parrochiani ad eam ire,ta-
lis non dicitur curatus,facit ad hoc quod de fratribus predica
toribus ⁊ minoribus deputatis secundū formaꝫ clementine du-
dum.de sepulturis.dicit glosa in clementina dudum de sepul-
89 turis.†Item vbi in ecclesia non est aliquis perpetuo institutus
ad curam animarum exercendam,sed modo exercetur per hos
modo per illos,vt interdum contingit in ecclesijs quibusdam,
vbi ad nutum capituli constituuntur ⁊ remouentur isti, qui hāc
curam exercent,tunc apud totum collegium censetur esse cura
⁊ non apud istos qui eā exercent,neqꝫ apud aliquem in particu
lari. Ita tꝫ Inn.in.c.cū nō ignores.de preb.⁊ iste modus tenet
in hispania in dioc. Burgeñ.vbi in oibus ecclesijs parrochia.
in quibus duo aut plures presbiteri sunt, ponitur qui admini-

strat curam animarum per manuz episcopi ad nutũ ipsius. ⁊ ad
libitum ipsius remouetur, ibi ergo ille qui curam administrat
90 non censetur curatus † ⁊ quoniã beneficiuz curatum requirit
personalem residentiam, vt in. c. q; nonnulli. de cleri. non resi.
⁊. c. extirpande. §. qui vero. de prebend. nisi in casu speciali de
quo ibi, in tantum vt non possit consuetudine aliqua introdu
ci, ꝙ rector curatus possit seruire per substitutum, quia in hoc
est electa industria persone, de eta. ⁊ quali. cum sit ars arcium,
91 iuxta not. per Archi. xj. qõ. j. sacerdotibus. † inde est ꝙ iura
multum abhorrent pluralitatem parrochialium ecclesiarum in
eadez psona, propterea ꝙ impossibile est eandem personaz re
sidere personaliter continuo in diuersis ecclesijs parrochiali-
bus, prout requiritur, ⁊ etiam propter aliud, quia infertur alijs
preiudicium, dum vnus qui vix potest vnũ officiũ debite adim
plere, vult stipendia plurium sibi applicare, vt in. d. capi. quia
nonnulli. vnde contingit illud apostoli. i. Corin. xj. alius quidẽ
esurit, alius autem ebrius est, datur etiam materia scandali dũ
multa benefic a vni dantur, ⁊ de alijs non habetur ratio debita
⁊ inde murmurationes oriuntur, vt in capitulo. j. xvj. q. vij. nu
tritur insuper ambitionis ⁊ auaritie vitium vt in. c. q; in tantuz,
de preben. quod maxime a sacris canonibus exprobratur in cle
ro, vt habetur in. §. j. ⁊. c. j. ⁊. ij. ⁊ per totum. xlvij. distin. ⁊. c. ar
chidiaconum florentinum. lxxv. distinctio. ⁊. c. fratrem nostruz
⁊. §. prohibetur. ⁊. c. peruenit. lxxxvj. distin. reprobatur etiam
quia dissolutionis materiam prestat, multos enim nouimus qui
dũ paupertate erãt grauati, honestam ducebant vitam, ditati
autem de patrimonio Xp̃i, lasiuijs ⁊ turpiditudinibus vacant
contra quos inuehit dominus per prophetam, filios enutriui
⁊ exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, ingrassati enim ⁊ impin-
guati ac dilati, recalcitrauerunt, datur quoqꝫ predictis mate-
ria euagationis, modo enim sunt in vno beneficio modo in alio
non iuxta cõmoditatem beneficiorum, sed iuxta opportunitatẽ
solaciorum, cõmẽdata est siquidem nobis reclusio, ⁊ seccessus
ab hominum conspectibus, vt in capitulo quamquam. xiiij. qõ.
j. ⁊ presertim vbi ludi theatrales ⁊ cantica secularia exercẽtur,
ad que nedum clericus ire non debet, vt in capitu. presbiteri.
xxiiij. distinctione, verum si per antea ibi erat, illis aduenienti
bus fugam iubetur arripere de consecratio. distinctione quinta
92 capitulo non oporteret. lo primo. † grauis enim in incessu debet
esse sacerdos, vt ex grauitate itineris, grauitatem indicet men-
93 tis, vt in. §. fina. xlj. distinctio. † multum enim isti motus exterio
res iudicant de moribus interioribus, ait enim philosophus
quarto ethicorum, sicut enim ex motibus corpora iudicantur
ita ⁊ mores, ⁊ tex. in clementi. ij. de vita ⁊ honestate clericorum
dicit quod per decentiam habitus extrinseci, morum interior
honestas comprobatur ex hoc ergo ꝙ clericus, est vagus huc
atqꝫ illuc discurrendo, arguitur eius inconstantia, ait enim sene
ca ad lucilluz, epistola. ij. ex his que mihi scribis, ⁊ ex hijs que
audio, bonam spem de te concipio, non discurris, nec locorum
mutationibus inquietaris, egri animi iactatio ista est, primum
enim argumentum composite mentis existimo, posse consiste
94 re, ⁊ secum morari. † Postremo pluralitas predicta est inimi
ca canonibus, ac certum continet periculum animarum, iuxta
tex. in. d. c. quia intantum plura ex istis ponit, ⁊ alia adducit in-
conuenientia, tex. in extrauagan. execrabilis. Jo. xxij. in princ.
ea propter diuersas penas reperimus a iure impositas hijs q
plures parrochiales ecclesias sine legitima dispensatione ob-
95 tinent. † est enim prima, ꝙ per assecutionem secunde curate ec
clesie ipso iure vacat prima, vt in dicto capitulo de multa. ⁊ in
capitulo si quis iam trãslatus. xxj. questione. ij. ⁊ capitu. si qui
episcopi. xcij. distinctio. imo vlterius requiritur fructuum per
ceptio, quamuis enim haberet possessionem, si tamem fructus
ex aliquo impedimento iuris, vel facti percipere nõ potest, ad-
huc prima non vacat, vt in capitulo si tibi concesso. de preben.
libro sexto, ⁊ si haberet aliquam partem non tamen maiorem
partem fructuum adhuc non censeretur effectualiter possessio-
nem habere ad effectum predictum, ad quod facit glo. in dicto
capitu. si tibi concesso, ⁊ clarius Joan. an. in nouel. in capitu.
commissa. de electio. libro sexto, ⁊ ibi Domi. ⁊ quod not. Inno
cen. in dicto capitu. de multa. de preben. licet quo ad effectum
pene capitulo licet canon. sufficiat ꝙ curatus habeat liberum
exercitium cure animarum, vel maioris partis, vt dixit glo. in
dicto capitulo commissa. ⁊ in dicto capitulo si tibi concesso.
96 † Sed quid si duo concurrunt ad possessionem, ⁊ vnus tenet ec
clesiam, alter vero campanile, quod est fortalitium, an ille, qui
tenet ecclesiam, dicatur eam possidere, ⁊ dicendum, quod non,
cum de facili posset expelli, ad quod ego induco text. in capi.
pisanis. de restitu. spo. si tñ ille qui tz campanile est ita obeses-
sus quod euadere non potest, cum ipse non dicatur tenere,
sed teneri, vt patet ex nota. in. l. prima. §. penultimo. ff. de vi ⁊
vi ar. tunc qui tenet ecclesiam diceretur possidere, vt no. An-
ge. de aretio. in. §. insula insti. de re. diui. ⁊ requiritur vltra hoc,
quod illa possessio sit pacifica, nedum de facto verum etiam de
iure, iuxta glosa in dic. capitu. commissa, que communiter ap-
probatur, licet Innocen. in capitu. consti. de appe. ⁊ in dic. ca.
de multa, tenuerit contrarium ⁊ male. si tamen per eum staret
quo minus haberetur, sibi imputaretur, ⁊ censeretur possidere,
vt in cle. gratie, de rescriptis, ⁊ procedit hoc nedum si cum in-
sto titulo adipiscatur secundum, verum etiam si de facto eius
possessionem modo premisso acquiratur, ne melioris condictio-
nis sit stultus quam sapiens, vt est tex. in capitu. eñ qui, in prin.
97 de preben. libro sexto † ⁊ vbi habens plura curata, vel alias in
compatibilia cum legitima dispensatione, reciperet aliud incõ-
patibile, ad quod dispensatio non se extenderet, per adeptio-
nem illius vltimi vacarent prima, vt in cle. si plures de preben.
si tamen ille caute agens abstineret a possessione vltimi, eo casu
quo collatio de illo facta non tenet, vt in capitu. ordinarij, de of
fi. or. libro sexto tunc euaderet penam, iuxta glo. no. in dic. cle.
98 si plures, † ex quo habes optimam limitationẽ ad dic. cle. gra-
tie. quatenus dicit quod ille per quem stat quo minus possessio
nez habeat, habetur pro possessore, illud enim nõ procedit, quo
tiens ille de facto ⁊ non de iure potest habere possessionem, ⁊
propter hanc tacitam priuationem siue renunciationem primi
99 que insurgit ex assecutione secundi incompatibilis, † dicimus,
quod si prelatus primi beneficij noluerit habere ratum transitũ
ad illud secundum, ⁊ voluerit illum retinere in primo beneficio
poterit illud agere nec primum vacabit, de quo est glos. no. vij.
questione. i. si qui vero, ⁊ in dic. capitu. si quis iam translatus,
100 † nam sicut expresse sine licentia superioris illi beneficio nõ po
test renunciare, vt in capitu. quod in dubijs. ⁊. capitu. admo-
net, de renunc. Ita nec tacite, hodie autem aucta est pena in ca
su predicto, per dic. extraua. execrabilis. §. qui vero, vbi dispo-
nitur, quod si habens dignitatem, personatum, vel officiuz, aut
aliud beneficium curam habens animarum annexam, aliud si-
mile obtineat, cum per adeptionem secundi, aut si per euz stat,
quo minus adipiscatur, ipso iure vacet primuz, debet absqꝫ mo
re dispendio in manibus ordinarij illud primum incompatibile
dimittere verbaliter ⁊ realiter cum effectu, alioquin ipso facto
etiam ipso secundo beneficio est priuatus, ⁊ nedum ad sacros
ordines, verum etiam ad quecunqꝫ ecclesiastica beneficia obti-
101 nenda inhabilis reputatur, † est etiam dispositũ circa eos qui
plures dignitates, aut personatus, siue beneficia curam anima
rum habentia obtinent cum suffic ienti dispensatione, vt si ordi
narij collatores alicui ex talibus aliud simile voluerint confer-
re, prius coram se faciant exhiberi dispensationem sufficientem
super obtentis, atqꝫ illa ostensa non procedant ad collationez,
nisi etiam ad habendum vltimo collatum cum primis sufficien-
tem habeat dispensationez, vel si ea que sic obtinebat, libere ac
spõte resignet, aliter collatio facta nullius roboris penitus exi
102 stit. vt in capitu. ordinarij. §. fi. de offi. or. libro sexto † est ⁊ alia
pena quia obtinens plura incompatibilia sine dispensatione, ef
ficitur inhabilis ad aliud simile consequendum, vt in dic. §. fi.
dic. capitu. ordinarij, imo hodie est inhabilis ad alia quecunqꝫ
cuiuscũqꝫ qualitatis existant seruato moderamine extraua. exe
crabilis de quo supra dictum est, Sed quoniam superius dixi-
mus ad hoc, vt per assecutionem incompatibilis vacatio indu-
catur, requiri quod possessio sit pacifica de iure nedũ de facto.
103 ¶ † Quero quid si aliquo tempore fuit pacificum beneficium
de iure, postea autem fuit effectum litigiosum, an inducatur va
catio per assecutionem, ad hoc respondet glo. in dic. capitu. cõ
missa. quod si in continenti in ipsa assecutione possessionis est si
bi mota questio, non censetur pacificus possessor quia que in cõ
tinenti fiunt ⁊ cetera, si autem aliquandiu pacifice possedit, tũc
secus, ⁊ dicit iuxta hoc Lapus quẽ seqꝫ domi. in dic. c. cõmissa
ꝙ requiritur ꝙ sit pacifica aliquandiu. i. per mẽsem vel duos.
ar. de fri gi. fraternitatis, sed aduertendum quia ille textus nõ
loquitur in casu nostro, nec reperio aliquo iure determina-
tum hoc, sed posset persimile derterminari per ea, que dicun-
104 tur in contractu emptionis, ⁊ venditionis † vt non dicatur vẽ-
ditor tradidisse rem emptori, si moueatur ei qnestio super domi
nio eiusdem in limine contractus, vt est textus in. l. si post per-
fectam. C. de euictio. ⁊ glosa institu. de suspectis tu. §. nouissime
⁊ quem-

⁊ quemadmodum limen in domo est pars vltima domus,vt in.
105 §.dictum.institu.quibus modis ius pa.pos. solui. † Ita dice-
tur iminere euictio in limine contractus quando statim in per-
fectione ipsius cōtractus, ⁊ eius absolutione imminet euictio.
Idem ego crederem in casu nostro,si iste in ipsa apprehensio-
ne possessionis turbaretur de iure,vel de facto, adderem etiā
idem fore si paulo post,quia que incontinenti fiunt inesse vidē
tur,vt.l.lecta.ff.si certum petatur. ⁊ capitu. officij. de electio.
quod arbitrio iudicis relinquerem ex quo a iure non est deter
minatum de officio delega.de causis,⁊.l.prima.ff.de iure deli-
beran.Angelus tamen de aretio in.§.insula.institu. de rerum
diuisione,ponit tres dies.argumentū.l.quarta.§.cum igitur.ff.
de vi ⁊ vi armata,sed melius est quod te referas ad iudicis ar-
106 bitriū vt predixi. †veruntamen licet iste tanto tempore paci-
fice possideret secundam, qđ ipso iure vacaret prima.si tamen
moueretur sibi postea lis super secunda, ⁊ vinceretur, in ea
poterit libere redire ad primam non obstante quod alteri fuis-
set collata,dummodo a principio probabiliter nesciuisset defe-
ctum iuris sui in secunda,ac etiam cum primum illud deprehē-
dit,destitit a prosecutione secunde, ⁊ sine difficultate qualibet
eam dimisit,que duo sunt bene ponderanda,de quo est textus
nota.in capitulo si beneficia.de prebendis libro sexto,quod est
107 nota.⁊ quottidianum. ¶ †Quid tamen si maliciose possessor
beneficij submittit alium,qui sibi moueat litem ad effectum vt
prius beneficiū incompatibile non vacet ? ⁊ Bartolus in di-
cta.l.si post perfectam,dicit in materia simili, quod compelli-
tur iurare,quod per maliciam non fecit sibi moueri litem,⁊ eo-
dem modo compellitur iurare ille qui litem mouit.argumen.l.
prima.C.de posi.addit Angel. de aretio in dicto.§.nouissime.
quod reperta postea fraude, ⁊ collusione, possunt extra ordi-
nem puniri,vt.l.prima.ff.de collu.de testamen. coniuncta.l.pri
ma.ff.de crimine stelliona. ⁊ ibi Bartol. vltra predicta etiam
ergo crederem,quod pene superiores edite contra tenētes plu
ra incompatibilia haberent locum contra istum, ex quo per eū
stat,quo minus pacifice possideat,vt in dicta clementina gra-
108 tie,⁊ in dicto capitulo commissa.†sed quoniam sepe contingit,
quod legato de latere conceditur facultas dispensandi super
pluralitate curatorum ⁊ alias incompatibilium, aduertendum
est quod non poterit talis legatus in vim huius facultatis di-
spensare in huiusmodi pluralitate,nisi cum sublimibus vel lite
ratis personis,quia mandatum pape referendum est ad ius,vt
in capitulo de multa.de preben.prout not.Innocen.in capitu
lo dudum.lo secundo de electio.⁊ in capitu.cum ad monaste-
rium.de sta.re.facit in.ar.capitu.causam que.de rescriptis.
Idem tenet Specu.in dic.§.videndum.versicu.quid si papa.
nisi nominatim cum certa persona dispensari mandasset,nam
tunc cum legatus sit nudus minister,deberet cum eo dispensa-
re alia inquisitione non facta, cum sacrilegium censeatur illum
indignum reputare quem princeps elegerit,vt dicit Specula.
109 vbi supra. † Item si fuit dispensatum super plurarítate bene-
ficiorum intelligitur de hijs,que canonice obtinent , vt ex text.
in capitu.si gratiose.de rescriptis.libro sexto,ad quod etiam fa
110 ciunt not.per Innocen.in dicto capitulo dudum. † ⁊ si est di-
spensatum super duobus beneficijs curatis insimul obtinen-
dis,intelligitur de primis tantum,vnde si aliquod ex illis per-
mutaret,vel alias dimitteret,non se extenderet dispensatio ad
illud nouiter loco illius obtentum pro quo est glos. in capi-
tulo ordinarij.de ordina.libro sexto,⁊ not.Innocentius in di-
cto capitulo dudum.⁊ domini de rota decisio.cccxliij.nisi aliud
in dispensatione contineretur,scilicet quod loco dimissi vel di-
111 missorum ⁊c.vt consueuit apponi.†huiusmodi etiam dispensa-
tiones super pluralitate beneficiorum obtente redduntur sur-
reptitie interdum ex falsa expressione,vtpote si expressit se tene
re canonice ecclesias,super quibus insimul retinendis petebat
dispensari,cum reuera minus canonice ipsas obtineret. Idem
si dixit earum prouentus fore tenues,⁊ exiles,cū reuera essent
112 pingues,hec omnia probat text.in dicto capitulo dudū. †sur
reptio etiam potest circa hoc committi per taciturnitatem , vt
pote si non faciat mentionem obtinens dispensationem de be-
neficijs que obtinet,⁊ si taceat vnum,quantumcunq; minimum
non tenet dispensatio vt not.Specula.titulo de lega.§.viden-
dum.versicu.sed nunquid.⁊ si sit curata debet facere mentio-
nem de cura,que ipsis imminet,vt est textus cum glo.in clemē
tina prima de preben.⁊ ibi Paulus,⁊ domi.Cardina.⁊ Joan
nes de imol.hoc tamen intellige,si illa cura esset principalis,se
cus si annexa alicui speciali beneficio, nam tunc est habenda
in consideratione iuxta tex.in capitulo super eo.de preben.li
bro sexto,⁊ ita tenet domi.Cardi.in clementi.prima.⁊ si prius
habeat aliquam dispensationem super huiusmodi pluralitate
⁊ nunc eam ampliat, debet de priori facere mentionem, iuxta
ea que not.Innocen.in capitulo veniens.de prescriptio.faciūt
ad idem not.per Joan.andre.in additio.ad Specu.titulo de
clericis non residen.⁊ est textus,⁊ ibi tenet Domi.in capitulo
114 secundo,de decimis,libro sexto. † ⁊ si esset illegitimus ⁊ fue-
rat cum eo dispensatum super beneficijs obtinendis, debet eā
facere mentionem de predicto defectu in dispensatione, quam
de nouo super pluralitate beneficiorum incompatibilium ob-
tinet,vt est tex.in capitulo secundo,de fil.presbitero. libro.vj.
115 ¶ †Sed quid si in indulgentia de pluribus obtinēdis ꝯtinea
tur ista clausula,dummodo in beneficio in quo non resederit
faciat idonee per alium deseruiri,nunquid si non obseruauerit
hunc modum vel cōditionem,valeat dispensatio ? glo.in capi-
tulo non potest.de preben.libro sexto, tenet quod dispensatio
116 hoc non obstāte valeat.†quia ista dictio dummodo sapit mo-
dum,non autem conditionem, ⁊ idem tenet Innocen.in dicto
capitulo dudum.lo secundo ⁊ Specula.in dicto.§.videndum.
versicu.sed quid si indulgentia,subiungit tamen ꝙ iste propter
negligentiam posset priuari,vt in capitulo relatum. ⁊ capitulo
117 ex tue.de clericis non residē. ¶ †Quid tamen si habens duo
incompatibilia ex dispensatione recipit tertium incompatibi-
le sine dispēsatione,queritur quod ex primis duobus vacet , an
ambo vacare censeantur. Specula.mouet questio. vbi supra,
versicu.quid si habens ⁊ arguit pro ⁊ contra finaliter dicit, qđ
cum duo prima habeantur loco vnius propter indulgentiā va
cabit vtrunq;,vt in capitulo de multa.de preben.presertim cū
dispensatio super pluralitate beneficiorū sit odiosa. sed ego li-
mitarem quando dispensatio esset simpliciter ad duo quia tunc
intelligitur de primis,vt in superioribus dictum est, vbi autem
diceretur,quod illa prima,vel aliquod illorum possit dimittere
⁊ loco dimissi, vel dimissorum aliud recipere ⁊c.vt hodie cōmu
niter ponitur in dispensationibus,tunc crederem quod iste di-
spensatus posset eligere quod ex illis duobus vellet retinere,
118 argu.capi.preterea.⁊ cap.referēte. eo.titu. ¶ †Sed pone ꝙ
aliquis male tenuit beneficium,puta quia minus canonice in-
stitutus,vel quia dispensatio, quam habuit,non fuit sufficiens,
postmodum impetrat indulgentiā,ꝙ beneficiū illud valeat li
cite retinere,non habita mentione de fructibus,quos inde ma
le percepit,nūquid ista dispensatio sibi suffragetur ? ⁊ primo vi
deretur,ꝙ de fructibus illis mentionem deberet facere, cum
in percipiendo eos censeatur fur,⁊ latro,vt in.dicto.c. dudū.
sed Spe.vbi supra,versi.sed pone ꝙ aliquis.concludit contra-
rium,dicit enim purgatum fuisse vitium illud, nam concesso si-
bi ꝙ licite possit beneficium illud retinere,videtur sibi conces-
sum ꝙ fructus perceptos habeat,tanquā enimnouus ⁊ verus
prelatus,succedit in illis fructibus ⁊ ad eū pertinent. decima
questio.secunda,si quis episcopus.xij.questio.secunda,de lai-
cis,⁊.c.relatum.lo.ij.de testamen.vnde non nisi sibi ipsi resti-
tuere tenetur.de officio ordina.cum vos.in fi.quasi per cano-
nicam adeptionem prelature,actio confundatur, sicut per ad-
di.hereditatis,vt.C.de here.actio,vt debitum,⁊.l.seq.sed Jo.
an.in addi. in loco predicto tā dispēsationē nō tenere,⁊ dicit se
fuisse expertum cum papa Joan.pro quodam scolari suo , cui
cum papa iustificasset titulum quem habebat ad beneficium,
noluit sibi remittere preteritos fructus , nisi ea conditione ꝙ
eorum medietas camere apostolice solueretur infra certum tē
pus,subiungit tamen ꝙ dictum Specu.posset procedere, si il-
los fructus in vtilitatē ecclesie conuerteret,absit enim ꝙ iste-
met qui peccauit,illos reciperet iure fructuum, ad quod bene
facit,de simo.audiuimus,in fine cum concordan.vltime glo.⁊
hoc bene no.ad nouas prouisiones ⁊ gratias si neutri,vel si nuc
li in quibus de possessione ꝗ viciose impetrās tenuit dā facer.
mentionē,iuxta tex.in.l.auctoritate.C.vnde vi.⁊ ibi per Barl
119 †Poteris enim per predicta edoceri an etiam de fructibus
perceptis debeat mentionē facere,vbi tamen fructus fuissent
pauci percepti,nō foret curandū.ar.c.reuera.de ꝯse. dist.ij.⁊
eor.que no.glo.in auc.sed iam necesse.C.de donat. ante nup.
120 ⁊ auctē.minori.C.qui.da.tu.pos. ¶ †Circa gradus vero pro
hibitos in matrimonio ꝯhēdo legatus nō potest dispēsare iure
legationis.iuxta nota.per Innocen.in capi .fina.de trāsac. ve
rūtamen quoniam quandoq; habent facultatem dispensandi
121 circa matrimonium in gradibus prohibitis, † quero si duo qui
erant in gradu prohibito contraxerunt,demū obtinuerunt di-

spensationem, vtrum requiratur q de nouo contrahant, post habitam dispensationem, & videretur quod sic, ex quo primum matrimonium stante impedimento nullum fuit, nec videtur sufficere, quod de nouo cohabitent, cum ad matrimonium contrahendum nedum consensus sit necessarius, vt in capitulo cum locum. & capitulo veniens. de sponsalibus. sed etiam verba requirantur, vt in capitulo tue. eodem titulo, sed hijs nō obstantibus dicas quod si isti postea scienter cohabitant, tacite videntur de nouo contrahere matrimonium, & priora verba intelliguntur tacite repetita, secus tamen esset vbi ignorantes dispensationem cohabitarent, quia tunc in primo errore viderentur perseuerare. Ita tenet glo. nota. in capitulo finali. de coniug. seruorum, & in capitulo non debet. de consanguinitate & affinitate. hoc idē sentit glo. in capi. primo. de eo qui du. in ma. quā po. per adul. & in capitulo si quis ingenuus vigesimanona questione secūda. Idem tenet Baldus in. l. ex libera. C. de suis & legitimis here-
122 dibus. ¶ † Ad predicta addere potes questionem an licite deputetur legatus, siue de latere, siue alius inferior ad bellum exercendum, vt interdum factū reperimus, & vbi incideret dubitatio quo ad irregularitatem essemus sine dubio. nam Pape licentia excludit omnem irregularitatem, cum irregularitas sit de iure positiuo vt in capitulo is qui de sententia excommunicatio. libro sexto. & tenet glo. de cōsecratione distinctione prima, in summa, & Innocentius in capitulo nisi cum pridē. de renunciatio. & Papa est supra ius positiuum, sumus ergo in hoc an deceat secundum honestatem. & dicendum secundum Innocen. in capitulo olim. el primo, de restitutione spoliatorū, quod ad recuperandū res suas vel ecclesie prelatus potest preponi militibus & bellatoribus. Idem tenet glo. capitulo igitur. vigesimatertia questione octaua, a fortiori si pro fide, vtpote cōtra turchos bellum iniretur, vt in capitulo ex multa de voto, nō vt presit directe viris sanguinū, sed vt militibus necessaria ministret tractatus teneat, sententias proferat, & negocia cuncta disponat, vt dicit Speculato. titu. de lega. §. iuxta. versicu. clericus ergo, & hoc officium dicit se habuisse in bello quod ecclesia Romana habuit contra ciuitates sibi rebelles in Romandiola. Item & hortari poterit bellatores, & dicere viriliter pugnate, & rapite non tamen dicere debet occidite, vt dicit Specula. vbi supra, ad quod etiam faciunt nota. per Joan. andre. in capi
123 tulo ego enim. de iureiuran. † Nam etiam contra sarracenos non decet ipsos arma capere vt in dicto capitulo ex multa. fallit tamen hoc, vbi ciuitas, vel patria ab infidelibus inuaderetur, nec per laicos solos posset defendi, tunc enim licitum esset clericis arma sumere, & in propria persona pugnare, vt in capitulo peruenit. de immunitate ecclesiarum, dummodo manu sua non occiderent vel mutilarent, quia tunc irregularitatem incurrerent. vt in capitulo petitio. de homici. sed hoc esset verum ni
124 si aliter non valerent proprias personas defendere. † eo enim casu necessaria defensio proprie persone ab irregularitae excusaret, vt in clemen. si furiosus de homici.

SVMMARIVM

1 Legatus iurisdictionem voluntariam extra prouinciam exercere potest, in contentiosa secus.
2 Legatus diuersarum prouinciarum facta vnius prouincie etiā iurisdictionis contentiose in alia expedire potest.
3 Legatus an causas antequam prouinciam ingrediatur delegare possit.
4 Legatus extra prouinciam existens excōmunicare non potest. Excommunicatio sine cause cognitione ferenda non est, nisi in notorijs.
5 Excommunicatio an die feriata fieri possit.
6 Legatus a sententia excommunicationis extra prouinciam absoluere non potest. Absolutio cause cognitionem, & citationem requirit.
7 Legatus excommunicationem iniustam sine cause cognitione extra territorium an facere possit.
8 Legatus extra prouinciam suam de partium & iudicis territorij consensu iurisdictionem contentiosam exercere potest.
9 Legatus de latere extra prouinciam existens non potest dare licentiam abbati exempto, vt ad aliud monasterium transeat.
10 Legatus extra prouinciam, & episcopus extra diocesim beneficiorum resignationem recipere non possunt.
11 Jurisdictionis contentiose illa sunt que in inuitum redduntur.
12 Legatus extra prouinciam, & episcopus extra diocesim, an edicta, que ad cōfirmandas electiones premittuntur decerne re possint.
13 Edictum est quedam interlocutoria sententia. Interlocutoria inter iudicij acta annumeratur.
14 Sententia interlocutoria, etiā in iurisdictione voluntaria quādoq; fertur.
15 Citatio prima inditij iurisdictionis est voluntarie. Citationes que fiunt in principio iudicij cause cognitionē non requirunt.
16 Electionis confirmatio an extra territorium fieri possit.
17 Legatus inferior an in presentia legati de latere officium suum exercere possit.
18 Legati iurisdictio generaliter non est delegata, sed ordinaria.
19 Sedis apostolice nomine papa, & legatus venit.
20 Legatus de latere si superueniat quid de causis coram minore legato pendentibus faciendum sit.
21 Legatus cui papa nomine legationis aliquas causas commiserat si ante aduentum secundi legati maioris in illis auctoritate apostolica non legationis processerat, nūquid post secundi aduentum poterit in illis procedere.
22 Capi. volentes de offi. lega. Limit.
23 Legatus nunquid vti poterit facultatibus sibi a sede apostolica concessis cum illis que de legatione sua non sunt.
24 Prohemium disponentis mentem arguit.
25 Jurisdictio delegata ad personas non expressas etiam de earū consensu prorogari non potest.
26 Episcopus familiares suos ordinare potest.
27 Legati sine causa dispensationes facere non possunt.
28 Papa solus contra iura dispensat, quando ius positiuum in eius voluntate fundatum est.
29 Dispensandi causa triplex est, necessitas, vel vtilitas, vel meritorum prerogatiua.
30 Dispensatus sine causa quo ad Deum tutus non est.
31 Papa in gradibus consanguinitatis, & affinitatis sine causa dispensare non debet.
32 Pape non ad destructionem ecclesie, sed ad edificationē potestas data est.
33 Papa sine magna causa in his, que iuris diuini sunt non dispensat.
34 Simonia cum papa committitur in his, que sunt prohibita, q simoniacha.
35 Prohibita quia simoniacha que sint.
36 Simonia de iure diuino quādo in beneficijs ecclesiasticis committatur.
37 Beneficia ecclesiastica habere connexitatem cum spiritualibus quare dicatur.
38 Papa sicut quilibet alius in vitium simonie incurrere potest. Pape vti dispensatoris res ecclesie sunt, & non vt domini.
39 Simonia cum papa non committitur in his que sunt simoniacha, quia prohibita.
40 Dispensatio contra ius positiuum sine causa facta quo ad deū non suffragatur.
41 Simoniam non committitur circa vendenda officia, que iurisdictionem spiritualem annexam non habent.
42 Legatus si ex pape concessione habeat q ablata incerta camere apostolice applicet, an licite secundum deum id facere possit.
43 Abbatorum incertorū errogatio cui sit facienda, & infra numeris sequentibus.

¶ Questio. xv.

1 Quintodecimo quero † vbi & quādo legatus iurisdictionē suam & potestatem exercere valeat, & dicendum quo ad primam partem questionis, scilicet vbi, quod aut querimus de iurisdictione voluntaria, aut de cōtentiosa, si querimus de voluntaria poterit eā exercere etiam extra prouinciam sibi decretam, vt in. l. prima & secūda. ff. de officio procon. si autem queramus de contentiosa non poterit eam extra territorium exercere, vt in capitulo nouit. de officio legat. & ibi glos. magistra, & glo. in capitulo si abbatem. de electio. libro sexto, nam quantum ad eam extra territorium, censetur priuatus, vt in. l. preses. ff. de officio presidis. & in. l. fi
2 nali. ff. de iurisdictione omnium iudicum. † si tamen in diuersis prouincijs.

prouincijs esset deputatus, tunc facta vnius prouincie, etiam si
essent de contentiosa iurisdictione, posset in alia expedire, vt est
3 tex. in. d. capi. nouit. ⁊ ibi not. † An autem possit delegare cau
sas antequam ingrediatur prouinciam Spe. in. d. capit. de le-
ga. §. nunc dicamus. in principio tenet ꝙ sic, de quo quia supe-
rius questio. viij. late dictū est, non est vlterius hic insistendū.
4 ¶ † Sed iuxta predicta queritur nunquid legatus existens ex-
tra prouinciam possit excommunicare glo. in. d. c. nouit. tenet
ꝙ non. Idem tenet Specu. in. d. §. nunc dicamus. versi. sed nū
quid potest legatus, quia excommunicatio cause cognitionem
requirit, sine qua ferenda non est, vt. ij. questio. j. nemo. xv. qō.
iiij. nemo episcoporum sedere autem pro tribunali non potest
quis in alterius prouincia. vt. ix. questio. ij. episcopum, ⁊ quasi
per totum. xxj. distinctio. deniqꝫ in. l. cū vnus. §. penul. ff. de bo
nis aucto. iudi. possi. tamen fallit in notorijs in quibus cause co
gnitio non requiritur. de fili. presbi. quoniam. ⁊ capi. ad nostrā
5 il. ij. de iure iuran. ⁊ idem tenet Hostiē. in. d. cap. nouit. † Ad
predicta faciunt que in simili not. Lapus, ⁊ Joan. de imo. ⁊ do
mi. in. c. vt animarū. de consti. libro. vj. vbi tenet quod si excō
municatio fertur cum cause cognitione, non potest ferri die fe-
riata, vbi vero sine cause cognitione, vtpote super notorio, ferri
6 poterit die feriata. † An autem possit absoluere a sententia ex
communicationis extra prouinciam suam. ⁊ glo. in. d. capi. no-
uit. tenet ꝙ non. cuius ratio potest esse. quia absolutio requirit
cause cognitionem, ⁊ etiam citationem eius, in cuius fauorem
emanauit, vt voluit glo. capi. excōmunicatos. xj. questione ter
tia facit tex. in. c. romana. §. sententias. de appella. lib. vj. ⁊ qō
not. doc. ibi. ⁊ in capi. qua fronte. de appella. ergo tanquā per
tinens ad contentiosam iurisdictionem, non poterit extra terri-
7 torium exerceri. † vbi tamen suum errorem recognoscens, vi-
dens se male ⁊ iniuste excommunicasse, vellet tollere excōmu-
nicationem sine cause cognitione, posset illud facere extra terri
torium argumen. extra de senten. excommu. sacro. §. si vero iu-
dex, secundum Innocen. in. d. capitu. nouit. ⁊ idem tenet Spe
cu. in. d. §. nunc dicamus. ver. quid si legatus. hoc tamen ego in
telligerem, quando sine cause cognitione tulit illam iniustam
excommunicationem. tunc enim pariter ⁊ sine cause cogni-
tione posset eam reuocare, iuxta nota. per glo. in capi. ij. de re-
scriptis, per Innocen. in. c. querelam. de electio. ⁊ per docto.
in. c. cessante. de appellatio. ⁊ per Barto. in. l. quod iussit. ff. de
8 re iudica. † Unum tamen indubitanter teneas, ꝙ de consensu
partium ⁊ iudicis territorij, poterit legatus extra prouinciā suā
exercere iurisdictionem contentiosam, sicut ⁊ alias quicunqꝫ or
dinarius ⁊ hoc tenet Speculator in dicto. §. nunc dicamus.
versiculo. ⁊ breuiter. ⁊ docto. in dicto capitulo nouit ad quod
facit glo. in capitulo. vt litigantes. de officio ordinario. libro
9 sexto. ⁊ in clementi. quamuis. de foro competen. ¶ † Sed que
ritur iuxta premissa, pone quod est legatus de latere, ⁊ vult da
re licentiam abbati exempto, vt ad aliud monasterium, vel ec
clesiam transeat, quod potest facere, vt in capi. si abbatem. de
electio. libro sexto, an hoc possit facere existens extra prouin-
ciam. ⁊ glo. in. d. capi. tenet quod non, cū istud expectet ad cō
tentiosam iurisdictionem. ad hoc etiam videtur facere text. ibi
qui dicit, si sit in prouincia de latere nostro missus. ex qua glo.
10 infert. ibi domi. † ꝙ legatus extra prouinciam ⁊ episcopus ex
tra dioce. non poterunt recipere resignationem beneficij, quia
ista sunt paria. dare licentiam deserendi ecclesiam, ⁊ admit
tere resignationem eiusdem, sed neutrum istorum mihi videtur
verum de iure. nam dare predictam licentiam transeundi, non
est de contentiosa iurisdictione cum non fiat parte contradicen
11 te citata, nec in iudicio contradictorio, † illa enim sunt de con-
tentiosa iurisdictione, que redduntur in inuitum. vt no. in. l. ij. ff.
de officio proconsul. etiam si legatus debeat pro informatione
sua se instruere an expediat hanc licentiam dare, aut denegare
nec obstat tex. in. d. capitu. si abbatem. nā requirit ꝙ sit lega-
tus deputatus in prouincia, non autem ꝙ sit actualiter ⁊ corpo
raliter in prouincia, ⁊ per hoc etiam reprobatur illud qō de re-
signatione beneficiorum. inferebat domi. ⁊ ita videmus in pra
ctica continuo seruari, ꝙ episcopi extra suas dioces. recipiunt
12 resignationes beneficiorum sue dioces. † Ex hijs infertur ad qō
nem, An legatus possit extra prouinciam illa edicta decernere
que permittuntur ad confirmandas electiones. iuxta tex. in. c.
fina. de electio. libro sexto, que etiam debent permitti in institu-
tionibus, que fiunt ad presentationem patronorum. iuxta glo. ⁊
docto. ibi ⁊ eadem questio est de episcopo existente extra dioc.
⁊ domi. in. d. c. fina. refert Gas. de cal. in rub. de electio. consi.
xij. allegare pro ⁊ contra in hoc articulo, ⁊ primo quod non pos
sit, quia istud videtur spectare ad contentiosam iurisdictionem,
13 † nam edictum istud est interlocutoria quedam, vt not. Joan.
and. in. c. romana. de foro competen. libro sexto. in versi. citati.
in nouel. interlocutoria autem numeratur inter acta iudicij. vt
in. c. quoniam contra. de probatio. ergo per supradicta non po
terit fieri extra territorium, arguit, ꝙ non sit de contentiosa iu-
risdictione, q: non redditur in inuitum. per illud enim edictum
non cogitur quis venire si nolit, sed admittitur ad contradicen-
dum, si velit nec sequitur licet sit ista interlocutoria, quod pro-
14 pterea pertineat ad contentiosam iurisdictionem, † cum secun
dum eum etiam in voluntaria iurisdictione iudex quandoqꝫ in-
terloquatur hoc esse faciendū, vel non, ⁊ ita remanet ibi Gas.
de cal. nec aliter decidit. sed domi. in. d. capi. fina. tenet istam
15 partem, ad quod inducit, † quoniam prima citatio iudicij nō est
contentiose, sed voluntarie iurisdiction. iuxta glo. not. in cle.
j. de iudi. non enim citationes que fiunt in prin. iudicij requirūt
cause cognitionem, vt no. Inno. de rescrip. cū cōtingat, ⁊ de of
ficio. delega. prudentiā, ⁊ de accusa. licet. ex quo concluditur,
quod extra territorium fieri poterit, ad predicta ego induco ea
que eleganter notat Baldus in citatione huiusmodi que per
edictum proponitur contra interesse putantes in. l. testamen
16 tum. C. de testa. † sed contra predicta videretur facere qō not.
Jo. an. in. c. fi. de offi. vica. lib. vj. in nouel. vbi sentit ꝙ ꝯfirma
tio ellectionis non potest fieri ex territoriū, quasi velit ꝙ illud
pertineat ad contentiosam iurisdictionem, sed illud non est con
trarium quia superius dicta non loquūtur de cōfirmatione ele
ctionis, sed tantum de edicto decernendo, qō extraiudiciale cē
setur per predicta, sed quātum ad ipsam confirmationem vel in
stitutionem, domi. in. d. c. fina. facit talem distinctionē, ꝙ que
dam est cōfirmatio que fit in contradictorio iudicio, vt quia cō-
paruit contradictor, ⁊ iudicium est agitatum inter partes, ⁊ tūc
confirmatio obtinet vim sententie iuxta glo. in. d. c. fina. ⁊ ideo
talis confirmatio non poterit fieri extra territorium, quedā ve
ro est confirmatio, vel institutio, que non fit in cōtradictorio iu
dicio, vtpote, quia nullus apparuit contradictor, ⁊ tunc quia ta
lis confirmatio, vel institutio fit sine cause cognitione contradi-
ctoria, est voluntarie iurisdictionis ⁊ poterit fieri extra territo-
rium, ⁊ licet confirmator debeat inquirere de meritis electi, ⁊
de forma electionis ex officio, etiam nullo contradictore com-
parente, non tamen illud in contradictorio iudicio, ⁊ ideo non
minus pertinet ad iurisdictionem voluntariam. nam ⁊ collator
debet inquirere de persona eius, cui debet beneficium confer-
17 re. de preben. graue. ¶ † Ulterius quero an in presentia lega-
ti de latere inferior legatus possit officiū suum exercere, ⁊ hec
questio videtur decidi per. c. volentes. de officio lega. vbi pro-
batur ꝙ non possit. ad idem facit. c. deniqꝫ. xxj. dist. vbi tex. di
cit ꝙ in presentia episcopi non potest benedicere sacerdos. sed
ipsi episcopo debet deferre. ad idem facit capi. antiquam. de
priuilegijs. ⁊. l. finali. ff. de officio proconsul. in contrarium facit
glo. in capitu. ecce. nonagesimaquinta distinctione, vbi dicitur
quod presbiter potest benedicere in presentia episcopi, ad idem
capi. peruenit. vndecima questione prima. ⁊. l. in hac. C. de do-
natio. Hostien. in dicto capitulo volentes. soluens hanc con-
trarietatem dicit, quod quidam est potestas reuerentialis, siue
insignialis, ⁊ hanc non debet exercere inferior in presentia su-
perioris, vt in dicto capitu. deniqꝫ. ⁊ in. d. capitu. antiquā que
dam est potestas iurisdictionalis, ⁊ istā regulariter exercet in
ferior licet maior magistratus sit presens, fallit tamen secundū
eum quando agitur de quadam paritate, vt quia idem officium
conceditur duobus ab eodem superiore, tūc enī statur disposi-
tioni ipsius superioris, ⁊ istum dicit fore casum in dicto capitu.
volentes, sed abbas siculus ibi dicit sibi non placere istam di-
stinctionem quia quatenus loquitur de insignijs, habemus te-
xtū in contrarium in capi. vt apostolice. de priuileg. libro. vj.
vbi abbates quibus est concessus mitrarū vsus, vtuntur eis in
presentia episcoporum qui sunt maiores. Item tex. in. d. capi.
volentes. disponit quod inferior legatus non exerceat potesta
tem suam presente legato de latere, ⁊ hoc propter reuerentiā
sedis apostolice, ergo non pro reuerentia Cardinalis tantum,
⁊ per consequens aliud dicendum est, vbi concurrit reueren-
tia alterius, ⁊ non Pape qua propter ipse concludit quod quis
que potest vti officium sibi iniuncto, ⁊ insignijs sibi cocessis per
superiorem, licet alius maior eo sit presens, fallit si esset presens
his qui sibi concessit, vt in dicto capitulo antiqua. ⁊. l. finali.
prealle. vel nisi aliud a iure disponatur. vt in. d. capi. volentes

sed Bart. in. l. iiij. §. si tam vicinum. ff. de dam. infec. aliter dicit videlicet, ꝙ quidam habent iurisdictionem generaliter delegatam in aliquo casu. ⁊ tunc superueniente maiore, cessat eorum iurisdictio. vt in. d. c. volentes, si vero habent iurisdictionez ordinariam, dicit quod circa insignia, ⁊ similia minor defert maiori, ⁊ non vtitur eo presente. vt in. l. fina. ff. de offi. procon. ⁊ ibi not. ⁊ in dicto capitulo antiqua. de priuile. sed circa ea que pertinent ad iurisdictionis exercitium. non debet cessare, vt in auctentica de defen. ciui. §. nulla. colum. tertia. ⁊ per glosa. C. de pa. sacra. lar. l. nihil. libro. xij. ista distinctio Bar. concordat cum illa Hostiē. preter ꝙ quo ad intellectum dic. capituli vo-
18 lentes. quem Bar. iudicio meo non recte intelligit † quia iurisdictio legati non est gñaliter delegata. vt ipse dicit, sed est ordinaria, vt in. c. ij. de offi. lega. libro. vj. ⁊ ideo crederem verius esse quod ideo in dic. c. volentes, illud est. quia illa iurisdictio licet sit ordinaria est tamen non naturalis, nec ordinario modo inducta sed extraordinario quodammodo, vt dicit glo. in. cle. ij. de offi. or. ⁊ etiam vice superioris puta pape exercet̄. vnde mittendo secundum cum maiori auctoritate, videtur velle in eius presentia minoris auctoritatem suspendere. ad quod multum facit quod inferius dicetur in illa questione an dando secundum legatum videatur reuocare primum, in reliquis vero placet mihi distinctio Hostien. ⁊ Barto. ⁊ ille tex. in dicto capitu. vt apostolice, quem Abbas inducit pro se in insignijs ⁊c. potius facit contra eum, quia ibi vsus mitraruz restringitur ab batibus in presentia episcoporuz, vt maioritas dignitatis in episcopis appareat, ⁊ etiam stat pro hac parte tex. in dicto capitu. deniqꝫ. cui ipse non respondet. illa etiam responsio quam dat
19 ad illud capitu. volentes. non procedit † quoniam nomine sedis apostolice quo ille tex. vtitur nedum venit Papa sed etiā legatus. vt nota. docto. in capitu. si abbatem de electio. libro
20 sexto ⁊ late superius dictum est. † sed pone quod coram minore legato pendebant alique cause, quid faciet de illis superueniente legato de latere. respondeo secundum Specu. titu. de legato. §. superest. versiculo sed quid erit, quod ipse ammodo de illis se non intromittet, quod ego intelligerem quamdiu maior legatus, in prouincia maneret, quasi tunc censeat̄ suspensa eius iurisdictio. per dicuz capitu. volentes, sed maior legatus superueniens de eis cognoscet. ff. de indi. si index. de officio ordinario pastoralis. de eo qui mitti. in posses. causa rei seruan. cum venissent. si tamen aliquas causas delegasset. minor legatus, ⁊ delegati ante aduentum legati de latere de illis cognoscere cepisent continuabunt non obstante aduentu maioris. argumen. capitulo fina. de officio lega. ab illis tamen iudicibus appellabitur ad legatum de latere tanquam ad superiorem succeden-
21 tem in locum primi, † sed quid si dominus Papa primo legato commiserat diuersas causas singulares expresso nomine legationis, ⁊ ipse ante aduentum secundi legati maioris in illis processerat auctoritate apostolica non legationis, nunquid post aduentum secundi poterit in illis procedere, respondet ad hoc Specu. in dicto. §. versicu. sed pone quod poterit hoc facere, vt in capitulo studuisti. de officio lega. de officio ordina. pasto-
22 ralis. §. preterea. † ex quo infero not. limitationem ad dictuz capitu. volentes. vt ille tex. intelligatur de illis que ad minorem legatum pertinent ratione legationis de iure communi, secus autem si ex speciali commissione sibi competerent, per dictum capitu. studuisti. ex quo tex. probatur idem esse, nedum si cepisset illa negocia ante ingressum legati, sed etiam si non cepisset illa, quod iudicio meo foret limitanduz, nisi illa specialiter commissa primo, fuissent etiam secundo legato maiori cōmissa. nam tunc stat ratio dictum capitulum volentes, ⁊ si ille maior legatus exiret prouinciam animo redeundi ad illam, primus nō poterit vti iure suo, quia pro presenti habetur ille maior. Ita tenet Specula. in dicto. §. versi. sed quid si secundus subiungit tamen de mente iuris fore ꝙ ille egressus nō sit nimis longe. ff. de officio presi. l. illud. ⁊ subiungit ipse in versic. sequen. quid si iste de latere, existens in prouincia concedit primo vt suum officium exequatur, respondet quod hoc non poterit, quia etiam si velit a se abdicare imperium non potest. ff. de officio presi. le-
23 gatus. nisi hoc faceret sibi subdelegando. ¶ † Superest nunc tractare de vna questione not. quandoqꝫ enim contingit ꝙ vltra ea que legato competunt de iure cōmuni, habet multa, que sibi competunt iure speciali in vim facultatum sibi concessaruz a sede apostolica, nunquid poterit vti illis facultatibus cum illis, qui non sunt de sua legatione, ⁊ dicendum quod non, quod patet ex prohemio earundem facultatuz vbi dicitur, vt hijs qui sint de legatione tua possis te reddere graciosum, ex quo infertur quod non cum alijs voluit legatum has facultates exerce-
24 re. † nam prohemium arguit mentem disponentis. vt in. l. fina li. ff. de here. institu. Preterea in aliquibus facultatibus ego vidi quod Papa concedit legato, quod possit eis vti cum familiaribus suis, etiam si sint de extra legationem, ex quo innuitur quod in alijs vbi non est expressum, ⁊ etiam in illis expressis cuz illis qui non sunt familiares, non poterit vti, quia quod de vno conceditur, de alio negatur. vt in capi. qualis vigesimaquinta distinctio. ⁊ capi. nouem. de presum. ⁊. l. cum pretor. ff. de indi.
25 † Item cum ista sit iurisdictio delegata in huiusmodi casibus si bi specialiter demandatis non potest prorogari ad personas nō expressas etiam de earum consensu, vt in capi. p. ⁊. g. de officio delega. erat tamen, qui alias in questione facti obijciebat contra hoc, quod de familiaribus dictum est. de glo. capitu. cos
26 de tempo. ordi. libro sexto. † que habet quod episcopus potest familiares suos sine fraude receptos ordinare. quasi per hoc sint subditi sui ad quod respondebam dupliciter. Primo ꝙ illud procedit in episcopo, qui in dioce. sua censetur habere domicilinm, in qua residere tenetur, iuxta not. per Innocen. in capitu. fina. de eo. qui mi. in po. ⁊ in capi. ex ore de priuile. ⁊ per consequens sui familiares cēsentur ibi domiciliari, secus tamen in legato, qui in prouincia sibi decreta non censetur habere domicilium, cum potius tanquam viator ibi permanet. ergo idem in suis familiaribus est dicenduz. Secūdo respondebam quod illa glo. non est simpliciter vera, sed debet intelligi de illis qui totaliter transtulerunt domicilium suū ad dioce. episcopi alias enim promoueri non possent vt in capi. finali. eodem titu. ⁊ li. ⁊ not. lxxj. distinctio. primates ⁊ sic debet intelligi illa glo. secundum Federi. de se. consi. clxxxviij. in hijs autem que competerent legato de latere de iure cōmuni posset exercere potestatem suam cum non subiectis, dummodo legitime eius iurisdictio esset prorogata sicut ⁊ quilibet alius ordinarius potest, vt in l. est receptum. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. ⁊ in. l. prima. ff. de iudi. ⁊ in. l. si qui ex consensu de episcopa. audien. ⁊ capi. significasti. de foro competen. de quo superius in eodem articu-
27 lo dictum est. ¶ † Iuxta predicta autem quero de questione valde necessaria ⁊ vtili legatis cōceditur eis facultas specialis dispensandi in multis casibus p bullas apostolicas, an possint huiusmodi dispensationes facere sine iusta causa. Solutio est ꝙ nō, cuius ratio est, quoniam superior non videt̄ eis concessisse, ꝙ dispensent, nisi cum iusta causa ⁊ adhibita cause cognitione, ⁊ si aliter dispensatur, non valet dispensatio, ⁊ ipse dispēsās peccat, ⁊ punitur. l. di. qui in aliquo, ita tenet Inno. in. c. cū ad monasterium de sta. regu. quem ibi sequuntur omnes docto.
28 tenet etiam in. c. dudum. lo. ij. de elec. † secus tamen dicit esse in papa qui sola voluntate poterit contra iura dispensare, nā si sola ipsius voluntate consistunt iura, ⁊ sola voluntate poterit ea relaxare, item quia ipse non est astrictus legibus, vt in. l. princeps. ff. de legibus ⁊ in. l. digna vox. C. eodem titulo. tamen sicut dicta. l. dicit bene facit si suam legez seruat. Aduerte quia hoc quod de inferioribus dictum est, vt scilicet non dispensent sine legitima causa verum est, sed id quod dicitur de papa, procederet quando ius positiuum esset fundatum in sola principis voluntate, ⁊ non haberet fundamentum super aliqua ratione naturali, ⁊ hoc videtur innuere Innocen. in verbis suis. vnde sanctus Thomus. j. ij. questione nonagesimasecunda. articu. vltimo. vt refert Ioan. and. in. c. de multa. de prebē. dicit ꝙ dispēsatio ex ipso nomine importat commēsurationem boni communis ad singula, vnde gubernator familie, dicitur dispensator, qꝛ dispensat singula singulis, ⁊ tali dispensatore indigemus, qui interdum legem vniuersalem ex causa relaxet, hec autem facultas dispensandi, non cui committenda est, sed illi qui potest legem condere, ⁊ tollere ⁊ sic per papam, vel principem, vel eorum auctoritate facienda est dispensatio. † dispensans autē ha-
29 bere debet intuitum rationis ⁊ boni vniuersi, ⁊ cause propter quam dispensat, que secundum Ioan. andr. vbi supra potest esse triplex scilicet necessitas, vel vtilitas, aut euidens prerogatiua meritorum, si autem nuda voluntate mouetur, nō habens intuitum ad aliquod premissorum, non meretur dici dispensatio sed dissipatio, nec ipse esset prudēs ⁊ fidelis dispensator de quo in Euangelio Luce duodecimo. quis putas est fidelis dispensator ⁊ prudens, quem constituit dominus super familiam suaz quinimmo infidelis est, qui non habet intuitum ad bonum com-
30 mune. Item imprudens non considerando causas, † ex quo sequitur ꝙ quo ad deum non est tutus is cum quo sic dispensatū est ad

est.ad hoc.xi.q.iij.si is qui preest.benefacit.xxiiij.q.j.manet.
31 ⁊ tex.in capi.non debet.de cōsangui.⁊ affi.in prin.†vbi proba
tur ꝙ papa in gradibus ꝯsanguinitatis ⁊ affinita.non dʒ dispē-
sare sine causa ⁊ licet dispensatio concernat fauorem priuati di-
spensans tamen debet ad id moueri propter bonum commu-
ne.nam sublimis,vel literatus,cum quo dispensat,prodesse po
terit multis,ad predicta etiaʒ facit tex.in dicto capi.de multa.
in fine.ibi cum dicit.cum ratio postulauerit. Ad idem quod
not.Hostien.in capitulo quia intantum.de preben. qui indu-
cit beatum Bernar.qui non subsistente rationabili causa ap-
32 pellat illam non dispensationem.sed dissipationem.†Ad ideʒ
etiam facit.quoniam non est data potestas pape ad destructio
nem ecclesie.sed ad edificationem,vt apostolus dicit secunda
Corin.vltimo. Idem tenet Archi.in capi.consequens.xj. di-
33 stin.vbi late prosequitur istum articulum.†Illud tamen apud
omnes indubitatum existit ꝙ in hijs que sunt de iure diuino,
non potest papa sine magna causa dispensare.vt voluit gl.in ca
pitu.non est.de voto.⁊ in.c.quanto.de iure iuran.⁊ est tex. cū
glo.in capitu.⁊ sunt quidam vigesimaquinta questione prima,
⁊ glo.in capi.que ad perpetuam.eadem causa.⁊ questio.⁊ te-
net Innocen.in capitu.cum ad monasterium. de statu regu. ⁊
in capitu.cum inter.p.de renunciatio.⁊ capi. que in ecclesia-
34 rum.de constitutio.⁊ glo.in capitulo auctoritatem.v.q.vj.†ex
quo nimium decipiuntur,qui putant,quod cum papa non com
mititur simonia.quoniam committitur saltem in hijs que sunt
probibita,quia simoniaca,licet secus sit in hijs que sunt simo-
niaca,quia probibita.de quibus per glo. in.c.ex parte. il pri-
35 mo.de offi. delega.⁊ in capitulo cum pridem.de pac. †sunt au
tem probibita, qꝛ simoniaca illa que in veteri vel in nouo testa
mento vendi sunt probibita,prout dicunt glo.predicte , qualia
36 sunt sacramenta.†quid auteʒ in beneficijs ecclesiasticis. ⁊ Ab
bas siculus.in capiulo.j.de simo.tenet ꝙ si habent vsum cla-
uium,aut executionem alicuius ordinis annexam,committitur
in eis simonia de iure diuino. Itaqꝫ nec papa in his excusare-
tur.de quo vide per eum late ibi,⁊ in.c.extirpande.§.qui vero.
de prebendis.vbi tandem idem concludit. Idem tenet sanctus
37 Tho.secunda secunde questio.c.arti.iiij.†vbi dicit ꝙ babe-
re beneficia ecclesiastica dicitur spiritualibus annexum quasi
ab eis dependens.non enim competit nisi babenti ordinem cle
ricalem,⁊ per consequens huiusmodi non possunt esse sine spi-
ritualibus.⁊ propter boc ea nullo modo vendere licet quia eis
38 venditis intelliguntur etiaʒ spiritualia venditioni subijci,†⁊ in
eadem questio.arti.i.dicit ꝙ papa potest incurrere vitium si-
monie.sicut ⁊ quilibet alius.imo in eo peccatum grauius esset
quanto maiores inter alios obtinet locum. quamuis enim res
ecclesie sint eius ⁊ principalis dispensatoris non tamē sunt eius
vt domini.boc vltimum tenet etiam Arcbidia.in capi.non de
39 cet.xij.distinctione. † in hijs autem que sunt simoniaca qꝛ pro-
bibita,vtpote illa que a iure tantuʒ positiuo sunt vendi probi-
bita,papa non committeret simoniam vt dicunt glo.predicte,⁊
est ratio quia ipse non subijcitur iuri positiuo.cum sit supra le-
gem.C.de legi.digna vox.in.§.fina.quib.mod.testa.infir.infe-
rior tamen qui cum eo contraberet bene ligaretur etiam penis
iuris positiui.iuxta ea que dixi late in simili questione tradidit
Joan.and.in regu.cui licet.de regulis iuris lib.vj.in mercur.
40 nisi appareret ꝙ cum eo voluit dispensare.† que tamen dispen
satio etiam contra ius positiuum non suffragaretur quantum
ad deum,immo ⁊ dispensantem,⁊ eum cum quo dispensatur, li
garet,nisi cum iusta causa fieret. iuxta ea que paulo ante dixi-
mus.⁊ etiaʒ vt dicit Joan. an.post Hostien.in dicto.c.i.de si-
mo.quia istud est species mali,⁊ ideo vitandum iuxta aposto-
lum,vt in capitulo cum ab omni.de vita ⁊ honesta.cleri.⁊ pro-
pter scandalum,⁊ exemplum aliorū deberet papa,⁊ curia Ro
mana ab hijs pre ceteris abstinere de voto magno. de re iudi-
41 ca.in causis.†Idem dicit Innocen.in capitu.primo ne prela.
vi.su.circa vendenda officia,que non babent iurisdictionē spi-
ritualeʒ annexam.sed sunt in mera temporalitate,licet enim in
eis non committatur simonia tamen abstinendum est a vendi-
tione propter speciem mali.in babentibus tamen iurisdictionē
annexam spiritualem cōmitteretur simonia.per dictū capi.pri-
mū ⁊ secundū.ne prela.vi.suas.⁊ per glo.in summa.i. qō.iij.⁊
42 ibi Arcbidia. Idem no.glo.ea.ca.⁊.q.c.saluator. ¶ †Ex bis
infertur ad questionem. Papa concedit legato facultateʒ,pro
ut ego vidi,ꝙ omnia ablata incerta applicet camere apostoli-
ce in expeditionem contra turcos.an licite ⁊ secundum Deum
istud fieri valeat,⁊ per predicta videtur dicendum ꝙ sic. dum
tamen re vera in illos vsus conuertatur. alias autem cum ad
pauperes ista pertineāt,vt in.c.cum tu.de vsu.⁊.xiiij.questio.
v.non sane.non esset tutum quantum ad Deum, ipsos frauda
re.ad quod facit in simili questio disputata de qua per Joan.
and.in capitulo finali de testamen.libro sexto.in nouella adde
43 etiam quod dicit Hostien.in dicto capitulo cum tu.†vbi tenet
quod hec erogatio potius facienda est pauperibus illius loci,
in quo datum est damnum,vbi erant illi,quibus restitutio erat
fienda,quam extraneis.tum quia melius est quod vicini vtili-
tatem sentiant quam extranei.C.de serui.l.secunda.⁊.l.preses.
tum quia verisimilius est,quod inter illos inueniretur is,cui dā
num datum est vel eius heres quam inter extraneos. istud ta-
men est de consilio.non de necessitate,vnde si in alios paupe-
res fieret distributio, satis esset secundum Federi.consi.xxxiij.
44 †⁊ si esset spes,ꝙ possent reperiri ille certe persone,quibus est
fienda restitutio non deberet episcopus ad quem pertinet bo-
rum incertorum distributio,⁊ per consequens legatus,qui bu-
iusmodi facultatem baberet nimium festinare in occupandis
buiusmodi rebus.vt voluit Lapus alle.xxiij.

SVMMARIVM

1 Legati iurisdictio ad certum tempus data eo finito,expirat.
2 Legati gesta post reuocationem ante notitiam valent.
Limita vt.j.numero.5.
3 Gesta per delegatum reuocatum valent,anteꝙ̄ reuocatio ad eius notitiam perueniant.
4 Error communis gesta per eum,qui etiam non babet potestatem,valere facit.
5 Decreti irritantis clausala ignorantes ligat.
6 Legatus notitiam sue reuocationis babere non presumitur, et si publice sit facta.
7 Legati potestas per egressum prouincie,si reuersurus non est, expirat.
8 Legatus postꝙ̄ reuocatus est,causas incb oatas per eum vel auditorem suum proficere non potest.
Legatus prouinciaʒ egrediens,si statim reuersurus sit,eius iurisdictio non finitur.
9 Legatus si a papa vocatus exierit , absqꝫ speciali mandato redire non debet.
10 Legati iurisdictio finitur quo ad negotium,quod ad Papam retulit.
11 Legati morte eius legatio personalis finitur.
12 Legati potestas an mittentis obitu expiret.
13 Legati potestas babentis speciales facultates circa dispensationes faciendas,qui earum virtute cum aliquis dispensauit,an ex boc sit perpetuata,vt morte pontificis superueniēte cum alijs dispensare possit.
14 Cardinalium cetus sede vacante an legatum reuocare possit.
15 Minor quandoqꝫ maioris factum reuocat.
16 Legatus legationi sue sine licentia eius,qui eum misit renunciare non potest.
17 Legatus primus per dationem secundi reuocatus non censet.
18 Tutor in testamento datus non reuocatur per secundum in codicillis datum.
19 Procurator primus quare per secundi dationem reuocetur,⁊ non per dationem secundi tutoris,⁊ legati.
20 Legati minoris auctoritas non reuocatur per superuenientiaʒ maioris,sed suspenditur.
21 Legati statuta perpetuo durant.
Legati indulgentie perpetuo durant.
22 Legatus p viam sententie, ⁊ nō statuti,generalem sententiam excommunicationis proferens in furtum facientes , an legatione finita duret.
23 Legatus si alicui artem interdicat,an legatione finita interdictum duret.
24 Legati licentia finita legatione an duret.
25 Episcopi licentia data subdito,vt vbi velit ordines accipiat,per eius obitum expirat.
26 Legati iurisdictio per non subditum in eum prorogata an finita legatione expiret.
27 Legatus successorem non babet.

¶ Questio.xvj.

Extodecimo quero qualiter finiat iu-
risdictio legati. de hoc vide gl. no. in c. presenti. de
offi. lega. lib. vj. que ponit multos modos quibus il
la finit. sed adde spe. ti. de leg. §. finit. q plures modos recitat.
1 † Primus est tempore. quando vz ad certum tempus datus
est. ar. de offi. dele. de causis. quo casu elapso tempore statim
spirat. Idem ego dicerem, quando legatus esset deputatus ad
certum negocium, etiam sine termini prefinitione. nam finito
negotio & totaliter expedito, videtur expirare legatio. ad qd fa
cit id qd scribit Thobie. xij. vbi angelus finito negocio ad qd
missuz fuerat, dixit ad vtrunqz Thobiã. tempus est, vt reuertar
ad eum, qui misit me. ad qd facit in simili glo. in c. presentiuz.
vij. q. j. finitur etiã reuocatione. ex quo videlicet reuocatus est.
2 ¶ † Sed iuxta predicta querit de questione que sepissime oc-
currit. Papa reuocat legatuz in consistorio. que reuocatio ad
legati notitiam non peruenit, vtruz valeant gesta per eum post
reuocationem & ante notitiam. Item an in dubio presumatur
ipsum habuisse notitiam reuocationis. hanc questionez mouet
Cal. in consi. suis in tit. de of. lega. consi. iiij. vbi respondet ad
primum, q acta valent. per tex. in c. audita. de resti. spoliato.
3 & quod ibi not. docto. † vbi valet gesta per delegatũ reuocatũ,
antequã reuocatio perueniat ad notitiã eius idem tenet Joã. an.
in c. j. §. ex parte. de conces. preben. lib. vj. in nouel. faciunt in
simili que de reuocatione proc. dicuntur in c. ex parte decani.
de rescrip. & c. ex insinuatione. & c. in nostra. & c. mandato. de
procura. & in cle. vnica. de renunciatio. & c. ij. de procura. lib.
vj. Ité negari non potest scdm eum, q licet reuocatuz fuerit of
ficium legationis, tamen ex quo legatus hoc ignorauit, & bona
fide exercuit officium ipsum, putans se non fore reuocatũ, quin
ratione saltem bone fidei, quam habuit in exercendo officium,
& propter vtilitatem illorum qui bona fide ad euz recurrerunt,
4 debeant valere. † nam iste error cõis facit valere gesta etiam
per eum qui potestatem non habet. §. de officio preto. l. barba-
rius. C. de senten. l. ij. & in §. tria. iij. q. vij. non obst. l. iudiciuz sol
uitur. ff. de iudi. & glo. in dicto. c. presenti. de officio lega. naz in
telligi debent modo premisso scilicet cum ad noticiam eius per
uenit reuocatio per supradicta, & ad predictam opinio. quem
mihi placet ego induco not. per Innocen. in c. cum contingat.
de rescriptis. & c. quia cunctis. de concessio. preben. libro. vj.
5 † hec tamé omnia limitãda sunt nisi apposita esset clausula de
creti irritantis. naz illa afficit ignorantes, vt in c. quia cunctis.
de concessio. preben. lib. vj. cuius ratio est secundum Innocé.
ibi duplex. prima, quia illud decretum obtinet vim senten-
tie, & sic ligat ignorantes, quemadmodum sententia. secunda,
quia per hanc appositionem decreti ostendit Papa velle mã-
6 datum suum statim ligare. ¶ † Circa secundum autem scilicet
an presumatur noticia reuocationis, dicas q in dubio presumi
tur ignorantia, vt in l. verius. ff. de probatio. & in regula presumi
tur. de regulis iuris lib. vj. & si dicas hic presumitur scientia, qr
forte publice fuit facta reuocatio, iuxta. c. quod dictis. xvj. di-
stin. & c. j. de postulatio. prelato. & l. si tutor. cum sua glo. C. de
pericu. tu. respondetur q illud non procedit quo ad illos, qui
sunt extra prouinciam, vel alias habent probabilem causam
ignorandi. vt in c. fina. qui ma. accusa. pos. & per glo. c. propo
7 suisti. lxxxij. distin. ¶ † Item finitur eius potestas, si prouinciã
egreditur non reuersurus. ff. de officio presi. l. iij. & de offi. lega.
nouit. & c. fina. & tunc finitur legatio quo ad se. sed in causis ce-
ptis, non finitur iurisdictio, quo ad alios, quibus causas ipse de
legauit. & intellige causas ceptas esse per solum citationis edi-
8 ctum. de officio delega. gratum † causas autem quas legatus
incboauit per se, aut auditorem curie sue, perficere non pote-
rit postquã reuocatus est modo predicto, cum desinat esse lega-
tus, & factus sit priuatus. si tamen egreditur vt statim reuerta-
tur, nõ desinit esse legatus, nec eius iurisdictio finitur. nec enim
videtur egressus qui statim reuersus est. ff. de diuor. l. diuortiuz.
ff. de iure verso. l. si pro parte. §. si notissimi. & de verborum si-
9 gnificatio. nam rego. † sed si vocatus a papa vel principe q euz
misit exierit non debet absqz speciali mandato redire. vnde si
postquã modo premisso legatus exiuit prouinciam audita morte
pape, vel alia consideratione vellet ad prouinciam redire, & of
ficium legationis ibi exercere, non audietur, vt patet ex premis
10 sis. vt dicit Specu. in d. §. finitur. † Item ex quo aliquod nego
cium retulit ad papam, quo ad illud desinit eius potestas, vt in
capi. licet. de officio lega. facit ad idem de appel. intimauit. &
11 C. de relatio. l. j. † finitur etiam morte legati, & hoc quãdo per-
sonalis est legatio. vt in c. mandata. de presumptio. secus enim
esset si annexa foret dignitati, vt in legato nato, qualis est archi
episcopus Canturien. vt in c. i. de officio lega. dignitas enim
non moritur. xij. qõne. ij. liberti. & c. si gratiose. de rescriptis.
12 libro. vj. † Sed queritur an morte mittentis expiret potestas le
gati apostolice sedis. & de hoc olim erat concertatio, vt refert
Specu. in d. §. finitur. versi. pone igitur que hodie est determi
nata. per c. ij. de officio lega. lib. vj. vbi dicitur. q cum eius iu-
risdictio sit ordinaria, minime expirat per obitum conceden-
tis, sed iuxta hoc occurrit dubitatio si ille tex. procedit quo ad
illa que sibi competunt de iure communi ex officio legationis.
13 † sed pone quod in aliqua prouincia est aliquis deputatus le-
gatus & vltra ea que sibi competunt de iure cõmuni, habet a pa
pa speciales facultates circa dispensationes faciendas vel alia
huiusmodi. qui in vim dictarum facultatum cum aliquibus di-
spensauit. nunquid ex hoc sit perpetuata potestas illius, adeo
vt superueniente morte pontificis, possit etiam cum alijs dispé
sare, vel suis facultatibus vti, & Spec. titu. de lega. §. videndũ.
versi. quid si is. dicit se obtinuisse, q non expiret. sed Joan. an
dre. in c. ex tua. de filijs presbi. tenet hoc dictuz procedere, qñ
cum certis expressis personis dispensare debebat. & emanauit
litera per viam commissionis, non per viam gratie facte dispen
sare debenti, si tamen in fauorem dispensare debentis emana-
uit facultas. & maxime cuz in certis personis, vt sepe contingit.
hoc enim casu, cum perfecta sit gratia, non expirat re integra
morte concedentis. vt clare probatur in c. si cui nulla. de preb.
lib. vi. & adhuc primo casu scilicet quando in fauorem coruz cũ
quibus erat dispensandum, posset subdistingui secundum euz.
an is qui dispensat. fecerit actum communem omni dispensatio
ni, & tunc durat eius potestas. an solum specialem quo ad ali-
quam dispensationem. & tunc non procederet dictum Specu.
qr tñ in illo casu esset sua ptãs ppetuata. iuxta no. p gl. & doc. de
14 of. dele. l3 ad hoc ét. c. fi. §. officiũ. de of. dele. li. vi. † Sed nũqd
sede apostolica vacante cetus Cardinalium possit reuocare le-
gatum, quem papa misit, & videtur q non. de maiorita. & obe-
dien. cum inferior. ff. de mino. l. minor autem magistratus. cum
enim a papa de consilio Cardinalium missus fuerit, necesse est,
vt ab omnibus reuocetur. argu. c. i. de regulis iur. ff. de pactis.
ab emptione sed glo. in c. ij. de officio lega. libro. vi. & Hostié.
in c. tum ex literis. de in integrum restitu. & Spec. in d. §. fini-
tur. ver. sed nunqd. tenent q reuocare poterit ex magna & eui-
15 denti causa & non aliter. † bene enim minor reuocat quandoqz
factum maioris. l. distin. accedens. sed Joan. and. in d. c. tum
ex literis. & in addi. ad Specula. d. §. & ver. dicit q illud hodie
non est verum. per clemen. ne romani. de electio. Item quam-
primum legatus ingreditur portam vrbis Rome deponit ex
16 toto imperium. vt. ff. de officio procon. l. fi. † Sed queritur an
legatus possit renunciare legationi sue & recedere de prouin-
cia sibi cõmissa, & redire ad mittentem, sine licentia eius, qui mi
sit eum. Respondetur q non. vt in l. ij. §. & cum placuisset. ff. de
origi. iur. nam & legatus Cesaris abdicando a se non amittit im
perium. ff. de officio procon. legatus. & vi. q. iij. deniqz. & xvij.
q. ij. consaldus immo punitur voluntarie deserens. ff. de leg. l. i.
17 † Sed iuxta predicta dubitatur. an per dationem secundi lega
ti censeatur reuocatus primus. & glo. in c. in galiarum. xxv. q.
ij. tenet q non. & idem tenet Specu. in d. §. finitur. ver. in sum
ma. sed Joan. cal. in c. sua. de offi. vicarij. tenebat contrariũ,
sed quia contra eum facit tex. in c. volétes. de officio lega. vbi
per superuenientiam maioris legati non reuocatur minor, sed
suspenditur exercitium sue potestatis, presente maiore. respon-
det ipse q ille tex. loquitur in legatis diuerse speciei. secus auté
si essent eiusdem speciei, vt quia ambo de latere, vel ambo mis-
si. sed Abbas siculus tenet primam partem. per text. in d. ca.
volentes. qui indistincte loquitur. nec illa diuersitas quam fa-
cit Joan. cal. procedit nam si dando secundum legatum de late
re, non videtur reuocatus primus, qui non est de latere, qui ha
bet minorem potestatem, a fortiori non videtur reuocatus ille,
qui est de latere, qui habet maiorem, & procedit hoc. arg. a ma-
iori. de electio. cum in cunctis. de sacro san. eccle. aucten. mul-
18 to magis. † ad idem facit. l. ij. C. de testamen. tute. vbi habetur,
q pater dando secundum tutorem in codicillis, non censetur re
uocare primum quem dederat in testamento, sed ambo pariter
erunt tutores & ista est cõmunis opi. quam etiam tenet Joan.
19 and. in d. c. volentes. † Sed que est ratio diuersitatis, quare p
dationem secundi procuratoris reuocatur primus, & non per
dationem secundi tutoris, vel legati, ratio est qr procurator cõ-

stituitur

stituitur fauore solius cōstituentis, sed legatus fauore subdito-
rum, ⁊ tutor fauore pupilli, imputet ergo sibi dominus, si in cō-
stitutione noui procuratoris, sibi non prospexit, ar. C. de procu.
20 l. maritus. † licet tamē per superuenientiā maioris legati non
tollatur, nec reuocet̄ facultas minoris suspenditur tamē duran
te illius presentia, vt in. d. c. volentes. de quo late superius di-
21 ctum est. † aduertēdum tamē, ꝙ ⁊ si legati potestas in casibus
predictis expiret, statuta tamē per eum edita perpetuo manēt,
vt in. c. fin. de offi. lega. Item ⁊ indulgentie per eum concesse,
quia fauorabiles sunt, ⁊ ideo extendende, de quo est glo. in dic.
capi. fi. Idem tenet Innocen. eo. titu. capi. qḋ translationem.
22 † si tamen per viam sententie generalis, ⁊ non statuti, generalē
sententiam excommunicationis proferret in furtum facientes,
vel aliquid huiusmodi, illa non duraret vltra tempus sue lega-
tionis, iuxta glo. no. in capi. a nobis. lo. j. de sen. excom. intelli
ge hoc quātum ad effectum producēdum de futuro, si enim du
rante legatione aliquis incurrisset excommunicationem nō ex
piraret, nec tolleret̄ illa excommunicatio per hoc, ꝙ postea ex
23 piraret iurisdictio legati, sed opus esset absolutione. † in cete-
ris vero penis, que per eum inferrentur, que habent successio-
nem, vtpote si interdixit alicui ne vteretur arte sua, vel officio
suo, distinguendum est, quia aut hoc fecit cum cause cognitio-
ne, ⁊ tunc simpliciter interdicendo videtur in perpetuum inter
dixisse, vt in. l. j. C. de postu. aut fecit sine cause cognitione, ⁊ nō
durabit vltra tempus legationis, vt in. l. fi. ff. de peni. Ita no. ꝑ
Innocen. in dicto capi. quod translationem, ⁊ per docto. in di-
24 cta. l. j. C. de postu. ¶ † An autem licētia per eum data duret
finita legatione ⁊ glo. in simili. in capi. pe. de cleri. non resi. te-
net ꝙ non, dicit enim, ꝙ licentia expirat per mortem concedē
tis. Ita ergo diceremus finita legatione eadem ratione, quia
vtroq; modo similiter finitur potestas legati, sed in contrariū
facit, quod dicit Innocē. in dic. capi. qḋ translationem, de quo
superius diximus, videlicet ꝙ non expiret indulgentia per fi-
nem legationis, quia agimus de re fauorabili, ⁊ ideo extenden
da, ⁊ no. hanc rationem ad materiam dic. l. j. de postu. ⁊. l. fin.
de peni. ⁊ ad idem facit glo. in capi. cum ex eo. de elec. lib. vj.
que de dispensatione loquitur. Idem tenet Guil. quem sequi-
25 tur Ioā. de Imo. in cle. fi. de elec. † vbi tenent, ꝙ si episcopus
dedit licentiam subdito suo, vt a quocunq; vellet episcopo reci
peret ordines, non expirat hec licentia per obitum episcopi, cō
trarium tenuit Bald. in dic. l. j. C. de postu. ⁊ allegat no. ꝑ glo.
in. l. si certarum. §. fi. ff. de testa. mili. sed illa nō ob. iudicio meo,
quia glo. ibi loquitur in reseruatione vacature preben. que est
odiosa, ⁊ ipsi iuri, ⁊ ordinatio collatori preiudicialis ⁊ ita nō est
simile, preterea illud hodie est decisum, per capitu. presenti. in
26 prin. de offic. lega. lib. vj. ¶ † Sed circa predicta queritur de
questione notabili, pone ꝙ duo, qui non erant subiecti legato,
prorogauerunt iurisdictionem in eum, demum pendente causa,
expirauit legati officium ⁊ potestas, an duret ipsius iuris. pro-
rogata. Hostien. mouet questionem, in cap. nouit, de offi. lega.
⁊ tandem concludit, ꝙ aut prorogatio fuit facta non expresso
nomine proprio, ⁊ tunc transit potestas in successorem legatū,
aut fuit expressum nomen proprium, ⁊ tunc idem legatus etiā
finito officio legationis poterit causam diffinire, ⁊ hanc distin-
ctionem dicit probari per capi. quoniam abbas, de offi. deleg.
sed specu. titu. de lega. §. nunc dicamus. versi. sed pone impro-
bat hoc vltimum membrum, quia non potuit prorogari iurisdi-
ctio legati expresso tantum nomine proprio tacita dignitate,
quoniam tanq; Petrus vel Martinus, iurisdictionem nō ha
beret, sed solum ratione dignitatis, ⁊ priuatorum consensus, eū
iudicem efficere non potest, qui nulli preest iurisdictioni, vt. ff.
de iudi. l. j. ⁊. ij. in princi. ⁊. l. priuatorum. C. de iur. om. iud. ⁊. c.
significasti de foro compe. ⁊ sic transit ibi nihil determinando,
sed in ti. de compe. iudi. adi. §. j. versi. quid si duo pisani, distin
guit an fuerit eius iurisdictio prorogata ratione illius dignita-
tis, ⁊ transit in successorem aut ratione persone sue, ⁊ tunc non
transit in successorem, sed ipsemet finiet, dūmodo alias habeat
aliam iurisdictionem, si eniꝫ nullam haberet iurisdictionem, ex
piraret omnino illa potestas prorogata, abbas siculus, in dicto
capitu. nouit, tenet indistincte expirare, cum desinat illa iuris-
27 dictio, quē fuit prorogata, ⁊ sic deest fundamentum, nec ad suc
cessorem potest fieri transmissio. † cum legatus nō habeat pro
prie successorem, immo eo remoto expirat eius potestas omni-
no ⁊ desinit, ⁊ quando alius creatur, de nouo incipit esse, ar. ca
pitu. dilecto, de preben. ⁊ hec opi. Abb. satis procedit, vbi ex-
presse constaret, ꝙ iurisdictio legati fuit prorogata, vbi tamen
de hoc non appareret expresse, tunc si ille haberet aliam iuris-
dictionem, in dubio censeretur illa prorogata, cū potius in hoc
vise fuerunt partes habuisse respectum ad personam ⁊ confi-
disse de ea, ꝙ̄ ad dignitatem vel officium iuxta ea, que in simili
no. glo. in capi. fi. de testa. lib. vj. ⁊ Bald. in. l. fi. C. commu. de
lega. ⁊ per consequens cum prorogatio non possit aliter fieri ꝙ̄
respectu iurisdictionis, videntur partes prorogasse illam iuris-
dictionem, que firmior, ⁊ magis duratura fuisset apud eum.

SVMMARIVM

1 Legati inferiorū a quibus creari possint, ⁊. ꝭ. nu. 3.
2 Consilium ciuitatis sine adunātia generali ardua nō expedit.
3 Officialium, ⁊ sindicorum ellectio ad consiliū ciuitatis spectat.
Infirmi expectandi nō sunt, vt in consilio adsint.
4 Absentes in actibus vniuersitatis, ⁊ collegij an, ⁊ quando ex-
pectandi sint.
5 Legatus quando creatur que persone ad consiliū vocāde sint.
6 Minores. xxv. an. in consilio vocem non habent.
7 Clerici de vniuersitate seculari non sunt.
Clerici an laicorum procurationes suscipere possint.
8 Clerici ⁊ episcopi principum cōsiliarij esse possunt.
9 Homicidium nedum facto, sed etiam consilio committitur.
Clerici an consilium dare possint, qualiter latrones, vel homi-
cide puniendi sint.

¶ Secunda pars.

¶ Questio prima.

Nunc vero de secūda parte principali tra
ctatus nostri agendum est scili
cet de legatis inferiorum. Iuxta quam materiā pri
1 mo queritur quis possit tales legatos creare. † Et
sciendum in primis ꝙ illi non possunt deputari ad principem
destinandi per solos priores, aut rectores ciuitatis, sed oportet
magnum consilium, ⁊ adunantia generalis cōgregetur, de quo
2 est tex. no. in. l. quotiens. C. de legatis. li. x. ⁊ ibi Bar. † ex quo
poterit inferri, ꝙ ⁊ si alias consilium ciuitatis representet totā
ciuitateꝫ, ⁊ possit expedire ea, que incūbunt ciuitati, iuxta glo.
in rubrica. C. que sit lon. consue. ⁊. l. ita tamen in princi. ff. ad tre-
bel. tamen hoc fallit in arduis, vbi magnum consilium ⁊ adu-
nancia generalis requiritur. Item colligitur ex predictis quā
magnum negocium ⁊ quanti ponderis est legatum ad princi-
3 pem destinare. † ex quo infertur a contrario sensu ꝙ in legatis
mittendis ad inferiores, non requiritur adunantia generalis,
sed sufficiunt priores, qui gubernant siue consilium ciuitatis, ꝑ
predicta, ad hoc facit tex. in. l. ij. ⁊ in. l. procuratores. C. de de-
cu. lib. x. vbi probatur ꝙ electio officialium, ⁊ sindicorum spe-
ctat de iure communi ad consilium ciuitatis, ⁊ ita tenet Bar.
in dicta. l. ij. quando tamen vocantur ad consilium omnes, suffi
cit ꝙ sint in consilio illi, qui sunt in ciuitate, nec sunt expectan-
di illi qui sunt absentes, hoc tenet Bart. in dicta. l. quotiens. ⁊
probatur per illum tex. ibi cum dicit, intra vrbem, ex quo infer
tur, ꝙ nō sunt expectandi infirmi, vel aliter impediti, vt sint in
4 consilio. † ⁊ ex hijs no. vnam differentiam inter ius canonicū
⁊ ius ciuile, nam de iure canonico licet sit regulare, ꝙ in acti-
bus vniuersitatis vel collegij, absentes non sint vocandi, tamen
sunt vocandi in tribus casibus, de quibus per glo. in capi. pre-
sentium de testi. lib. vj. ⁊ in alijs casibus equaliter grauibus, vt
voluit do. an. ⁊ Abbas siculus in capi. cum omnes, de consti.
quia casus excepti extenduntur per idemptitatem rationis, de
confi. vti. vel inuti. dilecta. ⁊ per glo. in. l. j. C. de condi. indebi.
⁊ in. l. ob es. C. de predi. mino. tamen de iure ciuili non reperi-
tur casus in quo absentes sint vocandi, vt ex predictis patet, et
loquor de absentibus ex causa voluntaria, vel alias culpa sua,
secus autē si ex causa necessaria, ⁊ sine culpa sua absentes fuis-
sent, tunc enim vocandi forent, vel alias ad eos esset eundum,
iuxta no. per glo. ⁊ Innocen. de elec. bone. lo. j. ⁊ latius per In
nocen. de noui ope. nunc. capi. ij. ⁊ per Bart. in. l. omnes po-
5 puli. ff. de iusti. ⁊ iure. in repeti. ¶ † Sed quero ex quo ad crea
tionem legati ad principem deputandi, debet vocari magnum
⁊ generale consilium ciuitatis, que persone sint ad hoc vocan-
de, ad hoc respondet Innocen. in dic. capitu. ij. de noui oper.
nunc. ⁊ dicit ꝙ debent vocari omnes maiores. xiiij. annis. si ue
sint mares, siue mulieres, siue virgines, siue coniugate, siue v i-

due, ꝛ minoꝛũ tutores, allegat. ff. ꝙ cuiuſcꝫ vniuer. ſi mã cipiũ, ꝛ. l. placet, ꝛ. l. nulli. ff. de mino. l. filius. §. ſi vidua. Item filij familias etiam vocandi ſunt, ſi alibi ꝙ̃ in domo paterna habent domicilium, ſi vero cum patre habent domicilium, non ſunt vocandi, immo tantum pater eſt vocandus. ff. de mino. placet, ſed in hoc quod dicit Innocen. de maioribus. xiiij. annis vocãdis. Hoſtien. tenet contrarium, per no. de prebẽ. ſuper inordinata, ꝛ de offi. deleg. cum viceſimum. Idem tenet Bar. in. l. ſpurij.
6 §. minores. ff. de decu. † dicens minores. xxv. annis non habere vocem in conſilio. per illum tex. Idem tenet Bald. in. l. exigẽdi. C. de procu. ſubiungit etiam ꝙ id qđ de mulieribus dictum eſt etiam non ſeruatur de conſuetudine, ꝛ ita tenet ibi Ioã. an. ꝛ idem ſequitur ſpecu. titu. de ſindi. in ver. quid de mulieribus clerici tamen ad iſta vocandi non ſunt, quia nõ ſunt de vniuerſitate ſeculari, quia aliud eſt clerus, aliud populus, vt probat
7 tex. in capitu. j. de preben. ¶ † An autẽ clerici vel prelati poſſint eſſe legati vel ambaſiatores, principum ſecularium, dicendum ꝙ ſic, hoc probat tex. de appe. cum parati. ꝛ. xviij. diſt. ſi epiſcopus, ꝛ in capitu. per venerabilem qui fi. ſint legi. iuncta ſuperſcriptione, ꝛ iura que prohibent ne clerici ſuſcipiant procurationes laicorum, vt in capitu. ij. ꝛ cap. ſed neqꝫ procurationes, ne cle. vel mona. cum multis ſimi. debent intelligi, quando generaliter aſſumerent officium procurationis pro ſecularibus, ſecus in vno negocio particulari, vt probatur per iura predicta, hoc voluit Innocen. in capi. vnico de obliga. ad ratioci. vbi autem negocia eſſent ſpiritualia ꝛ pia, licite poſſet clericus ꝛ prelatus horum executionem ꝛ procurationem etiam generaliter ſuſcipere, quia non reperitur hoc prohibitum, immo exercitium horum debet circa iſta verſari, vt patet. lxxxvj. di. cap.
8 peruenit ꝛ. lxxxvij. diſ. capitu. j. ꝛ. ij. cum ſimilibus, † ꝛ inde eſt ꝙ clerici, ꝛ epiſcopi poſſunt eſſe conſiliarij principum ſecularium, prout eſt in Hiſpania, vbi omnes epiſcopi ratione eccleſiarum ſuarum habent ꝙ ſint de conſilio regis, caueant tamen ne dent conſilium ſpecialiter, ꝛ nominatim de morte alicui infe
9 renda, vel membri mutilatione, nã tunc eſſent irregulares. † cũ nedum facto, verum etiam ꝛ conſilio homicidium committat̃, vt in capitu. Henricus in fin. de cle. pug. in due. ꝛ in capitu. ſi quis viduam. l. di. de quo late per glo. de homi. ſicut dignum, ꝛ. l. di. capitu. de hijs. Idem eſt ſi darent conſilium in genere, puta dicentes latrones vel homicide, taliter ſunt puniendi, dũ tamen caſus occurreret de preſenti, ſecus autem ſi de preſenti non occurreret, nam tunc in genere poſſet conſilium dare. Iſta ſunt verba Hoſtien. quem ſequitur Ioan. an. ne cleri. vel mo. capitu. clericis Idem tenent in capitu. ex literis, de exceſ. prela. Idẽ tenet Bal. in aucten. habita. C. ne filius pro pa. In hoc vltimo de conſilio circa mortem vel mutilationem dato, ad qđ etiam faciunt not. per docto. in capitu. ſententiam ne cleri. vel mona. ſed limita predicta vbi ex illo cõſilio princeps, vel alius iudex ſecularis moneretur ad mortem, vel mutilationem inferendam, ſecus autem vbi ſine prefato conſilio iam deliberatus erat illud facere, nam eo caſu conſilium predictum, nõ dat cauſam morti ſeu mutilationi, ꝛ propterea non cauſat irregularitatem. Ita no. Abbas ſiculus in dic. c. ex literis.

SVMMARIVM

1 Legationes quomodo oꝛdinande ſint.
2 Oratores magni ad negocia magna mittendi ſunt.
3 Legatorum multitudo mittenda non eſt, ſed tres ſufficiunt.
Legatorum alter ſi moriatur, exercitium apud alios remanet.
4 Legationis munere filijfamil. non excuſantur, ꝛ quare.
Decurio deputatus legatus officiũ preſidis ſine licentia acceptare non poteſt.
5 Decuriones voluntarie ſe abſentare non poſſunt.
6 Clericus, etiam peregrinationis cauſa ad longum tempus ſine epiſcopi licentia ſe abſentare non poteſt.
7 Legatus an negotijs proprijs tempore legationis ſe interponere poſſit.
8 Legationes plures quando quis ſuſcipere debeat.

¶ Secunde partis

¶ Queſtio ſecunda.

1 S Ecundo quero † ſecundum quem ordinẽ legationes deferantur, ad hoc reſpondet tex. in. l. ſciendum. §. fina. ff. de lega. ꝙ ordinatim ſunt iniungende, videlicet vt illi qui primi ſunt prius ſubeant, ꝛ ſic per ordinem ſubſequentes, ſi tamen qualitas negocij exigeret, vt hic ordo nõ teneretur, per uerti poteſt, vtpote ſi ex ſecundo ordine, ꝛ terno legatio deſertur minoribus, ꝛ tamen qualitas negocij exigeret, ꝙ de antiquioribus ſeu maioribus legatus deputaretur, vt dicit ille tex.
2 no. † ex quo iferẽ ꝙ ad magna negocia, magni ꝛ excellẽtes ambaſiatores ſiue oratores ſunt mittẽdi, ſic ꝛ exẽplis ſacre ſcripture docemur, nã ad miſteriũ incarnationis xp̄i virgini ãnũciandũ, quod inter oĩa fuit excellẽtius, nõ angelus, ſed archãgelus miſſus eſt, vt patet Luce. j. ſcđm ẽt diuerſitatẽ rerũ agendarũ diuerſi ad diuerſa mittendi ſunt, nõ. n. omnes valent ad oĩa ſed certi ad certa meliores ꝛ deteriores reperiunẽ, vt in ſimili dicit
3 tex. in. l. j. §. ſed hijs. C. đ vet. iur. enu. † neqꝫ multitudo legatoꝝ mittenda eſt, ſufficiunt enim ad plus tres legati, vt dicit tex. in dicta. l. ſciendum. §. fina. ꝛ ſi aliquis ex illis moreretur vel aliter impediretur, totum exercitium ambaſiate maneret apud alios, pro quo eſt tex. in. l. ij. C. de lega. lib. x. ꝛ ibi tenet Ange. ꝛ ſi filius ſuſcepit legationem pro patre, vt eum excuſaret, non propterea excuſabitur, quin ex perſona propria deberet iniun-
4 ctam legationem ſuſcipere, vt in. l. filius decurio. ff. eod. † non enim filijfamilias ab hoc munere legationis excuſantur, cum non habeant ſumptum ex ſuo in hoc facere, ſed ſolo miniſterio compleatur, vt in. l. filio propter patrem. eod. titu. ſi tamen decurio ſit ille, qui deputatur legatus non poteſt acceptare officium ſine licentia preſidis, vt in. l. ſi quis decurio. C. de decu. li. x. ſecundum vnam lecturam, ꝛ hoc quia aſtrictus eſt guberna-
5 tioni rei publice. † ex quo infertur ꝙ multo minus cauſa voluntaria poſſunt ſe abſentare ſine huiuſmodi licentia, ad quod facit tex. l. illud. ff. de offic. preſidis, qui loquitur in preſide prouin
6 cie. † ꝛ ex hac ratione infertur ꝙ clericus non ſe poteſt abſentare ab eccleſia ſua etiam peregrinationis cauſa ſine licentia epiſcopi ſui, vt capitu. non oportet. lo. ij. de conſe. diſt. v. quod intellige ad longum tempus, bene tamen ad breue tempus, ꝛ. ponit tex. exemplum ad tres ſeptimanas in capit. ſi quis in cle
7 ro. vij. queſtio. j. † Poſtꝙ̃ autem ſuſceperunt legationẽ adeo diligenter ꝛ operoſe eidem intendere debent, ꝙ neqꝫ proprijs negocijs ſe poſſunt interponere, vt in. l. Paulus. §. fina. ff. de lega. ꝛ in. l. legatus. eo. titu. fallit hoc in hijs que ad iniuriam eorum vel damnum commiſſa ſunt, vt in dicta. l. legatus. ꝛ in. l. de eo. titu. poteſt quoqꝫ ſi tutor eſt pupilli ſui nomine cauſam inſtituere ꝛ defendere, eod. titu. l. ſi abſenti. §. qui legationis. fallit etiam in domo quam emere poteſt in propria patria durante legatione, vt in. l. legatus creatus eod. titu. ꝛ eſt ſpecialitatis ratio propter neceſſitatem habitationis, quia domus vnicuiqꝫ tu-
8 tiſſimum refugium eſt. ff. de in ius. vocan. l. pleriqꝫ. † ꝛ nedum vnam legationem poteſt quis ſuſcipere, ſed etiam plures, dummodo ipſe ſubeat ſumptus ꝛ itineris compendium, vt in. l. eundem plures, eod. titu.

SVMMARIVM

1 Legationem habens ex quibus cauſis ſe excuſare poſſit, ꝛ. ĩ. numero ſequenti.
2 Legationis tranſmarine officio functus biennij vacationem habet.
3 Legationem ad inimicum vel amicum inimici quis ſuſcipere non poteſt.
4 Amicus inimici mei eſt meus inimicus.
Legatus ſe excuſare non poteſt, ꝙ alij meliores correperiãtur.
5 Appellatio an neceſſaria ſit, ſi excuſationem legitimam habẽti onus iniungatur, vel contradicere ſufficiat.
6 Munus publicum ceſſante iuſta excuſatione ſubire recuſans quomodo puniatur.
7 Muneris ſibi iniuncti ab onere pecunia ſe redimens quomodo puniatur.
8 Legati an ꝛ quando aliquem loco ſui ſubſtituere poſſint.
9 Subſtitui quis in officio non poteſt, qui vti principalis dominus ſuſcipere nequit.
Subſtitutus ſi in officio delinquat an principalis teneatur.
10 Legati qui deputari non poſſint.

¶ Secunde partis.

¶ Queſtio tertia.

Tertio

t Ertio quero quibus ex causis possit se excusare is, cui lega-
1 tio est iniuncta. † Ad quod dicẽdum q̃ diuersis ex causis hoc ei licet, excusatur enim si habet tres filios incolumes vt in.l.prima.C.de legatis.libro.x.⁊ est speciale in hoc casu cum in alijs muneribus iniunctis, quinq̃ exigantur, vt.l.nepotes de his qui nume.libe.lib.x.de quo vide glo. in dicta.l.nepotes.⁊ ea que no.insti.de excu.tuto.in prin.⁊ est ratio huius specialitatis, quia hic peregre vadit ⁊ eos deserit.
2 † Item ⁊ qui legatione transmarina functus est, biennij vacationem habet vt in.l.iij.C.eo. Item excusatur si instituta accusatione contra aliquem mittatur legatus ad eũ vel ad aliquem amicum vel domesticuз eius, vt.ff.eo.sciendum.§.si accusatio, ⁊ potest esse ratio propter presumptam inimicitiam, que oritur ex
3 accusatione, vt in capitu.cum pe.manconella. de accusa. † ex quo infertur q̃ ad inimicum suum non compellitur quis suscipere legationem, nec ad amicum, vel domesticũ inimici, vt patet ex predictis nam inimici mei amicus, vel domesticus, censetur inimicus meus, vt in dicto.§.si accusatio. ⁊ in.l.liberi.C.de
4 inoffi.testa.⁊ in capitu.repellantur, de accusa. † competit etiã alia excusatio si forte secundum ordinem adhuc nõ venit ad eũ turnus, nisi necessitas aliud exposceret, tunc ille ordo ⁊ turnus non deberet necessario seruari, vt in dicta.l.sciendum.§.si.nec etiam se posset excusare dicens q̃ alij reperiũtur meliores ⁊ sufficientiores eo.iuxta glo.in capitu.quid ergo.xj.quest.iij.⁊ de alijs excusationibus, ⁊ modo ⁊ ordine eas proponẽdi, vide glo. not.in rubrica.C.de excusa.mune.lib.x.vbi etiam tractat glo.
5 † an sit necesse appellare, si iniungatur onus habenti legittimã excusationem, vel sufficiat solum eam allegare ⁊ contradicere, de quo vide etiam ea que not.in.l.hij qui ad ciuilia.C.de appella.⁊ latissime per Innocen.in capitu.j.de his que fi.a maio.
6 parte capi. ¶ † Sed queritur qua pena puniatur qui legationem, vel aliud munus publicum sibi iniunctum, non vult subire cessante legittima excusatione, cum enim sit munus necessariũ, tenetur quis illud subire vt in.l.j.§.j.ff.de mune.⁊ ho.⁊.l.munerum.§.legati.eo.titu. Ad quod respondet, q̃ loco illius alius debet eligi, qui interim bona contumacis habebit, ⁊ contumax ille, duplicato tempore habebit officium exercere.C.de decu.l.si ad magistratum libro.x.⁊ ibi Bar.⁊ si in contumacia perdurauerit per annum, perdit bona sua ⁊ applicantur curie vt.l.Quis.eo.titu.est ⁊ alia pena, nam potest poni sub banno vel in carceribus donec acceptet, vt est tex.no.cuз glo.in.l.preses.C.
7 de suspectis tu.⁊ ibi tenet Bal. ¶ † Quid autem si per pecuniam se redimit ab onere officij sibi iniuncti: dicas q̃ ille indebite facit, vt in.l.illud.C.de excus.mune.lib.x.⁊ est tex.iuncta.glo.in.l.extimationem.ff.de mune.⁊ hono.qui tex.probat q̃ in penam iste cogẽdus est suscipere officium, ⁊ si soluere cepit pec
8 cuniam compellitur eam totam integre prestare. † sed an legatus possit alium substituere loco sui, ad legationem explendam vel per seipsuз debeat ipsam expedire, hec questio soluitur per tex.in dicta.l.sciẽdum.§.legati.vbi dicit q̃ legati nullos alios quã filios suos vicarios dare possunt, hoc tamen fallit eo casu, quo absenti esset iniuncta legatio.eãq̃ gratuitam suscepisset, nam tunc per alium etiam non suum filium, potest legationem mittere, vt in.l.si absenti.in princi.eod.titu.nec tamen sufficit
9 qualemcunq̃ substituere sed debet esse qualificatus. † ille eniз qui non est habilis ad officium, si principaliter sibi deserretur, non potest loco alterius in eodem officio esse substitutus, per tex.in.l.paraboloni.C.de episcopi.⁊ cleri.⁊ ibi not.tenet bal.⁊ si iste substitutus negligenter se habeat, imputatur ei qui ipsum substituit, vt in capitu.si compromissarius, de elec.lib.vj.⁊ si ipse delinquat in officio, etiam tenetur principalis qui eũ deputauit, vt in.l.nam ⁊ seruius.§.fina.ff.de nego.gestis, quod intellige si ille propria auctoritate illum substituisset, si tamen iudicis decreto esset sibi substitutus, nõ tenebitur de facto illius, nisi in subsidium, ⁊ sic debet intelligi.l.ex facto.eod.titu.ad q̃d facit.l.imperatores.ff.ad munici.predicta tamen limita, nisi debitam diligentiam ille fecerit in eligendo dignam personam, nam tunc delictum, quod in administratione substitutus perpetrauit, sibi non imputabitur, vt voluit glo.no.in capitu.ad hec
10 de offi.archi. ¶ † Considerandũ est etiam q̃ sunt, qui nequeũt deputari legati, vtpote qui est debitor reipublice, debitores autem fisci, non prohibentur legatione fungi. Preterea qui non possunt postulare, non possunt legatione fungi, hoc totum probatur per dic.l.sciendum.in princi.⁊.§.j.qui autem prohibeantur postulare, prosequere tex.in.l.j.quasi per totũ.ff.de postu. ex quo arguitur quanta integritas ⁊ probitas in oratoribus exigatur, quod precipue vbi ardua destinantur negocia obseruandum est, tales siquidem erant quos imperator miserat ad Joannem papam, de quibus papa sic orsus est, laudamus legatorum vestrorum personas ipatij ⁊ demetrij, fratrum ⁊ corporum nostrorum, quos clemẽtie vestre gratos fore, ipsa manifestauit electio.nam tante cause pondus, non nisi perfectis in Christo potuisset iniungere, tante vero pietatis tante reuerẽtie, plenos affatus, nisi per amantes, minime dignaremini destinare, verba sunt textus in.l.liquet.C.de summa trini.

SUMMARIUM

1 Legato salarium constitui potest.
Legatus etiam si salarium recipiat, priuilegijs legationis vtitur, secus in alijs officijs.
2 Casus specialis per rationis identitatem extenditur.
3 Legatus ad restitutionem salarij non tenetur, quod pro certo tempore recepit, si ante illud tempus moriatur.
4 Legati duo seu ambasiatores si deputati sint, ⁊ vnus decessit, vel alias officiũ nõ implet an eius salarium socio accrescat.
5 Officium si solet per vnum regi, si duobus datum fuit, salarium diuidi debet.
6 Legati seu ambasiatores vltra salarium donaria recipere possunt ab his, ad quos mittuntur.
7 Decuriones legationis causa res ciuitatis donare possunt.
8 Bona pretiosa legatis facta ab his ad quos mittuntur, an eis, vel ciuitati que eos misit, cedant.
9 Presumptio est pro eo, quod fieri solet.
10 Legatus si ab hostibus capiatur an ciuitas, que eum misit, redimere teneatur.

¶ Secunde partis,

¶ Questio Quarta.

1 q Uarto quero † an legato debeat cõstitui salarium, ⁊ dicendum q̃ sic, vt in.l.legatus.§.fina.⁊.l.sequen.§.j.ff.de lega.⁊.l.vniuersi.C.eo.lib.x.⁊ est vnum speciale circa hoc in legatione, nam qui aliqua officia publica recipiũt cum salario, non gaudent priuilegio officij illius, sed tantum illi qui gratis ⁊ sine salario illa exercent, speciale tamen est in legato, vt etiam si salarium percipiat, priuilegijs tamen legatis concessis vtetur, vt probat tex.not.in dicta.l.vniuersi. ⁊ ibi tenet Bar.⁊ ratione huius specialitatis crederem esse, quia huiusmodi munus, non expeditur sine sumptu, vnde non est iustum, q̃ iste suis stipendijs militet rei publice, ex qua ratione idẽ crederem seruandum fore in alijs que sumptum desiderant in eorum
2 expeditione. † nam casus speciales extenduntur per identitatem rationis, vt in capitu.cum dilecta, de confir.vti.⁊ inuti.⁊ per glo.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.⁊ in.l.j.C.de condi.indebi.⁊.l.lex que tutores.C.de admini.tuto.⁊ in.l.ob es.C.de
3 predi.mino. † ⁊ si legatus percepisset salarium pro certo tempore, ⁊ ante lapsum temporis mortuus fuisset, non teneretur ad restitutionem salarij pro residuo tempore vt in dicta.l.legatus.§.fina. Sed an si nondum fuisset sibi totum salarium solutum possent ex integro consequi heredes sui ⁊ dicas q̃ sic.per tex.in.l.j.§.diuus.ff.de varij.⁊ extraordi.cogni.⁊ ibi glo.not.⁊ per glo.⁊ Bar.in.l.diem functo.ff.de offi.assesso.immo ⁊ officialibus suis quos ipse habuit necessarios ad legationem quibus constituit salarium neq̃ soluit, debet post eius mortem satisfa
4 ctio salarij impẽdi vt ꝓbat tex.in dic.l.diẽ functo. ¶ † Sз quero iuxta hoc, si duo legati erant deputati siue duo ambasiatores, quorum vnus decessit, vel alias officium non implet, an salarium illius accrescat consocio, qui solus impleuit, respondeo q̃ non pro quo est text.in.l.secunda.C.de legatis.libro.x.⁊ ibi tenet Bar.⁊ hoc ideo est quia ambo erant deputati ad idem officium, secus si ad diuersa ⁊ habentia distincta salaria, eo eni casu si vnus impleret vtrunq̃ officium, haberet vtrunq̃ salarium, quia sustinet vicem duorum. Ita tenet ibi Ange.ad q̃d
5 facit.l.binos.C.de adno.diuer.iudi. † Sed quid esset in casu cõtrario, quando ad vnum officium salariatum quod consueuerat regere vnus, fuerunt assumpti duo, an quilibet in solidum habeat totuз salarium, vel debeat diuidi inter duos pro medietatibus, ⁊ Bar.in dicta.l.binos.tenet q̃ debet diuidi, per il-

6 lum tex. & idem Bal. de quo vide ibi. † Ultra salarium etiam recipere possunt donaria, que eis fiunt ab hijs, ad quos destinantur legati, vt est glo. in. l. non est vere. ff. ex qui. cau. ma. hij etiam ad quos mittuntur aliquibus muneribus debent illos donare, vt probat text. in. l. diuus. ff. de boni. dam. & debet in quantitate huius doni inspici qualitas ciuitatis donantis, & eius cui donatur, vt in. l. iubemus. §. scientes, & ibi not. C. de sacrosan. eccle. & l. cum plures. §. penul. & l. tutor. secundum di-
7 gnitatem, in princi. ff. de adm. tuto. † & licet regulariter donare de rebus ciuitatis sit prohibitum decurionibus, vt in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. faci. tamen hoc casu donare poterunt per
8 iura predicta & sic tenet Barto. in dicta. l. ambitiosa. ¶ † Sed iuxta predicta queritur fuit aliqua res preciosa data legatis, ambasiatoribus ab hijs, ad quos mittuntur, vtrum illa cedat eis, an ciuitati, que eos misit, hec questio fuit alias de facto in ambasiatoribus Mediolanensibus missis ad imperatorem, & tangit eam glo. in. l. qui proprio. §. procurator. vt in ceteris. ff. de procura. & l. si vero. §. Item quicquid. ff. solu. matri. & vtrobique videtur esse de mente sua, quod aut fuit sibi donatio facta intuitu legationis, & tunc cedat ciuitati, aut intuitu personarum ipsorum ambasiatorum, & tunc eis cedit. Jaco. de ra. quem sequitur Cy. in. l. manifestissimi. C. de fur. supponit in dubio presumi, quod eis fuerit donatum intuitu ciuitatis mittentis, vt. C. de summa trini. epistola. liquet, in fi. tamen nihilominus donata pertinent ad ambasiatores & non debent restitui. Primo, quia ambasiatores sunt libere persone, & possunt sibi acquirere, nec intelligitur alia persona in huiusmodi donatione, nisi fuerit expressa, ar. ff. de verbo. obli. l. si quis ita stipulatus. §. grisogonus, & ff. de leg. j. l. ciuitatibus. Secundo ratione, quia sic fieri consueuit, quod remaneant ipsis ambasiatoribus, & ipsi ea sibi retineant, & ista ra-
9 tio concludit secundum eum † quoniam presumendum est pro eo quod fieri solet, vt. ff. de pact. l. iur. gentium. §. pactorum. Bar. etiam in dicta. l. si vero & l. qui proprio. indistincte tenet donum cedere ipsis ambasiatoribus, pro quo dicit esse tex. expressum, in. l. socium qui in. eod. §. fina. ff. pro socio, hoc tamen limita, nisi ex qualitate doni appareret quod donator voluit illud cedere ciuitati, vtputa si donauit ambasiatori leonem, hoc vltimum tenet Joan. and. in capitu. a collatione de appel. libro. vj. in noue.

10 ¶ † Predictis subiungitur questio notabilis. In superiori questione premisimus de lucro, quid tamen de damno, vt ecce ciuitas mittebat legatum vel oratorem, ille captus est in via a latronibus, queritur vtrum ciuitas teneatur eum redimere, & videtur quod non, secundum specu. titu. de indi. §. spiritualia. versi. pone quod mandasti, pro quo inducit, nam potius videtur hoc imputari casui fortuito, quam mandato. ff. manda. l. inter causas. §. non omnia. Item que fortuitis casibus &c. C. de pigno. actio. l. que fortuitis. Item imputet sibi qui per iter periculosum locauit operas suas. ff. como. sint certo. §. sed interdum, immo quod plus est merces data, repeti posset. ff. loca. si vno. §. cum quedam. ff. de condi. ob cau. si pecuniam. In contrarium tamen inducit. l. cum duobus. §. cui quidam. ff. pro socio. ff. de fur. l. si seruus communis, nec ob. predictus. §. sed interdum. quia necessitas officij eum excusat. ff. de hijs qui. vt indig. l. post legatum. §. aduocatum. potest dici secundum eum, quod aut nuncius iste se obtulit, & causa lucri sui principaliter fuit opera data, & tunc sibi imputet, quia nihil consequetur, ar. ff. ex qui. ca. ma. l. si data. & l. rei. ff. de po. l. j. §. sepe. aut se non obtulit, sed iussus, seu instanter sollicitatus fuit, & tunc nihil est quod sibi debeat imputari. ff. de regu. iur. l. non potest dolo carere. ff. de hijs qui. no. infa. furti. §. quod iussu. ff. de aqua plu. ar. quamquam, vnde equum est vt ad resartionem damni omnes contribuant. ff. ad. l. rodiam. de iac. l. ij. §. si nauis. ff. ne quid in lo. pu. pretor. §. viarum. Barto. tamen in. l. si seruus communis. §. quod vero. ff. de fur. dicit hanc questionem de facto contigisse Bononie tempore Joan. an. & omnes docto. bononien. dixerunt debere sibi damnum resarciri, de curialitate non de iuris rigore, per. l. inter causas. §. non omnia. ff. man. sed dicit quod quidam antiquus doctor reperitur, qui late prosecutus est istam questionem. s. Jo. fasion de Pisis, & primo arguit quod non debeat fieri emenda de iure, vt in dicta. l. inter causas. §. non omnia. Preterea ambasiatores habent certum salarium, ergo &c. vt. l. idemque. versicu. sed & si ad vecturam. ff. manda. Item debet facere istas operas sumptu suo, & periculo vt. l. suo sumptu. ff. de ope. liber. preterea debuit cogitare hoc euenire posse, vt. l. si quis domum. §. j. ff. loca. In contrarium facit quia officium suum non debet alicui esse damnosum, vt in dicto. §. quod vero. & in. l. si quis ex signatoribus. ff. quemad. testa. ape. preterea officium legationis est munus necessarium, vt. l. prima. §. primo. ff. de mune. & hono. & l. munerum. §. legati. eo. titu. ergo non debet ei esse nociuum in aliquo, vt. l. post legatum. §. aduocatum preallega. & l. cum postulassem. in fin. ff. de dam. infe. & per hoc videtur esse responsum ad omnia contraria, que loquuntur de procuratoribus, quorum officium est voluntarium, finaliter tamen prefatus Jo. sic distinguit, aut illa ambasiata fuit procurata & tunc non debet sibi emendari, sicut nec procuratori, vt in dicta. l. inter causas. §. non omnia. facit etiam ad hoc. ff. de excusa. tuto. l. tria honera. ibi non affectata, & quod ibi not. si vero ambasiata non fuerat procurata, & tunc, aut portabat res non necessarias ad ambasiatam, vtputa propter pompam sui duxit plures equos, quam deberet, vel alias res, & tunc non debet sibi emendari. Si vero portabat res necessarias ad ambasiatam, debent sibi illa emendari, vt in dicta. l. cum duobus. §. damna. & §. quidam sagariam. qui duo tex. probant istam distinctionem, quod vltimo dictum est limitat si dicte res alias non fuissent periture, secus si periture fuissent naturaliter vt in dic. iuribus probatur, & sic transit Barto. vbi supra, sed aduertendum puto quia ista iura vltimo inducta scilicet. l. cum duobus. §. damna. & §. quidam sagariam. ex quibus isti fundant intentum suum, loquuntur in societate, non autem in mandato, immo in casu nostro est in contrarium tex. in dicta. l. inter causas. §. non omnia. sed tenendo opi. predictam poteris dicere, quod idem est in mandato. ar. l. si pecuniam. §. fina. ff. de condi. ob cau. ad idem facit dic. l. inter causas. §. impendia. & ff. de nego. gest. sed an vltro, & in dicta. l. si seruus communis. §. quod vero. ad dic. §. non omnia respondere potest dupliciter. Primo quod loquatur in mandato voluntarie suscepto, secus in mandato isto legationis, quod ex necessitate suscipitur vt superius diximus. Secundo respondetur, quod ille tex. loquitur quando casus fortuitus ille non contingit mandatario occasione mandati. Ita voluit Innocen. in capitu. sicut lo. iij. de iur. iuran.

SUMMARIUM

1 Legati an legatione durante conueniri possint, & j. nume. 4.
2 Legatus pro represalijs capi non potest.
3 Legatus si durante legatione delinquat iudicium suscipere cogitur.
Legatus de delictis ante legationem commissis conueniri non potest.
5 Legati, vel alij qui ius reuocandi domum habent, an in causa beneficiali declinatoriam habeant.
6 Superiores duo vbi contraria mandant, illi qui inter eos superior est, obediendum est.
8 Legatus qui ius reuocandi domum habet, si in legatione non impediatur ob id, quod petitur ab eo, respondere tenetur.
9 Legatus legatione durante a muneribus ciuilibus, & honoribus excusatur.
10 Legati nec iniuriari, nec carcerari debent.
Legati dicuntur sancti, & quare.
11 Signa demonstrant aliquem esse talem.
12 Legati excommunicati, si ad papam veniunt ab eo, quamdiu in curia manent, absolui consueti sunt.
14 Legatus a tempore quo creatus est, legationis habet priuilegia.
15 Legati proprie qui dicantur.
16 Nuncij vel missi potiusque legati dicuntur illi, qui per priuatos nobiles mittuntur.
Legationem procurantes legatorum priuilegijs non gaudent.
17 Legati non dicuntur reipublice causa abesse, qui negotij sui causa in legatione sunt.

¶ Secunde partis,

¶ Questio quinta.

q Uinto quero quibus priuilegijs gaudeant legati, dicendum est quod multis,
1 † non enim durante legatione possunt conueniri ratione contractus, nisi durante legatione contraxissent, vt in. l. ij. §. lega. in. l. non alias in princi. ff. de indi. in hijs autem que ante legationem contraxerunt, si super hijs Rome conueniantur competit eis ius reuocandi domum, si tamen perfecta legatione Rome subsistant, ibidem conueniri poterunt, vt in dicta. l. ij. §.

ij.§.omnes autem ⁊.§.se. Idem quod dixi de contractu intelli-
ge, si conueniatur etiam de quasi cõtractu, vt in.l.de eo.eo.ti.
fallit tamen vbi ageretur ex quasi contractu, qui non solo ani-
mo contrahitur, sed aliquo exteriori actu, vtpote in actione ne
gotiorum gestorum, tunc compellerentur legati iudicium susci-
pere, vt in.l.interdum.§.fina.ff.eod.titu. quem tex. sic intelligit
2 Barto.in dicta.l.de eo autem.† ex quibus infertur, ꝙ lega-
tus non potest capi pro represalijs, quod procedit nedum in lo-
co, ad quem destinatur legatus, sed nec alibi per loca, que iti-
nerando pertransit. Ita tenet Bar.in dicto.§.legatis.⁊ in tra
ctatu represali. Item neq̃ reali actione conueniuntur durante
legatione, vt in dicta.l.non alias.§.fina.⁊ hoc procedit, si ante
legationem eam rem super qua conueniuntur possidebant, se-
cus autem si legationis tempore possidere ceperint, vt in.l.si le
gationis.eod.titu. ratione etiam hereditatis per eum adite
etiam si durante legatione adiuisset non conuenitur legatione
durãte, vt in dicta.l.de eo autem.sed nisi satisdet de legato, vel
debito soluendo, mittũtur legatarij, ⁊ creditores hereditarij in
possessionem rerum hereditariorum vt in.§.fina. eiusdem.l.⁊ si
restitueretur ei hereditas, etiam non conuenietur durante le-
gatione, vt in.l.sed ⁊ si restituatur in princi. eodem titulo vbi-
cunq̃ tamen in casibus predictis legatus vellet agere contra
alium, compellitur se aduersus omnes defendere, vt in dicta.l.
ij.§.sed si agant, nam tunc impeditur eius legatio ex conuentio
ne quam facit, ⁊ ideo merito est sibi imputandum, quasi ipse ve
lit se impedire, sed contrarium videtur in auten. de sanctissi.
episcopi.§.pro reuerendissimi colum.ix.sed illa auten. loqui-
tur in casu diuerso scilicet quando legatus agit causam tanquã
procu.nam tunc cogendus est subire tantum reconuentionem
illorum contra quos agit secundum Innocen.⁊ Joan.an.in ca
pitu.fina.de fo.compe.sed predicta limita, nisi ageret super in
iuria sibi illata, aut furto vel damnis que passus est, vt dicit ibi
3 tex.in delictis tamen non subuenitur ipsis.† nam ⁊ si legatio-
ne durante delinquant, coguntur iudicium suscipere, vt in dic.
l.non alias.§.legati.de delictis autem perpetratis ante lega-
tionem, non conueniuntur durante legatione vt in.l.hos accu-
sare.in princi.ff.de accusa.quod intellige ad hoc vt in accusatio
ne procedatur, sed bene proponitur solummodo accusatio ⁊ in
te ponitur per ipsũ cautio, de iudicio sisti, finito legationis of-
4 ficio.ff.de adulte.l.si adulterium cum incestu.§.fina.† Prete-
rea in re tempore peritura etiam iudicium suscipere cogunt̃, vt
puta si legatus conueniatur damni infecti nomine, ⁊ hoc quate
nus necessitas cause exigit, videlicet vt in hoc casu vel caueat
sufficiẽter, aut vicinum in possessionem mitti patiatur, ⁊ si dies
actionis exitura erit, litem contestetur, vt contra actionem nõ
prescribatur, vt in dicta.l.sed ⁊ si restituatur.§.edium. ⁊ si esset
actio que per contestationem non perpetuaretur, vtpote, actio
de dolo, vt.C.de dolo.l.fina. vel in integrum restitutio vt in.l.
fina.C.de tempo.in inte.restitu.pe.tunc cogeretur vsq̃ ad sen
5 tentiam persistere, vt dicit ibi Barto. ¶ †Ex hoc autem infer
tur ad.q.an legatis vel alijs qui habent ius reuocandi domum
detur hec declinatoria in causa beneficiali, ⁊ Innocen.in capi.
fina.de foro compe.refert quosdam tenuisse, ꝙ in causis electio
num non detur hoc iuris beneficium, ratio est, quia desiderant
celeritatem, ad quod faciunt iura, que supra proxime inducta
sunt, facit etiam capitu.oblate, de appe.ff.de feri.l.prima.§.sed
expiuntur.⁊.l.ij.⁊.iij.quod posset intelligi quando agitur de
electionibus prelatorum, sed secus in electionibus canonicoꝝ,
vbi non est tantum periculum, ⁊ idem sequitur ibi Joan.and.⁊
arch.in capitu.vocatio.v.questio.secunda.predicta tamen in
telligo vera, quando existens iam in curia fuit citatus, tunc eni
in minoribus beneficijs, per que nõ vacat ecclesia, competeret
ius reuocandi domum, vbi vero anteq̃ fuisset deputatus lega-
tus, precessisset citatio vel appellatio extraiudicialis fuisset sibi
intimata, cum hoc casu fuerit preuentus, vt in capitu.proposui
sti, de fo. compet.hoc non obstante procedetur in causa. Ita
not.comp.in capitu.j.de elec.libro.vj.⁊ ita dicit seruari in cu
ria, nec enim iustum est ꝙ propter legationem sibi iniunctam
6 ab inferiore, declinet respondere ad mãdatum superioris. † nã
vbi duo superiores contraria mandant, obediẽdum est illi, qui
inter eos est superior, vt est tex.in capitu. Julianus, ⁊ capi. qui
resistit.xi.q̃stio.tertia, ⁊.l.contra pupillum.ff.de re. indica.
nec ob.capi.exposuit, de dilatio.vbi Burdegalen. archiepi
scopus post citationem fuerat necessitatus ad curiam Roma-
nam venire, tamen habuit ius reuocãdi domum, nam ad hoc
respondet, ꝙ non fuit missus per inferiorem, sed papa eum
venire fecit pro subsidio ecclesie Romane, quam ob causam
fuit taliter impeditus, ꝙ cum suffraganeis suis, quos predicta
causa tangebat, non potuit plene deliberare, ⁊ ideo merito nõ
fuit coactus respõdere, vel aliter posset dici iudicio meo, ꝙ ibi
non competit ius reuocandi domum, nam cogitur in primo iu-
dicio respondere, sed propter legitimum impedimentum su-
perueniens, indulgetur sibi noua ⁊ competens dilatio, ⁊ in hoc
7 ille tex.est valde not.† Unum tamen est notandum, ꝙ vbi ali
quis petit ius reuocandi domum, quia legatus, vel alias si non
impediatur in legatione propter illud, quod ab eo petitur, tene
tur respondere, vt si petatur, ꝙ respondeat interrogationibus,
vel alteri cause, de qua se potest faciliter expedire, per.l.si lega
tarius in princi.ff.ad trebel.hoc tenent domi.de ro. deci.lxxij.
8 ⁊.clxxxvj.in antiquis.† quod autem remedium detur credito
ribus, si iste longo tempore est affuturus cum magno ipsorum
dispendio, vide Innocẽ.in capitu.dilecto, de verbo. significa.
⁊ per Barto.in.l.ignorare.C.de restitu.mili.⁊ ibi per Bald.
9 † legato etiam prodest legatio.nam ea durãte, excusatur a mu
neribus ciuilibus ⁊ honoribus, vt.C.de legatis.l.quarta.libro.
x.⁊ transmarina legatione perfuncti, vacationem habent bien
nio, non autem eam habent qui in loco proximo reipublice ob
sequium exhibuerunt, eodem titu.libro iij.gaudent etiam pri-
uilegio restitutionis in integrum, si lesi fuerint, quemadmoduz
absentes reipublice causa, vt in.l.prima.C.ex qui.cau.maio. ⁊
l.cum quidam, in princi.ff.de acquiren.heredi. quod valet ad
10 multa.† Competit etiam legatis aliud maximum priuilegium
non enim debent ab aliquo pulsari, ⁊ per consequens, nec car-
cerari, aut iniuriari, quam securitatem de iure gentium ha-
bent, sancti enim habẽtur legati, immo si quis legatum pulsas-
set quintus mucius dari eum hostibus quoꝝ erant legati, pre
cipiebat, ⁊ id vtilius esse, q̃ si hostes nõ recepissent. totum hoc
probat tex.in.l.fina.ff.de legatis. Idem probat tex.ff.de re. di-
ui.l.sanctum.vbi dicit tex. ꝙ dicũtur sancti, quia ab iniuria ho
minum sunt defensi atq̃ muniti, ⁊ dictum est sanctum a sangui-
nibus, sunt enim sanguinia quedam herbe quas legati populi
Romani ferre solebant, ne quis eos violaret, sicut legati greco
11 rum ferunt ea que vocantur cericia.† ⁊ est ille text.not. ꝙ per
signa deprehenditur quem esse talem, pro quo etiam facit tex.
in capitu.si iudex laicus, de senten.excommuni.libro.vj.⁊ in.l.
Item apud labeonem.§.si quis virgines.ff.de iniur.⁊ in capit.
12 in audientia, de senten.excom. † Item ⁊ si legati siue oratores
veniunt ad papam excommunicati, consueuit papa eos absol-
uere a censuris q̃diu in curia manent, iuxta not.per Joan.an.
in capitu.apostolice, de exceptio.⁊ per Hostien.⁊ Joan.and.
capitu.veniens.lo secundo de testi.qui subiungunt ibi, ꝙ fini-
ta legatione, statim reincidunt in primam excommunicationẽ.
Item ⁊ si illis in legatione absentibus contra eos prescribatur,
13 restituendi sunt, vt in.l.legatus.ff.ex qui.cau.ma.† Et conside-
randum circa predicta ꝙ tempus legationis ad priuilegia pre
fata prodest, ex quo legatus creatus est, non autem ex eo tan-
tum quo Romam venit, in.l.legato.ff.de legationi.ad quod ẽt
facit.l.tempus.ff.de vaca.mune.vbi non datur istud tempus ni
mis strictum, sed cum quodam laxamento itineris, in quo etiã
annumeratur nedum tempus, quo vadit legatus ⁊ est in lega-
tione, verum ⁊ tempus quo redit ab ipsa, imputaretur tamen
sibi si plus iusto temporis cõsumpserit, vel in itinere, vel in alio
loco commoratus, ad qđ etiam tex.in.l.Item hij qui reipubli-
ce.ff.ex.qui.cau.ma.vel si non egit rectam viam, sed illam que
est ex circuitibus, vt in.l.non solum.§.primo.ff.de excusa. tuto.
14 ¶ † Ex his etiam potest inferri, ꝙ si legato assignatur certum
salarium per singulos dies distributum, ꝙ debet illud habere
iuxta moderationem predictam, ar.dicta.l.tempus, ⁊ illo casu
si vltima die veniret in principio diei, tota illa dies sibi cederet
15 lucro.vt est tex.in.l.secunda.ff.de verbo.significa.† Preterea
aduertendum est, ꝙ proprie legatus dicitur, qui a ciuitate vel
prouintia ad alium mittitur, vt per totum titulum de legatis.
Item legatus ecclesie ad papam in auten.de sancti.epi.§.si
vero episcopi. Item qui mittitur a principe, vel a papa.ff.de of
16 fic.assesso.l.diem finito.† qui autem per priuatos licet nobiles
mittuntur non dicuntur legati, sed potius nuncij vel missi.de
hoc est glo.notabilis in rubrica.C.de legationi.libr.x. priuile-
gijs autem legatorum non gaudent, qui data opera legationez
procurabunt, vt in.l.⁊ qui data opera.ff.ex qui.cau.maio.facit
17 tex.in.§.Item tria onera.institu.de excu.tutor. † nec vere di-
citur reipublice causa abesse, qui sui priuati negocij causa in le
gatione est vt in.l.non vere.eodem titu.sed quid si partim ob

rem publicam puta vt fidelitatem iuret partim pro se, vt feudum acquirat, vel reconcilietur principi, abest. glo. ibi dicit debere iudicari secundum quod principalius intendebat, ⁊ in hoc grauant multi beneficiati conscientiam suam, quia venientes principaliter ad Curiam Romanam pro negocijs proprijs, occasione aliquorum negociorum, secundario susceptorum pro ecclesijs suis, volũt percipere fructus beneficiorum suorum in absentia, ac si principaliter pro negocijs ecclesiarum se absentassent, ad predicta etiam bene facit glo. in capitu. cum pro causa de procura.

SVMMARIVM

1 Nuncij qui ad litteras deferendas deputantur, cursores siue cauallarij nuncupātur in vulgari.

2 Cursor literas alij manifestans in falsum incidit.

Cursor literas aperiens, sed alij non manifestans, si eas nō tradidit, in falsum incidit.

3 Acta cause sibi data aperiens preter iudicis voluntatem, contra illa audiri non debet.

4 Literas alterius apperiens, ⁊ ad alterius iniuriam diuulgans iniuriarum actione tenetur.

Literarum clausuram aperiens si eas non apperiat, nec legat, eas aperire non dicitur.

5 Nuncius sciēter portans literas pro homicidio committendo de homicidio subsecuto punitur.

Nuncij, per quos maleficiorum tractatus fiunt, puniuntur.

6 Nuncius literas portans de homicidio irregularis est.

7 Clericus portans literas per principem alteri missas vt visis ipsis portantem suspendat, si patibulo tradatur, irregularis est, si eas sibi traditas legit.

8 Nuncius si pro literis portandis salarium habeat, ⁊ portate per alium fuerint presentate illi, ad quez dirigunt̄, an presentans salarium habere debeat.

9 Nuncius impeditus in termino literas nō portans, an integrũ salarium conuentum habere debeat, vel pro rata.

10 Nuncius literas perdens quomodo teneatur, ⁊ nu. sequen.

12 Nuncius literas perdens cui teneatur an mittenti, vel ei, ad quem mittebatur.

Actio furti ei, cuius interest, competit.

14 Nuncius necessarius est, vel epistola, quando inter absentes contrahitur.

15 Donatio absenti facta quando valeat.

16 Nuncius ad contrahendum deputatus, si per dominum reuocatus sit, etiam si reuocatio ad eum non peruenerit, non valet, q̄d cum eo agitur.

17 Nuncius priuati generalis esse non potest, vt vigore generalis mandati ad specialia descendat.

Verba instrumenti talis fecit suum procuratorem, actorem, factorez, ⁊ nuntium speciale, quem effectum habeant.

18 Procurator actum vt nuncius faciens non valet, quod agit.

19 Nuncius verba in domini personam concipit.

20 Nuncius ex tribus cognoscitur.

21 Procurator ex tribus cognoscitur.

22 Constitutio alicuius si per verba communia facta sit, ⁊ vt nuncius, ⁊ vt procurator agere poterit, limit. vt. s̄. nu. 25. 2. 27.

25 Stipulatio per nuncium fieri non potest.

26 Nuncius per literas credentie constituitur.

28 Litere credentie, que nuncijs ⁊ oratoribus dantur, quid importent, ⁊ nume. sequenti. ⁊ nume. 30. ⁊ sub nume. 31. ⁊. 32.

31 Presumptio alia ⁊ alia in rebus tacitis ratione loci vel temporis summitur.

33 Credenti fatue, ⁊ leuiter imputandum est.

34 Literarum credentie latori sine iuramento creditur.

35 Literarum credentie lator, rem sibi secreto datam secreto seruare debet.

Secreta reuelantes pacem violant, si inter federatos violatio secreti interueniat.

36 Antiani iurantes tenere aliquam credentiam, si eam in damnum communis reuelant, ab officio remouentur.

Secreta principis hostibus reuelans pena mortis punitur.

37 Nuncius rem ferens alicui, si dolo ⁊ culpa sua eam perdat, cuius periculo perdat.

38 Nuncio sine literis an, ⁊ quando credatur.

39 Nuncio sine signo, an ⁊ quando credatur.

40 Bidellus tradens librum portanti signuz scolaris an excuset̄, si nuncius infideliter egerit.

41 Nuncij casus fortuitus mittentis nocet.

42 Nuncium mittens, qui impeditus fuit, an euadat excommunicationem inflictam, si in diem statutam res aliqua soluta non sit.

Tertie partis,

Questio prima.

n Nouissime autem superest de Tertia parte principali tractare, scilicet de nuncijs, quam diuido in duas partes. In prima tractabo de nuncijs ad negocia. In secunda de nuncijs ad iudicia.

1 † Circa primum dicendum ꝙ interdum nuncij deputantur ad literas deferendas, ⁊ vocantur in vulgari Cursores siue cauallarij, qui habent hoc officium, alij autem non habent hoc in officium, sed vt seruiant patronis suis vel amicis hoc onus subeũt, ⁊ isti in primis hoc seruare debent, ꝙ illi tantum assignent literas, ad quem diriguntur.

2 † sed pone ꝙ non consignant sibi, in q̄d crimen incidunt, quidam dicunt ꝙ incidunt in crimen stellionatus. Bart. in. l. titio. ff. ad munici. dicit ꝙ si talis cursor illas manifestauit alteri incidit in crimen falsi. vt in. l. j. §. is qui deposita. ff. de fal. ⁊. l. si quis aliquid. §. q vni. ⁊. §. se. ff. de peni. hoc tamen intellige, quando manifestauit, vel dedit literas aduersario mittentis, secus autem est si ipsemet aperuit, non tamen tradidit aduersario mittentis, nec sibi illas ostendit, nam eo casu non incidit in penam falsi. quod apparet quia speciale est in eo, qui aperuit testamentum, sed puniretur aliter extraordinarie crimine stellionatus, de offi. delega. capitu. cum olim. lo. ij. Ita tenet Bar. in. l. qui testamentum. ff. de fal.

3 † Vltra premissa etiam dicendum, ꝙ is qui acta cause clausa sibi data, aperit preter iudicum voluntatem, in penam sui non debet contra illa audiri, vt est tex. no. in dicto capitu. cum olim.

4 † Item qui literas alterius aperiret ⁊ diuulgaret ad alterius iniuriam, tenetur actione iniuriarum, pro quo induco tex. not. in. l. prima. §. si quis tabulas. ff. deposi. sed quis dicatur literas aperire, dicas ad hoc, ꝙ non dicitur literam aperire, qui clausuram qua literas clauditur trahit, si alias literam non aperiat nec legat, pro quo est tex. no. in. l. si quis in graui. §. si quis tabulas. ff. ad sillá. ⁊ ibi tenet Bar.

5 † Iuxta predicta quero, mandaui titio per literas, ꝙ committeret homicidium, quas literas dedi nuncio, vt ad eum deferret, an nuncius, qui sciēter portauit literas, puniatur de homicidio subsecuto, respondeo ꝙ sic. vt no. Cy. in. l. non ideo minus. C. de accusa. Item si mandaui titio, ⁊ titius seio, omnes tenentur, vt. ff. ꝙ vi. aut clam. l. si ego vbi est tex. singularis. Ita tenet Bald. in. l. vnica. §. ne auctenti. C. de cadu. tollen. Idem tenet Barto. in. l. prima. §. incidit. ff. ad turpi. per illum text. vbi dicit esse casum contra nuncios, per quos fiunt isti tractatus maleficiorum vt puniātur, pro quo etiam est glo in. l. sciente. ff. ad. l. cor. de parri.

6 † Ex quo infero omnes istos fore irregulares, nec ad ordines promoueri posse, nec in susceptis ministrare, nam prestant operam homicidio, ad quod facit id quod in fortioribus terminis no. Hostien. ⁊ Joan. an. in capitu. sententiam, ne cleri. vel mona. vbi tenent

7 † ꝙ si vnus princeps vel dominus mittebat literas ad alium, vt ipsis visis deberet talem suspendere patibulo, ⁊ has literas dedit clerico legendas, qui ⁊ eas legit, quibus lectis ille de quo scribebatur, traditus est patibulo, ꝙ clericus qui literas legit est irregularis ratione premissa, nec enim fuit sine culpa cum enim in legendo litteram, peruenit ad illum locum vbi de morte inferenda agebatur, desistere debuit a lectura.

8 † Vlterius quero, pone ꝙ nuncio, qui literas defert, certum salarium est constitutũ, vt contingit continuo in istis cursoribus siue cauallarijs sed ille litere perueniunt ad manus alterius, taliter ꝙ per aliũ, ⁊ non per primum nuncium, cui fuerant assignate, presentantur illi, ad quem diriguntur, an iste, qui eas presentat, possit petere salarium predictum, dicas ꝙ sic, de quo est tex. no. in. l. titio cũ esset. ff. ad muni. si tamen iste secundus indebite habuit huiusmodi literas, vt eas presentaret, ⁊ supplantaret, ⁊ defraudaret primum nuncium suo salario, poterit ille primus contra secundum agere ad interesse, iuxta glo. in dicta. l. titi. ⁊ ibi tenet Barto. per. l. qui nomine. ff. de fal.

9 † sed quid si nuncius ille iusto impedimento detentus non potuit in termino prefixo literas presentare, an debeat habere ex integro salarium conuētum,

tum, ꝛ dicerem ꝙ non, ſed debet habere pro rata idest vt iuxta exigentiam ſui laboris ei ſatiſfiat, prout venientibus in tali termino conſueuit ſatiſfieri. ad quod induco no. per Barto. in. l. i. §. diuus. lo. ii. ff. de vari. ꝛ extraordi. cogni. pro quo facit tex. in. l. ſi vno. §. cum quidam. ff. loca. induco ad hoc glo. in. l. pe. C. de condi. ob cau. ꝛ cum in hoc non ſit certa merces ſtatuta, recurrendum eſt ad id quod preſtari conſueuit. prout voluit

20 glo. not. in. l. excepto. C. loca. ¶ Ulterius quero † an iſte nuncius, qui detulit litteram ad alium perferendam, teneatur, ſi eam perdidit. ꝛ dicas, ꝙ tenetur de dolo, ꝛ lata culpa, in duobus tamen caſibus teneretur de omni culpa, ꝛ etiã de caſu fortuito, ſi cuſtodiam eius rei promiſit, aut ſi mercedem ob eã perferendam accepit, tex. eſt not. in. l. eũ qui. §. ſi epiſtola. ff. de fur.

21 † Alij autem nuncij ſiue mandatarij tenentur ſecundum qualitatem materie, in qua deputati ſunt, nam ſi erat materia, que requirebat exactiſſimam diligentiam, tenebuntur etiam de leuiſſima culpa, ſi vero exactam diligentiam tantum, tunc tenebun

22 tur de leui culpa, vt not. Barto. ibi. ¶ † Sed dubitari poſſet cui teneatur, an illi, qui miſit literam, vel ei, ad quem mittebatur, ꝛ clarum eſt, ꝙ ei qui miſit, quia cum eo contraxit, ꝛ non cũ alio, ad quem mittebatur, ſi tamen ageretur ex delicto eius, vt pote, quia ipſe doloſe ſubtraxiſſet, vel occultaſſet, ꝛ tunc etiam is, ad quem litera dirigebatur, poſſet contra ipſum ex illo delicto agere, ſi modo intereſſet ipſius literas illas habere, vt probat tex. in dicto. §. ſi epiſtola. nam actio furti ſpectat ad omnes illum cuius intereſt rem ſubtractam non fuiſſe, vt in. l. fina. C. de furtis. ꝛ ſeruo co. ꝛ in. §. furti. inſtitu. de obli. que ex delic. naſ. Idem ſi litere ille eſſent eius ad quem mittuntur, per dic. iura. quod contingit quando litera erat iam tradita illi ad quem mittebatur, vel nuncio eiuſdem, ſeu ſi eius tantum gratia ſcripta fuiſſet, vt ſi petieris a me, vt te alicui commendarem, ꝛ eas commendatitias tibi miſero literas. ff. de acqui. re. domi. l. ſi epiſto-

23 lam. ¶ † Circa nuncios vero qui deputantur ad contractus vel quaſi contractus, dicendum eſt ꝙ in obligationibus que cõſenſu perficiuntur, de quibus inſti. de obliga. que ex cõſenſu, vt ſunt emptio ꝛ venditio ꝛc. ad perfectionem contractus ꝛ validitatem eo caſu quo inter abſentes contrahitur, neceſſarius eſt nuncius vel epiſtola, vt probat ibi tex. ad idem eſt tex. in. l. con

24 ſenſu. ff. de actio. ꝛ obliga. † ex quo infertur ꝙ ſi non mediante nuncio vel epiſtola, ego vendidi tibi abſenti fundum, ꝛ tu hoc ſciens ratum habuiſti, ꝛ dixiſti te emere, nil cenſebitur actum, quod probatur per predicta, ad idem eſt glo. no. in dicta. l. conſenſu. ꝛ in. l. prima. ff. de contrahen. emptio. que communiter tenentur per docto. licet in matrimonio contrarium dicant Hoſtien. ꝛ Ioan. and. in capitu. ex literis. lo. ij. de ſpon. ꝛ in capitu. dilectus eodem titu. ſed eorum opin. reprobatur per predicta, cum iſta ſpecialitas non probetur iure aliquo, ꝛ hoc etiam

25 eſt de mente ſpecu. titu. de ſpon. in princi. † Idem dicimus fore in donatione, ſi enim dicam dono talem rem tali qui abſens eſt, non acquiritur ſibi per talem donationem, niſi nuncius vel epiſtola interueniat, pro quo eſt glo. not. in. l. illud. C. de ſacroſanctis eccleſi. facit. l. abſenti. ff. de dona. in princi. ꝛ ibi tenet Barto. Idem tenet Bal. in. l. neq; ambigi. C. eo. ꝛ ibi eſt glo. que tamen ſubiungit, ꝙ quando per rei traditionem realem fit donatio, perficitur etiam inter abſentes quando res illa acce-

26 ptatur, ꝛ ſic poteſt intelligi ille tex. † Et propter predicta dicimus, ꝙ ſi nuncius deputatus ad contractum ſit per dominum reuocatus, etiam ſi reuocatio ad ipſius noticiam non peruenerit, non valet tamen quod cum eo agitur, quia ipſe ex ſe nihil agit, nec cum eo aliquid agitur, ſed interuenit vt nudum organum domini, ꝛ ideo ceſſante domini voluntate, nil cum eo diſponi poteſt, vt. ff. de manu. vin. l. ſi pater. ꝛ hanc opin. tenet Ioan. an. in noue. in capitu. fina. de procu. libro. vj. ꝛ reprobat glo. l. primã. ff. de contrahen. emptio. que contrarium tenet. Idem te

27 net Cy. in. l. mandatum. C. de manda. † Ex predictis etiam infertur, ꝙ nuncius priuati non poteſt eſſe generalis, ita ꝙ in vi illius generalis mandati, ipſe deſcendat ad aliqua ſpecialia, tunc enim non eſſet tanq̃ organum, ſed ipſe per ſe aliquid ageret vltra id quod dominus dixit, ꝛ hoc videtur velle text. ff. de procu. l. j. ꝛ hec verba que cottidie ponũtur in inſtrumentis. ſ. talis fecit ſuum procuratorem, actorem, factorem, ꝛ nunciũ ſpecialem. prout de nuncio loquuntur non habent effectum, niſi

28 in hijs que ſpecialiter inſeruntur. vt ex predictis patet. † dicimus etiam ꝙ ſi ille qui eſt tantum procurator fecit actum vt nuncius, non valet quod agit. vt in. l. multum intereſt. C. ſi quis alte. vel ſibi, ꝛ ex hijs vĩ velle pe. vt refert ibi cy. ꝙ illud quod quis facit vt nuncius, non poſſit validari ratihabitione, ſi mandatum non preceſſit, non enim fuit picca vel organum, mandato non precedente. Ita tenet Bar. in. l. qui autem. §. conſtituere. ff. de conſti. pecu. tenet etiam glo. quam ſequũtur pe. ꝛ cy. ꝛ

19 Bal. in. l. multum intereſt. C. ſi quis alte. vel ſibi. † Ex ṗdictis colliguntur alique differentie inter nuncium ꝛ procuratorem. ꝛ inter ceteras eſt illa, ꝙ in actu gerendo procurator concipit verba in perſonam ſuam nominando dñm, non ſic autem in nũcio, qui concipit verba in perſonam domini. ꝛ eſt vt picca ꝛ organum. loqtur enim per ſe ſed non a ſe. ꝛ propter predicta dicimus. ꝙ ꝛ ſi in redhibitoria ſcientia ꝑcuratoris ementis rem vicioſam, noceat domino. vt in. l. cũ mancipium. ff. de edi. edic. ſe-

20 cus tñ eſt in ſcientia nuncij ementis vt dicit ibi glo. † Notãdũ vlterius ſm Bal. in dic. l. multũ ꝙ ex tribus cognoſcitur nuncius. primo ex forma mandati. ſi mandatum eſt ei vt nuncio. ſecũdo ex conceptione verborum. ſi cõcipit verba in perſonã domini. Tertio ex modo acquiſitionis. ſi acquirit domino directã

21 actionem directa via. † ex tribus etiam cognoſcitur ꝑcurator. ſ. ex forma mandati, ſi habet mandatum tanquam procurator. ꝛ ex conceptione verborum, ſi concipit verba in propria perſona, ꝛ ad vtilitatem domini. ꝛ ex modo acquiſitionis, ſi acquirit vtilem actionem domino via obliqua, ꝛ non directam actiones

22 immediate. vt in. l. cum per eos. eo. tit. † ſed pone, ꝙ conſtitutio fit per verba communia. vt pote mãdo tibi, ꝙ geras negocia mea, vel cõtrahas pro me. reſpondet Bal. vbi. ſ. ꝙ poterit contrahere, prout ſibi placuerit. tanquam nuncius, vel tanquã procurator in hijs que vtroq; modo geri poſſunt. ſed ſi nõ poſſet actus geri, niſi vno modo, ſolummodo videbitur ſm illũ mo

23 dum gerere actũ. † vt eſt videre in ſtipulatione, que non poteſt fieri per nuncium. vt. ff. de verbo. obli. l. j. in prin. ꝛ in fideiuſſione. vt eſt gl. no. ff. manda. l. ſi in heredẽ. intelligor enim mandaſſe, vt contrahas, ſm ꝙ natura negocij requirit. iuxta no. ꝑ Inno. c. cum cauſam. de iura. calu. † ꝛ idem dicerẽ vbi in manda-

24 to ponerentur illa verba que conſueuerunt apponi. facio te ꝓcuratorem ꝛ nuncium meum ꝛc. predicta tamen ego limitare

25 dupliciter. † Primo vbi certa forma data fuiſſet, alias autem in generaliter commiſſis, nulla ſpeciali forma data, non poſſet vt nũcius interuenire per ea que paulo ante dixi poſt Barto.

26 † nec ob. ſi dicas ꝙ per literas credentie, que ſunt generales, conſtituitur nuncius, vt inferius dicetur, ille tamen non habet ſpecificam formam, nam dicendum ꝙ immo habent, attento, ꝙ verba ſunt commiſſa nuncio, ꝛ ſpecialiter expreſſa ea, que

27 facturus eſt, prout litere credentie indicant. † Secundo limitarem ſi verba expreſſa in geſtione actus non repugnarent, ſi enim conciperet verba in perſonam ſuam, non poſſemus dicere, ꝙ gerebat actum vt nuncius, nec econtra, pro quo eſt text.

28 aptus in dicta. l. multum intereſt. ¶ † Subſequẽter quero circa eandem materiam quid importent iſte litere credentie, que ſepiſſime nuncijs, vel oratoribus dantur, ad quod eſt dicendum ſecundum Barto. in. l. lucius. ff. de fideiuſſor. ꝙ quandoq; ſunt multum generales, vt tali latori preſentium dabitis plenam fidem in hijs, que ex parte mea vobis dixerit, ꝛ tunc vigore earũ nil poterit agere in preiudicium ſcribentis huiuſmodi nuncius, quoniam iſte litere magis ſunt commendatitie, quaſi dicat iſte lator eſt fidelis perſona, poteſtis de ipſo confidere. C. quod cu eo. l. fina. ff. de dolo. l. eleganter. §. fina. ff. manda. l. ſi vero non

29 remunerãdi. §. cum quidam, † fallit ſi ex qualitate perſone ſcribẽtis aliud appareat, vt ſi ille de quo ſcribebat erat factor, vel inſtitor ſuus in aliqua mercantia, quia tunc videtur voluiſſe, ꝙ adhibeat ſibi fidem in negocio illius mercantie, caſus eſt ad hoc not. in. l. cuicunq;. §. ſed ꝛ cum fullo. verſicu. plane. ff. de in-

30 ſtito. ar. ff. de verborum obliga. triticum, ꝛ ibi nota. † ꝛ ex hoc ego dicerem, ꝙ ſi mediante nuncio cepi contractare cum aliquo certum negocium, ꝛ poſtea illi nuncio dedi literas credentie, videor dediſſe circa illam materiam, quam eo mediante ceperam cum illo contractare, ad quod etiam facit vltra predi-

31 cta. † quoniã ratione loci vel temporis, aliud ꝛ aliud in rebus tacitis preſumitur vt in. l. clauibus. ff. de contrahen. emptione, quandoq; iſte litere ſunt magis ſpeciales vtpote tali latori preſentium de intentione noſtra plenarie informato dabitis plenã fidem, vel ſuper tali negocio dabitis plenam fide, ꝛ in hoc aduerte, quia mandatur tantum, vt ei credatur in eo quod refert, non autem mãdatur, vt cum eo aliquis contractus celebretur, aliud eſt enim credere referenti, quia hoc nullam diſpoſitione continet, aliud eſt contrahere, ſi ergo cum tali celebretur aliquis contractus, non obligat mandantem, quia exceſſit fines

mandati, vt.ff.manda.l.diligenter. fallit ratione persone, vt si es
32 set institor vt predictum est. † fatendum tamen est ꝙ si sum pas sus aliquod damnum ratione illius credulitatis, possum agere ad rationem illius damni per actionem mandati, vtputa si ille lator literarum dixit mihi ex parte scribentis, ꝙ si, ego vellem talem librum pro tanta quantitate, mitterem pro ipso ego cre dens misi, ꝛ in hoc expendi, dominus non vult dare librum, po tero istud damnum repetere, vt.ff.manda.l.si tibi mandauero. §.fina. quod ego intelligerem quãdo credulitas mea esset pro
33 babilis, qđ quando sit ex predictis colligitur. † alias autem im putandum est ei, qui fatue ꝛ leuiter credit vt in.l.tertia.ff.quod cum fal.tuto. ꝛ in capitu.cum dilectus, quod me.cau. ꝛ adhuc illo casu quo agi posset, si in credentia hoc non continebatur quod nuncius retulit, non esset agendum contra dominum, sed contra nuncium ar.dicta.l.si tibi mandauero.§.fina. ꝛ ita ego intelligerem istam materiam, nisi dominus consueuisset talia
34 mandare nuncio. † Sed an tali latori sit credendum sine iura mento, ꝛ videretur ꝙ non, per.l.teopompus.ff.de dote prele. sed contrarium tenet Barto. in dicta.l.lucius. quia fides hu iusmodi est approbata ab vtraqꝫ parte scilicet a mittente, ꝛ ab eo, qui recipit, ergo ꝛc. vt not.ff.de fer.l.prima. nec ob.dicta.l.
35 teopompus, quia loquitur contra inuitum. † Et notandum iuxta premissa, ꝙ propter hanc fidez que isti data est super cre dentia ipse debet secreto seruare rem sibi commissam, dummo do sibi secreto sit iniuncta, ꝛ talis sit ex cuius reuelatione domi nus suus damnum pateretur, ꝛ si contra faciat, puniendus est. Ita tenet Bald. in vsib. feudo. qui.mo. feu. amitta. in princi. immo si inter federatos ad pacem, violatio talis secreti interue niret, reuelantes secretum viderẽtur violare pacem, ꝛ pace ca rere debent, sicut alias dicitur de vasallo, ꝙ amittit feudum, si
36 credentiam domini manifestauerit. † ꝛ si antiani alicuius ciui tatis iurauerunt tenere aliquam credentiam, ꝛ eam reuelant in damnum communitatis, debent ab officio remoueri, sic not. Bald. in titu. de pace constan. in versicu. credentia. in vsibus feudo. immo qui hostibus reuelauit principis secreta, pena mortis punitur, vt in.l.si quis aliquid.§.transfuge.ff.de peni. ego tamen limito predicta vera, dum tamen secretum sit super re honesta ꝛ alteri non nociua, alias autem etiam si iurassem non reuelare, teneor reuelare ei qui posset prodesse ꝛ non ob esse, vt voluit glo. not. in capitu. ego enim de iure iuran. pro quo facit tex. in capitu. hoc videtur. xxij. questio. quinta quod
37 bene nota. ¶ † Subsequenter queritur misi tibi rem aliquam, que periјt culpa vel dolo nuncij, qui eam reportabat, cuius pe riculo pereat, ꝛ Barto. post glo. in.l.eum qui.§.fina.ff. como. distinguit, aut fuit actum a principio vt per teipsum referres, ꝛ tunc eo ipso ꝙ remittis per alium, es in culpa, ar.l.si procu ratorem.§.si tutores.ff.manda. aut non fuit actum, ꝛ tunc aut fuit in culpa eligendo nuncium, ꝛ perit periculo remittentis, vt in dicto.§.fina. ꝛ intellige culpam secundum contractus natu ram, aut in hoc non fuit in culpa, ꝛ non tenetur, vt ibi ꝛ.l.argen tum. eodem titu. aut dubitatur vtrum fuerit actum, vt per seip sum reportaret vel non, ꝛ tunc ex qualitate personarum, ꝛ rei, ꝛ ex eo ꝙ consuetum est fieri hoc perpendi poterit, vt in.l.vel vniuersorum.ff.de pignora.actio. ꝛ.l.plenum.§.equitij. de vsu. ꝛ habi. predicta vera sunt quando pereunt culpa nuncij ipsi us mittentis, si autem culpa nuncij eius cui debet referri, ꝛ tũc distingue, quia aut constabat, ꝙ ille esset nuncius suus, ꝛ si mit tebat eum, vt sibi traderet, statim est excusatus, vt in dicto.§.fi nali. aut mittebat eum, vt ipsum moneret, vt rem sibi transmit teret, sed non dicebat per eum, ꝛ tunc tradens non est excusa tus, aut dubitatur, an esset nuncius, vel non, ꝛ tunc, aut domi nus consueuerat talem nuncium destinare ad hoc, ꝛ credenduz est ei, ꝙ sit eius nuncius, vt in.l.fina.ff.quod cum eo. ꝛ.l.si quis seruum. ꝛ.l.fugitiuum.ff.de solut. aut non consueuerat eum mit
38 tere ad hoc. † ꝛ non debet quis ei credere sine literis, ꝛ qui cre dit imputet sibi vt in.l.qui hominem.§.si nullo.ff.de solut. ꝛ de eo per quem fac. erit.l.prima.§.primo. ꝛ.ff.de fur.l.si quis vxo ri.§.labeo. ꝛ idem tenet Innocen. in capitu. prudentiam. de of fi. dele. non esse credendum nũcio sine litteris, nisi ageretur de modico preiudicio, tunc enim crederetur nuncio, dummodo es
39 set notus, ꝛ discretus secundum eum. † Idem quod in literis di cas in signo. ꝛ hoc tenet domi. an. in capitu. significauit, de ap pel. ꝛ hoc facit secundum eum ad id, quod communiter fit, naz mittitur nuncius cum aliquo signo mittentis puta annulo, vel cultello ad aliquid recipiendum de domo sua, vel amici, vt sic signo dato, fides adhibeatur nuncio in referendo, satis enim ex cusatur, qui vigore illius signi aliquid tradidit nuncio, hoc ta men limita, nisi persona, que tradit signum, potuerit illud subri pere. ar. eorum que nota. in.l. vnica. C. de lati. liber. tolen. ꝛ in capitu. ecclesia lo secundo vt lite penden. Item limitat quan do mittens solitus erat talia signa mittere, ꝛ ad predicta bene facit ꝙ Barto. not. in.l.si quis vxori.§. apud labeonem.ff.de
40 fur. vbi per illum tex. dicit † ꝙ si bidellus tradidit librum por tanti signum scolaris, cui verisimiliter debuit credere, excusa tur licet nuncius infideliter egerit, Sed Abbas siculus in di cto capitu. significauit limitat hoc in hijs, que sunt leuis preiu dicij, nam in grauibus non credit illum excusandum, ar. in capi tu. literas, de presump. ꝛ eorum que not. Innocen. in cap. quia verisimile, eodem titu. quod ego limitarem, nisi dominus con sueuisset sub illis signis nuncium mittere pro huiusmodi rebus etiam grauibus, nam tunc etiam in illis obligaretur, ꝛ hoc sa tis colligitur ex dictis Barto. in dicto.§. apud labeonem. ad idem allego tex. in.l. vel vniuersorum.ff.de pignora. actio. ꝛ in. l. qui semisses.ff.de vsu. ꝛ.l.si negocia.ff.de nego. gest. Idem di cendum si consuetudo loci hoc haberet, ar.l.licet.C.loca. ꝛ.l.
41 ꝙ si nolit.§. quia assidua. de edili. edic. † ¶ Considera tamen iux ta predicta, ꝙ vbi casus occurrisset in persona nuncij ipsius mittentis, quantumcunqꝫ sine culpa sua, si obligatio rei quam deferebat erat alicuius generis, vtpote, quia debebatur pecu nia in genere, non autem debitum erat in specie, semper casus ille fortuitus nocebit mittenti, casus est in capitu. significante, de pigno. nam genus perire non potest, vt in.l.incendium.C.si certum petatur. verumtamen ille qui misit propter diligentiaz debitam, quam fecit eo casu, si sub iuramẽto soluere tenebatur ad diem, excusabitur a periurio, vt in dicto capitu. significan te. Item ꝛ ab omni pena, vt in.l.cum a matribus.C.qui pe. tu
42 to. ꝛ in.l.preses.C.de appel. † si tamen excommunicatio esset inflicta, si ad diem non fuisset pecunia soluta, etiam illo casu mit tens talem nuncium predicto modo impeditum, non euaderet excommunicationem prout voluit Joan. and. in nouel. in capi. ꝗꝗ, de vsu. libro sexto ad qđ inducit capitu. venerabilibus.§. idemqꝫ. de senten. excommu. eod. lib. sed ego dicerem constito de huiusmodi impedimento excommunicatum huiusmodi de bere sine quacunqꝫ difficultate absolui, per illũ tex. ad qđ facit in simili glo. iiij. questio. v. ca. quisquis, ꝛ cap. ij. de test. cogen.

SVMMARIVM

1 Nuncios ad iudicia creat ordinarius in sua iurisdictione, ꝛ de legatus in causis sibi commissis.

2 Nuncius ab arbitro creatur in causis in eum compromissis.

Nuncijs superiorum iudicum arbitri vti possunt.

¶ Quarte partis,

¶ Questio prima.

V Ltimo loco agendum est de nuncijs deputatis ad iudicia. Circa quos quero primo, quis possit eos deputare, ꝛ dicendum ꝙ qui cunqꝫ iudex in causa coram eo pendente hoc poterit facere.
1 † Itaqꝫ ordinarius poterit nuncium generalem iuxta limites sue iurisdictionis creare, ꝛ delegatus ad idem in causa seu cau sis sibi commissis, pro quo est tex. in.l. secunda.C.de sportu. ꝛ in auctenti. de iudicibus.§.necessitatem. columna sexta, ꝛ ratio huius est, quia concessa alicui iurisdictione, videntur concessa omnia, sine quibus illa non potest commode expediri vt in ca pitu. preterea, ꝛ capitu. ex literis, de officio delegati, ꝛ in.l.fi
2 na.ff.de officio eius cui man. est iuris. † immo ꝛ arbiter hoc po test in causa de qua in eum est compromissum, vt est tex. no. in. l. sed ꝛ interpellatur.§.arbiter.ff.de arbi. ꝛ ibi tenet Bald. ha bent etiam delegati ꝛ arbitri aliud remedium in hoc, quia pos sunt vti nuncijs superiorum iudicum, vt est tex. in aucten. de fen. ciui.§. deinde eos, ibi ex prouintiali officio, columna tertia. ꝛ hoc tenet Bar. in extraua. ad reprimendaz in ver. ꝑ nuntiũ.
3 † ꝛ debent esse iurati a principio officij de fideliter exequendo suum

suum officium, vt eis credatur iuxta nota. per glo. ꝛ Innocen. in capitu. quoniam contra. de probatio. ꝛ not. in. c. cum parati. de appel. ar. C. de fide instrumen. l. comparationes, ꝛ C. de secūdis nup. l. hac editali. §. his illud.

SVMMARIVM

1 Nuntij possunt esse infames.
2 Infamis procurator esse potest.
3 Nuntium iudex suo periculo elegit.
Nuntium videtur iudex deputare, eo ipso, ꝙ ei actuꝫ citationis committit.
4 Nuntium in causa sua, an iudex deputare possit, ꝛ numero sequenti.

Quarte partis,

Questio secunda.

1 SEcundo quero quales debeant esse huiusmodi nuncij cōstituti. † ꝛ Barto. in dicta extrauagan. ad reprimendam, versicu. per nuncium, dicit ꝙ ad hoc officium possunt constitui etiam infames, licet sit officium publicum, naꝫ vilissimis personis congruit secundum mores nostros, vt ipse dicit. ergo ab hoc infamia non repellit. vt. C. de infam. l. j. lib. deci. ꝛ l. nec infamis. C. de decurio. sed secundum leges deberent eligi persone diuites, ꝛ approbate, vt in auctentica de iudi. §. hos omnino columnua sexta. sed ad illam consuetudinem, que habet
2 istos infames, ꝛ viles ad hoc officium deputari, † inducit Bartolus, ꝙ infamis potest esse procurator. institu. de excep. §. fina. potest etiaꝫ esse arbiter. in. l. pedius. ff. de arbitris. ꝛ ff. de postu. l. prima. §. sed equissimum, ꝛ si dicas quomodo credetur ei, cum sit infamis, ꝛ infamis non possit esse testis, de hoc dicetur infra in illa questione. an scilicet nuncio debeat credi ego non indifferenter admitterem illam cōsuetudinem que viles, ꝛ infames admittit ad hoc officium, cum de iure vt dictū est debeant esse persone legales, ꝛ approbate, sed ponderarem in hoc quanta fides ex consuetudine ipsis attribuatur, ꝛ si in modicis tantum eis creditur, admitterem hanc consuetudinem. vbi tamen magnis daretur ipsis fides non admitterem talem consuetudinem, quia est irrationalibus, ꝛ ideo repudianda. per capitu. penul. ꝛ fina. de
3 consue. † caueat tamen iudex qui nuncium eligit, vt debite eligat, nam suo periculo eligit. vt in dicto. §. hos omnino, ꝛ ibi glo. ꝛ si non apparet expresse, ꝙ sit creatus nuncius, non est curandum, hoc enim ipso ꝙ iudex committit sibi actum citationis, videtur enim nuncium deputare, nisi ex consuetudine ad alios spectaret nunciorum deputatio, vt voluit Bartolus in dicto versi.
4 per nuncium. ¶ † Sed iuxta predicta quero, an iudex possit aliquem deputare nuncium in causa sua, vtpote adiudicauit alicui predium, vel super possessorio iudicauit pro eo, an possit sibi dare facultatem, ꝙ propria auctoritate possit intrare possessioneꝫ, in hoc fuerunt varie opinio. inter doct. nam Cy. in. l. iuste possidet. ff. de acquiren. possessio. tenuit ꝙ non per. l. non est singulis. ff. de regu. iur. Oldra. ꝛ Jaco. de arena. tenent contrarium, licet communis modus est per executorem hoc fieri, vt in. l. si is
5 cui. §. missus. ff. vt in posse. le. † ꝛ ꝙ quis possit esse nuncius in re sua, probatur in. l. eum qui. §. si epistola. ff. de furtis. ꝛ idem tenet Bartolus in dicta. l. iuste. non ob. motiuum contrarium quia loquitur, quando sibi in re sua demandaretur iurisdictio. sed hic sola executio facti demandatur, quod fieri potest per predicta, ꝛ hoc idem tenet Bal. in. l. nec ex vera. C. de acqui. posse. ꝛ istaꝫ partem ego teneo, pro qua etiaꝫ induco glo. in. l. meminerint. C. vnde vi. facit etiam. l. dotis. C. solu. ma. ꝛ probatur per tex. in. c. cum olim el. ij. de offi. dele. vbi principalis fuit deputatus nuncius ad deferendum pape processum remissionis, que fiebat per iudices delegatos, veruꝫ tamē cautius, ꝛ honestius, ad huiusmodi deputantur alij nuncij ꝙ̄ ipsemet partes principales, vbi tamen pars non haberet hanc auctoritatē a iudice, non debet sua propria auctoritate possessioneꝫ rei sibi adiudicate intrare, vt est tex. in. l. miles. §. qui iudicari. ff. de re iudi. facit. l. qui restituere. in princi. ff. de rei ven.

SVMMARIVM

1 Nuntius an sine iudicis speciali mandato ex solo officio sibi generaliter iniuncto citare possit, ꝛ nu. seq.
3 Citatio ad partis petitionem, ꝛ iudicis mandato fieri debet.
4 Iurisdictio iudicis per citationem primam perpetuatur.

Quarte partis,

Questio tertia.

1 TErtio quero † an sine mandato speciali iudicis possit nuncius citare ex solo officio sibi generaliter iniuncto. Inno. in capitulo quoniam contra. de probatio. quem sequitur Joan. and. dicit ꝙ nuncius publicus generalis potest citare sine speciali commissione, sed Cyn. in. l. neminem. C. de exhiben. re. dicit contrarium, quod probat per illum tex. idem sequitur Joan. andr. in additio. ad Speculato. titu. de dilat. in princip. Bal.
2 tamen in. l. si quando. C. de testibus, † dicit ꝙ in citatione reali, puta in captura persone, requiritur specialis commissio iudicis, ꝛ sic intelligitur dicta. l. neminem. sed in citatione verbali, refert aut requirit cause cognitionem, seu iudicis motum, ꝛ idem dicendum est, aut non requirit cause cognitionem, sicut est in simplici citatione ad comparendum in causa coram iudice, ꝛ tunc potest saluari opinio. Innocen. vt sufficiat generalis auctoritas nuncij sine speciali commissione, ꝛ sic dicit seruari Florentie de consuetudine, ego putarem requiri semper de iuris rigore commissio-
3 nem iudicis ad citandum, † citatio enim debet fieri ad petitionem partis, ꝛ de mandato iudicis, vt in capitulo primo de iudi. ꝛ capitu. proposuisti. de foro competen. appellatur etiam interlocutoria illud mandatum de citando. vt in. l. cum clericis. C. de
4 episcopi. ꝛ cleri. ergo per iudicem debet fieri. † Preterea per primam citationeꝫ perpetuatur iurisdictio iudicis, de officio delega. gratum, ꝛ etiam preuenitur, vt in dicto capitulo proposuisti. ꝛ ff. de iudi. l. si quis postea, ꝛ de vtroqꝫ est glo. in clementina secunda, vt lite penden. Ex quo innuitur, ꝙ ille actus debet emanare a iudice, vbi tamen in verbali citatione vsus induxisset contrarium, ego acquiescerem consuetudini, ꝛ stilo, quemadmoduꝫ coram nobis faciunt cursores pape, qui de consuetudine ad solam partis requisitionem sine speciali mandato nostro citant.

SVMMARIVM

1 Nuntio citanti, an citatus credere teneatur, ꝛ infra numero quinto.
2 Nuntij in aliquibus partibus certa signa, quibus cognoscuntur habent.
Nuntijs extra prouinciam citantibus sine literis credendum non est.
3 Nuntius cum aliquem grauat puta pignorando, literas habere debet.
4 Nuntius deputatus ad mittendum aliquem in possessionem, si eam per alium occupatam inuenit, violenter illum expellere non debet.
6 Nuntius, si literas non habet, personas clarissimas citare non potest.
7 Citatio in maioribus causis per nuntios duos fieri debet.
8 Citatio aliquando non per literas, sed per sigilla fieri solet.
10 Nuntio delegatorum sine literis credendum non est.
11 Actor an possit literas citatorias portare, vt eas reo intimet.

Quarte partis,

Questio quarta.

1 QUarto quero † an citatus teneatur credere nuncio citanti, dicas secundum Bartolum in dicta extrauaganti ad reprimendam. versicu. per nuncium, ex quo in curia talis iudicis reputatur ille nuncius, poterit citare quoscunqꝫ subditos iudicis intra territorium, ꝛ in eadem prouincia, nec eis aliter fides debet fieri, ꝛ istud dic. Barto. coadiuuari potest, per ea que no. Innocen. in. c. quoniam contra, de probat, vbi tenet nuncium citantem debere cum litteris iudicis citare, nisi sit generalis nuncius ad faciendas citationes deputa-
2 tus, † in multis tamen partibus seruatur, ꝙ tales habēt certa signa quibus cognoscātur, vtpote in curia Romana habent illas

bachetas nodosas, ⁊ si huiusmodi officiales sine insignijs predictis venientes, vel literis iudicum vellent aliquam executionem facere in preiudicium partis, possit eis resisti violenter, vt in. l. item apud labeonē. §. si quis virgines. ff. de iniu. iuncta. l. si quis ignorans. ff. loca. secundum Bartol. in. l. prohibitum. C. de iure fisci. lib. x. dicit tamen Barto. in dicto versicu. per nuncium, ꝙ si ipsi citarent extra prouintiam non esset eis credendum sine literis, vt in. §. eos in auctenti. de collato. colum. ix. facit etiam. l. vnica. C. de manda. princi.
3 †adde etiam ꝙ vbi nuncius vult aliquem grauare realiter, vtputa pignorando eū, vel exigendo res aliquas ab eo. tunc requiritur, ꝙ nuncius habeat literas, quia agit̄ de magno preiudicio. vt in. l. missi oppinatores. C. de exac. tribu. ⁊. l. facultas. C. de iure fisci. lib. x. immo si sine literis talia vellet attentare, posset ei violenter resisti per dic. l. facultas. ad quod etiam induco glo. notab. in. c. ex literis, de officio delega.
4 †adde etiam iuxta hoc, ꝙ si iudex deputauit aliquem nudū ministrum ad mittendum alium in possessionem beneficij, sine alterius rei, ⁊ hanc possessionem nuncius reperit occupatam per alium, non debet illū violenter expellere de possessione, nisi hoc esset sibi expresse commissum, quod tamen raro, ⁊ non sine causa committendum est, quod procedit etiā si ille possessor non esset corporaliter in re possessa. vbi tamen sententia lata esset presentibus partibus contra possessorem, tunc viator siue nuncius a iudice missus poterit dare possessionem, quam alius tenet maxime, si sine violētia hoc fieri potest, predicta in hac additione posita tenet Innocen. in capitu. cum olim el secundo. de priuileg. in versicu. per portarium.
5 †vbi tamen verbotenus vellet citare partem vt compareat coram iudice, tunc esset ibi credendum, si notus esset, ⁊ sic intelligantur ea que premisimus. pro quo etiam facit glo. in. l. sed ⁊ interpellatur. ff. de arbi. si autē esset ignotus vtputa, quia ad aliam prouintiam transmittebatur, tunc esset litera necessaria, vt in. l. palatinos. C. de cola. fun. fisca. li. xj. ⁊ ibi
6 tenet Bartol. †Item clarissime persone non possunt citari per nuncium solum, si non habeat literas. pro quo facit text. iuncta glos. in. l. quotiens. C. de digni. libr. xij. ⁊ ibi tenet Barto. refert tamen Specula. in titu. de citatione. §. sequitur. versicu. j. in fi.
7 vber. de bona curso. dixisse, †ꝙ licet in minoribus causis iudex possit citare per vnum nuncium tamen secundum consilium suū in maioribus fieret citatio per duos. C. de appellatio. in offerendis, quarta questione tertia. vbi numerus. ⁊. c. in omni negocio.
8 de testi. †Consueuerunt etiam aliqui iudices citare non per literas, sed per sigilla sua, que ad citationes habent deputata, ⁊ sic est de more in ciuitate Salamantina. ⁊ hoc de iure admittitur. ita not. glo. quam sequuntur docto. in capitu. significauit. de ap-
9 pellatio. predicta procedunt in iudice ordinario, †nam nuncio delegatorum non est credendum sine literis, de offi. delega. prudentiam in princi. facit quod no. Specula. titu. de citatione. §. j. subiungit tamen ibi, ꝙ si citaret per certum, ⁊ notum nuncium, credendum esset illi etiam sine literis, ad quod faciunt ea que de
10 ordinario citante per nuncium superius dicta sunt, †vbi autem per literas iudicis fit citatio indubitanter tenendum est, ꝙ non est necessarius nuncius publicus, sed per quemcunqꝫ fieri poterit, satis est enim ꝙ citatus videt literas iudicis, vnde credere debet, ꝙ ille qui eas defert, est nuncius missus a iudice. ar. ff. de lega. j. l. seruum filij. §. eum qui cirografum. ⁊. C. de donatio. l. j.
11 †Sed quero, an actor ipse poterit portare literas citatorias, vt intimet reo. ⁊ videtur expressum ꝙ sic. ff. de fur. eum qui. §. si epistola. versicu. sed si interfuit, vbi quis pro seipso portat epistolā, si tamen pars negaret literas fuisse sibi presentatas, oporteret, ꝙ per legittimas probationes de hoc constaret, secundū Bar. in dicto extraua. in versi. per literas.

SVMMARIVM

1 Nuntio dicenti aliquem citasse, an iudex credere debeat.
2 Nuntius si partem citatam esse referat, an contrarium probari possit per iuramentum partis dicentis non fuisse citatā, vt. j. nume. sequen.
4 Nuntio non creditur extra suum officium.
5 Nuntius si dicat se certo modo retulisse, ⁊ notarius contrariū scripsit, cui magis credendum sit.
6 Nuntius si primo vnum, postea contrarium dicat, dicto primo standum est.
Nuntius publicas absente iudice referre potest.
7 Nuntij relatio late scribi debet. Pro nuntij verbis, nec testis nō presumitur.
8 Relatio obscura, ⁊ incerta non sufficit.

¶ Quarte partis,

¶ Questio quinta.

1 **Quinto quero** †an iudex debeat credere nuncio dicenti se aliquem citasse, ⁊ in hoc excludo vnum casum indubitabilem, quia vbi litere sunt necessarie, ꝙ quando sit, late dictum est in proximo articulo, illo casu nuncio non credetur, remanet ergo dubitatio, vbi per nuncium potest legitime fieri citatio. ⁊ glo. cōmuniter tenuerunt, ꝙ ei credatur quousqꝫ probetur contrariū, vt voluit glo. c. proposuisti. lxxxij. distin. ij. in. §. item testes. iiij. q. iij. ⁊ ꝙ credatur ei si sit nuncius iuratus tenet glo. in. c. cum parati. de appellatio. idem tenet Bar. in. l. j. §. cura carnis. ff. de offic. prefec. vr. ⁊ in. l. magis puto. §. illud. ff.
2 de re. eo. †fuerunt tamen aliqui docto. antiqui dicentes, ꝙ per solum iuramentum partis negantis se fuisse citatam, probaretur contrarium eius quod nuncius referebat. sed Hostien. in dicto capitu. cum parati. dicit ꝙ hoc arbitrabitur bonus iudex habito respectu ad causē quantitatem, ⁊ personarum qualitatem,
3 †quid enim si nuncius dicit se citasse Episcopum, ⁊ Episcopus iurat se nunqꝫ ab illo citatū, credemus ne potius nuncio vili ꝙ̄ Episcopo iurato dicit̄ tamen Joan. and. in addi. ad Specula. titu. de citatione. §. sequitur, ꝙ caueat iudex in hoc ꝙ recte arbitretur, nam si male arbitraretur, grauatus posset appellare, ⁊ iudex appellationis reuocaret grauamen probatis coram eo circumstantijs, ex quibus constet primum iudicem aliter debuisse
4 arbitrari. †⁊ quod diximus credi debere nuncio, intelligendum est de citatione, sed si extra eā aliquid assereret, vtputa ꝙ pars sibi dixerat se nolle venire, vel ꝙ citatus intulit sibi iniuriam nō crederetur sibi, ratio est, quia sufficit sibi credi in officio suo, scilicet ꝙ citauerit, non ergo in alijs que ab hoc sunt separata, nec possunt dici annexa. quia sine istis perfecta est citatio. ita tenet
5 dominus Anto. in dicto capi. cum parati. ¶ †Sed quid si nuncius dicit se certo modo retulisse, ⁊ notarius contrariū scripsit, cui erit magis credendum, an notario, vel nuncio? Joan. and. in addi. ad Specula. titu. de instru. edic. §. nunc dicendum. refert Cyn. in. l. si quis decurio. C. de fal. post Jacob. de are. tenere ex qualitate personarū hoc debere iudicari, vnde si tabelio ex prius gestis est suspectus, potius credetur nuncio, sed vbi hoc cessaret, in dubio, staretur scripture notarij. ff. de libe. can. diui fra-
6 tres. ff. de legi. tu. l. legitimos. † quid tamē si nuncius est sibi cōtrarius, quia primo dixit vnum, postea dicit contrarium. Solutio standum est primo dicto ar. c. per tuas. de probatio. ⁊ capit. literas. de presumptio. ita tenet Barto. in consilio. lxxxvj. ⁊ iste nuncius publicus potest referre ambasiatam suam notario cause etiam absente iudice quoniam non requiritur in hoc cause cognitio. sed est quedam relatio. ita no. Bald. in. l. precipimus. C.
7 de appellatio. †Aduertendū tamen, ꝙ relatio nuncij debet scribi late, ita ꝙ in ea exprimatur forma que in citatione fuit seruata per extensum, alias non sufficeret, licet enim pro verbis iudicis presumatur, quatenus natura verborum est apta comprehendere, non tamen sic est in verbis nuncij, sicut dicimus in teste. C. de vsu. l. j. ⁊ in. l. sciendum de verbo. obligatio. ⁊ ibi not. ita not.
8 Barto. in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dam. infec. †ex quo infero, ꝙ si commissarius deputatus ad executionē citationis in partibus dicat citationem executam, prout in literis continetur, non sufficit, quia talis relatio est incerta, ⁊ obscura, ⁊ hoc vltimum tenet
9 Egid. de bela. decisio. cc. †qualiter autem puniendi sunt, si negligenter, vel infideliter tales nuncij se habeāt in officio suo, determinatur per tex. in. l. fi. C. de spor. remouendi enim sunt, ⁊ alij idonei loco eorū ponendi, ⁊ mulctandi pecuniariter, quod fieri potest per quoscunqꝫ iudices etiam delegatos, iuxta distinctionem illius tex. immo ⁊ corporaliter puniuntur, quia tamē delegati iudices has penas corporales imponere nequeunt, ad superiores iudices hoc referre debent, quatenus officio exuti, penas luant corporales, vt sciant causas non esse a se deludendas, nec lucri gratia, aliquod eis vicium imponendū, hec pauca dixisse sufficiat ad honorem domini nostri Jesu Christi, cui est honor, ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS.

Tractatus de iurisdic. episco. defensione (Clipeus pastoralis nuncupatus) Excel. J. V. Doc. dñi Antonij de pretis, incipit.

¶ Omnibus Reverendissi. in Christo patribus dominis Episcopis, Antonius de pretis. S. P. D.

Philosophi dixisse. P. R. vos non latet finis est ratio, & regula eorum, que sunt ad finem, ob id cum beatitudo sit vltimus, ac omnium perfectissi. finis ad ipsam quilibet peruenire conari deberet, verum propter hominis imbecillitatem, qui potius humanis, q̃ diuinis detinetur desiderijs, ecclesia ipsa filios genuit, quos pro apostolis super omnem terram Episcopos constituit, vt ipsi vite, ac integerrimo morũ exemplo, regiminis potestate, & cõmuni omnium vtilitate patres imitentur antiquos, in quorũ sedibus, ipsi positi fuerunt. vnde ne nesciatis quid vobis faciendum sit, in actibus apostolorum legitis, attẽdite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiã Dei, quã Christus sanguine suo acquisiuit. ex vestra igitur doctrina, & sanctissimis monitis Christi fideles varijs redduntur ornati virtutibus, & q̃uis in hac vita nihil difficilius, nihil laboriosius, nihilue periculosius sit Episcopi officio, cum homines sint a natura procliniores ad malum apud deum, tamen nihil beatius si militetur eo modo, quo Imperator noster Jesus Christus precipit. memores enim esse debent episcopi nominis Christi, nec non agnoscere ecclesiastice primordia monarchie, ad quã Christi auspicijs ipsi peruenerunt, vt bene super cathedram sedere, ac honorem cathedre accipere valeant, non autẽ ipsam iniuria afficiant. quo circa optimi, ac integerrimi antistites, cũ humeris vestris onus huiusmodi impositum fuisse cognoscatis, ad gregem vobis diuinitus commissum die, noctuq; attendere studeatis, quo digni regnantium cum Christo cathedram teneatis, quam quidẽ tenentes, nec digni, nec sanctorum filij dicuntur, nisi eorum opera exerceant. cum autem inter cetera domum dei non domũ orationis sed prophanam rem esse perspiciatis, maximum vobis exhibetur negotium, quoniam si Christus in templo lapidibus insensatis constructo ad correctionẽ populi, vendentes, & ementes de ipso eiecit, mensas euertit, ac cathedras dissipauit, eo magis cũ in templo dei que dicitur Christi ecclesia, viuis ex lapidibus cõstructa videatis multos nomine sacerdotes, paucos vero re, qui militantes secundum carnem, & contra ipsius Jesu Christi imperatoris nostri precepta ecclesiam ipsam cõtemnunt, vos ad ipsorum correctionem accingi necesse est. verũ enim vero cum sitis ipsi pastores gregem vobis cõmissum orationis clipeo tueri debetis, & sicut ille samaritanus illius seminiui relicti, & in stabulũ conducti, vulneribus infundendo vinum, & oleum medicamenta adhibuit, ita & vos gregi vestro vulnerato ea medicamẽta adhibere studeatis, quibus etiam vsus fuit Moyses in Israeliticum populum, qui grauiter peccauerat ante oculos Dei, ipse autem cum preesset populo peccanti, & dixisset, descende, peccauit populus tuus, obicem se ad impetum Dei irascentis opposuit, quo quidem temperamento (vt decet presules) quottidie vti non desinatis contra cõtemptores ecclesie Christi quandoq; districtione gladij, quo feriantur, quandoq; cõsolatione baculi, quo sustententur, quandoq; amore non tamen emoliente, quandoq; rigore non tamen exasperante vtamini, quia tamen charitas refriguit, vbi iniquitas abundare cepit durã videmini cepisse prouinciã. Sed patres optimi, ne subtilibus, ac longe repetitis argumentis diu vobiscum agam attendite Petrum, & Paulũ, tunc enĩ nihil difficile, nihil laboriosum, nihil periculosum vobis videbitur, nam ex huiusmodi difficultate, labore, & periculo finẽ beatitudinis optatũ, ac legitime certantibus, promissum consequemini. Nec vos moueat, deterreatq; q̃ vt capita videamini quãdoq; a membris derelicti, & ob id cum ipsis, ceterisq; clericis quandoq; disceptare, & iudicio cõtendere vobis necesse sit, quia virtus in infirmitate perficit̃, nec huiusmodi disputationes, siue contentiones tanti esse debent, vt scindatur charitas, quin potius firmi ferratis infirmos, vnde cognoscite vos episcopos diuinitus velut Aaron vocatos, tũc & ipsi se esse vestra membra cognoscent, subditi enim solent castigato capite ad illius exemplũ resipiscere, & tandem corpus vnum cognoscetur omnes autem membra Christi. intelligatis quid tuendum, & quid vobis cauendum fuerit. vnde licet parum, aut nihil ocij ad scribendũ habeã, quia tamen vos, seu vestrum nonnullos in huiusmodi disceptationibus, & contentionibus, quandoq; vidi, videoq; multum laborare, contra quosdam qui priuilegiorũ pretextu se exemptos a vestris iurisdictionibus iactitant, vt ocio, luxuq; vite vitã ducant, atq; priuilegiorum huiusmodi supercilio tumentes vitiorũ caligine teneantur ne lumen veritatis videant, multa ac diligenti vigilãtia deo quidẽ auspice vobis ostendere volui, & vires exemptionis, & vestre iurisdictionis efficaciam, vt vos per iustitie studium expergiscamini, ne vos quoq; in magnum negligentie malum cum illis prolabamini, & vt ipsi caueant amota caligine ne suis priuilegijs in periculosum errorẽ, ac indies ad deteriora seipsos inducant. que quidem omnia, omniũ pace scripsisse voluerim licet sit onus meis ingenij viribus impar, sed quoniam inter cetera multi pretextu prothonotariatus apostolici dicunt se ab ordinarijs exemptos, ideo multa de exemptione, & de ipsius prothonota. prerogatiua explicare studui, presertim cum ea, aliaq;, super quibus, questiones sepius oriuntur (liceat vera loqui) plenissime nouerim expertus. ea igit̃ omnia, & singula legatis, vos rogatos velim, & lecta vestro muniri subsidio procuretis, nõ enĩ me latet eos, qui scribunt, multos sibi iudices ascribeñ, sed certe eos iudices desidero, qui bonas (vt aiunt) calent literas, nam & melioribus, & doctioribus cedere minime dedignabor, ceterum vt ea, que scripsi in incerto vagari nõ videantur, cuiusdam priuilegij Leonini summam premittendam duxi eo namq; cognito, facilius cognosci poterit ab omnibus, recte quidem sentientibus, quis vere dicat̃ exemptus ratione prothonotariatus apostolici, ac alio quouis modo. nec nouũ, mirumue vobis videri dz quare Leoninũ priuilegiũ intercetera elegerim olim. R. D. Canonicis flore. ꝯcessum, nã si & ꝯcedentis sanctitatẽ, magnificentiã, ac in omnes liberalitatem maximam, ipsorumq; canonicoꝝ nobilitatẽ, integritatẽ, ac singuloꝝ honestatẽ, virtutemq; eximiã ꝑpenderitis, certe mirari desinetis. vt igit̃ opusculũ preclarius, & cõmendatius teneat̃, quo nobiliori, ac illustriori exẽplo, ac fundamẽto solidat̃, ipsius Leonini priuilegij exẽplo, ceu numine quodã terrestri vti. malui, ab ipso nãq; velut summo principio pẽdẽt quecũq; scripsi, iõ huic veluti auctori ab oibus ferretur acceptũ ꝗcq̃d, vnq̃ in hoc meo pastorali clipeo vtilitatis repertũ fuerit.

¶ Summa Leonini priuilegij olim. R. D. Canonicis Florentinis concessi.

Leo Papa. x. cupiens vt ecclesia Flor. per pie memo. Eugeniũ Papã. iiij. manibus proprijs ꝯsecrata, i qua qnq; dignitates, & triginta septẽ canonicatus, & totidẽ prebẽde, quoꝝ maior pars de iure patronatus laicoꝝ, vcȝ artis lane ciuitatis Florẽ. & aliorũ ciuiũ dicte ciuitatis existunt ꝑ nobiliores, ac locupletiores dicte ciuitatis ciues obtineri soliti, ac qnquaginta, & vltra capellanie ꝑpetue, seu simplicia beneficia ꝯstituta esse noscebant̃, ac in qua idẽ Leo ꝓdecessor, dũ in minorib. eẽt canonicus fuerat, & ad quã anteq̃ dies elucescat vsq; ad vesperas Christi fideliũ multitudo ad inibi missas, & alia diuina officia audiẽdũ innume. ꝯfluebat, ꝓamplius decoraret̃, ac eorũdẽ fideliũ deuotio, & ꝯcursus cũ spirituali ꝯsolatiõe augeret̃, & ꝓ salute animaꝝ fideliũ, tã viuoꝝ, q̃ mortuoꝝ preces ad deũ copiosius effunderent̃, ꝯsideratione, seu respectu re. memo. Cle. pape. vij. q tunc in minorib. ꝯstitutus dicte ecclesie ex dispẽsatione, & ꝯcessione apostolica preerat inductus motu ꝓprio, & ex certa scientia ꝑ suas in forma breuis literas Archidiacono, & capitulo dicte ecclesie directas perpetuo statuit, & ordinauit, q̃ ex tũc de cetero ꝑpetuis futuris temporibus ꝑ hec verba, vcȝ. Uos filij archidiacone, ac alij in dicta ecclesia ꝓ tpe dignitates obtinẽtes, ac illius canonici ꝓ tpe existẽtes, nostri, & dicte sedis notarij sitis, & esse cẽseamini, ac rocheto, cappa, & habitu ꝑ dicte se. notarios de nu. participantiũ gestari solito vti, & quoties vobis placuerit vti libere possitis, illũq;, ac rochetũ, & cappã huiusmodi in choro dicte ecclesie qñ diuinis, & ꝓcessiõibus, ac funeralibus, interessetis, & alijs in qbusuis actibus, in qbus, cũ cotis, & almutijs interesse catenus ꝯsueueratis, Necnõ vobis, & qlibet vestꝝ dignitates, canonicatus, & ꝓbẽdas ꝓ tpe obtinẽtes oibus, & singulis honorib. libertatib. imunitati. exẽptiõib. gratijs, fauorib. & indultis, qbus ceteri dicte se. notarij ẽt de dicto participãtiũ nu. existẽtes, vtebant̃, potiebantur, & gaudebãt, ac vti, potiri, & gaudere poterãt quomodolibet in futurũ sine tñ eorũdẽ de nu. participantiũ existentiũ notarioꝝ huiusmodi preiudicio vti, potiri, & gaudere. & hec de priuilegio hactenus quo ad rem nostram, cetera, que in rescripto continentur ommitto causa breuitatis, & quia sunt extra rem nostram.

Argumentum in Clipeum pastoralem per dominum Antonium de pretis de Consilice.



V T clipeum hunc pastoralem doctissime lector libentius intuearis, ⁊ te intuentem spes pulcherrima foueat, argumentum istud legere te minime pigebit. In his enim que in ipso continentur clipeo diligenter legendis viam oculis ignorãtie caligine opertis apertam inuenies. Nam.

In.j.c. agitur de exemptiõe in genere ⁊ de rõne inscriptiõis opusculi.

In.ij.c. de formis exemptionem prestantibus, ⁊ quomodo fiat populus, capitulum, ⁊ collegium.

In.c.iij. de noua, ⁊ pulchra Theorica canonicatus, ⁊ canonicorum, ac ipsorum vt singulorum exemptione ad capitulũ non extendenda.

In.iiij.c. de rõne fina. priuilegij protho. exemptionẽ excludẽte.

In.v.c. de auctoritate capituli in condendis statutis, ⁊ differentia iuris antiqui, ⁊ extrauagan. Pauli.ij.

In.vj.c. de maioritate inter perso. eccle. ⁊ de precedentia Vicarij, Episcopi, de Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Cardinalibus, ⁊ de multis alijs in materia notabilibus.

In.vij.c. de vnitate, seu vnione Episcopi, ⁊ Vicarij subtilis, ⁊ noua inuestigatio, ⁊ ꝙ Vicarius, ⁊ Episcopus non sunt duo capita.

In.viij.c. de nouo intellectu concilij lateraneñ. in.x. sessione in materia prothonotariatus apostolici, ⁊ decisione exemptionis de qua in Leoni. priui. ⁊ protbonotariorum nobilitate.

De exemptione in genere. Et de ratione inscripti opusculi.

SVMMARIVM

1 Quid sit exemptio, ⁊ de eius diffinitione.
2 Episcopus dicitur max. ordinarius, ⁊ fundat suam iurisdictionẽ de iure communi in tota sua diocesi, ⁊ in qualibet eius parte.
3 Capella edificata fit in potestate Episcopi in cuius territorio posita est, ⁊ appellatiõe ordinarij comprehendit Episcopus.
4 Eadem est ratio ordinarij inferioris, que est ipsius episcopi, quo ad subiectionem, ⁊ collationem.
5 Testator edificans capellam non potest eam eximere ab episcopi potestate.
6 Testator facere non potest quin leges in suis casibus locũ habeant.
7 Episcopus potest Capellanum amouibilem positum in capella per testatorem facere perpetuum.
8 Exemptio est strictissimi iuris, ⁊ odiosa ideo restringẽda, ⁊ quare libellus inscribatur clipeus pastoralis.
9 In preiudicium tertij strictissime est procedendum.
10 Cum incommodo alicuius quicꝙ fieri non debet, etiam de principis licentia.
11 Clausula de plenitudine potestatis, ⁊ ex certa scientia nunꝙ intelligitur in preiudicium tertij.
12 Clausula appellatio. remota non intelligitur respectu tertij, etiã si statutum appellationem remoueat.
13 Statutum tribuens exequutionem instrumento guarentigiato non habet locum quando agitur hypotecaria.
14 Omnis recessus a iure communi est odiosus.
15 Dispensationes sunt stricti iuris.
16 Quando constat de mente principis rescriptum non reducitur ad intellectum iuris, sed forma est seruanda etiam dura, ⁊ dispensatio extenditur, ad inclusa, ⁊ annexa.
17 Papa, vel alius princeps in dubio nunꝙ videtur velle auferre ius alteri quesitum.
18 Verba Pape, vel alterius principis, ita debent stricte intelligi, vt minus ꝙ possint ledant ius commune.
19 Priuilegia exemptionis eaꝫ non includunt ratione rei, contractus, ⁊ delicti in locis non exemptis.
20 Priuilegium si nihil aliud operaretur non est ita stricte interpretandum.
21 Priuilegium continens, ⁊ fauorem, ⁊ odium, dicitur odiosum.
22 Princeps vult actus suos regulari a iustitia fori, ⁊ poli.
23 Princeps non intendit propter modicum excessuꝫ vituperari.
24 Clausule motus proprij, ⁊ ex certa scientia non operantur, vbi agitur de interesse tertij.
25 Clausule predicte inter se differunt.

Capitulum primum.

Vm in hoc pastorali clipeo principaliter agatur de exemptione, videamus necesse est iux. Ciceronis preceptum lib.j. offic. ⁊ Alexan. in Rubri. de offic. eius. colum. iij. quid sit exemptio, vt intelligatur id, de quo disputatur, quod etiam fecit Vulpian. in.l.j.ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊
1 in.l.j.ff. si cer. peta. † Exemptio igitur est quedam libertas, qua exemptus eripitur, vel liberatur ab ordinarij iurisdictione. hanc diffinitionem magistraliter ponit glo. in.c. cum olim el primo, versicu. diocesani de priuile. ⁊ ibi dominus Abbas, quem sequitur dominus Philippus decius in consi. cxiij. col. penul. ⁊ idẽ in consi. clij. col.j. ⁊ Dominicus in.c. si papa de priuileg. lib.vj. dicit ꝙ exemptio libertas appellatur, vbicunqꝫ igitur est libertas. ibi est exemptio, ⁊ sic diffinitio conuertitur cuꝫ suo diffinito,
2 ratio autem videtur esse, quia Episcopus, † qui maxime dicitur ordinarius, fundat intentionem, seu iurisdictionem suam de iure communi in tota sua diocesi, ⁊ in qualibet eius parte, ⁊ eodem modo Archiepiscopus fundat intentum suum in ecclesijs sitis in sua prouintia quo ad archiepiscopalem iurisdictionem, vel potestatem, ⁊ in sitis in eius diocesi quo ad episcopalem, vt notat Anto. de cau. posse. c. fina. colum.j. de episcopo autem est tex. in.c. cum episcopus de offic. ordina. lib.vj. ⁊ patet.x. questio.j. per totam causam iuncto.c. omnes basilice.xvj. quest.vij. ⁊ hoc tenet Abbas in capitu. cum capella. de priuile. ipse namqꝫ ratione territorij regulariter habet iurisdictionem ordinariam contra omnes de suo territorio, seu diocesi capitu. cum contingat de foro competen. quia territorium est vniuersitas agrorum intra fines cuiusqꝫ ciuitatis, ⁊ dicitur secundum quosdam, quia magistratus eius loci intra suos fines habent ius terrendi.i. submouendi.l. pupillus.§. territorium.ff. de verbo. significatio. glos. in capit. fina. de consti. in.vj. ⁊ regulariter episcopus habet disponere, ⁊ conferre omnia beneficia existentia in sua diocesi notat Roma. in consi. ccccxxix. episcopo enim sunt subiecta, quã subiectionem episcopus probat duobus medijs. Primo per accessum synodum per prelatum. Secundo per solutio. census vt no. in dicto.c.ti. quo ad subiectionem vniuersalẽ, ⁊ quia dixi, ꝙ episcopus est maxime ordinarius sciendum est, ꝙ appellatione ordinarij comprehenditur episcopus in his que pertinent ad episcopum dicit Archidiac. de offi. ordina. lib.vj. ⁊ Anto. de but.
3 in capitu. consultationibus de iure patrona. † vnde edificata, ⁊ dotata Capella etiam secundum dispositioneꝫ testatoris statim fit in potestate Episcopi, in cuius territorio posita est. d.c. omnes basilice, ⁊ capi. cum ex iniuncto in fi. de hereti. ⁊ est dictum Innocen. in. capitu. cum venerabilis per illum textum, de excep
4 tio. ⁊ cordi. in consi. cxviij. duo videnda. in fi. † ⁊ quod dicitur de episcopo idem est de alio inferiori ordinario quo ad subiectionem, ⁊ collationem glos. in clementi.j. versicu. ordinarium, vbi Immo. ⁊ Card. questio. xiiij. vt lib. penulti. cum multis alijs, de quibus per Decium in consi. cxxj. colum.j. ⁊ sic iurisdictio epi
5 scopi est adeo fauorabilis, † ꝙ testator edificans Capellam non potest eam eximere ab episcopi potestate dicit Bart. in.l. quoties.§. fina.ff. de administratio. tuto. ⁊ notat Abbas in.c. cum dilectus in. iiij. not. de consue. cum ergo statim post mortem testatoris erecta fuerit, ⁊ dotata capella, ⁊ ad dispositioneꝫ ordinarij (vt dictum est) pertineat, non potuit testator in preiudicium ordinarij, aliquid statuere, ⁊ impedire quominus ibi Capellanus cõ
6 stituat, † qꝛ testator facere non põt quin leges in suis casibus lo
7 cum habeant.l. nemo põt.ff. de lega.j. † ⁊ propterea eps, capellanum amouibilem per testatorẽ in capella positũ, perpetuũ facere potest per ea, que not. Immo. in.l.j.ff. de condi. institu. ⁊ pro hoc facit consilium Pauli de cast. consi. ccclviij. lib.j. ⁊ ita iudicauit Rota, vt per Lud. gomes. super regu. de triena. posse. q. xxxij. nec etiã aliqua ecclesia sine auctoritate epi edificari debet etiam si edificans esset exemptus de consecra. distin.j.c. nemo, ⁊ si fuerit de facto edificata Episcopus eam reuocabit ad suum dominium dicit glo. in cap. cum olim in ver. reuocari. de priuil. ⁊ excessi. priuile. sed redeũdo ad principalẽ materiam, cũ exemptio

ptio sit iurisdictionis priuatio, et libertatis concessio secundum
8 Dominicum in. c. j. de priuile. in. vj. in primo. not. sequitur, † quod
est strictissimi iuris, et odiosa ideo restringenda cum preiudicet
iuri ordinariorum dicit dominus Abbas in. c. cum dilectus de
donatio. cum igitur exemptio redundet in damnum pastorale, pre
sertim quando quis ea nimis licenter velit abuti, ideo eps vt suam
iurisdictionem velut proprium corpus tueatur, et defendat, vti-
tur clipeo ad instar scuti maioris totum corpus defendentis,
quemadmodum olim pedites, clipeis, et equites scutis vteban-
tur, ob id non immerito hoc opusculum inscribitur clipeus pa-
storalis, defendit enim pastoralem iurisdictionem contra presum-
ptam exemptionem sicut tuetur episcopus populum orationis
clipeo dicit tex. in. c. fertur. j. q. j. vbi dicitur vulnerato pastore
quis curandis ouibus adhibet medicinam, aut quomodo popu
lum orationis clipeo, tueatur qui iaculis hostium se feriendum
exponit, et sicut baculo pastorali custodit gregem sibi comissum
dicit Archidia. in. c. disciplina. xlv. distin. vt habetur his versi
bus, In baculi forma presul datur hec tibi norma. Attrahe per pri
mum medio rege, punge per imum. Attrahe peccantes rege iu-
stos punge vagantes, sed in concilio episcopus in presentia Pa-
pe, et superioris baculo non vtitur cum plenitudo custodie sit Pa
pe comissa, alijs autem in partem sollicitudinis, vt habetur in. c.
ad honorem de aucto. et vsu pal. ideo in eius presentia episcopus
eo non vtitur, sed sequendo materiam propositam, dico quod exem-
ptio est odiosa, et stricti iuris, ideo restringenda. Quod quidem
9 primo probatur, † quia in preiudicium tertij strictissime semper
est procedendum. l. ij. §. siquis a principe. ff. ne quid in lo. pu. nam
siquis simpliciter impetrauerit a principe vt possit edificare in
loco publico, credendum est eum ita posse ex huiusmodi licentia
10 edificare, † vt cum incommodo alicuius id non fiat etiam de li-
centia principis nisi expresse diceretur in rescripto, hoc idem ha-
betur in. c. cum dilectus de consuetu. vt in beneficialibus. in. c.
c. pen. et fina. de preben. lib. vj. vt late per Jo. staphi. in tracta.
de literis gra. et insti. fo. iij. et in huiusmodi concessionibus, seu pri
uilegijs semper intelligendum est quod Papa vel princeps sic co
cessit vel priuilegium indulsit vt non ledat siue impediat iustitiam
alicuius. dicit glo. in. c. petentibus argu. illius tex. de priuileg.
vnde licet quis regulariter possit non solum in suo fundo, sed et
in alieno venari, aucupari, vel piscari. institut. de re. diui. §. fere
autem, intelligitur dummodo fundo alieno damnum non inferat,
hoc autem probatur per text. in. l. quosdam. C. de metal. lib. xj.
vbi denegatur copia perquirendi saxa humo operta si defossis in
altum cuniculis alienarum edium fundamenta labefactent, pre
11 iudicium ergo tertij preceteris considerandum est, hinc est, † quod
clausule, que solent apponi in rescriptis, videlicet de plenitudi-
ne potestatis et ex certa scientia nunquam intelliguntur in preiudicium
tertij, cui non presumitur, quod princeps voluerit preiudicare. c.
sup eo de offic. delega. c. ex tenore de aucto. et vsu pa. et illa clau
12 sula in rescriptis, etiam apponi solita videlicet appellatione † re-
mota non intelligitur respectu tertij etiam si statutum appella-
tionem remoueat. d. c. super eo not. Bar. in. l. j. §. interdum. ver.
quero imperator. ff. a qui. appe. non lice. facit glo. in. l. creditor
in prin. ff. manda. que dicit in versi. posse. quod titulus. ff. nil no. ap-
13 pella. penden. non habet locum respectu tertij, et statutum, † tri-
buens exequtionem instrumento guarentigiato non habet locum
quando agitur hypothecaria contra tertium possessorem vt no.
Bal. in. l. j. col. j. C. communia de le. et ita tenet Deci. vbi multa
14 allegat in consi. cxxxix. col. iij. cum seq. ij. probatur † quia omnis
recessus a iure communi, prout in casu exemptionis est odiosus,
ideo restringendus, quod etiam fieri videmus in dispensationi-
15 bus, † sunt ipse quoque dispensationes stricti iuris, quia deuiant a
iure communi. c. quod dilectio de consang. et affi. c. j. et ij. de fi. presb.
in. vj. gl. in. c. ordinarij de offi. ordi. eo. lib. dominus Abbas in.
c. olim de verb. signi. et predicta procedunt in dubio, quando non
constat de mente concedentis. d. §. si quis a principe, vbi enim co
stat de mente principis tunc ipsius mens debet attendi. c. porro.
c. accepimus de priuile. vbi dicit dominus Abbas, quod priuilegij
16 continentia seruanda est, † nam quando constat de mente Pa-
pe, vel alterius principis, tunc rescriptum non reducitur ad in-
tellectum iuris communis, sed forma eius est seruanda licet sit
dura vt notab. tradit Anto. de butr. in. c. ex parte el secundo in
glo. j. de foro competen. facit text. in. c. in memoriam. xix. distin
ctio. non ommitto, quod licet dispensatio sit stricte interpretanda, et
tanquam odiosa non extendenda in diuersis, et separatis speciebus,
tamen secus est in inclusis, et annexis vt not. Joan. and. in addi.
Specula. in titu. de leg. §. fina. et idem dicendum in consequenti-
uis, vt not. glo. in. c. quia in tantum. de preben. quia consequenti-
ua dicuntur inclusa, et connexa, nam quando quis fuit per Pa-
pam dispensatus, vt non teneatur se facere ad ordines promoue
ri, ita debet habere vocem in capitulo, et percipere quottidianas
distributiones, nisi consuetudo contrarietur, ac si promotus esset,
quia per Papam impedimentum fuit sublatum not. Joan. and.
in cle. vt hi qui de etate, et qualitate. in glos. annexe. ea enim sunt
annexa, et inclusa, non autem separata, quod autem exemptio debeat
strictius interpretari. iij. probatur per ea que dicit Barto. per
illum textum in. l. j. C. de legi. Joan. andr. et Anto. de butr. in. c.
cum olim de priui. et per textum in. c. priuilegia. iij. distinc. quod
etiam sequitur glo. in. c. j. de constitutio. in. vj. prout in terminis
consuluit Oldra. in consi. cclxviij. et Roma. in consi. clxxx. in fi.
et Innocen. in pluribus locis, et hoc procedit quando vt dixi, pre
17 iudicando tertio receditur a iure communi, † quoniam Papa,
vel alius princeps in dubio nunquam videtur velle aufferre ius al-
teri quesitum, nisi dicat expresse. d. §. siquis a principe, et. c. super
18 eo de officio delega. quinimmo semper verba † Pape vel alte
rius principis ita debent restringi vt minus quam possint ledant ius
commune, et ne tertio preiudicium inferratur, hoc dicunt Mo-
derni in dicto. c. super eo. qui tex. quottidie allegatur, dicit do-
minus Abbas, et hoc adeo verum est quod quamuis exemptionis pri-
19 uilegium sit latum, † non tamen includit exemptionem ratione
rei, ratione contractus, et ratione delicti in locis non exemptis,
nam dictis rationibus, etiam contra alias exemptos ordinarius
sua vtitur iurisdictione, de. j. et ij. est tex. et docto. ibi in. c. roma-
na. §. contrahentes de foro competenti lib. vj. de. iij. est glos. in
clementi. pastoralis de re iudi. et domi. in dicto. c. j. de priuile.
in. vj. et de omnibus est glo. magistralis in. c. tuarum nos in ver.
priuilegij. de priuileg. et excessi. priuileg. vbi latissime limitatur
tamen dicta conclusio de stricta interpretatione facienda nisi, si
20 non preiudicaret tertio † priuilegium nihil aliud operaretur
quia ita stricte priuilegium non est interpretandum quod receda-
tur a verbis et quod nihil conferat dicit Joan. and. in. c. causam de
rescriptis, et hoc modo intelligitur decisio Lapi in allega. cxxx.
quod dubij colum. fina. versicu. ad aliud, vbi dicit quod siquis habet li
centiam a Papa vt possit promoueri a quocunque antistite, vt se
pius contingit, non requiritur licentia prelati sui quia priuilegium
Pape nihil operaretur et sic etiam intelligitur quod dicit dominus
Abbas in consil. lxxxiij. illud in summa colum. fina. secundum
Fely. in. d. c. super eo. vnde dicit Bald. in. l. j. in. j. col. de con-
stituti. quod si Papa dat aliquid, vel confirmat intelligitur sem-
per saluo iure alterius per allegata ibi per eum, et dicta conclu-
sio de stricta interpretatione. Primo ampliatur quando in pri-
21 uilegio, † concurrit ratio fauoris, et odij nihilominus priuilegium
presumitur odiosum per textum in. c. vlti. de sententia excommu
22 nica. in. vj. † quia Princeps vult omnes actus suos regulari a
23 iustitia, et fori, et poli, † nec vnquam intendit propter modicum exces
sum vituperari. l. quoties. C. de preci. impera. offer. cum in prin-
cipe iustitia sit sicut virtus architetonica quasi imperans et pre-
cipiens quod iustum est, ideo non mirum si actus principis regu
letur a iustitia. Secundo ampliatur quando priuilegium conce
ditur motu proprio, et ex certa scientia, vt per Abba. et alios in.
c. causamque el secundo de testi. et per Decium in. d. c. super eo.
et per eundem in consil. xxxij. colum. fina. versicu. preterea, vbi
24 dicit, † quod clausule motus proprius, et ex certa scientia non operan
tur quando agitur de interesse, et preiudicio tertij vt per Pau.
de cast. in consi. clix. questio ista vertitur in fi. vnde ex predictis
quicquid sit concludendum est pro veritate, quod vigore alicuius
rescripti, seu priuilegij sub forma premissa quis non eximitur ab
ordinario, cum nulla in eo reperiatur exemptionis forma, que
requiritur ad ipsam inducendam ex mente glo. nota. in. d. c. cum
episcopus versicu. non exempto que dicit, vide in. c. si papa de
priuileg. in. vj. vbi ponuntur forme, ex quibus, cognoscitur exem
ptio ab ordinario, et de quibus in sequen. capitulo. sed aduerten
dum est, vt nihil ommittam, quod in multis clausule motus proprius
25 et ex certa scientia, † inter se differunt, nam quando princeps ali-
quid concedit ex certa scientia videtur informatus de qualita-
te, et conditione rei concesse, puta quando scribit pro aliquo be-
neficiando vt illi prouideat de tali beneficio, quia tunc perinde
est, ac si huiusmodi prouisionem faceret de plenitudine potesta-
tis, et dicta clausula idem operatur, quod clausula non obstan-
te. l. idem vulpianus scribit. §. fina. ff. de excutio. tuto. vt late per
Joannem staphi. in suo tractatu de literis gratie, et iustitie fol.
octuagesimo quinto. vbi multas ponit differentias, inter quas
ponit. iij. loco hanc differentiam quod motus proprius non tollit ius

tertij, secus autem est de certa scientia, vt ibi per eum, vide etiã Dominicũ in.c. q̃uis de rescri.li.vj. vbi recitat opi. lap. Abb. & opi. Joan. de ligna. & Joan. de san. que sunt contrarie quo ad istum motum proprium in preiudicando tertio, vel non, vide ibi per eum.

¶ De formis exemptionem prestantibus, & quomodo fiat populus, capitulum, seu collegium.

SVMMARIVM

1 Forme quibus exemptiones cognoscuntur, & ipsarum tenor est inspiciendus.
2 Quis non potest dici exemptus deficiente aliqua forma ex predictis, vel deficientibus aliquibus verbis expresse exemptionem denotantibus in priuilegio.
3 Vulgare dictum, q populus, collegium, vel capitulum non est aliud nisi homines, quomodo intelligatur.
4 Capitulum alicuius ecclesie proprie non sunt canonici separatim intellecti.
5 Homo potest tripliciter considerari.
6 Totum constituitur ex suis partibus.
7 Congregatio ciuium, & canonicorũ facit ciuitatem, & capitulũ.
8 Quando priuilegium Pape alicui indultum dicatur derogare iuri ordinarie potestatis, & q ita debemus interpretari leges, statuta, & priuilegia principum, vt in eis nõ arguatur tirannides.

¶ Capitulum secundum.

Quoniam sepe disputari cõtingebat super exemptionuz materia, ideo vt lites amputarentur, designati fuerunt quidam modi, seu quedaz forme, † quibus exemptio ipsa ab ordina
1 rio cognosci posset, prout de omnibus plenissime ɔstat in.d.c. si papa de priuile. in. vj. maxi. qñ aliter in literis Pape non sunt verba alias exprimẽtia exemptionẽ, q̃ predictũ.c. si papa alijs modis derogatũ non fuit vt ibi in fine, qñ ergo Papa in suo priuilegio asserendo dicit aliquã ecclesiã exemptã, vel existere iuris beati Petri, cũ omnes ecclesie sint de iure beati Petri, si aliqua specialiter recipiatur vr̃ quid noui concedi, vnde dicitur exempta, vel si diceret in priuilegio, q ecclesia, vel capitulũ, vel clerici, vel canonici nullo mediante ad Papã ꝑtineant vt in.c. cũ olim essemus de priui. & si diceret sit libera, vel potiat libertate Romane ecclesie, vt in.c. cũ olim propter eo. tit. istiusmodi, & aliusmodi modis de q̃bus in.d.c. si papa, quos ommitto cũ ibi habeant distincti, exemptio concedi, & elargiri solet, prout ẽt habetur ꝑ Inno. in.c. accepimus. eo. ti. forma igit priuilegij semꝑ est inspicienda, & ipsius tenor diligentius est attendẽdus vt sciat an quis sit a iurisdictione epi subtractus.c. recepimus de priui.
2 & excessi. priuilegia. verũ cum † in aliquo priuilegio nulla de formis, seu modis predictis, vel ẽt verba aliqua exemptionẽ denotantia reperiant, prout in dicto Leonino priuilegio nõ põt dici q aliqua ecclesia, vel canonici, vel capitulũ, vel clerici sint exẽpti a iurisdictiõe ordinaria ẽt si in priuilegio Papa dicat, q recipit sub sua protectione, q̃ verba huiusmodi nõ eximit quẽ a iurisdictione epi.d.c. recepimus. in fi. prout etiã latissime habet ꝑ Deci. in.d. ɔsi. clij. ꝑ totũ. vbi elegãtissime more suo scripsit sup huiusmodi materia, verũ q̃ in facto ɔtingere posset, q in aliqua ecclesia cbate. canonici gauderent, vt singuli alia gradus prerogatiua puta ꝓthonotariatus apostolici, vt in ecclesia Flo. vigore dicti Leonini priuilegij, nã in dicta ecclesia q̃z primũ q̃s obtinet aliquẽ canonicatũ, vel dignitatẽ statim protbonotarius efficitur, q̃ gradus huiusmodi sequit canonicatũ, & dignitatẽ virtute ipsius priuilegij, vt in ecclesia scti Petri in vrbe & alijs q̃pluribus locis, verũ non est ob id dicendũ, q capitulũ sit exemptũ, dato q vt protbonotarij ipsi canonici gestarent ɔtinue habituz iuxta determinationẽ concilij lateranẽsis in.x. sessione, ꝓut quibusdã literarũ penitus expertibus, visum fuit, dicunt enim si canonici, vt singuli sunt exẽpti capitulũ est exemptũ, cũ ipsi faciãt capitulum, vnde vt huiusmodi opinio falsa, & erronea radicitus
3 euellat, dico q illud tritũ, † & vulgare dictuz, vcꝫ q vniuersitas populus, collegiũ, vel capitulũ nõ est aliud nisi hoĩes iuxta glo. in.l. sicut.ff. q cuiusq̃ vni. dꝫ intelligi de hominibus collectiue sumptis, q̃ homines separati nõ faciunt vniuersitatẽ, populum, collegiũ, vel capitulũ, sed saltẽ duo requirunt de iure canonico, vt faciant collegiũ.c.j. de electio. & ꝑ Zaba. in cle. & si principalis de rescrip. lꝫ tres de iure ciuili requirant vt in.l. neratius de verb. signi. qd̃ tꝫ ẽt Archi.x.q.j.c.j. & Inno. in.c. postulasti de iure patro. tñ.d. Anto. in.d.c.j. de elec. dicit q duo faciunt cõgregationẽ, tres vero collegiũ, & sic colligit ex predictis, q hominũ collectio nõ singularitas faciat collegiũ, populũ, vniuersitatẽ, & capitulũ, vnde dico † q capitulũ alicuius ecclesie nõ sunt 4
canonici separatim intellecti, sed canonicoꝝ collectio in vnum corpus misticũ abstractiue sumptũ, cuius significatio est inuẽta ꝑ intellectũ, † nã homo põt tripliciter cõsiderari, primũ vt est ꝑ 5
se quoddã indiuiduũ ex aĩa, & corpore naturaliter ɔstitutũ.l. si dictũ.§. in stipulatiõe.ff.d euictio. ij. põt ɔsiderari vt est quoddã corpus iconomicũ.l. princeps, & caput familie.l. pronũtiatio.§. familie.ff. de verbo. signi. & sicut est pr̃ familias, abbas, vel prior alicuius monasterij. iij. ɔsideret vt est corpus ciuile, seu polliticum sicut est eps ciuitatis, & pretor, & hoc si ɔsiderat in preeminentia, sed si ɔsideret in ɔgregatione, tunc homo naturalis efficitur polliticus, & ex multis ɔgregatis fit populus, collegiũ, vel capitulũ.l. rerũ maxi.ff. de vsuca. † totũ enim ex suis partibus cõ 6
stituit, ciues aũt sunt partes ciuitatis, & canonici partes capituli separatim intellecti, iõ ciuitas & capitulũ nõ est aliud, q̃ multitudo ciuiũ, & canonicoꝝ, † qui omnes simul ɔgregati si sunt ci 7
ues faciunt ciuitatẽ, si sunt canonici faciũt capitulũ, & sic ex hac theorica philosophica quã ponit ẽt Bal. in.l. etiam.c. de exe. rei iudi. declaratur illud vulgare dictum de quo supra. & in quo multi allucinantur sed redeundo ad exemptionẽ non ommitto vltra predicta, q exemptio simpliciter non conceditur per priuilegium ꝑ id, quod in terminis habetur in.c. pastoralis, de priuile. vbi dr̃, † q propter priuilegium Pape indultuz aliquibus 8
clericis nõ intelligitur derogatum iuri ordinarie potestatis, nisi Papa concedat exemptionem ab ordinario, aliquo ex dictis modis, vel formis, vel verbis eaꝫ exprimentibus, hoc colligitur ex illo tex. quem sequitur in hoc Jason in.l. q in rerum.§. siquis post.ff. de leg.j. & q hoc sit verũ, probatur argu. tex. & glo. nota. in.l. si qua loca.C. de fun. & salti. rei domi. lib. xj. & in.l. auctoritatem.C. vnde vi. vbi habetur q nulla lex, aut statutum eum sensum recipere põt vt ꝑ illud credatur conditor spoliatores in sua occupatione tueri, & eiectos, ac spoliatos a restitutione excludere, & ita tꝫ ẽt Alexan. in cõsi. lix. col. iiij. lib. j. nec dꝫ dici q fiat iniuria Pape si ita interpretetur ipsius dispositio, seu priuilegium, vt per hoc eum bonũ, & iustũ principẽ estimemus, & opinemur dicit Alex. in ɔsi. cxij. col. pen. lib. iiij. vbi dicit per hoc inferrendo, q dispositio generalis facta ꝑ principẽ, non intelligitur in dubio fauere vsurpatoribus, q̃ hoc esset arguere tyrãnidem in principe. Immo Papa in odiũ spoliantiũ excipit eos a generali dispositione priuilegiatiua, vt patet i cle. j. de cau. pos. & ꝓprie. & sic pari modo in casu nostro est dicendũ, q priuilegiũ si expresse non ɔcedit exemptionem ab ordinario, priuilegiatos non intelligit esse exẽptos a dicta iurisdictione, & hoc modo presumemus mentem Pape fuisse, qualem legis, & boni principis esse debet, alias si priuilegium huiusmodi interpretaremur potius esset iniquum, iniustum, & peccati nutritiuum contra naturam priuilegij, quia quandoq̃ exempti solent sub tali pretextu multa mala committere, vnde si omnia ista in lege secularium principum concurrere debent, videlicet vt sit iusta, & nemini iniuriam inferat vt dicunt docto. in.l. humanum.C. de legi. quid in.l. & priuilegio ecclesiastico spectandum est, debet enim gerere imaginem legis diuine dicit Augusti. lib. viij. de ciuita. dei. & text. in capitu. sana. ix. distinctio. sed lex, vel priuilegium inuitans homines ad peccandum, & defendens cuiusmodi videntur priuilegia si sic interpretarentur priuilegia, sed quedã corruptiones, & ad malum incitationes, sit ergo conclusio q exemptio nõ presumitur, nisi expressa dicatur, modo de quo supra.

¶ De noua, & pulchra Theorica Canonicatus, & canonicorum, ac ipsorum vt singulorum exemptione ad Capitulum non extendenda.

SVMMARIVM

1 Canonicatus est ius incorporale, & indiuiduuz, & duobus communicari non potest, cum canonia sit mater, prebenda filia.

2 Que

2 Que in iure consistit sicut hereditas, ⁊ ius successionis, sunt individua.
3 Dignius trahit ad se minus dignum.
4 Episcopus habet iurisdictionem contentiosam in clericos.
5 Clerici sunt res spirituales quia deputarunt se Christo.
6 Canonicatus cum sit ius incorporale, ⁊ individuum, non potest diu manere sine re corporali.
7 Spiritualia non proficiunt sine rebus corporalibus.
8 Canonicatus nascitur ex electione, ⁊ institutione.
9 Canonicus dicitur a canone, ⁊ est maior omnibus clericis.
10 Canonicatus est beneficiū spirituale quod dat stallū in choro, ⁊ locum in capitulo.
11 Prebenda nascitur ex institutione, ⁊ officio, ⁊ dicitur a pretio, ⁊ quid habeat cum canonicatu.
12 Canonici dicuntur membra capituli.
13 Capitulum est nomen appellativum, ⁊ intellectuale.
14 Anima illigata corpori crasso actus corporeos non exercet nisi per corporis organa.
15 Corpus non est de essentia anime.
16 Capitulū nihil potest operari nisi per canonicos tanq̄ organa.
17 Canonicorum negligentia nocet capitulo.
18 Capitulū seu universitas vt persona ficta per se nihil operatur.
19 Facta a capitulariter congregatis nocent ipsi capitulo.
20 Facta capitulariter, vt noceant, quomodo fieri debeant, ⁊ a quibus.
21 Preiudicatur anime per malam corporis operationem.
22 Dictum apostoli ad Roma. xiiij. quomodo intelligatur secundum Augusti.
23 Anima ex corporis ornatu non efficitur dignior, nec pulchrior, nec perfectior.
24 Anima licet vnita sit corpori, ⁊ materie, virtutem tamen habet superantem materiam.
25 Ornamentum extrinsecum solum non eximit ab ordinario.
26 Gradus, vel dignitas in capitulo cum sit persona ficta subsistere non potest.
27 Similitudo rei corporalis ad spiritualem quomodo debeat intelligi.
28 Canonicatus, ⁊ dignitates, ⁊ huiusmodi non sunt capaces prothonotariatus.
29 Dispositio loquens de personis nunq̄ comprehendit collegiū, vel capitulum.
30 Privilegia derogantia quibuscunq̄ personis non derogant collegio.
31 Collegium non venit appellatione persone.
32 Procurator constitutus contra omnem personam non poterit agere contra vniuersitatem, nisi sit procurator rei ad defendendum.
33 Si ecclesia est exempta canonici sunt exempti, ⁊ clerici.
34 Privilegium exemptionis precise attenditur vt verba sonant.
35 Dispositum in casu vero non procedit in casu ficto.
36 Dispositum respiciens personas non comprehendit collegiū.
37 Persone appellatione lato sumpto vocabulo qn̄ possit cōprehendi capitulum, ⁊ vniuersitas, attenditur subiecta materia.
38 Actus activorum cadunt in subiectum bene dispositum.
39 Excommunicatio contra quascunq̄ personas prolata non comprehendit vniuersitatem quia non habet animam.
40 Canonici capitulariter congregati non considerant̄ vt protho. nec vt episcopi.
41 Non est absurdum ꝙ quis diverso iure censeatur ratione diverse qualitatis concurrentis in eandem personam.

¶ Capitulum tertium.

v Erum vt plenius demōstretur ꝙ exemptio canonicorum vt singulorum non extenditur ad capitulum, premitto pro faciliori intelli
1 gentia, ꝙ canonicatus secundum doctores, †est ius incorporale, ⁊ individuum, quod duobus cōmunicari non pōt. c. dilecto de preben. ibi turonense conciliū prebendarū inhibet sectionez qn̄ prebenda est annexa canonie, secundū Abba. in. c. tue fraternitatis, ⁊ in. c. maiorib. ⁊ in. d. c. dilecto de preben. cū canonia censeatur mater ⁊ prebenda filia q̄r ex canonia procedit, ⁊ pro ea est instituta vt per Roma. in consi. cccclxiij. nō pōt ergo cōmunicari duobus: quare si duo fuerint simpliciter recepti in canonicos, ⁊ vna tantum prebenda vacet debetur primo recepto, ⁊ si de prioritate non cōstaret locus est gratificationi, q̄r nunq̄ prebenda pōt rescindi vt not. Ant. in. c. cū. M. de cōstit. col. xiiij. incorporalia naq̄, ⁊ individua non possunt dividi, qua-
2 lia sunt, † que in iure cōsistunt sicut hereditas, ⁊ ius hereditariū, siue ius successionis, de qb. in. l. j. ff. de re. divi. §. quedā hinc pōt inferri ad praticā, que quottidie occurrit, ꝙ si quis vult agere cō clericū, ⁊ laicū in vno, ⁊ eodez libello super iure hereditario ad qué, vel ad quos illud ius pertineat, cā huiusmodi dz ventilari corā iudice ecclesiastico ratione clerici dignioris laico, dignius
3 enim, † trahit ad se minus dignū, nec in vtroq̄ foro potest cōtendi rōne iuris hereditarij individui iuxta doctrinā Bar. in. l. precipimus. §. eodē obseruando. C. de appel. p illū text. ⁊ per doct. moder. in. l. imperiū. ff. de iurisd. omniū iudi. nec ad rē pertinet, ꝙ in hereditate res corporales cōtineant̄, nā fructus qui ex fundo hereditario percipiunt̄ corporales sunt, ⁊ id, quod ex aliqua obligatiōe hereditaria nobis debet̄ plerūq̄ corporale est veluti fundus, vestis, ⁊ pecunia q̄r ipsum ius successionis, ⁊ obligationis hereditarie incorporale est. vnde in curia ecclesiastica disputari dz, vt sepius habui in facto in curia archiepiscopali flo. ne continentia cause dividat̄ cōtra tex. in. l. j. ⁊. ij. ff. qui. re. ad eum. iudi. ea. ⁊ p doc. in. l. nulli prorsus. C. de iudi. ⁊ late per Soci. in
4 consi. xij. circa. iiij. q. lib. j. vbi dicit, † ꝙ solus episcopus habet iurisdictionē contentiosam in clericos sue diocesis. c. quanto. de offi. ordi. xj. q. j. c. de psona. qd̄ ēt procedit quo ad clericū in mi
5 noribus constitutū. c. j. ⁊. ij. de fo. cōpeten. c. inolita. xj. q. j. † q̄r clerici sunt res spirituales, ex quo seipsos deputarunt in Christi seruitiū. c. qui portio. xij. q. j. ⁊ per Inno. ⁊ Jo. and. in. c. significantibus. de offi. delega. qd̄ privilegiū ēt extenditur ad laicum conveniendū cū clerico, dūmodo causa sit connexa, ⁊ individua quicqd dicat Bal. in. l. edicto. c. de edict. divi adri. tollen. col. xij. circa fi. quē allegat Rochus de iure patro. versi. ius. ibi. ij. q. col. viij. ⁊ hoc est verissimū, prout tenuit Alex. in consi. clxix. col. v. in fi. lib. iij. viso puncto, ⁊ idez in consi. cxxij. viso puncto. lib. iiij. sed ne longius vagari videar, dico in questione proposi-
6 ta, † ꝙ canonicatus est ius incorporale, ⁊ individuū, sed non pōt diu manere sine re corporali, sicut nec anima sine corpore, vt corporaliter vivat, ⁊ actus corporeos exerceat. j. q. iij. c. siquis ob-
7 iecerit, vbi dicit tex. † ꝙ spiritualia nō proficiunt sine rebus corporalibus, sicut nec anima sine corpore corporaliter vivit. c. dile
8 ctus el. j. de preben. † ⁊ canonicatus huiusmodi nascitur ex ele ctione, ⁊ institutione, ⁊ receptione in canonicū, ⁊ fratrē, canoni-
9 cus aūt, † dr̄ a canone, eo q̄r canon grece, latine dr̄ regula, vnde canonici debēt esse ⁊ vivere sub regula, ⁊ canonici cathedralis ecclesie habent preeminentiā ⁊ maioritatem sup alios clericos civitatis, ⁊ diocesis, ⁊ dn̄r pars corporis ecclesie, ⁊ episcopi, q̄r ipse eps est caput ⁊ ipsi sunt membra, ⁊ esse canonicum alicuius ecclesie cathedralis est magnus honor not. Rom. i cōsi. cxxxvj. ⁊ minor. iiij. annis pōt esse canonicus ēt in ecclesia Cathedrali licet non habeat vocē in capitulo. c. cū ex eo de electio. lib. vj. ⁊ concludunt cōiter doctores, ꝙ maior septēnio pōt in clericū ordinari, ⁊ beneficium acceptare. cap. j. de regula. ⁊ vide omnino
10 Roma. consi. ccxxiiij. qui predicta limitare videtur. † ⁊ est beneficium spirituale quod dat stalluz in choro. ⁊ locum in capitulo. c. cū inter de renun. prout late habetur per Cardi. in cle. fi. in. j. q. de prebend. ⁊ per Staphi. in tractatu de literis gratie ⁊ iustitie fo. vij. cum sequen. vbi plene de canonicatu, ⁊ canonicis ⁊ de eorū dignitate, ⁊ effectu creationis canonicatus per Pa-
11 pam. † prebenda vero nascitur ex institutione, ⁊ officio quia ex quo quis habet officium debet habere beneficiū, perdendo vnū perdit ⁊ alterum. c. inter cetera de preben. c. si quis sacerdotū. lxxxj. dist. ⁊ not. Inno. in. c. cū. M. de constitu. versic. canonicos. canonia vero est quoddā ius spirituale, qd̄ creat̄ ex elatione, ⁊ receptione in fratrē, ⁊ sic difert a prebenda, tamen sumendo large prebendā nihil habet cōmune cum offi. hinc est ꝙ laico potest conferri. vt no. Anto. in. c. cum. M. de constitu. vlt. Car. ibi. ij. quero, ⁊ prebēda dicitur a pretio, potiusq̄ a prebeo not. Roma. in. consi. cccclxv. ⁊ tantam habet cōnexitatem cum canonicatu, ꝙ ille qui assequitur prebendam canonicalem per consequens consequitur canonicatum illum, pro quo fuit instituta, ⁊ docto. dicunt ꝙ si Papa dat alicui canonicatum supra numerum sub expectatiōe prebende, ⁊ postea prebenda vacans sibi conferatur, eo ipso intelligitur collatus canonicatus qui cū prebēda vacauit, ⁊ alter canonicatus primo collatus p Papā desinit no. Roma. in cōsi. cccclxiij. ⁊ idē Anto. vbi supra, ⁊ epi-
12 scopi. † Canonici dicuntur membra, vt dixi ecclesie, vel capitu-
13 li, p que capituluz ipsum suos cooperat̄ effectus, † nam capitulum est nomen appellativum, intellectuale, ⁊ incorporale, sicut

cetera nomina appellatiua, vnde cuz non sit corporale nihil per
14 se facere potest nisi per sua membra quéadmodũ anima. † velut
illigata corpori crasso nihil ageret nisi per organa corporis, aut
certe aliquid materiale non exercet. d. c. siquis obiecerit q̃uis
15 secundum Theologos. † Corpus non sit de essentia anime, sed
ex natura sue essentie habet ꝙ est corpori vnibilis vnde proprie
non est in specie, sed quid compositi cum corpore, quo indiget vt
corporaliter viuat, ⁊ operetur, ⁊ sic tenet inferiorem gradum in-
tellectualitatis, q̃z Angelus, qui corpori non vnitur. ex quib. pa
16 tet ꝙ cum capitulũ sit intellectuale, ⁊ incorporale. † Nihil per
se potest operari nisi per canonicos tanq̃z organa, quorum negli
17 gentia † dicto capitulo tanq̃z intellectuali currit honoris prescri
ptio ſm Pauinum in tractatu de offi. ⁊ potestate capituli sede
vacante in. v. preambulo col. iiij. in prin. ea enim que geruntur
ab ipsis canonicis capitulariter cõgregatis ⁊ prosunt, ⁊ nocent
18 ipsi capitulo quia † Uniuersitas, ⁊ capitulum vt persona ficta
19 non potest bene, vel male operari que tamen † fiunt a capitula-
20 riter congregatis nocent capitulo, hoc modo videlicet. † Con-
municato consilio pulsata campana, vel alia consuetudine loci
seruata, vnde in pratica, si vniuersitas alicuius loci accusatur, ꝙ
commiserit delictum aliquod, actor autem, vel accusator probat
ꝙ omnes homines illius loci simul comiserint nõ tamen probat
ꝙ communicato consilio, pulsata campana, vel aliis ex loci con
suetudine seruatis delictum huiusmodi fuerit commissum, tunc
debet succumbere cum agat inepte, ⁊ temerarie contra vniuersi
tatem vt refert Paul. de cast. se consuluisse ⁊ habuisse in facto
in. l. si ita. ff. ꝙ cuiusq̃z vniue. col. iiij. in. §. sicut municipij ibi in
questione glo. vide que refert Deci. in consil. ccxxi. nu. ij. ⁊ ad-
uerte ꝙ etiam tota vniuersitas tenetur ex delicto maioris par-
tis, ⁊ in puniendo sit exequutio contra omnes etiam qui delicto
non consenserunt, ne alias propter difficultatem probandi deli-
ctum. illud remaneat impunitũ ſm Hosti. ⁊ Jo. and. ⁊ Anto.
in. c. dilectus. ij. de simo. ⁊ vide Zabare. in cle. j. de pen. tenetur
etiam ex delicto officialium quos elegit Joan. and. in. d. c. dile-
ctus, item ex delicto vnius de vniuersitate si id ratuz habeat idẽ
Jo. and. in. c. grauem de sen. excommunica. ⁊ hoc etiam proba
21 tur quia videmus † ꝙ anime preiudicatur per malam corporis
operationẽ, ⁊ sic anima damnatur nisi dei misericordia seu gra-
tia iuuatur, quod adiutorium si homo per liberũ non deserit ar-
22 bitrium semper est homo bonus, sed si deserit, deseritur. † nam
dicit apostolus ad Roma. xiiij. omnes stabimus ante tribunal
Christi vt referat vnusquisq̃z secundum ea, que per corpus siue
bonum, siue malum gessit, quem locum Augustinus in opuscu-
lo de predestina. sancto. lib. j. c. xij. declarando dicit per corpus
gessit idest tempore, quo anima fuit in corpore, ⁊ sic per corpus
intelligit corporis tempus, quo quidẽ tempore corpus animale
gestamus olim fruituri spirituali, sed sciendum est, ꝙ etiam solo
animo, non per corpus, nec per vlluz corporis membrum multa
mala geruntur prout cũ dicit insipiens in corde suo, nõ est deus,
vnde ad rem redeundo dico ꝙ bona, vel mala administratio ca
nonicorum capitulorum congregatorũ consideratur modo pre-
dicto, sed aduertite domini canonici in constitutione sindicoruz
seu procuratorum vestrorum vt recte administretis, ꝙ quando
constituitur sindicus licet in instrumento non exprimantur no-
mina singulorum canonicorum, sed dicatur tale capitulum con-
stituit talem sindicuz valet constitutio si est sigilum capituli ap-
positum, ⁊ id operatur auctoritas sigilli no. Joan. and. in addi.
Specu. de sindi. §. j. ⁊ idem si sigillum non apponatur sed nomẽ
decani, vt si dicatur decanus, ⁊ capitulũ constituunt, ⁊ hoc ad-
mittitur in curia Roma. Bal. in pace constantie. §. damna di-
cit ꝙ non est necessaria expressio nominum Bart. autem in. l. j.
de albo scri. distinguit inter vniuersitatem magnam, ⁊ paruam
vt primo casu exprimantur nomina. in. ij. non, notarij Florenti-
ni de stillo suo in huiusmodi mandatis exprimunt nomina singu
lorum, ⁊ hoc puto tutius per regulam ꝙ omnes tangit ab omni
bus approbari debet, signum aũt approbatiõis fuerit expressio
singulorum verum si corpus, vel corporis membra nobiliori, ⁊ di
gniori vestitu extrinseco ornentur, ⁊ extrinseca varietate circũ-
23 dentur anima. † Non efficitur pulchrior, vel dignior, vel perfe-
ctior, quia nec pulchritudinem, nec dignitatem, nec perfectionẽ
24 recipit a corpore, q2 ſm Theologos † licet anima sit vnita cor-
pori, ⁊ materie, virtutẽ tamen habet superantem materiã vnde
remanet in suo esse destructo corpore, idem dicendum est de ca-
pitulo quo ad hoc anime simili, prout late per doctores, ⁊ maxi
me per Paul. de cast. in, d. l. sed ita. §. fi. ⁊ idem de canonicis
ipsius capituli membris operatiuis, nam non est dicendum, ꝙ
canonici possint dici exempti virtute alicuius priuilegij puta p̄
thonota. ipsis vt singulis concessi propter ornamentum extrin-
25 secum non propter exemptionem ab ordinario, † quia ornamen
tum extrinsecum non eximit aliquem ab ordinario maxime cuz
in priuilegio nihil de exemptione dicatur per ea, que supra dixi,
⁊ per dictum. c. pastoralis, priuilegiũ igitur huiusmodi non effi-
cit dictum capitulum dignius, quia cum sit incorruptibile sicut
anima non potest recipere extrinsecus aliquẽ perfectionis gra-
26 dum a membris corruptibilibus, † nec etiam gradus, aut nobili
tas, seu dignitas in capitulo subsistere potest cum sit persona re
presentata. l. mortuo. ff. de fidein. c. romana. §. in vniuersitate cuz
ibi nota. de sententia excommunica. in. vj. vt per gomes. super
regula. de annali posse. q. xij. num. ij. ⁊ sic ex predictis dicamus
necesse est nullo modo capitulum exemptum, ratione ⁊ similitu
27 dine predictis, quam similitudinem † rei corporalis ad spiri-
tualem intelligamus non similitudine participatiua eiusdẽ qua
litatis, sed similitudine proportionatiua, quemadmodum dici-
mus Theologice loquendo sicut se habet aqua ad tollẽdas ma
culas corporales, ita gratia se habet ad tollẽdas spirituales, q2
per modũ similitudinis proportionatiue corporalia transferun-
tur ad spiritualia, ⁊ si daretur casus ꝙ huiusmodi prerogatiua
prothonotariatus non fuerit concessa canonicis prout singulis,
sed obtinẽtibus dignitates, ⁊ canonicatus pro tempore, vt in di
cto priuilegio Leonino, ⁊ sic dignitatibus, ⁊ canonicatibus, ⁊ ꝑ
consequens rebus incorporalibus. quid dicemus, potest respon
deri, ꝙ cum dignitates, ⁊ canonicatus vt supra dixi sint incorpo
28 ralia cum non patiantur sectionem. † Non sunt capaces per se
dici protho. vel alterius gradus, vel dignitatis, naz requiritur
instrumentum corporeum, quia non potest rei incorporali, ⁊ in-
tellectuali inherere, quis namq̃z dicere potest archidiaconatuz
archipresbyteratum, ⁊ canonicatum prothonotariũ. Certe ne-
mo nisi sit insipiens, ⁊ penitus literarũ expers, sed bene, ⁊ recte
archidiaconum, archipresbyterum, ⁊ canonicuz prothonotariũ
nominabit, prout habetur clare in dicto Leonino priuilegio, di
citur eniz in eo, vos fili archidiacone. ⁊c. nostri, ⁊ dicte sedis no
tarij sitis, ⁊ esse censeamini. Quare ɔcludo ꝙ si per aliquod pri
uilegium aliqua cõcederetur exemptio aliquibus canonicis cõ
cederetur vt singulis, nisi aliud diceretur, non autem ipsi capi-
tulo per supradicta, ⁊ hoc probatur, q2 priuilegij verba non pos-
sunt capitulo adaptari, requirunt enim personam singularem,
non autem representatam vt est capitulũ. d. l. mortuo, ⁊. d. §. in
vniuersitate cũ ibi notatis, naz (vt dixi) in capitulo nec gradus,
nec nobilitas, nec dignitas subsistere potest, sed bene in singulis
de capitulo. cum ergo verba priuilegij non conueniant capi-
tulo neq̃z ipsa dispositio conuenire videtur. l. si seruum. §. non di
xit pretor. ff. de aqua quottidia. ⁊ esti. addo etiaz aliud videlicet
cum in dicto priuilegio nulla fiat mentio de capitulo vt patet in
Leonino predicto, necesse est vt dicamus ꝙ dispositio loquens.
29 † de personis nunq̃z comprehendat collegium, vel capitulũ nisi
expresse dicatur vt late per plura iura, ⁊ multas ratiões probat
Roma. de collegio auditorũ rotte loquens. in consi. ccccxxxvj.
30 quod indultum, nam dicit ibi ꝙ priuillegia derogantia. † Qui-
buscunq̃z personis non derogant collegio presertim dominoruz
31 Rotte, quia collegium non venit appellatione persone. † vnde
32 per huiusmodi rationẽ infertur ꝙ procurator constitutus. † Cõ
tra omnem personam non poterit agere contra vniuersitatem,
vel collegium, seu capitulum per dictum Bal. in rub. C. ad tre-
bel. ⁊ in auc. Item quicunq̃z de episcopis, ⁊ cle. sequitur Fely.
in. c. eam te, in. ij. col. de rescriptis, ⁊ secundum communem opi
nionẽ predicta locũ habent in procuratore actoris, prout Rot-
ta iudicauit attestante famosissimo doctore domino Ludouico
gomes. Rotte moderno auditore super regula de idiomate. q.
ij. nu. v. secus secundum eum in procuratore rei ad defendendũ
quod est fauorabile, vt sentit Alexan. in aposti. ad Barto. in. l.
mortuo. ff. de fideiusso. ⁊ conclusio de exemptione vltimo aperte
probatur per tex. in. c. per exemptionem de priuileg. in. vj. vbi
33 dicitur, † ꝙ si ecclesia est exempta, sunt etiaz exempti canonici,
⁊ clerici, si vero canonici soli sunt exempti, tunc taz canonici, q̃z
clerici dicuntur exempti, non tamen ecclesia, nisi aliud expresse
in priuilegio dicatur, sic etiam si capitulum esset exemptum ca-
nonici dicerẽtur exempti vt pulcherrime per Deci. in. d. consi.
clij. ratio est dicit archidiaconus in. d. c. per exemptionẽ, ⁊ hoc
est verissimum, quia exemptio quanto strictius potest debet in-
terpretari cum sit (vt in primo capitulo dixi) in preiudicium iu-
risdictionis ordinarie que valde est fauorabilis. xj. q. j. c. perue
nit, ⁊ per totam causam, ⁊ dicit Ange. in. l. fi. col. fi. versicu. iij.
queritur

34 queritur de constitu. ꝙ priuilegium † exemptionis precise at
tenditur vt verba sonant. in fortioribus terminis qñ in priuile
gio nulla penitus de exemptione ecclesie, vel clericorũ, vel ca-
nonicoꝝ, vel capituli facta sit mentio, ergo exemptio. nulla de
ea facta mentione non põt esse in consideratione per ea que in
ferius dicentur, ꝙ aũt capitulũ non possit dici exemptuȝ vigo
re hmõi aut similis alterius priuilegij confirmatur. q2 vniuersi
tas, collegiuȝ, capitulũ, ⁊ similia cũ sint nomina intellectualia,
⁊ corpora ficta in his, in quibus facienda est stricta interpreta
tio non comprehenduntᷣ cũ non sint vera corpora sed ficta, di-
35 spositum aũt † in casu vero non hȝ locum in casu ficto in odio-
sis, q2 fieri dȝ mentio specifica de vniuersitate, de collegio, vel
de capitulo tex. est in. c. graue de preben. versi. ⁊ hoc ipsum. l.
iij. §. hec autem verba. ff. de nego. gest. ⁊ satis notũ est ꝙ dispo-
36 situm † respiciens personas tm̃ non comprehendit collegiuȝ,
vel capituluȝ nisi expresse dicatur vt late per plura iura p Ro
ma. in. d. consi. de quo. s. nam lȝ alias sit verum ꝙ appellatio-
37 ne † persone lato sumpto vocabulo, ⁊ in materia fauorabili
possit cõprehendi capitulũ, vniuersitas, ⁊ quelibet alia psona,
vt dicit Bal. in. l. quicunq; col. iij. C. de ser. fugi. tñ vbi subie-
cta materia non est proportionata ad hoc nunq; sub tali voca-
bulo, seu verbo ẽt cũ dictione vl̃i nec capitula nec vniuersita-
38 tes includi pñt, q2 actus † actiuorum debent cadere in subie-
ctũ bene dispositũ, vt in proposito dicit no. Dominicus in. c. si
39 cut. colum. ij. vij. q. j. vbi ex hoc infert ꝙ excõicatio † prolata
ↄ̃ quascunq; personas non cõprehẽdit vniuersitatẽ. d. §. in vni
uersitate q2 excõicatio ligat animaȝ, vniuersitas auteȝ non est
materia subiecta ad hoc cum animam non habeat, ⁊ hoc idem
dicit Decius in. l. si familia col. ij. ff. de iuris. omnium iudi. ⁊ fal
lit. in. c. eã te col. xij. ⁊ seq. de rescrip. ⁊ predicta multo fortius
procedunt in casu nostro cuȝ vt dixi nec gradus, nec nobilitas
nec vlla dignitas possit subsistere in persona ficta, representa-
ta, ⁊ imaginata vnde ex his, que non videntᷣ habere ↄ̃dictionẽ
iudicio meo omnibus constare dȝ ꝙ vigore hmõi priuilegij nõ
est exemptum capitulum ⁊ quamuis (vt dixi) ignaris videatur
ↄ̃rium propter exemptionem canonicorum, tñ non sequitur ꝙ
capitulariter congregati faciant vt protho. exemptum capitu
40 lum, q2 tunc non considerantur † vt protbonotarij, nec vt epi-
scopi, sed vt canonici lȝ haberent mille dignitates, prout vide-
mus in aliquibus capitulis inter canonicos nonnullos episco
pos, ⁊ tamen non vt episcopi. sed vt canonici lucrantur distri-
butionẽ, seu distributiones quotidianas, vt in ecclesia florenti-
na, nec est verũ ꝙ per predicta nascatur aliquod absurduȝ, vcȝ
si vt singuli sunt exempti, ⁊ capitulariter congregati vt capitu-
lum dicantur subiecti, ⁊ sic diuerso iure censeantur, q2 illa re-
gula ꝙ quis diuerso iure non censeatur, non militat in casu, de
41 quo disputatur, non est absurdum ꝙ † respectu diuerse qua-
litatis concurrentis in idem corpus, qui diuerso iure censeatᷣ,
vt nota. in. d. c. per exemptionem ⁊ in. c. cum Capella de pri-
uile. cum igitur sint diuersa debent diuerso iure censeri. l. Pa
pinianus. ff. de mino. nam canonici separatim considerati sunt
quid diuersi a capitulariter congregatis, q2 separatim quilibet
egit veram personam, simul auteȝ congregati agunt fictaȝ, pre
terea sicut quis põt habere plura domicilia. c. ex parte de fo-
ro competen. ⁊ quo ad vnum forum censeretᷣ vno iure, quo ad
alium alio iure. d. c. cũ capella, nihil ergo absurditatis hẽt ꝙ
hoies alicuius collegij, puta canonici aliqua gradus preroga-
tiua sint exempti ab ordinario, capitulariter aũt congregati vt
capitulũ sint subiecti, q2 (vt dixi) separati habentur vt persona
vera, congregati collectiue vt persona ficta, que aliquam gra-
dus prerogatiuã non admittit, qua gaudeant exemptione, nisi
exprimatur in priuilegio modo de quo. s. hactenus igitur satis
superq; dictũ sit, ꝙ stante forma dicti protbonotariatus priui-
legij vel alia similis exẽptio singulorũ nõ extenditᷣ ad capitulũ.

¶ De Ratione finali priuilegij protho. exemptionem excludente.

SVMMARIVM

1 Causa finalis priuilegij colligitur ex ipsius prefatione.
2 Assertioni concedentis priuilegium statur.
3 Ratio finalis, inductiua, ⁊ impulsiua protbonotariatus canonicorum flor.
4 Petitio reijcitur a principe quando petitur, ab eo exemptio ab ordinario, ⁊ protho. qui non sunt de nu. partici. dicuntur habere nomina ventosa.
5 Ecclesia reijcere solet clericos sine capite vt accephalos.
6 Heremite subijciuntur episcopo loci in quo morantur.

¶ Capitulum Quartum.

Q Voniam dubitabatur sepissime an forma huiusmodi priuilegij protho. de
qua. s. alio non expresso eximat canonicos vt singu
los ab ordinario, non erit inutilis, ac penitus infru
ctuosa discussio huius questionis, cuȝ quotidie oriã
tur questiones, ⁊ lites inter protho. ⁊ locorum ordinarios. Un
de vt veritas habeatur semper inter cetera cõsideranda est ra
tio, ⁊ causa finalis, ⁊ impulsiua priuilegij cõcessi, que, vt est ani
ma legis, ita est anima priuilegij. l. cuȝ pater. §. dulcissimis. ff. de
leg. ij. nam tota virtus ⁊ legis, ⁊ priuilegij, ⁊ similiuȝ in ipsa rõ-
ne consistit ẽm Roma. in singu. dclj. incip. tu scis, que quidem
1 † ratio colligitur ex prefatione, ⁊ proemio priuile. vt proba-
tur per tex. in. l. j. ff. de origi. iur. cuȝ ibi not. ⁊ in. l. fi. ff. de here.
institucn. nota. Barto. in. l. cum his. ff. de transactio. ⁊ Bal.
in. i. constitu. C. §. quib. And. sicu. in con. lxxv. omnia que fa-
2 citis colũ. iij. ibi. ij. lib. iij. vbi dicit ꝙ † assertioni concedentis
statur, ⁊ allegat doctri. Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or
di. facien. col. pen. ⁊ habetur per Areti. disti. qui. mo. testã. in
fir. §. sed si quis priore. col. ij. ⁊ ne discedamus ab exemplo su-
prapposito velut ab auriga nostro videamus rationẽ dicti Leo-
nini priui. vt ceterorum priuillegioꝝ rõnes cognoscamus Rõ
3 † igitur finalis inductiua dicti Leonini fuit vt cõcedens orna-
ret ecclesiam florentinam ornando canonicos vestitu pulchrio
ri, ⁊ eos circundando varietate lȝ ipsi canonici proprie nõ vtã
tur habitu de quo in dicto priuilegio, non eniȝ vtũtur cappa vt
in eo disponitur sed quodã mantello cum batulo ad instar au-
ditorum rote, adeo ꝙ habitus huiusmodi non est ex mente cõ
cedentis priuilegiuȝ, voluit enim ornare dictam ecclesiã ornã-
do canonicos vestitu pulchriori, ⁊ quadã varietate ex quibus,
dicta ecclesia redderetur pulchrior, ⁊ ornatior vt expresse ha-
betur in dicti Leonini prefatione, ⁊ ad hoc impulsus, ⁊ motus
fuit intuitu, ⁊ consideratione archiepiscopi florentini. tunc dñi
Julij Cardinalis de medi. nuncupati ipsius concedentis secũ-
dum carnem fratris patruelis, quare dicendum est ꝙ in dicto
priuilegio ea tantum videntur concessa, que rationes predicte
complectuntur, non autem ea, que non est verisimile dictũ con
cedentem concedere voluisse, vcȝ exemptionem ab ordinario
⁊ canonicorum, vt singulorum, ⁊ ipsius capituli, nam si conces-
sionem ipsam velimus, certe dicta finalis rõ non militabit, q2
tunc nõ ornasset ipsam ecclesiaȝ, sed penitus deformasset, quid
enim est corpus sine capite, non militabit etiã ratio impulsiua,
quia non est verisimile, ꝙ si intuitu, impulsu, ⁊ respectu archi-
episcopi concessit huiusmodi priuilegium, voluerit cõtra ipsuȝ
concedere quod vtiq; fecisset, si canonicos, ⁊ capitulũ ab ordi
nario exemisset, ꝙ autem hoc concedere minime voluerit di-
cte rationes promptissime demonstrant ⁊ ꝙ etiam non sit veri
simile ipsum hoc voluisse, probatur per id, qđ eleganter dixit
4 Roma. in ↄ̃si. xxxvij. † ꝙ non est signanda petitio, per quam
petitur a superiore exemptio. s. vt mẽbra separantur a capite,
idest ab obediẽtia superioris nisi concurrat aliqua vrgens cau
sa, ⁊ hoc probat per tex. in. c. cum nõ liceat de prescriptio. vbi
dᷣ cum non liceat membra a capite recedere idest ab obedien
tia vt supra dixi ⁊c. ⁊ sequitᷣ Feli. ibi qui discurrit per multas
causas petẽdi exemptionem, quas ibi vide ⁊ dicit tex. in. c. sa-
ne. de priui. ⁊ excessi. priuile. ꝙ priuilegium non est dandum
nisi certa rõne inspecta, ⁊ cum magna deliberatione ⁊ lȝ in ca
su dicti priuilegij non fuerit facta petitio, sȝ motu proprio ⁊ cer
ta sciẽtia dicti canonici ⁊ dignitates obtinentes fuerunt creati
ꝓtho. apostolici, põt tñ dici ꝙ a pari procedant principeȝ ali-
quid ↄ̃cedere ad petitionem alicuius, vel motu ꝓprio intuitu,
vel impulsu alicuius vt dicto Leonino, ⁊ hoc rõne preiudicij iu
ris alteri quesiti vt supra dixi in. c. j. in fi. ⁊ iõ in casu hmõi ea-
dẽ mens ↄ̃cedẽtis consideranda vᷣ, que ↄ̃sideratur ad petitio
nem partis supplicãtis, ⁊ sic ex his cognoscitᷣ difficultas exem
ptionis ↄ̃cedẽde, maxi. ex dicto. c. cũ nõ liceat, vbi ẽt in fine dᷣ
nõ obstãte aliqua prescriptiõe, quib. quidẽ ↄ̃sideratis, manife
ste apparet ꝙ dictũ Leoninũ priuilegiũ ↄ̃cedẽdo vllã exẽptio
nẽ remanet sine aliqua rõne, ergo sine aia, ergo mortuũ, quod
nõ est dõm. q2 ↄ̃ius quo ad exẽptionẽ cessent oẽs rõnes, ergo
⁊ ipsius dispositio, vt cõis est oium doctorũ snia ẽȝ Roma. in

consi.clxxx.col.ij.in fi.& per text.in.l.titia.§.vsuras de leg.ij. & c.cũ diu.lxiij.di.tñ in ceteris remanet in suo robore vz quo ad ornatũ,& alia,que in dicto priuilegio ɔtinent, & sic hmõi p-thonotarij dicunt hre noia vetosa vt dicit Jason. in.l.j.col.ij. ff.de offi.eius, nã si re priueris nec nomẽ hre mereris dicit gl. in.c.cor epi.lxviij.di.& Pau.de ca.in ɔsi.cccvij.lib.ij. vt dicimus de Cardinalibus rauenaten. qui non merent dici cardi.dicit gl.in.c.pudor.xxxij.q.ij.abbas in.c.bone il.j.colũ.j. de post.prela.& idẽ de cano.mediolanen.qui dicunt Cardinales,quis ergo dicant proth.nõ sunt veri sed abusiui, sicut rex scbacorũ non dr ppie rex, & idẽ dicimus de epis nulla teneñ. & comitibus pallatinis, qui tales ppie non dicunt sed abusiue vt late p Jason.in.l.id qd nu.xxv.de lega.j.dõm est ergo q in tales protho.abusiuos nulla põt cadere exẽptio nisi gestarent ɔtinue habitũ vt late de hoc dicã in.c.fi.j.eo.preterea cũ in eo non inueniat aliqua ex formis,seu modis predictis,vel alia verba exẽptionẽ significantia peccatũ esset irremissibile in hoc seculo,& in futuro,q intẽtionis pape fuisset canonicos flore.nobilissimos quoru3 nomen exiuit in oẽm terrã esse acephalos.i. sine capite vt dicit tex.in.c.nulla rõne iuncta gl.ibi.xciij.dist.
5 † hmõi aũt acephalos ecclesia reijcere solet vt clericos sine
6 capite, & velut excõicatos vñ † heremite ne dicant acephali subijciunt epo,in cuius diocesi morant iuxta glo. in.d.c.nulla ratione & glo.in.c. qui vero.xvj.qõ.j. vbi multa habentur de huiusmodi heremitis.

¶ De auctoritate capituli in condendis statutis,& differentia iuris antiqui & extrauagantis Pauli.ij.& eius dispositione.

SVMMARIVM

1 Vniuersitates põt statuta condere q ipsarũ negotia ɔcernãt.
2 Condere statuta non est iurisdictionis proprie.
3 Jurisdictio deriuatur a dictione.
4 Capitulum se.vacante habet ordinariam iurisdictionem.
5 Capitulu3 potest condere statuta dummodo sint licita, nec tãgant episcopum.
6 In alienationibus rerum eccle.requiritur aucto. episcopi & capituli.existente iusta causa alienandi.
7 In alienationibus dictarum rerum formaliter duo requirũtur solennitas,& iusta causa, de iure antiquo,& ordinario.
8 De iure antiquo, & ordinario etiam sine solennitate dummodo adsit fauor ecclesie, valet contractus alienatio.
9 Fauore ecclesie est in electiõe episcopi, seu rectoris ecclesie an velit contractum valere,non autem illius cũ quo contraxit.
10 Vtilitas ecclesie facit contractum ipsum claudicare de iure cõi,& ordinario, secus ex dispositione extrauagãtis pau.ij.
11 Quando quis iurauit non alienare inconsulto Ro.ponti. alienatio licita,& etiam vtilis non valet.
12 Jus antiquum,& ordinarium,differt ab extraordinario.
13 Limitatio gl.c.j.ne se.va.non h3 locũ de iure extraordinario.
14 Dispositio.d.extrauagantis Pau.ij. ide3 operatur quod lex & dicitur constitu.generalis,& vbiq ligat.
15 Dispositio.d.extrauagantis vbi a princi.non fuit recepta non militat attenta prescriptione.xl.annorum.
16 Consiliũ pro vtilitate ecclesie vbi militat extrauagans pdicta.
17 Cautela pro vtilitate ecclesie stante dicta extrauagante.
18 Debitores super iure creditorum pacisci non possunt.
19 Superiori de iure debetur honor,& reuerentia.
20 Statutum loci inferioris non potest aduersari statuto ciuitatis superioris.
21 In generali confirmatione non comprehenduntur illicita.
22 Statuentes in preiudicium domini incidunt in.l.iuliam maie.

¶ Capitulum Quintum.

Vandoq3 in aliqua Cathedrali ecclesia canonici occasione hmõi psumpte exemptionis capitulariter congregati solẽt statuere inter ipsos aliquid contra epm vel eius vicarium, ob id nunc videamus an capitulum possit aliquid statuere,vel statuendo deliberare ɔ honorem,& reuerẽtia3 epi,vel eius generalis vicarij sub aliqua formidabili pena. & l3 difficultas huius questionis pendeat ab hoc, vz an condere statuta sit iurisdictiõis, sed q esset longa disputatio vos remitto ad notata per Bart.Bal.& alios in.l.omnes populi.ff. de iusti.& iure vbi ẽt late per moder.& maxi. per Jaso. nume. xxxiij.& in.l.imperium.ff.de iur.s.oium indi. Alex.in.l.j.ff.eo.
1 in.iiij.col.concludit q oẽs † populi, & vniuersitates põt facere statuta,que concernant ipsarum vniuersitatũ negotia.l.ij.in fi.& l.fi.C.de constitu.pecu. Bart.in.l.fi.ff.de colle.illi.& in.l. fi.de iuris.oium iudi. & tñ oẽs populi & vniuersitates non habent iurisdictionem vt p3 in.l.si duas.§.est aũt ver.d3.ff. de ex-
2 cu.tuto.no. Bar.in.l.j.ff.de dam.infe.† condere ergo statuta non est iurisdictionis, nisi iurisdictio capiatur large prout deri
3 uatur † a dictione,quod idem est quod ptãs & iuris quasi legitima ptãs dicit glo.in.§.iusiurandũ in auc. de defen.ciui. & hoc modo statuere est iurisdictiõis.i. legitime ptãtis que in statuẽdo & populis,& vniuersitatibus a principe est permissa.capitu-
4 lum aũt,† sede vacante h3 iurisdictionẽ ordinariam a iure cõi ita q põt dare iudices,& oia facere,que ad iurisdictionem pertinent prout t3 gl.in.c.ij.ne prela.vi.suas in glo.ij.facit.l. & q de iuris.oium iudi.& tex.in cle.j.& ij.de here.no. Jo.an.in.c. fi.de supp.negli.prela.in glo.pen.in nouella, & idẽ in.c.si eps eo.tit.late per pauinũ in tractatu de offi. & ptã. capi. se.va.in ij.q.prin.vnde cũ capitulũ sit nomen collectiuũ,sic vniuersitas & alia noia collectiua,que constituunt vnũ corpus misticũ,vt p
5 eundem pauinũ in.ij.preambulo, dõm est q † põt condere statuta dũmodo sint licita,nec tangant epm, vel eius iura vel generalem statũ illius ecclesie,sic intelligit tex.in.c. cũ consuetudinis de consuetu.& ibi Inno.& in.c.nouit de his, que fi.a prela.caput aũt capituli est prelatus, qui cũ capitulo facit dictum
6 corpus misticum,vnde in alienationibus rerum ecclesie † ipse prelatus cũ capitulo & epo interponere d3 auctoritatem alias ɔctus hmõi non valent,vt no.abb.in.c.j.col.ij. de his que fi. a prela.& est tex.in.c.in venditionibus.x.q.iiij. & not. Archi. in.c.nullam.xviij.q.ij.& sequi. Bal.in.l.fi.§.necessitate colũ. pen.C.de bo.que libe.& hoc est verum, dũmodo adsit iusta cã
7 alienandi.c.j.de re.eccle.non alienã.& sic,† in alienationibus dictarum rerum eccle. formaliter duo requirunt,solẽnitas.s.& iusta cã de iure antiquo, & ordinario vt late per Deciũ in cõsi. cxlij.vbi de materia, sed si fauor ecclesie adsit ẽm idem ius an
8 tiquũ † dictus ɔctus valere põt non seruata dicta solennitate, quod probat per gl.& doct.in.c.j.in ver. sede ne se. vacan.vbi habet, q l3 ɔctus alienationis rerum ecclesie initus forma nõ
9 seruata sit nullus,fauore tñ † ecclesie est in optione epi.vel rectoris an velit ɔctum valere nec ne, & in hoc concordant oẽs p tex.in.c.si que de reb.xij.q.ij.vbi vr tex.ad literam,ibi in iudicis erit epi constitutum si pretiu3 debeat recipi nec ne. & ppter hoc dicit Jason.in.l.cũ his.§.eam transactio.ff.de transacti.q contractus hmõi claudicat, q ecclesia põt ipsu3 ratificare.nõ aũt qui cum ea contraxit,per allegata ibi per eum, quod ẽt voluit Decius in ɔsi.cxxiiij.vbi dicit,q prohibitio statuti non extenditur ad casum in quo alienatio fuit facta pro vtilitate ecclesie argu.xij.q.ij.c.sine exceptione, vbi alienatio, que in bonis ecclesie prohibet non h3 locum, qñ alienatio cedit in vtilitate3 ecclesie.notatur ẽt per gl.in summa ea.cã & q.notatur.in.c.i.
10 de re.eccle.non alienan.in.vj.cũ alijs,de quibus ibi & sic, † respectu vtilitatis ecclesie dictus ɔctus claudicare de iure cõi,& ordinario,secus aũt ex dispositione extrauagãtis Pau.ij.ambitiose,q l3 alienatio alias sit licita,& vtilis ecclesie ɔctus tamẽ claudicare non põt per inferius dicenda, nam per dictam ɔstitutionem extrauagantẽ prohibetur alienatio cũ clausula inconsulto Roma.pontifice ibi alienanti vero inconsulto Romano pontifice,hmõi verba importare vident,q hodie ɔctus alienationis rerũ ecclesie nullo mõ valere possint initi Romano pontifice inconsulto,& sic ipsa alienatio mõ de quo in.d. extrauaganti,vr reseruata Roma.pontifici ta3 licita,q illicita, & hoc ne detur occasio alienandi inconsulte res ecclesie,quod probatur per tex.in.c.aduersus de immu. eccle. ibi pp imprudentiã quorundam Roma.pontifex primus consulatur,quẽ tex.inducit dñs abbas ex mente Jo.and.& alioru3 in.c.fi.de eccle.edi.
11 pro illa questione, qñ † quis iurauit non alienare inconsulto Roma.ponti.de qua ẽt per abba. & alios in.c. vt super de re. eccle.non alie. vbi per illa verba posita in iuramento concludunt doct. q ẽt licita alienatio,& vtilis prohibetur.d.c. aduersus,que oia idẽ arguũt in casu dictis extrauagan.iudicio meo, nam in ea est eadem clausula.s. inconsulto Romano pontifice
12 ergo.idem videt dõm quod de casu.q.domini abba.& sic † ius ordinariu & antiquu3 in hoc differt a nouo, & extraordinario,

ratio

ratio aūt differentie pōt esse q2 ius ordinarium simpliciter di-
sponit non posse fieri alienationes hmōi sine licentia episcopi,
ius aūt extraordinarium dicte extraua. strictius disponit dum
dicit inconsulto Roma. ponti. que verba sunt maioris effica-
cie, q̄ illa verba sine licentia episcopi & sic tā respectu superio
ris maioris q̄ respectu verborum magis importantius mihi vr̄
q dispositio extrauagantis magis stringat, ideo non est miruз
si maiorem effectuз pariat, alias dicta extrauagans videretur
superflua cum satis, superq; per ius ordinarium dispositū fuis
13 set, his ergo rationib. limitatio, de qua † in d. glo. non militat
de iure extraordinario hodie propter dictam extrauagantem,
que cum sit nota, non autem ignota, & non vagetur in incerto s3
14 reperiatur inserta sub volumine certo idem † operatur, quod
lex. vt dicunt abbas & doctores omnes in c. pastoralis de fi. in
stru. & in l. cum prolatis. ff. de re iudi. & sic dicitur constitu. gn̄a
lis, & vbiq; ligat vt late per dominuз Ludouicum gomes. Epi
scopum sarneñ. sacri palatij auditorem in proemio regularum
cancellarie. q. ij. nu. xv. & in q. v. nu. vij. & hoc credo verissimū
vbi dicta constitutio pau. a primo. fuit recepta, vt in ciuitate,
& diocesi florentina, vbi multoties casus hmōi habui in facto
15 sed q2 † in multis locis a princi. non fuit recepta dicta extraua
gans vt ius scriptum per consuetudinem legitimā & prescriptā
sublata fuit, & non obseruat̄, iō dicta limitatio glo. quo ad clau
dicationem ꝯtractus militat prout in diocesi immoleñ. & alibi,
vbi ex longeua consuetudine spacij. xl. annoꝝ & vltra fuit pre
scripta, prout de iure requiritur per text. in c. fi. de consue. vñ
si quis in loco, vbi dicta extrauagans locum h3 vellet ecclesie
16 sue consulere † considerando ꝯctum iam initum vtilem esse di
cte sue ecclesie prius habeat a Roma. pontifice confirmatio-
nem ꝯctus, & ea obtenta cogi faciat per iudicē competentē il-
lum, qui ꝯxit cum ecclesia ad obseruantiaз dicti contractus, &
17 hoc ne possit allegari nullitas, sed vt facilius cogi possit † cau
tella est, q in contractu apponatur iurm̄ per ea, que dicit. d.
abbas in c. debitores in i. de iureiu. & beatus Tho. xcix. q. p
totam q2 iurm̄ dirigitur in deuз principaliter, & principalis ob
ligatio illi acquiritur, l3 effectus concernat priuatam vtilitateз
& l3 postea allegaret̄ nullitas contractus que allegari non pos-
set, si (vt dixi) prius haberet̄ confirmatio, accessorium tñ, & sic iu
ramentū d3 seruari, & sic isto casu ēt de iure extraordinario cō-
tractus claudicaret iuxta dictam glo. que oīa aduocati notare
debent pro vtilitate suoꝝ clientum ecclesie proprie consulere
volentiū, & aduertant q in obtinenda ꝯfirmatione apponi fa-
ciant clausulā non obstante constitutione Pauli. ij. & sepe ha
bui in facto in archiepiscopali curia florentina, predicta aūt se
quendo rem nostrā de statuto condendo per capitulum proce
dunt ēt si capitulum statueret cū archidiacono suo vel preposi
to, vel alio, qui post epm̄ presit ipsi capitulo, secus aūt si statuat̄
super his que non tangunt ep̄з, vel eius iura vel ecclesie statū,
sed tm̄ singularia capituli negotia, puta q certis modis quoti
diane distributiones, siue obuentiones obueniāt, vel distribuā
tur vel q certo modo ad capitulum canonici vocentur puta p
talem cāpanam, vel per aliū quēuis modum, vel q certis tem-
poribus, ēt non vocati veniant ad capitulum prout notabi. di-
cit glo. magistralis in c. ij. de ver. signi. in vi. versi. statutum, &
ad eam glo. fm̄ Dominicū quotidie recurrimus pro ista mate
ria, & habet̄ per abba. in c. j. de his, que fi. a ma. parte capi. su
per glo. ver. constitutū, & predicta confirmātur argu. tex. in l.
18 debitorum. C. de pacti. † vbi debitores super iure creditorum
pacisci non possunt, vnde Bal. ibi infert q non l3 subditis fa-
cere legem, vel contractum aliquem in preiudiciū superioris,
quod ēt militat in laicis qui l3 possint contra ius ciuile statue-
re quod principaliter in suum fauorem est introductuз, cui pos
sunt renuntiare, non tñ contra superiorem, q2 non esset rationa
bile dicit abbas in c. fin. de consuetu. qui quidem superior est
eorum non soluз dominus sed & creditor, prout pōt poni exem
plum q capitulariter congregati statuerent q sub pena priua
tionis distributionum quotidianarum in presentia episcopi lo-
cus dignior post episcopū non concedatur vicario ipsius, certe
hmōi statutum, est contra honorem, & reuerentiam domini epi
scopi per ea, que ī. latius deducam, vnde sequitur q nec v3 nec
seruari d3, tanquam statutum, & pactum factum contra credito
19 rem, & dominum vel superiorem † cui de iure debetur honor, &
reuerentia, vt notat Arch. in c. conquestus. ix. q. iij. & dicit ro
chus de curte in c. fi. de consuetu. col. lxxix. in xi. illati. p tex.
in d. c. cum non liceat q non valeret ēt consuetudo contra re-
uerentiam, & obedientiam debitam prelato, & hoc confirmat̄,
q2 si caueretur statuto alicuius castri, seu loci inferioris, q no-
tarius non matriculatus non possit conficere instrumentum,
20 hmōi statutum non pōt † aduersari statuto ciuitatis superio-
ris, prout erat statutum tale in castro Castillionis aretini, nunc
florentini nuncupati, quod contradicebat statuto florentino,
quo cauebatur q notarij matriculati florentie possent confice
re instrumenta in toto territorio florentino, vnde q2 dictum sta-
tutum Castillionis erat contra honorem ciuitatis florentie fa-
cta fuit in dicta ciuitate quedam reformatio, in qua habetur q
statuta Castillionis contra honoreз cōis florentie ipso iure nō
valeant cum de iure statuta ciuitatis non possint tolli ab infe-
riori & loco subdito argu. cle. ne Roma. de elec. & xxi. distin.
cum inferior, immo ēt quod plus est si dicta statuta loci inferio
ris non sunt annullata, sed generaliter approbata a ciuitate nō
videntur approbata ea, que contradicunt prout per plura iura
probat Roma. in consi. ccxviij. presens casus vbi loquitur de
21 ciuitate pisana q2 † in generali confirmatione non videntur cō
firmata illicita, & iniusta, vt notat Bar. in l. j. ff. de his qui sunt
sui, vel alie. iu. ergo probatur q contra honorem superioris in
ferior non pōt statuere, & quod dixi de statuto Castillionensi
t3 Decius in consi. xvij. col. j. & seq. vnde merito hmōi statuta
non soluз sunt annullanda, & cassanda tanquam facta a non ha
bente potestatem sed q2 dolo fiunt, & in preiudiciuз domini, sta
22 tuentes † incidunt in l. iuliam maiestatis. l. iij. in fi. ff. ad l. iul.
maie. fm̄ Bar. in d. l. omnes populi. in viij. q. prime questio-
nis alias pena arbitraria puniri debent per nota. per Bal. in
l. nemo martires. C. de sac. san. eccle. & per ea, que late posuit
Feli. in c. cum omnes de constitu. colū. iiij. in prin. cuз sequē. &
que posuit in d. c. consuetudinis, de consuetu. ex quibus omni
bus deductis late deciditur illa magna questio olim mota con
tra vnum ex canonicis florentinis per capituluз ex quo, ipse no
luit obtemperare cuidam deliberationi, & partito facto ab ip-
so capitulo archiepiscopali reuerentie deroganti ratione pre-
cedentie vicarij in presentia domini archiepi, & ob id capitulū
priuauit dictum canonicum quotidianis distributionibus hu-
iusmodi causa fuit commissa in Rotta, & per dominos fuit de-
cisa contra capitulum cū restitutione expensarum, & distribu-
tionum, vnde q2 sepius disputatur a capitulis cathedraliuз su
per huiuscemodi precedentia vicarij, declaranduз est in sequē
ti capitulo an de iure, vel de consuetudine canonici possint, vel
debeant in presentia episcopi ipsum vicariū precedere. quibus
cognitis forte cessabit hmōi ambitio, que vt euitetur, non aliaз
ob causam, deus sit mihi testis, velut maximum, & abominabi-
le peccatum, hec scribere volui, & quo ipsius ambitionis indi-
gnitas perspiciatur euidentius, & enim indignum est vt gloriaз
& honorem qui debetur superiori transferamus. in nos. & ob id
homines ambitiosi fedum inter se certamen suscipiunt animo-
rum suorum dissidium declarando, dum ambitioni omni stu-
dio inituntur.

¶ De maioritate inter personas ecclesiasticas, de precedentia vicarij episcopi, de patriarchis, primatibus, archiepiscopis, cardinalibus, & de multis alijs in materia notabilibus.

SVMMARIVM

1 Maioritas q̄uo cognoscatur inter personas ecclesiasticas.
2 Spiritualia temporalibus sunt digniora.
3 Habentes dignitatem cum administratione preferruntur habentibus sine administratione.
4 Ordo prelationis parit concordiam pacis.
5 Prelationes regulant̄ per regulas iuris, & ordinē naturaleз.
6 Maiorem seruire minori nulla iustitia suadet.
7 Officia consistunt in administratione sine iurisdictione & prerogatiua, vel preeminentia.
8 Prelationes considerabuntur quādiu mundus durabit.
9 Christiana religio habet suos gradus.
10 In cathedralibus varie sunt dignitates.
11 Dignitas est nomen generalissimum, & comprehendit omnem habentem gradum aliquem preeminētia preter episcopos, & Cardinales.
12 Personatus minus dicit q̄ dignitas.
13 Dignitas, personatus, & officium differunt summēdo proprie.
14 Dignitates que sunt in eccle. floren.
15 Episcoporum ordo est quadripartitus.

16 Patriarcha quid sit.
17 Archiepiscopus quid sit.
18 Pallium ad quid archiepiscopo detur.
19 Archiepiscopus a quibus, ⁊ quo tempore prepositus fuit in prouincijs.
20 Archiepiscopus comprehendit etiam primatem.
21 Archiepiscopus differt a primate.
22 Archiepiscopus ꝙ habeat numerum. x. episcoporum sub se non est necesse.
23 Metropolitanus vnde dicatur.
24 Alciatus annotat duos errores in decretis contra Isidorum, ⁊ gratianum.
25 Dignitas epalis in primitiua eccle. maior omnibus fuit.
26 Episcopus dicitur superintendens.
27 Episcopi, ⁊ clerici quomodo debeant se habere adinuicem.
28 Cardinalatus in primitiua eccle. tanti non estimabatur quanti hodie.
29 Gradus prelatorum non sunt nisi duo.
30 Tres actus hierarchici qui sint.
31 Duo ordines leguntur inter discipulos christi.
32 Episcopus, ⁊ presbyter olim idem erant.
33 Episcopus quo tempore fuit prepositus.
34 Archiepiscopus quo tempore fuit prepositus.
35 Episcopus, presbyter, ⁊ diaconus in quod nomen sonant.
36 Cardinalatus quo tempore fuit creatus.
37 Archidiaconus est maior archipresbytero.
38 Archipresbyter in diuinis precedit archidiaconum.
39 Archidiaconus dicitur episcopi vicarius.
40 Uicarius generalis episcopi est maior archidiacono.
41 Consuetudo ꝙ archidia. precedat vica. improbatur iure diuino naturali canonico ⁊ ciuili.
42 Uicarius episcopi associatur episcopo a iure.
43 Uicarius episcopi non dꝫ esse laicus ⁊ qui possint esse vicarij.
44 Uicarius epi ꝙ associet̃ epo a iure, ꝓbat̃ ratione iurisdictionis ordinaria que solum datur a principe, ⁊ a lege.
45 Uicarij ⁊ episcopi vnum, ⁊ idem tribunal, ⁊ officiũ.
46 Uerba illa non arabis in boue ⁊ asino, quomodo mistice intelligantur.
47 Uicarius Pape an debeat precedere auditorem Camere.
48 Auditor camere ⁊ contradictarũ habent iurisdict. delegatã.
49 Uicarius coruscat ex radijs episcopalibus.
50 Uicariatus secundum quosdam non est dignitas.
51 Uicarius generalis episcopi est in dignitate constitutus.
52 Dignitas vicarij episcopi est radicata in vicariatu ⁊ vicarius dicitur prelatus.
53 Rector vniuersitatis scholarium precedit episcopos scholares.
54 Uicerector debet honorari vt rector.
55 Uicarius episcopi precedit canonicos etiam episcopos in sedendo, ⁊ ambulando.
56 Fratres minores in tuscia vadunt ante predicatores qui sunt minoribus digniores.

Capitulum Sextum.

Um igitur Tractaturi simus de maioritate inter personas eccle-
c siasticas, videamus primum quis dicatur maior,
a qua quidez maioritate tota pendere videt̃ materia presentis capituli, vnde Feli. in rubri. de maio.
⁊ obe. loquit̃ remissiue super hoc multa tñ allegat more suo solito, abbas aũt in. c. solite eo. tit. in. vij. not. singulariter dicit ꝙ
1 maioritas dignitatis † ⁊ officij in hoie cognoscit̃ eo, quo quis melioribus preest, prout videmus ꝙ qui spiritualibus preest dr̃
2 maior illo, qui preest tẽporalibus. spiritualia nãqꝫ † temporalibus sunt digniora, de hoc est text. clarus in. c. inter corporalia de transla. episcopi, ⁊ est tex. in auc. de defen. ciui. §. j. vbi dicit̃ quanto quilibet preest melioribus tanto maior ipse, ⁊ honestior est, ꝙ sequitur Bald. in consi. cccxxxv. Archidiaconus in. ij.
3 col. lib. ij. facit et tex. in. l. ij. C. vt digni. or. ser. lib. xij. † vbi habentes dignitatez cum administratione preferunt̃ habentibus dignitatem sine administratione, ⁊ sic ex his maioritas dignosci põt ⁊ ẽt ex multis alijs de quibus per domi. in. c. j. de offic. lega. in. vj. qui refert Hosti. in summa, ⁊ connumerat. xi. prerogatiuas honoris, ⁊ preeminentie vide ibi, eas omitto ne meum opusculum nomen omitteret in immensum crescendo. his igit̃ contentus sui quo ad materiaz subiectã plura cumulauit Car.
Iaco. in suo tracta. consi. fa. lviij. cum sequen. poteritis ibi latius videre, sed in materia nostra, certe hmõi inuestigatio non est inutilis, decidit em̃ multas contentiones, qm̃ ex ea nascitur
4 quidem prelationis ordo, qui † quidem parit concordiam pacis, ⁊ vnitatem ecclesie conseruat. naz vt infra patebit inter habentes dignitatem sepius disputari solet quis debeat preferri,
5 nec mirum dꝫ videri cum prelatio † reguletur per iuris certaz regulam, ⁊ ordinem naturalẽ, vt ait Augu. in. li. questio. gene. nam dicit, est ordo naturalis in hoibus vt seruiãt femine viris,
6 ⁊ filij parentibus, qꝛ nulla iustitia † est vt maior seruiat minori, ⁊ id habetur registratum. xxxiij. q. v. in. c. est ordo. quod idem videmus fieri pp eandem cãm in officijs ecclesiasticis, que con
7 sistunt in quadam † administratione sine iurisdictione, ⁊ absqꝫ prerogatiua seu preeminentia ſm doc. in. c. de mulcta de p̃bẽ. vt sunt sindici, procuratores, sacriste, custodes, ⁊ id genus officialium vt per rotam decisio. clxxiij. de thesauraria in nouis vbi habetur circa hmõi officia bona decisio, de ipsorum aũt ordine habetur in. c. perlectis. xxv. di. vbi per Isidorum distinguũtur. ⁊ nota ꝙ habentes hmõi officia nõ dicuntur in dignitate si non habent administrationem cum iurisdictionẽ vt camerarius Pape qui est in dignitate. no. Rom̃. in consi. clxxiij. ⁊
8 prelationes † predicte quãdiu mundus durabit semper considerabuntur ab hoibus dignitate aliqua fulgentibus, maxime cum spiritus superbie sepius homini insidietur persuadẽdo ꝙ sicut angeli Angelis, demones demonibus ita, ⁊ homo homini preesse dꝫ, sed in futuro omnis euacuabit̃ prelatio dicit magister sententiarũ. lib. ij. di. vj. ex mente apostoli. i. Corin. xiij. nam in hoc mundo quod tenemus imperfectum est, nec ad plenum cognoscimus itaqꝫ cũ euenerit id, qđ perfectum est, quo-
9 dammodo delebitur qđ nunc dimidiatuz est. † christiana tñ religio hꝫ suos gradus, hꝫ suas etates, ⁊ etatum accessus, quẽadmodum ⁊ natura. ⁊ lꝫ in futuro cessauerit prelatio, quod intelligẽdũ est de prelatione ambitiosa, a superbia spiritus inducta, non tñ ordo diuinitus ordinatus, vel maioritas cessabit, aliqs enim erit maior alio sed non preerit, qꝛ in domo patris mei mãsiones multe sunt dicit glo. in. c. ad hoc. lxxxix. di. per illũ tex. multum notabi. vbi dr̃ ꝙ graduum, ⁊ ordinũ distributio ecclesie conseruat vnitatẽ ⁊ concordiã dum vnus prefertur, ⁊ preest alijs ne fiat scisma in. c. lꝫ. xlv. di. politia ẽt Iesu Christi magistratuum gradus, ⁊ ordines quosdã hꝫ, quorum primus est diaconorũ. ij. presbyterorum, siue eporum, summus aũt apostolorum. vnde accedendo ad materiã propositã cum in cathedrali
10 bus ecclesijs † varie sint dignitates, ex quibus prelationum disputationes oriunt̃, videamus. ij. quid sit dignitas qđ erit multũ vtile cum de ipsa soleat fieri mentio in literis expectatiuis, ⁊ qñqꝫ in nouis prouisionibus ⁊ hoc pp personatum ⁊ officiũ, qꝛ dignitas hꝫ se ad personatũ, ⁊ officiũ tanqꝫ genus ad speciem,
11 † nam dignitas est nomen generalissimũ aptum comprehendere oẽm habentem graduꝫ aliquem preeminentie dicit domi. in c. j. de consue. lib. vi. per glo. in. c. deniqꝫ. iiij. di. Oldra. aũt dicit in consi. cl. in ecclesia valeñ. ꝙ si predicta noia proprie sumant̃ neutrũ est alterũ, qꝛ longe differunt inter se, cũ dignitas sit quedã preeminentia cũ administratione vel iurisdictione. l. honor. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ dignitas est quicquid ex consuetudine dignitas reputat̃ no. Roma. consi. ccccxlix. qꝛ ita consuetudo sicut ius cõe dignitatem inducere põt dicit idem Ro. in consi. clxxiij. vnde epatus ⁊ abbatia sonant indignitatez dicũt doc. in. c. ij. de preben. lib. vi. lꝫ epalis dignitas non sit dignitas sed culmen dignitatis dicit Archi. in. c. lꝫ de preben. lib. vi. ⁊ idẽ dr̃. de dignitate Cardinalatus, vñ de ipsorum dignitate dꝫ fieri expressa mentio qꝛ non comprehendunt̃ sub nomine dignitatis cum sint in culmine no. Io. an. in. c. dilectus de concess. preben. ⁊ sic verba generalia, quecunqꝫ dignitates non sufficerent dicit Io. an. in. c. qꝛ periculosum de snia excõi. lib. vi. ⁊ hoc multo fortius militat in dignitate Cardinalatus cum sit maior episcopali, ⁊ quacunqꝫ alia hodie. vñ reuera Cardinales p̃nt dici in culmine dignitatis, nec immerito cũ ex ipsorum gremio nascatur successor Petri ⁊ Christi vicarius. archidiaconatus aũt est nomen dignitatis, examinat enim ipse clericos promouendos, ⁊ alia exercet, que demonstrant administrationem iurisdictionis. c. ad nos ⁊ ꝑ totũ tit. de offi. Archi. ⁊ dicit Inno. in. d. c. de mulcta ꝙ archi. rõne nois sonat indignitatẽ
12 et sine iurisdictione rõne consuetudinis sed ꝑsonatus † minus dicit qꝫ dignitas nã est quidã honor sine administratione, officiũ vero, vt. s. dixi est rerũ ecclesiasticarũ administratio sine iu
13 risdictione, ⁊ aliqua prerogatiua, differunt ergo dignitas † ꝑsonatus,

sonatus, τ officiũ ꝓprie loquendo sed large sunt quodãmodo
sinonima, τ alterũ in altero ꝯuertibilia vt genus, τ species, his
igit̃ mõ predicto ꝯsideratis, discutiamus que dignitates in ca-
thedralibus preferant̃, τ pro clariori discussione non disceda
mus ab ecclesia floren. velut exẽplo oĩum nobilissimo, sunt eni
14 in ea † post reueren. Dñm archiepm̃, τ eius generalẽ vicariũ
Reue. Dñi archidia archiepi presby. prepositus decanus, τ
subdecanus, deinde canonici, sed anteꝗ̃ decidamus ipsorum
15 prelationes, demonstremus epoꝝ ordinem, est enim † quadri
partitus, nam sunt patriarche, archiepi, metropolitani, τ epi,
16 quo ad primũ patriarcha. † dr̃ summus patrũ, qꝛ primum post
apostolicũ tꝫ gradũ, vnde qꝛ summo honore decorat̃ tali noĩe
17 censet̃, archieps aũt † dicitur summus epoꝝ. i. primus, τ tꝫ vi-
cem apostolicã, τ presidet tam metropolitanis, ꝗ̃ ceteris epis
nã dr̃ archieps ab archos qḋ est princeps quasi princeps epo
rum vt dicit archieps flore. in sua summa tit. xxi. c. iij. subdẽs,
18 † Palliũ ei dari in signũ plenitudinis ptãtis, seu pontificalis
dignitatis, qꝛ est. s. episcopos, de quo in. c. ad honorẽ τ ibi gl.
qñ debeat vti. τ forma sub qua datur de aucto. τ vsu pal. τ ipse
19 archieps prepositus fuit ab apostolis † in prouincijs, nam apo
stoli videntes prouincias longe ante Christi aduentuꝫ diuisas
fuisse, in illis preposuerũt archiepos, primates, τ patriarchas.
20 c. prouincie. xcix. di. τ in. c. vrbes. lxxx. di. archieps † ꝯprehẽ
dit primatẽ vt dicit tex. in. d. c. cleros, dũ vult ꝙ presideat me
tropolitano τ tunc de archiepo primate intelligitur, τ non de
mudo archiepo, qui pro eodẽ ponitur cũ metropolitano, sed in-
21 ter archiepm̃ † et primatẽ dĩa tm̃ est in nomine dicit gl. in. c.
j. xcix. di. vbi per totam dist. de primatibus, τ de his ẽt habet̃
lxxx. di. per totã, τ plene per Reuerendi. Cardi. Jaco. in tra
ctatu de concilio fac. lv. col. j. lit. A. τ B. vbi idem in lit. B.
22 dicit ꝙ non est necesse ꝙ archieps habeat † numerũ. x. epoꝝ
sub se per tex. in. c. scitote. vi. q. iij. τ probat exemplo archiepi
flore. τ pisani, τ tarantasien. qui non habent nisi duos epatus,
τ ciuitates sub se, lꝫ hodie archieps flore. habeat tres epatus,
τ ciuitates cõputato epatu burgi sancti Sepulchri, τ hec quo
ad archiepm̃, quo vero ad metropolitanos dicuntur a mensu-
23 ra † ciuitatum, hij nãqꝫ habent. x. vel. xi. tm̃ ciuitates, τ epa-
tus, lꝫ archiepi possunt habere vsqꝫ ad centũ ita tꝫ dictus car.
in. d. tractatu. fac. lvi. col. j. lit. A. sicut archieps. rauena. hẽt
sub archiepiscopatu. xxiiij. epatus lꝫ forte hodie incuria secu-
lorum aliquos ipsorũ amiserit quo ad iurisdictionẽ archiepa-
lem, quicquid sit hodie ijdeꝫ sunt archiepi, τ metropo. presunt
enim prouincijs, τ idem importãt vt in auc. de mona. §. fi. τ de
nõ alie. §. nos igitur, τ sic sunt sinonima dĩa, tm̃ est in nomine,
vt. s. dixi de primate, τ archiepo, omnes aũt vno τ eodem voca
bulo epi nominantur, sed pp distinctionem ptãtis quã accepe-
24 runt singulariter singuli priuato noĩe censent̃, Alciatus tñ † in
lib. ij. suarum dispunctionuꝫ. c. xxiij. vbi annotat duos errores
in decretis sanctorum patrũ, reprehendit Isidorum, τ gratia-
num eius sequacem, qui dicunt. xxi. di. metropolitanos dici a
mensura. i. nu. ciuitatum ꝙ ƀm eum falsum est cuꝫ metropolis
grece dicta sit quasi matrix ciuitas, metropoles aũt ƀm suidaꝫ
dicunt̃ vrbes, vnde collonie deducte sunt, qm̃ his quasi collo-
niarũ matres sunt. Restat vt de epis aliquid disseramus, quo
25 rum dignitas, τ gradus † in primitiua ecclesia maior omnib.
fuit, τ a iure diuino originẽ habuit, lꝫ temporum vicissitudine
nunc videatur aliquantulũ depressa sed cãm hmõi depressio-
nis ignoro deus scit de ipsarũ excellentia dixi iuxta ea, que ha-
bent̃ per R. P. D. Ludo. Gomes. epm̃ sarnẽ. rotte audito-
rem in proemio regn. cance. in. j. q. nume. xvij. vt ibi per eum,
26 eps ergo considerata ipsius origine † dr̃ superintendens, τ cu
ram subditorum gerens quasi speculator, τ prepositus in eccle
sia, τ cõmodis, vsibusqꝫ alioꝝ prospiciens, nec alio spectãs ꝗ̃
vt prosit ꝗ̃plurimis prout habetur in. d. c. cleros, τ dꝫ se ha-
bere in clericos vt pater. c. esto. xcv. di. vbi epi τ clerici seinui-
27 cem diligere debent, habent. n. vt filij, τ patres † epi nãqꝫ lo-
co Aaron, clerici vero loco filiorum τ vt in veteribus legimus
auctoribus epoꝝ dignitas, que maior omnibus alijs in pri-
mitiua ecclesia fuit vt dixi originem a iure diuino habuit, τ in
excelso honoris fastigio adeo positi fuerunt episcopi, ꝙ negli-
gerent Cardinalatus officiũ, nec immerito, post Papaꝫ eniꝫ
immediate subscribebant, deinde Cardinales τ animaduerti-
te ꝙ oẽs episcopi sunt eiusdem meriti, τ eiusdeꝫ sacerdotij vbi
cunqꝫ fuerint τ ꝙ potentia diuitiarũ, τ paupertatis humilitas
non facit epm̃ vel sublimiorem, vel inferiorem dicit tex. in. c. le
gimus. xciij. distin. ꝯ idiotas qui solent contẽnere episcopum
parue ciuitatis dicit ibi glo. τ nota ꝙ subscriptio maxime attẽ
ditur vt ostendit tex. in. §. hinc ẽt. xvij. distin. vbi ex ordine scri
pture prefertur archiepiscopus mediola. archiepiscopo raue-
nati, τ sic actus hmõi denotat maioritatem vt in. c. fi. de offi. le
ga. in. vi. lꝫ tex. in. c. episcopos ea distin. reddat rationem sub-
scriptionis, τ aliorum actuum similium quis aũt ipsorũ sit ma-
ior hic non decido cum non sit materia nostra fastigium autem
hmõi durauit vsqꝫ ad Bonifacij. viij. tempora vt refert Joã.
and. in. c. cum aliquibus de rescript. in. vi. τ in. c. cum aposto-
28 lus de censibus, τ ꝙ Cardinalatus in primitiua † ecclesia non
estimaretur tanti, quanti hodie, probatur qꝛ Cardinalatus nõ
dicitur gradus, nec ordo ecclesiastice hierarchie a Christo in
stitute nec gradui apostolorum succedens sicut episcopatus, τ
29 sacerdotium, qꝛ in hmõi hierarchico statu † non sunt nisi duo
gradus prelatorum, vcꝫ illorũ, qui apostolis succedunt, vt sunt
episcopi, archiepiscopi, τ alij superiores, τ illorum. s. minoꝝ,
qui succedunt septuaginta duobus discipulis Christi, τ hij di-
30 cuntur prelati. ij. ordinis, vt sunt presbyteri † curati probat tex.
in summa. xxi. distin. vnde ex iure ordinario tres actus hierar
chici conueniũt primarie, τ essentialiter, τ immediate a Chri-
sto, qui sciũt purgare, illuminare, τ perficere per sacramentorũ
ministrationem, τ predicationem facit text. in. c. corepiscopi.
lxviij. distin. vbi dicit, non legimus amplius, ꝗ̃ duos ordines,
31 † inter discipulos domini. in. xij. apostolorum τ. lxxij. discipu-
lorum nu. (vnde tertius) loquendo de corepiscopis, processerit
ignoramus, quod aũt ratione caret, extirpare necesse habet bo
mo prudens τ vt sciatis vsus corepiscoporum fuit in primitiua
ecclesia, τ ipsi tamen erant minores episcopis, ideo preerant
locis minutis τ solos minores ordines conferebãt. §. inter eos.
lxviij. distin. sed qꝛ vsurpabant episcopoꝝ officia fuerunt re
probati. §. hij vero ea. distin. τ sic in primitiua ecclesia non erat
Cardinalatus, sed quisqꝫ nomine sui ordinis erat contentus τ
32 olim idem erat episcopus, † ꝙ erat presbyter dicit tex. in. c. le
gimus. xciij. distin. τ in. c. olim. lxxxv. distin. nam ista nomina
erant sinonima ante prelationem, que fuit tẽpore petri sed post
quã vnusquisqꝫ eos, quos baptizauerat suos esse dicebat non
Christi, cum prius ecclesie cõi presbyterorum consilio guber-
33 narentur, decretum fuit † vt vnus de presbyteris preponeret̃,
qui episcopus cognominaretur, quasi super intendens vt dicit
in dictis iuribus. iuncto. d. c. cleros τ glo. in. d. c. legimus. Et
hij preponebantur non per castella, τ villas, sed per ciuitates,
34 vt in. c. episcopi cum duo. sequen. lxxx. distin. postea † aposto
li videntes prouincias (vt dixi) diuisas preposuerunt archiepi-
scopos, primates, τ patriarchas, de Cardinalibus nihil age-
35 batur τ † episcopus sonat in nomen dignitatis, idest culminis
dignitatis vt supra dixi presbyter etatis, diaconus hospitalita
tis. d. c. legimus, vnde episcopum attentius audire debemus,
τ ab eo suscipere doctrinam fidei, monita vero vite a presbyte
ris inquirere, a diaconis ordinem discipline accipere nos opor
36 tet † post hec crescens multitudo presbyterorum, τ diaconoꝝ
ad vrbem concurrentiuꝫ fuit necesse ꝙ vrbani presbyteri, τ dia
coni ab eis distinguerentur sub noĩe cardi. τ hoc tẽpore beati
Petri. c. oportebat. lxxix. distin. sicut in simili dicunt̃ canoni-
ci Cardinales in ecclesia cõpostellana τ rauenateñ. vij. q. j. c.
pastoralis gl. in cle. dignum de celebra. miss. τ vt late per dictũ
Cardi. Jaco. fac. xliij. lit. A. τ B. de episcopis hactenus.
Nunc accedendo ad rem propositam videamus de archidia-
cono, τ archipresbytero, τ certe archidiaconus quem diaconi
inter se eligunt eligendo eum, quem industrium noscunt, τ ar-
chidiaconum nuncupant. d. c. legimus. ƀm Domi. τ archi. in
37 c. quãquã. ij. q. vij. cum sit † ratione dignitatis, τ officij maior
archipresbytero precedere dꝫ lꝫ sit ordine minor sicut abbas in
minoribus maior est presbytero dignitate, τ officio, minor autẽ
38 ordine, vnde dicit domi. in. c. eps. xvij. disti. ꝙ in diuinis † ar-
chipresbyter precedit archidia. nõ aũt in alijs, archidiaconus
enim extra missam precedit archipresbyteruꝫ veluti ratione lo
ci, vocis, iurisdictionis, τ similium. τ sic lꝫ archipresbyter sit ar
chidiacono maior ordine, non est tñ dignitate dicit glo. in. c. j.
de offi. archi. τ ana. in. c. ad deliberandum de iude. colũ. x. di-
cit se vidisse his disputari bononie cum ibi ipse esset archidia-
conus, τ sic intellige glo. τ tex. in. c. j. de offi. archi. τ. xxxiij. q.
v. est ordo. xciij. distin. a subdiacono τ. c. ad hec de offi. archi.
de quibus vide Hosti. in sum. titu. de offi. archi. τ dicit Car-
di. fac. xxxviij. col. j. lit. B. ꝙ ratione ordinis simplex episco-
pus est maior ẽt presbytero Cardinali vt habetur in. d. c. ꝗ̃
τ per ibi dicta, tñ cum archi. rationibus predictis sit maior ar-

chipresbytero non obstãte ordinis ratione. d. c. perlectis. xxv. distin. non est dubiũ ꝙ non solum archipresbytero, sed ẽt alijs dignitatibus, ⁊ canonicis praefertur, non obstante ẽt ꝙ archipresbyter habeat curã animarum ⁊ in pertinentibus ad ipsam curã, gerat vices epi vt in eccle. floren. prout per deciũ in cõsi. xviij. de decanatu aũt, ⁊ praepositura, non põt dari certa regula quo ad maioritatẽ inter ipsos, ipsa enim arguitur ex iurisdictione ⁊ administratione quas ipsi habent in ecclesijs vt per Joã. and. in. c. deliberatione de offi. lega. in. vi. nam qñq3 praefertur praepositus, qñq3 decanus, ⁊ sic appellamus maiorem diuersis respectibus vt in. c. ecce. xcv. distin. na3 quem esse praepositum non est de iure dignitas nisi qñ succedit praepositus in locu3 archidiaconi, sed archidia. ⁊ archipresbyteratus est dignitas, ⁊ idem de decanatu, nisi sit ruralis, vt per Roma. consi. ccccxl. sed si in materia nostra probabitur ꝙ de iure vicarius epi debeat praeferri archidiacono praeferet ẽt alijs quam ob rem pro solutione articuli videndũ est quis sit maior vicarius, an archi

39 diaconus, ⁊ l3 archidiaconus dicatur ẽt vicarius † epi per tex. in. c. j. de offi. archi. ⁊ in. d. c. ad hec eo. tit. ⁊ glo. in. d. c. perlectis, vbi disputat an iurisdictio archi. sit ordinaria, ⁊ vr̃ concludere ꝙ solus eps in sua ciuitate, ⁊ dioecesi sit ordinarius nisi secus sit de consuetudine praescripta, Decius ẽt in cõsi. xviij. nu. j. cum sequen. in li. xl. consiliorũ multa dicit de archidiacono, ⁊ archipresbytero ⁊ de ipsorum dignitate, ⁊ praeeminentia. Jo. and. tñ dicit in. d. c. ad hec, quem oẽs sequuntur ꝙ de iure cõi archidiaconus tantũmodo gaudet his, que continentur inter ver. in quadam vero, ⁊ ver. sequentem si aũt alijs gaudere velit ei necesse est probare ɔ̃suetudinem, prout in dicta eccle. flo. archidiaconus tm̃ praeest examini clericorum promouendorum, vt saepius dum esse3 ibi vicarius generalis vidi, ⁊ interfui, id aũt h3 a iure, vnde per illum actum solum nec ille, nec alij similes praeferri debent vica. generali, qui in tota dioecesi habent

40 generalem iurisdictione3, ⁊ sic est † maior administratione ipso archidiacono sed qui praeest melioribus, ⁊ maioribus, vt dictum est, d3 praeferri. ergo vica. praeferendus est ipsi archidia. ratione predicta ⁊ per ɔ̃ñs archipresbytero, ⁊ alijs dignitatibus, ac canonicis per illam vulgatam regulam si vinco vincentem te ergo vincam ⁊ te. c. auctoritate de conces. praebẽ. in. vi. ⁊ maxi. in eadem cã vincendi ⁊ hoc t3 dñs abbas in consi. xxi. ⁊ sequen. in. j. volu. per rationes allega. ibi per eum ⁊ dicit ab-

41 bas † improbatam consuetudinem iure diuino, naturali, canonico, ⁊ ciuili per quam archidiaconus praefertur vica. epi ⁊ ꝙ potius dr̃ pestis, ꝙ̃ consuetudo pp ambitionem, vecordiam, ⁊ stultitiam, a qua dicit̃ processisse, vt in. d. c. legimus, ⁊ ita ẽt refert dictus Cardi. Jaco. fac. lxvij. col. i. lit. B. sequitur etiam Feli. in dicta Rub. de maio. ⁊ obedi. ⁊ hmõi consuetudo dicit Rochus esse contra honestatem in. c. fi. de consuetu. col. viij. ⁊ si quis diceret, vt quidam imprudenter dicere solent, predictam praecedentiam locum habere solum in absentia episcopi non aũt in praesentia, ne videantur duo capita, respondeo ꝙ est eadem ratio absentie, ⁊ praesentie quo ad hoc, nec possunt considerari nisi ab insipiẽtibus, vt duo capita, prout in sequenti ca

42 pitulo plenius dicam, nam vicarius † associatur epo a iure in iurisdictione administranda adeo ꝙ ita põt vicarius praesente episcopo illam exercere, sicut absente, ꝙ aũt associetur probat

43 tex. in. c. in nona actione. xvi. q. vij. nam † dr̃ ibi indecoru3 est vicarium epi laicum esse, ⁊ viros ecclesiasticos iudicare in vno enim ⁊ eodem officio non d3 dispar esse professio iuxta illud nõ arabis in boue ⁊ asino. i. hoies diuerse professionis simul non sociabis, qꝛ ius ⁊ ratio abhorret in vnitate difformitatem ⁊ diuersitatem, vnde vnum in essentia d3 esse vnum ẽt in apparatu in forma exteriori, hoc idem ẽt dicit tex. in. c. cum causam que de elect. sed intellige predicta distinguendo nam in temporalibus laicus põt esse vicarius, in spiritualibus aũt non põt esse ẽt clericus coniugatus vt per Joan. and. in. c. fi. de cle. coniu. ⁊ per Archi. in. d. c. in nona, monachus põt esse vicarius de licentia sui abba. dicit Joan. and. in. c. fi. de cle. egro. de mendicante vide Pau. in cle. i. de regu. sed episcopus non potest esse vicarius alterius episcopi no. glo. in cle. pleriq3 de electione. ⁊ sic datur intelligi ꝙ est maxi. vnitas episcopi, ⁊ vicarij, ⁊

44 ꝙ vicarius detur, seu † associetur a iure vel a lege. ij. probatur ratione iurisdictionis ordinarie, h3 enim ordinariam non delegatam vt notissimi iuris est, cum ergo sit ordinarius datur a iure, qꝛ episcopus non potest ordinaria3 iurisdictionem dare, sed solum princeps vel ipsa lex. ita t3 glo. ⁊ doctores in. c. Romana de appella. lib. vi. versi. generaliter vnde cum huiusmodi

45 societas fiat a iure non est mirum si † episcopi ⁊ vicarij sit vnu3 ⁊ idem tribunal. ⁊ officiu3, episcopi auctoritate, vicarij vero ministerio dicit Archi. in. d. c. in nona. ⁊ Bal. idem t3 in titu. de pa. iura fir. §. ex premissis versi. itẽ pone vbi dicit ꝙ vicarius eidem tribunali ⁊ iurisdictioni praesidat cũ capitaneo, ⁊ sic stante hmõi societate inter eos nõ debet esse dispar professio. sicut in

46 boue, ⁊ asino, l3 illa verba † possint intelligi in sensu mistico ꝑm notata. vj. distin. §. is ita. s. non eris tardus in bene operando vt asinus, sed laboriosus, ⁊ sollicitus vt bos, ⁊ sic cõtra illud dictum, ne videantur duo capita multum stringit dicta societas facta a iure de episcopo, ⁊ vicario, sed melius in seq. capi. respondebo, ⁊ ꝙ sit idem consistorium, ⁊ tribunal episcopi ⁊ vicarij facit text. in. c. ij. de consuetu. lib. vi. ⁊ in. d. c. Romana de appella. non tamen in omnibus ⁊ per omnia dicit ibi glo. ⁊ intellige quo ad iurisdictionalia ⁊ in his, que sunt fori contentiosi no. Roma. in consi. ccclxxi. in alijs secus ⁊ sic non erit ide3 in omnibus, vt per eundem Roma. in consi. cccxcix. ⁊ per Fede. in tracta. permuta. q. xxvi. sed episcopus h3 maius imperium ꝙ̃ vicarius põt enim prohibere delegato vicarij ne procedat in causa delegata t3 Bar. ⁊ ita dicit in. l. iudiciu3 soluitur. ff. de iudi. cum ergo vicarius generalis participat de iurisdictione episcopi modo predicto praeferri d3 archidiacono ⁊ alijs, qꝛ aggregatum sapit naturam illius cui aggregatur, vel associatur. c. ⁊ temporis qualitas. xvi. qõ. i. vnde pre oibus d3 honorari prout honoratur Papa (liceat magna cõponere paruis) post Christum. c. fi. xxiij. distin. cum Pape ⁊ Christi sit vnum ⁊ ide3 cõcistorium. c. quanto de transla. prelato. per Hosti. d3 ergo vicarius respectiue honorari, sicut Papa Christum representans cum ipse quoq3 representet episcopum ⁊ cu3 eo faciat idẽ

47 tribunal sicut papa cum Christo, ⁊ ex his † forte tentari posset dicendo ꝙ vicarius pape deberet praeferri auditori camere ⁊ contradictarum cu3 ipse vicarius videatur habere iurisdictionem ordinariam illi aũt delegatam, cum in Ro. cur. nullus nisi papa habeat iurisdictionem ordinaria3, ergo ⁊ ipsius vicarius ergo maior dictis auditoribus, rationibus de quibus supra in vica. episcopi, ⁊ ꝙ solus Papa habeat ordinariam notat archi. in. c. experientia. xi. q. i. legit̃, ⁊ notatur in cle. ne Roma-

48 ni de electio. ⁊ ꝙ ipsi auditores † habeant delegatam probat̃ cum ipsi non habeant certam administrationem respectu territorij vt de iure requiritur vt quis dicatur ordinarius. c. cu3 contingat de fo. compe. ⁊ omnes iudices in Ro. cur. iudicant aut ex generali delegatione, aut ex speciali a Papa sibi facta dicit Specu. in titu. i. §. i. versi. sed nunquid in fine. istud tamen non audeo firmare nec quo ad precedentiam, nec quo ad iurisdictionem, sed relinquo praticis, ⁊ antiquis curialibus sed ne discedam a principali materia nostra dico ꝙ vica. episcopi ita d3 honorari praesente episcopo, sicut absente, hac ratione, quia

49 ipse vicarius † ita coruscat ex radijs hmõi dignitatis episcopalis episcopo praesente, sicut absente vt p3 exemplu3 in augusta. que radijs maritalibus imperatoris coruscat iuxta tex. in. l. femine de Sena. §. hoc ita in auct. de consuli. ⁊ quis dixerit absente tantum imperatore, certe nemo, nisi sit insipiens, qꝛ iura predicta generaliter, ⁊ indistincte loquuntur, ⁊ Barto. floria. Cuma. ⁊ alij in. l. ꝙ principi de leg. ij. arguunt ⁊ inferunt de augusta ad vicarium episcopi in terminis nostris vt ibi per eos, ⁊ sic ita praesente, sicut absente episcopo, quemadmodum augusta praesente, ⁊ absente imperatore, vicarius generalis dr̃ coruscare radijs epalibus l3 (vt quidam dicunt) proprie loquendo

50 † vicariatus non sit dignitas ecclesiastica alioquin non expiraret per prouisionem factam a succedente in epatum, sed est quedam praeeminentia non determinata ad aliquã ecclesiã coruscans ex radijs epalibus (vt dixi) ⁊ est spectabilis, ⁊ de medijs magistratibus vt dicit Spec. in tit. de iurisdi. oium iudi. ver. medij sunt, Jo. tñ staphi. in tractatu suo de lit. gratie, ⁊ in

51 sti. fo. lviij. t3 ꝙ vica. episcopi generalis † sit in dignitate constitutus, vnde infert ꝙ illi iuxta dispositionẽ. c. statutum de rescrip. lib. vi. possunt cause committi, secus aũt est in vica. foraneo vt habetur in cle. ⁊ si principalis de rescrip. ⁊ hoc probat̃ aperte ex pratica quotidiana, nã quotidie cõmittũtur cause vicarijs episcopi ⁊ sic apparet ex tali vsu ꝙ vicarius sit in dignitate constitutus, nec põt negari cum habeat ordinariam iurisdictionem, ⁊ praeeminentiam cum administratione vt dictu3 est supra eo. loquendo de dignitate per text. in. d. l. honor. ⁊ hmõi

52 praeeminentia est radicata † in ipso vicariatu ratione iurisdictionis, que de sui natura h3 dignitatem annexam vt notat̃ in c. l3 is de procura. in. vj. ⁊ dicit gl. in cle. auditor de rescrip. ꝙ

dignitas est esse vicarium epi. & late intelligendo, vicarius dr prelatus no. Anto. de iudi. in c. decernimus, & hoc ratione iurisdic. cum admini. & qui dicant prelati in regularibus vide ibi p Anto. & hmoi pnt cause a se. apostolica delegari dicit Fed. de se. in tractatu permuta. q. xvi. & sic est perpetua cum sit a iure lz varient persone vices gerētes, dignitas tn adheret vicariatui adeo q creato vica. statim fit in dignitate, sicut adheret dignitas epatui, & abbatie, & sic non obstat qd. s. dicebat q vicariatus non sit dignitas per rationē. s. allegatā, qz per predicta satis tolli vr, vnde cum vicarius sit in dignitate constitutus rōne preeminentie cū administratione, dz presidere in choro, nisi sit ibi vt canonicus in apparatu canonicali, qz tunc sederet vbi si non esset vicarius fm Domi. in. c. a collatione de appella. lib.
53 vi. vbi ēt dicit q rector † vniuersitatis scholariū lz sit scholaris tn in actibus scholasticis prefertur epis, qui sunt vt scholares in gimnasijs, ad qd facit qd voluit Bal. in. l. si qn. C. de appella. de snia lata per regē vt comitē, qz appellabit tanq a sen
54 tentia comitis, & non regis. & qd dixi de rectore hz † ēt locuz in vicerectore, dz enim sedere, & honorari vt rector, qz gaudet prerogatiuis rectoris fz Bar. in. l. si filius. ff. de leg. & hoc tz Roma. in suo singu. cccl x. Bart. per tex. iuncta glo. in. c. precipimus. xciij. di. vbi dicit tex. tunc. n. sicut illius locū tenens honorabit gl. dicit tandiu habebit priuilegiū, qdiu eius locum tenebit honorabit, ergo vicerector, vt rector ex persona rectoris,
55 & non sua, ex quibus manifeste probat q epi vica. † dz precedere canonicos in sedendo, & ambulando ēt epos, qz & in sedēdo in choro, & ambulando in funeralibus, vel processionibus non sedent, nec ambulant vt epi, sed vt canonici. vicarius aūt vt. s. demonstratum est maior dr archidiacono nedum canonicis ergo nullū dubiū est q precedere dz, & qz tz locum epi. d. c. precipimus & l. ij. C. de offi. eius qui vi. alte. ge. prout late p celeberrimū doctorē dnm Franciscū pauinū olim rote consumatissimū auditorem in dicto tractatu. x. q. partis. ij. ver. an aūt vicarius capituli. qd ēt sequit Rochus de curte in tractatu de iurepat. col. viij. vbi allegat abba. in. c. auditis de elec. & Feli. in pemio gregoriano, & hoc flore. obseruat, nam epi, qui in ecclesia predicta obtinent canonicatus, vel aliquas dignitates non precedūt alios in choro, & in. c. nisi ex gratia, & ex liberali cōcessione capituli accedente cōsensu Reue. dnī archiepi, alias sederent, & stalū haberent in loco proprio sui canonicatus vel dignitatis. nec obstare vr q vicariatus non sit dignitas vt quidā dicunt, qz immo est dignitas vt probatū est. s. vn prelatio, & precedentia huiusmodi causat, & hoc rōne iurisdi. & magistratus, quam ipse vicarius gerit, in quo representat ipsum epm principalem, & cum eo facit vnū, & idem tribunal vt. s. dixi late. preterea non discedendo a mā precedentie nolo omittere q lz in hoc dns abbas in. d. consi. & in. c. statuimus de maio. & obe. dixerit non valere cōtriam cōsuetudinē, bal. tn in. c. cū olim de cōsue. dicit q cōsuetudo designat loca sedēdi, & nō debent preposterari, & hoc sequūtur Hosti. & Imo. in. d. c. statuimus, & idē Bal. in. l. obserua-
56 re. §. ante q. ff. de offi. proconsu. nam in tuscia † ex consuetudine digniores postponunt, fratres. n. minores vadunt ante predicatores, qui sunt digniores, sed hoc forte tollerat eo qz in processionibus & funeralibus, qui sunt magis proximi honorato, & digniori, qnis posteriores vadāt, sunt tn digniores, ad hoc gl. in. §. aliam institu. de bono. pos. ver. altiore, secus est in sedēdo qz qui sedet primus magis propinquus honorabiliori, & in altiori sede dignior est. d. §. aliā, & xcv. dist. c. eps, ideo qui sedet ad manū dexterā superioris magis honorat, q qui sedet ad sinistraz, ita tz Alex. in. c. epos. xvij. di. vbi allegat Bal. post gl. in. l. decernimus. C. de sac. san. eccle. & sic ex predictis stante distinctione predicta inter sedendū, & ambulandū quo ad processiones, & funeralia opi. abba. vr melior, studiosi tn cogitent, & qz mā hmoi maioritatis esset nimis longa vcz qn̄o attendat inter hoīes diuersis respectibus inferioris ad superiorē in honore, & obsequio videat Albe. de rosa. in suo dictionario ver. maioritas vbi multa de prelatiōe, & ordine sedendi, & ambulandi.

De vnitate, seu vnione episcopi, & vicarij, subtilis, & noua inuestigatio, & q episcopus, & vicarius (vt quidam dicunt) non sunt duo capita.

SVMMARIVM

1 Impossibile est plurium nu. diuersorum esse vnam formam.
2 Vnitas episcopi, & vicarij est similis vnitati anime, & corporis proportionatiue loquendo.
3 Reprobatur a theologis opinio platonicorum quo ad vnitatē anime & corporis.
4 Anima vnitur corpori sicut forma substantialis.
5 Vniens non est aliud nisi agens, quod facit mām esse in actu.
6 Episcopus, & vicarius dicuntur vnum ratione vnitatis immediate, qz duplicitas reprobatur a canone in eadem re.
7 Episcopus est agens principale, vicarius, instrumentale.
8 Episcopus habens iurisdictionē actu non inuenitur sine vica.
9 Vnitas episcopi, & vicarij, & eorum actiones probantur exemplo fabri ferrarij.
10 Opus productum non proportionatur instrumento, sed principali agenti.
11 Actiones vicarij non debent attribui ipsi, sed episcopo, ibi habes vulgare dictum curialium, vcz de cautellis.
12 Non est inconueniens qd in se distincta vniātur ad aliqd vnū.
13 Episcopus, & vicarius vniuntur a iure ad vnū, & idez officium.
14 Episcopus, & vicarius, non sunt duo capita sed vnum tantuz ēt si ambo sint in loco eminentiori.
15 Vicarius in presentia, & in absentia episcopi semper preferri debet cano. & digni. obti.
16 Ambitio quare sit peccatum.
17 Ius canonicum intendit dirigere hominem in deum.
18 Consuetudo contra canones inducitur ex permissione pape.
19 Nuptie quando sint benedicende.
20 Consuetudo in nuptijs benedicendis attenditur.
21 Virgo si nubat bigamo quare possit benedici.
22 Dicto prudentum, & seniorum standum est.
23 In omnibus capitulis sunt emuli & capita etheroclita.

Capitulum Septimum.

Icunt quidam, satis imprudenter, exponendo quid sibi velit vicarij vocabuluz q si vicarius episcopi precedit canonicos, seu dignitates obtinentes in ipsius presentia sequitur absurdum q duo capita sunt ipsi capitulo, & ceteris clericis cōtra naturam, nec vnq dici pōt cum sint duo dicantur vnuz
1 caput, qz iuxta philosophi sniam † impossibile est plurium nu. diuersorum esse vnam formā sicut est impossibile quod eorū sit vnum esse cū forma sit essendi principium, eps aūt, & vicarius sunt duo nu. diuersi ergo non pnt dici nisi duo capita, & maxime si ambo permittant in loco eminentiori, certe hmoi argumentū vr primo aspectu fortissimū, veritate tn inspecta non militat in hac qstione si recte cōsiderant tex. in. d. c. in nona actione, & in. d. c. ij. de consuetudine. ex quibus habet q officiū epi, & vicarij est vnum, & idē, & sic est quedam vnitas inter episcopū
2 † & vicarium similis vnitati anime, & corporis proportionatiue loquendo, non participatiue eiusdem qualitatis vt. s. dixi de capitulo, sed non eodē modo, quo platonici dicebant q. s. anima vnit corpori sicut motor, qz fm eos necesse erat in hmoi vnione q essent alique dispositiones medie inter aiam, & corpus. s. potentiā ex parte anime per quā moueret corpus, & habilitatē ex parte corporis p quā esset corpus ab aia mobile, conuenit eniz motori aliquid distans p media magis propinqua mouere qd
3 † reprobat a theologis dicit sanctus Thomas in. j. parte sum
4 me. q. lxxvi. arti. vi. & vij. nā aia intellectiua † vnit corpori sicut forma substantialis, ergo nulla dispositio accidentalis, ca-
5 dit media inter aiam & corpus, † qz vniens non est aliud nisi agens, qd facit mām esse in actu fm philosophū, sed in questione nostra eps vniendo, & sociando sibi vicariū a iure datum nihil aliud facit nisi qz ponit mām in actu et forma, que facit per seipsam rē esse in actu, nam eps vt. s. dixi prestat auctoritatem, vicarius aūt ministeriū administrando iurisdictionē & sic dicit
6 vniti † ratione vnitatis immediate, & sic non dat gradus aliqs inter eos, & hanc vnitatē cōsiderarunt canoniste, & legislatores dum vnū, & idē officium dixerunt, & idem consistoriū epi & vicarij, & ēt parē professionem cū sit incongruū vnum, & idem dupliciter iure censeri argu. c. cognouimus. xij. q. ij. nam duplicitas reprobat a canone ne misterium vnitatis diuidat argu. tex. in. c. quod sicut. §. super eo. de electio. & hoc confirmat per ea, que dicit Marsilius in. l. si quis obrepserit ad. l. cor. de fal. versi. & .i. pōt ampliari, vbi dicit q non datur gradus inter vicariū, & presidem, vt ibi per eū, & circa hanc mām vide notabilia verba decij in cōsi. cxliij. col. ij. & abba. in. c. cum olim il. ij. in prin. de

offi. delegati, τ Ange. in auc. de collato. §. ad hec prohibemus ver. ibi que possent, τ Franciscum de are. in consi. cxxxi. consultissime dñe col. ij. τ Feli. in. c. graue in vlti. col. de offi. ordi. τ Roma. in singu. lxxvi. τ corsetum. in no. xx. ver. testis, τ Jason. in. l. sed si hac. §. preter ait. ff. de in ius vocan. predicta aūt similitudo primo probat̄, nam quemadmodū anima sine corpore non viuit corporaliter, alias falsuz est cum anteq̄ȝ in corpore sit viuat dicit gl. in. d. c. si quis obiecerit, sic eps̄ sine vica. non potest instrumentaliter, τ dispositiue iurisdictionem exercere, ip-
7 se enim eps̄ † est agens principale vicarius aūt agens instrumentale, hinc est ꝙ non (vt credimus) inuenitur eps̄ habens iu-
8 risdictionem † actu τ eam exercens sine vica. ij. probatur nam si est vnum agens principale, τ instr̄m vnum certe dicetur vnuz agens, τ vna actio, non duo agentes τ nō due actiones. vnitas
9 aūt episcopi τ vicarij † probatur ēt cum suis actionibus exemplo fabri ferrarij, qui percutit maleo, τ tñ est vnus percutiens, τ vna tantū percussio. eps̄ aūt in proposito nostro est agēs principale auctoritate mouens, vicarius vero est instrumentum dispositione mouens motum, opus tñ est vnum, τ vnuz agens, ac
10 effectus, siue † opus illud productum ad formam non proportionatur instr̄o, sed principali agenti, nam videmus qñq̄ȝ ꝙ huiusmodi agens principale per viliora. instr̄a nobiliores producit effectus, puta medicus perducit infirmum ad sanitatez per clistere, τ alia hm̄oi viliora, idem dōm est de vica. instrumenta
11 liter operante, vel dispositiue, nam illi quicquid agitur † non attribuitur sed ipsi ep̄o agenti principali, quemadmoduz actiones fabri, τ cuiusuis alterius non attribuuntur maleo nec alicui instr̄o sed fabro, cuius virtute instr̄m ad opus applicat̄ motum ab ipso, nam dedecet ministrum sibi arrogare fumos magnifici tituli, lȝ temporibus nostris (expertus loquor) non desint, qui τ pertinacia τ malignitate quadam quecunq̄ȝ per huiuscemodi instrumenta geruntur non agenti principali, sed ipsis instrumentis, seu ministris temere ascribere student. id aūt sepissime euenire solet tum ex quadam agentis principalis imbecilitate, τ socordia, tuȝ alio animi vitio τ mihi, τ forte multis notissimo, quod quidem ministris ipsis lȝ immerito, multuȝ nocere solet, ideo qui rei sue consulere volunt illud vulgare curialiuȝ animaduertant vcȝ, de cautellis, alioqui ipsos forsan penitebit expertus loquor. verum, vt in pluribus eoruȝ, qui sunt huiusmodi opinionis, vel ire impetus, vel inuidie liuor, vel peccādi licentia, vel arena temeritatis, vel limus libidinis vel petra superbie, pertinacieq̄ȝ animū impurum detinent, in quo multū malitie fermentū rendet, τ ea omnia persuadet ipsis ambitio, ex quibus malunt irasci instrumento, vel ministro velut maleo per fabrum percutienti, q̄ȝ culpam propriaȝ agnoscere. quo fit, ꝙ quotidie cogitant de ipso mutando, non autez de forma vite sue mutanda, nec considerant, ꝙ non alij discedunt a speculo, q̄ȝ accesserint, sed post discessum non meminerunt quales se se conspexerint, ob id animi morbos vt neuos, τ tubera corporis curare non student, sed potius permanent in petris superbie, τ pertinacie dum constanter asseuerant instrumēto, seu ministro suo fungenti officio, non agenti principali velut fabro gesta ēt iustissima debere ascribi, τ dimouendo oculos a veritate non considerant, ꝙ sicut anima mouet partes grossiores corporis per instrumentum spiritus virtutis motiue, secundum philosophum, ita τ episcopus per vicarium dei negotium agentem in malis puniendis, vt instrumentum mouet iurisdictionem, quasi partes grossiores, ex quibus facile cognosci pōt q̄ȝ difficilē huiusmodi ministri prouinciam suscipiant τ presertim quando incidunt in illud, de cautellis. nec certe mirum videtur, quia qui Christo seruit iustitiam ministrando hominibus placere minime potest. ꝙ autem ministro velut instrumento operanti opus ascribi non debeat patet, nam reuocato mandato ipsius vicarij vt ministri vel eo mortuo deficit illa vnio, non tamen quia sit aliquod medium, sed q̄ȝ remouetur illud instrumentuȝ, quo facta fuit illa vnio ex qua causatur instrumēti percussio, τ sic partes grossiores quiescunt ob defectum instrumenti spiritus virtutis motiue, cum per superius dicta non detur episcopus exercens iurisdictionem sine vica. vnde vt iurisdictionis exercitium instrumentaliter, τ dispositiue remuiscat necesse est, ꝙ alius cree-
12 tur vicari. τ noua fiat vnio nec est inconueniens † ꝙ ea, q̄ sunt in se distincta vniantur in relatione ad aliquid vnum vt Theologi dicunt de sacramentis noue legis, ꝙ rebus verba addant. lȝ ergo episcopus τ vica. sint in se persone distincte vniuntur ta-
13 men † a iure ad vnum, τ idem efficium tanquam materia, τ forma, que simul iuncta efficiunt vnum tantummodo effectum. s. iurisdictionis exercitium τ sic vniuntur ad aliquid vnum, sed si episcopus, τ vicarius considerentur seorsum, τ vt singuli due ꝑsone diuerse, puta sortes, τ plato, secus dicenduȝ est, nam vicarius episcopi dupliciter pōt agere, τ operari, sicut quodlibet aliud instrumentum, nam agendo actionem, que sibi naturaliter competit inquantuȝ est plato, est quid diuersi ab episcopo, agendo aūt vt instr̄m instrumentaliter, τ dispositiue deducēdo negotia ad perfectionē suam, τ exercendo iurisdictionem, tunc non vt due persone, sed vna tm̄ considerantur, τ eo casu actus attribuitur principali agenti non instr̄o vt dictuȝ est, cū instr̄m per se sine motu mouente nihil operaretur. consideratis vero vt duabus personis distinctis multa media τ multi gradus inter ipsos cadunt τ tunc procedit dictuȝ philosophi, quod videbatur contrarium. ex predictis igitur omnibus satis demōstra-
14 tum est ꝙ eps̄, † τ vicarius non sunt duo capita, sed vnū caput vt probaui tum rationibus tum auctoritatibus quod procedit, τ in presentia, τ in absentia episcopi ratione de qua. §. τ ꝙ non sint duo capita facit tex. in extraua. vnam sanctam cū dicit igitur ecclesie vnius, τ vnice vnum corpus, τ vnuȝ caput non duo capita quasi monstrum Christus vcȝ Christiq̄ȝ vicarius, Petrus petriq̄ȝ successor τ sic iste tex. probat ꝙ non sunt duo capita, ex quo infertur ꝙ vterq̄ȝ debet respectiue honorari pre cete-
15 ris. vnde † concludenduȝ est ꝙ de iure vicarius semper debet preferri canonicis, τ dignitates obtinentibus, nec aliqua consuetudo in contrarium vnquaȝ allegari potest vt supra dixi, q̄ȝ pullularet ex radice ambitionis, quod est maximum peccatuȝ vt infra, τ esset contra honestatem, ergo irrationabilis que nūquam valet. d. c. fi. de consue. τ index sequendo theoricas, de quibus in. d. c. fi. per abba. super gl. in ver. nisi fuerit ibi vlti. τ ponderando finem hm̄oi consuetudinis non poterit iudicare bonam consuetudinem cum procedat (vt dixi) de radice ambi-
16 tionis, τ per q̄ñs ex peccato, nam ambitio, † semper est peccatum, q̄ȝ importat inordinatum appetituȝ honoris, τ huiusmodi appetitus dicitur ſm Tho. ij. ij. q. cxxxi. tribus modis, primo enim appetit homo testimonium sue excellentie quam non habet a se, sed a deo, τ sic supra suam proportionem. ij. honorez sibi cupit non deo. iij. cupiens honorem quiescit in eo, nec refert ipsum honorem ad aliorum vtilitatem, τ sic manifeste constat ꝙ ambitio semper est peccatum, ergo fini eterno contrarium,
17 ergo non valet inducta contra canones, q̄ȝ † ius canonicum intendit hominem dirigere in deum τ venit ad bonum publicum
18 ecclesiasticum, nisi tamen esset inducta contra canones † ex tacito consensu, τ auctoritate Pape permittentis induci consuetudinem vt dicit abbas in. c. vir aūt de secun. nup. nam nuptie
19 † sunt benedicende si alias nullus contrahentium fuerit benedictus, nam si alter fuit benedictus benedictio iterari non pōt,
20 cum alter sine altero benedici non debeat, nisi consuetudo † alicuius ecclesie aliter se haberet Papa permittēte. licet Bea.
21 Tho. dicat. xlij. distin. ꝙ si virgo † nubat bigamo debet benedici, q̄ȝ saluatur aliquo modo significatio etiaȝ in ordine ad primas nuptias q̄ȝ Christus τ si vnam ecclesiam sponsaȝ habeat, habet tamen plures personas desponsatas in vna ecclesia, sed anima non potest esse sponsa alterius, q̄ȝ Christi, ergo si. ij. nubat non debet benedici propter defectum sacramenti. dictum tamen beati Thome forte procederet, vbi dicta consuetudo vigeret modo de quo supra vt dicit etiam in. d. c. fi. in glo. fina. τ sic esset prescripta eo modo, de quo ibi. que tamen consuetudo in aliqua eccle sia debet probari per prudentes, τ seniores, quo-
22 rum † dicto standum est, quando aliter veritas haberi non potest. c. fin. xx. distin. τ refert dominus abbas in. c. cum olim de consue. Quare autem questio huiusmodi precedentie oriatur contra iuris communis dispositionem, τ consuetudinem nemini debet videri miruȝ, quia spiritus malignus, qui preest ambitiosis ipsorum saluti aduersarius, ac ipsorum sitiens exituȝ nō dormit verum obambulat vt Leo famelicus, atq̄ȝ rugiens captans vndiq̄ȝ que deuorare possit, nullum non aditum tentans τ presertim per ambitionem insidians. preterea vt dicit panitnus in dicta questione decima partis. ij. in. iij. colum. versicu.
23 sed nunquid in omnibus capitulis † sunt emuli, τ aliqua capita etheroclita, ex quibus questiones huiusmodi solent originem habere, quot enim capita, tot sententie, τ maxime occasione presumpte exemptionis, quam putant aliquando sibi competere virtute nonnullorum priuilegiorum ob aliam causaȝ forsan concessorum, quemadmodum possumus dicere de questione nuper orta inter canonicos floren. τ dominum archiepiscopum floren. vigore dicti Leonini priuilegij, vnde pro conclusione

sione exemptionis huiusmodi restat vt demonstremus quod priuilegium protbonota. quod hodie ob gratiam alicuius conceditur nonnullis clericis nullam prestat exemptionem ab ordinario, quando nihil de ipsa in priuilegio dicitur modo, et forma predictis, et postquam de huiusmodi protbonota. priuilegio exemplum supra preposuimus pro defensione ordinarie iurisdictionis, et pro intellectu faciliori ponamus etiam exemplum Lateranensis concilij in capitulo sequenti, et decisionem dicti Leonini priuilegij cum intellectu dicti concilij, que omnia erunt satis notabilia, et non modicam in causis huiusmodi vtilitatem afferentia.

¶ De nouo intellectu cōcilij Lateranen. in decima sessione, et de materia, et origine protbono. apostolicorum, et eorum nobilitate, et decisione exēptionis de qua in Leoni. priuileg.

SVMMARIVM

1 Notarij tempore primitiue ecclesie scribebant gesta martyrum.
2 Clausula concilij Lateraneñ. de non concedendis exemptionibus nisi citatis, quorum interest, et sine causa rationabili.
3 Priuilegia ad vnum finem inducta non debent contrarium operari.
4 Statuto danti aliquam formam non potest derogari per clausulam generalem non obstantium.
5 Regula de non tollendo iure quesito alteri intelligitur principaliter, et occasionaliter.
6 Papa in concedendis gratijs semper mouetur ad faciendum fauorem.
7 Episcopatus non solum est honoris, sed oneris.
8 Difficilius tollitur ius quesitum ex causa onerosa, quam lucratiua.
9 Regula de non tollendo iure alteri quesito intelligitur a iure communi, et ordinario.
10 Ius commune est fortius, et magis firmum iure speciali.
11 Differentia inter conseruationem iuris communis, et iuris specialis.
12 Impedimenta inducta de iure positiuo sola voluntate Pape possunt tolli.
13 Verba rescripti potius improprIantur, quam quod tertio preiudicent.
14 Clausula non obstante collatione facta intelligitur de inualida.
15 Ius alteri quesitum nunquam tollitur a principe nisi de eo fiat expressa mentio.
16 Materia protbonotariatus vbi in iure tractatur.
17 Concilium Lateranense habet locum in protbonota. continue habitum gerentibus.
18 Litere domini nostri domini Pauli pape .iij. declaratorie dicti Leonini priuilegij.
19 De protbonotarijs, et de eorum nobilitate, et de his qui nunc dicuntur participantes.
20 Protbonotarij sunt in dignitate constituti.

¶ Capitulum octauum.


OLim pretextu exemptionum multa oriebantur scandala in maximum ordinariorum detrimentum, ideo de anno domini M. D. xv. iiij. no. Maij pontificatus Leonis Pape .x. anno .iij. in decima sessione sacrosancti Lateraneñ. concilij, edita fuit inter cetera quedam constitutio super exemptione, et immunitate, ac libertate, quibus notarij, ac etiam alij officiales sed. apostolice, tam in ciuilibus, quam in criminalibus vti ac potiri possunt, et debent, et post huiusmodi constitutionem posita fuit quedam forma generalis super dictis exemptionibus concedendis, constitutionis autem predicte verba substantialia sunt infrascripta videlicet. Notarij autē dicte sedis, quorum officium, in ipsis primitiue ecclesie initijs a fe. re. Clem. pape pri. ad sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda
1 noscitur institutum, ad protbonotariatus officium assumpti habitum, et rochetū deferentes, et alij nostre, et dicte sedis officiales actu sua officia exercentes, tam in ciuilibus, quam in criminalibus ab omni ordinariorum iurisdictione sint exempti, alij vero notarij habitum non deferentes protbonotariatus, nisi illum infra trimestre post presentium publicationem assumpserint, et ipsi ac alij, in posterum assumendi habitum, et rochetum huiusmodi continue non gestantes, atque alij nostri, et dicte sedis officiales officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quam in ciuilibus ratione cause summam vigintiquinque ducatorum auri de came. non excedeñ. duntaxat eorundam diocesanorum, et ordinariorum iurisdictioni subiaceant in ciuilibus vero causis summam huiusmodi excedeñ. plena gaudeant exemptione, et dictorum diocesanorum, et ordinariorum iurisdictione penitus sint exempti, exemptiones † autem de cetero absque rationabili causa, et quorum interesse minime citatis pro tempore concessis nullius roboris, et momenti esse decernimus. Certe dictū concilium primo aspectu videtur concedere plenam exemptionem huiusmodi protbonotarijs etiam Rochetum et habitum non deferrentibus, vltra dictam summam .xxv. ducatorum a iurisdictione ordinaria, Rectius tamen intuenti, et mentem concilij considerantí maxi. per infra dicenda contrarium pro veritate apparebit, et pro declaratione, et veri inuestigatione, non discedamus a dicto Leonino priuilegio velut auriga nostro et illi, vt bononienses carocio, continue adhereamus. Nam canonici florētini, et dignitatis obtinentes creati fuerunt notarij dicte se. vt supra demonstratum fuit et tamen quia nec fuit derogatum dicte clausule, nec vlla fuit mentio facta in dicto priuilegio de exemptione, prefati canonici, nec dignitates obtinentes non possunt gaudere exemp. aliqua vt supra dictū fuit in .iiij. capitu. et in presenti declarando dictum concilium plenius, et clarius dicetur, nam dictum priuilegium, vt ex prefatione colligit, que in huiusmodi concessionibus considerari debet, fuit concessum intuitu et fauore dicti domini archiepiscopi, certe data exemptione indultum huiusmodi contrarium operaretur effectum contra naturam, et regulam nam inducta ad vnum finem, † et effectum contrarium, et diuersum operari non debent. l. nulla. de legi. l. quod fauore. C. eo. titu. l. iij. §. que due autem cause de carbo. edict. ij. in dicto priuilegio non reperitur derogatum dicto concilio nisi per clausulam generalem que non sufficit, vbi derogandum est forme tradite a statuto, nam vbi † statutum dat aliquam formam, prout est forma, de qua supra in dicto concilio de non concedendis exemptionibus derogatio fieri non debet per clausulam generalem non obstantibus, vt elleganter dixit dominus Philip. decius in consi. x. per totum. et per Bartol. ad reprimendū versi. non obstantibus, et Pau. de cas. in consi. ccxxx. in antiq. et per eundem Bartol. in. l. fi. C. si contra ius, vel vti. pu. et in. l. si quis in prin. testa. de leg. iij. et per canonistas in. c. nonnulli. de rescrip. cum ergo sufficienter derogatum non fuerit ipsi concilio dicendum est quod dictum priuilegium nullam concedat exemptionē .iij. demonstratur, quia principalis intentio Pape concedētis fuit mota ad faciendum fauorem ipsis canonicis ornando ipsos vestitu pulchriori, intuitu dicti domini archiepiscopi, cui, vt supradixi, de iure ordinario competebat prout pro tempore existenti competit iurisdictio contra ipsos canonicos, et dignitates obtinentes, sed si vigore dicti priuilegij concessi, fuissent exempti sublatum fuisset ipsi domino Archiepiscopo ius sibi de iure communi quesitum contra regulā de non tollendo iure quesito, que procedit. † Non solum quando principaliter ius quesitum tollitur, sed etiam quando occasionaliter, ita tenet Romanus in consilio centesimooctuagesimo iste sunt, columna penultima, et Decius in. l. pecuniam, columna secunda. ff. si certum petatur, vbi dicit ipse quando agitur de preiudicio tertij non solum consideratur quod principaliter fit, sed etiam quando, et tertio preiudicatur, alias dicte regule nunquam esset locus, quia semper Papa † in concedendis gratijs principaliter mouetur ad faciendum fauorem gratiato, preiudicium autem inde resultans semper est secundarium, vnde si secundarium preiudicium non consideraretur dicta regula seruiret nobis de vento, et hoc maxime procedit in casu dicti Leonini priuilegij, quia quando Papa concessit dictum priuilegium iminebat dicto domino archiepiscopo preiudicium iurisdictionis secundarium, et occasionatum a dicto priuilegio, vnde cum non appareat Papam voluisse expresse tollere ius quesitum, nec etiā secundario cum non derogauerit dicto concilio, dicendum est locum esse, vel fuisse regule, quia exemptio huiusmodi non po-

tuit concedi sine preiudicio domini archiepiscopi sive principaliter, sive secundario, vt habetur per dictum Ludouicum gomes. super dicta regula de non tollendo, questio. iij. in fine concordando opinio. Et certe ista fuit intentio concilij Lateranē. dum ibi fuit apposita clausula predicta de non concedenda exēptione absq rationabili causa, & nō citatis quorum interest, & hoc fuit propter huiusmodi ius quesitum de iure cōmuni, quod noluerunt simpliciter auferri ab ipsis ordinarijs, quib. si non principaliter, saltem secundario maximum factum fuisset preiudicium ex dicto prothon. priuilegio, & hec ratio potissime militat contra habitum, & rochetum non deferentes, vt. j. patebit. & licet posset dici q clausula huiusmodi non comprehendit prothono. etiam habitum non deferentes quia de ipsorum exemptione dictum concilium specialiter disposuit, sed q alias militer vltra gradum prothono. generaliter disponendo, per quam quidem generalitatem non videtur fuisse dicte specialitati exemptionis prothonotariorum derogatum, tamen dictum consiliū cum dicta clausula aliter fuit interpretatum, vt. j. patebit, & videtur recta interpretatio. Nam considerandū est, q iuxta Pauli sententiam ad thi. iij. episcopatus non tantum est honoris, sed etiā
7 oneris, † et non tam dignitatis nomen, q functionis, q officij, q sollicitudinis, sonat namq inspectorem, & cōmodis aliorum vsib. q prospicientem, quare potest dici q qui assumitur ad episcopatum, assumitur ad graue onus, & q assumptus huiusmodi dignitate fruitur ex causa onerosa, non lucratiua. quod tñ non dico ex causa onerosa alia ratione, q ea, de qua Paulus intellexit, ne forte quis erraret, intelligendo causam onerosam, vt legiste intelligere consueuerunt, nec etiam intelligo de episcopis, qui munus hoc onerosum non ob aliud concupierunt, q ob ambitionem, aut questum, aut tyrānidem, rem profecto perniciosam adepti fuerunt, cum non bene animaduertant episcopi vocabulum. verum intelligit de his episcopis, qui vocati vt Aarō secum expendunt qtum sollicitudinis ea dignitas habeat adiunctum. cū igitur veri episcopi sint ex causa onerosa predicta & non lucratiua, dicendum puto, predictam clausulam appositā fuisse in dicto concilio, ne de facili episcopis nō citatis, & sine cā rationabili iurisdictionis ius ipsis de iure cōmuni quesitum, qd dicitur efficacius cuiuscunq priuilegij etiā pthonotariatus pretextu auferri posset, quod intelligo de prothonotariatu ficto, nō de vero, cum veri prothonotarij gestent habitum, & ob id prerogatiua gradus huiusmodi exemptionē meruisse videtur per. j. dicenda, & hoc consonum, & rationi, & menti dicti concilij videt, vt minus q fieri potuerit ordinarie iurisdictioni detraheretur. & dic veros prothono. etiam non participantes dūmodo habi-
8 tum gerant nam de iure difficilius, † auferṫ ius quesitum ex cā onerosa, q ex causa lucratiua. l. pen. C. de reuo. his que in frau. cred. & not. in. l. j. §. dolum. ff. de his que in frau. pat. & in. §. si qs in frau. ea. l. & per glo. §. si quis in frau. insti. de actio. Et cū alia sit ratio lucri alia damni. l. proculus. ff. de dam. infe. l. fi. C. de codi. l. fi. §. licentia creditoribus. C. de iure delibe. & ita tz Deci. in cōsi. ccxcij. nu. iij. vnde est q ex tali onere iniūcto epis a iure cōmuni, & non speciali in sua diocesi contra omnes competat. non est dubium q ipsis est ius quesitum pleno iure ordinario, intentio autem principis nunq videtur esse in preiudicium iuris alteri quesiti de iure cōi. l. ij. §. merito. & §. si quis a principe. §. ne qs in loco publi. & c. qq̃uis. de rescrip. in. vj. & ideo si predicte regu-
9 le mens, seu intentio recte consideretur, debet intelligi, † de iure quesito a iure cōmuni seu ordinario, quod papa non presumi-
10 tur tollere ex quo est † ius fortius, & magis firmū, q ius extraordinarium, arg. tex. in. l. seio. §. medico. ff. de annu. lega. sed ius proueniens ex iure speciali, puta ex aliquo priuilegio, vel cōmissione est fragilius, & nō est radicatū, & ob id facilius potest tolli per aliam cōmissionem, vel aliud priuilegium. l. eius. §. si in militia missus. ff. de testa. mi. & ideo regula predicta non respicit ius speciale, sed ordinarium, & cōe, ita tz Jo. de ana. post Card. in. c. ad petitionem. de accus. col. iiij. & ratio differentie assignatur per Deci. antiquum Phili. decij fratrem in. l. ij. §. j. ff. de iudi.
11 vbi dicit q ille, † qui tractat de conseruādo sibi iure quesito de iure cōi, put eps pro defensione sue ordinarie iurisdictionis, tractat de damno euitando, vt dicit ibi glo. sed qui nititur cōseruare ius quesitum de iure speciali tractat de lucro captando. horum autem non est par ratio, cum alteri magis faueatur. d. l. fi. §. licentia, & sic difficilius tollitur ius quesitum de iure cōi, q de iure speciali. & pro hoc facit dictū no. Cald. in cōsi. xij. de rescrip.
12 vbi dicit q † impedimenta inducta per actū iuris positiui pñt per papam sola eius voluntate contraria tolli, & hoc papa facit ratione sue prerogatiue, vt tradit Bal. in. l. nuptias. ff. de senat. & plenius in. l. qui fundos. C. de omni ag. deser. lib. xj. per illam regulam nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & predicta probantur q si princeps alicui dat, vel confirmat aliquid, semper intelligitur saluo iure alterius, vt not. Bal. in. l. j. col. fi. ff. de consti. pncip. & dicit idem Bal. in. c. super eo. per illum. tex. de offi. dele-
13 ga. q potius verba rescripti † debent impropriari, q q tertio preiudicium inferatur, & ideo si papa conferat alicui beneficiū
14 cum clausula. † Non obstante collatione alteri facta prius, intelligitur de collatione inualida, que prius facta fuisset, & non de valida, & hoc solum respectu iuris cōis epo competentis, q illi per illam clausulam derogatum non videtur. voluit Compost. in. c. causamq. de rescrip. sequitur Domi. in. c. si postq. de pben. col. fi. in. vj. & per Alex. in consi. cxxv. viso titu. questionis columna. ij. libro. ij. & in consilio vigesimotertio viso processu. col. iij. lib. v. & in consi. iij. ex his col. ij. eo. lib. vt autem ius que-
15 situm † a principe tollatur, intellige semper quesitū de iure cōi, non speciali, & ita requiritur q de tali iure quesito expressa fiat mentio, alias illi derogatum non videtur, vt tenuit Alex. in. d. consi. iij. vbi ad hoc plura adducit, & pre ceteris facit quod not. Bar. per illum tex. in. l. predict. C. de loca. predio. ciui. lib. xj. vbi dicit q si princeps rem vni primo concessit, illā postea etiā motu proprio alteri concedere non potest, nisi expresse dicat nō obstante concessione facta tali, quod tenet & sequitur Deci. in. d. consi. ccxcij. col. ij. vnde stantib. predictis rationibus, auctoritatibus, & doctrinis verissimis, & cōsiderata ordinaria iurisdictione ipsorum episcoporum, que fundata est supra firmam petram, vt dixi supra in. c. j. in prin. domini de Rota, ac alij indices, coram quibus cause huiusmodi aguntur, considerando q de materia prothonotarij, & de ipsorum exemptione nihil, vel
16 parum iure cautum reperitur. † Preter id quod ponit Joan. de platea. in. l. fi. C. de decu. li. x. & in. l. ij. C. d premi. li. xij. & preter vnum verbum Alex. in consi. lxxvij. visis codicillis col. ij. & ea que remissiue alleg. dictus Ludo. gome. in proemio super regu. cance. q. j. nu. iiij. de origine, & officio protho. vbi multa cumulauit, vide per eum, & ad quem vos lectores remitto, ne verba illius transplantare videar. pro decisionibus causarum solent recurrere ad dictum lateranense conciliū maxime quando agitur de exemptione, quod vt dixi videtur indistincte iure quodam speciali prothonotarios exemptos facere etiam rochetum, & habitum non gerentes, & certe verba concilij hoc dicunt aperte, tamen ponderando dictam clausulam, vt formam positam in dicto concilio, & mentem concilij nolentis iuri alteri quesito de iure communi ita de facili preiudicari, dicti domi-
17 ni auditores † concludunt dictum concilium tantum habere locum in gerentibus continue habitum, & rochetum, licet non sint de participantibus, vt dixi. & in dicta opinio. fuerūt ipsi auditores rote in causa que vertebatur coram ipsis inter. B. cano. floren. & ipsum reuer. d. Archiepiscopum, vt mihi per literas, quas adhuc habeo retulit reue. d. Dionisius Melocius de fauentia dicte cause procurator acutissimus. considerarunt enim (scripsit ipse) in cetera q si concilium predictum haberet locum in non gerentib. habitum nasceretur absurdū, q qlibet etiam villissimus propter licentiam peccandi obtineret huiusmodi prothonota. gradum nec habitum gestaret obstante paupertate. id enim obtineret pro tribus, vel quatuor denarijs vt posset eximi a iurisdictiōe sui episcopi q esset iniquū dicit glo. in. c. cum & plantare. §. pen. de priuile. & excep. priuilegia, vt quottidie fieri videmus. concedentes enim circumueniūtur ab amicis, vel amicorum amicis, suppressa qualitate impetrantis, & ego audacter de hoc loquor q habui in facto in diocesi flore. vbi per nouem annos continuos vicariatus munere functus fui, nam quidam presbyter rusticus, & literarum penitus ignarus, quem alias propter quoddam atrox crimen punieram, in festo natiuitatis domini suam parochialem ecclesiā sine pastore clausā reliquit, & alio se contulit venandi, vel aucupandi causa, & alia faciendi pro sue voluntatis arbitrio. populus, qui in huiusmodi solennitate Christi seruitio erat intentus, exclamabat. tandem querela peruenit ad curiam nostram citatus audacissime comparuit, nā Herculem (vt aiunt) in sinu gerebat, & interrogatus delictum confessus fuit, ex quo iuxta cōcilium Agatense suspendi debebat a cōmunione per trienniū vt de hoc est tex. in. c. si quis in clerico. vij. questione. j. mitius tamen procedendo dictam penam minuendam putaueram, satis mihi videbatur impunitum non dimittere, ne simili temeritate ad scelera maiora (vt solent) impuniti accingeretur,

& peruersitas

& peruersitas huiusmodi facti presumptoribus non transisset in exemplum. c. quam so. de transla. episcopi, ipse tamen vt & carcerem, & penam vitaret priuilegium prothon. ostendit, creatus enim fuerat prothonot. per mendicata (vt aiunt) suffragia, ego vero considerando ipsum priuilegium duxi non fuisse de mente concedentis q dictus rusticus eo tam licenter abuteretur priuilegio, prout solet rotta considerare mentem, & non verba regularum, iuxta textum in. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excus. tuto. & tex. in. c. quanto amplius. & ibi glo. de priuileg. naz verba deseruiunt intentioni, & nō ecōuerso. c. petitio vestra, & ibi glos. in versi. intentio de procurato. vbi dicit glo. q recurritur ad intentionem per allegata ibi per eam, sicut in testamento considerat mens testatoris potius q̄z verba, & hoc etiam habet locum de equitate vt per Ludo. gomes. in cōpēdio vtriusq signa. nu. lvij. & in regula de valore exprimendo. nu. vij. vnde licet magis Deo, & iustitie, q̄z hominibus satisfacere deberem, maxi. attenta qualitate, & bonitate concedentis ipsum priuilegium, tñ dictū presbyterum rusticum impunitum dimisi ob reuerentiam dicti Reuerendiss. ɔcedentis, surreptionis alicuius aliter non habita ratione, q: si qualitatem suam impetrans expressisset, vel amicorum amici circumuenti non fuissent, non prothonotarius, sed vix prothonotarij seruus creatus fuisset. c. super literis. de rescrip. deberent igitur Reuereñ. de latere legati (pace tantoruz virorum dixerim) animaduertere qualitates non solū impetrantium, & pro hmōi priuilegijs supplicantium, sed etiam illorum, q intercedunt pro talibus, ne postea illis dicere contingeret (non putaram) sed redeamus ad Rottam, que est mater equitatis, & veritatis, & multum absurditates, ac abusus abhorret, quod ceteris iudicibus maximum est exemplum, non mirum fuit si cōcilium predictū modo, de quo. s. interpretata fuit, ne tanti gradus excellētia vilesceret, & hec que dixi de cā predicta, fuerunt mihi per dictuz do. pcuratorem relata, singula namq mihi per suas referebat literas, q: cause pondus satis magnum ab ipso domino archiepo mihi iniunctum (lz inuitus) susceperam, nam coraz dictis Rotte iudicibus contendebat non solum sup dicto Leonino priuilegio, sz ēt sup literis in forma bulle a. S. D. N. D. Pau. iij. emanatis, cum ipse dñs archieps illi vt iustissimo omnium principum principi significasset q̄dam molestiam sibi illatam pretextu dicti Leonini priuilegij super presumpta exēptione dicta molestis proposita fuit de more in signatura gratie per Reue. in Christo. P. ac grauez, ɔsumatumq virū do. Thomam campegiū Feltreū. epm referendariū integerrimū, & nūc cancellarie apostolice regentē dignissimū, vbi inter ceteros grauissimos, doctissimos, & integerrimos viros aderat reuerē. & illustriss. ac omnium splendidissimus omni virtute ille Laurent. Cardi. campegius qui non solum cāpegie domus nobilissime, sed inclite ciuitatis Bonon. decus & ornamentum luculentis, & cu. Ro. ɔdimentū in toto terrarum orbis habitus fuit, vnde nemine discrepante post longā disceptationē supplicatio signata fuit per suā sanctitatē de anno dñi. M. D. xxxvij. v. Idus aprilis. pontificatus sui anno. iij. ex qua quidez iustissima signatura emanate fuerūt in forma bulle predicte & infrascripte litere, cui autem ɔueniat acceptum fieri quicquid malorum sublatū, & quicquid bonoꝝ sequutum fuerit ex hmōi negocio cum omnibus innotescat silentio preterire volui, hoc tñ dicā auctoritate tantorū viroꝝ amplissima, ac tua iustissima & sāctissima manu sedes illa archiepalis Floz. liberata fuit ab illa presumpta exēptione mihi vero, cuius in hac re patrociniū & dñorum meoꝝ opera satis superq omnib. notissima sunt, non solum premium aliqd psolutū fuit, sed nec ēt vlla fuit habita gratia, quin aliquid satis magnum ij, qui vel soluere, vel saltem gratiā habere debebant, mihi se dedisse arbitrati sunt & arbitrantur, ea enim est fortunatorum, & diuitum natura, vt cum ipsi, q̄uis aliquid magnū acceperint, eque ēt a se aut postulari aut expectari aliquod suspicantur, sed in collocando hoc beneficio vtinaz mores hominū, non fortunam sequutus fuissem, nam sine spe alicuius remunerationis, quemq̄z (lz inuitus) forsan non offendissem, id aūt mihi vicariatus tunc munere fungenti, facere necesse fuit, qd qdem fecisse me minime penitet, q̄nquidem, sedes illa omniuz dignissima, & beneficiū liberationis hmōi mei gratia (vt notum est) in se collatum, & nōnullorum ingratitudinem, vel potius iniuriam mihi de ipsa benemerito pro remuneratione illatam omnibus demōstrabit, veꝝ quo magis vos quoq antistites optimi intelligatis me non temere hec dixisse, nolui dictas literas, seu bullam vos ignorare, quoniam aliqñ forsan vos illam meminisse iuuabit, illaruz igitur literarum summaz accipiatis, eamq legatis queso.

Paulus eps &c. Nos igitur, quoꝝ est vnicuiq quod suum est, q̄tum cū Deo possumus conseruare, te a quibusuis excōicationis &c. hmōi supplicatiōibus, inclinati tibi, & pro tēpore existēti archiepiscopo Floren. vt literas predictas, quo ad hoc archidiaconus, & alij dignitates obtinentes, ac canonici prefati dicte se. notarij existāt, ac Rocheto, cappa, & habitu predictis vt permittitur vti, illaq gestare, & deferre, nec nō honoribus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, gratijs, fauoribus, & indultis. s. dictis alias vti, ac Archidiaconus, & capitulum prefati notarios, tabelliones, & iudices ordinarios creare, & illegitimos legitimare, & cum eis dispensare, vt prefertur possint, & alias iurisdictione tamen ordinaria dumtaxat excepta firmis & illesis, ac in suo robore permanentib. tu, & pro tempore existens archiepiscopus floreñ. iurisdictionem spiritualem, & temporalem, ac mixtim archiepiscopo floreñ. pro tempore existenti de iure, vel de consuetudine, aut per appellationem seu alias spectantē in quibuscunq causis spiritualibus, ciuilibus, atq mixtis nec non inceptis, & non ceptis, etiā per appellationem pendentib. per te, vel vicarios tuos, aut alios delegatos, vel subdelegatos, seu deputatos, vel deputandos te exercere, ipsosq archidiaconuz, & canonicos pro tempore existentes ex offi. aut etiam per viam denunciationis, seu etiam accusationis, vel in forma iuris ad iudicium euocari facere, & contra eos ad correctionem procedere, & alia, que ad archiepiscopum floreñ. pro tēpore existente de iure, vel cōsuetudine pertinent facere, & exequi libere, & licite valeas in omnibus, & per omnia perinde, ac si dicte litere non emanassent auctoritate apostolica tenore presentium de speciali gratia concedimus & indulgemus, te, & pro tempore existentem archiepiscopuz florenti. quo ad hoc aduersus dictas literas in pristinum, & eum in quo antequaz ille emanassent quomodolibet erant statuz restituimus, reponimus, ac plenarie reintegramus districtius inhibentes, & infra ista sunt verba formalia dicte bulle licet principium seu prefationem illius omiserim ne opusculuz istud nomen proprium opusculi verbis superfluis amitteret, satis enim mihi visum fuit substantialia scribere, & que ad rez ppositam nō faciunt omittere, ne vos lectores tedio quodam afficerem in legendis bullis, veꝝ lectores benigni, q: principaliter in hoc meo opusculo agitur de pthonotarijs equum mihi visum fuit aliquod de ipsoꝝ nobilitate in fine ipsius pstringere, vt ipsum velut riuulus quidā eadez

19 met materia claudatur. † Scitote igitur q olim prothonotarij preferrebantur epis, & archiepis secundum Brixien. in verbo prothono. & hij quidam erant quatuor prothonotarij qui vices euangelistaꝝ gerebant, nam sicut euangeliste prepositi fuerunt ad euāgelizandū & describendū opera Christi. teste Hieronymo in prologo euangelioꝝ, sic & isti quatuor prothono. fuerunt prepositi ad scribendū gesta pape, ad quod facit glo. in rub. de tabu. li. x. & varijs nominibus appellantur, curia tñ (vt alia nomina omittam) in literis pape eos notarios appellat. c. cū re-

20 demptor. xij. q. ij. & quoniam. † Sunt in dignitate constituti. l. j. & ibi Bar. C. de mand. princip. l. eadem. §. hac lege. ff. ad legem iu. repe. & tex. in. l. j. et. ij. C. de primic. lib. xij. vbi habetur in pncip. l. ij. preclaram nobilemq militiam spectabilium tribunorū notariorum, ideo illustres etiam dicuntur propter assistentiam pape, & hoc ostendit glo. in. l. j. de offi. questo. vbi glo. ponit. iij. ordinem questorum, qui est candidatus siue cancellarius principis, prepositus libris, & sententijs in senatu legendis. l. ij. §. deinde. ff. de origi. iur. quod proprie conuenit prothonota. in consistorio apostolico ideo non est mirū si preferebant, prelatio autē durauit vsq ad tempora Pij secundi, qui voluit episcopos precedere, hodie vero huiusmodi prothonotarij sunt septem participantes, & defendentes rochetum, & pileum more prelatorum, & fuerunt instituti per Clementem primum, & Fabianum ad scribendum gesta martyrum, ideo dicuntur prothonotarij quasi primi notarij, & his dat locus post episcopos, huiusmodi autem nomine cēsentur ad differentiaz aliorum notariorum.

FINIS

Tractatus de Synodo episcopi, & de statutis episcopi synodalibus Henrici Bottei Brixiani Juris utriusque Doctoris.



Cum animo meo revolverem multos tractatus de Synodo generali, que alio nomine concilium generale appellatur, & quod rarius celebratur quam expediat utilitati reipublice christiane, esse a doctissimis viris editos, sed de Synodo episcopali, que quotannis celebratur in singulis episcopatibus, nullum adhuc tractatum specialem (quem viderim) esse editum, nec in aliquo loco materiam esse per quempiam aggregatam, cum ipsa materia frequenter, & quasi quotidie in pratica curiarum ecclesiasticarum versetur, Ego igitur Henricus de Botis patria Brixianus, partim hortatu venerandi domini Andree cogneri. J. ut. doctoris officialisque Mimateñ. fratris mei honorandi, & amici singularis, partim publice utilitatis respectu, decrevi pingui (ut aiunt) minerva, in unum ceu corpus colligere ea, que de sinodo episcopi, deque statutis episcopi sinodalibus diversis in locis scripta sunt. Et quia divisio animum legentis incitat, mentem intelligentis preparat, memoriam artificio se reformat, & quelibet res divisa melius intelligitur, ut ait divus Ambrosius. Scire quid facias, & nescire quo ordine, non est perfecte cognitionis, hic Tractatus noster dividetur in tres partes. ¶ In prima agam de significatione dictionis sinodus, quotuplex sit, quo modo diffiniatur, unde originem habuerit, per quem congregetur, & quo tempore, quo modo puniatur negligens cogregare, quotiens in anno, & ubi debeat celebrari, & an sit de lege diocesana, an de lege iurisdictionis, & ad quid sit utilis. ¶ In secunda parte tractabo, qui ad sinodum episcopi venire debeant, & qua pena puniri debeant non venientes, & qui excusentur, si non venerint. ¶ In tertia vero parte attingam, quid in sinodo episcopi agi & tractari possit, & debeat, & de statutis episcopi sinodalibus disseram, & in hoc ultimo late & utiliter deo propitio insistere est animus.

SUMMARIUM

1 Synodus grece, latine concilium, vel cetus dici potest.
Synodus, & concilium sinonima sunt, & idem significant.
2 Synodus proprie accipitur pro congregatione, quam episcopus facit in sua diocesi.
Synodus episcopi quandoque concilium appellatur.
3 Synodi appellatione in materia odiosa synodus episcopi tantummodo venit.
Diocesis large, vel proprie quid significet.
4 Synodus triplex est.
5 Synodus episcopi quomodo diffiniatur.
6 Congregatio ad plura adaptatur, quam synodus.
Diffinitio ob aliquas fallentias non immutatur.
7 Synodus episcopi facta ob pecunias, vel ambitionem, synodus proprie non est.
8 Diffinitum proprie accipitur.
Concilium per alium quam per Papam congregatum conciliabulum appellatur.
9 Synodus unde dicatur.
Concilium unde dicatur.
10 Argumentum ab ethimologia vocabuli quando procedat, & numero sequen.
12 Synodus episcopi unde originem habuerit.
13 Synodus episcopi an de iure divino sit.
Lex apostolica differt a lege evangelica, mosaica, & prophetica.
Dispensatio est iuris communis relaxatio.
14 Synodi generalis congregatio de iure positivo ad papam spectat.
15 Episcopatus de iure divino est.
Synodus episcopi pape auctoritate confirmatur.
16 Papa episcopis non potest potestatem faciendi synodos suas auferre.
Papa legem apostolicam, & per apostolos determinata tollere non potest.
17 Papa dempto Petro maior est apostolis.
Papa quomodo possit contra legem apostolicam statuere.
18 Papa tollerandus non est, si contra universalem ecclesie statum facere velit.
19 Synodi episcopi congregatio ad episcopum spectat.
20 Synodi provincialis congregatio ad archiepiscopum spectat.
21 Capituli congregatio cui spectet, & .j. nu. seq.
23 Synodus episcopi si non congregetur per episcopum, quenticula dicitur.
24 Episcopus pro synodo congreganda ab archiepiscopo licentiam petere non debet.
25 Synodus per metropolitanum sine primate congregari potest.
26 Synodus congregari potest per episcopum electum, licet non consecratum.
27 Synodus provincialis per archiepiscopum ante receptum pallium congregari non potest.
28 Episcopus ante consecrationem ecclesiam pleno iure habere non dicitur.
29 Pontificis appellatione electus non venit.
30 Synodi congregatio magnam inquisitionem requirit, vide .j. sub nu. 32.
31 Synodi convocatio est meri imperij.
Excommunicatio est meri imperij.
32 Archiepiscopus ante palliationem electus dicitur.
Episcopus electus ius prelature habere dicitur.
33 In synodo provinciali episcoporum quale sit effectum.
34 Synodus congregari potest per provisum per papam ante consecrationem. Limita ut .j. nu. seq.
36 Synodus celebrari non potest per nominatum in episcopum per regem Francie.
37 Synodum episcopalem celebrare non potest electus tantum, & non confirmatus, limita ut nu. seq.
39 Synodus an congregari possit per electum, & confirmatum ante inductionem in possessionem.
40 Synodus episcopi sede vacante per capitulum congregari potest.
41 Capitulum sede vacante visitare potest.
42 Capitulum sede vacante in iurisdictione episcopo succedit.
43 Episcopi provincie sede archiepiscopali vacante ad concilium provinciale faciendum se congregare possunt.
44 Concilium generale congregari potest per archiepiscopum, & primatem ecclesia vacante pastore.
45 Episcopus si omittat congregare synodum quomodo puniatur.
46 Verbum futuri temporis alterius executionem requirit.
47 Archiepiscopus suum suffraganeum excommunicare, & suspendere potest.
48 Synodus episcopi si per principem celebrari prohibeatur, talis princeps uti hostis reipublice, & tyrannus puniri debet.
49 Synodus episcopi quo tempore celebrari debeat.
50 Concilij basiliensis decretum factum in .xv. sessione, uti ante scissuram, observandum est.
Visitationis faciende tempus est in arbitrio episcopi.
51 Synodi celebrande tempus quando episcopus determinare non debeat.
Synodus provincialis tempore hiemis celebrari non debet.
52 Synodus episcopi, vel provincialis semel in anno celebrari debet.
53 In synodo episcopi statuta concilij provincialis referri debent.
54 Synodum bis in anno ex causa episcopus congregare potest.
55 Synodus episcopi bis in anno de consuetudine celebrari potest.
Synodus provincialis quod bis in anno non celebretur consuetudo valet.
Consuetudo per .x. annos inducitur, si alia requisita interveniant.
56 Synodus episcopi in quolibet loco sue diocesis celebrari potest.
57 Synodus episcopi in ecclesia celebrari potest.
58 Synodus quando possit per episcopum extra diocesim celebrari.
59 Episcopus expulsus iurisdictionem suam extra diocesim exercere potest.
60 Episcopus fugitivus ob pestem in aliena diocesi ius dicere potest.
61 Synodus episcopi de lege diocesana, & de lege iurisdictionis mixta est, & sub nu. seq. & nu. 63.
Legis diocesane, & legis iurisdictionis que dicantur.
62 Legis diocesane appellatione aliquando lex iurisdictionis venit.
Abbates ad synodum episcopi venire tenentur.
Et an compelli possint venire.
64 Judex inter varias opiniones mediam eligere debet.
65 Clerici diocesis episcopo subditi sunt.
66 Clericorum appellatione veniunt clerici cuiuscunque gradus.
67 Subiectionis signum est, si quis ad episcopi sinodum accedat.
68 Episcopi curam animarum sue diocesis principaliter habere debent.
69 Episcopus in synodo cum prelatis, & presbyteris curatis de his, que ad curam animarum pertinent, tractare debet.
Prelati officium circa tria versatur, videlicet correctionem, iudicium, & animadversionem.
70 Synodus episcopi propter tria utilis est.

¶ Prima pars

¶ Prima pars.

1 

Ad primam igitur partem deueniendo, † insequēdo in reconsultum, in l. j. in prin. ff. si cert. pet. Quero primo qd significet hec dictio sinodus. Rñdeo. Sinodus est greca dictio, que latine conciliū, cetus, vel comitatus dici pōt. c. j. §. sinodus. xv. dist. ⁊ not. Panor. in. c. osius. not. iiij. de elec. ⁊ idez Panor. in. c. ꝗquerēte. col. ij. ver. x. de offi. ordi. ⁊ in. c. ego. N. col. ij. de iureiur. Albe. de rosa. in dictiona. in verbo sinodus. §. iij. Pau. de ca. in. l. si minor. C. si ad uer. liber. Et ista vocabula sinodus, ⁊ ꝯcilium, sunt sinonima, ⁊ idem significant, vt inquit Panor. in. c. sicut. j. not. de accusa. Et lꝫ sinodus sit genus generalissimum, authore Bald. ꝯsi. cclxij. lib. ij. quez refert ⁊ sequitur do. ⁊ preceptor meus do. Philip. deci. in. d. c. osius. col. ij. ⁊ sepe accipiatur pro ꝯcilio generali. c. j. c. nec licuit. xvij. dist. c. j. de spons. ⁊ matri. c. fi. de prescrip. ⁊ alibi sepe. ⁊ ēt accipiat̄ pro ꝯcilio ꝓuinciali. c. non opz.
2 c. eps. c. si quis aūt. xviij. dist. tñ proprie † accipit̄ pro ꝯgregatione, quam facit eps in sua diocesi, cum clericis ei subditis, ſm Hostiē. in summa de consti. §. quis posset. col. ij. ver. sed tale cōciliū. Card. zaba. in proe. cle. §. sane. ⁊ in. cle. j. in prin. viij. not. de priuileg. Panor. in locis proxime alle. ⁊ in. c. j. not. j. de offi. ordi. ⁊ in. c. fi. not. ij. de prescrip. ⁊ in. c. ex gestis. no. j. de cleri. non resi. Fely. in. d. c. ego. col. iij. Card. alex. in. c. si qs episcopoꝝ. not. ij. xviij. dist. j. que sinodus epi qñqꝫ appellatur cōcilium. c. quando. xxxviij. dist. c. abbates. xviij. q. ij.
3 ¶ † Ex predictis infero, appellatione sinodi simpliciter in materia stricta, odiosa, ⁊ exorbitāti tm̄ venire sinodum epi, per. c. rodulphus. de rescrip. vbi verbum diocesis qđ large sumptum significat ciuitatem, ⁊ comitatuz, in rescripto ad lites odioso accipitur tm̄ pro comitatu, qꝛ illud est proprium significatum, ⁊ illū tex. ad hoc ꝑ notab. alleg. Matthessi. notab. xcv. incip. nota vnum, quem refert ⁊ sequitur do. meus Philip. deci. in rubri. de proba. col. iij. ver. sed saluando, vltra quos adde, quod idem tꝫ Panor. in. d. c. rodulphus. j. nota. ⁊ in. c. cum contingat. ij. nota. de fo. compe. Areti. in. l. j. ff. de testa.
4 ¶ † Scđo quero, quotuplex sit sinodus. Rñd. glo. loquens tñ in ꝯcilio, qđ idez est ꝙ sinodus, qꝛ sunt sinonima, vt. s. dixi in. c. conuenientibus. j. q. vij. ponit vnam diuisionē, quā non refero, qꝛ cōiter non tenet̄. Alia vero glo. in summa. xvij. di. ponit vnā aliam, quam sequit̄ ibi Card. de tur. cre. col. ij. Hostiē. in sum. ti. de ꝯsti. §. quis possit. ver. concilioꝝ. Card. de tur. in sum. de ecc'lia dei. lib. iij. c. iij. Imo. in. c. graue. colū. v. vbi ⁊ Panor. col. fi. de preben. ⁊ idem Panor. in. d. c. sicut. j. not. de accus. ⁊ in dispu. incip. eps. co. xvij. Areti. in. d. c. sicut. j. nota. vbi ⁊ Jo. de ana. col. iij. Ant. de ros. in trac. de ꝯcilijs. col. xxix. ver. nunc assumamus. que diuisio glo. ꝑdicte est talis scꝫ triplex esse ꝯcilium, seu triplicē esse sinodū. Quedā est sinodus gñalis representans vlem ecclesiam, cuius late meminit Gratianus. xvj. et. xvij. dist. Altera est sinodus prouincialis, quā archieps cuz suis suffraganeis celebrat. de qua Gratia. diffuse trac. xviij. di. ⁊ de his duabus sinodis que magno dāno xpianitatis raro celebrantur, non est animus in pñtiarum tractare. Tertia est sinodus episcopalis, quam quilibet eps in sua diocesi celebrat, ⁊ de hac quanta potero breuitate rudi, ⁊ cōi stilo disseram, nam eleganti stilo se exornari hec materia non postulat.
5 ¶ † Tertio quero, quō diffiniat̄ sinodus epi. rñ. Est ꝯgregatio legitima, quā facit eps cū clericis sibi subditis in sua diocesi, in qua de his que cure pastorali incūbunt tractari oꝫ. quā diffinitionem in parte ponit Card. de tur. cre. in summa. xvij. di. col. iij. ver. tertia species. Primo loco ponit̄ ꝯgregatio loco generis, qꝛ sub ea dictione cōprehendit̄, ⁊ subest sinodus res diffini-
6 ta. Ad plura enim adaptat̄ ꝯgregatio † ꝙ̄ sinodus, qꝛ aliqñ capitulū ecclesie collegiate dr̄ facere ꝯgregationē. c. j. de elec. aliqñ capitulū ecclesie cathedralis. c. ꝯgregato. eo. ti. Interdū dr̄ ꝯgregatio canonica. c. in de fil. presby. ⁊ monachi ēt dñr facere ꝯgregatiūculas. c. cellulas. xviij. q. ij. aliqñ dr̄ ꝯgregatio aqrū, ⁊ sic de similibus, merito ergo ponit̄ loco generis tanꝙ̄ plura importans ⁊ cōprehendens ꝙ̄ sinodus diffinitum. Scđo loco ponit̄ legitima drīe cā, qꝛ multe sunt ꝯgregationes, que non sunt legitime, put sunt ꝯgregationes furū, ⁊ peccatoꝝ. Tertio loco dr̄, quaz facit eps ⁊c. ēt differentie cā ad denotandū alias esse sinodos ꝯtentas sub genere, vt sinodus gñalis, ⁊ sinodus ꝓuincialis, que fuit aliter ab alijs. cum igitur diffinitio hec constet ex genere ⁊ differentijs, videt̄ bona iuxta theoricam Bart. in. l. j. ff. de testa. Posset circa hanc diffinitionē multa dici, opponendo de non sufficiētia, sed hec missa facio, qꝛ non scribo ad pompam, ⁊ non sunt vtilia, etiam qꝛ omnis diffinitio in iure est periculosa. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. propterea sufficit ipsam procedere, ſm illud qđ regl'r fit, authore Panor. in rub. de iudi. vbi omnes moderni. vnde vna vel alique fallentie non immutant diffinitionem, vel substantiam diffiniti, vt scribit Card. alex. in rub. de appella. col. viij. omnia tamen verba diffinitionis clarissima euadent ex questionibus, quas statim subijciam quia super vnoquoqꝫ verbo formabo questionem.
7 ¶ † Ex predicta diffinitione infero, sinodum episcopi factā ob congregandas pecunias, vel ob ambitionem, seu aliam similez cām non ꝓprie dici sinoduz, qꝛ nō est legitima, cū legitimū illud esse dicat̄, ꝙ est iustū. c. legitima. de appel. in. vj. not. in. c. cum spāli. eo. ti. in antiq. nec res pp quas fit hmōi sinodus scꝫ ꝯgregatio pecuniaꝝ vel ambitio, sunt de his, que cure pastorali incūbunt. c. sunt quidam. viij. q. j. c. gloria epi. xij. q. ij. ergo cum talis sinodus non ꝯueniat diffinitioni, nō oꝫ proprie dici sinodus,
8 qꝛ illud qđ † diffinit̄ ꝓprie accipit̄, vt not. in. d. l. j. ff. de testa. vbi diffinitio testamenti non competit codicillis, qꝛ lꝫ large accipiēdo dicant̄ testm̄, non tñ proprie. glo. in. l. ij. C. cōia de lega. ⁊ no. do. Philip. deci. in rubri. de probatio. colū. iij. versi. predicta saluatio. facit. c. multis. xvij. dist. vbi concilium generale ꝯgregatum per alium ꝙ̄ papā non oꝫ dici ꝯcilium, sed ꝯciliabulum, quia non conuenit diffinitioni concilij generalis.
9 ¶ † Quarto quero, vnde dicatur sinodus. rñdeo dr̄ a sin ꝙ est con, ⁊ odos, qđ est via, qꝛ ad sinodū hoies per diuersas vias vadunt, authore Card. de tur. cre. in. d. §. sinodus. xv. di. ⁊ in summa de ecclesia dei. lib. iij. c. j. Ant. de rosi. in trac. de concilijs. col. ij. ver. ⁊ dr̄. ⁊ Calepino in vocabulario. in verbo sinodus. si vero appellare velis sinodū epi ꝯciliū, put posse. s. dixi in. j. q. dic ꝙ dr̄ ꝯciliū a cōi intētione quasi ꝯcidiū. d. in, l, literā trāsēte, vel ꝯciliū dictū est a cōi intētione, eo ꝙ in vnū dirigat mētis obtuitū, vn̄ q sibi nō ꝯsentiūt, nō agūt ꝯciliū, qꝛ nō ꝯsētiūt i vnū ita ðt tex. in. d. §. sinodus. xv. di. Zab. in pe. cle. §. nec sane. q. j.
10 ¶ † Ex hoc vr̄ inferri posse valere argm̄ ab ethymologia vocabuli. Quod intellige veꝝ, qñ ethymologia nō hꝫ se in plus, vel minus ꝙ̄ vocabulū, ita ꝙ deriuatio ⁊ ethymologia nō excedat significatū vocabuli, ⁊ eꝯ, ſm Hugu. in. c. priuilegia. iij. dist. relatū, ibi per doc. quē seqt̄ do. meus Phili. deci. in. c. j. ij. lect. col. pe. ver. aliā ꝯclusionē. de iudi. ⁊ in. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pet. Est veꝝ ꝙ docto. in hac materia varie loquunt̄ in dictis locis, ⁊ quot sunt capita tot sunt sensus, igit̄ qꝛ hec materia paruz vtilis vr̄, ⁊ opi. Hug. est solidior, sufficiat in pñtiaꝝ remissio, vide itaqꝫ vltra doct. in preallega. locis. Alex. ⁊ Jas. in. l. i. ff. ð acqui. pos. Ang. insti. de testa. in prin. Fely. in proe. Grego. col. xiiij. ver. ij. ꝯclusio. vbi late, ⁊ do. meū Philip. deci. in rub. de ꝯsti. col. v. in. i. lect. ⁊ alteꝝ do. meū do. Francis. cur. in tract. ð feud. i. parte. q. vij. vbi conatur dare nouam doctrinam.
11 ¶ † Ex dictis in predicta illatione subinfero in casu pñti nō valere argm̄ ab ethimologia vocabuli, qꝛ ethimologia hꝫ se i plus ꝙ̄ vocabulū, nā oēs q vadūt ꝑ diuersas vias, non dñr ire ad sinodū, nec ois cōis intētio dr̄ ꝯciliū, ꝑpea nil mirū, si hec materia, vt. s. dixi, sit parum vtilis, ⁊ iđ leuiter transeunda.
12 ¶ † Quinto quero, vn̄ originē habuerit sinodus epi. rñ. forma eius ꝓcessisse vr̄ in ꝯcilio, qđ Jacobus apost. ⁊ eps Hierosolimitanus legit̄ celebrasse Hierosolimis cū seniorib⁹ ibidē exñtibus ꝑ abolenda suspitione orta ꝯ Paulū, vt hr̄ actoꝝ. c. xxi. ita Car. de tur. in sum. xvij. di. col. iiij. ꝟ. tertia spēs. vbi Car. alex. refert ⁊ seqt̄ Car. ð tur. i sum. ð eccl. dei. li. iij. c. iij. col. fi.
13 ¶ † Ex hoc vr̄ inferendū sinodū epi esse de iure diuino, qꝛ illud dr̄ esse de iure diuino, qđ repitur in sacra pagina. gl. in ꝟbo vcꝫ in. c. cū diuersis. de priuile. in. vi. quā sequunt̄, ibi doc. ⁊ Gemi. in. c. ius humanū. col. iij. in. ij. oppo. vbi Fely. ēt post Panor. col. i. di. i. sꝫ acta aploꝝ, in qbus repit̄ origo primeua sinodi epi sunt in sacra pagina, vt pbat̄ in. c. sicut. §. ceteꝝ. xv. di. ergo sequtur ipsaz sinodū epi eē de iure diui. pōt tñ dici, ꝙ lꝫ sit ð iure diui. mō ꝑdicto, tñ est ð lege aplīca, q̄ differt a lege euāgelica, mosayca, ꝓphetica, ⁊ nāli, q̄ ēt sunt ð iure diuino, vt scrib. Spe. in ꝑnci. sui speculi. col. iij. ꝟ. pria est lex nālis. ꝯriū ꝙ imo nō sit ð iure diuino vñr sentire doc. in sum. xvij. di. dū dñt epꝫ facere sinodū ex iur. dispēsatiōe, vt. j. dicā. i. vi. q. ꝑn. i. j. q. ibi accessorie

posita, nã dispẽsatio presupponit iuris cõis relaxationem, ꝛ sic ꝙ ꝯtrium sit de iure determinatũ, qꝛ dispẽsatio est iuris cõis relaxatio. glo. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de indi. itẽ in ꝯtrã vr̃, qꝛ ꝯgregatio sinodi gñalis spectat ad papã nõ ex iure diuino, sed iure positiuo. c. regula. xvij. di. vbi Car. alex. no. iij. ergo vr̃ dõm ꝙ si sinodus gñalis sit de iure positiuo, pariter ꝛ sinodus epalis erit de iure positiuo. Quid tenendũ ẽ? Illatio est verior, qꝛ sinodus epi est ex dispõne iuris diuini instituta, vt liqt
15 ex. s. dictis. † facit ꝓ illatiõe, qꝛ epatus est de iure diuino, vt late ꝯcludit do. Jo. de sel. in trac. ð bene. j. parte. q. iij. col. v. vers. premissa limitanẽ. ꝛ Jo. maio. in. iiij. sen. di. xxiiij. q. ij. in. ij. cõclu. Jo. Gerson. in trac. de stati. ecclesiast. c. de statu prelatoꝝ. ꝯsideratione. j. et. ij. ergo ꝛ ea que sunt accessoria ad epatũ cuiusmodi est sinodus debẽt eẽ de iure diuino. regula. accessoriũ. de reg. iu. in. vj. cum si. fateoꝛ tñ sinodũ epi esse ꝯfirmatã auctoritate pape, vt dicit Car. de turre. in. c. sinodũ. in fi. ꝯbis. xvij. di. Gemi. in. c. nec licuit. col. j. ver. glo. j. ea. di. Nec obst. allegata in ꝯtrũ, qꝛ doctores dicentes sinodũ epi fieri ex iuris dispẽsatione, non accipiũt dispensationẽ ꝓprie, sed large ꝓut idẽ est ꝙ dispositio seu determinatio. qð ꝛ alias ita accipitur, vt pꝫ in c. olim. xcv. dist. vbi Archi. ꝛ alij. Non obstat aliud de ꝯgregatione sinodi gñalis, que est de iure positiuo, qꝛ rñdeo ꝙ lꝫ sit de iure positiuo, ꝙ ad solũ papã ꝑtineat ꝯuocatio sinodi gñalis, tñ ipsa sinodus gñalis est de iure diuino, vt ꝓbaẽ actoꝝ. c. xv. vbi ap̃li cũ Petro fecerunt ꝯciliũ gñale, primũ facit Matthei. c. xviij. sic ergo fateoꝛ, ꝙ de iure positiuo sit introductũ, ꝙ ꝯuocatio sinodi epi ꝑtineat ad epm, sed nihilominus ipsa sinodus epalis erit introducta de iure diuino eo modo quo. s. dixi. ꝛ sic diuersis respectibus erit de iure diuino, ꝛ sic de iure positiuo. vel põt dici veꝝ esse ad papã ꝑtinere ꝯgregationẽ sinodi gñalis ð iure positiuo scðarie, sed primarie, ꝛ principal̃r est de iure diuino, vt vult glo. in verbo iussione. in. c. ꝯcilia. §. hinc ẽt. xvij. di. ꝛ glo. in. c. dudũ. iij. q. vj. quas notabiles esse ibi dñt doct. ꝛ vide Car. alex. in. d. §. hinc ẽt. col. ij. alia vtilia circa hoc dicentem.

16 ¶ † Ex ꝓdicta illatione vr̃ subinferẽdũ, papã nõ posse epis anferre ꝑtãtem faciẽdi suas sinodos, qꝛ lꝫ papa possit dispensare ꝯtra legem apostolicam, vt dicit glo. in. c. lector. xxxiiij. dist. in c. ꝓposuit. in verbo dispẽsare. de ꝯces. preb. ꝛ vtrobiqꝫ doct. ꝛ late Fely. in. c. que in ecclesiaꝝ. col. vij. ꝯ. an aũt. de ꝯsti. ꝛ in. c. fi. col. fi. de ma. ꝛ obed. nõ tñ põt tollere legẽ ap̃licaꝫ ꝛ determinata ꝑ apostolos, imo vsqꝫ ad sanguinẽ dꝫ illa obseruare ꝛ defendere. c. sunt quidã. xxv. q. j. facit, qꝛ dispensatio facilius ꝯcedit ꝙ̃ abrogatio legis ꝛ statuti, vt no. Ant. de but. in cle. fi. de rescript. ꝛ late dicã. ĩ. in. iij. ꝑte. articul. iiij. in principio. Cõtrariũ determinat Car. de tur. cre. in. d. c. sunt qdã. col. ij. ver. v. ꝯclu. mouet ꝑ. d. c. lector. xxxiiij. dist. ꝛ. c. presbyter. lxxxij. dis. Et hoc vult Petrus de pal. patria Brixianus ꝛ ꝓpatruus magnifici dñi comitis de varax in. iij. sen. dist. xl. q. ij. col. pen. duꝫ ait papam posse tollere statuta primitiue ecclesie. Et idem vult Hẽr. bobic. in. c. j. di. col. iiij. de ꝯsti. Quid tenẽdũ ẽ? puto subillationem verã de ꝑtãte pape ordinaria, ꝛ opinionẽ dñi de palude. ꝛ Car. ẽt verã de ꝑtãte absoluta, qꝛ reuera papa est † vt. s.
17 dixi maioꝛ apostolis dẽpto Petro, cuius successoꝛ est, ꝗ Petrus fuit maioꝛ oibus ap̃lis administratione. gl. in ver. pari. in. c. in nouo. xxj. di. vbi doc. no. dñs Phil. deci. in. c. trãslato. ij. lec. col. iij. de ꝯsti. Si tñ põderes iura alleg. ꝑ Car. de tur. loco ꝓxime allega. repies ea loqui in dispẽsatione. lꝫ ipsemet Card. ibi parificet papaꝫ dispensare ꝯ apostolos, ꝛ tollere ordinata ꝑ alios. Feli. in. d. c. q̃ in ecclesiaꝝ. col. vij. q̃rit an papa possit statuere contra apostolũ, ꝛ tñ oia que allegat postea loquũtur in dispensatione, ꝛ clari iuris est aliud esse dispẽsare ꝯtra apostoluꝫ, ꝛ tollere ordinata per apostolũ, ꝛ reuera nusq̃ legi aliquã ꝯstõnem pape tollentẽ ordinata per apostolos in totum. Igitur forte securius est dicere de lege apostolica, sicuti de alijs legibus diuinis. s. papã posse statuere ꝯ legẽ apostolicaꝫ interpretãdo, vel declarãdo, vt no. in. d. c. que in ecclesiaꝝ, ſꝫ non in totũ tollere. vel dico ꝙ lꝫ de ꝑtãte absoluta papa possit tollere ordinata per apostolos, si tñ hoc facere velit, non est tollerãdus, qꝛ or
18 dinata per apostolos ꝯcernũt vl̃em statũ ecclesie, † ſꝫ papa volens facere ea, que sunt ꝯ vl̃em statũ ecclesie, nõ est tollerãdus vt no. Inno. in. c. q̃to. de ꝯsue. vbi oẽs sequunẽ, de quo dicto Inno. vide Pañ. in dispu. incip. eps qdam. col. xviij. ver. scðs casus, late Fely. in. c. si qñ. col. vj. ver. dicta per istũ. de rescri. fa. qð not. idẽ Fely. in. d. c. que in ecclesiaꝝ. col. xvj. ver. ꝛ per istam declarationeꝫ. de ꝯsti. Redeũdo igiẽ ad ꝓpositũ, puto ꝙ ex quo sinodi epoꝝ ꝯcernunt vniuersalem statũ ecclesie, ꝛ vtilitatẽ maximã afferunt, vt ĩ. dicã in vlti. q. huius. ĩ. ꝑtis, fueritqꝫ a tꝑibus apostoloꝝ obseruate, papam attẽtantẽ ipsas auferre, non esse tollerandũ, hec tñ sub correctione dicta sint.

19 ¶ † Sexto quero ad quẽ spectat ꝯgregatio sinodi epi. rñd. ad epm in eius diocesi. c. eps. xviij. dist. vbi ita not. Gemi. ꝛ Car. alex. in prin. ꝛ est tex. ẽt in. c. fi. ea. dist. ꝛ not. glo fi. quã ibi in fi. sequitur Archi. in. c. ꝑ ecclesiasticas. ea. di. no. ẽt Hostiẽ. in summa ti. de ꝯsti. §. qs possit. ver. quedam epalia. Imo. in. c. graue. col. pen. ver. circa sextũ. de preb. facit, qꝛ ꝯgregatio gñalis ꝯcilij ad solũ papam pertinet. c. licuit. c. sinodum. c. regula.
20 xvij. dist. Et ꝯgregatio sinodi † ꝓuincialis spectat ad archiepm c. si eps. ꝛ. c. si quis epozum. vbi Alex. xviij. dist. c. sicut. §. preterea. de elec. ẽt sine auctoritate primatis. c. de ꝯcilijs. ea. dist.
21 fa. qð † no. Inno. in. c. irrefragabili. ver. sed quero. de of. ordi. vbi dicit ꝙ si eps interuenit in capitulo vt eps, ꝯuocatio capitu
22 li ꝑtinet ad eum. fa. insup † quod not. idem Inno. ꝛ ceteri, in. c. j. de ma. ꝛ obe. vbi dñt ꝯgregationẽ capituli ecclesie particularis pertinere ad eũ, qui est maioris dignitatis, sed eps est maioꝛ omnibus in suo epatu, ergo ad eum dꝫ spectare ꝯgregatio sino
23 di. fa. † ẽt qð no. Card. alex. in. d. c. si quis epozuꝫ. xviij. di. ꝛ in c. regula. xvij. di. vbi post Bar. in. l. ij. de decur. lib. x. queꝫ ibi sequitur Jo. de pla. in prin. dicit, ꝙ ad magistratum seu rectorẽ ciuitatis spectat ꝯuocare ꝯciliuꝫ seu adunãtiã ciuitatis, ꝙ si nõ ꝯgregeẽ sinodus per epm non erit dicenda sinodus, sed potius ꝯuenticula, seu ꝯciliabulũ, argu. c. multis. xvij. di. vbi sinodus generalis ꝯgregata per aliũ q̃ per papam ita appellaẽ. fac. ẽt qꝛ ferie nõ merenẽ dici ferie, que indicunẽ ab illo, qui eas nõ potest indicere. l. a nullo. C. de fer. ꝛ snia nulla nõ mereẽ dici snia. c. fi. de re indi. in. vj. l. iiij. §. condemnatum. ff. de dam. infe.

24 ¶ † Circa predictã sextã q̃onem, primo accessorie q̃ro, an eps debeat petere lñiam a suo archiepo ꝓ ꝯgreganda sua sinodo, Rñ. ꝙ nõ, vt dicit glo. in sum. xvij. dis. q̃ ibi sequiẽ Archi. Gemi. col. j. Car. alex. col. ij. ꝯsi. nota. ij. ꝛ est alia glo. in ꝯb. cõcilia. in. c. ꝑ ecclesiasticas. xviij. dist. ꝛ hoc no. Hosti. in summa de consti. §. supra proxime allegato. ver. iteꝫ eps. Imo. in. d. c. graue. col. vj. Ratio huius potest esse, qꝛ eps facit sinodum in sua diocesi ex iuris dispositione, authore Card. de tur. crem. in summa. xvij. disti. in fi. ꝛ in summa de ecclesia dei. lib. iij. c. iiij.
25 sequitur Card. alex. in summa. xv. dist. facit † pro predictis, qꝛ metropolitanus potest celebrare suam sinodum sine auctoritate primatis. glo. in verbo metropolitanus. in. c. ð concilijs, vbi Archi. Gemi. ꝛ Cardi. alexan. col. j. xviij. dist. ꝛ no. glo. in. d. summa. xvij. dist. vbi oẽs Inno. in. c. graue. col. j. de prebend. quem ibi referuntur ꝛ sequuntur Jo. and. ꝛ ceteri.

26 ¶ † Scðo accessorie quero an electus ꝛ confirmatus in epm, ꝛ non consecratus possit ꝯgregare sinodum. Respond. prima fa
27 cie videtur dicendum ꝙ non, qꝛ archieps † non põt sinodum ꝓuincialem congregare anteq̃ receperit palliũ. c. quod sicut. §. preterea. de elec. not. glo. j. in. c. j. c. distin. vbi doc. ergo videẽ idem dicendum in epo ante consecrationem, qꝛ sicuti archieps accipit plenitudinem ꝑtãtis per alium. c. nisi. de auct. ꝛ vsu pa. ita ꝛ eps ante ꝯsecrationem non dicitur habere ecclesiam ple
28 no iure, † qꝛ contra eum potest excipi tempore consecrationis. c. super his. de accus. vt dicit glo. in. c. cum in cunctis. §. cuꝫ vero. in verbo ad quem spectãt. de elec. vbi Jo. and. Zaba. Panoꝛ. ꝛ do. meus Philip. deci. nu. vj. Bertachi. in trac. de episco. in. iiij. parte. ij. partis. lib. ij. q. j. Item ꝛ. ij. episcopus cuꝫ est in sinodo, debet esse cum indumentis pontificalibus, vt dicã infra in. iij. parte. ver. iij. episcopus. sed electus ꝛ confirmatus ante consecrationem non potest vti pontificalibus indumentis quia in consecratione talia indumenta ei conceduntur per consecrantes, ꝛ benedicuntur, vt videre licet in pontificali, imo videtur quod rocheto ꝛ indumentis lineis electus ꝛ confirmatus ante consecrationem non possit vti. c. clerici officia. ver. ponti
29 fices. de vi. ꝛ hone. cler. † quia appellatione pontificis non venit electus ꝛ confirmatus ante consecrationem, ꝺm glo. in verbo pontificum. in clem. ij. de celeb. missa. not. Panoꝛ. in. c. eaꝫ te. de rescrip. vbi Fely. col. ij. ꝛ idem Panoꝛ. in. c. quanto. de offi. ordi. ergo videtur ꝙ non possit congregare sinodum.

30 ¶ † Item ꝛ tertio congregare sinodum exigit discussionem maioris inquisitionis, vt not. Inno. in. d. c. nisi. in fi. vbi Cardi. zaba. ꝛ Imo. sequuntur, sed talia nõ videtur posse facere electus ꝛ confirmatus ante consecrationem capi. transmissam. ibi preterea. de electio. Et ita per hoc solum fundamentum tenet dominꝰ. Francis. de ripa. in dicto. c. eam te. col. ij. ver. istud notab. recipit. lib. ij. interpreta. ꝛ hoc sentit Panoꝛm. in dicto. c. nisi. col. j.

col.j.ver.adverte.dum alleg.d.c.transmissam. contrarium tz Inno.in.d.c.transmissam.in fi.&si.sequitur ibi Card.zaba.q.vij.& Panor.col.fi.movent isti principaliter,qr convocatio sinodi
31 †est meri impij,sed electus confirmatus potest ea que sunt meri imperij,vt not.in.d.c.transmissam.nam vt ibi no.glo.pot excoicare,qd est meri imperij,vt ibi not.Inno.& omnes,& dicam late.j.in.iij.parte.arti.v.in.ij.limitatione.ergo sequitur qd potest congregare sinodum.Item movetur &.ij.per.d.c.sicut,vbi est speciale in archiepiscopo ante palliationez.Quid tenendum secunda opi.magis placet,& eaz sentit glo.in.d.c.transmissaz.in verbo de talibus.ibi ea vero que sunt ordinis,qr referedo ea que sunt ordinis omittit congregationez sinodi,& tn in alleg.c.sicut.in.§.preterea.ratio est,qr ptas congregandi sinodum non confert in consecratione epi,& non est de his que sunt ordinis,sed est de his,que sunt iurisdictionis,vt latius.j.dicam,in.xj.q.& pro hac.ij.opi.multa possent allegari,que potest electus & confirmatus an consecrationem,vt excoicare,absoluere,iudicare,dispensare,concedere indulgentias,& alia multa que sunt iurisdictionis,que no.glo.in.d.c.transmissaz.& Bertachi.in trac.de episcopo.lib.iiij.in.iiij.parte.ij.partis princip.q.vj.Fely.in.d.c.eam te.col.iij.ver.restringuntur,vbi do.Franc.de ripa.etiam col.iij.de rescrip.Item pro hac.ij.opi.pot adduci,qp capitulum cathedralis ecclesie pot sede vacante congregare sinodum,qr est iurisdictionis,vt dicam statim,in.iiij.q.accessoria,ergo electus & confirmatus hoc posse dz.non obstant allegata in contrarium,
32 pro.d.c.sicut.qr ideo archieps non pot ante palliationem congregare sinodum,vt ibi determinatur,qr ante palliationem†dr electus tm per.d.c.nisi.de aucto.& vsu pa.ita Fely.in.d.c.eam te.col.v.j.ver.iiij.restringitur.sed eps confirmatus lz no habeat ecclesiam pleno iure,vt supradictum est ante consecrationem,tn ex electione dr habere ius prelature,fm Inno.in.c.ex parte.de arbi.quem sequit Bertachi.in loco proxime alleg.& vltra pot omnia que sunt iurisdictionis.d.c.trasmissa.Non obs.illud de pontificalibus indumentis,qr habitus de iure parum hr in consideratione.c.porrectum.de regul.& ideo sicuti missa non est de substantia in sinodo,sed de solenitate,vt.j.dicam parte.iij.nu.j.Ita & indumenta pontificalia.vnde vicarius epi qui pot esse in sinodo nomine episcopi,vt.j.dicam.ij.parte.in prin.& pariter capitulum qui potest congregare sinodz sede vacante,non vtuntur indumentis pontificalibus.Ex quo patet qp indumenta pontificalia non sunt de substantia sinodi.Non ob.etiã qp congregatio sinodi sit de his,que exigunt discussionem maioris negocij,qr loquendo de sinodo epi hoc est falsuz,& allegata .s.loquuntur in sinodo provinciali,vt clare apparet,& lata differentia est inter illam & sinodum epi,qr in sinodo epi non tractãtur nisi negocia vnius diocesis,& vnus est iudex,sz in sinodo provinciali tractantur negocia multaz diocesum,& epi suffraganei
33 sunt in ea †in cognoscendo,vt coiudices.c.scitote.vj.q.iij.& in diffiniendo vt assessores.xv.qo.vij.c.episcopus,&.c.si quis ira.vt not.Ant.de but.& Imo.ij.c.grave.de preben.quos refert & sequitur Card.alex.in.c.pp ecclesiasticas.col.fi.xviij.di.nil mirum igitur si congregatio sinodi seu concilij provincialis sit de his que exigunt discussionem maioris negocij,& propterea phibeatur electo in archiepm ante palliationem,vt.d.c.sicut.§.preterea.de elect.vbi Imo.col.ij.istud notat ex illo tex.dicens electum in archiepm non hre ante palliationem exercitium eorũ,que sunt ordinis,nec eoruz que sunt iurisdictionis,si sint magne potestatis,vt est convocare concilium.Et si dixeris,que sunt ergo illa in episcopo que sunt maioris discussionis,que ante consecrationem prohibentur eidem,in.d.c.transmissam.Respondeo qp sunt illa que sunt iurisdictionis,& ordinis copulative,put vult.d.c.vtendo copulativa,& sicuti est degradatio actualis teste Panor.ibi col.fi.ante finem post alios.
34 ¶†Ex predictis infero primo,qp provisus per papam ante cõsecrationem,potest convocare sinodum suam,qr provisio pape habet vim electionis & confirmationis,fm Inno.in.c.cũ olim.in prin.de cau.pos.& prop.not.glo.in.c.j.de elec.in.vj.& varias auctoritates adducit Fely.in.d.c.eam te.col.ij.ver.extēduntur predicta,vbi Francis.de ripa.col.iiij.nu.xj.& idem Fely.in.c.cũ bertoldus.col.ij.de re iudi.& in.c.meminimus.col.
35 ij.ver.limita nisi.& in.c.accedens.ij.not.de accus.†sed hoc intellige verum dũmodo provisi de episcopatu per papam expedierint bullas sue provisionis,vt determinatur in extrava.santi Bonifacij.viij.incip.iniuncte.posita in tit.de elec.in extravag.cõibus.de qua meminerunt Imo.& Panor.in.c.qualiter.de elec.& Panor.in.c.nosti.col.j.eo.ti.do.meus Philip.dec.in rub.de constit.col.ix.ver.ij.predicta.in.ij.lectura.
36 ¶†Secundo infero,qp nominati ad episcopatum per regiam maiestatem christianissimi regis Francie ad formam primi decreti concordatorum cum Leone.x.non possunt ante provisionez faciendã per papã congregare & celebrare sinodũ.Ratio est qr illa nominatio,que vt puto est non solenis nullum ius tribuit,vt probat in.d.c.qd sicut.vbi not.hoc Panor.j.no.de elec.& dominus Philip.deci.in rub.de postu.prela.col.fi.ad fi.
37 ¶†Tertio infero,qp electus tm & non confirmatus,non pot celebrare sinodum episcopalem,qr lz electus habeat administrationem in habitu,non tn hz exercitium nisi per confirmationez,vt not.glo.magna in.c.quanto.lxiij.dist.que est not.fm Panor.in.d.c.transmissam.colũ.iij.vbi Imo.in fi.verbis cõmendat.de qua glo.vide Card.alex.post Archi.& Gemi.in.d.c.quanto.col.ij.& in.c.j.dist.xxiiij.col.vij.& in.c.de siracusane.col.ij.xxviij.dist.Fely.in.c.cuz bertoldus.col.j.de re iudi.do.meum Phil.deci.in.c.postq.ij.not.de elec.que glo.est adeo vera,qp no valet consuetudo in contrariũ.c.cũ venerabilis.de quo tn vide do.meum in.d.c.postq.col.ij.nu.vij.vbi late.
38 ¶†Limita predictam illationem non procedere in exemptis,& imediate subiectis pape existentibus vltra Italiam,& a Roma valde remotis,& electis in concordia,qr ex quo tales ante confirmationem administrare possunt.c.nihil.§.fi.de elec.vbi omnes doct.& etiam notant doct.s.nominati in locis predictis,puto qp tales poterunt congregare,& celebrare sinodum suam ante confirmationem faciendam per papam.
39 ¶†Tertio accessorie quero,an electus & confirmatus ante inductionem in possessioné possit congregare suam sinodũ.Respondeo breviter,qp si alius sit in quasi possessione prelature,lz iniuste non potest electus & confirmatus congregare sinodũ,si autem alius non sit in quasi possessione,qr prelatura est vacãs,puto qp possit congregare sinodum,dũmodo non sit cõsuetudo,qp prelatus non administret ante installationem,arg.in his.xj.di.ita puto dicenduz per ea,que no.Panor.in.d.c.transmissam.col.iij.ver.ego pro concordia.de elec.quem seqtur do.Roch.de cur.in tract.iurispa.in verbo ius.q.v.& Jo.de selua.in trac.de benefi.ij.parte.qõ.xv.& Aufrerius in addi.decis.tholo.ccccxliij.incip.an habens.Francis.ripa.lib.Resp.ij.c.xxxj.col.f.vbi dũt qp electus & confirmatus ante inductionem in possessioné pot exercere ea,que sunt iurisdsdictiõis epalis,fm distin.predictam,sed sinodus epi est de his que sunt iurisdictionis epalis vt infra dicam.q.seq.&.q.xj.principali,ergo &c.
40 ¶†Quarto accessorie quero,an sede vacante capituluz ecclesie cathedralis possit congregare sinodum epi.vr qp non,qr hoc non reperitur expressuz ergo &c.c.illa,ne sede vacan.contra determinat do.Francis.pavin.in trac.de potest.capi.sede vacãte in.j.parte.q.vij.col.j.ver.ex premissis.movetur qr sinodus est preparatorium ad visitationem,& quedam visitatio generalis preambula visitationis particularis,vt probatur secundum
41 eum in.c.sicut.de accus.sed capitulum potest†visitare sede vacante,vt scribit Panor.in.c.cum olim.de maio.& obed.& late ipse Pavinus loco proxime allegato,ergo potest,& illud quod est preparatorium.l.oratio.ff.de sponsa.moveor alia ratione,qr
42 †capitulum sede vacante succedit epo in iurisdictione,vt no.in d.c.cum olim.& late scribit Pavinus in.d.trac.q.x.in.j.parte,sed sinodus est de lege iurisdictionis,vt.j.dicam hac eadem parte.q.xj.ergo capituluz succedit in sinodo celebranda.facit
43 †qr sede metropolitana vacante episcopi provincie se congregregare possunt ad concilium provinciale celebrandũ,fm Hugo.Archid.& Gemi.in.c.placuit.xviij.dist.& in.c.propter ecclesiasticas.lo.i.in fi.ead.dist.quos sequitur Card.de tur.crema.in.c.de concilijs.in fi.& Cardi.alexã.in prin.ead.dist.fa-
44 cit etiam†quia si ecclesia careret pastore,archiepiscopi & primates possunt congregare conciliuz generale,vt scribit Gemi.in.d.c.propter.in verbis finalibus Cardin.alex.in.c.propter sinodum.col.ij.& col.pen.xvij.dist.Non obst.quod allegatur in contrarium,quia illud dicitur expressum quod venit ex mente legis.l.nominis.§.verbum.ff.de verborum signific.not.glo.in verbo expressum,in.l.pretor ait.§.j.vbi moderni.ff.de no.operis nuncia.sed iura volunt qp ea que sunt iurisdictionis sede vacante regulariter transeant in capitulum,vt nota.in locis preallegatis,ergo ex consequenti volunt quod transeat sinodus que est iurisdictionis.
45 ¶†Septimo qro,an eps omittẽs congregare & celebrar sinodũ deat puniri & qua pena.Rñ.qp sic,& est suspẽdẽdus ab executiõe officij,vt pbat i.c.sicut.i fi.de acc.vbi host.quẽ ibi.ij.col.

sequitur Jo. and. dicit q̄ illud. c. est canon ferende sententie, ꝛ
46 non late, ꝛ rō pōt esse, quia verbum futuri †tpis suspēdat ibi po
situm reqrit executionem alterius, ppea est canon ferende sñie,
vt not. Pan. in. c. cū in cunctis. §. fi. col. pen. ver. non obst. de
elec. ꝛ Fely. in. c. rodulphus. col. xx. ver. subiaceat. de rescrip.
poterit suspendi per Archiepm cui subest. c. j. xxxiiij. dist. in fi.
vbi Archi. Gemi. ꝛ Car. Alex. in fi. Gemi. ꝛ Phil. fran. in
47 c. fi. col. fi. de exce. in. vj. no. q̄ † Archieps pōt excōicare, ꝛ sus
pendere suum suffraganeum, lz non possit solus remouere ab
epatu. Adde q̄ ēt ipse archieps ex negligentia omittens ɔgre
gare sinodum puincialem, dz puniri, vt pbaē in. d. c. sicut. ꝛ in.
c. qm̄. xviij. distin. † Adde ēt q̄ si princeps secularis impediat
48 celebrationem sinodi epi, est puniendus veluti hostis reipubli-
ce, ꝛ tyrannus, ꝛ tot mortibus dignus est, quot salutaria bona
erant facienda in sinodo, ideo si eps volebat in sinodo ppulsare
heresim, hñdus est princeps eum turbans tanq̄ hereticus, si
vero facturus eps erat sinodum grā reformationis, hñdus est
princeps eū turbans, vt hostis reipu. Ita puto dōm per ea, que
no. Car. de turre cre. in. d. c. qm̄. col. ij. quez ibi col. j. sequitur
Alex. vbi dñt q̄ princeps turbās ɔcilia gñalia, vel puincialia
est puniendus modis. s̄. dictis. Idem igiē dōm puto in turban-
te sinoduz epi, qꝛ eadem ratio militat, ergo idem ius dz esse. l. il
lud. ff. ad. l. aquil. cū si. ꝛ vltra dico, q̄ princeps impediens cele
brationem sinodi epi, pōt excōicare per epm, per. d. c. qm̄. iun-
cta glo. in verbo cōione, peccat enim se intromittendo de his, q̄
pertinent ad spiritualem ptātem, vt per pulchra exempla osten
dit Cardi. de tur. in. c. imperium. x. distin.
49 ¶ † Octauo quero, quo tpe debeat celebrari sinodus epi? Re
spondeo quo ad sinodum puincialē bene repiē cautū, in. c. ha-
beaē. ꝛ in. c. pp ecclesiasticas. xviij. dis. sed de sinodo epi nō re-
peri in decreto, aut decretalibus determinatum certum tps, lz
enim. c. fi. xviij. dist. ꝛ. c. sicut. de accusa. velint, q̄ celebreē post
sinodum puincialem, vt in ea publicenē statuta ipsius sinodi p-
uincialis, non tñ determinant quo tpe, nisi q̄. j. sex menses a mo
nitionibus. Sed hodie ſm decretū ɔcilij Basiliensis est deter
minatuz, q̄ celebreē post octauaz dñice resurrectionis, vel alia
die ſm ɔsuetudinem diocesum, vt pz in. xv. sessione ɔcilij Basi
liensis, quam ad verbum ponam. j. in. iij. parte, ꝛ vē obseruandū
50 dictum decretum† ɔcilij Basilien. qꝛ scz fuit factum ante scissu
ram ipsius ɔcilij, nam Fely. in. c. rodulphus. col. xxix. vers. sed
vera. de rescrip. allegat. xx. sessionem dicti ɔcilij Basilien. tan
q̄ factam ante scissuram ipsius ɔcilij, dicens ita facere. R. do.
Anto. archiepm Florentinuz oppugnatorē ipsius ɔcilij. Ergo
vult q̄ decreta facta ante dictam. xx. sessionē sint obseruanda,
prout est. s̄. dictum decretuz factū in. xv. sessione, q̄ si nolumus
obseruare dictum decretū, qꝛ Romana ecclesia non recipit de-
creta dicti ɔcilij Basiliensis, puto q̄ ex quo non est determina
tuz a iure tps certum, esse in arbitrio epi determinare, prout ne
cessitas sua ferit, sicut dē de ɔuocatione ɔcilij gñalis, aut ɔcilij
primatis, in qbus cū non sit determinatū certū tps, quo debeāt
celebrari, est in arbitrio debentiū ɔuocare, arg. c. de causis. de
offi. deleg. vt in specie tz Card. alex. in. d. c. pp ecclesiasticas.
col. fi. in fi. fac. qꝛ tps visitationis faciende ex quo non est a iure
determinatū est in arbitrio epi. Marian. in trac. de visita. col.
51 xv. lib. vij. puto tñ q̄ eps† non debeat determinare tps celebrā
de sinodi tpibus qbus vacandū est abstinentie, aut ɔtemplatio
ni, vt in quadragesima, in quatuor tpibus, vel in festis diebus,
qꝛ dictis tpibus non dz celebrari sinodus puincialis, vt no. do.
Car. alex. in. c. habeaē. in fi. per illū tex. ꝛ. d. c. pp. ea. dist. nec
pariter in hyeme dz determinari tps celebrande sinodi epi, cuz
in hyeme periculosa sit itineratio, ꝛ ɔpea illo tpe non dz ēt con
gregari sinodus puincialis, vt not. d. Card. alex. in. c. qm̄. col.
j. in prin. xviij. dist. sit igiē discretus, ꝛ prudēs eps in determinā
do tps, memor q̄ est positus quasi signū ad sagittaz. c. qualiter
ꝛ qñ. lo. ij. de accus. ꝛ q̄ si fatiget plus debito suos subditos nō
mereē nomen epi, aut pontificis. c. qꝛ cognouimus. x. q. iij.
52 ¶ † Nono q̄ro, quotiēs debeat in anno celebrari sinodus epi?
Rñdet Pet. de palude. in. iiij. senten. dist. xxiiij. q. v. ɔclu. ix.
q̄ bis dz celebrari, moneē per. c. habeaē. xviij. di. ꝛ per. c. sicut
de accusa. Sed pace eius dixerim, hoc non est verum, qꝛ suffi-
cit de iure semel in anno celebrari. c. abbates. xviij. q. ij. ibi, se-
mel in anno, vbi ita not. Card. de turre cre. facit. c. quod in dn-
bijs ibi tuam sinodum. de ma. ꝛ obe. c. annis singulis. xviij. dis.
lz sit palea, tñ allegaē a Panor. in. c. ex ore. ij. not. de priuileg.
ꝛ ita tz Panor. in. d. c. sicut. ij. not. de accus. summa siluestri.
in verbo ɔcilium. §. fi. Non obstant alleg. in ɔriuz. primo. d. c.
habeatur, qꝛ ille tex. loquitur in sinodo prouinciali, vt oēs doc-
ibi attestanē, ꝛ illud. c. est hodie correctuz per. c. qm̄. ead. dist.
ꝛ. c. cum sit. de iude. vbi pbatur hodie sufficere semel in anno
celebrari sinodum prouincialem. Non ob. d. c. sicut. qꝛ ibi plu-
rale referē ad plurale, qꝛ epi quasi incongrue diceretur in epa i
sinodo publicare statuta prouincialia, ideo dē in epalibus sino-
dis, vnde Cardi. zaba. ibi. in. j. not. dicit, q̄ sicut sinodus puin-
cialis dz singulis annnis celebrari per archiepos, ita ꝛ sinodus
epalis, ꝛ idem ibi. ij. not. not. Panor. ꝛ in. c. conquerente. col.
iij. ver. x. habet. de offi. ordi. dicit q̄ annuatim eps dz celebrare
sinodum, ꝛ idem Panor. dicit in. c. olim. j. not. de censi. ꝛ in.
c. graue. iiij. no. de preben. tene igitur secundam opin. scz, q̄ suf
ficiat semel in anno celebrari, lz olim ſm Panor. in. d. c. sicut.
ij. not. fiebat bis in anno, alleg. d. c. qm̄. sed potest dici illud. c.
loqui in sinodo prouinciali, vt pz intuenti, nisi forte dicas, q̄ si-
53 nodus epalis regulabatur ſm sinodum prouincialem, † qꝛ in si-
nodo episcopi debent referri gesta ꝛ statuta in ɔcilio prouincia
li. c. fi. xviij. dist. Sed ɔtra hoc facit, qꝛ debet fieri sinodus epi
scopi infra sex menses post sinodum prouincialem, vt determi-
natur in. d. c. fi. ꝛ qñ fiebant concilia prouincialia bis in anno,
nō poterant bis in anno celebrari sinodus episcopales infra sex
menses saltē cōmode, ꝛ quicquid sit, si olim bis in anno celebra
bantur sinodus episcopales, sicuti sinodus prouinciales, ex quo
hodie sufficit semel celebrari sinodus prouinciales, idem erit di
cendum de sinodis episcoporuz, vera est igitur inconcusse secū
da opinio, ꝛ ideo tenenda.
54 ¶ † Limita eam primo, qñ eps ex causa vellet bis in anno cele
brare sinodum, qꝛ potest, arg. glo. in. c. si eps. de offi. ordin. lib.
vj. que dicit eam posse ex causa pluries in anno visitare, ꝛ idem
not. glo. annis in cle. attendentes. de sta. mona. ꝛ oēs post Ho
sti. hoc not. in. c. mādamus. de offi. archid. ꝛ Maria. in trac.
de visita. lib. xij. q. j. facit quod not. Card. alex. in. c. de conci-
lijs. col. j. xviij. dist. vbi dicit concilium prouinciale posse etiam
bis hodie in anno celebrari, si necessitas cogat.
55 ¶ † Limita secundo, qñ ex consuetudine esset introductum, q̄
sinodus epi bis celebretur in anno, prout est Lugduni. qꝛ tunc
posset bis celebrari, vt determinatum fuit in concilio Basilien
si, sessione. xv. de qua supra feci mentionem in. viij. q. ꝛ eandem
ponam. j. in. iij. parte. in. xvij. actu. q̄ si nolis adherere dicte de
terminationi concilij Basilieñ. puto nihilominus adhuc limi-
tationem veram, moueor, qꝛ valet consuetudo, q̄ sinodus puin-
cialis non celebretur quolibet anno, ſm Gemi. post Hugo. in.
c. habeatur. xviij. dis. ꝛ tñ talis consuetudo est contra ius, vt pa
tet ex supradictis, ergo debet valere cōsuetudo q̄d sinodus epi
bis celebretur in anno, que est preter ius, ꝛ ideo puto sufficere
decem annos, ad introducendam talem consuetudinem, iuxta
glo. in verbo consuetudo in. c. fi. de consuet. in. vj. de qua vide
Panor. in. c. fi. col. vij. ver. quantum autem ad tempus. eo. ti.
in anti. vbi do. Roch. de cur. col. xlj. ver. secunda est cōclusio
plura allegat. que videri possunt, intellige tamen, dūmodo cum
tempore. x. anno. interueniant alia requisita ad introducendaz
consuetudinem, de quibus vide doc. in. d. c. fi. Et aduerte, epm
non debere vltra talem consuetudinem grauare subditos veni-
re ad sinodum, nisi ex causa, vt dixi in precedēti limitatione, per
ca. his qui. de maio. ꝛ obe. vbi superior non debet compellere
venire subditos ad capitulum seu congregationez vltra solitū.
56 ¶ † Decimo principaliter quero, vbi episcopus possit celebra
re suam sinodum? Respondeo in quocunq̄ loco sue diocesis
eligere voluerit, vt probatur in. d. c. abbates. iūcta gl. in verbo
vacatione. xviij. q. ij. facit, quia sinodus est de lege iurisdictio-
nis, vt supra dixi. q. viij. sed episcopus potest in quocunq̄ loco
diocesis exercere iurisdictionem. c. cum episcopus. de offic. or-
din. in. vj. non debet tamen celebrari in loco valde remoto re-
spectu eorū qui venire debent, sicuti in sinodo prouinciali, not.
Cardi. alexan. in. c. quoniam. in prin. xviij. dist. col. j. vbi etiaz
tractarentur correctiones morum clericorum, optarem episco-
pum congregare sinodum in loco non publico, vt in aliqua au-
la, vellemq̄ claudi ostia, ne laici, qui oppido q̄ infesti sunt cle-
ricis. c. laicos. ij. q. vij. audiant crimina clericorum, per ea que
57 dicam infra in. iij. parte, ver. octauo ire. † fateor tamē in eccle-
sia posse celebrari sinoduz episcopi, vt not. Jo. and. in. c. decet.
in prin. de immu. eccle. lib. vj. quem ibi sequitur Gemi. col. fin.
58 ¶ † Quero accessorie an episcopus possit celebrare suam sino-
dum extra diocesim suam? Respondeo sic, si sit expulsus a sua
diocesi, ꝛ diocesani petat licentiam, ꝛ per alium non possit cele
brare in sua diocesi, per clem. j. §. eisdem. de fo. compe. vbi pro-
batur

batur episcopum posse exercere iurisdictionem extra dioce-
59 sim, † si sit expulsus a diocesi, ⁊ petat licentiam ab episcopo lo
ci. de quo vide Hostien. Joan. andre. ⁊ Anto. de but. in. c. ex
tuarum. de auctorita. ⁊ vsu pallij. Henri. bohic. in. c. quanto.
col. fina. de offi. ordi. facit not. per glo. in verbo etiam celebra-
re, in fin. cle. archiepiscopus de priuile. ⁊ in. c. fi. de auctori. ⁊
60 vsu pallij. Immo eps fugitiuus † ꝓpter pestem potest ius di-
cere in aliena diocesi, vt scribit dominus Fran. de ripa. in tra-
cta. de peste. in. iij. particula. secunde partis versicu. quintum
pestis priuilegium, ⁊ si vis scire, quem ordinem tunc seruare de
bebit episcopus, lege dominum Rochum de curte. in. c. fi. q.
xvj. ver. iiij. limitatur. de consue. cum igitur sinodus sit mixta
de lege iurisdictionis, vt supra dixi sequitur quod poterit cele-
brare sinodum extra suam diocesim, quando esset expulsus, vel
quando pestis esset in sua diocesi, vel ex alia causa simili serua-
tis seruandis, que not. in dicto. §. eisdem.

61 ¶ † Undecimo quero an sinodus episcopi sit de lege diocesa-
na de lege iurisdictionis. Antequam respondeam videndũ est
que dicantur esse de lege diocesana, ⁊ que de lege iurisdictio-
nis. Et premitte hec vocabula esse magistralia ⁊ a doctoribus
inuenta vt dicit Inno. in. c. j. col. j. de statu monacho. hoc pre-
misso breuiter expediendo, dico qd glo. in sum. x. q. j. ⁊ glo. ma
gna. in. c. dilectus. de officio ordina. videtur velle ꝙ ea que cõ
sistunt in recipiendo dicantur esse de lege diocesana, ea vero q̃
consistunt in conferendo, seu dando, vel faciẽdo sunt de lege iu
risdictionis. Sed hec doctrina glo. non placet Innocen. in. d.
c. j. ⁊ Jo. and. in. d. c. dilectus. quia procuratio est de lege iu-
risdictionis, ⁊ tamen consistit in recipiendo. Item secũdũ ipsaꝫ
glo. sinodus est de lege diocesana, ⁊ tamen potius cõsistit in fa
ciendo q̃ in recipiendo secundum Hostien. in. d. ca. dilectus.
quem ibi sequuntur Joan. andre. ⁊ Anto. de but. predicta ta-
men doctrina glo. placet Bal. in. l. si quis ad declinandam. §.
in omnibus. col. j. C. de epis. ⁊ cle. dicens opi. glo. non esse tota
liter ab interpretatione nominis alienam. Placet etiam Ma
riano in tracta. de visitatione episcopi. col. ij. lib. j. ⁊ lib. xj. col.
xxxiiij. ver. quid de capellis. ⁊ Car. alex. in. c. j. x. q. i. col. fin.
dicenti, ꝙ legendo. d. c. dilectus eaꝫ semper tenuit, Inno. autẽ
in. d. c. j. dicit quod de lege diocesana, ⁊ iurisdictionis non pos-
set dari generalis propria, ⁊ inuariabilis doctrina propterea ibi
dem diuidit hec duo enumerando sigillatiꝫ que sint de lege dio
cesana, ⁊ que de lege iurisdictionis. Et tandem dicit illa esse de
lege diocesana a quibus exempta sunt de lege iurisdictionis. ⁊
hec dicta Inno. sequitur Imol. in. d. c. dilectus. col. ij. ver. iteꝫ
etiam. Car. vero zaba. ibi scilicet. in. d. c. dilectus. q. j. dicit qd
cum in hoc non possit dari certa doctrina, ideo qui dicit aliqua
esse de lege iurisdictionis, ita ꝙ nõ sint, de lege diocesana, vel
econtrario, debet hoc probare inducendo iura dicentia, quod
tale quid sit de lege diocesana, vel de lege iurisdictionis, ⁊ si ni-
hil probet, succumbet, si enim non probetur esse aliquid de pre-
dictis, dicuntur esse de iure episcopi simpliciter. Felyn. autem
in. d. c. dilectus. col. fi. dicit post Anto. de but. consi. xix. inci.
in noie dñi. col. ij. predictũ modum loquendi de lege diocesana
⁊ de lege iurisdictionis non esse bene doctrinaleꝫ, ⁊ Fely. idem
repetit in. c. auditis. col. j. de prescri. dicit igit̃ Felyn. post but.
d. consi. xix. quedam competere episcopo ratione ordinis, que
dam ratione iurisdictionis, quedã sunt simplicis potestatis seu
dignitatis, ⁊ ex his patet q̃ diuerse sint opiniones in hoc arti-
culo. Quid tenendum? doctrina Inno. quam supra retuli, est
cõis, teste Pano. in. d. c. dilectus. col. ij. ver. in glo. ij. ⁊ Per.
de rauen. in cõpen. i. c. eo. tit. de offi. ordi. col. xxvj. ⁊ ideo mea
sententia est sequenda, attento ꝙ de hoc non habemus decisio
62 nem iuris apertam, per not. in. c. j. de cõstit. † Aduerte tamen
quod appellatione legis diocesane aliquando venit lex iurisdi
ctionis. c. auditis. de resti. in integ. Imol. ⁊ Panor. j. not. c.
auditis. vbi Panor. ⁊ Moder. ⁊c. j. not. de prescrip. ex parte
de regula. ⁊ not. Host. in sum. tit. de offi. ordina. §. quid perti-
net. col. ij. ver. ⁊ not. Astesanus in summa. lib. vj. tit. xliij. arti.
iij. His presuppositis, ⁊ redeundo ad questionem principalem.
Respondeo ꝙ glo. in. d. c. dilectus tenet, ꝙ sinodus sit de lege
diocesana. Istud etiam tenet Inno. in. d. c. j. de statu monach.
Hostien. loco proxime allega. ⁊ Imol. in. d. c. dilectus. col. ij.
⁊ in. c. quod super his not. ij. de maio. ⁊ obedien. ⁊ pro hac opi
nione adducitur. c. episcopus. xviij. distin. ⁊. c. fi. xviij. q. ij. vbi
probatur monasteria esse exempta a sinodo episcopi ergo per
doctrinam cõmunẽ, quaꝫ supra retuli, erit sinodus de lege dio-
cesana. Contrariũ, ꝙ imo sit de lege iurisdictionis, tenet Host.
in. d. c. dilectus. quem ibi. col. ij. refert ⁊ sequitur Joan. and. ⁊
Car. zaba. q. ij. ⁊ not. Joan. and. in. c. conquerente. col. iiij. vbi
Zaba. x. not. eo. tit. Gemi. in. c. j. x. q. j. col. j. mouentur isti, q᷑
Abbates non subsunt episcopo lege diocesana, ſm cõem do-
ctrinam supra relatam, sed Abbates tenentur venire ad sino-
dum episcopi. d. c. quod super his. de maio. ⁊ obed. c. fi. xviij.
dist. item mouentur q᷑ vocare ad sinodum, tenere sinodum, pre
sidere in sinodo, ⁊ contẽnẽtes venire ad sinoduꝫ punire non est
pati, nec recipere, sed potius agere, ergo ⁊c. Hanc opinio. etiã
amplectit̃ Car. alex. i. d. c. x. q. j. col. fi. dicens ꝙ vocatio ad si-
nodũ tanq̃ preambulum ⁊ accessorium iurisdictionis dr̃ de le-
ge iurisdictionis. Alij autem dicunt ꝙ sinodus episcopi est mi-
xta de lege diocesana, ⁊ de lege iurisdictionis, vt tenet Hostiẽ.
in. d. c. qd super his, quẽ ibi sequitur Joan. and. ⁊ Panor. co-
lum. ij. ⁊ sentit Car. alex. in. c. episcopus. col. ij. xviij. dist. post
Car. de turre. ⁊ Gemi. ibi mouetur Hostien. prout referũt Jo
an. an. ⁊ zaba. in. d. c. qd super, q᷑ sinodus in eo ꝙ est sinodus,
est de lege diocesana. in eo vero ꝙ ibi aliquid statuit̃, vel ordi-
natur, vel iudicatur est de lege iurisdictionis, idem dicit Pa-
nor. dicens sinodum episcopi respectu conuocationis esse de le
ge diocesana. ⁊ ideo abbates non posse compelli venire, nisi sit
causa rationabilis. d. c. episcopus. xviij. dist. sed respectu eorũ
que statuuntur in sinodo non est de lege diocesana, sed est de le
ge iurisdictionis, q᷑ ad iurisdictionẽ spectat statuere, ⁊ statutis
obedire, dominus vero Car. de turre in. d. c. j. x. q. j. col. ij. ali-
ter declarat Host. dicens ꝙ conuocatio actiua ad sinodum est
de lege iurisdictionis, sed obligatio obediendi vocationi episco
pi est de lege diocesana, q᷑ lex diocesana consistit in recipiendo
honorem, sed hec declaratio dñi Cardi. presupponit doctrinaꝫ
glo. de lege diocesana. ⁊ de lege iurisdictionis esse verã. de qua
egi. s. in prin. huius. q. sed dicta declaratio videtur esse ꝯtra mẽ
tem Host. s. relatam volentis conuocationem sinodi indistincte
esse de lege diocesana, propterea parum curanda est hec decla
63 ratio dñi Car. de turre cremata. † Quid tenenduꝫ? verior ⁊ tu
tior vr̃ mihi opinio vltima que fuit originaliter Host. in. d. c. ꝙ
super his, ex eo ꝙ per eam concordantur opiniones. argu. c. li-
teras. §. sane. de resti. spolia. ⁊. l. adeo. §. cũ ex aliena. ff. de acq.
re. do. ⁊ per id qd not. Anch. consi. cxx. inci. inter ꝯtraria ⁊ va
64 ria. col. j. vbi dicit † iudicem inter varias opiniones bene face-
re si eligat mediam. ⁊ Ancha. sequitur Fely. in. c. i. col. fi. ver.
secundo not. de cõsti. facit glo. in. l. nẽsennius. ff. de nego. gest.
sed tenendo hanc opinioneꝫ mediantur ⁊ concordantur opinio
nes, ergo tutius est eam tenere.

65 ¶ † Duodecimo quero, qui dicantur, ⁊ sint clerici subditi epi-
scopo? Respondeo omnes clerici alicuius diocesis sunt subdi
ti episcopo eiusdem, quia episcopus habet fundatam intentio-
nem suaꝫ super omnibus ecclesijs, ⁊ personis sue diocesis, adeo
ꝙ contrarium asserenti incumbit onus probandi. c. si persone.
§. si vero. vbi ita notant Gemi. ⁊ Phil. francus. i. not. de pri-
uileg. in. vj. fa. c. omnes basilice. xvij. q. vij. c. ꝯstitutus. c. cum
venerabilis. de re. domi. c. cuꝫ venerabilis. de excep. vbi do.
Phil. deci. x. not. ⁊ idem domi. Deci. consi. cxxj. in causa. co
66 lum. i. † Et appellatione clericorum ex larga significatione oẽs
clerici cuiuscunq̃ gradus autore Panor. in. c. bone. el. i. i. no.
de postu. prela. ⁊ in rub. de vit. ⁊ honesta. cleri. col. ij. ad sinodũ
tñ epi nõ tenent̃ venire oẽs clerici subditi epo, vt. ĩ. dicam. in. ij.
67 parte. † Aduerte tñ, ꝙ ex eo ꝙ quis accedit ad sinodum epi,
est signum subiectionis, vt vult Specu. tit. de teste. §. nunc vide
dum. ver. intendit probare, ⁊ ꝓbatur hoc in. c. fi. de cau. pos. ⁊
proprie. autore Nico. de mileis in suo repto. in verbo eps. §. j.

68 ¶ † Decimotertio quero que incumbant cure episcopi? Rñ-
deo, sanctus Tho. ij. ij. q. clxxxiiij. arti. sexto. versi. ad secundũ
dicendum est dicit, ꝙ episcopi principaliter habent curam aia-
rum omnium totius diocesis, presbyteri autem curati ⁊ archi-
diaconi habent aliquas subministrationes sub episcopis, vnde
super illud. i. ad Corin. c. xij. opitulationes, alij alijs guberna-
tiones, dicit glo. opitulationes. i. eos qui maioribus ferũt opẽ.
fa. c. episcopus. xij. q. i. ⁊ hec dicta sequitur. d. Cardi. de turre
crema. in summa. xvij. distin. ver. ad quartum. col. iij. ⁊ in. c. or
dinationes. ver. ad tertium. col. iij. i. q. i. ⁊ in. c. quecunq̃. x. q.
i. vbi hoc probat octo pulchris rationibus, que hic belle pone-
rẽtur, sed non sum merus transcriptor, licet ibi ad verbum refe
rat dñs Cardi. alexan. sicut faciunt pleriq̃ modernorum cupiẽ
69 tes alienis dictis cartas suas implere, sed his † omissis redea-
mus vnde digressi sumus, epi igitur qui habent principalẽ cu-
ram animarum in sinodo, debent precipue tractare cuꝫ presby

teris curatis ⁊ alijs prelatis, de his que spectant ad curam animarum totius diocesis, necnon que sunt ad ecclesie ceterorũq; correctionem, argu. c. non oppꝛet. xviij. distin. ⁊ debet se exercere in meditatione euangeliorum ⁊ canonicorum preceptorum. c. quoniam quidem. ea. dist. incũbũt et plura alia cure episcopi, q̃ enumerat Hoff. in sum. tit. de offi. ordi. col. iiij. ver. officiũ prelatis precipue circa tria scilicet correctionẽ, iudicium, ⁊ animaduersionẽ, ⁊ latius enumerat Hostien. eo. titu. in summa. §. quid pertinet ad officium de omnibus tamen non dz tractari necessario in sinodo episcopi, sed tantum de his que supra dixi, ⁊ de his que infra dicam in tertia parte.

70 ¶ † Decimoquarto quero, ad quid sit vtilis sinodus episcopi? Respondeo, Jo. de imo. in. c. graue. col. vij. de preben. dicit de mente iuris fieri sinodum epi ad intimandũ ea, que facta fuerunt in sinodo prouinciali. allegat c. fi. xviij. dist. ⁊ et probatur in. c. sicut. de accu. sed dic vltra eum sinodum episcopi esse vtilem ⁊ fieri maxime propter alia tria. Primo ad directionẽ per modum regule faciendo statuta, licet enim episcopi non possint facere statuta, quibus ligetur tota fidelium vniuersitas, possunt tamen facere statuta in diocesibus suis, vt dicam. j. in. iij. parte. Secundo ad correctionem malorum, multa enim mala fiunt a clero per diocesim, que male corriguntur a prelatis inferioribus, ideo expedit celebrari sinodos, vt multi congregati cõtra tales insurgant. Tertio fit sinodus episcopi ad eruditionem ⁊ exhortationem paternaz, prelatorum enim est erudire, inferiores sacerdotes maxiẽ, qꝛ in multis est magna simplicitas, que plus periculosa est in his, qui alios regere habent ⁊ ideo fit sermo in sinodo episcopi, vt. j. dicam in. iij. parte, hec in effectu tradit Cardi. de turre in summa. xviij. dist in. ⁊ Joã. gerson. in. ij. parte in sermone habito in concilio Remensi. ij. dominica post Pascha. in prin. que incipit Bonus pastor. ⁊ ex his sit expedita prima pars huius Tractatus.

SVMMARIVM

1 Episcopus in sua sinodo interesse debet.
Et per vicarium ex causa interesse potest.
Uisitare potest episcopus per vicarium.
2 Concilium generale papa per vicarium congregare potest.
Legatus nomine pape in concilio generali interesse potest.
3 Episcopus ex delicto vicarij tenetur.
Episcopus sub pena peccati mortalis residere tenetur, nisi causa subsit.
4 Abbates capellas vel populum subiectas episcopo habentes siue sint exempti, siue nõ, ad sinodũ episcopi venire tenenẽ.
Abbates non habentes capellas vel populuz sub se, si non sint exempti, ad sinodum venire tenentur.
Sinodus est mixta de lege diocesana, ⁊ de lege iurisdictionis.
Abbates non exempti ad sinodum venire non coguntur, nisi de consuetudine soleant venire.
Abbates ad concilium prouinciale accedere bonum est.
Abbates non habentes capellas, vel populum sub se, si exempti sunt ad sinodum quando venire tenentur.
5 Abbates in quibus casibus venire ad sinodum tenentur, etiã si superiores Abbates habeãt venire tenenentur.
6 Abbates quando ad sinodum venire tenentur sufficit ꝙ generaliter vocentur.
7 Sacerdotes per abbates ecclesijs suis prefecti eis auctoribus ad sinodum venire tenentur.
8 Abbates ordinis cisterciensis quando ad sinodum episcopi venire non teneantur.
9 Monachi ad ecclesias parrochiales translati ad sinodum venire tenentur.
Secus in Monachis claustralibus, vt. j. nu. 11.
10 Monachi ecclesie regularis officialis tenentur secundum earum mores.
12 Fratres mendicantes ad sinodum venire non tenentur.
Limita vt. j. nu. 13.
Fratres mendicantes per episcopum ad processionem venire coguntur.
14 Prelati omnes seculares an ad sinodum ire tenentur.
Presbyterorum, ⁊ sacerdotum appellatione prelati seculares veniunt.
15 Prelati stricti dicuntur, qui iurisdictionẽ ꝯtentiosam habẽt.
Prelati stricte dicuntur rectores parrochialium ecclesiarũ.
16 Sacerdotes curam animarum habentes ad sinodũ ire tenenẽ.
17 Secus si non habeant, nec sint beneficiati.
Clerici omnes ad sinodum ire tenentur, qñ episcopus vellet aliquid concernens totum clerum statuere, ⁊. j. nu. 20.
18 Clerici beneficia simplicia habentes ad sinodum ire debent.
Sinodus episcopi ad visitationem est preparatoria.
19 Doctoris dictum intelligitur secundum legem quam allegat.
21 Clerici omnes ad sinodum ire tenentur, quando episcopus in sinodo sua notificaturus est statuta concilij prouincialis.
22 Canonici cathedralium ecclesiarum ad sinodum quando venire teneantur, ⁊. j. nu. seq.
Canonici cathedralium ecclesiarum non dicuntur esse in dignitate, sed in quasi dignitate.
24 Dictio maxime importat idem esse in casu contrario.
30 Canonici collegiatarum ecclesiarum ad sinodũ ire non tenenẽ.
Limita vt. j. nu. 31.
Canonici collegiatarum ecclesiarum ad concilium prouinciale non vocantur.
32 Capita collegiatarum ecclesiarum curam animarum habentium, vel iurisdictionem ab episcopo dependentem ad sinodum venire tenentur.
33 Laici ad sinodum episcopi ire tenentur, quando est notificaturus statuta concilij prouincialis, ⁊ audiant, intellige vt infra numero. 35. et. 36.
34 Laici a sinodo excludi debent quando negotia tantum clericorum tractantur.
Laici electioni cum canonicis interesse prohibentur.
37 Ad sinodum episcopi ire debent illi, qui ex consuetudine accedere debent.
38 Consuetudo veniendi ad sinodum spacio. x. annorum inducit.
39 Ad sinodum episcopi omnes accedere tenẽtur, qui sunt lesi volentes querelam preponere.
40 Ad sinodum ꝙ quis venire non teneatur, prescriptione se tueri non potest.
Obedientia prescribi non potest.
Cathedraticum prescribi non potest.
41 Prelatus alius q̃ʒ episcopus si pscribat ius celebrãdi sinodũ in aliquo loco, ⁊ quod ad eam certi venire teneantur, tales per episcopum cogi non possunt ad suam sinodum venire.
Uisitandi subditos episcopi potestas prescribi potest.
Imperium merum inferior ab episcopo prescribere potest.
42 Ad sinodum venire debentes procuratorem mittere possunt.
Curati in sinodo de duobus rationem reddunt.
Citatus simpliciter per procuratorem comparere potest.
43 Doctor illam opinionem tenere videtur q̃ʒ plenius examinat.
44 Dictio presertim stat comparatiue.
45 Citati personaliter venire ad sinodum, procuratorez mittere non possunt.
46 Curati reddituri rationem de his ad que tenentur, per procuratorem reddere non possunt.
47 Episcopi in concilio generali personaliter comparere debent.
48 Episcopi in sinodo prouinciali an sint vti iudices, vel assessores, vel vt collegium.
Citatus vt compareat vti coniunctus, vt vigore statuti consensum prestet in contractibus minoris, personaliter comparere debet.
49 Ad sinodum non venientes puniuntur.
Limita vt. j. nu. 52.
50 Ad sinodum venientes, sed nõ in termino puniuntur.
51 Idem si veniant, ⁊ illicenciati recedant.
Ad iudicium veniens ⁊ non stans vsq; ad recessum iudicis venisse non dicitur.
53 Monitio in sinodo facta vim trine citationis habet.
54 Citatio vnica sufficit, ⁊ non peremptoria in actibus extraiudicialibus.
55 Excõmunicatio vbi profutura non est fulminanda non est.
56 Ad sinoduz venire qs excusaẽ, si in citatione cã iusta exprimaẽ.
Idem si congregaretur per episcopum ob malam causam.
57 Infirmitas, senectus, ⁊ necessitas ad sinodum venire debentes excusant.
Infirmitas que excuset ad sinodum venire debentem.
Infirmitas leuis ab horis diuinis dicendis non excusat.
58 Pestis excusat non venientem ad sinodum, si sit magna, secus si parua.
59 Infirmitas per medicos, per familiares, ⁊ per iuramentum cũ alijs coniecturis probatur.
60 Etas an excusat non venientem ad synodum.

61 Necessitas

61 Necessitas grauis aliquē ad sinodū venire excusat.
62 Impedimentū nō veniendi ad sinodum per vnū testē probat̄.
Impedimentum tale an per iuramētum probetur.
63 Ad sinodum obligatus venire excusatur, si veniendo cultus diuinus destitueretur.
Diuino cultui fauendum est.
64 Impedimentum non veniendi ad sinodum excusat qn̄ ab eo, qui venire debet, non causatur.
65 Itē excusat, si adhibita fuit diligentia vt remoueretur.
Limita vt ibi.
Impedimētū qui remouere pōt impeditus non dicitur.
66 Impeditus ad sinodū venire coram honestis personis ꝓtestari debet ⁊ .j. nume. seq.
Impedimēta que excusent ad sinodum venire.
68 Impeditus ad sinodum venire procuratorem, vel nuntium mittere non tenetur.
69 Impediti ad sinodū venir̄ excusatio ꝑ nūtios vl̄ cū lr̄is fieri pt̄.
70 Impeditoꝝ ad sinodū venire lr̄e sufficiūt vbi nūtius ñ iueniret̄.
71 Impediti ad sinodum venire nuntius nuntiando impedimentum debet offerre se illud probaturum.
Impeditus scribēs lr̄as impedimēti id probaturꝝ se offerre dz.
72 Impediti nūtius si in latrones incidat mittens excusatur.
73 Impediti ex iusta causa nō veniētes ad sinodum, si excommunicentur sunt excōmunicati, ⁊ absolutione indigent.
Limita vt .j. nu. 75. 76. 77. ⁊ 78.
74 Excōicatio ab intentione excōicatoris regulatur.
79 Iudex sententiam latam declarare potest.
Iudex lata sn̄ia testificari pōt ad animi sui declarationem.
80 Clausula bona in censuris ferendis seruanda.
Contemptus ex inditijs, ⁊ coniecturis probatur.
Contemnere dicitur ille, qui contra ius facit.

Secunda pars.

V Eniendo ad scd̄am partem huius tractatus, quero primo qui debeāt venire ad synodum episcopi, Respondeo.

1 Primo† dz interesse ep̄s. c. ep̄s. in prin. xxxv. q. vj. puto tn̄ ex causa posse ep̄m interesse per vicariū, qui presidebit nomine ep̄i. arg. c. si ep̄s. de offi. ordi. in. vj. vbi probatur ep̄m posse visitare per vicariū. Rō est, qꝛ ex quo visitatio competit iure ordinario, pōt alteri demandari, vt dicit gl. ibi. cum igitur synodus cōpetat ep̄o iure ordinario, vt dixi in .j. parte. q. vj. idem iuris esse dz. l. illud. ff. ad. l. aquil. cū similibus, ⁊ hoc indubitatū videtur, qꝛ de iure canonico ordinarius oia nō ꝓhibita delegare potest, vt not. in. c. quod ad sedem. de offi. ordina. vbi etiam dicit̄ ordinariū de iure canonico posse delegare ea, que sunt mere imperij sed celebratio synodi est meri imperij, vt dixi .s. .j. parte in. ij. questione accessoria ad sextam questionē principalem, sequit̄

2 ergo ꝙ potest delegari. Corroboratur, †qꝛ papa potest celebrare ꝯciliū generale ꝑ legatū. §. porro. iij. dist. c. regula. xvj. dist. ⁊. c. sexta in princ. xvj. distin. puto tamen quod vicarius episcopi vel alius qui pro ep̄o synodo interest, de iure debeat habere speciale mādatū sicuti legatus qui interest ꝯcilio generali noie pape. iuxta gl. in. d. c. regula, quā ibi oēs sequūtur. ⁊ not. Panor. in disputatione incipiente episcopus. col. xvij. versi. itē nō

3 oēs. Sed videat ep̄s cui demādet, qꝛ si vicarius† delinquat in illo negotio tenet̄. arg. legis prime. in prin. ff. de exercito. actio. ⁊. l. obseruari. §. proficisci. ff. ꝺ offic. ꝓcōsulis, ⁊ ita no. Archid. in. d. c. si ep̄s. quē ibi referunt ceteri. ⁊ Hosti. in. c. ad hec. vbi Cardi. zaba. q. v. ⁊ Butrius colū. fi. ꝺ offi. archid. dn̄i ꝺ Rota in antiquioribus decis. j. tit. de offi. vicar. ⁊ in antiquis. deci. cccccxxxij. incip. vtrū, ⁊ in nouis decis. cclxxviij. incip. si vicari⁹ Bertachi. tracta. de episcopo. vij. parte libri. iiij. q. vij. ꝓpterea melius esset ipsum episcopū personaliter interesse qꝛ ad residentiā personalē sub pena pcti mortalis tenet̄ ep̄s, nisi alias sit cōmodū ecclesie vel ꝑsone detrimentum. vt not. Tho. ij. ij. q. clxxxv. arti. v. vbi late dn̄s Cardina. caietanus in cōmentarijs, ⁊ qꝛ sanguis subditoꝝ de manibus prelatorum requiritur. c. irrefragabili. in prin. de offi. or. vbi gl. j. multa allegat ad propositū. hinc ēt dn̄s apud Ezechielē. c. xxxiiij. conquerit̄ dicēs. vos lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini, gregē aūt meū non pascebatis, ego dn̄s super pastores requirā gregē de manibus eoꝝ. ⁊ iij. reg. c. ij. dicitur. Custodi virū istū qui si lapsus fuerit erit anima tua pro anima illius.

4 †Scd̄o venire debent ad sinodum episcopi Abbates habētes capellas vel populū subiectū ep̄o sub se, siue ipsi abba. non sint exēpti, siue sint exēpti. quo ad nō exēptos, est gl. in. c. qd̄ su per his. ꝺ ma. ⁊ ob. q̄z oēs ibi sequunt̄. ⁊ no. Imo. i. c. dilectus col. ij. de of. or. ⁊ Car. zab. in. c. graue. q. iij. vbi ⁊ Imol. in p̄n. de p̄bē. quo aūt ad abba. exēptos est tex. i. c. ex ore. de p̄ui. vbi Pano. ij. no. ⁊ in fi. sui cōmēti, ⁊ ēt est tex. in. c. j. iūcta gl. in ꝟbo instituta. de p̄ui. in. vj. ⁊ no. gl. in ꝟbo vr̄ in. c. vt ap̄lice. ⁊ in c. exceptione, in ꝟbo curā. eo. ti. in. vj. Jo. an. in. c. fi. ꝺ cā pos. ⁊ prop. Archi. in. c. abbates. col. fi. xviij. q. ij. Bal. in. l. si qs ad declinādū. §. in oibus. C. de epis. ⁊ cle. Host. in sum. ti. de of. or. §. qd ꝑtinet. col. viij. ver. si aūt. Fede. de senis. ꝯsil. clxxxiij. statuto ep̄i. in prin. ⁊ ꝯsi. lxxxix. reuerē. pr̄. col. j. Alb. i dictionario. in ꝟbo sinodus. Gemi. in. c. ij. col. vj. de ꝯsti. in. vj. ⁊ in. d. c. ep̄s. lo. ij. xviij. di. vbi vterqꝫ Car. ⁊ idē Gemi. in. c. si papa. §. idē. col. j. de priuile. in. vj. Imo. in. c. ꝯquerēte. col. xij. ꝺ of. or. oēs doc. in. d. c. qd̄ sup his. fa. c. cū capella. de priuil. in antiqs. Abbas tn̄ antiquus. in. d. c. ex ore dicit hoc nō seruari ex cōsuetudine. rn̄dens ad illum tex. loqui qn̄ ep̄s in sinodo sua vult publicare statuta concilij prouincialis in quo Abbas non fuit. iuxta. c. fi. xviij. di. ꝓut refert Imol. in. d. c. quod sup his. col. ij. Sz certe cōis opinio est in ꝯtrariū, vt liquet ex adductis supra, ⁊ inconuincibiliter ꝓbat̄ in. d. c. ex ore ibi statuta ipsius. que verba nō p̄nt referri nisi ad sinodū ep̄i. Limita qn̄ abbates exēpti habētes capellas, vel pp̄l'm sub se, haberēt ēt priuilegiū nō veniēdi ad sinodū ep̄i ḃm doctores in p̄allegatis locis, ⁊ probat̄ in. c. qm̄ ꝑ ꝯfessionē. de priuileg. ⁊ in. c. nimis. de exces. prela. ḃm vnū intellectū. vide gl. in. d. c. dilectus. de offi. ordi. Hostiē. in summa. eo. ti. §. qd ꝑtinet. ꝟs. capelle ēt monachorum. Imol. in. d. c. qd̄ sup his. col. j. Alexan. in. d. c. ep̄s. xviij. di. si ꝟo abbates nō habeāt capellas, vel pp̄l'm sub se, tūc dic ꝙ si nō sint exēpti debēt ēt venire ad sinodū ep̄i ḃz Hug. in. d. c. abbates. xviij. q. ij. ⁊ Inno. in. d. c. graue. in p̄n. quos seq̄t̄ Jo. an. in. d. c. ꝙ sup his. in nouella. vbi bonus tex. ⁊ no. Panor. in. d. c. ex ore. ij. not. Gemi. in. c. ep̄s. lo. ij. col. i. vbi Car. de turre circa mediū cōmenti. ⁊ Alexā. col. ij. xviij. di. ⁊ vr̄ ꝓbari in. d. c. abbates. in p̄nci. ⁊ in. c. annis singulis. ⁊ in. c. fi. xviij. di. Cōtrariū vr̄ ꝑ dictū. c. ep̄s ⁊ ꝑ. c. fi. §. fi. xviij. q. ij. vbi dr̄ nō eē cogēdū abbates ire ad sinodum ep̄i. ⁊ ita tz gl. in. d. c. quod super his. Quid tenēdū? prior opinio est cōis ⁊ verior, qꝛ sinodus est mixta de lege diocesana ⁊ de lege iurisdictionis ḃm Hosti. in. d. c. ꝙ sup his. quē ibi seq̄t̄ Panor. col. ij. post Jo. an. vt late dixi .s. in .j. parte. q. xj. ſꝫ abbates nō exēpti subijciunt̄ ep̄o lege iurisdictionis. d. c. abbates. d. c. dilectus. d. c. ꝯquerēte. versi. nos aūt. de offi. or. ⁊ notāt oēs post Inno. in. c. quanto eo. titu. ⁊ in. c. cū cōtingat. de foro cōpe. ⁊ hāc rōnem ponit Car. Alexan. in. d. c. ep̄s col. ij. Non sunt tn̄ hoc casu abbates non exēpti cogendi per ep̄m venire ad sinodū suā. ḃm Archi. in. d. c. abbates, nisi cā rationabilis suadeat. vt dicit gl. in. d. c. ꝙ sup his. vbi. d. Ant. de but. col. fi. Car. zaba. q. j. ⁊ scribunt Gemi. ⁊ Card. alex. in. d. c. ep̄s. Anto. de rosel. in trac. de ꝯcilijs. col. xxix. ꝟs. nunc assumamus. ⁊ hoc clare ꝓbat̄ in. d. c. ep̄s nō dz. xviij. dist. ⁊ in. d. c. fi. §. canonica. xviij. q. ij. que ita debēt intelligi. Fallit hoc nisi ipsi abbates non exēpti ex ꝯsuetudine venire soleāt ad sinodū ep̄i per. d. c. fi. in prin. qꝛ tūc possent cogi. ⁊ ita per illum tex. not. Host. in summa. titu. de offi. ordina. §. quid ꝑtinet. col. vij. ꝟs. item venire. Aduerte ēt ꝙ ēt circūscripta consuetudine, bonum est ꝙ tales abbates ad sinodum ep̄i accedāt pp̄ statuta q̄ in sinodo fieri p̄nt, quibus poterunt resistere si sint p̄ntes. c. nicena. xxxj. di. ita Imol. in. d. c. qd̄ sup his col. ij. vbi. Car. zab. q. i. i fi. dicit tutius esse ꝙ tales abba. vēiāt ad sinodū ep̄i, pp̄ euitādas opi. fa. qꝛ pp̄ statuta bonū ē ēt abbates accedere ad sinodū ꝓuincialē lꝫ regl'r accedere nō teneant̄, autore Gemi. in. d. c. ep̄s. quē ibi sequunt̄ vterqꝫ Car. si aūt abba. nō habeāt capellas vel populū sub se ⁊ sint exēpti, ñ tenent̄ ire ad sinodū ep̄i, ḃz gl. in. d. c. qd̄ sup his. q̄z ibi oēs sequunt̄ ⁊ in alijs locis ꝓxime allegatis, ⁊ hn̄ fac. tex. d. c. qd̄ sup ibi tibi lege diocesana, subditos, ⁊ ꝓbat̄. in. d. c. ex ore. ante fi. rō est qꝛ ex quo tales abbates nō sunt subditi ep̄o nō astringuntur, nec ligant̄ statutis eius, vt not. in. c. j. de ꝯsti. Fallit nisi ex ꝯsuetudine tales abbates venire deberēt ad sinodū ep̄i. c. fi. in p̄n. xviij. q. ij. ꝑ quē ita not. Host. in sum. tit. de of. ordi. §. quid ꝑtinet. ver. sunt aūt .s. allegato. vide que dicā infra ver. nō ire.

5 †Amplia p̄mo, ꝙ abba. tā exēpti, q̄z nō exēpti i casibus i q̄bus dixi eos debere venire ad sinodū ep̄i, ēt debēt venire lꝫ habeāt alios abbates sibi sup̄iores, ḃm Lap. inter ꝯsilia Fed. ꝯsi.

6 lxxxix. inci. reuerēde pr̄. ¶ † Amplia scđo q̄ abbates in casibus p̄missis debēt accedere ad sinodū epi, ēt si nō fuerūt spālr̄ vocati mō gn̄lr̄ vocent̄, vt vult Inn. in. d. c. qđ sup his, sequitur Phil. fran. in. d. c. vt apostolice. iiij. no. de priui. in. vj. qđ intelige verū, qn̄ abbates habēt populū sub se vel capellas subditas epo alias si non habeāt spāliter debēt vocari si credimus Imol. in. d. c. qđ sup his. col. ij. ⁊ vnica citatio seu vocatio sufficit gl. in. c. si eps. xviij. di. quā ibi sequunt̄ doc. ⁊ Panor. in. c. ex literis. col. iiij. de ⁊sti. ⁊ in. c. cū cā. col. ij. ⁊. iij. de offi. dele.

7 ¶ † Limita ⁊ intellige primo predicta procedere, quando ipsi abbates exercent curā aiaꝝ p se, q̄z secus si capellis, ⁊ ecclesijs sibi subditis preficiunt̄ sacerdotes, tūc. n. sufficit ipsos sacerdotes ire ad sinodū epi autore Abbate antiquo in. d. c. qđ super his, quē oēs ibi sequunt̄, ⁊ Car. de turre. ⁊ in. c. j. col. fi. x. q. j.

8 ¶ † Limita scđo qn̄ abbates essent cisterciē. ordinis, q̄z ipsi nō cogunt̄ venire ad sinodū epi in casibus p̄dictis, ɓm glo. in. d. c. eps. lo. ij. xviij. dist. quā sequit̄ Archi. post Lap. in. d. c. abbates. xviij. q. ij. col. ij. in ver. in gl. ⁊ Car. alex. seq vr̄ in. d. c. eps in p̄n. ⁊ p hac limitatione facit. c. cū ɓm ordnie, de resc. sed tn̄ hoc est durū, lȝ doc. simplr̄ sequant̄ q̄z nullibi reperit̄ expressū nec. c. j. de sta. mo. ⁊. c. ex tuaꝝ. de p̄ui. q̄ allegant̄ p limitatione aliqd faciūt vt videre lȝ. Nō ob. d. c. cū ɓm ordinē, q̄z in casu illius. c. sunt expresse p̄uilegiati de iure, nō aūt in casu huius limitationis reperiunt̄ de iure p̄uilegiati, ergo nec nos eos priuilegiatos facere debemus arg. c. ⁊suluisti. ij. q. iiij. l. de ptio. ff.

9 de publicia. cogita. ¶ † Tertio ire debēt ad sinodū epi monachi trāslati ad ecclesias parrochiales. c. de monachis. xvj. q. j. not. Archi. in. d. c. abbates. xviij. q. ij. col. ij. Gemi. ⁊ vterqȝ Car. in. d. c. eps. lo. ij. xviij. dis. dicētes hoc iō esse, q̄z tūc rōne

10 ecclesiaꝝ, ⁊ populi subditi sunt epo, facit † q̄z tales monachi debent officiare ecclesias illas seculares nō ɓm morē monachalē sed ɓm morē attributū illi ecclesie, gl. pe. in cle. fi. de cele. mis. vbi Car. zab. q. vi. gl. i. c. iij. xvi. q. i. ⁊ no. vterqȝ Car. in. c. qn̄.

11 xxxviij. di. ¶ † Simplices aūt monachi claustrales nō tenent̄ venire ad sinodū epi gl. in. c. ⁊ueniētib⁹. i. q. vij. ⁊ tradit vterqȝ

12 Car. in. d. c. eps. Fely. i. d. c. qđ sup his. col. i. nec pariter † mēdicātes tenent̄ venire. c. nimis. lo. ij. de exces. pla. ⁊ not. Host. in sum. eo. tit. §. qualiter. ver. ordo aūt, ⁊ scribūt Gemi. vterqȝ Cardi. ⁊ Fely. in locis p̄xime allegatis, lȝ ipsi mendicātes possint cogi p epȝ venire ad p̄cessiones gn̄ales q̄ fiūt ex magna cā, vt scribit Gemi. in. d. c. qn̄. xxxviij. di. Panor. i. d. c. nimis. ⁊ i c. dilectus. col. fin. vbi Fely. de offi. ordi. Ang. đ clauas. i sum. in verbo eps. §. xi. deci. Tholo. ccccl xxxiiij. inci. vtꝝ archieps.

13 ¶ † Ex h̄ vr̄ posse iferri ipsos mēdicātes posse cogi venire ad sinodū epi qn̄ fieret ex magna cā, puta fidei vel alia simil. arg. eius q̄ no. Archi. in. d. c. qn̄. i fi. vbi dicit ire ad letanias seu p̄cessiones ⁊ venire ad siondū seu ⁊ciliū eqparari, ⁊ seqt̄ Felyn.

14 in. d. dilectus. col. iij. ver. circa vndecimū. de of. or. ¶ † Quarto ire debēt ad sinodū epi oēs p̄elati seculares ɓȝ Imol. in. d. c. graue. col. vj. ver. ad sinodale. de p̄bē. ⁊ de boꝝ ⁊silio eps q p̄est in sinodo ⁊ hȝ ordinariā iurisdictionē dȝ oia gerere autore eodē Imol. ibi. col. vj. ⁊ idē repetit ibi col. pe. nihil alle. Imol. p p̄batione p̄dictoꝝ, ego intelligo h̄ de p̄latis secularibus nō exēptis, ⁊ puto p̄bari in. d. c. fi. xviij. dist. ibi p̄sbiteros ⁊ in. d. c. qđ sup his. ibi sacerdotes diocesana. de maio. ⁊ ob. nā appellatione p̄sbyteroꝝ, ⁊ sacerdotū cōp̄rehēdi p̄nt p̄lati seculares. ar. c. legimus. xciij. di. ⁊. c. olī idē. xcv. di. ⁊ gl. in ꝟbo cōione in. c. qm̄. xvij. di. nā ex quo nō sunt exēpti subijciunt̄ epo. vt dixi. s̄. in. j. pte. q. xij. liganturqȝ statutis epi, ⁊ ab eoꝝ sn̄ia appel-

15 lari dȝ ad epm̄. c. romana. §. j. de appel. i. vj. † Prelati aūt stricte dicunt̄ oēs q habēt iurisdictionē ⁊tētiosaȝ gl. in verbo plati. in cle. dudū. de sepul. gl. i verbo p̄latis. i. d. §. j. vbi Gemi. ⁊ Phi. fran. dicūt tales p̄latos esse subditos epo. adde Pan̄. idē tenētē q̄ gl. p̄alle. in. c. fi. vl. no. de pe. ⁊ re. ⁊ in. c. cū ab ecclesiaꝝ. de of. or. đ. meū. Phi. deci. in rub. de po. p̄la. col. j. large aūt p̄lati dicūr ēt rectores parrochialiū eccl'iaꝝ ɓm Pan̄. in locis p̄alle. de qbus si intelligant̄ p̄dcā planū est p ea q̄ statim dicā, sed puto Imol. itelligere đ p̄latis stricte dictis, ⁊ sic đ his q habēt iurisdictionē fori ⁊tētio. vt. s̄. dixi. Hi. n. p̄lati cū ligent̄ statutis epi, debēt corrigeř clericos sibi subditos ɓȝ statuta epi, ex quo sunt subditi epo debēt p̄stare epo obedientiā q̄ p̄stat̄ epo in sinodo. d. c. q̄ sup his. Cōsequēs est igit̄ q̄ venire debēt ad sinodū epi, ⁊ h̄ apte vult Collectarius. i. c. sicut. ꝟ. lȝ qd suppo

16 sito. đ acc. ¶ † Quito ire đbēt ad sinodū epi sacerdotes hn̄tes curā aiaꝝ. d. c. qđ sup his. đ ma. ⁊ ob. vbi ita itelligit Jo. an. in nouel. supplēs ad verbū sacerdotes. s. curatos, quē ibi seqtur Car. zab. iij. op. Imol. ⁊ Pan̄. j. no. ⁊ p̄bat̄ ēt i. c. qn̄. xxxviij. di. vbi Gemi. ⁊ Car. alex. no. Inn. in. d. c. graue. in p̄n. vbi oēs de p̄b. q̄ p̄cedit ēt si sint p̄ntati p exemptos ɓm Arc. ⁊ Jo. an. in. c. j. §. illū. p illū tex. đ ver. si. in. vj. vbi Ge. ⁊ Frā. alij aūt sa-

17 cerdotes † nō habētes curā aiaꝝ nec b̄n̄ficiati nō tenent̄ ire ɓm gl. j. in. d. c. qđ sup his vbi. d. Ant. q. j. seqt̄ Car. zab. iij. op. ⁊ Imo. j. no. Si tn̄ eps vellet aliqd statuere in sinodo ⁊cernēs totū clerū, vel p̄cedere ad reformationē moꝝ, possent oēs clerici diocesis cogi venire ad sinodū autore Panor. in. d. c. qđ sup his. j. no. Inn. in. d. c. graue. quē ibi seqt̄ Jo. an. col. ij. ⁊ zab. col. iij. qn̄ dicūt q̄ vocandus est totus clerus ad sinodum epi.

18 ¶ † Sexto venire debēt ad sinodū epi oēs clerici b̄n̄ficia simplicia habētes q̄uis n̄ habeāt cura aiaꝝ. Ita dicūt aliq p. c. fi. de censi. vbi a ⁊rio sensu ɓȝ Inn. Car. zab. ⁊ alios p̄bat̄ b̄n̄ficiatos q instituunt̄ ppetuo in oratorijs ⁊ capellis visitari posse per epm̄ loci, ⁊ obligari ad solutionē p̄curationis, facit q̄z sinodus epi est p̄paratoria ad visitationē ⁊ quedam visitatio gn̄alis preambula visitationis p̄ticularis ɓm Frā. pauinū in trac. de ptāte. c. sede vacā. j. pte. q. vij. col. j. ⁊ p̄bat̄ ɓm eū in. c. sicut. de accu. ergo si b̄n̄ficiati possint visitari seqt̄ q̄ debēt venire ad sinodū epi ipsius visitationis p̄ambulā, q̄z cui iniūgit̄ ⁊ns iniūgit̄ āncedēs. l. ad rē mobilē. ff. de p̄cu. Sed q̄ tales nō teneant̄ venire affirmat Car. zab. in. d. c. qđ sup his. in. iij. oppo. sufficit. n. curatos ire q postea publicāt populo ⁊ ceteris ecclesiasticis statuta in sinodo epi facta, sicuti faciūt epi de statutis ⁊cilij gn̄alis vel p̄uincialis, vt dicā. j̄. in. iij. pte. ver. sextus actus. Preterea tales b̄n̄ficiati nō subsunt epo lege diocesana, cū nō habeāt ecclesias quaꝝ rōne teneant̄ ad cathedraticū, ⁊ ad quartā decimarū, ⁊ similia, vt in. c. ⁊querēte. de of. or. ɓm Panor. in. d. c. qđ sup his. j. no. post Host. ⁊ Jo. and. ibi nō obstāt allegata in contrarium, q̄z multi tenent contra Inno. in. d. c. fi. ⁊ forte melius autore Panor. ibi in finalibus verbis. vel pōt dici diuersā rōnē eē in visitatione, ⁊ ex separatis nō fit illatio. l. papinianus exuli. ff. de minori. Nō ob. dcm̄ dn̄i Pauini, q̄z. d. c. sicut allegatū p ipsuȝ hoc nō p̄bat si recte inspiciat̄, nā q̄ ibi fit mentio de testibus sinodalibus instituēdis nihil ad p̄positū visitationis fit, q̄z illi nō dicunt̄ visitare ſȝ inuestigare absqȝ vlla iurisdictiōe q̄ correctiōe, vl' reformatiōe digna sunt, de qbus dicā latius. j̄. in. iij. parte. in. xj. actu. cū igit̄ ille tex. nō p̄bet intētionē

19 Pauini, seqt̄ dcm̄ eius nō eē veꝝ, q̄z dcm̄ doctoris † intelligit̄ ɓȝ tex. quē allegat, vt inqt Bar. in. l. nō solū. §. liberatiōis. col. j. ff. de lib. lega. ⁊ idē Bar. in. l. cū qdā. ff. de his qbus vt indig. ⁊ in. l. j. in p̄n. ff. de vulga. ⁊ pu. col. pen. Lepol. in auc. nouo iure. col. x. C. de ser. fugi. Jo. an. in. c. cū nūtius. de testi. ⁊ ifinita ⁊silia allegare possez que alias addidi ad Bar. meū in. d. §. liberationis. ſȝ prudēs omitto, vti nō multū necessariū nec vtile.

20 ¶ † Limita primo qn̄ eps vellet aliqd statuere in sinodo ⁊cernēs totū clerū, vel p̄cedere ad reformationē morū, vt. s̄. p̄xie dixi ꝟs. quinto ire, q̄z tūc simpliciter beneficiati venire tenerent̄.

21 ¶ † Limita scđo qn̄ eps notificaturus eēt in sinodo sua, statuta ⁊cilij p̄uincialis, q̄z hoc casu oēs clerici debēt accedere ad sinodū epi ɓȝ Hug. in. c. fi. xviij. dist. quē refert ⁊ seqt̄ Car. de turre. ⁊ ille tex. hoc p̄bare vr̄ ibi diacones ⁊ clericos ⁊c. facit qa h̄ laici debēt venire vt dicā. j̄. hac eadē parte. ꝟsi. septimo ire.

22 ¶ † Primo ex p̄dictis inferēdū vr̄ canonicos cathedraliū ecclesiaꝝ nō teneri vnir̄ ad sinodū epi, q̄z canonicatus dicunt̄ simplicia b̄n̄ficia ⁊ canonici dicunt̄ simpliciter b̄n̄ficiati. vt no. panor. in. c. nouū genus. col. ij. in fi. de deci. vn̄ canonici cathedraliū ecclesiaꝝ nō dicunt̄ eē in dignitate. c. statutū. in p̄n. vbi Gemi. no. iiij. de rescrip. in. vj. lȝ dicant̄ esse in quasi dignitate, vt scribit dn̄s Fran. de Ripa. in. j. li. respon. c. xxiij. col. j. nu. vij.

23 ¶ † Limita primo qn̄ in sinodo epi tractarent̄ tangētia canonicos cathedraliū eccl'iaꝝ, q̄z tūc debēt inuitari. arg. d. c. fi. vbi p̄bat̄ cathedraliū eccl'iaꝝ canonicos dēre vocari ad sinodum p̄uincialē si tractent̄ ea q̄ ipsa capl'a ⁊tingūt. ⁊ idē vr̄ dđȝ đ sinodo epi, hoc velle puto ibi Jo. an. in nouella sup ꝟbo inuitari. dum dicit canonicos eccl'iaꝝ cathedraliū debere inuitari ad sinodū epi, si tractent̄ tāgētia eos, q̄z de eoꝝ ⁊silio fieri debēt. c. nouit. c. sequēti. eo. ti. ⁊ idē q̄ Jo. an. dicit Car. ibi. q. iij. facit q̄z doctores sepe arguūt de sinodo p̄uinciali ad sinodū epi. vt. j̄. dicā i. iij. pte i. vij. actu. Aduerte tn̄ q̄z lȝ ɓȝ Vincē. Inn. Hos. ⁊ Jo. an. in. d. c. fi. in. d. c. graue. de p̄bē. tex. i. d. c. fi. itelligat̄ mō p̄dicto. s. canonicos cathedraliū ecclesiaꝝ debere vocari ad sinodū p̄uincialē, si tractent̄ tāgentia eos, tn̄ tex. ibi probat q̄ siue tractent̄ tangentia eos siue nō, qđ sunt inuitandi, q̄z di-

24 ctio † maxime ibi posita importat idē esse i casu ⁊rio, ɓȝ Panor.

noꝛ.in.c.dānamus.col.pe.de sum.tri.ꝛ fid.catho.vbi additio
plura allegat loca.itē in.d.c.fi.ponit̄ verbū debeāt, qđ impoꝛ
tat necessitatē.gl.ij.in.c.ꝑposuit.de appel.vbi docto.ꝛ ꝑ hec
Car.zaba.in.d.c.fi.iij.q.ꝛ in.d.c.graue.q.v.ꝫ semp vocan-
dos ad ꝯciliū ꝓuinciale canonicos cathedraliū ecclesiaꝝ ꝓ tu
tioꝛi.idē ꝫ Panoꝛ.in.d.c.graue.col.fi.ꝛ in.d.c.fi.j.ꝛ vl.no.
Et per hec ꝛ supꝛadicta vr̄ idē dōm in sinodo epi, arg.d.c.fin.
Quid tenēdū? Ego puto canonicos cathedraliū ecclesiaꝝ de-
bere ꝑ epm vocari ad suā sinodū de necessitate iuxta haꝫ opin.
sed ipsi non tenent̄ venire nisi de honestate vel nisi tractent̄ tan
gentia eos, vel nisi eps indigeret ꝯsilio ipsoꝝ canonicoꝝ, iuxta
25 primā opi. qđ latius statim declarabitur. ¶ †Limita.ij.illatio
neꝫ ꝑdictā, qñ canonici cathedra.ecclesie haberēt sub se popu
luꝫ subditū epo, vel sub se hērēt capellas subditas epo, qꝛ siue
sint exēpti siue nō, puto eos ire debere ad sinodū epi, arg.c.cū
capella.de priui.ꝛ ꝑ ea q̄ dixi.s.de abbatibus in ꝑn.huius scđe
26 partis.nu.iiij. ¶ †Limita.iij.qñ eps in sinodo suo vellet face-
re statuta, qꝛ ex quo tūc dꝫ eps requirere ꝯciliū capituli sui ꝛ sic
canonicoꝝ cathedralis ecclesie, vt not. Archi.in sum.xviij.di.
ꝛ in.c.ij.de cōst.in.vj.ꝛ late dicā.j.in.iij.pte.actu.xviij.nume.
cxxxvij.puto hoc casu canonicos cathedralis ecclesie debere
venire ad sinodū epi. Sublimita qñ eps ꝯ capitulū ꝑscripsisset
ꝙ nō teneat̄ requirere cōsiliū capituli ſm Pet.de anch.in re
pe.c.j.in.v.q.ix.q.ꝑn.ꝺ ꝯsti.ꝺ quo vide qđ diffuse dicā.j.i.iij.
pte dicto actu.xviij.nu.cxxxix.qꝛ hoc casu nō haberet locū li-
27 mitatio ꝑdicta. ¶ †Limita.iiij. in duobus casibus quos.s.po
sui añ hāc illationē, ꝛ capitulū cathedralis ecclesie nō esset exē
ptū a iurisdictione epi, qꝛ sicuti clerici simpl'r bñficiati i illis ca
28 sibus tenerent̄ venire ad sinodū epi. ¶ †Limita.v.qñ canōici
cathedralis ecclesie haberēt iurisdictionē depēdētē seu resoꝛ-
tissantē ab epo, vt qꝛ appellaret̄ ab ipsis ad epm, iuxta.c.roma
na.§.j.de apel.in.vj. qꝛ hoc casu puto ꝙ deberēt ire ad sinodū
29 epi, ꝑ ea q̄ dixi.s.hac eadē pte.ver.iiij.quero. ¶ †Limita.vj.
qñ canonici cathedralis ecclesie haberēt iudisdictionē cōeꝫ in
aliqbus locis diocesis cū epo, vt est dare exēplū i dñis meis ca
nonicis ecclesie Lugdu.q in ciuitate Lugduni habēt sup cleꝝ
iurisdictionē cōem cū reuerēdissimo.d.Archiepo, nā cū i sino
do epi debeāt coꝛrigi moꝛes clericoꝝ, c.annis singulis.c.qm̄ ꝗ-
dē.xviij.dist.ꝛ late dicā.j.in.iij.pte.ver.ix. actus. puto ꝙ tali
casu dēberēt venire canonici cathedralis ecclesie ad sinodū epi,
qꝛ quo ad illos qui sunt iurisdictionis cōis, sunt cōiudices, pro
ptera venire debēt, sicuti epi deberēt ire ad sinodū ꝓuincialē,
qꝛ ibi sunt ꝯiudices, vt scribit Car.alex. in.c.pp ecclesiasticas.
30 lo.j.col.fi.xviij.dis. ¶ †Scđo ex ꝑdcis isero, canonicos colle
giataꝝ eccle.ñ teneri venire ad sinodū epi, qꝛ si cano.cathedra
liū ecclesiaꝝ nō tenent̄ venire, vt.s.dixi qꝛ dñr habere simplicia
beneficia, a foꝛtioꝛi rōne non tenentur venire canonici collegia
taꝝ ecclesiaꝝ q nō solū dñr hēre simplicia benefica, sed ēt dñr
clerici scđi gradus autoꝛe gemi.ꝛ Car.alex.in.c.epos.xvij.di.
col.ij.vꝫ.n.argu.a maioꝛi ad minus negatiue.gl. i ꝟbo multo
foꝛtius.in.c.cū in cūctis.in ꝑn.de elec.vbi doc.ꝛ in auc.multo
magis.C ꝺ sa.san.ec.facit qꝛ canonici collegiataꝝ eccle.nō vo
cant̄ ad ꝯciliū ꝓuinciale, vt no.Car.zab.in.d.c.fi.j.not. ꝺ his
q̄ fi.a pl.sine ꝯsensu ca.ꝛ tñ canonici cathedraliū ecclesiaꝝ vo
cant̄ vt ibi. ¶ Limita.j.in duo.casibus i qbus oēs clerici bñ-
ficiati tenent̄ venire ad sinodū epi, quos posui.s.añ ꝑmā illatio
31 nē ꝑcedētē. ¶ †Limita.ij.qñ canonici collegiataꝝ ecclesiarū
haberēt populū subditū sub se vel capellas subditas sub se, vt
dixi.s.in ꝑcedenti illatione de canonicis cathedralis eccl'ie in.
32 ij.limitatione. ¶ †Limita.iij.in capitibus ipsaꝝ collegiataꝝ
ecclesiaꝝ habētibus curā aiaꝝ vel iurisdictionē depēdētē ab
epo, nā hoc casu ipsa capita tenent̄ ire ad sinodū epi, vt.s.ver.
iiij.ire.ꝛ ver.v.ire.ꝛ in pcedēti illatione limitatione quinta.
33 ¶ †Septimo ire ad sinodū epi debēt oēs ēt laici qñ eps in sua
sinodo notificaturus ꝛ publicaturus est statuta edita in sinodo
ꝓuinciali seu archiepali.c.fi.xviij.dist.vbi ait Archi.queꝫ ibi
sequit̄ vterqꝫ Car.ꝙ tñ hoc casu venire laici debēt ad sinodū
epi, idē scribit Panoꝛ.in dispu.inci.eps.col.xviij.ver. ad ꝯci
liū, ꝗ Pañ.in.d.c.qđ sup his.j.no.de ma.ꝛ ob.vult laicos ēt
ex alia cā vocari posse ad sinodū epi, ꝛ maxime qñ tractarent̄
negotia tāgētia ipsos laicos, idē vult Gemi.in.d.c.fi.v.not.di
cens laicos posse intromitti in sinodo epi, qñ fiūt actus tāgētes
ipsos, vt qꝛ publicantur cōstitutiones tangentes omnes de dio
cesi, sed itellige ꝙ in dictis casibus intromitti pñt non quidem
vt iudicēt vel doceāt, ſꝫ vt audiāt.c.dicēdus.lxij.dis. fac.c.pp
ecclesiasticas.in ꝑn.xviij.dist.ꝛ qđ no.Car.ꝯs.viij.inci.qđ sta
34 tutū sub rub.ꝺ ꝯsti. †Sed vbi tractarent̄ coꝛrectiones, vel ne-
gotia tm̄ clericoꝝ debēt laici excludi a sinodo, autoꝛibus Joā.
and.Car.zab.ꝛ Pan.in.d.c.fi.de his q̄ fi.a pla.sine ꝯsensu
ca.ꝛ eo.Pan.in.d.dispu.eps.col.xvj.Fely.in.c.aplice.col.
v.de exce.ꝛ in.c.j.in ꝑn.de spōsa.Car.alex.i.c.i. col.xiij.xv.
dist.mouent̄ isti arg.c.massana.de elec.vbi laici ꝓhibent̄ inter
esse electioni ꝑlati cū canonicis, ꝛ expressius ꝓbat̄ in extraua.
Bonifacij octaui.q̄ inci.debēt superioꝛibus sita inter extraua.
cōes.tit.de offi.oꝛdi.vbi eps visitās monasteria dꝫ tm̄mō du-
35 cere secū ꝑsonas clericali caractere insignitas. ¶ †Intellige
tñ primo ꝑdicta ꝙ laici debēt in casu.j.ꝑdicto venire ad sino-
duꝫ epi de ꝯgruitate, qꝛ de necessitate nō debēt venire, qꝛ suffi-
cit clericos ire ꝛ postea nūtiare laicis autoꝛe Archi. in.d.c.fi.
quē ibi sequnt̄ Gemi.ꝛ Car.de turre dicētes, ꝙ laici veniunt
ad maioꝛē fidē habēdā, qꝛ magis credit̄ verbis epi ꝙ̄ clericoꝝ.
36 ¶ †Intellige.ij.ꝑdicta vera ꝙ laici debēt ire ad sinodū epi in
predicto ꝑmo casu esse vera, qñ in sinodo archiepali aliqđ noui
statutū fuit, alias nō cogunt̄ venire ad sinodū epi, ēt qñ publicā
tur statuta ꝯcilij ꝓuincialis vt not. Archi.in.d.c.fi.quē ibi se-
37 quunt̄ Gemi.ꝛ Car.de turre. ¶ †Octauo ire ad sinodū epi de
bēt illi q ex ꝯsuetudine accedere solēt vt ꝓbat̄ i.fi.c. i ꝑn.xviij.
q.ij.vbi dr̄ ꝙ monasteria debēt epo ꝯsueta seruitia, ꝛ ꝑ illū tex.
ita no.Host.in sum.tit.ꝺ offi.oꝛdi.§.qđ pertinet. col.vij. ver.
sint añt qdā. ibi itē venire cogunt̄ seqt̄ Astesanus in sum. lib.
vj.tit.xliij.arti.iij. Cōfirmo.j.qꝛ iurisdictio acqrit̄ ꝯsuetudine.
c.cū ꝯtingat.de fo.cōpe.l.i.C.de emā.multa ad hoc allegat.d.
Rochus de cur.in.c.fi.col.xvj.ver.viij.infert̄, ꝺ ꝯsue. ſꝫ sino
dus est mixta de lege iurisdictionis ꝛ de lege diocesana vt dixi
.s.in.i.pte.q.xj.ergo seqt̄ ꝙ ex ꝯsuetudine pñt aliq obligari ve
nire ad sinodū epi, ꝛ eiusdē subijci iurisdictioni sinodali, ꝯfirmo
scđo qꝛ alius ab epo, pōt ꝑscribere ptātē ꝯgregādi sinodū quo
ad certos ecclesiasticos vt dicā statim hac eadē pte. ꝟ.his ꝑli
batis, ergo eps quo ad certos q ad suā sinodū venire nō tenebā
tur pōt acqrere ex ꝯsuetudine ꝙ venire teneant̄ licet cessante
ꝯsuetudine de iure nō tenebant̄.ꝛ puto ꝙ ad inducendā talem
38 † cōsuetudinē sufficiāt.x.anni, qꝛ est ꝑter ius iuxta glo.in ꝟbo
ꝯsuetudo in.c.fi.de ꝯsue.in.vi.gl.in verbo statuimus. in.c.vt
litigātes de of.oꝛ.co.li.de qbus gl.vide Panoꝛ.in.d.c.fi.co.
vij.ꝟsi.ꝙ̄tū vero de ꝯsue.vbi.d.Rochus col.xlij. ꝟ.ij.ꝯclu.
multa alleg.nisi foꝛte talis ꝯsuetudo esset ꝯ abbates exemptos
nō habētes populū vel capellas sub se, vel ꝯ mēdicantes quos
.s.dixi de iure nō teneri venire ad sinodū epi, qꝛ tūc regreret̄ cō
suetudo ꝑscripta spacio.xl.anno.qꝛ est ꝯ ius ꝑ ea q̄ dñr in dcis
locis intelligo ēt ꝙ in tali ꝯsuetudine interueniāt alia reqsita
ad inducēdā ꝯsuetudinē de qbus lege doctoꝛes in.d.c.fin.qꝛ
39 nō est materia peculiaris huius ꝓpositi. ¶ †Nono accedere
ad sinodū epi debēt oēs lesi q querelas suas in sinodo epi ꝯtra
aliquos ꝓponere, ꝛ de eisdē rōnem habere volunt.c.pp eccle-
siasticas.in prin.lo.ij.xviij.dist.qui tex.licet loquat̄ in his qui
ꝓponere volūt suas querelas in sinodo prouinciali, tñ idē iuris
est in istis qui querelas suas proponere volunt in sinodo epi,
ꝑ ea que dicaꝫ.j.in.iij.parte huius tractatus in.viij.actu. Ra-
tio huius esse pōt, qꝛ in omni iudicio debēt esse tres ꝑsone, scꝫ
actoꝛ, reus, ꝛ iudex, vt not.in rub.extra de iudi.sed si isti nō ve
niunt nullus esset actoꝛ, ergo venire debent.
40 ¶ †His prelibatis, incidēter ꝑrio quero, an quis ex.s.dictis
se possit tueri ꝑscriptione, ꝙ non teneat̄ venire ad synoduꝫ epi,
vr̄ prima facie dōm ꝙ sic, qꝛ iura epalia pñt prescribi ꝑ inferio
rē.c.auditis.c.cū olim de ꝑscrip.vbi oēs doctoꝛes, ꝛ plura ad
hoc allegat dñs Balbus.in tracta.ꝑscriptionū.j.parte.v.par
tis.q.xj.que videri pñt, multa certe dici possent circa hāc qō-
nē.paucis tñ absolnendo ꝛ capiendo ea que magis stringūt, pu
to ꝯriū verius, scꝫ ꝙ qs ex.s.dictis nō pōt se tueri ꝑscriptione.
Moueoꝛ primo, qꝛ in synodo epi dꝫ prestari obedientia.c.qđ
super his.de maioꝛ.ꝛ obed. sed obedientia non potest prescri-
bi.c.cum non liceat.de maioꝛ.ꝛ obe. Scđo moueoꝛ qꝛ in syno
do epi dꝫ solui cathedraticū vt dicam.j.in.iij.pte, sed cathedra
ticum non potest prescribi.vt ibi dicā, ergo nec obligatio veniē
di ad synodum.arg.auc.moltomagis.C.de sacrosan.eccle.vbi
potentioꝛ est prohibitio in causa quam in causato.
41 ¶ †Limita qñ alius prelatus ꝙ̄ eps siue ille sit extraneus, siue
subditus epo, ꝑscripsisset ius celebrandi synodū in aliquo loco,
qđqꝫ ad eā certi venire debeāt, nā hoc casu puto illos certos
nō posse cogi ꝑ epm i cuius diocesi sunt, ire ad synodū suā, cū in
ꝯsequentiā prescripserint libertatē nō eūdi ad synodū epi, cum
sint obligati ire ad synodū alterius prelati. Moueoꝛ primo ex

notatis in.d.c.cũ nõ liceat, vbi ɔcludit̃ q lз plena exẽptio ab obedientia superioris nõ possit prescribi p subditũ, tñ põt pscribi q alteri q̃z epõ supiori debeat̃ obediẽtia, quo casu subditus pscribit libertatem ɔ̃ suũ supiorẽ. scd̃o moueor ex eo quod not. Fely.in.c.cũ ex officij.col.v.vſ.limita.iij.eo.ti.⁊ dñs Baldus loco pxime alleg.q̃.xvj.vbi ɔcluditur ptãtẽ visitãdi subditos epi, exigẽdiq3 ab eisdẽ pcurationẽ, posse prescribi p inferiorẽ, adeo q hoc casu subditi epi nõ pñt visitari aut pcurari p epm, q̃uis in dictis duobus casibus iura clamant obedientiã ⁊ pcurationẽ nõ posse pscribi, vt pз in dictis.c.cum non liceat ⁊.c.cũ ex officij. Tertio moueor qꝛ inferior ab epõ potest prescribere merum impiũ in certa parte alicuius diocesis nomine sue dignitatis, vt late not. Panoꝛ.post antiquos in.c.cũ ɔtingat.col.j.de foro cõpe. sed sinodus est meri imperij autore Jnno.in.c.trãsmissaз.in fi.verbis de electio.ergo sequit̃ q põt pscribi, put posset dari exẽplũ in Lausanẽsi capi.q̃ i certis parrochijs, vt accepi, hз iurisdictionẽ epalẽ ⁊ ibi exercet oĩa q̃ sunt iurisdictionis epalis ex pscriptione tãti tp̃is, de cuius initio nõ extat memoria, iuxta.c.j.de pscrip.in.vj.⁊ in casu huius limitationis pcedere pñt iura.j.loco adducta que p hec sunt soluta.

42 ¶ † Jtẽ ⁊ scd̃o incidẽter quero an.s.dicti quos dixi debere venire ad sinodũ epi, debeãt venire psonalr̃, an aũt sufficiat mittere procuratores. Prima facie vr̃ q debeãt venire psonaliter, qꝛ epi tenent̃ cõparere personalr̃ in ɔcilio gñali, nisi sint legitime impediti, vt scribit dñs Anto.de rosel.in trac.de concilijs. car.ix.ver.q aũt ad cõciliũ venire debẽt, adeo q cessante impedimẽto nõ pñt cõparere p procuratorẽ vt ibi dicit. Et idẽ est in debẽtibus ire ad sinodũ pũinciałẽ, qꝛ debẽt cõparere personaliter, nisi in casu necessitatis, vt pbat̃ in.c. eps. ⁊ in.c.placuit. xviij.dist.not. Panoꝛ.in.c.fi.ij.not.de his que fiunt a prela. sine ɔsensu capi.⁊ ita vr̃ dõm in debentibus venire ad sinoduз episcopi, ⁊ ita videtur tenere Jmol.in.d.c.q̃ super his.col. ij.de maioꝛi. ⁊ ob.vbi dicit q si abbas habeat ecclesias sibi subiectas in diuersis epatibus, ⁊ eodẽ tp̃e qlibet eps cõgreget sinodũ, poterit psonalr̃ ire ad vnã, ⁊ ad aliã poterit mittere aliuз loco sui eo casu quo tenet̃ ire ad sinodũ pp dictas ecclesias. itẽ curati in sinodo debẽt reddere rõnẽ de duobus.s.qualiter officiuз administrẽt, scd̃o q̃liter baptizent.c.qñ.xxxviij.di.⁊.j.dicã sed hoc nõ vr̃ posse fieri p aliũ, sicuti ɔfiteri, ⁊ impetrare veniã quis nõ põt p aliũ, ⁊ similia facere que ponit glo.in.c.põt quis de regu.iur.in.vj. Jtẽ nec addiscere põt quis p aliũ. Pañ.in. c.j.col.iij.ver.not.hec.de sum.tri.⁊ fi.catho. Jn ɔ̃riũ vr̃ qꝛ nõ reperit̃ hoc casu phibitus vsus pcuratoꝛũ, ⁊ edictũ de pcu. est prohibitoꝛium.c.j.in pñ.de pcur.in.vj.l.j.§.vsus.ff.de pcu.facit qꝛ citatus simpliciter nõ tenet̃ cõparere psonaliter, sed põt cõparere p pcuratorẽ.c.pe.de iura.calũ.vbi ita not. Pañ.ij. not.⁊ not.in.c.j.de iudi.in.vj.sed nullibi reperit̃ q.s.dicti debeant cõparere psonaliter, ergo ⁊c.⁊ p ista pte vr̃ text.in.d.c. fi.de his que fiunt a p̃la.sine ɔsensu capi. ibi ⁊ eoꝛum nuntij, vbi Jmol.ita tenet.vr̃ ẽt tex.in.c.eps ad sinodum.xviij. dist.⁊ licet illa capitula loquant̃ in debentibus venire ad sinodũ prouincialem, tñ idem vr̃ dicendum in sinodo episcopi, qꝛ de vna ad aliam sepe arguunt ⁊ inferunt doctores, vt.j.frequenter videbis. Quid tenendum ? Puto secundam opinionẽ veriorẽ per iura.s.allegata. ⁊ quia eps potest interesse sinodo per alium,
43 vt.s.dixi in prĩn.huius secunde partis, ⁊ ẽt qꝛ Jmol. qui † eãdẽ opinio.tenet in.d.c.fi.plenius examinat articuluз q̃z alibi, quo casu dicẽdũ est, q velit sequi hanc opinio. vt est pulcher tex.in l.diui.circa mediũ.ff.de iure pat.de quo vide Fran.de curt. in. l.admonẽdi.col.xxij.ff.de iureiu. Pañ.in.c.bone lo.ij.col.penul.de postu.p̃la. Barba.in repe.c.rainutius.col.liiij.de testamen. Corsetus ponit in singula.in litera, o, in verbo opinio. Car.alex.in.c.si vir.col.j. de cogna.spiri. Nec obst.si dicas Jmol.dicere hoc procedere presertim in canonicis ob difficultatẽ q omnes simul eant, qꝛ rñdeo q ex quo vtitur dictione pre
44 sertim † vult idẽ iuris esse in alio casu ɔ̃rio, qꝛ dictio presertim stat comparatiue. Pano.in.c.per tuas.lo.j.col.ij.ver. no.tñ de simo.vbi Jo.de ana.⁊ in.c.illo vos.de pig.fateoꝛ tñ tutius esse q.s.nominati personaliter eant, propter statuta que ibi fiũt quibus ɔ̃dicere pñt si sint eis nociua argu.c. nicena.xxxj.dist. per ea que dicit Jmol.in.d.c.q̃ super his.col.ij.de ma.⁊ ob.
45 ¶ † Fallit.j.qñ aliqui essent citati, vt personaliter veniant ad
46 sinodũ glo.ij.in.d.c.fi.vbi Panoꝛ. col.iij. ¶ † Fallit.ij.in curatis qui redditurí sunt rationem de his que.s.dixi quos nõ puto in illo casu posse per procuratoreз cõparere. arg.c.pastoralis.de iudi.⁊ gl.in.c.j.de cõfes.in.vj.hoc tñ tp̃e quo epi nõ exigũt hãc rõnẽ cũ curatis nec eoꝝ vicarijs, puto valere cõsuetudinẽ q cõparere personaliter nõ teneant̃.arg.c.cũ cessante.
47 de appella.nõ obst.alleg.in ɔ̃riũ, † qꝛ iõ epi debent cõparere in ɔcilio generali personaliter, qꝛ sunt ɔiudices, teste Rosello vbi.s.⁊ habẽt vocẽ decisiuã ẽm Panoꝛ.in disputa.incip.eps.col. xvij.⁊ ibi col.xviij.ver.ad ɔciliũ pũinciale, expresse dicit iferiores nõ vocari ad cõciliũ epale ad cõmunicandũ vel statuendũ sed vt facta in cõcilio prouinciali intimentur. Jtẽ vt eps corrigat ⁊ querelas audiat.nõ obst. quoq3 illud q̃ dr̃ de debentibus ire ad conciliũ pũinciale, qꝛ epi qui put probat̃ in iuribus preallegatis debent personaliter comparere in sinodo prouin-
48 ciali † sunt vti iudices, aut saltẽ assessores, vt not. Jnnocẽ.in.c. graue.de p̃bẽ.vbi oẽs sequunt̃.⁊ no. Panoꝛ.in.d.c.fi.j.not. Jmmo epi in sinodo pũinciali dicunt̃ esse vt collegiũ hз Pet. de ancha.in.c.sicut.de accusa.quẽ ibi in finalibus verbis seqt̃ do. Fely. Propterea si eps vellet tractare causas criminales aliquoꝝ clericoꝝ in sinodo, quo casu consensuз capituli cathedralis ecclesie dз requirere ẽm aliquos, quos refert domi. Felynus in capi.irrefragabili.col.iij.de offi.oꝛdi.canonici debẽt psonaliter cõparere.arg.eius q̃ not. Alex.in.l.fi.C.de pcu. vbi dicit q citatus vt cõpareat tanq̃ cõiũctus, vel consanguineus vt ex foꝛma statuti ɔsensum prestet i ɔ̃tibus minoris, vel mulieris dз psonaliter cõparere. hoc tñ cessat hodie, qꝛ ex cõsuetudine gñali epi in causis criminalibus nõ requirunt cõsensum, vel ɔsiliũ capituli, que ɔsuetudo valet.c.nõ est.de ɔsuetu.in.vj. Ad alia patet responsio ex supradictis.

49 ¶ † Scd̃o principaliter quero qua pena puniri debeãt supradicti si nõ veniãt ad synodũ epi. Rñ.debẽt excõicari.tex.est in c.fi.xviij.di.⁊ in.c.q̃ sup his.de maio.⁊ obe.iã totiẽs alleg. ibi p censurã.pñt ẽt suspẽdi, vel iterdici, qꝛ appellatiõe cẽsure ɔtinet̃ excõicatio, suspẽsio, ⁊ interdictũ.c.querẽti.de vbo.sig.

50 ¶ † Amplia primo hoc pcedere ẽt lз veniãt ʒ nõ i termino cõpetenti, hoc est in termino assignato.per.c.placuit.⁊.c.si eps. xviij.di.vbi vterq3 Car.not. si tñ veniãt synodo iã incepta, nõ debẽt puniri, qꝛ ex quo veniũt presumunt̃ fuisse impediti.arg. l.diuus.ff.de in iteg.resti.ita Gemi.in.c.si eps.col.j.xviij.dis.

51 ¶ † Amplia scd̃o hoc pcedere nõ solũ si nõ veniãt, ʒ ẽt si veniãt ⁊ illicẽtiati recedant.c.si quis aũt.xviij.di.c.rursus.xj.q. iij.c.j.de iudicijs.fa.q not. Jnno.⁊ Panoꝛ.in.c.ɔsuluit.col. iij.de offi.deleg.vbi dñt q si canonicus sit vocatus ad electionẽ ⁊ die prefixa nõ fiat electio, ʒ differat̃, si postea recedat, presentes eo nõ citato vlterius poterũt pcedere ad electionẽ. faciunt ẽt nõtata per Bar.in.l.si facta.§.Julianus.vbi Alexan. col.xiiij.ff.de dã.infec.vbi dicit q veniẽs ad iudiciũ ⁊ nõ stans vsq3 ad discessum iudicis, nõ dr̃ venisse nisi lĩiatus abeat. facit ẽt qꝛ laici nõ debẽt exire de missa ante bñdictionẽ, nec clerici de hoꝛis ante bñdicamus dño, vt not. Cardi. Zaba.in cle.j.in prĩn.viij.not.de cele.missa.a simili ergo veniẽtes ad synoduз, ⁊ recedẽtes ante gñalẽ lĩiam que fit in bñdictione epi, dum dicit, vt possitis illesi ad pp̃ia redire, nõ censent̃ venisse, ⁊ ideo possunt excõicari, interdici, vel supendi, q no.contra multos qui statim incepta synodo recedunt.

¶ Limita ⁊ intellige qñ dñtes venire eẽnt ɔtumaces ⁊ ter cita
52 ti seu moniti, al's nõ deberẽt † exõicari, interdici, vel suspendi. c.sacro.de sen.excõ.autore Car.alex.in.d.c.si quis epoꝛum.
53 viij.di.post Archi.ibi. Monitio tñ vna † si fuerit facta in sinodo hз vim trine monitionis.glo.ij.in.c.si eps.xviij.di. quã seqt̃ Panoꝛ.in.c.ex literis.col.iiij.ꝺ ɔsti.⁊ in.c.cũ cã. col.ij. de offi.deleg.⁊ in.c.cũ nobis.col.fi.de elec. Fely.in.c. cum sit romana.col.vj.ver.ix.not.de appel. ⁊ in.c. qm̃.§.porro.col. vij.ver.aduerte tñ, vt lit.non contest.vbi pulchꝛe.⁊ Jo. lapus i repe.c.per vestras. car.lxvj.col.iiij.ver.ẽm q̃ ex verbis de do.inter vi.⁊ vxo. Frã.ꝺ ripa i.d.c.j.nu.lxxxj.col.xxxvij.de indicijs. Ratio huius est, qꝛ in actibus extraiudicialibus regu
54 lariter † non requiritur peremptoꝛia citatio, sed sufficit vnica vt not.in dictis locis, ⁊ not. Bar.in.l.si tempoꝛa.C.de fide instru.⁊ iuribus haste.fiscal.li.x.⁊ in extraua.ad repri.in verbo termino, ⁊ glo.in cle.j.in verbo requisiuerunt.de here. de quo vide late Fely.in.d.c.ex literis.col.v.ver.in glo.j.de constit. Roma.singu.ccccxxiiij.incip. ego dixi doctores.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretoꝛi.de ope.no.nun. Alex. in.l.cõtumacia. in.viij.fallẽ.ff.de re iudi. Hippol.in.l.de vnoquoq3.nu.clxviij. eod.titu.q̃ hactenus obseruaui, qꝛ in sinodo moneo in genere omnes debentes venire ad sinodum de iure vel ɔsuetudine q veniãt in proxima sinodo, sed qꝛ sum tardissimus in ferendis cẽsuris ecclesiasticis, quas video passim negligi, nolui adhuc pro

hac

hac re ferre censuras etiam in genere. vbi enim non speramus
55 † censuras profuturas, nõ debemus eas fulminare, vt dicit Ge
mi. post Host. in. c. cõstitutionẽ. §. fi. de sen. excõ. in. vj. quem
ibi sequit̃ Phil. fran. ⁊ Lapus loco proxime allega. Collecta
rius in rub. de sen. excõ. col. fi. Fely. in. c. j. col. pe. ver. quarta
est. d. Anto. de offi. deleg. ⁊ in. c. apostolice. col. ij. de except.
Ex supradictis infert̃ debẽtes venire ad sinodum epi, peccare
mortaliter si nõ veniant, q̃ excõicatio nõ fert̃, nisi pro peccato
56 mortali. c. nemo epoꝝ. xj. q. iij. ¶ † Tertio principaliter que-
ro, an in aliquibus casibus excusentur qui debẽt venire ad sino
dum epi, si nõ veniãt? Rñdeo sic, in casibus sequẽtibus. Pri-
mo si in citatione exprimeret̃ iniusta cã, ⁊ idẽ si sciret̃ sinodũ cõ
gregari per epm pp malã cãm, ⁊ si esset talis cui cõdicere nõ au
derent, si presentes essent, puta si esset super fauore prestãdo pñ
cipi excõicato, ẜm Inno. singulariter in. d. c. qḋ super his. de
maio. ⁊ obe. quẽ ibi referũt ⁊ sequunt̃ oẽs, ⁊ Pet. rauennas in
compendio iuris canonici titu. de maio. ⁊ obe. col. vj. Fely. in.
c. veniens. col. ij. de accu. facit not. in. c. si qñ. de rescri. ⁊ in. c.
inquisitioni. de sen. excõ. ⁊ per legistas. in. l. ij. ff. si quis in ius vo
ca. nõ ier. ⁊ per. d. Phil. deci. in. c. prudẽtiã. in prin. col. xij.
ver. ⁊ notãdũ est. de offi. delega. in quibus locis multa scribũ
tur per que posset exornari hec materia, sed ego non scribo ad
57 pompã, nec delector in verbis superfluis. ¶ † Secũdo excusa
tur qñ debẽtes venire essent infirmitate, senectute, necessitate,
vel alia grauiori cã detenti. arg. c. peruenit. c. placuit. c. eps. j.
xviij. dist. qui tex. loquunt̃ in sinodo prouinciali, sed extẽdi pos-
sunt ex idẽtitate rõnis ad sinodũ epi, p iura vulgaria. Que aũt
infirmitas excuset, dicerẽ febrẽ quartanã vel aliã similẽ leuẽ
infirmitatẽ non excusare. argu. l. quesitũ. ff. de re iudi. ⁊ ita not.
glo. j. in. d. c. placuit facit qḋ not. Car. zab. in. c. j. q. vij. de ce-
lebra. mis. vbi dicit leuẽ infirmitatẽ nõ excusare ab horis dicẽ-
58 dis. † Sed pestis bene excusaret que excusat a cõparẽdo in iu
dicio Bar. in. l. recusare. §. si quis alio. ff. ad treb. Pano. in. c.
dilecti. col. v. de dolo ⁊ cõtu. not. pulchre Fran. de ripa in tra.
de peste. in. iij. parte. ij. partis. q. iiij. qḋ intellige veꝝ qñ pestis
esset magna. Leuis. n. pestis nõ excusaret autore Car. alex. in.
d. c. placuit. col. fi. Itẽ quilibet alius morbus sonticus excusa-
59 ret. d. l. quesitũ. † Qualiter aũt ꝓbat̃ infirmitas. rñdet Cardi.
alex. in. d. c. placuit. col. ij. probari primo per medicos. l. semel
C. de re milita. lib. xij. scḋo per familiares. argu. l. cõsensu. C. de
repu. tertio probat̃ per iuꝝ infirmi accedentibus alijs conie-
cturis, vt q̃ facies est attenuata. de quo vide Bar. i. d. l. quesi-
tum. vbi dicit hanc excusationẽ ẽt posse fieri p quẽlibet sine mã
dato, quẽ sequit̃ do. Frã. de ripa loco ꝓxime allega. q. v. Quo
60 aũt ad † etatẽ dicũt aliqui etatẽ. lxx. anno. excusa. q̃ hec excu-
sat a tutela. §. itẽ mater. insti. de excu. tut. l. vnica. C. de etate. s3
ẜm Car. alex. in. d. c. placuit. in pñ. cũ nõ inueniat̃ iure expres
sum relinquendũ est arbitrio iudicis. c. de causis. de offi. dele.
61 l. j. ff. de iur. delib. † Quo ad necessitatẽ, dic ꝙ nõ q̃libet excusat
sed requirit̃ ꝙ sit grauis. c. peruenit. c. eps. et. j. xviij. dist. ⁊ va
rios casus ponit dicens excusationẽ prestare si quis impedit̃ ꝓ
pter tempestatẽ, vel flumẽ, vel q̃ vocatus est ad testimoniũ, vel
ad dignitatẽ, vel si quis incipit abesse causa reipublice, vel si do
mestico funere impedit̃, vel si maius negotiũ quẽ trahit, ⁊ timo
re hostiũ perculsus sit aliaq3 multa impedimẽta accidere pos-
sunt pp miserãdã sortẽ hoĩs, que nõ pñt cõmode enumerari, ⁊
ideo relinquuntur arbitrio iudicis. gl. not. in. c. si iusto. de ele.
62 in. vj. † Possunt aũt ꝓbari impedimẽta pdicta vel similia cir-
cũscriptis supradictis p vnũ testẽ. ẜ3 Car. alex. i. d. c. placuit.
post gl. ibi i verbo rõnẽ. imo deficiẽte teste p iuramẽtũ si credi
mus Car. de turre cremata ibi per ea que not. Jo. and. in addi
tio. ad Spe. tit. de appella. §. nũc breuiter. ver. quid ergo. ⁊ rõ
est q̃ nõ tractat̃ de graui preiudicio alterius glo. fi. in. c. sicut.
de sen. excõ. Si aũt ageret̃ de preiudicio alterius, tũc an impe-
dimẽtũ possit ꝓbari p iuramentũ staret̃ arbitrio iudicis, vt vult
Phil. fran. in. c. cupientes. §. per viginti. col. ij. ver. itẽ nota
ex glo. de elec. in. vj. post Bar. ⁊ Ang. in. l. ij. §. qḋ diximus. ff.
si quis cautio. ⁊ Panor. in. c. ex rõne de appel. vbi dñs meus
col. xij. ver. iiij. principaliter multa dicit. qḋ nõ examino, quia
63 non pertinet proprie ad presentem materiam. ¶ † Tertio ex-
cusantur supradicti quos dixi debere venire ad sinodum episco
pi, qñ diuinus cultus destitueretur si veniret. arg. c. fi. de cle. nõ
resid. ⁊ c. fi. de rescrip. in. vj. ita scribit Panor. in. d. c. qḋ sup
his. j. not. de maio. ⁊ obe. Car. alex. in. c. pp ecclesiasticas. lo.
j. col. iij. xviij. di. ⁊ Imol. in. d. c. graue. col. vj. vẜ. ad synoda-
le. de preben. summa Siluestrina. in vbo cõsiliũ. §. vj. fa. c. pe.

⁊ que ibi notant̃. de cõsti. Itẽ facit ꝙ not. Jo. an. in. c. ꝙ oẽs. de
reg. iur. in. vj. facit ẽt q̃ fauendũ est diuino cultui. c. in his. vbi
Card. zaba. j. notab. de priuileg. ⁊ cle. ij. de decimis. vñ vulgo
dici solet, maledictũ negotiũ, pp quod dimittit̃ diuinũ officiũ.
64 ¶ † Aduerte tñ predicta impedimẽta ⁊ similia ita demũ excu
sare, nisi culpa debẽtiũ venire, ipedimẽta ipsa veniãt. l. fide ius-
soꝝ. §. j. ff. q satisd. cogan. l. de die. §. plane. eo. ti. ita Archidia.
in. d. c. pueniit. xviij. dis. ꝙ Car. alex. ibi circa mediũ intelligit
veꝝ, qñ culpa ad hoc, vel circa hoc est adhibita, p ea que notã
tur in. c. imputari. de reg. iur. in. vj. Adde ꝙ si culpa ipedimẽ
ti nõ fuit ordinata ad finẽ cõmodi excusat. p gl. in. c. statutũ. §.
cũ vo. in verbo nõ audẽs. de rescrip. in. vj. ⁊ late tradit Fely.
post multos quos allegat in. c. cũ sup. col. xj. vẜ. limita scḋo. de
65 excep. quẽ oĩno vide. ¶ † Aduerte ẽt pdicta impedimẽta ita
demũ excusare, dũmõ ꝓbet̃ adhibitã fuisse diligentiã vt remo
ueret̃. autore Inn. in. c. ex trãsmissa de pres. quẽ ibi oẽs refe-
rũt ⁊ sequunt̃. ⁊ Fely. ibi ad corroborationem adducit multa. ⁊
dñs meus Phil. dec. in. d. c. cũ iter. col. ix. v. pdicta cõclusio.
de excep. ⁊ in. c. cũ sit Romana. iij. notab. ⁊ in. c. ex rõne. col.
xv. vẜi. iij. ⁊ vlt. de appel. Ratio pcipua huius est, q̃ nõ dr̃ im
peditus q põt remouere impedimẽtũ ẜm Bal. in. l. s3 si preto
rẽ. §. j. vẜi. s3 nec ad eos. ff. ex qbus causis. ⁊ sequunt̃ doctores
pallegati. ⁊ dñs meus Phil. deci. in. l. qui põt. in principio. ff.
de regu. iur. ¶ Limita primo. nisi notoriũ esset quod oĩs dili-
gentia esset frustatoria. vt p Felyn. in. d. c. ex transmissa. col. j.
¶ Limita scḋo. qñ difficile esset remouere impedimẽtũ, q̃ tũc
excusat̃ si fecit quod potuit. Bar. in. l. q cõmeatus. ff. de re mi
66 lita. dñs Dec. in. d. l. q põt. in princi. ¶ † Aduerte deniq3 vti-
le esse ꝙ impediti impedimẽtis predictis, ꝓtestent̃ corã hone-
stis personis iuxta Inno. ⁊ Panor. in. d. c. ex transmissa. vbi
Fely. col. iiij. limitat tribus modis, que omnia seruirẽt optime
hic, s3 ego pãnosus, nõ audeo tãti comitis vtriusq3 iuris me in
signibus ornare. Tu igitur qui teneris ire ad sinodũ epi, si im
pedimento aliquo ex prenarratis detinearis, vel similibus, pu-
ta q̃ habes funus celebrãdũ ⁊ corpus alicuius sepeliẽdũ. arg.
gl. ij. in. c. cõsuluisti. de ce. mis. vel q̃ i parrochia tua multi sunt
infirmi, vel multe sunt mulieres de ꝓxio pariture, ⁊ tu es solus
in parrochia tua presbyter, ⁊ instat tempus eundi ad sinodum
episcopi, adhibe omnẽ diligentiam remouendi impedimentum
vel eidem prouidendi aduocando aliuꝫ presbyterũ idoneuꝫ ꝙ
si hoc facere non possis, protesteris coram honestis personis,
vel capias cartam testimonialẽ a notario, vel auctẽtica perso-
na quã mittas tuo epo cum literis tue excusationis, optima. n.
67 cautela est † semper protestari si credimus Fely. in. d. c. ex trã
smissa. col. iiij. in fi. ⁊ Jas. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori.
col. ij. ver. ij. not. ff. de no. ope. nun. ⁊ in. l. pperãdũ. §. si autem
vterq3. col. ij. C. de iudicijs. ⁊ hoc propter euitandas tot opinio
nes in hac materia impedimentoꝝ, ⁊ etiam ad euitandas pe
nas infligendas per episcopum contra non comparentes in si-
nodo, ⁊ de predicta materia protestationis impedimenti vide
late do. Fran. de ripa in tracta. de peste. in. iij. particula. ij. par
68 tis prin. q. vj. ¶ † Iuxta predicta quero primo quid si debẽtes
venire ad sinodum episcopi sint impediti aliquo ex predictis im
pedimentis, an debeant mittere procuratorem, vel nuntiuꝫ? rñ
dendo puto nõ teneri mittere procuratorẽ expressuꝫ, ex quo nõ
tenentur comparere ⁊ sunt ex iusta causa impediti, per glo. in.
c. j. in verbo absentia, quo tempore mil. inuesti. in feud. de qua
vide Soci. cõsi. lxvj. incip. visa donatione. col. vij. ver. sed istis
lib. ij. ⁊ est alia glo. similis in verbo indicata. in. d. l. quesituꝫ. ff.
de re iudi. vbi Alex. late col. ij. ver. itẽ nota. de qua tamẽ mate
ria vide Archi. in. c. si egrotatus. v. qḋ. iij. late oẽs ⁊ maxime
Panor. in. c. querelã. col. penul. de procur. Barto. in. l. j. ff. de
diuer. ⁊ tẽpo. prescrip. ⁊ in. l. non exigimus. §. si quis in iudicio.
vbi Alex. ⁊ Jas. ff. si quis cautio. Fely. i. c. accedens. iij. cõclu.
vt lit. non contesta. vbi dicit passum esse difficilem sufficit igitur
69 † ꝙ impediti se excusent, ⁊ excusatio poterit fieri per nuntios
certos, vel per excusatores cum literis ipsorum impeditorum.
c. prudentiam in prin. de offi. delega. not. glo. in verbo nuntiuꝫ
in. c. bone. lo. j. de electio. vbi Panor. col. viij. gl. in. c. cupiẽ-
tes in verbo ꝓpositam. eo. tit. in. vj. vbi doctores Bar. in. l. pe
nul. ff. de publi. iud. ⁊ in terminis huius materie not. glo. in. d.
c. placuit. xviij. dist. in glo. ij. quã ibi cõmendant Archid. Ge-
mi. ⁊ vterq3 Cardi. dicẽtes, ꝙ per illam glo. sufficit nũtius cer
tus sine literis, dũmodo sit qualificatus, ⁊ honesta persona, ẜm
70 glo. ibi. † Immo si non possit reperiri nuntius, sufficiunt litere
ipsorum impeditorum. arg. d. c. placuit ibi excusationes suas

literatorie, que tamē litere debent esse subscripte per ipsos impeditos se excusantes, vt not. Car. alex. in. d. c. placuit. iij. no. per illum tex. Et si dicas illud. c. loqui in literis episcoporū quibus adhibetur fides. c. post cessionē. τ ibi no. de proba. ad hoc respōdeo ꝙ sicuti literis episcoporum adhibetur fides vbicūqꝫ ita literis subditorum ipsius episcopi adhibere debet fidez executionibus factis per presbyteros τ curatos sibi subditos, qꝛ sunt eius nuntij quibus adhibenda est fides vt not. in. c. qm̄ cōtra falsam de ꝓba. τ in. c. cū parati. de appel. queadmodū igit̄ in preiudicium alioꝝ adhibet eps fidē literis presbyteroꝝ sibi subditorum, ita etiam in hoc casu in quo agitur de leui preiudi-

71 cio fidem adhibere dꝫ. † Sed qꝛ eps nō tenet̄ soli nuntio excusanti credere si nolit, vt not. Panoꝛ. in. d. c. querelā. col. j. ver. an aūt iudex, ita ēt fortassis dicendū est in literis presbyteroꝝ ideo consulo ꝙ qn̄ mittetur solus nuntius, ꝙ ipse nuntius nuntiando impedimentum illius qui venire debebat se offerat ꝓbare illud esse verum, hoc. n. casu si postea ferat eps aliquam censuram ꝯ ipeditum nō valebit, vt not. Panoꝛ. in. d. c. querelaz. col. j. facit qđ not. Bar. in. d. l. quesitū. ff. de re iudi. vbi omnes sequunt̄, pari modo si mittant̄ sole littere consulo etiam ꝙ scribens offerat se ꝓbaturum impedimentum ob qđ nō accedit ad sinodū tunc enim puto sententiam postea lataz per episcopum vel eius officiarios contra impeditū sic absentē esse nullam per

72 superius dicta. † Adde ꝙ si tales nuntij missi per impeditos incidant in latrones, τ capiant̄, excusantur mittentes per. l. cuz a matribus. C. qui petan. tuto. per quam. l. ita not. Archid. post Laurēt. in. c. eps. el. j. xviij. dis. quē ibi sequunt̄ Gemi. τ Alex.

73 ¶ † Scđo iuxta predicta quero, quid si impediti aliquibus ex predictis impedimētis nō cōpareant τ excōmunicentur, an sint excōmunicati, τ indigeant absolutione. Respondeo. glo. in. c. j. in verbo concurrerit. iiij. q. v. vult ꝙ sic, τ idē vult glo. fi. in. c. ij. de testi. cogen. vbi Jo. and. do. Anto. τ Jmol. sn̄ia ipsius do. Anto. mouentur primo qꝛ ex quo proferens ignorat illa im-

74 pedimenta censet̄ voluisse ligare sed excōmunicatio † regulatur ab intentione excōmunicatoris, scđm glo. magnam. in. c. apostolice. de cle. excōmu. ministrā. quā glo. ibi sequunt̄ doct. Car. zab. idem not. in repeti. c. perpendimus. col. xviij. ver. oppono. ad hoc, de senten. excom. τ Panoꝛ. in. c. si sacerdos. colum. fi. de offi. oꝛdi. τ in. c. preterea. lo. ij. col. v. de appel. Car. alex. in. c. fi. col. fi. xviij. dist. Jo. lupus. in. c. per. vestras. colū. ij. carta. lxvij. de dona. inter virū τ vxo. secundo mouent̄ qꝛ sententia diffinitiua ꝯ non cōparentem in termino valet, τ tenet, si iudex nescit impedimētū glo. in. l. quesitum. ff. de re iudi. vbi doc; ita etiam dꝫ tenere hoc casu excōmunicatio que alias tenet licet sit iniusta. c. j. xj. q. iij. Tertio mouentur qꝛ pro hoc est casus in. c. venerabilibus. §. porro. ver. idē est ēt. de senten. excō. in. vj. vbi Gemi. post Lap. col. ij. τ Phil. fran. hoc notāt, ꝯriū tenet quando essent impediti impedimento facti. Hostien. in. d. c. ij. de testi. cog. vbi Bal. sequitur. τ Specu. in tit. de cōtuma. §. penul. ad finem. τ de iure hanc secūdaz opinioꝫ. putat veriorē Panoꝛ. in. d. c. ij. col. fi. Mouentur primo isti, qꝛ taliter impediti non sunt in culpa vel in dolo vnde non incurrūt excōmunicationem que non fertur nisi pro peccato moꝛtali. c. nemo episcoporum. xj. q. iij. Secūdo mouentur, qꝛ non est verisimile, ꝙ excōmunicatoꝛ voluerit ligare taliter impeditos. argu. c. vt nostrum. §. porro. vt ecclesiasti. benefi. Tertio mouentur per. c. odoardus. de solutio. vbi excōmunicatio lata contra euz qui non est soluendo mandatur relaxari, τ non absolui, τ sic per illum tex. sententia excōicationis ibi lata ratione impotentie videtur nulla, ita videtur ꝙ in hoc casu ratione impedimenti debeat dici nulla. Quid tenendum ꝫ prima opinio est cōmunis, vt dicit domi. Anto. de but. in. d. c. ij. vbi idem attestatur Felyn. col. penul. ver. fateoꝛ tamen, τ idem attestatur dominus Fran. de repa in tracta. de peste. in. iij. particula. ij. partis versi. septimo dubitatur. nu. xxiij. cum igitur sit cōmunis, est tenenda, τ ꝓ hac opinione bene facit, quia vbi est dubiuꝫ de vinculo excommunicationis scilicet an teneat vel non debemus interpretari ꝙ teneat, vt scribit Panoꝛ. in. c. cum tu. col. fina. de testi. intelligendo tamen vt ibi per eum, τ Fely. etiam ibi col. fi. item pro hac allegat Fely. in. d. c. ij. quia excōmunicatio nunquam dicitur nulla nisi reperiatur in iure expressum, vt per glo. in. c. presenti. de senten. excōmunicatio. in. vj. sed nullibi reperitur expressum, τ hoc casu sit nulla, ergo τc. Non obstant allegata pro ij. opinio. quia ad ea respōderi potest vt per Fely. in. d. c. ij. colum. penul. τ dici potest in casibus sequentium limitationum seu fallentiarum ipsam esse verām τ procedere.

75 ¶ † Limita igitur primo, predictam primam opinionem τ eam intellige, vt procedat in foro fori, quia in foro poli, seu conscientie non procedit, τ ideo si impedimentum sit legitimum in foro anime non comparentes non sunt excommunicati, nec indigent absolutione, vt vult glo. in dicto capi. secundo τ ibi omnes sequuntur, τ bene faciunt pro hac limitatione ea que dicaz infra in secundo articulo conclusione prima, in decimatertia limitatione, que omnino videas.

76 ¶ † Limita secundo, quando impedimentum esset cognitum excōicatoꝛi, qꝛ tunc ex quo senten. excōmunica. cōtinet erroꝛez intollerabilē non valet. c. per tuas. de senten. excom. ita Panoꝛ. in. d. c. ij. col. ij. in fin. vbi Fely. col. penul. ver. limita scđo Panoꝛ. in. c. p. τ. g. col. iiij. ver. de quibus posset. vbi Fely. colum. ij. ver. subdunt moderni de offi. delega. Et hoc casu potest esse satis cognitū excōmunicatoꝛi, si receperit nūtiū vel literas excusantes ob impedimentum τ se offerentes probare ipsuꝫ impedimentum vt. ṡ. dixi in fine precedentis questionis.

77 ¶ † Limita tertio, nisi ex verbis sententia appareret τ deprehenderetur ꝙ excommunicatoꝛ voluerit solum excommunicare in casu contemptus vel contumacie, vt quia dixit excommunico eos qui contumaciter vel ex contemptu non cōparuerunt nā hoc casu non essent excommunicati qui impediti essent predictis impedimentis si nō cōparerent sinodo epi, cū nō dicatur cōtēnere qui nō pōt ob ipedimētum. gl. in verbo distulerit. in. c. ꝙ sit. de elec. in. vj. ita Panoꝛ. τ Fely. in. d. c. ij. col. ꝑalleg.

78 ¶ Amplia † limitationē istaz tertiam non solum procedere qn̄ expressit excōicatoꝛ illa verba qui contumaciter non comparuerūt. sed ēt qn̄ omisit. ſm. d. Franciscū. de Ripa loco proxime allegato. nu. xxiiij. Mouet qꝛ voluntas iudicis dꝫ esse talis que velit punire solū ꝯtemnentez, alias iniusta foret talis sn̄ia, ergo talis presumit̄ qualis esse debuit vt notat̄ in. l. ex facto. ff. de vulga. τ pupilla. Sꝫ certe hec ampliatio est periculosa, qꝛ ꝑ eam videt̄ destrui cōmunis opinio. ṡ. relata. τ fundamenta que ꝓ ea adducta sunt ꝑpea sequoꝛ simpliciter limitationē. Saluo ꝙ fateoꝛ excōmunicatorem constito sibi de nō ꝯtemptu, posse declarare sue intentionis nō fuisse excōicare non cōtemnentē.

79 nā iudex lata sentētia pōt eam declarare † l. ab executoꝛe. ff. de appella. in princi. c. olim. c. ex. parte. lo. iij. de verbo. signi. τ notat gl. magna in fine in. §. his. ita. xxxv. q. ix. τ oēs doctores in c. qualiter τ qn̄. el. j. de accu. vbi Fely. col. xiij. versi. fallit primo ista regula per tres col. late examinat. τ Alexā. hoc ponit ī l. iudex. col. ij. ff. de re iud. τ dn̄s meus Phil. dec. in. c. j. col. vij. nu. xxxix. ver. tertia ē spēs. de postul. ꝑla. Jmmo testificari pōt iudex lata sn̄ia. ad animi sui declarationē. vt notat idē dn̄s Decius ꝯsi. xliij. incip. pro tenui. col. fi. cū igit̄ excōicatio regulet̄ ab intētione excōicatoris. vt. ṡ. dixi pōt iudex suā declarare intētionem, qđ ego pluries iā feci. mandaui tamen ad cautelaz absolui, sed sine expēsis. Nō obstāt (redeundo ad propositum) notata in. d. l. ex facto. qm̄ procedunt quando hoc ex verbis deprehendi pōt alias secus, quia propositum in mente retentum non operatur. l. si repetendi. C. de ꝯdit. ob cām̄, cogita. Et videt

80 † nonne bonum esse quod in omnibus censuris ferendis vteremur dicta clausula scilicet excōico, interdicto, suspēdo, si ex ꝯtēptu nō parueris, vel ꝯparueris, τ meo iudicio eēt optimū, qꝛ per hoc mederet̄ multis cēsuris que iniuste plerūqꝫ ferunt̄, eo qđ ignoramus occultas excusationes eorū quos excōicamus, interdicimus, vel suspēdimus. Et video quod similis clausula ponitur in. c. si quis suadente diabolo. xvij. q̄one. iiij. ibi suadente diabolo, que verba requirūt dolum in percuciente, scđm Panoꝛ. in. c. ij. col. iij. vbi dominus meus Phil. dec. col. vj. versi. tertia conclusio, de constitu. τ notat ēt Panoꝛ. in. c. cum nō ab hoie. col. iij. de iudi. vbi ēt dn̄s meus. col. v. versicu. non obstat. propterea in monitoꝛijs in forma designificauit, que a curia Romana emanant, ponunt̄ sequētia verba, iniquitatis filios detentores. τ temere vel malitiose occultātes, vel nequiter detinētes, τ Card. zab. in clemen. dispēdiosam. q. xxiij. in oppositione ibi posita. de iudic. dicit ꝙ si excōicent̄ q nō soluerūt decimas, dꝫ hoc mō dici. si verū est ꝙ nō soluerint excōico. Et si dicas, oēs dicēt se nō ꝯtēpsisse, τ per hoc neruus ecclesie perdetur, qꝛ nō presumit̄ ꝯtēptus vel dolus. l. dolū. C de dolo. Rn̄deo ꝙ nisi ꝓbēt nō ꝯtēpsisse vel id notoꝛie appareat, habebūt pro excōicatis, qꝛ ꝯtēptus ꝓbat̄ ex cōiecturis τ indicijs. d. l. dolū, τ ex quo nō paruerūt vel ꝯparuerūt ad mādatū supioꝛis, ꝑsumunt̄ ꝯtēpsisse, qꝛ fecerūt ꝯ ius disponēs ꝙ pareatur supioꝛibus. c. ij. de maio. τ obe. τ in dubio faciēs ꝯtra ius dꝫ ꝯtēnere, glo. in verbo ꝯtemptis. in. c. cū illoꝝ. de sent. excō. quā sequit̄ Fely.

Fely.in.c.cum quidã.col.iiij.versi.quinta declaratio.de iureiuran.si autem probent vel notorium sit non contẽpsisse, nonne satius est declarare nõ incidisse eos in censuris q̃ eos absoluere,cogita.Et per hec sit finis huius secunde partis.

SVMMARIVM

1 In sinodo ante oia missa spiritussancti cantari debet.
2 Fundamentum a deo in omni initio fieri debet.
3 Iudex in principio sententia nomen domini inuocare debet.
4 In sinodo episcopi missa de substantia non est.
5 In sinodo episcopi cantari debet psalmus.lxviij.incip.saluum me fac,ꝛ Letanie.
6 Pontificale fidem facit,ꝛ allegari potest.
7 In sinodo epi episcopus vestibus epalibus inductus esse dz.
Processiones ab archiepiscopis cũ vestibus archiepiscopalibus fieri debent.
8 Prelati in sinodo existentes cum vestibus, quibus induũtur in diuinis, stare debent.
9 In sinodo epi singuli iuxta suam prerogatiuam sedere debent.
10 Episcopus sinodi caput primum locum tenere debet.
Episcopus dicitur caput sue diocesis.
11 Episcopus a subditis suis dominus dici debet.
12 Superioritatem denotat in altiori loco sedere.
13 Papa in concistorio primum obtinet locum.
14 Prescriptio valet,per quam prelatus in sua parrochia episcopum precedit.
15 Abbates in sinodo episcopi secundum locum tenere debent.
16 Canonici cathedralis ecclesie collegialiter procedentes, vt in processionibus, abbates precedunt.
17 Abbates exempti ante non exemptos sedere in sinodo debẽt.
18 A dextris sedere honorabilius est q̃ a sinistris.
19 Locus dignior in sessionibus est ille, qui est apud episcopum.
20 Vicarius episcopi,qui archidiacono prefertur tertium locum in sinodo obtinet.
21 Officialis generalis episcopi tertium locum in sinodo tenet.
22 Officialis gñalis epi archidiacono,ꝛ ceteris clericis prefertur.
23 Archidiaconus quartum locum in sinodo habet.
24 Archidiaconus licet archipresbyterũ in diuinis non precedat secus est in sedendo,ꝛ eundo.
25 Archidiaconus preposito maior est.
26 Archipresbyter ciuitatẽsis quintum locum in sino do tenet.
Canonici ecclesie cathedralis,qui dicũtur clerici primi gradus locum nonum in sinodo habere debent.
27 Canonici cathedralis ecclesie precedunt canonicos collegiatarum ecclesiarum.
28 Canonici collegiatarum ecclesiarum in sinodo decimum obtinent gradum.
29 Plebani seu archipresbyteri rurales in sinodo vndecimum locum habere debent.
Clerici seculares simplices omnibus religiosis preferri debent ꝛ quare.
30 Religiosi ꝛ monachi iuxta eorum antiquitatem duodecimum locum in sinodo habere debent.
31 Laici vltimum locum in sinodo episcopi obtinent.
32 Clerici laicis preferuntur.
33 Consuetudo locorum in istis prelationibus,ꝛ sessionibus attendenda est.
34 Predicatio seu sermo in sinodo episcopi fieri debet.
Et per quem fieri debeat.
Episcopus visitans predicare debet.
35 Consuetudo non valet,q̃ curati non teneãtur predicare per se vel per alium.
36 Statuta facta in concilio prouinciali legi debent in sinodo epi.
37 Testes dicuntur visi per partez, si eius substantialia visa sunt.
38 Statuta sinodalia in sinodo episcopi publicari debent.
39 Episcopi in sinodis debent publicare iura canonica aliquas penas imponentia.
Episcopi in sinodis statuta concilij generalis de nouo facta publicare debent.
In sinddo episcopi statuta.lxxj.concilij generalis legi debent.
40 Publicatio statutorum omnem ignorantiam tollit.
41 In sinodo episcopi querele omnium lesorum legi debent.
42 Accusati in sinodo quando ius reuocandi domum habeant.
43 In sinodo episcopi legi debent nomina omnium q interesse debeant.
44 In sinodo episcopi mores clericorum corrigi debent.
45 In sinodo summaria inquisitio fieri debet de his, que notoria sunt,ꝛ quomodo talis inquisitio fieri debeat.
In sinodo de delictis dubijs inquirendum non est.
46 In sinodo inquisitio generalis de malis fieri debet.
Episcopus debet prouidere circa,ea que in sua diocesi reformatione indigent.
47 In sinodo episcopi reuerentia episcopo prestari debet.
48 Obedientia est de lege iurisdictionis.
49 Obedientia debenda episcopo in sinodo remitti non potest.
50 Obedientia episcopo debita qui subditos prescribi non potest actiue,nec in totum.
51 Obedientia in tribus consistit.
52 Reuerentia,ꝛ honorificentia quomodo inter se differant,ꝛ numero.53.
Episcopatus est dignitas dignitatum.
54 Obedientia,que consistit in reuerentia per exemptos episcopo prestatur.
Obedientia proprie dicitur,que consistit in mandatorum susceptionem.
55 Episcopus contra subditos agere potest, vt ei obedientiam prestent.
56 Obedientiam prestare volentes episcopo in primis statuta in sinodo episcopo seruare debent.
57 In sinodo episcopi eligi debent testes sinodales qui inuestigẽt ea que reformatione ꝛ correctione digna sunt.
58 Idem fit in sinodo prouintiali.
59 Idem fit in capitulis monachorum.
60 Testes sinodales extra sinodum constitui possunt.
61 Testes sinodales varijs nominibus appellantur.
62 Testium sinodalium officium per annum durat.
63 Testes sinodales in pncipio sui officij iurare debent, ꝛ qua forma iurare debeãt.j.nu.seq.
65 Testes sinodales quam potestatem habeant.
66 Testes sinodales neminez citare possunt.
67 Testibus sinodalibus an credatur vt.j.nu.68.et.69.
70 Testes sinodales subscribere se non debent.
71 Testes sinodales,si non probant,quod denuntiant, pena falsi puniri debent.
72 Testes sinodales an possint officium suum exercere sine licentia archidiaconi visitantis.
73 Testes sinodales quis alere debeat.
74 Cum testibus sinodalibus cõcurrere debent archipresbyteri rurales,qui omnia mala ad episcopum referre debent.
75 In sinodo episcopi curam animarum habentes de duobus rationem reddere debent scilicet qualiter officium susceptũ dicantur,ꝛ qualiter baptizent.
76 In sinodo episcopi sinodaticum solui debet,quod etiam cathedraticum appellatur.
Limita quinq̃ modis,vt.j.nu.90.et.91.
77 Sinodaticum,ꝛ cathedraticum quare sic appellentur.
78 Episcopus exactiones nouas in sinodo facere non debet,ꝛ nume.sequen.
80 Pro sinodatico quantum soluatur.
81 Solidorum appellatione de aureis intelligitur.
82 Solidi.lxxij.olim libram faciebant.
Ducati.lxxxvj.hodie libram faciunt.
83 Sinodaticum donatum non censetur per generalem exemptionem alicui factam.
Sinodaticum soluitur in signum subiectionis in spiritualibus.
84 Sinodaticum in specie episcopus a se abdicare non potest.
85 Glo.vltima opi.tenenda est.
Cathedraticum in generali donatione non venit.
86 Cathedraticum soluere tenentur Abbates ratione cappellarum episcopo subiectarum.
87 Cathedraticum prescribi non potest.
88 Consuetudo super solutione cathedratici,ꝛ super modo,ꝛ tempore soluendi valet.
89 Consuetudo sup diminutione ꝛ augmento cathedratici valet.
90 Cathedraticuz de qua moneta solui debeat.
Cathedraticum mutatur,si pecunia mutetur.
Cathedraticum in signum specialis priuilegij epis reseruatur.
92 Cathedraticum vt prescribatur tps immemorabile requirit.
93 Tempus immemorabile vim priuilegij,ꝛ constituti habet.
94 Cathedraticum non soluere excusantur subditi in locis,in quibus vsus non est soluendi tale cathedraticum.

95 Episcopus in sinodo sua clerum consulere debet si ecclesie pre dium sine causa alienare velit.
96 In sinodo episcopi futurum pascha annuntiari debet.
97 Pascha vt die dominica celebretur ex angelica reuelatione institutum fuit.
98 Prescriptio in sinodo episcopi potest interrumpi per sinodalem proclamationē, qn̄ lis cum aduersario ɔtestari non pōt.
99 Eps in suo sinodo inquirere debet, ne heresis diocesim inficiat.
100 Sinodus epi quo tpe celebrari, ⁊ qua forma fieri debeat.
101 Episcopus in causa heresis iudex ordinarius est.
102 Episcopus hereticos proprijs expensis prosequi debet.
Eps de quibus heresibus cognoscere non possit.
103 Eps in sua sinodo statuta condere potest.
104 Statuta facere iurisdictionis est, vide .j. nu. 107.
105 Episcopus in sua diocesi iurisdictionem, ⁊ merum imperiuȝ habet, ⁊ numeris sequentibus.
108 Statuta episcopi large, ⁊ improprie cōstitutiones dici possunt.
109 Statuta episcopi largo modo canones dicuntur.
Canonis appellatione venit omnis constitutio ecclesiastica.
110 Statuta episcopi reformationes dici possunt.
111 Episcopus statuta extra sinodum etiam facere potest.
112 Episcopus statuta facere potest etiam sine cause cognitione cōtentiosa, ⁊ extra territorium, ⁊ die feriata.
113 Episcopus sine citatione statuta facere potest.
114 Electus ⁊ confirmatus in episcopuȝ statuta facere potest.
115 Episcopus putatiuus statuta facere potest, ⁊ valent donec remoueantur.
116 Indulgentie concesse a prelato putatiuo valent ad salutem.
117 Statuta per episcopum facta de necessitate scripturam nō exigunt ratione forme, sed sic ratione obseruantie.
118 Excōmunicatio regulariter sine scriptis ferri non potest.
119 Statuti tenor per testes probari potest.
120 Statutum legati excōicationē ɔtinens scripturā non requirit.
121 Episcopus alteri delegare potest potestatē condendi statuta.
Populus potestatem condendi statuta delegare non potest.
122 Cause meri ⁊ mixti imperij de iure ciuili delegabiles nō sunt, secus de iure canonico.
123 Statuta vicarij absq; delegatione facta an valeant.
124 Capitulū ecclesie cathedralis sede vacāte statuta facere pōt.
Capitulum ecclesie cathedralis sede vacante in his que sunt iurisdictionis episcopo succedit.
Collegium cardinalium quo ad canones condendos pape non succedit vacante sede.
125 Statuta capituli durant etiam tempore futuri episcopi.
126 Capitulum ecclesie cathedralis ea vacante, potest facere statutum contrarium statuto episcopi, ⁊ illud tollere.
127 Statuta per capitulum facta per testes probari possunt.
128 Statuta non potest facere capitulum super his in quibus episcopo non succedit.
129 Capitulum non potest facere statuta contra statuta episcopi, quo ad eos, qui iure speciali ligabantur.
130 Capitulum sede vacante in preiudicium futuri prelati statuere non potest.
131 Capitulum statuere non potest super minimis casibus, super quibus capitulū sine episcopo statuere non potest.
132 Capitulum non potest statuere id, per quod disponeretur id quod in certum tempus est annullandum, vel ratificandum, vel econtra.
133 Capitulum statuere non potest super his, super quibus episcopus statuere non potest.
134 Capitulum sede vacante statuere non potest necessitate aliqua non imminente.
Capitulum sede vacante visitationem totius diocesis facere nō potest, sed specialem sic.
135 Episcopus excōicatus statuta in sinodo facere non potest.
Excommunicatus iudicare non potest.
136 Statuta facta per episcopum excommunicatum, eo etiam absoluto non reconualescunt.
137 Episcopus cuȝ concilio capituli in sinodo statuta facere potest ⁊ statuta aliter facta irrationabilia erunt, ⁊ .j. nu. seq.
139 Episcopus sine capitulo statuta condere potest, qn̄ contra capitulū prescripsit, ꝙ eius concilium requirere non teneatur.
140 Prelatus ɔtra suum capitulum maiora prescribere potest.
141 Episcopus in arduis cum concilio capituli statuere non potest sed consensus requiritur.
142 Episcopus sine consensu capituli in preiudicium ecclesie inferioris statuere non potest.
Capituli consensus, vbi in statutis ɔdendis requiritur, opȝ ꝙ omnes ɔsentiant, ⁊ si vnus discordat, nil valet statutum.

¶ Tertia pars.

Expeditis duabus primis partibus, venio ad tertiā, in qua promissi tāgere qd tractari debeat, ⁊ possit in sinodo epi, ⁊ dico ꝙ sequentes debent agi, ⁊ tractari actus.

1 ¶ † Primus actus. Dȝ missa sancti spiritus ante oia celebrari, qꝛ si decēs est vt capitulū cōgregās se ꝑ electione prelati sui, prius celebrari faciat missiam de sancto spiritu. c. cū ecclesia sutrina. de causa posse. ⁊ ꝓprieta. vbi ita not. Panor. j. not. ⁊ sequūtur ibi moderni, multomagis hoc decēs est fieri in sinodo, ita arguit Petrus ꝺ mōte i sua monarchia in .j. q. post pludia col. j. est verum ꝙ loquitur in sinodo generali, sed eadem ratio militat in sinodo epi ꝑpterea idē iuris esse dȝ. l. illud. ff. ad. l. aq.
2 ⁊ certe hoc est equū ⁊ iustū, qꝛ in omni initio † fieri dȝ fundamētum a deo. c. nō lȝ. xxv. q. vj. ⁊ plura ad hoc adducit dn̄s alexā. in rubri. ff. de no. oper. nun. col. ij. ⁊ dn̄s Dec. in rubri. de cōsti.
3 col. j. in .j. lectu. hinc Panor. † dicit in. c. veritatis. col. ij. per illum tex. de dolo, ⁊ cōtu. iudicē in principio sentētie debere inuocare nomē dn̄i, ꝙ intellege in diffinitiua, qꝛ secus est in interlocutoria. Ita singulariter Specula. in titu. de instru. edi. §. nūc breuiter. col. j. ver. ante oia. quod licet sit extraneū volui cōtra morem meum recitare, quia singulare.
4 ¶ Aduerte tn̄ † ꝙ missia in sinodo epi nō est de substātia sȝ de solēnitate, sicuti est in electiōe epi, vt no. in. c. qꝛ ꝑpter. de elec. ⁊ not. Panor. in. c. transmissaȝ. col. iij. eo. tit. ⁊ in. d. c. cū ecclesia. j. notabili. vbi dn̄s Frācis. de Ripa. adducit quatuor simīa.
5 ¶ † Scd̄s actus. In sinodo epi dȝ cātari psal. lxviij. incip. saluum me fac. ⁊ Letania. aliaq; que cōtinētur in pōtificali, ꝙ pōtificale est autēticū, ⁊ ideo facit † fidē, potestq; allegari ꝺm glo.
6 in verbo pōtificali. in cle. j. §. nos eosdē. de iureiurā. not. Panor. in. c. clerici. lo. ij. col. iij. de vita, ⁊ hone. cleri. Fely. in. c. ij. col. xxiiij. de rescrip. Et ꝑpter ista, ⁊ multa alia que fiūt in sinodo hore canonice die qua celebrat̄ sinodus possunt dici alijs tēporibus ⁊ horis ꝗ̄ dici de iure debeant, ne impediatur sinodus, ita Hēri. bohic. in. c. j. col. j. de cele. mis.
7 ¶ † Tertius actus in sinodo epi eps ipse si sit in sinodo dȝ esse inductus indumētis epalibus, vt not. Hostiē. in. c. ꝙ sicut. de electio. vbi Jo. an. col. ij. ⁊ Car. zaba. in. §. pterea dicit. c. quod sicut. facit qꝛ ꝓcessiones dēnt fieri ab archiepō cū indumētis archiepiscopalibus, vt not. dn̄s Anto. de butrio. in. c. j. vltimo notabili. ꝑ illū tex. de auto. ⁊ vsu pal. ⁊ seqtur Cardi. alex. in. c. epos. co. j. xvij. dist. vbi dicit bn̄ facere. c. si iudex. de sen̄. excō. in. vj. ⁊. l. itē apud Labeonē. §. si qs virgines. ff. de iniur. ¶ Adde † ꝙ alij oēs plati existētes in sinodo dēnt stare cū idumēt is
8 qbus vtunt̄ in diuinis rōne sue dignitatis, vn̄ abbates dēnt hr̄e mitrā, ⁊ decani qbus hoc ex ꝑuilegio ɔpetit. c. vt aplīce. ꝺ ꝑui. in. vj. vbi ita ꝑ illū not. Phil. Fran. not. iiij. ⁊ Panor. in. d. c. clerici. col. pallega. De alijs nō memini me legere, sed mea sententia honestū esset hoc statuere, ꝑut hic fecimus ꝺ frochia portāda, facit ꝙ not. Cardi. alexā. in loco ꝓxime allegato, vbi dr̄ ꝙ q vult obtinere prerogratiuā in processionibus debet ire cuȝ indumentis gradui suo cōuenientibus.
9 ¶ † Quartus actus. In sinodo epi, vt ipsa sit veluti castrorum acies ordinata, sedere ⁊ se collocare singuli debent iuxta prorogatiuā suā. In istis eīn ordo attēdit̄, vt est tex. in terminis. in. c. ex ore. de preuileg. facit. c. epos. xvij. di. ⁊. c. placuit. xviij. di.
10 tit. vt dignita. ordo. seruet̄. lib. xij. C. ¶ Primū. igit̄ † locū tenere debet eps q est caput sinodi, argu. c. nouit. de his q̄ fiūt a prela. sine cōsen. capi. imo est caput totius diocesis cuius mēbra dn̄r subditi, vt no. in. c. cū nō liceat de prescri. ⁊ dr̄ caput cleri sicut potestas dicitur caput laicoꝝ authore Barto. in. l. nulli. ff. quod quisq; vniuersi. noie in prin. ⁊ dicitur preses ciuitatis vt not. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offi. presi. ⁊ Bal. not. in
11 l. siue pars. in fi. C. de dilatio. potestq; † ⁊ dȝ eps dici dn̄s a subditis suis, vt not. Panor. in. c. grauē. col. j. de excessi. pla. ⁊ ex quo est maioris dignitatis inter oēs q sunt in sinodo dȝ primuȝ locū tenere ꝺȝ gl. in. d. c. epos. probat̄ in. c. a diacono. xciij. di.
12 ⁊ in. c. eps. lo. ij. lv. distin. sedere enim † in altiori loco designat superioritatē. c. solite. vbi ita no. Imo. col. fi. de maio. ⁊ obed.
13 Hinc. † est ꝙ i cōsistorio papa veluti caput obtinet primū locū. c. j. ⁊. ij.

c.j.ꝛ.ij.xxij.diſt.no.Gemi.in.d.c.epos.col.fi.xvij.diſt. faciũt multa q̃ ſcribit Car.alex.in ſum.xxj.di.colũ.ij.ꝛ.iij.Ualeret
14 † tñ preſcriptio quã ꝓbaret eccleſia inferior, ꝙ prelatus ipſius precederet epm in ſua parrochia, q2 non eſt preſcribere reuerētiã ſ3 partē reuerētie ſm Fely.in.c.cũ nõ liceat.co.ij.de pſcri. Balbũ.in tracta.preſcrip.v.pte.q.xij.col.xxiiij.ꝟ.circa pdicta.ꝛ in tali pſcriptiõe reqrit tps.xl.anno. Barba.cõſi.v.inci.
15 ſupini.lib.ij.℄ †Scd3 locũ tenere debēt abbates.c.fi.in prin. de offi.deleg.in.vj.vbi Gemi.iiij.nota.c.pñti.de offi.ordi.co. lib.no.Panor.in.d.c.ex ore.iiij.no.Fely.i.c.paſtoralis.col. iij.de offi.deleg.Car.alex.in.d.c.a ſubdiacono.xciij.diſt.dñs Phi.deci.pceptor meus i.c.ij.col.ij.d ind.ꝛ i cõſi.clxij.p dño col.i.magnificus dñs Nico.boe.pſes Burdegalēſis i tracta.
16 de pemīnētia magni cõſilij.car.xvij.vbi tñ † canonici cathedralis eccleſie pcederēt collegialiter,vt in pceſſionibus,q2 repreſentat hoc caſu cathedralē eccleſiã, debent ipſi canonici pcedere abbates ſm Gemi.in.c.quis.in.§.ꝗ.p illũ tex.de prebē. in.vj.ſequit dñs Phil.deci.d.cõſi.clxj.ꝛ in.d.c.ij. Barba.in cle.abbates.col.ij.de reſcrip. Fely.in.d.c.paſtoralis.in fi.pn cipij.Corſe.in reperto.in verbo proceſſio.§.iij.d.Franc.de Ri
17 pa.lib.j.rñ.c.xxiij.nu.iij.Si aũt † ſint plures abbates in ſinodo,ſedere debēt exēpti añ nõ exemptos.c.vt aplīce.de priui. in.vj.vbi Gemi.ꝛ Phi.fran.hoc notāt in nota.Et exēpti ſe
18 dere debēt a dextris,q2 eſt honorabilius q̃ ſedere † a ſiniſtris. gl.iij.in.l.decernimus.C.de ſac.ſan.eccle.vbi bal.Fely.in rub. de ma.ꝛ obe.Cardi.alexā.in.d.c.epos col.ij.Adde ꝙ in his
19 † ſeſſionibus dignior locus eſt eoꝝ q qui ſunt magis ppe epm, ꝓbat in.c.perlectis.xxv.di.qui.n.magis participāt de capite debēt eē magis vicini vt ars nãm imitet.ar.l.q his idē.ff.de ꝟ. obli.ꝛ mēbra min⁹ neceſſaria ſũt magis a capite remota.gl.i.§. alia.inſti.d bo.poſ.ita do.Car.alex.i.d.c.epos.xvij.di.co.j.
20 ℄ †Tertiũ locũ ſortiri d3 vicarius epi qui prefert archidiacono.authore Panor.cõſi.xxj.incip.Chriſti eiuſq3 matris.lib.j. ſequit Fely.in rub.de maio.ꝛ obe.col.vj.i fi.ꝛ in.c.ſtatuimus col.ij.eo.tit.Nec v3 conſuetudo ꝯria vt probat in.c.legimus. xciij.teſte Panor.in additio.ad dictũ cõſiliũ.xxj.q2 talis conſuetudo eſt irrationabilis.ſequit Jaſ.in.l.de qbus.col.xvij.ff.de leg.d.Rocbus de cur.in.c.fi.col.viij.ver.iiij.amplia.de con
21 ſuetu.idē † dic de officiali gñali qui facit idem ꝯſiſtoriũ cũ epo ꝛ participat de iuriſdictione epi.c.ij.de ꝯſuetudi.in.vj.c.romana.de appella.eo.lib.ꝛ ita vult Pan.in.d.conſi.xxj.qd puto procedere ēt ſi in eodē loco ſint vicarius ꝛ officialis prout cõiter citra montes,nam ex quo h3 iuriſdictionem officialis.ſ.omnem clerum dioceſis vt.ſ.dixi.ſitq3 in dignitate cõſtitutus teſte
22 Bonifacio de vitalinis † in clemen.ꝛ ſi principalis.de reſcri. eſt preferendus archidiacono ꝛ ceteris omnibus clericis.
23 ℄ †Quartũ locũ habere d3 archidiaconus qui eſt maior archipreſbitero.vt notāt Arch.ꝛ Gemi.in.c.q̃q3.ij.q.vij.gl.in verbo electiõis.in.c.deliberatione.de offi.leg.lib.vj.Gemi.in.d. c.epos.col.ij.xvij.di.vbi vterq3 Car.idē no. Fely.i.d.rub.de ma.ꝛ obe.co.j.Hen.bohic.i.d.c.ſtatuimus i pn.d ma.ꝛ obe. Barba.d.cõſi.v.incip.ſupremi.lib.ij.d.Franciſ.purpura.pſes Sabaudie patrimonialis in.l.j.co.xxv.nu.cc.ff.de offi.eius.di
24 cens poſt Barba.loco preallē.ꝙ l3 archidiaconus † nõ precedat archipſbyterũ in diuinis,ſecus tñ ē in ſedēdo,eũdo,ꝛ alijs idē vult.d.Franciſ.de Ripa.lib.j.rñ.c.xxiij.nu.xiiij. Adde
25 † archidiaconus ē ēt maior ꝓpoſito.ſm Fely.vbi.ſ.col.ij.ꝛ primicerio cuſtodi ꝛ ſacriſte,q2 eſt vicarius epi de iure, vt dt dñs Ant.de but.in.c.j.de offi.Archi.poſt.Jo.an.ibi,qd intellige in duobus poſitis.in.c.ad hec.§.in quadã.eo.tit.vt inquit panor.in.d.conſi.xxj.℄ †Quintũ locũ tenere d3 archipſbiter ci
26 uitatenſis.c.j.de offi.archipreſbiter.qui dr habere dignitatē. c.pcepta.lv.diſt.vbi Gemi.ꝛ Car.alex.hoc notāt.ꝛ Car.3ab. i cle.j.q.ij.d preb.℄ Sextũ locũ ſortiri d3 cãtor ſeu pmiceri⁹. ℄ Septimũ ſacriſta. ℄ Octauũ cuſtos vt ꝓbat ex ſituatiõe titulo in libro decretaliũ,q̃ ſituatio h innuit vt liqt ex ꝯtinuatio nib⁹rubricaꝝ illoꝝ tituloꝝ qs faciũt Gof.Hoſt.ꝛ ceteri ibi fa. gl.j.in.c.j.de offi.leg.in.vj.iſte tñ ordo pro locoꝝ3 diuerſitate variatur,nam in aliquibus eccleſijs nulli ſunt archidiaconi ſed primum locũ poſt epm tenent decani,ſicut in eccleſia Laudēſi. c.ex parte decani.de reſcrip.Jn alijs nulli ſunt decani ſed prepoſiti tenent primũ locũ poſt epm vt in eccleſia Taurinenſi dicit eſſe Fely.poſt Jo.an.in.d.rubri.de maiori.ꝛ obed.col.ij.ꝛ in his locis ꝛ ſimilibus decanus ꝛ prepoſitus tenent primũ locum poſt abbates ꝛ vicariũ epi.℄ Nonũ locũ hēre debēt canonici eccleſie cathedralis,q2 dñr clerici primi gradus ſm Gemi.ꝛ vtrũq3 Car.in.d.c.epos.col.ij.xvij.diſt.Fely.in rub.de maio.ꝛ obe.col.iij.ꝛ maior honor eſt eſſe canonicũ cathedralis eccleſie q̃ alterius ſm Jnn.in.c.fraternitatē.de ſepul.fa.c.ſta
27 tutũ.§.j.de reſcrip.in.vj.Hinc ē † ꝙ canonici cathedralis eccleſie pcedũt canonicos collegiatarũ eccleſiarũ qñ inuitantur ad funus qd d3 deferri per parrochias ipſarũ eccleſiarũ collegiatarũ,vt ſcribit Fely.in.d.c.cũ non liceat.col.ij.de preſcrip.
28 ℄ †Decimũ locum tenere debent canonici collegiatarum eccleſiarũ qui dñr clerici ſcdi gradus,ꝛ pferunt curatis iuxta Jnno.i.d.c.fraternitatē.d ſepul.quē ſequunt Gemi.ꝛ Car.alex. in.d.c.epos.quo modo aũt cognoſcant eccleſie eſſe collegiate
29 ſcribit late Fely.in.c.accedentes.col.j.ꝛ.ij.preſcrip.℄ †Undecimũ locũ habere debēt plebani qui alio noie dñr archipreſbyteri rurales.ar.c.primi.ne cle.vel monac.lib.vj.Et deinde curati ſeu rectores prochialiũ eccleſiaꝝ iuxta ordinē ꝛ antiqtatē eoꝝ.c.ſtatuimus.d ma.ꝛ obe.put no.Gemi.ꝛ Card.alex.i d.c.epos,poſt curatos,alij clerici ſeculares iuxta ſil'r ordinē ꝛ antiqtatē eoꝝ.vt volunt Gemi.ꝛ Alex.ibidē.ꝛ nota ꝙ clerici ſeculares ēt ſimplices dēnt pferri oibus religioſis, q2 antiquior eſt eoꝝ inſtitutio.c.legi.xvj.q.j.ꝛ no.Jo.an.in regula delictũ. de regu.iur.in.vj.Gemi. ꝛ Car.alex.in.d.c.epos.col.ij.
℄ Duodecimũ locũ hrē dēnt religioſi ꝛ monachi in caſibus i
30 qbus veniũt ad ſinodũ iuxta eoꝝ antiqtatē † gl.in.c.quorũdã. d ele.in.vj.tradũt late Gemi.alex.ꝛ Fely.in locis ꝓxie alleg. ꝛ idē Feli.in.c.cũ dilecta.col.iiij.de reſcrip.Petrus d mõte i monarchia.q.v.do.Dec.in.c.auaritie.j.no.de pb.vbi late.ꝛ dñs Bonus de curtili Breſſianus ꝛ conterraneus noſter in
31 tracta.d nobilitate.ij.parte.col.iij.℄ †Ultimũ locũ dēnt hrē laici qñ veniũt ad ſinodũ epi, q2 milites Xpi put ſũt clerici pfer
32 ri† dēnt laicis.c.iulianus.xj.q.iij.no. Jo.an.in.c.eo libētius. de ſeruis nõ ordinã. Gemi.in.d.c.epos.col.ij.ꝛ Car.de turre
33 ibidē poſt Jo.d fãtu.Aduerte tñ† circa pmiſſa.ꝙ i his ſtationibus ꝛ ſeſſionibus maxie attēdēda eſt locoꝝ ꝯſuetudo,vt dicit glo.in ꝟbo electis.in.c. pe.de offic.lega.in.vj.ꝛ latius collector rote.deci.cccclj.inci.fuit dubitatũ vtrũ ꝓpoſitura.in notis.d quo eſt tex.in.c.cũ olī3.de ꝯſuetudi.f3 bal.ibi quē refert ibi additio dñi corſeti.ꝛ not.Feli.in.d.c.ſtatuimus.col.j.ꝛ.ij. de maio.ꝛ obe.ꝛ nouiſſime do.Frãciſ.de Ripa lib.j.Rñdeo. c.xxiij.nu.xj.quos vide.
34 ℄ †Quintus actus.in ſinodo epi d3 fieri ſermo ſeu pdicatio.c. eps in ſinodo.vbi gl.xxxv.q.vj.in quo tractet d diſciplina eccleſiaſtica, de diuinis miſterijs,ꝛ d correctiõe moꝝ,vt ſcribit i põtificali.ꝛ d3 fieri ſermo p quēpiã q ſit eruditus ꝛ irrephenſibilis qq3 p ingenio audiētiũ ſciat adaptar ꝟba.c.op3.viij.q.j. c.ſit rector.xliij.di.itē p eũ q ſit potēs in opera,ꝛ ſermõe.c.cũ ad monaſteriũ.ver.por.de ſtatu mona.pdicatio.n.inter cetera eſt nõ ſolũ vtilis,ſed neceſſaria.c.inter cetera.de off.ordina.vnde eps viſitãs d3 pdicare.c.placuit.x.q.j.ꝛ excõicatis põt fieri
35 pdicatio.c.rñſo.de ſen.excõmunica.ꝛ nõ valet † ꝯſuetudo ꝙ curati nõ teneant pdicare p ſe vel aliũ,q2 eſſet aiabus pnitioſa l3 valeret cõſuetudo ꝙ populus teneat pdicatoribus pſtare alimēta.p.c.ad aplīcã.de ſimo.ita.d.Frã.de Rip.lib.j.reſpõ. c.xiiij.col.fi.Et de hac materia ſi vis plura videre,lege doctores.in.d.c.inter cetera,ꝛ in.c.qd dei timorem.de ſtatu monacho.ꝛ in.cle.dudum de ſepultu.diuñ Hoſtien.in ſum.titul.de offi.ordi.ꝛ.§.cui hec.ver.octaua regula.Gregorium in lib.de cura paſtorali.parte quarta vbi pulchre ſimul, ꝛ ſancte more ſuo loquitur.Gerſonez.in.ij.parte in ſermone habito in cõcilio Remenſi.inci.bonus paſtor.in.j.partitione.
36 ℄ †Sextus actus i ſinodo epi dēnt legi ſtatuta facta in ꝯcilio ꝓuinciali ſeu archiepali ſi que ſint.c.fi.xviij.di.c.ſicut.de accuſa.vbi doctores.de quo aliqd dixi.ſ.in.ij.parte.ver.ſeptio irc. q̃ ſtatuta ꝓuincialia dēnt tota legi ꝛ pleniſſime, nec ſatis eſſet partem legi.vt not.Card.Alexan.in.d.c.fi.per illum tex.fa. l.in ciuile.ff.de legib.videtur tamen ſufficere ſi ſubſtantialia legantur,licet tota verba nõ legantur,per ea que ſcribit Bal. in.c.vltra tertiam.de teſtib.quem ibi col.ij.verſicu.ꝛ iſta ſequi
37 tur Fely.ꝛ in probe.Grego.col.v.ver.primus.vbi dicit † partem plene vidiſſe teſtes,ſi viderit ſubſtantialia etiam ſi totam
38 ſcripturam non perſpexerit in ſinodo † etiam epiſcopi debent plublicare ſtatuta ſinodalia ſi aliqua facta de nouo ſint,vt habetur in pontificali,quod vt.ſ.dixi eſt autenticum,ꝛ ſi aliqua ſtatuta ſint obſcura debent declarari pro ignorantibus, auto.Antoni.in ſumma.iij.parte.titu.xx.c.ij.§.iij.colum.fina.ꝛ debēt ex latino vulgarizari.vt vult Cardi.alex.in.d.c.fi.col.ij.argu.
39 l.ſed ꝛ ſi pupillus.§.pſcribere.ff.de inſtit.Adde etiã † ꝙ epi

in sinodis debēt publicare ꝛ notificare iura canonica q̄ imponunt aliquas penas, vt exēpli gratia in. c. cū inhibitio. de clandest. desponsa. ita Host. in summa de clandest. desponsa. §. quā penā. ver. sed ꝛ epi. Adde ꝙ epi in suis sinodis debēt publicare statuta ꝯcilij gn̄alis si aliqua sint ꝺ nouo facta ꝫ Arch. post Hug. in. c. si eṗs. xviij. di. vbi Gemi. col. ij. sequit̄. Postremo adde ꝙ in sinodis epi debēt legi. lxxj. statuta ꝯcilij gn̄alis vt notāt doctores in. d. c. sicut q̄ ibi enumerat Jo. an. post Host. ego optarem publicari preter. s̄. dicta iura canonica que imponunt censuras, ꝛ qꝛ sunt tot, vt expertos sepe fallat memoria, ꝛ esset nimis longū ꝛ tediosum in qualibet sinodo oīa iura publicare, bonū esset partiri, ꝛ in qualibet sinodo aliqua publicare de ṗdictis iuribus iponentibus cēsuras. Et si queras, qd operetur frequens ꝛ repetita publicatio ṗdicta, dic ꝙ † inter cetera vnum
40 magnū effectū operat̄, qꝛ tollit excusatiōnē ignorantie ab his q alias pp simplicitatē ꝛ rusticitatem excusarent̄ ab ignorātia iuris prout rustici ꝛ mulieres. c. qm̄ simoniaca. de simo. ita scribit Cardi. alexā. in. d. c. fi. col. ij. Gerson in sermone habito in ꝯcilio Remēsi. incip. bonus pastor. posito in. ij. parte operū suorū i. j. ptitione. consideratione. iij. prouisione. iiij. optat etiā publicari in sinodo epi aliquos tractatus ꝯtinentes ṗcepta ꝛ mandata fidei nostre pro instructione curatorum simplicium.

41 ¶ † Septimus actus. In sinodo epi debent querele oium lesorum audiri. c. pp ecclesiasticas. c. qm̄ quidē. xviij. di. no. Pa. in disputa. incip. eṗs. col. xviij. versi. ad ꝯciliū ṗuintiale. ꝛ ꝺm Inno. in. c. graue. de preb. col. ij. quē ibi. col. iij. sequit̄ Jo. an. ꝛ Cardi. zaba. q. iiij. etiā non citati tenent̄ rn̄dere de querelis ciuilibus ac si citati essent, de criminalibus aūt nō, nisi sint citati ꝛ exposita crimina sup qbus accusant̄, que opi. Inno. seruari dꝫ in practica authore Joā. de imo. ibi col. fi. habent tn̄ ius re-
42 uocandi domū accusati † si pro specialibus negotijs fiat sinodus, ꝛ petatur ꝙ rn̄deatur super alijs ꝺm Inno. in. d. c. graue. col. fi. ver. itē nota. sequitur ibi Jo. and. col. iij. zab. q. iiij. Cardi. alex. in. c. de ꝯcilijs. col. fi. xviij. dist. alias secus si indistincte gn̄aliter fiat sinodus ṗ oibus negotijs emergentibus. Adde ꝙ etiā cōpetit ius reuocandi domū si sinodus sit de longinquo ꝺm Car. zaba. ibi. d. iiij. q. ar. c. fi. de dila. ꝛ. c. fi. de fo. cōpe. nisi in casibus qui de sui natura tractant̄ in sinodo epi. Et lꝫ tex. s̄. allega. reuera loquant̄ i sinodo ṗuinciali, tn̄ doctores extēdūt ad sinodū epi, vt liq̄t ex Inn. in. d. c. graue. col. ij. ver. itē nota. ꝛ ex Car. zab. q. iiij. iā alle. ꝛ ex Hē. bobic. ibi i vltima di. ꝛ Car. de tur. i. d. c. pp eccl'iasticas. col. ij. q loq̄t clarius ceteris.

43 ¶ † Octauus actus. In sinodo epi legi debēt noīa oīum qui in sinodo interesse debent, ꝛ pn̄tes debent rn̄dere, adsum. abn̄tes vero debent puniri, vt. s̄. dixi. ij. parte, ꝛ legitur in pontificali, in tertia die sinodi, qꝺ vt. s̄. dixi pōt allegari, qꝛ auctenticum.

44 ¶ † Nonus actus. In sinodo epi debēt corrigi mores clericoꝝ. c. annis singulis ibi discutiat. xviij. dist. d. c. qm̄ qdē. ea. dist. vnde dicit tex. ea. di. c. peruenit. ꝙ si non celebret̄ sinodus multa remanēt incorrecta. ꝛ no. Panor. in disputa. incip. eṗs. colū.
45 xviij. versi. ad ꝯcilia ṗuincialia. † Et dꝫ fieri inquisitio summaria pp breuitatē tp̄is de his que sunt notoria, vel que cōfitentur per delinquentes, vel de quibus statim fides pt̄ haberi. Et hec inquisitio pt̄ fieri sine fama precedēte, qꝛ non agitur ad imponēdam penā de crimine. Item nō agitur specialiter de crimine, sed vt ratio reddatur de talēto ꝯmisso, quo modo illud administret ad qꝺ quilibet minister tenet̄, ꝺm Innō. in. d. c. graue. col. fi. in glo. inquisitio. hec tn̄ dicta Inno. non placēt Host. nec Jo. an. ibi col. fi. quo ad predictā rōnem, qꝛ nō agit̄ de crimine ad penā sed vt reddat̄ ratio, qꝛ in. c. qualiter ꝛ qn̄. el. ij. de accusa. fit mētio de ratione administrationis reddenda, ꝛ tn̄ ibi requiritur infamia preambula. Host. autē plꝫ alia ratio Inno. ꝙ scilicet inquisitio potest fieri sine fama precedente, qꝛ agit̄ ad correctionē moꝝ. Et ibi Hosti. adducit alias duas rationes quas referunt ibi Joan. an. col. fi. ꝛ zaba. in. j. oppo. sed nulla predictarum rōnum plꝫ Panor. ibidē col. ij. dicēti tex. ibi loqui de inquisitiōe gn̄ali, q̄ pōt fieri nulla fama ṗambula, alias si fiat specialis, ꝛ ꝯ certā ṗsonā dꝫ ṗcedere infamia. d. c. qualiter. ꝛ hoc sentit Inn. in. c. j. de postu. prela. ꝛ idē not. Pan̄. in. c. sicut. iij. not. de accusa. De dubijs āt delictis nō est ingrendū, sed sunt ꝯmittēda. argu. c. post trāslationē. de renūtia. ꝛ. c. roma. de censib. in. vj.
46 scꝺꝫ Car. zab. in. d. c. graue. j. oppo. † Dꝫ ēt fieri gn̄alis inq̄sitio ꝺ malis, qꝛ supioris offm̄ est purgare ṗuinciā malis hoībus. c. j. de offi. ordi. l. ꝯgruit. ff. de offi. presi. auctore Panor. in. d. c. graue. col. ij. ꝛ in. d. c. sicut. iij. no. de accusa. Dꝫ ēt eṗs ṗuidere circa ea q̄ in sua diocesi egēt reformatiōe, vtputa circa reformationē scholaꝝ, curatoꝝ, ṗdicatoꝝ, hospitaliū, ecclesiaꝝ dirutaꝝ, ꝛ circa multa alia q̄ enumerat Gerson in sermone habito in ꝯcilio Remēsi. inci. bonus pastor. in. ij. pte opeꝝ, vbi ponit. xxviij. pulchras ṗuisiones quas epi celebraturi sinodū sēper pre oculis habere debent.

47 ¶ Decimus † actus. In sinodo epi dꝫ p̄stari obediētia, ꝛ reuerētia epo. c. qꝺ sup his. de ma io. ꝛ obe. c. ex ore. in fi. de ṗui le. Nō pōt esse qꝛ sinodus episcopi est mixta de lege iurisditionis, ꝛ ꝺ lege diocesana, vt dixi. s̄. in. j. pte. q. xj. sed obediētia est
48 de lege † iurisditiōis. c. ꝯquerēte. de offi. or. not. Jo. de imol. i. d. c. ꝙ sup his. vlti. not. ꝛ dꝫ obediētia habere nouē conditiones. c. sciēdū. viij. q. j. vbi Archi. ꝛ Car. de tur. cre. explicant. ¶ Amplia ṗmo obedientiam ita dēre p̄stari epo in sinodo, ꝙ
49 ipse eṗs † eādē remittere nō pōt, vt not. Jo. an. in. c. cū venerabilis. col. iij. de cēsi. quē ibi sequit̄ Car. zab. col. fi. Panor. co. ij. Hēri. bobic. in. c. pastoralis. in fi. de dona. Monētur isti ꝑ ea q̄ dicit gl. in. d. c. cū venerabilis. in glo. ij. ꝛ glo. iij. in. c. ptere-
50 rea. lo. ij. de trāsac. ¶ Amplia scꝺo † ꝙ obediētia ipsa nō potest prescribi per subditos episcopi. c. cum nō liceat. de p̄scrip. ¶ Limita ṗmo, ꝛ intellige ꝙ nō possit obediētia p̄scribi actiue ꝫ passiue bn̄ pōt p̄scribi. Car. zab. in cle. fi. q. vij. in. fi. ꝺ cēsib. ¶ Limita scꝺo ꝛ intellige ꝙ nō pōt p̄scribi in totū ita ꝙ nulli epo diocesanus subijciat̄, ꝛ sit acephalus, sed ꝙ alteri ꝙ̄ ordinario ṗprio qs subijciat̄. bn̄ pōt p̄scribi. c. cū olim. de ṗui. c. cū ṗsone. ꝺ ṗuileg. in. vj. ꝺ quo vide ꝙ dixi. s̄. ij. pte. ꝟ. his plibatis. n. iiij. ¶ Juxta ṗdicta † q̄ro, in qbus obediētia ꝯsistat. Rn̄.
51 ꝯsistit in tribus potissimū ꝺm glo. in sum. xciij. di. Prio in exhibitiōe reuerētie, ꝛ sic in obediētia includit̄ reuerētia. Scꝺo in mādatoꝝ susceptione. Tertio in iudicio subeūdo. obediētia
51 āt q̄ ꝯsistit i reuerētia differt ab honorificētia, qꝛ † reuerētia ṗpa
52 est honor exhibitus sine ꝟbis, honorificētia † est honor exhibitus cū ꝟbis auctore Car. zaba. in. c. de his. que. iij. de maio. ꝛ obe. vbi idē not. Pan̄. no. iiij. Et obediētia hec debet ei q ṗest ordine vel antiq̄tate. c. a subdiacono. xciij. di. c. opꝫ. lo. j. ꝛ. c. si ca. di. cū igit̄ eṗs sit maior ordine in tota sua diocesi, qꝛ eṗatus est dignitas dignitatū. gl. in. c. ij. de ṗbē. in vj. seq̄t̄ ꝙ obediētia
53 q̄ ꝯsistit in reuerētia ei debeat̄. Et hāc debēt epo p̄stare † ēt exēpti. Bal. in. l. fi. ṗ illū te. ꝟ. ꝛ iō. C. ꝺ bo. liberto. Roma. sing. cccclxxx. eṗs eximit. Pano. in. d. c. cū venerabilis. col. ij. Feli. in. d. c. conquerente. in prin. ꝛ in. d. c. cū nō liceat. co. ij. bal. in tracta. prescrip. v. parte. q. xij. col. iiij. ver. circa ṗdicta. dn̄s meus in. c. fi. iij. notabi. de confirma. vtili, vel inuti. vnde dicit Ang. in. l. si mater. col. j. in repe. C. ad tertullia. ꝙ si ecclesia eximat̄ nō censet̄ exēptū ius ēreuertie. † Obediētia aūt q̄ ꝯsistit in
54 mādatoꝝ susceptione, dr̄ ṗprie obediētia ꝺm Pan̄. in. d. c. de his, ꝛ hec simul, ꝛ illa que ꝯsistit in iudicio subeundo debet̄ ei q preest iurisdictione, cū igit̄ eṗs in tota sua diocesi habeat iurisdictionē. c. cum eṗs de off. or. in. vj. sequit̄ ꝙ iste due obedientie
55 eidem debent̄. imo vt istas ꝛ primā prestent subditi † pt̄ eṗs cōtra ipsos subditos agere ꝫ Inn. in. c. edoceri. de rescrip. Bertachi. de firmo. in trac. de epo. libro. iiij. v. parte questio. xxx.
56 ¶ † Ex ṗdictis infero ꝙ cū obligati venire ad sinodū epi debeāt epo p̄stare obedientiā ꝛ reuerentiaꝫ vt. s̄. dixi, si velint hoc facere, debēt in primis exeq mādata ꝛ statuta ṗ eṗm in sinodo, Deinde si querele ꝯ eos vel correctio moꝝ sit necessaria debēt subire iudiciū epi, postremo debēt exhibere honorē ꝛ reuerētiā epo inclinando ꝛ recognoscēdo eū in supiorē, ꝛ cū reuerētia de qua fit mentio in. d. c. qꝺ sup his includat honorificentiā, vt notat Panor. in. c. de his. Ultra inclinationē seu incuruationeꝫ debēt epo p̄stare honorificentiā id est eū laudare verbis, ꝛ certe si ista obseruarent̄ mirabiles effectus sentirentur ex sinodis epoꝝ. Sed nos hodie male dicimus ꝺ ṗlatis nr̄is, eoꝝ iussa negligimus, iudiciū per appellatiōes subterfugimus, ꝛ vix occurrētibus ꝛ aduenietibus assurgimꝰ, ṗpterea nō ē mirādū si a laicis obediētiā ꝛ reuerētiā debitā nō hēmus, qꝛ eā nō p̄stamus superioribus nr̄is. Itaqꝫ vere dici pt̄ lꝫ incōgrue, oīa male vadūt.

57 ¶ † Undecimꝰ actus. i sinodo epi statui debēt septē viri ex diocesi epi, vl' plures si sit expediēs maturiores ꝛ honestiores atqꝫ ꝟaciores, q simpl'r ꝛ de plano ꝛ sine vlla iurisdōne sollicite inuestigent, q̄ correctione vel reformatione digna sunt, ꝛ fideliter referāt epo. c. eṗs in sinodo. xxxv. q. vj. ꝛ not. Hostiē. in. c. sicut. de accu. quē ibi col. ij. sup ꝟbo statuāt. sequit̄ Jo. an. Car. zab.
58 col. j. Pan̄. in. c. pterea. j. nota. de testi. cogē. Silr̄ † in ꝯcilio ṗuinciali tales ꝯstitui debēt viri. c. sicut. de accu. prealleg. ꝛ ēt
59 in capitulis † monachoꝝ. c. in singulis. §. ordinent̄. de sta. monach. est verum tn̄ ꝙ isti differunt a preceden. vt ibi notatur.

60 ¶ † Amplia

60 ¶ † Ampliaq; nedū eps pt statuere tales psonas in sinodo sua
sed et extra sinodū existēs fʒ Panor. in. d. c. pterea. col. ij. i fi.
Mouetur q: qlibet iudex habēs merū ꝛ mixtū impiū pōt ꝯsti
tuere denūtiatores extra iudiciū fm bar. in. l. diuus. co. ij. ꝟ. p
mo qro. ff. de custo. reo. Saly. in. l. ea. qdē. co. v. ꝟ. pmo igit. C.
de acusa. sed eps hʒ merū ꝛ mixtū impiuʒ vt dicā. j. xviij. actu.
in pnci. ergo seqtur q pōt cōstituere extra sinodū dictas pso-
61 nas, q aliqn appellāt † testes sinodales. d. c. pterea. aliqn ap-
pellāt testes publici q: reipub. seruiūt cuius iterest vt delicta
puniāt. c. vt fame. de sen. excō. d iure ꝟo ciuili appellant dnū
tiatores. d. l. diuus. quibus assimilātur accusatores ꝛ testes, pa
nor. in. d. c. preterea. col. ij. versicu. oppono anteqȝ.
62 ¶ Circa pdicta † quero pmo quāto tpore duret officiū dictoꝝ
testiū sinodaliū. Rñ. q nō durat vltra annū. vt not. Hostiē. in.
d. c. sicut. quē ibi. col. ij. sequitur Joan. and. in nouella dicens
quod elapso anno alij sunt eligendi.
63 ¶ † Scdo quero an debeāt isti testes sinodales iurare in prin-
cipio officij sui. glo. in verbo absq; iurisdictione. in. d. c. sicut di
cit q non sed. Host. quē ibi. col. fi. sequit Jo. an. Ant. de but.
col. ij. pan. etiā. col. ij. tʒ nō esse iprobandū si iurēt qn ꝯstituunt
idem vult Ang. in. l. si vacantia. in prin. C. de bo. vacā. lib. x. se
64 quitur Fely. in. d. c. sicut. col. ij. ꝛ forma † iuramenti qd presta-
re debēt ponit. in. d. c. eps. in sinodo, vt no. do. Jo. de selua. in
tracta. de iureiur. ij. parte. q. j. ver. xlij. iuramentum.
65 ¶ † Tertio quero quā ptātē habeāt isti testes sinodales. Rñ
deo habent ptātem visitandi absq; iurisdictione interrogando
seculares, ꝛ als psonas discretas vt. s. dictū ē i pn. ꝛ no. panor.
i. d. c. sicut. i fi. verbis. ꝛ vbi se iformauerint debent referre epo
66 simplr. Et iō † ex ptāte sua neminē citare pnt vt no. Inn. i. d. c.
sicut in prin. ꝛ Car. ibi i. i. opp. q: vt dt sunt meri iformatores.
67 ¶ † Quarto qro an credat dictis testibus sinodalibus in his q
referunt. Rñdeo creditur eis in notorijs malis authore Host.
i. d. c. sicut. quē ibi seqt Jo. an. col. ij. Car. ʒab. q. ij. pan. co. ij.
Credit et eis si mala nō sint grauia ꝛ sint positi ad dnuntiādū il
lud qd re ꝟa inuenerint ꝛ illd qd viderint, ar. l. j. §. q es. ff. d offi.
prefecti vrbis. fm Bart. in. d. l. diuus. colū. iij. Saly. in. d. l. ea
quedā. co. viij. C. de accusa. panor. in. d. c. sicut. col. j. Qd verū i
telligit idē panor. in dicto. c. preterea. col. iij. q. ij. si sint plures
testes seu denuntiantes.
68 ¶ † Limita ꝛ itellige prio pdcā ꝟa dūmō testes sinodales sint
tales q alias possent eē testes vel accusatores ꝯ eos quoꝝ ma-
la dnūtiāt, q: fallit qn nō possent eē testes vl accusatores ꝯ denū
tiatos. c. in oi. de testib. ita Bar. in. d. l. diuus. ij. q. ꝛ et in pen.
q. Saly. i. d. l. ea. qdē. q. ij. ꝛ. iij. Sʒ panor. i. d. c. pterea. co. iij.
ꝟ. vltimo scias nō putat hoc verū, q: talis denūtiatio nō ppzie
dr accusatio vl testificatio, q: n dnūtiāt spōte sʒ ex necessitate, ꝛ
ex debito officij, fatetur tamen q ex circunstantijs minor fides
adhibet puta si essent inimici. fatet et dictū bar. esse equū ꝛ no-
tandum in practica pro limitatione. d. c. episcopus. xxxv. q. vj.
69 ¶ † Limita ꝛ intellige scdo vt credat dictis testibus in casibus
predictis quo ad denuntiationē solā, q: non dʒ eis credi quo ad
ꝯdemnationē, vñ ad talē denuntiationē solā non dʒ ferri snia, vt
no. panor. in. d. c. pterea. nota. vj. argumento illius text. refert
ꝛ sequitur simpliciter. ibi Fely. col. ij.
70 ¶ † Quinto qro, an isti testes sinodales debeāt se inscribere qn
denūtiāt. Rñdeo q nō. c. super his. de accusa. d. l. eā qdē. C. de
accusa. q. vj. panor. in. d. c. pterea. col. ij. Fely. i. d. c. sicut. co. j.
71 ¶ † Sexto quero an isti testes puniant si male denūtiāt. Rñ-
deo si nō pbant q denuntiant debēt puniri. bar. in. d. l. diuus.
col. ij. imo si false denūtiāt debēt puniri pena falsi fʒ eūdē bar.
p illū tex. in. l. cornelia. §. fi. ff. d fal. ꝛ puniunt in expēsis fm bal.
i. l. sancimus. q. xij. C. de iudi. tenēturq; de exactissima diligētia
idē bal. in. l. si quis non dicā rapere. col. vj. C. de episc. ꝛ cleri.
72 ¶ † Septio qro si archidiaconus volēs visitare forte ꝯcurrat
cū istis testibus sinodalibus, an poterūt exercere officiū suū, sine
lnia archidiaconi. Rñdeo. Jo. dt q n, quē seqt Jo. an. i. d. c. sic
i fi. ꝟbis i nouella. Mouet q: apud plēs iudices i diuersis iu-
dicijs qs fatigari nō dʒ. c. ex tenore d rescri. l. vbi ceptū. ff. d iud.
pterea plena visitatio vt ē archi. visitatio piudicat semiplene, n
ꝯ debēt exercere officiū suū sine lnia archidiaconi. Sʒ hoc non
plʒ panor. in. d. c. sicut. i fi. verbis, q: isti testes sinodales visitāt
absq; vlla iurisdōne interrogādo seculares psonas ꝛ alias, vñ
nō ipediunt archidiaconū vel aliū platū iurisdictionaliter visi-
tantē, ꝛ per hec patet responsio ad fundamenta prime opinio.
73 ¶ † Octauo quero cuius expēsis sunt nutriendi isti testes sino
dales. Rñdeo. gl. in. d. c. sicut in ꝟbo statuant dt eē nutriēdos
expensis parrochiarū ad quas vadunt, dʒ tn moderatos sum-
ptus petere. mouetur gl. q: suis stipendijs inquirere non debent
c. cū ex officij. de prescrip. ꝛ q: officium suum non dʒ eis esse dā-
nosum. arg. iiij. q. iij. §. venturis. Contrariū tʒ Vincen. in. d. c.
sicut, q: si vadant extra parrochiā ppriam debent habere sum-
ptus a delegante. s. ab epo, q: nunqȝ debent sumptus transeun
ti per diocesim nisi in casibus a iure expressis, vt cū visitat vel i
quirit. c. cū sit. ꝛ qd ibi notat in gl. j. de simo. Et hanc opinio.
sequit Anto. de but. in. d. c. sicut. col. ij. ꝛ Car. ʒaba. q. ij. quid
tenendū; primā opinio. sequi vident Hostiē. ꝛ Jo. an. in. d. c. si-
cut, ꝛ plʒ Panor. ibi col. ij. mouetur vltra predicta ipse Pa-
nor. q: clerici alias tenent ad hospitalitatem, consequens est igi
tur eos teneri ad recipiendū testes qui veniunt pro cōi vtilita-
te. Adde pro finali cōplemēto huius actus, q cū istis testibus
74 sinodalibus ꝯcurrere debēt archipresbiteri † rurales, qui oīa
scandala, ꝛ mala debēt ad epm referre. c. fi. de offi. archipresb.
c. debere. lxxx. di. Sed hodie proh dolor nulli ꝯstituuntur te-
stes sinodales, ꝛ archipresbyteri circa receptiones certarū pe-
cuniarum quas dicunt sibi deberi tantū vigilant propterea nil
mirū si oē in precipiti stet vitiū. O infelicia hec tpa, si candorē ꝛ
rigorē primitiue ecclesie reuoluamus, vñ hoc dicere meā sniam
sed non video modū restaurandi, iā. n. sepe tentatū est a sane qȝ
bonis viris, vt reformaremur, sed parū effectum est, ꝛ si qs hoc
tpe quē ʒelus dom9 dñi comedat, d reformatiōe ecclesie loquat,
explodit, irridet, ꝛ veluti stultus freneticus, ꝛ lunatic9, reputat,
sed formidandū est ne tandē incidamus in horrendū dei iudi
cium, nosq; iam terrere deberet calamitas q euenit vrbi Rome
anno preterito, vcʒ anno dñi. M. cccccxxvij. die sexta Maij.
75 ¶ † Duodecimus actus, in sinodo epi habentes curaʒ aiarum
debēt reddere rōnē de duobus, primo qualiter officiū susceptū
reddant ꝛ dicāt, q: debēt dicere fm vsum diocesis. Scdo qua-
liter baptiʒent ꝛ seruēt materiā, formā, ꝛc. q pertinent ad sacrm
tante necessitatis. c. qn. xxxviij. dist. vbi Gemi. ꝛ vterq; Card.
ꝛ notat Gerson in sermone habito in Remensi ꝯcilio incip. bo
nus pastor. in. iij. partitione. prouisione. i. sunt quoq; interrogā
di habentes curam aiarum in sinodo de multis alijs qn nō fuit
facta visitatio. vt scribit Gerson in tracta. de visitatione prela-
torum. c. fi. in prin. Et si vis scire q sint illa lege ipsum Gerso-
nem in dicto tracta. c. j. col. ij. ꝛ. iij. vbi enumerat ea de quibus
debent interrogari habentes curam animarum in visitatione.
76 ¶ † Decimustertius actus, in sinodo epi dʒ solui epo sinodati-
cum qd alio noie appellatur cathedraticum. c. placuit. x. q. iij.
c. conquerente. de offi. ordina. c. olim. de censi. vbi Panormi.
j. notabi. notat Archi. in. c. de eulogis. xviij. dist. vbi. dicit de-
77 beri ex iuris dispositione. Dicitur † aūt cathedraticuʒ q: soluit
in honorē cathedre principalis, ꝛ sinodaticū q: solui solet i sino
do, authore Hoff. in sum. tit. de offi. or. col. fi. ꝛ in titu. de cēsi.
§. nunc videamus. Astesa. lib. vj. titu. liij. articu. ij. Panor.
in. d. c. olim. j. nota. ꝛ Alexan. in. d. c. placuit. xviij. dist. fa. c.
qn. in verbo sinodare. scdm intellectum Hostiē. quē referunt
78 ibi ʒaba. ꝛ Panor. de priuileg. Alias autē nouas † exactiōes
pecuniarias nō debet eps in sinodo facere p quas subditi retra
hant a veniēdo. d. c. de eulogis. xviij. dist. ꝛ si ꝯtrarium faciāt
79 tenentur † ad quadruplum. per. c. quoniam quidem ea. distin.
vbi glo. fi. dicit hoc ideo esse, quia tunc committitur crimē ꝯcu
ssionis, ꝛ debet solui illud quadruplum de bonis ppzijs epi nō
de bonis ecclesie sue. scdm Gemi. ibi post gl. in. c. si seruus. lo.
j. liiij. dist. Adde q tale quadruplum debet solui etiam si eps
restituerit q exegit, sicuti dicitur de fure q quāuis penitentia
ductus restituat furtum, nihilominus dicitur nocens. l. qui ea
mente. ff. de furt. ita Gemi. in dicto. c. quoniam quidem colum.
j. post. Hug. vide circa predicta. c. nulli. xvj. q. i. ꝛ Host. i sum
80 ma. titu. de offi. ordina. §. qualiter. colū. j. Et nota † quod olim
pro dicto sinodatico soluebantur duo solidi vsualis monete. au
to. Archid. in. d. c. placuit. qui ita intelligit illum tex. licet alij
vt Joan. and. in. c. fin. de iudi. velit solidos ibi capi pro aureis
81 post glos. j. in dicto. c. placuit. pro qua facit quia † appellatione
solidorum lex intelligit de aureis. l. quotiens. C. de suscept. ꝛ ar
cha. lib. x. ꝛ not. glosa in. §. libertorum. insti. de liberti. ꝛ glo. in
§. fi. insti. de pena teme. litig. de quo tn vide q statim dicam in
82 quarta ampliatione. Adde † q olim. lxxij. solidi faciebant li-
bram, hodie vero aurei qui sunt in vsu constituunt libram. ex.
lxxxvj. aureis fm Panor. in. c. conquerente. colū. iiij. de offic.
ordi. Cardi. alexā. in. d. c. placuit. Fely. in. d. c. conquerente. q
dicit q. lxxxvj. ducati Florentini vel Veneti faciūt librā vnaʒ.
83 ¶ † Amplia prio hoc adeo eē verū q solui dʒ epo sinodaticū,

vt ipso epo dāte ḡnalem exceptionē alicui nō cēseat̄ donare synodaticū.c.pastoralis.de do.vbi glo.⁊ no.Panor.post antiquos.in.c.cū venerabilis.col.ij.de cēsi.Host.in summa.ti.de offi.ord.§.qd pertinet.col.xj.ver.⁊ no.Gemi.⁊ Phil.Frāc. in.c.j.de preb.in.vj.Rō huius est ꝫ Jnn.in.d.c.pastoralis. quē ibi sequunt̄ oēs, q꞉ synodaticū soluit̄ in signū subiectiōis in spūalibus,⁊ plures alias rōnes suasiuas scribit Car.zaba.in. d.c.cū venerabilis.q.iij.quas nō trāscribo q꞉ videri pñt,⁊ fuerūt.vt ibi.col.ij.refert Joā.an.rōnes Host.

84 ¶ †Amplia scdo hoc adeo esse verū ꝙ eps ēt in spē nō pōt a se abdicare synodaticū.gl.in.c.qcūqꝫ.lo.i.in gl.i.in fi.xvi.q. vij.quā sequi videt̄ Jo.an.in.d.c.cū venerabilis.co.iij.ver.ꝺ

85 cathedratico.dū opinionē gl.refert vltimā†arg.gl.fi.in.l.qui filiū.ff.ad treb.⁊ gl.in.l.ea.C.de cōdi.ob cām.de qbus gl.vide moder.in.c.j.de ꝯsti.Cardi.alex.in.c.j.col.j.de cog.spiri.ꝯriam opi.tꝫ Archi.in.c.j.de pben.in.vj.monet̄ p glo.iij.in.c. ꝑterea.lo.ij.ꝺ trāsa.⁊ in.c.de monachis.de pb.que gl.vident̄ innuere cathedraticū remanere qdē si simplex fuerit facta donatio p epꝫ,secus si pleno iure.Scdo mouet̄ Arch.in.d.c.qcūqꝫ col.fi.p.d.c.cū venerabilis.in fi.Quid tenēdū ē Prima opi. est verior teste Car.zaba.in.d.c.cū venerabilis.q.iij.añ finē. Mouet̄ pmo p.d.c.pastoralis vbi in ḡnali donatiōe nō venit cathedraticū.Scdo q꞉ nō pōt cathedraticū rōne vocabuli cadere nisi in epꝫ cui soluit̄ rōne honoris q debet̄ epo.§.est ⁊ aliꝺ insti.de do.imo pma opi.est cōis vt asserit Panor.in.d.c.cū venerabilis.ver.in gl.ij.ppea Archi.in.d.c.qcūqꝫ.nō sine cā vtit̄ dictione forte dicēs,secus forte in spāli remissione,qua dictione sepe vtunt̄ periti.gl.in.l.si duo.ff.de arbit.Nō obstāt allegata p scda opi.primo gl.in.d.c.ꝑterea q꞉ non loquit̄ in epo, vel ibi solū intēdit excludere vitiū symonie,scdo non obstat gl. in.d.c.ꝺ monachis,q꞉ illa supplēda ē per gl.in.d.c.qcūqꝫ.Jta Jo.an.in.d.c.cū venerabilis.col.fi.⁊ expressius Hēri.bohic in.d.c.pastoralis.añ fi.Tertio nō obstat.d.c.cū venerabilis. ibi ꝫ nihil,q꞉ illa verba sunt supplēda ⁊ intelligēda per.d.c.pastoralis vt iura iuribus ꝯcordent̄.c.cū expediat.de elec.in.vj.

86 ¶ †Amplia tertio vt ēt abbates rōne capellarū subiectarum epo teneant̄ soluere cathedraticū,vt scribit Jmola in.d.c.cōquerēte.col.ij.Ꝟ.itē no.ꝙ abbas de offi.ordi.vbi gl.hoc not.

87 ¶ †Amplia qrto vt nō currat ꝑscriptio de nō soluēdo cathedraticū in totū.gl.j.in fi.in.d.c.qcūqꝫ.sequit̄ Car.zab.in cle. j.in.iij.q.de iurepatro.Baldus in tracta.prescriptionū.in.v. pte.in.xvj.q.co.xxxvj.ꝑscriptio aūt de nō soluēdo in pte cathedraticū bñ vꝫ,⁊ spacio.xl.annoꝝ perficit̄.c.oliꝫ cām.de cēsi.⁊

88 ibi ⁊ in locis preallegatis notat̄,valeret†ēt ꝯsuetudo super solutione cathedratici.Jtē super mō ⁊ tpe soluēdi.Goffre.in summa.de offi.or.col.fi.Host.in summa.eo.ti.§.quid ptinet.col. xij.ver.⁊ nota.⁊ in ti.de cēsi.§.ex qbus causis.in.prin.Astesa. in sum.lib.vj.ti.liij.arti.ij.col.j.panor.in.d.c.ꝯquerente.col. iij.ver.xj.sinodaticum.de offi.ordi.Cardi.de turre cre.in.d.c.

89 placuit.Adde etiā valere † ꝯsuetudinē sup diminutione vel augumētatione cathedratici ꝺm panor.in.d.c.olim.Si aūt nulla

90 † sit ꝯsuetudo quelibet procbia dꝫ soluere pecuniā q̄ occurrit i sua parrochia,hoc est solidos vsuales,⁊ si diuerse monete currāt ibi simul,soluet̄ illa q̄ ē magis vsualis ⁊ vulgaris,arg.c.erit āt lex.iiij.di.ita Host.i.d.§.ex qbus.vbi ꝺt ꝙ si mutet̄ moneta mutabit̄ ēt cathedraticū,queꝫ seqt̄ Astesa.loco ꝓxime allega.

¶ Limita ꝑdcā prio si eps i totū ecclīas a solōne cathedratici exemit ⁊ ꝑꝑ ꝯfirmauit ex certa scia iuxta.c.ꝯstitut᷒.de reli.do.

¶ Limita secundo si sententia fuerit lata contra epm ⁊ non appellauerit.c.cum inter.de re iudicata.

¶ Limita tertio si papa plene aliquaꝫ ecclesiam exemerit.c.j. de priuile.in.vj.has tres limitationes ponit panor.in.d.c.cum venerabilis.post Jo.an.⁊ Cardi.zaba.

¶ Limita quarto si quis in parte prescripsit cathedraticū ꝯtra epm vt supradictum fuit in quarta ampliatione precedenti.

91 ¶ †Limita quinto nisi ex toto cathedraticū nō esset i vsu,vt notat panor.in.d.c.pastoralis.ver.in gl.in Ꝟbo ꝑter.de do.⁊ puto regri ꝙ nō vsus fuerit p tp̄s imemorabile ⁊ de cuius initio nō extet memoria.ar.c.pmi ꝺ ꝑscrip.i.vj.rō est q꞉ cathedraticum

92 vr̄ eē reseruatū epis in signū spālis ꝓuilegij,ꝫ † ad ꝑscribendū talia regrit̄ tp̄s imemorabile.panor.in.c.fi.col.vij.versi.q̄ꝫtum vero ad tp̄s.de ꝯsue.vbi dñs Rochus.co.xlij.ver.limita aūt.

93 ꝑmissa plura allegat.tale.n.tp̄s hꝫ † vim ꝓuilegij ⁊ ꝯstituti.l. hoc iure.§.ductus aque.ff.ꝺ aq̄ quo.⁊ esti.c.sup qbusdā.de.Ꝟ. signi.nota panor.in.c.peruenit.de censi.Alexā.consi.vj.viso themate.j.volu.ꝺ.Phi.deci.ꝯsi.lxxxv.⁊ diligēter.col.ij.Ꝟ.

94 his tñ vbi plura allegat.†Et in locis in qbus nō ē vsus soluēdi cathedraticū,opꝫ necessario dicere excusari subditos p vnā ꝑdictarum limitationum.Sed si epi taliū locorum vellēt possent cogere tenētes ecclesias ostēdere priuilegiuꝫ seu exceptionem a ꝑscriptiōe,indicato,vel ꝯsuetudine causatā,q꞉ eps hꝫ intentionē fundatā a iure communi iuxta.c.cum ꝑsone.de priui.in.vj.

95 ¶ †Decimusqrtus actus,eps i sinodo sua dꝫ ꝯsulere clerꝫ si velit alienare ꝑdiū ecclesie sine cā.c.placuit.xij.q.ij.hodie tñ hoc nō vr̄ ꝓcedere ꝑꝑ extrauagātē Pauli scdi incip.ambitiose.sitā inter extrauag.cōes.titu.de reb.eccle.non alie.vbi prohibētur bona ecclīe nō alienari icōsulto Roma.pōtifi.nisi i casib᷒a iur̄ ꝑmissis,⁊ i his posser ēt hodiernis tpib᷒ ꝓcedē.d.c.placuit.

96 ¶ †Decimusqntus act᷒,i sinodo epi futurū pascha dꝫ annūtiari,vt adueniēte natali dñi die p᷒ euāgelicā lectionē pplo annūtiet̄.c.placuit.lo.iij.ꝺ ꝯse.di.iij.Sꝫ vt ꝺt ibi gl.quā ibi sequūt̄ Arch.⁊ Car.de tur.cre.nō hꝫ hodie locū.d.c.q̄ꝫ liber.q dꝫ bacul᷒pastoralis ꝺt illud eē obseruādū.Circa qꝺ nota ꝙ an pa

97 scha†eēt celebrādū,fuerūt fcā duo ꝯcilia tpe Victoris pape teste Car.ꝺ tur.cre.i.c.j.col.j.xv.di.⁊ tandē ex angelica reuelatiōe fuit institutū vt die dñica celebret̄.c.nosse.de ꝯse.di.iij.ne ecclīa videat̄ iudaizare,⁊ q꞉ tali die surrexit dñs vt pulchre decla.Car.ꝺ tur.i.d.c.nosse.

98 ¶ †Decimussextus actus,i sinodo epi ꝑscriptio pt̄ iterrūpi p sinodalē ꝓclamationē qñ ñ pt̄ lis ꝯtestari cū aduersario.c.sanctoꝝ.vbi glo.ij.de ꝑscrip.no.Host.in sūma.e.ti.ꝺ ꝑscri.§.qbus modis iterrūpat̄.Ꝟ.itē fit.itellige tñ vt no.p panor.in.d.c.sanctoꝝ.⁊ in.c.illud.col.iiij.eo.ti.de ꝑ

99 scriptionibus.¶ †Decimusseptim᷒ actus,in sinodo sua eps dꝫ ingrere ⁊ debitis remedijs occurrere ne aliqꝺ dogma hereticū, erroneū,⁊ scādalosuꝫ,seu piarū auriū offensiuū,sortilegia,⁊ diuinatiōes diocesim inficiāt,ita decretū fuit in ꝯcilio Basilieñ. xv.sessione,quā.s.allegaui.in.j.parte ver.viij.qro,⁊ q꞉ decretū ipsum est lectu dignū,⁊ formā celebrandi sinodū epis ꝑbet, hic inserā,nō approbādo nisi ꝓut maioribus placuerit.Sacro

100 sancta † ḡnalis sinodus Basilieñ.in spū scto ltime ꝯgregata, vl̄eꝫ ecclesiaꝫ represētās,ad futurā rei memoriā pridē hec sctā sinodus qꝺdā saluberrimū ꝓmulgauit ꝺcretū ꝓ stabilitate ⁊ roboř ḡnaliū ꝯciliorꝝ quoꝝ frequēs celebratio ꝑcipua ē i agri dñici cultura.verū cū ad eādē culturā nō dubiū ē ptinere epales sinodos,⁊ ꝯcilia ꝓuintialia ꝓut canones veteres decreuerūt frequētari,iō eadē sctā sinod᷒antiquos ⁊ laudabiles mores nr̄i cupiēs tpib᷒ obßuari,statuit atqꝫ ꝑcepit,sinodū epalē i qlibet diocesi post octauas dñice resurrectiōis,vl̄ alia die ꝺm ꝯsuetudinē diocesuꝫ ad minus semel in anno.vbi nō est cōsuetudo bis annuatim celebrari,p diocesanū propria in ꝑsona,nisi canonico impedimēto fuerit impeditus,⁊ tunc p vicariū idoneū.Que sinodus saltꝫ triduo vel biduo duret,vel ꝓut necessariū epo visum fuerit.Prima aūt die ꝯueiēntibus diocesano ⁊ alijs q in hmōi sinodis interesse tenent̄.ꝑ.missarū solēnia vel post,diocesanus, vel alius eius noie Ꝟbum dei ꝓponat,exhortādo oēs ad bonos mores sectādū,abstinēdū a vitijs,⁊ ad ea q̄ ptinēt ad ecclesiasticā disciplinā,⁊ officia singuloꝝ,ꝑsertim vt ij qbus cura aiaꝝ cōmissa ē,diebus dñicis ⁊ alijs solēnibus plebē subiectā doctrinis ac monitis salutaribus istruāt,postea legāt̄ statuta ꝓuincialia,⁊ sinodalia ⁊ inter alia aliqs ꝯpēdiosus tractat᷒docēs quō sacrā ministrari debeāt,⁊ alia vtilia p instructiōe sacerdotū.Deinde ipe diocesanus de vita ⁊ moribus subditoꝝ solerter ingrat,labē simoniace prauitatis,cōtractus vsurarios,cōcubinatū,fornicationē,⁊ alia q̄uis cria,⁊ excessus,debita cohertione cohibeat, alienatiōes reꝝ ecclesiasticaꝝ a iure ꝓhibitas reuocet,clericorū abusus,⁊ alioꝝ subiectoꝝ q circa diuinū offiñ ⁊ delationē debiti habitus defecerint i melius reformet ⁊ emēdet.⁊ qm̄ multa scādala sepe cōtingūt ex eo qꝺ ꝯstitutio Bonifa.pape.viij.q̄ inci.piculoso,edita sup clausura monialiū nō seruat̄ studeat ipe diocesanus vt oino iuxta ipsius ꝯsti.tenorē executiōi demādet̄. necnō vt qcūqꝫ religiosi diocesano subiecti regulas ⁊ cōstitutiones suaꝝ religionū,presertim vt ab eis oīs ꝓprietas abdicet̄ inuiolabiliter obseruēt,ne ēt in receptiōe ipsarū ad religionē qcq̄ꝫ per simoniam exigat̄.precipua aūt in ipsa sinodo epi cura sit inqnirere ac debitis remedijs occurrere,ne aliqꝺ dogma hereticū,erroneū,vel scandalosum,seu piarū auriū offensiuū,sortilegia,diuinationes,incātationes,superstitiones,⁊ q̄uis diabolica figmēta diocesim suā inficiāt.instituant̄ ꝑterea testes sinodales viri graues,ꝓuidi ⁊ honesti legis dei zelū hñtes,iuxta diocesis latitudinē i numero ꝯpetēti,aut alij eoꝝ ꝑtātē hñtes,vbi alij ad hoc non sunt instituti,q si diocesano minus idonei videant̄,eos admonēdo prout ei videbit̄ expedire alios instituat,hi autē in

manibus

manibus ipsius diocesani vel sui vicarij iurare teneantˀ, vt tra-
dit canō eṗs in sinodo q per anni circulū lustrātes ipsaȝ dioce-
sim, que corrigēda vel reformāda viderint, his ad quos talia
corrigere, vel reformare ptinēt, referāt, q̄ nisi correcta, vel refor
mata, iā fuerint, ad sinodū subsequētē pferāt, in qua debitis re-
medijs occurratˀ. sed pter illa q̄ a testibus sinodalibus, vel alijs
eoꝝ offiī exercētibus, diocesanus audierit, inquirat ⁊ ipse dili-
genter de cunctis subditorum suoꝝ excessibus, ⁊ in delinquen-
tes taliter insurgat correctionis debite disciplina, vt alijs ma-
lignari videntibus transeat in exēplū, cetera anteȝ illius decre.
Basilieñ. que loquuntˀ de sinodo ꝓuinciali omitto. Redeun-
do igitur ad ꝓpositum. fa. ꝑ predictis. c. eṗs in sinodo. xxxv. q.
vj. qđ alleg. di. decre. c. excōicamus. lo. j. §. adijcimus de here.
101 est. n. † eṗs ordinarius iudex in cā heresis. d. c. excōicamus. §.
fi. ⁊ iō iurisdictio inqsitoris est accumulatiue non priuatiue. c. ꝑ
102 hoc. de here. in. vi. ꝓpterea eṗs dȝ ꝑsequi hereticos† proprijs
expēsis vt determinatˀ in extrauagan. Bñdicti. xi. inci. ex eo.
sita in titulo de hereti. in extrauag. cōibus. Sed nota ꝙ eṗs ṗt
solū cognoscere de heresibus palā manifestis, vel de heresibus
dubijs apud simplices, sȝ manifestis sapiētibus, de dubijs apud
oēs nō pōt cognoscere, sed dȝ ad sedē apostolicam remittere,
qꝛ hoc est de maioribus negotijs. c. maiores. de baptis. c. ꝑ ve-
nerabilē qui fil. sint legi. J. a Gerson in tracta. de examinatiōe
doctrinarū. ꝯsideratiōe. iij. ⁊ in sermone habito die purificatio
nis incip. suscepimus. col. fi. cū itaq̄ hoc tp̄e heresis lutherana
diuersas mundi regiones infecerit, ⁊ in dies magis atq̄ magis
pullulet, eṗi in suis sinodis debent huic morbo occurrere totis
viribus, prout fecisse. R. p. d. d. Cardinalē Borbonicum eṗm
Cenomanenseȝ attestatur dñs Hangestus in libro de libero ar
bitrio in lutherum, hic quoq̄ idem fecimus.
103 ¶ † Decimus octauus actus. eṗs in sua sinodo ṗt facere statu
ta. c. qđ in dubijs. de ma. ⁊ obe. c. ex ore. §. porro. de priuileg. c.
nullus. iij. q. iiij. in fi. c. lȝ de offi. or. c. ij. vbi gl. in ꝟbo statuto, ⁊
ibi oēs de ꝯsti. in. vj. cle. j. in prin. de priuig. ⁊ no. gl. fi. in sum-
ma. xviij. dist. ⁊ glo. fi. in. c. j. de ꝯse. dist. iij. vbi Archi. ⁊ Car.
de turre. Host. in summa. titu de ꝯsti. §. quis possit. col. ij. Hē-
ri. bohic in. c. a nobis. lo. i. de sen. excō. ⁊ idē Hēri. ⁊ Panor.
in. c. fi. de ferijs. Bal i. c. fi. col. fi. de offi. lega. tradunt oēs do
ctores post Host. in. c. fi. đ offi. archipresby. Bertachi. in tra-
cta. de eṗo. lib. iiij. ij. parte. q. xv. Alberi. in. l. formā. C. de offi.
prefec. preto. ⁊ in tracta. statutoꝝ. i. parte. q. iij. Bar. in. l. oēs
ppl'i. in. iiij. q. prime. qō. principalis. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. l. j. in
prin. ff. qđ quisq̄ in. Calca. ꝯsi. vij. incip. qꝛ a me. col. xviij. Ri-
chardus de Media villa. in. iiij. sen. dist. xxxviij. arti. ix. q. ij. in
fi. Antoninus in summa. i. parte. tit. xvij. c. vnico. §. xiij. col. ij.
Hēri. herp. in speculo preceptoꝝ in preābulo sermo. ij. col. iij.
Jo. fab. in. §. sed qđ principi. circa med. insti. de iure nat. ciui. ⁊
gēt. vbi etiā Porcus, ⁊ Are. in. §. ius ciuile. col. iij. eadē rubri.
104 Ratio † pōt assignari qꝛ facere statuta est iurisdictionis, ⁊ tm̄
ꝗtum qs hȝ iurisdictionis tantū hȝ auctoritatis ꝯdendi statuta
⁊ vno posito ponitˀ ⁊ reliquū, ⁊ qñq̄ est meri imperij qñq̄ mixti
ꝭm causas quas statutū decidit, ita Pe. de anch. post Bar. ⁊
Bal. in repe. c. canonū statuta. i. ix. q. prin. col. j. de ꝯsti. ⁊ ꝯsi.
cclxiij. incip. s̄. dictū statutū. do. Ant. de but. in. c. cū laicis. vbi
Panor. ij. not. de reb. eccl. nō alie. Gemi. in summa. xviij. di.
col. penul. Alex. pulchre ꝯsi. cxxiij. col. ij. ver. ꝙ auteȝ. lib. iiij.
Maria. Soci. ꝯsi. cclxxij. nō ꝓsequēdo. col. ij. ver. ꝯfirmatˀ rō
ne. lib. ij. Panor. in. d. c. qđ sup his. circa mediū ꝯmēti. Bar
ba. ꝯsi. xiij. sapiēter. col. vj. ver. ita dicimus. lib. ij. ⁊ ꝯsi. l. illud
afferā. col. ij. lib. iij. Jas. in. d. l. oēs populi. in. j. lectu. colū. iij.
105 circa prin. ⁊ in. ij. lectu. col. vi. Sed eṗs † hȝ iurisdictionem ⁊
merū imperiū in sua diocesi, vt dicit Bal. in. rub. de ꝯsti. co. ij.
Jmo. in. c. cū ꝯtingat. col. i. de fo. ꝯpe. Fely. in. c. irrefragabi-
li. §. ceterū. col. ij. ver. limita tertio de offi. ordi. dñs meus Frā-
106 ciscus † purpuratus preses patrimonialis Subaudie dignissi-
mus in. l. imperium. col. xxv. nu. cxxxiiij. versi. ij. infertˀ. ff. de iu
107 risdi. om. iudi. vbi pulchre, ⁊ ꝙ merum ⁊ mixtū † imperiū ha-
beat eṗs i sua diocesi tȝ Fede. de senis ꝯsi. cxc. inci. guilielmus
Cardi. zaba. ⁊ Barba. in locis alle. per. d. Purpura. um lo-
co proxie allegato, ergo sequitˀ ꝙ eṗs ṗt ꝯdere statuta. Hec ta
men rō vꝛ parū efficax, qꝛ ꝙ ꝯdere statuta non sit iurisdictionis
tenent Raynerius ⁊ Angel. in. d. l. oēs populi, quos tandē se-
quitˀ ibi Jas. ij. lectu. col. vij. ver. qd tenēdū, ⁊ cōiter tenetur te
ste dño Purpurato. in. l. j. col. iiij. ꝟ. dū vltio. ff. đ iuris. om. iu.
Nisi dicas post Alex. i. d. l. j. col. iij. ver. ꝯclude, verā opinio.
Raynerij, ⁊ Angel capiendo iurisdictionem stricte ꝓut perti
net ad cognitionē ⁊ decisionem causarū cū necessitate iurisdicē-
di. Opinio āt Bar. ⁊ Bal. est vera si accipiamus iurisdictionē
magis large prout deriuatur a dictione q̄ est ptās ⁊ iure, q̄si ltia
ptās, hoc. n. mō statuere est iurisdictionis id est legitime ptātis
⁊ hoc dictum Alexā. refert do. Jas. in. d. l. oēs ppl'i. i. ij. lec. co.
108 vij. iam. s̄. allegata. Et adde ꝙ talia † statuta eṗi pñt dici ꝯsti-
tutiones sed large ⁊ improprie. vt notat Panor. in rubri. de cō
sti. Alij tñ vt dñs Ant. de but. ⁊ Jmo. ibi post antiquos volunt
ꝙ etiam proprie statuta eṗi dicantˀ ꝯstitutiones ꝑ tex. in. c. j. iij.
dist. ⁊ qꝛ ꝯstitutio est genus, ⁊ iō quelibet species ꝯstitutiōis est
ꝓprie ꝯstitutio, qꝛ spēs ꝓprie sub gñe ꝯtinetur. Bal. in. l. ij. C. de
iure anul. aureoꝝ, ⁊ hanc scđam opinio. defendit ibi do. meus
Phili. deci. in. j. lectu. col. iij. vt ibi ꝑ eū, ⁊ ista scđa opi. est ve-
rissima teste dño Francis. de Ripa. ibi. nu. x. nisi essemus i ma
teria odiosa i qua vbi verbū pōt capi vt genus ⁊ vt species semꝑ
intelligendū est vt species. Panor. in. c. rodulphus. col. ij. de
rescrip. fa. l. hoc legatū. ff. de leg. j. Aliqñ etiaȝ statuta eṗi large
109 sumpto † vocabulo dicuntˀ canones. Fely. in. c. j. col. i. de ꝯsti.
⁊ idem Fely. in. c. pastoralis. §. preterea. col. i. de offi. ordi. dñs
Philip. deci. in. d. c. j. i. lect. col. ij. ver. ij. si res. Monentˀ prin
cipaliter. primo per tex. vbi appellatione canonis venit omnis
constitutio ecclesiastica. scđo monentur per tex. in. c. regula. §.
porro. iij. dist. vbi appellatione canonis venit ꝯstitutio ꝯcilij ꝓ-
uincialis. Tertio qꝛ canon idē est ꝙ regula. c. canō. iij. di. sed
regula verificatˀ in ꝯstitutione eṗi, ergo ⁊c. imo ꝭm Francis. de
Ripa. in. d. rub. de ꝯsti. nu. xxvij. statuta eṗi ꝓprie dici pñt ca-
nones, vt ꝓbatur in cle. j. in prin. inducēdo vt ibi per eū. de pri-
uileg. fa. optime qđ no. Calde. ꝯsi. xv. incip. an canonis. sub ru
110 bri. de ꝯsti. Aliqñ etiā † statuta eṗi dici pñt reformationes, qñ
scilicet prioribus statutis aliqd additur vel detrahitˀ, ꝙ refor-
matio dꝛ qñ in totū actus non tollitur gl. in verbo reformationi
bus. in. c. statutum de rescrip. in. vj. ⁊ notat do. Phil. deci. in.
d. c. j. ij. lectura. iiij. nota. de constitu. in antiquis.
111 ¶ † Amplia primo nedū eṗs pōt facere statuta existens in si-
nodo, sed etiā qñ ē extra sinodū vt ꝓbatˀ i. d. c. nullus. iij. q. iiii.
⁊ in. d. c. lȝ, ⁊ volūt doctores in locis preallega. Rō huius am-
pliatiōis ē qꝛ ꝯdere statuta est volūtarie iurisdōnis. gl. in. c. ex
ꝑte. lo. iii. de ver. sig. sȝ ēa q̄ sunt volūtarie iurisdōnis pñt exer-
ceri vbicunq̄, vt notāt doctores. in. c. nouit. de offi. leg. ⁊ ꝓ hac
ampliatione, faciūt q̄ statiȝ dicā in sequēti ampliatiōe, hñ fa. ēt
ꝙ notat Panor. in. c. ij. colū. ii. de testibus cogē. vbi đt ꝙ eṗs
potest statuere ⁊ designare testes sinodales extra sinodum.
112 ¶ † Amplia scđo adeo eē verū ꝙ eṗs ṗt facere statuta ēt sine
cāe cognitiōe ꝯtētiosa, ⁊ extra territoriū, ⁊ die feriata, ita Lap.
i. d. c. ij. đ ꝯsti. in. vi. quē ibi sequitˀ Gemi. col. v. ꝟ. q̄ro an i fa-
ciēdo, ⁊ idē Gemi. ⁊ Phi. frā. i. c. romana. §. caueāt. i. xi. dr̄ia
113 đ sen. excō. i. vi. Phi. frā. i r'la qđ oēs. đ reg. iu. i. vi. vñ † eṗs
ṗt facere statutū sine citatiōe bal. in. c. cū oēs. col. viij. de ꝯsti.
Rō hoꝝ ē, qꝛ ꝯdere statuta est volūtarie iurisdōnis. gl. in. c. ex
parte. iii. de sen. excōi. sed talia. s̄. dicto mō exerceri pñt, vt not.
in. d. c. nouit de offi. lega. ergo ⁊c. vt supra nunc dicebam.
114 ¶ † Amplia tertio ꝙ nō solū eṗs pōt ꝯdere statuta sed etiam
electus ⁊ ꝯfirmatus, per ea q̄ notantˀ. in. c. transmissaȝ. de elect.
vbi notatˀ ꝙ electus ⁊ ꝯfirmatus ṗt ante consecrationem exer-
cere ea que sunt iurisdictionis cuiusmodi est facere statuta vt. s̄.
dixi. fa. qꝛ electus, ⁊ ꝯfirmatus potest ꝯgregare sinodum, vt di
xi. s̄. i. parte. in. ii. q. accessoria ad. vi. questio. principa.
115 ¶ † Amplia q̄rto vt nedū verus eṗs possit facere statuta sed
ēt putatiuus, ⁊ valēt donec remoueātˀ. Bar. in. l. barbarius.
Philippus col. v. ꝟ. sȝ qd quē ibi sequuntˀ scribētes. ff. đ offi.
ṗto. ⁊ Bertachinus de firmo. in tractatu de eṗo. ij. ꝑte li. iiij.
q. xv. fa. multa q̄ ponit Jas. in. d. l. barbarius. col. x. ⁊. xj. facit
116 ēt qꝛ indulgētie † ꝯcesse a ṗlato oino falso sȝ putatiuo ꝓsunt ad
salutē. Ancha. in cle. abusionibus. de penit. ⁊ remissio. quē se
quitˀ Jas. i. l. j. col. vij. ꝟ. ij. adduco. C. si ꝯ ius vel vti. publicā.
117 ¶ † Amplia q̄nto adeo eē vera ṗdicta ꝙ statuta ꝑ eṗm facta
nō exigūt scripturā de necessitate, ꝭȝ Jo. an. in regula nemo po
test. in mercuria. de reg. iur. in. vj. Bal. in addi. spe. ti. đ lega.
⁊ idē Bal. tȝ in. c. ij. de maio. ⁊ obe. ⁊ in. l. humanū. in fine. C. đ
legi. vbi dicit ꝙ lȝ rōne forme nō reqratˀ scriptura tñ reqritˀ rōe
obseruātie, idē tȝ Henri. bohic. in. d. c. a nobis. lo. j. ij. di. de
sen. excō. Gemi. in. c. Romana. §. caueāt. in. viii. dr̄ia. de sen.
excō. i. vi. Bertach. đ firmo. i trac. đ eṗo. ii. ꝑte. lib. iiii. q. xv.
Collectariꝰ. in. d. c. ii. đ ma. ⁊ obe. Fely. in rub. đ ꝯsti. col. ii. ⁊
in dictis locis repies doctores dicere hoc ꝓcedere ēt si statuta
118 ꝯtineāt † penā excōicatiōis lȝ reg'r excōicatio nō possit ferri si

119 ne scriptis.c.j.de sen.excõica.in.vj.fa. † qꝛ tenoꝛ statuti põt probari per testes. Bal.in.l.j.§.fi.C.de cadu.tollẽd. Rota de
120 cis.ccxlvj.incip. constitutio.in nomi.s.fa.etiam † qꝛ statutũ legati ꝗuis cõtineat sen.excõmunica.non requirit scripturã. Bal. in addi. Spe.de offi.lega.fa. ẽt qꝛ lex de sui essentia non exigit scripturam.c.j.de renuntia.lib.vj. ꝛ tradunt omnes moderni in rubꝛ.de consti.fa.etiaꝫ qꝛ scriptura nõ est de essentia gratie, vt no.Jo.an.ꝛ doctores in proẽe.sexti.ꝛ docto.in rub.de ꝯsti. ꝛ late Joan.de Selua.in tracta.de beneficio.iij.parte.q.xxij. Adde ꝙ oĩes nõ est de essentia statuti. Bal.in.j.cõstitu.C.§. quibus.col.ij.versi.deinde nota.
121 ¶ † Amplia sexto ꝙ episcopus põt delegare alteri puta vicario vel officiali ptãteꝫ cõdendi statuta, qꝛ oꝛdinarius de iure canonico põt omnia non prohibita delegare.c.ꝙ ad sedẽ.de offi. oꝛdi.ita Car.alexãdri.in.c.Moyses.col.fi.vij.dist. Baptist. de sancto Seueri.in.d.l.omnes populi.col.xvij.versi.ꝛ ppea. ff.de iust.ꝛ iure. vꝛ tamen requiri speciale mandatum ad hoc vt sentit Fed.de senis consi.cclxiiij.incip.si canonici. Contrarium in ppꝛio ꝙ ipse non possit delegare ptãtem condendi statuta tꝫ Bar.in.d.l.omnes populi. in.v.q.ij.q.principa.ꝛ in.l. eoꝛum.§.decuriones.ff.qd̃ quisqꝫ vniuersi.nomine.ꝛ in disputa. incip.adunantia.sequitur Antonius boidi in rubꝛi.C.noua vectiga.instit.nõ pos.col.vij.versi.tertio quero.ꝛ in episcopo idẽ vult Pau. de castr.in.l.j.col.ij.ff.de legib. Mouentur isti qꝛ statuere est vt maioꝛibus concessum.l.j.ff.de offi.eius. Quid tenenduꝫ,prima opi.est verioꝛ de iure cano.secunda verioꝛ.de in
122 re ciuili † secundum quod ius ciuile cause meri ꝛ mixti imperij non sunt delegabiles,vt in iuribus allegatis per Bar.secus autem de iure canonico.c.in archiepiscopatum.de rapto.ꝛ no.in d.c.qd̃ ad sedẽ. Et ne obijcias mihi gl.i.c.fi.in verbo collirio. xxix.dist.ꝛ in.l.cotẽ.ferro.§.fi.in verbo cõpellunt.ff.de publica.que arguit cõtra illos qui dicũt aliud ẽm ius canonicũ,aliud ẽm ius ciuile,ita expꝛsse tenet Baptista de sancto Seuerino doctoꝛ magne auctoꝛitatis ꝛ scientie in loco proxime allegato. Si autem vicarius vel officialis faciunt statuta absqꝫ delegatione,
123 puto † illa valere in causis vertentibus coꝛam ipsis sed illa erũt tẽpoꝛalia ꝛ eis depositis ab officio extincta erũt p ea ꝗ no.bar. in.d.l.oẽs populi.in.iiij.qõ.j.q.prin.vbi ita dicit de minoꝛibus iudicibus. Et vt appareat an fuerit eidem officiali vel vicario delegata ptãs condendi statuta optimũ erit in ipsis statutis inserere ptãtem concessam.argu.no.in.c.cuꝫ in iure.de offi.deleg.
124 ¶ † Amplia septimo vt neduꝫ eps̃ possit facere statuta, sed ẽt capitulum cathedralis ecclesie sede vacante,ita Fede.de senis consi.xvij.incip.capitulũ ecclesie,quẽ sequunt̃ Jo.an.Gemi.ꝛ Phili.fran.in.c.j.de maioꝛi.ꝛ obed.in.vj.Gemi.q.xij.Franscus.q.x. ꝛ idem Phil.francus in.c.ij.§.statuto.col.iij. versi. de capi.de cõstit.in.vj. Collecta.in.c.cum olim.col.ij.de maioꝛi.ꝛ obe.vbi Panoꝛmi.colũ.fi.q.vij.ꝛ in.c.a nobis.lo.j.col. fi.de sentẽ.excõica. Anto.de butri.in.c.cũ consuetudinis.col. j.de consuetud.vbi etiaꝫ Jmola.col.j.zaba.in.d.c.cũ oẽs.col. penul.q.x.de ꝯsti Jmola.in cle.ne Romani.in princip.iij.no. vbi etiam Barba.col.vj.ver.nota.ꝙ lex.de electio.frãcis.pauinus auditoꝛ Rote.in tracta.de sede vacãte.in.j.parte.q.vij. Feli.in.d.c.cũ oẽs.col.iiij.ver.alias autẽ Baptista de sancto Seuerino in.l.oẽs populi.col.ix.ver.vbi etiam, iam.s̃.allega. Ratio huius ampliationis est,qꝛ capitulũ cathedralis ecclesie succedit episcopo sede vacan.in hijs que sunt iurisdictiõis iuxta gl.penultimã.in cle.j.de rer.permu.ꝛ no.in.d.c.cuꝫ olim.fa. ea que dixi.s̃.in.j.parte.in.q.iij.accessoꝛia ad.vj.q.prin. Adde ꝙ hec ampliatio probatur.in.d.cle.ne romani.arguendo a ꝯrio sensu vt ait Card.alex.in summa.xviij.dist.col.ij.nã ibi spãliter ꝓhibetur ne collegium Cardinaliũ succedat pape sede vacante,quo ad canones condendos,ergo in ꝯriuꝫ est ius commune in alijs capitulis cathedraliũ ecclesiarum ꝛ rõ differentie est qꝛ maioꝛeꝫ cõionem hꝫ capitulũ cũ epo.c.requisisti.de testa.c. nouit.de his que fiunt a pꝛela.sine consen.capitu.alia pro confirmatione huius ampliationis adducit Cardi.loco proxime allegato,que non transcribo,quia videri possunt.
125 ¶ † Subamplia pꝛimo vt talia statuta capituli sint perpetua, ꝛ durent tpe futuri epi,argu.c.fi.de offi.lega.ita panoꝛ.i.d.c. cũ olim.col.fi.q.vij.ꝛ in.d.c.a nobis.Gemi.Phi.fran.Cardi.alexã.in locis ꝓxime allega.Fely.in.d.c.cũ oẽs.co.iiij.vbi Car.zaba.q.vlti.Pe.de anch.in.c.j.vi.q.ix.q.prin.de ꝯsti. in rcpe.Francis.Pauini loco proxime allega.col.j.vbi pulchꝛẽ Fede.consi.xvj.incip.capitulum ecclesie.col.j.ꝛ.ij.
126 ¶ † Subamplia scd̃o etiã si capitulũ cathedralis ecclesie vellet facere statutũ ꝯriuꝫ statuto epi ꝛ illud tollere qꝛ pt ẽm Cap. ꝛ Joã.an.in.d.c.j.de maio.ꝛ obe.quos ibi sequit̃ Philip.fran. coll.iij.q.xiiij.Gemi.in summa.xviij.di.col.penul.ꝛ ibi Cardi.alex.col.iij.Cardi.zaba.in.d.c.cũ oẽs.q.x.vbi Fely.colũ. iiij.ver.ꝛ hoc amplia.Frã.pauinus loco proxime allegato.col. ij.ver.ꝗnr.Ratio huius subampliatiois est,qꝛ ꝯdere statuta ẽ iurisdictionis,in qua sede vacante succedit epo capitulũ, vt totiens dictum extitit,ꝛ reuocare statuta ꝓdecessoꝝ est etiam iurisdictionis,quia oĩs res ꝑ quascunqꝫ cãs nascitur per easdeꝫ dissoluitur.c.j.de reg.iur.in antiq.intellige tamẽ hanc ampliationem iuxta septimam limitationem quam statim ponam.
127 ¶ † Subamplia tertio ꝙ talia statuta facta per capitulũ possunt ꝓbari per testes. Rota deci.ccxlvj.incip. ꝯstitutio.in nõis. Pauinus vbi.s̃.ꝛ sic statuta capituli nõ requirũt scripturã.de quo vide ꝙ.s̃.dixi in ꝓnci.huius actus in.v.ampliatiõe.
128 ¶ † Limita pꝛimo qñ capitulũ vellet facere statuta sup hijs in ꝗbus non succedit epo,vt in mã feudi, ꝛ sĩlibus casibus notatis in.d.c.cũ oliꝫ.ꝛ in.c.j.de maio.ꝛ obe.in.vj.ita Cap.ꝛ Jo.an. in.d.c.j.quos sequunt̃ ibi Gemi.q.ix.ꝛ Phil.frãcus.q.viij. Car.Zaba.in.d.c.cũ oẽs.col. penultima.q.x.vbi sequit̃ Feli. col.iiij.versi.aduertendũ.
129 ¶ † Limita scd̃o qñ caplm vellet statuere ꝯ statuta epi quo ad eos qui ligabant̃ iure spãli,vt qꝛ se subijcerant epo spãliter habito respectu ad eius ꝑsonam,qꝛ hoc casu non succedit caplm ꝑ ea que notant̃ in.d.c.j.de maio.ꝛ obe.ita Cardi.zaba.in.d.c. cum oẽs col.penul.q.x.vbi sequitur Fel.col.iiij.ver.ex hoc ẽt.
130 ¶ † Limita tertio.si caplm vellet sede vacã.statuere in pꝛeiudiciũ futuri ꝓlati,vt si faceret statutũ super diminutione caritatiui subsidij ẽm Cap.alleg.xx.incip.si vacante , vel si statueret sup bonis obueniẽtibus vacãte sede futuro ꝓlato.c.qꝛ sepe.de ele. in.vj.teste Pauino loco proxime allegato in finalibus verbis illius.vj.q. Ratio huius limitationis est,quia ecclesia tunc vacat legitimo defensoꝛe.c.dudũ.de reb.eccle.nõ alienan.toto titu.ne sede vacã.ita Gemi.in sum.xviij.distin.colum.penul.vbi Alex.col.iij.Fely.ꝛ Pauinus in locis proxime allegatis.
131 ¶ † Limita quarto qñ caplm vellet statuere super nõ minimis casibus,super quibus capitulum non põt statuere sine epo ẽm Cardi.zaba.in.d.c.cũ oẽs.x.q.col.pen.ꝛ col.iij.in.iij.oppo. Collectarium in.d.c.cum olim.colum.ij.in fin.
132 ¶ † Limita quinto qñ caplm vellet statuere id ꝑ qd̃ disponeretur esse nullũ id qd̃ in certũ tps̃ est anullandum,vel ratificandũ vel eꝯ qñ vellet disponere annullandũ foꝛe vel ratificandũ illud qd̃ esset nullũ,vt si vallet alterare foꝛmas.c.cũ in cunctis.c.qꝛ ꝑꝑ de ele.ita Frã.pauinus loco ꝓxime alle.col.iij.ꝟ.adde ꝙ.
133 ¶ † Limita sexto,quando capitulum vellet statuere in illis casibus in quibus eps̃ non potest statuere,qꝛ non põt tunc statuere vt planuꝫ est,qꝛ si nõ põt eps̃ multominus canonici ad quos deuoluit̃ minoꝛ ptãs ꝗ̃ habeat eps̃ vt no.in.d.c.cum olim.ita Cap.allega.xx.s̃.allegata.sequit̃ Gemi.in.d.summa.xviij.distin.col.penul.vbi Cardi.alexan.col.etiam penultima.
134 ¶ † Limita septimo qñ caplm vellet statuere aliqua nõ imminẽte necessitate statuẽdi,hoc.n.casu nõ põt statuere sede vacã.authoꝛe Gemi.in.d.summa.xviij.di.col.pen.ver.sed facere,ꝛ est equa limitatio ẽm Card.alex.ibi col.iij.in fi.sequit̃ Fely.in.d. c.cũ oẽs.col.v.ver.aduertendũ. Mouentur oẽs isti per gl.in verbo capituli.in cle.j.de hereti.que ꝯcludit capitulũ sede vacante non posse visitationem vlem ciuitatis ꝛ totius diocesis facere,sed hñ spãlem. Ratio est,qꝛ capituluꝫ est administratoꝛ necessarius ꝛ non voluntarius,quã glo.ibi dicit valde notandam Panoꝛ.insuo apparatu,ꝛ est cõiter approbata teste Fely.in. d.c.cum olim.col.penul.ver.ad.xiij.q.sed visitare est iurisdictionis epalis,idẽ ergo dõm est in ceteris casibus q sunt iurisdictionis prout est statuta facere. Dicit tñ Cardi.zaba.in.d.cle. j.ꝙ imo capitulũ possit ꝗ̃naliter visitare,melius probat̃ per infra allegata per gl.qd̃ ꝛ tꝫ Panoꝛ.in.d.c.cum olim.co.iij.ver. extra gl. Mouetur etiam qꝛ visitatio fit ex necessitate,vt pꝫ in. c.sopite.de censi.cum simi. Sed certe vbi speraretur de proximo pastoꝛe hec ratio Panoꝛ.non ꝯcluderet,qꝛ tunc nõ esset visitatio necessaria,vt in.c.cum olim.pꝛeallega.colũ.iiij.versicu. ad quartam dicit Fely.quid tenendũ,puto opinionem pꝛimã,ꝛ sic limitationem esse tenendã,ꝑ ea que.s̃.dixi ꝛ qꝛ vt apparet ex .s̃.adductis auctoꝛitatibus est communis opinio doctoꝛum.
135 ¶ † Limita pꝛimo illud quod dictum est vcꝫ ꝙ eps̃ põt facere statuta in sinodo,dũmodo ipse eps̃ non sit excõicatus,quia si esset excõicatus non posset facere statuta.c.aduersus.de immuni.eccle.ita Alberi.de rosa.in dictionario,in verbo excommunicatio.

nicatio. versi. item constitutione, et idem tradit Bart. in dicta. l. omnes populi. in. vij. questione prime questionis principalis. ff. de iusti. et iure. quem ibi col. x. sequitur Joan. baptist. de sancto Severino, et dominus Jason may. in. ij. lectura. col. x. in. vij. q. Areti. in. §. ius civile. col. iij. insti. de iure natu. gen. et civi. facit q excõicatus non põt iudicare, et sic uti sua iurisdictione. c. ad p bandũ. de re iudica. c. j. de except. in. vj. et excõicatus nõ potest excõmunicare. Collectarius in rubri. de senten. excõica. in fine.

136 ¶ † Amplia adeo esse verã limitationẽ pdictã, q ẽt epo excõicato absoluto, statuta p eũ facta dũ eẽt excõicatus nõ recõvalescũt. arg. l. q ex liberis. §. q testamento. ff. de bono. posses. ẽm tab.

137 ¶ † Limita secundo, et intellige predictã conclusionẽ quod episcopus in synodo possit facere statuta dummodo ipse eps faciat statuta cum consilio capituli, q qñ sine consilio capituli faceret regulariter nõ valerent. arg. c. quanto. de his que fiunt a prela. ita Archi. in summa. xviij. dist. et in. c. ij. de cõstitu. in. vj. facit. l. humanum. C. de leg. Goffred. autem voluit episcopum statuta faciendo debere habere consensum capituli, sed opi. Archid. que fuit originaria Hosti. cõiter tenetur, et eã sequitur Panor. in. c. cum consuetudinis. col. ij. de cõsuetu. et in. c. quanto. col. j. supra allega. Ancha. in repet. c. j. in. v. q. ix. q. principa. versi. utrum autem. de cõstitu. Jo. and. Gemi. et Philip. Francus in. d. c. ij. ubi dñs Crotus. col. j. de consti. in. vj. Bertachi. de firmo. in tractatu de episcopo. ij. parte. lib. iiij. q. xv. dñs meus Philip. decius in. d. c. cum omnes. ij. lectura. col. iiij. versi. secundo predicta. de consti. Gemi. in summa. xviij. dist in. col. fi. quem ibi sequitur Cardi. alexan. col. etiam fi. Cardi. zaba. in cle. ne roma. in principio. q. vj. de electio. Baptist. de sancto Severino. in. l. omnes. col. ix. versi. incidenter. ff. de iusti. et iur. Panormi. in. c. ad audientiã. col. ij. de cleri. non residen. Et pro hac cõi opinione adducitur simile, q si in corrigendis excessibus subditorum, et in iurisdictione exercenda non tenetur episcopus habere consensum capituli, sed sufficit consilium. c. iij. de cõsuetudi. in. vj. ita et in cõdendis statutis regulariter non requirit consensus capituli, ita Panor. in. d. c. cũ dilectus. Adde q si capitulũ contradiceret non assignata causa contradictionis, q nihilominus valeret statutũ episcopi, et capitulũ haberetur pro consentiente auctore Archi. in dicta summa. xviij. dist. arg. eius quod notatur in gl. ulti. in. c. j. lxv. dist in. ubi statur opinioni episcoporum, licet archiepiscopus contradicat licet non assignet causam sue contradictionis, sequitur Gemi. et Cardi. alex. in. d. summa. xviij. dist. col. fi. in fi. ubi etiam dicunt post Compostellanũ presumi consilium capituli intervenisse, per nota. in. c. ea noscitur. de his que fiunt a prela. sine consensu capituli. idem notat Philip. francus in. c. ij. §. statuto. col. ij. in fi. de constitu. in. vj.

138 ¶ † Amplia limitationem adeo esse veram, q si episcopus non requirat consilium capituli, statuta erunt irrationabilia auctore Philip. franco in. d. §. statuto. col. ij. immo videt q erunt nulla per not. glo. fi. in. c. non est. de cõsuetudi. in. vj. quam sequuntur ibi doctores, et Panor. in. c. ex parte. col. fi. de cõstitu. ubi col. ij. in fi. dominus Decius multa allegat.

139 ¶ † Sublimita primo, quando episcopus prescripsit contra capitulũ, q non teneatur requirere consiliũ capituli, ut notat Petrus de ancha. in repeti. d. c. j. in. v. q. ix. q. principa. de cõstitu. Movetur q potestas statuendi causatur a iurisdictione, de quo supra dixi in principio huius materie, unde si episcopus ex consuetudine acquisiuit iurisdictionẽ videt similiter acquisiuisse ius condendi statuta, quia ista sunt cõnexa ut. s. dixi. allegat. c. translato. de constitu. et. c. accessorium. de regu. iur. in. vj. idem tenet Henri. bohic in dicto. c. ea noscitur, qui movetur etiam per di-

140 ctum. c. non est. de cõsuetudi. in. vj. † ubi prelatus potest prescribere contra suum capitulũ maiora, scilicet quod in inquirendis, puniendis, et corrigendis subditorum suorũ excessibus consilium sui capituli minime requirere teneatur, ergo multofortius ipse poterit prescribere maiora. arg. c. ex parte. cum cõcordantiis ibi positis. in glo. de deci. et idẽ scribit. d. Cardi. zaba. in. d. c. ea noscit. vers. oppono adhuc. et Balbus doctor Taurinẽsis, et cõsiliarius ducalis in tracta. prescriptionũ, in prima parte quinte partis. q. xvij. Et hec limitatio est pbabilis auctore Panor. in. d. c. cũ cõsuetudinis. de cõsuet. ubi additio ad ipsum Panor. allegat plures auctoritates quas non transcribo. Subiicit tamen Panor. de stricto iure se non tenere hanc limitationem, quia separata sunt exercitium iurisdictionis, et statuta condere, sed prima opinio cõiter tenet ideo tenenda. non obstat fundamentũ Panor. q ut liquet ex Petro de anchar. loco proxime allegato, immo sunt cõnexa exercitiũ iurisdictionis, et statuta condere.

141 ¶ † Sublimita secundo id qd dixi sufficere q eps statuẽdo habeat consiliũ capituli in arduis negotiis, in qbus nõ sufficeret cõsilium capituli, sz requireretur cõsensus, teste Panor. sub dubio tñ forte in. d. c. cũ cõsuetudinis. col. ij. per id qd notat Inno. in. c. edoceri. de rescrip. idẽ tz Alberi. de rosa. in. l. formã. C. de offic. prefec. preto. fa. ea que no. Fely. in. c. cum oẽs. col. iiij. de cõsti. et idem Fely. in. c. causam. col. iij. versi. ubi materia. de iudi.

142 ¶ † Sublimita tertio qñ eps faceret statutum in preiudiciũ ecclesie inferioris, hoc enim casu nõ põt statuere eps sine cõsensu sui capituli auctore Panor. in. d. c. cũ dilectus. col. v. vers. nota tñ p illũ tex. qd dicit esse notãdũ, subiiciens tñ ẽt requiri voluntatẽ patroni, si ecclesia inferior habeat patronum. Et adverte, q ubi in statutis cõdẽdis requirit cõsensus capituli oportet, q cõcorditer fiat, et q oẽs cõsentiant unde si unus discordet non valebunt, ita vult Cardi. zaba. in cle. ne romani. §. eo ipso. de electio. sequitur Fely. in. c. non est. col. vij. versicu. scđo casus. de re iudica.

v **Erũ enim vero ut hec materia** statutorum synodaliũ clarior evadat, statui materiam altius repetere, et sequenti ordine procedere faciendo sex articulos. Primo tractabo que statuta nõ possit, vel possit eps facere. s. an cõtra ius diviniũ. An contra ius naturale. An cõtra concilia generalia. An in preiudiciũ superioris, et inferiorũ. An in maioribus negotiis. An cõtra rõnẽ. An contra ius canonicũ. An cõ ius civile. An cõ consuetudinẽ. An secundũ ius canonicum. An possit addere penam ad ius cano. An cõ statuta propria statuere. An obligare ad peccatum mortale. An preter ius canonicũ possit eps statuere. Scđo q ligent statutis epi ostẽdam. Tertio infra qd tps ligent ipsa statuta. Et an sint ppetua. Et an extẽdant ad pterita vel futura. Quarto utrũ eps possit dispensare cõ statuta sua. Quinto qs possit absolvere a cẽsuris latis p statuta epi. Sexto utrũ statuta epi recipiant interpretationem, et quã, et intendo procedere per conclusiones, ampliationes, limitationes, et illationes, ut est moris mei, qui videt satis clarus, q per cõclusiones materia generaliter cõprehendit. Per ampliationes declarat. Per limitationes tacitis cõtrariis respondetur. Per illationes pratica veluti digito demonstratur.

SUMMARIUM

1 Episcopus contra ius divinum statuta non potest facere declarando, limitando, vel interpretando.
Baptismi forma per inferiorem a Papa immutari nõ potest.
Episcopus ea que ab Apostolis, vel sanctis patribus statuta sunt, immutare non potest.
2 Papa in parte contra ius divinum statuere potest.
3 Episcopus novam penã in prohibitis a iure divino addere põt.
Episcopus in sua diocesi cum consilio doctorum virorum declarare potest sensum literalem aliquorum articulorum sacre scripture.
4 Episcopus cõtra ius naturale statuere non potest, quid in papa.
5 Episcopus per statutum suum naturalem obligationem tollere non potest.
Domini inferiores, nec Legatus, ẽt cum causa rem alienam tollere possunt.
6 Episcopus contra concilia generalia statuere non potest, nisi ex causa, et infra nu. 8.
7 Nec contra ea dispensare.
9 Episcopus statuere non potest, q minor. xxx. an. in episcopum eligi possit, vel q minor. xxv. an. ad curam animarum assumi possit.
10 Episcopus statuere nõ potest, ut quis duo curata beneficia obtineat.
11 Consuetudo, et statutum a pari procedunt.
12 Consuetudo, q quis duo beneficia curata obtinere possit, non valet.
13 Episcopus in preiuditium superioris statuere non potest.
14 Inferiores a principe circa principi reservata statuere non põt.
15 Consuetudo non valet circa ea que sunt principi reservata ex privilegio.
16 Episcopus an possit statuere, q ab interlocutoria a se, vel a sua curia lata, non appelletur.
17 Statutum episcopi non valet, q canonici ultra numerum recipiendi auctoritate apostolica vocem, nec prebendam in capitulo habeant.
18 Statutum episcopi cum capitulo in preiuditium expectantium

an valeat.
19 Episcopus in preiudicium aliorum inferiorum statuere non põt.
Limita vt infra nume. 21. 22. et. 23.
20 Et si fiat cum consensu capituli ecclesie cathedralis.
Episcopus cum capitulo in preiudiciũ ecclesie vacantis statuere non potest.
24 Statutum episcopi inducens nouam vitaz canonicis non valet.
25 Episcopus in maioribus negocijs statuere non potest.
Populus in principi reseruatis statuere non potest.
Magistratus super maioribus sine vniuersitate statuere non potest.
26 Episcopus statuta irrationabilia, inhonesta, ꝛ non communia facere non potest, statuta irrationabilia etiam de iure ciuili non valent.
27 Statuta iniqua sunt ipso iure nulla.
28 Statuta irrationabilia monstruosa sunt.
Statuta que sint rationabilia, vel nõ, iudicis arbitrio relinquit.
29 Statutum episcopi non valet, ꝙ testes singulares in omni causa valeant.
30 Statutum episcopi in odium certe persone factum nullum est.
Et ab eo appellari potest.
31 Statutum episcopi inducens homines ad peccatum non valet.
32 Statutum inclinans ad peccandum non valet.
33 Statutum spurios successibiles facere non potest.
34 Constitutio peccati inductiua non valet.
35 Consuetudo delinquendi materiam prebens non valet.
36 Episcopus contra ius canonicum statuere non potest.
Papa inferioribus statuendi contra canones auctoritatez dare non potest.
Statui nil potest contra eternum finem.
Potestas. l. condende in Papa a Deo procedit.
37 Populus in translatione potestatis in principem condendi legem particularem potestatem sibi reseruauit.
38 Episcopus canones seruare tenetur.
Et periurus est, quando eos ex contemptu non seruat.
39 Ab excommunicato sicut receditur, ita a prelato canones non seruante.
Inferior. l. superioris tollere non potest.
Statutum iuri contrarium, nec bonum, nec iustum est.
Legatus contra ius statuere non potest.
40 Episcopus statuendo nouam solemnitatem in actu a iure canonico ordinato addere non potest.
41 Episcopus ius canonicum modificare non potest.
42 Iura quando modificari dicantur.
43 Episcopus nouam penam canonibus addere potest.
44 Episcopus in parte iuri canonico detrahere potest.
Episcopus in casibus sibi a iure permissis dispensare potest.
45 Episcopus etiam indirecte contra canones statuere non potest.
46 Episcopus non potest facere statutum iuris canonici arctatiuũ.
47 Episcopus contra ius regulare statuere non potest.
48 Statuta contra ius facta pene adiectione non firmantur.
49 Episcopus contra ius canonicum ex magna causa statuere põt.
Limita vt infra nu. 50. 51. et. 53.
Mandatarius ex causa contra mandatum facere potest.
52 Statuens contra regulas iuris ex causa de illa causa mentionez facere debet.
54 Episcopus in preiudicium sui vel ecclesie respectu iuris querendi statuere potest.
55 Statutum episcopi valet, quando per id episcopus ad ius commune rederet.
56 Statuta dicuntur fauorabilia, quando reducunt nos ad ius antiquum.
57 Episcopus non potest tollere. c. non debet de consang. ꝛ affinit.
58 Statutum episcopi contra ius valet, si a subditis acceptetur.
59 Statutum episcopi editũ ante ius canonicum quando valeat.
60 Episcopus dispensando contra ius canonicum statuere potest, in casibus in quibus dispensare potest.
61 Statutum episcopi concursum consuetudinis habens valet.
62 Statutum episcopi contradicens alicui contento sub regula qñ valeat.
63 Episcopus statuere non potest, ꝙ ab interlocutoria in sua curia lata, nisi in casibus a iure permissis, non appelletur.
64 Cautela validandi tale statutum.
65 Episcopus an statuere possit, ꝙ canonici in electione episcopi clericos ecclesiarum inferiorum vocari debeant.
66 Statutum episcopi non valet, vt non stetur maioribus vocibus partis capituli, vel vt stetur vocibus minoris partis.
67 Statutum episcopi non valet, ꝙ electio facta, vno ex canonicis contempto, sit ipso iure nulla.
68 Statutum episcopi limitans. c. quia propter de elect. nõ valet.
69 Statutum episcopi non valet, ꝙ non diaconus voce capituli ad tempus careat.
70 Statutum episcopi non valet, ꝙ nõ residens in beneficio sit ipso iure priuatus.
71 Statutum episcopi nõ valet, ꝙ si a beneficio absentans sine causa sit ipso iure eo priuatus.
72 Statutum episcopi non valet, ꝙ ad inquisitionem criminũ, ꝛ ad penam procedatur, nullo iuris ordine seruato.
73 Statutum episcopi non valet, ꝙ in casibus a iure non expressis summarie in sua diocesi procedatur.
74 Legatus de latere causam committere non potest, vt summarie, ꝛ de plano procedatur.
75 Statutum episcopi nõ valet, vt iudici sine cause cognitione pronunciare liceat.
76 Statutum episcopi non valet, ꝙ causa contra equitatem canonicam tractetur.
77 Statutum episcopi non valet, per quod terminus instantie prefigeretur.
Instantie de iure canonico nullus terminus est statutus.
78 Statutum episcopi, non valet approbans statuta laicorũ in causis spiritualibus quo ad ordinem procedendi.
79 Statutum episcopi non valet, ꝙ ex nudo pacto agi possit, ꝛ nu. sequenti.
81 Statutum episcopi non valet, ꝙ restitutio vsuraruz, ꝛ male ablatorum incertorum per aliquem non dispensentur, nisi ꝑ eũ.
82 Statutuz episcopi, ꝙ vsurarius conueniri non possit post. x. annos, non valet.
83 Statutum episcopi non valet, ꝙ per vnum testem de veritate, tres de fama, vel quatuor singulares, vel per confessionez extra iudicium factam coram quocũqꝫ presbytero, quis de vsuris conuinci possit.
84 Statutum episcopi non valet, ꝙ testamentum vsurarij non prestita cautione valeat.
85 Statutum episcopi non valet, ꝙ quis vt vsurarius manifestus conuincatur, aliter ꝙ̃ ius disponat.
86 Statutum episcopi non valet, ꝙ contractus factus per aliquem de familia vsurarij, vsurarius presumatur.
87 Statutum episcopi non valet, per quod permittitur, ꝙ locatio ecclesie rerum ad non modicum tempus facta valeat.
88 Statutum episcopi non valet, ꝙ quis in eadem ecclesia duo beneficia vniformia habere possit.
89 Statutum episcopi non valet, per quod administratores ecclesiarum conditionem ecclesiarũ meliorem facere prohibeant.
Statutum episcopi non valet, ꝙ patre excommunicato, vxori, ꝛ liberis communio interdicatur.
90 Episcopus statuta contra leges ciuiles facere potest.
Limita vt ibi nume. seq.
91 Leges in canonibus incorporate ius canonicum dicuntur.
92 Statutũ episcopi, ꝙ in sua curia possit opponi exceptio non numerate pecunie vsqꝫ ad annos quatuor, valet.
93 Statutum episcopi non valet, ꝙ in sua curia clerici exceptionez non numerate pecunie opponere non possint.
94 Exceptio non numerate pecunie hodie infra biennium opponi potest.
95 Episcopus potest facere statuta secundum ius canonicũ, ꝛ illud innouare, ꝛ declarare, quando est dubium.
96 Et quid operetur tale statutum.
97 Episcopus dispensat, vbi est opinionum conflictus.
98 Consuetudo in materia peccati valet, vbi ius dubium est.
99 Inferiores a papa ius pape distinguere possunt.
100 Declaratio, quã facit episcopus per suum statutum, suos subditos tantum ligat.
101 Statutum disponẽs idem quod ius cõe, statutum dici non dꝫ.
102 Episcopus statuere potest, ꝙ non constitutus in sacris vocez in capitulo non habeat.
103 Papa reuocans ius secundum quod episcopus statutuz fecit, ipsum statutum reuocare censetur.
104 Episcopus potest facere statuta consuetudini conformia, licet sit contra ius.
105 Episcopus contra consuetudinem statuta facere potest.
106 Episcopus statuendo ius commune adiuuare potest penaz apponendo, vbi non est, vel vbi est, eã agrauando.

Limita vt infra nu. 131. 132. 133. et. 134.
Prelati inferiores ab episcopo statuendo ad ius penam addere possunt.
107 Episcopus statuendo penam iuri diuino addere potest.
108 Episcopus potest addere penas spirituales, penis temporalibus in delictis iam temporaliter per ius canonicum punitis.
109 Episcopus in suo statuto, monitionem non premissa, penas excommunicationis, suspenssionis, et interdicti addere potest.
110 Episcopus statuta late sententie facere potest.
111 Religiosi sicut a censuris iuris non absoluunt, ita nec a censuris per synodalia statuta factis.
112 Absolutio ad cautelam sicut non habet locum in censuris canonum, ita nec in censuris statutorum synodalium.
113 Episcopi penis censurarum vti raro debetur, ne ex frequentia contemnantur.
114 Episcopus penam imponere ipso iure potest, vbi canon per sententiam penam imponit.
115 Appellare licitum non est a pena per statutum epi imposita.
Limita vt infra nu. 117.
116 Appellari non potest a pena legis, vel constitutionis.
Appellari potest a sententia excommunicationis incurse.
118 Episcopus per suum statutum potest ob delictum imponere penam perpetuo ad beneficium ecclesiasticum inhabilitantem.
119 Episcopus an per statutum suũ easdẽ penas imponere possit clericis, que p leges laicis tale delictũ cõmittẽtibus imponunt.
120 Episcopus statuto vltra penam iuris penam pecuniariã imponere potest.
121 Et tale statutum de qua pecunia intelligatur.
122 Episcopo actio competit ad exigendam penam pecuniariã suo statuto appositam.
123 Episcopus talẽ penam pecuniariam in suos vsus cõuertere põt.
124 Pena pecuniaria per sentẽtiam episcopi apposita in vsus pios conuerti debet.
125 Quid de pena in quam officialis suum subditum condemnauit.
126 Elemosinã nomine alterius facere obligatus sibi facere potest, si in euidenti necessitate sit.
127 Judex ecclesiasticus penam pecuniariam imponere potest.
128 Episcopus passim, et pro quolibet delicto per statutum penã pecuniariam imponere non potest, et quare.
129 Imperator penas secundo nubentibus inflictas suo fisco applicare noluit.
130 Episcopus penam pecuniariam ex auaritia in suo statuto apponere non potest.
135 Statutum episcopi fures excommunicans valet.
136 Statutum episcopi valet inhibens ornamẽta fucati coloris auri vel argenti mulieribus sue diocesis.
Limita vt infra nu. 138. et. 139.
Pulchritudinem non habitã fingere licitum non est.
Episcopus an possit statuto prohibere ne mulieres eant capite discoperto, vbera monstrando.
137 Uestimenta superflua portare peccatum est.
Mulier habens tortos crines, et capillaturam reprehenditur.
Lex, que per subditos acceptata non fuit, non ligat.
140 Statutum episcopi valet inhibens sub excõmunicationis pena ingressum monasteriorũ monialiũ, etiam si monasteria exempta sint, et infra nu. seq.
Forenses pena statuti non ligantur, quando nouiter factum est.
142 Statutum epi valet, qd ludentes ad azardum excõicati sint.
143 Statutum epi valet, qd ludentes ad azardũ beneficijs priuentur.
144 Statutum episcopi valet, excõmunicans beneficia absqz titulo detinentes.
145 Statutum episcopi valet priuans beneficiatos beneficijs, nisi eorum titulum ostendant.
146 Statutum epi valet, qd non residentes beneficijs priuentur.
Statutum episcopi valet, qd canonici absentes non percipiant, nisi certum quid. Statutum episcopi priuans absentem a beneficio sine superioris licentia valet.
147 Statutum episcopi, qd non residentes beneficijs priuentur, cõprehendit beneficiatos in diocesi statuẽtis, licet in aliena diocesi resideant.
148 Statutũ episcopi, qd beneficiati sub pena resideant, nisi dispensationem obtinuerunt lucri odorem sapit.
149 Consuetudo non valet, vt quis per vicarium in beneficio curato deseruire possit.
150 Curatus non residens mortaliter peccat.
151 Curati beneficiati in multis casibus a residentia excusantur.
Dispensatio sine causa quo ad deum tuta non est.
152 Episcopi regulariter sup nõ residentia dispensare non possunt.
153 Statutum episcopi nouam vsurarijs penã imponens valet.
154 Episcopus per suum statutum penam. c. qz de vsur. in. vj. grauare potest.
155 Statutum episcopi valet imponens penam excommunicationis ipso iure matrimonia clandestina contrahentibus.
Matrimonia clandestina contrahentes mortaliter peccant.
156 Matrimonia clandestina contrahentes ex generali consuetudine excommunicati sunt.
157 Matrimonium clandestine contrahi tribus modis dicitur.
158 Episcopus dispensare non potest matrimonia contrahi posse, licet bãna non precesserint.
Quid de consuetudine.
Simonia committitur, si per benedictionẽ matrimonij pecunia accipiatur.
Epi ob sex causas super bannis matrimonij dispensare possunt.
159 Statutum epi valet prohibens p impuberes matrimoniũ cõhi.
160 Statutum epi valet, qd scientes per vnum testem, vel famã aliquod esse impedimentum matrimonij non contrahant matrimonium sine literis suis.
Testis vnus, vel fama matrimonium contrahendum impedit.
161 Statutum epi valet, sub excommunicationis pena prohibens matrimonia celebrari temporibus a iure prohibitis.
162 Matrimonium tempore prohibito solemniter contrahere peccatum est mortale, secus in contractu simplici.
163 Episcopus dispensare non potest, vt tempore prohibito matrimonia contrahantur.
Episcopus contra concilium non dispensat.
164 Statutum episcopi excommunicans cogentes soluere aliquid pro pelle secundo nubentes valet.
165 Statutum episcopi valet, vtentibus lacticinijs, et alijs cibis prohibitis penam excommunicationis imponens.
166 Eps ex causa circa lacticinia in quadragesima dispensare põt.
167 Statutum episcopi valet, qd perseuerans in excommunicatione quolibet mense decem soluat.
168 Statutum episcopi valet, qd clerici negotiantes sine monitione priuilegium perdant.
169 Statutum epi valet sub pena excommunicationis precipiẽs, ne quis ad mortẽ ducat, nisi peccata cõfiteatur, et eucharistiet.
160 Statutum episcopi valet excommunicans dimittentes corpora suspensorum in patibulis.
171 Statutum episcopi valet prohibens alienationem immobilium fieri sine eius licentia.
172 Statutum episcopi valet imponens penam excommunicationis heredibus voluntates defunctorum exequi negligẽtibus.
173 Statutum episcopi valet, puniens executores, si legata ad pias causas infra annum non exequantur, et infra nu. 176.
Limita vt infra nu. 182. vsqz. 188.
174 Dispositio piorum relictorum episcopo spectat.
175 Executionis pie cause compulsio mixti fori est.
177 Episcopus statuere potest, qd anno elapso gesta per executores ob negligentiam priuatos sint nulla.
178 Episcopus statuere potest, qd annus soluẽdi legata currat a die mortis testatoris.
179 Statutum episcopi puniens executores etc. valet, etiam si non precedat specialis monitio.
180 Monitio generalis sufficit in monitorijs malefactorum.
181 Statutum episcopi valet puniens executores etc. etiam si executores sint religiosi.
189 Statutum episcopi valet, qd sub pena excommunicationis ludi theatrales in ecclesijs non fiant, et nu. seq.
191 Statutum episcopi valet, qd non fiant choree, vel cantilene in ecclesia, nec in diebus festiuis.
Statutũ episcopi an valeat, qd clerici, vel laici non faciant choreas vltra mediam noctem carnispriuij.
192 Statutum episcopi valet, qd sub pena christiani non eant de nocte ad ecclesiam in die Ueneris sancti.
193 Statutum episcopi valet, qd in vigilijs festorum de nocte non dormiatur in ecclesijs.
194 Statutum episcopi non valet, qd vigilari non possit in ecclesijs transeundo noctem in psalmis, et orationibus.
195 Jeiunia loco vigiliarum in ecclesia instituta sunt.
196 Decretum archiepiscopi Tacerinensis circa vigilias non fiendas in ecclesijs.
197 Statutum episcopi valet, qd conuiuia in ecclesia non fiant.

198 Agape quid significet.
199 Comedere in ecclesia necessitatis causa licet.
200 Conuiuia in porticu ecclesie fieri possunt, lz non in ecclesia.
201 Statutum epi valet, ꝙ imagines de ecclesia non tollantur.
202 Epiphanius episcopus salamite reprehendebat ponentes imagines in ecclesijs.
203 Epiphanij epi. per sextam synodum correcta fuit.
204 Opinioni per ecclesiam correcte standum non est.
205 Scriptura sacra ab ecclesia auctoritatem habet.
206 Statutum episcopi valet, ꝙ celebrantes missas duas in die ab ingressu ecclesie suspensi sint.
207 Statutum episcopi valet, ꝙ sub pena excommunicationis quis processionaliter parochiam alterius non intret.
208 Statutum episcopi valet, ꝙ nullus missaz in ecclesijs parochialibus celebret ante missam parochialem.
209 Missam magnã parochialem omnis audire tenetur, ꝛ nu. seq.
211 Missa magna cum officio diei esse debet.
Episcopus statuere non põt, ꝙ presbyteri missas nõ celebrent.
212 Statutum episcopi valet, ꝙ parochialis ab ecclesia in diebus festiuis abesse non possit sub pena pecuniaria.
213 Statutum episcopi valet, ꝙ nullus in diebus festiuis sine eius licentia in oratorijs celebret.
214 Statutũ epi valet, ꝙ clerici peregrini sine suo mandato ad administrationem sacramentorum non admittantur.
215 Statutum penale episcopi valet, ꝙ decime soluantur.
216 Decimas soluere quis compellitur.
217 Prelati peccant subditos ad decimã soluendã nõ cõpellendo.
218 Statutũ penale episcopi valet, ꝙ chrisma, ꝛ eucharistia in loco honesto conseruentur.
219 Statutũ epi puniens recipientes aliquid pro sacramẽtis valet.
220 Statutum penale episcopi valet prohibens clericos vestes viridis, vel rubei coloris portare.
221 Statutum episcopi tenet, ꝙ clerici non sint venatores.
222 Consuetudo non valet, ꝙ clerici sint venatores.
223 Statutum penale episcopi valet, ꝙ clerici mulieres suspectas non teneant.
224 Statutum episcopi valet, ꝙ blassematores puniantur.
225 Statutum penale episcopi valet, ꝙ nemo eodez tempore duas ecclesias parochiales ad firmam teneat.
226 Statutũ penale episcopi valet contra curatos admittentes alienos parochianos ad sacramenta.
227 Statutuz penale epi valet contra excõicatos ecclesiã tpe missarum ingredientes, alio enim tempore intrare põt. ꝛ j. nu. seq.
229 Statutum penale episcopi valet, ꝙ questores sine suo mandato non admittantur.
230 Statutum epi excõicãs turbatores iurisdictionis tpalis valet.
231 Statutũ penale episcopi valet, ꝙ pia legata reuelentur.
232 Statutum penale episcopi valet, ne parentes infantes in lecto teneant.
233 Statutum penale episcopi valet, ꝙ corpora vsurariorum in cymiterio non sepeliantur.
234 Statutum episcopi valet, ꝙ clerici coram laico non trahantur.
235 Statutum penale episcopi valet, ꝙ reliquie passim non ostendantur, nec vendantur.
236 Pena apposita per statutum epi an tollat penam iuris cõis.
237 Episcopus an penitentiam a summo Pontifice impositam minuere possit.
238 Iudex an possit mitigare penam a iure impositam.
239 Pene due si per statutum episcopi imponantur per vnam vltimo loco impositam ab alijs recessum videtur.
Limita vt nu. seq. vsqz ad nu. 245.
246 Pena si apposita sit delinquẽti secundum statuta episcopi pro eodem delicto an pena iuris canonici imponi poterit.
247 Episcopus potest facere statuta particularia obligantia tantuz homines certos.
Limita vt infra nu. 251. et. 252.
248 Episcopus statuta contra sua propria statuta facere potest.
249 Statutum antiquum reuocatum censetur, si tenor eius in nouo statuto non inseratur.
250 In statutis contrarijs vltimo standum est.
Excõicatus statuto episcopi, eo reuocato, absolutione indiget.
253 Episcopus an possit facere statuta contrafacientes ad peccatũ mortale obligãtia, vide j. nu. 257. 259. ꝛ nu. seq. vsqz. nu. 271
Statutum municipale ad peccatum mortale, an obligat.
254 Canones, leges, ꝛ statuta ad peccatum mortale regulariter obligant.
255 Precepto principis etiam secularis non obediens mortaliter peccat.
Peccatum illud mortale est, quod charitati aduersatur.
256 Statutum episcopi ad peccatum mortale obligat, etiam si alia pena sit apposita.
Iuris positiui transgressio an sit peccatum mortale.
258 Superioris intentio quando intelligatur frustrata, ꝛ quãdo intelligatur non frustrata.
Statuta superiorum quando ad peccatum mortale obligent.
272 Episcopi pauca statuta ad culpam obligantia facere debent.
273 Episcopus statuta potest facere creando nouum delictum, ꝛ sic preter ius statuere potest.
Episcopus in casu a iure ommisso statuere potest.
Prelati inferiores ab episcopo iurisdictionem quasi episcopalem habentes preter ius statuere possunt.
274 Episcopus statuere põt ad morum correctionem ius supplẽdo.
275 Episcopus circa mores laicorũ preter ius statuere potest, si mores illi peccatum inducant.
Episcopus pro peccato euitando statuere indistincte potest.
276 Episcopus potest per statutum suum reseruare alios casus, pro absolutione, ꝙ̃ in iure sint expressi.
277 Episcopus per statutum suum casus in preiudicium religiosorũ mendicantium reseruare potest.
278 Episcopus quinqz de quibus hic facere deberet.
279 Statutum episcopi valet, ꝙ rectores ecclesiarum vicarios etiã temporales sine suo mandato non constituant, etiam si vicarios constituentes sint priuilegiati, vt in beneficijs non resideant, vt infra nu. seq.
281 Episcopus statuere potest, ꝙ nullus tenatur ad vicariatum pro alio nisi ab episcopo examinatus fuerit.
282 Presbyteris non curatis exercitiũ cure animaꝶ prohibitũ est.
283 Approbatus reprobari potest, ꝛ nu. seq.
285 Statutum episcopi valet, ꝙ nulle litere apostolice recipiantur in sua diocesi, nisi primitus ipse consulatur.
286 Simonia in vendendo examinationem committitur.
287 Statutum episcopi valet, per quod decernitur cuz clero aliquẽ ab ecclesia canonizatum perpetuo venerandum.
288 Statutum episcopi valet, ꝙ pro causa iusta redditus beneficij vacantis ad certum vsum deputentur.
289 Statutum episcopi cum maiori parte capituli valet, ꝙ ad reparationem fabrice quilibet canonicus conferat.
290 Idem vt ad subuentionẽ scolaris pauperis docilis conferant.
291 Statutum episcopi valet, vt nullus in conuersum, vel oblatum recipiatur, nisi vt deo seruiat.
292 Statutum episcopi valet, ꝙ remisio vsurarũ facta vsurario per creditorem non valeat.
293 Statutum episcopi valet, ꝙ probato aliquo vsurario per testes singulares omnia sua instrumenta vsuraria presumantur.
294 Statutum episcopi valet inducens faciliorem probationez probandi, contra vsurariũ, ꝙ̃ sit de iure communi.
295 Statutum episcopi valet, ꝙ contractus cum vsurario factus, vsurarius presumatur.
296 Statutum episcopi valet, ꝙ in causa vsuraria episcopus prestet sacramentum cui velit.
297 Statutum episcopi valet, per quod creat homines certe qualitatis notarios in spiritualibus.
298 Statutum episcopi valet, ꝙ panni serici super defunctos allati sint ecclesie.
299 Statutum episcopi de optando prebendam vacantem valet.
300 Statutũ episcopi valet, ꝙ beneficiatus ad sacros ordines infra certum tempus promoueatur.
301 Statutum episcopi valet, ꝙ habens prebendam sine cura capellanum vnum teneat, qui vni altari seruiat.
302 Statutum episcopi valet, ꝙ excommunicatus pro iudicio non sepeliatur, licet in articulo mortis sit absolutus.
303 Statutũ episcopi valet, ꝙ citatio fiat in scriptis, ꝛ non in voce.
304 Statutum episcopi valet, ꝙ duo, vel tria banna preponantur, anteꝙ̃ matrimonia contrahantur.

¶ Articulus primus.

¶ Ad primum igitur articuluz veniendo, facio sequentes. xvij. conclusiones iuxta ordinem propositi mei.

¶ Prima conclusio.

Episcopus

Episcopus non potest fa-

1 cere statuta† contra ius diuinum declarando,limitando,vel interpretando ad hoc.c.qui contra.viij.dist.c.j.⁊ quasi per totum.ix.dist.⁊ qꝛ ius diuinum est immutabile.v.⁊.vj.dist.per totum.c.sunt quidã.xxv.q.j.bene facit quod not.Inno.in.c.j.de baptis.dum dicit inferiores a papa non posse immutare formam baptismi,facit etiam qꝛ vbi dubitatur de intellectu iuris diuini recurritur ad solũ papam,per.c.per venerabilẽ.qui filij sint legit.⁊ no.Pan.in.c.j.not.j.de iura.calũ.Petr.de palude in.iij.sentẽtia.dist.xl.q.ij.col.v.versic.circa tertium.facit preterea qđ no.Archi.in.c.eleutherius.xcj.dist.vbi dicit episcopum nõ posse immutare ea que ab apostolis vel sanctis patribus statuta sunt.Et hanc conclusionem firmat Gemi.in summa.xviij.dist.col.ij.quẽ ibi sequitur Car.alex.col.j.versi.ad primũ.Baptista de sancto Seue.in.l.oẽs populi.col.xxix.ff.de iust.⁊ iur.⁊ eã sentit Federi.de senis consi.xvij.nũquid ↄstitutio.col.iij.versi.restat.⁊ Fely.in.c.ecclesia sancte Marie.col.xij.versi.secundo not.de cõstitutio.

2 ¶ †Amplia ꝙ in parte nõ põt ↄ ius diuinũ statuere,lʒ secus sit in papa quo ad clericos,⁊ in principe quo ad laicos,vt notat in.c.proposuit.de cõces.preben.in.c.nobis.de deci.in.c.que in ecclesiarum.de cõstit.in.l.omnes populi.de iusti.⁊ iur.ff.⁊ in.l.fi.C.si contra ius vel vtilita.publicã,ita Cardi.alex.loco proxime allegato,hoc enim solum pape vel principi reseruatur in signum preeminentis dignitatis.argu.d.c.per venerabilem.

3 ¶ †Aduerte tamen epm posse adiuuando ius diuinuʒ,addere nouã penã in prohibitis a iure diuino.c.a nobis el.j.de sentẽtia excõica.c.ij.§.statuto.de consti.in.vj.vbi eps illi precepto.Nõ furtum facies.Exo.c.xx.addit penã excõicationis.Sed aduerte,ꝙ statutum epi quo ad illã parteʒ additã dicitur ius positiuũ auctore Car.de turre crema.in.c.sicut enĩ.iiij.dist.col.ij.post Gemi.in.§.leges.eadẽ.iiij.dist.qꝛ de illa parte addita iudicamus sicut de iure positiuo,ideo non ligat extra territoriũ statuẽtis.d.c.ij.§.statuto.⁊.d.c.a nobis.refert ⁊ sequitur Gemi.Fel.sandeus in.c.j.col.v.versi.scđa declaratio.de treug.⁊ pa.Aduerte etiã,ꝙ eps in sua diocesi potest cũ consilio doctorũ virorũ declarare sensũ literalẽ aliquoꝝ articuloꝝ sacre scripture,⁊ punire aliter intelligentes,⁊ credentes.ita Gerson in libro.de sensu literali sacre scripture.c.j.propositione.x.j.parte operum.

¶ Secunda conclusio.

4 Episcopus †non põt statuere contra ius naturale,qꝛ ipsum est immutabile.§.sed ⁊ naturalia.insti.de iure nat.ciui.⁊ gent.c.j.v.dist.ita puto dicendũ per ea que notãtur in.d.c.que in ecclesiaꝝ.⁊ in.d.l.oẽs.vbi concluditur solum papã vel principẽ non recognoscentẽ superioreʒ posse statuere ex causa ↄ ius naturale,⁊ hanc conclusionẽ sentit Jo.de ana.in.c.cũ in diocesi.col.iiij.versi.tu pondera.de vsur.vbi dicit ꝙ statutũ epi faciens quẽ intestabilẽ dicitur ↄ ius naturale,qꝛ tollit voluntatẽ testandi,⁊ nõ potest fieri per epm,vnde Bal.in.c.ecclesia sancte

5 Marie.ad fi.de consti.†dicit epm non posse tollere naturalem obligationẽ per statutũ suũ.refert,⁊ sequitur Fely.in.c.fi.col.iij.versi.quintã ponit.de prescri.fa.qđ no.idẽ Bal.in.l.ij.col.vj.versi.itẽ no.ꝙ papa.C.de seruit.⁊ aqua.quẽ refert dñs meus Phil.deci.in.d.c.que in ecclesiaꝝ.col.xij.versi.quarto predicta post Fely.ibi.col.etiam.xij.versi.quarta declaratio.vbi cõcludit inferiores dominos nõ posse etiã ex causa rem alienã tollere,qđ ꝓcedit ẽt in legato pape.Fede.consi.cc.quẽ refert ⁊ sequitur Fely.in.c.j.col.ij.de rescrip.vbi dñs meus etiaʒ,col.ij.refert.de quo vide Alexan.consi.xliiij.viso themate.in fi.lib.j.

¶ Tertia conclusio.

6 Episcopus †non põt statuere ↄ ↄcilia generalia,Hosti.in.c.fi.de offi.archipresby.quẽ oẽs ibi sequunt̃.fa.glo.in.c.cũ dile

7 ctus,in verbo etate.de elec.†que dicit epm nõ posse dispensare ↄ ↄcilia generalia,ꝓ qua gl.vr̃ tex.in.c.post translationẽ.de renuncia.auctore Jo.de ana.in.c.cũ in diocesi.col.fi.de vsur.de quo vide Fely.in.c.nõnulli.in prin.col.iij.versic.rõ huius,de rescrip.doc.in.c.at si clerici.§.de adul.de iud.facit ẽt qđ not.Bal.in.l.humanũ.C.de legib.vbi dicit decretales ↄciliares eẽ maioris auctoritatis ꝙ̃ decretales episcopales,facit ẽt c.prudentiam.in prin.de offic.delega.facit etiam quia legatus non potest derogare statutis concilij generalis.Specu.titu.de iud.deleg.§.viij.versi.quid si papa.

8 ¶ †Fallit qñ eps ex iusta cã statueret ↄ ↄcilia.arg.l.si hominẽ.ff.mãda.ita Roma.singu.cccclxxxvj.sed an epi faciunt ea que dicam.j̃.in.j.limitatione octaue conclusionis principalis.

9 ¶ †Ex hac ↄclusione sic limitata infero primo epm nõ posse statuere,ꝙ minor.xxx.annoꝝ eligi possit in epm ↄ.c.cũ in cũctis.de electio.in prin.vel qđ minor.xxv.annis possit assumi ad curam animaꝝ.iuxta.§.inferiora.d.c.cũ in cũctis.quod est conciliare.

10 ¶ †Scđo infero epm nõ posse statuere,ꝙ qs simul possit obtinere duo bñficia curata ↄ.c.ↄciliare.de multa.de ꝓbend.facit

11 †qꝛ ↄsuetudo,⁊ statutũ a pari ꝓcedũt.Car.alex.in.c.oẽs leges

12 col.j.dist.j.sed ↄsuetudo,†ꝙ qs possit obtinere duo bñficia curata nõ valet.Gemi.in.c.frustra.viij.dis.vbi Car.alex.in prin.has duas illationes ponit Hosti.in.d.c.fi.quẽ ibi referunt,⁊ sequuntur Cardi.zaba.⁊ dñs Anto.de but.Baptista de sancto Seueri.in.l.oẽs populi.col.xxviij.ff.de iusti.⁊ iure.s̃.allegata.

¶ Tertio infero epʒ nõ posse statuere ↄ.c.qꝛ ĩ oibus.de vsur.⁊ ↄ.c.ꝙ̃ꝙ̃.eo.ti.i.vj.⁊ ↄ cle.j.eo.ti.ẽm Jo.de ana.in.d.c.cuʒ in diocesi.in fi.de vsur.possent hic fieri plures siles illationes ponderãdo iura ↄciliaria,ʒ illas ommitto veluti nõ necessarias.

¶ Quarta conclusio.

13 Episcopus †non potest statuere in preiudiciũ superioris scilicet pape,vel archiepiscopi,seu primatis,ita Hosti.Car.zab.d.Anto.de but.in.d.c.fi.allegatur pro hac conclusio.c.quod translationeʒ,de offi.lega.vbi legatus non potest ea facere que sunt reseruata pape in signũ priuilegij singularis.facit.c.maiores.in prin.de baptis.⁊ ita not.Panor.in.c.cũ consuetudinis.col.ij.de consuetu.Bal.in.l.debitoruʒ pactionibus,vbi Alex.⁊ Jas.C.de pactis.Gemi.in summa.xviij.dist.col.ij.vbi etiam Cardi.alex.col.j.⁊ Henricus herp.in Specu.preceptorum in preambulo.sermone.ij.col.iij.facit ẽt qđ no.Alber.de rosa.in.j.parte statutorum.q.vij.in fi.⁊ qđ not.Bar.in.d.l.oẽs populi.col.viij.versi.tertio iuxta predicta.ff.de iusti.⁊ iure.Alexan.consi.lxviij.⁊ viso.col.iij.versi.nec obstat.ij.volu.⁊ idẽ Alex.in.l.ij.col.ij.j.no.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ in.l.fi.col.v.C.de testa.mili.Roma.consi.cxvj.visis.col.j.⁊ consi.ccccxxxvj.om

14 nipotentis.col.iij.in quibus locis traditur inferiores†a principe non posse statuere super ijs que sunt reseruata principi,⁊ que sint illa habes in.d.c.qđ translationẽ.de offi.leg.facit etiã opti

15 me tex.in.c.venientes.de iureiurand.vbi Panor.ij.nota.†facit etiam qꝛ non valet consuetudo cõtra ea que sunt reseruata ex priuilegio principis.glo.ij.in.c.penul.de fil.presby.Car.alex.in sum.xj.dist.col.ij.⁊ est tex.in.c.j.in princ.de cle.egro.in.vj.

16 ¶ †Ex hac conclusione infero primo epm non posse statuere,ꝙ ab interlocutoria a se vel a curia sua lata non appelletur,nisi in casibus in quibus de iure ciuili licet appellare,ʒ Jo.and.in.d.c.fi.de appel.in.vj.quem ibi sequuntur Gemi.⁊ Phil.franc.dicentes cõmuniter approbari Bal.in.c.cum omnes.col.pen.versi.vtrum episcopus,de constitutio.Henri.bohic.in.c.a nobis el.j.col.j.ij.distin.de sentẽtia excommunicationis,Panor.in.d.c.venientes.de iureiurand.vbi Collecta ante eum,⁊ ante omnes Jo.and.Car.zaba.consi.lxxij.incip.titius nunc.col.iiij.versi.⁊ per hec.Mil.in reperto.in verbo statutũ.§.viij.Gemi.in summa.xviij.dis.col.ij.vbi sequitur Car.alex.col.j.Ancha.in.c.j.de ↄsti.in.iiij.mẽbro.xj.q.⁊ ↄsi.xviij.in questione,col.fi.vers.quo ad aliud,Ang.in disputatiõe incipiente astẽsis miles.Baptist.de sancto Seue.in.d.l.oẽs.col.xxix.versicu.reperio.Barb.consi.xliiij.clementissimi.col.j.volu.iiij.fa.not.ꝑ Ang.in.§.ius ciuile.col.iiij.versi.ex quo infertur,insti.de iure natu.gent.⁊ ciui.Cautelam tamen que facit valere tale statutum vide.j̃.in.j.illatione conclusionis octaue.

17 ¶ †Infero secundo non valere statutuʒ episcopi,ꝙ canonici recipiendi vltra numerum ex auctoritate apostolica non habeant vocẽ in capitulo nec prebendas Oldra.consi.cl.in ecclesia Ualentina,⁊ in statuto capituli,idem scribit Alberic.tracta.super statutis.j.parte.q.cxlvij.incip.statuto alicuius.

18 ¶ †Infero tertio nõ valere statutũ epi cũ caplõ ĩ preiudiciũ expectãtiũ,ꝙ ꝓbenda expectata hẽat ordinẽ annexũ,ẽt si statutuʒ fiat ꝓbenda vacãte,nõ tñ acceptata,que acceptari poterat ẽm Oldra.consi.ꝓxime alleg.versi.circa primũ.sequitur Bonifa.de vitalinis in cle.si vna.§.ꝙ si.de reb.eccle.non alienand.

¶ Quinta conclusio.

19 e **Piscopus** †non pōt facere statuta in preiudicium alioꝝ inferiorum, vt probatur in.c.vestra.de loca.vbi probat̄ non valere statutū epi, per qḋ prohibet locationē decimarū fieri in sua diocesi, ꝛ ibi omnes doctores ponunt hanc conclusionē, ꝛ Archid.in.c.j.col.iij.de consecra.dist.iij.vbi Cardi.de turre crema.col.fi.Henri.bohic.in.d.c.a nobis.el.j.col.ij.distin.ij.de sentētia excōica.Panor.in.d.c.cū dilectus.col.v.de ꝯsue.ꝛ idē Panor.in.c.fi.col.ij.versi.vnde scias, de ferijs.ꝛ in.c.ij.j.nota.de insti.Gemi.ꝛ Card.alex.in summa.xviij.dist.col.fi.Roma.consi.ccccxxviij.in terminis.col.ij.versic.quēadmodū.Imol.in.c.que in ecclesiarū.col.fi.de ꝯstitu.Phil.fran.in.d.c.fi.§.fi.de appella.in.vj.Soci.consi.cclxxij.col.iiij.versi.cōfirmantur premissa.lib.ij.Fely.in.d.c.qḋ super his.col.iiij.de maiori.ꝛ obedi.Jo.fab.in.§.qḋ principi.insti.de iure natu.gen.ꝛ ciuil.Ratio huius ꝯclusiōis est, qꝛ talia statuta sunt irrationabilia, ꝛ contra libertatem ecclesie ne possit locare decimas cui vult, ꝛ etiā restringere priuilegia eius, propterea talia statuta ex quo detrahunt cōmodū ecclesiarum non valent, arg.c.primi.de consuetu.ꝛ.c.j.de his que fi.a maio.parte capi.vt not.Anto.de but.in.c.ij.de maiori.ꝛ obedi.quē ibi.col.j.sequitur Imola.

20 ¶ †Amplia conclusionē verā ēt si fiat statutū cū consensu capituli ecclesie cathedralis, auctore Imola in.d.c.vestra.col.ij.versi.si autē per not.in.c.in nostra.de iniurijs.ꝛ per glo.ꝛ que ibi not.in.c.penul.de his que fi.a prela.sine consen.capi.idem tradit dñs Bonifacius de vitalinis.in cle.si vna.in prin.col.fi.nu.xxxv.de reb.ecclesie nō alienan.vbi dicit epm̄ non posse cū capitulo statuere in preiudicium ecclesie vacantis.

21 ¶ †Limita primo, nisi eps maxima cā vrgēte statueret in preiudicium inferioꝝ ꝑ no.in.c.ꝯstitutus, de relig.domi.ꝛ in.c.j.de reb.eccle.nō alie.in.vj.ita Car.zaba.in.d.c.vestra.in fi.prime oppo.ꝛ ibi Butr.col.ij.Imo.col.j.iiij.nota.ꝛ col.ij.Panor.j.not.Alex.ꝯsi.cvj.ꝓspectis.col.iiij.vers.ꝛ plus.ꝛ vers.ꝛ bene facit.li.ij.post.d.Anto.ꝛ Imo.vbi.s.Jas.in.l.oēs populi.col.iij.versi.ꝯfirmo.ff.de iusti.ꝛ iu.Petrus rap.in cōpē.iur.cano.ti.de locat.faciūt ea que dicā.j.in.viij.cōclusione limitatione.j.

22 ¶ †Limita secundo nisi ij in quoꝝ preiudiciū statuta fiunt expresse cōsentirent, vel essent presentes auctore Inno.in.d.c.vestra.quē sequunt̄ Fed.de senis ꝛ Panor.in locis relatis ꝑ Fel.in.c.j.col.j.de ma.ꝛ obe.Sed inquantū Inn.vult ꝙ presentes propter taciturnitatē vident̄ tacite consentire.Jo.and.ꝛ multi alij e quibus sunt But.Imo.ꝛ Ancha.in.d.c.vestra ꝯdicunt, qḋ cōiter tenetur teste Card.zab.ibi ꝛ Roma.sing.ccccl xxxiij.incip.inferior.Uerū opinio Inno.pōt saluari qñ eps preiudicaret clericis nō ꝯueniendo iuri canonico auctore Fely.in.d.c.qḋ sup his.col.iiij.versi.dicunt tñ Inno.ꝛ Hosti.vel qñ presentes fuissent vocati, ꝛ non ꝯdicerent, auctore Panor.in.d.c.vestra.quē sequit̄ Fely.in.c.cū oēs.col.vj.versi.adde Fede.de consti.ꝛ idē Fely.in.c.j.col.j.in fi.de maior.ꝛ obe.Qui tñ Fel.in.d.c.cum omnes limitat dictū Panor.tribus modis.Primo qñ ageretur de alienatione rei ecclesiastice, quo casu requirit̄ consensus expressus scḋm Archi.in.c.sacerdotes.xvj.q.ij.de quo vide ipsū Fely.in.d.c.j.col.ij.de maior.ꝛ obe.Scḋo dūmodo ad deliberandū detur aliquāta deliberatio, qꝛ taciturnitas post deliberationē nō statim habetur pro responsione vt dicit Inno.in.c.cū in cunctis.in prin.de electio.Tertio qñ presentes tacerent propter timorē non audentes ꝯdicere ijs que proponuntur per id qḋ notat Archi.ꝛ alij in.c.de eo.l.dist.vbi dicit ꝙ si eps contulit prebendā canonicis presentibus in eorum preiudicium, possunt eo mortuo agere contra institutum nec nocet taciturnitas, quia de facili viuente epo contradicere non poterant.

23 ¶ †Limita tertio ꝛ intellige qñ eps vellet circa ꝯcernētia preiudiciū subditoꝝ, qꝛ fallit qñ vellet statuere circa ꝯcernētia exercitiū iurisdictionis sue, qꝛ tunc ēt si statutū ꝯcerneret preiudiciū subditoꝝ in ꝯsequentiā valeret per.c.ij.de maiori.ꝛ obedi.ꝛ.c.fi.de ijs que fi.a maio.par.cap.ita Innoc.in.d.c.vestra.sequit̄ Archi.in.d.c.j.de ꝯsti.in.vj.Gemi.ꝛ Cardi.alex.in summa.xviij.dis.in finalibus verbis.Collectarius in.c.sicut.de accusa.

¶ Limita quarto qñ ex statuto facto ꝑ epm̄ in preiudiciū alioꝝ versaret̄ cōis vtilitas, vt notat in casu satis pulchro Calde.cōsi.xxij.incip.an eps.versic.vel possum dicere sub rub.de constitu.bene facit qḋ scribit Alex.consi.cxxiij.super.j.col.ij.lib.iiij.

24 ¶ †Ex predicta conclusione sic limitata infero non valere statutum episcopi inducens nouā vitā canonicis presentibus vel futuris eis inuitis, puta ꝙ carnes nō comedant vel ꝙ portent vestes de nigro.ita Inno.in.d.c.cū omnes.col.j.vbi omnes, ꝛ Fely.col.iij.ꝛ idem Fely.in.c.ad nostram.col.j.de appel.

¶ Sexta conclusio.

25 e **Piscopus** †non potest statuere in maioribus negotijs.gl.in.§.porro.iij.dist.glo.in summa.xviij.dist.glo.in.c.ij.de ma.ꝛ obedi.quem ibi sequuntur Anto.de but.Panor.ꝛ Card.zaba.iij.oppo.Butrius in.c.cū consuetudinis.col.j.de consue.vbi Panor.col.ij.gl.in.c.fi.vbi Panor.col.j.de offi.lega.Henri.bohic in.c.cōquestus.iij.dist.de ferijs.Fely.in.d.c.qḋ sup his.col.fi.versi.ꝛ not.vbi.d.Anto.exēplificat vtputa si episcopus statuerit super ijs que sunt reseruata principi, vt circa restitutionē fame, circa legitimationē, vel circa creationē notarioꝝ.dñs vero Car.alex.in.d.§.porro.col.fi.intelligit ꝙ eps non pōt condere statuta in reseruatis pape.vt in.c.maiores.in prin.de baptis.ꝛ in.c.j.in prin.de iura.calū.ꝛ ꝑ glo.in.c.quod translationē.de offic.lega.sicuti in simili dicimus, ꝙ lz populus habeat potestatē condendi statuta vt.l.oēs populi.ff.de insti.ꝛ iure, nō tñ in reseruatis principi pōt statuere.vt voluit Bart.in d.l.oēs ppl̄i, ꝛ idē Bar.in.l.nō ambigit̄.ff.eo.ti.de leg.Anch.aūt in rep.c.de ꝯsti.in.v.q.ix.q.prin.dicit hoc ideo esse qꝛ magistratus cui equiparat̄ eps, vt notat̄ in.c.j.de offi.ordi.in.vj.nō pōt facere statuta sup maioribus sine vniuersitate, vt no.in.l.j.ff.ꝙ cuiusꝗ vniuer.noīe.vñ ꝫm eundē Anch.si eps vellet sup maioribus statuere, deberent oēs in synodo vocari regula qḋ oēs.de reg.iur.in.vj.fa.qḋ no.Arch.in.c.eps.xxiiij.dist.vide q̄ dicta sunt.s̄.in.iiij.ꝯclu.huius arti.primi, q̄ parū distant a dictis hic.

¶ Septima conclusio.

26 e **Piscopus** †non pōt facere statuta irrationabilia, inhonesta, ꝛ nō cōmunia.in statutis eniz debēt esse oēs ꝯditiones legis quas habes in.c.erit āt lex.iiij.dis.ita Henri.bohic in.c.a nobis el.j.ij.dist.de sen.excō.Bertac.de firmo in trac.de epo.ij.parte lib.iiij.q.xv.Henri.herp.in speculo pceptorū in preambulo, sermo.ij.col.iiij.qḋ pcedit ēt de iure ciuili ꝫm qḋ statuta irrationabilia nō valent.Bart.in.d.l.oēs ppl̄i.in.iij.q.prin.versi.iuxta pdicta.ff.de iust.ꝛ iu.talia.n.statuta ex quo sunt

27 iniqua, sunt ipso iure†nulla.Pan.in.c.cū oēs.not.v.de cōsti.post Bar.quos ibi sequunt̄ Aret.ꝛ Fel.col.j.lz ibi dñs meus Phil.dec.in.j.lectura.col.j.teneat ꝯriū, ꝛ idē dñs meus in.c.cōsuluit.col.ij.versic.postremo.de appel.Adde ꝙ statuta sunt ambitiosa ex quo sunt irrationabilia.auctore Bal.in.l.nulli.C.

28 de sen.†Immo statuta irrationabilia sunt monstruosa ꝫm dñm meū Frācis.curt.v.ꝯsi.incip.facit ꝯtingētia.col.xij.vers.quarto suadet, vide q̄ dicā.j.in.ij.arti.ꝯclu.j.limitatione.xvij.ꝛ talia pñt ꝯtēni.i.irratiōabilia iudicari a subditis, vt vult Scotus in.iiij.dist.iij.q.iiij.versi.ꝛ notādū, ꝛ talia statuta debēt dici pestes ꝑ.c.ad nr̄aꝫ.de ꝓba.ꝛ ꝑ ea que ibi notāt Panor.ij.not.ꝛ Fel.vlti.not.vbi plura allegāt que huic ꝓposito bene seruiunt, ꝛ que statuta sint irrationabilia, vel rationabilia relinquitur arbitrio iudicantis.Card.consi.xvij.an ciuitas.sub titu.de constitutio.Fely.in.c.ecclesia sancte Marie.iij.not.de constitutio.

29 ¶ †Ex pdicta ꝯclusiōe primo infert̄ nō valere statutū epi ꝑ qḋ statuit in oī cā valere testes singulares, vel ꝙ sufficiat vnus testis, qꝛ pter hoc ꝙ tale statutū est ꝯ ius, est ēt admodū irrationabile, scḋm Phili.franc.in.c.ij.§.statuto.col.ij.de consti.in.vj.

30 ¶ †Scḋo infero statutū epi factū i odiū certe ꝑsone eē nullū, qꝛ sicuti lex dꝫ eē rōnabilis, honesta, ꝛ cōis, ita ꝛ statutū.Panor.post Bar.in.d.c.cū oēs.v.not.de ꝯsti.vbi Aret.ꝛ Fel.simplr sequunt̄, lꝫ cōis opi.vr̄ eē tale statutū nō esse nullū, sed annullandum, qꝛ dolus in statuēdo nō facit statutū nullū.Ang.ꝛ Alex.in.l.ij.ff.qḋ qsqꝫ iur.ꝑ illū tex.ꝛ hāc.ij.opi.defendit.d.Phili.dec.i.d.c.cū oēs i.v.no.Et eā tenēdo dic ꝙ a tali statuto annullādo, ꝛ fcō i odiū certe ꝑsone pt appellari.arg.l.j.ff.de doli exce.no.Pan.i rub.ḋ ꝯsti.ꝛ i.d.c.cū oēs vbi Fel.ꝛ Dec.plra alle.

¶ Tertio infero nō valere statutū epi ꝙ residētes i ecclia i vna vel duabus horis reputent̄ residētes ꝑ totū diē, qꝛ est irrationabile, ita Card.zaba.in cle.j.in princi.viij.nota.de celeb.missa.

31 ¶ †Quarto infero nō valere statutū epi iducēs hoīes ad pctm̄, vt si eps ꝑ suū statutū vellet; habilitare ad bñficia simplicia oēs illegitimos, auctore Gemi.in.c.j.§.ij.i fi.de filijs pꝛbȳ.i.vj.vbi idem

idē notat Phil.frāc.col.iij.seqtur Feli.i.c.fi.col.xv.ꝟsi.fal⸗
32 lit septimo.de cōstit.statutū†.n.iducēs ꝓnitatē ad peccādū nō
vz. Panor.i.c.ex pte.ij.nota.ꝑ illū tex.de cōsuetu.Feli.in.c.
ad nr̄az.col.pe.de ꝓba.dn̄s dec.i.c.ij.no.ij.lec.ij.de ꝯst.Feli.
late.i.c.ij.col.iij.ꝟs.limita tertio.de ꝓba.hic dicit Bar.i.l.te⸗
sti factio.ff.de testa.⁊ ibi oēs sequūt̄ ꝙ statutū nō pōt facere spu
33 rios†successibiles.q2 eēt ꝯ̄ bonos mores.Idē vult Fed.de sen.
cōsi.lxxv.icip.talis casus. Paul.de cast.pulchre ꝯsi.ccccl xv.
icip.viso puncto.in nouis.Bal.i.l.j.iiij.oppo.C.de his q̄ pene
noie. Paul.de cast.i.l.sei⁹.ff.ad.l.falci. Jo.de pla.i.l.vnica.
col.fi.C.de his q se defece.lib.x.Ancha.i.c.q2 igrediētib⁹col.
v.ꝟs.ſʒ circa hoc.de testa.⁊ cōiter tenet̄ teste dn̄o Dec.i.c.ij.
no.ij.ij.lec.de.ꝯsti.⁊ i.c.i pn̄tia.col.xviij.ꝟs.p̄dicte limitatio⸗
nes.de ꝓba.⁊ cōsi.ccxxj.icip.i casu.col.iij.ꝟs.postremo.Frā⸗
cis.de rip.iij.lib.iterp̄ta.i.l.si vnq̄ʒ.q.xxviij.C.de reuo.do.d.
Roch.de curte.i.c.fi.col.vij.ꝟs.tertio āplia.ꝺ ꝯsue.Pet.pau
lus parisius i.c.fi.col.vij.de p̄scrip.lʒ vterq̄ʒ Calde. Card.za⸗
ba.⁊ alij teneant ꝯ̄riū vt ample refert.d.Cardi.alex.i.c.ꝑ vene
rabilē.i.v.q.p̄nci q filij sint legi fa. ꝑ p̄ma opi.qꝺ no.Ro.ꝯsi.
34 cij.sup eo.col.ij.vbi dicit † ꝯstitutionē pcī iductiuā nō valere,⁊
idē no.Inno.i.c.q2 pleriq̄ʒ.col.fi.de immu.eccle.Alex.ꝯsi.j.
35 col.ij.lib.ij.facit ēt q2 nō valet†ꝯsuetudo p̄bēs m̄riā delinquē⸗
di,vt ꝑ multa exēpla ondit dn̄s Rochus de curte i loco ꝓxime
alleg.sed ꝯsuetudo ⁊ statutum a pari ꝓcedūt.Card.alex.in.c.
omnes leges.j.di.col.j.ergo ⁊c.

¶ Octaua conclusio.

36 Episcopus nō pōt†facere statuta contra
ius canonicum.c.institutiōes
xxv.q.ij.c.lʒ ibi qꝺ regulare fuit de offi.ordi.c.qꝺ su
per his de maio.⁊ obe.c.cū inferior.eo.ti.facit.l.for
mā.C.de p̄fec.preto.l.hec que necessaria.C.de no.C.ꝯponē.l.ille
a quo.§.tēpestiuū.ff.ad trebel.l.cū magistratus.ff.de arbit.not.
Hostiē.i.c.fi.in.fi.de offi.archi.quē ibi sequūt̄ Jo.and.Card.
zab.Butri⁹.Hēri.bohic i.c.a nobis.lo.j.col.j.ij.disti.de sen.
Panor.in.c.cū dilectus.col.iiij.versi.i glo.de ꝯsuetudi.⁊ i.d.
c.qꝺ super his.Ancha.consi.xviij.col.j.Federi.de senis.con
si.ccc.incip.gnilielmus.Calde.cōsi.v.titu.de constitu.Cardi.
zaba.cōsi.cxxxij.incip.archipresbyter.col.fi.⁊ idē Cardi.i cle.
j.§.fi.in fi.questioni.de reb.eccle.nō alie.Alberi.in prima par
te statutorū.q.vj.⁊ in.l.formā.s̄.allegat.Barba.cōsi.xxj.a iure
col.vij.ꝟsi.sed istis.lib.iij.Jas.in.l.oēs populi.j.lectu.col.iij.ff.
de iusti.⁊ iur.Jacobi.i.l.j.col.j.ff.qꝺ q̄ſq̄ʒ iuris.vbi Alex.col.
ij.dicit cōiter teneri,⁊ idē Alex.cōsi.cvj.incip.ꝑspectis.col.ij.
vbi varias allegat auctoritates.volu.ij.Et idē Alex.ꝯsi.cxxx.
incip.in cā.col.ij.lib.iiij.⁊ cōsilio.cxlij.viso ꝓcessu.col.fi.volu.
vj.Hēri.herp.in speculo aureo preceptoꝝ.in preambulo.ser⸗
mone.ij.col.iij.Joan.fab.in.§.sed p̄ncipi.⁊ Ange.in.§.ius ciui
le.col.iij.insti.de iure natu.gen.⁊ ciui.Rō huius ꝯclusionis est
ſm Panor.in.c.fi.col.vij.ver sed pulchrū.de ꝯsuetudi.q2 ius
canonicū p̄ncipaliter intēdit hominē dirigere in deū ⁊ venit ad
bonū publicū ecclesiasticū,vn̄ statutū cōtra editū ab inferiorib⁹
presumit̄ temerariū ⁊ ambitiosum ⁊ fini eterno contrariū.Ideo
nō pōt papa dare potestatē inferiorib⁹statuēdi cōtra canones,
⁊ hāc rationē refert ⁊ sequit̄ dn̄s meus Philip.dec.in.c.q̄ in
ecclesiarū.j.not.de cōsti.⁊ idē dn̄s dec.in.c.si duob⁹.vlti.not.
de appel.Jas.i.d.l.oēs populi.col.ij.in repe.Corneus ꝯsi.cv.
ex quo statutū.col.penul.vol.iiij.Hierony.zanetus in repet.c.
j.differētia.xxxv.de accusa.De qua tn̄ rōne dubitat Feli.i.d.
c.qꝺ.sup his ꝟs.sed soleo. Card.alex.in.c.frustra.ij.col.viij.
dist.Rochus de curte in.d.c.fi.col.xxxv.de ꝯsuetu. Mouent̄
hi duabus potissimū rōnibus. Prima qa sunt multa iura cano
nica que nō tēdunt dirigere animas in deū, vt sunt canones iu⸗
diciales ꝯtra quos episcopi ⁊ inferiores nō pn̄t statuere.Scꝺa
quia si hec rō est bona papa ēt nō posset statuere cōtrariū,qa ni
hil pōt statui cōtra finē eternū.c.sunt qdā.xxxv.q.j.¶ Alia ⁊
scꝺa rō dat̄ per do.Anto.de but.i.c.cū ferrariēsis.in repe.de
cōsti.in prin.⁊ in.c.j.post gl.ibi.col.ij.de trāsla.p̄lato. Sequū
tur Gemi.⁊ cardi.alex.i.c.si oēs.xix.dist.vz ꝙ ideo inferiores
a papa nō possunt statuere cōtra ius canonicū,quia potestas.l.
cōdende in papa ꝓcessit imediate a deo.d.c.si oēs.xix.dist.Et
ideo cū papa nō recipiat potestatē ab inferioribus,ideo inferio⸗
res vt sunt episcopi nō pn̄t statuere cōtra ius canonicū.p̄sertim
ex quo nō approbat statuta que fiūt ꝯtra canones, sed reprobat
vt iuribus.s̄.allega.secus i populo qa in trāslatiōe potestatis in
37 principē populus retinuit sibi potestatē†cōdēdi legē particula
rem.Et hāc rōnē refert Feli.in.d.c.qꝺ sup his.Tandē tn̄ vi⸗
det̄ recedere ab hac opi.dū ꝓbat potestatē.l.cōdēde in populo
⁊ in papa ꝓcedere a deo.c.qd culpat̄.xxiiij.q.j.in fine.hec tn̄
rō placet Panor.in.d.c.j.col.iij.de trāsla.p̄la.vbi glo.j.hanc
sentit Gemi.i.d.c.si oēs.xix.dist.⁊ i.c.ij.col.ij.ꝟsi.q̄re aūt.de
ꝯstitu.in.vj.Cardi.alex.i.d.c.placet.col.ij.viij.dist.⁊ do.Ro
ch.de curte in.d.c.fi.col.xxxv.ver.reperio tn̄.Alia ⁊ tertia ra
tio pōt assignari ꝙ ideo episcopus nō possit statuere cotra ca⸗
38 nones†qa tenet̄ seruare canones.c.a subdiaconib⁹.vbi Card.
de turre cremat.xxxij.dist.eps.n.dr̄ custos canonū.c.cū qbus.
xxiiij.q.iij.⁊ si nō seruat subditi pn̄t ei resistere.Feli.in.c.si qn̄.
col.j.de rescrip.iurat.n.seruare canones.c.ego.n.de iureiurā.
⁊ periurus qn̄ canones ex cōtēptu nō seruat ſm Panor.in.c.
cū nō liceat.col.j.de p̄scrip.vbi Feli.col.j.Et idē Feli.in.d.c.
ego.colū.iij.Et si vis scire qn̄o cognoscat̄ cōtēptus in peccāte.
vide Feli.in.c.cū qdā.col.iiij.ver.sed non declarauit.eo.ti.de
39 iureiurā.Unde glo.in.c.sacerdotes.ij.q.vij.dicit ꝙ sicut†rece
ditur ab excōicato,ita a p̄lato nō seruante canones.⁊ illā glo.se
quit̄ Roma.sing.ccccxciiij.curialis.Feli.i.d.c.ego.n.⁊ in.d.
c.si qn̄.⁊ i.d.c.cū nō liceat.col.iij.⁊ i.c.j.col.iij.vers.cupio de
cōsti.Car.alex.in.c.nulli fas.col.j.xix.dist.⁊ hanc rōnē ponit
Albe.in.d.l.formā.de offi.prefec.preto. ¶ Alia ⁊ quarta ra⸗
tio adducit̄,q2 inferior nō potest tollere.l.superioris.cle.ne ro⸗
mani.de electio.c.cū inferior.de maio.⁊ obe.l.fi.C.de legib.sed
ius canonicū est ius pape qui est superior epis,ergo ⁊c.
¶ Bald.aūt in.l.oēs populi.col.iiij.affert duas rōnes dicens
ep̄m nō posse ideo statuere cōtra canones. Primo rōne statuē
tis,q2 eps est inferior.Scꝺo rōne statuti,q2 nō ē bonū nec iustū
ex quo ē iuri ꝯtrariū.arg.l.ꝙ rōne offi.de legi. seqtur Barba.
in.d.cle.ne romani.col.vij.ver.aut venit.de electio. Ancha.
in.c.j.de consti.in.iiij.mēbro.xj.q.Joā.bapti.de sctō Seueri.
in.d.l.oēs populi.col.xxxviij.versi.superest tertius casus.
¶ Alia dat̄ ꝑ Panor.in.c.sup specula.de priuileg.dicentē ꝙ
ideo eps nō pōt facere statutū cōtra canones,q2 canones obser
uant̄ per totū mūdū.¶ Alia ⁊ octaua rō adducit̄ oim mea snia
melior.ꝑ Cardi.zaba.in.c.que in ecclesiaꝝ.q.vj.de cōstit.vbi
dicit rōnē eē quare populus pōt statuere cōtra leges , ⁊ nō eps
cōtra canones,q2 iurisditio populi ē de iure gētiū,q̄uis iurisdi⸗
tio vniuersalis sit trāslata in principē nō tollit̄ tn̄ qn semꝑ popu⸗
lus possit statuere,sed iurisditio p̄latoꝝ citra papā ē de iure po
sitiuo.ꝓpterea nihil pn̄t contra ipʒ ius positiuū q2 intelligit̄ eis
ꝯcessa ptās vt veniāt in partē sollicitudinis.c.ad decorē.de vsu
palij,facit ꝓ hac cōclusione q2 legat⁹ nō pōt statuere cōtra ius,
vt no.Alex.ꝯsi.xvij.incip.viso instrumēto.col.fin.lib.iiij.col.
j.c.sicut vnire.in prin.de excessi.p̄lato.⁊ scribit dn̄s Brunel⸗
lus in tracta.de digni.⁊ ptāte legati ꝯclu.xvj.ꝟs.prima decla⸗
40 ratio.Brunus i repto.ij.volu.in ꝟbo legat⁹.¶ Amplia†pri
mo ꝯclusionē ꝓcedere ēt si eps vellet tm̄modo addere nouā so
lennitatē in actu a iure canonico ordinato.Joā.and.in rub.de
elect.in addi.Specu.Cardi.alex.in sum.xviij.dist.col.ij.
41 ¶ Amplia scꝺo†ēt si eps vellet tm̄modo modificare, detrahe
re,addere,dispēsare,vel renūtiare.arg.d.cle.ne roma.in prin.
vbi ita no.Panor.in apparatu.de electio.Et ponunt̄ ibi septē
ꝟba vt oēm casum cōprehēderet autore Frācisco pauini in tra
cta.de sede vacāte.in.vj.q.prie ptis col.fi.⁊ ampliationē ponit
Jo.fab.i.§.ꝙ p̄ncipi.insti.de iur.na.gē.⁊ ci.Et ꝙ nō possit ad⸗
dere lʒ Feli.i.c.ij.col.xiiij.vers.vnum vltra oēs.de libel.obla.
Cardi.alex.in.d.sum.xviij.dist.Et adde ꝙ dr̄ detrahere vl̄ ad
dere,ēt si detrahit vl̄ addit in pte.Archid.in summa.v.distin.
42 ¶ Quādo†aūt dicant̄ iuri modificari,corrigi ⁊c.ponit ⁊ decla
rat Imol.in.d.cle.ij.dicēs ꝙ dr̄ statutū corrigi qn̄ corrigit̄ sta⸗
tutū , nec aliud de nouo fit loco illi⁹,mutat̄ qn̄ sublato illo aliud
loco illi⁹ fit.Detrahit̄ qn̄ in pte tollit̄. Modificat̄ qn̄ tēperat̄
⁊ corrigit̄ seu limitat̄. Dispēsat̄ qn̄ stāte statuto i nullo alterato
in aliquo casu pticulari suspēdit̄.Hāc declarationē terminorū
refert ⁊ seqt̄ ibi Barb.col.vij.ꝟs.nota.ꝙ aliꝺ.¶ Limita pri⸗
43 mo †āpliationē nisi eps vellet nouā penā iuri canonico addere,
vt dicā.j̄.in.xiij.cōclusione,vl̄ nisi vellet p̄ter ius aliqd statuere
iure cōi remanēte illeso,vt dicā.j̄.in.xvij.cōclusione. ¶ Limita
44 †scꝺo āpliationē ⁊ intellige eā qn̄ eps vellet i totū detrahere iu
ri canonico,cū q2 fallit qn̄ in pte vellet detrahere autore Anto.
de but.in.c.ij.col.ij.de maio.⁊ obe.quē ibi seqt̄ Imo.Ana.in
c.cū i diocesi.de vsur.Bap.de sctō seuerino in.l.oēs populi.ff.
de iusti.⁊ iure.vt refert Feli.in.d.c.qꝺ sup his.col.v.de maio.
⁊ obe.Mouētur,q2 papa ⁊ p̄nceps detrahūt iuri diuino i pte.

Ergo dz posse eps ɔtrahere iuri canonico in pte. Cōtra tz gemi. i. d. c. ij. ꝛ in sum. xviij. di. col. ij. mouent̄ p. d. cle. ne romani, ꝛ p. c. institutionis. xxv. q. ij. ꝛ vult hoc Archi. in sum. v. di. ꝑut. s. allegaui. Quid tenēdū: Fel. in. d. c. qd̄ sup his, ꝛ in. c. ij. col. xiiij. ꝟsi. vnū eẋ oēs de libel. obla obscure loqt̄, lz videatur seq̄ limitationē. Ego aūt putarē sequēdā opi. Gemi. ꝛ Archi. quā ēt seqt̄ Car. alex. i. d. sum. xviij. di. col. ij. p iura q̄ allegāt, ꝛ q2 idē iudiciū est de pte quo ad ptē q̄ est de toto quo ad totū. c. pastoralis. §. itē cū totū. de offi. deleg. l. q̄ de tota. ff. de rei vē. Nō ob. fundamētū Ant. de but. ꝛ sequaciū, q2 vt dt Ge. locis ꝑxime alleg. papa ꝛ princeps habēt latiorē ptātē erga legem diuinā, nō sic epi q nō sunt vocati in plenitudinē ptātis. c. ad ɔ corem. de anto. ꝛ vsu pallij. ¶ Limita ꝛ intellige tertio ampliationē qn̄ eps vellet passim dispēsar̄ ꝫ ius canonicū, secus si vellet dispēsare in casibus sibi a iure pmissis, q2 pōt ꝑut not. oēs i c. ꝛ si clerici. §. de adult. de iudi. ꝛ i. c. cū dilectus. de tēp. ordi.

45 ¶ Amplia tertio† ēt si eps vellet indirecta statuere ꝫ ius canonicū ƀz Pe. de anch. in. d. cle. ne romani, cuius sn̄iam subscribit ibi Car. zab. ij. q. ¶ Amplia quarto† ꝙ eps nō pōt facere statutū p qd̄ ius cōe canonicū arctet̄ ƀz Jo. an. in. c. j. col. j. in ꝟsi. in gl. ꝛ quos. de sepul. in. vj. quē ibi. §. fi. sequunt̄ Gemi. ꝛ Franc. Fely. in. d. c. qd̄ sup his. col. v. ver. ꝑ quo ēt Gemi. in sum. xviij. di. col. ij. vbi seqt̄ Car. alex. col. ij. vbi ꝑ ħ allegat. c. q ad ꝑpetuā. c. ꝫ statuta. xxv. qō. j. ꝛ. d. c. institutionis. xxv. q. ij. ꝛ. d. cle. ne romani, ꝛ ħ ampliatio virtualiter iam exti

46 scribit ibi Car. zab. ij. q.

47 tit posita ꝛ ɔprehēsa. s. in. ij. ampliatione. ¶ † Amplia quinto nedū si statuat eps ꝫ ius pticulare, lz ēt si statuat ꝫ ius regulare, vt si ꝫdicat directo statutū epi regule iuris canonici ipsaz regulā ɔriā faciēdo, tūc q2 ꝫdiceret iuri expresso non valeret, ita Jmol. in. c. ex pte. col. vj. ꝟ. ex pdictis, ɔ cle. nō resi. vbi ponit

48 exempla. ¶ Amplia† sexto ꝙ talia statuta facta ꝫ ius nō pn̄t firmari adiectione pene, Bar. in. l. seius. ff. ad. l. fal. Baptist. de sancto seuerino. in. d. l. oēs populi. col. xxvj. ꝟs. viij. queritr̄. ff. de iusti. ꝛ iur. ¶ Ad hāc ɔclusionē Fel. in. c. qd̄ sup his ponit multas limitationes quas succincte referā, ꝛ vbi erit opus addā aliquas ommittēdo, ꝛ alias supaddēdo oportune.

¶ Limita igit̄ primo. d. ɔclusionē qd̄ eps statueret ꝫ ius cano

49 nicū ex magna† cā ƀm Bal. in. l. oēs ppl'i. col. iiij. ff. de iusti. ꝛ iur. iā toties alleg. mouet̄ Bal. p. l. si hoiem. ff. mād. vbi ꝑbat̄ mandatariū ex cā posse facere ꝫ mādatū, referūt ħ. d. bal. ꝛ sequnt̄ panor. i. d. c. fi. col. vij. ver. dictū tn̄ Bal. de ɔsue. Fel. i d. c. qd̄ sup his. col. ij. fallē. ꝛ idē Fel. in. c. j. col. xv. de ɔsti. ꝛ i c. j. col. iij. ver. v. declara. de rescri. Rochus de curt. i. d. c. fi. col. xxxvj. ꝟl. prim⁹ casus q alleg. multos sequaces ꝛ varia loca ꝑ ɔfirmatione vltra quē adde Baptist. de sancto seuerino. in repetitio. d. l. oēs ppl'i. col. xxxviij. ꝟs. iij. casus. Barba. in. d. c. j. col. xlvij. de ɔsti. Panor. in. d. c. at si clerici. §. de adulterijs. col. vij. ꝟ. preterea. de iudi. Ang. are. in. §. ius ciuile. col. iij. insti. de iu. na. ciuili. ꝛ gent. Lanfra. in tracta. ɔ interpreta. statutoꝝ col. j. Fely. in. c. olim. col. iij. de accu. ꝛ idē Fel. in. c. j. col. xvij. in. vij. fal. de ɔsti. ꝛ idē Fel. in. c. j. col. iiij. ꝟ. fateor. de spōsa. Alex. in. l. ex duob⁹. §. ēt si ɔtabulas. col. ij. ff. de vul. ꝛ pupil. Car. alex. in sum. xviij. di. col. ij. Jas. i. d. l. oēs ppl'i. in. j. lectu. in fi. vbi ɔfirmat tribus fundamētis, ꝛ in repe. col. iij. ꝟ. nota tn̄. vbi ēt ɔfirmat, ꝛ idē Jas. in. l. de pupillo. §. morte. col. xx. ꝟ. v. ɔclusio. ff. de ope. no. nū. vbi alleg. Panor. in duob⁹ locis, idē Jas. i. l. nemo pōt. ij. lectu. col. ij. ff. de leg. j. Barb. cō si. lxxvj. illud i mediū. col. iij. vol. iij. Jas. in. d. l. j. col. j. C. de pci. impe. offerē. Barb. in repe. rub. C. q admitti. col. xxiiij. ꝟs. ꝛ primo. Bal. vbi multa sim̄a alleg. faciūt ea q̄ no. Alex. in. d. l. nemo pōt. col. j. vbi Jas. col. ij. ff. de leg. j. ꝛ qd̄ scribit Bar. i. j. ɔsti. C. col. v. ꝟ. eẋ gl. Corset⁹ in sing. in litera. J. in ꝟbo iuramētū. icip. tpe pacis. Jas. in. §. ex maleficijs. colū. ij. insti. de actio. Fel. in. c. de cetero. l. ij. de re iud. Alex. ɔsil. cxxiiij. sup. j. col. ij. lib. iiij. Fel. in. c. j. col. iiij. de spōsa. ¶ Sublimita ꝛ intellige primo. d. limitationē ꝑcedere qn̄ supior nō pōt ɔsuli. q2

50 †alias esset ɔsulēdus, ita Roma. in. l. si vero. §. de viro. in. xlij. fallē. ff. sol. matri. p tex. in. l. diuus. la vltima. ff. de fals. ꝛ hāc sublimitationē simpliciter sequnt̄ Fel. ꝛ. d. Roch⁹ in locis pxime alle. ꝛ dn̄s meus Phi. dec. in. d. c. ꝛ si clerici. §. de adulterijs. col. viij. de iudi. Sed aduerte ꝙ text. in. d. l. diuus paz facit, q2 ille tex. loqt̄ in iudice q habebat iurisdictionem limitataz scdm. glo. ibi ꝛ do. meum Phil. dec. in. c. preterea. col. iij. de officio deleg. ꝛ melius in. c. j. ij. lect. colum. fi. de constitutio. ꝛ in rubri. C. q admitti. colum. j. pro quo dicto Romani melius facit tex. in. l. ad bestias. ff. de pe. ꝛ in. l. j. §. fi. ff. de questio.

¶ Sublimita scd̄o ꝛ intellige. d. limitationē dummodo cā q̄re

51 †sit statutū exprimat̄ in statuto. ƀz. d. Rochū in loco pxime alleg. post Fely. in. c. i. in. vj. fallē. de ɔstit. fundat̄ hec sublimita

52 tio in vna notabili ɔclusione doctoꝝ ꝙ vbi aliqd fit ꝫ regulas iuris ex cā illa cā est exprimēda. vt scribit Jnn. in. c. pterea. in fi. de dila. ꝛ varia loca adducit do. Rochus vbi. s. ꝛ ita in papa vel principe statuēte ex cā ꝫ ius diuinū. dicit Fely. in. c. q̄ in ec

53 clesiaꝝ. col. vj. versi. limita. iij. de ɔsti. ¶ Sublimita tertio, † ꝛ intellege dūmodo postea adueniēte oportunitate petatur ɔfirmatio talis statuti a papa. arg. c. de cetero. de sen. exc. ꝛ in. c. eos. eo. titu. in. vj. ita sentit Fel. in. d. c. qd̄ sup his. col. fi. ꝟsi.

54 ꝛ multū obstāt. de ma. ꝛ obe. ¶ † Limita principaliter scd̄o qn̄ eps vellet statuere in preiudiciū sui vel sue ecclesie respectu iuris querēdi. vt in. c. cū dilectus. ɔ ɔsue. ꝛ ibi in. v. notabili. panor. colligit tale exēplū, ius ɔfirmādi prelatū in eccl'ia subiecta epo ad ipsum epm spectat tanq̄ ad superiorē. c. ij. c. suffraganeis. de elec. tn̄ in fundatione ecclesie posset fieri statutū p epz ꝙ ius ɔfirmādi prelatū in illa ecclesia ad alium spectet, ita Fely. in. d. c. qd̄ sup his col. iij. ꝟ. fallit. ij. vbi corroborat p varia iura in qbus platus pōt preiudicare ecclesie in querēdis nō autem in q̄sitis, idē qd̄ Panor. vult Car. zaba. in. d. c. qd̄ dilect⁹ col. iij. in. j. q. qn̄ dicit ħ ꝑcedere vbi eps in fundatiōe ħ statueret, ꝛ hāc limitationē in alio exēplo tz Alex. cōsi. cxiij. viso. colū. iij. versi. nec ad hoc. lib. iij. Gemi. in sum. xviij. di. col. ij.

55 ¶ Limita tertio † qn̄ p statutū ꝫ ius eps rediret ad cōe. Res. n. de facili reuertit̄ ad suā naturā. ita Maria. soci. in. c. qualiter, ꝛ qn̄. de accu. post Panor. in. c. cū accessissent, de ɔsti. facit q2 statuta dicunt̄ fauorabilia ꝛ extendēda qn̄ reducunt nos

56 †ad ius antiquū, lz corrigant alia iura. gl. sing. in ꝟbo numerādū. in. c. statutū. de pbē. in. vj. quā ɔmendāt ꝛ sequuntur multi quos alleg. dn̄s preceptor meus dominus Fran. cur. ɔsilio. v. incip. facti ɔtingētia. colū. xiiij. ꝟsi. absoluto capite, ꝛ idem in cōsi. ix. circa pmissa. col. ij. lz ħ limitatio nō plz Fely. in. d. c. ꝙ sup his. col. iij. ꝟsi. iij. limita. ꝛ do. Rocho. vbi. s. in. iij. casu, q2

57 ex ħ sequerent̄ multe absurditates† ꝛ inter ceteras ꝙ eps posset tollere. c. nō dz. de ɔsang. ꝛ affini. Reducēdo nos ad ius antiquū quo ꝑhibebat̄ matrimoniū vsq3 ad septimū ɔsanguinitatis gradū, ad alleg. p Maria. rn̄dent ibi vt videre lz, q̄ nō trāscribo, q2 nihil adderēt admodū stringēs, tanta est mei ingenij

58 imbecilitas. ¶ † Limita quarto qn̄ statutū epi disponēs ꝫ ius acceptaret̄ a subditis, ita Arc. in. c. certe. xij. q. j. vbi dicit epz ɔ ɔsensu cleri posse facē statutū ꝙ nullus deinceps ordinet̄ nisi ꝑprijs renūciet ꝛ castitatē ꝑmittat, qd̄ est ꝫ ius. vt pz in. c. placuit. xxxij. di. ꝛ Archi. sequit̄ Car. de turre cremat. in. d. c. certe. in. ij. conclu. ꝛ Gemi. in. d. c. placuit. vbi Car. alex. col. iij. seqt̄, ꝛ cōmendat, ꝛ ibi ēt Car. de turre. col. iij. ꝟsi. ad scd̄z. Gemi. ꝛ Car. alex. in sum. xviij. di. col. ij. ꝛ in. d. c. certe. fely. in. c. ad nostrā. in prin. de appel. ħ enim csau vt dicūt prefati, subditi non ligant̄ virtute statuti epi. sed potius ex spontanea volūtate ipsoꝝ. Sed ꝫ hāc limitationē tz fely. in. d. c. qd̄ sup his col. iij. quinq3 rationibus, vt ibi p eum, quas vide si placeat. d. tn̄ Rochus in. d. c. fi. in quarto casu lz in exēplo. s. relato sit piculosa, putat limitationē veraz per ea que not. Panor. ꝛ Mod. post eum in. c. cum accessissent. nota. de ɔstitutio. vbi dicūt canonicos posset tollere statutū coꝝ p papam ɔfirmatum si cōcernat

59 fauorē eoꝝ. ¶ Limita qnto. † qn̄ statutū epi est editū ante ius canonicū cui ꝫdicit, q2 tūc vz statutū si ius de ipso nō faciat mētionē. c. j. vbi oēs. de ɔsti. in. vj. tradit fely. in. d. c. qd̄ sup his. col. iiij. ꝟ. limita qnto, ꝛ do. Roch. ꝟ. v. casus in. d. c. fina.

60 ¶ † Limita sexto qn̄ eps statueret ꝫ ius canonicū dispēsando i casibus in qbus pōt dispēsare iuxta no. i. c. ꝛ si clerici. §. ɔ adulterijs. de iudi. tūc enim statuit iure pmittēte, ergo statutū valet arg. l. graccus. C. de adulte. Jta do. Roch. in. d. c. fi. in. vij. casu. Hec tn̄ limitatio est piculosa p ea q̄. d. ꝫ. in. iiij. articulo huius materie. s. ꝙ dispensatio facilius conceditur q̄ ɔstitutio tollat̄.

61 ¶ † Limita septimo qn̄ statutum epi ꝫ ius haberet secū cōcursum cōsuetudinis, que interpretaret̄ ius cōe eo modo quo loquitur statutū, tunc enim ex viribus consuetudinis vz statutum ƀm Anto. de bu. in. c. cū dilectus. col. x. ꝟ. ex quo infert. de ɔsue. seqt̄ fely. in. d. c. qd̄ sup his. col. j. in. viij. fallen. dn̄s Roch. in. d. c. fi. x. casu. vbi alleg. Alex. ɔsi. cvj. ꝑspectis. colū. iij. ꝟ. ix. ꝑbat̄. ij. vol. dn̄s phili. dec. preceptor in. c. j. in secūda spē interptationis. de postu. pla. in lec. Valētinia. mō ipsa. ¶ Li

62 mita octauo† qn̄ statutū epi ꝫdiceret alicui ɔtēto sub regl'a sup quo nō est specificata dispō, tūc. n. vr̄ valere si fiat ex rationabili casu. p not. in cle. ij. de etate ꝛ quali. ꝛ p no. Bar. i. l. si cōstante

ſtãte.in.ix.q.ff.ſo.matri.vbi ↄcludit facilius poſſe fieri limita-
tionẽ iuris ꝙ̃ tollere ipſũ ius,ita Jmo.i.c.ex tue.col.vj.verſi.ex
pdictis.de cle.nõ reſi.ſequit Ana.in.c.cũ in dioceſi.col.fi.de
vſur.Ex hac ↄclõne ſic ãpliata ⁊ limitata,iſero ſequẽtes illatio
63 nes,q exẽplorũ ⁊ ↄnõ loco habebũt. ¶ †Primo iſero epm̃
nõ poſſe ſtatuere ꝙ ab iterlocutoria in ſua curia nõ appelletur
niſi in caſibus a iure ciuili pmiſſis,q2 hoc eẽt ſtatuere ↄ ius per
mittens appellationẽ ab oĩ interlocutoria.c.vt debitus,de ap
pel.cũ ſi.⁊ de hac illatione vide q̃ late dixi.ſ.ↄcluſiõe q̃rta.pri
ma illatione,vltra q̃ ibi dicta adde.d.Ripã in.ij.lib.interpre.
64 in.c.j.nu.xlv.de reſcri. ¶ †Poſſet tñ adhiberi cautela p quã
hmõi ſtatutũ validaret auctore Cepol.i trac.cautelarũ.cautel.
xxxvij.vidiſtis.i.c.veniẽs.hoc mõ vcʒ ꝙ eps ⁊ oẽs ſubditi iu-
rẽt obſeruare ſtatutũ ⁊ renũtiẽt appellationib9 iterpoſitis ⁊ in
terponẽdis in qcũq3 forma alia pterq̃ in forma a ſtatuto ↄceſ-
ſa. Sʒ hec cautela meo iudicio eſt piculoſa. Primo pp.d.ſ.in.
iiij.ↄclõne. Scdo q2 ad obſeruãtiã talis ſtatuti iurati nõ tenent
ſucceſſores illorũ q iurauerũt obſeruare.p no.in.c.veritatis.de
iureiu. Tertio,q2 eẽt difficile oẽs ⁊ ſingulos vnius dioceſis cõ
65 uenire ad ↄfirmãdũ pdicto mõ ſtatutũ,cogita. ¶ †Scdo inſe
ro epm̃ nõ poſſe ſtatuere vt canonici in electione epi debeãt cle
ricos eccleſiarũ inferiorũ vocare,niſi illi canonici qb9 pindicat
ↄſentirẽt,q2 hoc eſt ↄ ius,cũ electio ſpectet ad ppriũ collegiũ,
ſʒ canonici cathedralis eccleſie dicunt collegiũ ppriũ epi cũ ip
ſe ſit caput ⁊ canonici mẽbra.c.nouit.de his q̃ fiũt a prela.ſine
ↄſen.capit.Jta Pan.in cle.ne romani.de ele.vbi Jmo.idem
not.col.iij.q.ij.Car.alex.in ſum.xviij.diſtin.col.ij.Poſt Ge
mi.ibi col.ẽt.ij.Collectarius in.c.lʒ.verſi.ſed nunqd.de electi.
66 ¶ †Tertio iſero nõ valere ſtatutũ epi,ꝙ nõ ſtet vocib9 maio
ris ptis cap.vel ꝙ ſtet vocib9 minoris ptis cap.vt volũt doc.
in.c.j.vbi Pan.col.ij.de his q̃ fi.a maio.par.c.ale.ↄſi.ccxx-
iiij.redẽptoris nr̃i.col.j.vol.vj.Rõ eſt q2 tale ſtatutũ ẽ ↄ ius,
67 vt pʒ in.d.c.j.⁊ ſimilib9. ¶ †Quarto iſero nõ valere ſtatutum
epi diſponẽs ꝙ electio fcã vno ex canonicis ↄtẽpto ſit ipſo iure
nulla,q2 eſt ↄ ius cõe diſponẽs illã eẽ ceſſandã,vt i.c.qd ſicut.
de elec.Jta Jo.an.in addi.ſpecu.i rub.de ele.in fi.Jmo.in.c.
ex tue.col.v.verſi.⁊ p pdictis.⁊ verſi.itẽ aduerte.de cle.nõ reſi.
Barba.in cle.ne romani.col.xxxiij.in pri.de ele.palle.Fely.
68 in.d.c.qd ſup his.col.pen. ¶ †Quito iſero nõ valere ſtatutũ
epi p qd limitaret diſpoſitionẽ.c.q2 pp.de elec.q2 illd.c.eſt lex
ſupioris.Jtẽ tale ſtatutũ reſpicit eps in quo eps nõ eſt futurus
iudex,ita Pet.de anch.i.d.cle.ne romani.col.j.poſt Paul.
ſequit ibi ʒaba.q.vj.in pn.⁊ Jmo.col.iij.verſi.ſcdo q̃ro.Oldr.
cõſi.cclix.ipugnat elec.col.iij.Ale.in.l.ex duob9.§.ẽt ſi ↄ ta-
bulas.col.ij.ff.de vulg.⁊ pupi.poſt Jo.and.in ſpecu.Feli.i.d.
c.qd ſup his.col.pen. Alex.ↄſi.cvj.pſpectis his.col.ij.lib.ij.
Collectarius in.d.c.lʒ.de electio. ¶ Limita hãc illationẽ qñ
eps faceret ſtatutũ ſup ppria electiõe ẽm ʒaba.vbi.ſ.ſʒ mea ſen
tẽtia ↄriũ eſt veritas,q2 ſemp eſt tollere legẽ ſupioris ⁊ ↄ ius ſta
69 tuere. ¶ †Sexto iſero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ nõ hñs ordinẽ
diaconat9 careat voce capi.ẽt ad tps,vel ꝙ nullus recipiat in
canonicũ niſi oẽs piter ↄſentiãt.Rõ eſt q2 pria ps eſt ↄ cle.vt.
ij.q de eta.⁊ q̃li.vbi dr̃ ſufficere ꝙ ſit ſubdiaconus.Scda pars
eſt ↄ.c.j.de his q̃ fiũt a maio.par.ca.ita Calde.ↄſi.xiiij.nõ vʒ
70 ſub titu.de ↄſti.Septimo iſero † nõ valere ſtatutũ epi ꝙ nõ re
ſidẽs i bñficio ſit ipo iure puat9,q2 de iure nõ eſt puat9,ſʒ puan
dus Jta Gaſpar.Cal.in.d.c.ex tue.de cle.nõ reſi. vbi Jmol.
col.iiij.verſi.⁊ p pdicta.de quo vide qd dicã.j.ↄclu.vij.verſi.exẽ
71 plũ qñ declarat. ¶ †Octauo iſero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ qui
abſentat ſe ſine licẽtia ſua,ſine iuſta cã a bñficio ſit ipſo iure pri
uat9 bñficijs,q2 de iure nõ eſt puatus,ſʒ venit puãdus. Cald.⁊
Jmo.in.d.c.ex tue.Barb.i.d.cle.ne romani.col.xxxiij.verſi.
72 facit qd.de electio. ¶ †Nono iſero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ ad
inqſitionẽ criminũ ⁊ penã pcedat nullo ſuato ordine iuris,pu-
ta nõ inqſito pus de iſamia,nec traditis capi.inqſito vel ſiſibus
pcedere poſſit,q2 tale ſtatutũ eſt ↄ ius vt pʒ in.c.q̃liter ⁊ qñ.el.
ij.de accuſa.ita Landu.i cle.j.de offi.ordi.quẽ ibi.q.ix.ſequit
73 Cardi.ʒaba. ¶ †Decimo iſero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ i cer-
tis cauſis vltra illas de qb9 in cle.diſpẽdioſam.de iudi.pceda
tur in ſua dioceſi ſummarie,q2 hoc eſt ſtatuere ↄ ius.Jta Fely.
i.d.c.qd ſup his col.fi.verſi.dicit ẽt mirabiliter.d maio.⁊ obe.
⁊ idẽ Feli.in.c.ij.col.ij.verſi.iiij.declara.d reſcri. Barb.in.d.
cle.ne romani.col.vj.⁊.vij.vbi tãdẽ dicit hoc fallere qñ ex cã
euidẽti ⁊ neceſſaria h ſtatueret,⁊ hoc mõ poſſet itelligi Bald.
in.c.cũ oẽs.de ↄſti.col.pen.q tʒ ↄ hãc illationẽ,ſʒ intellige hãc
falletiã iuxta ea q̃ dixi.ſ.in prima limitatione huius ↄcluſiõis,
prout ẽt Fely.in loco nunc allegato intelligit,facit pro hac illa
74 tione q2 legatus de latere † nõ poteſt cõmittere cauſam vt pce
datur ſummarie,⁊ de plano.gl.in.c.quo ad trãſlationẽ.de offi.
leg.de qua vide ibi per Panor.colũ.fi.⁊ glo.in verbo figura.
in.c.fi.de here.in.vj.⁊ glo.in verbo mandamus in cle.ſepe.de
verbo.ſigni.de quibus vide late Fely.in.c.j.col.j.⁊.ij.de re-
ſcrip.vbi dominus meus Phil.dec.j.not.plura allega.⁊ do.
75 Franciſ.de Ripa.col.v.nume.xlij. ¶ †Undecimo infero nõ
valere ſtatutũ epi vt liceat iudici pronuntiare ſine cauſe cogni-
tione,q2 eſſet cõtra ius ſtatuere.Fely.in.c.eccleſia ſancte ma-
rie.col.xij.verſi.ſcdo nota.de ↄſti.poſt Bal.in.l.ij.ff.de iureiu.
76 ¶ †Duodecimo infero nõ valere ſtatutũ epi diſponẽs cauſaʒ
tractandã cõtra benignitatẽ ⁊ eqtatẽ canonicã. Panor.in.c.
dilecti.col.iij.in prin.de iudi.facit glo.in.c.fi.de here.in.vj.⁊
not.Mileus in reperto.in verbo ſtatutũ.§.ſtatutum tollens.
77 ¶ †Tertiodecimo infero nõ valere ſtatutũ epi per qd termi-
nus prefigeret inſtãtie,q2 eſſet ſtatuere ↄtra ius canonicũ. Pa
nor.in.c.cũ venerabilis.p illũ tex.col.iij.verſi.⁊ pro hoc de iu-
di.vbi Fely.col.j.verſi.fallit ſcdo.⁊ idẽ Fely.in.d.c.qd ſuper
his.col.ij.dñs Phili.deci.in.c.dilecti.col.v.eo.titu.Rõ eſt,
q2 de iure canonico nõ eſt ſtatutus terminus inſtantie,vt pbat
in.d.c.cũ venerabilis.⁊ cõiter tenetur auctore Jaſone in.l.pro
78 perãdũ.in prin.col.fi.C.de iudi. ¶ †Quartodecimo infero nõ
valere ſtatutũ epi approbans ſtatuta laicorũ in cauſis ſpirituali
bus quo ad ordinẽ pcedẽdi,q2 eſt ↄtra ius,cũ poteſtas ſecula-
ris nõ poſſit ſe intromittere de cauſis ſpiritualibus.c. decerni-
mus.de iudi.cũ.c.laicus.de foro cõpe.in.vj.Jta Ancha.ↄſi.
79 xviij.incipi.in queſtione que vertitur.col.j. ¶ †Quintodeci-
mo infero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ ex nudo pacto agi nõ poſſit,
q2 de iure canonico dat actio ex nudo pacto,vt not.in cap.j.de
pac.Jta Pan.in.d.c.dilecti.de iudi.colũ.iij.Fely.in.c.j.de
pac.col.fi.in fi.verbis.⁊ in.d.c.qd ſup his.col.ij.Jaſo.in.l.iu
riſgẽtiũ.§.cũ nulla.col.ij.verſi.quarto aduerte.de pac.ff. Sed
aduerte ꝙ in hoc caſu vr̃ valere ſtatutũ,q2 nõ eſt expreſſe deter
minatũ contrariũ de iure canonico,ſed ſunt opi.Ergo vr̃ vale-
re p ea que not.Jmol.in.c.ex tue.de cleri.nõ reſidẽ.de quo vi
de qd.j.dicã i.x.ↄcluſi.verſi.exẽplũ qñ.ita.d.mens Phi.deci.
in.d.c.dilecti.col.v.verſi.ij.nota.⁊ idẽ ſcribit ⁊ tenet alter dñs
80 mens dñs Lancelotus galiaula † in rub.de verbo.obli.ff.carta
mihi.iiij.mouent q2 tale ſtatutum eſt fundatũ in aliqua rõnabi
li cauſa,ne fraudes aliq interueniãt iuxta.l.data.C.de donatio.
81 ¶ †Sextodecimo infero nõ valere ſtatutũ epi diſponẽs reſti-
tutionẽ vſurarũ ⁊ male ablatorũ incertorũ vel certorũ per alium
diſpẽſari nõ poſſe ꝙ̃ p ſeipſum,ratio eſt,q2 de iure talia poſſunt
diſpẽſari p hñtes,nec eſt neceſſe recurri ad epm̃ niſi in caſu ne-
gligẽtie,vt not. Arch.i.c.fi.de teſta.i.vj.de quo vide ibi doc.
⁊ in.c.cũ ſit.de iudeis.lo.ij.vbi.d.Fel.col.ij.⁊.iij.refert duas
opi.⁊ tãdẽ tres concluſiones,quas nõ refero ne excedã metas,
hãc illationẽ ponit Cal.cõſi.v.inci.An valeat ſtatutũ epi,ſub
titul.de ↄſti.Gabriel biel in.iiij.ſen.diſt.xv.q.ij.dub.iiij.poſt
Ang.de claua.in verbo reſtitutio.ij.§.xiiij.Et idẽ Calde.conſi.
xiij.incip.ſi eps ſub rub.de vſur.Cõtrariũ huius illatiõis vult
Fed.de ſenis.cõſi.xxxij.quẽ alleg.Ana.in.d.c.cũ ſit.col.iiij.
ſʒ nõ repio.⁊ Bal.i.l.nulli.col.ij.verſi.iuxta hoc q̃ro.C.de epi.
⁊ cle.Car.ʒaba.in cle.ij.§.ad h.in.x.q.de peni.⁊ remi. Quid
tenẽdũ:Fel.in.d.c.cũ ſit.col.fi.in fi.ſic diſtiguit.aut eps p ſta
tutũ reſeruat ſibi ex toto diſpẽſationẽ taliũ,⁊ pcedat pma opi.
Cald.ꝙ tale ſtatutũ nõ valeat,aut eps vult adiũgi equali po-
teſtate,⁊ pcedat ſcda opi.tenẽtiũ valere ſtatutũ.Jmo.vero in
cle.dudũ.de ſepul.col.xj.dicit epm̃ ſibi poſſe reſeruare abſolu
tionẽ,ſʒ nõ reſtitutionẽ,ſed nihilominus tene diſtinctionẽ Feli.
82 ¶ †Decimoſeptimo infero nõ valere ſtatutũ epi ꝙ vſurarius
nõ poſſit cõueniri poſt decẽ annos,q2 eſt cõtra ius ⁊ in preiudi
cium animarũ.Jta Bal.in probe.Grego.quẽ refert ⁊ ſequitur
Barba.in cle.ne romani.col.x.de electio.
83 ¶ Decimooctauo infero non valere ſtatutũ epi diſponens ꝙ
per vnum teſtem de veritate,⁊ tres de fama, vel quatuor ſingu
lares,vel per confeſſionem factam extra iudicium coram quo-
cũq3 preſbytero,poſſit quis conuinci de crimine vſurarum, q2
hoc ſtatutum eſt contra ius canonicum auctore Fede.de ſenis
cõſi.xvij.incip.nunquid conſtitutio.colũ.iiij.verſicu.ſolutio.⁊
p totũ conſiliũ,quẽ ſequit Pet.de Ancha.in repe.c.j.in.xij.
q.j.col.iiij.verſi.dñs Fede.de ↄſti.Bal.in.l.oẽs populi.col.
ij.vbi Baptiſta de.ſ.Seue.col.xxviij.verſi.ſʒ altius.ff.de iu-
ſti.⁊ iure.Gemi.in.c.ꝙ̃q̃.col.vj.de vſur.in.vj.poſt Pet.de
anch.vbi Phil.fran.col.iij.verſi.⁊ ex his infert.in prin.illius

capi. Lanfran. in cle. dispēdiosam. col. fi. de iudi. Pet. rauennas in ɔpen. iur. ca. tit. de vsur. col. xiij. vbi limitat qn̄ fieret ex magna cā, puta q2 in diocesi frequētant̄ vsure. Collectarius in. c. cū oēs. col. ij. de cōsti. Fely. in. c. j. col. ij. versi. ꝛ ꝑ ista. de rescri. ꝛ idē Fely. in. c. ij. col. iij. ꝟsi. ij. cōclusio. de ꝓba. ꝛ in. d. c. qď sup his. col. ij. Panor. in. c. cū in diocesi. in fi. verbis vbi dicit esse cōem opi. ꝛ idē ibi repetit allegādo cōcordātias Jo. de ana. de vsu. Jas. in. l. admonēdi. col. lxxvij. nu. clix. ff. de iusti. et iure. Quib⁹ adde Barba. in cle. ne romani. in pri. col. ix. ꝟsi. ꝛ ex istis, de ele. iā totiēs alleg. vbi ponit distinctionē post bal. in. c. cū oēs. de ɔsti. col. viij. ꝛ. ix. dicēs, aut loqmur de ꝓbāda qualitate certi ꝛ determinati ɔctus. puta emptionis facte cu3 titio, ꝛ ꝓcedat illatio quā nunc feci. Aut agit̄ de ꝓbāda qualitate ꝑsone in genere, puta ꝙ talis fuerit vsurarius manifestus ad impugnādū testamētū suū, q2 omnis species est eiusdē qualitatis ꝛ cōditionis ꝛ sufficit ꝓbatio generalis, sicut ad ꝓbādū quem esse furē manifestum, tādem ibi dicit hoc ita demū eē verū si lōgis temporibus in aliquo loco statutum epi esset practicatū, de quo etiā vide Bal. cōsi. ccccvj. inci. in causa. j. parte. ego nō recederem a cōi opi. vide que dicā. j̄. in cōclu. xvij. in il-

84 latione. xiij. ¶ † Decimonono infero nō valer̄ statutū epi per qď disponit valere testamētū vsurarij, nō prestita cautione, iuxta. c. ꝙꝙ. de vsur. ita Bal. in. l. executorē. col. ij. ꝟsi. dubitat̄. C. de executi. rei iudi. Refert ꝛ sequit̄ Jo. de ana. in. d. c. cū in diocesi. col. iiij. ꝟsi. quarto ꝓbat. ꝛ in. c. q2 in oibus. colū. xvij. ꝟsi. an forma. de vsur. Ang. de perusio in disputatione incip. astēsis miles. q. vij. Car. zab. cōsi. lxxxj. inci. an vsurarius. col.

85 ij. versi. itē eps. ¶ † Uigesimo infero nō valere statutū epi per qď declarat quē eē vsurariū manifestū aliter ꝙ ius disponat, et not. in. d. c. ꝙꝙ. ita Bal. cōsi. cclxiiij. inci. plura pūcta. ij. parte. ꝛ idē Bal. cōsi. ccc xj. inci. qdā thomas. in fi. eadem parte. ꝛ cōsi. cclxxvj. incip. vtilitas est. iiij. parte. Baptista de sancto seueri. in. l. oēs populi. col. xxix. ꝟsi. fuit etiā Bononie cōsulitū. ff. de iusti. ꝛ iure. Cōtrariū in terminis tenet Calde. cōsi. xv. inci. qualiter sumat̄ ti. de vsur. Card. zaba. in cle. j. de sepul. q. xix. Mouēt̄ isti q2 l3 ius statuat certos modos ꝓbādi vsurariū manifestū vt in. d. c. ꝙꝙ. nō tñ ius restringit illos casus intātū vt aliter nō possit ꝓbari vel statui. Quid tenēdū, primā opi. tenet Jo. de ana. in. c. cū in diocesi. col. iiij. post Sali. in cōsi. incip. in noie saluatoris. Jdq3 quatuor rōnibus. Primo rōne impossibilitatis, q2 statutū vr̄ cōtinere impossibile, vt is sit vsurarius manifestus q nō est, ꝛ vr̄ mutare id qď est impossibile ꝑ eū mutari. Scđo q2 tale statutū facit intestabilē ɔ. l. j. C. de sacrosanc. eccle. Tertio q2 eps nō statuit ɔ ius. Quarto q2 inter manifestū ꝛ nō manifestū est lōga differētia. Nō obstat fundamētū Calde. q2 eps nō pōt aliter statuere ꝙ statutū fuerit in. d. c. ꝙꝙ. rōnibus quas nūc adduxi post Sali. ꝛ q2 ex quo declarat̄ quē esse vsurarium est penale, non debet id promitti epo aliter posse declarare ꝙ ius determinet. arg. regule in penis. de reg.

86 iur. in. vj. ꝛ regule odia. eod. titu. ¶ † Uigesimo primo infero nō valere statutū epi ꝙ ɔctus factus ꝑ aliquē de familia vsurarij presumat̄ vsurarius, q2 est ɔ ius cū pctā suos debēt tenere auctores. c. ij. de his q̄ fiunt a maio. parte capi. ita Ang. in. d. disspu. incip. astēsis. refert ꝛ sequit̄ Philip. fran. in. d. c. ꝙꝙ. in

87 prin. col. iij. de vsu. in. vj. ¶ † Uigesimoscđo ifero nō valer̄ statutū epi ꝑ quod promittit valere locationē reru3 ecclesie ad nō modicū tempus, q2 est ɔ cle. j. in fi. de reb. eccle. nō alienā. vbi

88 Laudu. ita notat, quē sequit̄ ibi zaba. §. fi. q. vj. ¶ † Uigesimo tertio infero nō valere statutū epi ꝙ quis possit habere duo beneficia in eadē ecclesia in beneficijs vniformibus, q2 est contra. c. j. de cōsue. in. vj. vbi ita notant Gemi. ꝛ Phil. fran. col. ij. secus si eps faceret statutū ꝙ quis possit in eadē ecclesia esse duplex, vel triplex in bñficijs, difformibus, vt ibi dicūt.

89 ¶ † Uigesimoquarto infero nō valere statutū epi, ꝑ quod administratores ecclesiaꝝ prohibētur facere cōditionē ecclesiaꝝ meliorem, cum de iure hoc liceat, vt probatur in. c. ij. de loca. prout ibi declarat Cardi. zaba. ita Maria. soci. consi. cclxxij. incip. nō prosequendo. col. iiij. versi. cōfirmant̄ premissa. lib. ij. Uigesimoquinto infero nō valere statutū epi ꝙ excōicato prec vxori et liberis iterdicat̄ cōio, q2 est ɔtra ius vt patet in. c. qm̄. xj. q. iij. Jta Collectarius in. c. qď i dubijs. col. ij. de sen. excō. Uiso super quibus non possit episcopus facere statuta, nunc videamus super quibus possit statuere.

¶ Nona conclusio.

90 **E**piscopus † pōt facere statuta ɔ leges ciuiles auctore Gemi. i. c. ij. ante fi. de cōsue. dicēte hoc sentire glo. pen. in. c. j. in fin. de loca. sequit̄ ꝛ refert Fely. in. c. qď sup his. col. fi. de maio. ꝛ obe. Bal. tñ i. l. oēs populi. col. iij. ff. de iusti. ꝛ iure iā toties alleg. ɔriū vr̄ velle, ꝑ id qď dr̄ in auc. iusiurādū ab his. in prin. quē refert ꝛ sequit̄ Barb. i cle. ne romani. col. vij. ꝟsi. itē epi. de elec. S3 dic ꝙ tex. in. d. auc. loquit̄ in administratoribus secularibus, ꝛ illa lex imperatoris nō ligat epos, vt not. in. c. ecclesia sancte marie. de cōsti. ideo eps iurat tātū

91 modo seruare canones. c. ego enim. de iureiuran. ¶ † Limita cōclusionē qñ leges essent incorporate in canonibus ꝛ approbate ꝑ canones. tales. n. leges dicunt̄ ius canonicū. glo. in verbo tractatus. in. c. j. de reb. eccle. nō alienā. in. vj. q̄ h3 multas socias quas refert Fely. in. c. ij. col. xxij. ꝟsi. lex positiua. de rescrip. ꝛ idē Fely. cū causa. colū. iiij. versi. ad illud. de re iudica.

92 Card. alex. in rub. decret. col. j. ¶ † Ex hac cōclusione sic limitata infero valere statutū epi ꝙ in sua curia possit opponi exceptio nō numerate pecunie vsq3 ad quatuor annos, ita Bal. in. c. cū oēs. col. pen. de cōsti. Nō tñ valeret statutū epi ꝙ in cu-

93 ria † sua clerici nō possint opponere exceptionē nō numerate pecunie, q2 est cōtra libertatē clericoꝝ ꝛ contra naturalem rationē vel mētem ɔtrahētiū ƀm Bal. in. d. c. cū oēs. col. fi. Uñ dicit dñs Anto. de but. in. c. fi. de solu. quē ibi sequit̄ Jmol. ꝙ

94 lex ciuilis q̄ volebat ꝙ infra quinquēniū possit † opponi exceptio nō numerate pecunie, l3 hodie sit limitata ꝙ infra biēniu3 tātū possit opponi. l. in cōtractibus. C. de nō nu. pecu. tñ ex quo semel cōpetijt ecclesie ꝛ ecclasiastice ꝑsone ptās opponēdi exceptionē ꝑdictā infra qnquēniū ex dispōne legis antiquē ꝙ ēt hodie poterit opponere infra qnquēniū, ꝛ nō tenebit̄ ꝓbare, s3 creditor q2 nō potuit qnquēniū ad biēniū reduci in ꝑiudiciū ecclesie ꝛ ecclesiastice ꝑsone. arg. not. ꝑ Jo. and. in. c. nouit. de iudic. hoc dictū refert ꝛ dicit mēti tenēdum Maria. soci. consil. cclij. circa primā difficultatē. col. viij. versi. cōfirmo hoc lib. ij. de quo vide late Fely. in. c. si cautio. col. xvij. versi. modo fallit primo. de fide instru. Jaso. in. l. cum quis. colū. vj. versi. sed hic moneo. C. de iuris ꝛ facit ignorātia, q Jas. male refert. d. Anto. hinc etiā dicit Bal. in. d. l. cū quis. col. pen. ꝟsi. ꝛ ista ꝓcedūt. ꝛ Ange. are. in. §. idē iuris. col. iij. versi. ꝙ aūt dixi. insti. de excep. de iure canonico cursum biēnij nō tollere creditori necessitatē ꝓbādi pecuniā nō fuisse numeratā post Hy. ꝛ Jnno. intellige tñ dictū. d. Anto. preallegat. ꝙ nō potuit tolli exceptio non numerate pecunie ꝑ imperatorē, sed eps bene pōt reducere ad quatuor annos vel minus tēpus, sed nō omnino tollere. Circa hāc illationē vide qď scribit Bal. in. l. si quis ex cautione. q. fi. quem ibi sequitur Sali. q. v. C. de non nu. pecu.

¶ Decima conclusio.

95 **E**piscopus potest † facere statuta scđm ius canonicū, ꝛ illud innouare ꝛ declarare qñ est dubiū ꝑ suū statutū. Jta Host. Jo. and. zaba. ꝛ Butr. in. c. fi. de offi. archipresby. nihil allegāt, s3 cōclusio ꝓbat̄ in. d. c. qď sup his. de ma. ꝛ obe. a ɔrio sensu not. in. c. j. de ɔsti. i. vj. Et ɔclusionē sequit̄ Bap. de. s. seueri. in. d. l. oēs ppli. col. xxvij. ꝟsi. successiue. ff. de insti. ꝛ iur. Ale. de Jmo. ɔsi. cvj. inci. ꝑspectis. col. v. lib. ij. ¶ Exēplū qñ innouat, vt si eps faceret statutū de ɔtētis in. c. l3 canō. ꝛ in. c. cū ex eo. de ele. in. vj. ꝛ sic de silib⁹ qď oli factū fuit i statutis synodalib⁹ Lugduni in qb⁹ repiunt̄ oia capi. vj. loquētia ď curatis. Jdē si eps faceret statutū qď ad ꝓbationē mrimonij ꝟba reqrant̄ put est tex. in. c. tue. de sponsa. ꝛ mri. vbi Cardi. ale. col. xj. ꝟsi. qrit̄ circa ꝑdicta ponit ꝛ declarat qūo dēat itelligi tale statutū. Et eps tūc vr̄ ɔfirmare ip3 ius cōe, q2 solet magis timeri qď spāliter est statutū. c. ꝙꝙ. xxiij. dist. c. q2 in causis. de pcu. c. si aduersus. de here. Fit ēt hec inouatio ne aliqs ex ignorātia iuris cōis se satagat excusare. cle. j. in. §. fi. de pe-

96 nis. Et opat̄ † tale statutū ꝙ dat̄ noua facultas agēdi ex eo ƀm Panor. in. c. ex parte. lo. iij. j. no. ꝛ latius. colū. ij. de verbo. signi. post Bar. in. l. j. ff. ad. l. falci. ꝛ idē Pan. no. in. c. cām q̄. col. fin. de rescrip. vbi Phi. dec. etiā. col. fi. allegat eūdē Panor. in rub. de regula. col. fi. ꝛ alios vt vider̄ licet, vltra quē ad de do. Jaso. in. l. si ita stipulatus. col. j. ff. de oblig. Operatur ēt ꝙ si allegetur tale statutū epi in alieno foro, nō est opus ꝓducere, Panor. in. c. pastoralibus. col. ij. de fid. instr. vbi Fel. col. j. dicit eē notabile. Operatur etiam tale statutum ꝙ si quis iurauerit seruare statuta epi, si nō seruat statutum epi disponens idem

idē qđ ius cōe icurrit periuriū. Bal. i. l. receptitia. col. ij. vsi. sed dubitaē. C. de cōstitu. pecu. qđ p sing. refert Roma. singu. ccciiij. index iurat. Operaē ēt tale statutū, q si imponat eandē penā quā iponit ius canonicū ꝯuenieti, icurreē qdē pena iuris canonici in effectu, sed nō q ꝯuētū sit iuri canonico, sed q ꝯuetū est statuto epi ḃm Gemi. in. c. ꝙꝗ. col. iij. de vsur. in. vj. subijciens rōnē, q aliud est incurrere penā iuris cōis, aliud penā statuti. c. ij. de cōsti. in. vj. Sed Phil. fran. in. d. c. ꝙꝗ. colū. vij. tenet ꝯriū qđ magis placet, q eps nō pōt tollere penā iuris canonici, vt dixi. s. cōclu. v. vide qđ dicā. j. in. xiij. ꝯclu. in fi. vbi late tractabo. Operaē ēt tale statutū q si qs renuntiet iuri cōi vel iuri simpliciter nō intelligiē renūtiatū statuto. Bal. in. l. ij. ⁊ in. l. post tres. ff. si qs cau. sequiē Lanfrā. in tracta. de iterpreta. stat. col. j. Exēplū qñ eps declarat ius canonicū, vt in. c. ex tue. in verbo spoliari. ⁊ in. c. qualiter. de cleri. nō resi. nā aliqua iura videnē velle q fiat priuatio bñficij clerici nō residētis ipso iure, vt in. d. capi. Aliqua vo iura videnē velle q fiat priuatio p sen. c. inter quatuor. eo. ti. nā sup hoc dubio valet statutū epi disponens in alterā partē, ita Jmo. in. d. c. ex tue. col. vj. in prin. de cle. nō resi. sequiē Feli. in. d. c. qđ sup his. totiēs alleg. col. pen. vsi. oia ista. d. Roch. de curt. in. c. fi. col. xxix. in x. casu. Et ibidē col. xj. vsi. tertio limita. ꝯ ꝯsuetu. Jo. de ana. in. c. cū in diocesi. col. fi. de vsur. Barba. in cle. ne romani. col. xxxij. vsi. postea dū. de elec. facit qđ dicit Ana. in. c. fraternitatis. de hereti. vbi dicit episcopū dispensare vbi est conflictus
97 † opinionū. eo mō pōt eps p suū statutū firmare certā opi. sup intellectū iuris dubij ḃm Ana. ibi. vt expresse dicit Feli. in. d. c. qđ sup his allegans tex. iuncta expōne Jo. an. in. d. c. ex parte. ij. qđ est notādū attēto cōflictu opinionū, quē hodie iter do
98 ctores nostros videmus. Facit ēt † q in mřia peccati valet cōsuetudo vbi ius est dubiū ḃm Pan. in. c. cū venerabilis, de cōsue. refert cū alijs locis, ⁊ sequiē. d. Roch. d. versi. tertio limita, quē vide, sed statutū ⁊ cōsuetudo a pari iudicanē nec differūt nisi sicut tacitū ⁊ expressum, vt not. Car. alex. in. c. omnes.
99 col. j. distin. j. ergo ⁊c. facit etiā q inferiores † a papa possunt distinguere ius pape. Alex. cōsi. cvj. pspectis. col. v. versi. septimo probaē. lib. ij. facit ēt q vbi est diuersitas inter doctores an dāda sit absolutio a iuramēto vel nō, eps est iudex cōpetēs. Feli. post Pan. ⁊ alios in. c. j. col. v. versi. sed aduerte. de iure
200 iurā. ℂ † Aduerte tñ q talis declaratio seu interpretatio quā facit eps p suum statutū, ligat tātūmodo subditos epi, nā interpretationē generalē que liget omnes hoies solus papa vel princeps pōt facere. c. inter alia. de sen. excō. l. fi. C. de leg. no. glo. in verbo interpretatus. in. c. j. de postula. prelato. vbi Panor. col. v. Et dñs meus Phili. deci. col. viij. in lectura. Valētina sequitur ⁊ declarat, de qua materia vide etiā eundem. d. Deci.
201 in. c. cū venissent. col. ij. de iudicijs. ℂ † Aduerte etiā q statutū disponens idē q ius cōmune nō debet dici statutum auctore Ancha. in. c. j. in. iij. q. xij. q. principalis. de cōsti. ⁊ Paul. de cast. in. l. j. col. ij. ff. ad. l. falci. vbi Jmol. col. iiij. dicit imo debere dici statutū. arg. l. si creditori. iūcta. l. seq. ff. de leg. ij. dicēs ita debere intelligi glo. in. c. j. de cōsti. in. vj. vbi Phil. franc. colū. v. de quo vide Fely. in. c. pastoralis. col. j. de fide instru.
202 ℂ † Ex his infero epm posse statuere q nō constitutus in sacris nō habeat vocē in capi. ḃm glo. in cle. vt hi qui de etate et quali. Gemi. in. c. fi. §. vbi vero. col. iij. de appella. in. vj. Host. Joā. and. zaba. Anto. de but. in. c. fi. de offi. archi. iam toties alleg. Alex. consi. cvj. perspectis. col. v. lib. ij. ⁊ tamē istud est dispositum ⁊ determinatum a iure, vt in. d. clemen. vt hi qui.
203 ℂ † Circa hanc cōclusionē aduerte q si papa reuocaret illud ius ḃm q eps fecit statutū prout potest. c. proposuit. de cōcess. preben. cēsereē reuocare statutū epi. glo. in verbo facti. in. c. j. de cōsti. in. vj. quā cōmuniter tenent ibi doctores, licet Joā. de ligna. ꝯriū tenuerit, de quo vide Aret. in. §. ius ciuile. colū. iiij. versi. circa scđz. insti. de iur. na. gen. ⁊ ciui. Ale. in. l. j. col. iiij. vsi. extra glo. ff. ad. l. falci. ⁊ late Feli. in. c. j. col. xiij. versi. sublato. de rescri. vbi ponit. xij. limitationes q̄ hic apte ponerenē, sed q nihil adderē, ⁊ oēs habent Fely. breuitatis studio omitto, ⁊ remitto cupiētē saturari ad illic dicta. An aūt eps possit facere statuta ḃm leges ciuiles. j. dicā i. vij. ăpliatiōe ꝯclu. xij.

ℂ Undecima conclusio.

204 **E**piscopus potest facere statuta conformia † ꝯsuetudini, licet cōsuetudo sit cōtra ius, quia tunc ex viribus ꝯsuetudinis valebūt talia statuta, ita. d. Anto. de but. i. c. cū dilectus. col. x. versi. ex quo infert, de ꝯsuetu. Fede. de senis. cōsi. xvij. questio talis, versi. ad octauū. Soci. cōsi. cxlv. circa primū. col. ij. versi. cōfirmaē. volu. j. Et istud in effectu voluit Alex. ꝯsi. cvj. pspectis. col. v. vsi. nono pbaē. vol. ij. sequiē. d. Roch. de curte. in. c. fi. col. xxix. versi. x. casus. de ꝯsuetudi. Fely. in. d. c. qđ sup his. col. vj. vsi. fallit octauo. de maio. ⁊ obediē. dñs meus Phil. dec. in. d. c. j. col. vij. versi. ⁊ ista ꝯclusio. de postul. pla.

ℂ Duodecima conclusio.

105 **E**piscopus potest facere statuta ꝯ ꝯsuetudinē, ita Joā. and. in regula † qđ oēs. de reg. iur. in. vj. in mercuriali. vbi dicit q si sit ꝯsuetudo in aliquo loco q absentes pcipiāt tm̄ quātū presentes pōt eps cū capi. statuere q absentes nihil pcipiant, dūmodo canonici tunc psentes cōprehēdanē si se absentent, sequiē ibi Phil. fran. Henri. bohic in. c. cū omnes. j. dist. col. iij. de ꝯsti. Miluus in reptorio in verbo eps. §. xxxiij. Collectarius in. c. ad audientiā, de cle. nō residē. vbi Panor. col. j. versi. sed circa fa. c. cū oēs, de cōsti. vbi do. Phili. dec. ij. not. j. ⁊. ij. lectu. multa allegat. ⁊ Feli. ante eū. col. iiij. ⁊ idez Feli. in. d. c. qđ sup his. col. ēt. iiij. vsi. fallit sexto. Rochus loco ꝓxime alleg. versi. sextus casus. Ratio huius conclusionis duplex assignaē. Prima q in tollēda cōsuetudine nō fit ꝯ legē superioris. Scđa q consuetudo, vt plurimum est contra ius vt in casu premisso. Et propterea statutum contrarium consuetudini quod reducit nos ad ius commune debet valere, has rationes latius Feli. ⁊ dominus Rochus locis proxime allega. (vt videre licet) confirmant. ℂ Amplia intantum veram cōclusionem q episcopus solus requisito consilio capituli, licet non habito consensu potest per suum statutum tollere, si valde enorme preiudicium patiatur ecclesia. arg. no. in. c. ij. de cōsuetu. in. vj. fa. quod dicā. j. in. iiij. limita. xj. cōclusionis, ita Panor. in consi. lxvij. episcopus Lucanus. j. parte. sequitur Fel. in dicto. c. cum omnes. col. iiij. de constitu.

ℂ Decimatertia conclusio.

106 **E**piscopus potest facere statuēdo † adiuuare ius commune, scilicet apponēdo penā vbi ius non apponit, vel aggrauando penam a iure impositā. c. innotuit. vbi do. Ant. ⁊ Panor. in not. de eo qui fur. ord. suscep. capi. ij. §. statuto. de cōsti. in. vj. no. glo. in verbo tolli. in cle. ne romani. de elec. quā omnes ibi sequuntur. Et Panor. in. c. cū cōsuetudinis. col. ij. de consue. ⁊ in. c. cū dilectus. col. iiij. eo. titu. vbi additio plura allegat loca. Et in. c. fi. col. ij. de offic. lega. ⁊ in. c. licet. col. ij. de offi. ordi. ⁊ in. c. fi. col. iij. de vita ⁊ hone. cle. in. c. ex frequētibus. iiij. no. de insti. in cap. a nobis. lo. j. in. j. nota. vbi bonus tex. de senten. excōica. Hostien. Joan. and. zaba. ⁊ Butrius in. d. c. fi. de offi. archipresƀ. Ancha. in ca. j. in. iiij. mēbro. xj. q. de cōsti. in repe. ⁊ idē Anch. consi. ccccxxv. incip. viso ⁊ diligēter. col. fi. Bal. in rub. de cōstit. col. ij. vbi dicit hoc ideo eē q eps habet merū imperiū vt. s. dixi, ⁊ idem Bal. in. l. oēs populi. col. iiij. ff. de insti. ⁊ iure Car. zaba. in cle. fi. §. q si forte. ij. nota. de penis. Roma. ꝯsi. ccccxxviij. incip. in terminis. colū. ij. Fely. in. c. qđ sup his. col. v. vsi. fallit. vij. vbi ēt plura allegat. de maio. ⁊ obed. Bal. in. l. progrāmata. colū. j. C. comi. vel epistol. Jmol. in. c. ex tue. de cle. nō residē. Hostiē. in. c. ex parte. lo. iij. de vbo. sig. Pau. de cast. in. l. nō est nouū. ff. de legi. vbi dicit talia statuta penalia nō tollere ius cōe. Gemi. ⁊ Car. alc. in summa. xviij. di. col. j. ⁊. ij. ⁊ in. c. măcipia. in prin. liiij. disti. Joā. fabri in. §. sed qđ principi. insti. de iure natu. gent. ⁊ ciuili. ⁊ Ang. areti. in. §. ius ciuile. colum. ij. ead. rub. Alexan. cōsi. lv. incip. prospectis. col. xiiij. volu. iiij. dñs Rochus de curte. in. c. fi. col. xxxix. vsi. octauus casus. de ꝯsuetud. ratio huius ꝯclusionis est, q penā apponere statutis dependet a iurisditione. Panor. in. c. que in ecclesiarū. col. ij. versi. tertio vero casu. de ꝯsti. vbi dñs meus Phil. dec. col. iiij. vsi. ij. ꝯclusio. allegat in multos idē tenētes. Fel. i. c. irrefragabili. §. cetex. col. ij. vsi. limita tertio. de offi. ordi. sed eps hēt iurisditionē, immo merū ⁊ mixtum imperium vt. s. dixi, ergo potest adijcere penā. Bene facit q etiam inferiores prelati ab episcopo vt prelati religiosoꝝ possunt addere penas ad ius cōe statuendo, vt est tex. in cle. cupientes. §. q si forte. de penis vt ibi intelligit Paul.

de leaza. quē ibi. iij. no. sequit̄ Car. zaba. ⁊ Gemi. in dicta sum ma. xviij. dist. col. pen. vbi Car. alexādri. col. fi. Et nota bonū esse q̄ ep̄s imponat ⁊ addat penas ad ius cōe, q̄z iura paꝝ pro ficiūt sine penaꝝ adiectiōib⁹, vt no. gl. j. in cle. j. de eta. ⁊ quali ta. ⁊ dicit Collec. in. c. irrefragabili. i fi. de offi. ordi. nō sufficit
107 ep̄m statuere nisi puniat. ¶ † Amplia primo q̄ ep̄s nedū pōt adder̄ penā iuri canonico, ſ; ēt iuri diuino mō p̄dicto. d. c. a no bis. lo. j. de sen. excō. d. c. ij. §. statuto. de ↄsti. in. vj. de quo vi
108 de qđ. s̄. dixi in. j. cōclusio. huius materie statutarie. ¶ † Am plia scđo q̄ ep̄s pōt adder̄ penas sp̄uales penis tpalibus in de lictis iā tpaliter punitis p̄ ius canonicū, ſm Bal. in. l. si qs ser uo. col. fi. C. de fur. exēpla ponunt̄ infra in illationibus debent tñ pene he solū imponi p̄ futuris culpis. Zaba. in cle. j. in prin.
109 q. xxxij. de priuileg. ¶ † Amplia tertio q̄ ep̄s pōt in suo statu to apponere penas excōicationis, suspēsiōis, ⁊ interdicti absq̄ premittēdo trinā monitionē, lz regulariter reqrat̄ trina moni tio. c. sacro. de sen. excō. ita Hen. bohic in. d. c. sacro. colum. j. Maria. soc. cōsi. clxxiiij. inci. pro facto. in fi. lib. ij. post Fede.
110 cōsi. cviij. inci. qđ magis, hinc est q̄ ep̄s pōt facere † statuta la te snie. glo. fi. in. c. nullus. iij. q. iiij. ⁊ glo. in verbo p̄ futuris in. c. romana. §. caueāt. de sen. excō. i. vj. vbi Gemi. ⁊ Phil. frā. versi. vij. differētia. Jo. an. in. c. qđ trāslationē. col. j. in nouel. de offi. lega. vbi Pan. idē notat col. fi. Et Alberi. in dictiona rio. i v̄bo ep̄s, summa ↄfesso. lib. iij. ti. xxvij. q. vij. summa ber tolina. in v̄bo ep̄s. q. xij. Et similiter legatus pōt facere statu
111 ta late snie. Jmol. in. c. fi. col. j. de offi. lega. ¶ † Subamplia adeo esse verā ampliationē q̄ tales cēsure eq̄parant̄ cēsuris la tis a canonibus vniuersalib⁹. Vñ sicuti religiosi nō absoluūt a cēsuris iuris, nisi in casib⁹ p̄missis, ita nec a cēsuris p̄ statuta sy nodalia. cle. j. in prin. de priuileg. Et si ↄ̄riū faciunt sunt excōi cati ipso iure, nec p̄nt absolui nisi p̄ sedē apostolicā, possuntq̄ denūtiari excōicati p̄ locoꝝ ordinarios, vt ibi dr̄, ⁊ ibi est casus sp̄alis in quo ordinarius exercet iurisditionē ↄ̄ religiosos exem ptos, quē iā practicaui ⁊ exercui bis, q̄uis p̄ religiosos recla
112 maret̄. ¶ † Ex hoc infero q̄ sicut absolutio ad cautelā nō ha bet locū i cēsuris latis p̄ canones, vt notat̄ in. c. solet. de sen. ex cōi. in. vj. ita nec in cēsuris statutoꝝ synodaliū, ita Bonifacius
113 de vitalinis in. d. cle. j. col. v. versi. nota q̄ snia. ¶ † Circa ta mē hāc penā cēsuraꝝ, optarē vt raro vterent̄ epi, q̄z ex frequen tia ducunt̄ i ↄtēptū autore Pan. in. c. clericos. ij. no. de coha. cleri. ⁊ mulie. ⁊ vtinā nō essent in iure, ⁊ in statutis epoꝝ tot cē sure late snie, quaꝝ noticiā in p̄ōptu ēt docti ⁊ exp̄ti in iure nō habent, ⁊ iō potius sunt in laqueū christianis q̄ȝ in vtilitatē, pp̄ ea optarē eas mitigari ⁊ loco multarū ex ipsis, alias penas im poni tpales, q̄z multi eaꝝ occasione dānant̄. Gerson aūt in lib. de vita sp̄uali aīe lectione. iiij. col. xiiij. corrol. v. optat tales cē suras penitus tolli, ⁊ idē Gerson in. ij. parte. i tracta. circa irre gularitatē in quodā casu ibi inserto, inci. quidā scolaris. col. ij. tales cēsuras post Scotū reprehēdit q̄z sunt in laqueū aiarum.
114 ¶ † Amplia quarto q̄ vbi canō īponit penā p̄ sniam ep̄s pōt imponere penā ipso iure, autore Barba. in cle. ne romani. col. xxxij. v̄si. glo. in v̄bo tollit. de electio. allegat in argu. d. c. ij. §. statuto. de ↄsti. in. vj. vbi Gemi. not. vij. de quo tñ p̄fatus Bar batia loco p̄xime alle. eadē. col. v̄si. ſ; dubito. Subdubitat pp̄ dictū Bal. in. l. p̄grāma. C. comi. vel ep̄las, ⁊ alia q̄ allegat, tan dē ibi. col. xxxiij. v̄si. si aūt eēt dubiū dicit āpliationē vera; q̄ñ eēt dubiū de intellectu iuris. fa. ea q̄ dixi. s̄. in. x. ↄclusione hu
115 ius arti. j. ¶ † Amplia q̄nto adeo eē verā ↄclusionē, q̄ a pena iposita p̄ statutū epi nō est licitū appellare, ſm Bal. i. l. vnica. col. iij. versi. restat. C. ne ex delicto defunc. ⁊ idē notat Fel. san
116 deus in. c. cū oēs. col. ij. de ↄstitutio. Rō est q̄z † a pena legis vel ↄstitutiōis nō appellat̄. c. q̄z nos. de appel. l. si qua pena. ff. de verb. signi. ⁊ not. glo. in v̄bo priuatos. in. c. cupiētes. §. insu per. de electio. in. vj. vbi Gemi. ⁊ Phil. franc. ⁊ late more suo tradit Feli. in. c. Rodulphus. col. pen. versi. appellari. de re scri. ⁊ idē Fely. in. c. qualiter ⁊ q̄ñ el. j. col. xvj. de accusa. Car. zaba. i cle. j. §. si qs. q. xj. de seq̄stra. possessio. ⁊ fructuū. Hippo
117 litus in. l. j. nu. cxxxix. C. de raptu virgi. ¶ † Limita hanc am pliationē nō p̄cedere nec esse verā q̄ñ appellaret̄ a declaratio ne pene statuti epi incurse facta p̄ iudicē, q̄z hoc casu pōt eē lici tū appellare. Rō est, q̄z talis appellans forsitā nō fuit ligatus pena statuti epi, in multis. n. casibus ↄuenientibus statutis epi nō ligant̄, quos ponā. j̄. in secūdo articulo in limitationibus pri me regule, ita not. Panor. in. c. peruenit. lo. j. col. ij. de appel. vbi dn̄s meus Phi. deci. etiam col. ij. ⁊ notatur in locis in am pliatione alleg. fa. quia appellari potest a sentētia declarato ria incurse excōicatiōis. Fely. d. c. Rodulphus. col. pen. v̄si.
118 ⁊ appellari. de rescri. ¶ † Amplia sexto vt ep̄s statuto suo pos sit propter delictum imponere penā perpetuo inhabilitātē ad beneficium ecclesiasticum. glo. inhabilis. in cle. ij. de vita ⁊ ho nesta. cleri. vbi dn̄s Car. zaba. q. j. ⁊ Pano. in apparatu. An cha. in repe. c. postulasti. col. xj. versi. ⁊ ex ista opi. de foro cō pe. vbi loquitur de statuto ep̄i inhabilitāte ad beneficia cleri
119 cum cōuictū de adulterio. ¶ † Amplia septimo q̄ episcopus potest imponere per statutum suum easdē penas clericis quas leges imponunt laicis tale delictum cōmittētibus, vel etiā prin cipū vel populorum statuta, dummodo tales pene vel talia sta tuta non sint contra ius canonicum. Ancha. consi. xviij. in que stiōe. col. j. ⁊ col. fi. Gemi. in. c. synodū. §. neq̄ vllam. vbi Car. alexan. in fi. per illum tex. xvij. disti. facit tex. in. c. dignū. iij. q. ix. glo. ⁊ quod ibi notat Arch. in. c. q̄z iuxta. v. q. vj. ⁊ vtrobiq̄ ita expresse scribit Cardi. alexan. ⁊ Card. de turre cremat. in. d. c. dignū. per illum tex. Fely. in. c. ecclesia sancte Marie. q. xvj. in fi. colū. xlvj. versicu. ex hoc nota. de constitu. hinc dicit Bald. in repetitio. l. j. C. de summa trinita. quē ibi refert Ba ptist. de sancto seueri. col. lxij. versicu. tu circa episcopum pos se ex officio suo ⁊ identitate punire clericos pena qua laici puni untur per statutum suum, facit quod dicit Panor. in. c. de cau
120 sis. in fi. de offi. deleg. ¶ † Amplia octauo vt etiam episcopus possit apponere penam pecuniariam statuto suo vltra penam iuris, ⁊ valebit tale statutum dummodo, non procedat ex radi ce cupiditatis, secundum Hostien. in summa. titu. de offi. ordi. §. quid pertinet. colum. ij. versicu. non tamen, vbi dicit tale sta tutum non videri rationabile quia prestat audaciam delinquē di. arg. c. pauper. xj. q. iij. ⁊ multa ad hoc allegat idem Hosti. in summ. titu. de consuetu. §. qualiter. versicu. quid de consuetu dine, sed ampliationem simpliciter tenet Panor. in cap. licet. colum. j. in fi. versicu. secundo casu. de penis, ⁊ in. c. de causis. colum. ij. de offi. deleg. Per not. in. d. c. fi. de offi. archipresbi. ⁊ Gemi. etiam tenet in. c. quoniam. xviij. distin. quem ibi. colū.
121 iij. versicu. vos latius sequitur Cardi. alexan. Aduerte † tamē tale statutum debere intelligi de pecunia tempore solutionis, ⁊ tempore quo oritur obligatio currente, nisi aliter diffiniretur p̄ statutum. Bal. in. l. illud. colum. penul. versicu. vltimo quero. C. de sacrosanctis ecclesi. Alex. consi. xxxvj. visis his. in prin.
122 lib. v. ¶ † Subamplia primo hoc intantum verum esse q̄ com petit episcopo actio ad exigendum huiusmodi penam pecunia riam, ſm Archi. in. c. si vos. xxiij. q. v. Cardi. alexan. in. d. ca. quoniam. col. iij. Fely. in. c. irrefragabili. §. ceterum. colum. j. versicu. adde etiam. de offi. ordina. ¶ Subamplia secundo q̄
123 episcopus † potest talem penam pecuniariam sibi retinere, ⁊ i suos vsus conuertere. autore Hostien. in summa. titu. de offi. or dina. §. si quid pertinet. col. iij. versi. non tamen debet. Pano. in. d. c. licet. in fi. Cardi. alexan. post Archi. in. d. c. quoniam. Fely. in. d. §. ceterū. col. ij. versi. secūda cōclusio. alias si impo neretur pena pecuniaria nō per statutum sed p̄ sententiā debet
124 eā † episcopus cōuertere in piū vsum, si alias commode possit viuere, secūdū docto. in locis proxime alleg. ⁊ Henri. bohic in c. presbiteri. ij. distin. de penis, dicentem ita debere intelligi. c. cū dilectus. de offi. ordi. Fely. in. d. §. ceterū. colum. iij. versicu. tertia conclusio dicētē. post Host. honestius esse pro euitanda suspitione cupiditatis q̄ deputet in pium vsum, ⁊ plures alle gat auctoritates subijciens prelatos hoc male seruare, propte rea presumptio est q̄ questus causa imponant tales penas pe cuniarias. teste Henri. bohic in. d. c. irrefragabili. ij. distinctio ne vbi pulchra dicta contra prelatos allegat, dicens tamen ad inferiores nō pertinere iudicare de episcopis, vtrum scilicet be ne operentur vel non, ⁊ si queras que sit ratio differentie inter statutum ⁊ sententiam Respondet Fely. vbi. s̄. episcopum ideo honestius retinere penam statuti q̄ȝ sententiam, quia statutum punit non ipse episcopus, ideo videtur cessare suspitio cupidi
125 tatis, sed in sententia ipsemet immediate punit. ¶ † Ex quo vi detur inferendum q̄ episcopus iuste retinet sibi pecuniam in quā officialis suus condemnauit subditum, quia ipse immedia te non punit. Sed contra qui facit per alium per seipsum face re videtur. Regula qui facit. de regu. iur. in. vj. ⁊ contra fa. c. ij. de cōsue. in. vj. Et certe honestius est q̄ huiusmodi pecuniā ep̄s eroget in pauperes, ⁊ vt ad hoc inuitet̄, ego ↄsulo fratrib⁹ meis officialib⁹, q̄ i snia ↄdēnationū pecuniaꝝ semp addāt hāc clāū. s. ↄuertēdā i eleemosinā reuerēdissimi dn̄i epi vel aliū piū vsū. Et si hēas pessimū ep̄ū q̄ nullas faciat eleemosinas ⁊ ↄuer tat redditus episcopatus in malos vsus p̄ut apud quosdā fieri malo

malo exẽplo christianoꝝ videmus, forte tutius est omittere il-
lã clausulã, ne epm tuũ exponas periculo, qꝛ nõ cõuertet hmõi
pecuniã in tales vsus. Puto tñ ꝙ si eps sit pauper ⁊ euidẽter
indigens, ꝙ possit sibi retinere lz apposita fuerit in snia. d. clau
sula, qꝛ ordinata charitas incipit a seipso. c. nisi. de auto. ⁊ vsu
126 pallij. ⁊ qꝛ obligatus ad faciẽdũ eleemosinã † noie alterius põ
test sibi facere eleemosinã si est in necessitate euidẽti, vt no. Ge
mi. in. d. c. qm̃. col. fi. xviij. dist. vbi Car. ale. col. pen. Fel. i. d.
§. ceteꝝ. col. iij. versi. limita duplr post multos quos allegat.
¶ Hic multa dici possent de his ꝯdẽnationibus pecuniarijs,
qbus ꝓh dolor frequẽter abutimur, sz qꝛ vagarer extra propo
situ ꝯ morẽ meũ, qꝛ hic intẽdo tãtũmõ tractare de penis pecu-
niarijs statutoꝝ epi, sufficiat remissio. vide igit̃ doctores in. d.
§. ceterũ. vbi Feli. col. j. ꝯclusione. j. multa dicit, ⁊ doctores ibi
⁊ in. d. c. dilectus. de offi. ord. ⁊ in. d. c. p̃sbyteri. ⁊ in. d. c. lz. de
penis. Roma. singula. ccccxxiij. incip. sed posito vbi additio.
Aufreriũ i cle. j. de offi. ordi. in. vij. q. p̃cipali. Gemi. ⁊ Car.
alex. in. d. c. qm̃. xviij. dist. Bartho. chassaignieu in ꝯsuetudi-
127 nibus Burgũdie. fo. xlix. in qbus locis ẽt videbis an † iudex
ecclesiasticus possit iponere penã pecuniariam, ⁊ cõmunis opi
nio est ꝙ sic, quod latius non examino, tanq̃ extraneum.
128 ¶ † Limita dictã sextã ampliationẽ, qñ eps passim ⁊ ꝓ quoli-
bet delicto vellet iponere ꝑ statutũ suũ penã pecuniariã, qꝛ nõ
põt, cẽt. n. incitare ad delinquẽdũ, ſm Hosti. in summa. tit. de
ꝯsuetu. §. qualiter. versi. ⁊ si oẽs, sequit̃ Fely. in. d. §. ceteꝝ. col.
ij. ꝟsi. limita hanc cõclusionẽ. ⁊ Car. alex. in. d. c. qm̃. col. iij.
dist. xviij. in quo peccãt plures officiarij epoꝝ, qbus cõmissum
est negotiũ faciẽdoꝝ statutoꝝ ⁊ in quolibet statuto vt forsitan
cõplaceant suis epis apponũt penã pecuniariã, parũ ꝯsideran
tes, ꝙ etiã ipsis mortuis forte hmõi bñ durabunt nescio an ma-
iore periculo aiaꝝ epoꝝ ⁊ ipsoꝝ officiarioꝝ, q̃ afflictione sub-
ditoꝝ. fateor eqdẽ esse melius aliqñ apponere statutis epoꝝ pe
nã pecuniariã, q̃ excõicationẽ vel vnã aliaꝝ cẽsuraꝝ, que sper
nunt̃ hodie ob frequẽtiã, ⁊ tñ tales effectus ꝓducũt, q pñt mit
tere aias ad iferos, sed optarẽ ꝙ illa pena pecuniaria raro im-
poneret̃, ⁊ tunc adderet̃ clausula illa ꝯuertẽda in eleemosinaz,
vel piũ vsum, vel si essent statuta ꝯ clericos, ꝙ priuarent̃ certa
portione suoꝝ redditũ ad tẽpus, vel incarcerarent̃ ad tẽpus,
aut ad ieiuniũ cogerent̃. si ꝟo essent laici ꝓhiberentur ingredi
ecclesiã ad tẽpus, vel alia pena penitẽtiali iponeretur eisdẽ, ⁊
omitteret̃ pena pecuniaria, qꝛ pecunia quocũq̃ colore recipia
tur, raro bene dispẽsat̃, qm̃ nescio quo stulto ⁊ eludẽti sui amo-
re cecos nos reddit, ⁊ incitat vt se potius expẽdamus in illici-
tos q̃ licitos vsus, qđ apte cõstat, qꝛ pluris estimamus vnũ au
reũ in pauperes erogatũ, q̃ cẽtũ in ludo, alio ve illicito vsu cõ
sumptos. sz si ista dicas illis epis, q nõ epatũ desiderant, qđ est
bonũ opus, teste Paul. j. epl'a ad Timo. c. iij. sz desiderãt am
plos redditus epatus, nõ eris gratus, qꝛ tales nõ sunt epi. i. su-
perintẽdẽtes saluti aiaꝝ, vel speculatores gregis capiẽde a de
mone meridiano, sz sunt verius appetitores magnoꝝ redditũ,
⁊ pluris faciũt ipsos redditus q̃ aias qbus p̃sunt ⁊ ꝓ qb⁹ dñs
Jesuschristus mori dignatus est. ⁊ quot sint tales nũc in mũdo
his nr̃is infelicibus tp̃ibus, nõ est meũ enumerare, multi iam ⁊
scriptis, ⁊ ꝟbis in hmõi clamarunt, paꝝ tñ adhuc correctũ est,
quin in deterius forte itur, causas exprimer̃ aptius nõ est opus
qꝛ palã sunt, deus sua benignitate ad aliquãtũ ⁊ saltẽ vmbrati-
lẽ primitiue ecclesie statũ ministros eiusdẽ reducere digner̃, in
quo statu nõ erat q̃stio de tot penis pecuniarijs. O tp̃a illa feli
cia, ⁊ vere aurea, sz ex quo suboluimus fetidũ pecunie lucrũ, vt
vtar ꝟbis Juuenalis, Prima peregrinos obscena pecunia mo
res. intulit auꝝ nostrũ quoq̃ ⁊ argẽtũ versum est in scoriã, do-
leo certe, quũ audio laicos obmurmurare ꝯ epos exigẽtes pe
nas pecuniarias, ⁊ eas i ꝓpriũ cõmodũ trãsferẽtes, dicẽtes ꝙ
ꝑꝑ auaritiã fuerũt facta talia statuta habẽtia penas pecunia-
rias, ꝑpea optarẽ ꝙ saltẽ epi singulis ãnis facerẽt eleemosinã
publicã de talibus penis, vel si charitas nõ vrgeret ad eleemo
sinã faciẽdã, edificari facerẽt aliqđ piũ opus in vtilitatẽ publi-
cã de hmõi pecunijs, ⁊ palã nũtiarẽt id fieri ex penis pecunia-
rijs statutoꝝ ⁊ sniaꝝ, qđ etiã optat Gerson in. ij. pte in sermone
habito, in ꝯcilio Remẽsi, incip. bonus pastor. ij. partitione pro
uisione. iiij. ⁊ in tracta. de visitatione ꝓlatoꝝ. c. fin. versi. itẽ de
applicatione. nec ꝓ excusatione allegent epi vanã gloriã, qꝛ pre
latis dr̃, sic luceat lux vr̃a corã hoibus ⁊c. vt pulchre tradit idẽ
Gerson in tract. de tẽperãtia in cibis, potu, ⁊ vestitu ꝓlatoꝝ. c.
129 j. col. iij. † Nã sic faciẽdo faciẽt dignã cõmutationẽ pene deli
cti in piũ opus, imitabũturq̃ iperatorẽ, q ne videat̃ fisci sui hr̃e
rõnẽ corrigẽdo mores, nõ vult penas inflictas, scđo nubẽtibus
applicari fisco suo. l. j. C. de scđis nuptijs, ⁊ ipsi euitabũt suspitio
nẽ auaritie autore Panor. in. c. vt clericoꝝ. in fi. verbis. de vi
ta ⁊ hone. cleri. Eritq̃ valde honestũ si ita faciant, vt inqt idez
Panor. in. c. qꝛ plerique not. iiij. ꝑ illum tex. de imunita. eccle.
130 ¶ † Secũdo limita predictã sextaz ampliationẽ qñ eps vellet
apponere penã pecuniariã statutis suis nõ vt subditos exime-
ret ex delictis, sed ex auaritia vt sibi possit imbursare, qꝛ hoc
non licet per ea que. s. dixi. ⁊ in specie tradit Gemi. in dicto. c.
quoniã. col. fi. quẽ ibi sequitur Cardi. alexandri. colum. penul.
131 ¶ † Limita mõ ⁊ intellige ꝑmo cõclusionẽ suprapositã, ꝙ eps
possit apponere penã statutis suis vt ꝓcedat in casib⁹ veris, qꝛ
nõ ꝓcedit ⁊ fallit in casib⁹ fictis, ſm Bal. i. l. si qs seruo. i fi. C.
de fur. Bar. in. l. iij. §. hec ꝟba. ff. de nego. gest. Berta. de fir-
mo. i tracta. de epo. ij. pte lib. iiij. q. xv. Joã. de ana. in. c. j. i fi.
de rapto. ꝯcordãtias ponit Car. alex. i. c. si i adiutoriũ. x. dist.
132 ¶ † Limita ⁊ itellige scđo. vt pene statutoꝝ epi sint tp̃ales, nõ
aũt ꝑpetue, iuxta no. in. c. ex lr̃is de ꝯsti. faciũt ea q̃ dicã. j. i. iij.
articulo huius mr̃ie, in. ij. ꝯclusione, ⁊ ſm ibi dicta hãc ꝯclusio
133 nẽ intellige. ¶ † Limita tertio nõ ꝓcedere ꝯclusionẽ qñ pene
iposite ꝑ statuta epi cẽnt exp̃sse ꝯ canones, ꝑ ea q̃ dixi. s. in. viij.
cõclusione, ⁊ q̃ dixi. s. in. v. ãpliatiõe huius ꝯclusionis, ita Fel.
in. d. c. qđ sup his. col. vj. ꝟsi. oia auc. de maio. ⁊ obe. ¶ Limi
ta quarto nõ ꝓcedere, qñ eps vellet facere statutũ circa penas
134 † exterminales, puta si qs cõmiserit homicidiũ sit ipso iure cõ-
dẽnatus pena ꝑpetui carceris, vel sit ipso iure degradatus, qꝛ
nõ põt, ita Bal. in. l. programa. col. ij. C. cõia vel epl'as. idẽ dic
si eps faciat statutũ ꝙ ꝯueniens statuto suo careat sepultura, vl'
sit intestabilis ipso facto, autore Phil. frã. in. c. q̃q̃. col. vij.
versi. in gl. p̃sto de vsur. in. vj. de q̃ limitatiõe vide qđ dicã. j. iij.
articu. cõclu. ij. versi. quarto subinfero. ⁊ qđ not. Alex. in. l. ex
duobus. §. ẽt si ꝯtabulas. col. j. ff. de vulga. ⁊ pupil. ¶ Ex p̃di-
cta cõclusione sic ampliata ⁊ limitata, infero sequẽtes illatiões
135 ꝑ q̃s clarior reddet̃, veluti exẽplis ad oculos positis. ¶ † Pri
mo infero valere statutũ epi excõicãs cõmittẽtes furtũ. c. a no
bis. lo. j. de sen. excõ. c. ij. §. statuto. de ꝯsti. i. vj. iã toties alleg.
136 ¶ † Scđo infero valere statutũ epi inhibens ne aliqua mulier
in loco sue iurisditionis vtat̃ ornamẽtis fucati coloris, vel auri,
vel argẽti seu gẽmaꝝ, vsq̃ ad certã quãtitatẽ ⁊ mẽsurã ⁊ ꝯ fa-
ciẽtẽ excõicans. rõ est, qꝛ nõ est licitũ fingere pulchritudinẽ nõ
habitã, vt patet de ꝯsecra. dist. v. c. fucare, ꝑpea eps adiuuãdo
ius põt addere penã excõicatiõis ꝯ id faciẽtes, ita Jo. and. in
regula ea q̃ fiunt. de regu. iur. in. vj. quẽ ibi sequit̃ Phil. frãc.
col. ij. ⁊ latius Alberi. de rosate in tractatu statutoꝝ. ij. pte. q.
cxcviij. incip. itẽ Joã. and. vbi pulchra dicit i mr̃ia ornatus mu
lieꝝ q̃ videri pñt. Petrus de anch. in repe. c. j. in. iij. q. xj. que
stionis p̃cipa. de ꝯsti. Bapti. de sancto Seue. in repeti. l. om
nes populi. col. xxxviij. vbi belle de ornatu mulierũ. ff. de insti. ⁊
iure. Hẽri. bohic in. c. a nobis. lo. j. col. iij. ij. dist. de sen. excõ.
Collectarius in. c. cũ decorẽ. i fina. ꝟbis. de vita ⁊ hone. cler.
Cepol. in tract. de seruitu. aque haustus. col. iij. varia loca ad
ducit Zanetus in repe. c. j. in mr̃ia casuũ cõsciẽtie, in tractatu
de peccatis mortalibus. in prin. col. ij. versi. ⁊ an ornatus mulie
rũ. de accusa. R. d. Thomas de vio Caietanus in summula vi
tioꝝ, in verbo ornatus. §. caput tertiũ. Cõtrariũ vult dñs Guli
elmus bñdictus in repetitio. c. rainucius. in ꝟbo cuidã Pet.
nu. xliij. de testa. dicit. n. epm nõ posse statuto prohibere mulie
rẽ capite discooperto ire, vbera mõstrãdo, qñ sic per incautos
maritos placet, nisi eo mõ intrarent ecclesiam clericos epo sub
ditos alliciẽdo, ⁊ a dei seruitio retrahendo. idẽ vult Neuiza in
silua nuptia. lib. iiij. fo. lxxxj. ꝟsi. nõ obstat. iiij. alleg. in arg. c.
si eo. de rescri. in. vj. Quid tenendũ? Prima opinio est cõis, vt
patet ex autoritatibus adductis, ⁊ ideo sequenda, ꝓ qua multa
allegant̃ in locis premẽtionatis q̃ nõ trãscribo. Nõ obstant al-
legata pro. ij. opinione. ⁊. j. placitũ maritoꝝ, qꝛ mariti non pñt
permittere vxoribus ꝙ ꝓ voluptate ipsoꝝ peccent, sed porta-
137 re vestimẽta superflua est peccatũ vt inqt † Grego. in Homelia
de diuite epulone. itẽ diuus Petrus in p̃ore epistola. c. iij. re-
prehẽdit tortos crines, ⁊ capillaturã in mulieribus. eps igit̃ q
de animabus curã habet vt dictum fuit in. j. parte. s. potest fa-
cere statuta ꝑ que euitẽtur talia peccata, ⁊ sufficit qđ voluptas
maritorum se extendat vsq̃ ad honestum habitum. ad. c. super
eo. nihil meo iudicio facit nisi dicas ꝙ ꝓbat i argumẽtũ episco
pum nõ habere iurisdictionem in mulieres tempore cõditi sta-
tuti, vel tẽpore quo sunt extra ecclesiam, qꝛ nõdũ est peccatũ an
te statutũ, qꝛ rñdeo ꝙ imo est peccatũ, alias si nõ esset peccatũ

non posset imponi pena excommunicationis.c. nemo.xj.q.iij.
138 ¶ † Limita hanc illationē primo, quādo episcopus nimium re
primeret ornatū mulierū, adeo q mariti non delectarentur in
suis mulieribus, ꝛ propterea inuitarētur ad maius maluz, ꝛ ita
procedat.ij.opinio. ꝑ hac limitatione allego Paul.j.ad Co-
rin.vij.vbi dicit mulierem cogitare quomodo placeat viro, qd
vtiqꝫ non faceret si nimium reprimeretur ornatus facit.c.cum
beatus.xlv.distin.c.deniqꝫ.iiij.dist. Et hāc limitationem vult
in effectu Albe.loco proxime alleg. ꝛ sequit Zanetus etiam lo
co.s.allegato dicens, q vxor debet potius obedire marito quā
episcopo quando ornatus non est de se peccatum, alias secus.
139 ¶ † Limita scdo qn̄ esset statuto epi per dissuetudinem dero-
gatū, ſm Gemi.in.c.in istis.§.leges.iiij.dist.quē ibi.ij.col. se-
quit Car.alex. ꝛ hoc clare notat Car.zaba.in ꝓhe. clemen.§.
vniuersitati.q.ij.fa.glo.in.c.j.de treug. ꝛ pace, q̄ dicit legē nō
ligare qn̄ nō fuit acceptata per subditos, hāc limitationē tenēt
Jas.in.l.rē nō nouā.col.ij.C.de iudi.Fely.in.d.c.j.col.iiij.ver
sicu.per istam glo.Cardi.alexan.in.§.leges.col.ij. versi. ideo
geminianus, distin.iiij.vide que dicam.j.ij.arti.limita.vij.
140 ¶ † Tertio infero valere statutū epi inhibens sub pena excō-
municationis late sen.ingressum monasterij monialiū, rō est qꝛ
hoc est prohibitum de iure qn̄ ingressus est frequens.c. mona-
steria de vita ꝛ ho.cle.vn̄ eps potest adijcere penā. Ita Albe.
de rosa.in trac.super statu.ij.part.q.clxxxij.incip.dn̄s penus.
Pan.in.c.graue.col.fi.de prebē. Phil.fran.in.d.regula ea
q̄.col.fi. Bapti.de sancto Seueri.in.l.oēs populi.col.xxviij.
versi.ex quorū dictis.ff.de iusti. ꝛ iure.tradunt Gemi. ꝛ Phil.
fran.in.c.j.in prin.de statu.reg.in.vj.Bal.in.l.j. colum. xiij.
versi.circa maleficiū.C.de summa trinita. ꝛ fide catho.vbi di-
cit q forenses nō ligantur pena statuti qn̄ statutum est nouiter
factuz. Antoninus in summa.j.parte.titu.xvij.§.xij.col.ij. ver
sicu.octauum est Alberi.de rosa.in dictionario.in verbo obe
dientia.iiij.§.ij.Joan.and.in regula generi.in mercu.de regu.
iur.in.vj.vbi Phi.frāc.Gem. ꝛ Phi.frācus in.c.vbi pericu
lum.§.nullo.de elec.in.vj. Collecta.in.c.qꝛ circa, de priuileg.
¶ Amplia illationē procedere etiā si monasteria sint exēpta,
141 qꝛ † ꝑ hoc nec directe nec indirecte ꝑiudicaret exēptioni mo-
nasterij, sꝫ ꝑiudicat ipsis accedētibus ſm Gemi. ꝛ Phil.frāc.
loco ꝓxime allega.intellige tn̄ hoc iuxta ea q̄.j.dicam in.ij.par
te huius.iij.ptis seu in.ij.arti.in.ij.ampliatione, ꝛ in.v.limita.
142 ¶ † Quarto infero valere statutum episcopi q ludentes ad
azardum sint excommunicati, vt vult Federi.de senis, consi.ij.
inci.statuto episcopi. Paul.de cast.in.l.j.col.j.C.de eunuch.
Ratio huius ꝛ illationis sequentis sumitur ex notatis in.c. cle
143 rici officia, de vita ꝛ honesta.cleri. ¶ † Quinto infero valere
statutū epi, q clericus ludēs ad azardū priuet bn̄ficijs, ita vult
Pan.in.c.qd sup his.col.ij.de accusa.Fel.i rub.de iudicijs.
144 ¶ † Sexto infero valere statutū epi inferens sentē. excommu
nicationis contra detinentes beneficia absqꝫ titulo, ita Pan.
in.c.ex frequentibus.per illum tex.in.iiij.notabi.de institu.fa.
c.j.de regu.iur.in.vj. ꝛ que not.in.c.in literis.de resti. spolia.
145 ¶ † Septimo infero valere statutū epi priuans bn̄ficiatos bn̄
ficijs nisi ostendant titulos suorū bn̄ficioꝝ infra mēsem, ꝛ si post
mensem nō ostēdant possunt declarari priuati, ita Joā. and.in
regula mora.in mercurial.de regu.iur.in.vj.quem ibi sequitur
Phil.fran. Alberi.in.ij.parte statutoꝝ.q.xcix.inci.itē Joā.
and. Lappus alle.lxxviij.inci.vacauerat.col.iiij.ver.ad quar
tam. Henricus bohic in.c.cum dilectus.col.fi.de ꝯsue. Fely.
in.c.licet hely.col.v.versi.quinta ꝯclusio.de simo. Alex.ꝯsi.
cxxxviij.oportune cōsideratis.col.ij.vol.j.Cardina. zaba.idē
tenet consi.xxxiij.lite.in romana.in prin.vbi limitat. Limita ēt
ꝛ intellige ꝓcedere illationē in bn̄ficijs recentibus, secus in ve
tustis in qbus sufficit clericū iurare hr̄e titu. Phil.in ꝟbo eps.
carta.ij.facit qd no. Pan.in.c.cū sup.in fi.verbis.de cā poss.
ꝛ ꝓprie.Fel.in.d.c.lꝫ hely.col.iiij.ꝟsi.iij.ꝯclusio.de simonia.
146 ¶ † Octauo infero valere statutū epi q nō residētes priuētur
suis beneficijs tūc enim nō requiritur alia monitio, sed bene re
quiritur cū vult eos declarare priuatos, iuxta.c.cū ſm leges.
de here.in.vj.ita Cardi.zaba.consi.cxxxij.incip.T.archipre
sbyter.col.iij. ꝛ consi.cxxx.incip.in quadam causa vbi dicit va
lere statutū epi q absentes canonici non percipiant nisi certuz
quid, ꝛ illationē tenet etiam Fede.cōsi.cviij.incip.questio ma-
gis. ꝛ Panor.consi.ix.incip.statuto edito.ij.parte. Jaso.in.l.
clam possidere.col.iij.versi.quinto not.ff.de acqui.poss.vbi di
cit valere statutū episcopi priuās ipso iure absentē a beneficio
sine licentia superioris vltra.xv.dies. Panor.in.c.qm̄.§.por-
ro.col.iiij.versi.si vero nō habuerint.vt lit.nō contesta. sequit
ibi Feli.col.vij.versi.aduertēdum tamē.vbi idem dicit si fera-
tur statutum cōtra nō ferentes habitum, vel tōsuram sub ꝓdi
cta pena.fa.qd no. Oldra.cōsi.clxxxj.inci.de autoritate. Cō
trariū tenet Card.floren.in.c.ex tue.de cle.residē.vt ibi refert
Jmo.monet, qꝛ vbi agit de preiudicio particulari nō sufficit ge
neralis monitio.argu.l.j.§.denuntiari.ff.de ventre inspici.alle.
etiā notata in cle.j.de iud.vbi citatio per editum solū permitti
tur in casibus de quibus ibi. Tādem ibi dicit q forte valet pro
pter consuetudinem ex qua introducta est talis potestas priua
tionis faciende.arg.eorum que notantur in.c.cū contingat, de
foro cōpe. Quid tenendum? puto primam opi. esse sequendam
vt magis communē, per ea que allegātur pro ea, ꝛ per ea q̄ di-
xi.s.in.x.conclusione. Non obstat.d.§.denuntiari, quia benefi
ciati iam satis monētur per iura vt resideant in beneficijs vt to
to titu.de cleri.non residē. Jmo aliqua vidētur priuare ipso iu
re non residentes, vt dixi.s.in.x.conclusione. Preterea prima
opin.requirit in declaratione monitionem, vnde satis moueri
specialiter dicuntur iuxta no.in.d.§.denuntiari. Item statutuz
ipsum satis monere videtur, ꝛ ideo in casu vbi alias requiritur
trina monitio ob statuti vim nulla fit monitio, vt dixi.s.hac ea-
147 dem conclusione.in.iij.ampliatione. ¶ † Amplia vt etiam ta
le statutum comprehendat beneficiatos habentes beneficia in
diocesi statuētis, lꝫ ipsi resideant in aliena diocesi ſm Fede.di-
cto consi.cviij.q.magis. ꝛ cōsi.clxxxij.statuto. Pet.de anch.
in.c.j.q.xij.in repe.de cōsti.Gemi.in.c.ij.col.vj. ꝟsi.vltimo
q̄ro.eo.titu.in.vj. Fel.in.d.c. qm̄.§.porro.colū.viij.versi. ꝛ si
statū.vt lite nō cōtest. ꝛ in.c.postulasti.col.vj.versi.vltimo ser
uit, ꝛ in.c.fi.col.xiiij.de foro compe. Jas.in.l.fi.col.iij.versicu.
decimoquarto limita.ff.de iuris.om.iudi.Car.zaba.in.c.cū om
nes.col.fi.q.xiij.de ꝯsti. Ange.de clauasio in sum.in verbo ex
cōicatio.j.§.x. ꝛ summā siluestrinā in eodē ꝟbo.ij.§.xv.versic.
secūdus est. Rō huius ampliationis est qꝛ respectu rei delictū
dr̄ factū in diocesi lꝫ ꝑsona nō residens sit extra. Dixi notāter
habētes beneficia in diocesi statuētis, qꝛ nō cōprehenderētur
si beneficia essent in aliena diocesi, autore Pan.in.d.c.postu-
148 lasti.colū.iij.versi. ꝛ ideo dicit. ¶ † Loco huius statuti cōiter
epi faciunt statutuz ꝑcipiens bn̄ficiatos residere in bn̄ficijs cu-
ratis sub certa pena nisi dispēsationē obtinuerint, ꝛ lꝫ statutum
sit bonū de se, dubito tn̄ ne fiat odore lucri apud multos, qꝛ epi
multas pecunias cōgerūt ex lr̄is dispēsationis, de nō residēdo,
an aūt licite nō disputo, mallē tn̄ nullas pecunias recipi, qꝛ ob
pecunias video epos prōptos ad dispēsandū, ꝛ curatos ob di-
spēsatiōes q̄ hn̄tur pecunia negligētes i residēdo, qꝛ vbi pctā ꝑ
pecuniā redimi pn̄t ꝟtutes negligunt ꝛ audacia pctōꝝ regnat
ꝛ ego dubito an curati taliter ꝑ epm dispēsati, cū bona ꝯsciētia
149 se absentēt a bn̄ficijs attēto † ēt q nō vꝫ ꝯsuetudo, q qs in bn̄fi
cio curato possit deseruire ꝑ vicariū, vt dn̄t Gemi. ꝛ Car.alex.
in.c.frustra.viij.dist.Fel.in.cū oēs.col.xix.ꝟsi. ꝛ inquātū.de
ꝯsti.quē seqt.d.Frāci.de ripa.i.c.cū.M. Ferrariēsis, eo.ti.
nu.xlj. ꝛ in.j.li.resp.c.xiiij.nu.xxxiij. peccat.n. mortaliter re-
150 glr † curatus in nō residēdo, qꝛ facit ꝯtra naturalē iustitiā, qua
tenet ipsemet ex suscepto officio gerere oniū xp̄i curā, teste dn̄o
Car.caieta.i summula peccatoꝝ in ꝟbo bn̄ficiū ecclesiasticū.
ij.Jo.maioris.in.iiij.sen.dist.xxiiij.q.xj.nisi al's de iure a resi-
151 dēdo sit excusatus, in multis.n.casibus bn̄ficiati ēt curati † ex
cusant a residētia, quos ponit Pan. in repe.c.extirpāde.§.q
ꝟo.col.iij.de ꝑbē. ꝛ Jo.de selua in tractatu de bn̄ficio.iiij.ꝑte
q.vj. Et si dicas ex hoc epos deludeꝛ aīas dispēsatoꝝ. Rn̄deo
in foro fori ꝓsunt dispēsatiōes, sꝫ an i foro poli dubito, ꝑ glo.i.c.
nō est.de voto q̄ dicit dispēsatū sine cā quo ad deū nō eē tutū, d
q̄ glo.lege Fel.in.c.q̄ in ecclesiaꝝ.col.ix.ꝟsi.demū in hac. de
152 ꝯsti. Preterea epi reglr̄ nō possunt dispēsare † sup nō residen-
tia, nisi i casu.c.cū ex eo.de ele.in.vj. sꝫ licētiā nō residēdi bene
pn̄t ꝯcedere.c.pen.vbi ita no. Pan.iij.no.de cle.nō residē. ꝛ
idē no. Pan.in.c.relatū circa mediū eo.tit. Jo.de sel.d.trac.
ea.parte.q.vij.in vlti.casu.qd latius nō examino, qꝛ vagarer
extra ꝓpositum. ¶ Limita illationē non procedere in bn̄ficijs
non curatis, ꝛ q̄ non requirūt residētiam ſm Ancha.cōsi.xvij.
153 incip.sup primo dubio. ¶ † Nono infero valere statutū epi, ꝑ
qd imponit penā nouam vsurarijs. Ita vult Bald.in rub.C.de
vsur.col.ij.versi.queritur hic. Ana.in.c.cū tu.col.ij. de vsur.
Idē dic si statutum epi alteret penam iuris ꝯtra vsurarios ſm
Lapp.in.c.qꝫqꝫ.in prin.de vsur.in.vj.quē ibi sequitur Gemi.
col.iiij. ꝛ Phi.frācus.col.vij.ver.i gl.ꝑsto.dicētes epm posse
154 statuto suo penā illius † .c.aggrauare, ꝛ idem tenet Ange.in
dispu.

dispu. inci. Astēsis miles, in versi. de septimo, hoc intelligens tñ verũ, dũmodo statutũ sit in vtilitatē animarũ, vide que dico ĩ. in. xvij. coclu. arti. psentis, in. xij. & xiij. illationibus. & Anc. cõsi. ccccxxv. inci. viso & diligēter. col. ij. & iij. vbi pulchre.

155 ¶ † Decimo infero valere statutum epi iponēs penã excõica. ipso iure contrahētibus matrimonia clãdestina, vt vult Car. zaba. i cle. ne romani. q. iij. de elec. post Guil. de laudu. ibi col. ij. Rõ est, qz de iure sunt phibita mrimonia clãdestina. c. j. xxx. q. v. c. cũ inhibitio. de clãde. despõ. & ideo peccãt mortalr sic contrahen tes mrimonia, vt vult mr Petrus de palude. in. iiij. sen. distin. xxviij. q. ij. arti. iiij. & dñs Card. Caieta. in summula pctõrũ in verbo mrimoniũ. §. iij. caput. vbi limitat, & idē repetit ibi. §. de-

156 cimũtertiũ caput. vide tñ que dicam ĩ. arti. ij. nu. 92. ¶ † Ad uerte tñ iuxta Guido. Briãsonis, in. iiij. sen. q. xiiij. conclu. iij. correla. ij. col. pen. post Host. q ex gñali cõsuetudine contrahentes mrimonia clãdestina sunt excõicati, qd nota, qz nouũ & quoti dianũ, licet nõ placeat Alberico in dictio. in verbo excõicatio. §. alios et, qz bm eũ sola cõsuetudo nõ sufficit, sed reqrit statutũ

157 vel sen. qd mihi placet. Dũo aũt dicat † mrimoniũ contrahi clãde- stine, not. glo. in. c. cũ inhibitio. de clãdesti. despõ. dicēs mri- moniũ dici clãdestinũ tribus modis, vno mõ qñ contrahit sine solēni tate, scdo mõ qñ nõ hñtur testes. iij. qñ nõ pmittunt bãna. Nec

158 de iure eps põt dispēsare † vt nõ obstãte q bãna nõ pcesserint possit contrahi mrimoniũ, qz. d. c. cũ inhibitio est cõciliare bm Pet. de pa. cõpatriotã nostrũ. in. iiij. sen. di. xxviij. q. ij. arti. iij. cõclu. ij. vbi tñ dicit epos ex cõsuetudine scita & dissimulata p papã di spēsare, & idē tz Heri. bohic i. d. c. cũ inhibitio. col. iij. Aste sa. in sum. ij. parte lib. viij. ti. xij. q. iij. dicit tñ dñs Pet. de pa. lo- co palle. q q pp pecunias dispēsant in bãnis cõmittũt simoniã, & illi q dãt, qz mrimoniũ est spũale & iõ simonia cõmittit si pecu nia accipiat p bñdictiõe mrimonij. c. cũ eccl'ie. c. suã. de simo. qd no. qz alicubi fit. Ponit ēt ibidē dñs Pet. de pa. sex cau- sas ob quas epi pñt sup bãnis dispēsare, qs referã, qz sunt quoti diane. Prima est in magnatibus, qz eorũ mrimonia cũ magna deliberatiõe solēt tractari per amicos. Scda qñ valde nobilis ducit ignobilē. Tertia qñ diues pauperē ducit. Quarta cũ se- nex iuuenē. Quita cũ q contrahere volũt timēt parētes. Sexta cum diu iã habiti fuerũt p cõiugibus, licet vere nõ eēnt, & pp vere- cũdiã nõ audēt publice contrahere. ¶ Puto ēt valere statutũ epi

159 † phibēs sub pena matrimoniũ contrahi p ipuberes, qz hoc est de iure prohibitũ. c. ij. de despõ. ipu. nisi vt ibi dr cã vrgentissima vrgeat vtputa p bono pacis, in quo tñ epi dispēsant ex cõsuetu- dine qd nõ iprobo, dũmõ fiat ex cã, qz ad epos spectat cogno- scere de cã interueniēte bm Host. Jo. an. ibi. sed si idistincte di spēset cũ qbuslibet & accepta certa pecunia p quolibet annorũ qui desunt ad cõplēdã pubertatē, prout alicubi fit abhorreo, & timeo ne incurrat symonia per ea que. ſ. dixi post Pet. de pa. & qz hic accipit pecunia p licētia contrahēdi sacramentũ mrimonij, ĩ quo nisi sit obstaculũ cõfert gratia gratũ faciēs, teste Richa. in. iiij. sen. dist. xxvj. arti. ij. q. iij. in resp. ad. q. preterea hic qua si vēdunt anni q nõ ptinent ad vēdētē, imo q forte nunq erũt in rerũ natura. vñ nõ est mirãdũ si ex mrimonijs sic p impube- res contractis, postea videamus seq luctuosas reclamationes, mise ra diuortia, odio quasi imortali plena, & alia q pudet in literas referre, & tñ ob pauxillulã pecuniã, nõ pudet nos esse quasi au- tores tãtorũ malorũ. (O pecũie dira fames, quot abbominatio-

160 nes i ecclesia di itulisti) & forte auctores tot heresum. ¶ † Va leret ēt statutũ epi q scientes per vnũ testem vel famam aliqd esse impedimētũ matrimonij, nõ audeant contrahere matrimonium sine literis ipsius sub certa pena, puta excõicatiõis. rõ est quia vnus testis vel fama impedit matrimoniũ cõtrahendũ. c. prete rea. de spõsal. c. sup eo. de cõsang. & affinita. ita Host. in. c. ve- niēs de eo q dux. in matri. quã poll. p adulte. vbi Cardi. alex. sequit. col. j. ¶ Idē dic si eps prohibeat fieri irrisiões & vlula- tus in celebratiõe mrimonij qd p statutũ facere debet, vt scribit Gerson in sermone habito in cõcilio Remēsi. ij. ptitione pui-

161 sione. ij. ¶ Idē dic † eps suo statuto phibeat sub pena excõi- cationis late sentētie mrimonia celebrari & solēnizari tpibus a iure prohibitis, vcz a dñica septuagesime vsq ad octauas pa- sche, & a die rogationũ, vsq ad festũ trinitatis, necnõ a pma dñi ca aduētus vsq ad epiphaniã, iuxta. c. nõ oportet. lo. ij. xxxiij. q. iiij. quorũ tēporũ misticã ratione elegãter ponit ibi Card. de turre, & latius, in. c. nõ oportet. lo. j. ead. q. & cã. Et adde q con

162 trahere † matrimoniũ dictis tpibus est pctm mortale, bm Pe trũ de palu. in. iiij. sen. dist. xxxiij. arti. j. conclu. iiij. Caieta. in summula pctõrũ, in verbo mrimoniũ. §. septimũ caput, & in ver-

bo nuptie. in fi. Clauas. in verbo mrimoniũ, ipedimēto. ij. §. ij. nõ tñ simplex contractus ēt de pñti absq solēnitate est pctm mortale, qz nõ reperit iure phibitũ, sed bñdictio spõsi & spõse, & celebri- tas cõuiuij, vt not. Goffred. in summa titu. de mrimonio contr. cõ interdi. eccle. Clauas. & Caieta. vbi. ſ. Panor. post glo. ibi in.

163 c. capellanus, de ferijs. An aũt eps † possit dispēsare, vt dictis tpibus mrimonia contrahant & celebrent, al's hic fuit dubitatũ, sed semp dixi & dico q nõ, qz. d. c. nõ oportet est cõciliare vt appa- ret ex suprascriptiõe, iõ eps nõ põt contra illud dispēsare, iuxta glo. vulga. in. c. cũ dilectus, de electio. de q glo. vide qd dixi. ſ. con clu. iij. & tãdē repperi ita tenere. R. d. Car. zaba. in. d. c. capel lanus. q. j. in fi. vbi dicit se sepe fuisse de hoc interrogatũ, qd no ta ppetuo, qz nisi repperissem, nõ poterã hoc psuadere cuidam magne dignitatis viro, tãta est horũ tēporũ ifelicitas apud quos dã, vt lz allegetur tex. nõ credãt, nisi & allegetur doctor hoc tenens

164 in terminis. ¶ † Undecimo ifero valere statutũ epi excõicãs cogētes soluere aliqd p pelle seu p charauerio trãseũtes ad se cũdas nuptias, qz faciũt contra ius pmittens libere scdo nubere. c. fi. de secũ. nup. & tales tenent actione iniuriarũ, vt scribit Joan. fab. in. §. j. sup verbo cõuiciũ institu. de iniur. Nec excusant pre textu cõsuetudinis, qz talis cõsuetudo nõ valet, vt scribit. d. Car. alex. post Host. ibi in. c. j. col. ij. de cõng. seruo. d. Rochus de curte in. c. fi. col. vij. versi. & faciũt pdicta, de cõsuetudi. & Joan. garonis in tracta. de scdis nup. in. xxxv. pena. hãc illationē po nit nr Petrus de palu. i. iiij. sen. dist. xxviij. q. ij. arti. ij. cõclu. iij. Lugduni appellat charaueria, contra quã est statutũ late snie fa ctũ a Reuerēdissimo. d. Archiepo, & difficile absoluũt cõueniē tes statuto, vt ibi vidi & bñ, qz lz viduitas sit gratior deo q cõiu giũ, ipse tñ vult volũtaria non coacta seruitia teste diuo paulo.

165 ¶ † Duodecimo infero valere statutũ epi imponens penã ex- cõicationis vtētibus lacticinijs & alijs escis prohibitis in. d. c. deniq. ita Guilier. d laudu. i. d. cle. ne Roma. col. ij. vbi Car. zaba. q. iij. in prin. & Anch. ibi añ eũ. col. ij. & Barb. post eos. col. vj. dicēs valere statutũ epi phibēs comedere carnes in pri mis diebus qdragesime put est in puincia Arelatēsi, & Lugdu

166 nēsi. An aũt circa lacticinia possit † in quadragesima eps di- spēsare, q sic ex cã, al's tenui in meo dialogo quadragesime. Et an valeat cõsuetudo q in quadragesima liceat vti lacticinijs q nõ tenet dominus Roch. in. c. fi. col. iiij. de consuetu.

167 ¶ † Tertiodecimo ifero valere statutũ epi q pseuerãs i excõi catione soluat durãte excõicatione p quolibet mēse decem, bm Host. in. c. ad aures, de simo, quē ibi sequunt Jo. an. Anto. za ba. Pan. ana. & Fel. & idē Fel. i. c. irrefragabili. §. cete. col. ij. de offi. or. Roma. sing. cccxxxv. inci. statutũ. Car. alex. in. c. qm. xviij. dist. col. iij. & hoc statutũ ē rõnabile. Prio qz nõ exi- git pecunia p excõicatione, sz pp cõtumaciã. Scdo qz timore ta lis pecunie excõicati citius petãt absolutionē, & si nõ fiat statu- tũ pp has rões, statutũ sapit simo. autore Ang. d claua. i sum ma, in verbo excõicatio. viij. §. xviij. Subijciũt tñ. ſ. noiati hone- stũ eē q prius absoluat excõicatus, postea exigat pena, sed bm Fel. vbi. ſ. hoc nõ ē necessariũ, qz vt dictũ extitit, pp cõtumaciã exigit pecunia p pena, nõ p absolutione. Est verũ q si exigeret pecunia sine rõne p absolutiõe, deberet pmo absolui q exige-

168 ret pecunia autore Car. zaba. ibi i pma oppositiõe. ¶ † Quar todecio ifero valere statutũ epi q clerici negotiãtes pdãt priui legiũ sine monitiõe, autore Pan. i. c. fi. col. ij. in pn. de vita & ho. cle. Fel. in. c. cũ sit roma. col. fi. de appel. Sed aduerte q Pan. vtit verbo forte, qz tale statutũ vr eē contra. d. c. fi. nisi dicas q loquit in snia q quã clerici negotiãtes nõ pñt puari puilegio clericali, nisi ter fuerit moniti seu citati, vt i. d. c. fi. secus i statu

169 to, facit q dixi. ſ. in. iiij. ãpliatiõe huiusmet cõclusiõis. ¶ † Qui todecimo ifero valere statutũ epi quo pcipit sub pena excõica- tiõis late snie ne qs ducat ad morte, nisi pus cõfessus fuerit pec cata sua & audiat in cõfessiõe si id petat, qz de iure com. dz cõdē- nato ad morte ministrari scrm pnie. cle. j. de penit. & remis. no- tat nr Petrus de palu. i. iiij. sen. dist. xxij. q. ij. cõclusione. j. ita Pau. de ca. in. l. acherõtas. i fi. C. d epa. audiē. idē puto dõm in sacro eucharistie, bm gl. i. d. cle. j. quã sequit Pet. de pa. i. iiij. sen. dist. ix. cõclusione. ix. Sz illa glo. nunq potuit practica

170 ori, sz an bñ, nihil dico. ¶ † Sextodecio infero valer statutũ epi excõicãs dimittētes corpora suspēsorũ i patibulis, si. n. talia cor pora nõ sepeliant, peccãt nõ pmittētes. c. qsitũ. xiij. q. ij. & affir mat Pet. de rauen. in fine sui alphabeti. nec vz cõsuetudo contra Bal. i. c. j. §. iniuria. col. ij. de pace iura fir. sequit. d. Roch. d curte i. c. fi. col. vj. versi. ex pmisso. ēt de cõsue. faciũt q notat dñs meus Phil. dec. i. l. iperiũ. col. iij. ff. de iur. om. iudi. vñ episco-

pus pōt addere iuri penā excōicationis, attenta tñ cōsuetudine prescripta, difficile esset hoc attentare, licet ego putem de iure id fieri posse tali consuetudine non obstante, per ea que dixi. §. in. xij. conclus. huius articuli.

171 ¶ † Decimoseptimo infero valere statutum episcopi p quod prohibet nullā alienationem seu locationem rerum imobilium ecclesiarū fieri per clericos sine licentia sua, vitians cōtractū, ꝛ addens penā arbitrariam, ratio est, qꝛ de iure res ecclesie nō debent vendi sine episcopo. c. placuit, cū similibus. xij. q. ij. ita vult Joan. and. in regula qui tacet, in mercurial. de regu. iur. in. vj. vbi sequitur Frācus ꝛ Panor. in. c. cū in veteri. col. iiij. de electio. ꝛ idem Panor. in. c. nōne. colū. ij. versi. ꝛ possunt, de presumptio. vbi Feli. col. ij. ꝛ idem Feli. in. c. cum nuntius col. fi. de testibus. Panor. cōsi. xj. incipiente factum sic proponitur. col. j. parte. ij. Jas. in. l. j. §. fuit quesitum. col. j. ff. ad trebellia. vbi allegat Feli. in. c. edoceri. de rescript. si tamen stante tali statuto fiat alienatio seu locatio in ipsum episcopum, videt tacite cōsentire ꝛ licentiam dare, secundum Joan. and. in. d. regula qui tacet, de quo vide Lapum in. c. per vestras, car. l. col. j. versi. ꝛ propterea de dona. inter virū ꝛ vxor. Henr. bohic in. c. cū inferior. ij. distin. in fi. de maio. ꝛ obe.

172 ¶ † Decimooctauo infero valere statutum episcopi imponēs penam excōmunicationis heredibus negligētibus exequi vltimas volūtates, secūdū Federicū de senis cōsi. xcv. incip. super dubitatione. col. fi. facit quia episcopus potest cogere debentes pia legata vt soluāt. Bal. in. l. nulli. col. fi. C. de epi. ꝛ cleri.

173 ¶ † Decimonono infero valere statutū episcopi, imponēs penas arctatiuas, vel priuatiuas executoribus testamētoꝝ si non adimpleant legata vel precepta ad pias causas infra annum. Bal. in. l. j. col. vlti. versi. vltimo qro. C. de his q̄ pe. noie, sequitur Roma. ↄsi. ccxxviij. ꝑ plena. colū. ij. ꝛ. iij. ꝛ ↄsi. ccccxxviij. in terminis. col. j. Ange. de peru. cōsi. lxiiij. inci. qm̄ nihil est. Anch. cōsi. xlv. inci. ꝑ ↄstitutiōes. Pan. i. c. nos qdē. j. nota. de testa. rō huius illationis fundat primo, qꝛ disposita ad pias causas de iure cōmuni debēt infra annū demādari executioni. d. c. nos quidē, ꝛ. l. nulli. C. de episcopis ꝛ cleri. aucten. hoc am

174 plius. C. de fideiusso. Scđo qꝛ ordinatio pie relictoꝝ † ptinēt ad epm̄. c. tua nos. de testa. §. si qs. in auc. de eccle. titu. Est tñ mix

175 ti fori cōpulsio executionis † pie cause, ſm Pano. in. d. c. nos qdē. iiij. not. ꝛ in. c. si heredes. iij. notab. eo. tit. de testa. sequit Alex. cōsi. clxx. circa. j. vol. ij. Tertio fundat in hoc, qꝛ iudex pōt remouere ꝓcuratorē negligētē. l. eū q res. C. de procu. vbi. d. Alex. ꝛ Jas. post Bal. Quarto facit, qꝛ iudex remouet tutorem negligentem. l. fina. C. de admini. tutel.

176 ¶ † Amplia primo q̄ nedū penas ꝑuatiuas ꝛ arctactiuas potest eps̄ p suū statutū apponere executoribus, sed ēt penā excōicationis autore Roma. d. cōsi. ccccxxviij. col. j. ℣. de tutore.

177 ¶ † Amplia scđo q̄ eps̄ p suū statutū pōt disponere q̄ elapso anno gesta p executores ob negligētiā ꝑuatos, sint nulla ꝛ nullius momēti, ſm Roma. cōsi. ꝓxime alleg. col. ij. versi. his tamē nō obstan. tribus rationibus per eum adductis, ꝛ Ang. d. consi. lxiiij. inci. quoniam, in primo dubio.

178 ¶ † Amplia tertio epm̄ posse disponere q̄ annus currat a die mortis testatoris. Pano. in. d. c. nos quidē. ij. notab. de testa. ꝛ cōsi. lix. inci. viso testō, col. fi. circa fi. j. parte, sed tūc subaudiri dꝫ ꝛ a die sciētie ſm Bertachi. de firmo loco stati allegādo.

179 ¶ † Amplia quarto vt valeat tale statutū ēt si nō ꝓcedat specialis monitio, qꝛ generalis sufficit, ex quo enim ignorātiā pretēdit eps̄ de executoribus ipsis q quotidie cōstituunt, satis iusta dꝫ reputari generalis monitio, vt firmat Inno. in. c. in nostra, de ꝓcurato. Bal. in. l. id qđ pauperibus. col. ij. versi. venio ad tertiū. C. de epi. ꝛ cle. Roma. d. ↄsi. ccxxviij. col. iij. ver. tertio. Bar. Anch. ↄsi. xlv. p ↄstitutiones sinodales. Feli. in. d. c. cū sit romana. col. pen. ver. nono nota. de appel. post Pa

180 ninū auditorē rote quē ibi citat, † qđ nota ꝓ mōitorijs generalibus q̄ quotidie in forma malefactoꝝ fiūt, de qbus vide Gem. ꝛ Phil. francū in. c. romana. §. sed nec. de sen. excom. in. vj.

181 ¶ † Amplia qnto vt valeat statutū epi ēt si executores sint religiosi exēpti, si delinquant in exequēdo, autore Bonifacio de vitalinis, in cle. vnica de test. col. vj. ver. ↄcludēdo p illum tex.

182 ¶ † Limita primo qn̄ executores ignorarent statutū epi. bal. cōsi. clxxj. inci. ꝑmittēda lib. iij. ꝛ i. l. id qđ pauperibus, col. iij. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ idē Bal. in. l. j. in prin. col. iij. versi. scđo nota. C. de cadu. tollen. Bartachi. de firmo. tractatu de epo. vj. parte lib. iiij. q. xxxv. vbi allegat Bal. in addi. specu. Roma. d. ↄsi. ccxxviij. col. j. sentit Pano. in. d. c. nos qdā. col. ij. ver. dic ergo. Ratio huius limitationis est qꝛ statuta episcopi nō ligant ignorātes, vt dicam. j. in. ij. articulo. Sublimita quādo esset consuetudo q̄ tempus curreret ignorantibus executoribus.

183 Brunus in reperto. iij. vol. in verbo executio. ¶ † Limita secūdo qn̄ eps̄ post annū ꝓrogasset executoribus executionē seu exequēdi terminū, qꝛ tūc nō ligant statuto, ꝛ q̄ possit prorogare tꝫ Bal. cōsi. ccvij. occurrit. lib. iij. Cal. ↄsi. v. pōt vicarius, de offi. vica. Paul. de cast. ↄsi. ccccliiij. inci. iste dn̄s, in nonis.

184 ¶ † Limita tertio ꝛ intellige q̄ tale statutū liget post annū a tp̄e mortis testatoris, ꝛ adite hereditatis, qꝛ ante nō ligat scđm Pan. in. d. c. nos qdam. col. ij. versi. dic ergo, ꝓ quo adduco notata p Bar. in. l. si in diē. ff. de ↄdi. ꝛ demon. vbi dicit q̄ si dixerit testator q̄ dētur cētū infra cētū dies intelligit a tp̄e mortis ꝛ adite hereditatis, sequuntur ibi Jmol. ꝛ Soci. iij. nota.

185 ¶ † Limita quarto q̄ tale statutū ligat a tp̄e mortis testatoris ꝛ sciētie, ꝛ sic q̄ poterit exeq ſm Bar. in. l. genero. in pe. q. ff. de infa. p. l. iij. §. si qs heredi. ff. de statu lib. sequit Jas. in. l. fi-

186 deicōmissa. in fi. ff. de lega. j. ¶ † Limita quinto qn̄ executores eēnt impediti infra annū p impotētiā facti, ꝛ incepissent exeq, vt vult Card. zaba. in. d. c. nos qdē. col. fi. in. vj. q. p regulā imputari, de regu. iur. in. vj. Jdē tenet Gemi. in. c. q̄s sit, in glo. distulerit, de elec. in. vj. sequit Fely. in. c. j. col. fi. ver. iij. limita. de testi. cog. si aūt nō incepissent infra annū priuātur potestate exequēdi, licet nō priuētur relictis sibi factis a testatore attēto impedimēto, teste eodē Cardi. zaba. loco preallega. Rō est, qꝛ ad ꝓdēdū relictū requirit monitio ꝓcedens, aucten. licet. C. de epis. ꝛ cle. qđ est notabile ſm eundem, quia est quotidianum.

187 ¶ † Limita sexto ꝛ intellige vt ꝑ dictū statutū executores priuētur potestate exequēdi ꝓcise, qꝛ nō priuātur potestate eligendi sibi ↄcessa p testatorē ſm Bar. in. l. cū qdā. col. ij. ver. ꝛ predicta. ff. de leg. ij. ꝛ in. l. executorē. C. de execu. rei iudi. vbi dicit stāte dicto statuto epi q̄ si testator legauerit centū pauperibus quos talis elegerit, q̄ licet ille nō elegerit infra annū, posse eū nihilominus post annū eligere, mouet principaliter, qꝛ ille non dr̄ proprie executor, qꝛ executor is dr̄ q habet nudū ministeriū, sequit Pet. de anch. ↄsi. cclxxxviij. in themate, ꝛ ↄsi. ccccxij. incip. ↄ̄ heredes. col. ij. Panor. in. c. si qs ↄtra clericū. col. ij. versi. nota tertio. de foro cōpe. vbi Fely. col. ij. allegat plures idē tenētes, licet Ange. d. cōsi. lxiiij. incip. qm̄ in primo dubio cōtradicat Bar. ¶ Sublimita nisi statutū epi ēt disponeret i istis habētibus eligere, qꝛ eos ligaret Panor. cōsi. lix. viso in

188 fi. versi. in. j. parte. ¶ † Limita septimo vt nō ꝓcedat illatio in executoribus q bona testatoris nō potuerūt habere ab heredibus ſm Bertachi. de firmo. in tracta. de epo. j. parte. lib. iij. q. xxij. Roma. singu. cccclxxxix. inci. statutū puniēs. Refert ꝛ sequit Fely. sandeus. in. c. nōnulli. in prin. col. xxxvj. versi. amplia ista, de rescri. fa. quod no. Bal. in. d. l. fideicōmissa p illū tex. quē ibi sequit Jas. vbi dicit q̄ fratres predicatores quibus relicta sunt cētū, vt infra annū a morte testatoris cōstruant certā capellā in eoꝝ ecclesia, alias relicto priuentur ꝛ ꝑueniat ad aliā ecclesiā cū eodē onere nō priuabūtur p lapsum anni, si dicta cētū ab herede cōseq nō potuerunt, ꝛ p eos nō stetit q̄ non perceperunt, qꝛ ante q̄s ꝑcipiant nō tenent adimplere, p tex. in d. l. fideicōmis. ꝛ p alia iura q̄ allegat. Jdē dic si legata ad pias causas essent in diē vel sub ↄditione, ꝛ dies vel ↄditio nondum euenissent p ea q̄ dicit Bar. in. l. qdā testō. §. sticbus. de leg. j. ꝛ Bal. in. d. l. id qđ paupibus. col. ij. ver. scđo qro. C. de epis. ꝛ cle. Pro ↄfirmatione huius illatiōis vide Jas. i. l. j. col. ij. ff. de

189 iusti. ꝛ iure. ¶ † Uigesimo infero valere statutū episcopi prohibens sub pena excōicationis ludos theatrales, ꝛ ludibrioꝝ spectacula cū laruarū mōstris fieri in ecclesijs. Ratio est, quia hoc est de iure prohibitū. c. cū ad decorē, de vita ꝛ hone. cleri.

190 ꝛ pulchre circa hoc scribit dn̄s † Joānes Gerson sepultura sua Lugdunū decorans in tracta. de ludis stultoꝝ, ꝛ dn̄s Tho. de vio Caietanus cardinalis sancti Xisti modernus in summa peccatoꝝ, in verbo ludus, vbi dicit q̄ ludos theatrales in ecclesia facere est peccatū mortale. ¶ Optarē vt fieret simile statutū maxime ↄ̄ presbiteros q in aliqbus locis die circūcisionis dn̄i, quē primū diē anni appellant, talia faciunt, nō solū in ecclesijs, sed infra missaꝝ solēnia vbi adest rex regū ꝛ dn̄s dominantiū.

191 ¶ Jdē dic sub eadē pena eps̄ ꝓhibeat fieri † choreas in ecclia vel cātilenas dici, qꝛ hoc ē ꝓhibitū. c. irreligiosa, de ↄsecra. distin. iij. cle. j. in prin. de celebra. missa. ꝛ tradit dn̄s Fracis. purpuratus, in. l. viuū. col. iij. ff. si cer. peta. fa. c. docet. de immunita. eccle. i. vj. ¶ Jdē puto si eps̄ suo statuto ꝓhibeat exercere choreas diebus festiuis tp̄e diuini cultus, qꝛ hoc est ꝓhibitū. d. c. irreligiosa.

irreligiosa. & vt ibi dicitur cure iudicum, id est episcoporum qui soli sunt iudices ecclesiastici in episcopatibus suis committitur, vt talia facientes puniant, perpetrant enim peccatum mortale, au thore Ricar. in. iij. sent. xxxvij. arti. iij. q. iiij. & in. d. c. probatur aperte. & in. c. qui die. de consec. dist. j. vbi precipitur, vt tales excõicentur, sed excõmunicatio non fert̃ nisi pro peccato mortali. c. nemo. xj. q. iij. ergo &c. An autem possit episcopus facere statutum per quod prohibeantur clerici & laici vltra mediaz noctem Carnisprivij se laruare & chorizare. vide Neuiza. in silua nuptial. lib. iiij. fol. mihi. lxxx. vbi tenet q̃ non, saltẽ quo ad laicos, & late disputat prout videre licet.

192 ¶ † Uigesimoprimo infero valere statutũ episcopi per quod prohibet christianis ire de nocte die Ueneris sancta ad ecclesiam sub certa pena, quando ex causa hoc fit, puta q2 non obseruatur honestas & sanctitudo in ecclesijs. ita Panor. in. c. j. colum. ij. de rap. Soci. ɔsi. cclxxj. in presenti. col. iij. lib. ij. Marsil. in. l. infans. col. v. ff. ad. l. corne. de sicca. Ratio huius illationis est honestas & sanctitudo q̃ dʒ suari in ecclesia. d. c. decet.

193 ¶ † Uigesimosecundo infero valere statutum episcopi prohibens dormire in ecclesia de nocte in vigilijs festoꝝ beate Marie, vel alicuius sancti, & imponens sniam excõicationis contra faciẽtibus, dormire enim nõ licet in ecclesia nisi necessitatis cã in custodibus. c. nõ oportet. lo. ij. xlij. dist. ẽm intellectum Hugo. quez ibi referunt Archid. & vterqʒ Cardi. facit. c. decet. de immuni. eccle. lib. vj. & melius. d. cle. j. de cele. mis. Horanter dixi prohibens dormire, q2 si aliqui vellẽt vigilare prout in prin

194 cipio christianitatis † in Basilicis martyrum fideles faciebant, transigentes noctez in psalmis, orationibus, & canticis, videtur q̃ episcopus statuto suo hoc prohibere nõ possit, q2 hoc defendit ostendens esse licitum, & honestum diuus Hieronymus epistola ad Riparium, cuius initiũ est, acceptis, & in libro ad Uigilantium. incip. multa in orbe. Et vt inquit Card. de tur. in. d. c. irreligiosa. de consec. dist. iij. olim in vigilijs festorum dieruz masculi, & femine cum luminaribus in ecclesijs pernoctabant, & propter talem pernoctationem dies illi dicebantur vigilie, nisi forsitan fierent turpia in talibus vigilijs prout hodie fieri videmus, in quibus viri mixti mulieribus choreas ducunt in ecclesijs, & cantilenas turpes decantant, & alia plura perpetrant, que nec casto ore dici, nec castis auribus audiri, nec castis di

195 gitis scribi, nec castis oculis legi possunt. † Ideo vt attestatur Card. de tur. loco preallegꝰ. ppter huiusmodi excessus loco vigiliarum predictarum fuerunt instituta ieiunia. Propterea bone memorie, & maxime doctrine viteqʒ inculpate. R. do. Claudius de Seysello quondam archiepiscopus Taurinensis tempore quo studijs Taurini operam dabam, huiusmodi vigilias nocturnas in ecclesijs sue diocesis fieri prohibuit, quod quidez statutum propria manu ipsius reuerendissimi domini scriptum, hʒ quidam mihi intimus amicus vtriusqʒ iuris doctor hic, & q2 est dignum lectu, & formã ɔdendorum statutorum episcopis tradens, hic inserere optimũ duxi nihil prorsus omisso vel addito.

196 ¶ † Claudius de Seysello Dei, & apostolice sedis gratia archieps Taurinensis. Uniuersis presentes inspecturis salutez. Antiquus humani generis hostis nunqʒ cessat sub specie boni, mala mortalibus sugere, qui est illi precipuus fallendorum hominum modus, idqʒ quum infinitis experimentis cunctis mortalibus iam satis superqʒ sit compertissimum. Inter cetera tñ illud non est ɔtemnendũ. Quod sub obtentu religionis certaꝝ festiuitatum vigilijs in ecclesijs, que in honorem sanctorum illorũ sunt consecrate, taz viri q̃ mulieres nocturnas vigilias agunt, nonnulli voto, alij deuotione constrictos se asserentes. Quod & si a quibusdam pia religiosaqʒ mente fieri arbitramur, quotidiana tñ rerum experientia multo plura in ipsis vigilijs mala, & qudez enormia perpetrari, q̃ bona & pia opera fieri cõpertissimũ nobis est, nam preterq̃ q̃ passim per ecclesias, & ad ipsa altaria magna noctis parte viri mulieribus pmixti accubant, & multa scurrilia, atqʒ inhonesta verba proferunt, nõnulli iniquitatis filij sola libidinis causa eo accedũt, & mulieres spurcissimas, et sermonibus ad omne turpitudinis genus concitant, & turpiter etiam attrectant, & contingunt, atqʒ alia que dictu sunt obscena atqʒ vllo Dei timore cõmittunt, quodqʒ excedit omnis sceleris inanitatem, inuenti sunt paucis ante diebus, qui puellas ex ipsis locis sacris a matrum & propinquorum manibus vi aperta p medias excubantium turbas extraxerunt, & fortassis et̃ stuprarunt. Eoqʒ (proh pudor) audacia, temeritasqʒ perditissimoꝝ hominum, deiqʒ contemptus processit, vt ne nos quidem in ecclesia nostra cathedrali, hunc abusum etiã presentes corrigere potuerimus, quin & si non grauia illa (quod ad nostram notitiã deuenerit) multa tñ inhonesta & lasciuia in vigilia natiuitatis beati Joãnis baptiste patroni nostri non ignoramus dicta factaqʒ fuisse, quo facilius inducimur, vt credamus in alijs locis, presertim campestribus longe deteriora cõmitti. Idqʒ plurium fidedignorum, ac religiosorum virorum querelis, & attestationibus ad nos est perlatum. Quibus scandalis stimulante conscientia pro debito pastoralis officij (quantum cum Deo possumus) obuiare cupiẽtes, ɔsiderãtes q̃ tales vigilie que in primitiua ecclesia feruẽte deuotione ad Dei & sanctoꝝ eius cultũ fuere institute, ob similes causas posterioꝝ põtificũ decreto sublate fuere, & ad ieiunia ɔuerse. Quodqʒ supstitiosum videtur persuadere fidelibus, sanctorum suffragia facilius noctu quam interdiu, & in turba, ac tumultu quaz in abditis & penetralibus locis impetrari, quum saluatorem nostrum testem habeamus, q̃ in cubiculo clausoqʒ ostio q̃ in ipsis etiam ecclesijs pro palam & spectante populo orationes, & ceteras pias actiones Deo esse gratiores. Memores quoqʒ illius increpatiõis apostolice qua corinthios (qui non ad turpia & enormia perpetrãdũ sicut. ij.) sed ad comedendum, & bibendum in ecclesijs ɔueniebant, vehementer coarguit. Et ad extremũ illud saluatoris nostri exemplũ ante oculos versantes, qui non hec nefanda, atqʒ execranda agentes, sʒ ea que in vsum sacrificioꝝ necessaria erant, emẽtes & vẽdentes impetu quodam prope furibundo a templo expulit, dicens domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum. Illius igit̃ exemplo, & vt ɔfidimus spiritu ducti, atqʒ auctoritate suffulti, ac de fratrum nostroꝝ ecclesie nostre canonicoꝝ ɔsilio, hoc decreto perpetuo, omnibus, & singulis personis vtriusqʒ sexus cuiuscunqʒ gradus, status, aut cõditionis existant sub interminatione diuini iudicij, & excõicationis late snie penam inhibemus. Ne decetero in aliqua ecclesia oratorio, capella, vel loco sacro diocesis nostre, tales vigilias, & ɔgregationes faciant, neqʒ sub voti, aut deuotionis alio ve pretextu post primam horam noctis vsqʒ quo prima missa in dictis ecclesijs sacrisqʒ locis celebretur, seu pro illa signum campane detur vigilet, aut pernoctet. Excepta vigilia natiuitatis dñi nostri IESV Christi, que ob nocturna officia vniuerso orbi est celeberrima, alijs vero festiuitatibus si in aliqbus ecclesijs nostre predicte diocesis ex antiqua ɔsuetudine officium matutinale deuote dici, & populus admitti ɔsueuerit. Illud post cõpletorium vigilie hora cõpetenti celebrari mãdamus, ita vt in noctis crepusculo sit finitũ, sicut in ecclesia nostra predicta in vigilia natiuitatis beati Joannis baptiste, ex laudabili ɔsuetudine, ob deuotionem populoꝝ fieri ab antiquo ɔsueuit, inhibentes propterea & mãdantes omnibus & singulis ecclesiaꝝ sacrorũqʒ locoꝝ predictoꝝ curam & regimen siue custodiã habentibus, sub suspensionis a diuinis per mensem si sint sacerdotes, ceteris vero sub eadem excõicationis pena quam ipso facto si cõtrafecerint, vtriqʒ incurrant, necnon alia grauiore pro modo culpe per nos vel successores nostros imponenda, ne tales vigilias in ecclesijs sibi vt premittit̃ cõmissis fieri procurẽt, aut permittant, verum ipsas ecclesias post horam primam noctis vsqʒ ad auroram (exceptis casibus & tpibus predictis) clausas teneant.

¶ Non subditos vere nostre iurisdictioni tam seculares quaz regulares quorũcũqʒ ordinum in diocesi nostra cõmorantes, p viscera misericordie Dei nostri hortamur & obtestamur, vt ipsi in ecclesijs & oratorijs suis idem seruari faciant, exceptis personis que ẽm eoꝝ statuta regularia in officijs nocturnis admittere consueuerunt, & in quibus omnis omnino suspitionis materia cessat. Et ne cuiquam sub obtentu votorum forsitam super premissis vigilijs emissorum ex hoc scrupulus relinquatur, omnibus & singulis in prefata diocesi nostra curam animarum pro tẽpore exercentibus, nec non religiosis, & alijs quibus ex priuilegio confessiones audire, & confitentes absoluere, est permissuz, harum tenore permittimus & concedimus, vt cum quibusuis psonis super talibus votis & vigilijs in ecclesijs vt premittitur certis noctibus faciendis, auctoritate nostra, dispensent illaqʒ vota in alia pia opera prout eorum conscientia dictauerit cõmutent. Que vt ad Dei, eiusqʒ gloriose matris, ceterorũqʒ sanctoꝝ honorem & animarum salutem rata sint has in testimoniũ cõcessimus. Satis.

197 ¶ † Uigesimotertio infero valere statutum episcopi prohibẽs sub pena excõmunicationis comedere, & cõuiuia in ecclesijs facere, q2 comedere in ecclesia & cõuiuia facere est prohibituz. d. c. non oportet. xlij. dist. facit. l. basilicam. in. fi. C. de operib. publicis. Et aduerte qđ in. d. c. non oportet prohibetur fieri aga

pe, sed autore domino Altiato in libro pretermissorum. libri cõmuniter sunt corrupti ⁊ debet legi loco agape eilapina, quoniã agape dilectionem significat, verum ego puto bene legi aga-
198 pe, quia † ea dictione vsus est diuus Hierony. in epistola ad Eustochium incip. audi filia. col. xij. ver. auaritie quoq;, vbi incomparabilis vir Desiderius Erasmus in scolijs suis dicit appellari ꝓprie agapem ꝯuiuium qđ fit pauperibus, qđ vulgo ẽt in gallijs, ⁊ in hollandia appellat̃ charitas, idem ẽt appellat̃ in hac patria Brixie, ⁊ presertim in oppido Montisupelli, vbi die Carnisprïuij ex liberalitate cuiusdam olim dñe ipsius oppidi, dat̃ singulis pauperibus euntibus ad ecclesiam frustrũ lardi salsi, sufficiẽs ad esum vnius diei, ⁊ ibidẽ appellat̃ talis eleemosina charitas, ⁊ census debiti pro tali eleemosina appellant̃ redditus charitatis ab incolis, ⁊ ego ipse aliquot annuales mẽsuras frumẽti debeo illi eleemosine, impositas super fundo domus mee paterne in pago Benoti site.
199 ¶ † Fallit primo dicta illatio qñ necessitatis cã qs comedere vellet in ecclesia, vtputa recipiendo pauperes trãseũtes. c. nulli. xlij. di. vel si non auderet qs exire ecclesiã, vel qñ oẽs domus essent cõbuste, ẜm Hugo. quem ibi sequit̃ Card. alexã. in d. c. nulli. de quo vide do. Francis. de ripa in trac. de peste. j. par. in ix. priuileg. pestis, vbi dicit tpe pestis posse comedi in ecclesia.
200 ¶ † Fallit scđo qñ ꝯuiuia non fierẽt in ecclesia, sed in vestibulo, id est in porticu. arg. c. j. de deci. vbi not. Panor. ij. nota. ꝙ obseruaui in parrochijs meis sancti Romani miribelli, ⁊ beate Marie Tramosarũ. Nam parrochiani solebant die penthecostes celebrare ꝯuiuium confratrie sancti spiritus in ecclesia, ego hoc ꝓhibui, ⁊ permisi ꝙ celebraret̃ in cimiterio.
201 ¶ † Uigesimoquarto infero valere statutum epi ꝓhibens sub pena excõicationis late sñie tolli imagines de ecclesia, nam de iure omissum est eas tenere. c. perlatũ. c. venerabiles. de cõse. dist. iij. ⁊ do. Card. de tur. cre. in. d. c. perlatum. post Thomã ⁊ Bonauen. collegit tres rõnes ꝑsuasiuas dictoꝝ capitulorũ. Prima est ꝑꝑ simplicium ruditatẽ. Scđa ꝑꝑ affectuum tarditatem. Tertia ꝑꝑ memorie labilitatẽ, de ꝗbus imaginibus multa scribit do. Jo. de sel. in trac. ꝺ benefi. par. j. q. v. ⁊ qũo dẽant adorari docet Gerson in trac. ꝺ directio. cordis ꝯsideratione. xv. ⁊ Jo. mai. in. iij. sen. di. xxxvij. q. xxj. Gabriel biel sup sacro canone. lectione. xlix. Eps ergo ꝯtra non obseruantes illa iura potest addere penã. Et si vis hr̃e rñsũ ad aliqua argumẽta hereticoꝝ modernoꝝ qui in Germania (heu prob dolor) hoc anno. M. D. xxviij. ꝯfregerunt imagines sanctoꝝ in ecclesijs cõstitutas. lege Card. de tur. in. d. c. perlatũ. Quod si dicas san-
202 ctum Epiphanium epm Salamite † Cipri. inter epistolas diui Hierony. in epistola ad Joan. epm Hierosolimitanũ, cuius initium est, dño dilectissimo. col. fi. quam epistolam diuus Hierony. ex greco in latinũ transtulit. Reprehẽdere ponẽtes imagines in ecclesia. Immo asserit se scidisse velum pẽdens in foribus cuiusdã ecclesie, habens tinctam seu depictam imaginem quasi Xpi, vel alicuius sancti, qꝫ esset ꝯtra auctoritatem sanctarum scripturaꝝ. Ad hoc rñdeo dandam esse veniam Epiphanio, qꝫ tpe illo nũdum erat ab ecclesia determinatum, prout po-
203 stea † fuit in sexta synodo, vt pꝫ in. d. c. venerabiles, de qua sexta synodo in qua interfuerunt. cclxxxix. epi fit mentio in. c. sexta synodo. de ꝯsec. dis. iij. in. c. sexta synodus. ⁊ in. c. prima autem synodus. §. fi. xvj. di. que fuit celebrata tpe Agathonis pape, vt ibi dr̃. qui Agato rexit ecclesiam Anno dñi. dcci j. teste Platina in vita illius, ⁊ sic longo tpe post Epiphaniũ qui floruit circiter quadringentesimũ annũ dñi, qꝫ tpibus diui Hieronymi, vt attestat̃ ipse Hieronymus in cathalogo scriptoꝝ, erat in viuis, ⁊ longo post tpe Gregorius papa post approbauit dictam synodũ, vt videre lꝫ in. d. c. perlatum, magis igit̃ credẽdũ est dicte sexte synodo, ⁊ Gregorio, ꝙ̃ Epiphanico viro alioqn doctissimo simul ⁊ sanctissimo, qꝫ eius opinio fuit correcta ꝑ dictam sanctam synodum, ⁊ opinioni sancte correcte per ecclesiã
204 † non est adherendũ sed potius ecclesie, vt not. Panor. post Inno. ⁊ Jo. and. in. c. ne innitaris. de cõsti. vbi Fely. col. fi. ver. fallit tertio. ⁊ do. meus Philip. deci. in. j. lect. col. v. ver. tertia ꝯclusio. Et si forte dicas esse preferendam opinio. Epiphanij, qꝫ est roborata auctoritate sacre scripture, iuxta gl. in. c. de libellis. in verbo illoꝝ. xx. di. que est singularis, ẜm Roma. singu. dclxxxvij. incip. dicas, ſꝫ est similis glo. in. c. placuit. xxxvj. q. ij. ꝙ autẽ opinio Epiphanij sit roborata testimonio sacre scripture pꝫ Exo. c. xx. vbi dr̃, non facies tibi sculptile, nec oẽm similitudinem que est in celo ⁊ in terra, idem legit̃ Leuit. c. xxvj. ⁊ in Deutero. c. iiij. Ad istud ego rñdeo, papam ⁊ sanctã synodum in hoc casu ex tribus causis. s. relatis ꝺterminasse ꝯtra ius diuinũ, vel saltem declarasse illud ius diuinum ex dictis causis non hr̃e locũ in hoc casu, prout potest, vt not. in. c. que in ecclesiaꝝ. de ꝯsti. ⁊ in. l. oẽs populi. ff. de iust. ⁊ iu. ⁊ in. l. fi. C. si cõtra
205 ius vel vti. pub. † ⁊ tali casu non habet locum. d. glo. vt dñt Fely. ⁊ do. Deci. in. d. c. ne innitaris. ⁊ idẽ do. Deci. in. l. j. post modernos. col. v. ff. si cer. pet. ꝓpea preferenda est opinio ecclesie opinioni sancti Epiphanij, facit qꝫ sacra scriptura hꝫ auctoritatem ab ecclesia, dicente Augustino ꝯtra epistolaꝫ Manichei. Ego euangelio non crederẽ, nisi me catholice ecclesie cõmoneret auctoritas. Posset ẽt eps facere alia statuta ꝯtra hereses dãnatas iam a iure canonico, quas hoc infelici tpe renouauerunt Germani aliqui, subuertẽtes plebes, sed Deo ꝓpitio multi viri docti, ⁊ christianissimi ibi adhuc existentes breui oĩa sedabunt, ⁊ gentem illã ferocẽ ad pristinos mores reducent.
206 ¶ † Uigesimoquinto infero valere statutum epi, ꝙ celebrantes duas missas in die sint ipso iure suspensi ab ingressu ecclesie ratio est, quia non licet sacerdoti celebrare nisi vnam missam in die, dempto die natiuitatis Christi. c. hac nocte. de ꝯse. dist. j. ita vult Pet. de ancha. in. c. fi. colum. penulti. ver. vltimo qui matri. accusa. possunt.
207 ¶ † Uigesimosexto infero valere statutum epi prohibens sub excõicationis pena ingredi processionaliter parrochiam alterius eo inuito saluis priuilegijs apostolicis. Ratio est qꝫ nõ est licitum ingredi parrochiam alterius ad diuinum officium exercendum eo inuito. c. scriptum. vij. q. iij. c. nullus. ix. ques. iij. ita vult Gemi. in. c. ij. colum. v. versi. quero episcopus. post multos quos alleg. de consti. in. vj.
208 ¶ † Uigesimoseptimo infero valere statutum episcopi prohibens oĩbus presbyteris sub pena excõicationis vel alia ne diebus dñicis, ⁊ alijs festiuis celebrent missas in ecclesijs parrochialibus ante missam parrochialem. Ratio est, qꝫ de iure ⁊li-
209 bet christianus tenet̃ audire missam suam † parrochialem, vt scribit Lap. alleg. lviij. Collectarius in. c. j. de fer. Zaba. in clemẽ. j. in prin. viij. no. de cele. missa. Panor. in. c. vt dñicis, per illum tex. de parroch. ⁊ est glo. in cle. i. de celeb. missa. vbi omnes. Intellige tñ vt declarat Zanetus in repe. c. i. in materia casuum ꝯscientie. q. xi. ⁊ ꝯuenit ꝙ audiat̃ a ieiuno teste Gersone in trac. de modo viuendi oĩum fidelium, ꝯsideratione. iij.
210 ¶ † Nec sufficit audire quãlibet missam, sed magna missa debet audiri, vt not. idem Panor. in. c. i. col. iij. vers. vltimo hic.
211 de vi. ⁊ ho. cle. † Que magna missa dꝫ esse de officio diei ẜm eũdem Panor. ꝯsi. cix. quidaꝫ ꝯdidit. parte. ij. ⁊ de his vide do. Hierony. ab angesto cuius aliqñ auditor fui in lib. moraliũ. c. vij. ⁊ do. Bausardum doctorẽ sicuti dictus do. meus Hiero. parisieñ. in trac. de diuino offi. misse. parte de canone. §. ⁊ oĩum circunstantium ⁊c. col. ij. ⁊ do. Jo. maio. in. iij. sen. dist. xxxvij. q. xviij. ver. superius de primo. Cardi. de tur. cre. in. c. missas. de conse. dis. j. qñ enim presbyteri nõ curati ante magnam missam celebrant paruas missas retrahuntur parrochiani ab auditione magne misse parrochialis, ⁊ si id faciant sine cã peccant, vnde eps potest adiuuando ius prohibere ⁊ apponere penã ne id fiat. Nõ posset tñ eps statuere ꝙ simplices presbyteri dictis diebus nullas missas celebrent, qꝫ esset Lutherũ sequi. de quo vide do. Jodocum in Antiluthero lib. ij. c. viij.
212 ¶ † Uigesimooctauo infero valere statutum epi per qđ prohibet abesse ab ecclesia parrochiali diebus festiuis solennibus sub pena centum solidoꝝ, vel alia, ita vult summa Siluestrina in verb. excõicatio. ij. §. ix. ⁊ fieri optat Gerson in sermone habito in ꝯcilio Remenñ. incip. bonus pastor. iij. partitione. prouisione. iiij. Ratio est, qꝫ hoc de iure ꝓhibitum. c. si qs ẽt extra parrochias. de ꝯsec. dist. j. ita vult Specu. tit. de ꝯstit. in prin.
213 Ideꝫ dic si faceret † eps statutum ꝓhibens sub pena certa ne diebus predictis aliquis clericus celebret in oratorijs priuatis sine licentia, per. d. c. si qs. ⁊ iura alleg. in preced. illatione.
214 ¶ † Uigesimonono infero valere statutum episcopi ꝓhibens sub certa pena oĩbus curatis diocesis, ne peregrinos presbyteros admittant ad administrationẽ sacroꝝ sine suo mandato, qꝫ tales sine literis suoꝝ epoꝝ vel alia ꝓbatione nõ debẽt permitti publice celebra. c. cũctis. xvi. q. i. no. Bertach. in trac. ꝺ epis. ij. parte. lib. iiij. q. xxxvij. ⁊ ꝓbat̃. c. tue. lo. i. de cle. pereg. ne decipiãt populũ, si non sint ꝑsbyteri. c. de hoĩe. de cele. miss.
215 ¶ † Trigesimo infero valere statutum epi precipiens sub pena excõicationis late sñie solui decimas, qꝫ decime debentur ꝺ
216 iure diuino ⁊ positiuo. c. tua. lo. i. de deci. † ⁊ pñt oẽs cõpelli ꝑ censuram ecclesiasticã eas soluere. c. nũcios. c. ad hec, cũ multis simi.

tis simi.eo.ti.etiam per monitoria generalia que in forma male
factoꝝ vocant.glo.in verbo premoniti.in cle.dispẽdiosam.vbi
217 oẽs.de indi.imo prelati † peccant non monendo,⁊ cõpellendo
subditos,vt decimas soluant,authore Panor.in.c.puenit.per
illum tex.de deci. De quibus omnibus late dicam Deo propi
tio in meo tract.de deci.iam incepto. Optarem tñ prelatum in
hoc vti discretione ⁊ prudentia,vt si videat non prodesse statu-
tum,reuocet per ea que dicũtur in.c.in aliquibus.de deci.⁊ in.
c.ab excommunicato.de rescrip.⁊ que not.dominus Jo.maio
ris.in.iij.sen.dist.xxxvij.q.xxxvj.col.viij.
218 ¶ † Trigesimoprimo infero valere statutum epi precipiẽs sub
pena excõmunica.vel alia pena pecuniaria custodiri chrisma,
⁊ eucharistjam sanctam in loco honesto sub custodia clauium,
prout de iure precipitur.c.j.de custo.eucha. Idem dic si faciat
statutũ sub tali pena,vt vasa ⁊ vestimẽta ad altare dputata sint
munda,prout iubetur in.c.ij.eo.titu.
219 ¶ † Trigesimoscdo ifero valere statutũ epi mulctãs ⁊ puniẽs
curatos ⁊ vicarios quicꝗ exigentes pro administratione sacra
mentoꝝ,ꝓut iure simpliciter ꝓhibet.c.non satis.c.ecclesie.de
simo.nisi qd ꝯsuetum est dari.c.ad apostolicam.eo.tit.
220 ¶ † Trigesimotertio infero valere statutum epi apponens pe
nam clericis portãtibus vestes viridis,vel rubri coloris,vel al-
terius facture ꝗ precipiatur.in cle.ij.de vi.⁊ ho.cler. Idem di
cendum est de omnibus que habentur de vi.⁊ ho.cle.in antiq.
⁊ sexto,que referre longum esset.
221 ¶ † Trigesimoquarto infero valere statutuȝ epi addens penã
clericis in sacris ꝯstitutis tenentibus canes venaticos,⁊ accipi
tres,qꝛ hoc de iure ꝓhibet.c.j.de cle.vena.imo nõ valet ꝯsue-
222 tudo † ꝙ cã voluptatis liceat clericis venari,vt post.d.host.scri
bit Ana.in.c.ij.eo.ti.sequit do.Roc.in.c.fi.col.iiij.de ꝯsue.
statutũ tñ epi intelligẽdũ est de venatione ꝓhibita de iure cano
nico,non de permissa.Gemi.in.c.i.col.ij.de iur.calum.in.vj.
223 ¶ † Trigesimoquinto infero valere statutum epi imponens
certã penã clericis in sacris ꝯstitutis tenentibus secũ mulieres
suspectas qꝛ hoc est ꝓhibitũ.c.j.de coha.cler.⁊ mulie.
224 ¶ † Trigesimosexto infero valere statutuȝ epi imponẽs certã
penã blasphemãti Deũ,vltra penã iuris positã in.c.ij.de mal.
225 ¶ † Trigesimoseptimo infero valere statutum epi ꝓhibẽs sub
certa pena ꝑ eũdẽ duas parrochiales ecclesias eodẽ tpe ad fir
mã tenere,qꝛ de iure qs nõ põt hñe plures vicarias.c.ij.de of.
vica.fa.qꝛ ꝓhibent hñi plures parrochiales ecclesie in cõmẽ-
dam ẽt ad tps.c.nemo deinceps.de elec.in.vj.
226 ¶ Trigesimooctano infero epm posse suo statuto iponere pe-
nã certã curatis ⁊ vicarijs alienos parrochianos ad sacra ad-
mittẽtibus,qꝛ hoc est iure ꝓhibitũ.c.vt dñicis.de parr.iã alle.
227 ¶ † Trigesimonono infero valere statutũ epi puniẽs certa pe
na excõicatos ingredientes ecclesiam tpe missarum, hoc enim
est eis de iure ꝓhibitum,vt dicit Goffr.in sum.ti.de sen.excõ.
in prin.⁊ Hosti.in sum.eo.ti.§.quot sunt spẽs.dixi tpe missarũ,
228 qꝛ alio tpe dũmodo † soli ingrediantur pñt intrare ecclesiam,⁊
ibi orare,ꝫm Clauas.in sum.in verb.excõicatio.viij.§.iiij.
229 ¶ † ¶ Quadragesimo infero valere statutum epi precipiens
sub pena excõica.nõ admitti ꝗstores sine mãdato suo,qꝛ ita iu-
re cauet.c.cũ ex eo.de pe.⁊ remis.cle.abusionibus.eo.tit.eps
ergo adiuuãdo ius cõe põt addere penã excõica.vel aliam.
230 ¶ † Quadragesimoprimo infero valere statutum epi excõicãs
omnes turbatores iurisdictiõis spiritualis. Ratio huius est,qꝛ
de iure tales pñt excõicari.c.pen.de fo.compe.in.vj.c.cõque
stus.eo.tit.in antiq.vbi excõicari debent turbantes iurisdictio
nem ecclesie tpalem,qꝛ cõmittunt quasi sacrilegium.
231 ¶ † Quadragesimoscdo infero valere statutum epi ꝓcipiẽs
sub certa pena reuelari legata pia,si enim eps põt cogere ꝑ sen
ten.excõica.solui legata pia.c.nos quideȝ.c.tua nos.de testa.
potest ⁊ cogere per eandem censuram,vt reuelentur,argu.l.ad
rem mobilem.⁊.l.ad legatum.ff.de procu.
232 ¶ † Quadragesimotertio infero valere statutuȝ epi probibẽs
sub excom.pena vel alia parentibus, ne infantes minores in le
cto secum dormire faciant,ita Card.zaba.in.c.quesituȝ.de pe
ni.⁊ re.nam hoc est de iure ꝓhibitum.c.ꝯsuluisti.ij.qõ.iiij.vbi
bonus tex.⁊ si aliter faciãt,⁊ aliqd sinistri,vel mors sequat,gra
uiter sunt puniẽdi.c.de infantibus.de his qui filios occid.vbi
Panor.dicit parentes esse in culpa graui si filios collocent in
lecto,⁊ inde mors sequatur,⁊ que penitentia sit imponenda,vi
de Panor.in.c.quesituȝ.col.j.de peni.⁊ re.⁊ Gerson in trac.
de visita.prelato.c.j.col.iij.vbi dicit ꝙ si sit occultuȝ,⁊ sine cul
pa non debet imponi penitentia publica.
233 ¶ † Quadragesimoquarto infero valere statutum epi ꝓhibẽs
sub excõic.pena vel alia sepeliri corpora vsurarioꝝ in terra be-
nedicta seu cimiterio,qꝛ tales de iure prohibentur qñ sunt ma-
nifesti.c.qꝛ in omnibus.de vsur.immo sepelientes si sint mani-
festi vsurarij sunt ipso iure excõicati.cle.j.de sepul.episcopus er
go adiuuando ius potest addere aliam penam.
234 ¶ † Quadragesimoquinto infero valere statutum epi ꝓhibẽs
sub excõmunica.pena late sententie vel alia,extra casus de iu-
re permissos,trahi clericum coram iudice laico, arg.bon.in.c.
pen.de foro compet.in.vj.s.iam allega.
235 ¶ † Quadragesimosexto infero valere statutũ epi ꝓhibẽs sub
pena excõic.vel alia passim ostẽdi reliqas,aut eas vẽdi,vel ex-
tra capsam antiquã deponi,prout de iure ꝓhibet in.c.ij.de re-
liq.⁊ vene.sanc. Possem discurrere per libros decreti, decre-
taliũ,sexti,⁊ clemẽtinaꝝ, ⁊ infinitas similes illationes facere,sȝ
non est necessariũ,quum prehabitis precedẽtibus, qlibet ẽt me
diocriter doctus queat per se similes facer̃. Nec ego tot illatio
nes ꝯgessissem,nisi fuisset scandaluȝ aliquoꝝ indoctoꝝ qui ob-
gãniunt ꝯtra statuta epoꝝ penalia ⁊ laicos ab obediẽtia subtra
hunt. Et qꝛ cõiter vidi esse statuta epoꝝ de ꝯtentis in dictis il-
lationibus,vt ipsis indoctis esset preclusa via murmurandi,fe-
ci illationes per quas summatim apparet de ratione talium sta
tutorum penalium,ideo parcant ⁊ dent mihi veniam docti(si ta
men sint aliqui)qui has nugas nostras legent.
236 ¶ † Quero circa predictã ꝯclu. An per penã appositã a statu
to epi cẽseat esse recessum a pena iuris cõis. Non repio in spẽ
tactã qõnẽ in statutis epi,sed loquendo gñaliter de statutis,re-
perio Bar.in.l.j.ff.vi bo.rap.tenere ꝙ non. Et idẽ tȝ Bal.in.
l.in eũ.C.de fur. Panor.in.c.de causis.col.pe.ver.aduerte la
tius.de offi.deleg.⁊ multi alij ibidẽ relati ꝑ do.meũ Phil.de
ci.col.ix.ver.in fi.gl.vltra quos adde idẽ tenere Collect.in.c.
lȝ.col.fi.de pen.Gemi.⁊ Phil.franc.in.c.felicis.§.per hoc.
de pe.in.vj.Fely.in.c.ꝙ olim.ver.prima pena.de iude. Mo-
uentur principaliter predicti ꝑ.l.quotiẽs.ff.de act.⁊ ob.ꝯtra opi.
tȝ Albe.in trac.sup statutis.par.j.q.viij. Gui.pape in cõmẽ.
statuti,si qs per lr̃as.in glo.vltra penas.col.ij.Bal.in.l.data
opa.col.iiij.ꝟ.itẽ notãd.C.q accu.nõ po.⁊ i.l.q sepulchra.i fi.
C.de sepul.vio.vbi Saly.late ꝯprobat.Ang.in.§.fi.in auc.de
sanct.epis.⁊ multi alij idẽ tenẽt quos referũt Aret.insti.de pe.
temere litigã.col.j.do.meus in.d.c.de causis.Alexã.in.l.j.§.
hoc edictũ.ff.de no.ope.nũ.Jas.in.§.tripli.col.viij.vers.in illo
articulo.insti.de act.vltra quos adde idẽ tenere Card.alex.in
c.eos.in fi.l.dist.mouent principalr isti,qꝛ cũ statutũ addit ali-
qd ad ius cõe vel dtrahit idẽ efficit ius ꝓpriũ loci,in quo fit sta
tutũ ipȝ,⁊ nõ amplius ius cõe est in illo loco.l.ius ciuile.ff.de iu
sti.⁊ in.alleg.ẽt not.in.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de his q no.
infa.⁊ adducũt ꝓ casu.l.q cũ vno.§.qui post desertionẽ.ff.de re
mili. Quid tenendũ? Panor.in.d.c.de causis.dicit primam
opi.verã ⁊ cõem,sed do.meus ibidẽ dicit post Albe.⁊ Pau.
de ca.totũ mundũ tenere ⁊ obseruare scdaȝ opi.in pratica,⁊ est
magis cõis ⁊ equa teste Hippo.de marsil.in prati.causaꝝ cri-
mi.in.§.ꝗrit.col.iij. Ego aũt quo ad ꝓpositũ ⁊ statuta epi,sic di
stinguerẽ,aut eps imponit penã vltra penã impositã a iure ciui
li,aut statutis laicoꝝ,aut suis,seu suoꝝ predecessoꝝ ꝓ eodẽ de-
licto per statuta sua.⁊ hoc casu puto esse recessum a pena iuris
ciuilis,⁊ statutoꝝ,⁊ esse imponẽdã tñmõ in foro epi penã suoꝝ
statutoꝝ,⁊ sic ꝓcedat scda opi. Moueor qꝛ eps põt statuere ꝯ
leges ciuiles ⁊ statuta laicoꝝ,vt dixi.s.ꝯclu.viij.⁊ põt tollere sta
tuta suoꝝ predecessoꝝ,vt dicã.j.ꝯclu.xv. Aut eps ꝑ statuta sua
imponit penã vltra penã impositã ꝓ eodẽ delicto a iure canoni
co,⁊ tũc puto ꝙ nõ cẽseat esse recessum a pena iuris canon.siue
eps hoc intẽdat expsse,siue tacite,siue non.lȝ quo ad hoc in pn-
cipe,vel populo statuẽte ⁊ apponẽte penã vltra penã iuris ⁊ sta
tutoꝝ ꝯriũ sit dom vt vult Bar.in.d.l.j.quẽ oẽs sequunt in lo-
cis palleg. Rõ est,qꝛ isti pñt statuere ꝯ ius ⁊ statuta.l.oẽs po-
puli.⁊ ibi no.ff.de iust.⁊ iu.sȝ eps ẽt volẽs nõ põt statuere ꝯ ius
canonicũ ẽt detrahẽdo aliqd,vt.s.dixi in.viij.ꝯclu.⁊ si recede-
ret ꝑ penã impositã a statuto epi a pena iuris cano.eps tacite ⁊
ex ꝯsequẽti tolleret ius canonicũ,qd nõ lȝ eidẽ,ꝑꝑea dȝ est re
manere semꝑ penam ipsius iuris canonici,⁊ hoc in effectu vult
Gemi.post Lap.in.c.ꝗꝗ.in pn.col.iij.de vsu.i.vj.vbi Phil.
fran.col.vij. Nec ob.si dicas,ꝙ saltẽ in casibus in qbus põt di
spẽsare ꝙ apponẽdo ꝑ statutũ suũ nouã penã vltra penaȝ iuris
canonici,ꝙ in illis vr̃ recessum a pena iuris canonici, per ea q
dicta sunt.s.i.viij.ꝯclu.limi.vi.qꝛ ad hoc rñdeo ꝙ epo facilius
ꝯcedit dispẽsare ꝯ ius,ꝗ ꝯstõnẽ iuris tollere,vt not.Anto.de

but. in cle. ij. per glo. fi. ibi de rescrip. de quo vide qđ. ỹ. dicã in.
237 iiij. arti. in pñ. † Nec ob. ẽt si dixeris, ꝙ eps pōt diminuere pe nitentiã a sũmo põtifi. impositã, ƀm glo. in. c. tpa; plenitudinis. xxvj. q. vij. quã singu. clamat Roma. sing. cccclij. incip. papa imposuit, que tñ hz sociã in. c. accedẽs. l. dis. vt, dñt Mod. in. c. si clerici. §. de adulterijs. de iudi. ergo vr̃ ꝙ penaz impositã per ↄstõnem pape eps possit saltẽ diminuere, qꝛ ad hoc ego rñdeo, ꝙ est glo. ↄria dictis glo. in. c. cum. p. mãconella. in glo. fin. de accus. q̃ vr̃ verioꝛ, authoꝛe do. meo Phil. deci. in. d. §. de adul terijs. col. iiij. Preterea ille glo. loquunť, ꝛ debẽt itelligi in fo ro pniali, ꝛ qñ papa adiri non pōt, ꝛ qñ eps diminueret ex cã, vt dicit Card. zab. in cle. fi. in. §. ad hoc. in. xij. q. de peni. ꝛ re. quẽ sequiť do. meus loco ꝓxime alleg. ergo ꝛc. Nec ob. preterea si
238 dicas ꝙ eps imo qlibet iudex pōt † mitigare penã ꝺ iure impo sitã, vt no. Jnn. in. c. j. de ↄsti. Bar. in. d. l. qd ergo. §. pena gra uioꝛ. vbi oẽs. ff. de his q no. infa. ꝛ oẽs doc. in. d. c. de causis. in glo. pen. ergo vr̃ ꝙ per statutũ suuz possit tẽperare penã iuris. Qꝛ ad hoc rñdeo, ꝙ predicta loquunť in snĩa, in qua dať iudici facultas tẽperãdi penã iuris, ſʒ extra iudiciũ non dať sic facul tas, imo puniẽdus est tanꝙ trãsgressoꝛ legis, ƀm Bal. in. l. non dubiũ. C. de legi. quẽ refert ꝛ seqť Pañ. ↄs. xcj. icip. postulato, col. v. ṽ. ad. l. qd ergo. li. j. ĝ ꝛc. ꝙ liga ad digitũ tãꝙ dignũ no.
239 ℭ Ex primo mẽbro. ỹ. dicte distõnis infero, ꝙ si ꝑ statuta † epi ꝑ eodẽ delicto imponanť plures pene ꝙ per vnam, ꝛ per vlti mo loco impositam, censeť esse recessũ ab alijs, qꝛ pro eodẽ de licto non possunt regulariter plures pene imponi. c. at si cleri ci. §. de adulterijs. in fi. de iud. l. senatus. ff. de accusa.
240 ℭ † Limita primo qñ per impositionẽ vnius pene delictuz ꝓꝑ sui enoꝛmitatẽ nõ esset sufficiẽter punitũ, vt ꝓbať in. d. §. ꝑ hoc. iuncta glo. in verbo audiuimus. vbi Phil. fran. ponit hanc li mitationem. col. j. in. j. limita. ꝛ Fely. in. d. c. quod olim. in fin. verbis. de iude. facit. c. cum in cunctis. §. clerici. vbi do. meus Philip. deci. nota. ij. de electio.
241 ℭ † Limita scđo qñ pena imposita per vltimũ statutũ epi esset penitus diuersa ab alijs, vt qꝛ prima esset coꝛpoꝛalis. secunda es set spiritualis, vel pecuniaria, arg. d. l. quotiens. ꝛ. d. l. q sepul chꝛa. ita Gemi. post Joã. and. in dicto. §. per hoc. colum. ij. vbi Phil. franc. ij. ꝛ. vj. limitatio.
242 ℭ † Limita tertio qñ vtraꝗ pena persequereť interesse priua tum, vel qñ vna tenderet ad interesse priuatum, ꝛ alia ad vindi ctam, seu vna pena esset ciuilis, ꝛ alia criminalis, qꝛ vtraꝗ tunc imponeretur, ita Philip. francus in dicto. §. per hoc. in. iij. et iiij. et. viij. limitatio. quem vide.
243 ℭ † Limita quarto qñ vtraꝗ pena imponereť in eodẽ statuto ꝛ non in diuersis, vt ꝓbať in. l. plʒ. C. de sac. san. eccle. ita Phi. franc. in. d. §. per hoc. Fely. in. d. c. ꝙ olim. colum. fi.
244 ℭ † Limita quinto qñ plures pene imponerenť diuersis perso nis pro eodẽ delicto, vt. l. si quis ad declinãdũ. C. de epis. ꝛ cler. l. pen. ff. ne quis eum. ita Philip. fran. in. d. §. per hoc. vij. limi tatio. post Pet. de ancha. ibi.
245 ℭ † Limita sexto qñ ambe pene imponerentur ipso iure, qꝛ sta tim cõmisso dellicto infliguntur. Jta Jo. de ana. per glo. ibi po sitam in. d. c. ꝙ olim. quem ibi. col. fi. ver. fallit primo. refert ꝛ sequitur Fely. licet Panoꝛ. ibidem subdubitet.
246 ℭ † Ex scđo mẽbro distõnis infero ꝙ imposita pena ƀm statu ta epi, ꝙ adhuc delinquenti possit imponi pro eodẽ delicto, pe na a iure canonico imposita pro eodẽ delicto, probatur in. d. c. felicis. §. per hoc. de pen. in. vj. ꝛ econtrario imposita pena iu ris canonici pōt adhuc imponi pena statutaria, qꝛ vʒ argumen tum a ↄtrario sensu. l. j. ff. de offi. eius, ꝛ ita tenẽt in specie Dñi. de. s. Gemi. ꝛ Phil. fran. in. d. c. ꝗꝗ. col. prealleg.

ℭ Fallit qñ pena statuti epi, ꝛ pena iuris canonici tẽderent ad vindictã, qꝛ tũc imposita vna non posset imponi alia, ƀm Pañ. in. d. c. de causis. col. ij. ver. aliud dubium. vbi do. meus Phi. deci. col. ix. prealleg. Gemi. post Jo. an. in. d. §. per hoc. col. j.

ℭ Et si vis scire quando pena tendat ad vindictam, vel ad cõ modum priuatuz, vide Bar. in. l. pretoꝛ edixit. §. j. ff. de iniurijs. Alex. consi. ccxxij. incip. visis. col. ij. lib. ij.

ℭ Amplia limitationẽ verã ẽt qñ pena iuris canonici, ꝛ pena statutoꝝ. epi essent oino eedẽ, ꝛ vtraꝗ tẽderet ad vindictã non ad cõmodũ ꝑuatũ, qꝛ tũc nõ refert que imponať, arg. c. pastoꝛa lis. de fi. instru. vt not. Gemi. in. d. §. per hoc. col. ij.

ℭ Sublimita qñ pena statuti epi ꝛ pena iuris canoni. impone renť ipso iure, qꝛ dato ꝙ tenderet ad vindictam vtraꝗ imponi tur statim cõmisso delicto, ƀm Jo. de ana. in. d. c. ꝙ olim, vt di xi. ỹ. in preced. limi. in. vj. limita. An aũt pene statutoꝝ epi ha beant locum in foꝛo conscientie, vide quod dico late. ỹ. secundo arti. nume. ciiij.

ℭ Decimaquarta conclusio.

247 Episcopus nedũ† pt facẽ statuta ↄcernẽ tia totã diocesiʒ, ſʒ ẽt pt faceř statuta ꝑticularia ↄcernẽtia tñ hoies certos, vt ca nonicos collegiate ecclesie in ꝑncip. qñ erigiť in col legiatã, vt est casus in. c. qm̃. de vi. ꝛ ho. cle. ita Gemi. in sum ma. xviij. di. col. pe. vbi idẽ not. Card. alex. col. j. in fi. ꝛ col. fi. in prin.

ℭ Decimaquinta conclusio.

248 Episcopus pt faceř † statuta ↄ statuta ꝑ pa, qꝛ ois res ꝑ q̃scũꝗ cãs na sciť ꝑ easdẽ dissoluiť. c. j. de reg. iu. in antiq. hãc cõ clu. ponit Jmo. in. c. que in ecclesiaꝝ. col. fi. de con sti. ꝛ est ho. tex. in. c. certa. xij. q. j. per quem ita tenet Anto. de rose. in trac. de concilijs. carta. xxxvij. ver. aliud dubium. vide que. ỹ. dicam in. iiij. articu. huius materie.
249 ℭ † Amplia primo ↄclusionẽ adeo esse verã, ꝙ statutũ epi an tiquũ cẽseť esse reuocatũ si tenoꝛ eius in nouo statuto sup eodeʒ facto nõ inserať, authoꝛe Cardi. zab. ↄsi. xl. incip. in facto. col. j. vbi mouet arg. c. j. de ↄsti. in. vi. ꝛ. c. non iniuste. de ꝓcu. cir ca qđ tñ vide qđ pulchꝛe scribũt Car. de tur. cre. ꝛ Car. alexã. in. c. qm̃. col. ij. xviij. di. vbi ẽt dñt ꝙ statutũ ƀm reuocat primũ si de eo nõ faciat mẽtionẽ, ꝑ. §. ſʒ ꝛ nãlia. instit. de iu. nat. gen. ꝛ ciui. ꝛ si non ↄstet ꝙ sit prius, attendẽdus est oꝛdo scripture, ƀm Jo. an. in. c. i. de iureiur. in. vi. ꝛ ibi alia dñr que videri pñt, vi de etiam Fely. in. c. cũ dilecta. col. ij. ver. oꝛdo scripture. de re scrip. doc. in. l. ij. §. prius. ff. de vulg. ꝛ pupilla.
250 ℭ † Amplia secundo ꝙ si in statutis episcopi vel alterius re periantur duo statuta contraria, standum est vltimo. Cy. ꝛ om nes in. l. ij. C. de testa. Alex. consi. cxli. viso. col. iij. lib. ij. ꝛ cõsi. xcviij. viso. col. iij. ver. ꝛ probo. lib. iiij. intellige veram amplia tionem si ƀm statutũ contrarium primo sit scienter factum teste Collecta. in. c. i. col. iij. ver. alias credo. de consti.
251 ℭ † Limita primo ꝛ intellige conclusionem, dũmodo in reuo catione statutoꝛum interuenerit consensus capituli, si sint facta de consensu eiusdem, qꝛ fallit quando non interueniret, authoꝛe Bal. in. c. cum omnes. col. ix. ver. querit insuper. vbi do. De ci. col. v. i. lec. sequitur de consti. ꝛ Fely. in. c. cum accessissent. col. ij. ver. secunda declaratio. de consti.
252 ℭ † Limita ꝛ intellige scđo ꝙ per scđm statutũ censeť esse re uocatũ primũ simplr, qꝛ fallit quo ad effectũ causatũ ꝑ primũ, ꝗ effectus nõ cẽseť reuocatus ꝑ scđm statutũ vel ꝑ statutũ ↄrium primo. Et iõ si per statutũ epi qs sit excõicatus, ꝛ reuoceť post ea statutũ, talis indiget absolutione, ita Panoꝛ. per glo. ibi in. c. nõ dʒ. de ↄsan. ꝛ affi. vbi Card. alex. col. pen. limitat qñ dice reť ꝙ precedens statutum hr̃etur pro infecto, per glo. in verbo pro infecto. in cle. i. de imuni. ecc. de qua glo. lege Panoꝛ. in. c. que in ecclesiaꝝ. iiij. not. de ↄsti. Fely. in. c. i. col. viij. ver. am plia scđo. ꝛ in. c. fi. col. iiij. eo. ti. vbi do. Deci. col. ẽt. iiij. ꝛ Fe ly. in. c. super eo. col. ij. de offi. deleg. ꝛ in. c. ad petitionem. co lum. ij. de accus. do. Deci. in. c. i. vi. not. de iudi.

ℭ Decimasexta conclusio.

253 Episcopus pōt † facere statuta obligan tia ↄfaciẽtes ad pctm̃ moꝛta le, vt not. do. Ant. de but. in. c. ij. vlti. no. de mai. ꝛ obe. per illũ tex. vbi Panoꝛ. i. not. idẽ no. ꝛ in rub. de obser. ieiu. col. fi. in fi. Jo. maio. in. iiij. sen. dis. xv. q. iiij. col. ij. do. Jodo. clichtoueus in Antilutero. lib. i. c. xvij. in rñsiõe ad vndecimã obiectionẽ Lutheri. nu. vi. ꝛ in multis alijs capi. eiusdẽ lib. maxime in. c. xxiiij. et. c. xxviij. ꝛ idẽ dr̃ in statuto mu nicipali, qđ ẽt, obligat ad peccatũ moꝛtale, authoꝛe Gemi. in. c. ij. in glo. iij. de ↄsti. in. vi. quẽ seqť do. Deci. in. c. nã ↄcupiscen tiã. j. lec. i. col. de ↄsti. ꝛ Gabriel biel in. iiij. sen. di. xvi. q. statiʒ allegãda, de quo tñ vide qđ post Jmo. in. c. cũ ↄtingat. de iure iur. scribit Fely. in. d. c. ij. ver. si aũt intelligas. ꝛ idẽ Fely. in. c. ecclesia sancte Marie. col. xvi. ver. adde oino. ꝺ ↄsti. vbi ingt statutũ municipale nõ obligare ↄueniẽtẽ ad moꝛtale peccatũ ni si disponat in mã al's dãnata ꝑ ius diuinũ vel ꝑ ius canonicuʒ.
254 † Coꝛroborať pmo, qꝛ regr̃ canones, leges, ꝛ statuta obligãt in foro ↄsciẽtie, ꝛ ad peccatũ moꝛtale, vt ait glo. in ṽbo ↄstituerũt in. d. c.

in.d.c.que in ecclesiarum.de consti.vbi oes,et not.Archi.in.c.detestãda.de cces.preben.in.vj.vbi Gemi.et Philip.fran.col.j. Card.zab.in cle.j.not.j.de vi.et ho.cle.et in cle.dudũ.§.fin.de sepul.Fely.in.c.j.col.iij.in fi.et ibi do.Deci.col.ix.vbi scda est lex.in.j.lec.de consti.et vterque in.d.c.nã concupiscẽtiã.Car.alex. in.c.nulli fas.col.j.xix.dist.Jas.in rub.de acq.her.col.iij.et in l.nemo pot.col.xviij.ver.sil'r.in.ij.lec.ff.de leg.j.et.l.post diuisionẽ.col.ij.C.de iu.et fac.ign.Card.de tur.cre.in.c.qs aũt.x. dist.August.de ancho.in summa de ptãte eccle.ij.par.q.xliiij. §.ad tertiũ.Gabriel biel latissime in.iiij.sen.di.xvj.q.iij.art.j. not.vj.Antoninus in sum.j.par.tit.xviij.c.vnico.§.ij.Jo.maio.pulchre in.ij.sen.dis.xxxvij.q.xvj.conclu.ij.et ea.di.q.xxxvj. col.x.Henricus.herp.in Specu.preceptorum.sermo.iij.col.fi. in preãbulo.Fely.in.c.ecclesia sancte Marie.col.xv.ver.confirmant ista.de consti.

255 ¶ †Corroborat scdo,qz nõ obediẽs pcepto principis ẽt secularis peccat mortal'r ẽm Panor.in.d.c.ij.in fina.ver.et Bart.in.l.is cui.in fi.ff.de ver.obli.et in.l.si qs pro eo. col.iij.et in.l.cũ lex.col.ij.ff.de fideiuss.et in auc.sacra puberum.col.ij.C.si aduer.fideiuss.Barb.consi.xliij.incip.preclare.col.xij. j.lib.de qua materia si vis saturari,vide Fely.in.d.c.nã concupiscentiã.col.j.in primis verbis,et col.ij.vbi limitat,et ibi do.Deci.j.lec.et.ij.lect.col.iij.vbi declarat. Rõ huius conclusionis est ẽm scm Tho.scda.ij.q.cv.arti.j.qz illud est peccatum mortale qd contrariat charitati,per quã est in nobis vita spũalis,talis aũt est inobediẽtia preceptorum supiorum,exigit enim charitas qua dñs diligit,vt mãdatis eius obediat,iuxta illud Joã.c.xiiij. Si qs diligit me,sermonẽ meũ seruabit,et in preceptis Dei continet qd ẽt supioribus obediat,ad Hebre.c.vlti.obedite ppositis vestris. et subiacete eis,et ad Rom.c.xiij.ois aia ptãtibus superioribus subdita sit,et Luc.x.q vos spernit me spernit.Et hãc rõnem sequunt,et latius explicãt Gabriel biel in loco prime alleg.sanc. Antoninus in summa.ij.pte.ti.iiii.c.ii.col.fi.Car.de tur.cre. in.c.q resistit.xi.q.iij.ver.ad primũ.alia rõ dat per Jo.maio. in.iiij.sen.di.xv.s.alleg.qz contueniẽs statuto epi est excõicãdus. d.c.ij.de maio.et obe.sed nemo venit excõicãdus,nisi pro pctõ mortali.c.nemo.episcoporum.xj.q.iij.ergo etc.Alias multas rationes adducit dominus Jodocus in prealleg.Antilluthero lib.j.c.x.c.xj.xij.et.c.xxiiij.que videri possunt.

256 ¶ †Amplia conclusionẽ pcedere ẽt si in statuto epi esset imposita alia pena,per not.Gemi.et Phil.frã.in.c.ppetue.vlti.not. et in.c.cõmissa.ẽt vlti.no.de elec.in.vj.vbi dñt qd lex obligat ad pctm mortale,ẽt si esset imposita alia pena tpalis contrafacienti,referunt et sequunt hoc dictũ Fely.et do.Phil.dec.in.d.c.nã concupiscẽtiã.Card.alex.in.c.vides.in fi.x.di.Gabriel biel in loco pxi.alle.ver.et hoc late.sum.siluestri.in verbo inobediẽtia.§.fi.

257 ¶ †Limita et intellige conclusionẽ veram,qñ qs contraueniret statutis epi ex contẽptu,et puaricationẽ duceret in consuetudinẽ,que ẽ quedã contẽptus interpretatiuus,alias aũt contueniẽs nõ peccaret mortaliter ẽm Collecta.in.c.j.de consti.al'r est ẽm Calder.vt refert Panor.in rub.de obser.ieiu.col.fi.et idẽ vult Car.zab.in.c. ij.§.cũ aũt.eo.ti.de obser.ieiu.Richar.de media vil.in.j.quolib.q.xix.Gerson in.ij.pte operum trac.de cogni.pecca.venial.et morta.considerat.vj.et in eadẽ par.in trac.quarũdã qõnũ.q.incip.qrit qñ cõmittit peccatũ.Ange.in summa in verbo inobediẽtia.in pnc.Idẽ vult.R.do.Car.caietanus in sũmula pctorum in verbo clericus.§.verum horũ.dicẽs qd trãsgressio iuris positiui nõ est peccatũ mortale quãtũ ex pcepto iuris positiui pẽdet,si temeritas,si contumacia,si contẽptus desit.Idẽ vult in verbo ieiuniũ. §.quo ad quartũ.Cõtrariã opi.tz Panor.in loco pxime alle. et ẽt magister Gabriel biel,qz si opinio pcedẽs eẽt vera,nulla esset dña iter pcepta ecclesie,et concilia eiusdẽ in obligãdo,qz ẽt cõcilia obligãt ad nõ contẽnedũ,vt dicã statim in.viij.casu.et idẽ tz summa siluestri.in verbo inobediẽtia.col.ij.dicẽs opin.primam esse falsam,qz ex hoc sequeret qd hñs sciẽter in gradibus phibitis a iure,nõ ex contẽptu,sz ex voluptate,nõ peccaret mortaliter,cũ hoc non faceret ex contẽptu et consuetudine,qd est absurdũ, qz talis excõicat ipso iure.cle.j.de consang.et affin.sed excõicatio non fert nisi pro peccato mortali.d.c.nemo eporum.ergo etc. Et iõ ipsa summa siluestri.post sanctum Tho.ij.ij.q.clxvij.arti.ij. quẽ referũt et sequunt Archi.et vterque Card.in.c.vtinã.lxxvj. dist.Panor.in.c.qm contra falsam vlti.not.vbi Fely.et do.Deci. Gabriel biel loco pxime citato.dicit ita demũ peccare mortaliter contueniẽte pceptis et statutis supioris qñ frustrat intẽtio supe

258 rioris.†Presumit aũt frustrata qñ contuenit sine cã rõnabili vera vel interpretata.Presumit aũt non esse frustrata ex tribus coniecturis.Primo qñ contuenit ex ignorãtia nõ affectata vel crassa.Scdo qñ agit preter vel contra verba statutorum,seruãdo intẽtionẽ statuẽtis,ita qd pbabiliter credi põt qd si adesset statuẽs nõ vellet obligare.Tertio qñ contuenit re vera intẽtioni statuẽtis et veritati,sed non ẽm existimationẽ contueniẽtis,nisi laboraret ignorãtia crassa vel affectata.Alij opinant statuta eporum obligare ad mortale et veniale ẽm materiã subiectã,et modũ verborum,vt oẽs not.in.d.c.nã concupiscẽtiã.et summa Antonina in loco pxi.alleg.Jo.aũt Gerson in trac.regularum mora.c.de regulis.circa superbiã.regu.xj.putat qd statuta et precepta supiorum non obligẽt ad peccatũ mortale,nisi facta sint sup his ad que iam erãt obligati subditi p legẽ diuinã explicite vel implicite,virtualiter vel formal'r,sed ad peccatũ veniale tm̃,qz solus Deus est q hz iperium eterne vite et necis,et iõ in sequẽti regula que est in ordine xij.dicit.Stultũ et iniuriosum est supioribus credere oẽs instõnes quas videmus respectu subditorum,obligare ad pctm̃ mortale,sed multe vt concilia,multe vt quedã decẽtie et honestates,et facultates ad finẽ consequẽdũ,vel multe ad penã tpalem si trãsgrediant solũ obligãtes.et idẽ Gerson in.iij.par.operũ.lib.de vita spũali anime.lectione.iiij.circa princi.sic inqt,nulla trãsgressio legis naturalis vel humane,vt naturalis,vel humana est peccatũ mortale,qz lex humana,vt humana non põt attingere ad cognitionẽ eternitatis in pena vel premio.Et aliã rõnẽ ibi adducit post Durãdũ,qz scz prelati vel principes nõ pñt trahere ad forũ suum pro pena peccati mortalis trãsgressores legis sue,et i ead.lectio.iiij.corrolarijs.iiij.v.vj.vij.et.viij.multa dicit et infert circa predicta que videri pñt,ea tñ non recipit Jo.maio.in iiij.sen.dis.xxxvij.q.xvj.s.alleg.Et he diuersitates opinionũ cũ fatuitate animi his nostris tpibus mouerũt magnas tragedias per turbulẽtissimos Lutheranos.Quid tenẽdũ ẽ certe piculosum est loq in hac materia,hoc presertim tpe,qz in hac materia Lutherani hñt opinionẽ firmã qd pcepta et statuta supiorum non obligãt ad peccatũ,et ide in varios misere labunt errores. Ego tñ sub correctiõe Romane ecclesie cui oia que dicã tã hic quã alibi semp submitto putarẽ considerãdos sequẽtes casus.

259 ¶ †Primus casus est,qñ statuta epi sunt facta sup ijs ad que iam subditi erãt obligati per legẽ diuinã explicite vel implicite virtualiter vel formaliter,sub pena peccati mortalis,et hoc casu indubitanter statuta episcopi obligant ad peccatum mortale,vt vult Gerson loco preallegato.

260 ¶ †Scdõs casus est,qñ certũ est qd eps statuẽs intẽdit pcipere vel materia sup qua fit statutũ est multũ necessaria ad salutem anime,aut cõe bonũ,et certũ est qd obligat ad peccatum mortale per quecũque verba fiat statutũ,iuxta illud qui non obedierit pncipi morte moriat.ita Panor.in.d.c.nã concupiscẽtiã.col.j.vbi doct.cõiter sequunt,et idẽ Panor.in.c.clerici officia.j.not.de vi.et ho.cle.Clauas.in summa in verbo lex.§.iij.Gabriel biel in loco.s.alleg.ver.qm aũt constat.et Reuereñ.do.Cardi.caieta. in summula peccatorum,in verbo preceptũ.§.intẽtio demũ. Ratio huius est,qz precepta iuris positiui magis ligant ex intentione legislatoris,quã ex verbis authore diuo Tho.in.iiij.sen.dist. xv.q.iij.arti.iij.seqt Gabri.biel in eo.iiij.dist.xvj.q.iiij.arti.j.

261 ¶ †Tertius casus est,qñ statuta epi loquunt per verba preceptiua,et tũc si materia sit necessaria obligãt ad peccatũ mortale, nã resistẽdo supiori resistit Deo.d.c.q resistit..xiiij.q.j.idẽ dic si loquãtur statuta epi per verba equpollẽtia,vt per verbũ inhibemus,interdicimus,ẽm Panor.in.d.c.nã concupiscẽciã,quem ibi referũt et sequunt oẽs,et idẽ tradit ipse Panor.in rub.de obser.ieiu.col.fi.et in.d.c.clerici officia.et Clauas.ẽt vbi.s.sequit Gabriel.in loco pxime alleg.alias aũt obligarẽt ad veniale tãtum,vt tradit in dictis locis,et declarat pulchre do.Card.caietanus.in cõmenta.ad sactum Tho.ij.ij.loco statim allegã.

262 ¶ †Quartus casus ẽ,qñ statuta epi hñt secũ annexã aliquã cẽsurã excõicationis,suspẽsionis,et interdicti late snie,et tũc obligãt ad peccatũ mortale.Idẽ dic si fiat preceptũ simplex sub excõicationis,suspe nsionis,et interdicti pena,vel sub pena eterne maledictionis,vt not.Jo.mo.in.c.j.in prin.de sepul.in.vj.quẽ ibi sequunt Jo.and.Gemi.et Phil.franc.Clauas.in.d.verbo lex.§.iij.Jo.and.in.c.j.§.pcurationes.de censi.in.vi.vbi Gemi.ver.qro qd.et Philip.frã.iiij.not.paulinus in extrauaga. Benedicti.xii.incip.vas electionis.sita inter extrauag.cões. tit.de cẽsi.et de his verbis vide ho.tex.in.c.vnico.§.fi.de statu regu.in.vi.et hoc ẽt not.Antoninus in summa.ii.par.ti.iiij.c. ii.§.iii.Gabriel biel loco supra alleg.et Siluest.in verbo preceptũ.§.iii.idẽ si fiat preceptũ in virtute sancte obediẽtie ẽm Gabrielẽ loco prealleg.et do.Card.caieta.in cõmenta.ad Tho. scda scde.q.clxxvi.art.ix.col.v.ver.qz igit,vbi late de pmissis

omnibus agit. Et ét in summula peccator. in verb. preceptum. §. pena preceptor. ꝛ ibi quo ad excõicationẽ limitat qñ regreret monitio, sed quo ad interdictũ, ꝛ suspensionẽ vult nõ obligare ad peccatũ mortale, sed veniale tm̃, quod no. qꝛ per hoc vult do. Card. ꝙ suspensio ꝛ interdictuȝ possint fieri pro peccato veniali, secus in excommunicatione, vt. s. dixi.

263 ℭ † Limita ꝛ intellige tres casus ꝓxime relatos, qñ per ꝯuentionem frustraret mens statuẽtis, vt qꝛ sine rõnabili cã vera vel interpretatiua ꝯueniretur, vt. s. dixi post Tho. ꝛ Siluestrinã, qꝛ fallit qñ ex cã rõnabili vera vel interpretata ꝯtraueniret, vt ibi dixi. Et idẽ dicit sũma Siluestri. in verbo lex. §. viij. vbi tñ dicit ꝙ si non sit subitum periculum dȝ adiri superior pro dispẽsatione obtinenda, qd post sanctuȝ Tho. ij. ij. q. xcvj. arti. vj. tȝ Antoninus in summa. j. par. tit. xvij. c. vnico. §. vj. ꝛ vult Panor. in rub. de obser. ieiu. col. fi. faciunt pro hac limitatione que dicam. j. arti. ij. conclusio. j. limitatione. xiiij.

264 ℭ † Limita scdo qñ statuto epi esset derogatum per ꝯtrariam ꝯsuetudinem, dato ꝙ ꝯsuetudo esset iniusta, qꝛ ꝯueniens pretextu ꝯsuetudinis non peccaret mortaliter, sed venialiter, ꝛ leuiter authore Jo. and. in. c. fi. de cog. spiri. in. vj. quẽ sequtr Fely. in. d. c. nam ꝯcupiscentiã. col. ij. limita. j. Phil. deci. col. ij. j. lect. ꝛ. ij. lect. col. iij. do. Roch. de cur. in. c. fi. col. xv. de consue. ꝛ ego late dixi in trac. de cog. spiri. in. vij. pt. ꝯclu. i. in. xxj. ampliatione, vide et que dicã. j. arti. ij. ꝯclus. j. limita. xij.

ℭ Limita quarto qñ statuta epi nutrirẽt cõmodũ statuentis, vt ponã loco ꝓxi. alleg. limita. xv. ꝛ ex ibi dictis scȝ in. d. j. ꝯclusione poteris hr̃e multas alias limitationes ad predicta.

265 ℭ † Quintus casus est qñ statuta epi loquunt per verba imperatiui modi, ꝛ reglr non importãt pceptũ nec obligãt ad pctm̃ mortale, vt ꝓbat in cle. exiui. §. nos itaqȝ. de ver. sig. fallit qñ ex ꝯsuetudine talia verba importarẽt preceptũ, vel materia in qua sunt esset admodũ ponderosa, vt dicit Panor. in. d. c. nã ꝯcupiscentiã. col. ij. vbi Fely. sequit etiam, col. ij. vers. de aliquibus.

266 ℭ † Sextus casus est, qñ statuta epi non sunt precepti sed consilij, ꝛ tũc non obligãt ad peccatũ mortale. c. ꝗsquis. c. precipit. xiiij. q. j. not. Fely. in. c. j. col. vj. ꝛ in. d. c. nã ꝯcupiscentiam. colum. j. de ꝯsti. ꝛ in. c. j. col. iiij. ver. prima declaratio. de treug. ꝛ pa. do. Deci. in. d. c. i. col. vij. in. i. lectu. de constit.

267 ℭ † Septimus casus est, qñ statuta epi loquunt, de honestate ꝛ talia non obligãt ad pctm̃ mortale sed veniale, vt vult Pañ. in. c. i. col. ij. ver. nota hoc dictũ, per id quod ibi dicit Inno. de vi. ꝛ hone. cle. idẽ vult Panor. in. d. c. i. col. ij. de ꝯsti. vbi Fely. col. vi. ver. fallit tertio. ꝛ do. Deci. col. vij. in princ. vbi dicit hoc esse intelligendũ de honestate que in effectu pro ꝯsilio accipit, alias autem que ét honestatem respiciunt precepti esse dñr, cum inter alia iuris precepta dicitur, ꝙ quis debet honeste viuere. §. iuris precepta. insti. de iusti. ꝛ iure.

268 ℭ † Octauus casus est, qñ statuta epi ꝯtinent ꝯsilia reuerẽtie, ꝛ non obligãt ad peccatũ mortale, sȝ veniale, ẜm Fely. post Archi. in. d. c. i. col. iiij. ver. prima declaratio. de treug. ꝛ pa. Et intellige hoc, qñ ꝯsilium reuerentie non hȝ precisam ꝓhibitioneȝ, vt declarat do. Phil. deci. in. d. c. j. col. viij. ver. tertius casus de ꝯsti. de quo oĩo vide Card. alexã. in. §. hec ꝛ si legibus. iiij. dist. Ang. de clauasio in summa. in verbo inobedientia. in fi.

269 ℭ † Limita dictos tres casus ꝓxime relatos, qñ ꝗs ꝯtraueniret statutis epi ex ꝯtemptu, qꝛ mortifere peccaret, per glo. in. c. ꝗs aũt. x. dist. vbi oẽs doc. ꝛ illã glo. sequit Panor. in. d. c. j. ꝺ ꝯsti. ꝛ in alijs locis ibi relatis per Fely. col. vj. ver. hec reglr ꝓcedunt, ꝛ do. Phil. deci. col. vij. ver. ꝛ hoc dictum, vbi tñ subdubitat, sed limitatio cõiter tenet teste summa Siluestri. in verbo ꝯtemptus. §. ij. ꝛ in verbo lex. §. vij. ꝛ eam tȝ Scotus in. iiij. dist. ij. q. iiij. ꝛ Bonauentu. in. ij. sen. dist. vlti. prope fi. intellige tñ limitationẽ verã dũmodo ꝯtemptus sit talis ꝙ aspernet, ꝛ reindignet tanq̃ vilia statuta epi, qꝛ sublimitat qñ ꝯtemptus esset talis, ꝙ non ponderaret vel negligeret statuta epi, quia istis duobus casibus non semp peccaret mortaliter, vt vult Jo. maio. in. iij. sen. dist. xxxvij. q. xvj. in fin. ver. Gerson aũt in. ij. par. operum. trac. de cog. pecca. venia. ꝛ morta. ꝯsidera. vj. clarius loquitur, dicens, ꝙ qñ ex certa scientia fit transgressio mandator superior pncipaliter, ꝛ solũ pro eo ꝙ preceperunt, est ibi ꝓprie ꝯtemptus ꝛ peccatũ mortale, similiter qñ nõ reputant superiores, nec vis fit de preceptis eor, ac si ipsi hoc nõ precepissent, ꝛ per hoc non obedit, est ét ꝯtẽptus, ꝛ peccatũ mortale, qñ aũt fit transgressio mãdator a superioribus dator ꝓ aliqua fragilitate, aut pro alia cã nõ est nominandũ peccatũ per ꝯtemptum.

270 ℭ † Nonus casus est, qñ statuta epi imponunt penam corporalem vel pecuniariaȝ, ꝛ vtunt verbis cõibus, vt ordino, decerno, ꝛ tunc puto ꝙ non obligent ad peccatum mortale, vt volunt do cto. in. d. c. nam ꝯcupiscentiam. ꝛ Gerson in trac. de regu. moralib. c. circa peccatum superbie. regu. xij. Gabriel biel in. iiij. sen. dist. xvj. q. ij. arti. j. dubio. vj. col. iiij. ver. qm̃ aũt ꝯstat. iaȝ supra alleg. facit qd not. Matthes. not. lxxviij. incip. nota doctrinam mirabileȝ, vbi dicit, ꝙ si in regula imponit pena ieiunij religiosi ꝯfacientes non peccãt mortaliter, de quo vide do. Deci. in. d. c. nam ꝯcupiscentiam. ij. lec. col. iij. Dixi cum mysterio paruaȝ penaȝ corporalẽ, qꝛ si imponeret magna, puta pena carceris, obligarent ad peccatũ mortale, ẜm summam Antoninã. ij. par. tit. iiij. c. ij. §. iij. ꝛ Siluestrinã in verbo preceptuȝ. §. iij. dixi ét vtunt verbis cõibus ob ea que dixi. s. in subampliatiõe huius ꝯclusionis, que in hoc casu restringit, ꝛ limitat, circa hũc tñ casum vide que late dicã. j. in. ij. arti. ꝯclus. j. in vlti. limita. vers. tertius casus, ꝛ ibi ponã casus aliquos in ꝗbus statuta epi non ligant in foro ꝯscientie, per quos limitat hec ꝯclusio. Aduerte ꝙ circa ea que. s. dixi. multa potuissent trutinari, nec vt fateor eneruant ad plenum materiam, sed ꝯtentus aliorum dictis nolui expandere alas, ne precipitarer, maxime qꝛ hec materia in multis indigere videtur decisione pape teste dño Card. caietano ꝓximis diebus magno liferar damno defuncto in. d. cõmenta. ad. ij. ij. sancti Tho. q. clxxxvi. arti. ix. colũ. v. quod vtinam fieret, ne in re tã seria hoies scrupulosi allucinarent amplius.

271 ℭ † Ex predicta ꝯclusione infero, ꝙ ex quo statuta epi obligãt ad peccatum, obligant ex ꝯsequenti ad morteȝ subeundam pro obseruatione ipsor, nam si obligant ad peccatum mortale, vt. s. dictum extitit, obligant ex consequenti ad mortem subeundam anteq̃ quis ꝯueniat ipsis statutis, vt ꝓbatur in. c. sacris iunctis ijs que ibi dñt doc. ꝛ maxime Panor. ij. not. de his que vi metusue cã fiunt, vbi ꝯcludit hoiem potius debere pati morteȝ q̃ cõicare excõicato, quia cõicando excõicato peccat mortaliter, sed prohibitio talis cõis est solum de iure positiuo. c. cum desideres. de sen. excõ. cum simi. ergo idẽ iuris dõm est de statutis epi que sunt iuris pҁitiui quo ad suos, ita vult reuereñ. d. Tho. de vio Caietanus Card. quondam sancti Sixti in cõmentarijs ad Thomam doct. sanctum in. i. ij. q. xcvi. arti. iiij. vbi idẽ vult esse si obligarent ad peccatum veniale tm̃, qꝛ ẜm eum quis debet potius mori q̃ peccare venialiter, qd vltimũ ét tȝ Jo. maio. in. iiij. sen. di. xlix. q. xxv. ver. ꝯtra primam ꝯclusionẽ, ꝯ hãc tñ illationẽ tenent moderni in sua spongia aduersus Hutenũ, ꝛ in apologia aduersus quosdam articulos per aliquos monachos Hispanie exhibitos, qꝛ ẜm eos ꝯclusio supra posita est dubia, ꝛ diuerse ferunt opiniones, necdũ est aliquid sup ea per ecclesiaȝ expresse determinatum, sed ꝯrium est, vt puto ver, vt pȝ in. d. c. ij. de maio. ꝛ obed. vbi mandant excõicari violatores decreti ꝛ statuti epi, iuxta intellectũ doctor, sed excõicatio non fert nisi pro peccato mortali. c. nemo episcoporum. xi. q. iij. ergo ꝛc.

272 ℭ † Circa dictam ꝯclusionẽ optarem, ꝙ epi pauca statuta facerent obligantia ad culpã, ꝛ qñ hoc facerẽt, aperte declarent mentem eor, imitantes Pau. i. ad corinth. c. vij. ibi de virginibus aũt reliqua aũt statuta ꝛ quasi omnia facerent obligãtia ad penã tm̃ tpalẽ, qꝛ magnus fructus non orit ex statutis obligantibus ad culpã, sed potius orit corruptio vie, vt de multis ꝯstõibus iuris positiui obligantibus ad culpam, not. Panor. in. c. cum olim. col. ij. de cle. ꝯiug. ꝛ do. Gerson in lib. de vita spirit. anime. lectione. iiij. col. pen. Petrus rauẽnas in cõpend. iuris ca. titu. de coha. cle. ꝛ mulier. colum. xi.

ℭ Decimaseptima conclusio.

273 e Piscopus põt facere † statuta creando nouũ delictũ ꝺ nouo, ꝛ sic statuere preter ius. c. ij. ꝺ ꝯsti. in. vi. facit. c. catholica. xi. di. ꝛ no. Panor. in. c. i. not. i. de loca. ꝛ idẽ Panor. in. c. cuȝ ꝯsuetudinis. col. iiij. de ꝯsue. ꝛ in. c. lȝ. col. ij. de offi. ordi. Fely. in. c. cũ dilecta. col. xi. in. i. ampliatione, vbi soluit oppositionem que fieri posset de rescrip. Bal. ét hanc ꝯclusionem ponit in. l. omnes populi. col. iiij. ff. de iust. ꝛ iu. vbi dicit epi scopum posse statuere in casu omisso a iure, ꝛ ibi ét ponit Baptist. de sancto Seueri. col. xxxviij. ver. superest tertius casus. Ang. are. in. §. ius ciuile. col. ij. insti. ꝺ iu. na. ciui. ꝛ gen. Barba. etiam ponit conclusionem hanc in cle. ne romani. colũ. vij. ver. primo casu. de elec. Gemi. in summa. xviij. colũ. vbi etiam Card. alex. col. ii. Alex. ꝯsi. cvi. perspectis. col. v. lib. ij. Domi. meus Phil. deci. in. c. prudentiam. in prin. not. iiij. de offi. delega.

lega. facit quod not. Soci. cõsi. cclxxij. col. iiij. ver. quinto principaliter. lib. ij. facit etiã qz inferiores prelati ab epo possunt statuere preter ius si habeant quasi episcopalem iurisdictionẽ, authore Gemi. post sede. in. d. summa. xviij. dist. penult. colum. quem ibi. colum. fi. sequitur Cardina. alexand.

¶ Ex dicta cõclone infero sequẽtes cõclones p quas declarabit.

274 ¶ † Primo infero epm posse statuere ad morũ correctionẽ nõ subuertendo ius cõe, sed supplendo, statuta facere preter ius, prohibitiua atqz penalia, qz plectendo hoc agit vt vita bonorum corrigat. c. prodest. xxiij. q. v. ita Hosti. Jo. and. Car. zabar. z Anto. de butri. in. c. fi. de offi. archip. sequitur Baptist. de. S. Seue. in. l. oẽs populi. col. xxviij. ver. sed alius. ff. de iusti. z iur. vide quod dixi. s. conclusio. xiij. in. xx. z. xxj. illationibus.

275 ¶ † Secundo infero episcopum posse statuere preter ius circa mores laicoꝝ, si illi mores inducant peccatum quod reputaret esse ecclesiasticum. arg. c. nouit. de iudicijs. Posset etiã ipse eps facere statuta ratione loci, puta qꝫ in ecclesijs certum quid non fiat, vel qꝫ ibi non vadant mulieres picte, vel ratione temporis, puta in die veneris sancti, vel diebus pasche, vel diebus rogationum, seu processionum, facit lex cum super. C. de re milli. lib. xij. ßm Bal. z generaliter dici potest episcopum posse statuere indistincte pro honestate conseruanda z peccato euitãdo cũ hoc spectet ad ecclesiasticum, vt not. d. capit. nouit. de iudic. z in. c. cum sit generale. de foro compet. z in. c. j. de emptio. z vẽdit. ita Phi. francus in regula ea que. col. fi. in. fi. de reg. iur. in. vj. Panormi. in. c. j. col. ij. de raptori. Bapti. de. S. Seuerino in. d. l. oẽs populi. colum. xxviij. versic. ex quorum dictis. facit ea que posui supra conclusio. xiij. in. y. xix. xx. z. xxj. illationibus, vbi de statuto epi ꝓhibẽt se laruare die carnispriuij.

276 ¶ † Tertio infero episcopum posse sibi per statutum suum reseruare alios casus pro absolutione ꝗ̃ sint in iure expressi, de quibus casibus in iure expressis habes glo. in. c. si episcopus. de peni. z re. in. vj. z no. Hosti. in summa eo. ti. §. cui cõfitendũ. col. iiij. ver. nec in hoc. hanc illationem ponit glo. in verbo concessam. in cle. dudum. §. hmõi. de sepul. vbi Card. zab. in. x. q. z Jmo. col. x. Panor. in apparatu. col. iiij. Bonifa. de vitali. col. j. z glo. in extrauag. super cathedram in verbo a iure. ti. de sepul. in extrauag. cõibus, Gabriel biel super sacro cano. lectione. iij. Henri. bohic. in. c. deus qui. de penit. z re. Gerson in. ij. par. operum in quadam epistola incipi. glorificate Deum. z in alia epistola incip. pontificali dignitati. z in sermone habito in cõcilio Remensi. incip. bonus pastor. partitio. iij. prouisio. vij. z in trac. de visita. prela. c. ij. col. iij. vbi ponit casus reseruatos per dñm epm Cameracẽsem. z in sermone de penitentia habito in cena dñi. iiij. consideratione. ver. fiat etiam. vbi tamen abhorret tales reseruationes multiplices. Phil. franc. in. d. c. ij. Bertachi. de firmo. in trac. de episco. ij. par. lib. iiij. q. xj. Ratio huius limitationis ponitur in. d. glo. in verbo concessa.

277 ¶ † Amplia illationem procedere vt eps etiam per statutum suũ reseruaret casus in preiudicium religiosoꝝ mendicantium, vt dicit. d. glo. quam ibi sequuntur omnes, dũmodo non reseruet in iniuriam. z Collecta. in. c. omnis vtriusqz. colũ. x. nume. xxxix. de peni. z re. z presumitur reseruare in iniuriaz, si omnes reseruare velit, vel si sine cã reseruet authore Jmo. in. d. cle. dudum. col. x. ver. credo tñ. de hac tñ ampliatione dubitat Panor. in. c. super. Specu. col. ij. ne cle. vel monac. ex quo ius iã est quesitum ipsis religiosis mendicãtibus. Sed dic epm vti iure suo z ptãte a iure sibi concessa, ideo nemini facere iniuriam. c. cum ecclesia vulterana. de elec. cum concordan. ibi positis.

278 ¶ † Circa hanc illationem optarẽ quinqz. Primo vt epi paucos casus sibi reseruarẽt vltra casus de iure reseruatos, z illos tantum reseruarent in qbus exigit magna discretio imponentis penitentiam. Scdo vt eos frequenter publicari facerẽt in suis sinodis, z in pulpitis publicis publicari facerent, vel eos redigerent in statutis scriptis, z cogerent oẽs presbyteros capaces cõfessionis audiẽdi habere statuta. Tertio qꝫ in casibus admodum occultis, cõcederent facultatem absoluendi in foro consciẽtie curatis, z coꝝ vicarijs, qz aliqui arcentur ab his peccatis cõfitẽdis ratione reseruationis autore Jo. maioris. in. iiij. sen. dis. xvij. q. v. col. pen. vers. scdã propositio. Quarto qꝫ nullas pecunias exigerent pro absolutionibus talium casuũ reseruatoꝝ, qz quocunqz fine exigantur prebent occasionem scãdali subditis, qđ summopere fugere debent epi. Quinto qꝫ nulli casus essent reseruati quo ad minores. xiiij. annis, qui sunt fragiles z verecundi, z etiam quo ad mulieres que ex accessu ad episcopũ possunt venire in suspitionem maritis, parentibus, aut alijs cũ dispendio fame, z hoc quando peccata essent occulta. hec quinque in effectu etiam optat Gerson in locis supra allega.

279 ¶ † Quarto infero valere statutum epi per qđ ꝓhibet rectoribus ecclesiarum constituere vicarios etiã tples sine suo mandato z cõsensu ßm Henri. bohic. in. c. clericos. col. ij. de offi. vic. Cardi. zab. in. c. cũ oẽs. col. fi. q. xiiij. de cõsti. z in cle. vnica. q. xiiij. de offi. vic. rõ huius illationis põt assignari, qz vicarij non pñt regulariter cõstitui a curatis sine epo. c. cum ex eo. §. porro. de electio. in. vj. vbi Jo. and. Gemi. z Philip. francus.

¶ Amplia illationem procedere etiam si cõstituentes vicarios

280 sint priuilegiati, † vt non teneant residere in beneficijs, vt illi đ quibus in. c. cũ dilectus. z in. c. de cetero. z in. c. ad audientiam z in. c. tue. de cle. non resid. qz tales nõ debent ponere vicarios sine consensu epi, vt cõstet ipsi epo de idoneitate vicarij, arg. c. đ monachis. de preben. z in. c. j. de capel. mona. in. vi. vbi scribit do. Jo. de sel. in trac. de benefi. iiii. par. vi. col. fi.

281 ¶ † Ex predictis subinfero epm posse statuere qꝫ nullus admittat ad vicariatum pro alio, atqz vices alterius in beneficio curato tenendum, nisi primo ab eodem epo vel a suo cõmisso fuerit examinatus z approbatus, ex quo eni3 oibus presbyteris nõ

282 curatis prohibitum est exercitiu3 cure animarum, vt not. in. c. omnis vtriusqz sexus. de peni. z remis. vbi Panor. col. iii. in fi. Card. d. a. ex. post Archi. z Gemi. ibi in. c. perlectis. col. vj. xxv. dist. presumendum est hoc fuisse statutum ex cã, qz oẽs nesciunt curam animaꝝ exercere que est ars artium. c. cum sit. de eta. z quali. ppca eps põt eisdem non approbatis inhibere exercitiu3 cure animaꝝ, z ita fit cõuer, z vtinam hoc fiat potius ad exonerationem cõcientiaꝝ ꝗ̃ ob bursaꝝ onerationem z ingrauidationem, hec enim approbatio ad vicariatu3 venditur a multis, nec sine suspitione simonie. c. ad nostram. c. consulere. de simo.

283 ¶ † An autẽ semel approbati ad vicariatum possint reprobari, alias fuit dubitatũ Lugduni dum ibi residerẽ, sed ego nunqꝫ

284 dubitaui, qꝫ sic, † qz semel approbatus põt reprobari, glo. in. c. cũ scdm. in verbo liceat. de preben. que alleg. concor. vbi Pano. col. iii. Jmo. col. ii. idem Panor. in. c. de illis. in fi. de despon. impub. vbi dicit semel approbatus ad curam animaꝝ põt reprobari. Old. pulchre consil. xviii. incip. circa primum. in prin. vbi cõcludit qꝫ admissus successiue ad duas parrochiales, si ad tertiam fuerit repertus insufficiẽs potest reprobari, qz maior diligentia est adhibẽda in medico animaꝝ ꝗ̃ in medico corporũ, facit qꝫ scribit Panor. in. c. cũ venerabilis. col. fi. ver. z ex predictis. de excep. vbi Fely. col. pen. ver. limita. do. meus Philip. deci. ibi. col. fi. qui multa allegat que non trãscribo l3 bñfaciant ad propositum, facit etiã qz semel examinatus põt iteꝝ examinari. c. accepimus. de eta. z qual. ita. vbi do. Ant. in. vi. no.

285 ¶ † Quinto infero valere statutum episcopi prohibens ne vlla litera apostolica recipiatur vel approbetur in sua diocesi, nisi primitus ipse cõsula. ur, z sine examinatione ipsius vel sui cõmissi, ita Henri. in. c. ex eo. col. j. de peni. z re. quẽ ibi sequit Car. zaba. q. i. z Panor. col. fi. qui subdit, caueat tñ eps ne hoc faciat in fraudem, qz talis pnniret. ꝗto. c. dilecti. de priuile. fi. n. faceret cã differendi executionẽ papalẽ illud saperet rebellionem z inobedientiã ꝯ sedẽ apostolicã, authore Petro rauẽnate in singularibus vtriusqz iuris. §. iiii. inci. fui interrogatus. Caueat etiam eps ne hoc faciat cã cupiditatis aut vẽdat examina

286 tionẽ, † qz cõmittit in talibus simonia ßm Card. zab. in cle. abusionibus. in prin. vlti. not. post Laur. de pinu. de peni. z re. que cle. benefacit pro hac illatione, idem vult Guido brianſonis in. iiii. sen. q. xv. conclu. ii. correla. iii. colum. penul.

287 ¶ † Sexto infero valere statutum epi, per quod decernit cum clero, z populo sanctu3 aliquẽ ab ecclesia canonizatũ perpetuo venerandũ, ßm Inno. in. c. fi. de fer. quez ibi sequuntur Jo. an. Zaba. Hohic. z Panor. col. ver. ii. ver. nota qꝫ l3. z do. Roc. de cur. in. c. fi. q. xvi. in fi. de cõsue. Card. de tur. in. c. i. artic. v. de cõsec. dist. iii. Dixi notãter canonizatum qz si non esset canonizatus hoc non posset, ßm prefatos doctores, z Phil. fran. in c. i. colũ. ii. de reli. z vene. sanc. lib. vi. fa. c. i. co. tit. in. vi. Aduerte tamen episcopum non debere esse facilem ad introducendum festa vt populus impediatur ab opere, vt pulchre tradit Jo. ma. in. iii. sen. xxxvii. q. xxiii. colum. fi.

288 ¶ † Septimo infero valere statutum epi pro causa necessaria, z iusta vt redditus beneficii vacantis deputent ad certũ vsum, ita qꝫ statutum preiudicet instituendo ad certu3 tps, arg. c. pe. de ver. sign. z. c. si propter tua debita. de rescrip. in. vi. ita Panor. in. c. vnico. not. vlti. vt eccle. bene. Phil. fran. in. d. c. si propter. iii. no. vide Albe. de rosa. in trac. super statutis. i. pte.

q.cxlvi.incip.in ecclesia valentina. Collecta.in.c.tua.colū.ij. numero.xj.de verborum significatio.

289 ¶ †Octauo infero valere statutum epi cum maiore parte capituli. q ad necessariam reparationez fabrice quilibet canonicus conferre teneatur.c.fi.de his que fiunt a maio.par.capitu.vbi omnes,z ibi Imo.ij.notabi.dicit episcopum posse statuere ad commodum subiecti,z ad declaratione iuris ipsius quod confirmat, vt ibi per eum.

290 ¶ †Nono infero valere statutum epi z maioris partis capituli, vt quisqz canonicorum debeat ad subuentionem scholaris pauperis docilis existentis in studio confere, ita Panormit.in dicto.c.fina.ij.notabi.facit in argumen.c.super specula.ne cleri.vel mo.z.d.c.cum ex eo.de elec.in.vj.

291 ¶ †Decimo infero valere statutum epi, q nullus recipiat in conuersum vel oblatum in sua diocesi nisi vt Deo seruiat, vel q nullus in quersum vel oblatum recipiat in tota sua diocesi sine licētia sua, nam istud statutum non est contra ius, sed est preter ius, quia primum statutum phibet fraudem, scdm fit vt cautius pcedat forte ne in fraudē fiat receptio, vl ne forte psona minus idonea recipiat, vel ne forte plures recipiātur q̄ suppetāt facultates monasterioz.c.vnico.§.sane.de sta.mona.in.vj.ita Lap. allega.lxxxvj.incip.in causa z questione.colum.ij.z.iij.

292 ¶ †Undecimo infero valere statutum epi q instrumētum remissionis vsurarum factum vsurario per creditorez non valeat nisi fiat in presentia epi vel sui officialis,qz hoc est statuere preter ius,z addere aliquid qd necesse sit seruare in tali instro preter ius,ita Cald.cons.xiij.incip.an valeat constitutio.sub rub. de consti.contrariū vult Bal.consi.ccxvij.incip.punctus.lib. v.qz in dubio standum est instrumento.l.cum precibus.C.de pba.nisi appareat de frequentia actuum in fraudē vsuraz. Quid tenendum, puto primam opinionem veriorē,qz tale statutū fit ad euitandū fraudes,argu.eoruz que dixi in proxima illatione. Non obstat.l.precibus,qz verum est,nisi statutum vel lex repugnet.facit pro cōfirmatione prime opi.quod scribit Alex.in.l. ex duobus.§.etiaz si contratabulas.col.ij.ff.de vulg.z pup.vbi dicit valere statutum legati quod ab initio seruetur certa forma legati qua non seruata testamtum fit nullum.

293 ¶ †Duodecimo infero valere statutum epi q probato aliquo vsurario etiam per testes singulares,omnia sua instrumēta fingantur vsuraria etiam de duplo.Bal.in.l.dictantibus.col.ij. versi.item facit.C.de testa.sequitur Ana.in.c.cum in diocesi. col.ij.de vsur.Fely.in.c.quod super his.col.ij.vbi plura allegat.de maio.z obed.z Alex.in.d.l.dictantibus.

¶ Limita primo illationem non procedere quando vsurarius restituisset vsuras ƀm Bal.in rub.C.de vsur.col.ij.vers.secūdo quero,qz ƀm eundem per restitutionem vsurarum aboletur nomen vsurarij,per textum in.c.cum tu.in verbo donec.z quod ibi notatur in glo.de vsuris.

¶ Limita secundo quando longo tempore ante editum statutū probaretur quem fuisse vsurarium,authore Jacobino de sancto Georgio in.l.non est necesse.in fi.ff.de probat.Jas.in.l.si prius. col.xv.ver.secundo ex predicta.nu.xlv.ff.de ope.no.nunc.vbi dicit q per tale statutū non presumunt retro omnia instrumēta fuisse vsuraria,eo qz presens status hz necessariam contradictionem alicuius temporis preteriti saltem origine scilicet quod aliquo tempore non fuit vsurarius.

294 ¶ †Decimotertio infero valere statutū epi per qđ inducit faciliorem modū pbandi ꝯtra vsurarios q̄ sit de iure cōi, vtputa q sufficiant testes de fama publica ad pbandum q quis sit vsurarius cum assertione dicentis se soluisse vsuras,ita Bald.in.l. eos.§.insuper.C.de vsur.sequitur Bertachi.in trac.de epis.in ij.parte.lib.iiij.q.xv.Saly.in.d.§.insuper.post Bal.vbi etiaz Pan.de cas.Fede.de sen.consil.viij.incip.quo modo.in fine. Card.consi.xv.incip.qualiter presumatur.sub rubr.de vsur.z idem Cald.consi.xxij.incip.eps.an sub tit.de consti.Philip. franc.in.c.q̄q̄.in prin.col.iij.de vsur.in.vj.Aduerte tn̄ q doctores predicti non loquuntur de vsurario manifesto,vt ponderat Jo.de ana.in.d.c.cum in diocesi.col.iiij.ver.ex quo infero de vsu.z hoc ppter ea que dixi.s.conclusio.viij.in.xviij.z.xvi. illationibus illius conclusionis,vide que ibi dixi, quia hec per ibi dicta clariora euadent.

295 ¶ †Decimoquarto infero valere statutum epi, q contractus factus cum vsurario presumatur vsurarius cum hec non sit contra ius,sed preter ius,ita Ange.de perusio in disputatio.incip. miles astensis.ver.de quarta.quem refert z sequitur Philip. franc.in.d.c.q̄q̄.col.iij.de vsur.in.vj.

296 ¶ †Decimoquinto infero valere statutum episcopi q in causa vsuraria episcopus possit deferre iuramentum cui vult,secūdum Laurentium de rodulp.in tracta.de vsuris.questio.cliij.

297 ¶ †Decimosexto infero valere statutum epi per qđ creat homines certe qualitatis notarios z tabelliōes in eius iurisdictio. seu in spūalibus ad se pertinentibus,qz notarij possunt creari p statutū, sicuti per consuetudinem,z hoc est statuere preter ius, ita vult Fely.post Card.zab.z Panor.ibi in.c.cuz.p.col.pe. iunctis dictis in col.preced.ver.sed dominus Cardinalis.de fi de instru.facit qđ not.Old.consi.lxxv.incip.quis possit.

298 ¶ †Decimoseptimo infero valere statutum epi q oēs pāni serici qui super defunctis afferuntur,sint ecclesie pro paramentis altaris,ita Card.zab.in cle.qz ꝯtingit.in prin.q.viij.de relig.do.vt tn̄ ibi dicit hoc intelligendum est nisi aliud dispositū fuerit a testatore,nam licet testatori apponere legem sue rei.c. verum.de conditio.apposi.c.cum dilecti.de donati.z hoc nisi imponat per modum reprobatum a iure.c.requisisti.de testamentis.l.nemo potest.ff.de legatis primo.

299 ¶ †Decimooctauo infero valere statutum episcopi de optando prebendam vacantem,ƀm do.Ant.de bu.in.c.fi.col.xxvj. de consue.Miluum in repertorio.in verbo statutū.§.ix.quod intellige verum quando fieret de beneficijs ad collationem ipsius spectantibus,authore eodem Miluo in repertorio.in verbo consuetudo.§.xiiij.incip.consuetudo z statutum.

300 ¶ †Decimonono infero valere statutum epi q qlibet beneficiatus infra suam diocesim,intra certum tempus promoueatur ad sacros ordines,alias beneficio suo sit priuatus,qz hoc est statuere preter ius,qz nullum est determinatum tempus nisi in curatis.c.licet canon.c.cum ex eo.de elect.in.vj.ita Cald.consi. vj.incip.sinodali statuto.sub rub.qui filij sint legi.

301 ¶ Uigesimo infero valere statutū episcopi q qlibet habens prebendā sine cura debeat tenere vnum capellanū in prebenda p quē deseruiat vni altari,z si vniat illa prebenda ecclesie curate,debebit semp in prebenda tenere vnum capellanum,vt scribit Ang.de perusio in auc.vt determinatus sit.nu.cle.col.ij. sequitur Fely.in.c.cum.M.col.ij.nota.iij.de constitu.

302 ¶ †Uigesimoprimo infero valere statutū epi q excōmunicatus p iudicato non tradat ecclesiastice sepulture dato q in mortis articulo sit absolutus, iuxta.c.fi.de sepultu.sine lnia ipsius epi,qz hoc statutū nō tollit ius ſʒ supplet, z addit ad.d.c.fi.ita Collectarius ibi.col.j.z.ij.vbi limitat qñ eps esset in remotis.

303 ¶ †Uigesimo scđo infero valere statutum episcopi q citatio non fiat viua voce sed in scriptis.ita vult Collecta.in.c.sicut. de accusatio.ratio est qz hoc statutum est preter ius.

304 ¶ †Uigesimotertio infero valere statutum episcopi q duo, vel tria banna per certum tempus proponantur ante quam cōtrahantur matrimonia,qz cum.c.cum inhibitio de clādasti.de sponsa.precipiat proponi edicta competenti termino prefinito simpliciter z non diffinit terminum competentem, episcopus per suum statutum potest determinare per statutum suum arbitrio suo modo predicto. Ita Hostiensis in summa.titu.eodem de clandesti.desponsa.§.quot modis.col.iiij.versicu.sed quis arbitrabitur,quem sequuntur Joannes andreas, z Collecta. in dicto capitulo, cum inhibitio. Petrus de palude.in.iiij. distinctione, vigesimaoctaua questione secunda,artic. secundo conclusione secunda, Et ex his sit expeditus primus articulus circa hanc materiam statutorum sinodalium.

SVMMARIVM

1 Statuta episcopi ligant existentes infra limites sue diocesis.
2 Statutis ligari,z forum sortiri a pari procedunt.
3 Statuta episcopi etiam laicos in diocesi morantes ligant, quo ad delictum,etiam si laici vocati non fuerunt,vt infra numero sequen.
Laici ligantur statutis Archiepiscopi in synodo prouinciali factis.
4 Statutis episcopi ligantur exempti in loco non exempto delinquentes,dummodo in diocesi delinquant.
5 Limita tripliciter, vt numeris sequentibus. 6. 7. et numero. 8.
9 Statutis episcopi persone non exempte delinquentes in locis diocesis exemptis ligantur.
Statuto vt quis ligetur,duo requiruntur.
10 Cautela ad euitandam excommunicationem latam per statuta episcopi contra matrimonia clandestina contrahentes.

11 Episcopus

11 Episcopus in aliena diocesi tribunal tenens sm statuta synodalia procedit contra delinquentes infra diocesim suam.
12 Statuta epi ligant morantes in diocesi, lz factum ꝯ statutuz ortum esset extra diocesim, dummodo in diocesi perfectuz sit.
13 Idem si sit i initiatum in diocesi statuentis, ꝛ alibi cōsumatum.
14 Statutum epi quando liget forenses in diocesi morantes, ꝛ.j. nume. 15. et. 16.
Forenses ob delictum subditi efficiuntur.
16 Episcopus forensem in diocesi sua delinquentem secundum statuta sua punire potest.
17 Statuta episcopi an ligent subditos, ꝛ forēses, ꝓbabiliter ignorantes, quando factum de iure cōmuni dānatum esset.
18 Forenses ex duabus coniecturis statuta scire presumuntur.
19 Statutum epi noviter factum forenses non ligat.
20 Subditus diu absens a statuti pena excusatur.
21 Statutorum penis subditi non ligantur pro delictis extra diocesim commissis.
Limita quatuor modis, vt.j.nu. 22. 23. 24. et. 25.
26 Eps statuēs an suo penali statuto ligetur ꝛ.j.nu. 31. 32. et. 33.
27 Statuta episcopi archiepiscopum suum delinquentem in diocesi epi sui suffraganei non ligant.
28 Secus si esset alius archiepiscopus, ꝛ ligaretur.
29 Eps in aliena diocesi delinquēs per epm illius loci puniri pōt.
30 Statuta episcopi successorem non ligant.
34 Statuta epi ēt convenientes occulte ligant, ꝛ limita vt ibi.
35 Statuta episcopi ignorantes non ligant, nisi ignorātia esset crassa, vel supina vel affectata, ꝛ.j.nu. 36. et. 37. ꝛ nisi.
Statutum se ad ignorantes extenderet, vt ibi.
38 Ebrius a pena statuti excusatur.
39 Probatio ignorantie statutorum admittitur.
40 Dormiens faciens ꝯ statutum pena statuti excusatur.
41 Delinquens contra statutum episcopi an fuerit in ignorantia, arbitrarium est.
42 Ignorantia probatur iuramento eam allegantis.
Ignorantia statuti presumitur, qñ ꝯveniēs tempore publicationis erat absens, vel infirmus, vel minor.
43 Statuta episcopi non ligant subditos illius parrochie, quam alius eps haberet in diocesi episcopi.
44 Statuta epi existentes in minori etate non ligant.
45 Statuta epi non punibilia minores ligant.
46 Statuta episcopi inhabilitantia personam ligant minores, dūmodo non sint forenses.
47 Statuta epi existentes in servitio pape an ligent.
Officiales pape per ordinarios excommunicari non possunt.
48 Statutum epi, ꝙ nullo in monasterio exempto sue diocesis aliquid inhoneste faciat, non ꝯprehen dit ēt subditū id facientē.
49 Statuta episcopi censuras imponentes in foro contentioso nō ligant, anteꝗ̄ quis declaretur in eas incidisse.
Excommunicatus etiam ab homine ipso iure inhabilis est ad beneficium absqꝫ alia declaratione.
50 Statuta epi per desuetudinem derogata non ligant.
51 Lex preceptiva non obligat, nisi moribus subditorum approbata fuerit.
52 Consuetudo a pena temporali excusat.
53 Statuta per desuetudinem derogata non ligant, ēt si imponeret penam excommunicationis dummodo contrarium statuti de se mortale non sit.
54 Statuta condens sub tali conditione statuere videtur, si moribus vtentium recipiatur.
55 Statuta per desuetudinem derogata non ligant, ēt si desuetudo iuris errore inducatur.
56 Statuta episcopi iurans servare moribus vtentiuz non recepta servare non tenetur.
57 Statuta per desuetudinem abrogata non ligant, quando desuetudo, ex qua nascitur consuetudo, est legitime prescripta, secus si legitime prescripta non sit.
58 Consuetudo contra statuta laicorum per. x. annos inducitur, et nume. seq.
60 Consuetudo vt inducatur contra statuta quando decē anni nō requirantur, sed requirantur tot actus contrarij ꝛ.j.nu. 63.
ꝛ hoc etiam locum hȝ in constitutionibus pape, ꝛ.j.nu. seq.
62 Legis integritas tria requirit.
64 Dispositio si corruit, clausule in ea inserte ēt corruunt.
65 Consuetudo servata contra statuta episcopi per minorem partem populi statuta non tollit.
66 Consuetudo tollerata ratione scandali evitandi statuta episcopi non tollit.
67 Statuta episcopi iudeos non ligant.
68 Statuta episcopi non ligant contravenientes in casibus fictis. Limita, vt.j.nu. 70.
69 Statutum episcopi excommunicans contrahentes matrimonia clandestina non ligat eos, qui sponsam de futuro cognoscendo matrimonium presumptum contrahunt.
71 Statuta epi non ligant eos, qui non perfecerunt prohibita per statuta, sed solum inchoarunt, ꝛ non perfecerunt.
Statutum epi excōmunicans eligentes indignum an comprehendat vocem in scrutinio dantes.
72 Statutum epi excōmunicans matrimonia clandestina contrahentes non ligat sponsalia solum contrahentes.
73 Statuta episcopi non ligant eos, qui non fecerunt, sed solum consuluerunt.
74 Statuta epi non ligant mandantes fieri, per statuta prohibita.
Limita. v. modis, vt.j.nu. 76. vsqꝫ. 80.
74 Mandans fieri vere facere non dicitur, sed interpretative.
Statutum epi vltra penam iuris excōicans contrahentes matrimonia clandestina mandantes non comprehendit.
81 Consilium ꝛ mandatum in quo inter se differant, ꝛ.j.nu. seq.
83 Statuta epi non clara, sed offuscata non ligant.
84 Ius positivum clarum esse debet.
85 Statutum obscurum in causis allegari non debet.
Legi contraveniens, quam non intellexit propter obscuritatē, non peccat.
Errans in subtilitatibus iuris non peccat.
86 Litigantes ab expensis excusantur, vbi lex est obscura.
87 Statuta episcopi non ligant habentes iustam causam eis non obediendi, ꝛ non existentes contumaces, nec in culpa, nec in dolo.
88 Statuta epi ex impotentia non servans non ligatur.
89 Leges iudici ex causa transgredi licitum est.
90 Iuri humano ex causa contraveniens non peccat.
91 Statutis, vel legibus, vbi ex causa contravenitur, superior adiri debet, qui dispenset.
92 Statutum epi excōicans ꝯhentes matrimonia clandestina nō comprehendit eos, qui ex iusta causa matrimonium clandestinum contrahunt.
93 Statutis episcopi ex necessitate contraveniens non ligatur, qꝛ contravenire non dicitur.
Iuri ꝯveniri non dicitur, qui actum ex necessitate fecit.
94 Necessitatis causa multa permittunt̄, lȝ ius contrarium dicat.
95 Statuta epi non ligant, quando eorum verba ad casus occurrentes non adaptantur.
96 Statuta epi iniqua in foro conscientie non ligant.
Lex iniusta in foro conscientie servanda non est.
97 Leges iniquas condentes Deus maledicit, ꝛ eas observantes peccant.
98 Lex ex tribus iniusta cognoscitur.
99 Statuta episcopi iniqua non presumuntur.
100 Statuta episcopi servare iurans iniqua servare non tenetur, limita vt nu. seq.
Lex iniqua ob scandalum evitandū servanda est, nisi sit iniqua per contrarietatem ad ius divinum.
102 Pro scandalo evitando quis ea committere pōt, que sine peccato committi possunt.
Eporū obedientia vtilis ꝛ necessaria est, lȝ mali sint.
103 Statuta epi fundata in presumptione, que in foro conscientie non est vera, non ligant in foro conscientie.
104 Statuta epi penam imponētia in foro conscientie non ligant.
Limita. v. modis vt.j.nu. 106.
105 Obligatio ex delicto respectu pene est de iure naturali.
Conscientia non ligat, quos natura non ligat.
107 Penitentie hodie arbitrarie sunt.
Pene quātitas ꝑ legē, vel statutuz taxata est de iure positivo.
108 Statutum epi varios intellectus habens non ligat.
109 Statuta episcopi non ligant extra ipsius diocesim existentes, ꝛ si sint subditi, vel etiam si statuta alicuius solennitatis sint prohibitiva, vel etiam obstaculum persone tollerent, vt nu. seq. ꝛ nu. 113. ꝛ. 114.
Limit. vt nu. sequentibus vsqꝫ in finem.
111 Statuta epi res extra diocesim existentes non cōprehendit̄.
112 Statutum epi privans quez suis beneficijs intelligitur de existentibus in loco statuentis.
Lmit. vt hic.

¶ Secundus articulus.

Unc aũt venio ad secũdũ

articulũ huius mãe statutarie. s. qui ligẽtur statutis epi, qđ vt dilucidius euadat, facio duas ɔclões.

¶ Prima conclusio.

Statuta epi ligant existentes. ĩ. limites sue diocesis, pbaẽ hec ɔclo in c. fi. q matri. accus. pos. fm Host. ibi quẽ. ij. nota. referũt Panor. ⁊ Card. alex. ⁊ pbaẽ ẽt in c. a nobis. lo. j.
1 † de sen. excõi. ⁊ in c. ij. §. statuto. de ɔstitu. in. vj. ⁊ in l. fi. ff. de iuris. oiuʒ iudi. arguẽdo a ɔrio sensu. Et qꝛ eps hʒ iurisditionem in tota sua diocesi. c. cũ eps. de offi. ordi. in. vj. c. j. eo. tit. in an
2 tiq. ⁊ a pari pcedũt quẽ sortiri forum † ⁊ statutis ligari. vt notaẽ in l. j. ff. de iuris. om. iudi. ⁊ no. bal. in l. nulli. C. de iudicijs. alex. de Jmo. ɔsi. xiij. incip. attẽtis. col. iiij. volu. vij. ⁊ ɔsi. cxlj. inci. viso statuto. col. ij. eo. lib. dñs meus Phil. dec. in c. q̃ in eccle siarũ. ij. no. de ɔstit. Brunus ɔsi. xx. incip. oipotẽs. col. j. itẽ qꝛ ad iurisditionẽ ptinet statuere ⁊c. statutis obedire. Panor. in c. qđ super his. circa mediũ. de maio. ⁊ obe. sed eps põt exercẽ do iurisditionẽ statuere p totã diocesim. vt d. c. a nobis. ⁊ d. c. ij. ergo oẽs existẽtes p totã diocesim liganẽ qꝛ obedire debent.
3 ¶ Amplia primo † ɔclusionẽ vt nedum statuta epi ligent clericos, sed ẽt laicos morantes in diocesi epi, qꝛ laici ratione delicti sunt subditi epo. c. nouit. đ iudi. ita notat Gemi. in d. c. ij. x. no ta. de ɔstit. in. vi. vbi Phil. frãcus in §. statuto. ij. no. eiusdeʒ. c. ⁊ latius ibi hoc idẽ examinat ⁊ attingit dñs Jo. crotus ẽt. ij. notab. dicens ꝙ ex quo cõmittiẽ delictũ phibituʒ a statuto epi in eius territorio rõne delicti sortiunẽ forũ laici. c. pe. c. fi. de fo ro ɔpe. hanc ẽt ampliationẽ tʒ Baptista de sancto Seueri. in l. oẽs populi. col. xxviij. ver. ex quorũ dictis. ff. de iusti. ⁊ iure. Ang. ɔsi. lxiij. incip. qm̃ nihil. ver. sup primo. ⁊ vult Fed. de se nis ɔsi. xcv. incip. sup qõne. col. fi. ⁊ ampliationẽ preter supradictos tʒ Laurẽtius de rodulphis in trac. de vsuris. q. cxxxiiij. quẽ refert ⁊ sequiẽ Jo. de ana. in c. cũ in diocesi. col. v. ver. adde ẽt. de vsur. ⁊ eandẽ ẽt tʒ Aufrerius in repe. cle. j. de offi. ordi. tractatu de potestate ecclesiastica sup laicis. in casu. cxxv. faciunt pro hac ampliatione q̃ dixi. s. in preceden. arti. ɔclusio. xiiij. in. ij. illatione. facit ẽt qꝛ laici liganẽ statutis archiepi factis in sinodo prouinciali in materia spirituali. c. fi. xviij. distin. vbi doctores, ergo pariter debent ligari statutis epi in materia eadem, cuius iurisditioni immediate subsunt.
4 ¶ Subamplia verã † ampliationẽ, ẽt si laici nõ fuerint vocati dũ fierent statuta epi. auctore Calderi. ɔsi. viij. incip. qđ statutũ. sub tit. de ɔstõ. ⁊ in ɔsi. xxij. incip. an eps. eo. titu. faciũt ea q̃ dixi. s. in. ij. parte huius tractatus. ver. septimo ire.
5 ¶ Amplia scđo † vt exẽpti delinquẽtes in loco nõ exempto ligenẽ statutis epi, dũmodo in diocesi epi delinquãt ⁊ faciãt prohibita p statuta epi. ita Host. in summa. tit. de sent. excõi. §. qs valeat excõicari. ver. ɔcquid dicaẽ. Car. ʒaba. in repeti. c. ij. de constit. in. vi. in. ix. q. vbi idẽ tʒ Phil. franc. in §. statuto. col. ij. ⁊ ibidẽ latius. col. iij. ver. j. si exẽptus. Gemi. post Jo. an. in c. j. §. nũquid. col. ij. de priuileg. eo. lib. vbi Phil. francus etiã col. ij. ⁊ idẽ Phil. francus. in c. j. in prin. de stat. regula. eo. li. post Cap. ⁊ Gemi. ibi. Jo. fab. in l. j. col. v. ver. sed an statuẽs C. de summa trinita. ⁊ fide catho. vbi allegat cle. j. §. plures. de excessibus prelato. facit in arg. c. penitentibus. ⁊ ibi p. d. Ant. de priuileg. vide Jmol. in c. lʒ in corrigendis. de offic. ordina. ⁊ que dixi. s. articu. ij. in. xiij. conclusi. illatione. iij. Subamplia. vt per Fede. consi. clxxxij. incip. statuto. Capp. Gemi. in d. c. j. §. fi. de stat. regula. in. vj.
6 ¶ Limita primo † hãc ampliationẽ qñ exẽptus eẽt ẽt exẽptus rõne delicti fm Gemi. ⁊ Phil. francũ in d. §. nunqd. ⁊ Phil. franc. in d. §. statuto. col. iij. ⁊ in d. c. j. de stat. regula. in. vj.
7 Limita secundo † quando statutum episcopi fieret in fraudem exemptionis. c. quanto. de priuileg. fm Gemi. ⁊ Phil. franc. locis proxime allega.
8 ¶ Limita tertio † qñ statutũ esset contrariũ religioni exẽpte, auctoribus Gemi. ⁊ Phil. franc. ẽt locis proxime allegatis dicentibus ita debere intelligi. c. nimis. de priuileg.
9 ¶ Amplia † tertio ꝙ psone nõ exempte, delinquẽtes in locis diocesis exẽptis, ligenẽ statutis epi. auctore Marsilio in d. c. ij. de constitu. in. vj. quẽ sequiẽ Fede. ɔsi. ij. Pet. de ancha. in c. a nobis. de sen. excõi. ⁊ in repe. c. postulasti. colũ. xvj. in. iiij. q. de fo. cõpe. vbi tñ dicit hoc nõ pcedere qñ platus loci exempti hẽt iurisditionẽ quasi epalẽ. Mouenẽ pncipaliter isti, qꝛ locus exẽptus est in diocesi epi. c. cũ eps. de offic. ordi. in. vi. ⁊ subditus epi nõ põt excipe ɔ intẽtionẽ eius de iure cõi fundatã ⁊ sic de iure tertij. arg. l. loci. §. cõpetit. ff. si seruit. vẽdiceẽ, itẽ interest epi vt malis hoibus sua diocesis purgeẽ, lʒ pp delicta cõmissa in loco exẽpto turbaẽ ɋes diocesis, ergo ⁊c. sed Jo. cald. tʒ ɔrĩi in d. c. ij. quẽ sequunẽ ibi Jo. an. Gemi. ⁊ Phil. franc. ⁊ Cardi. ʒaba. in repet. illius. c. q. vij. Phil. frãc. in d. c. j. in prin. in fi. de sta. regul. in. vi. Jas. in l. fi. col. j. ff. de iuris. om. iu. vbi allegat plures auctoritates. Car. ʒaba. in rep. c. ppẽdimus col. xx. ver. sed qd si delinqt. de sen. excõi. Maria. soci. consi. cclxxi. incip. in pñti. col. pe. vol. ij. ⁊ hec opinio est verior. Petrus de palude bressianus in. iiij. sen. di. xviij. q. ij. in. ij. qđ. ibi. posita. arti. ij. Hẽricus bohic in c. a nobis. lo. j. ij. di. col. ij. de sen. excõi. Calde. ɔsi. xiij. incip. ɔ canonicũ. tit. de iudic. Marianus in c. postulasti. q. xxi. de foro ɔpet. ⁊ iõ tenẽda fm Ange. de clauaſ. in summa. in verbo statutũ. §. ij. ⁊ summã Siluestri. in verbo excõicatio. ij. §. xv. ver. circa pdicta magis. Mouenẽ prio isti, qꝛ paria sunt locũ esse extra territoriũ ⁊ esse exemptũ. iuxta glo. in cle. i. de foro competen. Scđo mouenẽ qꝛ duo requirunẽ. vt quis ligeẽ statuto. Primo ꝙ statuens habeat iurisditionẽ in loco vbi dirigiẽ virtus statuti. Scđo ꝙ persona sit ibi subiecta saltẽ rõne cause pp quã vult illuʒ ligare, vt pʒ in c. ecclesia sancte Marie. de constitu. cũ similibus, cũ ergo locus exẽptus sit exclusus a iurisditione ordinarij, vt no. in c. i. de priuileg. in. vi. lʒ sit in eius diocesi, tñ delinquẽs ibi non subijcitur eius statuto cũ ibi deficiat iurisditio. Quid tenẽdũ. Scđa opi. est cõis ⁊ iõ tenẽda. Nõ obstãt alleg. p prima opi. primo illud cpm esse fundatuʒ de iure cõi, qꝛ hoc est falsum ꝙ sit fundatus in locis exemptis, qꝛ illa loca nõ dicunẽ territoriũ suum vt pʒ in d. c. j. de priuile. in. vi. Nõ ob. quoq; fm qꝛ p hoc non remanebũt ibi delicta impunita, poterũt. n. puniri delinquẽtes ibi alia pena vt dicunt Gemi. ⁊ Phil. francus in loco preallega.
10 ¶ Ex hoc sumi † põt cautela ad euitandum señ. excõicationis latã p statuta epi ɔ ɔhentes matrimonia clandestina, nã ad euitandũ hoc, opʒ ire volentes ɔhere ad aliquẽ locũ exẽptum a iurisditione epi, verũtñ est ꝙ taliter faciẽtes poterunt puniri alia pena, vt volũt Gemi. ⁊ Phil. francus vbi. s. sed nõ erunt excõicati vigore statuti epi. Ueruʒ dubitari põt de hac cautela prio p ea que dixi. s. in. ij. limitatione precedẽtis ampliationis, quia hoc vr̃ fieri in fraudẽ statuti epi. Scđo qꝛ hec ampliatio vr̃ dubia, iõ in foro consciẽtie certius est tenendũ. c. iuuenis. de sponsa. ⁊ matri. Quid tenendũ. an factũ tenerẽ esse excõicatos ⁊ ligari statuto, ⁊ nollẽ cõsulere eis se exponere piculo, post factuʒ vero tenerẽ cautelã. ⁊ ẽt qñ nõ fieret in fraudẽ statuti epi. Uel melius dic in foro cõtẽtioso esse verã cautelã, sed in foro anime non, per ea que pulchre notat Panor. in c. cũ tu. col. fi. de testibus. quem ibi sequuntur posteriores.
11 ¶ Amplia quarto † ꝙ eps tenens tribunal in aliena diocesi iuxta cle. j. de foro cõpetẽ. põt procedere ɔ delinquentes infra diocesim secundũ sua statuta sinodalia, siue statuta ordinent lites, siue decidant causas, siue puniant, fm glo. in d. cle. j. §. eisdem. in verbo omnimodã. de foro compet. quã ibi sequiẽ Car. q. vij. ⁊ Joan. de Jmol. col. vj.
12 ¶ Amplia quinto pcedere † ɔclusionẽ ẽt si factum contra statutum esset ortum extra diocesim statuentis, modo sit perfectũ in diocesi ipsius, fm Anto. de but. in c. fi. de fo. cõpet. quẽ ibi refert ⁊ sequiẽ Feli. col. xv. versi. hoc modo adaptaẽ, facit ea q̃
13 notanẽ in c. j. §. nũquid. de priuileg. in. vi. idem dic si sit † principatum in diocesi statuentis, lʒ sit alibi consumatũ delictum, qꝛ ligaret in diocesi, vt notat summa Siluestrina in verbo excommunicatio. ij. §. xv. ver. quartus est.
14 ¶ Amplia sexto pcedere † nõ solũ si existentes. ĩ. diocesim sint subditi cõmorãtes, sed ẽt si sint foresẽs, gl. ij. in d. c. a nobis. de sen. excõi. vbi oẽs doctores, ⁊ Archi. in c. q̃ ɔ. viij. di. qui textũ facit pro hac ampliatione ibi aut peregrini libidine violeẽ. ⁊ ita notat ẽt Bar. in l. cunctos populos. col. vij. ver. ij. quero C. de summa trini. ⁊ fide catho. vbi Bal. col. xij. Baptista de sancto Seuerino. col. lxi. ver. veniamus. Cald. in repetitio. c. j. col. ix. ver. v. quero. de rapto. ⁊ cõiter tenent legiste. auctore Panor. in d. c. a nobis. col. j. ⁊ idẽ Panor. sentit hãc ampliationẽ in c. graue. col. fi. de pbẽ. Alberi. in trac. sup statutis. ij. pte. q. j. col. ij. Petrus de pal. in. iiij. sen. di. xviij. q. ij. in. ij. q. Rõ ilius. ij. q. arti. y. Hẽri. bohic in d. c. a nobis. ij. dis. col. ij. Rõ huius

huius ampliationis põt assignari ß3 Archi.in.d.c.que 3, quê ibi refert ꝛ sequit̃ Car.alex.col.ij.qꝛ forenses ex delicto cõmis so subditi efficiunt̃.l.i.anc.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi opoꝛ.Alia rõ dat̃ p Panoꝛ.in.d.c.a nobis.col.ij.de sen.ex. dicentê,iõ forenses ligari statutis epi, qꝛ lex semp loquit̃.l.ar riani.C.de hẽti.iõ incontinẽti cũ forẽses delinquũt efficiunt̃ de iurisditione statuẽtis,ꝛ ligãtur statutis,ꝛ hec rõ paruũ distat a precedẽti.Aliã rõnẽ dat Feli.de senis ɜsi.xvi.incip.capitu lũ.col.iiij.ver.rñdeo dicens,hoc iõ esse,qꝛ statutũ epi d3 ꝓuide re toti diocesi ꝛ terre vbi fit statutũ, ꝛ iõ peregrini ibi stantes li gant̃.Aliã rõnẽ adducit Baptista de sancto Seuerino in.d. l.cunctos pp̃los.col.lxi.C.de sum.tri.ꝛ fide catho.dicens hoc iõ esse qꝛ delinquẽs vr̃ ɜsentire in penã qua obligat̃ nãliter, vt dicit gl.singu.in.l.i.§.bestias.§.de postulãd.ꝛ firmat Innoc.in c.in nostra.de iniur.ꝛ Bal.in.d.§.bestias.cũ ergo delictũ na scat̃ in loco ex voluntate vel culpa delinquentis, fit subditus,ꝛ subijcit̃ statuto loci sicut ɜhẽs.arg.l.oẽ3.ff.de indi.ꝛ hec rõ fuit in effectu bal.i.d.l.cũctos pp̃los.col.xiij.ꝟ.circa statutũ.i fi.

℃ Limita ꝛ intellige pꝛio predictã ampliationẽ esse veram,qñ factũ sup quo fit statutũ epi esset factũ dãnatũ de iure cõi,qꝛ fal
15 lit † si illud factũ de iure cõi nõ esset dãnatũ, ß3 hñ rõne statuti, vtputa qꝛ statutũ epi punit clericũ de nocte euntẽ,hoc.n.casu ꝛ silibus,si forenses sint ignorantes non puniunt̃.c.fi.xi.dis.l.fi. .C.de decre.ab ordi.faci.vt statim dicã in sequẽti ampliatiõe.

℃ Limita ꝛ intellige scd̃o ampliationẽ ꝓcedere,qñ statutũ pu nit delictũ,siue loquat̃ in ꝑsonã siue in rem,vt qꝛ dicit statutũ,ꝑ furto sit excõicatus,ꝛ sic loquat̃ in rẽ,siue dicat qcunqꝫ furtũ fe
16 cerit,qꝛ fallit † qñ statutũ habilitaret ad ɜmittendũ,qꝛ tũc forẽ ses ibidẽ delinquẽtes nõ ɜprehẽderent̃ exẽpli grã,dicit statutũ ꝙ ql3 maioꝛ teneat̃ de crimine,cũ de iure cõi non teneat̃ nisi sit doli capax.c.i.de delictis puero.l.impuberẽ.ff.de fals.nã statu tũ hoc non ɜprehẽderet forẽses, qꝛ statutũ non põt habilitare ꝑsonas nõ sibi subditas.l.i.in fi.ff.de tutoꝛi.ꝛ curat.da.ab his. Ita Thomas doccius in.d.l.cunctos populos, que3 ibi refert Baptista de.s.Seueri.col.lxij.ver.limita predictã opi.alex. ɜsi.xliiij.incip.vr̃ prima.col.iiij.ver.coꝛroboꝛatur.lib.v.

℃ Ex predicta ampliatione sic limitata infero epm̃ posse puni re ßm statuta sua forensem delinquentẽ in sua diocesi.Ita Pa noꝛ.in.d.c.i.col.ij.ver.sed circa.de raptoꝛi.

17 ℃ Amplia septimo † ɜclusionẽ ꝓcedere, vt ẽt statuta epi ligẽt subditos ꝛ forẽses ꝓbabiliter ignorãtes qñ factũ sup quo factũ est statutũ esset dãnatũ de iure cõi,vt vr̃ velle Bar.in.d.l.cun ctos populos.col.vij.ver.ij.q̃ro.ꝛ Bal.ibi col.xiij.ver.circa maleficiũ.dicẽs oẽs q sciũt vel scire debẽt se delinq̃re certi esse debẽt de pena,vñ l3 errent in gñe pene,ꝛ credũt leuius esse deli ctũ q̃ʒ sit,non ɜpea excusant̃ in aliquo.l.sacratissime.C.de legi. ꝛ idẽ vult idẽ Bal.in repe.d.l.cunctos.in vlti.carta.ver.sup tertio.Baptista de.s.Seueri.col.lxij.quos sequuntur multi quos ibi refert Jas.j.lect.col.v.ver.ij.subtilius,ꝛ.ij.lectu.col. xv.ver.secunda principalis.hanc ampliationẽ ẽt t3 Alberi.in tracta.super statutis.i.parte.q.xv.ꝛ glo.in.d.c.nobis.lo.i.de sen.excõ.vbi Cardi.zaba.col.ij.ver.ad qd̃ oppono.ꝛ est vera de iure auctoꝛe Panoꝛ.ibi ver.ad secũdum.cui subscribit dñs meus Phil.deci.in.d.c.ij.i.lectu.col.viij.ver.an añt.de con stitu.mouent̃ principaliter isti p.l.vulgaris.§.si qs es.ff.de furt. ꝛ.l.sciam.§.si qs.ff.ad.l.aql.in qbus iuribus non curat̃ ꝓpositũ delinquẽtis,qñ quis dat operã rei illicite.Cõtrariũ expꝛesse te nent Jo.an.ꝛ Gemi.in.d.c.ij.de ɜsti.in.vi.ꝛ Anto.de but.in d.c.ij.col.iiij.ꝺ ɜsti.in antiq.vbi Jmo.latissime,ꝛ Feli.col.iij. ver.tertia ɜclusio.ꝛ ibi col.iiij.ꝟ.pꝛima opinio.Pꝛo hac opi nione allegat qnqꝫ fundamẽta,que nõ trãscribo,qꝛ nihil adde rẽ ꝛ oẽs hñt ipsum Feli.hanc scd̃am opinionẽ ẽt t3 Rota deci. ccccxliiij.incip.extra rota3.in nouis.Petrus de palu.in.iiij. sen.di.xviij.q.iiij.col.xi.versi.quartus statuit.Richardus in eodẽ.iiij.sen.di.eadẽ.arti.xij.q.v.Lapp.Gemi.ꝛ Phil.frã. in.c.i.§.fi.de stat.reg.in.vi.summa Siluestri.in verbo excõi catio.ij.§.xv.ver.sciendũ est tertio.ꝛ hec opinio ẽt placet Ja soni in.d.l.cunctos populos.in prima lec.ver.pꝛeall.ꝛ ẽt in.ij. lect.col.pꝛealleg.vbi dicit in iudicãdo hãc opinionẽ veluti be nignioꝛẽ esse sequendã post Cy.ibi.Quid tenendũ,pꝛima opi. vt nunc dicebã auctoꝛe Panoꝛ.in.d.c.a nobis est verioꝛ de iu re,sed scd̃a est equioꝛ.Jtaqꝫ primã ego sequerer añ factũ, post añt factũ ꝛ in iudicãdo sequerer scd̃am opi.argu.eius qd̃ notat Panoꝛ.in.c.veniẽs.de cog.spiri.ꝛ arg.c.fi.de trãsactio.ꝛ.l. qd̃ ep̃hesi.ff.de eo qd̃ certo loco.ꝛ eoꝛum q̃ no.Panoꝛ.in.c.i. col.fi.vbi moderni.de ɜsti.Dixi in pꝛin.ampliationis ꝓbabili

ter ignorãtes,qꝛ si esset notoꝛiũ eos non ignorare ɜprehenderẽ tur ꝛ ligarent̃ ẽt forenses ꝓbabiliter ignorãtes statutũ epi,vt di xi in precedẽti ampliatione.Idem dic si esset presumptio vehe
18 mẽs eos non ignorare statuta epi, † presumunt̃ añt forenses sci uisse statuta,ex duabus ɜiecturis.Pꝛimo si diu cõuersati fue rint in diocesi.p tex.in.l.ij.cũ glo.ibi in tertio intellectu.C.vbi de crimine agi opoꝛ.Scd̃o qñ illud regulariter esset pꝛohibitũ p statuta epoꝝ.Verbi gratia.vt si statutũ epi pꝛohibeat esse vi cariũ alterius in beneficio curato sine literis appꝛobationis,qd̃ cõiter fit per oẽs epos,ꝛ sic de similibus, per notata in.l.fin.§. sed si quis.ff.de publi.Ita vult Bart.in.d.l.cunctos populos. vbi Bal.col.xiij.Andreas de bessetis doctoꝛ citramontanus ꝛ qui Valentie diu legit ius ciuile.col.xviij.ver.tertius casus. Signo.de homod.col.v.versi.ij.quero.in repertio.Jaso.cla rius ceteris.in.ij.lectura.col.xv.Roma consi.ccxxviij.ꝑ ple na.col.ij.ver.quare attendendum.Philip.francus in.d.c.ij. in pꝛincipio.col.ij.de constitu.in.vi.Alexan.consi.c.incip.ex inspectione.col.ij.lib.iij.

19 ℃ Ex predictis pꝛimo infero † non ligari statuto epi forenses, per quod excõmunicat intrantes monasteria monialiũ, qñ sta tutum esset nouiter factum,qꝛ presumunt̃ ignorare.Ita Bald. in.d.l.cunctos populos.colũ.xiij.quem refert ibi Baptist.de sancto Seuerino,ꝛ sequitur col.lxiij.

20 ℃ Secundo infero subditum diocesanũ † excusari a pena sta tuti si diu fuit absens.Ita Bal.ꝛ Baptist.vbi.s̃.

21 ℃ Amplia octauo † cõclusionẽ vt penis statutoꝛum epi subditi delinquentes extra diocesim,ꝛ redeuntes ad ipsam puniri pos sint in diocesi per episcopũ pꝛo delictis cõmissis extra diocesi3, ꝛ sic ligant̃ subditi intra diocesim, pꝛo delictis alibi commissis, ßm Cyn.in.d.l.cunctos populos,que3 sequitur Ang.de peru sio.in.l.fi.ff.de iurisdi.omnium iudi.ꝛ in.l.si vacantia.colũ.xv. ver.incidenter quero.C.de bo.vacan.lib.x.ꝛ in disputa.incip. Bononiensis.ꝛ fuit opinio Petri de bella pertica citramon tani in.d.l.fi.quam sequi vr̃ Cardina.zaba.in clemen.pastoꝛa lis.§.deniqꝫ.in.ij.q.de re iudicata.Marianus soci.in.c.quali ter ꝛ quãdo.lo.ij.q.v.articu.xi.de accusa.Mouent̃ isti ratio nibus multis quas refert Barto.post Cynum in.d.l.cunctos populos.col.xvi.ver.item quero.que videri possunt.Contra rium vult ipse Bar.ibi col.xvij.versi.mihi añt.vbi idem vult Bal.col.xiij.Signo.col.antepenultima.ver.ex quibus.ꝛ gl. in clemen.i.§.eisdem.in verbo omnimodã.de foꝛo compet.vbi Cardina.zabarella.q.viij.Gemi.in dicto.c.ij.col.vij.versicu. quantũ autẽ.ꝛ ibi Philippus francus col.v.ver.secũdo que ritur.de constitu.in.vi.Panoꝛmi.in.c.cum contingat.colũ. iij.versi.sed dubium est.ꝛ in.c.fina.col.xiij.ver.sed circa.de fo ro competen.ꝛ idem Panoꝛmi.in dicto.c.a nobis.lo.i.colũ. ij.versi.ad tertium.de senten.excõmunica.ꝛ consi.li.incipien. ad dilucidationẽ.col.fi.ij.parte.Jacob.de sancto Geoꝛgio in dicta.l.fina.col.ij.de iurisditione omniũ iudicũ.Hyppoli.de Marsilijs.in.l.infans.col.v.versi.item facit.ff.ad.l.coꝛne.Et cõmuniter tenet̃ hec secunda opinio auctoꝛe Feli.in dicto.c.a nobis.col.ij.versi.circa tertiũ.Pau.de castro.consilio.lxxv. Alex.ɜsi.cxi.incip.põderatis.col.i.ij.ꝛ.iij.li.i.ꝛ ɜsi.xli.inci. visis.col.i.li.v.Maria.soci.ɜsi.cclxxi.inci.in pñti ɜsultatiõe col.iij.ver.his tñ nõ obst.vbi allegat Floꝛianũ ꝛ late ɜfirmat vol.ij.ꝛ ɜsi.ccccij.incip.videbat̃.pꝛio.in pꝛin.eo.vol.Mouent̃ isti p tex.in.d.c.ij.§.statuto.ꝛ p.l.fi.ff.de iuris.om.iudi.Nã rõ illoꝝ iuriũ est,qꝛ extra iurisditionẽ ius dicẽti nõ paret impune, itẽ qꝛ statutũ est lex territoꝛij, nec põt vires suas exercere extra territoꝛiũ,qꝛ videret̃ ibi legẽ dicere.Quid tenẽdũ,scd̃a opi.est cõis vt.s̃.dixi.ꝛ iõ tenẽda,ꝑ qua Alexan.d.ɜsi.cxi.multa alle gat ꝛ rñdet ad fundamẽta pꝛime opinionis q̃ non transcribo.

22 ℃ Limita pꝛimo non procedere † scd̃am opinionẽ quo ad oꝛdi nem litis,ßm Bar.Bal.ꝛ Signo.locis pꝛoxime citatis.Ge mi.ꝛ Phil.franc.etiam vbi.s̃.

23 ℃ Limita scd̃o † qñ ꝓhibitũ p statutũ erat delictũ de iure cõi. argu.l.mercatoꝛes.C.de cõmer.ꝛ merca.ꝛ in.l.ij.C.de eunuch. ita Bal.in.d.l.cũctos populos.col.xiij.sequit̃ Maria.d.ɜs. cclxxi.col.iij.ver.ij.principal̃r.Phi.frãc.in.d.§.statuto.col. iiij.ver.sed scd̃o q̃rit̃,saluo eo qd̃ dixi.s̃.in.vij.ampliatione.

24 ℃ Limita tertio † qñ statutũ epi reqreret sniã3 hõis,qꝛ pena su mit effectũ intra territoꝛiũ ꝛ de nã snie ẽ.ꝙ possit ligare absẽn. Nã rõne ɜtumacie fingit̃ pñsens,vt in auc.q̃ in ꝓuincia.C.vbi ꝺ cri.agi opoꝛ.iuxta bal.loco ꝓxime allegato,sequit̃ Phi.frã. ẽt loco ꝓxime allegato.ꝟ.ß3 an absens.Pan.post Jo.de lig. i.c.i.col.ij.ꝟ.nũqd iudex.de rap.Clauas.i ꝟbo excõicat.§.x.

25 ¶ Limita quarto † qñ statutũ epi expresse determinaret q̃ subditi delinquentes extra diocesim puniant̃ penis statuti sui, vt vult Bar. ꝛ Bal. in d. l. cunctos. Gemi. ꝛ Phili. fräc. in d. c. ij. Mouent̃ isti p. l. ij. C. de euictio. vbi donatoꝛ tenet̃ de euictione si expresse ꝓmiserit. Cõtrariũ tʒ Ang. de peru. in d. l. fi. ff. de iuris. oim iudi. ꝛ Panoꝛ. in d. c. fi. col. xiij. ver. ex ꝓdictis vñ, de foꝛ. ꝯpe. quē simpliciter ibi. col. xiiij. ver. ꝛ scias seqtur Feli. sandeus. Mouent̃ isti qꝛ in d. c. ij. §. statuto nõ ligant subditi extra territoꝛiũ ex defectu volũtatis sʒ ex defectu ptãtis. Quid tenēdũ ꝰ puto limitationē verã qñ statutũ epi nõ puniret ipso iure sed per sen. scdam aũt opinionē verã qñ statutũ puniret ipso iure per ea que dixi in precedēti limitatione.
¶ Ex his infero primo opinionē primã ꝛ sic ampliationē esse verã in casibus harum limitationum.
¶ Scdo infero scdam opinionē supra relatã esse verã in casibus sequētibus. Primo qñ imponeret̃ pena ipso iure. fʒ bal. loco ꝓallegato. Pañ. in d. c. j. col. ij. de rapatoꝛi. p. d. c. ij. de ꝯsti. in. vj. ita ēt tʒ Feli. in d. c. fi. col. vj. ꝟ. dũ dr̃. de foꝛ. ꝯpe. Scdo qñ imponeret̃ pena spũalis, puta pena cēsure excõicationis fʒ Car. alex. in d. c. que ꝯ. col. fi. viij. di. ꝛ Bal. vbi. s̃. Tertio qñ statutũ causaret delictũ de nouo lʒ nõ imponeret̃ pena ipso iure sed ꝑ sen. rõ est qꝛ nõ põt qs inducere delictuʒ de nouo in alieno territoꝛio. ita Pañ. in d. c. j. col. ij. de rap. vbi dat exēplũ, die nocte passionis dñice ꝯsuetudo est vt xpiani vadãt de nocte ad eccłiaʒ, eps vnius loci sub certa pena ꝓhibuit ne irēt, ꝛ stãte ꝓhibitione subditus illius epi iuit tali nocte ad eccłiaʒ in alia diocesi, certe nõ põt ꝓpter hoc puniri per epʒ ꝓpriũ pena statuti, qꝛ in illo loco vbi cõmisit nõ erat delictũ, qd dicit esse notãdũ, ipse Panoꝛ. refert ꝛ seqtur Maria. soci. d. ꝯsi. cclxxj. col. ij. versi. confirmatur ex hoc. lib. ij.

26 ¶ Amplia nono † adeo esse verã ꝯclusionem, q̃ ipse eps statuēs ligat̃ suo statuto penali, ꝓinde si excõicat per statutũ suuʒ ludētes ad azardũ, ꝛ ludat ipse, ligabit statuto ꝛ pena excõicationis, ꝛ archieps eius ñ id faciat, fm̃ Arch. in d. c. ij. de ꝯsti. in. vj. quē sequit̃ ibi Pau. de leaʒ. ꝛ multi alij, quos ibi refert Car. zaba. in reperit. q. v. ꝛ idē Cardi. in repe. d. c. perpendimus. col. xxi. versi. ad scdam. q. de sen. excõ. subdens de iuris veritate hoc esse verũ, hoc ēt tʒ Jo. fabꝛi. in d. l. cunctos ꝑpłos colũ. v. C. de summa trinita. ꝛ hec opinio est tutioꝛ teste Collectario. in. c. cũ inferioꝛ. col. j. de maio. ꝛ obedi. ꝛ in. c. cũ oēs. col. ij. de constit. Mouent̃ principaliter hi qꝛ cũ a iure sit data ptãs statuendi epo, vñ sen. iuris ꝛ pape potius quã sen. episcopi. allegant. c. nemo. xj. q. iij. Aliã ratiōnē affert Cyn. in auc. quibuscũq; modis. C. de sac. sa. eccl. qꝛ eps statuēdo gerit personã publicã, sed delinquendo gerit personã priuatã. arg. l. cum de eo. ff. de pactis ꝛ. c. cum oēs. in prin. de constitu. Cõtrariam opinionē tʒ Hostien. in summa. titu. de sen. excõicatio. §. quis valeat excõicari. versi. quid ergo. Bal. in. c. cuʒ oēs. col. viij. de ꝯstit. Joã. an. in d. c. ij. ꝛ in d. c. j. de rapto. ꝛ in regula cui lʒ. de regu. iur. in. vj. vbi late quē ibi refert ꝛ sequit̃ Phil. frã. Gemi. ꝛ idem Philip. francus in d. c. ij. Bar. in. l. lucius titius. ff. de fideicõmis. liberta. vbi dominus Alexã. in additionibus plura allegat. ꝛ idem in. l. cetera. §. item queri potest. col. j. ff. de lega. j. Ancha. in. c. postulasti. colũ. fi. in repetitio. de foꝛ. cõpet. Albe. in tractatu statutoꝛũ. ij. parte. q. cxcvij. incip. in nouella. Bald. in d. auc. quibuscũq; in fi. ꝛ idē Bald. post Cyn. in. l. cũ ipse. C. de cõtrah. emptio. vbi Saly. in fi. ꝛ in. l. digna vox. in. j. col. C. de legi. vbi Pau. de cas. ꝛ idē Pau. in. l. adoptiuũ. §. patronũ. col. ij. ff. de in ius vocan. Pet. de ancha. in. c. j. in. i. q. xij. q. prin. de ꝯsti. in repe. Ange. in. l. princeps. in ꝑn. ff. de leg. Ro. ꝯsi. cccclxiij. incip. an dictus. in. fi. Pan. in. c. vniuersitatis. col. fi. in fi. de sen. excõ. Car. alexã. in. c. fi. col. v. de clande. despõsa. Mouent̃ principaliter. ij. qꝛ statutũ epi ligat tm̃ subditos epi vt in d. c. a nobis. de sen. exc. ergo maioꝛē nõ ligat cũ nõ sit subditus, nec ēt ipse eps ligat̃, cum nemo possit sibi iperare. arg. c. fi. de insti. ꝛ. l. fi. ff. de arbitri. ꝛ in oi sermone intelligit̃ excepta ꝑsona loquētis. l. ingsitio. C. de solu. vñ sicuti snia hois nõ ligat ꝓferēté, ita nec snia statuti. arg. dictoꝝ iuriũ. Aliã opinionē scribit Bertachi. in tracta. de epo in. ij. pte li. iiij. q. xvj. post Jo. de ligna. dicēs, aut eps ꝯ facit vt eps, ꝛ nõ ligat̃, aut ꝯ facit tanq̃ ꝓuatus vt si ludat ad azardũ ꝯ statutũ suũ ꝛ ligat̃, ꝛ hãc opinionē sequit̃ Ange. de Clauasio. in summa in ꝟbo excõ. j. §. xij. vbi addit q̃ i scdo casu poterit absolui a suo ꝯfessoꝛe. Aliã opinionē ēt distinguentem ponit Andr. de besseti s in d. l. digna vox dicēs q̃ nõ ligat̃ maioꝛi excõicatione sʒ minoꝛi tanq̃ ꝑticipãs excõicatis. iuxta. c. nuper. de sen. exc. Aliã opi. ēt distinguētē ponit Hēri. bohic in. c. cuʒ inferioꝛ. in fi. j. di. de mai. ꝛ obe. dicēs primã opinionē esse tenēdã in foro penitētie tãq̃ tutioꝛē. arg. c. iuuenis de spõsa. scdaʒ vero in foro iudiciali. Quid tenēdũ ꝰ scda opinio est cõis ꝛ iõ tenēda, ꝛ q̃ sit cõis attestat̃ bal. in d. c. cũ inferioꝛ. in fi. Car. zab. in rep. d. c. ij. de ꝯsti. in. vj. in. vj. q. ꝛ idē zab. in d. c. j. in. vj. oppo. de rap. vbi late tractat hãc. q. ꝛ tãdē in fi. ibi dicit eē cõeʒ scdaʒ opinionē, vbi idē facit Pañ. ꝛ Alexã. in. l. j. in ꝑn. col. j. vbi Jas. col. ij. ff. qd qsq; iu. Pet. rauē. in Alpha. in ꝟbo statutũ. colũ. iiij. Corset. in reperto. in verbo. constitutio. col. ij. ꝛ Brunus in reperto. iij. volu. in verbo excõicatio. §. ij. ꝛ in verbo liga. §. ij. ꝛ in verbo statutũ. §. peñ. Petrus rauē. in compēd. iuris ca. titulo de raptoꝛibus. ꝯclu. vj. Nõ obstant allegata pro prima opinione qꝛ ad ea facile rñdet̃ vt ꝑ Joã. an. in. d. regula cui lʒ. ꝛ Car. zaba. in. d. c. j. q̃ nõ refero, vti nõ necessariũ, qꝛ nihil adderē admodũ stringēs. Et pro cõi opinione bñ facit. primo qꝛ papa nõ ligat̃ suis ꝯstõnibus nec ꝯstõnibus suoꝝ ꝓdecessoꝝ, vñ nõ ligat̃ determinationi. c. ois vtriusq; sexus. de peni. ꝛ remi. vt ibi not. Panoꝛ. col. v. ꝟ. ꝛ ex his. facit scdo. qꝛ ꝑnceps secularis pariter nõ ligat̃ suis legibus. l. princeps. ff. d legi. §. fi. insti. de inoffi. te. l. digna vox. C. de leg. facit. iij. qꝛ abbas nõ ligat̃ statuto suo. Pañ. i. c. cũ ad monasteriũ. col. ij. ꝟ. ij. no. de statu monacho.

27 ¶ Subamplia primo scdaʒ opinionē † ꝑdictã, vt statuta epi nõ ligent suũ archiepʒ delinquētē in diocesi epi sui suffraganei, fm̃ Host. in summa, tit. de sen. excõi. §. ꝛ ver. supra allegatis. et Inn. in. d. c. cũ inferioꝛ. vbi oēs de maio. ꝛ obe. d quo vide Jo. de ana. in. d. c. j. col. fi. de rap. Guid. pap. decis. cccxxviij. inci. seruiēs curie Pet. de palu. in. iiij. sen. di. xviij. q. iiij. col. xi. ꝟ. iiij. statuit Hēri. bohic in. c. a nobis. lo. j. ij. di. co. j. de cõstitu. Ratio huius subampliationis redditur, quia negari non potest q̃ archiepiscopus in diocesi sui suffraganei habeat ordinariaʒ iurisditionem metropolitanam, propterea suffraganeus sic immediate subest archiepiscopo, vt clericus ipsi suffraganeo, ratione igitur illius immediate iurisdictionis statuto episcopi ligari non poterit, vnde non efficitur subditus episcopi si delinquat in diocesi sui suffraganei. Feli. in. c. prudentiam. in princ. col. ij. versic. responde ad arg. de offi. delega. Maria. soci. in. c. postulasti. q. xj. de foro competē. Dixi notanter archiepiscopum suum, quia si esset alius archiepiscopus † ligaretur, secun- 28
dum Hosti. loco proxime allega. facit. gl. in cle. j. in verbo ꝓcedat. de foro comp. que dicit epm̃ delinquētē in aliena diocesi posse puniri † per epm̃ illius loci ꝛ ita vult Host. in. c. i. de ma- 29
io. ꝛ obe. de quo vide docto. in. d. clemē. i. §. volumus. vbi Bonifa. col. ij. Bal. in margarita. in verbo eps. §. iij. ꝛ. §. xvij. Feli. in. d. c. cum inferioꝛ. col. ij. vbi late Cardi. Alexã. in. c. deniq; col. i. xxi. distinctio.

30 ¶ Subamplia scdo adeo esse † verã secundã opinionē predictam q̃ statuta epi non ligant suũ successoꝛē, qꝛ par in parē non hʒ imperiũ. c. Adrianus. lxiij. di. c. innotuit. de elec. ita Jo. de lignano. in tracta. de sen. excõ. fol. iiij. sequit̃ Bertachi. in tracta. de episco. ij. parte libꝛi. iiij. q. xv. facit qꝛ abbas non ligatur statuto sui predecessoꝛis. Panoꝛ. in. d. c. cum ad monasterium. colum. ij.

31 ¶ Limita ꝛ intellige primo vt episcopus † non ligetur statuto suo quo ad vim coarctatiuaʒ, qꝛ fallit quo ad vim directiuam secundum quam ipse episcopus ligatur statuto suo quo ad deum siue in foro conscientie ita Cardi. alex. in. c. iustũ. ix. dist. fa. gl. in verbo ꝑsonaliter. que est Jo. monachi in. c. extrauagãti Bonifacij octaui incip. rem nõ nouã, sita inter extrauagãtes cões. titulo de dolo ꝛ ꝯtu. que dicit q̃ illud qd dr̃ principē esse solutũ legibus. l. princeps. ff. de legi. cũ alijs. s̃. allegatis. esse verũ quo ad legē coarctatiuã, secus quo ad legē ꝛ vim directiuam, ꝛ est dictũ sancti Thome in. i. ij. q. xcvi. arti. v. qd refert ꝛ sequitur Astesa. in summa. i. parte. lib. i. titu. xlvi. arti. vij. q. ij. Antoninus. i. parte titulo. xvij. §. v. Feli. in. c. i. col. viij. versi. recipit aũt hec quarta. de ꝯstitu. Car. de turre crema. in. c. de capitulis. x. dist. Franciscus de Ripa. ij. libꝛo. respõsoꝛum. c. xix. nu. xij. ꝛ nume. xiij. vbi pulchꝛa dicta allegat. facit dictũ. §. fi. insti. de inoffi. testa. ꝛ dicta lex digna vox. vbi imperatoꝛ clamat se velle viuere secundum leges, lʒ sit solutus legibus, ꝛ circa hanc limitationem vide omnino do. Cardi. caieta. in cõmentario ad diuum Thomã loco preallega. vbi late.

32 ¶ † Limita ꝛ intellige secundo vt ipse episcopus non ligetur precise statuto suo, ille tamē qui cum eo facit actuʒ pꝛohibitum per suũ statutũ ligat̃, ꝛ sic socius vel comes eiusdē, facit lex pe. ff. ne qs eũ q in ius voca. est, vi eximat. ita Jo. an. in. d. regula cui lʒ,

cui lz, quem ibi refert & sequitur Phil. francus circa fi. & Albericus de rosate. ij. parte statut. q. cxcvij.

33 ¶ Sublimita † qñ eps dispensaret facientẽ secũ actũ ꝓhibitũ per suũ statutũ a penis statuti, ꝑm Jo. and. & Phil. francũ loco proxime allegat. Rõ est, q: eps pót a suo statuto dispensare iuxta cõmunem opinionem vt .i. dicam, arti. iiij.

34 ¶ Amplia decimo † ɔclusionẽ vt statuta epi ligẽt nõ tm̃ publice ɔuenientes ipsis statutis, sed ẽt ɔuenientes occulte, q: ɔstitutio seu lex positiua ligat pctm̃ oino occultuz, vt probat. in. c. fundamenta. §. q si secus, ꝑm Gemi. ibi. ij. not. de elec. in. vi. & est gl. in verbo epo. in cle. i. §. verũ. de heret. vbi Cardi. zaba. q. vij. Jmo. col. vij. sequunt & Panor. in proe. Gregoriano. incip. pacificus. col. iiij. & in. c. porro. i. notab. de sent. excõi. vbi Feli. limitat hoc non ꝓcedere qñ ɔstõ poneret verbũ publice. per gl. in verbo publice. in cle. i. de vit. & hone. cle.

35 ¶ Limita primo † & intellige principalẽ ɔclusionẽ .s. positam & dictis decẽ modis ampliatã, vt statuta epoꝝ ligent existentes .i. diocesiz cuiuslibet, dũmodo sint scientes, q: nõ ligant ignorãtes. c. ij. in prin. de ɔstit. in. vi. l. fi. ff. de decret. ab ordi. fac. facit. l. generali. C. de tabula. lib. x. que dicit scientiã non ignorantiã obligari, & multas ɔcordãtias allegat Roma. ɔsi. ccxxviij. incip. ꝓ plena. col. ij. ver. quãobrẽ. & ɔsi. lix. incip. ad discutiendũ. col. ij. ver. iij. videndũ est. Albericus de rosate. in tracta. statutoꝝ. q. xxx. Rõ huius limitationis est ꝑm Gemi. in. d. c. ij. no. iij. q: pena imponit a statuto pp contemptuz, sed ille qui ignorat non contẽnit, ideo puniri non dz.

36 ¶ Sublimita † primo esse verã limitationem, q statuta non ligant vere ignorantes, q: fallit qñ essent in ignorantia crassa, vel supina, vt ꝓbat in. d. c. ij. vbi gl. declarat qd sit ignorantia crassa, dicens ignorãtiã crassam esse, qñ ignorat qd oẽs sciunt. Et circa hanc limitationẽ vide Panor. in. c. ij. col. ij. de cõsti. in antiq. vbi Feli. & dñs dec. & in pulchro casu. Ancha. in. c. fi. q matri. accus. pñt. Alberi. de rosate. in tracta. statutoꝝ. ij. parte. q. cxcvij. Richard. in. iiij. sen. dist. xviij. arti. xij. q. v.

37 ¶ Sublimita † secundo quando ignorantes haberent ignorãtiam affectatam. c. eos. de tẽpo. ordinan. in. vi. & notat Phil. francus in. d. ij. in. ij. col. de consti. in. vi.

¶ Sublimita tertio non ꝓcedere limitationem predictam qñ statutum dñi epi expresse disponeret q ẽt statutum se extenderet ad ignorantes, pro quo inducit. l. diuus. ff. de fals. vbi ita tz Bar. in fi. prin. & Alex. in. l. de pupillo. §. nuntiationẽ. col. vi. de no. ope. nuntia. Car. Alex. in. c. que ɔ. col. fi. viij. dist. dñs meus Phil. dec. in. d. c. ij. col. v. ver. iij. adde in. ij. lect. de cõstit. vbi allegat Roma. & Bal. idem tenentes.

¶ Sublimita quarto qñ ignorantia esset tantũmodo probabilis, q: nihilominus ligarent ɔuenientes statutis epi, ꝑm vnã opinionẽ, de qua .s. late dixi in. vij. ampliatione huius conclusionis, & ad ibi dicta me refero.

38 ¶ Ex predicta limitatiõe † sic sublimata. Prio fero ebriũ excusari a pena statuti, lz sit puniẽdus ꝓ sua culpa si delinquat ɔ statutũ epi. c. inebriauerũt. xv. q. i. ita Bapt. de. s. Seueri. in. l. cũctos ppl'os. col. lxv. ver. ex h infert. post Tho. dociũ ibi.

39 ¶ Secundo infero † q lz sit presumptio q existentes .i. limites epi sciant statuta eius, tñ admittitur ꝓbatio ignorantie. Ratio est, q: presumptio non est iuris & de iure. ita Cardi. zaba. per illum tex. in. c. fi. qui matr. accus. non poss.

40 ¶ Tertio infero † dormientẽ & facientẽ ɔ statutũ epi, excusari a pena statuti, nec ligari statuto, q: hoc casu & precedẽti delinquẽtes sunt in ignorantia. ita Baptista de sancto Seuerino loco proxime allegato. s. in. d. l. cunctos populos.

¶ Adde circa predictã limitationẽ, q an delinquẽs & faciens ɔ statutũ epi fuerit in ignorantia † est arbitrariũ, & iõ relinquit

41 arbitrio iudicis ꝑm Panor. in. c. ij. col. fi. de constitu. vbi oẽs moder. & Cardi. zaba. in. c. a nobis. lo. j. col. ij. ver. ad qd oppono. vbi idem tz Henri. bohic distin. ij. col. ij. de sen. excõi. in

42 dubio aũt ignorantia ꝓbat iuramento allegantis ipsam † auctore Cardi. zaba. loco proxime allegato, quez ibi col. ij. sequitur Panor. intellige tñ qñ ignorantia est probabilis, ꝑm Baptista de sancto Seueri. in. l. cunctos populos. col. lxiiij. ver. insuper adde. C. de summa trini. & fide catho. Alex. consi. cxviij. in causa. col. iij. ver. iiij. dico. lib. ij. post glo. in regula presumit. de reg. iur. in. vi. insuper adde ignorantiã presumi qñ contraueniens statuto epi erat absẽs tẽpore publicationis, vel infirmus, vel minor annis. d. c. fi. qui. matri. accus. non pos. s. iã allegato. ita Card. alex. in. c. qd dictis. col. ij. ver. gl. colligit. xvi. dist. de quo .i. in parte aliquid dicã inde est qd scholares presumunt ignorare statutũ epi. Panor. in. c. i. vlti. no. de loca.

43 ¶ Limita secundo † ɔclusionẽ qñ alius eps haberet aliquam parrochiã sibi subditã in diocesi epi statuta facientis hoc eniz casu statuta non ligarẽt subditos illius parrochie, lz sint .i. limites sue diocesis, q: non sunt subditi ipsius. ita Petrus de ancha. in. c. i. xij. q. principali. ver. subijcio questionem. de constitutio. Mouet q: eps faciens statuta non hz iurisditionem ibi nec ibi pót eam exercere. ita nec statuta ibi extendunt effectuz suũ. cle. pastoralis. §. rursus. de re iudica. facit. c. de capella. c. rursus. de priuile. hãc ẽt limitationẽ tz Fed. de senis ɔsi. xcix. incip. casus talis. vbi dicit idẽ procedere ẽt si quo ad sacramenta responderet epo in cuius est sita parrochia. idem tz Cardi. zaba. in. c. cum omnes. q. xij. de constitutio.

¶ Limita tertio vt nõ ligẽt statuta epi existẽtes in minoribus

44 † annis taliter q intelligere nõ valeãt statuta. ar. d. c. fi. q matri. accus. nõ pñt. vbi Panor. ij. nota. ita Gemi. in. d. c. ij. col. iiij. ver. qro an impubes. de ɔsti. in. vi. Car. alex. in. d. c. qd dictis. col. ij. ver. gl. intelligit. xvi. dist. & ꝓbat. in. c. ij. de delict. pueroꝝ, ꝑm Ro. singu. vlti. sequit dñs ꝓceptor & cõpromotor meus dñs Frãciscbinus cur. ɔsi. viij. incip. visa. in fi. idẽ dic de absente vt no. Alberi. in trac. statutorum. i. parte. q. xxx.

¶ Sublimita primo & intellige limitationẽ qñ statuta epi punirent ɔuenientes statutis de eo qd de iure cõi non est punibile, vt per Roma. d. singu. vlti. incip. itẽ audiuisti. quẽ refert & sequit dñs Rochus de curte. in. c. fi. col. cxxxiiij. in. xiiij. qd. ver. limita scdo. de ɔsuetudi. alias aũt si statuta epi non essent

45 punibilia cõprehẽderent † minores per. l. si sine hrde. §. lucius. ff. de admi. tuto. vt notat Alberi. in dicto trac. statutorum. q. xxxij. faciunt ea que dicit Rochus in dicta. xiiij. q. vbi concludit q consuetudo ligat minores nisi sit penalis.

46 ¶ Sublimita secũdo † qñ statuta inhabilitarent tantũmodo ꝑsonã, q: ligaret minores statutũ modo non sint forenses. auctore Baptista de sancto Seuerino in. d. l. cunctos populos. col. lxiiij. ver. limitat predictã. C. de summa tri. & fide catho.

47 ¶ Limita quarto in existentibus in seruitio pape † q: statuta epi non ligant eos, ꝑm Jmol. in. c. cũ dilectus. col. i. de cle. nõ residen. post Pet. de ancha. arg. illius tex. idẽ vult Card. zaba. ɔsi. xliiij. incip. pro dño. col. i. bene facit q: officiales pape non pñt excõicari ꝑ ordinarios. vt dr in extrauag. incip. Mattheus, sita in extrauag. cõibus. sub tit. de heret. quam allegat Collecta. in. c. qm̃ permanentibus. de priuileg. qd nota ꝓ cortisanis huius patrie nostre Brexie. quoꝝ magna copia degit in seruitio pape. Et intellige limitationẽ quo ad beneficia ipsorum existen. in seruitio pape, existentia .i. diocesim statuentis, vel quando papa esset in diocesi statuentis, vel de statutis que afficiunt diocesanos existentes extra diocesim, alias essemus in casu sequentis conclusionis.

48 ¶ Limita quinto † qñ eps prohiberet expresse per suum statutũ qd nullus in tali monasterio exẽpto qd est in sua diocesi aliqd inhoneste faciat, tunc. n. ẽt subditus epi id faciens & cõmittens non incurrit penã statuti, nec ligat statuto. arg. c. ij. §. statuto. de ɔstit. in. vi. cũ de delicto cõmisso in loco exẽpto eps cognoscere non pót. ita Phil. francus post Lappũ. & Gemi. ibi in. c. j. in fi. prin. de statu. reg. in. vi. Contrariũ vult Ange. de clauasio. in summa in verbo statutuz. §. ij. pro resolutione. vide quod dixi. s. in. iij. ampliatione huiusmet conclusionis.

49 ¶ Limita sexto † in cẽsuris latis ꝑ statuta epi, q nõ ligãt in foro ɔtetioso, anteq̃ qs sit declaratus in eas incidisse, hz Petrũ de ancha. ɔsi. clxxxix. incip. tribus de causis. col. ij. Mouet ꝑ no. in. c. pñti. de cẽsi. & c. cũ ꝑm leges. de hrt. in. vi. quẽ sequit Jo. de ana. in. c. q: in oibus. col. v. in fi. de vsu. Heri. bohic. in c. a nobis. lo. j. dist. i. de sen. excõi. Feli. in. c. rodulphus. col. xxix. ver. aduerte tñ. de rescrip. vbi dicit hãc limit. hodie esse clarã pp decretũ ɔcilij Basilieñ. adde eũdẽ Feli. in. c. ꝑterea. col. iij. ver. ex dictis. de spõsalib. circa quam vide qd pulchre scribit Gerson in. iij. parte. trac. de vita spirit. aie. lec. iiij. correla. xiiij. col. i. & ij. vbi latissime. & Henricus herp. in speculo ꝑceptoꝝ. in. v. precepto. sermone. xxiij. col. ij. ver. iij. qri pót. Hip. i practica cãrũ criminaliũ. §. diligẽter. nu. clxxi. & clxxij. Et prefati doctores ponũt exẽplũ in ɔstõne sinodali, que excõicat vsurarios, q non debẽt priuari sepultura, si non fuerint declarati. & ancha. loco prealleg. dicit sniam statuti non priuare quẽ exercitio actuũ ꝑmissoꝝ, nisi post sniaz declaratoriam, qd no. q: seruit ad multa, lz videat dubia hec limitatio, q: excõicatus est ipso iure inhabilis ad bñficiuz absq; declaratione alia, ẽt si excõicatio sit lata ab hoie, vt tradit dñs Phil. deci. cõsi.

cxlv.incip.queritur.col.iij.ver.non obstat,nisi dicas q in ca-
su dñi Decij noiatim erat excóicatus per iudicē ⁊ erat declara
tus.secus in excóicato per statutū sinodale, qui non est noiatiꝫ
excóicatus,preterea mitius agitur cum lege ꝙ cum hoie.l.cel
sus.ff.de arbitri. cogita ⁊ vide que dico.ĩ.in.xvij. limitatione.
versi.alius ⁊ quartus.nu.ciiij.

50 ℂ Limita.vij.† qñ statutis epi esset per desuetudinē deroga-
tū,qꝛ non ligant,hanc limitationē ponit Cardi. zaba. in proe.
cle.§.vniuersitati.ver.ij.quero.⁊ ɔsi.xl.incip.in facto. colū.j.
vbi pulchre,⁊ ɔsi.cxxxij.incip.T.archipresbyter.col.iij.Psi.
itē presupponit.Bal.in margarita.in verbo statutū.§.iiij.pa-
nor.ɔsi.ix.incip.statuto.in fi.ij.parte,Feli. in.c.i.col.iiij.ver.
p istā gl.de treug.⁊ pace.Cardi.Alex.in.§.leges.iiij.distinc.
Baptista de sctō Seuerino in.d.l.cunctos populos.col.lxv.
ver.itē infert.C.de summa trini.⁊ fid.catho. ⁊ plures idē tenē
tes allegat dñs Hipp.in sua practica causarū crimi.§. aggre-
dior.nu.xl.⁊ parū ante.⁊ ēt tꝫ Gerson.ij. parte in tracta.qua-
rundā.q.q.iiij.Claua.in verbo ɔstitutio.§.i. ⁊ in statuto laico
rū scribit Corneus ɔsi.ccxciij.incip.,circa supradictā lib.i. fa-
cit pro hac limitatione gl.in verbo frangere.in.d.c.i. de treu.
51 ⁊ pace que dicit legē†preceptiuā non obligare si nō fuerit mo
ribus subditorū approbata, ⁊ p illā gl. ponit hāc limitationem
dñs Jas.in.l.rē nō nouā.col.ij.C.de iudicijs.vbi ponit pulchra
dicta ,p decore huius limitationis,q̄ belle hic insererent̄,ſꝫ non
sum merus transcriptor, circa quā gl. vide Gersonē eleganter
in.ij.parte.in tracta.de ɔtibus.in.ij.pte principali illius tra-
52 ctatus.xvi.ppositione,facit ēt qꝛ ɔsuetudo excusat a† pena tē
porali gl.in verbo ɔsuetudine.in.c.deniqꝫ.iiij.di. gl. in verbo
migrasse.in.c.cū venerabilis.de ɔsuetud.⁊ vtrobiqꝫ doctores
de qbus gl.vide Panor.in.c.aqua.de ɔsecra.eccle.vel alta.
Roma.sing.xix.incip.an ɔsuetudo'. Cremēsem sing.cxlix.in
cip.mos puerorū.d.Phil.dec.in.c.nā ɔcupiscētiā.col.ij.℣.
sed rñderi.in.i.lect.col.iij.de ɔsti.⁊ ɔsi.clxxvij.inci. viso.col.
iij.d.Roch.de curte in.c.fi.col.x.ver.ij.limita. de ɔsuet. vbi
pulchre.⁊ in predictis modernorū locis plures reperies aucto
ritates,quos iō frequēter allego,qꝛ antiquos referūt oēs vt ſꝫ
breuior. Rō huius limitationis est qꝛ eps ɔsentire censendus
est saltē interpretatiue in abolitione suorū statutorum,qꝛ ea diu
passim non obseruari videns nec verbo nec facto reclamauit,
ſm Gersonē in tracta.regularū moral.in prin.col.vij.

ℂ Amplia primo limitationē ,pcedere ēt si p statutū epi impo
53 neret̄†sen.excōi.dūmodō ɔriū statuti non sit de se mortale,
ſm Ang.de clauaſ.in verbo ɔsuetudo.§.x. summā Siluestri.
in eodē verbo.§.xi.⁊ hoc clare vult Cardi.zaba.in.d.§.vniuer
sitati. Rō huius ampliationis est,qꝛ veniēs ɔ ius per desuetu-
dinē derogatū non peccat.d.§.leges.§.fi.iiij.di.vbi Car.alex.
in notabilibus,sed excōicatio non pōt ferri nisi pro pctō mor-
tali.c.nemo episcoporum.xi.q.iij.ergo ⁊c.

54 ℂ Amplia scdō vt primi†inducentes talē ɔsuetudinē ex iusta
⁊ rationabili cā,quā ipse superior indulxisset non peccauerint,
si a prin.noluerunt obseruare statuta, qꝛ non est verisimile epꝫ
velle subditos ligare,ex quo lex seu statutū moribus vtentium
non approbat̄,qꝛ vr̄ a prin.statuere sub tali ɔditione vcꝫ si mo
ribus vtentiū recipiat̄.d.§.leges.vbi hanc ampliationeꝫ ponit
Gemi.quē refert ⁊ sequit̄ Feli. in.d.c.i.col.ix.versi. intellige
quarto.de treug.⁊ pace.idem vult summa Siluestri. in verbo
ɔsuetudo.§.vij.in fi. Rochus de curte in.d.c. fi.col.lxxxviij.
ver.pro solutione.alias aūt si a prin.fuissent obseruata statuta
⁊ postea desijssent per desuetudinē non obseruari, primi nō ob
seruantes peccauerunt,ſm Feli.vbi.ſ.

55 ℂ Amplia tertio†vt ,pcedat ēt si desuetudo errore iuris indu
caī qꝛ tꝫ.l.qd nō rōne scdm cōem intellectū.ff.de legib. vt tra-
dit dñs Rochus loco ,xime allegato.ver.amplia modo.

56 ℂ Amplia quarto † qd iurans seruare statuta epi, non tenet̄
seruare statuta epi moribus vtentiū non recepta, vt inqt Bal.
in prelud.feudo.col.v.ver.itē nos dicimus.quē refert ⁊ sequi
tur dñs Francis.de ripa.lib.respon.j.c.v.nu.iiij. ⁊ ideꝫ tradit
Gerson in lib.de vita spirituali anime.lect.iiij.corrolario.xiij.
col.ij.ver.nobis insuper.

ℂ Sublimita ⁊ intellige primo limitationē pdictā sic amplia-
tā dūmō desuetudo ex qua nascit̄ ɔsuetudo sit legitime prescri-
57 pta,qꝛ†fallit qñ nō esset legitime prescripta,⁊ ita intelligas qd
notat Albe.in tracta.statutorū.i. parte.q.cxliij. incip. qrit ēt
ad fi.qui tꝫ ɔ limitationē predictā. Et ad inducendā hanc con
58 suetudinē sufficiūt decē†anni vt in indiuiduo tradit Feli.in.d.
c.j.de treug.⁊ pace.col.pe.ver.demū aduerte,sequit̄ dñs Frā-
cis.Balb.in tracta.prescriptionū in.v.parte qnte partis.q.x.
dñs Jas.in.d.l.rē non nouā.in fi.Ang. de clauaſ.in.d. verbo
59 ɔsuetudo.§.x.facit qꝛ ad inducendā ɔsuetudinē † in his q̄ sunt
preter ius sufficiūt decē anni.gl. in verbo ɔsuetudo. in.c.fi.de
ɔsuetu.in.vi.de qua glo.vide late Feli. in.c.statuimus.col.ij.
ver.attende.dū dicit abbas.de maio. ⁊ obe.d. Rochū de cur
te in.d.c.fi.col.xl.ver.ij.est ɔclusio.de cōsuetu.post Panor.
ibi.col.vij.hinc est q ad inducendā ɔsuetudinem ɔ statuta lai
corū sufficiunt decē anni.vt scribit Alex.ɔsi.cxxxij.visa facti.
col.i.lib.j.Et pariter ad inducendā ɔsuetudinē ɔ statuta capi
tuli sufficiunt decē anni.ſm Cardi.Alex.in.c.frustra.col.iij.
ver.dicerē.argumēto sumpto.viij.distinc.sequit̄ dñs Rochus
in.d.c.fi.col.xliiij.ver.sexto limita.

ℂ Subter sublimita predictā sublimitationē prio,qñ a princi.
editionis statuti epi,statutū ipsum non fuisset obseruatū p sub-
60 ditos epo sciente†⁊ tollerante, qꝛ tunc ad inducendā ɔsuetudi
nē non requirerent̄ decē anni,sed sufficerēt tot actus ɔrij ex q-
bus eliceret̄ tollerantia epi,puta binus vel trinus actus.argu.
c.ita nos.xxv.q.ij.⁊.l.ij.C.de epali audient. ita vult Panor.
in.d.c.i.col.ij.⁊ in.c.qꝛ circa.col.fi.de ɔsang.⁊ affi. post An
to.de bu.ibi,vbi Cardi.Alex.col.fi.sequit̄. ⁊ Feli. in.d.c.j.
col.pe.ver.demū.Ang.de clauaſ.in summa. in verbo ɔstitu-
tio.§.i.Et hoc non solū ,pcedit in statutis epi , sed ēt in ɔstōni-
61 bus pape†vt pꝫ ex dictis p prefatos,⁊ Feli. in.d.c.i.col.pen.
ver.j.mō.Cardi.alex.in.d.§.leges.col.iij.ver.iij.ɔclō.⁊ ver.
ego putarē Roch.de curte in.d.c.fi.col.xliij.versi.v.limita.
vbi dicit esse cōem,⁊ summā Siluestri. in verbo cōsuetudo.§.
62 vi.⁊.vij. Rō horū est,qꝛ ad integritatē legis†⁊ ɔstōnis reqrū-
tur tria. Prio q ɔstituat̄. Scdo q ,pmulget̄. Tertio q mori
bus vtentiū approbet̄,⁊ si qd horū desit non dꝫ dici lex vel ɔsti
tutio.ſm Mat.in ,pemio cle.§.vniuersitati.vbi Car.zaba.re-
fert,⁊ sequit̄. Alia rō est, qꝛ hoc casu nō agit̄ de prescribendo
ɔ statutū sed de impediendo vinculū statuti noui,⁊ sic ɔfacien-
tes nō peccāt,ſm Panor.in.d.c.i. de treug. ⁊ pace. col.ij.⁊
d. Phil.dec.in.c.nā ɔcupiscentiā.i.lect.col.ij.ver. sed rñde
ri.de ɔsti.Alia rō est,qꝛ ex quo eps scit ɔueniri statuto suo , ⁊
non ɔdicit, vr̄ acquiescere illi ɔuentioni seu inobseruantie ⁊ ta
cite dispensare,vt.ĩ.dicā articulo.iiij.in.iij.ampliatione.

ℂ Subter sublimita scdo qñ a prin.statutū epi non fuisset ob-
63 seruatū,epo ignorante † qꝛ tunc videt̄ sufficere actus contra
rij absqꝫ tēpore decē annorū,ſm Feli.in.d.c.i.col.pe.ver.de-
mū.ibi si aūt ignorat,⁊ idem pōt dici hoc casu in ɔstōne pape ⁊
legis,ſm eundē Feli.ibi.col.x.ver.si dixeris, ſꝫ Calde.cardi.
zaba.⁊ Jmo.ibi tenent q hoc casu ad minus requirunt̄ decem
anni,⁊ idē tꝫ Cardi. Alex.in.d.§.leges.iiij. distin.col.iij.ver.
iij.ɔclusio.Ego tū puto subter sublimitationē verā,qꝛ allegata
in precedenti subter sublimitatione hoc casu militāt, nā hic nō
agit̄ de tollenda lege vel de tollendo statuto,sed de impedien-
do vinculū statuti,legis,vel ɔstitutionis, cū ergo hoc casu sta-
tutū a prin.non approbet̄ moribus eorū qui illo debent vti, seq
tur q impedit̄ vinculū,⁊ p ɔñs desuetudine tollit̄ ēt epo igno-
rante,qꝛ ignorantia eius nihil facit , ex quo enim non ,phibuit
q per desuetudinē tolleret̄ statutū, vr̄ tacite permisisse q mori
bus vti debentiū posset tolli, sed regulariter par est virtus taci
ti ⁊ expressi.l.cū quid.ff.si cert.pet.⁊ in materia nostra statuta-
ria hoc argumēto vtit̄ Alex.consi.ccx.incip.ponderatis.col.
ij.lib.vi.vide tū quod statim dicam.

ℂ Amplia predictas duas subter sublimitationes ,pcedere ēt
si eps in suo statuto apposuisset clausulā derogatoriā ⁊,phibuiſ
set tolli statutū suū ɔria ɔsuetudine, qꝛ non obstāte tali prohibi
tione ⁊ clausula derogatoria si a princi. statutū non fuerit mori
bus vtentiū subditorū approbatū,potuit p desuetudinē tolli,qꝛ
64 corruente aliqua dispositione† corruunt clausule in ea inserte.
iuxta gl.in.l.si patronus.§. si patronū in verbo fauiana.ff. si in
fraud.patro.de qua gl.vide Jas.in.§.fuerat.col.xv. instit. de
actio.⁊ in.l.non dubiū.col.pe.C.de legib.hāc ampliationē po
nit nr̄e etatis vir celeberrimus dñs Rochus de curte in.d.c.
fi.col.lxxxvij.ver.v.ego limitarem.de consuetudi.

ℂ Ex his infero q prima sublimitatio.ſ.posita hꝫ tantūmodo
locum in vno casu,vcꝫ qñ statutū epi fuisset obseruatū , postea
incepisset nō obseruari,prout dicit expresse Feli. in.d.c.i.col.
penul.ver.demum,quo casu si ageret̄ de tollenda constitutio-
ne pape requirerent̄.xl.anni vt dicunt prefati doctores magis
cōmuniter.vt Feli.in.d.c.j.col.ix.versi. septima ⁊ vltima de-
claratio.Card.Alex.in.d.§.leges.col.iij.ver.ij.ɔclusio. Ro
chus in.d.c.fi.col.xlij.ver.iij.conclusio.

ℂ Sublimita

¶ Sublimita secundo predictam septimam limitationem, quando desuetu
65 do cõtra statuta fuisset tantummodo obseruata per minorem partem † po
puli, quia talis desuetudo non sufficit ad tollendum statuta epi, cum
multa per patientiam tollerent quam si deducerent in iudicium nõ tolle-
rarent. c. cum iamdudum. de preben. vbi ita notat Panor. in fi. et
idem Panor. in. c. cum olim. col. ij. ver. ex hoc de clericis coniuga.
in. d. c. quia circa. post Anto. de but. vbi. Cardi. Alexã. Feli. in
d. c. i. col. vi. ver. v. declaratio. et col. vij. ver. limita secundo. Ro-
chus in. d. c. fi. col. lix. ver. octauum requisitum. Car. Alex. in. d.
§. leges. col. ij. in fi. summa Siluestrina in verbo lex. §. vi. in fi.
et in verbo consuetudo. §. vij. limitatio ergo procedit quando desuetu-
do fuisset introducta per maiorem partem populi.
66 ¶ Sublimita tertio vbi subesset † aliqua causa propter quam eps scit,
et tollerat non contradicendo desuetudini contrarie statuto suo, puta propter
scandalum vitandum. c. deniqz. iiij. distin. vel propter metum et vim pre
cisam. vt no. Bal. in. l. decernimus. C. de sacro. eccle. quia nec per
desuetudinem nec per approbationem ex dicta tollerantia indu
ctam tollitur statutum. per. d. c. deniqz et. d. c. cum iamdudum. de pre
ben. ita Cardi. Alex. in. d. §. leges. in fi. iiij. distin.
¶ Alie sublimitationes possent hic adduci, que ponit domi-
nus Rochus in. d. c. fi. col. xc. ver. limita nunc, sed quia nihil ad
derem, ad illic ample dicta te remitto.
67 ¶ Limita octauo principaliter conclusionem in iudeis, quos † non li-
gant statuta epi vt scribit Soci. consil. cxix. presupponit. col. v.
ver. xviij. lib. iiij. facit quia regulariter canones nõ ligãt iudeos.
c. gaudemus. de diuor. de quo vide Feli. in. c. i. col. xi. ver. fal
lit quinto. de consti. vbi. d. Deci. col. ix.
¶ Limita nono et intellige quod statuta epi ligẽt existẽtes infra limi-
tes diocesis, hoc esse verum quando conueniunt in casibus veris prohibi
tis ab ipsis statutis, quia nõ comprehẽdunt nec ligãt conueniẽtes in ca
68 sibus fictis † secundum Pau. de ca. in. l. ait pretor. in prin. col. i. ff. de
neg. gest. Panor. in. c. cum dilectus. col. ij. de cle. nõ resi. dicen
tẽ ita debere intelligi. l. tertiam. ff. de neg. gest. et. c. in nostra. de iniu
rijs sequitur Clauas. in summa in verbo statutum. §. is.
¶ Ex hoc, infero quod stante statuto epi excõicante contrahentes ma-
69 trimonia clandestina, quod tali statuto nõ ligant illi qui sponsas † de
futuro carnaliter cognoscendo contrahunt matrimonium presumptum
ita vult Cardi. Alex. post zaba. in. c. is qui fidem. col. j. de spon
salibus vbi dicit quod stante statuto quod contrahentes matrimonium
tali die, tali pena puniantur, tale statutum non comprehendit contrahẽtes
matrimonium presumptum cognoscendo sponsas de futuro tantum, se
quitur Feli. in rubri. de sponsa. col. iiij.
70 ¶ Sublimita dictam limitationem nonam † quando casus fictus et casus
verus equipararent, secundum Panor. in. c. ad audientiam. j. no. de cle.
nõ resi. vbi Jmo. et notat Cardi. zaba. consi. lx. Snaglotus. col.
iij. Feli. in. c. mulieres. col. fi. de sen. excõ. et idem Feli. in. c. insi
nuatum. col. ij. de simo. vbi ponit duas alias sublimitationes quas
vide. vide circa hec omnino Francis. de ripa qui plura adducit in tra
cta. de peste. in. j. parte ver. xviij. natus. Soci. consi. j. col. ij. versi.
ij. quia lib. iiij. summam Siluestri. in verbo statutum. §. v.
¶ Limita decimo in eis qui non perfecerunt prohibita per statuta
71 epi sed tantummodo † habuerunt animum, vel inchoauerunt, et nõ perfece-
runt, quia tales nõ ligant statutis, vt vult Bart. in. l. j. §. diuus. ff.
ad. l. cor. quem sequitur Panor. in. c. i. col. iiij. ver. duo tamen notabi
lia. de eo qui mittit in poss. causa rei ser. et in. c. cum in cunctis. §. cleri
ci. iij. nota. de elec. per illum tex. iuncto tex. in. c. perpetue. eo. tit. in
vi. et idem tenet ipse Panor. in. c. inter solicitudines. col. iij. versi.
nota tamen ratione de purg. ca. vbi dominus Bellencinus in additioni-
bus ad ipsum Panor. plura allegat. idem tenet Panor. in. c. mu
lieres. col. fi. de sen. excõi. de quo vide plura per Feli. qui idem tenet in
tracta. de conatu. col. iij. ver. fallit octauo. et in. c. i. col. iij. versi.
fallit. 8. de presumptio. Bertachi. in trac. de epo. ij. par. iiij. li
bri. q. xv. dominus Phil. dec. subscribit predictis in. l. nõ vult. col.
j. et. ij. ff. de reg. iu. vbi additio. ij. plura allegat. et in. d. §. clerici.
col. ij. vbi plura allegat ipse Deci. et signanter Bal. in. l. vnica.
circa fi. C. si rector prouincie dicentem, quod si eps excõicat statuto suo
eligentes indignum, nõ sunt excõicati qui dederunt voces in scruti-
nio, quod dictum Bal. intellige verum in foro cõtentioso, in quo non
presumitur excõicatio. c. cum tu. de testib. vbi Panor. in fi. secus
in foro conscientie, secundum Pau. de ca. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. om.
iudi. post Inno. et sequitur ibi dominus meus Phil. deci. col. ij. ver.
secundo predicta. et in. c. preterea. el. ij. col. fi. de appel. adde supra-
dictis Hip. de marsi. in. l. qui falsam monetam. col. iiij. ver. alius
est etiam casus et sic octauus. ff. ad. l. cor. de fals. summam Ange. in
verbo pena. §. vi. et Siluestrinam in eodem verbo. §. v. Et in predi-
ctis locis ponunt multe pulcherrime decisiões quibus decorari
posset hec limitatio, sed ego non libenter me induo alienis plu
mis timens exemplum fabule Esopi de coruo, quam refert Ho
ratius epistola prima.
¶ Ex predicta limitatione infero, quod statutum epi excõicans con
trahentes matrimonia clandestina, non ligat contrahentes tantummo
72 do sponsalia † que sunt initium futurarum nuptiarum, ita Panor. in
c. i. col. viij. ver. tu adde. de postula. prela. mouetur per glo. in ver
bo contrahere. in cle. fi. de consang. et affinit. et idem tenet dominus Anto. et
Barba. relati per. d. meum Phil. dec. in. d. c. i. col. pe. facit pro
hac illatione, quia statutum excludens filiam maritatam a successione
patris, nõ comprehẽdit sponsam, secundum Anto. de but. et Panor. in ru
bri. de sponsal. vbi Feli. col. i. et Cardi. alex. col. iij. varias au-
ctoritates congerunt. et Corsi. in verbo sponsalia. in reptorio. et licet dominus
meus in loco preal. subdubitet, tamen illatio meo iudicio clare pro-
batur in gl. d. cle. i. cum statutum sit stricti iuris, et stricte interpretan
dum. vt sunt iura vulgata, propterea idem dominus meus Phil. deci. in. d.
§. clerici. notabi. iij. simpliciter sequitur dictam glo.
¶ Limita vndecimo in eis qui non fecerunt sed tantummodo consulue-
73 runt † fieri prohibita per statuta epi, tales. n. non ligant, quia statu-
ta debent intelligi in casu proprio, secundum Feli. in. c. i. col. iiij. ver. limi
ta secundo. de offi. de leg. vbi dominus meus Phil. dec. col. xi. ver. xi.
fallit. et idem dominus meus in. l. consilij. col. fi. ver. vi. statutum. ff. de reg.
iur. Ratio huius limitationis põt esse, quia ex consilio nemo tenetur,
regula nullus. de reg. iur. in. vi. et. d. l. consilij. Et quia consilium se
põt habere ad bonum et ad malum, et ille qui dat põt interpretari. aucto
re Bal. in. l. i. col. iij. ver. et not. C. de seruis fugitiuis, sequitur
Alex. consi. cxxviij. incip. quoniam abunde. col. i. lib. iiij. Jas. in. d. l.
j. col. iij. ver. iij. multum. vbi confirmat. Puto tamen taliter consu-
lentes non excusari a culpa et peccato, per glo. in verbo publi-
ce. in cle. i. de vita et honesta. clerico. que est singula.
74 ¶ Limita. xij. in mandãtibus † fieri prohibita per statuta epi, quia
tales nõ ligant quando statuta epi prouident de pena irregulari, vt quia
pena statuta multum exorbitat a dispositiõe iuris cõis. pro hoc
optime facit in simili tex. in. c. statutum de elec. in. vi. et tex. in. c. cum
in cunctis. de elec. in antiqs. iuncto. c. si compromissarius. eo. ti. in
vi. ita scribit Panor. in. c. mulieres. col. fi. de sen. excõi. post
Bal. in rep. l. oẽs populi. ff. de iust. et iure. et Bellecinus in addi.
ad. d. c. mulieres multa allegat, vltra quem adde idem tenere ale-
xã. consi. lxv. incip. visa quadam per totum consilium vbi multa adducit
lib. iiij. et consi. clix. incip. in causa. lib. vi. d. Deci. in. l. is damnum. ver.
sed extra. ff. de reg. iur. et in locis preall. in precedẽ. limitatione et
in. l. si quis id quod. col. vij. versi. quibus tamen. ff. de iurisdi. om. iudi. vbi
dicit cõiter teneri, summam Ang. in verbo mãdatum. §. i. in fi. sum
mam Siluestri. in eodem verbo. §. iiij. Idem dic si statuta puniãt per-
sonam conuenientis statutis epi. arg. gl. in. d. cle. i. de vita et ho. cle.
in verbo publice, quia talia statuta nõ comprehẽdunt mandantem. Ratio
75 huius est, quia ille qui mãdat † fieri, nõ dicitur vere facere, sed interpre-
tatiue, secundum glo. in verbo videor. in. l. i. §. deiecisse. ff. de vi et vi ar.
ad quam gl. multa allegat Alex. d. consi. lxv. col. ij. ver. sed his nõ
obstantibus. et dominus Phil. dec. in. d. l. si quis id quod. col. xi. ver. septi
mo nota. post Jas. ibi. col. x. ver. ij. quia.
¶ Ex hoc videtur inferendum quod cum ius canonicum in. c. cum inhibitio.
de cland. despõsa. imponat penam contrahẽtibus spõsalia clandesti
na, quod si statutum epi imponat vltra penam iuris sniam excõi. quod mã
dãtes fieri matrimonia clandestina non ligabuntur sen. excõi. que
licet sit medicinalis. c. i. de sen. excõi. in. vi. est tamen maior pena quam
ecclesia imponat. gl. in. c. corripiatur. xxiiij. q. iij. notat panor.
in. c. postulasti. in fi. de iudeis, et ideo raro imponitur noiatim talis
pena, quoniam est igitur quod sit irregularis et non liget mandantes in
statutis epi, cogita quia non firmo.
76 ¶ Dixi notãter quando statutum prouidet † de pena irregulari, quia sub-
limitatur primo quando statutum epi prouidet de pena regulari, vt quia non
multum exorbitat a dispositione iuris cõis, vel vbi pena nõ esset
in iure expressa et statutum penam imponit, secundum Panor. in. d. c.
mulieres. col. fi. post Bald. sequitur Jas. in. d. l. si quis id quod
col. x. ver. iiij. fuit distin. ff. de iurisdi. om. iudi.
77 ¶ Secundo sublimita † quando statutum episcopi expresse cõpre-
henderet mandantem quia tunc ligaretur statuto epi, ex quo enim
secundum dispositionem iuris cõis mandans equiparatur facienti. d.
c. mulieres, episcopus põt apponere penam tam facientibus
quam mandantibus. facit cle. i. de penis, vbi percutiens episcopum
et mandans pari pena puniuntur.
78 ¶ Tertio sublimita † quando statuta epi indulgerent, vt quia remit-
tunt penam, tunc. n. mandãtes cõprehenderent, quia cessat odium,
et fauor ampliatur vt regula odia. de reg. iu. in. vj. ita Panor.
in. d. c. mulieres. Jas. in. d. l. si quis id quod.

79 ¶ Quarto sublimita qñ statutū epi loqueret̃ in † rē, vt qz dicit pro furto talis pena imponat̃, ꝛ sic de similibus, qz tunc mādās puniret̃ pena statuti, vt scribit Bar. in. d. l. si quis id quod ꝛ in. l. hec verba. ff. de adulter. ꝛ in. l. aut qui aliter. §. fi. ff. qđ vi aut clam. refert ꝛ sequitur Feli. in. d. c. mulieres. colū. ij. ꝛ dominus meus Phil. dec. in. d. l. is dānū. ver. ꝛ ista ꝯclusio. ff. de regu. iu. Jas. in. d. l. si quis id quod. col. x. ver. v. ꝛ vltimo.

80 ¶ Quinto sublimita qñ mandatarius † cogitur exequi mandatū, qz tunc mandans dr̃ vere facere ꝭm Bar. in. l. ita aūt. §. gessisse. ff. de admi. tuto. sequitur dñs Dec. in. l. is damnum. versi. similiter. ff. de regu. iur. ꝟ. allegat. Et in casibus dictarū quinqz limitationū procedere pōt opinio, que hꝫ ꝙ mandantes ligantur statutis, quam tꝫ Cardina. zaba. in. c. cum dilectus. col. fi. q. xiiij. de consuetud. ꝛ in cle. j. qđ. v. de vita ꝛ honesta. cleri. ꝛ multi alij quos allegant dominus Jason. ꝛ dominus Philip. deci. in. d. l. si quis id quod.

¶ Et pro declaratione duarum proximarū limitationum, nota

81 ꝙ † consiliū ꝛ mandatū differunt, qz consiliū dr̃ qñ quis verbo suadet Bal. in. d. l. j. colū. j. C. de seruis fugitiuis. ꝛ fit propter ipsum cui datur consilium.

82 ¶ Mandatum † aūt dicit̃ qñ quis mandat aliquid fieri propter seipsum ꝛ satisfactionem sue voluntatis, auctore Bart. in. l. non solū. §. si mandato. col. j. ff. de iniur. sequitur Alexan. d. consi. cxxviij. quoniam abunde. lib. iiij.

83 ¶ Limita. xiij. qñ statuta epi essent non clara ꝛ † offuscata ꝛ ꝓbabiliter dubitaret̃ de eorū intellectu, qz non ligant, ꝭm Card. zaba. consi. cxxxij. incip. T. archipresbyter. col. iij. ver. ex his infertur, vbi concludit ꝙ statutum epi priuans beneficijs nō residentes qui probabiliter dubitat de eius intellectu, vt qz vnus dicit ꝙ iustū fuit impedimentū, alius ꝙ non, alius ꝙ fuit iusta cā absentie, ꝛc. ꝛ Cardi. zaba. sequitur Feli. in. c. humanū. col. j. di. j. vbi ꝯfirmat ex dictis ꝑ ipsummet Cardi. zaba. in cle. fi. q. iiij. de regula. dicentē excusari ignorantes ius positiuum, vel nāle, si est offuscatum pp diuersas opiniones, dꝫ enim ius posi-

84 tiuū esse clarū. c. erit aūt lex. iiij. dist. ꝛ legis † propriū est claritas. §. nos igit̃. in auc. de testa. imperfect. sequit̃ ēt Cardi. zab. Hippolitus de marsi. in rubri. ff. ad. l. corne. de fals. col. fi. nu. lxix. Vñ dicit Bal. in. c. fi. quē ibi. ij. nota. sequit̃ dñs Phil.

85 deci. de ꝯsti. ꝙ statutū † obscurum in causis non dꝫ allegari, ꝛ Bal. ēt sequitur Jason. in. l. admonendi. in lectu. col. xiij. ver. sed considera. ff. de iureiuran. ꝛ in. l. cuꝫ prolatis. col. fi. ff. de re iudi. ꝛ in. l. captatorias. col. penul. C. de testa. mili. in quibus locis refert ēt Jason. Cardina. zaba. in. d. cle. fin. facit qđ notat Innoc. in. c. per tuas. de simo. vbi dicit ꝙ veniens contra legē quam non intellexit nec eius sensum pp obscuritatem non peccat. facit ēt qđ notat Bal. in. l. ab eo. col. iij. C. q̄uo ꝛ qñ iudex vbi dicit ꝙ errans in subtilitatibus iuris non peccat, hec duo allegat ꝛ sequit̃ Feli. in. c. nā concupiscentiā. col. iij. versi. v. limita. de constitu. facit ēt, qz vbi lex est obscura excusat̃ ab expē-

86 sis, † litigans in casu in quo loquit̃ Panoꝛ. in. c. calūniam. in fi. de penis Jason in. l. properandū. §. si aūt. col. iiij. C. de iudic. Hippoli. in. l. patre vel marito. ff. de qōnibus. Et nota tu aduocate hanc limitationē, qz per eam saluabis multos cliētes, qm̄ aliquorū statuta episcoporum sunt obfuscata ꝛ obscura.

87 ¶ Limita. xiiij. conclusionē in habentibus iustā cām † nō obediendi statutis epi, ꝛ non existētibus ꝯtumacibus nec in culpa, vel dolo malo, qz tales non ligant̃ statutis epi auctore Cardi. zab. consi. xxxiij. incip. lite in Romana curia. col. ij. vbi stante statuto epi ꝙ non ostendentes titulos beneficiorū. j. tres mēses sint ipso iure priuati beneficijs, non ligant̃ tali statuto illi quorū titulos viderat statuens, vel eidem statuēti fuerat facta intimatio seu exhibitio titulorū, ꝛ idē vult idē Cardi. d. ꝯsi. cxxxij. col. iij. ver. itē presupponit̃, vbi dicit stante statuto epi ꝙ absentantes se ab ecclesijs suis vltra quindecim dies sine licētia ipsius sint ipso iure priuati ecclesijs, non ligari tali statuto absentes iusto impedimēto, alias statutū esset irrationabile ꝯ ea que dixi. ꝟ. in hac eadē parte. arti. i. ꝯclu. vij. ꝛ hanc limitationē sequit̃ Feli. in. c. qm̄ frequēter. §. i. col. vij. ver. ꝛ si statutum pri-

88 uat, vt lite nō ꝯtesta. quē vide. Idē dic si qs † non obseruet statuta epi ex impotētia ꝑ ea q̄ scribit Panoꝛ. i. c. p. ꝛ. g. col. iiij. ver. ꝛ vide predicta. de offi. deleg. vt no. Ang. de claua. in verbo pena. §. xij. facit ꝓ hac limitatione qz iudici ex cā licituꝫ est

89 transgredi † leges, vt vult Inn. in. c. j. de ꝯsti. vbi Feli. col. xv. ver. fallit septimo. post Bal. ꝛ Saly. idē dicit in statuto qđ ex cā licitū est transgredi, ꝛ varias recitat decisiones, q̄ hic bene seruirēt, sed non audeo transcribere, timēs prolixitatē inimicaꝫ nature mee, ꝛ circa illud dictū Inno. vide ēt Jaso. in. l. i. col. i. C. de precib. impera. offe. ꝛ in. l. oēs populi. col. iiij. ver. pōt ēt ij. lect. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ in. l. iurisditioni. col. ij. versi. ij. mouet̃. ff. de iurisdi. om. iudi. ꝛ in. l. j. col. fi. ver. fallit nisi. ff. de trāsactio. ꝛ in. l. nāliter. §. nihil cōe. col. xxv. ff. de acq. pos. Facit ēt ꝓ hac

90 limitatione, qz veniēs ex cā ꝯ ius humanū † non peccat, vt vult Archi. in. c. vtinā. lxxvi. di. quē ibi referūt ꝛ sequunt̃ Gemi. ꝛ Cardi. Alexā. Feli. in. d. c. nā ꝯcupiscentiā. col. iij. ver. iiij. limita. vbi dñs Phil. deci. j. lect. col. ij. ver. ij. ad hoc de ꝯsti. ꝛ idē Feli. in. c. i. col. viij. versi. intellige hec quatuoꝛ. de treug. ꝛ pace. ꝛ idē Feli. ꝛ dñs deci. post Panoꝛ. ibi in. c. qm̄ ꝯ falsaꝫ. vlti. no. de ꝓba. Cardi. Alex. in. §. leges. col. ij. iiij. dis. summa Siluestri. in verbo inobediētia. col. ij. Aduerte tñ ꝙ vbi ꝯue-

91 nit̃ ex cā statutis vel legibus, ꝛ nō est † subitū periculū, dꝫ adiri superioꝛ q dispenset, ꝭm btū Anto. in summa. j. parte. ti. xvij. c. vnico. §. vi. ꝛ summā Siluestri. in ꝟbo lex. §. viij. col. i. ꝛ hoc vult diuus Tho. j. ij. q. xcvi. arti. vi. vbi dñs Caietanus in cōmentario. ꝛ Cardi. Alex. in. d. §. leges.

92 ¶ Ex hoc infero ꝙ † stante statuto epi snīe late excōicatiōis ꝯ ꝯhentes matrimonia clandestina prout est hic, si aliq ex rōnabili cā, puta qz timoꝛ est fuge, vel raptus, vel scandali alicuius, vt qz puella diues est sub malignis tutoribus, ꝛ timoꝛ est ne male collocet̃ matrimonio, oblata occasione ꝛ inuēto viro grato, si testes non possint repiri, ꝛ cessent incōueniētia pp q̄ est ꝓhibitū matrimoniū clandestinū ꝯhi. ꝛ non possit incōtinēti haberi dispensatio bānorū ab epo, ꝯhant matrimoniū clandestinū, tales nō vident̃ incidere in snīaꝫ excōicationis a statuto imposită. Ratio est, qz tales sic ꝯhentes non peccant moꝛtaliter, vt pulchꝛe determinat. d. Cardi. Caietanus in qōnibus additis post cōmentaria ad tertiā partē. ij. sancti Tho. titu. de sacro matrimonij. q. ij. sed excōicatio nō fertur nisi pro peccato moꝛtali. c. nemo episcoporum. xi. q. iij. ergo ꝛc.

93 ¶ Limita. xv. qñ aliqui ꝯuenirent statutis epi ex aliqua † necessitate, qz tales non dicunt̃ ꝯuenire statutis, ꝛ iō non ligant̃. auctore dño Anto. de butrio in. c. cū. M. ferrariensis. de cōsti. in notabilibus, quē ibi refert ꝛ sequit̃ dñs Fracis. de Ripa. no. xvij. nō. n. dr̃ ꝯuenire iuri qui facit actum ex necessitate. c. q̄nto. de ꝯsue. c. lꝫ de ferijs. l. Cesar. ff. de publica. cum silibus, hinc dicit Ang. perusinus in. l. diuus. col. ij. ff. de petitio. hr̃di. quē ꝯmēdat Alex. in. l. si ex toto. col. ij. ff. de leg. i. ꝙ pp necessitatē, statutū effcit̃ non statutū. ꝛ iō ꝭm eundē ibi statuto prohibente sub pena ne qs in cōsilio ꝓponat de imponenda collecta, non hꝫ locū qñ imminet magna necessitas, que facit licituꝫ qđ alias de iure non est licitum. c. qđ non est. de regul. iuris in antiq. ꝛ pro coꝛroboratione infinita possent adduci q̄ ꝓmittunt̃

94 ex cā necessitatis † lꝫ ius ꝯtrū disponat, sed qz oꝛdinate ponuntur ꝛ colligunt̃ a modernis sufficiat remissio, vide igit̃ Bellēcinū in additionibus ad Panoꝛ. in. d. c. qđ non est. Jas. in. l. fi. col. pen. C. de testa. col. ij. ꝛ in. l. ex toto. col. ij. ff. de leg. j. ꝛ in. l. marcellus. §. res que. col. ij. ff. ad trebellia. post Alexā. Feli. in c. cū essent. col. viij. ver. iij. restringit̃. de ꝯstitu. ꝛ in. c. querelā col. pe. ver. in gl. de iureiu. ꝛ in. c. cū ecclesia. de simo. ꝛ in. c. significauit in fi. de iudeis, ꝛ decē que permissa sunt pp necessitatē ponit Francis. curt. in. l. admonendi. col. lxix. versi. ad hanc decisionē Bart. ff. de iureiur. Gerardus de petra sancta multa ponit ob necessitatem promissa in singula. c. incip. necessitas. ꝛ nouissime dñs meus Phil. deci. in. l. que pp necessitateꝫ. ff. de regu. iu. vbi additiones superaddūt fere oēs remissiōes, quas ꝟ. adduxi, multa ēt cumulat Petrus rauennas in alphabeto. in verbo necessitas, ꝛ ex allegatis per prodictos potuisse hec materia longo stilo exoꝛnari, sed talibus non delectoꝛ, nec etiam furtis apertis.

95 ¶ Limita. xvi. qñ verba † statutorū epi non adaptarentur ad casus occurrētes, vt est dare exēplū in sexta limitatione decimenone illationis, decimetertie ꝯclusionis posite. ꝟ. hac eadeꝫ parte. arti. j. Hanc limitationē ponit Alex. de Imol. in. l. iiij. §. pretoꝛ. col. fi. ff. de dā. infec. vbi multa ad hoc ꝯgerit. ꝛ Feli. in. c. nōnulli. in prin. col. xxxvi. ver. vbi verba. de rescrip.

96 ¶ Limita. xvij. † qñ statuta epi essent iniqua, qz lꝫ talia statuta epi non sint ipso iure nulla ꝭm aliquos, vt dixi. ꝟ. arti. j. conclu. vij. tñ non ligant in foro ꝯsciētie, vt vult dñs Decius. in. c. j. col. x. ver. iij. ꝯclusio. de constitu. per ea q̄ dicit ibi Panoꝛ. col. iij. ver. sed quero. vbi dicit ꝙ lex iniusta non est seruanda in foro ꝯscientie seu penitentiali, talis eñ non dr̃ esse lex. c. erit aūt lex. iiij. di. nec nomen legis dꝫ habere Cardi. Alexā. in. c.

97 non lꝫ. ij. nota. x. distin. Et ideo cōdētes leges iniquas, † deus maledicit

maledicit apud Esaiam.c.x.⁊ notat Card.alex.in.d.c.erit au
tem lex.⁊ in.c.imperatores.x.disti. Immo obseruantes tales
leges seu talia statuta peccant mortaliter,⁊ eas condentes, seu
consentiẽtes eas condi.⁊ ſm eas iudicãtes. Ita vult Hostien.
in summa.titu.de penitẽ.⁊ remissio.§.quibus ⁊ qualiter.⁊ a q
bus sit faciẽda restitutio,⁊ clarius exprimit ⁊ declarat magister
Gabriel biel.in.iiij.senten.distin.xv.q.v.arti.ij.conclu.v.cor
rola.iiij.⁊.q.vj.arti.iij.dubio.iij.summa confessoꝝ li.ij.titu.v.
rubrica de legibus.q.cv.post Raymundũ.qui oĩa que nunc di
cebã ponit in summa sua.lib.ij.titu.de condentibus leges ini
quas,subdens in hoc ꝯsuetudinẽ non excusare.c.cũ ecclesie de
simo.Ang.de cla.in summa.in verbo lex.§.xxij.Astesanus li.
j.tit.xlvj.arti.iij.q.ij.⁊ circa ꝑdicta vide late Io.maioris.i.iij.
sen.di.xxxvij.q.xvj.conclu.j.vbi pulchre Io.fab.in.§.sed na
turalia.in fin.verbis insti.de iure nat.gen.⁊ ciui.facit proi hac
limitatione,qꝛ precepto etiã summi põtificis iniusto nõ est obe
diẽdũ,vt not.Inn.in.c.inquisitioni.de sentẽ.excõ.refert ⁊ seqꝣ
Panor.in.c.si qñ.de rescri.vbi oẽs.fa.ẽt ea q̃.s̃.dixi in.ij.pte.
in.iij.q.principa.vꝰ.j.si in citatiõe.⁊ que no.Fely.in.c.accepi
mus.col.ij.de fid.instru.⁊ dñs Phi.dec.in.c.nã ꝯcupiscẽtiã.
j.lectu.col.ij.de ꝯstit.summa Antonina.ij.pte.tit.iiij.c.ij.§.ij.
co.ij.⁊ ex dictis in ꝑdictis locis potuisset excoli hec limitatio.sꝫ
98 ad illic dicta te remitto.Et si vis scire †qñ lex cognoscatꝣ iniu
sta,dic post Panor.in.d.c.j.de ꝯstitu.cognosci legẽ iniustã ex
tribus.Primo ex fine,qñ lex nõ fit ob vtilitatẽ publicã.Scđo
ex auctoritate,qꝛ excedit auctoritatẽ ꝯdẽtis.Tertio ex forma,
qꝛ nõ distribuit eque onera subditis,hec ꝓbantꝣ in.d.c.erit aũt
lex.vt tradit Fely.in.d.c.j.co.xij.vꝰ.scđs casus.⁊ i.c.eccl'ia.s.
marie.col.xv.de ꝯstit.Car.zaba.in ꝓhe.Grego.pacificus.in
prin.q.vlti.Rayn.in summa.ij.pte.ti.de lege humana.c.xvj.
sic ⁊ statuta epi pñt iudicari ⁊ dici iniqua ⁊ iniusta ex causis pre
dictis,qꝛ in statuto debent esse oĩs ꝯditiones que describuntur
in.d.c.erit aũt lex.vt late dixi.s̃.articu.j.conclu.vij.vnde do
ctores in.l.oẽs populi.ff.de iust.⁊ iure.sepe argumẽtũ sumũt de
lege ad statutũ.fa.qꝛ statuta regulariter debẽt interpretari ſm
leges ⁊ canones vt.j̃.dicã articulo vltimo.⁊ septẽ causas ad co
gnoscẽdũ statuta esse iniqua scribũt Gemi.⁊ Phi.franc.in.c.
ꝯstitutionẽ.§.statutũ.de verbo.signi.in.vj.Aduerte tñ ꝙ sta
99 tuta† epoꝝ presumunt nõ esse iniqua,qꝛ nisi appareat aliter ꝑ
sumitꝣ ꝙ nihil iniqui cõtineant.Card.zaba.in clemẽ.j.in prin.
100 q.ij.de sepultur.¶ Amplia adeo esse †verã limitationeꝫ pre
dictam,ꝙ si quis iurauerit seruare statuta episcopi,non tenetur
seruare statuta iniqua.c.j.de iureiuran.in.vj.⁊ notat late Al
bericus in tractatu super statutis.j.parte.questione.xxv.
¶ Sublimita ꝑdictam limitationẽ si qñ statuta epi iniq̃ nõ ob
101 seruarentur,sequeretꝣ scandalũ † maius,⁊ resultaret maius ma
lũ.Ita Cardi.alex.in.c.de his.iij.col.l.dist.post sanctũ Tho.
j.parte.ij.q.xcvj.arti.iiij.⁊ ita in lege iniqua tradit Fely.in.c.
nihil cũ scandalo.col.iij.de prescriptionibus.dicẽs legẽ iniquã
esse seruãdã pp scandalũ euitandũ dũmodo non sit iniqua per ꝯ
rietatẽ ad ius diuinũ,qꝛ tunc nullo mõ esset seruanda ẽt pp scã
dalũ post sanctum Tho.loco proxime allegato quem etiam re
fert ⁊ sequitur Gabriel biel.in.iiij.distin.xvj.q.iij.articu.j.no
tabi.ver.dicitur autem lege iusta Astesa.lib.j.titu.xlvj.artic.
vij.Cardi.alex.in.c.si quis autem.x.distin.Idem tꝫ do.meus
Philip.deci.post Imo.quẽ refert in.c.j.scđa lec.co.vij.ver.
ij.adde de constitu.vbi soluit oppositionem que fieri posset,fa
ciunt ꝓ hac sublimitatione multe decisiones quas ponit Fely.
in.d.c.nihil.⁊ aliquas refert Car.alex.in.d.c.de his ⁊ Barb.
etiam ponit aliquas consi.xj.incip.scripsit.col.viij.versi.modo
si ita est volu.j.per quas exornari posset hec sublimitatio.
102 ¶ †Ratio huius sublimitationis posset esse,qꝛ ea que sine pec
cato committi pñt,põt quis pro euitando scandalo cõmittere,
vt scribit Car.alex.in.d.c.đ his.col.iij.vꝰ.iij.regula.sed ille q
obseruat statutum episcopi iniquũ,dummodo non sit cõtra ius
diuinũ non peccat,ergo ad euitandum scandalũ potest obserua
re statutum huiusmodi q̃uis iniquum.
¶ Possent hic fieri multe illationes ꝑticulares de iniquis sta
tutis epoꝝ,sed qꝛ mee illationes forte in futurũ possent esse cau
sa scandali,qđ suadeo totis viribus euitandũ,⁊ retrahere pos
sent subditos ab obedientia epoꝛuꝫ que est necessaria ⁊ vtilis ẽt
si mali sint teste diuo Petro pria epistola.c.ij.taceo.humiliter
rogans epos,vt a statutis iniquis abstineãt ⁊ si que sint eiusmo
di facta a predecessoribus eoꝝ tollant,memores ꝙ dñs per vo
cẽ Esaie maledicit eos qui leges iniquas ꝯdunt,vt.s̃.dixi.Ro
garẽ etiã vellem eosdẽ dños,episcopos|vt a nimia multitudine
statutorum sinodaliũ abstineant,quidã enim ita delectantꝣ mul
tis statutis,⁊ populũ sibi creditũ tot statutis onerant,vt fere ni
hil agant subditi,in quo nõ extet statutũ epi penale,⁊ vt experiẽ
tia docet nullus fructus inde sequitur,nisi forsitan maledictum
illud burse lucrum,aut multitudo peccatoꝝ oriens ex neglectu
⁊ non obseruantia ipsoꝝ statutoꝝ.Pauca igitꝣ fiant statuta ⁊ đ
rebus in q̃bus iuxta tẽpoꝝ diuersitatem,opus est prouidere,vi
de circa hoc qđ pulchre scribit Pa.in.c.cũ olim.co.ij.de cle.
ꝯiug.vbi ꝯqueritꝣ de multitudine constitutionũ iuris positiui.⁊
Gerson de vita spũali aĩe.lectione.iiij.corrolario.xij.iij.parte.
⁊ idẽ Gerson de ptãte ecclesiastica.ꝯsideratione.x.regula.v.
col.fi.j.parte.⁊.ij.parte in tracta.de cõtractibus.iij.quaterna
rio.ꝯsideratiõe.xj.⁊ alibi sepe dñs Clictoueus in antilutbero
lib.j.c.xix.nu.vij.¶ Ex predicta limitatiõe habes vnuꝫ casuꝫ
in quo statuta epi non ligant in foro ꝯsciẽtie,vcꝫ qñ sunt iniqua.
103 ¶ Alius ⁊ scđs casus est,qñ statuta epi fundãt se sup presum
ꝓtione,⁊ in foro ꝯscientie certũ est illam presumptionẽ non esse
verã,tũc.n.preualet veritas,exemplũ.in.xij.⁊.xiij.illatiõibus
quas posui.s̃.articulo precedẽ.conclu.xiiij.ita Panor.in repe
ti.c.relatũ.col.vj.de testa.quẽ refert Alex.in.l.nemo põt.ff.de
leg.j.vbi dñs Ias.j.lect.col.xiiij.versi.⁊ per ista.⁊.ij.lec.colũ.
xvij.versi.iij.facit summa Siluestrina in verbo lex.§.ix.⁊ idem
vult ipse Pañ.in.d.c.j.col.iiij.ver.itẽ addo ad ꝑdicta.de cõ
stitu.vbi dicit legẽ positiuã nõ obligare in hoc casu in foro aĩe,
⁊ vide ibi late Fely.col.xj.ver.primus casus.⁊.d.Phi.dec.
col.x.ver.quarta est ꝯclusio.qui plura allegat.Car.alex.in.c.
fraternitas.col.fi.xij.q.ij.Claua.in summa.in verbo lex.§.iiij.
¶ Alius ⁊ tertius casus est,qñ statuta episcopi distinguũt foꝝ
conscientie,a foro contentioso,vt probatur in.c.tua.de sponsa.
et matri.
104 ¶ †Alius ⁊ quartus casus est,qñ statuta epi imponũt penã,
qꝛ in foro ꝯscie non habet locum pena legis.vt est glo.vulgaris
in.d.c.fraternitas.xij.q.ij.q̃ꝫ seqꝣ Pa.in ꝓhemio Gregoria.
inci.pacificus.col.iiij.⁊ in.d.c.j.đ ꝯstit.⁊ in alijs locis ibi re
latis ꝑ additiões ⁊ modernos,⁊ cõiter tenetꝣ,vt liquet ex addu
ctis illuc ꝑ Fel.co.xij.vꝰ.iij.casus,⁊ eñdẽ Feli.i.c.audiuimus.
co.j.de simo.⁊ in.c.sicut dignũ.co.fi.vꝰ.subdit.đ homici.⁊ do.
Phil.dec.in.d.c.j.j.lectura co.x.vꝰ.v.ꝯclusio.⁊.ij.lectura.
col.vij.vꝰ.circa gl.⁊ in.l.a quoq̃ꝫ.ff.de regu.iuris.corset.in sin
gularibꝰ.in litera.p.sing.inci.in fo.cõscie.Ias.in.§.sꝫ iste col.
xx.vꝰ.⁊ pene legales.insti.de actio.alex.cõn.li.cũ dicatꝣ.co.ij.
nu.vij.li.iiij.d.Iacobi.in.l.elegãter i fi.in pria lectur.ff.ꝙ q̃sq̃ꝫ
iuris.Ias.in.l.post diuisionẽ.co.ij.C.de iuris ⁊ facti igno.Car.
alex.post Arch.ibi i.c.q̃m.in fi.vꝰbis.xviij.di.⁊ in.d.c.frater
nitas.Adde ꝙ opinionẽ.d.gl.ꝑter eos quos alegãt.s̃.dicti tꝫ
Alberi.đ rosa.in dictionario.in vꝰbo.pena.co.vj.vꝰ.qd si plu
res.s.Thomas.ij.ij.q.lxij.ar.iij.Petrus de palude.i.iiij.se.
dist.xxvij.q.ij.Astesa.in summa.lib.v.tit.xxix.ar.iij.Rayne
rius in pãthalogia.j.parte.titu.de furt.c.viij.col.ij.summa cõ
fessoꝝ.li.ij.ti.vj.q.iij.⁊ eodẽ li.ti.v.de pedagijs.⁊ theoloneis.
q.xxx.inci.sed qd si illi ⁊.q.lxv.inci.sed qd si ꝑncipalis.Ant.
in summa.ij.parte.c.xiij.§.viij.Angelica summa in vꝰbo lex.§.
iiij.ver.vj.qñ.⁊ in vꝰbo inobediẽtia.§.j.magister Gabriel biel.
in.iiij.sentẽ.dist.xv.q.iiij.arti.ij.ꝯclu.ij.⁊ ea.dist.q.xiij.arti.j.
notab.iiij.versi.sed cõtra hoc.⁊ Ioannes maior in eodem.iiij.
eadẽ.di.q.xxj.in fi.summa Siluestrina in vꝰbo lex.§.ix.R.d.
d.Thomas de vio Car.sancti Sixti modernus in sua summu
la peccatoꝝ.in vꝰbo pena.⁊ in cõmẽtarijs ad diuũ Thomã ad
dictã.lxij.q.ar.iij.vbi pulchre.Cõtra vꝰo dictã gl.tꝫ dñs meꝰ
Phi.dec.in.d.c.j.colũ.ꝑallegata.⁊ in.d.l.a quoq̃ꝫ.mouetur
ꝑmo qꝛ pena dꝫ ꝯmẽsurari delicto.c.q̃siuit.đ his q̃ fi.a maior.
pte cap.⁊ si pena sit ꝯueniẽs lex vꝣ iusta,que fundata est in pu
blica vtilitate,que est vt delicta puniantꝣ.c.vt fame de sen.exc.
ergo in foro ꝯscie obligat,vt no.in.d.c.j.Scđo mouetꝣ,qꝛ obli
105 gatio ex delicto†respectu pene est de iure nãli vt dicit gl.in.l.
seruus.ff.de his qui notantꝣ infa.notat Barto.in.l.ex hoc iure.
col.fi.ff.de insti.⁊ iure.ergo in foro ꝯscie obligat qꝛ forus ꝯscie,
ſꝫ ius naturale iudicatꝣ,nã cõscia nõ ligat quos natura nõ obli
gat.vt dicit Bal.in.l.j.in fi.C.de vectiga.⁊ cõmiss.notat Pa.
in.c.j.in fi.de resti.in integ.Tandẽ tñ ipse dñs Dec.in dictis
locis sic distinguit,aut lex seu statutũ est iniusta seu iniustũ,vt qꝛ
pena est excessiua ⁊ tũc sit vꝰa opinio gl.in.d.c.fraternitas,aut
vero lex ẽ iusta seu statutũ iustũ,vt qꝛ pena nõ ẽ excessiua ⁊ tũc
sit vera ꝯria opinio supradicta.Quid tenendũ ꝭ cõis opinio est
cũ gl.in.d.c.fraternitas.vt.s̃.dixi ⁊ euidẽter apparet ex aucto
ritatibus adductis,fundatꝣ opinio.d.gl.in rõnibus quas affert

Panor. in d. c. j. de consti. prima est, q2 pena legis imponitur per iudicē in foro cõtentioso. xiij. q. ij. §. in hoc ante q̃ ergo imponat̃ p iudicē nõ debet̃. Scd̄a ratio est, q2 pena imponit̃, vt ceteri metum habeant. l. aut facta. ff. de penis. que ratio cessat in foro anime, q2 imponit̃ pnia ibi q2 lesit deū, ⁊ primā rõnem predictā asserūt in effectu dñi theologi quos. s. allegaui. Nõ obstāt fundamēta dñi mei, vt statim dicā. dictā tñ gl. limitat qnq3 modis Fely. in d. c. j. col. xiij. versi. recepit tñ. de constitu. quas limitationes breuiter referam.

106 ¶ † Limitat̃ igit̃ primo qñ pena p legē, vel statutū imponeret̃ ipso iure, vl' ipso facto, q̃ limitatio pcedit ēt añ declarationē factā p iudicē de pena incursa, autore Fely. vbi. s. ⁊. R. d. Card. Caietano in cõmentarijs ad Tho. ij. ij. q. clxxxvj. arti. ix. col. iij. ℣. ad h3 dubiū. s3 q̃tū ad hoc vltimū, 9riū t3 Bal. in vsibus feudo. titu. de feud. sine culpa nõ amittēd. col. j. q2 l3 nõ sit necessaria snīa ad esse est tñ necessaria ad executionē. seqt̃ Archid. in c. felicis. de penis in vj. Ang. de claua. in verbo pena §. iij. summa Siluestrina. in eo. ℣bo. §. xxv. dicēs rõnez esse, q2 absurdū est q reus exequat̃ señ. 9 se, aut q alius exequat̃ sine iudicis snīa. Quid tenēdū. puto scd̄ā opinionē veriorē p superius dcā. ⁊ p multa q̃ scribit Fely. in c. rodulphus. col. xxv. ver. s3 declaratoria. d̄ rescrip. vbi pdictā. ij. opinio. limitat quatuor modis, vt videre potes si vis. referā vnā q2 bñ seruiet huic materie statutoꝝ epi. ¶ Limita igit̃ dictā scd̄am opinio. respectu effectuū executiuoꝝ, quos absq3 hois misterio secū trahit pena ipso iure imposita, qm̄ isti vim suā infligūt absq3 declaratione. scd̄3 Bal. p illū tex. in l. que sub cõditione. §. fi. ff. de 9dit. instit. exēpla dat ipse Fely. in penis infamie ⁊ excõicationis. hāc limitationē t3 etiā summa Siluestrina. in verbo pena. §. xxv. ⁊ Henri. bohic. in c. a nobis. lo. j. j. distin. de sen. excõica. R. d. Thomas de vio. in locis. s. allegatis. ⁊ in dicto cõmentario ad dictā. lxij. q. beati Thome ar. iij. dat exēplū i penis excõicationis, suspēsionis, interdicti, ⁊ irregularitatis, que ad sui executionē nullā actionē exigunt, nisi illius in quē infligunt̃. Et nota diligēter hec, q2 he pene frequēter imponunt̃ in statutis epoꝝ, ⁊ in foro anime absq3 declaratione respectu eoꝝ in quos infligunt̃, operant̃ effectū l3 secus sit respectu alioꝝ ⁊ in foro 9tentioso vt dixi. s. in. vj. limitatione huius 9clusionis. ¶ Limitatur scd̄o. d. glo. qñ secuta esset 9dēnatio, q2 tūc in foro anime debet̃ pena legis ⁊ statuti, ⁊ hanc limitationē ad dictā glo. ponunt omnes theologi quos. s. citaui, ⁊ nullam aliam cõmuniter ponunt.

¶ Limitat̃ tertio quando pena esset cõuentionalis.

¶ Limitatur quarto quando esset pena subrogata in locum interesse, quod esset inestimabile, puta pro membro debilitato.

¶ Limitat̃ quinto qñ pena esset interesse respectu recipientis. ⁊ de predictis quinq3 limitationibus vide Fely. ⁊ modernos in d. c. j. de 9stitu. Remanet ergo vera opinio. d. glo. in c. fraternitas, dēptis in dictis quinq3 limitationibus. Nõ obstat quod primo loco dicit dñs meus, q2 veꝝ est q pena est commensuranda delicto, ita q quis plus puniri nõ d3 q̃ meruerit peccatū, sed
107 bene põt mitius puniri maxime in foro anime † in quo hodie penitētie sunt arbitrarie. glos. in c. tēpora. xxvj. q. vij. gl. in c. mēsurā. de penit. dist. j. notat Fely. in c. accusasti. de accusa. ⁊ in. c. sicut dignū. in princip. col. j. de homici. ēt vbi ius expresse imponit pniam põt 9fessor mitigare. Panor. in c. deus qui. col. ij. de penit. ⁊ remissio. ⁊ per hoc tollit̃ quod dicit dñs meus. de pena legis equa. Et si dicas saltē pcedere fundamētū dñi mei qñ nõ adest 9fessor qui mitiget penā, q2 penitens tunc d3 estimare se esse obligatū ad penā iuris. Ad hoc Rñ. q nõ d3 estimare hoc delinquēs, q2 in foro anime delicta sola 9tritione deleri pñt, ⁊ quo ad culpā ⁊ quo ad penā. gl. in verbo. doloris. in d. c. mensuram, q̃ sequitur Panor. in d. ca. deus qui. ⁊ multi alij quos allegat dominus meus in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. iiij. versi. ⁊ intantum. de iudicijs. Non obstat secundū fundamentum, q2 verum est penam delicti esse de iure naturali, ita q ex quo quis peccauit iuxta equitatem naturalem que dictat, nullum malum remanere impunitum, debet puniri, sed quantitas pene taxata per legem, vel statutum non est de iure naturali sed positiuo, vt inquit Joannes maio. in iij. snīa. disti. xxxvij. q. xxxvj. col. pen. versi. contra quartam, vbi dicit quod punire furem est de iure nature, vel diuino, vel punire eum aliquo modo, sed punire eum hoc modo, vel illo modo, puta ad duplum, vel quadruplum est humanum. Et si dicas pone quod pena legis, vel statuti sit equa, ⁊ non excessiua habito respectu ad ipsu3 ius naturale, prout vult dominus Decius, nonne tunc illa taxatio erit de iure naturali, quia lex, vel statutum potest disponere idem quod ius naturale, ⁊ ideo tunc talis pena debebitur in foro conscientie. Ad hoc põt responderi qd̄ de iure naturali pene nõ sunt taxate nisi in gñe, hoc modo sc3 quod delinquens puniatur pro mensura delicti, ⁊ punitio de iure naturali non d3 infligi per delinquentē, ideo quantumcunq3 sit equa pena a lege taxata, non debet̃ in foro aie ex sola taxatione legis añq̃ qs sit 9dēnatus in eā p superiorē, cui ex iure naturali inferior ⁊ subditus d3 obedire. cogita ⁊ da veniā si nõ defenderi3 opinio. pceptoris cõtra. l. dicere. ff. de arbitri. q2 durū videbat̃ discedere a cõi opinione glo. d. c. fraternitas.

108 ¶ † Alius ⁊ qntus casus est qñ statutū haberet varios intellectus, vt scribit dñs Jas. in l. platis. col. fi. ff. de re iud. ⁊ in l. captatorias, col. pe. C. de mili. test. vide q̃. s. dixi limitatione. xiij. huius 9clusiõis. Alios multos casus potes colligere ex limitatiõibus quas. s. posui. ⁊ ex his q̃ dixi. s. in xvj. cõclu. art. j. hui9 iij. partis, ⁊ ex his q̃ not. sũma Siluestri. in ℣bo lex. §. ix. quos tediosū potius q̃ subtile esset cõmemorare, hactenus igitur de hac prima conclusione.

¶ Limita decimooctauo qñ in locis exēptis existētibus. i. limites diocesis epi, cõtraueniret̃ statutis ipsius, q2 ibi nõ ligāt vt dixi. s. hac conclus. ampliatione tertia scd̄m communem opinio.

¶ Limita decimonono in casibus positis. s. etiam hac conclusione. limita. viij.

¶ Limita vigesimo in ipso epo vel suo archiepo, q2 nõ ligant ipsos secundum cõmunem opi. vt dixi. s. ampliatione. x.

¶ Secunda conclusio.

109 Statuta † epi nõ 9prehendūt nec ligāt existētes extra ipsius diocesim, pbatur in c. nouit. de offi. leg. ⁊ in c. ij. §. statuto. d̄ 9sti. in vj. in l. fi. ff. d̄ iuris. om. iud. qd̄ pcedit ēt si statuta epi puniāt phibita p legē diuinam vt homicidiū, rapinā, ⁊ furtū, vt pbatur in d. §. statuto. ⁊ in specie tradit Hen. bohic in c. a nobis. lo. j. ij. dist. col. iij. de sen. excõ. Rõ huius 9clusionis ē q2 statutū est q̃dā qualitas regulans pncipaliter territorium ⁊ in vim 9ntie personas, ita q nõ solū subditos s3 quoscūq3 intra territoriu3 afficit. Et ideo nõ põt extēdi extra territoriū, q2 p hoc insurgeret q p statuta vnius epi regeret̃ territoriū alteri9, qd̄ ē 9 iura ſm Car. zaba. in c. ppendimus. colū. xx. ver. sed nunqd statutū de sen. excõ. in repe. Aliā rõnē ponit Pau. de cast. in. d. l. fi. col. j. dicēs q iō statuta nõ ligāt extra territoriū, q2 ibi nõ
110 offendit̃ respublica statuentis. ¶ † Amplia primo pcedere nedū si existētes extra diocesi3 sint nõ subditi eius, s3 ēt si sint subditi, h3 Car. zab. i. d. c. a nobis. lo. x. q. fi. de sen. excõ. vbi Pa. ⁊ Fely. idē scribūt. ⁊ Phili. fran. in d. §. statuto. col. iiij. ver. ad
111 uerte q2 pt. ¶ † Amplia scd̄o pcedere nõ solū quo ad psonas, sed ēt quo ad res ⁊ bona existentia extra diocesim, ar. l. cū vnus §. is q. ff. de bo. auto. iud. posiden. ita Phili. fran. in d. §. statuto. col. j. vlti. not. ⁊ col. iiij. ver. ij. dicta regula. vide qd̄ dixi. s. arti. j. 9clu. xiij. illatione. viij. in vnica ampliatione ibi posita.

112 ¶ † Ex hac ampliatiõe isero q statutū epi priuās quē bñficijs suis, intelligit̃ d̄ bñficijs existentibus i loco statuētis, ⁊ nõ alibi. facit optie in ar. c. si 9promissarius. §. pen. in fi. de ele. in vj. ita panor. in d. c. postulasti. col. iij. ver. ⁊ ideo de foro competenti.

¶ Limita hanc illationē qñ puatio bñficij esset iam introducta a iure cõmuni. scd̄m Fely. in d. c. postulasti. col. ij. ℣. adde q post Petrum de ancharā. ibi.

113 ¶ † Amplia tertio pcedere cõclusionē ēt si statuta sint phibitiua rõne alicuius solēnitatis tm̄, vt potest dari exemplū in casibus. xi. illationis posite. s. in xiiij. cõclusione. art. j. ita puto dicēdū p ea que tradit Bar. in l. cūctos populos. col. xj. ver. circa pmum. C. de summa trinita. ⁊ fid. catho. quē seqtur Fracis. areti. cõsil. liiij. incipien. in causa. col. ij.

114 ¶ † Amplia quarto pcedere cõclusionē ēt si statuta epi tollerēt obstaculū qualitatis psone. ℣bi grā, si eps p statutū suum habilitaret oēs p̄sbyteros sue diocesis ad curam aiarū exercēdā sine literis approbatorijs, vl' si daret oibus p̄sbyteris sue diocesis p statutū suū licētiā absoluēdi ab oibus casib9 sibi reseruatis, tales nõ possent hoc facere extra diocesim statuētis vbi esset statutū in cõtrariū. p. l. scd̄a3. ff. de off. pcõsul. ⁊ in similicasu ita vult Bar. in d. l. cunctos populos. col. xiiij.

¶ Limita pdictā cõclusionē in casibus quos narraui. s. in pcedenti cõclusione in octaua ampliatiõe, vbi habes quatuor limitationes, aliā ⁊ quintam habes. s. in. j. art. cõclus. xiij. in octaua ampliatione, quam oino vide.

115 ¶ † Limita

115 ¶ † Limita sexto qñ eps p suũ statutũ applicaret clerico sue diocesis leso extra diocesim ,ppriã,p aliũ existẽtẽ extra diocesim,bona illius ledẽtis existẽtia .j.suã diocesim,epo illius diocesis vbi fuit clericus sue diocesis lesus negligẽte punire ledẽtẽ, qꝛ hoc põt,vt vult Inno.in.d.c.postulasti.ꝺ fo.cpe.quẽ ibi sequitur Pa.col.iij.ꝛ Fely.col.ij.ver.prima declaratio.ꝛ col. iiij.ver.tertia declaratio qui allegat Bar.hoc volẽtẽ in.d.l.cũ ctos populos.col.xvj.ꝛ Bal.ibi col.penul.versi.iuxta hoc.

116 ¶ †Limita septimo nõ ,pcedere ꝯclusionem quo ad effectus causatos a statuto infra diocesim epi statuentis,qꝛ si respiciunt diminutionẽ status vt si qs effectus ẽ infamis,iterdictus,vel excõicatus,p statutũ epi cũ hẽ pene infligant̃ i psonã porrigũt ẽt effectus suos cx̃ territoriũ ppea si vadãt ex̃ territoriũ tales psone ligabũt eas qꝛ sequũt̃ psonas sicut lepra leprosuꝫ.ar.l.ex ea ff.de postu.ita Pañ.in.d.c.postulasti.col.iij.ver.ꝛ iõ vbi Fely.col.ij.versi.pena diminutiua status,ꝛ ita tradunt Barto.ꝛ bal.in.d.l.cunctos pplos.fa.no.in.c.ad reprimẽdũ.de offi.ordi.ꝛ que not.Soci.ꝯsi.ciij.incip.pñs.col.iiij.versi.scda ratio.

117 lib.iiij. ¶ †Limita octauo qñ eps alteri⁹ diocesis ꝯsentiret ꝙ statutum epi statuentis extẽderet̃ ꝛ ligaret .j.territoriũ suum,ita vult Bart.in.d.l.cunctos populos.col.xv.ver.viij.circa,fa-

118 cit qꝛ epos põt dare † alteri epo territoriũ p subditis ipsius dãtis ibidẽ excõicãdis. Rota.deci.ij.tit.ꝺ ꝯsti.in antiquioribus.

119 ¶ †Limita nono qñ statutum epi originat causam in territorio ,pprio,ex facto negatiuo ꝯmisso in limitibus alterius territorij vt si eps statuat ꝙ faciens furtũ vbicunqꝫ .j.mensem a die cõmissi furti ꝯpareat corã iudice loci delicti,vel corã se,alias si excõicatus,si iste non ꝯpareat corã altero erit excõicatus,ꝭm summam Siluestri.in verbo excõicatio.ij.§.xv.ver.primus est.

120 ¶ †Limita decimo vbi qs tenet̃ aliqd facere ꝛ illud nõ facit, qꝛ factũ vr̃ vbi illꝺ facere debat.l.q nõ facit.ff.ꝺ re.iur.c.i.ꝺ vsu in.vj.exẽpli grã,vt si statuto epi caueat̃ ꝙ nõ ꝯparẽs in sinodo q ad hoc de iure tenetur sit excõicatus curatus,diocesis statuẽtis si sit extra dioceꝫ,ꝛ nõ ꝯpareat,ligabit̃ ita summa Siluestrina in verbo excõicatio.ij.§.xv.preallegato.ver.tertio est qꝛ.

¶ Limita vndecimo vt dixi.s.in prima ꝯclusione huius secundi articuli ampliatione sexta.

¶ Tertius articulus.

Explicitis duobus primis articulis huius materie,venio ad tertium ꝛ q̃ro .j. qꝺ tps statuta epi sinodalia ligent,ꝛ an sint ,ppetua.iteꝫ an extẽdãtur ad preterita vel futura tantuꝫ.Rñdendo facio sequentes tres conclusiones,vt materia clarior sit.

SVMMARIVM

1 Statuta episcopi intra quod tempus ligent,arbitrarium est. Limita,vt.j.nu.2.3.4.et.5.
6 Statuta episcopi perpetua sunt,ꝛ eo mortuo durant.
7 Statuta episcopi quando sint ius ciuile,ꝛ qñ sint ius pretoriuꝫ.
8 Episcopus sicut pretor est de minoribus magistratibus.
9 Epi omnes christianitatis papam recognoscunt in superioreꝫ.
10 Statuto epi si defferat̃ hereditas bonorum possessionis agnitio in iudicio necessaria est.
11 Prescriptio annalis per statutum epi inducta vt interrumpatur,litis contestatio requiritur.
12 Tempus inductum a statuto episcopi vtile est, nec ignoranti currit.
13 Episcopus statutum facere non põt circa penas exterminales.
14 Actiones penales ex statuto episcopi descendentes annales sunt sicut pretorie.
Limita tripliciter,vt.j.nu.15.16.17.ꝛ.18.
19 Statuta episcoporum regulariter ad futura extenduntur.

¶ Prima conclusio.

1 Statuta episcopi intra† qꝺ tẽpus ligent,est arbitrariũ vt notat Hostiẽ.in summa.titu.de cõstitu.§.qñ cõstitutio.col.j. Petrus de ancha.in.c.j.in fi.xij. q.de ꝯstitu.Car.zaba.in.c.ij.col.fi.q.v.co.titu.vbi etiam ideꝫ no.Hen.bobic.col.fi.Collecta.col.ij.ver.nunqd.idẽ ꝛ Jo.de imo.iij.ver.in statutis autẽ particularibus.Pañ.col.ij.in fi. ꝛ Fely.col.iiij.ver.lita prio.do.Phi.dec.col.ix.ver.ij.abbas. in.j.lectu.ꝛ hi duo vltimi doctores allegãt plura,vltra quos ad de idem tenere Card.zab.ꝯsi.cxxxij.T.Archipresbyter.col. fi.ver.obijcit.Phili.fran.in.c.ij.col.ij.de ꝯsti.in.vj.ꝛ in data sexti.col.iiij.ver.circa ꝭm Gemi.ꝛ Alex.in.c.quod dicitis col.fi.xvij.dist.Bar.in.l.omnes populi.col.xij.versi.v.principaliter.vbi Baptista de.s.Seueri.col.l.versi.circa ꝭm.ff.de iusti.ꝛ iur.Ratio huius ꝯclusionis est qꝛ non reperitur iure cautum intra quod tempus ligent statuta episcopi,ꝛ ideo relinquit̃ arbitrio iudicis.c.de causis.de offi.deleg.l.j.ff.de iure deliber. ꝭm Joan.and.in dicta data sexti,quem refert ꝛ sequit̃ ibi Philip.fran.colum.preallega.Aliam rationem dat Henricus bobic.in.d.c.ij.dicens hoc ideo esse,qꝛ iurisdictio episcopoꝝ aliquando plus, aliqñ minus dilatat̃ ꝛ ,ptendit̃,ꝛ ideo limitari nõ potuit ipsuꝫ tps,secus in constitutione principis cũ iurisdictio principis sit diffusa.ꝛ idẽ in effectu sentit ibi Cardi.zabarella. col.etiam prealleg.

2 ¶ †Limita primo qñ eps apposuisset tẽpus intra qꝺ ligẽt statuta sua,qꝛ hoc casu nõ esset arbitrariũ,sed esset standum determinationi episcopi ꝭm Henri.bobic.in.d.c.ij.col.fi.

3 ¶ †Limita scdo nõ ,pcedere ꝯclusionẽ quo ad eos qui fuerũt presentes in publicatione statutoꝝ,qꝛ ex quo statim presumit̃ notitia ꝛ scientia,statim ligant̃.nõ expectato alio arbitrio iudicis,vt ,pbat̃ in.c.j.de postula.prelato.ꝛ in.c.fi.q matr.accusa.poss.vt scribit Jo.de imol.in.d.c.ij.vbi idẽ notat Panor. ꝛ Fely.col.iiij.ver.limita prio.Philip.francus in data sexti. col.preallegata.

¶ Sublimita ꝛ intellige predictã limitationẽ dũmodo cũ sciẽ-
4 tia interuenerit ,pmulgatio †ꝛ publicatio statutoꝝ,qꝛ fallit qñ nõ interuenisset publicatio, vt notat Bal.in.l.vnica.§.fi.per illũ tex.C.de cadu.tollẽd.ꝛ in margarita.in verbo statutuꝫ.§.ij. ꝛ Ang.in.§.fi.in fi.in auc.de non ellig.scdo nuben.quẽ refert Alexã.consi.xxxix.visis.in fi.li.iij. Pañ.ꝯsi.xxxv.vr̃.pma parte.refert ꝛ sequit̃ omnia hec dñs Phi.deci.in.d.c.ij.col. ix.versi.scdo abbas.de ꝯstit.ꝛ in.c.j.col.iij.in.xv.notabili.de postula.prelatorum.

¶ Limita tertio qñ statuta epi afferent solũ cõmodũ,qꝛ statim
5 †operarentur effectũ,vt dicit Bart.in.d.l.oẽs populi.col.palleg.vbi Baptista de sancto Seuerino.carta.xij.versi.ij.casu adducit̃ simile de legato qꝺ ignorãti acqritur.l.cuꝫ pater.§. surdo.ff.de leg.ij.ꝛ de hereditate.l.hereditatẽ.ff.mand. Cõtrarium vult idẽ Bart.in.l.fi.ff.de ꝯsti.prin.ꝛ Panor.in.d.c.ij. col.iiij.de ꝯsti.vbi additio.ꝛ late Feli.col.iiij.ver.limita.iij.ꝛ dñs Phi.deci.col.ix.ver. quarta ꝯclusio Mouent̃ principaliter per capitulũ primũ.de cõcess.prebẽ. in sexto. vbi priuilegium non operatur anteqꝫ veniat ad notitiã priuilegiati.Quid tenendũ ? dic post Car. zaba.in probe. clemẽ.§.vniuersitati. questione quinta.quem sequitur dñs Decius loco proxime allegato.qꝺ statutum tale prodest ignoranti statim, sed non efficaciter.ꝛ ita concordantur opiniones.

¶ Secunda conclusio.

6 Statuta epi sunt perpetua †ꝛ durãt mortuo ꝯditore.gl.in ꝟbo statuto.in c.ij.§.statuto. de ꝯsti.in.vj.gl.ij.in fi.in.c.a nobis lo.j.de sen.excõ.quã ibi sequuntur Cardi.zab.ij. col.ver.q̃ro an sit differẽtia.de sen.exc.Pa.col.fi.ꝟ.quo ad vltimũ.Feli.ver.circa quartã.q. Car.zab.in repet.c.perpẽdimus.col.xxj.ver. ad quartã.e.ti.ꝛ in ꝯsi.cxxx.inci. in quadã. in prin.vbi dicit nõ expedire ꝙ amplius approbẽt per epos alios successores epi statuẽtis.Albe.de rosa.in tracta.statutoꝝ. j.pte.q.xxix.Bar.in.l.oẽs ppli.idẽ tradit in.iiij.q.v.q.pñ.ff. de inst.ꝛ iure,vbi Baptista de sancto Seue.col.lvij.ver.q̃rit insup Bar.ꝛ idẽ Bar.in.l.v.in prin.ff.de verbo.obli.ꝛ in.l.fi. ff.de penis. Petrus ꝺ pal.in.iiij. sentẽ.di.xviij.q.iiij.col.xj. ver.iiij.statuit.Mouẽt pncipaliter isti p.c.fi.de offi.lega.vbi statuta legati sunt ppetua.ꝛ ibi.ij.nota.idẽ de statutis epi dicit Panor.itẽ allegatur.§.cassa.in auc.de statutis cõtra liberta. ecclesia.facit.l.falso.C.de diuer.rescrip.

7 ¶ † Ex hac cõclusione infero statuta epi esse ius ciuile,nõ aũt ius ,ptoriũ,ita sentit Bal.in.l.receptitia.co.j.C.de cõstit.pecu. dũ dicit statutum comitis esse,ius ciuile,cui eqparat̃ eps,ꝛ hoc aperto ore affirmat Mathesila.not.cxc.incip.not.vnũ Bar. in repetitio. Rubꝛ.C.qui admitti.col.l.ꝛ quatuor sequẽ.post multos quos cõmemorat vbi inter cetera fundamenta mouet.

Primo quia potestas statuendi regulatur a iurisdictione. glo. in. l. j. ff. de iurisdi. omnium iudic. & dixi late. s. sed iurisditio epi est perpetua, ergo & statutum, & per consequens erit ius ciuile. Secundo qr eps imponit penam capitalem sc3 excōicationem in statutis suis, vt dictum est. s. articulo. i. conclusi. xiij. qr tradit animā sathane. c. epi. xj. q. ij. c. qua fronte de appel. s3 pretor non imponit talem penam ergo &c. Contrarium q immo sit ius pretorium, tenet Bar. in. d. l. v. in principio. vbi Paulus. de cast. Alex. & dominus Jason. & idem Bar. in. d. l. fi. ff. de penis. Bal. in. d. oēs populi. col. v. & in. l. id quod pauperibus. col. iij. C. de episco. & clericis. & in. l. sine pars. in fi. C. de dila. in l. si predium. col. j. C. de edili. edicto. in. l. fi. col. j. C. de edict. diui Adriani tollend. & in margarita. in verbo episcopus. §. xxiij. Roma. consilio. ccxxviij. pro plena. col. ij. versic. decimo. facit Ancha. in. c. j. in. xiiij. q. de cōsti. in repeti. Panor. in. d. c. fi. col. ij. de offic. legat. & in. c. illud. col. iij. de prescriptio. Ange. areti. institu. de perpe. & tēpora. actio. in principio. col. j. Jmola. in clemen. j. de restitutio. in integ. Bertachinus de firmo in tracta. de episcopo. ij. parte libri. iiij. q. xv. Alex. in. l. ex duobus. §. etiā si contratabulas. col. j. ff. de vulga. & pupilla. Mouētur omnes isti, quia episcopus equiparatur pretori, & ideo eius
8 statuta videntur ius pretorium, cum episcopus † sicut pretor sit de minoribus magistratibus. iuxta Bart. in. l. j. col. j. ff. q qsq iuris. Quid tenendum. Alexan. are. & Jas. & moderni. in. d. l. quinta. Baptista de. s. Seueri. in. d. l. omnes populi. col. lviij. ver. q aūt. s. Jas. in. §. sed iste. col. v. ver. & iuxta istud institu. de actio. dicūt primā opinio. procedere qn̄ epi & similes de iure vel facto superiorē nō recognoscunt, qr tūc habēt vim supremi principis f̄m Bar. in. l. j. §. de qua re. ff. de postulā. & in aliis locis allega. per Jas. loco proxime alleg. vnde eor statuta dr̄ ius ciuile. Scdam autem opinionē que est cōis dicunt pcedere qn̄ episcopi recognoscunt superiorem, vt principē vel papam, quia tūc equiparantur magistratui.

¶ Ex illatione & distinctione predicta primo subinfero, q cum
9 omnes episcopi † christianitatis de iure mediate vel immediate recognoscant papaz in superiorē. c. j. & per totā distinctionē. xxij. dist. c. ego. N. de iureiur. no. in. c. cum non liceat. de prescri. statuta omnium epor esse pretoria, & assimilari legibus pretoris de iure, sed si aliqui de facto non recognoscāt, statuta talium erunt ciuilia.

10 ¶ † Secundo subinfero q si per statutū epi deferatur hereditas vel successio aliquo casu, necessariam esse agnitionē bonorū possessionis in iudicio, iuxta. l. fi. C. q admitti. Jtē debere agnosci infra. lx. dies si sit extraneus heres, si aūt heres sit de suis. j. annū iuxta. l. ij. & l. emancipata C. qui admitti. Jta dicit Bart. in. l. ij. in fi. ff. de bonorum posses. titu. generali, sequitur in loco proxime allega. Jason.

11 ¶ † Tertio subinfero q si per statutum epi inducatur annalis pscriptio, ad hoc vt interrumpatur talis prescriptio, requiri litis contestationez, iuxta. l. j. & ij C. qn̄ libel. princip. datur. Jta dicit Bar. in. d. l. ij. §. fi. sequit̄ Jason in locis proxime allegatis & Balbus in tractatu prescriptionū. vj. parte. col. xxxiiij. versi. quero igitur primo.

12 ¶ † Quarto subinfero tempus inductum ex statuto epi non currere ignoranti, & per consequens esse vtile, quia tempora inducta a pretore sunt vtilia, & non currunt ignorantibus, iuxta gl. in rub. de diuer. & tēp. prescrip. ff. ita infert Bal. in. d. l. id qd̄ pauperibus. col. iij. ver. iij. quero. C. de epis. & cleri. sequitur Jas. in. d. l. v. col. penul. Alex. in. l. optimum. C. de dolo. col. ij.

13 ¶ † Quinto subinfero episcopum non posse facere statutū circa penas exterminales puta si quis cōmiserit homicidiū sit ipso iure cōdemnatus ad penaz perpetui carceris, vel sit ipso iure degradatus f̄m Bal. in. l. j. col. ij. C. commi. vel episto. sequitur Jas. in. d. l. v. in prin. col. penul. & dixi. s. in. j. articu. huius materie in. x. conclu. limitatione. iij.

14 ¶ † Sexto subinfero actiones penales descendentes ex statutis epor esse annales, prout durāt actiones pretorie. insti. de perpe. & tempo. act. in princip. l. in honorariis. ff. de actio. & obliga. Jta not. Panormita. & ceteri quos. s. allegaui in locis citatis, & Ange. are. in. §. sed & iste. col. ij. ver. vtrum autem. & in. d. principio. de perpe. & tempo. actio. col. ij. ver. in eadem.

15 ¶ † Limita primo hanc subillationē procedere qn̄ actio intentatur ciuiliter ad penam applicandā parti, tunc durat solum an no. secus si criminaliter tunc. n. durat. xx. annis. l. querelam. C. de fal. f̄m Bal. in. d. l. recepti. colū. j. C. de cōsti. pecu. quē simpliciter referūt & sequunt̄ dn̄s Alex. & Jas. in. d. l. v. in prin. colum. fi. Jmmo vr̄ q duret perpetuo, si pena impediat ordinis
16 executionem † vel si sit pena spiritualis per ea que dicit Pan̄. in. c. l3 causam. col. x. ver. quo ad f̄m. & ibi dn̄s Deci. col. xviij. versi. postremo plures allegat auctoritates. de proba. vbi concluditur q de iure canonico crimina tēpore nō tollunt̄ nec prescribunt̄, de quo vide Balbū in tracta. prescriptio. ij. q. iiij. par partis vbi plura allegat, & signāter gl. in. c. admonere. xxxij. q. ij. que dicit q quo ad penitentiam imponendam in foro cōscientie nullum tēpus est prefixum ponitq vbi nouem limitationes ad. d. l. querelam. Et si vis scire qn̄ actio dicatur intentari ciuiliter & qn̄ criāliter vide Pa. in rub. de iudi. vbi oēs moderni.

17 ¶ † Scd̄o limita vt pcedat subillato de iure ciuili, qr secus est de iure canonico. qm̄ f̄m ius canonicū remedia pretoria sunt pꝑetua, & nulla tp̄is prescriptione tolluntur aut finiuntur, f̄m gl. fi. in. c. solicite. de resti. spolia. quā sequit̄ Jas. in. d. l. v. in princ. col. fi. post Roma. in. l. pretor. §. hoc interdictum. ff. de no. ope. noui nuntia. Sed dn̄s Anto. de but. in. d. c. solicite. & ibi Pa. col. penul. dicunt nullam esse differentiam in hoc inter ius canonicū & ius ciuile, quos sequitur subtilis Soci. in. l. rem que nobis. col. xv. ver. circa octauam questionez principalem. ff. de acqui. possessio. addens vnaz rōnem vltra. d. Anto. & Pan̄. quā nō refero, qr ex quo materia illius glo. est a proposito extranea sufficit habere q non teneatur, & cōiter reprehendat̄ a doctori.

18 ¶ † Tertio limita qn̄ dignitas epor esset perpetua, prout regulariter est, qr tunc licet statuta eor sint pretoria, tn̄ actiones descēdētes ex eis nō sunt annales s3 perpetue vt vr̄ pbare tex. insti. de ppe. & tempo. actio. in princip. qui dicit q ideo actiōes ptorie erāt annales, qr ipsius pretoris iperiū erat intra annū, ergo sentit q si imperiū fuisset extensū in longius tp̄s, q actiōes nō expirassent anno. ita dicit dn̄s Jas. in. d. §. s3 iste, col. v. v̄. itē aduerte, dicit tn̄ se non audere hoc firmare, quia est nouū & a nemine dictū, s3 aūt eū iā dixerat Mates. notabi. cxc. nota vnū. s. allega. & certe hec limitatio est piculosa, qr rō illa nō ē vnica s3 sunt alie. vt puta qr ptor magistratus erat minor. vt dicit bar. in. l. j. ff. quod quis. iu. col. j. vnde cū ius fundet̄ in pluribus rōnibus cessante vna rōe tātū nō pptérea cessat dispositio iuris. c. ad dissoluendū. de despō. ipub. §. affinitatis. insti. de nuptiis.

¶ Tertia conclusio.

19 Statuta epor regulariter † extēdūtur ad futura, qr natura legis & statuti est respicere futura. c. ij. c. fi. de cōstit. not. glo. in v̄bo cōmiserint. in. c. ij. eo. titul. in. vi. vbi Gemi. & Phil. frāc. & in terminis tradit Bal. cōsi. ccxvij. incip. pūctus an valeat. v. parte. & i margarita. in v̄bo cōstitutio. & idē bal. in rubri. C. de vsur. col. ij. vbi limitat & eū refert & sequit̄. Joan. de ana. in. c. cū. tu. col. ij. de vsuris, & idē Bal. hoc etiā not. in. l. si quis seruo. C. de fur. quē refert & sequit̄ Bertachi. in tracta. de epo ij. parte. li. iij. q. xv. Et l3 hec materia pp sui vtilitatē & necessitatē esset hic alto stilo repetēda, tn̄ qr in locis ordinariis ample & pfecte tradit̄ a modernis, ad eosdē sufficiat remissio, psertim cū exiguitas ingenioli mei, ad eorundē copiā nihil vel parū addere valeat, Ad hāc igit̄ cōclusionē, vide quatuor ampliationes & decē limitatiōes p Feli. in. d. c. fi. vbi dn̄s meus Phil. dec. alio stilo, vtens, ponit sex cōclusiones ex dictis ibi p Panor. q̄s ampliat & limitat oportune. Cardi. alex. ponit longā distin. in. c. ex antiqs. col. ij. & tribus sequenti. liiij. di. post Gemi. ibi late disputat Baptist. de. s. Seueri. post Bart. ibi. in. d. l. oēs populi. col. l. & sequētibus. ff. de iust. & iure, ex quor dictis vel vsq ad nauseā clara habet̄ hec conclusio. Quū itaq libri eorū sint in bibliothecis omniū vanum esset hic eorūz dicta inserere, & ea transferre de carta in papirum ab eo, q vt dictum fuit, nihil addere potest, nec materiā clarius tractare sciret. Et ex his sit expeditus tertius articulus huius materie.

SVMMARIVM

1 Episcopus an contra statuta sua sinodalia dispensare possit, & j. nume. 10. et. 11.
2 Potestas inducendi, & tollendi par est.
3 Legatus contra canones constituere non potest, sed, dispensare potest.
4 Episcopi tollerantia interdum inducit a statutis suis tacitam dispensationem.
5 Episcopus scribēs si vtat̄ hoc verbo tolleramus vel simili dispensare

spensare tacite videtur.

6 Episcopus sciens generaliter suo statuto contra factum esse dispensare tacite videtur.

Episcopus statuto suo contrafaciens dispensare videtur.

7 Episcopus contra statuta sua tacite dispensare potest.

8 Inferior indignum promovens cum eo dispensare an censeatur nisi cause cognitionem premittat.

9 Eps pōt dispensare ꝯtra statutum, quod cum sua sinodo fecit.

12 Leges ꝛ statuta iudici transgredi lꝫ rōne casuū emergentium.

13 Absolutio requiritur in iuramento etiam extorto.

14 Dispensatio ob causam publicam fieri dꝫ aliter dissipatio dr̄.

¶ Quartus articulus.

1 Venio itaqꝫ ad quartū articulum huius materie, ꝑ cuius expeditione, quero an eps possit dispensare † contra statuta sua sinodalia. in qua qōne Archid. in. c. licet canō. de electio. in. vj. lꝫ ꝙ non allegat quandam additionem. Inno. in. c. dilectus. de tempo. ordinan. col. ij. in gl. in verbo dispensatio, quem sequitur Cardi. zaba. consi. cxxx. incipien. ad primaꝫ partem. versi. pro hac. Moventur isti per Rubricā qd̄ quisqꝫ iuris, ꝛ. c. cum omnes. de constitu. Contrariam opinioneꝫ tenet idem Inn. sibi contrarius. in. c. cum ad monasterium. §. abbas. col. ij. versic. item licet. vt ponderat ibi Card. q. v. de sta. monacho. idem tenet Joan. an. ꝛ Lap. post Joan. de fanincijs. in. d. c. lꝫ canō. vbi Gemi. ꝛ Phi. fra. seqr̄, ꝛ ideꝫ Phi. frā. i. c. ij. §. statuto. col. ij. ꝟ. an eps. de ꝯsti. in. vj. Jo. an. Cardi. zab. ꝛ dn̄s Anto. in. d. c. dilectus. Cardi. zaba. in repe. c. perpendimus. col. v. de sen. excōmu. Ant. de rosel. in tractatu de cōcilijs. carta. xxxvij. col. iiij. vbi dicit hanc. ij. opinio. cōiter teneri. Ideꝫ tenet Jo. an. in regula cui lꝫ. de reg. iur. in. vj. ꝛ in regula qui tacet. eo. ti. in. vj. in mercurialibus. Collectarius. in. d. c. cuꝫ oēs. col. ij. ver. debeat vti illo. dn̄s Anto. de but. in. c. que in ecclesiaruꝫ. de consti. vbi Jmo. col. penul. Panor. in. c. at si clerici. §. d adul. col. iiij. vbi Fely. co. ij. ꝛ dn̄s meus Phi. dec. co. ix. versi. an autem episcopus. de iudi. Roma. consi. cccclxxxvj. incip. an possit eps. dn̄s Jas. may. in. l. j. §. fuit quesituꝫ. col. j. ff. ad trebel. Mileus in reperto. in verbo dispensare. §. dispensare potest contra propriaꝫ.

2 † Moventur primo isti qꝛ par est potestas inducendi ꝛ tollendi. c. verbum. de peni. distin. j. c. j. de reg. iu. in antiq. ꝛ sic qui statuit pōt dispensando tollere. Scd̄o moventur quia dispensatio

3 † facilius permittitur qꝫ constitutio tollat̄ nam legatus non potest contra canones statuere, ꝛ tn̄ dispensare pōt, vt notanter dicit dn̄s Ant. de but. ꝑ gl. fi. ibi in cle. ij. de rescrip. ꝛ ibi circa fi. refer ꝛ sequit̄ Jmo. ꝛ alij quos adducit do. Phi. dec. in loco proxime allega. ꝛ alter dn̄s ꝛ preceptor etiaꝫ meus dn̄s Lancellotus Galiaula in repetitio. l. centurio. colū. xxxj. ver. breviter rn̄de. ff. de vulga. ꝛ pup. vbi allegat Fede. panor. ꝛ do. Phili. dec. in alijs locis, sed eps pōt tollere statutum suum, vt dixi. s̄. in. xviij. actu. in. viij. ampliatione, ergo ꝛc. Quid tenendum. Secunda opinio est communis, vt patet ex auctoritatibus adductis, ꝛ hoc expresse dicit Antonius de rosellis loco. s̄. allega. Phili. fran. in. d. regula cui licet. de regu. iur. in. vj. ꝛ Fely. in. d. §. de adulte. vbi dicit cōiter teneri scd̄aꝫ opinionē, ꝛ Petrus ravenas in ꝯpendio iuris ca. titu. de iudi. colum. xvij. ver. sed solet dubitari, non obstāt alleg. fundata pro prima opinione, qꝛ eps non ligat̄ statuto suo, vt dixi. s̄. in pria ꝯclusione scd̄i articuli, ampliatione. ix. illius prime conclusionis.

4 ¶ † Amplia primo ꝙ etiā tollerantia episcopi sola interdū inducit tacitam dispensationē a statutis suis, ꝛ qn̄ hoc sit dic in casibus in qbus desuetudo excusat a statutis epi, vt dicit gl. fi. in. c. qꝛ circa de ꝯsan. ꝛ affini. de quo vide qd̄ dixi in. ij. articulo huius materie. conclu. i. in. vij. limitatione ibi posita.

5 ¶ † Amplia scd̄o ꝙ si eps in suis literis scribēdo vel rn̄dendo vtat̄ verbo tolleramus, vel verbo dissimulamus, vel simili, ꝛ agatur de materia suoꝝ statutoꝝ, tunc tacite censet̄ dispensare. Ita vult Panor. in. d. c. qꝛ circa in fi. verbis, quem ibi sequit̄ Car. alex. etiaꝫ col. fi. facit qd̄ dicit idē Panor. in. c. nisi essent. col. iiij. versic. mihi plꝫ de preben. quem sequitur Fely. in. c. j. colū. vij. ꝟ. limita hoc tripliciter. de treug. ꝛ pace, vbi d̄t, ꝙ vbicūqꝫ princeps scribendo vel rn̄dendo vtit̄ verbo tolleramus videt̄ super illo actu dispensare ꝛ habet vim dispensationis.

6 ¶ † Amplia tertio etiā si ꝯventio statuti epi esset gn̄alis ꝛ vniversalis seu maioris partis, ꝛ eps sciret ꝛ nō ꝯdiceret, tunc enim cēseret̄ tacite dispēsare, hoc. n. cāu eps vr̄ velle qd̄ vult vl'is collectio suoꝝ subditoꝝ, ita vult Ant. d bu. i. d. c. qꝛ circa. in fi. refert, ꝛ sequit̄ Fely. i. c. oēs leges. col. iiij. ver. ij. ꝯclu. dis. i. ꝛ in. d. c. i. col. vij. ver. secus vbi tollerat, ꝛ eadē. col. ver. limita tertio. vbi postea d̄t hoc esse verū, qn̄ statuta epi nunqꝫ fuissent recepta nec moribus subditoꝝ ꝯfirmata, al's reqreret̄ ꝯsuetudo lt̄ime pscripta, tādē tn̄ Fely. ibidē col. viij. ꝟ. ꝛ ista patiētia vr̄ indistincte tenere ampliationē sine a ꝑncipio statuta nō fuerint recepta, sive fuerint recepta modo ꝯvētio sit vl'is, idē vult summa Silvestrina i ꝟbo lex. §. vj. col. fi. vide q̄ dixi circa hec. s̄. ar. ij. ꝯcl. i. limitatiōe. vij. Et lꝫ pria facie ꝑdicte tres ampliatiōes ponant̄ a doctoribus i ꝗstōnibus pape, hn̄t tn̄ locū i statutis epoꝝ ꝛ alioꝝ inferioꝝ, vt exp̄sse inqt Fely. i. d. c. j. col. viij. in pn̄. post pa. in. d. c. qꝛ circa i finali. ꝟbis. ¶ Amplia quarto dictam. ij. opi. adeo esse verā, ꝙ si eps ꝯfaciat statuto suo tacite dispēsat. Jo. an. in. d. regula qui tacet. de reg. iur. in. vj. i mercurialibus.

7 ¶ † Amplia qnto ꝓcedere. ij. opinio. ꝙ eps pt dispēsare ꝯ statuta sua ēt tacite, ꝛ dispēsare cū trāsgressorib' suoꝝ statutoꝝ circa aliquē actū tāqꝫ cū habilibus. ar. l. barbarius phili. ff. de offi. pto. ita pa. ꝛ Car. alex. i. d. c. qꝛ circa i fi. ꝟbis sequit̄ Fely. i. d. c. oēs leges. col. v. ꝟ. iiij. ꝯclu. j. di. exēpli grā stāte statuto epi ꝙ nullus possit eē vicarius alterius ēt tpalis i beneficio curato nisi prio fuerit approbatus ab eodē, qd̄ statutū vꝫ, vt dixi. s̄. in. j. ar. ꝯclu. xvij. i q̄rta illatione, si eps ꝯstituat te nō approbatū vicariū i aliquo bn̄ficio curato alterius, tacite cēset̄ tecū dispēsare ꝯ illud statutū suū. Sꝫ an hoc casu requirat̄ cognitio cause prima facie vr̄ dd̄m ꝙ sic, qꝛ inferior vbi ꝓmovet indignum

8 notoriū nō censet̄ cū eo dispensare nisi ꝑmittat cause † cognitionē vt no. panor. in. c. cū in cūctis. §. inferiora. de elect. ꝛ in. c. innotuit. col. iij. eo. titu. in. c. qꝛ diversis fallacijs. col. ij. de cleri. ꝯiugat. ꝛ in. c. ij. col. ij. de scismaticis notat Fely. in. c. si qn̄. colū. v. ver. stat difficultas. vbi dn̄s meus Phi. dec. col. ij. ꝟ. ex. s̄. dictis. de rescrip. idē Fely. i. c. pterea. co. ij. de testi. cog. d. Philip. dec. i. c. q̄ in ecclesiaꝝ col. vij. ꝟ. supest tertiū mēbrū. d ꝯsti. ꝛ in. d. §. inferiora. col. ij. Jas. in. d. l. barbarius. col. iij. versi. sed dn̄s Ant. ego tn̄ puto ꝯriū. s. ꝙ nō requirat̄ ꝙ eps ꝑmittat cāe cognitionē, ꝛ ita meo iudicio vult pan̄. in. d. c. qꝛ circa in fi. verbis, qn̄ dicit idē dic ꝑ oia quo ad statuta epi. Et moveor qꝛ eps pōt statuta facere sine cause cognitione. vt dixi. s̄. in hac eadem tertia parte in. xviij. actu. ampliatione. ij. sꝫ res per cās ꝑ quas nascitur per casdē dissolvit̄ regula. i. de reg. iur. in antiq. ergo idem dicēdum est in dispensatione a suis statutis, ꝑ quam in casibus dispēsationis revocatur tacite statutū, faciūt etiam ea que nunc dicebam in rationibus huius scd̄e opinionis. Nō obstant superius allegata qꝛ loqnt̄ qn̄ episcopus vellet dispensare cōtra ius canonicū, in casibus in quibus pōt, qꝛ tunc requireretur cause cognitio, vt liquet ex traditis in locis preallegatis.

9 ¶ † Amplia sexto ꝙ neduꝫ episcopus potest dispensare cōtra statutū a se solo factū, sed ēt cōtra statutū ꝙ fecit cū sua sinodo. scd̄m Car. alex. in. c. fi. col. v. q. v. de clandesti. desponsa.

10 ¶ Limita primo predictam secundā opinionē cōem qn̄ statuta epi trāsijssent † in cōtractū, qꝛ tūc in preiudiciū tertij nō possunt revocari scd̄m Gemi. in. d. c. licet canon. in principio. col. iiij. Phili. francum. col. ij. Cardi. zaba. cōsi. cxxx. colū. ij. vbi pulchre. Panor. in. c. novit. col. viij. ver. ego puto. de iudi. ꝛ in. d. §. de adulterijs. eo. tit. quem ibi col. iij. sequit̄ Fely. respōdēs ad motivum Aretini. ꝛ dn̄s Dec. col. x. versi. predicta cōclusio vbi allegat varias auctoritates ꝛ cōfirmat, qꝛ eps dispensationem semel factā revocare nō pōt vt dicit gl. in verbo septēniū in. c. cū ex eo. de electio. in. vj. vltra queꝫ adde ꝙ Pan̄. tenet etiā hanc limitationē in. c. in nostra. col. fina. de iniurijs. facit ꝓ huius limitationis cōfirmatione ꝙ not. Roma. cōsi. xxv. q̄ritur. col. iij. ver. advertendū. ꝛ Alberi. in tracta. statutoꝝ. j. parte. q. xvj. col. ij. facit etiā qꝛ statutū vallatū pacto est fortius Decius in. c. que in ecclesiarum. col. v. versi. primo secundum ius. de constitutionibus.

11 ¶ Limita scd̄o qn̄ statuta essent iurata † ꝑ ipsū epm qꝛ cū seipsum a iuramento absolvere nō possit, nō potest dispēsare cōtra iuramentū. scd̄m Panor. in. d. §. de adulterijs. quem ibi sequūtur multi relati ꝑ Feli. ꝛ Dec. idem tꝫ Car. zaba. cōsi. vj. inci. pro discusione. in fi. facit ꝙ not Albericus in loco ꝓxime allegato. ꝯtrariū tꝫ Areti. in. d. §. de adulterijs. ꝑ id ꝙ dicit Bal. in. l. ꝛ si severior. co. ij. ꝟ. ij. opponit. C. ex quib. cau. infa irrog. vbi tꝫ ꝙ licet iudex in principio officij sui iuret servare statuta. §. equius. in auc. iusiurand. ꝙ presta. ab ipsis, tn̄ pōt ex causa alterare penam impositā a statuto, qꝛ iuramentum debet reduci ad equitatē. l. fi. ff. qui satisda. cog. nam lꝫ iudici rōne casuꝫ emer-

12 gentiū transgredi leges ꝛ statuta,† vt dicit notanter Innoc. in c. j. de cōstitu. ꝛ ꝓpterea dicit bal. in. d. l. ꝛ si seuerior. ꝙ si pupillus etiā doli capax cōmitteret homicidium pp ꝙ a statuto imponeretur pena capitis, iudex posset hāc penam alterare pp etatē quia est minor dolus in eo ꝗ̄ in adulto, vel maiore. Sed idem Bal. in. l. quid ergo. §. pena grauior. col. iij. ꝛ in alijs locis allegatis per Areti. Fely. ꝛ Dec. vult omnino contrarium, ꝛ sic ꝫ limitationē simpliciter. Scđa3 tñ opinionē ꝫ dñs Ant. de rosel. in trac. de concilijs. carta. xxxviij. col. iiij. nu. ccccxiij. ver. sed tūc insurgit dubiū mouetur, qꝛ sicut pōt tollere in totum statutū iuratū ꝫ incurrat periuriū, ita ꝛ tenere dꝫ dispensatio, qꝛ sicut pt tollere totū, forti⁹ in parte dispēsando ꝫ icurrat piuriū, hoc nō facit actū nullū, ideo frustra disputat̃ si pōt seipsū absoluere, fatet̃ tñ ꝙ si vellet dispensare sine periurio ꝙ non posset sine superiore, qꝛ seipsum non pōt absoluere nisi qñ statutū contineret solū cōmodum suū, itē non posset dispensare si esset auctoritate apostolica ꝯfirmatū, ꝛ esset decretū irritans iuxta nota. in c. dilecto. de prebē. Quid tenendum. Fely. ꝛ clarius dñs meus Philip. dec. in. d. §. de adulterijs dicūt. j. opinio. ꝛ sic limitationem esse verā de iure, qꝛ alias sequeret̃ ꝙ nunꝗ̄ adeundus esset eps a subditis ꝓ absolutione a iurō ꝯueniendo iuxta nota. in. c.

13 j. de iureiu. ꝛ attēto ēt ꝙ bal. est sibi ꝯrius † itē qꝛ in iurō ēt extorto reqrit̃ absolutio ꝺm gl. in verbo ꝓpriū. in. c. si vero. de iureiur. ꝛ in glo. in verbo absoluerūt. i. c. verū. e. ti. ij. āt opi. Are. ꝛ Roselli esse tenendā qñ pꝛiculū esset in mora, ꝛ non posset eps adire superiorē ꝓ absolutione obtinenda. vt notat Inno. in. c. venerabilē. in fi. de elec. pro quo Dec. in. d. §. de adulterijs, alia allegat q̄ videri pñt, ꝛ hec opinio ꝯcordans opiniōes magis plꝫ argu. c. literas. §. sane. de resti. spolia. fallit tertio qñ eps statueret super facto super quo dispensare non pōt, ꝛ ita procedat prima opinio. ita Collecta. in. c. cum omnes. col. ij. de constitu.

¶ Circa hāc dispēsationē a statutis epalibus, optarē tolli ꝯsuetudinē quorūdā, q passim ꝓ dispēsatione a suis statutis ingētes pecunias exigere dñr ob quod laici clamāt fuisse facta statuta ipsa pp id solū, qđ an sit verū, deus nouit ꝑpea illi soli relinquo, audio tñ ꝛ in ecclesiasticoꝝ ꝛ laicoꝝ superioribus quotidie fieri q̄ parū laudanda puto, aliq exigūt ꝗtū pñt, alij certū pretiū taxatum hñt, ꝛ ꝓ qualibet clā derogatoria statuti certū qd exigūt, alij honestius facere credētes nihil exigunt, ꝫ officiarijs suis exigēda relinquūt, qbus forsitā prius vēdiderāt officia sua sub his tacitis ꝯdōnibus. Et ꝫ nō sit sp pctm̄ mortale fortasse ꝑdicta facere, tñ ꝓbi illi gētiles, q solo lumine nature erāt ꝑditi, nec vnꝗ̄ de christo mētionē audiuerāt, si hec viderēt, vt puto, magnopere abhorrerent. Nā si fuit factū statutū, debuit esse iustū, rōnabile, cōe ꝛc. c. erit aūt lex. iiij. dist. ꝛ dixi. s. arti. j. vij. ꝯclu. Et si cōtra statutū sequat̃ dispensatio dꝫ fieri ex causa legitima vt notat̃

14 in. d. §. de adulterijs. imo dispēsatio † dꝫ fieri ob cām publicam Jo. an. in. c. de multa. co. iij. de preben. quē refert ꝛ sequit̃ Alexā. in. l. j. col. antepe. ff. solu. matri. aliās non meret̃ dici dispēsatio, sed dissipatio, quū autē dispensatur passim pro pecunia, ꝫ cā dispensandi sit forte iusta in petente, tñ in dispensante vr̃ parum honesta, qꝛ vendit id qđ iustū est. Et si dicas, ē in mera volūtate dispensantis tollere in totum statutum, similiter tollere quo ad aliquem particularem est in mera voluntate, vñ si tollat, ꝛ aliqd exigat, nō vr̃ inhonestū qꝛ nemini facit iniuriā. Ad h̄ dico ꝙ ex quo dispensandus hꝫ vt presuppono iustā cām, dispēsatio est debita, nō volūtaria, ꝺm verā epicheiā, ꝛ not. in. d. §. de adulte. propterea dispensans facit iniuriā dispēsando a quo exigit pecuniā, ex quo hꝫ iustā cām petendi dispensationē, illa iusta cā sufficere dꝫ. Et si replices exigit̃ hec pecunia vt fiat aliqua ꝯmutatio seu ꝯpensatio ligaminis statuti, a quo dispēsandus alijs remanētibus ligatis absoluit̃. Ad hoc rñdeo ꝙ potius dēret fieri ꝯmutatio in aliud opus ꝗ̄ in pecuniā, q̄ sua natura male postea dispensari solet, nec vt clamat̃ sp in eleemosinas errogat̃, ꝛ forte exigit̃ ab eo, q pecunia admodū indiget pariter ꝛ eleemosina, ꝑterea sicuti ptās ꝯdēdi statuta i epis dꝑēdet a iurisdōe spūali ita ꝛ ptās dispēsandi a statutis eoꝝ ēt dependet a iurisdōne spūali ꝫ ꝓ iurisdi. spūali nō pt exigi pecunia absqꝫ infectiōe simonie, vt no. i. c. j. ꝛ. ij. ne pla. vices suas, ergo. ꝛc. Quicquid sit difficile erit tollere ista, qꝛ multi dedecus magnum putant diminuere redditus ecclesie ēt parū honestos, ꝛ pulchrū laudabileqꝫ existimāt si auxerint redditus epatus, qđ an christus querat, scire ex apostoloꝝ ꝛ antiquoꝝ doctoꝝ scriptis possumus, Postꝗ̄ aliter mederi non posse video, ꝯsulere3 vt saltē he pecunie errogarent̃ in eleemosinas publicas, aut in opera pia publica, qꝛ hoc mō tolli poterit aliquo mō scādalū subditoꝝ qui hoc vidētes reuerebuntur statuta superiorum, ꝛ non erunt dñi epi turpis lucri cupidi, vt nō eos eē vult Paulus ad Titū. c. j. ꝛ Petr. j. epi. c. v. nec sortient̃ alia nomina maloꝝ ꝑlatorum, que enumerat Archid. ꝛ alij ibi i. c. sit rector. xliij. di. ꝛ hactenus ꝺ hoc quarto articulo.

¶ Quintus articulus.

a Accingo me nunc ad quintū articulū, ꝛ q̄ro qs possit absoluere a censuris latis ꝑ statuta epi. Rñdendo facio sequentē conclusionē.

SVMMARIVM

1 Eps in statutis suis aliquē excōicās si absolutionē sibi nō reseruet, alter absoluere pōt, ēt si statutū sit per papā ꝯfirmatū et. j. nu. 3. limit. vt. j. nu. 4. 5. 12. ꝛ seq.

2 Absoluere possunt suffraganei a sententijs per concilia prouincialia latis.

4 Religiosi a sentētijs statutoꝝ sinodaliū absoluere non possunt.

Sententiarum appellatione veniunt excommunicatio, suspensio, ꝛ interdictum.

5 Absolutio ab excōicatione maiori per epos lata eis reseruat̃.

6 Excōicatio sicut est meri imperij, ita ꝛ absolutio.

Excōicare, ꝛ absoluere a pari procedunt.

7 Statuta epi quomodo cognoscantur quādo imponūt sententiā excōicationis maioris, ꝛ quādo minoris.

8 Statuto epi tenētes ꝯcubinas si excōicentur, ꝛ concubinarius lr̃as ipetret absolutiōis ab epo, ꝛ anteꝗ̄ per ꝯmissariū absoluatur, semper teneat concubinā, poterit absolui per commissarium deputatum de concubinatu post literas commisso.

9 Absoluto in iudicio ab excōicatione an iterum ab eadē excōicatione in foro penitētiali absolui debeat, si absoluēs in foro iudiciali sacerdos non erat.

Excommunicatio in se duplex vinculum habet.

10 Prescribens potestatem excommunicandi an prescribat etiā potestatem absoluendi.

11 Monachus excommunicatus ex constitutione religionis ab abbate absoluitur.

¶ Conclusio.

f Si episcopus i statutis suis iponit cēsuras excōicatiōis, suspēsio-

1 nis † ꝛ iterdicti, ꝛ sibi nō reseruet absolutionē alter ꝗ̄ ipse, vl' iferior, pt ab ipsis cēsuris absoluere. Hāc ꝯclu. quo ad excōicationē ponunt Jo. and. Jmo. ꝛ Panor. in c. graue. de ꝑbē. in fi. monent̃ ꝑ tex. in. c. nuper. ꝺ sentē. excō. vbi hoc idē not. Hēricus bohic vlti. dist. Panor. col. ij. not. v. dicens proprium sacerdote3 hoc casu posse absoluere. idē ibi ꝫ Fely. co. ij. panor. in. c. pastoralis. §. ꝑterea. j. no. ꝺ offi. ord. vbi Feli. co. j. j. fallē. ꝛ idē Feli. i. c. prudētiā. §. fi. j. fallē. ꝺ of. dleg. Pet. de palude noster ꝯterraneus in. iiij. sen. di. xviij. q. v. ar. j. co. j. summa ange. i ꝟbo absolutio. j. §. iij. ꝛ summa Siluestri. in eodē ꝟbo ꝑmo. col. vj. ꝟ. absolutio ab excōicatiōe statutoꝝ. fa. ꝙ scribit Archi. in summa. xvij. di. in fi. ꝟbis. vbi Gemi. ꝛ Car. alex. referūt dicētes ꝙ a sentētijs latis ꝑ ꝯcilia ꝓuincialia

2 † pñt suffraganei absoluere. idē not. Collecta. in. c. graue. col. ij. de ꝑbē. ꝛ nō solū absoluere possunt ipsi suffraganei, sed ēt sacerdotes sui vt not. Car. alex. ꝑ illū tex. in. c. si qs autē. ij. nota. xviij. di. vbi ponit aliquos casus in qbus non ꝓcedit, facit ēt ꝓ hac ꝯclusione. c. suffraganeis. de institu. vbi panor. vltimo not. Jmol. i. d. c. graue. col. iiij. Quo ad suspēsionē. ꝯclusionē ponit Inno. in. c. si quorūdā. de solu. vbi dñs Anto. circa fi. dicit esse notādū. ꝛ panor. ibi vlti. not. ꝛ gl. in ꝟbo excōicationis. in cle. j. de hereti. Fely. in. d. §. ꝑterea. col. ij. ꝟ. hāc ꝑmā fallē. ꝛ idem Fely. in. d. c. nup ēt. col. ij. plura allegās, sūma ange. in ꝟbo absolutio. j. §. iiij. Quo ad autē interdictū, ꝯclusionē ponit Cardi. zab. in. d. c. graue. co. fi. ꝛ hec tria. s. excōicationē, suspēsionē, ꝛ iterdictū, quo ad ꝯclusionē eqparat idē Car. zab. i. cle. j. §. si qs q. v. de reb. eccle. nō alienād. ꝑ. c. ꝯrēti. de ꝟb. signi. Rō hui⁹ cōclusiōis est, qꝛ statuta epi interꝑtant̃ scđm ius cōe, vt dicā. j. in sequenti articulo. sed ius cōe disponit ꝙ qñ ꝯditor sibi nō reseruat absolutionē videt̃ alijs cōcedere. d. c. nuper. ergo eā interpretationē debent pati statuta epi, cū dictū. c. nup nō distingnat hāc rōnem ponit Gemi. in summa. xvij. distin. in verbis finali.

¶ Amplia

¶ Amplia cõclusionẽ pcedere etiam si statutũ epi sit cõfirma
3 tuʒ † p papã, ita dicit Henri. bohic in. d. c. ex frequẽtibus. in fi.
per illum tex. vbi Car. Zaba. in. iiij. oppositio. Panor. col. fi.
Car. zaba. in. d. cle. j. §. si quis. q. v. sequitur Fely. in. d. §. prete
rea. col. i. Ratio huius ampliationis est qꝛ cõfirmatio pape nõ
tollit potestatẽ ordinariã, vt nota. in. c. j. ꝛ. ij. de confir. vtil. vel
4 inutil. ¶ † Limita primo conclusionẽ sic ampliatam in religio-
sis q non pñt absoluere a sententijs statutoꝝ sinodaliũ. cle. j. in
prin. de priuile. Et appellatione sententiarũ veniunt excommu
nicatio, suspensio, ꝛ interdictum. ẽm gl. ibi in verbo sen. facit. d.
c. quereti. de ver. signi. sequit Pau. de liaza. ibi. ꝛ panoꝛ. in ap
paratu. col. ij. quibus ꝯdicit Cardi. zaba. ibi. q. xxix. dicens ꝙ
sub verbo sen. in tex. ibi posito comprehenduntur tantũ sentẽtie
excõica. ꝛ non alie puta suspen. ꝛ interdicti, sed nihilominus te
5 ne opinionẽ gl. cõem. ¶ † Limita scdo qñ statuta epi iponerẽt
sen. excõ. maio. qꝛ absolõ sen. excõ. maio. reseruat solis epis vt
dicit gl. in. c. ij. de peni. ꝛ remissio. in. vi. vbi oẽs. ꝛ vr̃ tex. in. d.
cle. j. de priui. in prin. no. Imo. in. c. ab excõicato. col. v. de re-
scrip. Fede. de se. ꝗsi. xiiij. incip. monachus. col. j. panoꝛ. in. c.
j. ij. no. de piule. ꝛ in. c. porro. ij. no. vbi dt h pcedere i fo. ꝯscie.
de sen. excõ. ꝛ idem Pañ. in. c. monachi. col. ij. eo. tit. vbi Fe-
ly. ꝛ idẽ Pañ. in. d. c. nuper. col. ij. ver. ꝛ aduerte. vbi ẽt Fely.
col. ij. ꝛ idem Fely. in. d. §. preterea. col. iij. in prin. qui plura al
legat. idem Fely. in. c. postulasti. col. xiij. de rescrip. ꝛ in. c. at si
clerici. §. de adulterijs. col. vi. ver. amplia. hoc etiã de iudi. post
Pañ. ibi quos sequitur dñs meus Phili. dec. etiã ibi. col. xij.
ver. iij. abbas dicit Collect. in. d. c. nuper. col. ij. Ange. de cla-
uasio in sum. in verbo absolutio. §. ij. facit pro hac limita. qd sin
gulariter dicit Inn. in. c. ij. de eo q ordines furt. suscep. vbi di-
cit qd quotiẽs lex canonica loquit de dispensatione, ꝛ relinquit
inferiori, certe itelligit reseruata epo, qd dictũ referũt fere oẽs
s. dicti. Ratio huius limitatiõis põt esse, qꝛ sicuti excõicatio est
6 meri imperij. † vt no. Inno. in. c. trãsmissam. in fi. ver. de elect.
vbi Car. sequit. q. vij. ꝛ pañ. col. fi. Car. zaba. in. c. qd ad sedẽ.
q. xij. ꝛ in. c. pastoralis. ij. no. de offi. oꝛ. Spe. in titu. de iurisd.
oium iudi. col. vij. ver. ẽm canones. Cardi. zaba. in. c. ppendi-
mus. in repe. col. xvij. versi. circa hoc. de sen. excõ. Bertha. de
fir. in trac. de epo. j. pte lib. iiij. q. xj. pa. i. d. c. qd ad sedẽ. col.
fi. vbi limitat. ꝛ in. c. si qs ꝯtra clericũ. col. x. ver. ꝛ excõicatio.
de fo. ꝯpe. ꝛ in. c. cũ ꝯtingat. col. v. ꝟ. ꝛ nota. de fo. ꝯpe. vbi dt
qñqꝫ ẽt ẽe mixti imperij. s. qñ pfert ad instantiã partis, dñs ꝛ p
ceptoꝛ meus dñs frã. purpura. i. l. imperiũ. col. xxv. nu. cxxxvj.
ff. d iu. om. iu. vbi Jas. col. xiij. sicut inquã excõicatio ẽ meri im
perij, ita ꝛ absolutio a sen. excõ. ẽ meri imperij autoꝛe pfato do.
Purpu. in. l. iubere caue re. col. iiij. ver. ampliat tertio. ff. d iu-
risdi. om. iudi. ꝛ hoc vult Panoꝛ. in. d. c. transmissam. j. not. de
elec. Goff. in. c. porro. de sen. excõ. quẽ refert Archi. in. c. no-
tãdũ. col. j. xxiiij. q. iij. Hen. bohic. in. c. a nobis. lo. ij. ij. di. co.
ij. de sen. excõ. rõ ẽ qꝛ a pari pcedũt excõicare ꝛ absoluere. c. ꝟ
bũ. de pe. di. j. no. pañ. in. c. fi. col. ij. de resti. spolia. sed epi hñt
meriũ iperiũ, vt dixi. s. in prin. huius materie statutarie, ergo nõ
cẽset reseruata talis absolutio inferioribus qui nõ habẽt impe-
7 riuʒ. Et siqueras qũo cognoscat qñ statuta epi iponãt sen. † exc.
maiorẽ, ꝛ qñ iponãt sen. ex. minorẽ. Dic qd si expsse dicat in sta
tutis qd imponit sen. excõ. maior vel minor ẽ tibi clarũ. Si aũt
nõ expsse dicat ꝫ imponat simplr p statuta epi excõicatio dõm
est qd itelligat iposita sen. excõ. maior. p. c. si quẽ. de sen. excõ.
Rõ ẽ qꝛ excõicatio nõ ẽ pprie pena, ꝫ medicina. c. j. d sen. exc.
in sexto. ꝛ ideo nil mirũ si intelligat in dubio de maiori. hãc rõ-
nẽ ponũt Host. panoꝛ. ꝛ Feli. in. d. c. si quẽ. ꝛ ẽt ibidẽ alias du-
as ponit Pa. qs vide. d quo vide eũdẽ Pa. in. c. j. de post. p.
vbi. d. meus. col. v. nu. xxviij. quã tñ rõne irridet Gerson. iij. p-
te. tract. de vita spiri. aie lect. iiij. coroll. xij. Et p pdictã rõnem
tollunt oppões que fieri possent de statuto stricte intelligendo
ꝛ sic de silibus. Circa aũt hãc absolõne ab excõicatiõe p statu-
8 ta epi lata, not. vnũ singlr ꝙ si statuto epi excõicent tenẽtes † cõ
cubinas, ꝛ aliqs cõcubinarius impetret ab epi lrãs absolõnis a
tali excõicatione, ꝛ añqꝫ realr ꝛ p cõmissariũ deputatũ p epʒ ab
soluat teneat sp ꝯcubinam, ꝛ ea abutat postea poterit absolui p
ꝯmissariũ deputatũ p epm de ꝯcubinatu ꝯmisso post ipetratas
lrãs, ꝛ sic de excõicatiõe incursa post ipetratiõne lrãrũ, qꝛ ex cõ
tinuatione delicti nõ inducit nouũ delictũ, ita Car. alex. i. c. cũ
haberet. col. iiij. ver. ꝛ iõ infert Car. de eo q ducit i matri. quaʒ
9 polluit p adulter. ¶ † Nota ãt aliud quotidianũ, ꝙ absoluti in
iudicio ab excõicatiõe incursa tã p statuta epi ꝙ ex alijs causis
dẽnt iterũ absolui ab eadẽ excõicatiõe in fo. pe. si absoluẽs i fo
ro iudiciali nõ erat sacerdos. vt no. Host. in. c. ad aures. super
ꝟbo absolui de simo. ꝛ in. c. a nobis. lo. ij. col. j. sup verbo si vin
culũ, de sen. excõ. Rõ. est qꝛ in sen. excõicationis est duplex vin
culũ vnũ. s. iudiciale qd est iurisdictionis, ꝛ ab hoc pt absoluere
clericus nõ sacerdos hñs iurisditiõeʒ in excõicatũ. Alterũ pe-
nitẽtiale, ꝛ ẽ ordinis sacerdotalis, ꝛ huius absolutio soli sacerdo
ti ꝯpetit, vñ absolutus a prio vinculo iudiciali per nõ sacerdotẽ
est adhuc ligatus vinculo penitẽtiali, ꝛ nõ ecõuerso, ꝛ hãc opi.
Host. post Monaldũ sequitur Archi. in. c. notandum. col. ij.
xxiij. q. iij. Astesa. in summa. ij. parte lib. vij. titu. xij. articu. i.
col. fi. q. xij. ꝛ sũma cõfessoꝝ. eo. ti. q. li. ꝛ multi alij quos refert
Hẽri. bohic i. d. c a nobis. ij. di. col. ij. cõtrariã opinionẽ tʒ Jo.
an. ibi in nouella. col. ij. dicẽs ꝙ iudices ordinarij ꝛ delegati cõi
ter seruãt hãc. ij. opi. qꝛ excõicatos a se absoluũt lʒ nõ sint psby
teri. Nec multũ põderat ipse Joã. an. rõnes prime opi. qꝛ satis
est absoluto, ꝙ per absolutionẽ iudicis ẽt nõ psbyteri pure sit re
cõciliatus cõioni hoim. itẽ ꝛ sacroꝝ inꝗtũ erat priuatus p sen.
forte adhuc remanet illa priuatus pp culpã, ꝫ ab illa põt absol
uere simplex sacerdos, ꝛ hãc. ij. opi. tãdẽ seq vr̃ Hẽri. bohic in
fi. d. ij. distin. ꝛ Gerson in tracta. de visitatione platoꝝ. c. fi. co.
ij. ver. itẽ si absoluat. in secunda parte operũ. Collecta. in. d. c.
a nobis col. fi. Quid tenendũ. Car. zaba. in. d. c. a nobis. in. ij.
opp. dicit ꝙ prima opi. est tutioꝛ sed nõ necessaria, qꝛ excõica-
tio est vinculũ fori iudicialis quo ligat etiã nõ demerens, ꝛ inui
tus, ꝛ qd tolli ẽt põt ab inuito, nõ expedit ergo ꝙ in foro peni-
tentiali absoluatur nisi a culpa si qua suberat, vnde si contingat
absolui impenitentẽ, bene tollit excõicatio, sed de culpa opoꝛtet
ꝙ absoluat in fo. peni. ꝛ eãdẽ opi. tʒ ipse Car. in. c. fi. iij. no. de
sepul. ego vidi varie obseruari, sed ego semp obseruaui primaʒ
opi. qꝛ sum lʒ indignus psbyter, ꝛ absolui pñtes ab vtroqꝫ vin-
culo, absentes vero mandaui absolui per psbyteros. ¶ † Sub-
10 limita prio dictã. ij. limitationẽ qñ inferioꝛ vel alius pscripsisset
ptãtẽ excõicandi put notat. in. c. cũ ab ecclesiaꝝ. de offi. ordi.
ꝛ p gl. in verbo proprij. in. d. cle. j. de reb. eccle. nõ alie. qm tũc
intelligeret pscripsisse ptãtem absoluẽdi. ẽm panoꝛ. in. d. c. mo
nachi. col. ij. vbi Fely. ꝛ idẽ Fely. in. d. c. nup. col. ij. facit qꝛ p-
scripta ꝯdẽnãdi est pscripta ptãs absoluendi, ꝛ eꝫ Bal. in. d. l.
iperiũ. col. iiij. Sʒ hec sublimitatio nõ est vera in terminis istis,
qꝛ iferioꝛ q pscripsit ptãtem excõicandi ꝯ epm, nõ censet pscri-
psisse ptãtẽ absoluẽdi excõicatos ab ipso epo ẽm pañ. in. c. cuʒ
olim. col. pen. de pscrip. quẽ sequit Fely. ꝛ ita itelligit. in. c. au
ditis. col. vij. ver. ceterũ p ordinãda. ꝛ melius. in. xij. col. in fi.
ꝗrte declaratiõis. eo. ti. dicta ergo in prin. huius sublimitatio-
nis sunt ꝟa habito respectu ad excõicatos p ipsummet inferio
rẽ, qꝛ tũc cẽset pscripsisse ptãtẽ absoluẽdi, alʼs nõ, qd nota ne er
11 res in hac re seriosa. ¶ † Sublimita ꝭo nisi monachus excõica
tus esset ex ꝯstitutione seu statutis sue religionis, qꝛ tũc alius ꝙ
eps. s. abbas posset absoluere. autoꝛe Calde. ꝗsi. vj. incip. apo-
statauerunt. Rubz. de sen. excõi. sequit Fely. in. d. c. monachi
ꝛ idẽ Fely. in. d. §. pterea. ꝛ in. d. §. de adulterijs. col. palle. ꝛ ibi
col. sequenti ponit alias tres limitationes q videri pñt ꝛ omnia
12 refert ꝛ sequit ibi. col. xij. prealle. do. Phi. decius. ¶ † Limi
ta tertio ꝯclusionẽ principalẽ qñ ligari cẽsuris statutoꝝ epi eẽnt
exẽpti, ꝛ essemus i casibꝰ i qbus ligari pñt statutis epi vt dixi. s.
in. ij. ar. cõcl. i. ampliatiõe. ij. hoc. n. casu recurrẽdũ eẽt ad papã
q est iudex exẽptoꝝ. ita Fede. d Senis. d. ꝗsi. xiiij. phil. frã. in.
d. c. ij. de penit. ꝛ remiss. in. vj. Gemi. i. c. nõ solũ. col. iij. de reg.
eo li. Feli. in. d. §. pterea. col. ij. ꝟsi. limita hãc, ꝛ in. d. c. mona-
13 chi. vbi plura allat. ¶ Limita qrto nisi ꝯsuetudo † absolutiõem
cẽsurarũ statutoꝝ epi ipsi soli epo reſuaret. ita puto dõm p id ꝙ
not. Calde. d. ꝗsi. vj. in. fi. ꝙ sequit Fel. i. d. §. pterea. col. ij. vbi
ꝯcludũt valere ꝯsuetudinẽ ꝙ absolutio lata p cõstitutionẽ reli-
giosoꝝ sit reseruata magro ordinis vel alteri caplo vel puiciali
p. c. cũ ꝯtingat. d for. cõp. eo. mõ valeret ꝯsuetudo ꝙ absolutio
14 cẽsuraꝝ statutoꝝ epi ipsi soli epo reseruet. ¶ Limita qnto † in
suspẽsiõe lata ad tps p statuta epi qꝛ ipsi soli epo reseruat. gl. in
ꝟbo excõicationis. in cle. j. de heret. vbi docto. q est singularis
auctore pa. in. c. ꝙ sit in fi. d excessi. pla. ꝛ in. c. si quorũdã. vlti.
no. d solu. Gemi. in. d. c. nõ solũ. col. iij. de rła. in. vj. Feli. in. d.
§. pterea. col. ij. ꝛ. ꝛ in. d. c. nup. co. ij. ꝛ in. c. tã lrĩs ẽt. col. i. d te
sti. i qbus locis more suo plura allat, sũma Ang. i ꝟbo absolutio
j. §. iiij. ꝛ in verbo suspẽsio. §. j. siluestrina in eodeʒ ꝟbo. §. viij. hʒ
ergo locũ ꝯclusio. s. posita in suspẽsione que nõ est ad tempus.
15 ¶ † Limita sexto qñ suspensio esset lata in penam pacti p statu
ta episcopi, qꝛ tũc solus eps absoluere posset, ita vult Panoꝛ.
in. d. c. tam literis. vltimo nota. ꝛ in. d. c. si quorundam. notat

Fely. in. d. c. nuper. vbi dñs meus Ant. de solerio doctor Bononien. ꝛ leges Parisijs in recollectis, hꝫ ergo locum conclusio in suspẽsione lata per statuta episcopi ob contumaciam.

ℭ Sextus articulus.

D Escendo nunc ad sextũ ꝛ vltimum articulũ in quo promisit tractare de interptatione statutoꝝ sinodaliũ, in qua materia Joã. de imo. auriga omniũ modernorũ. in. c. cũ dilectus de ꝯsuetu. se remittit ad Bar. in. l. oẽs ppl'i. in. vi. q. principali ff. de iust. ꝛ iure. Alexander pr̃ veritatis. in. l. fi. §. in ꝯputatione. col. fi. C. de iure deliberã. dicit hanc materiam habere latas habenas. ꝛ ideo ibi vnam tantũ ꝯclusionẽ examinat, quẽ sequitur ibi copiosus Jas. qui ẽt Jas. alias semp copiosus in. d. l. oẽs ppl'i. in pe. col. ꝛ fi. in repe. idẽ facit, Fely. aũt instaurator iuris canonici in. c. cãm q̃ col. vj. de rescrip. ẽt in hac materiam laudabilius esse silentiũ q̃ꝫ breuiloquiũ, hec. n. materia ẽ difficilis. autore Bartol. in. d. l. omnes populi. Jtaqꝫ ego iuuenis, ꝛ minimus omnium doctorum mundi, siue corpus, siue ingenium spectes, quiqꝫ iudicature onus graue super humeros habeo, adeo, vt non deẽ̃ p ocium magnas vigilias in hac materia insudare, ꝓut ipsa exigit, nescio qd agere debeã, nã si breuis fuero obscurus ero, q̃ difficilis materia sine laxamento verborum nõ põt elucidari, si aũt prolixus fuero, nõ suppetet tp̃s, ꝛ deficient vires, volebã. n. excutere oia dicta Bart. in. d. l. oẽs ppl'i, ꝛ ad stilũ meũ solitum materiã deducere, sed dum in alta mentis cogitatione materiã reuoluerẽ vidi laberinthũ, quẽ si semel ingrederer, nunq̃ me inde extricare possem, reccurre igit̃ ad ꝓclarissimũ. d. Bapt. de. s. Seueri. qui in. d. l. oẽs ppl'i p vltimas octo cartas ipsa dicta Bar. examinat, qđ nullus alius modernorũ ausus est facere. Ne tamen oino sicco pede in hac materia pertranseã, dicã aliqua de multis. ꝛ ea ꝓprie ad materiã huius tractatus facient, attingãqꝫ duo pᵒ q possit interptari statuta epĩ sinoda. 2ᵒ quõ debeãt iterptari, tãdẽ ponã aliquas remissiões.

ℭ Ad primũ deueniẽdo facio seq̃etes quatuor conclusiones.

SVMMARIVM

1 Statuta episcopi si obscurra, vel dubia sunt, ep̃s interpretatur.
2 Jus cõe qñ dubium est, ad eius conditorem reccurrendum est.
3 Statutarij ab episcopo deputati ad statuta facienda ea interpretari non possunt.
4 Statuta epi a consuetudine interpretationem recipiunt.
5 Statuta episcopi, dubia vel obscura per iudicem quo ad ius litigatoris interpretari possunt.
6 Statuta episcopi per doctores interpretari possunt.
7 Statuta disponentia idem quod ius commune secũduꝫ ius cõmune interpretari debent.
Et recipiunt ampliationes ꝛ restrictiones iuris communis.
8 Statuta episcopi in terminis iuris communis loquentia interpretantur, vt aliquid iuri communi addatur.
9 Statuta episcopi preter vel contra ius commune secundum ius commune interpretari debent.
Limita. vt infra nu. 11. et. 12.
10 Statutoꝝ verba quõ interptari deãnt, vt iuris correctio euiteẽ̃.
13 Statuta episcopi ex quo sunt ecclesiastica, secundum ius canonicum interpretari debent.
14 Statutum laicorum in materia ad canones spectante secundũ canones intelligi debet.

ℭ Prima conclusio.

1 I Statuta epĩ sint valde † obscura vel dubia, ꝓ interpretatione eorũdem recurrendũ est ad ipsum epꝫ, q̃ eius ẽ interptari cuius est ꝯdere. c. sicut. §. ex his. xj. q. j. c. inter alia. de sen. excõ. l. j. §. fi. C. de legi. no. Pa. in. c. ex parte. lo. ij. de ṽ. sig. post Bar. ꝛ docto. in. l. oẽs ppl'i. Et idẽ est in iure cõi, q̃ si
2 est obscurũ vel dubiũ reccurrendũ est ad ꝯditorẽ † vt ꝓbãt iura palle. ꝛ no. Panor. in. c. j. col. fi. de ꝯsti. ꝛ in. c. fi. col. ij. eo. tit. ꝛ in. c. j. j. no. de iura. calũ. in. c. j. col. v. ð postu. prela. vbi dñs meus Philip. decius. col. vij. nu. xxxvi.
3 ℭ † Amplia adeo esse verũ, qđ statutarij ab epõ deputati ad faciẽdũ statuta, nõ p̃nt ea interptari, q̃ defuncti sunt offõ suo, ita pan. i. d. c. ex parte. post Jo. an. ibi, ꝛ Bar. in. d. l. oẽs populi.

ℭ Secunda conclusio.

4 ℭ † Statuta epĩ iterptationẽ recipiũt a ꝯsuetudine q̃ optie infra interptat̃. c. cũ dilectus. ð ꝯsue. c. dilecto. de ꝯsang. ꝛ affini. vbi panor. no. ij. l. de interptatiõe. ff. de legi. notat panor. in. d. c. j. col. v. ð postu. pla. vbi dñs meus. co. vij. n. xxxvij. plura allat.

ℭ Tertia conclusio.

5 ℭ † Si statuta epĩ nõ sunt valde obscura vl' dubia. Judex corã quo vertit̃ dubiũ q̃tũ ad ius litigatoris ptinet põt iterptari statuta epĩ. sicut dicimus i lege cõi vel ꝑuilegio, vt no. Jnno. in. c. cũ spãli. de appel. refert ꝛ sequit̃ Arch. i. d. c. sicut. circa me. pañ. in. d. c. j. de iu. calũ. ꝛ in alijs locis q̃ cõgerit do. Philip. dec. in. d. j. lect. colũ. xiiij. ver. v. ꝯclu. de ꝯsti. ꝛ in. d. c. j. col. vij. ṽ. tertia species. de postu. pla. ꝛ i. c. cũ venissent. col. ij. ṽ. ij. ꝯclu. de iudi. ꝛ in. c. intimasti. j. no. de appel. Et si iudex non possit a seipso resolui dꝫ ad epm̃ recurrere, vt probatur. in. d. c. intimasti. vbi prefatus dñs Decius. j. notabi. plura allegat.

ℭ Quarta conclusio.

6 ℭ † Extra casus ꝯprehensos in p̃cedeñ. ꝯclusionibus doc. p̃nt iterptari statuta epi, q̃ eis ẽ data ptãs interptãdi. c. j. de deci. l. vnica. C. de pfes. q in vrbe ꝯsta. lib. xij. ita Goffre. ꝛ Hosti. in sum. tit. de ꝯsti. col. fi. Jo. an. in regula. ꝓ possessore. in mercu. co. fi. de reg. iu. in. vj. vbi Phi. fran. circa fi. Albe. de rosa. in tra. sup statutis. j. pte. q. xiiij. Bar. i. d. l. oẽs ppl'i. col. xviij. in. ij. q. vj. q. p̃n. ff. ð iu. ꝛ iu. vbi Bapt. de. s. Seue. car. xxviij. ṽ. iij. loco. Bar. ℭ Ad s̃m veniendo facio ẽt q̃tuor cõclusiones.

ℭ Prima conclusio.

7 ℭ Statuta epĩ loquẽtia in puris terminis iuris † cõis. i. idem disponẽtia qđ ius cõe interptari dẽnt s̃m ius cõe ꝛ satis opabuntur iducẽdo nouũ modũ agẽdi. ita pañ. in. c. cãm q̃ col. fi. de rescrip. post Bar. in. l. j. ff. ad. l. falci. ꝛ idẽ panor. in. d. c. ex parte col. ij. de ver. sig. ꝛ plura ad hoc allegat do. Phi. deci. in. d. c. causam. que col. fi. ver. ꝛ subijcit Abbas hic.

ℭ Amplia ꝯclõne adeo esse verã, q talia statuta recipiũt oẽs ampliationes ꝛ restrictiones iuris. pañ. in. c. cũ dilectus. col. ij. de cle. nõ resi. ꝛ in. c. ad audientiã. j. no. eo. ti. vbi idẽ no. Jmo. col. j. dicẽs ẽt extẽdi ad casum fictũ, qñ casus fictus ẽ verus, vel equiparant̃, qđ est bñ notandũ, sequit̃ Fely. in. c. rodulphus. co. xvj. de rescrip. ꝛ in. c. at si clerici. p̃n. col. iiij. ṽ. limita nisi. ð iudi. Alexã. in. d. l. j. §. lex falcidia. ff. ad. l. fal. Jas. in. l. q se patris. col. xxiiij. ver. ij. refert singu. Bal C. vnde liberi.

ℭ Secunda conclusio.

ℭ Si statuta epĩ nõ loquãt̃ i puris terminis iuris cõis ita dẽnt
8 interptari vt aliqd addant † iuri cõi, nõ ãt p iꝓpriationẽ dẽnt reduci ad ius cõe arg. optimũ in. d. c. cũ dilectus de ꝯsuetu. ita pa. in. d. c. cãm q̃. co. fi. Jdẽ dic in statutis ꝑuilegiatiuis s̃m eũ dẽ pañ. ibi q ꝓbat̃ in. l. j. ff. ad muni. Et q statuta ita debẽt iterptari vt aliqd addãt iuri cõi tꝫ bar. in. l. ij. ff. de vsur. ꝛ in. l. iiij. §. ptor ait. ff. de dã. infec. vbi doc. Alex. ꝯsi. v. i cã. col. ij. lib. ij. d. Phi. de. ꝯsi. cclxxij. viso. col. v. ꝛ in. c. pastoralis. co. v. de ap.

ℭ Tertia conclusio.

9 ℭ † Statuta epĩ pter vl' ꝯ ius cõe dẽnt iterptari s̃m ius cõe, q̃ ex quo sũt stricti iuris statuta. c. i nr̃a. ð iniur. l. iij. §. hec ṽba. ff. de neg. gest. ṽba. eorũdẽ dẽnt stricte ꝛ ꝓprie interptari, ꝛ intellectus eorũdẽ dẽnt reduci ad ius cõe. arg. l. ij. C. de noxa. vbi ita notãt bar. ꝛ bal. ꝛ gl. in. d. §. in ꝯputatione. C. de iure delibe. vbi Bar. ꝛ Alex. ꝛ Jas. col. fi. ꝛ idẽ Jas. i rep. d. l. oẽs ppl'i. co. pe. ꝛ fi. ff. ð inst. ꝛ iu. Pa. in. d. c. cãm q̃. col. fi. vbi dñs meᵘ Phi. dec. col. pe. ṽ. subseq̃ẽter plura allegat. vñ ẽt Jas. in. d. l. oẽs. col. añpe. ꝛ in. l. q̃uis. col. j. ff. ð i ius vocã. post Bal. i. d. l. oẽs. col. ix. statuta non debere glosari glosis hominis, sed glo. iuris.

ℭ Amplia intm̃ eẽ verã ꝯclusionẽ q verba statutorum debẽt
10 interptari strictissime † vel largissime si ita interptãdo euitetur correctio iuris cõis autore Pa. in. d. c. cũ dilectus. col. iij. ṽsi. ꝛ ex hoc de ꝯsuetu. ꝛ in. d. c. ex parte. de verb. signi. sequit̃. do. Phi. dec. in. d. c. cãm q̃. ꝛ in. c. ij. co. vj. de ꝯsti. ꝛ in. c. cũ inter. vij. no. de excep. Jas. in. l. iustitia. col. ij. in p̃in. ff. de iust. ꝛ iure. ꝛ in. d. §. in computatione. l. fi C. de iure deliberan.

11 ℭ † Limita ꝛ intellige pᵒ dictã conclusionẽ non ꝓcedere, qñ essent alia statuta s̃m que possent interpretari, q̃ potius interptarent̃ s̃m illa q̃ꝫ s̃m ius cõe, in habẽtibus. n. simbolum facilior est transitus. ita Pet. de anch. ꝯsi. xiiij. ista domina. versi. non obstat. ꝛ ꝯsi. cccc xxij. viso puncto. colũ. fi. refert ꝛ sequitur dñs Phili. dec. in. d. c. cãm que de rescriptis. ꝛ in. c. ex literis. vij. nota. de consti. idem tenent Soci. ꝯsilio. ccxliiij. circa primum. col. iiij. ṽ. aliqñ. lib. ij. ꝛ ꝯsi. his. in p̃nti. col. ij. lib. ij. do. Phi. deci. ꝯsi. xv. ꝛ p tenui. col. ij. ṽ. solũ superest dñs meus Frãscischinus

schinus curtius consi.v.col.xvij.& alter dominus meus Francis.purpuratus in.l.j.col.xxv.nu.cxlj.C.de sum.trini. & fi.ca.

12 ¶ †Limita scdo qñ ius sequeretur impropie, nam si statutum loquatur etiam impropie sicut ius cõmune, debet tunc statutũ proprie intelligi, vt aliquid addat ad ius cõmune autore Pa. in rub.de reg. vel si statutum non loquatur eisdem verbis impropijs sicut ius cõe, sed per similia tunc nõ reducitur ad ius cõe, sed dz intelligi vt iacet ẽm Panor.in.d.c.cãm q̃ de rescr. in fi.alias duas limitationes scribit dñs Alex.in.d.§.in cõputatione.col.pen.& Jaso.in repetitio.d.l.omnes populi.col.penul.& fina.que videri possunt.

¶ Quarta conclusio.

13 ¶ †Ex quo statuta episcopi sunt ecclesiastica, qñ interpretant̃ ẽm ius debent interpretari ẽm ius canonicum. argu.d.c.ex literis.de cõsti.vbi ita not.Butrius.vij.not.Jmol.col.ij.ver.itẽ not.Car.zab.vi oppo.Panor.vij.not.Fely.col.ij.ver.ij.no.plura allegans ad propositum dñs Phil.deci.vi.not.Bertachi.in trac.de epo.ij.parte libri.iiij.q.xv.vbi allegat Bal.in.l.si nõ dũ.C.d fur.Bapti.de santo Seuerino in.d.l.oẽs po

24 puli.col.lxxiiij.ver.queritur, † facit qz statutũ in materia spectante ad canones dz intelligi ẽm canones, vt inquit.d.Deci.in.c.ij.col.j.de testi.& si nõ possit reperiri interpretatio ẽm ius cano.recurrẽdũ est ad leges per.c.i.&.ij.de no.oper.nun.post ius cõe recurrendum est ad stilum.vt not.in.d.c.ex literis.& demũ ad cõsuetudinẽ.d.c.cũ dilectus.&.l.minime.ff.de legib.

¶ Potuissent hic multa alia dici et admodũ vtilia in hac materia, sed re vera sentio meas deficere vires, itaqz si plura cupis videre, lege Albe.in tracta.sup statutis.j.parte.q.ix.&.q.cliij.inci.Joan.an.in nouel.Bar.in.d.l.oẽs populi.in.vi.q.princi.vbi Baptist.de sancto Seuerino.per.viij.vlti.cartas ample tractat materiã Alex.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dam.infec.& in.d.§.in computatione.col.iij.&.iiij.Jo.an.in regula possessor.de reg.iur.in.vj.in mercur.quẽ ibi refert & sequit̃ Phili.fran.& Henri.bohic.in.d.c.ex parte.de verbo.signi.in.ij.dis.Cardi.zab.in.d.c.cũ dilectus.col.vi.& seq.de cõsue.vbi ponit x.qõ.in hac materia. Alex.cõsil.cxv.circa dubitationẽ per totum lib.ij.Jas.plura bona ponit in auc.quas actiones.col.vi.& vij.C.de sac.sac.san.eccle.Bertha.de firmo in repertorio in verbo statutũ.§.statuta interpretantur do.Bartho.de cassaignen.multa et bona in hac materia ponit in cõsuetu.Burgundie.carta mihi.ccccvij.vbi de interpretatione extensiua ponit.xxxij.cclu.Fely.in.c.translato.aliqua ponit.col.fi.vbi domi.meus et col.fi.in.j.lectu.Saly.in.l.ij.C.de noxa.Areti.in.§.ius ciuile.institu.de iure natu.gen.& ciui.vbi per.xiiij.col.tractat.& Fely.remissiue.in.c.ex literis.col.ij.de consti.Lanfrã.in tracta.spãli.de interpretatione statutorũ.Brunus in repertorio.iij.vol.in verbo interpretatio.Ex quorum dictis poterat hec materia extendi vsqz ad.xxx.cartas, nisi paruitas ingenij exhorruisset tm̃ pelagus ingredi nõ sperans melius aut clarius tractare materiã hanc q̃z prefati doctores antesignati tractauerint.Finẽ igit̃ operi imponens, te oro bone lector, errata inuenturi, hebetudini ingenij, & negotijs imputato, si quid autẽ probe dictũ sit.nõ mihi, sed dño IESV Christo sit gloria qui viuit in secula seculorũ Amẽ.Henri.bottus faciebat anno dñi.1528.

FINIS

Tractatus de Numero titulisqz Cardinalium, de ordine Patriarcharũ, & de nominibus Archiepiscoporum, & Episcoporum vniuersi orbis, ex archiuis cancellarie apostolice depromptus.



TRactando ergo primo de clericis dico q̃ varij sunt gradus, officia, ordines, & dignitates eorũ de quibus satis habet̃ xxxj.dist.cleros.&.c.seq.&.xxij.dis.per ordinez habes statum, & ordinem ecclesiarum. Et habuerunt primo originem a CHRISTO & ab vrbe Romana.

¶ Jn vrbe namqz romana vbi est sedes Pape sunt quinqz ecclesie parochiales, vz ecclesia beati Joan.lateranen.alias saluatoris, que consueuit habere priorem, sed ex cõstitutione Bonifacij octaui habet decanum, & erant religiosi & facti fuerunt canonici ordinis.s.Augustini, ecclesia beati Petri que habet archipresbyterũ qui debet esse diaconus cardinalis, & sunt canonici seculares. Ecclesia seu monasteriũ sancti Pauli extra muros, que hz Abbatẽ, & sunt monachi sancti Benedicti.ecclesia sancte Marie maioris que habet archipresbyterũ, & sunt canonici seculares.ecclesia seu monasteriũ sancti Laurentij foris muros que habet abbatez, & sunt ordinis sancti Benedicti, his ecclesijs assignati sunt episcopi, & dñs papa dr̃ eps vrbis rome, vt.C.de sum.tri.l.inter claras.&.l.reddentes.in.§.scriptione.v.q.iiij.in superscriptione, & p Archi.iiij.dist.c.in istis in fi.habes alia nomina quibus proprie intitulantur.

¶ Prime aũt eclesie.s.Lateranẽ.in qua est Ro.ponti.epalis sedes sunt assignati septem Cardinales episcopi, scilicet.

Episco.cardinalis ostiẽsis, qui solus pallio vtitur.& est alijs dignior propter pape consecrationem.
Episco.cardinalis albanensis.
Episco.cardinalis sabinensis.
Episco.cardinalis prenestinus, vel prenestinensis.
Episco.cardinalis portuensis.
Episco.cardinalis sancte Ruffine.
Episco.cardinalis tusculanus, vel tusculanensis.

¶ Et isti epi Cardi.(vt dicit dñs Marti.in sua chronica) sunt tanq̃z dñi pape vicarij, q in dñicis diebus & festis p̃cipuis in altari.s.Saluatoris ecclesie lateranẽ.debẽt seruire.singulis vero alijs ecclesijs assignati sunt presbyteri cardina.q in toto sunt xxviij.& diuisi p septenariũ numerũ.in qualibet aliarũ quatuor patriarchaliũ ecclesiarũ septẽ sunt intitulati ad celebrandum.

¶ Jn ecclesia.s.Petri intitulati sunt.vij.p̃sbyteri cardi.seq.
Presbyter cardinalis, tituli.s.Marie trans Tyberim.
Presbyter cardinalis, tituli.s.Grisogoni.
Presbyter cardinalis tituli.s.Cecilie.
Presbyter cardinalis tituli.s.Anastasie.
Presbyter cardinalis tituli.s.Laurentij in Damasco.
Presbyter cardinalis tituli.s.Marci.
Presbyter cardinalis tituli.s.Martini in monte.

¶ Presbyteri cardinales intitulati in ecclesia.s.Pauli, qui debent in maiori altari deseruire.
Presbyter cardinalis tituli.s.Sabine.
Presbyter cardinalis tituli.s.Prisce.
Presbyter cardinalis tituli.s.Balbine.
Presbyter cardinalis tituli sanctorum Nerei Archilei.
Presbyter cardinalis tituli.s.Sixti.
Presbyter cardinalis tituli.s.Marcelli.
Presbyter cardinalis tituli.s.Susanne.

¶ Jsti septem Presbyteri cardinales sunt ad ecclesiaz sancte Marie maioris.
Presbyter cardinalis duodecim Apostolorum.
Presbyter cardinalis tituli.s.Ciriaci in Termis.
Presbyter cardinalis tituli.s.Eusebij.
Presbyter cardinalis tituli.s.Potentiane.
Presbyter cardinalis tituli.s.Vitalis.
Presbyter cardinalis tituli sanctorum Marcelli & Petri.
Presbyter cardinalis tituli.s.Clementis.

¶ Jsti.vij.p̃sbyteri cardi.sunt ad ecclesiã.s.Laurentij.
Presbyter cardinalis tituli.s.Praxedis.
Presbyter cardinalis tituli.s.Petri ad vincula.
Presbyter cardinalis tituli.s.Laurentij in Lucina.
Presbyter cardinalis tituli.s.Crucis in Hierusalem.
Presbyter cardinalis tituli.s.Stephani in celo monte.
Presbyter cardinalis tituli sanctorum Joannis & Pauli.
Presbyter cardinalis tituli sanctorum quatuor coronatorum.

¶ Diaconi vero cardi.ad seruitutẽ dñi pape deputati sunt.xvj.quorũ cardina.s.Marie ẽ primus, & Archidiacon⁹.aliorũ.
Diaconus cardinalis titu.s.Marie.in porticu.
Diaconus cardinalis titu.sanctorum Cosme & Damiani.
Diaconus cardinalis titu.s.Adriani palacij.
Diaconus cardinalis titu.s.Gregorij palatij, ad vellũ aureũ.
Diaconus cardinalis titu.s.Marie in schola greca.
Diaconus cardinalis titu.s.Nicolai inter imagines.
Diaconus cardinalis titu.s.Angeli.
Diaconus cardinalis titu.s.Eustachij.
Diaconus cardinalis titu.s.Marie in aquario.
Diaconus cardinalis titu.s.Marie in via lata.

Diaconus cardinalis titu. s. Agathe.
Diaconus cardinalis titu. sanctorum Sergij & Bachi.
Diaconus cardinalis titu. sancte Lucie in septem solijs, cuius ecclesia est nunc deleta.
Diaconus cardinalis titu. sancti Quiriaci.
Diaconus cardinalis titu. sancti Viti in macello.

¶ Isti sunt tituli diaconorum cardinalium, qui equiparantur senatoribus qui erant in imperio, & de quibus dixi in alphabeto litere senator, ecclesia enim senatum habet. xv. q. j. ecclesia. & numerus dominorum cardinalium non est taxatus, licet predicti sint in vrbe. Dicunt tamen quidam qd possunt esse. lxx. quia representant discipulos CHRISTI qui fuerũt. lxx. xvj. dist. septuaginta, & tot etiam fuerunt lingue, vt eo. c. vnde cum indicent omnes nationes & linguas satis consonus numerus videtur, de facto tñ videmus qd numerus est in arbitrio pape.

¶ Sequuntur nomina Archiepiscopatuum, & Episcopatuũ in vniuerso orbe. Et primo qui sunt sub Romano pontifice, & nullius alterius prouincie.

Episco. ostiensis.
Episco. valetiensis.
Episco. albanensis.
Episco. tusculanensis.
Episco. portuen. & sancte Ruffine.
Episco. tyberti. nunc ciuitas papalis.
Episco. reatinus.
Episco. sabinensis.
¶ In campania & maritima, terra domini pape, sunt decem episcopatus, scilicet.
Episco. anaginus, vel anaginen.
Episco. saginus, vel saginensis.
Episco. ferentinus, vel feretrinen.
Episco. alatrinus, vel aletrinensis.
Episco. derulanus, vel verulanen.
Episco. terracinus, vel terracinensis.
Episco. soranus, vel soratinensis.
Episco. fundanus, vel fundanensis.
Episco. gaietanus, vel gaietanensis.
Episco. aquinas, vel aquinaten.
Sunt qui dicant hos quatuor esse in Sicilia.
¶ In Scicilia sunt. iij. metropol. ecclesie, siue. iij. archiepisco.
Archiepisco. panormitanus.
Archiepisco. montis regalis.
Archiepisco. messanensis.
¶ Panormitanus Archiepiscopus habet tres suffrageneos episcopos, qui sunt.
Episco. agrigentinus, vel agrigentinensis.
Episco. mazarensis.
Episco. misanitanus, vel misenitanen. seu malten.
¶ Archiepisco. Montis regalis habet duos suffraganeos.
Episco. sancti marci.
Episco. miletiensem.
Sunt qui dicant hos esse exemptos, & vnitos, & archiepiscopo messano assignatos.
¶ Archiepiscopus Messanus vel Messanensis habet duos suffraganeos qui sunt.
Episco. syracusanus.
Episco. cathanensis.
Nonnulli dicunt hos esse ordinis sancti Benedicti & archiepiscopo Montisregalis tribuunt.
¶ In Sicilia papa habet duos episcopatus scilicet.
Episco. cephaludensem.
Episco. pacen. qui vt quibusdam placet est vnitus cũ liparié.

¶ In Calabria sunt quatuor Metropoles siue archiepiscopi, scilicet.
Archiepisco. reginus, siue reginensis.
Archiepisco. cusentinus, vel Cusentinensis.
Archiepisco. rossanus, vel rossanensis.
Archiepisco. sancti Seuerini.
¶ Reginensis archiepiscopus nouem sub se habet episcopos suffraganeos.
Episco. cessanensem.
Episco. neucastiensem.
Episco. cachacensem.
Episco. crothomen. alij crothonien.
Episco. thopien.
Episco. opinen.
Episco. gratinen. vel giracen. vel gratien.
Episco. luciensem alij nicoteren.
Episco. squilacensem.
¶ Archiepisco. Cusentinus vnum habet suffraganeum.
Episco. marcuranensem.
¶ Archiepisco. Rossanus nullum habet suffraganeum.
Resiginacensis episcopatus do. pape, alias Bisignianen.

¶ Archiepisco. s. Seuerini quinq́ habet suffraganeos.
Episco. ebriacen. vel vmbraticen.
Episco. strangulen. vel sciomen.
Episco. geneacastrensem.
Episco. gerentinensem.
Episco. sancti Leonis. vel Insulen.
¶ In Apulia sunt quindecim metropoles.
Archiepisco. consanus vel casonen.
Archiepisco. acherontinus vel aggerentinensis.
Archiepisco. tarentinus, vel tarentinensis.
Archiepisco. matiensis.
Archiepisco. brunduensis.
Archiepisco. idrontinensis.
Archiepisco. barensis.
Archiepisco. trauensem.
Archiepisco. sipontinus, vel sipontinensis.
Archiepisco. beneuentanus.
Archiepisco. salernitanus, vel salarimensis.
Archiepisco. amphitanus vel amphitanensis.
Archiepisco. surrentanus, vel surrentinus.
Archiepisco. neapolitanus.
Archiepisco. capuanus.
¶ Consanus Archiepiscopus quatuor habet suffraganeos episcopos qui sunt.
Episco. moranensis.
Episco. satrianensis.
Episco. montis viridis vel montis videnſis.
Episco. laquidonensis.
Sunt qui huic addant belfinen. bisacien. & sancti Angeli de lumbardis.
¶ Archiepisco. Aggerentinensis habet quinq́ suffraganeos qui sunt, & habet mattheranen. sibi vnitum.
Episco. potentinus vel potentinensis.
Episco. terraricensis.
Episco. vetinemensis, vel venusinum.
Episco. carninensis. vel granin.
Episco. anglonensis.
¶ Archiepisco. Tarentinus habet duos suffraganeos.
Episco. mutulensem.
Episco. castellanum vel castellanen.
¶ Archiepisco. Matien. nullum habet suffraganeum.
¶ Archiepisco. Brunduen. vnum habet suffraganeum.
Episco. scilicet estinensem.
¶ Archiepisco. Idrontinus habet quinq́ suffraganeos.
Episco. castrensem.
Episco. gallipoten. vel galliopolitanum.
Episco. licien. seu licinen.
Episco. vgentinum, vel geutinen.
Episco. lucen. seu lucaden.
¶ Archiepisco. barensis. xij. habet suffraganeos.
Episco. beruntinum.
Episco. caelphetanum, vel melphitanum.
Episco. iuuenacen.
Episco. rubentinum, vel rubentinen.
Episco. sulpensem.
Episco. canuensem, vel cauenen.
Episco. bitterrensem.
Episco. conuersanum.
Episco. menerunen. vel merentinen.
Episco. poligrenen.
Episco. caternien.
Episco. lauellinen.
¶ Archiepisco. Tranen. habet duos suffraganeos.
Episco. vigiliensis.

Episco. vestanensis.

Episco.vestanensis vel andren.
Archiepisco.Sipontinus,vel Montis gargani vnum habet suffraganeum.
Episco.vestanensem.
Isti episcopatus sunt domini pape et exempti a dicto Sipontino scilicet.
Episco.troianensis.
Episco.melpiensis.
Episco.monopolitanus,vel melopolitanus.
Episco.rapollitanus,vel rapollen.

In terra laboris.

Archiepisco.Beneuentanus habet.xxiiij.suffraga.
Episco.telestinensem,vel tebesinen.
Episco.sancte Agathe.
Episco.aliphinensem.
Episco.montismaram.
Episco.montistorniensem.
Episco.auellinum.
Episco.vitanensem,vel vitanum.
Episco.aramenensem,vel ariamensem.
Episco.binanensem vel rocanen.
Episco.astulenensem,vel astulensem.
Episco.literiensem,vel lasinensem.
Episco.toribulem,vel tetribilen.
Episco.aracoren.vel draconen.
Episco.vulturanensem.
Episco.alarinanen.vel alarinum.
Episco.ciuitatensem.
Episco.termolensem.
Episco.fretentinensem,vel frequentinum.
Episco.ternurinen.vel ternentinum.
Episco.buniensem.
Episco.vuardiensem,vel gadiensem.
Episco.musarnensem,vel musanensem.
Episco.tutolenensem.
Episco.sancte Marie,olim lucerien.
Archiepisco.Salarimensis alias Salernitanus habet sex suffraganeos.
Episco.caputaquensem.
Episco.polistraten.vel policastrensem.
Episco.nusquitanen.
Episco.tricanen.vel acernen.
Episco.sarnen.
Episco.mensalen.vel marsicen.
Episco.rauellen. est exemptus.
Archiepisco.Amphitanen.vel Amalfitanus habet quatuor suffraganeos.
Episco.capritanen.vel capricanum.
Episco.scalen.vel camensem.
Episco.mudremen.vel mironen.
Episco.lateranen.vel litturanen.
Archiepisco.Surretinus,vel Siteranus habet.iij.suffra.
Episco.labranen.vel labren.
Episco.aquen.vel sequen.vel scalpen.
Episco.scabien.vel srabien.vel castrimaris.

In terra Laboris et Neapoli.

Archiepisco.Neapolitanus habet quinque suffraganeos.
Episco.auersanen. qui est exemptus.
Episco.nolanum,vel nolanen.
Episco.puterlanen.vel puterlanum,vel puteolanen.
Episco.cumanum,vel cumanen.
Episco.isalanum,vel insulanen.
Episco.aceranus in isula iuxta Neapolim.
Archiepisco.Capuanus in terra Laboris habet octo suffraganeos.
Episco.theanen.
Episco.caliden.vel caluen.
Episco.caliculen.vel calinuen.
Episco.caleraten.vel casserten.
Episco.suessanum vel suessanen.
Episco.Venetan.vel Venestan.
Episco.aquitanen.vel aquitaten.
Episco.caiacien.
Episco.cassuen. qui est exemptus.
Monasterium Casinen.nunc est episcopatus qd fuit erectum per Joannem papam.xxij.in ecclesiam cathedralem et non erat in aliqua diocesi sed habebat propriam terram, nunc autem non habet episcopum.
Monasterium sancti Vincentij de Vulturna.ordinis sancti Benedicti habet etiam terram,et nullius est diocesis.
In Aprucina marcitana prouincia sunt octo episcopatus, quorum tamen aliqui sunt coniuncti, et Alexander papa quarto de fratrum suorum consilio transtulit Lueruen.in Aquilen.
Episco.furconen.nunc aquilen.
Episco.marsitonen.vel marsicanum.
Episco.valuen.et ciuitas vocatur saliurna.
Episco.theanen.vel theantinum.
Episco.pennensis.
Episco.aduenen.
Episco.aprutinum cuius ciuitas vocatur thenium.
In Tuscia et patrimonio beati Petri.sunt.xxiiij.epatus.
Episco.nepesinen.vel nepesinus.
Episco.sutrinen.vel sutrinus hi duo sunt vniti.
Episco.ciuitaten.
Episco.ortanus.
Episco.clusinus.
Episco.castellanus.
Episco.tuscanen.vel tuscanus.
Episco.balneorgien.
Episco.vrbanetanen.vel vrbanetanus.
Episco.viterbiensis.
Episco.lucanus.
Episco.suanen.
Episco.castrenen.vel castren.
Episco.grossitanen.vel grossetanus.
Episco.perusinen.vel perusinus ordinis sancti Augustini.
Episco.vulteranen.vel vulteranus.
Episco.senen. est metropolis.
Episco.aretinen.vel aretinus.
Episco.florentinen.vel florentinus., et est metropolis habens sequentes.
Episco.fesulanus.
Episco.pistorien.
Episco.bricen.
Episco.cortonensis.erectus per Joannem.xxij.papam,et olim erat aretinen.diocesis.

In ducatu Spoleti sunt.ix.episcopatus.

Episco.assismas,vel assismasten.
Episco.fulginas,vel fulginen.
Episco.nucerinus,vel nucerinen.
Episco.cugubinus ordinis.s.Augustini.
Episco.spoletanus,vel spoletanen.
Episco.tudertinus,vel tudertinen.
Episco.auilinus,vel amelien.
Episco.narnien.
Episco.interamnensis.

In marchia Anchonitana sunt.xiiij.episcopatus.

Episco.anchonitansis.
Episco.asculanus,vel esculanen.
Episco.firmanus,vel firmanen.
Episco.camernen.vel camerinen.
Episco.auximanus,vel auximanen.
Episco.humanas,vel humanen.
Episco.anchonitanensis.
Episco.axinus,vel axinas,vel esinen.
Episco.senogaliensis.
Episco.fanensis,vel fanen.
Episco.pensauriensis,vel pisaurie.
Episco.forosinifomensis.vel forosempronien.
Episco.canllansis,vel callen.
Episco.vrbinas et sancti Leonis.

In Romandiola prouincia exempta sunt tres episcopa.
Episco.ariminensis.
Episco.feretransis,vel ferentranus.
Episco.maceranus olim rachanatensis, qui Rachanatensis fuit episcopatu priuatus et datus Maceraten.anno.1320. per Joannem vigesimumsecundum papam.xiij.Calendis.Decembris est restitutus.

In Tuscia Corce.

¶ Archiepisco. Pisanus habet. v. suffraganeos.
Episco. massanum, vel massanen.
Episco. aiacen.
Episco. alenen. vel alarien.
Episco. segonen.
Episco. ciuitaten.

¶ In Janua metropoles.

¶ Archiepisco. Januen. habet spetem suffraganeos.
Episco. robien. vel rubinen.
Episco. aprimiacen. vel brimiacen.
Episco. meranen. vel maranen.
Episco. accien. vel ampranen.
Episco. nubien. vel nebien.
Episco. naulen.
Episco. albiganen.

¶ In Flaminia prouin.

¶ Archiepisco. Rauanen. xv. habet epos suffraganeos.
Episco. theanen.
Episco. adrien.
Episco. comaclen.
Episco. cermen.
Episco. forolíuien.
Episco. foropopulen. vel liuien.
Episco. cassanaten.
Episco. sarenien. vel sassanatum.
Episco. fauentinum.
Episco. imolen. est exemptus.
Episco. mutinen.
Episco. bononien.
Episco. reginum.
Episco. parmen.
Episco. barcicen.

¶ Sub Archiepiscopatu mediolanen.

¶ Archiepisco. Mediolanen. habet duodecim episcopos. suffraganeos, quorum duo sunt exempti, scilicet.
Episco. papiensis et ferrariensis.
Episco. pergamensis.
Episco. brixiensis.
Episco. cremonensis.
Episco. laudensis.
Episco. nouariensis.
Episco. versellensis.
Episco. iporiensis.
Episco. tauriensis.
Episco. astensis.
Episco. aquensis.
Episco. albensis.
Episco. terdonensis.
Episco. saonensis.
Episco. albiganensis.
Episco. vintimiliensis.
Episco. placentinen. vel placentiens.
Episco. papiensis.
Episco. ferrariensis. exemptus.

¶ In Dalmatia supra mare.

¶ Patriarchatus aquilegen. habet quinq; episcopos. suffraganeos.
Episco. anaquegen.
Episco. mantuanum.
Episco. cumanum.
Episco. tridentinum.
Episco. veronen.

¶ Archiepisco. Paduanensis vel pataninus habet tresdecim suffraganeos.
Episco. vicentinum, vel vincentinen.
Episco. teruisinum, vel teruisinen.
Episco. concorden.
Episco. ceneten.
Episco. feltren. exemptus.
Episco. bellunen. exemptus.
Episco. polanen. vel ponen.
Episco. parentinum vel parentinen.
Episco. triestrinum vel triestriñ.
Episco. comaden. vel petenen.
Episco. capitis istris vel istinopolitanum.
Episco. maierien.
Episco. ciuitatis noue vel emonen.

¶ In Istria supra mare.

¶ Patriarchatus Grandensis habet septem suffraganeos.
Episco. castellanum alias Venetiañ.
Episco. corsellanum.
Episco. equilen. vel esulen.
Episco. crapulen.
Episco. elugien.
Episco. ciuitatis noue.

¶ In Sclauonia.

¶ Archiepisco. Jadren. habet quatuor suffraganeos.
Episco. eusaren.
Episco. velglen. vel velglon.
Episco. arben. vel arbenen.
Episco. sigien.

¶ Archiepisco. spalaten. habet nonem suffraganeos.
Episco. tragurien.
Episco. toymen.
Episco. scadonen.
Episco. temen.
Episco. nouen.
Episco. almisien.
Episco. sibenicen. factum per Bonifacium. viij. papam.
Episco. faren.
Episco. corbanen. nunc modrusien.

¶ Archiepisco. Rausinensis habet septem suffraganeos.
Episco. staguen.
Episco. rossenen. vel bossonen.
Episco. tribunen. vel triburien.
Episco. catbanen.
Episco. bacen.
Episco. rossen. coniuncti.
Episco. biduanen.

¶ Archiepisco. Antibaren. vel Arturianus habet septem suffraganeos.
Episco. dulemensem.
Episco. drinastensem.
Episco. polastensem.
Episco. scodriensem.
Episco. arbanensem.
Episco. sardenensem.
Episco. scutaren. alias arutarensem.

¶ In regno Hungarie.

¶ Archiepisco. vnicus. scilicet Strigonien. habet quatuor suffraganeos.
Episco. vuisburgensem.
Episco. sirimiensem.
Episco. bosnensem.
Episco. quinq; ecclesiarum.

¶ Archiepisco. colocen. habet quatuor suffraganeos.
Episco. vltra siluanum.
Episco. zalgabriensis.
Episco. varadiensis.
Episco. genadien.

¶ In regno polonie.

¶ Archiepisc. guercen. habet octo suffraganeos.
Episco. vuracianiensis.
Episco. cruaniensis. exemptus.
Episco. plocen.
Episco. craconicen.
Episco. poznanensis.
Episco. mazoniensis.
Episco. pamoranien. alias vualdis.

¶ In Alamania sunt Episcopi Laniensis septem metropoles, scilicet.
Archiepisco. maguntinus.
Archiepisco. coloniensis.
Archiepisco. bremen.
Archiepisco. madeburgensis.
Archiepisco. salzeburgensis.
Archiepisco. treuerensis.
Archiepisco. regensis.

Archiepisco.regiensis.

¶ Archiepisco. Maguntinensis habet quatuordecim suffraganeos.
Episco.prongen.vel pragen.caput regni Boemie.
Episco.morauiensem,vel clouiocen.
Episco.eystetensis.
Episco.herbipolensis.
Episco.constanciensis.
Episco.curiensis.
Episco.argentinēsis.
Episco.spirensis.
Episco.vuormacens.
Episco.verdensis.
Episco.halberstadensis.
Episco.pandeburgensis.
Episco.banibergensis. exemptus.
Episco.augustensis.
¶ Archiepisco.Colonien.habet.v.episcopos suffraganeos.
Episco.leodiensis.
Episco.traiectensis.
Episco.monasteriensis.
Episco.mindensis.
Episco.osnaburgensis,vel osenburgensis.
¶ Archiepisco.brebensis habet.v.suffraganeos.
Episco.barduicen.nunc destructus.
Episco.radeburgen.vel conuernien.
Episco.lubicensis.
Episco.zuuernien.vel mihiliburgensis.
Episco.ardrincensis.

¶ In Liuonia.
¶ Archiepisco.rigen.habet tres episcopos suffraganeos.
Episco.osiliensis.
Episco.trabatensis.
Episco.curonouiensis.

¶ In insula sancte Marie in Prussia sunt sex episcopatus.
Episco.litoniensis.
Episco.zimatrensis.
Hos duos occupant infideles.
Episco.vuarinuensis.
Episco.pomezaniensis.
Episco.sambiensis.
Episco.culnien.alias curlanden.
¶ Archiepisco.Magdeburgen.habet.v.suffraganeos.
Episco.baluelburgensis.
Episco.brangdeburgensis.
Episco.misnen.vel misenum.
Episco.merseburgensis.
Episco.citenien.vel miluemburgensis,vel nuremburgen.

¶ Archiepisco.sakeburgensis.habet.viij.suffraganeos.
Episco.cathaniensis.
Episco.ratisponensis.
Episco.frisiugen.vel fringen.
Episco.turcensis.
Episco.brixinensis.
Episco.sequiluen.
Episco.kitinen.de nouo creatus.
Episco.chiemien.
Episco.laurendiensis,vel lauentus.
¶ Archiepisco.Treuerensis habet tres suffraganeos.
Episco.mettemen.
Episco.tullensem.
Episco.verdunensem,& sunt in lothozingia.

¶ In Burgundia, Sabaudia, & Prouincia, & Delphinatu sunt septem metropol.
Archiepisco.tarentasiensis.
Archiepisco.bisuntinensis.
Archiepisco.ebredunensis.
Archiepisco.aquen.
Archiepisco.arelatensis.
Archiepisco.auinionensis.
Archiepisco.viennensis.

¶ Archiepisco.Tarentasien.habet duos suffraganeos.
Episco.sedunen.
Episco.augusten.vel augustien.

¶ In Burgundia.
¶ Archiepisco.Bisuntinus habet tres suffraganeos.
Episco.basiliensis.
Episco.lausanensis.
Episco.bellicensis.

¶ In prouincia quatuor sunt Metropoles.
¶ Archiepisco.Ebredunen.habet sex suffraganeos.
Episco.dignensis ordinis sancti Augustini.
Episco.niciensis.
Episco.grassensis.
Episco.glaudatensis.
Episco.seneten.vel antipolitan.
Episco.ventien.
¶ Archiepisco.haquen.habet quinque suffraganeos.
Episco.aptensis.
Episco.regensis.
Episco.foroiuliensis.
Episco.vapincen.alias gabicensis.
Episco.cistraricen.vel cisturiensis.

¶ Archiepisco.Arelaten.habet quatuor suffraganeos.
Episco.massiliensis.
Episco.anraycen.
Episco.tricastrinensis.
Episco.tholonensis.

¶ Archiepisco.Auinionen.habet tres suffraganeos.
Episco.carpantoracensis.
Episco.vasionensis.
Episco.cauallicensis.

¶ In Delphinatu.
¶ Archiepisco.Viennen.sex habet suffraganeos.
Episco.valentinensem.
Episco.diensem.
Episco.viuariensem.
Episco.grationopolitanum.
Episco.gebennensem.
Episco.maurianensem.

¶ In Francia & alijs dominis preter iam dicta sunt sex metropoles.
Archiepisco.lugdunensis.
Archiepisco.senonensis.
Archiepisco.remensis.
Archiepisco.rothomagensis.
Archiepisco.bituricensis.
Archiepisco.burdegalen.

¶ Archiepisco.Lugdunen.primas habet.iiij.suffraganeos.
Episco.eduensem.
Episco.matisconensem.
Episco.cabilonensem.
Episco.lingonen.dux & par Francie.

¶ Archiepisco.Senonen.primas habet septem suffraganeos.
Episco.parisiensem.
Episco.carnotensem.
Episco.aurelianensem.
Episco.niuerniensem.
Episco.antissiodorensem.
Episco.trecensem.
Episco.meldensem.
¶ Archiepis.Remē.qui est dux & par Francie hz.xj.suffra.
Episco.suessionensem.
Episco.cathalanensem comes & par Francie.
Episco.cameracen.
Episco.tonacen.
Episco.morinen.
Episco.atrebaten.
Episco.ambiauen.

Episco. nouiomen. comes ⁊ par Francie.
Episco. siluanecten.
Episco. beluacen. comes ⁊ par Francie.
Episco. laudugnen. dux ⁊ par Francie.

¶ In Normania.

¶ Archiepisco. rothomagensis habet. vj. suffraganeos.
Episco. baiocen.
Episco. abrincen.
Episco. ebroicen.
Episco. sagieñ.
Episco. lexonien.
Episco. constancien.
¶ Archiepisco. turonensis habet. xj. suffraga. qui sunt.
Episco. cenoman.
Episco. andegauen.

¶ In britania minori.

Episco. briocen.
Episco. maclonien.
Episca. dolensis.
Episco. redonensis.
Episco. nannectensis.
Episco. crisopitensis.
Episco. venetensis.
Episco. leonensis.
Episco. trecorensis.

¶ In ducatu aquitanie.

¶ Archiepisco. bituricensis. habet. xj. suffraganeos.
Episco. claromo ten.
Episco. ruthene
Episco. lemouicen.
Episco. mimaten.
Episco. albiensis.
Episco. caturcen.
Episco. castrensis per Joannem. xxij. papã.
Episco. vabrensis.
Episco. tutellensis.
Episco. sancti flori per Joannem. xxij. papã.
Episco. ancien. exemptus.
¶ Archiepisco. tholosanus habet. vij. suffraganeos.
Episco. appamicen. per benedictum. viij. papam.
Episco. mirapicen.
Episco. montisalbani.
Episco. vauren.
Episco. riuen.
Episco. lombarien.
Episco. sancti Pauli de nouo creati per Joannem. xxij.
¶ Archiepisco. Burdegalen. habet nouem suffraganeos qui sunt.
Episco. pictauen.
Episco. xantonensis.
Episco. engolismen.
Episco. petragoricen.
Episco. agenensis.
Episco. codoriensis.
Episco. maleacen.
Episco. lucionensis.
Episco. Sarlatensis ordinis sancti Benedicti, ⁊ ibi duo facti per Joannem. xxij. papam.
¶ In Uasconia sunt duodecim Metropoles, scilicet Archiepisco. Auxitanen. qui habet decem suffraganeos, qui sunt.
Episco. aquensis.
Episco. lectorensis.
Episco. conuenarum.
Episco. conseranensis.
Episco. tarbiensis ordinis sancti Augustini.
Episco. olorensis.
Episco. vasatensis.
Episco. baionensis.
Episco. lascuriensis.
Episco. adurensis.

¶ Archiepisco. Narbonen. habet decem suffraganeos.
Episco. carcasonen.
Episco. biterensis.
Episco. agaten.
Episco. lodouen.

Episco. sancti Pontij tomeriarum.
Episco. electen.
Episco. nemauseñ.
Episco. magaloneñ.
Episco. viceñ.
Episco. eloiceñ. vel eluneñ.

¶ In Hispania sunt metropoles, scilicet.

Archiepisco. terraconen.
Archiepisco. cesaraugusten.
Archiepisco. toletanus.
Archiepisco. compostellanus.
Archiepisco. bracharen.
Archiepisco. vlixiponen.
Archiepisco. granaten.

¶ In regno aragonum ⁊ catalonie Archiepisco. Terraconensis habet octo suffraganeos, qui sunt.

Episco. barchionensis.
Episco. gerunden.
Episco. vicensis.
Episco. ilerdensis.
Episco. vrgellensis.
Episco. detrosen. ordinis sancti Augustini. metropolis est per Alexandrum. vj. papaʒ facta.
Episco. valentinensis.
Episco. maioricensis. ⁊ subest valentinen. exemptus.

¶ Archiepisco. Cesaraugusten. erectus per Joan. xxij. Papa habet quinq; suffraganeos, qui sunt.

Episco. ostensis.
Episco. tirosonensis.
Episco. pompelonen. caput regni Nauarre.
Episco. calaguritanensis.
Episco. sobobricensis.

¶ In regno Castelle ⁊ Legionis.

¶ Archiepisco. toletanus habet. vij. suffraganeos.
Episco. seguntinum, vel secontinen.
Episco. oroniensem.
Episco. burgensem Christianitatis.
Episco. palentinensem.
Episco. segobiensem.
Episco. conchenensem.
Episco. caraginensem, ⁊ subest valentino. exemptus.

¶ Archiepisco. Compostellanus habet decem suffraganeos, qui sunt.

Episco. abulensis.
Episco. placentinensis.
Episco. salmanticum.
Episco. curdubensis.
Episco. cauriensis.
Episco. Legionen. scilicet Legionis ciuitatis que est caput regni. exemptus.
Episco. malachitanum.
Episco. carthaginensis.
Episco. gadicensis.
Episco. eluensis.
¶ In regno Portugalie Archiepisco. Bracharen. habet octo suffraganeos
Episco. portuga. caput reg. exemptus.
Episco. colobrien. vel colimbrien.
Episco. viscensem.
Episco. auriensem.
Episco. tudensem.
Episco. lucensem.
Episco. astoricensem.
Episco. mindoniensem.
Episco. vlixponen. de nouo erectus in archiepisco.
¶ Archiepisco. Ulixponen. vel Hispalensis habet tres suffraganeos.
Episco. giennensem.
Episco. syluensem.
Episco. gadicensem nunc insule viridis.
¶ In regno Granate olim fuerunt tres episcopi sub vno Archiepisco. quod diu ab infidelibus fuit occupatum, ⁊ de nouo per Christianos recuperatum ⁊ ad priscum Christianitatis ritum reductum.

¶ Archiepisco. gramaten.

¶ Archiepisco. Granaten. habet tres epos suffraganeos.
Episco. rondensem.
Episco. malachitanensem.
Episco. almericensem.
¶ In regno Anglie sunt duo archiepiscopi, scilicet archiepis. Canturien. & archiepisco. eboracen.
¶ Archiepisco. eboracen. habet in Uuallia tres suffraganeos.
Episco. carolensem.
Episco. dunelinensem.
Episco. candide case.
¶ Archiepisco. Canturien. habet. xxj. epos suffraganeos.
Episco. londoniensem.
Episco. roffensem.
Episco. cicestrensem.
Episco. oxonien.
Episco. assariensem.
Episco. baroniensem.
Episco. vellenen.
Episco. maneriensem.
Episco. vuigoriensem.
Episco. belien.
Episco. conuentren.
Episco. licolfeldensem.
Episco. linconiensem.
Episco. noruuicen.
Episco. laudanen.
Episco. bangorensem.
Episco. vinctoniensem.
Episco. batoniensem.
Episco. serasbirensem.
Episco. erfordensem.
Episco. astoriensem.
¶ In regno Scotie Archiepisco. sancti Andree habet duodecim episco. suffraganeos.
Episco. glasnensem.
Episco. eigadiensem.
Episco. candide case.
Episco. carbanensem.
Episco. abredonensem. exemptus.
Episco. dumblanen. vacat.
Episco. bichinensem.
Episco. murenensem.
Episco. rossensem.
Episco. dunkeldensem. exemptus.
Episco. galuuidensem. exemptus.
Episco. vismoren. vacat.
¶ In regno Hibernie sunt quatuor Metropoli. siue quatuor Archiepisco.
Archiepisco. armachanus.
Archiepisco. dublinen. vel dublanen.
Archiepisco. castellen. vel cassanen.
Archiepisco. tuanien.
¶ Archiepisco. Armachanus Hibernie Primas habet quindecim suffraganeos, qui sunt.
Episco. dũdelegalensis.
Episco. lugundinen.
Episco. midensis.
Episco. cormarensis.
Episco. archadensis.
Episco. bachabonensis.
Episco. batlaguriensis.
Episco. dauligiriaren.
Episco. darcibien.
Episco. cluanen.
Episco. dondalerbglas.
Episco. lunidunensis.
Episco. tubernensen.
Episco. cluenaria.
Episco. drumorensen.
¶ Archiepisco. Dublanen. habet quinque suffraganeos.
Episco. blendonatensem.
Episco. fernensem.
Episco. ossoriensem de tamur.
Episco. leglinensem.
Episco. kildaren. vel darensem.

¶ Archiepisco. Castellen. habet duodecim suffraganeos.
Episco. leonen. vel linirien.
Episco. finabarensem.
Episco. de insula Gathai.
Episco. detrexus.
Episco. inulicensem.
Episco. rossen.
Episco. vuatrasorden.
Episco. limorensem.
Episco. clonensem.
Episco. de rosaplichir.
Episco. lumbricensem.
¶ Archiepisco. Tuarien.
Episco. duacen.
Episco. de mageyo.
Episco. guachonnen.
Episco. de roscomon.
Episco. de colam.
Episco. achaden.
Episco. alchden.
Episco. de celmunduach.
Episco. elfinem.
Episco. clonsortem.
¶ In regno Dacie vnus est archiepis. scilicet Londen. Primas Enecie, qui habet octo suffraganeos.
Episco. roitilden.
Episco. othonien. ordinis sancti Benedicti.
Episco. sest le vuicen.
Episco. ripen.
Episco. raualien.
Episco. vuibergen.
Episco. arusien.
Episco. burglanen.
¶ In regno Noruergie.
¶ Archiepisco. Nidrolien. habet tresdecim suffraganeos.
Episco. bergen.
Episco. stanangien.
Episco. bameren.
Episco. aslon.
Episco. boriaden.
Episco. pharen.
Episco. sodren.
Episco. grenloadion.
Episco. faensem.
Episco. scaloren.
Episco. olensen.
Episco. granden.
Episco. nellanden.
¶ In regno Suecie.
¶ Archiepisco. Upsalen. septem habet suffraganeos.
Episco. scaren.
Episco. lincopensem.
Episco. freuuinensem.
Episco. aguriensem.
Episco. aloensem.
Episco. vaxionensem.
Episco. abolensem.
¶ In regno Sardinie sunt tres metropoles, scilicet.
Archiepisco. calaritanus, vel calen.
Archiepisco. tucatanus, vel turtican.
Archiepisco. arbanen. vel arboren.
¶ Archiepisco. calaritanen. habet tres suffraganeos.
Episco. sulcien. vel sulcitanen.
Episco. dolensem, vel doliensem.
Episco. suellensem.
¶ Archiepisco. Tucatañ. habet septem suffraganeos.
Episco. sorensem.
Episco. plonacensem.
Episco. ampuciensem.
Episco. gifracensem.
Episco. castrensem.
Episco. othanensem.
Episco. rosanum.
¶ Archiepisco. Arboren. habet quinque suffraganeos.
Episcop. Uselensem.
Episcop. Sanctum Iustum.

Episco.terre albe.
Episcop.Ciuitaten̄. exemptus.
Episcop.Saltellinensem.
Ultra mare Mediterraneum m.
¶ Patriarchatus Hierosolymitanus habet quatuor metropoles cum patriarchatu qui sunt.
Archiepisco.tironen.
Archiepisco.cesarien.
Archiepisco.nazareth.
Archiepisco.patracen.
¶ Patriarchatus Hierosolymitanus habet sub se quatuor episcopos immediate suffraganeos.
Episco.ebronen.
Episco.liden.
Episco.ascalonen.
Episco.bethleemitensem.
¶ Archiepisco.Tiren. hꝫ quatuor episcopos suffraganeos.
Episco.achoniensem.
Episco.synodoniensem.
Episco.bericensem.
Episco.pencen.vel paneaden.
¶ Archiepisco Nazareth hꝫ vnicū episcopuꝫ suffraganeum.
Episco.tyberiaden.
¶ Archiepisco.Cesarien.cuius sedes est in Samaria vnicuꝫ habet suffraganeuꝫ,scilicet.
Episco.sebasten.
¶ Archiepisco.Patracen.nullum habet suffraganeum.
¶ In patriarchatu Antiochie aliquando fuerunt centuꝫ quinquaginta tres cathedrales ecclesie secundum illud euangelij, Repletuꝫ est rete magnis piscibus centū quinquaginta tribus, nunc vero paucas habet.sibi tamen dicuntur imediate suffragari quinqꝫ episco.scilicet.
Episco.gabulen.
Episco.laudicen.
Episco.entendensis.
Episco.tripolitanus.
Episco.biblie.qui dicitur Gibelec,habet etiaꝫ archiepiscopos multos,scilicet.
¶ In minori Armenia.
Archiepisco.edespen.
Archiepisco.tarcen.
Archiepisco.edissenen.
Archiepisco.apphariẽ.
Archiepisco.tulpen.vel tubipen.
Archiepisco.conzen.
Archiepisco.manustren.
Archiepisco.carisenuꝫ.
Archiepisco.thebaruꝫ que dicitur Heliosolitan.
Archiepisco.adessenuꝫ.
Archiepisco.margacen.
Archiepisco.stitopolitan̄.
¶ Archiepisco.Apparien.habet vnuꝫ suffraganeuꝫ.
Episco.valanien.
Alij vero propter infideliuꝫ incursus carent episcopis.
¶ In insula Cypri.
¶ Archiepisco.Nicosien.qui habet tres epos suffraganeos.
Episco.paphen.
Episco.nimocien.vel limosien.
Episco.famagustanuꝫ.

1 Urta traditiões antiquorum ꝛ etiam quedam scripta,que autoritateꝫ habẽt nō modicam apud Palatinos,ꝛ maxime Grecos Hierosoly.ecclesia vsqꝫ ad tpa dn̄i Iustinia.augusti.epm habuit nulla vel modica dignitatis prerogatiua gaudentẽ.tẽpore vero predicti dilectissimi Dei principis congregata est sinodus apud Cōstantinopolim tpe dn̄i Uigilij pape,anno salutis quingentesimo trigesimooctauo.contra Theodorū ꝛ Antimuꝫ episcopos hereticos ꝛ schismaticos ibiqꝫ prefuerūt Eutices Constantinopolitanus,Apollinaris Alexandrinus,Dopnus Antiochenus,ꝛ Eustachius Hierosolymitanus patriarche,in qua Synodo post multas institutiones ecclesie Dei necessarias ordinatū est ẽt auctoritate patrū,qui ad eā venerant,quoniā ecclesia Hierosolymitana ꝛ ciuitas quasi in limite Alexandrini ꝛ Antiocheni patriarcharum esset situata,nec haberent,vnde illi vrbes ordinarẽt suffraganeos,nisi vtriqꝫ patriarche aliqd detraherẽt,visuꝫ est tūc expedire aliquid ab vtroqꝫ decerpere,vt eidem iuxta formam aliorum patriarcharuꝫ ordinarẽt subiectas ecclesias,subtraxerūt ergo patriarche Antiocheno,Archie.Cesarien.ꝛ archi.Spolitan̄.ꝛ ab Alexādrino patriarcha subtraxerunt Raquiben.vel Raben.qui dr̄ hodie Petracen.Retroen.vel Reteren.vbi non est Archi.metropol.ꝛ quoniā iterꝫ oportebat eundẽ Hierosolymitanum patriarcham habere preter supradictos metropolitanos familiares suffraganeos(quos Greci ancillas vocant)subtraxerunt pridẽ Metropolitan̄.quosdam epos ꝛ quosdam de nouo creauerunt,vsqꝫ ad vigintiquinqꝫ,quorum vrbium numerus ꝛ nomina subiunguntur.est enim ordo talis.

¶ In Palestina prima sedes Cesarea maritima que est Palestina,quam reedificauit Herodes,ꝛ sub hac sunt.xviij.episco.
Episco.dora,que etiam Somantipandida dicitur.
Episco.iamas.i.Arsien.
Episco.nicopolis.
Episco.onus.
Episco.sorucis.
Episco.rafisias,alias Ralias.
Episco.regun Apathos.
Episco.regun Huas,vel Homas.
Episco.regun Jerico.
Episco.regun Gradaron.
Episco.azotus paralios.
Episco.azotus ripu.
Episco.estomazat.
Episco.eselion.
Episco.tricomas.
Episco.toxus.
Episco.scalen.
Episco.constantinachis.
¶ In Galilea secunda sedes Scitopolis,vel Satropolis,sed hodie translata est ad Nazareth ob venerationem dominice annuntiationis beate Marie virginis.Et sub hac sunt episcopatus nouem.
Episco.capitaliados,vel capicoliados.
Episco.miru.
Episco.gederun,vel gaderuꝫ.
Episco.pelon,vel populen.
Episco.yppus teracomias.
Episco.elnuangaulanis.
Episco.tyberiadis.
Episco.comanas.
¶ In Arabia moabitis.
¶ Tertia sedes Petra deserti vocata Petram.Sub hac sunt episco.vndecim.
Episco.augustopolis.
Episco.arindilia.
Episco.ierapolis.
Episco.berach.
Episco.elucis.
Episco.pentacomias.
Episco.microcomias.
Episco.saltum.
Episco.ferraticon.
Episco.corrannossam.
Episco.manasso.
¶ Quarta sedes Roth,terra Arabie catholicorum, ꝛ sub hac sunt episcopatus.xxxv.
Episco.adiaslon.
Episco.dias.
Episco.medano.
Episco.ierasson̄.
Episco.nem.
Episco.philadelphias.
Episco.ierapolis.
Episco.nepolis.
Episco.esius.
Episco.filopolis.
Episco.flenustus.
Episco.constantianus.
Episco.dionysias.
Episco.comisatiochas.

Episco. pentacomias.
Episco. canophados.
Episco. tritomias.
Episco. saltum.
Episco. vocaneos.
Episco. enacomias.
Episco. comegeros.
Episco. couesina deicon.
Episco. comiscaricon.
Episco. lomisnilnanos.
Episco. comispecuas.
Episco. comispotis.
Episco. comispuaicon.
Episco. comissaricon.
Episco. climatimacolis.
Episco. comistiaconos.
Episco. eracomias.
Episco. comogenias.
Episco. comostanis.
Episco. conureatas.
Episco. comisuescanos.

¶ In Lydia seu Capadocia que hodie dicitur sanctus Gregorius.
Episco. ioppe.
Episco. iaffe.
Episco. ascalon.
Episco. memias.
Episco. neapolis.
Episco. iericunthis.
Episco. tyberiadis qui est diocesanus.
Episco. sebaste.
Episco. bersabee.
Episco. neapoliseon.
Episco. ebron. qui est exemptus.
Episco. tabor.
Episco. legionum.
Episco. capitholinus.
Episco. mauron.
¶ In Nazareth in qua est hodie archiepisco. Tabor, ubi transfiguratus est Christus.

¶ In petra Caracha.

Episco. adraga.
Episco. belenopolis.
Episco. affra.
Episco. belisphasam.

¶ In monte sinai.

¶ In pede montis Abbatia sancti basilij.
Episcopatus in vertice.
¶ Patriarchatus Anthiochenus sic ordinatur sub apostolica sede catholici metropolitañ. Archiepiscopi & episcopi.

¶ Catholicus yrampolis qui Boldoch, alias Baldach.
Catholicus qui est persidis.

¶ Prima sedes secũde ordinationis sub qua sunt ep̃atus. xiij.
Episco. porphiriensis.
Episco. plomaidis.
Episco. sidon.
Episco. sarepta.
Episco. biblion.
Episco. berion.
Episco. orcasia.
Episco. aracchis.
Episco. strathi.
Episco. gibeleth.
Episco. plomaidis.
Episco. anchorados.
Episco. tortosa.
¶ Secunda sedes Tarsus sub qua quinq; episcopatus.
Episco. sebasten.
Episco. mollos, vel mallos.
Episco. tyria.
Episco. coricos.
Episco. peracos.
¶ Tertia sedes Edissa sub qua decem episcopatus.
Episco. veroim vel valeb.
Episco. constantia.
Episco. garion.
Episco. matropol.
Episco. vachaon. vel vatnon.
Episco. cedinaron.
Episco. ymeria.
Episco. quequentia.
Episco. trapsaron.
Episco. callunicos.
¶ Quarta sedes Appania sub qua quinq; episcopatus.
Episco. epyphania.
Episco. lanissa.
Episco. raphanam.
Episco. valanea.
Episco. Arethusa.

¶ Quinta sedes Jeropolis dicta sub qua episcopatus octo.
Episco. fenina.
Episco. siron.
Episco. varnallis.
Episco. neosemea.
Episco. peray.
Episco. ercimon, vel arcimon.
Episco. balichi, vel alichi.
Episco. surope, vel europi.
¶ Sexta sedes dicta Rostra & Buselech sub qua episcopatus. xviij.
Episco. genison, vel gerason.
Episco. philadelphia.
Episco. adraon, vel adracon.
Episco. midaon, vel midacon.
Episco. aristadon, vel austandon.
Episco. zeroyma, vel ceromia.
Episco. etri, vel herri.
Episco. ceru.
Episco. philopolis.
Episco. dionisias.
Episco. nerlon.
Episco. lorea.
Episco. constantias.
Episco. conatoy.
Episco. parambolu.
Episco. marmiopolis.
Episco. crysopolis.
Episco. euterum.
¶ In Armenia Septima sedes Anariaum sub qua episcopatus nouem.
Episco. epyphanna.
Episco. roseus, vel rosses.
Episco. alexandros.
Episco. iruorpolis.
Episco. caprisopolis, vel cabusoposil.
Episco. flamas.
Episco. castanelli.
Episco. egnas.
Episco Sisia.
¶ Octaua sedes in parua Anchia Selentia sub qua viginti quatuor suffraganeos.
Episco. claudiopolis.
Episco. diocesarea.
Episco. oropi, vel aropi.
Episco. dalixandos.
Episco. fenila.
Episco. kelenideris.
Episco. anepion.
Episco. sicopolis, vel titopolis.
Episco. lamos.
Episco. lustra.
Episco. innopolis.
Episco. nephelia.
Episco. philadelphi parua.
Episco. germanicopolis.
Episco. miloy.
Episco. dromecropolis.
Episco. zinopolis.

Episco.adrason.
Episco.miloy.
Episco.ebidi.
Episco.millos.
Episco.neapolis.
Episco.yocar.
Episco.mobda.
¶ In Suria, Nona sedes Damascus sub qua sunt.xj.
suffraganei.
Episco.pompon.
Episco.laodacie.
Episco.krochea.
Episco.danabi.
Episco.suraquera.
Episco.baram.
Episco.kouc.
Episco.euria.
Episco.loya.
Episco.iaburda.
Episco.albi.

¶ In Burgaria sunt tres metropoles.

Archiepisco.tornalneñ.vel thermonien.
Archiepisco.velesbudien.
Archiepisco.prostanien.
¶ Archiepisco.tornalnen.primas totius Burgarie.
¶ Archiepisco.velesbudien.nullum habet suffraganeum.
¶ Archiepisco.prostanien.habet quinqz suffraganeos.
Episco.scopien.
Episco.purien.
Episco.budien.
Episco.lonicien.
Episco.bomizabulen.
¶ In insula Cypri solum tenetur a Christianis.
¶ Archiepis.Nicosien.sub quo quatuor sunt suffraganei.
Episco.palphen.
Episco.famagusten.
Episco.anceraden.
Episco.limothonien.vel nimocen.

¶ In Romania siue Constantinopoli.

¶ Patriarcha Constantinopolitanus habet immediate sub se suffraganeos episcopos sex, & archiepiscopos plures infrascriptos.
Episco.solumbrien.
Episco.nacuren.
Episco.spigacen.
Episco.panaden.
Episco.derlzen.
Episco.calcedonen.
¶ Archiepisco.Irachien.habet episco.vij.suffraganeos.
Episco.rodesconen.
Episco.peristanen.
Episco.chalipolen.
Episco.darien.
Episco.curlocen.
Episco.archadopolitan.
Episco.mismen.
¶ Archiepisco.Parien.habet tres suffraganeos.
Episco.lapsacen.
Episco.lindinen.
Episco.de syllaria.
¶ Ultra brachium sancti Gregorij.
¶ Archiepisco.Squisicen.nouem suffraganeos habet.
Episco.troianum.
Episco.andrimitanum.
Episco.lacorensem.
Episco.de nicomedia.
Episco.de candimonia.
Episco.lupudien.
Episco.de epigonia.
Episco.de palea.
Episco.libarien.
¶ Archiepisco.Varisiensis.habet tres suffraganeos.
Episco.russionen.
Episco.apren.
Episco.rapsalen.
¶ Archiepisco.Madicen.nullum habet suffraganeum.
¶ Archiepisco.Adrinopolitanensis.
¶ Archiepisco.Tiranopolitanen.habet suffraganeum.
Episco.amenen.

¶ Archiepisco.Matren.habet suffraganeum.
Episco.Maranien.

¶ Archiepisco.neapoten.
Episco.latanen.vel lanacensis.

¶ Archiepisco.Messipolitanensis.
Episco.xanociensis.suffraga.

¶ Archiepisco.Philippen.habet tres suffraga.
Episco.christopolitan.
Episco.dragmen.
Episco.chrispolitan.

¶ Archiepisco.Serren.nullum habet suffraganeum.
¶ Archiepisco.Thessalonicensis habet duos suffraganeos.
Episco.citren.
Episco.verien.vel vorden.
¶ Archiepisco.Larissenus habet sex suffraganeos.
Episco.dimitrien.
Episco.almyren.
Episco.cardicen.
Episco.nazarocen.
Episco.sidonien.
Episco.dimicen.

¶ Archiepisco.Athenien.habet.viij.suffraganeos qui sunt.
Episco.termopilensis.
Episco.damaliensis.
Episco.salonensis.
Episco.nigripotensis.
Episco.abolenensis.
Episco.roanensis.
Episco.magarensis.
Episco.eganiensis vel eguntinen.

¶ Archiepisco.Thebanus habet duos suffraganeos.
Episco.caronien.
Episco.castoriensem.

¶ In prouincijs Archaie, Archiepiscopus Corinthiensis habet duos suffraganeos, qui sunt.
Episco.arganiensis.
Episco.argolicensis.

¶ Archiepisco.Patracen.habet octo suffraganeos.
Episco.olonen.
Episco.metonensem.
Episco.coronensem.
Episco.anuchensem.
Episco.andreuillensem.
Episco.gephaludensem.
Episco.iacintensem.
Episco.laten.vel lacedomonen.

¶ Archiepisco.corsien.
¶ Archiepisco.duracensis.
¶ Archiepisco.Colossensis, qui dicitur Rhodus nullos habet suffraganeos.

¶ In insula Crete.

¶ Archiepisco.Cretensis habet.xj.suffraganeos.
Episco.kironen.vel kronen.
Episco.archadiensem.
Episco.gerapetrensem.
Episco.saciensem.
Episco.caucicensem.
Episco.kirochorrlacien.
Episco.agiensem.
Episco.caloniensem.
Episco.lassaniensem.
Episco.milopolitanensem.
Episco.ariensem.

¶ Archiepisco.Atriden.

¶ Archiepisco. Atriden. habet quatuor suffraganeos.

Episco. casen.
Episco. scopulen.
Episco. napronen.
Episco. margaricen.

¶ Archiepisco. Cambaliensis in dominio Tartarorum per dominum Clementē papā quintū creatus. Nam ipse Clemens papa. v. primo fecit quendā fratrē vocatū fratrē Joā. de monte ordinis minorū archiepiscopū Cambalien. in partibus orientalibus, & fecit consecrari in curia octo fratres eiusdem ordinis in episcopos, quos misit ad partes illas suffraganeos in auxilium ipsius archiepiscopi, misit etiam illi de ipsa curia pallium & ordinatū est qđ esset pro suis successoribus pp loci distantiā. ¶ Dñs Joānes papa. xxij. fecit similiter quendam de ordine predicatorū Archiepiscopū Soltanien. in partibus Aquilonis, & eodē mō misit. vij. fratres ipsius ordinis suffra. quos fecit in curia ꝯsecrari i episcopos & pro se & successoribus palliū. ¶ Unde sciēdū est qđ nō sunt plures patriarcales ecclesie archiepales seu epales, nisi de nouo crearent̄ p sedē apostolicā. ¶ Insuper notandum est quod ex predictis patriarchatibus, archiepiscopatibus, & episcopatibus multi ab infidelibus occupantur, ita quod non est tertia pars a Christianis habitata. ¶ Et est sciendum qđ in primitiua ecclesia fuit ordinatum & institutum per dñm papā de fratrū ꝯsilio quomodo deberet venire ad Romanam ecclesiam, quod soluendo tributum do. pape in recognitionē supioritatis, & hoc de exemptis intelligit̄ epis, aut archiepis, & aliaꝝ ecclesiaꝝ prelatis, monasteriorum, & aliorum locorum religiosorum, siue domorum exemptarum, scilicet in propria persona vel per legitimos procuratores Romanam curiam seu apostolorum Petri & Pauli limina visitare. ¶ Et sequitur modus quo tempore tenentur singuli Romane ecclesie tributum soluere.

Apuli.	Singulis annis.
Italici.	Singulis annis.

¶ Quando curia est vltra montes, quando vero est citra, singulis biennijs.
Gallici.
Prouinciales.
Cathalani.
Singulis biennijs quando curia est vltra, quando vero est citra singulis annis.
Teutonici.
Hungari.
Siculi.
Singulis biennijs.
Anglici.
Hispani.
Singulis triennijs.
Ultra marini singulis quadriennijs.

¶ Imperatores Christianorum.

Imperator Romanorum.
Imperator Constantinopolitanorum.
¶ Electores roma. Imperij qui fuerūt instituti p Gregoriū. v. & vt solidiori fundamento subsisteret super quatuor columnas ordinauit permanendū, scilicet quatuor Duces, quatuor Marchiones, quatuor Lantgrauios, quatuor Burgauios, quatuor Comites, quatuor Liberos, quatuor Milites, Ciuitates quatuor, Uillas quatuor & rusticos. Sunt tamen tres episcopi.

¶ Spirituales super hos principales, scilicet.
Episco. treueren.
Episco. colonien.
Episco. maguntinus.
¶ Seculares Duces quatuor.
Dux sueuie.
Dux praiuisueig.
Dux palatinus rheni.
Dux lothoringie.
¶ Marchiones quatuor.
Marchio misne.
Marchio morauie.
Marchio padue.
Marchio brendemburg.
¶ Lantgranij quatuor
Lantg. durgen.
Lantg. bassie.
Lantg. leuchtemberg.
Lantg. alsacie.
¶ Burgauij quatuor.
Burg. merdeburg.
Burg. nuruiburg.
Burg. renedi.
Burg. sirumburg.
¶ Comites quatuor
Comes smaritzburg.
Comes klefen.
Comes zilie.
Comes sophei.
¶ Barones milites.
Miles audelan.
Miles meldingen.
Miles strueudin.
Miles frauemberg.
¶ Liberi quatuor.
Liberi limbergi.
Liber tusis.
Liber voesterburg.
Liber aldemmaldem.
Rex autem Boemie ad tollendas electorum discordias additur cum ipsis.
¶ Martinus vero Jacobus bergomen. & Hertmannus schedel in suis chronicis breuius & clarius ordinant ipsos electores septē solū nominātes, tres scilicet spirituales, & quatuor tpales dños & principes, distinguentesqꝫ inter eoꝝ officia, vt tres primi sunt cancellarij alijsqꝫ quatuor alia, vt videbit̄, assignāt offā.
¶ Spirituales tres archiepiscopi sunt.
Archiepisco. manguntinus Germanie cancellarius.
Archiepisco. treueren. gallie cancellarius.
Archiepisco. coloniensis Italie.
¶ Seculares principes quatuor.
Marchio brandeburgensis camerarius.
Comes palatinus dapifer.
Dux saxonum ensis portitor.
Rex Bohemie, quem, vt diximus, his additum ferunt ad tollendas electorū discordias est pincerna. De quibus quidam talia carmina scripserunt.
Maguntinensis, Treuerensis, Coloniensis.
Quilibet imperij sit cancellarius horum.
Est palatinus dapifer, Dux portitor ensis.
Marchio prepositus camere, pincerna Bohemus.
Hi statuunt dominum cunctis per secula summum.
¶ Hic ergo sic electus tunc Cesar & Rex romanorum est appellatus, demum vero Imperator & Augustus (si eum Roma. Pontifex confirmat & coronat) habetur.
¶ Unde notandum est quod Romanus Imperator tribus coronis debet coronari.
¶ Prima videlicet corona ferrea debet coronari per Archiepiscopum Colonien. in ciuitate que dicitur Aquis Coloniensis diocesis. Et ista corona significat potentiam, & fortitudinē.
¶ Secunda corona qua debet coronari est argentea que significat claram, & mundam in eo iustitiam. Et de ista coronat̄ per Archiepiscopum Mediolanen. in ecclesia Modoecien. mediolanensis diocesis.
¶ Tertia corona est de auro purissimo quod omnium metallorum preciosissimum, & significat maioritatem & eius excellentiā super mortales in tuitione reipublice.
¶ Et ista corona debet coronari per summum pontificem in ecclesia sancti Petri. Et sic hoc modo confirmatur, & Imperatoris nomen acquiritur.
¶ De regibus enim Christianis pauca dicendum est.
Horum enim quidam coronandi, & quidam non. Illi autē qui sunt coronandi prius sunt inungendi, & habent priuilegium ab antiquo.
Rex hierosolymita. coronatur & inungitur.
Rex francorum coronatur & inungitur.
Rex anglie coronatur & inungitur.
Omnes autem alij nec coronantur nec inunguntur.
Rex castelle.

Rex legionis.
Rex portugallie.
Rex aragonum.
Rex granatbe. .·. .·.
Rex nauarre.
Rex maioricarum.
Rex dacie. .·.
Rex noruegie.
Rex suessie.
Rex hybernie. .·. .·.
Rex scotie.
Rex polonie.
Rex hungarie. .·.
Rex bohemie.
Rex armenie. .·. .·.

¶ Nomina regnorũ Paganoꝝ aliqualr̃ nobis nota hec sunt.

Regnum romeyorum.
Regnum hungarorum.
Regnum cirane. .·. .·.
Regnum dalmacie.
Regnum cerme.
Regnum lodomerie. .·.
Regnum comame.
Regnum hierosolymitanum. .·. .·.
Regnum armenie.
Multa alia ꝛ pene innumera restant, quorum apud Christianos fere nulla est notitia.

FINIS

Tractatus aureus de Priuilegijs ꝛ Immunitatibus clericorum excellentissimi do. Bonicõtij Andree, filij venerabilis memorie do. Joannis Andree.

¶ Prefatio.

Quia propter transgressioné ꝛ violétiã priuilegioꝝ ꝛ imunitaté per canones clericis ꝯcessaꝝ nõnulli ꝛ potissime iurisdictioni seculari presidentes, ac ẽt pedagioꝝ ꝛ guidagioꝝ exactionibus insistétes, ꝛ impositionibus, collectis, seu tallijs aggrauantes easdé canonicas sñias siue penas ipso iure incurrere dignoscũt, qꝺ in graue animaꝝ suaꝝ noscit̃ periculũ redũdare. Ea pp cupiés ego Bonicõtius natus viri venerabilis. d. Joã. andree decretoꝝ doctoris Bononie ciuis vt p huius cõpédiosi tractatus lectioné de his certiorati effecti ab hmõi animabus abstineãt pericula plurima parẽtibus breuem circa hmõi materie cõpilationé scripturã formar̃ ꝯcepi. ¶ In qua hũc ordiné seruabo, qꝛ primo distinguã duos ordines clericorũ. Circa primũ ipsoꝝ ponens eoꝝ priuilegia ꝛ casus in quibus priuilegia perdũt. Circa ꝭm vero tractabo, de tribus priuilegijs clericoꝝ pncipalibus, de ipsis tria membra faciés in ipsoruz quolibet priuilegij ponẽdo qualitaté, ꝛ penã trãsgressorũ, ꝛ casus in quibus perdit̃ priuilegiũ. Demũ declarando recitabo mẽté. c. si iudex laicus, de senten. excõ. li. vj. Circa quã qõnez submittã, ꝛ sic ero expeditus omittés breuitatis cã modũ ꝛ formam distinguendi ꝛ subdistinguendi tale decretum assumens ex solutione vltime mercurialis questionis quam ipse dominus pater ponit in sua nouella super data sexti libri.

SVMMARIVM

1 Clericorum duo sunt ordines.
Clerici coniugati duplici gaudent priuilegio, ꝛ que sunt.
2 Pena violantium priuilegia clericorum coniugatorum.
Clerici coniugati quibus casibus gaudeant suis priuilegijs.
3 Degradandus quibus casibus sit clericus.

¶ Primus ordo clericorum.



Ad primuz veniés est sciédũ † qꝺ clericoꝝ alij sunt cõiugati alij nõ ꝯiugati sz diuino obsequio tm̃ intédétes. de ꝯiugatis igit̃, ꝛ ipsoꝝ puilegijs. j. videamꝰ. vbi sciédũ est qꝺ clericus ꝯiugatꝰ q cũ vnica tm̃ ꝛ virgine ꝯxerit, ꝛ tonsuram ꝛ habitũ deferat clericales duplici tm̃ gaudet priuilegio imunitatis ꝑsone, vt in ipsuz manus temerarias vel violétas inijciés ipso facto sñiam excõicationis incurrat. de quo. xvij. q. iiij. c. si qs suadente diabolo, ꝛ de hoc priuilegio. j̃. §. proximo. ¶ Ité gaudet priuilegio fori, vt scilicet non possit corã iudice seculari ꝯueniri, vel ꝑ ipsuz distringi, vel ab ipso iudicari, vel puniri nisi fictus. ꝛ qñ posset clericus non ꝯiugatus tonsurã ꝛ habitũ deferés clericales de quo dicam. j̃. §. iij. aũt in princi. Quo vero ad oĩa alia preter predicta duo nullo gaudet priuilegio. Sed est quo ad alia subiectus cohertioni iudicis se-
2 cularis. Et patẽt predicta i. c. vnico de cle. ꝯiu. li. vj. ¶ † Pena vero violãtiũ premissa duo priuilegia in personas taliuz clericoꝝ ꝯiugatoꝝ eadẽ est que est in violãtiũ ꝑsonas clericoꝝ nõ ꝯiugatoꝝ gaudẽtiũ priuilegio de quo in prealleg. c. vnico. §. in certis. ꝛ ibi videre potes saluis casibus in ipso exceptis vnde hic nõ insisto circa ipsos. premissis aũt duobus priuilegijs tales clerici ꝯiugati ipso iure sunt priuati in sex casibus ꝛ ipsorum quolibet ꝛ ipso facto cohertioni subiacẽt iudicis secularis.
¶ Primus est si habitũ ꝛ tonsurã nõ deferãt clericales, vt in c. j. allega. de cleri. coniuga. libro sexto.
¶ Secũdus est si sint bigami. vt de biga. c. vnico. li. vj. de his notat̃ de cleri. nõ residẽ. c. vlt. ꝛ de biga. c. alteratione. lib. vj.
¶ Tertius si tonsurã ẽt ꝛ vestes clericales deferétes officium carnificum ꝛ macellariorum, vel tabernariozuz exercentes moniti terminum profixum non desisterint, vt in clementina prima de vita ꝛ honestate clericorum in clemen.
¶ Quartus si monitus intra annũ non desistit ioculatoruz, vel buffonum, artem exercere.
¶ Quintus quando nulla monitione premissa exercet illã artẽ per annum, ꝛ ista duo vltima patent de vita ꝛ honestate clericorum, capitulo vnico libro sexto.
¶ Sextus ante degradatus siue exutus ordine ꝛ ꝑuilegio clericali relinquitur seculari iudici puniendus, de verborum signi-
3 ficatione capitulo nouimus. † Et aliqui casus in quibus est aliquis degradandus notantur in capitulo ad abolendam. extra de here. in glo. Et de his quatuor vltimis dicam. j̃. in. §. tertium autem. ver. est autem sciendum, ꝛ ibi videre potes.

SVMMARIVM

1 Clericorum non coniugatorum priuilegia. 4. 6.
2 Casus quibus inijcientes manus in clericuz nõ incurrũt penã.
3 Pedagia exigentes in clericos qua puniantur pena.
5 Clerici non coniugati quibus casibus perdant eorum priuilegia. numero. 7. 9. 10.
8 Absolutio inferentium personalem iniuriã clericis qualis sit.
Excessus enormis quando dicendus.
11 Intellectus decretalis contingit de sen. excom.
Admonitio clerici vt ludicra deserat ꝛ mediocria crimina, quibus casibus competat.
12 Clericus non coniugatus multipliciter perdit priuilegia sua.
13 Intellectus. c. si iudex. de sen. excom. lib. vj.
14 Clericatus probatio quid requirat.

¶ Secundus ordo clericorum.

1 §. Nunc autem. de non coniugatis tractemus. † Circa quos est sciendum qꝺ hmõi clerici triplici gaudent priuilegio nisi ex ipsorũ culpa ipsi casu aliquo se reddant indignos, vt. j̃. dicam. De quibus quorũqz singulis videamus. ¶ Item de penis violantium ipsa priuilegia. Et demum de casibus in quibus ipsi clerici talibus priuilegijs vel ipsoꝝ aliquo sunt priuati. ¶ Primum priuilegiuz ꝯsistit circa imunitatem persone, ꝛ hoc tria capitula continet. ¶ Primum qꝺ in talé clericum etiam volentem temerarias, vel violentas manus inijciens per se vel per aliũ ipso facto sententiam excõmunicationis incurrit. De quo. xvij. q. iiij. c. si qs suadente.

suadente. Ideo autem dixi etiam violentem propter casuz de cretalis contingit de senten. excom. extra vnde etiã sine manuũ iniectione detinens, vel intrudens clericum inuituz in custodia publica, vel priuata, vel vinculis hmõi sniam incurrit vt eo. ti. c. nuper. hoc tñ verũ est preterq̃ in decretali vbi maius. §. preterea. de elec. lib. vj. et in casu decretalis ex rescripto. de iurein ran. cum determinatione tñ quã ibi posuit dñs meus et pater
2 meus super prima glo. † Sunt tñ casus in quibus taliter manus iniiciẽs, seu iniiciẽtes in talem clericum ẽt renitẽtẽ hmõi priuilegij penã non incurrunt. ¶ Primus est si prelatus ecclesiasticus ipsius clerici ipsum capit, vel per alium capi facit pp excessum ab eo cõmissum etiaz faciat eum carceri mancipari. Nam eo casu neq̃ faciens neq̃ mandans excõmunicationem incurrunt, duz tñ ex proposito nõ excedat̃ vltra q̃ ipsius rebellio requirit, vt de senten. excõ. c. vt fame. et eo. tit. c. si clericos. lib. vj. ¶ Secũdus casus si officium in ecclesia habens manus iniiciat moderate tñ inter turbantes diuinũ officiũ vt eo. tit. c. veniens. ¶ Tertius si magister in scholarẽ clericuz disciplinę causa manus iniiciat cũ moderata tamen correctione. ¶ Quartus casus si dñs i familiarẽ. ¶ Quintus si propinquus in propinquum clericum inferioris tñ gradus correctionis cã manus apponat moderate tamẽ. Et premissi casus patent in. c. cuz voluntate. eo. tit. ¶ Sextus si talẽ clericum turpiter inuentũ cuz matre, filia, sorore, vel vxore quis percutiat, vel ledat eo. tit. c. si vere. §. nec ille. ¶ Septimus si ipsum percutiens pbabiliter ignorabat eũ esse clericuz vt in. d. c. si vere. ¶ Octauus si ioco euz percuteret, vt eo. tit. c. j. de sen. excõ. extra. ¶ Nonus si repellendo vim in ipsuz manus iniiciat dũmodo id faciat cũ moderamine inculpate tutele vt in preallег. c. si vere. et eo. tit. c. ex tenore, et ibi nota. de homici. c. significasti scdo. Et hi casus notant̃ in pdicto. c. cũ voluntate. i gl. ij. ¶ Decimus si amens, vel infans, vel dormiens, talẽ clericũ percusserit, vt in cle. furiosus de homici. in cle. ¶ In premissis aũt casibus exceptis regula et ipsorum quolibet si quis in clericũ gaudentẽ hmõi canonis priuilegio manus iniiciat violentas nõ incurrit sententiã excõica.

3 **Casus autem sunt sex** in quibus talis clericus perdit priuilegiũ et ex toto est exutus priuilegio adeo q̃ talis clericus etiam vltra casus decem premissos in ipsum temerarias vel violentas manus iniiciens hmõi nõ incurrit sniam excõicationis, submittam infra. §. tertiuz autem. ver. est aũt sciendum. ¶ Secũdum capitulum huius priuilegij est qd a tali clerico pro eius persona pedagia, vel guidagia aliqua non exigantur vt de censi. c. q̃q̃. libro. vj. Exigentes autẽ hanc penam incurrunt qz si ue exigant per se siue per alium siue suo nomine siue alieno. Si persona fuerit singularis ipso facto incurrit sententiam excommunicationis. Si vero fuerit collegiũ, vel vniuersalitatis, ciuitatis, castri, vel ville, vel alterius loci ipse locus ipso facto subiacet ecclesiastico interdicto vt in predicto. c. q̃q̃. qd est innouatum et approbatũ per cle. j. de immu. eccle. quequidez sententia relaxari nõ debet donec exacta plenarie restituant, et de transgressione satisfecerint cõpetenter. Et tenentur locorũ ordinarij postq̃ sciuerint aliquos tales incurrisse sentẽtias ipsos denuntiare, vel facere denuntiari, vt in clementi. presenti de censi. Casus autez in quibus talis clericus perdit tale priuilegium adeo q̃ cõ probihibitionem premissaz aliquid exigentes premissas penas non incurrunt. j. submittam in. §. tertiũ autẽ. ¶ Tertium hmõi priuilegij capituluz est qd quibuscũq̃ personalibus oneribus. puta tallijs, collectis et impositionibus non grauantur. Transgressores autez, et ipsorum in hoc fautores si cõmoniti ab hmõi grauaminibus non desisterint ipso facto incurrũt excõmunicationis sententiã, vt de immunita. ecclesia. c. non minus. eo. tit. c. aduersus. et eo. tit. c. ij. lib. vj. et eo. tit. per quam reuocata est decretalis cleri. eo. tit. li. vj. per quam decretalez arctius contra tales fuerat prouisum. ¶ Casus autem quibus talis clericus hoc priuilegiũ perdit adeo quod aliter eum grauantes penam superius descriptam non incurrunt. j. submittaz §. tertium autem. ver. ex premissis. ¶ Quid autem sit iuris inter talem leuatorem pedagij et clericum de clericatu si questio oriatur. vide notata in. c. presenti. de censi. in cle. in glo. vj. ibi non negotiandi causa vbi defertur iuramento clerici si personarum qualitas non dissuadeat, vel nisi de contrario fides haberetur in promptu. ¶ † Secundum priuilegium clericorum consi-
4 stit circa immunitatem rerum ecclesiasticarum vt ipsi clerici in ipsis tallijs, collectis, vel exactionibus aliquibus non grauentur. nec ab ipsis ipsorum prouentuuz pars aliqua subtrahatur, vel onera, per quoscũq̃ dominos communitatis, vel officiales quomodolibet imponentur, vt de immunita. eccle. c. non minus. et c. aduersus. eo. tit. c. fi. lib. vj. ¶ Et etiam priuilegium propriarum rerum ipsorum clericorũ vsibus proprijs deputatarum non mercimonij causa acquisitarum, vel delatarum, scilicet qd in eis non debent vexari ab aliquibus pedagiorum, vel guidagiorũ exactionibus, vel tributis vt in iuribus supra allegatis. et eo. titu. c. j. lib. vj. pena aũt exigẽtium pedagia vel guidagia ab huiusmodi clericis pro rebus ecclesiarũ, vel eorum ẽt proprijs nõ acqsitis, vel delatis negotiationibus, vel mercimonij cã eadem est cum illa de qua dictum est. s. proximo versi. ij. capitu. ¶ An autem talis clericus gaudeat hoc priuilegio immunitatis in bonis ad ipsum ex parentum successione, vel alio modo puenientibus, vel in bonis sibi et fratribus cõmunibus, vel eidez a fratribus datis. ¶ Vide in clemen. presenti. de cleri. coniuga. ver. ad huius. et versi. seq. ¶ Quid autẽ iuris sit si inter clericum, et volentem leuare pedagium pro ipsis rebus oriatur qd de clericatu, vel an res negotiationis causa deferentur, vide in predicta clemẽ. presenti. in glo. vj. allega. vbi dicit quod iuramentum deferentium, vel suorum nuntiorum videtur cõmittendum. Idem Pau. et Stepha. si personarum qualitas contrarium non dissuadeat, vel nisi de contrario fides haberetur in promptu quo ad personam vt illa non det pedagia videtur sufficere si stet in habitu vel tonsura clericali. c. si iudex laicus. de senten. excom. libro. vj.

5 **Sunt aũt** quidam casus in quibus † talis clericus pdit hoc priuilegiũ in oibus rebus suis licet alias imunitates fori et persone retineat. Primus qñ habitum et tonsuram deferens clericales publice et personaliter exercet officium carnificum, macellariorum, vel tabernariorũ, et tertio et nominatim monitus non desistit tale officium exercere, vel si desistit tñ postea illud reassumit, vt in clemẽ. vnica. de vita et honestate clerico. in cle. Itẽ secundo perdit quandoq̃ quo ad bona quedã tñ scilicet acquisita, vel delata negotiationis causa quando scilicet talis negotiatio clericis prohibetur quod põt colligi per canones. lxxxviij. dist. fornicari. xj. dist. c. presbyterorũ. et c. clericus victum. et c. seq. xiiij. q. c. clerici. de vita et honesta. clerico. c. penul. et vlti. et hoc verum ante admonitionem a suo prelato factam vt ab hmõi illicita negociatione clericus desistat. Nam si post talem admonitionem non desistat non soluz in acquisitis, vel delatis negociationis causa perdit hoc priuilegium sed etiam in deputatis vsibus proprijs ipsorum clericorum, vt de vita et honesta. clerico. c. fi. ibi tamen tenet dñs et pater meus q̃ ipso clerico ab hmõi negociatione illicita desistẽte reassumit priuilegium quo ad deputata proprijs vsibus vt in nouella super ipsa decretali videre potes. Casus autem in quibus talis clericus perdit priuilegium clericale videre poteris.
6 §. proxi. versi. est aũt sciendũ. † Tertium aũt priuilegium consistit circa imunitatem fori videlicet, vt alias clericus nõ coniugatus siue in sacris, siue in minoribus, tantum constitutus sic ẽt solũmodo tonsuram habens clericalem incedens in habitu clericali et tonsuram etiam volens coram seculari iudice cõueniri vel trahi non possit vel ab ipso iudicari distingui siue criminaliter, siue ciuiliter agat̃, vt. xj. q. j. c. ij. et seq. et de foro cõpe. c. j. et ij. si quis contra clericum ideo autem dixi. s. etiam volens qz tali priuilegio per actum priuatorum renuntiari non potest vt. xj. q. iij. c. inolita. et c. placuit. et de foro compe. si diligenti. qd aũt dixi ipsum non posse distingui siue iudicari per iudicem secularẽ, verum intelligas vbi ipse ciuilẽ habitum, et tonsuram deferens delinquens a suo prelato punitur, seruata forma. c. cum ab homine. de iudi. esset incorrigibilis. Nam tunc per secularẽ iudicẽ posset distringi, et puniri et hoc vex ad reqsitionẽ iudicis ecclesia. Sed absq̃ ipsius requisitione vel euocatione iudex secularis nullã in talẽ clericũ quãtũcũq̃ sit incorrigibilis iurisdictionẽ hẽret, vel correctionẽ vt patet i. d. c. cũ nõ ab hoie, et ibi scripsit dñs et pr̃ meus sup verbo, cõprimẽdis, qñ loquit̃ in clerico deferente habitum, et tonsuraz, de quo premisi. Sed si dimisso habitu, et tonsura immisceret se seuis non esset dubiuz qd statim perdet priuilegium per. c. cum non ab homine. et de senten. excom. c. perpendimus. vt. j. dicam. nec erit hoc casu necessaria degradatio actualis, vt in illa decretali cum non ab homine. de iudi. pena autem secularium iudicum violantium huiusmodi priuilegium hec est, qz siue ciuiliter, siue criminaliter contra talem agatur ipso iure confessio coram ipso facta per talem clericum etiam si fuerit sententia contra ipsum lata non tenet aliqua a non suo iudice lata. ij. q. j. in primis. versi. de persona.

de consue. c. ad audientiam. de iudi. at si clerici. de foro compe. si diligenti. C. si a non compe. iud. l. vlti. Itē q2 si sciens talez esse clericū ipsum personaliter per se, vel per aliū distrinxerit, vel captiuū tenuerit, vel manus iniecerit in eum violentas, vel eum punierit tanq̄ violator imunitatis. de quo. s. §. nunc autē in princi. ipso facto sententiam excōicationis incurrit per canonē si quis suadēte. xvij. q. iiij. salua determinatione. c. si iudex. de sen. excom. libro. vj. de qua. j. submittam.

7 Sed quia principaliter † pter hoc vl timū priuilegiū & eius materiā hāc scripturā cōposui idcirco circa hoc instabo. ¶ Et primo enumerabo tres casus in qbus clericus talis ipso iure etiam nulla premissa monitione priuatus est quocūq; triuz premissoꝝ priuilegiorum, scilicet imunitatis persone reruz & fori vel ipsorum quodlibet, vt per hoc appareat qn in his oibus vel ipsorum quodlibet subiaceat cohertioni iudicis secularis. ¶ Secundo enumerabo tres alios casus in quibus est necessaria monitio. j. ver. not. ergo. ¶ Tertio prosequar determinationem decretalis si iudex. j. ver. verum. ¶ Quarto dubium circa illam emergens decidam. j. ver. queri aūt posset. ¶ Est aūt sciēdum tres esse casus in quibus ipso facto etiam nulla monitione premissa talis clericus ex toto pdit puilegiū clericale. ¶ Primus casus est qn clericus degradatus actualiter relinquitur iudicio seculari iudicis puniendus vt de ver. signi. c. nouimus. & ibi notantur casus in quibus degradatio talis est facienda. & de here. c. ad abolendam. in glo. tribus aūt. Formam autem tam verbalis q̄ actualis degradationis videre potes in. c. degradatio. de penis. libro. vj. ¶ Secundus casus si talis clericus habitum, & tonsuram ēt deferens clericales per annū exercet artē goliardi vel ioculatoris. vt in. c. vnico. de vita & honesta. cleri. lib. vj. ¶ Tertius casus est qn talis clericus habitu & tonsura dimissis & assumpto laicali habitu seuis & enormibus publice vel notorie se immiscet sed in hoc casu vltimo est distinguendū inter crimina enormia, mediocria, & leuia.

8 † Cui distinctioni bene cōuenit distinctio quā facit dominus & pater meus cum querit de absolutione inferentium personalem iniuriam clericis super capi. peruenit. de sen. excom. vt sic dicamus q2 in primo casu qn sc3 habitu & tonsura dimissis & assumpto habitu laicali immiscet enormibus, vel seuis criminibus, siue crudelitatibus. & dicitur excessus enormis cum sine scandalo tolerari nō pot, vt de sen. excom. cum illorum. ver. nos tamen. tunc ipso facto perdet priuilegium sine aliqua monitione, & hoc in casu intelligat decretalis ex parte. de priuileg. que loquit̄ in iudice, & que ibi nota. vbi etiam dicit dominus & pater meus ipsaz decretalē loqui de tollerantia approbationis & eodem modo intelliguntur dicte decretales de senten. excom. per. c. perpēdimus. & c. cuz nō ab hoie vbi tex. qd qdā sacerdos pro eo quod filiū regis falso noiare presumpserit & armis acceptis seditionē fecit & guerram, a comite iussus est fustigari, quo postea eius mādato traditus est patibulo expirauit, & j. fraternitati tue diximus respondēdū quod si memoratus sacerdos tali mō excessit & arma ferens nō propulsando sed inferendo iniuriā fuit occisus nō videtur nobis, quod interfectores eius propter hoc ad obtinendam absolutionē ad sedē adire cogant̄, & c. cū nō ab hoie. vbi text. occisores clericoꝝ aut presbyteroꝝ qui ɔtempto habitu clericali tyrannidi & enormitati se inuerecūde immiscēt in odium clericalis excessus ēt timorē atq; correctionē similium canonice late sentētie minime cohercent̄. Text. istorū capituloꝝ. c. perpendimus. & c. cū nō ab homine, nō sunt de hoc libro, sed sunt additiones vbi glo. j. approbans hāc distinctionē, dicit sic intelligit̄ c. i. de apost. que & in iudice & i nō habēte iurisdictionē possunt intelligi. Et enormia siue crudelia in hoc casu intelligendo si ipse attemptādo se immisceat hostiliaribus aggressuris, incēdijs, occisionibus, mutilatiōibus, vel grauibus & enormibus percussionibus, etiam propter membri detruncationem vel si graues & piculosas iferat plagas ex qbus magna sequatur effusio sanguinis, vel ossiū fractio, vel mēbri debilitatio & potissime si ista talia in episcopū vel abbatē, vel alias in suū prelatū cōmittat, de senten. excom. cum illorum. ver. nos tū, maxime si talia perpetraret, vt assasinus, vel pretio cōductus, vel pacto vt de homi. c. i. & eo. tit. c. pro humani. lib. vj.

9 ¶ † Itē si sacrilegium cōmittat ecclesias cum fractione spoliādo, vel violādo, vel incendēdo, vel crimē lese maiestatis, vel patrie pditione, vel crimen falsum, siue instrumētū ɔficiendo, vel falsificādo sigillū authenticū, siue falsam fabricādo monetā, siue falsum testimoniū perhibēdo coram iudice seculari, & maxime in causa criminali, vbi pena criminalis debeatur vt de crimi. fal. c. i. vel si latro famosus qui sine peccato occiditur. xxiij. qō. v. cum homo. C. qū lic. si. iudi. vendi. l. vna vel si sit depopulator agrorum, ad quod facit. c. inter alia. de immu. eccle. Et si raptum viri vel mulieris & maxime virginis cōmittat & potissime vt ipsis abutat̄, vel si taliuz fuerit oppressor, vel fuerit publicus, & famosus sodomita, vel publicus leno. Inde predictis enim casibus, & alijs similibus cōmittitur enorme delictum siue crimen, & talis clericus pdit ipso iure priuilegium clericale, vt. s. ad qd facit. ij. q. i. in primis. & c. multi. & qd ibi notatur in glo. arg. nam vt dicit cano. xxiij. q. c. non auferamus. nemo dubitat grauius delictum esse q̄ grauius vindicet̄. ad idem in auc. vt fratrum filij. col. viij. in fi. vbi dicitur in equali delicto enim proximas imminere penas iustum putamus. Sed si hmōi clerici cōiungantur & ɔtra ipsos infamia laboret vt q2 consueuerint talia attentare enormia & diutius perseuerauerint & fuerint inueterati perdunt huiusmodi priuilegiū ipso facto etiam quo ad forū clericale, & hoc dico pp scripta patris mei in pdicto. c. ppēdimus, q2 vt ibi patet aliqui volunt dicere q talis captus debet ecclesiastico iudici restitui

10 qd non placet, & sic ostendo. ¶ † Si enim exercet per annū officium goliardi, vel buffonis per cuius exercitium iniuria nemini irrogatur perdit omnem priuilegium clericale vt. s. predixi in casu proximo, multofortius si perseueret & in his enormitatibus ex quibus magna iniuria irrogatur, vt si id qd minus videt̄ inesse inest ergo &c. vt de elec. c. cū in cūctis, hoc etiam placet Her. in predicto. c. perpēdimus. in. d. glo. ponēdo disiūctiuā, vel immiscēdo se. & ita pdunt tales clerici ipso facto priuilegiū clericale. Et hoc potissime si talis clericus sit in minoribus ordinibus cōstitutus. Indecens. n. est illis p ecclesiā subueniri p quos cōstat in ecclesia tm̄ scādalū generari. ne cleri. vel mo. c. sacerdotibus, & malicijs taliū est occurrendū, vt in predicto. c. ex parte tertio. de priuileg. & de rescri. sedes apo. ff. de rei vendi ca. l. in fundo. ¶ In secundo vero & in tertio casibus quādo scilicet dimisso habitu & tonsura, mediocria vel leuia cōmittit. tūc dico q non pdit ipso facto priuilegiuz, sed necessaria est prelati sui precedens trina monitio vel vna perēptoria pro oibus his dierū cōpetētia interualla, vt de senten. excom. c. ɔstitutionez. lib. vj. in fi. vt moneant vt ipsi habitū resumant, & a talibus desistant. Unde si talis clericus ante ipsam admonitionem predictam deposito habitu cōmitat adulterium, vel fornicationē, vel publice tenet concubinam, vel alium in sua possessione perturbet, vel leuiter percutiat, vel publicus sit lusor Azardi, vel aleaꝝ, vel publice ipsum ludū teneat, vel sit occultus latro, vel famosus, vel in causis sanguinis se immisceat, vel alias inhonestam vitā clerici ducat, vel indecentibus clerico negotiationibus se imisceat, q̄ & similia possent dici mediocria crimina, vel arma publice portet, vel per tabernas discurrat, vel publicus sit aleator, vel venationi, aut occupationi prohibite clericis intendat vel comam nutriat, vel administrationi laicorū se ingerat, de qua ne cleri. vel mona. c. fi. vel similia peragat que possunt minora crimina appellari, in quibus oibus est necessaria p̄lati sui monitio precedens ad hoc vt postea sit priuatus hoc priuilegio si non resipuerit perdit huiusmodi priuilegium clericale.

11 † Et in his casibus locū habet decretalis contingit. ij. de sententia excō. allegata, & omnia iura & glo. que videntur esse contrarie ad concordiam reducuntur. Nota ergo tres esse casus in quibus requiritur admonitio precedens. ¶ Primus est qn dimissa tonsura & habitu clericali licet non imisceat se enormibus, vel tyrānicis de quibus. s. assumit habitum laicalem si tūc tertio monitus per suū prelatum ipsum habitum dimissum non reassumit elapso monitionis tempore ante reassumptionem priuatus est priuilegio clericali, & multofortius si post ipsam admonitionē in tali habitu laicali arma deferat militaria, tales enim clerici qui tertio moniti non desinunt talia facere de priuilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent, vt in. c. in audientia. de senten. excom. vel comam nutriat, vel aliquod simile peragat, vel aliqua mediocria crimina committat de quibus supra dixi. & monitus habitum non reassumat, & ab hmōi nō desistat & sic intelligit̄ decretalis cōtingit. de sentē. excō. & Her. hāc distinctionez approbat in. c. ad audientiam. de sen. excom. ¶ Scōs casus est si clericus artez ioculationis, vel goliardi, siue buffonis exerceat, minori spatio annuali si itra ipm tps tertio anno prefato monitus ante transactuz hmōi monitionis tps a talibus non desistit ipso facto perdit omne priuilegiū clericale vt in. c. j. de vita & honesta. cleri. lib. vj. & ibi per Archi. & etiā hoc intelligendum de priuilegio canonis si quis suadente q̄q̄

talis

talis clericus sit in sacris pro quo facit tex. ipsius decretalis dum dicit omni privilegio ad idem de maiori. ⁊ obe. c. solite. in fi. licet Jo. mon. dicat ꝯtrarium in illa decre. alleg. lib. vj. ¶ Tertius casus est qñ talis clericus incedens vt laicus publice ⁊ notorie ⁊ specialiter exercēs officium carnificum sive macellariorum, aut tabernariorum, tertio ⁊ nominatim monitus ab officio huiōi non desistat intra terminū assignatū, vel illud officiū postea reassumpsit qñcūq ⁊ q̄diu illi officio insisterit omni privilegio clericali caret in clemen. vnica. de vita ⁊ honestate clericorum ⁊ in cle. In premissis ergo sex casibus ipso iure perdit privilegiū clericale in omnibus scilicet quo ad immunitatē persone rerum ⁊ fori de quibus vide. s. in quolibet predictorū sex casuum ꝯ talē clericum aliquid attentans non incurrit penas prescriptas vel earum aliquas, vt. s. patuit.

22 Expressis igitur his nota † ꝙ qñq clericus nō coniugatus perdit privilegiū quo ad quedā ex bonis suis tm̄ puta in delatis negotiationis causa, sed non quo ad propria non delata negotiationis cā. Interdum perdit nō solum in delatis mercimonij causa, sed ēt in deputatis proprijs vsibus, ⁊ predicta colligere potes ex. §. ij. supra ver. est aūt sciēdū. Quandoq perdit privilegium non solum rerū sed ēt fori ⁊ persone ⁊ sic privatur omni privilegio clericali, qđ colligas ex. §. iij. Si aūt dissensio oriatur inter iudicē ecclesiasticum asserentē talē clericū non perdidisse privilegium ⁊ iudicem secularē asserētē eum perdidisse quis de hoc cognoscere debeat dicā. j. versi. in. ij. ¶ Verum quia sepe est dare ꝙ secularē iurisdictionē habētes pp maleficia capiūt ⁊ captivos detinent clericos nō exutos privilegio clericali qui petūt se ad suū forū ecclesiasticū remitti. vel ab ecclesiastico iudice repetū tur sup quo emanat provisio decretalis si iudex. de sentē. excō.

23 lib. vj. Idcirco ad ipsius evidentiā est sciendū ꝙ † ipsa decretalis simul de imunitate persone ⁊ fori tractans ponit quid iuris qñ iudex secularis habet malefactorem captivum qui asserit se clericum ⁊ petit ad suum iudicem ecclesiasticū remitti, vel ipsum iudex ecclesiasticus repetit. Ex quo talis colligitur distinctio, aut querit̄ de remissione qñ sit fienda, aut de cognitione tituli ⁊ ordinis clericalis ad quē spectat ipa cognitio. ¶ In hoc scđo casu determinat dicta decretalis nulla habita distinctiōe ꝙ cognito an talis sit clericus vel non semp ad ecclesiasticum iudicē ptinet tanq̄ de re spūali ad quā tm̄ faciendā dꝫ vocare illum secularem iudicē vel aliū cuius interest. Et eadē rōne pu to idem iuris si iudex secularis ꝯfitens illum fore esse clericum asserat tm̄ illū non debere gaudere privilegio clericali forte propter alterum illorum sex casuū quos premisi. ¶ In primo vero casu qñ scꝫ de remissione faciēda querit̄ distigue an sit notoriū qđ talis detētus est clericus qui privilegio debeat gaudere clericali vel saltem fama est eum esse talem, vel estimatione cōi pro tali habeat̄, aut alterum istorum non ꝯcurrit. In primo casu dicit ante aliquam cognitionem de clericatu vel clericali titulo ipsum statim esse remittendū, ⁊ hoc intelligo sive in clericali sive in laicali habitu fuerit deprehensus alias iudex secularis incurrit penas de quibus. s. in. §. nunc autē. in prin. ⁊. §. tertium autem. ver. pena. Et dicit idem in eo qui ante deprehensionem se gerens pro clerico, ⁊ in clericali habitu fuit deprehensus, quod aūt. s. dictū est ipsum statim remittendū intelligas nō precipiti tm̄ festinatione nec moratoria ꝯctione vt etiam ibi scripsit dñs pater meus super verbo statim. In secundo casu quod non habebatur cōiter pro clerico, sed pro laico ⁊ ipse pro laico se publice gerebat hoc casu dicit ꝙ lꝫ deprehēsiōis tempore in clericali habitu fuerit repertus non fiet remissio donec fidem de clericali titulo fecerit coram iudice tm̄ ecclesiastico, vt. s. omnis tamen processus secularis iudicis interim contra ipsum cōquiescet pendente ipsa monitione de clericatu.

24 Queri autē posset † an ad ꝓbationē clericatus sufficiat ꝓducere etiā papalē literā in qua quis clericus ⁊ canonicus nominet̄. Circa ea ꝙ est sciendū ꝙ do. Guili. de predala Bononi. hanc qōnē disputauit quam qōnem posuit dñs pater meus sub regula non lꝫ actori. de reg. in. li. vi. vbi reprobat solutionem ipsius Guili. qui distinguebat inter agentem ⁊ excipientem dicens ꝙ si quis ageret vendicando beneficium vel ius aliquod, qđ clerico tm̄ competebat non sufficeret talis litera ad clericatū probandū. Si vero excipiebat de clericatu ad forū declinādū vel se defendendū tūc sufficeret, dñs pater meus improbās istud ħm dictū Gui. excusabilē reddit. si vero allegauit decretalē si iudex. de sen. excō. lib. vi. qꝛ eā non vidit dicit per ipsam decretalem ꝙ quatuor casus quoꝝ tres indubitatos dicit per ipsam decretalem. Primus est qñ fama est captivū eē clericū. Scđs qñ cōiter pro clerico hr̄. Tertius qñ deprehendit̄ in habitu clericali is q prius non habebat̄ pro clerico, qꝛ cū in quolibet predictorum casuū sine tituli ꝓbatione sit remittendus, multofortius si ipsoꝝ triū aliquo ꝯcurrēte vltra id talē exhibeat literā ꝑ qđ dicit dubiū solū in ꝓximo casu remanere, scꝫ qñ prius habebat̄ ꝓ laico q deprehēsus fuit in habitu clericali vel laicali, nō curo. Ex hoc qrto casu dicit Guil. nō ꝓcedere cū per ipsaꝫ decretalē si iudex laicus, hoc casu debeat d̄ titulo clericali fidē facere, dicit ꝙ talis litera nō sufficit, ⁊ hoc inducit presumptio ꝯ ipm̄ surgens ex relatiōe habitus laicalis precedētis, ⁊ hec dicit hic habere locū ēt si ad suā defensionē talē literā ꝓducat, ⁊ ꝙ talis litera ēt nedū executoria, vel ad lites ipetrāda, sꝫ ēt nec bñficialis in qua ipse clericus nominet̄ sufficiat dicit probare ꝑ decretalē ex literis de trāsa. Nā si litere ad beneficiū impetrate sint surreptitie eo non existēte clerico satis pꝫ ꝙ clericatus per tales literas non ꝓbat̄, cū talis litera possit de facto per non clericum impetrari. Curiosus de hoc videre posset per eū in nouella super regula non lꝫ actori. de reg. iu. lib. vj.

FINIS

Tractatus de officio ⁊ potestate capituli sede vacante, Reverendi patris domini Joannis francisci de Pavinis, Juris vtriusq, ac sacre theologie doctoris, ac sacri palatij Apostolici auditoris dignissimi.

SVMMARIVM

1 Librorum edendorum pluralitas an reprobet̄ vel approbet̄. 2.
3 Eterna retributio solum expectanda.
Vir in multis expertus multa cogitat.
4 Veritas crebro ⁊ assiduo vsu exagiata luce clarius splēdescit.
5 Partitio quid conferat.
Principalis divisio debet esse biembris.

¶ Prologus.



Nuper cogitanti mihi ⁊ animo revoluēti quid sensērit sapiens in verbis illis. Faciēdi plures libros nullus est finis atq̄ q̄ varie sup multitudie libroꝝ senserit reliq sapiētes, ꝑcipue Seneca in epistola ad Lucil. ij. ⁊ Old. ꝯsi. lxxxvij. qđ incipit. an expediat. ⁊ Guil. in fi. Spec. ⁊ Joā. an. vt de nostris tm̄ loquar. cuꝫ ꝑpea

1 † libroꝝ edēdoꝝ pluralitas neq reprobari neq approbari apte videat̄, hesitantiq opus aliqđ nouū posteritati vtile cōponere. Ecce se gratis obtulit libellus quē alias de mortali tēperantia iādudū ꝯscripsi in cuius pte nouissima legi. Quid in studio sitatis virtutē tēperātie modestieq subiectā. Quidue i curiositatis vitiū illi ꝯincidat oppositū. Ex qua cognitione facile iudico veritatē snie sapiētis agnosci posse. Multitudo nāq librorū ad oculoꝝ ꝯcupiscentiā, incuriositatis vitiū noxā eē sacri doctores fatent̄, qñ scꝫ ad voluptatē que solū pulchra, suauia, canora auribus, prudētia, adulatoria, sapida, leuiaq sectat̄, sive tentādi grā his ꝯria nō ad subeūdā molestiā, sed experiēdi noscēdiq vanā libidinē, sive ad ꝯsiderāda vitia ꝓximoꝝ despiciēdūq atq detrahēdū, aut alias inutiliter qđ nō expedit ingrendā. Cū tūc cognitio sensitiua circa quā studiositas curiositasq versant̄ in aliqđ vtile nō ordinet̄, ꝯnimo ab vtili auertit ꝯsideratione ⁊ ordinat ad noxam. librorum vero multitudo ad † neces

2 sitatē ⁊ intelligende veritatis studiū in virtutis studiositatis ꝑfectū prodesse laudabiliter asseuerāt. Nō tm̄ vt exinde supbiāt quasi in celo sibi nōnulli habitare videant̄, non ēt ad mēdaciū, vel iniquitatē, neq qđ a studio quispiā sibi ex necessitate incūbenti proinde retrahat̄, neq vt ad superstitionem, sed ad veritatis omnimode cognitionem debitūq finem referāt. Non ēt supra proprij igenij facultatē. Recte igit̄ oēs arbitror in multi

tudine librorũ curiositatẽ dãnãtes, ꝛ studiositatẽ non ab re approbantes moraliter quoqꝫ ꝛ benefte sensisse ꝛ qḋ verũ est docuisse. Qua propter ego Joã. frãcis. pauinus inter diuini, ꝛ humani iureconsultos minimus q nõ tpale mũdanũqꝫ meritũ aut humanũ fallacẽ ꝛ trãsitoriũ fauorẽ. Sed diuini cultus augmentũ, cõe bonũ ꝓximoꝝ vtilitatẽqꝫ ecclesiaꝝ ac salutẽ aiaꝝ q̃ro.
3 † Et eternã solũ retributionẽ expecto, tractatũ hũc ecclesie sancte dei donãdũ nouiter edere presumpsi, sola studiositatis virtute perfectũ, vt vacãtiũ dignitatũ vtilitati ac necessitati opportune magis ꝛ consulte succurratur. Uos aũt queso o legentes dicite cũ Hieronymo. vtinã oium tractatuũ haberez volumina vt tarditatem ingenij eruditionis diligẽtia cõpensarẽ, q ẽt scribit pariter multa in manu recipio vt a multis multa cognoscã; qꝛ in multis expertus multa cogitat, qui aũt nõ est exptus qd scit subaudi parũ aut verius nihil, turpe qdẽ erat ignorare iura magistralesqꝫ doctrinas q̃ ꝯtinuo p ora legẽtiũ ignota ꝯcinunť. nec vtiqꝫ diffido vt idẽ Hiero. ait sup esdrã, ꝙ ꝛ inuidi qḋ libenter
4 occulte legẽt hec ꝛ si ꝯ ea publice latrãt crebro † nãqꝫ ꝛ assiduo vsu exagitata veritas luce clarius splendescit. Uos ẽt precor o studiosi viri ꝛ benemeriti pias p vestra bonitate pces ad redẽptorẽ nostrũ sciẽtiaꝝ dñm suppliciter effundite q̃nqꝫ ꝓ me humili doctore gratis laborãte, ꝛ ꝓ terrenis celestia tm̃ affectãte, q̃dã quoqꝫ dogmata apulegij in fi. mercurialiũ p Jo. an. relata spernere nolite nequaq̃ ꝯtẽnẽda errores ptis operis huius paterno amore corrigite ꝙ sancte sedis apostolice vestreqꝫ emendationi vt ꝯuenit subijcio, ꝛ ꝓ ꝯsuetudine laudabili ꝓtestor me nihil aliud prorsus velle sentire q̃ꝫ sedes apostolica, ꝛ sancta mr̃ teneat ecclesia, ꝛ put Joachim Abbas in. c. ij. de summa trini. noscit̃ fuisse ꝓtestatus. Quoniã aũt vt not. in ꝓemio insti. §. igiť
5 partitio † animũ incitat, mẽtẽ preparat, ꝛ memoriã ꝯseruat, ꝛ facilius p partes ad cognitionem totius adducimur ẽm senecã in epistola. lxxxviij. in prin. q ẽt in epistola. lxiij. ad fi. dicit, magni artificis esse totũ cõprehendere sub exiguo. Et vt opus hoc melius valeat memorie cõmẽdari. arg. insti. de dona. §. ꝛ in summa ꝛ. ff. de dona. l. j. ꝛ qꝛ melius singula p diuisionẽ intelligunť, vt p hať. l. j. ff. de doli excep. cũ simi. Quia ẽt diuisio principalis dꝫ esse bimẽbris prout de die artificiali pꝫ in. l. ij. §. fi. ff. de ver. sign. cũ ꝯcor. Ideo tractatũ hunc in duas partes principaliter diuidendũ fore duxi, quaꝝ quelibet in. x. partes principaliter subalternať, premissis nõnullis ad euidẽtiaꝫ preludijs, iuxta. l. ij. ff. de orig. in. cũ insertione depẽdentiũ q̃ꝫ plurimaꝝ q̃onum, ꝛ ad operis perfectionẽ nõnulle annectunť extrauagantes, quarũ quedã nõ inutiliter sunt glossate p ꝫenze. ꝛ me nõnulla supplẽda nouissime superaddẽtẽ. ¶ Prima pars principalis cõtinet. x. q̃ones ẽt principales ꝛ magis dubias. ¶ Secũda vero pars principalis cõtinet alias. x. q̃ones principales ꝛ minus dubias. ¶ Quelibet aũt istaꝝ principaliũ q̃onũ q̃ꝫ plurimas alias vtiles q̃ones hꝫ annexas, ad pleniorẽ ꝛ integriorẽ doctrinã huius materie habẽdã ꝛ ꝯsequẽdã, ex varijs doctoribus ꝛ locis collectas, nõ sine maximo studio, laboribus, atqꝫ vigilijs elaboratas. Cũ infinitis remissionibus sũmaqꝫ breuitate (q̃ gaudẽt moderni) expolitas.

SVMMARIVM

1 Dictio de, in iure diuersimode sumitur. 2.
3 Dictiones de, ꝛ a, qualiter adinuicẽ differant.
4 Regulariter dictio de, ponitur declaratiue vel demonstratiue tam ad oculũ q̃ꝫ ad intellectum.
5 Dictiones quedã prout est necessarium ꝛ secundum subiectam materiam exponuntur vna pro alia equiuoce.
6 Dictio in. an plus operetur q̃ꝫ dictio de.

¶ Preludium primum.

¶ De virtute ꝛ importantia dictionis de, vltra Bald. in. l. ex hoc iure. ff. de iustitia ꝛ iure. iuncta. l. meminisse. ff de officio pre. in. l. fina. ff. de sena. ꝛ Cy. in. l. a caligato. C. de nuptijs.

a Ad euidentiam. circa titulũ huius tractatus primo premitto de significatione siue importãtia huius preposi-
1 tionis de. † que diuersimode in iure ponitur siue sumitur ꝛ primo dic ꝙ proprie designat materiã subiectã, vt hec vestis est de lana linoqꝫ cõtexta ꝛc. c. cũ cãm. de electio. ꝛ iste fundus est de bonis Titij, ꝛ hic cultellus est ꝺ ferro. i. de hoc toto integrali. no. in. l. sed ꝛ reprobari. ff. de excu. tut. ꝛ p Bar. in. l. j. §. pretor. de bo. auct. iud. pos. ꝛ per Bal. in. l. j. §. ius naturale. ꝛ in. l. ex hoc iure. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ in Spe. de ꝯsti. vbi dixit qḋ dictio de, significat substãtiã ptis. l. j. §. nũc videamus. ff. ꝺ cõiug. cũ emã. lib. ꝛ magister sniarũ lib. j. dist. xxxvj. in. fi. ponẽdo differẽtiã inter de ꝛ ex, dicit ꝙ dictio ꝺ, significat eãdẽ sententiã, ꝛ processũꝫ, ꝛ idẽ Bal. in. c. cũ in veteri. de electio. dixit qḋ dat potestatẽ, ꝛ facit ad q̃stionẽ de qua ibi per eum, ꝛ in. c. si ꝓ debilitate. de officio delega. ꝛ in. c. cũ pro cã. de procur. vbi hr̃ ꝙ idẽ est dicere de mandato ꝙ iuxta mãdatũ dicit. Quod q̃nqꝫ tñ designat originẽ, vt Petrus de Frãcia, de Pauda ꝛc. ꝺ re scri. eã te. de spon. c. j. de testa. c. raynutius. ideo Bald. in. l. ex
2 atrali. C. de actio. emp. dicit qḋ dictio de iuncta † loco dicit cãꝫ naturalez, sed iũcta materie dicit cãm materialẽ, ꝛ sic debet intelligi Bal. in. l. pe. in fi. C. de cõdi. inser. qui dicit qḋ dictio de, dicit materiã, ad qḋ ẽt vide Archi. xiiij. q. j. c. j. xxv. distin. c. j. Q̃nqꝫ ẽt dicit cãm ꝓximã ꝛ imediatã ẽm Bal. in. l. pen. C. ad. l. fal. ꝛ Bar. in. l. i. §. si plures. iiij. col. de exercito. ꝛ in. l. j. §. emãcipatus, de cõiungẽ. cũ emãci. lib. vbi ẽt dicit qḋ dictio pp dicit cãm remotã. Q̃nqꝫ designat ordinẽ ꝓmotionis, vnde vr̃ qḋ diaconi de se eligunt archidiaconũ vel de mane fit sero xciij. dist. legimus. Q̃nqꝫ locũ vt cũ dr̃, sermo Helie ignẽ ꝺ celo deposuit de ꝯse. di. ij. c. vera. circa fi. ꝛ p totũ illud. c. Q̃nqꝫ vero separationẽ ab intrinseca cã. l. pleriqꝫ. ff. de in ius vocan. Q̃nqꝫ auget. vt. ff. deposi. l. j. in pñ. ꝛ in Spe. de renũ. §. j. Q̃nqꝫ priuat vt ibi not. Unde versus. Spe. precor. mortẽ mortẽ, quoqꝫ deprecor idẽ. xxx. dist. eps. ꝛ ibi nota. l. dist. cum exaudies, ꝛ de archiepiscopare, dedicere, id est negare. Interdũ ponit̃ ꝓ a. ff. de fur. l. si is qui. ij. in fi. ibi si stipulãte. de te. id est a te. ꝛ. l. fullo. codeꝫ tit. ꝛ in. l. si actione. ff. loca. ibi de domino liberatus est, id est a domino, facit de legatis. iij. l. his verbis. §. potest. ꝛ. C. ꝺ fun. pa. l. j. lib. xj. ibi de fisco. ꝛ de fideicõ. l. j. ꝛ cõmo. si vt certo. §. si de
3 me. id est a me. licet inuicem † differunt dictio de, ꝛ a, vt in cap. penul. de officio lega. vbi ponitur differentia inter de latere. ꝛ a latere. Quandoqꝫ autem ponitur de proprio. vt in auc. vt nulli iudi. §. grauissimum. de quolibet, idest pro quolibet, ꝛ in. §. necessarium, ibi nulla mulier de qualibet re includatur, idest pro qualibet colum. nona ꝛ de aqua plu. arcendo. l. post venditionẽ ꝛ interdum subauditur a iure. l. prima. §. lenocinij. in fine. ff. de de adulte. Quando sumitur de, id est propter, vt de re familiari id est propter rem familiarem. C. quando ci. ac. crimi. preiu. l. j. ꝛ de petitione heredita. l. tertia licet quandoqꝫ differant. l. vti frui. ff. si vsusfru. pet. Quandoqꝫ sumit̃ de, id est super. C. si a non competen. iudi. l. tertia. Quandoqꝫ pro valde vt deproperat, id est valde properat. C. de vete. iure enucle. l. prima. §. fina. Quandoqꝫ pro secundum, vt de libellis. id est secundum libellos. C. de senten. ex pericu. recita. l. secunda. Quandoqꝫ pro turpiter, vt depactus, id est turpiter pactus. l. generaliter. de calumniatori. Aliq̃n ponit̃ pro in, vt de pñti. i. in pñti. xvij. questione quarta metuẽtes, de trãslatio. capitu. primo. Quandoqꝫ in mutat naturam ex toto ꝛ significatuꝫ dictionis an adiũgitur, vt degenus, dedecus, deseruio ꝛc. Quãdoqꝫ nihil addit, vt detergere, in aucten. de monachis in principio, ꝛ. §. primo.

Regulariter autem ponitur declaratiue vel demonstratiue tam ad oculum quaꝫ ad intellectũ.
4 † vt. ff. de arbi. l. si de meis. ff. de fun. instru. l. cum de lanionis. §. cum de villico. ꝛ. §. iurisconsul. ꝛ. §. de publico. ꝛ. §. deputationibus. Quandoqꝫ etiam ponitur pro cum ꝛ econtra cum pro dote indifferenter, vt cum dicitur de consilio ꝛc. vel de cõsensu ꝛc. vel de vtroqꝫ scilicet de consensu ꝛ consilio, vt in capitu. ad aures in fine de etate ꝛ qualita. capitu. cum inter de renun. ꝛ capitulo primo eodem titu. libro sexto. vbi per Joan. andre. ꝛ alios. Quid autem differant de, ꝛ cum, ponit Bald. in. l. prima in fine. C. de manu. vin. Et an tunc importet necessitatem plene examinat idem Joan. andre. in regula nullus est consilio in mercuria. de regu. iur. eodem libro. ꝛ ꝫenꝫ eli. in extrauagan. execrabilis. super verbo de ipsorum consilio. ꝛ per Archi. in capi. primo ne sede vacan. li. vj. Bar. in. l. j. §. si plures. de exerci. ꝛ in. l. j. §. ex incendio. ff. ꝺ incẽ. ru. ꝛ nau. ꝛ in. l. j. de le. j. ꝛ in. l. i. §. nũc videamus. ff. de ꝯiun. cũ emã. libe. Ant. de but. in. c. cũ oliꝫ. de arbi. ꝛ Cy. in. l. id qḋ pauperibus. in. xv. q. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ aduerte
5 qḋ similes dictiones † prout est necessariũ ꝛ hꝫ subiectã materiã exponuntur vna pro alia equioce ꝛ synonimice iuxta plene no. p gl. ꝛ doc. in. l. eas causas. ff. ꝺ ꝯdi. ꝛ demõ. ꝛ per Bar. in. l. i. eo. titu. que inducunť ad intellectũ pluriũ substitutionum per nonnullos repetentes. l. centurio. ff. de vulgari ꝛ pupillari. Et faciunt ad saluandum malam grãmaticam cõmuneꝫ in rescriptis apostolicis

apostolicis in quibus ēt p alias figuras saluari pōt. de quibus in. c. forus. in fi. de verb. signi. ꝛ not. Jo. an. in. c. ad audientiā. J. de rescrip. vbi plene per legentes.

Faciunt etiam ad questionem de qua p Arch. xiij. q. i. in princ. videlicet diuisionis parochiarū siue diocesum ciuitatis Regine ꝛ Mutin. in quibus sic scriptum reperit̄. teneat regiū de domo Dei vsqꝫ ad magnaliam. Et querit̄ vtrū prepositio de, ponatur inclusiue vel exclusiue, ita vt includat vel excludat domum Dei. facit qd̄ not. xxxv. dist. c. j. ꝛ qd̄ terminus a quo sumatur exclusiue, tenuerunt Guil. duran. in. c. statutum. de preben. lib. vi. ꝙ quidā legiste voluerunt tenere per ea que no. gl. in. l. rō. §. fi. de actio. emp. ꝯriū tenet Archi. in. d. c. statutū. ꝛ. c. statuimus. de quo per eundē. xiij. q. i. c. i. qd̄ etiam tenuit Jaco. de are. in. l. i. de libe. agno. ꝛ in. l. j. ff. ꝺ manumis. ꝛ Ja. de bel. in. l. j. ff. si quis cau. ꝛ Nico. de mata. in. l. more romano. ff. de fer. ꝛ Jo. an. in cle. si cut. de ap. licet idē in. d. l. variauerit. ꝛ vide Oldr. consi. xlix. in cip. cōsueuit dubitari. ❡ Adde ꝯrium Pau. de cast. nume. l. i. de pēsione soluēda de fructibus certi beneficij vel de ꝛ super, qꝛ importat taxationem. ❡ Et in quo inuicē differunt dictio de ꝛ ibi vide Archi. in. c. ne captande. de conces. preben. ꝛ in. c. ij. de eta. ꝛ qualita. ꝛ Jo. an. de offic. deleg. c. deliberatiue. lib. vi. ꝛ Guil. Lap. ꝛ Jmo. in cle. ij. de priui. ꝛ qd̄ no. de peni. dist. j. ecclesia Christi. ꝛ de preben. in. c. si pro clericis. ꝛ de lega. iij.
6 l. vxori. §. felicissime. ꝛ qd̄ plus † operat̄ dictio in, ꝙ̄ dictio de, voluit Old. consi. cccv. ꝛ consi. cccvj. ꝛ quod aliqñ dictio ex, ponatur pro de, vide eundem in consi. cccxxix. ❡ Adde ꝙ dictio de eo, qñqꝫ exponitur pro ideo ex vi sequentium verborum. l. minor. §. si seruus. ff. de euictio.

SVMMARIVM

1 Officium quomodo sumatur.
2 Officium minoris legati suspenditur presente maiore.
3 Statutum si disponat gabellam soluendā de lucro officiorum, an cōpelletur ꝓcurator soluere de lucro officij ꝓcurationis.
4 Statutum si disponit ꝙ cōdemnatus de falso, nō habeat officium, an locum habeat in condemnato in absentia.
5 Dictio officium, a quo deriuetur. 6.
7 Officium a dignitate ꝛ personatu quandoqꝫ differt.
8 Personatus apud anglos, quid importet.
9 Religio christiana principaliter circa quid mouetur secundum canoni.
10 Missa ꝛ omnes hore canonice dicuntur officium diuinum.
11 Arbiter an dicatur habere officium.
12 Jurisdictio quid sit.
13 Penitentialia a quo dependent.
14 Suspensus ob officio an censeatur suspensus a beneficio.
15 Institor ratione officij quid facere possit.

❡ Preludium secundum.

❡ De virtute ꝛ importātia huius nominis officio. vltra Bal. in. l. si quis solidum. de here. insti. ꝛ in. l. qui heredem. C. de insti. ꝛ substitu.

Secundo premitto circa importantiam siue significationē huius termini Officiuꝫ.
1 Nam † officiū qñqꝫ sumit̄ large, qñqꝫ stricte, ꝛ quandoqꝫ proprie, ꝛ qñqꝫ appropriate. Large quidē sumit̄ pro omni arte, negotiatione, ꝛ exercitio, vt no. in. l. legatis. §. ex officio. de leg. iij. ꝛ ibi per Bar. Et hinc dicimus quod papa, camerarius, penitentiarius, vicecancellarius, legati, ꝛ ḡnaliter alij officiales omnes dicuntur habere officium. pꝫ in. c. pastoralis. de rescrip. l. lꝫ de elec. c. j. de offi. leg. c. per nostras. de iure patro. cle. ne romani. de iureiuran. cum si. Jtem eps. c. cum ex officij. de prescrip. Abba. ꝛ priores. c. cū ad monasteriū. §. tales. ꝛ. c. ea que de statu mona. Jtē prepositus. c. dudū. de elec. Jteꝫ plebanus. c. de statu mona. qd̄ Dei timorē. tā prepositura ꝙ̄ plebania dicat̄ officium, vt in dictis iuribus. Jteꝫ cardinalis, vt no. Calde. in consilio. j. de transla. prela.

Quedam autem ex his non suspenduntur vacāte apostolica sede prout est officium camerarij ꝛ penitentiarij auditoris camere ꝛc. vt in. d.
2 cle. ne romani. de quibus infra dicetur. ❡ † Suspenditur etiaꝫ officiū minoris legati presente maiore, scꝫ legato de latere. c. volentes. de offi. leg. Jtē predicator qñqꝫ suspendit̄ ab officio predicandi. cle. cupiētes. de penis. Jtē magister siue doctor ab officio suo. cle. cū sicut. de magi. Jteꝫ aduocatus. c. si aduersitatis. de here. c. ij. de postula. hi ergo oēs dn̄r habere officiū. Jtē tabellio. c. sicut. ne cle. vel mo. de imu. eccle. c. j. ꝛ. c. vt officiū. §. ad ꝯscribēdas. de her. lib. vj. ꝺ quo p Bar. in. l. j. C. de mā. pn̄. Jtē ꝓcurator. c. post cessionē. de proba. si quē. de ꝓcu. libr. vj. Jtē tabernarius ꝛ macellator. cle. j. de vi. ꝛ hone. cle. ꝛ. d. l. legatis. §. ex officio. Jtē cocus. cle. ad nostrū. de cēsi. l. si qd vēditor. §. fi. de edil. edic. ꝛ p Bal. de feu. guar. c. j. in vsib. feu. item tutor. ꝛ tutrix. C. qñ imu. offi. tut. fungi pt. ꝛ sic ꝺ singulis, qd̄ magis laboriosuꝫ ē ꝙ̄ subtile. ❡ Per q̄ infert̄ ad statuta dicentia qd̄ gibellinus nō possit hēre officiū in ciuitate, vt excludat̄ etiā ab officio aduocationis ₰m Butr. in. d. c. ij. de postu. Jtē si sta-
3 tutum † disponat soluendam gabellam de lucro officiorum cōpellet̄ etiam soluere procurator de lucro officij ꝓcurationis ₰m Bo. in. d. c. si quē. de procu. lib. vj. Jtē si disponant ꝙ bannitus non possit hēre officiū ꝛc. nō poterit esse legatus vel ambasiator ₰m Albericum. q. lxxxvj. in quarta parte sui operis statutorum. Jtem si statutum dicat quod electus ad custodiam non possit iterū habere aliquod officiū, non poterit habere aliqd̄ ex premissis, vt. s. ₰m But. Anch. Jmo. ꝛ Abb. i rub. ꝺ off. dele. nisi ꝯsuetudo, aut ꝓcedētia ꝟba ꝛ sequētia statuti al'r declarēt. vñ excludet̄ ab oi officio taꝫ cū iurisdictione ꝙ̄ sine. facit vix qꝛ digne aliquis pōt vnum officium adimplere. c. j. de ꝯsuetu. lib. vj. vbi concor. cum glo. super verbo vnum.

Et quid si statutū dicit ꝙ nullus possit esse de aliquo officio nisi sit artifex, an ille qui non erat artifex tpe imbursationis, tpe āt extractionis sic, poterit tale officiū exercere. dic ꝙ sic ₰m doc. in. l. vsufruc. sine persona. in fi. de stipu. seruorū, faciunt no. in. c. statutuꝫ. de rescri. lib. vj. in ver. canonicis, ꝛ qd̄ hr̄ in. l. ꝓcipimus. ad fi. C. de ap. ꝛ. s. in auc. si qs litigātiū. C. de epi. aud. ꝛ i cle. vt hi q. i gl. i ꝟ. ꝯstitutus. de eta. ꝛ
4 qua. Jtē † si statutū disponit ꝙ ꝯdēnatus de falso nō hēat offm̄, an locū hēat in ꝯdēnato i abſñtia. vid̄ Pau. de ca. i ꝯsi. clxxxv. vbi ēt ponit an infamis possit habere officia q̄ nō sunt dignitas, ꝛ qñō cognoscit̄ an officiū sit dignitas. Sic etiā large sumit Cicero offm̄ i lib. de offi. dicēs nulla. n. pars vite neqꝫ ꝓuatis neqꝫ publicis neqꝫ forēsibus neqꝫ domesticis i rebus vacare offō pt, in eoqꝫ colēdo sita est vite honestas oīs ꝛc. facit. c. sing. ꝛ. c. ad hec. lxxxix. di. ꝛ. viij. q. j. iā nūc ꝛ. c. cū i officijs. ꝺ test. Sumit̄ ēt qñqꝫ offm̄ p munere vt in tutoribus ꝛ curatoribus quoꝝ officiū ē publicū auctoritate. vt insti. de excu. tuto. in prin. vtilitate ꝟo priuatū. ff. eo. l. athlete. §. tutela. Est ergo nomē generale hēti
5 bus quodlibet offm̄, deriuat̄qꝫ ab † officio officis qd̄ idē significat ꝙ noceo noces. vt. C. de seruitu. ꝛ aqua. l. j. ꝛ de arbo. ce. l. j. §. j. de rei vendi. l. in fundo. C. de testa. si in noie. ꝛ ꝺ serui. vrb. ꝓdi. l. j. ꝛ p Zenze. in extrauagā. cū ad sacrosan. Jo. xx. in ꝟbo, pietatis. ꝛ de reg. iur. c. nō est sine culpa. ꝛ ibi p Jo. an. insti. ꝺ ingenuis. circa fi. ꝛ ꝺ rer̄ diui. §. fi. vñ versus. Officit, obturbat, legit, nocet, ipeditqꝫ. ꝛ. c. nihil est. de elec. p antiphrasim tñ vñ ꝟius. Lucus, ꝛ offm̄, bellū, libitinaqꝫ parca. ista p antiphrasim dicunt̄ noia mōsqꝫ. Et si ꝓponat̄ huic nomini offm̄ ꝓpositio in, redit ad primū sensū vt pꝫ in testamēto, donatione, ꝛ dote. ff. C. ꝛ insti. ꝺ inoffi. testa. ꝛ. C. de inoffi. dot. ꝛ pp hoc dicit Laud. i cle. ꝛ si principalis de rescri. ꝙ officiales ꝓncipuꝫ ꝛ potētū tā suis dñis ꝙ̄ subditis dñorum vtplurimū sunt nociui ꝛc. vide ibideꝫ p eū. vel ₰m Jo. cal. in. d. c. post cessionē. de ꝓba. ꝛ Abba. ibi
6 dicit̄ ab officio † quasi rem ad effectū producendo ꝛ pp decoreꝫ sermonis mutata est litera. e. in. o. ꝙ officium scdm̄ suum proprium nemini debet esse damnosum. c. cum non deceat. de elec. lib. vj. ꝛ de rescrip. statutum. in fi. ꝛ de fideiusso. prouenit.

Sumitur etiam large officiū ecclesiasticū ₰m Arch. in. c. j. de ꝯsue. lib. vj. vbi etiam p Jo. and. in nouel. ꝛ doc. ꝛ But. ꝛ alios. in. c. de multa. de ꝓben. ꝛ. c. cū accessissent. de ꝯstitu. Aliqñ scilicet pro dignitate vel personatu. j. q. ij. eps. de cle. nō resi. c. qꝛ nōnulli. de preb. ad hoc. de ꝯces. preb. c. ij. ❡ Sumitur qñqꝫ pro priuilegio vt probatur ex no. in rub. ff. de offi. prefe. preto. Qñqꝫ litigare dicitur officium. xvj. q. j. c. de presentium. in fi. Jtē visitare dr̄ officium. c. ea que de statu. mona. Et is cui commissa est dispensatio habet officiū
7 vt in ꝓemio. vj. differt tamen qñqꝫ officium † a dignitate ꝛ personatu de preben. c. qꝛ sepe. ꝛ. c. fi. libr. vj. Dicitur autem officium simplex, quando habet administrationem aliquam rerum sine aliqua ꝓrogatiua i choro vl' capitulo vl' ecclesia vltra alios

sui ordinis sicut sunt prepositi ecclesie Charnoten. Itez si quis habet id quod habet onus annexum sine honoris prerogatiua, sicut sindici, procurator & castaldiones de quibus. j. q. iij. saluator. C. de procu. l. alienā. Itē vicedominus. lxxxix. dist. §. officiū. Si autem cū officio iurisdictionem haberet vt camerarius pro prie dici posset quod esset dignitas. arg. ff. de offi. prefe. augusta. l. j. ff. de offi. presi. l. legatus cesaris. C. vbi cause fis. l. j. per totū.

Tertio modo agnoscitur officiuz per consuetudinem

ecclesie habentem illud pro simplici officio, & nō pro dignitate vel psonatu. Et subdit quēcunqz hñtem dignitatē habere
8 personatum sed non econtra. Et est personatus † vulgaris anglicorum quod idem importat qḋ curatus Quando autem thesauraria, cancellaria, sacristia, & similia sunt officium vel dignitas plene examinat decisio Innocētij. clxv. que incipit, item de thesauraria. & Pau. in cle. vt hi q. de eta. & quali. q vr̄ ɔcludere ad propositum ꝙ habentes administrationem rerū sine prerogatiua non videntur in dignitatibus sed in officio ɔstituti, vt sunt sindici, procuratores, cācellari, sacrista per. d. c. saluator. j. q. iij. sed si habent administrationem cum iurisdictione, tūc est dignitas ẜm eum vt camerarius pape, vt. s̄. dixi, & ita no. in cle. j. de deci. & sic vr̄ ɔcordare cuz Archi. Et idem dḋm de officio archidiaconi, de officio archipresbyteri, de officio vicarij &c. vt quatenus habent iurisdictionem censeantur esse dignitas, vt pz in singulis titulis, de officio archidia. cū seq. Aduerte insup
9 ꝙ doctores presertiz canoniste dicunt ꝙ religio † christiana circa tria mouetur principaliter. s. ministeria officioꝝ sacramenta spiritualium & negotia, quia per primā famulamur deo, per secūdā nobis, per tertiā proximo consulimus ad salutem, vt per obsequia exhibita deo speremus eterna stipendia, & per fidem sacramentorum perueniamus ad intellectum oculorum in officijs & per absolutionem litium animos proximorum pacificemus in negotijs, vt sit in negotijs charitas, in officijs spes, in sacramentis fides exerceatur quibus tribus generibus officiorum quasi tecto pariete & fundamento totius dominice domus. i. sancte ecclesie officium consumatur. Et quod in hominibus debeant esse diuersa officia, & ḋ differentia officiorū quo ad perfectionez actionē & decorē. vide Thomā scḋa scḋe. q. clxxxiij. Dicuntur
10 autem ēt oēs hore canonice † & missa officium diuinum. c. j. de cele. mis. cum si. facit cle. ij. de eta. & quali. & c. penul. & vlti. de cleri. egro. ad instar officij diuini. de quo. in. l. j. & iij. de ope. lib. xix. questione. j. §. fin. l. seruos. ff. de ma. testa. insti. de inoff. test. in princip. C. de nego. gest. l. officio. & de ser. expor. l. si quis ea lege. & l. prima C. qui pe. tu.

Officium prouinciale pro curia presidis prouin

cie. in auc. sumit̄ quandoqz pro defensione ciuita. §. deinde eos. ij. questione. vij. §. item cum dauid. & officium officio seruire non debet no. de vsufructu. l. neqz eorū fructuz. xxxiij. q. v. officia. dicitur etiam quandoqz cura. l. ij. C. de ser. fugi. l. nemo. vel in foro. C. de epis. aud. l. christianus. de sacra. pag. & ad materiā vide l. cogi. §. si pater. ff. ad treb.

¶ Sumitur ēt large offm̄ p ministerio & exercitio iurisdictionis omnimode tā volūtarie ꝙ̄ ɔtentiose & tā iudicialis ꝙ̄ extra iudicialis & penitētialis. ḋ qbus p gl. in. cle. dudū. ḋ foro cōpe.
11 Et ẜm hoc etiā† arbiter dr̄ habere offm̄. de arbi. l. nō distinguemus. §. offm̄. Et dicitur hoc officiū esse latissimū cōsistens in dādis tutoribus & iudicibus & in omnibus rōne iurisdictionis alicui cōpetētibus, de quo in tit. de offi. iudi. in decreta. & insti. de offi. iudi. & an differat quolibet a iurisdictione plene traditur p Guli. de cug. Bart. & doc. in. l. j. ff. de iurisdic. omn. iudi. vbi p Ang. & p Bal. & Pau. de cast. in rubrica eiusdē tit. & p eundē Bal. in. l. j. C. si a nō cōpe. iudi. & in rubrica de ope. liber. Sali. in. l. officio. C. de neg. gest. plene p Hosti. in summa de officio iud. plenius p Spe. eo. tit. & in brocardis Azo. de presidibus, & iudicibus. & dr̄ quoddā nobile ꝙ succedit loco actionis qḋdam mercenarium ꝙ tm̄ seruit actioni preposite principaliter. de quo p Spec. in. d. tit. §. de serui. voluit Inno. tñ ex insinuatione de pcura. ꝙ officiū esset actio psonalis cuius cōtrarium not. in. l. quintus. de annu. leg. & in. l. si p collusionē. de actio. emp. Et prout cōsistit in facto & exercitio differt a iurisdictione sicut actus ab habitu, qz† iurisdictio est potestas publica introducta
12 ad finē exhibende iustitie, sed officium est executio illius potestatis deducta ad finem de habitu ad actum. & nullum est iudicis officiū sine iurisdictione. l. pe. §. pretor. de insti. & iure. & vbi nō est iurisdictio nō apparet appropriari. l. j. ff. de ap. c. cū speciali. §. porro. e. ti. & ꝙ habetur in. c. super literis. de rescrip. per Joannem and. post Innocen.

Voluntarium autem officium

est circa ea que extra iudiciū explicantur, & tñ dependent a iudicis potestate vt beneficiorum collegio & similia de quibus in. c. dilectus. de offic. ordi. & in. c. j. de statu mona. p Innoc. & in. l. cura carnis. §. quies. de offi. prefec. vrb. & in. l. si aliqua. de offic.
13 pcōsul. & p Bar. in. l. si res. ff. de ap. reci. ¶ † Penitētialia ēt dependēt a publica ptāte & ordine sacro, & nō a iurisdictione. de qbus in. c. accedētibus. de excessi. pla. & not. in. c. ꝙ aūt. de peniten. & remis. & p Inno. in. c. cōsulti. de pcur. Quedā etiā cōpetunt solis iudicibus chartularijs & pedaneis, vt not. in. l. j. ff. de iudicijs. & p totū titulū. C. de peda. iu. ¶ Ex p̄dictis pz offm̄ sumi posse put est in habitu tm̄. Itē prout est in habitu & exercitio hoc est deductū de potētia ad actū, de quo p Archi. xxxj. dist. c. fernanda. Itē sumi potest prout est in figura iudicij, & put est sine iurisdictiōe vel a publica potestate. Ad quod no. in. c. forus. de verb. signi. & in. c. cum solum. de appel. & magistraliter dicta per Pet. de ancha. in repe. regule, ea que in princip. de regu. iur. lib. vj. Et de officio ciuium militantium & diuersorum iudicum vide in proprijs rubricis in. lib. j. C. & ff. Et officium est vendicare necē defuncti. l. j. C. de his qui. vt indi. & amicitia dicit̄ officium. l. si negociuz. de priuile. credito. & officiales multa alia sciunt. l. facultas. C. de iure fis. lib. xj.

14 An autem suspēsus

† Ab officio censeatur suspēsus a bñficio plene examinat gl. in cle. cupientes. de penis, & refert tres varias opinio. quas dt fore ɔiungēdas p vera decisione. dic vt ibi. Et an suspensus officio possit predicare in ecclesia. Abb. dicit ꝙ non p. c. quod dei timorē. de statu mona. vbi āt sola ecclesia esset interdicta, secus p. c. rñso. de sen. excō. & c. cū volūtate. eo. tit. de quibus p Bar. in. c. de multa. de preben. & Abb. in cle. dispēdiosaz. de iudi. & p alios in cle. j. de reg. iur. & in cle. dudū. de sepult. & in. c. monachus non doctor. xvj. q. j. & Inno. in. c. applice. de excep. & ꝙ not. doc. in cle. vt hi qui. de eta. & quali. qḋ suspēsus ab officio nō eligit neqz eligit̄. de quo in. c. p inqsitionē. de elec. & si imiscet se diuinis ē irregularis ẜm Lau. ibidē p. c. j. de sen. excō. li. vj. & de interdictione officioꝝ p Bar. in. l. ñ §. solent. ff. de interdi. & releg. & officiū morte finit. l. j. C. si quis igno. rem. esse. Et qñ rector puincie ɔfert alicui certū officiuz. vsqz ad suū beneplacitū illud nō expirat finito rectoratu pz Sali. in ɔ̄rio. iij. in tit. de rescrip. & de imbursandis ad officia vide ɔsilium Ang. xxxiij. qḋ incipit. s̄. dicta prima. An aūt sufficiat ꝙ tpe cōmissionis cause quis sit officialis & non tpe decisionis. vide Pau. de cast. consi. cccxxv. & not. in cle. plerisqz. de ele.
15 Et que possit facere † institor rōne officij & qño finito officio teneatur ex ɔ̄ctibus ipsius. vide p Abb. in ɔsi. xvj. Et an statutū puniēs officiales fraudē cōmittentes in pecunia cōis habeat locū in officialibus qui emerunt datia & fraudē cōmittunt pecunias vsurpando. vide Archi. in ɔsi. cix. qḋ incipit, prima facie. Et an qs possit fungi duplici officio, vide eundē in ɔsi. cccxxiij. Et an & qñ cecus possit hēre officiū puta potestariam &c. vide Abb. in ɔsi. xlviij. & qḋ carens membris non possit hēre officiū no. in proemio decretalium & de offi. & potestate vide Bald. in rub. de offi. delega. in penul. columna, & ibi per Joan. andr. & priuatio ab officio dicitur pena. ff. de testamen. l. teste centurio. ad fin. & ff. de procuratori. l. mutus. §. pena. Et quis proprie dicatur officialis vide per Anto. de but. in consilio. lxxiij. incipien. visis statutis.

SVMMARIVM

1 Virtus & natura copule. & nu. 2. 9. 10.
3 Copula regulariter habet copulare sub simili qualitate.
4 Verba intentioni debent deseruire, non econtra.
5 Copula subiunctiua quomodo intelligatur.
6 Dictionis necnon natura. Item & dictionis ac.
7 Dictio atqz, copulat.
8 Dictio & si, qñqz ponit̄ ɔditionaliter ad ɔmodum pferentis.
11 Copula cadens inter incompassibilia, inducit perplexitatem.
12 Papa si confert beneficium illi vel illi, quis illorum habebit beneficium.
Dictio vel sepe ponitur pro, &.
13 Dictio item, quid sibi velit. Item & dictio idem. 15.
14 Dictio vnā, cū accentu producta coniungit. Itez & dictio simul.

¶ Preludium

¶ Preludium tertium.

¶ De virtute ⁊ importantia copule, ⁊, vltra Baldū. in. l. i. ff. de iustitia ⁊ iure.

1 Tertio premitto circa importationē huius copule, ⁊, quod † de natura eius ⁊ cuiuslibet copulatiue est vt copulet oino diuersa, ⁊ quod vtrūq3 copulatum veniat principaliter, allegat̄ ad hoc glo. super rub. ff. de iu. ⁊ facti igno. ⁊ in. c. querela de simo. p Bar. in. l. si finita. §. eleganter ff. de dam infect. sed si sunt plura quorū vnū additur alteri substantie vt accidēs, ⁊ tūc copulatiua resoluitur per. i. vt no. in. l. j. ff. de pac. ⁊ in. l. si in venditiōe. ff. de euic. ⁊ per Archi. in. c. cupientes. in prin. de elec. lib. vj. ⁊. xxj. q̄ō. j. c. j. ⁊. ff. de transa. l. j. ff. loca. l. j. insti. de tut. §. cum autē per Bar. in rub. de nauicu. lib. xj. ⁊ in quodā suo asserto tractatello qui incipit, ꝯiunctioq3 ad car. lxxvj. ⁊ quod de sui natura dictio, ⁊, copulet diuersa ⁊ ꝙ diuersum effectū producāt. Copulata vero in. l. ea tū adiectio. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. ij. C. per quas perso. nobis ac. ⁊. xxj. q. ij. c. sine exceptiōe. ⁊. c. cū aplica. de his que fi. a prela. c. ecclesia. ij. de elec. q̄ō tū est verū nisi verba diuersa referant̄ ad eundē effectū, q2 tunc copulatiua nihil addit nec diuersam dispositionē inducit. lxiij. dist. in sinodo. xxiij. dist. in noie dñi. xxiij. q. v. qd ergo. ⁊. c. si non l3. ⁊ cle. j. de magi. vbi copulant̄ verba plura, ⁊ tū nullam diuersitatem in effectu important.

2 † Quando autem ponitur inter speciem ⁊ genus aut inter diuiduū ⁊ indiuiduum tūc dic vt no. per Dy. in regula generi. de reg. iu. lib. vj. Regulariter āt stat ꝓprie in extraiudicialibus, ⁊ in prorsus voluntarijs, ⁊ reqritur q̄ō vtrūq3 copulatu3 verificet̄. l. si qs ita stipulatus. ff. de ver. obli. siue affirmatiue siue negatiue copulet vt ibi. Et idē in rescriptis ⁊ iudicijs qñ plura copulatiue veniunt ad diuersos effectus ꝯsequēdos. c. oli3. de rescri. vbi d̄ hoc, ⁊ idē vbi quis se astrinxit ad plura copulata probamus. c. l3. de ꝓba. ⁊ i. l. diuus de re iudi. facit. l. circa. ff. de pb. Ideo cauti procuratores apponunt super clausulam non astringentem ⁊c.

Fallit fauore iuris publici vt not. in. c. si forte. de elec. libro. vj. ⁊ in. c. constitutus de ap. Fallit etiam in reo iuxta no. in. c. j. vt ecclesia bñ. actorē sc3 non approbante, vt no. in. d. l. circa. Fallit etia3 qñ vnū nō venit vt qualitas ad reliquū, sed eque principaliter, vt. ꝯ. c. cu3 iamdudū. de preben. c. exhibita. de iudi. c. dilecta. ⁊. c. ex parte. de

3 rescrip. l3 Archi. videat̄ sentire ꝯ in. c. ij. de test. lib. xj. † Et adde ꝙ copula h3 regulariter copulare sub simili qualitate. l. nam ꝙ liquide. ff. de pe. lega. l. seie. §. gaio. de fun. instru. Et qñq3 est significatiua ordinis, ⁊ facit ꝯditionē. l. gallus. §. quidam recte. de libe. ⁊ posthu. l. cum mulier. §. pe. de ꝯdi. institu. l. statuliberū. de sta. liberis. Et regulariter parificat ordinē sequente3 precedenti ⁊ effectū eorū. l. si quis titio. ff. de vsufru. accrescen. denotat etiā diuisiones per partes ⁊ qualitatē vnius extremi alteri attribuit. l. eū q ita stipulatus. de ver. obli. q̄ō facit ad q̄ōne3 de qua ibi per doc. in. d. l. seie. §. gaio. vide Dy. in regula. locupletari. de reg. iur. lib. vj. Jo. an. in cle. in plerisq3 de elec. ⁊ q̄ō posita inter plures ex vna parte ⁊ vnum ex alia ēt in penalibus diuidit equaliter. vide Bal. in auc. cassa. C. de episco. ⁊ cle. Qñq3 ponit̄ pro, etiam. C. de no. C. cōpo. §. quibus. ⁊ no. ff. solu. matri. l. j. in auc. de here. ⁊ fal. §. is igit̄. Quandoq3 pro scilicet. C. de episco. audien. l. decernimus. ibi ⁊ sacerdotes.

¶ Quandoq3 subauditur a iure. l. si arrogator. §. j. ff. de adop. l. placet ad finem. C. de sacrosanc. eccle. Quandoq3 pro quia. l. fina. §. primo. C. de cura. furio.

Et quando adiungitur dictioni citra, prope, vltra, infra, vt, circa, operatur cōtinuatione3 totius tpis. fm Host. Jo. an. ⁊ alios in. d. c. l3 cām. de ꝓba. ꝓbat. l. j. §. ꝙ aūt. ff. de aqua quo. ⁊ esti. ⁊ no. Bar. in. l. celsus. de vsucapio. ⁊ decis. in nouis. cclxxxvj. in testibus tū interpretaretur iuxta vulgares. Item includit tēpus mote litis. argu. l. hec adiectio. ff. de ver. signifi. ⁊ Jo. and. in. d. c. l3, Guil. de cug. in. l. ⁊ si post tres. ff. si qs cau. no. in. c. cū ad sedē. de resti. spo. ⁊ deci. in nouis. cccxj. incipit. Itē ꝙ possessor. ⁊ in. c. litere de dilat. vide Bal. in. l. gallus. §. etiā. ff. de libe. ⁊ posthu. Qñq3 ponitur ꝓ disiunctiua cuius natura est alterā esse verā. c. inter ceteras de rescri. ⁊ qñq3 impropriātur vt vna resoluat̄ in alteram ex re. i. ex natura subiecte materie. l. sepe. ff. de ver. signi. ⁊. C. eo. l. cū

4 quidā. ⁊ p Oldr. in cōsil. clxxxix. ⁊ cōsi. clxj. Nam† verba deseruire intentioni, ⁊ nō ecōtra. c. ij. requiris. de appella. Nam in testamentis, cōtractibus, ⁊ rescriptis semp inspicimus volūtatem testantium cōtrahētiū ⁊ rescribentiū, ex quorum affectu sermo recipit interpretationē, vnde dicit imperator, volumus ꝙ leges nostre volūt. in auc. de iudi. §. oēs aūt. co. v. fit āt ⁊ causaliter hec resolutio qñ copula ponitur inter impossibilia que. s. nō possunt simul esse vera, vt not. in. l. fi. §. j. C. de codicil. ⁊ vsufru. lega. si Titio. ⁊ i auc. vt fra. filij circa medium. ⁊ p Jo. and. in. c. is qui. de elec. lib. vj. ⁊ no. p Jac. Bal. ⁊ alios in. d. l. fi. de codicil. ⁊ in. l. quoties. C. de suis ⁊ legi. dicta cle. in plerisq3. qñq3 ponitur ⁊ ꝓ id est vt in auctenti. de aliena. ⁊ emphyteo. §. in alijs collatione nona.

Adde q̄ō pūctus supplet locū copule, vt no. in. l. si duobus. §. si in coeūda. ff. ꝓ socio. ⁊ in. l. pretia rerū. ff. ad. l. fal. ⁊. C. de decurionibus. l. fi. ꝙ regulariter verū est qñ ponitur inter plura substantiua ⁊ appellat̄ oratio soluta. l. sepe. ⁊. l. triplici. ⁊. l. liberoꝝ. §. ꝑter hec. ⁊. l. ꝯiunctionē. ⁊. l. in vsu. ff. de verb. sign. ⁊ in. l. iiij. ij. rñ's̄o. ff. de vsu. rei iu. Inter adiectiuū tñ ⁊ substātiuū nō cadit q hēat vi3 copule. l. alienatiōis. §. fi. ff. d̄ ver. sig. ⁊ p Bal. in. c. cū ordinē. in fi. de rescrip. Et similiter adde

5 ꝙ copula subiūctiua† post multa absoluta intelligitur repetita quo ad omnia precedentia de quo per Jo. de imola post gl. in. cle. sepe. de ꝟ. sig. ⁊ ꝓbat̄ i. d. l. sepe ⁊ p Modernos post glo. ⁊ Compost. in. c. ex parte de rescrip. ⁊ Jo. ⁊ alios in. c. cū marte. §. q̄siuisti. de cele. mis. Qñ aūt dictio ⁊ adijcitur aduersatiue sed an copulet iuris idētitatē. dic ꝙ sic l3 aduersitatē facti. l. talis scriptura. ꝟ. sed ⁊ si i annos. de leg. j. ⁊. l. cetera. §. itē co. ti. ⁊ in. l. sed ⁊ si lege. ff. de peti. here. ⁊ p Arch. de ap. c. ꝯcertationi. lib. vj. ⁊ no. in. l. ij. ff. ne quis eū. ⁊ in. d. l. iiij. ij. respon. de vsuris rei iud. ⁊ in. d. l. pretia rerum facit. l. sed ⁊ si lege. ff. de pe. here. vbi habet̄ q̄ō pōt copulare ēt mediata. ⁊ vide Cy. in auc. sacramēta pube. C. si aduer. vend. vbi d̄t eē aduersatiuā ⁊ dēre aduersari oibus ꝓcedētibus. Et de natura istius dictionis siue copule, ⁊, vide Ang. in ꝯsi. ccxcij. q̄ō incipit. Qm̄ in vltimis volūtatibus. ⁊ Pe. de anch. in ꝯsi. ccxxxvij. incipit. de titulis criminū Lud. in ꝯsi. ccxxxij. Bar. in ꝯsi. iij. icipit. Titius in fi. Lap. in. alleg. xix. Cal. in ꝯsi. ij. in tit. de ver. signi. Tho. fascioli. deci. xl. Pau. d̄ ca. ꝯsi. ccxxxij. ⁊ ꝯs. ccxxiij. ⁊ Abb. sicu. i ꝯsi. lviij. Pe. de anch. in. c. q2 sepe. de preben. lib. vj. in decisio. Bernar. de Bisegne. sub titulo de arbitris. deci. ij. incipit, compromissum est in tres.

6 De dictione necnon† Habet̄ d̄ officio cust. c. j. d̄ statu mona. c. fi. in fi. ff. ex qui. cau. ma. l. non ⁊ dic ꝙ due negationes faciūt vna3 affirmatiuam. l. duobus. ff. de ver. signi. in proemio insti. §. cunq3 de testamen. §. pater. l. in personam. ff. de pac. Tres autē negationes negant. ⁊ nō affirmant. l. j. C. si aduer. credi. ff. de heredi. insti. ⁊. l. j. de caducaribus puni. ibi nonnunquam non permitit̄ ⁊ Alber. in alpha. in ver. nec.

¶ De dictione ac, vide decisi. eiusdē Bernar. in titu. de testi. q̄ incipit. Utrū duo. ⁊ in decisio. Tho. dubio. xlvij. in fi.

¶ De dictione seu, vide in. c. exceptionis. de except. libro. vj. ⁊ in. l. seie. §. gaio. ff. de fundo instru.

¶ De dictione q3, dic ꝙ qñq3 addit̄. vt. l. ea ratio. de lega. iij. l. si stipulatus. ff. de vsuris. l. j. ff. ad municipa. l. si qñ. de leg. j. l. coniunctione. ⁊. l. que vsu. ff. de verb. signi. quandoq3 reperit sicut ⁊ ac. vt. l. si auia. ff. de conditio. ⁊ demon. quandoq3 cōtinuat. l. senatoris filius. ff. de senatoribus.

¶ Dictio vti, quandoq3 ponitur pro. ⁊. l. lecta. ff. si cer. peta. ibi vti publico. ⁊. l. j. quorum legatorum. ⁊. l. j. si ex leg. vel senatusconsu. l. bonorum possessio detur.

7 ¶ † Dictio atq3 copulat. l. vt vi3. ff. de iusti. ⁊ iure. l. filia. in orbitate. ff. de inoffic. testamen. vide Albe. in ver. at in suo alphabeto iuris ciuilis.

¶ Dictio neq3 qñq3 iplicat. l. j. C. sen. rescin. non posse. l. ⁊ q2. ff. de iurisd. om. iudi. ⁊ p Dy. insti. de actio. §. de cōsti. ⁊ regn. iur. c. ij. lib. vj. Spe. in titu. de dispu. ⁊ allega. §. post hec.

¶ De dictione seu copulet. vide in. l. si quis ita legat vxori. de auro ⁊ argen. lega. ⁊ quod quandoq3 ponitur absolute ⁊ non copulatiue vide in. c. nihil. de electio.

¶ Idem de dictione siue. in auc. de triente ⁊ se. §. dabimus. C. de vendi. rei emp. l. fi. ⁊ de in lit. dando tuto. l. ad ꝓtegendum. de bo. vacan. l. ij. xxij. q. ij. cos.

¶ De dictione immo, quando stet copulatiue. vide Barto. in prima constitutione codi.

¶ Et de dictione de quod ponatur copulatiue. vide gl. in. l. fin. ff. de do. prelega.

8 ¶ † De dictione & si quod nunq ponitur conditionaliter ad cōmodum proferentis. vide Bal. in. c. cū venerabilis. de excep. lz cōiter ponitur aduersatiue pro quamuis. c. dudum. de pben. lib. vj. & de insti. c. j. de iureiuran. c. j. eo. lib.

Ultimo adde quod Jac. but. in fi. cuiusdam questionis per eum disputate que incipit. Quidam paterfa. fecit testamentum & in eo legauit fundū omnibus mercatoribus & artificibus artis lane. concludit primo quod natura copule est augere non determinare vel restringere. d. l. ea tū adiectio. de lega. iij. & d. §. quibus. de no. co. cō po. & d. l. seie. §. gaio. de fundo instru. & eo. titu. l. quesitū. §. pe. & l. cū antiquioribus. C. de iure delib. pro quo facit qd no. Jo. an. in. c. pe. de vi. & bone. cle. & i. d. cle. i plerisq. de ele. & Anto. de bu. in. c. vestra. de coha. cleri. & mulie. bar. in. l. j. de pac. & in. l. si is qui ducenta. §. vtrum de rebus dubijs.

¶ Secundo quod eius natura est diuersa copulare & vt diuersa sumere & quod reqrit concursum omnium copulatorum vt diuersorum & plurium. de fideicommis. liber. l. si titius. C. de compen. l. j. & auc. ibi posita de verb. obli. l. stipulatio ista. §. cū qui & de condi. & demon. l. falsa. §. fi.

9 **Tertio** † Qd eius natura est plures copulatos vocare ad dispositū viriliter vt plures lz respectu aliorū copulatoꝝ videant vniri inter se, tū vniunt vt diuersa & vt partibus ascriptibilibus. vt. C. de cadu. tol. l. j. §. si vero. vñ dr qd si copula ponitur inter ɔ̄ria non copulat sed ponit̄ pro aut, vt. d. l. si titio fundo. de vsufru. facit. l. si ita quis heredes. ff. de here. insti. Itē si ponit̄ inter ea que sunt talia qꝫ vnū necessarium insit alteri tūc abijcitur copula & ad alterū resoluit̄ accidēs seu adiectiuum alterius quod copula non patiebat̄. d. l. j. ff. de pact. & d. l. cū duobus. §. si in coeunda. ff. p socio. Itē ponit̄ sicut vnū species & alterū eius speciei indiuiduū, & tūc restringit̄ indiuiduū vt suam speciē. d. l. quesitum. §. pe. de fun. instru. & l. cū delanionis. §. cui fundus. & de suppel. leg. l. legata. Item si ponit̄ sicut vnum genus & alterum eius species, & tunc nō restringit quo ad numerū sed quo ad qualitatem secundum speciem expressā, vt dictis. ll. iuncta. l. fi. §. an dulcia. ff. de vi. tri. & oleo. leg. & no. per Dy. in regula generi. de reg. iur. lib. vj. & per Jo. an. in. cle. sepe. de ver. signific. vbi etiam per Moder. Itē quod si ponitur inter diuersa corpora vel substantias copulatas & tunc proprie ponitur & vt de pluribus disponit, & facit dispositionē ea respicere sic vt velut plura ad vnam dispositionem reducantur & probant̄ eadem, vt. l. huiusmodi. §. si titio. de leg. & l. si duobus. & l. stipulatio ista. §. sicut autem de verborum obligatione. & l. fundum. ff. de contraben. emp. & l. quesitum. ff. pe. & l. qui concubinā. in prin. de leg. iij. Item qd † si sunt appellatiua non respectu

10 alicuius substantie, & tunc vt diuersa ɔiungant̄ ad suum subiectū mediāte verbo, vt ibi seruos testatoris & vernas. & Titius est albus & niger. Item qd si plures orationes respectiue per modū accidentis & tunc exigit ɔcursus copulatorū ad esse sui principalis dispositi, non tū vt copulata vniantur sed ɔcurrant & sic loqtur. l. si heredi plures. ff. de conditio. institu. & insti. de heredi. instituē. §. si plures. Itē quod simpliciter & non respectiue nō copulantur sicut concursus sit necessarius sed ex quo licet ꝫm idē procedit disposi. l. j. ff. de his qui no. infa. l. iij. §. lege. ff. de testi. l. j. ff. de fal. l. j. ad. l. cor. de sicca. l. quod dicitur de enic. Item qd si per modum subiectiuum & appellatiuum & tunc addit & copulat sicut sunt duo subiecta, idest facit quod debeant adiacere, & seruatur loco substantiui & p se subsistent. vt. d. l. ea tū adiectio. Ex quibus succedit regula affirmatiua cum nonnullis fallētijs que sufficiēter patet ex p̄missis. Postremo vid qd dicit Jo. an. in. c. cum contingat de officio deleg. quod non procedit libellus

11 copulatiuus, puta dico sententiā nullam & iniustam quia † copula cadens inter incompassibilia inducit perplexitatē. Et qd copula posita inter delegatos inducat inter eos participationē officij sed non soliditatem in persona cuiuslibet ita quod per concursum in officio faciunt sibi proles, vide in. c. prudentiā. de offi. delega. l. pluribus. ff. de procu. & c. vno delegatoꝝ. de offi. delega. & ɔenze. in extraua. si fratrū sup nostra & sedis & sup xbo petita & obtenta. Et de q̄one Jacob. de qua. s. mentionem facit Bal. in. c. significauit de rescrip. vbi arguet qd intelligit̄ in sensu diuiso. adducit in simili. c. j. de eo q sibi & here. suis mascu. & fe. in vsi. feu. vbi copulant̄ femine in defectum masculorum &c. Sic & si pater stipulat̄ incensum sibi & filijs patre viuēte filij nil debēt hēre. no. Cy. in. l. liberti. C. de ope. li. & similiter idē bal. mentionem de prefata disputat. in. l. j. C. de condic. inser. & in. l.

12 sit pretor. in prin. ff. de neg. gest. Et si papa † confert beneficiū illi, vel illi, vterq habebit beneficium. & vel, tunc ponitur copulatiue secundū Vinc. & Collec. in. c. proposuit. de filijs presbyt. & Archi. vij. q. i. pastoralis. quod nota.

Item adde qd dictio vel pro & sepe ponitur vt. l. si ad. §. si per filiū. ff. de rei ven. & l. leges sacratissime. ff. de legibus. & l. fi. de abigeis. & de procu. l. post litem. & de mino. ver. §. item queritur. & l. in cause. §. interdum. & ij. q. iij. c. vēdentes. Nunq ponitur pro etiam vt in auc. de nup. §. per occa. & de eo quod certo loco. quod si ephesi. & no. C. de castrē. pecu. l. ante omnia. li. xij. & de custo. re. l. ij. & l. mutari. & l. que omnia. ff. de procu. §. j. & qn disiuncta resoluatur in ɔiunctā vide plene per Alberi. in suo alphabeto in versi. vel, & in versi. aut. & in ver. at.

¶ Et de dictionibus velut & veluti & equā & equaliter & similiter & idem & totidem & sicut & sicuti quomodo ponuntur copulatiue & similitudinarie vide plene per eundem super eisdem verbis in dicto alphabeto.

¶ De dictione sic habetur in. c. ex ore. de priuilegijs. in. c. examinata. de confir. vti. vel inuti. & in. c. abbate. de verb. signi.

13 ¶ † De dictione item vide in. l. in repetēdis. ff. de leg. iij. & in. l. gallus. §. itē sciendū. ff. de libe. & posthu. & per eundē Alber. in ver. itē & de omnibus ɔcernētibus copulis, vide subtilē repetitionem gallicam. l. reconuenta. ff. de leg. iij.

¶ De dictiōe ēt vide in. l. ēt. & l. ēt. C. si tutor vel curator interuenerit. & in materia odiosa licet sit adiecta speciei maioris gradus includit tū spēs minoris gradus. no. in cle. j. de seque. pos. & fruc. vide Bar. in. l. si supra iter. ff. de aqua plu. ar.

¶ De dictione, id est & vcꝫ, vide Bar. in. l. j. ff. eo. l. aquil. & copulat inter genus & spēm & ponitur restrictiue in. l. vbi pactum. C. de trāsa. & in. l. qsitum. §. pe. de fundo instruc. stat ergo restrictiue & non declaratiue.

Adde quod copula inter diuersa habet ea copulare sub simili qualitate. deci. in antiqs. cclxiiij. in fi. incipit papa concessit.

14 ¶ † Dictio vna accentu producta ɔiungit. no. in. l. fi. C. de ipu. & alijs substi. & in auctētica cā que fit cū monacho. C. de episco. & cler. & in. l. imo. ff. de vsu & habi. l. fi ad. l. aquil. & per doc. in. l. lucius. §. quisquis. ff. de leg. ij.

¶ Sic & dictio simul. l. in operis. ff. locati. l. iij. ff. si fa. fur. fe. dicatur. iij. q. ix. nouimus. per Inn. in. c. dilectus filius. de preb.

¶ Sic & dictio, put per Archi. c. ij. §. j. de decimis. li. vi. facit. c. i. de tēpo. or. vij. li. & l. si pariter. ff. de liberali cā. & per Host. in summa. de elec. §. fi. versi. tu dic de dictione pari mō. c. fi. de clāde. despō. pari pena. l. i. C. pub. leticie li. xij. c. i. de offi. delega. pari q̄titate. l. i. C. q̄ bon. cede. pos. pari rōne no. insti. qb. mod. ius pat. pote. solu. §. cū aūt. xxij. qō. v. c. fi. pari iure. l. i. C. de legi. heredi. habet̄ in. l. qui cōcubinā. §. qui quarta. ff. de leg.

¶ Itē dictio eque. insti. qui. mo. tu. fini. §. sed si vsq. l. inuitus. de fideicō. li. per doc. in. l. interdum. ff. de here. insti.

¶ De dictione similiter, habetur per Innocen. & alios in. c. dilectus. de capel. mona.

¶ De dictione consimili. c. per tuas. de testi.

15 ¶ De dictione † idem, no. in. l. pe C. de libe. & eorū li. in. l. ex facto. in fi. ad treb. l. ij. ff. de offi. procōsul. & in Spe. de dispu. & aslegatio. §. iiij. ver. itē regula. cū ver. sequētibus. hr in. l. si nō sortē. §. libertis. ff. de ɔdi. inde. no. in. l. cū bi. ff. de trāsa. ad fi. & in. c. extirpandū. de pbē. Hinc idēptitas. c. ij. de trāsla. prelato. & idipsum. ij. ff. de nautico fenore. nō tū per oia. l. idē. ff. ad velleia. no. in. l. si creditor. ff. de separationibus. l. si seruos. in fi. ff. ō pig. actio. multe alie sunt dictiones similes & ab ipsis deriuātes que diuersimode coniungunt quas breuitatis causa omitto.

SVMMARIVM

1 Terminus potestate, pluribus modis sumitur.
2 Posse dicimur qd honeste, vel de iure, vel cōmode possumus.
3 Uerbum potest, an exponi possit pro poterit.
4 Uerbum potestatis est generale.
5 Potestas quandoq exponitur. i. auctoritas.
6 Papa nunquid habeat plenitudinem potestatis.
7 Potestas an possit esse sine iurisdictione.
8 Jus episcopale est genus multas habens sub se species.
9 Strictis vocabulis non semper vtimur.
Anima & mens hominis altior est quā gramatica.
10 Uoluntas & potestas quando ad inuicem repugnant nihil valet quod agitur.

¶ Preludium

¶ Preludium quartum.

¶ De virtute ⁊ importantia huius nominis potestate, vltra Bal. in rubrica de offic. deleg.

1 Q Varto premitto circa importantiā huius termini, ptāte. † Sumitur namq3 multis modis in iure, vt not. in l. ptātis verbo. ff. de verbo. sig. ⁊ insti. de actio. §. rursus. aliter nanq3 sumitur in diffinitione iuris, ibi ius ac ptās de quo per Jo. and. in rub. de regu. iur. in mercu. dū tractat de potestate regule. aliter in diffinitione tutele ibi, ius ac potestas ⁊c. insti. de tutel. in prin. ⁊ in l. j. ff. ad. l. fal. ⁊ aliter sumitur potestas patris in filium, vt p3 insti. tit. de pa. po. Qñq3 sumitur pro quadam facultate. l. quoties §. in ptāte. ff. ð noxa. ⁊ in. l. celsus. §. itē si qs. ff. ad exhibē. Qñq3 ꝓ quadā superioritate, vt insti. de tutel. §. ex tutela. Aliter sumitur in. l. non quicquid. ff. de iudi. ⁊ prout no. in. cle. auditor. de rescrip. ⁊ generalius in. l. nepos proculo. ff. de verb. signi. ⁊ dici
2 mur † posse quod honeste vel de iure vel commode possumus vt no. in cle. sepe. de verbo. signi. in. c. cum teneamur de prebē. xxij. q. ij. faciatis. de preca. c. ij. xij. q. ij. ⁊ si illi. de renuntia. nisi cum pridem. §. in persone. de condi. insti. filius. ff. de statuliber. stichus. C. de adulterijs. l. cum qui. xxv. q. ij. si ea. ⁊ plene ð hoc termino per Jo. an. But. ⁊ Anch. in. c. exceptionē. de excep. Qñq3 etiā est nomen officialium. c. fundamenta. §. vt autē. ff. de elec. lib. vj. ⁊ in extrauagan. fratrum qð aliqñ exprimitur in genere feminino. vt in. c. j. de officio deleg. c. statutū. de rescrip. lib. vj. ibi florentina potestas. ⁊ de rebus eoꝝ. l. iij. §. pignoris. ⁊ per Archi. in. c. j. de iureiurā. lib. vj. facit. l. j. C. si rector ꝓuin. ⁊. l. j. C. ne sine ius. prin. ⁊. x. q. ij. precarie. xcvj. di. c. si iperator. in. c. tua nos. de homi. aliter etiā sumitur in. c. j. de officio delega. ⁊ aliter in dicto capitulo si imperator. xcvi. distinctiōe. ⁊ aliter in rubrica de elec. ⁊ elec. pot. vbi per Joan. and. ⁊ in rubri. de offi. ⁊ po. iu. deleg. vbi per Modernos aliqñ iportat necessitatem de quo in. c. at si clerici. in fi. de iudi. ⁊ qñ exponat̃ pro d3 ð honestate vł e3 d3, ꝓ pt no. in. c. j. de despō. ipu. ð quo ꝑ bar. in. l. gallus. in prin. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. sepe. de offi. presi. facit. l. si mandauero. §. fi. ⁊. §. paulus. ff. manda. ⁊. l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. ⁊. l. j. ff. ex q. re. ad eū. in. ea. ⁊. l. j. ff. an per aliū causa appella. l. cū vero. ff. de fideicōmis. lib. ⁊. l. j. pro herede. ⁊. l. qui bona. §. de illo de damno infecto. ⁊ an verbū
3 † potest extendat̃ ⁊ exponi possit pro poterit, exemplum in clausula codicillari ibi, si valere non potest iure testamenti ⁊c. vide Bar. in. l. si ita. ff. de au. ⁊ argen. leg. est enim verbum extensiuū ꝺm dialecticos. pro quibus. l. si ita quis testamentū. de leg. ij. ⁊ per Bar. in. l. si ita. de auro ⁊ argen. lega. ⁊ insti. quib. mod. testa. infir. §. posteriore. l3 legiste ɔtra per. l. qð seruus, ⁊ ibi no. ff. de condi. inde. ⁊. l. continuus. ff. de verbo. obli. ⁊ quod dictio potest post negatiuā apposita importat necessitatem. no. per Joā. an. in. c. j. de reg. iur. lib. vj. Bar. in. l. iiij. C. de pig. in prin. ⁊ in l. fi. ij. q. ff. ð ser. ⁊ in. l. de his. de trāsa. ⁊ i ɔsilio sup petitione ⁊c. bal. in. l. j. pe. col. C. q admit. Secus si post affirmatiuā. no. Archi. in. c. statutū de rescrip. eo. lib. ⁊ ꝓbat̃ in. l. gallus. in prin. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. sepe. ff. de offi. presidis.

4 Potestatis ergo verbum generale, † est non tam. s. ad imperium magistratuum, de quo in. l. imperiu3. ff. de iurisdi. om. iudi. q3 etiam ad dilationem ⁊ pietatem patris in filios. insti. de patria ptā. in prin. q3 etiā ad dñinm dñi in seruu3 l. j. ff. de peculio, q3 etiam quo ad facultate3 ⁊ copiā, de quo in. d. l. quoties. ff. de noxalibus, vt etiā videatur in ptāte dñi rē furtiuam venisse cū eius potestatem vendicande habuit. l. sequitur §. sed si vendicauero. ff. de vsucap. quā ēt ad obedientiam monachi sub abbate ⁊ clerici sub prelato. Et quo ad iurisdictione3 de qbus per glo. in. d. c. rursus. Itē vt qs dicat̃ in hostiū ptāte ⁊c. vt ibi in tex. facit. l. j. de offi. procon. ⁊ quid esse sub ptāte alicuius intelligit̃ quo ad ꝓprietatē ⁊ vsumfructū no. bal. in. l. ꝑsbyteros. C. de epis. ⁊ cle. aliter ēt accipit̃ arbitrium potestatis. l. j. ff. de tribu. facit qð no. Archi. xj. q. j. tributum. ⁊. xvj. q. j.

5 Et quandoq3 † Exponit̃. i. auctoritas, vt in auctentica vt defun. seu fu. in princ. Qñq3. i. potētia, vt in auc. vt oēs obe. iudi. prouin. §. qꝛ scimus. Qñq3. i. dignitas. C. de executione ⁊ exactione. l. ij. ⁊ inde in Italia rectores appellantur ptātes. facit. l. fideiussor. in ꝓn. de pig. ⁊ qð no. Azo in sūma de pa. po. ⁊ qð no. in. l. cū pretor. §. fi. ð iudicijs Qñq3. i. ius matrimoniale, alias licentia. c. ismaelis. lvj. di. sicut ⁊ qð oīs ptās a dño deo ē iubēte vł sciēte. vide. xxiij. q. j. qd culpat̃. ij. q. iiij. qsitū. ⁊ in. c. qm̄ de vi. ⁊ ho. cle. xj. q. j. magnū. ⁊ de ɔuersatiōe ɔiugali qdā, ⁊ qð pñte maiore minor deponat ptātē no. Archi. j. dist. deniq3, non tm̄ contentiosam de quo per Host. in. c. volentes. de officio lega. Vera autem importātia ⁊ verus significatus huius termini sumendus est proprie ⁊ considerandus iuxta qualitatē ꝑsonaꝝ ⁊ materiam subiectam vt sc3 significet stricte, vel large ꝓprie, vel appropriate, de quo ꝑ doc. in. c. pia. de excep. lib. vj. ⁊ in. d. c. exceptionem. de excep. ⁊ in. c. super hoc. de renun. ⁊ ꝑ Bal. in. l. nec quicq3. §. vbi decretū. de offi. ꝓcō. ⁊ leg. ⁊ Abb. in. c. prudentia3. §. sexta. de offi. deleg. ⁊ habetur in. c. cu3 locum de spon. ⁊ in. c. fi. de ɔfes. lib. vj. Bart. in. l. j. de iurisdict. om. iudi. ⁊ in Specu. in titu. de
6 offi. iud. §. impedit ver. quid si index. Et de † potestatis plenitudine pape dic vt no. in. c. ad honorē. de vsupal. ⁊ i. c. ꝓposuit ð ɔces. ꝓb. ⁊. c. ꝑ venerabile3. qui filij sint legi. cū si. q aliqñ appellat̃ plenitudo officij. c. antiqua. ð priuileg. ⁊ de ptāte clauiū dic vt not. per doc. in. c. cū ex eo. in fi. de peni. ⁊ remis. ⁊ in extrauaganti qꝛ quorundam. Jo. xxij. ver. j. quidē. ⁊ in. c. tanta. de exces. prela. plene per Hosti. in summa de peni. ⁊ remissio. §. i. in prin. ⁊ per Joā. an. in. c. j. de sum. tri. super ver. clare facit. xxj. dist. in nouo. xxiiij. q. j. quicunq3. cū multis si. Et licet Jo. and. in rub. de offi. ⁊ potesta. iudic. delega. velit qð officium respiciat id qð principaliter delegatur, potestas vero respiciat id qð propter delegationem de iure potest delegatus, vt sc3 subdelegare, vt cogere subdelegatum, vel sine collega procedere, vel punire impedientes vel his similia. ⁊ Cardi. in cle. ne romani. post alios videat̃ solum notare differentiam inter potestatem ⁊ iurisdictionem ex quo ibi videntur poni vt diuersa, ⁊ potest esse
7 † potestas sine iurisdictione sicut potestas conferendi beneficia ⁊ similia cū sint multa iurisdictionalia que sunt potestatis vt ibi per eum. Et licet Spe. tit. j. omnes istos terminos commisceat quasi sint sinonyma ⁊ ꝓ eodē sumant̃ sc3 officiū, potestatem, ⁊ iurisdictionē, qð probat̃ in. c. ij. de biga. Tū quia in multis differūt vt ex superioribus patet, ⁊ qꝛ Jo. an. videtur cū mysterio inuestigasse officiū ⁊ ptātem regu. in mercu. super rub. de re. iur. Et qꝛ Gof. ⁊ Hosti. in eoꝝ summis tractarūt vt diuersa offiū ⁊ iurisdictionē delegati, qꝛ qñq3 h3 offiū sine iurisdictione, vt in. c. fi. de offi. delegati. ego ad effectū cōcludēdi oēm ptātē ⁊ iurisdictionem capituli se. vac. tam in temporalibus quam in spūalibus ⁊ ta3 in concernentibus res q3 personas, ⁊ in his que sunt ordinis ⁊ iurisdictionis ⁊ que competūt prelatis tam rōne legis diocesane, quā legis iurisdictionis, de quibus in. c. conquerēte. ⁊. c. dilectus. de offi. ordi. siue in his que sunt gratie, siue in his que sunt iustitie, aut que mistim sapiunt vtrunq3, siue in his que sunt voluntarie iurisdictionis aut cōtentiose vel necessitatis, aut cōcernentibus tam iudicialia quā extraiudicialia summaria vel ordinaria ciuilia vel criminalia hoc est vel ɔcernentibus cōtractus vel quasi delicta vel quasi, ⁊ tam in dispositionibus viuētiū q3 mortuorū vel alias qñocunq3 accumulaui oēs hos terminos vt ɔprehēdam omnimodā iurisdictionē, imperiū, ptāte3, ⁊ offiū ⁊ ꝑꝑ tex. in cle. ne romani. cū ibi no. super verbo, modificari. ⁊ super verbo, ptāte, ⁊ tam in actu ⁊ exercitio q3 ēt habitu ⁊ potē
8 tia, qꝛ ius† ēpale est genus multas habēs species sub se, vt not. in. c. dilectus. de capel. mo. ⁊ in. c. fi. de offi. ord. li. vi. super verbo, cetera. plene not. in cle. j. de foro cōpe. super verbo, iurisdictionē. ⁊ super verbo, omnimodā. facit qð habet̃ in. c. penul. de cleri. egro. vi. ⁊. vij. q. principali per Egi. ⁊ Jo. an. circa officiū ⁊ potestatem coadiutorum.

Differentiam autem inter potestatem ⁊ potentiam no. Bal. in. c. j. de consti. vbi ēt dicit quod plerunq3 vnu3 ponitur pro alio vt p3 in. l. suus. §. imo. ff. de here. institu. facit. l. qð seruus. ff. de condi. ob causa3. ⁊. l. si ia3 facta. ff. de ɔdi. ⁊ demon. Et putat ꝙ si papa diceret de plenitudine potētie vel arbitrij, vel voluntatis. idem operaretur quod si dice
9 ret de plenitudine potestatis, qꝛ† non semper strictis vocabulis vtimur. l. si tibi. ff. si certum peta. nec scientiam grāmatice supra caput habemus quia altior est anima ⁊ mens hominis qua3 grāmatica. l. ij. C. de ɔsti. pecu. l. scrupulosam. C. de ɔtrahē. et cōmittē. stipu. l. qm̄ indignū. C. de testa. ⁊ no. qð nihil excitatur ad actū nisi ꝑ potentiā prout ꝓbatur in. l. si ita. §. si super. l. sub cōditione. ff. de lega. ij. ⁊. l. j. §. quod aūt. ff. quorum lega. ⁊ de impotētia ⁊ potētia vide quod no. in. c. sciscitatus. de rescriptis. ⁊ ibi per Bal. ⁊ quod nō posse comprehēdit nolle. no. in. d. c. prudē

tiam. de offi. deleg. ⁊ in. l. cum proponas. C. de heredi. institué.
nã qui non vult interesse se facit a cognitione alienũ. l. si legata-
rio. §. j. ff. de fideicõ. liber. facit. c. fi. de arbi. lib. vj. Et quando
10 † potestas, ⁊ voluntas repugnant adinuicem nihil valet quod
agitur, licet in dubio nõ presumat̃ repugnare. l. tertia. ff. de testa
men. militũ. ⁊ ꝙ noluit potuit ⁊ ꝙ voluit adimplere nequiuerit
voluntate ac potestate sibi inuicẽ aduersantibus, capitulo cum
super. de officio delega. vbi posse ⁊ velle sunt contraria. vt ibi
not. ⁊ not. in. l. si filie. C. de donationi. ante nupt. quod humano
ruz actuũ due sunt radices atq̃ perfectiones. s. ius ⁊ voluntas
vide plene Angeluz cõsilio. lx. ⁊ cõsi. lxxiiij. ⁊. ccj. ⁊. cclxxxv.
⁊. cccxxx.

SVMMARIVM

1 Nomen capitulum quid importet.
2 Eps̃ cum capitulo proprie ⁊ stricte facit vnũ corpus, cuius ipse episcopus est caput.
3 Episcopus cum minori parte canonicorũ an possit facere maiorem partem capituli.
4 Canonici soli cum prelato an faciant capitulum.
5 Collegium quid sit.
6 Homines designantur sub nomine gregis.
7 Grege legato vnum solum caput remanens peti potest.
8 Cardinalis si solus intrat conclaue alijs exeuntibus, ille solus habet ius collegij.
9 Cetus quandoq̃ capitur pro omni multitudine.
10 Capitulum quod nomen sit.
11 Vocati ad capitulũ si nõ veniãt, valebit quod faciẽt presentes.
12 Absentes an cõputent̃ in numero absentiuz si vocari nõ debẽt.
13 Canonici absentes an sint vocãdi in alienationibus, ⁊ alijs tractatibus capitularibus.
14 Vocatio absentium non est de substantialibus forme.
15 Canonicus dum expectat prebendam, an debeat habere distributiones.
16 Electio pertinet ad ius, receptio ad factum.
17 Satutum exorbitans disponẽs in personam an cõprehẽdat collegium siue capitulum.
18 Capitulo si aliqd mãdat̃ an duo possint ꝯtradicere maiori pti.
19 Capitulum quando citat ad certaz diem ad electionẽ faciendã an minor pars possit terminum prorogare.
20 Canonicus publicus fornicator an excludi debeat a voce capitulari.
21 Campana est signum congregandi capitulum.
22 Consensus canonicorum qñ valeat non habitus in communi.

¶ Preludium. v.

¶ De virtute ⁊ importantia huius nominis Capituli, vltra Bald. in. c. j. ⁊ fi. de elec.

1 Quinto premitto circa impor-
tantiã † huius
nominis capituli. Q̃d ista nomina vniuersitas, ⁊
collegium, societas, cetus, capitulum, congrega-
tio, populus, conuentus, ⁊ similia dicuntur colle-
ctiua ⁊ constituunt vnum corpus misticum, quod sumitur ali-
quando large, aliquando vere proprie ⁊ stricte. ¶ Large autez
sumitur, cum dicimus ⁊ appellamus fideles vnum corpus siue
vnam ecclesiam per fidem ⁊ charitatem ⁊ perfectionẽ gratie. c.
ij. de sum. tri. cuz simi. cuius corpis caput est Christus. l. dis. põ
deret. Similiter omne collegiũ siue vniuersitas ꝯstituit vnũ cor
pus cuius prelatus dr̃ caput, ⁊ alij dicuntur membra. c. nouit.
de his que fi. a prela. A quo capite nõ lz mẽbra discedere. c. cũ
nõ liceat. de elec. li. vj. Et tale corpus ex eo collegiũ esse cogno
scitur si hz iura collegij, puta sigillium cõe. c. significauit. de ap-
pellat. ⁊ actorẽ ⁊ arcaz cõem. ff. ꝙ cuiusq̃ vni. no. l. j. no. glo. in.
c. dilecta. de exces. pla. ⁊ Lau. in. c. ⁊ si principalis. de rescrip.
⁊ Pan. in clemẽ. vt hi q. de eta. ⁊ qua. vbi ẽt p Car. in. iiij. q.
de quo p Bar. in. l. j. ff. de dã. infec. ⁊ in rubrica. ff. de colle. illi. ⁊
Calder. in consi. v. in titu. de his que fiunt a prela.
2 Proprie autem ⁊ stricte eps̃ cũ † capitulo facit
vnũ corpus cuius ipse eps̃ est
caput. Sed cũ clero ciuitatis ⁊ diocesis nõ dicit̃ proprie facere
vnũ corpus. c. cũ clerici. de verb. signi. Qr nõ est tãta cõmunio
inter epm̃ ⁊ capellas, seu monasteria, seu alia pia loca ciuitatis
⁊ diocesis sue quãta est inter epm̃ ⁊ eccl'iam cathedralẽ cui est
spũali coniugio copulatus. vt in. c. requisisti. de testa. Et lz pla
tus ⁊ capitulũ faciat vnũ corpus nõ tñ appellatione capituli cõ
tinetur prelatus de ꝓprio significatu vocabuli. no. de ꝯces. pb.
c. post electionẽ. ⁊. c. nouit de his que fi. a prela. ⁊ in. c. vt pro-
fes. de reg. iur. ⁊ in. c. a collatione. de appel. lib. vj. ⁊ eo. lib. ne
sede vacan. c. j. no. Lap. in. c. fi. de prebẽ. eo. lib. ⁊ in. d. cle. vt
hi qui. super verbo, in eisdẽ. Nisi interuenerint eps̃, vel canoni-
cus, vt in. d. c. a collatiõe. de quo per Archi. xlv. di. sed illud.
3 Et adde ꝙ tũc eps̃ † cũ minori parte canonicorũ nõ faceret ma
iorem partẽ capituli ꝓut disputãdo firmauerũt in studio Pa-
duano pncipalis. ⁊ Fed. de se. quos sequunt̃ Jo. an. Cal. ⁊ alij
in. d. c. a collatiõe. ⁊ in. d. c. postulasti. lz Host. ꝯtra vbi But.
⁊ Abb. idẽ affirmãt allegãtes Arch. idẽ tenere. xxj. di. in pn.
ꝙ ẽt sequit̃ Bal. in vsi. feu. in. c. j. in fi. principij cui dabit̃ iur̃m
in cã feu. de quo in. c. j. ne sede vacan. libr. vj. ⁊ p Abb. in ꝯsi.
lviij. ⁊ bal. in. l. si ascribat̃. C. de appel. ⁊ Lap. alleg. xxxij. i fi. ⁊
Do. in. c. fi. de reg. lib. vj. ⁊ But. in. c. pastoralis circa fi. de re
scrip. ⁊ in. c. scriptum de elec. Quandoq̃ tamen capitulũ sumi
tur pro ꝯctu. vt in auc. de non alie. §. fina. Qñq̃ pro libro statu
torum, vt in auc. cassa. C. de sac. san. eccle. vbi capitularibus id
est statutis. Qñq̃ pro articulo. vt in. l. pro hac. C. de tempo. ap-
pel. Qñq̃ ꝓ casu, vt in auc. de apel. ⁊ intra que tpa. §. illud. Et
4 quãtũ attinet ad ꝓpositum huius tractatus tz curia ꝙ † soli ca-
nonici faciant capituluz cũ prelato scd̃m Compost. in. c. j. de
elect. ⁊ Joan. and. ⁊ alios in. c. ex eo. de elec. lib. vj. in nouella.
Corpus autem istud põt cõstitui ex duo-
bus vl' tribus in vna
congregatione existentibus, vt in. d. c. j. de elec. dumtamen sint
ibi vt collegiũ vt ibi no. duo ergo sufficiunt ad faciendam con-
gregationem. Tres vero ad faciendũ collegiũ, quod intelligit
ibi Cardi. de collegio seculari. per. l. neratius. ff. de verb. signi.
Sed duo sufficiunt ad faciendũ collegium ecclesiasticũ secula-
rium clericorũ siue conuentũ religiosorũ ꝫm Inno. in. c. dilecta
de exces. prela. ⁊ in. c. postulasti. d iure patro. ⁊ Arch. in. c. de
liberatione. de elec. lib. vj. Jo. an. in. c. statutuz. eo. titu. ⁊ lib. ⁊
in. c. j. de vsu. eo. lib. Pan. ⁊ Car. in. d. cle. ⁊ si principalis. de
rescrip. ⁊ in. c. a nobis. §. ceterum. de iure pat. facit. xj. q. i. pla-
cuit. ⁊ quod traditur p Modernos in. d. c. j. de elec. Quid aũt
5 sit collegiũ † habet̃ in. d. l. neratius. ⁊ est vnũ reputatiõe. l. mor
tuo. ff. de fideius. no. in. l. j. ff. q̃d cuiusq̃ vni. no. Et qñ non hz ca
put ille ĩtelligit̃ eẽ caput q ẽ nobilior ⁊ potẽtior, ꝓut no. in extra
uagan. qui sint rebelles. in verbo, ego. per Bar. ⁊ Bal. de pa.
constan. in. c. nuper. Collegiata aũt ecclesia que dicat̃ no. Ho-
stien. in. d. c. a nobis. de iure patro. ⁊ Inno. in. d. c. postulasti.
eo. titu. de elec. quod sicut. ⁊ dicto. c. dilecta. de excessi. prelat.
Decẽ vero homines faciunt populũ siue plebem. x. q. iij. vnio.
vbi per Archi. ⁊ plures q̃z. x. aut. xv. faciunt turbã. ff. vi bo. ra
pto. l. pretor ait. §. i. dicitur etiã corpus siue aceruus, vt in. l. ma-
iorẽ. ff. de pac. ⁊. l. fi. C. qui bo. ced. pos. ⁊ per Bal. in. c. pastora
lis. de rescript. de cohorte vide in. l. filius. §. sed ⁊ militem. ff. de
procura. ⁊ Archid. xij. q. ij. qui manumittitur. Et quatuor vel
quinq̃ porci. ⁊. x. oues faciũt gregez vel armentum. l. oue. ff. de
6 abigeis, ⁊ dicitur etiam † grex hominum coartaliũ propter vti-
litatẽ. l. si quis ex grege. C. de coar. prin. ⁊c. li. xij. ⁊ proprie grex
est de minutis. Armentuz vero de magnis. l. fi. C. de mili. testa.
lib. xij. Itẽ omnis populus christianus vt. in. c. pro humani. in
prin. de homi. lib. vj. iuxta illud Ambrosij, grex populus in ho
milia natalis dñi, ⁊ illud, gregẽ tuum pastor eterne ⁊c. in prefa-
tione apostolorũ, ad q̃d no. in. l. marcellus. ff. de rei vendi. p. l. lz
minimã. ff. de peti. heredi. ⁊ no. p. c. exẽptionẽ. de priuil. li. vi. ⁊
in. c. cũ tibi. de ver. sig. ⁊ p Abb. in rub. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ in. c.
bone. el. i. de postu. prela. ⁊ p Do. in. c. i. §. hoc ãt. de elec. li. vi.
per Lud. in. l. ij. in prin. in. viij. col. de ver. ob. ⁊ adde ꝙ ius põt
retineri ⁊ seruari in vno p. l. si qs municipiuz. ff. q̃d cuiusq̃ vni.
no. ⁊ no. gl. i. d. c. j. de ele. ⁊ in. c. gratũ. de postu. prela. ⁊ de cõ
ces. pb. nulla. ⁊ tz Lau. Vin. Tan. Phy. Bart. brix. lxx. di.
si forte. lxiiij. di. c. iij. ⁊ Jo. an. i. c. illa. de ele. i gl. de qua vr. qd
si oẽs. ⁊ in. c. ne ꝓ defectu. eo. tit. ⁊ Pau. in. d. cle. vt hi qui de
7 eta. ⁊ qua. ⁊ ita cõiter tenent doc. quia † grege legato vnũ solũ
caput remanẽs peti põt. l. si grege. ff. de leg. j. insti. de leg. §. gre
ge. facit. ff. q̃d cũ falso tuto. auto. l. j. §. ij. Goffre. antẽ vr̃ tenuis-
se ⁊ Jo. lz dicant q̃d iste vnus remanẽs potest petere a superio-
re, vt ecclesie ꝓuideatur, ad q̃d vide no. Bal. in. l. fi. ff. de neg.
gest. Et eo casu in electione nõ pñt seruari forme; de quibus in.
c. qr propter de elec. neq̃ ille vnus põt seipsuz eligere. per. c. p
nostras

nostras de iure patro. fm Vincen. Archi. etiā in. d. c. si forte, sequit cōem sententiam allegans Hugo. dicentem q̄ vnus ɔsul alijs defunctis pōt regere ciuitatē, q̄ tali casu tota vniuersitas remanet in vno per. l. sicut. §. vlti. ff. qd cuiusq̄ vniuer. no. Et qd etiā Vincen. in. c. ecclesia. ij. in fi. de elec. scripsit qd si publicato scrutinio a collatione facta omnes recedāt vnus solus remanēs in capitulo poterit eligere. Bonaguida Are. i. c. bone. ij. de elec. quicquid ibi dicat glo. vltima qd vnus solus non eligat nec se possit eligere sed ad suā petitionē superior ordinabit ecclesiā, et sic tz et seruat romana curia fm ipsū. pro quo vide Bal. in. l. nō ambigit. ff. de leg. et Archi. in. c. nicena. xxxj. dist. Hoc idē tenēt doc. in Cardinali. qd si vnus solus intrat cōclaue alijs
8 exeuntibus, ille solus hz ius collegij, q̄ † Cardinales eliguntur iure collegij p. c. vbi periculū. §. sane. de elec. lib. vj. vide Car. in. d. cle. ne romani. de ele. vbi plene tractat hoc, et subdit eo casu speciale esse quod spectentur absentes. Et idem vr̄ in electoribus imperij per ea que scribit Jo. an. in addi. Spe. in titu. de competē. iudi. adi. §. ratione autem cause. ver. item qd obtentū est de quo latius dicam in extrauaganti si fratrum Joan. xxij. in gl. circa fi. equipollent autem omnes isti termini vnr̄ sinonyma et idem importantia largo modo. s. cetus, vniuersitas, collegiū, capitulum, conuentus, ɔgregatio, et similia, vt no. in dicta cle. ne romani. Appropiant tamen aliquando, puta cetus appropriatur collegio Cardinalium curie romane quasi pro senatu, ad differentiam tamen cardinalium canonicorum Rauenaten. et cōpostel. xv. q. j. et. c. Jsidorus. et. c. canones. et. d. cle. ne romani. Alibi appellatur gremiū. xxiij. dist. c. in noīe dn̄i. añ mediū Cetus etiam appellat mulierum. c. mulieres. de iudi. lib. vj.

9 Item quandoq̄z cetus † Capitur pro oī multitudine, vt pz in. c. indēnitatis. §. sed cū eas. de elec. li. vj. publice cetui. ¶ Proprie tamē capitur pro senatu. xvi. q. j. c. ecclesiastici. et in pālea Constantinus conuentus. et in. l. omnia C. de princip. agen. in rebus libro. xij. et in. l. cum nauarcorum C. de nauicularijs. libro. xj. ¶ Conuentus aūt appellatur ɔgregatio religiosorū, lz q̄nq̄ conuentus religiosorū appellat capitulū, de quo per doc. in. c. edoceri. et. c. capitulum. de rescript. et in quo inuicem differant, vide in. c. ne pro defectu. de elec. et sunt hec aliquando actu et habitu, aliqū habitu tantū, de quo per Archi. et alios in. c. prouida de offi. lega. et in cle. j. de offi. vica. et ethimologiā conuentus cecus, sinodi et concilij vide in. d. c. j. xv. dist. ¶ Et q̄ cetus etiam appelletur collegium doctorum habeť in. l. grāmaticos. C. de professo.
10 qui in vr. constan. et pondera qd † capitulum est nomen appellatiuum intellectuale et incorporale sicut oīa nomina appellatiua, et nihil pōt facere nisi per sua mēbra. lxiij. dist. c. nullus, vn̄ cū dr̄ capitulū. S. B. est nomē ꝓpriū veniens ad declarationē nominis appellatiui qd est capitulū. l. annua. §. j. ff. de an. leg. huic intellectuali currit pscriptio honoris p negligentiam organorum. et vide Archid. lxiij. dist. c. illud. vbi vult q̄ qū expressis nominibus singulorū nō additur verbū capitulariter, non faciunt collegiū tanq̄ singuli, et quod regulariter stat maiori parti et qd noīe capituli continet prior, et decanus capituli no. Bald. in. c. fi. de electio. et dixit Jnno. et Jo. an. in. c. j. de maio. et obe. qd qui maior est dignitate in ecclesia, vel si non est ibi dignitas qui maior est ordine et prior tēpore hz ɔuocare capitulū et alij habent parere. arg. ff. de fide instru. l. fi. C. de offi. prefec. preto. l. i. et. ij. C. de proxi. sac. scri. l. vbicunq̄. lib. xij. et de offi. manu. l. nemo. et. l. j. ff. de albo scri. nam ex quo honorantur et onerenť. arg. viij. q. j. qui epatum. Causas tn̄ ecclesie sine mandato et cōsensu capituli nō exercebit put no. in. c. irrefragabili. §. exces. de offi. or. Jpse ēt dz solenniter eligere psonam in scrutinio noiatā nisi aliud ex ɔsuetudine vl' priuilegio hoc habeat q̄uis tutius sit q̄ ab alijs suis ɔfratribus hanc recipiat ptātem de quo per Joan. an. in. c. q̄ propter. de elect. et in. c. sicut. eo. titu. lib. vj.

11 Et si vocati ad capitulū † Non venient, valebit quod faciēt pn̄tes fm Jnno. in. c. cum nobis olim. de elec. et ibi per Jo. an. et in. c. corā. et in. d. c. q̄ propter. Non tn̄ poterit mulctare nolentes venire vt dicit Abb. in. c. quesiuit. de his que fiunt a maio. par. cap. Nec pn̄t grauari ad veniendū tpe insolito vel incongruo, et sic non a d voluntatē superioris, sed prout est ɔsuetum fm Butri. in. c. is qui de maio. et obe. et propter contumaciam capituli non possunt alij qui pauci canonici excommunicari, et canonicus excommunicatus pro contumacia capituli potest etiam propterea nomine capituli appellare et c. vt vult decis. in antiquis. cclxxj. cū seq. que incipit citatis decano et capitulo. et si talis nollet congregare capitulum, cogi posset per ordinarium vel etiam per delegatū vbi pro causa sibi commissa mandaret capitulū aut sindicum ordinare fm Jnno. in. c. preterea. de offi. delega. et. c. prudentiā. §. pe. et vlti. eo. titu. de quo per glo. in. c. si capitulo. de concesl. pben. lib. vj. Nisi tamen appareret priuilegium vel statutum vel consuetudo q̄ ad alium tunc spectaret conuocare capitulū, exercere iurisdictionem, et simile. c. cū contingat. de foro ɔpe. c. accedentibus. de exces. plato. fm Jnno. et Host. de quo per Joā. an. in. c. ij. de ope. noui nun. et in. d. c. j. de ma. et obe. vbi But. sequitur Jnn. et in. c. cum nobis olim. de elec. in. viij. col. et bar. in. l. vnica. de albo scri. et in. l. obseruare. C. de decu. li. x. Bald. in. l. fi. de fide instru. et in rubrica. C. pro socio. et in vsi. feu. in. c. imperialem. §. preterea ducatus. in vltima col. de probi. feu. alie. per Fede. quicqd dicat Lap. allega. cxxxj. et Pet. de ancb. in repetitione. c. canonum statuta. de consti. in. ij. q. prin. in. j. col. et Ange. in. l. nulli. ff. quod cuiusq̄ vni. no. Ad quod facit quod no. Jnno. in. c. eccle. ij. in verbo, contemptum. de elect. vbi vult q̄ soli presentes dicanť habere ius collegij ex quo non tenentur vocare absentes. Nam et alias in casibus in quibus † vocantur
12 absentes in numero absentium non computantur nisi hi qui debent vocari. d. c. q̄ pp de elec. in verbo debēt, et sic cū dr̄ qd de iure due ptes dēnt eē pn̄tes. l. plane. ff. qd cuiusq̄ vniuer. no. et. l. iij. ff. de decre. ab. or. fa. ibi ɔputāde sunt due partes, ita qd in parte absentiū nō ɔputenť illi qui vocari non debēt fm Car. in. d. cle. ne romani puta nō existētes in sacris, vel ēt existētes in religione. s. annū professionis vel pbatōis. vt no. in. c. būficiū. de regu. iur. lib. vj. et glo. mag. et in. d. cle. vt hi qui de eta. et qualita.

13 Non sunt ergo vocādi canonici † absentes in alienationibus et alijs tractatibus capitularibus, vt habeť in. c. hoc ius porrectū. x. q. ij. p. c. quāuis. de offi. or. li. vj. vbi not. et in. c. pn̄tiū. de testi. eo. li. et. c. cū in ecclesijs. de pb. eo. li. pterq̄ in tribus casibus qbus tm̄ vocādi sunt absentes ēt extra prouinciā q posſunt cōmode vocari. Primo in electionibus platorū, p quorū obitum remanet ecclesia viduata. vt in. d. c. q̄ pp. Scdō in collationibus beneficiorū. vt. d. c. cū in ecclesijs. de pbē. lib. vj. tertio in imponendo interdictum in ecclesia cathedrali. d. c. quāuis. de offi. ordi. eo. lib. An antē vocādi sint absentes, et de quo remoto loco statur ɔsuetudini. per. d. c. cum ecclesijs. Dat eniz consuetudo ius eligendi. c. cum in ecclesia. de causa pos. et proprie. Jtem iurisdictionem indicandi etiam sine absentibus. d. c.
14 cum contingat. de foro compe. cum similibus. Jtē † vocatio absentiū non est de substantialibus forme. dicto. c. ecclesia. ij. de elec. ergo standū est ɔsuetudini per predicta iura. de quo in. d. c. quia ppter. in. c. fi. de ma. et obe. et scias qd in capitulo cathedralis ecclesie vocem non habet canonicus qui non est ad ordinem subdiaconatus promotus, et idem in qualibet ecclesia collegiata seculari, nec habens beneficia, an annexus est ordo sacer si infra annum ad illum ordinem non est promotus, vt in. d. clemen. vt hi qui. de eta. et qualita. etiam procuratorio nomine alterius habentis vocem vt ibi no. nec valet statutū capituli vel episcopi disponens q̄ non habens ordinem diaconalem careat voce capituli secundū Calderi. in ɔsi. xiiij. in titu. de constitu. et qū in capitulo nullus esset in sacris constitutus, vel etiam si ecclesia remansisset collegiata habitum tantū omnis potestas deuolueret ad superiorē, vt habeť in. d. cle. vt hi qui, et alij in hac iurisdictione et potestate sic deuoluta succedat capitulum, diceť infra in. x. q. prime partis huius tractatus. aduerte tn̄ q̄ canonicus talis in sacris nō ɔstitutus posset domū optare et prebendam sicut ɔstitutus in sacris dūmodo ecclesie statutū vel ɔsuetudo non obuient, cum ille actus non sit collegialis et ɔpetat ex canonia et prebenda et non ex voce capituli sicut et potest delegatus dari de rescrip. c. statutum. de ɔlue. c. fi. lib. vj. potest ēt talis agere pro pbē. c. ex lr̄is de proba. et epm sociale et fructus corpis prebēde et c. percipere. c. ad audientiā. de cler. nō resi. et ecclesiā defendere. de cōces. prebē. ex parte. de electio. c. ɔnali de re. eccle. nō alie. c. ij. lib. vj. Si tamen talis canonicus ad capitulum admitteť in aliquibus actibus non propterea vitiantur tales actus fm Jo. an. in regula quod alicui. de reg. iur. lib. vj. in mercu. et in. d. cle. vt hi qui. in verbo imo est super verbo ɔcedať, et tz ɔrīu eius qd hic dicitur sed loquiť qū patitur defectum in persona capituli. cū qua gl. concor. Pau. zenze. et Car. flo.
15 Sed an † canonicus dum expectat prebendā debeat habere distributiones, cōiter teneť q̄ sic in. c. cū. M. ferrarieñ. d ɔsti. et in. c. dilectus. ij. de pbē. lz Jo. an. faciat dr̄iam inter apostolicū et ordinarium que ɔmunis sententia est dupliciter restringēda.

Primo in fructibus resultantibus ex voce capitulari per. d. cle. vt hi qui quando non sunt tales expectantes in sacris ꝯsti. Secundo vbi esset consuetudo ꝛ obseruantia contraria prout talem ḡnaliter esse dicit Cardi. flo. in. d. cle. vt hi qui. Et quando mandatur aliquid capitulo intelligit̄ cuilibet de capitulo esse mandatū, vt no. gl. in. c. eam te. de rescri. ar. xij. q. ij. qui manumittitur, quod intelligunt Inno. Cōpost. ꝛ Jo. an. esse verū qn̄ capitulo dirigitur mandatuꝫ tanq̄ singularibus canonicis, puta de admittēdo inuestitum a papa vel in eo, an forte papa ꝯtulit bn̄ficiū vel aliqd aliud, tunc enim quilibet tenetur recipere et̄ si capitulū totum ꝯdiceret, ad qd̄ Bonaguidā, ꝛ Gui. allegant. c. decet de immu. eccle. lib. Secus aūt si papa mādaret capitulo ꝙ eligeret, qꝛ tūc quilibet nō eliget ex tali elec. ius nō querat̄ non debeat sic fieri de elec. qꝛ propter cū ꝯcoꝛ. ꝛ qꝛ tunc potius officiū monētis q̄ faciētis
16 acceptis. ar. ff. qn̄ app. sit. l. j. §. solet. Itē qꝛ † electio pertinet ad ius, receptio ad factū ſm Inno. vn̄ reprehendit Cōpo. executores apostolicos qui requirunt canonicos inuentos in curia romana ad recipienduꝫ illum cui papa non contulit canonicatum sed mander conferri per capitulū. Si vero capitulū ad hoc nollet ꝯueniri, seruari dꝫ quod no. glo. in. d. c. si capitulo de cōces. preben. lib. vj. de quo vide Jo. an. in. d. c. eam te. ꝛ in. c. bone. ij. super gl. ideo dicit. ꝛ de sentē. excom. in. c. romana. §. vniuersitatis. vbi patet capitulū nō posse excōmunicari tanq̄ collegiū vel vniuersitas. si tamen excōmunicaret̄ teneret snia, vt ibi no. ad quod facit qd̄ no. in dicto. c. presentiū. de testi. lib. vj. vbi et̄ non iuratur in animam capituli quam non habet, sed singuloꝝ vt in. c. bone. j. de postula. prelato. vbi singuli possunt reuocare sindicum constitutum a capitulo.

17 **Et nota quod** Statutū † ꝑsertim exoꝛbitās disponēs i ꝑsonā, vcꝫ si qs ferat ꝛc. non cōprehendit collegiū siue capitulū ſm Petr. de ancha. in dicto. c. nouit. Secus si esset preter ius cōmune tantū ſꝫ Imol. ꝛ Abba. ibi de quo per Bar. in. l. aut facta. in fi. ff. de penis ꝛ ꝑ doc. in. c. grauē. de preb. ꝛ Abba. in. c. dilectus scdo. de simo. ꝛ quod habet̄ in. d. §. vniuersitatis. per Inno. ꝛ alios, ꝛ ꝙ difficilius derogat̄ capitulo ꝛ collegio quā seculari persone. c. ne aliqui. de priuile. lib. vj. Et vbi nō est maioꝛ pars singuloꝝ qui cōsueuerūt ꝯstituere capitulū nō dr̄ esse capitulū. l. quod maioꝛ. ff. ad municipa. c. apostolica. lvj. di. c. cū inter canonicos, de elec. ꝛ. c. tua. de his que fiūt a maio. parte cap. ꝛ Lud. in consi. ccclxvj. ꝛ in ꝯsi. ccccxxij. ꝛ Lap. in alle. cxxix. ꝛ Bel. deci. ccxxij.
18 ¶ Et si aliquid mādat̄ † cap. an duo possint ꝯtradicere maioꝛi parti. vide in. c. humili. de maio. ꝛ obe. ꝛ in. c. ex ꝑte. de ꝯces. ꝑbē. ꝛ in. c. cū olim. de test. Et an tacētes videant̄ ꝯsentire loquētibus no. Jo. an. c. cupiētes. de elec. li. vj. ꝛ vide qd̄ not. Ang. in ꝯsi. ccxliij. qd̄ incipit. In noīe dn̄i. ꝛ Pe. de anch. in repetitione dicti. c. canonicū statuta. ꝛ Joā. de ligna. in repetitio. c. cū dilectus. de ꝯsue. ꝛ Imo. in. cle. si quis suadēte. de penis. referēte Pau. de leaꝫa. defendisse in curia Romana ciui. Bononien̄. ab interdicto, qꝛ lꝫ hoīes Bononien̄. deliquissent, tn̄ qꝛ nō constabat quod cōicato cōsilio fecissent non dicebat̄ ciuitas deliquisse ꝑ no. in. l. sicut. §. j. ff. qd̄ cuiuscꝫ vni. no. ꝛ in. l. si ex dolo §. seꝺ an municipes. ff. de do. ꝛ. c. aliud. §. refert. ff. de re iudi. ꝛ in. l. metū. §. collegiū. ff. quod metus causa. ꝛ per Bar. plene in. d. l. aut facta. ff. de pe. ꝛ Abb. in. d. c. dilectus. ij. de simo. ꝛ Jo.
19 an. in. c. felicis. in fi. de penis lib. vj. ꝛ quando capitulum † citat ad certum diem ad electionem faciendam ꝙ minoꝛ pars nō posset terminum prorogare, vide Old. in con. xcij. quod incipit citato capitulo, ꝛ an quando capitulum ꝯstituit vicariuꝫ vel sindicum vel procuratoꝛem sit necesse exprimi nomina canonicoꝝ vide Oldr. in consi. xxj. quod incipit, in executionē incūbentiuꝫ ꝛ Spec. in titulo de sindi. cuius opinio. sequitur curia, talia eniꝫ indicare sapientum est argu. ff. de mili. test. l. semper. ff. qui pet. tut. l. credendum. §. fi. ad quod. ff. de reb. dub. l. cū senatus. ꝛ qd̄ no. Inno. in. c. fi. de procu. sufficeret tamē sigillum capituli ad qd̄ decisio in antiquis. cxxv. incip. Itē nota qd̄ non valet procu
20 ratoriū. An āt canonicus publicus fornicatoꝛ excludi † debeat a voce capitulari vide plene ꝑ Old. consi. ccxxxiij. inci. in electionis negotio. ꝛ an si maioꝛes capituli essent excōicati, valerēt acta per capitulum. vide in. c. ꝯsulti. de procura.

Ad esse autem capituli nō est necesse ꝙ habeant platuꝫ, vt in. c. non ignoꝛes. de preben. per Inno. ꝛ per Pau. in cle. j. de regu. ꝛ Bart. in. d. l. si. ff. de col. illi Idē Inno. ꝛ Host. in. c. de multa. in fi. de ꝑbē. ꝛ Arch. in. c. sicut vna. xxj. q. ij. ꝛ Old. ꝯsi. lxvij. incipit, qd̄ talis. ꝛ an abn̄te plato ꝛ ꝑncipali de capitulo ꝑn̄tes possint facere actū sine ipso. no. gl. in. c. cū inter vniuersas de elec. de quo. s̄. dixi latius. ¶ Qualiter aūt ꝛ ꝑ que signa,
21 ꝛ qd̄ cāpana est signū † ꝯgregādi capl̄m. no. Joā. an. in. c. j. de off. custo. ꝛ no. in. c. de causis. ꝺ ele. ꝛ i. c. sicut ꝺ ꝯces. ꝑb. li. vj. ꝛ. C. de decu. l. ij. lib. x. ꝛ ꝙ senioꝛ in capitulo ꝑrins loqui dēat ꝛ dare primū votū ꝛc. vide in. c. i. de ꝯtrouer. feu. inter pa. termi. ꝛ ibi Bal. ꝛ ad materiā vide Bar. in. l. oēs populi. de iust, ꝛ iur. ꝛ Lap. al. lxxxv. ꝛ. cxxxi. ꝛ Anch. in. d. c. canonū statuta in repetitione. in. x. q. principali. ꝛ per Inn. ꝛ Jo. in. c. cū ex iniūcto. de opis noui nūci. ꝛ in. d. c. cū in causis. de ele. ꝛ Bar. in. l. i. de albo scri. ꝛ Pau. de ca. i ꝯsi. lxxxvi. ꝛ Ang. in ꝯs. cxiiij. qd̄ incipit. Oꝛdo ꝯsuetudinis. ꝛ Calderi. in ꝯsi. ij. ꝛ. iij. de ꝯsti. ¶ Et qd̄ nō lꝫ singulis de capitulo ea que fiunt in capitulo vide Lap. alleg. xiiij. ꝛ Pet. de ancha. in. c. bone. j. ad fi. de elec.
22 Et quādo valeat consensus † canonicoꝝ non habitus in cōi. plene examinatur in. c. i. de rebus eccle. nō alie. lib. vi. ꝛ in. c. si cui. de elec. eo. li. per Domi. vbi cōcluditur qd̄ nō vꝫ regulariter fal. vbi per prelatum fuisset factus cōtractus cum promissione de rato pro capitulo, qꝛ tunc postea singulariter possent ratificare. vt no. in. c. bone. ij. de postu. ꝑla. ꝛ in. c. cū nos. de offi. oꝛ. ꝛ in. c. cura. Pau. Lap. Abb. vero vult ꝙ consensus superueniat collegialiter, ꝛ alias non valet, super quo videtur standum consuetudini.

SVMMARIVM

1 Terminus sedes, multipliciter sumitur.
Sedes apostolica nunq̄ moritur.
2 Sella quandocꝫ ponitur pro sede.
3 Intelligentia dictoꝝ ex causis est sumenda.
4 Prelati qualiter debeant sedere in consilio.
Anima sedentis fit prudentioꝛ quiescendo.
5 Aduocatis sedere non decet cum iudicibus.
6 Appellans ad papam, censet̄ ad sedē appostolicā appellare.
7 Apostolica sede vacante ad collegiū cardinaliū appellari dꝫ.
8 Papatu vacante penes vniuersalem eclesiam consistit vniuersale regimen.
9 Sedes cardinalium in vrbe consistentium equiparantur ecclesiis episcopalibus.
10 Cardinales quamobrem dicantur mitti de latere.
11 Imperatoꝛ in consistoꝛio ꝛ capella sedet immediate ad latus pape sinistrum.
Imperatoꝛ grecoꝝ largo modo dicitur imperatoꝛ.
12 Patriarcha ꝛ primas licet diuersa nomina sint, tamen vnā foꝛmam tenent, ꝛ idem sunt.
13 Primates quot sint.
Archiepiscopus Lugdunen̄. appellat se primatem Galliarū.
14 Archiepiscopas ꝛ metropolitanus idem sunt.
15 Episcopi quandocꝫ appellant̄ principes propter temporalitatem quam obtinent eoꝝ ecclesie.
16 Masculinum qn̄ concipiat femininū in materia correctoꝛia.
17 Abbate moꝛtuo conuentus habet administrationem monasterij, ꝛ omnium rerum.
18 Moꝛtuo abbate an potestas reuocandi monachos ad claustrū deuoluatur ad conuentum.
19 Ecclesia viduata que dicatur.
20 Prelatus superioꝛ aliquoties supplet de his q̄ fiunt i iudicio.
21 Prelato vel abbate deficiēte qui religiosos possit absoluere, ad diocesanum reccurrant.
22 Vniuersitas vel collegium non succedit in potestate rectoꝛis.
23 Sedes idem est quod pedum positio.

¶ Preludium. vj.

¶ De virtute ꝛ importātia huius nominis Sede. vltra Bal. in. c. nihil est. de elec. ꝛ in. c. sedes. de rescrip.

6 **Sexto premitto** circa importātiaꝫ huius termini sede, ꝙ sedes † apostolica nunq̄ moritur. sed du-
1 rat ꝑpetuo. c. si gratiose. ꝺ rescri. li. vj. xij. q. liberti. Nō. n. pōt esse nulla. xxiiij. q. i. pudēda. facit. xxi. di. §. i. ad fi. qꝛ dn̄s ꝑ ea oꝛauit vt ibi. ꝛ iō gratia facta alicui ad apl̄ice sedis bn̄placituꝫ durat ꝑpetuo. vt. d. c. si gratiose. ij. responso.

respõso. capitur tamẽ multipliciter, aliqñ. n. sedes dr̃ thronus. c. ex ore. de priuil. ꝛ hinc dr̃ papa intronizari ꝛc. c. si quis pecuniã. lxxix. di. Quandoqꝫ dr̃ cathedra. vt in. c. post translationẽ, de renun. ꝛ in extraua. super cathedrã. de qua in cle. dudũ. de sepul. ꝛ dicitur a cathas grece qḋ est sedes ꝛ edra quod est spõda quasi spõdata sedes hoc est alta seu excelsa iudicis p̃sidẽtis. Quandoque dr̃ tribunal. c. fi. de officio ordina. lib. vj. Et alias appellatur stallus. c. cum Pe. de renũtia. Itẽ sedes. i. dignitas. in auc. vt indi. sine quoquo suffra. §. sic igit̃. itẽ sedes. i. loca in auc. de nõ alienã. §. j. ꝛ. §. ab anastasio. itẽ cõsistorium vbi sedet papa in auc. de appellatio. ꝛ intra que tpa col. iiij. ꝛ aliquã
2 do † sella ponit̃ pro sede. l. qui sella. ff. de seruitu. vrba. predio. ꝛ j. Regũ. c. ij. ꝛ alias vt dixi multipliciter sumit̃ sedes. Unde in grecismo Rex soliũ, doctor cathedrã iudexque tribunal possidet, at sedẽ presul. pretorque curule quasi currile qꝛ ferebãtur in curru vt no. in. d. cle. dudũ. sup verbo, cathedrã, ꝛ p Archi. de elec. c. quorũdã. li. vj. ex quo posset inferri qḋ snĩa lata super curru vꝫ lꝫ nõ sedẽdo sup equo in sella de quo in. c. fi. de re iud. lib. vj. hec aũt noĩa i iure equiuoce capiunt̃ vt synonyma vt puta cathedra p sede ꝛc. ꝛ ide originẽ traxit cathedraticũ duorũ solidoꝝ annoꝝ qḋ soluit̃ ab ecclesijs parochialibus subditis p honore sedis ꝛ cathedre eoꝝ prelatis. x. q. iij. placuit. vt not. i. c. cõquerẽte de officio ordi. facit. xl. di. multi. ꝛ. xxiiij. q. qm̃ vetus. q̃ qdẽ equiuocatio nõ nocet sicut nec p̃posterõ stalli ꝛ loci
3 in capi. ꝛ choro. l. q habebat. ff. de rebus dubijs, ꝛ qꝛ † intelligẽtia dictoꝝ ex causis est sumẽda dicẽdi, ꝛ nihil obstat variãdi diuersitas vbi eadẽ dicunt̃ ꝛ qꝛ nõ intẽtio v̄bis ꝛc. c. intelligẽtia. ꝛ. c. nihil. ꝛ. c. in his de verb. sig. nedũ p̃prietas v̄boꝝ attẽdit̃ si sensus veritatis mutet̃ eo. ti. c. p̃terea. j. q. j. marchiõ. ꝛ alias dicimus qḋ sedes nõ honorat hoĩeꝫ ſꝫ homo sedẽ. d. c. multi. xl. di. ꝛ lꝫ ſm Ioanẽ mo. quãdoque sedes sumat̃ p potestate indicãdi. xix. dist. si romanorũ, ꝛ in auc. de indi. §. sedebunt. col. vj. p̃prie tñ sumit̃ pro loco cõprehendẽte locatum, ad quod inducitur versus Si bona sede sedes nõ debes querere sedes, vt refert Ioã. and. in cap. cũ diuersis. de priuilegi. lib. vj. in nouel.

Aliquando tñ exponit̃ sedes. i. sedebis. xxvij. q. j. si paulus. facit de peni. di. j. nõ forsitã
4 ꝛ qualiter p̃lati † debeãt sedere in cõsilio. no. xvij. di. §. illud. de clericis. facit insti. de re. diui. §. ipsum quiqꝫ. ꝛ de vsuca. §. j. cõpetit ẽt sedes imperatori vt in titu. de pa. tenẽ. in vsibus feu. Item doc. ij. q. vij. his ita. d. c. multi. ꝛ. l. sciãt. C. de offi. di. in. ꝛ. l. fi. C. vbi se. vel cla. Et ideo doctorãdus licẽtiatus dat̃ sibi potestas ascẽdẽdi sedẽ ꝛ cathedrã magistralẽ ꝛ induendi palliũ ꝛ birrisvti. c. si qs viroꝝ. xxx. di. ergo multo fortius pape. xl. di. nõ est. ꝛ ibi tenere cathedrã ꝛc. facit qḋ habet̃ in. l. a p̃cedẽte. C. de dila. ij. q. iij. §. ad iudicẽ. Adde ẽt qḋ aĩa sedẽtis fit prudẽtior qꝫ scendo. ꝛ Hieronymus sup Daniele. vij. c. ibi antiquus dieꝝ sedit, dicit sedẽs describit̃ vt maturitas snĩe cõprobet̃, ꝛ idẽ si iacet infirmitate ipeditus sicut ego, circa quod vide plene nota.
5 in. d. c. fi. de re indi. in. vj. Aduocatis † aũt nõ decet sedere cũ iudicibꝰ, vt i auc. vt ab illust. ꝛ q sup eos sunt. §. sancimus. ꝛ de postula. l. qsqs. nisi in casu. l. fi. C. de offi. diuer. indi. nec laici inter clericos cũ diuia celebrant̃, de vita ꝛ hon. cleri. c. j. l. ij. §. honoꝝ. ff. qs or. in ho. pos. ser. ꝛ in. l. j. C. de offi. ciui. ind. ꝛ i. d. auc. de indi. §. sedebũt. ꝛ. l. cũ sniam. C. de sentẽ. ex peri. reci. Et papa hodie suã sedẽ in aliũ locũ mutare nõ posset sine trãsferre qꝛ cẽt ꝯ dñi iussus. xxiiij. q. j. rogamus. vbi p archi. ꝛ in. c. fundamẽta. de ele. ꝛ Math. in saluatione clemẽtinaꝝ. Et ponere abbates ꝛ abbatissas in sede p̃tinet ad officiũ arch. vt in. c. vt nostrũ. de offi. archi. exceptis tñ abbatibus ordinis Cisterciẽsiũ q nõ installant̃ cum solennizatione. c. ne dei ecclesiam. de simo.
6 Et qui appellat † ad papã censetur ad sedẽ apostolicã appellare, ideo eo mortuo potest causam prosequi corã successore, tenet deci. Ro. in antiqs. cccxiiij. incipit nõ vtrũ appellans.

Proprie sumpta in primo sedes autẽ vacans ad propositũ nostrũ est multiplex, sedes apostolica que disponẽte dño sup oẽs alias obtinet principatũ ordinarie vt pote mater vniuersoꝝ christifideliũ. c. antiqua. de p̃uile. quod quomodo intelligi debeat nota. in. c. cum de diuersis de priuile. lib. vj. sup verbo, sedem, ꝛ in. c. presenti. de prebendis, ꝛ clemẽ. j. de foro cõpetẽ. ¶ Et de vacatione huius loquũtur in ra. xxiij. di. In nomine dñi. lxxix. di. si quis papa, ꝛ. c. si qs pecunia. c. licet. de elec. c. vbi periculum. eo. titu. lib. vj. ꝛ clemẽ. ne roma. vbi habetur qualis potestas deuoluat̃ tunc ad collegiũ Cardinalium de quo p Hostiẽ. in. c. cũ ex eo. ꝛ de peni. ꝛ remis. p Io. an. in. c. ij. de offi. lega. ꝛ plenissime in. c. j. de scismaticis. dicã plenius de hoc. ĩ. super extrauagan. ad onus. ver. xxij. de quo etiã Io. an. se remittit in. c. cũ olim õ maio. ꝛ obe. ad. c. nullus. ij. lxxix. di. vbi per Archi. qui tractat an tunc possint fa
7 cere alios Cardinales. Sede tñ apostolica † vacãte appellari debet ad collegiũ Cardinaliũ secũdũ Bar. in. l. vbi absunt. ff. de tuto. ꝛ curat. da. ab his. ad quod dicta clemẽ. ne roma. in fine. ꝛ ꝙ tunc collegium cardinaliũ nõ potest deponere episcopos, no. glo. in. d. c. nullus. licet posset ex magna ꝛ vrgenti causa reuocare legatum prius a papa ꝯstitutum, vt no. in dicto. c. ij. de offi. leg. lib. vj. legem autem condere nõ potest nisi pro faciliori expeditione electionis. prout no. in. d. clemen. ne romani. ꝛ per Butri. in. c. translato. de cõsti. ad quod Bal. in. l. nõ ambigitur. ff. de legi. Et an sede apostolica vacan. consilium generale possit disponere contra iura positiua ꝛ illa tollere, vide Archi. lxxvj. distinctio. porro. ꝛ Inno. de sacra. non reite. c. fi. licet contra Archi. videatur tex. in. c. j. de libel. obla. ꝛ glo. in verbo, inferiore. in dicta clemen. ne roma.

Dicit insuper Cardinalis in tractatu vnionis in. j. q. qḋ penes vniuersalem ecclesiã
8 vacante papatu † ꝯsistit vniuersale regimẽ. que est cõgregatio fideliũ. c. ecclesia de ꝯse. di. j. c. debitũ. de biga. c. fundamẽta. de elec. lib. vj. que representat̃ per ꝯsiliũ generale, quo cõgregato ꝯsistit penes ipsius cõsilij partẽ potiorẽ, ꝛ qꝛ ponere os in celum sufficit pro nunc, circa quod licet multi scripserint, nemo tamen melius meo iudicio Guil. otrin. in suo tractatu defensorie ecclesie in cuius tractatu. cxxxj. ponit. ꝛ. xlj. ꝯclusiones valde no. simil̃r ꝛ dominus Petrus cardinalis camerarius magister solennis in theologia in suo tractatu de ecclesiastica potestate edito in consilio cõstantien. vbi in. j. c. j. partis firmat duodecim notabiles cõclusiones, ꝛ in. iij. ca. eiusdem partis firmat alias. x. ꝛc. Similiter dñs Ioannes de turre cremata Hispanus cardinalis sancti Sixti meo tẽpore in suo tractatu ꝯsilij generalis quem diuisit in tres partes, nec est omittẽdus alius tractatus Anto. de rosellis appellatus monarchia cõsilioꝝ ex qbus oĩbus bona multa ad materiam poterunt haberi, ꝛ Lud. pon. in quibusdã sermonibus suis in fine voluminis consiliorũ de qua in. c. his que. de maiorita. ꝛ obe. quam consulto.

Secunda sedes tituloꝝ Cardinalium in vrbe cõsistẽ
9 tiũ p̃termitto ceteris, qꝛ † equiparant̃ ecclesijs episcopalibus ꝛ habẽt iurisdictionẽ quasi episcopalẽ in suis parochijs, vt not. Card. post Matthe. in dicta clemen. ne romani. ꝛ in eis locũ habet titulus ne se. va. cum sua materia ſm docto. in. d. c. his que. Nec obstat. c. antiqua. de priuile. qꝛ ibi nõ exprimitur de primo loco in consistorio pape sed inter sedes patriarchales, vnde dicit Hosti. in dicto cap. antiqua. quod in cõsilijs primus sedet post papã ex p̃uilegio cardinalis eps Hosti. qui papã cõsecrat ꝛ coronat, ꝛ est paleatus ꝛ inũgit imperatorẽ ex priuilegio ecclesie Hosti. vbi etiã subdit qḋ cardinales epi iurant obedientiã pape tanq̃ ceteri epi, non tanquã cardinales, presbyteri autem ꝛ diaconi cardinales nõ prestant obediẽtiã pape vt oñdat̃ ꝙ licet papa sit generale caput vniuersalis ecclesie ꝛ singuli fideles eius membra. Est tñ speciale caput cardinaliũ ꝛ ipsi eius specialia mẽbra qḋ corpus adeo est vnitũ quod ab his specialibus mẽbris pp fidelitatẽ nõ exigit iuramẽ tũ sicut nec a seipso vt sit inter dãtẽ ꝛ recipiẽtẽ differẽtia, de insti. c. fi. cũ ꝯcor. facit. c. nouit. de his q̃ fiũt a p̃la. de rescri. cũ
10 nõ liceat. Et ob hoc † dicũt̃ mitti ab ipsius latere. c. j. de offic. leg. Subdit ẽt ꝙ legatus cardinalis ex quo trãsit mare ꝛ aliter nõ nisi habeat priuilegiũ speciale vtit̃ vestibus rubeis, palafreno albo, ꝛ calcaribus deauratis sicut papa. Et vbiqꝫ facit portari crucẽ erectã ante se preterq̃ in curia roma. ẽt absente papa. sic ꝛ patriarche ꝛ primates in suis prouincijs preterq̃ i presentia legati de quo in dicto. c. antiqua. de p̃uile. ꝛ in. c. j. vt li. pen. Et idẽ dic de Guida ſm Abb. in. d. c. antiqua, ꝛ idẽ de anulo. vide Io. an. in. c. exterarũ. de vsu pal. post Host. ꝛ idẽ de Rocheto vide Ludo. in. c. clerici de vi. ꝛ hone. cle. circa fi. p. c. episcopus. cũ seq. xcviij. di. De alijs cõcernẽtibus cardinales, plene dicã in dicta extrauag. ad onus, ad qḋ vide no. in cle. pastoralis. de re. iu. ꝛ p Spe. ti. ij. §. nũc ostẽdẽdũ. ver. dixit.

Tertia sedes est sedes imperialis ꝛ regis romanorũ, de qua in. c. licet ex suscepto. de fo. compe. ꝛ i. d. cle. pastoralis. circa fi. de re. iur. Et qꝛ de hoc plene scripsi i extrauag. si fratrũ, Io. xxij. sufficiat remissio ad illã, ꝛ ibi not. p ꝯenze. vbi ẽt dr̃ de sede regali ꝛ alioꝝ principũ, ꝛ in extrauag. copiosius eiusdeꝫ Io. xxij. ꝛ in. c. ij. de sup. negli. p̃la. in. vj. p
11 Domi. ꝛ no. ꝙ imperator † in cõsistorio ꝛ capella sedet imme-

diate ad latus pape sinistrū. Et an possit interesse cōsilio vide. xvij. di. §. hinc tuā. ꝛ. xj. q. j. §. itē ɋstātinus. ꝛ. xij. q. j. futuram. ¶ Impator aūt grecoꝝ largo mō dr̄ impator. c. solute. de ma. ꝛ obe. sicut rex scacoꝝ dr̄ rex, quoniā extra ecclesiā nō est imperiū. xxiiij. q. j. §. sed illud. de quo no. in. c. venerabilē. de elec. ꝛ p Anto. rosel. in. d. monarchia in fi. ꝛ idem dico de impatore tripesuntij. ¶ De senatore aūt no. in. c. fundamēta. de ele. lib. vj. De officialibus p̄rimonij ecclesie dicet̄ in extrauag. ecclesie, vbi ēt p 3ēze. ¶ Quarta sedes est sedes patriarchalis ꝛ pri

12 matialis. Circa quā est attēdēdū primo qḋ † patriarcha ꝛ primas lꝫ diuersa noia sint, tñ vnā formā tenent ꝛ idē sunt. lxxxix. dist. c. j. ꝛ. c. puicie. §. j. ꝛ. ij. viij. q. iij. cōquestus. ꝛ no. in. c. duo simul. de offi. ordi. ꝛ in. c. j. de sta. reg. circa fi. lib. vj. Quorum quatuor sunt principaliores, vcꝫ Cōstātinopolitanus, Alexādrinus, Antiochenus, ꝛ Hierosolymitanus. Et attēde ꝙ antiochena fuit prior tpe ꝙ̄ romana. xxij. di. renouantes. de quo dic vt. lxv. di. mos antiquus. ꝛ in. d. c. antiqua. de priuil. ꝛ facit ad predicta. c. oēs snie. xxij. di. ꝛ. c. exigit. ꝛ. c. felicis. ð cēsi. li. vj. ꝛ in extrauag. si fratrū, ꝛ plenius in extraua. sancta romana. ꝛ hic ordo attēdit̄ ad effectū declarādi dignitatis prioritatis ꝛ sedis loci ꝑm Host. in. d. c. antiqua. ꝛ eo. titu. c. ex ore. ꝛ. c. j. de ma. ꝛ obe. Alij ꝟo patriarche dicunt̄ primates ꝓprie. vt Aqlegieñ. ꝛ Venetiaꝝ subrogat̄ sub. N. qnto in loco gradeñ. ꝛ cū locū Aqlegien. primatiua fuisset diuisa in aqlegien. ꝛ graden. remāserūt ambe desolate. ipropie ergo vocātur patriarche hi duo secundum Specula. in tit. de dispē. §. sunt quoqꝫ.

13 **Sunt etiam** † primates in Italia archieps Pisanꝰ. In Vngaria archieps strigoniē. In Alamania archieps Magdeburgēsis. In Hispania archieps Toletanus. In Frācia archiepi Vien. ꝛ Bituricen. De quo bituricen. hr̄ in. c. fi. de ma. ꝛ obe. ꝛ in. c. exposuit. de dila. Lugdunē. ēt appellat se ꝑmatē galliaꝝ. In Anglia archieps Cātuarien. de quo in. c. fi. de offi. leg. ꝛ. c. pe. de fi. ꝑsby. ꝛ archieps Eboracen. de quo in. c. j. de appel. ¶ Hoꝝ aūt primatū aliq sunt legati nati. vt Cātuarien. Eboracen. ꝛ Remen. qui inungit regē Frācie. ꝛ est par regni, vt in dictis iuribꝰ ad quos pōt hr̄i recursus p viā querele sicut ad papā. de quo in. d. c. j. de offi. le. ꝛ in. c. pastoralis. de offi. ordi. ꝛ in. c. j. eo. tit. lib. vj. Nō tñ possunt absoluere excōmunicatos nisi prout hr̄ in. c. pe. de offic. le. circa quos vide decisio. Bellame. lxviij. ꝛ in nouis decisi. cccviij. incipi. itē fuit dubitatū vtrū archieps, qui vult ꝙ talis legatus natus nō habeat duo semestria ad bñficia ɋferenda ad eius collationem deuoluta. ꝛ vide eundem Bella. decisio. ccccxxvj. incipit, quando episcopus. De his etiam latius dicetur infra, ꝛ vide Petrum de ancha. consi. cxxxj.

14 **Quinta** sedes est sedes archiepiscopoꝝ ꝛ metropolitanoꝝ. Circa qḋ aduerte qḋ † archieps cum metropolitano idē sunt. vt no. xcij. dist. §. j. ꝛ. c. ij. p Spec. in ti. de dispen. §. sunt quoqꝫ. lꝫ Archi. ɋtra quē tenet Joan. and. in c. ꝑsenti. de offi. ordi. lib. vj. in nouel. sup glo. ij. alleg. xxj. dist. c. j. post prin. ꝛ in auc. de priuile. Anch. in prin. ibi nō solū metropolitanus sed archiepiscopus fiat, colum. ij. ꝛ locat̄ illa rubrica post titu. de sanc. episcop. que non legitur nec glossat̄. Et maiorē ordinem episcopi nō reperire, quicquid dixerit Hostiē. in. c. qꝛ periculosum. de sen. excō. lib. xj. ꝛ ob hanc causam papa se vocat epm. Vñ eoipso qḋ de epis aliqd exprimit̄ veniunt superiores, qꝛ nō inspicimus dignitatē sed officium pontificale, vt not. in. d. c. qꝛ periculosum. de quo dicet̄ in extrauagā. si fratrū. super verbo, superiore, ꝛ dicit Hostien. in. c. ij. de cleri. non residē. Cardinalē eodem priuilegio gaudere quod itelligit Jo. and. ēt si non sit eps in. d. ca. quia periculosum. in nouel. ꝛ post

15 Jo. mona. in. c. j. de scismati. eo. lib. ꝟsi. ꝛ oēm. Et † appellant̄ quandoqꝫ principes propter tēporalitatē quam obtinent eoꝝ ecclesie, vt in dicta clemē. ne romani. vbi p Land. de iureiurā. Sic etiā imperator quādoqꝫ pontifex vocatur. v. dist. de capitulis, facit de elec. c. cum inter vniuersas. Quandoqꝫ ēt archieps ponit̄ pro patriarcha, vt. l. iubemus. C. de sacrosan. ecclesi.

Sexta sedes est epalis, ꝛ illa appellat̄ aliqñ cathedralis, vt in. c. j. de maiori. ꝛ obe. lib. vj. ꝛ. c. fi. de sup. neg. prela. eo. lib. ꝛ qꝛ de hac nō est dubiū insisto. ad qḋ vide qḋ dicā. j. in ꝟbo vacāte. ¶ Septima sedes est abbatialis vel prioralis, ꝛ de hac loquit̄. c. si ad solū. de reg. li. vj. cū simi. Et dic tam mariū quā feminaꝝ, de quo in. c. indēnitatibus, de elec. lib. vj. ꝛ in. c. ɋnali. ꝛ in alijs pluribus, de quo p Cardi. ꝛ alios in cle. j. de elec. lꝫ 3enze. senserit ɋriū sup extrauag. ad onus Jo. xxij. de quo infra dicemus, ꝛ qḋ in illis. c. cupiētes, nō vēdicat sibi locū. de elec. lib. vj. ob sexus fragilitatē p. d. c. indēnitatibus. §. lꝫ cū eas, ꝛ dicit qḋ idē no. Bart. in. d. c. cupiētes. Idē tñ 3enze. ꝛ Pau. trāseunt cū glo. in. d. cle.

16 j. de elec. vbi plene vide p docto. maxime Cardi. qñ † masculinū cōcipiat femininū ēt in materia correctoria. ad qḋ no. p Jo. an. in. c. de monialibus, de sen. excō. ꝛ in. c. j. de sta. reg. lib. vj. ¶ Circa aūt hunc articulū ad quē deuoluat̄ potestas priores de monasterio cōiter dicunt doct. qḋ tota potestas remanet penes ɋuētū, vñ cōuentus siue capitulū potest tunc monachos recipere maxime de ɋsensu epi. ar. l. fi. C. q admit. ꝛ. l. si infanti C. de iure delibe. ꝛ. l. si curatorē. C. de in inte. resti. mi. ꝛ. c. ad abolēdā, de hereti. ꝛ. c. cū olim. ꝛ. c. his que. de maio. ꝛ obe. ꝑ qua snia facit qḋ not. Inno. de cōcef. prebē. quoniā. ꝛ ad idē. c. officiū de elec. ꝛ vr̄ expressum in. d. c. si ad solū. de reg. lib. vj. ꝛ no. in. c. j. de reb. eccle. nō alie. eo. lib. in ꝟbo ecclesie. ꝛ idē Inno. in. c. j. ne sedevacā. ꝛ in. c. edoceri. de rescri. lꝫ aliter videat̄ sensisse in. c. cū accessissent. de ɋsti. ¶ Spec. aūt in tit. de sta. mo. ver. xx. ꝛ. xxj. dicit ꝙ videmus seruari ɋrium, arg. c. illa. ne sede vacan. ꝛ in. c. nouit, de his que fiunt a pla. de quo p Archi. xxiiij. dist. presbyteri. ꝛ. xvj. q. fi. c. nullus. ꝛ. c. fi. Idē tñ Inno.

17 in. c. cum dilectus, de ɋsue. lꝫ quod † mortuo abbate habet cōuētus administrationē monasterij ꝛ oium reꝝ, ꝛ pōt instituere iudiciū, ꝛ p seipsum agere. allegat. l. j. ff. qḋ cuiusqꝫ vni. no. ꝛ idē sequunt ibi But. ꝛ Abb. licet dicant hoc nullo iure ꝓbari pro qbus facit maior cōmunio ꝛc. c. ꝑsentiū. in prin. de testi. lib. vj. ¶ Cardinalis ꝟo in cle. ne in agro. §. abbate. de sta. reg. q. ij. cū quatuor seq. ꝛ Lap. ibidē. ꝛ in cle. statutū. de elec. tenent cū Inno. ꝙ tota administratio tpalium ꝛ spiritualiū mortuo abbate vel priore, qñ. s. prioratus est prima dignitas, trāseat ad ɋuētū p. d. c. cū dilectus. in prin. de cōsue. ꝛ. c. ij. de in integ. restit. ꝛ p. c. j. de regu. lib. vj. qḋ ēt ibi tenet Laud. dicens sic seruari de facto. Exceptis tñ casibus specialibus q sede vac. ꝓhibētur exerceri, sicut i alienare, litigare, beneficia que ad solum prelatum pertinent conferre ꝛ similia, ne sede vacan. per totum.

18 **Dicit etiam** ibi Pau. quod deuoluitur † ad cōuētum potestas reuocādi monachos ad claustrū, si talis est beneficioꝝ cōditio, iuxta no. in cle. qꝛ regulare, de sup. neg. prela. ar. xvj. q. ij. visis. ꝛ p. d. §. abbate. ꝛ p not. in. c. fi. de renun. in. ij. glo. qḋ sequit̄ Cardi. ibidē. Secus credo in his que forent preiudicialia ipsi abbati, p no. in cle. fi. de pen. ꝛ Abb. in. d. c. cū dilectus. de ɋsue. ¶ Creatio autē ꝛ receptio nouoꝝ monachoꝝ solū deuoluitur qñ. s. cōiter spectat ad abbatē seu priorē ꝛ cōuentū, alias secus p. c. fin. de reg. lib. vj. Abbate vero disposito secus videt̄ ꝑm Jo. and. in. c. fi. ver. si autē. de sta. reg. s. in tēporalibus tātū, sed scḋm eū in spiritualibus deuoluit̄. vbi autē sequitur Inn. ꝛ est cōior opinio. Sꝫ abbate negligēte ꝓcedit cle. qꝛ regularis. ꝛ cle. j. §. abbate de sta. mo. ꝓcedit abbate suspēso. Quid aūt qñ ad solā presentationē vel electionē abbatis vel prioris vide glo. in. d. cle. regularis. in ver. prouisionē. ꝛ decis. in antiquis. cclxviij. incip. no. ꝙ propter negligētia ꝛc. Cōcludit etiā Hosti. ꝙ vbicūqꝫ dr̄ ecclesia

19 viduata † quod est in ea q̄ habuit sponsum in cuius spōsi electi habet seruari forma. c. qꝛ pp. de ele. ꝛ. c. ne pro defectu. ꝓcedit titulus ne sede vacā. in decre. ꝛ in. vj. loquit̄ ergo solū ꝑm eū de his de qbus loquit̄. c. ne ꝓ defectu. de elec. secus aūt in alijs p capi. cū accessissent. de ɋsti. ꝛ. c. fi. de succes. ab intesta. de quo p Lap. in. c. cupiētes. §. certū. de elec. lib. vj. ꝛ alleg. xx. ꝛ. xxj. ꝛ Bal. in vsi. feu. in ti. si iter do. ꝛ vas. lis oria. in prin. Et in maiori platura capituli post epm dicit eē secus vbi bona sunt diuisa, nō aūt sic si cōia, licet aliter alij intelligāt. arg. c. edoceri. de rescrip. ꝛ. c. pen. ꝛ vlti. de renū. ꝛ. c. cū venerabilis, de ɋsue. vel ēt ꝑm eūdē Hosti. dici pōt ꝙ titu. ne sede vacā. loquit̄ in omnibus bñficijs duplicibus ex qbus cōsequit̄ quis curam, vt est ecclesia parochialis. c. cū nos. de offi. ord. x. q. ij. c. fi. vel administrationē vt est diaconatus vel archidiaconatus ꝛ alie dignitates, vt patet in. c. relatū. de testa. Secus de alijs vt ibidē quod hodie cōprobatur in. c. dudū. §. qꝛ vero. ꝛ. c. j. de reb. eccle. non alie. lib. vj. qḋ tñ veꝝ est ꝑm eū nisi ex causa dignitatis in totum destruatur, vt in. d. c. cū accessissent. de ɋsti. vel fructus ad tempus retineant̄, vt in. c. vt nostrū. §. fi. vt eccle. benefi. Quod verius esse dicit. ar. c. extirpāde. de prebē. i fi. ꝛ. c. pastoralis. de his que fi. a pla. ꝛ in. c. ꝓhibemus. de cēsi. in. c. maioribus. eo. tit. qḋ tñ intelligit quo ad ea que extra iudiciū fiunt, de quibus loquit̄ dictū. c. dudū. de reb. eccle. nō alie. lib. vj. Secus vero

20 de his † que fiūt in iudicio in quo prelatus superior aliquoties supplet, vt in. d. c. fi. de succe. ab intesta. ꝛ licet iste subtiliter locutus

cutus sit, tutior tñ est cõis opinio. & ideo ab ea nõ recedẽdum.

Sedes vltima est multiplex & primo sedes magistri maioris hospitalis vel guentus tẽpli, circa quã dicunt Zenze. & quidam alij q̃ non dicit vacare per mortẽ eius cum iuris spiritualis ecclesie nõ sit capax, vtputa vt in pluribus laicis vt ipse no. sup extrauag. ad onus. Io. xxij. in glo. i v̾bo electus. de quo vide Hosti. But. & alios in. c. cũ deputati. de iudi. qđ tñ v̾r contra. c. canonica. de sentẽ. excõ. vbi vide per eundem. Ideo pro pleniori examine oino vide Old. in cõsi. xcviij. incip. quoniã ad inuestigationẽ. & in specu. de sen. prola. §. vt aũt. ver. qd si prior. & p Bar. Io. mo. Archi. Io. and. & Pet. de ancha. & alios in. c. cupiẽtes. in glo. in ver. elec. de elec. lib. vj. & in. c. sicut cũcti. eo. tit. & lib. in glo. in ver. ecclesias. que vult qđ sint ecclesiastice psone sicut dicit gl. in. d. c. canonica. & qđ sunt religiosi. & not. in. c. j. de verbo. sig. eo. lib. & tex. appellat eos milites in cle. q2 contingit. in fi. de reli. do. & glo. in. d. c. cupientes. & c. olim causam. & c. cum ad sedem. de resti. spo. & idem in tẽplarijs no. glo. in. c. cũ illoꝝ. §. si vero. de sen. excõ. licet ibi Hosti. in eis dicat cõtrarium. Dicit
21 tñ vtrobiq; q̃ † oẽs religiosi deficiẽte Abbate, vel prelato qui possit illos absoluere ad diocesanũ recurrent. de quo p Io. an. in. d. c. canonica. vbi alleg. Host. restringere illũ tex. ad conuẽtũ vltramarinũ tantũ, & remittit ad no. in. c. de monialibus. eo. ti. de quo p Arch. in. c. bone. xcvj. dist. & i oib⁹ similib⁹ p no. i. d. c. cupiẽtes dicit Inn. i. c. ꝺ causis de offi. dele. vbi hoc refert Bal. q̃ tẽplarij & hospitalarij remouent suos ministros p libito volũtatis, vt no. in. c. olim. de testi. ¶ Itẽ sedes ministri fratrũ minorũ. Circa quã cõcludit Cardi. flo. in cle. exiui. in fi. de verb. signi. quod vacãte generali ministratu fratrũ minorum & mortuo vere vel ficte coꝝ generali ministro qđ importat̃ p verbũ carentibus, de quo sibi supplet vicarius gñalis totius ordinis vices eius vt ibi, q vicarius creabit̃ p papam ex quo nõ traditur ibi alius modus. Et licet fratres predicatoꝝ obseruent q̃ minister illius prouincie in qua occurrerit celebrãdũ generale capitulũ post obitũ sui magistri generalis vicarius sit ordinis vsq; ad tẽpus capi. fratres tamẽ minores habent cõstitutionez qđ mortuo eorum generali minister prouincie vbi occurrit celebrãdum generale capitulũ potestatẽ habet super alios in capitulo quo ad ea tãtũ que spectãt ad expeditionẽ capituli ex quo nõ videt̃ habere potestatẽ in alijs. c. nonne. de presump. & sic restat qđ requiratur licentia pape ad faciendũ vicariũ generalẽ. cuius contrarium videtur voluisse Nico. pap. vt patet in literis de quibus est copia in li. statutorum dictorum fratrum.

Item sedes aliorum magistratuũ vniuersitatũ secularũ circa quas dicit Inno. in. c. cũ ac
22 cessissent, de gsti. q̃ vniuersitas † vel collegiũ nõ succedit in potestate rectoris. quẽ sequit̃ Bar. i. c. cũ oẽs. eo. ti. & Io. de lig. ibidẽ Hosti. tamẽ tenet cõtrariũ quẽ vero sequit̃ Cõpost. quod videt̃ vex in prioribus & presidẽtibus vniuersitatis qui presunt gñali prouidẽtie & habent iurisdictionem vniuersalem qui bene pñt puidere sup hoc per. l. vbi absunt. ff. de tu. & cu. da. ab his. qđ no. Bal. in ti. de pa. iur. fir. §. ad hec. in vsi. feu. & p Lan. in cle. nero. & in. c. ad abolẽdã. de here. ¶ Itẽ sedes abbatissarũ seu priorissarũ & aliaꝝ prelataꝝ habẽtiũ quomodolibet iurisdictionẽ in subiectas q2 pñt ab officio & bñficio suspendere propter inobedientiã & culpas, vt no. in. c. dilecta. de maio. & obe. & fm glo. collecta. & Bal. ibi pñt facere suspẽsionẽ pcedẽtem a claue iurisdictiõis hoc est ab officio & administratione, sed ab officio diuino nõ pñt suspẽdere cũ talis suspensio pcedat a claue ordinis que nõ est apud sexũ femineũ, de quo plene in cle. j. de elec. & idẽ de prelatissa soroꝝ tertij ordinis scti Frãcisci, de quo p Bal. in. c. cũ in ecclesiarũ. de offi. ordi. & in. d. ca. cũ dilecta. de rescri. & d. c. indẽnitatis. de elec. Bal. aũt i. c. nihil. in vlti. col. de elec. dicit q̃ in magistratibus & tabellionibus repetitur quasi primo officij & maxime i magistratu q habet sedẽ sibi de
23 putatam. Nam † sedes idem est quod pedũ positio. ergo proprie competit proximis diffinitio, & qđ nemo debet sedere in aula principis nisi assignetur ei locus, & qđ reges dicuntur habere solium, episcopi thronum. not. in cap. innotuit. de elec. & no. idem Bald. in capitu. solite. de maiori. & obedien. & Archi. in capi. quorundam. de elec. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Participium vacante, multipliciter sumitur in iure.
2 Episcopus dicitur vacans qui non habet episcopatum.
3 Ecclesia per cessationẽ cõmende nõ dicitur proprie vacare.
4 Ecclesia vacare dicitur pluribus modis.
Mors omnia soluit.
5 Cedens potest dici mortuus quo ad beneficium cui cessit.
Mors ciuilis quando equiparetur naturali.
6 Papa l3 propter insufficiẽtiã nõ possit priuari papatu, tñ sperñẽdo exercere onera sibi incũbẽtia, tacite dicit̃ renuntiare.
7 Translatus eoipso q̃ consentit translationi an dicatur vacare prior ecclesia.
8 Ecclesia vbi fit priuatio vel renuntiatio dicitur vacare.
9 Beneficia vacãtia per cessum vel decessum nõ veniunt sub gratia ad beneficia vacantia per priuationem concessa.
10 Sedes quando dicatur vacare per ingressum religionis.
11 Vacare dicitur sedes per adeptionem incompatibilis.
12 Lapsus temporis de promouendis & de consecrandis facit vacare sedem.
13 Prelatus si a paganis siue scismaticis capiatur aut captiuus detineatur, sedes dicitur ficte vacare.
14 Sedes quando dicatur vacare, vel quasi vacare quo ad iurisdictionem capituli.
15 Consuetudo immemorialis an excuset immiscentem se ante cõfirmationem in administratione.
16 Beneficia abbatis an vacent post adeptam possessionem ante benedictionem.
17 Sede vacante an valeant facta per epm vel capitulum.
Prebenda vacante an vacent iura ad prebendam ptinentia.
18 Collatio beneficij sub conditione, si vacat, an valeat.
19 Verbum quomodolibet quod consueuit apponi in vnionibus quid includat.
20 Existens in Romana curia si facit procuratorem ad capiendũ possessionem beneficij incõpatibilis, an ea adepta censeantur priora beneficia in curia vacare.
21 Compromissum factum per prelatum de rebus ecclesie, eo mortuo an expiret.
22 Papa mortuo licet potestas vicarij expiret, non tamen expirat licentia per eum data alicui de celebrando in domo sua.

¶ Preludium septimum & vltimum.

¶ De virtute & importantia huius termini vacante, non tamẽ extincta, quia tunc non dicitur vacare proprie. c. cum accessissent. de consitu.

v **Ltimo premitto** circa importantiam huius parti
1 cipij vacante. † qđ in iure sumit̃ multipliciter. Aliqñ enim capitur pro operam dare, vt patet. xxxiij. q. iiij. capi. fina. & in. c. ij. de offi. primi. & in cle. dudũ. in princi. de sepul. & in. c. fundamenta. de elec. lib. vj. cum simi. Aliquãdo ponitur pro excusari & immunis esse a muneribus publicis. l. is qui. cũ se. de va. mu. & in. l. j. de mu. & ho. lib. x. & in. l. j. C. de his qui appel. va. mu. accep. in ru. & ni. vel ad munera subeunda deficere. lib. j. C. de vac. mu. pa. per totum titu. & in auct. de nup. §. pe. ibi vacãtibus. i. cessantibus. Aliqñ p quiescere. xvj. q. j. placuit. ij. & cessare vel feriare. l. diuus. ff. de ferijs. ide dicte sunt vacãtie. facit cle. ne ro. circa fin. de elect. Aliter ẽt sumit̃ in. l. si vacãtia. & per totũ. C. de bo. va. Qñq; etiam sumitur pro superfluere. vnde dr̃ superuacãtiũ aut superuacuũ &c. l. sicut. §. superuacuũ. cum si. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. Alibi dicit̃ vacat cause probatio. i. nõ est necesse pbare causam. l. si gsentiẽte. ff. de manu. & in auc. de nõ alie. §. fi. Alibi dicit̃ vacanea subtilitas in auc. vt immobi. apud impre. don. §. j. insti. de vsuca. §. res
2 fisci. Dicit̃ † etiã eps vacans q nõ habet epatũ. c. si qs eps vacãs. xcij. dist. Alibi dr̃ vacãtibus. i. correctis. in auc. de here. ab itesta. in prin. & §. nullã vero. & in auc. vt spon. largi. §. j. & §. legẽ. & in auc. de ali. & emphy. phi. §. fi. & de ele. §. si aũt heres. & de san. epis. §. si v̾o mulier. & vt iudi. sine quoq; suffra. §. sic igitur. Alibi dr̃ vacare. i. necessariã nõ eẽ & inutilẽ. in auc. de nõ alie. §. ab anastasio. facit. c. vtrũ. de cle. cõiug. Alibi abrogatã esse & quasi non scriptam &c. vt in auc. de nau. vsur. colla. viij.

Proprie autem quo ad propositum nostrum sumitur pro carere & viduari a prelato defensore. c. fi. ne sede vac. Prelato dico habẽte ecclesias in titulum. Quod quomodo intelligatur & quomodo sumatur ti. plene habes in. c. dudũ. de elec. & in auc. de ecclesiastici s ti. in prin. Non de habente in commendam, quia tunc per

3 † cessatione cõmende non dicit̃ ecclesia proprie vacare, vt not. in c. nemo deinceps. de elec. lib. vj. ꝛ est decis. in antiquis. xl. Per quã ẽt modus vacandi nõ expirat, vt dicet̃. j. q. de pote state cõmendandi, ꝛ viduari proprie dr̃ solũ ecclesia cathedra lis vel regularis, vt in c. ne ꝓ defectu. de elec. Et appellatione vacationis simpliciter intelligit̃ vacatio cuiuslibet speciei. l. si quis stipulet̃. ff. sol. ma. Secus si exprimeret̃ vna species tantũ. c. susceptum. de rescri. lib. vj. Facit. l. cõmodissime. ff. de libe. et postb. Nec ob. l. si mater. C. de insti. ꝛ substi. per. l. mulier. ff. ad treb. ẽm Bal. in. c. ex parte. de offi. dele. ꝛ ibi dicit̃ apostolica sedes vacare vbi papa morit̃, vide. j. in ver. iiij. ꝓ priuationẽ ꝛc. de elec. c. vbi maius lib. vj. Et vbi fit resignatio a priuato ꝛc. se cundũ doc. in. c. ij. ꝛ. c. pe. de prebẽ. lib. vj. ¶ Vacare aũt dici

4 tur ecclesia † duobus modis principaliter. Primo vere. Se cũdo ficte vel quasi. Vere aũt vacare dicitur ecclesia octo mo dis. Et primo per obitum, qꝛ mors oĩa soluit, vt in auc. de nup. §. deinde. col. iiij. Adeo qđ si miraculose resurgeret non recu peraret eius pristinũ prout not. Egi. roma. in suo quolibeto. ꝛ Jo. de zocbis in rub. de spon. Nico. sicul. in. c. fraternitatis. in fi. de frig. ꝛ malefi. ꝛ ꝑ Land. in extrauag. suscepti. in ver. vacã tiũ. ꝛ not. Bal. in. l. iura. la. j. ff. de legi. ꝛ Lud. in rub. ff. sol. ma. Et q̃ncunq̃ dici possit ꝙ quomodocũq̃ vacet ecclesia quo ad illã prelatus dici possit decessisse, vt no. glo. in ver. predecessor enim. c. j. de renũ. lib. vj. illud ꝓcedit largo modo. proprie aũt ista differũt inter se vt patet in. d. c. susceptũ. Etiam in gratijs deriuãtibus in alium. c. ꝙuis. ij. de prebẽ. l. vj. ꝛ ibi not. in glo. in verbo, decedentium, de quo in. c. si propter. de rescri. eo. lib.

Secundo per renuntiationem simplicem sine ex causa permutationis quoniam ce

5 dens † dici potest mortuus quo ad beneficiũ cui cessit. vij. q. j. ecce in qbus. xxxiij. q. j. §. j. ꝛ. ij. Preterq̃ vbi habet fieri stri ctissima interpretatio, vt not. in. c. susceptum in glo. humanis. ꝛ in glo. nõ morte. ꝛ. xvj. q. j. placuit. vbi vide q̃n ciuilis mors eq paret̃ naturali. ꝛ in decisio. ccclxvj. ꝛ in decisione Thome. xl. c. j. de rerum permu. lib. vj. Quod etiã procedit in papa. c. j. de renun. lib. vj. ꝛ. c. si apostolica. ꝛ. c. si is cui. de preben. eo. lib. ꝛ in cle. ne roma. de ele. vij. q. j. nõ autẽ. xxix. dis. si quis pecuniã. xviij. q. iij. quam sit. Nec tunc requirit̃ ꝙ expresse renũtiet i ma nibus Cardinaliũ, nec qđ Cardinales eã expresse recipiãt ẽm Arch. Jo. an. ꝛ Domi. in. d. l. i vlti. col. ꝛ Vicen. in. d. c. qđ in dubijs. de renũ. Licet Hug. videat̃ sensisse ꝯriũ in. d. c. nõ aũt. vij. q. j. ꝛ in. c. agathosa. xxvij. q. ij. Et de viribus renũtiationis ꝑ supiorẽ nõ admissa no. plene i. d. c. qđ i dubijs. ꝛ. c. admonet. Et de causis ex qb⁹ põt eps renũtiare, vide in. c. nisi cũ ꝓdẽ. de renũ. Et q̃n renũtiatio pape nõ ẽ notoria ad tollẽdũ scisma eẽt cõuocandũ cõcilium gñale per clerũ ꝛ populũ Romanũ, ꝛ per illud determinãda talis causa ẽm doc. i. d. c. ij. de renũ. libr. vj.

6 Et licet papa † propter insufficiẽtiã priuari nõ possit papatu, spernẽdo tñ onera incũbẽtia sibi exercere, dicit̃ tacite renũtia re ẽm doc. ibidẽ. Et vide Pet. de ancb. in repe. reg. accesso riũ. de reg. iur. in. vj. vj. q. principali de duobus summis põtifi cibus, quoꝝ qlibet iurauit renũtiare altero renũtiãte. Et an et q̃n papa vel eps possit cõpelli renũtiare vide Ludo. in ꝯsi. ccc lxxxiij. ꝛ. cxxiij. Renũtiatio tñ simoniaca nõ induceret vacatio nẽ ẽt quo ad se, ꝑ no. ꝑ Inno. ꝛ alios in. c. cũ vniuersoꝝ. de reꝝ permu. ꝛ ita debent intelligi not. in. c. quod in dubijs, ꝛ in. c. ad monet. de renũ. ꝛ de deci. in antiquis. cc. icipit, vtrũ si aliquis. ¶ Tertio ꝑ translationẽ q̃n. s. papa transfert epos postulatos vel nõ ꝛ absoluit eos a vinculo priori vt est m̃rimoniũ, ꝛ iuramẽ tũ, de transla. prela. c. ij. §. sicut ergo. ꝛ de postu. prela. c. bone.

7 ij. in fi. Eo. n. ipso qđ † trãslatus cõsentit trãslationi vacat prior ecclesia, ꝛ nõ ante nisi appareat papã eũ voluisse trãsferre inui tũ, vt ꝓsequit̃ Jo. an. in mercu. in regula, qđ ob gratiã, de reg. iur. in. vj. ꝛ Jo. mo. in. c. in gñali. de elec. eo. lib. Licet Hostiẽ. in sum. eo. titu. de trãsla. prela. ad fin. dicat qđ vacet ẽt ante cõ sensum, q̃n transfert̃ cõsecratus. Sed iuxta sentẽtiã Jo. mo. cõ suluerũt doc. Flo. ꝛ Bo. ꝛ Zaba. in trãslatione dñi Angeli de azagiolis ad Cardinalatũ, de quo vide in cle. j. vt lit. pẽ. ꝛ ita te nuit in Rota. ꝯ glo. si qs iã translatus. xxj. q. ij. Et Lo. de vr. i cõsi. ccclxv. tenuit ecclesiã nõ vacare ante adeptã possessionẽ, nisi ꝑ eum steterit, quod incipit, Circa primũ cõsultationis ar ticulũ. Et Jo. cal. in cõsi. j. ꝛ. ij. sub ti. de trãsa. prela. vbi plene examinat qñ trãslatus ꝑ papã possit ꝯtradicere trãslatiõi. Et ꝑ Lud. cõsi. cxlv. ꝛ ꝙ ante iuramẽtũ ꝓstitũ nõ possit translatus aliqd facere not. Guil. ꝛ Zẽze. ꝛ Jo. de Imo. in cle. ne romani. de iureiu. ꝑꝑ extrauagantẽ iniũcte, ꝛ vide que scripsi super ea.

Quarto per priuationem, depositionem, vel amo tionẽ ꝛc. c. si papa. xlvj. dist. capi. ad apostolice. de reg. iur. lib. vj. c. ex gestis. de cle. nõ resi. ca. j. de scisma. lib. vj. ca. ex literis. de excel. prela. c. alius. xv. q. vj. ꝛ ꝑ Abb. in. c. ad petitionẽ. de accusa. Et tũc nec intra annũ absol

8 uet ꝛc. ẽm Jo. an. in. c. quereti. de offi. dele. sup glo. pe. Et † dr̃ ecclesia ibi vacare vbi fit priuatio vel renũtiatio ꝛc. vel vbi oc curent oẽs alij vocationis modi, vt vltima decisio in antiquis. xlvj. ꝛ. cv. que icipit. Itẽ not. ꝙ vbi aliquis priuat̃, ꝛ decisio ẽt in antiquis. Est ꝛ alia decisio in nouis. cclxv. ꝛ ꝑ doc. in. c. com missa. de ele. lib. vj. post Archi. ꝛ Do. ꝛ est glo. in ver. collato. de loco ratihabitionis in cle. j. vt lit. pen. ponũt aliq in. c. ij. de ꝓbẽ. lib. vj. ꝑꝑ qđ diximus ꝙ priuatus qꝛ nõ soluit petitionẽ in partibus si est Rome eius bñficiũ cẽset̃ vacare in curia, ꝛ esse reseruatũ. xlviij. decis. q̃ incipit, Itẽ no. ꝙ ibi bñficiũ. de quo ꝑ Archi. ꝛ Jo. an. ꝛ alios in. c. ij. de ꝓbẽ. lib. vj. ꝛ ꝑ eũdẽ Arch. in. c. si elec. ꝛ. c. cõmissa. de elec. eo. lib. de quo ẽt vide plene ꝑ doc. in cle. j. vt lit. pen. ꝛ in simili in. c. cupiẽtes. sup ꝟbo, priua tus. eo. ti. ꝛ lib. ꝛ in. c. ꝙuis. ij. de ꝓbẽ. eo. lib. Et vbi ꝑuatio in ducit̃ a iure, vt patet in casu. c. auaritie. de ele. lib. vj. qđ locum solũ nõ habet in prelatis vt vltima decis. in nouis. incipit. Et nõ in bñficijs inferioꝝ. Cuius ꝯtrariũ videt̃ voluisse Cal. in consi. viij. in ti. de elec. ꝛ in cõsi. ix. eo. ti. Quod tñ capitulũ nõ vendi cat sibi locũ neq̃ in papa neq̃ in imperatore, neq̃ in vltramon

9 tano subiecto pape, vt ibi ꝑ Jo. an. Et beneficia † vacãtia ꝑ ces sum vel decessum nõ veniunt sub gratia ad bñficia vacãtia per priuationẽ cõcessa, vt i decis. Thome. xl. vbi vide an ꝛ q̃n mors ciuilis equiparat̃ naturali. Et ꝑ vacationem iuris ad rem puta electi nõ confirmati vel presentati nõ instituti nõ succedit reser uatio de qua in. c. ij. de ꝓbẽ. lib. vj. vt not. in. d. cle. j. vt lit. pen. ꝑ doc. Et indultũ de ꝯferẽdo bñficia cedẽtiũ vel decedẽtiũ, nõ extenditur ad bñficia vacantia in curia nec ad alios vacationis modos, vt not. in. d. c. ꝙuis. de ꝓbẽ. lib. vj. Nisi alij modi vacã di fierent in fraudẽ vt tenuit Oldra. cõsi. qđ incipit, Vbi dicit

10 in dubio presumi fraudẽ. ¶ Quinto † per ingressum religionis scꝫ in quinq̃ casibus de quibus in. c. bñficiũ. de reg. lib. vj. ꝛ in c. transmissa. de renun. ꝛ in. c. statuimus. de reg. ꝛ no. xxvij. q. ij. de spõsatum. xvij. q. ij. Gonsaldus. etiã si solũ haberet ius ad rẽ ꝛ nõ in rẽ, nisi esset minor. xiiij. annis. qꝛ tũc in dubio oĩno de beret de quibus plene no. in. d. c. bñficiũ. ꝛ si nõdum essent cõ fecte littere, dic vt in decis. clxxiij. incipit, Ex hoc sumant̃ due alie questiones in antiquis. Et an tunc cẽseat̃ haberi ecclesia ꝑ derelicta. glo. qđ sic, in. c. fi. de cleri. nõ residen. sicut q̃n cleri cus fit miles vel ioculator. de quo in. c. j. de offi. iudi. ꝛ in. c. cõ tingit. de dolo ꝛ cõtu. ꝛ in. c. j. de vita ꝛ ho. cle. lib. vj. ¶ Sex to per ingressum possessionis violentum, de quo in. c. eum qui. de preben. lib. vj. Et in casu cle. multorum. de penis.

Septimo per contractum matrimonij, de quo in cap. j. de cle cõiug. etiã cũ impube re ꝛ nondũ carnali copula subsecuta, vt tenet decis. ccxcv. inci pit, Itẽ no. ꝙ vbi clericus habẽs in antiquis, ꝛ Jo. an. in. c. ij. de cler. cõiug. de quo ꝑ Ludo. in cõsi. cccxxxv. in prin. nec tũc sufficit ꝓbare spõsalia tñ vt vult decis. xxxij. incipit, Item si im petrauit, ꝛ per Inno. in. c. tue. de aposta. ꝛ an tunc dicat̃ habe ri ecclesia ꝑ derelicta. vide glo. q̃ tenet ꝙ sic in. c. fi. de cle. non

11 resi. ¶ † Octauo ꝑ adeptionẽ icõpatibilis. c. de multa. de pre bẽ. c. si bñficia. eo. ti. li. vj. ꝛ in. c. j. đ ꝯsue. eo. lib. cle. j. ꝛ fi. eo. ti. Plenius in extrauag. execrabilis. Joã. xxij. ad qđ not. glo. in. d. c. j. de ꝯsue. ꝛ i. c. vt qs duas. de elec. eo. lib. qꝛ quadã iu ris ꝑuatione seu tacita renũtiatione cẽset̃ vacare. no. i. c. cũ sin gula. de ꝓbẽ. lib. vj. ꝛ. c. ꝙuis. eo. ti. ꝛ lib. quomodocũq̃ adipi scat̃ possessio. ij. d. c. si tibi cõcesso. de ꝓbẽ. eo. lib. vel ꝑ eũ stetit quominus adipiscat̃. c. lꝫ. eo. ti. ꝛ li. ẽt si solũ expectabat primũ ꝑ gratiã, ꝑ cle. gratie. de rescri. de quo est ẽt opus facere men tionẽ, iuxta not. in. c. in nostra. de rescrip. ꝛ de materia dicã. j. late super extrauag. execrabilis. post glo. Zen. in addi.

12 **Nono per** † lapsum temporis de ꝓmonẽdis, ꝛ ꝑ la psum tẽporis de cõsecrãdis, iuxta. c. cum in cũctis. de ele. c. licet canon. ꝛ. c. cõmissa. ꝛ. c. ꝙ sit. eo. tit. li. vj. ꝛ. c. ex eo. eo. ti. ꝛ lib. Et si talis tũc erat presens in curia hꝫ locũ. c. ij. de prebẽ. eo. lib. Lꝫ videat̃ ius resolutũ pẽdens, ꝛ idẽ tenemus de expectãte nõ faciẽte diligẽtias Ro. cur. requisitas per regulã cãcellarie. Itẽ quocũq̃ modo contigerit aliquem a iure suo excludi. c. j. vt lit. pen. lib. vj. de elec. c. si forte. ꝛ. c. cu piẽtes. §. qđ si per. xx. ꝛ. §. seq. Et si tempus ꝯsecrationis proro gatur electo ad supplicationẽ vacant beneficia priora ꝑ lapsũ

primi

primi tēporis. Secus si motu proprio not. decis. dlxv. incipit, vtrum episcopus cui fuit facta prorogatio in antiquis, et a quo tēpore incipiat currere tempus ɔsecrationis petēde, vide Cal. in cōsi. iiij. in titu. de electio. et Lap. alleg. xxxv. et Ludo. consi. cccxxxv. ¶ Decimo si habeat̄ ꝓ derelicto, vt not. in. c. ex parte. de cleri. nō resi. et in. c. j. ď offi. vica. vel ꝑ nō ostēsionē tituli. iuxta. c. ordinarij. de offi. ordi. lib. vj. et plene in regula beneficiū, de reg. iur. lib. vj. ¶ Undecimo per violationē sequestri. de quo in cle. j. de sequestra. pos. et fru. Itē si quis se ingerat in administratione contra. c. auaritie. de elec. de quo vide Ludo. in consi. et dixi. s. in ver. iiij. per priuationem ꝛc. Itē in casu cle. multarum de pe. Item per non promotionē ad ordines sacros capi. commissa. de elec. eo. lib.

Duodecimo per regulas cancellarie de nō publicantibus acceptationes et prouisiones bn̄ficiorum acceptatorum vigore gratiarum expectatiuarum, de non experiētibus de iure intra annū vel nō intimātibus possessoribus eorūdē. Itē de nō publicantibus ꝓuisiones obtētas ꝑ resignationē que vult ꝙ tunc cēseant̄ vacare ꝑ obitū. ¶ Ficte etiā

13 seu quasi vel interpretatiue dr̄ sedes vacare. Si † prelatus a paganis siue scismaticis capiat̄ aut captiuus detineat̄. c. si eps. de sup. neg. pla. in. vj. qꝛ seruitus morti cōparat̄. ¶ Scd̄o si prelatus est hereticus vel excōicatus vel suspēsus ſm Hosti. in sum. ne sede vacan. §. quot modis. ꝑ. c. j. de parochijs. et. c. diuersitatis. de cōcef. ꝑbē. et. c. j. de prescri. et ibi no. in glo. et. c. qꝛ diligētia. de elec. ¶ Tertio si ꝑlatus est inutilis ad agēdū de iure ꝑ. l. j. §. pen. ff. qd̄ cuiusqꝫ vni. no. qꝛ ecclesia interpretatiue dicit̄ viduata, que licet prelatū habeat inutilē, tn̄ prohibet̄ habere. c. inter corporalia. §. neqꝫ. de transla. pla. Sicut malus sacerdos nō dr̄ sacerdos. xlj. dist. multi. nec malus eps dr̄ eps. ij. qō. vij. nō oēs. Dicit tn̄ Host. vbi. s. ꝙ nō credit hoc casu locū eē ti. ne sede vac. qꝛ tūc magis tractaremus de ꝑsumptione. Sꝫ in alijs ideo locū habeat, qꝛ delictū persone ꝛc. nō dixit negligētia, seu stultitia. c. cū venerabilis. §. intelleximus. de excep. xvj. q. vj. si epm. Ubicūqꝫ ergo ſm eum vere vacat sedes vel interpretatiue, scꝫ de iure delicto ꝑlati exigēte vel de facto dūmodo eiusdē negligētie imputari possit titulus ille locū habet. argu. c. sciscitatus, de rescri. facit tex. in. d. c. j. §. ne se. vac. lib. vj. et glo. in. c. fi. et. c. si eps. de sup. neg. ꝑla. eo. lib. qd̄ ēt tenet Zen. in cle. fin. de procu. facit. c. veritatis. de dolo et cōtu. de penis. c. ij. lib. vj.

14 **Et dicitur** † etiā sedes vacare vel quasi vacare quo ad iurisdictionē capituli etiā postqꝫ sedi prouisum est sed ꝓuisus administrare nō potest, qꝛ nōdū habet literas iuxta extrauag. iniuncte. Bo. viij. facit de transla. inter corporalia. et. c. j. de quo ꝑ glo. in cle. j. de here. sup verbo, sede vacāte, et ꝑ Bar. Flo. in. c. trāsmissa. de elec. et in cle. vt hi qui. de etate et quali. vbi ēt ꝑ Paul. et Archi. et Jo. an. et Domi. in cap. cū nullus. de tēpo. ordi. lib. vj. et ꝑ eūdē Cardi. et Ludo. in cle. ne romani. in fi. de elec. et in cle. ne romani. de iureiurā. et ꝑ Jo. an. in. c. qꝛ cūctis. de cōces. ꝑbē. lib. vj. in verbo, adeptam. Que tn̄ extrauagans nō habet locū in ecclesia cōmēdata scd̄m Oldra. in cōsi. cxxx. quod incipit, Querit̄ vtrū. de quo ꝑ Joā. an. in addi. Spec. in ti. de leg. §. nūc dicamus. in prin. et in proemio. vj. in nouel. sup verbo, trāsmittimus, et plene de mr̄ia in. c. nosti. et in. c. trāsmissam. c. ne ꝓ defectu. et in. c. qd̄ sicut. in fi. de elec. et. c. cū iādudū. de prebē. et in. c. j. in. ij. de cle. egro. lib. vj. de quo infra latius patebit, et vide Laud. in extraua. suscepti. i verbo, vacantiū, et Ang. in cōsi. cclxxij. incipit, Nō est dubium ꝙ dictus electus, et Pet. de ancha. ɔsi. cccxcviij. et ɔsi. l. qd̄ in

15 cipit, Cōsuetudo, vbi vult ꝙ ɔsuetudo † immemorabilis nō excuset imiscentē se ante ɔfirmationē in administratione, et Lud. in cōsil. cclix. ¶ Et verbū vacare presupponit vacationē iuris et facti, ſm Lap. allega. xv. et. lxxxiiij. secūdū quē bn̄ficiū dicit̄ vacare ꝑ mortē licet collatū fuerit beneficiato aliud bn̄ficiū curatū si morit̄ ante adeptā possessionē, prout ipse not. in allega. lxxxix. Et an et quomodo beneficia de mēsa dicant̄ vacare, vide ꝑ Inno. in. c. sub de reb. eccle. nō alie. et in decisio. cccclxxij. et. cccclxxviij. in nouis. et in decisio. xxviij. in antiquis. et in not. in cle. frequens. de exces. prela. et in cle. j. de rescript. et in cle. j. de sup. neg. prela. et ꝑ Fede. in tractatu permut. q. xxxiij. et quomodo beneficia manualia dicantur vacare si sunt bona distincta. no. in. c. presenti. de offi. ordi. lib. vj. ꝑ Archi. et in cle. qꝛ regularis. de sup. negli. prela. Et qn̄ beneficia dicant̄ vacare etiam cōmēdata et restituta, vide plene ꝑ Pet. de anch. in repeti. c. si propter. de rescri. lib. vj. et ꝑ Joan. an. in. c. qd̄ ob gratiam, in mercuria. lib. vj. et ꝑ eundē in. c. generali. de elec. eo. lib. Et an

16 beneficia † abbatis vacent post adeptā possessionē ante benedictionē, vide Oldr. consi. xiiij. ꝑ cessationē autē cōmende siu extinctionē nō vacat beneficiū, vt vult decisio in antiquis. xl. q incipit, Itē not. ꝙ vbi beneficiū, quam omnino vide. Item alia decisio in antiquis. ccclv. incipit, vtrum per ɔcor. et in. c. dudū. in fi. el. ij. de elect. et in. c. si constiterit. j. de acusa. dicā. j. i. q. iij. scd̄e partis, lꝫ cancellaria seruet ɔtrarium. ¶ Et qd̄ aliud ē vacare et aliud nō existere. no. Arch. i. c. si gratiose. ď rescrip. lib. vj. et Jo. and. i. c. cū accessissent. ď ɔst. facit. c. cū ɔstet. ď pign.

Et quod ecclesia non dicitur vacare postqꝫ hꝫ epm confirmatum lꝫ nō consecratū. et que tūc talis confirmatus non cōsecratus possit agere vide in. c. j. et. ij. ď

17 transla. prela. et Old. in cōsi. cxxix. et an sede † vacante valeāt facta ꝑ epm vel capitulū. dic vt not. in cle. si vna. de reb. eccle. nō alie. et in. c. vt nostrū. vt eccle. benefi. ¶ Et proprie vacare nō dr̄ nisi ꝙ a nemine detinetur a iure vel de facto. l. si C. de bo. va. lib. x. et ꝑ no. ꝑ Inno. et doct. de ɔces. preben. c. cū nostris. et vacante prebenda nō vacāt iura ad prebēdā ꝑtinētia, sed ad ecclesiam spectant ſm Inno. et Host. in. c. ex literis. de proba. Nec dr̄ vacare prebenda in ecclesia in qua nō est certus numerus canonicorum nec ɔciliū generale de eligendo intra sex mēses locum hꝫ vt in. c. ex parte. de concess. preben. et que dicatur vacans possessio vide C. vnde vi. l. cū querebatur. et ď verbo. sign. in. l. in conuentionibus. in fin. de vsuris. si stipulatus. de actio. empt. l. iij. §. vacua. de acquir. pos. l. improb. et plene no. in. d. c. cū nostris. de concess. preben. e. l. fin. C. vnde vi. et. l. ij. §. diuus. et de iur. fis. et in toto titu. C. de bon. vac. lib. x. ¶ Et an valeat

18 collatio bn̄ficio. sub conditione si vacat. † vide Lap. allega. vj. et an requiratur declaratio, vide per eundem allega. cxxvij. et quod presumitur scientia vacationis in episcopo per eundē allega. ij. et quod valet collatio, licet nō exprimatur modus vacādi vide per eundem allega. vj. et si per certum modum vacandi datur gratia ad beneficium non venit nisi modus expressus nisi adijciatur clausula vel alio quouis mō. et de virtute dicte clausule plene. de his vide in. c. susceptum. de rescrip. vbi vide in gratia de vacante. et quid de ordinario conferente, et ꝑ Lap. in dicta alleg. vj. vbi plene examinat. Quid in electione et alia plura ɔcernentia materias istas, et in allega. lxxxix. que incipit duo ꝑlati. vbi plene examinat materiā dicti. c. susceptum. et qd si ignoret̄ vltimus modus vacatiōis et alia pulchra. et ꝙ sufficit ꝓbare vnū ex pluribus modis vacandi expressis no. in decisio. lxxxij. incipiente, item impetrans. ¶ Similiter verbum quōlibet † dimittente quod consueuit opponi in vnionibus includit omnem modum vacandi prout sepius determinauimus in Rota propter verbū quomodolibet, iuxta not. ꝑ Archi. in. c. indēnitatibus. de electio. et in. c. j. §. presenti. de cle. egro. et. c. admonet. de renun. et in. c. j. de officio vica. ad quod decisio. cccxlix. incipit, item si mandatur.

Additur etiam clausula et si tanto tempore vacauerit qd̄ eius collatio ad sedē apostolicam ꝛc. propterea que habentur in cle. si de beneficio. de prebē. immediate, scꝫ ex negligētia eporum vel quorūcūqꝫ superiorum etiam exemptorum, vt ibi no. Propterea etiam additur dummodo collatio ꝛc. ad nos hac vice pertineat per quā restringuntur clausule generales que apponuntur in gratijs de bn̄ficijs reseruatis in euentum qd̄ nō essent reseruata. ¶ Additur etiam clausula ad presentem collationem, prouisionē, vel quamuis aliam dispositionem propter ea que habentur plene in. c. cum in illa. de cōces. preben. lib. vj. et si nullus modus exprimitur in literis veniunt omnes modi vacādi et cuiuscūqꝫ collatio et ꝓuisio vt vltima decisio in nouis. xxxiiij. incipit, item si mandatur. et deci. ccxxviij. incipit, Papa ɔferri mandauit in antiqs. Itē. clxxxvj. incipit, itē hn̄s gratiaꝫ. Licet aliter dicat decisio in antiquis. ccxliiij. incipit, itē cū quis impetret. ad qd̄ facit qd̄ no. in cle. j. ď ꝑbē. Itē pōt dici certo respectu bn̄ficiuꝫ vacare in curia, et alio respectu vacare in partibus vt determināt due decisi. in antiquis. vna est numero. ccccxcix. incipit, itē no. ꝙ vbi ex priuilegio. Alia numero. cccclxxxvj. incipit qui-

20 dā eps. ¶ Et † an si existens in roma. cu. facit procuratorē ad capiendum possessionē beneficij incōpatibilis ea adepta priora bn̄ficia in curia censeantur vacare. no. plene doct. in clemē. j. vt lit. pen. et in. c. ij. de preben. lib. vj. vbi etiam querunt quid si fiat econtra. et ad probandum vacationē beneficij sufficit sola fama ad effectum adiudicationis, vt vult. decisi. ccxxj. in nouis. incipit, item ꝙ ad effectum quomodo aut alias probanda sit mors alicuius plene examinant moder. cano. in. c. in presen-

tia. de sponsa. ꝛ Bar. in. l. ij. §. si dubitet. ff. queadmo. test. ape.

Quomodo anté morte prelati expirat vel censeat reuocari mādatū procuratoris vel vices gerētis siue sint agendo siue defendēdo ꝛ siue in causa propria siue in cā cōmuni plene not. in. c. cū dilectus. de cōsue. ꝛ in ca. dilecti. de foro cōpe. ꝛ in. c. si duo. de pcu. lib. vj. ꝛ in dicta cle. fin. de procu. ꝛ in deci. in antiquis. Et in specu. de scin. §. j.
21 versi. quid si aliqua. ꝛ de pcu. §. sed nunqd procurator. ¶ † Et an cōpromissum factū p prelatum de rebus ecclesie eo mortuo ēt expiret, ꝛ sic sede vacante nō possit etiā per capitulum continuari, vide in specu. de arbi. §. finitur. ver. quid si prelatus. ꝛ in d. cle. fi. de procu. De vicario dic vt in. d. c. pe. de offi. vica. ꝛ i cap. romana. eo. tit. lib. vj. de quibus. j. tanget in questionibus. ¶ Et an cōpromissum factū in prelatuꝫ sub nomine dignitatis trāseat in capitulum sede vacante vel ad successorē. Bar. videtur ꝙ nō in. l. qui liberis. §. hec verba. de vulga. ꝛ pupil. Ratio quia ex natura negotij in qua cōmuniter aliqui tantum consueuerunt eligi videtur cōtēplata persona nō dignitas p no. in. c. fi. de offi. deleg. ꝛ in cle. eo. tit. vide Jmol. in dicta clemē. fi. de
22 procu. ¶ † Et mortuo papa licet potestas vicarij expiret, nō tñ expirat licentia p eum data alicui de celebrādo in domo sua, vt vult decisio in antiqs. in tit. de offi. ordi. Et no. ꝙ licet sedes aliqua vacet, per hoc nō tollit vel impedit mādatum pape, cū papa sit sup omnes. ix. q. iij. cuncta p mundū. c. proposuit. de concess. preben. ꝛ ideo tale mādatum etiā sede vacante potest intimari ẜm Hosti. ꝛ Domi. in. c. qꝛ cunctis. de ꝯcess. prebē. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Sede vacante an circa potestatem capituli sit regula affirmatiua vel negatiua danda.
2 Collatio beneficiorū, presentatio ꝛ similia sunt de fructibus reseruandis successoribus.
3 Capitulum sede vacante an succedat generaliter in iurisdictione prelati sui.
4 Gerundium verbum an inducat conditionem.
5 Totum non est aliud a sua parte.
6 Regula potius est sumenda ex rubrica.
7 Prohibitorium edictum quod dicatur.
8 Res quando regulatur iure speciali, tunc impossibile est prohibitos enumerare.
Omnia intelliguntur regulariter permissa per legem que non sunt prohibita.
Remuneratio indiuidui non restringit genus.
9 Legatus apostolice sedis vicem proconsulis ꝛ presidis prouincie obtinet.
10 Capitulum sede vacante an possit exercere omnia equalia vel minora his que sibi expresse permissa reperiuntur in iure.
11 Regula quid sit.
12 Uicecancellarij potestas in signaturis beneficiorum.
13 Exceptio quid operetur.
14 Modus vnus determinatus non potest assignari ad omnes regiones.

¶ Questio prima prime partis principalis.

¶ Regula affirmatiua vel negatiua an sit danda circa officiū ꝛ potestatem capituli sede vacāte. Et ibi an exceptio firmet regulam, vltra Bal. in. l. his. ff. de legi.

Primo queritur generali
1 ter an circa potestatē † capituli sede vacante danda sit regula affirmatiua vel negatiua. Et qꝛ tradi debet regula negatiua, probatur in rub. ne sede vac. aliquid innoue. que cū habeat orationē perfectam potest allegari pro decisione ẜm Abb. qui alleg. no. in rub. ꝛ i. l. j. C. etiā ob chyrog. pe. ꝛ Butr. in pe. Greg. ꝛ sup rub. lib. vj. ꝛ in auc. nullū cred. ag. facit in simili rub. ne cle. vel mo. ꝛ rubri. ne pla. vi. suas. ꝛ. ff. ne qs eū q in ius ꝛc. ꝛ ne vis fiat ei ꝛc. ꝛ. C. ne sanc. bap. ꝛ ne fi de. do. den. vbi de hoc no. ¶ Probat scdo. c. j. ne sede vacā. Attēdētes igitur ꝙ epali sede vacante nō debet aliquid innouari cum non sit, qui epale ius tueatur, facit in simili. ff. nil not. ap. pen. ¶ Probat tertio. c. ij. eo. ti. ibi cum nusꝗ inueniatur cautum in iure ꝙ capitulū sede vacante fungat vice epi in collationibus prebendaꝝ. ¶ Probat quarto. c. iij. eo. ti. ibi ꝛ carenti legitimo defensore, vbi supplent ꝛ exponunt doct. ꝛ pro. i. vt nō faciat pro opin. Lau. de qua ibi i glo. Et propterea dicit Hosti. illud debere intelligi de defensore cōstituto a iure. s. prelato. Dicens pro certo quātū ad iudicia ꝛ ea que ad epalē mensam spectant procedi nō potest sede vacante, maxime qñ modico tempore vacat, ꝛ ita dicit procedere opi. Laud. de quo in. c. j. eo. titu. vt refert Jo. an. in. d. c. fi. Licet ẜm Gof. ꝛ Hostiē. in negotio cōtingente solum capitulum vacante sede possit conueniri per. c. edoceri. de rescri. ¶ Probant hoc. c. quia sepe. de elec. lib. vj. ꝛ cle. statutum. eo. tit. ꝛ. c. presenti. de offi. ordi. lib.
2 vj. in fructibus † reseruandis successoribus inter quos est collatio beneficioꝝ, presentatio ꝛ bona similia, vt not. in. c. ij. de in integ. resti. c. fi. de offi. vi. c. relatum. de prebē. ꝛ in. c. cū olim. de maio. ꝛ obedi. qui tex. iuncto. c. his que videtur satisfacere pro ista parte, ꝛ ibi sentit Butri. ꝛ cle. j. §. fi. de sup. neg. prela.

Probat sexto capi. sicut nostris. de iureiuran. ꝛ ca. j. de reb. eccle. nō alie. lib. vj. ꝛ. c. j. ꝛ. c. de quarta. de prescrip. ꝛ. c. auditis. de in integ. resti. cū si. c. si qua. de rebus. xij. q. vj. satisfacit. l. j. ij. ꝛ. iij. ff. de col. illi. ꝛ. l. si preses. C. quomodo ꝛ qñ iud. ꝛ in auc. quod si. C. de prescri. lon. temp. Et pro hac parte facit ratio vt tollat occasio. c. protelandi electiones de qua in cle. ne romani. de elec. ꝛ not. in d. cle. statutū. Item qꝛ possunt consulere Ro. pon. ꝛ debent ꝙ primum cōmode possunt, vt probat in. c. j. de cle. egro. lib. vj. ꝛ in. c. veniens. de eo qui dux. in ma. quaꝫ pol. per adul. ¶ Pro hac etiaꝫ parte tit. facit qd in simili tradetur de archiepo in diocesi suffraganeoꝝ in. c. pastoralis. de offi. ordi. cū si. ꝛ hanc partem tenuerunt Uin. ꝛ Rof. Be. ꝛ Hosti. apte in summa ne sede vac. §. iij. ꝛ Archi. in. c. j. de maio. ꝛ obe. lib. vj. ꝛ in. c. j. de insti. eo. lib. Et nōnulli alij videnl hoc tenuisse in. c. qm̄. c. distin. Salua tñ ꝯsuetudine ꝛ pscriptiōe p. c. irrefragabili. §. excessus de offi. or. ꝛ. c. ex parte. de rescri. dicētes dictū. c. cū olim. cōtinere duplicē gratiā, de quo infra latius dicet. ¶ Jn ꝯriū vero
3 ꝙ tradi debeat regula affirmatiua generalis. s. ꝙ † capitulum sede vacante succedat generaliter in iurisdictione prelati sui ꝛ etiam in administratione temporalium ꝛ spiritualium.

Probat primo rubri. de sup. neg. prela. ppter naturā gerūdioꝝ ꝛ participiorum noium necessitatē inducētiū p not. in rub. de eden. de quo p Jo. an. in. c. j. de postu. prela. in nouel. vbi dicit ꝙ hñt significationē actiuā ꝛ passiuā ẜm ꝙ habent idem significatū cū infinito qñ additur de vel in. Et qñqꝫ significat causam formalem, qñqꝫ vero finalem prout not. Butr. in. l. vnica. C. de his qui la. occul. per Bal. in. l. id qd pauperibus. in prin. ꝛ de epis. ꝛ cle. Et p eūdē Jo. an. in. c. in nostra. de procur. Et disponit ꝛ resoluitur in verbum vbi nō potest ad aliud verbū referri, vt glo. in auc. de nō eligen. secū. nu. col. j. sup rub. ꝛ sicut resoluunt ablatiui absoluti. l. a testato. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ de materia vide plenissime p Albe. de rof. in scdo alphabeto iuris canonici in ver
4 bo gerūdiū, ꝛ an gerūdiū † inducat cōditionē not. Bar. in. l. j. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. facit in simili in rub. de scrut. in or. fa. ꝛ de testi. cog. ꝛ de cur. bo. dan. Nā sicut illa dr ecclesia viduata, que licet epm habet, tñ inutilē prohibet habere. c. inter corporalia. de trāsla. prela. qd regulare est in supplēda negligētia cū. s. vacat sedes ficte magis vel saltē eque regulare eē debet cū vacat, ficte pbat hoc expresse in. c. si eps. ꝛ. c. fi. de sup. negli. pla. in. vj. ꝛ deniqꝫ totus ille titulus inquātū ibi determinat ꝙ capitulū sede vacāte vel quasi aut vere vel ficte succedat in iurisdictione ꝛ administratione tēporaliū ꝛ spiritualiū. ¶ Probat secundo in. c. ad abolēdā, de here. ꝛ in cle. j. ꝛ. ij. eo. tit. ¶ Probat tertio in. c. j. de maio. ꝛ obe. lib. vj. qd pmittit absolutionē excōicatoꝝ sede vacā. capitulo ad quē tunc deuoluit iurisdictio. ¶ Probat. c. j. de insti. eo. l. vbi patet ꝙ capitulū sede vacāte instituit presentatos ad bñficia qd est iurisdictionis. ¶ Probant. c. cū is cui. de elec. ꝛ. c. cū nullus. §. ij. de tēp. ordi. eo. lib. ¶ Probat ēt in si. c. j. de cle. egro. eo. lib. ꝛ cle. ne romani. de ele. p locū a spāli. ¶ Probāt. c. isque. ꝛ. c. cū oli. ō ma. ꝛ obe. ¶ Ad hāc ēt partē pñt adduci. c. vt pterite. de elec. ꝛ. c. qꝛ sepe. eo. ti. lib. vj. ¶ Probat ēt extrauagās execrabilis in. §. ceterū. Jo. xxij. Ad hāc partē facit ratio. c. reqsisti. de testa. prope fi. ꝛ. c. cū clerici. de vb. sig. ꝛ. c. ꝙto. ꝛ. c. nouit. cū si. de his que fiunt a prela. pp cōmunionē que est inter prelatū ꝛ capitulū. ipsi. n. seu ecclesia sunt quoddā totū. arg. xij. dist. c. j. j. q. iiij.
5 si qs eps, ꝛ totū † nō est aliud a sua parte, vt no. lxxij. disti. nullis inuitis, ꝛ pbat de peni. dist. j. vulga. ad illud facit quod dr de cōnexis, vt in. c. trāslato. cū cōcor. de ꝯstit. ꝛ. c. j. de iurepa. lib. vj.

lib. vj. ⁊ l. volūtas. C. de fideicō. ⁊ qđ no. in. c. cū apostolica. de his q̄ fi. a prela. de alienatione q̄ nō cēsetur inter cōiunctos.

Item ratio ne ecclesia vacans interim patiat̄ aliquod detrimētū. per. c. nihil. §. fi. ď electio. ¶ Itē ratio Fede. de senis in. q. xxx. de dispēsatione de q̄ infra late dicet̄. Itē q̄ tunc in negligētiā capituli prouidet metropolita. tātū, vt i. d. c. fi. de sup. neg. pla. lib. vj. Probat̄ hoc p Hos. Phi. Inn. Hosti. ⁊ Cōpost. in. c. eā te. de rescri. quos ibi refert Jo. an. sup glo. ij. Et hanc partē vident̄ tenuisse Lau. Hug. ⁊ Jo. ⁊ Ber. glo. ⁊ Inno. in iuribus p̄alleg. ⁊ Jo. mo. et dicit Jo. an. in. d. c. cū olim. hoc cōmuniter teneri. Et idē dicit ibidē Abb. sicu. ⁊ Cardi. floren. ⁊ Butr. ⁊ hoc tā in his q̄ sunt ordinis q̄ȝ iurisdictionis. Hāc ēt partē satis videt̄ cōcludere ⁊ firmare Fede. in. d. q. xxx. ⁊ in. q. xvj. ⁊. xl. ⁊ decisione. cccvj. incipit, itē fuit dubitatū quā ēt puto verā vt patebit ex infra dicēdis. ¶ Nō ob. q̄ dr̄ de rub. negatiua qđ. s. faciat ius ⁊ regulā p ea q̄ not. Jo. mo. ⁊ Jo. and. in simi. in. c. j. de cle. egro. lib.
6 vj. in nouel. ⁊ q̄ † potius est sumēda regula ex rub. de sup. neg. pla. patet in simili de titulis affirmatiuis. de tēpo. ord. de eta. ⁊ quali. quibus subdunt̄ postea exceptiones in titulis sequētibus sc3 de ser. nō or. de fi. p̄sby. de biga. ⁊c. Et similiter de ti. de spō. ⁊ matri. generali affirmatiuo ⁊ regulari, ⁊ postea subdunt̄ speciales detrahētes regule ď despōsa. ipu. ⁊ sequētibus. Et semp est sumenda regula ex pluribus ⁊c. vt not. glo. in. l. iulianus. in prin. ff. de act. emp. ⁊ p By. ⁊ Jo. an. de regu. iur. in. vj. Infero ergo cōcludēdā regulā affirmatiuā, vc3 q̄ ad capitulū sede vacāte deuoluit̄ omnis potestas ep̄alis ⁊ administratio seu iurisdictio tā in t̄palibus q̄ȝ in spiritualibus vt supra. Nec ob. rub. negatiua per rationes supra deductas, ⁊ quasi se habeat ad instar edicti prohibitorij in quo quodcūq̄ nō prohibet̄ cēset̄ p̄missum vt not. in. c. cum apud. de spon. ⁊. ij. q. iij. qui spiritualem. Simile in. l. mutus. §. j. ff. de procu. ⁊ in. l. j. ff. de testi. cū si. Non tñ intelligēdo prohibitorium, vt sumitur in. l. pretor. §. hoc interdictum. ff. de oper. no. nuntia. de qua materia plene in. d. c. inter corporalia. de transla. prela. in glo. magna.

7 **Dicitur enim** prohibitorium † edictum quo ad certa negotia, alias regulariter p̄missa, q̄ prohibitoriū dirigitur ad certos casus. Ubicūq̄ vero lex aut statutū disponit prohibitiue, nō prohibitū intelligit̄ permissum, nisi rō vel natura repugnet, q̄ nō est hic, in dubio semp standū est regule, de quo plene p doc. in. d. c. cū apud. de spon. ⁊ in. d. c. martinus. de cog. spi. ⁊. ij. q. v. cōsuluisti. Uel clarius potes dicere q̄ quedam reguntur iure cōmuni, ⁊ in his semper ponitur edictum prohibitorium, quia cū iure cōmuni res regatur, impossibile esset oēs res enumerare, ideo prohibita enumerant̄, ⁊ ideo dr̄ prohibitoriū. l. hos accusare. ff. de accu. l. necnō.
8 §. qđ eius. ex qui. cau. ma. Sed qñ res † regulat̄ iure speciali, tunc impossibile esset p̄hibitos enumerare, cū in alijs sit p̄hibitū ideo p̄missa enumerant̄, ⁊ sic dicit̄ permissorium. l. j. ff. ad munici. ⁊ l. cōstitutionibus. de excus. mu. l. maximax. q̄ cū specialiter dicunt̄, magis notant̄. ff. de iniur. l. apud labeonē. §. hoc edictū. regulariter tñ oia intelligunt̄ p̄missa p legē que nō sunt prohibita C. de religiosis. l. statuas. ff. de proba. l. ab ea. C. eo. tit. l. si scriptū. facit simile de relatiuo, ⁊ q̄ remuneratio indiuidui non restringit genus. l. nā qđ liquide. §. fi. ⁊. §. titia. de pen. leg. ⁊ ibi Bar. ⁊ in. l. q̄situ. ff. de fun. instru. Nō ob. de collegio illicito. l. iij. §. j. q̄ illud. ideo q̄ illicita sunt. eo. tit. l. j. ⁊. ff. qđ cuiusq̄ vni. no. l. j. ⁊ not. glo. in. d. §. qđ eis. ad quod. l. solemus. ff. de iudi. ⁊ in. c. cū ecclesia sutrina. de cau. pos. ⁊ proprie. Facit qđ in simili dicimus de legato apostolice sedis q̄ habet plenissimā iurisdictionē, ⁊ maius imperiū oibus post principē in p̄uincia sibi de-
9 creta. l. iiij. de offi. presi. nā ēt † ipse vicē procōsulis ⁊ p̄sidis prouincie obtinet, de offi. leg. c. legatos. lib. vj. Pōt nāq̄ legatus oia q̄ sibi papa specialiter in iure nō reseruat ḃm oēs doc. ⁊ ḃm glo. Tan. Uin. ⁊ alios in. c. nuper. de sen. excō. ⁊ in. c. qđ translato. de offi. leg. ⁊ Joā. ij. q. v. c. q̄ causa. p quibus facit. ff. de procu. l. procurator. ij. ⁊. l. seq. ⁊ qđ in simili dicit Mattheus de vicario pape in vrbe. in cle. ne romani. de elec. facit quod not. in titu. de in ius vo. de pa. ⁊ de eden. ⁊ fere oibus titu. ⁊ verbū regulariter īportat nō semp hoc est verū. c. quoniā frequenter, vt lit. nō contesta. in princip. ⁊. l. regulariter. ff. de peti. heredi.

Nec placet distinctio quā quidā facer̄ voluerunt. s. inter ea que sunt iustitie. ⁊ ea q̄ sunt gratie ⁊c. p ea que dicētur infra in questione de potestate capituli circa dispēsationes. Neq̄ȝ inter iudicialia ⁊ extraiudicialia pter ea q̄ dicent̄ infra in questione de potestate capituli circa statuta faciēda. Nec vr̄ possibile facere aliquā distinctionē in hac materia q̄ nō sit magis perplexa q̄ȝ sit distinctio inter ea q̄ competunt ep̄is rōne legis diocesis, vel ratione legis iurisdictiōis, de quo in. c. cōquerēte. de offi. ordi. Cogitaui alias si posset fieri distinctio, p̄ut in simili facit Jo. an. in. c. at si cleri. in fi. de iudi. circa potestatē epoꝝ in dispēsationibus faciēdis. Cōcludē-
10 do scilicet q̄ capitulū † sede vacāte possit exercer̄ omnia equalia vel minora his q̄ sibi expresse p̄missa reperiuntur in iure nisi vbi aliqua ex eis similiter in iure reperirent̄ expresse ⁊ specialr̄ prohibita, itē q̄ nō possit exercere maiora illis nisi vbi expresse in iure ⁊ specifice reperiret̄ cōcessum ratione vitandi preiudicij ⁊c. Sed laborat huiusmodi distinctio eodē morbo quo alie ⁊ forte maiori p̄plexitate, ⁊ nihil aliud eēt q̄ȝ declarare velle ignotū p ignotius. Et ideo verius ⁊ sanius est cōcludere vt supra dādā esse regulā affirmatiuā a qua excipiātur casus prohibiti, de q̄bus singulariter infra tractabit̄ p speciales q̄ōes, ⁊ q̄ in oib⁹ capitulū ad instar tutoris sit administrator legitimus ⁊ necessarius vacāte sede, ⁊ teneat̄ ⁊ debeat vtilia facere ⁊ inutilia p̄termittere ⁊c. Salua ēt in p̄hibitis ratihabitione successoris eligēdi ⁊ p̄mouēdi ac necessitate ineuitabili ⁊ euidēti vtilitate ecclesie ⁊ bonoꝝ eius, attēta ēt distātia locoꝝ ⁊ diuturnitatis vacationis vel quasi vere vel ficte, ⁊ alijs p̄esatis q̄ in dispēsationibus ⁊ in similibus attēdi cōsueuere. Saluis ēt priuilegijs, consuetudine vel prescriptione ⁊c. c. pe. de insti. ⁊ ibi p Inno. Saluo etiā si sedes apostolica aut prelatus impeditus aliter ducerent prouidēdū dando specialē visitatorē ⁊ administratorem, vt in. c. is cui. de ele. lib. vj. ⁊ in. c. de cle. egro. eo. lib. ⁊ in cle. j. de foro compe. ⁊ in cle. in plerisq̄. de elec. ⁊ in cle. j. de penis, ⁊ in extrauagā. Boni. que incipit. Sancta romana ⁊ similibus, ⁊ i cap. si ep̄s. de sup. neg. prela. lib. vj. prout. ĩ. latius patebit.

11 **Et adde quod** regula † est breuis ⁊ compendiosa traditio vetitio veritatis, singulos cōplectens casus, vt in. l. j. de regu. iur. ⁊ lex est quedam forma eade3 in omnibus personis. Et habet se regula ad instar cuiusdam principij ⁊ cuiusdā maxime sicut dialectica dicit glo. in auctẽ. de restitu. ⁊ ea que pa. in p̄nci. col. v. Et exponitur regula proprie pro canone. c. canon. iur. conten. autem in. l. j. ff. de reg. iur. exponit aliter vt habetur ibi. ¶ Jo. mo. dicit q̄ est distortum prauumq̄ corrigens bonum ⁊ equum breuiter comprehendens. Et vide Anchar. in proemio regularum ⁊ repetitione capi. canonum statuta. in princi. de quo proemio vide plene de regula. ad saturitatem. que hic breuitatis causa omitto, ⁊ satis erat remissio. ⁊ vide Ludo. in consi. dcclxxxix. circa re-
12 gulas cancellarie ⁊ potestatem † vice cancellarij in signaturis beneficiorum. Et sumitur regula proprie ⁊ improprie sicut regula catoniana ⁊ allegatur pro iure nō tam ex origine q̄ȝ ex forma, ⁊ potior est causa eius pro quo facit regula, habet enim tūc aduersarius rationē reddere quare in illo casu regula nō loquatur de quo per glo. in rub. de reg. iur. lib. vj. Et per exceptionē firmatur regula. l. quesitum. §. deniq̄ neratius. ff. de fun. instru. l. pediculis. §. argēto. ff. de auro ⁊ arg. leg. l. si cui dulcia. de vi. triti. ⁊ oleo lega. in auc. de non alie. §. vt autem. col. ij. facit ca. ne aliqui. de priuileg. ⁊ de offi. delega. c. hac constitutione. lib. vj. ⁊ in extrauag. execrabilis. ⁊ in extrauagan. cum inter non-
13 nullos. Boni. ⁊ l. tribunus. §. fi. de test. mili. Et † exceptio hoc operatur vt illud qđ alias sub verbis regule comprehendebat̄ ad determinationem regule exceptionis virtute tollatur, vt ibi no. Et regula non restringitur per exempla. l. damni. §. fin. ff. de damno infec. Et regula ordinis ⁊ statuta non faciunt ius scđm Innocē. in. c. dudum. de conuersi. coniuga. ¶ Et exceptio taxatiua excludit similia nō aūt dissimilia. l. j. C. de pat. qui fi. di. ⁊ per By. in regula in argumentum. Bal. in. l. nullus. C. ad. l. iuli. maie. ⁊ per Oldra. consi. cxxxiij. de eo qui recognouit ab episcopo omnia bona sua excepta domo. Et qđ natura termini restrictiui hoc habet qđ sic excludit ab ipso extraneo q̄ cuncta
14 pertinentia ad ipsum concludit, ⁊ q̄ quo † ad regiones omnes non potest vnus modus determinatus assignari ⁊ q̄ vbi alicui aliquid ḡnaliter prohibet̄ qđ expresse nō cōceditur intelligitur denegatum, ⁊ quod regula fratrū, precipue minorū ⁊ alioꝝ religiosorum pro eodem sumātur, vide de his omnibus in cle. exiui. §. ⁊ quidem. ⁊. §. non enim. ⁊. §. nam vbi. de verbo. signi.

SVMMARIVM

1 Iurisdictionem ordinariam a iure communi an habeat capitulum sede vacante. 5.

2 Capitulum est vnum corpus cuius caput est episcopus.
3 Episcopus in quibus casibus det iurisdictionem ordinariam.
Auditores sacri palatij non possunt suas sententias diffinitiuas emendare vel corrigere.
4 Commissiones que auditoribus sacri palatij fiunt sunt solum distributiones.
6 Iurisdictio legati an sit extraordinaria & superinducta.
7 Iurisdictio ordinaria est fauorabilis, delegata vero odiosa.

¶ Questio. ij. prime partis principalis.

¶ Capituli iurisdictio sede vacante an in spiritualibus & temporalibus sit ordinaria in omnes.

Secūdo principaliter que-
1 ritur. An capitulū † sede vacante habeat iurisdictionē ordinariā a iure cōmuni ita q possit iudices dare & omnia q̄ ad iurisdictionē pertinent expedire. Rūdeo q sic, put tenet glo. in. c. ij. ne prela. vices suas in glo. ij. facit. l. & q. ff. de iurisdi. om. iudi. & melius cle. j. & ij. de hereti. not. Joā. an. in. c. fi. de sup. neg. prela. in glo. pen. in nouel. & idē sentit in ca. si eps. eo. tit. Et ideo poterit interponere decretū in alienatione rerum minor̄, & in emācipationibus liberor̄, & curatores ad lites pupillis dare & sequestrari bñficia post primā sentētiā in curia latā & alia oia, puta sentētias suas plene exequi que ad iurisdictionē ptinent expedire. arg. eius quod dicit de vicario episcopi in. c. fi. de iudi. lib. vj. fm Inno. Host. Jo. an. & cōiter oēs in. c. sua. de offi. vic. & no. glo. in. c. ij. eo. ti. lib. vj. probatur in. l. ij. C. de offi. eius q vic. al. gerit. Et quia hec ordinaria iurisdictio est apud ecclesiā cuius appellatione venit capitulū, de verb. sig. c. cū clerici. x. q. j. antiquos. fm Spec. in tit. de istru.
2 edi. §. nūc aliqua. ver. itē circa, & q sunt vnū corpus cuius † caput est eps. c. nouit. de his q̄ fiunt a prela. c. cum nō deceat. de elec. lib. vj. & pp spirituale coniugiū quod est inter eos & societatē collegij. arg. lxv. dist. c. vlti. C. qñ pe. par. l. vna. & ideo iura collegij remanent in vno, vt habet in. c. j. de elec. Et propterea pōt oia que necessarie administrationi incūbunt fm Jo. mo. in ca. fi. de sup. neg. prela. lib. vj. & glo. in dicta cle. j. de hereti. & p Hosti. & alios in. c. significauerūt. de iudi. & pro certo potius debet dici iurisdictionē capi. sede vacāte esse ordinariā, q est a iure cōmuni ad vniuersitatē tpaliū & spiritualiū q̄ vicarij episcopi viuētis cuius est strictior potestas, vt ex inferioribus patebit cuius tñ fm oēs est ordinaria, vt no. in. c. sua. de offi. vica. & in. c. ij. eo. ti. lib. vj. & hoc teneo eē verissimū de iure ad quod no. in. d. c. cū eps. & c. ij. vt litigātes. de offi. ordi. lib. vj. & c. nouit. de offi. lega. & c. ij. eo. titu. lib. vj. quā quidē iurisdictionē ordinariā solus princeps vel rex, vel vniuersitas, vel ↄsuetudo, vel prescriptio, prout not. Joan. Archi. xj. q. j. experiētie. & p Inno. & Host. & alios in. c. j. de offi. ordi. ad quod no. Fede. in repetitione. c. proposuisti. de foro cōpe. & Cal. in cōsi. iiij. in ti. de offi. deleg. & Ang. cōsi. ccxij. incipit, Primo est vidēdum, & decisione in nouis. ccclxxiij. facit glo. in. c. ij. ne prela. vices
3 suas, vbi Hosti. not. q † eps in duobus casibus dat iurisdictionem ordinariā. Primo creādo officialē cui generaliter vices suas cōmittit, licet alio nomine appelletur non est vis per. c. petitio. de procura. Secundo proprium vicarium confirmando vel instituendo vel conferendo ei beneficium, cui sit annexa iurisdictio. c. cum ob ecclesiarum, de officio ordina.

Nos autem auditores sacri palatij habemus iurisdictionē ordinariā habitu tm̄ & in procedendo, sed delegatā in sentētiando, & ideo. c. ipso iure. de rescrip. lib. vj. nō seruatur in nobis prout no. Rota deci. ccclxij. ccexlj. cccccxxxix. cccccxxviij. cū seq. & no. in cle. auditor. de rescrip. & p Arch. in. d. c. experiētie. xj. q. j. Et hinc est q nō possumus nostras sentētias diffinitiuas emēdare vel corrigere, vt in. l. si vt proponis. C. quō & quādo iudex. Licet de stilo teneamus eas in scarsella p plures dies anteq̄ subscribamus vt interim corrigamus &c. Glo. tñ in. c. cum eterni. de re iudi. lib. vj. videt tenere q nō simus iudices ordinarij per. c. super questionum. §. porro. de offi. delega. Bar. autē in. l. precipimus. C. de appel. vr tenere q habeamus ordinariā. Idē dicit Bal. de au-
4 ditoribus legati in. l. fi. C. vbi se. vel cla. facit pro hoc q † reuera cōmissiones que nobis fiunt sunt distributiones solū, cum prima sentētia trāsit Spec. in titu. de offi. ordi. §. j. versi. qd de auditoribus, & Butri. in. c. fi. de re iudi. vide decis. cccxxxiiij. & Domi. in. c. j. de rescri. in. vj. Et officiū nostrum expirat re integra per mortē pape, vt not. Cardi. post Paul. in dicta clemen. auditor. de rescri. in. xiij. q. & Butri. ibidem. Similiter & officium vice cancellarij & reliqua excepto officio camerarij & auditoris camere & maioris & minorum penitētiariorum, vt no. in clemen. ne romani. §. eoipso. de elec. Et de officio camerarij, vide Joan. and. in ca. j. de consuetu. lib. vj. in nouel. & decisio. in nouis. clxv. incipit, Item thesauraria. & Paul. in cle. vt hi qui. de etate & quali. & in clemen. j. de decimis. Et no. q coram auditore camere non seruantur termini sicut coram nobis & possumus nos in alia instātia supplere omissos coram eo, vt no. decisio. in nonis incipit, Item anno domini. item decis. cccxlviij. incipit, sed auditor.

5 Sed nunquid † capitulum sede vacante poterit libere exercere huiusmodi iurisdictionem ordinariam tam curie ecclesiastice q̄ secularis, qñ scilicet prelatus defunctus iurisdictionē temporalem habebat in diocesim, respondeo q sic, vt in. c. si duobus. de appel. & in ca. ij. de delict. pue. & no. glo. in clemen. statutum. super verbo, secularis, & idem tenet ibi Papi. qui allegat. c. fi. ne cle. vel mo. lib. vj. facit. c. cōquestus. de foro compe. & c. romana. §. debet. de appel. lib. vj. c. cleri. & c. sententiam sanguinis. ne cleri. vel mona. & de maio. & obe. c. solite. per Host. in summa. de appel. §. ad quem. ver. sed pone cum seqūe. ¶ Non obstant not. per Joan. and. in. c. verum. de foro competen. quoniam per huiusmodi erit restringenda determinatio sua de qua ibi vt dicam infra in questione de cognitione causarum feudalium, ad quod vide consilium Calde. iiij. sub titu. de offi. ordi. & que comprehendantur & veniant sub istis vocabulis spiritualibus & temporalibus, vide per Fede. consi. ccciij. quod incipit. Reuerende pater, & glo. de offi. delega. in clemen. ij. vbi not. quod iurisdictio
6 † legati sit extraordinaria & superinducta, videtur tamen loqui solum de potestate conferendi beneficia ad quod vide Specu. in titu. de offi. lega. §. superest videre versi. preterea. Ex quo infertur q collatio facta per capitulum vel eius vicariū sede vacante valet, licet non facta mentione de beneficio quod ille cui confertur primitus obtinebat per ea ibi plene not. Et si per statutum committatur causa certo officio dicitur habere ordinariam secundum Cap. allega. lxxxviij. incipit, Commune Florētie, vbi interserit consilium collegij Perusini de iurisdictione quasi ordinaria, vide glo. in cle. q̄uis. de foro competen. Ordinarij tamen appellatione comprehenditur solum episcopus in his tantum que ei pertinent secundum Butri. in. c. consultationibus. de iurepatro. Archi. in. c. j. de offi. ordi. lib. vj. Et quomodo cognoscatur iurisdictio ordinaria. vide Cardi. florenti. in. c. quoniam abbas. de offi. deleg. & in. c. penulti. de in integ.
7 restitu. & q † iurisdictio ordinaria est fauorabilis. delegata vero odiosa. no. in. c. cum in iure. de offi. delegati.

SVMMARIVM

1 Sede vacante capitulum an alicui episcopo ea que sunt ordinis episcopalis committere possit.
2 Prelatus non concedit capitulo ecclesia vacante iurisdictionem aliquam nisi quatenus inuenit in iure expressum ex indulgentia speciali.
3 Vacāte ecclesia an ea que sunt ordinis deuoluant ad supiorē.
4 Capitulum sede vacante an vocare possit vicinos epos cū cautele studio ad illa exercēda q̄ requirūt ordinē episcopalem.
5 Verba illa, cautele studio, quid denotent.
6 Metropolitana sede vacante, capitulum quid vicario possit mandare. Item quid suffraganeis. 8.
7 Ordines quia non episcopis conferantur.
9 Episcopus vocatus quis debeat habere expēsas victualium.
10 Priuilegium non debet excedere personam.
Literis capituli creditur sicut literis episcopi.

¶ Questio. iij. prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit committere alicui episcopo ea que sunt ordinis episcopalis.

Tertia pricipalis q̄stio est.
1 An capitulū † se. vacā. vel eius vicarius vel alias visitator tūc spāliter datus possit cōuocare aliquos episcopos

episcopos, qui tunc conficiat chrisma, oleum cathecuminorum, ⁊ infirmorum quod confici debet singulis annis in die cene domini cum missa solenni. de quo in. c. referente. ⁊ de celebra. mis. ⁊ ibi ordinent ordinandos ad ordines ecclesiasticos etiam cum missa vt ibi habetur, ⁊ in. c. inter corporalia. de transla. prela. consecrent ecclesias vel altaria vel calices, ⁊ reconcilient eas ⁊ cimiteria, confirment pueros confirmandos sacramento chrismatis. Benedicant abbates ⁊ abbatissas, campanas ⁊ mappas, ⁊ cetera omnia que sunt ordinis episcopalis faciant a quibus in pontificali qui est liber de quo loquuntur Host. ⁊ Io. an. dicentes illum autenticum in. c. consuluit. de seruis non ordi. ¶ Et consequenter an capitulum sede vacante succedat generaliter in potestate exercendi omnia spiritualia que exercenti poterant per prelatum defunctum ratione ordinis episcopalis quem appello ordinem iuxta sententiam canonistarum de qua per gl. in salutatione sexti libri super verbo, eps, que optime probatur secundum Abbatem in. c. a qua. de consecra. eccle. vel alta. licet theologi dicant contrarium. Respondeo quod Vincen. in. c. cum olim.
2 de ma. ⁊ obe. videtur innuere quod non† quia non concedit capitulo ecclesia vacante iurisdictionem aliquam nisi quatenus inuenit in iure expressum ex indulgentia speciali. c. ex parte. de rescrip. vel de consuetudine prescripta. c. irrefragabili. de offi. or. de testi. cogen. c. preterea. ⁊ refert Arch. in. c. fraternitatem. lxxi. dist. ⁊ quia vacante ecclesia cathedrali petitur a papa ordinatio clerici vt patet. xxiiij. di. presbyteri. Goffre. etiam in. c. ad abolendam. de here. videtur velle quod hec potestas deuoluatur ad superiorem, qui tamen casum non debet exercere per se, sed visitatorem constituere, ⁊ sic idem videtur sentire quod Vincen. vt refert Archi. in. c. quoniam. lxj. di. ex quo non reperitur capitulo permissum. arg. c. illa ne sede vac. Inno.
3 quoque in. c. his que. de ma. ⁊ obe. videtur velle quod† vacante ecclesia ea que sunt ordinis deuoluantur ad superiorem, vt vel exerceat per se vel visitatorem constituat quod videtur hodie abrogatum per. c. fi. de sup. neg. prela. lib. vj. vbi patet quod non deuoluitur nisi in negligentia episcopi, de quo dicam. j. verius ergo gl. in. d. c. his que de maiori. ⁊ obe. licet quod licet ea que ministerium consecrationis desiderant capitulum sede vacante ministrare non possit per se. ad illa tamen exercenda vocabit vicinos episcopos cum cautele studio per. c. pontifices. xv. q. j. quod licet non videatur loqui in ecclesia vacante propter verba de quibus ibi scilicet vsque ad recipiendam sanitatem ⁊c. que verba videntur denotare ecclesiam non vacantem, secundum Archi. ibi tamen credo quod denotent eam quasi vacare ⁊ ficte quod sufficit per. d. c. si eps de sup. neg. prela. lib. vj. ⁊ not. in. c. ne sede vac. eo. lib. alias nullum vel parum habuisset dubium ille tex. per. c. j. de cleri. egro. eo. lib. ⁊ per tex. in. c. ex parte. in antiquis. cum his que ibi plene habentur.

Subdit tamen Archi. in. d. c.

pontifices. quod de ordine clericorum hodie est clarum ⁊ decisum quod sic in. c. cum nullus. §. episcopo. de tem. ord. lib. vj. not. in. c. quoniam in plerisque. de offi. ord. gl. etiam in. d. c. si episcopus, de sup. neg. prela. lib. vi. in ver spiritualibus ⁊c. expresse
4 firmat† quod in his que requirunt ordinem episcopalem potest capitulum sede vac. ad illa exercenda vocare vicinos episcopos cum cautele studio ⁊c. per. d. c. pontifices. dum tamen possit eos habere, vel capient quos poterunt commode habere, argumen. in. c. si Archieps. de temporibus ordinationum. Sicut dicitur in administratore dato per papam. c. is cui. de ele. lib. vi. ⁊ intellige cautele studio. id est cum protestatione quod per hoc nullum ius acquiratur ipsi episcopo ad hoc vocato, prout exponit Abb. in. d. c. his que. vbi firmat hanc partem per. d. c. ij. §. episcopo. de tem. ordinan. lib. vj. ⁊ per. c. suffraganeis. de ele. vbi patet quod electus ⁊ confirmatus in archiepiscopum potest per suos suffragneos alium suffraganeum suum facere consecrari, licet per se nondum possit disponere quod subditi sui ab alio ordinentur ⁊ per ea que dixit de offi. ordi. c. dilectus. vbi glo. no. quod ad legem iurisdictionis episcopalis pertinet datio cure animarum, delictorum coertio, ordinatio ecclesiarum siue consecratio aliarum ⁊ virginum, consecratio chrismatis ⁊ generaliter omnium sacramentorum, ⁊ ordinum collatio, que consistunt in dando ⁊ alia plura ⁊ consimilia que enumerantur eo. titu. c. conquerente. ⁊ incipiunt ibi habeas canonicam obedientiam ⁊c. vsque ad ver-
5 bum sinodaticum ⁊c. vel potes dicere quod illa verba† cautele studio. excludunt omnem abusum ⁊ negligentiam capituli ⁊ includunt omnem diligentem attentionem circa scrutinium, ⁊ alia requisita, ⁊ ne ordinentur non beneficiati nisi ad titulum patrimonij propter. c. accepimus. de eta. ⁊ quali. vel vt sic euitetur omne futurum preiudicium successorum. argumen. c. j. ne sede vacan. de quo latius. j. dicetur.

Concludo ergo quod capitu-

lum sede vacante succedit in potestatem exercendi spiritualia etiam que requirerent speciale mandatum episcopo viuente, vt volunt doc. in dicto. c. nullus. §. episcopo. vbi etiam dicit Archidia. idem fuisse olim statutum per. d. c. pontifices. ⁊ ibi no. Bo. tria cum ministerio. primo equiparantiam trium personarum de quibus ibi. Secundum quod daret talem licentiam si quid spirituale ex eo quod vicarius datus ad temporalia tantum non potest illa exercere, vt ibi ⁊ absentia domini in remotis ampliat mandatum vices gerentis, ergo multo fortius propria vacatio salte diutina. ⁊ hec conclusio videtur esse de mente Lap. Pet. morre. domi. ⁊ aliorum modernorum ibidem. ⁊ in. c. i. de ma. ⁊ obe. lib. vj. ad quod vide no. Comp. in. c. suffraganeum. de ele. ⁊ ibi Bal.
6 vbi tenet quod vacante metropolitana sede,† quod capitulum potest mandare huiusmodi, quia succedit in iurisdictione, ⁊ idem dicit dicendum de consecratione virginum ⁊ de celebratione ordinum vt possint hec mandato capituli expedire per aliquem episcopum consecratum, vt refert ibi Bal. in. l. ita vulneratus. ad legem aql. quia consecrator iure proprio facit, ⁊ mandatum capituli tollit obstaculum. quod tamen videtur recipere limitationem, de quo in simili per Io. an. in. c. fi. de cle. egro. in nouel. in ver. fi. vide dubitatum vbi vide Abb. ⁊ adde quod capitu. poterit ad hoc vocare Archiepiscopum qui nondum recepit pallium a sede apostolica secundum Io. ⁊ Vicen. inc. episcopi. vij. q. i. ⁊ Ho. ⁊ Io. an. in. c. quod sicut. in fi. de elec. super gl. penul. per dictum. c. episcopi. ⁊ c. j. de ordi. ab episco. ⁊ c. ad supplicationem. de renun. quicquid dixerit Inno. in. d. c. quod sicut. poterunt etiam conuocare episcopum qui renuntiauit loco ⁊ non dignitati ad conferendos minores ordines
7 vsque ad subdiconatum, quia huiusmodi† ordines quandoque a non episcopis conferuntur per. d. c. i. de ordinan. ab epis. ⁊c. dummodo non sit excommunicatus. c. fi. eo. ti. facit. c. cum non contingat. de eta. ⁊ quali. ⁊ c. statutum. de sup. neg. prela. ⁊ lxix. di. c. statuimus. ¶ Episcopus tamen in missa consecrationis sue facit ordines conferre, quia solus papa in die sue consecrationis facit ordinationes, vt no. in. d. c. quod sicut. §. preterea. de elec. Solus tamen non potest dispenre nisi super hoc mutaret iurisdionis dispositionem secundum Archi. lxvj. di. c. porro. alias ordinare, id est consecrare episcopus.

Item potest capitulum sede va-

cante mandare tribus suffraganeis vt consecrent suum archiepiscopum confirmatum, maxime negligente collegio comprouincialium episcoporum suffraganeorum secundum Hostien. in. c. nec episcopi. de tempo. ordi. no. Io. an. lxiij. di. c. j. ⁊ c. comprouincialis. ⁊ c. quia propter absentiam. de quo per Io. an. in. c. si archiepiscopus. de testi. vbi hoc videtur concludere. ⁊ Bo. post Lapp. in. d. c. j. de ma. ⁊ obe. lib.
8 vj. q. xviij. ¶ † Item capitulum metropolitane ecclesie ea vacante potest mandare suffraganeis quod aliquem suffraganeum confirmatum consecrent cum hoc sit iurisdictionis per. c. his que. de ma. ⁊ obe. ⁊ c. cum olim. eo. titu. ⁊ c. ad abolendam. de here. secundum Compost. in. c. suffraganeis. de elec. Host. in sum. ne sede vacan. §. ⁊ in quibus. dicit se credere quod ex delegatione ⁊ ad mandatum capituli metropolitici potest episcopus suffraganeus consecrari mortuo archiepiscopo, sicut ⁊ ad mandatum electi ⁊ confirmati qui pallium nondum recepit per. d. c. suffraganeis. Licet subdat quod in his que ad ordinem spectant episcopalem potestas deuoluatur ad superiorem non vt ipso ministret, sed vt visitatorem constituat, vt. lxj. di. c. obitum. ⁊ c. catanensis, quod vt. s. dixi, est hodie abrogatum per. d. c. fina. de sup. negli. prela. lib. vj. vbi hoc tantum procedit in negligentiam capituli non deputantis visitatorem ⁊c. vt probat versi. alium de quo ibi, quod facit ad infra dicenda.

Et pondera quod talis episco-

9 pus ad hoc vocatus† debet habere expensas victualium secundum Hugo. ix. q. vij. c. nullus primas, quem allegat Archi. in. c. si eps. de of. ordi. lib. vj. vbi allegat etiam alia iura que habentur in glo. fi. in fi. i. d. c. si eps. qui tex. hoc etiam optime probatur secundum Domi. ibi vbi etiam tractatur a quibus debeat haberi huiusmodi expensas ⁊ victualia, ⁊ quod si non scandalo ⁊c. de quo in. c. inter cetera. de offi. or. quia non est magnum si ab eo metantur temporalia ⁊c. secundum Apostolum ad Corin. ix. c. ⁊ d. c. si episcopus. ⁊ c. cum ex officij. de prescrip. cum concordan. Et coram capitulo metropolitane ecclesie vacante debet se presentare suffragnaneus post suam confir-

mationem intra duos menses s'm Archi. lxv. disti. si quis post Hug. capitulum tñ sede vac. non succedit prelatis in priuilegijs spiritualibus ei ratione ordinis vel dignitatis pontificalis a iure vel ab homine ɔcessis exẽplũ in altari portatili, de quo in. c. fi. de priui. lib. vj. neq3 in alijs ibi enumeratis. vc3 de celebratione diuinoꝝ tpe interdicto. c. ꝙ nonnullis. de priui. de confessore libere eligendo. c. fi. de pe. ⁊ remi. ⁊ de mitigatione censurarum. c. ij. de offi. dele. lib. vj. c. q2 periculosum. de sen. excõ. e. lib. ⁊ in. c. j. in fi. de offi. ord. e. lib. ⁊ in iuramento calumnie. c. fi. de iura. calum. ⁊ in capellano conformi in offi. cle. fi. de celebra. mis. ⁊ similibus qd' h3 Joan. an. pro indubitato, ⁊ similiter
10 alij doc. post eum in. c. j. de ma. ⁊ obe. li. vj. in nouella. nã† priuilegium nõ d3 excedere personam, vt in. c. sane. de priui. libro vj. ⁊ in. c. petisti. vij. q. j. cu3 si. ⁊ q2 electi ɔfirmati nondũ tamẽ consecrati, illis non gaudent, vt no. glo. in. d. cle. fi. de celebra. mis. sup verbo, põtificis. ⁊ literis capituli creditur sicut literis episcopis, arg. cle. statutum. de elec. dum loquit' de emolumento sigilli, immo forte plus pp numerũ canonicoꝝ s'm Jo. an. in cap. vt circa. de elec. lib. vj. in prin. in nouella. ⁊ in. c. j. de sen. excõ. eodem lib. ⁊ p alios in. c. post cessionem. de probat. ⁊ de cisio. xxix. que incipit, fuit dubitatũ. ⁊. clvij. que inipit, Item ꝙ v3 forte in hoc casu limitari possit, qd' sc3 pcedat in literis vnius prelati tm̃ cui non sic credit' sicut pluribus facit. c. tam literis. de testi. ⁊ quod h' in. c. q̃to. de his que fiunt a prela. ⁊ idem si subscriberent vel sigillarent cartam albam, de quo per Butr. in. c. ij. de fide instrumen. in vlti. car. ⁊ per Jmol. in. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. de verbo. obligatio. ⁊ per alios in dicto. c. quanto. ⁊c.

SVMMARIVM

1 Jndulgentias quas episcopi viuentes possunt dare, an capitulum sede vacan. possit dare.
2 Dignitas episcopalis que competat capitulo se. vac.
3 Thesaurus ecclesie dispensari non potest, nisi cui reperitur concessum.
4 Effectus clauis iurisdictionis non pertinet ad dispensationem sacramentorum.
5 Potestas faciendi consequitur iurisdictionem.
Genus in qualibet sui specie verificatur.
9 Duo imperfecta an possint facere vnum perfectum.
7 Merita bonorum que fiunt in epatu an capitulũ sede vacante poterit cõicare sicut episcopus posset.

¶ Questio. iiij. prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit dare indulgentias quas dare possunt episcopi viuentes.

Quarto principaliter queritur. 1 An capitulum† sed vac. possit dare indulgẽtias vel literas indulgentiaꝝ. xl. vel. c. dieꝝ, de quibus in. c. cum ex eo. de pe. ⁊ remis. cum concor. ⁊ in. c. fi. eo. ti. li. vj. ⁊c. Rñdeo ꝙ cõis opi. canonistaꝝ videt' tenere ꝙ nõ possit, prout t3 Archi. in. c. j. de pe. ⁊ remis. lib. vj. ⁊ Ant. de but. in ɔsi. xix. in fi. quod incipit, q2 h' agit', ⁊ idem Collec. in. c. cum olim. c. relatum. de cleri. non resi. ⁊ de rescrip. c. eã te. facit. c. in capite. lv. di. hoc ẽt seq' Zoch. ⁊ Pau. in cle. j. de heret. prout ibidẽ refert ⁊ sequit' Pe. de ancha. de quo Jo. an. d' maiori. ⁊ obe. li. vj. remittit Specu. ad. c. si episcopus. de supplenda. neg. prela. lib. vj. ⁊ Ant. de but. ad no. per Arch. in. d. c. j. de pe. ⁊ remis. ⁊ ad gl. in cle. j. de here. que incipit, hec litera que loquitur de visitatore tm̃ Abb. nihil scribit de hoc in. d. c. accedentibus, nec in. d. cle. j. de here. Car. flo. in. d. c. accedẽtibus. de excel. prela. sup. q. in fi. sequitur Arch. q2 hec est episcopalis dignitatis ⁊ non iurisdictionis vel ordinis que† digni
2 tas epalis non competit capitu. sede vacan. deinde remittit se ad ea que dicit in cle. ij. de pe. ⁊ remis. §. ad hec. q. iij. vbi dicit ꝙ cõiter tenetur opinio Archi. prout dicit in cle. j. de here. ꝯ sicu. duro. q. xj. Subdit tñ ꝙ l3 de ɔsuetudine generali hoc introduci non possit de ɔsuetudine tñ speciali posset per. d. c. accedentibus. ibi, nisi ex speciali concessione vel alia cã legitima q2 tunc cessat rõ in ɔrium alleg. per Gas. de Calde. qui t3 cum Arch. in repetitione sua solẽni quã fecit de. c. nostro. de peni. ⁊ remis. Cum quibus expresse t3 Fran. Vercellẽ. in simili vc3 in prelato nondum promoto ⁊c. in. c. at si clerici. de iudi. quem referunt Jo. an. ⁊ alij in. d. c. accedentibus. ⁊ in. d. c. fi. de pe. ⁊ remis. lib. vj. qd' ẽt videt' fuisse de mente Hos. in. d. c. accedentibus, ⁊ Lap. in. d. cle. ij. q2 hec non potest ẽt electus ɔfirmat' l3 sacerdos, nõdũ tñ consecratus in epm, aut alij inferiores epo de quo p Archi. in. d. c. j. d' pe. ⁊ remis. li. vj. ⁊ idem vr' tenere Car. prefatus in cle. j. de priui. versi. quibus. q. ij. q2 de capitulo non requiritur iure cautum, argumen. ij. q. v. ɔsuluisti. ⁊. c.
3 illa ne se. vac. ⁊† q2 thesaurus ecclesie dispensare non potest nisi cui reperitur concessum, nec valet contraria ɔsuetudo p quã rumpitur neruus ecclesiastice discipline. de ɔsuetu. c. cum inter. ⁊ penitentie eneruant'. facit de ordi. ab episco. c. j. ⁊. c. qd' sicut. de elec. ⁊. c. l3 de transla. prela. ⁊. c. cũ ex eo. de pe. ⁊ remi. lxxiij. di. si qui. xcij. di. in sancta. xciij. di. legimus. ⁊ idem i bñdictione fontiũ ⁊ vnctiõe infirmoꝝ, sacramento eucharistie ⁊ similibus, si non est sacerdos ⁊ in consecratione aliarum, ecclesiarum ⁊ cimiteriorum ⁊ virginum ⁊ similibus si non est consecratus episcopus.

Et quia iura loquẽtia de indulgentijs loquuntur solum de episcopis. ⁊ lic3 in. c. q̃uis corepiscopis. ⁊. c. corepiscopi. lxviij. di. ⁊ hec inter epalia non connumerantur, non tamen excludunt', sed gratia exempli ⁊c. sicut in simili in. c. transmissa. de elec. ⁊. c. ij. de transla. prela. loquitur in matrimonio spirituali. c. accedentibus. loquitur in Abbate presbytero. facit. lxxiij. di. gestã. ⁊. c. honoratus. ⁊. d. c. qd' sicut. §. preterea. de elec. ⁊. l. iij. C. de digni. lib. xij. Domi. in. d. c. j. de maio. ⁊ obe. lib. vj. sed remittit ad. d. c. accedentibus, ⁊ alleg. Lap. tenere hanc partem in. d. c. j. ⁊ in. c. j. de pe. ⁊ re. lib. vj. Jac. de zoch. in repe. sua. c. omnis. de peni. ⁊ remis. in. vij. vlti. q. principalis in ver. ex his valde decipit'. l3 trãseat cũ ista opinio. ⁊ aliud dicat in legato ⁊ confirmato nõdu3 consecrato. Jo. cal. vt refert idem Gas. in repe. d. c. nostro. t3 ɔriam sententiam sequendo sanctu3 Tho. in. iiij. sen. di. ij. q. ij. artic.
4 ij. q2† effectus clauis iurisdictionis non pertinet ad dispensationem sacramẽtoꝝ, sed ad dispensationẽ bonoꝝ communium ecclesie, ⁊ ideo legati ẽt non sacerdotes has indulgentias dare possunt, vt no. in. c. fi. de offi. deleg. ⁊ cardinales diaconi nondum sacerdotes, ⁊ ita seruatur ad qd' vide no. per Mattheu3, in cle. ne roma. de elec. ⁊ in eadem di. q. iij. arti. ij. Jdẽ Tho. dicit ꝙ potestas faciendi consequit' iurisdictionẽ, ⁊ sic ẽt nõ sacerdos dũmodo habeat iurisdictione3 eas dare possunt, ⁊ ideo idẽ videt' dicendũ de capitulo sede vac. penes quod est omnis iurisdictio in spiritualibus. Abbas ẽt in. d. c. cũ olim. de maiori. ⁊ obe. dicit posse teneri idem, q2 cum iura dicant ꝙ capitulum vac. sede succedit in iurisdictione nec distinguunt inter cõ
5 tentiosam ⁊ voluntariam debet intelligi in vtraq3, q2† genus in qualibet sui specie verificatur. l. filiusfamilias. ff. de donatio. c. auditis. iuncta gl. de prescri.

Veruntamen pro concordia opi. mihi satis placet quedam distinctio quã facit Car. in cle. ij. de pe. ⁊ remis. vbi vult ꝙ ad euitandas opi. tutius esset cõmittere alicui episcopo qui suo nomine hoc faceret, arg. d. c. suffraganeis de elec. ex quo est iurisdictionis ⁊ subdit, maxime vbi hoc haberet specialis consuetudo argumen. d. c. accedentibus. ibi vl' alia causa legitima ⁊c. cũ ergo dare indulgentias pertineat ad clauem iurisdictionis que est penes capitulum sede vacan. videtur hec opi. probabilior, ⁊ q2 concernit salutem ⁊ fauorẽ animarum, ⁊ per ea facit. d. c. j. de maio. ⁊ obe. li. vj. ⁊ quod solet dici de absolutione ab excommunicatiõe que fit in foro iudiciali ⁊ que non requirit ordinem sacerdotalem de necessitate, vt h' in. c. a nobis. de senten. excommu. ad quod facit communis obseruantia quam allegat ibi Archi. in dicto. c. j. de penitẽ. ⁊ remissio. lib. vj. in electo confirmato non sacerdote, qui alias non posset benedicere ⁊c. prout dixit Fran. vercel. vbi. s. qui tamẽ communiter reprehenditur, q2 nec posset conferre sacramentum eucharistie secundum rationes suas quod est manifeste falsum, ⁊ pro veritate huius distinctionis possunt adduci omnia q̃ dicta sunt copiose in proxima conclusione cui propterea subnexi istam. ⁊ videt' fuisse de mente Hostien. Abba. ⁊ Joã. an. in.
6 d. c. accedentibus. dum dicit in simili, ꝙ† duo imperfecta facere possunt vnum perfectum videlicet quod vocetur vnus episcopus qui de licentia confirmati subditis eius det indulgẽtias sicut illos posset ordinare p. d. c. suffraganeis, vt sic partim accedat ad ordine3, partim ad iurisdictionem. Ad. c. j. de or. ab

episco.

episco. dicit quod ibi carebat iurisdictione, ex quo renuntiauerat ho nori ille eps, ad que faciunt no. in cle. religiosi. de priui. in glo. hec et. vbi dicit sufficere licentiam parochialis qui adhuc presbiter non est intra annum vel dispensari, et vbi parochialis est curata vbi et dicitur de vicarijs et similibus. ad que vide But. i. d. gsil. xviij. et gsi. Cal. vj. sub ti. de dona. et gsi. Ludo. ccclxiij. et ccclxiiij. quod incipit, Petitur a me declaratio, et dum scdo querit, et Pe. de ancha. in repe. regule peccatu. de regu. iur. li. vj. et in repe. c. postulasti. de fo. gpe. in. iij. oppo. et que ego dixi in extraua. vnigeniti. Jo. an. xxij. ¶ †Et adde quod capitu
7 lum se. vac. poterit communicare merita omniu bonorum que fiunt in episcopatu sicut eps posset per Vince. in. c. cum ex eo. de pe ni. et remis. in prin. et Jo. an. ibi sup verbo, apostolus. et in. c. quod autem. eo titu. in foro aute penitetiali quilibet confessor dare potest indulgentiam vltra quinquagin. et. c. dies et annos, vt not. Jo. an. in. d. c. fi. de pe. et re. lib. vj. in nouel.

SVMMARIVM

1 Dispensare generaliter an possit capitulum sede vac. sicut viuens posset prelatus. 2.
Juris commissio non minus potest quam hominis.
3 Corpus vnum faciunt episcopus et capitulum.
4 Ecclesia vniuersalis viris literatis maxime indiget.
5 Dispensatio petitur ex debito legitima causa subsistente.
6 Penitentiarius confessor electus a capitulo sede vacante an possit absoluere in casibus reseruatis.
Subditus nunquid possit superiorem adire vt dispenset.
7 Capitulum succedens episcopo mortuo an sit eo inferior.
8 Dispensatio innititur gratie.

¶ Questio. v. prime partis principalis.

¶ Capitulu sede vacan. an possit generaliter dispensare sicut posset prelatus viuens.

Quinto principaliter quero, an capitulum
1 sede vacante† possit dispensare in omnibus casibus inquibus prelatus defunctus dispensare potuisset, et presertim in casu. c. cu ex eo. de ele. lib. vj. et in alijs simili. ¶ Rndeo quod Jo. an. in. d. c. cum ex eo. monet hac. q. et arguit quod sic, cum hoc sit iurisdictionis et non ordinis, vt no. in. c. transmissam. de elec. et in. c. j. et. ij. de trans. pre. arg. no. in. cle. ij. de rescrip. in gl. iiij. et de foro comp. cle. quamuis. in. j. gl. et quia non minus potest iuris comissio qua hominis, sed ex commissione episcopi hoc pot inferior. c. quod sedem. de offi. ordi. ergo etc. et sic non ob. c. fi. in fi. de offi. deleg. quia loquitur in delegato. capitulum vero vacan. sede ex commissione iuris. pro hac et opinio. facit, quia capitulum potest auctorizare pmutationes que sunt prohibite per concilium Turonen. quod nihil aliud est qua dispensare contra illud per no. in cle. j. de re. pmu. in verb. conferatur post Host. in sum. et Arch. in. d. c. j. de re. pmu. lib. vj. et hac eadem. q. monet ide Jo. an. in. c. j. de maio. et obe. li. vj. vbi et expresse querit an ca
2 pitulum vacan. †sede faciat alias dispensationes pmissas epis collectas. in Spe. de dispensatio. §. nuc de episcoporum. de quo se remittit ad. c. ex insinuatione. de simo. vbi tn no dr de vaca. sede, dicit Car. flo. quod ibi non expeditur hoc dubiu sed putat quod sic, cu hoc sit iurisdictionale. Fede. de se. vr hanc opinione bis disputasse, vt pz in volumine. q. suarum. xxx. que incipit ad capitulum se. vac. et. q. xl. que incipit, super eo quod queritur, et concludit parte affirmatiuam quod capi. se. vac. possit huiusmodi dispensationes facere per se vel alium. Mouetur quia capitulum tunc succedit epo generaliter in spiritualibus et temporalibus. c. pe. et vlti. de sup. negli. prela. lib. vj.

Item regulariter oia que ad iurisdictionem ptinet pot et inquirere et punire de maximis criminibus. c. ad abolendam. de here. cle. j. e. ti. quod no pot vicarius. c. ij. de offi. vic. lib. vj. facit episcopos consecrari et clericos ordinari sicut electi confirmati. no. lxiij. di. puinciales, et per Inno. et Host. de tem. or. c. nec epi. facit. c. nullus. §. epo. de tep. ord. lib. vj. item eps† et capi
3 tulum faciunt vnum corpus, cuius caput est episcopus. de test. c. requisisti. de his que fi. a prela. c. quanto. v. et vlti. et ideo dicendum quod oia que competunt episcopo iure suo, transeunt ad capitulu iure suo, vt no. Inno. in. d. c. ad abolendam. de heret.

licet secus sit ex iure delegato vel priuilegio singulari, vt nota. Archi. in tracta. hereticorum. §. post hoc quero. in princi. iiij. car. et Paul. de here. c. j. in ver. capituli. in cle. ls. non in omnibus concordet cu Archi. ite per regulam, cui licet. li. vj. quia potest confirmare, conferre, instituere, destituere, absoluere, excommunicare etc. c. j. ne sede. vac. c. j. de insti. c. j. de ma. et obe. lib. vj. c. cum olim. eo. titu. in antiquis. Ite potest interponere decretum in alienatione rerum et omnia que ad merum et mixtum imperium pertinet paucis exceptis, vt pz de his qui in alie. pot. l. ij. que lex facit adhuc casum, quia loquitur de substitutione in locum absentiu, et defunctorum, et sub mero imperio di spesatio cotinetur, vt no. Spe. in ti. de iuris. om. iudi. §. j. in prin. v. col. Item ne fiat preiudicium ecclesijs quarum fauore fit dispesatio ac et
4 ecclesie† vniuersali que maxime indiget literatis viris. d. c. cu ex eo. ite capitulum potest prestare auctoritatem pmutationis vt no. in cle. i. de re. pmu. que vr queda dispensatio fm Arc. post Host. in. c. i. de re. pmu. li. vi. ergo oes si miles dispensationes vrr concesse. c. denique. iiij. di. in fi. xij. q. si quis puentus a contrario sensu. item successor et antecessor reputantur pro eadem persona. c. dilecti. de fo. cope. c. i. de solu. clamat aut omnes quod capitulum succedit epo se. vac. ergo danda regula affirmatiua, et hinc est quod mandatu apostolicu factum capitulo se. vac. adimplet episcopus substitutus, de quo per Comp. in. c. eam te. de rescri. item speciale est in cetu cardinaliu. se. apostoli. vac. quod hoc non possit, ergo etc. cle. ne roma. de ele. circa prin. ad quod facit no. Jo. an. xvj. q. i. ecclesia. et iura que ibidem alle. pro hac parte. et quod no. Spe. in titu. de instru. edic. §. nunc aliqua. in vlti. col. ver. item circa legitimas, et quod no. Jo. an. in. d. cle. i. de here. Ex quibus Fede. vbi. s. concludit hanc sententiam esse veriorem, que sententia videtur et placere Jo. an. in. d. c. cum ex eo de super gl. hec igitur. vbi Bo. cu sola recitatione ptrasit. sed in. c. i. de ma. et obe. eo. lib. refert Lap. dicentem quod hoc egeret declaratione, vt no. Jo. an. de fil. presby. c. i. eo. lib. in gl. Sz Jo. de Imo. dicit quod sic, per. s. dicta iura, et sic vr inclinare i hac partem Abb. in. d. c. cum olim dicit sibi satis placere opinio fede. quia hoc est iurisdictionis licet voluntarie, et quia† dispesatio pe
5 titur ex debito legitima ca subsistente, vt no. l. di. c. domino sancto. et. c. vt constitueretur.

Et quia nullum inuenio reprobantem hanc opi. preter quam Collec. in. d. c. cum olim. qui dicit sibi non videri probabilem hanc opinio. Superest solum quod respondeat his que videntur facere in contrarium, vnde dicendum quod. d. c. cum ex eo. non excludit capitulum episcopi mortui quia censetur idem cum ipso episcopo per. s. dicta, sed excludit tantum alios inferiores. Item. c. i. et. ij. de offi. vicaria. lib. vi. loquitur in generali mandato procu. vel vicarij, sed capitulum quod succedit se. vac. habet iurisdictione ordinariam a lege sine ministerio hominis, et ideo plura pot quam pcu. aut vicarius similiter non ob. de licentia concessa ab homine nec vbi verteretur preiudicium illius cui conceditur quando potest ad episcopum re
6 currere quod no est se. vac. et ne sequatur absurdu quod† penitentiarius electus a capi. sede vacante confessor non possit absoluere in casibus reseruatis, cuius contrarium probat. c. i. de ma. et obe. lib. vi. Item quia. c. sepe, de elec. li. vi. non prohibet alienare peritura. alias non esset sustinere etc. nec ea que pertinent ad vtilitatem subditorum cum custodire sit ius reddere et cuique tribuere quod suum est, vt sic iustitia colatur et seruetur, vt in proemio Grego. et. xij. q. ij. cum deuotissimam. Multa et possunt fieri ad que quis non tenetur et peti non possunt. c. i. de simo. ij. q. ij. si quis episcopum, et subditus potest superiore adire vt dispenset fm Spe. in ti. de iuris. om. iud. ad fi. et cum superior peccet non dispensando in casu licito sequitur quod dispensatio potius est iustitie quam gratie. ¶ Facit et capitulum se. va. ea que sunt gratie respectu recipientis conferendo beneficia i casu. c. i. ne sede vac. lib. vi. facit. c. sedes. de rescrip. et. c. relatu, de preb. et sic debet restringi dictum Archi. in. d. c. i. de ma. et obedien. lib. vi. iuxta princip. et in capi. i. de institu. eo. libro. vt sic alias intelligatur regulariter verum quod capitulum se. va. generaliter succedat in omni potestate et iurisdictione per capi. iij. de supplen. neg. prela. lib. vi. licet fallat in collatione beneficiorum etc. vbi negatiua regulariter est vera, et in capitu. irrefragabili. de offi. ordina. ¶ Item Innocen. debet intelligi de iurisdictione tam voluntaria quam contentiosa quod patitur exceptio. d. c. i. ne se. vac. lib. vi. Item in alienatione. xij. q. ij. c. si qua de rebus.

7 Item capitulum † inquātū succedit epo mortuo nō est inferior ex eo, qz in re epi vtitur ⁊ absoluit excōicatos ab epo qđ non pōt fieri per mitiorē, lʒ p parē sic. c. pastoralis. ij. rñs. de offi. or. Itē inferiores non dant literas ad ordines sicut capitulū, vt pʒ in. c. cum nullus. de tem. ord. li. vj. §. epo. ergo capitulū gerēs vices episcopi se. va. nō ɔtinet sub appellatione inferioris, lʒ alias si sedes nō vacaret esset secus, ⁊ ita intelligi. c. ex insinuatione ꝺ simo. ⁊ no. in. c. ij. de eo q fur. or. susce. ƀm Fed. q in. d. q. xl. ɔcludit ex premissis ꝙ. c. se. vac. poterit ɔmutare vota ⁊ dispensare in punitione criminū discedēdo a iuris rigore ⁊c. iuxta no. in. c. notandum. ij. q. iij. ēt inuito accusatore, vt no. Spe. in titul. de aboli. ⁊ pur. §. fi. ver. sed cū diximus. Arguit tñ in ɔtrariuʒ ꝙ non posset quasi in capitulū tm̄ transeunt ea que sunt ꝺ mera iustitia, vt instituere, confirmare, corrigere, punire, excōicare, ⁊ ecclesiasticam censuram exercere, cognoscere, de causis absoluere, literas ad ordines dare, ⁊ simili. Iteʒ quasi regula debeat tradi negatiue. c. illa ne se. vac. ƀm opi. Archi. post Vinc. in. c. j. de maio. ⁊ obe. lib. vj. Item qz dispensatio† iniungit̄ gratie,
8 ⁊ hinc est ꝙ. c. cum ex eo. dici possint, non aūt dici debeant. itē ꝙ lʒ male faciant superiores nō dispensando in casu debito. tñ non est perditum ius ꝫ eos, vt de iure possit peti dispensatio, vt no. j. q. vij. exigunt. ⁊ qđ no. Jo. ij. q. v. que cā. lʒ ibidē Bart. brixi. non consentiat Jo. Sed cū. d. dispensatio fieri nō possit p prelatos inferiores, lʒ ad eos institutio vel collatio beneficioꝝ spectet vt no. Jo. ⁊ Arch. Sequitur magnuʒ inconueniens de quo in. d. c. cum ex eo, qz multi ⁊c. vt ibi dicitur. ad que oīa facilis patet rñsio p ea que. s. remisi. ¶ Et adde ꝙ faciendo aliqđ qđ requirit dispensationē cum cause cognitione, vř sup tali actu quis dispensare, lʒ expresse non dispenset, vt vult. deci. in antiqs xxxiij. incipit. itē no. ꝙ eps, cui adde Bar. in trac. ad reprimēdum. sup verbo, non obstātibus. ⁊ poterit dispensare vt qs teneat duos personatus in ea. ecclesia, vel duas dignitates pp necessitatem vel vtilitatē ecclesie ad qđ vide deci. lxij. in antiqs. incipi. Itē no. ꝙ eps. ⁊ vide Cap. alleg. xxix. ⁊ alleg. cxv.

SVMMARIVM

1 Statuta facere an possit capitulū sede vacan. que prelatus viuens facere posset.
2 Statuti natura est ꝙ sit perpetuum.
3 Apostolica sede vacante quod statuitur in cetu cardinaliū speciale est.
4 Punitio criminum permittit̄ capitulo.
5 Statutum capituli an possit probari per testes.
6 Verbum precise, quid importet.
Appellatione canonis venit statutum capituli.
Statuere est iurisdictionis.
7 Capitulum non potest statuere contra ius.
8 Statutum capituli in preiudicium futuri successoris an valeat.
9 Due partes capituli nunquid possint facere statuta non vocata tertia parte.

¶ Questio. vj. prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit facere statuta que posset facere prelatus viuens.

Sexto principaliter quero, an. c. se. va. † possit facere aliqua statuta iusta,
1 ⁊ salubria distringentia totā diocesim sicut facere possunt prelati viuentes ac si sedes nō vacaret. ⁊ ꝙ prelati viuentes hoc possint nō est dubiū per no. in. c. si quis. de maiori. ⁊ obe. c. nullus. iij. q. iiij. ⁊ qz facere statutum est iurisdictionis, vt probat̄ in. c. fi. de consti. li. vj. cum alijs concor. Saluo eo ꝙ hř in. c. vestra. de loca. ¶ Rñ. ꝙ Jo. an. in. d. c. j. de maiori. ⁊ obe. lib. vj. in nouel. refert suo tpe hoc disputasse magne scientie viꝝ Fede. de sen. cuius disputatio hř in. l. j. q. suaꝝ numero. xvj. que incipit, capitulum ecclesie cathedralis. qui motus per casus permissos, ⁊ qz succedit in iurisdictiōe eius qui id post tenuit, per verbum tñ credo ꝙ capitulum possit talia statuta facere ⁊ illa tenere ⁊ durare in tps epi substituti nisi ea reuocet, qđ posset. xij. q. ij. si qua de rebus. allegat in simili qđ scripsit ꝺ
2 elec. lʒ cano. li. vj. sup gl. pe. Mouet̄ ēt qz de natura† statuti ē ꝙ sit perpetuum. c. fi. de offi. leg. ⁊ ꝙ futura respiciat. de ɔsti. c. ij. in fi. ⁊ que ad ꝑpetuā. ⁊c. xv. q. j. c. que ad perpetuā. vij. q. ij. quecūqꝫ ⁊ de elec. perpetuo. lib. vj. ⁊ de legi. l. leges. ij. ⁊. iij. ff. Item in puniendo crimina ⁊ excessus ⁊ mores reformādo capitulū id possit se. vac. qđ possit eps viuens, qz caplm succedit, ⁊ fungit̄ iurisdi. epali. c. bis que. ⁊. c. cum olim. de maio. ⁊ obe. ⁊. c. j. eo. ti. li. vj. de temp. ord. c. iij. de insti. c. j. de here. ad abolendā. ⁊ cle. j. ⁊. ij. eo. ti. Sed epi possunt facere statuta duratura in tps successoris. c. si quis concernit. de ma. ⁊ obe. ⁊. c. j. de ɔsec. di. iij. de loca. c. ij. ⁊. iij. q. iiij. nullus ergo ⁊c. Itē qz successor ⁊ añcessor ꝓ eadē ꝑsona reputant̄. c. dilecti. li. vj. Sʒ ad capitulū succedēs duolnit̄ eius iurisdictio tā in spiritualibꝰ q̄ꝫ in temporalibus. c. si eps. de sup. neg. prela. li. vj. facit qđ no. Archi. de pe. ⁊ remi. c. fi. eo. lib. Item† qz speciale est ꝙ statuitur
3 in cetu cardinalium apostolica se. va. in. cle. ne roma. de elect. ergo in contrarium ius cōe in alijs. Item qui potest quod est plus ⁊c. regula cui licet. de reg. iur. in. vj.

Sed capitulum potest dispensare ꝙ est ꝫ ius ƀm ꝙ not. xvj. q. j. ecclesia. ergo ⁊ corrigere, ⁊ reformare ɔstitutionē penalem sup h̄ facere, ex quo infert qđ possunt visitare subditos. clē. j. de here. Itē interponere auctoritatē ꝑmutationibus bñficiorum ⁊ ecclesiaꝝ, vt no. in cle. j. de re. ꝑmu. ⁊ tñ ꝑmutatio est ꝫ ius cōe, vt no. Archi. post Host. in. c. j. de re. ꝑmuta. li. vj. itē interponit decretum, in alienatione reꝝ minoris, vt. c. de his q in alter ius. l. ij. loquit̄ in substituto loco defunctoꝝ. itē qz vno permisso ⁊c. ⁊. c. preterea. de offi. deleg. cū si. Sed† caplo ꝑmittit̄
4 punitio criminum vt predictū est facit. c. de multa. de prebē. c. lʒ canō. de ele. c. j. de homi. lib. vj. c. pe. de here. eo. lib. lʒ requirat̄ declaratio iudi. de elec. c. cōmissa. eo. lib. c. cū q. de prebē. eo. li. cle. j. de seque. pos. ⁊ fruc. ⁊ qđ no. Cap. alleg. cxxv. incipit. j. q̄re facit. l. ij. §. eo autē tpe ꝺ ori. iur. nā eo ipso qđ dat̄ magistratibus potestas reddendi ius ɔsequēter, ⁊ faciendi edicta q̄ iuris auctoritatē obtinent. insti. de iure na. §. pretor. ⁊ qđ no. p Inno. ⁊ Cōp. ⁊ Abb. in. c. eā te. de rescri. fac. qđ no. in. c. fi. ne pre. vi. suas, ⁊ qz in potestate epi substituti erit q̄ñcūqꝫ reuocare, illa facilis resultat ad ɔria rñsio vcʒ a. l. fi. de penis. l. ⁊ pnto. §. j. de postu. l. cum. de iuris. om. iud. lib. ij. ij. rñ. ff. de perpe. ⁊ temp. ac. in prin. de cur. bo. dā. c. raynutius. circa fi. de test. ⁊. l. meminisse. de offi. procon. ⁊ ad ea que habent̄ in. c. veꝝ. de fo. cōpe. ⁊. c. ij. ne se. vac. ⁊. c. j. de ɔsti. li. vj. ⁊. c. qz sepe. ꝺ ele. ⁊. c. presenti. de offi. or. eo. lib. ⁊. xij. q. ij. §. huius placiti. ⁊. l. j. i fi. ff. de offi. prefe. vr. c. fi. de offi. deleg. ff. de regu. iur. Pet. de ancha. ēt refert Fed. ⁊ videt̄ eū seq in. c. canonū statuta. ꝺ ɔsti. in repe. fol. xij. ⁊ in. iiij. col. siliter Bal. in. d. c. cū olim. donec scʒ reuocet̄ dūmō statutū sit factū cā cognita ⁊ nō volūtarie.

Et fateor me adhuc nō reperisse aliquē famosuʒ doc. tenentē ɔriūm. Do. in. c. j. de ma. ⁊ obe. lib. vj. post Cap. similiter refert Fed. ⁊ videt̄ sequi. hoc ēt videtur satis ꝓbari ex gl. in ver. consuetudine. in fi. i cle. statutū. de elec. Abb. in. d. c. cū olim. similiter refert Federi. ⁊ vř sequi, ⁊ pro hac parte facit multum vnio quam habent in similibus eps ⁊ capitulū de qua in. c. q̄꜄to. de his que fi. a prela. ⁊ vide Comp. in. c. cū omnes. de ɔsti. ⁊ Innoc. in. c. cū accessissent. eo. titu. ⁊ adde ꝙ statutū capituli poterit ꝓbari p testes
5 vt vult deci. †i nouis. ccxlij. incipit, itē ɔstitutio. Itē qđ valet impetratio vnius canonici ꝫ statuta iurata, vt vult. deci. in nouis. ccxc. que incipit. Itē ꝙ lʒ quis iuret. Item ꝙ capitulū sine epo potest statuēdo ordinare officiū ꝓtectoris in ecclesia ƀʒ Cal. in ɔsi. ij. de ɔsti. ⁊ de statuto qđ trāsit in pactū, vide But. in ɔsi. lxvj. qđ incipit, in facto proponit̄, ⁊ ɔsil. lxxj. qđ incipit, prima facie. ⁊ an possit statutū fieri contra singulā ꝑsonā. vide Ang. in ɔsi. ccxix. incipit, visis ⁊ examinatis omnibus, ⁊ ꝙ nō potest induci consuetudine nō pōt fieri p statutum. Cap. alle. xlviij. ⁊ an si aliquis ex canonicis succedit in episcopatu possit ɔuenire his que fecit cum capitulo se. vac. vide de iureiurā. sicut. ⁊. c. cū contingit. ⁊ si in statuto ponit̄ vbū ꝑcise hʒ viȝ clausule derogatorie ad aliud statutum ɔriū, vt scʒ nō valeat scđʒ ɔrium nisi fiat mentio de primo, ex quo in statuto đr ꝙ hoc quod ibi statuit̄ sit precisum ƀʒ Ja. de are. in. l. oēs populi. de iustitia
6 ⁊ iure, facit qđ no. Abb. in. c. ex parte de rescrip. vbi đr ꝙ † vbum precise, idem importat qđ absolute, ⁊ sine cause cognitione alleg. gl. in. c. ꝫ christianos. de here. lib. vj. ⁊ vide Ancha. in. c. canonū statuta. in repe. in pe. car. ibi occurrit alia. q. ⁊ appellatiōe canonis venit statutū capituli ƀʒ Cal. ɔs. xvj. in ti. de ɔsti. ⁊ Pau. de ca. in ɔs. cxcvj. super prohibita interpretatione statutorum. ⁊ in ɔsi. cccxliij. ⁊. ccccxlvij. ⁊ Cap. alleg. cj.

Quero

Quero consequenter an capitulũ sede vacãte possit renocare statuta epo℞ defunctoℵ gravia ⁊c. Lau.in.c.j.⁊ de maio.⁊ obe.li.vj.quẽ refert ibi Domi.dicit se audivisse hoc disputatũ Bono.⁊ consultũ ꝙ sic,qꝛ statuere est iurisdictionis iuxta no. per Jo.an.in.c.cum oẽs.de ꝯsti.⁊ in ea,succedit caplm se.va. ergo ⁊c.regula is q.de regu.iur.lib.vj.nõ ob.que habent̃ per Inno.⁊ Jo.an.⁊ Cõpost.⁊ Host.in.c.cum oẽs.de ꝯsti.super ver.capitulum,qꝛ non loquunt̃ de renocatione nec se.va.ꝫ viuente prelato. ℂ Querit Lap.alleg.xxij.que incipit,si vacan. sede.pone ꝙ.c.sede vac.faciat statutum ꝑ qđ diminuat charitatiuum subsidiũ debitũ epo ex ꝯstitutione Bene.que incipit, vas electionis ⁊c.⁊ iurant ⁊ obligant se canonici ad penas. an absolute hmõi iuramẽto ⁊ penis possit dictuꝫ charitatiuũ subsidium exigere ⁊ tꝫ hmõi statutum nõ valere,qꝛ† caplm non po-
7 test statuere ꝯ͂ ius.c.fi.de offi.archi.⁊ qđ ibi no.sed de iure cõi potest eps exigere charitatiuum subsidiũ.c.cũ. apostolus.§.sustinemus.de cẽsi.⁊ ꝑ cẽsurã ecclesiasticã subditos ad hoc compellere.cle.frequẽs.de exce.prela.Itẽ qꝛ nõ põt statuere circa tangentia alteℵ capitulũ ⁊ ꝯstitutionẽ.§.fi.de ver.signi.lib. vj.⁊ qđ ibi no.cũ suis deci.Itẽ qꝛ ꝯstitutio est ꝯtra charitateꝫ, ⁊ laudabilem ꝯsuetudinem que non possunt tolli per statutum. c.ad apostolicam.⁊.c.sentẽtiã.de simo.Itẽ qꝛ factum est sede epli vacante quo tꝑe caret legitimo defensore,ne sede vac. per totum.Itẽ qꝛ per indirectum preiudicaret̃ sedi apostolice, qa sic ꝺ facili solui nõ posset camere apostoli.debitũ ꝓ bullis ⁊ minutis ⁊ seruitijs annata ⁊c.ꝯsiderato statu ecclesie,⁊ sic consuluit idẽ Lap.nõ ob.que.s.dicta sunt,qđ in terminis suis credo verum,alias autem hoc requireret altiorem indaginem quam mensura presens non patitur.

Adde qđ similiter nõ valeret statutũ capituli ꝑ quod disponeret̃ esse nullũ illud qđ in certũ tãtũ euentum esset annullãdũ vel ratificandum, nec econtra posset disponere annullãdũ fore vel ratificandũ illud qđ esset nulluꝫ, exempli gratia.nõ posset statuere alterãdo formã electionis ꝙ̃ tradit consiliũ,qꝛ ꝑꝑ.de elec.nec circa ꝑsonã eligẽdi.c.cum in cũctis.e.ti.puta ꝙ voces publice dicerent̃ vł sine scrutatorib⁹ quilibet scribere votũ suum.xxj.di.inferior.de maio.⁊ obe.cuꝫ inferior,vel qđ nõ eligeret̃ in epm minoℵ.xl.an.vel ꝙ eligi posset minor.xxv.facit cle.ne roma.de elec.que dicit constitutiones ꝯciliorum saltẽ ꝑ inferiores a papa nõ posse modificari,corrigi,vel mutari,vel aliquid detrahi,addi, vel dispẽsari in aliqua ipsarum parte vel eis renũtiari ⁊ septẽ verba posuit,vt omnem casum quo corrigi vel tangi posset includeret,vt ibi no. Zoch. aut de his qui non essent substantialia forme vt est vocatio absentium quorum transgressio nõ facit electionẽ nullã.c.ecclesia de ele.ij.⁊.c.qđ sicut.⁊.c.venerabileꝫ.ꝫ Jo.an.in addi.Specu.in rub.de elec.in vlti.q.ẽt si statutum factum fuisset episcopo viuente,⁊ cum eius consensu cuius effectus porrigit̃ in tempus vocationis. ℂ Adde similiter non valere statutum† capi
8 tuli in preiudicium futuri successoris ẽt iuramento,aut cõfirmatione apostolica,vel alia quacunqꝫ firmitate vallatum,puta appositione pene,vel ad probationẽ inferioris a papa, vt patet in c.qꝛ sepe.in fi.de elec.lib.vj.⁊ in cle. statutum in ecclesijs scꝫ cathedralibus,lꝫ gl.⁊ male in.d.cle.statutũ.intellexerit de statutis preteritis super verb.ꝯsuetudinẽ.quã reprobant Lap.⁊ alij ꝑꝑ verbũ,deinceps.de quo ibi ⁊ adducit.c.abb.in fi.de v bo.signi.⁊ Car.flo.consuluit,contra gl.illam,qꝛ consuetudo ⁊ statutũ non est rõnabile,ꝫ dãnatũ per.c.j.ꝺ consti.li.vj.ibi,dũ tamen rationabilia.Itẽ qꝛ clausula nõ ob.statutis ꝯcernit facienda,qꝛ lex semꝑ loqͭ.l.arriani.C.de here.de cuius natura ẽ ꝙ cõcernat futura.c.fi.de ꝯsti.prout ipse refert in.d.cle.statutum.in.iij.oppo.In alijs aũt valeret statutũ, vt probat.in.d. c.qꝛ sepe.ibi quo ad hoc.in fi.⁊ tꝫ idẽ Car.ibidem ꝑ ea que dicit in cle.dudũ.in fi.de sepul.versien. nos eniꝫ.q.viij.⁊ aduer
9 te.qꝛ† due partes capituli possunt facere statuta nõ vocata tertia parte ꝫ Bal.de cal.in ꝯsi.iiij.in ti.de his que fi. a.prela. ⁊ idem dicas de statutis iuratis per.c.sicut nostris.de iureiur.ñ enim vꝫ tale iuramentũ,vt ibi per Jo.an.in addi.Spe.in rub. de elec.preal.⁊ ꝙ possunt ꝯuenire simpliciter statuto eorum in rato plene tradit in.c.dilecto.de preben.

SVMMARIVM

1 Visitare diocesim vel prouinciam suam capitulum sede vacante an possit.
2 Verbum destituere quid significet.
3 Procedenduꝫ qualiter sit in inquisitione,⁊ visitatione contra certas personas ⁊ loca.
4 Metropolitani visitantes diocesim possunt audire ꝯfessiones suffraganeoℵ,⁊ suoℵ,ac absoluere confitentes ⁊ ipsis iniungere penitentias salutares.
5 Absolutio ab excõicatione est reseruata episcopo.
6 Inferiores prelati an possint curam animaℵ conferre.
7 Caplm se.vac.an possit visitare monasteria monialiũ exẽpta.
8 Epo in his que cõpetũt iure speciali an capitulum succedat.
9 Dignitas ⁊ iura ecclesie pariter possident̃ ꝑ epm ⁊ capituluꝫ.

ℂ Questio.vij.prime partis principalis.

ℂ Capitulũ se.vac.an possit visitare diocesiꝫ vł ꝓuinciã suam.

1 Septimo quero an capitulum † se. vac.possit visitare ꝓuinciã si est metropoliticũ,vel alias diocesim ⁊ ꝓcurationes recipe iuxta determinationẽ extrauag. Bene.xij.que incipit vas electionis ⁊c.Rñ.ꝙ Joã.mo.in.c. ecclesie.de sup.neg.prela.li.vj.tꝫ ꝙ nõ possit, qꝛ nõ repit̃ iure expressum ergo ⁊c.⁊.c.illa.ne se.vac.lꝫ enim capitulum ꝯseruet iura epat⁹va.se.xij.q.ij.charitatẽ.⁊ ius reddat agẽtib⁹accusationibus,⁊ denũciationibus,nõ tñ visitat nisi is solus q dat̃ a papa.lxj.di.obitũ.vbi pꝫ ꝙ ecclesia vacãs destituit̃ visitatione.Itẽ qꝛ capitulũ est necessarius nõ volũtarius administrator ergo nõ poterit visitare,qꝛ administrationi necessarie nõ incũbit.Archi.tñ vr̃ tenere ꝯ͂riũ in.c.si eps.e.titu.⁊ li.qꝛ eps hoc põt ⁊ est iurisdictionis in qua succedit.c.se.vacã.c.cũ olim.de ma.⁊ obe.⁊ eo.ti.c.j.li.vj.alias seqret̃ absurdũ ꝙ tꝑe vacationis sedis remanerẽt crimina incorrecta.ꝓbat ẽt h ꝑ.c.ecclesie vbi pꝫ ꝙ visitator datus a metropolitano a quo cert⁹casus excipitur,in alijs vr̃ potestatẽ habere quasi ꝑ exceptionẽ firmet̃ regula.ff.de fun.instru.l.deniqꝫ in.§.neratius.xxxij.q.vij.dñs. Cũ aũt metropolitanus nõ habeat nisi de iure trãslato in eũ de capitulo vel transfuso ergo infert̃ ꝙ capitulũ h habebat. faciũt no.per Inno.in.c.ad abolendam.de here. ⁊ rñdet ad.c.obi-
2 tum.ꝙ ibi destituere† non respicit visitationis operã, ꝫ ecclesie vacationẽ ꝑ Archi.facit qꝛ iste nõ est actus ꝑ quẽ preindicet̃ epo successori,sicut beneficioℵ collatio ⁊ alienatio ꝑsonaℵ ⁊ reℵ de qb⁹ꝺ ma.⁊ obe.c.j.li.vj.lxxj.di.fraternitatẽ.xij.q.ij. si qua.de rebus.Idẽ tꝫ Jo.de lig.in.d.c.cũ oliꝫ.⁊ i.c.his q̃.de ma.⁊ obe.⁊ Inn.in.c.j.de ma.⁊ obe.li.vj.⁊ Collec. in.d.c.cũ oliꝫ. vt refert ibi bal. vbi dicit ꝙ ꝓbabiliter põt dici,ꝙ visitat̃ põt, qꝛ ꝑꝑ negligẽtiã eis dat̃ visitator,vt in.d.c.ecclesie ꝑ ea q̃ no.in.c.sua.de of.vic. nisi ꝓbabilit̃ dicat̃ ꝙ sit iurisdictiõis volũtarie,vt sequit̃ ibi,⁊ h in visitatiõe ecclesiaℵ nõ exẽptaℵ.Sꝫ Jo.an.in.d.cle.j.de here.dicit ꝙ egeret hac declaratione ⁊ ñ solum in hoc,sed ẽt in pluribus alijs articulis,vcꝫ quomodo dicatur capitulum sede vacante succedere in iurisdictione que cõpetebat episcopo viuente.

Subdit tamẽ ꝙ volẽs tenere cũ Jo.mo. possꝫ dicere illã verã in ꝯnali visitatio
3 ne ciuitatis ⁊ diocesis,⁊ op. Arch. ꝓcedere† in inqͥsitione ⁊ visitatione ꝯ͂ certas ꝑsonas ⁊ loca.Pau.ibi,⁊ Pe.de an. ⁊ alij ꝙ̃plures doc.vident̃ seq decisionẽ glo.⁊ distinctionẽ. ꝫ Do. in.d.c.j.de ma.⁊ obe.li.vj.refert Jo.de imo.dicere opi. Archi.de iure esse veriorẽ.lꝫ opi. Jo.an.sit satis equa.Car.flo.i. d.cle.j.de here.in.ix.q.dicit opi. Jo.an.equã,tñ opinio quod possit ꝯnaliter melius ꝓbat̃ ex iurib⁹allegatis ꝑ gl. Ab.in.d. c.cũ olim.de ma.⁊ obe.dicit ꝙ indistincte tenet̃ ꝙ generaliter posset visitare,qꝛ est iurisdictionis,que fit ex necessitate iuris. c.sopite.de censi.c.relatum.x.q.j.c.fi.de sup.neg. prelat.lib. vj.Subdẽs ꝙ hoc satis dꝫ admitti vbi nõ sperat̃ qđ de ꝓximo ꝓuideat̃ ecclesie de epo ꝑ.c.inter cetera.de offi.or.c.ij.§.epo de tem.or.li.vj. ℂ Ex premissis infero ꝙ capitulũ metropolitanũ vacante sede ⁊ diocesa.poterũt ⁊ debebũt singulis annis conuocare sinodũ tam prouinciale ꝙ̃ diocesanum quod est preparatorium ad visitationem,⁊ quedã visitatio ꝯnalis ꝑambula visitationis ꝑticularis,vt ꝓbat̃ in.c.sicut tuis.de accu.vt legãtur ꝯstitutiões ⁊ publicent̃ noue si qua fiẽt ꝑ capitulũ ⁊ vt fiãt monitiones ꝯ͂ nõ residentes ⁊ ꝯ͂ negligẽtes executores testamẽtoℵ,de quo in.c.ioannes.de testa.⁊ vt annũtient̃ festa paschalia ⁊c.⁊.c.qm̃.⁊.c.decernimus.xviij.di.⁊ vt exigat̃ cathedraticũ ⁊ similia ꝯsueta fiant.c.ea que.de simo.⁊.c.intantũ.c.tit.

4 Infero et qd visitantes † poterunt per totam pro uinciam si sunt metropolitani alias p totam diocesim dum visitant confessiones suffraganeorum, et suorum subditorum audire ac absoluere confitentes, et ipsis iniungere penitētias salutares. c. fi. in fi. de censi. li. vj. Itē quod poterunt conferre ɔfessoribus casus reseruatos epis de qbus in c. fi. de pe. et remis. lib. vj. quos enumerat gl. post Jo. mona. in cle. dudū. de sepul. Car. flo. post Mattheū in cle. ne ro. ō ele ctio. et ego plenissime super extrauag. cle. vj. que incipit, vnige nitus, et in tractatu visita. in. iiij. q. ij. partis principalis, qd etiā vr tenere Fede. in. q. de potestate dispensandi. de qua. s. et alij Moder. post. eū in. d. c. cum olim. et in. d. c. j. de ma. et obe. li. vj. qui tex. satis hoc videt pbare q et probat verbum diocesa nus. de quo in. d. cle. dudum de sepul. vt ibi no. et qd no. Joan. in. d. c. ioannes. de testa. super eodem verbo, diocesanum, et qr capi. tunc concessum est maius vel equale vez absoluere ab ex cōicatione vt in. d. c. j. Per quam rationē idē cōcludit Abb.
5 in. c. his que. de maio. et obe. qr † absolutio ab excōicatione est reseruata epo. vt hr in. d. c. fi. de pe. et remis. lib. vj. Item qr in his que sunt necessitatis succedit capitulum ne defectu superio ris periculū animaꝝ possit generari, vt no. in. c. j. ō her. Pre sentabunt et capitu. fratres mendicantes deputandi pro con fessionibus audiendis. iuxta cle. dudum. ver. statuimus. de se pul. et vbi presbyteri parochiales non sufficiūt possunt et ipsi cō uocare monachos in adiutorium audiendaꝝ cōfessionū, preser tim in paschate attenta generali consuetudine que scienter tol leratur ẜm quēdam Monaldū quē alleg. Archi. xvj. q. j. c. placuit. et habet in cle. j. de priui. super verbo. presbyteros. qn immo et inferiores prelati possunt delegare curam parochiano rum ad modicū tps, puta intra tres septimanas ex iusta causa se absentando, vt p Joan. an. in. c. iij. de offi. archipresbyt. post Host. et plenius in. c. cū ex eo. de ele. li. vj. in nouel. de pe. et re. in. c. omnis. super verbo, executionem, et cū dispensat cū mino re dicatur vicarius i diuinis, vt in. d. c. cū ex eo. quē dare po terit capitulū quod potest dispensare, vt. s. dixi.

Ex quibus etiam infero quod

6 † potuerunt curā animaꝝ ɔferre, lz gl. fi. c. his que. de maio. et obe. circa med. videat tenere ɔtrium. si enim possunt beneficia cōmendare, vt pz in. c. j. ne se. vac. lib. vj. et economos cōstitue re in beneficijs vacātibus, iuxta. c. cū vos. de offi. ord. et alia sa cramēta cōuocare suffraganeos, ergo idē de cura animaꝝ p ea que dicta sunt. s. in. q. de suffraganeis, et dicetur. j. in. q. de pote state commendandi beneficia. ¶ Poterit et capitulum visi tans exigere procurationem iuxta determinationē extrauagā. Benedicti duodecimi. que incipit, Uas electionis et c. vt sen tit glo. in princi. in cle. j. de hereti. ibi, et debeat procurari, et cla rius in cle. statutum. de ele. super verbo, declaramus, ibi alias sequeretur q visitando nō posset pcurationē recipere. de quo ibi per Moder. et qd. s. dixi de cura animaꝝ, intelligo large p ut plene examinat Jo. an. in. c. cum satis. de offi. archi. vbi vi de. ¶ Quero ɔsequenter an. c. sede † vac. possit visitare mona
7 steria monialium exempta que potuisset visitare eps viuens auctoritate apostolica vt in cle. attēdentes. §. illas. de sta. reg. vbi tex. imponit necessitatem visitanti pp verbum debeant. de quo ibi circa prin. vbi gl. reprehendit prelatos qui has visita tiones ommittūt ex quo est verbum precepti qd necessitatem i ducit. c. oblate. de appel. in fi. et. c. vt fame. de sen. exc. ¶ Rñ deo Lap. formasse hāc questionē, et sup ea ɔsuluisse do. Fede. argnēdo ad partes. vt pz in ɔsilijs Fede. ɔsi. ccxc. incipit, Do mine mi vellem et c. Lz ibi nō apparet eius responsio, tñ Lap. ipse in. c. j. de ma. et obe. li. vj. refert Fede. sibi respōdisse, et cō suluisse q non. et sic. et ibidem refert do. Colle. antem in. d. c. cū olim. de ma. et obe. refert q suo tpe in cācellaria apostolica multi periti fuerunt pp hoc congregati doctores et recesserunt varij, et videt ipse velle q possit subsistente necessitate. Abb. āt in. d. c. cū olim. refert Lappum consuluisse q non succedat ca pitulum se. vac. et sic refert sibi rñdisse Jo. an. dum sup hac que
8 stione consuluisset. Monet † qr capitulum non succedit in his que competunt epo iure speciali. Unde non succedit in iure co gnoscendi de cā feudali, vt hr in. c. vtrum. de fo. cōp. et hāc opi nionem sentit Inno. ẜm eum. in. c. ad abolendam. de here. vbi dicit qd capi. se. vac. succedit in his que eps exercet iure suo. et idem videtur sentire ipse Feder. ɔsil. xxx. vbi dicit secus esse si eps cognoscit iure delegato vel alio iure speciali. facit. c. pasto ralis. §. preterea. de offi. ord. vbi mortuo episcopo delegato ex pectatur successor et non recurritur ad capitulum.

Multi tamen tenuerunt cōtra rium, vt refert ibi Abba. dicentes q si eps hz soluere vt dele gatus hmōi potestas eo mortuo trāsit ad capitulum per tex. i. c. j. de ma. et obed. lib. vj. qond loquit indistincte. Sibi tñ plus placet precedens opi. per. s. dicta. Item facit aliam rōnē. Ca pitulū succedit epo, pp cōionem que est iter eos. sunt eniz vnū corpus, vt in. c. nonit. et q̄sto. de his que fi. a prela. Itē vt dixit
9 Inno. in. c. dilecti. de maio. et obe. † dignitates et iura ecclesie pariter possident per episcopum, et capitulum. Sed in his que competunt epo vt delegato iure speciali cessat hec cōio. ergo non succedit, et ex his dicit limitandam regulam affirmatiuam q. s. capitulū non succedat in iurisdictione que epo cōpetit iu re speciali. et qr hoc concluditur vbi epo esset aliquid ab homi ne vel a iure cōmissum sub nomine dignitatis principaliter si cut in casu isto. Ideo mihi placet moderatio Colletarij per ea que dicam plene. j. in. q. an capitulum sede vac. succedat in om ni iurisdictione episcopo iure generaliter delegata, et maxime quando ab homine, puta papa vel legato fuisset commissa visi tatio episcopo et capitulo per ea que dicam. j. in questione, de causa feudali et c.

SUMMARIUM

1 Licentiam transeundi ad aliam diocesim dare subditis an pos sit capitulum sede vacante.
2 Argumentum de alienatione rerum non procedit.
3 Petitum si qd fuerit a papa, an capitulū poterit dare istātiā.
4 Capitulum sede vac. sicut res nō pōt alienare, ita nec psonas.
5 Jurisdictio qñ potius dicatur prorogata q̄z delegata.
6 Sede vacāte capitulum an possit consentire pensioni in transa ctione, prout episcopus poterat.
7 Uacante sede an capitulum succedat in potestate soluēdi ad uocatiam ecclesie.
8 Capitulum regulare non succedit ecclesie cathedralis regu laris in creando monachos aut canonicos regulares se de episcopali vel abbatiali vacante.
9 Capitulum sede vacante an possit dare literas cōmēdatitias ad ordines suscipiendos per substitutos suos ab alijs episco pis in aliena diocesi.
10 Scrutinium non exigitur in episcopo.
Consecrari in episcopum et presbyterum non potest quis eadē die sine dispensatione pape.
11 Papa ante consecrationē et coronationē spūalia nō exercet.
12 Commendatitiarum literarum diuersa genera.

¶ Questio. viij. prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit dare subditis licentiam transeundi ad aliam diocesim.

o Ctauo quero an capitu
1 lum † sede vacan. possit dare subditis licentiam trā seundi ad alienam diocesiz, vt ibi promoueātur et c. et sic an possint dare literas dimissorias clericis suis in forma. ¶ Respondeo Jo. mo. tenuisse q sic. in. c. si abbatem. de ele. li. vj. nō enim inuenit a iure pbitū quin. c. se. vac. possit dare subdito talem lniam transeundi. Et idē tz Jo. an. ibidē sup. iij. gl. in nouel. et Bal. in. d. c. cū olim, qr ista nō est alienatio cum nō seruetur aliqua solēnitas. alleg. d. c. si abbatem. de elec. lib. vj. credit et Abb. q Jo. an. bene sentiat qr hoc est iurisdictio nis. c. si religiosus. ō ele. li. vj. et h in. d. c. cū olim. quā et sentē tiā vr tenere Rota in decisio. nonis. deci. cccvj. incip. Itē fuit dubitatum. Fede. in questionibus de qbus. s. p qua facit eqtas et rō. d. c. si religiosus. ij. responso. Sicut naqz in alienatione re quirit ɔsensus plati, ita et capituli, et tñ existēte. c. solus platus dat licentiā et trāseūdi. fortius ergo dz posset dare capitulū nō extāte plato pp rationē ibi positā de expediēdis ordinationibus ecclesiaꝝ, cū lōgius sit et plixius expectare successorē q̄z regrē
2 facit de offi. deleg. c. si is cui. Itē qr † argumētū de alienatione reꝝ nō pcedit, tñ qr illa nō expedit sine ɔsen. et tractatu solēni. xij. q. ij. sine exceptione. et. c. dudū. de re. eccle. nō alie. lib. vj. Sed h expedit vel p solū prelatū, vt in. c. admonet. de renun. vel cū ɔsilio capli. d. c. si religiosus. tñ qr i locū rei alienate nō sic est

ſic eſt parata res alia ſicut in locū tranſeuntis habetur ſucceſſor forte vtilioꝛ prioꝛe facit ēt epis viuentibus tales ſine licētia tranſeunt vt quaſi generaliter de facto ſeruatur vt dicit Joan. an.in.d.c.admonet.ſup glo.ij.facit ēt.c.j.de inſti.ꝛ quod ibi no.ꝛ qḋ ſcripſit idē Jo.an.de here.ad abolendam.in fin.ꝛ in cle.j.ꝛ.ij.c.titu.Reſpondet ad.c.preſbyteri.xxiiij.di.ꝙ ibi nō apparet ꝙ aliqua fieret alienatio,nec a ſede epali,nec ab eccleſia,cū ex tex.pateat ꝙ ſancti eleutherij in dioce.epi.ꝛ ille Julianus erat diaconus eiuſdem eccleſie in qua aſſumebatur i pſbyterum,nimirum ergo qḋ in hoc aliquis notet alienationem.

Preterea ſi illud.c.itelligatur

ſolum de collatione oꝛdinis qḋ ſonat litera dicens diaconū honoꝛe preſbyteratus honoꝛandū nil ad prepoſitum.Jdem ſi dicatur ꝙ collatio illius loci ꝛ preſbyteralis officij ſpectat ad ſolum epm ad.c.fraternitatem .lxx.di.Rūdeṫ tripliciter.Primo ꝙ non ſequiṫ ſi petitum† fuit a papa ergo capitulum nō poterat dare inſtantiam.de fil.preſby.c.literas.de ver.ſig.c.fin. vel ſicut eccleſia illa hoſte faciente non habebat epm,nec capitulum,vel capitulū ibi licentiaꝫ denegabat,ꝛ ideo opoꝛtuit ibi adiri papa iuxta dictum.c.fi.de ver.ſig.vt dicit Abb.in.d.c. cum olim.de maio.ꝛ obe.vbi Collec.credit hoc eſſe verius,ꝛ in.c.tue.de cle.pereg.Henricus Bohic.dicit ꝙ clericus ſecularis non beneficiatus poteſt ēt ſine licentia tranſire,vt ſeruatur cōiter,ꝛ ſi eſt religioſus ſufficit licentia ſui prelati per.d. cap.ſi religioſus.Si autem eſt beneficiatus tunc requiriṫ licētia collatoꝛis.ꝛ idem dicendum qḋ in collatione beneficij.ſ.ꝙ vbi capitulum pōt ꝯferre ſede vacante poſſit ēt dare licentiam hmōi,alias non.Jn alijs tranſit cū opi.Jo.an.in.c.j.de maio. ꝛ obe.lib.vj.Pet.autem de ancha.in.d.c.cum olim.videtur ſimpliciter tranſire cū glo.ibi.Sed Jac.de zoch.ibidem dicit ꝙ communiter tenetur ꝙ capitulum ſuccedit in poteſtate dandi licentiam ꝛc.Contrariam autem ſentētiam tenuit Archid. in.c.ſi is cui.de elec.lib.vj.ſequendo qḋ no.per glo.in.d.c.cū olim.ꝛ Hoſt.quem ēt vr̄ ſequi But.ꝛ qḋ no.xxiiij.di.c.preſbyteri.ꝛ.lxxj.di.c.fraternitatē.Jn quibus omnibus nota ꝙ 4 †ſicut capitulum vacante ſede non pōt alienare res ita nec pſonas.Negari autem non poteſt ꝙ tūc non contingat alienatio perſone.Jdem etiam tenuit gl.Jo.an.in.c.ſi eṗs de ſup.neg. prela.lib.vj.ſuper verbo,ſpiritualibus.in fi.lꝫ in.c.fi.e.titu.in nouel.non videatur ſe firmare.prioꝛ ſententia tenetur p Moder.Domi.vr̄ etiam hoc tenere in addi.ad conſi.iij.Calderi. in rub.de renun.in argumen.

Sed an capituluꝫ poterit dare

licentiam de qua in cle.ꝗuis.in fi.de ſo.cōpe.vel an ſufficiat ab eo peti ꝛc.tꝫ ꝙ ſic in.d.cle.quis ſup verbo,dioceſani in fi. vbi idē tꝫ Car.ꝛ Jmo.ꝛ idem dicit Car.ibi ſi ſedes quaſi vacꝫ per.c.cum eṗs.de ſup.neg.prela.lib.vj.qḋ credo verum,qꝛ ē iuriſdictionis oꝛdinarie ꝛ non reperitur prohibitum ꝛc.¶ Et idem credo in ſequeſtratione poſſeſſionis,ꝛ fructuum beneficij in caſu cle.ad cōpeſcendas de ſeque.poſ.ꝛ fruc.pp verbum loci oꝛdinarium de quo ibi vide per Zenze.ꝛ in extrauag.execrabilis.ſuper verbo,oꝛdinario,qꝛ †eſt potius iuriſdictio prorogata ꝗ̄ delegata ſm Jo.an.in addi.Spe.in rub.de ſeque.poſ.ꝛ fruc.ad qḋ bene faciunt iura de quibus in cle.j.in verbo,apoſtolica.de ſup.neg.prela.ꝛ idem dicerem in caſu cle.j.de priuilegijs.in denunciatione religioſoꝝ excedentium,vt ibi probatur in verbo,locoꝝ oꝛdinarij ꝛc.ꝛ idē in caſu.c.iij.de teſ.ꝛ optime ꝓbatur in.c.ij.de regul.in verbo,miſſum dn̄icum.ꝛ idem i monitione de qua in cle.j.de pe.ꝛ remiſ.in verbo,oꝛdinar̄.Et ideꝫ in caſu.c.de monachis.de prebēdis,vt ſcꝫ nullus recipiatur ad preſentationem monachoꝝ niſi tm̄ ei de ꝓuentibus eccleſie corā eis fuerit aſſignatum ꝛc.facit.c.auaritie.ꝛ.c.in lateranenſi.eo.titu.ꝛ in.c.j.de preben.li.vj.de quo plenius in clement.j.de iurepa.in glo.ſuper verbo,dioceſani.ꝛ idem dico i ſupplenda negligentia religioſoꝛum ēt exemptoꝝ.de qua i cle. qꝛ regulares,de ſupplē.negli.prela.ꝛ idem in monitione de q̄ in cle.j.de vita,ꝛ honeſta.cleri.quicquid ibi videaṫ dicere gl. Et idem in caſu clemen.j.de iurepa.ēt quicquid ibi dixerit gl. ꝛ idem in caſu.c.ꝗꝗ̄.de vſuris.lib.vj.p ea que no.in gl.ſuper verbo,loci oꝛdinario.faciunt not.in cle.j.de teſta.in verbo,oꝛdinarij,ꝛ in.c.Joannes.eo.titu.ꝛ in.c.dioceſani.de vita ꝛ honeſta.cleri.ꝛ in.c.cum eccleſia.de eta.ꝛ quali.Ex quibus ſatis pꝫ ꝙ tam appellatione oꝛdinarij comprehendi dꝫ capituluꝫ ſede vacan.qḋ tam dioceſanum per alium epm quam oꝛdinarium ēt p ſe vel per vicarium,aut delegatum ſuum de iure communi obtinet poteſtatem,vt ex ſuperioꝛibus ſatis patet,ꝛ patebit ex infra dicendis.

An autem capitulum ſtatutuꝫ

de reſcri.lib.vj.ſ vbi diſponit de eṗo debeat extendi ad capitulum ſaltem ſede vac.credo ꝙ ſic per.l.j.C.de diuer.preſcri.de 6 quo vide Bald.in.c.nonulli.de reſcrip.credo etiam ꝙ† capitulum ſede vac.poterit conſentire penſioni in tranſactione,ꝓut etiam epiſcopus poterat per.c.decetero.de tranſac.cum illud ſit oꝛdinarie iuriſdictionis,vt ibi pꝫ.Jdem ꝙ poterit conferre beneficium alias reſeruatum ſicut poteſt vicarius in caſu.c.ſtatutum.de preben.lib.vj.Jtem virtute regule de ſex menſibus donec durat ꝛ viuit pontifex expectantes ad collationem epiſcopi defuncti non poterit acceptare in menſe epiſcopi.Secus ēt ſi regula expiraſſet per moꝛtem pape ꝛc.Jtem capitulum ſe de vac.ſuccedit prelato in obedientia preſtanda,vt interim p inferioꝛes ſibi preſtanda ſit ſicut ꝛ epiſcopo ſi viueret,qꝛ nō reperitur hoc exceptum ſm Jac.de zoch.in.c.his qui.de maiori.ꝛ obe.per illum tex.in fi.Lꝫ Hoſt.ibi ſentiat contrarium ꝙ etiam procedit in capitulis eccleſiarum,ꝛ tituloꝛum Cardinalium in vrbe conſiſtentium p illum tex.¶ †Jteꝫ capitulum ſe. 7 vacan.ſuccedit in poteſtate ſoluendi aduoc atiam eccleſie ſecūdum Panoꝛ.in cle.ſtatutum.de elec.ꝛ in poteſtate dandi licētiam edificandi eccleſiam ad fi.vt edificans acquirat iuſpatronatus ꝑꝫ Cal.in ꝯſ.iij.in titu.de iurepa.Jtē in his de qbus in. c.pontifices.vij.q.j.ꝛ per Archi.lxv.di.ſi quis.itē in danda lnia ſuffraganeis ꝯſecrādi.p ea que habenṫ in.c.ſuffraganeis. de elec.Jtem in ptāte reuocādi ꝯſtitutiones epales.vt fuit diſputatū,ꝛ obtētū Bononie ꝑꝫ Lap.qꝛ ſtatuere eſt iuriſdictionis ſm Jo.an.in.c.cū oēs.de ꝯſti.in ꝯrium tn̄ facit qḋ no.idē Jo.an.poſt Jnn.ꝛ Cōpo.in.d.c.cū oēs.in reuocatione ſtatutoꝛum ſuper reſidentia nō tn̄ ſuccedit in electione q̄ iure priuato ꝯpetit eṗo p ea que habentur in.c.ſcriptū.de electio.

Jtem non ſuccedit capitulum

8 regulare ēt† eccleſie cathedralis regularis in creando monachos,aut canonicos regulares ſede epali vel abbatiali vacante per.c.fi.de relig.lib.vj.ꝛ ibi no.qn̄ ſcꝫ ad ſolū epm vel abbatem pertinet creatio canonicoꝝ aut monachoꝝ de ꝯſuetudine ſtatuto vel priuilegio ēt cū ꝯſenſu vel ꝯſilio monachoꝝ ſeu canonicoꝝ,ſicut in.c.dilecta.de ſup.neg.prela.Lꝫ ſuccedat quādo h̄ ꝑtinet cōiter ad vtrūqꝫ.ſ.epm aut abbatē ꝛ capitulū vel ꝯuentū,qḋ aūt ad vtrūqꝫ de iure cōi ꝑtineat.firmat Jo.mo.ꝛ Arch.ꝛ Jo.an.ꝛ Zēze.ꝛ cōiter doc.in.d.c.fi.per.c.ea noſciṫ de his que fi.a pla.ꝛ in.c.officij.de elec.ꝛ p Spe.in ti.de ſta. mo.ꝟ.xxj.ꝛ ita diximus in facto in eccleſia Pampiloṅ.Faciūt ēt q̄ habenṫ in.c.cū in eccleſia.de elec.ꝛ.xvj.q.vlti.c.vlt. ꝛ in cle.diſpendioſam.de indi.in gl.ꝛ qḋ no.Lap.alleg.xxxij. ꝛ Gaſ.de cal.in ꝯſi.xxiiij.in ti.de regu.Ex quibus pꝫ ꝙ idē iuris eſt ꝙ in creatiōe canonici eccleſie cathedralis ſecularis ꝑꝫ Domi.ꝛ Lap.in.d.c.fi.de reg.lib.vj.ꝛ alios in.d.c.cū eccleſia vlterana.de elec.Unū tn̄ aduerte ſm Hoſt.ꝙ ſi oꝛdinari⁹ exponiṫ capl'm ſe.vac.ſuā ſnīam exequaṫ vſqꝫ in aduētū ſucceſſoꝛis.ꝛ idē Jo.an.ꝛ Bal.in.c.querēti.de offi.dele.ꝛ adde ꝙ Colle.in.c.cū olim.de maioꝛi.ꝛ obe.voluit ꝙ viſitatoꝛ datus a papa nō poſſit dare lniam ſubditis trāſeundi ad alienā diocem ſm p no.p Jo.an.ꝛ Jo.mo.in.c.eccl'e.de ſup.neg.prela .lib. vj.Lꝫ ꝯrīū ibi dicat in nouella qḋ verius credit Colle.¶ An 9 autē† capitulū ſe.vac.poſſit dare literas ꝯmēdatitias ad oꝛdines ſuſcipiēdos p ſubſtitutos ſuos ab alijs epis in aliena dioceſi.Rūdeo ꝙ ſic,p tex.q eſt hodie clarus in.c.cū nullus.§.eṗo. de tēp.oꝛd.li.vj.qḋ firmat Jo.an.in nouel.in.d.c.j.de maio. ꝛ obe.li.vj.q tex.videṫ ēt poſſe extēdi ad literas.de ꝯſecran. epiſ.ſuffraga.iuxta ea que habenṫ p doc.in.c.fi.archiepiſcopus.ꝛ.c.nec epi.de tēp.oꝛd.ꝛ dixi.ſ.in.q.de ſuffraga.Jn curia vero romana camerarius apoſtolicus dat hmōi literas ad ꝯſecrādos epos vel papa ꝛ nō alius.Clerici aūt camere ad id deputati faciūt ſcrutiniū ꝛ dāt literas ꝓ alijs oꝛdinādis.Scru 10 tinium† aūt non exigitur in eṗo,qꝛ ſufficit ꝓceſſus qui fit p cardinalē cui cā ꝯmittiṫ tpe ꝓmotionis,ꝛ ꝓnunciationis.p.c.fi. de purg.cano.qui tamen proceſſus fieri non dꝫ in promotione auditoꝛis ꝛ capellani pape cum habeant preſumptionem notoriam pro ſe.nam dicit Jo.an.in.c.ſcriptum.in fi.de elec.ꝙ in capellanis pape ſeruat curia ꝙ non fit examinatio perſone cū eliguntur ad prelaturas quaſcunqꝫ.

Et adde qd sine dispensatione pape nō pōt quis eadem die ꝯsecrari in epm, et presbyterū, quin immo, nec in sabbato sancto sine missa ēt p papā, vt hz in.c.literas.de tēp.ord.p Inno.et alios in.c.vbi gl.dicit hoc seruari de facto, et Jo.an.dicit hoc se audiuisse ab exptis. et in.c. quod a partibus.lxxv.di.lz Hug.contra vt ibi no. In papa tñ qr nō hz supiorē ꝯfirmatio eoipso vz facta quo est electus. Lz secus ī imperatore, vt.lxxix.di.si quis pecunia.in fi.xxiij.di.in nomi-

11 ne. Spiritualia† tñ ante ꝯsecrationē, et coronationē nō exercet hz But.de quo p Spec.in titu.de rescrip.presen.§.rōnē autē cause.ver.itē qd obtētū, de facto tñ non seruat̄ hz Archi.xxiij.di.in noie dñi.et.xciij.di.legimus. Ubi.n.ad aliquos eodē iure spectat eligere, et ꝯfirmare eligendo ꝯfirmāt. Ponit Inno. exēplū qñ quis ēt ex ꝯcessione, vel priuilegio hz vtrunqz p iura allegata p gl.in.c.cū inter canonicos.in fi.de elec.facit qd no. gl.ij.in.c.vt circa.eo.ti.lib.vj.et p.Cōpos.in.d.c.cū inter. vbi p Jo.et in.c.ne p defectu.de ele.facit qd dicit de receptione in canonicū, que hz vim ꝯfirmationis electionis, et collationis.c.cū aliquibus, de rescrip.lib.vj.et.c.cū in ecclesijs.eo.titu.et refert Cardinalis se ꝯsuluisse in cle.qr ꝯtingit.d relig.do. faciūt que habent̄ in.c.transmissa.de ele.de immittēte aliquē in possessione beneficij, qr vr̄ ꝯferre si ad eū spectet collatio.dūtamen ex ꝯiecturis non appareat aliā fuisse eius intētionē, puta qr h

12 faceret in vim collationis facte p aliū et c. ¶ † De diuersis generibus literaꝝ cōmēdatitiarū vide Innocē.et Host.in rub.et in.c.tua nos.de cleri.peg. et ibi p Jo.an. et in.c.fraternitatis.de cleri.non resi.et in.d.c.cū nullus.vbi inter cetera videntr̄ docto.post Inno.tenere q qñ clericus non aufertur in totū a suo epo cū alius eps dat ei bñficium pōt ēt illū ordinare sine literis sui epi, lz curialius sit facere cū lnia.et ita rñdet̄ ad iura ꝯtria, de quo p Jo.an.in.d.c.tua nos.vbi Host. vr̄ sentire contrarium de rigore iuris per.c.admonet.de renū.cū simili. ¶ Adde qd dixit Jo.mo.in.d.c.fi.abbatē.de elec.lib.vj.qd si Abbas nō exēptus eligitur ad ꝓprium epatum nullius licētia requirit̄ cū non alienetur si fiat de filio pater. Sed si esset exēptus requireretur licentia pape vel legati.ſm Joā.and.ibidē in nouel: vbi putat Car.flo.q omnino requirat̄ licentia capituli, qr anteq̄ consentiat respectu psone subiectus est, non enim ponderat̄ dignitas ad quā transit, sed ipse transiens sicut dicimus q monachus electus ad papam debet habere licentiaz a suo abbate, vt no.in.c.lz de vitanda.de electio.

SVMMARIVM

1 Prescribere aliqua an possit capitulum sede vacā que sibi al's de iure cōi non competunt.
2 Uacante ecclesia an currat prescriptio.6.
3 Jurisdictionalia sunt prescriptibilia.
4 Prescriptio an currat contra legitimum defensorem.
5 Reges omnes an habeant iura regalia in ecclesijs.
7 Ratio eadē dz esse in additamento que in principali.
8 Prescriptio non procedit sine possessione.
9 Potestas delegandi causas tam generaliter q̄ specialiter est delegāda viris peritis.

¶ Questio.ix.prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit prescribere aliqua que sibi alias de iure cōi non competunt.

1 **Nono quero** † an capitulū sede vacante possit prescribere aliq agēda ꝯ ecclesiā que alias de iure facere non posset puta collationem beneficiorum ad solum epm spectātem, et similia contra.c.illa ne se.vac.et.c.j.et fi.eo.tit. ¶ Rñdeo q gl.in.c.j.de prescri.tz q non ēt si prescriptio fuisset cepta viuente prelato, qr dormit interim sede vacā. et subducitur de omni prescriptione contra ecclesiam tpe vacantis sedis.c.auditis.de prescri.et no.in.c.de quarta.et in.c.ij.et.c.cū nobis.eo.ti.et in.c.auditis de in integ.rest.et in.l.si preses.C.quo.et qñ in.et in auc.qd si.C.de prescrip.lon.tēp.et hoc idē firmat decisio in notis numero.cccvij.incipit, ex h insurrexit dubium, qr

2 † ecclesia vacante non currit prescriptio, nec pōt incipere tunc ergo non mediare, nec finire, qr caret legitimo defensore.p iura preallegata. Nisi in his que ad vtrūqz pertinēt ſm Arch.post Lau.in.c.presbyteri.xxiiij.di.et Bal.in.l.rescripta.C.de preci.impera.offeren.vbi ponit de rege Anglie et Ungarie qui d huiusmodi habent priuilegium, ꝯ quos dico capitulum se.vac.posset prescribere collationē, et presentationē, qr tūc cessat ratio pscriptionis ꝯ indefensum vt dicit.d.decis.cccvij.et hū facit decis.cccxij.sicut ēt ecōuerso pñt hmōi iurisdictiōalia pscribi ꝯ capitulū sede vacante, et vltima ratio ꝯrioꝝ, et vr̄ q hoc casu sufficiat eis quasi possessio et vltimus dat⁹ sicut dr̄ in.c.ꝯsultationibus, de iurepa. Hū tamen alleget priuilegium, et ad illius probationem adducatur cursus tpis, iuxta gl.singularez in.l.si seruitutes.la grande.ff.de serui.ti.generali.et probet̄ cōis opinio talis priuilegij hz Jo.an.in.c.cū apostolica.de his que fiunt a prela.alias secus hz Hos.Arch.et Jo.mo.quos ibi allegat nec plus prescriptū q̄ possessum p not.in.c.cū dilectus. de capel.mo.cū ꝯcor.et vide Archi.in.c.j.de insti.lib.vj.et Spe. ne se-

3 de vacante circa medium. Nec obstat† iurisdictionalia sunt pscriptibilia.c.auditis.et.c.cum olim.de prescr.cū si.et q ex cōsuetudine, vel priuilegio aliquibus principibus sede vacā. competat iurisdictio siue administratio tpaliū, vt in multis ecclesijs Gallicanis, put refert Jo.mo.et Jo.an.in nouella post eum in.c.j.de maio.et obe.lib.vj.et in.c.generali.de elect.eo.lib. et q certis dignitatibus cōpetat ex speciali iure administratio spiritualium, vt ibi dicit Jo.an.et in.c.pe.de offic.deleg.eo lib.sup gl.aduerte exemplum in ecclesia Bisuntina vbi ꝯpetit iurisdictio decano ecclesie maioris sede vacan.ēt cū emolumento, qr respondet̄ q ibi prescribunt administrationem hmōi ꝯ capitulum ad quod de iure spectat in temporalibus, et spiritualibus legitima administratio sede vacante vere vel ficte, vt in.c.si episcopus.de sup.neg.prela.lib.vj.cum sint pars corporis epi, et mēbra et c.c.vouit.et q̄to.de his que fiunt a prela. Tunc ergo

4 adest legitimus† defensor ꝯ quē currit pscriptio sicut ꝯ visitatorem datum a papa, vel in casu.c.fi.de sup.neg.prela.li.vj.vel contra metropolitanum, prout no.Jo.an.in.d.c.j.de prescri.super vltima gl.in nouella.et sic dz intelligi gl.sup verbo, ad collationem.in.c.sicut tuis.de simo.

Et idem videtur dicendum in quocunqz alio pretendente prescriptionē, vel ēt ꝯsuetudinez. lz Spe.in titu.ne sede vacā.vt.s.dicat q aliqui principes dicant se de consuetudine sede vac.habere guardiā, et custodiam seu administrationem bonoꝝ epatus, et agunt et conueniunt nomine epatus sicut faciunt Florentini p quosdā nobiles obseruati.ad qd no.c.imperium.x.di.p Archi.et.lx.dist.adrianus.p.c.cū inter.de consue.in parte decisa.et Inno.in.c.qd sup his.de accu.et Jo.an.in.c.ij.de prebē.lib.vj.et in.c.qd sicut.de ele.p Inno.et in.c.sacrosancta.in fi.eo.tit.et Jo.an.et But.in.c.ad supplicationem.de renun.Bal.in proc.decreta.Archi.in.c.

5 dilectus.lxiij.di.et q †reges aliqui dicunt se habere regalia in quibusdam ecclesijs volētes pcipere fructus vacantis ecclesie.de quo in.d.c.generali.de elec.lib.vj. In aliquibus ēt ꝯferendi beneficia siue prebendas sicut illustris rex Francie in ecclesia Charnoten.in qua Spec.erat decanus sicut istos, ergo posset capitulum sede vacan.prescribere. Uel econtra aliqua specialis persona rōne sue dignitatis, puta decanus vel ꝓposit⁹ vel archidiaconus, vt patet in ecclesia Leodieñ. vt ꝓbat tex.i cle.statutū.in fi.de elec.posset prescribere, et contra eam prescribi cui ēt ꝯpeteret hoc per statutū factū in fundatione dignitati vel ecclesie, aut priuilegio vel consuetudine, vel re iudicata vt ibi, et in.c.cū dilectus d ꝯsuetu.xvij.q.ij.eleuthericus.c.cū inter.de re iudic.vel arbitrio.c.cum olim.de prescri.et.c.cum olim.de arbi.vel alio iure speciali, vt patet in dicta clementi.statutum.in fi.et ibi not.

6 **An aūt ecclesia vacans prescri**bat† ꝯ alios et c.Host.in sum.in ti.ne sede vacan.§.j.tz qd sic.ne qd in fauorē suū introductum est torqueatur in lesionem.l.q fauore.C.de legi.l.non eo minus.C.de ꝓcura.l.generaliter.§.in his.C.de secū.nup.l.vnica.§.accedit.C.de re vxo.act. ad quod no.per Jo.an.in.d.c.in generali.de elec.lib.vj.in nouel.et Fede.in ꝯsi.clv.incipit.Quero an laici.vbi ꝯcludit q laici possunt prescribere spatio quadraginta annorum cū titulo vel spatio tanti temporis cuius initij non est memoria, puta q in festo purificationis presbyter debeat ei dare candellas benedictas de cera noua, et quod illud quod facit maior pars clericorum ēt teneantur facere pauciores.c.fina.de offi.archidia. ¶ Quod autem capitulum sede vacante succedat in iurisdictione quam habet

habet episcopus de consuetudine, puta inter laicos colonus ecclesiarũ vel que alias spectaret ad forum laicoꝝ, tenuit Col. in
7 c. cum olim. de maio. ꝛ obe. q꞉ † eadem ratio dꝫ esse in additamento que in principali. facit de ꝯsue. c. cũ oliꝫ. de regu. iur. ac cessoriuꝫ. l. inter socerũ. §. cũ inter. de pac. do. ꝛ hoc satis placet Abbati ibidẽ ex quo illa iurisdictio competit epo, vt epo. ꝛ idẽ dõm in alia qualibet simili consuetudine. ar. c. q꞉ sepe. in fi. de elec. lib. vj. ꝛ in dicta clemen. statutuꝫ. eo. titu. ꝛ aduerte quod lꝫ glos. in. d. c. accedentibus. de priui. requirat in probãda prescriptione quod probetur quolibet anno ꝯtinuata possessio gl. tñ alia quam cõiter tenent docto. ꝛ multuꝫ consueuit allegari. xvj. q. iiij. c. volumus. tꝫ ꝙ sufficit probari extrema. s. principiũ prescriptionis ꝛ fineꝫ, q꞉ media presumuntur, Bar. aũt in. l. cel sus. ff. de vsucap. post alios legistas dicit sufficere qđ probetur initium possessionis, ꝛ ꝙ allegetur possessio de presenti, q꞉ qui semel possedit semper presumitur possidere ex quo allegat ad cõmodum propriuꝫ ꝑ ea que habent̃ in. l. siue possidetis. C. de proba. qđ satis placet Abbati, ꝛ ita dicit in. d. c. accedẽtibus. posse intelligi gl. Licet dicat cautum esse probare extrema.
8 ¶ Et tñ prescribitur quãtum probatur possessum, q꞉ † sine possessione non ꝓcedit prescriptio. regula sine possessione. de reg. iur. in. vj. Nisi in his q̃ possident̃ tanquã vnica ꝛ indiuidua, vt plene habet̃ in. c. dilectus. de capel. moñ. ꝛ in. d. c. accedentibus. ꝛ in. c. auditis. de ꝑscrip. vbi tñ prescriptũ quãtum possessum ꝛc. Jus enim epale est genus multas hñs sub se species, de quibus in. c. ꝯquerẽte. de offi. ordi. ad qđ vide deci. Egidij nu. dcxxvij. incip. Juxta thema conclusionis. Et consilium Cardi. floren. quod refert ipse in cle. statutum. in. v. q. de elec.
¶ Et adde ꝙ ex consuetudine ꝛ prescriptione põt acquiri ptãs ꝛ facultas cognoscendi de causis matrimonialibus, vt no. gl. in c. j. de ꝯsan. ꝛ affi. ꝛ in. c. literas. de resti. spo. lꝫ Host. ibi ꝯtra. Sed Abbas transit ibi cũ gl. adducens tex. quasi expressum in dicto. c. auditis. de prescrip. ad que vide que dicã. j. proxima. q. in prima additione ad intelligẽduꝫ. c. veniens. de eo qui dux. in
9 matrimon. ¶ Similiter ꝛ ptãs delegandi easdem causas † tam generaliter quam spãliter sunt tamen delegande viris peritis. Si tñ delegarentur imperitis sñia eorum non propterea esset nulla. Sed essent puniendi delegantes. de quo plene per doc. in. d. c. i. de consang. ꝛ affini.

SVMMARIVM

1 Prelato defuncto capitulum sede vacãte an succedat in iurisdictione a iure vel homine delegata.
2 Uacante sede episcopali quo casu succedat capitulum.
3 Delegatorum iura sunt seruanda.
4 Clausula non obstante correctione quid operetur.
5 Ordinarijs videtur a iure restitutum, quod per exemptionem fuerit sublatum.
6 Sede vacãte capitulũ an possit cognoscere de cã mrimoniali.
7 Episcopus debet magna cognoscere.
8 Cõsuetudo an valeat ꝙ inferiores prelati cognoscãt de homicidio ꝛ de omnibus que non tendũt ad degradationẽ ordinis.
9 Uacante sede capituluꝫ an possit tanq̃ꝫ ordinarius dare remissoriam ad partes.
10 Delegato permittitur in causa matrimoniali mittere nuntiũ ad alium locum pro recipiendis testibus.
Auditores in curia romana non dant remissorias sine speciali commissione pape.
11 Pars que dat interrogatoria, debet contribuere in expensis.
12 Capitulum sede vacante in quibus interponat decretum.
13 Uacante sede capitulum an possit dare licentiam alicui edificandi vel reedificandi ecclesiam.
14 Cognoscere de causis feudalibus an possit capitulũ sede vacãte, de quibus cognosceret prelatus si viueret.
15 Jnuestituras feudorum de nouo facere aut antiquas renouare an possit capitulum sede vacante.
16 Episcopo defuncto nũquid succedat capitulum sede vacãte in potestate doctorandi scholares.
17 Uerbum eps in materia indifferenti quomodo intelligatur.
18 Charitatiuum subsidium nunquid capitulum sede vacante poterit a clericis diocesis petere.
19 Omnibus interest bonum habere prelatum.
20 Conuentus an succedat in potestate dandi licentiaꝫ monacho mortuo abbate acceptandi executionem testamenti.
21 Ordinarius si deponitur, eo deposito capitulum suam sententiam exequetur vsq꞉ in aduentum successoris.
22 Beneficium curatum an coram capitulo sede vacante vel eius vicario possit dimitti.
23 Expectantes ad collationem prelati mortui an sede vacãte possint acceptare beneficia vacantia.
24 Capitulum sede vacante vel eius vicarij an succedant in omni potestate cognoscendi ꝛ terminandi contra hereticos.
25 Relapsus quis dicatur. 26.

¶ Questio. x. prime partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an succedat in iurisdictione prelato defuncto a iure vel ab homine delegata.

d Ecimo ꝛ vltimo quero an
1 capitulũ sede † vacãte succedat in oĩ iurisdictione a iure epo ꝑnaliter auctoritate apostolica delegata. Exemplũ in. c. irrefragabili. de offi. ordi. in. c. ad abolendã. de here. ꝛ in. c. idẽ de cleri. egrotan. lib. vj. in. c. j. de sta. mo. eod. lib. in cle. q꞉ regulares. de supplẽd. negli. prela. ꝛ in cle. attẽdẽtes. de statu regulariũ. ꝛ cle. q꞉ contingit. de religio. domi. ꝛ in cle. j. de sepul. ꝛ in cle. j. de testa. cum similibus.
¶ Rñdeo ꝙ Jo. mon. tꝫ ꝙ sic in. c. j. de maio. ꝛ obe. li. vi. allegat. c. j. in fi. de preb. eo. lib. cũ quo trãsit Pau. in cle. j. de here. q꞉ vr̃ quasi prorogata iurisdictio ordinaria ꝛ dicit Hostiẽ. in d. c. ad abolendã. Et idẽ tꝫ ibi Jo. cald. ꝑ quarũ opi. multũ fa-
2 cit. d. cle. j. de hereti. q̃ indistincte dicit ꝙ † vacante sede epali succedit capitulũ, ꝛ non exprimit specialiter in cã heresis. fa. ẽt q꞉ hmõi iurisdictio vr̃ potius censenda ordinaria cũ videat̃ quedã quodãmodo reductio ad ius cõe ꝛ remotio obstaculi. ꝛ impedimẽti exẽptionis, vt no. ꝑ gl. in. d. c. irrefragabili. secus aũt in delegata specialiter. arg. in. c. hi qui auctoritate. de pre. lib. vj. ꝛ in. c. verũ. de fo. ꝯpe. ꝛ in. c. qm̃ abbas. de offi. deleg. cum si. Et hoc idẽ vr̃ tenere Spec. in tit. de offi. §. finit̃. ver. sed pone. vbi vide, ꝛ Arch. in trac. hereticoꝝ. in. iij. carta. §. post que ro. ꝛ. §. sequenti. ꝛ Fede. in consilio. cxxx. qđ incipit, Factũ tale est. ꝛ Bellame. decisione. cxlvj. incipit, capitulũ sede vacante, qui dicit idem delegata a iure, ꝛ Collec. in. c. cũ olim. de maio. ꝛ obe. ꝛ in. c. fin. de pe. ꝛ remis. q. ix. ꝛ dicit Guil. tenere ꝙ sic. Et subdit ꝙ equum est circa hoc declarare. Sed Jo. an. in. d. c. ad abolendam. tꝫ contrariũ quem sequitur Car. flo. similiter Bu. per no. in. d. c. j. in fi. de cleri. egro. lib. vj. ꝛ no. in. c. j. de supplen. negli. prela. eo. lib. in gl. auctoritatẽ. Similiter Abb. in. d. c. ad abolendam. per nota. in. c. verũ. de fo. cõpe. Quod ẽt vr̃ sensisse Bona. in. c. cuꝫ olim. de maio. ꝛ obe. Et refert ibi Jo. an. in glo. de ptãte. super verbo, auctoritate nostra. ꝛ bald. ibi qui refert Archi. ita tenere in. d. c. cuꝫ olim. q꞉ hoc casu de ordinario factus est delegatus apostolicus. ꝛ hãc sequi vr̃ Egi. Bella. in. d. deci. clxvj. Ubi infertur qđ processus pauperum expectãtium purificare non poterit. ꝛ hanc dicit tutioreꝫ Collectarius q꞉ censenda est magis delegata iurisdictio q̃ꝫ ordina-
3 ria, q꞉ debent † seruare iura delegatoꝝ, sicut pꝫ in conseruatorionibus sicut Hosti. in. d. c. ad abolendam. ꝛ quod ibi. ꝛ in casu. c. irrefragabili. sunt delegati ꝛ non ordinarij. ꝛ ꝙ ab eis dꝫ appellari ad papaꝫ. ꝛ qđ si archiepiscopus hoc casu turbaret eos possent eos punire. de of. deleg. sane. ꝛ sunt delegati sedis apostolice que non moritur. c. si gratiose. de rescrip. lib. vj. ꝛ not. in c. fi. de concessio. preben. eo. lib. ꝛ iurisdictio est delegata dignitati ꝛ non persone. d. c. qm̃ Abbas. de offi. delega. ꝛ sic ꝑ viaꝫ iuris ꝙ non moritur, ꝛ q꞉ ius exprimit ipsam delegatam, ꝛ ideo non deuoluitur ad capitulum sede vacante. dicto. c. qm̃. Sed ad successorem, ad quod facit q꞉ qñ verba auctoritate apostolica coniungunt̃ cũ verbis, concedimus facultatem. non faciunt iurisdictionem delegatam. Sed bene qñ iungunt̃ ptãti faciendi prout not. Jo. an. in. c. cum aliquibus. de rescriptis in nouella. in verbo auctoritate. lib. vj. ꝛ Bar. in. l. ꝛ q꞉. ff. de iurisd. om. iudi. ꝛ idem qñ post datam iurisdictionem cõmittens cõfirmat auctoritate apostolica dicẽs. Quicquid feceris auctoritate nostra teneat ꝛ ꝯfirmamus q꞉ hec clausula non adducit̃ processui, ẜm Calde. in additio. in. c. cũ olim. de maio. ꝛ obe. ꝛ Lappus in allegatione. lxxxviij. incipit, Cõe floren. ꝛ Cardina. floren. in d. c. cũ aliquibus. in apostilla. quod facit ad questionẽ de alternati. vide gl. in. d. c. fi. de concessio. prebẽ. in dicto ver. faculta
4 tis. ꝛ dic idẽ vbi esset solum † clausula, non obstante correctione. cle. religiosi. de testa. cũ tunc solum remoueat̃ obstaculuꝫ ꝛ

reducatur ad ius commune. ¶ Et attende q: sunt multa specialia in eis, q: s. non seruant. c. statutũ. de rescri. li. vj. de vna dieta. vt in. c. officium sit ergo exceptio de regula. ⁊ nõ pñt cõmittere nisi citationem. c. vt commissi. de hereti. li. vj.

Uerum pro ɔcordia dictarum

opinionum mihi satis placet vna distinctio que vr̃ colligi posse ex mente Inno. ⁊ Hosti. in. d. c. ad abolendam. vcʒ ꝙ in omnibus hmõi casibus si necesse vel vtile sit id de quo agitur expediri per capitulũ sede vacãte, ꝙ capitulũ succedat ⁊ possit ac debeat id facere ex quo nõ reperit̃ expresse prohibitũ ar. xij. q. ij. hoc huius placiti. ⁊. c. si qua de rebus. ne fiat amara interpratio, arg. corũ que no. in. c. his que. de maio. ⁊ obe. ⁊. c. cũ venissent. de insti. Aliogn expectet̃ successor. l. mortuo. ff. de indi. ⁊. l. pperãdũ. §. an aũt. C. eo. ti. ⁊ premissa vera maxime si in pximo successor nõ est futurus. arg. l. pe. §. fi. ff. de vac. munc. ⁊ in. c. cũ nullus. de tẽpo. ordi. ⁊ in. c. nihil est. in fi. de elec. cũ similibus.

5 ¶ Et pro hac moderatione multũ vr̃ facere q: vr̃ † ordinaryjs a iure restitutũ illud qd̃ per exemptionẽ fuerat sublatũ, argumẽ. c. q̃uis. de rescrip. lib. vj. cum suis ɔcordantijs. ⁊. c. cum venisset. de ɔsti. in fi. ⁊ qd̃ not. de beneficio renouato in cle. lr̃as. de rescri. in glo. pone. Et q: ordinarie iurisdictionis iuuat̃ primordio. arg. in. l. cũ filius. §. heres. ff. de leg. ij. facit. c. romana. §. dʒ de appella. lib. vj. Et q: per hoc mihi donatur vel alienatur in preiudicium successoris, argu. not. in. c. j. de insti. lib. vj. Et qd̃ in simili dr̃ de potestate visitandi. s̃. in questione. ⁊ quod dicitur in. c. j. §. cum vero. ⁊ in fine. ne sede vacante. libro. vj. Et credo quod iurisdictione deuoluta ad archiepiscopum qñ capitulum suffraganei sede vacante negligenter aut perperã administrat, vt in. c. fi. de supplen. negligen. prelato. ⁊ quando nullus canonicus est in sacris in ecclesia suffraganei, vt no. in cle. vt hi qui de etate ⁊ qualita. Uel est ibi capitulum tñ habitu ⁊ non actu vel in similibus casibus succedat capitulum metropolitanũ vacante sede metropolitana cũ illam iurisdictionem habeat metropolitanus a iure cõmuni ordinaria non specialia attentis supradictis ⁊ infra dicendis.

Sed an capitulũ sede vacante

6 possit cognoscere de causa matrimoniali, † vr̃ ꝙ nõ per ea que habent̃ in. l. literas. de resti. spo. in. c. j. de ɔsan. ⁊ affi. Nã cause matrimoniales vident̃ solum esse tractãde per epos, q: cum cã est grauis ad eũ est perferẽda. xxv. di. perlectis. ⁊ in. c. j. de offi. archi. tex. vr̃ expressius in. c. accedentibus. de exces. plato. vbi dr̃ ꝙ dignitas epalis est cognoscere de causis matrimonialibus, ⁊ sic nullus prelatus citra episcopuʒ de iure cõmuni potest hoc attentare nisi de iure speciali puilegio. s. cõsuetudine vel prescriptione ƀm glo. Goffred. ⁊ Lau. per. c. cuʒ contingat. de foro compe. nam tunc solum vr̃ etiam delegabilis inferiori ab episcopo. facit. c. auditis. de prescri. Est enim magnum sacra-

7 mentum. c. de sponsali. Et episcopus † dʒ magna cognoscere. c. fi. de offi. archi. Ideo cause matrimoniales requirunt maiores iudices. Et vide Archi. xxxi. q. ij. Lotarius. ⁊ iura que ibi allegat. Et an capitulũ vel alij inferiores possint hoc prescribere. vide Calde. in ɔsi. ij. in tit. de prescrip. ⁊ aduerte qd̃ lʒ Hostien. in hoc videat̃ fuisse varius in locis pallegatis, tñ quantum ad casum nostrũ vr̃ quod capitulum sede vacante possit de illis cognoscere p tex. iuncta suprascriptione in. c. veniens. de eo qui dux. in matrimonio. Non obstat si dicat̃ qd̃ ibi ex delegatione apostolica cũ de ɔsuetudine curie Romane cause matrimoniales non cõmittant̃, nisi epis ƀm docto. in causa matrimonij. de officio delegati. lʒ Abb. in. d. c. i. de consangui. ⁊ affini. dicat quod de iure cõi possent cõmitti ẽt alteri cuicunq̧ cõtrario iuxta tñ determinationẽ. c. statutum. de rescri. in. vi. qd̃ tñ non hʒ locum in ordinario vt ibi habet̃. Collecta. in. d. c. lite-

8 ras. de resti. spo. dicit ꝙ curia approbat † consuetudinẽ quod inferiores prelati cognoscãt de homicidio ⁊ de oibus que non tendunt ad degradationẽ ordinis. Sed q: ex mente Innocẽ. ⁊ Jo. an. in. d. c. i. presumit̃ pro habentibus ptãtẽ ꝙ sint maioris scientie ⁊ magis exercitati, ⁊ q: ad capitulũ in sacramẽtalibus deuoluit̃ oibus ptãs vt dictum est. s̃. in qd̃. de suffraganeis. Uerius vr̃ ꝙ capitulum sede vacante possit de causis matrimonialibus cognoscere, ex quo non reperitur prohibitum ⁊ non agit̃ de aliquo preiudicio successoris, ⁊ hoc videt̃ voluisse Cardi. Floren. in. d. c. veniens. lʒ per verbum forte cuʒ quo transeunt moderniores pro quibus bene faciunt. c. abbatibus. de testibus. ⁊ c. preterea. de testi. cogen. probat tex. in. c. significauit. de conuersio. coniu. vbi decanus vicegerens cognoscit de dirimendo matrimonio, facit etiam. c. auditis. de prescrip.

An aũt capitulũ sede vacante

9 possit ⁊ debeat tanq̃ † ordinarius dare remissoriam ad partes saltem in cã matrimoniali si non calũniose petat̃. Et ꝙ possit tʒ Jo. an. ⁊ Archi. in. c. presentiũ. de testi. lib. vi. sup. i. gl. dicentes ꝙ talis remissio est in arbitrio iudicis p auc. de test. §. ⁊ qm̃ ⁊ quod ibi nota. ¶ Specu. ẽt in tit. i. §. iam nunc. versi. sed ƀm premissa. dicit ꝙ fieri dʒ ⁊ ꝙ ordinarius ille recipiet testes non auctoritate remittentis, sed propria ⁊ auctoritate iuris cõis vbi Jo. an. in addi. dicit illud veruʒ qñ cõmittens erat ordinarius. secus si delegatus, q: tunc auctoritate delegata reciperetur per ordinariũ ad quem remittitur. c. iij. de fideius. c. significauit. de offi. ordi. c. statutũ. §. penul. de rescrip. lib. vi. Lap. alleg. xlvi. cuius contrariũ refert ⁊ sequitur Cardi. in cle. i. de offi. deleg. consuluit indistincte ꝙ ordinarius tenet̃ ad hanc remissionem faciendam ne angustetur probandi facultas sine culpa partis ⁊ ne tali pretextu remaneat in peccato. d. c. significauit. ⁊ quod ibi no. gl. ij. ⁊. xxxiij. q. ij. fine de coniugij. vbi gl. dicit ꝙ si difficile est satisdare in vna ciuitate mittitur ad aliam. l. si fideiussor §. i. ff. qui satisd. cog. pro hoc ẽt quod no. gl. ij. in. d. cle. i. de of.

10 deleg. ⁊ quod no. in. c. i. de testi. co. vbi permittitur † delegato in causa matrimoniali mittere nuntium ad alium locũ pro recipiendis testibus. ⁊ exponitur ibi nuntius. i. executor. Et rñdet Cardi. ad. c. i. de consan. ⁊ affi. qd̃ ibi producunt̃ testes corã ordinario qñ cõmode fieri põt vt q: sunt in loco vel qñ ex coniecturis apparet ꝙ petitur calũniose vt no. Archi. post Inno. in c. cum nostra. de conces. preben.

Et aduerte qd̃ auditores in cu

ria Romana nõ dant remissorias sine speciali commissione pape. Et qd̃ pendente termino remissorie dormit iurisdictio apud auditorẽ interim, ⁊ ꝙ non datur nisi aliqd probet̃ in curia saltẽ in prima instantia vel intruso. Neq̧ sup articulis datis in euẽtũ neq̧ vbi probatio est facienda per scripturã vt pʒ in deci. nouis decisione. lxxxvi. incipit. Itẽ si articuli. ⁊ decisione. ccclj. incipit. Item fuit dubitatum. ⁊. ccclij. incipit. Item qñ cã. alias est. ccxliij. per que vr̃ quod sine cã non possit decerni. examinator aũt, idest index remissiue dʒ considerare vacillationẽ testium ⁊ ruborẽ ⁊ ceteras testium qualitates ⁊ illa intimare iudici habenti iudicare ƀm doct. in. c. qm̃ ꝫ. de proba. ⁊ examinare

11 super interrogatorijs. ⁊ tunc pars † que dat interrogatoria dʒ contribuere in expensis, vt vltima decisio. in antiquis decisio. lxi. incipit, Item no. ad quod vide decisio. ccclxxxix. ⁊. cccxcij. De nudo aũt examine facti non est dubium de quo plene vide per Cardi. vbi. s̃. ¶ Et adde qd̃ remissoria non datur ante liteʒ contestatã vt vltima decisio. in antiquis. xvi. incipit, Item not. quod posito ⁊c. ⁊ qd̃ datur remissoria ad partes de ɔsensu partium absq̧ speciali ɔmissione ⁊c. vt vltima decisio. in antiquis. ccclxxvi. que incipit, Sciẽdum est. ⁊ quod detur in cã summaria ⁊c. pʒ in cle. sepe. de verbo. signi. ẽt pro testibus reprobatorys, vt no. Item ꝙ possint instrumenta produci ⁊c. In secunda tñ instantia non dat̃ noua remissio lʒ noui articuli admittantur decisione. lxxiiij. De benignitate tñ in secunda instantia admittit̃ qs ad expeditionẽ remissorie decrete in prima instantia deci-

12 sio. eadem. ¶ Sed an capitulũ sede † vacante interponat decretũ in alienatione rerũ minorum vel ecclesiarũ vel in casu. c. si annũ. de iudi. lib. vi. ⁊ in reliquis similibus. ¶ Rñdeo ꝙ Federi. in ɔ̃nibus suis de ptãte dispensandi, ⁊ statuendi de quibus. s̃. vr̃ tenere ꝙ sic. per. l. ij. C. de his qui in alter. ⁊c. vbi vr̃ velle ꝙ omnia que ad merũ ⁊ mixtũ imperiuʒ ptinent exceptis paucis possit capitulũ sede vacãte facere per dictã. l. ij. quẽ sequtur Ab. in. d. c. cum olim. q: est iurisdictionis, ⁊ q: interponit auctoritatẽ in permutationibus, vt no. in cle. j. de rerũ permu.

Sed an possit creare notarios.

¶ Credo ꝙ sic, q: ois ordinarius intra suã diocesim põt hoc facere ƀm Hosti. in. c. cũ. P. de fid. instru. ⁊ in summa. e. ti. §. quibus. ⁊ in summa ne cle. vel mona. §. q̃ sunt pmissa. ver. qd igit̃. fa. c. regẽda. x. q. j. ⁊. xij. q. ij. eps. ⁊. c. pcepimus. ⁊ qd̃ no. Jo. an. ⁊ doct. in. c. sicut. ne cle. vel mona. ⁊ Spec. in tit. de instru. editio. §. restat. ver. sed qs. ⁊ Oldr. in ɔsi. lxxv. incipit, qs possit. Et dicit Jo. de imo. in. c. j. de fide instru. ꝙ opi. Hosti. cõiter tenet̃. ¶ Sed an † capitulum sede vacante possit dare licẽ-

13 tiam alicui maxime laico edificandi vel reedificandi ecclesiã, ⁊

facere ipsum edificantem propterea acquirere iuspatronatus. ¶ Respondeo qd Gaspar de cal. putat ꝙ sic in suo consilio. iij. sub rubrica, de iurepat. qꝛ dare hanc licentiã est iurisdictionis, ⁊ non ordinis, ⁊ capitulum sede vacante succedit in iurisdictionibus. c. his que. ⁊. c. cũ olim. de maio. ⁊ obe. ⁊. c. j. eo. tit. lib. vi. Et ẽt iurisdictione que ↄcernit ordinum collationem. c. cum nullus. §. epo. de tempo. ordi. lib. vi. Itez succedit in ptãte conferendi. c. i. de instit. lib. vi. ⁊. d. c. cuz olim. ergo multo fortius in casu isto. que opi. satis mihi placet attenta regula affirmatiua de qua. s. ⁊ qꝛ hoc non reperitur prohibitum, nec p hoc aliquid alienatur neqȝ fit preiudicium episcopo.

Nunquid autem capitulũ sede

24 † vacante possit cognoscere de causis feudalibus de quibus cognosceret si viueret prelatus. ¶ Rñdeo ꝙ lz dñs feudi dicatꝛ hr̃e iurisdictionẽ ordinariã in suos vasallos. vt pz in. c. imperialem. in. §. pe. seu fi. de alie. feu. cũ simi. ita vt possit suam sniam mandare executioni ⁊ pcipere sub debito fidelitatis ⁊ pignorare iure suo in innectis ⁊ illatis iure feudali dũmodo manu non percutiat de facto, vt not. Ludo. in clem. pastoralis. de re iudi. Tñ Jo. an. in. c. verũ. de foro cõpet. sup glo. j. tz ꝙ non ne eps vasallũ habeat quẽ nollet hr̃e sicut dr̃ in beneficiorum collatione in. c. ij. ne sede vacã. ⁊ in. c. j. eo. ti. lib. vj. ⁊ qꝛ cognoscere de feudis ⁊ bñficia ↄferre non est proprie epale, vnde multi non epi faciunt ista ⁊ aliqui epi neutrum horũ habent ⁊c. putat tñ quod si feudũ esset cõe episcopo ⁊ capitulo quod tunc sede vacante capitulum posset cognoscere, argũ. in. d. c. j. ne sede vacã ⁊c. lib. vj. ad quod facit quod habetꝛ in cle. ne Ro. de electio. circa solutionẽ fiendam per camerarium sedis apostolice Cardinalibus apostolica sede vacante. ⁊ in. d. cle. statutũ. de elect. de his. s. que non sunt diuisibilia, ⁊ hec vr̃ tenere Fede. in. q. q bns. s. ⁊ vr̃ esse cõis opinio cum hoc competat epo de iure spe-
25 ciali. vnde ↄcludendum est ꝙ † capitulum sede vacante nõ poterit in inuestituras feudorum de nouo facere neqȝ antiquas renouare, nec iuramẽta, aut fidelitates ⁊ homagia a vasallis recipere ẽm Inn. ⁊ Hosti. ⁊ Abb. in. c. nihil. de elec. in fi. vbi ẽt p Jo. an. lz Archi. ↄ̃ quẽ refert Joã. and. in. c. indẽnitatibus. de elect. lib. vj. in nouel. super verbo tpalibus. Similiter nec obedientiam a subditis aut similia. Mihi tñ placeret pro ↄcordia opinio. tenendũ esse in hoc prout dixi. s. tenendũ in prin. q. proxime principalis per rõnes ⁊ auctoritates ibi adductas, ⁊ vide Calde. in ↄsilio. ij. in tit. de iudic. vbi tractat qs sit iudex in cã feudali seu ↄ̃ctu feudali iurato. ¶ Sed nunqd capitulum sede
26 vacante succedat epo defuncto † in ptãte doctorãdi scholares, vbi epo hec ptãs cõpetit nec aliqd in priuilegio cauetꝛ de capitulo. ¶ Rñdit Abbas in. d. c. cũ olim. de maio. ⁊ obe. in vlti. q. ⁊ in. d. c. verum. de foro cõpeten. ↄcludendum qd aut episcopus hz hanc ptãtem ex priuilegio speciali ⁊ tunc non transit in capitulum, aut hz a iure cõi ẽm opinionem quam sentit Hosti. de qua no. per gl. in cle. ij. de maiori. ⁊ tunc capitulũ succedat. arg. in. d. c. cum olim. ex quibus dicit posse inferri ad decisio. aliorum similium dubiorum que possent occurrere de quo vide per Bella. in decisio. clxvj. incipit, capitulum sede vacan. ⁊ ad de qd ptãs doctorandi data episcopo in dubio non requirit ↄsiliũ vel ↄsensum capituli ẽm Abba. in. c. cũ apostolica de his q̃
27 fiunt a prela. qꝛ in materia indifferenti verbum † eps intelligitur de solo epo, vt ibi probatur. ⁊ de priuilegio Archidiaconi Bononieñ. ⁊ epi ⁊ capituli circa doctorãdos. vide per Jo. calde. in consilio. j. in tit. de priuileg. Fallit tamen quod dictũ fuit supra nisi ad alium hmõi potestas deuolueretur vacante sede ex priuilegio apostolico prout deuoluitur in ciuitate Paduana vbi sede epali vacante ex priuilegio apostolico deuoluitꝛ ad abbatem sancti Stephani de chartaria, quod ẽt priuilegiũ semper fuit temporibus meis obseruatum. Et eadem ratione idez dicendum esset secundũ eum in iurisdictione super scholari, de qua in auctentica habita ne filius pro patre. ⁊ in iurisdictione alia quando adiũgitur ordinario iudici qui allegatur suspectus de iure ciuili, vt in auctentica si vero contigerit. C. de iudicijs. ⁊ in corpore vnde sumitur.

28 Nunquid autem capitulum † sede vacan

te poterit a clericis dioce. petere charitatiuũ subsidiũ. Glo. tz qd sic, vñ aliunde non põt ꝓuideri necessitate ecclesie vacante vel ↄmode mutuari regulariter non pñt. c. cupientes. §. ad hec in ver. aliunde. de elec. lib. vj. que extendit. c. ↄquerente. de offic. ordi. vt. s. subsidiũ exigi possit p capitulum sede vacante pro electione, qd specialiter ibi no. Domi. qd adde ad. c. cũ apostolus. de censi. ⁊ extrauagã. Ben. que incipit, vas electionis. §. premissis. Dicit tñ Hosti. ⁊ refert Joã. an. in. d. c. vt preterite de elec. p illũ tex. cauendũ esse pauperes ne ↄpellantꝛ, ⁊ ne diuites inequaliter aggrauentꝛ. c. lz. ⁊. c. procurationes. §. j. de cẽsi. ⁊. c. ↄquerente. Et est rõ qꝛ qd oẽs tangit ⁊c. regula. quod oẽs.
19 oium † aũt interest bonũ hr̃e prelatum. lxi. di. miramur. vi. q. i. ex merito ergo ab oibus ↄtribuendũ. Subdit tñ de ↄsuetu. cuz dilectus. alias satisfaciat ecclesia cuius pricipaliter interest nisi sint expense grauissime, quo casu dicit faciendã contributionẽ, cum potissime tangat canonicos. c. cũ non liceat. de prescript. ⁊ ca. accedentes. de testamento. requisisti. de statu monachorũ. cum singuli. ⁊. c. nouit. ⁊. c. fin. de his que fi. a prela. ⁊ cum eo transit Abbas in. d. c. preterite. ⁊ communiter alij docto.

¶ An aũt succedat in iurisdictione quam hz eps de consuetudine, ⁊ quid si eps hz interesse alicui elec. ex consuetudine. dicit Collec. qd sic, qꝛ eadẽ rõ ẽ in additamẽto q̃ est in principali. qd satis placet Abb. in. d. c. cũ olim. in. x. q. ex quo illa iurisdictio ↄpetit epo vt epo, lz Hostien. ↄ̃. in. c. scriptum. de electio. nisi
20 in casu dicti. c. scriptum. Sic ⁊ conuentus † succedit in potestate dandi licentiam monacho mortuo abbate acceptandi executionem testamenti secundum Lappum ⁊ Domi. in. c. ij. de testamento. lib. vi. Licet quidam contra.

Ultimo adde quod epus successor succedit in exequendo mãdatuz

prius directũ capitulo ẽt si successor electus nõ esset de gremio canonicorũ vt vices gerenti prelati sede vacante ẽm Goffreduz Philippũ Inno. Hostien. Cõpostel. ⁊ omnes in. c. eam te de rescrip. Tunc. n. nulli potuit cõmodius Papa scribere quam capitulo pp vnionem ⁊c. ⁊ qꝛ sicut omnibus canonicis mortuis eorum successores tenerẽtur exequi mandatum, sic ⁊ eps eis in pari iurisdictione succedens. non aũt eↄ. nisi forte cũ distinctione de qua. s. in principio questio. ⁊ nisi forte post presentationez mandati fuisset mortuus eps, qꝛ tunc cum capitulum sit successor epi prosequitur factũ inchoatum per epm mortuum. ⁊ propterea dicebat anti. Abb. qd si prepositus magaloñ. vacante sacristia magaloñ. quam ipse de consuetu. tz cũ vacat reciperet interim mandatum Pape super re aliqua sacristie exequenda si mandato non ↄpleto ordinaretꝛ sacrista non ad prepositũ sed sacristam spectaret id exequi. ⁊ idem in oibus alijs ẽm doct. in d. c. eam te. pari ratione. pro quo facit gl. in cle. statutũ. in verbo declarari. de rescrip. ⁊ vide Bal. de inuesti. in mari. fac. in vsibus feud. ⁊ decisio. in antiquis. cccliiij. que incipit, nota per capitulũ. que simpliciter no. opi. ⁊ Bal. in. c. scriptũ. de elect. vbi dicit ꝙ vox prelati non transit ad ecclesiã vacantẽ p. l. cum
21 quasi. §. clegãter. ff. de fideicõmis. lib. Dicit Hosti. qd † si ordinarius deponitꝛ capitulũ eo deposito suam sniam exequetꝛ vsqȝ in aduentũ successoris. ⁊ idẽ firmat Jo. an. ⁊ Bal. in. c. querenti. de offi. deleg. ⁊ sic ꝙ capitulũ sede vacante non solum succedit in iurisdictione ⁊ vbicunqȝ requiritꝛ cause cognitio ⁊ in omni ptãte cognoscendi ⁊ terminandi, sed ẽt similiter in omni executione ⁊ ptãte exequendi prius cognita ⁊ terminata ⁊ multo fortius cũ ea que ↄcernunt executionem possint fieri in domo, ⁊ extra iudicium ⁊c. ẽm eundẽ Bald. in. c. pastoralis. §. qꝛ vero. de officio delegati. vbi plene tractat de potestate executorum.

Quero an corã capitulo sede vacante vel eius vica

22 rio possit dimitti beneficium † curatum ⁊c. per eos qui volunt alia incompatibilia obtinere. Et dico ꝙ sic. tex. est hodie in extrauagan. execrabilis. §. ceterũ. que est Jo. xxij. solenniter commentate p Zenze. ⁊ Guil. de monte lauduno. qꝛ tunc est potius iurisdictio prorogata q̃ delegata. vt ipse Zenze. ibidem dicit in gl. super verbo ordinario. p quã extrauagantem, ⁊ cle. j. ⁊. ij. de hereti. expresse probantꝛ ↄclusiones mee tam superioris q̃. j. discende in scda parte tractatus huius. nã per hec iura pz oimoda equiparatio prelati viuentis ⁊ vicarij ⁊ capituli sede vacante ẽt in criminibus ⁊ causis arduis ⁊ maioribus. ergo idẽ ⁊ multo fortius in minoribus causis ⁊ negotijs vbi non reperitꝛ expresse prohibitum, vt sepius supra dixi.

23 ¶ Quero an sede vacãte † possint expectantes ad collationẽ p lati mortui acceptare bñficia vacãtia tũc in mensibus ordinarij iuxta regulã cancellarie de quatuor mẽsibus ordinariorũ vel alternatiuas eisdẽ ↄcessas ad collationẽ ꝓuisionũ presentatis, seu q̃uis aliam dispositionẽ ⁊c. prout in forma alternatiuarũ continetꝛ, quarũ aliqui hñt pinguiorẽ q̃ in forma cõi consueta. Et dico ꝙ tales expectantes poterũt acceptare in quolibet mẽse cõ-

tingat tunc beneficiũ reperiri vacans, ẽt si vacasset viuente prelato qz verũ est dicere qđ ẽt vacet eo mortuo ex quo non ꝓuidit donec vixit. non obstat regula hmõi siue alternatiua q̃ fuit ꝑsonalis regula priuilegiũ de reg. iur. in. vj. l. qz personale solu. matrimonio. ⁊ cũ persona eius extincte sunt. Secus aũt si ad epm solum non spectaret collatio, ꝓuisio, seu quelibet alia dispositio epi defuncti vel alterius prelati habẽtis alternatiuã ⁊ cõprehensi in regula. qz tunc vbi expectatiua se extendit ad collationes cões iuxta. c. fi. de conces. prebẽ. lib. vj. Si alternatiua aũt regula se ẽt extendit ad eos iuxta cõem interpretationẽ nõ possent expectantes acceptare in mensibus ordinarioꝝ, sed locus foret determinationi. c. j. ne sede vacante lib. vi. super hoc autẽ sunt permaxime attendẽda verba regule de quatuor mensibus ⁊ alternatiuarũ ⁊ ẽt gratiarum expectatiuarũ ⁊ reseruationum que consueuerunt esse aliqualiter dubia, ⁊ expeditio earũ ⁊ sciẽtia prelati ⁊ capituli ⁊ alioꝝ collatorum habentiũ aliquid iuris in prouisione bñficij, ⁊ forte tunc illud tempus impedimenti non curreret impeditis ipso iure, aut saltẽ faciliter a papa obtinerent se tales restitui vel saltẽ ꝯsultum esse ꝓuidere sibi de noua prouisione cũ tunc papa possit opponere manũ ẽt in preiudiciũ alioꝝ coexpectantium lz acceptassent ante tñ prouisionem iuxta decisio. in nouis. ccxxxix. que incipit, lz de more ⁊ stilo. ⁊ Belen. decisio. clxvij. incipit, per illa verba. ⁊ ad ista dico habendã esse magnam aduertentiam per litigantes sicut ad tempus prefinitum in regula de quatuor mensibus.

24 Quero an capitulũ † sede vacante vel eius vicarij succedãt in omni ptãte cognoscendi ⁊ terminandi ꝯ hereticos fautores receptatores ⁊ defensores hereticorum ⁊c. ad effectum eos puniendi, ⁊ oẽs alios effectus de quibus per totum titulum de hereti. in antiquis. in. vj. ⁊ cle. ⁊ etiam extrauagantibus.

¶ Respondeo ꝙ sic. lz sint de arduis causis ꝑ text. expressum in clem. j. ⁊ ij. de hereti. ita vt inquisitores heretice prauitatis oĩa secũ agere debeant ⁊ eꝫ iuxta dispositionem dicte clementine, sicut si prelatus principalis viueret, ita vt ẽt possint habere officiales cum armis necessarijs ⁊ custodes ⁊ claues carceruꝫ, ⁊ possint admittere testes in hmõi causis etiam minus idoneos alias iuxta. c. in fidei fauorem. ⁊. c. accusatus. §. lz. de here. lib. vj. Itẽ ꝙ possint recipere testes absq̧ publicatione nominum ipsorum accusatorũ iuxta. c. fi. eo. titu. ⁊ li. ⁊ ẽt ad effectum vt si post abiurationeꝫ heresis fuerint de hmõi criminibus tales abiurantes inquisiti ⁊ conuicti vt tanquam relapsi possint degradari ⁊ relinqui curie seculari occidẽdi absq̧ vlla spe gratie iuxta capi. super. eo. tit. ⁊ lib. ca. degradatio. de penis eodem lib. ⁊. c. nouimus de verbo. signifi. ẽt si essent reges ⁊ principes fautores eorum iuxta ea que habentur in. c. vergentis. ⁊. c. excõicamus. de here. ⁊ ca. presidentes. eo. tit. lib. vi. dũtamen prius inquisiti heresim abiurassent iuxta ca. accusatus eo. tit. ⁊ libro,

25 in prin. alias † nemo posset dici relapsus. ⁊ hmõi reges ⁊ principes non excusanẽ metu perdendi statum cum eoruꝫ ciuitates sint propterea in ruinaꝫ tradende ⁊ in predã ⁊ aratro ⁊ igni subdende. per no. in. c. si audieris. xxiij. q. vltima. ⁊ per doc. in. d. c. vergentis. ⁊ in. d. c. presidentes. ⁊ in auc. si vero dñs. C. de hereticis. ⁊ scripsi plene in extrauaganti Hederi. ij. que incipit, ad decus. que habeẽ in fi. libri vsus feudorũ. ⁊ cõmentaui illam in fi. libri nouellarum Justiniani. ⁊ quam ꝯstitutionẽ allegat ⁊ ꝓbat expresse Bon. viij. in. c. vt inquisitionis. in prin. de hereti. lib. vi. qz fuit promulgata ꝑ Hede. ij. Imperatoreꝫ in deuotione tunc Romane ecclesie ꝯsistentẽ, quatenus dei ⁊ ecclesie sancte sui honorem ⁊ hereticorum exterminium prosequitur ⁊ statutis canonicis non obsistit, ⁊ qz reperiẽ incorporata in volumine codicis Justi. approbato. Et fertur qđ Clemens illam sub bulla redegerit vt ibi no. cũ certis tñ adiectionibus ⁊ modificationibus vt referunt ibidẽ Jo. mo. ⁊ Archi. ⁊ confirmauit ẽt illam Honorius. iij. de ꝯsilio fratruꝫ vt refert Mar. v. in quadã bulla directa archiepo Colonieñ. ⁊ epis Ludieñ. ⁊ Traiecteñ. q̃ incipit, ad cõpescendos ⁊c. dũtamen ẽt citenẽ legitime ad vidẽ

26 dũ se declarari relapsos † iuxta ea que habenẽ in. c. vergentis. de here. prout hoc obseruarunt tam Pius q̃ Paulus secundus de consi. oium prelatorum curie contra Georgium regẽ bohemie. ⁊ de Papa hoc non est dubium per no. per Innocen. ⁊ Bal. ⁊ alios in. c. cum ab ecclesiarũ. de offi. ordi. Sed idem ẽt est in episcopis. vt possint excõicare reges delinquentes in suis dioce. fm Jo. an. in. c. nouit. de iudi. ⁊ in. c. j. de offi. ordi. vbi ꝑ Butri. ⁊ alios. ⁊ no. in. c. si aũt. xi. q. iij. ⁊. xcvi. dist. due. Mitius tñ cum eis agendum est quã cũ alijs. xij. q. ij. de rebus. Et si in pluribus diocesibus haberet domicilium in vtroq̧ rex posset excõicari. Et quilibet alius princeps per. l. assumptio. ff. ad municipa. ⁊ no. in. d. c. si autem. xi. q. iij. laudare.

Nota qđ tunc ista causa regum tanq̃ vna de maioribus causis remitterẽ ad Papaꝫ ꝑ. c. j. de iura. cal. ⁊ no. in. c. qđ trãslationem. de offi. lega. c. maiores. de baptismo cũ similibus. Per que iura vr̃ ꝙ ẽt legati apostolici deberent hoc facere. facit. c. i. de transla. prelat. ꝓbat hoc ẽt in imperatore. c. clerici laicos. de imu. eccle. ⁊. c. ad apl̃ice. de re iud. li. vj. ⁊ cle. pastoralis. e. ti. ⁊. c. ex grandi. de sup. neg. pla.

¶ Finis prime partis huius Tractatus.

¶ Incipit secunda pars libri.

SVMMARIVM

1 Beneficia ad collationem episcopi spectantia etiam deuoluta an sede vacante possit conferre capitulum.
2 Conferre quid sit. 3.
Futuro successori fructus sunt reseruandi.
4 Coniugium spirituale est inter episcopum ⁊ canonicos.
5 Portiones prestimoniales an sint beneficia ecclesiastica ⁊ perpetua.
6 Presumptio que debeat fieri cum dubitatur an hospitale sit, vel beneficium.
7 Vicarius epi an possit conferre beneficia extra diocesim.
Coadiutor quando conferre possit beneficia.
8 Prelatus nunquid possit conferre bñficiũ alicui sub ꝯditiõe.
Vacante ecclesia an capituluꝫ succedat in electione dignitatũ.
9 Episcopo multa non competunt iure communi.
Statuta sunt stricti iuris.
10 Consilium quandoq̧ sumitur pro consensu.
11 Cõsensus epi vbi pstari deberet ab epo rõne iurisdictiõis epalis, an capitulũ cathedralis eccl'ie succedat in eo prestando.

¶ Questio prima secunde partis principalis.

¶ Capituluꝫ sede vacante an possit conferre beneficia ad collationem prelati spectantia etiaꝫ deuoluta.

1 Primo quero an capitulũ sede † vacãte possit libere conferre beneficia quecunq̧ vcꝫ tã prebendas ⁊ dignitates, ⁊ officia ⁊c. q̃ ecclesias curatas, ⁊ tam seculares q̃ regulares quas conferre potuisset prelatus defunctus. Rñdeo ꝙ non põt qñ. s. ad solã collationem epi defuncti spectabant. hoc determinat tex. in. c. illa. ne sede vac. Quinimmo plus vult ꝙ ẽt si talis collatio ꝯfirmareẽ per Papã in forma cõi, non validareẽ. ponit rationẽ qz nusquã cautum inueniẽ in iure qđ capitulũ sede vacante fungatur vice epi in collationibus prebendarũ, ⁊ ꝯñter vr̃ prohibitũ. arg. c. inter corporalia. de translatio. prelato. lv. d. c. si euangelica. ij. qđ. v. consuluisti. xxi. q. j. qđ si dormierit. Hocidem determinat tex. in. c. j. de in

2 sti. lib. vi. Et est rõ qz † ꝯferre est quasi alienare ⁊ gratiã facere mandãdo. vt no. in. c. fi. de offi. vica. li. vi. Et est quasi donare. no. in. c. cũ accessissent. de ꝯstitu. Facit qz collatio est in fructũ vt no. in. c. cũ olim. de maio. ⁊ obe. fructus aũt sunt reseruãdi futuro successori. c. qz sepe. de elec. li. vi. ⁊ cle. statutũ. eo. tit. ⁊ habeẽ in. c. vt iuxta. de elect. facit regula negatiua de qua in rubrica ne sede vac. Et qđ dr̃ de collatione prebẽdarũ vẽdicat sibi locũ in oibus alijs beneficijs large sumẽdo cũ eadem sit rõ, vt probat tex. in. c. j. ne sede vacante. lib. vi. ⁊ ibi not. Jo. an. in nouella sup verbo, prebẽdarũ. ⁊ sup verbo beneficioꝝ. ⁊ qđ habeẽ in regula beneficiũ. de reg. iur. in. vi. Et idẽ dico vbi collatio non ex toto libere, sed ẽt cũ ꝯsilio capituli haberet fieri collatio per epm, prout tenetur de iure cõi. de prebendis ecclesie cathedralis iuxta no. in. c. cũ ecclesia vulterana. đ elec. ⁊ in. c. nouit. ⁊ quãto. de his q̃ fiunt a prel. vt determinat expresse Bamascenus. c. j. ne sede vacante lib. vj. in scđo responso. cuius rationem statim subdam. Et idẽ dico simpliciter qñ ad soluꝫ epm cuꝫ consilio vel assensu capituli alternatiue pertineret collatio qz perinde est ac si cum consilio tñ haberet fieri qz ad veritateꝫ alternatiue ⁊c. c. ceterum. de rescript. ⁊ hic est verus sensus. §. cum vero. in. d. c. j. ne sede vacante. lib. vj.

Fallit

Fallit ergo hic qñ ad episcopuz ꝛ capitulũ ptinet collatio beneficiorum. Vel ad epm cum consensu capituli qḋ idé est ɓm Lap. in. c. a collatione. de appel. p c. pastoralis. de dona. Licet Jo. an. in nouella ibi ꝯ quez sequi
3 tur Domi. qꝛ aliud est conferre † aliud collationi consentire. l. aliud. ff. de reg. iur. iunctis no. in. c. ad dissoluendũ de despõ. impu. ꝛ per Archi. in. c. presbyteri. ꝛ. c. j. xxiiij. di. ꝛ Collecta. in d. c. cum olim. de maio. ꝛ obe. versi. sed quid si eps hꝫ conferre beneficium cum alio vel aliud facere vbi consentit qñ periculũ est in mora vel vbi hꝫ locum ius accrescendi alias non. per clementinã primam. de iurepatrona. ét si episcopus interesse habeat in collatione hmõi, vt prelatus, qḋ qualiter sit ꝛ cognoscať habetur in. d. c. a collatione. de appel. lib. vi. Et multofortius si hꝫ in collatione interesse simpliciter vt canonicus qꝛ pp mortem eius non impeditur tunc capitulũ conferre, sicut nec p mortem alterius concanonici ɓm Vincen. ꝛ Hosti. quos refert gl. in. d. c. j. ne sede vacante. lib. vi. allegant ad hoc Jo. monac. ꝛ Archi. l. di. ita aũt. alias incipit, quidam decedens. §. j. ff. de ad
4 mini. tuto. ꝛ qꝛ † eps est caput ꝛ canonici membra. d. c. nouit. ꝛ qꝛ inter eos est spirituale coniugium. c. requisisti. de testamen. ideo propter societatem collegij deuolui põt de vno ad alium arg. l. fi. l. xv. di. ꝛ. l. j. C. qñ non pe. par. nec est dare ratioñe efficacem differétie inter deuolutioné que fit ex mora episcopi, vel ex morte in casu quo collatio cõmuniter spectat ad epm ꝛ capitulum vel requiritur consensus capituli in conferendo. lꝫ in casu quo requiritur consilium tm̃ vel alternatiue consilium vel cõsensus possit ille dici casus nouus ꝛ ius nouuz in quo minor supplet negligentiam maioris. cuius ꝯrium tenuerat Inno. in. c. qꝛ diuersitaté. de concessione prebendarum. dicens qḋ cum pena non esset a iure imposita epo vel prelato debebamus trãsire cũ iuribus antiquis arg. in. c. Ro. de supplen. negligentia prelatorum lib. vj. Sed ibi erat delictũ siue negligentia. vt ibi not. nec ibi negatur capitulũ eo casu posse supplere sed soluz excluditur archieps ꝛ superior cum quo non est aliqua communio.

Et idem dicendum est de presti
5 monijs † ꝛ prestimonialibus portionibus qꝛ sunt bñficia ecclesiastica ꝛ ppetua, vt ꝯcludit Oldr. ꝯsi. cxiij. qḋ incipit, in eccl'ia caragolitana. de qbus prestimonijs facit mentioné tex. in. c. fi. de ꝯces. prebé. li. vi. ad qḋ decisio. in antiqs. ccciij. que incipit, Papa facit gratiã. alias. cccxiiij. Et idé credo in hospitalibus que ꝯsueuerũt dari in titulũ ppetui bñficij. Secus vero qñ dať ad nutum, qꝛ tunc cessant rõnes ꝯrie. hinc est qḋ hospitalia gaudent priuilegio. xl. annorũ sicut ecclesie, sic ꝛ alia priuilegia fauorabilia ꝯcessa ecclesijs videnť concessa hospitalibus ꝛ pijs locis qꝛ videnť equiparari vt in. c. requisisti. de testi. firmat Joã. an. in. c. ij. de in integ. resti. li. vi. Bar. in. l. oia. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Abb. in. c. accedétibus. de priuile. vide decisio. in antiquis. xciiij. q̃ incipit. Item vero qḋ vbi aliquis tꝫ hospit. ꝛ que plene habenť p doc. in cle. qꝛ ꝯtingit. de relig. do. ad qḋ vide Pau. in cle. qꝛ regulares. de etate ꝛ quali. ꝛ Domi. in. c. fi. de elec. li. vi. Secus credo in eleemosinaria gerũdensi ꝛ similibus q̃ proprie non sunt bñficia vt pꝫ in deci. in antiqs. decisio. cccxcv. incipit, qdã in ciuitate gerundinensi. Et in fabricis ecclesiarũ. de quo in cle. p lrãs. de preben. sup verbo, de zenodochijs. Et idé in stipendijs de qbus p Butri. in ꝯsi. iij. quod incipit, In noie IESV Christi supposita formalitati. Et in operaria de qua p Calde. in ti. de ꝯces. prebé. ꝯsi. xix. Et idé in capellanis de quibus per Butri. in ꝯsi. lj. quod incipit, Supposita formalitati. ꝛ Ludoui. in extrauag. suscepti. sup verbo ecclesijs. Et vbi non
6 † apparet an sit hospitale vel beneficiũ presumi dꝫ quod sit hospitale in dubio vt gl. in. d. cle. si de beneficio. super verbo, ecclesias. in fi. vel attendatur vltimus status. argu. c. in consultationibus. de iurepatro. saltẽ decennio prescriptus. vt vult decisio. in nouis. cccix. incipit. Ité fuit dubitatum. ad quod vide q̃ habentur in. c. cum de beneficio. de preben. lib. vi. Et qꝛ potestas conferendi beneficia est iurisdictionis voluntarie possunt beneficia conferri extra territorium, quinimmo ét in curia Romana dũtamen ibi non vacauerint. iuxta no. p Inno. in. c. qꝛ diuersitaté. de ꝯces. preben. not. in. c. nouit. de offi. lega. p. hij. de offi. proconsul. ad qḋ decisio in antiquis. nu. ccciij. incipit. Quidã Cardinalis. ꝛ. cccv. incipit. Nũquid vicarius. ad quod no. Jo. an. in. c. si apostolica. de prebé. lib. vi. in nouella. qḋ not. ꝯ quosdã exeuntes vrbé qñ volunt conferre bñficia alibi vacãtia. Si aũt vacarent in curia non possent cõferri qꝛ reseruata. ꝛ ita intelligiť. c. statutũ. de preben. lib. vj. ad qḋ vide Jo. and. in. c. post electioné. de conces. preben. post Inno. ꝛ adde ad premis-
7 sa qḋ † ét vicarius põt conferre beneficia extra diocesim qꝛ est ordinarius. vt no. in dicta decisio. cccv. capitulũ tñ vel eius vicarius non põt exercere iurisdictioné extra diocesim nisi prout no. in cle. quãuis. de foro competenti.

An autem collatio per vicariũ capituli possit tũc fieri alteri ex canonicis. Hon. ꝛ Jo. and. videnť tenere ꝙ non in. c. j. de institu. ꝛ in. c. per vestras. de iurepat. de quo plenius in regula in toto. de reg. iu. lib. vi. in mercuria. Quãdo aũt coadiutor conferre possit bñficia. vide per Jo. mona. ꝛ Archi. in. c. j. de cleri. egrotan. lib. vi. ꝛ melius p Jo. an. in. c. fi. e. tit. ꝛ Lap. ꝛ Domi. in. d. c. j. ꝛ Oldra. in ꝯsi. xliij. cuius ét opinio põt adduci in argumentũ ad potestaté capituli sede vacante circa collationem beneficiorum ꝛ circa plures alias difficultates sicut ꝛ eꝯ possunt adduci omnes ꝯclusiones huius tractatus ad mate
8 riam coadiutorum. Et tene menti qḋ † prelatus põt cõferre beneficium alicui sub conditione si aliud beneficiũ qḋ obtinet renuntiet, ɓm Hosti. in. c. ad audientiaz. de rescriptis. ꝛ Collect. in. c. significasti. de elec. An aũt possit conferre sub conditione si vacat habetur in. c. significatum. de preben. Et si papa dicat volo ꝙ talis habeat ecclesiam quãdiu habitauerit cũ presbytero si sit in fauorem diaconi. habebit etiã mortuo presbytero ɓm Vincen. ꝛ Colle. in. c. proposuit. de fi. presby.

Et similiter aduerte qḋ vacãte ecclesia capitulũ succedit in electione dignitatũ. ꝛ qḋ talis electio regulariter spectat ad epm, ꝛ capitulũ, nisi aliter se habeat ꝯsuetudo not. Jo. an. ꝛ Bal. in c. fi. de sup. neg. prela. Et similiter pondera qḋ hñs gratiaz ad bñficium spectans ad collationem capituli ꝛ epi cõiter non põt acceptare bñficium cuius collatio spectat ad epm cum consilio prout tꝫ decisio Rote in antiquis. deci. xxvi. ꝛ Fede. in cõsilio. xxxv. ¶ Sed nunquid vbi de speciali alicuius ecclesie consuetudine vel statuto quod fieri põt ét per collegium ecclesie collegiate ét iure quesito epo, prout pꝫ in decisi. nouis decisio. clxij. in fi. que incipit. Itẽ de collatione prebendarũ. ad quod deci. in antiquis que incipit. An ad decanũ. ꝛ Lappus alleg. xxxij. que incipit, Prima conclusio. ꝛ Fede. in ꝯsi. xxxiij. quod incipit. Queritur ad qué. ꝛ quod plene per Imol. in. c. cum ecclesia vulterana. de electio. ꝛ p Bel. in decisio. cviij. incipit, Palatium complectitur hanc opinioné. ꝛ decisio. cviij. incipit. Collationes prebendarũ. vbi plene beneficiorũ collatio ad aliqué cũ consilio epi pertinet mortuo epo vel eo in remotis agéte possit is qui hꝫ sic conferre vbi in breui non speratur successor eps vel absentis presentia verisimiliter. Ad qué tunc pertinet talis collatio beneficiorum possit illa conferre libere interim alio nõ expectato ꝛc. ¶ Respondeo qḋ poterit per tex. in. c. j. in fi. ne sede vacante lib. vj. ꝛ hoc hꝫ pro claro Jo. an. in. d. c. j. de mai. ꝛ obe. eo. lib. in nouella. qꝛ capitulum vacante sede non succe-
9 dit in hoc consilio dando qꝛ † non competit hoc epo de iure cõmuni. simile quod habetur per eundé Jo. an. in. c. scriptum. de elect. super glo. hoc ideo. qꝛ ɓm Archi. eps hoc consilium alteri cõmittere non posset, cum industria episcopi in hoc videatur electa, ꝛ ideo talis consuetudo vel statutum non dant alicui predicta nisi prout est possessum ꝛ sonant verba, tm̃ eniz prescriptũ quantum possessum ꝛ consuetum. c. cuz dilectus. de capel. mo. cum simi. ꝛ qꝛ statuta sunt stricti iuris. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. gest. Et hoc idez placuit Vin. in. c. bone. de elec. lo. ij. Qḋ maxime verum est scḋm eundem Vincen. ꝛ Archid. in. d. c. j. ne sede vacante. lib. vi. ꝛ. c. penul. de consti. quando in statuto de consilio habendo procederet negatiua. vt. s. non possit fieri sine consilio epi ꝛc. allegant. ff. de exercito. l. j. §. si plures. ꝛ not. ff. eo. tit. l. sed ꝛ si pupillus. §. conditio. ꝛ que habentur in. c. venerabili. de offi. deleg. ꝛ in. c. j. de foro compe.

10 Et licet consiliũ quandoqꝫ † sumať pro ꝯsensu vt ibi tñ credit Jo. an. ꝙ tex. in. d. c. j. ne sede vacãte. lib. vj. locũ non haberet vbi ꝯsuetudo vel statutũ requirerent consensum epi qꝛ non sic hꝫ alius elector liberaꝫ potestatem qñ hꝫ eligere de consensu sicut qñ de cõsilio. Subdit tñ ꝙ tunc non curreret sibi tempus consilij pp impedimentum per. c. qꝛ diuersitatem. de conces. preben. ꝛ. c. fi. de elect. Et qꝛ tunc absentia non põt poni pro contradictione, sicut in requisitione consilij. iuxta no. in. c. ij. de arbi. lib. vi. vt notat glo. in dicto. c. j. ne sede vacante. eodem lib. ꝛ Joan. and. in. c. si propter. eodem libro. Et

idem dico si consuetudo vel statutū disponeret alternatiue de eligendo cum ꝯsilio vel ꝯsensu per ea que supra dicta sunt. Et idem ēt si disponeret de nominatione vel presentatione eadē rōne de qua ibidem in tex. in fi. Non sic in consensu vel alia cōione, qꝛ cessat ratio vnionis ⁊ coniugij que est inter epm ⁊ capitulum de qua.§. ¶ Ubi aūt ille consensus prestari deberet ab episcopo solū ratione iurisdictionis epalis tunc credo † capitulū

11 cathedralis ecclesie succedere in eo prestando. exemplū in concessione decimarum. de qua in. c. fi. de decimis ⁊ iurepatro. de quo in. c. qđ aūt. ⁊. c. illud. ⁊. c. nullus. de iurepatro. Et ibi non succederet eius tñ ratihabitio postea subsecuta validaret actū, vt. j. c. cura. ⁊. c. suggestum. eo. titu. c. cum vos de his que fiunt a prela. c. pastoralis. de dona. xvi. q. j. c. fi. ⁊ no. ēt in. c. cū consuetudinis. de consue. lꝫ secus sit in. c. illud. §. illud. de cler. excom. mi. cum simi. in quibus pꝫ ratio diuersitatis. Et an ista differant inter se de ꝯsilio vel cum ꝯsilio vel ex cōsilio. vide plene in regula nullus ex ꝯsilio. de reg. iur. in mercu. ⁊ per Fede. consilio. cciiij. incipit. Uicarius domini epi ⁊c. ⁊ no. in. d. c. ne pro defectu. ⁊. c. cū in veteri. de elec. ⁊. c. cū olim. de arbi. ⁊ Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exercito. ⁊ Joan. andr. in summa. x. q. ⁊ But. super rubrica ne sede vacante.

SUMMARIUM

1 Resignationes an possit admittere capitulum sede vacante, ⁊ auctorizare permutationes beneficiorum.
2 Coniunctio in proprijs maior est quam in deuolutis.
Collatio proprie non est de iurisdictione episcopali.
3 Episcopo negligenti vel peccanti nunquid succedat capitulum in deuolutis ad ipsum.
Deuolutio quid sit.
4 Capitulū ecclesie metropolitane vacantis an prouideat de episcopatu per negligentiam deuoluto.
5 Episcopo quedam deuoluuntur iure accidentali. 6.
Potestas conferendi deuoluitur ad capitulum episcopo viuente propter negligentiam episcopi.
7 Episcopus Eboraceñ. ⁊ Cantuarieñ. sunt nati legati.
8 Capitulum an suppleat negligentiam episcopi.
9 Superior suijpsius an quis possit esse.
10 Prouisus per capitulum an habeatur pro confirmato.
11 Resignationem beneficij spectantis ad institutionē epi defuncti recipere an possit capitulum sede vacante.
12 Collatio quorundam beneficiorum simul pertinet ad episcopū ⁊ capitulum.
13 Admissio est institutionis preambula.
14 Jurisdictionis voluntarie que sunt an possit facere capitulū sede vacante.
15 Resignationem ⁊ factum capituli videtur approbare quis tacendo ⁊ permittendo alium institui.
16 Beneficium an dicatur vacare in loco vbi est facta resignatio.
17 Uolentibus ad inuicem permutare beneficia an capitulum sede vacante possit consentire.
18 Capitulum quo casu possit conferre, eligere, ⁊ presentare.
19 Beneficiatos priuare capitulum sede vacante tanquam vicegerens episcopi an possit.
20 Permutare non potest non promotus vltimo die anni.
21 Permutatio de beneficio iurepatrona. laicorū facta in curia Romana non valet, nisi de patronatu fiat mentio.

¶ Secunda questio secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an admittere possit resignationes, ⁊ auctorizare permutationes beneficiorum.

1 8 Secundo quero an capitulum sede † vacante possit conferre beneficia ad dispositionem epi deuoluta per negligentiā vel culpā aliorum inferiorum collatorum ad quos pertinebat collatio, de iuris ꝯsuetudine vel aliter. respondeo ꝙ Jo. mona. in. c. ꝗꝗ. de elec. lib. vj. dixit tenendū esse quod habet̄ in. c. j. ne sede vacante lib. vj. Et lꝫ illud loquit̄ qñ simpliciter spectat prouisio in hoc casu pertinere pro ea vice tantū. Et tñ eadē rō principalis ⁊ additamenti. de reg. iur. accessorium. c. cum oliꝫ. de ꝯsuetu. l. inter socerum. §. cum inter. de pactis do. Similiter Archi. intelligit dictum. c. i. locum hr̄e in beneficijs que pertinent ad collationem epi suo iure tantū ⁊ non deuoluto ex culpa aut negligentia inferiorum, qꝛ tunc deuolueret̄ ptās ad superio-

2 rem. c. ne pro defectu. de elec. qꝛ maior est † coniunctio in proprijs ꝙ̄ in deuolutis per ea q̄ habent̄ in. c. requisisti. §. secus. de test. ⁊ qđ habet̄ per Inno. ⁊ alios in. c. cū in cunctis. de electio. super vltima glo. sed Jo. an. in. d. c. ꝗꝗ. dicit sibi videri ꝯtrium arguendo, qꝛ ratio quare non confert capitulū sede vacan. beneficia spectantia ad collationē epi est, qꝛ collatio non est de iurisdictione episcopali proprie. multi enim non episcopi beneficia conferunt ⁊ aliqui episcopi sunt qui nulla conferunt, sicut ⁊ feudales casus cognoscere ⁊ inuestire feuda, vt scripsit in. c. verū. de foro competen. super. j. glo.

Confirmare aūt electos vel instituere pśentatos sūt proprie iurisdictionis epalis. ⁊ iō bene transeunt in capitulum se. vacan. c. cū olim. de maio. ⁊ obe. c. j. de institu. lib. vj. cū ergo deuoluta conferre sit proprie iurisdictionis vr̄ ꝙ illa cōferre possit capitulū se. vacan. Nec mirum ꝙ alterius iurisdictionis sint beneficia deuoluta vt not. in cle. si de beneficio de prebē. in gl. antepe. ⁊ no. idem Jo. an. in. c. fi. ij. responso de ꝯsuetu. lib. vj. ⁊ in. c. pen. de offi. leg. eo. lib. super verbo, prelationis qꝛ est

3 casus aduentitius. † Item in deuolutis ad epm non succedit capitulum epo negligenti vel peccanti. In his aūt que proprio iure ꝯfert succedit, vt scripsit idem Jo. an. in. d. c. cū in cunctis. super vltima gl. ⁊ in. d. c. j. ne sede vacante. lib. vj. Et simile qđ allegat Jo. mona. facit pro hac parte. deuolutio enim est additamētum ad iurisdictionem non ad collationē vt pꝫ in epo qui non haberet aliqđ beneficium cōferre. Sed in iurisdictiōe succedit capitulū. c. his que. ⁊. c. cū olim. de maio. ⁊ obedi. ⁊. c. ad abolendā. de hereti. ergo ⁊c. Et subdit qđ in hoc dubio ⁊ similibus procedit qđ dicit in cle. j. de hereti. lꝫ per Jo. mona. faciat cle. statutum. de elec. que tñ facit ꝯ rationem ipsius, cum ibi nō sit eadem rō principalis ⁊ accessorij. ⁊ similiter. d. cle. si de beneficio. vbi si impetratur ad collationem epi executor prouidet de proprio vel de deuoluto. ⁊ in hoc per Joā. mona. sed si trāsiuit ad manus pape secus, ⁊ in hoc ꝯ eum. Collectarius aūt in. d. c. cum olim. dicit non esse tutum tenere opinio. Jo. mona. qꝛ sic etiam de alijs beneficijs dici posset.

Et licet aliquibus displiceat secūda opinio qꝛ per eam inferret̄ quod

4 † capitulū ecclesie metropolitane vacantis prouideret de episcopatu per negligētiam deuoluto. hoc tñ non vr̄ absurdū ipsi Jo. an. attento qđ citius expediret̄ ecclesia ⁊ quod est integrū iudicium qđ plurimorum ⁊c. c. prudentiam. de offi. deleg. facit quod no. in. c. pe. de appella. lib. vj. qđ ēt sequitur in. d. c. illa. confirmando eam noua ratione. Opinio Jo. mona. vr̄ fuisse de mente Bal. in. d. c. cum olim. dum dixit ꝙ potuit illis papa restituere ius eligendi sine preiudicio alicuius, qꝛ ptās erat deuoluta ad archiepm Exoñ. ⁊ sede tunc vacante ⁊ sic non preiudicabat capitulo, ⁊ sic dicit ibi Abb. transire doc. quod dicit ēt sibi plus placere pp idētitatem rationis ex quo datur regula negatiua in collatione ⁊ qđ restrictio hmōi regule quā facit Joā. an. non placet. ⁊ hoc ēt vr̄ tenere Rota ꝯclusio. cccxj. vt refert Mil. in repertorio pro ⁊ econtra vr̄ facere quod dictum est. §. in. q. de iurisdictione generaliter a iure delegata. ⁊ quod disputat Jo. an. in simile de vicario epi in addi. Spec. de offi. vica. sup rubrica. idē tñ Abb. in. d. c. cum in cunctis. de elect. vr̄ in hoc dicere sibi satis placere opinio Jo. an. Uerūtamē Anto. de but. in. d. c. cū in cunctis in fi. vr̄ reducere opiniones ad cōcordiam velle ⁊ conari certo modo per quē vr̄ in proposita que-

5 stione firmare opinio. Jo. distinguendo sic. nā † quedā sunt que deuoluunt̄ ad epm iure accidentali cum quibus tribuitur noua iurisdictio vt in feudalibus, ⁊ in his non succedit capitulum sede vacante. iuxta ea que habentur in. d. c. verum.

Quedam vero sunt que deuoluuntur iure non accidentali cum quibus non tribuitur noua iurisdictio, sed ꝑpter generalem iurisdictionē quam hꝫ eps a iure legis diocesane. ideo eps illa exercet ⁊ in his succedit capitulum. Sicut est qñ subditus negligit conferre beneficia, episcopus supplet per naturalē ⁊ generalem iurisdictionem quā hꝫ, ⁊ in tali succedit capitulum sede vacante. per. c. his que. de maio. ⁊ obedien. ⁊ in hoc membro distinctionis vr̄ approbare opinio. Jo. and. Sed qñ sedes non vacat ⁊ episcopus negligit vel male confert, ⁊ tunc ad capitulū non deuoluitur hec potestas, cum hec causa immediata ꝑpter quam fit deuolutio est negligentia vel delictum epi, qꝛ in istū capitulum non hꝫ connexitatem vel

tem vel communionem cuz episcopo. Sed in deuoluto sede va
6 cante sic, cum illud eps † conferat ratione gnalis iurisdictionis epalis in qua capitulũ succedit sede vacãte, & iõ illa cõfert & ita procedit dictũ Jo. and. fm eum, cũ qua distinctione vr̃ transire Domi. in d. c. q̃q̃. & vide Bel. in decis. ccccxxvj. Sz in hoc tertio membro nõ credo eos bene dicere, qm̃ per negligentiam epi deuoluitur potestas ɔferendi ẽt epo viuente ad capitulum. vt in. c. nulla. in fi. & c. qꝛ diuersitatẽ. de cõces. preb. & tũc capitulum ɔfert vt capitulũ & nõ vt administratoꝛ epi, excepto casu capituli. j. iij. respõso. ne sede vacante. lib. vj. ¶ Unde ad pleniorem notitiam premissorum subijcio aliam questionem.

7 **Quero an** eps † Eboraceñ. & Cantuarieñ. qui sunt legati nati. vt in. c. j. de offi. lega. habeãt duo semestria ad conferendum beneficia ad ipsos per negligentiam inferiorum prelatorum vel sui capituli deuoluta, puta capitulum suum neglexit aliquod beneficium spectans dumtaxat ad eorum collationem vel presentationẽ infra sex menses, & sic deuoluebatur collatio ad archiepm eorum immediate superiorem per. c. nulla. de concessio. preben. qui ẽt fuit negligens in conferendo per alios sex menses. & sic videbatur per hmõi negligentiam quã fecit vt archieps qd̃ esset deuoluta collatio ad ipsum tanq̃ ad legatum. per. c. postulasti. de concessio. prebẽ. & c. a collatione. de appella. lib. vj. & sic dz habere aliud semestre. Rota decisio. cccviij. in nouis incipit. Item fuit dubitatuz vtrum archieps concludit qd̃ non, qꝛ legatus ẽt de latere posset concurrere cum ordinario in conferendo beneficia vacantia ad collationem epi spectantia iure proprio. de offi. lega. c. j. ij. & iij. lib. vi. tñ nusquam reperitur iure cautum q̄ concurrat vel succedat in beneficijs ad epm̃ spectantibus iure deuoluto. In
8 quibus ẽt dicit qd̃ † capitulum non supplet negligentiã episcopi prout deducit Inno. in. c. cuz maritus. de elec. super verbo, per capitulũ. quam glo. recitat & approbat in. c. j. ne sede vac. lib. vi. sup verbo, intromittere. & Jo. and. in nouella. in. c. q̃q̃ eo. tit. pro quo inducit. c. lz. de supplen. neglig. prela. vbi papa reputabat collationem archidiaconatus in ecclesia Eboraceñ. ad se deuolutam pp duo semestria lapsa, puta anno qꝛ archiepiscopus Eboraceñ. non hz aliũ superiorẽ, puta patriarcham vel primatem quã papam vt ibi dicit text. tñ ille archieps est legatus natus, vt probatur in. d. c. i. de offi. legati.

Si igitur fuisset deuoluta collatio ad ipsum tanquam legatum, papa dedisset sibi adhuc semestre anteq̃ de collatione illius archidiaconatus se intromisisset qd̃ non fecit vt ibi apparet, lz legatus natus sit superioꝛ per respectum ad alios infra legationẽ suam existentes vt ad eum possit appellari & adiri super simplicem querelam, vt in. d. c. j. tñ non
9 credit compilatoꝛ qd̃ † sit superioꝛ suijpsius vt archiepi. argu. in. c. Romana. de appella. & in. c. ij. de appella. lib. vi. ad cap. postulasti. & c. a collatione. respondetˀ q̄ vt solus non processit sed cum alijs, & ideo a collatione & grauaminibus non tantum ipsius solius, sed ẽt aliorum quorũ erat immediate superioꝛ põt appellari vt de facto ipsoꝛuz & de suo tanquã minime partis vt epus poterit cognoscere. secus vbi solus neglexit vel deliquit. Bel. aũt conclusione. ccccxxxvi. incipit. Quando eps plura circa hanc deuolutionem concludit de quibus multuz dubito maxime in confirmatione & institutione circa quas satis mihi placet ratio dñi Nicolai quã ibi ponit. Et si bene attendunẽ verba Inno. in. d. c. cum in cunctis. vult quod saltem eo casu quo archiepiscopus vel eps deliquit confirmando scienter electum per scienter eligentes indignum ptãs deuoluitur ad capituluz. per dictum. c. cum in cunctis. in fine. quod non patitur responsionem Hosti. vcz q̄ ibi episcopus consenserit fieri electionem de indigno interessendo vt canonicus per ea que dicta sunt in
10 decisio. Rote. & hoc casu prouisus per capitulum habetur † p confirmato, sicut si episcopus prouidisset de eo quicquid dicat Hosti. per ea que habentur in. c. cum inter canonicos. in fi. de elec. Et propterea in tanta varietate docto. non videtur mihi quod in tota hac materia sit aliquis articulus qui tantum indigeret declaratione sicut iste.

Et adde quod Abbate vel prelato seculari vel regulari ecclesie negligẽtibus cõferre beneficiũ non deuoluitˀ facultas ad conuentũ vel capitulũ suũ sed ad superiorẽ. p cle. qꝛ regulares. de supplen. negli. pla. vt vult deci. Jo. q̃ incipit. Nunqd &c. eo. ti. q̃ restringit. c. cũ in cũctis. in fi. de elect. & c. ij. de pbẽ. in ecclesijs cathedralibus. ar. iij. q. ix. scimus. ad qd̃ deci. in antiqs. cccxxxiij. incipit. Nũ qd Abb. Et tene mẽti q̄ Bal. in. c. ne p defectu. de elec. dicit q̄ si eps ad quẽ est facta deuolutio electionis abbatis pp negligẽtiã capituli monasterij moritˀ eius ptãs non deuoluit ad suuz capitulũ, qꝛ hoc ius non ɔpetit epo nãliter sed accidentaliter & preter nãm, & in talibus capitulũ ecclesie vacantis non supplet vices epi. allegat. c. j. ne sede vacan. lib. vj. Alia questio.

11 **Quero** an capitulũ sede † vacãte possit recipe & admittere resignationẽ simplicẽ in manibus eorum factã alicuius bñficij spectantis ad instõnem epi defuncti vel collationẽ seu aliã quã iuri dispositionẽ. Rñdeo q̄ maioꝛ pars dominoꝛũ de rota deci. cccvj. incipit. Itẽ fuit dubitatũ. inclinauit in partẽ affirmatiuã vcz qd̃ capitulũ sede vac. possit recipere resignationẽ bñficij spectantis ad instõnẽ epi defuncti, qꝛ hoc est iurisdictionis cũ in manibus illius faciẽda sit resignatio beneficioꝛũ ad quẽ pertinet instõ & destitutio & non in manibus collatoris. put legitˀ & notatˀ in. c. admonet. & c. qd̃ i dubijs. de renũ. vbi dicit Inn. renũtiationẽ faciendã in manibus illius q ipsum inuitũ possit destituere. cũ igitˀ capitulũ possit se. vacã. priuare quẽ bñficio suo pp crimen vel aliã cãm legitimã, ergo & resignationẽ ipsius recipe, presertim ex causis legitimis. de qbus in. c. nisi cũ pridẽ de renun. quẽadmodũ resignationem ex cã pmutationis factã in manibus eorũ sede vac. de bñficio ad tertium & non ad epm̃ spectãte admittere põt hmõi pmutationẽ auctori-
12 zare, qd̃ pcedit in bñficijs † quoꝛũ collatio ad epm̃ & capitulum simul ptinet. put legitˀ & no. per Jo. an. in cle. j. de rerũ permu. & p hoc cessat opinio & non vr̃ vera illoꝛũ antiquoꝛũ doc. s. Joã. & Lau. de qua. lxxi. di. c. fraternitatẽ. vcz q̄ capitulũ sede vac. nõ possit dare licẽtiã trãseundi clerico de vna ecclesia ad aliã.

Preterea cũ ad instituẽtẽ non ad ɔferẽtẽ bñficiuz ptineat hmõi resignationis admissio, vt. s. deductũ est, & in hoc casu nõ ad collationẽ sed ad instõnẽ epi ptineat bñficiũ de cuius resignatione agitˀ, quã instõnẽ põt facere eps sede vac. vt in. c. j. de instõ. lib. vi. ergo & accessoꝛiũ eius qd̃ ad instõnẽ spectat. de reg. iu. accessorium. & c. cui maius. &
13 no. d. c. j. non solũ pmittere instõnẽ presentati, sed ẽt † admissionẽ q̃ est ipsius instõnis preambula. siue ergo dicatˀ resignatio pambula siue accessoria credẽdũ est qd̃ ex quo ɔceditˀ instõ, ergo & resignationis admissio p quã deuenitˀ ad illã. Loratio. de sponsa. c. cũ inter. de excep. cũ simili. qd̃ simplr̃ Jo. de imo. in cle. j. de rerũ pmu. Lap. tñ in additione ad tractatũ Fed. de pmut. bñficioꝛũ in. xxxvi. q. vr̃ velle qd̃ si gratiose fiat resignatiõis receptio nõ poterit eã facere capl'm sede vacã. si vero fiat in resignãtis penã, tunc possit facere p. d. §. ceterũ. in extraua. execrabilis. ɔcludendũ ergo est ex premissis qd̃ capl'm sede vacã. põt admittere resignationes bñficioꝛũ spectãtiũ ad instõnẽ epi defuncti. Itẽ spectãtiũ ad collationẽ vel receptionẽ cõem epi & capituli, vel ad collationẽ capituli cũ ɔsensu epi qd̃ est idẽ. Itẽ ẽt spectantiũ ad collationẽ tertij lz cũ ɔsilio epi. & tam si resignatio fiat simpliciter q̃ si fiat ex cã pmutatiõis, lz ẽt ratio decisionis videatˀ gnaliter cõcludere. idem in omni alia resignatione. qd̃ mihi vr̃ posse ɔcludi per rationes Fede. adductas in. q. de ptã-
14 te dispensandi. vbi pz qd̃ † capitulum sede vacan. põt facere ẽt ea que sunt iurisdictionis voluntarie tantum.

Similiter cessat illud qd̃ dr̃ de alienatione psone per ea q̃. s. dicta sunt in. q. de ptãte dandi lr̃as dimissorias trãseuntibus &c. fm Jo. an. & Jo. mo. & qꝛ capl'm sede vac. põt priuare quẽ bñficijs suis &c. Et p hac opi. vr̃ bñ facere tex. hodie in extraua. execrabilis. in. §. ceterũ vbi glo. not. h esse pp administrationẽ in qua succedit capl'm se. vac. Subdit ẽt ɔpilatoꝛ dicte decisionis q̄ si resignatio se. vac. fiat coꝛaz capitulo & capl'm taceat & nõ expressa admittat. & nihilominus patronis presentat & capl'm admittit & instituit presentatum, qd̃ credit instõnẽ valere, qꝛ instituendo vr̃ tacite renuntionẽ admisisse. p notata in. c. ex oꝛe. de his que fiũt a prela. Itẽ qꝛ ex quo ille resignauit beneficiũ suũ in manibus illius qui potuit illum inuitum restituere, per id nedum perdidit possessionem sed ẽt titulum & proprietatẽ per no. per Inno. in dictis. c. admonet. & c. quod in dubijs. de renun. & c. super hoc. eo. tit.

15 **Item** qꝛ † tacendo & pmittẽdo aliũ institui vr̃ suã resignationẽ & factũ capituli approbare p not. p Hosti. in d. c. ex oꝛe. & p Archi. in. c. si seruus. liiij. di. faciunt no. in. c. j. de ɔces. prebẽ. & in. c. ɔtingit. de do. & ɔtu. & in. c. trãsmissaz. de elec. Et lz capitulũ sede vac. possit cõmittere alteri receptionẽ resignationis bñficioꝛũ, spãliter tñ ɔmittendo p hec verba damus tali ptãtẽ ɔferẽdi tale bñficiũ vel qd̃cunq; bñficiũ cum vacabit p resignationẽ q̄ p hoc non vr̃ illi data ptãs admittẽdi resignationẽ. vt vult decisio in antiqs. cl. incipit, vtrũ si eps. bene

facit deci. cxl. incipit, ordinarius &c. & Calde. in consi. iij. incipit, An renuntiatio, sub rubrica de renuntia. & Cap. in allegatione. xiiij. in fi. qui alleg. Jo. cal. & sic dicit se obtinuisse per. c. cum ex
16 iniuncto. de here. Et an beneficium † dicatur vacare in loco vbi est facta resignatio, vel vbi est ille qui beneficium habet, vide Archi. in ea. si electio. super verbo, ex eo. de electio. li. vj. & in ca. commissa. super verbo, pacifica. eo. tit. & li. &. c. licet in magna. de pb. per Jo. an. in nouella. & in cle. si duobus. vt li. pen. Similiter de priuato beneficio quod obtinet. vide deci. in antiqs. xcix. incipit. Item no. quod vbi aliqs. Et adde quod non potuerunt admittere resignationes exemptorum habet Cal. in consi. iij. sub rub. de renun. & no. in. c. cum venerabilis. de consue. & vide per Jo. an. in. c. dilectus. eo. tit. & de elec. c. quamuis. lib. vj. Et quod patronus laicus non debet vocari quando presentatus per eum & postea per epm institutus vult renuntiare beneficio, quia iura de renuntiatione loquentia loquuntur tantum de epo vel prelato habente instituere. d. c. admonet. & c. quod in dubijs. de renuntia. non ergo est necessarium eum vocare, cum hoc non reperiatur iure cautum secundum Calderi. in consi. vj. sub rubrica de renuntia. quod incipit. An patronus.

17 **Quero subsequenter** † an capitulum sede vacante possit volentibus ad inuicem permutare beneficia consentire & eorum renuntiationem ex causa huiusmodi permutationis admittere illisque auctoritatem prestare sicut posset prelatus viuens.

¶ Respondeo quod Jo. and. putat quod sic in cle. j. de rerum permuta. cum hoc sit iurisdictionis epalis in qua succedit capitulum. c. his que. & c. cum olim. de maio. & obe. & eod. titu. c. 1. lib. vi. cum concordan. Hoc tamen verum esse dicit, nisi beneficia illa vel alterum ipsorum spectarent ad collatione epi solius sine capitulo, quia cum in talium beneficiorum collatione non succedat capitulum, ergo nec in consensu quem habet necesse prestare collator. Et idem si habet eligere vel presentare de quo in. c. ij. ne sede vac. & ne vna via concedatur quod altera prohibetur. de reg. iur. cum quid lib. vi. Si vero vna cum capitulo haberet prelatus facere predicta cum †
18 capitulum eo casu possit conferre, eligere & presentare. c. j. ne sede vac. lib. vi. ergo poterit vt capitulum consentire & vt prelatus auctorizare secundum eum ibidem. pro hoc alleg. Jo. de imo. ibidem. c. cum inter vniuersas. de elect. & l. si pater. §. quos. ff. de adop. Et idem si beneficia ad collationem tertij spectarent, quia cum talis auctorizatio sit iurisdictionis, pertinet ad capitulum & ad eum deuoluitur habet Pau. & Pet. de ancha. in cle. j. de here. Quod an possit electus confirmatus. no. Hosti. in. c. accedentibus. de excessib. prelatorum. & idem videtur sentire Abb. in. c. cum olim. de maio. & obedi. Et idem Fede. in tractatu permu. q. xxvi. Sed amplius hoc firmat in. q. xxxvi. dicens quod etiam beneficia spectantia ad collationem solius epi si in manibus eius renuntietur potest cum permutantibus conferre, quia †
19 capitulum sede vacante tanquam vice gerens epi potest beneficiatos priuare, & per consequens renuntiationem beneficiorum recipere. & quia super his potest statutum facere. Et idem dicit domi. in quadam sua additione ibidem. Adde no. per Archid. lviij. di. c. j. & Hosti. in summa de rerum permuta. §. quis potest. ver. & nunquid. vide eundem Archidi. xvi. q. i. ecclesia. super ver. & sic capitulum. & lxiij. di. c. literas. in addi. dicunt quidam. Inno. tamen in d. c. cum olim. videtur sentire contrarium, quia recipere resignationem est gratiosum & epale. c. admonet. de renun. de quo ibidem, Bal. remittit ad Jo. an. in. c. ij. de filijs presby. quia ea que sunt gratie & dispensationis non deuoluuntur. Et quia ista questio dependet a questione precedenti. Ideo dico in ea concludendum pro eius veritate sicut in superiori questione conclusum est. Dicit tamen Collecta. in d. c. cum olim. se credere quod resignationi ex causa permutationis recipere non possit cum ibi sit necessaria dispensatio. per. c. quesitum. de rerum permu. & quod simpliciter loquendo securius est stare cum Jo. and. in nouella. in. c. ij. de filijs presby.

20 **Adde** quod non promotus † vltimo die anni de quo in c. licet canon. & c. commissa. lib. vi. de elect. non potest permutare, secundum Joan. and. in questione per eum disputata in regula mora. libro. vj.

¶ Item quod si priuatus per. c. licet canon. obtinuit habilitatem & gratiam de nouiter facienda prouisione sic quod antea dimitteret ecclesiam & quod. j. annum a data gratie se faceret promoueri ad sacerdotium, casu quo ei fieret promissio currit annus cum repetitione pene dicti. c. licet canon. a data literarum sicut in. c. cum ex eo. eod. titu. vide Belem. deci. clxxviij. que incipit, non promotus. ¶ Adde etiam quod beneficia resignata ex causa permutationis in curia Romana, in manibus epi ibidem agentis etiam non alias generaliter reseruata solus papa conferre potest & non alius secundum Fede. in tractatu permuta. vbi vide multa circa hec. & adde deci. in nouis. nu. xxx. que incipit. Item fuit dubitatum vtrum beneficia &c.

21 **Adde** etiam quod non valet † permutatio de beneficio iurepat. laicorum facta in curia Romana nisi de patronatu fiat mentio vt vult Cap. alleg. xcvi. que incipit, beneficia. & sic dicit se vidisse obseruari tempore Greg. xj. in ecclesia sancti Romuli Florentie super qua etiam nunc pendet causa coram me in secunda instantia. circa quod vide decisio. nu. ccxxvij. in antiqs. que incipit. an sub constitutione execrabilis. etiam si pars pro ea vice derogaret iuripatr. laicorum quia per hoc non faceret beneficium reseruatum a iure in preiudicium precedentis presentationis facte per patronum, & institutionis facte de alio per ordinarium, & ita consuluit maior pars dominorum tempore meo & sic obtentum fuit in Rota.

SVMMARIVM

1 Beneficia commendare vel adinuicem vnire, vel vnita dimembrare an possit capitulum sede vacante.
2 Verbum intromittere generalius est quam verbum prouidere & disponere.
3 Deuolutio quando ad superiorem fieri non possit.
4 Beneficia spectantia ad collationem pape an possit capitulum sede vacante commendare. 5.
6 Beneficia non debent dari ad tempus sed in perpetuum.
7 Verbum intromittere quomodo exponatur.
Commenda quid sit. Item & titulus. 8.
9 Beneficium non desinit vacare per commendam.
10 Titulus commende non dat ius in beneficio. 11.
12 Commenda & sequestrum equiparantur.
13 Ecclesia commendata & si de iure vacet an dicatur vacare de facto.
14 Commendatarius an possit presentare clericum ordinandum ad titulum ecclesie.
Eligere & conferre beneficia, est fructus iuris eligendi.
15 Vacare an dicatur beneficium per mortem commendatarij.
16 Rescriptum impetratum contra commendatarium an valeat.
17 Plura beneficia simul inuicem vnire an possit capitulum sede vacante.
18 Titulus supprimitur per vnionem.
19 Solennitas omnis requisita in alienatione rei ecclesie, requiritur etiam in dimembratione alicuius ecclesie vel bonorum suorum.
20 Vnio quot modis fieri possit.
21 Vnio est species alienationis.
22 Tractatus in vnione non requiritur.

¶ Questio. iij. Secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit beneficia commendare vel adinuicem vnire, vel vnita dimembrare.

1 **Tertio quero an capitulum** sede vacante † possit beneficia commendare ad solius epi collationem pertinentia sicut potuisset eps defunctus. Rndeo secundum Alex. & Vinc. quos referunt & sequuntur Archi. xxiiij. di. c. presbyteri. & Jo. an. & alij. c. ij. ne sede vac. & in. c. j. ne sede vac. li. vj. quod potest commendare beneficia que habent onus annexum. allegat de prebe. c. significatum. facit. c. ij. de insti. li. vj. & intelligere videntur de commenda ad custodiam tantum. dum dicunt, commendare custodienda. Et sic concludit Abbas in. c. cum olim de maiori. & obe. dum subdit saltem donec fuerit ecclesie prouisum per Abbatum pratem. Ratio ipsorum est, quia huiusmodi commenda est iurisdictionis, iuxta no. in. c. nemo deinceps. de elec. lib. vi. & certum est quod capitulum succedit in iurisdictione sede vaca. c. cum olim. & c. his que. de maio. & obe. Et hoc videtur probare text. a contrario sensu in d. c. j. ne sede vac. lib. vj. §. ceterum. in verbo, intromittere. quod
2 verbum † generalius est quam verbum prouidere & disponere. de quibus per Jo. an. in. c. cum in illis. de preben. lib. vj. in nouella. per no. in c. cum apostolica. in fi. de his que fiunt a prela. & propter naturam dictionis nisi &c. de quo plene in. c. preterea requisiti. de appel. vt sic detur intelligi quod epo negligente petere absolutionem possit capitulum se intromittere & sic commendare.

Et propterea limitant doct. quod dictum est supra de potestate capituli in commendando verum esse subsistente mora & negligentia epi de qua supra. Illa vero non subsistente non possit capitulum commendare beneficia ad solius epi collationem spectantia, vel epi cum consituto capituli, vel cum consilio vel assensu alternatiue propter verbum intromittere de quo ibi quod excludit omnem modum prouidendi,

dendi, vt predixi. Licet post moram in odium excōicati vel suspē si possit ɔferre propter verbum nisi de quo ibi exceptiue de sus-
3 penso tantum, et qꝛ ad superiorem† tunc non pōt fieri deuolutio cum non reperiatur iure cautum, vt probat tex. in. c. j. de supp. negl. prela. lib. vj. dicit Collec. in. d. c. cum olim. post Archid. in. c. j. ne se. vac. lib. vj. ꝙ opin. Archi. probaṫ per. c. significatum. de preben. et. xxiiij. dist. presbyteri. Et sic transit cum eo. et dicit in. c. dudum. de elec. qꝺ ad cōmendā dꝫ vocari patronus, ƀm oēs. de ver. cōmittere, vide in cle. qꝛ regularis. de sup. negl. prel. et in cle. qꝛ ɔtingit. de relig. do. et in cle. j. de sta. regu. et cōmendare nil aliud est quā deponere. l. cōmēdare. ff. de ver. sign.

Quandoqꝫ tamen idē est ꝙ rogare. l. libertis. ff. de ali. et cib. leg. Fe. de. tamen in trac. permutat. q. xxxvj. tenet expresse ꝙ capitulū sede vac. pōt cōmendare beneficia quorum collatio pertinet ad solum epm. alleg. not. Archid. in. c. j. de insti. lib. vj. plus dicit
4 †ꝙ pōt etiam cōmēdare beneficia spectātia ad collationem pape. alleg. not. in. c. nemo. de elec. in fi. magne glo. idēꝫ sequitur Domi. post Archi. in. c. presbyteri. in fi. xxiiij. dist. et Abb. in. c. bone. de appel. et in. d. c. illa. et quō cōmenda differat a vicaria quia non potest fieri de curatis nisi sacerdoti. nota. in clem. j. de offi. vicar. in glo. in verbo promouendis. Et an commendator possit locare possessiones cōmende. vide Cald. ɔs. viij. in ti. de loca. Et an impetrans beneficium debeat facere mentionem de cōmenda. vide eundem in ɔsi. vj. et in. xxx. in ti. de preb. Item adde quod commenda non potest permutari cum titulo ƀm obseruātiā cācellarie ɔequid dicat Fed. in trac. pmu.

Premissa credo vera qn̄ capitulum sede vac. cōmendaret alicui beneficiūꝫ custodiendum et seruandum tm̄ donec superior prouideret, et sic economum constituere, de quo in. c. cum vos. de offi. vi. et in. c. cum teneamur. de appel. et not. glo. magna in fi. in. d. c. nemo.
5 †Quod fieri potest etiam post cōmendam sex mensium. Et similiter quando constitueret visitatores, iuxta. c. obitum. et. c. catanense. et. lxi. dist. de quo per Hostiē. et alios in. d. c. dudum. et in. d. c. nemo deinceps.

¶ Et similiter premissa credo posse procedere in cōmenda ecclesie parrochialis ad sex menses. de qua in. d. ca. nemo. quia tunc cessat ratio denominationis et alienationis preiudicij successoris. Licet talis cōmenda interiꝫ non posset reuocari per ipsos cōmendādos, neqꝫ forte per successorem. Neqꝫ interim cōferri beneficium ƀm Gaspa. nisi cessaret causa ex qua fieret, qꝛ interim non dr̄ vacare cum titulus iste sit canonicus sicut et alij. d. c. dudū. et. d. c. qui plures. qn̄ debito mō fit, vt no. glo. in. d. c. nemo. Et impetrans talem ecclesiā teneaṫ facere mentionē de hmōi cōmenda per. c. cum nostris. et. c. literas. de ɔces. preben. Utruꝫ tm̄ in cōmenda alterius beneficij non parrochialis non credo hoc verum si fieret perpetuo ƀm doct. in. d. c. xxj. q.
6 j. qui pluris. et. c. si constiterit. de accusat. prout debet fieri, †qꝛ beneficia non debent dari ad tempus sed in perpetuum, vt nor. in. c. veniens. in fi. de fi. presby. Ne sic fieret fractio regule. de qua in. d. c. ij. ne sede vac. et in. c. i. eo. tit. lib. vi. et in. c. i. de insti tu. eo. lib. vbi prohibetur in talibus beneficijs dari per capituluꝫ sede vacante titulus canonicus cum hoc non reperiatur iure cautum, et iste titu. cōmende sit canonicus, vt in predictis iuribus habetur, et in. c. cum nobis olim. in fi. de elec. et per Archid. in. c. si propter. de rescrip. in. vi. et Fede. in tract. permuta. q. xv. Facit regula. cuꝫ quid vna. de regu. iu. in. vi. Nec obstat. d. §. ceterum. qꝛ cum dictio nisi, de qua ibi veniat exceptiue ad verbum intromittere, potius probat cōtrarium, vcꝫ ꝙ ex ceptoillo casu nouo. c. alias non possit commendare.

7 **Pretera verbum** †intromittere debet exponi id est cōferre vt dicitur de verbo cōmittere in cle. qꝛ contingit. de relig. domi. cle. qꝛ regularis. de sup. negli. prel. Quid autem sit cōmenda not. in. d. c. si constiterit. per glo. in. d. c. nemo deinceps. et quod simplex administratio etiam si fiat per papam probat text. in. d. c. cum nobis olim. in fi. de elect. nec est cōmendatarius prelatus, sed procurator tantum habens legitimam, vt ibi, et. xxi. q. i. relatio. Nec facit fructus suos sed custos est, nec in ecclesia ius habet, nec in fructibus nisi ad colligendum, et gubernandum, et prouidendum sibi et ministris, et ꝙ superest in vtilitatem ecclesie conuertendum sicut visitator. lxi. dist. obitum. et. c. catan̄. ƀm Host. in. d. c. dudum. et Io. and. in. d. c. nemo. licet dicat fieri contrariū de facto. dicit tamen Archid. in. d. c. nemo: quod potest ēt eligere et ɔferre et c. qꝛ ista oia sunt in fructibus de qbus pōt di-
8 sponere in vtilitatē ecclesie et c. †Quid sit titulus no. in. d. c. dudū. adde Bal. in. c. i. si eps. vel alias in vsi. feu. et in auc. de eccle. ti. in pn̄. et in. c. fi. de offi. archip. ¶ Ad pleniorē doctrinaꝫ dic ꝙ bn̄ficia cōmēdata nō vacāt durāte cōmēda, qꝛ est canonicus tit. Sed ea sublata remanet antiqua vocatio. Ideo si an̄ cōmēdā ptinebat collatio ad ordinariū sublata cōmēda fcā p papā redibit collatio ad ordinariū, ɔ̄uis Cōpo. inuat ɔ̄riū, vt no. Fede. in trac. pmuta. q. xv. Cap. aūt ibi in addi. dicit ꝙ si commendatarius decedit in curia bn̄ficiū vacabit in curia ex quo sequitur qꝺ non remanet ibi antiqua vacatio sꝫ inducit noua.

¶ Sūt tn̄ qdā ꝙ bn̄ficiū vacās reseruatū sꝫ alteri cōmēdeṫ nō expirat reseruatio, qꝛ donec durat vacatio durat reseruatio. de
9 preb. statutū. de elec. si eo tpe. lib. vi. pꝫ in decis. cxxiij. †sꝫ p cōmēdā nō desinit bn̄ficiū vacare, ergo et c. ex quo p ɔmēdā nō acqriṫ ius in bn̄ficio. no. in. d. c. nemo. de elect. li. vi. et bn̄ficiū vacans nō desinit vacare no. in cle. i. vt li. pēd. ex hoc seqṫ ꝙ bn̄s cōmēdā plature nō dr̄ platus, vt no. in. d. c. nemo. et. xxi. q. i. q plures, qꝛ platus est q hꝫ ius in re, qꝺ nō hꝫ cōmēdatarius, ƀm Inn. in. c. si ɔstiterit. de accu. imo nec hꝫ possessionē, vt pꝫ i. d. c. si ɔstiterit. ꝙ tn̄ nō fateor, qꝛ tn̄ cōmēdatarius nō hꝫ ius in bn̄ficio. Permittūt iura ꝙ qs possit eodē tēpore sine dispensatione tenere duas ecclesias parochiales, vnā in titulū, et aliā in cōmendā. per ca. dudū. ij. de elec. et. d. c. q plures. xxj. q. j. p quos tex. pꝫ ꝙ ɔcedens cōmendam non confert tituluꝫ in beneficio, quod ergo dicit in. d. c. nemo. intelligitur de titu. quo ad ministrandum tantum, non quo ad ius in bn̄ficio querendum.

Non obstat ꝙ durāte cōmenda non vacet ecclesia scilicet de facto propter titulū cōmen-
10 de sed vacat de iure eo ꝙ†titulus cōmende non dat ius in beneficio, et ita distinguit Archid. in. d. c. qui plures. Posset tn̄ apertius dici ꝙ cum titulus cōmende sit iuris, ꝙ ecclesia cōmēdata non vacet simpliciter sed vacat ƀm quid, vcꝫ respectu tituli beneficij per qꝺ queriṫ ius in re. et ista vr̄ fuisse mens Io. an. lꝫ non sic aperte declarauerit in. d. c. nemo. in nouel. Et ex hoc sequitur ꝙ cū per cōmendā non cessat perfecta vacatio non esset ēt reseruatio. vbi enim aliqua dispositio duratiua est ex substantia alicuius rei. Licet pars illius rei pereat. Si aliqua tn̄ pars subsistit, tota dispō durat. l. si cui. ff. de vsufr. l. domū. §. si vero. ɔ̄ ɔtra. emp. Donec ergo papa de beneficio reseruato pfecte puideat per titulū ex quo ius in beneficio queriṫ, et p qꝺ vacatio perfecte extinguit reseruatio nō expirat. Unde ɔcludiṫ ꝙ per mortē cōmendatarij, lꝫ expiret titulus ɔmēde, tn̄ non inducitur noua vacatio quo ad titulū beneficij que semp durauit, et p illaꝫ
11 etiā durauit reseruatio. †Et ppea lꝫ cōmēdatarius decedat nō pōt inferior a papa obstāte reseruatione de illo bn̄ficio puidere, per que defenditur opin. Fede. de sen. qui idem tenuit in. d. trac. q. xv. Rot. decis. in antiq. dicit ꝙ qn̄ cōmenda fit ad tempus certum, tunc reseruatio non expirat. Secus si ad tempus incertum. sed Domi. in. d. c. nemo. dicit ꝙ aut papa reseruat beneficium puisioni, vel dispositioni, tunc per cōmendam expirat reseruatio, aut collationi et tunc secus. pro quo faciunt que habentur in. c. cum in illis. de preben. lib. vj.

Sed aduerte ꝙ licet beneficiuꝫ cōmendatū nunqꝫ fuisset reseruatum, tn̄ ex quo papa in eo apposuit manum illud cōmendando nō pōt inferior de illo se intromittere anteqꝫ papa perfecte prouideat. arg. in. c. vt nostrum. de ap. et qꝺ not. Io. an. in. c. inter dilectos. de exces si. prela. Quod tenet Compost. in. c. cum nobis olim. de elect.
12 quod placuit dn̄is meis in rota. ¶ †Adde ꝙ cōmēda et sequestrum equiparantur. Oldra. in consi. cxvj. incipit, Ordinarius. et Alber. in suo alphabeto iuris. ij. in versic. sequestrum. ¶ Et adde ƀm Uincen. et Archi. in. d. c. qui plures. ꝙ quicquid dicant alij cōmenda non sequitur ex toto naturā depositi. Quia clericus cui cōmendatur potest facere expensas, idem et sumere alimenta, et soluere debita sicut et qui nōdū adijt hereditatē, et deliberat an adeat lꝫ ius nō habeat soluēdi debita. ff. de iu. de lib. si filius. et. l. aristo. §. fi. et si necessarias expēsas fecerit in ecclesia de suo, pōt retinere donec sibi soluaṫ. ff. de pig. l. necessarias. §. j. qꝺ nō est in re deposita. Similiter si fuisset ecclesia cōmēdata pp tenuitatē ɔtendere posset, vt nō amoueretur ab ea nisi ad minas suas meliorationes recipet. c. ad aures. de reb. ec. nō alie. c. potuit. ɔ̄ loc. et ita no. Uin. i. d. c. dudū. ɔ̄ elec. ij. vbi ēt dicit ꝙ commenda nō parit ius ei cui commendatur, adeo ꝙ non pōt presentare clericos ad titulum ecclesie commendate. ff. locat. l. si quis domū. §. j. de quo satis per Inn. in. d. c. si ɔstiterit. dicit etiā Archi. cum Egidio Bo. ꝙ†ecclesia cōmendata
13

& si de iure vacet, nō tñ de facto. c. literas. & c. cū nostris. de cō cess. preben. c. querelā. de elec. c. cōsultationibus. de iure patr.

Propterea impetrans tale beneficiū debet de cō menda facere mentionem, alias litere nō valent nec sufficeret clausula cōtineta amoto &c. qz cōmenda est canonicus tit. & in fauorem ecclesiarum. d. c. qui plures. &. c. pastoralis. vij. q. i. & ideo cancellaria non dat vacationem per cōmendā. sed per tit. predecessor. Nec cōmenda facit expirare reseruationem generalez, vt vult deci. in antiquis, que incipit, vtrū p cōmendā. ēt si fiat ad certum tēpus vt ibi, & nu. xl. que inci. itē nota q beneficium. adde Lu. in cōsi. cccl. vbi multa di cit de cōmēda. & qđ cle. fi. de. pcu. habeat locū ēt in pcu. cōmē

14 datarij not. Jmo. ibidē post Joc. Adde q cōmēdatarius† po test presentare clericū ordinandū ad titulū ecclesie, ꝑm Archi. in. d. c. nemo. qz pōt fructus ecclesie sibi cōmēdare, recipere, & presentare est fructus iurispatronatus ꝑm doc. ibidē. p qz rōnē pz q ēt pōt eligere & cōferre beneficia, qz eligere & cōferre est fructus iuris eligēdi. Quod dicunt moderni fore verz, maxime qñ cōmendatario ꝯcedit qđ possit fructus nedū in vtilitatē ec clesie, sed ēt in suos vsus ꝯuertere, prout hodie cōiter fiunt cō mende, iuxta not. in. c. cū olim. de maio. & obe. & in. c. relatum. de preb. & in. c. ꝗuis. eo. ti. lib. vj. sup ver. pensioñ. Et qz is cui ꝯfertur obligat ꝯferenti ad antidora. iuxta not. in. l. sed si lege. §. ꝯsuluit. ff. de peti. here. faciunt not. in. c. fi. de offi. vic. lib. vj. Jtē pōt locare pro pluribus annis possessiones ecclesie cōmen date qz dr̄ hr̄e legitimam & liberam administrationez. xxj. q. j. relatio. de elec. c. cum nobis olim. Cald. in ꝯsi. iij. in ti. de loca

15 to. §. j. & quod per † mortē cōmendatarij non dicat vacare bene ficium. not. deci. in antiq. cccxliij. & Lud. ꝯsi. cccl. vbi plene tra ctat de materia cōmende. Jtē si dispensatuz est cum illegitimo quantum ad ordines, & beneficia sine cura sibi nō poterit eccle. curata cōmēdari, qz titulus est cōmēda. Jmmo nec vt vicarius vel minister curam gerere, arg. in. c. auaritie. de elect. lib. vj. & qđ not. Archi. & Jo. mona. in. c. j. de fi. presby. lib. vj. & qđ hr̄ eo. ti. c. j. & per Collect. in. c. fi. eo. ti. ideo etiam non poterit de putari sequestrator per not. per Old. consi. cxvj. &c.

Adde q cōmendatarius pōt locare pro pluribus annis possessiones ecclesie ꝑm Gasp. de cal. in ꝯsil. viij. in ti. de loca. & qđ de cōmenda dz fieri mentio in impetrationi

16 bus &c. vide eundē in ꝯsi. vj. in ti. de preben. †Jtem q valet re scriptū impetratū ꝯ cōmendatariū solū, hr̄ in. c. edoceri. de re scrip. cū ipse possit agere & ꝯueniri, vt in. c. querelam. de elect. alienare aūt non pōt, not. Jnno. in. c. venerabili. de offi. deleg. ¶ Et adde q in ecclesia cōmendata non hz locum extrauagās Boni. incipit. Jniuncte. ꝑm Old. in ꝯsi. cxxx. qđ incipit, vtruz extrauagans &c. ¶ Jtē q vni non pñt fieri due cōmende, sicut nec duo tituli, lz idem possit habere duo beneficia. Unum in ti tulū, & aliud in cōmēdā. d. c. qui plures. quod nō est hodie cor rectū. itē q cōmenda nō pōt renouari ad alios sex mēses pri mis finitis vt cesset fraus iuxta. c. cōmissa. de elec. & c. quanto. de diuor. & q nō expirat morte cōmēdātis nec expirante iurisdi ctione capituli. de quibus oibus per gl. & doc. in. d. c. nemo.

17 **Quero subsequenter** an capitulū † sede va. possit plura bene ficia simul inuicem vnire, vel alias de eoz ꝑprietate disponere quēadmodū potuisset eps defunctus si viueret &c. ¶ Rñd. q lz Lap. in. d. c. j. de maio. & obed. dixerit sibi videri q sic. sicut pōt facere permutationē, illud tñ intelligit verz esse dummodo nō preat aliquid iuri epi, & ita videat ibi trāsire Domi. nihilomi nus tñ Jo. an. & alij teneant ꝯrīā sniam in. c. j. ne se. va. li. vj. et est ratio ꝑm eos, qz tex. ille collationē pmittēs loquitur tātū de titulo beneficij qđ datur in collationē. Et ideo spāliter pōderat picnlū vacationis. sed melior est ratio, qz vnio & dispositio in p prietatē est alienatio, vel extinctio bñficij que est oino phibita sede vac. vt in. c. j. ne se. va. in antiquis. Hoc lz ēt Jo. đ Joc. in c. his que. đ maio. & obe. qz nō pōt esse q nō deperеat iuri epi,

18 † qz per vnionē supprimit titulus &c. Que rationes videntur ēt militare vbi vnio, vel suppressio bñficij, vel alia datio in proprie tatē fieret in vita alicuius tantū, vt. j. dicā de vnione ad vitā, vi de glo. in. c. si tibi absenti. de preb. lib. vj. & Fede. ꝯsi. cxc. & Be lē. deci. ccccl xxxviij. incipit, Jtem si impetrans. Et si bñficium taliter vnitū postea renunciatur in manibus pape & alteri con feratur in curia hmōi reseruatione nō obstante si non est facta mentio de vnione tenuimus vnionē preferri per ea que deter minat Oldr. in cōsi. ccxxvj. incip. quidā eps. & Jo. an. in addi. Spe. in rubric. de preben. & deci. in antiquis. xix. incipit, Jtem

nota qđ. vbi alleg. c. cum accessissent. de const. qz non erat bene ficium, nec per ꝗs vacabat. & c. consultationibus. de dona. Et quod dicitur de vnione vendicat sibi locum ēt in dimembratio

19 ne, nam omnis solēnitas † requisita in alienatione rei ecclesie requiritur ēt in dimembratione alicuius ecclesie vel suoz bono rum, vt vult decis. in nouis. cxxij. incipit, Jtem in dimembratio ne. & Lap. alleg. xxij. incipit, disputa. item causa debitoz & one rum importabilium est sufficiens cā vnionis per. c. dudū. de re. eccle. non alie. & ibi not. ꝑm Belen. decis. ccclxxvj. incipit, cau sa debitorum. Jtem quod in vnione per legatū non requirit cō sensus capituli etiam si fiat vnio episcopali dignitati &c. Belē. decis. dxiiij. incipit. conclu. quod de vnione. Quod maxime ve rum puto in beneficijs spectantibus ad solaz dispōnem prelati, nec per indirectum faciant quod directo facere non possunt. ar gu. not. in. c. si tibi absenti. de preben. lib. vj. in glo. in versi.

20 ¶ † Et adde quod quinqz modis fieri potest vnio.

Primo quo ad cōionem spūalium vt faciunt quedam monasteria que mor tuo alterius monacho vtrobiqz faciunt officium. Et hoc modo hz quis locum in pluribus monasterijs, & dicitur vnio charita tis, & non diuisio ambitionis, de qua in. c. fina. de relig. domi.

¶ Secundo cum vna ecclesia subijcitur alteri de quo per glo sam in. c. primo. ne sede vacante.

¶ Tertio cum duo collegia vniunt in habendo vnum prelatū. xvj. q. j. c. & temporis. & si altera est cathedralis, vtrumqz colle gium ibi ꝯueniet & eliget, & nominabit quasdaz ecclesias sic vni tas. Goffre. & dicebat q vtraqz vel neutra cathedralis, vel pri cipalis sibi deferant circa locum, & si de more non apparet con uenire possent q alternis vicibus in ipsaruz qualibet fieret col latio prelati, argu. de rescrip. c. pastoralis. de iu. pat. c. pluris. ij. in cle. & quod not. Jo. and. in. c. referente. de celeb. missa. & si non concordarent de prima vice nec sibi deferent, posset primo nominatus in vnione preferri. l. quoties. de vsufr. c. fi. de elec. lib. vj. ver. vel si concordaris. vel satis posset expediri per sor tem. non obst. c. fi. de sorti. vbi de electore, & non de loco querit & ꝯstat picnlū in vno & nō in alio vsari. Et hoc tertio casu colle giata non efficit cathedralis nisi papa aliud exp̄mat ꝑm Host.

¶ Quarto cum simul vniuntur de quo in eadem glosa.

¶ Quinto quando conuentualis in cathedralez erigitur & hāc facit solus papa, & de hac loquitur dictum. c. j. ne se. vacan. de quo per Hosti. in sum. eo. ti. §. fi. Et neutram istaruz dico capi tulum se. vac. posse facere per illum tex. & rationem ibi positam etiam si fieret ad vitam tñ de qua per Jo. an. in addi. Specu. in ti. de reb. eccle. non alie. in rub. in simili de donatione facta ad vitam donatarij per prelatum propter benemerita &c. Nisi forte subesset causa debitorum & onerum importabilium per. c.

21 dudum. de reb. eccle. non alien. lib. vj. & ibi no. † quod vnio est species alienationis, vide Cald. in ꝯsi. iij. in ti. de reb. eccle. nō alie. & q vnio immutat naturam beneficij, & tanqz odiosa est re stringenda, vide eundem consi. xiij. ibidem.

Multis etiam alijs modis potest fieri vnio de q bus plenissime, & de materia vnio nis vide in trac. Pe. de peru. qui incipit, postqz perfeci tracta tum canonice episcopalis &c. ¶ Adde q si eadem res vniatur pluribus sub nomine collectiuo quibus tertius adiungitur, tan tum habebit tertius quantum alij omnes ꝑm Ang. in. l. ꝗuis. C. de impub. & al. substi. vbi tñ per ꝯiecturas aliud non appa ret per. l. lucius. §. lucius. ff. de leg. ij. Et idem si ecclesia mater & filia copulentur in vna oratione, quibus postea adiungitur ter tius per. l. si quis titio. ff. de vsufru. accrescen. & de materia vide plene per doc. in. d. l. fi. & in. l. si ita. §. regula. ff. de lib. & posthu. & in. l. qui concubinam. de leg. iij. & per Ang. plene in. d. l. quā uis. C. de impube. & alijs substitutio. in simili.

22 ¶ † Adde q in vnione non reqrit tractatus, vt vult deci. elix. que incipit, Jtē nota q vbi fit vnio. & ccclxij. incipit, Utrum in vnione reqrat &c. & an vniri possit beneficium reseruatum, vide Lap. alleg. xxvij. & quō presumendum sit de vnione vnius bene ficij ad alterū accesso. in. c. super eo. đ preb. lib. vj. & in cle. per literas. de prescrip. in glo. in verbo ecclesias. vide Pet. de pe ru. in trac. de vnio. & in deci. in antiq. xxij. incip. item no. q vbi & deci. xxxij. incipit, item nota q reseruatio.

SUMMARIUM

1 Electiōes factas p inferiores an capitulū se. va. possit ꝯfirmar.
2 Confirmare minus est qz conferre.

3 Edictum

3 Edictum gñale de necessitate dz precedere confirmationem.
4 Archidiaconus post episcopum an presit capitulo.
5 Capitulo circa inferiores lz inueniamus permissuz supplere vices epi, circa superiores tñ non reperitur concessum.
6 Confirmatio an suppleat defectũ forme nõ seruate in eligẽdo.
7 Metropolitanus dum vacat ecclesia cathedralis an possit delegare ꝯfirmationẽ, vel infirmationez electionis in ea fiẽde.
8 Postulationem an admittere possit capitulum sede vacante.

¶ Questio. iiij. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit confirmare electiones factas per inferiores.

1 Quarto quero an capitulũ se. vac. possit ꝯfirmare electiones †factas per inferiores ad quos de iure, ꝯsuetudine, statuto, priuilegio, vel alia qualibet rõne ptinet electio beneficiorum electinorum prout potuisset et debuisset ꝯfirmare prelatus viuens &c. ¶ Rñdent cõiter doc. post glo. in hoc concordare scz ꝙ capitulũ possit hmõi ꝯfirmationes facere no. gl. in. c. cũ olim. de maio. et obe. et in. c. sicut tuis. de simo. Inno. in c. ij. ne se. va. et in. c. ad abolẽdam. de here. Hosti. in. c. cũ oliz. et. c. ij. et ibi Jo. an. et in. c. j. de maio. et obe. lib. vj. et in. c. de insti. et in. c. ꝗꝗ. de elec. eo. lib. et cõiter oẽs. Licet gdaz antiq tenuerunt ꝯriuz. quos refert idem Jo. and. in. d. c. cũ olim. Rõ cõis est, qr hoc est iurisdictionis que transfertur in capitulũ sede vacante, vt sepius. s. pbatũ est. Rõ aũt Inno. est, qr eps hz ius cõfirmandi a sede epali et intuitu ecclesie, et iõ succedit capitulum, vt in. d. c. cũ oliz. et in hoc differt a iure ꝯferendi ꝙ cõpetit epo speciali iure quod hz a fundatione, priuilegio, vel alio mõ, non ab ecclesia vel capitulo, argu. not. in. c. veruz. de fo. cõpe. et pptera subdit Inno. collationem reseruari successori, et si periculum esset in vacatione recurrendum foret ad superiorẽ. c. qr diuersita. de ꝯces. preb. Quod intelligit Hosti. de papa solũ p. c.
2 romana. de sup. neg. prela. lib. vj. Ratio aũt Hosti. †et aliorum est, qr minus est ꝯfirmare quam ꝯferre, cum ꝯfirmatio habeat actum precedẽtem quã collatio non hz infixum, et ius ꝯferendi spectat ad epm, et non ad aliũ. de insti. c. ij. de renũ. c. admonet. de cleri. pereg. c. fi. et lz ex regis vel alterius donatione ad eum perueniat, censet tamen ecclesiasticum. c. dilectus. ij. de prebẽ.

Subdit tamen ꝙ lz hoc ius dicat esse de iurisdictione, non tñ ꝯcedit, sed phibet electo nundũ ꝯfirmato. c. nosti. de elec. dicit Collect. d. c. cum olim. ꝙ si vacat decanatus, qui maior est in ecclesia, et in capitulo, ꝙ capitulum poterit ꝯfirmare eius electionẽ. alleg. Hostiẽ. ibi, et Archi. et Jo. and. in. d. c. si eps. et poterit admittere pñtatum. per. c. j. de insti. lib. vj. et qd dr de ꝯfirmatione, pcedit et in infirmatione cũ capitulum habeat de viribus electionis tanꝗ eps, et de his que obijciunt ꝯ electũ et cassare electionẽ si cassan-
3 da est, vt not. glo. in fi. in. d. c. cum olim. quaz cõiter sequuntur doc. †qr ꝯfirmationẽ dz de necessitate precedere edictum generale de quo in. c. fi. de elec. lib. vj. qd non hz precedere in collationibus, vt ibi not. neqz in pñtationibus et insti. ẽm Bellen. in decis. dcxx. que incipit, capitulum fir. de elec. Licet glo. ibi dicat ꝯrium. Et premissa dicit in tm Jo. an. esse vera ꝙ et capitulũ ecclesie metropolitane posset confirmare electum per capitulum ad ecclesiam suffraganeam vacantez et primatis vacantis, capitulum similiter posset confirmare electum in archiepiscopum, quod non videtur sibi absurdum etiaz in simili, in. c. ꝗꝗ. de elec. lib. vj. in nouella. etiam indeuolute.

Premissa tñ vera intelligit Inno. quem cõiter sequũtur doct. in. c. ad abolendam. de here. vbi ꝯfirmatio spectat ad solum prelatum defunctũ, sed vbi ad eum spectabat cũ aliqbus collegis alijs vr velle ꝙ hec potestas deuoluatur ad collegas tm, si tñ bene ꝯsiderent vba sua, potius vr voluisse sentire ꝙ deuoluat simul ad collegas, et ad capitulũ iuxta ea que hñr in. c. cũ in cunctis. de elect. in fi. et in. c. i. ne se. vac. lib. vj. et in. c. ij. de exces. prela. c. relatum. de test. c. qm̃. de of. deleg. et. lxvj. dist. c. vlti. cum si. Nisi ꝯsuetudo hret ꝙ tunc adiret supior, vt no. glo. in. d. c. sicut tuis. de simo. sup vbo. ad collationẽ. facit qd no. Jo. an. in. c. i. de pscri. sup vlti. gl. in noue.

Quero insuper cũ glo. in. c. si eps. de sup. negl. prela. lib. vi. sup verb. debebit.
4 pone Archi. †post epm preest capitulo, demũ a scismaticis capit eps, et postmodum mortuo Archi. quez capitulũ hz eligere, et eps ꝯfirmare, elegit capitulũ. N. in Archidiaco. Querit an idem capitulum possit eum ꝯfirmare. Hosti. c. cum olim. de maiorita. et obedi. tenet ꝙ capitulum confirmabit. Licet enim canonici in eo ꝙ canonici sint inferiores, tamen in eo ꝙ capitulum superiores sunt. ff. quis et a quo ap. l. fi. facit de offi. ord. c. irrefragabili. §. excessus. et. c. ad abolendã. de hereti. et maxime in eo qd epi vices gerunt in. c. sane. ij. de offi. delega. xciij. dist. c. fi. xciij. disti. c. i. Quod verũ credit glo. in. d. c. si eps. per. c. pen. de ap. lib. vi. als sequeret ꝙ eps q esset et canonicus vel canonicus vice vel delegatus epi illum confirmare non posset qd esset inconueniens ẽm Jo. an. ibidem in nouella. Et idem tenet Archi. in. d. c. si episcopus. et tenet Domi. ibidem.

Quidam tamen dixerunt solum papam, et non alium posse illum ꝯfirmare p c. i. de offi. vic. lib. vi. ¶ Alij de archiepo dixerũt, ꝗuis enim
5 †circa inferiores inueniamus permissum capitulo supplere vices epi in tali iurisdictione. Circa superiores tñ non reperit cõcessum, ergo vr prohibitum. c. cum inferior. de maio. et obe. xxi. di. cum inferior. credo tñ primam opi. veriorem attenta deci. roto in nouis. cccviij. que incip. Item fuit dubitatum an archiepiscopus, et his que dicta sunt. s. in. q. de benefic. deuol. ¶ Adde ꝙ si ad epm spectat ꝯfirmatio ex priuilegio, puta in ꝯfirmando gñalem ordinis seruorũ, de quo Jo. an. in. c. publicato. de electio. et in. c. si postꝗ. de elec. lib. vi. Licet hodie sunt exempta. per Urba. vj. An illã se. vac. capitulũ possit ꝯfirmare. dic attendenda verba priuilegij per. c. porro. de priuil. Et sic eps poterit taz ordinaria ꝗ delegata auctoritate ꝯfirmare. de quo ibi per Joã. and. et in. c. licet. de offi. ordi. super. iiij. glo. et in. c. cũ ex officij. de prescrip. vide ꝙ dixi. s. in. q. de iurisdictione gñali-
6 ter dlegata. ¶ †An aũt ꝯfirmatio suppleat defectũ forme nõ seruate in eligendo. Inno. et Compost. in. c. ꝙ sicut. de elect. et Hosti. in. c. fi. de accus. dñt ꝙ sic. licet Archi. contra per multas rationes in. c. si cui. de elec. lib. vj. vbi vide per Jo. and.

Adde ꝙ ꝯfirmatio electiõis reddit nulla pro eo qr is ad quẽ spectabat ꝯfirmatio ꝯfirmauit nõ expectato termino edicti ẽm Jo. an. Cal. in ꝯsi. j. sub rub. de elec. ꝙ incipit, an ꝯfirmatio. Licet ꝯrium ibi videat sentire Gas.

¶ Adde ꝙ valet confirmatio si eps mãdat vicario vt ꝯfirmet electionẽ canonicam, lz electus nõ esset idoneus tpe electionis, sed per dispensationẽ superueniẽtẽ est effectus idoneus tpe cõfirmationis ẽm eundem Gaspa. de cal. in ꝯsi. i. sub eadez rub. quod incipit, an confirmatio. vide doc. in. c. innotuit. de elec. et in. c. nisi. §. persone. de renunc. et Specu. in tit. de lega. §. nunc de episcoporum. circa fi. versic. quid si electus.
7 ¶ †Adde et ꝙ metropolitanus dum vacat ecclesia cathedralis põt delegare ꝯfirmationem vel infirmationem electionis in ea fiende prout de iure et valebit processus delegati ꝯfirmatorius electionis subseꝗ̃tis, de quo plene per Jo. mo. et Jo. an. in nouel. in. c. si ꝯfirmationẽ. de elec. li. vj. vbi plene vide de delegatione futurarum causarum. Adde decis. in antiq. cl. que incipit, Item no. ꝙ vbi eps. Plura circa materiaz ꝯfirmationis vide per Pet. de ancha. in regu. beneficiorum. de reg. iu. lib. vi. in repet. circa medium. adde consi. Ludo. cccxxxij.

Quero an capitulum sede vacan. possit admittere postula-
8 tionem. † Et credo qd sic. qr non est mera gratia sed est iustitia quatenus de honestate est dubita per not. in. c. bone. de postulatione prelatorum. facit qd in simili habet in. l. j. §. permittitur. ff. de aqua quoti. et esti. per Bar. et Pau. de ca. in auc. qui rem. de sac. san. eccle. dũ tñ nil postulato possit obijci, qr desiderium eius cuz iuris rationibus congruit. et pp hoc habetur recursus ad supiorẽ. qui recursus lz sit quedã species appellandi. ff. de arbi. l. nõ distinguemus. §. cuz quidã. tñ nõ est proprie appellatio nec tãte efficacie. et ideo fatalia appellationũ nõ vendicant sibi locum ẽm Bal. in. c. fi. de postu. prela. facit qd dixi. s. in. q. de potestate dispensandi. et qd dicet in questione de instituẽdo presentatos a laicis accumulantibus vbi subest aliquid gratie, et ꝙ frater de ordine predicatorum postulatus, de bonis ecclesie dz habere expensas. no. Old. in consi. xxvij.

SVMMARIVM

1 Presentatos per patronos beneficiorum an instituere possit capitulum sede vacante.
Presentatio magis vr inniti gratie ꝗ iuri cõmuni.
2 Iurisdictionis que sunt transeunt in capitulum sede vacante.

3 Institutio est articulus necessitatis sicut ⁊ confirmatio.
4 Successori sunt fructus reseruandi.
5 Licentiam volenti edificare ecclesiam, vt fiat patronus an possit dare capitulum sede vacante.
Tutor ⁊ pupillus qn̄ ɔcurrunt in presentando, quis preferat̄.
6 Maritus ⁊ vxor si concurrant in presentando prefertur presentatus ab vxore.
7 Declaratio que inducat nouam vel singularem venditionem.
8 Patronus si lapsus fuerit in heresim ⁊ postea reuersus ad fidem, an recuperet iuspatronatus.
9 Patronus potest ab episcopo recipere ecclesiā in qua est patronus, licet seipsum presentare non possit. 10.

¶ Questio. v. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit instituere presentatos per patronos beneficiorum.

Quinto quero etiam an capitulum sede † vacante possit instituere presentatos per patronos, tam clericos, q̄ laicos, tam ad dignitates, q̄ alia ēt ecclesiastica bn̄ficia ad que ius patronatus de iure statuto ɔsuetudine vel priuilegio aliq̄bus patronis cōpetit sicut potuisset prelatus si viueret ⁊c. vbi ad solos p̄latos hmōi institutio p̄tinebat. dubiū facit, q̄ presentatio vr̄ magis initi gratie q̄ iuri cōi, vt no. glo. in. c. j. de insti. lib. vj. ⁊ q̄ plus iuris hʒ in instituendo prelatus q̄ in p̄ntando patronus. c. dilectus. de offi. leg. ⁊ de iure pa. ¶ R̄ndeo veritas est q̄ capitulū sede vacante pōt p̄ntatos a patronis, tam laicis, q̄ clericis admittere, ⁊ instituere in beneficijs ad que p̄ntat̄ lʒ ad ep̄m solū institutio spectaret, ⁊ admissio si viueret. tex. in. c. j. de insti. ⁊ in. c. cum in
2 illis. §. cū aūt. de preben. lib. vj. vbi glo. allegat rationē, † q̄ ea que sunt iurisdictionis transeunt in capitulū vac. se. allegat precipue. c. ad abolendam. de here. in prin. nisi vbi apparet ꝓhibitum, vt in. c. j. de maio. ⁊ obe. lib. vj. ad qd̄ facit q̄ capitulū se. vac. gerit vices prelati in non ꝓhibitis, vt ꝓbat. c. illa. ne se. va. Sed vicarius vel officialis pōt instituere p̄ntatos ⁊c. vt in. c. ex frequentibus. de insti. vere namq̄ ep̄i possunt instituere officiales quibus prelati cōmittunt vices suas vt ibi not. Et q̄ instituere a iurisdictione dependet sicut ɔfirmare, ꝑm Inno. in. c. decetero. de transa. q̄ intelligo ēt qn̄ patronus laicus accumulat ⁊ variat vt possit cui voluerit gratificare cum tex. loquat̄ simpliciter ⁊ indistincte ⁊c. Et officialis capituli generaliter datus ēt possit instituere. innuit Jo. and. in. d. c. j. de insti. in nouel. in vl
3 ti. verbis. ibidem Zenze. ⁊ Domi. facit etiam† q̄ institutio est articulus necessitatis sicut ⁊ confirmatio ꝑm Joan. de lig. arg. not. in. c. relatum. de prebend.

Premissa intellige dūmodo presentent̄ idonei, id est aliud bn̄ficium non bn̄tes. c. his cui. de preb. lib. vj. vbi not. qd̄ vbiq̄ subintelligit̄ ēt si non exprimat̄, vt in. c. causaȝ. de elec. ⁊ in. c. cuȝ adeo. de rescrip. ¶ Sed an capitulū sede vacante possit presentare aliquem beneficiandum ad beneficium iurepatronatus p̄tinēs ad p̄ntationem ep̄i, aut prelati defuncti vel ēt possit eligere, cuȝ electio spectat iure speciali, puta priuilegio vel cōsuetudine, vel statuto ⁊c. ad prelatum mortuum. Guil. in Spec. ne se. vac. circa medium tenet q̄ non. ⁊ idem dicunt q̄dam sensisse glo. fin. in fi. in. c. ne se. vac. que vult q̄ vbi nullus est prelatus vel quū eligere non pōt non sit negligentia, ⁊ consequenter nec deuolutio, aut successio in iure eligendi per illū tex. ⁊. c. q̄ diuersitatis. de conces. preben. Jo. andr. in. c. scriptum. de elect. super glo. hoc ideo refert Hosti. ibidem hoc tenere. pro quo facit q̄ est in fru
4 ctu, qui fructus † sunt reseruandi successori. c. q̄ sepe. cuȝ cōcordan. de elec. lib. vj. ¶ Et idem vr̄ vbi electio vel presentatio facienda est de prelato per aliū iure speciali de prelati ɔsensu, vt not. glo. super ver. ɔsilio. in. c. j. ⁊ fi. ne se. vac. lib. vj. non tamē curret tp̄s bn̄tibus eligere cū eius ɔsensu, vel presentare tanq̄ impeditis. per. c. fi. de elec. ⁊. c. q̄ diuersitatem. de ɔces. preb. Dic q̄ non possit p̄ntare capitulum se. vac. sicut nec ɔferre, q̄ hoc non est iurisdictionis nisi volūtarie, lʒ in ɔ̄riū faciat q̄ iuris ⁊c. c. dilectus. de iure pat. ⁊. c. dilectus. de offi. le. Et dic q̄ vbicunq̄ succedit in collatione succedit ⁊ in presentatione etiaȝ vbi prescripsisset contra aliquos bn̄tes tunc priuilegiū, aut ius ɔferendi vel presentandi, ⁊ ēt vbi alias periculū esset in mora. Non obst. q̄ presentaret sibi ipsi bn̄ti instituere, q̄ idē est in electione ⁊ ɔfirmatione, vt pʒ in. d. c. cū olim. de maio. ⁊ hoc casu admissio ad possessionē habebit vim presentationis, ⁊ instōnis ⁊ electionis, ⁊ ɔfirmationis, vt ꝓbat̄ in. c. cuȝ aliquibus. de rescrip. ⁊. c. cū in ecclesijs. de preb. lib. vj. facit ɔ̄s. Cardi. flo. q̄ refert in cle. q̄ ɔtingit. de relig. do. Credo tn̄ q̄ ēt hoc casu habebit locū. c. fi. ð elec. lib. vj. ⁊ qd̄ non possit presentare. probat tex. in. c. ea noscitur. de his que fi. a prel. iuncto. c. fi. de regul.
5 lib. vj. cum ibi not. in simili. † Item potest capitulum sede vacāte, dare licentiam volenti edificare ecclesiam, vt fiat patronus, ꝑm Calde. consi. iij. sub. ti. de iure patro.

An autem possint instituere presentatum per patronum excōicatum, vide in deci. anti. dccxvij. que incipit, no. q̄ patronus excōicatus ⁊ q̄ nō possit presentare ad beneficium vacaturum nisi ɔstituēdo ḡnalem procuratorem, vide plene in. c. fi. de ɔces. preb. dato q̄ vnicam presentationem tantum habeat ex iusta cā. de quo ēt vide in. c. fi. de offi. vic. lib. vj. ¶ Adde q̄ qn̄ ɔcurrunt tutor ⁊ pupillus in presentando, preferr̄ p̄ntatus a pupillo maiore tn̄ infante. de quo plene per glo. ⁊ doc. in. c. ex eo. ð elec. lib. vj. ⁊ inter alios disputantes disputauit hanc questionem Pau. de leaʒa. ⁊ ita determinauit, ⁊ idem Archi. xvj. q. vij. c. decernimus. ⁊ in prin. Similiter vbi vniuersitas admittit pupillos ad presentandum ⁊ voces pupilloꝝ cū aliquibus facerent maiorē partē, p̄ntatus ab eis preferr̄ ꝑm Cap. ibidē. quē refert ⁊ sequit̄ Domi. vide Cald. in ɔ̄s. viij. ⁊ ɔ̄s. ix. sub rub. de iu. pat. vide deci.
6 xlij. in fi. † ⁊ si maritus ⁊ vxor ɔcurrāt in p̄ntando preferr̄ p̄ntatus ab vxore. vide deci. ccccxxij. in prin. adde ɔ̄s. Pet. de ancha. cclvj. in fi. quod incipit, visis puncto, ⁊ alleg. Cap. viij.

Sed nunquid si vendit̄ castrum cū omni iurisdictione, onere, ⁊ districtu, ⁊ iurepatronatus qd̄ cōpetit venditori in ecclesijs ipsius castri vel districtus, an iuspatronatus ita expressum transeat in emptorem, ita quod capitulū se. vac. teneat̄ admittere presentatos per eum. ¶ Jo. and. ⁊ Moder. post ipsum plene disputāt hanc questionē in. c. j. de iurepat. lib. vj. ⁊ dicit se audiuisse q̄ in curia romana fuit sententiatum pro parte affirmatiua q̄ transeat sup quadam venditione quam fecerat capitulū Herpipolen. decano ⁊ capitulo Magūtino de villa in Gelheim quam habebat in diocesi Maguntina in qua expresserat curiam, agros, vineas, decimas, census, ius patronatus, cuȝ omnibus iurisdictionibus ⁊c. per regulam vtile. ⁊ no. in. c. ad questiones. de re. permu. ⁊ per. c. significasti. cū si. ð elec. pro ⁊ ɔ̄ facit qd̄ no. in. l. quesitū. §. pe. ⁊. l. cū delañ. §. cui fundum. ⁊. §. pe. de fun. instru. ⁊. l. legata. de sup. le. pp que ɔsuluit Jo. and. teneri certū, vt nō fiat expressio venditioni ɔiuncta per quā dici possit illud expresse vēditū, sed in fi. instr̄i recognoscat vēditor iuspatro. cū vniuersitate transiuisse in emptorē, ⁊ fateat̄ se desijsse esse patronum, ⁊ se oino possessionis cōmodū ⁊ animū deposuisse. Sed Joā. cal. ibidē dicit q̄ sibi vr̄ distinguēdū an expressio fuit facta declaratiue, vt vendo villā cū oibus iuribus suis vcȝ iurisdictione, honore, iurepa
7 tronatus ⁊c. ⁊ tunc trāseat† q̄ talis declaratio non inducit nouam vel singularem venditionem, vbi autē non declaratiue, sed coniunctiue licet talis expressio non fuisset necessaria tamen putat tunc non transire iuspatronatus, arg. in. l. pen. de euic. ⁊ no. in. c. querelam. de simo. per Mod. in. c. ex literis. de iu. patr. vbi Jo. and. vr̄ ɔ̄riū sentire. ⁊ Archi. in. c. pie mētis. xvj. q. vij. adde ɔ̄s. Gaspa. de cal. xix. qd̄ incipit concessum est ⁊c.

An autem patronus possit renūciare iuri patronatus in preiudicium legitimoꝝ heredū. Cap. tenuit q̄ non per not. xvj. q. j. ɔstitutū. sed Archi. tʒ ɔ̄rium in. d. c. j. de iure pat. lib. vj. per illum tex. vide not. in. c. cum secundum. de iure patrona.
8 ¶ Nunquid aūt si patronus fuerit lapsus in heresim, † ⁊ postea reuersus ad fidē, an recuperet iuspatronatus. Archi. ibidē vr̄ tenere q̄ recuperet nisi snīa ɔtra eum lata fuisset super amissione dicti iuris arg. c. in illa. ⁊. c. quanto. de diuor. per not. j. q. vij. maximum. ¶ An aūt iuspatronatus transeat in fiscum vltima confiscatione bonoꝝ facta patroni per iudicem secularem. ɔcludit But. q̄ non in cle. pastoralis. in fi. de re iud. vbi etiam vide Jo. de imo. qcquid dicant aliqui Moderni in. c. ex literis de iu. pat. vide no. per glo. ⁊ Bar. hix. xvi. q. vij. c. filijs. ⁊ Archi. xvij. q. iiij. frater. similiter nec trāsit in creditorē ēt cuȝ vniuersitate qn̄ impignorat̄ villa in qua est iuspatrona. vt not. glo. in. c. cū bertoldus. de re iud. ⁊ But. ibidē. ⁊ Bar. in. l. si is q. §. vsufru. ff. de pig. item non trāsit cum venditione omnium bonorum quando venditor non est do. Ville. vt no. Inno. Jo. an. in d. c.

d.c.ex literis. Et adde ꝙ patronus pōt cū patrono presentare not. Jo.an.in.c.quoniam.sup ver.plurimoꝝ.de iure patr.
9 † Itē patronus pōt ab episcopo recipere ecclesiā in qua est patronus licet seipsum presentare non possit.c.per vestras.de iu. patro. Sic ꝛ a capitulo sede vacante ẜm Hede.in tractatu pmuta.q.xxxij.ꝛ patroni presentatio quā eps ad capitulū sede vacāte asserit factam de illo quē instituit presumit̄ interuenisse si patronus non contradicat. deci. Rote.ccccxxiij. ℂ Et an arrendatoꝛ possit presentare. Pau.de cast. ꝙ nō in consi.lv. ēt rōne pcuratorij ꝛc. vide etiam Abb.in consi.lv.ꝛ an transeat cū fendo omnium bonorum vide Lud.in consi.ccclxviij.

Adde quod quis seipsum instituere non pōt.c.fi.de institu. sicut nec seipsum presentare.c.per nostras.de iurepa. similiter nec eligere nec conferre. Quinimo nec substitutus pōt substituenti ɔferre nec illū instituere, vel eligere, vide plene in.d.c.fi.ꝛ in.c.dilectus de preben.ꝛ in.c.ne.p defectu.de elec.ꝛ in.c.de iure patr.li.vj.ꝛ in.d.c.p vestras.ꝛ.c.ex insinuatione.cum seq.eo.tit.ꝛ per Jo.an.in regula.in toto.de regu.iur.in.vj.vide consiliū Jo.an.de quo in.c.cōstitutus.de conces.preben.qḋ consiliū intellige qn̄ ɔstituens hʒ iustā cām, puta qꝛ se ad studiū, vel longam peregrinationē absentat, alias presumeret̄ fraus, minoꝛ tn̄ fraus presumit̄ si negotioꝝ omniū illum constituat procuratorē dato ꝙ vnicā collationē aut presentationē haberet ẜm Jo.an.ꝛ alios in.c.fi.de conces.prebē. Adde consilium Calde.ij.in tit.de elec.ꝛ allegat Cap.cxxix.
10 Adde etiam qḋ † patronus potest recipere ecclesiam ab episcopo in qua est patronus licet ad episcopū pertineat institutio tantum ꝛ non collatio ẜm Hede.in tractatu permuta.q.xxxij.

SVMMARIVM

1 Beneficiatos destituere, excōmunicare, vel absoluere an possit ex causa capitulum sede vacante.
Priuare ꝛ destituere est iurisdictionis contentiose.
2 Eps quicquid pōt viuens in corrigendo crimina ꝛ mores refoꝛmando ꝛ puniendo nunquid possit capitulū sede vacante.
3 Abbates destituere, priuare, seu deponere an possit capitulū vacante sede.
Abbas inutilis pp seniū, vel egritudinē an debeat remoueri.
4 Abbates faciliter remouentur.
Tutori longa egritudine impedito, datur curatoꝛ coadiutoꝛ.
Prelati similantur tutoribus ꝛ curatoribus.
5 Episcopo dementi an capitulum possit dare coadiutorem.
6 Excōmunicatos quoslibet ab homine, vel a iure an capitulum sede vacante possit idistincte absoluere sicut potuisset prelatus defunctus.
7 Condemnandi qui hʒ ptātē, similiter habet ꝛ absoluendi.
8 Excōmunicatio quandoqꝫ est medicina, ꝛ circa eam qualiter se gerere debeat prelatus.9.
10 Licentia an sit necessario petenda a diocesano loci in absolutione ab excommunicatione.

ℂ Questio. vi. secunde partis principalis.

ℂ Capitulum sede vacante an possit ex cā beneficiatos destituere, aut excōmunicare, vel absoluere.

Sexto quero an capitulum sede vacante † possit bn̄ficiatos destituere ꝛ priuare beneficijs subsistente scʒ legitima causa, ꝛ seruatis de iure seruandis, aut suspendere ꝛ excōicare. Rn̄deo ꝙ potest lʒ contra glo.in.lxxix.dist. quia capitulum sede vacante succedat quo ad omnem ordinariam ꝛ plenariam iurisdictionem que cōpetebat episcopo defuncto. dum viueret in temporalibus ꝛ spiritualibus per iura sepius allegata. Priuare autem ꝛ destituere est iurisdictionis contentiose, quam nullus dubitat competere capitulo vacante sede. Et hoc videtur satis expresse firmare decisio in nouis nume.cccvj. que incipit, item fuit dubitatum. ꝛ Hede.in tracta.permuta.q.xxxvj. quia super his pōt statuta facere, ꝛ in questionibus suis.q.xxx. que incipit. An capitulum sede vacante. vbi dicit ꝙ capitulum sede vacante pōt inquirere ꝛ punire de maximis criminibus per.c.ad abolendam.de here. ꝛ.c.j.ꝛ.ij.eo.ti.in cle. Et idem tʒ in.q.xxvj. que incipit, capitu-
2 lum ecclesie cathedralis. dicens ꝙ quicquid potest eps † viuēs in corrigendo crimina ꝛ mores reformando ꝛ puniendo pōt capitulum sede vacante per.c.his que.de maio.ꝛ obe.ꝛ.c.i.eo. titu.lib.vj.ꝛ ibi per omnes docto. Et idem not. Abb.in.c.cum olim.p̄alleg. sumpto argumen. ex allegatis in decisio.cccvi. ℂ Ad quod faciunt not.in.d.c.cum olim. inquantum ibi dicit̄ ꝙ capitulum sede vacante potest infirmare electionem. facit ēt regula correlatiuoꝝ vcʒ instituendi ꝛ destituendi, de qua plene not.in.c.cum inferioꝛ.de maio.ꝛ obed.ꝛ in hoc est standum regule affirmatiue de qua supra in prin.trac. cum non reperiatur a iure prohibitum, vt ibi dixi. facit qꝛ pōt visitare, vt.s̄.cōclusū est ergo ꝛ libere corrigere penam pro criminibus debitam infligendo etiam in negligentiam inferiorum.c.romana.§.notoria. de censi.lib.vj. tam scilicet penam statutam a iure nisi extra eū fuerit commutatio, vt dictum est supra in.q.de dispensatione ꝙ̄ arbitrariam, vt not.in.d.§.notoria, iuxta not.in.c.de causis.de offi.dele.ꝛ in.c.ij.in fi.de offi.ord.lib.vi. ēt ɔtra non residētes. iuxta not.in.c.tue.de cle. non resi.

3 Sed an capitulum sede vacante † possit destituere, deponere, seu puare abbates. Domi.in.c.i.de peni.ꝛ remis.li.vi. vr̄ tenere ꝙ nō, quasi causa hm̄oi sit de grauioribus. ꝛ idē vr̄ tenuisse Gaspa.de cal.in repe.c.nostro.de peni.ꝛ remis.ꝛ Car.flo. eum referēs in cle.ij.de pen.ꝛ remis.in.q.iij.de quo vide que plene habent̄ in.c.ex tue.de cle.nō resi. Et adde qḋ qn̄ capitulū sede vacāte inquirit ɔtra hereticum quod dʒ tenere inquisitum in carceribus epi, nō in proprijs, qꝛ hoc facit vt administratoꝛ episcopi vt dicit Ludo. post hoc glo.in clemen.j.de hereti.

ℂ Disputat aūt exquisite Arch.in.c.fi.ne se.vac.li.vi.de quo ibi per Jo.an.in nouel. quod Abbas inutilis propter seniū vel egritudinem debeat remoueri per id quod no. Jo.vij.q.i.in fi. summe.ꝛ Host.in sum.de cle.egro.in fi.ꝛ per.c.si qs Abbas.
4 xviij.q.ij. † ꝛ qꝛ abbates faciliter remouent̄.de accus.qualiter. ij.in fi.de simo.per tuas.in fi.ꝛ.l.si longius.ff.de iud.ꝛ.C.de offic.prefe.vrb. vbi pbat̄ ꝙ pp nimiam senectutem iudicis alius est subrogandus. In ɔ̄rium facit.c.satis peruersum.lvj.dist.c. nullam.xvij.q.ij.c.ad petitionem.de accus. quibus tn̄ non obstantibus dicit ꝙ de abbate idem dōm ꝙ de alijs prelatis, ꝛ sic tunc eis det̄ coadiutoꝛ ex quo aliud statutum non est expressū, qꝛ sanctorum patrum ꝛc.ij.q.v.consuluisti.c.ij.de translat.lib. vj. vbi nam.xxvj.q.ij.lex diuine.palea. Item tutori longa egritudine impedito dat̄ curatoꝛ coadiutoꝛ.l.solet.ff.de tute.ꝛ prelati tutoribus ꝛ curatoribus similantur.iij.q.ij.§.quod simile. pro quo ēt facit de sta.mona.ea que.§.ꝙ si abbas.in prin.ꝛ Archi. hoc putat verū ne aflictis addatur aflictio.vij.q.i.cū pcussio. Item indignum esset eum priuari ex quo patitur inuitus ex nature defectu.v.dist.ad eius.de quo plene per Jo.and.in.c.fi. de sup.negl.prela.lib.vi.ꝛ in.c.fi.de cle.egro.ꝛ ibi per Hosti. qui respondet ad.c.si euangelica.lv.dis.per.c.quemadmodū. §.quod si post.de iureiur. excepto tantum morbo lepre quo ad inferiores episcopos.c.tue.de cleri.egro.

5 Episcopo † ēt dementi potest capitulū dare coadiutorem si non resistit.c.i.§.si vero.de cleri. egro.lib.vi.ꝛ ita dicit Jo.and.in.d.c.illa.de maio.ꝛ obed.eo. lib.in nouel. quo mortuo expirat ptās coadiutoris incōtinenti, ꝛ transit ordinaria ptās in capitulum, vt not.in glo.fi.in.c.ij.de sup.negli.prel.eo.lib.ꝛ adde ꝙ not. Archi.in.c.epoꝝ.lxxiiij. dist.ꝛ nedum vnum sed plures, vt ibi pʒ, ꝛ de materia vide plene per Old.consi.xliiij. qḋ incipit, queritur si eps, ꝛ per Jo.an. in.c.pen.de cle.egro. vbi examinat.xi.q.notabiles, que multum conueniunt isti. ꝛ per Henri.bohic.in.c.fi.eo.ti.ꝛ in.c.ꝙ̄ uis.de reg.iu. Poterit ēt cōpellere subditos ad ostēdendū titulos beneficioꝝ suoꝝ ꝛ legitimas dispēsationes incōpatibiliū, iuxta ea que habentur in.c.ordinarij.de offi.archi.lib.vi.ꝛ per Archid. Domi.ꝛ alios.ꝛ Cald.in.c.in literis.de resti.spol.ꝛ per glo.in.c.beneficium.de reg.iu.lib.vi. per Ancha.in repeti.in.ix.q.ꝛ per Jo.and.in.c.illud.de presump.ꝛ in his que ha-
6 bentur in.c.ex insinuatione.de procu. ℂ † Quero etiam an capitulū sede vacāte possit idistincte absoluere excōicatos quoslibet ab homine vel a iure, sicut potuisset prelatus defunctus. Et licet Gof.tenuerit ꝙ non, per.c.si episcopus.xi.q.iij. vbi patet ꝙ mortuo episcopo debet successoꝛ excōicatum per eum absoluere. Ego.tamen Vin.Bar.ꝛ Jo.cōtra per.c.ad abolendā. de hereti.ꝛ.c.cum olim.de maio.ꝛ obed.not.glo.in.c.i.ne se. vacan. ℂ Respondeo ergo affirmatiue ꝙ potest indistincte absoluere. Quod hodie est expeditum, per.c.i.de maio.ꝛ obe.libro.vi. ad quod facit.c.i.de insti.ꝛ.c.pen.ꝛ fin.de sup.neg.prelat. Non obst.d.c.si episcopus, qꝛ non excludit ppea quin alij

possint absoluere, cum nulla sit ibi dictio taxatiua. ⁊ dicit Ho-
sti. in sum. ne se. vacan. §. ⁊ in quibus. quod miruꝫ videreť ꝙ ca-
pitulū possit ꝯdēnare, vt in. c. ad abolendā. de here. ⁊ nō posset
absoluere. xxj. dist. inferior. ff. de accusa. ⁊ oblig. l. adrianus. nā
7 † qui hꝫ ptātem condēnandi, hꝫ similiter ⁊ absoluend. l. iiij. ff. ð
re iudi. nisi forte esset quis anathemate ligatus. ar. xi. q. iij. de
bent. ⁊. c. cum aliquis. Sꝫ tūc dico ad id habēdū suffraganeuꝫ
ꝑ ea que dicta sunt. s̄. in questione de suffraganeis.

Dixerunt etiam multi ꝙ si eṗs hꝫ absol
uere vt delegat⁹,
ꝙ eo mortuo ptās absoluēdi transit ad capitulꝫ. ꝑ. d. ca. i. de
maio. ⁊ obe. li. vi. ¶ Quod loqť indisticte, vide. s̄. in. q. de visi-
tatione monialiū. facit. c. fi. de censi. li. vi. faciunt no. in. c. cum
inferior. de maio. ⁊ obe. vide in Spe. ne se. vac. in fi. ¶ Et ad-
de ꝙ excōicatio medicinalis est, ⁊ in agente, qui recte operať, ⁊
in patiente qui paret humiliter, ⁊ econtra mortalis est in quoli-
bet ipsoꝝ non recte se hn̄te, qua rōne tenuit sanctus Tho. iiij.
8 sen. dist. xviij. sub arti. fi. ꝙ prelatus medicus, † qui videt hanc
medicinam excōicationis ēt iuste late non proficere, sed officé-
re illam discrete tollere pōt ēt durāte ꝯtumacia ⁊ absoluere in-
uitum ex quo videt illius saluti expedire. facit. xxiij. q. v. ꝓdest.
⁊ ēt in ꝗ̄ꝫtum est pena sicut inferť in inuituꝫ, sic ēt auferri possit
ab uiito. c. j. de reg. iu. ⁊. l. nisi tn̄ naturale ⁊c. de quo vide ꝑ Jo.
and. in. c. j. de sen. excō. lib. vj. in nouel. ⁊ ꝑ doc. in. c. ab excōi-
cato. de rescrip. ⁊ titu. c. significasti. de eo qui dux. in mat ri. in
vlti. glo. ⁊ in. c. cum desideres. de sent. excō. super vers. absolu-
tus. ¶ Adde ēt ꝙ sicut excōicatio pōt fieri ad tṗs, ita ⁊ absolu
tio ab excōicatione pōt esse tpalis, vt elapso termino statim qꝛ
reincidat in excōicationem quiqd dicāt Archi. ⁊ Cald. vt not.
Ant. de but. in. c. veniens. ij. in fi. de testi. ꝙ est veꝝ in excōica
tione lata a canone. Jn excōicatione autem lata ab homine est
reintrudendus, vt vult decisio in antiquis nu. xcvj. que incipit.
Jtem no. ꝙ vbi excommunicatus adde decis. cccxcix.
9 **Sed quid si** † eṗs in scriptis excōicauit clericū qui
in ꝓprio fundo edificauit ecclesiā si ec
clesiam illam in aliquos religiosos sine suo ꝯsensu transferrent,
quam eomortuo ⁊ sede vacante clericus ipse cuidā religioso lo
co ꝯcessit, an sit excōicatus. Jo. de deo disputando tenuit ꝙ sic
cum sn̄ia fuerit iusta ⁊ a suo iudice lata ab ea non fuerit appel-
latum, lꝫ lata sub ꝯditione. de appel. preterea. ⁊ licet pro futura
culpa. de sen. excō. romana. §. caueant. lib. vi. ⁊ per Jo. and. qꝛ
id tractabat ⁊ sepabat ⁊c. iij. q. iiij. nullus. ij. nec refert scripto,
an statuto ⁊c. vij. q. iij. nemo. Egi. ð fos. ꝯ̄dicit ēt disputādo, qꝛ
viuente eṗo non euenit ꝯditio, ⁊ sic non durat vltra tṗs ꝓferen
tis nisi successor eam ꝯfirmet per. l. fi. C. de pe. vide Jo. and. in.
c. fi. de offi. deleg. super. i. glo. ⁊ qð no. de sent. excō. a nobis. j.
in fi. ij. glo. Ad. c. nullus. rn̄de. vt ibi no. vel ꝙ non sequitur ꝙ
ad ligandū in posterum sit ei vis ⁊ perpetuitas, vt no. in. d. §. ca
ueant. in. j. glo. de quo per Joā. and. in. c. j. ne se. vac. lib. vj. in
10 nouel. de rapt. c. j. ¶ † An aūt in absolutione ab excōicatione
sit necessario petenda licētia a diocesano loci. Bert. ꝯsuluit ꝙ
sic. Joā. de lig. ⁊ Hosti. ⁊ Jmo. tenent ꝯ̄rium in clem. ꝗ̄uis. de
fo. compe. si ex officio processit. Secus si ad partis instantiaꝫ,
iuxta no. in. c. nouit. de offi. deleg. Pōt ēt excōicare, vt nota.
in. d. c. bis que. in fi. glo. mag. Sic ⁊ suspendere. Belle. ꝯclu.
ccxliiij. arg. in. c. j. in fi. de sen. excō. lib. vj. ⁊ in. c. is cui. eo. ti. ⁊
c. querenti. de ver. sig. Sic ⁊ subijcere ecclesias iterdicto eccle
siastico, vt firmat Cal. in trac. de ecclesiastico interdicto in ter-
tio membro principali. in. iiij. q. Adde qōnem fratris Vberti
de qua per Jo. and. in nouel. in. c. auaritie. de elec. an sola pos-
sessio sine ṗscriptiōe det ptātez excōicādi vbi tꝫ ꝙ si possidet vt
prelatus cū bona fide ⁊ ti. ꝙ sic. adde ꝯsi. Cal. xj. ð sen. exc. vbi
vult ꝙ mādatū pape de absoluēdo excōicatū ab eṗo vel eius vi
cario non extendiť ad absoluēdum excōicatū per eṗi delegatū.

SVMMARIVM

1 Vacante sede an capitulum se intromittere possit de executio-
nibus vltimarum voluntatum. 2.
3 Ordinarius quis dicatur.
4 Ecclesia nunquid habet potestatem exequendi voluntates de-
functorum.
Ecclesie appellatione continetur capitulum.
5 Testator qui voluit hereditatem inter pauperes Christi dis-
pensari, an capitulum sede vacante possit eligere pauperes
quibus dispensetur.
6 Episcopus an poterit compellere religiosos executores etiam
exemptos reddere rationem executionis eorum.
Mortuo vno ex duobus cōmissarijs, an possit superstes libere
exercere officium.

¶ Questio. vij. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit se intromittere
de executionibus vltimarum voluntatum.

Septimo quero an capi-
1 tulum se. va. † possit cōpellere executores, ⁊ testa-
mentoꝝ cōmissarios presertiꝫ ad pias causas exeq
vltimas volūtates defunctoꝝ. j̄. annū ⁊c. sicut potuisset prelatus
defunctus si viueret. ¶ Rn̄det Jo. and. in. c. ioānes. de testa.
sup verbo diocesa. Et idē tꝫ in. c. j. de maio. ⁊ obe. lib. vj. in no-
uel. dicēs se putare ꝙ ēt in hac iurisdictione cōpellēdi executo
res succedat capitulū se. va. lꝫ negareť in officio executionis le
gitime que cōpetit eṗo iṗm capitulū succedere, per. c. cū olim.
⁊. c. his que. de maio. ⁊ obe. ⁊. c. ad abolēdā. de here. sicut suc-
cedit in iurisdictione ꝯfirmādi, ⁊ instituēdi. lꝫ non in ministerio
ꝯferendi, vt ibi. ⁊ in. c. ij. ne se. vac. facit de fo. cōpe. c. veꝝ. Et
idē tꝫ in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. circa
fi. ver. itē circa legitimos, qꝛ hoc est iurisdictionis in qua ꝯstat
2 ꝙ succedit † capitulū se. vacā. Et idē dicit in quolꝫ alio hn̄ti in
loco iurisdictionē eṗalē vel quasi qð esse pōt, vt in. c. abbate. in
fi. de ṗuile. lib. vj. ⁊ hn̄r in. c. j. de ꝯsan. ⁊ affi. facit qð hr̄ in. c.
ꝗ̄ꝗ̄. de vsur. eo. lib. ⁊ in cle. ex grādi. eo. ti. vbi ꝓbať ꝙ ēt capi
tulū sede vac. tāꝗ̄ loci ordinarius dꝫ per cēsuram ecclesiasticā
cōpescere dn̄os ⁊ vniuersitates terraꝝ ne ꝑmittāt alienigenas
in terris suis ꝯducere domos ad exercendū fenus vel ꝯductas
hr̄e, ⁊ ꝙ aliqs eis ad hoc domos nō locet, vt in. c. j. de vsu. lib.
vj. Jtē ꝙ nisi capitulo se. vac. tāꝗ̄ loci ordinario, ⁊ vices gerēti
donec caueat vsurarius de restituēdis vsuris ecclesia caret se-
pultura, ⁊ irritať eius testm̄, vt in. d. c. ꝗ̄ꝗ̄. ꝙ intelligiť de ordi
3 nario loci in quo degit vsurarius ⁊ ordinarius † intelligiť deca-
nus, archipresbyter, vel abbas, ꝗ alias ð ꝯsuetudine iurisdictio
nē hr̄et in spūalibus, vt ibi not. in glo. sup verbo loci ordinario,
⁊ in. c. ordinarij. de offi. ord. li. vj. sup ver. ordinarij. facit etiam
cle. j. de sepul. propter verbum diocesanum. de quo ibi.

Pro premissorum ergo ampliori discussio-
ne q̄ro an capitulū se. va
can. succedit in officio executionis testōrū. de qbus. s̄. sicut suc-
cessisset de iure cōi prelatus defunctus. ¶ Rn̄deo ꝙ Spec. in
ti. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. ad fi. pe. col. ver. idem cir-
ca legitimos. refert quosdā tenere ꝙ non, vbi scꝫ hoc officiū ad
eos pertinet cōiter, quo casu de vno ad aliū non transferť. c. po
stulastis. de ꝯces. preb. ⁊. c. fi. de sup. neg. prel. Que rō est ð di
recto contra. c. j. ne se. vac. lib. vj. ⁊ lꝫ non transferať remanet,
ꝺm Joā. and. ibidem in addi. nisi vbi ambo scꝫ eṗs ⁊ capitulum
prius fuissent in culpa, alias secus, in auc. de here. ⁊ falc. in. §. si
qs aūt nō implens, pro his adduciť qꝛ non inueniť expresse con
cessum ꝙ hoc officium ecclesia vacāte ad capitulū transferať.
ergo ⁊c. arg. in. c. illa. ne se. va. ⁊. lxxj. di. fraternitatē. de trans.
prel. c. iter. §. sꝫ neqꝫ. ⁊ in auc. ð eccle. ti. §. sin aūt. ⁊. §. seq. refert
tn̄ Vber. de bobio dixisse ꝙ capitulū forte poterit exequi. arg.
ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. nisi. ff. de magi. ꝯue. l. j. in ṗn. ⁊. l. nul-
li. ff. ꝙ cuiusqꝫ vni. no. et loquiť in eṗo loci, vn̄ vel vbi defunctus
originē duxit, pro quo facit, † qꝛ ecclesia ptātē hꝫ defunctoꝝ vo
luntates exequēdi, bona erogādi ⁊ distribuēdi, ⁊ ēt alienandi, ⁊
emēdi ꝓ captiuoꝝ redēptione, vt in auc. vt cū de appel. cogno.
§. in hmōi. appellatione aūt ecclesie ꝯtineť capitulum. c. cleri-
ci. de ver. sig. x. q. j. antiquos. item sede vacante iurisdictionis
exercitium ⁊ executio penes capitulū residet. c. ad abolendā. in
prin. de here. ⁊. c. cū olim. ⁊. c. his que. de maio. ⁊ obe. vij. q. j.
pōtifices. ix. q. iij. cū scimus. Spe. tn̄ ibidē se nō firmat nec Jo.
and. in addi. lꝫ satis innuat ꝙ qn̄ deuoluiť cōiter ad vtrūqꝫ pu-
ta ex dispōne testōris, vel alias ex ꝯsuetudine, aut priuilegio, ꝙ
capitulū sede vacante hoc possit, sicut tenuit in cognitione cau
saꝝ feudaliū in. c. verū. de fo. compe. ꝗnimo ēt satis alias vr̄ in
nuere hoc in. c. ioannes. de testa. in illis verbis etiam si negare
tur in officio executionis succedere ⁊c. Pan. aūt in cle. j. de te
sta. se remittit ad Spe. vbi. s̄. credo ꝙ quatenus ħ cōpetit eṗo
de iure cōi ꝙ capl'm succedat, nā tenētes al'r vbi hec ptās cōi-
ter spectat ad vtrūqꝫ. s. eṗm ⁊ capl'm ꝯiunctim non vr̄r expresse

negare

negare q ubi executio non spectaret cōiter ad utrunq, sed ad epm q tunc capitulū non succedat, qz cessat rō identitatis cum tunc non possit aliqua culpa imputari capitulo. & dicit Card. in cle. j. de testa. cōiter aprobari. Jo. de imo. transit cū gl. hec snia tanq verior, qz hoc est iurisdictionis, in qua succedit capitulu sede vacante per iura sepius alleg. & idē vr tenere in. d. c. ioannes. de testa. in. iiij. q. ad qd ēt facit decis. q. quā statī subijciā. ad idē facit qd dicit Abb. s. in. q. de potest. doctorandi. idem tz Imo. in cle. j. de testa. & But. in. d. c. ioannes. nisi quando episcopus est deputatus execu. tanq specialis persona, & sic iure speciali, vide Bar. in. l. qui liberis. ff. de vulg. & pup.

5 Quero an capitulum †sede vacan. possit eligere paupes quibus dispensetr hereditas quā testōr voluit inter paupes Xpi dispensari non disponēdo per quem sint eligendi. pro huius. q. decisio. premittit Jo. cal. in qsi. xx. sub rub. de testa. q incipit, an capitulū &c. q nulla est dubitatio q eps est distributor hmōi legatoꝝ in casu negligētie cōmissarioꝝ. c. nos qdem. si heredes. tua nobis. & c. ioannes. de testa. l. hereditas. ff. de peti. he. l. nulli. C. de epis. & cle. & in auc. de eccle. ti. §. si aūt pro redemptione, auct. oēs perigrini. C. cōia de succes. Ex qbus pz q eps de iure cōi hz ptātem eligendi & distribuendi ista bona ex quo testator aliter non prouidit sed regula gnālis est, q potestas iurisdictionalis quam eps hz a lege transit in capitulum sede vac. de maio. & obe. his que. & c. cum olim. de here. ad abolēdam. de supplen. neg. prel. si eps. cū se. li. vj. de temp. ord. cū nullus. §. epo. de insti. c. j. de maio. & obe. c. j. lib. vj. facit cle. j. & ij. de her. de inde alleg. Jo. and. in. d. c. ioānes. & Spec. in ti. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. ver. itē circa. & adde q ēt poterit progare tps executoribus &c. sicut & vicarijs sm Domi. in addi. ad cōsi.
6 iij. Calde. sub rub. de offi. vi. ¶ †Et adde q ēt cōpellere poterit religiosos executores ēt exemptos reddere rōnem executionis coꝝ iuxta cle. religiosis. de testa. cū ibi no. in gl. Saluis laicis exēptis pp verbū ordinarij locoꝝ, de quo ibi, hz eniz capitulum se. va. iurisdictionē ordinariā in dioce. vbi. s. dixi in. q. de iurisdi. & a quo tpe currat tps executoribus. vide Pet. de anch. in qsi. ccccxiiij. & Lud. in qsi. cccxviij. & in qsi. ccccix. & in qsi. ccccxxviij. & an mortuo vno ex duobus cōmissarijs possit supstes libere exercere officiū. vide Bar. in qsi. cxlvij. q incipit, factū tale est. & Lau. alleg. xcj. vide Pau. d ca. in qsi. cxlij. & cxliiij. vide Pet. de anch. in qsi. ccclxxxviij. & cciij. & lxxxiij. & xliij.

SVMMARIVM

1 Alienare aliqua de bonis prelature vacantis an possit capitulum sede vacante.
2 Contractus est voluntarius, sed iudicium datur in inuitum.
3 Vacante sede nil est innouandum. 10.
Res que seruando seruari non pñt libere possunt alienari.
4 Capitula si sint que nullum habeant specialem prelatum p quē fiat contractus ecclesie, an alienatio facta per capitulum auctoritate diocesani sede vacante valeat.
5 Alienatio de rebus monasterij vacantis per mortem abbatis, vel in remotis agentis ex iusta causa alienatis per conuentū & de consensu episcopi an valeat.
6 Dilatio cause an sit sic piculosa, vt possit esse ptermissio ɔctus.
7 Ecclesia fingitur vice minoris.
Snia ɔ minorē minus legitime defensum lata non tenet.
8 Prelato mortuo nil alienare debet de bonis communibus, nisi quod seruando seruari non potest.
9 Capitulum ecclesie canonicoꝝ regularium vacāte ecclesia, an possit mutare statum & assumere regulam. s. Benedi.
11 Grauatus restituere hereditatem alteri, si in casibus permissis alienat, tenet alienatio.
12 Confirmatio aplica in forma cōi non validat alienationē nullā.
13 Capitulum sede vacante & administratores deputati per eum facere debent inuentarium de omnibus inuentis post mortē prelati que custodiri debent.
14 Inuentarioꝝ diuersas formas, remissiue.
15 Capitulum & officiales an debeant reddere rationes receptorum & solutorum.
16 Juramento administratoris statur de expensis minimis.
17 Juramentum sufficit ad probandu q rationes non sint in fraudem conscripte vel reddite.
Mala fama iurantis extenuat iuramentum.
18 Legari an possit ecclesie vacanti.
19 Ecclesia vacante & carente legitimo defensore an capitulu possit transigere.
20 Pecunias mutuo sine auctoritate superioris pro necessitate ecclesie vacantis an capitulum sede vacante poterit suscipere.
21 Bona ptinentia ad epm quo casu capitulum alienare possit.
22 Mandatum habens ad petendam confirmationem censetur habere vsq ad finalem executionem.
23 Frater vnus pauper de ordine mendicantium si postuletur, capitulum tenetur ei subuenire de expensis.
24 Prelati remissio quibus non prosit.
25 Spiritualia & dignitates ecclesie sunt communia, & communiter tenentur ab episcopo & capitulo.
26 Papa non presumitur fraudare hospitalitatem.
27 Expense facte in negocio electionis, an possint per capitulum recipi de bonis prelature.
28 Expense que fiunt pro exequijs prelati defuncti de quibus bonis fieri debeant.
29 Mortuus & translatus an equiparentur.
30 Prior ecclesia prelati translati a quo tempore dicatur vacare.

¶ Questio. viij. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacāte an possit alienare aliqua de bonis prelature vacantis.



Ctauo quero generaliter
1 †an capitulum se. va. possit bona ecclesie vacantis alienare. Hugo. in. c. si qua de rebus. xij. q. ij. vr distinguere, qz aut subest magna necessitas, & tunc capitulum pōt aliqua alienare. lxxi. dis. fraternitatē. x. q. ij. precarie. dūtamen interueniat auctoritas supioris, & sic arguit q iudex prestat auctoritatem facto minoris eo tpe quo non hz curatorem. l. bonorum. C. qui admit. ad bo. pos. Aut non subest magna necessitas & tunc daē optio epo vtrū velit stare ɔctui vel non citra aliquā rest ōnem in integrum, & hoc fauore ecclesie, & incipit tunc tenere talis ɔctus si eps ratum habeat. arg. c. fi. ne se. vac. Jo. and. dixit q si capitulum sede vacante faciat aliquem ɔctum q tz cōtractus, lz debeat rescindi si lesa est ecclesia, sicut in ɔctu minoris qui non hz curatorem. l. si curatorem habens. C. de in integr. resti. mi. & sic intelligit. d. c. si qua de rebus. Hosti. autem in. c. fi. ne se. va. satis vr adherere istis, dicens q ɔctus non est nullus, sed est in pendenti, qz si nullus esset non posset sine auctoritate pape subsistere, & ratio diuersitatis inter iudiciū & ɔctū est
2 †qz ɔctus est voluntarius. l. sicut. C. de acti. & ob. Sed iudicium daē in inuitum, & fortius ligat, ideo necessarium est ɔsilium maturius. l. clarum. C. de aucto. prestan. l. fi. C. de testa. mili. Dicit ēt idem Hosti. in sum. ne se. va. q ecclesia vacan. se. eo mō pōt contrahere quo & minor. s. vtilitatē ecclesie faciendo, & aliu ecclesie obligando non ecclesiam alij, vt insti. de auc. tut. quod dicit probare. c. si qua de rebus. dum ponit in optione epi, vtrum velit rescindi ɔctum q non dz velle vbi rescindi non expediret ecclesie, maxime qz ɔctus sine magnis expensis non expedit. l. nec ignoras. C. de dona. & vt plurimum in his se adinuicem illudunt ɔtrahentes. l. in cause. ij. §. pe. ff. de mino. vbi. s. subest causa legitima & solēnitas a iure requisita seruatur. nec obs. c. si qs presbyter. de reb. eccle. non alie. & c. i. eo. ti. lib. vi.

Lan. aūt & Gof. vt refert Arcbid. in. d. c. si qua d rebus. & gl. in. c. j. ne se. vac. & in ca. sicut nrīs. de iureiu. tenēt absolute ɔctū esse nullū & sine aliqua restitutiōe reuocari, quatenus de facto pcessit,
3 qz idē esset si hrēt platū. †qz se. va. nihil est innouādū. c. j. & p totū ne se. va. & qz snia cōtra ecclesiā tūc lata nō valet. l. acta. §. fi. ff. d re iudi. & l. in vniuersis. C. q da. tu. pos. lz fateanē dari optionē epo subrogato, vt. s. dixit Hug. Inn. āt i. d. c. i. ne se. va. dicit q si diu vacet eccl̄ia, dabiē curator cuius actoritate fiat alienatio vel obligatio. l. i. & iij. C. d curat. bo. dā. bona autē q seruādo seruari nō pñt libere possunt alienari. l. lex q. C. d admini. tu. & l. fi. C. si pp publi. pēsi. Ad q adde not. in simili per doct. in. c. i. in fi. de cle. egro. li. vi. Itē agēdo potest fieri alienatio, qz est necessaria ex quo iudiciu redditur in inuitū. & qz nō est directa sed accidit p ɔsequentiā, & qz iudicialiter fit cum maiori deliberatione & examinatione q extraiudicialis, q procedit in his que sunt necessario facienda, & expedienda, & q melius intentanē se. vac. puta qn agitur inter duas ecclesias de iure eligendi. c. ij. de in integ. resti. & c. cum dilectus. de consuet. & in. c. abbate. d ver. sig. vel qn in discordia fcā est electio sic q

priusq̃ confirmet̃ altera oportet de hoc queri. c. ex parte. de ar bi. c. auditis. ⁊ c. considerauimus. de elec. Et dixerunt aliqui
4 q̃ si sint capitula que nullũ habẽt speciale prelatũ per quẽ fiat cõtractus ecclesie q̃ tunc v3 alienatio facta per capitulũ auctoritate diocesani ẽt se. va. arg. in auc. de aliena. ⁊ emphy. §. emphyteosim. vltra mediũ. vbi dicit̃ q̃ res ecclesie alienari d3 iurantibus administratoribus, economis, ⁊ chartularijs, ⁊ sic p3 q̃ loquitur de ecclesia que non h3 specialem prelatum, q̃ tunc ille solus iuraret. ❡ Dicit tamen Jo. an. tutius esse in omni casu facere curatorẽ ẽm Jnno. dũm non faciant electum nõdũ cõfirmatum h3 But. in c. cũ apostolicas. de his que fi. a prela. est tex. in. c. auaritie. de elec. li. vj. ⁊ adde qd̃ l3 capitulũ vallauerit cõtractum iuramento si alias nõ valebat q̃ non obest iurm ẽt repetere, aut irritare volẽti ẽm Hosti. in summa ne se. vac. §. j. per. c. sicut de iureiur. ⁊ per. c. j. de his que fiunt a maio. parte. cap. ⁊ pro clariori intelligentia subijcio quasdam alias questiones.

5 **Quero itaq3** † an valeat alienatio de rebus monasterij vacantis per mortem abbatis, vel in remotis agẽtis alienatis ex iusta cã per conuentu3 ⁊ de consensu epi. An vero abbas substitutus, vel reuersus illam reuocare possit. Pileus. q. cvj. quam refert Jo. an. in rub. ne se. vacã. in addi. Spe. respondet q̃ si abbas esset in loco quo requiri posset, regrẽdus esset, alias alienatio non valeret. c. decernimus. xvi. q. vlti. Si aũt nesciebat̃ vbi eẽt vel erat valde remotus, si necessitas vel vtilitas monasterij suberat, puta alienationem per cõtractu3 auctoritate epi, ⁊ alias iuridice factã valere nil tñ dicit de vacãte ppea de hoc remittit Jo. an. ibidem ad no. in c. j. ne se. vac. in glo. in ver. vacante. ⁊ subdit q̃ in casu necessitatis ad graue dãnũ ecclesie vitandũ dabit̃ q̃ per epm defensor monasterio vacãti, cũ quo supplẽte vicẽ plati seruata forma iuris fiet cõtractus. alle. c. fi. ne se. vac. q̃ de d̃fensore loq̃t̃, ⁊ si dicat̃ vt ibi exponit̃, dicit q̃ ibi erat qd̃ cum epo. † Jtẽ q̃ dilatio cause nõ est sic piculosa vt posset esse pretermissio cõtractus, ⁊ q̃ de defensore dixit affirmat patere in. c. dudũ. de reb. ec. non alie. li. vj. ⁊ facit cle. si vna. eo. ti. ⁊ qd̃ d̃r de alienatiõe, pcedit ẽt in alienatione in emphyteosim, ẽm Spec. post Roffre. in. d. ti. ne se. vac. in prin. vbi addit Jo. and. q̃ reuocabit̃ alienatio cũ fructibus inde perceptis ⁊ pcipiendis tradẽs regulã, q̃ vbicũq3 titulus h̃r pro non titulo, ⁊ qs d̃r malefidei possessor mercãdo cõtra iura legũ vel canonũ, vt. l. quẽadmodum. de agri. ⁊ cens. lib. xj. talis titulus non excusat a fructibus ẽt percipiẽdis. l. sed ⁊ partus. ff. q̃ met. cã. ⁊. l. etiam. de peti. here. ⁊ sic r̃ndet ad. l. certu3. de rei ven. ⁊ insti. de offi. iu. §. ij. ⁊ de re. diui. §. si qs a nõ dño. ⁊ l. iij. §. post lit. ff. si. reg. Spec. ẽt ibi in hac materia dat regulam negatiuã gñalem, q̃ quicqd fit de bonis, ⁊ causis sedis vacãtis
7 non v3, q̃ ecclesia fungit̃ vice † minoris. c. j. de in integ. resti. c. sicut nostris. de iureiu. xij. q. ij. si qua de rebus. Nec t3 snia cõtra minorẽ minus legitime defensu3 lata. l. acta. ff. de re iud. ⁊ c. fi. ne se. vac. ⁊ subdit q̃ ppea d3 reuocari quicqd p cõe ciuitatis Floren. episcopali sede vacante factum est, nam fere in. xxv. castris ⁊ villis episcopatus vacantis de facto posuerant potestates, ⁊ rectores in preiudicium episcopatus super quo inter eos ⁊ procuratore3 episcopatus fuit iudicium coram eo.

Et adde q̃ non solũ prohibemus alienare de nouo. s. nec alienationes ceptas per prelatũ defunctu3 cõtinuare, vt pbat. d. c. j. ne se. va. vbi per doc. ⁊ in. c. fi. eo. ti. q̃ in iudicijs quasi cõhibit̃. l. iij. §. idẽ scribit. ff. d̃ pec. adde no. in cle. pcuratorẽ. de pcu. ⁊ in. d. c. sicut nostris. de iureiu. ⁊c.

❡ Et adde ẽm Jnno. in. d. c. j. ne se. va. q̃ idẽ in qualibet ecclesia cõuentuali vbi prelatus, ⁊ cõuentus hñt oĩa cõĩa, vt p magna parte in regularibus, ⁊ alijs cõuentualibus ecclesijs hñtibus ab
8 bates, ppositos, ⁊ priores, na3 prelato mortuo † nil alienari d3 d̃ bonis cõibus ea3 nisi qd̃ seruando seruari non põt, per. d. l. lex que. de admi. tu. ⁊. l. fi. C. si pp pub. pen. q̃ dictũ nõ v̇r posse subsistere rõne cõionis per. c. j. ne se. vac. lib. vj. ⁊ per ea que dicta sunt. s. in pluribus qõnibus. ⁊ aliqd ẽt. j. dicet̃. cum text. in. d. c. j. ne se. vac. v̇r restringendus ad illius epale tm̃ ẽm Hostiẽ. pp verbum epale, de quo ibi, ⁊ per. c. edoceri. d̃ rescrip. ⁊. c. in pertractãdis. de iura. cal. de quo. j. dicet̃. Circa hoc vide deci. Jo. que incip. Archi. sub tit. de sup. neg. prel. que vult q̃ capitulu3 non põt se intromittere de fructibus spectãtibus ad Archidi. absentẽ mortuo suo pcuratore, ⁊ est in decis. antiq. cccij. incipit, ẽt Archid. ❡ An aũt archieps se. vac. epali. suffragañ. possit vna cũ capitulo dicte sedis vac. eandẽ sedẽ transferre ex cã ⁊c. Hof. not. q̃ sic, in. c. cũ inferior. de maio. ⁊ obed. ar. vij. q. j. c. ⁊ tpis. ⁊. xvj. q. ij. multis. ⁊. c. adaudientiã. de eccle. edi. vel cũ licentia pape si dicat̃ q̃ translatio sedis ad solu3 papã spectet, vt not. de trans. prela. in. c. j. q̃ est verius. Et ideo dic q̃ in. d. cu3 inferior. non trãstulit Collibrieñ. sed crescit de nouo, ẽm eundẽ Hof. qd̃ etiam verius v̇r Archid. in. d. c. ⁊ tpis. xvi. q. j. per ea que not. Tan. ⁊ Ber. in. c. sicut venire. de exces. prela. ⁊c.

9 **Sed an capitulum** ecclesie † canonico3 regulariũ vacante ecclesia possit mutare statũ ⁊ assumere statũ ⁊ regulã ordinis. s. Benedicti. Bal. de cal. t3 q̃ sic in cõsi. j. in rub. ne se. va. qd̃ incipit, an capitulũ, dũm modus d̃bitus obseruet̃, qui modus est vt primo petat̃ hec mutatio per canonicos ⁊ cõuẽtũ ⁊ dicti monasterij ab epo diocesano pro reformatiõe, ⁊ bono statu dicti monasterij, ⁊ salute anima3 fratrũ ipsius pñtium ⁊ futuro3, qua petitione recepta eps eidẽ monasterio vacãti deputet ad cautelã defensorẽ vel economũ virum idoneum. demũ per epm cũ suo capitulo, ⁊ per defensorẽ, seu economũ cum cõuentu fiat tractatus, quo facto per ipm epm cum cõsensu capituli, ⁊ fratrũ monasterij ordinet̃ q̃ fiat talis status mutatio, ⁊ sic firmet̃ ⁊ approbet̃, ⁊ sic fiat vt dicti canonici assumant habitũ monacho3, ⁊ pfitean̄t in manibus epi r̃lam. s. Bened. sic institutã in dicto monasterio. Qd̃ aũt dicta mutatio ex cã predicta fieri possit, pbat in. c. j. de reb. eccle. non alie. lib. vj. ⁊ in cle. si vna. eo. ti. de his que fi. a prel. tua. de exces. prela. sicut. ⁊ p not. de relig. do. cõstitutus. ⁊. xxv. q. ij. in sum. ⁊ qd̃ no. Jnno. in. d. c. j. in fi. vt eccle. benefi. Non ob. q̃ se. va. nil est innouandũ, q̃ illud ve3 in ecclesia cathedrali non in inferioribus vbi subest cã ⁊ fit p epm forma debita ob-
10 seruata ẽm plene not. per Jnn. ne se. va. c. j. † Nec ob. extrauagans Bene. in. c. de collapsis ecclesijs, vbi phibet̃ q̃ monasteria religionis canonico3 regulariũ ordinis. s. Augu. nõ vniant̃ vel submittant̃ ecclesijs, seu locis religioso3 cuiuscũq3 alterius religionis sine licẽtia sedis apostolice, q̃ l3 prohibeat vnionem vel submissionem non prohibet status mutatione3 quem potest fieri de iure cum istud sit quid diuersum a casibus expressis. de electio. constitutus. libro sexto. cum similibus.

Respondeo nunc ad propositũ redeũdo, ⁊ dico q̃ circa pmissa Fede. in q. xvj. que incipit, capitulũ ecclesie ⁊c. v̇r tenere q̃ capitulũ se.
11 va. possit alienare in casibus pmissis prelato defuncto, † q̃ grauatus restituere hereditatem alteri si in casibus permissis alienat t3 alienatio, vt in auc. res que. C. cõia de leg. ad effectum vt alienatio duret ẽt in tps successoris. Clarius idẽ Fed. in cõsi. ix. qd̃ incipit. Casus talis est, v̇r post allegationes ad partes transire q̃ possit. Jo. an. tñ in. d. c. j. ne se. va. sup gl. hoc vult, dicit q̃ quicquid dicat̃ veritas est q̃ vacãte dignitate vel parrochia li ecclesia sine cã nihil d3 de iuribus ipsius diminui, cõsulis in totũ possit tolli dignitas vel ecclesia in pprios alicuius vsus transferri. Jtẽ q̃ quecũq3 cã subsit pp quã eps bona imobilia vel iura vacantis ecclesie perpetuo alienet nunq̃ v3 alienatio nisi ecclesia prius habeat defensorẽ legitime cõstitutũ. arg. in. l. fi. C. si pp pub. pen. ⁊ in. l. lex que tutores. C. de admi. tu. ⁊ nisi fiat per missio tractatu, ⁊ cũ cause cognitione. xij. q. ij. c. sine exceptiõe. Et ẽm hoc intelligit. c. tua. ⁊ c. pastoralis. de his que fi. a prel. Jn tpali aũt alienatione non est tanta solẽnitas regrẽda, vt in. c. j. vt eccle. benefi. ẽm Jnno. ⁊ in. c. j. et. ij. de preb. iunctis no. in. c. j. de his que fi. a prel. ⁊ in. c. j. de reb. ecc. non alie. lib. vj. But. aũt distinguit in. c. j. ne se. va. q̃ aut cõstat alienationẽ esse dãnosam, ⁊ non v3. Aut cõstat esse vtilẽ ⁊ v3. Aut est dubiũ ⁊ tũc pendet ex approbatione succes. q̃ ẽt v̇r ibi sequi Abb. ⁊ sic v̇r cõsuluisse idẽ But. in quodã suo cõsi. qd̃ incipit. I E S V Christi matri eius ⁊c. facit quod no. in. c. monachi. ij. xvj. q. j. ❡ Et
12 adde † q̃ cõfirmatio apostolica in forma cõi non validat alienatiõẽ nullã, vt in. d. c. j. ne se. va. ⁊. c. q̃ diuersitatẽ. de cões. preben. Quinimo ẽt cõfirmatio ex certa scientia ⁊ motu pprio etiã cũ suppletione defectum non impedit quominus falsitas causarum in alienatione expressarum probari etiam si totum tenore3 interserat in bulla. nam defectum solẽniter solum v̇r supplere prãtem, aut veritatem causarum non nisi facta sit parte vocata cam cause cognitione, ẽm decis. in nouis. ccxxij. que incipit, ite3 in dimembratione alleg. Jnno. in. c. i. de transla. ⁊ in. c. i. de cõfir. vti. vel inuti. ⁊ alios in clemen. pastoralis. de re iudica. Archidi. in. c. cenomanensem. lvi. distinctio. ⁊ Specu. in tit. de lega. §. nunc ostendendum. versicu. xviij.

Et adde qd̃ cõsuluit Archi. quẽ refert Jo. and. in nouel. in. c. gñalem. de elec. lib. vi. sup ver. dilabi. q̃ capitulũ sede. vac. ⁊ administratores deputati
13 per eum faciant inuẽtariũ † de oĩbus inuẽtis post mortẽ prelati que

ri que custodiri debēt. alleg. xij. q. ij. charitatē. vij. q. v. sicubi. et qd no. Host. in sum. de elec. §. pe. in fi. Sicut in casu. c. ij. de sup. neg. prela. li. vj. vbi p Jo. mo. simile no. in cle. qr ztingit d reli. do. super verbo, inuentariū. Sicut qlibet administrator ge neralis vel specialis et curator ad litem fm Jac. But. et Bal. in. l. nulli. C. de epis. et cle. Idem in hospitalarijs. Bal. in. l. or phanotrophos. e. ti. idē d patre in bonis filij. Bal. in auc. cau sa que. d epis. et cle. et in. l. notorij. C. de arbi. tutelari. Sicut tene tur facere preses de bonis confiscatis. l. si quis inter. C. de bonis proscrip. Et eps de bonis ecclesie. l. nulli. C. de epis. et cleri. Et creditoris. ff. de bo. aut. iudi. pos. l. si. et curator datus bonis. l. si curatorē. ff. de vē. in pos. mit. §. et heres. C. de iure delibe. l. sci mus. §. finaūt. et in auc. de here. et falci. §. j. et tutor. l. ij. ff. de admi ni. tuto. Idem de pcuratore alicuius societatis. adde Bar. in zsil. cxcix. et cx. ¶ † Et formas diuersorum inuentariorum vide in

24 Spe. de instru. edi. §. fi. ver. sunt ēt. et dicit Host. qp capitulum tenetur facere inuentariū ibi epi morientis vel cedentis vel de positi presentibus economo et canonicis. vij. q. ij. charitatem. si mortuus iam est faciant illud publice de omnibus, de minimo vsqz ad maximū, et qui exinde subtraxerit tenetur furti. xij. q. ij. sicubi. ij. videtur infamis sicut tutor nisi fecerit ac iurabitur cō tra eū in litē. l. tutor qui reper. ff. de admi. tuto. et. l. si. C. arbitri. tut. sicut et alij administratores de quibus in Spe. de instr. edi. §. fi. p totum. vt infert Jo. an. in. d. c. vt preterite. de ele. et ad de qp sufficit semel reddere rōnē pfecte p ea que no. Joā. an. et alij in similibus in. c. j. i fi. de cle. egro. li. vj. dūm nil dolose egerit vel non sit erratū in calculo sup quo nō est iudicatum vel tran sactum p. l. tres fratres. ff. de pac. et. l. creditor. §. lucius. ff. man da. et. l. j. C. de erro. calcul. et. l. instar. C. de iur. fis. lib. x.

25 **Debent ergo** capitulum † et eius officiales redde re rationes receptatorum, et solutorum per. l. statu lib. §. fina. de sta. lib. et. l. j. §. officio. ff. de tut. et ratio. distr. no. Bar. hoc locum habere in quolibet officiali priuato in. l. apparitorum. C. de exac. trib. li. x. et est reddēda rō in fine of cij, vel ēt singulis annis qñ vocatio est diuturna sicut nunc d ec clēsia Salamantina in Hispania, et alijs pluribus alibi, nec dz alius subrogari loco primi aut zfirmari primus nisi redditis ra tionibus prius p. l. neminē. C. de suscepto. et archa. et sunt reddē de rationes in apertū, put no. Bal. in. l. securitatis eo. titu. li. x. modū aūt conficiendi librum rationū tradit idē Bar. in. l. cō perimus. C. de naui. lib. vj. vbi subdit qp de expensis † minimis

26 statur iuramento administratoris. de rebus quas officialis dat alter dz resignare literas de recepto. et econuerso dare apocas soluenti, vt ibi plenarie p eū et praticā quomodo habeat pbare res peremptas consumptas vel deperditas docet in. l. qd ad p sens. de murileg. li. xj. et maxime de morte animalium et alijs. similibus. ¶ Excusatur aūt a cōfectione inuentarij qñ in eius zfectione plus haberet expendi qz foret vtilitas exinde resul tans, nec tunc ipsis imputaret si non exegerint debitū in cuius exactione plus oportuisset eos expendere, qz inde fuissent pce pturi, vel si nō refecerint domos in quibus plus oportuisset eos expēdere qz valerent per. l. sed an vltro. ff. de neg. gest. fz bart. in. l. mediterranee. C. de anno. et trib. lib. x. et An. in. l. si vacan tia. C. de bo. vacan. li. x. in. xj. col. et ad pbandū qp rōes nō sint

27 † in fraudē zscripte vel reddite sufficit iuramētū, vt. l. si quis p redēptiōe. C. de dona. qd tñ cōmittit arbitrio boni viri ispecta quantitate cause et qualitate persone per. l. non oēs. §. ab arbi tris. ff. de re mili. qr mala fama iurantis extenuat iuramentum secundum Bal. in. c. bone. j. de elec.

Sed nunquid capitulum sede vacā. possit adi re hereditatem delatā ecclesie vacanti &c. ¶ Rñdeo qp si ca pitulū videt hereditatē lucrosam dz facere illā adiri p econo mū vel de auctoritate vicarij &c. ar. ist. de auto. tu. §. j. et. ij. et. l. ait pretor. §. pmittit. ff. de mino. sicut et qñ nō obligat ecclesia sz obligatus sibi liberat vt sentit Jo. an. in. c. j. ne sede va. sup gl. fi. facit in arg. c. relatū. ij. de testa. Nō ob. qp in vltimis volun tatibus adeunde quasi contrahat. l. apud iul. §. fi. ff. ex q. cau. in pos. ea. et. l. se. et insti. de ob. q ex quasi zctu. §. heres quoqz. qr satis est qp postea successor possit quasi zctū rescindere, qua tenus non fuerit lucrosus et alias non per ea que habent in. c. vt super. de reb. eccle. non alie. Daret enim successori semper restitutio ex enormi lesione ad instar minoris fz Joan. and. ibi Host. ēt in sum. ne se. vac. §. j. tz † qp pōt legari ecclesie vacāti.

28 Similiter possunt et alia omnia fieri que ad vtilitatem ecclesie vacantis spectant, nec qd in fauorē suū introductū est retorqat in odium aut lesionē suā phibet in ius solum id quod concer nit preiudicium successoris. c. j. in fi. ne sede vac. facit. l. genera liter. §. in his. C. de secun. nup. l. qd fauore. ff. de leg. j. §. accedit. C. de rei vxo. actio. et. l. non eo minus. C. de procu.

Nunquid autē capitulum se. va. possit trāsige re vel compromittere de rebus ecclesie vacātis sicut potuisset prelatus viuens. Rñdeo qp Jo. an. in. c. cōtingit. de transac. sup ver. reuocare. alleg. Hos. di

19 xisse ecclesia vacāte et carēte legitimo defensore † capitulū non posse transigere p. c. fi. ne se. vac. et. c. si qua de rebus. xij. q. ij. facit. c. dudum. de reb. eccle. non alie. lib. vj. in. d. c. fi. sola re citatione contētus. In contrarium facit. l. preses. C. de transac. vbi pz tutorē posse transigere. Unde vz dicendum idē qd in. q. principali proxima sequēti dicet, qd intelligit Colle. in. d. c. cū olim. nisi sup suis causis sine sue administrationis p no. p Vin cen. c. cum dilectus. de zsue. an possit continuare zpromissum, prius factum per prelatū, vide in Spe. de arbi. §. finit. versic. si quis prelatus. et in cle. fi. de pro. vbi p But. et Imo. et pro opi. Spe. facit. l. diem. §. j. et. l. si interpellat. §. fi. ff. de arbi. et ne iudi ciū claudicet &c. vide Abb. in zs. lij. et p Bar. in. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulg. et pupil. vbi quid ecōtra, et per An. de Pisis in suis addi. in. l. sed interpellat. §. fi. ff. de arbi. et Bal. in rub. de arbi. ad fi. in decretalibus.

20 **Sed an capitulum** sede † vacante poterit su scipere pecunias mutuo ēt sine auctoritate superioris p necessitate ecclesie vacātis. gl. tz qp sic. in. c. cupientes. §. ad hoc sup ver. aliunde. de elec. lib. vj. alle. x. q. ij precarie. xij. q. iiij. qcūqz. cū manifesta in hoc sit vtilitas ecclesie et cū hoc negotiū dilationē nō capiat, et ex tali mutuo obligat ecclesia et prelatus successor. facit qd no. Joan. xij. q. ij. placuit. in gl. fi. et ibi Archi. et Pau. in. cle. j. de reb. eccle. nō alie. et qd no. in Spe. de his q fi. a pla. in fi. et sic dicit se zsuluisse Lap. in vacatione hospitalis de alto passo. p et z. faciunt no. p Jo. an. post Inno. et Host. in. c. ij. ne se. vac. in fi. fm Lap. et Abb. sed Jo. de Imo. restringit dictum Lapp. qñ copia superioris de facili haberi nō pōt et magna imminet ne cessitas, alias secus, qd ēt placet Dñico, qr illd hospitale erat subiectū immediate pape, vnde difficile erat habere recursum

21 ad papam p lnia. hoc ēt in casu poterit † capitulū alienare bo na ptinētia ad epm scdz Archi. p. d. c. si qua de rebus, vt refe runt Jo. an. et Domi. in. d. §. ad hoc Idem in impugnante ele ctionē pp vtilitatē ecclesie. c. ex parte. de accu. no. in. l. si istitu ta. §. ibi. ff. de inoffi. testa. l. si postulauerit. §. iubet. ff. de adul. se cus si psequit particulare interesse, arg. ff. de capi. l. mulier i opus salinarum. fm Bal. in. d. c. vt preterite si facit electū cassari. Et adde qp emptor in casu euictionis poterit denuntiare capitulo vt subeat onus defensionis emptoris saltē qztum ad zseruandū sibi regressum de euictione sicut dicit in hereditate iacente. vi de zsil. Pau. de cast. ccclxxvj. Item qp pcurator capituli dz habere expeñ. d cōi tā p, qz z, fm Domi. in. c. cū inter canoni cas. et. c. vt preterite. de elec. et in. c. cū pro causa de pcu. et qui

22 hz mādatū † ad petendā zfirmationem, censet habere vsqz ad finalē executionē. in. l. qui pcurator da. ff. māda. nō pōt tñ sine mādato capitulū hoc petere q hz vocē in capitulo fm Bald. i. c. vt pterite. vbi ēt dt qp si modicū plus vltra necessitatē ex pendit repetit bona fide p. l. qzuis. ff. de zdi. et demon. qr digni tas obligat, et qr negotiū hoc potius ptinet ad electū principa liter qz ad eligētes, facit. l. cū pater. ff. de neg. ges. talis tñ procu rator nō dz petere salariū nisi esset consuetum, alias expresse sta tutum. l. lz. C. locati. l. titio. ff. ad municip. l. j. ff. de va. et exor. co gni. et si erat habitans in curia alias facturus expeñ. nō recupe rat nisi quatenus plus impēdit. l. ex parte. fami. herci. l. sed si. l. §. qd aūt. de peti. here. Etiam si succubuit in ca. l. sed an vltro. ff. de neg. ges. nā ecclesia eqparat pupillo. no. in. l. si pupilli. e. ti. no. in. c. cupientes. de elec. lib. vj. ēt si pcurator nobilis vel podagricus iuit eques, qr dicit expensa necessaria. l. ideqz. §. idem labeo. ff. mā. vbi gl. no. et idē de expeñ. scripturarum. l. fi. §. i cōputa. C. de iur. delib. Item pro famulis. ff. de iudi. l. nō alias. Item preparatorie electionis. l. si pecuniā. in princi. ff. de con ditio. ob cau. nec tanqz vsurpatores cadunt a iure suo cum nō interueniat vis vel metus. et. l. j. §. redigunt. ff. quorum leg. et qr nō clam, sed palam et bona fide. l. non existimo. ff. de admi. tuto. et. ff. e. ti. l. quoties. §. sicut. de contrahē. emp. l. fistulas. §. fundum. C. e. ti. l. cū heres. ff. de neg. gest. l. qui aliena. fm Bal.

23 **Adde qd si** postulet vnus frater † de ordine mēdicā tium paup. qp capitulū tenet ei subueni

re de expen. bʒ Ol. in ꝯs. xxvij. Adde oino. q. de qua p Joan. in. c. cupientes. in fi. in nouel. de ele. li. vj. Adde no. in. l. ij. §. ꝺ fendi. ff. ex qu. cau. in pos. ea. ꝛ adde qꝺ oia bona prelature vndecūqꝫ obueniētia dꝫt intacta reddi ꝛ reseruari successori. c. qꝛ sepe. de elec. li. vj. ꝛ. c. non lꝫ. xij. q. ij. facit simile. de pe. heredi. l. diuus. in prin. ꝛ. l. illa. §. fi. ff. de mu. ꝛ hono. debēt ergo vt custodes custodire, ꝛ nō ꝯsumere, aut dissipare. l. is cui. ff. vt in pos. leg. ꝛ de talibus debent futuro successori plenā reddere rationem. c. j. §. pe. de cle. egro. bʒ Arch. d. c. qꝛ sepe. alias dissipantes vel vsurpātes ꝛc. efficiunt̄ irregulares vt ibi, ꝛ tenent̄ ad restitutionē ēt modici puta vnius oui, puniunt̄ ēt pena furti ꝛ sacrilegij ꝛ peculatus ꝺm doc. in. d. iuribus. facit. xxiiij. q. iiij. c. qd ergo. ꝛ. xij. q. ij. c. q abstulit. ¶ Fallit in bonis cōibus prelato ꝛ capitulo ꝺm Arch. ꝛ Jo. an. d. c. qꝛ sepe. ꝛ plene per Car. flo. qui refert se consuluisse sup hoc in. d. cle. statutū post

24 Lap. ꝛ in odium ipsoꝝ nō† prodesset eis prelati remissio. arg. xxiiij. q. iiij. si is. ad qꝺ no. in. c. cū ꝯtingat. ꝛ. c. cū desideres. ꝺ sen. excō. ꝛ in. vj. lib. de elec. ꝛ in. c. statutum. §. si quid. de rescrip. lib. vj. cū si. bʒ Arch. ꝛ Jo. and. in. d. c. qꝛ sepe. ¶ Fallit qn̄ fieret elec. pluriū in discordia, qꝛ tūc nō debent recipi expē. sed bene possunt repeti in euētum victorie p partē que obtinet, siue fuerit maior pars siue minor, ſꝫ si minor succūbat, nō repetit, qꝛ hꝫ presumptionē ꝯ se. maior aūt pars repetit in oēm euētū dūmodo vtiliter negotiū ꝓsequat̄. l. sed an vltro. ff. de nego. gest. Adde etiā ꝙ postulatus ordinis mēdicātiū dꝫ hr̄e expēsas de bonis prelature, cū nō habeat ꝓpriū bʒ Old. in ꝯsil. xxvij. qꝺ incip. thema tale est. ¶ Fallit ēt qn̄ capl'm desert q̄rimoniā de metropolitano ꝙ exigat inr̄m ab epo aliter ꝙ̄ deat

25 bʒ Archi. i. c. ꝙ̄ꝙ̄. xxiij. di. vbi ēt no. ꝙ †spiritualia ꝛ dignitates ecclesie sūt cōia ꝛ cōiter tenent̄ ab epo ꝛ capitulo, lꝫ eps sit caput, ꝛ idē Jnno. in. c. dilecti. de maiori. ꝛ obedien.

Fallit ēt i expen. ꝓ salarijs ꝯsuetis ꝓcuratoꝝ ꝛ aduocatoꝝ, qꝛ lꝫ ecclesia, tūc nō litiget, tn̄ tūc magis indiget ꝯsilijs, ꝛ idē de expēsis sindici quē dꝫ habere ecclesia. c. j. de sindico ꝛ econo. seu economoꝝ, qn̄ est ecclesia pinguis bʒ Pau. q vult eos habere salariū ēt si nō litigēt. ar. i. c. presenti. §. porro. de offi. or. lib. vj. ꝛ poterūt vti intētione. l. i rebus. §. possunt. ff. cōmo. l. si necessarias. ff. de pig. act. alias dꝫt noiatim peti in libello. de quo in Spec. de expen. §. j. ver. ꝛ no. ꝛ per Car. flo. in. d. cle. statutū. in. vj. q. ¶ Fallit ēt in esculentis ꝛ poculētis donatis capitulo ex mera liberalitate bʒ Paulum. in. d. cle. statutū. de rescri. li. vj. ꝛ idē de salario ꝛ expen. vicarij, de quo dicā. ꝭ. in. q. de vica. vide no. in. c. ꝯnali. ꝺ elec. lib. vj. in gl. pe. in fi. ¶ Adde ꝙ dꝫt tenere hospitalitatē ꝯsue

26 tam ꝛ necessariā p. c. j. ne sede va. vbi papa† nō vult fraudari hospitalitate. facit. l. illa. C. de mendi. validis. lib. xj. ꝛ. xij. q. j. illi qui. ꝺm Host. ꝛ ad hāc precipue clerici, ꝛ monachi tenent̄ cap. ꝺ monachis. de prebē. c. j. de emp. arg. xvj. q. j. qm̄ ꝗcqd maxime qn̄ eps redditus illos recipiebat de q̄bus elemosina fieri ꝯsueuit ꝛ debuit. ꝛ idē dico de ꝓcuratoribus platoꝝ visitātium ꝛ legatoꝝ seu nūtioꝝ apostolicoꝝ. c. cū apostolus. ꝛ. c. ꝓcurationes. de cēsi. ꝛ. c. romana. eo. titu. li. vj. pp ꝟbū, rōnabiles. de quo in. d. cle. statutū. ꝛ idē de exenijs cardinaliū ꝛ similibus no. in. c. presenti. de offi. or. li. vj. si ēt pōpizarēt ꝛ splēdidius viuerēt tales officiales nō incurrerēt penas iuris, iuxta no. p Arch. ꝛ Jo. an. in nouel. in. c. auaritie. ꝺ ele. li. vj. Qualiter aūt pecunia expen. in ꝓsecutione electionis dicat̄ esse ꝯuersa in vtilitatē ecclesie, ꝛ qn̄o hoc probet̄ vide Fed. in ꝯs. cxix.

27 **Expense tn̄** fiende† in negotio electiōis indistincte pn̄t p capl'm recipi de bonis plature, ꝛ ēt si fecerit illas de ꝓprijs bonis poterit eas repetere a successore siue fiant ꝓ electione fiēda, puta in vocādis canonicis absentibus, vel ꝓ notario scribēte ꝓcessumelectionis, vel ꝓ ꝯsulēdo iurisperitos ꝛ similes, siue ꝓ obtinēda ꝯfirmatione electionis iā facte, vel ꝓ hn̄do ꝯsensuꝫ electi abn̄tis ꝛ similes bʒ Cōp. p. d. c. vt pterite. quē seq̄t Arc. in. c. fi. lxiij. di. quē oino vide, ꝛ h̄ adde ei⁹ ꝟba ꝛ cōiter scribētes reprobata i hac opi. Vinne officiū capituli in eligēdo hēat sibi esse dānosum. c. cū expedita. de ele. li. vj. ꝛ. c. cū ꝓ cā. de pc. ꝛ. c. cū sit romana. ꝺ si. ꝛ c. cū ex officij. de ꝓscri. de quo est tex. clar⁹. in. c. cupiētes. §. ad

28 hec. ꝛ fi. de elec. li. vj. ¶ Similiter† ꝛ expēse q̄ fiūt ꝓ exequijs plati defuncti dꝫt fieri de bonis plature. bʒ Car. flo. qꝛ ita pluries ꝯsuluit. p. c. bone. ij. de ele. vide Cal. ꝯs. j. ꝛ. ij. de solutiōibus. ꝛ idē tꝫ Abb. in disputatio. sua q̄ incipit, Sempronius in expēsis ꝯcernētibus solatiū seu remediū anime defuncti. arg. in. c. ad Apostolice. de dona. c. bone rei. xij. q. ij. ꝛ. c. vbi ꝑcuniū. de ele. li. vj. Sec⁹ aūt i expēsis ꝯcernētibus pōpā viuoꝝ, vt magnus apparatus vestiū ꝛ similia. ar. xiij. q. ij. aie dfunctoꝝ.

Et adde qꝺ assumptus in epꝫ seu trāslatus fruct⁹ sibi debitos rōne plature ꝙ̄ tenebat añ trāslationē recollectos pōt petere p no. in. c. pn̄ti. de offic. ord. li. vj. p Jo. an. ꝛ Jo. mo. in. c. ij. de reb. eccle. non alie. ꝛ p Jnno. in. c. relatū. de testa. facit. l. iij. ff. de vi ꝛ vi arma. Licet secus in monacho, vt in auc. de sanctis. epis. §. monach⁹. vide ꝯs. Cal. ij. in ti. de reb. eccle. nō alie. ꝛ ꝯs. Pet. de anc. clvij. al's nō est i mora. ꝛ Fed. ꝯs. ccix. in fi. vide ꝯs. Jo. de lig. xxxvij. ꝙ incipit, pūctus q̄stionis talis est ecclesia. ꝛ Pe. de an. in repeti. c. si pp. de ꝓscri. li. vj. in fi. repetitionis. Adde Bal. in vsi.

29 feu. in ti. hic finit̄. l. coradi. c. j. circa fi. †Et idē dixerūt quidaꝫ in mortuo ꝙ dictū est de trāslato. ꝙ heredibus fructus ꝑceꝑti applicarent̄ ꝛ nō successori seu ecclesie, vide Jo. an. in mercu. sup regula, nemo plus, Lap. alleg. cxj. q̄ incipit, an si fiat. ꝛ Ol. ꝯsi. cxcix. alias. cclviij. incipit, querit̄ vtrū. ꝛ decis. in anti. cxxx. q̄ incipit. Jtē no. ꝙ assumptus. ꝛ p doc. in. c. iij. de pecu. clericoꝝ. ꝛ. c. j. ꝛ. c. cū in officijs. de testa. ꝛ ꝺ trāsla. vide i cle. fi. de ꝑcu. ꝛ decis. in nouis. ccclxxij. q̄ incipit. Jtē fuit dubitatū

30 vtrū ꝛc. ¶ †Et adde ꝙ nō dr̄ vacare prior ecclesia prelati trāslati nisi a die ꝯsensus, nisi apparet Papā voluisse inuitū trāsferre ꝺm Jo. mo. in. c. ꝯnali. de elec. lib. vj. de quo p Jo. an. in regula. qꝺ ob gratiā. de reg. iur. in. vi. ꝛ ita dicit Car. flo. se cōsuluisse de facto in trāslatione. ꝺ. Angeli de aziozalis, tunc epi Flo. ad cardinalatū, ꝛ sic ꝯsuluisse doc. Florēti. ꝛ Bono. vide Cal. in ꝯs. i. sub rub. de trāsla. pla. qꝺ incipit, an si eps cū se. ad de Old. in ꝯsi. cxciij. qꝺ incipit, factū tale est. ꝛ in ꝯsilio. xiij. ꝙ incip. cū queritur an bn̄ficiū. Adde Jo. an. in regula, locupletari. de regu. iur. lib. vj. in mercu. ꝛ Cy. in. l. pretextu. C. cōmo. ꝛ deci. in antiq. cc. que incipit, Archidiaconus.

SVMMARIVM

1 Judicialiter experiri an possit capitulū sede vac. de bonis ꝛ iuribus prelature vacantis.
2 Judicium qꝺ datur in inuitū fortius ligat.
3 Archiepiscopus in rebus epalibus an sit visitator.
4 Curator quo casu dari possit ecclesie de supioris auctoritate.
5 Uis est modica siue agatur de statu siue de possessionibus cōtra ecclesiam vacantem prelato.
6 Utilitas vel necessitas ecclesie vbi exposcit, pōt constitui procurator qui causas ꝛ negotia epatus promoueat.
7 Economus an possit creari per capitulum sede vacante.
8 Soluere caute volēs procuret quod hoc a suo iudice decernatur, postea soluat.

¶ Questio. ix. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacā. an possit de bonis ꝛ iuribus prelature vacantis iudicialiter experiri.

1 **Nono quero an** capitulum sede vacāte† possit iudicialiter experiri in causis ecclesie vacantis agēdo, vel defendēdo h̄ est actiue vel passiue. R̄nd. Lau. dixisse ꝙ se. vac. economus ecclesie pōt interim agere. ar. in. c. i ꝑtractādis, de iura. cal. sed in fauorē ecclesie expectat̄ quousqꝫ habeat prelatū, qꝛ tūc ecclesia caret legitimo defensore, vt in. fi. ne se. vac. Sed gl. ibi dicit patere manifeste, ꝙ ecclesia q̄ caret legitimo defensore ꝯueniri nō potest, qꝛ ea vacāte nihil est innouādū, qꝛ tūc nō hꝫ legitimū defensorē, vn̄ tūc nihil fieri potest, vnde possit ei preiudicari, ad qꝺ ēt facit. c. j. e. ti. Similiter gl. in. c. j. de prescrip. dicit verum nō esse ꝙ economus possit agere vel conueniri vacan. ecclesia, qꝛ caret tūc legitimo defensore. ne sede vacā. p totū. reprobat ergo ꝓpterea papa testes qui vacā. Burgen. ecclesia ꝛ carēte legitio defensore fuerunt recepti in. d. c. fi. ne se. vac. Qꝺ vez ibi intelligit Jo. an. nō solū in iudicio incipiendo, ſꝫ ēt in iudicio cepto prius ante mortē postea ꝯtinuāda se. vac. c. dilecti. de fo. cōpe. Et dicit hoc ēt ꝓbare. c. j. ne se. vac. vnde pꝫ hodie p cle. ꝓcuratorē. ꝺ ꝓc. qꝺ morte prelati ꝯstituētis ꝓcuratorē ad causas reuocatur ꝓcurator ēt quo ad causas ceptas ꝛ in quibus fuerat li. ꝯte. vn̄ nec vꝫ testiū receptio, qꝺ dicit idē Jo. an. intelligendū ꝺm Jnno. nisi sint testes senes ꝛ valetudinarij de q̄bus in. c. qm̄. vt lite non ꝯte. Et alleg. Hos. rōnē qꝛ in iudicijs q̄si ꝯhit̄. l. iij. §. idē scribit.

2 scribit. ff. de pecu. Host. aūt alleg. ratione q꞉ †iudiciū qđ datur in inuitū fortius ligat. ꝛ ideo necessariū est maturius ꝯsilium. l. clarum. C. de auto. prestā. l. fi. C. de testa. mil. instruit̄ ergo iudex ne delusoriū sit eius editū q timor nō est in ꝯtetibus. Et iđ ꝯtus qui fit se. va. nō est nullus, ƺ est impedimenti, alias sine auctoritate pape nō posset subsistere. Inn. ēt in. c. j. ne se. vac. vr̄ velle ꝙ illud qđ tūc fit de causis ecclesie q̄ fungit̄ iuris minoris nō valeat, vnde sicut nō tꝫ snīa ꝯ minorē nō legitime defensum, sic nec ꝯ ecclesiam. l. acta. ff. de re iudi. Subdit tñ ꝙ si necessitas, vel vtilitas ecclesie h̄ regrat pōt dari visitator, vel curator epatui, vel ꝓcurator qui eius causas agat. xlj. di. debitū.

3 ꝛ. c. seq. † Nam archieps in rebus epalibus, ꝛ eps in rebus capellaꝝ suaꝝ est visitator a iure. lxxj. di. fraternitatē. x. q. ij. c. fina. Et si ecclesia collegiata vacat, bene pōt tūc ēt ꝓ prelato ꝯstituer̄ actorē vel sindicū. ff. qđ cuiuscꝫ vniuersitatis no. l. sicut municipiū. §. fi. lxv. dis. si forte. de rest. in inte. c. ij. ¶ Fatet̄ ēt Inno. quedā melius expediri se. vac. ꝑut vnio epatuū. xvj. qđ. j. ꝛ tpis, ꝛ ꝯcessio ecclesie in cōes vsus. c. ꝯsultationib⁹. đ don. ꝛ retētio fructuū. c. j. vt eccle. bñfi. diuisio bonoꝝ ꝑbende. c. vacante de ꝑbē. cognitio iuris eligendi, ꝛ nihilominus semp valeret snīa ꝓ ecclesia vacāte ēt cū nō ꝓcuratore legitimo ipsius ecclesie, p. l. nō eo minus. C. de procu.

4 **Similiter si** prelatus †est absens, vel presens ꝛ nō vult agere, vel auctoritatē interponere i mādato, poterit hoc casu dari curator ecclesie supioris auctoritate, vt. C. de cu. bo. dan. ꝑ totum. l. si longius. ff. đ iud. l. nō solū. C. de bo. q̄ lib. xij. q. ij. si qua de rebus. x. q. ij. si qs eps. Et adde no. p gl. ꝛ Colle. in. c. edoceri. de rescrip. Pōt ēt ad oia ꝯpelli. c. se. va. ꝑ metropolitanū ad q̄ posset ꝯpelli suffragane⁹ vinēs, q꞉ capitulū se. va. sicut succedit actiue, ita ꝛ passiue. secū dū Bal. in. c. suffraganeis. de elec. in fi. Capitulū tñ sede vacan. pōt iudicialiter experiri sup iure eligēdi prelatū ꝛ ad hoc procuratorē ꝯstituere vt ꝑbat̄ i. c. cū dilectus. de ꝯsue. Itē pōt prosequi iura epalia quando eps est in dolo, vel negligentia ꝛ appellationem proseq. qđ dicit Bald. esse no. dignū in. c. dile

5 cti. de maio. ꝛ obe. ¶ †Subdit ēt ꝙ modica vis est siue agat̄ de statu, siue de possessionibus ꝯ ecclesiā vacātē prelato q꞉ semper cogit̄ respondere. c. cū dilectus. de ꝯsue. c. abbate. đ verbo. signi. c. ij. de in inte. restit. Lꝫ iura illa videant̄ restringi ad casum specialē in agēdo, quasi sit ꝑpria cā ecclesie ꝛ vniuersitatis ij. q. vj. biduum. ver. in propria. Similiter ēt idē Inn. quē cōiter sequunt̄ doc. in. c. ad abolēdam. de here. Premissa intelligit nisi instante necessitate ꝛ qñ de proximo est futurus successor p. l. penul. §. fi. de vac. mu. ꝛ. l. mortuo. de iudi. q꞉ tūc deputabitur actor auctoritate supioris ad repetenda alienata. xij. q. ij. a nobis. ꝛ. c. vulterane. ꝛ de insti. cum venissent. Fatet̄ ēt Host. in his que ad capl'm spectāt solū vel ad prelatū cū capitulo vt canonicū ꝓcedūt. s. dicta. In alijs aūt q̄ ad prelatū tantū, vel cōiter cū capitulo dicit̄ capitulū non habere potestatē nisi ꝯtū est iure cautū, ꝛ sic capl'm affectet talia expedire, ꝛ expediat ordinationē ecclesie, ꝛ hoc dicit esse ꝯ cardinales, vt no

6 ta. de scisma. c. j. li. vj. Dixit aūt Spec. in tit. ne se. va. ꝙ† vbi vtilitas, vel necessitas ecclesie exposcit, pōt constitui visitator, ꝛ procurator q causas ꝛ negotia epatus ꝓmoueat per. d. c. obitū. lxj. di. cum seq. ꝛ per. c. ꝯstitutū. vij. q. j. Deinde subdit i ℣. ꝛ de generali. ꝙ de generali ꝯsuetu. hodie capitula vacātibus ecclesijs ꝯstituunt ꝓcuratores ad gubernādū ꝛ administrandū bona epatus. de ma. ꝛ obe. de his que. Et ꝙ pñt ēt cōstituere sindicū, vel actorem ecclesia vacāte. ff. qđ cuiuscꝫ vniuersita. nomi. l. illa. dicit tñ ꝙ alij ꝯ. ꝛ se remittit ad Inn. in. c. j. ne se. va. Ubi aūt ecclesia cathedralis nō hēret capitulū actu, tūc posset exercere iurisdictionē Metropolitanus, vt in ecclesia stardoū. ꝛ similibus vacantibus, vel esset dandus visitator per papam. de quo hr̄ in. c. j. de ele. ꝛ idem si capitulū fuerit aliter impeditū vt in. c. fi. e. ti. nā ꝛ capitulū metropolitane ecclesie succedens in iurisdictione metropoli. in casibus de qbus in. c. pastoralis. de offi. ordi. exercere posset iurisdictionem in capitulū ecclesie suffraganeoꝝ sicut ꝛ ipsuꝫ capl'm ecclesie suffraganeo. potest exercere in capitulū ecclesie inferioris ēt vacātis, iuxta ea que habentur in. c. eps. de sup. neg. pre. lib. vj. ꝛ posset crea

7 ri per eos economus. †iuxta. c. cū nos. de offi. vica.

Et adde qđ Hostien. quē refert Jo. an. in. d. c. fi. ne se. va can. dicit qđ economo ꝛ clericis ecclesie qbus est generalis administratio ecclesie cōmissa soluēda sunt debita se. vacā. alias. xij. q. ij. hec huius placiti. ꝛ. c. charitatē. ꝛ. c. nō lꝫ. ꝛ. c. cū nos. de offi. or. ꝛ quis sit economus hr̄ in. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. nec vim facit in nomine siue dicat̄ sacerdos Cardinalis xxj. di. relatio. vel visitator. lxj. di. obitū. lxxv. di. qm̄. xx. qđ. j. qm̄. vel procurator factor castaldus sindicus, vel procurator. c. petitio. de ꝑcu. q꞉ illius soluitur ēt sede vacan. donec fuerit revocatus. ff. de insti. l. quēcūcꝫ. §. pe. in. l. sed ꝛ si pupillus. j. rñs. qui tñ vult caute soluere ꝓcuret ꝙ hoc a suo iudice decernatur

8 †postea soluat. ff. de mino. l. ait pretor. j. rñs. ꝛ. l. j. §. sed ꝛ pēsioñ. ꝛ redditus. ꝛ hāc cautelā nō exigit, nisi summā centū solidoꝝ excedat, vt probat̄ in. l. sancimus. ꝛ. l. ꝯstitutionē. de admi. tut. Fatet̄ ēt ꝙ de consuetudine ꝯnali tali fit indistincte solutio, immo ēt de iure debet capitu. se. vac. ēt alijs soluere ƺ Federi. in ꝯsi. ccix. qđ incipit, capitulū se. va. alias incipit, Archipresbyter, ꝛ soluēdo liberat ecclesiam. c. auaritie. de elec. lib. vi. in nouel. per Jo. an. ¶ Et an capitulum sit in hoc iudex cōpetens remittit ad no. in. c. in literis. de restitu. spo. ꝛ in. c. j. de deposito. ꝛ de solu. qđ quibusdā. ꝛ in sum. de solu. §. cui faciēda sit solutio. Saluo semper casu de quo in. c. auaritie. de ele. ꝑ Joan. an. in nouella. in gl. vt recipere. in fi. vbi nō liberatur soluens intruso, de quo ibi lꝫ per solutionē eius ecclesia liberet̄. l. soluēdi. ff. de nego. gest.

SUMMARIUM

1 Uicarios, aut officiales generales vel speciales an cōstituere possit capitulum sede vacan. sicut posset prelatus viuēs. 6.
2 Uicarius ꝛ suffectus an differant.
Abbas potest dici vicarius dei quo ad suos monachos.
3 Potestas ordinarie est dare iudicem.
4 Iurisdictio vacante sede qualiter ad capitulum deuoluatur.
5 Podagricus non semper excusatur ab oneribus.
Uicarius capituli sede vacā. an possit esse delegatus.
7 Consensus superioris vel licentia vbicūcꝫ requirit̄, sufficit cōsensus, vel licentia eius vicarij.
8 Emuli in oibus capitulis sunt, ꝛ sp aliqua capita etheroclyta.
9 Uicarius capituli preest territorio sicut vicarius epi.
10 Potestatē dare insolidum vel cuilibet paria sunt.
11 Error communis facit ius.
12 Uicarium creare vel remouere an possit episcopus absꝗ cōsensu capituli.
Uicarius quem consensum prestare non possit.
13 Uicarius si desijt esse officialis an iurisdictio transeat ad successorem.
14 Appellari an possit a vicario ꝛ officiali principali capituli ad ipsum capitulum.
15 Delegatus a papa maior an sit in capitulo.
16 Uicarius capituli an possit esse conseruator.
17 Rector vniuersitatis prefert̄ epis in studio existentibus.
18 Capitulum concedens vicario qđ possit omnia (collatione beneficiorum excepta) an poterit clericos deponere.
Detrahens quedam, cetera confirmare videtur.
19 Potestate capituli cessante, an cessat potestas eius vicarij.
20 Uicarius sede vacante de consensu capituli an possit in totum ꝛ ad tempus ex causa committere vices suas.
21 Uicarius nunquam fit dominus.
22 Incidenter aliqua licent, que non licent principaliter.
23 Uicarius an possit conuenire durante officio.
24 Uicarius pro debitis aliorum vicariorum non tenetur.
Officialis punitur qui penas legibus impositas dissimulatione vel gratia differt.
Officiales de quibus eligi debeant.
Prelatus an possit agere pro iniuria illata officiali.
25 Officiales in palatijs publicis habitare debent.
26 Officialis pecuniam recipiēs, dꝫ danti restituere quadruplū.
27 Salarium sibi constituere non possunt officiales.
28 Officialis quis proprie esse dicatur.
29 Cōdēnatus de dolo an censeat̄ prohibitus ab officijs.
Differentia que sit inter vicariū, vicegerentem, ꝛ delegatum.
30 Uicegerēs an omnia possit que potest principalis.
31 Officium nō exercentes, non gaudent priuilegijs illius.
32 Uicarius an possit quem a beneficio destituere, aut permutationibus auctoritatem prestare.
33 Uicarius ex speciali commissione epi vel capituli an possit de crimine accusati cognoscere ꝛ diffinire.
34 Qualificatus dꝫ esse vicarius archiepi vel episcopi legati nati respectu potestatis legationis sic tradite.

Vicarium episcopi qui offendit, episcopum offendit.

35 Cardinalis, legatus de latere, ꝛ alius legatus an constituere si bi possint vicarium ꝛ locum tenentem generalem ꝛ specialē sicut ꝛ alij prelati possunt.

36 Vicarius dñi pape an ordinare clericos possit, vel literas cō mēdatitias dare. Et an possit cognoscere de causis subitoꝝ dominorum cardinaliū occasione tituloꝝ suorū in vrbe cō sistentium. 37.

38 Vicarius pape nō minus dꝫ posse ꝙ eps vel eius vicarius.

39 Papali sede vacante nūquid cetus cardinalium possit facere vicarium.

40 Vicarius pape an possit alium vicarium facere.

41 Vicarius vrbis appellatur etiam vicarius pape.

42 Prouincia quandoqꝫ sumitur pro diocesi.

43 Territoriū exponitur aliquando pro diocesi.

44 Jurisdictionis appellatione, ordinaria in dubio intelligitur.

¶ Questio .x. secunde partis principalis.

¶ Capitulum sede vacante an possit constituere vicarios aut officiales generales vel speciales sicut posset platus viuēs.

Decimo quero an capitu-

1 lum sede vacante † possit cōstituere ꝛ deputare vicarium, Aut officiales generales ꝛ speciales in tē poralibꝰ, ꝛ spūalibus ac etiam foraneus sicut potuisset platus viuens, salua tñ semper determinatione cle. j. de for. cōpe. Et premitte ꝙ tales qñqꝫ appellanť vicarij deputati ꝛ cōmissarij de offi. vica. ca. fin. lib. vj. cle. j. ꝛ ij. de heret. Qñqꝫ officiales. c. insinuāte. de offic. deleg. ca. dilectus. de appel. ꝛ clemen. ꝛ si principalis. de rescriptis. Qñqꝫ vicegerentes. c. quāqꝫ. de vsur. lib. vj. ꝛ in auc. de mandatis prin. §. interim. not. p Inno. in. c. cū te. de rescr. vide in. c. j. ꝛ ij. ne prela. vi. suas. ꝛ in. c. statutum. de rescrip. li. vj. ꝛ in. c. venerabili. ꝛ pastoralis. de offi. lega. ꝛ in. c. ex literis. de iurepatro. ꝛ. l. iij. de tutel. ꝛ in cap. quamuis. ꝛ in. ca. si delegatus. de offic. delega. lib. vj. Qñqꝫ locūtenēs. ca. precipimus. xciiij. di. Qñqꝫ nuntius aut missus dñicus. c. ij. de regu. ca. pmo. de frigi. c. iij. de institutio. qñqꝫ foraneus vt dicta cle. ꝛ si principalis. ꝛ ibi not. Qñqꝫ substitutus, vt in dicta cle. j. ꝛ ij. de hereti. Qñqꝫ visitator, vt in. c. fin. de supplen. negli. prelato. lib. sexto. de expositione istius termini vide glo. in rubrica. C. de prepo. sa. lib. xij. Et an differant

2 vicarius † ꝛ suffectus. vide Alberi. in. l. ij. C. de offi. eius q vi. al te. ge. sumiť autē taꝫ de iure ciuili ꝙ canonico, vt pꝫ in rubrica vtriusqꝫ iuris, vide in. l. prima. C. de ser. reipub. ꝛ in. l. si seruus. de peculio. de vicario. vide. in. l. prima. C. nō lice. habi. lib. x. Adde. l. dies. C. de fe. Et pōt dici abbas vicarius dei quo ad suos monachos. c. si religiosos. de electio. lib. vj. vide glo. in. ca. mandata. de presumptionibus. De vice dño vide in. c. examinata. de iudi. ꝛ not. in. cap. nolumus. lxxxviij. dist. ꝛ in. c. qꝛ de iurepatro. De vicecomite in. c. accedens. vt lite nō conte. que oia nomina idem important quo ad hoc nec est faciēda vis in eis. p. c. petitio. de procu. vt plene habetur p doc. in. d. cle. ꝛ si principalis. ꝛ in. d. cle. j. ꝛ ij. de rescrip. ꝛ de here. vbi hoc no. ¶ Rñdeo ergo affirmatiue ꝙ pōt, qꝛ talis vicarius ꝛ officialis est, ꝛ dť vicarius iurisdictionis epalis facit de maiori. ꝛ obe. c. j. li. vj. ꝛ ibi no. ꝛ in. d. cle. ꝛ si principalis. ꝛ in. c. fi. de sup. neg. prel. li. vj. ad hoc facit qꝛ cū capitulum sede vacā. habeat ordinariā iurisdictionē a iure cōi, vt dixi. s. plene i. ij. q. pn cipali, ꝛ no. in. c. ij. in. ij. gl. ne prela. vices suas. ꝛ pꝫ de iurisd.

3 om. iud. l. ꝛ qꝛ. Et † cū ordinarie potestatis sit dare iudicem vt eo. ti. l. imperiū. in fi. ergo capitulū hoc facere pōt ꝙ est exp s sum in. d. cle. j. ꝛ ij. de here. ꝛ no. Joan. an. in nouel. ꝛ Domi. in. d. c. fi. de sup. neg. prela. li. vj. ꝛ in. c. tua. de off. vic. Habet ergo talis vicarius ordinariā, vt plene no. in. c. romana. de ap pel. lib. vj. ꝛ in. c. ij. de ꝯsue. eo. lib. ꝛ in. c. qm in plerisqꝫ de offic. or. ēt si alio noie appelleť vt vicedominus pꝫ deci. ccclxxj. qꝛ ad vniuersitaē causaꝝ datus. pꝫ deci. ccclxxviij. ēt si nunqꝫ sederet ꝓ tribunali hꝫ eam habitu. pꝫ deci. ccclxxvij. ꝛ non est necesse ꝓbare ꝺ eius potestate p literas nisi aliqua ptiū neget eius ptātē, ꝛ tūc sufficit ꝓbare reputationē. pꝫ deci. xlvij.

Sed an possit ꝯstituť vicariū vnū ex canonicis de eo. cap. Rñd. ꝙ sic fm Pan. ꝛ Car. flo. in cle. statutū. de ele. ꝛ tūc nō diceť habere iurisdictionē, qꝛ canonicus, sꝫ potius noie capituli. ꝛ lꝫ ordinarius ñ

4 est tñ talis ꝙ habeat iurisdictionē suo noie, qꝛ † iurisdictio de- noluiť se. va. ad capitulū vt vnū corpus, nō aūt vt singularis p sona. ꝛ subdit Pan. ꝙ debebit hr̄e salariū sicut qlibet alius extraneus vicarius, qꝛ nō dꝫ militare suis stipēdijs. c. cū ex officijs. de prescri. ꝛ qꝛ negari nō pōt quin ꝓcureť vtilitas prelatu re p talē officialē. prelatura ergo que sentit emolumētū sentiat onus. regula, q sentit. ꝛ p. c. presenti. §. porro. de offic. ordi. lib. vj. Et facit simile de coadiutore ꝛ suffraganeo de quibus dictū est supra. Et idē tenet glo. ꝛ sequitur Car. in. d. cle. statutū. in. vij. q. qui dicit idem in delegato per capitulum sede vacāte ad vnā causaꝫ tñ in. viij. q. p no. in Spe. ꝺ salarijs. §. i. ver. porro. ꝛ in. c. statutū. §. insuper. de rescrip. libr. vi. Et idem de salario sigillatoꝝ ꝛ similibus. vt no. in. d. cle. statutū. Et adde ꝙ ideꝫ foret si eligerent podagricuꝫ qui indigeret expensis equoꝝ ꝛc.

5 fm Bal. in. d. c. vt preterite. de ele. Nō † enim semper excusatur podagricus ab oneribus. iuxta Bart. in. l. podagre. C. qui morbo. lib. x. Et est preferēdus, podagricus sufficiēs sano minus sufficienti, vt no. Bal. in salutatione decretaliū ꝙ est no. Et ꝙ in hoc vicario deducenť expense quas domi esset facturus. iuxta no. ij. q. j. in primis. ꝛ in. c. statutū. §. insup. de rescri. lib. vj. ꝛ habebitur pro presente ꝛ rediēte quo ad perceptionē fructuū residentie, qꝛ cēseť esse in seruitio ecclesie, vt in. c. ad audientiaꝫ, de cle. non resi. Et est rationabile ꝛ cōmodū vt deputetur vnus ꝛ nō exerceať iurisdictio per totuꝫ capitulū fm eos pp difficultateꝫ ꝯgregandi capitulū ꝛ discordiā que posset occurrere inter singulos. arg. in. c. si duo. ꝺ ꝓcur. lib. vj. ¶ Sed an possit dare delegatū ad vnā causam tm̄ qui ēt habeat expē sas de bonis epatus. Dicit idem Car. ibidem quod sic. allegat Spe. in tit. de salarijs. §. j. ver. porro. ꝛ dictuꝫ. c. statutū. §. insu

6 per. de rescrip. lib. vj. pōt etiam † capitulū sede vacan. plures vicarios ꝯstituere siue eque principales siue vnū principaleꝫ ꝛ aliū inferiorem, Aut foraneum vt probat tex. i. c. j. de cle. egro. lib. vj. Dicit ēt Joan. and. in. d. c. tua ꝙ capitulū poterit dare huic officiali seu vicario potestatē restrictā vt in certo loco tm̄ vices gerat fm Host. ꝛ ad certū tēpus. arg. in. c. ꝺ causis. ꝺ offi. dele. ꝛ vtrobiqꝫ putat ꝙ restringi ꝛ limitari possit. arg. in. c. romana. de offi. vica. lib. vj. Adde ꝙ vicarius pōt decretū interponere super emancipatione liberoꝝ nisi sit vicarius foraneus, vt dicit Bal. in. c. j. de offi. deleg. post Inn. Itē vicarius capituli se. va. potest esse delegatus ꝛc. ꝛ idem de vicario electi confirmati nōdū ꝯsecrati, vt no. in cle. ꝛ si principalis. ꝺ rescrip. Itē pōt dari ꝯseruator, vt ibidē not. nisi sit vicarius in spūalibus tm̄ qui alias officialis nō est p. c. cū nullus. §. j. de tē po. ord. vel foraneus qui hꝫ delegatū tm̄ ꝛ ab eo appellať ad ꝯstituentē. Salua tñ certa scientia principis in literis expressa ꝛc. vt ibidē no. Dicit Archi. lxiij. di. aretina. ꝙ † vbicūqꝫ

7 requiriť ꝯsensus supioris, vel licētia sufficit consensus vel licentia eius vicarij. Adde no. in. c. cum venerabilis. de consue.

Sed nunquid capitulū poterit tales vicarios, ꝛ officiales ad nutū reuocare. Rñdet Jo. an. in. d. c. tua. se Padue ꝯsuluisse vicariū p capitulūꝫ datum ad tps va. se. ante tps reuocari posse. arg. in. c. fi. ꝺ precarijs. ꝛ ff. de iudi. l. iudiciū soluiť. vbi dubitať si ꝯstituētes ad certū tps iurauerunt, vel sub pena ꝓmiserunt non reuocare añ tps, an si prius reuocauerint teneat reuocatio, ꝛ dato ꝙ teneat an sint periuri, vel inciderint in penā, ꝛ circa hoc dicit ꝙ si sine cā reuocant, lꝫ aliquibus videať ꝙ sint periuri, vel in penā inciderint, tꝫ tñ reuocatio p iura preallcg. Si vero id faciūt ex cā, puta qꝛ male gerit offm̄ vendēdo iustitiā vel his similia faciēdo pp subintellectā tacitā ꝯditionē de iureiur. quēadmodū nō sunt piuri nec incurrunt penā, addens ea que dixit in. c. dilecto. de preben. sup ver. iuramēto. ꝛ in. q. de testa. iurato. super regula ꝙ semel. de reg. iur. in. vj. ꝙ ēt seqť But. in. d. c. tua. ꝛ hoc idē vidi ꝯsultū tpe meo in vicario capituli. ecclesie Teruisine vacantis per. d. Ant. de rosel. ꝛ qꝛ in oibus capitu

8 lis sunt † emuli ꝛ aliqua capita etheroclyta. Sit ergo cautus q ꝯstituiť vicarius ab eis vt liget eos ad non reuocādū ante tps p iurm̄ ꝛ graues penas, vt sic nō possit sine magna cā reuocari donec prouisus successor electus confirmatus expedierit literas suas, ꝛ sic donec sedes vacauerit vel quasi vacauerit ꝺ quo per glo. in. d. cle. j. de here. super ver. vacante.

Sed nunquid cle. ꝛ si principalis. de rescri. vēdicet sibi locū in tali officiali capituli vt dari valeat delegatus a se. apostolica. Gl. ibidē tꝫ ꝙ sic, cū sit officialis iurisdictionis epalis, arg. in. c. j. de maio. ꝛ obe. lib. vj. ꝛ arg. eius ꝙ dť de officiali electi nōdū cō secrati. c. trāsmissam. de ele. qꝛ quo ad officiales ꝛ iurisdictio-

nem

rem consecrationis addit. c. cū nullus. de tem. ord. Et idem tz ibi Zenze. & Pau. Pe. de ancha. & Cardi. flo. & cōiter oēs,
9 qz † vicarius capituli preest territorio sicut vicarius episcopi, cui nō presunt vicarij inferiorꝫ. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. & qz hz ordinariā iurisdictionē sicut vicarius epi a lege, vt hř in. d. c. tua per modum arguēdi q no. xxv. di. perlectis in magna gl. de quo no. in gl. ij. in. c. ij. de offi. vic. lib. vj. & Host. in sum. de offi. vica. In cā tñ heresis dz capitulū se. va. ↄstituere vicariū vel officialē qui quadragesimū sue etatis annū attigerit, alias non valent gesta p eū, vt no. gl. in ver. committi. in. d. cle. j. de here. ēt si nō opponat. Itē nō poterit vti carceribus proprijs capituli alias habētē iurisdictionem, sz debebit vti carceribus epi & sic alijs ministerijs, vt no. in cle. j. eo. ti. & adde qđ cū causa simpliciter delegatur officiali vel vicario intelligit delegata principali, & lz plures sint constituti insolidū. Sī tñ apparet qs principalior ille erit delegatus, & si neuter principalior, sz eque principalis vterqz tunc si delegatio est facta pluribus. i. in plurali vicarijs erūt oēs alias nullus erit p. l. duo sunt titij. de test. tu. & ideo ad hoc tollendum penitentiaria in literis suis quas dirigit vicarijs incidit illud r. vt possit indifferenter intelligi tam in singulari quam in plurali. de qbus omnibus plene not. in. d. cle. & si principalis.

10 Et adde qđ † paria sunt dare potestatē insolidum vel cuilibet ꝑm Cal. in ↄsi. vj. in ti. de elec. & vide But. in ↄs. xxix. qđ incipit, Visis pūcto de verbo, cuilibet. & qđ possit ↄstitui ēt in tpalibus tm̄ ēt p prelatissas vide no. in cle. frequēs de exces. prela. & qđ vicarius epi nō inducat incōpatibilitatē cū dignitatibus & beneficijs curatis tz abba. in. c. de multa. de prebē. Adde q faciendo aliū vicariū simpliciter videt primū reuocare. Itē faciēdo actū ↄrīū &c. hz calde. i ↄs. ij. sub rub. de offi. vic. incipit, an collatio &c. & in. c. tua. de offi. vic. & Lap. & Do. in. c. ij. de offi. vic. lib. vj. sic ↄstituendo primū videt reuocare hz, & sic de alijs pz deci. clxix. in anti. Adde ↄsi. Ang. xlv. qđ incipit, Qđ sufficiat reuocatio facta p tres &c. ¶ Dicit tñ Zenze. qđ si hz cōem vsum loquēdi ad aliquē vt ad principalē haberet recursus. ille preferetur p. c. ↄsultationibus. de iurepatro. c. querelā. de elec. l. labeo. de sup. le. l. si seruꝰ pluriū. de leg. j. qz † cōis error facit ius. l. barbarius.
11 ff. de offi. pre. alias dixit vna cū Bartrādo qđ electio erit impetrātis. & idē si plures impetrauerūt, & ↄcordant, eis autē discordantibus attendit prioritas in presentādo. c. vt debitus. de appe. & si ↄcurrāt in presentādo preferē magis idoneus p no. in. c. qm̄ abbas. de offi. deleg. qđ ēt vř fuisse de mēte gl. inqꝫtū se remittit ad ibi no. his tñ nō ob. ↄcludit Zenz. qđ neutrū erit p. l. si fuerit. §. itē si ex pluribus. ff. de reb. dub. & cū ex pluri. de manu. test. & in hoc imputet sibi impetrans qđ plz Hostien. in sum. de offi. deleg. §. quibus. ver. qđ si inpetrauit. cū se. & idem tz Car. flo. nisi ex pbabilibus cōiecturis aliquid appareat. argu. no. in. c. pasto. de rescri. & Idē Jo. de lig. nisi motu proprio ex eo officio fuisset delegatus, qz tūc nō esset qd dēret iputari.

12 An autem episcopus † possit creare vicariuz absqz consensu capituli, vel remouere. Dic qđ sic. ꝑm Host. in sum. de offi. vica. §. in quibus. ver. sed nunquid, qđ approbat ↄsuetudo que i talibus est seruāda. c. ca noscit. de his que fi. a prel. ꝑm But. i cap. tua. de offi. vica. & mortuo epo, vel eo qui dedit vicariū expirat vicarij iurisdictio ꝑm Host. in. c. qm̄ abbas. de offi. dele. allegat. c. illa. &. c. fi. ne se. vac. de hoc de here. ad abolēdā. in prin. vide no. in. c. cum olim. de ma. & obe. & in. l. iudicium. ff. de iudi. Adde q vicarius nō pōt prestare ↄsensuz de quo in. c. romana. de fo. cōp. li. vj. in prin. vt ibi p Jo. an. in nouel. Itē qđ prelato excōicato suspēdit offm̄ vicarij sui vt pbat in. c. romana. de offi. vica. lib. vj. eo aūt mortuo reuocat, vt in cle. fi. đ pcurane sit in ptāte predecessoris quoquo mō preiudicare suc-
13 cessori. p. c. qz. v. de iudi. ¶ † An aūt si desijt esse officialis trāseat iurisdictio ad successorē. Cy. vř sentire qđ sic in. l. cū heredes. C. qui tes. fa. pos. & Bar. in. l. qđ prin. đ legi. p. l. augustę. đ le. ij. & l. & qz. ff. de iuris. om. ind. p que vř restringat. c. qm̄ abbas & idem tenuit summus. v. in. do. d. Simon de borsano legens in studio Padu. & postea factus cardinalis vt refert Jo. đ fantu. cōiter tñ tenet gl. in. d. cle. & si principalis. cui standū est, pꝑter eius auctoritatē ꝑm Car. q ēt cā saluat in. d. c. qm̄ abbas. ¶ Premissa vera nisi cōmissio fieret sub nomine proprio ꝑm gl. Pau. & Cardi. in. d. cle. & si principalis. qz cessante officio idē posset finire cām nisi ↄheret aliquā inhabilitatē p quā fieret incapax iurisdictionis ecclesiastice, puta qui ↄheret matrimoniū ēt cū vnica & virgine, vel incurreret bigamiā vel efficeretur monachus p no. in. c. ioannes. de test. vt. ī. dicam.

14 Ex premissis infero qđ † a vicario & officiali principali capituli ñ appellabit ad ipsum caplm, qz est idē ↄsistoriū. ar. in. c. nō putamus de ↄsue. lib. vj. Habet enim vnū & idē tribunal cū epo. nec vz ↄria ↄsuetudo. d. c. nō putamus. de ↄsue. li. vj. quo. s. ad iurisdictiōalia & ea que sunt fori cōtentiosi. in alijs secus. patet deci. cclxxj. Fallit tñ in casu de quo p Cal. in ↄsi. ij. de appel. qñ scz nō p oia est officialis generalis. Nec ēt supplicabit ꝑm Zenze. in. d. cle. & si principalis. & Jo. an. in. c. romana. de appel. lib. vj. nisi put no. in. c. ex literis. de in integ. resti. & in. c. qliter. j. đ accu. & l. iiij. C. e. ti. lz Lau. & Ste. ↄ in supplicatiōe in qua nō cēset idē ↄsistoriū sicut nec in recusatione. c. si ↄ vnū. de offi. deleg. li. vj. ¶ Itē qđ cēsure late in capitulū nō impediēt cognitionē cause delegate vicario, ꝑm Pau. & Car. in. d. cle. & si principalis. per no. p Inn. in. c. consulti. đ pc. c. quo ad cāz delegatā nō sit idē ↄsistoriū, nec dependeat a capitulo. Nec ca-
15 pitulū de hmōi cā potest cognoscere ꝑm Pau. ibidem qz † delegatus a papa maior in. c. Quid aūt đ vicario trāslato an post trāslationē valeant que facit. vide Cald. in ↄsi. x. in titu. de re iudi. Qđ aūt. s. dixi de monacho intelligo sine licentia abbatis saltē presumpta, puta ex tolerātia vt nō possit esse vicarius capituli nec locūtenens vicarij, & qđ eius snīe sint nulle, vt firmat deci. in antiq. ccxlj. incipit, An monachus. & idē tenent Lau. & alij in. d. cle. & si principalis. vide Pau. in cle. j. de reg. iur. ver. officio. De laico no. Arc. qđ sic. xvij. q. vij. c. in noua a ctione. in tēporalibꝰ nō. in spiritualibus vid Lap. in. c. j. de offi. vica. lib. vj. vide But. in. c. decernimus. de iudi. in vlti. col. & de clerico ↄiug. vide Jo. an. in. c. Joannes. de cleri. ↄiu. đ episcopo. no. gl. qđ no. in cle. in plerisqꝫ. de ele. in ver. vagatiōis.

16 An autem vicarius † capli possit esse ↄseruator. gl. q sic. & Jo. de lig. in. d. cle. & si principalis. nā vicarius talis hz dignitatez vt dicit ibi gl. sing. p quo est tex. in. l. i. C. de offi. vica. Pau. & Car. ↄ, qz ppꝛie loquēdo vicariatus nō est dignitas ecclesiastica, alias nō expiraret p prouisionē epi succedentis &c. sz est qdam preeminentia nō determinata ad aliquā ecclesiam & coruscat radijs dignitatis episcopalis quo ad iurisdictionē, & est spectabilis, & est de medijs magistratibus vt dicit Spe. in titu. de iuris. om. iu. ver. medij sunt, vide Bar. in. l. filius. ff. de leg. facit qz vicarius proconsulis dicit pconsulatū obtinere lz nō sit pconsul. colligit in. l. j. C. de tuto. & cura. da. ab his. & adde qđ tunc talis vicarius nō dz in choro sedere primus inter alios canonicos, qñ ibi stat in apparatu canonicali &c. ꝑm Do. c. a col-
17 latione. de appel. lib. vj. p ibi no. vbi ēt dicit qđ rector † vniuersitatis lz sit scholaris tñ in actibus scolasticis stabit ante epos qui sunt in studio vt scholares. Ex quo potest inferri qđ dz precedere canonicos in sedendo. qđ optime probat. d. c. precipimus. xciij. di. & l. ij. ff. de offi. eius q vices alterius ge. et ita vidi consultū in vicario epi Paduani. & Adde qđ in hunc vicarium vel officialē capituli sede vacāte nō trāsit maior potestas quam in vicariū epi de quo in. c. fi. de offic. vica. lib. vj. & ideo nō posset dare literas cōmēdatitias ad ordines nisi ei spāliter ↄcederet, & ēt vbi aliqua ardua in eius mādato fuissent specificata & sic equalia ↄprehenderent, nō tñ venirent ea que ēt inter ardua non ↄputant vtputa dispensatio que nō potest inter ardua computari ꝑm Fede. consi. xl. incipit, super eo qđ querit, & sentit Jo. an. in. d. c. tua. de offi. vica. ēt subsequente clausula generali. de qua in. d. c. fi. de offi. vic. lib. vj. Contrarium videtur probare. c. fi. de offi. or. in ver. & cetera omnia.

18 Adde qđ si capitulum † ↄcedit vicario q possit oia excepta bñficiorꝫ collatione, nō poterit clericos deponere scđm Lap. in. c. generali. de offi. vic. li. vj. & Bar. in. l. generali. ff. de vsufru. leg. & in. l. oēs populi. de iu. & iur. vbi dicit qđ exceptio debet esse de predicatis regule tñ contra effectum regule, & qđ quedaz excipiendo detrahenda cetera efficaliter dimittit sub regula. nā detractio in quibusdā videtur cetera ↄfirmare. l. tribunus. §. fi. ff. de test. milita. vide Ancha. in rubri. de regu. iur. lib. vj. qui idem tenet. Et adde Archi. xcv. di. c. peruenit. specula. in titu. de inquisitio. in prin. V. quid de officialibus episcoporum. & in. d. c. tua. Dicit Jo. an. quod solus episcopus sine consensu capituli sui potest tam constituere quam reuocare, & ita dicit seruare consuetudinem que est in talibus obseruanda, vt no. in. d. c. ea noscitur de his que fiunt a prela. & not. Host.

in summa. de offi. vic. §. ꝛ in quibus. versicu. sed nunquid. Ad-
19 de etiam quod potestas† huius vicarij cessabit cessante pote-
state capituli. hoc est per adoptionē possessionis noui prelati. fa
cit qd no. Host. in c. qm̄. de offi. deleg. ad fi. arg. in c. roma-
na. ad fi. de offi. vica. lib. vj. ꝛ qd no. ne sed. va. illa. ꝛ c. fi. ꝛ in
cle. j. de here. Et hoc ēt dicit de ꝯsuetudine seruari, q̄uis ple-
rūq; tales ꝯfirment vel remaneant pro eis. de maio. ꝛ obe. c.
cū olim. ꝛ l. iudicium soluit. ff. de iudi. ꝛ remittit ēt se ad c. ad
abolēdam. de heret. in prin. de quo ēt per Jo. an. in d. c. tua. q-
bus adde que plene habent̄ in clemē. j. de for. cōpe. ¶ Sed
nunquid talis vicarius generalis in tpalibus, ꝛ spūalibus ex
cōmissione ꝛ mādato capituli aliū vicariū in spūalibus tm̄ pos
sit deputare. Gof. Inn. Archi. Jo. an. ꝛ cōiter oēs tenent qd
nō. ꝛ idē in vicario pape ƀm Matthe. ꝛ Cardi. flo. in cle. ꝛ si
principalis. de rescrip. ꝛ adde no. in cle. j. de regu. in ver. locū-
tenentes, ꝛ Bal. in c. fi. de offi. deleg. ꝛ in l. aliqn̄. ff. de offi. cō
sulis. per c. clericos. de offi. vic. qd firmat deci. in nouis. ccc-
lxxiij. que incipit, Itē fuit dubitatū. Host. tm̄ in c. j. li. vj. dixit
20 talem† vicarium de ꝯsensu capituli posse in totū, ꝛ ad tps ex
cā, quas tm̄ a se nō abdicat, sȝ penes retinet per d. c. clericos. cū
quo videt̄ trāsire Cōpilator illius decisionis. de quo per Boyc.
in c. ad audientiā. de offi. vic. Si tm̄ esset vicarius in tpalibus
ꝛ spūalibus, nō posset ēt de ꝯsensu, vel mādato episcopi aliū vi
cariū in spūalibus ꝯstituere ni aliter sese haberet ꝯsuetudo vt
pȝ in eadē deci. de quo ēt j. dicā. Adde qd solus Imperator dat
vicariū proconsuli Asie, comiti, ꝛ prefecto. Ang. in l. in his. C.
de diuer. offi. li. xij. ¶ Cōsulo tm̄ qd ad cautelā qn̄ capitulum
in mādato vicarij sui dat potestatē specifice substituēdi aliū,
qd ponāt ista verba, quē ex nunc nos ipsi constituimus, ƀȝ doc.
in c. j. de offi. vic. lib. vi. quo casu excōicato vicario principali
substitutus tamen non erit excōicatus, lȝ eius iurisdictio inte-
rim stet in suspenso, vt ibi patet.

An autem alias possit vicarius aliū sub
stituere. dt Gof.
qd non in c. clericos. de offi. vic. per l. a iudice. C. de iud. nō obs.
c. cum bertoldus. de re iud. vbi narrat̄ factū, ꝛ qꝛ aliud in ge-
store ꝛ pcuratore. C. de pcu. l. neq; tutores. ff. manda. l. si pcura
21 torē. §. si quis mādauerit. ad hoc de pcu. c. ij. lib. vj. Et† quia
vicarius nunq̄ fit dn̄s. ƀm Host. ꝛ qꝛ vic. industria vr̄ electa,
arg. de offi. archipresby. c. j. ꝛ ij. ꝛ d. c. clericos. ꝛ pp infideli
tatē vitādam. xj. q. iij. qm̄. de rescrip. cū in multis. lib. vj. ꝛ pp
certum ministeriū demādatū. c. fi. de offi. dele. ar. l. necessario.
§. vt de peri. ꝛ cōmo. rei ven. ꝛ l. si vsusfructus. de iu. do. non
nimis frequenter poterit alium relinquere in loco suo sicut fit
tota die. arg. l. j. ff. de offi. eius cui māda. est iurisdict. ꝛ in c. p-
uenit. ij. de appel. ver. interim. Qn̄ tm̄ non hn̄t mandatū sub-
stituendi si sunt infirmi, vel impediti, cautū est qd delegēt cau
sas tunc pendentes, ꝛ ita trāsit Jo. an. in d. c. clericos. ꝛ An-
to. de but. vide Jo. an. in c. cū ex eo. de elec. lib. vj. Idē in po-
testatibus ꝛ capitaneis per §. phibemus. in auc. de colla. ꝛ l. j. §.
huius rei. ff. de offi. eius cui mā. est iurisdi. no. Bal. in vsi. feu.
in c. si quis decesserit. si de feu. fue. ꝯtē. Si eadē die eps vel ca
pitulū ꝛ vicarius conferant beneficium diuersis. vide Cald. in
consi. ij. sub titu. de offi. vica.

Pro ampliori declaratione pre-
mis-
sorum omnino vide Fede. in ꝯsi. cccij. vbi inter alia dicit qd si cle
ricus vel laicus aures vicarij offendat. iuxta l. nullum. C. de te
stib. ꝛ de penis. c. sup his. qd talis officialis pro motu suo arbi
22 trarie punire, qꝛ† aliqua licent incidenter que nō licent princi-
paliter. c. tuam. in fi. de ordi. cogni. Itē qd lȝ officialis pp cri-
men non possit quē remouere ab ecclesia, pōt tm̄ queri coram
eo vt declaret quem non habere titulum in ecclesia, vt qꝛ fuit i
stitutus per eum qui non potuit, vt per Jo. an. de offi. vic. c. ij. lib.
vj. in nouel. quo casu dicet̄ beneficiū litigiosum. non ob. gl. in
c. si hi. cōtra quos, vt lit. pendē. li. vj. alia multa vide ibidē ꝛc.
Et adde eundē Fed. in ꝯs. ccxx. qd incipit, veritatis. Adde d-
ci. in nouis. cccxlij. que incipit, Itē lȝ officialis. ꝛ deci. lxiiij. q
incipit, Itē quod seruet̄. ꝛ Capp. allegatio. lxxxj. que incipit,
non valuit. ¶ Ultimo adde qd si vicarius, vel officialis huius
modi deliquerit in officio sibi cōmisso, tenet̄ capitulū eū ꝯsti-
tuens. l. sed ꝛ si seruus. cū seq. ff. de trib. nisi q̄cito sciuerit pur-
gauerit eius delictū. l. j. ꝛ l. quicūq;. C. de excu. mili. vbi plene
per Bar. ꝛ c. j. vt li. non ꝯte. ꝛ per Inn. in c. qd quibusdā. de fide-
ius. ꝛ in c. cū quis. de sen. excō. lib. vj. ꝛ in regula, ratihabi. ꝛ i.
c. ea que de offi. archi. vbi per Host. ꝛ in deci. cclxxiij. que inci
pit, Itē si vicarius, vide Ang. in l. quid ergo. §. si quis aliena.
ff. de in fami. ꝛ corā quo cōueniat̄. vide in Spec. de ꝯpe. iudi.
adi. §. fi. alias seq̄. ꝛ Cal. in rub. de rescrip. in j. qō. ꝛ Guil. de
cu. in l. ij. C. de sportu. ꝛ Fede. ꝯsi. cx. ꝛ But. in c. j. de rescrip.
23 ꝛ Bar. in l. j. ff. ad l. iul. repe. ꝛ an† possit cōueniri durāte offi
cio. vide in l. magistratus. ff. de iniurijs. ꝛ Ang. ff. qd met. cau.
l. ꝯtinet. Adde qd dn̄s tenet̄ pro officiali nisi q̄cito sciuerit pu
niuerit eū, vt pȝ deci. cclxxviij. adde l. j. C. de exemp. ꝛ exac. li
bro. xij. ¶ Et adde qd per statutū, ꝛ pactū pōt fieri vt prelat⁹
teneat̄ pro officiali ƀm Cy. ꝛ Bart. in l. j. §. familie. ff. de pub.
vbi subdit qd eoipso probabit̄ esse officialis qd exercet officiū
domino sciente, qꝛ tūc videtur eū preponere per l. j. §. magistra
tus. de exer. Subdit ēt in §. fi. d. l. j. qd prelatus exhibēdo of
ficialē liberat̄ ꝛ qd eo mortuo non tenet̄, si tm̄ promisisset solue
re oēm cōdēnationē ꝛc. nō liberaret̄ exhibendo officialē per tex.
Adde Bal. in l. j. de pena iudi. qui ma. iud. vbi hoc limitat in
extraiu. ꝛ vbi ipse elegit ꝛc. ꝛ Ang. in l. qui iurisdictioni. ff. de
iuri. om. iud. vbi dicit qd pōt remittere ad aliū. ꝛ Barto. in l.
ꝯreibus. C. de iur. fi. vbi solutio vnius liberat aliū. ꝛ in l. j. quo
quis. or. conue. lib. x. ꝛ Ang. bene in l. ex facto. ff. de neg. gest.
24 vide omnino Lud. in ꝯsi. xj. qd incipit. in proposito. adde† qd
vicarius pro debitis alior̄ vicarior̄ nō tenet̄. C. ne quis ex vi.
lib. x. Adde qd lȝ quis deliquerit in officio, tm̄ q̄diu superior n̄
amouet eū valent eius gesta. no. in l. iubemus. §. sane. de sacro
sanc. eccle. ꝛ ibi Bald. ꝛ officialis qui penas legibus impo-
sitas dissimulatione vel gratia differt punitur per l. prima. C.
de deser. libro duodecimo. Bald. in l. presbyteri. de sacrosan.
ecclesijs.

An autem prelatus possit agere pro iniuria illata of-
ciali. vide deci. ccclj. ꝛ But. in c. dile-
ctus. de appel. ꝛ Archi. ij. q. j. in primis. ꝛ in c. ad apostolice.
de re iud. lib. vi. ꝛ Inn. in d. c. dilecti. ꝛ Car. in d. cle. j. de re-
li. ꝛ vene. sanc. ꝛ qd officiales debent eligi de melioribus ꝛ suffi
ciētiorib⁹, ꝛ diuitibus. C. de epis. aud. auc. presides. l. ad subeū-
da. C. de decu. lib. x. ꝛ ibi per Odoffre. ꝛ meliores ꝛ sapientio-
res qui Deum timeant. in longobarda de aduo. l. vt iudices.
25 Officiales etiam debent habitare† in palatijs publicis. l. nulli.
ꝛ ibi per Bar. C. de offi. rec. proui. tȝ tm̄ iudiciū ꝛ processus fa
ctus per vicarium ꝛ officiales lȝ nō sederint in loco cōsueto or
dinario. iuxta l. penul. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ l. cū sententiam. C. de
sen. per c. cum episcopus. de offi. ordina. lib. vj. ƀm Cal. in cō-
sil. ij. in titu. de offi. ordi. Adde quod si statutum dicat quod
habens vnū offm̄ non possit aliud accipere alias careat acce-
pto, ꝛ quod contrafaciens perdit etiā stipendia ꝛ priuilegia p
mi officij. Barto. in l. omnes. C. de coarcta. ꝛc. lib. xij. ꝛ pp ne
gligentiā remouent̄ ab officio. l. si quos. C. de offi. pre. ori. ꝛ ibi
per Bart. vel si male tractat officium. l. vniuersa. C. de diuer.
rescrip. ꝛ ibi Bal. Potest tamen officialis dicere superiori,
seruetis hoc in sindicatu per l. si tutor. de auto. tuto. Adde qd
26 officialis recipiens pecuniam† debet danti restituere quadru-
plum. vide Ang. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. §. his igitur.
ēt a sponte dantibus, ꝛ habenes salarium sufficiens ad victum,
qꝛ tunc ēt esculenta, ꝛ poculenta nō pōt recipere vt ibi. Et de
pena officialium ꝯmittētiū baratarias vide. C. de digni. l. iudi-
ces. li. xij. A qua ēt nō excusant̄ ratione consuetudinis. vide
Ang. in l. facultas. de iure fis. lib. x. ꝛ de officiali posito ad be-
neplacitū iudicatur idem qd de perpetuo. l. de pupillo §. si qs
ipsi. de ope. no. nū. ꝛ valent gesta officialis ignorantis se depo
situm ab officio. vide in c. veritatis. de dolo ꝛ ꝯtu. Et an offi-
cialis possit sibijpsi emere rem que vendit, vide Bar. in l. au-
fert̄. §. i. ff. de iure fis. ꝛ in l. ij. de stipu. seruo. ꝛ nō tenet̄ seruare
statuta quor̄ copia nō est sibi tradita ƀm Ang. in auc. de mā.
princi. §. illud. ꝛ an si iurat seruare statuta intelligat̄ iurasse de
futuris. vide Bar. in l. si stipulatus fuerim. §. illud. ff. de verb.
27 obliga. Non† possunt officiales sibi salarium constituere. bar
to. in l. j. C. de pre. sala. ꝛ dr̄ esse in dolo si facit gratiā nimis eui
dentē. l. filiusfamilias. ff. de iudi. ꝛ qd possit vide in l. si in lege. ff.
locati. ꝛ an officialis missus ad aliquē locū debeat habere no
uum salariū. vide Ang. in auc. de māda. prin. §. illud, vbi ēt vi
de an possit mandare subditis qd portent sibi arnesias suas.
¶ Adde qd debet facere inuentarium de rebus pertinētibus
ad officium secundū Ang. in l. si vacātia. de bo. vacā. ꝛ redde
re rationem ꝛc. ƀm Bar. in l. comperimus. C. de nauicularijs.
libro. xj.

Adde qd conducentes officiales intel
ligunt̄ sumptu-
bus

bus cōducētiū ꝯducere eundo et redeūdo ſm Bart. in. l. super
28 creādis. C. ne fis. rē quā ven. lib. x. et qs proprie dicat † eē officialis. vide But. in ꝯsi. lxxiiij. qd̄ incipit, Uisis statutis. Et an officialis ex suo officio possit dispēsare cōmutādo penā priuationis vel suspēsionis i pecūniariā, et si cōmutat possit p̄latus cōtrauenire. Et quomodo intelligit̄ facultas cōponēdi data officiali ꝛc. vide Pau. de cast. ꝯsi. cxvj. et de facultate vicarij epi vide Abb. in cōsi. lxxxix. Et an talis officialis possit dare licētiā monacho eūdi ad studiū, vide eundē cōsi. lxxxix. nō tñ poterit dare licētiā de qua i cle. quāuis. de fo. cōpe. ad fi. vt ibi no. in glo. sup ver. diocesan. Et an officiales p̄sumant̄ diligentes in suo officio. vide eundē in consi. xlij. Et an officiales post tēpus electionis auctoritate specialis statu. artis, possit ꝯfirmari, nō obstante generali p̄uisione populi postea facta qd̄ vltra tēpus sue electionis ꝯfirmari nō possit, vide Ang. in ꝯsi. cclxxviij. qd̄ incipit, Premitto ad euidētiā. Et an sub noīe officialis cōmunis Bon. veniat epūs et eius officialis, vide Pet. de ancha. in cōsi. cccxlij. qd̄ incipit, Uiso themate. Itē cōsilio eiusdē. clxiij.
29 et qd̄ † cōdēnatus de dolo cēseat̄ p̄hibitus ab officijs, vide Ludo. in cōsi. qd̄ incipit, In casu. An teneat̄ qs cōmunicare fratribus qd̄ acqsiuit de officijs. Ludo. qd̄ nō, in consi. qd̄ incipit, Quo ad primū. Adde eūdē in cōsi. ccccxij. et in ꝯsi. cccxciij. et. ccccl xxix. Et an syndici officialiū habeāt cognitionē de eo qd̄ extra officiū cōmittit̄, vide eūdē in cōsi. ccccxv. et de officialib⁹ ad gratiā vide i ꝯsi. ccccl xj. et in ꝯsi. ccccxcij. et i ꝯsi. lxv. Adde qd̄ si cā cōmittat̄ certo officio si postea officiū augmētet̄ i numero, vz s̄nia lata p numerū augmētatū ſm Lap. alleg. lxxxviij.

Et adde differentiam inter vicariū et vicegerētē et delegatū. Nā delegatus est ille cui ipse iudex cōmittit. Uicegerēs est ille cui cōmittit supior p̄p impedimētū principalis officialis et iste hz iurisdictionē ordinariā de quo loquit̄ titulus de offic. eius q vi. alter. ger. C. et. l. j. §. a p̄fecti. de lega. ij. et not. p glo. et Bar. in. l. ij. C. de offi. eius q vi. al. ger. ꝛc. faciūt no. in. l. p̄cipimus. C. de appel. et. ff. qs et a quo. l. j. et not. glo. in. c. qm̄. de offi. ordi. et no. i. l. ne qcquā. §. vbi decretū. ff. de offi. p̄cō. in fi. ma
30 gne glo. et in. c. ij. de offi. vica. lib. vj. et pōt vicegerēs † oia que pōt principalis absente pācipali p̄terq̄ ꝯdēnare ad mortē vel mēbri abscisionē. d. l. ij. C. de offi. eius qui vi. al. ger. Bar. in. l. obseruare in princi. ff. de officio proconsu. habet̄ in. l. j. §. j. ff. de lega. ij. nisi esset cōstitutus a superiore in locū principalis mortui. Bar. in. l. j. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. Et idē dicas de vicerectore. Bar. in. l. filius. ff. de lega. prestan. Secus tñ in assessoribus. l. ij. et p totū. C. de assesso. vide Bal. in. l. j. C. q accusa. nō pos. Et de istis varijs nominibus vide in cle. j. de regula. in versi. locū tenētes. et in. c. auaritie. et. c. fundamēta. lib. vj. et in auc. vt nulli li. habere loci serui. in princi. col. ix. et diuersitatem inter locum tenentem et vicarium not. glo. in ver. loca. in dicta clementi. j. de regula. et an quis dicatur functus officio suo ita quod non possit actum reiterare si prius est nullus, vide Joan. and. in. c. si compromissarius. §. si vero. de elec. lib. vj. et
31 quod ibi no. Lap. adde qd̄ non † exercentes officium non gaudent priuilegijs illius licet in eius matricula sint. C. de sacrosan. eccle. c. qui sub pretextu. fol. vj. col. ij. Bald.

Et adde qd̄ potest beneficia ꝯferre qñ data est sibi potestas ꝯferēdi oia beneficia generaliter et indistincte. Secus si daretur potestas cōferendi certum beneficiū vacās, patet in deci. cccxcvij. quā intellige iuxta ea q̄ plene habent̄ in. c. fi. de insti. et in. c. fi. de cōces. preben. nō potest tñ cōmitti potestas ꝯferēdi beneficia vicario nō habēti administrationē tēporaliū vt patet i p̄al. deci. cccxcvij. vbi ēt no. differētiā inter vicariū deputatū cum iurisdictione et sine iurisdictione, et qd̄ pōt etiā beneficia deuoluta cōferre que p capitulum vacante sede cōferri possunt. Licet ꝯferri p vicariū episcopi sine speciali cōmissione, vt not. Pet. more in. c. fi. de offi. vica. lib. vj. Nā vicarius epi quantūcunq; sit in spiritualibus generalis, nō tñ potest beneficia cōferre sine speciali cōmissione vt ibi, et tunc si a collatione vicarij appellet̄, appellabit̄ ad episcopū, q2 vicarius nō cōtulit vt vicarius sed vt specialis cōmissarius alias nō, q2 habet idē tribunal cū episcopo, et reprobatur cōtraria consuetudo. c. nō putamus. de cō
32 sue. li. vj. Et † an vicarius possit quē a beneficio destituere, aut permutantibus auctoritatē prestare, vide per Fede. in tractatu permu. q. xxvj. Si tñ haberet speciale mandatum ad destituendum inuitos includeretur potestas recipiēdi resignationē, nec tunc esset dubium quin posset auctorizare ꝑmutationes vt ibi innuit̄. et licet vicarius ex sua generali potestate nō possit inquirere ad effectū criminisos puniendi, poterit tamē ex mero suo officio et etiā implorato de crimine inqrere ad effectū vt criminosum remittat ad episcopū vel capitulum puniendū, vt patet deci. lxvj. et ad instantiam partis punire secundum Joan. and. in. c. licet. de offi. vica. lib. vj. in nouel. Et quia cognoscere et punire de criminalibus est iurisdictionis nō ordinis, quod communiter potest facere episcopus cōfirmatus licet nō consecratus, dicit Inno. in. c. transmissam. de elec. quia ex speciali commis
33 sione episcopi vel capituli potest † vicarius de crimine accusati cognoscere et diffinire. quod etiam tenet Specu. et dicit seruari communiter. Licet cōtrarium dicat Hosti. in. c. ex frequentibus. de institu. et Archi. xcv. distin. peruenit. et recitat Lap. in d. c. licet. de offi. vica. lib. vj.

Dicit tamen Hosti. qd̄ lz episcopus nō ꝯsecratus nō possit actualiter punire de crimine deponēdo vel degradādo, pōt tamē per sentētiā verbaliter deponere aut deponēdū pronūtiare a beneficio, q2 quē priuare beneficio iurisdictionis est ſm Cōpo. et Jo. an. in. d. c. trāsmissam. de qua p Archi. xviij. q. ij. si qs abbas. ex quo vr̄ idē dicēdū in vicario q eādem iurisdictionē et idē tribunal habet cū episcopo vel capitulo. saluo tñ in vicario foraneo qui deputatur in dioce. tantū, vt no. Car. in cle. j. de offi. vica. q. xvij. et. xviij. facit. l. j. C. si quacūq; preditus potestate. Qd̄ vicarius ꝯstituatur etiam in diuinis patet, de cleri. nō resi. q2 nōnulli. p Archi. eo. ti. c. cū ex eo. lib. vj. sup ver. deseruiat. vide i cle. j. §. quid ēt, de exces. prela. sup ver. ad mēsam. in fi. et sup ver. an vacēt, et i cle. j. de rescri. sup ver. haberēt. et in cle. j. de sup. neg. pla. sup ver. de mēsa. et Jo. an. in regula, qui ꝯ iura. de reg. iu. lib. vj. in mercu. ad fi. et Lap. alle. v. et But. in. c. g. ꝑpetuus. de fide instru. et alios. c. extirpāde. §. q2 vero. de prebē. et in cle. j. de offi. vic. et
34 decisio. cclxxiij. et in. d. c. clericos. de offi. vica. Adde qd̄ † vicarius archiepiscopi vel epi legati nati respectu p̄tātis legationis sic tradite dz eē qualificatus iuxta. c. statutū. de rescri. lib. vj. ꝛc. vide Belē. decisi. lx. et qd̄ vicarius pōt p̄cedere i causis delegatis epo ſm Inno. et alios in. c. cā te. de rescri. et ad mīiā vide plene p Car. post Laudē. i cle. j. de offi. vica. et ibi pleni⁹ p do. Egi. de belen. et p Bal. in. l. aliqñ. ff. de offi. p̄cōsu. et in. l. oēs. eo. titu. vbi dicit qd̄ nihil pōt facere extra territoriū ēt speciali delegatiōe, et qñ sunt duo aut plures vicarij. vide Bart. et Bal. in. l. j. ff. de offi. cōsu. vide ēt Moder. in. c. statutū. de prebē. lib. vj. Itē qui offendit vicariū offendit episcopū secundum Bal. i. l. sed et si. in fi. ff. de i ius vocā. p. l. ossa. ff. de reli. et sump. fune. q fuit iudex maleficiorū ꝛc. nō potest esse vicarius episcopi ꝛc. not. Bal. in prelu. decretalium. in versi. vniuersis.

Adde qd̄ delegatus cardinalis et de latere nō potest ꝯstituere vicariū generalē vel specialē nec in specie, aut in genere aliter cōmuniter alicui potestatē recipiēdi resignatiōes beneficiorū et ꝯferēdi bñficia, ēt p̄sonis idoneis infra suā legationē ꝯstitu. ne det̄ via ad futura beneficia conferenda ꝯ cōcilium Lateranen. licet possit cōmittere resignationem et ea admissa posse dare potestatē cōferēdi illud bñficiū resignatū, q2 tūc cessat ratio prohibitionis, pz deci. cccxcvij. Po
35 terit ergo † quilibet cardinalis legatus de latere et alius legatus cōstituere sibi vicariū et locūtenētē generalē et specialē sicut et alij prelati possunt. p̄bat̄ in. l. j. ff. de tuto. et cura. da. ab his cū simili. Episcopus tñ vel alius p̄latus cōmissarius apostolicus nō pñt cōmitter̄ vicario suo potestatē dispēsandi. vide i decisi. antiquis. cccl ix. nec futuras causas sibi cōmittēdas, pz in deci. nonis. cccxxxvij. q̄ oia intellige iuxta not. in deci. no. ccclxxiij. et p Inno. Host. et Jo. an. et Archi. in. c. j. de offi. vica. lib. vj. et i. c. ij. ne prela. vi. suas ꝛc. Et idē videt̄ dicēdū in substitutis etiā substitutorū et vlteriorū ex speciali mandato principalis cū principalis videat̄ eos substituere, et cessat rō ifiniti vitandi de qua in. c. cū in multis. de rescri. lib. vj. et in. l. cū pater. §. quindecim. de lega. ij. adde deci. in antiquis. xxix. que incipit, vtrū procurator substitutus ꝛc. allegat in argu. l. ite eorū. ff. qd̄ cuiusq; vni. not. et no. in. l. cum essent. §. fi. ff. de serui. ru. predi. et in. l. j. ff. de p̄cu. idē dicēdū de vicario domini pape vt statim subijciam.

Nunc restat subijcere aliq̄ de vicario dñi pape pro absolutiōe hui⁹. q. De hoc vicario dicit Jo. an. i. c. tua, de offi. vica. i nouel. qd̄ de scō absoluit subditos vel aliūde veniētes excōicatos pro violēta manuū iniectione qd̄ putat ex speciali cōmissiōe fieri aliter nō putat qd̄ possit saltē aliunde veniētes. Et idē ſm eū videtur de subditis si diceretur eum habere vicariā illius potestatis quā habet papa in

vrbe, vt Patriarcha vel episcopus vrbis, nõ quã hʒ vt episcopus orbis includens vrbẽ vt.s. tunc ẽt subditos nõ absolueret nisi in casibus in qbus absoluerent ẽt alij episcopi vel eorũ vicarij.c.puenit.de sen.excõ.7.c.quãuis decetero.ea noscitur mulieres, quod de his.7.c.fi.sic nec põt ɔferre bñficia in vrbe spectãtia ad collatiõnẽ pape vel inferioꝝ vt põt papa nisi ad hoc habeat speciale mãdatũ sicut habet vicecancellarius ex speciali regula cãcellarie sine tñ aliqua clausula dispensatiua,
36 ar.in.c.fi.de offi.vica.li.vj. ¶ An aũt † ordinare clericos possit vel literas cõmendatitias dare, dicit Joã.and.tenẽdum eẽ quod habetur in.c.nullus.de tempo.ordinan.lib.vj.

Et an diocesis vrbis de iure includatur in eius iurisdictione attẽdi debet secundum eñ forma sue cõmissionis, alias vr̃ qd nõ includat.l.fi.ff.de offi.prefec.vrbis, 7 sic nõ veniunt nisi cõtinẽtia edificia 7 suburbia p.c.si ciuitas.de sen.excom.lib.vj.facit.d.c.tua.de offi.vica.7.c.porro.de priuile.7 qd includat firmat Bal.in rub.de offi.deleg.in vlti.q.qꝛ est actus fauorabilis 7 ptinet ad statũ ciuitatis, vt not.in.l.j.§.publicũ.ff.de insti.7 iu.itẽ p.l.qꝛ si aqueductus.ff.de ɔben.emp. Appellatione aũt vrbis vbi aliud nõ exprimit nõ veniũt ɔtinẽtia edificia 7 suburbia.c.si ciuitas.de sen.excõ.lib.vj.facit.l.fi.ff.de offi.prefec.vrb.attendat ergo in hac forma cõmissionis scdm But.d.c.tua.per.c.porro.de priuile.salua tñ determinatione.l.vt alphenus.ff.de verb.signi.et
37 quod ibi not. Et qd † possit cognoscere de causis subditorũ dominoꝝ cardinaliũ occasione titulorum suorum in vrbe cõsistentiũ, 7 consequenter visitare satis probat dictũ.c.tua.de offi.vica.qd solũ excludit iurisdictionẽ vltra vrbẽ, ergo plenã habet in vrbe quam 7 papa quo ad hoc cũ sit idẽ auditoriũ.c.ij.de cõsue.7.c.romana.de appel.lib.vj. Itẽ qꝛ legatus pape aditur p querelã.c.j.de offi.leg.ergo 7 vicarius vrbis in vrbe cui videt in omnibus equiparãdus de iure, quod est bene not. Itẽ qꝛ nec debet posse minus vicarius vrbis in vrbe quã vicarius episcopi in sua diocesi qui cognoscit de causis subditorum prelatorum subditorum episcopo, vt not.in.c.pastoralis.de offi.ordi.in.j.glo.licet fateatur Jo.an.esse locum preuẽtioni in.d.c.tua.nisi speciali iure aliud competat. Et sic respondet his qui dñt quod nõ habeat papalem sed episcopalẽ iurisdictionem tantum 7 potestatem vnde licet legatus possit exequari proconsuli 7 presidi.de offi.lega.c.ij.lib.vj.7 de elec.c.si abbatem. Vicarius tñ
38 nõ poterit nisi imediatos vrgere. Qꝛ non † minus debet posse quã eps vel eius vicarius, subdit tñ idem Joan.and.quod cõmendabile esset per specialem cõstitutionem hoc declarare, licet videret localis sicut in.c.fundamẽta.de electio.libr.sexto.

Potest tamen dici quod vicarius dñi pape ea omnia liber possit facere que alij vicarij sui predecessores facere cõsueuerunt 7 continuare illam quasi possessionẽ ex quo presente sciẽte 7 tolerãte papa hoc fecerunt, arg.eoꝝ que habent per doc.post Host.in.c.j.de sup.negli.prela.7.l.j.C.de emãci.libe.c.dilecti.de arbi.c.cũ dilectus.de fide instru.7 plenius in.c.cũ ɔtingat.de fo.cõpe. Potest ergo restringi locus a cõmittente vt in certo loco tñ ipsius vices gerat ẽm Hosti.ibidẽ. Sic etiã potest determinari tempus, argu.in.c.de causis.de offi.delega.ẽm Joan.and.ibidẽ.
39 vacante aũt sede Papali nõ credo † cetũ Cardinaliũ posse facere vicariũ p cle.ne romani.de elec. Põt ẽt vicarius Pape eẽ Cardinalis, patet in literis sculptis in quodã lapide altaris in ecclesia sancti Adriani de vrbe, 7 nũc est cardinalis Jañ. qꝛ ante cardinalatũ erat 7 seruit p substitutum in absentia. Talis autẽ cardinalis vicarius nõ poterit cõferre beneficia sicut posset generalis legatus cardinalis ex auctoritate legationis, iuxta.c.j.de offi.lega.lib.vj.7 ar.ff.qd vi aut clam.l.prohibere.§.plane.ẽm Bal.in.l.aliqñ.ff.de offi.procõsul. Et licet cardinalatus sit officiũ vt dicit idẽ Bal.in.c.bone.j.de postula.prela.tñ ẽt est dignitas maxima q̃ facit eos illustres, ita vt si illis committat p papã causa appellatione remota nõ potest ab eorum sentẽtia appellari, sed supplicari tantũmodo ẽm eundẽ in.l.j.ff.de offi.prefe.preto. De his vide Car.flo.post Mat.ro.i cle.ne romani.de ele.in.vij.q.j.partis vbi vr̃ contrariũ tenere, 7 dicit vidisse seruari cõtrarium in vrbe, q subditi cardinalium remittunt ad cardinales. But.tñ in oibus sequit Jo.an.in.d.c.tua. Adde decisio.in antiquis.ccclxxxiiij.incipit, camerarius
40 pape, 7 q † vicarius pape nõ possit aliũ vicariũ facere tʒ idem Matth.in clemen.7 si principalis.de rescri. Et an possit cognoscere de causis laicorũ, vide eundẽ Matthe. in dicta clemen.ne romani.de electio.hodie tñ tenet tribunal generale in causis hospitalium 7 monasteriorum 7 aliorum piorum locorũ etiam contra laicos 7 forte virtute specialis priuilegij.

Dixi etiam in tractatu meo de visitatione q potest visitare subditos 7 procurationẽ recipere ex quo nõ habet aliũde salariũ, qꝛ omnia potest que pertinẽt ad iurisdictionẽ illius cuius vices gerit.l.j.C.de officio eius qui vi.alte.ge.7 ar.xciij.dist.c.vlti.exceptis q̃ specialiter pape reseruant, vt videtur probari in.d.c.tuam, 7 tã in vrbe q̃ȝ infra cẽtesimum lapidem quousq protẽdit diocesis vrbis ad instar prefecti vrbis.l.j.§.in initio.ff.de offi.procõ.7 leg.si in aliam.§.fi.7 sic etiam poterit cõuocare sinodũ diocesis prout vidi de facto fieri nulla obstãte cõtraria prescriptione, 7.c.cũ ex officij.c.accedẽtis.de prescri. Et adde qd Vicarius dñi pape habet iurisdictionẽ ordinariã in scholares 7 studẽtes vrbis ad instar alioꝝ prelatoꝝ ordinarioꝝ in alijs vniuersitatibus de qua in auc. habita.C.ne filius pro pa.etiaʒ qñ scholares clerici homicidiũ in vrbe perpetrarẽt p extrauagãtem Bonifa.viij.que incipit, in supreme preeminentie dignitatis, quam infra subijciam.
41 ¶ † Adde etiam qd vicarius vrbis etiam appellatur vicarius pape 7 consueuit quandoq esse cardinalis vt probatur in.c.dilectus.de exces.pla.in suprascriptiõe de cardinali sancte Potentiane.vbi vide Jo.an.patet etiã in volumine statutoꝝ cleri.vrbis quod anno.M.ccclxxxiiij.tempore Urbani.vj.erat vicarius vrbis Stephanus cardinalis sancti marcelli.legitur ẽt in eodem libro qd de anno.M.cccxcij.tẽpore Bonifa.ix.fuit vicarius vrbis Joannes abbas sancti Pauli.communiter autem consueuerunt esse episcopi vel archiepiscopi.

Et no. qd diocesis vrbis cõcludit intra prouinciam Pisanam 7 Capuanã, vt habet in.d.c.tua. Sed credo qd ibi diocesis capiat p prouincia archiepali 7 patriarchali, put papa 7 archiepiscopus 7 patriarcha alias cõcludit intra diocesiʒ Portuẽ.q̃ includit ecclesiã sancti Petri maioris vbi residet papa, 7 itra diocesim Alban. 7 Sabin. 7 alias epales cardinaliũ dioce.vrbẽ circũdãtes. Ad quod facit.l.nulli.C.de numera.7 actua.lib.xij. ¶ Nã 7 diocesis capitur alias pro territorio vbi hr̃ iurisdictio in tẽporalibus in se minimo vero gerere sumit pro iurisdictione que habetur in spiritualibus, vt not.i auc.quomodo oportet episcopos.§.nõ aliter,
42 ¶ † Sumit etiam quandoq prouincia pro dioceſi.c.sane.de fo.cõpe.c.studeat.l.dist.no.ix.q.ij.episcopi.7.xvj.q.iij.quicunq.7 in.c.eos.de tempo.ordi.capitur etiã p patriarchatu, vt in.d.auc.quomodo oportet epos.§.illud ẽt. ¶ Et quãdoq pro districtu prefecti pretorio.no.in rub.C.de offic.prefe.pret.affrice.7 ibi p doc. ¶ Et quãdoq pro districtu cuiusq ciuitatis.l.j.C.vt oẽs tã ciuiles quã mili.l.j.7.C.de pua.carce.l.ij.cõtinet etiam diocesis noie ciuitatis.lxiij.dist.sacrorum.facit qd no.Joã.and.in cle.de rerũ permu.7 de cõsti.c.ij.7 de elec.ne romani.7 Archi.in.c.statutũ.§.j.de rescrip.lib.vj. Alias tñ differunt diocesis 7 prouincia 7 metropo.c.j.de fo.cõpe.7.c.j.de cẽsi.lib.vj.sicut 7 districtus 7 comitatus qui tñ quo ad iurisdictionẽ idem sunt.xcviij.dist.c.prouincie.in fi.7.vij.q.j.scitote.7 per Bar.C.de metropoli berito.libro.xj.facit.l.iij.ff.de assesso.habetur in.l.fi.C.de prescrip.longi tempo.

43 **Quandoqʒ etiam** exponit † territoriũ idest diocesis no.xvj.q.ij.si qs episcopoꝝ.7.q.vij.c.omnes basilice.7 p Archi.in.c.cũ episcopus.de offi.ordi.li.vj.7.lxiij.dist.si ego.xxiij.q.vlti.§.quãuis.7.c.in qualibet. Et not.qd si alicui cõcedit iurisdictio ciuitatis cõceditur ẽt iurisdictio castroꝝ ipsius.d.l.j.§.cum vrbem.ff.de offi.prefe.vrb.quod verum est in ordinaria.secus in delegata que est odiosa secundum Bal.in.c.rodulphus.de rescrip.vbi multa pulchra dicit ad propositũ 7c.in.d.§.cũ vrbẽ. Et vtrum Papa in dubio censeat facere vicariũ vt episcopus vel vt patriarcha vel vt papa vide q̃ habentur in.c.cũ ex officij.de prescrip. ¶ Et Lud.in cõsi.ccclxiij.icipit, ex pposito themate 7c. Et habet talis vicarius iurisdictionẽ ordinariã ẽm Innocen.7 Host.7 alios.in.d.c.tua.per illũ tex.ibi, qñ iurisdictio.7 quia cõcernit vniuersitatem territorij, faciunt not.xxvj.disti.perlec-
44 tis. Et qꝛ † appellatione iurisdictionis in dubio intelligit ordinaria, vt not.in.c.ij.de offi.vica.lib.vj.7 quod dixi supra in.ij.q.prime partis. clarius autem hec omnia determinari possunt 7 debent iuxta bullam 7 literas facultatis eiusdeʒ vicarij pape quã hodie habere dignoscitur cuius tenorem de verbo ad verbum huc annectendum duxi. De consuetudine tamen ei multa competunt, vt patet ex registris sui officij ad que me remitto, Tenor autem literarum facultatis sue talis est.

Paulus

p **Aulus episcopus** seruus seruorũ dei venerabili fratri Dominico episcopo Torcelano ĩ alma vrbe in spiritualibus vicario nostro salutẽ, ⁊ apostolicaꝫ benedictionẽ. Licet ecclesiarũ omniũ vniuersalis cura ⁊ populi christiani regimẽ ad vigilãtiã nos inducunt. Romana tñ vrbis inclita quã caput Orbis diuina clemẽtia stabiliuit mentem nostrã sollicitant vt de ipsarũ statu prospero ⁊ salubri attentius ⁊ diligẽtius ita procuremus vt spiritualiter ⁊ temporaliter felicioribus successibus cõgruum recipiant incremẽtum. De tua ergo laudabili vita, morum grauitate, probata fide, ⁊ circunspectione, alijsqꝫ virtutum donis quibus personam tuam preditã esse familiari experiẽtia percepimus, firmam in domino spẽ gerentes ac sperãtes quod ea que tibi committenda duxerimus prudenter et fideliter exequaris. Te in prefata vrbe eiusqꝫ suburbijs dioce. ⁊ districtu vicariũ nostrũ in spiritualibus vsqꝫ ad nostrum ⁊ sedis apostolice beneplacitum cum honoribus, oneribus, fructibus, ⁊ emolumentis ꝯsuetis auctoritate apostolica tenore presentiũ facimus, ꝯstituimus, ⁊ deputamus. Tibiqꝫ visitandi ecclesias monasteria ⁊ loca ecclesiastica secularia ⁊ regularia quorũcunqꝫ ordinum ipsius vrbis etiã ecclesias sancti Laurẽtij, Anastasij, sancti Sebastiani ⁊ sancte Agnetis ⁊ alia monasteria ⁊ ecclesias prope vrbem ipsam exẽpta ⁊ nõ exẽpta ⁊ ipsorum ꝑsonas ⁊ eorum cuiuslibet ipsorum excessus ⁊ crimina mulctandi, corrigẽdi, puniẽdi, prout secundũ deum ⁊ iustitiã videris expedire, causas ciuiles ⁊ criminales audiendi, excutiẽdi, cognoscẽdi, ⁊ fine debito terminãdi, conferendi quoqꝫ ecclesiastica sacramẽta, ecclesias dedicandi ⁊ eas vel earum cemiteria recõciliandi. Aliaqꝫ oia ⁊ singula faciẽdi, gerendi, ordinãdi, disponẽdi, exercẽdi, mandandi, ⁊ exequẽdi que ad huiusmodi vicariatus officiũ de iure vel ꝯsuetudine pertinere noscũtur, cõtradictores quoslibet ⁊ rebelles ꝑ cẽsuram ecclesiasticã personaléqꝫ coercionẽ ⁊ alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita cõpẽsandi plenã ⁊ liberã auctoritate predicta harũ serie facultatẽ concedimus ⁊ potestatẽ ac auctoritatẽ, non obstãtibus si aliqbus ecclesijs, monasterijs vel ordinib⁹ eorũqꝫ personis a sede apostolica sit indultũ, ꝙ capi seu detineri aut interdici, suspẽdi vel excõicari nõ possint per literas apostolicas nõ faciẽtes plenã ⁊ expressam, ac de verbo ad verbũ de indulto huiusmodi mẽtionem, mãdantes propterea omnibus ⁊ singulis ad quos pertinet ⁊ spectat cuiuscũqꝫ status, gradus, ordinis, vel ꝯditionis existant, quatenus tibi exequẽdis his que ad officiũ tuũ predictum pertinere noscunt̃ omnibus possibilibus assistent auxilijs, ꝯsilijs, ⁊ fauoribus opportunis, tibiqꝫ pareãt, ⁊ obediant prout nobis. Quo circa fraternitati tue ꝑ apostolica scripta mãdamus, quatenus officiũ vicariatus huiusmodi deuote suscipies, sic illud prudẽter, solicite, ⁊ fideliter exequaris. Vt exinde sperati fructus animarum, sicut optamus, domino cõcedẽte proueniant. Tuqꝫ preter diuine retributionis mercedẽ quã inde mereberis, nostrã ⁊ apostolice sedis gratiam vberius cõsequi merearis. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ Anno incarnationis dominice. M.cccclxiiij. Sextodecimo kalende. Octobris. Põtificatus nostri. Anno primo. Et hec ꝑ absolutione huius questionis aut totius tractatus breuitatis cã sufficiant. Ad laudẽ Dei omnipotentis. Amen.

¶ Superest subdere aliqua pauca tñ de vicarijs Pape in tẽporalibus, q ꝑ papã ꝑficiunt̃ in nõnullis terris ⁊ oppidis Roma. ecclesie vt ĩ Pẽsauro, Arimino, Fauẽtia, ⁊ similib⁹ circa quos dicit Bal. in rub. de offi. dele. ad fi. ꝙ si Papa ponit aliquẽ vicariũ in aliq vrbe simpliciter, vr̃ eũ ponere ẽt in eius territorio, q² ista cõmissio est actus fauorabilis ⁊ ꝑtinet ad statũ ciuitatis ꝑ no. in. l. j. §. publicũ ius. ff. de insti. ⁊ iu. ⁊ in. l. q² si aque ductus. ff. de ꝯtrahẽ. emp. vide eũdẽ in. l. j. §. cũ vrbẽ. ff. de offic. presi. in. c. j. de capitaneo q curiã vẽdi. in vsib. feudo. ⁊ qm̃ eorum potestas exorit̃ ⁊ causat̃ a forma literarũ de quibus infra. ideo sufficiat adijcere illarum tenorẽ ⁊c. qui tenor est omnino attendendus ꝑ. l. vicarius. ff. de leg. ẜm Barto. in. l. j. ff. quis ⁊ a quo appel. ⁊ Bal. in. l. aliquãdo. ff. de offi. procon. vbi plene per eum.

¶ Sixtus ⁊c.

d **Ilectis filijs nobilibus vi**ris. N. natis quõdã comitis de. N. de domicellis nr̃is in talibus ciuitatibus aut oppidis in eorum pertinẽtijs. N. dioce. pro nobis ⁊ ecclesia Romana in tẽpalibus vicarijs generalibus. Salutẽ ⁊c. ¶ Vicariatũ, regimẽ, gubernationẽ, ⁊ administrationẽ terre aut terrarũ castrorum nostrorũ cũ eorum fortalitijs ⁊ eorum pertinẽtijs vobis q̃ꝫdiu vixeritis ⁊ post vestrũ obitũ ⁊c. Adde ꝙ hec verba subintelligebantur de iure per. l. mulier. §. si heres. ff. ad trebel. ⁊ Bal. in. c. querelam. de elec. ⁊ ad istos nõ transmitteret̃ nisi ex pacto sicut testat̃ idem Bal. quotidie facere Papã in istis vicariatibus quos concedit tyrãnus, vel ex vtili dñio. ꝑ. l. si pater. §. j. ff. de ser. lega. in. c. vno delegatorum. in fi. de offi. delega. Filijs vestris masculis legitimis ⁊ naturalibus quotquot fuerint ex vobis legitime descendentibus natis ⁊ nascituris ac eorum successoribus gradatim vsqꝫ ad secũdã generationẽ duntaxat, ac de vberiori gratia auctoritate apostolica cõcedimus ꝑ presentes, vosqꝫ donec vixeritis ⁊ ipsos filios vestros ac eorum descendentes huiusmodi vobis deficiẽtibus ⁊ nõ ante. Et si ante vl' post vestrũ obitũ aliquẽ vel aliquos ex eis ꝯtingeret de medio summoueri, aliũ vel alios ex ꝑdictis superueniẽtibus vel supueniẽtes castrorum vel fortalitiorũ pertinẽtiarum predictorum ac ipsorum incolarum ⁊ habitatorũ vicarios, rectores, gubernatores ⁊ administratores ĩ tẽporalib⁹ quoad vixeritis ⁊ quoad vixerit, ⁊ q̃ꝫdiu in fidelitate obediẽtia nostra ⁊ successorum nostrorum Roma. pontificum canonice intrantium, ⁊ dicte ecclesie perstiteritis ⁊ perstiterint auctoritate predicta facimus, constituimus, deputamus ⁊ etiam ordinamus vobis ⁊ eis ac eorum cuilibet superuenienti vel superuenien. nobis decedẽtibus Vicariatum, regimen, gubernationẽ, ⁊ administrationẽ, huiusmodi per vos ⁊ ipsos seu aliũ vel alios ad hoc a nobis vel ab eis vel coram aliquibus superuenientib⁹ seu aliquo superueniente deputandum seu deputandos cum illis mero ⁊ mixto imperio ac omnimoda iurisdictione temporali que inibi que dictam ecclesiam seu alios pro eo exercitata fuerint diutius ⁊ presentialiter exercentur ad honorem nostrum et eiusdem eccle. statumqꝫ pacificum prosperum ⁊ trãquillum castrorum ac fortalitiorum ⁊ pertinentiarum predictorum, necnõ hominum incolarum ⁊ habitatorum eorundem iuste ⁊ fideliter exercendi potestatem plenariam committen. vobisqꝫ ⁊ eisdem filijs ⁊ descendentibus huiusmodi durante vicariatu predicto per nos vel alium seu alios inibi quoscũqꝫ potestates, iudices, ⁊ officiales idoneos qui possint ⁊ debeant questiones quaslibet tam ciuiles quam criminales, ⁊ alias cuiuscũqꝫ speciei vel generis motas vel mouẽdum ad forum, castrorum, fortalitiorum, ⁊ pertinentiarum predictorum vel alicuius ex eis ratione contractus delicti vel rei de qua aget̃, aut quouismodo de iure vel approbata ⁊ prescripta consuetudine pertinentes audire ⁊ ipsis preuia ratione cognoscere criminibus heresis ac lese maiestatis, ⁊ falsitatis literarum apostolicarum exceptis easqꝫ debito fine terminato ⁊ executioni debite demandare constituendi ⁊ faciendi, necnõ colligendi habendi ⁊ percipiendi, ac vestris ⁊ ipsorum filiorum ac eorum descendentium huiusmodi vsibus applicandi omnia ⁊ singula consueta ⁊ debita thelonea, pedagia, ⁊ emolumenta, ac fructus, redditus, prouentus, ⁊ introitus quocunqꝫ nomine censeatur ad nos ⁊ dictam ecclesiam in castris, fortalitijs, ⁊ pertinentijs predictis ⁊ quolibet eorum quouismodo iure causa collisione vel forma pertinentium ⁊ de ipsis omnibus ⁊ singulis durante vicariatu huiusmodi prout vobis ⁊ eis videbuntur ⁊ volueritis disponendi.

Alienatione tamen bonorũ ac iurium ipsius ecclesie in castris, fortalitijs ⁊ pertinentijs predictis vobis ex eis penitus interdicta, ac per vos vel alium seu alios quibus id committẽdum duxeritis merum ⁊ mixtum imperium ac omnimodam iurisdictionem predicta exercendi. Contradictores quoslibet ⁊ rebelles quoties expedierit tẽporali districtione quam cõuenit cognoscendi. Ac omnia ⁊ singula que honori nostro ⁊ eiusdem ecclesie ac statui pacifico, prospero, ⁊ trãquillo castrorum fortalitiorum ⁊ pertinẽtiarum ac incolarũ ⁊ habitatorum predictorum expedire cognoueritis faciendi, statuendi, ⁊ ordinandi, corrigendi, puniendi. diffiniendi, ⁊ exequendi concedentes auctoritate predicta plenariam potestatem. Ita tamen ꝙ de huiusmodi consuetis ⁊ debitis theloneis, pedagijs, fructibus, redditibus, prouentibus, introitib⁹, ⁊ emolumentis alijs quibuscunqꝫ vos ⁊ predicti filij vestri ac descenden. huiusmodi teneamini dicta castra fortalitia, ⁊ pertinentias vestris sumptibus ⁊ expensis fideliter ⁊ diligenter custodire, ⁊ cetera ipsorum onera supportare, absqꝫ eo ꝙ dicta ecclesia vobis vel dictis filijs, aut eorum descendentium huiusmodi pro vicariatu predicto rectoria, guber

natione, custodia ⁊ oneribus supportãdis subuenire i aliquo te neat. ¶ Et nihilominus singulis annis qbus hmõi vicariatū, rectoriã, ⁊ gubernationē exercebitis, seu exercuerũt de hmõi emolumẽtis ⁊ prouen̄. p cẽsu ⁊ nomine census p̄dictoꝝ castrorũ fortalitioꝝ ⁊ ptinẽtiarũ. N. flor. auri de camera boni ⁊ iusti põderis nobis seu successoribus nostris canonice intrãtibꝰ vel ecclesie Ro. seu camere apostolice aut thesaurario p tempore nõ existẽti in pũincia nr̃a. N. ⁊c. d̄ qua dicta castra existũt vē in festo Natiuitatis dñi nr̃i Jesu christi soluer̄ teneamini. Nec nõ regalia ɔsueta ⁊ alia seruitia in ɔcessionibus dudũ p. N. papã ⁊ alios romani põtifi. predecessores nostros seu d̄ ipsius vel ipsoꝝ mãdatis p se. apostolice legatos factis facere ac tenere ⁊ adimplere fideliter sitis astricti. ¶ Causas tñ oiũ ⁊ singularũ appellationũ ⁊ nullitatũ quarũlibet tã criminaliũ q̃ ciuiliũ. ⁊ alia quelibet superioritatis iura nobis ⁊ nostris successoribus ⁊ legatis ac rectoribus pũincie predicte, p tẽpore existẽtibus expresse ⁊ specialiter retinemus ⁊ ẽt reseruamus. ¶ Saluis tñ ⁊ reseruatis in hoc casu qbuscũq; priuilegijs ⁊ indultis i dictis castris, fortalitijs, ⁊ pertinentijs in hac parte competentibus si qua forent non intendimus propterea derogare.

Volumus insuper ⁊ hmõi vicariatus cõstitutioni adijcimus p presentes q vos ⁊ filij ac descedeñ. hmõi. Nec nõ incole ⁊ habitatores p̄dicti ad parlamẽta generalia accedere ⁊ cẽsum seu affictũ seu quecũq; regalia camere apostolice sicut olim ɔsueuerũt soluere teneamini ⁊ etiã teneantur. Et de hmõi censu ⁊ affictu quid sint ⁊ qũo differant. dic vt p Bal. super pace constantie. in versic. fictum. ¶ Quodq; vos ⁊ predicti filij vestri ac descendentes predicti per vos ⁊ officiales vestros quos ad hoc duxeritis deputãdos castra, fortalitia, ⁊ pertinentias, necnõ incolas ⁊ habitatores predictos hmõi durante vicariatu regatis ⁊ gubernetis s̄m iura, ⁊ constitutiones ⁊ statuta prouincie, necnõ ciuitatũ, castroꝝ, fortalitiorum, ⁊ pertinentiaꝝ predictarũ ⁊ aliã per dictam ecclesiam vel alium ad hoc ab ea potestatē habẽtem tam edita ⁊ approbata quam in posterum edenda ⁊ approbãda. ⁊ q omnia statuta si qua essent in eisdem castris, fortalitijs, ⁊ ptinentijs contra Ro. ecclesiã ⁊ libertatē ecclesiasticam ecclesiasticasq; psonas seu eoꝝ bona cassetis ⁊ faciatis totaliter aboleri, ⁊ q eis non vtamini, nec ea seruetis nec receptetis rebelles et exbãnitos eiusdem ecclesie. Nec directe vel indirecte faciatis per alios receptari, nec eis vel eoꝝ alicui auxiliũ, ɔsilium, vel fauorem dari seu prestari nullo modo permittatis quin potius quoscunq; ex eis in nostrã peruenientes potestatẽ quoties super hoc allegato sedis apostolice vel rectoribus dicte prouincie, aut alijs dicte ecclesie prouincialibus ad quos ratione officiorum suorum id pertinet requisiti fueritis, bona fide capi faciatis ⁊ ad huiusmodi requirentes sub fideli custodia destinari. Quod intellige non obstãtibus aliquibus pretensis priuilegijs in ɔtrũ tanq̃ reuocatis per extrauagantē Joan. xxij. que incipit, ad nostri apostolatus vt ibi no. per Zenz. glo.

Volentes ac etiam ordinantes quod vos ⁊ ijdem filij vestri ac eorũ descendentes huiusmodi omnes gentes etiam armigeros tam equestres quam pedestres per legatum seu rectores prefatos, vel aliũ a dicta ecclesia seu ipsis legatis vel rectoribus ad hoc deputandis quotiescunq; transmissas in castra ac fortalitia ⁊ pertinentia predicta recipere ⁊ receptare, ac recipi ⁊ receptari ac benigne tractari, eisq; de victualibus ⁊ necessarijs prouidere pro competenti pretio sine foro iuxta posse vestrum teneamini. ¶ Quod homines incole ⁊ habitatores ciuitatum, castrorum, fortalitiorum, ⁊ pertinentiarum predictorum ⁊ cuiuslibet eorundem in manibus vestris ⁊ dictorum filiorum vestrorum ac descendentium huiusmodi, seu alicuius vel aliquorum ad id per vos deputandi vel deputandorum iuramentum debite fidelitatis seruande nobis ⁊ successoribus nostris Ro. pon. canonice intrantibus, ac vobis ⁊ predictis filijs vestris ipsorũ q̃ descendeñ. huiusmodi tanquam vicarijs nostris ⁊ dicte ecclesie intra congruum ad hoc per vos ⁊ eosdem filios vestros ⁊ descendentes huiusmodi moderandũ terminum prestare corporaliter teneantur.

Preterea volumus ⁊ huic vicariatui adijcimus per expressum quod vobis vita functis predicti filij vestri ⁊ alij huiusmodi descendentes intra quatuor menses a die vestri obitus personaliter teneantur ⁊ debeant per se vel pro patre, suum ad hoc sufficiens mandatum habentem coram nobis vel successoribus nostris ro. pontificibus seu illo vel illis cui vel quibus hic duxerimus vel successores nostri duxerint committendũ predicta castra fortalitia ⁊ pertinentias necnon vicariatum, regimen, gubernationẽ, ⁊ administrationē a nobis vel dictis successoribus nostris ⁊ a ro. ecclesia recognoscere. ac fidelitatis ⁊ alias in forma subscripta prestare solitum ⁊ debitum iuramentũ, q si intra dictoꝝ quatuor mensiũ a die obitus vestri cõputandoꝝ terminũ personaliter vt prefertur dicti filij vestri ⁊ hmõi descendentes facere neglexerunt lapsu dictorum quatuor mensium termini tunc excõmunicationis sententiã illos qui nõ defecerint incurrere volumus ipso facto. a qua nisi p nos aut successores nostros Ro. pontifices non possint nisi in articulo mortis absolui. ¶ Et nihilominus ipsos ab omni exercitio vicariatus regiminis, gubernationis, ⁊ administrationis predictorũ suspensos esse volumus ipso facto. Et si intra alios quatuor mẽses immediate sequẽtibus quatuor menses, pxime dictis hmõi morã non curauerint cum effectu debito purgare extunc ab ipsis vicariatu, regimine, gubernatione, ⁊ administratione ⁊ omni iure dictis filijs vestris eorũq; descẽdẽtibus hmõi quolibet competentibus ipsos priuatos esse volumus, ⁊ tenore presentiũ declaramus. Et attẽde q isti filij possunt inter se diuidere territoriũ ⁊ iurisdictionem modis ⁊ formis de quibus p Bart. in. l. si vni. de re iudi. ⁊ Bal. in. c. vno delegatorũ. de offi. de leg. vbi multa dicit ad propositum.

Postremo omnes ambiguitates seu dubij, que seu q ptextu vel occasione ɔstitutionis cõcessionis, voluntatis, reseruationis, retẽtionis ⁊ ɔditionum superius adiectarum, aut aliquorum alioꝝ presentibus expressorum quouismodo ⁊ quotiescunq; in posteꝝ oriretur, ipsorum omnium interpretationem ⁊ declarationẽ ad nos ⁊ predictos successores nostros ⁊ ad nullũ aliũ volumus ptinere iuxta nostram ⁊ dictoꝝ successorum nostrorũ voluntatẽ ⁊ arbitriũ faciendas. ¶ Quod si forsan voluntates, reseruationes, retentiones, ⁊ alia superius expressa, ac iuramentũ per dictos filios vestros ⁊ descendentes huiusmodi iuxta formam inferius annotatam, prestandam, ⁊ contentam in eo non seruaueris, seu non seruauerint, non impleueritis, seu non impleuerint, aut contra ipsa vel eorum aliquod temere p vos aut se vel aliũ seu alios feceritis seu fecerint siue veneritis vel venerint, aut culpam vestrã vel suã super hoc legitime admoniti itra vnius mensis spacium admonitionis huiusmodi tempore computandi congrua satisfactione non correxeritis vel non correxerint; ⁊ dictum censum non solueritis vel nõ soluerint in termino supradicto, eoipso excommunicationis sententiam q̃ in vos ⁊ ipsos ex nunc eo casu ferimus in scriptis incurratis ⁊ incurrãt, a qua nequeatis ⁊ nequeant ab aliquo absolui pterq̃ a nobis vel dictis successoribus nostris, nisi dumtaxat in mortis articulo constituti. ¶ Mandamus quoq; districtius dilectis filijs ciuitatũ, castrorum, fortaliciorum, ⁊ pertinentiarum predictorum, incolis ⁊ habitatoribus prelibatis, quatenus vobis deficiẽtibus prefatos filios vestros ⁊ hmõi descẽdentes tanq̃ vicarios ⁊ rectores suos benigne recipiatis ⁊ honorifice ptractetis. Eisdē tanq̃ suis rectoribus ⁊ alijs eorum officialibus quos ad castrorũ, fortalitioꝝ, ⁊ pertinẽtiarum predictoꝝ regimen duxerint deputãdos in oibus que ad vicariatus ⁊ rectorie hmõi spectant officium quoad vixerint, iuxta presentis nostre constitutionis tenorẽ parere ⁊ intẽdere studeant ac efficaciter obedire. Vos igitur ex creditu nobis dono celesti virtutibus prefatos filios vestros ⁊ descẽdentes hmõi circa castroꝝ, fortalitiorum, ⁊ pertinẽtiarũ, necnon incolarum ⁊ habitatorum predictorum regimen prosperũ ⁊ tranquillum sic prout possibile vobis fuerit erudire, instituere ⁊ docere faciatis ⁊ pcuretis q incole ⁊ habitatores p̄dicti vtilibus rectoribus ⁊ gubernatoribus puidis gaudeant se cõmissos. Vosq;, ⁊ ipsi apud deũ ⁊ homines valeatis ex inde merito cõmẽdari, ⁊ nostrã ecclesie predicte bñdictionẽ ⁊ gratiam vberius promereri.

Forma autem iuramenti q vos rõne vicariatus hmõi vestro ⁊ dictorum filiorum vestrorum ⁊ eoꝝ successorũ nominibus in nostris manibus p dilectũ filiũ. N. de. N. aduocatũ nostrũ consistorialẽ procuratorẽ nostrũ ad hoc specialiter ɔstitutũ prestitistis vt p eum vos ⁊ dilecti filij ⁊ descẽdẽtes huiusmodi plenius informemini p̄sentibꝰ inseri fecimus que est talis. Nos. N. miles. ⁊. N. domicelli fratres ⁊ quõdã comitis d̄. N. dioce. N. milites nati castroꝝ. N. ⁊. N. ⁊c. cũ suis fortalitijs ⁊c. ⁊ eoꝝ ptinẽtiaꝝ comitatꝰ quõdã. N. dicte diocesis nobis in

bis in vicariatum concessorum pro sancta romana ecclesia a domino nostro Papa in tẽporalib⁹ vicarij ab hac hora in antea fideles erimus beato Petro apostolorũ principi ꝛ sanctissimo in Christo patri ꝛ domino nostro domino. N. diuina prouidentia Pape. N. ꝛ successoribus suis Roma. pontificibus canonice intrantibus, nec erimus in cõcilio, auxilio, cõsilio, ꝯsensu, opere, seu facto qḋ dictus dominus noster. N. Papa. N. seu successores sui vitam perdant aut membrum, vel capiantur mala captione. Consilium vero qḋ vobis significauerint, vel committent per se seu nuncios seu literas sine eorum licentia aut ipsorum damnum seu preiudicium scienter nemini pandemus, ꝛ nunq̃ erimus nec in facto vel consilio seu consensu directe, vel indirecte per nos, vel alium. seu alios publice, vel occulte, seu quouismodo cõtra Roma. ecclesiam ꝛ dominum nostrum summum Pontificem qui nunc est, vel pro tempore erit. Sed semper erimus adiutores ad seruandum, retinendum, defendendũ ꝛ recuperandum ciuitates, terras, castra, ꝛ villas, ac rochas, ꝛ fortalicia ꝛ omnia alia iura sancte Romane ecclesie etiam male alienata, vel per quoscũq̃ homines tyrannice detẽta adiuuabimus, ꝑ posse recuperare ꝛ recuperata defendere ꝛ in suo pleno dñio ꝛ eoꝝ iuribus ꝛ vtilitatibus ac honoribus ꝯseruare ꝛc.

Et quod nunquã erimus verbo, vel facto, consilio, aut consensu, aut aliquis imperator, rex, dux, vel marchio, vel quiuis alius nobilis vniuersitas, communitas, seu collegium cuiuscũq̃ ciuitatis, terre, vel loci eligantur, nominẽtur seu etiam assumant̃ in dñm, officialẽ, vel rectorẽ ciuitatum, castrorũ, fortaliciorum, ꝛ pertinentiarum predictorum sine expressa licentia dicti dñi nostri Pape qui nũc est vel pro tempore erit seu legatorum eius. Et qḋ constitutiones papales maxime fe. re. dñorũ Joãnis. xxij. Clemẽtis. vj. ꝛ Innocen. vj. summorũ põtificum loquentes de hac materia pro posse totis viribus obseruabimus. Et si cõtingeret qḋ aliquis noiaretur, vel eligeretur seu assumeret̃ in dñm seu officialem in castris, fortalitijs, vel pertinentijs supradictis sine expressa licentia dicti domini nostri seu legatorum, vel vicariorum nõ prestabimus ei auxilium, cõsilium vel fauorem publice, vel occulte, sed ꝓ viribus q̃tum poterimus repugnabimus qḋ reuerenter ꝛ honorifice iuxta posse nostrũ in castris, fortalitijs ꝛ pertinẽtijs predictis in quibus sumus vicarij deputati dictũ dñm papam. N. ꝛ successores suos canonice intrantes ꝛ legatos nuntios vicarios ꝛ officiales eorundem qui pro tpe erũt quoties ad partes illas accesserint reuerẽter ꝛ humiliter recipiemus ꝛ pro posse honorifice tractabimus ꝛ in deuotionẽ, fidelitatẽ ꝛ obedientiã ipsius Ro. ecclesie ꝛ dicti dñi nostri Pape ꝛ successoꝝ suorum canonice intrãtiũ ꝛ legatoꝝ officialiũ ꝛ vicariorum suorum perpetuo ꝛ inuiolabiliter permanebimus ꝛ soluemus camere antedicte. Et qḋ nunq̃ cõtra prefatam Ro. ecclesiam ꝛ dñm nostrum. N. Papam seu officiales suos, vel suoꝝ successorum rebellabimus nec rebellãtibus adherebimus quoquomodo, nec auxiliũ, ꝯsilium, vel fauorẽ publice vel occulte ipsis rebellantibus dabimus, sed preceptis monitionibus ꝛ iussionibus Ro. ecclesie summorũq̃ põtificum, parebimus re. ꝛ reuerẽter obediemus cum effectu caualcatas offensiones inuasiones ꝛ discẽsiones nõ faciemus aut fieri ꝓcurabimus ꝯ aliquos ro. eccl'ie fideles subditos deuotos ꝛc. vt in bulla. sic nos deus adiuuet ꝛ hec sctã dei euangelia. datũ ꝛc. Anno dñi ꝛc.

Delinquentes autem cõtra tales officiales puniũtur ꝑ extrauagãtem Jo. xxij. que incipit, dieꝝ crescẽte malitia. Et sine hmõi titulis nemo põt sibi assumere dñiũ in patrimonio beati Petri ꝑ extrauagantem eiusdẽ Joã. xxij. que incipit. ecclesie romane. neq̃ in alijs terris ecclesie etiã in comitatu Venesini ꝛ dñio Auenion. qnimo singulis annis solẽniter anathematizãtur tales in feria. v. maioris hebdomade ꝑ Papã ante fores sancti Petri. ꝛ qñ est excõicatus talis vicarius vasalli non sunt obligati ex iuramento fidelitatis, vt in ti. hic finit̃. l. corradi. c. dño guerrã. in vsi. feud. Et si postea fuit absolutus nõ recuperat seruitia medio tpe perdita arg. in auc. idẽ de nestoriã. C. de here. sed excitatur ad actũ suũ sequuta recõciliatione per capi. ex literis. de cõsti. secundum Bal. in capi. j. de offi. ordi.

Et vltimo adde qḋ si vicariatu vacãte hmõi, vel regno Sicilie, vl' Apulie, aut ducatu Vrbinaten. ꝛ Ferrarien. ẽt nouiter facto ducatu ꝑ papã Sixtum modernũ papa ꝯferat aliqua loca ẽt comitatus in feudũ q̃ primũ postea ꝓuidet̃ de vicario rege aut duce tenentur illi tanq̃ sui vasalli facere fidelitatẽ ẜm Odofr. ꝛ Bal. sup pace ꝯstãtie. in versi. inuestiturã. ꝑ. l. sicut. §. illud. ff. qb. mod. pig. vel hypotheca solui. ꝛ tanq̃ mẽbra sequunt̃ caput, qḋ est nota. dignum.

FINIS

TOMVS SECVNDVS TRAC.

De potestate ecclesia. ꝛ de dignitatibus, ꝛ priuilegijs ecclesia. Explicit.

VENETIIS

Diligenti cura, ac summo studio elaboratus.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t u x y z ꝛ ꝯ ꝶ

A B C D E F G H I
K L M N O P Q
R S T V X.

X Ternus, Ceterj sunt Quaterni.



colorchecker CLASSIC

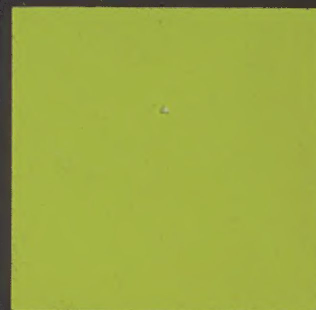






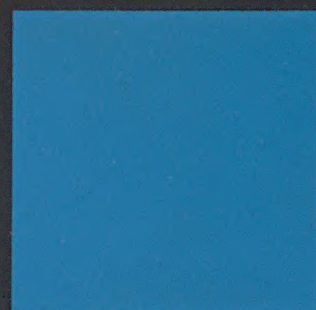
















calibrite

mm